c.4068/a

SZENT

BIBLIA

AZ AZ:

ISTENNEC ÔESWY TESTAMENTVMANAC

PROPHE'TA'C ES APOSTOLOC

által meg iratott sient könyuei.

MAGYAR NYELWRE FORDITTA-

tott egéllen és wijonnan, Az Istennec Magyar

országban való Anya sient Egyházá-

nac epûléſére.

LVC: XVI. vers: 29.

¶ *Vagyon Moſeſec és Prophétáioc, halgaſſác azokat, &c.*

VISOLBAN

NYOMTATTATOTT MANTSKOVIT BALINT ALTAL.

M DXC. Bódog aſſony hauanac 10. napián.

EZ ELSŐ RESzBEN EZ KŐVETKEZŐ KÖNYVEC

foglaltanac bę, rend és ſiám ſerint 28. Könyuec.

1 Moſeſnec elsŏ kŏnyue, Fol.	1	*Geneſis.*
2 Moſeſnec Máſodic kŏnyue,	48	*Exodus.*
3 Moſeſnec Harmadic kŏnyue,	87	*Leuiticus.*
4 Moſeſnec Negyedic kŏnyue,	116	*Numeri.*
5 Moſeſnec Ötödic könyue,	156	*Deuteronomion.*
6 Ioſue kŏnyue.	193	*Ioſue.*
7 Birác kŏnyue,	216	*Iudicum.*
8 Ruth kŏnyue,	239	*Ruth.*
9 Samuel elsŏ könyue,	243	*Regum.1.*
10 Samuel Máſodic kŏnyue,	274	*Regum.2.*
11 Királyoc elsŏ könyue,	300	*Regum.3.*
12 Királyoc Máſodic kŏnyue,	330	*Regum.4.*
13 Elsŏ Chronica könyw,	361	*Paralipomenon.1.*
14 Máſodic Chronica kŏnyw.	385	*Paralipomenon.2.*
15 Eſdrás Elsŏ kŏnyue,	417	*Eſdræ 1.*
16 Nehemias (*Eſdras máſodic*) köny:	427	*Eſdræ.2. vulgó Nehemias*
17 Eſdrás Harmadic kŏnyue,	440	*Eſdræ 3 Apocryphus.*
18 Eſdrás Negyedc könyue,	454	*Eſdræ.4.*
19 Tobiás kŏnyue,	477	*Tobias.*
20 Iudith kŏnyue,	486	*Iudith.*
21 Eſther kŏnyue,	500	*Eſther.*
22 Iob kŏnyue,	511	*Iob.*
23 Sóltár könyw,	539	*Pſalterium.*
24 Példa beſiédekről való könyw,	601	*Prouerbia.*
25 Az Predicator Sálomon könyue,	622	*Eccleſiaſtes.*
26 Enekeknec éneke,	630	*Cánticum Canticorum.*
27 Bölczeſégnec kŏnyue,	635	*Sapientiæ.*
28 Iesus Syrach kŏnyue.	649	*Eccleſiaſticus.*

2371/1981

TEKINTETES ES NAGYSAGOS WRAKNAC, VITÉZLÖ NEMES NÉPEKNEC, ISTEN FÉLŐ KŐSségnec, Es az Isten házában munkálodó Prędicatoroknac, kic egési, Magyar orßágban és Erdélben vadnac.

AZ ISTENNEC KEGYELMET, ES AZ MEG SZENTELésnec lelkét, IESVS Christusban, kéuánnya ßiue ßerint.

AZ egész szent irás bizonságot tészen arról, hogy Isten az embert ez végre teremtette az ö képére, hasonlatosságára, és ez végre váltotta meg az ö ßent Fia által, hogy ötet és az ö örökké való vóltát, böltseségét hatalmas mindenhatoságát, igasságát és irgalmasságát az ember meg esmérné, és az ö teremtö meg váltó Wránac ßolgálna. Mint az Apastal mondgya: Az Isten egy vérból teremtette az egés emberi nemzetséget, hogy laknánac ez földnec ßinén és keresnéc az Istent. Es az Zacharias: Az Isten vgy mond meg váltotta az ö népet, hogy meg ßabadúluán à mi ellenséginktöl, ßolgállyunc néki az mi életünknec minden rendiben, ßentségben és igasságban ö elötte. Annac okaért az embernec az ö életében azon kel mesterkedni, hogy meg tuduán teremtésénec és meg váltásánac végét, arra igyekezzéc az mi végre teremtetett és meg váltatott. Mert noha illy méltoságoson teremtet Isten minket, hogy holott à barmoc czac az földre néznec, mi egyenesen az egekre nézzünc: Mind az által az oktalan állatoktól az ember semmit nem külömböz ha teremtésénec végét nem tudgya, és az ö teremtésénec végéne nem igyekezic. Nem meltó azért hogy az emberec közzé ßámláltassanac az kic nem tudgyác az ö ßületéséknec végét. De miuel hogy az Isten hozzá mehetetlen fenyessegyen lakozic, kit soha senki nem látott és nem láthat, más az, miuel hogy mi gyarlo bünös emberec vagyunc: Nintsen mi bennünc anni erö és tehetség, hogy mi magunktól az Istennec esméretire inthassnnc, Mint Christus mondgya: Az test és az vér ezeket te néked meg nem ielentette. Esmet. Senki nem esméri az Fiut hanem az atya, sem az attyát hanem az fiu, és à kinec ö meg akaria ielenteni. Innét vagyon hogy amaz bölts Simonidesis mikor Isten felöl kerdetnéc, azt mondgya vala, hogy annál nehezeb vólna az néki, melynél tobbet gondolkodnéc arról. Annac okaért azt mondgyác hogy nem czac teremtett és nem czac meg váltott minket Isten hogy ötet meg esmérnöc és néki ßolgálnánc, hanem ö maga vißenis minket vakokat és resteket ö magánac és az ö ió vóltá-

Az ember teremtésénec vége az Isteni esméret.

Actor. 17.

Luc. 1.

Az ember nem külömböz az baromtól az Istent és méretnélkül.

1. Tim. 6. Ioan. 1.

Nintsen az emberben arra valo erö, hogy az Istent meg esmérhesse.

Matth 16. & 11.

Az Isten vißi az embert az ö esméretire, és ö esmerteti meg magát az emberrel.

nac

Iob 35.

Az teremſetbe Iſten bę oltotta az ő eſmeretit Cic. lib. 1. de legibus, & lib. 2. de Nat. Deorum. Actor. 17.

Az teremtés és az teremtett állatoc tanitasnac Iſtenre. Rom. 1. Pſal. 19.

Az termeſtennec világoſſága által, és az teremtés által nem mehetünc az igaz Iſteni eſmeretre. Rom. 1.

Rom. 1.

Epheſ. 2. Pſal. 96. 2 Cor 4. Ioan. 1. Iſten ő magát ſolottmagá felöl hogy az emberec az ő eſmeretre iuthaſſanac.

Iuac eſmeretire. Nagy azért az teremtéſnec és meg váltáſnac iő tétemenye, de ezis nagy io tétemenye az Iſtennec, hogy á mi teremtésünknec és váltſágunknac végére ő viſſen bennönket. Az az, ötanit minket magára, és mint az Iob mondgya, nem vgy tanit minket mint az vadakat, madarakat, hanem ſockal külömben. Mert elöſsör az embereknec termeſetibe vgy öltotta bé magát Iſten, hogy á mint meeg az pogány böltſis mondgya: ſoha nem lehet oly goromba nemzetſégből való ember, az ki nem hallaná azt hogy vagyon Iſten á ki ez világot teremtette és azt igazgattya. Mint az Apoſtal mondgya, hogy az Iſten nem meſsſse vagyon mi tölönc, mintha azt mondaná, hogy az ember ö magábanmeg tapaztalhattya az Iſtent, miuel hogy ö benne élönc, mozgunc és vagyunc. Más ſodſsor az teremtet állatokrais annira reá nyomta Iſten az ö dicſőſségének tegyét, hogy az ember ha az ő ſemét fel emelüén meg tekinti az teremtet állatokat ez világon, nem tagadhattya ſemmiképpen az Iſtent: mint á ſent Pál mondgya: Az Iſtennec láthatatlanſága, tudnillic az ö öröcké való hatalma és Iſtenſége á teremtésből és á teremtett állatokból meg eſmértetic, mellyet az Dáuidis bizonit. Az egec vgy mond beſséllic az Iſten dicſőſségét, és az ő czelekedetit hirdeti á ki teriezteteti Eeg De miuel hogy á mi termeſetünc megromlott, ha azért Iſten más vton nē viſſen minket az öeſméretire, ſoha ezen az vton, tudni illic az néma meſtereknec tanitáſoc által, az ö igaz eſméretire nem iuthatunc, és az termeſetből ſ az teremtésből vött Iſteni eſméret meg nem gyümölczözic mi benninc, és annac ſemmi egyeb haſnát nem beſſüc, hanem hogy czac menthetetlenec legyünc az Iſten elött. Mert noha az régi pogányoc az termeſetnec világoſſága által és az teremtés által meg győzettetuén meg eſmértec és meg vallottác hogy az Iſten egy, és az öröcké való hatalmas, miuel hogy az teremtés Iſtennec mint egy könyue melyben ötet minden ember láthattya, Mind az által miuel hogy Iſten azokat külömben nem tanitotta, annac okáért az igaz Iſtennec eſméreti mellöl el haioluán, ſiántalan ſoc Iſteneket gondoltac magoknac, és mint ſient Pál mondgya: el formáltac Iſtent embereknec és oktalan állatoknac formájára. Némellyec imádtac az Iupitert, kinec az gond viſelésben mellőie adtác Mercuriuſt, Saturnuſt, Marſot, Venuſt. Némellyec imádtác és tiztelték az Napot, Héldot, ezillagokat, az éltető állatokat, tüzet és vizet, az egeket. Némellyec az négy lábü állatokat, madarakat, ezüſiö máſiö állatokat. Kic noha ſoc Iſteneket imádtác, de azért Iſtennelkül valóc voltac, mint az Apoſtal mondgya az Epheſusbeliekről, hogy Iſtennelkül voltac az IESVS CHRISTVS eſmereti elött, melyre nézue az Prophetais azt mondgya: hogy az pogányoknac Iſtenec báluányoc, mert az Iſtennec ábrazattya IESVS CHRISTVS, kinelkül ſoha ſenki az Iſtennec eſméretire nem iuthat. Annac okáért hogy Iſten az embert az ő eſmeretire vonhatná, hogy az ő teremtéſenec bége meg lenne az emberben, az ő ſient ſéges ſáiát meg nituán, ö maga ſolotte és tett bizonſágot ſokſior ez világnac ő maga felöl, irgalmaſſága, böltſeſsége, igaſſága

igassága felöl. Mint mikor azt mondotta: En vagyoc az te Wrad Istened, ki az Aegyptusbol ki hoztalac. Esmet: En vagyoc az vralkodo erös WR, irgalmas, kegyelmes, nagy türhetö, könyörülö és igaz Isten, ki meg tartom irgalmasságomat ezerig, és el vészem az embereknec bünöket, kinec elötte az ártatlan, nem ártatlan. Illyen modon pedig sokßor ßolot az Isten maga felöl. Exod. 20. & 34.

Iollehet azért nagy io tê teménye Istennec, hogy az terméßetbe oltotta magát, és az teremtet álltokrais az ö diczöségénec ielenségét reiá nyomta, de sockal nagyob io tételeménye ez, hogy ö maga ßolot maga felöl. Mert az Dáuidis noha azt mondgya hogy az egec hirdetic az Isten diczöségét, mind az által más felöl az Isten beßédét magaztallya és azt mondgya: Az Istennec beßéde tizta, igaz, melly az kitsineknec bölczeséget ád. Mellyel ielenti hogy az Isten beßédéböl világosban láttyüc és esmériüc ötet hogy nem az teremtésböl. De lásd meg az Istennec más io tételeményétis. Miuel hogy az emberec terméßet szerint feledekenyec, és haylandoc minden hamisságra és idegen Isteni tizteletre, annac okáért nem czac meg ielentette Isten magát az ö ßentséges ßáia által, hanem annac felötte hogy el ne feletkezninc arrol, akarta hogy az ö maga felöl és akarattya felöl valo bizonság tétele irasba foglaltatnéc, hogy az inkáb meg maradna, és az iras az igaz tudománnac reguláia lenne minden hamis tudományoc ellen. Mert noha soc ideig, közel két ezer eztendeig az teremtéstöl fogua Mosesig semmi irás nem volt, (noha emlekezic Iudas Apastal az Enoch könyuéröl) hanem Isten czac az ö maga ßentséges ßáia által ßolott, és az ßent atyác az tudománt czac ßaiokban hordozuán, azt kézröl kézre adtác fioknac és vnokáioknac: Mind az által végezetre az Mosesnec parantsollya Isten hogy mindeneket meg irna. Irt azért Moses öt könyuet, az teremtésröl, és az Isten Anya ßent Egyházánac neuekedéséröl, és az Izrael népénec minden dolgairol, mind az Canaan földére valo menetelekig, melly könyuekröl emlekezic Christus soc helyen, neuezet szerent pedig mikor azt mondgya: Vagyon Mosessec és Prophetáioc halgassac azokat, kinec irásáual soc helyén az ö tanitását Christus erössiti, azonképpen az Apastalokis, noha némely Istentelen emberec Moses felöl mosdatlanul ßolnac, és azt kérdic ha volt valaha az Moses, és ha volt, kitöl tanulta az teremtésnec historiáiát. Az Moses vtánnis voltac soc Prophétac, kic nem czac ßoual tanitottác, hanem Istennec akarattyából meg irtác tanitásokat, mint Samuel, Dáuid, Esaiás, Ieremiás, Ezechiel, Dániel, es az tizenkét Prophétác. Ezeknélkülis soc Prophétác voltac, kiknec irásoc el veßett, mint az ßent irásbol meg tettzic, mint az Isten hadairol valo könyv Nume. 21. az Iustus könyue Ios. 10. Nathan, Gad, Semeias, Haddo, alias, Iehu könyue, kikröl mind emlekezet vagyon az ßent irasban.

Psal. 19.

Az Isten az ö beßedet akarta meg iratni.

Exod. 17.

Elsö iras ez világon az Moses irása.

Lucæ 16.

Ezec pedig az könyuec, mellyeket egy ſóual Bibliánac neuezźnc, az Iſtennec kegyelmes io voltából meg tartattac, noha az emberec gond viſeletnec bóltac azoknac meg őrizéſében, és az k'gyetlenec nagy ſorgalmatoſſág gal akartác aztel vezteni, mint az Antiochus Epiphanes, és az Diocletianus Czaſar. Annac okaért nagy ió téteménye az WR *Iſtennec, hogy az ő maga ſzentſ'ges ſáiáual ſóluan, az embereknec, nékic mind magát mind akaratyat ki ielentette: De ezis haſonló ió téteménye, hogy az Prophétáckal meg iratta mind magát, kitſoda és minemö állat légyen, mind pedig akaratyát, ióllehet ennekis az Iſten ió téteményénec nem lön ollyan elö meneteli az minemöt Iſten kéuán vala. Mert az Izraelitákis az kiknec Iſten ſolott az Prophétác által, meg nem elegeduén az igaz Iſtennel az ki öket Aegyptomból nagy ſoc czuda tételeckel ki hozta vala, és nékic ſolot, idegen báltnány Iſteneket imádánac, mint azt az Prophétác nékic ſoc helyen vetic ſzemekre.*

4. Reg 24. 1 Macab. 1. Euſeb li. 8. hiſt. Eccleſ. cap. 3.

Mert az embernec terméſzeti olly romlot, hogy ſemmiképpen az Iſtennec igaz eſmeretire nem iuthat, ha Iſten ö maga ſźlis néki, ha czac külsö fźleinec ſól. Vigyázzatre azert mikor mégis az Iſten niluábban akarná magát ki ielenteni, hogy az emberekis ötet niluábban eſmérnéc, az ö maga egy ſźülött fiát öltöztete teſtbe, hogy az tanitaná meg ez világot az Iſtenre es az ö akaratyára, kinec tanitáſaual meg kellene elegednöne addig mig az Iſtent ſzinröl ſzinre és ſzemtöl ſzembe látnóc. Kiröl azt mondgyac hogy minékünc mindeneket minden fegyárkozáſnelkül meg mondott vala, mellyeket az ö ſzent Attiától hallott.

Az Iſten vtoſſor fiaal, tatia ielentette ki magát.

Ebre 1.

Azert mondgya az Apaſtal: Az Iſten régenten ſoc képpen ſolot az atyáknac az Prophétác által, ez vtólſo idöben pedig ſolott mi nékünc az ö fia által.

Ioan. 1.

Stent Ionos azt mondgya: Senki ſoha nem látta az Iſtent, hanem az Fiu, ki az Atyának kebelében vagyon, á beſźllette meg mi nékünc. Chriſtus pedig ö maga

Ioan. 1.

azt mondgya: Nem mondalac titeket ſolgáknac, mert az ſólga nem tudgya mit czelekeſźic az ö Wra. Hanem barátimnac mondalac titeket, mert valamiket hallottam az én Atyámtol, nektec megielentettem. Annac okaért valamenye iót tött Iſten ez világgal eleitöl fogua, mind azt meg haladgya ez, és mindannál dragab ió téteménye az Iſtennec hogy az ö ſzent Fiát ez világra el borſátuán, az által nékünc mindeneket megielentet. Ki nem czac megielentet mi nekünc mindeneket, hanem az ö válaztot ſólgaitis kic tanitáſanac halgatói, czuda tetelinec látói voltac, ſzent léleckel azokat fel elkeſźtuén, mind ez világgya ki bo ſátta, hogy az Euangeliomot predicallanác és abban az Iſtennec IESVS *Chriſtusban valo kegyelmeſźégérol bizonſágot tennénec, kic az ö meſtereknec parantſolattya ſzerint ez világot be töltortéc az Euangeliommal és Chriſtuſnac ió illattyáual. Az után az mit predicallottác meg irtác mind az Prophétác, és az ö utánnoc valóknac hadtác, hogy az Prophétác és Apaſtaloc traſa lenne az anya ſzent Egy háznac vgy mint keet ſzemec vagy keet emlcie, mellyet ſiopnánc és az által neuekedneńc. Azert mondgya ſzent Ianos.*

A Chriſtus az ö tudomanyat predicallattra mondez világon az Apaſtulockal az után véſlec azt meg iratta.

1. Ioan. 1.

Az

Az mit láttunc, halottunc kèzzel tapaztaltunc, tudni illic az életnec egéiét azt hirdettyüc néktec. Sſent Peter pedig azt mondgya: Nem valami meſterség gel gondolt beſſédet köuetünc mikor predicallyüc néktec az mi WRunc Ieſus Chriſtusnac hatalmát és el töuetelit, hanem vgy mint kic ſiemeinkel láttuc az ö méltóſágát, és az mi füleinckel hallotúc az Atyánac ö felöle valo bizonſág tételét. Annac okaért mind ezekböl azt mondgyuc: Elöſſer hogy az Iſtennec tökélletes és mindeneſtöl fogua valo akarattya, az Prophétáknac és Apaſtaloknac iráſokban vagyon, és annac okaért azoc az iráſoc méltán neueztetnec ſſent iráſoknac. Máſodſſor, hogy az Prophétáknac és Apaſtaloknac iráſoc tökélletes, tellyes, fogyát kozáſnélkül valo, tizta, igaz. Harmadſſor, hogy nem ſſabad ahoz ſemmit adnönc, hogy Iſtennél böltſebbeknec ne láttaſſunc, ſem pedig nem ſſabad abban el venni, vagy attól el haiolni iob kézre vagy bal kézre, hanem azokat mindeneſtöl éppen kellyen meg tartani, vgy mint az mi hitönknec és vallásunknac erös és mozdithatatlan regulâiat. Negyedſſer, hogy minden teremtett állat tartozic engedelemmel ahoz az tudomanyhoz, melly az Prophétac és Apaſtaloc iráſában vagyon. Ö tödſſer hogy czac azt az tudománt kellyen be vennönc, melly az Prophétác és Apaſtaloc tudomannyáual eggyez. Valamelly pedig nem eggyez, akar kié légyen az à tudomány, akar Angyalé, akar ördögé, akar Papaié, vagy akar melly nagy méltoſágbéli embere, akar Conciliomé, ſemmiképpen nem igaz, és azt be nem kel vennönc, mint az ſſent Pál mondgya: ha az Iſtennec Angyala máſt predicállana, légyenát kozott. Nem kel tehát mi nékünc vakmeröképpen minden tudománt be vennönc mihelt azt valaki az ö ſſáiából ki botſáttya, hanem meg kel probalni, és az Prophétác, Apaſtaloc iráſa mellé kel vetni, mint az Iſten lelke tanit bennönket. Annac okaért öröcké való hálá adáſſal tartozunc az Wr Iſtennec, hogy magát ſoc képpen ielentette ki az embereknec, de kéuálkèppē hogy az ö ſſent fiát ez világra el botſátta, és ö általa magát illyen niluán és minden homálioſſágnelkül ieléntette meg, és az Apaſtalockal az ö akarattyát nem czac predicáltatta, hanem annac felötte meg iratta, kériüc alázatoſon ö felſégèt, hogy à Bibliánac könyuèt mellyben vagyon az ö io akarattya, tartſa meg, az ördögnec és ez vilagnác dihöſſége ellen, Az ö ſſentſéges igéiét és abban az ö akarattyát hirdetteſſe mi nékünc az ö ſſolgai által, és hogy az ö igaz eſméretire iuthaſſunc és abban gyaporodhaſunc, ſſöllyon nékünc az ö ſſent lelke által az mi ſſiueinknekis. Mert miképpen az terméſſetnec világa által és az teremtes által, ſſinte azonképpen Prophétác által, Chriſtus által és az Apaſtaloc által czac hyába ſſól mi nékünc az mi külsö füleinknec, ha az mi belsö füleinknec, nem ſſól. Bódogoc azért az kiknec Iſten ſſól az ö ſſent igéié altal. De ſockal bódogbac azoc az kiknec ſſól az ö ſſent lelke által, és à kiket nem czac kiuül vonſſon hanem belölis, kikben nem czac az ige által, hanem az ö lelke általis hatalmaſon czelekedic. Annac okaért az Chriſtus mi nékünc, mind addig haſſontalan, és az igében hyába predicáltatic, mignem az Iſten lelkètöl hitnec általa à mi ſſiuönkbe be óltatic és be plántáltatic az igénec hallásából. Mert

2. Petri. 1.
Pſal. 119.
Eſai. 8.
2. Petri. 1.
Pſal. 19.
Deuter. 12. & 28.
Prouer. 30.
Galat. 1.
1. Corint. 2. & 14.
1. Ioan. 4.
1. Thel. 5.

Esai. 59. Isten az ö népéuel valo ßöuetségben egybe köti mind az kettöt, az igét és az ö
sient Lelkét. Ez vgy mond az én kötésem veelec. Az én lelkem melly te benned
vagyon, és az én beßédim mellyeket adtam az te ßádba, el nem táuoznac te tö-
Roman. 1. led és az te nemzetségedtöl, melly dologra nézue az Apastalis azt mondgya
hogy az Euangelium Isten hatalma minden hiuö embernec iduösségére, az az,
olly ezköz, mellynec általa Isten hatalmason czelekeßic az hiueknec ßiuekbe.
Ierem. 32. Azert hasonlitatic az tüzhöz, pörölhöz, két elö fegyuerhöz, és á ßép zápor esö-
Ebre 4. Esaiæ 55. höz, azért mondgya az ßent Peter, hogy vijonnan ßülettönc az halhatatlan és
1. Petri 1. rothadatlan mag által, melly az Istennec igéie.

Miképpen azért külsö képpen Isten az á ki minket el tart es az mi életönket
táplállya, de vgy ha az mi hiuatalunc ßerint kenyeret keresünc: azonképpen az
Isten lelke az á ki az mi ßiuönkben lelkünkben czelekeßic, hitet formál, vijonnan
ßül, de nem külömben hanē az igénec halgatasaböl. Ha azért azt akariuc hogy
az Isten mi bennönc czelekedgyec, ne légyen mi elöttünc semmi betsölletesb az
Istennec igeiénél, annac halgatásánál, oluasásánál, és tanolásánál.

De miuel hogy ez világ nem akaria hogy az Istennec ßent könyuei közön-
séges nyeluen legyenec, és azt mindenec oluassac: azért errölis ßélnunc kel. Azt
mondgyác pedig hogy nem czac akaria Isten hogy az Papoc oluassác az ßent
irást, és az kösség azoknac ßáiokböl hallya, hanem aztis akaria hogy az ö és vij
Testamentum könyuei minden nemzetségnec nyeluén legyenec, és azokat oluas-
sác. hannyác vessec mindenec, ßegéniec, gazdagoc, kitsinec nagyoc, férfiac és aß-
ßoni allatoc, Mert az Isten egy aránt minden rendbéli embereket akar iduözi-
2. Tim. 2. teni. Hogy ha pedig nem akaria Isten hogy az kösség oluassa az Isten igéiét az ö
tulaydon nyeluén, miért iratta azt az ö népénec Mósessel, az Prophetáckal,
Dáuiddal, az ö saiat sido nyelueken és nem egyeb nyeluen mellyet nem czac az si-
dóc hanem az ßomßedságban soc egyeb nemzetségekis meg értenénec? Miért
akarta hogy az ö ßent könyue nem czac sidó nyeluen vólna, hanem Chaldeai és
Syriai nyelvreis forditatnéc? Miert oluassa az Istennec töruényénec könyueit
Iosias király az Sálomon templomában az kösség elött, ha nem illic az királyoc
2. Reg. 23. kezébe á Biblia? Vagy á kic azt mondgyác hogy nem ßabad közönséges nyelv-
re forditani az Bibliat, honnét bizonittyác meg, hogy Isten az Bibliánac czac
Detác nyeluet ßentelte? Bizony ha az Bibliat egy kéualképpen való nyeluen
kellene oluasni, nem vólna iob mint sido nyeluen oluasni, miuel hogy az ö Testa-
mentum könyuei sidó nyeluen irattac. De az Isten igy akarta hogy az
ßent irás egy nyelv által ßármaznéc, az vtán soc nyelvec által soc pogány
népec közzé teriedne azoknac iduössegekre, tudni illic, az Chaldæusoc, Sy-
riabeliec, és Görögöc közzé. Nem Istentöl vólté tehát hogy amaz Ptole-
meus Philadelphus Aegyptumbéli király, az ö népénec kedueiért felötte
Iosephus li. Antiq. Iud. 12. cap. 3. nagy munkáual és költséguel Ierusálemböl hetuen sidó böltseket hiuatuán, az
Bibliát sidóból Görögre forditatta, az mint Iosephus beßélli? Mit mondunc
az Istennec aiándokárol, mellyet az Apastaloknac adott vala Pinkesd napián?

ketség-

kétſégnélkül az Apaſtaloknac nyelueket el nem változtatta vólna Iſten, hogy ſoc nyelueken ſiólhatnánac, ha nem akarta volna hogy az öneue ſoc nemzetſégeknec nyelueken prediçáltatnéc. Az Apaſtaloc pedig és az Euangeliſtác miért irtác az IESVS CHRISTVS tudományát Görög nyeluen, melly ackor mayd mindez világon közönſéges nyelv volt, ha az Iſten nem akarta hogy az ſient irás közönſéges nyeluen oluaſtaſſéc? Az ſient Philep miért nem feddette meg az Candaces kiráine aſſzonnac ſzólgáiát hogy az Eſaiás könyuét oluaſſa vala? Auagy nem meltán diſerié ſzent Lukácz az Beræa városbélieket, hogy minden napon bántác vettettéc az ſient iráſt, hogy meg probálnác az Pál Apaſtalnac tudománnyát? De miuel hogy az Patereknec iráſoc mind vntalam ezeknec ſzáiokban vagyon, felellyenec meg, az Chryſoſtomus Doctor miért inti az kőſſéget hogy oluaſſác az ſzent iráſt, ha semmi kőzi nintſen az kőſſéguec ahoz? Mert ö azt mondgya: kérlec titeket hogy gyakorta ide iöjetec, és az ſient iráſnac oluaſáſát ſiorgalmatoſon halgaſſátoc, nem ezac ackor pedig mikor ide iötöc, hanem othonnis az Iſten Bibliáiát kezetekbe vegyétec: Iſmet. Mindenkor intelec és nem ſünöm meg inteni, hogy nem ezac itt halgaſſátoc az mit mondunc, hanem mikor othon vadtokis az ſient iráſt olvaſſátoc, és ne mondgyad: nem én dolgom az iráſnac oluaſáſa, hanem azoké kic ez világot meg tagadtác. Mit mondaſi ember? Sockal inkáb tiéd hogy nem azoké. Iſmet: Hallya meg ezt az kőſſég: Szerezzetec magatoknac Bibliát, melly az léleknec oruoſſága, ha egyebet nem, akar ezac az víj Teſtamentom könyueit. Iſmét: Ez mint egy dögleleteſſég mindent meg veſit, hogy az ſient iráſnac oluaſáſát alittyátoc ezac az barátokra nézni, holott ſiükſégesb néktec hogy nem azoknac, &c. Szent Dauid azt mondgya, hogy az Iſtennec beſéde à mi lábainknac vezére. Maſut: az Iſten lelke henyérnec és viznec mondgya, melly után ſohaſem meg nẽ ehezikc, ſem meg nem ſiomiuhozunc. S. Pál ellenség ellen való fegyuernec. Azért az kic a Bibliát ezac a Deiác nyelvre ſiorittyác, és az kőſſég kezéből ki véſic annac oluaſáſát, és őket az báluániokhoz igazittyác, hogy azoc légyenec a mint ők ſzólnac a paraztoknac Bibliáioc, és azoktól tanollyanac a mint Gergel Papa mondotta volt: azoc minden kétſégnélkül az IEVS CHRISTVS vére hullásaual meg váltott népet nagy gialázatos bolſúſsággal illetic, azokat az ſetétſégben vezérlő lampáſtol, az ö lelkeknec kenierétol vizétöl, az ellenség ellen való fegyuertöl meg ſoztuán, az ſetétſégben hadgyác, lelki éhſséggel ſzomuſsággal gyötric, és veſſedelemre taſittiác. De mit mondgyunc? Igen vaknac kel annac lenni az ki ezt altál nem láttya, miért ſoztiác meg az Romaiac az kőſſéget az Bibliának oluaſáſától. Mert hogy az ö tudományoknac hamiſſága meg ne eſmérteſſéc az kőſſégtöl, és hogi mindent ſzabadon ſierezheſſenec, végezheſſenec, és azt az kőſſégnec niakába verheſſéc minden probálásnélkül, ezt ez okoſſágot találtác hogy ne légyen ſzabad az Bibliát közönſéges nyelvre fordittani, és az kőſſégnec oluaſni. Soha azért à feiedelmec nagyob tot nem czelekedhetnec az kőſſéggel, mint ha őket az nagy lelki rabſágból

Act. 2.

Act. 8.

Act. 17.

Homil. in Geneſ. 29.

Comlone 3. de Lazaro.

Homil. 9. in Epi. ad Col. Homil. 2. in Matth.

Pſal. 119. Ioan. 4. & 7.

Epheſ. 6.

ból ki ßabadituán, az Istennec igéiét à Prophétác Apastaloc irásából predicáltattyác, és nẽ czac predicáltattyác, hanẽ arrais gondgyoc léßen, hogy az Istennec könyue közönséges nyeluen légyen, mindeneknec kezekben forogion, és mindenek töl oluastassec. De miuel hogy nem elegeßnec meg az Papistác ezzel hogy az kösségtöl mindenestöl meg tiltyác az Bibliánac oluasását, és annac közönséges nyelvre valo forditását, hanem amaz Bibliára akarnac minket ßoritani, mellyet vulgata editionac neueznec, mellyet régen forditottác volt, arrolis azért ßólnunc kel, hogy à holott az oluasoc látandgyác à mi forditásunkat külömbezni attol, méltán minket ne ßidalmazhassanac. Azt mondgyuc azért hogy ez Bibliánac forditásában nem köteleztüc magunkat az vulgata editiohoz, az az, amaz régi Bibliához hanẽ köuettünc soc Iámbor tudos embereket és azoknac forditását, az hetuen magyarázóknac Görög nyelvre valo forditásokat. Vatablust, Munsterust, Pagninust, Tremelliust, ki terméßet ßerint való sidó fiu volt, és czac most forditotta meg az Bibliát, ez mellet soc tudos bölts magya rázókat. Mert ióllehet méltó nagy ditséretre az ki à regi Bibliát forditotta, és sokat igen ßépen forditot, és nem vólna gonoß ha egy bizonyos Bibliá vólna mellyel élnénc közönséges képpen, mikor bizonságot kel elö hozni vagy tanitásban, vagy disputalásban: Mind azáltal kitsoda tilthat meg minket hogy à kút föböl ne igyünc, az az, hogy az ô testamentom könyuein à sido betöt, az vij Testamentomén à Görögöt meg ne tekintsüc, ha valami igéknec ereiénec vagj iegyzesénec iobban végére akarunc menni? Vagy ki tilthat meg minket hogy ne köuessüc azt à ki iobban és igazban forditotta másnál à Bibliát? Mert kétségnélkül valo dolog, hogy à régi Bibliában sokat nẽ iol és alkolmatlanul forditottác, sokat el változtattác, sokat meg czonkitottác, soc helyen sokat adtac hozzáia, mint ezt soc példáual és bizonsággalez vtan meg bizonittyuc. Méltoié azért azt mindennel inkáb köuetni az ki az Istenében vagy el vött vagy ahoz adott, vagy azt meg ferteztette? Es à mit meg változtattac az Istenében, nem ßabadé köuetnönc annac helyére állatásában à nyelvet mellyen ßolott az Isten lelke? Kétségnélkül iob embernec az forrásbol innya hogynem az folyásböl, és nem lehet az emberénec ollyan méltosága mint az Istenénec. Touábba az bölts embereknec egyenlö ßauoc ez, hogy nem Ieronymusé az régi Bibliá, noha öuénec mondgyác, mellyet erös bizonságockal bizonitanac. Mert ô maga meg válaztya az ö Bibliáiát az vulgata editiotol, mikor azt mondgya. Nomini vestro consecraui opus tridui, interpretationẽ nempe trium voluminum. Salomonis Misle, quas Hebræi parabolas, vulgata autem editio prouerbia vocat. *Más à, hogy Ieronymus az ô irásiban soc mondásokat és bizonságokat külömben mond ki, hogy nẽ az régi Bibliában vagyon, mellyet vulgata editionac neneznec. Erasmus Doctor azt mondgya. En hissem (vgy mond) hogy amaz régi Biblia méltoságot és eröt vöt czac az idönec hosisiu vóltából. Mert há közönséges Conciliomban vöttéc vólna azt be, mindnyáián azzal éltec vólna, de vgyan azon mondást, külömben mondgya ki Agoston, külömben Ambrus Doctor, külömben, Hilarius. Iollehet*

Az régi Bibliáról, mellyet vulgata editionac neueznec.

Præfat. super libr. Samuel.

Lib. 2. Epi.

lehet Platina azt mondgya hogy az Ieronymus Bibliáiánac Damasus pispec
szerzet elöszer méltoságot miuel hogy az elött élnénec az Görög Bibliaual. In vita Damasi. 1.
Sanctes Pagninus ki az sidó nyelvben tudos volt, azt iria az hetedic Celemen
Papánac: Az Ieronymus Bibliáiát nem kárhoztattyúc, el nem változ-
tattyuc, attol soc helyen külömbezünc, miképpen egyebekis, kic az ke-
reztieni hitben eggyezuén, az olnasásban külömbeznec, mint Cipriánus Hila-
rius, Ambrus, Agoston, kiknec irásokban külömbsegec és ellenkezésec
találtatnac, iollehet az melly Bibliá most mindenöt oluastatic, nem hisszüc hogy
Ieronymuse légyen. De ha szinte Ieronymuse volnais, enni idötul fogua könyen
meg veztegettethetet volna az iróknac restségec és gond viseletlenségec miatt.
Más az, hogy Ieronymus nem köti az ö Bibliáiát erőuel senkire, hogy nem
volna szabad mással élni. Mert azt mongya eggyüt. Kérlec tégedet oluaso,
ne alitsad hogy az én munkám, egyebeknec munkáiokat kárhoztatná. Az Isten In prologo galeato.
templomába minden ember azt visi az mit vihet, némellyec aranyat, ezüstöt,
drága köueket, bibort, bársont mi pedig iol czelekesszüc ha visszünc czac börö-
ket és ketske szört. Másut esmét azt mondgya: Ha valahol az forditásban
láttatom te néked téuelgeni, vagy valaki az mi forditásunkban akar valamit In præfat super paral.
meg feddeni, kérdgye meg az sidó betüt az ö maga lelki esmeretit lássa meg az
beszédnec textusát és rendit, az vtán ha lehet vgy rágalmazza á mi munkánkat.
Ismet: kérlec titeket hogy ez könyvnec kéualképpen valo oluasásával meg ele-
geduén, azt közönseges helyre ki ne vigyetee, és az kic eleget öttenec, azoknac In præfatione super Ess. & Nehemiã
az ételt ne töltsetec száiokba, és az ollyanoknac keuélségeket el táuoztassátoc,
á kic egyebeket tudnac kárhoztatni, de öc semmit nem tudnac szerezni, ha pe-
dig vadnac az atyafiac közzül ollyac kiknec az mi munkánc tettzic, azoknac
adgyatoc az könyuet oluasni. Ha azért Ieronymus ö maga senkire erőuel nem
kötötte az ö Bibliáiát, hanem szabadságban hatta á ki akaria oluasni vagy nem:
Az Romai Papais senkire erőuel ne kösse azt. Hanem ha az Isten házánac
elö mentét kéuánnya, meg engedgye hogy az ki azzal nem akar élni, és azt nem
akaria oluasni szabadsága légyen azzal elni, és azt oluasni á melly néki inkáb
tettzic, és láttatic igaznac lenni. Mert az Agoston Doctoris azt mondgya:
A kic sidobol Görögre forditottác az irast meg számlálhattyüc, de á kic Gö-
rögbôl Deákra forditottác, meg nem számlálhattyüc. Mellyel ielenti hogy ö
ideiében senki nem köteleztetett egy bizonyos Bibliához, hanem miuel hogy Li 2. de doctrina Christ. c. 11.
szabad volt mindennec meg forditani azzal élt minden á melly néki tetzet. Má-
sutt azt mondgya hogy az Deiákoknac két szárnyoknac kel lenni á szent irásra,
tudni illic á sido és Görög nyelvnec. Es hogy az ô Testamentum könyuenec
igasságát az sidobol kel meg probalni az vij Testamentum könyueineic pedig á
Görögböl, mellymondás á Gratianus papa decretomabais be vagyon irua.

Azért iollehet á Ieronymus Bibliáiánac méltoságát mi helyén hadgyuc, és Dist. 9.
táuol legyen mi tölönc hogy azt szidalmaznóc, rágalmaznóc, és valakit annac

oluasá-

oluaſáſátol el rettentenénc, ha kedueli azt: ſöt azt mondgyuc hogy azzal mijs igen ſegitettönc, és az holott à ſiükſég hozza ö römeſt élönc vele. De ahoz magunkat ſemmiképpen nem akariuc kötelezni, vgy hogy attol czac egy betübennis ne mernénc el táuozni, mint az Tridentomi Conciliomban végeztéc volt az Romai Piſpekec, hanem egyeb bölts embereknec forditáſokatis hálá adáſſal láttyuc, oluaſſuc, és köuettyüc azt à kit eſmerhetönc leg igazbnac lenni. Méltatlan dolog pedig azt mondani, hogy mennél töb nyelvre forditatic az Iſtennec igéie, annál inkáb meg ferteztetic. Mert ha az igaz, miért változtatta el Iſten az Apaſtaloknac nyelueket Pinköſd napián, hogy az Euangeliomot ſoc nyeluen predicállanác? Ha azért az ſoc nyelven valo predicállás meg nem ferteztette az Iſten béſſédèt, mimódon ferteztetic meg ha ſoc nyeluekre forditatic? Más az, hogy à regi ſſent Doctoroc ideiébennis ſoc Biblia volt. Mint az ſidó nyeluen valo Bibliánélkül, Arabiai és Chaldeai nyeluen valo Biblia Görög Biblia, Aquila, Symmachus, Theodotion, Origenes Bibliàia, és ezeknelkülis ſoc forditáſoc, mellyec alég ſſámláltathatnac meg mint Agoſton Doctor mondgya. Nem hogy azért Iſtennec ellene vólna, de inkáb ſſép aiándoka az WR Iſtennec hogy ſoc nyeluekre forditatott az Biblia, és egy nyeluen ſoc rendbéli forditáſoc vadnac.

De hogy igaz légyen az mi beſſédönc az mit mondánc az vulgata editioról, az az, amaz régi Bibliá felöl, hogy tudni illic igen meg veztegettetett, azt bizonitſuc meg. Hogy ſokat adtac ahoz, és abban ſoc töldaléc vagyon, bizonittyüc ez példáckal: Láſd meg Geneſ. 4. verſ. 8. Az vulgata editioban igy vagyon: Monda Chain Abelnec, mennyünc ki. Ez pedig (mennyüc ki) nintſen az igaz betüben, hanem czac igy vagyon: Szola Chain az Abelnec, és mikor volnánac az mezön, &c. Geneſ. 32. verſ. 29. Az régi Bibliában igy vagyon. Miért tudakozol az én nenemröl, melly czudalatos. Ez pedig, (melly czudalatos) nintſen az igaz Bibliában. Numer. 20. verſ. 6. Az régi Bibliában egy egéſſ vers vagyon melly nintſen az igaz betüben. Kiáltánac (vgy mond) az Iſtenre, és mondánac: WRam Iſten halgaſd meg ez népnec kiáltáſát, és niſd meg nékic az te kénczes házadat, az élö viznec kút feiét, hogy meg elegedgyenec és ne zügolodgyanac, &c. Ezec nintſenec az igaz betüben.

Ieron. Ad Domnionē & Rogatiū præfatione in Eſdram & Nehem.

Az Eſther könyuétis, négy vagy öt cáputtal töldottác meg. Az két vtólſo könyuét Eſdraſnac, nyiluán valo ſſóual mondgya Ieronymus Doctor álomnac. Az Tobias könyue Görögül irattatot, nem ſidóiul, de aztis anniyra meg veztegettéc, hogy 46. verſel töldottác meg, melly az igaz betüben nintſen. Azonképpen az Iudith könyuében 48. vers vagyon, melly nintſen az Görög betüben, mellyeket az mi Bibliánkban mind el hattunc, mint az Tobias könyuébennis. Az példa beſſédröl irt könybennis 19. vers vagyon, melly nintſen az igaz betüben, noha az Görög Bibliában meg vadnac.

Az

Az Sirach könyuebennis, melly Görög nyeluén iratott 38. vers vagyon, melly nintsen az betüben. Ezenképpen az Daniel könyuébennis soc tóldaléc vagyon. Az Romába irt leuélnec 4. réßében v. 2. Igy vagyon az régi Bibliában: ha Abraham meg igazult az tõruénnec czelekedetiböl, &c. De az igaz betöben czac igy vagyon: ha Abraham az czelekedetekböl igazúlt meg

Hogy pedig sokat el loptac és el hadtac benne, azis niluán vagyon. Lásd meg Genes. 9. vers. 6. Igy vagyon. Az ki az ember vérét ki ontandgya, ki ontassec annac vére. El hadtác ezt: Ember által az pedig igen ßukséges tzickel. Matth 9. Igy vagyon. Nem iöttem hinni az igazakat, hanem az bünösoket. El hadtác ezt: Pœnitentiára. 1. Ioan. 5. igy vagyon. Ezeket irom néktec hogy meg tudgyatoc hogy öröc életetec vagyon kic hißtec az Isten fiánac neuében. Az igaz betüben pedig igy vagyon: Ezeket irom néktec kic hiztec az Isten fianac neuében hogy meg tudgyatoc hogy öröc eletetec vagyon, és hogy hidgyétec az Isten fiánac neuében. Roman. 11. Egy egéß sentenciát loptac el. Ha czelekedetböl, tehát immár nem kegyelem, és az czélekedett nem volna czelekedett.

Ha annac okaért nem ßabad semmit az Istenéhöz adni, és abban el lopni, miképpen ö maga azt erössen meg tiltotta, tehát minden kétségnélkül felötte igen vétkezet az Isten ellen, az ki ez tóldalékokat adta az Istenéhöz, és az ki azokat el lopta à mellyekröl ßólunc, akar Ieronymus dólga legyen ez, akar kié. Es miképpen az feiedelemnec leuelénec méltosága el véß, ha azhoz valamit adnac vagy el véßnec benne, azonképpen az Bibliánac méltoságánac gyalázattyára czelekedtéc ezt, valakic czelekedtéc.

Annac felötte sokat vgy forditottác, hogy az ember nem tudhattya mitsoda. Mint Ioel 2. Cap. Conuertimini ad Dominum quia benignus est, & præstabilis super malitia. *Mitsoda ez,* prestabilis super malitia? *Psal.* 67. Si dormiatis inter medios cleros, pennę columbę deargentatę & posteriora dorsi eius in pallore auri. *Ezt sem tudhatttya ember mit akar. Psal.* 110. Tecum principium in die virtutis tuę, &c. *ezis ollyan mint egy mese.* Deuter. 4.

Sokat pedig mindenestöl el változtattac az régi Bibliában. Mint Iud. 11. Non potes esse hęres, quia ex adultera matre natus es. *Maga nem vgy vagyon, hanem* ex altera matre. Psal. 132. Viduę eius benedicam, *maga* victui *volna.* Apoc. 22. Beati qui lauant stolas suas in sanguine agni. *Maga az betüben igy vagyon.* Beati qui seruant mandata eius.

Ezeknec felötte soc helyen az régi Bibliát az Papai tudomány mellé ßabtác. Mint Genes. 3 hogy az Mariánac közbe iárásat és segitségül való hiuását bizonithassác, igy veztegettéc meg az betüt: Ipsa conteret Caput serpentis, *maga nem* ipsa, *hanem* ipsum *vagyon az igaz betüben.* Genes. 14. Obtulit Melchisedech panem & vinum, *maga* protulit *vólna. De vgy fordittyác, hogy az Misében való áldozatot bizonithassác.*

Ioan. 14.

Ioan.14. Spiritus S. ſuggeret quæcunque dixero, *maga nem* dixero, *hanem* dixi, *vagyon az betüben. De igy fordittyác hogy azzal bizonitſác, az ö Conciliomoknac végezéſét Iſten lelkénec tudományánac lenni. Mind ezekből meg tetzic hogy oknélkül akarnac minket az régi Bibliához kötelezni, mellyet* vulgata editio*nac neueznec, és méltatlanól töttéc az Tridentomi Conciliomban ez végezéſt hogy ſemmiben el ne táuozzunc attól az Bibliától.*

Nagy gonduiſeletlenſég vólt azért, és Iſtenhöz es az ö ßent igéiéhöz nagy idegenſég, hogy holott minden nemzetſégnec nyéluén vagyon az Iſtennec könyue, à Maygar nemzetſég arról enni ideig gondot nem viſelt. Nem tudom ha az Predicatorokat vádollyam vagy az feiedelmeket. Bizony az Heltai Gáſpar munkáia és az Melius Péteré bizonſágot téßen arrol, hogy találtattac volna ollyac ez elöttis, kic à munkat nem reſtelletéc volna, ha az feiedelmec arra gondot viſeltec volna, az tanitokat fel ebreztettec volna, es az ö tár házokat Iſten tizteſſégére meg nitottac volna. Azért ketſégnélkül ha vagyonis ebben valami bünöc az tanitoknac hogy enni ideig egéßlen az Biblia nem volt Magyar nyeluén, de az feiedelmeknec nagyob bünöc vagyon. Kic nem hogy az Bibliánac Magyar nyelvre valo forditáſára gondot viſeltec volna, melyben vagyon az öröc életnec beßéde, az kenyér es viz, mellynec vtánna meg nem éhezünc es ſzomiuhozunc: De czac arra ſem viſeltec ez ideig gondot, hogy az Magyar nemzetſégnec ſoc ſzép és nagy dolgainac vagy czelekedetinec hiſtoriáiát meg irattác volna, és azt az ö vtánnoc valoknac öröc emlekezetre hadtác volna, holott nintſen ez világon olly nemzetſeg, melly arra gondot nem viſelne. Noha pedig volt darabonként az Bibliánac valami réße meg forditua, de mindeneſtöl fogua egéßlen ez ideig az mi orſzágunkban az mi nyeluönkön nem volt, hanem az kegyelmes Iſtennec io keduéböl moſt mégyen ki, egy nehány neuezetes Iámbor, Iſten félö Nagyſágos Wraknac inteſe törekedeſec, és költſégec által, kic annira nem igyekeztec ez dologban ez világi hirré es tizteſſégre, hanem czac az Iſten tizteſſégére az ö házánac eppüléſéré, hogy az ö magoc neuétis nem akartác ide be iratni, meg elegeduén azzal, hogy az ö neuec az életnec könyuében be vagyon irua.

Meg gondoluán azért az Anya ſzent Egy háznac az mi nemzetſégünc kozött ez dologban valo fogyátkozáſát, es iöuendö eppüléſét, más felöl az mi tiztünket, az Iſtennec neuét ſegitſegül hiuán, minec vtánna hozzá kezdettem volna egy nehány Iámbor tudos atijafiackal, kic nékem az forditasban ſegitſéggel voltac, meg nem ſzüntem addig, mignem véghöz vittem az Bibliánac egéßlen valo meg forditáſát, melyben munkálodtam közel három eztendeig nagy fáratſággal, teſti töredelemmel, de olly bugzoſágos ſzeretettel, hogy én egy ſzem pillantáſig ez nagy munkat el nem vntam, hanem nagy ſerenſéggel es ſzeretettel munkálodtam mignem el végezném azt. Hogy pedig az oluaſoknac nagyob keduet tennéc, mind az egéſz Bibliát verſenként forditottuc, mint az Sidoc ſzoktac, mellynec felötte igen nagy haſzna vagyon az betünec meg értéſére, mellyet

miuel

miuel hogy ez elött meg nem tartottác, gyakorta az mi eggyüué való volt el ßakaztottác egy mastól, és az mi nem eggyöue való volt, egybe kaptsoltác, mely dolog igen meg homályosittya az betünec értelmét. Az Caputoknac summát czinaltam siép és telemmel, hogy az mit keres az oluasó, az summat meg tekintuén, hamaráb meg talállya azt. Az holott valami nehesseg vólt az betüben, vagy egy igében, vagy egy egéß sentenciában, azt meg magyaráztam, hogy minden tartozásnélkül mehetne az oluaso az oluasásban. Az forditásban éltönc az menyère lehetett tizta igaz Magyar ßóual, idegen ßólásnac módgyát nem köuettüc, sót inkáb az mi darabosnac tettzett vagy az Sidó vagy az Deác ßólásnac modgyában, annakis ki mondásaban az Magyar nyelwnec ßólásánac modgyát köuettüc. Az Istennec állattya ßerint való neue IEHOVA, De aztis nem tartottuc meg, hanem az holott egyeb nem lehetett benne, mint mikor azt mondgya Isten Mosesnec, hogy Abrahamnac, Isácnac, Iácobnac az ö IEHOVA neuében nem ielent meg. Az Ezechielis mindenöt Adonai Iehouát mond, mellyet külömben nem magyarázhattunc, hanem WR Iehouánac, noha néhon Vralkodo Vrnakis forditottuc. Köuettönc ez forditásban soc Exod.6.
Iámbor tudós embereket, kic az Sidoból, az melly nyeluen iratott az ö Testamentom, igazán forditottác az Bibliát, Mint Vatablust, Pagninust, Munsterust, Tremelliust, ki terméßet ßerint való Sido volt, és vijonnan nem soc ideie hogy az Bibliát meg forditotta, köuettuc az vulgata editiotis, és ez mellet soc magyarázo Doctorokat. Az kic ez elött valami réßt forditottác az Bibliában, azokatis nem vtáltuc meg, hanem meg tekintettüc.

Ez mi munkánkat pedig Nagyságtoknac és kegyelmeteknec neue alatt botsátom ki, és Nagyságtoknac s-kegyelmeteknec dedicálom. Nem hogy kételkedném abban hogy az Isten könyuénec méltosága nem lenne ö magában, hanem hogy Nagyságtokat és kegyelmeteket fel inditanám az ßent irásnac oluasására, és abban az drága könec meg keresésére, mellyért embernec minden marháiátis el kel adni. Más az, hogy ebben kellet köuetném ez világnac és az bölts Matth.13.
embereknec s okásokat, kic az ö munkáiokat mindenkor valakinec neue alatt soktác ki botsatani. Nagyságtokat és kegyelmeteket kérem, ez mi munkánkat vegyéc io neuen, és azzal éllyetec az nagy Istennec diczöségére, és tulaydon lelketeknec iduösségére. Az WR Isten tartsa meg Nagyságtokat és kegyelmeteket, él tesse soc ideig, kegyelmessegéuel, és io akarattyáual mint égy paissal vegye környül. sient Lelkéuel erösitse, bátoritsa, és minden tanátsit igazgassa az ö Neue diczöségére és az ö házánac eppülésére, Amen. Göntzön. Bodog asißonij hauánac elsö napián. 1589. eztendöben.

Nagyságtoknac és kegyelmeteknec.
siolgáia,

Cároli Gáspár: az Göntzi Annya sient Egyháznac lelki pásitora, Es az Cassa völgyén az Tanitóknac Seniora, &c.

AZ OLVASOKNAC.

BIzonnyal tudom, és semmit nem kételkedem abban hogy ez mi munkánknac, minec vtánna emberec közze az ki mégyen, soc irigye és soc rágalmazoia lészen. Mert miképpen az testet kóueti az árnyec azonképpen az virtuſt, az az, á ioſagos czelekedetet kóueti az irigyſeg. Es az kic az rágalmazáſra ſzülettec, miuel hogy az más ember munkáiához vagy czelehedetihez haſonlót nem czelekedhetnec, ha külómben annac nem árthatnac, rágalmazzác azt: Mind az által ſenkinec ſem irigyſegéuel, ſem rágalmazáſaual nem gondoloc. Mert az Iſten és az en iò lelki eſméretem nékem bizonſagom, hogy nem egyebet, hanem az nagy Iſtennec tiszteſségére, az ó házának eppüleſére néztem ez dologban. Más az, hogy ſabad mindennec az Iſten házába aiándékot vinni. Egyebec vigyenec aranyat, ezüſtöt, drága kóueket. En azt viſem az mit vihetec, tudni illic Magyar nyeluen az egeſs Bibliát, mellyet eleitól fogua ſokan igyekeztec offeralni, de végh nem vihettéc. Annac okáért minden kereſztyén oluaſókat kérec hogy az en munkámért engémet ne rágalmazzanac és meg ne keſeritſenec, hanem nagy Iſteni feleleminel és halá adáſſal vegyéc és oluaſſác ez Magyar nyelwre forditatott Bibliát. Ha valól az forditásban teuelgettem és az tzélt nem találtam, azt ne tulaidonitſác vakmeroſegnec hanem az en gyarloſagomnac. Az ollyan helyeket az oluaſóc vgyan Regeſtum ferint iegyezzec meg, es engemet intſenec meg, hogy mig Iſten ez teitben tart. iobbithaſſam meg az mi forditáſunkat, mind addig mignem igen ſép és iò léſen, &c.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

IOllehet kegyes oluaſó, az en tehetſégem és erőm ſerint azon igyekeztem, hogy az ſent Bibliának kónyuei mentől ſépben, tizrabban, és minden fogyát kózaſnélkúl az én kezem által ki adathnac, az ſoc ſomiuhozo kereztyénec nagy kéuánſsággal valo várakozáſoknac meg enhitéſére, és lelkec eppüleſére. Mind az által nem kęczlem hogy (akaratom es igyekezetem ellen, az corrigalasban valo ſerény vigyazáſomrais) nihol nihol esherett vétec az nyomtatásban, ſóképpen az accentuſoc collocalaſában, kic miuel hogy ó magokba igē aproc, gyakorta á corrigalasban által hágattathatnac, ember azokat ékébe nem veuen. Annac okaert az oluaſasban, es nihol vgy tettzic mintha az ſenſuſt auagy egeſs ſententiatis láttatnac el válcozatni. Kerem annac okaert minden kereztyen felid elmeiű oluaſot (mert az verſengóc es vetekedő Zoiluſoc, (kic iol tudom hogy ſokan tal altatnac) az tizta feiertis feketenec mondanac, iregyſegekből és az igáſſagnac gyülölęſekből) hogy ez ſęle kis vetkeket, hogy ha valahól irrepatranac, czendeſs elmeből pennaual ha fükſeg meg iobbitſa, ennekem boczánatot aduán, egy felől azért hogy idegen nemzet vagyoc, más felől hogy az Exemplárba az accentuſocnem volnac meg iegyeztetuen. Tuduan azért az en elegtelen volromat és akarmibe ſogyátkozáſomat, akaram teged arrol meg kóuetnem. Mert: *Nihil eſt tam perfectum quòd non aliquid imperfecti ſecum trahat. Bene vale, & mecum ſimul Deo gratias age, dicens: Benedictus Dominus Deus pro omnibus beneficijs ſuis.*

MOSESNEC ELSŐ KÖNYVE, MELLYET KÖZÖNSEGES NEWEL MAGYAROL, TEREMTESRŐL VALO KŐNYWNEC NEVEZNEC.

Ez Elsö Könyvben Moses meg iria ez Világnac és ez Világon az Anya szent Egyháznac Kezdetit, Neuekedését, Tudományát, és Isteni szolgalattyát. Neuezet szerint pedig iria Adamnac, Noenac, Abrahamnac, Isaáknac, Iácobnac, és Iósephnec historiáiát, Mellyben bé foglal két ezer, három száz, hatuan nyóltz esztendöt.

ELSŐ RESZ.

¶ Meg iria Moses ez elsö Caputban historia szerint, ez egesz Világnac teremtését, az az: Hogy nem vólt ez Világ örökből fogua, sem pedig nem törtinet szerint lett, hanem bizonyos időben minden benne való látható és lathatatlan állatockal egybe, Istentöl teremtetet: Az ö hatalmas beszéde által hat napon, Nem valami állatbol pedig hanem semmiből, Hogy az Teremtésnec czelekedete, lenne az Istennec örökke valo Voltánac, hatalmasságánac, és böltseségénec tüköre.

I

KEZDETBEN[a] teremté ISTEN az Mennyet [b] és az Földet.

2 Az Föld pedig vala ékességnęlkül való és pusta. Es setétség vala az mélségnec szinén, és az [c] WRNAC LELKE táplállya vala az vizeket.

3 Ackor monda az Isten: Légyen világosság, és lön világosság.

4 Es látá Isten hogy ió vólna à világosság, és el választá az világosságot az setétségtöl.

5 Es neuezé az Világosságot Napnac, és à Setétséget Ettzakánac, és lön az estue és az reggel elsö nap.

6 Az [d] vtán monda az Isten: Légyen ki teriesztetett Erösség [e] az víz között, melly el válasszia az vizeket az vizektöl.

7 Es szerze az Isten ki teriesztett Erösséget, melly el választaná az ki teriesztetett Erösség alatt való vizeket, az ki teriesztetett Erösség felött való [f] vizektöl, és vgy lön.

8 Es az ki terieztetett Erösséget neuezé Eegnec, és lön az estue és az reggel másod nap.

9 [g] Az vtán monda az Isten: Gyüllyenec egybe az Eeg alatt való vizec egy helyre, hogy tetedgyéc meg az száraz, és vgy lön.

10 Az szárazt pedig neuezé Istęn Földnec: Az vizeknec sokaságát Tengernec, és látá Isten hogy ez ió vólna.

11 Monda añac felötte az Isten: Hozzon az Föld gyenge füueket,

A mag

a: Az az, Elsöfer. vagi ELSŐ NAP.

b: Az Mennyen. Földen, mélségen. vizeken mind eggyet ért, tudni illic, azt à miből Mennyet Földet minden ékességénel egybe terété.

c: Erti az szent LELKET nem az szelet.

d: II. NAP.

e: Erti az fe-

iünc felött valo üregséget az ezillagos Egiglen vagi az Egre tartományát.

f: Erti à sellegeket mellyekben soc viz vagyon.

g: III. NAP. Föld, tenger, Füuec, Fác,

Mag hozó füueket, gyümölts fákat, mellyec az ö nemec ſierint való Gyümölczeket hozzanac, mellyekben légyen az ö maguoc ez földen, és vgy lön.

12 Hoza annac okaért az föld gyenge füueket, Maghozó füueket az ö nemec ſierint, és Gyümölts termö fákat, melliekbē vala az ö nemec ſierint való maguoc, és látá Iſten hogy az ió vólna.

13 Es lön az eſtue és az reggel harmadic nap.

h: IIII. NAP. Nap, Hold, Czillagoc.

14 Az [h] vtán monda az Iſten: Légyenec világoſitó állatoc az Eegnec ki terieztéſén, hogy külömbſéget tegyenec az Nap között és az Ettzaka között, és légyenec Ielej [i] bizonyos idöknec, napoknac és eztendöknec.

i: Bizonyos idöknec, az az, Nyárnac, Télnec, öſznec, Tauaſzyec ielei. Nemellyec igyis magyarazzác, Hogy legyenec ielei tizta és haborgó vagy eſös idöknec.

15 Légyenec mondoc világoſitó állatoc az Eegnec ki terieſztéſén, hogy világoſitſác az földet, és vgy lön.

16 Sierze azért az ISTEN, Kęt nagy világoſitó állatokat, az nagyobbic világoſitó állatot hogy világoſitana Napual, az kiſſebbic világoſitó állatot hogy Ettzaka világoſitana: Es Czillagokatis.

17 Es helyhezteté az Iſten azokat az Eegnec ki terieztéſén, hogy az földet meg világoſitanác.

18 Es hogy vezęri lennénec az Napnac és az Ettzakánac, és külömbſéget tennénec az világoſſág és ſetétſég között, és látá Iſten hogy ió vólna.

19 Es lön az eſtue és az reggel negyedic nap.

k: V. NAP. Halac. Madarac.

20 Az vtán [k] monda az ISTEN: Hozzanac az vizec vſió élö állatokat, és az Madarac repeſſenec az föld felött az Eegeknec ki terieztéſénec ſiinén.

21 Teremte azért az Iſten nagy Tzet halakat és minden vſió élö állatokat, mellyeket à vizec hoztanac az ö nemec ſierint, és minden repesö ſiárnyás állatokat az ö nemec ſierint. Es látá az Iſten hogy az ió vólna.

22 Es meg áldá [l] az Iſten azokat monduá: Gyümöltſezzetec és ſokaſodgyatoc, és töltſétec bę à tengernec vizeit. Az repesö állatokis pedig ſiaporodgyanac az földen.

l: Meg álda, az az, Szaporodáſra való erőt ada néhiec.

23 Es lön az eſtue és az reggel ötödic nap.

24 [m] Az vtán monda az ISTEN: Hozzon à föld az ö nemec ſierint való élö állatokat, barmokat, tſúſió máſió állatokat, és földi vadakat az ö nemec ſierint, és vgy lön.

m: VI. NAP. Barmoc, Czúſzó állatoc, Vadac.

25 Teremte azért az Iſten az ö nemec ſierint való földi vadakat, és barmokat az ö nemec ſierint, és az földön czúſió máſió állatokat az ö nemec ſierint. Es látá Iſten hogy ió vólna.

26 [n] Az vtán monda az ISTEN: Teremtsünc Embert az mi ábrazatunkra, és az mi haſonlatoſſágunkra, és wralkodgyec az Tengernec halain, az Eegen repesö madarakon, az barmokon mind az egéſi földön, és földön czúſió máſió minden állatokon.

n: ADAMnac teremtéſe, holott vagyon az Iſten ſegben való ſzemellekről nyiluán való bizonſág, mert azt monyga teremtſünc es, az mi Abrazatunkra.

27 Teremte azért Iſten Embert az ö képére, az Iſtennec képére teremté azt, férfiuuá és aſſioni állattá teremté öket.

28 Es

28 Es meg áldá Iſten ŏket, és monda nékiec az Iſten: Gyŭmŏltsŏzzetec és ſokaſodgyatoc és tŏltſétec bę az fŏldet, és haytſátoc azt birodalmatoc alá, és wralkodgyatoc az Tengernec halain, az Eegnec repesŏ madarain, és fŏldŏn czuſió máſió minden állatokon.

29 [o] Es monda az Iſten: Imé adtam néktec minden mag hozó fŭuet, melly vagyon az egéſi fŏldnec ſiinén, és minden gyŭmŏlts termŏ, és mag hozó fát, hogy azoc legyenec néktec eledeltekre.

30 Az fŏldnec pedig minden vadainac, az Eegnec minden madarainac, és fŏldŏn czuſió máſió állatoknac az mellyekben élŏ lélec vagyon, az fŏldnec minden fŭuét adtam eledelekre, Es vgy lŏn.

31 Es minec vtánna meg tekintette vólna Iſten valamit teremtet vala, imè igen ió vala, Es lŏn az eſtue és az reggel hatodic nap.

o: Az embereknec eledelekre adgya Iſten az maghozó fŭueket, gyŭmŏlts termŏ fákat.

II. Réſz.

Meg ſenteli az Iſten az hetedic napot mellyen meg nyugott vala. Beſelli Moſes bŏwebben az Iſtennec harmadic, es hatodic napon valo teremtéſét, es mikeppen az elsŏ embert Paradiſumba helhezteruén neki paranſolatot adot. Vtolſor meg iria az ſent házaſſágnac ſerzéſét.

A 1 Zért el végeztetéc az Meny és az Fŏld, és azoknac minden Seregec.

2 Mikor pedig el végezte vólna az Iſten heted napon az ŏ alkotmányát az mellyet czinált vala, az hetedic napon meg ſiŭnéc [a] minden czinálmányátul mellyet czinált vala.

3 [b] Es meg áldá az Iſten az hetedic napot, az az, meg ſientelé azt miuel hogy azon ſiŭnt vólna meg minden ŏ tſinàlmányánac czináláſátul, mellyet teremtet vala az Iſten hogy azt el végezné.

4 [c] Ezec az Mennec és Fŏldnec kezdeti, az mikor teremtettec, (az melly idŏben mondom az W R Iſten teremté az Fŏldet és Mennyet.)

5 Es az mezŏnec minden fáiánac melly az elŏtt nem vólt az fŏldŏn, és minden mezei fŭnec melly az elŏtt nem vólt. Mert még az W R Iſten nem botſátot vala eſŏt alá az fŏldre, [d] és ember nem vala, ki az fŏldet miuelte vólna.

6 Az fŏldbŏlis ſemmi nedueſſég nem iŏtt vala fel, hogy à fŏldnec egéſi ſiinét meg nedueſitette vólna.

7 [e] Formálta vala pedig az W R Iſten az embert az fŏldnec porából, és lehellet vala az ŏ orrába életnec lehelletét, és vgy lett élŏ lélecké.

8 [f] Es ſiépen palantackal fel ékeſsitet vala az W R Iſten egy kertet Edenben Nap kelet felŏl, holott helhezteté az Embert az mellyet formált vala.

9 Es neuelt vala az W R Iſten à fŏldbŏl minden fęle fát, mellyben az embernec ſieme gyŏnyŏrkŏdhetnéc, és melly eledelre ió vólna. Az életnec fáiátis az

a: Az az, Nem teremté az vtán ſemmi wy állatot, mert áteremtett állatokról való gond viſeleſtól ſoha nem ſzŭnic meg, Iohan. 5.

b: Szombatnac rẽdeléſe, mellyet à Sinai hegyen ſe lente ki à teremtes vtán ſoc eſztendŏuel.

c: Az az, Illyẽ renduel es móddal teremté az Iſtẽ az Mennyet, fŏldet, fákat, fŭueket, az mint meg irtam.

d: Ezt azért mongya hogy valaki az fŭueknec es fáknac neuekedéſét az eſŏnec es az ember munkaiánac ne tulaydonitaná.

e: Az ember fŏldbŏl teremtetett, hogy ŏ magában lenne az mihŏz képeſt meg kellene magát alázni.

f: Paradiſum kerte, melly harmadic napon teremtetet vólt Eden tartományában.

kertnec közepette, és az iónac ſ-gonoſſnac tudaſánac fáiát. g

10 Folyó víz iö vala pedig ki Edenből amaz ſiep kertnec meg nedueſitéſére, és onnét oſiol vala el, vgy hogy négy folyó viznec lenne feie.

11 Az eggyiknec neue PISCHON, ez az, melly meg kerüli az Hauiláhnac egéſi földét, holott terem arany.

12 És annac az tartomá ńnac aranya igen ió, ott vagyon Bdellium neuö fa, és Onyx neuö draga kö.

13 Az máſodic folyó víznek pedig neue GIHON, ez az, melly meg kerüli az egéſi CHVS[b] földét.

14 Az harmadic folyó víznec neue HIDDEKEL, ez az, melly foly Aſſyriánac Nap kelet felöl való réſiére. Az negyedic folyó víz pedig EVPHRATES.

15 És vöué az W R Iſten az Embert, és helyhezteté azt az Edennec Kertében, hogy azt miueine és örizné.

16 Es az W R Iſten meg tíltá az Embert, ezt [i] monduán: Ez kertnec minden fáiánac gyümölczében ſiabadon egyél.

17 De az iónac és gonoſſnac tudaſánac fáiánac gyümöltſében ne egyél, tudni illic, imez fánac gyümölczében. Mert valamelly napon abban éiendél, halálnac halaláual halſi.

18 Az W R Iſten pedig eztis mondotta vala: Nem ió az Embernec egyedül lenni, [k] ſierzec nékie Segítöt melly mindenkor ö elötte [l] légyen.

19 (Mert mikor az W R Iſten formálta vólna az földből az mezei minden vadakat, és az Eegen repeſö minden állatokat, és Adámhoz vitte vólna, hogy látná minémü néwel neueznè minden állatokat: Mert valaminémü neuet adott Adám minden állatnac, az à neue.

20 Es mikor Adám minden barmoknac, Eegi madaraknac, és minden mezei vadaknac neueket adott vólna: Az Adámhoz nem talált vala haſonló Segîtöt.)

21 Annac okaért az W R Iſten botſáta nagy mély álmot Adámra, és el aluuéc, és egy óldala tetemét ki véuén, húſſal tölte bę annac az helyét.

22 [m] Es azt à czontot mellyet az W R Iſten vött valà ki az Adámból, eppîté aſiſioni állattá, és viué azt az Adámhoz.

23 [n] Es monda Adám: Immár találtam hozzám haſonló társot, ki az én czontomból való czont, és az én teſtemből való teſt, es neueztetic aſiſioni Embernec, mert férfi emberből vétettetet.

24 Annac okaért El hadgya az férfiu az ö Attyát és az ö Annyát, és ragazkodgyéc feleſégéhöz: és léſinec egy teſtté.

25 Valánac pedig mind ketten mezîtelenec. Adám és az ö feleſége, és nem ſiégyenlic [o] vala.

g: Eletnec fáiánac monſatic az eggyic fa, nem hogy abban élet vólt vólna, hanem hogy az életnec mellyet Iſtentől vött vala Adam, Sacramentoma vólt az fa. Az máſic iónac és gonoſſnac tudaſánac fáiánac neueztetic, mert annac gyümölſenec meg etelétől, meg eſmerte és meg tudta az Adam mellynagy iót veſztet el, és mellynagy gonoſſába keuerte magát.

b: AZ CHVS földén Gyeretſen orſzágot értí.

i: Parantſolatot ád iſten az Adámnac, hogy az ö engedelmeſſegét megkéſerténe.

k: Az ſzent házaſſágnac ſzerzeſenec hiſtoriáia.

l: vagy, Melly haſonló lésgyen ö hozzáia.

m: EVAnde az Adám óldala tetemébül való alkotáſa.

n Vagy igy: Ez immaren czontomból es teſtemből valo. Mintha azt mondana: Ez ideig nagy fogyatkozáſom volt, hogy társtelkül vóltam, de immar vagyon hozzám haſonló társom. Tonáhha az Adam beſzédét mellyet azután kiuettöle ic, ſoha ſem Deákul, ſem Görögül, ſem Magyaról vgy ki nem mondhattyác mint á Sidoban vagyon. Mert az Sidóc az férfiat Iſnac hiják, az aſſyoni állatot Iſanná: Es Iſanac hinattatic, mert isből való.

o: Az eredendö igaſſágnac bizonſága.

III. Rész.

Iría Moses, mi módon az irigy ördög az mi elsö Füleinket az kigyonac ábrazattyában meg czaluán el eytette, és öket az bűnre haytuán, méltócká tette az Isten haragiara, átkára és az kárhozatra. Annac vtánna iría az Istennec igeretit azö Fiánac el boczatása felöl, az el vetett embereknec vá'ſágára.

1 a AZ Kigyó pedig minden mezei vadnál, mellyet Isten teremtet vala, rauasib vala, melly monda az asisioni állatnac: b Aztis mondottaé Isten, Hogy ez kertnec fáinac semmi gyümöltsében ne egyetec?

2 Es monda az asisioni állat az kígyónac: Az kertnec fáinac gyümöltsében ésiünc.

3 De imez fánac gyümöltsében melly az kertnec közepette vagyon, az Isten mondá, Ne egyétec ebböl, ingyen se illessétec azt, c hogy valami módon meg ne halyatoc.

4 Ackor monda az kígyó az asioni állatnac: Nem haltoc meg halálnac halaláual.

5 De tudgya az Isten hogy valamelly napon éiendetec arról à faról, meg nílnac az ti siemeitec, és ollyanoc lésitec mint az Istenec, iónac és gonosinac túdój.

6 d Mikor azért látná az asisioni állat hogy ió vólna annac az fánac gyümöltse enni, és hogy igen kedues vólna az siemnec, és kéuánatos vólna az Böltseségnec meg nyereseiért, siakazta annac gyümöltsében és meg éué, és adá az ö fériénekis hogy véle eggyütt ennéc, és azis öuéc.

7 e Ackor mind à kettönec meg nyilatkozánac siemei hogy meg esmernéc hogy mezîtelenec vólnánac, és füge fánac leueleit fonuán egybe, czinálánac magoknac környül kötöket.

8 Es mikor hallanác az W R Istennec siauát zengeni à kertben annac az napnac sielè mentébe, el reyté magát Adám és az ö felesége az W R Isten elött az kertnec fáj között.

9 Kiáltá pedig az Wr Isten Adámot, és mõda nékie: Hol vagy.

10 Ki monda: Az te siódat hallám ez kertben, és meg félemlém miuel hogy mezîtelen vagyoc: Azért reytezém el.

11 Monda pedig (az Isten:) Kítsoda mondá meg tenéked hogy mezîtelen vólnál? Auagy nem amaz fánac gyümölczében öttelé, mellytül meg tiltottalac vala hogy abban ne ennél?

12 Ackor monda Adám: Imez asisioni állat mellyet én mellém adtál, ö az az ki nękem ada annac az fánac gyümölczébē, és euém.

13 Es ackor monda az W R Isten az asisioni állatnac: Mitsodát czelekedtél te? Es monda az asisioni állat: Amaz kígyó czala meg engemet, és vgy euém.

14 f Monda azért az W R Isten annac az kigyónac: Miuel hogy ezt miuelted, átkozot légy minden barmoknac, és mezei vadaknac felötte, az te hasadon iary, és minden életednec rendében az port egyed.

15 Añac felötte, ellenkezést sierzec te közötted és ez asisioni állat között, az te magod között,

a: Iollehet az irás bizonságot teszen arról, hogy az ördög miatt czalatkoztak meg az mi elsö szüleink, de az nepnek erötlenségeiért arról Moses nem emlekezic, hanem czák az ezközről az mellnec általa az ördög czelekedet.

b: Meg tettzic innet, hogy az ördög sokat szolott beszéllet az kigyo képében Euával, Ertelme pedig ez. Ha aztis meg tiltotta hogy az fáknac és kiuált képpen imez fánac gyümöltsében ne ennétec kétségnélkül, az Isten nem io akarotoc.

c: It Eua el kezd haylani, mert talammal Isten nem szolt vala, hanem bizonnyal.

d: Az mi elsö szüleinknec esetec, mellyel mind magokat, mind pedig ez világot el veztettec volt Rom 5. Melly nem egyeb volt hanem keuelségböl származot engedetlenség.

e: Az eredendö Bünnec gyümöltsei.

f: Az kigyót meg átkozza az Isten.

és az ö Magua között. [g] Es Az MEG RONTIA TE NEKED FFIEDET. Es teis mardosod annac az ö sarkát.

16 [h] Az asisioni állatnac monda: Meg sokasitom felötte igen az te faydalmidat és az te méhedbē való fogadásodnac faydalmit, faydalom̄al siüled magzatidat. [i] Söt annac felötte az te akaratod az te féried birodalmában lésien, és néki birodalma lésien raytad.

17 Az Adámnac pedig monda: Miuel hogy engedtél az te feleséged siauánac, és öttél amaz fánac gyümölczében, mellytöl meg tíltottalac vala, monduán: Ne egyęl ez fáról: [k] Légyen átkozott à föld te érötted, nagy fáradságos múnkáual egyed annac gyümölczét, minden életednec napiain.

18 Es töuisset és bogacz kórót termczen te néked, és az mezönec füuét egyed.

19 Az te ortzádnac verîtékéuel egyed az te kenyeredet mîg nem földdé lésiesi, mert abból vétettettél, [l] mert por vagy és pòrrá kell lenned.

20 Neuezte vala pedig Adám az ö feleségét [m] Euánac, miuel hogy minden élö embereknec Annya vólna.

21 Es mikor czinált vólna az W R Isten Adámnac és az ö feleségénec börböl ruhákat, mellyekbe öket öltöztetné.

22 Monda az W R Isten: [n] Imé az ember ollyanná lett, mint [o] mi közzülünc egy, iót és gonozt tuduán. Mostan annac okaért (reá kel gondolnunc) hogy az ö kezeit ki nyuytuán, ne vegyen az életnec fáiánac gyümölczében, és abban ne egyęc hogy mind öröcké éllyen. [p]

23 [q] Ki küldé azért ötet az W R Isten az Edennec kertéböl, hogy miuelné az földet az mellyböl vétetett vala.

4 Es minec vtánna ki üzte vólna az embert, helhezteté az Eden kerténec bę menetele felöl [r] Cherubimokat, és villágò kęt elü fegyuert, az életnec fáiánac vtánac örizetiért.

g: Az Istennec Paradisumban való elsö igereti, az ö szent Fiánac ez világra valo el boczatasárol.

h Az Euatis meg átkozza az Isten.

i: Az az, Noha to Eua örömest kéuannad az te férieden valo wralkodast, de mindenestöl à te féried birodamaban leszesz.

k: A földet megatkozza Isten az Adam bűneiért, azért à föld az mibűneinkért szenued.

l: Halal az bűnec sölgia, Rom: 6.

m: EVA, az az, Elö.

n: Neueti Isten Adamnac és Euanac engedetlenségböl valo bolondsagokat.

o: Az Istenségben való szömélyekröl nagy bizonysag, mikoraz mondgya: Mi közzülünc.

p: Ha Adam és Eua az sát mindenestöl fogua meg ötte volnais, azzal az el veztett életet meg nem talaltac volna. Mind az altal igy szol Isten: Külgyük ki Adámot, hogi ne egiée az életnec fáiánac gyümöltsében hogy éllyen, mert az iegyröl mongya à mi az iegyzet allaté, mikép pen szokott az irat szolani à Sacramentomokrol.

q: Adam es Eua ki üzetnec az ö lakó helyekböl az ö engedetlenségekért. r: Cherubimokat, az az, Angyalokat emberi sormában.

IIII. Rész.

Az Chain meg öli az Abelt, melly dologért Chaint ki rekezti az ö Attyánac háza népe közzül. Az vtán iria Moses az Chainnac háza népénec faporodását. Végezette iria az Adam háza népénekis faporodását, és az szent Gyülekezetnec kezdetit.

1 EZ vtán az Adám esmeré az ö feleségét az Euát, ki minec vtánna fogadta vólna méhében és siülte vólna à Chaimot, mōda: Nyertem férfiat az wrtul. CHAIN.

2 Az vtán esmét siülé az Abelt amannac attyafiát. Es az Abel vólt iuhoknac pásitora, az Chain pedig siántó vetö ember. ABEL.

3 Lön pedig soc napoc vtán mikor az Chain à földnec gyümöltséböl az Isteñec aiándokot adna.

4 Az Abelis az ö iuhainac elsö fayz ásából és azoknac az köueriböl adna aiándokot: Hogy az Isten tekintene az Abelre és az ö aiándokára

5 Az Chainra pedig és az ö aiándokára nē tekintene, melly dologért à Chainnac haragia igen meg geriede,

a: Ez hetedic versben azt mongya Isten Chainnac hogy okneklül haragſzik, oh át adgya pedig Istennek az ő mondáſinac. Hanem mond iól czelekedſzel kedues leſzſz, ha gonoſzul czelekedſzel, bünteteſed leſzen. Más az hogy Abelnec te bátyja vagy és ő rayta hatalmad vagyon, miuel hogy azért te nálánál nagyob vagy és elötte iáro vagy, az Istennitiztelet-bennis elöl kel let vólna járnod. Nemelly-ec á sőrről magyarazzác mint ha azt mondana Isten: hogy Chainnac hatalma vagyon az bünnön. De á ſemmikepē igaz nem lehet. Az aytó elött az az, igen közel vagyō a te bünödert való büntötéſed: Az bünē büntetéſt ert.

b: Az vér nem kiált de ezzel azt ielenti hogy boſzut áll az Abel véreért.

c: Megát hozza és kiteheſzti Istennek az Chainot az Adámac házanepe közzül.

geriede, és meg változéc azō ſiine
6 Ackor monda az WR az Chainnac: Miért geriedet fel à te haragod, és miért változott meg az te ábrazatod?
7 c Hogy ha iól czelekedel auagy nem leſieſié kedues? Hogy ha pedig nem iól czelekedendél, az te bünöd az aytó elött nyúgoſiic? Es annac az ő indulattya az te hatalmadban vagyon, és te néked hatalmad vagyon ő rayta.
8 Es ſiol béſiél vala Chain az Abellel, és mikor az mezön vólnának, támada Chain az Abelre az ő atyafiára, és meg ölé ötet.
9 Es monda az Wr Chainnac. Hól vagyon az Abel az te atyád fia? Ki monda: Nem tudom, auagy örizöie vagyoké az én atyámfiának.
10 Monda pedig az Isten: Mit tſelekedtél? Az te atyád fiának vére kiált én hozzám az földről. b
11 Moſtan annac okaért átkozott légy ez földön, melly meg nyitotta az ő ſiáiát hogy bé venné az te kezedből az te atyádfiának vérét.
12 Mikor az földet miueled, ne adgyon neked gyümölczet, búdoſó és vándorló légy ez földön.
13 Ackor mōda Chain az wrnac: d Nagyob az én büntetéſem hogy nem mint azt el hordozhatnám.
14 Imé el üzſi engemet moſt ez földnec ſiinéről, és az te ortzád elött, el kel reytezném, búdoſó és vándarló léſiec ez földön: Mellyből à kőuetkezic hóg valaki en re-

Allás. d: Nagyob az en bünöm hogy nem mint az meg boczattatnéc.

iám találkozic, meg öll engemet.
15 Es mōda nékie az Wr: e Sőt inkáb valaki meg ölendi Chaimot, hętſierte inkáb meg büntettetic. Es az Isten meg bęlyegezé Chaimot, hogy ſenki valaki találna ötet, meg ne ölne.
16 Ki menuén annac okaért Chain az Wrnac ortzáia elöl, lakozéc Nódnac tartományában, az Edennec Nap kelet felöl való réſiében.
17 f Es eſmeré Chain az ő feleſégét, ki fogada az ő méhében, és ſiülé az Hánochot. Es eppíte várost, és neuezé azt az ő fiának neuéröl Hánochnac.
18 Es lön Hánochnac fia Irad: Es Irad nemzé Mehuiaelt, Mehuiael pedig nemzé Methuſaelt, Methuſael nemzé Lamechet.
19 g Lamech pedig vön magának kęt feleſéget, az elſönec neue vólt Háda, az máſiknac pedig neue Silla.
20 Es ſiülé az Háda à lábalt, ez vólt talalóia minden ſátorban lakozóknac, és az barom tartáſnac meſterſégének.
21 Ennec pedig attyafiának Iubal vólt neue, ez vólt talalóia az hegedüléſnec és lántolásnac meſterſégének.
22 A Sillais pedig ſiülé à Tubal chaint, ki tanitá az ęrtzből és vaſból való miwnec meſterſégét, Fs à Tubalcaiñac húgát à Naamaht.
23 Ackor monda Lamech az ő feleſégeinec: O Ada és Silla, hallyátoc meg az én ſiómat, az ti füleiteket adgyátoc az én beſie-

e: Miuel hogy Isten Chainot meg büntetse hogy ſzörc példa legien az emberecnec azért azt mondia hogy valaki Chainot meg öli, igen meg büntettetic

f: Chain háza népének ſzaporódáſa.

g: Lamech vólt ez világon elöſzer két feleſéget, kinec példáját az vramnac ſokan követtec, mellyről Chriſtus karhoztat, Matt. 19.

demnec Lamechnec feleségei. [h] Bizoń ha valamelly erős férfiutól sebet veñékis, vagy valamelly vastag iffiutól kéket, meg ölném azt megis.

h: Lamech keuélykedic az ő ereiuel, az ő feleségei előtt.

24 Ha Cainért hętképpen áll az Isten bosisiút, az Lamechért hetuen hętsierte inkáb.

25 Az Adám pedig esmét esmeré az ő feleségét, ki siůle nékie fiát, és neuezé annac neuét SETHnec. Mert adot vgy mond ennékem az Isten más magot az Abelért. kit meg öle az Cain.

SETH.

26 Az Sethnekis lőn fia, kit neueze ENOsnac, [i] ackor kezdetéc az WRnac neue segitségül hiuatni.

ENOS.

i: Az szent Gyülekezeteknec kezdeti. Noha nemellyec vgy fordittyác hogy Enos ideiében kezdet haromlattatni az VR neue.

V. Rész.

Meg Iria Moses az Adamnac fiánac az Sethnec fiait, vnokait, és azokńac tselegyéknec feleit mind az Noeig.

1 EZ az Adám nemzetségénec elő siámlálása. A melly napon teremtette vala Isten az Embert, az Isten hasonlatosságára teremtette vala azt.

2 Férfiuuá és asisioni állattá teremtette vala őket és meg áldotta vala őket, és neuezte vala az ő neueket Embernec, az melly nap teremteténec.

3 Eelt vala pedig Adám siáz harmintz esitendőt, mikor nemzené az ő fiát az ő képére és hasonlatosságára [a] és neuezné annac neuét Sethnec.

ADAM.

a: Az az, ollyan hűnős embert nemze minemő ő maga vólt.

4 Es vóltac az Adámnac napiai minec vtáña à Sethet nemzette, nyóltz siáz esitēdőc, mellyekben nemzet fiakat és leányokat.

5 Es illyen módon az [b] Adámnac napiainac tellyes esitendei, kilentz siáz és harmintz esitendőc, és meg hala.

b: Adámnac tellyes életénec esztendei.

6 Eele pedig Seth siáz őt esitendőt, és nemze az Enost.

SETH.

7 Es éle Seth minec vtánna nemzé Enost, nyóltz siáz hęt esitendeîg, mellyekben nemze fiakat és leányokat.

ENOS.

8 Es illyen módon az Sethnec minden napiainac esitendei, kilentz siáz tizenkęt esitendő lőn, és meg hala.

9 Eele pedig az Enos kilentzuen esitendőt, és nemzé az Cénánt.

CAINAN. Vagy CENAN.

10 Es éle Enos minnec vtánna nemzé Cénánt, nyóltz siáz tizen őt esitendeîg, mellyekben siůle fiakat és leányokat.

11 Es illyen módon az Enosnac tellyes napiai, kilentz siaz és őt esitendőc, és meg hala.

12 Eele pedig Cénán hetuen esitendőt, és nemzé Mahalaleelt.

MAHALALEEL.

13 Es éle Cénán minec vtánna nemzé Mahalaleelt, nyóltz siáz negyuen esitendeîg, mellyekben nemzet fiakot és leányokat.

14 Es lőnec à Cénáñac minden napiai, kilentz siáz tíz esitendő, és meg hala.

15 Eele pedig Mahalaleel hatuā őt esitendőt, és nemzé Iaredet.

IARED.

16 Es éle Mahalaleel minec vtánna nemzé Iaredet, nyóltz siáz harmintz esitendőt, és nemze fiakot és leányokat.

17 Es lőnec az Mahalaleelnec minden napiai, nyóltz siáz kilentzuē őt esitendő, és meg hala.

18 Eele

18 Eele pedig Iáred ſiáz hatuan kęt eſitẽdöt, és nemzé Hánochot.

19 Es éle Iáred minec vtánna ſiülé Hánochot, nyóltz ſiáz eſitendöt, és nemze fiakat és leányokat.

ENOCH.

20 Es lönec az Iárednec tellyes napiai, kilentz ſiáz hatuan kęt eſitendö, és meg hala.

21 Eele pedig Hánoch hatuan öt eſitendöt, és nemzé Mathuſelaht.

MATHVSELAH.

22 [c] Iárt pedig az Hánoch ſiüntelen az Iſtennel, minec vtánna nemzette vólna Mathuſelaht, három ſiáz eſitendeig, és nemzet fiakat és leányokat.

c: Enoch nem kőuette ez világot hanem az Iſtent, vgy mint vezért. Az az, Iſten ſzerint és ſzẽtül élt.

23 Es lönec az Hánochnac tellyes napiai, három ſiáz hatuan öt eſitendöc.

24 Es miuel hogy [d] Hánoch ſiüntelen Iſtennel iárt vala, nem találtatéc Sohól, mert az Iſten fel ragadá ötet.

d: Enochot eleuen teſtben az Iſten el ragadgya, az halhatatlanſágnac és az örök életnec bizonſágára.

25 Eele pedig az Mathuſelah, ſiáz nyóltzuan hęt eſitendöt, és nemzé Lamechet.

LAMECH.

26 Es éle Mathuſelah minec vtánna nemzé Lamechet hęt ſiáz nyóltzuan kęt eſitendöt, és ſiüle fiakat és leányokat.

27 Lönec azért az Mathuſelahnac minden napiai, kilentz ſiáz hatuan kilentz eſitendöc, és meg hala.

28 Eele pedig az Lamech ſiáz nyóltzuan kęt eſitendöt, és nemze fiat.

e: Mathuſelnél ſoha ſenkinẽ élt többet.

29 Es neuezé azt NOENAC, [f] ezt monduán: Ez vigaztal meg minket az mi fáradſágunkban és kęzi munkankban való nyomoruſágunkban ez földön, mellyet meg átkozot az WR.

f: NOE, az az, Vigaſztalo.

30 Es éle Lamech minec vtánna nemzette Noet, öt ſiáz kilentzuen öt eſitendöt, és nemzet fiakat és leányokat.

31 Es lönec az Lamechnec minden napiai, hęt ſiáz hetuen hęt eſitendöc, és meg hala.

32 Es mikor vólna NOE öt ſzáz eſztendös, nemzé SEMET, CHAMOT és IAPHETET.

VI. Réſz

Az Iſtennec haragia geried ez világ ellen, az Sethnec és az Chaimnac nemzetſégeknec őſſue elegyedeſekért, és azoknac házaſſágokból ſarmazott embereknec kegyetlenſégekért, es ez világnac ſoc gonoſſágáiért. El végezi Iſten magában hogy el veſſeſſe ez világot, mind az által, az Pœnitentia tartáſnac hágy bizonyos időt, tudni illic ſaz húſ eſtendöt. Paranczol Noenac hogy Bárkát czinallyon, mellyben meg maradna minden háza népéuel, és arra rendeltetet oktalan állatockal, hogy ez világnac magua mindeneſtöl el ne veſſne.

1 LŐN pedig hogy mikor meg kezdettec vólna ſiaporodni az emberec az földnec ſiinén, és azoc leányokat nemzettec vólna.

2 Látác az [a] Iſtennec fiai az embereknec leánît, hogy ſzépec vólnánac, és vönec magoknac feleſégeket mind azoközzül, az mellyeket keduelnec vala.

3 Añac okaért monda az WR: [b] Soha többe az én Lelkem nem vetekedic az emberec felöl, miuel hogy teſtec, mind az által engedec nékiec (meg téréſre) ſiáz húſi eſitendöt.

4 Mert ackor az időbẽ valánac az

a: Az Iſtennec fiain az Seth nemzetſégéből ſzármaztakat erti, az embereknec leánin, az Chain nemzetéből való leányokat, azt mongia azért Moſes, hogy az Seth nemzetinec à Chain nemzetiuel való meg elegyedeſe, vólt egyic oka az őzön viznec, az az, Hogy az Seth nemzete à Chain nemzetéből való leányokat vötte feleſégül.

b: Az emberec felöl. Vagy, az emberekért. Vagy, az embereckel. Mint ha azt mondana, ſoc ideig magamban nemvetelkedem mit miuellyęc az embereckel, hanem minden ok vetetlen el veztem őket, ha pœnitentiát nem tartanac 120 eztẽdeig, et

az földen nagy [c] Oriáſoc, az vtánnis pedig vóltac, mikor az Iſtennec fiai eggyeſülénec az embereknec leániual, kic ſiülénec azoknac magzatokat: Ezec amaz hatalmaſoc, kic régen hîres neues emberec vóltac.

5 Es látá az WR hogy az embereknec gonoſſágoc ſoc vólna ez földön, és az ő ſiiueknec minden indulattya és gondolattya ſiüntelen gonoſi vólna.

6 Meg bánà azért az VR hogy az embert teremtette vólna à földē, és az ő ſiiuében bánkodéc azon. [d]

7 Es monda az WR: El törlöm az embert az mellyet teremtettem, az földnec ſiinéröl, mind embert, barmokat, tſuſió, maſió állatokat, Eegen repesö madarakat, mert bánom hogy azokat teremtettem.

8 De az NOE kegyelmet nyere az WR elött.

9 Az Noenac pedig dolga igy vólt: Az Noe igaz férfiu és tökélletes vala az idöben válo emberec között, Az Iſtenuel iár vala ſiüntelen az Noe.

10 Nemze pedig à Noe három fiakat, Semet, Chámot és Iáphetet

11 Az föld pedig meg férteztetet vala Iſten elött, és az föld hamiſſággal rakua vala.

12 Tekinte azért Iſten az földre, és Imé meg férteztetett vala. Mert minden Ember [e] meg férteztette vala az ő 'vtát à földen.

13 Annac okaért monda Iſten az Noenac: Minden teſtnec vége el közelget en elöttem, miuel hogy az föld bę tölt hamiſſággál [f] ö miattoc, azért imé el veſitē ö-ket mind az egéſi földuel egybe.

14 Czinály magadnac Bárkát Gopher fából, ſoc haylokokat tſinály az Bárkában, és fenyö viaſiſial meg öſſed azt belöl és kiuül.

15 Illyen [g] formára czinállyad pedig azt: Az Bárkának hoſſiſiá három ſiáz ſing légyen, az ſiéleſſége légyen ötuen ſing, és az magaſſága harmintz ſing.

16 Világos ablakokat czinály à Bárkán, [h] és egy ſingnec nagyſága ſierint végezd el azt fellyöl, aytót pedig óldalúl czinály az Bárkán, álsó, közép, és harmad padláſoc légyenec benne.

17 Es imé én hozoc ez földre özön vizet, hogy el veſieſſec minden teſtet, mellyben vagyon élö lélec az Eeg alatt, valami ez földön vagyon meg hal.

18 Mind az által te veled kötéſt téſſec, hogy bę menny te az Bárkába, te és az te feleſéged, és az te fiaidnac feleſégei te veled egybe.

19 Es minden teſtnec élö állatyaból, mindenböl feleſt vigy bę az Bárkába, hogy veled eggyüt az életben tartaſſanac meg, tudni illic hímot és nöſtént.

20 Az madarac közzül az ö nemec ſierint, az barmoc közzül az ö nemec ſierint, és az földnec tſuſió máſió állati közzül az ö nemec ſierint, minden állatokból feleſec mennyenec bę te hozzád, hogy éllyenec.

c: Sidoini Nephilim, melſ'igetTre mellius magyarazą Iſtentöl el ſzakatt embereknec.

d: Nineſen az Iſtenben ollyan indulat hogi meg bán valami ſzelekedetit, vagy azt meg változtatná mint az embe rec, 1. Sam: 15. ver: 29. Numeri: 23. ver: 19. Iac. 1 ver: 17. Mert ſemmi olly do log nem esbetic és nem kö uetkezhetic, mellyet ö az elöt meg nē látná, nem vgy mint az emberec, kic miuel hogy nem tudgyác mi kłaetkezic, gyakorta meg bánnyac az mit tſelekeſſnec. Miképpen azért az irás azt mongia. Meg bánta Iſten hogy teremtette az embert, emberi mód ſzerint ſzól. mellyel mi'nékünc erötelen embereknec kic az Iſtennec dolgat meg nem foghattyuc, ſac azt akaria meg ielentęni. mel igen gyülöli Iſten a bünt, és hogy azt ſem miképpen bünteteſſnélkül nē akaria hagyni: annira hogy az ö teremtet állatyat eſmerni ſem akaria minec vtánna magát meg férteżeti. Igy kell érteni azt is, mikor tźtte, 1. Sam:

e: Vagy Teſt. Erti pedig az embernec vtán, az ember életét.

f: Vagy, Eroſzkal.

g: Az Noe Bárkájának formáia.

h: Az az, Vgy czinálá az Bárkát, hogi egy ſing re emeld fel az Bárkának ſedelei: à hat mintą ſing feltött. Nemelłec az ablakrol magyarazzac ezt: mint ha Iſten azt mondana: Hogy az ablaknac nagi ſága egy ſing legien, de ket ſegnélkül az egéſz Bárkárol ſzól, és azt mondgia meg mi módā padollya és bźritſa bé az Bárkát. Tremell.

Te

21 Te pedig minden eledelt melly meg eñi ió, ſierezz magadnac, és takard bę, hogy légyen néked eledeledre és azoknac.

22 Mellyet az Noe meg tſelekedéc. Mind àcképpen czelekedéc az mint Iſten néki meg parantſolta vala.

VII. Réſz.

Bę megyen Noe az Bárkába minden háza népéuel egybe, és mind azockal az oktalan állatockal, mellyeket Iſten magnac meg akart hagyni, és az ŏzŏn viz el indul, melly az egeſi világot el burittya, mellyben meg terrzic az Iſtennec igaſſága, irgalmaſſagá, és ez vilagról való gond viſeléſe.

1 MOnda azért az W R az Noenac: Menny bę te, és mind az te egéſi házad népe à Bárkába, mert tégedet láttalac igaznac lenni én elŏttem, ez moſtani emberec kŏzŏtt.

2 Minden tiſita állatból, hetet hetet vigy bę, hímot és nŏſtéńt, de az melly állatoc tiſitatalanoc, azokból kettŏt kettŏt, hímot és nŏſtéńt.

3 Az Eegi madarakbólis hetet hetet, hímot és nŏſtéńt, hogy azoknac maguoc maradgyon meg az egéſi fŏldnec ſiinén.

4 Mert hęt nap el múlua, esŏt botſátoc ez fŏldre negyuen napîg és eijg, és el tŏrlŏc minden állatot mellyet teremtettem az fŏldnec ſiinéröl.

5 Czelekedéc azért Noe mind az ſierint az mint az W R néki meg parantſolta vala.

6 Az Noe pedighat ſiáz eſitendŏs vala, mikor az ŏzŏn víz vólt az fŏldŏn.[4]

:ŎZŎN VIZ.

7 Bę méne azért NOE, és az ŏ fiai, és az ŏ feleſége, és az ŏ fiainac feleſégei ŏ véle az Bárkába az ŏzŏn vîz elŏtt.

8 Az tiſita barmoc kŏzzŭl, és à tiſitatalan barmoc kŏzzŭlis, az madarac kŏzzŭl, és minden fŏldŏn czúſió máſió állat kŏzzŭl.

9 Kettŏs méne bę Noehoz az Bárkába, hím és nŏſtéń, à mint Iſtē meg parantſolta vala Noenac.

10 Lŏn pedig hogy heted napon meg indúlna az ŏzŏn víz az fŏldŏn.

11 [b] Az NOE életénec hat ſiáz eſitendeiében, máſodic hólnapban, az Hónac tizenhetedic napián, à mélſéges ŏruényeknec feiei meg ſiakadánac vgyan azon napon, és az Eegeknec czatornai meg nyilatkozánac.

b: Oezŏn víz, az Noenac 600. eſztendŏs koraban, mikor tudni illic fordult volna 601. eſztendŏbe.

12 Es lŏn esŏ à fŏldre negyuen napîg és negyuen eijg.

13 Azon napon ment vala bę Noe, Sem, Cham és az Iáphet Noenac fiai, az Noe feleſége, és az ŏ fiainac három feleſégec ŏ véle az Bárkába.

14 Ŏk és minden vadac az ŏ nemec ſierint, és minden barom az ŏ neme ſierint, és minden czúſio máſió allat, melly czúſi máſi az fŏldŏn az ŏ neme ſierint, és minden repesŏ állat az ŏ neme ſierint, minden madarac, minden ſiárnyás állatoc.

15 Menénec azért Noehoz az Bárkába minden teſtbŏl mellyben élŏ lélec vala, feleſen.

16 Az az: Az mellyec bę mentenec,

tenec, hím és nöſtén ment bę minden teſtböl, az mint parantſolta vala Iſten, [c]és az WR ö reáioc bę zárlá az aytót.

c: Noe Bárkáiánac aytaiánac be zárloia és ö rizöie az viz ellen, az Iſten.

17 Mikor azért az özön víz negyuen napîg vólna à földen: Elöſier annîra neuekedénec az vizec, hogy fel vehetnéc az Bárkát, és az fel emelkednéc az földtöl.

18 Annac vtánna, hogy à vizec nagy eröt véuén és meg neuekeduén felötte igen ez földön, az Bárka iárhatna az vizeknec ſiinén.

19 Az vtán mikor à vizec felötte igen nagy eröt vöttec volna az földön, minden magaſs hegyec bę búritatánac mellyec Eeg alatt vadnac.

20 Tizen öt ſinggel neuekedénec az vizec fellyeb à hegyeknęl, minec vtánna az hegyec bę búritattac vala.

21 Es meg hala minden földön iáró teſt, mind madar, mind barom, mind vad, és földön máſio minden állat, és minden ember.

22 Mindenec valamellyeknec orrokban élö léleknec lehelleti vala, mindenec valamellyec ſiárazon laknac vala, meg halánac.

23 El törle azért az Iſten minden állatot melly vala földnec ſiinén, embertöl fogua mind baromîg, maſió állatîg, és repesö állatîg, mindenec el töröltetének, és czac NOE marada és az kic ö véle valánac az Bárkában.

24 Es eröt vönec az vizec az földön, ſiáz ötuen napîg.

VIII. Reſz.

Az özön viz el mulic, az föld meg ſárad, Noe minden háza népéuel, és minden okrálan állatockal ki iö az Bárkából. Az Iſtennec áldozic hála adó áldozártal.

1 MEg emlekezéc pedig az Iſten Noeról, és minden vadról, minden baromról, mellyec ö véle valánac az Bárkában, és botſáta az Iſten ſielet à földre, hogy az vizec meg ſiünnénec.

2 Es mikor az mélſégnec feiei, és az Eegnec czatornai bę zároltattac vólna, és az Eegböl való zápor eſsö meg tíltatott vólna.

3 El táuozánac az vizec á földnec ſiinéröl ſiüntelen menuén, és meg ſiállánac az vizec ſiáz ötuen nap múlua.

4 Anníra hogy meg nyugóuec az Bárka heted hólnapba, annac à Hónac tizenhetedic napian, az [a]Ararat hegyénec egyikén.

a: Ararat, az az, Armenia.

5 Az vizec pedig mennec vala és ſiállanac vala mind az tizedic hólnapîg, elsö napián az tizedic Hónac, meg tettzénec az hegyeknec tetej.

6 Es negyuen nap el múluán, meg nîtá Noe az Bárkánac ablakát, mellyet czinált vala.

7 Es ki botſáta egy Hollót, melly ki menuén ide roua iár vala, míglen meg ſiáradnánac az vizec az földön.

8 Botſáta azért ki Galambotis, hogy meg látná, ha meg ſiabadúlt vólna az földnec ſiine az vizektöl.

9 Melly mikor az ö lábainac nyugalmat nem talált volna, meg

tére

tére ö hozzáia az Bárkába, mert vizec valánac az földnec egéſs ſsinén, és ö kezét ki nyuytuán meg fogá azt, és bę vöué azt hozzáia az Bárkába.

10 Vára pedig az vtán hęt napokat, és eſmét ki botſáta az Galambot az Bárkából.

11 Es meg iöue ö hozzáia à Galamb eſtuére, és imé egy le ſsakaz tott Olay fa leuele vala az öſsáiában, meg eſmeré azért Noe hogy ſsabadúlt vólna az földnec ſsine az vizektöl.

12 Vára mind az által mégis hęt napot, és ki botſáta egy Galambot, melly többé ö hozzáia meg nem tére.

13 Es lön ſsáz, egy eſsitendöben, elsö hónac elsö napian, el ſsáradánac az vizec à földröl, és el fordîtá Noe az Bárkánac fedelét, és látá és imé meg ſsáradot vala az földnec ſsine.

14 [b]Máſod Hólnapba pedig, az hónac húſsion hetedic napian tellyeſſéggel meg ſsárada az föld.

b: Az özön viz ſsinte egy egeſs eſsitendeig és tiz napig tartot ez földen.

15 Es ſsióla Noenac az Iſten, monduán.

16 Iöy ki az Bárkából te, az te feleſéged, az te fiaid, és az te feleſégednec fiai te veled.

17 Es minden vadat melly te veled vagyon minden teſtböl, mind madarakat, mind barmokat, és minden fóldön máſsó állatokat hozz ki te veled: Iárianac è földen, gyümöltsözzenec és ſsaporodgyanac ez földen.

18 Ki iöué annac okaért Noe és az ö fiai, az ö feleſége, és az ö fiainac feleſégei ö véle.

19 Minden vadac, minden máſsó állatoc, minden repesö állatoc, és minden földön mozgó állat, az ö nemec ſserint ki iöuénec az Bárkából.

20 Es eppîte Oltárt Noe az Wrnac, és vön minden tiſsta állatból, és minden tiſsta repesö állatból, és áldozéc égö áldozattal azon az Oltáron.

21 Es illatozá az Wr azt à kedues illatot, és monda az Wr az ö ſsiuében: Nem átkozom meg többé az földöt az emberért, ióllehet az Embernec ſsiuénec gondolattya gonoſs az ö iffiuſágától fogua, és többé el nem veſsitem mind az élö állatokat, az mint moſt czelekedtem.

22 Ennec vtánna mîg az föld léſsen, vetés és aratás, hideg és meleg, Nyár és Tel, az Nap és az Ettzaka meg nem ſsünnec.

IX. Réſz.

Az Iſten meg áldgya azokat kic az özön viztöl meg maradtac vala, az hus meg eteltis meg engedi nekiec. De az Ember öleſt meg tiſtya nagy feniteckel. Es ſsöuerſéget ſserez, vélec hogy ſoha többe ez világot el nem vezti özön vizzel, melly dolognac bizonſágára adgya az Eegen az ſsiuaruánt. Az Noe meg reſsegedic az bortul, kit mikor az Cham meg neuetet vólna, meg átkozza azt Noe, az ketteit pedig meg áldgya.

1 ANnac felötte meg áldá Iſten az Noet és az ö fiait, és azt monda nekiec: Gyumölczözzetec, és ſokaſódgyatoc, és töltſétec bę az földet.

2 Es töletec valo félelem és röttegés légyen minden földi vadakon, minden Eegi madarakon, minden földön iáró állatokon,

az tengernec minden halain, mellyec mind az ti kezeitekbe adattattac.

3 [a] Minden mozgó és élö állat légyen nektec eledeltekre: mint az föld nec füuét, azonképpen adtam mind azokat nektec.

4 [b] De az húſt az ötet eleuenîtö vérrel meg ne egyetec.

5 Bizonyára pedig az ti véretekért mellyben vagyon az ti élö lelketec, boſiſiút álloc, minden vad állaton boſiſiút álloc, és minden emberen, és az embernec véreiért boſiſiút álloc az ö attyafián.

6 Az ki az embernec vérét ki ontya, ember által ontaſſéc ki viſiontag annac vére, mert az ö ábrazattyára teremtette Iſten az embert.

7 Ti pedig gyümölczözzetec és ſokaſodgyatoc, ſiaporîtſatoc és ſiaporodgyatoc az földön.

8 Es ſióla az Iſten az Noenac és az ö fiainac ö vele, ezt monduán.

9 En ſiöuetſéget ſierzec ti veletec és az ti vtánnatoc való magotockal.

10 Es minden élö állatockal mellyec veletec vadnac, mind madarac közzül, barmoc közzül, és földnec minden vadai közzül, mellyec veletec vadnac, az Bárkából ki iött állatoktól fogua az földnec minden vadſzlan.

11 Szöuetſéget téſiec mondoc ti veletec, hog ſoha ez vtán minden teſt el nem vęſi özön víz miatt, és nem léſien ſoha többé özön víz az földnec el veſitéſére.

12 Es monda az Iſten: [c] Ez léſien az ſiöuetſégnec iele, mellyet én vetec én közöttem és ti közöttetec, és minden élö állat között, melly ti veletec vagyon, mind örökké való idökre.

13 Az én Iuemet helheſitetem az fellegekbe, melly az én közöttem és ez föld között való ſiöuetſégnec iele léſien.

14 Es léſien hogy mikor fellegeckel az Eeget bę fedezem az föld felött, ackor meg tettzic az én Iuem az feilegben.

15 Es meg emlekezem az én ſiöuetſégemröl, melly vagyon én közöttem és ti köztetec, és minden teſtböl való élö állat között, és nem léſien ennec vtánna özön víz az földnec el veztéſére.

16 Mert mikor leiend az én Iuem à fellegekben, meg tekintem azt hogy meg emlekezzem az örökké való kötéſröl Iſten között és minden élö állat között, minden teſtuel egybe, melly az földön vagyon.

17 Es monda az Iſten az Noenac: Ez az ſiöuetſégnec iele, mellyet vetettem én köztem és minden teſt közt, melly vagyon az földön.

18 Valánac pedig az NOE fiai, kic az Bárkából ki iöttec vala. Sem, Cham és Iáphet. Az Cham pedig az Chanaannac Attya.

19 Ezec

a: Az özön víz előtt éltenec az emberec ſüuel és gyümölcſsel, de az özön víz után meg engedi Iſten nekiec hogy minden állatnac húſát meg egyéc. Ielleben Moſes az vtán válogatáſt teſzen az ételben, es nem engedi hogy minden állatot meg egyenec, Leuit. 11, Deut. 14. melly ételben való válogatáſt Chriſtus el törlöt, meg engedvén hogy mindét meg együnc, Math. 15. Rom 14. 1. Cor. 8. 1. Tim. 4.

b: Noha meg engedi Iſten az húſnak ételit az özön víz után, mind az által az vért meg tiltya azért, hogy az vértől óltamazván magokat, az ember vérének kiontáſától is ſzomoruſagnac De ettől is mást tudni illic az vérnec meg nem életétől ſzabadoſoc'nagyunc. Ielleben az Apoſtoloc azt, Actor. 15. pogányoktól

c: Fogadást teſzen Iſten, hogy ſoha ez világot özön vízzel el nem veſzti, és ſogadajának geczerir vett az égre.

az Sidokért, míg tudni illic azoc meg erösſödnec az hitben.ere.

19 Ezec az Noe három fiai, kic
által eſmét el ſzaporodéc az egéſz
föld.
20 Es kezdè Noe ſzölöt plán-
tálni, miuel hogy az földnec mi-
uelésére adta vala magát
21 [d] Es minec vtánna iuot vól-
na annac borában, meg réſzege-
déc, és az ö Sátoránac közepette
meg mezîtelenîté magát.
22 Es mikor látta vólna az
Cham az Chanaannac Attya az
ö attyánac mezîtelenſégét, [e] meg
mondá az ö kęt atyafiánac az
vtzán.
23 Ackor SEM és Iáphet az ö
felſö ruháiát véuén, magoknac
ketten vállokra vetéc, és hátra
menuén ö hozzá iárúlánac és bę
fedezéc az ö Atyoknac mezîtelen
ſégét. Az ö ortzáióc pedig mi-
uel hogy el fordítattac valánac,
nem látác az ö Atyoknac mezí-
telenſégét.
24 Fel ſerkenuén pedig az Noe
az borból, meg tudá àmit cze-
lekedet vólna ö véle az ö kiſſe-
bic fia.
25 [f] Es monda: Atkozott léſien
az Chanaan, ſzolgáknac ſzolgáia
léſien az ö attyafiai között.
26 Annac vtánna monda: Al-
dot az WR, SEMnec Iſtene, és az
Chanaã ſzolgáioc légyen nékiec.
27 Szaporîtſa az Iſten az Iá-
phetet, és lakozzéc az Semnec
Sátoriban, és légyen az Chanaan
nekiec ſzólgáioc.
28 Eele pedig az NOE az özön
víz vtán három ſzáz, ötuen eſz-
tendöt.

d: Noe meg, réſzegedic az bortul, és meg neuettetic az Chamtul.

e: Vagy: Rúcſagát.

f: Meg átkozza Noe az Chamot, meg áldgya à Semet és az Iáphetet.

29 Es vóltac az Noenac tellyes
napiai, kilentz ſzáz, ötuen eſzten-
döc. Es meg hala.

X. Réſz.

Iria Moſes az Noe három fiainac ſzaporodáſokat, és minden népeknec azoktúl való teriedéſeket.

1 EZec pedig az Noe fiainac
Semnec, Chamnac és Iá-
phetnec nemzetſégi, kiknec az
özön vîznec vtánna lettec fiai.
2 [a] IAPHETnec fiai: Gomer,
Magog, Madai, Iauan, Thubal,
Meſech és Thiras.
3 Az Gomer fiai pedig: Aſche-
naz, Ripháth, és Togorma.
4 Az Iauannac pedig fiai. Eli-
ſah, Tharſis, Citthim és Do-
danim.
5 Ezektöl oztattac meg az vtán
az [b] Pogányoknac tartományoc
az ö földekben, minden nemzet-
ſég az ö nyelue ſzerint, az ö nem-
zetſégekben való czeledec ſze-
rint.
6 [c] CHAMnac pedig fiai: Chus,
Miſraim, Put, és Chanaan.
7 Az Chuſnac pedig fiai: Se-
ba, Hauilah, Sabthah, Raamah,
Sabtheca. Az Raamahnac pedig
fiai, Seba és Dedan.
8 Annac felötte az Chus az
nemzé az [d] NIMRODOT, ez kez-
de hatalmas lenni az földön.
9 [e] Ez hatalmas vadáſzó vala
az WR elött, azért ſzoktác mon-
dani (példa beſzédben:) Ez ol-
lyan hatalmas vadáſz az WR e-
lött, mint az Nimrod.
10 Es az ö birodalmánac kez-

a: IAPHET nemzetſegi, ki az Noenac elſö fia vólt.

b. Vagy, Népeknec, nēzetſégeknec, az az, ezektöl ſzarmaztac à kik birtac az vtán az pogániokuac vagi ſoc népeknec es nemzetſégeknec földeket.

c: CHAM nemzetſégi, ki leg kiſſebic fia volt Noenac. Geneſ: 9. Ver. 24

d: NIMROD elſö feiedelē ez világon.

e: Hatalmas vadaſzónac mondgya Nimrodot, nem az oktalán allatoknac vadſazáſáiert, hanem az hegyetlen biro dalomert.

dete vólt Bábel, Erech, Achad, és Chalneh, az Sinárnac földében.

Az Nimrod meg nem elegeduén az Babyloniai birodalömal, Assyabannis birodalmot szeréz magánác és eppiti az nagy Niniuét.

11 Ez földröl ment az vtán Assyriába, holott epîté Niniuet, Rehoboth várost, és Chalaht,

12 Es Resent Niniue között és Chalah között, az (à Niniue) felötte igen nagy város.

13 Az Nisraim pedig nemzé ezeket: Ludimot, Anamimot, Lehabimot, és Naphthuhimot.

14 Pathrusimot és Chasluhimot, és az Caphtorimot, kitöl siármaztac az Pelistinusoc.

15 Chenaan pedig nemzé Sidont az ö elsö siülötét, és az Hethet.

16 Az Iebusęust, Emorręust, és az Girgasęust.

17 Az Hiuęust, Harkęust, és Sinęust.

18 Aruadęust, Tzemaręust, Hamathęust, és az vtán el teriedénec az Chananęusoknac czelédi.

Chanaan földénec határa.

19 Vólt pedig az Chananęusnac határa, Sidonból az mellyen mennél Gerárba, mind Gazaîg, és onnét esmét az mellyen kell menni Sodomába, Gomorrába, Admáhba és Seboimba mind Lesaîglan.

20 Ezec az Chamnac fiai az ö czelédgyec sierint, az ö nyeluec sierint, az ö földekben az ö népec között.

21 Touábba az SEM-nekis lönec magzati, minden Eber fiainac Attyánac, az Iaphetnec ki leg nagyob vala, atyafiánac,

22 [f] Az Semnec azért fiai: Elam, Assur, Arphacsad, Lud és Aram.

23 Aramnac pedig fiai: Vs, Hul, Gether, és Meseh.

24 Arphacsad pedig nemzé Selaht, Selah pedig nemzé Ebert.

25 [g] Az Ebernekis lönec kęt fiai: Az eggyiknec neue Peleg, miuel hogy az ö ideiében osilott meg az föld, Az ö atyafiánac pedig neue Ioctan.

26 Az Ioctan pedig nemzé Almodadot, Selephet, Hasarmauethet és Ierahót.

27 Hadoramot, Vzalt, és Diclahót.

28 Obált, Abimáelt, és Sebát.

29 Ophirt, Hauilahót, és Iobabot: mind ezec Ioctan fiai vóltanac.

30 Es vólt ezeknec lakásoc Mesátúl fogua mellyen mennec Sepharába, mind az Nap keleti hegyekîg.

31 Ezec az Semnec fiai az ö czelédgyec sierint, az ö nyeluec sierint, az ö földekben, az ö népec között.

32 Ezec az Noe fiainac czelédi az ö nemzetségec sierint az ö népec között, és ezektül siaporodánac el az népec ez földön az özön víznec vtánna.

f: SEM nemzetségi, ki az Iaphet vtán való fia vólt Noenac, mert Cham leg kisseb vólt. Gen. 9. Azért az SEM nem elsö fia az Noenac az mint nemellyec alittyác, miuel hogy elöl bélheztetic az neuezetben, hanem elsö az Iaphet. vtólsó és kissebic az Cham, közepsö az SEM, melly dolog innet tettzic meg, mert bizonyos dolog hogy Noe mikor 500 esztendös vólna, ackor kezdet nemzeni, Gen. 5. Az özön vízkor vólt 600. esztendös. Gen: 7. Ackor pedig SEM vólt 98 esztendös. Gen 11. Tehát mikor Noe vólt, 502. esztendös, ackor nemzette Semet. Iaphetet elöb két esztendöuel.

g: Peleg, az az, oszlás, ki meg oszlánac. ackor születic mikor az nyeluec Babyloniánál Nemellyec pedig azt mondgyac hogy noha az Noe fiai az földet meg oztottác vólt ö magoc között, Peleg születesénec ideien, de azért az vtán soc idö múlua szakadoztac el egy mástúl Babeltöl, &c.

XI. Rész.

Az Emberec az özön víznec vtánna mikor meg siaporodtac vólna, és egy helyen nem lakhatnánac, minec elötte ez világra el oszlana-

oſlanánac, kezdénec eppiteni keuelyſegből egy vároſt és egy nagy tornyot, kiknec igyekezeteket Iſten meg bantya, az ő nyelueknec valtoztatáſa által. Az vtán elő ſamállya Moſes Semnec nemzetſégét mind Abrahamig, kit az Iſten Chaldęabol ki hij.

1 MInd az egéſi fŏld pedig egy nyeluen ſiól vala, és az ſiólásnac beſiéde egy vala.

2 Es mikor Nap kelet felŏl ki indúltac vólna, találánac az Sinhar fŏldében egy mezŏt, és lakozánac ott.

3 Es mondánac egy máſnac: Ier czinállyunc Téglákat, és tŭzzel égeſsŭc meg azokat, és az téglác kŏ gyálánt valánac ŏ nékiec, és az enyw méſi gyalánt.

4 Mondánac añac okaért: Iertec epîtſŭnc magunknac vároſt és Tornyot, mellynec magaſſága az éget érie, és illyen módon ſierezzŭnc magunknac neuet, mert netalám el oſilunc az egéſi fŏldnec ſiinére.

5 Le ſiálla pedig az WR hogy látna azt az Vároſt, és az Tornyot mellyet eppîtenec vala az embernec hai.

6 Es az WR [a] mondott vala: Imé ez nép egy, és mindnyáián nékiec egy nyeluec vagyon, és miuel hogy ezt kezdettéc moſtá miuelni, ez vtán ſem̃i meg nem tarthattya ŏket, hogy ſiinte ezenképpen ne czedekedgyenec mindeneket az mellyeket vakmerŏképpen el végeztec czelekedni.

7 Nò azért [b] ſiállyunc alá, és veſieſsŭc eſiét ott az ŏ nyelueknec, hogy egy máſnac beſiédét meg ne értſéc.

8 [c] Illyen módon ſieleztette vala el ŏket az WR onnét, az egéſi fŏldnec ſiinére, és meg ſiŭnénec epîteni azt az vároſt.

BABEL.

9 Annac okaért neuezé annac neuét Bábelnec, miuel hogy az WR ott veſitette vólna eſiét az egéſi fŏldnec nyeluénec, és onnét ſieleſitette vólna el ŏket az egéſi fŏldnec ſiinére.

d: SEMNEC nemzetſegi

10 Ezec az [d] Semnec nemzetſégi. Az Sem ſiáz eſitendŏs korában nemzé Arphacſadot, az ŏzŏn vîz vtán kęt eſitendŏuel.

ARPHACSAD.

11 Es élt az Sem minec vtánna nemzette Arphacſadot, ŏt ſiáz eſitendeîg, és nemzet fiakat és leányokat.

12 Az Arphacſad éle harmintz ŏt eſitendŏt, és nemzé az Selaht.

SELAH.

13 Es élet az Arphacſad minec vtánna nemzette Selaht, néǵ ſiáz és három eſitendŏt, és nemzet fiakat és leányokat.

EBER.

14 Az Selah éle harmintz eſitendŏt, és nemzé az Ebert.

15 Es éle az Selah minec vtáña nemzé Ebert, négy ſiáz három eſitendŏt, és nemzet fiakat és leányokat.

PELEG

16 Eelé pedig Eber harmintz néǵ eſitendŏt, és nemzé Peleget.

17 Es éle Eber minec vtànna nemzé Peleget, négy ſiáz harmintz eſitendŏt, és nemze fiakat és leányokat.

REV.

18 Eele pedig Peleg harmintz eſitendŏt, és nemzé Reut.

19 Es éle Peleg minec vtánna nemzé Reut, kęt ſiáz kilentz eſitendŏt, és nemzet fiakat és leányokat.

a: Vagy, monda.

b: Az Iſtenſégben valò ſzemelyekről nagy bizonſag hogy azt mongya, ſzállyunc alá veſzeſsŭc eſzet, &c.

c: Nyelueknec valtozáſa.

20 Az Reu pedig éle harmintz
SERVG. két eſitédöt, és nemzé à Serugot.
21 Es éle az Reu minec vtánna
nemzé az Serugot, két ſiáz hét
eſitendeîg, és nemze fiakat és le-
ányokat.
22 Eele pedig Serug harmintz
NACHOR. eſitendöt, és nemzé az Nachort.
23 Es éle az Serug minec vtáña
nemzé Nachort, két ſiáz eſiten-
döt, és nemze fiakat és leáñokat.
24 Eele pedig Nachor huſion
kilentz eſitendöt, és nemzé az
THARE. Tháret.
25 Es éle Nachor minec vtánna
nemzé Tháret, ſiáz tizenkilentz
eſitendöt, és nemze fiakat és leá-
ABRAM. nyokat.
e: Noha az Moſes à mélto ſágra négye elöl helyheztéti az Abrahamot, de ſemmiképen nem lehetſéges hogy elſö fiá légyen az Thárénac, és hogy 70. eztendös korában nemzette vólna Abrahamot, mert Tháre 205. eztendöt élt, mikor pedig Tháre meghólt, akkor 75. eſztendös vólt Abrahã, ha azért Tháre 70. eztendös korában nemzette Abrahamot, és Abraham 75. eſztendös vólt mikor az Attya meghólt, tehát az Tháre ezáz 145 eztendöt élt vólna, és 60. eztendöt nem találnánc meg az ö ideiében. Igy kell azért érteni hogy az Tháre 130. eſztendös korában nemzette Abrahamot. Mert végy ki az 205. eſztendöböl 75. eztendöt, az meni idös vólt Abraham mikor meghólt Tháre. és maradt 130. eztendö, ennj idös vólt Tháre mikor Abrahamot nemzette, &c. Teuſ'genec azért az kic azt mondgyác hogy az 60. eztendöt Iſten el tilthólta, hogy az itélet napiáról semmi bizonyoſſ ne tudnáne.
26 Eele pedig Tháre hetuen eſi-
tendöt, és nemzé e Abramot, Na-
chort, Harant.
27 Ezec azért à Thárenac nem-
zetſégi. Az Tháre nemzé Abrá-
mot, Nachort, Harant, Az Haran
pedig nemzé Lotot.
28 Meg hala pedig Haran az ö
Attyának Thárenac ſieme elött,
az ö ſiületéſének földében, tudni
illic Chaldęanac városában. Vr
neuö városban.
29 Vönec pedig magoknac fe-
leſéget Abram és Nachor. Az A-
bram feleſégének neue Sárai. Az
Nachor feleſégének néue Mil-
chah Harañac leánya, melly Ha-
ran Attya vólt Milchahnac és I-
ſchahnac.
30 Az Sárai pedig meddö vala,
és nem vala nékie magzattya.
31 Fel vöue pedig Tháre Abra-
mot az ö fiát, és az Lotot Haran-
nac fiát, az ö vnokáiát, és az Sá-
rait az ö Menyét, az Abramnac
az ö fiának feleſégét, és ki iöué-
nec eggyüt az Chaldęának Vr
neuü városából, hogy mennénec
Chanaannac tartományába, és
mikor iutottác vólna Haranba,
ott maradánac.
32 Es lönec az Tháre életének
napiai két ſzáz öt eſitendöc, és
meg hala Tháre Haranban.

Bálaám jövendölésének és bálaámnak jövendölö helynec el változtatásának példáia.

XII. Réſz.

Meg iria Moſes hiſtoria ſerint à Abramnac Iſtentöl való ki hiuatalát az ö lakra földéből, és az Chanaan földére való bódoſáſát, honnét az éhſégnec miatta kénſerüetic Aegyptumba bódolni, holott feleſégét el viteti az Pharaó, de eſmét nékj meg adgya éppen, es Abramot meg aiándékozuán böcſeſséggel el botſátya, &c.

1 EZt mondotta vala pedig
az WR az Abramnac:
Eregy ki à te földedből, az te ro-
konſágid közzül, az te Atyádnac
házából, az földre az mellyet mu-
tatandoc néked.
2 Es nagy nemzetſégnec At-
tyáuá téſiec tégedet, és meg ál-
dalac tégedet, és fel magaztalom
az te neuedet, és léſieſi áldás.
3 Meg áldom azokat az kic té-
gedet meg áldanac, az kic pedig
meg átkoznac tégedet, meg át-
kozom azokat, f Es földnec min-
den nemzetségj meg áldatnac te
benned.

f: Az Meſſiáſnac el bötſátſa felöl való igéretet meg wiſſitya Iſten az Abramnac.

4 Mi-

4 Mikor pedig Abram kí menne Haranból, az mint az WR mondotta vala nékie: Az Lotis el méne ŏ véle, Az Abram pedig hetuen ŏt eſitendŏs vala, mikor ki méne Haranból.

5 Es fel vŏué Abram az ŏ feleſégét az Sárait, és az ŏ attyafiánac fiát, à Lotot, és minden ioſiágát marháiát mellyet kereſtec vala, és minden ſiemellyeket [b] mellyeket ſierzettec vala Harabā, kic el indúluán hoǵ meñénec Chanaan fŏldére, végezetre oda iutánac.

b: Vagy lelkeket.

6 Es által méne Abram az fŏldŏn mind Sichemîg, à Morechnec czerfás mezeiéîg, az Chananęuſoc valánac pedig ackor abban az tartomáńban.

7 Annac okaért meg ielenéc az WR az Abramnac, és monda nékie: Az te Magodnac adom ez tartomáńt, és epite ott Oltárt az WRnac, ki meg ielent vala néki.

8 Az vtán el méne oñét à hegyre, melly Bethelnec Nap kelet felŏl valo réſiére vagyon, és ott voná fel Sátorát, Bethelt Nap nyugatra, és Ait Nap keletre hagyuán, és ott Oltárt epítuén az WRnac, az ŏ Neuét ſegitſégŭl hiuá.

9 Es el méne Abram, [c] ſiŭnetlen menuén az Chanaan fŏldénec dęl felŏl való réſiére.

c: Az az, nagy ſietſéggel.

10 Vala pedig azon az fŏldŏn ęhſég: Annac okaért alá méne Abram Ægyptumba, hogy ott ęlne mint egy iŏueuény, mert nagy ſiŭkſég vala az Chanaan fŏldén.

Abram Ægyptumba megyen az éhſég elŏtt.

11 Es mikor el kŏzelgetet vólna Ægyptumhoz, monda az ŏ feleſégénec az Sárainac: Moſtan látom hogy te felŏtte ſiép ábrazatú aſiſioni állat vagy. [d]

Emberi erŏtlenſégnec és gyarlóſágnac példáia.

12 Es ez kŏuetkezhetic: Hogy az Ægyptumbéliec látuán tégedet, azt mondgyác: Ez ennec feleſége, ſ-meg ŏlnec engemet, és tégedet eleuen meg tartanac.

d: Tudni illic, az Ægyptumbeli aſzſzoni állátokhoz képeſt.

13 Mondgyad azért kérlec hoǵ én Húgom vagy, hogy te érŏtted ióll légyen az én dolgom, és az én lelkem éllyen te érŏtted.

14 Lŏn annac okaért, hogy mikor bę menne Abram Ægyptumba, látnác az Ægyptumbéliec hogy felŏtte igen ſiép ábrazatú vólna az Sárai.

15 Es látuán ŏtet az Pharaó fŏ fŏ ſiólgaj, ditſeréc azt az Pharaónac, és el viuéc ŏtet az Pharaó vduarába.

16 Es az Abrammal ióll tŏn ŏ érŏtte, és valánac ŏ nékie iuhai, ŏkrei, ſiamári, ſiólgai, ſiólgáló leányi, nŏſtéń ſiamári és teuei.

17 Meg veré pedig az WR az Pharaót felŏtte naǵ tſapáſockal, és az ŏ vduara népétis à Sáraiért, az Abram feleſégeiért.

Az Iſten meg bŭnteti az királyokat az hiueken tett boſzſzúſágért.

18 Az Pharaó annac okaért az Abramot hiuatuán, monda nékie: Miért miuelted ezt én velem? Miért nem mondottad meg énnékem hogy tenéked Feleſéged vólna?

19 Miért mondottad ezt: En húgom? hogy arra nézue azt magamnac feleſégŭl venném. Moſtan annac okaért im hól az te feleſéged, vîdd el és mennyel.

20 Es paranczolatot ada Pharaó ŏ felŏle mind az ŏ ſiólgainac, kic el botſátac ŏtet, mind az ŏ feleiegét, és minden marháiát valamelly ŏué vala.

XIII. Réſz

Abram és Lot ki iŏnec Ægyptumból az boua ęhſég miatt mentec vala. De mikor eggyůt nem maradhatnánac, el válnac egy maſtul. Az Iſten meg ielenic Abrámnac és igeri néki az Chanaan fŏldet, és az ŏ maguánac meg ſaporitáſát.

1 FEl iŏue annac okaért Abram Ægyptumból, ŏ és az ŏ feleſége, és minden valami ŏ ioſiága marháia vala, és az Lot ŏ véle egyetembe, az Chanaannac dęl felŏl való tartományába.

2 Az Abram pedig igen gazdag vala barmockal, Ezŭſtuel és Arannyal.

3 Es az melly v́ton el ment vala azon v́ton fel iŏue, dęl felŏl való tartomáńból mind Bethelîg: Es az helîg holott elŏſier néki Sátora vala, Bethel és Ai kŏzŏtt.

Gen: 12.

4 Az Oltárnac helyére, mellyet ott elŏſier czinált vala, holott az Abram az WRnac Neuét ſegitſégŭl hiuá.

5 Az Lotnakis pedig ki az Abrammal iár vala, valánac iuhai és ŏkrei, és Sátorai.

a: Az az, Nem vala nehic az fŏld elég, hogy ott lakhatnánac eggyůt.

6 Es immár az fŏld nem [a] ſienuedhetivala, hogy egǵyůt laknánac, mert ſoc ióſiágoc marháioc vala, és egǵyůt nem maradhatnac vala.

7 Honnét támada verſengés az Abramnac barom páſitori kŏzŏtt, és az Lotnac barom páſitori kŏzŏtt. Mert az Chanaanęuſoc és az Perizęuſoc laknac vala ackor azon az fŏldŏn.

8 [b] Monda azért Abram à Lotnac: Kérlec hogy ne légyen verſengés én kŏzŏttem és te kŏzŏtted, az én páſitorim kŏzŏtt és az te páſitorid kŏzŏtt, mert atyafiac vagyunc.

b: Attyafiac kŏzt való eggyeſégnec, és beheſégnec peldaia.

9 Auagy mind az egéſi fŏld nintſené te elŏtted? Kérlec vállyál el tŏlem, ha bál kęzre menēdeſi, én Iob kęzre megyec, ha Iob kęzre menendeſi, én bál kęzre megyec.

10 Fel emeluén azért Lot az ŏ ſiemeit, látá hogy az Iordánnac minden mezeie vizes fŏld vólna. Mert minec elŏtte el veſitette vólna az WR Sodomát és az Gomorráth, ollyan vala mint az WRnac kerte, és mint az Ægyptumnac fŏlde, az Soárnac minden kŏrnyéke.

11 Es válaſitá magánac az Lot az [c] Iordánnac egéſi mezeiét, és méne Lot Nap kelet felé, és illyen módon el válánac egy máſtól.

c: Erti az Iordan vize mellet való mezőſéget.

12 Az Abram lakozic vala az Chanaannac tartományában, és az Lot lakic vala az mezŏ városokban, és Sátorát fel voná Sodoma felé.

13 Az Sodománac lakoſi pedig gonoſioc valánac. Es az WR ellen felŏtte igen vétkeztenec vala.

14 Az WR pedig monda az Abramnac, minec vtánna el váléc Lot ŏ tŏle. Emeld fel moſtan az te ſiemeidet és tekincz az helyrŏl az holott vagy Eſiakra, Dęlre, Nap keletre és Nap nyugatra.

15 Mert

15 Mert mind az egéſi földet az mellyet látſ, néked adom: Es az te Magodnac mind öröcké.

16 Es ollyanná téſſem à te Magodat mint az földnec porà, hogy ha valaki meg ſzámlálhattya az földnec porát, az te Magodatis meg ſzámlálhattya.

17 Kelly fel és iárd el ez orſzágot az ö hoſſzára és ſzéleſſégére, mert néked adom azt.

18 Elöb mozdîtá azért Sátorát az Abram, és el menuén lakozéc az Mamrénac mezeién, melly Hebron mellet vagyon, és ott az WRnac eppîte Oltárt.

XIIII. Réſz.

Abram meg ſzabadittya az rabſágtúl az Sodomabelieket, Gomorrábelieket és az Lotot minden marhalockal egybe, az királyoc tizrelic az Abramoc az diadalomért. Melchiſedec Papis eleibe megyen, meg áldgya Abramot, kinec az Abram rizedét adgya az nyereſégnec, de magának abban ſemmit nem akar venni.

LÉn pedig Amraphelnec Sinar királyánac, és Ariochnac, Eláſár királyánac, Chedorlaomernec Elam királyánac, és az Thidalnac az Pogányoc királyának ideiekben.

2 Hadat támaſztánac ezec à Sodomabéli Bera király ellen, az Gomorrabéli Birſa király ellen, az Admabéli Sibna király ellen, az Siboimbéli Semeber király ellen, és az Beláhnac királlya ellen, melly Beláh az, az mellyet Soárnac hínac.

3 Mind ezec egybe gyülénec Siddimnec völgyében, melly immár moſtan az Sós tenger.

4 Tizenkét eſztendeig ſiolgáltac vala az Chedorlaomer királynac, és tizenharmadic eſztendöben ellene támadtac vala.

5 Tizen negyedic eſztendöben azért el iöue Chedorlaomer, és az királyoc kic ö véle valának, és meg vérec az Oriáſokat Aſtheroth Karnaimban, és az Zuzęſokat az HAMban. Es az Emęſokat az Ciriathaim mezeiében.

6 Es az Horęſokat az ö hegyeken, az Seir hegyén, mind az Parannac mezeiéig, melly vagyon az puſita mellet.

7 Es meg téruén menénec Hen Miſpatba, melly moſt az Cades, és el puſitîtác az Amalechitáknac minden tartományokat, és az Emorręſokatis kic laknac vala Haſeſon thamárban.

8 Annac okaért ki méne az Sodománac királlya, és az Gomorránac, Admáhnac, Seboimnac, Beláhnac, az az, Soárnac királlya, és meg ütközénec azockal az Siddimnec völgyében.

9 Tudni illic, Chedorlaomerrel Elámnac királlyáual, és Thidallal az Pogányoc Királlyáual, Amraphellel az Sinarnac királlyáual, és Ariochual az Eláſárnac királlyáual, négy király öt király ellen.

10 Az Siddimnec völgye pedig böwelkedic vala enywnec[a] vermeiuel. El futamodánac pedig az Sodománac, és az Gomorráhnac királlya, és eſénec azokba, az többi pedig el futánac à hegekre.

a: vagy, Méſnec.

11 És el viuéc Sodománac és Gomorráhnac minden gazdagſágát,

ſágát, és minden eledelcket, és el menénec.

12 El viuéc Lototis az Abram attyafiának fiát minden marháiával egybe, és el menénec, mert az Lot lakic vala Sodomában.

13 El iöue pedig egy, ki el ſialadot vala, és meg monda az Eber nemzetiből való Abramnac, ki lakic vala az Emorręus Mamrénac az Eſcholnac és az Hanernec attyafiának mezeién, kic az Abrammal ſiöuetſéget ſierzettec vala.

b: Abramnac viteſſege, ki meg ver háza népével és valami kevés pogányokal négy királt.

14 Meg hallá azért b Abram hogy az ö attyafia fogſába eſett vólna, és fel fegyuerkezteté az ö házában neuekedet ſiólgai közzöl, viadalhoz három ſiáz tizen nyóltzat, és vtánnoc méne mind Danig.

15 És meg oſitá ſeregét azoc ellen ettzaka, ö és az ö ſiólgai, és meg veruén üzéc öket mind Hobaig, melly Damaſcuſnac bal kęz felöl való réſiéröl vagyon.

16 És viſſza hozuán minden gazdagſágot, az Lototis az ö ioſiágával egybe viſſza hozá, annac felötte aſſioni állatokat és ſoc népet.

17 Ki méne annac okaért à Sodománac királya ö eleibe, minec vtánna meg tert vólna ö az Chedorlaomernec és az ö véle való királyoknac meg vereſéből, az Soárhnac völgyébe, melly király völgyénec neueztetic.

MELCHIS EDEC. *Pſal. 19. Ebr: 7.*

18 Az MELCHISEDEC pedig az Sálemnec királya, vön (Abram eleibe) kenyeret és Bort, és ö miuel hogy az Magaſſágos Erös Iſtennec Papia vala.

19 Meg áldá ötet, és monda: Aldot az Abram az Erös Magaſſágos Iſten elött, az Meénec és Földnec Bíróia elött.

20 És áldot az Erös magaſſágos Iſten, ki az te ellenſégidet adta az te kezedbe. Adá azért (az Abram) tizedet mindenekből ö nékie.

21 És monda az Sodománac királya az Abramnac: Add meg énnékem az népet, és egyeb nyereſéget végy magadnac.

22 Ackor monda Abram az Sodoma királyának. c Fel emeltem az én kezemet az Magaſſágos WR Iſtenhöz, az Meénec Földnec Bíróiához.

c Az az, meg eskötem fel emelt kézzel iſtennec.

23 Hogy ſemmit abban az mi tiéd czac egy fanal ſiálatis, vagy egy ſaru kötöt el nem véſiec, hogy ne mondhaſſad azt: En gazdagittottam meg az Abramot.

24 Azoktól meg válua, az mit meg öttenec ez ſiólgác, és az férfiaknac réſiec kiuöl, kic én velem el iöttec vólt, az Aner, Eſchol, Mamre, ök vegyéc ki az ö réſieket.

XV. Réſz.

Igeretet tęſen Iſten Abramnac az ö nem zetſégének meg ſaporitaſáról, és hogy noha az ö nemzetſége ſoc eſtendeig rabſágban leſen, mind az által meg ſabadittya azokat es az Chanaan földét nékiec adgya, melly dolgot az Iſten latható iellelis meg erösíte.

Ezek-

1 EZeknec vtánna ſióla az WR az Abramnac látás által, ezt monduán: Ne fély Abram. En payſod vagyoc te néked, az te iutalmad felötte igen böwſéges.

2 Es monda az Abram: WRam Iſten, Mit adnál ennekem holott én magzatoknélkül élec, és az kire az én házam ſiáll, ez Damaſcumbeli Eliezer?

3 Eſmét monda Abram: Imé ennékem nem adtál magot, és imé az én házámban neuekedet ſiólgám leſien az én örökösöm.

4 Es imé ſióla az WR ö néki, monduán: Ez nem léſien te örökösöd, hanem az ki ſiármazic te tüled, az léſien az te örökösöd.

5 Es ki viué ötet és monda: Tekints fel moſtan az Eegre és ſiámláld meg az czillagokat, ha azokat meg ſiámlálhatod. Es monda nékie: Igy léſien az te magod.

6 Es hün az Iſtennec, és az tulaydonitatéc önéki igazulá-ſára.

Rom. 4. 7 Es monda nékie: En vagyoc az WR ki tégedet ki hoztalac az Chaldęanac városából, Vrból, hogy néked adnám ez földet, hogy bîrnád azt örökſég ſierint.

8 Monda pedig (az Abram:) WRam Iſten, miröl tudhato m meg hogy ez földet bîrom.

9 Es felele néki: Hozz énnékem három eſitendös üſiöt, három eſitendös keczket, és három eſitendös Koſt, Gerlitzet és Galamb fiat.

10 El hozuán azért mind azokat, ketté vagdalá azokat, és mindeniknec fele réſiét az máſic fele réſie ellenébe helyheztette vala, De az madarakat ketté nem vagdalta vala.

11 Es mikor az madarac eſnénec az tagokra, az Abram el üzi valá azokat.

12 Mikor pedig az Nap immár el nyugodnéc, az Abramra nagy álom eſéc, és nagy félelem, és ſetétſeg vöué ötet környül.

13 [a] Es monda az WR az Abramnac: Bizoñyal tudgyad hog az te Magod iöueuény léſien idegen földön, és ſiolgálnac az idegen földön valóknac, és öket nyomorgattyác négy ſiáz eſitendeîg. [b]

14 Es az népet az mellynec ſiolgálnac én meg itélem, és annac vtánna ki iönec nagy gazdagſágual.

15 Te pedig az te atyaidhoz mégy nagy békeſéggel, és el temettetél ió vénſégben.

16 Es ök negyedic ember nyom el múlua, ide meg térnec. Mert az Emorręuſoknac hamiſſágoc, męg bę nem tölt.

17 Es lön hogy mikor az Nap immár el ment vólna és ſetéſég vólna, imé egy füſtölgö kementze láttatéc, és tüzeş világoſſág, melly

a: Az Iſten iöuendöt mód Abramnac, az ö nemzetſégénec Ægyptumban való fogſágáról, és onnét való meg ſzabádulá-ſárol.

b: Moſes, Exod. 12. 439. ezten. döt tulaydonit az Sidóknac Ægyptübeli fogſágoknac. Hólot azt kell meg tudni, hogy ez eztendőket nem attól az időtül kell ſzámlálni mikor Iácob Ægyptumba megyen, hanem az Abrahamnac hiuatalától fogua, mert ackor mindgyarast búdoſtac. Mikor pedig Abrahã ki iött Chaldeábol 75 eztendős vólt. Az vtán 25. eztendőuel ſzületic Iſác Gen. 21. Iſác 65. eztendős korában ſzüli Iácobot: Iácob 130. eztendős korában mégyen. Ægyptumba, ez téſzen 215. eztendőt. De Moſes 436 eztendőt mond ebből azért vedd ki az 215. marad 215. Azért Ægyptusban vóltac 215. egész eztendeig.

melly által megyen vala az el vagdaltatott tagoc között.

18 Az napon tön az WR Szöuetséget az Abram̃al, ezt monduan: Az te Magodnac adom az tartomáńt, az Ægyptumnac folyó vízeiétöl fogua, mind amaz nagy Euphrates, folyó vízîg.

c: Sidöiül. Perath.

19 Az Cenęusokat, Cenizęusokat, és az Cadmonęusokat.

20 Az Hitthęusokat, Perizęusokat, az Oriasokat.

21 Az Emorręusokat, Canaanęusokat, Girgasęusokat és az Iebusęusokat.

XVI. Rész.

Az Sárai nem várhattya az Isten igeretinec bę tellyesedését, az Abram nemzérségénec meg ſaporodása felöl, azért az ö ſolgáló leányát adgya ö melléie hogy azon fogadgyon magot, terehbe esic az Hágar, el hiszi magát, az aſſonya ellen ſaruat emel, ki ůzi az házból az aſſonya, meg ielenic néki az Angyal, haza küldi ötet, és az ö fia felöl igeretet teſen néki.

1 ES mikor az Sárai az Abram felesége nem ſiülne nékie, vala néki egy Ægyptumból való ſiolgáló leánya, kinec neue vala Hágar.

2 Monda azért Sárai az Abram nac: Imé az WR bę zárlotta az én méhemet hogy én ne ſiüllyec. a Kérlec meny bę az én ſiolgáló leányomhoz, talám az által meg eppülec. Es engede Abram az Sárai ſiauánac.

a: Az ſzenteknec erötlenſegeknec példaia.

3 Vöué azért Sárai az Abram felesége az Ægyptumbéli Hágárt az ö ſiolgáló leányát, tíz eſitendöuel az vtán hogy Abram az Chanaan földén kezdet vala lakni, és adá azt Abramnac az ö fériénec feleségül.

4 Es bę méne Hágárhoz, ki fogada az ö méhében. Es mikor látta vólna ö hogy fogadot vólna méhében, nem vala bötſületi az ö aſiſionyánac ö elötte.

5 Monda pedig Sárai az Abramnac: b néked köſiönöm az én raytam eſett boſiſiúſágot. En adtam az én ſiolgáló leányomat te melléd, és miuel hogy láttya hogy teréhbe eſett, ſemmi bötſülletem nintſen elötte, tégyen itéletet az Iſten én közöttem és te közötted.

b: Vagy. Az én raytam eſet boſſu te reiád ſallyon.

6 Kinec felele Abram: Imé az te ſiolgáló teányod az te kezedben vagyon, azt miuellyed véle az mi te néked tettzic. Nyomorgattya vala azért Sárai ötet, és el futa ö elötte.

7 De mikor az WRnac Angyala találta vólna ötet az forrás mellet az puztában, amaz forrás mellet, melly vagyon az Súrra ménö vt mellet.

8 Monda: Hágar Sárainac ſiolgáló leánya, honnét iöyſi és houa mégy? Es az monda: Az Sarainac az én aſiſionyomnac, elötte futoc én.

9 Ackor monda néki az WRnac Angyala: Tęry meg az te aſiſionyodhoz, és alázd meg magadat az ö keze alatt.

10 Es annac felötte monda az WRnac Angyala: Igen meg ſokaſitom az te Magodat, annîra hogy ſokſága miatt meg nem ſiámoltathatic.

11 Az

11 Az vtán monda az WRnac Angyala: Imé nehezkes vagy, és ſiúlſi fiat, neuezed azért ötet [c] Iſmaelnec, miuel hogy Iſten meg hallotta az te nyomoruſágodat.

12 Az pedig léſien fene ember. Az ö keze léſien mindenec ellen, és mindenec keze ö ellene, [d] és minden ö attyafiainac ellenekbe lakozic

13 [e] Es neuezé az Hágar az VRnac neuét, ki ö véle ſiollot vala. Te vagy Iſten ki látſi engemet: Mert ezt mondgya vala: [f] Auagy moſtis nem az engem látó vtán latóké.

14 Annac okaért neuezé az forráſt [g] Lachairoj-nac, melly vagyon az Cades es Bered között.

15 Szüle azért Hágar Abramnac fiat, és neuezé Abram az ö fiánac neuét, mellyet ſiüle az Hágar, Iſmaelnec.

16 Az Abram pedig vala nyóltzuan hat eſztendös, mikor az Hágar ſiülé az ☿ Iſmaelt.

c: Iſmael az az, meg halgatta az erős Iſten.
d: Az az, hataros léſzen birodalma az ő attyafiainac birodalmaual, nem fél tőlőc ſemmit.
e: Hágar ſehouanak neuezi az Angyalt mellyből meg tetzik hogy ez nem teremtetet Angyal volt, hanem az Iſtennec fia, ki miuel hogy látható abrazatba ielenik vala meg az keuetkezendő teſteſülesnek bizonſagaért, annak okaért neuezetetic Angyalnac.
☿ ISMAEL.
f. Ez verſnec vtolſo reſzét ſoc képpē fordittiac és magyarazzác. Ieronymus igy forditotta: Auagy nem láttamé az engem látót hátul. *Az az, homalyoſon, mert az kit hatúl latunc, homalyoſon lattyuc. Tremellius igy fordittya:* Auagy nem látoké moſtis, minec vtánna az engem Látót láttam? *Az az, noha lattam az Iſtennec Angyalát, de nám látoc azért az az nem hóltam meg. Nemellyec igy fordittyác az mint mi forditottuc, értelme pedig ez: Ennec előtteis noha ſoc io tetemenyet koſtoltam meg Iſtennec, mind az által nem vőttem eſzémben magamat, moſtis holott Iſten az puztabannis velem vagyon, nem vőttem volna eſzembe magamat, ha az Iſten nem tekintet volna reiam, és ő nem ebreztet volna fel g: Az az, Belőnec és engem látónac forráſa.*

XVII. Réſz.

Az Iſten az ő igeretinec meg erőſsitéſére adgya iegyűl az kőrnyűl metelkedéſt, mellyet paranczol hogy meg tartſanac. Az Abramnac és Sarainac el változtattya Iſten neuét, Igeretet teſſen az Iſaáknac fűletéſe felől, az Iſmaelnekis meg áldáſa felől. Kőrnyűl meteli Abraham magát és minden háza népét.

1 MIKOR pedig Abram kilentzuen kilentz eſztendös vólna, meg ielenéc néki az WR, és monda nékie: En vagyoc az Erös, Mindenható Iſten, iáry én elöttem ſiüntelen: és légy álhatatos.

2 Es az én Siöuetſégemet helyheztetem én köztem és te közted, és tégedet felötte igen meg ſiaporítlac.

3 Es le búrûla Abram az ö ortzáiára, és ſióla ö véle az Iſten, monduán.

4 En felölem, ím hól az én Siöuetſégem te veled, Hogy léſieſi te ſoc nemzetſégeknec Attya.

5 Es nem hiuattatic à te neued ez vtán Abramnac, hanem az te neued léſien [a] Abraham, mert ſoc népeknec Attyáuá töttelec tégedet.

a: Abraham annit téſzen, mint ſoc nemzetſégeknec Attya.

6 Es meg ſokaſitalac tégedet felötte igen, azt miuelem hogy ſoc népec ſiármazzanac te töled, Királyokis ſiármaznac te töled.

7 Es helyheztetem az én ſiöuetſégemet én közöttem és te közötted, és az te Magod között te vtánnad az ö nemzetſégekben örökké való ſiöuetſéggel, hogy legyec te néked ISTENED, és à te Magodnac te vtánnad.

8 Es adom te néked és à te Magodnac te vtánnad, à földet mellyen iöueuény vóltál, tudni illic à Chanaannac egéſi földét örökké való birodalmûl, és léſiec nékiec Iſtenec.

9 Añac felötte monda Iſten az Abrahamnac: Te pedig az én ſiö-

uetſégemet meg örizzed, te és az Magod te vtánnad az ö nemzetſégekben.

10 Ez pedig az én ſöuetſégem, én közöttem és ti közöttetec, és te vtánnad való Magod között, mellyet meg kel tartanotoc, hog ti köztetec minden férfiu [b] környül metéltetſéc.

11 Környül metellyétec pedig à ti férfiui teſteteknec börénec eleit, és az léſien az én köztem és ti köztetec való ſiöuétſégnec Iele.

12 Minden férfiu annac okaért nyóltzad napon az ö ſiületéſe után környül metéltetſéc ti köztetec az ti nemzetſégtekben, akar házatokban neuekedett ſiolga, akar pénzen vött, akar mi idegenec közzül való, az ki nem az te Magodból való.

13 Környül metéltetſéc mondoc, mind házadnál neuekedett ſiolgád, mind pénzen vött ſiolgád, és léſien az én ſiöuetſégem à ti teſteteken [c] öröcké való ſiöuetſégül.

14 [d] Az környül metéletlen férfiu pedig, à ki az ö férfiuj teſtének börét környül nem metéli, bizoń nyal el töröltetic az ö népe közzül, ez okért, mert fel bontotta az én ſiöuetſégemet.

15 Annac felötte monda Iſten az Abrahamnac: Az te feleſégednec az Sárainac nem Sárai léſien neue, hanem Sára léſien az ö neue.

16 Es meg áldom ötet, és adoc attól néked fiat, meg áldom mondoc ötet, és ſoc népeknec királyaj ſiármaznac ö töle.

17 Ackor búrúla Abraham az ö ortzáiára, és moſolyoguán monda az ö ſiuében: Auagy ſiáz eſztendös embernec léſiené gyermeke? Auagy Sára kilentzuen eſztendös léuén ſiülheté?

18 Es monda Abrahã az Iſtenec: Vayha az Iſmael élne te elötted.

19 Kinec monda az Iſten: Kętſégnélkül à te feleſéged Sára ſiül te néked fiat, és neuezed aztIshák nac, és meg erösſitem az én ſiöuetſégemet ö véle öröcké való ſiöuetſégül az ö vtáña való Maguánac.

20 Az Iſmael felölis meg halgattalac tégedet, imé meg áldom ötet, és gyümölczezöué téſiem ötet, igen meg ſokaſitom ötet, tizenkęt Feiedelmeket nemz, és nagy néppé téſiem ötet.

21 Az én ſiöuetſégemet pedig meg erösſitem az Isháckal kit néked ſiül az Sára ez idökorban az más eſztendöben.

22 Es mikor el végezte vólna vé le való beſiélléſét, fel méne az Iſten Abrahamtól.

23 Vöué azért Abraham az Iſmaelt az ö fiát, és minden házában ſiületett ſiolgákat, és à kiket pénzen vött vala, minden férfiat ki az ö házából való vala, és vgyan azon napon az ö férfiui teſteknec börénec eleit el mettzé, az mint ö véle ſiólot vala az Iſten.

24 Az Abraham pedig kilentzuen kilentz eſztendös vala, mikor ö maga az ö férfiuj teſtének eleit el mettzé.

25 Iſmael pedig az ö fia tizen

három

b: Az hérnyül metélte, dſenec hjtteri áta, mellyet Iſten adott Abrahamnac az ö ſoc igerétnec meg erösſitéſére Ie gyül, Rom: 4.

c: öröcké valónac mondgya à ſiöuetſéget, annac állattyara nézue. Ha pedig à környül metéléſről érted, öröcké valónac mondgya azt Sido Iſpaſnac mödgya ſzerint, kic az boſsú időt öröcke valónac mondgyác. Mert à kik ö teſtének környül metéléſe nálkül nem köteles, melly helyébe à herezéſég vagyon, melly nec álmala lélekbé környül metélkedünc, Láſd meg Coloſſ: 2.

d: Az Iſtentöl ſzerzett teſtiſzégek nec meg vtálóia nem léſien büntetéſ nélkül

három eſtendős vala, mikor az ő férfiui teſtének börének eleit el mettzéc.

26 Mind egy napon metéltetet környül az Abraham és Iſmael az ő fia.

27 Es minden ő háza népe, házánál ſiületett ſiólga, és minden idegentől vött ſiólga, ő véle éggyütt környül metélteténec.

XVIII. Réſz.

Megjelenéc az Iſten Abrahamnac Angyalockal egy be emberi ábrazatban, kiket bé hiuán az ő fálla ſára gazdalkodic nékie, jöuendőſe mondanac az Iſáknac fülei éréről, mellyet Sára meg nevet: de meg dorgáltatic az ő hitetlenſégéről. Megjelenti Iſten Abrahamnac hogy Sodomát el akarja veſzteni. Könyörög Abraham az Iſtennec á Sodomábéliec mellet, hogy ha egy néhány igazac találtnac azok kőzőtt, ne veſzeſſe el őket.

1 MEg jelenéc pedig ő néki az WR az Mamrénac mezeién, és ő ül vala az ő Sátorának aytaiában, mikor az Nap immár fel melegedet vólna.

2 Es mikor fel emelte vólna az ő ſiemeit, tekinté és imé három férfiac állanac vala ő előtte, kiket mikor látot vólna, futamodéc azoknac eleibe á Sátornac aytaiától, és az főldre hayla.

3 [a] Es monda: Ió Wraim, Ha kedues vagyoc te előtted, kérlec ne kerüld el á te ſiolgádat.

4 Hozzanac kérlec egy keueſs vizet, és moſſátoc meg az ti lábaitokat, és nyugodgyátoc é fa alatt.

5 Azonkőzbe hozoc egy falat kenyeretis, és erősítſétec meg (az étellel) á ti ſiiueteket, az után úgy mennyetec el, miuel hogy én hozzám ti ſiolgátokhoz bé tértetec. Es mondánac: Czelekedgyél úgy az mint ſi ólál.

6 Azért ſietséggel bé menuén Abraham á Sátorba az Sárához, monda: Hamar ſics végy három mértec Semlye liſitet, gyúrd meg és ſüſs pogátſakat az hamú alatt.

7 Az Abrahám pedig futa az ő barmainac niáiához, és hozá gérmek déd kőuér bornyút, és adá az ſiolgánac, ki ſiete azt el keſziteni.

8 Es illyen módon véuén vaiat és teijet, és á bornyút mellyet keſzitet vala, azokat eleikbe téué: ő pedig áll vala az fa alatt ő mellettec, és euénec.

9 Es mondánac nékie: Hól vagyon Sára á te feleſéged? Ki felele: Am az Sátorban vagyon.

10 Monda pedig (azoknac éggyic) Kętſégnél kül [b] meg tęrec te hozzád ez időkorba (eztéd mulua) és imé á te feleſégednec á Sárának fia léſien. A Sára pedig halgat vala á Sátornac aytaiában, melly vala (az Angyalnac) háta megett.

[b: Sidóúl Megtęruén megtęrec.]

11 Az Abraham pedig és á Sára vęn emberec valának és időſöc, és á Sárában meg ſiünt vala az aſſiony állatoknac terméſztetec.

12 [c] Moſolyodéc azért á Sára ő magában, monduán: Minec vtánna meg vęnhödtem, mimódon adnám magamat teſti gyönyörűſégre? Annac felötte az én [d] wramis meg vęnhedt.

13 Ackor monda az [e] WR az Abrahamnac: Miért moſolyodéc á Sárah ezt monduán: Vallyon lehetlégeſé hogy én ſiüllyec holott én meg vénhödtem?

14 Auagy el titkoltathatiké valami az WR előtt? Az meg mondott

[a: Abrahamnac gazdalkodáſának példája. Ebrae: 13. Előzer pedig kőzőſéget képpen ſzól nékie. Az vtánnagyonkint kinállya őket]

[c: A ſzentec erőtlenſégének példája.]

[d: Sára wránac neuezi Abrahamot, 1. Pet: 3.]

[e: Iehouának neuezi az Angyalt, miuel hogy nem tsömörtelen Angyal vólt, ha nem Iſtennec Fia. Ki Angyalnak mondatic az meg jelenéſre nézue. Mert az Angyal annac téſzen, mint kőuet.]

dott idŏre meg tęrec te hozzád ez idŏkorba, és léſien Sáránac fia.

15 Az Sára pedig meg tagadá, monduán: Nem moſolygottam, miuel hogy fél vala. De monda (az WR:) Nem mondaſi igazat, mert moſolyodál.

16 Az vtán fel keluén onnét az férfiac, Sodoma felé néznec vala. Abraham pedig megyen vala vélec hogy ŏket el kéſérné.

17 Es monda az WR: Auagy el titkollyamé én Abrahamtól az mit akaroc czelekedni?

18 Az Abrahamtól mondom, kitŏl nagy és hatalmas nép ſiármazic, és kiben meg áldatnac fŏldnec minden népei.

19 Mert tudom hogy ŏ meg parantſollya az ŏ fiainac és az ŏ háza népénec ŏ vtánna, hogy meg ŏrizzéc az WRNAC vtát, és tſelekedgyenec igaſſágot és itéletet, hogy meg adgya az WR Abrahamnac az mit néki igért.

20 Monda azért az WR: A Sodománac és Gomorránac kiáltáſa miuel hogy meg ſokaſodott, és az ŏ bŭnŏc igen meg nehezedett.

21 f Alá megyec moſt és meg látom, ha az én hozzám iutott kiáltás ſierint valóba vgy tſelekedtenec. Hogy ha nem, hogy meg tudgyam.

22 Mikor pedig az férfiac onnét el mentenec vólna, menénec Sodomába, az Abraham pedig męg az WR elŏtt áll vala.

23 g Es hozz á iárûluán az Abraham, monda: Auagy el veztedé az igazatis az gonoſſual egybe?

24 h Talám vadnac ŏtuen igazac abban az városban, auagy el veztedé és nem keduezſſé à hel'nec az ŏtuen igazakért à kic vadnac az városban?

25 Táuól légyen tŏled hogy illyen dolgot czelekednél, hogy el veſſeſſed az igazat az iſtenteleñel, és vgy iárion az igaz mint az iſtentelen, táuól légyen ez te tŏled, auagy ez egéſi fŏldnec Bíráia nem czelekednéké itéletet.

26 Es monda az WR: Ha találandoc Sodomában à városon belŏl ŏtuen igazat, mind az egéſz helnec meg kegelmezec azokért.

27 Es feleluē Abraham, mōda: Im moſt kéuáñéc ſiólni az én wramnac, noha por és hamû vagyoc.

28 Talám az ŏtueñec léſſen ŏt hia, auagy el veſitedé az egéſi vároſt az ŏtért? Es monda: Nem veſitem el ha találandoc ott negyuen ŏtŏt.

20 Eſmét ſióla az Abraham, és monda: Talám találtatnac ott negyuenen, Es monda: Nem veſitem el az negyuenért.

30 Es monda Abraham: Kérlec ne haragodgyéc meg az én Wrā ha ſióloc, Talám találtatnac ott harmintzan. Felele az WR: Nem veztem el ha találoc ott harmintzat.

31 Monda eſmét: Imé męg kéuáñéc ſiólni az én Wramnac, talám találtatnac hûſſan. Felele az WR: Nem veztem el az húſiért.

32 Monda végezetre: Ne haragodgyéc kérlec az én Wram ha ſióloc czac egyſier. Talám talál-

tatnac

f: Emberi mód ſzerint ſzól, mellyel ielenti hogy oknélkül és hirtelen ſemmit nem czelekeſzic, miképpen illic az igaz Biróhoz.

g: Az Abraham könyörög iſtennec az Sodomabelickért.

h: Az Iſten keués iámborokért, ſoc gonoſzokat meg tart.

tatnac ott tízen. Felele: Nem veſitem el az tízért.

33 Es el méne az WR, minec vtánna el végezte vólna Abrahammal való beſiélléſét, az Abraham pedig meg tęre az ŏ helyére.

XIX. Réſz.

Az Iſten el vezti Sodomat és Gomorrát minden tartományával egybe, az terméſet folyáſa ellen való vndoc bűnért, hogy ez bűn terés, lenne az ŏ bűn ellen való haragianac ŏrőc példáia. Meg tartya az Lotot, de az feleſége ſó báluánnyá változic. Vétkezic az ŏ leániual.

1 ES mikor amaz kęt Angyal Sodomába iutot vólna eſtue, az Lot ŭl vala Sodománac kapuiában, kiket mikor látot vólna, fel keluen eleikbe méne, és az ŏ ortzáiáual az fŏld felé hayla.

2 Es monda: [a] Moſtan immár, én Wraim kérlec tęrietec à ti ſiól gátoknac házához, és hállyatoc ott, moſſátoc meg lábaitoc, és reggel fel keluén v́gy mennyetec el à ti v́tatokra: Kic mondánac; Nem mégyŭnc hanem az v́tzán hálŭc.

a: Lotnac gazdalkodaſánac példáia.

3 De mikor igen kénſierîtené ŏket, bę tęruen ŏ hozzáia bę menénec az ŏ házába, és ſierze nékiec lakodalmat, és pogátſakatis ſŭté, és éuénec,

4 Minec elŏtte pedig le fekeñi mennénec, à városnac férfiai, tudni illic az Sodománac férfiai kŏrnyŭl vŏuéc à házat, kitſiń́tŏl fogua nagyîglan, mind az egéſi kŏſſég az városnac minden réſiébŏl.

5 Es ſiólîtác Lotot, monduán néki: Hól vadnac amà férfiac kic te hozzád iŏuénec ez éijel? Hozd ki azokat mi hozzánc, hogy [b] eſmeriŭc ŏket.

b: Az az, hogy meg fertezteſſúc ŏket.

6 Ackor ki méne ŏ hozzáioc Lot az aytó eleibe, és vtánna bę zárlá az aytót.

7 Es monda nékiec: Kérlec attyámfiai, Ne czelekedgyetec illyen gonoſſágot.

8 [c] Imé vadnac énnékem kęt leánim, kic męg férfiat nem eſmertenec, ki hozom azokat ti hozzátoc, és czelekedgyetec azockal az mint néktec tettzic, czac hogy ez emberec ellen ne vétkezzetec, miuel hogy ezec iŏttec az én házamnac árnyéka alá.

9 Kic felelénec: Eregy el iñét. Eſmét mondánac: Egyedŭl it à mi városunkbã iŏueuéń léuén, ŏ ſiabnaé mi nékŭnc Tŏruéńt? Mayd gonoſibúl czelekedŭnc te veled hogy nem azockal. Es mikor reá rohántac vólna az Lotra, im̃ár az aytót akariác vala bę rontani.

10 Es ki nyuytuán az férfiac az ŏ kezeket, bę ragadác az Lotot ŏ hozzáioc, és az aytót bę zárlác.

11 [d] Az férfiakat pedig kic az aytó elŏtt állanac vala, meg veréc vakſágual kitſiń́tŏl fogua nagyîglan, annîra hogy az aytónac kereſéſében meg fáradnánac.

d: Az tiztatalan bűialkodaſnac bűnteteſénec példáia.

12 Es mondánac à férfiac Lotnac: Vagyoné it ez városban valaki hozzád tartozó, akar Vŏd, akar fiaid és leánid? Mindeneket kic te hozzád tartozóc vígy ki è helbŏl.

13 Mert el vezttyŭc è helyet, miuel hogy ezeknec kiáltáſoc nagy az WR elŏtt. Mert az WR kŭldett minket hogy el veſieſsŭc è vároſt.

14 Ki menuén azért az Lot, ſióla az ŏ veínec kic az ŏ leánit vŏt-

téc vala, és monda: Kellyetec fel mennyetec ki ez helyböl, mert mayd el veſiti az WR è vároſt, de az ö veinec láttatéc tſac tréfálni.

15 Es mikor haynal fel iött vólna, az Angyaloc eröltetic vala az Lotot, mõduán: Kely fel, vegyed feleſégedet, és az te ielen való kęt leányodat, hogy el ne veſſi ez vároſnac bũntetéſében.

16 Es mikor kęſedelmeznéc, fogác à férfiac az ö kezęt és az ö feleſégénec és kęt leányinac kezeket, miuel hogy az WR keduezne ö néki, és ki víuéc ötet és hagyác ötet az vároſon kiuöl.

17 Es mikor ki vittéc vólna ö-ket, monda (az eǵgyic:) ſialadgy el tarts meg az te életedet, hátra ne tekints, és ſohól ez egéſi mezön meg he ály, amaz hegyekre ſialadgy, hogy el ne veſſi.

18 Es monda Lot nékiec: Ne édes wraim.

19 Imé moſtan à te ſiolgád keduet talált te elötted, és naǵgyá töt ted à te irgalmaſſágodat, mellyet czelekedtél az én életemnec meg tartáſában. En pedig nem ſialadhatoc amà heǵre, netalám el ęr en gemet à veſiedelem és meg haloc.

20 Im hól közel vagyon egy város, hadd fuſſac oda, kitſiń város az; hadd ſialadgyac oda, nám kitſiń város az, hogy éllyen az én lelkem.

21 Monda azért nékie: Im meg tekintelec è dologbannis, hogy el ne veſſeſſem azt az vároſt à mell'röl ſióltál.

e: Az Iſten vgy el nẽ veſt heti à gonoſyokat, hogy az iokat meg ne tartaná.

22 [e]Sies ſialadgy oda. Mert nem czelekedhetem addíg ſem̃it míg oda nem iútſi, azért neuezéc azt az vároſt † Soárnac.

† Soár, az az, kitſiny.

23 Az Nap immár fel támadot vala, mikor az Lot Soárba iuta.

24 [f]Es botſáta az WR Sodomára és Gomorráhra kęnköues tüzet, az Wrtól az ęgböl.

f: Az Iſtennec röttenetes haragiánac az tiztatalan paraznaſág ellen, és az örök kárhozatnac példáia. Luc: 17. 1. Pet: 2. Iudæ 1. Ezech: 16. Oſeæ 11. Ierem: 50. Eſa: 13.

25 Es elſüllyezté à vároſokat, és mind azt az egéſi lapátzot, és mind az vároſoknac lakoſit, az földnec füuétis.

26 Es mikor az ö feleſége hátra tekintet vólna, Só báluánnyá változéc.

27 Es fel kelé Abraham reggel, és oda az helyre méne, holott az WR elött állott vala.

28 Es mikor tekintet vólna Sodoma és Gomorráh felé, és mind az egéſi lapátznac tartománya felé, látá hogy fel menne añac à tartomáńnac füſti, mint az kementzénec füſti.

29 Es lön mikor el veſtené az Iſten annac az lapátznac vároſit, meg emlekezéc az Iſten az Abrahamról, és ki küldé Lotot az veſiedelemböl, mikor elſüllyeztené az vároſokat à mellyekben lakot vala Lot.

30 Az Lot pedig fel méne Soár ból hoǵ lakoznéc à hegyẽ, és ö véle eǵgyüt az ö kęt leáni, mert fél vala lakni Soárbã, és lakozéc egy barlangbã ö, az ö leániual egybe.

31 Es monda az ö nagyobbic leánya à kiſſebbiknec: A mi Atyánc meg vęnhödt, és nintſen è földön férſiu ki mi hozzánc be iöhetne az egéſi földnec ſiokáſa ſierint.

32 Ad-

32 Adgyunc Bort azért innia à mi Atyánknac, és hályunc ő véle, és fogadgyunc magot az mi Atyánktól.

33 Adánac azért innia Bort az ő Attyoknac az ettzaka, és bę men uén à nagyobbic, hála az ő Attyáual, ő pedig nẽ ęrzé meg, ſem azt mikor az melléie fekünnéc, ſem azt mikor fel kelne.

y: Az ſzemteknec nagy eſetęknec példáia.

34 Máſod napon monda az nagyobbic az kiſſebbiknec: Imé én ez el múlt éijel háltam az én Atyámal, adgyunc Bort innia ez éijelis, és menj bę hály ő véle, és támaſſunc magot à mi Atyánktól.

35 Adánac azért az éttzakais az ő Attyoknac iñia Bort, és fel keluẽ à kiſſebbikis hála az ő Attyáual, ő pedig nem ęrzé meg mikor az oda fekeńéc, ſem mikor fel kelne.

36 Es teréhbe eſénec az Lotnac kęt leáni, az ő Attyoktól.

37 Es ſiüle az nagyobbic fiat, és neuezé azt Moabnac, ez az Moabitáknac Attyoc mind ez napíglã

MOAB.

38 Az kiſſebbikis ſiüle fiat, és neuezé azt Ben amminac, ez az Ammonitáknac Attyoc mind ez maj napíglan.

AMMON.

XX. Réſz.

Az Abimelech király el veſi Abrahamtól az ő feleſégét az Sárát: de mikor az Iſtentől meg intetet vólna az király, meg adgya azt Abrahamnac, és meg feddi mind az kettőt, hogy ők adtac vólna arra néki okot.

1 ES el menuén Abraham innét dęl felől való tartomáń ba, lakozéc CADES és SVR között, és lakéc mint iöueuény Gerárban.

2 Es monda Abraham az ő feleſége felől: En húgom. El küldé azért Abimelech az Gerárnac királya, és el viteté az Sárát.

3 Méne pedig az Abimelechhöz Iſten álombã étzaka, és möda nékie: Imé ezeñel meg halſi ez aſſio ni állatért az melliyet el hozattál, miuel hogy ő nékie férie vagyon.

4 Az Abimelech pedig ingyen nem illette vala à Sárát, és monda: Wram az igaz és ártatlan népetis meg öledé?

5 Auagy nem ő mondottaé ennékem, à Sáráis pedig azt mondotta, eńekem Bátyám, és az én ſiuemnec ártatlanſágában, és az én kezeimnec tiſztaſágában miueltem azt.

a: Az az, ió lelki eſmęretből miuelte em. nem gonoſz indulatból, vagy úrralomra való ſzándékból.

6 Es monda az Iſten nékie álom ban: Enis tudom hogy à te ſiuednec ártatlanſágábã miuelted ezt, azért tartoztattalac énis, hogy ne vétkeznél én ellenem, azért nem engedtem hogy illetnéd azt.

7 Moſtan azért add meg az embernec az ő feleſégét, mert Propheta, és imádkozic te érötted és élſi, hogy ha pedig meg nem adandod, tudgyad hogy bizoñyal meg halſi, mind te, mínd pedig valami hozzád tartozó.

Abraham Propheta.

8 Fel kele azért Abimelech reggel, és elö hiuatá minden ſiólgait, és meg beſiéllé mind è beſiédeket az ő halláſokra, és azoc igen meg remülénec.

9 Az után hiuatá Abimelech az Abrahamot, és monda nékie: Mit czelekedtél mi velünc? Es mit vétkeztem te ellened? hogy én reám és az én orſiágomra illyen nagy bünt hoztál, ollyat czelekedtél en

ellenem, mellyet nem kellet vólna czelekedned.

10 Es monda Abimelech Abrahamnac: Mitſodára nézue miuelted ez dolgot?

11 Felele az Abraham: Mert így gondolom vala: Bizony ninczen az Iſteni félelem ez helyen, meg ölnec azért engemet az én feleſégemért.

12 b Bizonnyal pedig énnékem Húgomis, mert az én Atyámnac leánya, de nem az én Anyám leánya, és éñékem adatott feleſégül.

13 Es mikor az Iſten ki búdoſtata engemet az én Atyámnac házából, ackor mondám az én feleſégemnec: Illyen irgalmaſſágot tſelekedgyél én velem, mindenüt valahoua mégyünc, azt mondgyad én felölem, én Báttyám ez.

14 Ackor az Abimelech vön iuhokat, ökröket, ſiolgákat és ſiolgáló leányokat, és adá azokat Abrahamnac, és meg adá néki Sárát az ö feleſégét.

15 Es monda az Abimelech: Imé az én tartományom te elötted vagyon, à holott te nékéd iónac tettzic ott lakiál.

16 Az Sáránac pedig monda: Imé adtam à te Bátyádnac ezer ezüſt Sicluſt: c Es imé ö mind azoknac ſiemeinec bę fedezöie kic te veled vadnac, mind pedig egyebeknec, és ez vtán okos légy.

17 Könyörgé azért Abraham az Iſteñec, és meg gyogyîtá Iſten az Abimelechet, és az ö feleſégét, és az ö ſiolgáló leánit hoǵ ſiülnénec.

b: Tharénac hárō ſia vólt, Abraham, Nachor Haran, Harannac leánya vólt Iſka Geneſ: 11. Azt mondgyac à Sidoc hogy ez vólt à Sára, kit Abraham mond az ö Attya leányánac, az az, vnokaiánac, de nem az ö Annya leányánac, miuel hogy Tharénac más feleſégetöl volt Haran.

c: Ertelme ez az Abimelech mondáſánac. Te néked aſzſzoni állat hawrad nem vólna, ſoc veſzedelemben forganal. De te néked ſwrad és ſéried az Abraham, az ö birodalma alá és öltalma alá adattál feleſégül. Azért tartoztatſyác meg mindenec magokat te tőled, ve te reád ne és azért fedezic bé az ö ſzemeket hogy gonoſz vég nézzenec. De te azt meg tagadád. Azért ez vtán azt ne miueld.

18 Mert az WR erössen bę zárlotta vala az Abimelech háza népénec méhét, az Sáráért Abraham feleſégeért.

XXI. Réſz.

Születic az Iſác az Iſtennec igereti ſerint, környül meteli azt Abraham, ki üzi à Hágart mind Iſmaellel egybe, lakozic Iſmael az puſtában. Abimelech frigyet ſerez Abrahammal.

1 EZEC vtán meg látogatá az WR à Sárát, az mint mondotta vala, és az WR àckèppen czelekedéc áz Sáráual az miképpen ſiólot vala.

2 Mert fogada az ö méhében és ſiüle Sárá az Abrahamnac fiat az ö vęnſégében, az idöben mellyet mondot vala néki az Iſten.

3 Es neuezé Abraham az ö fiát az ki néki ſiületet vala, az kit néki ſiült vala Sárá, Isháknac.

4 Es környül metelé Abraham az ö fiát Ishákot, mikor nyóltzad napi vólna, az mint paranczólta vala néki az Iſten.

5 Abraham pedig ſiáz eztendös vala, mikor néki ſiületéc az Ishác az ö fia.

6 Es monda az Sára: Meuetéſt ſierzett az Iſten ennékem. Valaki azt hallandgya, én velem eǵgyüt meuetuén örül:

7 Eſmét monda: Kitſoda mondotta vólna Abrahamnac hogy az Sáráh fiakat ſioptatna? miuel hogy az ö vęnſégébē ſiültem fiat.

8 Mikor pedig fel neuekedett vólna az gyermec, az téytöl el válaztatéc, és az Abraham ſierze nagy lakodalmot, à melly nap az téytöl el válaztatéc az Ishác.

9 Mi

9 Mikor látta vólna pedig Sárah az Ægyptumbéli Hágárnac fiát, melliet ſiůlt vala az Abrahamnac, hogy czufolná (az Ishákot.)

10 Monda az Abrahamnac: Kůld el ez ſiolgáló leáńt mind az ő fiáual egybe, mert nem léſſen őrőkős è ſiolgáló leáńnac fia az én fiammal Isháckal eǵgyůt.

Galat: 4.

11 Az Abrahamnac pedig è dolog felőtte igen nehéznec tettzic vala, az ő fiaért.

12 Es monda az Iſten Abrahamnac: Ne tetegyec néked nehéznec à gyermeknec és à ſiolgáló leáńnac dolga. Valamit mondot néked az Sárah engedgy az ő ſiauánac, mert Isháktól neueztetic néked à te Magod.[a]

Roman: 9.

a: Az az, Iſác léſſen te néked igaz őrőkőſed, és ő reá néznec az igeretec, mellyeket tőttem te néked.

13 Mind az által à ſiolgáló leáń fiátis nagy néppé téſſem, miuel hogy az te Magod.

14 Fel kele azért Abraham ió reggel, és vőn kenyeret és egy tőmlő vizet, és adá Hágárnac, fel vetuén azt az ő vállára, à gyermeketis vőué, és ki boczáta à ſiolgáló leáńt, ki el méne és búdoſéc az Beerſeba puztaiában:

15 Es mikor à víz elfoǵot vólna, le téué az gyermeket egy fa alatt.

16 Es el menuén le ůle ellenébe à gyermeknec, v́gy mint egy kęzíwből való lőuéſnire. Mert azt mondgya vala: Nem akarom látni mikor az gyermec meg hal, és ellenébe ůluē, nagy fel ſioual ſira.

17 Meg hallá pedig Iſten à gyermeknec ſiauát, azért az Iſtennec Angyala ſiólîtuán Meñyből à Hágárt, monda néki. Mi lőlt téged Hágar? Ne fél', mert az Iſten meg hallotta az gyermeknec ſiauát az helyből az hól vagyon.

18 Kel' fel, vedd fel à gyermeket és fogd kęzen őtet, mert én nagy néppé téſſem őtet.

18 Es meg nîtá Iſten az ő ſiemeit, és láta egy kút feiet, oda méne azért és meg tőlté az tőmlőt vízzel, és innya ada az gyermeknec.

20 Es vala Iſten az gyermeckel, (lakic vala pedig az puztában, és vala kęzíues.

21 Lakozèc mondoc az Paran puztaiában) és vőn néki feleſéget az ő Annya Ægyptumból.

22 Es lőn az időben, hogy ſiólna [b] Abimelech és Pichol à király ſeregénec Hadnagya az Abrahamnac illyen ſióckal: Az Iſten vagyon te veled, mindenekben valamellyeket czelekeſſel.

b: Abimelech az Abrahammal ſzőuetſéget ſzerez eskűueſſel.

23 Moſtan azért eskeǵgyél meg ennékem az Iſtenre it, hogy ſem én ellenem, ſem fiam, ſem vnokā ellen álnokſágot nem tſelekeſſel, hanem az minęmű irgalmaſſággal czelekedtem én te veled, ollyan irgalmaſſaggal tſelekeſſel én velem és ez tartománnyal mellyben iőueuény vóltál.

24 Es monda Abraham: En meg eskeſſem.

25 Meg dorgalá pedig Abrahā az Abimelechet à kútért, mellyet erőuel el vőttec vala az Abimelech ſiólgai.

26 Es monda Abimelech: Nem tudom kitſoda miuelte è dolgot, teis nem mondottad meg ennékem, nemis hallottam ez előtt ez dol-

ez dolgot, hanem ez mai napon.
27 Vön azértAbraham iuhokat, barmokat, és adá Abimelechnec, és ketten siöuetséget sierzénec.
28 Es állata Abraham az ö nyájából hęt iuhot fęl felé.
29 Es monda Abimelech Abrahamnac: Mire valóc ez hęt iuhoc az mellyeket fęl felé állatál?
30 Es felele Abraham: Hogy el vegyed ez hęt iuhokat én tölem, hogy legyenec ennékem bizonságúl, hogy én áftam ezt è kútat.
31 Azért neuezéc egyenlö akatattal azt à helyet [c] Beerſebánac, miuel hogy mind ketten ott eskűttenec vala meg.
32 Es minec vtánna siöuetséget töttec vólna Beerſabában, fel keleAbimelech és Pichol az ö népénec Hadnagya, és meg tęrénec az Philesteusoc tartományába.
33 Es ültete Abraham fákat Beerſebában, és [d] tiztelé ott az örökké való Erös WRNAC neuét.
34 Es az Philistęusoc tartományában soc ideig lakéc Abraham mint iöueuény.

c: Béerſeba, az az, eskűnéſnec kútia

d: Segitſégül hiuá.

XXII. Rész.

Az Isten meg kéſerti Abrahamot és paranczolya néki hogy az Ishákot meg áldozza. kit mikor az Abraham Isten paranczolattya ſerint meg akarna ölni, meg tiltatic Istentől hogy azt ne miuellye: és meg áldatic az ö engedelmeſſégeiért.

1 ES lön ezeknec vtánna, az Isten meg kéſérte Abrahamot és monda nékie: Abraham, ki felelé: imhol vagyoc én.
2 Es monda: Vegyed moſtan az te fiadat, amaz te éggyetlen éggyedet à kit ſierettſi, tudni illic az Ishákót, és mennyel az Morijánac földére, és áldozd meg ott ötet égö áldozatúl az éggyic hegyen, az mellyet mondandoc.
3 [a] Fel kele azért az Abraham ió reggel, és meg nyergelé az ö ſiamárát, és vöué melléie két ſiol gáiát, az Ishákotis az ö fiát, és mikor az égö áldozathoz fát haſoga tott vólna, fel kele és el indúla az helyre, mellyet néki mondott vala az Isten.
4 Harmad napon fel emelé az ö ſiemeit Abraham, és látá táuól az helyet.
5 Es monda Abraham az ö ſiólgainac: Maradgyatoc it à ſiamárral, én pedig és az gyermec el mégyünc amoda, és minec vtánna imádkozandunc, meg tęrünc hozzátoc.
6 Vöué azért Abraham az égö áldozatra való fákat: és adá azokat az Isháknac az ö fiának vállára, ö maga pedig viſii vala kezében à tüzet, és az fegyuert, és vgy mennec vala ketten.
7 Es meg ſiólîtuán Ishác az Abrahamot az ö Attyát, monda: Ede des Atyám, Ki monda: Im hól vagyoc édes fiam, Es monda Ishác: Im hól vagyon à tüz és à fa, de hól vagyon az áldozatra való állat?
8 Felele Abraham: Az Isten gondot viſel az égö áldozatra való állatra édes fiam. Es mennec vala ketten éggyüt.
9 Es mikor iutottac vólna à hel're, mellyet Isten néki mondott vala, keſiîté ott az Abraham Oltárt, à fát reáia raká, és meg kötezé az

a: Erös és álhatatos hit nec példáia. hogy az Abraham illy nagy kiſertet alatt meg nē fárad és el nem hanyatlic, hanem az Isten igeretihöz támaſzkodnán, enged az ö paranczolatatyának, Roman: 4.

zé az Ishákot az ő fiát, és fel veté ötet az Oltárra, az fára fellyül.

10 Es ki nyuytuán Abraham az ő kezęt, vöué az ő fegyuerét hogy az ő fiát meg ölne.

11 Ackor ſiólîtá ötet az Wrnac Angyala, és monda: Abraham A-Abraham, ki felelé: Im hól vagyoc én.

12 Es monda: Ne nyuytſad ki à te kezedet az gyermekre, és meg ne bántſad ötet: mert moſt eſmer té meg hogy féled az Iſtent, hogy nem keduezél az te fiadnac, az te eǵgyetlen eǵgyednec.

13 Es mikor fel emelte vólna Abraham az ő ſiemeit, látá hogy egy Kos akadott vólna meg ſiaruánál fogua az ſiöueuéńben háta megett, és el menuén Abraham elö hozá à koſt, és azt áldozá meg égö áldozatúl az ő fia helyet.

14 Annac okaért neuezé Abráham azt az helyet illy nęwel: Az WR GONDOT VISEL. Azért mondgyác moſtis (példa beſiédben,) Az WRnac hegyén gondot viſelnec róla.

15 Sıolîtá az vtán az WRNAC Angyala Abrahamot máſodſioris az ęgböl.

16 Es monda: En magamra eſkeſiem azt mondgya az WR: Miuel hogy ez dolgot ezelekedéd, és nem keduezél à te fiadnac, à te eǵgyetlen eǵgyednec.

17 [b] Hogy gazdagon meg áldalac tégedet, és böwſégeſen meg ſokaſitom à te Magodat mint az Eegnec czillagait, és mint az Tenger partyán való föuéńét, és à te Magod örökſég ſierint bîrni fogia az ő ellenſégínec kapuit.

b: Abraham engedelmeſſe génec iutalma.

18 [c] Es meg áldatnac az te Magodban földnec minden nemzetſégi, miuel hogy engedtél az én beſiédemnec.

c: Az Meſrias felől való igeret.

19 Meg tęre azért Abraham az ő ſiolgaihoz, kic fel kelénec és eǵgyüt el menénec Beerſebába, és lakozéc Abraham Beerſebában.

20 Es lön mind ezeknec vtáña meg mondác Abrahamnac, Am (vǵy mond) à Milchais ſiült fiakat az Náchornac à te atyadfiánac.

21 [d] Az Vzt elsö ſiülöttét, és az Bûzt annac attyafiát, és az Kemuelt az Aramnac Atyát.

d: Ezis az Abraham engedelmeſſégénec iutalma.

22 Az Cheſedet, Hazot, Pildaſt, Iidlaphot, és Bethuelt.

23 Az Bethuel pedig nemzé az Rebeccát, ez nyóltz fiakat ſiülé Milchah az Nachornac, az Abraham attyafiánac.

24 Az ő ágyaſais kinec neue Reuma vala, ſiülé nékie à Tebat, Gahamoth, Thahaſt, és à Mahhacat.

XXIII. Réſz

Meg hal az Abraham feleſége az Sára, ſirattyá ötet Abraham, veſſen temeteſre való helyet az Chanaan földön bizonyos árron, és el temeti ott az ő halottyát.

1 VALA pedig az Sáránac élete, ſiáz huſion hęt eſitendö, ez eztendöc vóltac à Sára életénec eztendei.

2 Es meg hala az Sára Ciriath Arba neuö városban, (mell' moſt Hebronnac hiuattatic,) à Chanaannac tartományában, és bę méne Abraham hogy ſiratná és keſergenéie à Sárát.

3 Fel

3 Fel kele az vtán Abraham [a] az ő halottya elől, és ſióla az Heth fiainac, ezt monduán:

4 Idegen és iőueuény vagyoc ti kőztetec. Adgyatoc nékem temetéſre való őrőkſéget kőzőttetec, hogy temeſſem el az én halottamat ki én előlem el vétetett.

5 Felelénec pedig az Heth fiaj az Abrahamnac, monduán ő nékie:

6 Halgaſd meg az mi beſiédűnket ió wram: Iſtentől való Feiedelem vagy mi kőztűnc, az mi temető helyeinc kőzzűl à melly leg tizteſſégesb, abban temeſſed el à te halottadat, ſenki mi kőzzűlőnc meg nem tíltya az ő temető helyét, hogy ott ne temetnéd az te halottadot.

7 Fel kele azért az Abraham, és feiet haytá annac a tartomáńnac népénec, tudni illic, az Heth fiainac.

8 Es ſióla ő vélec ezt monduán: Ha azt akariátoc hogy én el temeſſem az én ortzám elől el vőtt halottat, halgaſſátoc meg engemet, és eſedezzetec én érőttem az Ephron előtt à Sohárnac fia előtt.

9 Hogy adgya nekem à Macpelában kőből ki vágott temető helyét, melly az ő mezeiénec ſiélében vagyon, igaz árrán adgya nékem azt, ti kőztetec temetéſre való őrőkſégűl.

10 Az pedig az Ephron lakic vala az Heth fiaj kőzőtt. Felele azért az Ephron Hitthęus az Abrahamnac, az Heth fiainac halláſokra, mind azoknac tudni illic, à kic bę mennec vala az ő vároſánac kapuián, ezt monduán:

11 [b] Nem ṽgy ſierető wram, hald meg az én ſiómat, az mezőt neked adom, és à melly kőből vágott temető hely abban vagyon, aztis neked adom, az én nemzetſégemből való nép előtt neked adom azt, hogy el temeſſed az te halottadot.

12 Ackor meg haytá magát az Abraham, annac az tartomáńnac népe előtt.

13 Es ſiólítá az Ephront annac az tartomáńnac népénec hallaſára, ezt monduán: Ha te nékem adod az mezőt, kérlec hald meg beſiédemet, meg adom az mezőnec árrát, kérlec vedd el tőlem, az vtán el temetem ott az én halottamot.

14 Eſmét felele az Ephron az Abrahamnac, monduán nékie:

15 Szerető wram halgaſd meg az én beſiédemet. Az főld négy ſiáz ezűſt Sicluſt ęr, én kőztem és te kőzted (való barátſágra nézue) miczoda ez? Azért temeſd el az te halottadat.

16 Engede [c] azért Abraham Ephronnac, és meg adá Abraham Ephronnac mértec ſzerint az pénzt, mellyet mondot vala az Heth fiainac halláſokra, tudni illic négy ſiáz ezűſt Sicluſokat, minęműckel élnec vala az kőzőnſéges adásban véuésben.

17 Es ezenképpen az Ephron mezeie melly Macpelában vagyon, melly Mamrenac ellenébe vagyon, mind az kőből vágott temető

a: Szabad embernec az ő halottyat ſiratni, de mértekletesen mint Abrahã.

b: Valami márhánacvagy ioſzágnac igazan való meg vetelénec példáia.

c: Veſzen Abraham az Chanaan földőn temető helyet bizonyos árron, mellyel el foglallya az földet.

metŏ hellyel egybe melly abban vagyon, és minden fáckal mellyec az mezŏbŏn vadnac, és az mellyec vadnac annac határában kŏrŏs kŏrnyŭl, Abrahamé lŏn.

18 Es ŏrŏkſégŭl Abrahamnac adattatéc az Heth fiainac ſiemec elŏtt, és mind azoknac ſiemec elŏtt, kic az városnac kapúián bę mennec vala.

d: Tiszteſſégés temetéſnec példáia.

19 dAz után el temeté Abraham az ŏ feleſégét az Sárát az Macpeláh mezeiének kŏbŏl vágott kopórſóiában az Mamre ellenébe, melly moſt Hebronnac mondatic, az Chanaannac tartományában.

20 Minec vtánna az mezŏ és abban való kŏ kopórſó Abrahamtól meg vétetet vólna az Heth fiaitól ŏrŏkſeg ſierint való temetŏ helynec.

XXIIII. Réſz.

Az Abraham meg eskertetí az ŏ ſolgáiát hogy nem veſſen Iſáknac feleſéget az Chananeuſoknac leáni kŏzzŭl, hanem az ŏ Attyanac az Tharénac háza népe kŏzzŭl, el küldi azért ſolgaiat Meſopotamiába, es onnet hozza Rebecat az Bathuel leanyat feleſegŭl az Iſáknac.

1 AZ Abraham pedig immár vén ember vala, és idŏs, az WR pedig mindenekben meg áldotta vala ŏtet.

2 Mónda azért Abraham az ŏ házának ŏregbic ſiolgáiának, ki ŏ néki minden hozzá tartozó ioſiágával bîr vala: Tegyed moſtan az te kezedet az én tomporám alá.

3 Hogy meg eskeſſelec tégedet az WRra, az Meénec és az földnec Iſtenére, hogy nem veſieſi feleſéget az én fiamnac az Chananeuſoknac leáni kŏzzŭl, kic kŏzŏtt én lakom.

4 Hanem el mégy az én földembe, és az én rokonſágim kŏzzé, és onnét veſieſi az én fiamnac Isháknac feleſéget.

5 Monda pedig ŏ néki az az ſiólga: Talám nem akar az az leánzó én velem el iŏnni ez földre, viſiſia vigyemé azért az te fiadat az földre az honnét ki iŏttel?

6 Ki felele: Meg láſd, az én fiamat oda viſiſia ne vigyed.

7 Az WR az Meénec Iſtene, ki engemet ki hozott az én Attyámnac házából, és én rokonſágimnac földekbŏl, és énnékem ſiólot, Ki ennekem meg eskŭtt, ezt monduán: Az te Magodnac adom ezt ez földet, ŏ el botſáttya az ŏ Angyalát te elŏtted, és onnét végy az én fiamnac feleſéget.

a. Az regiec az ŏ ſzolgaiokat igy ſzkéttetic vala: az ſzolgac az ŏ uroc tomporáia alá tegyic vala kezeket, mellyel ielentic vala az ſzolgac, hogy az ŏ uroc birodalmanac akarnac alaia vetettec lenni.

8 Hogy ha nem akar az leány te veled el iŏnni, ment ember leſieſi az eskŭuéſtŏl. Czac hogy az én fiamat oda ne vigyed.

9 Veté azért az ſiólga az ŏ kezét az ŏ Wránac az Abrahamnac a tomporáia alá, és meg eſkŭuéc néki ez dolog felŏl.

10 Es minec vtánna vŏtt vólna az ſiólga tíz teuéket az ŏ Wránac teuei kŏzzŭl hogy el menné, (Mert az ŏ Wránac minden gazdagſága añac kezében vala,) Fel kéluen el méne Meſopotamiába, b az városba, mellyben Nachor lakic vala.

b: Meſopotamia az az, viz kŏzŏt való földe, értí pedig az Tigris es Euphrates kŏzŏt való Syriat.

11 Es meg nyugotá az Teuéket azVároskiuöl egy kút fönéi, eſtue felé, mikorba tudni illic ki ſioktác vala menni az leánzóc víz meríteni.

12 Es monda (az ſiólga:) Wram, [c] én wramnac az Abrahamnac Iſtene, adgyad hogy nyeriem meg azt ma az mit én kéuánoc, és czelekedgyél irgalmaſſágot az én wrammal Abrahammal.

c: Az hazaſſágot, Iſteni félelemmel és könyhrgéſſel kel el kezdeni.

13 Imé én álloc az víznec forráſa mellé, és ez városſnac lakoſinac leáni ki iönec víz meríteni.

14 Légyen azért ez: Hogy à leánzó az kinec azt mondandom, Hayts meg az te vedredet hogy igyam, és az azt mondandgya, Igyál: Söt annac felöttе az te Teueidetis meg itatom: [d] Légyen az, az kit ſierzettél az te ſiólgádnac Iſháknac, es ezen eſmeriem meg hogy irgalmaſſágot czelekedtél az én wrammal.

d: Iſtennec gongya viſeleſe és igazgatáſa ſzerint leſznec mindenec.

15 Es azonképpen lön: Mert minec elötte el végezte vólna az beſiédet, [e] Imé az Rebecca ki ió vala, melly ſiületet vala az Bethuelnec az Milchah fiának, melly Milchah Nachornac Abraham attyafiának feleſége vala, és az ö vedre vala az ö vállán.

e: Iſten gond viſeleſenec példáia.

16 Az leánzó pedig felöttе ſiép Abrázatú vala, és férfiutól nem eſmertetet ſiüz, ki az forráſra alá méne, és meg merítuén az ö vedrét, fel iött vala az forráſtól.

17 Ackor az ſiólga eleibe futamoduán, monda: Kérlec adgy innom énnékem egy keués vizet az te vedredböl.

18 Ki monda: [f] Igyál ió wram, és hamar le ereſituén az vedret az ö kezére, innya ada.

f: Szemermes, ſereny, és iö dolga leanzonac példáia az Rebeca.

19 Es minec vtánna innya adot vólna néki, monda: Az te Teueidnekis merítec vizet, mîg nem mind eggyenként iſinac,

20 Es nagy ſietſéggel ki töltuén az ö vedréböl az vizet azVálúba, el futamodéc eſmét az forráſra hogy merítene vizet, és meríte mind az ö teueinec.

21 Azonközbe az ſiólga álmélkodic vala ö rayta, és veſiteg hálgatuán gondolkodic vala azon, hogy meg tudhatná hogy ha az WR meg ſierentſeſitette vólnaé az ö vtát vagy nem.

22 Es minec vtánna el végeztéc vólna à Teuec az italt, vön elö az ſiólga egy arany függöt: melly fél Sicluſt nyom vala, és két arany Peretzet az leáñac kariába, melly tíz arany Sicluſt nyom vala.

23 Es monda: Kitſoda leánya vagy te? Kérlec mond meg néke, Vagyoné az te Attyádnac házában ott hálaſra való helyünc?

24 Kinec felele az Leány: Az Bethuelnec Milchah fiának leánya vagyoc, melly Bethuelt ſiült (Milchah) az Náchornac.

25 Az után monda: Mind ſalma, mind abrac elég vagyon mi nálunc, és hálaſra való helyis vagyon.

26 [g] Meg haytá magát azért az férfiu, és imáda az WRat.

g: Hala adáſnac példáia.

27 Es monda: Aldot az WR, az én wramnac Abrahamnac Iſtene, ki nem vonta meg az ö irgalmaſſá-

maſſágát és igaz mondáſát, az én wramtul, mert engemet az én vtamban az WR vezérlett az én wram attyafiainac házokhoz.

28 El futá azonközbe az leánzo, és meg mondá az ő házában az mint ez dolog lett vólna.

29 Az Rebecanac pedig vala Báttya, kinec neue Laban vala, ki ſietſéggel el méne az férfiuhoz az forráshoz.

30 Mert mikor látta vólna az fűggöt, és az arany peretzeket az ő Húgánac kariain, és hallotta vólna az ő Húgánac Rebecanac beſiédit, hogy ezt mondana: Igy ſ-így ſióla nékem az az férfiu, vgy méne ki az férfiuhoz, és imé áll vala az Teuec mellet az forráſnál.

b: Gazdalkodáſnac példáia.

31 b Es monda: Ier bę Iſtennec áldott embere, mit állaſi itt kinn, holott én néked házat keſſítettem, és helyet az Teuéknec.

32 El bę méne azért az házhoz, és az Teuekről le ſiedé az terhet, és ada (az Laban) azoknac ſialmát és abrakot, és vizet az ő lábainac és azoknac láboknac meg moſáſára kic ő véle valánac.

33 Es mikor ételt tettec vólna ő eleibe, monda: Nem éſſem, míg nem meg mondom az én beſiédemet. Monda azért Laban: Mond meg.

i: Sereny, gyors, és hiw ſzolgánac példáia.

34 Monda azért: i En az Abraham ſiólgáia vagyoc.

35 Kit az Iſten czudálatos képpén meg áldot, annyira: Hogy igen fel neuekedet. Mert adot néki iuhokat, barmokat, ezűſtet, aranyat, ſiolgákat, ſiólgáló leányokat, teueket, ſiamárokat.

36 Es ſiűlt az Sáráh az én wramnac feleſége, egy fiát az én wramnac az ő vénſégében, ki minden ioſiágát marháiát annac adta.

37 Es eskűuéſſel kötelezet az én wram engemet illyen módon: Ne végy feleſéget az én fiamnac az Chananęuſoknac leáni közzűl, kiknec földekbe én lakom.

38 Hanem az én Atyámnac házához menny, és az én rokonſágim közzé, hogy onnét végy feleſéget az én fiamnac.

39 Mikor pedig azt mondanám: Netalám nem akar én velem el iönni az leánzo.

40 Monda nékem: Az WR kinec előtte én iártam, el botſáttya az ő Angyalát te veled, és meg ſierentſézi az te vtadat, hogy vehęs feleſéget az én fiamnac az én nemzetſégem közzűl, és az én Attyám házából.

41 Ackor ſiabadúlſi meg az eſkűuéſtől mellyel köteleztelec, mikor az én nemzetſégem közzé iutandaſi, és ha nem adnac (leánzot) meg ſiabadúlſi az eſkűuéſtől.

42 Minec vtánna azért ma az forráshoz iutottam vólna, mondéc: Wram, én wramnac az Abrahamnac WR A, ha te meg ſierentſézed az én vtamat az mellyen én iároc.

43 Imé én álloc az forrás mellet, légyen azért ez, Hogy à melly leánzo ki iő víz meríteni, az ki-

nec azt mondom: Adgy innom nékem egy keués vizet az te vedredből.

44 Es az ezt felelendi: Teis igyál, az te teueidnekis merítec, Az légyen az feleſég, mellyet rendelt az WR az én wram fiának.

45 Minec elötte pedig el végeztem vólna az én ſiiuemben az beſiédet, imé az Rebeca ki iö vala, kinec vállán vala az ö vedre, ki az forráſra alá méne, meríte és mondéc nęki: Adgy innom kérlec.

46 Ő pedig azonnal le téué az ö vedrét, és monda: Igyál, sőt az te teueidnekis innioc adoc, iuám annac okaért, ſ-az teueknekis innioc adá.

47 Kérdém pedig ötet és mondéc: Ki leánya vagy, ö felele, Bathuelnec Nachór fiának leánya vagyoc, kit az Milchah ſiült vala ö néki, vgy adám az függöt az ö ortzáiára, és arany peretzeket az ö kezére.

48 Meg haytuán azért magamat, imádám az WRat, és áldám az WRat, az én wramnac Abrahamnac Iſtenét, ki engem igaz vton hordozott, hogy az én wramnac attyafiának leányat venném az ö fiának (feleſégül.)

k: Az leánzónac házaſſágra való el iegyezéſénec nem kel titkon lenni, hanem nyilván, és az attyának, Annyának, és az attyafiaknac akaratyokkac ott kell lenni.

49 [k] Moſtan annac okaért, ha kegyelmeſſéget és tökelleteſſéget akartoc az én wrammal czelekedni, Mondgyátoc meg, Hahól nem, aztis mongyátoc meg? hogy tériec meg, vagy iob, vagy bál kézre.

50 Ackor felelénec Lában és Bathuel, és mondánac: Az WRtul vagyon ez dolog. Nem mondhatunc ellened vagy iót vagy gonozt.

51 Imé az Rebeca te elötted vagyon, vegyed, mennyel, és légyen feleſége az te wrad fiának, az mint az WR el végezte.

52 Es minec vtáña hallotta vólna az Abraham ſiolgáia azoknac beſiédeket, meg haytá magát az földig az WRnac.

53 Hoza azért elö az ſiólga, ezüſt és arany edényeket és ruhákat, és adá azokat Rebecanac, drága aiándokokat ada az ö Bátyánakis és az ö Annyának.

54 Euénec azért és iuánac, ö és à férfiac kic ö véle valának, és ott hálának az ettzaka. Reggel pedig mikor fel költec vólna, monda: Boczáſsátoc viſſza engemet az én Wramhoz.

55 Monda pedig az (Rebecanac) Báttya és az Annya: Hadd légyen velünc az leánzo egy néhan napokon, bátor czac tíz napig, az vtán mennyel.

56 Az ſiólga pedig monda nékiec: Ne kéſſellyetec meg engemet, holott az WR meg áldotta az én vtamat, boczáſsatoc el azért engemet hogy mennyec az én Wramhoz.

l: Az házaſságban az el adandó ſzemelyneс akaratyának kéuantatic, mindenekneс feltte.

57 Mondánac ackor: [l] Hijüc elö az léant és kérdgyüc meg ötet.

58 Szólítác azért az Rebecat, és mondánac néki: Akarſié el menni ez férfiuual? és monda: El megyec.

59 El boczátuán azért Rebecat

az ö

az ŏ Daykáiát, és az Abraham ſiólgáiát, és az férfiakat kic véle valánac.

m: Az házaſſágnac, meg áldaſánac példáia.

60 [m] Meg áldác Rebecat, monduán néki: Mi húgonc vagy, ſiaporodgyál ezerſier való ezerîg, es bîria az te Magod az te ellenſegidnec kapuiát.

61 Fel keluén azért Rebeca és az ŏ ſiolgáló leánya, és az Teuekre fel ùluén kŏuetéc az férfiat, és el viuén az ſiólga az Rebecat, el méne.

Supra 16. verſ: 14.

62 Az Ishác pedig viſia iŏ vala az Lachai Roi, az az, élŏ es engem látónac forráſatól, ŏ pedig lakic vala az Chanaannac fŏldénec dęl felŏl való réſiében.

63 Mert ki ment vala az Ishác hogy imádkoznéc az mezŏn immár eſtue felé, ki mikor az ŏ ſiemeit fel emelte vólna, látá iŏni az teueket.

64 Az Rebecais pedig fel emeluén az ŏ ſiemeit, látá az Ishákot, es le ſiálla az teuéröl.

65 Mert mikor kérdene az ſiolgától, Kitſoda amaz az ki az mezŏn elŏnkbe iŏ? Azt felelte vala az ſiólga: Ez az én Wram, és ragaduán paláſtyát bę fedezé magát. [n]

n: Szemérmes és tiſztá leánzónac példáia.

66 Meg beſiéllé azért az ſiólga az Isháknac, minden dolgait az mellyeket czelekedet vala.

67 Bę viué pedig az Rebecat az Ishác az Sáránac az ŏ Annyánac ſátorába, és el véué Rebecat hogy néki feleſége lenne, és ſiereté azt, és ècképpen meg vigaztaltatéc az ŏ Annyánac hólta vtán.

XXV. Réſz.

Abraham az Sára halála vtán veſſen magánac feleſéget, mellytől ſoc gyermeki léſſnec, de hogy az Ishác légyen czac ŏ ŏrŏkŏſe, az más feleſégétŏl való fiakat ki rekezti. Meg hal Abraham és el temettetic Isháktul és Iſmaeltŏl. Iſmael fiait elŏ ſámlállya Moſes. Az vtán beſſélli Eſaúnac és Iácobnac ſŭletéſét, és mimódon adta el Eſau az elſŏ ſŭletéſnec méltoſágát kitſin árron.

1 AZ Abraham pedig vŏn magánac feleſéget, kinec neue Ceturah vala.

2 Ki ſiŭle néki az Zimrat, Iokſant, Medant, Midiant, Isbakot, és Suaht.

3 Az Iokſan pedig nemzé az Sebat, Dedant. Az Dedannac pedig fiai valánac: Aſſurim, Letuſim, és Leummim.

4 Az Midiannac pedig fiai: Ephah, Epher, Hanoch, Abida, és Eldaah. Mind ezec Ceturahnac fiai.

5 Valamie pedig Abrahamnac vala, mind azokat Isháknac adta vala.

6 Az ŏ ágyáſinac pedig fiainac, az melly ágyáſi néki valánac, ada az Abraham aiándokokat, és el válaztá azokat az ŏ fiátul Isháktul még éltében Nap kelet felé, Nap keleti tartománba.

7 Ez pedig az [a] Abraham életénec eſitendeinec ideie, à melly eſitendŏkíg élt, ſiáz hetuen ŏt eſitendŏc.

a: Abrahamnac életénec eſztendei 175.

8 Es el fogyátkozuán [b] meg hala Abraham ió vénſéggel meg elegeduén, és az ŏ népéhŏz takartatéc.

b: Abrahamnac halála.

9 El temetéc azért ŏtet [c] Ishác és Ismael az ŏ fiai, az Macpelah

c: Tiſztesſéges temetéſnec példáia.

temető helyben, az Ephronnac Hitthęus Soár fiánac mezeiében, melly Mamre ellenébe vala.

10 Az mezőben mellyet vőtt vala Abraham az Heth fiaitól, holott temettetet Abraham, és az ő felesége az Sárah.

Supra 16: ver: 14.

11 Minec vtáña pedig meg hala az Abraham, meg áldá az Isten az ő fiát az Ishákot, Lakozéc pedig az Ishác az Lachai Roi, az az, élő és engem látónac forrásánál.

d: Ismaelnec nemzetségi.

12 [d] Ezec pedig az Abraham fiánac Ismaelnec nemzetségi, melly Ismaelt sült vala az Ægyptumbéli Hágar az Sáráh siolgáló leánya, az Abrahamnac.

13 Ezec azért az Ismael fiainac neuec az ő neuec sierint, az ő nemzetségec sierint, az Ismaelnec első siülötte Nebaiot, az vtán Cedar, Adbeel, és Mibsam.

14 Es Misma, Dumah, Massa.

15 Hadar, Thema, Ietur, Naphis, és Cedmah.

16 Ezec az Ismael fiai, és ezec azoknac neuei, az ő faluiokban, vduarokban, tizenkét feiedelmec az ő nemzetségec sierint.

e: Ismael halála.

17 [e] Ezec pedig az Ismael életénec esitendei, siáz harmintz hęt esitendőc, és el fogyatkozéc, s-meg hala, és az ő népéhőz takartatéc.

18 Lakoztanac pedig Hauilahtól fogua mind az Surîg, melly Ægyptus ellenébe vagyon, mind az vtîg à mellyen Assyriába mennec, és az ő attyafiai előtt hólt meg.

19 Ezec pedig az Isháknac Abraham fiánac lett dolgai. Az Abraham nemzé Ishákot.

20 Az Ishác pedig negyuen esitendős vala mikor az Rebecat, az Syriából való Bathuel leányát, melly Syria az vizec között vala, az Syriából való Labañac húgát, feleségül vőtte vala magánac.

f: Az assyoni állatnac mehénec gyümöltse Isten aiandéka, Psal. 113.

21 [f] Es könyörge az Ishác az WRnac az ő feleségeiért miuel hogy meddő vala, és az WR meg kegyelmeze néki, fogada azért Rebeca az ő felesége az ő méhében.

22 Tusakodnac vala pedig magoc közt az fiac az ő méhében, annac okaért azt monda: Ha így lésien, miért fogadtam az én méhémben? El méne azért hogy meg kerdené az WRat.

g: Szent Pal magyarazza ezt, Rom. 9.

23 Es monda az WR ő néki: [g] Kęt nemzetség vagyon az te méhedben, és kęt külömhező népec siármaznac az te méhedből, eggyic nép az másiknál erősseb lésien, és az nagyobic siolgál az kissebiknec.

24 Es mikor bę töltec vólna az siülésnec napiai, imé kettős gyermekec találtatánac az ő méhében.

25 Az melly elősier siületéc, vala posgás és mindenestül siörős mint egy Lasnac, és neuezéc azt Esaunac. ESAV.

26 Az vtán siületéc annac attyafia, és az, az ő kezéuel tartya vala az Esaunac sárkát, azért neuezéc azt Iácobnac. Az Ishác pedig hatuan esitendős vala mikor ezeket siülé (az Rebeca.) IACOB.

27 Fel

27 Fel neuekedének azért az gyermekec, és az Esau mester vala az vadaſiásban és mezei ember vala, az Iácob pedig ſzelíd ember és sátorban lakozó vala.

b: Az Istennec válaztását nem gondolván Isháe, az ő ſzaiát keducért azt ſzereti az kit Isten gyülöl, és azt gyülöli az kit Istenſzeret.

28 b Szereti vala azért Ishác az Esauot, mert añac vadaſiáſa kedues vala az ő ſiáiának, az Rebeca pedig ſiereti vala az Iácobot.

i: Az Iácob meg veſzi az Esautol az ő elsőſzületéſének méltoſágát valami pépen.

29 Főze pedig az Iácob i valami pépet, és meg iöue az Esau nagy fáradua az mezöröl.

30 Es monda Esau az Iácobnac: Engedgyed hogy egyem ez veres ételben, mert igen meg fáradtam, annac okaért neuezéc ötet Edomnac.

EDOM. Az az: veress.

31 Felele az Iácob, Add énnékem tehát ma az te elsö ſiületésednec igaſſágát.

32 Es monda Esau: Imé én mindennap vadáſini menuén az halálhoz közel vagyoc, mit haſznál azért nékem az én elsö ſiületésem?

33 Es monda Iácob: Eskedgyel meg tehát nékem ma, és meg éſkőuéc néki, és adá az ő elsö ſiületéſét Iácobnac. k

k: Az Istentelénec ez világhon el adgyác az mennyeieket, és noha azon ideig, nem bankodnac, de vegre meg lattyac melly kart vallottac, Ebre. 12.

34 Az Iácob azért ada az Esaunac kenyeret, és Lentſéből főzött pépet, ki euéc és iuec és fel keluén el méne, és illyen módon meg vtálá Esau az ő elsö ſiületéſét.

XXVI. Réſz.

Ishác az ſükſégnec ideien az Abimelech tartomanyaba megyen. Keſerteret ſenuel az feleſége miac. El küldi ötet az Abimelech az ő tartományából, halorog az viz miac az Peliſthęuſockal. Az vtán Abimelech reuetſéget ferez az IshácKal.

1 LŐN pedig nagy éhſég abban az tartomáñba az elöbbi éhſég után, melly vala Abraham ideiében. El méne azért Ishác Abimelechhöz az Peliſthęuſoc kiralyához Gerárba.

2 Mert meg ielent vala nékie az WR és ezt mondotta vala: Ne menny Ægyptumba, hanem lakiál az földön mellyet mondandoc te néked.

3 Lakiál ez tartomáñban és léſiec te veled és meg áldalac téged, mert te néked és az te magodnac adom mind ezeket ez tartományokat, hogy meg erősſitſem amaz én eskűuéſemet, mellyel meg eskedtem Abrahamnac az te Attyádnac.

4 Meg ſokaſitom az te magodatis mint az Eégnec czillagit, és az te magodnac adom mind ezeket ez tartományokat, Es meg áldatnac az te magodban földnec minden nemzetiégi.

Supra 12. & 22.

5 Miuel hogy engede az Abraham az én ſiómnac, és meg őrizte az mit paranczoltam meg őrizni, (tudni illic) az én paranczolatimat, rendeleſimet, és az én törvénimet.

6 Lakozéc azért Ishác Gerárban.

7 Es mikor annac az helynec lakoſi tudakoznánac az ő feleſége felöl, azt mondgya vala: En húgom. a Mert fél vala azt mondani, én feleſégem, hogy meg ne öllyenec (vgy mond) engemet ez helynec lakoſi az Rebecaért, mert igen ſzép ábrazatú vala.

a: Emberi gyarloſágnac példája.

8 Es tŏrtenéc mikor ſoc ideîg lakot vólna ott az Ishác, hogy az Abimelech az Peliſthęuſoknac királlya ki tekintuén az ablakon, látná az Ishákot iátzodni Rebecaual az ŏ feleſégéuel.

9 Hiuatá azért[b] Abimelech az Ishákot, és monda: Imé bizony te feleſéged, miért mondottad tehát: En húgom? Es felele néki Ishác: Mert ezt gondolám: Netalám meg ŏlnec érŏtte.

10 Es monda [c] Abimelech: Miért miuelted ezt mi velŭnc? Eshetet vólna ez, hogy az kŏſség kŏzzŭl hált vólna valaki az te feleſégeddel, és hoztál vólna mi reiánc bŭnt,

11 Paranczola azért az Abimelech mind az egeſi kŏſségnec, ezt monduán: Valaki ez embert vagy ennec feleſégét illetendi, kętſegnélkŭl meg kel halni.

12 Es vete az Ishác azon az fŏlden, és lŏn rayta ſiáz annî, és meg áldá ŏtet az WR.

13 Es meg neuekedéc [d] az az férfiu, és elŏb elŏb mégyen vala ſiŭntelen gyarapoduán, mîg nem felŏtte igen meg neuekednéc.

14 Es vala ŏ néki ſoc apró és ŏreg barma, és ſoc ſiólgáia, annyira hogy irigykednénec ŏ reáia az Peliſthęuſoc. [e]

15 Es mind az kútakat mellyeket az Abrahamnac az ŏ Attyánac ſiólgai áſtac vala ŏ ideiében, meg rekeſitéc az Peliſthęuſoc, és fŏlduel bę tŏltéc azokat.

16 Es monda Abimelech Isháknac: Menny el mi kŏzzŭlŭnc, mert ſockal hatalmasbá lettél mi nálunknál.

17 El méne azért onnét Ishác, és az ŏ Sátorit fel voná Gerárnac vŏlgyében, és ott lakéc.

18 Es eſmét meg áſá az kútakat Ishác, mellyeket áſtac vala az ŏ Attyánac Abrahamnac ideiében, mellyeket az Abraham hólta vtán bę tŏltettéc vala az Peliſthęuſoc, [f] és azon neueckel neuezé azokat, az melly neueket azoknac adot vala az ŏ Attya.

19 Es mikor az Ishác ſiólgai abban à vŏlgyben áſnánac, találkozánac ott élŏ víznec forráſára.

20 Haborgánac pedig az Gerárnac páztori az Isháknac páztoriual, ezt monduán: Miénc az víz. Annac okaért neuezé azt az kútat, Eſeknec, miuel hogy ŏ véle azért haborgottac vala.

21 Az vtán mikor más kútat áſtac vólná, azértis haborgánac, neuezé azért az kútat Sithnanac.

22 Es el ménuē oñét, mikor más kútat áſot vólna, nem haborgánac azért, anac okaért neuezé azt Rehobothnac, mert azt mondgya vala: Imár tágas határokat adot az WR mi nékŭnc, hoǵ gyarapodhaſſuñc ez tartómańban.

23 Fel méne pedig onnét Beerſebába.

24 Es meg ielenéc néki az WR ettzaka, és monda: En vagyoc az Abrahamnac az te Attyádnac Iſtene. Ne fély, mert te veled vagyoc, és meg áldalac tégedet, és meg ſokaſitom az te magodat az Abrahamért az én ſiolgámért.

25 Epîte

b: Meg tettzic innét az régi világnac tiztaſága, mert az pogány Abimelech méltatlannac iteli hogy az férfiu más ember feleſégéuel iaczodozzec, és abbol iteli Rebecat Ishác feleſégénec, hogy véle iátzic.

c: Terméſzet ſzerint tudgya ezt minden, hogy nagy bŭn az hazaſſag tŏres, és mélto Iſten bŭntetesére az ki azt miueli.

d: Az Iſtennec áldaſa meg gazdagittya az embert.

e: Az iŏ elŏmenetelnec mindenkor irigye vagyon.

f: Az Ishác nagy keſerteteket ſzenuedet és haborgataſt az vizert, melly az barmockalis kŏz.

ESEC, *Az az, verſengés.*

SITHNA, *Az az, gyŭlŏſég, haborgás.*

REHOBOT, *Az az, tágitás, ſzélesités.*

g: Abimelech király szövetséget szerez Ishákkal, kit azelőtt ki küldött vala birodalmától.

25 Epíte azért ott Oltárt, es segitségül hiuá az WRnac neuét, és fel voná ott az ö sátorát, az ván ásának ott az Ishác siólgai kútat.

26 Az g Abimelech pedig el méne ö hozzája Gerárba, és az Ahuzath ki néki baráttya vala, és az Pichol az ö seregének Hadnagya.

27 Es monda nékiec Ishác: Miért iöttetec én hozzám, ha engemet gyülöltec ti, és ki küldöttétec engemet hogy ne lakiam köztetec.

28 Kic felelének: Bizonnyal láttúc hogy az WR vólna te veled, és ezt mondóc, legyen eskűués mostan mi köztünc, mi köztünc mondom és te közted. Azért kéſiec vagyunc te veled frígyet ſierzeni.

29 Hogy minket ſemmi gonoſiſial nem illetſi, miképpen hogy mi ingyen ſem illettünc tégedet, és miképpen czac iót czelekedtünc veled, és el botſáttunc téged békeſséggel. Te azért Istennec áldot embere engedgy enec.

30 Minec vtánna azért lakodalmot ſierzet vólna nékiec, és öttec ittac vólna.

31 Fel keluén ió reggel egy másnac meg eskűuénec, és el boczáta öket Ishác, kic el menénec ö tőle békeſséggel.

32 Vgyan azon napon el iöuénec az Ishác ſiólgai, és hírt mondánac néki az kút felöl az mellyet áſtac vala, és mondánac: Találtunc vizet.

33 Es neuezé azt Sibahnac: Azokaér annac az Városnac neuet Beerſebah mind ez mai napîglan.

SIBAH. Az az, eſküués.

BEERSEBAH, Az az, eskűnéſznec kúttya.

34 Es mikor Esau negyuen eſtendős vólna, vőué magának feleſégül az Iehudithot, az Beeri Hitthęus leányát, és az Boſmathot az Elon Hitthęus leányát.

35 Es keſergetic vala Isháknac és Rebecanac ſiuőket.

XXVII. Réſz

Iria Moſes ez Caputban mimódon Iácob az Annáynac melterſégéuel el vötte Isháktul az áldáſt az Esau őtőzetiben, melly dologért halállal fenyegete Iácobot az Esau, de az Annya tanatſából az Iacob ſalad Mesopotamiába.

1 ES lön hogy mikor meg vénhödt vólna az Ishác, és meg homályoſodtac vólna az ö ſiemei, annyira hogy nem látna, ſiólítá az ö nagyobbic fiát az Esauot, és monda nékie: Ededes fiam, Ki felele ö néki: Im hól vagyoc.

2 Es monda: Imé meg vénhödtem, és nem tudom az én halálomnac napiát.

3 Kérlec annac okaért vegyed az te fegyueridet, tegzedet és kęzíneded, és ki menuén az mezőre vadaſiſi énnékem vadat.

4 Es czinály énnékem az én keduem ſierint való étket, és hozd elö énnékem hogy egyem, és áldgyon meg tégedet az én lelkem, minec elötte meg hálnéc.

5 Az Rebeca pedig hallya vala mikor az Ishác az ö fiának az Esaunac ſiólna. El méne azért az

Esau

Eſau az mezőre, hogy fogná vadat mellyet hozna az ő Attyánac.

6 Az Rebeca pedig ſiolîtá az Iácobot az ő fiát, monduán: Imé hallám hogy az te Atyád ſióla az te Bátyádnac az Eſaunac, monduán.

7 Hozz énnékem vadat, és czinály énnékem keduem ſierint való étket, mellyet meg egyem, az vtán áldgyalac meg tégedet az [a] WR előtt, minec előtte meg hallyac.

8 Moſtan azért édes fiam engedy az én ſiómnac, abban az mit én paranczoloc te néked.

9 El menuén az iuhoc kőzzé, hozz onnét énnékem kęt ió keczke gődőlyét, hogy abból czinállyac etélt az te Atyádnac, az mint ő ſiereti.

10 Hogy el viuén azt az te Atyádnac, egyéc, hogy meg áldgyon tégedet, minec előtte meg halna.

11 Es monda az Iácob az Rebecanac az ő Annyánac: Imé az én Bátyám az Eſau ſiőrős ember, én pedig ſima vagyoc.

12 Netalám az én Atyám meg tapogat engemet, és félec rayta hogy azt ne itéllye én felőlem, hogy meg akarom őtet czalni, és illyen módon átkot és nem áldáſt hozzac magamra.

13 Kinec monda az ő Annya: En raytam légyen az te átkod fiam, czac engedgy az én ſiómnac, és el menuén hozd el az gődőlyéket.

14 El menuén azért, el hozá, és viué az ő Annyánac, és keſiîte az ő Annya étket, az mint ſiereti vala az ő Attya.

15 Annac vtánna az Rebeca az ő nagyobbic fiánac az Eſaunac, drága ruhait véuén, mellyec ő nálla az ő házában valánac, fel őltőztetuén Iácobot az ő kiſſebic fiát.

16 Es keczke gődőlyeknec bőréuel bę búrîtuán az ő kezeit, és az ő nyakánac ſimaſágát.

17 Adá az étket az mellyet keſiîtett vala, kenyérrel egybe, Iácobnac az ő fiánac kezébe.

18 Es az ő Attyához menuén, monda: Edes Atyám, Es az monda: Im hól vagyoc. Kiczoda vagy te ſierelmes fiam?

19 Monda Iácob az ő Attyánac: En vagyoc az Eſau az te első ſiülőtted, àcképpen czelekedtem az mint paranczolád, kely fel és egyél az én vadaſiáſomban, hogy meg áldgyon engemet az te lelked.

20 Es monda Ishác az ő fiánac: Hogy találkozhattál reá illy hamar édes fiam? Ki felele: Bizonyára az WR az te Iſtened hozta én előmbe.

21 Ackor monda az Ishác az Iácobnac: Ier ide hogy tapogaſſalac meg tégedet édes fiam, hogy ha te vagy az én fiam Eſau vagy nem.

22 Oda méne azért Iácob az Iſhákhoz az ő Attyához, ki meg tapogatuán őtet, monda: Az ſiód Iácob ſiaua, de az kezec, Eſau kezei.

[a] Az ſwr előtt: Az az, hogy az Iſtentől kériec néked minden iót. Vagy, az én áldaſom erős legyen az ſwr előtt.

23 Mert

23 Mert nem eſmerheté ŏtet, miuel hogy az ŏ kezei ollyanoc valánac mint Eſaunac az ŏ Báttyánac kezei, ſiörŏſec, annac okaért meg áldá ŏtet.

24 Es monda: Te vagyé az én fiam Eſau? Felele az Iácob: En vagyoc.

25 Es az Ishác monda: Hozd elŏ édes fiam, hadd egyem az te fogtad vadban, hogy az én lelkem áldgyon meg tégedet, és oda viué és éuéc, bortis vŭn nékie és iuéc.

26 Es monda az Ishác az ŏ Attya: Ier ide fiam, és czókoly meg engemet.

27 Oda méne azért [b] és meg czókolá ŏtet, és mikor meg érzette vólna az ŏ ruhainac ſiagiát, meg áldá ŏtet, és monda: Imé az én fiamnac illattya ollyan, mint az mezŏnec illattya, mellyet meg áldott az WR.

28 Adgyon azért az Iſten te néked az Eegnec harmattyában, és az fŏldnec kŏuérſégében, és à gabonánac és bornac bŏwſégében.

29 Sſolgállyanac te néked népec, és haiollyánac meg te elŏtted nemzetſégec, légy az te Attyádfiainac wroc, és az te Anyádnac fiai meg haiollyánac te elŏtted, az ki tégedet meg átkoz legyen átkozot, és az ki meg áld, légyen áldot.

30 Es mikor el végezte vólna Ishác az Iácobnac áldáſát, és Iácob czac ment vólna ki az ŏ Attyánac Isháknac elŏle, Eſau meg iŏue az ŏ vadaſiáſából.

31 Meg keſiítuén azért ŏis az étket, az ŏ Attyánac eleibe viué és monda az ŏ Attyánac: Kely fel édes Attyám, és egyél az te fiad fogta vadban, hogy áldgyon engemet az te lelked.

32 Es monda nékie az ŏ Attya Ishác: Kiczoda vagy te? Es monda: En vagyoc az te elsŏ ſiŭlŏtted az Eſau.

33 Ackor az Ishác felŏtte igen álmélkodéc, és monda: Kiczoda tehát, és hól vagyon, az ki az ŏ tŏle fogott vadban hozá ennékem, és mindenben ŏttem minec elŏtte te meg iŏnnél, és à kit én meg áldottam? Bizonyára az léſſen áldott.

34 Es mikor hallotta vólna Eſau az ŏ Attyánac beſiédét, fel ſióual és nagy keſerueſen ſira, és monda az ŏ Attyánac, áldgy meg engemetis édes Attyám.

35 Ishác pedig monda: Az te ŏczéd iŏué el álnokſággal és ŏ viué el az te áldáſodat.

36 Monda azért Eſau: Igazán neueztéc Iácobnac az ŏ neuét, mert im̃ár máſodſor czalt meg engemet, az én elsŏ ſiŭletéſemnec méltoſágátis el vŏué, moſtan pedig áldáſomatis el vŏtte. Es monda: Nem tartottalé nékemis valami áldáſt.

36 Felele Ishác és monda az Eſaunac: Imé wraddá tŏttem ŏtet te néked, és minden attyafiait adtam néki ſiolgáiúl, gabonáual és borral meg gazdagítám ŏtet, mit miuellyec azért immár te veled édes fiam?

b: Miképpen az Iácob az Eſau öltözetiben veſzi el az áldáſt Isháktul. Azonképpen mi az Ieſus Chriſtuſnac hit által való fel öltözéſében veſzſzüc el Iſtentöl az áldáſt.

38 Mon-

38 Monda Eſau az ő Attyának: Auagy czac egy áldaſod vagyoné te néked édes Atyám? Aldgy meg engemetis édes Atyám, és fel emeluén ſiauát, ſir vala.

e: Meg áldgya Iſhác az Eſauotis kűlső iockal.

39 Feleluén azért Iſhác az ő Attya, monda nékie: Imé kőuér földön léſien à te lakáſod, és az Eegnec harmattyából onnét fellyűl léſien az te áldáſod.

40 Fegyuereddel élſi, és à te őczednecſi olgáia léſiſi, mind az által léſien olly idő hogy teis wralkodol, és az ő igáiát nyakadról leveted.

41 Gyűlöli vala azért nagy gyűlölſéggel az Eſau Iácobot az áldaſért, mellyel meg áldotta vala őtet az ő Atya, és monda ſiiuében: El iőnec az én Atyámnac hálalán való keſerues napoc, és ackor meg ölőm az én öczemet az Iácobot.

42 Mikor pedig meg mondottác vólna Rebecanac, az ő nagyobbic fiánac Eſaunac beſiédit, el küldvén hozzá hiuatá az ő kiſſebbic fiát az Iácobot, és monda ő nékie: Imé az Eſau à te Bátyád ezzel vigaztallya magát, hogy meg öl tégedet.

43 Azért ſierélmes fiam, engedgy az én beſiédemnec, és fel keluén ſialadgy az Labanhoz az én Bátyámhoz Haranba.

44 És maradgy ott egy keués ideíg ő nála, mîg az te Bátyádnac haragia el múlic.

45 Es mîg el véuén te rólad az ő haragiát, el feledkezic arról à mit ő véle czelekedtél, az után el küldvén haza hozatlac tégedet, *d* miért foſitatnám meg mind kettőtektől egy napon.

d: Ezt azért mongya Rebeca, mert ha meg ölte vólna Eſau Iácobot, à gyilkoſságért az Eſauot ki kellette vólna az ő házá népe közzűl rekeſzteni.

46 Az Iſháknac pedig monda az Rebeca: El vntam életemet az Hitthçuſoknac leáni miatt. Ha az Iácob feleſéget veſien az Hitthçuſoc közzűl, minęmőc ezekis (az Eſau feleſégi) mit haſinál nékem az én életem?

XXVIII. Réſz.

Iſhác el küldi Iácobot Meſopotamiába és meg paranczollya néki hogy ne vegyen maganac feleſéget az poganyoknac leáni közzűl. Elindúl azért az Iacob, és Bethelben látáſt lát, az Iſten igereteket tészen az Iácobnac. Viſontag Iacób fogadáſt tészen az Iſtennec.

1 ELő hiuatuán azért Iſhác az Iácobot hogy őtet meg áldaná, paranczola néki ezt monduán: Ne végy feleſéget az Cananeuſoknac leáni közzűl.

2 Hanem kely fel, és menny el Meſopotamiába, Bathuelnec az te Annyádnac Attyának házához, és onnét végy magadnac feleſéget, Labannac az te Annyádnac Bátyának leáni közzűl.

3 Az Erős Mindenható Iſten pedig áldgyon meg tégedet, ſiaporîtſon és ſokaſitſon meg tégedet, hogy nagy ſoc néppé légy.

4 Es adgya néked az Abrahamnac áldáſát, te néked mondom és az te Magodnac te veled egybe, hogy örökſég ſierint bîriad à földet mellyen iőueuény vóltál, mellyet az Iſten adot az Abrahamnac.

5 El boczátá añac okaért Iſhác az Iácobot hogy menne Meſopotamiába, Labanhoz az Syriabéli Bathuelnec fiához, Rebecanac,

Iácob-

Iácobnac és Esaunac Annyoknac Bátyához.

6 Látuán annac okaért Esau hogy Ishác meg áldotta vólna Iácobot, és el boczátta vólna ötet Mesopotamiába, hogy onnét vennéne feleséget, és hogy mikor ötet áldaná, meg tíltotta vólna hogy feleséget ne venne az Canançusoknac leáni közzül.

7 Es hogy Iácob az ő Attyának és Anyának beſiédének engeduén el ment vólna Mesopotamiába.

8 Es látuán Esau hogy az Canançusoknac leáni gonosioknac láttatnának Isháknac az ő Attyának elötte.

9 El meunén Esau az Ismáel nemzetségi közzé, az Ismáelnec az Abraham fiának leányát à Mahalathot az Nebaiothnac húgát, az elöbbi feleségénec felötte, magának feleségül el vöué.

10 Ki méne azért Iácob Beersebából, hogy menne Haraban.

11 Es iuta egy helyre, holott meg hála, miuel hogy az Nap le men tvala, és annac à helynec köuei közzül, eggyet véuén feie alá téué, és vgyan azon helyen hála.

a: Nemellyec Iácobnac álmat Iesus Chriſtuſról magyarazzac. Nemellyec az iſtennec gond viſeléſéről. mellyhe fogallya à Menyet és az földet.

12 Es álmot láta, a Imé egy Laytoria áll vala az földön, mellynec magaſsága az Eeget éri vala, és imé az Istennec Angyali fel mennec vala és alá iönnec vala azon.

13 Es imé az WR az laytoriara könyöklött vala, és ezt mondgya vala: En vagyoc az WR, Abrahamnac az te Atyádnac Istene, és az Isháknac Istene, ezt ez földet à mellyen nyúgoſiol, te néked adom és az te Magodnac.

14 Es az te Magod ollyan léſien mint az földnec pora, annira hogy ki teriedſi Nap nyugatra, Nap keletre, Eeſiakra és Délre, Es te benned b és az te Magodban áldatnac meg földnec minden nemzetſégi.

b: Az Meſsiáſról való igeret.

15 Annac okaért imé én te veled vagyoc, hogy meg örizzelec tégedet valahouá menendeſi, és meg hozzalac téged ez földre, mert el nem hagylac tégedet, míg nem bé tellyeſitem az mit te néked ſióllottam.

16 Es mikor fel ebredet volna Iácob az ő álmából, monda: Bizony itt vagyon ez helyben az WR, de én nem tudtam.

17 Meg remülé annac okaért és monda: Melly röttenetes ez hely, è hely nem egyéb hanem Isteńec háza, és az Mennyeknec kapúia.

18 Es fel keluén à Iácob reggel, vöué azt à köuet mellyet feie alá tett vala, és fel emelé azt oſlopnac, és olayt tölté fellyül reáia.

19 Es neuezé azt az helyet Bethelnec, mert elöſier annac az városnac Luz vala neue.

BETH EL. Az az, Iſten háza.

20 Annac felötte az c Iácob fogadáſt tön, ezt monduán: Ha az Isten én velem leiend, és ha meg öriz engemet ez vton az mellyen en moſt mégyec, és ha ételemre való kenyeret adand, és öltözetemre való ruhát.

c: Iácobnac fogadáſa.

21 Es ha meg térendec békeſséggel az en Atyámnac házához, és ha az WR én Istenem leiend.

22 Tehát ez kö, mellyet oſilop gyalánt fel emeltem, Iſten háza léſien, és valamit adándaſi énnékem, annac tizedét néked adom.

XXIX. Réſz.

Az Iácob bę megyen Meſopotamiába Harannac városába az Labanhoz, az ő Annyánac Battyához, az Labannac leányát az Rachelt meg ſereti, mellyert fogadgya hogy hęt eſtendeig ſolgalna, néki igeri azt az Laban, de más felől meg czallya az nagyobbic leányával. Kénſeritetic azért az Rachelertis hęt eſtendeig ſolgalni. Az Leánac léſnec négy gyermeki.

1 ANnac vtánna fel keluén az Iácob, el méne, à Nap kelet felé való tartomáńba.

2 Et el tekintuén láta egy kútat egy mezőben, és imé az kút mellet három ſereg iuhoc fekeſinec vala. Mert abbol ſioktác vala azokat meg itatni, és az kútnac ſiáián nagy kő vala.

3 Siokáſoc vala pedîg ez, hogy mind az iuhokat eggyőue haytuán fel vennéc az kőuet az páztoroc az kůtnac ſiáiáról, és az iuhokat meg itatuán, eſmét az kûtnac ſiáiára helyére tennéc az kőuet.

4 Es monda Iácob ő nékiéc: Honnét valóc vadtoc attyámfiai? Es mondanác: Haranból valóc vagyunc.

5 Es monda nékiec: Eſmeriteké az Labant Nachornac fiát? Kic felelenec: Eſmeriůc.

6 Az vtán monda nékiec: Egeſſégben vagyoné: kic mondánac? Egeſſégben vagyon, és az Rachel az ő leánya im hól iő à iuhockal.

7 Es monda (az Iácob) Imé męg nagy idő vagyon, ninczen ideie hogy mind az iuhoc egybe gyůllyenec, ezeket az iuhokat itaſsátoc meg, és el menuén legelteſſétec azokat.

8 Kic felelenec: Nem lehet addîg, mîg nem mind ide gyůytetnec az iuhoc, és mîg nem el veſiic à páztoroc ez kőuet à kútnac ſiáiáról, az vtán vgy itathatunc.

9 Es mikor męg vélec beſiéllene (az Iácob,) el érkezéc az Rachel az ő Attyánac iuhaiual, mellyeket ő legeltet vala.

10 Mikor pedig az Iácob látta vólna az Rachelt, Labannac az ő Annyánac Báttyánac leányát, és az Labannac az ő Annya Báttyánac iuhait, az kúthoz iáruluán Iácob, el fordîtá az kútnac ſiáiáról az kőuet, és meg itatá Labannac az ő Añya Báttyánac iuhait.

11 Es meg tſókoluán [b] Iácob az Rachelt, nagy fel ſióual ſira.

12 Es meg ielenté Iácob Rachelnec, hogy ő attyafia vólna az ő Attyánac, és hogy Rebecanac fia vólna. Annac okaért el futa Rachel és meg mondá ezeket az ő Attyánac,

13 Mikor azért az hîrt hallotta vólna Laban az Iácob felől, az ő húgánac fia felől, nagy ſietſéggel eleibe menuén meg ölölé és meg czókola őtet, és bę viué az ő házába, és meg beſiélle Labannac mindeneket,

14 Kinec monda Laban: Bizony én czontom és teſtem vagy, és lőn ő nála egy hólnapîg.

15 Az vtán monda [c] Laban az Iácobnac: Auagy illiké hogy énnékem

a: Labant Nachor fiánac mondgya az emberekenec ſzokaſoc ſzerint, kic az vnokakat fioknac hiac. Mert Nachor fia volt Bathuel, ennéc fia volt Laban.

b: Attyafia ſzeretetnec példáia.

nékem ingyen ſiolgály, noha én attyámfia vagy? Mond meg énnékem, mit kéuánſi az te ſiolgálatodnac iutalmába?

16 Valánac pedig az Labannac kęt leányi. Az nagyobbiknac neue Lea, az kiſſebiknec Rachel.

17 Az Leánac pedig lágy ſiemei valánac, De az Rachel ſiép formáiú és ábrazatú vala.

18 [d] Annac okaért az Iácob ſiereti vala az Rachelt, és monda (az Labañac:) Siolgállac tégedet hęt eſitendeig Rachelért az te kiſſebic leányodért.

19 Kinec monda az Laban: Iob hogy néked adgyam azt hogy nem mint más férfiunac, maradgy én nalám.

20 Siolgála azért Iácob az Rachelért hęt eſitendőt, mellyec ő néki keuéſeknec láttatnac vala, miuel hogy azt felőtte igen ſiereti vala.

21 Es monda Iácob az Labannac: Add meg énnékem az én feleſégemet, mert el iőtt az idő, hogy bę mennyec ő hozzáia.

22 Es bę gyűyté Laban annac az helynec minden népét, és ſserzé lakodalmot.

23 [e] Eſtue pedig, vőue (Laban) az ő leányát Leat, és minec vtánna bę vitte vólna azt, az Iácobis bę méne àhoz.

24 Es adá Laban ő neki az ő ſiolgáló leányát Siilpat, hogy az ő leányánac Leanac ſiolgáló leaánya lenne.

25 Es regelre kelue meg eſmertetéc az Lea. Monda azért Iácob az Labannac: Mit czelekedtél én velem? Auagy nem az Rachelért ſiolgáltalaké én tégedet. Miért czaltal meg azért engemet?

26 Kinec felele Laban: [f] Nem ſiokot vgylenni it minálunc hogy az kiſſebiket adgyác el az nagyobbic előtt.

27 [g] Tőlts bę ennec mennyegzei lakodalmánac hetét, az vtán néked adgyuc eztis az te ſiolgalatodért, mellyel ſiolgálſi męg hęt eztendeig.

28 Acképpen czelekedéc azért az Iácob, bę tőlté az Leanac (menyegzei lakodalmánac) hetét. Az vtán neki ada az Rachelt az ő leányát feleſégűl.

29 Es ada Laban az ő leányánac Rachelnec az ő ſiolgálo leányát az Bilhát, hogy néki ſiolgálo leánya lenne.

30 Es bę menuén Iácob az Rachelhőzis, inkáb ſiereté az Rachelt hogy nem az Leat, és ſiolgála azértis eſmét hęt eſitendőt.

31 Es minec vtánna látta vólna az WR, hogy az Leah vtálatos vólna, meg nyita az ő mehét, de az Rachel meddő vala.

32 Fogada azért Leah az ő méhében és ſiűle fiat, kit neuezé Rubennec. Mert azt mondgya vala: Meg látta Iſten az én nyomorúſágomat. Azért immár kedues léſiec az én fériem élőtt.

33 Az vtán eſmét terehben eſéc és ſiűle fiat, annac okaért monda: Miuel hogy az Iſten meg hallotta hogy én kedues nem vagyoc,

c: Igaſſágnac példáia, hogy nem akaria ingyen venni az Iácob ſiolgalattyát az Laban.

d: Iácob az ő hazaſúláſában czac az ſzép formára néz, nem tekinti meg Leaban az alazatos ſzeléd erkőlczőt, de nem ſzokat nyer benne, mert az Rachel meddő leſzen. Azért az hazaſulandó embernec ió az formatis nézni, de főképen az io erkőlczőt nézze megáz leányzóban.

e: Az gonoz emberec ha egyſzer vétkeznec, az vtánnis őrőmeſt azt miuelic, abbannis vétkezec Laban hogy Rachelt el adgya az Iácob ſzolgaláttyán mint béren. De ez immaar nagyob hogy az kit adá Iácobnac, azt el lopia tőlé.

f. Embernec leániual való kereskedeſénec vtalatos példáia, mert az Racheltis Iácobnac adgya Laban a ſzolgalatért, melly dologban az Iácobnakis nagy bűne vagyon, Mert ha az Leat nem ſzerette, el kellet vólna inkáb hagyni, hogy nem mint az máſikatis el vőtte vólna Iſten tőruenye ellen, Leuit. 18.

g: Az az, minallunc miuel hogy nem ſzokás az kiſſebet el adni az nagyobbic előtt, és miuel hogy immaar az Leával el háltál, várd el hogy az lakodalomnac ideie az hét nap el tellyéc az vtán azonnal neked adom az Rachelt, illy ockal: hogi minec vtáña azt néked adom, ſzolgaly erőtté hét eſztendeig.

RVBEN. *Az az, nyomoruſag látotnac fia.*

azért adta ennékem eztis. Azért
SIMEON. neuezé azt Simeonnac.
34 Annac vtánna eſmét az ŏ
méhében fogaduán ſiŭle fiat, és
monda: Immár ez vtán az én fér-
iem ragazkodic én hozzám,
mert ſiŭltem néki három fiakat.
LEVI. Azért nenezé azt Leuinec.
33 Eſmét az vtán terehbe eſéc,
és fiat ſiŭluén, monda: Immár az
WRnac hálákot adoc. Azért ne-
IEHVDAH. uezé azt Iehudanac, és meg ſiŭ-
néc az ſiŭléſtŏl.

XXX. Réſz.

Az Rachel mikor látná hogy ŏ meddŏ vól-
na, adgya az Iácobnac feleſégŭl az ŏ ſolgálo
leányát, mellyetŭl leſen kęt fia, Az Lea ezt meg
látuán ŏis az ŏ Wranac adgya az ŏ ſolgálo
leányát, és leſen attól négy fia, de az Rachel-
tŏl Mandragorakon bérli meg az ŏ Wra-
ual való hálaſt. Az Racheltŏlis léſen fia az Iá-
cobnac. Es mikor az vtán el akarna menni
Iácob Labantul, meg bęrli Laban az Iácob
ſolgalatyát iuhokon.

1 ES mikor látná Rachel hogy
ŏ nem ſiŭlne (magzatokat)
az Iácobnac, irigykedni kezdé az
ŏ Nénnyére, és monda az Iá-
cobnac: Adgy én nékem magza-
tokat, mert ha nem adandaſi,
meg haloc.
2 Fel geriede azért az Iácob ha-
ragia az Ráchel ellen, és monda:
Auagy Iſten vagyoké én, ki meg
tartoztatta az te méhednec gyŭ-
mŏltſét?
3 Es monda az (Rachel:) Im
hól az én ſiolgáló leányom az
Bilháh, menny bę ŏ hozzáia,
hogy ſiŭllyen (kit én fel tarczac)
az én tęrdeimen, és enis ŏ tŏle
magzatokat fogadgyac.
4 Ada azért nékie az ŏ ſiolgáló
leányát az Bilhát feleſégŭl, és bę
méne àhoz az Iácob.
5 Es fogada az ŏ méhében az
Bilha, és ſiŭle az Iácobnac fiat.
6 Es monda az Rachel: Meg
itélte az én igyemet az Iſten, és
meg halgatta az én kŏnyŏrgéſem
nec beſiédét, és adott ennékem
fiat. Azért neuezé azt Dannac.
DAN. Az az, itélő.
7 Eſmét fogada az ŏ méhében,
és ſiŭle Bilhah az Rachel ſiolgáló
leánya máſodic fiat az Iácobnac.
8 Es monda Rachel: Nagy tu-
ſakodáſſal tuſakodtam az én Né-
nemmel, de meg gyŏztem ŏtet.
Es neuéze azt Nephtalinac.
NEPHTALI. Az az, tuſakodás.
9 Látá pedig az Leah hogy ŏ
meg ſiŭnt vólna az ſiŭléſtŏl, és
vŏué az ŏ ſiolgáló leányát az Szil-
pát, és adá azt Iácobnac fele-
ſégŭl.
10 Es ſiŭle az Szilpah az Leá-
nac ſiolgáló leánya fiat az Iácob-
nac.
†GAD. Az az, ſereg.
11 Es monda az Leah: Iól va-
gyon. Es neuezé azt Gadnac.†
‡ASER. Az az, bódogitó.
12 Siúle az Szilpah az Leánac
ſiolgáló leánya más fiatis az Ia-
cobnac.
a: Az Sido ſzo Dudaim mitſoda legyen, az Sidokis nem tudgyác.
13 Es monda Leah: Iól vagyon
dolgom. Mert az aſiſioni állatoc
engemet bódognac mondanac.
Es neuezé azt Aſernec.‡
Nemellyec ember formaiu gyŏkernec mondgyác, nemellec Mandragoránac, kinec ſzép ſárga ſzinŏ és io illatu gyŭmŏltſei legyenec, nemellyec valami io illatú fŭnec, mint az viola, Láſd meg az Leuinus Lemniuſt mit ir à Mandragorárol, Capite 2.
14 El méne pedig Ruben gabo-
na aratáskor, és talála az mezŏn
Dudaimokat,[a] és viué azokat az
ŏ Annyánac Leanac. Es monda
Rachel az Leanac: Adgy én né-
kem az te fiadtól hozott Duda-
imban.
15 Kinec felele az Lea: Auagy
kiczin

ISACHAR, 45 4. fiu talom

† ZEBVLON.

*DINA.

IOSEPH. ✝ Születet Iosephlácobnac 91. eſztendős korában, Mert Ioſeph 30. eztendős volt mikor 45 tölnlőtzből meg ſzabadult, Gen: 41. A böſeg 7. eſztendeig volt, Az után 45 dragaſágnac két eſztendeie múlt vala el, mikor Iőſeph meg eymertett magát 45 ő Bátyaiual. Mert igy ſzól Ioſeph: Az ſzükſégnec vagy ehſégnec őt eſztendeie vagyon hátra, Gene: 45. Azért Ioſeph 39. eſztendős mikor Iácob Ægyptumba ment. Mikor pedig Pharao kérdene Iácobot, Azt mongya hogy 130. eſztendős. Ezekből ha kiveſzed az 39. eſztendőt. marad 91. Ennis élős vólt Iácob mikor Ioſeph ſzületet, mellyet tudni kell ez világnac eſztendeire meg tudaſáért.

kiczin dolognac tettziké te néked, hogy el vőtted én tülem az én fériemet, hanem annac felőtte az én fiamtól hozott Dudaimokatis el akarod venni? Es monda Rachel: Hállyon te veled tehát ez éjjel az te fiadtól hozott Dudaimokért.

16 Mikor azért az Iácob eſtue az mezőről jőne haza, eleibe méne az Leah, és monda: En velem hály, mert meg bérlettelec tégedet az én fiamtól hozott Dudaimokon, es azzal hála (az Iácob) az ettzaka.

17 Es meghalgatá Iſten az Leat, ki fogada az ő méhében, és ſiüle az Iácobnac ötödic fiat.

18 Es monda az Lea: Meg adta az Iſten az én iutalmomat, minec vtánna adtam az én ſiolgáló leányomat az én fériemnec: Azért neuezé azt Iſacharnac.✝

19 Es eſmét teréhbe eſéc az Lea, és ſiüle hatodic fiat az Iácobnac.

20 Es monda az Lea: Meg aiándékozot az Iſten engemet ió aiándockal. Immár én velem lakozic az én Wram, mert ſiültem nékie hat fiakat. Es neuezé azt Zebulonnac.

21 Annac vtánna ſiüle leáńzót, és nenezé azt *Dinának.

22 Meg emlekezéc pedig az Iſten Rachelről, és meg halgatá őtet az Iſten, és ſiülőué téué őtet.

23 Teréhbe eſéc azért, és ſiülé fiat, ſ- monda: El vötte az Iſten az én gyalázatomat.

24 Es neuezé azt ✝Iőſephnec, monduán: Adgyon az WR én nékem más fiatis.

25 Es lőn hogy minec vtánna ſiülte vólna Rachel Ioſephet, monda Iácob az Labannac: Boczáſs el engemet hogy mennyec el az én helyembe, és az én földembe.

26 Add meg nékem az én feleſégimet és az én magzatimat, kikért ſiolgáltam te nállad, hogy mennyec el, mert te tudod az én ſiolgálatomat az mellyel ſiolgáltalac tégedet.

27 Es monda néki Laban: Ha engemet keduelſi (hagy békét annac) én meg kéſértettem hogy meg áldot engemet az WR te érőtted.

28 Es eſmét monda: mond meg az te ſiolgálatodnac iutalmát én nékem, és meg adom te néked.

29 Monda pedig az Iácob ő néki: Te tudod mimódon ſiolgáltalac tégedet, és menî vólt az te barmod az én páztorſágom alatt (mikor előſier hozzád iöttem.)

30 Mert keués barmod vala az én ide való iöuetelem előtt. Immár pedig igen meg ſokaſodot, mert meg áldot az WR tégedet, az én ide iöuetelemért, (hogy ha pedig czac tégedet ſiolgállac) mikor léſien az, hogy énis az én házam népéről és marhámnac ſiaporîtáſáról gondot viſelec?

31 Es monda Labã: *Mit adgyac te néked? Felele Iácob: Ne adgy

a: Az Iácobnac Labannal való höreſe igy vagyon. Azt kezdnya Iácob hogy az Labannac iuhai, kecskei mind hoſockal, kecske bakocskal egybe két ſeregec ſzakaſſanac, az ſzépiőſec, tarkac eſő ſeregbe, tarkac eſő ſereteec egy ſeregbe-az ſeieree mas ſeregbe, és az feieree à mell tarkakat elſenee, azokat adgya az Laban neki iószágattyába. Az Laban engedmac, azt alitván hogy az feieree ezac feiereket ellenec. Elſzakaszya azért az iuhokat két felé-az tarkakat adgya 45 Laban fiai kezekbe, az ſeiereket ő maga őrizi, de tánol az tarkakat inhoktul. Az Iácob Meſterſeggel él: Mert elősſer tarka veſzſzők ket rak az itató valukba. Maſodgor, az feieres ket arczul fordittya vala az tarka bárányokra, az mellyeket az feierec ellénec vala. de az ő tarkakat iuhait nem

fordittya vala az feieiekre. Harmadſzor az tarka veſzſzőket ezac az ideién való faizaskor teſzi vala az valukba. az kéſőn való faizaskor nem, &c.

nékem ſemmit, ha ezt miueled eſmét legeltetem és ŏrizem az te iuhaidat.

32 Minden iuhaidat meg iárom ma, és el ſiakaztom az ſieplŏs és tarka iuhokat, és mind az feketeket az iuhoc kŏzŏtt. Azonképpen à ſieplŏs és tarka keczkéket, és az (ollyan légyen az én iutalmam.)

33 Es bizońſágot téſien én rólam az én igaſságom ez vtán te elŏtted, mikor el iŏuendeſi hogy meg láſſad az én iutalmomat. Valamelly ſieplŏs, vagy tarka, vagy fekete nem leiend az én iuhaim és keczkeim kŏzŏtt, bátor lopónac mondgy engemet.

34 Es monda Laban: Bátor v́gy légyen. Vayha az te beſiéded ſierint lenne.

35 El válaztá azért azon napon az ſieplŏs és tarka koſokat, és mind az ſieplŏs és tarka keczkéket, tudni illic, az kikben valami feiérſég vala, és minden feketét az iuhoc kŏzzŭl, és adá azokat az ŏ fiainac kezekhŏz.

36 Es (az Laban) három nap iáró fŏldni kŏzt veté ŏ maga kŏzŏtt és Iácob kŏzŏtt, és az Iácob legelteti vala az Labannac tŏb iuhait.

37 Es az Iácob vŏn zŏld Nyár, Mogyoró, és Geſitenye veſiſiŏket, és meg tarkálá azokat feiére ſen, hogy az veſiſiŏnec meg tettzenéc az feiére.

38 Es helyhezteté az meg tarkált veſiſiŏket az iuhoc eleibe az itató válúkba, az mellyekbŏl az iuhoc ſioktanac vala innia, hogy az iuhoc azokra nézue fogadnánac.

39 Es az iuhoc fogadnac vala az veſiſiŏc felŏtt, tſepegetet labúakat, ſieplŏsŏket, es tarkakat.

40 Annac vtánna kŭlŏn ſeregbe ſiakaztá ezeket az bárányokat az Iácob, és az Laban iuhainac ſeregét artzal fordîttya vala az tarka és fekete bárányokra, és az ŏ maga iuhainac ſeregét kŭlŏn ſiakaztua tartya vala, és azokat nem fordîttya vala artzal az Laban iuhaira.

41 Es mikor az Iacob az iuhoknac iauait ideiekorán egybe boczáttya vala az koſockal, ackor az tarka veſiſiŏket azoknac az iuhoknac eleikbe helhezteti vala az itató helyén való válúkba, hogy az veſiſiŏc felŏtt fogadnánac.

42 De mikor késŏn boczáttya vala egybe azokat, nem helhezteti vala az válúkba az veſiſiŏket, és illyen módon az ideién való elléſec Iácobé valánac, az késŏ elléſec pedig Labané.

43 Annac okaért igen meg neuekedéc az Iácob, es valánac nékie ſoc iuhai, ſiolgáló leáni, ſiólgai, teuei, és ſiamári.

XXXI. Réſz.

Az Iácob Meſapotamiabol Laban hirenelkül el indúl, feleſégeiuel, gyermekiuel és minden marháiáual. Rachel el lopia az Attya Báluánit, az Laban vtanna mégyen Iácobnac, feddődic az Iácobbal, de vgezetre meg bękelnec egy máſſal.

1 MIkor azért hallotta vólna Iácob à Laban ſiainac beſiédeket. Kic ezt mondgyac vala: Vala-

Valamié vólt az mi Attyánknac mind el vötte az Iácob, és az mi Atyánc ioßágából ßerzette mind ez gazdagßágot.[a]

a: Elößzámolálya Moßes erößer az okokat à miért lyen kénßerittetteket Iacobot hogy ki menne Meßopotamiából.

2 Es látta vólna az Laban ortzáiát, hogy nem ollyan indúlattal vólna hozzáia mint annac elötte.

3 Es miuelhogy illyen módon ßiólot vólna néki az WR: Tęry meg az te Atyáidnac földére, és az te rokonßágid közzé, és léßiec te veled.

4 El küldué̕n annac okaért Iácob, ki hiuatá hozzáia Rachelt és Leat az mezöre az ö iuhaihoz.

5 Es monda[b] nékiec: Látom az ti Atyátoknac ortzáiát hogy ninczen ollyan indulattal hozzám, mint ennec elötte. Es az én Atyámnac Iſtene meg ielent énnékem.

b: Ezeket azért mondgya Iácob az ö feleßégeinec, hogy azokat fel indicza az el menetelre, es hogy meg eßmeriéc az ö támbor ßiolgálatyát melyel ßiolgálta az Labánt, es hogy az Iſten áldáßából vagyon az mi marhájoc vólna.

6 Ti pedig tudgyátoc, hogy az ti Atyátoknac az én tellyes erömmel ßierint ßiólgáltam.

7 Es hogy az ti Attyátoc álnokúl czelekedet én velem, és az én ßiolgálatomnac iutalmát tízßeris változtatta el. Mind az által az Iſten nem engedte hogy nékem kárt teheßßen.

8 Mikor azt mondotta: Az ßieplös bárányoc legyenec az te ßiólgálatodnac iutalma, mind az iuhoc ßieplösöket ellénec vala. Ha azt mondotta: Az tarkac legyenec az te iutalmod. Az iuhoc mind tarkakat ellénec vala.

9 Annac okaért Iſten vötte el az ti Atyátoknac iuhait, es ö adta énnékem.

10 Mert mikor az iuhoknac egybe boczatáßoknac ideie el iö vala, az én ßiemeimet fel emelvén látom vala álomban hogy az iuhokat hágiác vala, tarka lábú, ßieplös és tßépegetet ßinyü koßoc.

11 Ackor monda nékem az Iſtennec Angyala álomban: Iácob. Es Feleléc: Im hól vagyoc.

12 Es az monda: Emeld fel à te ßiemeidet és láßßad, hogy à melly koßoc az iuhokat hágiác, azoc tarka lábúac, ßieplösöc és czepegetet ßinüec. Mert láttam valamit veled czelekedett az Laban.

13 En vagyoc az Bethelnec Iſtene, az holott olayt töltél az kö- Sup. cap. 28. ßilopra, és az holott fogadáßt töttél vala. Moßtan azért kely fel, menny ki è földröl, és tęry meg az te rokonßágidnac tartományába.

14 Es Felele Rachel és Lea, és mondánac néki: Valiyon vagyoné minękünc valami réßünc és örökßégünc az mi Atyánknac házában?

c: Az Rachel és Lea engednec az Iácobnac és, héßzec el menni az Iácobbal.

15 Auagy nem úgy tartotté minket mint idegeneket? Mert minket el adot te néked, és meg eméztette az mi [d] pénzönket.

d: Az mi pénzönket, tudniillik az te ßiolgálatodnac iutalmát, melyen minket el adot.

16 Mert mind ez è gazdagßág melliyet Iſten vött el à mi Atyánktól, miénc es az mi fiainké. Moßtan azért az mit te néked az Iſten mondot, azt czelekedgyed.

17 Fel kelvén azért Iácob, és az ö fiait és feleßégeit fel véuén, Teuéc hátára helyhezteté azokat.

18 Es el viué minden nyáiáit, és

minden iosiágát marháiát, val amellyet kereset vala, és minden iuhait mellyeket sierzet vala Mesopotamiaban, hogy meg tęrne az ŏ Attyához Ishákhoz az Canaannac földébe.

19 Az Laban pedig el ment vala az iuhoc nîrni, azonkŏzbe el lopá [e] az Rachel az ŏ Attyánac báluánit.

20 Az Iácobis orozua méne el az Syriabéli Labannac hîrenélkŭl, miuel hogy az ŏ el menetelit nem ielentette vólna meg.

21 Es illyen módon el sialada ŏ minden iosiágáual, és fel keluén által méne az (Euphrates) folyó vizen, és Gilad hegye felé tartá.

22 Es mikor harmad napra meg mondottac vólna Labañac hogy az Iácob el futot vólna.

23 Mellćie véuén az ŏ rokonît, hęt napi iáró földîg ŭzé ŏtet, és el ére ŏtet az Gilad hegyén.

24 Es minec vtánna az Isten az Syriabéli Labannac meg [f] ielent vólna éttzakai álomban, ezt mondotta vala nékie: Meg lásd hogy az Iácóbnac ne sióly se iót segonozt. [g]

25 Mikor azért el érte vólna Laban az Iácobot, és mikor Iácob az ŏ Sátorát azon az hegyen fel vonta vólna, az Labanis vgyan azon Gilad hegyén az ŏ rokonságiual egybe fel voná sátorait.

26 Es monda Laban az Iácobnac: Mít tselekedtél, hogy orozua iŏttél el én hiremnęlkŭl, és el hoztad az én leánimat, mint ha fegyuereddel nyerted vólna azokat.

27 Miért futottal el titkon, és miért iŏttél el tŏlem orozua? és nem mondottad meg nékem, hogy boczáttalac vólna tégedet ŏrŏmmel, énec sióual, Dob és hegedŭ sióual?

28 Es nem engedted nékem hogy az én fiaimat és leánimat meg tsókolgattam vólna, mostan bizony igen bolondúl czelekedtél hogy ezt miuelted.

29 Vólna erŏm hozzáia hogy titeket meg bŭntetnélec, de az ti Attyátoknac Istene tegnap ettzaka meg siólîta engemet, ezt mōduán: Meg lásd hogy ne siólly az Iácob ellē vagy iót vagy gonozt.

30 Hogy ha pedig immár vgyan el akartál iŏnni, miuel hogy nagy kéuánsággal kéuánkoztál az te Atyádnac házához, Miért loptad el az én Istenimet?

31 Feleluén pedig az Iácob, monda az Labannac: (Azért iŏttem titkon, (mert féltem, gondolom vala hogy talám el vesied az te leánidat én tŏlem erŏuel.

32 Az kinél pedig meg találandod az te Istenidet, [h] Ne éllyen az. Az mi rokonságinc elŏtt lásd meg ha valami marhád vagyon én nálam, és ha v gyon vidd el, Mert nem tudgya vala Iácob, hogy Rachel lopta vólna el az Báluányokat.

33 Bę menuén azért Laban az Iácobnac sátorába, és az Leanac sátorába, és az kęt siolgáló leánnac sátorokba, nem találá meg az ŏ

d: Az embereknec elmeiek be erŏssen beragadot az baluany imadas noha az Isten az Tharét minden háza népéuel, ki hitta vala az baluany imadásnac helyeről, mind az által az ŏ maradeki kŏzŏt soc ideig meg maradnac az baluanyoc. Azért az emberec vgy tanitsác az ŏ hazoc népét hogy az baluany imadásnac semmi szikráia ne maradgyon meg azokban.

f. Az Istennec gond viselésénec példáia, ki meg ielenic Labannac és meg fenegeti hogy az Iácobual einber ségesen czelekedgyec.

g: Tudni illic ez végre hogy ŏtet visz sza hinád.

h: Vakmerŏségnec példásia, Azért hirtelen az ember feleségemelletis ne eskedgyec.

az ô Iſtenit,és ki menuén az Leanac Sátorából, méne az Rachel Sátorába.

34 Az Rachel pedig vötte vala az Báluányokat, és reytette vala el egy teuénec nyergében, és azon fellyül ülé, és meg hányá Laban mind az egéſi Sátort, és nem találta vala meg azokat.

35 Mert azt mondotta vala Rachel az ô Attyánac: Ne haragodgyéc az én wrã,hogy fel nem kelhetec te élötted: Mert az aſiſioni állatoknac ſiokáſoc ſierint vagyon moſt dolgom, és mikor mindeneket el hánt vólna, nem találá az Báluányokat.

36 [i] Ackor fel geriede az Iácobnac haragia,annîra hogy feddöduén az Labannal azt mondana néki: Mitſoda vétkem vagyon,és miczoda bünöm, hogy én vtánnam iöttél?

i: Mint ſzinten élöſzer, azonképpen itis máſodſzor vétkezic az Iácob. hogy olly dolog felöl verſeng, mellyet nem tûd bizonyos képpen,

37 Miuel hogy minden ház ezköz marhámat fel hántad,az mit találtál az te házi marhád közzül valót, hozd elö az én rokonim és az te rokonid eleibe,hogy mi közöttünc ketten tegyenec itéletet.

38 [k] Immár húſi eſitendeie hogy te nálad vagyoc,az te iuhaid és az te keczkeid meg nem vettetenec, és az te ſuhaidnac koſainac húſában én nem ettem.

k: Iámbor ſzolgánac peldáját az Iácob.

39 Az mellyet az vadac meg ſaggattac, azt haza nem vittem, hanem én fizettem meg, mert az én közemböl kéuántad azt meg, azonképpen az mit vagy nappal vagy éijel el loptanac.

40 Néha nappal à nagy hęwſég eméſitet meg,ettzaka a hideg, és az álö az én ſiemeitöl táuól vólt.

41 Es húſiadic eſitendeie hogy à te házadnál vagyoc, ſiolgáltam te néked tizennégy eſitendeîg az te két leányodért, és hat eſitendeîg az iuhokért: Az én ſiolgálatomnac pedig iutalmát, tîzſieris változtattad el.

42 Es ha az énAtyámnacIſtene, azAbrahamnacIſtene, és azIshák félelme velem nem vólt vólna,bizoń moſtanis üreſſen botſátanal el engemet,de azIſten az én nyomorúſágomat és az én kezeimnec múnkáiát tekintette meg, mikor meg feddet tégedet ez éijel.

l: Iſhác félelme, az az, Az melly Iſtent Iſhác tiztel, annac félelme.

43 Fel keluén pedigLabã, monda az Iácobnac: Ez leányoc én leánîm,és è fiac én fiaim,és ez ſereg iuhokis enîm, añac felötte valamit látſi mind enîm,Mit véthetnéc pedig az én leánîmnac,auagy az ö magzattyoknac à kiket ſiütenec?

44 Nó azért veſsünc Sdöuétſéget ketten,melly légyen bizońſágúl én közöttem és te közötted.

45 Es vön Iácob egy köuet, és fel emelé azt iegyöl.

46 Es mödaIácob az ô attyafiainakis:Stedgétec köueket,és gyüyténec köueket,és tſinálánac nagy rakáſt,és éuénec azon à rakáſon.

47 Es neuezéLaban azt,ill' nęuel: [m] Iegar Sahadutha.Az Iácob pedig neuezé illy nęwel: Galhed.

m: Iegar Sahadutha, Syriai nyeluen annit téſzen, mint bizonſágnac rakáſa. Az Galhed pedig azt téſzi Sido nyeluen.

48 Mert miuel hogy ezt mondotta vala Laban: Ez rakas légyẽ bizońſág ma én közöttẽ és te közöt-

közzötted, azért neuezé azt Iácobis Galhednec.

49 Annac felötte, [n] Mitzpanakis neuezé, miuel hogy azt mondotta vala (Laban:) Az Isten légyen itélö Bîro én közzöttem és te közzötted minec vtánna egy mástul el válunc.

n: Mitzpa annit tészen mint ör állo hely, mellel ielenti Laban hogy az Isten vigyáz à bosszu állásra mint egy ör álló helyböl.

50 Ha az én leánimat nyomorgatandod, és ha az én leánim kiuöl töb feleségeket veiendesi, senki ninczen mi köztünc, hanem meg lásd, mert az Isten bizońság én közöttem és te közötted.

51 Ezeknec felötte monda Laban Iácobnac: Imé ez rakás kö, és ez osilop mellyeket raktam én közöttem és te közzötted.

52 Bizońság ez rakás, és bizońság ez osilop, hogy én nem mégyec ez rakás kö mellöl te hozzád, teis nem iösi én hozzám ez rakás mellöl és ez osilop mellöl, gonosi siándéckal,

53 Az Abrahamnac Istene, és az Nachornac Isteni tegyenec itéletet mi közöttünc, és azoknac Attyoknac Isteni. Es meg ésküuéc Iácod az [o] Istenre kit az ö Attya az Ishác tisitel vala.

o: Az Iácob nem eskeszic ollyan formára mint à Laban, hanem az Isháknac igaz Istenére.

54 Ackor az Iácob barmokat ölete meg ott az hegyen, és az ö rokonságit lakodalomba hiuá, kic mikor ettec vólna vgyan ott az hegyen hálánac.

55 Annac vtánna fel kele Laban reggel, és meg czókolgatuán az ö fiait és leánît meg áldá öket, és el menuén haza méne az ö helyére.

XXXII. Rész.

El indúl Iácob az Gilead hegy éröl, köueteket küld az Esauhoz, kiröl igen meg remül mikor meg mondottác vólna hogy eleibe iöne, aiándokot rendel az Bátryánac, és tusakodic ö véle az Isten emberi ábrazatban, kit az Iácob meg gyöz.

1 AZ Iácob pedig el indúla az ö vtán, es az Istennec Angyali eleibe ménénec ö néki.

2 Es monda az Iácob mikor azokat látta vólna: Isten serege ez, annac okaért neuezé azt à helyet Mahanaimnac. [a]

a: MAHANAIM, az az. Kettös tábor, mert az ö serege és az Angyaloké vgy mint két tábor vala, holott az Angyaloknac örizetekröl szép bizonság vagyon.

3 Az vtán külde Iácob köueteket az Esauhoz az ö attyafiához, az Edomitáknac tartományokba, Seirnec földébe.

4 Es paranczola az köueteknec ezt monduán: Igy sióllyatoc az én WRamnac az Esaunac. Ezt mondgya az te siolgád az Iácob: Az Labannál vóltam mint iöueuény, és ott laktam mind ez ideîglen.

5 Vadnac énnékem ökreim és siamárim, iuhaim, siólgaim, és siolgáló leánim, melly dolognac hîrré adására küldöttem te hozzád én Wramhoz, hogy te elötted keduet találnéc.

6 Es meg térénec Iácobhoz az köuetec, monduán: El mentünc vala az te Atyadfiához az Esauhoz, ki te néked elödbe iö, és ö véle vadnac négy siáz férfiac.

7 Meg félemléc pedig [b] az Iácob és felötte igen meg háborodéc, áñac okaért à népet az melly ö véle vala, az iuhokat, barmokat és à teueket kęt seregbe siakazta.

b: Az hiuek ben noha álhatatos és igaz hit vagyon, mind az által à testnec giarlosága miatt vagyon bennec félelem.

8 Mert ezt mondgya vala: Ha az Esau el iöuend az eggyic seregre

regre és azt le vágandgya, az máſic ſereg meg ſiabadúl.

9 Annac felötte monda az [c] Iácob: O én Atyámnac Abrahamnac Iſtene, és az én Atyámnac Isháknac Iſtene, Wram ki énnékem azt mondád: Eregy haza az te földedbe, à te rokonſágid közzé, és ióltéſiec te veled.

10 Kiſſeb vagyoc minden te ió tétemenîdnél, és igaſságodnál; mellyet czelekedtél az te ſiolgáddal. Mert egy páltzáual mentem vala által ez Iordan vizén, moſtan pedig kęt ſeregem vagyon.

11 Siabadîcz meg engemet az én Bátyámnac kezéböl, az Eſaunac kezéböl, mert félec hogy el ne [d] iöijön és el veſieſſen engemet, és az Annyát az ö fiaiual egybe.

12 Te pedig azt mondottad: Iól téſiec te veled, és az te Magodat ollyanná téſiem mint az tengernec föuénye, melly meg nem ſiámláltathatic az ö ſokſágá miatt.

13 Es ott hála az éttzaka: [e] Es válaztá abból az mi kezénél vala aiándokot az Eſaunac, az ö Báttyánac.

14 Kęt ſiáz keczkéket, és húſi Bakokat, kęt ſiáz iuhokat és húſi koſokat,

15 Harmintz ſioptatós teuéket fiaiual egybe, negyuen ünöket; tíz tulkokat, húſi ſiamárokat tíz vehméuel egyetembe.

16 Es adá az ö ſiólgainac kezekbe minden nyáiát külön külön, és monda az ö ſiólgainac: Mennyetec el én elöttem, és mindenic ſereg között, közt hadgyatoc.

17 Es paranczolá az elsönec, monduán: Ha az én Bátyám az Eſau elöl találand tégedet, és meg kérdend tégedet, ezt monduán: Ki ſiólgáia vagy? Houá mégy? Es kiczodáé ez elötted való marha.

18 Ackor azt mondgyad: Az Iácobnac az te ſiolgádnac aiándoka, mellyet küldött az én Wramnac Eſaunac, és imé ö magais mi vtánnunc vagyon.

19 Vgyan azont paranczolá az máſiknac, az harmadiknakis, és mindeneknec az kic az ſereg nyáiac vtán mennec vala, ezt monduán: Illyen módon ſióllyatoc az Eſaunac mikor reá találandotoc.

20 Annac felötte eztis mondgyátoc: Imé az Iácobis az te ſiolgád mi vtánnunc vagyon. Mert illyen módon gondolkodic vala (az Iácob,) meg engeztelem ötet ez aiándockal melly elöttem mégyen, és az vtán léſiec ſiembe véle, talám kedues léſien ſiemélyem elötte.

21 Ecképpen el boczátá az aiándokot elöl, ö maga pedig hála az éijel az ſeregnél.

22 Fel keluén pedig éttzaka, vöué az ö kęt feleſégeit, az ö kęt ſiolgáló leányát, tizenegy magzatiual egybe, és által méne az Iabboknac réuén.

23 Es minec vtánna azokat véuén által költöztette vólna az vizen, az vtán által költözteté mindenét valamie vala.

24 Ma-

c: Iácobnac ſzép kőnyörgéſe, mellben meg vallya az ö méltatlánſágát, az Iſtennec nagy kegyelmeſſégét, és kéri az Iſtent hogy meg ſzabadítſa az Eſautul.

d: Az az, Félec hogy minden házam nepéuel egybe, levág.

e: Ne kéſerezé ember az Iſtent, vagyon az Iácobnac, igerete az Iſtentöl, de azért aiándockal igyekezic meg engeztelni az Eſauot.

24 Marada annac *f* okaért az Iácob czac egyedül, és tusakódic vala ő véle égy férfiu, mind addig mîg nem hagyallanéc.

25 Ki mikor latná hogy à Iácobon semi erőt nem vehet, illeté az ő tsipeiénec forgó tsontyát, és az Iácob czipeiénec forgó czontya helyéből ki isiamodéc, mikor az (férfiu) tusakodnéc ő véle.

26 Es monda: Boczáss el engemet, mert az haynal fel iött. Es monda (Iácob:) Nem boczátlac el tégedet mîg nem meg áldasi engemet.

27 Annac okaért monda nékie: Kiczoda à te neued? Felele: Iácob (nékem neuem.)

28 Es monda az (Angyal:) Nem Iácob lésien ez után à te neued, ha nem *g* Israel. Mert ha az Isten ellen diadalmas vóltál, az emberec ellenis diadalmas lésiesi.

29 Es meg kérdé Iácob, és monda: Mond meg kérlec az te neuedet. Felele az: Miért kérded az én Neuemet? Es meg áldá ötet vgyan ott.

30 Annac okaért neuezé azt az helyet Iácob, Penielnec, *h* mert látám vgy mond az ISTENT siinről siinre, és nem halác meg.

31 Es azonközbe à Nap fel iöue, mîg által méne az Penielen, és ő az ő czipeiére sántál vala.

32 Annac okaért nem éssic az Israel fiai mind ez mai napîglan az czipőnec forgó czontya mellet való inát, miuel hogy illette vala az Angyal az Iácobnac tsipő tsontyát, és az forgó czontnac inát.

f: A keresztieni lelki viadalnac igen szép példáia vagyon az Iácob tusakodása, miuel hogy Isten bocz. ötet, mi reánc az kesertetet, azért az haboruságokban ne minemő képpen az ellenel tusakodunc. De neköc ez vigáztalas, hogy ha hit által erőssen meg ragadgiuc az Istent, ts el nem boczáttyuc, meg győzzüc ötet.

g: Izraelnec neueztetic az Iácob uelly annit tesszen mint Isten győző.

PENIEL, Az az, Istennec szine vagi orczaia.

h: Mondgya Iácob hogy az Istent szemtől szemre lat. ta uuelhogy az emberi formát látta vala, az uellyben ielenette vala magát.

XXXIII. Rész.

Iácob semben lésen az Esauual, kit Esau kegyelmes semmel lát, meg aiándekozza Iácob Esauot, az után mégyen Suchothba, és onnét Sechembe.

1 IACOB pedig fel emeluén az ő siemeit, látá, és iméEsau iő vala, és négy száz férfiac ő véle, és meg ositá az ő gyermekit Lea mellé, Rachel mellé, és az ő két siolgáló leánya mellé.

2 Es az ő siolgáló leánit azoknac fiaiual egybe elsö helyen helyhezteté, az után Leat és az ő gyermekit, utólsó helyen Rachelt és Iósephet.

3 Ő maga pedig (Iácob) elöttec mégyen vala, és hetsier hayla meg az földîg, mîg az Báttyához iutna.

4 Az Esau pedig *a* eleibe futamodéc ő nékie, és meg ölelé ötet, és az ő nyakára ragaszkodéc és meg czókolá ötet, és àcképpen sirának.

a: A kegyetlenecnec szinec az Isten kezében vadnac, és mikor akaria meg lagyitya azokat.

5 Az után Esau fel emeluén az ő siemeit, látá az asszoni állatokat és à gyermekeket, és monda: Kiczodác ezec? Tiéidé? Ki felele: En gyermekim kiket az Isten adott az te siolgádnac.

6 El közelgeténec annac okaért az siolgáló leányoc és azoknac gyermeki, és meg haytác ő magokat (Esau elött.)

7 El érkezéc az Leais az ő fiaiual, és meg haytác magokat, añac vtánna el iöue Iósseph és Rachel, és azokis meg haytác ő magokat.

8 Es monda (Esau) tiédé mind az egési sereg à mellyet elöl találéc? Es felele: Hog az én wramnac elötte

elötte keduet talállyac (azért küldöttem azokat.)

9 Es monda Esau: Ennékem elég marhám vagyon ió öczem, légyen tiéd az te marhád.

10 Monda pedig az Iácob: Ne (vesd meg) kérlec, ha találtam keduet mostan te elötted, hanem vedd el az én aiándokomat az én kezemböl, [b] mert az te ortzádat nem külömben látom, mint ha az Istennec ortzáiát látnám, miuel hogy kegyelmesen fogadál engemet.

b: Azért mongya Isten ortzaiánac az Esau ortzáiát, miért hogy hirtelen az farkasból báráňya lött vala, az Isten kegyelmességenec ábrazattya és tükőre vólt az.

11 Vedd el kérlec az én aiándokomat mellyet hoztam te néked, miuel hogy az Isten kegyelmesen czelekdet én velem, és minden fęle iosiágual böuelkedem. Kénsierîté azért ötet, és el vöué (az aiándokot.)

12 Az vtán monda Esau: Indúllyunc el mennyünc el, és én te elötted mégyec.

13 Felele néki (Iácob:) Az én Wram iól tudgya hogy ez gyermekec gyengéc, és hogy éňékem sioptatós [c] iuhaim és ünöim vadnac, mellyeket ha czac egy Nap felötteb haytanac, mind meg halnac az barmoc.

c: Félelmes embernec példáia, mert láttya Iácob hogy Esau néki meg kegyelmezet, mégis nem meri magát reá bizni.

14 Meňyen el kérlec, az én Wram az ö siolgáia elött, enis lassán el mégyec, az mint az én elöttem való sereg mehet, és mint az én gyermekim mehetnec, mîg nem az én wramhoz iútoc Seirbe.

15 Ackor monda Esau: Kérlec engedd meg, hogy hadgyac te veled egy néhanyat ez nép közzül, melly én velem vagyon. Ki monda: Miért hagynál? Elégénnékem hogy keduet találtam az én Wram elött.

16 Meg tére azért vgyan azon napon Esau az ö vtán Seir felé.

SVCHOT. Az az, hayléc.

17 Az Iácob pedig méne Suchotba holott eppîte magánac házat, és az ö barmainac haylolokokat, annac okaért neuezé azt az helyet Suchotnac.

18 Annac vtánna méne Iácob minden bántásnęlkül Sechembe, melly vala az Canaan földében, mikor iöne Mesopotamiából, és tábort iára az Város ellenébe.

19 Es meg vöué azt, az mezönec résiét az holott Sátorát felvonta vala, az Hamornac fiaitól, melly Hamor Sechem Attya vala, siáz gárason. [d]

d: Vagy sziáz iuhokon, az az, sziáz garason, mellyeken iuh bárom kepéc valánac.

29 Es eppîte ott Oltárt, [e] és neuezé azt illy nęwel: Izraelnec Erössi Istene.

e: Az Oltárt neuezi Isten neuénel miuel hogy azon áldozéc Istennec.

XXXIIII. Rész.

Az Dinát meg ſeplösiti az Hamor fia az Sechem, kéri azt magánac feleségül az Sechem, Iácobtul és az ö fiaitul, kit néki igérnec llyi ockal: ha az kőrnyül metelkedest fel veſic, mellyre azoc reakőtelezic magokát és kőrnyül metelkednec. De az Iácob fiai azokat meg czallyác, mert fel fegyuerkezuén mind az egeſ varosnác férfiait le vagác, az aſſoni állatokat, leánzokat, gyermekeket el rabollyác, ioſagokban sákmant vetnec.

1 KI méne pedig Dina az Leanac leánya, mellyet siült vala az Iácobnac, hogy látná annac az tartomáňnac leánit.

2 Es mikor látta vólna azt Sechem, az Hiuęus Hamornac, annac az tartomáňnac feiedelménec fia, el ragadá azt, és azzal háluán, meg sieplösité ötet.

3 Es ragazkodéc az ő lelke az Dinához az Iácob leányához, és meg ſiereté az leáńzót, és ſiól vala az leáńzónac édes beſiédeckel.

4 Sióla pedig az Sechem az Hamornac az ő Attyánac, illyen módon: Vegyed én nékem feleſégül ezt ez leáńzót.

5 Az Iácob pedig meg hallá hogy meg ſieplőſitette vólna (Sechem) az ő leányát, (az ő fiai pedig az mezőn valánac az barommal) és veztegſégben lőn az Iácob mîg azoc meg iőnénec.

6 Ki méne azért Hamor az Sechemnec Attya Iácobhoz hogy ſiólna ő véle.

7 De mikor az Iácobnac fiai meg iőttenec vólna az mezőről, meg haluán ez dolgot felőtte igen bánkodánac azoc az férfiac, és igen meg haragodánac hogy illyen nagy gonoſságot czelekedet vólna (Sechem) az Izrael ellen, hogy az Iácob leányát meg ſieplőſitette vólna, melly dolognac nem kellet vólna lenni.

8 Sióla azért az [a] Hamor ő vélec illyen módon: Az én fiamnac az Sechemnec lelke ragazkodot az ti leányotoknac lelkéhőz, kérlec annac okaért titeket, adgyátoc azt néki feleſégül.

9 Es ſierezzetec mi velünc ſógorſágot. Az ti leánitokat adgyatoc mi nékünc, és az mi leáninkat vegyétec magotoknac.

10 Es maradgyatoc mi kőzzőttünc, ez füld légyen az ti birodalmotokban, lakiátoc és múnkalodgyatoc azon és biriátoc azt.

11 Az Sechemis monda az (Dina) Attyánac es az ő Báttyáinac: Hadd talállyac keduet előttetec, és valamit mondandotoc meg adom.

12 Akar melly nagy iegy rúhát és aiándokot kéuánnyátoc én tűlem, meg adom valamint mondgyátoc, czac adgyátoc én nékem az leáńzót.

13 Felelénec pedig az Iácobnac fiai az Sechemnec és az Hamornac az Sechem Attyánac, és ſiólánac álnókúl, miuel hogy meg ſieplőſitette vólna az Dinát az ő húgokat.

14 Es mondánac nékiec: Nem miuelhettyüc ez dolgot hogy az mi húgonkat adgyuc kőrnyül metelkedetlen embernec, mert mi nékünc gyalázat vólna.

15 Mind az által engedünc néktec illy ockal: Ha mi hozzánc haſonlatoſoc léſitec, és kőrnyúl meteltetic ti kőztetec minden férfiu.

16 Igy az mi leáninkat néktec adgyuc, és az ti leánitokat magunknac véſiüc, ti kőztetec lakozunc, és veletec egy néppé léſiünc.

17 Hogy ha nem engedendetec minékünc hogy kőrnyül metelkednétec, fel véſiüc az mi leányunkat és el megyünc.

18 Es tettzec azoknac beſiédec Hamornac, és az Sechemnec az Hamor fianac.

19 Es nem halaztá [b] az iffiu ezt véghőz vinni, miuel hogy felőtte igen ſiereti vala az Iácob leányát. Vala pedig az Sechem az ő At-

[a] Emberſégnec és kegyes termeſzetnec példáia végyon az Hamorban. Mert bánnya az ő fiánac czelekedetit, és ker boczánatot: Kérifiánac az leánt, és kéſz velec ió móddal ſogorſágot vétni. Meltó vólt vólna pedig hogy ſzauát be vőttec vólna, és az leánt az Sechemnec adtac vólna, miuel hogy kéuánnya azt magánac feleſégül.

[a] Balgatagſágnac példáia ez az Hamorban és Sechemben, hogy az leányért olly hitet reſznec bé mellyről ſemmit nem tudnac, noha az Izrael házaban való hit és tudomány igaz volt.

ŏ Attyánac háza népe kŏzŏtt mindeneknél bŏczŭletesb.

20 El méne añac okaértHamor és Sechem az ŏ fia, az ŏ városoknac kapuiába, és ſiolánac az ŏ városoknac férfiaiual, illyen módō:

21 Ez férfiac ez ideig békeſéggel lakoztac mi velŭnc, akarnac lakozni az mi fŏldŭnken és azon múnkalodni, ez fŏld miuel hogy elég ſiéles, ám lakianac rayta, az ŏ leányokat vegyŭc magunknac feleſégŭl, és az mi leáninkat adgyuc nékiec.

22 De illy ockal akarnac mi velŭnc ez férfiac eggyŭt lakni, hogy egy néppé legyŭnc, hogy ha minden férfiu kŏrnyŭl metelkedic mi kŏzŏttŭnc, miképpen hogy ŏkis kŏrnyŭl meteltettec.

23 Minden iuhoc és minden ioſiágoc és minden ŏ barmoc nemdé nem mieinc léſineké? Czac hogy engedgyŭnc nékiec hogy lakhaſsánac mi kŏztŭnc.

24 Engedénec annac okaért Hamornac és Sechemnec az ŏ fiánac, mindenec valakic az városnac kapúián ki mennec vala, és kŏrnyŭl metelé magát minden férfiu, valamelly añac az városnac kapúián ki megyen vala.

25 Harmad napon azért[c] mikor az ſebnec faydalmában vólnánac, az Iácobnac kęt fiai Simeon és Leui az Dinánac Báttyai vŏnec fegyuereket, és nagy bátorſággal bę menénec az varosba, és minden férfiat még ŏlénec.

c: Az parazuaſágnac bŭnteteſénec peldáia, iollehet az Iácob fiai nagy alnokſággal és hamiſſággal cęlekedtec.

26 Annac felŏtte az Hamortis és az ŏ fiat az Sechemet fegyuerrel meg ŏléc, és el viuéc az Dinát az Sechemnec házából, és ki ménénec.

27 Az Iácobnac pedig tŏb fiai, eſénec az meg ŏlrekre, és el dúlác az várost, miuel hogy meg ſieplŏſitettéc vala az ŏ húgokat.

28 Es iuhokat, barmokat, ſiamárokat, és valami ioſiágoc vala az városban és az mezŏn mind el viuéc.

29 Minden gazdagſágokatis,[d] minden ŏ gyermekeket es feleſégeket fogua el viuéc és el prędálác, és valami az ŏ házokbā vala.

d: Kegyetlenſégnec és keuelſégnec példeia.

30 Annac okaért monda Iácob Simeonac és Leuinec: Meg haborîtottátoc engemet, és vtálatoſsá tŏttetec ez fŏldnec lakoſi elŏtt az Cananęuſoc és Perizęuſoc elŏtt, és miuel hogy én keues magam̄al vagyoc, ha én ellenem fel gyŭlnec, le vágnac és el tŏrŏlnec engemet mind házam népéuel egybe.

31 Kic mondánac: Auagy mint tiſitátalan ſieméllyel vgy kelletté az mi húgonckal gonoſiúl élni?

XXXV. Réſz.

Az Iácob Iſten paranczolattyából Bethelbe indul, de az elŏtt az ŏ házá népét meg riztittya az báluányoktol, az vtán el mégyen Bethelbe és ott áldozic Iſtennec. Meg hal az Debora, meg ielenic Iſten Iácobnac és meg áldgya ŏtet, meg hal Rebecais. Az Ruben meg ſieplŏſiti az Bilhat, meg hal Iſác.

1 MOnda pedig az Iſten Iácobnac: Kely fel, eregy fel Bethelbe, és telepedgyel le ott, és czinály óltárt amaz Erŏs Iſteñec, à ki meg ielenéc te néked, mikor az te bátyád elŏtt futnál.

2 Ackor monda [a] Iácob az ő
háza népénec és mind azoknac
kic véle valánac: Hánnyátoc el
az idegen Isteneket kic köztetec
vadnac, és tisitîtsátoc meg ma-
gatokat, és változtassatoc el öl-
tözeteteket.

3 Az vtán kellyünc fel és vgy
mennyünc fel Bethelbe hogy czi-
nállyac ott óltárt añac az Erös I-
steñec, ki meg halgatot engemet
az én nyomorúságomban, és ve-
lem vólt az vton à mellyen iártã.

4 Adác annac okaért [b] Iácob-
nac mind az idegen Isteneket kic
náloc valánac, és az ő fülökön va-
ló fuggöketis, és el reyte azokat
Iácob az czer fa alatt, melly vala
Sechemnél.

5 Es el indúlánac: Es az Isten-
nec félelme vala az városokon
mellyec valánac ő környülöc, és
nem üzéc az Iácob fiait.

6 Iuta azért Iácob Luz neuö vá-
rosba melly vagyon Canaan tar-
tományába (melly im̃ár Bethel-
nec neueztetic,) és mind az sok-
ság melly ő véle vala.

7 Es eppîte ott óltárt, és neuezé
à helyet † El Bethelnec, miuel hog
ott ielent vala meg néki az Isten
mikor az ő Báttya elött futna.

8 Es meg hala Debora az Rebe-
canac daykáia, és el temettetéc Be
thel mellet egy Czer fa alatt, és ne-
uezé az helyet, ☿ Allon Bacuthnac.

9 Meg ielenéc pedig esmét az
Isten az Iácobnac mikor Meso-
potamiából haza térne, és meg
áldá ötet.

10 Es monda nékie az Isten: Az
te neued Iácob. Nem neueztetic
többé az te neued Iácobnac, ha-
nem Izrael lésien az te neued?
Neuezé azért ötet Izraelnec.

11 Annac felötte monda nékie
az Isten: En vagyoc à Mindenha-
tó Erös Isten, neuekedgyél és soka
sodgyál, nép és népeknec sokságа
siármazic te tüled, és királyoc
siármaznac az te ágyékodból.

12 Es az földet az mellyet adtam
Abrahamnac és Isháknac, te né-
ked adom, az az, à te Magodnac
adom te vtánnad ez földet.

13 Es el méne ő tüle az Isten, à he-
lyböl à holott ő véle siólot vala.

14 Emele pedig ott az helyén
Iácob, az holott Isten siólot vala
véle, kö osilopot iegyül: Es áldo-
zéc azon hîg áldozattal, [c] és önté
arra olayt.

15 Es neuezé Iácob azt à helyet,
az melly helyen siólot vala Isten ő
véle, Bethelnec.

16 Es el menénéc Bethelböl, és
valánac Ephrathatól meg vgy
mint egy mély földre, és siüle az
Ráchel, és az siülésben nagy fay-
dalmat sienuede.

17 Es mikor az siülésben fay-
dalmat sienuedne, monda nékie
az bába: Ne fély, mert mostis
fiad lésien.

18 Mikor pedig az ő lelke ki
menne (mert meg hala) neuezé
azt * Benoninac, de az Attya ne-
uezé [h] Beniaminnac.

19 Meg hala annac okaért Rá-
chel, és el temettetéc az vton az
mellyen mennec ♀ Ephrataba,
melly mostan Bethlehemnec ne-
ueztetic.

20 Es

a: Iambor és Isten félő gazdánac példáia az Iácob, hogy az ő háza népét nem czac kölső iő erkölectzre tanittya, hanem Istmi tiztelestreis és az báluány imádásnac el tánoztatására.

b: Engedelmes ház népnec példáia. De az Iácob nem iöl czelekedéc hogy mindenéstöl el nem rontotta az báluányokat mint az Moses és Ezechias czelekedtec.

† EL BETHEL, az az, Bethelnec Istene.

☿ ALLON BACVTH. az az, Siráſnac Czer fáia.

c: Hig áldozatnac neuezzüc az bort vagy olayt, mellyel meg hintettéc az áldozatot. Ertl pedig az hig áldozatnac neue álatt az egész áldozatot.

Ráchel halála.

* BENONI. Az az, faydalomnac fia.

h BENIAMIN. az az, iob kéznec fia:

♀ BETHEL, EPHRATA, mind egy.

20 Es állata Iácob oſilopot az ő temetŏ helyénél, az mondatic mind ez máj napſiglan Ráchel temetŏ helyénec oſilopánac.

21 Az vtán el méne Izrael, és ſátorát voná az Heder tornyán túl.

d: Rubennec nagy eſete, ki az ő Attyanac feleségéuel vétkezic.

22 d Lŏn pedig ez, hogy mikor Izrael lakoznéc abban az tartomáſiban, az Ruben el menuén hálna az Bilháual az ő Attyánac ágyás feleſégéuel, mellyet meg hallá Izrael. Valánac pedig az Iácob fiai tizenketten.

23 Az Leanac fiai: Iácobnac elsŏ ſiŭlŏtte Ruben, az vtán Simeon, Leui, Iudah, Iſachar, Zabulon.

24 Ráchelnec fiai: Ióſeph és Beniamin.

25 Az Ráchel ſiolgaló leányánac Bilhánac fiai: Dan és Nepthali.

26 Az Leanac ſiolgáló leányánac Silpánac fiai: Gad, Aſer. Ezec az Iácob fiai, kic ſiŭlettec néki Meſopotamiában.

Ishákhoz haza iut Iácob.

27 Végezetre iuta Iácob Ishákhoz az ő Attyához Mamreba, Arba neuŏ városba, melly moſt Hebronnac neueztetic, holott az Abraham és Ishác iŏueuényec vóltanac.

Ishác halála.

28 Valánac pedig az Isháknac életének napiai ſiáz nyóltzuan eſitendŏc.

29 Es meg hala Ishác lelkét ki botczátuán, és takarîtatéc az ő eleihŏz, mikor vén vólna és hoſſiú élettel meg elegitetet vólna, és el temetéc ŏtet az ő fiai, Eſau és Iácob.

XXXVI Réſz.

Iria Moſes ez Caputban az Eſaunac nemzetſégét.

1 EZec pedig az Eſaunac nemzetſégi, ki Edomnac hiuattatic.

Eſaunac három feleſégec: ADAH. AHOLI-BAMAH. BOSMATH.

2 Az Eſau vŏtt vala magának feleſégeket, az Canaannac leáni közzŭl: Adaht az Hitthęus Elonnac leányát, és az Aholibamat Ananac leányát, ki az Sihon Hithęus leányá vólt.

3 Es az Boſmatot az Iſmael leányát, Nebaiothnac húgát.

ESAV fiai: ELIPHAZ. REVEL. IEVS. IALAM. CORAH.

4 Siŭlé pedig az Adah az Eſaunac az Eliphazt, Es az Boſmat ſiŭlé az Reuelt.

5 Az Aholibamah pedig ſiŭlé az Ieuſt, Ialamot, és az Coraht. Ezec az Eſau fiai kic ſiŭlettec néki az Canaan földén.

d: Eſau az Iácobnac engedi az Canaan földet, ő más földre megyen.

6 Es fel vŏtte d Eſau az ő feleſégeit, az ő fiait, és az ő leánit, és minden házábéli lelkeket, minden iuhait barmait, és minden ioſiágát marháiát, mellyet kereſet vala Canaan földében, és el ment vala más földre az ő Attyafiánac Iácobnac, haza iŏuetelinec elŏtte.

7 Mert ſoc marháioc vala, hog eggyŭt nem lakhatnának, és az az föld az holott mint iŏueuényec vgy lakhac vala, el nem ſienuedheti vala ŏket, az ő barmoknac ſokſágáért.

Eſau laho helye az Seir hegye.

8 Es lakozéc Eſau az Seir hegyén. Ez Eſau pedig az Edom.

9 Ezec azért az Eſaunac, az Edomitáknac Attyánac nemzetſégi az Seir hegyén.

10 Ezec az Esau fiainac neuec: Eliphaz Adahnac Esau feleségénéc fia. Reuel Bosmathnac Esau feleségénec fia.

Eliphaz fiai az Thimnatol.

11 Eliphaznac fiai vóltac: Theman, Omar, Sepho, Gatham, és Cenaz.

12 Az Eliphaznac pedig az Esau fianac ágyasa vala az Thimna, ki az Eliphaznac siülé az Amaleket. Ezec az Adahnac Esau feleségénec fiai.

Amalech.

Reuel fiai.

13 Ezec pedig az Reuel fiai: Nahath, Zerah, Samah, Mizzah: Ezec vóltanac Bosmathnac az Esau feleségénec fiai.

14 Az Aholibámánac pedig Esau feleségénec Anah leányának, ki Sibon leánya vólt, fiai ezec, kiket siülé az Esaunac: Ieus Ialam és Corah.

Eliphaznac Hertzeg fiai.

15 Ezec pedig az Esau fiai közzül való feiedelmec: Az Eliphaznac Esau elsö siületténec fiai ezec; Theman Hertzeg, Omar Hertzeg, Sepho Hertzeg, Cenah Hertzeg.

16 Corah Hertzeg, Gathan Hertzeg, Amalec Hertzeg: Ezec vóltac Eliphaztúl való feidelmec az Edomnac tartományában, és ezec az Adah fiai.

Reuelnec Hertzeg fiai.

17 Az Reuelnec pedig az Esau fiának fiai ezec: Nahat Hertzeg, Zerah Hertzeg, Samma Hertzeg, Mizzah Hertzeg. Ezec vóltac Reueltúl való feiedelmec az Edomnac tartományában, Ezec az Bosmathnac az Esau feleségénec fiai.

Aholibamanac Hertzeg fiai.

18 Ezec pedig az Aholibámánac az Esau feleségénec fiai: Ieus Hertzeg, Ialam Hertzeg, Corah Hertzeg. Ezec az Aholibámától Esau feleségétöl az Anah leányától való feiedelmec.

19 Ezec az Esau fiai, és ezec az ö töle való feiedelmec, ez Esau az Edom.

Horæus Seirnec, Esau soránac nemzetsége.

20 Az Horçus Seirnec pedig fiai, kic ott à földön lakoznac vala ezec: Lotan, Sobal, Sibon, Anah.

21 Dison, Eser, Disan. Ezec az Horçusoknac feiedelmi, Seirnec fiai az Edomnac tartományában.

22 Az Lotannac pedig fiai vóltac: Hori, Heman, és az Lotánac hûga, Timnah.

23 Az Sobalnac pedig fiai ezec: Aluan, Manahath, Ebal, Sepho, Onam.

24 Sibonae pedig fiai ezec: Aiah és Anah, ez az Anah ki az ösvérec fayzásának módgyát találá az puztában, mikor az ö Attyának Sibonnac szamárit örizné.

25 Ananac pedig fiai ezec: Dison és Aholibamah Ananac leánya.

26 Disonnac fiai ezec: Hemdan, Esban, Ithran, Cheran.

27 Esernec fiai ezec: Bilhan, Zaauan, Acan.

28 Disanac fiai ezec: Vs és Aran.

29 Az Horçusoc közzül való feiedelmec pedig ezec: Lotan Hertzeg, Sobal Hertzeg, Sibon Hertzeg, Anah Hertzeg.

30 Dison Hertzeg, Eser Hertzeg, Disan Hertzeg. Ezec az Horçusoc közzül való feidelmec az ö feidelemségec szerint, az Seirnec tartományában.

31 Ezec

Edomnac Király az Izrael nemzetségében való Király birodalom előtt.

31 Ezec pedig az Királyoc kic wralkodtanac az Edomnac tartományában, minec előtte az Izrael fiai kőzőtt Király wralkodnéc.

32 Elősier Király vólt Edomban Bela Beornac fia, kinec városánac neue Dinhaba vólt.

1. BELA. 2. IOBAB.

33 Minec vtánna meg hólt Bela, wralkodot ő helyébe Ióbab Zeránac fia, ki Bozraból való vólt.

3. HVSAN.

34 Minec vtánna meg hólt Ióbab, wralkodot ő helyébe Husam, ki Teman földéből való vólt.

4. HADAD.

35 Husam hólta vtán wralkodot ő helyébe Hadad, az Bedad fia, ki az Midianitákat az Moábitac mezeién meg veré, kinec az ő városánac neue vala, Hauith.

5. SAMLA.

36 Hadad hólta vtán, wralkodot ő helyébe Samla Masrechából való

6. SAVL.

37 Samla hólta vtán wralkodot ő helyébe Saul, ki vólt az (Euphrates) folyó víz mellet való Rehoboth városból.

38 Saul hólta vtán wralkodot ő helyébe Baal Hanan Achbor fia.

7. BAAL. HANAN 8. HADAR.

39 Baal Hanannac Achbor fiánac hólta vtán, wralkodot ő helyébe Hadar, és az ő városánac neue Pahhu, az ő feleségénec pedig neue Mehetabeel, ki Mezahab leányánac Matrednec leánya vala.

Esau nemzetségéből való Hertzegec.

40 Ezec pedig az Esau nemzetségéből való Hertzegeknec neuec, az ő czelédgyec, helyec és neuec sierint: Thimnah Hertzeg, Aluah Hertzeg, Ieteth Hertzeg.

41 Aholibama Hertzeg, Ela Hertzeg, Pinon Hertzeg.

42 Kenaz Hertzeg, Teman Hertzeg, Mibtzar Hertzeg.

43 Nagdiel Hertzeg, Iran Hertzeg. Ezec az Edomnac feiedelmi az ő lakasoc sierint, az ő őrőkségeknec földében. Az Esau az Edomitáknac Attyoc.

XXXVII. Rész.

Az Iósеph vádollya az ő Báttyáit az ő Attyánac. Lat álmokat. Irigykednec reiáia az ő Báttyai, meg fozteyac az mezőn őtet ruháiától, az Kútba vetic, az vtán el adgyac pénzen, Sirattya őtet az Iácob.

1 LAkozéc pedig az Iácob az ő Attyánac búdosásánac földén, az Canaan földén.

2 Es ezec ez dolgoc lettec az Iácob háza népe kőzőtt. Az Iósеph mikor tizenhęt esitendős vala, az ő Báttyáiual egybe őriz vala iuhokat, és vala az gyermec az Bilhanac és az Siilpanac az ő Attyánac feleséginec fiaiual, [a] és azoknac az ő gonosi életec felől való hireket az ő Attyánac meg mondgya vala.

a: Az mi attyankfiainakis nem kel az ő gonosságokat el halgatnunc.

3 Az Izrael pedig minden fiainál inkáb siereti vala az Iósephet, miuel hogy vénségénec fia vólna, és siép tarka ruhát czináltatot vala nékie.

4 Mikor pedig esiekbe [b] vőttec vólna az ő Báttyai, hogy az ő Attya azt minden Báttyáinac felőtte sieretné, gyűlőlic vala őtet, annyira hogy siép sióual néki nem siólhatnánac.

b: Attyafiaknac egy másra való irigykedeséknec példáia.

5 Láta pedig az Iósеph álmot, mellyet mikor meg besiéllet vól-

na az ő Bátyainac, annál inkáb gyűlölic vala őtet.

6 Mert azt mondgya vala nékiec: Hallyátoc meg kérlec az én álmomat mellyet én láttam.

c: Az Isten régen nagy dolgokat ielentette meg álom által.

7 Imé kötűnc vala[c] egy mezőben kéuéket, és imé az én kéuém fel kele és fel álla, az ti kéuéitec pedig környűl állánac vala, és az én keuém előtt meg haiólnac vala.

8 Es mondánac néki az ő Bátyai: Auagy királyunc léſieſié mi nékűnc? Vagy mi raytunc wralkodni fogſié? Annac okaért annális inkáb gyűlölic vala őtet az ő almáiért, és az ő beſiédiért.

d. Iósephnec két alma mind eggyet ielent tudni illic az ő kőuetkezendő wraſágát.

9 Az után más[d] álmotis láta, és meg beſiéllé azt az ő Bátyáinac, ezt monduán: Imé más álmotis láttam, mert az Nap, az Hóld, és tizenegy czillagoc én előttem meg haiólnac vala.

10 Meg beſiéllé az ő Atyánakis és az ő Bátyainac, és meg dorgálá őtet az ő Attya, és monda néki: Miczoda álom ez az mellyet láttál? Auagy el megyűnké, én és az te Anyád és Attyádfiaj hogy meg haytſúc magunkat te előtted az főldig?

11 Irigykednec vala azért reáia az ő Bátyai, az ő Attya pedig ez dolgot elméiében tartya vala.

12 Mikor pedig el mentec vólna az ő Bátyai az ő Attyoknac iuhainac őrizéſére Sechembe.

13 Monda Izrael az Iósepnec: Az te Bátyaid auagy nem Sechemben őriziké az iuhokat: Iősite azért hogy küldgyelec el téged ő hozzáioc. Ki monda: Imé ielen vagyoc.

14 Es monda néki: Menny el láſd meg ha békeſégben vadnac az te Bátyaid, és az iuhoc, és mond meg nékem. El küldé azért őtet Hebronnac völgyéből, és méne Sechembe.

15 Találá pedig őtet, mikor az mezőben búdoſnéc, és meg kérdé egy ember, ezt monduán: Mit kereſſi?

16 Ki monda: Az én Bátyaimat kereſem, kérlec mond meg nékem holott őrizic az barmot?

17 Es monda az ember: El mentenec innét, hallám pedig hogy azt mondác: Mennyűnc Dothanba. El méne azért Ioſeph az ő Bátyai után, és meg találá őket Dothanban.

e: Iósephben halálara tanaczkoznac az ő Bátyai.

18 Kic mikor láttác[e] vólna őtet táuól, minec előtte közelb ment vólna hozzáioc. El végezéc hogy őtet meg ölnéc.

19 Mert ezt mondottac vala egy máſnac: Im hól iő amaz álom látó.

f: Az ember ha el fedezi ember előtt az ő bűnéit. az Isten előtt el nem fedezheti.

20 Ier öllyűc meg[f] annac okaért őtet, és veſsűc egy ó kútba, és azt mondgyuc hogy az gonoſi fene vad őtte meg őtet, és meg láttyűc mit haſinált az ő álma.

g: Ruben iókarattal vagyon az Iósephhöz.

21 Mellyet mikor za[g] Ruben hallot vólna: Igyekezéc azon hogy őtet meg mentené azoknac kezekből. Es monda: Ne öllyűc meg őtet.

22 Es ezt mondgya vala Ruben: Ne ontſátoc ki az ő vérét, hanem veſſe-

veſſétec ŏtet az ô kútba melly itt az púztában vagyon, de meg ne ŏllyétec. Ezt pedig azért mondgya vala hogy ŏtet azoknac kezekbŏl meg ſiabadítaná, és ŏtet meg adná az Attyánac.

23 Es mikor iutot vólna Ióſeph az ŏ Báttyáihoz, meg foztác ŏtet az ŏ ruháiától az ſiép tarka ruhától melly rayta vala.

h: Atyafiáknac atyafiac ellen való kegyetlenſégeknec példáia.

24 Es meg ragaduán ŏtet h vetéc egy ô kutba, az az kút pedig ŭres vala, és nem vala vîz benne.

25 Le ŭlénec pedig hogy ennénec, és mikor fel emeltéc vólna az ŏ ſiemeket, látác és imé egy ſereg Iſmaelitac iŏnec vala Giladból, azoknac teuei viſinec vala Aromakat, Reſinat, Myrrhat, kic mennec vala hogy azokat vinnéc Ægytpusba.

i: Akar melly keménycc legyenec az emberec, de végre az ŏ lelkec eſmeretitŏl vádoltatuán meg gondollyac az bŭnnec nagy vóltát.

26 Es monda az Iehuda i az ŏ Attyafiainac: Mi haſinunc léſien benne ha meg ŏlendgyŭc az mi Attyánkfiát és el titkolandgyŭc az ŏ vérét?

27 Ier adgyuc ŏtet ez Iſmaelitaknac, és ne ŏllyŭc meg, mert mi Attyánkfia, mi teſtŭnc. Kinec engedénec az ŏ Attyafiai.

k: Ioſephet pénzen adgyác el az Atyáfiac, melly dolog, példáia az Chriſtuſnac pénzen való el adataſánac.

28 Es mikor az kereskedŏ k Midianitác azon el mennénec, ki vonác Ioſephet az ô kútból, és adác ŏtet azoknac az Iſmaelitáknac húſi ezŭſt pénzen, kic el viuéc Ióſephet Ægyptumba.

29 Mikor pedig az Ruben az ô kúthoz ment vólna, és nem vólna Ióſeph az kútban, meg ſiaggatá az ŏ maga ruháit.

30 Es meg téruén az ŏ Attyafiaihoz, monda: Ninczen az gyermec, és én houá legyec?

31 Vŏuéc añac okaért az Ióſeph ruháiát, és meg ŏlénec egy keczke fiat, és annac véréuel meg feſtéc az ruhát.

32 Es el kŭldéc azt az tarka ruhát, és viuéc az ŏ Attyokhoz, és mondánac: Ezt ez ruhát mi találtuc, eſmerd meg ha az te fiadnac ruháia vagy nem.

33 Ki meg eſmeré azt, és monda: Az én fiamnac ruháia, az gonoſi fene vad ŏtte meg ŏtet, kętſégnélkŭl el ſiaggattatot az Ióſeph.

34 Es meg ſiaggattá l Iácob az ŏ maga ruháit, és gyáſi ruhába ŏltŏzuén ſiratá az ŏ fiat ſoc ideîg.

l: Attyái indulatnac példáia.

35 Fel kelénec pedig az ŏ fiai mindnyaian, és mind az ŏ leáni m hogy vigaztalnác ŏtet, és nem akara meg vigaztáltatni, mert ezt mondgya vala: Siruán mégyec az én fiamhoz az kopórſóba, és ſiratá ŏtet az ŏ Attya.

m: Kép mutatáſnac példáia.

36 Az Midianitac pedig el adác ŏtet Ægyptumban Pharaónac fŏ ſiolgáiánac az Potipharnac, az vitęzlŏ népéknec feiedelménec.

XXXVIII. Réſz.

Iudas az Iácob fia meg házaſodic, léſſnec gyermeki, azoknac ketteit az Iſten meg ŏli. Vétkezic az Iudas az Thamárral az ŏ menyéuel, léſſen attul kęt gyermeke.

1 ES lŏn ackor az idŏbe, hogy az Iehudah el menuén az ŏ Attyafiaitól, térne egy Adullambéli férfiuhoz, kinec neue vala Hira.

2 Es

a: Iudanac házaſſága.

2 Es meg látá ott az a Iehudah egy Canaanbéli férfiunac leányát, kinec neue vala Suah, és azt feleſégül véuén magánac, bę méne hozzáia.

3 Ki fogada az ő méhébe és ſiüle fiat, és neuezé azt Ernec.

4 Es az máſodſioris terében eſuén ſiüle fiat, és neuezé azt Onannac.

5 Az után eſmét (terében eſuén) ſiüle fiat, kit neuezé Seláhnac, és vala Chezibben mikor ő ezt ſiüle.

6 Vön pedig az Iehudah feleſéget az ő elsö fiának az Ernec, kinec neue vala Thamar.

THAMAR.

7 Es mikor az Er az Iehudának elsö fia gonoſi vólna az WRnac ſieme előtt, meg ölé ötet az WR.

8 Ann ac okaért monda Iehudah az Onannac: Eregy bę te az te Báttyádnac feleſégéhöz, és az te Báttyád helyébe vedd feleſégül azt, és az te Báttyádnac tamaſiſi magot.

9 Tudgya vala pegig az Onan hogy nem övé lenne az az mag, annac okaért valamikor az ő feleſégéhöz bę megyen vala, az földre boczátuán, el veſiti vala az magot, hogy az ő Báttyának magot ne támaztaná.

c: Az ember magnac el tékozláſának büntetéſének példáia.

10 Es gonoſságnac tettzéc az WRnac ſiemei előtt az mit ez czelekedic vala, annac okaért meg ölé aztis.

11 Es monda az Iehudah à Thamarnac, az ő Menyének: Maradgy özuegyen addîg az te Attyád házában, mîg az én fiam az Seláh meg neuekedic. Mert így gondolkodic vala: Netalám ezis meg hál, mint az ő Báttyai. El méne azért Thamar, és marada az ő Attya házában.

12 Es mikor ſoc napoc múltanac vólna el, meg hala az Suah az Iehudanac feleſége, és hogy magának vigaztaláſt venne, el méne az ő iuhainac nyirőihöz az ő Bárattyáuál az Adullambéli Hiraual, Thimnatba.

13 Meg mondác pedig Thamarnac illyen módon: Am az te Ipád Thimnatba mégyen az ő iuhainac nîreſére.

14 Az Thamar azért le vetuén az ő özuegyſégének ruháit, bę búrîtá magát fédellel, és magát el titkolá és le üle az kettös út félen, az melly megyen Thimnatba, mert láttya vala hogy meg neuekedet vólna az Selah, és ötet nem adtac vólna annac feleſégül.

15 Látuán pedig azt az Iehudah, alîtá azt tiſitátalan ſiemelynec lenni, miuel hogy bę fedezte vala ortzáiát.

16 Hozza tęre azért ához az útról, és monda: Engedd meg kérlec hogy mennyec bę te hozzád, (mert nem tudgya vala hog az ő Menye vólna:) Es monda (Thamar:) Mit adſi énnékem ha meg engedem hogy velem közösülly?

d: Iúdaſnac nagy ſzeretsége termeſztenec folyáſa ellen az ő menyével vétkezic.

17 Es felele: Küldec néked az én iuhaim közzül egy keczke fiat. Es az monda: Meg engedem az mit akarſi, ha zálagot adſi addîg, mîg azt meg külded.

18 Monda

18 Monda azért az (Iehudah:) Miczoda à zálag mellyet adgyac te néked? Felele az: Az te gyŭrŏd, az te kezkenŏd, és az páltza melly az te kezedben vagyon, oda adá azért néki, és bę méne hozzáia, és (az Thamar) teréhbe eséc ŏ tŏle.

19 Az vtán fel keluén az Thamar el méne, és le yeté az fédelet mellyel magát bę búrîtotta vala, és fel vŏué magára az ŏzuegységnec ruháit.

20 Es meg kŭldé Iehudah az keczke fiat, az ŏ Adullambéli baráttyától, hogy az zálagot meg kérné az aſſioni állattól, és nem találá azt.

21 Es meg kérdé az helynec férfiait, monduán: Hól vagyon amaz tiſitátalan ſiemély, melly az kettŏs vt félen ŭll vala? Es azoc mondánac: Nem vólt it tiſitátalan ſiemely.

22 Meg tére pedig az az Iehudahoz, és monda: Nem találám azt meg. Annac felŏtte à helynec lakóſijs azt mondác: Nem vólt it (vgy mond) tiſitátalan ſiemely.

23 Es monda az [c] Iehudah: Tarcza magánac, hogy valamiképpen meg ne gyálaztaſſunc, imé én meg kŭldŏttem vólt az keczke fiat, te pedig nem találtad meg ŏtet.

24 Es vgy mint három hólnap múluán, meg mondác az Iehudanac, illyen képpen: Az Thamar az te Menyed paráználkodot, és az paráznaſágból teréhbe eſett. Es monda az Iehudah: Vigyetec ki ŏtet és égetteſséc meg.

25 Az pedig mikor [f] ki vitetnéc, kŭlde az ŏ Ipához, ezt izenuén: Attól az férfiutól vagyoc terhes az kié ezec. Es eztis monda: Eſmerd meg kérlec kié ezec, az gyŭrŏ, az kezkenŏ, és à páltza.

26 Meg eſmeré azért az [g] Iehudah, és monda: Igazb én nálamnál, mert nem adám ŏtet az én fiamnac az Seláhnac, de nem eſmeré (Iehudah) tŏbbé azt.

27 Es mikor az Thamar az ſiŭléſre iuta, (imé kettŏs gyermekec valánac az ŏ méhében.)

28 Mikor pedig ſiŭlne, és azoknac eggyic az kezęt ki nyuytotta vólna, az Bába véres fanalat véuén, kŏté azt az kezére annac, monduán: Ez iŏtt ki elŏſier.

29 De mikor az bę vonta vólna az ŏ kezét, az máſic iŏue ki. Es monda (az Bába:) Mimódon találhattál magadnac réſſet az ki iŏuetelre? Es neuezé azt Pereſnec. [h]

30 Es annac vtánna ki iŏué az ŏ Attyafia az kinec kezére veres fanalat kŏttŏttec vala, és neuezé azt Zerahnac.

c: Mikor az Iſten lelke nem vezérli az embert, ſzorgalmatosb az emberec elŏtt való gyalazatrol hogy nem az Iſten hára giara, ha mikor vétkezic.

f: Az paraznaſág mindénkor nagy bŭnnec itéltetet.

g: Meg eſmeri Iudas az ŏ bŭnét, de az ŏ bŭntetéſeröl ſenki nem emlekezic noha az Thamart halálra itéltec vala.

h: Peres annit téſzen, mint ſzakaztas, mert az Peres meg ſzakaztotta vala az annya méhében az ŏ helyét, és vgy iŏtt vala ki az máſic elŏtt.

XXXIX Réſz.

Az Iſten meg áldgya az Potiphart az Iósephert. Az Potiphar feleſége bŭnre ſorgalmaztattya az Iósephet, nem enged az Ioſeph. Vadollya hamiſſan az alſoni allat az Iósephet, az tŏmlŏtzbe veticŏtet, de otris az Ineſt véle vagyon.

1 TOuábba az Iósеph vitetett vala Ægyptumba, és meg vŏtte vala ŏtet az Izmaelitaktól kic ŏtet oda vitéc vala, egy Ægyptumbéli ember Potiphar, Pharaó-

Pharaónac fő ſiolgáia, az vitęzlő
népeknec feiedelme.
2 Es vala az WR Ióſephuel, és ió
ſierenczés vala, és lakic vala az ő
Ægyptumbéli wranac házában.
3 Látá pedig az ő wra hogy az
WR vólna ő véle, és hogy valamit czelekednéc, az WR ſierenczéſſe tenné ő általa.
4 Talála azért Ióſeph keduet
az ő wra előtt, és ſiolgál vala nékie, és az ő házán főue téué, és
mindeneket valamié vala, az ő
birodalmába ada.
5 Es mi ólta fő [a] gonduiſelőué
téué őtet az ő házán, és minden
marháián, az WR meg áldá az
Ægyptumbéli embernec házát
az Ióſephért, és az Wrnac áldáſa
vala minden ioſiágán, mind házában mind az mezőn.
6 Mindeneket azért valamié
vala az Ióſephre biza, és nem vala ſemmire gondgya miképpen
az Ióſephnec, hanem czac az ételre. Az Ióſeph pedig ſiép formáiú és tekintető vala.
7 Ezeknec vtánna pedig, [b] az
ő wranac feleſége, veté ſiemeit
az Ióſephre, és monda: Hály velem.
8 Ki nem akaruán engedni,
monda az ő wra feleſégénec: Imé az én wramnac ſemmi gondgya ninczen azokra mellyec az
ő házában vadnac, hanem mindeneket az mellyec őuei vóltac,
az én kezembe bizott.
9 Ninczen ſenki én [c] nálamnál
nagyob az ő házában, és ſem̃it
én tűlem meg nem tíltot, hanem
czac tégedet, miuel hogy te ő feléſége vagy, Mimódon miuelném azért ez nagy gonoſságot,
vétkezuén az Iſten ellen?
10 Mikor pedig mindennapon
ſiólana az aſiſioni állat az Ióſephnec, es nem engedne nékie hogy
véle hálna, és véle eggyesűlne.
11 Tőrténéc egy napon hogy
az házba menne Ióſeph valami
dolga tenni, és ſenki nem vólna
az házban az ház népe kőzzűl.
12 Meg ragadá (azért) az [d] aſiſioni állat az Ióſephnec ruháiát,
ezt monduán: Hálly én vélem,
és ő ott hagyuán ruháiát az aſiſioni állat kezében, el futa és ki
méne.
13 Es mikor látta vólna az aſiſioni állat hogy az ő ruháiát kezében hadta vólna, és ki futot
vólna.
14 Siólîtá az ház népet, [e] és
monda azoknac illyen módon:
Láſsátoc, Sidó férfiat hozott az
mi házunkba az én wram, hogy
meg ſiégyenîtene minket. Mert
én reám iőue hogy én velem
hálna, és kiáltéc nagy ſióual.
15 Es mikoron az hallotta vólna hogy kiáltottam vólna fel ſióual, az ő ruháiát el hagyá az én
kezembe, és el futuán ki méne.
16 Meg tartá azért az ő ruháiát
magánál mîglen az ő wra haza
iőnne.
17 Kinec illyen ſióckal ſióla,
monduán: El iőue én hozzám
az Sidó ſiólga, az kit nékűnc
hoztál hogy engemet meg ſiégyenîtene.

18 Es

a: Az Iſten iól téſzen az Potiphárral az Ióſephért.

b: Gyakorta veſzedelmes embernec az ſzép ábrazat.

c: Tiztaſágnac és maga meg tartoztatáſnac tűkőre az Ióſeph.

d: Tiztatalan aſzſzoni állatnac példáia.

e: Patuarnac példáia.

18 Es mikor kiáltottam vólna fel ſióual, az ŏ ruháiát it hagyá, és ki futa.

19 Mikor pedig hallotta vólna az ŏ wra, az ŏ feleſégénec beſiédit à mellyeket mondott vala, ezt monduán: Illyen dolgokat czelekedéc én raytam az ſiólga, fel geriede at ŏ haragia.

20 Vŏué azért az Ióſephet az ŏ wra, és veté ŏtet az tŏmlŏtzbe az mellyben az Király foglyai valánac, és ott lŏn az tŏmlŏtzben.

f: Az Iſten az nyomoruſágbanis nem hadgya el az ŏ benne bizókat.

21 Az WR vala pedig[f] az Ióſephuel, és kegyelmeſſen czelekedéc ŏ véle, és az tŏmlŏtz tartó elŏttis kedueſsé téué ŏtet.

22 Es az tŏmlŏtz tartó mind azokat az foglyokat kic az tŏmlŏtzben valánac, bizá az Ióſephre, es valamit ott czelekeſsinec vala, mind ŏ czelekeſsi vala.

23 Es ſemmi gondgya nem vala az tŏmlŏtz tartónac azokra az mellyec birodalmában valánac, miuel hogy az WR vólna az Ióſephuel, és valamit czelekeſsic vala, az WR ſierenczéſſe téſsi vala.

XL. Réſz.

Meg Magyarázza Ióſeph az tŏmlŏtzben az Pohárnaknac és az Sŭtŏnec almokat.

1 TŐrténéc ezeknec vtánna hogy az Ægyptumbéli királynac Pohárnakia, és az Sŭtŏie vétkeznénec az ŏ wroc ellen az Ægyptumbéli király ellen.

2 Meg haragodéc azért az Pharaó mind az kęt fŏ ſiolgájára, tudni illic az fŏ Pohárnakra és fŏ Sŭtŏre.

3 Es vetteté azokat az vitęzlŏ népeknec feiedelmeknec tŏmlŏtzébe, tudni illic az tŏmŏltzbe az mellyben Ióſeph fogua vala.

4 az vitęzlŏ népec feiedelme, fŏué téué azokon Ióſephet, és ſiolgál vala nékiec, és lŏnec fogſágba egy eſitendeîg.

5 Es mind ketten[a] látánac álmot vgyan azon egy éijel, az királynac mind Pohárnakia mind Sŭtŏie, kic az tŏmlŏtzben fogua valánac, melly álom meg ielentené mi kŏuetkeznéc mind az kettŏre.

a: Alomban az Iſten gyakorta meg ielenti az embernec mi kŏuétkezzec ŏ reáia.

6 Méne azért ŏ hozzáioc reggel az Ióſeph, és meg tekinté ŏket, és imé bánkodnac vala.

7 Es meg kerdé az Pharaó fŏ ſiólgait, kic ŏ véle eggyŭt az ŏ Wranac házánál áz tŏmlŏtzbe fogua valánac, ezt monduán: Miért vadtoc moſt illyen ſiomorúac?

8 Kic felelénec néki: Almot láttunc és ninczen ki meg magyarázná azt, Es monda nékiec Ióſeph: Auagy nem Iſteneié az álomnac magyarazáſa? Mondgyátoc meg nékem az álmot.

9 Meg beſiéllé azért az fŏ[b] Pohárnac az ŏ álmát az Ióſephnec, és monda nékie: Almomba látoc vala elŏttem egy ſiŏlŏ Tŏt.

b: Az Pharaó Pohárnakiánac álma.

10 Es az ſiŏlŏ tŏn valánac három veſsiŏ ſiálac, és az meg zŏldelléc, Meg virágozéc, és meg érlelé az ſiŏlŏ feieket.

11 Az Pharaó Pohára pedig va-

la az én kezemben, és én az siölöt siakaztom vala, és az Pharaó Pohárába faczarom vala, és az Pohárt adom vala az Pharaónac.

12 Es monda néki Iósеph: [c]Ez annac az magyarázattya, az három veſſiö ſiál, három nap.

c: Iósеph megmagyarázza az Pohárnac álmát.

13 Harmad nap múlua az Pharaó fel magaztallya az te feiedet, és helyedre állat tégedet, és adod Pharaó kezébe az pohárt, az elöbbi siokás ſierint, mikor ö Pohárnakia valál.

14 De meg emlekezzél én rólam mikor neked iól léſien dolgod, és czelekedgyél kérlec irgalmaſságot én velem hogy én rólam meg emlekezzél az Pharaónac, és engemet ez tömlötzből meg ſiabadîcz.

15 Mert lopua hoztanac el engemet az Sidóc földéről, ittis ſemmi gonoſságot nem czelekedtem, hogy az tömlötzbe vettetec.

d: Az Pharaó Sütőinec álma.

16 Látá pedig az Sütö [d]meſteris hogy iól magyarázta vólna meg az álmot, és monda az Iósephnec: Enis álmomban látoc vala az én feiemen háromfeiér koſárt.

17 Az felsö koſárban pedig valánac az Pharaónac minden fęle ſiült étkei, és az madarac eſſic vala azt az én feiemen való koſárból.

e: Iósеph megmagyarázza az ſütőnec az álmot.

18 Ez feleluén [e]Iósеph, monda: Ez annac az magyarázattya, az három koſár, három nap.

19 Harmad nap múluán az Pharaó meg emlekezic à te feiedről, és tégedet fel akaztat akaztó fára, és az te teſtedet te rólad le eſſic az madarac.

20 Harmad napon azért, [f]melly napon ſiületet vala az Pharaó, lakodalmot ſierzé az ö ſiólgáinac, és meg emlekezéc az fö Pohárnakról és fö Sütöröl az töb ſiólgái között.

f: Regi ſzokás hogy az ember az ö ſzületése napiat meg ünneplette.

21 Es az Pohárnac meſtert helyére állatá az bor töltéſre, és az pohárt Pharaó kezébe adgya vala.

22 De az Sütö meſtert fel akaztatá, az mi képpen néki magyarázta vala az Iósеph.

23 Es nem emlekezéc [g]meg az Pohárnac meſter áz Iósephröl, hanem el feledkezéc ö róla.

g: Hálá adatlanſágnac példáia.

XLI. Réſz.

Az Pharaó király álmot lát kövéſkézsenö bőwſégről és ſükſégről, mellyet az Iósеph meg magyaraz az Pharaónac. Meg ſabádúl azért Iósеph az tömlötzből, és mind az egéß Ægyptus országán feiedelemmé löſſen, meg takaria Iósеph az hęt eſtendőnec bőwſégét, és az ſükſégnec idején ſatarkodic, léßanec kęt fiai Manaſſe és Ephraim.

1 KEet eſitendö múluán az Pharaó láta álmot, mint ha állana egy folyó viz [a]mellett.

a: Pharaónac két álma az következendö bőſégről és ſükſégről.

2 Es imé az folyó vizből iönec vala ki hęt ſiép és köuér ünöc, ſzükſégről. mellyec éſinec vala az moczáros helyen.

3 Eſmét azoc után más hęt ünöc iönec vala ki az folyó vizből, rútac és öſitöuérec, mellyec állanac az ünöc mellett, mellyec az folyó víz partyán állanac vala.

4 Es el nyeléc az rút és öztöuér ünöc az hęt ſiep köuér ünöket, és fel ſerkene az Pharaó.

5 Mikor

5 Mikor el alutt vólna, maſodſioris almot láta, és imé hęt gabona feiec neuekednec vala egy ſiáron, tellyeſec és ſiépec.

6 Es imé neuekednec vala azoc vtán hęt vękony gabona feiec, mellyeket az Nap keleti ſięl el ſiáraztott vala.

7 Es el nyeléc az hęt vękony gabona feiec, az hęt kŏuér és tellyes gabona feieket, és fel ſerkene à Pharaó, és imé az álom elmeiében vala.

8 Regelre keluén pedig meg háborodéc magában, és el kŭlduén, egybe hiuatá Ægyptumnac minden iŏuendŏ mondóit, és minden bŏlczeit, és meg beſiéllé nékiec az ŏ álmát, de nem vala ſenki ki meg magyarázná azokat az Pharaónac.

9 Sióla annac okaért az Pohárnac meſter az Pharaónac illyen módon: Az én bŭnŏmrŏl emlekezem én ez mai napon.

10 Az Pharaó meg haragutt vala az ŏ ſiolgáira, és engemet és az Sŭtŏ meſtert vettetet vala az vitęzec Hadnagyánac tŏmlŏtzébe.

11 Látánc pedig álmot mind egy éijel, én és az: mindenikŭnc az ſierint az mint kŏuetkezet.

12 Es vala velŭnc ott egy iffiu az vitęzec Hadnagyánac ſiolgáia, kinec mikor meg beſiéllettŭc vólna, meg magyaráza mi nékŭnc az mi álmainkat, mindenikŭnknec az ŏ álma ſierint.

13 Es az miképpen meg magyarázá mi nékŭnc, ſiinte azonképpen tŏrténéc dolgunc, engemet helyemre állata, amazt pedig fel akaztatá.

14 [b] El kŭldé azért Pharaó és hiuatá az Ióſephet, és nagy hamarſággal ki hozác ŏtet az tŏmlŏtzbŏl, és meg borotualkozuán el változtatá ruháit, és méne Pharaóhoz.

b: Meg ſzabadul Ióſeph az tŏmlŏtzbŏl.

15 Es monda Pharaó az Ióſephnec: Almot láttam és ninczen ki meg magyarázná azt: En pedig hallottam te felŏled hogy az álmot meg érted, és meg tudod magyarázni.

16 Es felele Ióſeph az Pharaónac: [c] Ninczen erŏmben (az álom magyarázás) hanem az Iſten ielent az Pharaónac meg maradáſára való dolgokat.

c: Alazotoſſágnac példáia.

17 Monda [d] azért Pharaó az Ióſephnec: Almomban látám hogy álloc egy folyó víz mellet.

d: Pharaó beſzélli Ióſepnec az álmokat.

18 Es imé az folyó vízbŏl ki iŏnec vala hęt kŏuér ſiep ŭnŏc, mellyec éſinec vala az moczáros helyen.

19 Imé eſmét azoc vtán más hęt ŭnŏc iŏnec vala ki ŏſiteuérec és felŏtte igen rútac, kikhŏz haſonló rútakat én nem láttam egéſi Ægyptumnac fŏldén.

20 Es el nyeléc az ŏſiteuér rút tehenec, az elŏbbi hęt kŏuér teheneket.

21 Es ióllehet az kŏuér tehenec amazoknac gyomrokban vólnánac, mind az által ingyen nem tettzic vala meg hogy gyomrokban vólnánac,

mert vgyan rútac valának azoc mint ſiinte az előtt. Es fel ſerkenéc.

22 Az után eſmét láttam álmomban, és imé hęt gabona feiec neuekednec vala egy ſiáron, tellyeſec és ſiépec.

23 Imé eſmét azoc után neuekednec vala hęt kiczin gabona feiec, vękonyoc, mellyeket az Nap kelleti ſiél meg ſiáraztot vala.

24 Es el nyeléc az vękony gabona feiec, az hęt gabona feieket. Meg beſiéllém az iőuendő mondóknac, és nem lőn ſenki ő kőzzülőc ki meg magyarázhatná.

25 Es monda Ióſeph Paraónac: Az Pharaó álma mind egy, az mit Iſten akar czelekedni, azt ielentete meg az Pharaónac.

e: Magyarázza Ióſeph az álmok az Pharaónac.

26 e Az hęt ſiép ũnőc, hęt eſitendő, haſonlatos képpen az hęt ſiép gabona fő hęt eſitendő, az álom mind egy.

27 Az hęt őſiteuér és rút ũnőc pedig mellyec azoc után iőttec ki, azokis hęt eſitendőc, és az vękony hęt gabona feiec mellyeket meg ſiáraztot vólt az Nap keleti ſięl, haſonlatos képpen léſien az ęhſégnec hęt eſitendeie.

28 Es az mit mondéc Pharaónac, hogy az mint Iſten akar czelekedni, meg ielentette az Pharaónac.

29 Imé hęt eſitendőc iőnec, mellyekben egéſi Ægyptusban nagy bőwſég léſien.

30 Azoknac után kőuetkeznec hęt eſitendőc mellyekben léſien ęhſég, annîra hogy el feledkeznec az nagy bőwſég ről melly vólt Ægyptumnac földén, és meg eméſiti az ęhſég az földet.

31 Es nem tettzic meg az előbbi bőwſég az ęhſégnec miatta melly az után léſien, mert nagy léſien.

32 Hogy pedig kętſier láttaPharaó az álmot, azt ielenti hogy Iſtennél el végezett dolog ez, és ſiet az Iſten azt végh̃z vinni.

f: Az Ióſeph tanaczót ád az Pharaónac.

33 f Moſtan annac okaért rendellyen az Pharaó bőlts és eſies férfiat, kit az Ægyptumnac földén gond viſelőué tégyen.

34 Rendellyen az Pharaó tiſztartotak az orſiágon, és az Ægyptuſnac lakoſitól vegye az gabonának ötödét az hęt bőw eſitendőkben. g

g. Ióſeph tanaczából az gabonanác ötödét veſsic az pőſégnec ideién.

35 Es az kőuetkezendő bőw eſitendőknec minden terméſét takariác meg, és az gabonát takariác az Pharaó birodalma alá, és az éléſt tareſác az Pharaónac minden városiban.

36 Es légyen az az éles ez tartomáñnac táplálására az hęt eſitendei ęhſégnec ideién, mellyec kőuetkeznec az Ægyptum földén, hogy el ne veſiſien ez föld annac az ęhſégnec miatta.

37 Es tettzéc ez beſiéd az Pharaónac és az ő ſiólgainac.

38 Monda azért az Pharaó az ő ſiólgainac: Auagy találhatnánké ehh̃z haſonló férfiat, kiben az Iſtennec Lelke vólna?

39 Es Monda Pharaó az Ióſephnec: Miuel hogy mind ezeket az

Iſten

Iſten te néked ielentette meg, ninczen te hozzád haſonló eſies bölcz.

40 [h] Te légy az én házamon fö gonduiſelö, és minden én népem az te beſiéded ſierint iárion, czac az egy királi ſięckel haladlac meg tégedet.

h: Az Iſten meg ſzabadittya az foglyot és az ſzegént az pad alól az wrac közzé ültetí, Pſal: 140. & 113.

41 Monda annac vtánna Pharaó az Ióſephnec: Imé mind az egéſi Ægyptumnac földén feiedelemmé töttelec.

42 Es ki véuén Paraó az ö gyüröiét az ö vijából adá azt Ióſephnec vijába, és fel öltözteté ötet Bibor ruhákba, és arany lántzot veté az ö nyakába.

43 Es ültete ötet az ö máſodic ſiekerébe. Ezt kiáltyác vala pedig ö elötte: Abrech? az az, iffiu (vagy) gyenge Atya. [i] Es feiedelemmé téué ötet mind az egéſi Ægyptumnac földén.

i: Nemellyec azt mongyac hogy az Abrech annit te ſzen, mint bayts térdet. Vagy királynac Attya.

44 Es monda Pharaó az Ióſephnec: En vagyoc az Pharao, mind az által az te akaratod nélkül ſenki ſem kezét ſem lábát fel nem emeli [k] egéſi Ægyptumnac földén.

k: Az az, ſemmit ſenki nem ezelekeſzic.

45 Es neuezé Pharaó Ióſephet [l] Saphenat Paneahnac, és adá néki feleſégül Aſenathot, az Potiphárnac On neuö vároſnac feiedelménee leányát: Es ki méne Ióſeph Ægyptuſnac földére.

l: Az az, Tit koknac magyarazóiánac.

46 (Ióſeph pedig harmintz eſitendös vala, mikor állana az Æptumbéli Pharaó királynac elötte.) Ki méne azért Ióſeph Pharaó elöl, es által méne egéſi Egyptumnac földén.

47 Es teremte az föld az hęt böw eſitendöben gabonát nagy böwſéggel.

48 [m] Es meg gyüyté az hęt eſitendönec minden eléſét melly vala Ægyptuſnac földén, és helyhezteté az éléſt az váraſokba, minden mezönec terméſét takará az városba, az melly körül az mezö vala.

m: Szorgalma toſſágna ſerenſegnec és ió gond viſéléſnec példáia az Ioſedh.

49 Es takará Ióſeph felötte ſoc gabonát mint az tengernec föuénye, annîra hogy meg nem ſiámláltathatnéc, miuel hogy ſiáma nem vala.

50 Az Ióſephnec pedig lönec kęt fiai minec elötte el iöne az ęhſégnec eſitendeie, mellyeket ſiüle néki, Aſenath az On neuö vároſnac feiedelménec az Potiphárnac leánya.

51 Es neuezé Ióſeph az ö elſö ſiülettét Manaſſehnac, [n] mert (vgy mond) el feleytette én velem Iſten minden nyomorúſágomat, és az én Atyamnac háza népét.

n: Manaſſe, az az, ki el feley téſt hoz.

52 Az máſodikat pedig neuezé Epraimnac. [o] Miuel hogy vgy mond, meg ſiaporîtot Iſten engemet az én nyomorúſágomnac földében.

o: Ephraim, az az, ſzaporodás.

53 El telénec annac okaért à böſégnec hęt eſitendei, melly böwſég vala Ægyptumnac földén.

54 Es el kezdénec közelgetni az ęhſégnec hęt eſitendei, mint meg mondotta vala Ióſeph, es vala ęhſég minden tartomanyókban. De egéſi Egyptum orſiágában elég kenyér vala.

55 Végezetre meg ẏhezék egéſi Ægyptum földeis, és kiált vala az nép Pharaóra az kenyérért. Monda pedig Pharaó az Ægyptumbélieknec: Mennyetec Iósephhöz, és az mit mond, azt miuellyétec.

56 Es nagy ẏhſég vala mind az egéſi földön. P Meg nyita azért Iósęph mind az gabonás házákat mellyekben az gabona vala, és arullya vala az Ægyptumbélieknec, mert meg neuekedet vala az ẏhſég Ægyptum földében.

P: Iósef ielentec példáia az Iósęph, ki az böſzęgben az gabonátmegtakarta, és az ſzükſęgben az kęſſęgęt tapaſztalya.

57 És az földnec minden lakoſi mennec vala Ægyptumba hogy gabonát vennénec Iósephtól, mert mind az egéſi földön nagy ẏhſég vala.

XLII. Réſz.

Iácob el küldi az ö fiait gabonáért Ægyptumba. El mennec azoc, meg eſmeri ökęt Iósęph, de magát nem iełenti, vádollya azokat hogy kémec vólnának, és nem akar nékiec külömben hinni, hanem ha az Beniamint oda vinnéc, és addig az eggyiket zalagba ott hadgyác, Simeont, Mindenikneć pénzét az ö ſakkokba éteti. Haza mennec, meg beſéllic ez dolgot Iácobnac, meg találliác az pénzt, meg remülnec, és nem akaria Iácob vélec az Beniamint el boczátani.

1 LAtuán pedig Iácob hogy Ægyptumban gabona vólna, monda az ö fiainac: Mit néztec egy máſra?

2 Imé hallom hogy Egyptumban gabona vagyon. Mennyetec oda és vegyetec mi nékünc onnét, gabonat, hogy éllyünc és ne hallyunc meg.

3 El ménénec annac okaért az Iósephnec tíz báttyai hogy vennénec gabonát Ægyptumban.

4 De az Beniamint, Iósephnec öczét nem boczátá el Iácob az ö báttyaiual, Mert ezt monda: Netalám meg hal az ẏton.

5 El ménénec azért az Izrael fiai, hogy vennénec gabonát azockal egybe az kic oda mennec vala, mert az Chanaan földén ẏhſég vala.

6 Az Iósęph vala pedig annac az tartománnac wra, és ö adgya vala az gabonát az tartománnac minden népénec. El iutánac azért Iósephnec báttyai, és artzal ö elötte földre le búrúlánac.

7 Es látá Iósęph az ö báttyait, és meg eſmére öket, de idegennec mutatuán magát ö nékiec, kemény beſiédeckel ſióla nékiec. Es monda: Honnét iöttetec? Felelénec: Chanaan földéröl iöttünc gabona venni.

8 Meg eſmeré pedig Iósęph az ö báttyait, de amazoc nem eſmeréc meg öttet.

9 Azért meg emlekezéc Iósęph az ö álmairól mellyeket azoc felöl álmodot vala. Es monda nekiec: Kémec vadtoc ti, kic azért iöttetec hogy ez tartománnac erötlen réſiét meg láſſátoc.

a: Iósęph vadollya az ö báttyait.

10 Kic felelénec nékie: Nem vagyunc Wram kémec, hanem az te ſiólgaid iöttenec gabona venni.

11 Mi mindnyáián egy ember gyermeki vagyunc, Igaz emberec vagyunc, nem kémec az te ſiólgaid.

12 Kiknec eſmét monda: Nem

vgy vagyon, hanem azért iötettec hogy az földnec erötlenségét meg lássátoc.

13 Amazoc mondánac: Mi te ſiólgaid tizenketten mind atyafiac vagyunc, egy embernec fiai, Chanaannac földében, és imé az kiſſebikünc az Attyáual vagyon, eggyikünc pedig ninczen vgyan.

14 Az Ióſeph pedig monda nékiec: Ez az, az mit mondéc néktec, hogy kémec vadtoc.

15 Ez légyen az bizońſág. Vgy éllyen Pharaó hogy ki nem mentec addîg, b mîg ide nem hozzatoc az ti kiſſebbic atyátoc fiát.

b: Hogy az Ióſeph eskeſſic az Pharaó életére, abból meg tettzic hogy valameniére meg hanyatlot vólt az ő atyától tanúlt tudomanban

16 Küldgyetec el ti közzülletec eggyet, hogy hozza ide az ti atyátoc fiát, ti addîg legyetec fogua, és láttáſſéc meg az ti beſiédeteknec igaſſága, hogy ha pedig nem: vgy éllyen az Pharaó hogy kémec vadtoc.

17 Annac okaért fogſágba veté öket harmad napîg.

18 Monda pedig ő nékiec az Ióſeph harmad napon: Ezt miuellyetec, hogy éllyetec. Az Iſtent énis félem.

c: Az Iſteni félelem meg tartoztattya az embert az gonoſſágtul.

19 Ha igazac vadtoc, eggyitec atyátoc fia maradgyon az fogſágban, ti pedig mennyetec el, vigyetec gabonát az ti házatoc népénec ęhſégénec el táuoztátáſára.

20 Az ti kiſſebbic atyátoc fiát pedig hozzátoc én hozzám, és igaz léſien az ti beſiédetec, és nem haltoc meg, àckepen czelékedénec azért.

21 Es mondanac vala egy máſnac: Bizony vétkeztünc az mi atyánkfia ellen, d mert látóc az ő lelkénec keſerüſégét mikor mi nékünc könyörgene, és nem halgatóc meg ötet, azért köuetkezet mi reánc ez nyaualya.

d: Gonoſz lelki eſmeretnec példáia.

22 Felele pedig Ruben nékiec, monduan: Auagy nem mondom valaé néktec, hogy ne vétkezzetec az gyermec ellen; es nem fogadátoc? Imé az ő vérét moſt kereſic raytunc.

23 De azoc nem tudgyac vala hogy értené Ióſeph, mert Tolmácz által ſiólnac vala.

24 Es el fordúluán ő tülöc ſira: Az vtán eſmét hozzáioc fordúluán ſióla ő nékiec, és meg tartoztatá ő közzülöc Simeont, és meg kötöztete azt ő elöttec.

25 Meg paranczolá pedig Ióſeph hogy meg töltenéc azoknac edényeket gabonáual, és meg adnác azoknac pénzeket mindennec az ő ſákiában, és adnánac nékiec éléſt az vtra, Igy czelekedéc azért ő vélec.

26 Es fel vetuén gabonáiokat az ő ſiamárokra, el ménénec onnét.

27 Es meg óldá eggyic az ő ſákiát hogy az ő ſiamáránac adna abrakot az ſiálláſon, és meg látá az ő pénzét, melly vala az ő ſákiánac ſiáiában.

28 Es monda az ő attyafiainac: Meg adtác nékem az én pénzemet, és imé az én ſákomba vagyon

gyon. Meg remülénec annac okaért, és el álmélkoduán mondá nac egymáſnac: Miczoda ez az mit Iſten czelekedet mi velünc?

29 Az után mikor iutottác vólna az ő atyokhoz Iácobhoz Chanaannac földére, meg béſiéllénec mindeneket nékie az minęmő dolgoc ő raytoc eſtenec vólna, ezt monduán.

30 Annac az tartomáñnac wra, nagy kemény beſiédeckel ſióla mi nékünc, és minket fogſágba vetet vala, mint ha annac az földnec kémei vólnánc.

31 Es mondánc néki: Igaz emberec vagyunc, ſoha nem vóltunc mi kémec.

32 Tizeketten vagyunc atyafiac, egy Atyánac fiai, az éggyikünc vgyan ninczen, az kiſſebikünc pedig az mi Atyánckal vagyon Chanaan földében.

33 Es monda mi nékünc az az férfiu à földnec wra. Ezen eſmerem meg hogy igazac vadtoc, éggyitec atty átokfiát hadgyátoc itt, és az ti házátoc népének ęhſégének el táuoztatáſára vigyetec gabonát és mennyetec el.

34 Es hozzátoc én hozzám az ti kiſſebic atty átokfiát, hogy meg tudhaſſam hogy nem vadtoc kémec, hanem igaz emberec, az után az ti atty átokfiát meg adom néktec, és ez orſiágban kereskedhettee.

35 Es mikor az ő ſákiokat meg üreſsitenéc, imé mindeniknec czomó pénze az ő ſákiában vala. Látuán pedig ők és az ő Attyoc az ő pénzeknec czomóiát, meg félemlénec.

36 Es monda nékiec az ő Attyoc Iácob: Engemet meg ſoztottatoc (az én magzatimtól) az Ióſeph ninczen, az Simeonis ninczen, az Beniamintis el viſiitec, mind ezec meg eméſitenec engemet.

37 Monda azért Ruben az ő Attyának illyen ſióckal: Az én kęt fiaimat meg öllyed, ha azt meg nem hozom te néked, add kezembe azt énnékem, és én meg hozom ötet te néked.

23 Es monda: Nem megyen oda az én fiam ti veletec, mert az ő báttya meg hólt, és ő maga maradot, ha történnec néki halála az úton az mellyen el mentec, az én vénſégemet nagy keſerüſséggel botſatnátoc az koporſóba.

XLIII. Réſz.

El mennec eſmét az Iácob fiai Ægyptumba, viſnec aiándokoc Iósephnec, és ő előtte az földre le borúlnac. Az Simeont ki hozzác ő hozzáioc. Meg vendegli az Ióſeph az ő atyafiait.

1 AZ ęhſég pedig el hatalmazot vala abban az tartomáñban.

2 Mikor azért meg ötték vólna az gabonát, mellyet hoztanac vala Ægyptusból, Monda ő nékiec az ő Attyoc: Mennyetec el eſmét ſierezzetec mi nékünc egy keués éléſt.

3 Es monda nékie az Iudas illyen ſióckal: Nagy erős éskövéſſel meg mondá mi nékünc az az férfiu, Nem látt yátoc (vgy mond

mond) az én ortzámat, hanem ha az ti atyátokfia veletec léſien.

4 Ha azért el boczátod az mi atyánkfiát mi velünc, el mégyünc és véſiünc néked éléſt.

5 Hogy ha el nem boczátod, nem mégyünc, mert az az férfiu meg mondá minékünc, nem láttyátoc az én ortzámat, hanem ha az ti atyátokfia veletec léſien.

6 Es monda az Izrael: Miért czelekedtétec illyen gonoſiúl én velem, hogy meg mondottátoc annac az férfiunac, hogy néktec męg atyátokfia vólna?

7 Felelénec azoc: Nagy ſiorgalmatoſsággal tudakozot az az férfiu mi felölünc, és az mi nemzetſégünc felöl, ezt monduán, Eelé męg az ti Atyátoc; Vgyoné töb atyátokfia? Es ez beſiédec ſierint feleltünc néki, Mimódon tudhattuc vólna meg, hogy azt mondgya mi nékünc, hozzátoc ide az ti atyátokfiát?

8 Es monda Iudas Izraelnec, az ö Attyanac: Boczáſd el azt az gyermeket én velem, az vtán fel kelünc és el mégyunc, hogy éllyünc és ne hallyunc meg mind mi, mind te, és à mi gyermekinc.

9 En kezes léſiec érötte, az én kezemtöl várd elö. Ha meg nem hozom ötet te hozzád, és ötet te elödbe nem állatom, mind éltîg bünös legyec te elötted.

10 Bizony ha nem kéſtünc vólna, ez ideîg kętſieris meg iöhettünc vólna.

11 Es monda nékiec Izrael az ö Attyoc: Ha vgy kell lenni, ám bátor légyen vgy, vegyetec az földnec válogatot gyümölczében az ti edényetekben, és vigyetec aiándokot annac az férfiunac, egy keués Balſamomot, egy keués Mézet, Aromákat, Mirrhát, Diót, Mondolát.

12 Más pénztis vigyetec veletec, az melly pénzt meg hoztatoc à ti ſákotoknac ſiáiában aztis vigyetec meg, talám valami vétekböl eſett, (hogy azt meg hoztátoc.)

13 Az ti atyátokfiátis vegyetec fel, és fel keluén mennyetec el eſmét àhoz az emberhöz.

14 [a] Az Mindenható Iſten pedig engedgye hogy keduet talállyatoc annál az embernél, és boczáſſa viſiſſa ti veletec az máſic atyátokfiat, eztis ez Beniamint. En pedig ha meg foztatom (az én gyermekimtöl) legyec meg foztatot.[b]

15 Annac okaért minec vtánna azoc az férfiac vöttéc vólna az aiándokokat, és kęt annî pénzt az ö kezekbe, és az Beniamint, fel keluén el ménénec Ægyptumba, és állánac Ióſeph eleibe.

16 Minec vtánna pedig látta vólna Ióſeph ö vélec az Beniamint, monda az ö házánac gond viſelöiénec, vîdd bę amaz embereket az házba, és öleſs ételre való állatokat, és keſſîcz lakodalmot, mert én velem ebéllenec ez emberec ma dęlbe.

17 Es àcképpen czelekedéc az, à mint Ióſeph parãczolta vala, bę vi ué az embereket a Ióſeph házába.

18 Es meg félemlénec azoc az férfiac

a. Iácob az Iſtennec kőnyörög, mikor az ő fiait el boczáttya, hogy az Iſten haytſa meg az Ægyptumbeli wrnac ſgiuét ő hozzáióc.

b: Az az, Legyen vgy mint az Iſten akarta.

férfiac minec vtánna bę vittéc vólna ŏket az Iósęph házába, és mondánac: Az pénzért hozattattunc ide bę, melly elŏsier az mi sákainkba tétetet vólt, hogy ez ockal patuart találłyon hozzánc, reánc támadgyon, és minket rabocká tegyen, és az mi siamárinkat.

19 Es menénec az Iósephnec házánac gondgya viselŏiéhŏz, és siolánac ŏ néki az háznac aytaia elŏtt.

20 Es mondánac: Kérŭnc sieretŏ wram, halgasd meg az mi besiédŭnket, Ennec elŏtteis eliŏttŭnc vala gabona venni.

21 Mikor pedig az siálláfra iutottunc vólna, es az mi sákainkat meg óldoztuc vólna, imé mindenikŭnknec pénze az ŏ sákiánac siáiában vala éppen, és meg hoztuc azt esmét mi velŭnc.

22 Annac felŏtte más pénztis hoztunc velŭnc hogy gabonát vegyŭnc, nem tudgyuc kiczoda tŏtte az mi pénzŭnket az mi sákainba.

23 Es felele: Nem léssen semmi nyaualyátoc, ne féllyetec, az ti Istentec és az ti Atyátoknac Istene adta néktec az pénzt az ti sáktokba, az ti pénzetec az én kezemhŏz iŏtt, és ki hozá ŏ hozzáioc Simeont.

24 Bę viué azert az az férfiu azokat az embereket az Iósęph házába, és ada nékiec vizet és meg mosác az ŏ lábokat, abrakotis ada az ŏ siamároknac.

25 Es el kesitéc az ŏ aiándokokat addig mig Iósęph bę iŏne dęlbe, mert meg értettéc vala hogy ŏ véle ennénec ebéden.

26 Haza iŏue azért Iósęph, és bę viuéc az ŏ házába az ŏ aiándokokat, és meg haylánac ŏ elŏtte siinte az földig.

27 Es meg kérduén ŏket az ŏ egességec felŏl, monda: Egességben vagyoné az ti vén Attyátoc az ki felŏl énnékem sióltatoc, és élé męg?

28 Kic felelénec: Egességben vagyon az te siolgád az mi Atyánc, és męg él. Es meg haióluán ŏ elŏtte tiztelic vala ŏtet.

29 Es fel emeluén az ŏ siemeit látá az Beniamint az ŏ attyafiát, az ŏ Annyánac fiát, és monda: Ezé az ti kissebic atyátokfia az ki felŏl nékem sióltatoc vala? Es eztis monda: Az Isten légyen kegyelmes te néked sieretŏ fiam.

30 Ackor sieté Iósęph, (mert meg indúlt vala az ŏ siiuc az ŏ ŏczéhŏz) és keres vala helyet holot sirná, bę méne azért az ŏ ágyas házába, és ott sira. *c Atyafiai indúlatnac példáia.*

31 Az után meg mosuán az ŏ ortzáiát, esmét ki méne és meg tartoztatá magát, s monda: Hozzátoc el az étket.

32 Es el hozác néki kŭlŏn, azoknakis kŭlŏn, és az Ægyptumbélieknekis kic véle sioktac vala enni, kŭlŏn, Mert nem élsnec az Ægyptumbéliec éggyŭtt az Sidóckal, mert az vtálatos az Ægyptumbéliec elŏtt.

33 Le ŭlénec anac okaért ŏ elŏtte, az elsŏ siŭlŏtt, az ŏ elsŏ siŭletése sierint,

ſierint, és az kiſſeb az ő ideie ſierint, és ő magokban ezen álmélkodnac vala.

34 Es ő maga elől (Iósèph) az ő étkéből ád vala azoknac réſit. De az Beniaminnac, az többi réſiénél, ötſierte többet ád vala, és iól lakuán ő véle, meg réſiegedénec.

XLIIII. Réſz.

El boczáttuán Iósèph az ő bátyáit, az Beniamin ſúltiába téteti az ő iuó pohárát. Vitſſa hozattya őket az vtról. Vadollya őket, meg akaria rattoztatni az Beniamint, ludas pedig arra kőtelezi magát hogy az Beniamin helyébe ő ſolgáia léſen.

1 AZ vtán parantſola Iósèph az ő házának gondgya viſelőiének, monduan: Tőlcz meg ez embereknec ſákiokat gabonáual az menit el vihetnec, és mindeniknec pénzét tegyed az ő ſákia ſiáiába.

2 Amaz én ezűſt pohároma pedig tegyed az kiſſebic ſákiába mind az ő gabonáiának árráual egybe. Es czelekedéc az, az Iósephnec paranczolattya ſierint.

3 Es reggel mihelt meg virrada, el boczattatának azoc az férfiac, az ő ſiamárockal egybe.

4 Mikor pedig ki mentec vólna az Városbol, és még nem meſſiſie vólnának, monda Iósèph az ő házának gondgya viſelőinec: Kely fel, menny vtánnoc amaz férfiaknac, mikor pedig el érended őket, ezt mondgyad nékiec: Miért hogy az ió helyébe gonoſiſial fizettetec?

5 Auagy nem azé az pohár mellyből az én wram iſsic? [a] Ebből meg eſmerheti minęmő emrec legyetec, gonoſiúl czelekedtetec, az mit czelekedtetec.

6 Mikor azért el érte vólna ő ket, àcképpen ſióla ő nékiec.

7 Kic felelénec néki: Miért ſiól az én wram illyen dolgokat? Táuól légyen az te ſilógaidtól, hogy illyen dolgot czelekednének.

8 Imé az pénzt az mellyet találtunc az mi ſákunkban, meg hoztuc te néked Chanaan földéből, Mimódon loptunc vólna azért az te wrad házából ezűſtöt vagy aranyat?

9 Valakinél meg találtatic az te ſiólgaid közzül, meg hallyon, annac felőtte mijs ſiólgai léſiünc az te wradnac.

10 Es monda: Az miképpen mondottátoc bátor úgy légyen, valakinél meg találtatic, légyen nékem ſiolgám, ti pedig legyetec ártatlanoc.

11 Sietuén annac okaért le rakác az ő ſákiokat az földre, és mindnyáián éggyenként meg óldác az ő ſákiokat.

12 Es meg kereſé az nagyobiktól fogua, mind az kiſſebikíg, és meg találác az pohárt az Beniamin ſákiában.

13 Azoc pedig ruháiokat meg haſogatuán, meg terhelée mindnyáián ſiamárokat, és meg térénec az városba.

14 Iuta azért Iudah, és az ő attyafiai, Iósèph házához, (ki még az helyről el nem ment vala) és ő előtte artzúl az földre le búrúlának. [b]

15 Es móda nékiec Iósèph: Mi do log

a: Nemellyec igy fordittyac: Az olly pohar, mellyáltal az en wram idŏuendŏ ſzokot mondani. De azt meg hamiſittya Tremellius.

b: Az Iósephnec álma ſierint az ő bátyai le búrúlnac ő előtte.

log ez az mit czelekedtetec? Auagy nem tudgyátoké hogy ez illyen ember mint én vagyoc, bizonyos képpen meg tudhattya az mit meg kell tudni?

16 Es monda Iudah: Mit mondhatunc az én wramnac? Mit ſiólyunc és miuel igazîczűc magunkat? Az Iſten módot talált az te ſiólgaidnac bűnöknec bűntetéſében: Imé mi az én wram ſiólgai vagyunc, mind mi, mind az, az kinec kezében à pohár találtatot.

17 Ki felele: Táuól légyen én tűlem hogy azt czelekedgyem, hanem az kinec kezében találtatot az pohár à légyen én ſiolgám, Ti pedig békeſéggel mennyetec el az ti Atyátokhoz.

18 Es az Iudah ő hozzá iárúla, és monda: Sieretö wram, légyen ſiabad énnékem te ſiólgádnac, hogy ſiólyac az én vramnac: Ne geriedgyen fel az te haragod à te ſiólgád ellen, Mert te haſonlatos vagy Pharaóhoz (méltoſággal.)

19 Az én wram kérdette vala az ő ſiólgait, illyen módon: Vagyoné néktec Atyátoc, vagy atyátokfia?

20 Ackor mi azt felelöc az én Wramnac: Vagyon nékűnc egy vén Atyánc, és egy gyermec, ki az ő vénſégében lett, kinec bátya meg hólt, és czac az egy maradot az ő Annyának, kit az ő Attya felötte igen ſieret.

21 Es azt mondád à te ſiólgáidnac: Hozzátoc én hozzám azt, hogy láſſam az én ſiemeimmel.

22 Mi pedig azt mondóc az én wramnac: Nem táuozhatic el az gyermec az ő Attyától, mert ha el táuozic az ő Attyától, meg hal (az Attya.)

23 Es ezt mondad à te ſiólgáidnac: Ha az ti kiſſebic atyátokfia el nem iö ti veletec, ne laſſátoc az én ortzámat.

24 Mikor annac okaért az te ſiólgádhoz à mi Atyánkhoz mentűnc volna, és az én wramnac beſiédit meg beſiéllettűc vólna.

25 Monda ackor az mi Attyanc: Mennyetec el viſſontag, és vegyetec nékűnc egy keués gabonát.

26 Mi azt felelöc: Nem mehetűnc. Hogy ha pedig az mi kiſſebic atyánkfia mi velünc léſien, el megyűnc, mert amaz embernec ortzáiát nem láthatnóc, ha az mi kiſſebic atyánkfia mi velűnc nem lenne.

27 Es monda az te ſiolgád, az én Atyám, mi nékűnc: Ti tudgyátoc hogy az én feleſégem nékem czac két fiat ſiült.

28 Az elsö minec vtánna én tőlem el méne, az ki felöl azt mondom vala, hogy bizony az vadac ſiaggattac el, azt nem láttam attól fogua.

29 Hogy ha eztis el viſiitec én elölem, és valami módon meg haland: Az én vénſégemet nagy keſerűſéggel iutattyátoc áz koporſóba.

30 Ha annac okaért menendec à te ſiolgádhoz az én Atyámhoz, és az gyermec nem leiend mi velünc (miuel hogy felötte igen ſiereti.)

31 Minec

31 Minec vtánna meg láttya hogy az gyermec ninczen mi velünc, meg hal, és az te ſiólgaid, az te ſiolgádnac az mi Attyánknac vénſégét, nagy keſerüſéggel iutattyác az koporſóra.

32 Hanem, miuel hogy az te ſiolgád az gyermekért az ő Attyánál kezes lett, illyen képpen: Ha ötet meg nem hozom te hozzád, az én Atyám elött bünös legyec tellyes életemben.

33 Maradgyon it azért az gyermec helyébe az te ſiólgád, hogy légyen ſiolgáia az én wramnac, és az gyermec mennyen el az ő báttyaiual.

34 Mert mimódon mennéc az én Atyámhoz, ha az gyermec én velem nem lenne? Hanem ha az én Atyámnac nyomorúſágát akarnám látni, az melly reá köuetkeznéc.

XLV. Réſz.

Az Ióſeph meg eſmerteti magát az ő attyafiaiual, és gabonáual őket meg terheluén és meg aiandekozuán mind azokát, el küldi őket hogy az Attyát minden házá népéuel egybe bę vinnéc Ægyptumba, hogy az ſükſégnec idei én meg ne halnánac ęhuel, aiandokot küld az Attyánakis.

1 NEm tartoztathatá Ióſeph touáb ő magát. Mikor azért ſokan állanánac ő elötte, kiálta hogy minden ember ki menne, és nem marada ſenki ő véle otben, mikor magát meg eſmerteté az ő attyafiaiual.

2 Annac vtánna fel ſióual ſira, annîra hogy meg hallanác az Æptumbéliec, és meg hallaná Pharaó háza népeis.

3 Es monda Ióſeph az ő attyafiainac: En vagyoc az Ióſeph, [a] ęlé męg az én Attyám? Es nem felelheténec az ő attyafiai ő nékie, mert el röttentec vala ő elötte.

a: Meg ielenti magát Ióſeph az ő attyafiainac.

4 Monda azért Ióſeph az ő attyafiainac: lőijetec ide közelb én hozzám kérlec, kic közelb ménénec. Es monda: En vagyoc az ti atyátokfia Ióſeph, kit el adtatoc vala ti pénzen Ægyptusba.

5 Moſtan annac okaért ne bankodgyatoc, és azon ne ſiomorkodgyatoc hogy engemet ide adtatoc, mert az ti meg maradáſtokért küldet el Iſten engemet ti elöttetec.

6 Mert immár az ęhſégnec ez földén kęt eſitendeie múlt el, de męg öt eſitendő vagyon, mellyben ſem ſiántás, ſem aratás nem léſien.

7 Iſten küldett el engemet [b] ti elöttetec, hogy én általam meg maradhatnátoc az földen, és meg tartanám az ti életeteket, czudálatos ſiabadîtáſſal.

b: Iſtennec gond viſeleſe ből lett hogy Ióſeph az ő attyafiaitól el adattatot, hogy azok az nagy ſzükſégben el táplálta inánac az Ióſephtől.

8 Annac okaért nem ti küldettetec engemet ide, hanem az Iſten, ki engemet Pharaónac Attyáuá tett, és minden háza népénec wráuá, és egéſi Egyptumnac orſiágán, wrrá.

9 Sietuén mennyetec el az én Atyámhoz, és eſit mondgyatoc néki: Ezt mondgya az te fiad Ióſeph, Az Iſten engemet egéſi Ægyptumnac wráuá tett, iöy én hozzám, ne kéſſél.

10 Es az Goſen földén [c] lakozol,

c: Az Goſen földe az Egyptum orſiágban, ſzép ſiros mező föld vólt, mel'nél iob nem vólt ott barom tartáſra.

és én hozzám közel léſſi, mind te, mind fiaid, és az te fiaidnac fiai, az te iuhaid, barmaid, és valami ioſiágod vagyon.

11 És táplállac ott tégedet, (mert az drágaſágnac ött eſitendeie vagyon még hátra) hogy meg ne haly ęhuel te, az te házad népe, és valamîd vagyon.

12 És imé az ti ſiemeitec látják, tyác, d és az én atyámfiának az Beniaminnac ſiemei, hogy az én ſáiám ſiól ti néktec.

d: Az az, Nem hallott, hanem latott dolgot mondhattoc, és hallyatoc hogy veletec Iózéful ſzóloc az ti neueteken.

13 Beſiéllyétec meg azért az én Atyámnac minden én diczőſégemet melly vagyon Ægyptumban, és valamit láttatoc. Sieſſétec azért és hozzátoc ide az én Atyámat.

14 És az ő öczenec à Beniaminnac nyakára eſéc és ſira, e az Beniaminis ſira az Iózéph nyakán.

e: Atyafiiſſeretettec ſzép példáia.

15 És meg czókola mind az ő attyafiait és ſira ő raytoc, az vtán (bátorſággal) ſiólának beſiéllénec az ő attyafiai ő véle.

16 És el méne ez dolognac hîre az Pharaó házába, hogy el iöttec vólna Iózéphnec attyafiai, és tetzéc ez dolog mind Pharaónac, mind az ő ſiólgainac.

17 És monda Pharaó Iózéphnec: f Mond meg az te atyádfiainac, Ezképpen czelekedgyetec: Az ti barmaitokat terhellyétec meg, mennyetec el háza Chanaan földébe.

f: Iózéf tetzenec és hálá adáſinac példáia, ſól tezit Iózéph Pharaónal. ðis azért iól tészen Iózéph nemtetſegéuel.

18 És vegyétec fel az ti Atyátokat és minden czeledeteket és iöjjetec én hozzám, és néktec adom Ægyptum földénec válaſitot réſzét, és ez földnec ſiriát éſiitec.

19 Imé meg paranczoltam néked, (hogy meg hadgyad nékic:) Ezt miuellyétec, vigyetec veletec Ægyptumból ſiekereket az ti gyermekteknec és feleſégteknec, és vegyétec fel az ti Atyátokat, ſ-iöjjetec el.

20 És ne gondollyatoc az ti házi ezköz marhátockal, mert az Ægyptum földénec leg iob réſze tiétec léſzen,

21 Acképpen czelekedének azért az Izrael fiai, és ada nékiec ſiekereket Iózéph az Pharaó paranczolattya ſzerint, éléſtis ada nékiec az vtra.

22 Mindeniket meg aiándokoza egy egy öltözö ruháual. Az Beniaminnac pedig ada három ſiáz ezüſt pénzt, és öt öltözö ruhát.

g: Meg aiándokozza Iózéph az ő atyafiait.

23 Az ő Attyának is ezeket küldé: Tíz ſiamárt meg terhelue Ægyptumbéli ſzépſéggel, és tíz nöſtén ſiamárt, kic viſinec vala gabonát, kenyeret, és egyęb éléſt az ő Attyának az vtra.

24 És el boczátá az ő attyafiait és el ménének, kiknec meg paranczólta vala, hogy az vton egybe ne veſinénec.

25 Ki iöuénec azért Ægyptumból, és ménénec Chanaan földére az ő Attyokhoz Iácobhoz.

26 Kinec mikor ezt mondották vólna, Iózéph még el, és ő wralkodic egéſi Ægyptum földén, az ő ſiiue el lankada, és nem hiſzi vala az ő beſzédeket.

27 De mikor meg beſiéllettéc

vólna

vólna Iósephnec minden beſiédit az mellyeket ſiólot vala, és az ſiekereketis látta vólna, mellyeket Iósseph küldet vala ö érötte, az ö Attyoknac Iácobnac lelke meg élede.

28 Es monda az Izrael: Elég nékem hogy az én fiam ęl, el mégyec és meg látom ötet minec elötte meg halnéc.

XLVI. Réſz.

El indúl Iácob Ægyptumba, meg ielenic az Iſten nékie, és bátorittya ötet, hogy ne félyen bę menni, igereteris tęſen nékie. Bę megyen azért Ægyptumba és fembe lęſen az ö fiaual Iósephuel. Meg iria Moſes az Iácobnac minden haza népénec fámaris, az kic tudni illic vęle eggyűt bę mentec vala.

1 EL indúla azért Izrael minden hozzá tartozóual, és méne Beerſebába, és áldozéc az ö Attyának Iſháknac Iſtenénec.

2 Es ſióla Iſten az Izraelnec éttzakai látásba, és monda: Iácob, Iácob. Ki felele: Im hól vagyoc.

3 Es monda: En vagyoc az Iſten, Az te Atyádnac Iſtene, Ne fély Ægyptumba bę menni, mert nagy néppé tęſilec ott tégedet.

4 En el mégyec veled Ægyptumba, és onnét eſmét kętſégnélkül ki hozlac, és Iósseph fogia bę te néked az te ſiemeidet.

5 Fel kele azért Iácob Beerſebából, és el viuéc az Izrael fiai Iácobot az ö Attyokat, és az ö gyermekeket és feleſégeket az ſiekerekben, mellyeket Pharaó küldet vala ö érötte.

6 Es el viuéc az ö iuhokat, es minden marháiokat mellyet Chanaan földében gyűytöttec vala, és iutánac Ægyptumba, Iácob és minden ö magua.

7 Az ö fiait és vnokait ö véle egybe, az ö leánit és fiainac leánit, és minden ö maguát véle egybe el viué Ægyptumba.

8 Ezec pedig az Izrael fiainac neuec, kic bę mentec Ægyptumba: Iácobnac tudni illic és az ö fiainac. Iácobnac elsö ſiülötte Ruben. *4: Izraelnec háza népénec ſzám⁴, az kic tudni illic bé mentec Ægyptumba.*

9 Rubennec fiai: Hanoch, Phallu, Heſron, Charmi.

10 Simeonnac pedig fiai: Iemuel, Iamin, Ohad, Iachin, Sohar, és Saul az Chananeabéli feleſégétül.

11 Leuinec fiai: Gerſon, Cehath, Merari.

12 Iehudánac pedig fiai: Er, Onan, Sela, Peres, Zerah, de meg hólt vala Er és Onan az Chanaan földén. Pereſnec pedig fiai: Heſron és Hamul.

13 Iſacharnac pedig fiai: Thola, Puuah, Iob, Simeon.

14 Zebulonnac fiai: Sered, Elon, Iahleel.

15 Ezec az Leánac fiai, kiket ſiült vala Iácobnac Meſopotamiában, és Dinat az ö leányát, Minden fiainac és leáninac ſiámoc, harmintz három lélec.

16 Az Gádnac pedig fiai: Siphion, Haggi, Suni, Esbon, Eri, Arodi és Areli.

17 Aſernec fiai: Imnah, Iſuah, Iſui, Béria, és Sera az ö húgóc. Berianac fiai: Heber, Malchiel.

18 Ezec az Zilpanac fiai, kit Laban adot vala Leanac az ö leá-

nyánac, és ez tizenhat lelkeket ſiülte Iácobnac.

19 Rachelnec az Iácob feleſégénec fiai: Ióſeph és Beniamin.

20 Es ſiülettetének Ióſephnec az Ægyptum földében Manaſſes és Ephraim. Kiket ſiült néki Aſenath az Potiphárnac On városnac feiedelménec leánya.

21 Beniaminnac fiai: Bela, Becher, Asbel, Gera, Naaman, Eli, Ros, Muppim, Huppim, Arde.

22 Ezec az Rachelnec fiai kic ſiülettec az Iácobnac, mindeneſtül tizen négy lelkec.

23 Dan fiai: Huſim.

24 Nephtalinac fiai: Iahſeel, Guni, Ieſer, Sillem.

25 Ezec az Bilhánac fiai, mellyet adot vala Laban Rachelnec az ő leányánac, és ezeket ſiülte Iácobnac, mindeneſtöl hęt lelkec.

26 Mindeneſtöl az kic Iácobbal Ægyptumba mentenec, kic az ő agyékából ſiármaztanac, az Iácob fiainac feleſégektöl meg válua, vóltac hatuan hat lelkec.

27 Ióſephnec fiai pedig kic Ægyptusban ſiülettec, kęt lelkec, az Iácob házánac azért [b] lakoſi mellyec Ægyptusba mentec vala, hetuenen valánac.

b: Az betűben vagyon, Lelkei.

28 El boczátá pedig Iudáht ő elötte Ióſephhöz, hogy minec elötte oda érkeznéc, Goſen földén néki helyet ſierzenénec. Iutánac azért Goſen földébe.

29 Es el keſiituén Ióſeph az ő ſiekerét, eleibe méne Izraelnec, az ő Attyánac Goſenbe, [c] és minec vtánna meg látta volna Iácob Ióſephet, eſéc Iácob Ióſephnec nyakára, és ſira az ő nyakán ſoc ideíg.

c: Ióſeph ſzembe léſzen az ő Attyánal, Iácobbal.

30 Es monda Izrael Ióſephnec: Immár őrömeſt meg haloc, miuel hogy láttalac téged, hogy męg élſi.

31 Ióſeph pedig monda az ő attyafiainac, és az ő Attyánac háza népénec: El megyec és tudtára adom Pharaónac, és ezt mondom nékie, Az én Atyámfiai és az én Atyámnac háza népe, kic Chanaan földében valánac, iöttenec én hozzám.

32 Azoc pedig az emberec Iúh páſitoroc, mert barom tartó emberec, az ő iuhokatis, barmokat, és valamijec vólt, el hoztác.

33 Mikor pedig Pharaó hiuatand titeket, és kérdendi. Miczoda múnkas emberec vadtoc.

34 Azt felellyetec: Barom tartó emberec vóltac az te ſiólgaid gyermekſégektöl fogua mind ez ideíg, mind mi, mind az mi Atyáinc: Hogy lakhaſſatoc az Goſennec földén, Mert minden barom páſitor vtálatos az Ægyptumbélieknél,

XLVII. Réſz.

Ióſeph meg ielenti az Pharaónac az ő Attyánac és attyafiainac ielen való vóltokat, bę viſen egy néhányat az ő bartyaibannis az kiraly eleibe, az vtán az Attyátis bę viſi, az Goſen földén le telepiti őket és táplállya az nagy ęhſegnec ideién. Minec vtáña el fogyot vólna az népnec pénze, barmokat, ő magokat, mind földeckel egybe meg veſi Ióſeph az gabonán, annac vtánna magot ád az népnec hogy veſſéc bę az földet, és illyen tőruént ſerez, hogy őrődét, adgyac az kiralynac az föld termeſéből. Meg betégeſic Iácob, és meg eskettetí Ióſephet, hogy temetni ki viſi az ő teſtét Chanaan földére.

1 El

1 EL méne azért Iósеph, és tudtára adá Pharaónac,és monda: Az én Atyám és atyámfiai, és az ő juhoc, barmoc, mindenec valamijec vólt, iőttec ide Chanaan főldéről: Es ám Goſen főldén vadnac.

2 Az ő attyafiainakis felét, tudni illic, őt férfiakat melléie vőn, kiket állatá Pharaó eleibe.

3 Es monda Pharaó az Iósеph attyafiainac: Miczoda múnkás emberec vadtoc ti? Kic felelénec Pharaónac: Iúh pásitoroc az te ſiólgaid, mind mi, mind az mi Atyáinc.

4 Es mondánac Phraónac: Hogy ezen ez főlden lakozzunc azért iőttünc,mert az te ſiólgaidnac barmoknac ninczen élésec, és nagy ęhség vagyon az Chanaannac főldén, kérünc az okaért hadd lakianac az te ſiólgaid az Goſen főldén.

5 Es ſióla Pharaó Iósephnec, monduán: Az te Atyád és az te atyádfiai iőttenec te hozzád.

6 Ægyptumnac főlde előtted vagyon, ez orſágnac leg iob réſiében adgy helyet az te Atyádnac,és à te atyádfiainac, lakozzanac az Goſen főldén,ha pedig látándod hogy vadnac ő közőttőc ſereń férfiac,tégyed azokat gond viſelőcké az én barmaimon.

a: Iósеph bé viſzi Iácobot az Pharaó király eleibe.

7 a Bę viué Iósеph Iácobotis az ő Attyát, és állatá őtet Pharaó eleibe, és kőſönté Iácob Pharaót.

8 Ackor monda Pharaó Iácobnac: Hány az te életednec eſitendeie?

9 Monda pedig Iácob Pharaónac: Az én búdoſásomnac eſitendeinec napiai ſiáz és harmintz eſitendőc, keuéſec és nyomorúſágoſoc vóltac az én életemnec eſitendeinec napiai, és nem ęrtéc az en Atyáimnac ęleteknec eſitendeinec napiait,az mellyekben ők búdoſtac.

10 Es minec vtánna meg áldotta vólna Iácob Pharaót, ki méne ő előle.

11 Rendele azért Iósеph lakáſra való helyet az ő Attyának és az ő attyafiainac,és ada nékiec őrőkſéget Ægyptumnac főldében,annac az tartomáńnac leg iob réſiében az Rameſſes főldén, b mint az Pharaó meg paranczolta vala.

b: Rameſſe vá ros vólt az Goſen főldén, annac az vá roſnac főldén adott Iósеph őrőkſéget az ő attyafiainac.

12 Es táplállya vala Iósеph az ő Attyát, és attyafiait, és az ő Attyának minden háza népét kenyérrel,mint az kis gyermekeket (ſtoktac táplálni.)

13 Es kenyér nem vala az egéſi főldőn, és olly nagy ęhség vala hogy elfogyátkoznéc Ægyptum főlde, és Chanaan főlde az ęhségnec miatta.

14 Bę takará pedig Iósеph valami pénz találtatic vala Ægyptumnac és Chanaannac főldén az gabonáért az mellyet azoc véſinec vala, és bę viué Iósеph az kénczet Pharaó Tárházába.

15 Es mikor el fogyot vólna az pénz Egyptumnac és Chanaannac főldéről, az egéſi Ægyptum Iósephhőz méne, monduán: Adgy mi nekünc kenyeret, mi-

re hadſi meg halnunc ſiemed láttára, ha im̃ar pénzŭnc el fogyott?

16 Es monda Ióſeph: Adgyátoc nékem à ti barmaitokat és adoc néktec kenyeret az ti barmaitokért, ha pénzetec el fogyott.[e]

17 Viuéc azért az ŏ barmokat Ióſephhŏz, és ada nékic Ióſeph eleſéget az louakért, iuhokért, ŏkrŏkért és ſiamárokért, és táplálá ŏket kenyérrel az eſitendŏben az ŏ barmokért.

18 Mikor pedig az eſitendŏ el múlt vólna, ménénec ŏ hozzáia más eſitendŏben, és mondánac néki. Nem titkollyúc el az mi wrunktól hogy bizony el fogyott pénzŭnc, és minden barmunknac nyáia az mi wrunknál vagyon, nem maradot ſemmi egyęb mit az mi wrunknac adnánc az mi teſtŭnknél és fŏldŭnknél.

19 Miért halunc meg ſiemed láttára? Mind magunkat mind fŏldŭnket árosſá téſiſiŭc,[d] végy meg minket és az mi fŏldŭnket kenyeren, és léſiŭnc mind mi mind fŏldŭnc Pharaó ſiólgai, és adgy magot hogy éllyŭnc ſ-ne hallyunc meg, és az fŏld ne puztúllyon el.

20 Meg vŏué azért Ióſeph mind egéſi Ægyptum fŏldét, mert az Ægyptumbéliec mind el adác az ŏ mezeieket, miuel hogy az ęhſég nagy erŏt vŏtt vala raytoc, és az fŏld lŏn Pharahóié.

21 Az népet pedig el kŏltŏzteté bizonyos városokba,[e] Egyptumnac éggyic határától fogua az máſic határáîg.

22 [f]Czac az papoc fŏldét nem vŏué meg, mert Pharaó ęléſt rendelt vala az papoknac, és azzal táplállyac vala magokat az mit Pharaó ád vala, annac okaért nem adác el az ŏ ŏrŏkſégeket.

23 Es monda Ióſeph az népnec: Imé meg vŏttelec titeket ez mai napon, és az ti fŏldeteket az Pharaónac, Ihon magot adoc, veſſétec bę az fŏldet.

24 Es az gabonából adgyatoc az Pharaónac ŏtŏd réſit, az négy réſi légyen tiétec, az fŏldnec vetéményére, és éléſtekre, mind magatoknac mind házatokbélieknec, és hogy gyermekitec eheſſenec.

25 Kic felelénec: Te tartottad meg mi nékŭnc az mi életŭnket, az mi wrunc miuellye mi velŭnc ez ió tétemént, hogy legyŭnc Pharaónac ſiólgai.

26 [g]Es az Ióſeph, tŏruénnyé kŏlté mind ez mai napîglan Ægyptumnac fŏldérŏl hogy Pharaónac ŏtŏd réſit adnánac, czac az Papoc fŏlde nem vólt az Pharahóie.

27 Lakozéc azért Izrael az Goſen fŏldén, és ott meg ŏrŏkŏdénec, és meg neuekedénec ſ-meg ſiaporodánac felŏtte igen.

28 Az Iácob pedig ęlt az Ægyptum fŏldében tizenhęt eſitendeîg, és vólt az ŏ életénec eſitendeiénec napia, Sáz negyuen hęt eſitendŏ.

29 Es el kŏzel geténec az Izrael halalánac napiai, és hiuatá az ŏ fiát Ióſephet, ſ-monda nékie:

Ha én

e: Minec vtánna az pénz el fogyot vólna, Ióſeph az Ægyptumbélieknec gabonát ád az haromert.

d: Az Ægyptumbéliec ŏ magokatis, és az ŏ fŏldŏket árosſá téſzic az gabonaiért, és meg véſzi Ióſeph mind az egéſz Ægyptum fŏldét.

e: Azért kŏltŏzteti az népet egy hélrŏl más hélre, hogy ſohól ſenki ſemmit ne mondhatna fatattyánac.

f: Pharaó az nagy ſzŭkſégnec ideién táplállya az papokat.

g: Ióſeph ŏrŏc tŏruénnyé kŏlti, hogy az Ægyptumbéliec ŏtŏd réſzt adgyanac az gabonából.

Ha én te előtted kedues vagyoc, kérlec tegyed az te kezedet az én tomporom alá, és tſelekedgyed én velem ez ió tétemént és hiwſéget, Ne temeſs el kérlec, engemet Ægyptumban.

30 Hanem minec vtánna el aluſſom az én Atyaimmal, vígy ki engemet Ægyptumból, és temeſs el engemet az ő koporſóiokba. Monda azért nékie: En az te beſſédet ſſerint czelekeſſem.

31 Es monda: Eskedgyél meg énnékem, [b] és meg eskűuéc nékie: Es az Izrael hálákat ada Iſtennec le búrúluán az ő ágyánac feiére.

b: Iácob meg ésketteti az Iósephet, hogy az ő hólt teſtét ki viſzi Ægyptumból Chanaan földére, az ő Attyainac teſtekhöz.

XLVIII. Réſz.

Iósephmeg látogattya az ő beteg Attyát. Az Iácob, fiaiua fogadgya az Iósephnec fiait, az Ephraimot és az Manaſſet, és meg áldgya őket.

1 ES ezeknec vtánna, meg mondác Iósephnec, Imé az te Atyád beteg, és el viué ő véle az ő kęt fiát Manaſſét és Ephraimot.

2 Es tudtára adác Iácobnac, monduán: Imé az te fiad Iósephte hozzád ió, és magát meg erősîtuén, fel űle az ágyon.

Gene: 28. & 35.

3 Es monda Iácob Iósephnec: Az Erős Mindenható Iſten meg ielenéc nékem Luzban, Chanaan földében, és meg álda engemet.

4 Es monda énnékem: Imé én meg neuellec tégedet, meg ſokaſitalac tégedet, és ſoc népű ſereggé téſſlec, ez földetis az te Magodnac adom te vánnad őröcké való örökſégől.

5 Annac okaért az te kęt fiaid kic te néked ſſűlettec Ægyptum földében, minec elötte te hozzád iőnec Ægyptumba, én fiaim, [a] Ephraim és Manaſſe, mint ſſinte Ruben és Simeon, én fiaim legyenec.

a: Iácob Ephraimot és Manaſſet Iósephnec fiait, ő fiaiua fogadgya.

6 Az te fiaid pedig kic az vtan ſſűlettetnec, tiéid léſſnec, és az ő báttyainac neuec alatt foglaltaſſanac bę az ő örökſégekben. [b]

b: Az az, Ephraim és Manaſſe nemzetſégénec neue alá ſzámláltaſſanac.

7 Mikor Meſopotamiaból iőnéc, meg hala Rachel Chanaan földén az vton, mikor męg egy mélföldnîre vólnéc Ephratatól, és el temetém őtet ott az Ephrata vta mellet, melly Ephrata immár moſt Bethlehemnec neueztetic. [c]

c: Ezt azért mondgya Iácob hogy ezzelis fel inditaná Iósephet az Chanaan földéhöz való ſzeretetre és annac kéuánſágára.

8 Es látá Izrael az Iósephfiait, és monda: Ki fiai ezec?

9 Felele az ő Attyánac: Az én fiaim az kiket Iſten nékem it adott. Es monda: Allaſd előmbe kérlec őket, hogy áldgyam meg őket.

10 Az Izraelnec pedig ſſemei homályoſoc valánac az vénſégnec miatta, és ióln em láthat vala. Es eleibe állatá nékie őket, és meg czókolgatá ſ-meg ölölgeté őket.

11 Es monda Izrael Iósephnec: Nem reménlettem hogy ſoha téged láſſalac, és imé az Iſten meg adta látnom Magodatis.

12 [d] El vőué azért Iósephazokat az ő Attya elől, és az földre artzal le búrúla.

d: Iósephel veſzi az gyermekeket Iácob elől hogy azokat más képpen helheztesse az ő Attya eleibe, hogy pedig Iácob meg ne haragodgyéc ezen, meg hariol Iósephő előtte.

13 Vőué pedig Iósephmind az kettőt, és állatá Ephraimot magánac job keze felől, Iſraelnec pedig bál keze felől, Manaſſét pedig

ő magánac bál keze felől, Izraelnec iob keze felől, és azokat kőzel viué ő hozzáia.

14 [e] Ki nyúytuán pedig Izrael az ő Iob kezét, téué Ephraimnac feiére, ki kisseb vala, az ő bál kezét pedig Manassenac feiére, és bőlczen czelekedéc az ő kezeiuel, ióllehet Manasses első siülőt vólna.

15 [f] Es meg álda Iósephet s-monda: Az Isten kinec előtte iártanac az én Atyáim, Abraham és Ishác, az Isten az ki táplált engemet az én siületésemnec ideiétől fogua, mind ez napîglan.

16 [g] Amaz Angyal az ki meg siabadîtot engem minden gonositól, áldgya meg ez gyermekeket, és az én neuemről, és Abrahamnac Isháknac neuéről neuezteſſenec, és sokasodgyanac meg felőtte igen ez földen.

17 Látuán pedig Iósеph hogy az ő iob kezét Ephraim feiére tenné, nem tettzéc nékie, és meg fogá az ő Attyánac kezét, hogy Ephraim feiéről Manasse feiére tenné.

18 Es monda Iósеph az ő Attyánac: Nem vgy, sierető Attyám, mert ez első siülőttem, à te iob kezedet annac feiére tegyed.

19 Nem akará pedig az ő Attya, és monda: Tudom ió fiam, iol tudom, ez is nagy néppé lésien, és igen meg neuekedic, de az ő őcze nálanál inkáb meg neuekedic, és az ő Maguából sóc népec siármaznac.

20 Es meg áldá őket az napon, ezt monduán: Az Izrael te benned áld meg egyebeket illyen módon, Az Isten tégyen ollyanná tégedet minęmőué tőtte Ephraimot és Manassét. Es Ephraimot az Manassenél fellyeb valóuá tőué. [h]

21 Eztis monda Izrael Iósephnec: Imé én meg haloc, és az Isten ti veletec lésien, és haza visien titeket az ti Atyáitoknac földére.

22 En pedig adoc te néked egy darab résit az te Atyádfiainac résieknec felőtte, mellyet az Emorręustól vőttem fegyueremmel es kęzíuemmel.

e: Iácob az termeszetnec rendi ellen, vgy mint Isten Prophetáia, à kissebikre, tudni illic, Ephraimra, teszi az ő iob kezét.

f: Meg áldgya Iácob az Ioseph fiait.

g: Miuel hogy az Istenuel egybe kőti ez Angyalt, és annac szabaditást tulaydonit, és azt segitségől hija, azokból meg tettzic hogy nem teremtet Angyalról szól, hanem az Istennec fiaról, ki régen az Atyáknac emberi formában szokot vala meg ielenni. Touábba mikor azt mondgya Iácob: Az én neuemről neuezteſſenec ezec, Az Iósеph fiait ő fiainá fogadgya hogy Iácob fiainac neuezteſſenec, és két nemzet séget tegyenec az igeretnec földénnis két részt vegyenec.

h: Az Istennec előtte ninczen személnec, állapatnac, méltoságnac tekinteti.

Gen: 33. Ios: 24. Ioan: 4.

XLIX. Rész.

Iácob az ő halála óráián, Isten lelke által iőuendőt mond az ő tizenkęt fiainac nemzetségeknec iőuendő állapattyokról, és meg mutattya mellyic nemzetségből iő el az Messias. Az vrán paranczol temetése felől és meg hal.

1 SZólîtá azért Iácob az ő fiait, és monda: Gyűllyetec ide, és meg ielentem ti néktec az mi kőuetkezendő reátoc vtólsó időben.

2 Gyűllyetec egybe, és hallyátoc Iácobnac fiai, hallyátoc mondoc Izraelt az ti Attyátokat.

3 [a] Ruben én első siülottem, te én erősségem, és az én erőmnec első sengéie, ki méltosággal és hatalommal első vóltál vólna.

4 De miuel hogy haylandó vóltál mint az víz, nem lésiesi első, mert az te Atyádnac ágyára hágtál, és az én ágyámat meg férteztetted.

a: RVBEN ez meg foztatic az első születésnec méltoságától, miuel hogy az ő Attya feleségét meg szeplősitette vala, Gen: 35.

5 Sime-

SIMEON és LEVI.

5 Simeon és Leui atyafiac, álnokſágnac fegyuere vólt az ŏ ſierzŏdéſec (az Sichimitáckal.)

6 Az ŏ titkos tanáczokban réſies ne légy ô én lelkem, és az ŏ gyŭlekezeteckel ne eggyeſŭllyŏn az én diczŏſégem, mert az ŏ búſúltokban meg ŏltec az férfiat, és az ŏ indúlattyoc ſierint el rontác az vároſt.

Sup: Cap: 34.

7 Atkozot az ŏ haragioc, mert vakmerŏ vólt, és az ŏ búſúláſoc, mert kegyetlen vólt, annac okaért el oſitom ŏket az Iácob maradeki kŏzt, és el ſieleztem az Izrael maradeki kŏzt.

8 Te Iudah, tégedet tiſitelnec az te atyádfiai,[b] az te kezed léſien az te ellenſégidnec nyakokon, az te Atyádnac fiai meg haiólnac te elŏtted.

b IVDAH, Ennec adgya Iácob az feiedelemſéget.

9 Mint az gyermekdéd Oroſilán az Iudah, az gyakorta való diadalomnac általa fel neuekedel ſierelmes fiam. Mikor le haiól és le fekſiic mint az hím és à nŏſtén Oroſilán, kiczoda méri fel kŏlteni?

c: Az Iudahnac birodalma meg marad az Meſſiaſig, ki az Iudah nemzetiből való Dauidnac teſti birodalmat, lelki birodalomra változtattya.

10 [c]Nem vétetic el Iudáhtól az Birodalom, és az Tŏruény téuŏ az ŏ maradékiától, mîg nem el iŏ az Meſsias, és ſoc népec gyŭlnec ŏ hozzáia.

11 Kŏti az ŏ ſiamárát az ſiŏlŏ tŏhŏz, [d] és az ŏ ſiamáránac vehmét az nemes ſiŏlŏ tŏhŏz, az ŏ ruháiat moſſa az borban, és az ŏ ŏltŏzetit az ſiŏlŏnec leuében.

d: Ezzel azt ielenti hogy az Iudah nemzetſége bŏuŏl kŏdni fog ſzŏlŏckel és ió borockal.

12 Az ŏ ſiemei piroſſac léſinec az bornac miatta, és az ŏ fogai feiérec az teinec miatta.

ZEBVLON.

13 Az Zebulon az tenger partyán lakozic, és léſien à haióknac ki kŏtŏ helye az ŏ lakáſa, és az ŏ határa léſien mind Sidon vároſig.

ISSACHAR.

14 Iſlachar ollyan mint az erŏs ſiamár, ki az hátára vetet kettŏs tereh alatt fekſiic.

15 Mert látuán hogy ió dolog az nyugalom, és hogy az ŏ fŏlde kijes, meg haytya hátát az tereh hordozáſra, és adó fizetŏ léſien.

DAN.

16 Az Dan itélŏie léſien az népnec, mint akar melly az Izrael nemzetſégi kŏzŏtt.

17 Léſien az Dan ollyan mint az mérges kígyó az v́ton, és az Aſpis az ŏſuényen, melly meg maria az lónac ſarkát, hogy az rayta ŭlŏ ember hátra eſſéc.

18 Az te ſiabadîtáſodra várom az Wrnac ſegitſégét.[e]

e: Az az Anni ſoc nyomorúſágod és haborúſágod léſzen néked Dan nemzetſége, hogy czac az Iſtennec ſegitſége és oltalma tart meg téged.

19 Az ellenſég ſereggel haborgattya az Gad nemzetſégét, de végezetre ŏ diadalmas léſien.

GAD. ASER.

20 Az Aſernec kenyere kŏuér léſien, és ŏ ád gyŏnyŏrŭſéges gyŭmŏlczŏket az királyoknac.

NAPHTALI.

21 Naphtali ollyan léſien mint az ki botſáttatot ſiaruas,[f] és ékes beſiédŏ léſien.

IOSEPH.

22 Az Ióſeph ollyan mint az termŏ ág, mint az forrás víz mellet való termŏ ág, ſŏt mint kęt ágac mellynec mindenic az kŏfalnac magaſſágát fel haladgya.

f. Vagy el ſzalaztatot ſzaruas, az az ſereny léſzen mint az ſzaruas mellyet az vadáſzoc el ſzalaztanac.

23 Ióllehet keſerŭſéggel illettéc és lŏuŏldŏztéc ŏtet, ióllehet gyŭlŏltec ŏtet az lŏuŏldŏzŏc.

24 Mind az által az ŏ kézíuénec ereie által meg maradot és meg erŏſsŏdtec az ŏ kezeinec kariai, az

Iácob

Iácob Erős Istenének kezé által, annac okaért lett az Izraelnec

g: Az Izraelnec pásztora volt as Ióseph és kőue, miuel hogy Ægyptumban őket táplálta, segéllette, és oltalmazta.

pásitora g és kőue.

25 Az te Atyádnac Erős Istene által (mondom hogy vadnac ezec) az ki téged segell, és az Mindenhatótól, ki meg áldot tégedet Mennyei áldasockal ottfenn, és itt alatt való földi áldasockal, emlőknec és méhnec áldásiual:

b: Ezt azért mongya mert ő az Isten igeretit világosban értette

26 Az te Atyádnac áldási, (mellyec erősbec b az én Atyaimnac áldásoknál) mind őröcké legyenec Iósephnec feién, és az ő attyafiai közzül választatotnac teteién.

BENIAMIN.

27 Az Beniamin ollyan lésien mint az ragodozó farkas, reggel ragadomáńt essic, és estue sakmánt osit.

28 Mind ezec az Izraelnec tizenkét nemzetségi, és ez az mit siólot nékiec az ő Attyoc mikor őket meg áldaná, az mint mindeniknec az ő áldása vólna.

29 Annac vtánna paranczola nékiec, és monda: Mikor én az én

i: Az az, Mikor én meg halandoc.

népem közzé i számláltatom, temessetec engemet az én Atyaimmal amaz köböl vágott koporsóban, melly az Hittęus Ephronnac földén vagyon.

30 Abban az koporsóban, melly vagyon az Macpelánac mezeién, melly az Chanaannac földén Mamre ellenébe vagyon, mellyet meg vött Abraham mind az mezőuel egybe az Hittęus Ephróntól, hogy az lenne néki temetésre való öröksége.

31 Holott temettéc Abrahamot és Sárat az ő feleségét, Isákot és Rebecat az ő feleségét, az Leatis ott temettem.

32 Annac az mezőnec és az temető helynec örökségében, melly (temető hely) ott vagyon, melly vétetet az Heth fiaitol.

33 Es mikor el végezte vólna Iácob az ő fiainac való parátsolását, lábait az ágyra fel téuén, ki múlec ez világból, és illyen módon az ő népei közzé takaritatéc.

L. Rész.

Iósephaz ő Attyának hólt testét az ő paranczolattya szerint ki visi Ægyptumból, és el temeti az Abraham temető helyén, mellyet temetésre vött vala pénzen magának és az ő maradékinac. Meg kűuetik az Iósephet az ő bátyai, kikhőz meg engezteltetuén, igeri azoknac magát minden ióual. Iósephmeg esketteti az ő attyafiait hogy az ő hólt testét ki visic Ægyptumból, az után meghal.

1 ACkor Iósephesuén az ő Attyának ortzáiára sira ő rayta, és czokolgatá őtet.

2 Es mikor meg paranczolta vólna siólgainac az Oruosoknac, hogy drága keneteckel meg kennéc az ő Attyát, drága keneteckel meg kenéc az Izraelt.

3 Es mikor el múltac vólna az negyuen napoc, (mert annî napioknac kell azoknac bę telni az kic drága keneteckel meg kenettetnec) Siratác őtet az Ægyptumbéliec hetuen napig.

4 Mikor pedig el múltac vólna az ő siratásának napiai, Sióla Iósephaz Pharaónac vduara népéuel, monduan: Ha én kedues vagyoc ti előttetec, sióllyatoc kér lec Pharaónac, ezt monduán.

5 Az én Attyám meg eskettetet engemet, illyen módon: Imé én röuid napon meghaloc, az én ko-

én koporsómban mellyet én sierzettem magamnac Chanaan földében, ott temess engemet: Annac okaért kérlec hadd mennyec el, és temessem el az én Atyámat, az vtán meg térec.

6 Kinec monda Pharaó: Eregy el és temesd el az te Atyádat, miképpen meg eskűttetet.

7 El méne azért Ióseph az ő Attyánac temetésére, és ő véle eggyűt el ménénec mind à Pharaó siólgai, az ő háza népénec és Ægyptum földénec minden vénei.

8 Az Iósephnekis egéss háza népe, és az ő báttyai, és az ő Attyánac háza népe, czac az ő gyermekeket, iuhokat, barmokat hagyác az Gosen földén.

9 Ménénec annac felőtte ő véle siekerekis és louagoc, és vala az, felőtte igen nagy sereg.

10 Es mikor iutottac vólna Atad neuő mezőre, melly Iordán vize mellet vagyon, felőtte igen nagy és keserues sirással siránac, és Iósephis siratá az ő Attyát heted napîg.

11 Annac okaért látuán az tartománnac lakosi, à Chanaannac népe azt az sirást az Atad neuő mezőn, azt mondgyac vala: Nagy sirásoc ez az Ægyptumbélieknec, annac okaért neueztetéc az à hely Abel Misraimnac [a] melly az Iordán vize mellet vagyon.

a: Abel Misraim az az Ægyptumnac siralma.

12 Acképpen czelekedénec azért Iácobbal az ő fiai, az miképpen siinte meg paranczolta vala nékiec.

13 Mert el viuéc őtet az ő fiai Chanaannac tartományába, és el temetéc őtet az Macpela mezőnec temető helyében, mellyet vőtt vala Abraham mind az mezőuel egybe temető helynec őrők ségénec az Hittęus Ephrontól Mamrenac ellenébe.

14 Annac vtánna meg tére Ióseph Ægyptumba, mind ő mind az ő attyafiai, és mind azoc kic ő véle el mentec vala az ő Attyánac temetésére, minec vtánna el temette vólna az ő Attyát.

15 Látuán pedig Iósephnec báttyai, hogy meg hólt vólna az ő Attyoc, Ezt mondgyac vala: Talám gyűlőlni fog bennűnket Ióseph, és meg bűntet minket amaz gonossért az mellyet véle czelekedtűnc.

16 Azért kűldénec Iósephhőz, hogy ezt meg mondánac nékie: Az te Atyád meg paranczolta mi nékűnc az ő hólta előtt, ezt monduán. [b]

b: Iosephet meg kőnetic az ő báttyai,

17 Igy sióllyatoc Iósephnec: Kérűnc tégedet boczásd meg az te atyádfiainac gonosságokat és bűnőket, mert gonósiúl czelekedtec te ellened. Mostan azért kérűnc engedgy meg az te Atyádnac Istenénec siólgainac bűnőknec. Ióseph pedig sir vala, mikoron ő néki siólnánac.

18 Iárúlánac pedig ő hozzáia az ő Attyafiaijs, és ő előtte le búrúlánac, és mondánac: Imé mi te siólgaid vagyunc.

19 Kiknec monda Ióseph: Ne féllyetec. Auagy Isten gyalánt vagyoké én?

20 Ti

20 Ti gondóltatoc én ellenem gonoſit, de Iſten gondólta azt iórа fordítani, hogy czelekednéc vgy az mint moſt vagyon, hogy ſoc népet tartana meg ez életben.

21 Moſtan annac okaért ne félyetec, én táplálótoc léſiec, mind néktec, mind az ti gyermekiteknec, Ecképpen meg vigaztalá ő̃ket, és ſióla nékic az ő̃ keduec ſierint.

22 Lakéc pedig Ióſeph Ægyptumban, mind ő̃, mind az ő̃ Attyának háza népe. Eele pedig Ióſeph ſiáz és tíz eſitendőt.

23 Es látta Ióſeph Ephraimtól harmad iznekis fiat, Machirnakis Manaſſe fiának lettec gyermeki, kic fel neueltettec Ióſeph kebelében.

24 Ackor monda Ióſeph az ő̃ attyafiainac: En rőuid napon meg haloc, az Iſten pedig bizonnyal meg látogat titeket, és ki viſien titeket ez főldről, az főldre mellyért meg eskűtt Abrahamnac, Iſáknac és Iácobnac.

25 Meg esketteté azért Ióſeph az Izrael fiait, [c] monduán: Mikor az Iſten titeket meg látogat, el vigyétec innét veletec az én tetemimet.

[c] Ióſeph hit általkenſzeriti az ő̃ attyafiait hogy az ő̃ tetemit ki viſzic Ægyptumból, az után meg hal.

26 Meg hala azert Ióſeph ſiáz tíz eſitendős korában, kit drága keneteckel meg meg kenénec és koporſóba helhezteténec Ægyptumban.

Moſes elsö könyuénec vége.

MOSES NEC MASODIC KÖNYVE, MELLY MAGYAROL: AZ SIDOKNAC ÆGYPTVMBOL VALO KI IŐVETELEKRŐL IRATOTT KÖNYWNEC NEVEZTETIC.

Meg iria Moſes ez könyuben az Iſrael nemzetſégénec Pharaó király által való ſanyargatáſát, annac czudálatos meg ſzabaditáſát, az Iſten Töruényénec ki adáſát. Mellyben bé foglálly a Moſes, az Ióſeph halála után való dolgókat, az az, Száz negyuen egy eſitendős nec Hiſtoriáiát. Mert

Ióſeph halálától fogua. Moſes ſzületeſéig, vagyon 80
Moſes ſzületeſétől fogua az Ægyptumból való ki iőueteliig, vagyon 80 Exod: 7.
Az ki iőuetcltől fogua az Iſten Sátorának fel keſzíteſéig, vagyon 1 Exod: 40.
eſztendő
Summa 141. eſztendő.

I. Rész.

Az Iósеph halála vtán támad Ægyptumba wy király, ki mikor látna az Izrael nemzetségénec ſaporodáſát és néuekedéſét, fél azoknac hatalmaſſágoktól, és tanáczkozic árról mimódon nyormorithatna meg azokat. Előſer azért kegyetlen ſolgáltatáſſal terheli azokat. Máſodſor az bábáknac paranczol hogy az férfiu magot meg őllyéc, kic mikor azt nem miuelnéc, paranczol mindeneknec hogy az férfiu gyermekeket á vízbe hánnyác.

1 EZec az Izrael fiainac neuec, kic bę mentenec vala Iácobbal Ægyptumba, Mindenic pedig czeledeſtül ment vala bę.

2 Ruben, Simeon, Leui, Iehudah.

3 Iſſachar, Zebulon, Beniamin.

4 Dan, Nephtali, Gad, Aſer.

5 Mind azoc az lelkec pedig, mellyec Iácobnac ágyekából ſiármaztac vala, hetuenen valánac. Iósеph pedig Ægyptumban vala.

6 Es meg hala Iósеph és minden ő attyafiai, az egéſi egy időbéli nemzetſég.

7 Az Izrael fiai pedig neuekedénec, nagy ſokaſággal ſiülettetének, meg ſiaporodánac, felőtte igen el hatalmazánac, és az főld ő vélec el teléc.

8 Azonkőzbe wy király támada Ægyptum orſiágon, ki az Iósephet nem eſmerte vala.

9 Ki monda az ő népénec: Imé az Izrael fiainac népe igen ſoc, és mi nálúnknál hatalmasb.

10 [a] Ier czelekedgyünc ő ellenec valami okoſſággal, hogy ne ſiaporodgyanac, mert ha valami módon had támad, félő hogy az mi ellenſéginkhőz ne adgyác magokat, és el ne meñyenec az főldről.

11 Rendelénec azért ő ellenec ſattzóltató tizt tartókat, hogy az népet ſiolgálattal terhelnéiec, és eppîté az Izrael népe Pharaónac, kencz tartó városoknac, Pithom és Raamſes városokat.

12 De mennél inkáb ſanyargattyác vala az népet, annál inkáb neuekedic vala, és ſokaſodic vala annál inkáb, añîra hogy magokban haborganánac az Izáael fiainac elő menetelekért.

13 Ióllehet az Ægyptumbéliec, az Izrael fiait nagy kegyetlenſéggel kenſieritenéc ſiolgálni.

14 Es keſergetnéc az ő életeket kemény ſiolgálattal, ſaar keueréſſel, tégla czináláſſal, és minden mezei ſiolgálattal, minden egyęb dolog tétellel, mellyben az ő ſiolgálattyockal élnec vala nagy kegyetlenſéggel.

15 Es paranczola az Ægyptum nac királya az Sidó bábáknac, [b] kic kőzzül eggyiknec Siphrah, az máſiknac Puah vala neue, ezt monduán.

16 Mikoron az ſiülésnec ideién az Sidó aſiſioni állatockal léſitec, ha látándgyátoc hogy fiat ſiülnec, meg őllyétec azt, ha pedig leiánt ſiülnec, meg ne őllyétec.

17 De azoc az bábác félec az Iſtent, és nem czelekedénec ýgy az mint paranczolta vala nékiec az Ægyptumnac királya, hanem eleuenen meg tartyác vala az gyermekeket.

[a] Tanáczkozic Pharaó arról mimódon nyomoricza meg az Izrael népét. El őſzőr azért nagy kemény ſiolgalattal terheli őket.

[b] Paranczol Pharaó az bábáknac, hogy az Izraelitaknac férfiui magyatokat meg őllyéc az ſiülésnec oráián.

18 Hiuatá annac okaért Ægyptumnac királya az bábákat, és monda nékiec: Miért miueltétec ezt hogy az gyermekeket eleuenen meg tartanátoc?

19 Felelénec pedig az bábác Pharaónac: Mert az Sidó aſiſioni állatoc nem ollyanoc mint az Ægyptumbéliec, mert vaſtagoc, és minec elötte ö hozzáioc menne az bábá, annac elötte ſiülnec.

20 Annac okaért iól tön Iſten azockal az bábáckal, és az nép igen meg ſokaſodéc, és igen el hatalmazánac.

21 Miuel hogy pedig az bábác Iſtent féléc, annac okaért azoknac házoc népét meg ſiaporîtá.

22 Meg paranczola azért Pharaó az ö népénec, mondnán: Minden férfiui magot az folyó vízbe veſſetec, minden leánzó magot pedig eleuenen meg tarczatoc.

c: Kegyetlen paranczolat, hogy az férfiu magzatoc az vizbe vetteſſence.

II Réſz.

Születic Moſes az Leui nemzetſégéböl, ki vettetic az vizbe, fel veſſi azt az Pharaó leánya, és fel tartattya fia gyalant. Meg öl à Moſes egy Ægyptumbéli embert, és mikor bę vádóltatoc vólna, el megyen Midian tartományába, ott véſſen maganac feleſéget, és léſſen az feleſégétöl fia, Gerſom,

1 EL méne pedig egy Leui nemzetſégéböl való férfiu, és vön magánac feleſéget vgyan azon Leui nemzetéböl.

2 Teréhbe eſéc pedig az aſiſioni állat és ſiülé fiat, ki mikor látta vólna hogy ſiép gyermec vólna, el reyté azt három hólnapîg.

3 Es mikor touáb el nem titkolhatná, ſierze añac gyekénböl egy ládáczkát, mellyet enywel és fenyö viaſiſial meg ötté, és abba helyheztetuén az gyermeket, el vete az folyó víznec partyán az ſáſasba.

4 All vala pedig az ö nénnye táuól, hogy meg látná mint lenne dolga az gyermeknec.

5 Az Pharaónac pedig leánya alá méne hogy moſodnéc az folyó vízben, és añac ſiólgáló leáni iárnac vala az víznec partyán, és minec vtánna látta vólna az ládáczkát a ſáſaſnac közepette, el küldé az ö ſiólgáló leányát és ki hozatá azt.

6 Es mikor meg nîtotta vólna, látá az kis gyermeket, és imé az kis gyermec ſir vala, és könyörülüén rayta, monda: Az Sidóc gyermeki közzül való ez.

7 Es monda az gyermeknec Nénnye az Pharaó leányánac: El meñyeké hogy egy ſioptatós aſiſioni állatott hijac az Sidó aſiſioni állatoc közzül, ki az gyermeket ſioptaſſa,

8 Felele az Pharaó leánya: Eregy el. El méne azért az leánzó és hiuá az gyermeknec Annyát.

9 Es monda nékie az Pharaó leánya: Vidd el ez gyermeket, és tarcz fel ezt énnékem, és én meg adom néked az te iútalmodat, és el viué az aſiſioni állat az gyermeket és ſioptatá azt.

10 Fel neuekedéc pedig az gyermec, és viué azt à Pharaó leányánac, és fia gyalánt tartya vala azt, és neuezé azt [b] Moſeſnec, mert azt monda: A vízböl vöttem ki ötet.

11 Lön pedig az napokban mikor Moſes fel neuekedet vólna, ki méne

a: Moſes a nennye ki az gyermekre vigyázot, minden ketſégnélkül az Maria vólt, mellyböl meg tettzic hogy nénnye vólt mind az Aaronnac mind az Moſeſnec, Miuel hogy pedig az mint az Moſes beſzélli, Num: 20. cap. Azon eſztendöben hölt meg az mellyben bé mentec az Chanaan földébe, abböl meg tettzic hogy ſokat élt az Maria.

b: Moſes, az az, ki vanattatot, tudni illic az vizböl.

méne az ŏ attyafiaihoz, és látá az ŏ ſanyaruſágokat, látá aztis hogy egy Ægyptumbéli ember verne egy Sidót az ŏ attyafiai kŏzzŭl.

12 Es mikor kęt felé tekintet vólna, és látta vólna hogy ſenki nem vólna ott, meg ŏlé az Aegyptumbéli embert és el reyté azt az homokban.

13 Az vtán máſod napon ki menuén, imé kęt Sidó férfiac verſengenec vala, és monda añac az ki bŭnŏs vala: Miért vered az te atyádfiat?

14 Es az felele: Kiczoda tŏtt tégedet feiedelemmé és bîróuá mi raytunc? Auagy meg akarſié engemetis ŏlni à mint meg ŏléd az Aegyptumbéli embert? Meg rŏttene azért Moſes, és monda: Bizony meg tudtac azt az dolgot.

15 Meg hallá Pharaóis ez dolgot, és Moſeſt halálra kereſteti vala, de el futa Moſes Pharaótól való féltében, és lakozéc Midiannac fŏldében, és le ŭle egy kútnál.

16 Valánac pedig az Midianitáknac papiánac kęt leáni, kic el iŏttec vala és vizet merîtuén meg tŏltŏttéc vala az válúkat, hogy meg itatnác az ŏ Attyoknac iuhait.

17 Es el iŏuénec az páſitorokis, és azokat el ŭzéc, ackor Moſes fel keluén ſegitſéggel lŏn az leányoknac, és azoknac iuhainac innyoc ada.

18 Es mikor mentec vólna Reuelhŏz az ŏ Ŏſŏkhŏz, monda: Mi az oka hogy moſt illyen hamar meg iŏttetec?

19 Es mondánac: Egy Aegyptumbéli ember óltalmazá minket az páſitoroc ellen, añac felŏtte mi nékŭnc vizetis merîtett, és az mi iuhainkat meg itatta.

20 Es monda az ŏ vnokainac: Hól vagyon az? Miért botſattátoc el azt az férfiat? Hijátoc elŏ ŏtet hogy egyéc kenyeret.

21 Es Moſeſnec akarattya lŏn rayta hogy ez emberrel eggyŭt maradna, és adá Moſeſnec feleſégŏl Sipporat az ŏ vnokáiát.

22 Es ſiŭlé fiat, és neuezé azt Gerſomnac, mert azt monda: Iŏueuény vóltam az idegen fŏlden. c *c: Gerſom, az az, ki ŭzetet iŏueuény*

23 Es mikor ſoc napoc múltac vólna el, meg hala az Aegyptumnac királya, és foházkodnac vala az Izrael fiai az nagy ſiolgálatnac miatta, és kiáltnac vala; Az ſiolgálat miatt való kiáltáſoc pedig fel méne Iſten eleibe.

24 Es meg hallá Iſten az ŏ kiáltáſokat, és meg emlekezéc Iſten az Abrahamal Iſáckal, és Iácobbal tŏtt kŏteſéröl.

25 Es meg tekinté Iſten az Izrael fiait, és meg erté (az ŏ nagy nyomorúſágokat.)

III. Réſz.

Meg ielenic Iſten Moſeſnec az puztában, meg ielenti nékie hogy az Izráel nemzetſégét ki akarná hozni Ægyptumból, el hija Moſeſt hogy ŏ általa ſabaditſa meg az népét, vonogattya magát Moſes, de az Iſten igéreret tèſen nékie hogy inkáb reá haythaſſa az tiztnec fel vetelére. El kŭldi azért Iſten Moſeſt az ŏ népéhŏz és az Pharaó királyhoz.

1 AZ Moſes pedig ŏrizi vala az ŏ Ipánac, Ithronac, az Madianitac papiánac iuhait, és haytá az iuhokat az púztan túl, és

iuta az Iſtennec hegyéhöz, az Horebhöz.

2 Es meg ielenéc nékie az WR nac Angyala tüznec lángiában egy czipke bokorban, és tekinte oda Moſes, és imé az czipke bokor egh vala, de meg nem emésitetic vala.

3 Monda azért Moſes, oda téréc, és meg látom ez nagy czudálatos látáſt, hogy az czipke bokor meg nem emésitetic.

4 Látuán pedig az WR hogy oda térne Moſes meg látni azt, ſiólîtá ötet Iſten az czipke bokorból, és monda: Moſes, Moſes, ki felele: Imhól vagyoc.

5 Es monda (az Iſten:) Ne iöy ide közel, óld le az te ſárudat az te lábaidról, a mert az föld mellyen állaſi, ſient föld.

6 Es monda: En vagyoc az te Atyádnac Iſtene, Abrahamnac Iſtene, Iſáknac Iſtene, Annac okaért el reyté Moſes az ö ortzáiát, mert fél vala Iſtenre nézni.

7 Es monda az WR: Bizonnyal láttam az én népemnec nyomorúſágát melly vagyon Aegyptumban, és à ſattzóitatóc miatt való kiáltáſokat meg hallottā és meg tudtā az ö ſanyarúſágokat.

8 Le ſiállottam b azért hogy meg ſabadîtſam öket az Aegyptumbélieknec kezekből, és ki hozzam arról az földről, ió és ſiéles földre, teijel mézzel folyó földre, Chananęuſoknac, Hitthęuſoknac, Emorręuſoknac, Perizęuſoknac, Hiuęuſoknac és Iebuſęuſoknac helyekbe.

9 Moſtan pedig imé az Izrael fiainac kiáltáſoc én hozzám iutott, és láttam az nagy nyomorúſágot mellyel nyomorgattyác öket az Ægyptumbéliec.

10 Annac okaért moſtan iöy el ide, c és el küldelec tégedet Pharaóhoz, és hozd ki az én népemet az Izrael fiait Ægyptumból.

11 Es monda Moſes az Iſtennec: Kiczoda vagyoc én hogy Pharaóhoz mennyec, és ki hozzam az Izrael fiait Ægyptumból?

12 Es felele: En te veled léſiec, és ez az ielenſége hogy én küldettelec tégedet. Mikor ki hozandod ez népet Ægyptumból, az Iſtennec ſolgálni fogtoc ez hegyen.

13 Es monda Moſes az Iſtennec: Imé én el megyec az Izrael fiaihoz, és azt mondom nékiec: Az ti Atyáitoknac Iſtene küldett engemet ti hozzátoc. Ha azt mondandgyác nékem: Kiczoda añac az ö neue, mit felellyec nékiec?

14 Es monda Iſten Moſesnec: EHEIE neuem, d mert én vagyoc. Es monda: Igy ſiólly az Izrael fiainac: Az Eheie küldett engemet ti hozzátoc.

15 Es eſmét monda Iſten Moſesnec: Igy ſiólly az Izrael fiainac, Az ti Atyáitoknac WRA Iſtene, az Abrahamnac Iſtene, Iſáknac Iſtene, Iácobnac Iſtene küldett engemet ti hozzátoc, Ez az én neuem mind öröcké, és ez az (én neuem) mellynec általa az emberec meg emlekeznec rólam minden nemzetſégről nemzetſégre.

16 Menny

«Minden két ſégnélkül az Iſtennec örök igeie vólt ez, ki minel hogy az Atyáknac gyakorta meg ielenti vala magát az kőuetkezendő teſtāmentūnec bizonſágáért, nem uextetic engyalnac. De más felől nem uezi ö maga magát Iſtennec, ki vólt, vagyon, és léſzen.

a: Az Szarunac le vetéſével azt akarja megmutattni az Moſesſel, hogy az az föld ſient az Iſtennec ielen való vóltaiért, mint az tőrökökről mondgyác hogy mikor az ö templomokba bémennec, le vetic lábokból az ö czipőiöket, à helynec böczületéſéért.

b: Az Iſten nem mégyen egy helyből másba, hanem mondatic le ſzállani mikor az ö népének nyomorúſágát meg látya és meg ſzabadîtya azokat.

c: Moſesnec hiuatala.

d: Eheie, az Iſtennec állattyának öröcke való ſágának neue. Mivel hogy pedig mikor az Iſtenről gondolkodunc, semmi időt el nem tölthetünc, annac okaért ötet ez irás mondgya. Eheie nec, az az, állunc á ki vólt, vagyon, és léſzen mind öröcke, mint à ſz. Iános magyarázza, Apoc: 1. Nemellyec igy fordîtyac, En vagyoc az ki vagyoc. Az ki vagyon, az küldet engemet ti hozzátoc. Nemellyec igy. Léſec, ki léſec, az kinec neue ez, Léſec, az küldet engemet. Honnét meg tetzic hogy igyis fordîthattyúc? Vólcam ki vólcam, az kinec neue ez. Vólcam, Az küldet engemet. Mert az Iſten vólt, vagyon és léſzen-miképpē ö sidóc módgyac hogy az Eheie, mind el múlt mind ielen való mind öröcke kőuetkezendő időt be fogſal.

16 Menny el és gyűycz egybe az Izraelnec véneit, és mond ezt nékiec: Az ti Atyátoknac WRA Iſtene meg ielent énnékem, Az Abrahamnac, Iſáknac és Iácobnac Iſtene, ezt monduán: Meg emlekeztem ti róllatoc, és arról az mít veletec czelekedtec Ægyptumban.

17 Annac okaért mondottam: Ki viſilec titeket az Ægyptumbéli nyomorúſágból az Chananęuſnac, Hitthęuſnac, Emorręuſnac, Perizęuſnac, Hiuęuſnac és Iebuſęuſnac fŏldekre, téijel és mézzel folyó fŏldre.

18 Es engednec az én ſiomnac. Te pedig és az Izraelnec Vénei mennyetec az Ægyptumnac királyához, és igy ſióllyatoc néki: Az Sidóknac WRA Iſtene meg ielent mi nékűnc. Moſtan annac okaért kérűnc, engedd meg mi nékűnc hogy mennyűnc harmad napi iáró fŏldre az puztába, hogy áldozzunc az mi WRunknac Iſtenűnknec.

19 En pedig tudom hogy nem engedi az Ægyptumbéli király hogy el mennyetec, hanem ha hatalmas kézzel kénſieritetic.

20 Ki nyuytom azért az én kezemet, és meg verem Ægyptumot minden czudálatos dolgaimmal, mellyeket ott czelekeſiem, és az vtán el boczát titeket.

21 Es keduеſſé téſiem ez népet az Ægyptumbéliec elŏtt, hogy mikor ki mentec Ægyptumból, ne mennyetec űreſſen.

22 Hanem kérien az aſiſioni állat az ŏ ſiomſiéd aſiſionyától, és az ŏ házánac gazda aſiſionyától, ezűſt és arany edényeket, és ruhákat, mellyekbe ŏltŏzteſſétec az ti fiaitokat és az ti leánitokat, és Ægyptumot meg foſiſiátoc.[e]

[e] Vagy: meg foztyatoc.

IIII Réſz.

Az Iſten meg erőſsiti az Moſes hiuatalát czudáckal, hogy az Izrael fiai inkáb hidgyenec néki. Mikor megis vonogatna magát Moſes, meg feddi Iſten őtet, igereretis tétén néki, az Aaronis melléie adgya. El kőuetkezic az Ipától Moſes, és mikor menne az vton az Iſten Angyalá le akaria vágni Moſeſt miuel hogy gyermekét kőrnyűl nem metélte vólt. Az feleſége azért kőrnyűl metéli az ŏ fiat. Eleibe iŏ Moſeſnec az Aaron.

1 ACkor feleluén Moſes monda: Imé nem hiſinec énnékem ſem az én beſiédemnec nem engednec, mert azt mondgyác, Nem ielent meg néked az WR.

2 Monda azért néki az WR: Miczoda az, az mi az kezedben vagyon? Felele Moſes: Veſiſiŏ.

3 Es monda az WR: Veſd az fŏldre azt, és el veté azt az fŏldre, és változéc kígyóuá, és Moſes el futamodéc elŏtte.

4 Monda pedig az WR[a] Moſeſnec: Nyúyts ki az te kezedet és fogd meg az farkát, ki az ŏ kezét ki nyúytuán meg foga azt, és változec veſiſiŏué az ŏ kezében.

[a] Elſő czúda mellyetád az Iſten Moſeſnec.

5 Hogy higgyéc hogy meg ielent te néked az ŏ Attyoknac WRA Iſtene, az Abrahamnac Iſtene, Iſáknac Iſtene, és Iácobnac Iſtene.

6 Monda pedig eſmét néki az WR: Boczáſſad az te kezedet kebeledbe,[b] és bę boczatá kezét az ŏ kebelébe, és eſmét ki voná kebe-

[b] Máſodic czuda.

léböl, és imé az ö keze poklos vala mint az hó.

7 Monda annac felötte: Tegyed esmét kebeledbe az te kezedet, ki kebelébe téué az ö kezét, és ki véué azt kebeléböl, és imé meg tisitúlt vala mint egyęb teste.

8 Hogy ha nem hijendenec te néked, és nem engedendenec az elsö czudánac besiédénec, hisinec az másodic czudánac besiédénec.

9 Hogy ha pedig nem hijendenec è kęt ielenségnekis, és nem engedendenec az te besiédednec, ackor merîcz vizet az folyó vízböl, [c] és össed az siárazra, és változnac az vízec az földön vérré, az mellyeket merîtettél az folyó vízböl.

c: Harmadic czuda.

10 Es monda Moses az WRnac: Kérlec wram, [d] (ne küldgy engemet oda) Mert nem vagyoc ékesen sióló, ez elött sem vóltam soha, sem pedig miólta az te siolgáddal besiéllesi, hanem késedelmes vagyoc à sióláfra miuel hogy bántatot az én nyeluem.

d: Vonogattya mégis magat Moses, de Isten meg dorgallya.

11 Kinec felele az WR: Kiczoda teremtette az embernec siáiát? Auagy ki tésii az embert siketté, vagy némáuá, vagy látóuá, vagy vacká? Auagy nem éné ki WR vagyoc?

12 Annac okaért menny el, és én lésiec az te siáddal, és meg tanîtlac tégedet mit sióly.

13 Es monda: Kérlec wram küldgyed azt az kit illic küldenéd.

14 Es fel geriede az WRnac haragia Moses ellen, és monda: Auagy nem atyádfiaé te néked az Leui nemzetségéböl való Aaron? Tudom hogy ö ékesen sióló, és imé ö te néked elödbe ki iö, ki mihelt meg lát tégedet, öruendez siuében.

15 Te sióly ö nékie, és adgyad siáiába ez besiédeket, és én lésiec az te siáddal és az ö siáiáual, és meg tanîtlac titeket mit kellyen czelekednétec.

16 Es ö sióllyon te helyedbe az népnec, és ö lésien te néked siáiad gyalánt, [e] te pedig ö néki lésiesi vgy mint Isten gyalánt.

17 Ez vesisiöt pedig vegyed kezedbe, mellyel czudákat tégy.

18 El méne azért Moses, és meg tére az ö Ipához Ietrohoz, Es monda nékie: Kérlec engedd meg nékem [f] hogy mennyec el az én atyámfiaihoz Ægyptumba, és lássam meg ha męg élnec. Es monda Iethro Mosesnec: Eregy el békeséggel.

19 Mert ezt mondotta vala az WR Mosesnec Midianban: Eregy el haza Ægyptumba, mert meg hóltac mind azoc à kic téged halálra keresnec vala.

20 [g] Es fel véué Moses az ö feleségét és az ö fiait, és ùlteté öket siamár hátára és haza méne Ægyptumba, el viue az Isten vessiöiétis kezében.

21 Es eztis mondotta vala az WR Mosesnec: Mikor el indúlsi hogy Ægyptumba haza menny, meg lásd hogy mind azokat az czudákat mellyeket te reád bisitam, meg miuellyed Pharaó elött, és én meg keménîtem az ö siuét hogy ne boczássa el az népet.

e: Az az, Aaron lésien néked mint egy tolmáczod, te pedig néki mond megaz mit én mondandoc te néked, és te tőled nem külömben kérd tanátsot, mint ha tőlem kérdene.

f: El kőnetkezic Moses az ipátul.

g: Tremelius illy értelemben vagyon: Hogy az púztaból vitte feleségét és gyermekét Moses az Ietrohoz, miuel hogy azoc vele vóltac vólna az puztában, és az vtán vgy ment vólna Ægyptumba, melly értelem nem gonoz, mert Ietro az vtán visi meg Mosesnec az ö feleségét. Azért igy fordittya az betőt. Moses véuén az ö feleségét és gyermekét, ültette vala azokat siamár hátára hogy ö Ægyptumba meg térne.

22 Ezt

22 Ezt mondgyad azért Pharaónac: Ezt mondgya az WR, En fiam és én elsö ſiülöttém az Izrael:
23 Es én mondám néked, boczáſd el az én elsö ſiülöttémet hogy ſiolgállyon én nékem, és nem akarád ötet el boczátani, annac okaért imé én meg ölöm az te fiadat, az te elsö ſiülöttedet.
24 Es lön az úton, egy ſzálláſon eleibe méne nékie az WR, és akaria vala ötet meg ölni.[b]
25 Az Sipporah azért ragadá egy éles kęſt, és el mettzé az ö fiának ſiemérem teſtének elsö bürét, és Moſesnec lába èleibe veté, és monda: Az én fiamnac véréuel váltot fériem vagy te énnékem.[i]
26 Es meg ſiünéc ö töle az WR. Vérnec fériénec mondotta vala pedig ackor Moſest, az környül metelkedéſért.
27 Az WR pedig meg paranczolta vala Aaronnac: Eregy eleibe Moſesnec az puztába, ki el menuén eleibe méne néki az Iſten hegyénél,[k] és meg czókolá ötet.
28 Ackor meg beſiélle Moſes Aaronnac, az Iſtennec minden dolgait mellyekért ötet küldi vala, és mind azokat az ieleket mellyeket paranczolt vala hogy czelekednéc.
29 El menuén azért Moſes és Aaron, egybe gyüytéc az Izrael fiainac minden véneit.
30 Es mikoron Aaron meg mondotta vólna mind azokat az beſiédeket, mellyeket ſiólot vala az WR Moſesnec, és azokat az czudákat czelekedne az nép elött.
31 Hün az nép. Es mikor hallották vólna hogy az WR meglátogatta vólna az Izrael fiait, és meg tekintette vólna azoknac nyomorúſágokat, le búrúluán hálákat adánac Iſtennec.

b: Az Iſten Angyala le akarta vágni Moſeſt.

i: Az az, Fiamnac véréuel kelletéc teged fel váltanom. kit ha környül nem metéltec vala, meg kel vala halnod.

k: Aaron eleibe mégyen Moſesnec.

V. Réſz.

Moſes és Aaron bę mennec Pharaó királyhoz, kéric Iſten ſzaváual hogy az nepet el boczáſſa. Haragſic az király Moſesre és az Aaronra, az népet annal nagyob ſolgálattal terheli, ſeddenec az Izrael fiai Moſesre és Aaronra. Moſes könyörög iſtennec.

1 ANnac vtánna el ménénec Moſes és Aaron, és mondánac Pharaónac: Ezt mondgya az Izraelnec WRA Iſtene, Boczáſd el az én népemet, hogy énnékem innepet ſientellyenec az puztában.
2 Es monda Pharaó: Kiczoda az WR, hogy engedgyec az ö beſiédénec és el boczáſſam az Izraelt? Az WRAtis nem eſmérem, az Izraeltis nem boczátom el.
3 Es mondánac: Az Sidóknac Iſtene meg ielent mi nékünc, kérünc engedd meg hogy menyünc harmad napi iáró földre az puſztába, hogy áldozzunc az mi Wrunknac Iſtenünknec, hogy meg ne büntеſſen minket dög halállal vagy fegyuerrel.
4 Es monda azoknac az Ægyptumnac királya: ö Moſes és Aaron, miért kéſſelitec meg az népet az ö múnkáiokban: mennyetec el dolgotokra.
5 Ezt is mondgva vala Pharaó: Miuel hogy az földnec népe ſoc,

ához való biztotokban vonſiátoc el az népet az múnkától.

6 Es parantſola Pharaó az napon az népnec pállérinac és elöttöc iáróknac, illyen módon.

a: Kegyetlenſégnec példáia vagyon az Pharaó királlyban.

7 Ennec vtáña polyuát az népnec ne adgyatoc az tégla czinálához mint ennec elötte, ö magoc mennyenec el és kereſſenec polyuát.

8 Mind az által az tégla ſiámot mellyet annac elötte tſináltac, vgyan ráioc veſſétec, azt le ne ſiállitſátoc, mert hiualkodnac és azért kiáltanac, ezt monduán: Mennyünc el áldozzunc az mi Iſtenünknec.

9 Terhelteſſenec meg dolog tétellel hogy abban legyenec foglalatoſoc, és ne bizzanac hazugſágnac beſiédiben.

10 Ki ménénec azért az népnec ſattzóltatói és az elöttöc iáróc, és mondánac az népnec illyen ſióckal: Ezt mondgya Pharaó, En nem adoc néktec polyuát.

11 Ti magatoc mennyetec el, kereſſétec polyuát az holott találtoc, mert vgyan nem kiſſebítetic meg ſemmiuel az ti múnkátoc.

12 Es el oſila az nép egéſi Ægyptumnac földén, hogy gyüytenénec pozdoriát az polyuá heylébe.

13 Es az palléroc kénſieritic vala öket ezt monduán: Végezzétec el az ti múnkátokat, az minden napi reátoc vetett tégla ſiámot az ö napián, mint ſiinte mikor polyuát adtanac.

14 Es meg verettetének az Izrael fiai elött iáróc. Kiket az Pharaó palléri rendeltec vala azoc elött, és ezt mondgyác vala: Miért nem tellyeſititec bé az reátoc vetett tégla ſiámot, ſem tegnap ſem ma, mint ennec elötte?

15 Annac okaért el ménénec az Izrael fiainac elöttöc iárói, és kiáltánac Pharaóra illyen módon: Miért czelekedel igy az te ſiólgaiddal?

16 Polyuát nem adnac az te ſiólgaidnac, és azt mondgyác mi nékünc: Czinállyatoc téglat, és imé az te ſiólgaid verettetnec, maga az te néped bünös (hogy polyuát nem adnac.)

17 Es monda Pharaó: Czac hiuolkodtoc és henyéltec, azért mondgyátoc, Mennyünc el áldozzunc az WRnac.

18 Annac okaért mennyetec el múnkálodgyátoc, polyuát vgyan nem adnac, az tégla ſiámot pedig mellyet rátoc vetnec, bé adgyátoc.

19 Mikoron láttác vólna az Izrael fiainac elötte iárói, hogy az ö állapattyoc nyomorúltúl vólna, miuel hogy azt mondánac, hogy az minden napi ráioc vetett tégla ſiám ſemmiben aláb ne ſiállyon.

20 Elö találuán Moſeſt és Aaront, mikor amazoc ki iönénec Pharaótól, ellenec támaduán nékiec mondánac.

21 Láſſa meg az WR az ti dolgotokat és itéllye meg, kic minket vtálatoſocká tettetec Pharaó elött, és az ö ſiólgai elött, és fegyuert adtatoc ö kezekbe hogy minket meg ölnénec.

22 Es

22 [b] Es Moses az WRhoz fordúluán, monda: Wram miért nyomorîtád igy ez népet? Miért küldöttél engemet ide?

23 Mert az idötöl fogua hogy bę mentem Pharaóhoz hogy az te Neuedbe néki siólnéc, ez népet annális inkáb nyomorgattya, és te vgyan nem siabadîtád meg az te népedet.

VI. Rész.

Az Moses könyörgesére felel az Isten, és esmét vijonnan igeretet tesen hogy minden kętsegnélkül meg siabadittya az ö népét, és miuel hogy az nép immar mayd kętségbe eser vólna, hadgya Isten Mosesnec hogy esmét bę mennyen Pharaóhoz. Az vrán emlekezic Moses az Rubennec, Simeonnac és Leuinec nemzetségéröl, melly Leui nemzetségéböl származot Moses és Aaron.

1 ES monda az WR Mosesnec: Mayd immár meg látod mit czelekesiem Pharaóual, mert hatalmas kęz által kénsierîtetuén boczáttya el öket, és hatalmas kéztöl kénsieritetuén üzi ki öket az ö földéböl.

2 Es siólîtuán Isten Mosest, monda nékie: En vagyoc az WR.

3 Es meg ielentettem magamat Abrahamnac, Isáknac és Iácobnac az Mindenható Erös Isteñec neuében, De az Iehouánac neuében [a] nem ielentettem meg magamat nékie.

4 Mert siöuetséget töttem ö vélec, hoǵ nékiec adnám Chanaannac földét, az ö búdosásoknac földét à mellyen iöueuényec véltac.

5 Annac felötte én hallottam az Izrael fiainac kiáltásokat, kiket az Ægyptumbéliec siolgálattal nyomorgatnac, és meg emlekeztem az én siöuetségemröl.

6 Annac okaért mond meg az Izrael fiainac: En vagyoc az WR, és ki visilec titeket Ægyptumnac terhes siolgálattyából, meg mentelec az ö siolgálattyoktól, és meg siabadîtlac titeket az én karomnac ki nyúytása által, és nagy itéletec [b] altal.

7 Es én népemmé fogadlac titeket, és lésiec néktec Istentec, és meg tudgyátoc hogy én vagyoc az ti WRatoc Istentec, ki Ægyptumnac igáiától meg mentelec titeket.

8 Es bę visilec titeket az földre, mellyért meg esküttem hogy adnám azt Abrahamnac, Isáknac, Iácobnac, Es adom néktec azt örökségöl. En vagyoc az WR.

9 Szóla pedig illyen módon Moses az Izrael fiainac, de nem hallác meg az ö siauát az ö lelkeknec nagy keserüsége miatt, és az naǵ kemény siolgálatnac miatta.

10 Annac okaért sióla az WR Mosesnec illyen módon.

11 Eregy bę siölly Pharaónac az Ægyptumbéli királynac, hogy boczássa el az Izrael fiait az ö földéböl.

12 Es sióla Moses az WR elött, monduán: Imé az Izrael fiai nem hallác meg az én siómat, Mimódon hallaná meg azért Pharaó az én besiédemet, ha én környül meteletlen aiakú vagyoc? [c]

13 Es sióla az WR Mosesnec és Aa-

b. Könyörög Moses az Istennec?

a: Ez harmadic versben az Istennec három neue vagyon. Az elsö. El, melly erösséget vagy hatalmassagot iegyez. Az másic, Schadai, melly elegséget vagy böséget iegyez. Az harmadic Iehouah, melly newel az Istennec ki mondhatatlã állattya iegyeztetic. Mondatic pedig Iehouánac az Isten, miuel hogy ö vólt és vagyon és lésgen mind örökce, és az teremtet állatoknakit ád valóságot, az az, mondatic Iehouánac, az ö örökce való állattyára nézue. Másodsgor az ö igeretinec valóságára nézue mert miképen állattyában azonképen igeretiben valóság vagyon. Azt mondgya azért Isten Mosesnec: En nem ielentettem meg magamat az Iehouanac neuében. Az az, iöllehet meg mutattam hatalmassagomat és gazdagságomat, mind az által az én igeretemnec valóságát az Chanaan földénec meg adása felöl nem mutattam meg. Touábba iöllehet az Istennec igaz neue ez, Iehoua. Mind az által az mi Bibliankban azt az neuet ritkan tartottuc meg, &c.

b: Az az, soc ezudá tételeknec általa.

c: Az az, rebegö nyelnü ember vagyoc

és Aaronnac, és paranczola nékiec hogy az Izrael fiaihoz mennénec, és az Aegyptumbéli Pharaó királyhoz, hogy az Izrael fiait ki hoznác Aegyptum fŏldébŏl.

14 Ezec pedig az ŏ attyoknac házoc népeinec feiei: Rubennec az Izraelnec elsŏ ſiŭlŏtténec fiai: Hanoch, Phallu, Heſrom, Charmi. Ezec az Rubennec czelédi.

15 Az Simeonnac fiai: Iemuel, Iamin, Ohad, Iackin, Sohar, és Saul az Chananeabéli aſiſiońtól való. Ezec az Simeon czelédi.

LEVI. 16 Az Leui fiainac pedig neuec az ŏ nemzetſégec ſierint ezec: CEHAT. Gerſon, Cehat, és Merari. Az Leuinec pedig életénec eſitendeie vólt, ſiáz harimntz hęt eſitendŏ.

17 Gerſon fiai: Libni, Simi, az ŏ czelédgyec ſierint.

AMRAM. AARON. MOSES. 18 Cehathnac fiai: Amram, Ishar, Hebron és Vziel. Az Cehath életénec pedig eſitendeie vólt, ſiáz harmintz három eſitendŏ.

19 Merari fiai: Mahli és Muſi. Ezec az Leui czelédgyi az ŏ nemzetſégec ſierint.

20 Az Amram pedig vŏué feleſégŭl magánac az Iochebed aſiſiońt az ŏ[d] Attyánac húgát, ki ſiŭlé néki az Aaront és Moſeſt. Es az Amram életénec eſitendeie vólt ſiáz harmintz hęt eſitendŏ.

21 Az Isharnac fiai: Corah, Nepheg, és Zichri.

22 Vziel fiai: Miſael, Eliſaphan, Sithri.

23 Es az Aaron feleſégŭl vŏué magánac az Aminadab leányát, Nahaſſonac húgát, ki ſiŭlé nékie Nadabot, Abihut, Eleázart és Ithamart.

24 Az Corahnac pedig fiai: Aſſir, Elcanah, Abiaſaph. Ezec az Corhiataknac czelédgyi.

25 Az Eleázar vŏn magánac feleſégŭl eǵgyet az Putiel leáni kŏzzŭl, ki ſiŭlé néki az Pinhaſt. Ezec az Leuitáknac attyainac feiei az ŏ czelédgyec ſierint.

26 Ez az Aaron és Moſes, kiknec paranczola Iſten: Hozzátoc ki az Izrael fiait Aegyptumból, az ŏ ſeregec ſierint.

27 Ezec az kic ſióltac az Aegyptumbéli Pharaó királynac, hoǵ ki hoznác az Izrael fiait Aegyptumból, és az à Moſes és Aaron.

28 Es vgyan azon napon monda az WR Moſeſnec.

29 Sióla mondoc az WR Moſeſnec, monduán: En vagyoc az WR, Meg mondgyad Pharaónac az Aegyptumbéli királynac mind azokat az mellyeket én ſióloc te néked.

30 Es monda az Moſes az WR elŏtt: Imé én kŏrnyŭl meteletlen aiakú vagyoc, [e] és hogy halgatná meg az én beſiédemet Pharaó?

d: Leui fia vólt Cehat. Cehat fia Amram. Amram vŏtte vólt feleſégŭl magánac az Leui leyányát, Exod: 2. verſ: 1. Melly az Cehátta egy vólt, és nénnye vagy húgá vólt. Ez illyen házáſág az vtán meg tiltatot, Leuit: 18. verſ: 12.

e: Az az, Nem tudoc ékeſen ſzólni.

VII. Réſz.

Bę megyen Moſes az Pharaóhoz, el veri ŏ elŏtte az veſſŏt és valtozic kigyóua. Az Pharaó bŏlczeijs azt miuelic. Az vtán az vizec vérre változnac.

1 ES monda az WR Moſeſnec: Imé Iſten képébe állattalac téged Pharaó eleibe, Aaron pedig az te attyádfia légyen te tolmáczod.

2 Te mond meg mind azokat az mellyeket én paranczolandoc te né-

te néked, Aaron pedig az te attyádfia mondgya meg azokat Pharaónac, hogy boczássa el az Izrael fiait az ŏ fŏldéböl.

3 [a] En pedig meg keménîtem Pharaónac ſiuét, és meg ſokasîtom az én ieleimet és czudáimat Ægyptumnac fŏldén.

4 Es nem halgattya meg az ti beſiédeteket Pharaó, és ki nyúytom az én kezemet Ægyptumra, ki hozõ az én ſeregimet, az én népemet az Izrael fiait Ægyptumnac fŏldéböl nagy itéletec által.

5 Es meg tudgyác az Ægyptumbéliec, hogy én vagyoc az WR, mikor ki nyúytandom az én kezemet Ægyptumra, és ki viendem az Izrael fiait ŏ kŏzzŭlec.

6 Annac okaért Moſes és Aaron àcképpen czelekedénec az mint paranczólta vala nékiec az WR.

7 [b] Moſes pedig nyóltzuan eſitendŏs vala, Aaron nyóltzuan három eſitendŏs, mikor Pharaónac ſióltac.

8 Es monda az WR Moſeſnec és Aaronnac, illyen képpen.

9 Mikor Pharaó ſióland néktec illyen módon, mutaſſatoc valami czudát: Ackor ezt mondgyad Aaronnac, Vegyed az te veſiſiŏdet és veſd el Pharaó elŏtt, és változic kígyóuá.

10 [c] Bę méne azért Moſes és Aaron Pharaóhoz, és vgy czelekedénec az mint az WR paranczolta vala, El veté Aaron az ŏ veſiſiŏiét Pharaó elŏtt, és az ŏ ſiólgai elŏtt, és változéc kígóuá.

11 Hiuatá pedig Pharaóis az bŏlczeket és varaslókat, és azokis az Ægyptumnac bŏlczei az ŏ varaſláſoc által àcképpen czelekedénec.

12 [d] Mert el veté mindenic az ŏ veſiſiŏiét, és változánac az veſiſiŏc kígyócká, De az Aaronnac veſiſiŏie el nyelé azoknac az ŏ veſiſiŏiéket.

13 Es meg kemenîté magát Pharaó ſiué és nem engede nékiec, az mint az WR mondotta vala.

14 Monda azért az WR Moſeſnec: Meg keményedet az Pharaó ſiue, nem akaria ez népet el erezteni.

15 Eregy Pharaóhoz reggel, Imé az vizec mellé mégyen ki, és ály ŏ eleibe az folyó víznec partyára, és az veſiſiŏt az melly kígyóuá változott vala, vegyed kezedbe.

16 Es ezt mondgyad nékie: Az Sidóknac WRA Iſtene kŭldŏtt engemet te hozzád ez paranczolattal. Boczáſd el az én népemet, hogy ſiolgállyanac nékem à puztában, és imé ez ideîg nem engedtél.

17 Ezt mondgya azért az WR: Ez en tudod meg hogy én vagyoc az WR, Imé én meg ſuytom az én kezemben való veſiſiŏuel az folyó vizet, és változic vérré.

18 Es az folyó vízben való halac meg halnac, és à folyó víz bŭdŏs léſien, és az Ægyptumbéliec irtóznac à folyó víznec italától.

19 Monda azért az WR Moſeſnec: Mondgyad az Aaronnac, vegyed à te veſiſiŏdet, és nyuycz ki à te ke-

a: Mondatie Iſten meg keméniteni az ſziuet, nem hogy az lagy ſziuét keménnye tenne, mert ollyan módon Iſten az bűnnec oka vólna, hanem azért, mert az ŏ ſzent lelket el veſzi azoktúl, az kikét meg keménit, az melly ſzent lelec meg lagyitaná az ember ſziuét, és az ollyánokat az ŏ clŏbbi engedetlenſégekért, mint oſtorral véri, az kemenſéggel. Azért az menyében az ſzivnec kemenſége bűn, amiban nem oka annac az Iſten; hanem az menibén bűntetés.

b: Moſes nyóltzuán eſztendŏs mikor az Iſten népét ki hozza, Ægyptumból.

c: Moſes és Aaron czudakat teſznec Pharaó elŏt.

d. Az Pharaó bŏlczei czudakat teſznec ŏrdŏgi meſterſéggel.

te kezedet Ægyptumnac vizeire, azoknac folyó vizeire, patakira, tauaira, és minden víz állásira, és vérré változnac, és lésien vér egési Ægyptumnac földén, mind fa mind kö edényekben.

20 Es àcképpen tselekedénec Moses és Aaron, az mint az WR paranczolta vala nékiec, Es fel emeluén az vesisiöt, meg suyta Pharaó elött, és az ö siólgai elött az folyó vizet, [e] és változánac mind az vizec az folyó vízben vérré.

I.] e: Elsö ostora Ægyptusnac: Az vizec vérré változnac.

21 Az halac pedig az folyó vízben meg halánac, és büdös lön az folyó víz, annîra hogy az Ægyptumbéliec az folyó vízböl nem ihattanac, és mind az egési Ægyptum földén vér vala.

22 Az Ægyptumbéli bölczekis azonképpen czelekedénec az ö varaslásockal, és meg keménîte magát Pharaó siiue, hogy ne halgatná meg azoknac siauokat, az mint az WR siólott vala.

23 Es el fordúla Pharaó, és méne házába, és semmit nem gondolá ezzelis.

24 Az Ægyptumbéliec pedig asánac kútakat az folyó víz környül hogy innánac, mert nem ihattyác vala az folyó vizet.

25 Es hęt napîg tartá az WRnac ostora az folyó vizen.

VIII. Rész.

Meg veri az Isten Pharaót, békáckal, czimázockal vagy tetueckel, és bogarockal, mind az embereket, mind az oktalan állatokat. Az Pharaó annális inkáb meg keméniti magát, noha azt hazudná hogy az népet el boczátana.

1 ES monda az WR Mosesnec: Eregy bę Pharaóhoz és mond meg nékie: Ezt mondgya az WR, Boczásd el az én népemet hogy siolgállyon éñékem.

2 Hogy ha el nem akarod boczátani: Imé én meg verem minden te határodat békáckal.

3 Es az folyó víz bekáckal foly, és fel mennec az te házadba, az te háló házadba, és az te ágyadba, az te siólgaidnac házokba, az te népednec házokba, az te sütö kementzeidbe, az tésitádba.

4 Mind te reád és az te népedre, mind az te siólgaidra támadnac az békác.

5 Es monda az WR Mosesnec: Mondgyad az Aaroñac, Nyúycz ki az te kezedet az te vesisiöddel az folyó vizekre, patakokra, az tókra, és hozz békákat az Ægyptum földére.

6 Es ki nyúytá az ö kezeit Aaron Ægyptumnac vizeire, és iöuénec ki békác, és [a] el lépéc Ægyptum földét.

7 Es az bölczekis hasonlatos képpen czelekedénec az ö varaslásockal, és hozánac békákat Ægyptumnac földére.

8 [b] Es hiuatuán Pharaó Mosest és Aaront, monda: Kérietec az WRat hogy vegye el rólam, és az én népemröl az békákat, és el boczátom az népét hogy áldozzanac az WRnac.

9 Es monda Moses az Pharaónac: Ditsekedgyél én felöttem, [c] Es (mond meg) mikor imádkozzam te érötted és az te siólgaidért,

II. a: Másodic ostora Ægyptusnac: Békác.

b: Pharaónac hazúgsága és kép mutatása.

c: Ez sentenciánac az kezdetnec soc értelmét mondgyác: Nemellyec igy magyárazzác, lólleher nē tiéd vólna az tiztesség hogy napot rendelnél mellyen az bekác el vétessenec, de légyen bátor tiéd ez tiztesség. Nemellyec: Ez ideig biztál hatalmasságodban, az te bölcseidnec varaslásokban, és Isten ellen fáruatemeltél, holott azoc semic, azockal azért nem ditsekedhetel, de ha én Istennec könyörgec, az ö irgalmassságáual ditsekedhetel, mert az te bölcseid nē menthetnec meg az békáktol. Nemellyec, Ezzel meg tiztellec, hogy könyörögiec Istennec érötted, hogy az melly napon kéuanod, el vegye az békákat.

dért, és az te népedért, hogy el véteſſenec az békác te rólad és az te házadról? Es czac az folyó vízben maradgyanac.

10 Felele Pharaó: Hólnap. Es monda Moſes: Légyen az te beſiéded ſierint, hogy meg tudgyad, hogy ninczen ollyan Iſten mint az mi WRunc Iſtenünc.

11 Es el táuoznac az békác te tűled, az te házaidtól, ſiólgaidtól, és az te népedtől, és czac az folyó vízben maradnac.

12 Ki méne azért Moſes és Aaron Pharaó elöl, és kiálta Moſes az WRhoz, hogy el venné az békákat, mellyeket az Pharaóra boczátott vala.

13 Es czelekedéc az WR Moſesnec beſiéde ſierint, és ki halánac az békác az házakból, [d] falúkból, mezökből.

d: Nemellyec fordítyac: Az házakból és palotákból.

14 Es rakáſra hányác azokat, és az föld el büzhödéc.

15 Mikoron pedig Pharaó látta vólna hogy meg ſiabadúlt vólna, meg kemenîté az ö ſiiuét, és nem engede nékiec miképpen az WR mondotta vala.

16 Es monda az WR Moſesnec: Mondgyad az Aaronnac, Nyúycz ki az te veſiſiödet, és ſuycz meg az földnec porát, és változic tetuecké az egéſi Ægyptuſnac földén.

III. e: Harmadic oſtora Ægyptuſnac: Tetuec, mind emberekben mind barmokban.

17 Kic àcképpen czelekedénec. Mert Aaron ki nyuyta kezét az ö veſiſieiéuel, és meg ſuyta az földnec porát, és valánac tetuec az emberekben és barmokban, az földnec minden pora változéc tetuecké egéſi Ægyptumnac földén.

18 Az bölczek is haſonlatos képpen czelekedénec az ö varaſláſoc által, hogy tetueket hoznánac ki az földből, de nem miuelhettec: Valánac azért tetuec az emberekben és az barmokban.

19 Mondánac azért az bölczec Pharaónac: Iſteni hatalom ez. Es meg kieméníté magát f Pharaó ſiue, és nem hallá meg azoknac beſiédeket, miképpen az WR meg mondotta vala.

f: Azért mondgya az irás hogy meg kemenítette magát az Pharaó ſsine. Mert iöllehet Iſten oſtora vala az ö ſziuénec kemenſége, mind az általannac az oka nem Iſten vólt, hanem az Pharaó.

20 Monda azért az WR Moſesnec. Kélly fel reggel és álly Pharaó eleibe, imé az vizec mellé mégyen ki, és ezt mondgyad néki: Ezt mondgya az WR, Boczáſd el az én népemet hogy ſiolgállyon énnékem.

IIII. 8: Negyedic oſtora Ægyptumnac: Artalmas mérges bogároc.

21 8 Hogy ha el nem boczátándod az én népemet, imé én boczátoc te reád, az te ſiolgaidra, és az te népedre, és az te házaidra minden fęle ártalmas bogárokat, és bę telnec az Ægyptumbélieknec házoc minden fęle bogárockal, az földis az mellyen ök vadnac.

22 Es meg válaſitom az napon az Goſen földét mellyen az én népem lakic, hogy ne légyen ott ſemmi ártalmas bogár, hogy meg tudgyad hogy én vagyoc az WR mind az ſiéles földön.

23 Es válaztáſt téſiec az én népem között, és az te néped között, hólnap léſien ez ielenſég.

24 Es àcképpen czelekedéc az WR, Mert iöue minden fęle ár-

talmas bogároknac neme Pharaó házára, az ö ſiólgainac házokra, és egéſi Ægyptum földére, és az föld meg veſie az ſoc fęle ártalmas bogároc miatt.

25 Hiuatá azért Pharaó Moſeſt és az Aaront, és monda: Mennyetec el és áldozzatoc Iſtennec ezen ez földen.

26 Es monda az Moſes: Nem illic hogy vgy czelekedgyünc: [b] Mert az mi az Ægyptumbéliec elött vtálatos (talám) azt áldoznóc az mi WRunknac Iſtenünknec, hogy ha pedig azt áldoznóc ö elöttec az mitöl ök iſionyodnac, auagy nem meg ölnéneké minket?

27 Harmad napi iáró földre mégyünc az puztába, és áldozunc az mi WRunknac Iſtenünknec az mint paranczolta mi nékünc.

28 Es monda Pharaó: En el botſátlac titeket hogy áldozzatoc az ti WRatoknac Iſtenteknec az puztában, de meſiſieb ne mennyetec, és imádkozzatoc én éröttem.

29 Felele Moſes: Imé én ki mégyec te elölled és kérem az Iſtent hogy el táuozzéc minden ártalmas bogár Pharaótól, az ö ſiólgaitól, és az ö népétöl hólnap, de többé meg ne czúfollyon Pharaó, el nem boczátuán az népet hogy áldozzéc az WRnac.

30 Es ki méne Moſes Pharaó elöl, és könyörge az WRnac.

31 Es czelekedéc az WR az Moſes beſiéde ſierint, és el vön Pharaóról, az ö ſiólgairól és az ö népéröl minden ártalmas bogárokat, és czac eggyis nem marada.

32 Es meg keménité Pharaó az ö ſiiuét ez vttalis, és nem boczátá el az népet.

IX. Réſz.

Meg veri az Iſten az Pharaót és mind az egéſ orfágor barmoknac nagy dög halálával, ſekelyeckel és röttenetes kö eſöuel. De męgis nem boczattyác el az Izrael fiait.

1 ES monda az WR Moſeſnec: Menny bę az Pharaóhoz, és ſióly nékie: Ezt mondgya az Sidóknac WRA Iſtene, Boczáſd el az én népemet hogy ſiolgállyon nékem.

2 Hogy ha el nem akarod boczátani, és męgis meg tartoztatod öket.

3 Imé az WR keze léſien az te mezei barmaidon, louaidon, ſiamáridon, teueiden, ökreiden, iuhaidon, nagy dög halállal.

4 Es válaſitáſt téſien az WR az Izraelnec barmai között, és az Ægyptumbéliec barmai között, és az Izraelnec barmai közzül eggyis nem hal meg.

5 Es idöt vete az Iſten nékie, monduán: Hólnap miueli ezt az WR ez földön.

6 Acképpen czelekedéc azért az WR, máſod napon, [a] és meg hala Ægyptumnac minden barma, de az Izrael fiainac barmoc közzül eggyis nem hala meg.

7 Es el küldé Pharaó: Es imé eggyis

b: Nemellyec igy fordittyac: Az Ægyptumbéliec vtalatoſſágát áldoznóc. Ertelme pedig ez: Nem illic hogy itt áldozzunc, mert mi magunkis nem tudgyuc mit áldozzunc, hogy ha koſockal kelletic áldoznünc, miuel hogy vtálatos dolog ez Ægyptumbéliec elött az koſt meg ölni, mert azt Iſten gyalánt imádgyác, minket meg ölnec az Ægyptumbéliec. Nemellyec azt mondgyác: hogy két erőſſéggel menti magát Moſes az Pharaó elött, miért nē áldozhatnac Ægyptumbā. Elöſzer, hogy nem illic añac lenni miuel hogy az Ægyptumbéliec vtálatoſſágát áldoznác, az az, olly áldozzattal mellyet vtálnánac az Ægyptumbéliec, vagy, olly áldozattal, melly meg fertezteteт az Ægyptūbéliektöl, kiknec áldozattyockal nem ſzabad vólna az ö áldozattyokat meg egyeliteni. Máſſodic erőſſég, mert nem haſznos mi nékünc ha it áldozúnc, miuel hogy meg ölnec minket az Ægyptumbéliec, ha olly áldozattal áldozunc melly ö elöttec ſzokatlan.

V.

a: Oetödic oſtora Ægyptumnac minden oktalán állatoknac halála.

gyis nem hólt vala meg az Izraelitáknac barmoc közzül, és meg kemenîté magát az Pharaó siiue, és nem boczátá el az népet.

8 Es monda az WR Moseſnec és Aaronnac: Vegyetec az kementzéből egy maroc hamuat, és veſſe fel azt Moſes az Eegbe Pharaó előtt.

9 Es pòr léſien egéſi Ægyptumnac földén, hogy mind az embereken mind az barmokon legyenec hóijagos fekéllyec, mind egéſi Ægyptum földén.

10 Vönec azért hamuat egy kementzéből és meg állánac Pharaó előtt: Ackor fel veté azt Moſes az Eegbe, és támadánac mind az embereken, mind az barmokon hóijagos fekélyec. b

VI. b: Hatodic oſtora Ægyptusnac: Fekélyec az emberekben és barmokban.

11 Es nem álhatnac vala Moſes előtt az bőlczec az fekélyeknec miatta, mert valánac fekélyec mind az bőlczeken, mind az Ægyptumbélieken.

12 Es meg keménîté az WR Pharaónac ſiiuét, és nem engede ő nékiec miképpen ſiólot vala az WR Moſesnec.

13 Es monda az WR Moſesnec: Kelly fel reggel és álly Pharaó eleibe, és mond ezt néki: Ezt mondgya az Sidóknac WR A Iſténe, boczáſd el az én népemet hogy ſiólgállyon énnékem.

c: Az az, mellyec az te ſzemedis általizzic, hogy azoc az te ſziuedetis maradoſſac, es nem ezec az te ſeiedneç bűnet.

14 Mert én ezvttal boczátom c az én oſtorimat az te ſiiuedre, az te ſiólgaidra és az te népedre, hogy meg tudgyad hogy ninczen én hozzám haſonlatos az egéſi földön.

15 Mert ki nyuytom moſtan az én kezemet és meg verlec tégedet és az te népedet dög halállal, és ki vágattatol ez földről.

16 Bizonyára pedig azért támaztottalac tégedet, hogy meg mutatnám te benned az én hatalmomat, és hogy hirdeſſéc az én neuemet az egéſi földön. d

d: Magyarazza ezt ſzent Pál, Rom. 9.

17 Te mégis ellene állaſié az én népemnec, és nem akarodé el boczátani?

18 Imé én boczátoc hólnap èckorba (az földre) nagy kö eſsöt, mellyhöz haſonló nem vólt Ægyptumban az napſágtól fogua hog fundaltatot, mind ez ideig. e

VII. e: Hetedic oſtora Ægyptumnac: Kőeſső.

19 Moſtan añac okaért küldgy el, és haytaſd bę minden barmodat és mindenedet az mezőről, minden emberec és barmoc valamellyec találtatnac az mezön, és házba nem vitetnec, kő esöuel veretnec agyon, és meg halnac.

20 Az ki annac okaért az Pharaó ſiólgai közzül meg röttene az WR beſiédétől, ſiólgait és barmait házba rekeſité.

21 De az ki az WR beſiédéuel nem gondola, hagyá az ő ſiólgait és barmat az mezön.

22 Es monda az WR Moſesnec: Nyúycz ki az te kezedet az Eegre, és léſien kö esö egéſi Ægyptumnac földén az emberekre, barmokra, és az mezönec minden füuére, az Ægyptus földén.

23 Fel emelé azért Moſes az ő veſiſieiét az Eegre, és az WR támaſita menydörgöſeket és kő

esöt, és tüz ſiálla le az földre, és illyen módon az WR boczáta esöt köuel elegy Ægyptum földére.

24 Es lön kö esö, és tüz az kö esöuel elegy nagy böwſéggel, mellyhöz haſonló nem vólt egéſi Ægyptum földén, miólta emberec kezdettec rayta lakni.

25 Es el veré az kö esö egéſi Ægyptum földén valami az mezön vala, mind embert, mind barmot; az mezönekis minden füuét el veré az kö esö, és minden mezön való fát egybe ronta.

26 Czac az Goſen földén, holott valánac az Izrael fiai, nem vólt kö esö.

27 El küldé azért Pharaó és hiuatá Moſeſt és Aaront, és monda nékiec: Vétkeztem ez vttal, az WR igaz, de én, és az én népem bünösöc vagyunc.

28 Kériétec az WRat légyen elég immár hogy ne légyen ez vtan menydörgés és kö esö, és el boczátlac titeket, és touáb ne maradgyatoc.

29 Es monda néki Moſes: Minec vtánna ki menendec ez városból fel emelem az én kezeimet az WRhoz, és az menydörgéſec meg ſiünnec, és többé kö esö nem léſien, hogy meg tudgyad hogy az WRé az föld.

30 De te felöled és az te ſiólgaid felöl bizonnyal tudom, hogy vgyan nem félitec azért az WRat.

31 Az Lent pedig és az Arpát el verte vala az kö esö, miuel hogy az Arpa meg ért vala, az Len pedig meg bimbózot vala.

Vagy: ſárbá mens vala.

32 Az gabonát pedig és az Roſt nem verte vala el, miuel hogy késö vetéſec vólnánac.

33 Ki méne azért Moſes Pharaótól az városból, és ki teriezté az ö kezeit az WRhoz, és meg ſiünénec az menydörgéſec, és az kö esö, és nem lön töb kö esö az földre.

34 Látuán pedig Pharaó hogy meg állot vólna az esö, az kö esö és az menydörgés, eſmét vétkezéc, és meg keménîté ö az ö ſiuét, és az ö ſiólgai.

35 Es meg keményedéc az Pharaó ſiue, és nem boczátá el az Izrael fiait, az mint paranczolta vala az WR az Moſes által.

X. Réſz.

Meg veri az Iſten Pharaót, és az ö orſzágát Sáskáckal, és rötteneres nagy ſeterſéggel. Nem boczáttyác mégis el az Iſten népét.

1 ES monda az WR Moſeſnec: Eregy bę Pharaóhoz, mert én meg keménîtettem az ö ſiuét és az ö ſiólgainac ſiueket, hogy ezeket az ieleket czelekedném ö köztöc.

2 Es hogy beſiéllyed ezeket az te fiadnac és az fiadnac fiánac, az mellyeket tſelekedtem Ægyptum ban, és az ieleket à mellyeket czelekedtem ö közöttöc, és meg tudgyátoc hogy én vagyoc az WR.

3 Es bę méne Moſes és az Aaron Pharaóhoz, és mondánac nékie: Ezt mondgya az Sidóknac WRA Iſtene, Meddîg nem akarod meg alázni magadat én elöttem? Boczáſd el az én népemet hogy ſiolgállyon nékem.

4 Hogy

4 Hogy ha nem akarod el boczátani az én népemet, imé én hozoc hólnap az te orſágodra ſáskákat.

5 Es el búrîttyac az földnec ſinét, és ſenki az földet nem láthattya, és meg emésîtic az mi maradot à kō esötöl, és minden mezei zöldellö fátis meg emésitenec.

6 Es bę töltic az te házadat, és minden ſiólgaidnac házokat, az Ægyptumbélieknec házokat, minęmöket nem láttac à te Atyáid, ſem à te Atyáidnac Atyai, mi ólta ez földön vóltac, mind ez mai napîglan, és el fordúla ſ-ki méne Pharaó elöl.

7 Mondánac pedig az Pharaónac ſiólgai ö nékie: Meddîg léſien ez ember mi nékünc bántáſunkra? Boczáſd el az népet hogy ſiolgállyanac az ö WRoknac Iſtenecnec, mégis nem vöttedé eſiedbe hogy Ægyptus el veſiet?

8 Es viſiſia hiuác Moſeſt és Aaront Pharaóhoz, kiknec monda: Mennyetec el ſiolgállyatoc az ti WRatoknac Iſtenteknec. Kiczodác az kic el mennec?

9 Es monda Moſes: Az mi gyermekinckel és véneinckel mégyünc, az mi fiainckal leáninckal, iuhainckal és barmainckal mégyünc, mert az WRnac innepet kell ſientelnünc.

10 Monda azért nékiec: Bátor vgy légyen Iſten veletec, ha el boczátlac titeket mind gyermekeſtöl, mert akarkijs láttya hogy valami gonoſira igyekeztec.

11 Nem vgy légyen, hanem mennyetec el ti férfiac és ſiolgállyatoc az WRnac, mert azt kéuántátoc én tülem, és el üzé öket elölle.

12 Es monda az WR Moſeſnec: Emeld fel à te kezedet Ægyptum földére az ſáskáiért, és iöijön el Ægyptum földére, és eméſſe meg az földnec minden füuét, valami az kō esötül maradot.

13 Fel emelé azért Moſes az ö veſiſieiét Ægyptum földére, és az WR támazta az földre Nap keleti ſielet, melly mind egéſi éijel nappal fúua, és reggel az Nap keleti ſiél fel indîtá az ſáskát.[b]

14 Es el iöuénec az ſáskác egéſi Ægyptum földére, és le ſiálla nagy ſüröſséggel az Ægyptumnac minden határin, annac elötte ollyan ſáskác nem vóltac, ezec után ſem léſinec ollyanoc.

15 Es el búrîtác az egéſi tartománnac ſiinét, és az föld meg homályoſodéc, és az földnec minden füuét meg éuéc, és az fáknakis minden gyümölczét, mellyet az kō esö hagyot vala, és ſemmi zöldellö nem marada az fákban és az mezönec füuében egéſi Ægyptum földén.

16 Ackor ſietuén hiuatá Pharaó Moſeſt és Aaront, és monda: Vétkeztem az ti WRatoc Iſtentec ellen, és ti ellenetec.

17 Moſtan annac okaért, boczáſd meg czac ez egyſier az én bünömet, és kériétec az ti WRatokat Iſtenteket, hogy vegye el én rólam ez halálos oſtort.

VIII. b: Nyoltza dic oſtora Ægyptumnac: Sáskác.

a: Mintha azt mondaná az Pharaó: Bátor el mennyetec ha vgy el boczátlac, feleſegeſtöl gyermekeſtöl, és barmokal egybe, de vgy ſoha el nem boczátlac.

18 Es ki méne Pharaó elöl, és
könyörge Istennec.
19 Es fordîta az Isten nagy erös
Nap nyúgati sielet, és fel emelé
az sáskákat és veté azokat az ve-
res tengerbe, nem marada czac
egy sáskais egési Ægyptum föl-
dén.
20 Es meg keménîté az WR
az Pharaó siiuét, és nem boczáta
el az Izrael fiait.
21 Es monda az WR Mosesnec: Emeld fel az te kezédet az
Eegre, és lésien Setétség Ægyptum földén, mellyet vgyan meg
tapaztalhatnac.
22 Es fel emelé Moses az ö kezét az Eegre, és lönec felötte igen
nagy setétségec Aegyptum föl-
dén harmad napîg.c

IX. c: Kilentzedic ostora Ægyptumnac: Temérdec setétség.

23 Nem láttác egy mást, és sen-
ki az ö helyéböl fel nem költ har-
mad napîg. De az Israel fiainac
világosság vala minden lakó he-
lyekben.
24 Ackor hiuatá Pharaó Mo-
sest, és monda: Mennyetec el és
siólgállyatoc az WRnac, czac
az ti iuhaitoc, barmaitoc, marad-
gyanac itt, az gyermekeketis bá-
tor el vigyétec.
25 Es monda Moses: Söt inkáb
adnod kell mi nékünc áldozatra
való barmokatis, hogy azokat
meg áldozzuc az mi Wrunknac
Istenünknec.
26 Annac okaért az mi barma-
inkatis el visisiüc velünc, egy kö-
röm sem marad el, mert azokból
kell à mi Wrunknac Istenünknec
áldozatot siereznünc, mi pedig
nem tudgyuc à barmoknac mel-
lyic fęle neméuel áldozzunc, mîg
nem oda iutunc.
27 Es meg keménîté az WR
az Pharaó siiuét, és nem akará ö-
ket el boczátani.
28 Es monda néki Pharaó: E-
regy el elölem, meg lásd hogy
többé az én ortzámat ne lássad,
mert valamelly napon az én or-
tzámat látod, meg halsi.
39 Felele Moses: Igazan siólál,
Nem látom többé az te ortzá-
dat.

XI. Rész.

Paranczollya Isten az Izrael fiainac hogy az Ægyptumbélieknec minden gazdagságokat el hozzác. Meg fenyegeti az Isten az Pharaót minden első szülötteknec meg öléséuel.

1 MErt[a] mondotta vala az
WR Mosesnec: Męg
egy czapást hozoc Pharaóra és
Aegyptumra, az vtán el boczát
titeket, és mikor el boczat, vgyan
kénsierît hogy el mennyetec.
2 Siólly mostan az népnec,
Hogy kiki mind kérien az ö ba-
ráttyától, és minden asisioni állat
az ö asisioni baráttyától, ezüst és
arany edényeket.
3 Es keduessé téué az WR az
népet az Aegyptumbélieknec e-
lötte. Az Mosesis nagy böczülle-
tes ember vala az Aegyptum föl-
dén az Pharaó siólgai elött, és az
kösség elött.
4 Es monda Moses (Pharaó-
nac:) Ezt mondgya az WR, Mi-
kor éyfęlkor leiend, én által mé-
gyec egési Aegyptumnac föl-
dén.

a: Az három első versekben okat adgya Moses, miert mondotta az Pharaónac hogy többé nem lészen szembe véle, tudniállic, mert Isten néki meg mondotta volt, hogy az Pharaoual való tusakodásánac vége nem meszsze vólna, és immár czac egy czapassal akarna meg verni Pharaót, és miuel hogy aztis meg mondotta volt Isten hogy az Ægyptumbéliektől el kérnéc az ö gazdagságokat, és el mennénec, &c. De minec elötte el mene Moses Pharaó elől, meg mondgya az Isten vtólso ostorát az első szülötteknec haláloc felől.

5 Es

5 Es meg hal minden elsö ſiülött Ægyptumnac földén, Pharaónac elsö ſiülöttétöl fogua, ki ül az ö Királyi ſiękiben, mind az malom haytó ſiólgáló leáńnac elsö ſiülötteíg, és minden oktalan állatoknac elsö fayzáſoc meg hal.

6 Es léſien nagy kiáltás egéſi Ægyptumnac földén, mellyhöz haſonló nem vólt, és nem léſien.

7 De az Izrael fiai ellen czac az Eb ſem mozdîttya az ö nyeluét, ſem ember ellen ſem az barmoc ellen, hogy meg tudgyátoc hogy külömbſéget tett Iſten az Ægyptumbéliec között és az Izrael között.

8 Es mind ezec, az te ſiólgaid én hozzám iönec, és én elöttem meg haiólnac, ezt monduán: Eregy ki te, és mind az nép melly te hozzád halgat. Az vtán ki mégyec. Es ki méne Pharaó elöl nagy haraggal.

9 Miképpen meg mondotta vala az WR Moſeſnec: Nem halgattya meg Pharaó az ti ſiótokat, hogy meg ſokaſitſam az én czudaimat az Ægyptumnac földén.

10 Es ez képpen noha Moſes és Aaron ezeket az czudákat töttec vólna Pharaó elött: Mind az által meg keménîté az WR Pharaónac ſiuét, annyira hogy el ne boczátaná az Izrael fiait az ö földéböl.

XII. Réſz.

Az Huſueti Báránnac meg étele rend tartáſát, és az kouáſos kenyérnec el tauoztátaſa felöl való paranczolatos íria meg az Moſes. Az vtán megíria az elsö fülöttekne: le vágatáſát, az Ægyptumbélieknec gazdagſágoknac el hozatalát, az Izrael fiainac ki iöueſeket.

1 SZólott [a] vala pedig az WR Moſeſnec és Aaronnac az Ægyptum földében, ezt monduán.

2 Ez Hó ti nállatoc minden hauaknac kezdeti légyen, elsö Hó légyen ti köztetec az eſtendönec hauai közt.

3 Sjóllyatoc az Izraelnec egéſi gyülekezetinec, monduán: [b] Ez hónac tizedic napián minden ember válaſſion egy Báráńt az Atyáknac házoc ſierint, (az az,) házanként minden gazda egy Báráńt.

4 Hogy ha az ház népe keués vólna az Báráńnac meg ételére, az gazda és az ö közel való ſiomſiédgya vegyenec ketten egy Báráńt az ö házoc népénec ſiáma ſierint, minden ember annî ſiemélt vegyen melléie, az menî elég az Báráńnac meg ételére.

5 Az Bárány pedig épp, hîm, és eſtendös légyen, mellyet vagy az iuhoc, vagy az keczkéc közzül válaſſiatoc.

6 Es ez Hónac tizen negyedic napiaîg légyen nálatoc örizet alatt, és meg öllye azt mind az egéſi

a: Nem kell azt alitanunc hogy Moſes az Pharaó Királlyal való vtólſó ſzébe létele vtán mödotta vólna ezt. Mert az Húſuetre való Báránt négy napon kellet tartanioc. Mihelt pedig az elsö ſzülettec le vágattattác, azonnal ki üztec öket Ægyptumból. Azért mondotta ezeket Moſes, vagy Iſten Moſeſnec az ſetétſég elött való napon. Az ſetétſég három nap tartott, az elsö ſzülötteknec le vágatáſoc negyed napon. Igi tellyeſednec be az négy napoc mellyeken kellet tartani az Húſueti Báránt. Az vtán meg éſzic az Húſueti Bárant és vgy indúlnac vtra, &c. Aňac okaért az elsö vérſet igy kell forditáni: Szolot vala Iſten, &c. Miképpén mi forditottuc. Touábba hogy azt mondgya Moſes: Minden eſztendöben ez hó légyen az eſztendönec kezdeti, értſed az ollyan eſztendöt melly az Ægyptumból való ſzabadúláſnac eſztendeire, és az innépeknec ſzámláláſára néz mert azt az eſztendöt Böyt más hauán kezdic vala. De az mi néz az Iubileus annuſra, az az. Az ſzabadſágról való ötuen eſztendönec ſzámláláſára, és az földnec hetedic eſztendöben való nyugouáſára, és azoknac az eſztendöknec ſzámláláſára, azt kezdic vala ſzent Mihál hauán. Exod. 23. 16 34 Leuit. 25.

b. Ez húſueti Bárány peldázta az mi Urunc Ieſus Chriſtuſt, mint az ſzent Pál magyarázza, 1. Cor. 5.

egéſi gyŭlekezetnec ſerege, az kęt eſtue kŏzŏtt. [c]

7 Vegyenec annac az Vérébennis, es az melly házban azt meg éſiic, annac az ayţaiánac kęt mellékét és az felsŏ kŭſiŏbét hinczéc meg azzal.

8 Meg egyéc pedig az Báráńnac húſát azon éijel ſŭtue, kouáſinélkŭl való kenyereckel és keſerŏ fŭueckel.

9 Semmit ſŭletlenen abban meg ne egyetec, és vízbe fŏue, hanem ſŭtue, az feiét az ſiáraiual és béliuel eǵgyŭt egyétec.

10 Reggelre abban ſemmit ne hadgyátoc, hogy ha valami maradna reggelre benne, tŭzzel égeſſetec meg.

11 Illyen modon egyétec pedig meg: Az ti derekatokat fel ŏuedezzétec, az ti ſaruitoc lábaitokban legyenec, és páltzátoc kezetekben, és nagy ſietſéggel egyétec, mert az Wrnac Peſahia az. [d]

12 Mert által mégyec az Ægyptum fŏldén az éijel, és meg ŏlec minden elsŏ ſiŭlŏttet az Ægyptumnac fŏldén, az embertŭl fogua mind az oktalan állatîg, és én IEHOVAH az Ægyptumnac minden Iſtenin meg mutatom az én itéletimet.

13 Es az Vér léſien néktec ielŭl az házakban az mellyekbenti leiendetec, és mikor látándom az vért, el mégyec mellŏletec, és àcképpen nem léſien ti kŏztetec veſiedelem mikor én az elsŏ ſiŭlŏtteket vágom az Ægyptŭ fŏldén.

14 Es ez Nap emlekezetben légyen ti nállatoc, és azt innepnec ſientellyétec az Wrnac à ti nemzetſégtec kŏzŏtt, ŏrŏcké meg állandó végezés ſierint meg ſientellyétec azt.

15 [e] Hęt napon egyetec kouáſinélkŭl való kenyeret, męg az elsŏ napon ki hánnyátoc az ti házatokból az kouáſit, mert valaki eiendic kouáſioſt az elsŏ naptól fogua az hetedic napîg, ki tŏrŏltetic az az lélec az Izrael kŏzzŭl.

16 Az elsŏ Nap ſient légyen hogy ŏſiue gyŭllyetec, az hetedic napis ſient légyen hogy azonnis ŏſiue gyŭllyetec, ſemmi múnkát azon ne tegyetec, hanem à mi ételére való minden léleknec, czac azt léſien ſiabad meg kęſiîteni.

17 Meg tarczátoc azért az kouáſinélkŭl való kenyereknec napiát, mert az napon hoztam ki az ti ſeregeteket Ægyptumnac fŏldéböl, meg tarczátoc mondoc ez napot minden idŏben ŏrŏcké való végezés ſierint.

18 Az elsŏ hónac tizen negyedic napián eſtue egyetec kouáſinélkŭl való kenyereket, vgyan ezen elsŏ hónac huſion eǵgyedic napiánac eſtueiéîg.

19 Hęt napon kouáſi ne találtaſſéc az ti házatokban, mert valaki kouáſioſt eiendic, ki tŏrŏltetic annac lelke az Izrael kŏzzŭl, akar iŏueuény légyen akar lakos.

20 Semmi kouáſioſt ne gyetec, kouáſinélkŭl való kenyeret egyetec minden ti lakó helyetekben.

21 [f] Elŏ hiuá azért Moſes az Izraelnec minden véneit, és monda né-

c: Az az az Napnac eſtuéie kŏzŏtt, és az éttzakánac kezdeti kŏzŏtt.

d: Peſah, Phaſe vagy Paſcha, az az, által menetel, mert azt az Báránt annac emlekezetire éſzic vala, és az Peſahnac innépét annac az dolognac emlekezetire ſzentelic vala meg hogy az Bárány vérrel meg feſtet házakon által mēt, vagy hogy azokat által ſzŏkte az verekedŏ Angyal Azért az Báránt és annac meg ételét által mentelnec mŏdgya, mert azt példázta.

e: Hogy az Báránt kouáſznélkŭl való kenyereckel ŏttec meg és az húſuét innepébe kouáſzoſt nem ŏttéc, mit példázot légyen az, meg magyarázza, Szent Pal, 1. Corinth. 5.

f: Az Iſtennec parancolattya ſzerint meg tanittya Moſes az Izraelitákat az huſueti Báránnac áldozattyára, minden Ceremoniaiával egybe.

da nékiec: Válaſiſiatoc és vegyetec magatoknac bárányokat az ti czeledetec ſierint, és áldozzatoc Peſaht.

22 Vegyetec egy kötés Iſópotis, és márczátoc az edényben való vérbe, és hinczétec meg az aytónac felsö küſiöbét és az kęt mellékét az vérrel, ti közzületec pedig ſenki az ö házánac aytaián ki ne mennyen reggelîg.

23 Es az WR által mégyen Ægyptuſnac meg büntetéſére, és mikor látandgya az Vért az aytónac, felsö küſiöbén és az kęt mellékén, el mégyen az WR az aytó mellöl, és nem engedi hogy az puſitîtó bę mennyen az ti házatokba, öldöklésre.

24 Meg tarczátoc azért ez dolgot, hogy légyen te néked és az te fiaidnac öröc végezés ſierint való rend tartás.

25 Es mikor bę menendetec az földre mellyet az WR ád néktec, az mint meg igérte, ackor meg tarczátoc ez Ceremoniát.

26 Mikor pedig az ti fiaitoc azt mondandgyác néktec: Miczoda ez az ti Ceremoniátoc?

27 Ackor azt mondgyátoc: Az WR Peſahiánac áldozattya, ki az Izrael fiainac házoc mellöl el ment Ægyptumban, mikor Ægyptumot meg büntette, és az mi házainkat meg óltalmazta. Es az nép feiét meg haytuán, hálákat ada.

28 Annac okaért el ménénec, és czelekedénec az Izrael fiai àckeppen az mint meg paranczolta vala az WR Moſeſnec és az Aaronnac.

X.

29 Annac g okaért éyfélkor az WR meg öle minden elsö ſiülöttet Ægyptumnac földében, Pharaónac elsö ſiülöttétül fogua ki az ö ſiękiben ül vala, az tömlötzben való fogolynac elsö ſiülöttéîg, az oktalan állatoknakis minden elsö fayzáſát meg ölé.

g: Tizedic oſtora Ægyptũnac: Minden elsö ſiülötnec le vágatáſa.

30 Fel kele azért Pharaó éttzaka, és mind az ö ſiólgai és az egéſi Ægyptus, és támada nagy kiáltás Ægyptumban, mert egy házis nem vala, mellyben halott nem vólna.

31 Es h hiuatá (Pharaó) Moſeſt és Aaront éttzaka, és monda: Kellyetec fel, mennyetec ki az én népem közzül, mind ti mind az Izrael fiai, és mennyetec el ſiólgállyatoc az WRnac az mint mondgyátoc.

h: Nem vólt az vtán Moſes az Pharaonal ſzembe hogy meg monda néki az elsö ſiülöttekuec halálokat, hanem mondgya Moſes hogy hiuatta öket, minel hogy izent nékiec az ö ſiólgaitúl.

32 Az ti iuhaitokatis és barmaitokat vigyétec el az mint kéuántátoc, és mennyetec el, és imádkozzatoc én éröttemis,

33 Es az Ægytumbéliec kénſiérîtic vala az népet, hogy ſietſéggel ki mennénec az földröl, mert azt mondgyác vala: Mayd mindnyáián meg halunc.

34 Es az nép az ö téſitáiát minec elötte meg egyelitetnéc kouáſiſial, ruháiában kötözuén viſii vala hátán.

35 Az Izrael fiai pedig czelekedénec az Moſes beſiéde ſierint, mert kérénec az Ægyptumbéliektöl, ezüſt, arany edényeket és ſoc drága ruhákat.

36 Mert

36 Mert az WR keduessé tötte vala az népet az Ægyptumbéliec elött, és adánac nékiec, és illyen módon meg fosítác az Ægyptumbélieket.

RAMESSE. i: Az Izrael fiai ki indúlnac Ramesse Városából hat száz ezeren.

37 [i] Es el ménénec az Izrael fiai Ramesseböl Suchotba, vgy mint hat sáz ezer gyalog férfiac kiczin gyermekeknélkül.

SVCHOT.

38 Soc elegy népis iöué ki vélec, soc iuhoc, ökröc, és felötte soc barmoc.

39 Es sütének az liztböl mellyet Ægyptumból hoztánac vala kouásinélkül való pogáczákat, mert kouásisial nem egyelitetet vala meg, miuel hogy Ægyptumból vgyan ki üztéc vólna öket, és ott semit nem mulathattac vólna, és czac vtra valótis nem kęsîthettec vala.

40 Az Izrael fiainac pedig lakásoc Aegyptumban, vólt négy sáz harmintz esitendeîg.[k]

k: Szamlalni kell ez négy sáz harmintz esztendöt az Abrahamnac Chaldæaból való ki iöuetelétöl fogua, mert attól fogua mind szam ki vetésben és búdósóban vóltac.

41 Mikor pedig az négy sáz harmintz esitendö bę tölt vólna, vgyan azon egy napon iöuénec ki az WRnac seregei Aegyptumnac földéböl.

42 Mélto hogy az WRnac sientelteſſéc az éttzaka, mellyen ki hozta öket Aegyptumból, ez az WRnac éttzakáia, mellyet meg kel tartanioc mind az Izraelitáknac minden idöben.

43 Es monda az WR Mosesnec és az Aaronnac: Ez légyen az Pesahnac meg ételénec rend tartása: Egy idegen emberis ne egyéc abban.

44 Akar kinec pedig pénzen vött siolgáia, minec vtánna környül metelkedic, az vtán egyéc abban.

45 Az iöueuény és az béres, ne egyéc abban.[l]

l: Tudni illic, hā környül nem metelkedic: Iohannis 19.

46 Egy házba egyéc meg, semmit annac húsában az házból ki ne vígy, és annac czontyát meg ne töriétec.

47 Mind az egési Izraelnec gyülekezete meg kęsîtse és meg egye azt.

48 Hogy ha idegen ember búdosic ti köztetec, ki az WRnac Pesath akarna kęsîteni, környül meteltesséc elösier azoc közzül minden férfiu, az vtán vgy kezdgyen àhoz, és légyen ollyan mint azon az földön lakozó: De egy környül metelkedetlen se egyéc abban.

49 Mind egy töruénye légyen az lakósnac, és az iöueuénnec, az ki ti közöttetec lakozic.

50 Vgy czelekedénec azért mind az Izrael fiai, az mint paranczolta vala az WR Mosesnec és Aaronnac.

51 Es vgyan azon egy napon hozá ki az WR az Izrael fiait Aegyptumnac földéböl, az ö seregec sierint.

XIII. Rész.

Paranczollya Isten az Izrael fiainac hogy az ö elsö fülöteket minden állatból néki sentellyéc, annac öröc emlekezetire, hogy az Isten az ö elsö fülöteket meg tartotta Ægyptumban, mikor az Ægyptumbelieknec elsö fülettec le vágatnánac. Paranczollya aztis hogy meg emlekezzenec az ö ki iöuetelekröl. Az Ioseph tetemit ki hozzác Ægyptusból. Es az Isten vezęrli az Izraelitákat.

1. Sióla

1 SZóla az Iſten eſmét Moſeſnec, és monda:

2 Minden elsö ſiülöttet én nékem ſientely, valami meg nîttya az ö Annyánac méhét az Izrael fiai között, akar az emberec, akar az barmoc közzül, enîm az.

3 Monda azért Moſes az népnec: Meg emlekezzetec ez napról, mellyen Ægyptumból az ſiolgálatnac házából ki iöttetec. Mert hatalmas kęzzel hozott ki innét titeket az WR: Es ne egyetec kouáſios kenyeret.

4 Ma mentec ki Ægyptumból, az [a] Abib neuö hólnapban.

5 Mikoron pedig bę vijend titeket az WR az Cananęuſoknac, Hitthęuſoknac, Emorręuſoknac, Hiuęuſoknac, és Iebuſęuſoknac földére, mellyröl meg eskütt az ti Attyáitoknac hogy azt néktec adgya, téijel és mézzel folyó földet, ebben ez hólnapban czelekedgyétec ez Ceremoniát.

6 Hęt napon egyél kouáſinélkülvaló kenyereket, az heted napon az WRnac ſient innepe vagyon.

7 Kouáſitalan kenyeret hęt napon egyetec, és ne láttaſſéc ti köztetec kouáſios kenyér, ſe pedig mind az egéſi te határodban ne találtaſſéc kouáſi.

8 Es az te fiadnac az napon meg beſiéllyed, ezt monduán: Azért czelekedgyüc ezt, hogy meg emlekezzünc arról, az mit az WR czelekedett mi velünc, mikor ki iönenc Ægyptumból.

9 Es légyen az te néked mint egy kezeden való iegyül, és emlekezetül à te ſiemeid elött, hogy az WRnac töruénye légyen az te ſiádban, hogy hatalmas kęz által hozott ki az WR tégedet Ægyptumból.

10 Es meg tarczad ez rendeléſt mindē eſitendöben az ö ideiébē.

11 Es mikoron be vijend tégedet az WR az Cananęuſoknac földekre, az miképpen meg eſkütt néked és az te Attyáidnac, és azt te nékéd adandgya.

12 [b] Ackor valami az ö Annyánac méhét meg nîttya, az WRnac ki válaſiſiád, és minden baromnac az melly tiéd, az elsö fia, tudni illic az hîmoc, az WRé legyenec.

13 Az ſiamárnac elsö fiát meg valczad egy keczke fiún, hogy ha meg nem váltod, ſiegd meg az nyakát, az embernec pedig elsö ſiülöttét az te fiaid között, meg válczad.

14 Mikor pedig az te fiad tégedet máſod napon kérdend: Mi dolog ez: Azt mondgyad nékie, Nagy hatalmas kęzzel hozott ki minket az WR Ægyptumnac földéböl, à ſiólgálatnac házából.

15 Es mikor az Pharaó meg keménîtette vólna magát hog minket el ne boczátana, meg ölè az WR minden elsö ſiülöttét Ægyptumnac földén, az embernec elsö ſiülöttétöl fogua, mind az baromnac elsö fayzáſáig, annac okaért adoc az Wrnac minden elsö ſiülött hîmot. Az én fiaimnac pedig elsö ſiülöttét meg váltom.

16 Es

a: Abib Sidoul gabonánac ſzára feieſtül, arról neuezi ez hólnapot, miuelhogy az gabona, kiualtképpen az arpa immaar feiet hant vala, melly Bőyt más hónac az végén, vagy Szent György hauánac kezdetin vala, azokban az meleg orſzágokban.

b: Minden embernec elsö ſzülötétt, és minden állátnac elsö faizáſát Iſten magánac, akaria hogy ſzentelteſſéc, annac őröc emlekezetire hogy az ö elsö ſzülöttec le nem vagattáttac vala Ægyptusban az verekédö Angyaltól, mint az Ægyptumbéliekner minden elsö ſzülöttec, lé vagattattac vala.

16 Es légyen mint egy kezeden való iegyűl, és homlokodon függő gyalánt az te ſiemed előtt, mert hatalmas kęz által hozott ki minket az WR Ægyptumból.

17 Es mikoron ki boczátta vólna Pharaó az népet, nem viué az Iſten őket az Peliſthim földének útára miuel hogy közel vala, mert az WR ezt gondollya vala, netalám meg bánnya az nép hogy Ægyptumból ki iőtt, ha látandgya az hadat, és hátra térnec Ægyptumba.

18 Annac okaért viué az Iſten az népet az veres tenger puztáiának kerengő útára, és fegyueres kęzzel iőuénec ki az Izrael fiai Ægyptum földéből.

Geneſis 50. 19 El viué Moſes az Ioſeph czontyaitis véle, mert erős hittel meg eskettette vala az Izrael fiait, monduán: Az Iſten meg látogat titeket, és az én tetemeimet el vigyétec innét veletec.

ETHAM. 20 El menuén azért Suchotból, tábort iárának Ethamba az puztának végében.

21 Es az WR mégyen vala előttőc Nappal felhőnec oſilopában hogy vezérlené őket az úton, éijel pedig tűznec oſilopában, hogy világoſságot ſierzene nékiec, hogy éijel es nappal mehetnénec.

1. Corint: 10. 22 Nem táuozot el az felhőnec oſilopa nappal, ſem az tűznec oſilopa eijel az nép elől.

XIIII. Réſz.

Pharaó meg bánnya hogy az népet el boczátta: Vtánnoc mégyen azért nagy ſokaſággal: Meg rőttennec az Izraelitác: Bíztattya őket Moſes: A'tal mennec az tengeren ſaraz lábbal: Az Pharaó pedig minden népeuel belé véſi az tengerbe.

1 SZóla pedig az WR Moſesnec: ezt monduán:

2 Sólly az Izrael fiainac, hogy térüluén az útból, ſi állyanac meg Pihahiroth előtt az Migdol közt, PIHAHIROTH. és az tenger között, Baalſephon ellenébe, és az ellenébe iárianac tábort az tenger mellett.

3 Es azt kezdi mondani Pharaó az Izrael fiai felől: El téuéledtenec ez földen, az puzta környűl fogta őket.

4 Es meg keménîtem Pharaónac ſiiuét és vtánnoc mégyen nékiec, és meg diczőhitetem az Pharaóban és minden ő ſeregében, és meg tudgyác az Ægyptumbéliec hogy én vagyoc az WR. Es úgy czelekedénec.

5 Meg mondác azért az Ægyptumbéli királynac, hogy az nép vgyan futua menne, és megfordúla Pharaónac és az ő ſiólgainac ſiiuec az nép ellen, és mondánac: Mit czelekedénc hogy el boczátóc az Izraelt hogy ne ſiolgálna mi nékünc?

6 El keſsíté azért az ő ſiekerét, és melléic vőué az ő népét.

7 Vőn annac felőtte melléie hat ſiáz válaztot ſiekereket, és Ægyptumnac minden ſiekereit, és mind azokon rendele hadnagyokat.

8 Es meg kemenîté az WR az Ægyptumbéli Pharaó királynac ſiiuét, és vtánnoc méne az Izrael fiainac,

fiainac, az Izrael fiai pedig mennec vala nagy hatalommal.

9 Es az Ægyptumbéliec vtánnoc menuén el éréc ökет az holott az tenger mellet meg ſiállottac vala, Pharaónac minden ſiekerinec louai, louagiai, és az ö ſerege, Pihahiroth mellett Baalſephon ellenébe.

10 Es mikor Pharaó el közelitett vólna, fel emeléc az Izrael fiai az ö ſiemeket, és imé az Ægyptumbéliec vtánnoc valánac, és mikor felötte igen meg remültenec vólna, kiáltánac az Izrael fiai az WRhoz.

11 Es mondánac Moſesnec: Auagy nem vóltaké Ægyptumban koporſóc, hogy minket ide hoztál hogy meg halnanc az puztában? Mit czelekedtél mi velünc hogy ki hoztál Ægyptumból?

a: Emberi gyarloſágnac és hitetlenſég nec példáia.

12 Auagy nem ezé az mit mondunc vála néked Ægyptumban, mikor azt mondgyuc vala, Hagy békét nékünc hogy ſiolgállyunc az Ægyptumbélieknec? Mert iob vólt vólna nékünc ſiolgálnunc az Ægyptumbélieknec, hogy nem mint az puztában meg halnunc.

b: Nem kell az veſzedelem ben ketſegbe eſni, hanem erös hittel kel varni az Iſtennec ſzabaditó kezet.

13 [b]Es monda Moſes az népnec: Ne féllyetec, legyetec veztegſégben, és nézzétec az WRnac ſiabadítáſát az mellyet ma czelekeſiic veletec, mert az melly Ægyptumbélieket ma láttatoc, ſoha többé azokat nem láttyátoc.

14 Az WR hadakozic ti érötteteс, ti legyetec veztegſégben.

15 Es monda az WR Moſesnec: Mit kiáltaſi én hozzám? Sóly[c] az Izrael fiainac hogy indúllyanac el.

c: Erös hitnec és buzgo könyörgéſnec példáia.

16 Te pedig emeld fel az te veſiſödet, és emeld fel az te kezedet az tengerre, és azt válazd két felé, és mennyenec bę az Izrael fiai az tengerbe ſiárazon.

17 En pedig imé meg kementem az Ægyptumbélieknec ſiiueket, és bę mennec ö vtánnoc, és meg diczöitetem Pharaóban, minden ö ſeregében, ſiekereiben, és louagiaiban.

18 Es meg tudgyác az Ægyptumbéliec hogy én vagyoc az WR, minec vtánna meg diczöitetem az Pharaóban, az ö ſiekereiben és az ö louagiaiban.

19 El méne annac okaért az Iſtennec Angyala az ki az Izrael táborának elötte mégyen vala, és az ſereg vtán kezde menni, és az felhönec oſilopais az melly elöttec iár vala, el méne, és az ſereg után álla.

20 Es álla az Ægyptumbélieknec és az Izraelnec tábora közzé, és amazoknac vólt homályos félhö és ſetétſég, ezeknec pedig az éttzakát meg világoſittya vala, añyira hogy az egéſi éttzaka egy máshoz nem közelítettec.

21 Es fel emelé Moſes az ö kezét az tengerre, és az WR Nap keleti erös ſiélnec mind egéſi éttzaka való fúuáſáual az tengert el haytá, és az tengert meg [d]ſiáraztá, minec vtánna az tengernec vizeketté vált vólna.

d: vagy: Miuelhogy az tengernec vizeketté vált vala.

22 Bę ménénec annac okaért az Izrael fiai ſiárazon az tengerbe,

és az vizec nékiec mind iob kęz felöl mind bal kęz felöl valánac vgy mint kö falac.

23 Es az Ægyptumbéliec köuetuén öket, vtánnoc ménénec az tengerbe, Pharaónac minden louai, ſiekerei, és louagiai.

24 Haynalkor pedig tekinte az WR az Ægyptumbéliec táborára az tüznec és felhönec oſilopából, és meg rontá az Ægyptumbéliec táborát.

25 Es el vöué az ö ſiekereknec kerekénec forgáſát, hogy nehezen mehetnénec, Es mondánac az Ægyptumbéliec: Fuſſunc el az Izrael elött, mert az WR hadakozic ö éröttec az Ægyptumbéliec ellen.

26 Es monda az WR Moſeſnec: Emeld fel az te kezedet az tengerre, hogy az vizec tęrienec meg az Ægyptumbéliekre, az ö ſiekerekre és louagokra.

27 Es fel emelé Moſes az ö kezét az tengerre, és meg tęre az tenger reggel az ö elöbbi állapattyára. Az Ægyptumbéliec futnac vala az víznec eleibe, de az WR bę rekezté öket az tengerbe. e

28 Meg tęrénec azért az vizec és el búrîtác az ſiekereket, az louagokat, és Pharaónac minden ſeregét melly ö vtánnoc bę ment vala az tengerbe, czac eggyis nem maradá ö bennec.

29 De az Izrael fiai ſiárazon iáránac az tengerben, és az vizec nékiec mind iob felöl mind bal felöl valánac kö fal gyalánt.

30 Es meg ſiabadîtá az napon az WR Izraelt az Ægyptumbéliec kezéböl, és látá az Izrael az meg hólt Ægyptumbélieket az tenger parton.

31 Látá annac felötte az Izrael az WRnac nagy hatalmaſſágát, mellyet czelekedéc az Ægyptumbéliec ellen, és félé az nép az WRat, és hiuénec az WRnac, és Moſeſnec az ö ſiólgáiánac.

e: Az Izrael fiai által mennec az tengeren ſzáraz lábbal. Az Ægyptumbeliéc pedig, ab ba belé hálnac, holott vagyon az Iſtennec hatalmas czelekedetinec, az gonoſzoknac el veztéſeknec és az hiueknec meg ſiabadîtaſoknac örök emlekezetre mél tó példáia.

XV. Réſz.

Moſes az Izrael fiaiual egybe, hálá ádó éneket énekel Iſtennec az ö irgalmaſſágáról és hatalmaſſágáról, kiknec példáiokat köueti Maria az töb aſſoni állatockal. Mennec Marah neuö helyre, és mikor az keſerü vizet nem ihatnác, az vizec meg édeſednec. Onnét mennec Elimbe.

1 ACkor Moſes és az Izrael fiai, illyen éneket éneklénec az Wrnac, és mondánac: Eneklec az WRnac mert az ö nagyſágos hatalmaſſágát meg ielentette, az louakat és az louagokat az tengerbe veſité.

2 En eröſſegem és én énekem az WR: mert engemet meg ſiabadîtá, Ez az én erös Iſtenem, ezt diczérem, ez az én Attyámnac Iſtene, azért fel magaztalom ötet.

3 Az WR erös hadakozó, WR az ö neue.

4 Az Pharaónac ſiekereit és az ö ſeregét az tengerbe vetette, az ö válogatott hadnagyi, az veres tengerbe merültec.

5 Az tengernec öruéni búrîtottác el öket, az mélſégbe ſiállottanac mint az nehez kö.

6 Az te iob kezed WRam fel magaztáltatot az te nagy erödnec ál-

nec általa, az te iob kezed WRam meg rontotta az ellenſéget.

7 Es az te nagyſágodnac ſokſágában meg rontottad az te ellenſégîdet, az te haragodat reáioc boczáttad, és el nyelé ŏket mint az pozdoriát.

8 Es az te orrodnac ſielénec általa egybe gyültenec az vizec és az víznec folyáſi rakásba állottac, az tengernec kŏzepette męg az mellyſéges[a] vizekis meg fagytanac.

a: Az az, meg állottac az vizec, mint ha meg fagytac volna.

9 Az ellenſég azt mondá: Vtánnoc mégyec, el érem ŏket, az nyereſéget meg oſitom, bę telic azoknac gazdagſágockal az én lelkem, fel emelem az én fegyueremet, az én kezem el veſiti ŏket.

10 Az te ſieledet meg indîtád, és az tenger bę búrîtá ŏket, fenekre mentec mint az On az nagy vizekben.

11 Kiczoda az Iſtenec kŏzŏtt ollyan mint te oh WRam? Kiczoda ollyan nagyſágos ſientſéggel mint te, nagy félelemmel diczerendŏ, és czudálatos dolgoknac czelekedŏie?

12 Ki nyuytottad az te iob kezedet, és el nyelé ŏket az fŏld.

13 El vezérled az te irgalmaſſágodnac általa ezt ez népet az mellyet meg ſiabadîtottal, el vezérled az te hatalmas erŏdnec általa, az te ſient lakó helyedre.

14 Minec vtánna meg hallyac ezt az népec meg háborodnac, az faydalom kŏrnyŭl véſſi az Paleſtinánac lakóit.

15 Ackor meg háborodnac az Edomnac feiedelmi, az félelem kŏrnyŭl vęſſi az ŏ erŏſſeit, az Canaannac minden lakóſi el lankadnac az félelem miatt.

16 Eſic ŏ reáioc félelem és rŏttegés, az te karodnac nagyſága miatt meg nemŭlnac mint az kŏuec, az mîg által mégyen az te néped WRam, mîg által mégyen ez nép mellyet meg ſiabadîtottal.

17 Bę viſied ŏket, és meg plántalod ŏket az te ŏrŏckŏs hegyedęn, az helyen az mellyet kęſîtettel oh WRam hogy ott lakozzál, az ſient helyen mellyet az te kezeid meg erŏſsitettec.

18 Az WR wralkodic mind ŏrŏckŏn ŏrŏcké.

19 Mert az Pharaónac louai, az ŏ ſiekereiuel és louagiaiual bę mentenec az tengerbe, és az WR reáioc búrîtotta az tengernec vizeit. Az Izrael fiai pedig ſiárazon iártac az tengernec kŏzepette.

20 Es az Maria Prophéta aſſiony, Aaronnac nénnye: Vŏn dobot az ŏ kezébe, és ki ménénec ŏ vtánna mind az aſſioni állatoc dobockal és ſipockal.

21 Es monda nékiec Maria: Enekellyetec az WRnac mert nagyſágos dolgokat czelekedett, az louat mind az rayta ŭlŏuel egybe az tengerbe vetette.

22 Es el indîtá Moſes az Izraelt az veres tengertŭl, es ménénec az SVR neuŏ puztába, és mikor harmad napîg mentec vólna az puztán, nem talalánac vizet.

23 Es mikor iutottac vólna Ma-

MARAH, Az az, keſerű.

rah neuő helyre, nem ihattyac vala az Marahnac vizeit miuelhogy keſerűc valánac, azért neuezéc azt Marahnac.

24 Annac okaért morog vala az nép Moſes ellen, ezt monduán: Mit igyünc?

25 Mikor azért kiáltot vólna Iſtenhöz: Mutata néki az WR egy fát, mellyet minec vtánna az vízbe vetett vólna, meg édeſedénec az vizec. Es vgyan ott törueſt és paranczolatot ada az Izraelnec, minec vtánna ott meg kéſerté ötet az Iſten.

26 Es monda: Ha à te WRadnac Iſtenednec beſiédénec engedendeſi, és azt czelekeded az mi kedues az ő ſiemei elött, és az ő paranczolatit halgatandod, és meg őrizended minden ő ſierzéſit, nem boczátoc te reád az betegſégec közzül eggyetis, mellyet az Ægyptumbéliekre boczáttam, Mert én vagyoc az WR te gyogyitód.

ELIM. 27 Iutánac pedig Elimbe, és ott valánac tizenkęt forráſoc és hetnen Pálma fác, és ott az víz mellett tábort iáránac.

XVI. Réſz.

Zúgolodnac az Izrael fiai hogy éhuel meg halnánac, igér azért és ád az Iſten nékiec fürieket és Mannát, meg tanittya őket Moſes mimódon éllyenec az Mannáual. Aztis meg paranczollya az Iſten, hogy az Mannában el tegyenec egy mérteckel örőc emlékezetere.

1 ELimből pedig el menuén, az Izrael fiainac minden ſokaſágoc, iutá az SIN puztaiába, melly az Elim között és az Sinai között vagyon, máſodic hólnapnac tizen negyedic napián, annac vtánna hogy Ægyptusból ki iöttenec vala.

SIN.

2 Es zúgolodéc az Izrael fiainac egéſi Gyülekezeti, Moſes ellen és Aaron ellen az puztában.

3 Kiknec mondánac az Izrael fiai: Vayha az WR keze által eméztettünc vólna meg az Ægyptum földében, mikor az fazéc hús mellett ülönc vala, és mikor elég kenyeret éſiünc vala. Mert ki hoztátoc minket ez puztába hogy mind éz ſokaſágot meg ölnétec éhuel.

4 Es monda az WR Moſesnec: Imé én adoc néktec kenyeret Menyből, és mennyen ki az nép, ſiedgyen abban mindennap egy napra valót, hogy kéſérczem meg öket ha iárnac az én törvényemben vagy nem.

5 Hatod napon pedig annyit kęſiitſenec bę vinni az eledelben, hogy kęt annyi légyen az, mint az menît mindennapra viſinec.

6 Monda annac okaért Moſes és Aaron mind az Izrael fiainac: Eſtue meg tudgyátoc hogy az WRhozott ki titeket Ægyptumból.

7 Es reggel meg láttyátoc az WRnac diczőſégét, Mert meg hallotta az ő ellene való zúgolodáſtokat. Mert mi miczodác vagyunc hogy mi ellenünc zúgolodtoc?

8 Es monda Moſes: Mikoron az WR adand ti néktec eſtue húſt en-

húſt ennetec, és reggel kenyeret hogy bę tellyetec, ackor bizońſágot téſien hogy hallotta az WR az ti zúgolodáſtokat mellyel ő ellene zúgolodtatoc. Mert mi miczodác vagyunc? Nem mi ellenünc vadnac az ti zúgolodáſtoc, hanem az WR ellen. [a]

a: Iſten ellen zúgolódic az ki az ő ſzolgái ellen zúgolodic.

9 Es monda Moſes az Aaronnac: Mond meg az Izrael fiainac gyülekezetének, Mennyetec az WR [b] eleibe, mert meg hallotta az ti zúgolodáſtokat.

b: Erti az oſzlopot, melly az Iſten nec ielen való vóltának iellenſége vala.

10 Es mikoron ſiólna Aaron az Izrael fiainac Gyülekezeténec, tekinténec az puzta felé, és imé az WRnac diczőſégét látác az felhőben.

11 Mert ſiólott vala az WR Moſeſnec illyen képpen.

12 Hallottam az Izrael fiainac zúgolodáſokat, ſióly nékiec illyen módon: Az kęt eſtue között éſitec húſt, és reggel meg elegitettec kenyérrel, és meg tudgyátoc hogy én vagyoc az ti WRatoc Iſtentec.

c. Fürieket aad Iſten az Izraelitaknac és Mannát.

13 Eſtue annac okaért [c] füriec idüénec el, annyira hogy az tábort el lepnéc, reggel pedig harmat ſiálla alá az tábor körül.

d: Miuel hogy az Sidóc nem tudgyac vala mis czoda vólna az mi az egből le hüllot vala, azért neuezic azt Mannac. Az Man pedig annyit teſſen mint aiándoc. Mint ha azt mondanác, ez az Iſten aiándoka az mellyet igért.

14 Es mikor az harmat meg ſiünt vólna, imé vala az puztánac ſiinén apró gömbölyeg mint az dara az földen.

15 Mellyet mikor láttac vólna az Izrael fiai, mondánac egy máſnac: Man ez. Mert [d] nem tudgyác vala mi vólna. Monda azért Moſes nékiec: Ez az kenyér mellyet az WR ád néktec ételtekre.

16 Ez, [e] pedig az mit az WR paranczolt, kiki mind ſiedgyen abban annyit az menſi meg ehetic, minden főre egy Gomerrel az ti hozzátoc tartozó lelkekneç ſiáma ſierint, minden ember ſiedgyen azoknac ſiükſégekre kic az ő ſátorában vadnac.

e: Mimódon éllyenec az Mannával, meg tanitya öket Moſes.

17 Es àcképpen czelekedénec az Izrael fiai, ſiedénec nemelly többet nemelly keuesbet.

18 Az után meg méric vala Gomerrel, [f] és nem vala több azé az ki ſokat ſiedett vala, ſem pedig keueſeb azé az ki keueſet ſiedett vala, hanem mindené annyi vala az menſuel meg éri vala.

2. Corinth. 8. f: Gomer, mértéknec ne me-azt itelem hogy több annyit mint az vit mi ſzámnac nevé-zünc.

19 Es monda Moſes nékiec: Senki abban más napra ſemmit ne hadgyon.

20 Es nem rengedénec [g] Moſesnec, mert nemellyec hagyának abban reggelre, és féreg terme benne és meg büzhödéc, azért meg haraguec azoc ellen az Moſes.

g: Engedetlenſéguec példáia, hogy pedig fereg eſic az másod napra hagyatot Mannába, azzal arra tanitatnac, hogy az Iſten ellen gyülytetet marhaſágokat Iſten előt.

21 Siedéc annac okaért azt mindennapon reggel, az menyit minden meg ehetic vala, mert minec vtánna az Nap fel melegedic vala, el oluad vala.

22 Hatod napon pedig kęt annyit ſiednec vala, minden főre kęt Gomerrel, és el iüénec az Gyülekezetnec feiedelmi, és meg mondác ezt Moſesnec.

23 Es monda nékiec: Ez az mit az WR mondott. Az WRnac tiztelſégére ſienteltetet ſient ſiombatnac nyugalma vagyon hólnap, az mit főzni akarnátoc

hólnap, ma fözzétec, és az mit sütni akarnátoc, ma süssétec, az mi pedig meg marad (hatod napon) el tegyétec azt az heted napi siükségtekre.

24 Es el tésiic vala az maradékot más napra, az mint Moses paranczolta vala, és nem büzhött meg, sem pedig féreg nem vólt benne.

25 Es monda Moses: [h] Egyétec meg ma azt, mert ma az WR-nac siombattya vagyon, ma nem talállyátoc azt az mezön.

26 Hat napon siedgyétec azt, heted napon siombat vagyon, nem találtoc ackor.

27 Es heted napon mikor nemellyec az nép közzül ki mentec vólna hogy siednénec Mant, nem találánac.

28 Es monda az WR Mosesnec: Meddîg nem akariatoc meg örizni az én paranczolatimat és töruénimet?

29 Vegyetec esietekbe hogy az WR rendelte néktec az siombatot, és azért ád néktec hatod napon két napra való kenyeret, minden ember azért ott honn legyen, és senki az ö helyéböl ki ne mennyen heted napon.

30 Es nyúgosiic vala az nép heted napon.

31 Neuezé pedig azt az Izrael háza Mannac, melly ollyan vala mint az Coriandrumnac magua, feiér, és ollyan izü mint az mézes pogácza.

32 Es monda Moses: Ez az mit az WR paranczolt, [h] Tölcz meg egy Gomert az Mannáual hogy meg tartasséc az à ti vtánnatoc valóknac, hogy lássác az kenyeret mellyel tartottalac titeket az puztában, minec vtánna ki hoztalac titeket Ægyptumból.

33 Es monda Moses az Aaronnac: Végy egy edént, és egy tellyes Gomer Mant tölcz abba, és tedd el azt az WR eleibe, hogy meg tartasséc az ti vtánnatoc valóknac.

34 Az mint paranczolta vala az WR Mosesnec, el téué azt Aaron az Istennec ielen való vóltánac bizońsága elött, [i] hogy az meg tartatnéc.

35 Az Izrael fiai pedig öuénec Mannát negyuen esitendeîg, mîg az földre iutánac az mellyen laknioc kell vala, Mannát euénec mind addîg mîg az Canaan földénec határába iutánac.

36 Az Gomer pedig az Ephanac tized résie.

[h] Az az, valami maradot az szombat elött való napról, azt ma, tudni illic szombaton, egyetek meg, és azzal elegedgyétek meg mert az mezön nem találtoc ma Mannat.

[h] Paranczollya Isten hogy egy mértékel el tegyenec az Mannában öröc emlekezetre.

[i] Az Isten ielen való voltánac bizonsága, az szent ládá vólt, mellyben az kö táblác, az Aaron virágos veszszöte, és az Manna vólt.

XVII. Rész.

Az Izrael fiai mikor Raphidimban zugolodnánac az vizért, ád Isten nékic vizet az kösiklából, Az Amalechitákal meg vijnac, és meg veric azokat mikor Moses Istenhöz buzgoságoson imádkoznéc.

1 EL menuén azért az Izrael fiainac minden sokságа SIN puztáiából, az ö vtoc és siállasoc sierint, az WR nac paranczolattyára, tábort iáránac Raphidimban, holott nem valánac vizec hogy az nép ihatnéc.

2 Annac okaért az Mosessel versenguén azt mondgyác vala: Adgyatoc vizet mi nékünc hogy igyunc-

igyunc. Es monda nékiec Moses: Miért feddetec én velem? Miért késertitec az WRat?

3 Szomiúhozic vala azért ott az nép az víznec ſſükſége miatt, és zúgolódéc az Moses ellen, és monda: Miért hoztál ki minket Ægyptumból hogy meg ölnél minket, gyermekinket, és az mi barmainkat?

4 Es kiálta Moses az WRhoz monduán: Mit czelekedgyem ez néppel? Ha czác valami keueſſé (halaztod ſegitſégedet) engemet köueckel vernec agyon.

5 Monda azért az WR Moſeſnec: Eregy el az nép elött, és az Izraelnec vénei közzülis végy melléd, az te veſſiſſödetis mellyel az vizet meg ſuytottad vegyed kezedbe, és eregy el.

6 Imé én álloc te ellötted amott, amaz Horeb hegyén való kö ſſiklára, es ſuycz meg az kö ſſiklát, és vizec iönec ki abból hogy az nép igyéc. Es vgy czelekedéc Moses az Izraelnec vénei elött. [a]

7 Es neuezé azt az helyet Maſſanac és Meribanac, [b] az Izrael fiainac zúgolodáſokért, és hogy az WRat kéſértettéc vólna, ezt monduán: Vagyoné az WR mi köztünc vagy ninczen?

8 El jöue pedig az Amalec nemzetſége és hadakozéc az Izrael ellen Raphidimban.

9 Es monda Moses Ioſuenac: Válaſſi mi nékünc férfiakat és menny el vij meg az Amalechuel: Hólnap az halomnac teteiére álloc, és az Iſtennéc veſſiſſeie kezemben léſſen.

a: 1. Cor: 10. Szent Pal magyarázza ez kö ſzíklát, es azt mondgya: Az kö ſzíklá vala Chriſtus, az az, iegyzi vala Chriſtuſt.

b: Maſſa, kéſertes: Meriba, verſenges.

10 Es Ioſue vgy czelekedéc az mint mondotta vala néki Moses, hadakozéc az Amalec ellen. Moses pedig, Aaron, és Hur, fel menénec az halomnac teteiére.

11 Es mikor Moses fel emeli vala az ö kezét, az Izrael [c] diadalmot veſſen vala, mikor pedig az ö kezét le erezti vala, az Amalec veſſen vala diadalmot.

c: Az Iſten az hineknec könyörgéſekre meg ronttya az ellenſéget.

12 Mikoron azért Moſeſnec kezei el fáradtac vólna, hozánac egy köuet és ö aláia téuéc hogy arra ülne. Az Aaron pedig és az Hur tartyác vala az ö kezeit, egy felöl eggyic, mas felöl máſic, és mind kęt kezét fel emelue tartá mind nap nyúgatíg.

13 Es meg rontá Ioſue az Amalec nemzetſégénec népét fegyuerrel.

14 Es monda az WR Moſeſnec: Ird meg ezt emlekezetre könywbe, és mond meg ezt az Ioſuenac hogy mindeneſtöl el törlöm Amaleknec emlekezetitis az Eeg alól.

15 Es eppíte Moses óltárt, és neuezé azt illy nęwel: Az WR én Záſſlóm.

16 Mert azt mondgya vala: Bizonyára az WRnac keze vagyon az ö Királi ſiękîn, hogy [d] az WR mind öröcké hadakozic az Amalec nemzetſége ellen.

d: Az az, meg éskút az Iehoua az ö Királi ſzekire, hogy mind öröcké hadakozic az Amalec ellen.

XVIII. Réſz.

Iethro Pap el mégyen Moſeshöz az ö veſſhöz, és meg viſſi néki az ö feleſégét és gyermekit, és ió tanáczot ád Iethro Moſeſnec, bíráknac válaztáſa felöl, hogy ö maga ne kenſſeriternéc egyedül az törvény tételnec terhét hordozni.

1 ES meg hallá Iethro à Midianitác Papia az Moses Ipa, mind azokat az mellyeket czelekedett vala Isten Mosessel és Izraellel az ŏ népéuel, hogy ki hozta vólna az WR az Izrael népet Ægyptumból.

2 Es fel vŏué Iethro Moses Ipa, Sipporat az Moses feleségét, minec vtánna azt Moses az Attya házához boczáta vólna.[a]

3 Es az ŏ kęt fiatis fel vŏué. Az eggyiknec neue Gersom vala, mert azt mondotta vala Moses: Búdósó vóltam az idegen fŏldŏn.

4 Az másiknac pedig neue Eliezer, mert azt mondotta vala: Az én Attyámnac Istene ségitségŭl vólt nékem, és meg siabadîtott engemet az Pharaó fegyuerétŏl.

5 El iuta pedig Iethro Moses Ipa, és az ŏ fiai, és feleségе Moseshŏz az puztába, holott táborban vala az Isten hegyénél.

6 Es meg izené Mosesnec: En Iethro te Ipád mégyec te hozzád, és az te feleséged, és ŏ véle az ŏ kęt fiai.

7 Es ki méne Moses az ŏ Ipa eleibe, és meg haytá magát és meg czókolá ŏtet, az vtán meg kérdéc egymást békeségec felŏl: Az vtán ménénec az sátorba.

8 Es meg besiéllé Moses az ŏ Ipánac az mellyeket czelekedet vala az WR Pharaóual és az Ægyptumbélieckel az Izraelért, és minden nyaualyáiokat melly az vton találta ŏket, és mimódon siabadîtotta vólna meg ŏket az WR.

9 Es ŏruendeze az Iethro mind azokon az iókon az mellyeket czelekedet vala az WR Izraellel, kit meg siabadîta az Ægyptumbéliec kezéböl.

10 Es monda Iethro: Aldott az WR ki meg siabadîtott titeket az Ægyptumbéliec kezéböl, és Pharaó kezéböl, az ki meg siabadîtotta az ŏ népét az Ægyptumbéliec kezéböl.

11 Most esmertem meg,[b] hogy nagy az WR minden Isteneknec felŏtte, mert azon bŭntetéssel bŭntette meg ŏket az mellyel keuélyen czelekedtec vólt az Izrael ellen.[c]

12 Es vŏn Iethro Moses Ipa égŏ áldozatra és egyęb áldozatra való állatokat hogy áldoznéc az WRnac. Az vtán el iŏue Aaron és az Izraelnec minden vénei hogy az Moses Ipáual lakodalmot sierzenénec Isten elŏtt.

13 Es másod napon le ŭle Moses hogy tŏruént tenne az nép kŏzŏtt, és áll vala az nép Moses elŏtt reggeltŏl fogua mind estueîglen.

14 Mikor pedig látta vólna az Moses Ipa, az mit ŏ czelekednéc az néppel, monda: Miczoda ez az mit te czelekedel az néppel? Mi az oka hogy te magad ŭlsi, és mind az egési kŏsseg áll te elŏtted, reggeltŏl fogua mind estueîglen?

15 Es felele Moses az ŏ Ipánac: Mert

a. Fordithatod igyis. Miuel hogy azt az ŏ Attyahoz vitte vala, tudni illic az puztából honnét Istentŏl el hiuattatec. Nemellyec illyen értelemben vadnac hogy ott vŏlt Mosessel az ŏ felesége és fiai, de az sąabadúlás vtán boczatta vólt az Attyához. Exodi 2.

b: Iethro az Mosestŏl haluán az Istennec hatalmas dolgait, az ŏ igaz esmeretire haiol, és néki áldozic.

c: Ezt azért mondgya: mert miképpen hogy vizbe hannyác vala az Izraelitaknac gyermekeket, azonkeppen Isten vizbe vezté ŏket.

Mert az nép én hozzám iö hogy az Iſten akarattyát meg ércze én tülem. [d]

d: Vagy: hogy az Iſtentöl tanáczot kerdgyen.

16 Es mikor valami külsö dolgoc vagyon, én hozzám iönec, és töruént téſiec közöttöc, és meg ielentem nékiec az Iſtennec végezéſit és az ö töruénît.

17 Es monda az Moſes Ipa ö nékie: [e] Nem ió az mit te czelekeſiel.

e: Nem adott Az Iſten egy embernec mindent, Iollehet Moſes nagy ember volt, mind az által az Iethro tanittya ötet.

18 Kętſégnélkül el fogyatkozol mind te, mind az nép à melly te veled vagyon, mert eröd felött való dolog ez, te magad nem vagy elég arra.

19 [f] Moſt azért fogadd meg az én ſiómat, tanáczot adoc te néked, és az Iſten veled léſien. Te az népnec viſeld gondgyat az Iſten elött, hogy az ö igyöket vigyed Iſten eleibe.

f: Iethro tanácza.

20 Es tanîczad öket az Iſten rendeléſire és töruénîre, és mond meg nékiec az melly ṽton kellyen iárnioc, és az mit kellyen czelekedniec.

21 Te pedig válaſiſi az nép közzül erös férfiakat, [g] Iſten félöket, igaz mondókat, kic gyülölic az telhetetlenſéget, és tegyed azokat elöttec iárócká, és ezeredeſecké, ſiázadoſocká, ötuenedeſecké, és tizedeſecké.

g: Az itelö Birakban mi. nemö ioſágos dolgoknac kel lenni.

22 Azoc tegyenec itéletet mindenkoron, az mi pedig nagy dolog, azt te elödbe hozzác, az mi kiczin dolog ö magoc itéllyéc meg, és az te terhedet meg könnyébîtic, ha azt veled eggyüt hordozzác.

23 Ha ezt miuelended az Iſten paranczolattyából, meg maradhatſi, annac felötte az egéſi ſokaſág, békéſéggel mégyen az ö helyére.

24 Engede azért Moſes az ö Ipánac beſiédénec, és mind azokat czelekedé az mellyeket mondott vala.

25 Es válazta Moſes az Izrael fiai közzül erös férfiakat, és feiedelmecké téué azokat az nép között, ezeredeſeket, ſiázadoſokat, ötuenedeſeket, és tizedeſeket.

26 Kic az nép között mindenkor itéletet téſinec vala, az nehéz dolgokat Moſeſre viſiic vala, az kis dolgokat azoc itélic vala meg.

27 El boczátá pedig Moſes az ö Ipát, és el méne az ö lakó földébe.

XIX. Réſz.

Mégyen az Iſrael népe az Sinai hegynec puztaiába, fel mégyen Moſes az hegyre, meg paranczollya Iſten néki hogy meg probállya öket minec elötte az töruént nékic adná, ha akarnac annac engedelmeſec lenni. Igeri az nép engedelmeſséget. Meg hadgya Iſten Moſeſnec hogy az népet hozzá kęſitſe az töruennec ki adaſához. Az Iſten alá ſál nagy röttenetes menydörgéſekben és villamáſokban.

1 HArmadic hólnapba annac vtánna hogy az Izrael fiai ki iöttec vala Ægyptumból, azon napon (hogy Raphidimból ki indúlánac) iutánac az Sinai puztáiába.

2 Mikor azért Raphidimból ki ménuén iutottac vólna az Sinai puztáiába, és táboroc vólna az puztában, (mert tábort iártac vala ott az Izraelitác az hegynec ellenébe.

SINAI.

3 Fel

3 Fel méne Moses az Istenhöz. Es kiálta az WR ö néki az hegyröl ezt monduán: Ezt mondgyad az Iácob háza népénec, és így siólly az Izrael fiainac.

4 Ti [a] láttátoc mit czelekedtem az Ægyptumbélieckel, és mimódon hordoztalac titeket sas Keselyünec siárnyain, és titeket magamhoz kapczoltalac.

5 Mostan annac okaért ha figyelmetességgel halgatandgyátoc az én besiédemet, és meg tartandgyátoc az én siöuetségemet, énnékem lésitec minden népéknec felötte kiualtképpen való népem, (mert enîm mind az egési föld.)

6 Ti pedig lésitec én nékem Papi orsiágom, és sient nép [b]. Ezec az besiédec mellyeket akarom hogy meg mondgy az Izrael fiainac.

7 El méne azért Moses, és siólîtá az népnec véneit, és eleikbe adá mind ezeket az besiédeket, mellyeket az WR néki paranczolt vala.

8 Felele pedig az egési sokaság egyenlöképpen, és mondánac: Valamit az WR mondott meg czelekedgyüc. Es meg mondá Moses az WRnac, az népnec minden besiédét.

9 Ackor monda az WR Mosésnec: [c] Imé én te hozzád mégyec nagy sürö felhöben, hogy hallya az nép mikor te veled sióloc, és hidgyenec te néked mind öröcké: Minec vtánna meg mondotta vólna Moses az WRnac, az népnec besiédét.

10 Es monda esmét Mosesnec az WR: Eregy el az néphöz hogy meg sientellyed öket [d] ma és hólnap, és hogy meg mossác az ö ruháiokat.

11 Hogy legyenec késiec harmad napra, mert harmad napon le siáll az WR mind az egési népnec sieme láttára az Sinai hegyre.

12 Es határt rendelly ez népnec körös környül, ezt monduán: Meg lássátoc hogy ez hegyre fel ne mennyetec, és az hegynec siélétis ne ériétec, valami érendi az hegyet, meg ölettessée.

13 Senkinec keze azt ne illesse, hanem köueckel verettessec agyon, vagy nyilackal löuöldöztessec meg, akar barom, akar ember légyen, ne éllyen, mikor az kürtnec egy formán való hosisiú zengését hallyátoc, az vtán mindenec fel mehetnec az hegyre.

14 Le siálla azért Moses az hegyröl az nép közzé, és meg sientelé az népet, kic meg mosác az ö ruháiokat.

15 Minec vtánna meg mondotta vólna az népnec: Legyetec késiec az harmad napra, és az ti felesegtékhöz ne közeliczetec.

16 Es harmad napon mikor meg virradot vólna, [e] lönec menydörgésec és villamásoc, és nagy sürö felhö az hegyen, és nagy trombita sió, annîra hogy mind az egési táborbéli nép röttegne.

17 Es ki viué Moses az népet Isten eleibe az táborból, és meg állánac az hegy alatt.

18 Az egési Sinai hegy pedig fü-

stöleg

a: Az Isten elö számláltattya röuid beszéddel az Moses által az népnec, minemö iót tett ö vélec, és meg ielenti hogy szöuetséget akar vélec tenni, ha akarnac engedni.

b: Magyarázza ezt Szent Peter 1: Petri 2. mintha azt mondana, lésztec hasonlatosoc méltosággal és tiztességgel az Papokhoz és Királyokhoz.

c: Meg mondgya Isten Mosesnec hogy alá akar szállani az Sinai hegyre az töruénnec ki adására, meg hadgya azért az Mosesnec hogy az népet hozza készitse.

d: Az népnec meg szentelese, az ö ruháioknac meg mosása és feleségektöl való meg tartoztatásoc vala, melly dolgoc által belsö tiztaságra intetnec vala, hogy az töruénnec halgatására és be vetelére alkolmatosbac lehetuénec.

e: Le szál az Isten az Sinai hegyre az töruénnec ki adasára.

ſtöleg vala, f miuel hogy le ſiállot vólna arra az WR tüzben, és fel mégyen vala annac az füſti mint egy kementzénec, és mind az egéſi hegy reng vala.

f: Mind ezekkel hogy az Sinai hegyre vzjſten le ſzáll tüzben, mennydörgésben, villamásban, azt akaria megielenteni, az törvény mineműd tudomany vólna.

19 Es az kürtnec ſiaua mind inkáb neuekedic vala, az Moſes ſiól vala, és az Iſten felel vala néki ſióual.

20 Le ſiállot vala pedig az WR az Sinai hegyre, az hegynec teteiére, és fel hiuá az WR Moſeſt az hegynec teteiére, és fel méne Moſes.

21 Es monda az WR Moſesnec: Eregy alá, mond meg az népnec hogy által ne hágiác az határt hogy feliöijenec az WR látni, és ſokan ö közzülöc meg hallyanac.

g: Papoc, az ez, à kic moſtan az ſzent dolgokban ſzolgác, mert még akkor nem vóltac az Papoc válaztuc.

22 Sőt à Papokis ſ kic az WR eleibe mennec meg ſientellyéc magokat, hogy az WR meg ne roncza öket.

23 Es monda Moſes az WRnac: Nem iöhet fel az nép az Sinai hegyre, mert te meg mondottad mi nékünc illyen képpen, Veſs határt à hegynec, és ſienteld meg azt.

24 Es monda az WR ö néki: Eregy alá, és az vtán iöy fel te, és az Aaron te veled, az Papoc pedig és az köſſég által ne hágiác az határt hogy feliöijenec az WRhoz, hogy el ne veſieſſe öket.

25 Es alá méne Moſes az ſokaſág közzé, és ſiolá ö vélec.

XX. Réſz.

Az Iſten az Sinai hegynec teteiéről adgya à Tiz paranczolatokat, melly ekben meg tanit mi légyen az ö akarattya, mit kellyen tzelekedńünc és mit kellyen el tauoztatnunc, melyekben igér az engedelmeſeknec minden iót, az engedetleneket fenyegeti bünteteſſel.

1 ES az Iſten ſióla mind ezeket az igeket, monduán.

2 En vagyoc az te WRad Iſtened, ki az Ægyptumnac földéből ki hoztalac tégedet.

3 Ne legyenec te néked én elöttem idegen Iſtenid.

4 Ne czinály magadnac faragot képet, és ſemmi haſonlatoſságot azoknac formáiára mellyec oda fel az égben vadnac, ſe azoknac formáiára mellyec az földön itt alatt vadnac, ſe azoknac mellyec az vízben az föld alatt vadnac.

h: Az deákban vagyon Zelotes, vagy Zelotipus: Mint az Sidoban Canna, melly ſzó, mint az höl-ſec mondgyác egyeb elöſzer olly inditá-tot minemű az férfiuban vagyon az ö feleſégéhöz, és az aſſzoni állatban wrahoz, kic ſemmiképpen nem engedic, hogy vagy az férfiu más aſſzoni állatot, vagy az aſſzoni állat más férfiat ſyrreſſen, mint ha azt mondana Iſten: Nem akarom hogy máſt ſzereſſetec én kiállem. Maſod ſzor iegyezi az ſzo Canna, az olyan emberet az ki meg tiltál az ö hozza tartozóktan eſett boſſzuſágon.

5 Ne haióly meg azoc elött, és ne tiztellyed azokat, mert én vagyoc à te WRad Iſtened, Erös i boſſiú álló, ki meg büntetem az Atyáknac vétkeket az fiakban, harmad negyed izíglen, azokban az kic gyülölnec engemet.

6 Es irgalmaſſágot czelekeſiem ezerízlen, azockal à kic engemet ſieretnec, és meg tartyác az én paranczolatimat.

7 Az te WRadnac Iſtenednec neuét hiába ne vegyed, mert nem hadgya az WR büntetéſnélkül azt az ki az ö neuét hiába véſi.

8 Megemlekezzél az Stombatról, hogy azt meg ſientellyed.

9 Hat napon múnkalodgyál, és minden dolgodat el végezzed.

10 Heted napon az te WRadnac Iſtenednec Stombattya vagyon, ſemmi dolgot ne tégy, ſe te, ſe fiad, ſe leányod, ſe ſiólgád, ſe ſiólgáló leányod, és ſemmi barmod,

barmod, ſe az te iõueuényed, melly az te kapúd kõzt vagyon.

11 Mert hat napon teremté az WR az Mennyet és az Föld et, à Tengert és mind azokban való állatokat,és meg nyúgouéc heted napon, azért meg áldá az WR az ſiombatot,és meg ſientelé azt.

12 Tiztellyed az te Atyádat és à te Annyádat,hogy hoſſiú ideſg élly az földén, mellyet az te Wrad Iſtened ád te néked.

13 Ne ölly.

14 Ne paráznalkodgyál.

15 Ne orozz.

16 Ne mondgy az te felebarátod ellen hamis tanuſágot.

17 Ne kéuánnyad az te felebarátodnac ſe feleſégét,ſe ſiólgáiát, ſe ſiólgáló leányát, ſe ökrét,ſe ſia, márát, és ſemminęmõ marháiát.

18 Mind az egéſi ſokaſág pedig láttya vala az menydörgéſeket, az villamáſokat, az kürtnec ſiauát, és az hegynec föſtölgéſét, és ezeket látuán meg remülénec és tauól állánac.

19 Es mondánac Moſeſnec: Siólly te mi nékünc és engedünc, ne ſióllyon mi nékünc az Iſten, hogy meg ne hallyunc.

20 Felele pedig Moſes az népnec: Ne félly etec,mert azért iõtt az Iſten hogy titeket meg kéſértene, és hogy az õ félelme légyen ti elöttetec, hogy ne vétkezzetec.

b: Moſes léſſen közbe ſźro az Iſten hozzátt, és az nép kźzźtt.

21 Táuól álla azért az nép,Moſes pedig közelb méne az felhõhöz mellyben az Iſten vala.[b]

22 Es[c] monda az WR Moſesnec: Ezt mondgyád az Izrael fiinac,Ti láttátoc hogy azMennyből ſióltam tinéktec.

c. Az Mõſodic paranczolatot az Iſten eſmét elõ hozza, és itti az népet hogy arról iõl meg emlekezzéc.

23 Ne czinállyatoc azért én mellém ſemmit, ezüſt vagy arany Iſteneket ne czinállyatoc magatoknac.

24 Földből czinálly én nékem Oltárt, és azon áldozzad az te égõ és hálá adó áldozatodat, az te juhaidat és ökreidet,és valamelly helyen paranczolom hogy az én néuemről meg emlekezzetec, te hozzád mégyec és meg áldalac tégedet.

25 Hogy ha kõből czinálſi nékem Oltárt, ne czinállyad faragot kõből, mert mihelt az te kõ faragó vaſadat arra vetended, azonnal meg fértez teted azt.

26 Grádiczonnis ne menny az én Oltáromra,hogy az te ſiemérmed fel ne fedezteſséc annál.

XXI. Réſz.

Az Iſten Moſes által ád külſõ dolgokról való polgári tõruényeket, mellyeckel akaria hogy az külſõ emberi tárſaſág biraſſéc az Izrael orſágában.

1 EZec pedig az itéletre való tõruényec,mellyeket akarom hogy eleikbe adgy.

2 Ha Sidó rabot veiendeſi,[a] hat eſtendeig ſiolgállyon, az hetedic eſtendõben ſiabadon boczáſſad ingyen.

a: Az pénzen vött Sidó rabról való tõruény.

3 Ha czac az õ teſtéuel ment vólt te hozzád, eſmét czac az õ teſtéuel mennyen ki tülled, hogy ha pedig feleſége vólt, az õ feleſége is ki mennyen véle.

4 Ha

4 Ha az ő wra adot annac feleſéget,és ſiülend néki fiakat és leányokat, az feleſége fiaiual egybe, legyen az gazdáié, az férie pedig mennyen ki az ő teſtéuel.

5 Hogy ha azt mondandgya az ſiólga: Sieretem az én wramat,az én feleſégemet és fiaimat, nem akarom az ſiabadſágot.

6 Vigye azt az ő wra az bírakhöz, az után állaſſa azt az aytóhoz,vagy az aytó melliéke mellé, és az ő wra fúria által annac az fülét töröckel, es légyen néki rabia mind öröcké.

b: Szolgálatra pénzen el adot leánzok ról.

7 Mikor b pedig valaki az ő leányát ſiólgàlatra pénzen él adgya, ne boczáttaſſéc vgy ki mint az rab ſiolgác.

8 Ha az ő wránac gonoſinac tettzic az, vgy annrſa hogy azt magánac nem iegyzi, tehát engedgye hogy váltaſſéc meg,ne legyen ſiabad el adni azt idegen embernec, mert álnokúl czelekedet ő véle. c

c: Tudni illic hogy meg vőt te pénzen, de nem vőtte el magánac fele ſeglül. Mert vgy adatnac vala el ſzolgálatra penzen az Sido ſzolgálo leányoc, hogy azoc az kic meg vennec azokat, ſeleſegülis el vennec.

9 Hogy ha az ő fiánac iegyezi azt,czelekedgyéc azzal az el hazasîtot leáńzóknac töruényec ſierint.

10 Ha pedig máſt veiend magánac (azon fellül vagy maga vagy fia) az melly ſiólgáló leáńt el vött (elöſier,) ańac ételét ruházattyát és az hazaſſágban való igaſſágát aláb ne ſiállîtſa.

11 Ha ez három dolgot nem czelekeſſi azzal, boczálſa el ingyen, minden fizetéſnélkül.

d: Arról vas lo törueny, az ki máſt meg vár.

12 Az ki valakit vgy verend d, hogy az meg hallyon, meg elöttesſéc az gyilkos.

13 De az ki nem leſeskedet az ő felebaráttya után,hanem az Iſten vetette azt annac keze eleibe, helyet rendelec néked, houá az ollyan ember ſialadgyon.

14 Mikor pedig valaki felebarát tyára ſiándokozic,és meg öli azt álnokſággal, az én óltáromtólis el vonnyad az ollyan embert halálra.

15 Az ki az ő Attyát,vagy Aňyát meg verendi,e meg öletteſſéc.

e: Engedetlen fiac ellen való törueny.és az kic meg veric Attyokat vagy Anyokat.

16 Az ember lopó, vagy el adta az embert, vagy kezében kapiác azt,meg öletteſſéc.

17 Az ki az ő Atty ánac vagy Anyánac gonozt mondand, meg öletteſséc.

18 Hogy ha valakic egybe veſinec, és valaki az ő felebaráttyát ütendi köuel vagy ökléuel,és meg nem haland hanem ágyba eſic.

19 Ha fel kelend, és kün iáránd páltzán, ártatlan légyen az az ki meg verte vólt, de vgy hogy fekéſe miatt való kár vállaſát meg fizeſſe, és azt meggyogyitaſſa.

20 Mikor pedig valaki meg veri rabiát vagy ſiólgáló léányát páltzáual, és meg hal keze miatt, még büntetteſſéc.

21 De ha egy nap vagy két nap élend az vereſég után, ne büntetteſſéc meg,mert pénzen vött ſiolgáia.

22 Hogy ha pedig az férfiac egybe veſinec,és valamelly terhes aſiſioni állatot meg ſértenec,f vgy hogy idő előtt ſiülni kellyen, de azért nem köuetkezic abból ſemmi veſiedelem, meg büntetteſſéc

f: Az ki terhes aſzſzoni állatot meg ſért, arról való törueny.

az à mint az aſiſioni állatnac wra akaria, az bîráknac az ŏ itéletec ſierint.

23 Hogy ha pedig halál kŏuetkezic abból, annac életeiért fizeſſe az gyilkos az ŏ életét.

Matth. 5. 24 Sſemet ſiemért, fogat fogért, kezet kezért, lábát lábért.

25 Egetéſt égetéſért, ſebet ſebért, kéket az kékért.

26 Ha valaki az ŏ ſiolgáiánac vagy ſiólgáló leányánac ſiemét ŭtendi, v́gy hogy az ki veſiſien, az ŏ ſiemeiért botſáſſa azt ſiabádon.

27 Hogy ha az ŏ ſiolgáiánac vagy ſiolgáló leányánac fogát ki ŭtendi, boczáſſa el azt ſiabádon az ŏ fogáért.

g: Öklelŏs ha romról való tŏruény. 28 Ha valamelly ŏkŏr [g] meg ŏklelendi à férfiat vagy az aſiſioni állatot, v́gy hogy meg hallyon, azt az ŏkrŏt kŏueckel veriéc agyon, és annac húſát meg ne egyéc, az ŏkŏrnec pedig wra ártatlan légyen.

29 Hogy ha pedig az ŏkŏr annac elŏtteis ŏklelŏs vólt és meg mondottác azt annac wránac, mind az által azt ŏrizetben nem tartotta: Ha férfiat vagy aſiſioni állatod ŏlend meg az ŏkŏr, kŏueckel veriéc azt agyon, az wrais pedig meg ŏletteſſéc.

h: Az az. Ha azzal bŭntetic hogy meg váltſa az ŏ életét. 30 Hogy ha az ŏ életnec [h] váltſágáual akariác bŭntetni, az ŏ életénec valtſágáért fizeſſen annyit az mennyit kéuánnac rayta.

31 Vgyan ezen tŏruény ſierint bŭntetteſſéc ha valakinec fiát vagy leányát ŏklelendi meg.

32 Ha pedig rabot vagy ſiólgáló leánt ŏklel meg, adgyon annac wra harmintz ezŭſt Sicluſt à rabnac wránac, az ŏkrŏt pedig kŏueckel veriéc agyon.

33 Ha valaki vermet nyitand meg, vagy valaki ŏ maga áſand vermet, és az vtán nem fedi azt bę, és annac okaért valakinec ŏkre auagy ſiamára eſic abba.

34 Az veremnec wra pénzuel elegîtſe meg azt, az meg hólt állat pedig azé légyen.

35 Ha valamelly ŏkŏr, más ember ŏkrét meg ŏkleli, v́gy hogy meg hallyon: Adgyác el az eleuen ŏkrŏt és annac az arrát oſiſiác, meg, haſonlatos képpen az meg hólt ŏkrŏtis oſiſiác meg.

36 Vagy ha meg mondottác az elŏtt hogy az ŏkŏr ŏklelŏs, mind az által az ŏ wra ŏrizet alatt nem tartotta, az ŏkŏrért adgyon ŏkrŏt, az meg hólt ŏkŏr pedig azé legyen.

XXII. Réſz.

Ez Caputbannis kŭlsŏ dolgokról való pólgári tŏruényeket rendel Iſten az Izraelitáknac.

1 HA valaki lopand ŏkrŏt vagy iuhot, és meg ŏlendi vagy el adandgya azt, egy ŏkŏrért adgyon ŏt ŏkrŏt, és egy iuhért négy iuhot.

2 Ha az oruot az háznac [a] meg áſáſában kapiác, és az vereſég miatt meg haland, az ki azt verte, halálra ne itélteſſéc. b: Az lopóc ellen való tŏruény.

3 Hogy ha pedig az nap fel kelue verte à lopót halálra itélteſſéc amannac halálra való vereſeiért, az lopó meg fizeſſe az mit el lopot,

pot, ha meg nem fizethet, adgyác el az ŏ lopaſáért.

4 Hogy ha pedig éppen az lopott marhát kezében kapiác, akar ŏkŏr, akar ſiamár, akar iuh légyen, ha azoc eleuenec léſinec, kęt annyit adgyon az lopó.

b: Az ki máſnac marháiában kárt téſzen, arról valo tŏrueny.

5 Ha[b] valaki kárt téſien más embernec ſiŏleiében vagy ſiantó fŏldében, és az ŏ barmát az más ember ſiantó fŏldére boczáttya kár tenni, az ŏ fŏldénec és ſiŏleiénec leg iob terméſéböl elegîtſe meg az káros embert.

c: Az ki tŭzet támazt.

6 Ha tŭz támad,[c] és az tŭz tŏuisbe akad, és meg égeti az gabonánac rakáſit, vagy az fenn álló gabonát, vagy mezŏnec terméſét, meg fizeſſe az kárt az ki az tŭzet támaztotta.

d: Az ki máſnac adta marháiát vagy pénzét, mellyet el loptac.

7 Mikor valaki[d] az ŏ felebaráttyánac adand pénzt vagy edényeket tartani, és annac házából el orozzác à marhát, ha az lopot meg talállyác adgyon kęt annyit.

8 Ha az lopót meg nem talállyác, az háznac gazdáiát vigyéc az bîrác eleibe, és eskeſſéc meg hogy az ŏ felebaráttyánac marháiához ném nyúlt.

9 Akar mi felŏl légyen verſengés, akar ŏkŏr felŏl, akar ſiamár felŏl, akar iuh felŏl, akar ŏltezet felŏl, vagy akar mi el veſiett marha felŏl, mikor valaki azt mondandgya, kętſégnélkŭl ez az lopó, mind az kettŏnec igye az bîrác eleibe viteſséc, és az kit az bîrác bŭnŏſſé téſinec, adgyon kęt annyit az ŏ felebaráttyánac.

10 Ha valaki adand az ŏ felebaráttyánac, ſiamárt, vagy ŏkrŏt, vagy iuhot, vagy valami egyęb állatot tartani, és meg haland, vagy meg ſértetic, vagy ellenſégtŭl el haytatic, vgy hogy ſenki nē látta.

11 Boczátaſſéc ez dolog az kęt ember kŏzŏtt az Iſtenre való eskŏuéſre, hogy az ŏ felebaráttyánac marháiát el nem lopta amaz az kinél az marha vólt, és az marhánac wra meg elegedgyéc añac hŭtin, ne fizeſſen az ſemmit.

12 Hogy ha el loptac az marhát, meg fizeſſen az wránac.

13 Ha vadaktól ſiaggattatot el, hozza annac valami réſiét bizońſágúl, ne fizeſſe meg azt.

14 Ha pedig valaki kŏlczŏn kér barmot az ŏ felebaráttyától, és az meg ſértetic, vagy meg hal annac wránac táuól létében, meg fizeſſe az kárt.

15 Ha pedig az baromnac wra véle eggyŭt leiend, ſemmit ne fizeſſen, mert bęrbe fogadta azt.

e: Az ollyan leánzonac meg ſzeplŏ ſitese ellen való tŏrueny, mélly máſnac nem iegyeztetet.

16 Ha[e] valaki valamelly ſiŭz leáńzót el hitet, melly máſnac nem iegyeztetet, és azt meg ſieplŏſiti, adgya meg iegy ruháiát, és vegye el azt feleſégŭl.

17 Ha nem akaria az ŏ Attya az leáńzót néki adni, az leáńzóknac iegy ruháioc ſierint adgyon annac pénzt.

f: Varaslo, és ſzem feny veztŏ ellen.

18 Az[f] varáſló és ſiem fény veztŏ aſiſioni állatot, ne hadgyad élni.

19 Valaki barommal vétkezendic meg hallyon.

20 Az ki idegen Iſteneknec áldozic és nem czac az egy WRnac, meg ŏletteſſéc.

g: Az Iöueuénycket és áruákat nem a karia Isten, hogy senki nyomorgassa.

21 g Iöueuényen hatalmat ne czelekedgyél, és azt meg ne nyomorîcz: Mert tijs Ægyptum földén iöueuényec vóltatoc.

22 Egy Özuegyet vagy áruátis ne nyomorîczatoc meg.

23 Ha pedig meg nyomorgatod, (mert ha én hozzám kiált meg halgatom annac kiáltását.)

24 Fel geried az én haragom, és el veztlec titeket fegyuerrel, és az ti feléségtec özuegyec lésinec, és az ti gyermektec áruác.

h: Az vsura ellen.

25 h Ha pénzt adsi kölczön az én népemnec, az siegénnec à ki te veled vagyon, ne kéuány rayta vsorát mint az vsorássiokot czelekedni.

26 Ha az te felebarátodnac ruháiát zálagba el veiended, à Napnac le mente elött meg adgyad azt néki.

27 Mert czac az az ö öltezeti, testénec leple az mellyben hál, és ha én hozzám kiált meg halgatom, Mert én irgalmas vagyoc.

28 Az feiedelmeket ne átkozzad: Es az te néped között való feiedelemnec gonozt ne mondgy.

29 Az te meg érett gabonádnac, és borodnac elsö séngeiét ne halogassad meg adni. A te fiaid közzöl az elsö siülöttét nékem adgyad.

30 Ecképpen sáfárkodgyál az te ökreidböl és iuhaidból, heted napîg légyen az ö Annyáual, nyól tzad napon nékém adgyad azt.

31 Sient emberec legyetec én elöttem. Az mezön el siaggattatot állatnac húsát meg ne egyétec, hanem az ebnec vessétec azt.

XXIII. Rész.

Az boßßuság tételekröl, az mi ellenseginckel való ió tételröl, az itelerekröl, à vetemennec az mezön való hágyásáról, ßombatrol és az három nagy innepekröl, az baluanyokról töruényeket ád Isten, és paranczollya hogy semmi ßöúetséget ne tartsanac az pogányockal és azoknac báluanyockal.

1 HAamis és hazug hirt ne kölcz (az te felebarátod ellen,) és az hamis embernec segitségül ne légy, hogy hamissan mellette meg eskünnél.

2 Ne köuessed az sokaságot az gonozban, és ne sióly az töruénben az sokaság mellet, az igaz itéletnec el fordîtására.

3 Az siegénnec siemélyére ne nézz, az ö töruényében.

4 Ha találkozol az te ellenségednec búdosó ökrére auagy siamárára, haycz haza nékie.

5 Ha látandod hogy az tereh alatt feksiic annac siamára az ki téged gyülöl, auagy nem lésiesié annac segitséggel? Emeld fel azt ö véle eggyüt.

6 Az te siegényednec igasságát el ne forditsad az ö töruényében.

7 Az hamis besiédtöl el táuozzal, és az ártatlant s-az igazat meg ne öllyed, mert nem hagyom büntetésnélkül az hamissat.

8 Aiándokot ne végy, a mert az aiándoc meg vakîttya az siemeseketis, és az igazaknac itéleteket el fordittya.

a: Az itélö biro ne vegyen aiandokot az igasságnac el forditasáért.

9 Az Iöueuény embert meg ne keserîczed, Mert ti ióltudgyátoc az iöueuényeknec mint légyen az ö dolgoc, miuel hogy tijs iöueuényec vóltatoc.

10 b Hat

10 [b]Hat eztendeîg vessed bę az te földedet, és takard bę annac az hasinát.

11 Az hetedic eztendőben kűnn hadgyad az te vetésedet, hogy az te népednec siegéni egyéc meg azt, az maradékat pedig az mezőnec vadai, ècképpen czelekedgyél siőlőddel és olay termő hegyeiddelis.

12 [c]Hat napon tegyed dolgodat, heted napon nyugodgyál, hogy nyugodgyéc őkrőd, siamárod, és meg nyugodgyéc az te siolgáló leányodnac fia, és az iőueuény.

13 Mindeneket az mellyeket paranczoltam néktec, nagy siorgalmatosságal meg tarczátoc. Az idegen isteneknec neuét ne emlitsétec, es ne hallatasséc az ti siátokból.

14 [d] Minden eztendőben háromsior sientelly nékem innepet.

15 [e]Az pogáczas innepét meg tarczad, hęt napon egyél kouásinélkűl valo kenyeret, (az mint meg paranczoltam néktec) az Abib neuő hólnapba, mert ackor iőttél ki Ægyptumból, és űres kęzzel senki ne láttasséc én előttem.

16 [f]Az te mezei veteményed sengeiénec aratásánac innepétis meg tarczad. Es az te mezei maiorságodnac bę takarításanac innepétis, [g] melly siokot esni az esztendőnec végén, meg sientellyed.

17 Minden eztendőben háromsior minden férfiu fel mennyen az WR Istennec eleibe.

18 Az áldozatra való Báráńnac vérét addig ki ne onczad, mig az kouásit ki nem hányod házadból és ne maradgyon te nállad az én áldozatomra valo Báráńnac kőuére reggelîg.

19 Mindennec az eleit, és az te földednec első gyűmőlczét, az te WRadnac Istenednec házába vigyed. Ne főzd meg az gedelyet [h] az ő annyánac teiében.

20 Imé én el boczátom az én Angyalomat te előtted, hogy meg őrizen téged az te vtadban, és bę vigyen téged az helybe mellyet én késiîtettem.

21 Meg óltalmazzad magadat attól, és engedgy annac besiédénec, meg ne bosisionczad őtet, mert nem sienuedi el az ti gonosságtokat. Mert az én neuem vagyon ő rayta. [i]

22 Mert ha halgatandod az ő besiédét, és azokat czelekedended à mellyeket mondoc, Gyűlőlőie lésiec azoknac az kic téged gyűlőlnec, és ellensége lésiec az te ellen ségidnec.

23 Mert az én Angyalom te előtted mégyen, és bę visien téged az Emorręusnac, Hittęusnac, Perizęusnac, Cananęusnac, Hiuęusnac, és Iebusęusnac földére, és ki gyomlálom azokat.

24 [k]Ne imádgyad az oknac isteneket és ne tiztellyed, és ne czelekedgyél az ő czelekedetec sierint, hanem el tőried azokat, és apróra ronczad az ő báluányokat.

25 Hanem tiztellyétec az ti WRatokat Istenteket, és meg áldgya az te kenyeredet és vize-

b: Az vetemennec az mezőn való hagyásáról, minden hetedic eztendőben.

c: Az szombatnac innepéről.

d: Az innepekről,

e: Husuet innepe, vagy pogátsas innep, mellyet szenteltec az verékedő Angyaltul való meg szabadulásnac emlekezetre mellett vala Ægyptusban. Touabba annac emlekezetire hogy az Ægyptumbélieknec kenszeritésec miatt kenyeret nem szűthettec, hanem hamú alatt pogátsát.

f. Pünkőstnec innepe mellyet szenteltec az tőruennec ki adásánac emlekezetire melly lőtt őtuen nappal az husueti Báránnac meg étele vtán.

g: Sátoros innep, mellyet annac emlekezetire szenteltec hogy sátorban laktac 40. eztendeig.

h: Az az. Ne áldozzad az Bárant vagy gedelyet nékem mikor meg teijes vagy nyálas, mert az ollyan meeg az kiuáltképpen valo élelbennis vtálatos, azért monda cap: 22 hogy heted napig hadgyác alatta az annyánac az báránt.

i: Az az, Iehoua az, nem teremtet Angyal.

k: Az báluány imádás ellen való tőrueny.

det, és el veſiec ti közzületec minden betegſéget.

l: Szép igereteckel indittya Iſten az ő népét, az ő paranczolattyánac meg tartáſára.

26 [l] Nem léſſen ſemmi az te földedben, az melly el hánná gyümölczét idő elött, ſem pedig meddő nem léſſen, es az te életednec napiait bę töltem.

27 Az én félelmemet boczátom el elötted, és minden népet az melly közzé mégy el röttentec, és minden ellenſégidet el futamtatom te elötted.

m: Az Daráſokon érti az Cananeuſoknac lelkeknec félelmet és mardoſáſát.

28 Daráſokat [m] boczátoc el te elötted, kic az Hiuęuſt, Cananęuſt, és Hittęuſt, ki üzzéc te elötted.

29 Nem üzöm ki mind azokat egy eſitendöben, hogy à föld el ne puztúllyon, és meg ſokaſodgyanac te ellened az mezönec vadai.

30 Laſſan laſſan üzöm ki azt elöled, mîg meg ſiaporodol és az földet bîrhatod.

31 Az te határodat ki vetem az veres tengertöl fogua az Philiſtęuſoc tengereîg, és az púztától fogua az Euphrates folyó vizîg, mert ti kezeitekbe adom az földnec lakoſit, és azokat ki üzed te elölled.

n: Az Pogányockal és azoknac iſteneckel való ſzöuetſéget meg tiltya az Iſten.

32 [n] Ne tégy ſiöuetſéget, ſe azockal, ſe azoknac iſteneckel.

33 Ne engedgyed hogy az te földeden lakianac, hogy tégedet ellenem való bünbe ne eytſenec, hogy ha az ö Iſteneket tiſitelnéd, melly dolog néked nagy botránkozáſra lenne.

XXIIII. Réſz.

Moſeſt Iſten alá küldi az hegyröl, hogy az ſellyül meg mondot töruényeket az népnec eleibe adgya, és paranczollya Iſten néki hogy az vtán fel mennyen. Az népnec azért eleibe adgya az Iſten töruényét, mellyeknec az ſokaſág enged. Az Moſes azért azokat meg iria, és az könyuet vérrel meg ſenteluén, Iſten kőzött és à nép kőzött való ſzöuetſéget meg erőſiti, az vtán fel mégyen Iſtenhöz egynihany magáual, ő magát ſolittya Iſten, és ott Iéſſen negyuen eſjel nappal.

1 ES monda (az Iſten) Moſeſnec: Iöy fel az WRhoz te, és az Aaron, Nadab és Abihu, es az Izraelnec vénei közzül hetuenen, es nagy táuól hayczátoc meg magatokat én elöttem.

2 Es czac Moſes mennyen az WRhoz, amazoc pedig oda ne közelgeſſenec, az népis ne iöijen fel ö véle.

3 El ménuén azért Moſes az (hegyröl) minec vtánna meg beſiéllette vólna az népnec az WRnac minden beſiédit, és minden töruénît, és az nép egyenlö ſióual feleluén, azt mondottác vólna: Az WRnac minden beſiédit, valamellyeket paranczolt, meg czelekedgyüc.

4 Meg irá Moſes az WRnac minden beſiédit, és fel keluén reggel eppîte óltárt az hegy alatt, és tizenkęt oſilopokat, az Izraelnec tizenkęt nemzetſégi ſierint.

5 Az vtán el küldé az Izrael fiainac [a] iffiáit, kic áldozánac égö aldozatokat, és hálá adó áldozatokat tulkockal.

a: Ez iffiac vóltac az Izraelitaknac elſö ſzülöttei, kic az papi tizthen vóltac, miuel hogy achor nem vóltac az Leuinemzetſégéböl valo papoc.

6 Es Moſes vöué azoknac (az áldozatra való barmoknac) véreknec felét, és tölté azt medentzékbe. Az vérnec pedig felét tölté az óltárra.

7 Az vtán vöué az Iſten töruényénec könyuét, és el oluaſá az

népnec

népnec hallására,kic mondánac: Mindeneket meg czelekedünc a mellyeket az WR paranczólt, és engedünc.

8 Es minec vtánna vötte vólna az vérnec többit, meg hinté azzal az népet és monda: [b]Ez az siöuetségnec vére, mellyet az WR tett ti veletec, mind ez beſiédec ſierint.

b: Szöuetſégnec vére. Az az, Ez vér bizonſága az ſzöuetſegnec mellyet tött ti veletec, hogy tudni illic azoc erőſſec és állandoc léſznec. Melly vér példázta az Ieſus Chriſtus vérét. Ebr: 9.

9 [c] Az vtán fel méne Moſes, Aaron, Nadab, Abihu, és az Izraelnec vénei közzül hetuenen.

c: Fel indul Moſes egyniham magánal Iſtenhöz az hegyre.

10 Es látác az Izraelnec Iſtenét: és az ő lábai alatt vala vgy mint Saphirus köből czináltatott állat, minemű az Eeg mikor tizta.

11 Az Izrael fiainac pedig véneit nem ölé meg (az WR) Mert ióllehet láttác vólna az Iſtent, mind az által öttec és ittac az vtán.

12 [d] Ackor monda az WR Moſesnec: Iöy fel én hozzám à hegyre, és légy ott, és adoc te néked köw Táblákat, az Törvént és az paranczolatokat, mellyeket irtam hogy azokra meg tanittaſſanac.

d: Az Iſten ő magát ſzolitya Moſeſtes fel menuen, az Iſtennel negyuen eiſel nappal léſzen.

13 Fel kelé azért Moſes és Ioſue az ő ſiolgáiá, és fel méne Moſes az Iſten hegyére.

14 Az véneknec pedig monda: Maradgyatoc it mig meg térec ti hozzátoc, Iméaaron és az Hur ti veletec vadnac, à kinec valami igye léſien, ő hozzáioc mennyen.

15 Ackor fel méne Moſes az hegyre, és az felhő el burîtá az hegyet.

16 Es lakozéc az WR nac diczőſége az Sinaj hegyén, és bę fedezé azt az felhő hat napon, és ſiólítá heted napon Moſeſt az felhőből.

17 Es az WR nac diczőſégénec látáſa ollyan vala az hegynec teteién, mint az égő tűz az Izrael fiai előtt.

18 Es bę méne Moſes a köd nec közepébe minec vtánna fel ment vólna az hegyre, és lön Moſes az hegyen negyuen nappal és negyuen éiiel.

XXV Réſz.

Paranczollya Iſten Moſeſnec hogy az Izrael nemzerſégénec meg mondgya, Hogy minden ember az Iſten Sátorának eppitéſére való ſükſéges marhákat adgyon ſabad akarattya ſerint. Meg iria Iſten Moſeſnec az ſent Ládanac, Kegyelem tablának, Cherubimoknac, Aſtalnac, és gyertya tartónac formáiát.

1 Ackor ſiólítá az WR Moſeſt, ezt monduán.

a: Iſtenparanczollya Moſes által hogy az ő ſátorának el keſzitéſére adgyanac drága aiándokokat, mellyec itt meg irattatnac, és hogy az népet az adakozáſra inkáb fel inditaná Iſtен. azzal aiánlya magát hogy ő közöttök lákozic. Holott nem kell azt gondolnunc hogy az Iſtennec állattya bé rekeztethetnéc. Azért ha az Iſtennec Szchi az Meny országh, és lábának nyugolom az föld. Eſa: 66. Es ha az Eegeknec egei őtet bé nem foghattyác 3: Reg: 8. Acto: 7. minódon ſogni vólna bé az kitſin ſátor? Mondgya azért Iſten hogy közöttök lakic, és az ſátor Iſten háza, miuel hogy az ő ielen való vóltának az ſátor nyilván való bizonyſága és iéle vala. Példázta pedig az az ſátor az Anya ſzent Egy házat. mert miképpen az Iſten háza volt, Azonképpen az Anya ſzent egy ház, mint Chriſtus mondgya. En veletec vagyoc. Továbba vollehet az Iſten ſátorában, és az körül való ekeſſégec es Ceremoniác által, az nép intetet az Iſteni dolgoknac betſülléſére. nemellyec pedig ezac ekeſſégre valóc vóltac, mind az által ha ezac azért rendeltettec vólna, az egéſz törvénben való Ceremoniac ezac hiába való pompác vóltac vólna. Azt mondgyac azért, hogy elöſzer azoc által az Sidó nép egyéb poganyoktól el válaztatot. Epheſ 2. Másodſzor és fő keppen, hogy azoc az Ieſus Chriſtuſt, az ő ſzületéſét, ſzenvedéſét, halálát, vére hullását es áldozattyát példázták, mellyre nézve mondgya az iras hogy azoc ezináltattac az formára, mel-

lyet Isten mutatott Mosesnec az hegien, Exo: 25. Acto: 7. Ebr: 8. mellyeknec általa az ő erőtelensegeket és vgy mint gyermekségekért tartoztattac az Iesus Christusnac várásaban, és az ő benne való bizodalomban. Mellyekből meg tettzic hogy noha Isten kegyelméből; Christusért hit által igazúltac meg, mint szinte mi, mind az által az ő hitec az soc Ceremoniackal neminémő képpen vgyan bé sedeztetet vólt, Harmadszor, Az hiueknec azoc az Ceremoniac vóltac vgy mint Sacramentomoc, mellyec által Isten az ő igeretit nékic meg erősitette. Azért azoc vóltac az hiueknec hiteknec vgy mint támaszai. Vtolszor intettec azoc által, mint kiválképpen az áldozatoc által Pœnitentiara, az ő testeknec gonosz keuánságinac öldöklésére, es magoknac meg áldozására, Rom: 12, Mind ezekből meg tettzic hogy noha ő magokban azoc az Ceremoniac és ékeségec hasztontalanoc vóltac, és az Isten azokban nem gyönyörködet, miuelhogy ő lelki állat és lelki tizteleteckel akar tizteltetni Ioan: 4. Mind az által az hiuekben az kic hit által Istennec előtte keduesec vóltac, mellyec immar el töröltettec és minket nem kőteleznec, Gal: 3. 4. Ebr: 7. 8. 9. 10.

3 Ez pedig az aiándoc mellyet ő tűlőc vegyetec, aranyat, ezűstőt, es értzet.

4 Kęc selymet, veres selymet, Carmasin sinű selymet, feiér selymet, keczkè sört.

5 Veressen festett kos bűrőket, Borz bűroket, és Sittim fákat.

6 Az gyerttya tartóba való olay, kenetnec olaijába való Aromákat, és az ió illatnac czinálásáhozis Aromákat.

7 Onyx kőueket, és foglalni való kőueket az Ephodnac, és az nagy Papnac mellyén való ékességnec meg késîtésére.

8 Es késîtsenec nékem sent Haylékot, hogy ő kőzőttec lakozzam.

9 Mindenestől vgy czinállyátoc az mint meg mutatom te néked az szent Hayléknac formáiát, és annac edéninec hasonlatosságát.

a: Az Isten szőuetségénec Ládáia.

10 Czinállyanac egy [a] Ládát Sittim fából, harmad fęl sing légyen annac az hossia, más fęl sing az sélessége, más fęl sing az magasságais.

11 Meg búrîczad azt tizta arannyal, mind kiuől mind belől, és azon fellyűl mind kőrős kőrnyűl czinály arany Coronát.

12 Es öncz négy arany karikákatis, és azokat czináld az Ládánac négy siegeletire, éggyic óldalárais kęt karikát, az másic óldalárais kęt karikát.

13 Czinály rúdakatis Sittim fából, és azokatis meg búrîczad arannyal.

14 Es az rúdakat boczássad az Láda óldalán való karikákba, hogy azoknál fogua hordozzác az Ládát.

15 Az Ládánac karikáiban állyanac az rúdac, el ne vegyéc onnét.

16 Es helyheztessed az Ládában az [b] Bizońságot, mellyet ez vtán néked adoc.

b: Bizonságnac neuezi az két kő táblát miuel hogy az Isten akarattyáról bizónságot tészen vala

17 Czinály Kegyelemnec tábláiátis [c] tizta aranyból, harmad fęl sing légyen az hossia, az sélessége más fęl sing légyen.

c. Kegyelemnec tábláiá, melly példazta az Iesus Christust, mint az Apastal magyarázza Rom: 3. mikeppen hogy az ládais mellyről az előtt szola, őtet példazta.

18 Czinály kęt Cherubimokatis, az kegyelem tábláiánac kęt végére, az tábláual egybe egy merő aranyból.

19 Az éggyic Cherubimot az kegyelem Táblánac éggyic végére, az másikat az masic végére. Az kegyelem tábláiából formállyác ki az kęt Cherubimot annac kęt végén.

20 Es az kęt Cherubimoc az ő kęt siárnyokat ki teriessiéc fenn, vgy hogy az kegyelemnec tábláiát az ő siárnyockal bę fedezzéc, és

zéc, és egy máſra nézzenec, és az 8 ortzáioc az kegyelemnec tábláiára nézzenec.

21 Ezt pedig az kegyelemnec tábláiát, az ládán fellül tegyed, és az ládába tegyed az bizonſágot, mellyet néked adoc ez után.

22 Ott léſiec te veled ſiembe, és ſióloc te veled az Kegyelemnec tábláiáról az két Cherubimoc közzül, melly vagyon az Bizonſág tételnec Ládáián fellül, mind azoc felöl az mellyeket ſze általad paranczoloc az Izrael fiainac.

23 Czinály annac felötte Aſztaltis Sittim fából, d két ſing légyen hoſſiúſága, ſiéleſsége egy ſing, magaſsága más fél ſing. d: Aſztal.

24 Es azt bé buríczad arannyal, és annac az környekén czinály arany Coronát.

25 Czinály az Aſztalnac környekére egy tenyérni ſiéles pártazatotis, és az pártazaton fellül helyhezteſſed az arany Coronát.

26 Annac felötte czinály négy arany karikákat, mellyeket annac lábainac négy ſiegeletire czinály.

27 Czac az pártazaton alól legyénec az karikác, mellyekbe az rudakat boczáſſác hogy hordozhaſſác az Aſztalt.

28 Azokat pedig az rudakat Sittim fából czinállyad, és arannyal bé burſczad, és hordozzác az Aſztalt azoknál fogua:

29 Annac felötte az Aſztalnac tálait, temién tartóit, ezeknec fedeleit és tiztitóit, mellyec mind az Aſztalon állyanac, tiſzta arányból czinállyad.

30 Es tégy arra kenyereket, mellyec mindenkor én elöttem állyanac.

31 Czinály annac felötte e Gyertya tartót tizta aranyból, merö aranyból vert légyen az, annac ſiára, ágai, pohárkai, tálaczkai es vérági azon egy merö aranyból legyenec. e: Gyertya tartó.

32 Hat ágai legyenec az óldalán, egy felölis három ág, más felölis három ág.

33 Az éggyic ágán legyenec Mondolának formáira formáltatot három tálaczkác, gombiáual és vérágáual egybe. Az máſic ágánnis Mondola formára czináltatot három tálaczkác, gombiáual és vérágáual egybe: Illyen módon légyen az gyertya tartónac mind az hat ága.

34 Az Gyertya tartónac ſiárán légyen Mondola formára czináltatott négy tálaczka, gombiáual és vérágáual egyetembe.

35 Es az két ága alatt egy gomb légyen, az máſic két ága alattis egy gomb, és harmadic rendbéli ágai alattis egy gomb légyen, így legyen az Gyertya tartónac mind az hat ága.

36 Annac mind gombiai mind ſzárai az derekából legyenec, mindeneſtöl az egy merön vert légyen, tizta aranyból.

37 Czinály hét ſiöuedneketis az Gyertya tartóhoz, mellyeket magaſſan helyhezteſs, hogy az gyertya tartó minden felé világoſſágot adgyon.

38 Gyer-

38 Gyertya hamua vőuétis, és annac az kőpűit tizta aranyból czinállyad.

39 Egy Talentum aranyból f czinállyad az Gyertya tartót, minden edéniuel egybe.

40 Meg láſſad pedig hogy czinállyad arra az formára és példára, melly te néked mutattatot ez hegyen.

f. Vatablus: Az közönſéges Talentum hatuan font volt. az Templomé pedig ſſáz buſz.

XXVI. Réſz.

Meg mondgya Iſten Moſesnec az ſentHayloknac minémű kárpitokból és dezkákból czinállya, Az Suporlátotis mint czinállya az *Sanctum ſanctorum* eleibe. Es houà helyhezteſſe az Ládát, az Kegyelem táblájját, az Aſtalt, és az Gyertya tartót.

1 AZ Sátort pedig czinálljad feiér viſſiſált ſelyemből, kęc ſelyemből, veres és Carmaſin ſiinű ſelyemből czinalt tíz kárpitból, Cherubim formákat czinály az kárpitokon ſiép meſterſéggel.

2 Eggyic kárpitnac hoſſia légyen huſſon nyóltz ſing, és eggyiknec ſiéleſſége négy ſing, egy mérteke légyen mindenic kárpitnac.

3 Őt kárpitot foglally egybe eggyiket az máſickal, eſmét az más öt kárpitot külön foglallyad egybe, eggyiket az máſikual.

4 Czinály kęc ſelyemből mint egy ſiemeczkéketis az elsö kárpitnac ſiélén, az melly felöl az máſickal egybe kell foglalni, az máſic kárpitnakis az ſiélén az holott az harmadic rendbéli kárpittal egybe kell foglaltatni, àcképpen czinály ſiemeczkéket.

5 Ötuen ſiemet czinály eggyic kárpiton, ötuent czinály az maſic kárpitonnis az holott egybe kell foglalni az harmadickal, egy más ellenébe legyenec ſiépen czinálua az ſiemöczkéc.

6 Czinálly ötuen arany a horgoczkákatis (mindenic kárpitra) és azockal foglald egybe az kárpitokat, hogy egy Sátor légyen.

a. Vagy gombokat.

7 Ezeknec vtánna czinály kecske ſiörből kárpitokat az Sátornac bę fedezéſére, tizen egy kárpitot czinály ollyant.

8 Eggyic kárpitnac hoſſia harmintz ſing légyen, és az ſiéleſſége négy ſing légyen, mind az tizen egynec egy mérteke legyen.

9 Az ötét à karpitnac külön foglald egybe és hatát külön, és az hatodic kárpitot meg kętſierezzed az Sátornac aytaia ellenébe.

10 Czinály pedig ötuen ſiemöczkéketis az eggyic kárpitnac ſiélén, az holott egybe kell foglalni az máſickal, azonképpen az máſiknakis az ſiélén, az holott egybe kell az harmadickal foglalni.

11 Czinály ötuen értz horgoczkákatis, mellyeket bę veſs az máſic kárpiton való ſiemöczkékbe, és foglald egybe az kárpitokat, hogy légyen egy Sátor.

12 Az miuel az Sátornac kárpittyai böwebbec, tudni illic eggyic kárpitnac az fele, az ſientHayloknac az hátúlſó réſién boczátaſſéc alá.

13 Az miuel pedig az kárpitoc hoſſiabbac, tudni illic egy felölis egy ſinguel, más felölis egy

ſinguel

ſinguel, más felölis egy ſinguel, à ſient Hayloknac óldalán boczáttaſſéc alá, mind egy felöl mind más felöl, hogy bę fedgye azt.

14 Czinály az Sátornac fedelet meg vereſittetett kos bŏrbŏlis. Mind ezeknec felötte pedig czinály fedelet az Sátornac borz bŏrbŏlis.

15 Czinály az ſient Hayloknac fenn álló deſikákatis b Sittim fábóll.

b: Az iſten Haylokának deſzkái

16 Az deſikánac magaſſága tíz ſing légyen, az ſiéleſſége pedig eggyic deſikánac más fęl ſing légyen.

17 Mindenic deſikánac kęt czapia légyen az eggyic végén, laytoriánac formáira egy más ellenébe, Az ſient Hayloknac minden deſikáit igy czinállyad.

18 Az ſient Hayloknac pedig dęl felöl húſi táblát czinály.

19 Es az húſi deſika alá negyuen ezŭſt talpat czinály, kęt talpat egy deſika alá az ŏ kęt czapia ſierint, és kęt talpat az máſic deſika alá az ŏ kęt czapia ſierint.

20 Az ſient Hayloknac eſiac felöl való máſic óldalánakis húſi deſikát czinály.

21 Es azoknakis negyuen ezŭſt talpat, kęt talpat egy deſika alá, más aláis kettŏt.

22 Nap nyúgat felöl való óldalánac, czinály hat deſikát.

23 Es az Hayloknac ſiegelet pártazattyára kęt deſikát czinály mind az kęt ſiegeletin.

24 Mellyec alól, mind az tetejeſig kettŏſec legyenec egy karikában foglaltatuán, igy czinálłyad az kęt deſikát az Hayloknac kęt ſiegeletin.

25 Legyen azért nyóltz deſika, és azoknac tizenhat ezŭſt talpa, kęt talp egy deſika alatt, és kęt talp az más deſika alatt.

26 Czinály rúdakatis Sittim fából, ŏt rúd légyen az Hayloknac eggyic óldalának deſikaihoz.

27 Es ŏt rúd az Hayloknac máſic óldalának deſikaihoz, és az Nap nyugati réſzének deſikaihozis ŏt rúd.

28 Az középsŏ rúdat à deſikáknac b közepin boczáſd által, hogy eggyic végétöl fogua az Hayloknac máſic végeíg érien.

b: Az az. Az deſzkákat kŏzep aránt az közepsŏ rúdnac által furiad, de az tŏb rúdac karikákban iárianac.

29 Az deſikákat pedig meg búrîtſad arannyal, és karikákatis czinály à deſikákba, mellyeken által boczáſſác az rúdakat, az rúdakat pedig meg búrîczad aranyual.

30 Illyen módon eppîcz fel azt az Sátort, annac haſonlatoſſágára melly néked az hegyen muttatatot.

31 Czinály Suporlátotis c kęc ſelyemböl, veres ſelyemböl, Carmaſin ſiinŭ ſelyemböl, és feier viſiſiált ſelyemböl, ſiép meſterſéggel czinállyad azt Cherubimoknac képeiuel elegy.

c: Suporlát az Sanctum Sanctorum elött.

32 Es fŭggeſiſied azt négy Sittim fából czinált ŏſilopra, mellyec arannyal bę búrítattac legyenec, arany horgai, és négy ezŭſt talpai (legyenec.)

33 Es az horgokra fŭggeſiſied azt, és oda vigyed az ſuporláton belöl az bizonſág tételnec Ládáiát, és

iát, [d] és az az Suporlát válaztya el az Hayloknac elsö réſzét, mellyet Sanctumnac, (az az, ſzentnec neueznec,) az belsö réſiétöl, mellyet Sanctum ſanctorumnac, (az az, Sientnec ſienténec neueznec.)

[d]: Bizonſág tétel Ládáiánac mondgya, mert az iſtennec ielen való vóltának bizonſága vala-és az két kö tábláis abban vala, mellyec az iſten akaratty áról bizonſágot töttec.

34 Annac felötte helyhezteſſed az Kegyelemnec tábláiát az Bizonſág tételnec Ládáián fellül, az Hayloknac belsö réſiébe.

35 Az (arany) Aſztalt helyhezteſſed az ſuporláton kiuöl, és az Gerttya tartót az Aſital ellenébe az Hayloknac dęl felöl való réſzébe, Az Aſztalt pedig éſzac felöl való réſzébe helyhezteſſed.

[e]: Az Hayloc aytaiára való ſuporlát.

36 [e] Czinály Suporlátot az Hayloknac aytaiára kęc ſelyemböl, veres, Carmaſin ſiinü, és feiér viſzſiált ſyelemböl ſzép meſterſéggel.

37 Az Suporlátnac pedig czinál öt oſilopot Sittim fából, mellyeket arannyal meg búrícz, azoknac horgaijs aranyból legyenec, és öncz azoknac értzböl öt talpat.

XXVII. Réſz.

Meg mondgya Iſten Moſeſnec az oltárnac, az hayloc tornatzának, és annac kárpitainac, oſlopinac formáiát, eudni illic minęmö formára czináltaſſa azokat. Az világoſitáshoz való Olayrolis paranczolátot ád.

1 CZinály Oltártis Sittim fából, öt ſing légyen az hoſſia, az ſzéleſſégeis öt ſing légyen, négy ſiegü légyen az Oltár, és az magaſſága három ſing légyen.

2 Az Oltárnac négy ſiaruatis czinály vgyan ollyan fából az Oltárnac négy ſiegeletin, és az Oltárt meg búríczad értzuel.

3 Czinály fazokakatis annac hamuánac ki hordáſára, ſeprüket, ſiénnec való medentzéket, horgas villákat, és óllókat, minden ſierſiámát értzböl tſinállyad.

4 Czinály roſtéltis értzböl mint egy hálót, és annac négy ſiegeletire négy karikákatis értzböl.

5 Es helyhezteſſed az roſtélt az Oltárnac üregſégébe belöl el alá, úgy hogy az roſtél az óltárt fęlig fel érie.

6 Czinály rúdakatis az Oltárnac Sittim fából, és azokat értzuel búrícz meg.

7 Es az rúdakat boczáſſad az karikákba, és legyenec azoc az rúdac az óltárnac kęt óldalában, mikor hordozzác azt.

8 Hézagon czináld deſzkákból, az mint mutatta te néked az WR, úgy czinállyatoc.

9 Czinály az ſient Hayléknac [f] tornátzotis dęl felöl, feiér viſiſiált ſelyemböl czinált kárpitból, éggyic óldalának hoſſia légyen ſiáz ſing.

[f]: Az Iſten ſátorának környüle való tornátza.

10 Annac légyen húſi oſilopa, es azoknac húſi értz talpai, és ezeknec horgai karikaiual egybe ezüſtböl legyenec,

11 Ezenképpen Eſiac felöl való óldalának az hoſſia légyen ſiáz ſing kárpit, annakis húſi oſilopa, húſi talpa, és azoknac horgai és karikai ezüſtböl.

12 Az ſiéleſſége pedig az Nap nyúgat felöl való óldalán légyen ötuen ſing kárpit, annac tíz oſilopai és tíz talpai.

13 Az

13 Az Nap támadat felől való ſiéleſſégeis légyen ötuen ſing.

14 De ezt (az tornátznac Nap kelet felöl való réſiét,) úgy czinállyác hogy egy felöl légyen tizen öt ſing kárpit, annac három oſilopa és három talpa.

15 Más felölis légyen tizen öt ſing kárpit, annakis három oſilopa és három talpa.

16 Az tornátznac pedig kapuián légyen kęc ſelyemből, vereſſből, Carmaſin ſiinű, és feiér viſiſiált ſelyemből meſterſéggel czinált húſi ſing ſuporlát, annac négy oſilopa és az oſilopoknac négy talpai legyenec.

17 Az tornátznac minden oſilopai körös kornyűl ezűſt veſiſiöckel öuedezteſſenec meg, azoknac horgai ezűſtből, talpai értzből legyenec.

18 Az tornátznac hoſiſia ſiáz ſing légyen, az ſiéleſſége ötuen ſing, az magaſſága öt ſing, viſiſiált feiér ſelyemből czinált kárpit légyen, és azoknac oſilopinac talpai értzből.

19 Az ſient Hayléknac minden ſiolgálattya mellé való edéni, és minden ſiegei annac, mind az tornátznac ſiegeiuel egybe, értzből legyenec.

20 Te pedig paranczold meg az Izrael fiainac, Hogy adgyanac te néked tizta és ſiépen meg tört Olayt világoſitani, hogy ſiüntelen minden napon az ſient Haylokban abból világoſſágot ſierezheſſenec.

21 Az Gyüleközetnec hayloká-ban az ſuporláton kiuől, melly az Bizońſág tétel Ládáiának elötte vagyon, helyhezteſſe azokat Aaron és az ő fiai, hogy éghienec azoc eſtuetől fogua mind reggelig az WR előtt, öröcké való rend tartáſoc légyen ez, az ő maradékoc közt (mellyet meg kell tartanioc) az Izrael fiainac.

XXVIII. Réſz.

Paranczollya Iſten Moſesnec hogy az Aaront az ő fiaiual egybe válaſſa az Papi méltoſágra, és ahoz való ékes ruhakat czináltaſſon.

1 TE pedig hiuaſd hozzád az te atyádfiát az Aaront, és az ő fiait ő vele egybe az Izrael fiai közzül, hogy én nékem Papim legyenec, Aaron, Nadab, Abihu, Eleázar, Ithamar az Aaronnac fiai.

2 Es czinály ſient ruhákat Aaronnac az te atyádfiának, diczőſégre és ékeſſégre.

3 Te annac okaért paranczold meg az bölcz meſtereknec, kiknec elméieket bölczeſségnec aiándékáual meg ékeſitettem, hogy czinállyanac Aaronnac öltöző ruhákat, az ő fel ſienteléſére, hogy én nékem Papom légyen.

4 *Ezec pedig az ruhác az mellyeket czinálnioc kell: Hoſen, Ephod, bőw ráncztos ruha, ſzoros alſó ruha, ſüueg és öw, ezeket az ſzent ruhákat czinállyác Aaronnac és az ő fiainac, hogy én nékem ſzolgállyanac az Papi tiſztben. *a: Aaronnac öltözetire való ruhác.

5 Annac okaért adgyanac ezeknec aranyat, kęc ſelymet, veres,

Aaron minden ſient állatoknac vétkét el vegye, mellyeket az Izrael fiai ſientelnec, minden aiándékoknac, és minden ŏ tŏlŏc ſienteltetet állatoknac. Légyen azért ſiŭntelen à homlokán, hogy azoc az WR elŏtt keduesec legyenec.

39 Czinály ſioros alſó ruhátis, verfelye ſiemnec formáiára meg tzifraztatot ruhát, f feiér ſelyemböl. Az ſŭuegetis feiér ſelyemböl czinállyad. Az ŏuetis czinállyad ſiép meſterſéggel.

40 Az Aaronnac fiainakis czinály ruhákat, és czinály ŏueketis, ſŭuegeketis czinály nékiec az ŏ diczŏſégekre és ékeſſégekre.

41 Az vtán ŏltŏzteſd fel azokba Aaront az te atyádfiát, és az ŏ fiait ŏ véle eggyŭt, és meg kenuén ŏket ſienteld meg az ŏ ſiolgálattyokat, és ſienteld meg ŏ magokatis hogy énnékem papim legyenec.

42 Czinály nékiec imeg máſokatis gyóltsból az ŏ ſiemérmeknec bę fedéſére, az ŏ vékonyoktól fogua mind az ŏ tomporáiokîg.

43 Es legyenec az Aaron papon és az ŏ fiain mikor az Gyŭlekezetnec ſátorába bę mennec, vagy mikor az Oltárhoz iárúlnac hogy ſiolgállyanac nékem ſientſégben, hogy az ŏ bŭnŏknec bŭntetéſét hordozuán meg ne hallyanac. Ŏrŏcké való ſiertartás légyen ez az Aaronnac és az ŏ maguánac ŏ vtánna.

f Fordithatnóc rétzes ruhánac, vagy ſzemŏtskeckel meg ékeſitetet ruhánac, miuel hogy abban, vagy az hogy ollyan ékeſſégec vóltac mint az rétze, vagy hogy az drága kŏueckel fénlet mint valami ſzemeckel.

XXIX. Réſz.

Meg tanittya Iſten az Moſeſt minemŭ Cemoniáual ſentellye fel Aaront és az ŏ fiait, az papáſgnác méltoſágára.

1 EZt miuellyed pedig ŏ vélec, mikor ŏket meg ſienteled hogy én nékem papim legyenec. Végy egy Túlkot az barmoc kŏzzŭl, és ſieplŏnélkŭl való kęt koſt.

2 Es kouáſinélkŭl való kenyereket, és olaijal egyelitetet lepényeket, olaijal meg kent pogáczákat, azokat pedig Búza liztböl czinállyad.

3 Es azokat egy koſárba téuén, vîdd fel azokat à koſárban, azonképpen az túlkot es az kęt koſt.

4 Az vtán állaſsad az Aaront es az ŏ fiait az Gyŭlekezet ſátoránac aytaia eleibe, es moſd meg ŏket vízzel.

5 Es vegyed amaz ruhákat es ŏltŏzteſd fel az Aaront az alſó ſioros ruhába, az Ephod alatt való bŏw ruhába, az Ephodba az Hoſennel egybe, es ŏuedezd meg ŏtet az Ephodnac ŏuéuel.

6 Es az ſŭueget az ŏ feiére téuén, tegyed az ſŭuegen fellŭl az ſient Coronát.

7 Az vtán vegyed az kenetnec olaiját, és tŏlcz az ŏ feiére, és kend meg ŏtet.

8 Ezeknec vtánna állaſd elŏ az ŏ fiaitis, és ŏltŏzteſd fel ŏket az ŏ ruháiokba.

9 Es ŏuedezd bę ŏket ŏwel, Aaront és az ŏ fiait, és ſŭuegeketis tégy feiekbe, hogy az Papſág ŏuéc légyen ŏrŏcké való végezés ſierint, így ſientellyed meg az Aaron ſiolgálattyát, és az ŏ fiainac ſiolgálattyokat.

10 Annac vtánna állaſd az túlkot az

kot az Gyŭlekezetnec ſátora eleibe, és tegyéc az ŏ kezeket Aaron és az fiai az tuloknac feiére.

11 Es ŏld meg az túlkot az WR elŏtt, az Gyŭlekezetnec ſátoránac aytaia elŏtt.

12 Az vtán végy az tuloknac vérében, és az Oltárnac ſiaruaira hinczed azt az te vijaiddal, az tŏb vért pedig mind tŏlcz az Oltárnac fundamentomára.

13 Es vegyed az tuloknac kŏuérît, melly az bęlit bę fedezi éppen, és az máiján való kŏuértis, és az kęt veſeiét kŏueriuel egybe, és égeſd meg azokat az óltáron.

14 Az tuloknac pedig húſát, bŭrét és ganéiát égeſd meg az táboron kiuŏl. Bŭnért való áldozat ez.[a]

15 Annac vtánna vegyed az koſnac eggyikét, és az Aaron az ŏ fiaiual egybe tegye az ŏ kezęt az koſnac feiére.

16 Es meg ŏluén azt az koſt, vegyed annac az vérét, és azt hincz az óltárra kŏrŏs kŏrnyŭl.

17 Az koſt pedig vagdald darabokra, moſd meg az bęlit és lábait, és tegyed fellŭl annac tagaira és feiére.

18 Az vtán égeſd meg az égeſi koſt az óltáron, az WRnac égeſiſien égetett áldozattya az, kedues illat, az WRnac tŭzes áldozattya.

19 Annac vtánna vegyed az máſic koſt, és tegyéc az ŏ kezeket Aaron és az fiai annac feiére.

20 Es minec vtánna meg ŏlended ez koſt, annac vérében véuén, hincz meg azzal az Aaronnac és az ŏ fiainac iob fŭlŏknec gombáiát, és az ŏ iob kezeknec és láboknac hŭuelkét, és az tŏb vért mindeneſtŭl hincz az óltárra kŏrŏs kŏrnyŭl.

21 Az vtán végy à vérben melly az óltáron léſien, és az kenetnec olaijában, és hincz meg Aaront és az ŏ ruháit, az ŏ fiait és az ŏ fiainac ruháiokat, és illyen módon ſient léſien ŏ és az ŏ ruhái, mind pedig az ŏ fiai, és az ŏ fiainac ruhái ſientec léſinec.

22 Ezeknec vtánna vegyed az koſnac kŏuérit, az farkát, az bęlinec kŏuérit, és máiánac kŏuérit, az kęt veſeiét kŏuériuel egybe, az iob lapotzkáiát, mert ſienteléſnec koſſa.

23 Végy egy kaláczotis, és egy olaijos béléſt, egy pogáczát az kouaſinélkŭl való kenyereknec koſárából, melly az WR elŏtt vagyon.

24 Es mind ezeket rakiad az Aaronnac kezeire, és az Aaron fiainac kezekre, és azokat az WR elŏtt ingaſd meg.[b]

25 Az vtán el véuén azokat kezekbŏl, égeſd meg az óltáron, egéſilen égŏ és kedues áldoztúl az WR elŏtt. Az WRnac tŭzes áldozattya ez.

26 Eſmét vegyed az Aaron ſienteléſénec koſánac ſiegyét, és minec vtánna fel emelended az WR elŏtt[c] légyen az te réſied.

27 Illyen módon ſienteld meg az fel emeltetet ſiegyet, és fel e-

a: Az Sidó betűben az áldozat bűnnec mondatic, mert bűnért való áldozat vólt. Mondatic pedig bűnért való áldozatnac, nĕ hogy az bűnt el vŏttec vólna, mert az Ieſus Chriſtus áldozattya veſzi el az mi bűneinket. Hanem azért mondatic bűnért való áldozatnac, mert az bizonyos kűlsŏ iele vólt annac, hogy azoknac à kic igaz hitbŏl áldoztac, bűnŏc el vétettec az Meſſiaſért és az ŏ áldozattyaért.

b: Tenupha Sidoúl, olly áldozat vala, mellyet kezekre véuén meg ingattac iob kezrŏl bal kézre, és eſmét viſzſza.

c: Thruma, olly áldozat vólt, mellyet kezekben fel emeltec.

meltetet lapitzkát, melly tudni illic ingattatot és el fel emeltetet, az Aaronnac és az ŏ fiainac fel ſienteléſeknec koſánac tagai kŏzzŭl.

28 Es légyen Aaroné és az ŏ fiaié ŏrŏcké való végezés ſierint az Izrael fiainac áldozattyokból, mikor tudni illic fel emelés léſien. Mert az Izrael fiainac hálá adó áldozattyokból való fel emelt réſi az WRé léſien.

29 Az Aaronnac pedig ſient ŏltŏzeti, légyenec az ŏ fiaié ŏ vtánna, hogy meg kenetteſſenec azokba ŏltŏztetuén, és meg ſienteltesſéc azokban az ŏ ſiolgálattyoc.

30 Hęt napokon ŏltŏzzéc azokba, az ki Pap léiend Aaron helyébe az ŏ fiai kŏzzŭl, az ki bę menendŏ léſien az Gyŭlekezetnec Sátorába, hogy ſiolgállyon az ſient helyen.

31 Az meg ſienteléſnec koſát pedig vegyed, és fŏzd meg annac húſát az ſient helyen.

32 Es ez koſnac húſát egye meg Aaron és az ŏ fiai az kenyérrel egybe, melly az koſárban vagyon, az Gyŭlekezetnec Sátora elŏtt.

33 Azoc egyéc meg mondoc ezeket, az kikért az engeztelés lett, az ŏ ſiolgálattyoknac és ŏ magoknac meg ſienteléſére. Idegen pedig (az ki nem Aaron háza népe kŏzzŭl való) ne egyéc azokban, mert ſient állatoc.

34 Hogy ha valami meg matad az ſienteléſnec húſában, vagy az kenyérben reggelîg, tŭzzel égeſd meg az maradékot, ne egyéc meg, mert ſient állat.

35 Az Aaronnal azért és az ŏ fiaiual így czelekedgyel, mind az miképpen néked meg paranczoltam, hęt napon végezzed el az ŏ fel ſienteléſeket.

36 Minden [d] napon pedig egy túlkot ŏlly meg az bŭnért, és annac el tŏrleſéiért, és az bŭnért való áldozatnac véréuel hincz meg az óltárt, miuel hogy bŭnnec tiztúláſáiért való áldozatot ſierzeſi, és meg kennyed azt hogy meg ſienteltesſéc.

d: Az óltárnac, Aaronnac, és az ŏ fiainac tiztúláſokért való hét napi áldozat.

37 Hęt napon áldozzal az óltáron annac meg tiztúláſáiért, és vgy ſientellyed meg és léſien illyen módon az óltár felŏtte igen ſientſéges állat, valami illeti az óltárt ſient léſien.

38 Illyen [e] áldozatotis ſierezz pedig az óltáron, minden napon ſiŭntelen kęt bárányokat, eztendŏſŏket.

e: Sçünetlen való áldozat, mellyet iuge Sacrificium nac neuezünc deákúl.

39 Eggyic Báráńt reggel áldozzad meg, az máſic báráńt meg áldozzad az kęt eſtue kŏzŏtt.

40 Annac felŏtte minden báránnyal, egy Ephanac [f] tized réſie ſemlye liztet, melly meg egyelitetet légyen egy Hinnec negyed réſie ſiépen meg tŏrt olaijal, és eſmét egy Hinnec [g] negyed réſie borral itali [h] áldozatúl.

f: Epha mérteknec neue, mellyel ſzáraz állatot mértec.

g: Hin, ezis mertec neue, mellyel hig állatot mértec.

h: Itali áldozatnac neuezŭc az Libament, miuel hogy más képpen nem mondhattyuc ki, az pedig nem egyéb vólt hanem bor, mellyet bizonyos mértecbel az áldozatra tŏltŏttec.

41 Az máſic Báráńt mikor eſtue meg áldozod, az reggeli Báráńnac

ránnac áldozattya ſierint czelekedgyel, és annac olaijánac és boránac mérteke ſierint, ió illatú és tűzes áldozatól, az WRnac.

42 Siűnetlen áldozat légyen ez az ti vtánnatoc valóc kőzőttis, az Gyűlekezet ſátoránac; aytaiánál az WR előtt, holott ti veletec ſiembe léſiec hogy te veled ſióllyac.

i: Az Gyűlekezet ſátorát OEL MOE Dnec neueztéc az Sidoc, miuel hogy az Iſten ott lőtt ſzembe az Izraelitackal. Mi Gyűlekezet ſátoránac, vagy bizonſág tétel haylókanac neuezzűc.

43 Ott léſiec ſiembe az Izrael fiaiual, hogy meg ſienteltesſéc az én diczőſégemmel az hely.

44 Meg ſientelem az Gyűlekezetnec Sátorát, és az óltárt, az Aarontis és az ő fiait meg ſientelem hogy énnékem Papim légyenec.

45 Es lakozom az Izrael fiai kőzőtt, és léſiec nékiec Iſtenec.

46 Es meg láttyác hogy én ő WRoc Iſtenec vagyoc, ki őket Ægyptumból ki hoztam, hogy ő kőzőttőc laknám. En vagyoc az ő WRoc Iſtenec.

XXX. Réſz.

Paranczollya Iſten Moſeſnec hogy ió illat tételre való óltárt czinállyon, és meg mondgya houá helyheztesſe azt. Máſodſor paranczollya Iſten hogy az Izrael fiai kőzzűl ſám ſerint minden huſz éſtendős férfiu, és az ki azon fellűl vagyon, fęl fęl Sicluſt adgyon az ſent ſátornac eppitéſérè. Az vtán aztis paranczollya hogy drága kenetet czinállyon, mellyel az Aaron, és az ſent hayléc minden benne való ſerſámockal, meg kenetesſéc.

1 CZinály ió illat tételre való Oltártis, Sittim fából czinállyad azt.

2 Az hoſiſia egy ſing légyen, ſiélesſégeis egy ſing, négy ſiégű légyen, és magaſſága kęt ſing légyen, ſiaruaijs vgyan azon fából legyenec.

3 Es búrîcz meg azt tizta arannyal, mind az felső réſiét mind az óldalát kőrős kőrnyűl, és az ſiaruait, arany Coronátis czinály reáia kőrős kőrnyűl.

4 Annac felőtte kęt arany karikátis czinály reáia az ő Coronáia alatt mind az kęt óldalánac ſiegeletín, és azokon boczáſſanac által rúdakat hogy azoknál fogua hordozzác azt.

5 Az rúdakat pedig czinállyad Sittim fából, és azokat arannyal meg búrîczad.

6 Es helyheztesſed azt az ſuporlát előtt, melly az bizońſág tételnec Ládáia előtt léſien, az kegyelem tábláia ellenébe, melly az bizońſág tételnec Ládáia előtt léſien, hollott ſiembe léſiec te veled.

7 Hogy az Aaron drága állatokból való illatott tégyen azon, minden reggel mikor az ſiőuednekekhőz lát, ackor ſierezze az ió illatot.

8 Azonképpen mikor az Aaron eſtue meg gyúyttya az ſiőuednekeket, ſierezzen ió illatot, ſiűnetlen való illat tétel légyen az WR előtt minden nemzetſégtec kőzőtt.

9 Egyęb idegen illatot ne tegyetec azon, ſe egéſilen égő áldozatot, ſe eledeli, ſe itali áldozatot ne áldozzatoc azon.

10 Czac tiztúláſt ſierezzen az Aaron añac ſiaruain egyſier min-

Lásd meg. Leuit. 16. & 23.

den eſitendöben, az bünöknec tiztúláſáért való áldozatnac véréből egyſier egy eſitendöben tiztúláſt ſierezzen azon, az ti vtánnatoc valóknál. Az Iſtennec elötte ſientſéges dolog ez.

11 Ezeknec vtánna ſióla az WR Moſeſnec, monduán.

12 Mikor az Izrael fiainac ſámoknac ſummáiát bę veſied, ackor minden ember meg adgya az ö életének váltſágát az WRnac, hogy czapás ne eſſéc raytoc, mikor meg ſiámlálod öket.

13 Ezt adgyác pedig: Minden az ki meg ſiámláltatic az ſient Sicluſnac felét adgya[a] (ez Siclus pedig húſi pénzt téſien) ez ſient Sicluſnac felét adgya aiándokon az WRnac.

a: Az Siclus penznec neue. Ez két féle volt, az egyic közönſéges, melly húſz pénzt tött. Az máſic Templum Sicluſa, melly negyuen pénzt tött. ennec felét adta minden ember az Iſteni ſzolgálatnac ſzükſégére, mikor meg ſzámláltattac vala áz puztában.

14 Minden valaki meg ſiámláltatic húſi eſitendöſtöl fogua, és az ki annac felötte vagyon, meg adgya ez aiándokot az WRnac.

15 Az ki gazdag ne adgyon többet, az ki ſiegény azis ne adgyon keueſebbet az fél Sicluſnál, hogy adgyanac aiándokot az WRnac, hogy az ti lelketeknec kegyelmes légyen.

b: Tiztulaſoknac pénzeknec neuezi az fel fel Sicluſt az mellyről ez elött emlekezéc.

16 Es minec vtánna el véiended az Izrael fiaitól, [b] az ö tiſitúláſoknac pénzét, tedd el azt az Gyülekezetnec ſátorának ſiólgálattyára, és leſien az Izrael fiainac emlekezetekre az WR elött, hogy az ti lelketeknec kegyelmes légyen.

17 Annac vtánna ſióla az WR Moſeſnec, monduán.

18 Czinály egy Moſdótis értz- Ertz moſdo.
böl, mellynec az lábais értz légyen, moſodáſra, és helyhezteſſed azt az Gyülekezetnec ſátora között és az óltár között, és abba tölcz vizet.

19 Hogy az Aaron és az ö fiai, abban moſſác kezeket és lábokat.

20 Mikor bę akarnac menni az Gyülekezet ſátorába, meg moſodgyanac az vízben hogy meg ne hallyanac, vagy mikor az óltárhoz akarnac járúlni hogy ſiolgállyanac, és tüzes áldozattal áldozzanac az WRnac.

21 Meg moſſác mondoc az ö kezeket lábokat, hogy meg ne hallyanac, és öröcké való ſier tartáſoc légyen ez ö nékiec, Aaronnac és az ö maguánac nemzetſégről nemzetſégre.

22 Eſmét ſiólíta az WR az Moſeſt, monduán.

23 Te végy drága Aromákat, az tiſita igaz hîg Myrrhaban öt ſiáz Siclus éröt, ió illatú fá haiát ſelennît, tudni illic, két ſiáz ötuen Siclus éröt, és ió illatú Calamuſt kętſiáz ötuen Siclus éröt. Az Iſtn ſátorának és ához való edenyeknec megkéneſére való kenet.

24 Caſiat öt ſiáz Siclus arrát, az minęmö az ſient Sicluſnac az ö mérteke, és egy Hin fa olayt.

25 Es czinály abból ſient kenetnec olaiját, drága kenetet, az kenet czinálóknac meſterſégec ſierint. Sient kenetnec olaija légyen az.

26 Es kend meg azzal az Gyülekezetnec Sátorát, és az bizonſág tételnec Ládáiát.

27 Az

27 Az aſitált és annac minden edénît, az gyertya tartót és annac edénît, és az ió illatnac óltárát.

28 Az egéſilen égő áldozatnac óltárátis, és annac minden edénît, az Moſdót és annac az lábát.

29 Illyen módon ſienteld meg azokat, hogy ſientſéges állatoc legyenec. Valami illeti azokat, ſient légyen.

30 Az Aarontis fiaiual egybe meg keñyed, és vgy ſienteld meg ŏket, hogy nékem Papim legyenec.

31 Az Izrael fiainac pedig ſióly illyen módon: Sient kenetnec olaija légyen ez énnékem, az ti vtánnatoc valóknális.

32 Embernec teſtét azzal meg ne kennye ſenki, vagy àhoz haſonló kenetet ſenki ne czinályon, ſient állat, azért ti elŏttetekis ſient légyen.

33 Valaki àhoz haſonló kenetet czinál, vagy valaki azzal idegen embert kenend meg (az ki nem az Papi rendbŏl vólna) ki tŏrŏltetic az az nép kŏzzŭl.

Az Iſten ſátorában való ſuſtŏléſnec kenete.

34 Monda eſmét az WR Moſeſnec: Végy Aromakat, Balſamomot, Onyxot, Galbanumot, Spicinardot, és tiſita Temiént, egyenlŏ mértéckel.

35 Es czinály abból ió illatozó ſierſiámot, kenet czináló meſterſégéuel egybe egyelitettet, tiſitát és ſientet.

36 Es abban tŏry meg apróncént, és abból tégy (az ió illatnac óltárán) ió illatot, az bizoñſág tételnecládáia elŏtt az Gyŭlekezetnec ſátorában, az holott te veled ſiembe léſiec, ſientſéges dolog légyen ez ti kŏzŏttetec.

37 Ehŏz haſonló illatot magatoknac ne czinállyátoc, mert ez az WRnac ſienteltetett ió illat.

38 Valaki haſonló illatot czinál èhŏz illatozáſra, ki gyomláltatic az ŏ népe kŏzzŭl.

XXXI. Réſz.

Meg neuezi Iſten Moſeſnec az Meſter embereket, az kiket válaztot az ſent Hayloknac és minden ához való ſerſámoknac meg czinálására. Paranczollya az vrán az ſombatnac meg tartaſát. Az tiz paranczolatot kŏt kŏ táblán irua adgya Iſten Moſeſnec.

1 ES ſióla az WR Moſeſnec, ezt monduán.

2 Imé én neuezet ſierint hiyttam az Beſaleelt, az Hvr fiának az Vrinac fiát, az Iudah nemzetſégéből.

3 Es bę tŏltŏttem azt Iſtennec lelkéuel, bölczeſéguel, értelemmel, tudománnyal és minden meſterſéguel.

4 Hogy gondollyon mindent valamit aranyból, ezŭſtből, çrtzből, meſterſéggel kell czinálni.

5 Es hogy tudgyon kŏueket mettzeni, foglálni, fát meſterſéggel faragni, és hogy minden fęle miuet meſterſéggel czinállyon.

6 Az Aholiabotis az Ahiſamahnac fiát, az Dan nemzetſégéből melléie adtam, és ezeken kiuŏl minden bölcznec adtam bölczeſéget ſiiuébe, hogy mind azokat meg tudgyác czinálni az mellyeket én paranczoltam te néked.

7 Tudni

7 Tudni illic à Gyülekezetnec haylokát, az bizonſág tételnec láda-
a: Az ſombatról való tenuény, melynec megtartáſát ſoc hellyen nagy ſorgalmatoſſággal kenánnya és parantſollya Iſten, hogy azon az ő tőrueényét, halgatnuc és arról gondolkodnánc. Miuel hogy pedig az ſombatról való tőrueénis az Moſes orſzágának Ceremonyai közzül való, azért azis el tőröltetett és minket nem kötelez hogy azt megtartſuc. Azért az Apoſtoloc à ſombat helyebe, az ſombat után való napot válaztác hogy megſzentelnőc, mellyet Vaſárnapnac neuezzünc, miuel hogy Chriſtus az napon támadot fel. Hogy pedig őrőcké való tőrueénnec módgya azt, Sidóſzóláſnac módgya, kic az hoſzszú időt őrőcké valónac mondgyác. Vagy az Iſten igeiénec halgatáſára, és az teſti fayalanſágtúl való nyugodalomra néz ue mondgya őrőcké valónac, &c.

ira: ſiombattya vagyon, Iſteñec ſienteltetet nap, valaki ſiombat napon dolgot téſien, meg öletteſſéc.

16 Meg tarczác azért az Izrael fiai az ſiombatot, meg ſienteluén az ſiombatot nemzetről nemzetre örőc ſiőuetſég ſierint.

17 En köztem és az Izrael fiai között örőcké való Iel, mert hat napon teremtete az WR az Mennyet földet, heted napon pedig meg ſiũnt, és meg nyúgott. Geneſis 1.

18 Végezetre, mikor véle való be ſiélléſét el végezte vólna, adá Moſesnec à bizonſágnac két tábláiát, az Iſten vijáual írt kő táblákát.

XXXII. Réſz.

Az Izrael fiai el feledkezuén az Iſtennec hatalmas dolgairól, és nagy kegyelmeſſégeről, báluánt imádnac mikor Moſes az hegyre kéſnéc, melly dologért az Iſten reáioc meg haragoſic. Meg engezteli Moſes az Iſten haragiát, az vrán alá áll és meg bűnteti az népet az báluány imádáſért, minec vránna az báluánt el rontocta vólna.

1 MIkor pedig az nép látná hogy Moſes kéſnéc az hegyről le ſiállani, egybe gyüluén az Aaron ellen, mondánac nékie: Kelly fel és czinály mi nékünc Iſteneket kic mi elöttünc iárianac, mert nem tudgyuc mint lőn dolga amaz férfiunac az Moſesnec, ki minket Ægyptumból ki hoza.

2 Es monda nékiec az Aaron: Siedgyétee le az arany függöket, mellyec vadnac az ti feleſégteknec fülein, az ti fiaitoknac és leánitoknac fülein, és hozzátoc én hozzám.

3 Le ſiedé azért mind az egéſz ſokaſág az arany függöket az ő magoc füléről, és viuéc az Aaronhoz.

4 Mellye-

4 Mellyeket el vön az ő kezekből, és formálá azt bizonyos formára, [a] és cinála abból öntet boryú képet. Es mondánac: Ezec az te Istenid Izrael, kic ki hoztac tégedet Ægyptumból.

[a: Aaronnac nagy esete, miuelhogy 43 nepneckenáz sága szerint báluánt czinál, Psal. 106]

5 Mellyet mikor látot vólna Aaron, oltárt eppîte az elött, és kiálta az Aaron, monduán: Hólnap az WRnac innepe vagyon.

6 Fel keluén azért másod napon ió reggel, áldozánac égő áldozattal, [b] és hálá adó áldozattalis, és le üle az nép énni és innia, az után fel kelénec iátzodni.

[1. Corin: 10. b: Báluany imádásnac példáia.]

7 Szóla pedig az WR Mosesnec, (monduán:) Eregy alá, mert az nép az mellyet te ki hoztál Ægyptumból, meg férteztette magát.

8 Hamar el táuoztac az útról az mellyet paranczoltam nékiec. Boryú képet öntöttec magoknac, és azt tizteltec, áldoztac néki, és azt mondottác: Ezec az te Istenid Izrael, kic tégedet ki hoztanac Ægyptumnac földéből.

9 Monda annac felötte az WR Mosesnec: Látom hogy ez nép igen kemény nyakú nép.

10 Azért hagy békét nékem [c] hadd geriedgyen fel az én haragom ő ellenec, és töröllyem el őket, Tégedet pedig nagy néppé tésilec.

[c: Aharia az Isten el vesszeni az Izrael nemzetseget az báluany imádáért. De 43 Moses meg engezteli az ő haragiát.]

11 Annac okaért az Moses engezteluén az ő WRának Istenénec meg haragodot ortzáiát, monda: Miért geriedne WRam az te haragod az te népedre, mellyet ki hoztál Ægyptumnac földéből, nagy erőuel és hatalmas kęzzel?

12 Miért mondanác az Ægyptumbéliec: Alnokſággal viué ki őket, hogy el veſitené őket az hegyec között, és hogy el törlené őket ez földnec ſiinéről? Múllyec el az te búſulásodnac haragia, és változtaſd el az gonozt, mellyet az te néped ellen gondoltál.

13 Emlekezzél meg Abrahamról, Ishakról, és Izraelről az te ſiólgaidról, kiknec meg ésküttél te magadra, és ezt mondottad nekiec: Meg ſokaſitom az ti magotokat mint az Egnec czillagit, és mind az egéſi földet az mellyről ſióltam, az ti Magotoknac adom, és azt örökſégül bîriac mind öröcké.

[Genesis 12. ver. 15. 48.]

14 Es el változtattá az WR az veſiedelmet, mellyet mondot vala hog czelekednec az ő népéuel.

15 Es el fordúluán alá indúla Moses, és à bizońſág tételnec két táblai valának ő kezében, melly tábláknac mind két réſie meg irattatot vala, mind egy felöl mind más felöl.

16 Az táblác pedig Isten kezénec czinálmáni valának, az iráſis Isten iráſa vala, mellyet ki mettzet vala.

17 Mikor pedig az Ioſue hallotta vólna, az népnec kiáltáſának ſiaúát, monda az Moſesnec: Vijadalnac kiáltáſa vagyon az táborban.

18 Ki felele: Nem diadálmoſoknac, ſem meg győzetteknec kiáltáſa ez, hanem énekléſnec ſiáúát hallom én.

19 Es

19 Es mikor kȍzelgetet vólna az táborhoz, látá az boryú képet és az tántzolásokat, és fel geriede Mosesnec haragia, és el veté kezébȍl az táblákat,[d] és el tȍré azokat az hegy alatt.

20 Az vtán véuén az boryú képet mellyet czináltac vala, tȕzzel meg égeté, és apróra rontá mîg nem porrá lenne,[e] és az vízbe hintuén azt, paranczola hogy onnét innánac az Izrael fiai.

21 Es monda Moses az Aaronnac: Mit vétet ez népte néked, hogy illyen nagy bȕnbe keuerted ȍket?

22 Felele Aaron: Ne geriedgyen fel az én Wramnac haragia, tudod hogy ez nép igen gonosi.

23 Mert azt mondác énnékem: Czinály Isteneket mi nékȕnc kic mi elȍttȕnc iárianac, mert amaz férfiunac az Mosesnec, ki minket Ægyptumból ki hozott, nem tudgyuc mint lȍn dolga.

24 Kiknec feleléc: Kinec vagyon aranya? Siedgyétec le magatokról, és azonnal adánác nékem aranyat, mellyet mikor az tȕzbe vetettem vólna, ez boryú kép formáltatéc belȍle.

25 Mikor azért látná Moses hogy az nép meg foztatot vólna,[f] mert az Aaron meg foztotta vala ȍket,[g] az ȍ ellenségec kȍzt való sidalomra.

26 Meg álla Moses az tábornac kapúiában, és monda: Valaki az Wré én hozzám iȍijȍn, és gyȕlénec ȍ hozzáia mind az Leui fiai.

27 Kiknec[h] monda: Ezt mondgya az Izraelnec W R A Istene: Kȍssȍn mindentec fegyuert az ȍ óldalára, és menyetec által s-iȍijetec visisia az táborban, eggyic kapútól fogua az másic kapuig, és kiki mind ȍllye meg az ȍ attyafiát, baráttyát, és rokonságát.

28 Az Leui fiai pedig az Moses besiéde sierint czelekedénec, és el húllánac az napon az nép kȍzzȕl, vgy mint három ezeren.

29 Mert az Moses ezt mondotta vala az elȍtt: Az ti kezeiteket sientellyétec ma az WRnac, kiki mind az ȍ fiában és az ȍ attyafiában,[i] hogy meg áldgyon ma titeket.

30 Es másod napon monda az Moses: Ti nagy bȕnt tȍttetec, annac okaért fel mégyec az WRhoz, talám az ti bȕneiteknec kegyelmet nyerhetec.

31 Meg tęre azért Moses az WRhoz, és monda: Ez nép nagy bȕnt tȍtt te ellened, mert aranból czinált magánac Isteneket.

32 Mostan azért boczásd meg ezeknec bȕnȍket,[k] hogy ha meg nem boczátod, tȍrȍly ki engemet az kȍnywbȍl az mellyet îrtál.

33 Es monda az WR Mosesnec: Az ki vétkezet én ellenem, el tȍrlȍm azt az én kȍnyuembȍl.

34 Mostan azért eregy el, vidd el ez népet az houá mondottam néked: Imé az én Angyalom elȍtted el mégyen, Es az meg látogatásnac napián eztis az ȍ bȕnȍket meg látogatom.

35 Annac

d: Isteni búzgoságnac példáia: El tȍri Moses az táblákat, mellyec szȍuetségnec táblái vóltac, hogy meg ielentene azzal, hogy az Izraelitac az báluány imádással fel bontottac az szȍuetséget.

e: Io feiedelemnec példáia az Moses, ki az báluánt el rontya, és az Isten akrattya ellen gondolt tizteleteket el tȍrli.

f: Tudni illic Isten kegyelmétȍl és segitségétȍl.

g: Meg foztotta vala Aaron az népet, miuel hogy azt miuelte vala az mit kéuántác vala, és ȍkét à bȕnben meg erȍssitette vala.

h: Az báluány imádásnac bȕntetése, 1. Cor. 10.

i: Az Isten tiztességenec dolgában nem kell engedni azoknakis az kic mi nékȕnc vér szerent való attyánkfiai.

k: Moses kȍnyörög Istennec az népnec bȕnénec meg boczátásáiért, holot tapaztald meg Mosesnec az néphȍz való búzgo szerelmét. Más felȍl az Isten igasságát, mert azt mȍdgya hogy az ártatlant nem bȕnteti hanem az ki ȍ ellene vétkezet.

35 Annac okaért mikor az WR az népet (az vtán) bŭnteti vala, ez bŭnértis bŭnteti vala, hogy tizteltéc vólna az boryú képet, mellyet Aaron czinált vala.

XXXIII. Rész.

Az nép minec vtánna meg értette vólna hogy Isten nem akar velec el menni, kesereg felőtte igen, és minden ékességét le hánnya. Az Moses ki viſi az ő sátorát kőzzűlőc, és az népnec látására ſol az Istennel: Kőnyőrőg Moses Istennec hogy el mennyen az néppel, és nem czac Angyalát boczássa el. Igéri magát arra az Isten hogy el mégyen velec, és mikor annac bizonságára kéuánna Moses, hogy Isten magát néki meg mutatná, arrais igéri magát.

1 MEg mondotta vala pedig az WR Mosesnec: Menny el ínnét te, és ez nép, mellyet ki hoztál Ægyptum fŏldéböl, az fŏldre mellyet eskŭuéssel igértem Abrahamnac, Isháknac, és Iácobnac, ezt monduán: Az te Magodnac adom azt.

Genesis 12.

2 (Es boczátoc te elŏtted Angyált, és ki ŭzŏm az Cananęusokat, Emoręusokat, Hittęusokat, Pelistęusokat, Hiuęusokat, és Iebusęusokat.)

3 Az téijel mézzel folyó fŏldre, de ti veletec nem mégyec el, mert ígen kemény nyakú nép vagy, és talám meg eméztenelec titeket.

4 Minec vtánna pedig az nép hallotta vólna ez gonósi besiédet, sirásnac adtác vala magokat, és senki nem tŏtte vala fel az ŏ ékességét.

5 (Mert ezt mondotta vala az WR Mosesnec: Mond meg az Izrael fiainac, Ti kemény nyakú népec vadtoc, egy siem pillantásban, ha te veled el menendec, meg eméztlec tégedet. Azért vesd le az te ŏltŏzetedet rólad, az vtán meg látom mit kell czelekednem.)

6 Hanem meg foztác magokat az Izrael fiai az ŏ ékességektŏl, az Horeb hegyétŏl fogua.

7 Az Moses pedig az sátort véuén, [a] fel voná azt az táboron kiuŏl, mesisie el táuozuán az tábortól, és neuezé azt Gyŭlekezet sátoránac, és valaki az WRat meg akaria vala kérdeni, annac ki kell vala menni az Gyŭlekezet sátorához, melly az táboron kiuŏl vala.

a: Ezt nemellyec ertic az Mosesnec az ő maga sátora felől, hogy azt vitte vólna ki az táborból az Izraelitac kőzzűl. Nemellyec az Isten sátoráról, és ezeknec erős bizonságoc vagyon az ő értelmekről.

8 Es mikor Moses bę mégyen vala az sátorba, az egési sokaság fel kél vala, és kiki mind az ŏ sátoránac aytaián áll vala, hogy néznéc az Mosest hától míg az sátorba bę menne.

9 Es mikor az Moses be mégyen vala, az felhŏnec osilopa le siáll vala, és meg áll vala az sátornac aytaián, és siól vala Mosesuel.

10 Annac okaért mikor látta vólna mind az egési sokaság, hogy az felhŏ osilop az sátornac aytaián állana, fel keluén az ŏ sátoroknac aytaiától meg hayolnac vala.

b: Nem látta soha senki az Istent. Mikor azért azt mondgya Moses hogy szinről szinre szólott vele, czac azt akaria mŏdani, hogy igen nyiluán szolott, és hogy látta azt az ábrazatot à mellyben Isten magát néki meg ielentette.

11 Siól vala pedig az WR Mosessel siinrŏl siinre, [b] miképpen siokot ember siólani bárattyáual, és mikor Moses az táborba mégyen vala, az ŏ siólgáia az iffiu Iosue Nunnac fia, nem táuozic vala el az sátortól.

12 Es monda Moses az WR-
nac: Imé te azt mondod nékem,
vîdd el ez népet, de nem mon-
dottad meg nékem kit boczátasi
el én velem, maga mind az által
azt mondottad én nékem, neue-
zet sierint esmerlec tégedet, és
annac felötte keduet találtál az
én siemeim elött. [c]

13 Mostan annac okaért ha ked-
uet találtam az te siemeid elött,
mútasd meg nékem az te vtai-
dat,[d] hogy esmerielec meg tége-
det azon, hogy keduet táláltam
te elötted. Aztis gondold meg
hogy ez nép, te néped.

14 Es monda: Az én ortzám
[e] mennyené el veletec hogy én
tégedet meg nyugossalac?

15 Monda Moses nékie: Ha az
te ortzád nem iár mi elöttünc, ne
vîgy ki minket ez helyböl.

16 Mert miczodán esmerhet-
tyüc meg, hogy én és az te néped
keduet találtunc te elötted? A-
uagy nem ezenné ha velünc lé-
siesi? Illyen módon válaztatunc
el, én és az te néped minden nép-
töl melly ez földnec siinén va-
gyon.

17 Monda azért az WR Moses-
nec: Meg miueltem aztis az mit
kéuántál: Mert az én siemeim
elött keduet találtál, és téged ne-
uezet sierint esmerlec.

18 Es mikor mégis azt monda-
ná Moses: Kérlec WRam mú-
tasd meg az te diczöségedet én-
nékem. [f]

19 Monda: En azt miuelem
hogy az én diczöségem az te or-
tzád [g] elöl mennyen el, és te e-
lötted nyiluán kiáltom az WR-
nac neuét: Es könyörulöc az kin
könyörulöc, kegyelmes lésiec, az
kinec kegyelmes lésiec.

20 (Mert azt mondgya vala:
Nem láthatnád az én ortzámat,
mert nem láthat engemet egy
emberis éluén.)

21 Es monda az WR: Imé itt
vagyon egy hely, és ály ott az kö
siiklán.

22 Es mikor az én diczöségem
el mégyen, az kö siiklánac hasa-
dékiába éllatlac tégedet, és az én
kezemmel bę fedezem siemei-
det, mîg el múlom onnét.

23 Az vtán az én kezemet el vé-
siem rólad, és hatól meg látsi en-
gemet, [h] de az én ortzámat nem
láthatod.

c: Az az, Iól értem hogy azt mondot, hogy énnékem gondomat viseled. De én te néked az nép felöl könyörgöc, te pedig noha azt mödod hogy el mennyünc, de semmit nem szolsz az tüznec és felhönec oszlopáról, mellyec által vezérlettel minket, sem pedig arról nē szolsz hogy akarsz mi köztünc lakni, hanem czac azt mondod hogy nem iösz el velünc.

d: Az az, Mútasd meg hogy mi vezérünc akarsz lenni, hogy valóba esmerhessem meg hogy ielen vagy mi köztünc.

e: Az az, Azt akarodé hogy az én látható ortzám mennyen el veletec? Mert abbannis engedec néked.

f: Az az, Annac bizonságára hogy te mi velünc el iösz és mi velünc lesszsz, mútasd meg nékem az te diczöséges ortzádat nyiluán homállyosságnélkül.

g: Az az, Nem czac azt miuelem à te kérejedre hogy el mennyec veletec, hanem aztis meg miuelem te erötted, és kiualtképpen az én népemhöz való ió akaratomért, hogy magamat néked meg mutatom hog el hidgyec azt hogy vélec vagyoc. Mert noha az én népem vétkezet én ellenem az bálnány imádásban: Mind az által à kikon én akaroc az én öröc decve tomö szerint könyörülni, könyörülec: Es az kinec meg akaroc kegyelmezni, meg kegyelmezec. Innét meg tettzic melly szépen szabia ezt az szent Pál az öröc életre való válaztásra, Rom. 9.

h. Az az, Be sedezem az te szemeidet hogy az én diczöséges ortzámat ne lássad, mellyet ha meg látnál, azonnal meg halnál. Mind az által mint mikor az embert hátúl láttyac, valamennyére láttyac, ha szinte mindenestöl nem láttyákis, àcképpen hátúl, az az, nem mindenestöl állat szerint, meg látsz engem.

XXXIIII Rész.

Az Moses esmét ezinál kęt kö táblát hogy az Isten arra iria a tiz parancz olatot: Fel mégyen az hegyre: Az Isten meg mutattya néki az ö diczöségét: Könyörög Moses Istennec, és vijonnan ßöuerséget téßen az ö népéuel, Alá mégyen Moses az néphöz nagy fényes ortzáual, mellyet az Izrael fiai el nem ßenuedhetnec vala.

1 ES monda az WR Moses-
nec: Kęsiîcz kęt kö táblát
hasonlatosokat az elöbbéliek-
höz, hogy iriam fel azokra azon
besiédeket az mellyec vóltac az
elsö táblákon az mellyeket el tör-
tél.

2 Es

2 Es légy kéſien hólnap reggelre hogy reggel iöij fel az Sinai hegyre, és elömbe ály nékem az hegynec teteién.

3 De ſenki azért te veled fel ne iöijön, és ſenki ne láttaſſéc ez egéſi hegyen, iuhokis auagy ökröc ne legelteſſenec ez hegy alatt.

4 Mikor azért kéſiîtet vólna kęt kö táblákat, az elöbbéliekhöz haſonlatoſokat, fel keluén reggel fel méne az Sinai hegyre, az mint az WR paranczolta vala, és kezébe vöué az kęt kö táblát.

5 Ackor le ſiálla az WR felhöben, és ott álla ö véle, és neuezet ſierint kiáltá az WRnac neuét. [a]

6 Mert az WR onnét az ö ortzáia elöl el múluán, kiálta illyen módon: IEHOVA, IEHOVA, [b] Erös, irgalmas, kegyelmes, kéſedelmes az haragra, nagy irgalmaſſagú és igaſſagú.

7 Ki meg tarttya irgalmaſſágát ezerîglen, el véſi az hamiſſágot, az vétket, az bünt, az bünöſt bünteteſnélkül nem hadgya. Meg látogattya az Atyáknac álnokſágokat az fiakban, és az fiaknac fiaiban harmad negyed izîglen.

8 Es Moſes nagy ſietſéggel meg háytuán feiét le búrúla és imádá az WRat.

9 Es monda: WRam ha te elötted keduet találtam, kérlec iárion az WR mi velünc, és miuel hogy kemény nyakú nép ez, légy kegyelmes az mi vétkeinknec és gonoſſágunknac, hogy legyünc mi te örökſéged.

a: Az az, Es neuezet ſzerint kiálta ezt: IEHOVA.

b: Ittis akartuc meg hagyni az Iehouanac neuét, miuel hogy az Iſten ö maga vgy kiáltya magát az Moſeſnec, melly newnec nem felelmeg mindeneſtöl é magyár ſzó, WR.

10 Felele [c] az WR: Imé én ſiöuetſéget ſierzec, mind az te néped elött: Es czuda dolgokat czelekeſiem, mellyec nem lettec az egéſi földen, ſem az pogány népec közt, és meg láttya mind az ſokaſág az melly között te vagy, az WRnac czelekeditit, mert czudálatos léſien az mit én czelekeſiem te veled.

11 Te tarcz meg az mit ma paranczoloc te néked. Imé én ki üzöm te elötted az Emorręuſt, Cananęuſt, Hitthęuſt, Perizęuſt, Hiuęuſt, Iebuſęuſt.

12 Meg láſſad hogy ſiöuetſéget ne veſs annac az földnec lakoſáual az mellyre mégy, hogy te közötted botrankozáſodra ne légyen.

13 Hanem az ö óltárokat el ronczátoc, az ö báluányokat el töriétec, és berkeket ki vágiátoc.

14 Mert nem illic hozzád hogy idegen Iſten elött meg haioly, mert az WRnac neue, boſiſiú álló, és az boſiſiúſágot nem ſienuedheti.

15 Meg [d] láſd mondoc hogy ſiöuetſéget ne ſierezz annac az földnec lakoſáual, hogy mikor az ö Iſteneket tizteluén paráznalkodic és áldozic az ö Iſteninec, tégedet el ne hiteſſen hogy egyél az ö áldozattyában.

16 Es ne végy az ö leányoc közzül feleſéget az te fiaidnac, hogy mikor paraznalkodnac az ö leányoc az ö Iſteneket köuetuén, valamimódon azt ne miuellyéc hogy az te fiaidis paráznalkod-

c: Az Iſten az Moſeſſel és az néppel vijonnan ſzöuetſéget ſzerez, melly az elött megbomlot vala, miuel hogy az nép az Iſtent el hágyuán báluánt imádot vala. Melly ſzöuetſégnec meg bomláſánac bizonſágára Moſes el törte vala az táblákat, és az ſátort az nép közzül ki vitte vala.

d: Paranczollya Iſten Moſeſnec hóg az Izrael népe az pogányockal és az zoknac Iſteneckel ſzöuetſéget ne ſzerezzen.

gyanac azoknac Iſteneket kŏuetuén.

17 Ne czinály magadnac ŏntet Iſteneket.

18 Az pogáczaknac innepét e meg tarczad, hęt napon egyél kouaſinélkŭl való kenyereket, az mint meg paranczoltam te néked, bizonyos idŏn, tudni illic Abib neuŏ hólnapba. Mert Abib hólnapba iŏttel ki Ægyptumból.

e: Húſuét innepe. Neuezteti pedig pogáczas innepnec, mert azon az innepen nyóltza d napig nem vóli ſzábad egyéb kenyeret eñiec, hanem czac kouaſznélkŏl való pogáczakat.

19 Valami az Annyánac mehét meg nyittya, enîm, és minden te barmod, valamelly vagy az te tehenidnec vagy iuhaidnac elsŏ fayzáſánac mondatic.

20 De az ſiamárnac elsŏ vehmét egy iuhon válcz meg, hogy ha meg nem váltod, ſiegd meg az nyakát. Az te fiaid kŏzzŭl az elsŏ ſiŭlŏtteket meg válcz, és ſenki ŭreſſen én elŏmbe ne iŏijŏn.

21 Hat napon múnkálkodgyal, heted napon meg ſiŭnnyel, az ſiántáſnac és aratáſnac ideiénnis meg ſiŭnnyel.

22 Az heteknec innepétis, f az gabona ſengénec aratáſákor meg ſientellyed: Az mezei gyŭmŏlcznec bę takaráſánac iñepétis meg ſientellyed, minden eſitendŏnec végén.

f: Pünkŏſt innepe, és az ſátoros innep. Neucztec pedig az Pünkŏſt napiát hetec innpénec, mert Húſuet vtán hét hetet ſzámlál tác, és vgy illettec az Pünkŏſtet.

23 Háromſior minden eſitendŏben, minden férfiu ielen légyen az WRnac, az Izrael Iſtenénec elŏtte.

24 Mert ki ŭzŏm az pogányokat te elŏled, és meg ſiéleſitem az te határodat: Es ſenki nem kéuánnya az te fŏldedet, mikor fel menendeſi hogy az te WRadnac Iſtenednec elŏtte meg ielennyel, minden eſitendŏben háromſior.

25 Az én áldozatomnac vérét ki ne onczad, mikor az te házadban kouáſi vagyon, és az Húſuét innepénec áldozattya ne maradgyon te nállad reggelîg.

26 Mindennec az eleit, az te fŏldednec gyŭmŏlczénec elsŏ ſengeít, az te WRadnac Iſtenednec házába fel vigyed. Ne fŏzd meg az gedelyet az ŏ Annyánac teiében. g

g: Az az. Ne vigyed az áldozatra míg téijes, és nyálas, tudni illic heted napnac elŏtte.

27 Es monda az WR Moſeſnec: Ird meg ezeket az beſiédeket, mert ez beſiédec ſierint tŏttem ſiŏuetſéget te veled és az Izraellel.

28 Es lŏn az WRral az Sinai hegyen negyuen éijel nappal, kenyeret nem ŏtt, vizet ſem iuott, mikor az táblákára irá ez ſiŏuetſégnec beſiédit, amaz tíz beſiédeket.

39 Es mikor Moſes az hegyrŏl le ſiállana, (az Moſes kezében valánac pedig az bizońſág tételnec kęt táblái mikor à hegyrŏl le ſiállana) nem tudgya vala Moſes hogy az ŏ ortzáiánac bŭre fénlenéc miuel hogy az Iſtennel ſiólot vólna. h

h: Az Moſeſnec rŏttenetes ortzáia példazta az tŏruénnec átkát, mellyet az emberec el nem ſzenuedhetnec, miuel hogy az tŏruent be nem tŏlthetic.

30 Annac okaért mikor látta vólna Aaron és az Izrael fiai az Moſeſt, hogy az ŏ ortzáiánac bŭre fénlenéc, félnec vala ŏ hozzá menni.

31 De mikor az Moſes hinaia ŏket, hozzá ménénec, Aaron és mind az Gyŭlekezetnec feiedelmi, és ſióla ŏ vélec az Moſes.

32 Az

32 Az vtán az Izrael fiaijs mindnyáián hozzá iárúlánac, kiknec meg paranczolá mind azokat, az mellyekröl ö véle az WR ſiólot vala az Sinai hegyen.

33 Mîglen pedig el végezte vólna Moſes az vélec való beſiédét, az ö *ortzáiára fedelet téſien vala.

34 Es mikor az Moſes az WR eleiben mégyen vala hogy véle ſióllana, el veſii vala ortzáiáról az fedelét mig ki iöne: Ki iöuén pedig Iſten elöl, vgy mondgya vala meg az Izrael fiainac, az mit néki paranczolt vala (az WR.)

35 Mert mikor az Izrael fiai az Moſes ortzáiát nézic vala, láttyác vala hogy fénlic az ö ortzáiánac böre: Annac okaért az Moſes azt á fedelét az ö ortzáiára búrîttya vala, mîg nem az Iſten eleibe menne hogy ö vęle ſiólna.

*2. Corinth: 8. *Az Moſes ortzáián való fedel, példázta az embereknec erötlen gyarloſágokat, mellynec miatta miuel hogy à töruént nem értic, azt alittyác hogy az töruént betöltheti, mel fedel mind ez oraigis rayta vagyon az Sidoknac ſziueken. Melly el nem vétetic külömben, hanem ha Iſtenhöz térnec.*

XXXV. Réſz.

Az Moſes alá ſáluán az hegyröl meg mondgya az népnec az Iſten akarattyát, neuezet ſerint pedig paranczollya nékiec az ſombatnac meg ſenteléſét. Annac vtánna inti az Izrael fiait, hogy minden ember ſábad akarattya ſerint az ö ioſagából marhaiából aiándokot hozzon az Iſtennec, az ſent Hayloknac es minden hozzá tartzó ezközöknec meg czinaláſára. Az nép azért ád aiándokot az Iſtennec házánac meg eppitéſére. Az vtán inti Moſes az meſter embereket hogy czinállyác meg mind azokat az mellyeket Iſten paranczólt.

1 MIKOR azért egybe gyüytette vólna Moſes az Izrael fiainac egéſi Gyüleközetit, monda nékiec: Ezec az dolgoc az mellyeket paranczolt az WR hogy czelekedgyétec.

2 Hat napon tegyetec dolgot, minden heted nap pedig ti néktec ſient légyen, az WR nyugodalmánac ſiombattya. Valaki azon dolgot téſien, meg ölettesſéc.

3 Ne gerieſiſietec tüzet az ti házatokban az ſiombat napian.

4 Annac vtánna ſióla Moſes az Iſrael fiainac egéſi gyüleközetinec, illyen ſióckal: Ez az dolog az mellyet az WR parantſolt néktec, ezt monduán.

5 Vegyetec à ti ióſiágtokból aiándokot az WRnac, az kinec ſiiue ſiabad akarattya ſierint indúl, az adgyon aiándokot az Wrnac, aranyat, ezüſtöt, értzet.

6 Kęc ſelymet, veres ſelymet, Carmaſin ſiinü ſelymet, feiér ſelymet, és keczke ſiört.

7 Koſoknac vereſſen feſtet büröket, Borz büröket, és Sittim fát.

8 Olayt világoſitani, az kenetnec olaijánac, és az ió illat tételnec Aromákat.

9 Sardonyx köueket, foglalni való köueket az Ephodnac és az fö Pap mellyén való ékeſſégnec.

10 Es az kic ti közzületec bölczec, iöijenec elö, hogy czinállyác meg az mit az WR paranczolt.

11 Tudni illic Haylokot, annac Sátort és fedelét, gombiait, deſikáit, rúdait, oſilopait, talpait.

12 Az ſient Ládát, annac rúdait, az Kegyelemnec tábláiáuál egybe, és az ſátornac ſuporláttyát.

13 Az Aſitalt és annac rúdait, és minden ſierſiámát, és az ſient kenyerekhöz való edényeket.

14 Az világoſitani való gyertya tartót, és annac ſiöuednekit, és világoſitani való olayt.

15 Az ió illatnac Oltárát és rúdait, az kenethöz való olayt, és drága Aromákból való illatot, és aytónac való ſuporlátot az hayloknac aytaiára.

16 Az egéſilen égö áldozathoz való óltárt, annac értz roſtélt, rúdait és minden edénît, moſdót lábáual egybe.

17 Az tornátznac kárpitait, oſilopait, talpait, és az tornátz kapuiánac ſuporláttyát.

18 Az Hayloknac ſiegeit, az tornátznac ſiegeit, azoknac köteliuel egybe.

19 Siolgálathoz való ruhákat, hogy azokban ſiolgállyanac az ſient Haylokban, az Aroñac ſient ruháit, és az ö fiainac ruháiokat, hogy azokban ſiolgállyanac az papi tiztben.

20 Ki méne azért az Izrael fiainac egéſi Gyüleközeti az Moſes elöl.

21 Es meg tęre minden az kit az ö ſiiue indîta, és az kinec ſiabad akarattya vala, és hozánac aiándokot az WRnac, az Gyüleközet haylokánac miuére, és annac minden edénînec miuére, és az ſient öltözeteknec meg czináláſára.

22 [a] Es el iöuén az férfiac az aſiſioni állatockal egybe, az kit (tudni illic) az ö ſiiue indîtot, hoznac vala (az aſiſioni állatoc) kaptſokat, fülön függö ékeſſégeket gyüröket, függö öueket, és arany edényeket, minden férfiu pedig az ki aiándokot hoz vala, aranyat hoz vala az WRnac.

23 Es minden ember az kinec mié vala, viſien vala aiándokot, kęc ſelymet, veres ſelymet, Carmaſin ſiinü ſelymet, feiér ſelymet, keczke ſiört, koſnac meg vereſsitetett büreit, borz büröket.

24 Minden az ki ezüſtöt vagy értzet viſien vala, azt adgya vala aiándokon az WRnac, és valakiknél Sittim fa találtatic vala, azt viſiic vala az Iſten ſiolgálattyára való hayloknac ſiükſégére.

25 Annac felötte az kic az aſiſioni állatoc közzül bölczec valánac, ö magoc az ö tulaydon kezeckel fonánac, és aiándokba fel viuéc az mit fontac vala, mint kęc ſelymet, veres, Carmaſin ſiinü és feiér ſelymet.

26 Azoc pedig az aſiſioni állatoc az kiknec abban vala bölczeſégec, fonánac keczke ſiört. [b]

27 Az feiedelmec pedig hozánac Onyx köueket, foglalni való köueket az Ephodnac és az Hoſennec.

28 Aromakatis és olayt az lámpáshoz, az kenethöz, és az ió illatnac ſierſiámihoz.

29 Minden férfiac és aſiſoni állatoc, az kiket az ö ſiiuec indîta hogy aiándokot vinnénec az egéſi czinálmáńnac fel eppîtéſéiért, mellyet az WR paranczolt vala Moſes által, hogy eppîtenénec, adánac ſiabad akarattyokból

a: Az Iſten tiztéſſégére való költéſnec és adakozaſnac ſzép példáia.

b: Az Iſten házánac epitéſére valaki mit adhat, kednes az Iſtennec: Igy moſtis valaki miben elö viheti az Anyaſzent Egyháznac dolgát, kednes az Iſtennec.

tyokból aiándokot az WRnac az Izrael fiai.

30 Ackor monda az Moſes az Izrael fiainac: Imé az WR neuezet ſierint hijta az Beſaleelt, az Hur fiánac az Vrinac fiát, az Iudah nemzetſégéből.

31 Es bę töltette azt Iſtennec lelkéuel, bölczeſéggel, ęrtelemmel, tudománnyal, és minden meſterſéggel.

32 Hogy gondollyon meſterſéges találmányokat, és tudgyon miuelni aranyból, ezüſtből, értzből.

33 Es tudgyon köueket foglalni az kö foglaló meſterſég ſierint, és tudgyon fát faragni, és minden tudomáńban meſterſéggel miuelni.

34 Annac felötte ezzelis meg aiándekozta hogy egyebeket tanîthaſſon, mind ö, mind Aholiab az Ahiſamánac fia, az Dan nemzetſégéből.

35 Bę töltette az ö elméieket bölczeſéggel, hogy tudgyanac minden meſterſéget miuelni, faragni, varrani, ſiöni, kęc ſelyemmel, veres, Carmaſin ſiinü, és feiér ſelyemmel, és hogy talállyanac és czinállyanac minden bölcz meſterſéges ékes találmáńt.

c: Inti Moſes az meſter embereket, hogy hozzá kezgyenec az Iſten ſátoránac czinálásához.

36 ᶜ Te azért Beſaleel és Aholiab, és minden bölcz férfiac, kiknec az WR adott bölczeſéget és értelmet, hogy tudgyác czinálni az ſient Hayloknac ſiolgálattya mellé való ezközeket, az mint az WR paranczolta: Mind azokat czinállyátoc meg.

XXXVI. Réſz.

Meg czinállyác az meſter emberec az ſient Hayloknac kárpitáit, deſkáit, és ſuporlátit.

1 HIuá annac okaért Moſes az Beſaleelt és az Aholiabot, és minden bölcz férfiat, kinec ſiiuébe az WR adot vala tudomáńt, valakit az ö ſiiue fel indîta, hogy oda menne annac az miwnec meg miueléſére.

2 Es el viuéc Moſeſtöl mind azt az aiándokot mellyet az Izrael fiai hoztac vala, az Iſteni ſiolgálatra való ſient Hayloknac fel eppîtéſére. Mind az által mégis minden nap ſiabad akarattyoc ſierint viſinec vala aiándokot ö hozzáia.

3 Annac okaért el iöuén mind azoc az bölczec az kic az ſient Hayloknac miuén múnkálodnac vala, az ö miuekröl mellyet czinálnac vala.

4 Sıólánac Moſeſnec illyen módon: Többet hord az nép aiándokba, hogy nem mint az menyi kell az miwre, az mellyet paranczolt az WR hogy czinállyunc.

5 Meg paranczolá azért az Moſes, hogy meg kiáltanác az táborban: Senki ez vtán ſe férfiu ſe aſſiſoni állat ne hozzon aiándokot az ſient Hayloknac miuére. Es illyen módon ſiünec meg az nép, hogy ne vinné töb aiándokot.

6 Mert az egéſi miwnec el végezéſére elég aiándokot hoztac vala, annyira hogy felötteis vólna.

7 Az bölczec azért az kic az ſátoron miuelnec vala, meg kéſiltéc az haylokot tíz kárpitból, viſiſiált feiér ſelyemből, kęc, veres, és Carmaſin ſiinü ſelyemből, Cherubimoknac képeiuel azokat meſterſégeſen meg ékeſituén.

8 Minden kárpitnac az hoſiſia húſſon nyóltz ſing vala, az ſiéle minden kárpitnac négy ſing vala, mind egy mérteken valánac az kárpitoc.

9 Es ötét az kárpitnac egybe foglalác, az más rendbéli öt kárpitokatis egybe foglalác.

10 Czinálánac kęc ſelyemből ſiemötskéketis ez elsö kárpitnac ſiélén az melly felöl az máſickal egybe kellene foglálni, haſonlatos képpen az töb kárpitoknac ſiélén az melly felöl más kárpittal egybe kellene foglaltatni.

11 Az elsö kárpiton ötuen ſiemöczkét czinálánac, haſonlatos képpen ötuent czinálánac az máſic kárpitnac ſiélén az holott az máſickal egybe kell vala foglaltatni, az ſiemöczkéc pedig úgy czináltattac vala, hogy egy más ellenébe vólnánac.

12 Czinálánac ötuen arany horgakatis, és azokba vetuén az ſiemöczkéket egybe foglalác à kárpitokat, eggyiket az máſickal, és illyen módon lön egy ſátor.

13 Czinálánac kárpitokat kecz-

ke ſiörböllis az haylokra való ſátornac, tizen egy kárpitot czinálánac illyent.

14 Eggyic kárpitnac hoſiſia harmintz ſing vala, és minden kárpitnac ſiéleſſége négy ſing, mind egy mérteken vólt az tizen egy kárpit.

15 Es egybe foglalá külön ez kárpitoknac ötét, és hatát külön.

16 Czinálánac ötuen ſiemöczkéketis az kárpitnac ſiélén az melly felöl egybe kellene foglalni, eſmét ötuen ſiemöczkét czinálánac az máſodic kárpit ſiélén az melly felöl egybe kellene az máſickal foglalni.

17 Annac felötte ötuen horgotis czinálánac az kárpitoknac egybe foglaláſára, hogy egy ſátor lenne.

18 Czinálánac fedeletis az ſátornac, meg vereſitetet kos börökböllis, és azon felül czinálánac fedelet borz bürökből.

19 Czinálánac álló deſikákatis ez Hayloknac Sittim fából.

20 Tíz ſing vala eggyic deſikánac az hoſiſiuſága, más fęl ſing pedig mindenic deſikánac az ſiéleſſége.

21 Mindenic deſikánac kęt czapia vala, mellyec egy más ellenébe rendeltettec vala mint az grádicznac lepczöi, illyen módon czinálánac az Hayloknac minden deſikáit.

22 Az Hayloknac pedig dęl felöl való óldalára húſi deſikát czinálánac.

23 Es az húſi deſika alá negyuen

uen ezűſt talpat czinálának egy deſikának kęt talpat, máſic deſikánakis kęt talpat mindenic deſikának az ő kettős czapia ſierint.

24 Haſonlatos képpen az Hayloknac máſodic óldalán eſiac felől czinálának húſi deſikát.

25 Es negyuen ezűſt talpat azoc alá, kęt talpat egy deſika alá, azonképpen más deſika aláis kęt talpat.

26 Az Hayloknac nap nyugati ſiegeleti felől, czinálának hat deſikát.

27 Annac felőtte kęt deſikát czinálának az Hayloknac kęt ſiegeletire.

28 Mellyec alól kettőſec valának, azonképpen mind az tetejeſg kettőſec valának, mellyec egy karikáual fogláltattac vala egybe, ècképpen czelekedénec mind az kęt ſiegeleten való deſikáckal.

29 Illyen módon nyóltz deſikác valának, és azoknac tizenhat ezűſt talpai, minden deſika alatt kęt talpac.

30 Czinálának rúdakatis Sittim fából, őtöt az hayloknac egy felől való óldalának deſikáinac.

31 Es ők rúdakat az hayloknac máſic óldalának deſikainac, és ők rúdakat az hayloknac nap nyugat felől való deſikainac kęt ſiegeletire.

32 Mind ezec között az középső rúdakat vgy czinálác hogy az deſikáknac középin, éggyic végétől fogua mind az máſic végeſg által menne.

33 Az deſikákat pedig arannyal bę búrîtác, és azoknac karikáit aranyból czinálác, mellyeken által boczátának az rúdakat, az rúdakatis pedig arannyal meg búrîtác.

34 Meg czinálác az ſuporlátotis kęc ſelyemből, veres, és Carmaſin ſiinű, és meg viſiſiált feiér ſelyemből, nagy meſterſéguel czinálác azt Cherubimoknac képeiuel meg ékeſituén.

35 Es czinálának annac négy oſilopokat Sittim fából, és azokat arannyal meg búrîtác, azoknac pedig az horgaijs aranyból valának, és ötténec az oſilopoknac négy ezűſt talpakat.

36 Meg czinálác az hayloc aytaiára való ſuporlátotis, kęc, veres, Carmaſin ſiinű, és viſiſiált feiér ſelyemből ſiép meſterſéggel.

36 Es añac öt oſilopait, horgaiual egybe, és azoknac az oſilopoknac gombiait és öuezetit arannyal bę búrîtác, azoknac öt értz talpaitis meg czinálác.

XXXVII. Réſz.

Meg czinállya az Beſaleel az Ladát, az Aſtalt, az gyertya tartot, az ió illat tételre való óltárt minden hozzáioc tartozó ſerſámockal egybe. Az kenetnec olaiatis az ió illat tételre való ſerſámmal egybe, meg czinállya.

1 MEg czinálá az Beſaleel az Ládátis Sittim fából, harmad fęl ſing vala az hoſſa, az ſiéle más fęl ſing, az magaſſágais más fęl ſing.

2 Es

2 Es bę búrîtá azt tizta aranyal mind kiuől, és czinála annac arany Coronát mind környűl.

3 Es önté annac négy arany karikát az négy ſiegeletire, eggyic óldalárais kettőt, máſikrais kettőt.

4 Czinála rúdakatis Sittim fából, és meg búrîtá azokat aranyal.

5 Es bę boczátá az rúdakat az Ládá óldalán való karikákba, hogy azoknál fogua hordozhatnác az Ládát..

6 Meg czinála az kegyelemnec tábláiátis tizta aranyból, harmad fęl ſing vala az hoſiſia, más fęl ſing az ſiéleſſége.

7 Czinála kęt Cherubimokatis aranyból merön, az kegyelem tábláiának kęt végére.

8 Eggyic Cherubot eggyic végére, az máſikat az máſic végére, az kegyelemnec tábláiából veré ki az Cherubimokat, az táblának kęt végén.

9 Az Cherubimoc pedig ki terieztettec vala az ö ſiárnyokat fel felé, úgy hogy az ö ſiárnyockal bę fedeznéc az kegyelem tábláiát, és artzal egybe valának az Cherubimoc, úgy hogy néznénec az kegyelemnec tábláiára.

10 Meg czinálá az Aztaltis Sittim fából, kęt ſing vala az hoſiſia, az ſiéle egy ſing, magaſſága más fęl ſing.

11 Es bę búrîtá azt tizta aranyal, és czinála annac arany Coronát körös környűl.

12 Czinála egy araſini ſiéles pártazatotis annac mind környűl, és az pártazaton fellűl czinála annac mind hörnyűl Coronát aranyból.

13 Önté négy arany karikákatis, mellyeket czinála az lábainac négy ſiegeletire.

14 Az pártazaton alól valának az karikác, mellyeken az rúdakat által kellene boczátani, hogy az Aſitalt hordozhatnác.

15 Czinála rúdakatis Sittim fából, és azokat meg búrîtá arannyal hogy azokon hordoznác az Aſitalt.

16 Meg czinála az Aſitalra való ezközöketis, tálait, temiénezöit, tiztitóit, és ezeknec fedeleit tizta aranyból.

17 Meg kęſiîté az gyertya tartótis tizta aranyból, merön veré az gyertya tartót, annac talpa, mindenic ágá, tálatskai, gombiai, és pohárkai mind vgyan azon egy merö aranyból valának.

18 Annac hat ágai valának az kęt óldalán, egy felölis három ága, más felölis három ága.

19 Három tálatskác formáltattac vala Mondolának formáira eggyic ágán, gombiával és pohárkáiával egybe, azonképpen à máſic ágán három tálatskác formáltattac vala Mondolának formáira, gombiával és pohárkáiával egybe, így czináltattac vala az gyertya tartónac mind az hat ágai, mellyec az óldalán valának.

20 Az gyerta tartónac pedig ſiárán négy tálatskác valának, mellyec

mellyec Mondolánac formáiára czináltattac vala, és annac felötte, gombai és pohárkai.

21 Es mindenic kęt ágá alatt gomb vala, az másic kęt ágá alatt más gomb, az harmadic renden való kęt ágá alattis gomb vala, tudni illic mind az hat ágá alatt, mellyec az gyertya tartónac óldalán valánac.

22 Azoknac gombioc és ſiároc az derekából verettettec vala, mind az egéſi gyertya tartó tizta aranyból való egy verés vala.

23 Czinála abba hęt ſiöuedneketis és azoknac (hamua tiztitóinac) óllóit, köpüit, tizta aranyból.

24 Egy Talentum aranyból czinálá az gyertya tartót, minden hozzá tartozó ezközöckel egybe.

25 Meg czinálá az ió illathoz való óltártis Sittim fából, hoſiſia annac egy ſing, ſiéleſſégeis egy ſing, négy ſiegü, magaſſága pedig kęt ſing vala, vgyan azon fából valánac ſiaruaijs.

26 Es bę búrîtá azt tizta arannyal, tudni illic annac felit, az óldalait körös környül, és az ſiaruait, és czinála környül rayta arany Coronát.

27 Kęt kęt arany karikákatis czinálá az Corona alatt az kęt óldalán való kęt ſiegeletin, mellyen által kellene botſátani az rudakat, hogy azokon hordoznác azt.

28 Es czinála rúdakatis Sittim fából, és azokat meg búrîtá arannyal.

29 Az ſient kenetnec Olaijátis meg czinálá, és az Aromakból való ió illatott, Paticariuſnac meſterſége ſierint.

XXXVIII, Réſz.

Meg kéſiti az Beſaleel az égő áldozathoz való óltárt, az moſdót, azokhoz való ſerſámockal egybe. Az vtán meg ſámollya Moſes az aranyac, ezüſtöt, értzet, mellyből mind az egéſ miuét czináltac, és meg mondgya mit czinálrac az aranyból, mit az ezüſtből, es mit az értzből.

1 MEg czinálá az egéſilen égő áldozathoz való óltártis Sittim fából, öt ſing vala az hoſiſia, öt ſing az ſiéle, négy ſiegü, és az magaſſága három ſing.

2 Es czinála ſiaruakat az óltárnac, az négy ſiegeletin, vgyan azon fából vóltac czinálua az ſiaruai, és azt bę búrîtá értzuel.

3 Annac felötte az óltárnac minden ſierſiámît meg czinálá, fazakait, ſiitóit, medentzeit, horgas velláit, ſiénhöz való ſerpenöit, minden ſierſiámît értzből czinálá.

4 Czinála az óltárnac roſtéltis értzből, mint egy hálót melly annac az hézagában vala, az allyától fogua az közepeîg.

5 Önte négy karikákatis az értz roſtélnac az négy ſiegeletin, mellyekbe boczátnác az rúdakat.

6 Es czinála rúdakatis Sittim fából, mellyeket értzuel meg búrîta.

7 Es az rúdakat bę boczátá az karikákba az óltárnac óldalain, hogy azokon hordoznác azt, és hézagon czinálá azt deſikákból.

8 Meg

8 Meg czinálá az mosdótis értzböl, és annac lábátis értzböl, az asisioni állatoknac tükörökböl,[a] mellyec nagy sereggel sioktanac vala gyülni, az Gyülekezetnec sátoránac aytaia eleibe.

a: Az asiszoni állatoknac aiándokokból öntic az mosdót, kic egybet nem offeralhattac hanem atzél vagy értz tüköreket.

9 Az tornátzotis meg czinálá, mellynec dęl felöl siáz sing kárpit vala az óldala, feiér visisiált selyemböl czinált.

10 Azoknac húsi osilopai, és húsi értz talpai, az osilopoknac horgai, és azoknac karikái ezüstböl valánac.

11 Esiac felöl való óldalais siáz sing kárpit vala, azoknac húsi osilopai, és húsi talpai értzböl, az osilopoknac horgai és karikái, ezüstböl valánac.

12 Nap nyugat felöl való résie pedig, ötuen sing kárpit vala, azoknac tíz osilopa, és tíz talpa, az osilopoknac horgai és karikái, ezüstböl valánac.

13 Es az Nap nyugat felöl való résie, ötuen sing kárpit vala.

14 Egy felöl tízen öt sing kárpit vala, három osilop, és annac három talpa, az tornátz aytaiánac eggyic felén.

15 Es más felöl az aytónac másic felén tizen öt sing kárpit, és azoknac három osilopa, három talpa.

16 Az tornátznac minden kárpitai körös környül, visisiált feiér selyemböl czinált kárpitoc vóltac.

17 Az osilopoknac talpai értzböl vóltac, azoknac gombiai és karikái ezüstböl, az osilopoknac feiei ezüstuel búrîtattac. Az tornátznac pedig minden osilopai ezüst vesisiöckel vóltac öuedezue.

18 Az tornátznac pedig aytáiánac suporláttya, siép mesterséggel, kęc, veres, Carmasin siinü, és visisiált feiér selyemböl czinált kárpit vólt, mellynec hosisia húsi sing vólt, magassága pedig az siélére, öt sing vólt, az tornátznac kárpitainac magasságánac mérteke sierint.

19 Es azoknac négy osilopai, és négy talpai értzböl, horgai ezüstböl, az osilopoc feieinec búrîtásá mind az karikáckal egybe ezüstböl.

20 Az Hayloknac pedig és az tornátznac siegei értzböl valánac mind körös környül.

21 Ezec az bizońság tételnec haylokánac meg siámlált résiei, mellyec meg siámláltattac Moses hagyásából az Aaron Papnac fiánac Ithamarnac általa, hogy azokat az Leuitác öriznéc.

22 Az Besaleel pedig az Hur fianac az Vrinac fia az Iudah nemzetségéböl való, czinálta mind azokat az mellyeket paranczolt vala az W R Mosesnec.

23 Es ö véle eggyüt az Aholiab az Ahisamach fia, Dan nemzetségéböl való, ki bölcz mester vala faragásban, siöuésben, varrásban, és miuelni kęc, veres, Carmasin siinü és feiér selyemböl.

24 Mindenestül [a] pedig az arany az melly az sient helynec czinálására költ, mellyet az nép adot vala aiándokon, húsion kilentz

a: Az sient haylokra költöt arannac ezüstnec summaia. Az Talentumban pedig vólt száz és húsz font.

lentz Talentum, hęt ſiáz harmintz hat Siclus, az ſient Sicluſnac mérteke ſierint.

25 Az ezűſt pedig mellyet az Gyűlekezet adot vala, ſiáz Talentum, ezer hęt ſiáz hetuen ŏt Siclus, az ſient Siclus ſierint.

26 Minden ſiemelly az melly meg ſiámláltatot vala, az ki tudni illic húſi eſitendŏs vólna és annál fellyeb, kic hát ſiáz három ezeren, ŏt ſiázan és ŏtuenen valánac, adtac vala fęl fęl Sicluſt, az ſient Siclus ſierint.

27 Az ezűſtnec ſiáz Talentumából ŏntéc az Hayloknac deſikainac, és az ſuporlát oſilopinac talpait, ſiáz talpat, ſiáz Talentumból, egy Talentumból egy talpat.

28 Az ezer hęt ſiáz hetuen ŏt Siclusból czinálác az oſilopoknac horgait, és azoknac gombiait azokból bűrîtac meg, az oſilopokatis azokból ŏuedezéc meg ezűſt veſiſiŏckel.

29 Az értz pedig az mellyet aiándokon adtac vala, hetuen Talentum, és kęt ezer négy ſiáz Siclus nyomć.

30 Abból czinálác à Gyűlekezet haylokánac aytaiánac talpait, az értz óltárt, az óltárban való értz roſtélt, és az óltárhoz való minden ſierſiámokat.

31 Az tornátznakis oſilopinac talpait mind kŏrŏs kŏrnyűl, és az tornátz aytaiánac oſilopinac talpait abból czinálác, annac felŏtte az hayloknac és az tornátznac minden ſiegeit kŏrŏs kŏrnyűl.

XXXIX. Réſz.

Meg iria Moſes az Aaronnac ŏltŏzetinec el kéſziteſét, tudni illic az Ephodnac, Moſesnec, az bŏr ruhánac, az ſŭuegnec és azon való ékeſſégnec, ŏrnec, az imeg máſnac, és mind az egéſz miwnec el végezéſét.

1 AZ kęc ſelyemből pedig, veres és Carmaſin ſiinű ſelyemből czinálának ŏltŏzŏ ruhákat az ſient haylokban való ſiolgálatra. az Aaronnakis czinálának ſient ruhákat az mint az WR meg paranczolta vala Moſesnec.

2 Az Ephodot czinálác aranyból, kęc, veres, Carmaſin ſiinu és viſiſiált feiér ſelyemből.

3 Mert aranyból lannakat verénec és azokból metelénec vékony arany fonalokat, hogy azokat ſiŏnec kŏzŏsleg à kęc ſelyem, veres, Carmaſin ſiinű és feiér ſelyem kŏzzé.

4 Az Ephodnac vállait vgy czinálác hogy egybe illenénec, hogy az kęt vége egybe kapczoltathatnéc.

5 Az Stoŕitóis melly az Ephodnac óldalán vala, vgyan azon drága ſierſiámból vólt mint az Ephod, tudni illic aranyból, kęc, veres, Carmaſin ſiinű, és feiér viſiſiált ſelyemből, az mint az WR paranczolta vala Moſesnec.

6 Es minec vtánna kęt Onyx kŏueketis foglaltac vólna aranyba, mellyeket peczét mettzŏnec meſterſégéuel mettzetec vala meg, az Izrael fiainac neuec ſierint.

7 Helheztetéc azokat az Ephod

nac két vállára, hogy az Izrael fiainac neueknec emlekezetiért való kŏuec lennénec, miképpen az WR paranczolta vala Moſesnec.

8 Meg kęſîté az Hoſentis ſiépmeſterſéggel mint az Ephodot aranyból, kęc, veres, Carmaſin ſiinŭ, es viſiſiált feiér ſelyemből.

9 Négy ſiegŭ vala és kętſier az Hoſen, egy araſi vala az hoſiſia, egy araſi az ſiéleſſégeis.

10 Es négy rend kŏueket foglalánac abba. Az rendi pedig illyen vala: Sardius, Topaſius, Carbunculus, az elsŏ rend.

11 Az máſodic rend: Smaragdus, Saphirus, Iaſpis.

12 Az harmadic rend: Lincurius, Achates, Ametiſtus.

13 Az negyedic rend: Chriſolitus, Onichinus, Berillus, mellyec mind aranyba foglaltattac vala.

14 Azoc pedig az tizenkęt kŏuec, az Izraelnec tizenkęt fiainac neuec ſierint rendeltettec vala, és kŏ mettzŏnec meſterſége által meg mettzetet vala mindenic az ŏ neue ſierint, az tizenkęt nemzetſégnec neue ſierint.

15 Es czinálánac ez Hoſennec egy aranyú tekéruŏnyes lántzokatis tiſita aranybol.

16 Es minec vtánna czináltac vólna két arany gombokat és két arany karikákat, az két arany karikákat foglalác az Hoſennec két ſiegeletire.

17 Es foglalác az két arany lántzot az Hoſennec két ſiegeletin való két arany karikákba.

18 Az arań lántzoknac pedig két felsŏ végét foglalác az két arany gombokhoz, mellyec az Ephod vállánac elsŏ réſién valánac.

19 Czinálánac más két arany karikákatis, mellyeket az Hoſennec más két ſiegeletire foglalánac, az belsŏ réſiénec ſiegeletire, melly vala az Ephod fellŭl.

20 Haſonlatos képpen czinálánac két arań karikákat, mellyeket foglalánac az Ephodnac elŏl való két óldalára oda alá, egy más ellenébe az holott az Ephodnac ſiórîtoja vagyon az ŏuén fellŭl.

21 Es kŏtéc az Hoſent az ŏ karikáinál fogua az Ephodnac karikáihoz, kęc ſelyemből czinált ſinórral, hogy az Ephodnac ŏuén fellŭl vólna, es el ne válaztatnéc az Hoſen az Ephodtól, az mint paranczolta vala az WR Moſesnec.

22 Meg czinálá az Ephod alá való bŏw ruhátis, melly mindeneſtŏl kęc ſelyemből ſiŭtetet vala.

23 Es annac az bŏw ruhánac kŏzepin likatis czinálá mint egy páncélnac minęmŭ lika ſiokot lenni, és azt meg kętſierezé hogy meg ne ſiakadna.

24 Es annac az ruhánac alſó peremiére czinálánac Pomagranát formáira való gombokat, kęc, veres, Carmaſin ſinŭ, és viſiſiált feiér ſelyemből.

25 Czinálánac czengettyŭketis tiſita aranyból, és helheztetéc azokat az Pomagranát formáira czinált gomboc kŏzzé, az ruhánac alſó peremiére, kŏrnyŭl.

26 Egy

26 Egy czengettyŭ és egy Pomagranát, és eſmét egy czengettyŭ és egy Pomagranát az ruhának peremién kŏrnyŏl, hogy abban ſiolgálnának, az mint az WR paranczolta vala Moſesnec.

27 Ezec vtán czinálának ruhákat feiér ſelyemből ſiŏuésnec meſterſége ſierint, az Aaronnac és az ŏ fiainac.

28 Az ſŭuegetis meg czinálác minden ékeſſégéuel egybe feiér ſelyemből, és az imeg máſokatis viſiſiált feiér ſelyemből.

29 Az ŏuetis viſiſiált feiér ſelyemből, és kęc, veres, Carmaſin ſiinŭ ſelyemből ſiép meſterſéggel, az mint az WR paranczolta vala Moſesnec.

30 Az ſient Coronának lannaiátis meg czinálác tiſita aranyból és fel mettzéc peczét metzŏnec meſterſége ſierint reá ezt: Sientſég az WRnac.

31 Es vonának abba kęc ſelyemből czinált ſinórt, hogy azzal az ſŭuegen fellŭl kŏtnéc, az mint az WR paranczolta vala Moſesnec.

32 El végeztetéc azért az Gyülekezet ſátorának egéſi mŭue, mellyet az Izrael fiai mind az ſierint czinálának az mint az WR paranczolta vala Moſesnec.

33 Es viuéc az ſátort Moſeshŏz, minden ahoz tartozó ſierſiámockal egybe, karikáit, tábláit, rudait, oſilopait, és azoknac talpait.

34 Az veres kos bŏrből czinált kárpitotis, az borz bŏrből czinált kárpitot, és az ſient hayloknac ſuporláttyát.

35 Az bizońſág tételnec ládáiát, annac rúdait, és az kegyelemnec ládáiát.

36 Az Aſitalt és annac minden edénît, és az ſient kenyeret.

37 Az tiſita aranyból czinált gyertya tartót, annac ſiŏuednekit és minden ſierſiámit, az világoſitani való olayual egybe.

38 Az ſient óltárt, az kenetnec olaijat, és Az Aromákból czinált ió illatú állatot, és az haylocaytaiára való ſuporlátot.

39 Az értzből czinált óltárt, és annac értz roſtélyát, rúdait, es minden edénît, az moſdót, és annac az talpat.

40 Az tornátznac kárpitait, oſilopait, talpait, és az tornatz aytaiára való ſuporlátot, annac kŏteleit, ſiegeit, és az Gyülekezetnec ſátorának minden ſiolgalattyára való ezkŏzeit.

41 Az ſiolgalathoz való ruhákat hogy azokban ſiolgálnának az ſient haylokban, az ſient ruhákat az Aaron Papnac, es az ŏ fiainac ruháiokat, hogy azokban ſiolgalnának az Papi tiſitben.

42 Az miképpen paranczólta vala az WR Moſesnec, àcképpen czinálác az Izrael fiai mind az egéſi mŭuet.

43 Es mikor látta vólna Moſes mind az egéſi mŭuet mellyet czináltac vala, és hogy mindeneſtŭl fogua vgy czináltác vólna à mint az WR paranczólta vala, meg áldá ŏket.

XL. Réſz.

Az Iſtennec paranczolattya ſerint fel állattya Moſes az Sátort, és el rendel minden ahoz

valót: Az Istennec diczőſége meg ielenic, es bę ſedezi az felhő az Sátort.

1 Szóla pedig az WR Moſeſnec, monduán.

2 Az elsö Hóban, annac az hónac elsö napián, állaſd fel az Haylokot, az gyülekezetnec ſátorát.a

3 Az vtán vidd bę oda az bizońſág tételnec Ládáiát, és az láda eleibe vond fel az ſuporlátot.

4 Az vtán vidd bę az Aſitalt és azt rendeld el. Vidd bę az gyertya tartótis, és geriezd meg annac Lámpáſit.

5 Es helhezteſsed az ió illatnac arany óltárát az bizońſág tételnec Ládáia elött, az vtán vond fel az hayloknac aytaiára való ſuporlátot.

6 Az vtán helhezteſsed az egéſilen égö áldozatnac óltárát az gyülekezetnec ſátoránac aytaia elött,

7 Az moſdót pedig helyhezteſſed az gyülekezetnec ſátora között, és az óltár között, es azt tölcz meg vízzel.

8 Az vtán állaſd fel körös környül az tornátzot, és az tornátz aytáiát ſuporláttal vond bę.

9 Annac vtánna vegyed az kenetnec Olaiát, és kend meg az ſátort és valami abban vagyon, és illyen módon ſienteld meg azt, és annac minden ſierſiámit, hogy ſient légyen.

10 Meg kennyed az egéſilen égö áldozatnac óltárátis, és annac minden ſierſiámît, illyen módon ſienteld meg az óltárt, hogy az óltár légyen ſientſéges.

11 Az moſdótis mind talpáual egybe meg kennyed, és vgy ſienteld meg azt.

12 Az vtán állaſſad Aaront és az ö fiait az gyülekezet ſátoránac aytaia eleibe, és moſd meg öket vízzel.

13 Es fel öltöztetuén Aaront az ö ruháiába, meg kenuén ötet ſienteld fel, hogy énnékem az Papſágnac tiſitiben ſiolgállyon.

14 Az ö fiaitis elö állatuán, öltözteſd fel öket az ö ruháiokba.

15 Es kend meg azokatis mint az ö Attyokat, hogy énnékem az papi tiſitben ſiolgállyanac, és az ö meg kenetéſec léſzen ö nékiec örökcké való papſág, az ö vtánnoc valóknális.

16 Az mint azért az WR paranczolta vala, mindeneſtöl àcképpen czelekedéc az Moſes.

17 Mert az máſodic eſitendönec elsö hólnapián, az hónac elsö napián, fel állatác az ſátort.

18 Fel emelé azért Móſes az ſátort, és minec vtánna annac talpait rendel helyheztette vólna, az deſikákatis fel állatá, az rúdakatis által boczátá azokon, oſilopaitis fel emelé annac.

19 Az vtán fel terîté az haylokra az kárpitokból czinált ſátort, és annac fedelétis fellül reá terîte, az mint paranczólta vala az Wr az Moſeſnec.

20 Az bizońſág tételnec táblaitis véuén helyhezteté az ládába, az rúdaitis az óldalán váló karikákba téué, és à ládán fellyül helhezteté az kegyelemnec tábláiát.

a: Ez ſzent Haylokot az bölczec külömb külömb néwel neuezic, mijs hayloknac, ſátornac, bizonſág tételnec ſátoránac vagy haylokánac neuezzüc. Azért mondatic pedig bizonſág tétel ſátoránac, mert abban valánac az Táblác mellyte Iſten akarattyaról bizonſágot téſznec vala, vagy azért mert ott ielenic vala meg az Iſten, és onnét téſzen vala bizonſágot az ö akarattyáról.

21 Az

21 Az után bé viué az ládát az haylokba, és az ſuporlátot ki terieſité az láda eleibe, hogy à bizonſág tételnec ládáiát bé fedezné, az mint az WR paranczolta vala Moſeſnec.

22 Az aſitaltis bé viué az gyülekezet haylokába, és helyhezteté azt az hayloknac éſiac felöl való réſzére az ſuporláton kiuöl.

23 Es az kenyereket el rendelé az aſitalon az WR előtt az mint az WR meg paranczolta vala az Moſeſnec.

24 Es az gyertya tartót helyhezteté az gyülekezetnec ſátorában az aſital ellenébe, az hayloknac délfelöl való réſzére.

25 Es annac lámpáſit meg gyuytá az WR előtt, az mint az WR paranczolta vala Moſeſnec.

26 Az arany óltártis helyhezteté az gyülekezetnec ſátorában, az ſuporlát eleibe.

27 Es drága aromákból való illatot tön azon, az mint az WR meg paranczolta vala Moſeſnec.

28 Az ſátornac aytaiának ſuporlattyátis fel voná.

29 Az egéſilen egö áldozatnac óltárátis helyhezteté az gyülekezet ſátorának aytaia eleibe, es áldozéc azon egéſilen égö és elédeli áldozattal, az mint meg paranczolta vala az WR Moſeſnec.

30 Az moſdótis helyhezteté, az gyülekezetnec hayloka között és óltár között, és azt meg tölté vízzel hogy abból moſdanának.

31 Es moſſác vala abból, Moſes Aaron és az ö fiai, az ö kezeket és lábokat.

32 Mikor bé akarnac vala menni az gyülekezet ſátorába, és mikor az óltárhoz akarnac vala menni, meg moſodnac vala az mint az WR meg paranczolta vala Moſeſnec.

33 Az után fel állatá az tornátzot az ſátor környül és az óltár környül, és az tornátznac aytaiának ſuporláttyátis fel voná, és illyen módon el végezé Moſes azt az egéſi alkotuánt.

34 Es bé fedezé az felhö az gyülekezetnec ſátorát, es az WRnac diczöſége bé tölté az haylokot.

35 Annîra hogy Moſes nem mehetne bé az gyülekezetnec ſátorába minec vtánna à felhö el burîtotta vólna, mert az WRnac diczöſége fedezi vala bé à ſátort.

36 Es mikor az felhö fel tiſitúl vala az ſátorról, az Iſrael fiai ki indúluán az ö helyekből, az ö vtokban előb mennec vala.

37 Ha pedig az felhö el nem táuozic vala, ökis nem mennec vala ki helyekből, mind az napîg az mellyen el táuozic vala.

38 Mert az WRnac felhöie vala az ſátoron nappal, éttzaka pedig vala azon tüz, az egéſi Iſrael háza népénec láttára, minden ö vtokban.

Moſes máſodic könyuénec vége.

4 [b]Es az ő kezét tegye az egő áldozatra való baromnac feiére hogy kedues légyen (Istennec) ő éretre, az ő meg tisitúlására.

5 Az vtán őllye meg azt az tulkot az WR előtt, és az Aaronnac fiai az papoc, annac az vérét véuén, hinczéc mind kőrnyűl az óltárrá, melly az gyűlekezetnec sátoránac aytaia előtt lésien.

6 Annac vtánna vonnya le az bűrét az egésilen égő áldozatra való baromnac, és vagdallya azt résiekre.

7 Es az Aaron papnac fiai geriesisienec tűzet az óltáron, és rákianac fát az tűzre.

8 Az vtán az Aaronnac fiai az papoc rendellyéc el az tagokat, az feiét és az kőuérît az fákra, mellyec rakattác az óltáron való tűzre.

9 Annac bélitis és siárait mossa meg vízzel, és àcképpen áldozza meg mind azokat az Pap az óltáron egésilen égő áldozatól. [c] Ez tűzzel egésilen meg égettetet áldozat kedues illatú lésien az Wr előtt.

10 Hogy ha pedig iuhockal vagy keczkéckel akar valaki áldozni egésilen meg égetendő áldozatot, hîmmal és éppel áldozzéc.

11 Es őllye meg azt az óltárnac ésiac felől való óldalánál az Wr előtt, és az Aaronnac fiai az papoc hinczéc annac az vérét az óltárra mind kőrnyűl.

12 Es el daraboluán azt résiekre, az feiéuel és kőuérîuel egybe, rendellye az pap azokat az fákra, mellyec rakattatnac az óltáron való tűzre.

13 Az bélitis és siárait mossa meg vízzel, és áldozza meg mind azokat az pap meg égetuén az óltáron égő áldozatúl. Es az WRnac kedues illatú tűzes áldozat lésien.

14 Hogy ha pedig valami madárral akar áldozni valaki egésilen meg égetendő áldozatot, Gerlitzéckel vagy Galambockal áldozzéc.

15 Mellyet az pap az óltárhoz viuén, és meg tekerîtuén az feiét siakasisia meg az nyakát, és égesse meg az óltáron, minec vtánna annac vérét ki botsáttya az óltarnac óldalára.

16 Es minec vtáña añac begyît ki véuén minden rútságáual egybe, vetendi azt az óltár mellé nap keletfelől, az hamúnac helyére.

17 Es azt meg hasitandgya siárnyaiual egybe, vgy hogy egy mástól el ne siakasisia az tagoczkákat, égesse meg az pap azt az óltáron, az fákon fellűl mellyec az tűzen vadnac egésilen tűzzel meg eméztetet kedues illatú áldozat ez az WR előtt.

II. Rész.

Az áldozatoknac másódic neméről, mellyet Minhánac neuezzec, mellynec harom neme volt. Az első vólt czac semlye liztből. Az másic, kementzében, serpenyőben, és rostelyon sűtőt lepenből vagy pogársából. Az hármadic wy gabona főnec maguából, mellyec mellet vólt Só, olay, temién, és bor.

MIkor pedig valamelly ember Minhát akar áldozni

b: Az áldozatra való baromnac az feiére tésiić vala az ő kezeket, Előszőr, hogy azzal meg ielentenéc, hogy őc méltóc volnánac halálra. Másodszor, hogy szűkölkődnec olly áldozatnélkül, melly az ő bűnőket el venné.

c: Az áldozatnac mindenestől egésilen meg égetése, melly rendbéli áldozatott holocaustumnac neuezünc, az Iesus Christusnac egészlen mindenestől fogua valo meg áldozását példázta ki mindenestől valamié volt, magát mi értünc meg áldozta, miuel hogy mijs mindenestől egésilen testben és lélekben el vesztünc vala.

MOSESNEC HARMADIC KÖNYVE, MELLYET MAGYAROL MONDHATVNC: AZ LEVITAKNAC EGY HAZI SZOLGALATYOKROL IRATOTT KÖNYVNEC.

Ez könyvben Moses igen keues idönec historiáiát foglállya bé, mert az ki iöueteltöl fogua, az másodic esstendönec elsö Holnapiánac elsö napiától fogua, az másic holnapnac elsö napiáig való lett dolgokat iria meg. Exod: 40. v: 17. Num: 1. v: 1. Neuezet sierint pedig azokról ir, mellye caz Ceremoniakról valo töruénre néznec.

ELSŐ RESZ.

Meg tanittya az Isten Mosest, az égő Aldozatoknac minęmő állatokból kellyen lenni, és minęmő móddal és rend tartással kellyen azockal aldozni.

1

SZOLITA az WR Mosest, és besiélle övéle az gyülekezetnec sátorából, esit monduán.

2 Szólly az Izrael fiainac és paranczold meg nékiec. Valaki ti közzületec az WRnac áldozni akar, barmockal, ökröckel és iuhockal áldozzéc. a

3 Ha egésilen égő áldozattal áldozic öreg barmokból, hîmmal és éppel áldozzéc. Az gyülekezetnec sátoránac aytáia eleibe vigye azt siabad akarattya sierint.

a: Az ö testamentombéli áldozatoc soc félec vóltac, mellyekről Moses ir kiuált képpen az harmadic könywben. Mellyec két részre osztathatnac. Mert elöször vóltac olly áldozatoc, mellyeket sancta sanctorumnac vagy Sanctissimaknac, az az, felötte igen szentségeseknec neuezhetünc, mellyekben senkinec nem vóltszabad enni, hanem vagy az hogy mind meg égettéc, vagy azokból czac à papoknac vólt szabad enniec, Illyen féle áldozatoc hat vólt. Elsö holocaustum, mellyet mindenestöl meg égettec az öltáron, Leuit: 1. Ez mellé való az Iuge sacrificium, Exod: 29. Mellyel minden nap reggel és estue kellett áldozniac. Masic, Sacrificium pro peccato & delicto, az tudatlanságból és az szant szándékból való bünért, Leuit. 4. 5 6. Ezt magyarázza, Esaiat cap: 53. Szent Palis, Rom: 8. 1. Cor. 5. Harmadic vólt Minha, Mellyet lisztből, kenyerből, lepényekből, gabona szemekből, sóból, borból, olayból czináltac, melly minden holocaustumnac mellette vólt, Leuit: 2 6. Num: 15 28. 29. Negyedic. Az papoc szentelésénec áldozattya, Leuit: 8. Otódic, Az veres ünönec áldozattya, Num. 19. Mellynec hamuaiból czinallyac vala az tisztulásra való vizet. Hatódic, Az boriúnac és keczbe baknac áldozattya, in die propitiationis, Leuit: 16. Ezeket közönséges képpen neuezteć engesztelö áldozatoknakis, nem hogy az Isten meg engeszteltethetnec barmoknac halálockal, hanem miuel hogy példazzác vala az Messiasnac áldozattyát, mellynel töb engesztelö áldozat Isten elött az mi bünéinkért nintsen, mint az egész szent irás bizonittya. Mas rendbéli áldozatoc vóltac, mellyeket neuezünc Sacrificia Eucharistica vagy vulgaria, az az, hálá adó vagy közönséges áldozatoknac, miuel hogy azokból szabad vala enniec az áldozó szemelyeknec. Illyen áldozat három rendbeli vólt: Elsö, békeségnec vagy hálá adásnac áldozattya, lásd meg Leuit: 3. 7. 10. Másic vólt elsö szülöteknec, elsö sengeknec, Dézmánac sel vitelé Isten eleibe, az papoc táplálására. Exod: 13. 23. Deut. 18. Hármadic, az Husueti Bárannac áldozattya, Exod: 12. Mind ezec pedig nem egyéb végre rendeltettéc vala, hanem elöször, hogy az áldozatokban példáztatnéc az embernec romlott állapattya, és annac az Iesus Christus áldozattya által való meg eppülése. Másodszor, hogy á papoc azokból táplálstatnánac, kiknec nem vala örökséges az földen. Harmadszor, hogy azockal az Ceremoniackal minden pogányoktol el választatnánac. Vtolszor, hogy az ö hiteknec, vallásoknac szent életre való igyekezeteknec vgy mint sacramentomi vólnánac, &c.

dozni az WRnac, ſemlye liztböl áldozzéc, és arra önczön olayt, és temiént tegyen fellöl reáia. [a]

2 Es vigye azt Aaron fiaihoz az papokhoz, és az pap vegyen egy marockal az ſemlye liztben az olaijal egyetembe, az temiént pedig mind el vegye, és égeſſe meg az óltáron emlekezetnec okaért, ez tüzzel meg égetet áldozat kedues illatú léſien az WR elött.

3 Az mi pedig meg marad ez áldozatra való aiándokban, az Aaroné és az ö fiaie légyen, ez ſientſéges áldozat léſien az WRnac tüzes áldozati között.

4 [b]Hogy ha pedig az Minhát kementzében ſültböl akaria áldozni valaki, legyenec ſemlye liztböl ſütött kouáſinélkül való olayos lepényec, vagy olaijal meg kent kouáſinélkül való pogáczac.

5 Ha pedig az te áldozatod, ſerpenyöben fözött Minha léſien, olaijal meg egyelitetet kouáſinélkül való ſemlye liztböl légyen.

6 Szaggaſd darabokra azt, minéc vtánna olaijal meg egyelited, és így Minha léſien ez.

7 Ha pedig az te áldozatod roſtélyon ſiültböl léſien, olaijal meg egyelitetett ſemlye liztböl légyen.

8 Es ezekböl czináltatott aiandokot vigyed az WRnac és azt az papnac bę mutatuán, vigye azt az pap az óltárhoz.

9 Es végyen az pap ez eledelre való áldozatból emlekezetre való réſit, és égeſſe meg azt az óltáron, tüzzel meg eméztetet ió illatú áldozat ez az WR elött.

10 Az mi pedig meg marad ez áldozatra való Minhából, Aaroné és az ö fiaié légyen, ſientſéges áldozat léſien ez, az WRnac tüzes áldozati között.

11 Minden Minha, mellyet az WRnac aiándokoztoc kouáſinélkül való légyen, mert ſemmi kouáſit és mézet nem áldozhattoc az WRnac, az tüzes áldozatoc között.

12 Az gyümöltſnec elsö ſengeinec áldozati között, fel vihetitec azokat az WRnac, de az Minhánac áldozattyában az óltárra ne vigyed hogy abból ió illatú áldozatot ſiereznél.

13 Az Minhánac pedig minden fęle áldozattyát [c] ſóual meg ſózzad, és az te Minhádból ſoha el ne maradgyon az te Iſtenednec ſiöuetſégénec ſaua, minden te áldozatodban ſó légyen.

14 [c]Ha az te gabonádnac ſengeiéböl akarſi Minhát áldozni az WRnac, az tüznél meg ſiáraztott wy gabona feiekböl áldozzál és az tellyes gabona fönec meg tört gabonáiából aldozzad az te gabonádnac ſengeiénec Minháiát.

15 Tölcz olayt reáia, tégy temiént reáia, Minha ez.

16 Illyen módon áldozzéc az pap, az meg törött gabonánac ió illattyáual, az olaijal, és egéſilen az temiénnel, tüzes áldozat ez az WR elött.

a: Az Minhánac elsö neme, melly czac ſemlye liztböl való vólt.

b: Az Minhánac máſic rende vagy neme, melly kementzében, ſerpenyöben, és roſtélyon ſültböl való vólt.

c: Hogy Iſten az áldozatban ſót keuán azzal ez ieielentetic, hogy Iſtennec nem tettzic ſemmi áldozat az ö ſzent igeienec kiuölle, mikeppen azért az ſó ád izt az etelnec, azonképpen minden czelchedetünc vgy kedues neki ha az ö igeie ſzerint vagyon, vagy azt ielenti Iſten hogy vgy léſzünc Iſten elött kedues áldozatoc ha azt mi teſlünc az ö kéuanſágiual egybe meg öldökletic.

c. Harmadic neme az Minhánac, melly wy gabona ſieknec magnaból való vólt.

III Réſz.

III Rész.

Az hálá adó áldozatokat minęmű móddal és renduel kellyen áldozni

1 HOgy ha hálá adó áldozat léſien valamelly embernec áldozattya, ha az ö öreg barmai közzül áldozic, akar hîmmel akar nöſtéńuel, ép barmot vigyen az WR eleibe.

2 Es tegye az ö kezét az ö áldozattyára való barmánac feiére, és az gyölekezetnec ſátora elött öllye meg azt, és az Aaronnac fiai az papoc önczéc annac vérét az óltárra mind környül.

3 Annac vtánna (az pap) áldozzéc tüzes áldozatot az WRnac, ez hálá adó áldozatból, tudni illic annac à baromnac köuérît melly az bélin vagyon, es egéſilen az köuérît melly az béli között vagyon.

4 Annac felötte mind az kęt veſéiét, és az köuérſéget melly az veſéken vagyon és melly az baromnac bélin vagyon, és az köuért melly az Máijon vagyon, az veſéuel egybe végye el.

5 Es égeſſéc meg mind azt az Aaronnac fiai egéſilen égö áldozatúl, az fákon mellyec az tüzre rakattattac, tüzes és ió illatú áldozat ez az WR elött.

6 Hogy ha pedig valaki apró baromból akar áldozni az WRnac hálá adó áldozatot, akar hîm akar nöſtéń léſien az, ép és maculanélkül való légyen.

7 Ha iuhból léſien az ö áldozattya, áldozza azt az WR elött.

8 Es tégye az ö kezét az ö áldozattyánac feiére, az vtán öllye meg azt az gyülekezet ſátoránac elötte, és az Aaron fiai önczéc az vérét az óltárra mind környül.

9 Annac vtánna áldozzéc az WRnac ez hálá adó áldozatból tüzes áldozatot, tudni illic, annac köuérit, [a] az farkát egéſilen, mellyet az háta gerezdi végénél vághion el, az haſához ragadot köuérît, és minden köuérît melly az bélihöz ragadot.

a: Vagy igy: Az farkat melly az ö háta gerezdihöz ragadot.

10 Es az kęt veſéiét, az veſéken és az bélén való köuérrel egybe, és az máy körül való köuérſégét, mind az veſeiuel egybe el vegye.

11 Es azt égeſſe meg az pap az óltáron, tüzes áldozatnac eledele az WRnac elötte ez.

12 Hogy ha pedig valaki keczkéuel áldozic, áldozza azt az WR elött.

13 Es tégye az ö kezét annac feiére, es öllye meg azt az gyülekezetnec ſátora elött, és öńtſéc az Aaronnac fiai annac vérét az óltárra környül.

14 Annac vtánna áldozzéc az ö áldozattyából tüzés áldozatot az WRnac, tudni illic az köuérît melly az bélit bę fedezi, és melly az bélihöz ragadott.

15 Annac felötte az kęt veſéit, az köuért melly az veſéin vagyon, és melly az bélin vagyon, és az máija mellet való köuért, mind az veſéiuel egybe el vegye.

16 Mellyeket az pap égeſſen meg az óltáron, tüzes áldozatnac ió illatú eledele ez az WR elött.

WR elött. Minden köuérség az WRé légyen.

17 [b] Ez öröcke állandó sier tartás legyen minden lakó helyetekben az ti vtánnatoc valóknál, hogy semmi köuért es vért, meg ne egyetec.

b: Öröcke valonac mondgyac az sidoc az hosszú idöt melly szolásnac modgya az magyaroknalis vagyon, vagy öröcke valoknac mondgya az aldozatokat azokra nézue, mellyeket azok peldaznac vala.

IIII. Rész.

Tudatlanságból esétt bünekért való áldozatokrol, tudni illic ha az Pap, az egéß gyulekezet, feiedelem, vagy az kösség közzül valaki vétkezendic. Ez Caput bizonsagot tésen arról, hogy az Isten házaban mindenkor eleitöl fogua, az ö Testamentumbannis ez tudomany hirdettetet hogy ninczen Isten elött semely válogatás, hanem kedues ö elötte minden az ki ö hozzá meg tér.

1 SZóla esmét az WR Mosesnec, monduán.

2 Szólly az Izrael fiainac, ezt monduán: Ha valamelly ember vétkézendic az Istennec paranczolati ellen, olly vétkeckel mellyeket nem kel czelekedni, és az paranczolatoc közzül valamellyiknec tílalma ellen czelekedendic.

3 Mint: [a] Ha az ki pappá kenettettett vétkezendic, és azzal okot adand az népnec romlására, hozzon az ö büneiért az mellyet czelekedet az WRnac, egy ép tulkot bünért való áldozatra.

a: Az fö papnac tudatlanságból esett vétkeiért való áldozat.

4 Es vigye az túlkot az Gyülekezetnec sátoránac aytaia eleibe, az WR eleibe, és tegye az ö kezét az tuloknac feiére, és az tulkot öllye meg az WR elött.

5 Es vegyen az meg kenettetett pap az tuloknac vérében, és vigye bę azt az Gyülekezetnec sátorába.

6 Annac vtánna márcza az pap az ö viját az vérbe, és hintsen abból hętsier az WR elött, az sancturiomnac supoláttya elött.

7 Es tegyen az pap abban az vérben, az ió illat tételnec óltáránac siaruára az WR elött, melly óltár vagyon az Gyülekezetnec sátorában, Az vérnec az többit össe az egö áldozatnac óltáránac fundamentomára, melly az gyülekezet haylokánac aytaia elött vagyon.

8 Annac vtánna az tuloknac, mellyet az bünért való áldozatra vitt fel, minden köuérît vegye el, tudni illic az bélén, es az bél körül való köuérségét.

9 Az kęt veseiétis azokon való köuérséggel egybe, az bęlhöz válo köuérséget, és az melly köuér az máya mellet vagyon, mind az veseiuel ęgybe el vegye.

10 Miképpen az hálá adó áldozatnac tulkából vesiic, és azokat égesse meg az pap az egésilen égö áldozatnac óltárán.

11 Az tuloknac pedig bürét, és az húsát, feiéuel és lábaiual egybe bęlit és ganéiát.

12 Es mind az egési tulkot vigye ki az táboron kiuöl tizta hel're, az houa az áldozatoknac hamúiát töltic, és égesse meg azt rakás fán tüzzel, ott égesse meg az houa az hamuat töltic.

13 [b] Hogy ha pedig az Izael fiainac egesi gyülekezete vétkezendic, es az gyülekezettöl az vétec el títkóltatott és valamit czelekedendenec az WRnac válamellyic paranczolattya ellen, mellyet.

b: Az egész Izrael fiainac tudatlanságból esett vétkeyért való áldozat.

lyet nem kellet vólna czelekedni, annîra hogy méltóc legyenec bûntetéſre.

14 Mikoron meg tudatic az bûn az mellyet czelekedtec az paranczolat ellen: Az gyülekezet vigyen egy tulkot bûnértvaló áldozatra az gyülekezetnec ſátora eleibe.

15 Es az Gyülekezetnec vénei veſſéc az ô kezeket az tuloknac feiére az WR elôtt, és ôllyéc meg azt az WR elôtt.

16 Annac vtánna az válaztatot fô pap vigyen bę annac az tuloknac vérében az gyülekezetnec ſátorába.

17 Es bę mártuán az pap az ô vijját az vérbe, hinczen az vérben hętſier az WR elôtt, az ſuporlátnac elôtte.

18 Annac felôtte abban az vérben tégyen az óltárnac ſiaruarais melly az WR elôtt az gyülekezetnec ſátorában vagyon, az vtán az vérnec többit tôlcze az égô áldozatnac óltárának fundamentomára, melly az gyülekezet ſátorának aytaia elôtt vagyon.

19 Az tuloknac pedig minden kôuerît vegye el, és égeſſe meg az óltáron.

20 Es mindeneſtôl fogua vgy czelekedgyéc azzal az Pap, mint az ô maga bûneiért való tulocckal, és meg tiſitîttya az gyülekezetet az pap [c] és meg boczáttatic nekic.

21 Ki vigye az tulkot az táboron kiuôl, es meg égeſſe azt, miképpen meg égette az elsô tulkot. Az gyülekezet bûneiért való áldozat ez. [d]

22 [e] Ha feiedelem vétkezendic, és az WRnac az ô paranczolattya ellen czelekedendic valamit, mellyet nem kellet vólna czelekedni, és vétkezendic tûdatlanſágból.

23 Vagy pedig más mondotta meg nékie az bûnt az mellyet czelekedett, vigyen áldozatra egy ép maculanélkûl való keczke bakot.

24 Es tegye az ô kezét az baknac feiére, és ôllye meg azt ott à helyen az holott meg ſioktac ôlni az egéſilen meg égetendô aldozatra való barmot, az WR elôtt bûnért való áldozat éz.

25 Es vegyen az pap az áldozatra való baromnac vérében az ô vijáual, és az égô áldozatnac óltárának ſiaruára tegye azt, à többit az vérnec tôlcze az égô áldozatoknac óltárának fundamentumára.

26 Kôuérît pedig mind égeſſe meg az óltáron, mint az hálá adó áldozatnac kôuérît, és àképpen meg tiſitittya azt az pap az ô bûnétôl, és meg boczáttatic néki.

27 [f] Hogy ha pedig az földnec népe közzûl valamelly köz ember vétkezendic, és az WRnac valamellyic paranczolattya ellen valamit czelekedendic, mellyet nem kell czelekedni, és vétkezendic.

28 Mikor meg eſmerendi az bûnt az mellyet czelekedet, vigyen áldozatra az ô bûneiért egy nôſtén

c: Nem azért mondgya ezt hogy az papnac hatalmában vôlt vólna az bûnbôl való megtiztitas, vagy hogy az baromluac áldozattya valakit az bûnbôl meg tiztitot vólna, mert ezac Iſten tiztît meg az bûnbôl, hanem azért, mert ſzolgác vôltac az áldozatban az melly az Chriſtusnac tiztitô áldozattyat példázta.

d: Az Sidoban igy vagyon: Az gyülekezet bûne ez, az az, az gyülekezet bûneiért való áldozat.

e: Az Izrael ſeiedelmének tudatlanſágából eſett vétkeiért való áldozat.

f: Valamelly köz embernec tudatlanſágából eſett bûneiért való áldozat.

nŏſtéń keczkét, éppet és maculanélkŏl valót.

29 Es tegyé az ŏ kezét ez bŭnért való áldozatnac feiére, és ŏllye meg azt az bŭnt, g az holott az égŏ áldozatra való barmoc meg ſioktác ŏletni.

g: Az Bŭnt, az az Bŭnért való áldozatot.

30 Annac vtánna vegyen az pap annac vérében az ŏ vijáual, és tegye az égŏ áldozatnac óltáránac ſiaruára, az vérnec tŏbbit tŏlcze az óltárnac fundamentomára.

31 Az vtán vegye el minden kŏuérît, mint ſioktác az hálá adáſra való áldozatnac kŏuerît el venni, és azt égeſſe meg az pap az óltáron, ió illatú áldozatúl az WRnac. Ecképpen tiſiîcza meg azt az Pap, és meg boczáttatic annac.

32 Ha pedig iuhot viſien az ŏ bŭneiért való aldozatra, nŏſtéńt és éppet vigyen.

33 Es kezét tegye annac à bŭnért való áldozatnac feiére, és ŏllye meg azt azon helyen, az holott az pap meg ſiokta ŏlni az egéſilen meg égetendŏ áldozatra való barmot.

34 Annac vtánna vegyen az pap annac vérében az ŏ vijáual, és tegye az égŏ áldozatnac óltáránac ſiaruára, az vért pedig mindeneſtŭl tŏltſe azon óltárnac fundamentomára.

35 Az vtán vegye el mindeneſtŏl az kŏuerit, mint el veſiic à hálá adó áldozatra való iuhnac az kŏuérit, és égeſſe meg azt az Pap az óltáron ió illatú áldozatúl az WRnac, Ecképpen tiſiticza meg azt az embert az pap az ŏ bŭnétŏl az mellyet czelekedett, és meg botſáttatic néki.

V. Réſz.

Arrol váló tŏruénrŏl, Az ki ſelebarattyánac karomláſát el halgattya. Az vtán, Az tiſtátalan állatoknac illetéſſérŏl való tiztátalanról. Harmadſor az vakmerŏ hirtelen és tudatlanſágból való eskŏueſért, és az Iſtennec ſenteltetett állatoknac el veteleiért való áldozatokról.

1 HA valamelly ember vétkezendic, az az, Ha hallotta à káromló beſiédet, és ŏ bizońſág lehetne hogy hallotta, vagy hogy bizonnyal tudgya: Ha meg nem mondgya azt, annac az bŭnnec bŭntetéſét hordozza.

2 Vagy ha valaki illett valami tiſitátalan állatot, akar tiſitátalan vadnac, akar valami tiſitátalan állatnac, akar tiſitátalan féregnec hólt teſtét, és azt nem tudnáia, tiſitátalan léſien, és vétkezett.

3 Vagy ha illeti az embernec akarmi tiſitátalanſágát, mellyel meg férteztetic, és azt nem tudta, hanem az vtán értette meg, vétkezett.

4 Vagy ha az ember eskeſiic, az ŏ ſiáiából ki ſialaztuán hogy gonoſit vagy iót czelekedic, az ſierint az mint az ember ſiokot eskŏuéſſel hertelen ſiólani, és azt nem tudta, hanem az vtán vŏtte eſiébe, hogy valamellyic beſiédében vétkezett.

5 Ez illyen ember, miuel hogy valamellyic beſiédében vétkezett, ſiŭkſég hogy meg vallya azt, az miben vétkezet.

6 Azért vigyen áldozatot az ŏ bŭneiért az WRnac, az ŏ bŭneiért

iért (mondon) az mellyel vétkezett, egy nőſtéń iuhot auagy kecz két az ő nyáyából, az ő bűneiért, és tiſtîtſa meg ötet az pap az ő bűnéből.

7 Hogy ha ninczen arra való ereie hogy iuhot vagy keczkét vihetne áldozatra, vigyen az ő bűneiért váló áldozatra két Gerliczét vagy két Galamb fiakat az WRnac, az eggyikét az bűnért való áldozatra, az máſikat egéſilen meg égetendő áldozatra.

8 Es vigye azokat az paphoz, és előſier áldozza meg azt az melly az bűnért való áldozat, és annac az feiét az nyac czigaiánál meſſe meg, úgy hogy el ne ſiakaſi ſia az feiét az derekától.

9 Es az bűnért való áldozatnac vérében hinczen az óltár óldalára, és az vérnec az többit nyomia ki az óltár fundamentomára. Bűnért való áldozat ez.

10 Az máſikat egéſilen égeſſe meg égő áldozatól, úgy az mint ſiokás, és illyen módon meg tiſtîttya az pap az embert az bűntől az mellyet czelekedett, és meg boczáttatic néki.

11 Hogy ha arrais ninczen ereie hogy két Gerlicze fiat, vagy két Galamb fiat vigyen áldozatra: Vigyen áldozatra az az ki vétkezett, egy Epha ſemlye liſitnec tized réſiét, ne tegyen ához olayt, ſe pedig temiéńt, mert bűnért való áldozat.

12 Mellyet mikor az paphoz viſien, az pap vegyen abból egy tellyes marockal, az embernec Iſten előtt való meg emlekezetiért, és égeſſe meg azt az tűzőn, hogy légyen tűzes áldozat az WR előtt. Bűnért való áldozat ez.

13 Igy tiſtîcza meg az pap az embert az ő bűnéből, mellyel vétkezett valamellyikben amaz bűnöc közzűl, és meg boczáttatic néki. Az liſitnec maradéka légyen az papé, mint az Minhánac maradéka.

14 Az után ſióla az WR Moſeſnec, és monda.

15 [a] Ha valaki vétkezendic tudatlanúl, el véuén valamit azokban mellyec az Wrnac ſienteltetec. Vigyen áldozatot az ő vétkeiért az WRnac, tudni illic, Egy ép koſt az ő nyáiából, az mint az pap bűtsölli az kárt, az ſient helynec az ő Sicluſa ſierint, hogy légyen az, az vétekért való áldozat.

a: Az Iſten tiszteſſégére rendeltetett állatokban vagy ioſságokban valamit meg tárta ni vagy el lopni, és más idegen dologra fordîtani, mikor bűn volt.

16 Es az mit vétkezett, tudni illic, hogy az Iſtennec ſienteltetét el vötte, azt meg fizeſſe, annac felötte ötöd réſit tegyen hozzáia, és adgya azt az papnac. Igy az pap meg tiſtîttya azt az bűnért való áldozat által, és meg boczáttatic néki.

17 Hogy ha valamelly ember vétkezendic, [b] és czelekedendic valamit az WR parantſolati ellen, mellyet nem kell tſelekedni, és eſiébe nem vötte, iólhet bűnös légyen, és az ő bűneiért mélló légyen büntetéſre.

b: Az az, ha el nem lopot az Iſtennec, ſzenteltetetten. de az ſzent dólgok ellen más képpen vétkezet.

18 Vigyen az ő nyáiából egy ſieplőnélkűl való koſt az ő bűneiért való áldozatra az paphoz,

ához képeſt az mint az pap bẽczülli az embernec bũnét, és tiſitîcza meg az pap az embert az ő vétkéből, mellyet tſelekedet tudatlanſágból eſiébe azt nem véuén, és meg botſáttatic nékie.

19 Bũnért való áldozat ez, miuel hogy az WR ellen vétkezett vólt.

VI. Réſz.

Mimódon kellyen az ſabad akarat ſerint, és tudua való bũnért áldozni. Mint kell az egéſilen meg égetendõ áldozatoc áldozni. Mint kellyen az Minhát áldozni: Mint kel az pappa kenetteenec áldozni: Es az bũnért való áldozatocis minçmũ rend tartaſſal kellyen áldozni,

1 SZóla eſmét az WR Moſeſnec, ſ-mondá.

az Soha ſemmi időben nem vonta meg Iſten az ő kegyelmeſſégét az el eſett bũnöſöktől: ſőt ez caput bizonſágot teſzen arról, hogy az kic ſzabad akarattyoc ſzerint ſiánt ſzándekból, eſtekis, azoknakis kegyelmes vólt, ha az Chriſtusnac eggyetlen egy áldozattyához folyamodtac

2 Mikor valamelly ember vétkezendic, és gonoſſágot czelekedendic az WR ellen, tudni illic, Ha meg tagadgya felebaráttyának nálla le tõtt pénzét, vagy hogy kereskedésben való társaſágra fe lebaráttyától pénzt nem võtt, vagy ha meg tagadgya hogy erõuel, és patuarral ne võtte el máſnac marháiát.

3 Vagy ha el veſitett marhát talált, és azt meg tagadandgya, vagy valami dologért hamiſſan meg eskeſiic, melly dolgot az ember bũnnélkül nem czelekedhettett.

4 Miuel hogy azért bũnt tõtt és vétkezett, mind azt az mit erõ hatalommal võtt el, vagy álnokſággal czalt el, mind pedig az nálla le tõttet, mellyet meg tagadott vólt, mind az el veſiett és meg talált marhát, adgya meg.

5 Akar mi légyen az min meg eskütt vólt hamiſſan, fizeſſe meg azt az mit ért, és annac felõtte az marhának õtõd réſie mit tenne, azt fizeſſe annac az kijé à marha vólt, azon napon az mellyen az õ bũnéről valláſt téſien az bũnért való áldozat által.

6 Az õ bũneiért való áldozatra pedig vigyen az WR nac az õ nyáyából egy ép koſt az paphoz, az bũnnec bõtſũie ſierint, hogy az bũnért azt meg áldozza.

7 Es igy tiſitîtſa meg az pap azt az WR elõtt, és meg botſáttatic õ néki, mind az az mit czelekedett és az miben vétkezett.

8 Szóla eſmét az WR Moſeſnec, ezt monduán.

9 Parantſoly Aaronnac és az õ ſiainac, és mond meg: Ez az egéſi len meg égetendõ áldozat felõl való tõruény. Neueztetic pedig egéſilen égõ áldozatnac, miuel hogy egéſilen meg égettetic tũzzel, melly az óltáron ég mind egéſi éttzaka virrattaîg, mert az óltáron való tũznec ſiũntelen égni kell, és nem kell hagyni hogy el alúdgyéc.

10 Az Pap õltõzzéc az õ ſióros ruháiába, és az imeg máſtis vegye fel az õ teſtére, és tiſitîtſa el az hamuat, minec vtánna az tũz meg eméztette az óltáron az áldozatot, és tõltſe az hamuat az óltár mellé.

11 Az vtán veſſe le azt az ruhát, õltõzzéc más ruhába, és vigye ki az hamuat az táboron kiuõl tizta helyre.

12 Az

12 [b]Az tűzet pedig melly az óltáron vagyon táplállyác az óltáron, el ne alúdgyéc, hanem gondot viſellyen az pap reáia, hogy minden reggel éghien az fa az óltáron, es minden egéſilen meg égetendő áldozatot arra rendellyen, és azon áldozzéc hálá adáſra való kőuérſégeketis.

13 Az tűz ſiűnetlen tápláltaſſéc fáual az óltáron, és ne hadgyác el alunni.

14 Ez pedig az Minhánac törüénye: Az Aaron fiainac akar mellyic áldozza azt az WR előtt az óltáron.

15 Es vegyen az Minhánac ſemlye liſitében egy tellyes marockal, azonképpen az olaybannis vegyen, az temiéñt pedig melly az Minhán vagyon, mindeneſtől el vegye, égeſſe meg az óltáron, annac fűſti, kedues illat az WR előtt.

16 Az mi pedig az Minhára való liztben marad, az Aaron és az ő fiai egyéc meg, kouáſinélkül való pogáczakban egyéc meg az ſient helyen, az gyűlekezet tornátzában egyéc meg azt.

17 Ne ſűſſéc azt kouáſiſial, mert nékic adtam azt hogy ő réſiec légyen az én tűzes áldozatimból, ſientſéges állat az mint à bűnért és vétekért való áldozat.

18 Az Aaronnac fiai kőzzűl, czac az férfiac egyéc azt. Őrőcké való ſier tartás légyen ez az ti vtánnatoc valóc kőzt, az WRnac tűzes áldozati felől. Valami illetendi azokat, ſientſéges légyen.

19 Szóla eſmét az WR Moſeſnec, és monda.

20 Ez az Aaronnac és az ő fiainac áldozattyoc, mellyet az WRnac áldozzanac mindenkor mikor valamelly ő kőzzűlőc fel ſien teltetic, egy Epha ſemlye liztnec tized réſie Minhánac áldozattyára, mellynec felét reggel, felét eſtue áldozza.

21 Serpenyőbeolaijal főzze meg, ſiépen fel hoijágozua vigye fel, és az meg főtt Minha darabokat áldozza az WRnac ió és kedues illatúl.

22 A melly pap az Aaron helyébe az ő fiai kőzzűl megkenettetic ő helyébe, az miuellye ezt, őrőcké való ſiertartás légyen ez, és az mindeneſtől meg égetteſſéc.

23 Mert az Pap Minhaiának mindeneſtől meg kel égettetni, nem kel abban ſemmit meg enni.

24 Szóla eſmét az WR Moſeſnec, és monda.

25 Szóly az Aaronnac és az ő fiainac, ſ-ezt mondgyad: Ez légyen az bűnért való áldozatnac törüénye, az melly helyen meg ſioktác ölni az egéſilen meg égetendő áldozatra való barmot, azon helyen őllyéc meg az bűnért való áldozatnac barmát, mert ſientſéges az.

26 Az melly pap meg áldozza az bűnért való áldozatot, az egye meg azt, à ſient helyen egye meg, az gyűlekezet ſátorának tornátzában.

27 Valami annac az áldozatnac húſát éri, ſient légyen, és ha an-

b: Az Iſten óltárán az áldozathoz való tűznec ſoha ſem eijel ſem nappal nem kellet meg alunni, hanem azt ſzűnteleu kellet fáual táplálni, miuel hogy menyből ſzállott tűz volt az, és nem volt ſzabad idegen tűzet oda vinni.

nac vérében valami az ruháiára esic valakinec, azt az ruhánac résiét az mellyre az vér esett, mossa meg az sient helyen.

28 Ez az föld fazokat az mellyben azt föztéc, el töriéc, hogy ha pedig értz fazéc leiend, meg vakariác és vízzel meg mossác.

29 Az Papi nemzetben, czac az férfiac egyéc meg azt, sientséges állat az.

30 Valamelly bünért való áldozatnac vérében bę visinec az gyü lekezetnec sátorába az bünnec az sient helyen való el törlésére, azt meg ne egyéc (à papokis) hanem tüzzel meg égettesséc.

VII. Rész.

Az vétekért való, és az hálá adó áldozatoknac meg áldozasoknac rend tartásáról. Az vérnec és köuérnec meg ételénec el tauoztatasa felöl való töruenröl. Az Papoknac az hálá adó áldozatból való résekröl.

1 EZ légyen az vétekért való áldozatnac töruénye.

2 Az melly helyen sioktác meg ölni az egésilen meg égetendö áldozatra való barmot, vgyan ott öld meg az vétekért való áldozat nac barmát, Añac pedig az vérét hinczed az óltárra körös körül.

3 Mindenestöl pedig annac köuerît meg áldozzad, az farkátis, és à melly köuér az bélt bę fedezi.

4 Az kęt veseiétis és azokon való köuért, melly az bęl mellet vagyon, és az Máija mellet való köuér hártyát, mind az veseiuel egybe el vegye.

5 Es égesse meg azokat az pap az óltáron égö áldozatúl az WRnac, vétekért való áldozat ez.

6 Az Papi nmezetben czac à férfiac egyéc azt, az sient helyen egyéc meg, mert sientséges állat.

7 Mint az bünért való áldozat, v́gy legyen az vétekért való áldozatis, mind az kęt rendbéli áldozatnac vgyan azon egy reguláia légyen. Az papé légyen az ki azt meg áldozta.

8 Az egésilen égö áldozatot pedig az melly pap áldozza, annac à baromnac büre az mellyet meg áldozot azé légyen, tudni illic az melly pap azt meg áldozta.

9 Esmét minden Minha mellyet kementzében sütnec, és az mellyet serpenyöben vagy rostélyon kesiîtenec, az papé légyen az ki azt áldozza.

10 Annac felötte minden olaijos vagy siáraz Minha, Aaron fiaié légyen, mint eǵgyiké v́gy az másiké.

11 Ez pedig az hálá adó áldozatnac töruénye, mellyet az WRnac áldoznac.

12 Ha hálá adásért áldozic valaki, az hálá adásnac áldozattyáual eǵgyüt, áldozzéc kouásinélkül való olaijos lepényeket, és olaijal meg kent pogáczákat, és serpenyöben meg rátott semlyeböl való pogátsát, az olaijal gyurott lepényeckel egybe.

13 Az béleseknec kiuöle kouásios kenyeretis vigyen az áldozatra, az ö ió elömenténec hálá adó áldozattyáual egybe.

14 Es mind ezekböl áldozzanac az WRnac egy kenyeret mellyet ö elötte fel emellyenec, és az légyen

gyen az papé az ki az hálá adáſra
való áldozatnac vérét el hinti.
15 Az ió elŏmenetelért való há-
lá adáſnac áldozattyánac húſát, v-
gyan az áldozatnac napian meg
egyéc, ſenki abban ne hadgyon
reggelîg.
16 Hogy ha fogadásból, vagy
ſiabad akaratból vagyon az áldo-
zat, az melly napon áldozza azt
valaki, azon napon meg egyéc,
az mi meg marad benne máſod
napon egyéc meg.
17 Az mi pedig annac az áldo-
zatnac húſában touáb maradna,
harmad napon tŭzzel égetteſſéc
meg.
18 Mert ha valaki az ió elŏme-
netelért való hálá adó aldozat-
tyánac húſában eiendic harmad
napon, nem léſien kedues az à ki
áldozta azt, és attól nem veſii (az
WR) ió neuen, vtálatos léſien
az áldozat, és valaki eiendic ab-
ban, az ŏ bŭnénec bŭntetéſét hor-
dozza.
19 Es azt az húſt, az melly vala-
mi tiztátalan állatot illetend, meg
ne egyéc, hanem tŭzzel égeſſéc
meg, ez kiuŏl az hálá adó áldozat
nac húſát, minden az ki tiſita az
papoc kŏzzŭl eheti ſiabadon.
20 Mert valaki eiendic az hálá
adó áldozatnac húſában melly az
WRé, tiztátalan léuén, az ollyan
ember ki gomláltatic az ŏ nem-
zetſégénec népe kŏzzŭl.
21 Mikor valaki illet valami tiz-
tátalan állatot, akar tiztátalan
embert, akar tiztátalan barmot,
vagy akar mit az mi vtálatos vól-
na, annac vtánna éſiic à hálá adó
áldozatnac húſában melly az W-
Ré, ki gyomláltatic az az ember
az ŏ nemzetſégénec népe kŏzzŭl.
22 Szóla eſmét az WR Moſeſ-
nec, és monda.
23 [c]Szólly az Izrael fiainac, ezt
monduán: Az ŏkŏrnec, az iuhnac
és az keczkénec ſemmi kŏuérît
meg ne egyétec.
24 [b]Az meg hólt állatnac és az
vadtól meg ſiaggattatott állat-
nac kŏuérîuél élhettec akar mi
kŭlsŏ egyęb ſiŭkſégtekre, de ſem-
miképpen azt meg ne egyétec.
25 Mert valaki meg eiendi az
féle állatoknac kŏuérit az mel-
lyekbŏl az ember tŭzzel meg e-
méſitendŏ áldozatot ſierez, az az
ember az ki azt meg eiendi, ki
gyomláltatic az ŏ nemzetſégé-
nec népe kŏzzŭl.
26 [c]Haſonlatos képpen ſemmi
vért meg ne egyétec az ti lakó he
lyetekben, ſe madárnac, ſe barom
nac vérét.
27 Valaki meg éiendic valami
vért, bizonyára az az ember ki
gyomláltatic az ŏ nemzetſégé-
nec népe kŏzzŭl.
28 Szóla eſmét az WR Moſeſ-
nec, és monda.
29 Szólly az Izrael fiainac, ezt
monduán: Az ki az WRnac ál-
dozic hálá àdó áldozattal, ŏ ma-
ga vigye az WRnac az ŏ áldozat-
tyát, tudni illic az hálá adáſra va-
ló áldozatot.
30 Az ŏ maga tulaydon keze
hozza az WRnac tŭzes áldozat-
tyára valót, tudni illic az kŏué-

a: Semmi kŏuért nem vólt ſzabad meg enniec az Izrael fiainac, melly tŏruény miuel hogy Ceremoniai tŏruény vólt és az Moſes orſzágához való vólt, azért minket kereztyeneket nem kŏtelez, kiknec ſzabad mindent meg ennünc hálá adáſſal.
1. Tim: 4.
b: Hólt állatott és vadaktul meg ſzaggattatott állatot nem ſzabad vólt enniec az Sidoknac.
c. Semmi állatnac vérét nem vólt ſzabad meg enniec az Sidoknac, melly tŏruény minket kereztyeneket nem kŏtelez, kic az Moſes Ceremoniaitul Chriſtusban meg ſzabadultunc, Gal: 3. 4.

rit az ſigyéuel egybe: Az ſiegyét azért, hogy az WR elõtt meg ingattaſſéc.

31 Annac vtánna áz Pap égeſſe meg azt az kõuért az óltáron, az ſiégye pedig légyen az Aaroné és az õ fiaié.

32 Az iob lapotzkáiiátis az hálá adó áldozatra való baromnac, az papnac adgyatoc hogy azt fel emeljye.

33 Az ki az Aaron fiai kõzzũl az hálá adó áldozatnac vérét és kõuérît meg áldozza, azé légyén annac az baromnac iob lapotzkáia.

34 Mert az meg ingattatott ſiegyét, és az fel emelt iob lapotzkat ki válaztottam az Izrael fiainac hálá adó áldozáttyokból: Es adtam azt Aaronnac és az õ fiainac õrõcke meg állandó végezes ſierint.

35 Ez az meg kenettetett Aaronnac, es az õ meg kenettetett fiainac réſiec az WRnac tũzzel meg eméztendõ áldozatibol, az naptól fogua, mellyen paranczolta (az Móſes) hogy ſiolgálnánac az papi tiztben az WRnac.

36 Melly réſit paranczolt az WR hogy nékic adnánac az Izrael fiai, az melly naptól fogua meg kente õket (Moſes) õrõcke való rend tartás ſierint, minden õ vtánnoc valóc kõzõtt.

37 Ez az égéſilen megégetendõ áldozatnac, az Minhanac, az bũnért, és az vétekert való áldozatnac, az papoc ſienteleſenec áldozattyanac, és az hálá adó áldozatnac tõruénye.[d]

d: Innet nilnan meg tecczic hogy hat rendbéli áldozatoc vóltac az õ teſtamentumban 1. egéſzlén megégetendõ áldozat 2. Minha 3. Hálá adáſnac áldozattya. 4. Bũnért. 5. Tudatlanſágból eſet vétekért való áldozat 6. Papoc ſzenteléſénec áldozattya.

38 Mellyetparanczolt az WR Moſeſnec az Sinai hegyen az hegyen az melly napon paranczola az Izrael fiainac, hogy áldoznánac néki az Sinai hegynec puztáiaban,

VIII. Réſz.

Aaronnac és az õ fiainac az Papi meltoſágra való fel ſienteleſeknec Ceremoniaiaról.

1 SZóla az WR Moſeſnec, mondnán.

2 Vegyed az Aaront és az õ fiait õ véle egyetembe, és az õltõzeteket, az kenetnec olaijat, és bũnért való áldozatra egy tulkot, kęt koſokat, és egy koſar kouáztalan kenyereket.

3 Es mind egéſi ſokaſagot gyũts egybe, az gyulekezet ſátoranac aytaia eleibe.

4 Es àcképpén czelekedéc az Moſes az mint az WR paranczolta vala néki, és gyũle mind az egéſi ſokaſag az gyũlekezet ſatoranac aytaia eleibe.

5 Ackor monda Moſes à gyũleke zetnec. Ez az dolog mellyet az WR paranczolt czelekédni.

6 Es elõ allatuán Moſes Aaront és az õ fiait, meg moſá õket vízzel.

7 Es fel õltõztetuén Aaront az ſioros ruhába, bę õúedéze õtet az õwel, és azon felũl rea aduán az bũ ſelyem ruhat, az Ephodotis reáia adá, es bę õuedezuén az Ephodhoz való õwel, meg ſiorîtá õtet.

8 Es az Ephodon felõl fel tõue az Hoſent, és abba tõue az Vrimot és az Thumimot.

9 Annac

9 Annac vtánna fél tőué áz feiebe az ſűueget,és elől à ſűuegen felől tőue az arany lánnát az ſient coronat,az mint paranczolta vala az WR Moſeſnec.

10 Vőué Moſes az kenetnec olaiatis, és meg kéné az ſient haylokot minden benne valoual egy be, hogy meg ſientelné azokat.

11 Es meg hinté azzal az óltártis hętſier,és meg kené aztis minden hozza tártozo ſierſiamockal egy be, az moſdotis meg kene az talpaual egybe, hogy azokat meg ſientelné.

12 Az Aaron feiereis tőlte az kenetnec olaiaban, és meg kené őtet, hogy meg ſientelné őtet.

13 Azon képpen élő állatá az Aaron fiaitis,és fel őltőzteté azokatis az ő őltőzetekbe, és bę őueczé őket az őuel, ſűuegetis ton feiekbe, az mint az WR paranczolta vala az Moſeſnec.

14 Az vtán elő hoza egy tulkot az bűnért való àldozatra, és az Aaron az ő fiaiual egybe az bűnért való áldozatnac feiere tőue az ő kezet.

15 Es minec vtánna azt meg őlte vólna,az Moſes annác verében tőn az ő vijaual az óltárnac ſiaruaira mind körűl. és meg tiztitá az óltárt. az tőb vért tőlté az óltárnac fundamentomara, hogy meg ſientelné azt minden bűnők ből való meg tiztulaſra.

16 Az vtán vőué mind azt à kőuerſégetmelly annac àz belin vala,es az máija mellet való kőuérſéget,mind az kęt veſeiét és azoknac kőuérſéget,és meg égeté Moſes azokat az óltáron.

17 Az tulkot pedig,az az,annac bűrét,húſát,és ganéyát meg égeté az táboron kiuől, az mint az WR paranczolta vala Moſeſnec.

18 Az vtán elő hozá az egéſilen meg égetendő áldozatra való koſt, és Aaron pap, és az ő fiai téuéc az ő kezeket annac feiére.

19 Mellyet minec vtánna meg ólt vólna,àMoſes hinté annac az vérét az óltárra körös környűl.

20 Es az koſt réſiekre vagdalván, meg égeté Moſes az feiét,az tágait, és az kőuérſt.

21 Minec vtánna meg moſta vólna vízzel az bélit és az lábait, ecképpen meg égeté Moſes mind az egéſi koſt az óltáron. Az WR haragyánac meg engeſitéleſénec tűzzel egéſilen meg égettetet ió illatú áldozattya ez, az mint az WR paranczolta vólt az Moſeſnec.

22 Az vtán elő hozá az máſic koſtis,az papoc ſienteléſénec áldozattyára való koſt, és téuéc Aaron és az ő fiai az ő kezeket annac feiére.

23 Mellyet mikor meg őlt vólna, vőn,Moſes annac az véreben, és meg kené azzal az Aaron iob fűlénec gombáiát, és iób kezénec és iob lábánac nagyobbic viját.

24 Elő állatá az Aaron fiaitis, és azoknakis iob fűloknec gombáyát, és iob kezeknec és laboknac nagyobbic viját meg kené az vérrel, az v-

tán az tȍb vért tȍlté Moſes az óltárra mind kȍrnyŭl.

25 Es minec vtánna vȍtte vólna annac az kȍuérít, az farkát, és egéſilen az bélen való kȍuérít, az Máija mellett való kȍuérît, és az kęt veſeiét kȍuérîuel egybe, és az iob lapotzkáiát.

26 Es az kouáſitalan kenyereknec koſárából melly az WR elȍtt vala, mikor vȍtt vólna egy kouáſi nélkŭl való lepént, és egy olaijos béleſt, és egy pogáczat, raká mind azokat az koſnac kȍuérîre, és az iob lapotzkáiára.

27 Es mind ezeket az Aaronnac és az ȍ fiainac kezekre rakuán, azokat az WR elȍtt vélec meg ingattatá.

28 Az vtán el véuén azokat az ȍ kezekbȍl, meg égeté azokat az óltáron égȍ áldozatúl: Az papoc ſienteléſénec ió illatú áldozati ezec, mellyec az WRnac tŭzzel meg égettettec.

29 El vȍué pedig Moſes annac az ſiegyét, mellyet az WR elȍtt meg ingata, melly az Moſes réſie lȍn az meg ſienteléſnec áldozattyából, az mint az WR paranczolta vala Moſeſnec.

30 Annac vtánna Moſes vȍn az kenetnec olaijában, és az vérben melly az óltáron vala, és meg hinté azockal Aaront és az ȍ ruháit, az ȍ fiait, és az ȍ fiainac ruháiokat ȍ véle eǵgyŭt: Es ècképpen meg ſientelé Aaront és az ȍ ruháit, az ȍ fiait, és az ȍ fiainac ruháit ȍ véle eǵgyŭt.

31 Az vtán meg hagyá Moſes Aaronnac, és az ȍ fiainac: Fȍzzétec meg ez koſnac húſát az gyŭlekezet ſátoránac aytaia elȍtt, és ott egyétec meg azt, és ez kenyeret melly az meg ſienteléſnec kenyerinec koſárában vagyon, miképpen meg paranczoltam, ezt monduán: Aaron és az ȍ fiai egyéc meg azt.

32 Az mi pedig meg marad ez húsban és az kenyérben, tŭzzel égeſſétec meg.

33 De az gyŭlekezetnec ſátoránac aytaián kiuȍl ne mennyetec heted napîg, mind az napîg, mellyen bę tellyeſednec az ti meg ſienteléſteknec napiai. Mert hęt napokon ſienteli meg az WR az ti ſiolgálattokat.

34 Az miképpen ma czelekedett, azonképpen paranczolta az WR hogy czelekedgyŭnc, az ti meg tiztúláſtokra.

35 Azért az gyŭlekezetnec ſátoránac aytaiánál legyetec eijel és nappal heted napîg, és ſiorgalmatoſon meg tarczátoc az mit az WR paranczolt meg tartani, hogy meg ne hallyatoc, mert így paranczolta nékem.

36 Az Aaron annac okaért és az ȍ fiai, mind àcképpen czelekedénec, az mint az WR nékic paranczolta vala az Moſes altal.

IX. Réſz.

Minec vtánna Aaront fel ſienteltéc vólna, az ȍ tiztihȍz hozza kezd, és áldozic mind magaért, mind à kȍſſégért. meg áldgya az népet, meg ielenic nékic az Wrnac dirſȍſége, mert mennyei tŭz égeti meg az áldozatokat, melly tŭzet nagy ſorgalmatoſſággal meg ȍriztec az papoc, és azt ſoha ſem nappal ſem eijel el nem hattac alonni, hanem fáual ſŭntelen táplaltac azt, melly

azt mellyesmét az Salomon ideiében mint az Sido Doctoroc mongyác, az vtán az Babiloniai fogságnac ideién mindenestől meg fünéc.

1 ES nyóltzad napon, siólítá Moses Aaront és az ő fiait, és az Izraelnec véneit.

2 Es monda Aronnac: Végy egy gyermekdéd tinót bűnért váló áldozatra, és egy kost, egésilen meg égetendő áldozatra, mellyec éppec legyenec, es azokat vigyed az WR eleibe.

3 Az Izrael fiainakis sióly, ezt monduán: Vegyetec egy keczke bakot bűnért váló áldozatra, és egy esitendős bornyút és iuhot éppeket, egésilen meg égetendő áldozatra.

4 Es egy őkrőt és kost, hogy azt hálá adó áldozatúl meg áldozzátoc az WRnac, és olaijos Minhát, mert ma az WR meg ielenic ti néktec.

5 Minec vtánna azért meg sierzettéc vólna az mellyeket Moses paranczolt vala, viuéc azokat az gyűlekezet Sátora eleibe, és mind az egési sokaság elő iőuén állánac az WR eleibe.

6 Es monda Moses: Ez à dolog mellyet az WR paranczolt, meg czelekedgyétec azt és meg ielenic néktec az WRnac diczősége.

7 Es monda Moses Aaronnac: Iőy ide az óltárhoz, és elősier az te bűnődért való áldozatodat, és az te égesilen meg égetendő áldozatodat áldozzad meg, magadnac és az népnec tiztúlására. Az vtán késiîts el az népnec áldozattyátis, és az ő meg tiztúlásokért áldozzál, az mint az WR paranczolta.

8 Az Aaron annac okaért az óltárhoz iárúluán, meg őlé az ő bornyúiát, az ő bűneiért való aldozatra.

9 Es az Aaron fiai ő hozzáiá viuéc annac az vérét, és az ő vijait abba mártuán, tőn abban az óltar siaruaira, az tőbbit az vérnec tőlté az óltár fundamentomára.

10 Az kőuérît pedig, az veseit, és az maija mellett való kőűért meg áldozá az bűnért az óltáron, az mint az WR néki paranczolta vala.

11 Az húsát pedig és az bűrét, meg égeté az táboron kiuől.

13 Az vtán meg őlé az ő egésilen meg égetendő kossat, kinec mikor az Aaron fiai elő vittéc vólna annac vérét, el hinté azt az óltár kőrnyűl.

12 Hasonlatos képpen minec vtánna az kosnac tagait és feiét elő vittéc vólna néki, hogy azokat meg áldozná.

14 Minec vtánna meg mosá annac bélit és lábait, meg égeté azokat egésilen az óltáron.

15 Az vtán kezde az kősségnec áldozattyához, és elősier vőué az népnec bűnénec áldozattyáért való bakot, mellyet meg őluén, meg áldozá az bűnért, mint elősier az ő bűneiért való áldozatot áldozta vala.

16 Az vtán elő hozá az egésilen meg égetendő áldozatra való barmokatis, és meg áldozá azokat az siokás sierint.

17 Az

hallyatoc, és az égeſi gyülekezet ellen ne geriedgyen fel (az WR haragia) hanem az ti atyátokfiai az Izraelnec egéſi nemzetſége, ſir ianac az tüzön, mellyet az WR gerieztet.

7 Az gyülekezet ſátorának aytaia elölis el ne táuozzatoc hogy még ne hallyatoc, mert az WR keneténec olaia vagyon ti raytatoc. Kic az Moſeſnec beſiéde ſierint czelekedénec.

8 Es ſióla az WR Aaronnac, ſ. monda.

c: Meg tiltia Iſten hogy az papoc bort ne igyanac mikor az Iſteni ſzolgalatra be akarnac menni az ſzent haylokba.

9 Bort és réſiegítö italt ne igyal te, vagy az te fiaid, mikor bę akartoc menni az gyülekezet ſátorába, hogy meg ne hallyatoc, öröcké való ſier tartás légyen ez az ti vtánnatoc valóknál.

10 Hogy meg válazthaſſátoc az ſient dolgokat és állatokat, az egyęb közönſéges dolgoktól és állatoktól, az tizta állatokat az tiſztátalanoktól.

11 Es hogy tanithaſſátoc az Izrael fiait az törvényekre az mellyeket az WR ſiolot nékiec az Moſes által.

12 Szóla pedig Moſes az Aaronnac, és az Eleazarnac és Ithamarnac az Aaron fiainac: Vegyétec el ez Minhát melly meg maradot az WR nac tüzés áldozatitól, és egyétec meg azt kouáſinélkül való kenyereckel ez óltár mellett, mert ſientſéges állat az.

13 Azért egyétec azt az ſient helyen, mert te iutalmad és az te fiaidnac iutalma az WR nac tüzzel meg emèztetett áldozatiból, mert ſy paranczolta az WR.

14 Az meg ingattatot ſiegyet pedig, és fel emelt lapotzkát meg egyetec tizta helyen, te és az te fiaid és leánid veled eggyütt, mert te néked és az te fiaidnac iutalmúl adattac azoc az Izraelfiainac hálá adó áldozatokból.

15 Az fel emelt lapotzka, és az meg ingattatot ſiegy, mellyeket az tüzzel meg emèztendö köuerſégeckel viſinec fel hogy azokat az WR elött mutogaſſác, az légyen te iutalmad és az te fiaidé öröcké való törvény ſierint, az mint az WR paranczolta.

16 Es mikor Moſes az bünért áldoztatot Bac felöl ſi orgalmatoſon tudakoznéc, meg érté hogy az (Nadabra és Abihura ſiállot) tüz emèztette vólna meg. Azért fel geriede az ö haragia az Eleazar és Ithamar ellen, az Aaronnac meg maradot fiai ellen, es monda.

d: Az az, Minekünc nagy örömmel és vigaſsággal kellet vólna meg emönc az mi veſſünket az áldozatból az ſzent helyen. De minuel hogy ilyen hirtelen keſerüſségére, nem lött vólna Iſten elött kedues ha banattal és keſerüſségel lakoztunc vólna. Ez az oka hogy meg nem öttic az áldozatot.

17 Miért nem öttétec meg az bünért való áldozatot az ſient helyen? Mert ſientſéges állat az. holot néktec adta azt (az WR) az népnec bünénec hordozaſáiért, és añac el törléſeiért, az Wr elött.

19 Imé nem viteтet bę annac az áldozatnac vére az ſient haylokba, azért meg kellet vólna ennetec az ſient helyen, az mint én paranczoltam vala.

19 Monda az Aaron Moſeſnec: d Imé ma áldoztác meg az ö bünökért való áldozatot, és az egéſilen meg égö áldozatot az WR elött, nékem pedig melly nagy kéſe-

17 Az Minhátis elö hozá, és abból egy tellyes marockal véuén meg égeté az óltáron, az reggeli áldozattól külön.

18 Ezeknec felötte meg ölé az népnec hálá adó áldozattyára való ökrötis, és az koſt, és mikor annac vérét az ö fiai elö vittec vólna nékie, el hinté azt az óltár környekén.

19 Az után mikor elö vittéc vólna az ökörnec és koſnac köuerît, az farkát, az bélen való köuérſéget, az veſeit és az Máy mellet való köuért.

20 Helyheztetéc à köuérſégeket az ſiegyekre, és meg égeté az óltáron, az köuérſégeket.

21 De à ſiegyeket és azoknac iob lapotzkáiokat az Aaron meg ingatá az Wr elött, az mint az Wr paranczolta vala az Moſeſnec.

22 Ezeknec vtánna az Aaron fel emeluén az ö kezeit az népre, meg álda öket, és le ſiálla (az óltárról) minec vtánna az bünért való áldozatot, az egéſilen meg égö áldozatot, és az hálá adáſnac áldozattyát el végezte vólna.

23 Annac vtánna méne Moſes Aaronnal egybe az gyülekezetnec ſátorába, és mikor ki iönénec onnét hogy az népet meg áldanác, meg ielenéc az Wrnac diczöſége mind az ſokaſágnac.

24 Mert az WR elöl tüz iöue alá, es meg emezté az óltáron az egéſilen meg égetendö áldozatot és az köuérſégeket, mellyet mikor az ſokaſág látot vólna, fel kiáltuán, artzúl le búrúlánac.

X. Réſz.

Az Aaronnac két fiai mikor idegen tüzet vittec vólna az ſent helyre, az Iſtentül meg ölettetnec mennyei tüzzel. Meg tiltya az Iſten á Papoktúl az Bort és minden réſzegitö áſlatoc, hogy azoktul magokat meg tartóztaſſac mikor az Iſteni ſolgálatban foglálatoſoc. Haragugſic az Moſes hogy az Papoc meg nem öretéc az ö réſzeket az áldozatból. Aaron menti magát az fiain eſett dologgal.

1 VÖuéc pedig az Aaronnac fiai, Nadab és Abihu az ö temiénezöiöket, és tönec azokba ſienet, es azon fellül ió illatra való ſierſiámot, és az WR eleibe vönec idegen tüzet, mellyet nem paranczolt vala nékic (az WR.)

2 Annac okaért tüz iöue ki az WR elöl, és meg emezté azokat, és meg halánac az WR elött.

3 Es monda Moſes az Aaronnac: Ez az mit ſiolot az WR, ezt monduán: Az kic én hozzám közel vadnac azokban ſienteltetem meg, és mind az ſokaſág elött meg diczöhitetem. De az Aaron ſemmit nem ſióla.

4 Es ſiólítá Moſes Miſaelt és Elſaphant, az Vzzielnec az Aaron Attya Bátyának fiait, es monda nékiec: Vigyétec ki az ti atyátokfiait az ſient helyröl az táboron kiuöl.

5 El iöuénec azért, és ki viuéc öket vgyan azon öltözetekbe az táboron kiuöl, az mint Moſes paranczolta vala.

6 Es monda Moſes Aaronnac, és Eleazarnac és Ithamarnac az Aaron fiainac: Az ti feieiteket meg ne [b]mezíteleniczétec, ruháitokat meg ne ſiaggaſſátoc, hogy meg ne hal-

a: Az Iſtentöl nem paranczolt arot és emberektöl gondoltatot Iſteni tiztetnec meg büntetéſének példáia.

b: Az az, Az ti atyátoc fiainac halalokon ne bankodgyatok es az banatnac ſemmi ielenſéget ne mutaſſatoc.

keſerũſégem eſéc: Ha meg õttem vólna ma az bũnért való áldozatot, vallyon kedues lõtt volnaé az WR elõtt?

20 Mellyet mikor hallot vólna Moſes, ióua hagyá az õ feleletit.

XI. Réſz.

Mellyec légyenec tiſztac vagy tiſztátalanoc az oktalan állatoc kõzzũl, és mellyeket ſzabad meg enni, mellyeket nem, mind az vizben lakó, mind az földen iaró, czuſzo máſzo, mind az égen repeſő ſzárnyas állatoc kõzõtt, mellyec férteztetic meg az embert vagy akar mi állatot, és mellyec nem, Holott azt kell eſzũnkbe vennũnc, hogy az ételben valo válogatas az Ieſus Chriſtus el iõuetele vtan mindeneſtõl el tõrõlteret, láſd meg, Matth: 15. 1. Cor: 8. 1. Tim: 4. Azért az kereztyenek nec minden válogatasnélkũl ſzabad mindent meg enni az mi embernek ęletének táplálására valo, Rom: 14.

1 SZóla eſmét az WR Moſeſnec és Aaronnac, ezt monduán,

2 Szóllyatoc az Izrael fiainac, ezt monduán: Ezec az állatoc mellyeket ſzabad léſzen meg ennetec, az fõldnec oktalan állati kõzzũl.

3 Valamelly állatnac kõrme kettõs, és kérõtt rág az oktalan állatoc kõzzũl, azt ſzabad léſzen meg ennetec.

4 Mind az által ezt meg ne egyétec az állatoc kõzzũl mellyec czac kérõt rágnac, és azoc kõzzũl mellyeknec czac meg haſadot az kõrmõc, az teuét, mert ióllehet kérõt rág, de meg haſadot kõrme ninczen, azért tiztátalan légyen nektec.[a]

5 [b]Az hõrczõkõt, mert ióllehet kérõt rág, de meg haſadot kõrme ninczen, tiſitátalan légyen nektec.

6 Az nyúlat, mert ióllehet kérõt rág, de meg haſadot kõrme ninczen, tiſitátalan légyen néktec.

7 Az diſinót, mert ióllehet haſadot kõrme vagyon, de kérõt nem rág, légyen azért ti néktec tiſztátalan.

8 Ezeknec húſokban ne egyetec, és hólt teſteket ne illeſſétec, legyenec ti nektec tiſztátalanoc.

9 [b]Ezt egyétec meg pedig az vízben lakó állatoc kõzzũl: Valamelly állatnac az vizekben, az tengerben, à folyó vizekben ſiárnya és haija vagyon, azt meg egyétec.

10 Valamellynec pedig ſiárnya és haija ninczen, az tengerben és az folyó vizekben, mind azoc kõzzũl mellyec vſinac és élnec az vízben, vtálatos légyen nektec.

11 Annîra vtálatoſoc légyenec nektec, hogy azoknac húſokban ne egyetec, és azoknac hólt teſtekis vtálatos légyen ti elõttetec.

12 Valaminec ninczen ſiárnya vagy haija az vizekben, vtálatos légyen ti elõttetec.

13 [c]Az ſiárnyas állatoc kõzzũl ezec legyenec ti nállatoc vtálataſoc, az keſelyũ, Ölyw, Kánya.

14 Az Sas, és az Héija az õ neméuel egybe.

15 Minden Holló az õ neméuel egybe.

16 Strútz, Bagoly, Kakuc, Karuly az õ neméuel egybe.

17 Eijeli variju, Hattyu, Huhogato bagoly.

18 Ökõr-

a: Négy féle oktalan állatot végy it eſzedbe, Mert nemellyec czac kérõt rágnac, Nemellyeknec czac meg haſadot kõrmõc vagyon Nemellyec ſem kõrõtt nem rágnac, ſem haſadot kõrmõc ninczen, Nemellyec kérõt rágnac és haſadot kõrmõc vagyon. Ez vtólſo renden való állatokat volt ſzabad meg enni.

b: Auagy wrgét.

b: Az vizben lakó állatoc kõzzũl mellyet kel meg enni, mellyet nem.

c: Az madarac kõzzũl mellyet ſzabad meg enniec az Izrael fiainac, és mellyet nem. Touábba ha az madaraknac neueket az Magyar nyeluen igazan nem találtuc ki mondani, azt nem egyébnec tulaydoniczad hanem az magyarázóknac ſoc kũlõmb kũlõmb értelmeknec. Mert ſem Sidó, ſem Görög, ſem Deác magyarázóc nem álkhatnac rayta, Annac ſelõtte ſoc vagyon azoc kũzzũl mellynec tſac az neuét hallottuc.

18 Őkörbika, Publicán madar, Gém.

19 Eſitrag, Szarka az ő neméuel egybe, Bűdős babuc és Pupeneuér.

20 Valamelly ſiárnyas állat négy lábon iár, vtálatos légyen ti nállatoc.

21 Mind az által meg egyétec az négy lábon iáró ſiárnyas állatoc közzűl az ollyant, az mellynec hoſiú lábai vadnac, mellyeckel az földön ſiökdetſelhet.

22 Ezec pedig az ollyan állatoc közzűl, az mellyeket meg egyetec: Arbe az ő neméuel, [d] Sólhan az ő neméuel, Chargol az ő neméuel, Chagab az ő neméuel.

d: Annac okaért hadtuc meg itt az madaraknac Sido neueket, mert ſemmi ember nem tudhattya miczoda madarac legyenec azoc.

23 Egyęb ſiárnyas állat, mellynec négy lába vagyon. vtálatos légyen ti nállatoc.

24 Es ezeckel meg férteztetitec magatokat. Valaki illetendi azoknac hólt teſteket, tiztátalan léſien eſtueîg.

25 Es valaki azoknac hólt teſtét hordozza, meg moſſa az ő ruháit, és tiſitátalan légyen eſtueig.

26 Minden állat az mellynec körmén haſadás vagyon, de mindeneſtöl kęt réſire nem haſadot, és kérőt nem rág: Tiſitátalan légyen ti nállatoc, valaki illetendi azt, tiſitátalan légyen.

27 Minden állat, valamelly az négy lábú állatoc között az tenyerén iár, tiſitátalan légyen ti elöttetec. Valaki az ollyan állatoknac hólt teſtét illetendi, tiſitátalan légyen eſtueîg.

28 Es az ki az ollyan állatoknac hólt teſteket hordozandgya, meg moſſa az ő ruháit, és tiſitátalan légyen eſtueîg: Tiſitátalanoc légyenec azért elöttetec.

29 [e] Az földen máſió állatoc közzűl pedig tiſitátalanoc légyenec ti elöttetec ezec: Az Menyét, Eger, à Béka az ő neméuel egybe.

e: Az földön máſzó állatoc között mellyec légyenec tiſztátalanoc.

30 Az Sűl diſinó, Chamęleon, Gyéc, Cziga, es vakondac.

31 Ezec ti nektec tiſitátalanoc minden máſió állatoc közzűl, valaki illetendi azokat minec vtánna meg halnac, tiſitátalan légyen eſtueîg.

32 Es minden állat valamellyre ezeknec valamellyic eſic az ő hólta vtán, tiſitátalan légyen, akar fa edény, akar ruha, vagy bőr, vagy ſák leiend, akar mi edény mellyel az ember valamit czelekeſiic, az vízbe téteſſéc, és tiſitátalan legyen eſtueîg, az vtán tizta légyen.

33 Annac felötte minden czerép edény, valamellybe ezeknec valamellyic eſic, valami abban léſien, tiſitátalan léſien, és az edént el töriétec.

34 Minden eledel az mellyet meg ſioktac enni, tiſitátalan léſien ha az tiſitátalan vizet töltic reá, [f] és minden ital mellyet iſinac tiſitátalan edényböl, tiſitátalan léſien.

f: Az mellyel tudni illic meg moſſác az tiſztátalan edényeket.

35 Es minden valamire eſic azoknac hólt teſtec, tiſitátalan léſien. Akar kementze, akar vas fazéc légyen, el törettesſéc, tiſitátalanoc: Azért ti elöttetekis tiſitátalanoc légyenec.

36 Mind az által az forrás, az kút, az vizes tóc tiztác léſinec. De az mi azoknac hólt teſteket illeti tiztátalan légyen.

37 Hogy ha azoknac hólt teſtec az el vetett magra eſendic, mind az által tiſita léſien.

38 De ha vizet tõltenec az vetni való magra és v́gy eſic azoknac hólt teſtec abba, tiſitátalan léſien.

39 Ha az oktalan állatoc kõzzül valamelly meg haland, mellyet ſioktatoc meg enni, az ki annac hólt teſtét illeti, tiſitátalan léſien eſtueîg.

40 Az ki pedig eiendic annac hólt teſtében, meg moſſa az õ ruháit, és légyen tiſitátalan eſtueîg. Azonképpen az ki ki viſii annac hólt teſtét, meg moſſa ruháit, és tiſitátalan légyen eſtueîg.

41 Minden állat melly az fõldõn czúſi máſi, vtálatos légyen, meg ne egyétec.

42 Valamelly állat az haſán czúſi, és négy lábon vagy tõbben iár az fõlden czúſió máſió állatoc kõzzül, meg ne egyétec azokat, hanem vtálatoſoc légyenec ti elõttetec.

43 Ne férteztesſétec meg magatokat ſemmi állatnac meg ételéuel, melly az fõlden czúſi máſi, meg ſe v́ndokicz átoc magatokat azockal, mert fértelmeſec lennétec azoknac meg ételéuel.

44 Mert én vagyoc ti WR Atoc Iſtentec, meg ſientellyétec azért magatokat, mert én ſient vagyoc, és meg ne férteztesſétec magatokat ſemmi czúſió máſió állattal melly az fõlden máſi.

45 Mert én vagyoc az WR ki az Ægyptumnac fõldéből ki hoztalac, hogy legyec nektec Iſtentec. Legyetec azért ſientec, mert én ſient vagyoc.

46 Ez az tõruény az fõldi állatokról, az ſiárnyas állatokról, és minden elõ állatokról mellyec az vizben v́ſinac, és minden élõ állatokról mellyec az fõlden czúſinac máſinac.

47 Hogy válaztáſt tudgyatoc tenni az tiztátalan és tizta kõzõtt, az ollyan állat kõztt mellyet meg éſinec, és az mellyet meg nem éſinec.

XII Réſz.

Az gyermec ſülõ aſſoni állatnac tõruenyerõl minec vtáña férfiu vagy leánzó magzatot ſülend.

1 SZóla eſmét az WR Moſeſnec, és monda.

2 [a] Szóly az Izrael fiainac, és ezt mondgyad: Az aſiſioni állat minec vtánna az õ méhében fogad, ha fiat ſiülend, hęt napîg tiztátalan léſien, az napoc ſierint mellyeken az õ rayta való betegſégnec miatta tiſitátalan ſiokot lenni.

3 Nyóltzad napon pedig az férfiu magzatnac teſtének bűre kõrnyül metélteſſéc.

4 Az vtán harmintz három napîg házában tartoztaſſa magát, az vérből való tiztúláſában. Semmi ſient állatot ne illeſſen, az ſient helyre ne mennyen, míg nem az õ tiztúláſánac napiai el telnec.

5 Hogy ha leántzot ſiülend, tiztátalan légyen kęt hętig, miképen

a: Iellehet az tiztaſágnac tõruénye kõtelezi az aſzſzoni állatokat hogy az ſzülés vtán õ magokat benn tartoztáſſác és magokat meg tartoztaſſác az õ fériektől, mind az által nem kõtelezi õket ez tõruény, hogy tudni illic 40. vagy 80. napot várianac, mert az Moſes orſzágánac minden Ceremoniaitol ſzabadoſoc vagynne. Minec vtánna azért érzi az aſzſzoni állat teſtében való eppülését, meñyen fel à gyülekezetbe, nem hogy az pap be auaſſa az mint ſzoktac ſzólani, hanem hogy Iſtennec hálákat adgyon es kõnyörõgiõn.

pen tiztátalan ſiokot lenni az ő terméſiet ſierint való nyaualyáia miatt. Az után hatuan hat napíg házában maradgyon az vérből való tiztitúláſában.

6 Mikor pedig bę telnec az ő tiztúláſának napiai az fiunac vagy leánnac ſiüléſe után, vigyen egéſilen meg égetendő áldozatra eztendős báránt, és Galamb fiat vagy Gerlitzet bünért való áldozatra, az gyülekezetnec aytaia eleibe az paphoz.

7 Es áldozza meg azt az WR előtt, és ollyan módon tizticza meg azt, és tizta léſien az vérnec folyáſának vtánna. Ez à gyermec ſiülő aſſioni állatnac tőruénye, mikor fiat vagy leánt ſiülend.

8 Hogy ha nintſen ereie arra hogy báránt vinne az áldozatra, vegyen két Gerliczet vagy két Galamb fiat, az eggyikét egéſilen meg égetendő áldozatra, az máſikat bünért való áldozatra, és meg tiſtittya azt az pap, ſ-tizta léſien.

XIII. Réſz.

Az Beel poklosſágról, melly fakad az embernec teſténec bűrén, vagy valami rághián, vagy pedig valami házbeli ruháp és marhán, mimódon kellyen azt meg eſmerni, és minemű renduel és móddal kellyen az papnac itéletet tenni arról.

1 SZóla eſmét az WR Moſesnec és az Aronnac, és monda.

2 Ha valamelly embernec teſténec bűrén láttatic tériagoſſág vagy var, vagy valami feiér ſieplő, annira hogy alîtaſſéc poklosſágnac lenni, ez illyen embert vigyéc az Aaronhoz, vagy az ő fiai közzül eggyic paphoz.

3 Es mikor meg nézi az pap annac teſténec bűrén azt az ſieplőt, ha abban az ſiőr el változandic feiérré, és à fakadéknac ſiine aláb léſien az terméſiet ſierint való bűrnél, tehát poklosſágnac czapáſa az. Minec vtánna azért azt meg nézendi az pap, tiztátalannac itéllye azt.

4 Hogy ha az fakadéc vagy ſieplő, feiér leiend az ember teſténec bűrén, és añac ſiine nem ſiállot aláb az bürnél, az ſiőris rayta feiérré nem változot, az ollyan embert az pap rekeſiſie külön az emberektől heted napíg.

5 Az után nézze meg azt az pap heted napon, ha az ő itéleti ſierint az fakadéc azon állapatban vagyon, és küllyeb nem teriedet az bűrön, eſmét rekeſiſie külön heted napíg.

6 Nézze meg az után az pap máſodſioris azt, és ha az fakadéc meg kiſſebedet és el nem teriedet az bűrön, tiztánac itéllye lenni azt az pap, mert czac fakadéc vólt, moſſa meg ruháit és légyen tizta.

7 Hogy ha pedig az fakadéc ei teriedet à bűrön minec vtánna à paptól az ember tiztánac itéltetet, nézze meg azt az pap vijonnan.

8 Ha azért láttya az Pap hogy az fakadéc el teriedet az bűrön, itéllye azt az pap tiſitátalannac, mert poklosſág az.

9 Ha az emberen poklosság fakadand, vigyéc azt az Paphoz.

10 Kit minec vtánna meg tekintend az Pap, ha az fakadéc az bŭrŏn feiér, és azon à siŏr feiérré változot, ha valami eleuen hús vólnais az fakadékban.

11 Réghi meg aggot poklosság az annac testénec bŭrén, azért tiztátalannac itéllye azt az pap, és bę ne rekesisie, mert níluán való poklos.

12 Hogy ha mind napról napra teried az poklosság annac bŭrén, és az poklosság annac bŭrét el foglallya tetetŭl fogua talpîg, valamelly felŏl az pap nézendi.

13 Minec vtánna meg nezéndi à Pap, hogy ha az poklosság mind az egési bŭrét el búrîtotta, tehát tiztánac itéllye azt, mert miuel hogy mindenestŏl feiérré vált, tizta azért.

14 De valamelly nap eleuen hús tetzic meg abban, [a] tiztátalan lésien azon napon.

15 Minec vtánna azért meg látandgya az Pap azt az eleuen húst, tiztátalannac itéllye az embert, mert az, az eleuen hús tiztátalan, poklos.

16 De ha az eleuen hús meg változic feiérré, mennyen à paphoz.

17 Es minec vtánna meg nézendi az pap, ha az fakadéc feiérré változot, tehát tiztánac itéllye azt az pap, mert tizta.

18 Mikor pedig az embernec testénec bŭrén valami keleuéń leiend, ha az meg gyógyúl.

19 Es az vtán az keleuéńnec helyén támad feiér dagadás, vagy feiér sieplŏ verhenyŏs siinŏ, mutassác meg az papnac.

20 Es mikor meg látandgya az pap, hogy ha annac siine aláb eset az bŭrnél, és annac az siŏre változot feiérré, tehát azt tiztátalannac itéllye az pap, poklosság az, melly meg wijult az keleuéńnec helyén.

21 Hogy ha pedig mikor azt az Pap meg nézi, és nintsen abban feiér siŏr, és aláb nem siállot az bŏrnél, hanem meg kissebedet, rekesisie kŭlŏn azt az pap heted napîg.

22 Hogy ha az bŭrŏn el teried, tiztátalannac itéllye azt az pap, mert poklosság az.

23 Ha pedig helyén áll az sieplŏ, és el nem teriedet, az keleuéńnec helye az, azért tiztánac itéllye azt az pap.

24 Visiontag ha az embernec testénec bŭrén égés leiend, és leiend annac meg gyógyúlt helyén feiér verhenyŏs sieplŏ, vagy siinte feiér.

25 Nézze meg azt az Pap, ha annac az siŏre feiérré változot, és az siine aláb esett az bŭrnél, poklosság, melly az égésnec helyén támadot, azért tiztátalannac itéllye azt az pap, mert poklosság.

26 Hogy ha pedig mikor meg nézi azt az pap, nem lésien az sieplŏben feiér siŏr, és à bŭrnél aláb nem esett, hanem inkáb meg kissebedet, tehát az pap rekesisie kŭlŏn heted napîg.

[a] Az az, Ha abban az húsban melly feiérré változot, láttatic eleuen hús, mert az tariagosság iele vólt az poklosságnac, mint az egy fele sein az egessegnec.

27 An-

27 Annac vtánna mikor meg nézi az pap heted napon, ha el teriedet az bŭrŏn, az pap itéllye azt tiztátalannac, mert poklosſág az.

28 Hogy ha pedig helyén álland az ſieplŏ, és el nem teriedet à bŭrŏn, hanem inkáb kiſſebedet, az égésbŏl támadot dagadás, azért tiztánac itéllye azt az Pap, mert az égésnec helye.

29 Viſiontag ha valamelly férſiunac vagy aſiſioni állatnac fakadékia kelend, vagy az feién vagy az ſiakálában.

30 Nézze meg az pap azt, és ha annac az ſiine aláb ſiállott az bŭrnél, és abban vagyon ſárga vékony ſiŏr, tiztátalannac itéllye az pap azt, mert var az, az fŏnec és ſiakálnac poklosſága.

31 Es mikor meg tekinti az pap az varat, ha annac ſiine aláb nem eſett az bŭrnél, és fekete ſiŏr nem leiend abban, rekeſiſie kŭlŏn azt az pap ki vgy meg varaſodot.

32 Annac vtánna mikor heted napon meg nézi azt az pap, ha az var el nem teriedet, és nem termet abban ſárga ſiŏr, és annac ſiine aláb nem eſett az bŭrnél.

33 Azt borotuallyác meg, de az varat el ne borotuallyác, és másodſioris az varas embert rekeſiſiéc kŭlŏn heted napîg.

34 Mikor pedig heted napon meg nézi azt az pap, ha az var el nem teriedet az bŭrŏn, és annac ſiine aláb nem eſett az bŭrnél, tehát azt tiztánac itéllye az pap, és minec vtánna meg moſandgya ruháit, tizta léſien.

35 Ha pedig el teriedet az var az bŭrŏn, az ŏ tiztúláſa vtán.

36 Nézze meg wijonnan az Pap, hogy ha el teriedet az bŏrŏn az var, ne gondollyon azzal ha ſárga ſiŏr nintſenis benne, tiztátalan az.

37 Hogy ha az ŏ itéleti ſierint meg állot az var, és fekete ſiinŭ ſiŏr indúlt abban, meg gyógyúlt az à var, tizta ember az, azért tiſitánac itéllye azt az pap.

38 Viſiontag mikor à férfiunac vagy aſiſioni állatnac teſténec bŭrén feiér ſieplŏ indúl.

39 Nézze meg à pap, és hà az ŏ teſténec bŭrén, az ſieplŏc feiérednec, és világoſoc kezdenec lenni, az bŭrŏn támadot feiér var az, és tizta az ember.

40 Hogy ha pedig az embernec haia mindeneſtŏl el húl, az ollyan ember kopaſi, tizta.

41 Ha pedig valamelly embernec elŏl húl el haia, azis kopaſi, és tiſita.

42 Hogy ha pedig az embernec mindeneſtŏl fogua való kopaſiſágan, vagy az elŏl való kopaſiſágán feiér verhenyŏs ſiinŭ ſieplŏ támad, az nem egyeb hanem annac kopaſiſágán indúlt poklosſág.

43 Annac okaért nézze meg azt az Pap, és ha annac az ſieplŏnec dagadáſa feiér verhenyŏs ſiinŭ az kopaſiſágon, és ollyannac tettzic mint az bŭrŏn való poklosſág.

44 Az ollyan ember poklos,tiztátalan,mindeneſtöl tiztátalañac itéllye azt à pap,miuel hogy az ö feién vagyon az ö poklosſága.

45 Az melly emberen pedig az poklosſág vagyon, ruhái meg ſiaggatua légyen,mezîtelen föuel iárion, az baiuſiát bę fedezze,és ezt kiálcza: Tiztátalan vagyoc, tiztálan vagyoc.

46 Mind addîg tiztátalan légyen,mîg rayta léſien az poklosſág,mert tiztátalan,czac ö maga lakiéc egyedül az táboron kiuöl.

47 Viſiontag mikor valami ruhán poklosſág vagyon,mint vagy gijapiu vagy len ruhán.

48 Vagy len,vagy gyapiu fonalból ſiöt ruhánac mellyéc fonalán vagy bél fonalán,akar valami bürön, vagy bürböl czinált állaton légyen.

49 Es az à poklosſág leiend valamelly ruhán,zöld, vagy verhenyös ſiinü, vagy bürön, vagy az mellyéc fonalon vagy à bél fonalon, vagy valami bürböl czinált állaton, poklosſág az, mutaſſác meg az papnac.

50 Es mikor meg nézendi az pap azt az poklosſágot, rekeſiſie bę heted napîg.

51 Az vtán mikor meg nézi az poklosſágot heted napon,ha el teriedet az poklosſág azon à ruhán, vagy mellyéc fonalon, vagy bél fonalon, vagy bürön, vagy akar mi bürböl czinált állaton,meg emészto poklosſág az, tiztátalan állat.

52 Annac okaért meg égeſſed azt az ruhát,akar gyapiuból akar lenböl való mellyéc fonalat vagy bél fonalat, akar bürböl czinált állatot, mellyen ez poklosſág leiend, mert meg emészto poklosſág, meg égetteſſéc azért.

53 Hogy ha mikor az pap meg nézi,az poklosſág el nem teriedet az ruhán vagy mellyéc fonalon, vagy bél fonalon, vagy bürböl czinált állaton.

54 Az Pap parantſollya meg, hogy moſſác meg azt az min az poklosſág leiend, az után eſmét rekeſiſie el azt máſodſioris.

55 Minec vtánna pedig az Pap meg nézi azt az moſás után,ha az poklosſág el nem változtatta ſiinét, ha el nem teriedettis az poklosſág, de vgyan tiztátalan állat, tüzzel egéſd meg azt, mert meg emészto poklosſág, akar az elsö réſién léſien az ruhánac, akar az hátúlſó réſién.

56 Hogy ha pedig minec vtáña az pap meg nézte azt,és à poklosſág meg kiſſebedet à moſás után, tehát azt az réſit ſiakazd el áttól à ruhától, vagy bürtöl,vagy mellyéc,vagy bél fonaltól.

57 Hogy ha mégis meg tettzic vagy az ruhán, vagy à mellyéc és bél fonalon, vagy bürböl czinált állaton,tehát meg wijult poklosſág, tüzzel égeſſed meg azt valamin az az poklosſág leiend.

58 Az ruha pedig,vagy mellyéc fonal,vagy bél fonal,vagy akarmi bürböl czinált állat, minec vtáña meg moſod,ha el táuozic róla az poklosſág, moſd meg máſodſioris,és tiztа léſien.

59 Es

59 Ez az poklosságról való tŏruény, melly poklosság leiend akar gyapiuból akar lenbŏl czinált mellyéc fonalon vagy bél fonalon, vagy akarmi bŭrbŏl czinált állaton, hogy meg esmertesséc az tiztánac vagy tiztátalañac lenni.

XIIII. Rész.

Az poklosságból meg tiztult embernec, az emberi tarsaságba való bę fogadasánac tŏruényéről és Ceremoniáról. Az háznac poklosságáról, és annac meg tiztitásánac tŏruényéről.

1 SZóla esmét az WR Mosesnec, monduán.

2 Ez légyen az poklos embernec tŏruénye, az ŏ meg tiztúlásánac napián. Vigyéc az paphoz.

3 Az pap mennyen ki az táboron kiuŏl, és minec vtánna meg nézendi az pap, ha meg gyógyúlt az poklos az poklosságból.

4 Paranczollya meg az pap, hogy az meg tiztúlandó ember vegyen kęt eleuen tizta madarakat, Cedrus fát, veres gyapiút, és Hysopot.

5 Az vtán paranczollya meg az Pap, hogy az eggyic madarat ŏllye meg, és annac az vérét vegye egy czerép edénybe, mellyben légyen élŏ forrásnac vize.

6 Az másic eleuen madarat vegye, és az veres gyapiat, à Cedrus fát, és az Hysopot, és márcza bę azokat mind az eleuen madarral egybe, az meg ŏletet madárnac vízbe vŏtt vérébe.

7 Es illyen módon hincze meg az meg tiztúlándó embert hętsier, és minec vtánna tiztánac itéli az embert, boczássa el à madarat az mezŏre siabadon.

8 Az vtán az meg tiztúlandó ember, meg mosuán az ŏ ruháit, és el borotualuán minden siŏrit, mosodgyéc meg vízben, és illyen módon tizta lésien, és az vtán mennyen bę az táborba, de az ŏ sátora kiuŏl maradgyon heted napîg.

9 Heted napon borotuallya el minden siŏrit, feiéröl, álláról, siŏmŏldŏkéröl, és egésilen valahól mi siŏr vagyon rayta, és meg mosuán ruháit, mossa meg testétis, és az vtán tizta lésien.

10 Nyóltzad napon vegyen kęt ép bárányokat, és egy nŏstén esitendŏs ép báránt, és olaijal meg egyelitetet egy Epha liztnec három tizedét Minhánac, és egy Log[a] olayt.

11 Az Pap pedig az ki az poklost meg tiztíttya, állassa az meg tiztúlandó embert mind ezeckel az WR eleibe, az gyŭlekezet sátoránac aytaia eleibe.

12 Es az Pap az eggyic báránt véuén áldozza meg azt az vétekért mind az olaijal egybe, és azokat ingatuán mutogossa az WR elŏtt.

13 Az báránt pedig ott ŏllye meg, az holott az bŭnért való áldozatnac és az egésilen meg égetendŏ áldozatnac barmát meg sioktac ŏlni, az sient helyen, mert miképpen az bŭnért azonképpen az vétekért való áldozat az papé, sientséges állat az.

a: Az Log, mértéknec neme. mellyel hig állatot mértenec, annit tŏtt à mes ni hat tisukmon hayba férne.

14 Es vegyen az Pap az bűnért való áldozatnac vérében, és kenye meg azzal az meg tiztúlándó ember iob fülénec gombáiát, és az ő iob kezénec és lábánac nagyobic viját.

15 Hasonlatos képpen vegyen az egy Log olayban, és tölcze az ő bal kezębe.

16 Es az ő iob kezęnec viját az ő bal kezęben való olayba mártuán, abból hintsen az vijáual hętsier az WR előtt.

17 Az maradéc olayból melly az ő kezében vagyon, kenye meg az meg tiztulandó embernec fülénec gombáiát, és iob kezénec lábánac nagyobic viját, az vétekért való áldozatnac vérén felől.

b. Az az, Vgyan ott kennye meg az holot meg kente vólt az bűnért való áldozatnac véréuel.

18 Az mi pedig meg marad az pap kezében való olayban, tölcze az meg tiztulandó embernec feié re, és tiztîcza meg az WR előtt.

19 Az után az pap áldozzéc az bűnért, és tiztîcza meg azt à ki az ő tiztátalánságából ackor tiztîtatic. Az után öllye meg az egésilen meg égetendő áldozatra való barmot.

20 Es az pap áldozza meg azt egésilen égő áldozatúl, mind az Minháual egybe az óltáron, és minec vtánna meg tiztîttya az pap, tizta lésien.

21 Hogy ha az meg tiztulandó siegény leiend, és ezeknec sierit nem teheti, vegyen egy báránt az vétekért való áldozatra és az WR előtt való meg mutogatásra, hogy annac tiztúlásáért áldozzéc az Pap, és olaijal meg egyelitetet semlye liztnec, egy Ephanac tized rését, Minhánac áldozattyára, és egy Log olayt.

22 Es két gerlitzét, vagy két galamb fiakat, az mint annac ereie leiend, éggyikét bűnért való áldozatra, az másikat egésilen meg égetendő áldozatra.

23 Mellyeket az tiztulandó ember, az ő tiztúlásának nyóltzad nápián vigyen à papnac, az gyülekezet sátorának aytaiához az WR eleibe.

24 Es az pap vegye az vétekért való áldozatnac bárányát, és az egy Log olayt, és azokat ingatuán mutogossa meg az WR előtt.

25 Es öllye meg à vétekért való áldozatnac bárányát, és vegyen à pap az vétekért való áldozatnac vérében, és kennye meg azzal az meg tiztulandónac iob fülénec gombáiát, és iob kezénec és iob lábánac nagyobic viját.

26 Az olaybanis tölczön az pap az ő bál kezébe.

27 Es az pap az ő iob kezénec vijáual, az olayból melly az ő bal kezében vagyon, hętsier hinczen az WR előtt.

28 Az után az pap, az olaijal melly az ő kezében leiend à meg tiztúlandónac fülénec gombáiát, iob kezénec és iob lábánac nagyobic hűuelkét kennye meg az vétekért való áldozatnac vérénec fellűl.

29 Az mi pedig meg marad abban az mi az papnac kezében leiend, tölczéc az tiztulandónac feiére, añac az WR előtt való meg tiztúlására.

30 An-

30 Annac vtánna az Gerlitzénec, vagy az galamb fiúnac kéſiítſe el eggyikét, mellyeket az ő tehetſége ſierint ſierezhetet.

31 Azokból (mondom) az mellyeknec ſierét tehette, az eggyikét bűnért való áldozatra, az máſikat egéſilen meg égetendő áldozatra, az hozza tartozó Minhával egybe, és illyen módon tiztîcza meg à pap, az embert az WR elött.

32 Ez légyen az poklos embernec tőruénye, az ki ſierît nem teheti amaz előſier meg mondott állatoknac.

33 Szóla eſmét az WR Moſesnec és az Aaronnac.

34 Mikoron iutandotoc à Chanáan földébe, mellyet én adoc néktec örökſégül, és à ti birodalmotoknac tartományában valamelly házat meg verendec poklosſágnac oſtoráual.

35 Az ember az kié az ház, el ménuén mondgya meg azt à papoc közzül eggyiknec, ezt mondván: Mint az poklosſág, ollyant látoc az én házámban.

36 Es paranczollya meg az Pap hogy tiztîczac meg az házat, minec elötte az pap oda menne az poklosſágnac meg nézéſére, hogy meg ne férteztesſéc valami az házban leiend, az után mennyen bę az pap az háznac meg nézéſére.

37 Es minec vtánna meg nézendi az poklosſágot, hogy ha az háznac falain való poklosſág leiend fekete, zöld, vagy verhenyős, és annac ſiine aláb eſett az falnál.

38 Mennyen kiaz pap az házból à háznac aytaiára, és zária bę azt heted napig.

39 Az után mennyen oda az pap heted napon, és minec vtánna meg tekintendi, ha az poklosſág el terjedet az háznac falain.

40 Paranczollya meg az pap hogy vegyéc ki az köueket az falból az mellyeken az poklosſág vagyon, és veſſéc azokat az városon kiuől tiztátalan helyre.

41 Az házat pedig paranczollya hogy vakariác meg belől mind környűl, és az melly port le vakartanac, tőlczéc az városon kiuől tiztátalan helyre.

42 Az után tegyenec más köueket az ki vétetet köuec helyébe, az házatis más ſárral tapaſiſiác meg.

43 Hogy ha az poklosſág eſmét meg tęr az házban, minec vtánna az köueket ki vőttec, és minec vtánna azt meg vakarván máſodſior meg tapaztotta.

44 Az pap bę ménuén nézze meg, hogy ha az poklosſág mind az egéſi házon el teriedet, meg eméztő poklosſág vagyon abban, és tiztátalan.

45 Azért ronczác el à házat, annac köueit és fáit, és az háznac minden ſárát, és vigyéc ki az városon kiuől tiztátalan helyre.

46 Az ki pedig bę menend az házba az idő alatt mîg bę zárua hadta az pap állani, tiztátalan léſien eſtueîg.

47 Es

47 Es az ki háland abban az házban,mossa meg ruháit,hasonlatos képpen az ki eiendic abban à házban mossa meg az ő ruháit.

48 Hogy ha pedig bę menend à Pap,és meg nézuén láttya hogy nem neuekedet az poklosſág az házon minec vtánna azt vijoñan meg tapaztottác, tiztánac itéllye az pap az házat, mert meg gyogyúlt annac poklosſága.

49 Annac okaért vegyen à háznac meg tiztitására kęt madarat, Cedrus fát, veres gyapiát, és Hysopot.

50 Es az madárnac eggyikét ǒllye meg, és annac vérét tǒlcze czerép edénbe mellybe forrás víz légyen.

51 Az után vegye az Cedrus fát, az Hysopot és az veres gyapiát az másic eleuen madárral eggyǔt,és márcza bę ezeket az meg ǒlǒtt madárnac vérébe és à forrás vízbe, és az házat hincze meg azzal hętsier.

52 Es illyen módon minec vtáña meg tiztittya az házat à madárnac véréuel,az vízzel,és à másic eleuen madárral,az Cedrus fáual,Hysoppal és veres gyapiúual.

53 Boczássa el az másic eleuen madarat az városon kiuǒl az mezǒre,és minec vtánna meg tiztittya az házat, tizta léſien.

54 Ez az tǒruény minden poklosſágról, és varról.

55 Az ruhánakis, és az háznac poklosſágáról.

56 Az fekelyrǒl, sennyedegrǒl, és sieplǒrǒl.

57 Hogy meg tudhaſſác mit kellyen czelekedni, és mikorkellyen valakit tiztátalannac, vagy tiztánac itélni. Ez az poklosſágról való tǒruény.

XV. Réſz.

Az férfiunac tiztatalanſágáról való tǒruén, az kit tudni illic az ǒ maguának folyáſa vagy meg rekedeſe tiztátalanná tęſen. Viſontag az aſſoni allatnac vérének termęſet ellen való folyáſáról, és azoknac meg tiztulaſoknac módgyáról.

1 SZóla eſmét az WR Moſesnec és Aaronnac, ezt monduán.

2 Szóllyatoc az Izrael fiainac, és mondgyátoc meg nékiec: Valakinec teſtéből az ǒ férfiui magua el foly,tiztátalan az.

3 Ez pedig annac tiztátalanſága az folyásban, tudni illic ha az ǒ teſtéből mint egy nyál, ki ſiarmazic az ǒ férfiui magua, vagy meg reked az ǒ teſte az folyáſnac miatta, ez annac tiztátalanſága.

4 Minden ágy az mellyen feksiic ez illyen ember, és minden valamire ǔl, tiztátalan léſien.

5 Valaki illetendi annac ágyát, meg mossa ruháit minec vtánna magát meg mosta, és légyen tiztátalan eſtueig.

6 Es az ki valamire ǔlend,mellyen ǔlt ez illyen ember, meg mosuán az ǒ ruháit,ǒ magáis meg mosodgyéc, es légyen tiztátalan eſtueig.

7 Viſiontag az ki illeti ennec teſtét, meg mosuán ruháit, meg mosodgyéc, és tiztátalan légyen eſtueig.

8 Mikor

8 Mikor eſmét valamelly tizta emberre pökénd ez illyen ember, meg moſuán ruháit moſodgyéc meg az, és tiztátalan légyen eſtueîg.

9 Minden ſiec valamellyen ülend ez, tiztátalan légyen.

10 Valaki illeti azt az min ez illyen ember fekürt, tiztátalan légyen eſtueîg, és az ki azokat hordozandgya, meg moſuán ruháit meg moſodgyéc, és tiztátalan légyen eſtueîg.

11 Valakit illetend ez illyen ember moſdotlan kęzzel, az meg moſuán ruháit, ö magáis meg moſodgyéc, és tiztátalan legyen eſtueîg.

12 Az melly czerép edént ez illyen ember illet, el töreſſéc, az fa edény pedig meg moſadtaſſéc.

13 Mikor pedig meg tiztúl ez illyen ember az folyásból, hęt napot ſiámlállyon az ö tiztúlása után, és moſſa meg az ö ruháit, az után moſſa meg teſtétis tizta vízzel, hogy légyen tizta.

14 Nyóltzad napon vegyen kęt gerlitzét, vagy kęt galamb fiat, és el ménuén az WR eleibe az gyülekezetnec ſátorának aytaia eleibe, adgya azokat az papnac.

15 Es azoknac eggyikét az pap áldozza meg az bünért, az máſikat egéſilen égö áldozatúl, és illyen módon meg tiztîttya azt az pap az WR elött, az ö folyáſától.

16 Mikor valakitöl el menend az férfiui mag, moſſa meg az magát vízzel mindeneſtöl, és tiztátalan légyen eſtueîg,

17 Es valamelly ruhára, vagy bürre eſendic az férfiui mag, az meg moſadtaſſéc vízzel, és tiztátalan légyen eſtueîg.

18 Az aſiſioni állatis az kiuel ez illyen férfiu háland, meg moſſa magát mind az férfiuual egybe, és eſtueîg tiztátalanoc legyenec.

19 Mikor az aſiſioni állat vérnec folyáſát ſienuedi az ö teſtében, heted napîg külön légyen az ö fériétöl, és valaki illetendi azt, tiztátalan léſien eſtueîg.

20 Es valamin haal az aſiſioni állat az vérnec folyáſának ideién, tiztátalan légyen, azonképpen valamin ülend tiztátalan légyen.

21 Es valaki annac ágyát illetendi, meg moſuán ruháit, moſſa meg magátis, és tiztátalan légyen eſtueîg.

22 Valaki illetend akar mi állatot mellyen ület az aſiſioni állat, meg moſuán ruháit, meg moſodgyéc, és tiztátalan léſien eſtueîg.

23 Hogy ha valami állat leiend az ágyon, vagy az ſięken mellyen az aſiſioni állat ült, ha azt valaki illetendi, tiztátalan légyen eſtueîg.

24 Hogy ha valaki azzal háland, és annac tiztátalanſága reáia ragadand, tiztátalan légyen heted napîg, és minden valamin fekütt, tiztátalan léſien.

25 Mikor az aſiſioni állaton vagyon az vérnec folyáſa, az terméſiet ſierint való vér folyáſnac ideie felött, mind az vér folyáſnac idieîg tiztátalan léſien, mint ſiinte az terméſiet ſierint való vér folyáſnac ideién.

26 Min-

26 Minden ágy valamellyen haal az vér follyásnac ideién, igaz ollyan légyen mint az terméſiet ſierint való folyáſnac ideiében való ágya, és minden valamire ülend tiztátalan légyen, mint ſiinte az terméſiet ſierint való tiztátalanſágánac ideién.

27 Valaki azokat illetendi tiztátalan léſien, azért meg moſuán az ö ruháit, meg moſodgyéc, és tiztátalan légyen eſtueîg.

28 Hogy ha meg tiztúland az vérnec folyáſától, ſiámlállyon hęt napot, az vtán légyen tizta.

29 Nyóltzad napon vegyen kęt gerlitzét vagy kęt galamb fiat, és vigye azokat az papnac az Gyülekezet ſátoránac aytaia eleibe.

30 Annac az eggyikét az pap áldozza meg à bünért, az máſikat egéſilen meg égö áldozatúl, és tizticza meg azt az pap az WR elött, az ö tiztátalan folyáſától.

31 Illyen módon tanîczátoc az Izrael fiait, hogy az tiztátalanſágtól meg örízzéc magokat, hogy meg ne hallyanac az ö tiztátalanſágokban, ha valamimódon meg vndokíttyác az ö köztöc való ſient haylokomat.

32 Ez annac töruénye az kin az magnac folyáſa vagyon, vágy az kitöl valamimódon el mégyen az mag, mellynec általa tiztátalanná léſien.

33 Es az aſiſioni állatnac ki az vérnec terméſiet ſierint való folyáſát ſienuedi, és annac az ki vagy férfiac, vagy aſiſioni állatoc közzül vérnec folyáſát ſienuedi, és az férfiuról az ki háland tiztátalan aſiſioni állattal.

XVI. Réſz.

Az lehouánac ſent Sátoránac és haylokánac, az óltárnac, az fö papnac, és mind az egéſ köſſégnec, minden eſtendönkint való meg tiztitáloknac töruényéröl, és az közönſeges bünröl és magoc ſanyargatáſáról az tiztitulaſnac napian, melly léſen vala minden eſtendöben az hetedic hónac tizedic napián.

1 SZóla az WR Moſeſnec, minec vtánna meg halánac az Aaronnac kęt fiai, kic meg hóltac vala mikor az WRnac eleibe közelgettec vólna.

2 Es mond az WR Moſeſnec: Szóly az Aaronnac az te atyádfiánac, hogy ne mennyen [h] mindenkor az ſient helyre az ſuporláton belöl, az Kegyelem tábláia eleibe, melly az ládán fellül vagyon, hogy meg ne hallyon, mert felhöben ielenem meg az Kegyelemnec tábláián fellül.

3 Ez aiándékockal mennyen pedig bę az ſient helyre az Aaron, egy gyermekdéd tulockal bünért való áldozatra, és egy koſſal egéſilen meg égetendö áldozatra.

4 Az Lenböl czinált ſioros ſient ruhát reáia vegye, és az ö teſtén Lenböl czinált imeg más légyen, és Lenböl czinált öwel öuedezzéc bę, és Lenböl czinált Süueget tégyen feiébe, ſient öltözet ez, azért vízzel moſſa meg az ö teſtét, mikor azokba öltözic.

5 Az Izrael fiaitól pedig vegyen kęt keczke bakot bünért való áldozatra, és egy koſt egéſilen meg égetendö áldozatra.

[h] Láſd meg Ebre: 9. Az Iſten mit akart ezzel ielenteni, hóg az fö papnac minden eſztendöben egiſzer be kellet menni az Iſten Sátoránac belſö reſzebe vérrél, &c. Tudni illic hogy az ollyan áldozátoc által az mennyeknec Kapuia meg nem nilatkozot volna az ſzenteknec. Mert minec vtánna az Pap onnét, ki iött, à ſátornac belſö reſzeböl, eſmét be zarlotta azt.

6 Es

6 Es áldozza meg (elŏsier) az ŏ maga bŭneiért az ŏ tulkát, és tiztîcza meg mind magát, mind háza népét.

7 Annac vtánna vegye az kęt keczke bakokat, és állassa azokat az WR eleibe, az gyŭlekezet sátoránac aytaia eleibe.

8 Es az Aaron vessen nyilat az kęt [a] bakra, az eggyic nyilat az WRért, az másikat az Azazel (neuŏ hegyre) botsátandó bakért.

9 Es az melly bakra eset az WR nyila, áldozza meg azt az Aaron bŭnért való áldozatra.

10 Az melly bakra pedig eset az Azazel (hegynec) nyila, állassác azt eleuenen az WR eleibe, az népnec az által való meg tiztîtására, hogy el boczássác azt az Azazel (hegyre) az puztába.

11 Mikor pedig az Aaron az ŏ tulkát, az ŏ bŭneiért való áldozatra fel visii, hogy mind magánac mind háza népénec bŭnét meg tiztîcza: Ŏllye meg az ŏ maga bŭneiért való tukot.

12 Es az temiénezŏt teli véuén eleuen siénuel az WR elŏtt való óltárról, és az ŏ markátis teli merîtuén ió illatra való drága meg tŏrt siersiámockal, vigye bę azt az suporláton belŏl.

13 Es vesse az siénbe az WR elŏtt az ió illatra való siersiámot, hogy bę fedgye az fŭstnec felhŏie az Kegyelemnec tábláiát melly à bizońság tételnec ládáián fellŏl vagyon, és meg ne hallyon (az Aaron.)

14 Annac vtánna az tuloknac vérében véuén, hincze meg az ŏ vijáual à Kegyelem táblánac felsŏ siinét Nap kelet felé. Az Kegyelemnec tábláia elŏtt [b] mondom hogy hętsier az ŏ vijáual hinczen abból az vérbŏl.

15 Annac felŏtte ŏllye meg az kŏsségnec bakiát azoknac bŭnŏkért való áldozatra, és vigye bę annac vérét az suporláton belŏl, és àcképpen czelekedgyéc annac véréuel mint à tuloknac véréuel, hincze meg azzal az Kegyelemnec tábláiát, és az Kegyelem táblá elŏttis hintsen el abban.

16 Es illyen módon tiztîcza meg az Izrael fiainac tiztátalanságától az sient helyet, és minden bŭnbŏl való gonosságokból: Illyen módon czelekegyéc az gyŭlekezet sátoráualis, melly vagyon ŏ kŏzŏttŏc, az ŏ fértelmességee kŏzŏtt.

17 Senki ne légyen pedig à gyŭlekezetnec sátorában, mikor az Aaron pap bę megyen meg tiztîtásnac okaért, mind addîg mîg nem ki iŏ onnét, és meg tiztîttya Isten elŏtt magát, háza népét, es az Izraelnec egési gyŭlekezetit.

18 Es minec vtánna ki iŏ az WR elŏtt való óltárhoz, aztis tiztîtsa meg, és véuén az tuloknac és à baknac vérében, kennye meg azzal az óltárnac siaruait mind kŏrnyŭl.

19 Es hincze meg az óltártis az ŏ vijáual hętsier abból az vérbŏl, ècképpen tiztáuá tésii azt, és meg sienteli az Izrael fiainac fértelmességekbŏl.

a: Az éggyic baknac áldozattya példázta az Jesus Christusnac halálát és halála által való áldozattyát, az másic példázta az Christus áldozattyánac ereiét, hogy tudni illic az ŏ áldozattya venné el az mi bŭneinket. Az Azazel pedig bizonyos helynec neue vólt az houa kŭldŏttec bizonyos embertŏl az bakot.

b: Vagy. Az Kegyelem tábláiánac ellenébe.

20 Minec vtánna pedig el végezi az ſient helynec, az gyülekezet ſátorának,és az óltárnac meg tiztîtáſát, hozza elö az eleuen bakot.

21 Es az Aaron mind az két kezét az eleuen baknac feiére téuén, vallya meg azon az Izrael fiainac minden hamiſſágokat, és minden ö bünökből való gonoſſágokat,és minec vtánna azokat annac à baknac feiére rakia,küldgye el azt valami bizonyos embertöl az puztába.

22 Mert el viſi az à Bac minden ö hamiſſágokat az kietlen puztába, c és illyen módon botſáſſa el az bakot az puztába.

23 Az vtán mennyen el az Aaron à gyülekezetnec ſátoraba,és veſſe le az lenből czinált öltezetet,mellyet reá vött vala mikor az ſient helyre bę menne, és az öltözetet hadgya ott.

24 Az vtán minec vtánna meg moſſa magát vízzel az ſient helyen,és az ö maga ruháit fel veſii, ki ménuén kéſiîtſe el az ö egéſilen meg égetendö áldozáttyat, és az köſſégét,hogy mind magát mind az köſſéget meg tiſitîtſa.

25 Az bünért való áldozatnac pedig köuérît, égeſſe meg az óltáron.

26 Az ki pedig el vitte az bakot, az Azazel(hegyre) minec vtánna meg moſſa ruháit és teſtét, az vtán bę mehet az táborba.

27 Az bünért való áldozatnac pedig tulkát, és à bakot,mellyeknec vérec bünből való tiztúláſnac okaért bę vitetet az ſient helyre, vigye ki az táboron kiuöl és égeſſéc meg tüzzel azoknac büröket, húſokat és ganéiokat.

28 Az ki pedig ezeket meg égetendi, minec vtánna meg moſſa ruháit és teſtét bę mehet az táborba.

29 Ez öröcké való ſier tartás légyen ti közettetec, Hetedic hólnapon,annac tízedic napián meg ſanyargaſſátoc magatokat,és ſem mi dolgot ne tegyetec, ſe ti magatoc, ſe pedig ti köztetec lakó iöueuény.

30 Mert ez napon tiztît meg titeket az Aaron,hogy tiztác legyetec. Az WR elött meg tiſitúltoc minden büneitekből.

31 Nyugalomnac ſiombattya légyen az ti néktec, melly napon meg ſanyargaſſátoc magatokat, öröcké meg állandó rend tartás ſierint.

32 Ez illyen tiztîtáſt pedig az à pap czelekedgye, az kit az WR meg kent, és az kinec ſiolgálattyát arra ſientelte hogy néki papia légyen az ö Attya helyébe, minec vtánna öltözendic az lenből czinált ſient ruhákba.

33 Es meg tiztîtſa az ſient helyet,az gyülekezetnec ſátorát, az óltárt, az papokatis, és ez gyülekezetnec minden ſokaſágát meg tiztîtſa.

34 Es ez ti köztetec öröcké való ſier tartás légyen,az Izrael fiainac minden bünökből való meg tiztúláſokra minden eſitendöben egyſier, és àcképpen czelekedéc az Mo-

c: Az Ieſus Chriſtuſt példázta ez bac, ki meg hólt az mi büneinkért, és fel támadot igazuláſunkért. Rom: 4.

az Moses mint az WR paranczolta vala néki.

XVII. Rész.

Meg tiltya az Isten az győlekezet helyénec kiuőlle való áldozatokat, az az, hogy sohúl egyebűt ne áldozzanac hanem czac az Istentől arra rendelteret helyén. Másodfor meg tiltya az vérnec meg ételét. Harmadfor az meg hólt állatnac meg ételét, és nagy kemény bűntetéseckel fenyegeti azokat kic nem engednec ez rendeléseknec.

1 SZóla esmét az WR Mosesnec, s-monda.

2 Szóly az Aaronnac és az ő fiainac, és mind az Izraelnec fiainac, és ezt mondgyad nékiec: Ez az dolog, mellyet az WR parantsolt, ezt monduán.

3 Valaki az Izrael nemzetsége kőzzűl őlend (áldozatra) őkrőt, Báránt, ketskęt, vagy az táborban, vagy az táboron kiuől.

4 Es az gyűlekezetnec sátoránac aytaia eleibe nem hozandgya, hogy az WRnac áldozzéc az WRnac sátora előtt, ártatlan embernec vérénec ki ontása tulaydonîtásséc annac, vért ontot, annac okaért tőrőltesséc ki az ollyan ember az ő nemzetségénec népe kőzzűl.

5 Azért az Izrael fiai az ő áldozattyokat, az mellyeket akar hól az mezőn [a] áldoznac, hozzác az WRnac, az gyűlekezet sátoránac aytaia eleibe, az paphoz, és áldozzanac ő néki hálá adó áldozatokat..

6 Hogy azoknac véreket az pap hincze az WRnac óltárára melly az gyűlekezet sátoránac aytaia előtt vagyon, és azoknac kőuéreket meg égesse ió illatra az WRnac.

7 Es ne áldozzác ez vtán az ő áldozattyokat az őrdőgőknec, à kickel ezec [b] paraználkodnac, őrőcké való rend tartás légyen ez az ő vtánnoc valóc kőztis.

8 Annac okaért mond meg nékiec: Valaki az Izraelnec nemzetsége kőzzűl, vagy az ő kőzőttec búdosó iőueuény kőzzűl, áldozic egésilen égő áldozatot vagy egyęb fęle áldozatot.

9 Es az gyűlekezet sátoránac aytaia eleibe nem hozza azt, hogy azt az WRnac áldozza, ki gyomláltasséc az ollyan ember az nép kőzzűl.

10 Es valaki az Izrael nemzetsége kőzzűl, vagy az ő kőztőc lakozó idegen nép kőzzűl, valami vért eiendic, ki ontom az én haragomat az ellen az ki az vért meg őtte, és ki tőrlőm azt az én népem kőzzűl.

11 Mert minden testnec lelke az vérben vagyon. En pedig rendeltem azt, az ti lelketeknec az óltáron való meg tisitîtására: Mert az vérnec általa tisitúl meg az lélec.

12 Azért paranczolom az Izrael fiainac, hogy ti kőzzűletec egy lélekis az vért meg ne egye. Az kőztetec lakozó iőueuénis meg ne egye az vért.

13 Es valaki az Izrael fiai kőzzűl, vagy az kőztetec lakozó iőuényec kőzzűl vadasiásában vadat vagy madarat fogand meg enni valót, elősieris az vérét ontsa ki és azt fedgye bę földdel.

a: Az az, mellyeket ez ideig akar holott meg áldoztanac miuel hogy az Istennec sátora es óltára nem vólt.

b: Tudni illic az pogányoc. Az Apostoloc, Acto: 15. Az Ierusalembéli Conciliumban ez Caputból reszic az ő végezeséket, hogy az pogányoc meg óltalmazzác magokat, az vérnec à fulua hólt állatnac, és à bálnánnac áldoztatotnac meg ételétől. Az mi néz à vérnec és fulua hólt állatoknac meg ételére, abból szábadságunc vagyon, annira hogy minket senki az étel felől nem kárhoztathat. Col: 2. tollhet az Apostoloc az vérnec és fulua hólt állatnac ételétől à pogányokat meg tiltottac vala az sidokért, az míg tudni illic azoc az hitben és az kereztiéni szabadságnac tudományában nenekednenec. Az mi néz az bálnányoknac áldoztatot állatoknac meg ételere, lásd meg arrol az szent Pál értelmét. 1. Cor: 8. & 10.

14 Mert minden állatnac lelke az vér: Azért hagyom az Izrael fiainac, hogy ſemmi állatnac vérét meg ne egyéc, mert minden állatnac lelke az ő vére, az ki meg éſſi azt, ki gyomlálatic.

15 Valaki pedig valami hólt teſtet, vagy vadtól meg ſiaggatot állatot eiendic, akar az Izrael fiai közzül való, akar idueuény, az moſſa meg az ő ruháit és magát, és tiſtátalan légyen eſtueig, az után tiſta léſſen.

16 Hogy ha meg nem moſſa ruháit ſem pedig az ő teſtét, meg büntettetic. c

c: Az ő bűnének terhét hordozza.

XVIII. Réſz.

Az terméſzetnec folyáſa ellen való kötözköděſt vagy affelé állatockal, vagy féra fiackal, vagy okrálan állatockal, meg tilttya nagy kemenſéges ſenitekeckel. Es inti Iſten az népet az ő parantſolatinac és rendeléſinec meg tartaſára.

1 SZóla az WR eſmét az Moſeſnec, és monda:

2 Szóly az Izrael fiainac, és mond meg nékiec: En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec.

3 Az Ægyptum földénec czelekedete ſierint az mellyben laktatoc, ne czelekedgyetec, azonképpen az Chanaan földénec czelekedete ſierint az mellybe bę viſſlec, ne czelekedgyetec, és azoknac az ő rend tartáſoc ſierint ne iáriátoc.

4 Hanem az én itéletimet gyakorlyátoc, az én rendeleſimet tartſátoc meg, azokban iáruán. En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec.

5 Őrizzetec meg az én rendeleſimet, és az én itéletimet: Mellyeket az ki czelekeſſic, ęl azoc által. En vagyoc az WR.

6 Senki ne közelgeſſen egy teſt ſierint való rokonához is annac ſiermérméneс fel fedezéſére.

7 Az te Atyádnac vagy Anyádnac mezítelenſégét fel ne fedezzed, a mert te Anyád, azért ne fedezd fel az ő ſiemérmét.

a: Az az, Ne hály az anyáddal te fiu, ſe az atyáddal te leſ ánzo.

8 Az te Atyád feleſégénec ſiemérmét fel ne fedezzed, mert az te Atyádnac ſiemérme az.

9 Az te húgodnac melly az te Atyádnac vagy Anyádnac leánya, akar házánál, b akar háza kiuől ſiületet légyen, fel ne fedezzed ſiemérmeſſégét.

b: Az az, Akar tizta ágyból való, akar házaſſág kiuől való legyen.

10 Az te fiadnac leányánac, vagy leányodnac leányánac ſiemérmeket fel ne fedezzed, mert te ſiemérmed az.

11 Az te Atyád feleſége leányánac, melly az te Atyádnac magzattya, miuel hogy te néked húgod, fel ne fedezzed ſiemérmeſſégét.

12 Az te Atyádnac húgánac ſiemérmét fel ne fedezzed, mert az te Anyádnac közel való rokona.

13 Az te Anyádnac húgánac ſiemérmét fel ne fedezzed, mert az te Atyádnac közel való rokona.

14 Az te Atyádnac báttyánac ſiemérmét fel ne fedezzed, annac feleſégéhöz ne közelges. Mert az te Atyád báttyánac feleſége.

15 Az te Menyednec ſiemérmét fel ne

fel ne fedezzed, mert az te fiadnac feleſeſége, azért annac ſiemérmét fel ne fedezzed.

16 Az te bátyádnac feleſégénec ſiemérmét fel ne fedezd, mert az te bátyád ſiemérme az.

17 [c] Az aſiſioni állatnac (melly te feleſéged) és az ő leányánac ſiemérmét fel ne fedezzed, annac fiánac leányát, vagy leányánac leányát el ne vegyed hogy annac ſiemérmét fel fedezzed, mert annac kőzel valói, nagy bűn az.

18 Feleſégűl ne végy valamelly aſiſioni állatot, húgáual egyetembe, hogy amazt keſerűſéggel ne illeſſed, fel fedezuén ennec ſiemérmeſſégét, amannac eletében.

19 Az aſiſioni állathoz ne kőzelges, mikor az ő tiſitátalanſágában vagyon, hogy az ő ſiemérmeſſégét fel fedeznéd.

20 Az te felebarátodnac feleſégéuel ne hály, hogy véle való éggyeſűleſeddel meg ne férteztеſſed magadat.

21 Az te magzatidban ne adgy éggyetis hogy az Moloch [d] báluánnac meg égetteſſéc, hogy az te Iſtenednec neuét meg ne férteztеſſed. En vagyoc az WR.

22 Férfiúual ne éggyesűly vgy mint az aſiſioni állattal, mert vtálatoſſág az.

23 Semmi oktalan állattal ne éggyesűly, hogy magadat azzal meg férteztеſſed. Az aſiſioni állatis ſemmi barommal ne kűzősűllyőn. Mert vtálatoſſág az.

24 Ezec kőzzűl éggyickelis magadot meg ne férteztеſſed, mert mind ezeckel férteztettéc meg magokat az pogányoc, mellyeket én ti előttetec ki űzőc.

25 Mellyeknec miatta az főld meg férteztetet, és azt meg bűntetem az ő gonoſſágokért, hogy az főld az ő lakoſit ki okádgya.

26 Őrizzétec meg azért ti az én rendeleſimet és az én itéletimet, és ez vtálatoſſágnac éggyikétis ne czelekedgyétec, ſe lakoſoc, ſe az idegenec kic kőztetec lakoznac.

27 (Mert mind ezeket az vtálatoſſágokat czelekedtec ez főldnec lakoſi, melly főld előttetec vagyon, annac okaért fértelmes vólt az az főld.)

28 Hogy az főld ki ne okádgyon titeket ha meg férteztetitec azt, miképpen ki okádta az népet melly előttetec vagyon.

29 Mert valaki ez vtálatoſſágoknac valamellyikét czelekeſii, ki gyomláltatnac az emberec az nép kőzzűl, az kic azt czelekedendic.

30 Őrizzétec meg azért az én parantſolatimat, hogy ez vtálatos ſierzéſekben mellyeket ti előttetec czelekedtec éggyet ſe czelekedgyetec, és magatokat azockal meg ne férteztеſſétec. En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec.

XIX. Réſz.

Az mi magunc meg fenteléſéről való paranczolatoc. Az mi meg fentelésűnket pedig ſoc

c: Az az, Iſten ellen való dolog feleſégéddel és annac leányával élned.

Infra. 20. Deut: 18.

d: Az Moloch az Ammonitác Iſtene vólt, mint az Chamos á Moabitáké. 1 Reg. 11. Az Sido bőltſec azt iriac á Molochról hogy bornyúnac formaiára czináltatot vólt, vgy hogy belőt hézag vólna és kezei vgy formáltattac vólt, hogy az mit néki adnánac el venné. Az Ammonitac az ő fiokat á mellyeket Molochnac akarnac vala meg áldozni, abba rekeztic vala és vgy égetic vala meg azokat. azon kőzbe dobóltac, ſipóltac, tomboltac hogy á gyermeknec ſikóltáſa ne hallatnéc. Ezt ez rőttenetеſſéget az Sidokis bé vőttek vala. mert á Hinnon fiainac vőlgyében epitettec vala az Molochnac báluánt. mellyben az ő fiokat meg egetic vala. melly vtálatoſſágot az Ioſias kiraly rontot vala el. 4 Reg: 23: Nemellyec, Az Sidoc kőzzűl azt mondgyác. hogy az Moloch tiſztеſſégére az Ammonitá nagy két tűzet raktác. kőzel egy máshoz és az ő fiokat az két tűz kőzőtt kenſzeritettec által menni mind addig mig nem meg eméztetnénec.

dig ſoc dolgokban helyhezteti, Iſteni igaz ſolgálatban, tiztelettben, ſeretetben, báluány imidáſnac, iöuendö mondáſoknac, váraslá-ſoknac el táuoztatáſában, az ſombatoknac meg tartaſában, igaſſágban, az mi Attyánkhoz, anyánkhoz, felebarátunkhoz, fegenyekhöz, iöueuényekhöz való ſeretetbe.

1 Szóla eſmét az WR Moſeſnec, monduán.

2 Szóly az Izrael fiainac gyülekezetének, és mond meg nékic: Sientec legyetec, mert én ſient vagyoc. En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec.

3 Az ö Annyát és Attyát minden ember tiſitellye, és az én ſiombatimat tarczátoc meg. En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec.

4 Ne haijollyatoc az báluányokhoz, és ne czinállyatoc magatoknac öntöt Iſteneket. En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec.

5 Mikor pedig áldoztoc az WRnac hálá adáſnac áldozattyául, ſiabad akaratotoc ſierint áldozzátoc azt.

6 Az melly nap pedig áldozzátoc, az nap és máſod napon egyétec meg, az mi pedig harmad napra marad benne, tüzzel égeſſétec meg.

7 Hogy ha valamit abban harmad napon éſinec meg, vtálatos léſien, nem léſien kedues.

8 Azért az kic az (harmad napon) éſiic, meg büntettetnec, mert az WRnac ſienteltetett állatot meg férteztettéc, és az ollyan ember ki gyomláltatic az nép közzül.

9 Mikor az te földednec veteményét meg aratod, ne araſd le mindeneſtöl fogua az te gabonádnac ſielét, és az el húllot gabona feieket fel ne ſiedgyed.

10 Haſonlatos képpen ſiölödben az el maradot ſiölö feieket ne kereſd fel, az el húllot ſiölö ſiemeket ne ſiedd fel, à ſiegénnec és az iöueuénnec hadgyad azokat, én vagyoc à ti WRatoc Iſtentec.

11 Ne Orozzatoc, ſe hazudgyatoc, és ſenki álnokſággal ne czelekedgyéc felebaráttya ellen.

12 Ne eskedgyetec az én Neuemre hamiſſan, mert meg férteztéted az te Iſtenednec neuét. En vagyoc az WR.

13 Az te felebarátodat meg ne czallyad, ſe hatalmaſúl valamit el ne végy tüle. Ne maradgyon az te bereſednec ſiolgálattyánac iutalma te nálad reggelig.

14 Ne mondgy gonoſit az ſiketnec, és az vac eleibe ne veſs botránkozáſt, hanem fély az te Iſtenedtöl. En vagyoc az WR.

15 Ne tſelekedgyél hamiſſágot ſemmi itéletben, ne nézzed az ſiegénnec ſiemélyét, és az hatalmaſtis (ſiemélly válogatáſſal) ne böczüllyed. Igazat itély az te felebarátodnac.

16 ¶ Ne iáry álnokſággal és hizölkedéſſel à te néped között, az te felebarátodnac vére ellen fel ne álly. En vagyoc az WR.

17 Ne gyülöld az te felebarátodat ſiiuedben. Meg fedgyed bátorſággal az te felebarátodat, és el ne türied ö benne az bünt.

18 Boſiſiú álló ne légy, és haragot ne tarcz az te néped ellen, hanem

a: Az az, ne légy álnoc, ezalárd hogy à te felebarátodat meg czállyad, ſe pedig hizelkedö ne légy, és az te artatlan felebarátodnac hamiſſan ne légy oka.

hanem ſiereſſed felebarátodat mint magadat. En vagyoc az WR.

19 Az én rendeleſimet meg tarczátoc: Az te barmaidnac kęt fęle nemét ne engedgyed egy máſſal közöſülni. Vgyan azon egy földbe ne veſs ſoc féle magot, és külömbezö ruhánac nemébe melly gyapiúból és lénből ſiötetet vólna, ne öltözzel.

20 Mikor valaki valamelly aſiſioni állattal háland és véle közöſül, és az, rab leánzó leiend, melly mindenec elött el vettetet és ſoha meg nem váltatic, ſem pedig ſiabadſágual meg nem aiándekoztatic: Mind ketten meg oſtoroztaſſanac, de meg ne öletteſſenec, mert az aſiſioni allat nem vólt ſiabados.

21 Az férfiu pedig vigyen az ö bünéiért való áldozatott az WRnac egy koſt, az gyülekezet ſátorának aytaia eleibe.

22 Es az pap tiſitîcza meg azt az bünért való áldozat által az WR elött, az bünböl mellyet czelekedet, és meg boczáttatic néki az bün az mellyet czelekedet.

23 Mikor pedig bę menendetec az földre, és minden féle gyümölcz termö fát plántálandotoc, annac bürét, az az, gyümöltſét, környül metellyétec, [b] három eſitendeîg legyen környül meteletlen, ſemmit abban meg ne egyetec.

24 Negyed eſitendöben pedig minden gyümölts az WRnac ſienteltetſéc hálá adáſnac okaért.

25 (Ötödic eſitendöben egyétec meg annac gyümölczét) hogy annac terméſét néktec meg ſiaporîtſa. En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec.

26 Semmi állatot meg ne egyetec mellynec vére ki nem ontatot, ne éllyetec (valami állatokból való) iöuendö mondáſockal, és az napokban ne válogoſſatoc.

27 Az ti haiatokat feieteken keregdéden ne vegyétec, és az te ſiakálodatis ne borotualtaſd el.

28 Az ti teſteteket az hólt emberért meg ne metellyétec, meg ſe bélyegezzétec ti magatokat. En vagyoc az WR.

29 Az te leányodat meg ne ronczad, máſnac ki aduán paráznaſágra, hogy ne paráznalkodgyéc az föld, és bę tellyéc az föld gonoſſággal.

30 Az én ſiombatimat meg tarczátoc. Az én ſient ſátoromat böczületben tarczátoc. En vagyoc az WR.

31 Ne mennyetec az nézökhöz, és ne tudakozzatoc az iöuendö mondóktól, hogy magatokat azockal meg férteztеſſétec. En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec.

32 Az vén ember elött fel kelly, és az vén embernec ortzáiát meg böczöllyed, és fély az te Iſtenedtöl. En vagyoc az WR.

33 Hogy ha iöueuény ember bú-

b: Az az, El veſſetec az három elsö eſztendönec termeſét, mint az embernec környül meteltetet bürét el vetitec, és legyen néktec tiztátalan. Nemellyec igy fordityac: légyenec néktec vgy mint környül meteletlenec. három eſztendeîg légyenec környül meteletlenec.

dosic ti közöttetec az ti földetekben, bosſiúſággal azt ne illeſſétec.

34 Mint ſiinte az lakós ti közzületec, ollyan légyen ti köztetec az iöueuény, és ſieresſed azt mint magadat, mert iöueuényec vóltatoc az Ægyptumnac földében. En vagyoc à ti WRatoc Iſtentec.

35 Ne czelekedgyetec hamiſſágot az itéletben, földnec méréſében, fontban, ſingben.

36 Igaz mertéc, [e] igaz font, igaz köböl, és igaz ittze vagy pint légyen köztetec. En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec, ki az Ægyptum földéböl ki hoztalac titeket.

e: Az betőben vagyon, Epha, Hin, mi az helyébe Magyar mértec neuét vetettüc.

37 Tartſátoc meg azért minden én rendeleſimet, és minden én itéletimet, és azokat czelekedgyétec. En vagyoc az WR.

XX. Réſz.

Fenyegeti az Iſten az báluannac áldozókat, az nezőkhöz és varas ókhoz tárókat, ſülelekhöz engedetleneket, az paráznákat, és az kic á termeſetnec és vérnec ellene, vagy Barmockal vagy ſérfackal, vagy közel valo rokonockal és ſogorockal közösülnec, és inti őket az ö paranczolatinac meg tartáſára.

1 SZóla eſmét az WR Moſeſnec, monduán.

2 Az Izrael fiainac mond meg: Valaki az Izrael fiai közzül vagy az iöueuény nemzetſég közzül, melly az Izraelitác között lakozic, adand az ö magzati közzül à Moloch báluánnac, meg öleteſſéc. Az földnec népe köueckel verie azt agyon.

3 Ems az ollyan emberre ki otomu az én haragomat, és ki gyomlálom azt az ö népe közzül, miuel hogy az ö magzatiban adot az Molochnac, hogy meg férteztetné az én ſientſéges ſátoromat, és meg férteztetné az én ſient Neuemetis.

4 Hogy ha pedig annac az földnec népe keduezend annac az embernec, melly az ö magzati közzül adot az Molochnac, és azt meg nem ölendi.

5 Ackor én az én haragomat ki ontom arra az emberre, és annac háza népére, és el veſitem azt az nép közzül, és mind azokat az kic ö vtánna paráznalkodnac, hogy az Moloch báluánnyal paráznalkodgyanac.

6 Valamelly ember pedig à nézökhöz mégyen, és az iöuendö mondókhoz, hogy azokat köuetuén paráznalkodgyéc: Annac az embernec ellene ki ontom az én haragomat, és el törlöm azt az ö népe közzül.

6 Szentellyétec meg azért magatokat, és legyetec ſientec, mert én ti WRatoc Iſtentec vagyoc.

8 Es tartſátoc meg az en rendeleſimet, és azokat czelekedgyetec. En vagyoc az WR ti meg ſientelötec.

9 Mert valaki gonoſit mondand az ö Attyánac vagy az ö Annyánac, meg öletteſſéc, miuel hogy Attyánac Annyánac gonoſit mondot, az ö halálánac ö az oka.

10 [a] Azonképpen az ki az ö felebaráttyánac feleſégét meg férteztetі, miuel hogy azt miuelte, meg

a: Laſd meg ezeket mind az 23. verſig az felső Capitban, mert ottis ſzóla Iſten mindezekről.

meg ŏlettesséc mind az kęt parázna, férfiu és asisioni állat.

11 Az ki az ŏ Attya feleségéuel háland, és az ŏ Attyánac siemérmét fel fedezendi, mind ketten meg ŏlettessenec, az ŏ haláloknac oka ŏ magokban vagyon.

12 Acképpen az ki háland az ŏ nenyéuel, mind az ketten meg ŏlettessenec, mert nagy gonosságot czelekedtenec, az ŏ haláloknac oka ŏ magokban vagyon.

13 Visiontag az ki férfiuual hál, mint egy asisioni állattal, mind ketten nagy fértelmességet czelekedtec, meg ŏlettessenec, az ŏ haláloknac oka ŏ magokban vagyon.

14 Az ki feleségŭl veiend valamelly asisioni állatot az ŏ Annyáual egybe, nagy bŭn az, tŭzzel gesséc meg azokat hogy ne légyen ti kŏzŏttetec illyen nagy gonosság.

15 Esmét: Az ki barommal kŏzŏsŭl, meg ŏlettesséc az, azt az barmotis pedig meg ŏllyétec.

16 Valamelly asisioni állat pedig valamelly oktalan barómhoz mégyen hogy azzal kŏzŏsŭllyŏn, meg ŏlettesséc mind az asisioni állat, mind az barom, minden ok vetetlen meg ŏlettessenec, az ŏ haláloknac oka ŏ magokban vagyon.

17 Valaki pedig feleségŭl veiendi az ŏ húgát, az Attyánac vagy Annyánac leányát, és egy masnac siemérmességeket látandgyác, nagy gyalázat az, annac okaért meg ŏlettessenec az népnec láttára, az ŏ húgánac siemérmét fedezte fel, azért az ŏ bŭnénec bŭntetését hordozza.

18 Valaki háland asisioni állattal az ŏ vérénec folyásánac ideién, és fel fedezuén annac siemérmességét, folyásatis fel fedezi, az asisioni állatis az ŏ folyását meg mutatandgya: Ezec mind ketten meg ŏlettessenec az nép kŏzzŭl.

19 Visiontag az te Anyádnac vagy Atyádnac húgánac siemérmét fel ne fedezzed: Miuel hogy az ŏ test sierint való rokonságánac mezîtetelenségét fedezte fel, azért az ŏ bŭnŏknec terhét hordozzác.

20 Valaki az ŏ Attya báttyánac feleségéuel háland, az ŏ Attya báttyánac siemérmét fedezte fel, az ŏ bŭnŏknec terhét hordozzác, magzatoknélkŭl meg hallyanác.

21 Valaki az ŏ báttyánac feleségét el veiendi,[b] nagy siidalmat czelekedet, az ŏ báttyánac siémérmességét fedezte fel, magzatoknélkŭl meg hallyanac.

22 Őrizzétec meg minden rendelesimet, minden itéletimet, és azokat czelekedgyétec, hogy ki ne okádgyon benneteket az az fŏld, mellybe én visilec hogy ott lakiatoc.

23 Es ne iáriatoc ez népnec rendelésében, mellyet én ti elŏttetec ki ŭzŏc, mert mind ezeket czelekedtéc, és azért vtáltam meg ŏket.

24 Néktec pedig mondom. Ti ŏrŏkségŭl bîriátoc az ŏ fŏldŏket,

b: Szol az ollyan asisioni állatról, mellynec az ŏ ŭratól gyermeke vólt, mert az ollyant nem szabad vólt el venni az ŏ ŭranac attyafianac, de az mellynec nem vólt gyermeke az ollyant szabad vólt el venni az ŏ meg hólt ŭranac attyafianac.

(mert

(mert én néktec adom azt hogy ŏrŏkſégŭl bîriátoc azt) az teyuel mézzel folyó fŏldet. En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec, ki titeket egyęb népektŏl el válaztottalac.

25 Ti azért válaztáſt tegyetec à tizta oktalan állat kŏzt, és az tiztátalan kŏzt, az tizta és tiztátalan madár kŏzt, és ne férteztesſétec meg magatokat tiztátalan vaddal vagy madárral, vagy fŏlden czúſió, máſió állattal, mellyektŏl meg tîltottalac mint fértelmes állatoktól.

26 Es legyetec ſientec, mert én IEHOVA ſient vagyoc, ki el válaſitottalac titeket egyęb nemzetſégtŏl, hogy enîm legyetec.

27 Akar férfiu akar aſiſioni állat légyen, ha azokban ŏrdŏgi iŏuendŏ mondáſnac lelke leiend, meg ŏletteſſenec minden ok vetetlen. Kŏueckel veriétec azokat agyon, az ŏ haláloknac ŏ magoc az okai.

XXI. Réſz.

Paranczollya Iſten az Aaron papnac és az ŏ fiainac hogy magokat meg ne férteztesſéc halothoz való menetellel, haloknac, ſakaloknac el boroualáſaual, tiztátalan és máſtul meg vetteter feleſégnec el vetelèuel. Es meg mŏdgya kiczodác és minęmŭ emberec legyenec álkolmaſoc vagy álkolmatlanoc az papi méltóſágra.

1 ES monda az WR Moſeſnec: Szóly az papoknac az Aaron fiainac, és mond meg nékiec: Senki ti kŏzzŭletec meg ne férteztesſe magát halottal az ŏ népe kŏzt.

2 Hanem az ki ŏ néki kŏzel való rokonſága vólna, mint Attya, Annya, fia, leánya, báttya.

3 Vagy ŏ hozza kŏzel váló rokona, mint haiadon húga melly męg nem adatot férnec, azoknac hólt teſtekhŏz el mehet és temetéſeken ott lehet.

4 Sŏt még az ŏ népénec feiedelménec hólt teſtéuelis ne férteztesſe meg magát, hogy fértelmes legyen.

5 Az ŏ feieken kopaſiſágot ne tſinállyanac, az ŏ ſiakálokatis ne borotuállyác el, és az ŏ teſteken ſemmi bélyeget ne ſierezzenec.

6 Nagy ſientſéggel ſiolgállyanac az ŏ Iſteneknec, az ŏ Iſteneknec Neuét meg ne férteztesſéc. Mert az WRnac tŭzzel meg eméztendŏ áldozattyát, és az Iſtennec kenyerét ŏk áldozzác. Azért ſientec légyenec.

7 Parázna és meg ſieplŏſitetet aſiſioni állatot ne vegyenec feleſégŭl, ſe pedig az ŏ fériétŏl meg vetet aſiſioni állatot. Mert az papoc Iſteni ſiolgálatra ſienteltettec.

8 Teis én népem ſientnec tarczad ŏtet, mert az te Iſtenednec kenyerét áldozza, ſient légyen azért te elŏtted, mert ſient vagyoc én, ti meg ſientelŏtŏc.

9 Az papnac leánya mikor magát meg fértezteti paráznaſággal, az ŏ Attyafiát fértezteti meg, azért tŭzzel égetteſſéc meg.

10 Az pap pedig az ki az ŏ Attyafiai kŏzŏtt fŏ, az kinec feiére tŏltŏttéc az kenetnec olaiját, és az kinec ſiolgálattya meg ſienteltetet az ſient ruháknac fel ŏltŏzéſére:

ſére: Az ő feiét meg ne mezîtelenîtſe, [a] és ruháit meg ne ſiaggaſſa.

a: Az az, el táuoztaſſa à gyáſzoloknac az ő tőrvényeket kic mezitelen főuel és meg ſzaggattatott ruháual ſzoktac gyáſzolni.

11 Es ſemmi embernec hólt teſtéhőz ne mennyen. Se Attyánac ſe Annyánac hólt teſtéuel meg ne férteztesſe magát.

12 Az ſient hélyből ki ne mennyen, hogy meg ne férteztesſe az ő Iſtenénec ſient helyét, mert à ſient Corona, és az ő Iſtenénec keneténec olaija ő rayta vagyon: En vagyoc az WR.

13 Szűzet vegyen magánac feleſégűl.

14 Őzuegyet, máſtól meg vettett, tiztátalan paráznát ne vegyen, hanem ſiűzet vegyen feleſégűl az ő népe kőzzűl.

15 Meg ne férteztesſe az ő magzattyát az ő népe kőzőtt (az tiztátalan feleſéggel) mert én WR vagyoc az ő meg ſientelőie.

16 Szóla eſmét az WR Moſeſnec, monduán.

17 Sióly az Aaronnac, ezt monduán: Ha valakinec az te magod kőzzűl, akar melly időben, valami fogyátkozáſa leiend, ne áldozza az Iſtennec kenyerét. [b]

b: Az Papokban nem kellet lenni az ő Teſtamentumban ſemmi bénmaſágnac.

18 Mert egy férfiunakis nem kell oda iárúlni az kiben valami fogyátkozás leiend, vagy vac, vagy ſánta, vagy czonka, vagy éktelen tagú leiend.

19 Vagy az kinec keze, vagy lába meg ſiegett.

20 Vagy gőrbe, vagy ſieme fáió, vagy kantzal. Vagy az kin leiend var, vagy vizketeg, vagy az ki meg ſiakadot.

21 Valamelly férfiuban az Aaron pap fiai kőzzűl, leiend valami fogyátkozás teſtében, ne mennyen fel az óltárhoz hogy tűzzel meg eméztendő áldozatokat áldozzéc az WRnac, fogyátkozás vagyon az ő teſtében, ne kőzelgeſſen azért az óltárhoz hogy az ő Iſtenénec kenyerét meg áldozná.

22 Az ő Iſtenénec leg ſientſégesb áldozattyánac kenyerében, és az Iſtennec ſienteltettekben ehetic.

23 De az ſuporlát felé ne mennyen, és az óltárhoz ne kőzelgeſſen, mert teſtében való fogyátkozáſa vagyon, hogy meg ne férteztesſe az én ſient helyeimet. En vagyoc az WR ő meg ſientelőiőc.

24 Mind ezeket azért meg mondá Moſes az Aaronnac és az ő fiainac, és mind az Izrael fiainac.

XXII. Réſz.

Meg tiltya az Iſten hogy az papokis ne egyenec az Iſtennec ſenteltetét és áldoztatot állatokban, mikor valami által meg tiztatalanulnac, mig nem meg tiztúlnac. Es meg mondgya kiczodá ehernec az meg ſenteltetet állatokban, és kiczodác nem, és az ki tudatlanſágaból meg eiendi miuel bűnteſſec azt, viſontag minçmű barmokat kellyen áldoznioc, kiktől kel azokat el venniec hogy azockal áldozzánac, meni idős barmoc keduesec, és mimódon kellyen meg ölni, és mikor meg enni, &c.

1 SZóla eſmét az WR Moſeſnec, és monda:

2 Szóly az Aaronnac és az ő fiainac, hoǵ tartoztaſſác meg magókat azoktól, mellyeket az Izrael fiai áldoznac, hoǵ meg ne férteztesſéc az én ſient Neuemet azokban

ban az mellyeket nékem ſientelnec. En vagyoc az WR.

3 Mond meg nékiec: Valaki az ti magotoc közzül, az ti vtánnatoc valóc közzülis, iárúland azokhoz az mellyeket azIzrael fiai ſienteltenec az WRnac, mikor az ő tiztátalanſága ő rayta vagyon, ki gyomláltatic az én elölem. En vagyoc az WR.

4 Valaki az Aaronnac fiai közzül poklos, vagy kinec az ő férfiui magua el foly, az ſient állatokban ne egyéc míg nem meg tiztúl. Azonképpen à ki halott miatt meg férteztetet embert illet, vagy ollyat az kinec férfiui magua el foly.

5 Vagy az ki illetend valami férget, mellynec általa meg fértelmeſül, vagy valamelly embert mellytöl meg fértelmeſül az ember, annac minden tiztátalanſága ſierint.

6 Valaki valamit affélét illetend, tiztátalan léſien eſtueſig és ne egyéc az ſient állatokban, hanem ha meg moſandgya elöſier az ő teſtét vízzel.

7 Minec vtánna az Nap le mégyen eizta léſien, és az után ehetic az ſient állatokban, mert ő eledele az.

8 Hólt állatot, vagy vadtól ſiaggattatot állatot, ne egyéc meg, hogy meg ne fértezteſſéc azzal. En vagyoc az WR.

9 Hanem az én rendeleſemet örizzéc meg, hogy meg ne büntetteſſenec az ő bünökért, és meg hallyanac, miuel hogy meg rontottác azt. En vagyoc az WR ki öket meg ſientelem.

10 Senki ne egyéc az ſient állatokban, valaki nem az papi nemből való, az papnac ſellére és béreſeis, ne egyéc az ſient állatban.

11 Mikor pedig az pap valakit pénzen veiend, az ehetic az ſient állatokban, azonképpen házánál ſiületet ſiolgáia, ezec ehetnec az ſient eledelben.

12 Az papnac leánya ha ollyhoz mégyen az ki nem leiend az papi nemből, azis ne egyéc az ſientelt állatokban.

13 A papnac pedig leánya ha özuegy leiend, vagy meg vettetic az ő fériétől, ha magzattya nintſen, és meg tér az ő Attyánac házához, ehetic az ő Attyánac eledelében, mint leány korában, de egy idegenis ne egyéc abban.

14 Ha pedig valaki tudatlanſágából eiendic à ſientelt állatban, annac ötöd réſiét tegye az meg ſienteltetet állathoz, és mind azzal egybe adgya az papnac.

15 Hogy meg ne fértezteſſéc azokat, mellyeket az Izrael fiai ſienteltec az WRnac.

16 Es ne engedgyéc hogy azoc az ő bünöknec büntetéſet hordozzác, hogy ha az papoknac rendeltetet ſient állatokat meg eiendic. Mert én vagyoc az WR ki öket meg ſientelem.

17 Szóla eſmét az WR Moſeſnec, és monda:

18 Szóly az Aaronnac, az ő fiainac, és mind az Izrael fiainac, és mond meg nékiec: Valaki az

Izrael

Izrael nemzetſége közzül, vagy az Izrael népe között lakó jöueuényec közzül akar áldozni, vagy az ö fogadáſa ſierint, vagy ſiabad akaratból, hogy az WRnac tüzzel egéſiſen meg égetendö áldozattal áldozzéc.

19 Ha azt akaria hogy kedues légyen, és azzal meg engezteltetſſéc az Iſten, az ö öreg barmai, vagy Báráñi vagy keczkei közzül hîmot, és éppet [a] áldozzéc.

a: Az áldozatra való barmoknac minden ſzeplönélkül valóknac kellet lenni, melly dologpeldaia az Ieſus Chriſtuſnac maculanélkül való véletát.

20 Valamellyben valami fogyátkozás vagyon, azt ne áldozzátoc, mert nem vólna ti éröttetec kedues.

21 Valamelly ember pedig hálá adó áldozattal akar áldozni az WRnac, vagy hogy fogadáſánac tegyen eleget, vagy ſiabad akarattya ſierint, ha az ö ökröiböl, vagy juhaiból áldozic ép barommal, kedues léſien az Iſtennec. De ſemmi fogyátkozás ne légyen az áldozatra való baromban.

22 Vakot, meg romlottat, czonkát, dagadozot teſtüt, varaſt, fekélyéſt, rüheſt ne áldozzátoc az WRnac, és tüzzel meg eméztendö áldozatot ne ſierezzetec ez illyenekböl az WRnac.

23 Ökröt, vagy juhot, fogyátkozót vagy álkolmatlan tagút ſiabad akarat ſierint való áldozatban meg áldozhatod, de nem léſien kedues az fogadásból való áldozatban.

24 Meg romlott, meg törödött, meg ſiakadott, meg mettzetett barommal ne áldozzátoc az WRnac. Ezt ne czelekedgyetec az ti földetekben.

25 Az idegen idueuény kezéböl is ne áldozzátoc à ti Iſtenteknec áldozattyát ez illyenekböl, mert fogyátkozás és ſieplö vagyon bennec. Nem léſinec kedueſec ti éröttetec.

26 Szóla eſmét az WR Moſesnec, monduán:

27 Az Borijú, az Bárány, és az keczke minec vtánna elletic, légyen az vtán az ö Annya alatt heted napíg, nyóltzad naptól fogua, és az után, kedues léſien az WRnac tüzzel meg eméztendö áldozatt yára.

28 Akar tehen, akar iuh leiend, az ö fiáual egybe meg ne öllyétec áldozatra, vgyan azon egy napon.

29 Mikor pedig hálá adáſnac áldozattyáual áldoztoc az WRnac, ſiabad akaratotoc ſierint áldozzatoc.

30 Azon napon meg egyéc, ſemmit reggelre abban ne hadgyanac. En vagyoc az WR.

31 Tarczátoc meg azért az én paratſolatimat, és azokat czelekedgyetec. En vagyoc az WR.

32 Es meg ne férteztetſſétec az én ſient Neuemet, hanem inkáb ſienteltetſſem én az Izrael fiai között. En vagyoc az WR ti meg ſientelötöc.

33 Ki az Ægyptumnac földéböl ki hoztalác, hogy néktec Iſtentec lennéc.

XXIII. Rész.

Az Isten innepeket rendel az ő népénec. Az ſombatot, az húſuetőt, Pünkűſtőt, kűrtelé ſeknec, tiztuláſoknac, és az leueles ágakból czinált haylékoknac innépét.

1 SZóla az WR eſmét az Moſeſnec, és monda:

2 Szóly az Izrael fiainac, és mond meg nékiec: Az innepec à mellyeket az WRnac kel ſientelnetec, mellyeken egybe kel gyűlnőtec hogy az okat meg ſientellyetec, ezec legyenec.

a: Szombatnac innepe.

3 [a] Hat napon múnkalodgyatoc, hetedic napon nyugodalomnac és őſiue gyűléſnec ſient ſiombattya légyen, ſemmi dolgot ackor ne tegyetec, az WRnac ſiombattya légyen az, minden ti lakó helyetekben.

4 Ezec pedig az WRnac innepi, az ſient gyűlekezetre való napoc, mellyeket bizonyos időben kel meg ſientelnetec.

b: Huſuet innepe.

5 [b] Minden első hólnapban, annac az hónac tizen négyedic napian, az kęt eſtue kőzőtt, az WRnac Paſchaia, (az húſueti Báráńnac meg ételénec innepe) vagyon.

6 Azon hólnapnac tizen őtődic napián, az WRnac kouáſitalan kenyerénec innepé vagyon, hęt egéſi nap kouáſinélkűl való kenyereket egyetec.

7 Első napon ſient gyűléſtec légyen néktec, ſemmi rabota dolgot az napon ne tegyetec.

8 Aldozzatoc pedig az hęt napon az WRnac tűzzel eméztendő áldozatokat. Az hetedic naponnis ſient gyűlekezet légyen, ſemmi rabota dolgot à naponnis ne tegyetec.

9 Szóla eſmét az WR Moſeſnec, és monda:

10 Szóly az Izrael fiainac, és mond meg nékiec: Mikor bę menendetec az földre mellyet én adoc ti néktec, és meg arattyátoc annac veteményét, az ti aratáſtoknac ſengeiénec első kéuéiét vigyétec az papnac.

11 Es az gabona kéuét vigye fel és mútogaſſa az WR előtt, hogy kedues légyen ti érőttetec, à ſiombatnac máſodic napián vigye fel azt az pap.

12 Az melly napon pedig fel viſiitec az gabona kéuét, hogy az WRnac előtte mutogaſſátoc: Azon napon áldozzatoc az WRnac egéſilen meg égetendő áldozatúl, eztendős báráńt.

13 Es Minhánac vigyetec olaijal meg egyelîtettet egy Epha liſitnec kęt tizedét, tűzzel meg eméztendő áldozatra az WRnac kedues illatra, és egy Hin bornac negyed réſiét.

14 Wy kenyeret pedig, és pergelt Búza feieket vagy ſengét ne egyetec, mind à napîgis mîg nem annac ſengeiéből áldoztoc az ti Iſtenteknec, őrőcké való rend tartás ſierint az ti vtánnatoc valóc kőzőtt, minden lakó helyetekben.

15 ANNAC vtánna ſiámlállyatoc ez innepnec vtólſó napiától, melly napon az gabona kéuét Iſten előtt való mutogatáſra fel viſiitec, hęt egéſi hetet.

16 Az

c: Punkőſtnec innepe.

16 [c] Az hetedic hętnec vtólſó napiaíg ſiámlállyatoc ŏtuen napokat, ackor az WRnac wy Minháual áldozzatoc.

17 Az ti házaitokból hozzatoc kenyeret az Iſten elŏtt való mutogatáſra, mellyec egy Epha ſemlye liztnec kęt tizedébŏl ſŭltec legyenec kouáſiſial, hogy az WRnac aiándokánac elsŏ ſengéie légyen az.

18 Azzal pedig az kenyérrel áldozzatoc hét ép Bárányokat eztendŏſŏket, és egy gyermekdéd tinót, kęt koſt. Mellyec az WRnac egéſilen meg égetet áldozati legyenec, eledeli és itali áldozattal egybe, hogy meg égetteſſenec ió illatú áldozatúl az WRnac.

19 Aldozzatoc egy ketske bakotis az bŭnért, és kęt bárányokat eztendŏſŏket hálá adó áldozatúl.

20 Mellyeket à Pap mind az wy gabonából ſŭlt kenyérrel egybe, és à kęt báráńnyal egybe az WR elŏtt meg mutogaſſon, ezec az WRnac ſient áldozati az papé légyenec.

21 Es az Nap ſient gyŭlekezetre való inneptec légyen néktec, ſemmi rabota dolgot ne tegyetec az napon, ŏrŏc rendelés ſierint minden lakó helyetekben, az ti vtánnatoc valóc kŏzŏtt.

22 Mikor pedig meg arattyátoc à ti fŏldeteknec veteményét, az ti fŏldeteknec, ſiéleit ne araſſátoc le mindeneſtŭl fogua, és az te gabonádnac el húllot feieit fel ne ſiedgyed, az ſiegéńnec és az iŏueuéńnec hadgyad azokat. En vagyoc à ti WRatoc Iſtenetec.

23 Szóla eſmét az WR Moſeſnec, és monda.

24 Szóly az Izael fiainac, ezt monduán: Az hetedic hónac elsŏ napia légyen inneptec néktec, [d] trombitác zengeſénec emlekezetire, ſient gyŭlekezet.

25 Semmi rabota dolgot az napon ne tegyetec, hanem áldozzatoc az WRnac tŭzzel meg égetendŏ áldozatokat.

26 Szóla eſmét az WR Moſeſnec, és monda.

27 Ez hetedic hónac tizedic napián, [e] tiztúláſoknac innepe léſien, ſient gyŭlekezettec légyen néktec az napon, és magatokat ſanyargaſſátoc, és tŭzzel meg égetendŏ áldozatokat áldozzatoc az WRnac.

28 Semmi rabota dolgot ez napon ne tegyetec, mert tiztuláſoknac napia az, hogy meg tiztítaſſatoc ti az ti WRatoknac Iſtenteknec elŏtte.

29 Mert minden lélec valamelly az napon nem ſanyargattya magát, ki gyomláltatic az ŏ népe kŏzzŭl.

30 Es valamelly ember az napon valami dolgot teiend, el veſitem azt az ŏ népe kŏzzŭl.

31 Semmi dolgot ne tegyetec, ŏrŏcké való rendelés ſierint az ti vtánnatoc valóc kŏzŏtt minden lakó helyeitekben.

32 Nyugalomnac innepe légyen az ti néktec, mellyen ma-

d: Trombitác zengeſénec innepe. Iollchet pedig ſoc vélekedes vagyŏ affelŏl, miért illettéć az ſidoc ez innepet, és miért akarta Iſten hogy az napon kŭrtŏllyenec: Mind az által kétſégnelkŭl az oka ez vólt, mert azon az hólnapon ſoc innepec vóltac, más az, hogy minden adáſnac, véuéſnec, ſzólgálatnac, ſzabadſágnac, fŏldnec nyugalmánac eztendeiénec kezdete vólt az à hó, hogy azért mind ezekhŏz hozza tartoznánac, az hónac elsŏ napián akarta Iſten hogy kŭrtellyenec.

e: Tiztuláſoknac innepe.

gatokat ſanyargaſſátoc, mikor annac az hónac kilentzedic napián eſtue léſien: Az kilentzed napnac eſtueiétöl fogua mind az máſic napnac eſtueiéig ſientellyétec az ti innep teket.

33 Szóla eſmét az WR Moſesnec, és monda.

f: Sátoros innep.

34 Szóly az Izrael fiainac ezt f monduán. Vgyan ezen heted hónac tizen ötödic napián, leueles ágakból czinált haylokoknac innepe légyén heted napig, az WRnac tiztelségére.

35 Elsö napon ſient gyülekezet légyen, ſemmi rabota dolgot az napon ne tegyetec.

36 Hét napon áldozzatoc az WRnac tüzzel meg égetendö áldozatokat, annac felötte nyóltzad naponnis ſient gyülekezettec légyen, és áldozzatoc az WRnac tüzzel égetendö áldozatokat, ſient innep ez, ſemmi rabota dolgot ne tegyetec azon.

37 Ezec az WRnac innepi mellyeket meg kel ſientelnetec, hogy ſient gyülekezettec légyen, hogy az WRnac tüzzel égetendö áldozatokat áldozzatoc, egéſilen meg egeténdö áldozatot, : Minhát, bünért való, és itali áldozatot, mindeniket az ö napián.

38 Az WRnac ſombattyától meg válua, és minden aiándéktoktúl, fogadás ſierint, és ſiabad akarat ſierint való áldozatoktól meg válua, mellyeket az WRnac adtoc.

39 De ez hetedic hónac tizen ötödic napián, mikor az földnec gyümölczét bé takariátoc, az WRnac innepét illyétec hét napokon, az elsö nap nyugalomnac napia légyen. Azonképpen az nyóltzadic nap nyugalomnac napia légyen.

40 Es vegyetec magatoknac elsö napon ſiép fáknac ágait, palma fáknac ágait, és ſürö leueles fáknac ágait, víz mellet neuekedet füz fáckal egybe, és öruendezzetec, az ti WRAtoknac Iſtenteknec elötte hét napig.

41 Es ſientellyétec azt az WRnac innepét hét napig minden eztendöben, öröcké való rend tartás ſierint az ti vtánnatoc valókúál, minden heted hólnapban meg ſientellyétec azt.

42 Azokban az leueles ágakból czinált haylokokban lakiatoc hét napon. Az Izrael népe közt való iöueuényekis, lakianac ez haylokokban.

43 g Hogy az ti vtánnatoc valóc meg tudgyác, hogy haylékokban laktac az Izrael fiai, mikor Ægyptumból ki hoztam öket. En vagyoc az ti WRAtoc Iſtentec.

g: Mi végre ſzerzette volt Iſtén az ſátos ünnepet.

44 Szóla azért az Moſes az Izrael fiainac az WRnac innepi felöl.

XXIIII. Réſz.

Parancyollya az Iſten hogy az lámpáſoknac világoſitáſára az Iſten házában, az Izraelſſiai olayt adgyanac. Es hogy à ſent kenyereket minden ſombaton meg vijrſác az papoc. Az után paranczollya Iſten hogy meg öllyéc azt az ki az Iſtennec neuéröl káromláſſal ſólót vala, kit meg ölnec az Izrael fiai, és meg hadgya hogy az vtánnis mindenkor

meg

meg ŏllyéc az káromlót, Meg paranczollya aztis hogy az gyilkost meg ŏllyéc, és aztis meg bŭntesséc a ki vagy felebaráttyát, vagy barmát sérti meg.

1 SZóla esmét az WR Mosesnec, és monda:

2 Paranczold meg az Izrael fiainac hogy hozzanac te néked siépen meg tŏrŏtt tizta fa olayt világnac, hogy siŭntelen az világositó lámpásoc éghienec.

3 Az bizońság tételnec suporlattyán kiuŏl, az gyŭlekezetnec sátorában rendellye el azokat az Aaron, hogy minden nap estuétŏl fogua reggelig eghienec azoc az WR elŏtt, ŏrŏc rendelés sierint az ti vtánnatoc valóknál.

4 Az arany gyertya tartóra rendellye az világositó siŏuednekeket az WR eleibe mindenkor.

5 Végy semlye liztetis, és sŭs abból tizenkęt kenyereket, az Ephanac kęt tized lizte légyen mindenic kenyér.

6 Es azokat kęt renduel helheztessed, hatot egy rendbe, tizta asitalra az WR eleibe.

7 Es mindenic rendre tégy tizta temiént, hogy az mindenic kenyér helyébe, légyen tŭzzel meg emeztendŏ ió illat az WR elŏtt.

8 Minden siombaton meg wijcza azokat az pap az WR elŏtt siŭntelen, az Izrael fiaitól vŏtt kenyerekbŏl ŏrŏcké való rend tartás sierint.

9 Az vtán légyen az Aaroné és az ŏ fiaié, kic meg egyéc azokat az sient helyen, miuel hogy sientséges állat az, az WRnac tŭzzel meg emeztetet áldozati kŏzŏtt, ŏrŏc rendélés sierint.

10 Ki méne pedig egy Izraelbŏl való asisioni állatnac az fia, ki Ægyptumbéli férfiutól való vala, ki az Izraelitác kŏzŏtt vala. Es mikor versengenénec az táborban ez Izraelbŏl való asisioni állatnac fia, és egy Izraelita.

11 Az Izraelbŏl való asisioni állatnac fia az Istennec Neuét siidalmazuán káromlást tŏn, a añac okaért viuéc azt az Moseshŏz. Annac pedig Annyánac neue vala Selomith Dibrinec leánya, Dan nemzetségébŏl.

12 Es ŏrizet alá vetéc azt, hogy meg mondaná nékic Moses affelŏl az Istennec akarattyát.

13 Szóla azért az WR Mosesnec, monduán.

14 Vidd ki ez káromlót az táboron kiuŏl, és az kic hallottác az káromlást, kezeket tegyéc feiére, az vtán az egési sokaság verie agyon azt kŏueckel.

15 Az Izrael fiainac pedig sióly, ezt monduán: Valaki az Isten ellen káromlást siól, az ŏ bŭnénec bŭntetését hordozza.

16 Es valaki siidalmazza az WRnac neuét, meg ŏlettesséc, az egési sokaság meg kŏuezze azt, akar iŏueuény akar lakos, ha az Istennec neuét siidalmazza, meg ŏlettesséc.

17 Ha valaki meg ŏlend valakit, meg ŏlettesséc az ŏ gyilkosságáért.

18 Az ki pedig valakinec bar-

a: Erti az Istennec harmadic parantsolattya ellé való bŭnt, holott meg tiltya hogy senki az ŏ neuét hijába ne vegye. Nem abban vétkezet azért ez ember hogy az Istennec állattya szerint való neuét az Iehouánac neuét ki mondotta, hanem hogy hijába való dologbã emlitüén az Isten neuét, káromlást tett.

mát ŏli meg, meg fizesse, barmot baromért.

Exod: 21. Matth: 5.

19 Az ki az ŏ felebaráttyánac testét meg sétruén meg bélyegezi, az mint ŏ czeledett, ŏ véleis v́gy czelekedgyenec.

20 Sérelmet sérelemért, siemet siemért, fogat fogért, az mint ŏ más embert meg sértet, v́gy fizessenec nékijs.

21 Az ki barmot ŏlend meg, mást adgyon helyébe, de az ki embert ŏlend, meg ŏlettesséc.

22 Egyenlŏ tŏruénye légyen az iŏueuénnec és az lakósnac. Mert én ti WRatoc Istenetec vagyoc.

b: Isten ellen való káromlásnac bůntetesence példáia.

23 [b] Szóla azért Moses az Izrael fiainac, és ki viuéc az táboron kiuŏl az káromlót, és kŏueckel veréc agyon. Es illyen módon az Izrael fiai v́gy czelekedénec az mint az WR paranczolta vala az Mosesnec.

XXV. Rész.

Paranczollya az Isten hogy minden hetedic eztendŏben nyugodni hadgyác az földet, ne ſanesánac se vessenec, ſŏlŏieketis ne miuellyéc, és az mit az föld ackor teremt ŏnkeien, bę ne takariác, hanem mind ŏ magoknac mind egyebeknec ſabad eleségec légyen. Viſontag hogy minden ŏtuenedic eztendŏ ſabadságnac eztendeie légyen. Es tŏruényeket rendel ioſágoknac, földeknec, mezŏknec, házaknac és embereknec el adásáról, meg vételéről és váltságáról.

1 SZóla esmét az WR Mosesnec az Sinai hegyén, ezt monduán:

a: Az földnec nyugodalmáról való tŏruény, minden hetedic eztendŏben.

2 [a] Szóly az Izrael fiainac, és mond meg nékiec: Mikor bę menendetec az földre mellyet én adoc néktec, à föld nyugodgyéc, az WRtól rendeltetet siombat sierint.

3 Hat eztendŏben vessed bę az te földedet, és hat eztendŏben messed meg siŏlŏdet, és vegyed bę gyŭmŏlczét.

4 Az Hetedic eztendŏben az földnec nyugalmánac siombattya légyen, tudni illic az WRtól rendelt siombat, ackor az te földedet ne vesd bę, és siŏlŏdet ne messed meg.

5 Az mi az te meg aratot földeden terem, meg ne arassad, és az mi az te el hagyatot siŏlŏdŏn terem, aztis ne sŭried meg. Mert az földnec nyugalmánac eztendeie vagyon ackor.

6 Az mit az föld az ŏ nyugalmánac eztendeién teremt az légyen néktec eledeltekre, te magadnac, siolgádnac, siolgáló leányodnac, béresednec, és sellérednec az melly te nálad lakic.

7 Az te barmodnakis, és minden földi vadaknac légyen eledelére annac az eztendŏnec termése.

b: Az szabadságnac eztendeiéről, melly minden ŏtuen eztendŏben lészen vala.

8 [b] ANNAC felŏtte siámlály az eztendŏknec illyen hęt siombattyát, az az, hętsier hęt eztendŏt, v́gy hogy az hęt siombatoknac ideie negyuen kilentz eztendŏ légyen.

9 Ackor mindenŭt kŭrtŏltess, hogy annac siaua mindenŭt hallasséc, az hętedic hólnapnac tízedic napián, az az, az tiztulásnac napián kŭrtŏltess mindenŭt à ti egési földetekben.

10 Hogy meg sientellyétec az ŏtuenedic eztendŏt, és hirdessetec siabadságot az földnec minden la-

den lakoſinac, kürtnec zengeſénec eztendeie légyen az néktec, ackor minden embernec ſiabad légyen az ő ioſiágához iutni, és az ő nemzetſége közzé haza menni (az rabnac.)

11 Kürtnec zengeſénec eztendeie az ötuenedic eztendő, ne veſſetec, és fel ne araſſátoc az mit az föld ön keién teremt az eztendőben, és az te el hagyot ſiölödnec terméſét meg ne ſiedgyed.

12 Mert kürtnec zengeſénec eztendeie, ſient légyen azért ti néktec, az mezőről egyétec annac az ő gyümöltſét.

13 Az kürtöléſnec eztendeién, minden ember az ő ioſiága mellé tęrien.

14 Mikor annac okaért valami el adó marhát el adandaſi az te felebarátodnac vagy veiendeſi à te felebarátodtól, egy máſt meg ne czallyátoc.

15 Az kürtöléſnec eztendeie után való eztendőknec ſiáma ſierint végy valami ioſiágot az te felebarátodtól. Az földnec haſinainac eztendeinec ſiámoc ſierint, adgya azis néked az ioſiágot.

16 Ha ſoc eztendő vagyon az ſiabadſágnac eztendeig, többet adgy azért az mit veſieſi, és ha keues eztendő vagyon hátra, keueſebbet adgy Mert az eztendőknec haſinát adgya elte néked.

17 Egy máſt azért meg ne czallyátoc, hanem fély az te Iſtenedtől, mert én ti WRatoc Iſtentec vagyoc.

18 c Hogy ha az én rendeleſimet czelekęditec, és az én itéletimet meg tartuán azokat czelekeditec, bátorſágoſon laktoc azon az földön,

c: Szép igeretechel indittya az Iſten az Izraelitakat az ő rendeleſinec és törueninec meg tartáſára.

19 Es az föld az ő gyümöltſét meg termi, hogy eleget eheſſetec, és az földen bátorſágoſon laktoc.

20 Hogy ha azt mondanád: Mit együnc az hetedic eztendőben ha nem vetünc, és ſemmi haſinát à földnec bę nem veſiüc?

21 En az én áldaſomat reátoc boczátom az hatodic eztendőben, hogy három eztendőre valót teremtſen az föld. d

d: Az Iſtennec hegyelmes táplalaſanac példáia.

22 Mert nyóltzadic eztendőben vettec, és mind az kilentzedic eſitendeig ő gabonát éſitec, mind addig mondom hogy ő gabonát éſitec, mig az föld wy gabonát teremt.

23 Az földet pedig ſenki örökbe el ne adgya, mert enim az az föld, mert ti én nálam idueuényec és ſellérec vattoc.

24 Annac okaért az ti birodalmatoknac minden földében meg engedgyétec hogy meg válthaſſa az földet az ki azt el adta vólt.

25 Mikor az te felebarátod meg ſiegényedic, és kénſierítetic el adni az ő ioſiágának valami réſiét, és az ő közöl való attyfia elő áluán az ioſiágnac melleié akar állani, és azt meg akaria váltani, hatalma légyen arra hogy meg válthaſſa.

26 Hogy ha valakinec ninczen attyafia az ki meg váltaná az io-

haza mennyen az ő attyáinac ő-rökſégec mellé.

42 Mert én ſiólgaim kiket ki hoztam Ægyptumból, el ne adattaſſanac azért vgy mint raboc.

43 Ne wralkodgyál rayta kegyetlenül, hanem fély az te Iſtenedtöl.

44 Szólgaid és ſiolgáló leánid légyenec az ti környületec való pogány népec közzül, azoc közzül ſierezzetec ſiolgát és ſiolgáló leánt.

45 Az iöueuényeknec fiai közzölis kic köztetec laknac, ſierezhettec ſiolgákat és ſiólgálokat és azoknac czeledgyekből kic nállatoc laknac, az kiket tudni illic az ti földetekben ſiültec, és légyenec néktec birodalmotokban.

46 Es örökſég ſierint bîriatoc azokat, mind az ti vtánnatoc való fiatockal egybe, hogy azokis örökösül biriác azokat, mind öröcké éllyetec azoknac ſiolgálattyockal. De az ti atyatokfiain az Izraelitákon, ſenki kegyetlenül ne wralkodgyéc.

k: Nem kel engednünc hogy az idegen mi elöttünc az mi atyankfiait nyomorgaſſa.

47 k Hogy ha pedig az ti köztetec lakozó iöueuény meg gazdagodic, és az ő nála lakó Atyádfia meg ſiegéenyül, és magát el adgya az te közted lakó iöueuénnec vagy az iöueuény nemből valónac.

48 Minec vtánna el adta magát, ſiabad légyen meg váltani, egy az ő attyafiai közzül váltſa meg.

49 Vagy Attyánac báttya, vagy Attya báttyánac fia váltſa meg azt, vagy az ő nemzetſégéből közel való attyafia váltſa meg, vagy ha ereie leiend arra, ő maga váltſa meg magát.

50 Es veſſen ſiámot azzal az ki ötet meg vötte, az eztendötül fogua, mellyen magát el adta annac à kürtöléſeknec eztendeiéig, és az ő el adáſának pénzeis az eztendönec ſiáma ſierint ſiámláltaſſéc, az menît béreſnec adot vólna annî ideig, annît tudgyon annac annî ideig való ſiolgattyába.

51 Ha ſoc eztendö vagyon az kürtöléſeknec eztendeiéig, à ſierint adgyon viſſza az ő wranac az ő el adáſának pénzében.

52 Hogy ha pedig keues eztendö hija vagyon az kürtöléſnec eztendeiénec, ſiámot vetuén ő véle, az eztendöknec ſiáma ſierint fizeſſe az ő váltſágát.

53 Mint az eztendeig való béres, vgy légyen annál, ne wralkodgyéc kegyetlenül ő rayta az ő gazdaia, az te ſiemeid elött.

54 Hogy ha pedig eggyic eztendöben ſem valtatic meg, mind az által az kürtöléſeknec eztendeién ſiabadon el menyen mind fiaiual egybe.

55 Mert az Izrael fiai én ſiólgaim, kiket ki hoztam az Ægyptumnac földéből. En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec.

XXVI. Réſz.

Meg tiltya az báluány imádáſt, és parantſollya az ſombatnac meg tartáſát, és az ſent helynec meg böczülléſéc. Az ő paranczolatinac meg tartóinac ſoc ſép igereteket tészen és kemenſé-

ſiágot,hanem ő maga ſierét tötte az ő ioſiágának váltſágának.

27 Számlállya meg az ioſiágnac el adaſától fogua az eztendő ſiámot, és az mi hátra vagyon benne,adgya meg annac az kinec zálagba vetette vólt az ioſiágot, és vgy bîria az ő örökſégét.

28 Hogy ha pedig ſierét nem tehetî hogy egéſilen meg fizetne annac, az ioſiág annac az ki arrá pénzt adot kezében légyen az kürtöléſnec eztendeiéîg. Az kürtöléſnec eſitendeién meg botſáſſa azt, és az ki el adta vólt, az ő örökſégét az bîria.

e: Kerítet városban el adot háznac törvénye:

29 e Hogy ha valaki el adandgya lakó házát kerîtet városban, ackor válthaſſác meg mikor annac el adáſának eztendeie el telic, az egy eztendő el múluán meg válthaſſa az à ki el adta vólt.

30 Hogy ha azonközbe meg nem váltyác,mîg egéſi eztendeie el telic,az ház melly à kerîtet városban vagyon, légyen öröke annac à ki azt meg vötte vólt mindeneſtöl fogua, abból ki ne mennyen az kürtöknec napiánnis.

f: Faluban el adatot házac törvénye.

31 f Az faluban való ház pedig az melly falunac kerîtéſe nintſen, az mezön való föld gyalánt légyen. Az ki azt el adgya, hatalma légyen meg váltani, vagy az hogy az kürtöléſeknec napián ki mennyen abból.

g: Az Leuitác városinac és ioſſágoknac el adáſáról és váltáſáról való törvenye.

32 Az mi pedig néz az Leuitác városira, az g ő birodalmokban való városoknac házait,mindenkor valamikor akariác meg válthatty ác.

33 De az ki meg váltya, az Leuitác közzül való légyen,vagy az hogy az ki meg vötte az házat ki mennyen az házból és az ő birodalmoknac városából az kürtöknec napián,mert à Leuitác városinac házai, ő birodalmoc az Izrael fiai között.

34 De az ő városokon kiuől való mezöt el ne adhaſſác az Leuitác, mert öröcke való tulaydon örökſége az.

35 Hogy ha az te felebarátod ti köztetec meg ſiegényedic, és meg fogyátkozic,tégy iól ő véle, akar iöueuény légyen,akar ſellér, hogy élheſſen ti köztetec.

36 h Ne végy ő töle vſurát vagy felötte valót, hanem fély az te Iſtenedtöl, hogy élheſſen te veled eggyüt az te atyádfia.

h: Az mi felebaratinkat nem kel vſurával terhelnünc, hanem annélkül kel vélec iól tennönc.

37 Ne adgyad annac vſurára az te pénzedet,és nyereſéggel ne adgyad néki az te gabonádat.

38 En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec, ki az Ægyptumnac földéből ki hoztalac titeket, hogy néktec adnám az Chanaannac földét, és néktec Iſtentec lennéc.

39 i Hogy ha pedig az te felebarátod meg ſiegényeduén, magát neked el adgya, ne ſiolgáltáſſad vgy mint rabot.

i: Mint kel az mi felebaratinkat tartanunc kic az ſiegénſeg miatt magokat neckünc el adgyác.

40 Mint egy béres, vagy mint egy ſellér vgy légyen te nálad, az kürtöléſeknec eztendeiéîg ſiolgállyon te néked.

41 Ackor mennyen el tüled mind fiáiual egybe hogy mennyen az ő nemzetſégéhöz, és haza

kemènſéges fenyegetéſeckel fenyegeti azoknac meg rontóit. Az meg tsrőknec reménſéget téſſen az meg boczátáſról.

1 NE czinállyatoc magatoknac báluányokat, és faragot képet, vagy valami oſilopot ne emellyetec magatoknac, ſem pedig faragot kőuet ne helyheztеſſetec à ti földetekben, hogy meg haijollyatoc az előtt. En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec.

2 Az én ſiombatimat meg tartſátoc, és az én ſient házamat böczüllyetec. En vagyoc az WR.

a: Igyeretec az Iſten parantſolatinac meg tartóinac.

3 a Ha az én rendeleſimben iárándotoc, és az én parantſolatimat meg tartyátoc és azokat czelekedenditec.

4 Esőt adoc néktec álkolmas időben, az föld az ő gyümöltſét meg adgya, és minden gyümölts termő fa meg termi az ő gyümölczét.

5 Es az ti czépléſtec az ſiüretet éri, és az ſiüret àz vetéſt éri, elégſéges kenyeret éſitec, és nagy bátorſággal laktoc az ti földetekben.

6 Mert békeſéget adoc azon az földön, annſra hogy mikor el aluſitoc, ne légyen ki fel röttentſen, és el véſiem az kegyetlen vadakat arról az földről, és az fegyuer által nem mégyen az ti földeteken.

7 Sőt inkáb az ti ellenſégteket kergetitec, és fegyuer miatt ti elöttetec el húllanac.

8 Es ti közzületec öten, ſiázat el üznec, és ſiázan el üznec tiz ezeret, és az ti ellenſégtec ti elöttetec fegyuer miatt el húllanac.

9 Es ti hozzátoc fordúluán, meg ſiaporîtalac és meg ſokaſitalac titeket, és veletec ſiöuetſéget ſierzec.

10 Es ſoc ïdőtűl fogua el tett gabonát éſitec, és az régi gabonát, az wy helyén ki hánnyátoc.

11 Es az én haylekomat közöttetec helyheztetem, és az én Lelkem meg nem vtál titeket.

12 Ti közöttetec iároc ſiüntelen. Léſiec néktec Iſtentec, ti pedig léſitec nékem én népeim.

13 Envagyoc az ti WRatoc Iſtentec, ki az Ægyptum földéből ki hoztalac, hogy azoknac rabiai ne vólnátoc, és az ti nyakatoknac kötelét meg óldottam, hogy egyeneſen iárhatnátoc.

14 b Hogy ha engemet nem halgattoc, és ez parantſolatokat nem czelekedenditec.

b: Fenyegetéſec az Iſten paranczolatinac meg rontói ellen.

15 Es ha az én rendeleſimet meg vtállyátoc, és ha az én itéletimet meg vtállya az ti lelketec, és az én parantſolatimat nem czelekedenditec, hanem az én ſiöuetſégemet fel bontyátoc.

16 Enis ezt czelekedem veletec: Hogy titeket az félelem el foglallyon, meg eméztő dögös betegſéggel, és hideg leléſſel egybe, mellyec az te ſiemeidet meg eméſiſiéc, és lelkedet gyötöriéc. Es az ti gabonátokat hijába veſſétec az földbe, mert meg éſiic azt az ti ellenſégitec.

17 Es az én meg haragodott orczámat

tzámat fordîtom ellenetec, hogy az ti ellenségeitec elött el húllyatoc és wralkodgyanac raytatoc az kic titeket gyülölnec, és fussatoc mikor senki nem üzis.

18 Hogy ha mind ezec vtán mégis nem halgattoc engemet, hętsierrel keméńben ostorozlac titeket az ti bünеitekért.

19 Mert meg rontom az ti erösségteknec keuélységét, és az Eeget az ti feietec felött meg keménîtem és ollyańá tésiem minęmü az vas, és az földet ollyanná tésiem minęmü az értz.

20 Es minden erös múnkátoc hijába való lésien, mert az ti földetec nem termi meg az ö gyümölczét és az földnec faijs nem adgyác meg az ö hasinokat.

21 Hogy ha mégis vakmérö képpen ellenem iártoc és nem engedtec nékem, à ti bünteto ostorotokat hętsierrel meg sokasitom az ti bünеitekért.

22 Es botsátoc reátoc kegyetlen mezei vadakat, hogy az ti barmaitokból titeket ki puztîczanac, és titeket el fogyassanac, anniéra hogy puztác legyenec az ti vtaitoc.

23 Hogy ha ezeckel sem gondoltoc hogy hozzám tęrietec, hanem vakmerö képpen ellenem iártoc.

24 Enis bizony vakmerö képpen ellenetec iároc, és hętsierrel inkáb ostorozlac à ti bünеitekért.

25 Es hozoc ti ellenetec fegyuert, melly bosisiút állyon raytatoc az én siöuetségemnec meg rontásáért, vgy hogy à ti vároſitokba gyüllyetec, ackor botsátoc dög halált közzétec, és adattatoc az ellenség kezébe.

26 Minec vtáńa à kenyérnec táplálásra való ereiét el vesiem, [c] tíz asisioni állatoc sütnec néktec kenyeret egy kementzében, és mértec sierint igazan bę adgyac az ti kenyereteket, ésitec de nem elegedtec meg.

c: Az Sidoban igy vagyon: Mikor az kenyérnec páltzáiát meg töröm, &c.

27 Hogy ha mégis nem engedtec nékem, hanem vakmerö képpen ellenem iártoc.

28 Enis ellenetec iároc meg búsúlt haragomban vakmerö képpen, és énis hętsierrel inkáb ostorozlac titeket az ti bünеitekért.

29 Mert az ti fiaitoknac, és leánitoknac húsát ésitec meg.

30 Es az ti palotaitokat el rontom, és az mezön eppîtetet siép faragot kepeiteket, és az ti hólt testeiteket az ti báluánîtockal egybe eggyüué hányatom, és az én lelkem meg vtál titeket.

31 Es az ti vároſitokat el puztîtom, az ti sient helyeiteketis el rontom, és nem lésien kedues nékem az ti ió illatú áldozattoc.

32 El puztîtom az földet, annîra hogy álmélkodgyanac rayta az ti ellenségeitec, az mellyec azon fognac lakozni.

33 Titeket pedig az pogány népec közzé el sielesitelec, és azt miuelem hogy vtánnatoc mennyenec ki vont fegyuerrel, hogy à ti földetec puzta légyen, és az ti vároſitokis puztác légyenec.

34 Ackor az föld meg sienteh

az ö

az ŏ ſiombatit, mind addîg mîg puztán áll, mikor az ti ellenſégteknec fŏldében leiendetec, ackor mondom hogy az ti fŏldetec nyugoduán meg ſienteli az ŏ ſiombatit.

35 Mind az ŏ puztáſágánac ideiéîg nyúgoſiic, mert nem nyúgot az ti ſiombattokon, mikor azon az fŏldŏn laknátoc.

36 Az kic pedig ti kŏzzŭletec meg maradnac, azoknac ſiiuekben félelmet ſierzec, az ŏ ellenſégeknec lakó fŏldében, annîra hogy az fánac leuelénec zŏrdŭléſe elŏtt fuſſon mint az ſiablya elŏtt, és el húllyanac ha ſenki nem kergetijs ŏket.

27 Egy máſra húllanac mint ha fegyuer vólna vtánnoc, ha ſenki vtánnoc ninczenis. Es az ti ellenſégtec elŏtt meg nem maradhattoc.

38 Hanem el véſitec az pogány népec kŏzŏtt, és az ti ellenſégteknec fŏlde meg emézt titeket.

39 Es az kic meg maradnac kŏzzŭletec, az ti ellenſégteknec fŏldében el veſinec az ŏ hamiſſágokért, és az ŏ Attyoknac hamiſſágokért mind vélec egybe el veſinec.

d: Igeretet téſzen az meg étrŏ Izraelis taknac.

40 [d] Hogy ha pedig meg vallyác az ŏ hamiſſágokat, és az ŏ Attyoknac hamiſſágát mind az ŏ bŭnŏckel egybe mellyel én ellenem vétkeztenec, és hogy ŏk vakmerŏképpen iártac én ellenem.

41 Es hogy énis mikor vakmerŏképpen ellenec iárnéc, vettetem ŏket az ŏ ellenſégeknec fŏldébe. Ha ezt ez kŏrnyŭl meteletlen ſiiuet el vetic, és az ŏ bŭnŏknec bŭntetéſét meg fizetic.

42 Enis meg emlekezem az Iacobbal tett ſiŏuetſégemrŏl, az Iſáckal és annac felŏtte Abrahammal tett ſiŏuetſégemrŏl. Az fŏldrŏlis meg emlekezem.

43 Az fŏld azonkŏzbe puztán hagyattatic ŏ tŏlŏc, és az ŏ ſiombatit meg ſienteli à melly fŏld el puztúlt vólt ŏ érŏttec, ŏkis az ŏ bŭnŏknec bŭntetéſét meg fizetic, mert ſoc képpen az én itéletimet meg vtáltac, és az én rendeleſimet az ŏ lelkec meg vtálta.

44 Ióllehet mikor az ŏ ellenſégeknec fŏldében vóltakis, nem vetettem és nem vtáltam meg ŏket, hogy meg eméztenem mindeneſtŏl ŏket, meg vetuén az én ſiŏuetſégemet vélec. Mert én ŏ Wroc Iſtenec vagyoc.

45 Azért meg emlekezem ŏ érŏttec az régi Atyáckal való ſiŏuetſégemrŏl, kiket Ægyptumból ki hoztam az pogányoknac ſiemec láttára, hogy lennéc nékic Iſtenec. En vagyoc az WR.

46 Ezec az rendeléſec, az itéletec, és az tŏruényec az mellyeket ſierzet az WR ŏ maga kŏzŏtt, és az Izrael fiai kŏzŏtt, az Sinai hegyen az Moſes által.

XXVII. Réſz.

Tŏruényec, az embereknec, oktalan állatoknac, házaknac, ſántó fŏldeknec meg bŏczŭlléſeröl, mellyeket az ember Iſtennec ígér, és azoknac meg valtáſáról, barmoknac elſŏ fayzaſoknac, és tizedeknec valtáſáról.

1 SZóla az WR Moſeſnec, és monda:

2 Szóly az Izrael fiainac és mond meg nékiec: Az ember mikor fogadáſt téſien, az te bŏczŭlléſed ſierint legyenec az ſiemelyec az mellyec fogadáſſal kŏteleztéc magokokat, az WRé.

3 Az férfiat húſi eſitendŏſtŭl fogua, hatuan eſitendŏſig, bŏczŭllyed ŏtuen ezŭſt Sicluſra, az mint az ſient ſiclus vagyon.

4 Hogy ha aſiſioni állat leiend, harmintz ſicluſra bŏczŭllyed.

5 Ŏt eſitendŏſtŭl fogua pedig húſi eſitendŏſig az férfiat húſi ſicluſra bŏczŭllyed. Az aſiſioni állatot pedig, tíz ſicluſra.

6 Ŏt hólnapi férfiui magot, ŏt eſitendŏs koraig bŏtſŭllyed ŏt Sicluſra, hóg ha pedig aſiſioni állati mag leiend, három ezŭſt ſicluſra.

7 Hogy ha pedig hatuan eſitendŏs leiend, vagy fellyeb való, ha férfiu, bŏczŭllyed tízen ŏt ſicluſra, ha aſiſioni állat, tízre.

8 Hogy ha ſiegény leiend, hogy annac ſierit nem tehetné az mire bŏczŭllyed, állaſſad azt à pap eleibe, à meninec ſiéret teheti az, à ki magát fogadáſſal meg kŏtelezte, annîra bŏczŭllye azt az pap.

9 Hogy ha pedig affęle barmot fogadot adni az minęmŭ állatokból ſioktac áldozni az WRnac, valamit affęlét ád az WRnac, ſient légyen.

10 Máſt az helyébe né állaſſon, és azt el ne czeréllye, iót à hituán helyébe, vagy hituánt az ió helyébe aduán, hogy ha pedig el czeréli eggyiket à máſikon, mind az elŏbbi, mind pedig az mellyen azt el czerélte, ſient légyen.

11 Hogy ha pedig valami tiztátalan oktalan állatot fogadot adni, mellynec neméből nem áldozhatnac az WRnac, tehát vigye azt az paphoz.

12 Es bŏczŭllye meg azt à pap, akar ió akar hituán légyen, az mire bŏczŭlli azt az pap, abban maradgyon.

13 Hogy ha pedig azt meg akarná váltani, azt te bŏczŭd felŏtt annac ŏtŏd réſiét adgya.

14 Ha pedig valaki az ŏ házát az WRnac ſienteli, bŏczŭllye meg azt az pap, vagy ió vagy hituán leiend, és az mire bŏtsŭlli, abban maradgyon.

15 Hogy ha meg akaria váltani az házat az, à ki azt az Iſteñec ſien telte vólt, az bŏtsŭ mellé adgya annac ŏtŏd réſiét, és légyen ŏué.

16 Hogy ha pedig valaki az ŏ ŏrŏkſégéből mezŏn való földet ſientelend az WRnac, bŏczŭlteſſéc meg az mag ſierint az melly abba mégyen, ha egy Homer árpa mégyen beléie, ŏtuen ezŭſt ſicluſra bŏtsŭlteſſéc.

17 Hogy ha az kŭrtŏléſnec eſitendeiétől fogua ſientelte Iſtennec az ŏ ſiantó földét, à mint azt bŏczŭllŏd abban maradgyon.

18 Hogy ha az kŭrtŏléſnec eſitendeie vtán ſientelendi Iſtennec az ŏ földét, à pap ſiámlállya meg annac az pénzét az eſitendŏknec ſiáma ſierint, az mellyec hátra vadnac az kŭrtŏléſnec eſitende-

iéig, és az ſierint ſiállîtſon le annac az bŏczŭiébŏl.

19 Hogy ha pedig meg akaria váltani az ŏ fŏldét az, az ki azt Iſtennec ſientelte vólt, az bŏtsŭ mellé adgya annac ŏtŏd réſiét, és légyen ŏué.

20 Ha meg nem váltya azt az fŏldet, vagy azt máſnac el adgya, az vtán azt meg nem válthattya.

21 Hanem az fŏld mikor az kŭrtŏléſnec eſitendeién meg ſiabadúl, az WRnac ſienteltesſéc, vgy mint az Iſtennec ſienteltetet, és légyen az papoc ŏrŏkſége.

22 Ha pedig pénzen vŏt fŏldet ſientelt az WRnac melly ŏ néki ŏrŏkſége nem vólt.

23 Számlállya meg az pap az fŏldnec az ŏ bŏtsŭie ſierint való árrában az kŭrtŏléſnec eſitendeiéig menyi vagyon hátra, és adgya meg azt azon napon à te bŏczŭd ſierint, hogy légyen az, az WRnac ſienteltetet.

24 Az kŭrtŏléſnec eſitendeién az fŏld meg tęrien àhoz, az kitŏl azt vŏtte vólt, àhoz tudni illic az kinec ŏrŏkſége vólt az.

25 Minden te bŏczŭlléſed pedig az ſient helynec ſicluſa ſierint légyen. Egy ſiclus pedig húſi pénzt téſien.

26 De az baromnac elsŏ fayzáſát melly annélkŭlis az WRé, ſenki néki ne ſientellye, akar ŏkŏr leiend, akar iuh, az WRé az.

27 Ha pedig az tiztátalan állatokból való léſien, váltſa meg azt az te bŏtſŭlléſed ſierint, és azon felŏl az bŏtſŭnec ŏtŏd réſiét adgya melléie, ha pedig meg nem váltyác, adaſſéc el az te bŏczŭd ſierint.

28 [a]Minden, valami valakitŏl az WRnac ſienteltetet fogadáſſal és eskŭuéſſel, abból à mijé vagyon, akar ember légyen az, akar barom, akar mezŏn való ŏrŏkſég, el ne adaſſéc, meg ſe váltaſſéc, mert minden èffęle fogadáſſal kŏteleztetet állat, ſientſéges és az WRé.

29 Semmi oktalan barom melly az embertŏl az WRnac ſienteltetic, meg ne váltaſſéc, hanem minden ok vetetlen meg ŏletteſſéc.

30 Añac felŏtte az fŏldnec minden dézmáia, az fŏldnec veteményébŏl, az fáknac gyŭmŏlczébŏl az WRE, és az WRnac ſienteltesſenec.

31 Hogy ha pedig valaki meg akaria váltani az ŏ dézmáiánac valami réſiét, annac az árránac ŏtŏd réſiét tegye hozzáia.

32 Es minden barmoknac iuhoknac tizede, mellyec az veſiſiŏ alól ſioktac el [b] menni, minden tized mōdom az WRnac ſienteltesſéc.

33 Ne tudakozzéc rayta ióié vagy hituán, és el ne változtaſſa azt, hogy ha valami módon el változtatná azt, mind az, mind pedig az mellyet az helyébe adot vólt, az Iſtennec ſienteltetet légyen, meg ſe váltaſſéc.

34 Ezec az parantſolatoc, mellyeket paranczolt az WR Moſeſnec az Sinai hegyén, hogy azokat az Izrael fiainac meg mondaná.

a: Az ollyan fogadaſokról ſzol, mellyeket valaki hadba menesénec ideien eskŭueſſel igert Iſtennec, hogy ŏ néki ſzenteli, ha az ellenſéget kezébe adgya, minémŭ az Iephte fogadaſa, Iud: 11.

b. Veſzſzŏ alól mondatnac el menni az barmoc, mert az akolból eggyenként, boczáttyác vala ki, és azokat az ember eggyenként veſzſzŏuel ouaſſa vala. az tizediket veſzſzŏuel meg ſuytuán azt mongya vala, ez az tizedic.

Moſes Harmadic Kŏnyuénec vége.

MOSESNEC NEGYEDIC KÖNYVE, KIT KÖZ NEWEL MAGYAROL, AZ IZRAELITAKNAC MEG SZAMLALASOKROL VALO KÖNYVNEC NEVEZNEC.

Meg irta Moſes ez könyvben, az ki iöuetelről fogua az máſodic eſtendönec máſodic hólnapiától fogua, mind az negyuenedic eſtendönec tizen egy edic hólnapiáig való lett dolgokat, és töruényeknec rendeléſet az Iſten nép pe között. Az az, bé foglallya harmintz nyóltz eſtendönec és egy néhány hólnapnac hiſtoriáiát, Num: 1. Deutr: 1.

I. Réſz.

¶ Meg paranczollya Iſten az Moſeſnec. Hogy minden nemzetſégből egy egy fő embert véuén mellé ie, meg ſámlállya az Aaron Pappal az Izraelnec egéſz nemzetſégér. Meg ſámlállya azért Moſes az Iſten paranczolattya ſerint az népet, az kic vóltac húſz eſtendőſöc és annál nagyobbac. De meg parantſollya az Iſten, hogy az Leui nemzetſégét ne ſámlállya az Izraelitác közzé, hanem azokra bizza az Iſten ſátorának és minden ához való ſzerſámoknac gondgyat.

I.

SZóllá pedig az WR Moſeſnec, az Sinai puztaiában à gyüleközetnec ſátorában, az máſodic eſtendőben Ægyptusból való ki iöuetel után, monduán.

2 Vegyétec ſiámát az egéſi Izrael fiainac gyülekezetinec, az ő nemzetſégec ſierint, az Attyáknac házoc ſierint, az neueknec ſiámoc ſierint, minden férfiat az ő feiec ſierint.

3 Húſz eztendős fiutól foguán és fellyeb, minden ki az hadba ki mehet az Izraelben: Meg ſiámlállyátoc öket az ő ſeregöc ſierint, te és az Aaron.

4 És légyen veletec egy egy férfiu minedenic nemzetſégből, mellyec közzül mindenic feie légyen az ő Attyoc házának.

5 Ezec pedig az férfiaknac neuec, az kic legyenec ti veletec: Ruben nemzetſégéből, Eliſur: Sedeurnac fia.

6 Simeonból, Selumiel: Suriſaddinac fia.

7 Iehudahbol, Nahſon: Amminadabnac fia.

8 Iſacharból, Nethanel: Suarnac fia.

9 Zebulunból, Eliab: Helonnac fia.

10 Ioſephnec fiai közzül: Az Ephraimból, Eliſamá: Ammihudnac fia. Manaſſehből, Gamliel: Pedahſurnac fia.

11 Beniaminból, Abidan: Gidioninac fia.

12 Danból, Ahiézer : Ammiſaddainac fia.

13 Aſſerből, Pagiel : Ochrannac fia.

14 Gadból, Eliaſaph: Deuelnec fia.

15 Naphthaliból, Ahira: Enannac fia.

16 Ezec az gyüleközetbe neuezeteſec valánac, kic Attyoc nemzetſéginec feiedelmi és az Izrael ezerinec feiei valánac.

17 Melléie vöué azért az Moſes és az Aaron ez férfiakat à kic neuec ſierint elö ſiámláltattac vala.

18 Es az egéſi gyüleközetet öſſue gyüytéc az máſodic hónac elsö napián, kic valláſt tönec az ö ſiületéſekről, az ö czelédgyec ſierint, és az ö Attyoknac háza népe ſierint, az ö neueknec ſiáma ſierint, húſi eſitendös fiútól fogua, és annac felötte, föről före.

19 A miképpen meg paranczolta vala az WR az Moſesnec, meg ſiámlálá öket az Sinai puztáiában.

Ruben fiainac ſzámoc 43 puztában. 46500.

20 Vóltanac azért az Izraelnec elsö ſiülötténec à Rubennec fiai, az ö nemzetſégec ſierint, az ö házoc népe ſierint, az ö Attyoknac házoc ſierint, az neueknec ſiáma ſierint, föről före, minden férfiu húſi eztendös fiutól fogua és fellyeb, minden hadba ki mehetö.

21 Az Ruben nemzetſégéből meg ſiámláltattac negyuen hat ezer és öt ſiáz.

Simeon fiainac ſzámoc. 59300.

22 Az Simeonnac fiai közzül, az ö nemzetſégec, az öházoc népe ſierint, az ö Attyoknac házoc ſierint, az ö meg ſiámláltattai az neueknec ſiámoc ſierint föről före, minden férfiu húſi eztendötöl fogua és fellyeb, minden hartzra ki mehetö.

23 Az Simeon nemzetſégéből meg ſiámláltattac ötuen kilentz ezer és három ſiáz.

Gad fiainac ſzámoc. 45650.

24 Az Gad fiai közzöl az ö nemzetſégec ſierint, az ö házoc népe ſierint, az ö Attyoknac házai ſierint, az ö neueknec ſiáma ſierint, húſi eztendös fiutól fogua és fellyeb, minden hartzra ki mehetö.

25 Az ö meg ſiámláltattai az Gad nemzetſégéből, negyuen öt ezer és hat ſiáz, ötuen.

Iudah fiainac ſzámoc. 74600.

26 Az Iudah fiai közzöl az ö nemzetſégec ſierint, az ö házoc népe ſierint, az ö Attyoknac házoc ſierint, az ö neuec ſiáma ſierint, húſi eztendös fiutól foguán és fellyeb, minden ki az hartzra ki mehetö vólna.

27 Az Iudah nemzetſégéből ſiámláltattac, hetuen négy ezer és hat ſiáz.

Iſſachar fiainac ſzámoc. 54400.

28 Az Iſſachar fiai közzöl az ö nemzetſégec ſierint, az ö házoc népe ſierint, az ö Attyoknac házoc ſierint, az ö neuec ſiáma ſierint, húſi eztendös fiutól foguán és fellyeb, minden hartzra ki mehetö.

29 Az Iſſachar nemzetſégéből ſiámláltattac ötuen négy ezer és négy ſiáz.

Zebulun fiainac ſzámoc. 57400.

30 Az Zebulun fiai közzöl az ö nemzetſégec ſierint, az ö házoc népe ſierint, az ö Attyoknac házoc ſie-

zoc ſierint, az ő neueknec ſiámoc ſierint, húſi eztendős fiutól foguán, és fellyeb, minden hartzra ki mehető.

31 Az Zebulunból ſiámláltattac őttuen hęt ezer és négy ſiáz.

32 Az Ioſeph fiai közzől, az Ephraim fiai közzől az ő nemzetſęgec ſierint, az ő házoc népe ſierint, az ő Attyoknac házoc ſierint, az ő neueknec ſiámoc ſierint, húſi eztendős fiutól foguán és fellyeb, minden hartzra ki mehető.

Ephraim fiainac ſzámoc. 40500.

33 Az Ephraim nemzetſęgéből ſiámláltattac negyuen ezer és őt ſiáz.

34 Az Manaſſeh fiai közzől az ő nemzetſęgec ſierint, az ő házoc népe ſierint, az ő Attyoknac házoc ſierint, az ő neueknec ſiámoc ſierint, húſi eztendős fiutól foguán és fellyeb, minden hartzra ki mehető.

Manaſſeh fiainac ſzámoc. 32200.

35 Az Manaſſehből ſiámláltattac harmintz kęt ezer és kęt ſiáz.

36 Az Beniamin fiai közzől az ő nemzetſęgec ſierint, az ő házoc népe ſierint, az ő neueknec ſiámoc ſierint, húſi eztendős fiutól foguán és fellyeb, minden hartzra ki mehető.

Beniamin fiainac ſzámoc. 35400.

37 Az Beniamin nemzetſęgéből meg ſiámláltattac harmintz őt ezer és négy ſiáz.

38 Az Dan fiai közzől, az ő nemzetſęgec ſierint, az ő házoc népe ſierint az ő Attyoknac házoc ſierint, az ő neueknec ſiámoc ſierint, húſi eztendős fiutól foguán és fellyeb, minden hartzra ki mehető.

Dan fiainac ſzámoc. 62700.

39 Az Dan nemzetſęgéből ſiámláltattac hatuan kęt ezer és hęt ſiáz.

40 Az Aſſer fiai közzől az ő nemzetſęgec ſierint, az ő házoc népe ſierint, az ő Attyoknac házoc ſierint, az ő neueknec ſiámoc ſierint, húſi eztendős fiutól foguán és fellyeb, minden hartzra ki mehető.

Aſſer fiainac ſzámoc. 41500.

41 Az Aſſer nemzetſęgéből ſiámláltattac négyuen egy ezer és őt ſiáz.

42 Az Naphthali fiai közzől, az ő nemzetſęgec ſierint, az ő Attyoknac házoc ſierint, az ő neueknec ſiámoc ſierint, húſi eztendős fiutól foguán és fellyeb, minden hartzra ki mehető.

Naphthali fiainac ſzámoc. 53400.

43 Az Naphthali nemzetſęgéből ſiámláltattac őtuen három ezer és négy ſiáz.

44 Ezec azoc az meg ſiámláltattac, mellyeket meg ſiámlált Moſes és Aaron: Es az Izraelnec feiedelmi tizenkęt férfiac, kic közzül mindenic az ő attyának házában fő vala.

45 Vóltanac añac okaért mindnyáián kic meg ſiámláltattanac az Izrael fiai, az ő attyoknac házoc ſierint, húſi eztendős fiutól fogua, és fellyeb, minden hartza ki mehetőc az Izraelben.

Az Izrael fiainac minden eſtűl fogua való ſzámoc az puſztában. 603550.

46 Vóltanac (mondom) mindnyáián az meg ſiámláltattac, hat ſiáz három ezer őt ſiáz őtuen.

47 De az Leuitác az ő attyok-

nac házoc népe ſierint nem ſámláltattac azoc közzé.

48 Mert ſiólot vala az WR Moſeſnec, ezt monduán.

49 De mind az által à Leui nem zetſégét meg ne ſiámlállyad, és azokat ne ſiámlállyad az Izrael fiai közzé.

50 Hanem az Leuitákat rendeld à bizonſág tétel ſátorához, és minden ő edénihöz, és minden àhoz valókhoz, ők viſellyéc az ſátort, és minden ő edénît, és ők ſiolgállyanac annac, és az Sátor körül iárianac tábort.

51 Mikor pedig à Sátornac elöb kel indúlni, az Leuitác ſiedgyéc el azt egy máſtól, mikor pedig meg álland az Sátor, az Leuitác állaſſác azt fel, és az idegen az ki oda iárúland meg hallyon.

52 Es tábort iárianac az Izrael fiai ki ki az ő táborábā, és ki ki az ő záſilóia alatt, az ő ſeregec ſierint.

53 Az Leuitác pedig tábort iárianac az bizonſág tétel ſátorának környülötte, hogy ne légyen harag az Izrael fiainac gyüleközetin, és foglalatoſoc légyenec az Leuitác az bizonſág tétel fátorának örizetiben.

54 Czeleködénec annac okaért az Izrael fiai mind az ſierint, az mint parantſolta vala az WR Moſeſnec, vgy czelekedénec.

II. Réſz.

Meg mondgya az Iſten ez Caputban, Az Izrael fiai minęmő render tarczanac az vton való menetelben, és az tábor iárásban: Aztis meg mondgya. Minden nemzetſégbē kiczoda légyen az ſeiedelem à kihöz hálgaſſanac.

1 ES ſióla az WR Moſeſnec és Aaronnac, monduán.

2 Az Izrael fiai között, ki ki az ő Záſilóia alatt, az ő attyaínac házoc népénec Záſilóia alatt iárió tábort: Az gyüleközetnec Sátora környül, táuól iárion tábort.

3 a Ezec iárianac pedig tábort napkelet felöl Nap támadatban, az Iudahnac tudni illic Záſilóia az ő ſeregi ſierint, és az Iudahnac fiainac feiedelme légyen, Nahſon Amminadab fia.

a: Napkelet felöl való tábor, tudoh, Iſſachar, és Zebulun nemzetſége.

4 Es az ő ſerege, és az ő ſiáma hetuen négy ezer és hat ſiáz.

5 Tábort iárion pedig ő mellette az Iſſachar nemzetſége, és az Iſſachar fiainac feiedelme légyen, Nathanel Suarnac fia.

6 Es az ő ſerege és az ő ſiáma ötuen négy ezer és negy ſiáz.

7 Iſmét az Zebulon nemzetſége, és az Zebulon fiainac feiedelme, Eliab Helon fia.

8 Es az ő ſerege és az ő ſiáma ötuen hęt ezer négy ſiáz.

9 Mindnyáián az Iudah ſeregénec ſiámoſi, ſiáz nyóltzuan hat ezer, és négy ſiáz, az ő ſeregec ſierint elöl iáróc legyenec ezec.

10 b Az Ruben ſeregénec Záſilóia légyen dęl felöl az ő ſeregi ſierint, és az Ruben fiainac feiedelme légyen, Eliſur à Sedeur fia.

b: Dęl felől való tábor, à Ruben, Simeō és Gad nemzetſége.

11 Es az ő ſerege és az ő ſiáma négyuen ezer és öt ſiáz.

12 Tábort iárianac pedig ő mellette az Simeon nemzetſége, és à Simeon nemzetſégénec feiedelme légyē, Selumiel Suriſáddai fia.

13 Es az ő ſerege és az ő ſiáma ötuen kilentz ezer és öt ſiáz.

14 Iſmét az Gad nemzetſége, és az

és az Gad fiainac feiedelme, Eliaſaph: az Reuel fia.

15 És az ő ſerege és az ő ſiáma néguen ötezer, és hat ſiáz ötuen.

16 Mindnyáián à kic meg ſiámláluán vóltac à Rubeñec ſeregében, ſiáz ötuen ezer, ezer és négy ſiáz ötuen az ő ſeregec ſierint, és máſodoc légyenec à menetelbẽ.

e: Az Leuitác az Iſten ſátorának közép renden iártac.

17 e Annac vtánna mennyen az gyüleközetnec Sátora (tudni illic) az Leuitáknac tábora, az táboroknac közepette: Az miképpen tábort iárnac, ollyan képen iárianac kiki az ő helyén az ő Záſilóia melett.

d: Nap enyéſiet felől való tábor, Ephraim, Menaſſeh és Beniamin nemzetſége.

18 d Az Ephraim ſeregénec Záſilóia az ő ſeregi ſierint légyen Nap enyéſiet felöl, és az Ephraim fiainac feiedelme légyen, Eliſama Ammihud fia.

19 Es az ő ſerege és az ő ſiáma negyuen ezer ötſiáz.

20 Es ő mellette légyen az Menaſſeh nemzetſége, és az Menaſſeh fiainac feiedelme légyen, Gamliel az Pedahſur fia.

21 Es az ő ſerege és az ő ſiáma harmintz két ezer két ſiáz.

22 Iſmét à Beniamin nemzetſége és à Beniamin fiainac feiedelme légyen, Abidan Gideoni fia.

23 Es az ő ſerege és az ő ſiáma harmintz öt ezer és négy ſiáz.

24 Mindnyáián az Ephraim ſeregében, kic meg ſiámláluán vóltanac, ſiáz és nyóltz ezer és ſiáz az ő ſeregekben, harmad rendben mennyenec.

e: Eſſac felől való tábor, Dan, Aſſer, Naphthali nemzetſége.

25 e Az Dan táborának Záſilóia légyen Eſſac felöl az ő ſeregi ſierint: Es az Dan fiainac feiedelme, Ahiezer Ammiſaddai fia.

26 Es az ő ſerege és az ő ſiáma hatuán két ezer és hét ſiáz.

27 Tábort iárion pedig ő mellette az Aſſer nemzetſége: Es az Aſſer fiainac feiedelme légyen, Pagiel az Ochran fia.

28 Es az ő ſerege és az ő ſiáma negyuen egy ezer, és öt ſiáz.

29 Iſmét az Naphthali, és az Naphthali fiainac feiedelme, Achira Enan fia.

30 Es az ő ſerege, és az ő ſiáma ötuen három ezer és négy ſiáz.

31 Mindnyáián à meg ſiámláltattac à Dan ſeregében, lönec ſiáz ezer és ötuen hét ezer és hat ſiáz, vtólſo renden mennyenec az ő Záſilóioc ſierint.

32 Ezec az Izrael fiainac ſiámoſi az ő attyoknac házoc ſierint mindnyáián kic meg ſiámláluán vóltanac az táborokban, az ő ſeregec ſierint, hat ſiáz három ezer, öt ſiáz és ötuen.

33 Touábba à Leuitác nem vóltanac meg ſiámláluán az Izrael fiai között, az miképpen megparantſolta vólt az WR à Moſeſnec.

34 Es czelekedénec az Izrael fiai mind à ſierint à miképpen paranczolta vólt az WR à Moſeſnec, ollyan képpen iárának tábort, az ő Záſilóioc ſierint. Es vgy iárának kiki az ő nemzetſége ſierint, az ő attyoknac háza ſierint.

III. Réſz.

Paranczolija Iſten az Moſeſnec hogy az Leuitákat az Aaron pap mellé adgya az Iſteni ſolgálatra, az első fülöttec helyébe, kic Iſtene valának, meg ſámláluán mind az első fülöttéket

lötteket és mind az Leuitákat. Meg ſámlállya azért Moſes az elsö ſülötteket, és az Leuitákat. Es ezeket az elsö ſülöttec helyében Aaron pap mellé adgya. Meg iria az Leuitáknac helyeket az táborban, feiedelmeket és tizteket. Miuel hogy pedig az elsö ſülöttec, többen valánac az Leuitáknal egynihányuál, paranczollya Iſten hogy azoc meg változzanac öt öt ſiclusón.

1 EZec pedig az Aaronnac és az Moſeſnec nemzetſégi, attól fogua hogy ſióllot az WR Moſeſnec az Sinai hegyén.

2 Ezec pedig az Aaron fiainac neuec: Elsö ſiülötte Nadab, vtán Abihu, Eleazar és Ithamar.

3 Ezec az Aaron fiainac az meg kenetöt papoknac neuec, kiknec meg ſientelte vólt kezeket, hogy papſágot viſelnénec.

Leuit: 10. 4 Meg hala pedig Nadab és Abihu az WR elött, mikoron áldozanac külsö tüzuel az WR elött az Sinai puztáiában, és fiai nintſenec ö nékiec. Es papſágot viſele Eleázár és Ithamar az Aaron elött az ö attyoc [a] elött.

a: Az az, Aaron papnac éltében.

5 Szólla pedig az WR Moſeſnec, monduán.

6 Hozd elö az Leui nemzetſéget, és állaſſad azt az Aaron pap eleiben, hogy ſiolgállyanac ö néki.

7 Es örizzéc az ö örizetit, és mind az egéſi gyüleközetnec örizetit, az gyüleközet nec ſátora elött, és meg végezzéc az ſátor környül való ſiólgálatot.

8 Meg örizzéc pedig az gyüleközet ſátoránac minden ezközétis, és az Izrael fiainac örizetétis, hogy meg végezzéc az ſátor környül való ſiolgálatot.

9 Adgyad mondom az Leuitákat az Aaronnac és az ö fiainac, mert valóban adattanac ö néki az Izrael fiaitól.

10 [b] Az Aaront pedig és az ö fiait elöttöc iáróuá tegyed, hogy örizzéc az ö papſágokat. Mert ha valaki idegen oda iárúland, meg hal.

b: Az Aaron pap az ö fiaiual egybe elöttöc iáró vólt az Leuitáknac.

11 Szólla ezeknec felötte az WR Moſeſnec, monduán.

12 Bizonnyára én választottam az Leuitákat az Izrael fiai közzöl, minden elsö ſiülött helyett melly az ö Annyánac mehét meg nîttya az Izrael fiai között. Azért légyenec az Leuitác eneim.

13 Mert enîm minden elsö ſiülett, az naptól fogua, hogy meg öltem minden elsö ſiülettet az Ægyptuſnac földében, magamnac ſienteltem minden elsö ſiülettet az Izraelben, mind emberec közzöl, és mind oktalan állatoc közzöl, eneim léſinec: En vagyoc az WR.

Exod: 12. & 13.

14 Szólla az vtán az WR Moſeſnec à Sinai puztáiában, monduán.

15 Számláld meg az Leui fiait az ö Attyáinac házoc ſierint, az ö házoc népe ſierint, minden férfiat egy hólnapitól fogua, és azon fellyül meg ſiámlály.

16 [c] Meg ſiámlálá annac okaért az Moſes öket az WRnac ſiaua ſierint, az miképpen hagyattatot vala néki.

c: Az Leui nemzetſégénec meg ſiámlálása.

17 Es ezec vóltanac az Leui fiai az ö neuec ſierint: Gerſon, Cehath, és Merari.

18 Ezec pedig az Gerſon fiainac neuei az ö házoc népe ſierint, Libni és Simi.

19 To-

19 Toubba az Cehath fiai az ő házoc népe ſierint, Amram és Ishar, Hebron és Vzziel.

20 Az Merari fiai pedig az ő házoc népe ſierint. Mahali és Muſi. Ezec az Leui nemzetſégi, az ő attyoknac házoc ſierint.

21 Az Gerſontúl ſiármaztac az Libni nemzetſége és Simi nemzetſége, ezec az Gerſonitác nemzetſégi.

d: Az Gerſon fiainac ſzámoc és az táborban való helyec, és azoknac feiedelmec.

22 d Azoknac ſiámlálotti minden férfiaknac ſiámoc ſierint, egy hólnapi fiutól foguán és annac felőtte, azoknac mondom ſiámlálotti hęt ezer és őtſiáz.

23 Az Gerſonitáknac nemzetſégi az Sátor megett iárianac tábort Nap enyéſiet felől.

24 Es az Gerſonitac attyoc háza népénec feiedelme légyen, Eliaſaph az Lael fia.

e: Az Gerſon fiainac tiztec.

25 e Az Gerſon fiainac pedig őrizeti az gyülekőzetnec ſátorában, léſien az hayléc, az ſátor, annac fedele és az gyülekezet ſátora aytaiának kárpittya.

26 Iſmét az tornátznac kárpittai és à tornátz aytaiának ſuporláttya, melly vala az hayléc mellet és az óltár mellet körös környül, és annac kötelei minden hozzá tartozó ſiolgálatual egybe.

27 Cehathtól pedig ſiármazot az Amram czelédgye és az Ishar czelédgye, és az Hebron czelédgye és az Vzziel czelédgye, ezec az Cehathnac czelédgye.

f: A Cehath fiainac ſzámoc, az táborban való helyec, feiedelmec, és tiztec.

28 f Minden férfiunac ſiáma ſierint, egy hólnapi fiutól fogua és fellyeb, lőnec nyóltz ezeren és hat ſiázan kic az ſient helynec őrizői vóltanac.

29 Az Cehath fiainac nemzetſégi tábort iárianac az ſátornac óldala mellet deel felől.

30 Es az Cehathitac czeledgyénec Attya házának feiedelme légyen, Eliſaphan az Vzzielnec fia.

31 Az ő őrizetec pedig az Ládá és az Aztal, és à Gyertya tartó, és az Oltár, és à ſient helynec edéni az mellyeckel ſiolgálnac, és à ſuporlát és minden ához tartozó.

32 Toubba az Leuitáknac feiedelminec feiedelme légyen, az Eleazar, az Aaron papnac fia: Az ſient hayléc mellett vigyázóknac feiedelemſége (légyen ő rayta.)

g: Az Merari fiainac ſzámoc, táborban való helyec, feiedelmec, és tiztec.

33 g Az Meraritól ſiármazot az Maháli és Muſi nemzetſége, ezec az Merari nemzetſégi.

34 Ezeknec pedig ſiámlálottai minden férfiunac ſiámoc ſierint egy hólnaptól foguán és fellyeb, hat ezer és kęt ſiáz.

35 Es az Merari czeledgyénec attyoc házának feiedelme légye, Suriel, Abihail fia, és ezec tábort iárianac az ſátornac eſiac felől való óldala melllet.

36 Az Merari fiainac pedig őrizetinec tiztec à hayléknac deſikai, és annac rúdgyai, oſilopi, és annac talpai, minden edéni, és minden azhoz tartozó.

37 Az tornátz környül való oſilopoc és azoknac tálpai, azoknac ſiegei, és kötelei.

b: Moſesnec, Aaronnac, és az ő fiainac helyec az táborban.

38 h Az kic pedig tábort iárianac az

nac az ſátor elöt: Napkelet felöl, az gyülekezet ſátoránac (mondom) az elsö réſie felöl, Nap kelet felöl, legyenec Moſes és az Aaron, és az ö fiai, hogy az ſient helyet örizzéc az Izrael fiai helyet: Bizonyára ha idegen oda iárúland, meg hal.

39 i Az Leuitáknac minden ſiámoſi mellyeket meg ſiámláltanac Moſes és Aaron az WRnac beſiéde ſierint, mindnyáián az férfiac egy hólnaptól foguán és azon fellül, huſion kęt ezer.

40 k Es monda az WR Moſeſnec: Számláld meg az Izrael fiainac minden elsö ſiülöttét, egy hólnaptól foguán, és fellyeb, és vegyed az neueknec ſiámát.

41 Es válaſiſi Leuitákat énnékem (én vagyoc az WR) az Izrael fiainac minden elsö ſiülötti helyett, és az Leuitáknac barmokat, az Izrael fiainac barmoknac elsö fayzati helyet.

42 Meg ſiámlálá annac okaért az Moſes, az mint paranczolta vala néki az WR, az Izrael fiainac minden elsö ſiülöttet.

43 Es valánac minden elsö férfiu ſiülöttec az ö neueknec ſiámoc ſierint, egy hólnapi fiutól foguán és fellyeb, az ö ſiámoc ſierint, huſion kęt ezeren kęt ſiázan és hetuen hárman.

44 Es ſiólla az WR Moſeſnec, monduán.

45 Vegyed az Leuitákat az Izrael fiai közzül való elsö ſiülöttec helyet, és az Leuitáknac barmokat az ö barmoc helyet, és legyenec eneim az Leuitác: En vagyoc az WR.

46 Touábba az mi néz az kęt ſiáz és hetuen háromnac meg váltáſára, kic az Izraelitáknac elsö ſiülöttei közzül valóc.

47 Végy öt öt ſicluſt minden ſie mélyért à ſient hayléknac ſicluſa ſierint, húſi fillér érö az ſiclus.

48 Es adgyad azt à pénzt az Aaronnac és az ö fiainac, azoknac váltſágokat kikneç ſiámoc fellül haladgya à Leuitáknac ſiámokat.

49 Vöué annac okaért à Moſes az váltſágnac pénzét, azoktól az kic fellül haladgyác vala à Leuitáknac ſiámokat, l az Leuitáktól meg váltatot elsö ſiülötteknec felötte.

50 Az Izrael fiainac elsö ſiülöttitöl ez pénzt (tudni illic) ezer három ſiáz és hatuan öt ſicluſt, az ſient helynec ſicluſa ſierint.

51 Es adá az Moſes az meg váltattaknac pénzét az Aaronnac és az ö fiainac az WRnac beſiéde ſierint, az miképpen paranczolta vala néki az WR.

IIII. Réſz.

Az Iſtennec paranczolattya ſerint el válaztya Moſes az Leui nemzetſégéböl az kic álkolmaſoc vólnánac az Iſten haylékánac ſolgálattyára, mind mikor táborban vólnánac, mind mikor vton mennénec, à kic tudni illic harmintz eztendönec felötte vólnánac, ötuē eztendös korig, és az Iſten azoknac az ö nemzetſégec és czeledgyec ſerint tiztet oſt.

1 ES ſiólla az WR Moſeſnec és Aaronnac, monduán.

2 Végyed ſiámát az Cehath fiainac à Leui fiai közzöl az ö czelédgyec ſierint és az ö attyoknac házoc ſierint.

3 Attól foguán az ki harmintz

eztendös

i: Ha meg ſzámlálod az Leuitákat az Gerſonnac, Cehatnac és Merarinac nemzetſégét, találod huſzökét ezernec és három ſzáznac, hogy pedig itt az Moſes el hadgya az három ſzázat és ezac huſzonkét ezeret mond, az oka ez, mert az három ſzázac elsö ſzülöttec vóltanac kiket meg kellet váltanioc, &c.

k: Parantſollya Iſten Moſeſnec hóg az Izraelitáknac elsö ſzülötteket meg ſzámlállya, és miuel hóg az elsö ſzülöttec Iſtene valánac, annac okaért az elsö ſzülöttec helyébe à Leuitákat válaſztya Iſten magánac à ſzent hayléc környül való ſzolgálatra. De miuel hóg az elsö ſzülöttek nec ſzámoc meg haladgya vala az Leuitáknac ſzámokat. Azért azt parantſollya Iſten hogy azokért à kickel meg haladgyác vala az Leuitáknac ſzámokat, adgyanac öt öt ſicluſt.

l: Ezt azért mondgya, mert az Leuitáknakis meg kellet az ö elsö ſzülötteket váltani.

eztendös és azon fellül: Mind addîg az ki ötuen eztendös, valakic alkolmatosoc è ſiolgálatra hogy munkálkodgyanac az gyüleközetnec ſátorában.

a: Cehathitáknac tiztec és ſzolgálattyoc.

4 [a] Ez légyen tiztec az Cehath fiainac az gyüleközetnec ſátorában, az ſientſéges dolgokról való gond viſelés.

b: Aaron papnac tizti az ö fiainal egybe, az ládánac, az arany óltárnac, és az égö áldozat óltáránac bé takaráſa, minden hozza tartozó ſzerſzámokkal egybe. Azoknac pedig hordozáſa az Cehath fiainac tiztec.

5 [b] Elöſier pedig az Aaron és az ö fiai mikoron maſúua kel ſiállani az tábornac, el iöijenec és le vegyéc az ſátornac ſuporlátyát és bę takariác azzal az bizońſágnac ládáiát.

6 Es búrîtſanac arra borz böréböl czinált kárpitot, minec vtánna azt egéſilen bę búrîttyác égh ſiinü poztóual, és annac az rúdgyaitis bę tegyéc.

7 Es az Iſten eleiben vitettetöt kenyéreknec aztalát búrîczac bę égh ſiinü poztóual, azon fellül téuén à tálakat, temién tartókat, az ſeprüket és az fedö tálakat: Es amaz ſiünetlen való kenyér azon légyen.

8 Es minec vtánna veres poztóual azt bę búrîttyác azon, fellöl bę búrîczác borz bürböl czinált kárpitual, annac vtánna az ö rúdgyaitis bę tegyéc.

9 Vigyenec annac felötte égh ſiinü poztót és fedgyéc bę az világnac gyertya tartóiát véle, és añac az ö lámpáſit és az ö óllóit, hamua véuöiuel egybe, és az ö olaijánac minden edénit, az mellyekuel ſiolgálnac az gyertya tartó környül.

10 Es helyhezteſſéc azt minden ö edéniuel az borz börböl czinált kárpitban és tegyéc azt rúdakra.

11 Az arany óltártis búrîczác bę égh ſiinü poztóual és azt fedgyéc bę borz böréböl tſinált kárpittal, és tegyéc bę annac à rúdgyaitis.

12 Vegyéc annac felötte mind à ſierſiámokatis, mellyeckel ſiolgálni fognac az ſient helyben, és helyhezteſſéc égh ſiinü poztóban, és fedgyéc bę azokat borz börböl czinált kárpitual, és tegyéc rúdakra.

13 Annac vtánna az hamuat az óltárról el tiztîtuán terîtſenec arra ſiederies poztót.

14 Es tegyéc arra minden ö edénit, mellyeckel ſiolgálnac azon, tüznec való edénit, ſiitóit, ſöpröit, medentzéit, és az óltárnac minden edénit, és búrîtſanac arra borz, börböl czinált kárpitot és tegyéc bę az ö rúdgyaitis.

15 Mikor pedig végét veti az Aaron és az ö fiai az ſient hayléknac és annac minden edéninec bę takaráſánac, mikor el akar indúlni az tábor ackor iöijenec el à Cehath fiai hogy el vigyéc azokat. De ne illeſſéc az ſient helynec ſemmi edénit, hogy meg ne hallyanac: Ezec à Cehath fiainac terhec à gyüleközetnec ſátorábã.

16 Az Eleazárnac pedig az Aaron pap fiánac tizti az gyertya tartónac olaija, és à drága ſierſiámokból czinált füſtelés, à ſiüntelen való áldozat, és à kenetnec olaija, à ſient haylékról való gond viſelés, és mind az ſient haylékban va-

ban való ſierſiámoknac gondgya viſeléſe.

17 Szólla pedig az WR Moſesnec és Aaronnac, monduán.

c: Iöllebet Cehatitác hordoztác à ſzent edényeket. Mind az által nem volt nékiec ſzabad azokat látnioc és azokhoz nyúlnioc.

18 c Meg láſſátoc hogy az Cehathitác háza népének nemzetſége az Leuitác közzül ki ne gyomláltaſſéc.

19 Hanem ezt miuellyétec ő vélec hogy éllyenec és meg ne hallyanac mikor iárúlandanac à ſientſégöknec ſientſégéhöz : Az Aaron és az ő fiai iöijenec el, és rendellyéc el öket, mindeniket az ő tiztire és az ő terhére.

20 Bę ne mennyenec hogy meg láſſác mikoron bę takariác az ſientſéges állatokat és meg ne hallyanac.

21 Szólla ezeknec felöttе az WR Moſesnec, monduán.

d: Az Gerſonitaknac tiztec és ſzolgálattyoc.

22 d Vegyed ſiámát az Gerſon fiainac az ő attyoknac házoc ſierint, és az ő nemzetſégec ſierint.

23 Attúl foguán az ki harmintz eztendös, meg e ſiámlállyad öket, valamennyen álkolmatoſoc az ſiolgálatra hogy munkalkodgyanac à gyüleközetnec ſátorában.

e: Nem volt ſzabad az Sidoc között az Iſten házához ſzolgálni az Leuitáknac, harmintz eztendönec alatta.

24 Ez légyen munkáia az Gerſonitác nemzetſéginec az ſiolgálatban és az tereh hordozásban.

25 Hordozzác az ſátornac kárpittyait és az gyülekezetnec ſátorát, annac az ő fedelét és az borz böréből czinált kárpitot, melly ő rayta vagyon fellül, és az gyüleközet ſátorának aytaiának ſuporlattyát.

26 Az tornátznakis az ő kárpittyait, és az tornátz kapuiának kárpittyát melly vagyon az ſátor mellet környül, és azoknac köteleit és az ő ſiolgálattyoknac minden edénit, és valamit czináltatac azokhoz hogy ſiolgállyanac azockal.

27 Az Aaronnac és az ő fiainac beſiédec ſierint légyen minden ſiolgálattyoc az Gerſonitáknac fiainac, minden ő terhekben, és minden ő tizteletekben, és minden ő terheket az ő örizetekre bizzátoc.

28 Es az Gerſonitác fiainac czelédgyénec ſiolgálattyoc az gyülekezetnec ſátorában, kiknec ſiolgálattyoc légyen az Aaron pap fiainac az Ithamarnac gond viſeléſe alatt.

f: Az Meraritáknac tiztec és ſzolgálattyoc.

29 f Annac felöttе az Merari fiaitis az ő nemzetſégec ſierint, az ő attyoknac házoc ſierint ſiámláld meg.

30 Attúl foguán az ki harmintz eztendös és annál fellyeb, mind addig az ki ötuen eztendös meg ſiámlállyad öket, valakic álkolmatoſoc az ſiolgálatra hogy az gyülekezetnec ſátorában munkálodgyanac.

31 Ezec pedig az ő terhec mellett való vigyázáſoc az ő ſiolgálattyoc ſierint, az gyülekezetnec ſátorában, tudni illic az ſátornac deſikai és annac rúdgyai és annac oſilopi és talpai.

32 Az tornátznakis környül való oſilopi és azoknac talpai, és azoknac ſiegei, és azoknac köteléi, azoknac minden ſierſiámiual és minden azoc ſiolgálattyához való

való edényec, és neuec ſierint meg ſiámlállyatoc az ő terheket (az mellyeket őrizniec és hordozniоc kel.)

33 Ez léſien ſiolgálattyoc az Merari fiainac czeledgyénec mellyel ſiolgállyanac az gyűlekőzetnec ſátorában, az Ithamarnac az Aaron pap fiainac keze alatt.

34 Es meg ſiámlálá Moſes és Aaron és az gyűlekezetnec feiedelmi à Cehatitáknac fiait az ő nemzetſégec ſierint, és az ő attyoknac házoc ſierint.

35 Attól fóguán az ki harmintz eztendős vala, és annál fellyeb, mind addíg az ki őtuen eztendős vala, valamennyen álkolmatoſoc valánac Az ſiolgálatra az gyűlekőzetnec ſátorában.

g: Az Cehatitaknac ſſámoc. 2750. 36 gVala pedig azoknac ſiámoc az ő nemzetſégec ſierint két ezer hęt ſiaz és őtuen.

37 Ezec az Cehathitác nemzetſéginec ſiámlálottai kic alkolmatoſocvalánac az ſiolgálatra á gyűlekőzetnec ſátorában, kiket meg ſiámlált Moſes és Aaron az WRnac paranczolattya ſierint az Moſes keze által.

38 Az Gerſon fiainac ſiámoc az ő nemzetſégec ſierint, és az ő attyoknac házoc ſzerint.

39 Attól foguán az ki harmintz eztendős vala, mind addíg az ki őtuen eztendős vala, valamennyen alkolmatoſoc valánac az

b: Az Gerſoniták nac ſſámoc 2630. ſiolgálatra az gyűlekőzetnec ſátorában.

40 bAzoknac mondom ſiámoc az ő nemzetſégec ſierint, az ő attyoknac házoc ſierint két ezer hat ſiáz és harmintz.

41 Ezec az Gerſon fiainac czeledgyéknec ſiámoc kic mindnyáján ſiolgálnac à gyűlekőzetnec ſátorában, kiket meg ſiámlált Moſes és Aaron az WRnac beſiéde ſierint.

42 Az Merari fiainac pedig nemzetſégi az ő czeledgyec ſierint az ő attyoknac házoc ſierint.

43 Attól foguán az ki harmintz eztendős vala, és annál fellyeb, mind addíg az ki őtuen eſitendős vala, valamennyen alkolmatoſoc valánac az ſiolgálatra az gyűlekőzetnec ſátorában.

i: Merari fiainac ſſámoc. 3200. 44 iAz ő ſiámoc mondom az ő nemzetſégec ſierint három ezer és két ſiáz.

45 Ezec az merari fiainac czeledgyénec ſiámoſi kiket meg ſiámlált Moſes és Aaron az WRnac beſiéde ſierint, az Moſes keze által.

46 Mindnyáián az meg ſiámlálttatac kiket meg ſiámlált Moſes és Aaron, és az Izraelnec feiedelmi az ő nemzetſégeknec és az ő attyoknac házoc ſierint à Leuitác.

47 Attól foguán az ki harmintz eztendős vólt, mind addíg az ki őtuen eztendős vólt, valakic álkolmatoſoc à ſiolgálatra, az Iſten tizteletire való ſiolgálatnac gyakorláſára, és az ő terhekben való munkára az gyűlekőzetnec ſátorában.

48 Azoknac mondom ſiámoſi vóltánac nyóltz ezeren őt ſázan és nyóltzuanon.

15 Ackoron vigye az férfiu az ő feleſégét az paphoz, és vigye el az ő áldozattyára való aiándékat azzal egyetemben, tudni illic egy Epha arpa liztnec tized réſiét, De ne önczön arra olayt és ne tégyen arra temiént, Mert házaſſágban való tiztaſſágnac meg romláſánac gyanoſságánac áldozattya, és emlekeztetéſnec áldozattya, melly eſiében iuttattya az (embernec) az gonoſſágot.

16 Es az aſiſioni állatot hija elő az pap, és állaſſa ötet az WR eleiben.

17 Es vegyen az pap [b] ſient vizet földből czinált edényben, az porból is az ki leend az ſátornac pagyimontomán végyen az pap, és boczáſſa azt abba az vízbe.

18 Es állaſſa az pap az aſiſioni állatot az WR eleiben, és az aſiſioni állatnac feiét mezitelenicze meg, és tégye annac az aſiſioni állatnac kezére az emlekezetnec aiándékat, melly áldozat házaſſág tiztáſságához való gyanoſſágnac aiándoka, és az papnac kezében legyenec keſerű vizec [c] átoknac vizei.

19 Es eskűuéſſel keſieritſe ötet az pap és azt mondgya önéki: Hogy ha valaki te veled nem közösködet, es hogy ha el nem haylottál tiztátalanſágra az te féried kiuől, ne ártſon tenéked ez keſerű átkozot víz.

20 Ha pedig el haylottál az te féried kiuől, és meg ſieplőſittettél és más férfiuual közöſültél az te féried kiuől.

21 (Eskűuéſuel keſierſcze mondom azt az aſiſioni állatot az pap átoknac eskűuéſéuel, és ezt mondgya az aſiſioni állatnac:) Tégyen tégedet az WR átocka, és példáuá az te néped között, minec vtánna az WR meg ſiáraztya à te tomporodat, és az te méhédet dágadáſual meg veri.

22 Es bę mennyenec ez átkozot vizec az te belső réſieidben, hogy meg dagadgyon az te méhed és meg ſiáradgyon az te tomporod, és az aſiſioni állat mondgya, Amen, amen.

23 Es iria fel az pap ez átkokat valami chartára, és törőllye el annac vtánna azokat az keſerű vizeckel.

24 Es itaſſa meg az aſiſioni állatual à keſerű átkozot vizet, és bę mennec ő belé az átkozot és keſerű vizec.

25 Annac vtánna vegye el à pap az aſiſioni állatnac kezéből az házaſſágbéli tiztáſághoz való gyanuſágnac áldozattyát, és emellye fel azt az WR előtt és áldozzéc azzal az óltáron.

26 Es az pap egy tellyes marockal véuén abból az aiándékból áldozza meg azt ió illatúl az óltáron, és annac vtánna adgya meg innia az aſiſioni állatnac az vizet.

27 Meg itaſſa mondő véle az vizet, es ha meg ſieplőſittetet leend és ha vétkezet valóba az ő férie ellen, tehát bę mennec azoc az átkozot vizec ő belé, kic fordúlnac keſerűſégre, és meg dagad az ő méhe, és meg ſiárad az ő tompo-

[b] Tudni illic az nagy réz kűſtből mellyet tengernec neueznec vala, mellybe az vizet horgyac vala ſzent dólgokért.

[c] Keſerő vizeknec neueznek azért, mert nagy keſerűſeges keint ſzenued vala az bűnös aſzſzoni állat annac meg itala vtán.

49 Az WRnac beſiéde ſierint ſiámlálta ŏket az Moſeſnec keze által, mindent az ŏ ſiolgálattya ſierint, és az ŏ terhe ſierint, azoc ſiámláltattac vala meg pedig az kiket az WR paranczolt vala Moſeſnec.

V. Réſz.

Paranczollya Iſten hogy az táborból ki ŭzzéc az bęl pokloſokat, az kiknec férfiui magauoc el foly, és hólt-teſtnec illeteſe miatt meg vndoketattac. Es hogy az ki valakinec kárt tett meg elegicze azt, Az vrán tŏruent rŏndel az Iſten az ollyan ſerfiunac az ki az ŏ feleſégénec tiztaſága felŏl kételkedic.

1 ES ſiólla az WR Moſeſnec, monduán.

2 Paranczold meg az Izrael fiainac, hogy ki ŭzzenec az táborból minden bęl pokloſt és mindent valakinec férfiui magua ki foly, es mindent valaki meg vndokitatot hólt teſtnec illetéſe miatt.

3 Mind férfiakat ſ-mind aſiſioni állatokat ki ŭzzétec, az táboron kiuŏl ŭzzétec ŏket, hogy meg ne vndokiczác az ŏ táborokat azoc, az kic kŏzŏtt én lakozom.

4 Es v́gy czelekedénec az Izraelnec fiai és ki ŭzéc azokat az táboron kiuŏl, az miképpen meg hadta vala az WR Moſeſnec, v́gy czelekedénec az Izrael fiai.

5 Szólla annac felŏtte az WR Moſeſnec, monduán.

6 Paranczold meg az Izrael fiainac, akar férfiu akar aſiſioni állat mikoron czelekedendenec az embereknec bŭnŏc kŏzzŭl valamellyet, vétkezuén az WR ellen, és bŭnt czelekedendic valamelly lélec.

7 Meg vallyác az ŏ bŭnŏket az mellyet czelekedtenec és fizeſſe meg azt à miben vétkezet éppen, és annac ŏtŏdic réſiét adgya arra fellyŭl, es adgya annac az ki ellen vétkezet.

8 Ha nem leiend annac az férfiunac attyafia az kinec meg fizetné az kárt, adgya azt az WRnac és légyen az Papé, az meg tiztitáſra való koſnac kiuŏlette mellyuel meg tiztittya ŏtet (az pap.)

9 Az Izraelitaktól Iſtennec ſienteltetet állatokból való fel emeltetet aiándoc azé az papé légyen az mellyhŏz azt viſiic.

10 Es kinec kinec meg ſienteltetet állati azé légyenec: A mikoron adandgya azokat az ember az papnac, azé légyenec.

11 Szólla annac felŏtte az WR Moſeſnec, monduán.

12 Szóly az Izrael fiainac, és mond meg ŏ nékiec: Mikoron el hayól valakinec feleſége, és vétkezendic az ŏ férie ellen.

13 Es vétkezendic valaki ŏ véle, melly dolog az wrától el titkolua es el fedezue vagyon, hogy az ŏ feleſége meg férteztetet, bizońſág pedig nem leend ŏ ellene, miuel hogy az bŭnŏn nem kaptác.

14 Ha fel indúl ŏ benne az ŏ feleſégéhŏz való kętſég, annîra hogy kętelkedgyéc az ŏ feleſégéhŏz, melly immár tiztátalanná lett: Vagy fel indúl ŏ benne az ŏ feleſégéhŏz való kętſége, annîra hogy az ŏ feleſégéhŏz kętelkedgyéc, ióllehet az meg nem férteztetet.

15 Ac

ráia, és léſien az az aſiſioni állat, átkozot az ŏ népe kŏzŏtt.

28 Hogy ha meg nem ſieplŏſitetet az aſiſioni állat hanem tizta leiend, tehát ártatlan léſien és tenéſiŏ léſien.

29 Ez az házaſſágbéli tiztáſághoz való gyanuſágnac tŏruénye, mikor el hayol az aſiſioni állat az ŏ fériétŏl és meg ſieplŏſettetic.

30 Vagy ha fel indúl valakiben az kętelkedés, annîra hogy kętelkedgyéc feleſégéhŏz, és az ŏ feleſégét állattya az WR eleiben, es az pap czelekeſiic azzal mind ez tŏruény ſierint.

31 Es illyen módon ártatlan léſien az férfiu az bŭntŏl, de az aſiſioni állat az ŏ bŭnénec terhét hordozza.

VI. Réſz.

Az Iſten ez Caputban tŏruént rendel az mellyhŏz tartſác magokat az Nazarçuſoc, az az, az kic magokat el ſakaſtuán az kŏzŏnſéges kŏſſégtŏl, éskŏuéſſel és fogadáſual kŏtelezteć magokat valami dologtól való meg tartoztatáſra, kic az Iſten népe kŏzŏtt ſient ęletnec ſép példai voltác.

1 ES ſiólla az WR Moſeſnec, monduán.

2 Szólly az Izrael fiainac és mond meg ŏ nékiec: Mikor férfiu auagy aſiſioni állat fogadáſt téſien, és eskŭuéſſel az Nazarçuſſágra [a] kŏtelezi magát, hogy tudni illic az WRnac ſienteli magát.

3 Bortól és réſiegîtŏ italtól el ſiakaſiſia magát: az bor etzetet és az reſiegîtŏ állatnac etzettyét ne igya, és ſemmi meg vizeſitetet ſiŏ lŏbŏl czinált italt ne igyéc, ſŏt męg wy ſiŏlŏt ſe egyéc: ſe pedig aſiſiú ſiŏlŏt.

a: Nazaréuſſoknac mondatnac vala azoc, az kic az kŏſſegtŏl magokat ideig meg vonſzac vala, és magokat meg tartoztattyác vala em bereckel való nyaiaskodáſtól, hogy az Iſten tŏruényénec tanulaſára, és az Iſteni dolgoc felŏl való gondolkodáſra álkolmatosbac lehetnénec.

4 Az ŏ fogadáſánac minden napián ſemmit affęlét ne igyéc valami léſien az ſiŏlŏ tŏrŏl, az ſiŏlŏ maguától foguán az ſiŏlŏ haijaîg.

5 Az ŏ fogadáſánac minden napiain borotua az ŏ feiére ne mennyen, mîglen bę nem tellyeſednec az napoc az mellyeken ſientelte magát az WRnac, ſient légyen, hadgya neuekedni az ŏ feiénec haiát.

6 Az napokon mellyeken ſienteli magát az WRnac, az meg hóltnac teſtéhŏz bę ne mennyen.

7 Sŏt ſe az ŏ Attyánac, ſe az ŏ Annyánac, ſe az ŏ attyafiánac, ſe az ŏ nényénec hólt teſteckel meg ne férteztesſe magát, mikoron meg halandnac, mert az ŏ Iſtenénec fogadáſát viſeli az ŏ feién.

8 Az ŏ Nazarçuſſágánac minden napiain ſient légyen az WRnac.

9 Hogy ha pedig valaki meg haland ŏ nálla hertelenſéggel és meg fértezteti az ŏ fogadáſánac feiét, nîrie meg az ŏ feiét az ŏ tiztúláſánac napian, hetedic napon nîrie meg azt.

10 Nyóltzadic napon pedig vigyen kęt Gerliczet auagy kęt Galamb fiat az papnac az gyŭlekezet ſátoránac aytaiához.

11 Es áldozza meg à pap eggyiket az bŭnért, az máſikat pedig egéſilen égŏ áldozatól, és tiztîtſa meg azt abból hogy vétkezet az hólt teſt miatt, és ſientellye meg annac feiét azon napon.

b Vagy: ŏ melette.

12 Es

12 Es wijonnan fogadást téuén az WRnac az ŏ maga meg ſienteléſénec napiáról, vigyen az ŏ bŭneiért egy eztendŏs báráńt, az elŏtt való napoc pedig haſiontalanoc legyenec, mert meg férteztetett vólt az ŏ Nazaręuſſága.

13 Ez légyen pedig az Iſtennec ſienteltetett embernec tŏruénye, az melly napon bę tellyeſedic az ŏ Nazaręuſſágánac napia, mennyen az gyŭlekezet ſátoránac aytaiára.

14 Es vigye fel az ŏáldozattyát az WRnac, egy eztendŏs ép hîm báráńt egéſilen meg égetendŏ áldozatra, és egy eztendŏs nŏſteń ép báráńt, bŭnért való áldozatért.

15 Ezeknec felŏtte egy koſár kŏuáſinélkŭl való kenyereket, olayual meg hintet ſemlye béleſeket, és kouáſinélkŭl való pogáczakat, olayual meg kenetteket, azoknac Minháióckal és itali áldozatockal.

17 Vigye azokat az pap az WR eleiben, és áldozzéc annac bŭneért való áldozatot, és egéſilen meg égetendŏ áldozatot.

16 Az koſtis áldozza meg hálá adó áldozatól az WRnac, az kouáſinélkŭl valóckal eggyetemben, mellyec az koſárban léſinec. Aldozzéc Minhátis és itali áldozatot.

18 Ackoron az Nazaręus nîrie meg az ŏ Nazaręuſſágánac feiét, az gyŭlekezet ſátoránac aytaiánál, és vegye az ŏ Nazaręuſſágánac haiát, és tégye azt az tŭzre, melly vagyon az hálá adáſért való áldozat alatt.

19 Vegye annac felŏtte az pap az koſnac meg fŏtt lapoczkáiát, és egy kouáſinélkŭl való béleſt az kosárból, és egy kouáſinélkŭl való pogáczat, és tégye az Nazaręuſnac kezére minec vtánna el nîrettetic az ŏ Nazaręuſſága.

20 Es emellye fel az pap azokat az WR elŏtt, à papnac ſienteltętet ez az fél emeltetet ſiegynec és fel emeltetet lapotzkánac felŏtte, és annac vtánna igyéc bort az Nazaręus.

21 Ez az Nazaręuſnac tŏruénye az ki fogadáſt teend, és az ŏ Nazaręuſſágáért az WRnac fogadot áldozattyánac tŏruénye, añac kiuŏlŏtte az mit ſiabad akarattya ſierint aiándékoz: Az ŏ fogadáſa ſierint, mellyet fogadot, àcképpen czelekedgyéc, az ŏ Nazaręuſſágánac tŏruénye ſierint.

22 Es ſiolla az WR Moſeſnec, monduán.

23 Szólly Aaronnac és az ŏ fiainac, monduán: Igy áldgyátoc meg az Izrael fiait, monduán ŏ nekiec:

24 ALDGYON MEG TEGEDET AZ WR, és ŏrizzen meg tégedet.

25 Világoſicza meg az WR az ŏ ortzáiat te raytad, és kŏnyŏrŭllyen te raytad.

26 Fordîcza az WR az ŏ ortzáiát te reád, és adgyon békeſéget tenéked.

27 Es az én neuemet veſſéc az Izrael fiaira, és [b]én meg áldom ŏket.

b: Az az, Meg áldgyac az Izrael népét az én ſzentſéges neuemnec ſégit ſégŭl való hiuaſaual.

VII. Rész.

Meg iria Moſes az Izraelnec tizenkęt nemzetſęgęnec tizenkęt feiedelmi minęmő aiandékokat vittec Iſten eleiben, minec vránna az ſent haylékne és az óltárc fel emeltec vólna, minden azokhoz való ſerſámockal egybe.

1 ES lőn az melly napon el végezé Moſes az ſátornac fel emeléſét, meg kené azt és meg ſientelé minden edéniuel egybe, az Oltártis és annac minden edénit meg kené és meg ſientelé.

2 Ackoron aiándékokat viuénec az Izraelnec feiedelmi az ő Attyoc házának feiei, ezec valának az nemzetſégőc feiedelmi, és vgyan ezec valának az meg ſiámláltattaknac feiei.

3 Es viuéc az ő aiándékokat az WR eleiben, hat burſttatot ſiekereket, és tizenkęt ökröket, egy ſiekeret kęt feiedelemért, és mindenikért egy egy ökröt, és aiándékon viuéc azt az ſátor eleiben.

4 Es ſiólla az WR Moſeſnec monduán:

5 Vedd el ő tőlőc és ſiolgállyanac azoc az gyülekezet ſátorának ſiolgálattyában az Leuitáknac, mindeniknec az ő ſiolgálattya ſierint.

6 El vőué azért Moſes az ſiekereket és az ökröket, és adá azokat az Leuitáknac.

7 Kęt ſiekeret és négy ökröt az Gerſon fiainac az ő ſiolgálattyoc ſierint.

8 Négy ſiekeret pedig és nyóltz ökröt adá az Merari fiainac az ő ſiolgálattyoc ſierint, az Ithamarnac Aaron pap fiának keze alá.

9 Az Cehath fiainac pedig ſem mit nem adá, mert az ſientſéges állatoc kőrnyül való ſiolgálat vala ő raytoc, mellyet vallokon viſelnec vala.

16 Viuénec annac okaért az feiedelmec az óltárnac meg ſienteléſére azon napon à mellyen meg kenettetőtvólt, viuénec mondom aiándékokat az feiedelmec az óltár eleiben.

11 Es monda az WR Moſeſnec: Az feiedelmec eggyenként külön külön napon vigyéc az ő aiándékokat az óltárnac meg ſienteléſére.

12 Es viué első napon az ő aiándékát, Nahaſſon az Amminadab fia, Iudah nemzetſégéből. *Iudah nemzetſége feiedelmenec aiándéka.*

13 Vala pedig az ő aiándéka egy ezüſt tál, ſiáz és harmintz ſiclus nyomó, egy pohár hetuen ſiclus nyomó, az Sanctuariomnac ſiclusa ſierint, és mind az kettő tellyes vala Minhának való olayal meg hintet ſemlyéliztuel.

14 Egy arany kalán tíz ſiclus nyomó, tellyes ió illatra való ſierſiámual.

15 Egy gyermekdéd tino, egy kos, egy eztendős bárány egéſilen meg égő áldozatra.

16 Egy kęczke bac az bűnért.

17 Es az hálá adáſnac áldozattyáért kęt ökör öt kos, öt keczke bac, öt bárány eztendősöc. Ezec az Nahaſſonnac Amminadab fiának aiándoki. *Iſſachar nemzetſége feiedelmenec aiándéka.*

18 Másod napon aiándékot vőn Natha-

Nathanel Suarnac fia, Iſſachar nemzetſégénec feiedelme.

19 Elő viué az ő aiándékát egy ezűſt tálat, melly ſiáz és harmintz ſiclus nyomó vala, egy ezűſt pohárt, melly hetuen ſiclus nyomó vala, az Sanctuariomnac ſicluſa ſierint, mellyec tellyeſec valánac olayal meg hintet Minhánac való ſemlye liztuel.

20 Egy arany kalánt tellyeſtió illatra való ſierſiámokual.

21 Egy gyermekdéd tinót, egy koſt, egy eztendős bárántt, tűzzel egéſilen meg eméztendő áldozatra.

22 Egy keczke bakot az bűnért.

23 Es az hálá adáſnac áldozattyáért két ökör, öt koſt, öt bakot, eztendős bárányokat ötet. Ez Nathanelnec az Suar fiánac aiándoka.

Zebulun nemzetſége feiedelmének aiándéka.

24 Harmadic napon az Zebulun fiainac feiedelme, Eliab az Helon fia.

25 Az ő aiándéka pedig vólt egy ezűſt tál ſiáz harmintz ſiclus nyomó, egy ezűſt pohár, hetuen ſiclus nyomó, az Sanctuariomnac ſicluſa ſierint, mellyec tellyeſec valánac olayual meg hintet Minhánac való ſemlye liztuel.

26 Egy arany kalán harmintz ſiclus nyomó, ió illatra való ſierſiámual tellyes.

27 Egy gyermekdéd tino, egy kos, egy eztendős bárány tűzzel egéſilen meg emeztendő áldozatra.

28 Egy keczke bac az bűnért való áldozatra.

29 Es az hálá adáſnac áldozattyáért két ökör, öt kos, öt bac, eztendős bárány öt. Ez vólt Eliábnac Helon fiánac aiándoka.

Ruben nemzetſége feiedelmének aiándéka.

30 Negyedic napon az Ruben fiainac feiedelme, Eliſur Sedeurnac fia.

31 Az ő aiándoka vólt egy ezűſt tál, ſiáz harmintz ſiclus nyomó, egy ezűſt pohár, hetuen ſiclus nyomó, az Sanctuariomnac ſicluſa ſierint, mellyec tellyeſec valánac olayual meg hintet Minhára való ſemlye liztuel.

32 Egy arany kalán tíz ſiclus nyomó, ió illatra való ſierſiámokual tellyes.

33 Egy gyermekdéd tino, egy kos, egy eztendős bárány, tűzzel egéſilen meg eméztendő áldozatra.

34 Egy keczke bac bűnért való áldozatért.

Simeon fiai feiedelmének aiándéka.

35 Es az hálá adáſnac áldozattyáért két ökör, öt kos, öt bac, eztendős bárány öt. Ez vólt Eliſurnac Sedeur fiánac aiándoka.

36 Ötöd napon az Simeon fiainac feiedelme, Selumiel Suriſaddai fia.

37 Az ő aiándoka vólt egy ezűſt tál, ſiáz harmintz ſiclus nyomó, egy ezűſt pohár hetuen ſiclus nyomó, az Sanctuariomnac ſicluſa ſierint, mellyec tellyeſec valánac olayual meg hintet Minhára való ſemlye liztuel.

38 Egy arany kalán tíz ſiclus é-

rõ tellyes ió illatra való ſierſiámual.

39 Egy gyermekdéd tino, egy kos, eztendõs bárány tüzzel egéſilen meg eméztendõ áldozatra.

40 Egy keczke bac, bünért való áldozatra.

41 Es hálá adáſnac áldozattyáért kęt õkõr, õt kos, õt bac, eztendõs bárány õt. Ez vólt Selumielnec Suriſaddai fiánac aiándoka.

Gad fiainac feiedelme aiándéka.

42 Hatod napon az Gad fiainac feiedelme, Eliaſaph az Deuel fia.

43 Az õ aiándéka vólt egy ezüſt tál, ſiáz harmintz ſiclus nyomó, egy ezüſt pohár, hetuen ſiclus nyomó, az Sanctuariomnac ſicluſa ſierint, mellyec tellyeſec valánac olayual meg hintet Minhára való ſemlye liztuel.

44 Egy arany kalán, tíz ſiclus nyomó, tellyes ió illatra való ſier ſiámual.

45 Egy gyermekdid tino, egy kos, egy eztendõs bárány, tüzzel egéſilen meg eméztendõ áldozatra.

46 Egy keczke bac bünért való áldozatra.

47 Es az hálá adáſnac áldozattyáért kęt õkõr, õt kos, õt bac, eztendõs bárány õt. Ez vólt Eliaſaphnac Deuel fiánac aiándoka.

Ephraim nemzetſége feiedelmének aiándéka.

48 Heted napon az Ephraim fiainac feiedelme, az Eliſama az Ammihud fia.

49 Az õ aiándéka vólt egy ezüſt tál, ſiáz harmintz ſiclus nyomó, egy ezüſt pohár, hetuen ſiclus nyomó, az Sanctuariomnac ſicluſa ſierint, mellyec tellyeſec valánac olayual meg hintet Minhára való ſemlye liztuel.

50 Egy arany kalán tíz ſiclus nyomó, tellyes ió illatra való ſier ſiámual.

51 Egy gyermekdéd tino, egy kos, egy eztendõs bárány tüzzel egéſilen meg eméztendõ áldozatra.

52 Egy keczke bac az bünért való áldozatért.

53 Es az hálá adáſnac áldozattyáért kęt õkõr, õt kos, õt bac, eſitendõs bárány õt. Ez vólt az Eliſamánac Ammihud fiánac aiándoka.

Manaſſe fiai feiedelmének aiándéka.

54 Nyóltzad napon az Manaſſeh fiainac feiedelme, az Gamliel: Pedahſur fia.

55 Az õ aiándéka vólt egy ezüſt tál, ſiáz harmintz ſiclus nyomó, egy ezüſt pohár hetuen ſiclus nyomó az Sanctuariomnac ſicluſa ſierint, mellyec tellyeſec valánac olayual meg hintet Minhára való ſemlye liztuel.

56 Egy arany kalán tíz ſiclus nyomó, tellyes ió illatra való ſier ſiámual.

57 Egy gyermekdéd tino, egy kos, egy eztendõs bárány tüzzel egéſilen meg emeztendõ áldozatra.

58 Egy keczke bac bünért való áldozatra.

59 Es az hálá adáſnac áldozattyáért kęt õkõr, õt kos, õt bac,

ezten-

eztendös bárány öt. Ez vólt az Gamlielnec az Pedahſur fiának aiándoka.

Beniamin nemzetſége feiedelmének aiándéka.

60 Kilentzed napon az Beniamin fiainac feiedelme, az Abidan: az Gedoni fia.

61 Az ö aiándéka vólt egy ezüſt tál ſiáz harmintz ſiclust nyomó, egy ezüſt pohár hetuen ſiclus nyomó á Sanctuariomnac ſicluſa ſierint, mellyec tellyeſec valának olayual meg hintet Minhára való ſemlye liztuel.

62 Egy arany kalán tíz ſiclus nyomóió illatra való ſierſámokual tellyes.

63 Egy gyermekdéd tinó, egy kos, egy eztendös bárány tüzzel egéſilen meg eméztendö áldozatra.

64 Egy keczke bac bünért való áldozatra.

65 Es az hálá adáſnac áldozattyáért két ökör, öt kos, öt bac, eztendös bárány öt. Ez vólt az Abidannac Gidoni fiának aiándoka.

Dán fiai feiedelmének aiándéka.

66 Tizedic napon az Dan fiainac feiedelme, Ahiezer: az Ammiſaddai fia.

67 Az ö aiándéka vólt egy ezüſt tál ſiáz harmintz ſiclus nyomó, egy ezüſt pohár hetuen ſiclus nyomo, az Sanctuariomnac ſicluſa ſierint, mellyec tellyeſec valának olayual meg hintet Minhára való ſemlye liztuel.

68 Egy arany kalán tíz ſiclus nyomó, ió illatra való ſierſiámual tellyes.

69 Egy gyermekdéd tino, egy eztendös bárány tüzzel egéſilen meg eméztendö áldozatra.

70 Es keczke bac bünért való áldozatra.

71 Es az hálá adáſnac áldozattyáért két ökör, öt kos, öt bac, eztendös bárány öt. Ez vólt Ahiezernec az Ammiſaddai fiának aiándoka.

72 Tizen eggyedic napon az Aſſer fiainac feiedelme, az Pagiel: Ochran fia.

Aſſer fiai feiedelmének aiándoka.

73 Az ö aiándoka vólt egy ezüſt tál ſiáz harmintz ſiclus nyomó, egy ezüſt pohár hetuen ſiclus nyomó az Sanctuariomnac ſicluſa ſierint, Mellyec tellyeſec valának olyaual meg hintet Minhának való ſemlye liztuel.

74 Egy arany kalán tíz ſiclus nyomó, tellyes ió illatra való ſierſiámual.

75 Egy gyermekdéd tino, egy kos, egy ezténdös bárány tüzzel egéſilen meg eméztendö áldozatra.

76 Egy keczke bac bünért való áldozatra.

77 Es az hálá adáſnac áldozattyáért két ökör, öt kos, öt bac, eztendös bárány öt. Ez vólt Pagielnec Ochran fiának aiándoka.

78 Tizenkettödic napon az Naphthali fiainac feiedelme, Ahira: Enan fia.

Naphtali fiai feiedelmének aiándoka.

79 Az ö aiándéka vólt egy ezüſt tál, ſiáz harmintz ſiclus nyomó, egy ezüſt pohár hetuen ſiclus nyomó az Sanctuariomnac ſicluſa ſierint, mellyec tellyeſec valának olayual meg hintet Minhára való ſemlye liztuel.

80 Egy

80 Egy arany kalán tíz ſiclus nyomó tellyes ió illatra való ſierſámual.

81 Egy gyermekdéd tino, egy kos, egy eztendős bárány tűzzel egéſilen meg eméztendő áldozatra.

82 Egy keczke bac bűnért való áldozatra.

83 Es hálá adáſnac áldozattyáért kęt ökör, öt kos, öt bac, eztendős bárány öt. Ez vólt Ahiranac az Enan fiának aiándoka.

84 Ez vólt az óltárnac meg ſien teléſe az napon az mellyen meg kenettetet az Izraelnec feiedelmitől: Tizen kęt ezűſt tálac, tizenkęt ezűſt pohároc, tizenkęt arany kalánoc.

85 Száz és harmintz ſiclus nyomó vala egy ezűſt tál: Es egy ezűſt pohár hetuen ſiclus nyomó, az edényeknec minden ezűſti, kęt ezer négy ſiáz ſiclus, az Sanctuariomnac ſicluſa ſierint.

86 Tizenkęt arany kalánoc ió illatra való ſierſámual tellyeſec: Tíz ſiclus nyomóc valának à kalánoc az Sanctuariomnac ſicluſa ſierint: Az kalánoknac minden aranya, ſiáz húſi ſiclus.

87 Az tűzzel meg eméztendő áldozatra való tulkoc, tizenkęt gyermekdéd tulkoc, tizenkęt kós, eztendős bárány tizenkettő az ő Minháiokual egybe, és tizenkęt keczke bakoc, bűnért való áldozatra.

88 Az hálá adáſnac pedig áldozattyának minden ökrei huſion négy tinóc, hatuan koſoc, hatuan bakoc, eztendős bárányoc hatuan. Ez vólt az óltárnac meg ſien teléſe minec vtánna meg kenettetet vólt.

89 Mikoron pedig bę mégyen vala az Moſes az gyűlekőzetnec ſátorában hogy ſióllana ő véle (Iſtenuel) hallya vala ſiauát annac az ki véle ſiól vala az propiciatoriomból, melly vala az bizonſág tételnec ládáián az kętCherubim között, és ſiól vala néki.

VIII. Réſz.

Paranczollya az Iſten hogy mikor az gyertya tartón az lámpáſokat auagy ſőuednekőket meg akariac gyuytani, mind meg gyuyaczác. Máſodſor bizonyos formát, rendet és módot rendel az Iſten, mellynec általa hadgya hogy á Leuitákat az első ſőlőttec helyén fel ſentellyéc. Vtólſor meg mondgya menyi eztendős korokban kezdgyéc és végezzéc az ő ſolgálattyokat.

1 ES ſiólla az WR Moſeſnec, monduán.

2 Szóly az Aaronnac és mond meg ő néki: Mikoron meg gyuytod az ſiőuednekőket, az gyertya tartó ellenében minden felé világoſſágot tegyenec az hęt ſiőuednekec.

3 Es czelekedéc èckeppen az Aaron, és vgy téué fel az lámpáſokat hogy az gyertya tartónac ellenében világoſſágot tennénec, à miképpen paranczolta vala az WR Moſeſnec.

4 Es az gyertya tartónac az ő alkotmánya merő aránból veretetet vala, mind az ſiára, mind pedig az virága, az példa ſierint az mellyet mutatot vólt az WR Moſéſnec, ollyanképpen czinála az gyertya tartót.

5 Szólla

5 Szólla annac felötte az WR az Moſeſnec, monduán.

6 [a] Vegyed az Leuitákat az Izrael fiai közzül, és tiztîczad meg öket.

7 Igy czelekedgyel pedig ö vélec hogy meg tizticzad öket, hinczed ö reáioc à tiztúláſnac vízét, és mind az egéſi teſteket borotuállyác meg, és moſſác meg az ö ruháiokat-és tiztittaſſanac meg.

8 Annac vtánna vegyenec egy gyermekdéd tinót Minháiáual egybe, tudni illic olayual meg hintetet ſemlye liztuel: Es más gyermekdéd tinótis vegyenec bünért való áldozatra.

9 Ackoron vigyed az Leuitákat az gyüleközetnec eleiben: Es gyüyts egybe az Izrael fiainac minden gyülekezetit.

10 Vigyed (mondon) az Leuitákat az WR eleiben, és az Izraelnec fiai tegyéc az ö kezeket az Leuitákra.

11 Es az Aaron vigye az Leuitákat aiándékon az Izrael fiaitól az WRnac, hogy ſiolgállyanac az WR ſiolgálattyában.

12 Az Leuitác pedig tegyéc az ö kezeket az tinóknac feiékre: Annac vtánna áldozzad eggyiket bünért való áldozatûl, az máſikat pedig tüzzel egéſilen meg eméztendö áldozatúl az WRnac, az Leuitáknac meg tiztitáſokra.

13 Es állaſſad az Leuitákat az Aaron eleiben, és az ö fiai eleiben, és adgyad öket aiándékon az WRnac.

14 Es válazd el az Leuitákat az Izrael fiai közzül hogy legyenec az Leuitác eneim.

15 Annac vtánna mennyenec el az Leuitác az gyülekezetnec ſátorában való ſiolgálatra, minec vtánna meg tiztitod öket, és aiándékon viſied öket az Iſtennec.

16 Mert adattanac énnékem az Izrael fiai közzöl mind azokért kic az ö Annyoc méhét elöſier meg nîttyác (az az) az Izrael fiainac elsö ſiülötti helyet vöttem öket magamnac.

17 Mert az Izrael fiai között enîm minden elsö ſiülött mind emberec közzöl, és mind oktalan állatoc közzöl: Az naptól foguán hogy meg öltem minden elsö ſiülöttét az Ægyptus földében, magamnac ſienteltem azokat.

18 Vöttem pedig (magamnac) az Leuitákat minden elsö ſiülöttec helyet az Izrael fiai között.

19 Es adtam az Leuitákat aiándékon az Aaronnac és az ö fiainac az Izrael fiai közzöl, hogy az Izrael fiainac tiztekben iárianac az gyüleközetnec ſátorában, és meg tizticzác az Izrael fiait, és ne légyen az Izrael fiaiban czapás ha à ſient helyhöz közel menendenec.

20 Vgy czelekedéc annac okaért az Moſes és Aaron, és az Izrael fiainac minden gyüleközeti az Leuitáckal, mind az ſierint valamint paranczolta vala az WR az Moſeſnec az Leuitác felöl, ollyanképpen czelekedénec ö vélec az Izrael fiai.

21 Es

a: Az áldozatoc környül ſzolgáltac elöſzör az Izraelitáknac elsö ſzülöttöc, mint meg tettzic, Exo: 24. Az vtán válaztya Iſten az Leuitákat az elsö ſzülöttec helyébe ö magánac, az ſzent hayloc környül való ſzolgálatra, mint ez elött beſzélle Moſes, Num: 5. Az Leuitáknac nem vólt ſzabad az óltárhoz iárulni, az ſzent haylokban menni, és az ſzent edenyeket illetni, hanem az ö tiztec vólt az ſzent hayloknac és ſátornac hordozáſa, fel állatáſa. Az ſzent edényeket noha ök hordoztac, de nem vólt ſzabad azokhoz nyúlni. Annac fölötte tiztec vólt az áldozatra való barmoknac meg öléſe, meg nyúzáſa, és el kéſzîteſe, az hamunac ki hordáſa. Egy beſzéduel monduán, az Aaronnac és az ö fiainac ſzólgai vóltanac az Leuitác:

Ezec noha az papockal eggyüt az Iſten ſátora körnül vóltac, de az vtán az igiretnec földén ſzéllel külön külön városokban laktac. De örökſégec ſemmi nem vólt, hanem az egéſz földnec haſznánac dezmáia vólt öuec. Az papoknac az Iſten ſátora környül kellet lenniec mindenkor, mint hogy annac vtánna Ieruſalemben az Templom környül kellet laknioc. Ezeknec külön iöuedelmec vólt, Mert az Leuitác az tizednec tized réſzét adtac nekiec, Annac fölötte az áldozatokból bizonyos réſzec iárt. Ezec tizti vólt az áldozat. Ezeknec vólt ſzabad bé menniec az ſzent ſátorban. Ezekből meg tettzic hogy noha egy nemzetből valóc vóltac az papoc és Leuitác: Mind az által külön tiztec vólt.

21 Es meg tiztitác magokat az Leuitác és meg mosác az ŏ ruháiokat és viué ŏket az Aaron aiándékon az WR eleiben, és meg tiztîtá ŏket az Aaron hogy tiztácká tenné ŏket.

22 Ezec mikoron el végeztettec vólna, el kezdéc az Leuitác az ŏ tizteket az gyŭlekŏzetnec sátorában az Aaron elŏtt, és az ŏ fiai elŏtt az miképpen parantsolt vala az WR az Mosesnec az Leuitac felŏl, ollyanképpen czelekedénec vélec.

23 [6]Szólla pedig az WR Mosesnec, monduán.

24 Męg ezis az Leuitác tiztekhŏz való, hogy husion ŏt eztendŏs korától foguán es annac felŏtte mennyen bę minden Leuita, hogy az gyŭlekŏzet sátoránac siolgálattyában vitęzkedgyéc.

25 Minec vtánna pedig ŏtuen eztendŏs lésien, meg tęrien az ŏ siolgálattyában, és annac vtánna ne siolgállyon.

26 Hanem siolgállyon az ŏ attyafiaiual eggyetemben az gyŭlekezetnec sátorában, hogy[b] azoc az ŏ tiztekben el iárianac: De az siolgálatban ne siolgállyon. Ecképpen czelekedgyel az Leuitáckal az ŏ siolgálattyokban.

[6] Oda fel az 4. Caputban azt mondgya Isten hogy harmintz eztendŏs korokban kezgyec az szolgálatott az Leuitac, itt pedig 25. Eztendŏs korokban, de ninczen ellenkezes az beszed be, mert 25. eztendŏs korokban allottac az tiztbe, gyakorlottak magokat az tŏb Leuitackal ŏt eztendeig. Az vtán tellyességgel bé allottac 30. eztendŏs korokban.

b. Az az, Ebben szolgállyanac, hogy az ŏ attyokfiait tanîtsác, oktassác, és azoknac szolgálattyokra vigyázzanac.

IX. Rész.

Paranczollya Isten az Izrael fiainac az ŏ kiiŏuesec vtán másod eztendŏben, hogy az husueti báránt meg egyéc, és annac innépét meg ſentellyéc. Es hadgya hogy minden eztendŏben meg ſentellyéc azt, vagy othon vadnac vagy idegen fŏlden, vágy léſnec tiztác vagy nem. Vtólſor az Izraelitáknac meneteleknec és meg ſállásoknac módgyat és rendit iria meg Moses.

1 Szólla pedig az WR Mosesnec az Sinai puztáiában, másodic eztendŏben hogy ki iŏttenec Ægyptus fŏldébŏl elsŏ holnapban, monduán. Exo: 12.

2 Az Izrael fiai meg sierezzéc az Pesaht az ŏ ideiében.

3 Ez hólnapnac tizen negyedic napián, az kęt estue kŏzŏtt késiîczétec el azt az ŏ ideiében: Minden rend tartás sierint, és minden Ceremoniái sierint, sierezzétec meg azt.

4 Szólla annac okaért Moses az Izrael fiainac hogy meg sierzenéc az Pesaht.

5 Es meg sierzéc az Pesaht az elsŏ hólnapban vgyan azon hónac tizen negyedic napián, az kęt estue kŏzŏtt, az Sinai puztáiában: Mind azoc sierint czelekŏdénec az mint az WR paranczolta vala Mosesnec.

6 Valánac pedig nemellyec kic miuel hogy tiztátalanoc valánac valami hólt embernec illetése miatt, nem sierezhetéc meg az Pesaht azon napon, annac okaért menenéc az Moses eleiben és az Aaron eleiben azon napon.

7 Es mondánac azoc az emberec ŏ néki; Mi tiztátalanoc vagyunc hólt embernec illetése miatt, Miért tîltattatunc meg hogy az WRnac ne vigyŭnc áldozatot az ŏ ideiében az Izrael fiai kŏzŏtt?

9 Es monda ŏ nékiec az Moses: Legyetec vezteg mîglen meg értem mit parantsollyon az WR ti felŏletec.

1 Szólla

9 Szól-

9 Szolla pedig az WR Moſesnec, monduán.

10 Stóly az Izrael fiainac, mond uán: Ha valaki ti közöttetec tiztátalan leiendis hólt embernec illetéſe miatt, auagy meſsíe ſton leiend ti közzületec, auagy az ti nemzetſégtöc közzül, mind az által az WRnac meg ſierezze az Peſaht.

11 Máſod hólnapon tizen négyedic napián az két eſtue között ſierezzetec meg azt: Kouáſitalan kenyéreckel és keſerü füueckel egyéc meg azt.

12 Ne hadgyanac abban ſemmit reguelíg, és tetemét annac meg ne töriétec: Az Peſahnac minden rend tartáſi ſierint ſierezzéc azt.

13 Az melly ember pedig tizta, auagy ſtban nem leend, és meg ſiünendic az Peſahnac meg ſierzéſétül, ki vágattaſſéc az az lélec az ö népe közzöl. Mert az WRnac áldozattyát nem vitte fel az ö ideiében, az ö bünénec terhét viſellye az az ferfiu.

14 Hogy ha pedig idueény leiend ti köztetec és ſierzend Peſaht az WRnac: Az Peſahnac rendi ſierint és annac Ceremoniai ſierint czelekedgyéc: Egy rend tartáſtoc légyen ti néktec, mind idueénnec ſ-mind az földnec lakoſának.

15 Az melly nap pedig fel emeltetéc az ſátor, bę fedezé az felhö az ſátort, az bizonſág tételnec haylokát: Es eſtue az ſátor felött vala mint az tüznec ábrazattya mind reguelíg. Exod. 40.

16 Vgy vala ſiüntelen: Az felhö búrittya vala azt bę, de tüznec ábrazattyában éijel.

17 Mikoron pedig mégyen vala az felhö az ſátorról, annac vtánna el indúlnac vala az Izraelnec fiai: Es az helyen az holott az felhö meg áll vala, ott iárnac vala tábort az Izraelnec fiai.

18 Az WRnac beſiéde ſierint mennec vala az Izraelnec fiai, es az WRnac beſiéde ſierint iárnac vala tábort, mind addig míg az felhö áll vala az ſátoron ott à helyen maradnac vala táborban.

19 Mikoron pedig az felhö az ſátoron ſoc napig nyugſiic vala, ackoron örzic vala az Izraelnec fiai az WRnac örizetit[a] és elöb nem mennec vala.

20 Mikoron pedig az felhö kenes napokon marad vala az ſátoron, az WRnac ſiaua ſierint maradnac vala azon helyben, és az WRnac ſiauára indúlnac vala.

21 Mikoron pedig az felhö eſtuetöl fogua reguelíg vólna, reguel pedig az felhö el menne, ackor indúlnac vala: Auagy pedig mikor mind napual mind éijel mégyen vala az felhö, ökis mind addig mennec vala.

22 Vagy két nap, vagy egy hólnapon, vagy eztendeig, az menyére kéſic vala az felhö az ſátoron, meg maradnac vala az Izrael fiaijs és nem mennec vala touáb: Mikoron pedig az el mégyen vala, ökis el mennec vala.

23 Az WRnac beſiéde ſierint

a: Az az, Az Iſtennec ſátorát fel emeluen foglalátoſoc valánac az Iſtent tiszteletben.

15 Az Iſſachar fiai nemzetſéginec feiedelme vala, az Nathanel az Suarnac fia.

16 Es az Zebulun fiai nemzetſéginec feiedelme vala, Eliab az Elonnac fia.

17 Es el bontuán az ſátort el indúlánac az Gerſonnac és az Merárinac fiai, kic viſelic vala az ſátort.

18 Annac vtánna kezde menni az Ruben táborának záſilóia, az ő ſeregec ſierint, Es az ő ſeregénec feiedelme vala, Eliſur Sedeurnac fia.

19 Az Simeon fiai nemzetſégénec pedig feiedelme vala, Selumi el az Suriſaddai fia.

20 Es az Gad fiai nemzetſégénec feiedelme vala, Eliaſaph az Deuelnec fia.

21 El indúlánac az Cehathitakis kic viſelic vala az ſientſéges állatokat, és amazoc felvonſiác vala az ſátort, *b* mîg ezec (az Cehathitác) oda iutnac vala.

b: Az Gerſonitác miuel hogy elől mennec vala az Merarităc hal, fel vonſiác vala addig az ſátort mig az Cehatităc oda érkeznec vala.

22 Annac vtánna menni kezde az Ephraim fiai nemzetſégénec záſilóia az ő ſeregi ſierint: Es az ő ſeregénec feiedelme vala, Eliſama az Ammihud fia.

23 Az Manaſſe fiai nemzetſége ſeregénec feiedelme vala, Gamliel az Pedahſur fia.

24 Az Beniamin fiai nemzetſége ſeregénec feiedelme vala, Abidan az Gideoni fia.

25 Vtólſior meg indúla az Dan fiai táborának záſiloia, mind az egéſi tábornac maradékát véle viuén az ő ſerege ſierint: Es az ő ſeregénec feiedelme vala, Ahiezer az Ammiſaddai fia.

26 Az Aſer fiai nemzetſége ſeregénec pedig feiedelme vala, Pagiel, az Ochran fia.

27 Es az Naphthali fiai nemzetſége ſeregénec feiedelme vala, Ahira az Enan fia.

28 Ezec az Izrael fiainac menetelec az ő ſeregec ſierint, ècképpen mentenec.

29 *c* Monda pedig az Moſes az Midianból való Hobabnac, Reuel fiának, az ő Ipának, El mégyünc mi az helyre az melly felöl ſiólot az WR, azt adom (vgy mond) tinéktec, Ier el velünc es ióltéſiünc veled: Mert az WR iót igért az Izraelnec.

c: Moſes az ő Ipát az Iethrot, kit itt neuez Hobabnac, hija véle az igiret nec földere. Hogy pedig az Iethro vólt, meg tetzic abból, Mert Reuel fiának mondgya. Az Iethrotis pedig Exod. 2. Reuel fianac mondgya. Vgyan ezről vagyon emlekezet. Iudi 1. 4. 1. Sam. 15. 1. paral; 2. Ierem: 35. Melly helyek ből meg tetzic hogy ha elöſzer el nem mentis Iethro az Moſes kéréſere, de az után az népnec, vtánna ment. Azért Tremellius igy fordittya. Nem mégyec moſt el, hanem mincc vtánna az én földembe mégyec. Nemellyec azt mondgyac, hogy ez Hobab, fia vólt az Iethronac.

30 Ki felele néki: Nem mégyec, hanem az én földemre és az én rokonſágim közzé mégyec (elöſier.)

31 Es monda (Moſes) kérlec ne hadgy el bennünket: Mert te tudod hól kel meg ſiállanunc az puztában, és légy minékünc ſiemünc gyalánt.

32 Es ha el iöuendeſi velünc, valami iót az WR mi velünc czelekeſſiic, te veled közöllyüc azt.

33 El ménénec annac okaért az WR hegyétül három napi iáró földön, és az WR ſiöuetſégénec ládáia mégyen vala ő elöttec három napi iáró földön, hogy meg mutatná nékiec holott kellene meg állanioc.

34 Es az WR fölhöie vala ő

iárnac vala tábort: Es az WRnac beſiéde ſierint indúlnac vala: Az WRnac beſiédit meg tartyác vala: Az WRnac Moſes által való paranczolattya ſierint.

X. Reſz.

Paranczollya Iſten Moſeſnec, hogy kęt ezüſt kürtöt czináltaſſon, mellyeckel vagy mind az ſokaſágot, vagy czac az feiedelmeket egybe hija, és mellyeckel kürtöllyenec az indúláſnac és áldozatnac idein. Máſodſor beſélli Moſes minęmö renduel indúltac ki az Sinai hegy alól. Vtolſor az tis meg iria minęmö imadſágot tött mikor az ſent ládáual el indúltac és mikor meg állottac.

1 ESmét ſiólla az WR Moſeſnec, monduán.

2 Czináltas magadnac kęt ezüſt kürtöt, merö ezüſtböl verettettec legyenec, hogy azockal az gyülekezetet öſiue gyüytheſſed, és ielt ádhas mikor kellyen az tábornac indúlni.

3 Es mikoron kürtölnec azockal, öſiue gyüllyen te hozzád mind az egéſi ſereg, az gyüleközetnec ſátoránac aytaia eleiben.

4 Ha pedig czac egy kürtuel kürtölnec, ackor gyüllyenec te hozzád az feiedelmec, az Izrael ezerinec feiei.

5 Ha pedig kürtölendetec indúlót, ackor indúllyanac azoknac tábori az kic nap kelet felöl iárnac tábort.

6 Mikoron pedig kurtölendetec indúlót máſodſior, ackor indúllyon azoknac táboroc kic dél felöl iárnac tábort: Mert mikor indúlnioc kel, keſiülöt kel fúni.

7 Mikoron pedig öſiue gyüytitec az gyülekezetet, ackoron czac egyeneſet kürtöllyetec és ne fuiatoc indulót.

8 Az Aaron fiai pedig az papoc kürtöllyenec azockal az kürtöckel, és ez legyen ti közöttetec öröcké való rend tartás az ti nemzetſégitec között.

9 Es mikoron mentec viadalra az ti földetekben à titeket háborító ellenſégtec ellen, ackoris azockal az kürtöckel kürtöllyetec, és emlekezetben léſitec az ti WRatoc Iſtentec elött, és meg ſiabadúltoc az ti ellenſégitektöl.

10 Annac felötte az ti vigaſágtoknac napián és az ti innep napi tokban, és az ti hólnapitoknac kezdetiben kürtöllyetec azockal az kürtökuel, az tüzzel egéſilen meg eméztendö áldozatitokra, és az ti hálá adó áldozatitokra. Es léſinec tinéktec emlekezetre az ti Iſtentec elött: En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec.

11 a Vala pedig máſod eztendöben máſodic hólnapban, az hólnapnac húſiadic napián el méne az felhö az bizóńſág tételnec ſátoráról.

12 Es el indúlánac az Izrael fiai az ö meneſeknec rendi ſierint az Sinai puztáiából, és meg allapéc az felhö az Parannac puztáiában

13 El indulánac annac okaért elöſier az WRnac Moſes által való paranczolattya ſierint.

14 Es kezde menni elöſier az Iudah fiai nemzetſégénec táboránac záſilóia az ö ſeregi ſierint: Es az ö ſeregénec feiedelme vala, à Nahaſſon az Amminadab fia.

15 Az Iſ-

a: Ez verſböl meg tettzic hogy az Izraelitac az Sinai hegy alatt egy nihány nap heián egéſz eztendeig völtac. Mert Aprilisnec tizen ötödic napián indúltac ki Ægyptusböl. Maiusban mind budoſtanac, Iuniuſnac elsö napián mentec az Sinai hegy alá. Máſod eztendöben Maiusnac húſzadic napián indúltac el onnét, az mint itt mongya Moſes. Továbba ezt vegye eſzébe az olyaſo, hogy ez helytöl fogua, ennec ez könyvnec húſzadic réſzeig irattatnac Moſestöl azoc az dolgoc, mellyec löttec az ki iöuetelnec máſodic eztendeietöl fogua, tellyes harmintz nyöltz eztendeig. Mert itt azt mondgya Moſes hogy az Sinai hegy alól indúltac máſodic eztendöben, mikor az Iſten ſátorától az felhö el indúlt vólna. Az húſzadic Capitulban pedig iria az Aaron pap halálát, melly dolog lött az ki iöuetelt öl fogua negyuenedic eztendöben, Num. 33 Azért az Moſes máſodic könyvénec tizen negyedic réſzétöl fogua az negyedic könyvnec húſzadic réſzeig, harmintz kilentz eztendönec hiſtoriáia irattatic meg. Az húſzadic réſztöl fogua, az vtólſo könyvnec az végeig, az vtólſo, az az negyuenedic eztendönec hiſtoriáia irattatic meg, &c.

beledben az miképpen hordozni ſiokta az dayka az ſiopŏ gyermeket, az fŏldre mellyrŏl meg eskŭttél az ŏ attyoknac.

13 Hól vegyec én húſt hogy adgyam azt mind az egéſi népnec: Mert ſirnac én elŏttem azt monduán: Adgy minékŭnc húſt hadd egyŭnc.

14 Nem viſelhetem mind az egéſi népet, mert erŏm fellŏtt vagyon.

15 Hogy ha így czelekeſiel te én velem, kérlec ŏlly meg engemet ha te elŏtted kedues vagyoc, és ne láſſam az én nyaualyámat.

16 Monda azért az WR Moſeſnec: Gyŭyts egyben az hetuen férfiakat az Izraelnec vénei kŏzzŭl, az kiket tudſi hogy az népnec vénei legyenec és annac feiedelmi, és vigyed ŏket az gyŭlekŏzet ſátoránac aytaiához, és állyanac ott te veled.

17 Ackoron alá ſiálloc és ſiólloc ott te veled, és el ſiakaztoc abból az lélekbŏl [e] az melly vagyon te benned, és viſellyéc te veled az népnec terhét, és ne viſellyed te magad.

e: Az lélkŏn érti az bŏlczeſéget, melly vala az Moſesben.

18 Az népnec pedig mondgyad: Kéſiîtſétec magatokat hólnapra és húſt éſitec: Mert ſirtatoc az WR halláſára, monduán: Kitſoda ád minékŭnc húſt ennŭnc: Bizonyára iobban vala minékŭnc dolgunc Egyptusban. Azért az WR ád tinéktec húſt, és enni fogtoc.

19 Nem czac egy napon éſitec ſem kettŏn, ſem ŏt napon, ſem tíz napon, ſem húſi napon.

20 De egy hólnapîg mîglen ki iŏijen az ti orrotokrólis, és vgyan meg vtállyátoc, annac okaért hogy meg vtáltátoc az WRAT az ki vagyon ti kŏzŏttetec: Es ſirtatoc ŏ elŏtte monduán, Miért iŏttŭnc ide ki Ægyptusból?

21 Es monda az Moſes: Hat [d] ſiáz ezer gyalog ez nép az kic kŏzŏtt vagyoc én: Es te azt mondod húſt adoc ŏ nékiec és éſinec egy hólnapîg.

d: Az Moſes nec nagy eſete, mert nem hiſzi hogy Iſten az népet meg elegedheti az puztában húſual.

22 Nem de ŏkrŏc és iuhoc vágattatnaké ŏ nékic hogy elég légyen ŏ nékiec, auagy az tengernec minden halai ŏſiue gyŭytettetneké nékiec hogy elég légyen nékiec?

Eſa: 50.

23 Ackoron monda az WR à Moſeſnec: Auagy meg rŏuidŏlté az WRnac keze? Mayd meg látod hogy ha bę tellyeſediké az én beſiédem auagy nem.

24 Ki méne pedig az Moſes az néphŏz és meg mondá nékic az WR beſiédét, és ŏſiue gyŭyté az hetuen férfiakat az népnec vénei kŏzzŭl [e] kiket állata az ſátor kŏrnyŭl.

e: Hetuen birác, Ez pedig az rend tartás meg maradot Izraelben mind Chriſtuſig.

25 Ackoron le ſiálla az WR fŏlhŏben, és ſiólla ŏ néki: Es el ſiakazta abból az lélekbŏl az melly vala ŏ benne, és helyheztete az hetuen vén férfiakban, mikor pedig meg nyugot vólna ŏ raytoc az lélec, Prophetálánac ackor.

26 El maradánac pedig kęt fér-

raytoc nappal mikoron mennénec az ő táborokból.

35 Mikor pedig el akartác indítani az ládát, ezt mondgya vala az Moſes: KELY FEL WRAM és ſieledgyenec el az te ellenſégid, és fuſſanac el az kic tégedet gyűlölnec az te ortzád előtt.

36 Mikoronpedig meg áll vala, ezt mondgya vala: ADGY NYVGODALMAT WRAM az Izraelnec tíz ezerſiér való ezerének.

XI. Réſz.

Az Izrael népe panaſolkodic az Iſten ellen, fel geried az Iſten haragiának tűze ellenec: De azt Moſes meg óltuya könyörgéſſéuel. Az után eſmet húſt kiuánnac, és az Mannat meg vráluán zúgolodnac Iſten ellen. Az Moſes panaſolkodic az ő nagy terhéről és nyomorúſágáról. Az Iſten azért ád melléie hetuen férfiakat, de az húskéuánó népet igen meg bűnteti.

1 ES támada az nép között zúgolodás az WR ellen, úgy mint kic bánkodnának az ő faradſágokon: Es nem tettzéc az WRnac füleiben. Mert meg hallá az WR és meg haragoduán fel geriede ő ellenec az ő tüze, és meg emézté az tábornac vtólſo ſiéllét.

2 Kiálta annac okaért az nép Moſeſre, és könyörge az Moſes az WRnac, és meg ſűnéc az tüz.

3 Es neuezé azt az helyet [a] Thaberahnac, mert meg gyúlladot vala ő ellenec az WRnac tüze.

a: Thaberah, az az, gyúladás. 1. Cor: 10.

4 Es az gyüleuéſi nép melly vala ő közöttöc, kiuánſágba eſéc, annac okáért az Izrael fiaijs el fordúluán ſiránac, es mondánac: Kitſoda ád minékünc húſt ennönc.

5 Meg emlekezünc az halákról az mellyeket ettünc Ægyptusban ingyen, az vgorkákról és az dinnyékről, és à parhagymákról és az veres hagymákról, és az fog hagymákról.

6 Moſt pedig az mi lelkünc meg ſiáradot es az mi ſiemeinc ſemmit egyebet az Mannanál nem látnac.

7 Az Mannah pedig ollyan vala mint az Coriandrum magua, és az ő ſiine mint az Bdellium draga könec az ő ſiine. Exod: 16. Pſal: 77. Ioan: 6.

8 Ki omol vala pedig az nép, és ſiedic vala az Mannaht, es meg őrlic vala malmókban, auagy meg töric vala moſárban, es meg főzic vala fazékban és czinálnac vala abból hamúban ſült pogátſákat: Az ízi pedig annac vala mint wy olaynac az ízi.

9 Mikoron pedig az harmat le ſiál vala az táborra éijel, az Mannais mindgyárt le ſiáll vala arra.

10 Annac okaért meg hallá az Moſes hogy ſirna az nép az ő házoc népe ſierint, kiki az ő ſátorának aytaia előtt: Annac okaért fel geriede az WRanc haragia felötte igen, az Moſeſnek is nem tettzéc.

11 [b] Es monda Moſes az WRnac: Miért nyomorîtád illyen módon az te ſiólgádot, és miért nem találéc kegyelmet az te ſiemeid előtt, hogy az egéſi népnec terhét én reám vetnéd? b: Panaſolkodic Moſes az ő nagy terhéről és nyomorúſágáról az nép miatt.

12 Auagy én tülem fogontatotté mind az egéſi nép, auagy én ſiültemé őtet, hogy azt mondod ennekem: hordozd ötet az te kebeled-

fiac az táborban, eggyiknec neue Eldad, és az máſiknac neue Medad, és ezekennis megnyugott vala az lélec, mert azokis valánac az bę iratott hetuen vénec kőzzől valóc, de nem mentenec vala az Sátorban, és prophetálni fogánac ők is az táborban.

27 El futaméc azért egy ember és meg ielenté az Moſeſnec, és monda. Az Eldad és Medad Prophetálnac az táborban.

28 Ackor felele az Ioſue az Nun fia, az Moſeſnec ſiolgáia az ő iffiai kőzzől, *f* és monda: WRam Moſes, tilcz meg őket.

f: Vagyis, ki Moſeſnec ſiolgáia vala gyermekſégétől fogua.

29 Kinec felele az Moſes: Auagy én érőttem, irigkedelé? Vay ha az WRnac minden népei Prophetác vólnánac és adná az WR az ő lelkét ő beléiec.

30 Annac okaért viſſiatęre az Moſes az táborba, ő és az Izraelnec vénei.

Exod: 16. Pſal: 77.

31 Es ſięl iőueki az WRtul és hozá fürieket az tengerből és boczátá az táborra egy napi iáró földig egy felől, és egy napi iáró földig más félől, az tábor kőrnyűl, és vgy mint hęt ſing magaſſágnîra az földnec ſiinén. *g*

g: Keteſſęr adot az Iſten fürieket az Izraelitáknac, Előſzőr az Sina puztáiában Elim kőzőtt és az Sinai hegy kőzőtt, Exod: 16. Másodſzor Thaberanal vagy Cibroth Hathauanal, Num: 11.

32 Ackoron fel kele à nép egéſi azon az napon, és egéſi éjjel és egéſi à kőuetkőző napon, és gyűyténec magoknac fürieket, az ki keuesbet gyűytött, gyűytet tíz rakáſokat, és ſiépen ki terieztéc azokat magoknac az tábor kőrnyűl. *h*

h: Hogy tudni illic azoc meg ne veſznénec,

33 Az hús męg fogoc kőzőtt vala és męg nem emęztettec vala, ackoron az WRnac haragia fel geriede az népre és meg veré az WR az népet felőtte nagy czapáſual.

34 Annac okaért neueze azt az helyet Cibrothhatha auahnac, *i* mert ott temettetéc az kiuánó nép.

i: Cibroth hathauah, az, kiuánſęnac hoporſóia.

35 Az Cibrothhathauahtúl el méne az nép Haſerothba, és meg állánac azon az helyen. HASEROT.

XII. Réſz.

Az Maria és az Aaron Moſes ellen támadnac. Az Iſten meg mondgya hogy minden Propheranal bőczűletesb ő előtte az Moſes, Es az Mariat meg bűnteti heted napig való pokloſságual, melly ért ki rékeztetic az tábor ból.

1 AZ Maria pedig és az Aaron ſióllánac az Moſes ellen az ő feleſégéiért, mellyet CHVS tartományból vőtt vala feleſégűl, hogy tudnj illic az CHVS *a* tartományból való aſſiſioni állatot vőtte vólna feleſégűl.

a: AZ CHVS ſzereczen orſzág. Mondgya azért CHVS tártományból való lónac az Siporát, vagy az feketeſégért vagy azért hogy az Midian tartománya ſzomſzédſágában volt ſzereczen orſzagnac.

2 Es mondánac: Mi nem czac az Moſes által ſióllot az WR, auagy nem ſiollotté mi általunkis? Es meg hallá az WR.

3 (Maga az az ember az Moſes, ſielîd ember vala, minden emberec felőtt, kic ez főld ſiinén valánac.)

4 Mindgyárt azért monda az WR az Moſeſnec és Aaronnac és Mariánac: Mennyetec ki ti hárman az gyűlekőzetnec ſátorába, és ki ménénec ők hárman.

hőnec

5 Ackor le ſiálla az WR felhönec oſilopában és meg álla az ſátornac aytaiánál, és mikor ſiolîtotta vólna Moſeſt és Mariát, ki ménénec mind ketten.

6 Kiknec monda: Hallyátoc meg moſtan az én beſiédemet: Ha valaki az WRnac Prophteáia leend ti köztetec, én meg ielenem annac látásban, vagy álomban ſiólloc azual.[b]

b: Az Iſten régen az Prophetáknac látásban és álombã ielentette meg magát

7 Nem ollyan képpen (ſiólloc) az én ſiólgámnac az Moſeſnec, ki az én egéſi házámban hiw.

8 Szemtül ſiembe ſiólloc ö véle és níluán való látásban: Nem homályos beſiédec által, hanem az WRnac haſonlatóſſágát láttya. Mi az oka azért hogy nem féltetec ſióllani az én ſiolgám ellen, Moſes ellen?

9 Es fel gyúllada az WR haragia ö reáioc, és el méne.

10 Es az felhö el méne az Sátor fellül: Es imé az Maria vala bęl poklos, feiér mint az hó, és [c] tekénté az Aaron Mariát és imé bęl poklos vala.

c: Meg bünte ti Iſten az Mariát az Moſes ellen való zugolodáſért bél poklosſágual.

11 Monda azért az Aaron Moſeſnec: Kérlec édes wram, ne tulaydoniczad minékünc ez bünt, mert bolondúl czelekedtüne és igen vétkeſztünc.

d: Attyafiui ſzeretetnec példáia az Aaronban hogy illyen ſzorgalmatos az Maria felöl.

12 [d] Kérlec ne légyen ollyan (az Maria) mint az hólt, mellynec húſánac fele meg eméztétic mikor az ö annyánac méhé böl ki iö.

13 Moſes azért kiálta az WRhoz, monduán: Iſten, kérlec gyogyitſad meg moſtan ö tet.

14 Felele az WR Moſeſnec: Ha czac az attya pököt vólnais az ö ortzaiára, auagy nem kelleneié ſiégyenleni azt heted napîg? Rekezteſſéc ki hęt napon az tábor kiuöl, és annac vtánna hiuattaſſéc meg.

15 [e] Annac okaért ki rekeztetéc Maria az tábor kiuöl hęt napîglan: Es az nép ki nem indúla helyéböl, mîglen viſiſia hiuattatnec az Maria.

e: Az Izraelitác tarſáſágából ki rekeztetic az Maria és eſmét bé vetetic.

XIII. Réſz.

Az Iſtennec paranczollattya ferint kémeket az Moſes küld az igeretnec földénec meg kémléſére, kic mikor negyuen nap múluán meg iöttec vólna, az népet el röttentéc az bę méneteltöl. Az Chaleb biztattya és inti öket az bę menetelre,

1 ANnac vtánna pedig el méne az nép Haſerothból, es tábort iáránac Parannac puztáiában.

PARAN. puztáia.

2 Es ſiolla az WR Móſeſnec, monduán.

3 Boczás férfiakat az kic meg kémlyéc az Chanaan földét, mellyet én adoc az Izrael fiainac, az ö attyoknac mindenic nemzetſégéböl egy egy férfiat küldgyetec, kic közzül mindenic fö ember légyen ö közöttöc.

4 El küldé azért öket az Moſes az

ſes az Parannac puztáiából az Wrnac beſiéde ſierint, és mindnyáián azoc az férfiac az Izrael fiai között, fő emberec valának.

3 Ezec pedig azoknac neuec: Az Rubennec nemzetſégéből, Sammua: az Zachur fia.

6 Az Simeon nemzetſégéből, Saphat: az Hori fia.

7 Az Iehuda nemzetſégéből, Caleb: az Iephuneh fia.

8 Az Iſſachar nemzetſégéből, Igal: az Ioſephnec fia.

9 Az Ephraim nemzetſégéből, Hoſea: az Nun fia.

Ez az Ioſue. 10 Az Beniamin nemzetſégéből, Palthi: Raphun fia.

11 Az Zebulon nemzetſégéből, Gaddiel: Sodi fia.

13 Az Ioſeph nemzetſégéből, az Manáſſes nemzetſégéből; Gaddi: Suſi fia.

13 Az Dan nemzetſégéből, Ammiel: az Gemalli fia.

14 Az Aſer nemzetſégé közzül, Sethur: Michael fia.

15 Az Naphtali nemzetſégéből, az Nabbi: az Vophſi fia.

16 Az Gad nemzetſégéből, Guel: Machi fia.

17 Ezec az férfiaknac neuec, kiket boczátot az Moſes az földnec meg kémléſére: Es neuezé az Moſes az Hoſeat az Nun, fiát Iehoſuahnac,

18 El boczátá azért öket az Moſes az Chanaan földénec meg kémléſére, monduán ő nékiec: Mennyetec fel erre dęl felöl, és hágiátoc által az hegyeket.

19 Es ſi orgalmatoſſan meg láſſátoc az földet minęmő légyen, és az népet az ki lakozic abban: Hogy ha erőſſe auagy erötlen: Hogy ha keueſé auagy ſoc.

20 Minęmű légyen az föld az mellyben lakozic hogy ha ióé auagy hituán, és minęmű városoc az kikben lakozic, hogy ha táborbanné auagy erőſſegökben lakic.

21 Eſmét minęmű az föld hogy ha köuéré auagy ſouány, hogy ha vadnaké abban élő fác auagy ninczenec, és legyetec bátorſágoſoc, és ſiakaſi ſiatoc az földnec gyümölczéből, azoc pedig az napoc valának az ſiölő ſengüléſénec napiai.

22 Fel ménénec annac okaért és meg kémléc az földet az Sin puztáiától foguán, mind az Rehobig az mellyen Hamath féle mennec.

23 Es fel ménénec dęl felöl és iutának Hebronig, vala pedig ott az Ahiman, Seſai és Thalmai az Anac, fiai, (az Hebron pedig hęt eztendőuel epittetet az Ægyptuſnac Soan neuő városa előtt.)

24 Iutának annac okaért az Eſchol völgyeig és le mettzénec ott egy ſiölő veſſiöt egy fürt ſiölöuel és ketten viuéc azt rúdon: Es az pomagranátokbólis, és az figékbölis (ſiakaztának.)

25 Az az hely hiuattatéc Nael Eſcholnac a) az fürt ſiülöiért mellyet el le metzettenec vala onnét az Izrael fiai.

a) Nael Eſchol, az az, ſiölő fürtnec völgye.

26 Meg tęrénnec pedig az földnec meg

nec meg kémléſétöl negyuen nap el múluán.

27 Es ménénec az Moſeshöz es az Aaronhoz, és az Izrael fiainac minden gyülekezetihöz az Paran puztáiában az Gadesben: Es [b] meg viuéc nékiec ez dolgot és az egéſi gyüleközetnec, Es meg mutatác ö nékiec az földnec gyümölczét.

b: Gades, vá, roſnae neue az Edomitac határában, Num. 20.

28 Es meg beſiélléc azoc és azt mondác: El mentünc vala arra az földre az mellyre küldöttél minket, és bizonyára teyuel és mézuél folyó, és ez az ö gyümölcze.

29 Czac hogy erös az nép az ki lakia azt, és az városoc erösec és felötte nagyoc, ezeknec felötte az Anac fiait láttuc ott.

30 Az Amalec lakic Dęl felöl való földben, es az Hittęus és az Iebuſęus és Emorręus laknac az hegyeken, az Chanaanęus pedig lakic az tenger mellet, és az Iordan partyán.

31 Es iólléhet az Chaleb halgatáſra inté az népet az Moſes [c] elött. (Mert azt mondgya vala: Valóban el mennyünc hogy örökſégül bîriuc az földet, mert kętſégnélkül meg vehettyüc azt.)

c: Erös hitnec példáia az Chalebben.

32 Mind az által az férfiac az kic fel mentec vala véle, azt mondgyác vala: Nem mehetünc fel az nép ellen: Mert nálunknál erösſeb. [d]

d Hintetlenſégnec példáia az kémekben.

33 Es alázác azt à földet az mellyet meg kémlettenec vólt, az Izrael fiai elött, monduán. Az az föld az mellyen által mentünc hogy meg kémlenüc azt, meg emézti az ö [e] lakóit: Az emberekis mind az kiket láttunc ö közöttöc, magas állapatú emberec.

e: Meg emézti lakóit, az az, nehez éló föld, annira hogy azon való munkal. kodásban meg emézteti embernec ereie.

34 Annac felötte láttunc ott Oriáſokat az Anac fiait, az Oriáſoc neme közzül, és láttatunc vala magunknac ollyanoknac mint az ſáskác, azonképpen az ö ſiemec elöttis ollyanoknac láttatunc vala.

XIIII. Réſz.

Az Izrael fiai minec vtánna hallottác vólna az kémeknec beſzédeket, kętſégbe jeſnec, ſirnac, panaſolkodnac. Ægyptusban viſſza akarnac tęrni, Akariác Moſeſt és Aaron papot meg ölni. Az Iſten diczőſége meg ielenic nékic. Akaria Iſten el vezteni az népet. Az Moſes meg engezteli az Iſtent, mind az által meg eskeſſic hogy bę nem viſi őket az igiretnec földére. Meg paranczolya Iſten azért hogy meg tęrienec viſſá az veres tenger vtára, hogy negyuen eztendeig búdoſſanac mig nem mind meg emézternec és meg halnac, kic húſz eztendőnec felőtte vadnac, az Ioſuetől es Chalebtől meg válua. Az nép meg bánnya bűnét, akarnac el menni az igiretnec földére de hijaban, és az ellenſſég meg veri őket.

1 ANnac okaért fel emelé az egéſi gyüleközet az ö ſiauát, és ſira az nép az éijel.

2 Es zúgolodánac az Moſes ellen és az Aaron ellen mindnyáián az Izrael fiai, és mondánac ö nékiec az egéſi ſokaſág: Vayha hóltunc vólna meg Ægyptuſnac földében, auagy ebben az puztában, vayha meg halnánc.

3 Es miért viſien bę bennünket az WR erre az földre hogy fegyuer miatt húllyunc el, és

el, és az mi feleſéginc, és az mi kiczińkeinc prędára legyenec? Nem de iob vólnaé minékünc meg tęrnünc Ægyptusba?

4 Es monda éggyic az máſiknac: Sterezzünc elöttünc iárót és tęriünc meg Ægyptusba.

5 Ackoron artzal le búrúlánac Moſes és Aaron az Izrael fiainac gyüleközetinec minden ſerege elött.

a: Az Ioſue és az Chaleb biztattyác á népet hogy ne féllyenec az Chananéuſoktúl ezac bizzanac Iſtenben.

6 a Az Ioſue pedig az Nun fia és az Chaleb az Iephunne fia, az kic valánac az földnec meg kémlöi közzül, meg haſogatác az ö ruháiokat.

7 Es ſióllánac az Izrael fiainac egéſi gyüleközetinec, monduán: Az föld az mellyen által mentünc hogy meg kémlellyüc azt, felötte ió föld.

8. Ha az WRnac ió kedue léſien mi raytunc, bę viſien minket erre az földre, és azt minékünc adgya, melly teijel mézzel folyó föld.

b: Mint az mi kenyerünc, az az, olly könnyen meg ronthatyuc melly könnyen az kenyéret meg eſzſzük.

9 Czac hogy ne legyetec az WR ellen tuſakodóc? Se ne félliyetec ez földnec az ö népétöl, b mert nem külömbec mint az mi kenyerünc: El táuozot az ö óltalmoc ö töle: De az WR mi velünc vagyon: Azért ne féllyetec tölöc.

10 Ackor magába mind az egéſi gyüleközet arról tanáczkozic vala hogy meg köueznéc öket: De az WRnac diczöſége meg ielenéc az gyüleközetnec ſátorában Izraelnec minden fiainac.

11 Es monda az WR Moſeſnec: Vallyons míglen ingerel engemet ez nép: Míglen nem hiſſnec ennékem münden czuda tetelimnec mellyeket czelekedtem ö közöttöc?

12 Meg verem öket dög halálual és el veztem öket, téged pedig téſilec nagy néppé, és ö nálánál erösſebbé.

c: Moſeſnec buzgoſágos könyörgeſe az Izrael nemzeteſeért, hogy ne veſeſſe el Iſten öket az ö hitetlenſégökért: Hanem az ö bünöket meg botſáſſa.

13 Es monda Moſes az WRnac: c Meg hallyác az Ægyptusbéliec (Mert ki hoztad az te nagy hatalmaſſágod által ez népet ö közzülöc.)

14 Es azt mondgyác ez földnec az ö lákoſiual egybe, (Mert meg hallottác hogy te WRam ez nép között vagy: Es hogy ſiem tül ſiemben meg ielentetted mágadat te WRam, Es hogy az te fölhöd vagyon ö raytoc: Es felhönec oſilopába iárſi nappal ö elöttöc, és eijel tüznec oſilopába.)

15 Azt mondom azért hogy ha mind éggyîg el veſitened ez népet, így ſiollanánac az népec mellyec hallottác az te hiredet.

16 Miuel hogy az WR bę nem vihette ez népet az földre mellyröl meg eskütt vólt nékiec, azért veztette el öket az puztában.

17 Moſtan azért eſmerteſſéc meg kérlec az WRnac az ö erösſege az miképpen ſiollottál, monduán.

18 Az WR kéſedelmes az haragra és kegyelemuel bö welköd ö, az hamiſſáganec és lön-

nec

nec meg botſátóia, ki az bŭnŏſt nem hadgya bŭntetéſnélkŭl, ki meg látogattya az Attyáknac álnokſágokat az fiakban harmad es negyed izîglen.

19 Kérlec keduezz ez népnec hamiſſágánac az te irgalmaſſágodnac nagy vólta ſierint, az miképpen kedueztél ez népnec Ægyptuſtól fogua mind eddîg.

20 Es monda az IEHOVA: Meg kegyelmeztem az te beſiéded ſierint.

21 De mind az által ne éllyec én, és az én diczŏſégem mind az egéſi fŏldet bę ne tŏlcze.

22 (Miuel hogy azoc az kic láttác az én diczŏſégemet és az én czudáimat mellyeket czelekŏdtem Ægyptusban és az puztában, meg keſértŏttec engemet immár tízſier: [d] Es nem engedtenec az én ſiómnac.)

23 Ha látandgyác à fŏldet mellyrŏl meg eskŭttem az ŏ attyoknac, ſenki nem láttya mondoc azt azoc kŏzzŭl az kic engemet ingerlettenec.

24 De az én ſiolgámat Chalebeth (miuel hogy más lélec vólt véle és el tŏkéllette hogy én vtánnam iárion) bę viſiem ŏtet abba az fŏldbe mellyre bę ment vala, és az ŏ magua ŏrŏkſégŏl bîria azt.

25 De az Amalec és az Chanaanęus lakic az vŏlgyben: Hólnap meg tęrietec és mennyetec à puztába az veres tengernec vtán. [e]

26 Szólla annac felŏtte az WR Moſeſnec és Aaronnac, monduán.

27 Mîglen ſienuedem ez gonoſi gyŭlekezetet az melly zúgolodic én ellenem? Meddîg kel hallanom az Izrael fiainac zúgolodáſokat, kic én ellenem zúgolodnac.

38 Mond meg ŏ nékiec: Eelec én azt mondgya az WR, ha ſiinte vgy nem czelekeſiem veletec az miképpen ſiollottatoc az én fŭleim halláſára.

29 Ez puztában húllanac el à ti hólt teſteitec, és mindnyáián azoc az kic meg ſiámláltattanac, az ti minden ſiámotoc ſierint, húſi eztendŏſtŭl foguan és azon fellyŭl kic zúgolodtatoc én ellenem.

30 Es ſenki bę nem mégyen az fŏldre mellyért fel emeltem az én kezemet [f] hogy helyheztetnélec titeket abban, az Chalebtŏl Iephune fiától és az Ioſuetŏl az Nun fiától meg válua.

31 Es az ti kiczinkeitektŏl meg válua az kic felŏl azt mondátoc hogy prędára léſinec: Mert bę viſiem ŏket és biriác azt az fŏldet mellyet meg vtáltatoc.

32 Az ti hólt teſteitec pedig az puztában húllanac el.

33 Az ti fiaitoc pedig mint az páſitoroc búdoſnac az puztában negyuen eztendeîg, és viſelic az ti paráznalkodáſtoknac bŭntetéſét, mîglen meg eméſiteſſenec az ti hólt teſteitec ezen puztában.

34 Az napoknac ſiámoc ſierint az mellyeken meg kémlettétec az fŏldet, tudni illic negyuen

d: Tizſzer, az az, ſokſzor, mert az Irásban gyakorta bizonyos ſzám vétetic bizontalanért.

e: Az hitetlenſégnec bŭntetéſénec példáia. Mért Iſten az Izraelitakat viſzſza téreti hogy az puztában budoſuan négyuen eztendeig mind meg hallyanac, és ezac az ŏ ſioc mennyenec bé az igeretnec fŏldére. Az regiec kŏzzŭl pedig ezac Ioſue és Chaleb mennyen be.

f: Az kéznec fel emeléſe az ſzent irasban eskŭueſért vetettetic.

uen napokon (mihden napért egy egy eztendő,) hordozzátoc az ti hamiſſágtoknac bűntetéſét, és meglátyátoc az én tűlem való el ſiakadáſnac bűntetéſét.

35 En WR ſiollottam: Hogy ha ezt nem miuelem mind az egéſi gonoſi gyűlekőzettel, melly őſſiue gyűlekőzett vala én ellenem, ebben az puztában emésztetnec meg és ott halnac meg.

g: Eskűuéſnec formáia, mint ha azt mondaná az Iſten: Bátor ne légyetc igaz Iſten ha ezt nem miuelem.

36 Az férfiac annac okaért az kiket botſátot vóltMoſes az földnec megkémléſére (miuel hogy onnét meg tęruén zúgolodáſra inditottác vala ő ellene mind az egéſi gyűlekezetet, alázuán az földet.)

37 Meg halánac mondoc azoc az emberec az WR elött czapás által, az kic az földet meg aláztác vala.

38 Az Ioſue pedig az Nun fia, és azChaleb az Iephune fia eleuenen maradánac, azoc kőzzűl az kic mentec vala az földet meg kémleni.

39 Minec vtánna azért meg mondotta vólna Moſes ez beſiédeket mind az Izrael fiainac, az nép felötte igen keſerge.

40 Es fel kelénec reguel és fel ménénec az hegynec teteiére, monduán: Imé kęſiec vagyunc el menni az helyre az mellyről ſióllot az WR, mert vétkeztűnc ellene.

41 Es monda az Moſes: Miért ſiegitec meg illyen módon az WRnac beſiédét? Kętſegnélkűl nem mégyen az véghőz.

42 Fel ne mennyetec, mert nem léſien az WR ti köztetec: Hogy el ne húllyatoc az ti ellenſégtec miatt.

43 Mert az Amalec és az Chananęus vagyon ti elöttetec, és fegyuer miá húllanátoc el, mert miuel hogy el fordúltatoc hogy ne iárnátoc az WR vtán, nem léſien az WR veletec.

44 Mind az által igyekezénec fel menni az hegynec teteiére: De az WR ſiőuetſégénec ládáia és az Moſes nem mentec vala ki az táborból.

h: Ha az Iſten ninczen mi velűnc ha nem inkáb elenűnc vagyon, nem maradhatunc meg az ellenſég előtt.

45 hAlá ſiálla azért az Amalec és az Chanaan némzetſége, kic laknac vala azon az hegyen, és meg veruén vágác őket mind az Hormahig.

XV. Réſz.

Az igiretnec földére bę menendő Izraelitaknac meg mondgya az Iſten minęmű aiándokot regyenec az áldozatoc mellé. Az wy téztánac ſengeiénec áldozattyárólis paranczolatod ád. Az kőzönſéges gyűlekőzetnec vagy czac egy embernec tudatlanſágból eſett vétkeért való áldozatnac módgyárais megtanittya őket Arrólis tőruént ád az kivak merőképpen, vétkezic, hogy azt meg őllyéc. Azért azt az ki fát ſedet vala bombaton meg ölic. Végezetre paranczollya hogy ruhaiokra peremeket czinallyanac az tőruénnec meg tartaſánac emlekezetire.

1 SZólla pedig az WR Moſeſnec, monduán.

2 Szólly az Izrael fiainac és mondgyad nékiec: Mikoron bę menendetec az ti lakó helyeiteknec földében, mellyet én adoc tinéktec.

3 Ha akartoc tűzuel egéſilen meg eméſitendő áldozatot ſiezni

rezni az WRnac, vagy hálá adáſnac áldozattyát, vagy fogadásból, vagy ſiabad akarat ſierint, vagy az ti innepteknec áldozattyát, hogy ſierezzetec kedues ió illatot ökrökből auagy iuhokból.

4 Ackor à ki áldozic vigyen az WRnac Minha áldozatért egy Epha ſemlye liztnec tized réſiét, melly meg egyelitetet légyen az Hin mérteknec negyed réſie olaijáual.

5 Es itali áldozatúl negyed réſi Hin bort adgy az tüzzel egéſilen meg eméſitendö áldozathoz, auagy az hálá adó áldozathoz minden bárány mellé.

6 Auagy ha koſſal áldozol, ſierezz Minhát ſemlye liztnec két tizedét, melly meg egyelittetet légyen egy Hin olaynac harmad réſiéuel.

7 Es itali áldozatúl egy Hin bornac harmad réſiét vigyed az WRnac ió illatú áldozatúl.

8 Hogy ha gyermekdéd tulkot akarſi áldozni tüzzel meg eméztendö áldozatnac, auagy fogadáſnac meg fizeteſéért való áldozatnac, auagy hálá adó áldozatnac az WRnac.

9 Vigyen az tulockal eggyetemben Minhát ſemlye liztnec három tizedét, melly meg egyelitetet légyen egy Hin olaynac feléuel.

10 Es itali áldozatért fęl Hin bort hogy légyen az WRnac tüzzel meg eméztet ió illatú áldozattya.

11 Ecképpen czelekedgyél mind az ökörnec, mind koſnac, mind az iuhoknac, mind keczkéknec áldozattyáual.

12 Az áldozatra való baromnac ſiáma ſierint, tudni illic az mint áldoztoc, így czelekedgyetec mindenickel, az ö ſiámoc ſierint.

13 Minden lakós így czelekedgyéc ezeckel, hogy légyen az WRnac tüzzel meg eméztettet ió illatú áldozattya.

14 Es mikoron leend nálatoc iöueuény auagy az ti nemzetſégtekből való ſellér, és ſierezend tüzzel meg eméztendö áldozatot az WRnac, à miképpen czelekeztec àcképpen czelekedgyéc azis.

15 Ez gyülekezetnec tudni illic néktec és à ti köztetec lakozó iöueuénnec [a] egy rend tartáſa légyen. Öröcké való töruény légyen à ti nemzetſégteknél, hogy az WR elött ollyan légyen az iöueuény mint ti.

16 Egy töruéntec légyen és egy regulátoc tinéktec és az iöueuénnec, az melly köztetec lakic.

17 Szólla annac felötte az WR Moſeſnec, monduán.

18 Szóly az Izrael fiainac és mond meg nékic: Mikor bę menendetec az földre az mellyre én titeket viſilec.

19 Ackor hogy kezdetec enni az földnec kenyéréből, adgyatoc aiándékot az WRnac.

20 Az ti téſitátoknac elsö ſengeiéből béleſt vigyetec áldozatúl:

[a] Az ollyan iöueuényekről ſzól, az kic az Iſtennec töruényét, és az Izraelitáknac adot rend tartáſokat bé vettéc, és ö közöttöc lakotac.

Miképpen az ſiŭrŭrŏl viſitec aiándékot, ollyanképpen vigyétec azt.

21 Az ti téſitátoknac elsŏ ſengeiéböl adgyatoc az WRnac aiándokot, à ti nemzetſégtec ſierint. b

b: Az ti nemzetſégtec ſzerint, az az, mind ŏrŏcké mig ez nemzetſég tart, nemzetrŭl nemzetre.

22 Es mikoron meg téueledtec és nem czelekŏdenditec mind ez parantſolatokat, mellyeket mondot az WR az Moſeſnec.

23 Mind azokat mondom az mellyeket parantſolt az WR ti néktec az Moſes által, az naptól foguán az mellyben paranczolta azokat az WR, és az vtán az ti vtánnatoc valóknakis.

24 Ackoron (mondom) hogy ha az gyŭlekŏzettŏl tudatlanſágból léſien az teuéledés, mind az egéſi gyŭlekŏzet áldozzéc egy gyermekdéd tinót tŭzzel egéſilen meg eméztendŏ áldozatra kedues illatúl az WRnac: Añac Minháiátis és itali áldozattyátis annac tŏruénye ſierint, és egy ketske bakot bŭnért való áldozatúl.

25 Es tiztîcza meg az pap az Izrael fiainac egéſi gyŭlekŏzetét és meg botſáttatic nékiec, mert tudatlanſágból lett vólt, és azoc az ŏ tŭzzel meg eméztendŏ áldozattyokat az WRnac, és az bŭnért való áldozattyokat az WR eleiben vigyéc fel az ŏ tudatlanſágoknac vétkeiért.

26 Es meg boczáttatic az Izrael fiainac egéſi gyŭlekŏzetinec, és az ti kŏzŏttetec lakozó iŏueuéńnec, mert mind az egéſi nép tudatlanſágból vétkezet vólt.

27 Hogy ha czac egy ember vétkezic téuelgésbŏl, áldozzéc egy eztendŏs keczkét, bŭnért való áldozatúl.

28 Es à pap tiztîtſa meg az embert az melly vétkezendic tudatlanſágból, miuel hogy vétkŏzet téuelgésbŏl, az WR elŏtt meg tiztîtſa mondoc azt, és meg boczáttatic nékie.

29 Az lakóſnac az Izrael fiai kŏzŏtt és az iŏueuéńnec à ki kŏzŏttetec lakozic egy tŏruéńtec légyen, annac tudni illic az ki tudatlanſágból vétkezic.

30 Es az melly ember nîluán való hatalmaſſágot czelekeſſic, akar lakós akar iŏueuény, az WRat ſiidalomual illeti, ki gyomláltaſſéc az à lélec az ŏ népe kŏzzŭl.

31 Mert az WRnac beſiédét meg vtálta és az ŏ parantſolattyát erŏttlenné tŏtte, ki váguán ki vágattaſſéc az à lélec, az ŏ hamiſſága legyen ŏ rayta.

32 Mikoron pedig az Izrael fiai vólnánac az puztában, találánac egy férfiat, ki fát ſiŏdeget vala ſiombat napon.

33 c Es el viuéc azt az kic találtac vala azt hogy fát ſiedne Moſeshŏz és Aaronhoz, és mind az egéſi gyŭlekezethŏz.

c: Meg ŏlic az Izraelitác az embert ki ſzombat napon fát ſzéd vala.

34 Es ŏrizet alá adác azt, mert nem vala ki ielentuén mit kellene véle czelekedni.

35 Es monda az WR Moſeſnec: Meg haluán meg hallyón az az férfiu, kŏuekuel kŏuezzé ŏtet meg az egeſi gyŭlekezet az táboron kiuŏl.

36 Ki

36 Ki viuéc azért ötet az gyüleközet az taboron kiuöl,és meg kőuezéc ötet kőuekuel: Es meg hala, az miképpen parantſolta vala az WR Moſeſnec.

37 Es monda az W R az Moſeſnec.

38 Szólly az Izrael fiainac, és ezt mondgyad ö nékic,hogy ſierezzenec magoknac perémeket az ö ruháioknac ſiegeletin, az ö nemzetſégec ſierint: Es varianac az ö perémeknec ſiegeletire kęc ſinórt.

39 Illyen perémetec légyen tinéktec,hogy mikor azt láttyátoc meg emlekezzétec az WRnac minden parantſolatiról, hogy meg czelekedgyétec azokat: Es

d: Az embernec nézni az ő ſzíue után és ſzeme után, nemegyéb hanem az ő ſzínének indúlattyát, és ſzemeinec keuánſágát kőuetni, paráznaſágnac azt neuezi az Iſten.

ne nézzetec az ti ſiiuetec után,[d] és az ti ſiemeitec után, à mellyec után ti paráznalkodtoc.

40 Hogy meg emlekezzétec mondom és czelekedgyétec minden én parantſolatimat,és legyetec ſientec az ti Iſtentec elött.

41 En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec, ki ki hoztalac titeket az Ægyptus földéből hogy lennéc ti néktec Iſtentec: En vagyoc az ti WRatoc Iſtentec.

XVI. Réſz.

Mikor az Leui nemzetſégéből való Core az fő papſágot kiuánna, és à Moſes és Aaron ellen haborúſágot inditot vólna, Iſtentűl meg bűntettetic mind à párcſokual egybe. Mert egyic réſzét azoknac mennyei tűz emézti meg,eggyic réſzét az föld nyeli el. Az vrameſmét zugolodnac Moſes és Aaron ellen, ſoc ezert Iſten el veſt bennec. De az veſzedelemnec ellene all az Aaron.

1 AZ Core pedig az Isharnac fia, melly Ishar az Leui fiának Cehatnac fia vala: Es Dathan és Abiram Eliabnac fiai: Es On az Peleth fia, ki az Ruben fia vala.

a: Haſonlátſnac példáia az Iſten népe között.

2 Támadánac az Moſes ellen Izrael fiai közzől való két ſiáz és ötuen férfiackal egybe, kic az gyülekezetnec feiedelmi valánac tanáczbéli hîres neues emberec.

3 Es gyülekezénec az Moſes ellen és Aaron ellen, és mondánac nékiec: Sokat tulaydoneitotoc magatoknac holott mind az egéſi gyülekezet ſient, és ö közöttöc vagyon az W R: Miért emelitec azért fel magatokat az W R gyülekezeti felött?

4 Mellyet mikoron hallott vólna az Moſes, artzúl le búrúla.

5 Es ſiólla az Corenac és minden gyülekeztinec, monduán: Reguel meg mutattya az W R kic legyenec öuei,és ki légyen ſient, és kit vött magánac: Mert az kit magánac válaztot,magához veſſi azt.

6 Ezt miuellyétec azért: Vegyetec magatoknac temiénező ſierſiámokat: Core és minden ö gyüleközeti.

7 Es tegyetec azokban tüzet, vgyan azonokban tegyetec ió illatra való temiént hólnap, és az à férfiu az kit válaztand az WR, légyen ſient férfiu, ſokat tulaydonitotoc magatoknac Leui fiai.

8 Es monda Moſes az Corenac: Halgaſſátoc kérlec Leui fiai.

9 Auagy kinczin dolognac tettzíké hogy tikteket az Izraelnec Istene el válaztot magánac az Izrael gyüleközetiböl, hogy titeket magához venné, hogy siolgálnátoc az WR sátorának siolgálattyában, hogy állanátoc az gyülekezet elött, és siolgálnátoc ö néki?

10 Es magánac válaztot tégedet és minden attyádfiait à Leui fiait te veled: [b] Hanem annac felötte à papságotis kéuánnyátoc?

11 Annac okaért te és minden gyülekezeted nem egyęb, hanem az WR ellen való támadás, az Aaron pedig miczoda hogy zúgolodtatoc ö ellene? [c]

12 El külde annac okaért à Moses hogy az Dathant és Abiramot az Eliab fiait elö hijnác, kic felelénec: Nem mégyünc fel. [d]

13 Auagy kiczin dologé ez hogy el hozál minket az téijel és mézuel folyó földröl, hogy meg ölnél bennünket à puztában, hanem annac felötte wralkodni akarsi raytunkis.

14 [e] Annac felötte nem vittél bę minket az téijél és mézuel folyó földre,, sem nem adtal minékünc mezöknec és siöllöknec örökségét: Auagy ez férfiaknac ki akarodé váyni az siemeket? Nem mégyünc fel.

15 Meg haraguec azért à Moses felötte igen, és monda az WR-nac: Ne tekincz az ö áldozattyokra, czac egy siamárokat sem vöttem el tülöc, ſ és senkit közzülöc meg nem noyomorgattã.

16 Az után nonda az Moses az Corehnac: Te és minden gyüleközeted, legyetec az WR elött, te mondoc és azoc, és az Aaron hólnap.

17 Es mindenitec vegye az ö füstölésséhöz való edényét, és tegyetec abban ió illatra való temiént, és vigyétec az WR eleiben ki ki az ö füstölésére való edényeket, kęt siáz és ötuen füstölésre való edényeket: Teis és az Aaronis kiki az ö füstölö edénit.

18 Vöuéc annac okaért ki ki az ö füstölö edényét és téuénec abban tüzet és ió illatra való siersiámot, és meg állánac az gyülekezet sátorának aytáia elött Moses és Aaron.

19 Immár pedig ösiue gyüytötte vala ö ellenec az Core az egésí gyülekezetet az gyüleközet sátorának aytáiához, és meg ielenéc az WR nac diczösége.

20 Es siólla az WR Mosesnec és Aaronnac, monduán.

21 Mennyetec el az gyüleközet közzül, hogy meg emésiésiem öket egy siem pillantásban.

22 Es búrúlánac az ö ortzáiokra, és mondánac: Isten, minden testnec lelkénec Istene, nem de egy férfiu vétközötté és mind az egésí gyüleközet ellẽ haragsiolé?

23 Ackoron siólla az WR Mosesnec, monduán?

24 Siólly à gyüleközetnec módúan: Mennyetec el à Coreh, Dathan, Abiram sátorának mellöle.

25 Annac okaért fel kele az Moses és el méne az Dathanhoz és Abi-

b: Kenciségében vádollya Moses az Corehet az ö partosiual egyetẽ, hogy meg nem elegedtién az ö állapattyokual nagyobbat kiuánnac.

c: Mint ha azt módaná, nem az Aaron ellen, hanem az WR ellen támadtátoc.

d: Feiedelemhöz való engedetlenségnec példája.

e: Mint ha azt mondánác, nem vagyunc kötelesec az engedelemre. Mert nem vittel bé az igeretet nec földére.

f: Ió feiedelemnec példája az Moses, ki azt mödgya hogy semmi marhájokat nem vötte el az Izraelitáknac.

Abiramhoz: Es kőuetéc ötet az Izrael vénei.

26 Es ſiólla az gyülekőzetnec monduán: Kérlec mennyetec el az Iſtentelen embereknec fátoroc mellől, és ſemmit ne illeſſétec azoc közzől, az mic ő hozzáioc tartoznac, hogy meg ne emézteſſetec az ő bűntetéſec miatt.

27 Es el táuozánac az Coreh Dathan és Abiram ſátora mellől, az Dathan pedig és Abiram ki ménuén állánac vala az ő ſátoroknac aytáiában feleſégeckel, fiockal és gyermekeckel.

28 Ackoron monda az Moſes: Ebből tudgyátoc meg hogy az WR küldet engemet hogy czelekedném mind ez dolgokat, és hogy nem magamtól indúltam.

29 Ha az mint meghálnac minden emberec, úgy halnac meg ezec: Es ha minden embereknec bűntetéſec ſierint bűntettetnec meg: Tehát nem küldet engemet az WR.

g: Iſten ellen és az ő ſzolgai ellen való part ütéſnec meg bűntetéſének rőttenetes példáia. Es egyetemben annac bűntetéſének példáia mikor valaki meg nem elegedvén az ő tiztiuel és hiuatalával, máſnac nagyob és méltoſágoſb tiztit és hiuatalyát kiuanyá.

30 Hogy ha pedig az WR valami wy dolgot czelekeſſic, és az föld meg nîtandgya az ő ſiáját, és el nyelendi őket, és mind azokat à mellyec ő hazzáioc tartozóc, és eleuenen menendenec alá pokolba: Azon meg eſmeritec hogy ez férfiac az WRat ingérlettéc.

31 g Mikor annac okaért el végezte vólna mind ezeket az beſiédeket, meg haſada az föld ő alattoc.

32 Es meg nîta az föld az ő ſiáját és el nyele őket és az ő házokat és minden embereket, az kic Corehé valának, és minden marháiokat.

33 Es alá ſiállánac azoc és valamennyén ő hozzáioc tartoznac vala eleuenen pokolra, és bę fedezé őket az föld: Es el veſſénec az gyüleközet közzől.

34 Az egéſi Izrael azért az kic valának ő környülöttöc el futánac azoknac kiáltaſokra: Mert azt mondgyác vala: Fuſſunc el, netalántan el nyel bennűnket az föld.

35 Touábba tűz iöue ki az WRtól, és meg emézte amaz kęt ſáz és ötuen férfiakat az kic ió illatú füſtuel áldoznac vala.

36 Szólla pedig az WR Moſesnec, monduán.

37 Mond meg az Eleázárnac az Aaron pap fiának, hogy ſiedgye fel az füſtölő edényeket az tűzből, és az tűzet ſiéllel hintſe, mert meg ſienteltettec (az temiénezőc.)

38 Ezeknec temiénezőiöket mondom kic az ő magoc lelke ellen vétkeztenec, hogy czinállyanac azokból ki terieztet pléhéket az óltárnac bę búrîtáſára: Mert azokban vittenec az WR eleiben ió illatot, és meg ſienteltettec, és legyenec iegyül az Izrael fiainac.

39 Fel ſiedé annac okaért az Eleázár pap az füſtölő értz edényeket, mellyekben áldoztanac vala à kic meg égtec vala, és ki veréc azokat az óltárnc búrîtáſára.

40 Az Izrael fiainac emlekezetire, hogy ſenki idegen oda ne iárúllyon valaki nem az Aaron maguaból való, hogy ió illatú füſtöt vigyen az WR eleiben, hogy ne iárion úgy mint az Coreh és az mint az ő gyülekezeti, az miképpen meg mondotta vala néki az WR az Moſes által.

b: Iſten ellen való meg keménydeſnec emlekezetre mélto példáia, hogy az Corehnac veſzedelme után máſod napon eſmét zugolodnac az Iſten ſzólgai ellen az igaz ítéletéc.

41 b És zúgolodéc mind az egéſi Izrael fiainac gyülekezeti máſod napon az Moſes ellen és Aaron ellen, monduán: Ti öltétec meg az WR nac népét.

42 Mikor pedig à ſokaſág egybe gyülne az Moſes ellen és Aaron ellen, ackor fordîtác ortzáiokat az gyüleközetnec ſátorára: És imé bę fedezte vala azt amaz felhő, és meg láttatéc az WR nac diczőſége.

43 Az Moſes azért és Aaron el ménénec az gyüleközetnec ſátora eleiben.

44 És ſiólla az IEHOVA az Moſeſnec, monduán.

i: Iſten ſiólgai ellen való támadáſnac büntetéſenec példáia.

45 i Mennyetec el az gyülekezet közzül, hogy eméſſiem meg őket egy ſem pillantásban, és búrúlánac az ő ortzáiokra.

46 Monda azért Moſes Aaronnac: Vegyed az füſtélőſre való edént, és tégy abban tüzet az óltárról és azon felyül tégy ió illatú ſierſiámot, és ſies hamar à gyüleközethöz és tiztîcz meg őket, mert ki iött az WR tól az nagy harag, immár el kezdetet az czapás.

k: Iópáztornac példáia ki az ő ſzabáſzíért az veſzedelomnec ellene veti magát.

47 k Vőué annac okaért az Aaron (az tömiénezöt) az miképpen mondta vala az Moſes, és futá az gyülekezet közzé, és imé el kezdetet vala az czapás à nép között, és ió illatot téuén meg tiztîtá az népet.

48 És meg álla az meg hóltac között és élöc között, és meg ſiünéc az czapás.

49 És valánac az kic meg hóltac vala azzal az czapáſſal, tizen négy ezer, hęt ſiáz, az kic meg hóltac vala az Coreh dolgaért.

50 Annac vtánna meg tére az Aaron Moſeshöz az gyülekezetnec ſátora aytaiához, minec vtánna à czapás meg ſiünt vólna.

XVII. Réſz.

Az Aaron pap veſſőie meg virágozic és gyümölczöt teremt az Aaron papſáginec és méltoſágának meg erősîteſéért, parancſollya Iſten Moſesnec hogy el tegye az veſſőt.

1 ÉS ſiólla az WR Moſeſnec, monduán:

2 Sólly az Izrael fiainac és végy ő tőlöc mindeniktől az ő attyoknac házoc ſierint, egy egy veſſiőt, tudni illic minden ő feiedelmektől az ő attyoknac házoc ſierint tizenkęt veſſiőt, és mindenic iria meg az ő neuét az ő veſſieiére.

3 Az Aaron neuét pedig iriad à Leui veſſieiére: Mert minden veſſiő az ő attyoc hazánac feiedelmeié légyen.

4 És helhezteſſed azokat à gyülekezetnec ſátorában az biſonſág teiel előtt, az holott ſiembe ſioktam lenni veletec.

5 És léſſen hogy az férfiunac veſſieie az mellyet válaztandoc,

meg

meg virágozzéc, hogy ècképpen meg czendeſitſem az Izrael fiainac zugolodáſokat mellyeckel zugolódnac ti ellenetec.

6 Szólla azért Moſes az Izrael fiainac, és adánac ő néki minden ő feiedelmi veſiſiöt az ő attyoknac házoc ſierint, tudni illic tizenkęt veſiſiöt, az Aaron veſiſieieis pedig vala azoknac à veſiſiöknec közötte.

7 Es téué Moſes az veſiſiöket az WR eleibe az bizońſág tételnec ſátorában.

a: Az Aaronnac meg leuelezet virágozot és gyümölczözöt veſiſzeie minden kętſęgnelkül az ſiuendő Meſſiáſnac ſzemélyét, termeſztitpapſágát és az ő ſzennedeſénec vtánna királi meltoſágrá való fel emeltetéſęt példazza.

8 a Es lön máſod napon el ménemeſe Moſes az biſońſág tételnec ſátorába, és imé meg virágozott vala az Aaroñac veſiſieie, melly az Leui házáiért vala, mert meg leuelezuén meg virágozot vala, és mondoláual meg gyümölczözöt vala.

9 Es elöhozá Moſes mind azokat az veſiſiöket az WRnac ortzáia elöl mind az Izrael fiai eleiben, kic minec vtánna azokat meg néztéc vólna, kiki véué az ő veſiſieiét.

10 Es monda az WR Moſesnec: Vidd viſiſia az Aaron veſiſieiét az bizońſág tétel eleibe őrizet alá az ellenem tuſakodó fiaknac bizońſágúl, hogy az én ellenem való zugolodáſoc meg ſiüñyéc, hogy meg ne hallyanac.

11 Es czelekedéc Moſes àcképpen az mint paranczolta vala az WR ő néki, àcképpen czeleködéc.

12 Es mondánac az Izrael fiai az Moſesnec, monduán: Imé meg hóltunc, el veztünc, mindnyáián el veztünc.

13 Valaki iárúland közel az WRnac ſátorához, meg hal, nem de meg kellé eméztetnünc meg haluán.

XVIII. Réſz.

Az Iſten meg inti Aaront és az ő fiait az ő riztekről. Az Leuitákat az ſolgálatban az Aaron birodalma alá adgya és bizonyos tiſzteket rendel azoknac eleikbe. Es mind az Aaronnac fiainac, mind pedig az Leuitáknac iövedelmet rendel az áldozatokból, és az Izraelit. knacmindē marhájoknác tizedéből.

a: Az az, Ha valamelly idegen embert boczátotoc az ſzent helyre, vagy az ti papſágtoknac tiztibe, ti leſztec annac az okai.

1 ES monda az WR Aaronnac: Te és az te fiaid és à te attyádnac háza te veled, viſellyétec à ſanctuariomnac vétkét. Teis és az te fiaid te veled viſelitec az ti papſágtoknac vétkét. a

b: Az az. Te á te fiaiddal egybe az külső óltártúl fogua az ſzent helynec belső részeig való ſzolgálattról viſelyétec gondot.

2 Es az te attyádfiait az Leuinec az te attyádnac nemzetſégét vegyed melléd, melletted legyenec és tenéked ſiolgállyanac, te pedig és az te fiaid veled, állyátoc b az bizońſág tételnec ſátora elött.

c: Az az, Szolgállyanac tenéked és minden parantſolatidra engedelmeſec legyenec.

3 cEs örizzéc az te örizetedet és az egéſi ſátornac örizetit: De maga az ſientſégnec edénihöz és az óltárhoz ne iárúllyanac, ne hallyanac meg mind ök ſ-mind ti.

d: Az az, hogy à bizonſág tételnec ſátorához való ſzolgálatban ſzolgálliyanac ténéked.

4 Es melletted legyenec és örizzéc örizetit az gyülekezetnec ſátorának, d az ſátornac minden ſiolgálattyában: Es kiuöl való ne iárúllyon ti hozzátoc.

e: Az az, Te Aaron az te fiaiddal egybe, őrizzed az ſzent helyet az óltárt, hogy idegen à hitből az te nemzetſégedből való és nem à papi rendből, oda ne menyen.

5 Örizzétec azért az ſientſégnec örizetit, és e az óltárnac örizetit, hogy ne légyen ennec vtánna harag az Izrael fiai ellen.

6 Mert én választottam az ti attyátoc fiait az Leuitákat az Izrael fiai közzöl tinéktec aiándókúl, kic adattac vólt az WRnac, hogy ſiolgállyanac az gyüleközet ſátoránac ſiolgálattyában. f

f: Az az, Iſteñec adattattac vólt az Leuitác az elsö ſzülöttec helyébe, én viſznontag azokat néktec adom az én ſátorom környül való ſzolgálatra.

7 Te pedig és az te fiaid te veled, örizzétec az ti papſágtokat mindenekben az mellyec az óltárhoz tartoznac, és az ſuporláton belöl vadnac, hogy azokban ſiolgállyatoc: Mert à papſágnac tiztit adtam tinéktec aiándokon: Annac okaért kiuöl való ki oda járúland meg hallyon.

8 Szólla annac felötte az WR Aaronnac: Ezeknec felötte tenéked adtam az én áldozatimnac örizetit, valamit az Izrael fiai énnékem ſientelnec, tenéked adtam à papi méltoſágra való meg keneteſért, és az te fiaidnac örökké való rendeléſül.

9 Es légyen tiéd az ſientſéges áldozatokból, azokból mellyec tüzzel meg nem égettetnec h: Minden ö aiándékoc, akar légyen az ö Minháioc, akar bünért való áldozattyoc, akar pedig vétkökért való áldozattyoc, az mit adnac énnékem, ſientſégöknec ſientſége léſien tenéked és az te fiaidnac.

h Az az, Nem arra rendeltettec hogy meg égetteſſenec.

10 Az ſientſéges helyén egyed meg azt, czac à férfiac egyéc azt, ſientſég légyen tenéked.

11 Ezis tiéd léſien az ö áldozattyoknac aiándokából, minden fel emelt aiándoc az Izrael fiainac minden meg ingattatot aiándokiual egybe, tenéked adtam azokat és az te fiaidnac és az te leánidnac, örökké való töruényül: Minden az ki tizta az te házadban eheti azt.

12 g Az olaynac minden köuérſégét, és minden köuérſégét az bornac és à gabonánac, azoknac elsö ſengeit mellyeket adnac az WRnac, tenéked adtam.

g: Mit erczen az Iſten az olaynac és bornac vagy gabonánac köuerin, ö maga meg magyarázza mikor azt mondgya hogy azoknac ſengeiét, az az, à iáuat, az eleit, mind olaynac, mind bornac, gabonánac.

13 Mindeneknec elsö gyümölcze az ö földökben az mellyeket viſinec az WRnac, tieid léſinec, minden tizta az te házadban egye azokat.

14 Minden (valami fogadáſból Iſtennec ſienteltetic) tiéd légyen.

15 Minden valami az ęlö állatoc közzöl az ö annyánac mehét elöſier meg nîttya, az mellyet az WRnac viſinec, mind emberekböl ſ-mind egyęb állatokból, tiéd légyen: De meg váltaſd az embernec elsö ſiülöttét: Az tiztátalan állatnakis elsö ſiülöttét meg váltaſſad.

16 Az mellyec pedig váltſágoſoc, mikor egy hólnapiac ackor váltaſſanac meg à te böczülleſed ſierint, tudni illic öt ſicluſon az ſanctuariomnac ſicluſa ſierint: Húſi fillér érö az ſiclus.

17 De mind az által az tehennec elsö fayzáſát auagy az iuhnac elsö fayzáſát, auagy keczkénec elsö fayzáſát meg ne váltſác, mert Iſtennec ſienteltettec, azoknac véreket hinczed az óltárra, és azoknac köuérit meg áldozzad: Hogy légyen tüzzel meg

eméztet

emèztet ió illatú áldozattya az WRnac.

18 Es azoknac az húſoc tiéd léſien az miképpen az fel emeléſnec ſiegye és az mint az iob lapotzkáia.

19 Minden ſient állatoknac áldozatit mellyeket hoz andnac az WRnac az Izrael fiai, tenéked adtam és à te fiaidnac, és az te leánidnac örökké való végezésül, ſónac ſiöuetſége ez, [b] örökké való az WR előtt tenéked és az te magodnac te veled eggyetembe.

b: Az Iſten gyakorta az irásban az ő ſiöuetſégét ſonac ſiöuetſégénec mondgya, mellyel azt ielenti hogy mint az ſo állandó, és az mit azzal meg ſoznac állandó, azonképpen az ő ſogadáſa meg állandó léſzen.

20 Monda pedig az WR Aaronnac: Az ő földökből örökſéged nem léſien, ſem réſied nem léſien tenéked az ő földökben: En vagyoc àz te réſied és az te örökſéged az Izrael fiai között.

21 Az Leui fiainac pedig imé adtam minden tizedét az Izraelben örökſégül az ő ſiolgálattyokért, [i] mellyet ök czelekeſinec az ő ſiolgálattyokban az gyülekezetnec ſátorában.

i: Az Leuitáknac ſiolgálattyoknac iutalma minden állatnac dézmáia.

22 Es ne iárúllyanac ez után az Izrael fiai az gyülekezetnec ſátorához, hogy ne vétkezzenec és meg ne hallyanac.

23 De az Leuitác czelekedgyéc az gyüleközet ſátorának munkáját és ök viſellyéc az ő bünöket: [k] Örökké való végezés légyen az ti vtánnatoc valóknál, hogy az Izrael fiai között ne birianac örökſéget.

k: Viſellyéc bünöket, az az. ök légyenec bünösöc, ha el nem iárnac tiztekben.

24 Mert az Izrael fiainac dézmáiokat mellyeket víſinec az WRnac, aiándokon adtam az Leuitáknc örökſégül: Annac okaért végeztem ő felöllöc, hogy az Izrael fiai között ne birianac örökſéget.

25 Es ſiolla az WR Moſesnec, monduán.

26 Az Leuitáknac ſiólly és mond meg ő nékiec: Mikoron az Izrael fiaitól dézmát véſitec, mellyet adtam ti néktec azoktól néktec örökſégtekre, ackoron adgyatoc azokból aiándokot az WRnac az dézmából dézmát. [l]

l: Az dézmának dézmáia az Aaron papé az ő fiainal eggyetemben, mellyet az Leuitac álta nac néki.

27 Es az, aiándoc tulaydonîttatic tinéktec az mint az gabona az ſierűről, és az mint az tellyes ſaytóból az bor. [m]

m: Az az, igaz ollyan kedues léſzen Iſten előtt mint azoknac áldozattyoc az hic az ő tulaydon ſzerőiökről vagy ſaitoiokból viznec aiándékot Iſtennec.

28 Acképpen vigyetec tijs aiándékot az WRnac minden dézmából mellyeket véſitec az Izrael fiaitól, és adgyatoc abból aiándékot az WRnac, az Aaron papnac.

29 Minden ti aiándékitokból vigyetéc az WRnac áldozatot mindennec az köuérèből, és azokból meg ſienteltetet réſit.

30 Mond meg annac felötte ő nékic: Mikoron annac az iauát vienditec (az WRnac,) tulaydonîttatic az Leuitáknac, mint ha az ő ſierőiökről és ſaytoiokból adnác.

31 Meg egyétec pedig ti azt [n] minden helyen, az ti házátoc népével egybe, mert iutalmatoc ti néktec az gyülekezet ſátorában való ſiolgálatotokért.

n: Tudni illic az dézmát.

32 Es nem léſitec bünöſöc ha annac az iauából adtoc aiándokot,

és ècképpen az Izrael fiainac meg ſientelteit o meg nem vndokîttyátoc és meg nem haltoc.

o: Az az, Izrael fiainac áldozatit, mellyeket Iſtennec ſzentéltenec.

XIX. Reſz.

Meg tanittya Iſten Moſeſt mimódon és miből czinállyác az tiztátalanoknac meg tiztitáſokra való vizet, &c.

1 SZólla anac felõtte az WR Moſeſnec és Aaronnac, monduán.

2 Ez à tõruénnec végezéſe, mellyet paranczolt az W R, monduán: Szólly az Izrael fiainac hogy hozzanac te hozzád egy veres tehenet az mellyben ne légyen ſieplõ, mellynec nyakán iga nem vólt.

3 Es adgyátoc azt Eleázar papnac és vigye ki azt az táboron kiuõl, és õletteſſe meg azt õ elõtte.

4 Es az Eleázar pap vegyen annac véréből az õ vijáual, és hinczen à gyülekezet ſátora felé annac véréből hętſier.

5 Annac vtánna égeteſſe meg annac bõrét az õ ſiemei elõtt, és annac húſát vérét az õ ganeiáual eggyetemben égeteſſe meg.

6 Ackor végyen az pap Cedrus fát, Hyſopot, és vörös gyapiat, és veſſe az égõ tehenre.

7 Es moſſa meg az pap az õ ruháiát, az õ teſtétis meg moſſa vízzel, és annac vtánna mennyen bę az táborba, és tiztátalan légyen az pap eſtueîglen.

8 Azis az ki meg égetendi azt, az õ ruháiát moſſa meg vízzel, és az õ teſtétis moſſa meg vízzel, és tiztátalan léſien eſtueîg.

9 Az ki pedig tizta leiend, ſiedgye fel annac az tehennec hamuát, és helyhezteſſe azt az tábor kiuõl tizta helyen, hogy az Izrael fiainac gyülekõzetinec tartaſſéc meg az el válaztattaknac tiztuláſokra való hintõ víznec, a mert meg tiztîtáſnac vize az.

a: Az meg égetettet veres tehennec hamua el válaztáſnac vizénec és tiztitò víznec mondatic. Mert azzal czinálnac vala vizet azoknac meg tiztitáſokra az kic az õ tiztátalanſágokért az táborból kirehezteinec vala. Példázta pedig ez mindenben keîſégnelkûl az teſus Chriſtuſnac véret, mellyáltal meg tiztitátunc mindeu bûneinkből. Láſd meg Ebre: 9.

10 Es az az ki fel ſiedendi az ũnõnec az hamuát, moſſa meg az õ ruháiát és tiztátalan légyen eſtueîg, és légyen ez az Izrael fiainac és az iõueuénnec à ki õ közöttöc lakic õrõc végezés.

11 Az ki illetendi az hólt embernec teſtét, tiztátalan léſien hęt napon.

12 Az ollyan tiztîeza meg magát azzal az vízzel harmad nap és heted napon, és tizta léſien, hogy ha harmad napon meg nem tiztîttatic, hetedic naponnis nem léſien tizta.

13 Valaki illetendi meg hólt embernec teſtét és meg nem tiztuland, az WRnac ſátorát meg férteztette és ki vágattatic az az lélec az Izraelből: Mert az tiztuláſnac vize nem hintetet õ reáia, tiztátalan léſien, męg az õ tiztátalanſága rayta vagyon.

14 Ez légyen annac tõruénye mikoron valaki meg haland az ſátorban: Valaki bę menend az ſátorba és valami leend az ſátorban, tiztátalan léſien hęt napon.

15 Eſmét minden meg nîtot edény az mellyen nem leend fedél, tiztátalan.

16 Valaki

16 Valaki annac felötte illetendi az mezön fegyueruel meg ölettettet, auagy meg hóltat, auagy embernec tetemét, auagy koporsót, tiztátalan léſien hęt napon.

17 Es vegyenec à tiztátalanért az bünért meg égetet tehennec porából és tölczenec arra élö vizet edénybe.

18 Végye iſmét az Iſopot és mártſa az vízbe azt à tizta férfiu, és hincze meg az ſátort, és minden edényeket, és minden embereket az kic ott leiendenec, és aztis az ki azt az tetemet, auagy à meg ölettet, auagy az meg hóltat, auagy az koporsót illeti.

19 Hincze meg mondoc az tizta az tiztátalant harmad és heted napon, és tiztîtſa meg ötet heted napon: Annac vtánna moſſa meg az ö ruháiát: Moſſa meg magátis vízzel és tizta léſien eſtue.

20 Az férfiu pedig az ki tiztátalan leend és nem tiztîtandgya meg magát, ki vágataſſéc az ö lelke az gyüleközet közzöl, mert az WRnac ſanctuariomat meg férteztette, az el válaztáſnac vize nem hintettetet ö reáia, tiztátalan.

21 Ez légyen ö náloc örök rendelés: Es az ki hintendi az el válaztáſnac vizét, moſſa meg az ö ruháiát: Es az ki illetendi az el válaztáſnac vizét, tiztátalan léſien eſtueſg.

22 Es valamit illetend az tiztátalant, tiztátalan léſien: Es az az lélec az melly illeti azt, tiztátalan léſien eſtueſg.

XX. Réſz.

Minec vtánna az Izrael nepe ſoc eztendö múluán Paranból az Sin puztáiába iöt vólna viſſa, zugolódnac az vízért Moſeſre, ád az Iſten vizet nékiec az kőſziklából, holoc Moſes nagy bűnbe eſic az Aronnal egyetembe, mellyért az igirét földéből ki rékezteſnec. Az Edom nem boczátya által az népet az ö orſágán. Meg hal az Aaron, és Eleazárt ſenteli fel Moſes az fő papſagra.

1 ES iutánac az Izrael Fiai, az egéſi gyülekezet az Sin puztáiába elsö hólnapban, és meg marada az nép Cadesben: Holott meg hala az Maria és el temettettéc ott. [a]

2 Es mikoron nem vólna vize az gyüleközetnec, ösſiue gyülénec Moſes és Aaron ellen. [b]

3 Es feddözéc az nép Moſeſſel, és mondánac illyen módon: Vay ha hóltunc vólna meg, mikor meg hóltac az mi atty ánkfiai az WR elött.

4 Es miért hoztad az WRnac gyüleközetét ez puztába, hogy meg hállyunc itt mi és az mi barminc.

5 Es miért hoztál fel bennünket az Ægyptusból hogy hoznátoc bennünket ez gonoſi helyére, nem véteſnec helyére, figéknec helyére és ſiölöknec és pomagránátoknac helyére, mellyen ſemmi víz ninczen italra való.

6 El ménénec azért Moſes és az Aaron az gyüleközetnec ſiine elöl, az gyülekezet ſátorának aytáia eleibe és artzual le burúlánac, és meg ielenéc nékiec az WRnac diczöſége. [c]

a: Mária az Aaron és Moſes nénnye meg hal.

b: Az nep zugolodic vizért mint ſainte annac elötte. Exod: 15. és 17.

c: Az Ieronymus Bibliaſában több vagyon ez verſben, hogy nẽ az Sido beſzédben, mert azt mondgya hogy igy könyörgöttec Moſes és Aaron wram Iſten hallgaſd meg ez nepnec kiáltaſát, és niſd meg nékic az te tárházadat. az elö vízneс kút feléć, hogy meg elegedüen ne zugolódgyanac.

7 Es

7 Es ſiolla az WR Moſeſnec, monduán.

8 Vegyed ez veſſiſiöt, és gyüycz öſſue az gyüleközetet te és az Aaron à te attyádfia, és ſióllyatoc az köſſiklánac az ö ſiemec elött hogy adgyon vizet, és vizet hozuán ö nékiec az köſſiklából adgy innia az gyüleközetnec és az ö barmoknac.

9 Véué annac okaért Moſes az veſſiſiöt az WRnac ſiine elöl, az miképpen paranczolta vala nékie.

10 Es öſſue gyüytéc Moſes és Aaron à gyülekezetet az köſſikla elött, és monda nékiec: Halgaſſátoc moſtan ellenem tuſakodóc,[d] Auagy az köſſiklából hozunké tinéktec vizet?

11 Es fel emelé Moſes az ö kezet, és üté az köſſiklát kęt ízben,[e] ackoron ki iöuénec ſoc vizec és iuéc à gyülekezet és az ö barmoc.

12 Es monda az WR Moſeſnec és Aaronnac:[f] Miuel hogy nem hittetec éñekem hogy meg ſientelnétec engemet az Izrael fiainac ſiemec elött, azért nem viſſitec bę à gyülekezetet az földre mellyet adtam ö nékiec.

13 Ezec az verſengéſnec vizei àkikért feddöztenec az Izrael fiai az Wrral, és meg ſientelte magát azokban.[g]

14 Es külde Moſes köueteket Cadesböl az Edom királyához. Ezt mondgya à te attyádfia az Izrael: Te tudod minden nyomoruſáginkat mellyec mi raytunc eſtec.

15 Mert à mi attyainc alá mentenec Ægyptusba és ſoc napig laktunc Ægyptusban, meg nyomoritánac pedig minket az Ægyptusbéliec és à mi attyainkat.

16 Es kiáltottunc az WRhoz à ki meg halgatta az mi ſiónkat, és el boczátuán Angyalát ki hozott minket Ægyptusból: Es imé immár vagyunc Cadesben az te határodnac városában.

17 [h] Kérlec (*engedd meg*) hadd mennyünc által az te földeden, nem mégyünc által ſem mezökön ſem ſiölöken, és ſenki kúttyánac vizét nem iſſiſuc: Az orſiág vtán megyünc és nem terülünc ſem iob kęzre ſem balra, míg által mégyünc az te határodon.

18 Kinec felele az Edom: Semmi képpen ne menny által az én földemen, hogy fegyueruel ne támadgyac ellened.

19 Es mondánac ö néki az Izrael fiai: Az vton megyünc fel: Hogy ha az te vizedet iſſiſuc én és az én barmaim, meg adom arrát azoknac: Semmit nem kérünc egyebet hanem czac hogy gyalog mennyüuc által.

20 Monda pedig, nem mégy által. Es ki méne ö eleiben az Edom ſoc népuel és nagy eröuel.

21 Nem akará azért az Edom engedni az Izraelnec hogy által menne az ö határán: Annac okaért el tęrüle az Izrael ö töle.

22 Es el ménuén Cadesböl iutánac az Izrael fiai, mind az egéſi gyülekezet az Hor hegyére.

HOR hegye.

23 Es

d: Moſeſnec nagy eſéte miuel hogy nem hiſzi hogy Iſten az ſokaſágnac vizet adhat az köſziklából.

e: Ketſzer adot Iſten vizet az Izraelitáknac az köſziklából. Elöſzör Raphidimban. Exod: 17. Az vtán Cadesben. Num: 20.

f: Meg feneſeti Iſten Moſeſt es Aaront az ö hitetlenſégekért, hög nem mennec bé, az igiretnec földébe.

g: Az az, meg ielentette az ö dicziöſégét és hatalmaſſágát, meg gyözuen az Izraelitáknac hitetlenſegeket.

h: Az Izrael kéri az Edõnac királyát hogy által boczaſſa öket az ö orzagán. De ſemmi képpen nem engedi az Edom, azért el kerülic azokat

23 Es monda az WR Moſesnec és Aaronnac, az Hor hegyén az Edomnac határiban, ezt mondván.

i: Az az, meg hal.

24 Az Aaron az ő népeihöz *i* takartatic: Mert nem mégyen bę az földre mellyet adtam az Izrael fiainac, annac okaért hogy az én ſiámnac engedetlenec vóltatoc az verſengéſnec vizénél.

25 Vegyed az Aaront és az Eleázárt az ő fiát és paranczold meg hogy mennyenec fel az Hor hegyére.

26 Es az Aaront vetkeztеſſed le az ő ruháiából, és öltözteſd fel azokba az Eleázárt az ő fiát: Mert az Aaron takartatic az ő népéhöz és meg hal.

27 Es vgy czelekedéc Moſes à miképpen paranczolta vala az WR, és fel menénec az Hor hegyére az egéſi gyülekezetnec ſieme láttára.

k: AARON Pap halala. ELEAZAR az ſő papſága gra vizlattatic.

28 *k* Es Moſes le vetkeztété az Aaront az ő ruháiából és fel öltözteté azokba Eleázárt az ő fiát: Es meg hala az Aaron à hegynec tetején: Ackor le ſiálla Moſes és Eleázár az hegyről.

29 Látván pedig az egéſi gyülekezet hogy meg hólt vólna az Aaron, ſiratá ötet harmintz napig az Izraelnec egéſi háza.

XXI. Reſz.

Az Izraelitác meg veric és el tőrlic az Chananęuſokat noha azoc miatt előſőr kárt vallottác vala. Zugolódic az nep és meg veretteric Iſtentől tüzes kigyokkal, mellyektől meg ſzabadúlnac Moſes könyörgéſe által. Az vrán hálákat adnac Iſtennec hogy az kőſziklából ſármazot víz vrannoc mennie.

Meg veric és minden népéuel el tőrlic az Emorrę ciſoi nac kęt kirá'yokat, birodalmokat el foglallyc.

1 MIkoron hallotta vólna à Chananęus királlya az Arad az ki lakozic vala dęl felől, hogy iöne az Izrael az kémeknec útán, meg viua az Izraelüel és egy nehányat fogua el vün bennec.

2 Fogadáſt tön azért az Izrael az WRnac, és monda: Ha valóban kezemben adod ez népet, el tőrlöm az ő városit.

3 Es meg halgatá az WR Izraelnec ſiauát, és kęzben adá az Chananęuſt, *a* és el vezté öket és az ő városit: Es neuezé azt az helyet Hormanac. *b*

a: Az Chananéuſi Iſten az Izraelitác kezébe adgya.

b: Horma az az, átoc.

4 Es el indulánac à Hor hegyéről az veres tengernec útán hogy el kerülnéc az Edom földét, és az népnec lelke meg keſeredéc az út miatt.

c: Zugolodic és haragzic iſmét az Izrael népe az Moſesre à ſoc kerengéſért faradſágért és az Mannaért mellyet alávaló kenyérnec mondánac.

5 Es ſiólla az nép Iſten ellen és Moſes ellen: *c* Miért hoztál fel bennünket az Ægyptusból hogy meg halnánc az puztában? Mert nintſen kenyér, vizis nintſen, és az mi lelkünc meg vtálta az alávaló kenyeret.

d: Az zugolodáſnac büntetęſſe. 1. Cor: 10.

6 *d* Boczátá azért az WR az népre tüzes kigyókat kic meg mardoſác az népet, annîra hogy ſoc nép halna meg az Izraelből.

7 Ackoron méne az nép Moſeshöz, és mondánac: Vétkeztünc: *e* Mert ſiólottunc az WR ellen és te ellened: Imádgyad az WRat hogy vigye el mi rólunc à kigyókat. Es imádkozéc Moſes az népért.

e: pœnitentiánac pelda.

Ioan: 3.

8 És monda az WR Moſesnec: Czinály magadnac tüzes kigyót, és emeld fel azt iegyül, és valaki meg marattatic, ha tekéntend arra, tehát meg gyogyúl.

f: Ez értz kigyo példaz ta az Ieſus Chriſtuſt az ő fel magaztalaſar á hereztſara: Vagy az Euangelium által való fel magaztaltatalat hogy az hi bittel rea nézne el ne veſſne banem üdőzüne.

9 f Czinálá azért Moſes értzből öntött kigyót, mellyet emele iegyül. Es valamikoron az kigyo meg marand vala valakit, teként vala az értzből öntött kigyóra, és meg gyogyúl vala.

10 És el ménénec az Izrael fiai és tábort iárának Obothban.

11 El ménuén pedig az Obothból, tábort iárának Iie Abarimban az puztában, melly vala az Moáb tartományának ellenében nap kelet felöl.

12 Onnét el induluán tábort iárának az Zared völgyében.

13 Eſmét onnét el induluán tábort iárának az Arnon vize mellet, melly vala az puztában, és ki iö vala Emorrëuſoknac határából: Mert az Arnon Moabnac határa az Moab között és Emorrëus között.

g: Ezt ackor eneklée az Izrael fiai mikor latnác hogy az termejzetnec folyaſa ellen az viz őket mind hegyen völgyön kőuetné. Mint az ſzent Palis ezt bizonitya.

14 Azért ſioktác mondani az WR hadainac könyuében: Az mit (vgy mond) czelekedett (az Iſten) az veres tengerben és az Arnon patakiban.

1. Cor: 10.

15 És az vizeknec folyáſa, melly az AR neuö város felé haiól, az Moab határáig mégyen.

Mondgyac pedig hogy pattzaual aſſác azt: Mert Moſes az veſzſáuel ſuytotta vala meg az kőſziklat és vgy iöt vala ki abbol az viz.

16 És onnét ménénec Beer neuö helybe, Ez az kút mellyről mondotta vala az WR Moſesnec, gyüycz öſſue az népet és adoc ő nékiec vizet.

17 ℣ Ackor eneklé az Izrael ez éneket, Iöy fel iöy fel Beer, enekellyetec ő néki.

18 Melly kútat áſtac az feiedelmec, az népnec feiedelmi az törueny ki adóual egybe az ő páltzáiockal. Es az puztából, Mathanaba (ménénec.)

19 Es Mathanából Nahanielbe, és az Nahanielből Bamothba.

20 Es à Bamothbol Hagaieba, melly az Moáb tartományában vagyon egy halomnac teteién, és vagyon az Ieſimon puztáia ellenébe: h

h: Az tizenhatodic verſtől fogua az huſzou edgyedic verſig ſcloette nagy bo mályoſſag ragyon az betöben mellyen ſem az Sidó magyaráz oc ſem az moſtaniból ez magyaráz ő Doctoroc nem álkhatnac: Te igy vegyed eſzedben: Az Izraelitac minec vtánna el mennec az Arnon patáka mellől. Ber neuö helyre iutnac. Az Beer annit teſzen mint kút anagy forrás. Annac pedig az helynec ő magoc adtác az neuét, az Iſtennec kegyelmeſſegének és hatalmaſſagának örök em'ekezetire, mellyet meg mutatot vala ő hozzáioc hogy az kőſziklából vizet adot vala nékiec, mint az Moſes az felső Caputban beſzélle. Melly vizzel nem ezac ott elegettettec meg, mind ő magoc ſ-mind barmoc, hanem azon viz vtánnoc ment nagy ſoc ſzallaſohig, mint az Moab mezeieig, melly völſo ſzallaſoc volt, holott el hatta őket az viz: Miuel hogy az vtán vizes földet értec. Az ſzent Pal bizonittya ezt. 1. Cor: 10. Mikor ez Caputból igy ſzol: Iſznac vala az kőſziklából melly öket kőuetі vala: Nem hogy az kőſziklá öket kőuette volna, hanem az kőſziklából ſzármazot viz. Más az hogy ő magoc az Sidoc mikor látnác hogy az terméſzetnec folyáſa ellen az viz hegyen völgyen kőuetné öket, azt mondgyác: Iöy fel, iöy fel kút, mellyet áſtac az feiedelmec az ő páltzáiokual, az az, mellyet veſſzőnec ſuytáſaual nyertec az kőſziklából. Erről ſzól Moſes az 10. 17. 18. verſekben. Annac főlötte az holott mi igy fordítottuc az betöt: Az puztából Mathanaba, Mathanaból Nahanielbe, &c. Nemellyec azt igy fordittyác: az puztából adatot nékiec (az viz,) és mi ólta adattatot nékiec, vélec egyetembe az völgyekbe le ment, és az völgyekből ő vélec fel ment az halmokra, az halmokról pedig az Moab mezeiére. Iöllehet vadnac az bölcz emberec közzül nemellyec illyen értelemben, hogy az viz az Izraelitac vtánnunt az föld álatt való erekben, honnét nagy könyen fel forrot, az holott az nep meg állot, vagy az holott ſékkſeg volt.

i: Köueteket küld az Izrael az Emorræuſoc királyához Sihonhoz.

az mezőkre, ſem az ſiőlőkre, nem iſiſiűc az te kútaidnac vizeit, az orſiág ѵtán mégyűnc mîg által mégyűnc az te határodon.

23 Nem engedé Sihon az Izraelnec hogy által menne az ő határán, ſőt egybe gyűyté minden népét, és ki méne eleibe Izraelnec az puztába, és iőue Iahasba és meg viua az Izraeluel.

24 [k] Es meg veré őtet az Izrael fegyuerénec éliuel, és őrőkſégűl véué az főldet, Arnontúl fogua mind Iabbokîg, mind az Ammonitakîg: Mert erős vala az Ammon fiainac határoc.

25 Es el foglalá az Izrael mind az városokat, és lakéc az Izrael az Emorręuſoknac minden városiban, Hesbonban és minden városiban.

26 Mert az Hesbon à Sihoné Emorręuſoc királlyaé vala, ki annac előtte hadakozot vala à Moáb királlya ellen, és el vőtte vala attól minden főldét Arnonîg.

27 Añac okaért mondgyác példa beſiédben: Mennyetec Heſbonba, eppiteſſéc és erőſsiteſſéc meg az Sihon király városa.

28 Mert tűz iőt ki Hesbonból és láng à Sihon városából, melly meg eméztette Moábnac AR városát, és az ARnon magas városinac lakoſit.

29 Iay tenéked Moab, el veztél Chamoſnac népe, el hadta futni az ő fiait és az ő leánit, à Sihonnac Emorręus királynac fogſágában adta.

30 Es az ő ſiőuédnekec el veſiett Hesbontúl fogua Dibonîg, és el tőrlőttűc Nophaîg melly ér mind Medebaîg.

31 Lakéc azért az Izrael az Emorręuſoknac főldén.

32 Es el kűldé Moſes hogy meg kémlenéc Iaazert, és meg véuéc azt és az ő faluit, és illyen módon ki űzé Emorręuſt az ki ótt lakic vala.

33 Meg fordúluán pedig fel ménénec az Baſan ѵtán. Es ki iőue az Og Baſan királlya ő eleikben, ő és minden ő népe hartzra, Hedreiben.

34 [m] Ackoron monda az WR Moſeſnec: Ne félly tűle, mert az te kezedben adtam őtet, és minden ő népét és az ő főldét: Es ѵgy czelekedgyél vęle az miképpen czelekődtél Sihonual az Emorręus királlyáual, az ki lakic vala Hesbonban.

35 Meg veréc azért azt és az ő fiait és minden ő népeit, annîra hogy egy ſem marada bennec, és őrőkſégűl birác az ő főldét.

k: Az pogan Emorræuſokat az Iſten az ő regi fogadaſa ſzerint az Izraelitac kezébe adgya, kic azokat le vágiác és orſzigokat el foglallyác.

l: Az Chamos, Moabitac báluáñya vólt, arról mondgyác azért hogy az ő fiait el hadta futni, meg nem olalmazhatta.

m: Az Baſannac királlyatis az Iſten kezekben adgya az Izraelitaknac, kit le vagnac és el tőrölnec minden népéuel egybe, és birodalmokat el foglallyác.

XXII. Rêſz.

Az Moabitaknac királlya meg rőtten az Izrael népétűl: El kűld azért az Balaamért hogy meg átkoztaſſa az népet. Iólleher pedig előſer nem mégyen el, mind az által maſodic hiuaralara az királynac el mégyen. Az vton az Iſtennec Angyala meg dorgállya őtet és meg tanittya mit czelekedgyéc.

1 ES el ménénec az Izrael fiai és tábort iáránac à Moab mezőſegin Iordan vizén innét, Iericho ellenébe.

2 Es mikoron látta vólna Balac az Sippor fia azokat az mellyeket czelekedett vala Izrael az Emorręuſſal.

3 Igen meg remŭlé az Moab az néptŭl, miuel hogy ſoc vólna, és meg búſúla az Moab az Izrael fiai miatt.

4 Monda annac okaért Moab az Midian véneinec: Moſt el nyallya ez ſokaſág minden mi kŏrnyekŭnket, az miképpen el nyallya az ŏkŏr az mezŏnec páſittyát. Touábba az Balac Sippornac fia vala az Moabnac királlya abban az idŏben.

BALAC.

BALAM.

5 Kŭldé azért kŏueteket à Balaamhoz az Beor fiához Pethorba, a melly vala az folyó víz mellet az Balam nemzetſégénec fiainac fŏldében, hogy hijnáia ŏtet, monduán: Imé nép iŏt ki Ægyptusból és imé el lépte az fŏldnec ſiinét, és lakic én ellenembe.

6 b Moſtan azért kérlec iŏy el és átkozd meg én érŏttem ez népet, mert erŏſſeb nálamnál, talám erŏt vehetec rayta, meg verhetem és ki ŭzhetem ŏtet ez fŏldbŏl: Mert iól tudom hogy az kit meg áldaſi, meg léſien álduán, és az kit meg átkozſi, átkozot léſien.

7 Annac okaért el ménénec az Moabnac és à Midiannac vénei, és az iŏuendŏ mondáſnac iutalma az ŏ kezekben vala, és iutánac à Balamhoz, és meg mondác néki az Balac izenetét.

8 Ŏ pedig monda nékiec, hállyatoc itt ez éijel és feleletet adoc ti néktec az miképpen ſiólland énnékem az W R c: Es az Moabnac feiedelmi maradánac az Balamnál.

9 Es el iŏue az Iſten Balamhoz és monda: Kiczodác ez ec ez férfiac az kic vadnac te nálad.

10 Felele az Balam Iſtennec: Az Balac Sippor fia az Moab királlya kŭldett én hozzám, ezt monduán.

11 Imé ez nép az melly ki iŏtt Ægyptusból el lépte az fŏldnec ſiinét: Moſt azért iŏy el átkozd meg én erŏttem azt, talám erŏt vehetec rayta és ki ŭzhetem ŏtet.

12 Es monda az Iſten Balamnac: Ne menny el ŏ vélec és meg ſe átkozzad az népet, mert meg áldatot.

13 Fel kele azért az Balam reggel és monda az Balac feiedelminec: Tęrietec meg az ti fŏldetekre: Mert nem akaria az W R endegni énnékem hogy veletec el mennyec.

14 Es fel kelénec az Moab feiedelmi és iutánac az Balachoz, és mondánac: Nem akar az Balam el iŏni mi velŭnc.

15 Eſmét el kŭldé azért à Balac tŏb feiedelmeket és azoknál nemeſſebbeket.

16 Az kic el iutuán az Balamhoz, mondánac néki: Ezt mondgya az Balac Sippornac fia, kérlec ne vond meg magadat hogy én hozzám ne iŏnél.

17 Mert meg tizteluén meg tiztellec téged igen, és valamit mondaſi éñékem meg miuelem: Iŏy el azért kérlec és átkozzad meg én erŏttem ez népet.

18 Feleluén pedig az Balam, monda à Balac ſiólgainac: Ha az

Balac

a: Pethor Meſopotamiaban vólt, az Euphrates mellet, az holott lakott Balam, oda kŭld érŏtte Balac à mint nemellyec mondgyác. Iŏllehet, Num: 31. Azt mondgya Moſes hogy Madiannac tartomakyában ŏltéc meg az Izraelitac Balaamot.

b: Mindenker vóltac oly emberec kic pénzért mŏdottac iŏuendŏt, és azzal kereskedtec mint az Saul kiralis gondollya az Samuel felŏl. 1 Sam: 9.

c: Noha ezac az Izrael nézetſége kŏzŏtt voltanac az igaz Prophetác, kiknec ſzaiokat és nyelueket az Iſtennec lelke vgy vezérlette hŭgy ſoha heiába való és haſzontalan dolgot vagy hazugſágot vágketſéges dolgot ne mondanánac. Mind az által akarta az Iſten hogy az poganyoc kŏzŏttis legyenec kic neha iŏuendŏt mongyanac hogy annál inkáb magoc menthetetlénec légyenec.

Balac énnékem az ŏ házát meg tŏltenéis aranyual es ezŭſtuel, nem hághatom által az én WRamnac Iſtenemnec ſiauát, hogy valamit miuellyec vagy kiczint vagy nagyot.

19 Moſtan azért maradgyatoc meg tijs ez éijel, hogy tudgyam mit fog ſióllani az WR éñékem.

20 Ackoron el iŏue Iſten az Balamhoz éijel, és monda ŏ néki: Ha azért iŏttec ez férfiac hogy tégedet el hijánac: kely fel, meñy el ŏ vélec: De mind az által azt miuellyed az mit mondandoc te néked.

21 Fel kele azért à Balam reggel és meg nyergelé az ŏ ſiamárát, és el méne az Moab feiedelmiuel.

22 Meg haraguéc azért az Iſten hogy ŏ meñe vélec[d]. Es meg álla az WRnac Angyala azon vtban, hogy ŏ néki ellenſége lenne: Ő pedig iget vala az ŏ ſiamárán, és kęt ſiólgáia vala vęle.

d: Hogy menne velec, tudni illic hogy à Balac akarattya ſzerint czelekednéc.

23 De látuán az ſiamár hogy az WRnac Angyala állana az vtban, és mezîtelen fegyuer vólna kezében, ki tére az vtból, és méne az mezŏre, azért meg veré az Balam az ŏ ſiamárát, hogy meg tęritené az vtra.

24 Es meg álla annac vtánna az WRnac Angyala az ſiŏlŏknec ſioros vtán, holott mind egy felŏl mind mas felŏl fal vala.

25 Látuán pedig máſodſior az ſiamár az WRnac Angyalát, ſiorúla az falhoz és az Balamnakis lábát ſiorîtá az falhoz: Annac okaért eſmét kezdé verni.

26 Annac vtánna az WRnac Angyala eſmét touáb méne és meg alla ſioros helyen, holott ki nem tęrhetnéc vala ſem iobra ſem balra.

27 Mikoron pedig látta vólna az ſiamár az WRnac Angyalát, le eſéc à Balam alatt: Azért meg haraguéc az Balam és meg veré páltzáual az ſiamárt.

28 [e] Es meg nîtá az WR az ſiamárnac ſiáiát, és monda az ſiamár az Balamnac: Mit vétettem te néked hogy immár engemet háromſior vertél meg.

e: Az Iſten hatalmaſſágánac példáia, ki meg nittya az oktalan ſzamárnac ſzáiat.

29 Ackor monda Balam az ſiamárnac: mert meg czufoltál engemet. Vayha vólna fegyuer kezemben, nîluán meg ŏlnélec moſtan téged.

30 Monda pedig à ſiamár à Balamnac: Auagy nem te ſiamárod vagyoké mellyen ſioktál iárni miúlta tijeddé lettem, mind ez napîglan: Auagy ſioktam volté valaha ècképpen czelekedni te veled? Ki felele, ſoha nem.

31 [f] Es meg nîtá az WR az Balam ſiemét, es látá az WR Angyalát állani az vtban, és az mezîtelen fegyuert az ŏ kezében: Ackoron le haytuán feiét, artzal le búrúla.

f: Minec vtánna tanitotta vólna Iſten az Balamot à ſzamár altal, az vtán tanittya és dorgallya angyala által.

32 Es meg ſiólîtá ŏtet az WRnac Angyala: Miért verted az te ſiamárodat immár három ízben? Imé én ki iŏttem te néked ellenſégŭl: Mert az te vtad teuelgŏ én elŏttem. [g]

g: Az az, niluán vagyon én elŏttem hogy ellenem való vtón akarſz iarni, és az Izrael nepét meg akarod atkozni.

33 Es látot engemet az ſiamár és ki tęrt én elŏttem immár há-

da: Az Syriaból hozatot ki engemet az Balac Moabnac királlya az Nap keletnec helyeiről, monduán: Iöy el átkozd meg én éröttem Iácobot, és iöy el átkozd meg az Izraelt.

8 Miért mondgyac gonoſit annac à kinec nem mondot gonoſit az WR, és miért átkoznàm azt az kit az WR nem átkozott?

9 Mikor az kősiiklánac teteiéről nézem ötet és az halmokról reáioc nézec, imé olly nép az melly ö maga fog lakni és az pogányoc közzé nem ſzámláltatic.

10 Ki ſzámlálhattya meg az Iácob porát, és ki ſzámállya meg az Izraelnec negyedic réſzét: Hallyon meg az én lelkem az igazaknac haláláual [a] és légyen az vtólſo napom mint azé. [b]

11 Es monda az Balac à Balamnac: Mit czelekeſiel én velem? Hogy meg átkoznád az én ellenſégimet azért hoztalac tégedet, és imé igen meg áldáld öket.

12 Feleluén Balam, monda: Nem de azt igyekezemé mondani az mit az WR adand az én ſzámba?

13 Monda annac felötte ö néki Balac: Kérlec iere velem más helyre, honnét láſſad ötet. (Mert ezac az végsö réſzét láttad añac, és ötet mindeneſtöl nem láttad,) és átkozzad meg ötet én éröttem.

14 Es viué ötet az ör állóc helyére egy hegynec teteiére, és epíte hét oltárt, és áldozéc egy egy ökör tinót és egy egy koſt mindenic óltáron.

15 Es monda az Balacnac: Ally itt az te tüzes áldozatod mellet, és én el mégyeç amoda.

16 Eleibe méne azért az WR à Balamnac, és ada igét az ö ſzájába, és monda: Tęry meg az Balachoz és ecképpen ſiólly.

17 Méne annac okaért ö hozzáia, és imé ö áll vala az ö tüzes áldozati mellet, és az Moab feiedelmi véle, kinec monda az Balac: Mit ſiólla az WR.

18 Ackor meg mondá az ö értelmét, és monda: Kely fel Balac és hallyad, halgaſd meg az én beſédemet Sippornac fia.

19 [c] Nem ollyan az Iſten mint az ember hogy hazudgyon, és nem embernec fia, hogy el változtaſſa igéretit, ö mondotta ſ-hát nem miuelneié meg? Szóllot és nem tellyeſitié meg azt?

20 Imé paranczolatot vöttem hogy meg áldanám, és igen meg áldotta (az Iſten,) és én nem változtathatom azt el.

21 Nem tekéntette az Iácobnac hamiſſágát, és nem nézte az gonoſſágot az Izraelben. Az ö WRa Iſtene vagyon ö véle, és az királnac trombita ſzava [d] vagyon ö véle.

22 Az Iſten hozta ki öket Ægyptusból, mint az Vnicorniſnac ollyan ereie vagyon néki.

23 [e] Mert nem fog ſemmit az Iácob nemzetſégén à varaſlás, ſem az iöuendö mondás az Izraelen. Moſtan azt kel meg mondanom az Iácob és Izrael felöl, mit czelekedi az Iſten (ö vélec.)

a: Az Balam bizonſágot teſzen az hiuknec halhatatlanſágokról, és hogy Iſten az halálban nem hadgya el az övéit.

b: Tudni illic az, Izraelt.

c: Az Iſten az ö igiretiben, végezéſében, tanáczában, erös és álhatatos, változhatatlan.

d: Az királnac trombitáinac ſzaván érti az Balam az Iſtennec ſzent igeiét, melly az Izrael nemzetſégé közt vala.

e: Nem fog az varaſlas és átok azon az kit Iſten erössé tött és az kinél Iſten vagyon.

rom ízben: Hogy ha ki nem tęrt vólna az én ortzám elŏtt, tudgyad hogy meg ŏltelec vólna tégedet, és ŏtet eleuenen meg tartottam vólna.

34 Monda azért Balam az WR Angyalánac: Vétkeztem, Mert nem tudtam hogy te állanál elŏttem az v́tban: Most azért ha az en v́tam nem tettzic te néked, meg tęrec helyemre.

35 Az WRnac Angyala pedig monda az Balamnac: Meñyel ez férfiackal: Mind az által az mit mondandoc te néked azt mondgyad, el méne azért Balam az Balac feiedelmiuel.

36 Haluán pedig az Balac hogy iŏne az Balam, ki méne eleibe az Moabnac egy városába, melly vala az Arnon határa mellett, melly vagyon az leg végsŏ határokban.

37 Es monda Balac az Balamnac: Auagy nem kŭldŏttem vólté te hozzád, hogy hiuatnálac tégedet? Miért nem iŏysi vala én hozzám? Auagy azérté hogy nem tiztelhetnélec meg tégedet?

38 Felele pedig az Balam az Balacnac: Imé el iŏttem te hozzád: Mostan pedig nem de siólhatoké valamit? Az mit adand az WR az én siámba azt mondom.

39 Es el méne az Balam az Balacual, és iutánac Husot városba.

40 Es az Balac ŏkrŏket és iuhokat vágatá és kŭldé az Balamnac és az feiedelmeknec az kic véle valánac.

41 Másod napon pedig melléie vŏué Balac az Balamot, és fel viué ŏtet az Baal (Templománac) magas hegyére, honnét meg láthatná az népnec valami résiét.

XXIII. Rész.

Az Balam akaria kęrßer meg átkozni az Balac kéuánsága ferint az Izraelitakat: De Isten az ŏ elméiét és nyeluét vgy igazgattya hogy meg áldaná ŏket, és az Istennec ŏ hozzáioc való ió akarattyát hirdetné.

1 ES monda az Balam az Balacnac: Epîcz itt énnékem hęt óltárt, és késiîts ide hęt ŏkŏr tinót és hęt kost.

2 Es v́gy czelekedéc az Balac az miképpen meg mondotta vala az Balam: Es áldozéc az Balac és az Balam mindenic óltáron egy egy tinót és egy egy kost.

3 Es monda az Balam az Balacnac: Ally meg az te tŭzes áldozatod mellet, és el mégyec, tálam elŏmbe iŏ az WR énnékem, és az mit mutatand énnékem, meg ielentem te néked, el méne azért az hegynec teteiére.

4 Es eleibe méne Isten az Balamnac, s-monda néki: Hęt óltárt rendeltem és áldoztam mindenic óltáron egy egy tinót és egy egy kost.

5 Az WR pedig ada igét az Balamnac az ŏ siáiába, és monda ŏ néki: Tęry meg az Balachoz, és így siólly.

6 Es meg tęre ŏ hozzáia, és imé áll vala az ŏ áldozattya mellet, ŏnnŏn maga és à Moabnac minden feiedelmi.

7 Es el kezdé besiédét és monda:

24 Imé ez nemzetſég mint az nagy oroſilań fel támad, és mint az oroſilań kölke fel emeltetic, nem nyugſiic míg meg nem éſii az prędát, és az meg ölettetteknec véreket meg iſiſia.

25 Monda pedig az Balac az Balamnac: Ne átkozzad ſ-ne álgyad ötet.

26 Kinec felele à Balam, monduán: Auagy nem mondottamé meg hogy valamit mondand énnékem az WR, azt miuelem?

27 Es monda Balac az Balamnac: Iere kérlec, el viſilec tégedet más helyre, honnét talám tetzeni fog az Iſtennec hogy meg átkozzad ez népet én éröttem.

28 El viué azért Balac az Balamot az Peor hegynec teteiére, melly néz az puzta felé.

29 Ackoron monda az Balam à Balaknac: Epîteſs it éñékem hęt óltárokat, és kéſiſts it énnékem hęt ökör tinókat és hęt koſokat.

30 Vgy czelekedéc azért az Balac az miképpen meg mondotta vólt Balam, es áldozéc minden óltáron egy egy ökör tinót, és egy egy koſt.

XXIIII. Réſz.

Az Balam Iſten lelke által indiratuán, az Izrarlitákat meg áldgya és ö nékiec ió ſerentſéiekről, az ö ellenſégeknec romláſáról iöuendöt mond. Es végezetre meg mondgya aztis mit fog czelekedni az Izrael az Moab nemzetſégéuel.

1 MIkoron pedig látta vólna à Balam hogy tettzenéc az WRnac, hogy meg áldaná az Izraelt, nem méne el mint az elött iöuendö mondáſnac tudakozaſáiért, hanem fordîtá az ö ortzáiát az puzta felé.

2 Ki mikoron fel emelte vólna az ö ſiemeit, látá az Izraelt hogy le telepedet az ö nemzetſégi ſierint, és az Iſtennec lelke fel indîtá.

3 Ackor el kezdé az ö beſiédét, és monda: Az Balamnac Beor fiánac mondáſa, az meg világoſittatot ſiemü ember ſiaua. [a]

4 Annac mondáſa az ki hallya az Iſtennec mondáſit, az ki látta az Mindenhatónac látáſát, az ki jóllehet ſiunyad, de elmeiénec ſieme világos.

5 MELLY IGEN ſiépec az te ſátorid Iácob, és az te haylokid Izrael.

6 Mint az ki terieztetett völgyec, mint az kertec az folyó víz mellet: Mint az Aloes fái az kiket plántalt az WR, mint az Cedrus fác az vizec mellet.

7 Alá fog folni az víz az ö vödréböl, és az ö magua ollyan léſien mint az ſoc vizec, és az ö királlya nagyob léſien az Agag királnál, és fel magaztaltatic az ö orſiága.

8 Az Iſten ki hozta ötet Ægyptusból, ollyan ereie vagyon ö néki mint az Vnicorniſnac, meg emézti az pogányokat az ö ellenſégeit, és azoknac ö tetemeket meg rontya, és az ö nîlaiual által veri.

9 Hogy ha le haytya magát hóg feküdgyéc mint az oroſilań, és à mint az öreg oroſilań, kiczoda ſerkenti fel ötet? Valaki áldand tégedet, áldot léſien, és valaki

a: Mind ezeket azért mongya Balam hogy meg ielenczе magát Iſten Prophetaiánac lenni iöllehet pedig az ielen való dolgokban Iſten Prophetaia: De az titulusoc az mellyeket it maganac tulaydonit, czac az igaz Prophetakra illenec.

laki átkozand tégedet átkozot léſien.

10 Es fel geriede az Balacnac haragia az Balam ellen, és egybe ütté kezeit, és monda az Balamnac: Azért hittalac tégedet hogy az én ellenſégimet meg átkoznád, és imé igen meg áldád immár három ízben.

11 Moſtan azért ſialádgy el à te helyedre: Mondottam vála hogy meg tizteluén meg tiztellec tégedet, de imé meg foztott tégedet az WR az tizteſſégtöl.

12 Kinec felele Balam: Nem de az te köuetidnekis az kiket boczáttál vólt hozzám, így ſióllottamé, monduán:

13 Ha az Balac énnékem az ö házat ezüſtuel és arannyuál meg töltenéis, az WRnac beſiédét által nem hághatom, hogy czelekedgyem valamit akar iót akar gonozt az én ſiiuemböl: Az mit ſiólland az WR, azt ſióllom.

14 Mind az által miuel hogy moſt az én népem közzé kel meg tęrnem, imé meg mondom [b] te néked, mit fog tſelekedni ez nép az te népednec az vtólſo napokban.

15 Ackoron véué az ö értelmét, monduán: Monda az Balam az Beor fia, monda az férfiu kinec ſieme nîlatkoztatuán vagyon. [c]

16 Monda az ki halgattya az Iſtennec beſiédit, és à ki tudgya az magaſſágbélinec értelmét, és az ki az Mindenhatónac látáſát láttya: Az ki noha ſiuñyad, mind az által meg nîlatkoztatott à ſieme.

17 Látom azt [d] de nem moſt, nézem azt, de nem vgy mint közel valót: [e] SZARMAZIG CZILLAG Iácobból, és támad királi páltza az Izraelböl: Es által veri az Moabnac óldalait, és el rontya az Sethnec [f] minden fiait.

18 Es léſien az Edom más birtokában, az Seir léſien az ö ellenſéginec birtokában, és az Izrael hatalmaſon czeleköſiic.

19 Es wralkodic az Iacobból (ſiármazott,) és el vezti minden váraſokból az meg maradott ellenſégit.

20 Es mikoron tekintet vólna az Amalekre, az ö értelmét meg monduán, monda: Az Amalec elsö [g] az pogányoc között, annac okaért végezetre mindeneſtül el véſi.

21 Látuán annac felötte az Cenęuſt, az ö értelmét monduán, monda: Erös az te lako helyed, és epitetted az te feſikedet az köſiiklában. [h]

22 Bizonyára ki üzettetic az Cain [i] mîg az Aſſur téged fogua viſien.

23 Végezetre mégis az ö értelmét monduán, monda: Oh ki fog élni mikor véghöz viſii ezt (az Iſten.)

24 Es az Chittim partyáról az haióc el iünec és meg rontyác az Aſſurt, meg rontyác Eber tis [k] de azis az nép mindeneſtül végre el véſi.

25 Fel kele azért Balam és el méne hogy haza meñe az ö helyére: Es à Balakis el méne az ö vtára.

25 Réſi.

b: Prophetal az Balam arról, mit fog végezetre czelekedni az Izrael népe az Moabitaknac.

c: Az igaz Prophetaknac titulusi mellyec Balamra illenec czac ez ielen való dologban.

d: Azt, Tudni illic az mit mondando vagyoc.

e: Az Meſsiaſról való ſzép Prophetia, mellyben meg mödgya az Balam az Chriſtuſnac emberſége ſzerint való nemzetſégét és meg mondgya királſágatis.

f: Az Seth fiain érti az emberi nemzetet, mert az Sethtöl ſzármaztac az emberec, melly Seth Adam fia vólt.

g: Elsöknec mondgya az Amalechitakat. Mert azzal kerkettec hogy ök elöb valoc minden poganioknal.

h: Az Madianitakrolſzól à Balam nem az Iethro nézetſégeröl, mint nemellyec mögyac.

i: Az az, Az Madianitac el veſznec, mig az Aſſur rabſagra viſi az Izraelitakat, mint ezt az hiſtoria meg bizonitya. Mert az Gedeö mindeneſtül el rontá az Madianitakat.

k: Az az, Az Görögöc és à Romaiacmeg rontyác az Aſſyriabelieket, à Sidokatis De az vtán azokis el veſznec.

XXV. Rész.

Az Izraelitác az Balámnac álnoc tanaczа álтal meg czalattatuan, baluány imadásba, paráznaságba esnec, és az kic azokban az bűnökben féledelmec vóltanac, azokat fel akaztattya Moſes, az többit le vágattya mind addig mig nem az Phinees az Iſten haragiát megtorollya: Melly dologert ő örőcké való papſágot igér ő néki és maradékának, és meg paranczollya hogy az Madianitakat el veſeſſéc.

1 MIkor pedig valameddig lakott vólna az Izrael Sittimben, kezde az nép paráznalkodni [a] az Moab leániual.

2 Es hiuác à népet az ő Iſteneknec áldozatira, és euéc az nép és imádác az ő Iſteneket.

3 Es adá magát az Izrael Baal-Peorhoz, [b] és fel geriede az WR haragia az Izrael ellen.

4 Es monda az WR Moſesnec: Vedd fel az népnec minden véneit és akaztaſd fel őket az WR-nac az nap előtt, és el fordúl az WR haragiának fel geriedéſe az Izraeltől.

5 Monda azért Moſes az Izrael biráinac: Kiki őllye meg az ő birtoka alatt való férfiakat az kic adtác magokat a Baal Peorhoz.

6 Es imé egy neminęmű az Izrael fiai közzől, el iőue és hozá az ő attyafiainac egy Madianbéli aſſiſioni állatot az Moſes ſieme láttára, és az Izrael fiainac minden gyűlekezetinec ſiemei előtt, ők pedig ſirnac vala az gyűlekezet ſátorának aytaia előtt.

7 Mellyet mikoron látott vólna Phinees az Eleázár fia, à melly Aaron papnac fia vala, fel kele az gyűlekezet közzül, és véué dárdáiát kezébe.

8 [c] Es bę méne az Izrael férfia vtán à ſátorba, és által veré mind kettőt, az Izraelből való férfiat és az aſſiſioni állatnac haſát, és meg ſiűnéc az czapás az Izrael fiai között.

9 [d] Es meg hóltanac vala az czapás miá huſion négy ezeren.

10 Ackoron ſiólla az WR Moſesnec, monduán.

11 Phinees az Eleázár fia az ki Aaron pap fia vólt, el fordíttotta az én haragomat az Izrael fiaitól, miuel hogy az én boſiſiúmat meg állotta ő közöttöc, és nem eméztem meg az Izraelt az én boſiſiúmban.

12 Annac okaért mond meg néki: Imé én adom az én ſiőuetſégemet ő néki, tudni illic békeſégnec (ſiőuetſégét.)

13 [e] Es léſien ő nála és az ő maguanál ő vtánna az örőcké való papſágnac ſiőuetſége, annac okaért hogy az ő Iſteneiért boſiſiút állot, és meg tiztította az Izrael fiait.

14 Touábba az meg őletett Izrael férfiának neue melly meg őlettetet az Madianbéli aſſiſioni állattal éggyűt, vala Zimri, à Salu fia az Simeon nemzetſége háza népének feiedelme. [f]

15 Az meg őletett Madian aſſiſiońnac pedig neue Chozbi, à Sur leánya, ki az Madianitac között az ő attya házának nemzetſégének feiedelme vala.

16 Szólla pedig az WR Moſesnec. monduán.

17 [g] Vgy czelekedgyél mint ellenſéggel

a: Az paráznalkodaſon értі à bálуány imádáſt. az vtán az hálſó paráznaſágottul.

b: Az az. Az Peor hegyén való bálуányhoz.

c: Iſten tiztеſſége mellett való buſulaſnac és boſſúnac példáia.

1 Cor. 10.

d: Az paráznaſágnac büntetéſenec példáia.

e: Az bűnért való boſzſu állásnac es Iſten tiztеſſége mellet való fel állásnac iutalma vagyon.

f: Egy embernec bűnének ſegyenét mind az egéſz nemzetſeg bordozza.

g: Parantſolya Iſten hogy boſzſut álљanac à Midianitakon hic álnokſágal az népet bálуány imadásba henczétéc vala.

lenſéggel az Madianitackal, és verd meg őket.

18 Mert ők vgy czelekedtec ti ellenetec mint ellenſégec álnokſágokual, mellyekuel álnokúl czelekedtenec ti ellenetec à Peornac dolgában, és az ő húgoknac Chozbinac az Madian feiedelménec leányának dolgában, melly meg ölettetet az Peorért való czapáſnac napian.

XXVI. Réſz.

Paranczollya Iſten Moſeſnec és Eleázár papnac hogy meg ſámlállyác eſmét az népet, mint annac előtte meg ſámláltác vala. És minec vtánna meg ſámláltác vólna, parantſollya iſten hogy az főldet az mellybe bę mennec, azoknac oſſa el.

1 ESLőn az czapás után, monda az WR Moſeſnec és Eleázárnac az Aaron pap fiának, monduán.

2 Vegyétec ſommáiát az Izrael fiainac minden gyülekezetinec, húſz eztendőſtől fogua és fellyeb, az ő attyoknac házoc népe ſierint, mindeneknec valakic hartzra ki mehetőc az Izraelitac közőtt.

3 Annac okaért ſiólla Moſes és Eleázár pap ő vęlec à Moáb mezőſégiben az Iordan mellet, Iericho ellenébe, monduán.

4 Számlállyátoc meg az Izrael fiainac minden gyülekezetit, húſz eztendőſtől foguán és fellyeb, az miképpen paranczolta vala az WR Moſeſnec és az Izrael fiainac, az kic ki iőttenec vólt Ægyptus főldéből.

5 Az Ruben első ſiülőtte vólt az Izraelnec, az Ruben fiai vóltanac ezec: Az Hanoktól vólt az Hanochitaknac házoc népe: Az Pallutól vólt az Palluitaknac házoc népe.

6 Az Heſrontól az Heſronitaknac házoc népe, az Charmitól, az Charmitaknac házoc népe.

7 Ezec az Rubenitaknac házoc népe, és lőn az ő ſiámoc negyuen három ezer hęt ſiáz és harmintz.

1. Ruben nemzetſégének házoc népe és ſzáma. 43730.

8 Es az Pallu fiai közzől Eliab.

9 Az Eliab fiai pedig: Nemuel és Dathan és Abiron, ezec az Dathan és Abiron à gyülekezetnec feiedelmi az kic támadtac vala Moſes és Aaron ellen, az Corah haſonláſában, mikoron támadánac ők az WR ellen.

Supra Cap. 16.

10 Es meg nîtá az föld az ő ſiáit és el nyelé őket és az Coraht, mikoron meg hala az ſokaſág, és mikoron meg emézte az tüz kęt ſiáz és ötuen férfiakat, kic vóltanac példáiúl.

11 Az Corah fiai pedig nem halánac meg.

12 Az Simeon fiai az ő házoc népe ſierint: Az Nemueltől az Nemuelitaknac házoc népe: Az Iamintól Iamitaknac házoc népe: Az Iachintól az Iachinitaknac házoc népe.

13 Az Zerahtól az Zerahitaknac házoc népe: Az Saultól az Saulitaknac házoc népe.

2. Az Simeon nemzetſégének haza népe és ſzáma. 22200.

14 Ezec az Simeonitaknac házoc népei: Huſzon kęt ezer és kęt ſiáz.

15 Az Gad fiai az ő házoc népe ſierint, az Sephontól az Sephonitáknac házoc népe, az Haggitól, à

Eramtól az Eranitaknac háza népe.

37 Ezec az Ephraim nemzetſégi az az ő ſiámoc ſierint, harmintz két ezer és öt ſiáz.

8. Ephraim nemzetſégének haza népe és ſzáma. 32500.

38 Az Beniamin fiai az ő házoc népe ſierint: Az Belatól az Belitaknac nemzetſége: Az Asbeltöl az Asbelitaknac nemzetſége: az Ahiramtól az Ahiramitaknac nemzetſége.

39 Az Seſuphamtól az Suphamitaknac házoc népe.

40 Valának pedig az Bela fiai az Arde és az Nahaman: Az Ardetól Arditaknac nemzetſége: Az Nahamantól az Nahamanitaknac nemzetſégi.

41 Ezec az Beniamin fiai az ő házoc népe ſierint, és ſiámoc ſierint, negyuen öt ezer és hat ſiáz.

9. Beniamin nemzetſégének haza népe és ſzáma. 45400.

42 Ezec az Dan fiai az ő házoc népe ſierint az Suhamtól Suhamitaknac nemzétſége, Ezec az Dan nemzetſégi az ő hazoc népe ſierint.

10. Dan nemzetſégének háza népe és ſzáma. 64400.

43 Az Suhamitaknac minden nemzetſége az ő ſiamoc ſierint, hatuán négy ezer és négy ſiáz.

44 Az Aſernec fiai az ő házoc népe ſierint, az Imnahtól az Imnitaknac nemzetſége, Iſuitól az Iſuitaknac háza népe. Az Berihatól az Berijtaknac nemzetſége.

45 Az Beriah fiaitól az Hebertöl Az Hebritaknac nemzetſége: Az Malchieltöl az Malchielitaknac nemzetſége.

46 Az Aſer leányának penig neue vala Sarah:

47 Ezec az Aſer fiainac nemzetſégi az ő ſiámoc ſierint, ötuen három ezer és négy ſiaz.

11. Aſer nemzetſégének haza népe és ſzáma. 53400.

48 Az Naphthali fiai az ő házoc népe ſierint: Az Iaſedtöl az Iaſelitaknac nemzetſége: Az Gunitól az Gunitaknac nemzetſége.

49 Az Ieſertöl az Iiſritaknac nemzetſége: Az Sillemtöl az Sillemitaknac nemzetſégec.

50 Ezec az Naphthali nemzetſégi az ő házoc népe ſierint: Az ő ſiámoc pedig negyuen öt ezer és négy ſiaz.

12. Naphthali nemzetſégének haza népe és ſzáma. 45400

51 Ezec az Izrael fiainac ſiámoc, hat ſiáz ezer, ezer hét ſiáz es harmintz.

a: Az Izraelitáknac égéſs ſzámoc, holot az Iſtennec nagy irgalmaſſága és hatalmaſſága meg teizic, Mert annac előtte negyuen ezeröduel az kiket meg ſzámláltt vala Móſes es Aaron pap tudni illic hat ſzáz ezer három ezer öt ſzáz és ötuen émberec, mind meg holtac vala az puzztában, Chalebtől iofuetől meg valua és huſz ezendőſökből meg valua és kic annac felőtte vólnánac. De negyuen eztendőig ſemmet ſzinte közel annira ſzapodnac.

52 Szólla pedig az WR Moſesnec, monduán.

53 Ezeknec oſitaſſéc az az föld örökſégül az ő neueknec ſiámoc ſierint.

54 Az kic többen vadnac, azoknac adgy nagyob örökſéget, és annac az ki keueſſeb léſien meg kiſſebiczed az ő örökſégét, mindeñec az ő ſiámoc ſierint adattaſſéc az ő örökſége.

55 De ſorſual oztattaſſéc el az föld, az ő attyoc nemzetſégének neuec ſierint vegyéc az örökſéget.

56 Az ſorſoc ſierint oztáttaſſéc az ő örökſége, mind ſoc között ſ. mind keues között.

57 Ezec pedig az Leuitáknac ſiámoc az ő házoc népe ſierint: Az Gerſontól az Gerſonitaknac nemzetſége: Az Cehathtól, az Cehathitaknac nemzetſége: Az

tól, az Hagginitaknac házoc népe: Az Sunitól az Sunitaknac házoc népe.

16 Az Oznitól az Oznitaknac házoc népe: Az Eritől az Eritaknac házoc népe.

17 Az Arodtól az Aroditaknac házoc népe: Arelitől az Arelitaknac házoc népe.

3. Gad nemzetségének haza népe és száma. 45500.

18 Ezec az Gad fiainac házoc népe, az ő száмoc ſierint, negyuen öt ezer és öt száz.

19 Az Iehudah fiai Er és Onan: és meg hala az Er és Onan àChanaan földében.

20 Vóltanac, mondom, à Iehudah fiai az ő házoc népe ſierint: Az Selahtól à Selahitaknac nemzetſége, az Pereſtől, az Parſitaknac az ő nemzetſégöc: Az Zerahtól az Zarhitaknac nemzetſége.

21 Vóltanac pedig az Peres fiai az Heſrontól, az Heſronitaknac házoc népe: Az Hamultól a Hamulitaknac háza népe.

4. Iudah fiainac házoc népe és száma. 74500.

22 Ezec az Iehudah nemzetſéginec háza népei, az ő száмoc ſierint, hetuen hat ezer öt száz.

23 Az Iſſachar fiai az ő nemzetſégec ſierint az Tholatól az Tholaitaknac háza népe: Az Puuahtól az Puuitaknac házoc népe.

24 Az Iaſubtól az Iaſubitaknac nemzetſége, az Simrontól à Simronitaknac háza népe.

5. Iſſachar nemzetſégének haza népe és száma. 64300.

25 Ezec az Iſſachar nemzetſégi az ő száмoc ſierint, hatuan négy ezer és harom száz.

26 Az Zebulon fiai az ő házoc népe ſierint: Az Seredtől az Sarditaknac házoc népe: Az Elontól az Elonitaknac háza népe: Az Iahleeltól az Iahleelhitaknac háza népe.

6. Zabulon nemzetſégének haza népe és száma. 60500.

27 Ezec az Zebulonitaknac nemzetſégi az ő száмoc ſierint, hatuan ezer és öt száz.

28 Az Ioſeph fiai az ő nemzetſégi ſierint Manaſſeh és Ephraim.

29 Az Manaſſeh fiai az Machirtől az Machiritaknac háza népe, és az Machir nemze az Gileadot, az Gileadtól az Gileaditaknac háza népe.

30 Ezec az Gilead nemzetſégi, az Iezertől az Iorritaknac házoc népe, az Heleétől à Helcitaknac háza népe.

31 Es az Aſrieltől az Aſrielitaknac házoc népe: Az Sechemtől az Sechemitaknac házoc népe.

32 Es à Semidatól à Semidataknac háza népe: Es az Hephertől à Hophritaknac (házoc népe.

33 Es Selophadnac az Hepher fiának nem vóltanac fiai hanem leáni: Mellyeknec ezec neuec: Mahlah, Es Noha, Hoglah, Milchah és Thirſah.

7. Manaſſes nemzetſégének haza népe és száma. 52700.

34 Ezec az Manaſſes nemzetſégi, az ő száмoc pedig ötuen két eſier és hęt száz.

35 Ezec az Ephraim fiai az ő házoc népe ſierint. Az Suthalahtól, az Suthalhitaknac nemzetſége: Az Bechertől az Bachritaknac nemzetſége, az Thahantól, az Thahanitaknac nemzetſége.

36 Es ezec az Suthalah fiai: Az Eramtól

Az Meraritól, az Meraritaknac nemzetſége.

58 Ezec az Leuitáknac házoc népei az Libnitaknac nemzetſége, az Hebronitaknac nemzetſége, az Mahlitaknac nemzetſége, az Muſitaknac nemzetſége, az Corithaknac nemzetſége, az Cehath pedig nemzé Amramot.

59 Az Amram feleſégénec pedig neue Iochebed, az Leui leánya, mellyet ſiŭlt az Leuinec az ŏ feleſége Ægyptusban, és à melly ſiŭlte az Amramnac Aaront, és Moſeſt és az Mariat az ŏ nénnyeket,

Leuit: 10. 60 Es ſiŭlettenec az Aaronnac Nadab és Abihu, Eleazar és Ithamar.

61 Touábba meg halánac Nadab és Abihu mikoron idegen tŭzzel áldoznánac az WR elŏtt.

62 Es vala azoknac ſiámoc huſion három ezer, mind férfiac egy hólnapitól fogua és fellyeb: Mert nem vóltanac ſiámláltatuán az Izrael fiai kŏzzé, miuel hogy ŏrŏkſég nem adattatot vólna nékiec az Izrael fiai kŏzŏtt.

63 Ezec az Moſeſtŏl és az Eleazar paptúl meg ſiámláltattac, kic meg ſiámlálác az Izrael fiait az Moab mezŏſegiben, az Iericho ellenében Iordan mellett.

Sup: Cap: 1. 64 Ezec kŏzŏtt pedig nem vólt ſenki az Moſeſtŭl és Aarontól meg ſiámláltattac kŏzzŭl, az kic meg ſiámláltác vala az Izrael fiait.

65 Mert az WR mondotta vala ŏ felŏlŏc, meg haluán meg halnac az puztában, és ſenki azoc kŏzzŭl nem élt hanem czac Cháleb az Iephuneh fia, és Ioſue az Nun fia.

XXVII. Réſz.

Mikor à Selophad leáni ŏrŏkſéget kernénec Moſeſtŭl az igiretnec fŏldén, miuel hogy nem vóltanac fiai az ŏ attyoknac: Paranczollya Iſten hogy az ŏ attyoknac ŏrŏkſégét az melly azt illette vólna, az leányoknac adgya. Az vtán tŏruényeket rendel Iſten az ollyan embereec ŏrŏkſégekrŏl az kiknec fiai nintſenec. Végezetre meg mondgya Iſten Moſeſnec hogy meg hal, és meg hadgya hogy helyébe valaſſa az Ioſuet, és ecképpen czelekedéc à Moſes.

1 ELŏ állánac pedig az Selophad leáni, ki Hepher fia vala, ki Gileade, ki Machire, ki Manaſſeh fia vala az Ioſeph fiánac Manaſſenac háza népe kŏzzŭl: Ezec pedig az ŏ leáninac neuec: Mahla, Noah és Hoglah, Milcah és Tirſah.

2 Kic meg állánac az Móſes és Eleazar pap elŏtt, és à feiedelmec elŏtt, és mind az egéſi gyŭlekezet elŏtt az gyŭlekezet ſátoránac aytoiánál, monduán.

3 Az mi Attyánc meg hólt az puztában, ki mind az által nem vólt az gyŭlekezetben, melly gyŭlekezet vólt az WR ellen az Corah gyŭlekezetiben: Hanem az ŏ bŭneért hólt meg: Es fiai nem vóltanac néki.

4 Miért tŏrŏltetnéc el az mi attyánknac neue az ŏ nemzetſége kŏzzŭl, ez ockal hogy ninczen ŏ néki fia? Adgy ŏrŏkſéget azért minékŭnkis az mi attyánknac attyafiai kŏzŏtt.

5 Az Moſes pedig viué ezeknec igyŏket az WR eleibe.

a: Az az ha az mi atyanc az Coreh háſonláſában réſzes vólt vólna, nem czac az fŏldnec ŏrŏkſégerŏl hanem az mi eletünktŏlis méltan meg foztattunc vólna, mikeppen lattuc ackor hogy egéſz czeledec hóltak és vezteh el. De nem vólt réſzes az mi atyanc abban az Coreh háſonláſában, hanem az hitetlenſégben vólt réſzes melly az nép kŏzŏtt eſec mikor az kémec meg iŏnénec az Canaan fŏldérŏl. Kiknec magnoknac mind az által igére iſten az fŏldet. Num: 14. Deute: 1: Azért nem lehetünc réſzetlenec az fŏldben.

6 Es

6 Es felele az WR Moſeſnec, monduán.

7 Igazat ſióllánac az Selophad leáni, adgy ő nékiekis ioſiágnac örökſégét az ő attyoknac attyafiai között, és az ő attyoknac örök ſégébe ſi állíczad őket.

8 Az Izrael fiainac pedig ſiólly, monduán: Mikoron valaki meg haland és fia nem leiend annac: Ackor adgyátoc annac örökſégét az ő leánınac.

9 Hogy ha nem leiend ő néki leánya, ackor adgyátoc az ő örökſégét az ő attyokfiainac.

10 Ha pedig nem leiendnec ő néki attyafiai, ackor adgyátoc az ő örökſégét az ő atty ánac attyafiainac.

11 Ha nem leiendnec az ő attyoknac attyafiai, ackor adgyátoc az ő örökſégét annac az ki az ő nemzetſégéből közelb való attyafiu, és örökſégül végye azt: Légyen pedig ez az Izrael fiainac vé gezett törvényec, az miképpen meg paranczolta az WR Moſeſnec.

12 Monda annac felőtte az Wr Moſeſnec: Menny fel ez Abarim hegyére, és laſd meg az földét mellyet adtam az Izrael fiainac.

13 Mellyet mikoron látandaſi, gyüytettetel teis az te nemzetſéged közzé, az miképpen immár gyüytettetőt az Aaronis az te attyádfia.

Az az. Meg ha ſi mint az Aaron meg holt.

14 Miuel hogy az Sin puztaiában az népnec zugolodáſának ideién az én beſiédemet meg vetétec, (melly ez vala) hogy enge-

Olá fel. Cap: 20.

met ſientelnétec az ő ſiemec előtt. Ez az verſengéſnec vize Cadeſnél az Sin puztaiában.

15 Szólla annac okaért Moſes az WRnac, monduán.

16 Az WR minden élő állatoknac Iſtene, rendellyen feiedelmet ez ſokaſágnac.

17 [b] Az melly ki mennyen ő előttőc és ki bę mennyen ő előttőc, az az, az melly ki vigye őket, és bę vigye őket. Ne légyen az WR gyülekezete ollyan mint az iuhoc kiknec ninczen páſitoroc.

b: Ki mennyen es ié mennyen ſiodo ſzolaſnac módgya, annit téſzen mint aż ki bíria, vezerelle őket minden dolgokban és tanaſokban. az ki bedba vigye és hozza hozzá őket.

18 Es monda az WR Moſeſnec: Vedd melléd az Ióſuet à Nun fiát, az férfiat az kiben az én lelkem vagyon, és tegyed ő reáia az te kezedet.

19 Es állaſſad őtet az Eleázár pap eleibe és mind az egéſi gyülekezet eleibe, és paranczolatokat adgy néki az ő ſiemec előtt.

20 [c] Es az te diczőſégedet közöllyed ő vęle, hogy halgaſſa őtet az Izrael fiainac egéſi gyülekezete.

c: Az az. Beſzéddel diſzérven és ekeſitven Ioſuet, és mondain hogy néki ſzivből vagyon hinatala-ſzerezzen ki az ſokaſag előtt mél toſágot.

21 Ki annac vtánna az Eleázár pap eleibe állyon, és őtet kérdgye meg az VRimnac itéletiről az WR előtt, az ő ſiaua ſierint mennyenec ki, és az ő ſiaua ſierint mennyenec bę, mind ő ſ-mind az Izraelnec fiai ő vęle, és az egéſi gyülekezet.

22 Vgy czelekedéc azért Moſes az miképpen paranczolta vala az WR: Mert vőué az Ioſuet és állatá őtet az Eleázár pap eleibe és az egéſi gyülekezet eleibe.

d: IOSVE ſe iedelemmé válaztatic Moſes helyébe.

23 [d] Es téué az ő kezeit ő reáia,

és ada ő néki paranczolatokat az miképpen meg paranczolta vala az WR Moſes által.

XXVIII. Réſz.

Paranczolatoc ád Iſten az minden napi ſűntelen való áldozatról, az ſombátnac, Wy holdnac, huſuetnec, és pűnkoſtnec áldozattyáról. Aztis meg mondgya minęmő állatockal és mimódon áldozzanac.

1 ES ſiólla az WR Moſeſnec, monduán.

2 Paranczold meg az Izrael fiainac és mond meg ő nékiec: Az én kenyeremnec áldozattyát[a], mellyec ió illatu áldozatúl tűzzel meg eméztetnec, meg őrizzétec, hogy áldozzatoc azokual ennékem az ő ideiében.

a: Az áldozatokat mondgya Iſten ő kenyerének nem hogy ő azockal élne, mert ő nem eſſic: Hanem azért mert az ő tiſztelettire rendeltetec vala azoc.

3 Mond meg annac felőtte nékiec: Ez az tűzes áldozat mellyet áldozzatoc az WRnac. Egy eztendős báránkákot maculanelkűl valókat minden napon kettőt, ſiűntelen minden napon tűzzel meg eméztendő áldozatra.

b: Az minden napi ſzűntelen való áldozatról.

4 Eggyic báránt reguel áldozzad meg, az maſic báránt az két eſtue között áldozzad meg.

5 Annac felőtte egy Epha ſemlye liztnec tized réſiét Minhánac, melly meg légyen egyelitetet egy Hin meg tört olaynac negyedic réſiéuel.

6 Ez az tűzzel meg eméztendő ſiűntelen való áldozat, melly előſier meg ſiereztetet az Sinai hegy alatt tűzzel meg eméztendő ió illatu áldozatól az WRnac.

7 Touábba annac itali áldozattya légyen, egy Hinnec negyed réſie mindenic báránhoz, mellyet az Sanctuariomban adgy itali áldozatól, ió borból az WRnac.

8 Az maſic báránt pedig áldozzad az két eſtue között, az regueli áldozat ſierint, és az ő itali áldozattya ſierint czelekedgyél, tűzes ió illatu áldozatúl az WRnac.

9 c Szombat napon pedig áldozzál két báránt eztendősöket, maculanélkűl valókat, egy Epha ſemlye liztnec két tizedéuel Minhánac, melly olayual meg egyelittetet légyen, az ő itali áldozattyáual egyetemben.

c: Az Szombat napi áldozatról.

10 Ez az Szombatnac tűzes áldozattya, mellynec minden Szombaton kell lenni, az ſiűntelen való tűzes áldozatnac felőtte, az ő itali áldozattyáual egybe.

11 d Azonképpen az ti hólnaptoknac kezdetiben áldozzatoc az WRnac tűzzel meg eméztendő áldozatot, két gyermekéd tulkot, egy koſt, eztendős báránkákat hetet, maculanélkűl valókat.

d: Minden wy holdnac elsö napian való áldozatról.

12 Es mindenic tuloc mellé olaijal meg egyelittetet egy Epha ſemlye liztnec három tizedét Minhánac, és az kos melle olaijal meg egyelittetet egy Epha ſemlye liztnec két tizedét Minhánac.

13 Es

13 Es mindenic Bárány mellé olaijal meg egyelíttetet egy Epha ſemlye liztnec egy tizedét, tűzzel egéſilen meg eméztendő ió illatú áldozat ez az WRnac.

14 Ezec pedig az itali áldozati azoknac az borból, egy Hiñec fele légyen mindenic ökör tuloc mellé, és az Hiñec harmad réſie à kos mellé, és az Hinnec negyed réſze légyen mindenic Bárány mellé. Ez mindenic Hólnapnac tűzzel meg eméztendő áldozattya az eſitendőnec mindenic hólnapian.

15 Es egy keczke bakotis áldozatoc bűnért való áldozatúl az WRnac, az ſiűntelen való áldozatnélkűl az ő itali áldozattyáual egybe.

e. Huſuet innepénec áldozattyarol.

16 eAz elsö hólnapba pedig az hólnapnac tizen negyedic napian az WRnac Peſahia vagyon.

17 Es ez hólnapnac tizen ötödic napiannis innep vagyon, hęt napon kouaſinélkűl való kenyeret egyenec.

18 Elsö napon legyen ſient Gyülekezet, ſemmi ſiolgai múnkát ne czelekedgyetec.

19 Aldozzatoc pedig tűzzel éppen meg eméztendő áldozatot az WRnac kęt gyermekdid tulkot, és egy koſt, és eztendős Bárányokat hetet, mellyec maculanélkűl valóc legyenec,

20 Es azoknac Minháioc légyen olaijal meg egyelíttetet ſemlye liſzt, tudni illic egy Ephánac három tized réſie mindenic tuloc mellé, és kęt tized réſit tegyetec mindenic kos mellé.

21 Minden Bárány mellé egy egy tized réſit tegyetec az hęt Bárányoc ſierint.

22 Es bűnért való áldozatért egy bakot az ti meg tiztitáſtokra.

23 Az regueli áldozat nélkűl (melly ſiűntelen tűzzel meg eméztendő áldozat) miuellyétec ezt.

24 Ezec ſierint czelekedgyetec az hęt napoknac minden napiain tűzzel meg emeztendő ió illatu eledelűl az WRnac: Az ſiűntelen való tűzzel eméztendő áldozatnac felőtte legyen, az ő itali áldozattyáual egybe.

25 Heted napon pedig légyen tinéktec ſient Gyülekezettec, ſem mi ſiolgai munkát ne czelekedgyetec.

f: Pünköſd innepénec áldozattyarol.

26 fTouábba az gabonának elsö ſengeiének napian, mikoron wy Minháual áldoztoc az WRnac, hęt heteknec vtánna ſient Gyülekezettec légyen tinéktec, ſemmi ſiolgai dolgot ne miuellyetec.

27 Es áldozzatoc tűzzel éppen meg eméztendő áldozattal az WRnac ió illatu áldozatul, kęt gyermekdid tulkot, egy koſt, és eztendős báránkakat hetet.

28 Es azoc mellé Minhánac, olaijal meg egyelíttetet ſemlye liztet, tudni illic (egy Ephanac) három tizedét minden tuloc mellé, kęt tizedet az kos mellé.

29 Mindenic Bárány mellé egy egy tized réſit, az hęt Bárányoc ſierint.

30 Egy keczke bakotis à ti meg tiztitáſtokra.

31 Az ſiũntelen tũzzel éppen meg eméztendõ áldozatnac kiuõlette, és annac Minháia kiuõl czelekedgyétec: Maculanélkũl valóc legyenec pedig: azoknac itali áldozattyockal egybe.

XXIX. Réſz.

Meg mondgya az Iſten minęmũ áldozatockal és minęmũ renduel és móddal áldozzanac néki az hetedic hónac innepén, az kũrteléſeknec, tizculáſoknac innepin, az Sátoros innepnec napiain.

1 HEted Hólnapon pedig az hónac elsõ napian ſzent Gyũlekezettec légyen tinéktec: Semmi ſiolgai dolgot ne czelekedgyetec, Trombitác zengeſénec napia légyen tinéktec az.

a: kũrteleſnec innepenec áldozattya.

2 [a]Es ſierezzetec tũzzel éppen meg eméſztendõ áldozatot az WRnac ió illatu áldozatúl, egy gyermekdid tulkot, egy koſt, eſztendõs Bárányokat maculanélkũl valókat hetet.

3 Es azoc mellé Minhánac olaijal meg egyelîtetett három tized ſemlye liſitet minden tuloc mellé, kęt tized réſit az kos mellé.

4 Es egy tized réſit mindenic Bárány mellé, az hęt Bárány ſzerint.

5 Es egy keczke bakot bũnért való áldozatra, az ti meg tiztitáſtokra.

6 Annac az hónac elsõ napianac tũzzel meg eméztendõ áldozattyánac és annac Minhaiánac felõtte, és az ſiũntelen való tũzzel eméztendõ áldozatnac és annac Minhaiánac, és azoknac itali áldozattyánac felõtte, az õ rendec ſierint, tũzzel meg eméztendõ ió illatu áldozatúl az WRnac.

7 [b]Ez hetedic hólnapnac pediglen tizedic napian, ſient Gyũlekezettec légen tinéktec, és meg ſanyargaſſátoc az ti lelketeket: ſem̃i munkát ne czelekedgyetec.

b: Az tiztulaſoknac innepénec áldozattya.

8 Es áldozzatoc tũzzel meg eméztendõ áldozatual az WRnac ió illatúl egy gyermekdid tulkot, egy koſt, eztendõs báráńkákat hetet: maculanélkũl valóc legyenec.

9 Es mindenic tuloc mellé olaijal meg egyelîtetett egy Epha ſemlye liſitnec három tizedét, Minhánac kęt tized rézt az kos mellé.

10 Egy egy tized rézt mindenic Báráń mellé à hęt Bárány ſierint.

11 Egy keczke bakot bũnért való áldozatra, az tiztuláſra való áldozatnac kiuõlette.

12 [c]Touábba à hetedic hólnapnac tizen õtõdic napian ſient gyũlekezettec légyen tinéktec, ſemmi ſiolgai munkat ne miuellyetec, és tiztellyétec az WRnac innepe napiat hęt napon.

c: Az Sátoros innepnec minden napian való áldozattyánac rendi és módgya.

13 Es áldozzatoc tũzzel éppen eméztendõ ió illatu áldozatot az WRnac, tizen három gyermekdid tulkot, kęt koſt, eſitendõs báráńkákat tizen négyet: maculanélkũl valóc legyenec.

14 Azoknac Minha áldozattyokatis olaijal meg hintetet ſemlye liztbõl három tized réſit minden tuloc mellé, az tizen három tuloc ſierint, kęt tized réſit mindenic

kos

kos mellé, az két kos ſzerint.

15 Es egy egy tized réſit minden Bárány mellé az tizen négy Bárányoc ſierint.

16 Es egy keczke bakot bűnért való áldozatra az ſiűntelen való tűzzel meg eméztendő áldozat kiuől, annac Minha áldozattya és itali áldozattya kiuől.

17 Máſod napon pedig tizenkét gyermekdid tulkot, két koſt, eztendős báráńkákat maculanélkűl valókat tizen négyet.

18 Es azoknac Minháiokat, és itali áldozattyokat à tulkoc mellé, az koſoc mellé, az Bárányoc mellé az ő ſámoc ſierint, az ſiokás ſierint.

19 Es egy keczke bakot bűnért való áldozatra, az ſiűntelen való áldozatnac és annac Minhaiánac és azoknac itali áldozattyoknac kiuőle.

20 Harmad nap pedig tizen egy gyermekdid tulkokat, két koſt, eſitendős báráńkákat tizen négyet, maculanélkűl valókat.

21 Es azoknac Minháiokat és itali áldozattyokat à tulkoc mellé, az bárányoc mellé, az ő ſámoc ſierint, à ſiokás ſierint.

22 Es egy keczke bakot bűnért való áldozatra, à ſiűntelen való tűzzel eméztendő áldozatnac és annac Minhaiánac és italbéli áldozattyánac kiuőlette.

23 Negyed napon pedig tíz gyermekdid tulkokat, két koſt, eſitendős báráńkákat tizen négyet, maculanélkűl valókat.

24 Azoknac Minháiokat, itali áldozattyokat az tulkoc mellé, à koſoc mellé, és à bárányoc mellé, az ő ſámoc ſierint à ſiokás ſierint

25 Es egy keczke bakot bűnért való áldozatra az ſiűnetlen való tűzzel eméztendő áldozatnac, Minhaiánac és itali áldozattyánac kiuőle.

26 Es őtőd napon kilentz gyermekdid tulkot, két koſt, eſitendős báráńkákat tizen négyet, maculanélkűl valókat.

27 Es azoknac az ő Minháiokat és italbéli áldozattyokat à tulkoc mellé, az koſoc mellé, és az bárányoc mellé azoknac ſiámoc ſierint, à ſiokás ſierint.

28 Es egy keczke bakot bűnért való áldozatra, à ſiűntelen való tűzzel meg eméztendő áldozatnac Minhaiánac és itali áldozattyánac kiuőlette.

29 Annac felőtteh atod napon hęt tulkot, két koſt, egy eſitendős báráńkákat tizen négyet, maculanélkűl valókat.

30 Es azoknac Minháiokat, italbéli áldozattyokat à tulkoc mellé, koſoc mellé, és bárányoc mellé az ő ſiámoc ſierint, à ſiokás ſierint.

31 Es az bűnért való áldozatra egy keczke bakot, az ſiűntelen való tűzzel eméztendő áldozatnélkűl, Minháia nélkűl és itali áldozattya nélkűl.

32 Es hetedic napon hęt tulkot, két koſt, eſitendős bárányokat tizẽ négyet, maculanélkűl valókat.

33 Es az ő Minháiokat és itali áldozattyokat az tulkoc mellé, koſoc mellé, és bárányoc mellé az ő

ſiámoc ſierint, és ſiokás ſierint.
34 Es bűnért való áldozatért egy bakot: à ſiűntelen való áldozat kiuől, az ő Minháia kiuől és itali áldozattya kiuől.
35 Nyóltzad napon ſient innep tec légyen tinéktec, ſemmi ſiolgai munkát ne czelekedgyetec.
36 Es áldozzatoc tűzzel eméſztendő ió illatú áldozatot az WRnac, egy tulkot, egy koſt, eſztendős bárányokat hetet maculanélkűl valókat.
37 Azoknac Minháiokat és itali áldozattyokat à tuloc mellé, à kos mellé, és az bárányoc mellé az ő ſiámoc ſierint, az ſiokás ſierint.
38 Es egy bakot bűnért való áldozatra az ſiűnetlen való tűzzel eméztendő áldozatnac, az ő Minhaiának és itali áldozattyának kiuőle.
39 Ezeket áldozzatoc az WRnac az ti innepíteken, azoktól meg váluán az mit fogadtatoc, és az mit ſiabad akaratból áldoztoc tűzes áldozatockal, Minháckal, itali áldozatockal, és az ti hálá adó áldozatitockal.
40 Es meg mondá Moſes az Izrael fiainac, az mellyeket az WR paranczolt vala Moſesnec.

XXX. Réſz.

Tőrvént rendel Iſten az ollyan fogadáſokról, az mellyeckel az ember meg kőtőlezte magát. férfiunac, leánzónac, aſſoni állatnac, özuegynec, és férfiutol meg vettetett aſſoni állatnac fogadáſárol.

1 ES ſióla Moſes az Izrael nemzetſégénec feieinec, monduán: Ez az beſiéd mellyet paranczolt az WR.

2 [a] Az férfiu mikor fogadáſt fogadand az WRnac, auagy eskűuéſſel kőtelezi ő magát, meg ne ſiegie az ő beſiédét, hanem mind az ſierint czelekedgyéc, az mint az ő ſiáiából ki menend. *a: Férfiunac fogadáſárol.*

3 [b] Az Leánzó pedig ha fogadand fogadáſt az WRnac, és meg kőtelezuén meg kőtelezendi az ő Attyának házában magát az ő gyermekſégében: *b: Leánzónac fogadáſárol.*

4 Es hallandgya az ő Attya az ő fogadáſát és kőtelezéſét, mellyel kőtelezte az ő lelkét, és vezteglend arra az dologra az ő Attya, állandóc legyenec minden ő fogadáſi, és minden kőtelezés az mellyel kőtelezendi önnen magát, erős légyen.

5 Hogy ha pedig az ő Attya fel bontandgya azon napon az mellyen hallandgya, ſemmi fogadáſa és maga kőtelezéſe mellyuel meg kőtelezte vólt az ő lelkét, nem léſien állandó, és az WR meg boczáttya ő néki, mert az ő Attya bontotta fel az fogadáſt.

6 [c] Hogy ha pedig férhőz mentleend az leánzó, és vgy kőtelezi meg magát fogadáſſal, vagy az ő aiakiual mondot valamit, mellyuel kőtelezte leiend az ő lelkét. *c: Férhőz ment leánzónac auagy aſſzoni állatnac fogadáſárol.*

7 Es hallandgya az ő férie, és az napon à mellyen hallotta halgatand, ackor állandóc léſinec az ő fogadáſi, és az kőtelezéſec mellyeckel kőtelezendi az ő lelkét, erőſſec léſinec.

8 Hogy ha azon napon az mellyen hallandgya az férie fel bontandgya azt, erőtlenné téſſi annac

nac fogadáſát az mellyel kötelezte vólt magát, és az ö aiakinac ſia uát mellyel kötelezte vala az ö lelkét, és az WR meg boczáttya néki.

9 d Az özuegy aſiſionnac pedig és az fériétól meg vetetnec, minden fogadáſa az mellyuel kötelezendi az ö lelkét, erös légyen.

: dözuegy aſiſzoni állatnac vagy férfetül meg vettetnec fogadaſa.

10 Ha pedig az ö fériénec házában fogadáſt teiend, auagy kötelezendi valami kötéſuel az ö lelkét esküuéſuel.

11 Ha hallotta leiend az ö férie és vezteg leend arra és erötlenné nem tötte vólt azt, ackor annac minden fogadáſi állándóc léſinéc, és minden kötelezés az mellyel kötelezendi az ö lelkét állándó léſien.

12 Hogy ha az férie mindeneſtöl erötlenné téſii azokat azon napon az mellyen hallotta, az ö aiakinac ſemmi fogadáſa és az ö lelkénec ſemmi kötelezéſe állándó nem léſien, az ö férie erötlenné tette azokat, és az WR meg boczáttya néki.

13 Az aſiſioni állatnac minden fogadáſát, és minden esküuéſſel való kötelezéſét az ö lelkénec meg ſanyargataſára, az ö férie tegye erösſé, és az ö féire tegye azt erötlenné.

14 Hogy ha halgatuán halgatand az ö férie egy naptól foguán más napîglan, ackor meg erösiti minden fogadáſit és minden kötelezéſit, az mellyec vadnac ö rayta: helyén hadgya azokat, mert vezteg halgatot az napon az mellyen hallotta.

15 Hogy ha fel bontuán fel bontandgya azokat minec vtánna hallandgya, ö hordozza annac bünénec büntetéſét.

16 Ezec az végezett dolgoc, az mellyeket paranczolt az WR Moſeſnec, az férfiu között és az ö feleſége között, az ö attya között és leánya között, az ö gyermekſégében, tudni illic mîg az ö attyánac házában vagyon.

XXXI. Réſz.

Az Iſtennec Paranczolattya ſerint Moſes el küld az Madianiták orſágára az Izráeliták közzül tizen két ezer válogatott férfiakat, kic az egéſ orſágot el rabollyác, az férfiakat és aſſoni állatokat le vágiác, az leánzokat meg tarttyác, minden ioſágát marháiát, gázdagſágát el hozzác az Madianitáknac, Meg oztya azt Moſes azoc között az kic az hadban vóltac, és az töb Izraeliták között, és mindenic réſböl az Iſtennec aiándékot veſen, mellyet az papoknac és Leuitáknac ád. Annac felötte az hadnagyokis adnac aiándékot Iſtennec.

1 ES ſiólla az WR Moſeſnec, monduán.

2 Allyad meg boſiſiúiát az Izrael fiainac az Madianitákon, az vtán takarîttatol az te népeidhöz.

3 Szólla azért Moſes az népnec monduán: Kéſiîczetec férfiakat az hadban, kic az Madianitákon állyác meg az WRnac boſiſiúiát.

4 Minden nemzetſégböl válaſiſiátoc ezert, hogy az Izraelnec minden nemzetſégiböl mennyenec az hadban.

5 Mikor

5 Mikor azért az Izrael ſokſagánac mindenic nemzetſégéböl válaztottac vólna ezert ezert, tud ni illic tizenkęt ezert vijadalra.

6 El boczátá azokat az Moſes, minden nemzetſégböl ezert az hadban: Es ö vélec Phineeſt Eleázár papnac fiát az hadban, és az ſient edényec és az hangos kürtöc valánac az ö keze alatt.

7 Es hartzolánac az Madián ellen, à miképpen meg paranczolta vala az WR Moſeſnec, és minden férfiat meg ölénec.

8 Az Madian királitis meg öléc azoknac le vágatot népeckel egybe, Enit, és Recemet, es Surt, és Hurt, es Rebat Madiannac öt királit, és az Balaamotis [a] az Beor fiát meg öléc fegyueruel.

9 El viuéc pedig fogua az Izrael fiai az Madianitáknac feleſégit, és azoknac kiczińdedit, és azoknac minden barmait, és minden iuhait, és minden marháiokat el prędállác.

10 Es minden városit az ö lakó helyec ſierint, és minden házokat tüzzel meg égetéc.

11 Es el viuéc minden ragadományokat és minden prędáiokat mind emberekböl ſ-mind barmokból.

12 Es viuéc Moſeshöz és Eleázár paphoz, és az Izrael fiainac gyülekezetihöz az rabokat, és az prędát és az ragadományokat az táborba, melly az Moab mezeién vala az Iordán Iericho ellenében.[b]

a: Balaamot meg ölic az Iſraelitác, ki az Balac királnac veſzedelmes tanaczot adot vala ö ellenec.

b: Vagy az Ierichonac Iordánya ellenébē Vagy: Iordán mellet Iericho ellenébe.

13 Ki ménénec azert Moſes és Eleázár pap, és az gyülekezetnec minden feiedelmi ö eleiekben az tábor kiuöl.

14 Es meg haraguéc Moſes az hadnac feiedelmire, az ezer emberec elött iárokra és ſiázadoſokra, az kic meg iönec vala az hadból.

15 Es monda nékiec az Moſes, Meg tartottatoké mind az aſiſioni állatokat?

16 Imé ök adtanac okot az Izrael fiainac az Balaam tanáczából hogy vétkeznénec az WR ellen az Peor dolgában, és lön czapás az WR gyülekezetiben.

17 Moſtan azért az kiczinec közzül az férfiakat mind öllyétec meg, és minden aſiſioni állatot az melly férfiat eſmert férfiuual való háláſáual, meg öllyétec.

18 Az leánygyermekeket pedig az kic nem háltac férfiuual, tarczátoc eleuenen magatoknac.

19 Ti pedig maradgyátoc az tábor kiuöl hęt nap, minden valaki ölend valami ſiemélt, eſmét valaki illetend meg ölettett, meg tizticzátoc magatokat harmad és heted napon mind azockal egybe kiket fogua hoztatoc.

20 Minden ruházatotis és minden börböl való edéńt és keczkéknec ſiöréböl czinált minden ſierſiámot, és minden fa edéńt meg tizticzátoc.

21 Es monda az Eleázár pap az vitęzeknec az kic mentenec vala az hadba: Ez az töruéńnec ren-

rendeléſe mellyet paranczolt vala az WR Moſeſnec.

22 Az aranyat és az ezüſtöt, értzet, vaſat, feiér és fekete ónnot.

23 Az az, valami tüzben oluaſitatic meg, tüzzel oluaſiſiátoc meg, és meg tiztittatic: de mind az által az tiztitáſnac vizéuel meg tiztitſátoc, valami pedig az tüzet el nem ſienuedi, vízzel moſſátoc meg.

24 Annac felötte meg moſſátoc az ti ruháitokat hetedic napon és tiztác léſitec, és annac vtánna bę mehettec az táborba.

25 Szólla annac felötte az WR Moſeſnec, monduán.

26 Vegyed ſommáiát az prędanac mind az embereknec és mind az barmoknac, te és az Eleázár pap, és az gyülekezet attyainac feiei.

27 Es oſſiad az prędát két réſire az hadakozóc között az kic hartzra ki metenec, és az egéſi gyülekezet között.

28 Es vegy az hadakozó férfiaktol az WRnac réſit, azoktól az kic mentenec az hartzra, öt ſiázból eggyet az emberec közzül, és az barmoc közzül. Es az ſiámároc közzül, es iuhoc közzül.

29 Azoknac fele réſiéből vegyé tec, es abból adgyatoc aiándékot az WRnac az Eleázár pap kezébe.

30 Es az Izrael fiainac réſiekből eggyet végy ötuenből az emberekből, ökrökből, tehenekből, az ſiamárokból és az iuhokból, az az, minden barmokból: Es adgyad azt az Leuitáknac kic őrizic az WRnac ſátorát.

31 Es czelekedéc az Moſes és az Eleázzár pap az miképpen paranczolta vala az WR Moſeſnec.

32 Es vala az pręda, az prędánac tudni illic maradéka, annélkül à mit el kăltöttec vala az vitęzec, az iuhoc ſiáma, hat ſiáz ezér, és hetuen öt ezer.

33 Es az ökröknec ſiáma, hetuen két ezer.

34 Es az ſiamároknac ſiáma, hatuan egy ezer.

35 Az emberi lelekknec ſiámoc, az leánzoc közzül az kic nem eſmertenec vala férfiuual való égyeſülést, mind azoknac az lelkeknec ſiámoc, harmintz két ezer.

36 Vala pedig haſon fele, tudni illic azoknac réſiec az kic ki mentenec vala az vijadalra, az iuhoknac ſiámoc, három ſiáz harmintz hęt ezer és öt ſiáz.

37 Vala pedig az WRnac aiándoka az iuhokból, hat ſiáz és hetuen öt.

38 Es az ökröknec teheneknec ſiáma, harmintz hat ezer: Es azokból az WRnac aiándoka hetuen kęttő.

39. Es az ſiamároknac ſiámoc, harmintz ezer és öt ſiáz: azokban pedig az WRnac aiándoka hatuan egy.

40 Es emberi lelkeknec ſiámoc, tizenhat ezer, azokból pedig az WRnac

† Tudni illic melly az hadakozo férfiakc.

WRnac aiándoc harmintz kęt lélec.

41 Es adá Moſes az WRnac adot aiándékot az Eleázár papnac, az mi képpen paranczolta vala az WR Moſesnec.

42 Es az Izrael fiainac haſon fele réſiéből mellyet az oſlás után vött vala Moſes az férfiaktól az kic az hadba mentec vala.

43 (Vala pedig az nyereſégnec haſon fele, melly az gyüleközette vala, az iuhokból három ſiáz harmintz hęt ezer as öt ſiáz.

44 Es az ökröknec teheneknec ſiámoc, harmintz hat ezer.

45 Es az ſiamároknac ſiámoc harmintz öt ezer és öt ſiáz.

46 Az emberi lelkec ſiáma tizenhat ezer.)

47 Az Izrael fiainac mondom fele réſiéből vött az Moſes eggyet ötuenből, mind az emberekből, mind az barmokból, és adá azokat az Leuitáknac az kic őrizic az WR ſátorát, az miképpen paranczolta vala az WR Moſesnec.

48 Es járulánac Moſeshöz az vitęzec elött járó hadnagyoc, tudni illic az ezeredeſec és ſiázadoſoc.

49 Es mondánac az Moſesnec: Mi te ſiólgaid meg ſiámláltác az hadakozó férfiakat az kic az mi birtokunkban vóltanac, és ſenki közzölünc el nem veſiett.

50 Annac okaért hoztunc az WRnac aiándokot kiki az mit talált, arany edényeket, kari ékeſséget, arany peretzeket, gyürüket, fülré való ékéſséget, függő öueket az mi lelkünknec megtiztitaſára az WR előtt.

51 Es el véué Moſes és az Eleázár pap az aranyat ő tőlöc, es mind az Aranyból czinált edényeket.

52 Es vala mind az arany az kit viuénec az WRnac, tizenhat ezer hęt ſiáz és ötuen ſiclus, mellyet hoztac vala az ezeredeſec és ſiázadoſoc.

53 Mert az hadakozó terſiac közzül kiki mind az mit kaphatot vala, magánac tartotta.

54 Es mikor el vötte vólna Moſes és az Eleázár pap az aranyat az ezeredeſektől és ſiázadoſoktól, bę viué azt az gyülekezetnec ſátorában az Izrael fiainac az WR előtt való emlekezetire.

XXXII. Réſz.

Az Ruben és Gad nemzetſégi és az Manaſſes nemzetſégénec fele, az Iordan vize mellet való tartomány magoknac kéric, miuel hogy alkalmaſnac itélic azt az barom tartáshoz. Kiket előſer meg dorgal Moſes keményen. Az után mikor arra kőrelzenéc magokat hogy fegyueres kęzzel el mennec az ő atyokfiai előtt az igért földnec meg vetelére, nékiec adgya Moſes azt az földet, az Manaſſe fiainac adgyac az Gileadnac egy részét.

1 AZ Ruben fiainac pedig és az Gad fiainac felötte ſoc barmoc vala, kic látác az Iaazer földét és az Gilead földét hogy az az föld marha tartani való föld vólna.

2 El iöuénec azért az Gad fiai és az Ruben fiai, és ſiollánac Moſesnec es az Eleázár papnac, és az gyuleközetnec feiedelminec, monduán.

3 Az Atarot,és Dibon,és az Iazer,és az Nimrah,és az Hesbon, és az Elalech, és az Sebam, és az Nebo és az Bebon:

4 Az fŏld mellyet meg vert az WR az Izrael fiainac Gyŭlekezete elŏtt, barom tartó fŏld, és à te ſiolgaidnac vagyon ſoc marhâioc.

5 Hogy ha találunc keduet az te ſiemeid elŏtt, [a] adaſſéc ez à fŏld à te ſiolgaidnac ŏrŏkſégŭl, ne kenéked, vagy: ſierîts bennünket által menni az Iordanon.

a: Az az, ha minket ſieretz es tetſſŭnc te ha ez à dolog tetſzic.

6 Felele pedig Moſes az Gad fiainac és az Ruben fiainac: Auagy méltó dologé hogy holott à ti attyátokfiai hadakozni meñec, ti itt honn maradgyatoc.

7 Es miért idegenititec el az Izrael fiainac ſiiueket, hogy által ne mennyenec az fŏldre, mellyet adot nékiec az WR?

8 Igy czelekedtenec az ti Attyáitoc mikor el boczáttam ŏket az Cades Barneaból hogy meg látnác ez fŏldet.

9 Mert fel mentenec mind az Elchol vŏlgyeîg, és meg láttác az fŏldet, annac vtánna el idegenitéc ſiiueket az Izrael fiainac, hogy bę ne meñénec az fŏldre mellyet adot vala ŏ nékiec az WR.

10 Annac okaért meg haraguéc az WR, és meg eskŭuéc, monduán:

11 [b] Ha látni fogiác az emberec az kic fel iŏttec Ægyptusból húſi eſitendŏſtŏl fogua és fellyeb, az fŏldet mellyrŏl meg eskŭttem Abrahámnac, Isháknac és Iácobnac, miuel hogy tŏkélleteſen nem iártac én vtáñam.

b: Mint ha azt mondana: Bátor én igaz Iſtenne legyec ha ſoha látya azt az fŏldet.

12 Az Chaleb Cençus fiától meg válua, és az Ioſuetŏl az Nun fiától meg válua, mert tŏkélleteſſen iártac az WR vtán.

13 Es meg haraguéc az WR az Izraelre és búdoſtatá ŏket à puztában negyuen eſitendeîg, mîglen meg eméſitetnéc az egéſi nemzetſég, melly gonozt czelekedet vala az WR ſiemei elŏtt.

14 Imé pedig fel támadtatoc à ti Attyáitoc helyet, bŭnŏs embereknec maradéki, hogy az WR-NAC haragiát eſmét fel ingerlenétec az Izrael ellen.

15 Hogy ha el haylotoc az ŏ hoz záia való engedelemtŏl, eſmét ezt miueli hogy el hadgya az Izraelt az puztában, és el veſititec mind az egéſi népet.

16 Es iárulánac közelb ŏ hozzáia, és mondánac: Az mi barminknac aklokat czinálunc it, és az mi kitſinkeinknec városokat:

17 Mi pedig fegyueres kęzzel elŏttŏc mégyŭnc az Izrael fiainac mîglen bę viſiſiŭc ŏket az ŏ helyekre, és maradgyanac à mi gyermekinc az kérîtet városokban az fŏldnec lakoſi elŏtt.

18 Haza nem tęrŭnc addîg à mi házainkhoz, mîg az Izrael fiai nem biriác ki ki az ŏ ŏrŏkſégét.

19 Mert nem veſiŭnc mi réſzt az ŏrŏkſégben az Iordanon túl, miuel hogy meg léſien az mi ŏrŏkſégŭnc az Iordanon iñét Nap kelet felŏl.

20 Es monda ŏ nékiec Moſes:

Ha azt miuelenditec, és hogy ha kęſiec léſitec fegyueres kęzzel el menni az WR elött az hadba.

21 És által menendetec fegyueres kęzzel mindnyáián az Iordan vizén az WR elött, [e] mîglen ki üzendi az ö ellenſégit az ö ſiine elött.

22 És az föld az WRnac birodalmába vettetic, és añac vtánna tęrtec meg, ártatlanoc léſitec az WR elött, és az Izrael elött: és léſien ez föld tinéktec örökſégül az WR elött.

23 Hogy ha így nem czelekedenditec, vétkeztetec az WR ellen, és meg gondollyátoc hogy az ti bünöteknec büntetéſe ti reátoc következic.

24 Eppîtſétec azért magatoknac városokat az ti gyermekiteknec, és az ti iuhaitoknac aklokot, De à mit fogadtatoc azt meg czelekedgyétec.

25 És mondánac az Gad fiai és az Ruben fiai az Moſesnec, mondván: Az te ſiólgaid vgy czelekeſinec à mint az én wram parantſolta.

26 Az mi kiczińkeinc és az mi feleſéginc, az mi iuhainc és minden barmainc az Gilead városiban legyenec.

27 Az te ſiólgaid pedig el mennec mindnyáián fegyueres kęzzel az hadba az WR elött, az miképpen az én wram ſiól.

28 És paranczoluán ö felölöc Moſes az Eleazár Papnac és az Ioſuenac az Nun fiának, és az Izrael nemzetſége Attyáinac feiedelminec.

29 Monda ö nékiec: Hogy ha által menendnec az Gad fiai veletec az Iordanon minnyáián fegyueres kęzzel az WR elött, és az föld birtokotoc alá vettettetic ti elöttetec, adgyátoc az Gilead földét nékiec örökſégül.

30 Hogy ha által nem menendnec fegyueres kęzzel ti veletec, tehát örökſégec légyen ti veletec az Chanaan földén.

31 És felelénec az Gad fiai és az Ruben fiai, monduán: Az mit mondot az WR az te ſiólgaidnac, àcképpen czelekeſiünc.

32 Mi által mégyünc fegyueres kęzzel az WR elött az Chanaan földébe, hogy miénc légyen à mi örökſégünknec birtoka az Iordanon innét.

33 Adá azért ö nékiec az Moſes tudni illic az Gad fiainac és à Ruben fiainac, és àManaſſes fęl nemzetſégénec [d] az Ióſeph fiának, az Sihonnac az Emorręuſoc királyának orſiágát, és az Ognac az Baſan királyának orſiágát, tudni illic az földet az ö városiual, az ö határiual, à földnec városit körös környül.

34 És meg eppîtéc az Gad fiai Dibont és Atarothot, és Aroert.

35 És Atrothot, Sophamot, és Iaazert és Iogbehalt.

36 És Bethnimraht, és Betharant meg kerített erös városokat, iuhoknac való aklockal egybe.

e: Az ỹWR elött, az az, Az ỹWRnac ſzönetſégénec Ládáia elött. Melly azt iſmenec ielen való vóltának és az Izrael kóyött való lakáſának ielenſége vala.

d: Fęel nemzetſégének mondatic az Manaſſe nemzetſégo, mert à Machir, Iair, Nobah, Manaſſenac hárö fiai az ö czeledgyęckel egyęt, kic annac az nemzetſégnec ſelet tęęic vala, mindhogi több fiaiſs voltac Manaſſenac, az Iordanon túl rezt vęttę magoknac, kęet réſzre oſzlánac, mert az több fiak által uęn uęs az Iorden vizén, inaz rézt vóttec.

37 Az

37 Az Ruben fiai pedig eppítéc Hesbont és Elealet és az Ciriathaimot.

38 Es Nebot és Baalmeont, neueket azoknac el változtatuán, és Sibmahot, és adánac neueket az városoknac az mellyeket eppítének.

39 Es el ménénec az Machirnac az Manaſſe fiának fiai az Gileadra és meg véuéc azt, és ki űzéc az Emorreuſt à ki lakic vala abban.

40 Annac okaért adá az Moſes az Gileadot az Machirnac az Manaſſes fiának, és lakozéc abban.

41 Mert az Iair az Manaſſes fia el ment vala és el vötte vala az Gileaditáknac faluiokat, és hiuá azokat Iair faluinac.

42 Haſonlóképpen az Nobah is el méne és meg véué Cenahat és annac faluit, és hiuá azt Nobahnac az ő neue ſierint.

XXXIII. Réſz.

Első ſámlálya Moſes az Izrael fiainac Ægyptuſtul fogua mind az Chanaan földeig való ballásokat, és meg paranczollya Iſten nékiec, hogy az Chanançuſokat ki űzzéc, azoknac báluányokat el ronteſsé, Fenyegeti őket ha az Chanançuſokban meg hadnac.

1 EZec az Izrael fiainac ſiállásoc az kic ki iöuénec Ægyptus földéből az ő ſeregec ſierint, az Moſes és Aaron keze által.

2 (Meg irá pedig Moſes az ő ki iöueteleket, az ő menetelec ſierint az WRNAC beſzéde ſierint:) Ezec mondom az ő menetelec az ő ki iöuetelec ſierint.

3 El indulánac pedig Rameſsesből Elsö Hólnapban, az Elsö Hólnapnac tizen ötödic napian, az Peſah után való napon iöuénec ki az Izraelitác hatalmas kęzuel az AEgyptusbélieknec mind ſiemec láttokra. *Az Izraelitáknac Ægyptuſtul fogua az Chanaan földeig negyuenkeet ſzállásoc vólt.*

4 (Az Ægyptusbéliec pedig azonközben temetic vala azokat, az kiket meg ölt vala az WR ő közzülöc, minden elsö ſiülötteket, Az ő iſteneíkennis pedig tett vala az Iſten itéleteket.)

5 Es el indulánac mondom az Izrael fiai az Rameſſesből, és tábort iárának Suchothban.

6 El ménuén pedig Suchothból, tábort iárának Ethamban, melly vagyon az puztának vtólſó végében.

7 El ménuén Ethamból, meg tęrénec Pihairothban, melly vagyon az Baalſephon előtt, és tábort iárának Migdol előtt.

8 El ménuén pedig Pihairothból, által ménénec az tenger közepin az puztában: Es iárának három napi útat az Etham puztáián, és tábort iárának à Marahban.

9 El ménuén pedig az Marahból, iutának Elimbe. Az Elimben pedig valának tizen két kút feiec, és hetuen Palma fác, és tábort iárának ott.

10 Es el ménuén az Elimből, tábort iárának az Suph tengere mellet.

11 El ménuén pedig az Suph tengeretől, tábort iárának à Sin puztáiában.

12 Es el ménuén az Sin puſztáiából, tábort iárának Dophcahban.

13 Es el ménuén Dophcahból, tábort iárának Alusban.

14 Es el ménuén Alusból, tábort iárának Rephidimben, holott nem vala az népnec innia való vize.

15 Azért el ménuén Rephidimből, tábort iárának az Sinaj puztáiában.

16 El ménuén pedig az Sinaj puztáiából, tábort iárának Cibroth-hataauahban.

17 Es el ménuén Cibroth hataauahból, tábort iárának Haſerothban.

18 Es el ménuén Haſerothból, tábort iárának Rithmahban.

19 El ménuén pedig Rithmahból, tábort iárának Rimmonperesben.

20 El ménuén pedig Rimmonperesből, tábort iárának Libnahban.

21 El ménuén pedig Libnahból, tábort iárának Riſsahban.

22 Es el ménuén Riſſahhól, tábort iárának Cehelothban.

23 Eſmét el ménuén Cehelothból, tábort iárának az Sepher hegyén.

24 Es el ménuén az Sepher hegyérölis, tábort iárának Haradahban.

25 Es el ménénec Haradahból, és tábort iárának Machelothban.

26 Es el ménuén Machelothból, tábort iárának Thahathban.

27 El ménuén pedig Thahathból, tábort iárának Tharahban.

28 El ménuén Tharahbólis, tábort iárának Mitcahban.

29 Eſmét el ménuén Mitcahból, tábort iárának Haſmonahbā.

30 Es el ménénec Haſmonahból, és tábort iárának Moſerothban.

31 Es el ménuén Moſerothból, tábort iárának Beneiaacanban.

32 Es el ménuén Beneiaacanból, tábort iárának HorGilgadban.

33 Es el ménuén az HorGilgadból, tábort iárának Iotbathahban

34 El ménuén pedig Iotbathahból, tábort iárának Abronahban.

35 El ménuén pedig Abronahból, tábort iárának Eſiongaberben.

36 Es el ménénec Eſiongaberből, és tábort iárának az Sin puztáiában, melly az Cades.

37 Es el ménénec Cadesből, és tábort iárának az Hor hegyén, az Edom földénec határában.

38 (Fel méne pedig az Aaron az Hor hegyére az WRnac beſiéde ſierint, és meg hala ott, negyuenedic eſitendöben hogy ki iöttenec az Izrael fiai az Ægyptus földéből, hetedic hólnapban, elsö napian az hólnapnac. *Sup: cap. 20.*

39 Vala

39 Vala pedig az Aaron ſiáz és huſion három eſitendős, mikoron meg hala az Hor hegyén.

40 Meg hallá pedig à Chanaaneus az Arad királlya, (ez pedig lakozic vala dęl felől az Chanaan földén) hogy az Izrael fiai el közelgetnének.

41 Es el ménuén az Hor hegyéről, tábort iárának Salmonahban.

42 El ménuén pedig Salmonahból, tábort iárának Punonban.

43 Es el ménuén Punonból, tábort iárának Obothban.

44 Eſmét el ménuén Obothból, tábort iárának Ijehaabarimban az Moabnac határán.

45 Es el ménuén Ijehaabarimból, tábort iárának Dibongadban.

46 Eſmét el ménuén Dibongadból, tábort iárának Almondiblathaimban.

47 Annac felőtte el ménuén Almondiblathaimból, tábort iárának az Abarim hegyein az Nebo ellenében.

48 Es el ménuén az Abarim hegyeiről, tábort iárának az Moab mezőſégiben az Iordan mellet Iericho ellenébe.

49 Annac vtánna tábort iárának az Iordan mellet, az Bethieſimothtúl foguán mind az Abelſittimîg.

50 Sólla pedig az WR Moſesnec az Moab mezőſégében az Iordan mellet, Iericho ellenében, monduán:

51 Sólly az Izrael fiainac és mond meg ő nékiec: Mikoron által menendetec az Iordanon az Chanaan földére.

52 Ki űzzétec az földnec minden lakóit az ti ſiinetec előtt, és el veſieſſétec ő nékiec minden irott képeket, és minden ő öntőt képeket el veſieſſétec, és minden magas hegyén való kápolnáiokat el rontſátoc.

53 Ki űzzétec mondom à földnec lakóit, és lakozzatoc abban: mert ti néktec adtam az földet hogy azt örökſégűl biriatoc.

54 Örökſégűl biriatoc pedig azt az földet Sors vetés által à ti nemzetſégtec ſierint, az kic felesben vadnac, meg iobbîczátoc az ő örökſégeket, és à kic keuesben vadnac, azoknac kiſſeb örökſéget adgyatoc, azon à helyen légyen mindennec örökſége az holott à Sors hozza, az ti Attyáitoknac nemzetſégi ſierint oſſziátoc az örökſéget.

55 Hogy ha ki nem űzenditec az lakóſokat az ti ſiinetec előtt, tehát ez kőuetkezic hogy az kiket hagyandotoc ő közzűlőc, legyenec mint az tőuiſſec az ti ſiemeitec előtt, és őſitőnec az ti óldalaitokban, és ellenſégitec léſinec ti néktec az földben az mellyben ti lakoztoc.

56 Es az miképpen gondoltam hogy czelekeſiem azockal, vgy czelekeſiem veletec.

XXXIIII. Réſz.

Az Iſten meg mondgya az Izraelitáknac az Chanaán földének határit, és annac el oſztáſára az Hadnagy mellé és az fő Pap mellé minden nemzetſégből egy egy fő embert rendel.

1 ES ſiólla az WR Moſeſnec monduán:

2 Paranczold meg az Izrael fiainac és mond meg nékiec: Mikor bę menendetec az Chanaan földébe, (ez az föld az melly eſic ti néktec örökſégül, à Chanaan földe az ő határi ſierint.)

a: Az Chanaan földének deel felől való határa.

3 a Légyen ti néktec az Dęl felől való réſi az Sin puztáiától fogua mind Edomnac határáig lan, légyen mondom ti néktec az Dęl felöl való határ az Soos tengernec végétöl fogua Nap kelet felöl.

4 Es keröl ez határ Dęl felöl mind az Maaleacrabimig és által mégyen mind az Sinig, és ki mégyen Cades Barneaig, és onnét mégyen Hazar Adarig, és által mégyen mind Aſmonig.

5 Ennec felötte kerül az határ Aſmontól foguán az Ægyptuſnac folyó vizeſg, az holott léſien az határ vége Nap nyugat felé.

b: Nap nyugati határa à Chanaan földének.

6 b Az Nap enyeſieti határotoc pedig léſien ti néktec az nagy tenger, ez határ mondom léſien ti néktec Nap enyéſieti határotoc.

c: Eſzaki határ.

7 c Ez léſien pedig ti néktec az Eſiaki határotoc, az nagy tengertöl foguán, iegyezzétec magatoknac határúl az Hor hegyét.

8 Es az Hor hegyétöl fogua iegyezzétec azt az földet az mellyen Hamathba mennec, és legyenec annac az határnac ki meneteli Sedadig.

9 Es onnét ki mégyen az határ Ziphronig, és léſien az határ vége Hazar Enan. Ez légyen ti néktec az Eſiaki határotoc.

d: Nap kelet felől való határa az Chanaan földéne.

10 d Annac felötte iegyezzétec magatoknac az Nap keleti határt az Hazar Enantól foguán Sephamig.

11 Es alá mégyen az határ Sephamtól foguán mind Riblahig. Ainnac Nap kelet felöl való réſiéröl. Es alá tęr ez határ és mégyen az Cinereth tenger mellé Nap kelet felé.

12 Es alá mégyen ez határ az Iordan vizére, és léſien ez határnac vége az Sós tenger. Ez léſien ti néktec az föld az ő határi ſierint körös környül.

13 Meg paranczolá pedig Moſes az Izrael fiainac, monduán: Ez az föld mellyet Sors által fogtoc örökſégül birni, és az mellyet paranczolt az WR hogy adnéc kilentz nemzetſégnec, és az fęl nemzetſégnec.

14 Mert el vöttéc az Rubenitáknac nemzetſégi az ő Attyoknac házoc ſierint, és az Gaditáknac nemzetſégi, az ő Attyoknac házoc ſierint, és az Manaſſes fęl nemzetſége, el vöttéc mondom az ő örökſégeket.

15 Kęt nemzetſégec és egy fęl, el vöttéc az ő örökſégeket az Iordanon innét, Iericho ellenébe Nap kelet felöl.

16 Siólla annac felötte az WR Moſeſnec, monduán:

17 Ezec az férfiaknac neuec az kic örökſégül fogiác ti néktec el oſitani az földet: Az Eleazar Pap és az Ioſue az Nun fia.

18 Es minden nemzetſég közzül egy egy feiedelmet vegyetec mellétec az földnec biráſára.

19 Ezec az férfiaknac neuec: Az Iudah nemzetſégéből, Chaleb az Iephune fia.

20 Az Simeon fiainac nemzetſégeből: Samuel az Ammihud fia.

21 Az Beniamin fiai nemzetſégéből: Eliad az Chiſlon fia.

22 Az Dan fiainac nemzetſégéből: Az Bucci feiedelem az Iogli fia.

23 Az Ióſeph fiai közzül az Manaſſes fiai nemzetſégéből: Hanniel feiedelem az Ephod fia.

24 Az Ephraim fiainac nemzetſégéből: Cemuel feiedelem az Siphtan fia.

25 Es az Zebulon fiai nemzetſégéből: Eliſaphan feiedelem az Parnoch fia.

26 Es az Iſſachar fiainac nemzetſégéből: Paltiel feiedelem Azzan fia.

27 Es az Aſer fiai nemzetſégéből: az Abihud feiedelem az Selomi fia.

28 Es az Naphthali fiai nemzetſégéből: Pedahel az Ammihud fia.

29 Ezec az kiknec meg paranczola az WR hogy el oſitanác az Izrael fiainac az Chanaan földét.

XXXV. Réſz.

Paranczollya Iſten az Izrael fiainac hogy adgyanac az Leuitáknac negyuen nyóltz vároſt mind mezőieckel egybe hogy azokban lakianac, mellyec közzől hat város lenne ſabadſágnac vároſa, az houá az gyilkos ſaladna, mig annac dolga tőruény ferint meg láttatnéc, Es rendel Iſten az gyilkoſſágnac meg bűnteréſéről való tőruényeket, holott meg paranczollya, hogy az gyilkoſtul pénzt ne vegyenec, hogy azzal fel váltaná halálát az gyilkos. &c.

1 ES ſiólla az WR Moſeſnec az Moab mezőſégiben az Iordan mellet, Iericho ellenébe, monduán:

2 Parantſold meg az Izrael fiainac hogy adgyanac az Leuitáknac az ő őrökſégekből, városokat mellyekben lakianac és mező ket az városoc mellet kőrös kőrnyűl, adgyatoc az Leuitáknac.

3 Hogy lakozzanac azokban az városokban és az hoſtátokban légyen az ő barmoc, marháioc és minden fęle oktalan állattyoc.

4 Es azoknac az városoknac hoſtáttyai az mellyeket adtoc az Leuitáknac, minden városnac falatól foguán és azon kiuől, ezer ſingni légyen az város kőrnyűl.

5 Annac felőtte mérietec az város kiuől Nap kelet felől kęt ezer ſinget, Dęl felőlis kęt ezer ſinget, Es az Nap enyéſiet felől kęt ezer ſinget, és az Eſiac felől kęt ezer ſinget, és az város légyen középben. Ez légyen minden városoc mezeiénec mérteke.

6 Az városoc közzül pedig az mellyeket adtoc az Leuitáknac, hat városoc légyenec ſiabad városoc, mellyeket azért adgyatoc hogy oda ſialadgyon à ki embert ölt, és azoknac kiuöllette adgyatoc negyuen kęt városokat.

7 Mind az városoc mellyeket adnotoc kell az Leuitáknac, léſinec negyuen nyóltz városoc, az ő mezőieckel egybe.

8 Es az melly városokat adtoc az Izrael fiainac örökſégül, attól à kinec töb leiend többet vegyetec: és attól à kinec keueſeb leiend keueſſebbet vegyetec: mindenic az ő örökſégénec miuólta ſierint az mellyet birand, adgyon az ő városi közzül az Leuitáknac.

9 Es ſiólla az WR Moſeſnec, monduán:

10 Siólly az Izrael fiainac, és mond meg ő nékiec: Mikoron által menendetec az Iordanon az Chanaan-földére.

11 Rendellyetec magatoknac városokat, mellyec ti köztetec ſiabad városoc legyenec az houá folyamiéc az ki embert ölt, az ki törtinetből ölend valakit.

12 Es léſinec ti köztötec azoc az városoc óltalmúl az meg öletet embernec attyafia ellen, és ne hallyon meg az gyolkos mîglen álland ő itéletre az Gyülekezet eleiben.

13 Az melly városokat pedig adtoc hogy azoc ſiabad városoc legyenec, hat városoc legyenec.

14 Három városokat adgyatoc az Iordanon innét, és három városokat adgyatoc az Chanaan földén, mentſégnec városi legyenec.

15 Az Izrael fiainac és az iöueuénec és az ő közöttec lakozónac legyenec azoc az városoc ſiabadulâſnac városi, hogy fuſſon oda az à ki meg ölend valakit törtinetből.

16 Hogy ha pedig valaki fegyuerrel ſértendi meg valakit és az meg haland, gyilkos az, meg haluán meg hallyon az az gyilkos.

17 Hogy ha kézből hagyittya kőuel hog meg hallyon és az meg haland, gyilkos az, meg haluán meg hallyon az gyilkos.

18 Auagy ha kézből fáual ütendi hogy meg hallyon, és meg haland, gyilkos az, meg haluán meg hallyon az gyilkos.

19 Az meg öletet embernec közelb való attyafia öllye meg az gyilkoſt, mikor rea találkozic, az öllye meg az gyilkoſt.

20 Hogy ha gyülölſégből toſiitandgya ötet, auagy hagyitand valamit ő reáia ſiánt ſiándéckal, és meg haland.

21 Auagy miuel hogy ellenſége vólt, ha ütendi ötet az ő kezével, és meg haland: meg haluán meg hallyon az ki azt ütötte, mert gyilkos, az vérnec közelb való attyafia öllye meg az gyilkoſt, mikoron ő reáia találkozic.

22 Ha pedig törtinetből gyülölſégnélkül toſiitandgya auagy hagyitand ő reáia akar minçmü ezközt, nem ſiánt ſiándékból.

23 Auagy akar minçmü köuet, mellyuel meg halhat, arra vetendi az kit annac elötte nem látot vólt, és meg haland, holott annac elötte nem vólt az elött ellenſége, ſem nem kereſte annac veſiedelmét.

24 Ackor

24 Ackor tŏruént tegyen à Gyŭlekŏzet az ember ŏlŏ kŏzŏtt, és az vérnec attyafia kŏzŏtt, ez itéletec ſierint.

25 Es ki mentſe az Gyŭlekezet az gyilkoſt az vérnec attyafia kezęböl, és kŭldgye az Gyŭlekezet azt viſiſiá, az ſiabad városba, az mellybe ſialadot vólt, és lakozzéc abban, míglen meg haland az fŏ Pap, az ki meg kenettetet à ſientſégnec olaijáual.

26 Hogy ha az gyilkos ki menend az ſiabad városnac határából, az mellyben ſialadot vólt.

27 Es találandgya ŏtet à vérnec kŏzelb való attyafia az ſiabad városnac határa kiuŏl, és meg ŏlendi az à vérnec kŏzelb való attyafia az ember ŏldŏklŏt, nem léſien halálra méltó.

28 Mert à ſiabad városban lakiéc míg meg hal az fŏ Pap, minec vtánna pedig meg haland az fŏ Pap, meg tęrien az gyilkos az ŏ ŏrŏkſégénec fŏldébe.

29 Es legyenec ezec ti néktec itéletnec el rendeléſi az ti nemzetſégtec ſierint, minden lakó helyetekben.

30 Valaki meg ŏlend valakit, az tanubizońſágoknac ſiauára ŏllye meg az gyilkoſt, mert tſac egy tanú nem lehet elęg tanú egy ember ellen hogy meg hallyon.

31 Se ne vegyetec az gyilkoſtól váltſágot, à ki meg ęrdemli hogy meg hallyon: hanem meg haluán meg hallyon.

32 Se pedig ne vegyetec váltſágot aztól az ki ſialadot à ſzabad városból, hogy haza menne lakni az ŏ fŏldébe, míglen meg halna az fŏ Pap.

33 Ecképpen nem férteztetitec meg az fŏldet az mellyben leiendetec, mert ez illyen vér meg férteztetné az fŏldet: Es az fŏld nem léſien tiſita az vérnec miatta az melly ki ontatott azon, hanem annac vére ontáſa által, az ki ki ontotta azt.

34 Ne férteztesſetec meg azért az fŏldet à mellyben laktoc és az mellyben én lakozom, Mert én vagyoc az WR, ki lakozom az Izrael fiaj kŏzŏtt.

XXXVI. Réſz.

Meg paranczollya Iſten hogy az Selophad leáni az ŏ nemzetſégekböl való férfiakhoz mennyenec, hogy az ŏrŏkſég meg ne ſakadozzon. Es az Iſten tŏruént rendel, hogy minden leanzó az kinec ŏrŏkſége vogyon az Chanaan fŏldén, az ŏ nemzetſégéböl valóhoz mennyen, hogy az ŏrŏkſég egyic nemzetſégröl máſra ne ſakadgyon.

1 IArúlánac pedig Moſeshŏz az Attyáknac feiedelmi az Gilad fiainac nemzetſégéböl, melly Gilad az Machirnac Manaſſe fiánac fia vala: az Ióſeph fiainac nemzetſégéböl: Es ſióllánac Moſes elŏtt, és az Izrael fiainac Attyáinac feiedelmi elŏtt.

2 Es mondánac: Az én Wramnac meg paranczolta az WR, hogy adná fŏldet ŏrŏkſégŭl az Izrael fiainac Sors által, éggyetemben az én Wramnac meg paranczoltatot az WRTVL, hogy az mi attyánkfianac az Salphaadnac ŏrŏkſégét adná az ŏ leáninac.

3 Mel-

3 Mellyec hogy ha valakinec az Izrael fiai közzül,más nemzetségnec fiainac adattatnac feleségül, el ſiakaztatic az ő örökségéc à mi Attyáinknac örökségektöl, és adattatic az azoknac nemzetségek nec örökségekhöz, az kikhöz férhöz mennec,és az mi örökségünc meg kiſſebedic.

4 Es mikoron el iöuend az Izrael fiainac ſiabadſágoknac eſitendeiec, mind az által az örökségec azoknac nemzetségeknec örökségökhöz ſiakad à kikhöz férhöz mennec, Es ècképpen az mi Attyáinknac nemzetségénec örökségéből el vétettetic azoknac az ő örökségec.

5 Paranczolá azért Moſes az Izrael fiainac az WR beſiéde ſierint, monduán: Az Ióſeph fiainac nemzetsége igazat ſiól.

6 Ez az mit paranczolt az WR azSalphaad leáni felöl,monduán: Az kikhöz akarnac menni azokhoz mennyenec, de mind az által az ő Attyoknac nemzetségénec háza népéből valókhoz mennyenec feleségül.

7 Hogy el ne ſiakaſitaſſéc az Izrael fiainac örökségec éggyic nemzetségtöl,hogy más nemzetségnec adatnéc; Hanem az Izrael fiai közzül ki ki biria az ő Attyoknac nemzetségénec örökségét.

8 Es minden leáńzó az melly birand örökséget azIzrael fiainac nemzetségi közzül,az ő Attyának nemzetségénec háza népe közzül valóhoz meńyen feleségül: hogy örökségül biriác az Izrael fiai ki ki az ő Attyoknac örökségét.

9 Es ne ſiállyon az örökség éggyic nemzetségröl más nemzetségre, hanem az Izrael fiainac mindenic nemzetsége az ő örökségéhöz ragazkodgyéc.

10 Az miképpen meg paranczolta vala az WR Moſesnec,àcképpen czelekedtec vala az Salphaad leáni.

11 Mert az Mahalah, Tirſah, és Hoglah, és Milchah, és Noah, mind az Salphaad leáni az ő Attyoknac Báttyának fiaihoz mentec vala feleségül.

12 Azokhoz tudni illic, az kic vóltanac az Ióſeph fiánac Manaſſenec fiainac házoc népe közzül; Es lön azoknac örökségec az ő Attyoknac nemzetségénec háza népeié.

13 Ezec az paranczolatoc és az itéletec, mellyeket paranczolt az WR Moſes által az Izrael fiainac, az Moabnac mezöségén, az Iordan mellet, Iericho ellenébe.

Az Moſes Negyedic Könyvénec vége.

a: Selophad leányai az ő Attyoknac Báttyának fiaihoz mennec, azokhoz tudni illic, kiknek attyafi gyermekec voltac, mellyen gradusſon moſt az házaſſág meg tiltatic.

MOSESNEC ÖTÖDIC KÖNYVE, KIT KÖZNEWEL MAGYAROL: TŐRVENY SVMMAIANAC KÖNYVENEC NEVEZŰNC.

¶ *Ez Könyvben Moſes elöſſer az el mult dolgokat beſzélli meg rőuideden, Az után az Iſten Törvényét ſámlállya elö, és azt nagy ſorgalmatoſſaggal magyarázza nékiec, és annac meg tartáſára inti. Be fogláltatic pedig ez Könyvben, Az ki iöueteltől fogua, az negyuenedic eſztendőnec keet vtólſo hauának hiſtoriáia,*

Deuteron: 1. verſ: 3.

ELSŐ RESZ.

¶ Meg beſélli rőuideden Moſes, az Horeb hegyétől fogua az Cades Barneaig lett dolgokat: Az kémeknec az Chanaan földének meg kémléſére való boczátaſát, Es az Iſtennec az hitetlenec ellen való végezéſét.

1 Ezec az igec, mellyeket ſiólot Moſes az egéſi Izraelnec, az Iordan vizén innét, az puztában, az ſic mezőſégen az veres tenger ellenébe, Paran és Tophel, és Laban, és Haſeroth, és Dizahab között.

2 [a] Tizen egy napi iáró földön Horebtől foguan az Seir hegyénec vtán az Cades Barneaiglan.

3 Lőn pedig negyuenedic eſztendöben, tizen eggyedic hólnapban, az hólnapnac elsö napian, ſiola Moſes az Izrael fiainac mind à ſierint az mint parantſolt vala az WR ö néki azoc felöl.

4 Minec vtánna meg verte vólna Sihont az Emorreuſoknac királlyát, az ki lakic vala Hesbonban: Es Ogot az Baſannac királlyát Edreiben, az ki lakic vala Aſtharothban. Numer: 21.

5 Az Iordan vizén innét Moabnac földén, Kezdé Moſes magyarázni az Törvéñt, monduán:

6 Az mi WRvnc Iſtenünc ſiólot mi nékünc, az [b] Horeb hegyen, ezt monduán: Elég ti néktec hogy ez ideſiglaktatoc ez hegy alatt.

7 Terüllyetec, indullyatoc vtra, és mennyetec az Emorreuſoc hegyére, és annac minden ſiomſéd hegyeire, mezőſégre, hegyes völgyes földre, és dél felé, az tengernec partyaira, az Chananeuſoc földére, és az Libanuſra, mind az Euphrates neuö nagy folyó viziglen.

8 Imé

a. Azt akarja mondani, hogy tizen egy napi iáro föld vagyon Horebtől az Seir hegyénec vtaCadeſig.

b: Az Horeb es Sinai, egy hegy, Czac hogy az Nap keleti reſzét hijttác Sinainac, Az Nap nyugati reſzét Horebnec.

fel mennyünc, és à városokat az kikre mennyünc.

Numer: 13. 23 Melly dolog tettzéc én nékem, és válaztéc ti közzületec tizenkét férfiakat, minden nemzetségből eggyet eggyet.

24 Kic el indúluán fel mentec arra az hegyre, és mentec az Eschol völgyeig, és meg kémlettéc az földet:

25 Es hoztac az ö kezekben annac az földnec gyümölczében, és meg beſiéllettéc mi nékünc az dolgot, és mondánac: Ió az föld az mellyet az mi WRvnc Istenünc ád mi nékünc.

26 Es mind az által nem akarátoc fel menni, hanem ellene tusakodátoc à ti WRatoknac Istenteknec beſiédének.

27 Es zugolodátoc az ti Sátoritokban, monduán: Miuel hogy gyülölt minket az WR, azért hozot ki minket Ægyptumnac földéből, hogy adna minket az Emorrçusnac kezébe, hogy el vesitene minket.

28 Houá mennenc mi? Az mi attyánkfiai meg röttentéc az mi ſiueinket, monduán: Ez az nép nagyob és ſiálasb mi nálúnknál, az városoc nagyoc és az Eegíg rakattattac azoknac erösségec, és Oriásoknac fiaitis láttúc ott.

29 Ackor mondottam néktec: Ne röttegietec és ne féllyetec azoktól.

30 Az ti WRatoc Istentec léſien à ki elöttetec mégyen, ö hadakozic ti éröttetec mindenestöl foguán, vgy à miképpen czelekedett veletec Ægyptusban az ti ſiemetec elött.

31 Es miképpen az puſztában, holott láttad hogy hordozott tégedet az te WRad Istened, miképpen hordozni ſiokta az ember az ö fiát, mind az egéſi vton az mellyen iártatoc, míglen iutnátoc ez helyre.

32 Mind az által nem hiuétec az ti WRatoknac Istenteknec.

33 Az ki elöttetec iár vala az v- Exod: 13.
ton hogy helyet rendelne ti néktec az holott tábort iárnátoc, tüzben éijel, hogy meg mutatná néktec az vtat az mellyen iárnátoc, és felhöben nappal.

34 Meg hallá pedig az WR az ti beſiédeteknec ſiauát, és meg haraguuéc, és meg esküuéc mond uán:

Numer: 14. 35 Ez gonoſi nemzetségből való emberec közzül, eggyis nem láttya az ió földet, melly felöl meg esküttem hogy iöuendöre adnám az ti Attyáitoknac.

36 Az Chalebtöl Iephune fiától meg válua, mert ö meglättya azt, és ö neki adom az földet az mellyet tapodott, és az ö fiainac, annac okaért mert tökélletes vólt az WR vtán való iárásában.

37 Még én reámis meg haraguuéc az WR ti miattatoc, ezt monduán: Te sem mégy oda bę. infrà 3.4 & 34.

38 Az Ioſue az Nun fia, à ki áll te elötted, ö mégyen bę oda, azért ötet biztaſſad, mert ö oſitya el azt az földet az Izraelnec örökſégül.

39 Es az ti kicziñkeitec az kik-

8 Imé az földet à melly elöttetec vagyon néktec adtam, mennyetec bę és biriátoc azt à földet, mellyről meg eskütt az WR az ti Atyáitoknac, Abrahamnac, Ishák nac és Iácobnac, hogy azt iöuendöre nékiec adná, és ö vtánoc az ö Maguoknac.

9 Es ſiolottam vala tinéktec abban az idöben, ezt monduán: Nem viſelhetlec ennen magam titeket.

10 Az ti WRATOC Iſtentec meg ſokaſitot titeket, el annyira: hogy olly ſokan legyetec moſt, mint az Eegnec czillagi.

(11 Az ti Atyáitoknac WR A Iſtene, ſokaſitſon meg titeket ezer ſierrelis inkáb hogy nem mint moſt vadtoc, és áldgyon meg titeket az miképpen igéretet tett néktec.) Exod: 13.

12 Miképpen viſelhetem el én magam az ti dolgaitokat, és az ti terheteket, és à ti töruénkezéſteket?

13 Adgyatoc közzületec bölcz férfiakat és értelmeſeket, és az ti nemzetſégtec között eſmereteſeket, kiket tizt viſelöcké tegyec ti elöttetec.

14 Es felelétec énnékem, ſ-mondátoc: Ió dolog az mit mondál hogy miuellyünc.

15 Válaſituán annac okaért à ti nézetſégteknec feiedelmit, bölcz férfiakat és eſmereteſeket, öket feiedelemé téuém elöttetec, ezeredeſecké, ſázadoſocká, ötuenedeſecké, tízedeſecké, és az ti nemzetſégtec között való tizt tartocká.

16 Es meg paranczolám az idöben az ti biraitoknac, monduán: Halgaſſátoc az ti atyátokfiainac ügyeket, és itéllyetec igazat à férfiu között és az ö attyafia között, az iöueuény közöttis.

17 Ne legyetec ſiemély válogatóc az itéletben, à mint à kiczínt úgy az nagyotis meg halgaſſátoc, ne féllyetec ſenki ſiemélyétöl, mert az itélet az Iſtené. Az mi pedig nehéznec tettzic tinéktec, én elömbe hozzátoc, és én meg halgatom azt.

18 Es meg paranczoltam tinéktec az idöben mindeneket, à mellyeket kellene czelekednetec. Infrà 16. Leuit: 19. Prouerb: 24. Eccleſ: 42.

19 El induluán pedig az Horeb hegyétöl, mind el iártúc az nagy puztát, és az röttenetes útat à mellyet láttatoc az Emorręus hegyén, à miképpen paranczolta vólt az mi WRunc Iſtenünc mi nékünc. Es végre iutánc Cades Barneahoz.

20 Es meg mondám tinéktec: El iutottatoc ſiinte az Emorręus hegyeîg, mellyet az mi WRunc Iſtenünc ád mi nékünc.

21 Imé meg adta az te WRad Iſtened az földet, menny fel biriad azt, az miképpen meg mondotta à te Atyáidnac WR A Iſtene te néked, Ne fély és meg ne röttény.

22 Iárúlátoc pedig én hozzám mindnyáián ti, és mondátoc: Boczáſſunc férfiakat mi elöttünc, és kémlyéc meg mi nékünc à földet, és beſiéllyéc meg mi nékünc az dolgot, és az útat az mellyen

fel

ről ſiólátoc hogy prędára valóc léſinec, és az ti haitoc az kic nem tudnac moſt ſem iót ſem gonozt, azoc meñec bę oda, ő nékic adom azt, és ők biriác azt.

40 Ti pedig meg tęrvén mennyetec az puztába, az veres tengernec vtán.

41 Es azt felelétec és azt mondátoc énnékem: Vétkeztűnc az WR ellen, mi fel mégyűnc és hadakozunc mind az ſierint à mint paranczolta mi nékűnc az mi WRunc Iſtenűnc, és mindnyáián el kéſiűlétec hadakozó fegyuereckel, és kęſiec valátoc fel menni az hegyre.

42 Monda pedig az WR énnékem: Mond meg ő nékic, Ne mennyetec fel és ne hartzollyatoc, mert nem vagyoc kőztetec, hogy meg ne veretteſſetec à ti ellenſégtektől.

43 Es ezeket meg mondám ti néktec, és nem fogadátoc, Sőt inkáb ellene tuſakodátoc az WR beſiédének, és vakmerő képpen fel menérec az hegyre.

44 Annac okaért ki iőue az Emorręus az ki lakic vala azon az hegyen ti előtekbe, és meg kergetének titeket nem kűlőmbē mint az méhec ſioktac czelekedni, és vágánac titeket Seirben mind Hormaíglan.

45 Es meg tęrvén onnét ſirátoc az WR előtt, és nem halgatá meg az WR à ti ſiótokat, és nem figyelmezéc az ti beſiédetek-

napſíglan, az napoknac ſiámoc ſierint, mellyekben (máſutt) laktatoc.

gyarázóc a't mondgyác, hogy Cades Barneaban tíz zenkilentz eſztendeig lakának: máſutis tízen értelme az, annyát lakának ſztendeig lakac az Izraelitác, miképpen az után kilentz eztendeig búdoſtnac. Iollehet ezis lehet mondáſnac: Hogy az földnec meg kéneſſe vtán, ott, menyit az előtt. &c.

II. Réſz.

Beſélli Moſes mimódon meg tíltotta Iſten ők̄er, minec vránna az ígéretnec földe felé fordultac volna negyuenedic eztendőben, hogy az Eſau maradékinac kiker Edómitáknac hijnac vala, az Ammonitáknac és az Moabitáknac, kic az Loth fiairól származtac vala, ne ártanának. Veſſőr az Sihon király ellen való hadat beſélli meg.

1 ANnac vtánna meg tęrvén menénc amaz puztába az veres tengernec vtán, à miképpen ſiólot vala én nékem az WR, és meg kerűltűc az Seir hegyet ſoc napokíg. *a*

2 Az után ſiola az WR énnékem illyen képpen:

3 Eleggé kerűltétec ez hegyet, tęrűllyetec Eſiac felé.

4 Es az népnec paranczold meg monduán: Ti maydan által mentec az ti attyátokfiainac, az Eſau fiainac határokon az kic lakoznac Seirben, iólhet tartanac ti tőlletec, mind az által meg láſſátoc hogy őket meg ne bántſátoc.

5 Ne ingerlyétec őket, mert nem adoc az ő földekben ti néktec czac egy talp nyomdoknitis, mert őrökſégűl Eſaunac adtam az Seir hegyét.

6 Eetelt pénzen vegyetec ő tőlőc hogy egyetec, és még vizetis pénzen vegyetec ő tőlőc hogy igyatoc.

7 Mert

a: Tudni illic: 38. egéſz eztendeig.

c: Ez vtolſo ſententiából az Sido ma- rc.

46 *c* Es lakátoc Cadesben ſoc

7 Mert az te WRad Iſtened meg áldott tégedet az te kezednec minden munkáiában, és iól tudgya hogy è nagy puztán iárſi: Immár negyuen eztendőtől fogua az te WRAD Iſtened vólt te veled, és ſemminélkül nem ſiükölkedtél.

8 Es által menénc à mi atyánkfiai között az Eſau fiai között kic lakoznac vala Seirben, az puztánac vtán Elathtól és Eſiongabertől fogua. El tęrüluén pedig által menénc az Moab puztáiánac vtára.

9 Es monda az WR énnékem: Ne hadakozzál az Moab ellen és ne ingerlyed ötet haddal. Mert nem adoc az ő földében te néked ſemmi örökſéget, mert az Loth fiainac adtam ART[b] örökſégül.

10 [c] Emimec laktac abban annac elötte, nagy nép, ſoc, és magas, mint az Anach fiai.

11 Oriaſoknac alîtatnac vala azokis mint az Anach fiai, és az Moabitác hijtác öket Emimeknec.

12 Az Seirben pedig laktanac Horimoc az elött, kiket az Eſau fiai ki üztéc, és el veſitettéc öket az ő ſiinec elöl, és azoknac helyekben laktac, az miképpen czelekedéc Izraelis az ő örökſégénec földében, az mellyet adot nékiec az WR.

13 Moſt kellyetec fel és meñyetec által Zared patakán, és által menénc azon.

14 Az időtől fogua pedig hogy el indúltunc Cades Barneatól, mîglen által mennénc Zared patakán, harmintz nyóltz eztendő tölt, mîglen mind meg eméztetnéc à hadakozó [d] férfiaknac nemzetſége az táborból, az mint meg eskütt vala az WR nékiec.

15 Ennec felötte az WRnac kezeis vala ő raytoc, hogy el veſitené öket az táborból, mîglen mindeneſtöl meg eméztetnénec.

16 Minec vtánna pedig meg hóltac vólna mind az hadakozó férfiac az nép közzül.

17 Sióla ackor az WR énnékem, ezt monduán:

18 Ma te által mégy Moabnac határán AR felé.

19 Es mikor közel iútſi az Ammon fiaihoz, meg ne haborgaſſad öket, ne ingerlyedis öket, mert nem adoc te neked az Ammon fiainac földéből ſemmit örökſégül. Mert az Loth fiainac adtam azt birodalmúl.

20 Oriaſoc földénec tartottac aztis, Oriaſoc laktac azon régenten, kiket az Ammonitác Zamzummimoknac hijttac.[e]

21 Ez az nép nagy, ſoc, és magas vala mint az Anacimoc, és ki veztette öket az WR az Ammonitác elött, és birtác öket, és laktanac az ő helyekben.

22 Az miképpen czelekedett az Eſau fiaiualis kic Seir hegyen laknac, kikért el puztîtá az Horęuſokat, hogy az ő örökſégeket biruán laknánac azoknac helyekben mind ez mai napîglan.

23 Az Auęuſokatis [f] az kic laknac vala Hazerimben mind Az-

b: AR. ſő vároſnac neue volt az Moabitác tartomanyában, annac neue alatt érti az egéſz tartománt.

c: Emimec laktac, az az, rőttenetes emberec, kic ollyan nagyoc és magaſſac voltac mint az Anac fiai, az az, mint az Oriaſoc. mert ioſſebet az Oriaſoc à Noe idciében el veztec vala az őzőn vizben, mind az által az vtánis meg ſzaporodtac volt, mint ez Moſes iraſa bizonittya.

d: Hadakozó férfiaknac neuezi azokat, az kic húſz eztendőnec felötte voltac, kiket Iſten mind el vezté à puztában.

e: Zamzummin, az az, Latroc, kegyetlenec, vérſzopóc.

f: Az Auaeſoc az Paleſtinánac régi lakóſi voltac, loſ: 13 kiket az Philiſtaeuſoc üztec volt ki az földről, melly Philiſtaeuſoc az Caphtorimtól ſzármaztac. Gen: 10.

zaîg, az Caphtorim nemzetſégi az kic kiiőttec vólt Caphtorból, el veſitéc, és lakánac az ő helyekben.

24 Kellyetec fel azért, indúllyatoc, kőltőzzetec által az Arnon patakán. Láſſad imé kezedbe adtam az Sihont Hesbonnac királyát, az Emorręuſt és annac főldét, foglald el azt, és hadakozzál ő ellene.

25 Ez mai napon kezdem te néked ezt adni, hogy féllyenec és rőttegienec te előtted minden népec kic az Eeg alatt vadnac, Es fognac te előtted félni és rőttegni, valakic az te hîredet hallyác.

Numer: 21. 26 Ez okaért kőueteket küldéc az Cedemoth puztából, az Heſbonbéli Sihon királyhoz, békeſéges beſiéduel ezt izenuén:

27 Hadd mennyec által az te főldeden, czac az orſiág vtán mégyec, nem hayloc ſem iobra ſem balra

28 Eleſéget pénzen adgy én nékem, hogy egyem, vizetis pénzen adgy énnékem hogy igyam, czac gyalog mégyec által.

29 Az miképpen czelekedtec
Numer: 20. én velem az Eſau fiai, à kic lakoznac Seirben, és az Moabitác az kic Arban laknac, mîglen által kőltőzem az Iordan vizén, arra az főldre, mellyet à mi WRunc Iſtenűnc ád mi nékűnc.

30 De nem akará az Hesbonbéli Sihon király hogy által mennénc az ő főldén, mert meg kemenitette vólt az te WRad Iſtened az ő lelkét, és engedetlenné tette az ő ſiuét, hogy adná őtet az te kezedbe, az mint moſt nyilúán látod.

31 Monda pedig az WR énnékem: Láſſad, imé te birtokodba kezdettem adni az Sihont és az ő főldét, foglald el azt őrőkſégűl, hogy az ő főlde őrőkőd légyen.

32 Annac okaért ki iőue Sihon mi előnkbe minden népéuel egyetembe Iahasba, hogy velűnc meg vína.

33 De à mi WR VNC Iſtenűnc adá őtet mi kezűnkbe, és le vágúc őtet és az ő fiait, minden népéuel egyetembe.

34 Meg véuűc ő néki minden várositis azon időben, és el rontottúc azokat mind, ſem férfiakat, ſem aſiſioni állatokat, ſem az kiczińkeket nem hattuc eleuenen.

35 De mind az által az barmokat prędára vettűc kőzőttűnc, az városokbéli ragadományockal egyetembe, mellyeket meg vőttűnc vala.

36 Aroertől fogua, melly vagyon az Arnon patakának partyán, és az völgyben való városttúl foguán mind Gileadîg, egy város ſem vólt melly meg menekedet vólna mi előttűnc, mind azokat az mi WR VNC Iſtenűnc adta az mi birtokunkba.

37 De mind az által az Ammon fiainac főldére nem mentél, tudni illic az Iabboc patac mentébe való főldre. Sem az he-

gyen

gyen való városokra, sem pedig azokra az helyekre az mellyektöl az mi WRVNC Istenünc meg tîltot.

III. Rész.

Beſſélli Moſes az OG király ellen való diadlamát, és az meg vőtt földnec el oſtáſát, az Ruben, Gad, és á Manaſſe fel nemzerſégénec. Eſmét az Ioſuenac feiedelemſégre való válaſtáſát. Az ő maga kőnyőrgéſét az igeret földénec meg látaſáért, és hogy Iſtentől meg nem halgattatot.

1 MEG tęruén pedig fel ménénec Baſan ѵtán, és ki iöué mi elönkbe à Baſanbéli OG Király minden ö népéuel egyetembe, hogy meg hartzolna mi velünc Edreiben.

2 De az WR monda én nékem: Ne félly töle, mert te kezedben adtam ötet minden ö népéuel és földéuel egyetembe, és ѵgy czelekedgyel ö véle, az mint czelekedtél Sihonual az Emorręuſoc királyáual, melly Hesbonban lakic vala.

3 Kezünkbe adá annac okaért az mi WRVNC Iſtenünc à Baſanbéli OG királtis minden ö népéuel egyetembe, és annîra meg verüc ötet, hogy egy ſem maradna eleuenen bennec.

4 Azon idöben meg véuüc minden ö városit, nem vólt czac egy városis kit meg nem vöttünc vólna ö tölöc, hatuán várost, Argob nac minden tartományát, Baſanbéli OG királynac orſiágában.

5 Ezec pedig az városoc mind meg valánac erösſîtetuén magas köw falackal, kapúckal, és zárockal, egyęb kö falnélkül való ſoc városoktól meg válua.

6 Mellyeket el rontánc, az mint czelekedtünc vala az Hesbonbéli Sihon Királyual, el rontuán minden várost, és le váguán férfiakat, aſiſioni állatokat, és az kiczíndedeket.

7 De minden barmokat, és az városoknac minden ragadománit el prędálóc magunknac.

8 El foglalóc annac okaért az idöben az földet az Emorręuſoknac kęt királyoknac kezekböl, melly az Iordan vizén innét vala, az Arnon pataktól fogua Hermonnac hegyeîg.

9 (Az Sidon városbéliec az Hermont Sirionnac, és az Emorręuſoc Senirnec hijác.)

10 Az ſîc mezöſégnec minden városit, és az egéſi Gileadot, és az Baſant mindeneſtöl fogua Salchahîg és Edreiîg, mellyec az Baſanbéli OG királynac orſiágnac városi vóltac.

11 Mert czac egyedül az Baſanbéli OG Király maradot vólt az töb Oriaſoc közzül. Imé az ö ágya vasból czináltatot ágy, melly nem de it Rabbathban Ammon fiainál vagyoné? Kinec mérteke férfiui könyöknec mérteke ſierint kilentz ſing, ſiéle pedig négy ſing. [a]

12 Azt pedig az földet mellyet ackor meg vöttünc vala, AROertöl fogua melly vagyon az Arnon patac mellet, és az

[a] Az Og Királnac nagy vas ágya.

Gilead földénec haſon felét, és
Num: 32. annac vároſit adám az Ruben és
Gad nemzetſéginec.

13 Az Gileadnac pedig maradékiát, és az egéſi Baſant az Og királynac orſiágát adám az Manaſſe fęl nemzetſégénec, az Argobnac minden tartományát egéſi Baſanual egyetembe, melly Oriaſoc földénec hiuattatic vala.

14 Az Iair Manaſſenac fia el foglalá Argobnac egéſi tartományát az Geſſuri és Maachati határaîg, és neuezé Baſant az ő neuéről Hauot Iairnac b mind ez mai napîglan.

b: Az az. Iair faluinac

15 Touábba az Machirnac adtam Gileadot.

16 Az Ruben és Gad nemzetſéginec pedig, Gileadtól foguán Arnonnac patakáîg, az víz között való földét határáual, az Iabboc patakáîg, melly az Ammon fiainac határoc.

17 Az lapátzotis c és az Iordan vizét határáual egybe, Cinerettől fogua az lapátznac tengereîg, tudni illic, az Soos tengerîg, az Phaſga hegy alatt való forráſokîg Nap kelet felé.

c: Vagy: mezőſéget.

18 Es paranczoléc ackor ti néktec, és mondéc: Az ti WRATOC Iſtentec adta ti néktec ezt ez földet hogy biriátoc, fel fegyuerkezuén annac okaért, mennyetec által az Izrael fiai elött, az ti atyátokfiai elöttvalamenyén hadakozáſra valóc vadtoc.

19 Czac az ti feleſégeitec es az ti kiczinykeitec, és az ti barmitoc (mert tudom hogy ſoc barmotoc vagyon,) maradgyanac az ti vároſtokban, mellyeket én ti néktec adtam.

20 Mîglen nyugodalmot adand az WR az ti atyátoc fiainac, miképpen ti néktec, hogy birhaſſác ökis az földet, mellyet az ti WRATOC ISTENTEC ád ő nékiec az Iordán vizén túl. Az vtán tęrietec eſmét hátra, ki ki az ő örökſégébe, mellyet néktec adtam.

21 Az Ioſuenekis paranczoléc ackor, és mondéc: Szemeiddel látod az mit czelekedett az te WRAD ISTENED amaz kęt Királlyal, àcképpen czelekeſzic az WR minden orſiágockal, az mellyekre által mégy. Num: 27.

22 Ne féllyetec tölöc: Mert az ti WRATOC Iſtentec léſzen az ki ti éröttetec hadakozic.

23 Könyörgékis az WRNAC az időben, illyen képpen:

24 WRAM ISTEN, te kezdetted meg mutatni az te ſzolgádnac az te diczöſégedet d és az te hatalmas czelekedetedet. Mert kiczoda az ISTEN, vagy Menyben vagy földen, az ki köuethetné az te czelekedetidet, és az te erőſſégedet?

d: Vagy: Nagyſágodat és erős kezedet.

e: Könyörög Moſes az Iſtennec az igeret földénec meg láta ſáért, de nem halgáttatic meg.

25 e Engedd meg kérlec hogy men-

mennyec az Iordan vizén túl, és láſsam amaz ieles földet, és imez hegyet, és az Libanuſt.

26 Meg haragutt vala pedig az WR én reám ti miáttatoc: Annac okaért nem halgata meg, Hanem eſzt monda én nékem: Maga légyen elég ez te néked. Ne ſzólly én nékem többet èffelöl.

Infrà 31. & 34. 27 Meny fel az Piſga hegynec teteiére, és emeld fel az te ſzemeidet Nap nyugat felé, és Eſiac felé, Deel felé, és Napkelet felé, és láſd meg az te ſzemeiduel, mert nem mégy által az Iordán vizén.

28 Hanem paranczold meg Ioſuenac, és bátorîcz meg ötet és erösîcz meg, mert ö mégyen által az nép elött, és ö adgya birtokoc alá az földet az mellyet láttandaſi.

29 Es úgy telepedénc meg ez völgyben, melly az Beth Peor ellenébe vagyon.

IIII. Réſz.

Moſes inti az Izraelitakat hogy az Iſtennec nagy irgalmaſſágát, kegyelmeſſégét, iò völtát, hatalmaſſágát, és az bün ellen való nagy haragiát meg gondoluan, az ö paranczolatit megtartſác, ötet eſmerniéc lenni egyedül igaz Iſtennec, ö néki ſolgállyanac. Neuezet ſerint pedig inti árra öket, hogy az báluány imádaſtól meg óltalmazzac magokat. Annac vtánna Moſes az Iordan vizéntúl való ſabad városokat el rendeli az Iſtennec paranczolattya ſzerint:

1 MOSTAN azért ô Izrael, halgaſd meg az paranczolatokat és az itéleteket, mellyekre én tanîtlac titeket, hogy az ſzerint czelekedgyetec és çlheſſetec, és bę meheſſetec az földre és birhaſſátoc azt, mellyet az ti Atyáitoknac WRA Iſtene ád ti néktec.

a: Vagy: Rendeléſeket, ferzéſeket.

2 Ez igéhöz mellyet én paranczoloc ti néktec, Semmit ne tegyetec, ſemmit ſe vegyetec el abból, hogy meg örizzétec az ti WRATOKNAC Iſtenteknec paranczolatit, mellyeket én paranczoloc ti néktec.

3 Szemeteckel láttátoc az mit czelekedett az WR az Baal Peorért, mert minden embert valaki indúlt vala az Baal Peor után, el veſzte Iſten ti közzületec. Num: 25. Ioſ: 22.

4 Ti pedig valakic az ti WRatokhoz Iſtentekhöz ragaſzkodtatoc, ez mai napîg mindnyáián çltec.

5 Meg láſſátoc, én meg tanîtottalac titeket ez paranczolatokra és itéletekre, az mint meg paranczolta én nékem az en WRAM Iſtenem, hogy azon az földön az mellynec birodalmára bę mentec, úgy czelekedgyetec, hogy örökſégül birhaſſatoc azt.

6 Annac okaért meg örizzétec azokat és az ſzerint czelekedgyetec, mert à ti bölczeſégtec és çrtelmetec ez léſien minden népec elött, kic haluán mind ez paranczolatokat, eſzt fogiác

Gen: 1.

c: Az az, Annac okaért ne imádgyad az Napot, Holdot, Czillagokat, mert az Isten nem az végre teremtette azokat hogy imádgyúc, hanem hogy szolgallyanac nem ezac egy nemzetségnec, hanem Eeg alatt mindennec.

Supra 1. 3. & 34.

haytsad magadat azoknac, és ne tiztellyed azokat, c mellyeket az te WRAD Istened kőzlőtt minden népeckel kic az Eeg alatt vadnac.

20 Titeket pedig az WR magához fogadot, és ki hozot titeket az vas kementzéből, az az, Ægyptusból, hogy legyetec ő nékie őrőkös népei miképpen az mai napon vagytoc.

21 De az WR meg haraguuéc én reám ti miattatoc, és meg eskűuéc azon hogy az Iordan vizén által nem mennéc, és hogy arra az ieles földre nem mennéc, mellyet az te WRad Istened ád te néked őrőkségűl.

22 En pedig meg haloc ez földőn, és által nem mégyec az Iordan vizén, ti pedig által mentec azon és azt à ieles földet biriátoc.

23 Meg lássátoc annac okaért, hogy à ti WRatoknac Istenteknec siőuétségéről à mellyet tett ti veletec, valami képpen el ne feledkezzetec, czináluán magatoknac faragot képet, vagy akar minęmű állatnac ábrazattyát, az miképpen meg paranczolta te néked az te WRAD Istened.

24 Mert az te WRAD Istened meg eméztő tűz, erős bosisiú álló Isten.

25 Mikoron azért fiakat vagy vnokákat nemzesi, és meg vénhesiel azon az földőn, és meg férteztetitec magatokat báluánt czináluán, akar minęmű állatnac képére, és ècképpen gonozt czelekedendetec az ti WRATOKNAC Istenteknec siemei előtt, haragra ingereluén őtet.

26 Bizońságúl hiuom ti ellenetec az mai napon à Meñyet és az földet, hogy hamar el vesitec az földről, à mellyre által mentec az Iordan vizén hogy azt biriátoc: Nem laktoc soc ideig azon, hanem minden kętségnélkűl el vesitec róla.

27 Es az WR siéllel hint titeket az népec kőzibe, és siám sierint keuesen maradtoc meg à népec kőzőtt, az kic kőzzé az WR visien titeket.

28 Es siólgáltoc ott azoknac az Isteneknec mellyeket emberi kęz czinált, tudni illic fánac és kőnec, mellyec sem látnac sem hallanac, sem ésinec, sem illatoznac.

Psal: 115. & 135.

29 dHogy ha pedig oñét meg keresed à te WRadat Istenedet, tehát meg találod őtet, ha tellyes siiuedből és lelkedből keresended őtet.

d: Igeri Moses az pœnitentia tartó bűnös embereknec az Istennec kegiel mességét, es azoknac nyomorúságoknac meg lágyitását.

30 Mikoron nyomorúságban lési, és te reád siállanac mind ezec az vtólso időkben, ha meg tęrendesi az te WRadhoz Istenedhőz, és engedelmes lési az ő siauánac.

31 (Mert irgalmas ISTEN az te WRad Istened,) nem hágy el tégedet, sem el nem vezt, sem el nē feledkezic az ti Atyáitoknac siőuétségéről, mellyről meg eskűtt ő nékic.

32 Mert tudakozzál mostan az régi időkről az mellyec vóltac te előtted, à naptól foguán, hogy az Isten teremtette az embert è földen, és az Eegnec eggyic siélétől

mondani: Bizonnyára bölcz ez az nép, értelmes és nagy nemzetség.

7 Mert miczoda nagy nemzetség vagyon olly, mellyhöz ollyan közel vólna azIsten mint az mi WRvnc Istenünc mi hozzánc mindenekben, ez mellyekért segitségül hijuc ötet?

8 Es mellyic vólna az az nagy nép, az mellynec illyen rend tartási és igaz törvéni vólnánac, mint ez egéſi törvény mellyet én ma adoc ti elötökbe?

9 De óltalmazd meg magadat és az te lelkedet nagy ſzorgalmatoſſággal, ne feledkezzél el azokról az dolgokról, az mellyeket láttac az te ſiemeid, és el ne táuozzanac az te ſziuedből tellyes életedben, és meg tanîczad azokra az te fiaidat, és az te vnokaidat.

10 El ne feletkezzél az napról az mellyen állottál az te WRad Istened előtt az Horeb hegyén, mikor az WR ezt hadta vólna én nékem: Gyüyts egybe énnékem az népet, hogy ſiámlállyam eleikbe az én beſiédimet mellyeket meg tanullyanac, és engemet féllyenec tellyes életekben mîglen ez földön élnec, és az ő gyermekeket azokra meg tanîczác.

Exod: 19. 11 Annac okaért elő iárulátoc és meg állátoc az hegy alatt, az hegy pedig tüzzel ég vala mind az Eegnec közepeîg, holott ſetétſég, köd, és homályoſſág vala.

12 Es ſióla az WR ti néktec az tüznec közepiből, az ő beſiédénec ſiauát tijs hallyatoc vala, de ſemmi ábrazatot nem láttoc vala, az ſiózattúl meg válua.

13 Es meg ielenté ti néktec az ő ſiöuétſégét, mellyet paranczola hogy meg tartanátoc, tudni illic amaz Tíz igéket, mellyeket két köw táblára ira.

14 Ennékemis paranczola az WR azon időben, hogy meg tanîtanalac az paranczolatokra, és az itéletekre, hogy àcképpen czelekednétec azon à földön, mellyre által mentec hogy bîriátoc azt.

15 Oltalmazzátoc annac okaért ſiorgalmatoſon az ti lelketeket, (mert ſemmi haſonlatoſſágot [b] nem láttatoc az napon mellyen ti néktec ſiolot az WR az tüzből az Horebnec hegyén.

[b]: Vagy, abrazatott képet.

16 Hogy meg ne ferteztеſſétec magatokat, czináluán magatoknac valami faragot képet, auagy valmi báluánnac ábraz attyát, az az, férfiûnac auagy aſſiſioni állatnac képét.

17 Auagy akar minémű földi lelkes állatnac, és az Eegen repesö madárnac képét.

18 Auagy akar minémű földön czúſió máſió állatnac, és az föld alatt az vízben lakozó halnac haſonlatoſſágát.

19 Se pedig fel ne emellyed à te ſiemeidet az Eegbe, hogy látuán ott à Napot és àHóldot, és àCzillagokat, azEegnec mindé ſeregit, meg ne czalattaſſál, és meg ne hay-

létöl fogua az másic siéléig, ha letté valaha ez nagy dologhoz hasonló, auagy ha hallottatot valaha illyen dolog.

33 Nem de hallottaié valamelly nemzetség az ö Istenénec siauát, ki az tüznec közepiböl siólot vólna, (az miképpen hallottad te,) és mind az által ęlt vólna?

34 Auagy miuelteié ezt valamelly Isten, hogy el menne és válaztaná magánac népet valamell' nemzetség közzül, bizońságockal, [e] czudáckal, haddal, hatalmas czelekedettel, ki nyuytott kar által, és röttenetes czelekedetec által, à mikeppen czelekedte mind ezeket ti éröttetec az ti WRATOC Istentec Ægyptusban siemetec láttára?

e. Moses az czuda tételeket neuezi bizonságoknac, miuel hogy azoc az ö hiuatalárol bizonsagot tésznec vala.

35 Czac te néked mutattatot ez meg, hogy tudnád valóba az WRAT czac egyedül Istennec lenni, és hogy ö kiuöllette ninczen töb Isten.

36 Az Eegböl hallattatta te veled az ö siauát, hogy tanîtaná tégedet. Az földön pedig mutatta te néked amaz ö nagy tüzét, és az ö besiédét hallottad az tüz közepiböl.

37 Es miért hogy sierette az te Atyáidat, válaztotta az ö maguokat ö vtánnoc, és ki hozott tégedet az ö ortzáia elött Ægyptusból az ö nagy ereiénec általa.

38 Hogy ki üzné felötte nagy népeket, és náladnál erösbeket te elötted, hogy tégedet bę vinné és adná te néked az ö földöket örökségül, miképpen ez mai napon (látod.)

39 [f] Tudgyad annac okaért ez mai napon, és siiuedben tarczad: Hogy czac az WR az igaz Isten, mind fenn Menyben, mind alatt ez földön, és ninczen ö kiuöllette (más Isten.)

f. Vagy: Emlekez tel meg rola.

40 Annac okaért tarcz meg az ö sierzésit, és az ö paranczolatit az mellyeket én paranczoloc ma te néked, hogy ióll légyen te néked dolgod, és az te fiaidnac te vtánnad minden idöben, és hogy meg hosisiabîtsad ęletedet azon à földön, mellyet az te WRAD Istened ád te néked.

41 Ackor válaztá az Moses három várost az Iordan vizén innét Nap kelet felé.

42 Hogy oda sialadna az olly gyilkos, az ki tudatlanságból felebaráttyát meg ölte vólna, ki az elött ötet nem [g] gyülölte vólna, hogy futnà mondoc azoc közzül eggyikbe, és ęlne.

g: Az Sidoban igy vagyon: Az ki ötet tegnap és tegnap elött nem gyülölte.

43 Tudni illic Besert az puztában, az Rubenitác tęr földökön, Es Ramothtot az Gileadban az Gaditác földén, Es Golant Basanban az Manasse földén.

44 Ezannac okaért az töruéń, mellyet Moses az Izrael fiai eleiben ada.

45 [h] Ezec az bizońság tételec, ezec az paranczolatoc és az itéletec, mellyeket Moses az Izrael fiainac sióla, mikor Ægyptusból ki iöttec vólna.

h: It kezdi el Tremellius az ötödic Caputot. igazan pedig. Az hic ped gezt onnét el szakaztottác, vagy tudatlanságbol vagy magoc gondolat lanságábol miueltéc.

46 Az Iordan vizén innét az völgyben Bet Peornac ellenébe, az Hes-

az Hesbonbéli Sihonnac az Emorreuſoc királyának földében, kit meg vert vala Moſes az Izrael fiaival egybe, mikor Ægyptuſból ki iöttec vólna.

47 Es el foglalác az ő földét, és az Baſanbéli OG királynac földét, az Emorreuſoknac két királyoknac földöket, kic Iordan vizén innét Nap kelet felé lakoznac vala.

48 Aroertöl fogua melly Arnon patakának partyán vagyon Sion hegyeíg, melly az Hermon.

49 Es mind az puztát Iordan vizén innét Nap kelet felöl, mind az puztának tengereíg, az Phaſga hegy alatt való forraſokíg.

V. Réſz.

Az Iſtennec Tiz paranczolattyára elő famellálya Moſes az Izrael fiainac, és inti őket hogy az ő igyeretec és fogadáſoc ſerint, ha őret az Iſtenről Doctorul kértec, engedgyenec néki, és az ő ſzauát meg fogadgyác.

1 ES ſiólitá Moſes az egéſz Izraelt, és monda nékiec: Halgaſd meg Izrael az paranczolatokat és az itéleteket, mellyeket én ma ti halláſtokra ſióloc, Tanullyátoc meg azokat és örizzétec meg, czelekeduén azokat.

2 Az mi WR VNC Iſtenünc ſiöuétſéget tett mi velünc az Horeb hegyén. Exod: 19.

3 Nem czac az mi Atyáinckal tette az WR ez ſiöuétſéget, hanem mi velünkis kic it vagyunc, és kic ez mai napon mindnyáián élünc.

4 Sinről ſiinre ſiolot ti veletec az WR az hegyen az tüz középiből.

5 (En pedig álloc vala ackor az WR közt és ti köztetec, hogy meg ielenteném ti néktec az WRnac beſiédét, mert ti az tüztöl féltec vala, és nem menétec fel az hegyre,) ezt monduán:

6 EN VAGYOC AZ TE WRAD ISTENED, ki ki hoztalac tégedet az Ægyptuſnac földéből; az ſiolgálatnac házából. Exod: 20.

7 Ne legyenec te néked idegen Iſtenid én előttem.

8 Ne czinály magadnac ſemmi faragot képet, vagy valami haſonlatoſſágot azoc közzül, mellyec vagy fenn az Eegben vadnac, vagy az mellyec az földön vadnac, vagy az mellyec az föld alatt az vízben vadnac. Exod: 20. Leuit: 26. Pſal: 96.

9 Ne hayts meg magadat előttöc, és ne tiztellyed azokat. Mert én vagyoc az te WR AD Iſtened, boſiſiú álló Iſten, ki meg látogatom az Attyáknac hamiſſágokat az fiakban, harmad és negyed nemzetſégíg, azokban az kic engemet gyülölnec. Exod: 34. Ierem: 32.

10 Es ki irgalmaſſágot czelekeſiem ezerſzerglen, azockal az kic engemet ſieretnec, és az én paranczolatimat meg tartyác.

11 Az te WRadnac Iſtenednec neuét hijába ne vegyed, mert nem hadgya az WR büntetésnélkül azt, valaki az ő neuét hijába veſſi.

12 Meg emlekezzél á Sombatnac napiaról; hogy meg ſentellyed

lyed azt, miképpen meg paranczolta te néked az te WRad Iſtened.

13 Hat napon múnkálodgyál, és minden te dolgaidat czelekedgyed.

14 Heted napon pedig az te WRadnac Iſtenednec Siombattya vagyon. Ne tégy az napon ſemmi dolgot, ſe te magad, ſe à te fiad, ſe az te leányod, ſe az te ſiolgád, ſe à te ſiólgáló leányod, ſe à te ökröd, ſe à te ſiamárod, és ſemminęmű barmod, ſe à te iöueuényed ki az te kapudon belöl lakozic, hogy meg nyugodgyéc az te ſiólgád, és az te ſiolgáló leányod mint te magad.

15 Mert meg emlekezzél róla hogy teis ſiólga vóltál Ægyptuſban, és ki hozott onnét tégedet à te WRad Iſtened erös kęzzel és ki nyuytott karral. Annac okaért paranczolta te néked à te WRad Iſtened, hogy meg tartanád az ſiombatnac napiat.

16 Tiztellyed Atyádat és Anyadat, az mint meg paranczolta te néked à te WRad Iſtened, [a]Hogy hoſſiú ideîg ęlly, és hogy iól légyen dolgod az földön mellyet az te WRad Iſtened ád te néked.

[a] Vagy: Hogy meg hoſſabbitaſſanac az te ęletednec napiai.

17 Embert ne ölly.

18 Ne paráznalkodgyal.

19 Ne orozz.

20 Ne mondgy hamis tanú bizonſágot az te felebarátod ellen.

21 Ne kéuánnyad az te felebarátodnac feleſégét. Ne kéuánnyad házát, ſiántó földét, vagy ſiolgáiát, vagy ſiolgáló leányát, vagy ökrét, vagy ſiamárát, és ſemmit az mi öue.

22 Ez igéket ſiólá az WR az ti egéſi Gyülekezetęteknec azon az hegyen az tüz közepiből, felhö és homályoſſág közzül nagy fel ſióual, és ſemmit többet ackor nem ſióla, és meg irá azokat kęt kö w táblára, és adá azokat énnékem.

23 Es lön mikor az ſiót az ſetétſégből hallottatoc vólna, (mert à Hegy tüzzel ég val,) én hozzám iöuétec az ti nemzetſégteknec minden feiedelmiuel és véneiuel.

24 Es mondátoc: Imé à mi WRvnc Iſtenünc meg mutatta mi nékünc az ö diczöſégét, és az ö felſéges vóltát, és az ö ſiauát hallottuc az tüzből, ez mai napon láttúc hogy az Iſten emberrel ſiól, és mind az által ęl.

25 Moſt annac okaért miért halunc meg? Mert meg emézt ez nagy tüz bennünket: Ha eſmét hallandgyüc az mi WRunknac Iſtenünknec ſiauát, meg halunc.

26 Mert kiczoda az az emberec közzül, az ki az tüzből ſióló ęlö Iſtennec ſiauát haluán mint mi, meg ęlhetne?

27 Meny oda te és halgaſd meg mind azokat az mellyeket mondand az mi WRunc Iſtenünc, te pedig beſiéld meg mi nékünc az mit mond az mi WRunc Iſtenünc, mi meg halgattyüc és meg miuellyüc.

28 Es meg hallá az WR az ti beſiédeteket az mellyeket ſiólátoc énnékem, és monda az WR énnékem: Hallám az népnec beſiédét

ſiédét mellyet te veled ſióla. Mind ió az mit te veled ſiolánac.

[h] Avagy: Vayha az ő ſiuőc ollyā volna hogy engemet félnének, &c.

29 De kiczoda adgya hogy az ő ſiiuec ollyan légyen, tudni illic, hogy [h]féllyenec engemet, és őrizzéc minden paranczolatimat minden időkben, hogy iól légyen nékiec dolgoc, és az ő gyermekeknec mind őrőcké?

30 Meny el és mond meg: Terietec meg az ti ſátoraitokba.

31 Te pedig itt állyén előttem, hogy meg mondgyam te néked minden paranczolatimat, törvénimet és itéletimet, mellyekre meg tanitſad őket, hogy meg czelekedgyéc azt azon az földőn mellyet én adoc ő nékiec őrökſégül.

32 Meg láſſátoc annac okaért hogy vgy tſelekedgyetec miképpen az ti WRatoc Iſtentec paranczolt ti néktec, és ne haiollyatoc ſe iobra ſe balra.

33 Hanem iáriatoc azon az vton, mellyet à ti WRatoc Iſtentec paranczolt ti néktec, hogy ſelheſſetec és iól légyen dolgotoc, és ſoc ideig ſelheſſetec az földőn mellyet birni fogtoc.

VI. Réſz.

Minec vtánna Moſes az felső Capitulban elő ſámlálta volna az Iſtennec tiz paranczolatyát, immár azt kezdi itt magyarazni, és az kęt első paranczolatcot magyarázza meg, intvén őket az Iſteni rizta és igaz feretetre, és hogy báluányokat ne imadnánac, meg mondgya pedig hogy ha az Iſten törvényénec őrizői léſznec, meg áldgya az Iſten őket minden iockal.

1 EZ pedig az paranczolat, és ezec az törvényec és az itéletec, az mellyeket paranczolt à ti WRatoc Iſtentec hogy meg tanitánalac titeket, mit kellyen czelekednetec az földőn, mellynec birafára ti által mentec.

2 Hogy féllyed az te WRadat Iſtenedet, és meg őrizzed minden ő itéletit és paranczolatit mellyeket én paranczoloc te néked, te és az te fiad, és az te vnokaid tellyes ęletedben, hogy hoſſú ideig ęlheſs.

3 Halgaſd meg azért Izrael és eſiedbe vegyed hogy meg czelekedgyed, hogy iól légyen dolgod és hogy igen meg ſokaſodgyal, miképpen meg igerte az te Atyaidnac WRa Iſtene te néked az téjjel és męzzel folyó földet.

4 Hallyad Izrael, Az mi WRVNC Iſtenünc, eggyetlen egy ISTEN.

5 Stereſſed azért az te WRadat Iſtenedet, tellyes ſiiuedből, tellyes lelkedből, és tellyes erőſſégedből. *Matth. 22. Mar: 12. Luc: 10. Infrà 11.*

6 Es ez igec mellyeket ez mai napon paranczoloc te néked, legyenec ſiiuedben.

7 Es gyakorlyad azokat az te gyermekid előtt, és ſiólly ezekről mikor az te házadban üllſi, vagy mikor vton iárſi, és mikor ágyadba le fekſiel, és mikor fel kelſi.

8 Es az te kezedre kőſſed azokat legyül, és homlokodon függienec az te ſiemeid között.

9 Es meg iriad azokat az te házadnac küſſöbire, és az te kapuidra.

10 Es mikoron bę viend tégedet az te WRad Iſtened az földre, mellyről meg eskütt az te Atyáidnac, Abrahamnac, Ishaknac és Iácobnac, hogy meg adgya te néked azt az nagy és ſiep városokat, mellyeket nem te epítettél.

11 Es minden ioſsággal meg rakott házakat, mellyeket nem te raktál, és az áſott kútakat mellyeket nem te áſtál, az ſiölö és olay fa hegyeket, mellyeket nem te plántáltal, és mikor eiendel és meg elegedendel.

12 Meg láſd el ne feletkezzél az WRról, ki tégedet ki hozott Ægyptuſnac földéből, az ſzolgáknac házából.

Matth. 4. Luc: 4. 13 Hanem féllyed az te WRadat Iſtenedet, és ötet tiztellyed, és az ö neuére eskedgyél.

14 Es ne köueſs idegen Iſteneket, azoknac az népeknec iſtenît mondom, az kic ti környületec vadnac.

15 (Mert az te WRad Iſtened boſsſsú álló Iſten ti közöttetec) hogy az te WRadnac Iſtenednec haragia fel ne geriedgyen te reád, és el ne veſieſſen tégedet az földnec ſiinéről.

Matth: 4. Luc: 4. Exod: 17. Num: 21. 16 Ne keſérczétec az ti WRatokat Iſtenteket, miképpen meg keſértétec Maſſában.

17 Hanem ſiorgalmatoſon meg örizzétec az ti WRatoknac Iſtenteknec paranczolatit, és az ö bizoſságit és töruénit, az mellyeket paranczolt.

18 Es azt miuellyed az mi igaz és ió az WRnac ſiemei elött, hogy ióI légyen dolgod, és bę meheſs és birhaſſad az ió földet, mellyről meg eskütt az WR az te Atyáidnac.

19 Es hogy táuól üzze minden ellenſégidet az te ſiined elött, miképpen az WR meg mondotta.

20 Ha mikor à te fiad meg kérdend tégedet ez után, ezt monduán: Mire valóc ez bizoſság tételec, és miczoda paranczolatoc és töruényec ezec, mellyeket az mi WRunc Iſtenünc paranczolt ti néktec?

21 Ackor azt mondgyad az te fiadnac: Szólgai vóltunc Ægyptusban Pharahónac, és ki hozott minket az WR hatalmas kęzzel.

22 Es tön az WR Ægyptusban nagy és veſiedelmes iegyeket és czudákat, mind Pharahón és mind az ö háza népén à mi ſiemeinc láttára.

23 Minket pedig ki hoza onnét, hogy bę vinné minket és adná mi nékünc azt az földet, mellyről meg eskütt az mi Atyáinknac.

24 Annac okaért paranczolta mi nékünc az WR, hogy czelekednénc mind ez töruényec ſzerint, és hogy félnüc à mi WRunkat Iſtenünket, az mi haſinunkra tellyeſęletünkben, hogy meg tartana minket az ęletben, miképpen ez mai naponnis.

25 Es ez léſien mi nékünc igaſſágunc, ha meg örizzüc és meg tar-

tartyűc mind ez parantſolatokat az mi WRunc Iſtenünc előtt, miképpen meg paranczolta mi nékünc.

VII. Réſz.

Inti ez Caputbannis Moſes az Izraelitákat, hogy felőtte igen meg óltalmazzác magokat az báluány imádáſtul, és mind azoktol az kic okot és alkolmatoſſágot adhatnának az báluány imadáſra. Iger minden iokat azoknac az kic engedelmeſec léſznec az ő intéſének, fenyegeti az engedetleneket nagy bűnteréſſel.

1 MIKOR bę viſien tégedet az te WRAD Iſtened az földre az mellyre te menendő vagy, hogy biriad azt, és ſoc népeket ki üzend te előtted, tudni illic az Hittęuſokat, Girgaſęuſokat, Emorręuſokat, Chananęuſokat, Perizęuſokat, Hiuęuſokat és az Iebuſęuſokat, hęt fęle népeket, és náladnál erősbeket.

2 Es adandgya őket az te WRAD Iſtened az te hatalmadba, és meg verended őket, mindeneſtől fogua el veſieſſed őket, ſőuetſéget vélec ne tégy, és ne könyörüly raytoc.

3 Sógorſágotis ne ſzerezz ő vélec, az te leányodat ne adgyad az ő fioknac, és az ő leányát ne vegyed az te fiadnac.

4 Mert el haytya az te fiadat hogy ne kőueſſen engemet, és idegen Iſtent tiztelnec: Annac okaért fel geried az WRnac haragia reátoc, és hamar el veſit titeket.

5 Hanem így czelekedgyetec vélec: Az ő Oltárokat el rontſátoc, és az ő képeket el törietec, és az pogányoc Iſtenének, ſientelt berkeket ki vágiátoc, és az ő báluányokat tűzzel meg égeſſétec.

6 Mert az te WRADNAC Iſtenednec ſient népe vagy te, tégedet válaſztott az te WRAD Iſtened, hogy ſáiat népe légy ő néki, minden népec közzül, kic ez földnec ſiinén vadnac.

7 Nem azért ſieretett titeket az WR, ſem azért válaſztot titeket, hogy minden népeknél többen vólnátoc, mert ti keuesben vóltatoc az töb népec között.

8 Hanem hogy ſieretet titeket az WR, és meg akarta őrizni az eskűuéſt, mellyel az ti Atyáitoknac meg eskütt vólt. Azért hozott ki titeket az WR hatalmas kęzzel, és meg ſiabadîtott tégedet az ſiolgáknac házából, az Ægyptusbéli Pharaó királynac kezéből.

9 Tudgyad azért hogy az te WRAD Iſtened, czac egyedül ő az ISTEN, hiwſéges Iſten, ki meg őrizi az Szőuetſéget és az irgalmaſſágot, azokhoz kic őtet ſieretic, és az kic az ő paranczolattyát őrizic, ezer ízíglen.

10 Es boſzſzú álló azokon kic őtet gyűlölic, úgy hogy elis vezti őket, és nem kéſic boſzſiút állani azokon az kic őtet gyűlölic.

11 Meg őrizzed azért az paranczolatokat, az tőruényeket és az itéleteket, mellyeket én ez mai napon paranczoloc te néked hogy azokat czeleked-gyed.

12 Hogy ha pedig halgatandgyátoc ez itéleteket, és őrizenditec és czelekedenditec azokat, az te WRAD Iſtenedis meg őrizi te néked az Szőuetſéget és az irgalmaſſágot, mellyről meg eskűtt az te Atyáidnac.

13 Szeretni fog tégedet, és meg áld tégedet és meg ſokaſit, és meg áldgya az te méhednec gyümölczét, az te földednec gyümölczét, az te gabonádat és az te muſtodat, az te olaiodat, tehenidnec és iuhaid nyaiainac fayzáſát, azon az földőn mellyről meg eskűtt hogy az te Atyaidnac meg adgya azt.

14 Aldottab léſzeſz minden nemzetſégnél, nem léſien te közőtted magtalan, ſem az te barmaid közőtt meddő.

Exod. 23.

15 El veſzen az WR te ólad minden betegſéget, és Ægyptuſnac minden gonoſz nyualyáit az mellyeket tudſz. Nem veti azokat te reád, hanem mind azokra az kic tégedet gyűlőlni fognac.

16 Es meg emészſi minden népeket, mellyeket az WR ád te néked, ne keduezzen az te ſiemed nékiec, és ne tiztellyed az ő iſtenit, mert tőrűl léſzen te néked az.

17 Mikoron azt mondandod az te ſziuedben: Többen vadnac ez népec hogy nem mint én, miképpen űzhetem ki őket.

18 Ne félly tőlőc, hanem emlekezzél meg róla mit czelekedett légyen az te WRAD Iſtened Pharaónac és mind az egéſi Ægyptusbélieknec.

19 Az nagy keſértetekről mellyeket láttác az te ſzemeid, és az iegyekről, czudákról, az hatalmas kęzről és az ki nyuytatott karról, mellyuel az te WRAD ISTENED ki hozott tégedet: Azonképpen czelekeſzic az te WRAD Iſtened minden népeckel, az kiktől te félſi.

20 Ennec felőtte *Daráſokat botzát az te WRAD Iſtened ő reáioc, mind addig miglen el veſznec, azokis az kic meg maradtac, és az kic el rőytez-nec te előtted.

*: Az Daráſokon értí eſz pogányok nac ſziuőkuec győzelmét vagy félel-mét.

21 Ne rőttenny meg azért ő előttec, mert az te WRAD ISTENED vagyon te közőtted, amaz nagy és rőttenetes Iſten.

22 Es laſſan laſſan űzi ki az te WRAD Iſtened ez népeket te előled, hirtelen őket meg nem emészthetted, hogy az mezei fene vadac meg ne ſokaſodgyanac te ellened.

23 De az te WRAD Iſtened birtokodba adgya őket, és nagy romláſſal ronttya meg őket, míg-

mîglen ök tellyeſſeguel el veſzſienec.

24 Az ö Királyokatis kezedbe adgya, hogy el veſzeſſed az ö neueket az Eeg alól, ſenki ellened nem álhat, mîglen el veſited öket.

25 Az ö Iſteneknec báluánit tüzzel égeſſed meg, ne kéuánnyad az ezüſtöt vagy aranyat melly azokon vagyon, hogy magadnac vennéd, hogy törbe ne eſſel miatta, mert az, az te WRAD Iſtened elött vtalatoſſág.

26 Annac okaért bę ſe vegyed az te házadba azt az vtalatoſſágot, hogy átoc ne légy, mint az az báluány átoc, hanem átkozuán átkozzad, és vtaluán vtallyad azt, mert átkozott.

VIII. Réſz.

Inti Moſes az Iſraelitakat hogy meg emlekezzenec az negyuen eſtendeig való buſdoſáſokrol, es minęmö oſtorainac példáit, viſontag kegyelmes Atyai vóltáuac minemü bizonſágit lattác és koſtoltác meg. Es innét alkolmatoſſágot véuén, inti öket az Iſten töruényének forgalmatos meg tartaſára, miuel hogy az Iſten öket drágalatos és gazdag földre vinné. Fenyegeti pedig öket nagy bünteréſſel, ha az Iſtenröl el feletkeznec.

1 MIND azt az paranczolatot, mellyet én ez mai napon paranczoloc te néked, meg örizzétec, megis czelekedgyétec, hogy ęlheſſetec és megſokaſodhaſſatoc, bę meheſſétec es birhaſſátoc az földet, mellyröl az WR meg eskütt az ti Atyáitoknac.

2 Es meg emlekezzél mind az egéſi útról, mellyen hordozott tégedet az te WRAD Iſtened immár negyuen eſztendeîglen az puztában, hogy meg oſtorozna tégedet, és meg kéſérgetne tégedet, hogy nîluán lenne, mi vólna à te ſiiuedben, ha meg tartanád az ö paranczolatit vagy nem.

3 Es meg oſtoroza tégedet, és ehezni hagya, annac vtánna pedig Mannáual ęltete, mellyet nem tudtál ſem te ſem az te Atyáid, hogy tudtodra adna te néked, Hogy az ember nem czac kenyérrel ęl, hanem mind azzal ęl az ember, valami ſiármazic az WRNAC ſiáiából. *Matth. 4. Luc: 4.*

4 Az te ruházatod ſemmi képpen meg nem kopott te raytad, az te lábadis nem dagadott meg imár negyuen eztendötöl fogua.

5 Meg gondollyad azért az te ſiiuedben, hogy miképpen az ember az ö gyermekét tanîttya, ſinte azonképpen tanît tégedet az te WRAD Iſtened.

6 Es örizd meg az te WRADNAC Iſtenednec paranczolatit, hogy az ö vtain iáry, és ötet féllyed.

7 Mert à te WRAD Iſtened bę viſien tégedet ió földre, patakoknac, vizeknec, forráſoknac földére, mellyec az hegyeken és völgyeken fakadnac ki.

8 Olly földre mellyen Búza, Arpa, ſiölö, fige, pomagranát, fa olay, és męz vagyon.

9 Olly földre mellyen az kenyeret minden fogyátkozás nél-

kűl eheted, és à hol ſemmi nélkűl meg nem fogyatkozol, olly földre mellynec kőuei vas, és mellynec hegyeiből ęrtzet vághatſi.

10 Mikoron azért eiendel és meg elegedendel, ackor diczérïed az te WRADAT Iſtenedet, azért az ió földért mellyet te néked adand.

11 Meg láſſad annac okaért hogy el ne feletkezzél az te WRADRÓL Iſtenedről, hogy meg nem tartanád az ő paranczolatit, itéletit és tőruénît, mellyeket én paranczoloc te néked ez mai napon.

12 Hogy valami módon mikor éſzel és meg elegedendel, és ſiép házakat eppitendeſi, és azokban lakozol.

13 Es mikor az te barmaid, iuhaid meg ſokaſodnac, ezűſtöd, aranyad, és minden ioſiágod meg bőwűl.

14 Fel ne fuualkodgyéc ackor az te ſziued, és el ne feletkezzél az te WRadról Iſtenedről, az ki ki hozott tégedet Ægyptus földéből, az ſzolgálatnac házából.

15 Az ki vezęrlett tégedet az tűzes kigyóknac, Scorpioknac, és ſzomiuſágnac nagy és kietlen puztáián, mellyben ſemmi víz nem vala, ő pedig vizet ada te néked az kő ſiiklából.

Exod: 16. Num: 20.

16 Az ki Mannáual ęltete tégedet az puſztában mellyet nem tudtác az te Atyáid, hogy meg oſtorozna és meg probálna tégedet, és végre iól tenné te veled.

17 Es meg láſſad ne mondgyad ezt az te ſziuedben: Az én hatalmam és az én kezeimnec ereie ſierzette énnékem ez kazdagſágokat.

18 Hanem meg emlekezzél az te WRADRÓL Iſtenedről, mert ő ád te néked hatalmat az kazdagſágnac kereſeſére, hogy meg erősicze az ſzőuetſéget mellyről meg eskütt az te Atyáidnac, miképpen bizońſágot téſzen arról ez mai napon.

19 Ha pedig mindeneſtől fogua el feletkezendel az te WRADRÓL Iſtenedről, és idegen iſtenec után iárandaſz, és azokat tiztelended, és meg haytod magadat azoknac, vallaſt téſzec ez mai napon ti ellenetec, hogy kętſégnélkűl el veſztec.

20 Miképpen az pogányoc kiket az WR el vezt ti előttetec, azonképpen tijs el veztec, annac okaért mert nem engedtetec az ti WRATOKNAC Iſtenteknec ſiauának.

IX. Réſz.

Inti Moſes az Izraelitákat, hogy minec vtánna bę mennec az Canaannac földére, és az poganyoc le vágattatnac és ki űzettetnec ő előttec, ne tulaydonitſác azt az ő igaſſágoknac, hanem az Iſtennec kegyelmeſſégének és igaſſágának, ki meg eskűtt vólt az ő Atyoknac, hogy nékic és az ő maradékoknac adná azt az földet: Es az Cananęuſokat akarta az ő bűnökért meg bűntetni. Hogy pedig ezt iobban meg bizonitſa, hogy nem az ő igaſſágokért czelekedte ezt az Iſten ő velec, elő ſzámlálliya az Izraelitáknac egy néhány rendbéli bűnöket, mellyel az Iſtent meg bántották.

1 Hal-

1 HALGASD meg Izrael, te által mégy ma az Iordán vizén, hogy bę ménuén bir̃ ŏrŏkſégŭl náladnál nagyob és erŏſſeb népeket, nagy és az Eegîg fel rakattatott városokat.

2 Nagy és magas népeket, Enachimnac fiait, kiket tudſz, és à kic felŏl hallottad, kiczoda álhat meg az Enac fiai elŏtt?

3 Tudgyad annac okaért ez mai napon, hogy az te WRad Iſtened léſzen az, az ki által mégyen te elŏtted mint egy meg eméztŏ tŭz, ŏ tŏrli azokat el, és ŏ alázza meg azokat te elŏtted, és ècképpen ki ŭzŏd és hamar el veſzted ŏket, miképpen az WR meg mondotta te néked.

4 Mikor azért ki ŭzendi az te WRAD Iſtened azokat te elŏtted, ne mondgyad ezt az te ſziuedben: Az WR az én igaſſágomért hozott bę engemet, hogy ŏrŏkſégŭl birnám ezt az fŏldet, holott ez népeket ki ŭzi az ŏ iſtentelenſégŏkért te elŏled.

5 Mert nem az te igaſſágodért, és az te ſziuednec igaz vóltáért mégy bę az fŏldnec biraſára, Hanem az te WRAD Iſtened ŭzi ki az pogányokat az ŏ iſtentelenſégŏkért te elŏtted, hogy meg erŏſitſe az beſzédet, mellyrŏl az WR meg eskŭtt az te Atyáidnac, Abrahamnac, Isháknac, és Iácobnac.

6 Annac okaért tudgyad hogy az te WRAD Iſtened nem az te igaſſágodért adgya te néked ezt az ió fŏldet hogy biriad azt, mert igen kemény nyakú népvagy.

7 Emlekezzél meg róla, és el ne feledgyed hogy haragra indîtottad az te WRADAT ISTENEDET az puztában: Az naptól fogua mellyen ki iŏttél Ægyptus fŏldébŏl, mind addîg mîglen iutnál ez helyre, engedetlenec vóltatoc az WRnac. Exod: 14. 16. 17.

8 Mert az Horeb hegyennis haragra indîtátoc az WRAT, annîra hogy haragiában el akara vezteni titeket.

9 Mikor fel mentem vólna az hegyre az kŏ tábláknac, az az, az Szŏuetſégnec táblaínac vetelére, [a] melly Szŏuetſéget az WR tett vala ti veletec, ackor maradtam vala az hegyen negyuen éijel nappal, holott ſem kenyeret nem ŏttem, ſem vizet nem ittam. Exod: 24 34

[a] Szŏuetſég táblaiánac mondgya az kęet kŏ táblát-miuelhóg azokon valánac az Tiz paranczolatoc, mellyec ſzerint az Iſten az ŏ népéuel ſzŏuetſéget tett vala.

10 Es mikor az WR adá énnékem az ISTEN vijáual irattatott kęt kŏw táblákat, mellyeken valánac mind az Igéc mellyeket mondott vala az WR ti néktec az hegyen az tŭz kŏzzŭl, az Gyŭlekezetnec napián.

11 Es mikor az negyuen nap és éy el mult vólna, adá az WR énnékem az kęt kŏ táblát, tudni illic, az Szŏuetſégnec táblait.

12 Es monda az WR énnékem: Kely fel gyorſaſággal meńy alá, mert ez az nép mellyet ki hoztál Ægyptumból, vndoc bűnuel ferteztette meg magát, hamar el tęrtec az vtról az mellyet paranczoltam vala nékiec. Mert imé báluáńt ŏntŏttenec magoknac.

13 Monda eſmét énnékem az WR: Eſiembe vŏttem ez népet, és bizonnyára kemény nyakú nép.

14 Hadgy béket énnékem, hadd veſzeſſem el ŏket, és tŏrŏllyem el az ŏ neueket az Eeg alól, és téſzlec tégedet ènnél nagyob és erŏſſeb néppé.

15 Tęrŭléc annac okaért, és alá iŏuéc az hegyről, melly tŭzzel ég vala, és az Szŏuetſégnec kęt Tábláia vala az én kęt kezemben.

16 Es mikor tekintettem vólna: Imé vétkeztetec vala az ti WR Atŏknac Iſtenteknec, mert boriú képet ŏntŏttetec vala magatoknac, hamar el tęrtetec vala az vtról, az mellyet az WR paranczolt vala néktec.

Exod: 32. 17 Ackoron ragadám az kęt Táblát, és el hagyituán kezemzemből, el tŏrém azokat az ti ſiemetec láttára.

18 Es le búrúléc az WR elŏtt, (mint annac elŏtte negyuen éijel nappal, mikor ſem kenyeret nem enném, ſem vizet nem innám) minden ti bűnŏtekért, mellyet czelekedtetec vala, gonozt czelekeduén az WR elŏtt, ŏtet fel ingereluén.

19 Mert félec vala az WR nac buſúláſától, és haragiától, mellyel ti reátoc vgy meg haragudt vala, hogy el akar vala titeket veſzteni) és meg halgata az WR engemet ackoris.

20 Sŏt męg az Aaronrais felŏtte igen meg haragudt vala az WR, és el akara ŏtetis veſzteni. De vgyan ackor imádkozám Aaronértis.

21 Az ti bűnŏteket pedig az mellyet czelekedtetec vala, tudni illic, az bornyú képet, ragadám, és tŭzzel meg égetém, és meg rontám azt iól meg ŏrŏluén, mind addîg mîg nem porrá lenne, az után hintém annac az porát az patakba, melly à hegyről foly vala alá.

Exod: 17. Num: 11. 12. 22 Annac felŏtte Thaberabannis, Maſſában, és az kéuánſágnac koporſóinál, haragra indîtátoc az WR At.

23 Es mikor az WR el küldett vólna titeket Cadesbarneaból, ezt monduán: Mennyetec el és biriátoc ŏrŏkſégŭl az főldet az mellyet adtam ti néktec, azonképpen ackoronnis az ti WR atoknac Iſtenteknec beſzéde ellen tuſakodátoc, nem hiuétec és engedelmeſec nem lŏtŏc az ŏ ſzauánac.

Num: 13. 14. 24 Az WR ellen tuſakodóc vóltatoc mind az naptól fogua, hogy én titeket eſmerlec.

25 Es

25 Es le búrúléc az WR elŏtt negyuen éijel és nappal, melly napokîglan mind le búrúlua vóltam. Mert azt mondotta vala az WR hogy el vesitene titeket.

26 Ackor imádám az WRAT, és mondéc: WRAM ISTEN ne veszesd el az te népedet és az te ŏrŏkségedet, mellyet az te nagy hatalmasságodual szabadîtottál meg, és mellyet Ægyptusból erŏs kęzzel hoztál ki.

27 Emlekezzél meg az te siolgaidról, Abrahamról, Ishákról, és Iácobról, ne nézzed ez népnec keménségét vagy istentelenségét, vagy az ŏ bünét.

28 Hogy ne mondgya az fŏld népe, az honnét minket ki hoztál: Az WR nem vihette bę az fŏldre ŏket, mellyet igért vólt nékiec, és annac okaért vitte ki ŏket, mert gyŭlŏlte ŏket, hogy az puztában meg ŏlné ŏket.

29 Ők pedig te néped és te ŏrŏkséged, mellyet ki hoztál az te nagy erŏduel, és az te ki nyuytott karodual.

X. Rész.

Beszélli Moses ez Caputban az kęt kŏ táblánac wijonnan való meg czinálásár. Elŏ számlállya az Izraelitáknac egy néhány rendbéli vtokat és tábor helyeket. Es inti ŏket az Isten paranczolatinac meg tartására, és az Isteni igaz tiszteletre és siolgálatra, miuel hogy czac az ŏ Istenec legyen igaz Isten, ki minden népec kőzzűl választotta magánac az Izraelitáket.

1 AZ IDŎBEN monda az WR énnékem: [a] Készîcz kęt kŏw táblákat magadnac, hasonlókat az elŏbbéliekhŏz, és iŏy fel én hozzám az hegyre, és czinály magadnac fa Ládát.

Exod: 34. a: Vagy: Czinály, simeits. Nem az Szŏnetségnec Ládaiárol szól, hanem más ládárol, mellyben állottac az táblác, mîg az szŏnetségnek ládáia meg készülne.

2 Es meg irom az táblákra azokat az igéket mellyec valánac amaz elsŏ táblákon, mellyeket el tŏrél, és tegyed azokat az Ládába.

3 Czináléc annac okaért egy Ládát Sittim fából, és meg készîtém az kęt kŏ táblátis, mellyec hasonlóc valánac az elsŏkhŏz, és fel menéc az hegyre az kęt kŏ tábláckal, mellyec kezemben valánac.

4 Es meg ira az táblákra az elsŏ irás szerint az Tíz igéket, mellyeket szólot vala az WR ti veletec az hegyen az tŭznec kŏzepiböl, amaz Gyŭlekezetnec napian, és adá az WR azokat én kezembe.

5 Meg tęruén pedig onnét alá iŏuéc az hegyrŏl, és helyheztetém az táblákat az Ládába mellyet czináltam vala, hogy abban lennénec, az miképpen az WR paranczolta vala énnékem.

6 Az Izrael fiai pedig ki indúlánac Beerothból, melly az Iaacan fiaié, és ménénec Moseraba, holott meg hala az Aaron, [b] és el temettetéc vgyan ottan, és ŏ helyette Eleazár az ŏ fia lŏn Pappá.

Num: 33

b. Másutt azt mondgya Moses hogy meg hólt az Aaron az Hor hegyén, mikor à népis az hegy alatt volna, de nintsen abban semmi ellenkezés, mert az helyeknec soc kŭlŏn kŭlŏn neuei vadnac az mellyekben bŏdostac az Izraelitac, mint meg tettzic ezen Moses irásáb-

7 Innét

Num: 20. 7 Innét ménénec Gutgodába, és Gutgodából ménénec Iotbathba, bŏw patakoknac fŏldére.

Num: 8. 8 Ackor válaſztá ki az WR az Leui nemzetſégét, hogy viſelne az WR Szŏuetſégénec Ládáiát, és hogy az WR elŏtt állana, és ŏ néki ſzólgálna, és hogy áldaná az népet az ŏ neuéuel mind ez napîglan.

Num: 18. 9 Ez okaért nem vólt réſze és ŏrŏkſége az Leui nemzetſégénec az ŏ attyokfiaiual. Mert az WR az ŏ ŏrŏkſégec, az miképpen meg mondotta vala néki az te WRad Iſtened.

10 En pedig állottam az hegyen ſzinte anni napîglan mint annac elŏtte negyuen éijel nappal, és meg halgata engemet az WR ackoris, és nem akara tégedet el vezteni.

11 Végre monda én nékem: Kely fel és menny el az nép elŏtt, hogy bę mennyenec és biriác az fŏldet, mellyrŏl meg eſkŭttem az ŏ Attyoknac, hogy iŏuendŏre ŏ nékic adnám.

c: Az Iſten tŏruényénec kéuánſágánac ſummáia

12 [c] Moſtan annac okaért ô Izrael mit kéuán az te WRAD Iſtened te tŏled egyebet, hanem hogy féllyed az te WRADAT Iſtenedet, és hogy iáry minden ŏ vtain, és hogy ſiereſſed ŏtet, és ſiereſſed az te WRadat Iſtenedet tellyes ſiiuedbŏl és tellyes lelkedbŏl.

13 Meg ŏrizuén az WRNAC paranczolatit és végezéſit, mellyeket én ma paranczoloc te néked, hogy iól légyen dolgod.

14 Imé az te WRadé Iſtenedé az Eegec, és az Eegeknec ęgei, az fŏld és mindenec mellyec abban vadnac.

15 [d] De czac egyedŭl az ti Atyáitokat keduelte hogy ŏket ſieretné, és válaſztotta az ŏ maguokat azoc vtán, tudni illic titeket minden népec kŏzzŭl, à mint ez mai napon láttyátoc.

d: Az Iſten minden nemzetſégec kŏzzŭl czac az Izrael nemzetſégét válaſztotta volt magánac, noha mind ez világ ŏué volna.

16 Annac okaért metellyétec kŏrnyŭl az ti ſziueteket, [e] és ne legyetec ennec vtánna kemény nyakúac.

e: Az az, Engedelmeſec, ſzó fogadóe legyetec, ne legyetec engedetlenec. 2. Paral: 19. Iob 34. Sapien. 6. Eccleſ: 35. Rom: 2. Gal: 2.

17 Mert az ti WRatoc Iſtentec, ISTENEKNEC ISTENE, és WRAKNAC WRA, nagy Iſten, hatalmas és rŏttenetes, ki nem ſiemélly válogató, ſem ajándokot nem veſien.

18 Ki itéletet ſzolgáltat az áruánac, és az ŏzuegynec, ki ſiereti az iŏueuént, és ád annac kenyeret és ruházatot.

19 Szereſſétec annac okaért az iŏueuényeket, mert tijs iŏueuényec vóltatoc AEgyptuſnac fŏldében.

20 Az te WRadat Iſtenedet féllyed, ŏtet tiztellyed, ŏ hozza ragazkodgyál, és az ŏ neuére eskedgyél. Sup: 6. Matth. 4. Luc: 4.

21 Czac ŏ az te diczéreted, ki te veled illyen nagy és rŏttenetes dolgokat czelekedett, mellyeket az te ſzemeid láttanac.

22 Az te Atyáid hetuen léleckel mentenec alá AEgyptusba, Geneſ: 46.

moſtan

moſtan pedig az te WRAD ISTENED meg ſokaſitott tégedet, mint az Eegnec Czillagit.

XI. Réſz.

Ez Caputbannis az Moſes ſoc béſzedſdel int az Izraelitakat az Iſten Törvényénec meg tartáſára. Meg mondgya pedig minémű áldás kövети azokat az kic meg tartyác azt, és minémű átoc azokat az kic meg nem tartyác. Es paranczolya nékiec hogy az Iordan vizén túl, nagy fel ſzóual elö ſzámlállyác, mind az áldálokat mind az átkokat az Garizim és Ebal hegyén:

1 ANNAC okaért Szereſſed az te WRADAT Iſtenedet, örizz meg az mit paranczolt meg örizni, és az ö ſzerzéſit, itéletit és paranczolatit, életednec minden napiain.

2 Es tudtotokra legyenec ma ti néktec, (mert nem az ti fiaitockal ſzóloc az kic nem tudgyác és nem láttac,) az ti WRatoknac Iſtenteknec bünteteſi, nagyſágos czelekedeti, az ö hatalmas keze, és az ö ki nyuytatott karia.

3 Czuda tételi és czelekedeti, mellyeket AEgyptusban czelekedett az AEgyptumbéli Pharaó királyon, és mind az ö egéſi földén.

4 Es az mellyeket czelekedett az AEgyptusbélieknec ſeregén, louain, és ſzekerein, ki reáioc araztá az veres tengernec vizeit, mikor titeket kergetnénec, és el vezté öket mind ez mai napíglan.

5 Es az mellyeket annac feiötte miuelt ti veletec az puſztában, míglen ez helyre iutnátoc.

6 Es az mellyeket czelekedett Dathanual és Abirammal Eliabnac Ruben fiának fiaiual, mikor az föld az ö ſzáiát meg nyita, és el nyele öket, házockal, ſátorockal, és minden marhá-iockal éggyetembe, mellyet birnac vala az Izrael fiai között. Num: 16.

7 Mert az ti ſiemeiteckel láttátoc az WRNAC minden nagy czelekedetit, mellyeket miuelt.

8 Örizzétec meg annac okaért mind az paranczolatokat, mellyeket én ma paranczoloc, hogy meg erösſitteſſetec és bé ménuén biriátoc à földet, mellynec biraſára mentec.

9 Es hogy ſoc ideíg élheſſetec az földön, mellyröl az WR meg eskütt az ti Atyáitoknac, hogy nékic adná azt, és az ö maguoknac azt az földet, melly téijel mézzel folyó.

10 a Mert az föld, mellynec biraſára te bé mégy, nem ollyan mint az AEgyptumnac földe mellyböl ki iöttetec, mellyben el veted vala az te magodat, és te magadnac kel vala meg öntözned mint egy veteményes kertet.

11 Ha- Iſten az Canaan földét

a: Az Ægyptumnac földe feliötte igen io föld vala, mint meg tettzic Gen: 13. holott az Sodomának tartománya haſonlittatic az Ægyptus földéhöz. De 24 Ægyptusban öntözözic vala nézue, melly magábá volna, bituán, mezö, puſzta, ſoványföld, &c.

iolnac mondgya, Elöſzer arra nézue, mert nem léſzen vala eſö, hanem az Nilust aradſa meg az földet, es annelkül nagy munkánal az veteményeket. Masodſzor az iſtennec áldáſára nézne, melly ackor rayta vala, nem arra nezue az minémü volna. Most miuel hogy az Iſten áldáſa nintſen rayta.

11 Hanem az az föld mellynec birására te bę mégy, hegyes völgyes föld, az Eegnec esöiét isisia bę.

12 Olly föld az à mellyre az te WRAD Istened gondot visel, mellyre à te WRadnac Istenednec siemei mindenkor néznec, az eztendönec kezdetitöl fogua mind az végeig.

13 Lésien annac okaért ha valóba engedendetec az én paranczolatimnac mellyeket én ma paranczoloc ti néktec, úgy hogy az ti WRatokat Istenteket sieretitec és ö néki siolgáltoc tellyes siiuetekböl és tellyes lelketekböl.

14 Adoc esöt az ti földetekre, alkolmatos idöben, mind ideién mind kesön való esöt, hogy bę takarhassad az te gabonadat, borodat, és olaijodat.

15 Es adoc füuetis az te mezödön az te barmaidnac, és éliel s-meg elegedel.

16 Annac okaért meg lássátoc, hogy valamiképpen az ti siiuetec meg ne czalattassec, és el ne táuoz zatoc és ne tiztellyétec idegen Isteneket, és azokat ne imádgyátoc

17 Hogy az WRNAC haragia ti reátoc ne geriedgyen, és bę ne rekesisie az Eegeket hogy esö ne légyen, és az föld gyümöltsét ne teremtsen, és hogy hamarsággal el ne vesiietec az ió földröl, mellyet az WR ád ti néktec.

18 Hanem helhezteséteс az én besiédimet à ti siiueitekbe és à ti lelketekbe, és kössétec azokat Iegyül az ti kezetekre, hogy emlekezetül legyenec az ti siemetec elött.

19 Es meg tanitsátoc azokra az ti fiaitokat, hogy sióllyatoc azokról mikot az te házadban ülsi, mikor az vton iársi, mikor feksiel ágyadban, és mikor fel kelsi.

20 Megis iriad ezeket az te házadnac aytaiának mellekére, és az te kapuidra.

21 Hogy meg sokasitassanac az ti napitoc, és az ti fiaitoknac napiai azon à földön, mellyröl meg eskütt az WR az ti Atyáitoknac, hogy iöuendöre nékic adgya, mind addig míg az Eegnec napiai léśinec ez földön.

22 Mert ha siorgalmatoson meg örizenditec mind ez paranczolatot az mellyet én paranczoloc néktec, hogy àcképpen czelekedgyetec, tudni illic ha sieretitec az ti WRatokat Istenteket, és ha iártoc minden ö vtaiban, és ö hoz za ragazkodtoc.

23 Ackor ki üzi az WR mind az pogányokat ti elöttetec, hogy ti nállatoknál nagyob és erösb népnec örökségét birhassátoc.

24 Minden hely valamellyet à ti lábaitoc tapodand, tiétec léśien, à puztától fogua[b] az Libanus hegyig, és az Euphrates víztöl fogua, mind az vtólso tengerig [c] léśien az ti határotoc.

25 Nem álhat meg senki ti elöttetec. Mert az ti WRatoc Istentec azt miueli hogy az egési földnec siinén mellyet tapodtoc, féllyenec és röttegienec titeket, miképpen

b: Az puztán érti az Sinpusztáit.

c: Vtolso tengernec nezi az Nap nyugati tengert.

képpen meg mondotta tinéktec.

26 Meg láſſad, imé én ma ti néktec elötökbe adom, mind az áldáſt mind átkot.

27 Az áldáſt, ha engedtec az ti WRatoknac Iſtenteknec paranczolatinac, az mellyeket én è mai napon paranczoloc ti néktec.

28 Az átkot pedig, ha nem engedtec az ti WRatoknac Iſtenteknec paranczolatinac, és ha el táuozandotoc az vtról mellyet én ma paranczoloc ti néktec, és iárandotoc idegen Iſtenec vtán, kiket nem eſmertetec.

29 Es mikoron bę viend tégedet az te WRad Iſtened arra az földre, mellyre te bę mégy hogy biriad azt: Ackor mondaſd az áldáſt az Garizim hegyén, és az átkot az Ebal hegyén.

30 Nem de azoc az Iordán vizén túl vadnaké, az vttól táuól Nap nyugat felé, az Chananęuſoknac földében, kic az lapátzon laknac. Gilgal ellenébe az More mezöſége mellet?

31 Mert ti által mentec az Iordán vizén, hogy bę ménuén birhaſſátoc az földet mellyet az ti WRatoc Iſtentec ád ti néktec, és birnia fogiátoc azt, és abban fogtoc lakni.

32 Meg láſſátoc annac okaért, hogy mind ez paranczolatoc és itéletec ſierint czelekedgyetec, mellyeket én ma ti elötökbe adoc.

XII. Réſz.

Inti Moſes az Izraelitakat, hogy az pogányoknac báluányokat mind á helyeckel egybe az holott azokat imádtác, mindeneſtöl el rontſác, hogy azoc miatt valamimódon el ne czalattaſſanac, és báluány imadáſra ne haiollyanac. Máſodſor azt mondgya meg nékiec, hogy külső tizteleteckel nem tiztelhetic az Iſtent ott az holott akarnác, mint az áldozatockal és egyęb áffęle Ceremoniáckal, hanem ott á helyen mellyet Iſten arra el rendel. Parantſollya azért hogy minden áldozattyokat, aiándékokat, dézmáiokat oda vigyéc. Iöllehet meg engedi nékic hogy házoknális ételekre barmot ſzabadon ölheſſenec, czac hogy ott ne áldozzanac, és az vért meg ne egyéc. Vtolſormeg tiltya hogy az pogányoknac báluány imádáſokat ne köueſſéc.

1 EZEC az paranczolatoc és az itéletec mellyeket meg örizzétec azon az földön, mellyet az ti Atyáitoknac WRA Iſtene ád ti néktec, hogy biriátoc azt mind az napokon mellyeken ęltec azon az földön.

2 Mindeneſtöl fogua el veſieſſed mind azokat az helyeket, az mellyekben az pogányoc kic à ti birodalmotokban léſinec ſiolgáltac az ö iſteneknec, akar magas hegyeken, akar halmokon, akar pedig zöldöllö fác alatt legyenec azoc.

3 Es azoknac az ö Oltárokat el rontſátoc, és öſiue töriétec az ö faragott képeket, és annac felötte az báluány iſteneknec ſientelt berkeket tüzzel égeſſétec meg, és azoknac faragott képeit el vagdallyátoc, és el veſieſſétec azoknac neueket arról az helyröl,

4 Ne czelekedgyetec vgy az ti WRatockal Iſtenteckel.

5 [a] Hanem azt az helyet mellyet az ti WRatoc Iſtentec válaztand az ti nemzetſégtec közzül, hogy az ö neuét ott helybeztеſſe, és ö ott lakozzéc, azt à helyet gya korllyátoc és oda mennyetec.

a: Hogy az Iſten Sidoſágban az Ieruſalemet méltoſágosbátette volt töb helyeknél, hogi az lenne néki mint egy lakó helye mellben tiztelteténec, és holott az áldozatoc lennénec, az oka ez volt: Hogy à hitnec, az tudománnac egyſége, az Iſteni tiztelet nec tiztaſága inkáb megtartathatnéc mert kőnyen vétec és teuelges eshetęt volna, ha mindennec akar hól ſzabad volt volna áldozni.

6 Es oda vigyétec mind égő áldozatotokat mind egyéb áldozatotokat, mind dęzmátokat, kezeiteknec aiándékát, mind fogadásból mind ſiabad akaratból való aiándéktokat, és mind az ti barmaitoknac és iuhaitoknac elsö fayzáſát.

7 Es egyetec ott az ti WRatoc Iſtentec elött, ti és az ti házatoc népe, azokból az mellyeckel meg áldand tégedet az te WRad Iſtened.

8 Ne czelekedgyetec ott az ſierint, az mint mi it moſtan czelekedünc [b] mindenic az mi iónac tettzic ö elötte.

9 Mert még ez ideig nem mentetec az nyugodalomba és az örökſégbe, mellyet az te WRad Iſtened ád ti néktec.

10 Mikor pedig által mentec az Iordán vizén, és lakozni fogtoc azon à földön mellyet à ti WRatoc Iſtentec ád ti néktec örökſégül, és mikor nyugalmat adand minden ellenſégtektöl kic körös környül vadnac, és bátorſágual fogtoc lakni.

11 Ackor arra az helyre az mellyet válaztand az te WRad Iſtened hogy ott lakiéc az ö neue, oda vigyétec mindeneket mellyeket én paranczoloc ti néktec, mind tüzes áldozatotokat, mind egyéb áldozatokat, mind dęzmáitokat, [c] mind kezeiteknec aiándokit, és mind válaztott fogadáſtokat, mellyeket fogadni fogtoc.

12 Es vigadgyatoc az ti WRatoc Iſtentec elött, mind fiaitoc és leánitoc, mind ſiolgaitoc és ſiolgáló leánitoc, és mind az Leuitác kic az te kapudon belöl vadnac. Mert ö nékic ninczen réſzec vagy örökſégec ti köztötec.

13 Meg láſd hogy az te tüzes áldozatodat ne áldozzad minden helyen az mellyet láttandaſi.

14 Hanem ott az helyen à mellyet válaztand az WR az te nemzetſegid közzül valamellyikben, ott mondom hogy áldozzad à te tüzes áldozatodat, és ott czelekedgyél mindent az mitén te néked paranczoloc.

15 Mind az által az te lelkednec kéuánſága ſierint barmot vághatſi és húſt ehetel az te WRadnac Iſtenednec áldáſa ſierint, az mellyet adand te néked, minden kapuid között, mind az fertelmes mind az tizta eheti azokat, úgy mint az özet és az ſiaruaſt-

16 [d] De mind az által az vért meg ne egyetec, hanem az földre boczáſſad azt, nem külömben mint az vizet.

17 Nem eheted pedig meg à te kapudon belöl, ſem gabonádnac ſem muſtodnac, ſem olaijodnac dęzmáiát, ſem pedig az te barmaid-

b: Az az, Ne áldozzatoc mindenût azhol tinéktec tetzic, mint moſtan mi ſoc helyeken áldoznc az mi budoſáſunkban.

c: Nem ſzól à közönſéges dézmarol, mert az à Leuitaké volt, miért kellet volna azért azt Ieruſalembe vinni? Más az hogy az Iſten máſutt azt paranczollya, hogy az Leuitác meg adgyác igazan az papoc részét az ö tizedekből, melly paranczolatnac nẽ volna helye ha Ieruſalembe vittéc volna elöſzer az dezmác. mert ö magoc az papoc ki vehettéc volna az dézmából az ö részeket. Ezt azért az másic dézmárol, mellyet à közſeg viſzen vala fel az papoknac, melly à Leuitác dezmáiának dezmáia vala. Hogy pedig az közſegnec nehez ne légyen az munka, azt mondgya az Iſten, hog ökis abból állyanec, még ott léſznec az innepén.

d: Sőtchet még az özön viz után megyáraſt Iſten meg tiltotta vala az emberektöl hóg ſemmi állatnac az vérét meg ne ennéc, Gien: 9. Minek az által mivel hogy az emberec arrol az tőrvénről el ſelethezte vala, annac okaért minec vtánna az Iſtenhez elitákat az Iſten ki hozá Ægyptusbol, az több Ceremoniac között ezis wiſzonnan paranczolá hóg meg tartanác, hóg tudni illic à vért es az közért meg ne ennéc, hanem à vért az földre ki ontanác, az közért Iſtennec áldoznác Melly törvén nem ollyan volt mint az Tiz paranczolatnac törvénye, mert azoc Eg alatt minden nemzetec ſegnec ſzólatac, es minden nemzetſeget köteleztec es köteleznec. De az vérnec meg nem étele felöl való törvény ezac à Sido nemzetſegét köteleszte. mint ſzinte à környül metelkedés, az áldozatoc, moſodáſoc, tizulláſoc es egyéb az féle Ceremoniac, mellyeckel az Izrael népe Eg alatt minden nemzetſegtöl el válagatic vala, mellec minel hóg közelközendö dolgoknac árnyeki vóltac. Ebr: 10 immár az Chriſtusban el törölttetec es minket nem köteleznec, annira hogy immár nékünc minden válogatas nélkül ſzabad mindent meg ennünc. es azért minket ſenki nem harboztathat, Láſd meg Mat. 15. Rom: 14: 1. Cor: 8. Col: 2. 1. Tim. 4. &c.

maidnac és iuhaidnac elsö fayzá-
ſát, ſem ſemmi fogadáſidat ſem
ſiabad akarat ſierint való áldoza-
tidat, ſem az te kezednec akar mi
aiándokát.

18 Hanem az te WRadnac I-
ſtenednec elötte egyed azokat a-
zon az helyen mellyet válaztand
à te WRad Iſtened, te és à te fiad,
leányod és ſiolgád, ſiolgáló leá-
nyod, és az Leuita melly à te ka-
pudon belöl vagyon, és vigadgy
az te WRad Iſtened elött, min-
denben valamihöz ſiabadſágod
vagyon.

19 Meg láſſad pedig hogy el ne
hadgyad az Leuitát azon az föl-
dön, ęletednec minden ideiében.

20 Mikoron pedig à te WRad
Iſtened ki terieſzti az te határo-
dat miképpen meg mondotta te
néked, és ezt mondandod: Húſt
éſiem, miuel hogy à te lelked húſt
kéuán. Az te lelkednec ſiinte ké-
uánſága ſierint egyél húſt.

21 Ha pedig az hely meſſie le-
iend töled, mellyet az te WRad
Iſtened válaztand, hogy az ö ne-
uét ott helyhezteſſe, és az te bar-
maid és iuhaid közzül, mellye-
ket adand te néked az WR, meg
ölendeſi, az mint én paranczol-
tam [e]: egyél à te kapuidban (azok-
nac húſokban) à te lelkednec ké-
uánſága ſierint.

22 [f] De az miképpen az özet és
az ſiaruaſt éſiic, azon képpen e-
gyed azokat, mind az fértelmes
mind az tizta, egyenlö képpen ęl-
hetnec azockal.

23 Czac hogy ebben álhatatos
légy hogy az vért meg ne egyed,
minden állatnac lelke [g] az ö vére,
azért az lelket az húſſal egyetem-
be meg ne egyed.

24 Meg ne egyed azt, hanem à
földre öſſed, nem külömben
mint az vizet.

25 Ne ęlly azzal, hogy iól lé-
gyē dolgod mind te néked, mind
pedig az te gyermekidnec te v-
tánnad, mikoron czelekedended
azt az mi kedues az WRnac ſie-
mei elött.

26 [h] De ha valamit meg ſiente-
lendeſi az tiéidböl auagy foga-
dandaſi: vedd fel azt, és vidd oda
az helyre, az mellyet az WR vá-
laztand.

27 Az te WRadnac Iſtened-
nec Oltárán áldozzad meg az te
tüzes áldozatidat, azoknac húſát
és vérét, egyęb áldozatidnac pe-
dig vérét öſſed az te WRadnac
Iſtenednec óltárára, és az húſát
meg egyed.

28 Meg örizzed és meg halgaſ-
ſad mind ez igéket mellyeket én
paranczoloc te néked, hogy iól
légyen dolgod, mind te néked
mind gyermekidnec te vtánnád
mind öröcké, miuel hogy azt mi-
uelted az mi kedues à te WRad-
nac Iſtenednec.

29 Mikoron ki vágandgya te
elötted az te WRad Iſtened az
pogányokat, az mellyekhöz te
mégy hogy örökſégül biriad ö-
ket, és azokat biruán lakozandol
az ö földökben.

30 Meg láſſad törbe magadat
ne eytſed az ö példáiokat köuet-

e: Tudni illic, hogy annac az vérét ki ontſad.

f: Az az, ha barom húſt éſzel, tudni illic az minemű barmot Iſtennec ſzoktatoc áldozni, vgy egyed mint egyéb vad állatnac húſát, nem vgy mint áldozatnac húſát.

g: Az éltető lélekről ſzól, nem az okos lélekről

h: Az az. Ha valamelly barmodat áldozatra rendeled vagy vgyan fogadáſſal kötelezed magadat hogy áldozol.

uén, minec vtánna el veſznec te előled; Es ne tudakozzál az ő iſtenec felől, ezt monduán: Az mint tizteltéc ez pogányoc az ő iſteneket, énis àcképpen tiztelem.

31 Ne czelekedgyél így az te WRadual Iſteneduel, mert mind azt az vtálatoſſágot czelekedtéc az ő iſteneckel az mellyeket az WR gyűlől, mert męg fiokatis és leányokatis meg égetic vala az ő iſteneknec.

32 Annac okaért valamit én paranczoloc ti néktec azt meg őrizzétec, hogy v́gy czelekedgyetec. Semmit àhoz ne tégy, el ſe végy abban.

XIII. Réſz.

Paranczollya Moſes hogy az hamis Prophetát az ki az Iſtennec népét az igaz Iſten mellől hamis iſtenec mellé, és az igaz Iſteni tiztelet mellől báluány imadáſra vonná és hitegerné, meg őllyéc. Végezetre aztis paranczollya, hogy nem czac egy embert őllyenec meg az báluány imadáſért, hanem az vároſtis el rontſác és el puztirſác, az népét le vágiác, az melly város báluány imadáſſal meg férteztetit.

1 MIKORON te kőzőtted iőuendő mondó, vagy álom látó támadand, (és iegyet vagy terméſzet ellen való czudát adand te néked.

2 Ha meg leiendis az iegy vagy az czuda mellyet meg mondott te néked,) ezt monduán: Kőueſſűnc idegen Iſteneket, (kiket te nem eſmertél,) és tiztellyűc azokat.

3 Ne engedgy èffęle iőuendő mondónac vagy álom látónac beſiédénec, mert az ti WRatoc Iſtentec kéſért titeket, hogy meg tudgya ha ſieretiteké az ti WRatokat Iſtenteket, tellyes ſiiuetekből és tellyes lelketekből.

4 Czac az ti WRatokat Iſtenteket kőueſſétec és őtet féllyétec, és az ő paranczolatit őrizzétec, és az ő ſiauánac engedgyetec, őtet tiztellyétec és ő hozza ragazkodgyatoc.

5 Az à iőuendő mondó pedig vagy álom látó meg őletteſſéc, mert az ti WRatoc Iſtentec ellen el ſiakádáſt ſiólott, melly ki hozott tégedet Ægyptuſnac földéből, és meg ſiabadított tégedet az ſiolgálatnac hazából. Ez okaért mondom hogy meg őllyétec, mert el fordított tégedet arról az v́tról, az mellyet parantſolt te néked az te WRad Iſtened hogy iárnál azon. Azért az gonozt ki gyomlállyad te kőzzűled.

6 Hogy ha titkon indîtand tégedet az te atyádfia az te Anyadnac fia, vagy fiad, vagy leányod, vagy feleſéged, melly az te kebeledben vagyon, vagy barátod kit nem kűlőmben ſieretſz mint lelkedet, ezt monduán: Ier mennyűnc el és tiztellyűnc idegen iſteneket, kiket nem eſmertél, ſem te ſem az te Atyád.

7 Az pogány népeknec iſtenec kőzzűl kic kőrnyűled vadnac, akar kőzel legyenec te hozzád akar meſiſie, az tartomáńnac eggyic végétől fogua az máſic végéîg.

8 Ne

8 Ne engedgy ŏ néki, és ne halgaſſad ŏtet, ne keduezzen az te ſiemed ŏ néki, ne keduezz ŏ nékie, és el ne rŏytſed ŏtet.

9 Hanem meg ŏllyed ŏtet, az te kezed légyen elsŏ rayta hogy meg ŏllyed ŏtet, és annac vtánna mind az egéſi népnec keze.

10 Kŏueckel kŏuezzed meg azt, és meg hallyon, mert azon ſiándékozott, hogy tégedet az te WRadtól Iſtenedtŏl el idegenîtſen, ki tégedet ki hozott Ægyptuſnac fŏldébŏl, az ſzolgáknac hazából.

11 Hogy az egéſi Izrael népei hallyác és meg félemlyenec, és annac vtánna ne igyekezzenec valami èhŏz haſonló gonozt czelekedni te kŏzŏtted.

12 [a] Ha valamelly város felŏl à te városid kŏzzŭl mellyeket az te WRAD Iſtened ád te néked, hogy azokban lakiál, hallandod ezt hogy valaki mondgya.

a: Báluány imádásba es idegen Iſten tizteletbe merült város ellen való tŏruény.

13 Ki iŏttenec ti kŏzzŭletec valami emberec iſtentelenſégnec fiai, az kic kénſierîtettéc az ŏ városoknac lakoſit, ezt monduán: Ier mennyŭnc el és tiztellyŭnc idegen iſteneket az kiket nem eſmertetec.

14 Ackor ſzorgalmatoſon ęrtekezzél és tudakozzál meg róla, hogy ha igazé à hîr, hogy à ffęle vtálatoſſág találtatott te kŏzŏtted,

15 Es annac az városnac népét éles fegyuerrel le vágiad, el veſzeſſed azt és valami abban vagyon, az barmotis le vágiad éles fegyuerrel.

16 Es minden marháiokat az ŏ piátzánac kŏzepire hordgyad, és mind az városſal egyetembe tŭzzel meg égeſſed az te WRadnac Iſtenednec, hogy mind ŏrŏcké egy rakásban légyen, és ſoha meg ne eppîtteſſéc.

17 Ne ragadgyon ſemmi az te kezedhŏz abból az átokból, hog meg tęrien az WR az ŏ búſúláſánac haragiától, és irgalmas légyen hozzád, és kŏnyŏrŭllyen te raytad, és meg ſiaporîtſon tégedet, miképpen meg eskŭtt az te Atyáidnac.

18 Ha halgatandod à te WRadnac Iſtenednec ſiauát, hogy meg ŏrizzed minden ŏ paranczolatit mellyeket én ma paranczoloc te néked, hogy azt czelekedgyed az mi igaz az te WRadnac Iſtenednec ſiemei elŏtt,

XIIII. Réſz.

Elŏſſer inti Moſes az Izraelitákat hogy az halottaknac ſiratáſában ne kŏueſſéc az pogányokat. Máſodſor meg mondgya minémŭ állatokat egyenéc meg, és minémŭ állatoknac ételétŏl tartozzaſſac meg magokat. Harmadſor inti ŏket hogy az Leuitáknac igazan meg adgyac az dęzmát, az mi pedig az papoc réſſe, mint az tizednec tizede, és minden állatoknac elsŏ teniſſéſe, azt Ieruſalembe fel vigyéc. Ha pedig az meſſe vólna, annac czac az árrát vinnéc fel az papoknac, és ŏkis abból ęlnénec mig ott lennénec, &c. Vtolſor paranczollya hogy minden harmad eſtendŏben az tizednec tizedét az ſegényec ſŭkſégére el tegyéc és meg tartſác.

1 TI az ti WRatoknac Iſtenteknec fiai vadtoc, annac okaért ne metéllyetec meg magatokat, ſe haiatokat ne ſiaggaſſátoc ki az halottért.

2 Mert ſient népe vagy az te WRadnac Iſtenednec, és az WR

válaſztott tégedet, hogy légy ő néki tulaydon népe, minden népec közzül, kic az föld ſiinén lakoznac.

3 Semmi vtálatoſſágot meg ne egyél.

4 [a]Ezec pedig az oktalan állatoc közzül az kiket meg egyetec, az ökröt, tehent, à iuhot, keczkét.

5 Az Szaruaſt, az Őzet, Bialt, vad keczkét, Vnicorniſt, vad Bikát, és az Iauort.

6 Es minden lelkes állatot valamellynec körme meg haſadott és kérőt rág, meg egyétec.

7 De mind az által ezt meg ne egyétec azoc közzül, mellyec vagy czac kérőt rágnac, vagy czac körmei meg haſadtanac, az Teuét, az Nyúlat, és az Vrget, mert kérőt rágnac és körmöc meg nem haſadt, annac okaért fertelmeſec legyenec ti néktec.

8 Es az Diſnót, mert két réſzre haſad az körme, de kérőt nem rág, annac okaért fertelmes légyen ti néktec, azoknac húſokban ne egyétec, hólt teſteket ſe illeſſétec.

9 Ezec pedig az mellyeket meg egyetec azoc közzül mellyec az vízben vadnac. Valaminec ſiárnya és haia vagyon, meg egyétec.

10 Valaminec pedig nintſen ſiárnya és haia, meg ne egyétec, hanem fértelmes légyen ti néktec.

11 Minden tizta madarat meg egyétec.

12 [b]Ezec pedig à mellyeket meg ne egyetec, à Sas keſelyűt, Ólyűt, Kányat.

13 Variút, Saſt, Héiat az ő nemęuel.

14 Es ſemmi Hóllót az ő nemęuel egyetembe.

15 Strutz madár fiat, Baglyot, Kakukot, Karúlt az ő neme ſzerint.

16 Solymot, éijeli variút, és Hattyút.

17 Pelicant, Porphirio madarat, Gémet.

18 Eztragot, ökör bikát az ő neme ſierint, bűdős dadukot és pupeneuert.

19 Es minden ſiárnyas állat az melly czúſió máſió, fértelmes ti néktec, meg ne egyétec.

20 Mindent pedig valamelly tizta madár, meg egyetec.

21 Semmi ő magától meg hólt állatot meg ne egyetec, az iöueuénnec az ki az te kapudon belől vagyon adgyad azt, és egye meg azt, vagy pénzen add el az idegenneç, mert ſient nép vagy te à te W Radnac Iſtenednec. Ne főzzed az gödőlyét az ő Annyánac téijében.

22 Eztendőről eztendőre meg dęzmállyad à te magodnác iöuedelmét, melly à te meződen terem. Leuit: 27. Num: 18. Infrà 26.

23 Es egyed à te W Radnac Iſtenednec elötte, azon az helyen az mellyet válaztand hogy az ő neue ott lakozzéc, mind gabonádnac, borodnac, olaijodnac tizedét, és az te barmaidnac, iuhaidnac elsö fayzáſát, hogy tudgyad félni az te W Radat Iſtenedet minden időben.

24 Hogy

[a]: Miénth állatokat ſzabad meg ennie az Izraelitáknac, és miénthket nem ſzabad. mint vadac, madarac, halac, es házi állatoc közzül, melly tőrténtől es eleidelben valo válogatáſtol immár meg ſzabadultunc Matth: 15. Roman: 14. 1. Corinth: 8. Coloſſ: 2.

[b] Ne ezzel dalkozzál rayta hanem külömbſeget találſſ az madaraknac neueknec elő ſzámlálásában itt, es Leuitic: 11. Mert az madarakna[c] neuein mellyec ìt vadnac, ſem Dác ſem Siló, ſem Görög magyarázóc ſemmi képpen nem alkhatnac, es valamennin fordítotác à Bibliát, vagy Görögül vagy Deákul, mind külömb külömb képpen neuezée az madaraknac neueket, &c.

24 Hogy ha meſſieb leiend az
vt hogy nem mint oda vihetnéd
azokat, miuel hogy táuól léſzen
tőled az à hely mellyet az te W-
Rad Iſtened válaztand, hogy hel-
hezteſſe az ő neuét abban az hel'-
ben, miuel hogy meg áldott té-
gedet az te WRad Iſtened.

25 Ackor add el pénzen, és ke-
zedbe véuén az egybe kőtőtt
pénzt, menny el oda az helyre,
az mellyet válaztand az te W-
Rad Iſtened.

26 Es adgyad az pénzt, mind a-
zért az mit kéuán az te lelked, ő-
krőkért, iuhokért, borért és e-
gyęb vidámitó italért, minde-
nekért valamit kéuán tőled az te
lelked, és egyél ott az te WRad
Iſtened előtt, és őruendezz az te
házad népéuel egyetembe.

27 Az Leuität pedig az ki az te
kapudon belől lakozic, ne hadd
el; mert ninczen egyęb réſie ſem
őrőkſége ti köztetec.

28 [c] Minden harmad eztendő-
ben, annac az eztendőnec iőue-
delminec minden dęzmait vá-
lazd el, és rakiad őſſue az te ka-
pudon belől.

c: Az Izraelitác kőzőtt keet rendbéli dézma volt. Előſzer, minden eztendőben az ő marháioknac es ioſzágeknac teniſzeſéből, az Iſtennec parancz olattya ſzerint ki adtác à tizedet az Leuitáknac, Leuit: 27: Num: 18. Mert az Leuitáknac az Iſten nem adott vala Chanaan földén, hanem az ő réſzeket az Ioſeph vala. Az ő őrőkſégeknec réſzeiért, es hogy Iſzolgálnánac, hadta vala Iſten hogy az egéſz orſzág az Leuitáké lenne. Máſodic dézma volt, az mellet à dézmából adtác az Ierusalemben lakozó papoknac illic à tizednec tizedét, mellyet nem volt ſzabad Ieruel kőlteni. Ez máſic tizedből kőltett az kőſſeg vittéc az innepre. Ezeknec felőtte az földnec nyumelly minden heted eztendőben léſzen vala, minden harmad eztendőben à tizednec tizedét, az az, à máſic tizedet vala Iſten hogy az kőſſeg meg tartſa, hé rakia. es lyanac ſzegény Leuitákat, iőueuényeket, árnákat, Erről ſzól az Iſten ez Caputban verſ: 28, 29. Noillyen értelembe vadnac, hogy minden harmad ezegéſz dézmát mindeneſtől az ſzegényec táplálaſára raktác el.

29 Mellyet el iőuén az Leui-
tác, (à kiknec ninczen réſiec és
őrőkſégec te veled,) és à iőueué-
nyec, áruác és őzuegyec, kic az te
kapudon belől vadnac, meg egye
nec és meg elegedgyenec, hogy
meg áldgyon tégedet az te W-
Rad Iſtened, az te kezednec min-
den munkáiában, à mellyet cze-
lekeſiel.

XV. Réſz.

Paranczollya Moſes hogy minden hetedic eztendőben, meg engedgyéc az Izraelitác az ő ſegeny nyomorult attyafiainac az kőlczőn adott pénzt, vagy akarmi marhát. Máſodſor hogy ő kőzőttec ne találtaſſéc koldus, ha pedig találtatnéc, paranczollya hogy azt el tartſác, hogy chuel meg ne hallyon. Harmadſor tőrüént rendel az ſolgákról és ſolgáló leányokról, az mellyec az ő nemzetſégekből valóc, kiket pénzen veſnec, hogy tudni illic azokat heted eztendőben ſabadon boczáſſác. Vtolſor meg inti őket arról, hogy minden állatnac első teniſſéſét az Iſtennec adgyác,

1 MINDEN hetedic eſzten-
dőben ſzabadſágot en-
gedgy.

2 Ez légyen pedig az ſiabadſág-
nac módgya: hogy minden vala-
ki kőlczőnt adand az ő kezéből
felebaráttyánac, viſſia ne kérie
azt az ő felebaráttyától, auagy az
ő attyafiától, mert meg kiáltatott
az WRnac ſiabad eztendeie.

3 Az idegentől viſſia kéried, de
à mi leiend te néked az te atyád-
fiánál, meg engedgye az te kezed
ő néki.

4 Vgy annîra hogy ne légyen te
kőzőtted kóldus, mert meg áld
igen tégedet az WR azon à föl-
dőn, mellyet à te Iſtened ád te né-
ked őrőkſégül, hogy azt biriad.

5 De mind az által vgy áldatol meg, ha engedſi valóba à te WRadnac Iſtenednec ſiauánac, hog meg ŏrizzed és meg tartſad mind az paranczolatokat, mellyeket én ma paranczoloc te néked.

6 Mert az te WRad Iſtened meg áldott tégedet, miképpen meg mondotta te néked. Ackoron zálagot véuén kölczŏnt adſi ſoc népeknec, te pedig nem veſſi kölczŏnt, és ſoc népeken fogſi wralkodni, és te raytad nem wralkodnac.

7 Ha valaki à te attyádfiai kŏzzŭl kóldus leiend, valamelly kapúd kŏzŏtt azon az földŏn à mellyet az te WRad Iſtened adand te néked, ne keménits meg az te ſiiuedet, meg ſe vonnyad az te kezedet az te kóldus atyádfiától.

8 Hanem meg nîſſad à te kezedet ŏ néki, és ŏrŏmeſt fel ſegéllyed az ŏ ſiükſégét abban, az minélkŭl ſiükölkŏdic.

9 Meg láſſad hogy ne légyen az te ſiiuedben valami effele iſtentelenſég, hogy ezt mondanád: El közelget az hetedic eztendŏ, az ſiabadſágnac eztendeie, és azért el fordîtanád az te ſiemedet az te kóldus atyádfiától, és ne adnál ŏ néki, ŏ pedig kiáltſon te reád az WRhoz, és bŭn találtaſſéc te benned.

10 Hanem vgyan adgy nékie, és meg ne háborodgyéc azon az te ſiiued mikor adſi ŏ néki. Mert ez okaért áld meg tégedet az te WRad Iſtened minden dolgaidban, és mindenekben valamire kezedet boczátod.

11 Mert nem léſien kóldus nélkŭl az föld, annac okaért paranczolom te néked, és ezt mondom hogy ŏrŏmeſt meg nîſſad à te kezedet [a] az te atyádfiának, és az te kólduſodnac az te földeden.

12 Hogy ha pénzen adattatic te néked az te atyádfia, férfiu vagy aſſiſioni állat, és ſiolgáland te néked hat eztendeig, az hetedic eztendŏbē ſiabadon botſáſſad ŏtet.

13 Es mikor el boczátod ŏtet te tŏled ſiabadon, ne boczáſſad el ŭreſſen.

14 Hanem ŏtet meg terhellyed, az te iuhaidból, az te czŭrŏdből, és az te ſaytódból, az miuel meg áldott tégedet az te WRad Iſtened, abból adgy nékie.

15 Es meg emlekezzél róla, hogy teis ſiólga vóltál Ægyptuſnac földében, és meg ſzabadîtott tégedet az te WRad Iſtened, annac okaért paranczolom én ma ezt te néked.

16 Ha pedig ezt mondandgya te néked: Nem mégyec el, mert ſieretlec tégedet és az te házadat, miuel hogy ióll vagyon ŏ néki te nálad dolga. Exod: 21.

17 Ackor végy egy árat, és az kapu kŏzŏtt furd által az fŭlét, és légyen mind çltîg te ſiolgád az, ſgy czelekedgyel ſiolgáló leányodualis. [b]

18 Ne légyen te néked nehez hogy ŏtet ſiabadon boczátod, Mert két annyi ideîg ſzolgált mint az bçres, tudni illic hat

[a] Meg nitoni embernec kezét, nem egyéb hanem á ſzegén nyomorult ſzŭkölködŏuel iól tenni, és adni néki az miuel táplálya magát.

[b] Az az, ſzolgáló leányodatis ſiabadon botſáſſad, es ſzabadſággal meg aiándékozzad.

ezten-

eztendeíglen, és meg áld tégedet à te WRad Iſtened minden czelekedetidben.

19 Minden barmaidnac és iuhaidnac elsö fayzáſánac az hímjét, az te WRadnac Iſtenednec ſientellyed. Ne munkalodgyál az te tehenednec elsö fayzáſán, és meg ne nîrjed az te iuhaidnac elsö fayzáſát.

20 Az te WRadnac Iſtenednec elötte egyed meg azokat eſztendénként, te és az te házad népe, azon az helyen az mellyet az WR választand.

21 Hogy ha valami fogyatkozás leiend benne, tudni illic ha ſánta vagy vak leiend, vagy valami egyéb bénnaſág miatt meg rontatott, azt az te WRadnac Iſtenednec ne adgyad. c

c: Az az, Ne áldozzad azt az Iſtennec.

22 Hanem az te kapuidon belöl egyed meg azt, akar tizta légyen akar tiztátalan, egyenlö képpen ehetic abban, nem külömben mint ha Öz vagy Staruas vólna.

23 Czac hogy annac vérét meg ne egyed, hanem à földre ontſad azt mint az vizet.

XVI. Réſz.

Paranczolatot ád az három innepről, az Húſuétnec, Pünköſdnec, és az Sátoros innepnec meg tartaſáról. Másodſor hogy minden városokban birákat rendellyenec, kic az Igaſſágnac tartoſi legyenec.

1 ESIEDBE vegyed az Abib Hólnapot, és ſzerezz az te WRADNAC Iſtenednec Peſaht. Mert az Abib Hólnapban hozott ki tégedet az te WRad Iſtened Ægyptusból éijel.

2 "Es áldozzál Peſahual az te WRadnac Iſtenednec, iuhaid és ökröid közzül, az helyen mellyet az te WRad Iſtened válaſztand, hogy oda helyhez teſſe az ö neuét.

a: Az Peſah ezac egy báránac meg ételе volt, de annac az innepén ſoc iuhockal, ökröckel áldoztanac, arról ſzól it Moſes mikor azt mondgya hogy iuhoccal es ökröcckel áldozzanac.

3 Ne egyél azzal ſemmi kouáſiost, hanem hét napon egyél azzal kouáſitalan pogáczákat, nyomorúſágnac kenyerét. Mert ſietſéggel iöttél ki Ægyptuſnac földéből, hogy meg emlekezzél az napról, élesednec minden ideiében, mellyben ki iöttél Ægyptuſnac földéből.

4 Ne láttaſſéc ſemmi kouáſzos az hét napon minden te határodban, és az elsö napon eſtue meg áldozott húsban, ſemmi virrattaíg ne maradgyon.

Huſuet innepe.

5 Nem áldozhatſz Peſaht az te városid közzül valamellyikben, mellyeket az te WRAD Iſtened adand te néked.

6 Hanem azon az helyen, az mellyet választand az te WRad Iſtened, hogy az ö neuét oda helyhezteſſe, ott áldozzál Peſahual eſtue, Nap nyugatkor, az idöben mellyben ki iöttél Ægyptusból.

7 Meg fülled pedig és meg egyed ott az helyen az mellyet választand az te WRad Iſtened, és reggel viſiſia fordúluán meñy haza az te haylékidba.

8 Hat napon egyél kouáſztalant, heted napon pedig az te WRADNAC Iſtenednec innepe léſzen, ne tégy ackor ſemmi munkat.

9 Szám-

Pünkösd innepe.

9 Számlály az után magadnac hét hetet, attól fogua kezdgyed számlálni az hét hetet, hogy sarlódat az gabonába boczátod.b

b: Erti azt à napot melly napon eş Istennek törvénye szerint Leuit: 23 az Isten sátorábos wy gabona kenyet kell vala fel vinnie.

10 Annac vtánna meg sientellyed az hetes innepet az te WRadnac Istenednec, az te kezednec sabad akarattyából való érteke sierint légyen az miuel áldozol, az menyébe meg áldottégedet az te WRad Istened.

11 Es örvendezz az te WRadnac Istenednec előtte, te és az te fiad, az te leányod, siolgád, siolgáló leányod, és az Leuita melly az te kapudon belől vagyon, à idueuény, az árua, és az özuegy, az kic léſinec te közötted, ott az helyen mellyet válaztand az te WRad Istened, hogy ott helyheſztesse az ő neuét.

12 Es meg emlekezzél róla hogy teis szólga vóltál Ægyptusban, annac okaért örizzed meg, és czelekedgyél ez paranczolatoc sierint.

Sátoros innep.

13 Az leueles sátoroknac innepét hét napon sientellyed, mikoron bę gyüyted az te életedet az te siűrödről, és saytódról.

14 Es vigadgy az innepen, te és az te fiad, az te leányod, siolgád és szolgáló leányod, à Leuita, az idueuény, az árua, és az özuegy, kic az te kapudon belől lakoznac.

15 Hét napig illyed az innepet az te WRadnac Istenednec ott az helyen az mellyet válaſztand az WR, mikoron meg áldánd tégedet az te WRad Istened minden mezei ioszágidban, és kezeidnec minden munkáiában, ez okaért vigadgy.

16 b Minden esztendöben háromſzor láttaſſéc meg minden férfiui mag az te WRadnac Istenednec előtte, ott az helyen az mellyet válaſztand. Az kouáſztalan kenyereknec innepén, az heteknec innepén, és az leueles sátoroknac innepén. De senki üreſſen ne láttaſſéc az WR előtt.

Exod: 23. 34 Eccleſ: 1c.

b: Miképpen az szombat felől való törvény minket nem kötelez, azon képpen az Husuéti bárannac meg ételénec, az Pünkösdnec, es sátoros innepnec meg szenteléſe minket nem kötelez, ha nem azokról szabadoſoc vagyunc,

17 Kiki az ő érteke sie.int, és az te WRadnac Istenednec áldása sierint, abból az mit adand te néked.

Col: 2. Minekünc az Vaſarnapnál több innepünc ninczen. Azt is nem Isten, hanem emberec rendeltés mellyet nem Sido módra kell megszen Sup. 1. tól Ex. 23 núnc, Leu. 19 mint ha az innep volna nekünc wrunc, nem mi az innepnec, hanem lelki szabadſágban, vgy hog az Istennek meg adakn, ha az ſükſeg kénſzerit. szabad legyé nekünc attyaſiui szeretetből való ezelekedetesket ezelekedűnc, mert az attyaſiui szeretetből való ezelekedetec böczülés. 1. Sam: 15.

18 Birákat és Tizttartókat sierezz minden te kapuidban, mellyeket az te WRad Istened adand te néked az te nemzetséged szerint, kic itéllyéc az népet igaz itélettel.

19 El ne fordítſad az törvént. Személt se válogaſs, aiándékot se végy, mert az aiándoc az bölczeket meg vakíttya, és el fordíttya az igazaknac szauokat.

20 Az IGASSAGOT, az igazſágot kövesſed, hogy elhels és örökſégül birhaſſad azt az földet, mellyet az te WRad Istened ád te néked.

21 Nè plántály magadnac berket valamelly fákból, az te WRadnac Istenednec Oltára mellet, mellyet eppíteſz magadnac.

22 Fara

Ictetbec az Ceremoniaknál, Oseş 6. Matth: 9.

22 Faragot képet ſe emely magadnac, mellyet à te WRad Iſtened gyůlöl.

XVII. Réſz.

Előſſer arról inti meg az Izraelitákat Moſes, hogy Iſtennec ne áldozzanac olly állattal mellyben valami ſeplő vagy bennaſág vólna. Maſodſor paranczolatot ád az báluány imádóknac bűnteteſéről. Harmadſor hogy minden nehez dolog felől való kérdéſt Ieruſalembe vigyenec, hogy az ott való papoktól és biraktól érczéc annac az kérdéſnec meg feytéſét. Vtólſor arra inti őket hogy az ő nemzetſégekből válaſſanac királt, és meg mondgya az királynac tiztit.

1 NE áldozzál à te WRadnac Iſtenednec olly ökörrel vagy iuhual, mellyben valami ſieplö vagy bénnaſág vagyon. Mert vtálatoſſág az te WRadnac Iſtenednec elötte.

2 Hogy ha találtatic te közötted [a] valamelly kapudon belöl, mellyeket az te WRad Iſtened ád te néked, vagy férfiu vagy aſiſioni állat, az ki gonozt czelekedendic az te WRadnac Iſtenednec ſiemei elött, meg rontuán az ö ſiöuetſéget.

a: Az az, valamellyic városodbā.

3 Es el ménend és ſiolgáland idegen Iſteneket, és imádandgya azokat, akar az Napot ſ-akar az Hóldot, vagy valamellyet az Eegnec ſeregi közzül, mellyet nem paranczoltam.

4 Es meg ielentetic te néked és meg hallandod, iól meg tudakozzál róla, és hogy ha igaz és bizoń hîr léſien, hogy az Izraelben lett légyen illyen vtálatoſſág.

5 Ackor ki vigyed azt az férfiat vagy az aſiſioni állatot, az ki azt az gonoſſágot miuelte, à te kapuidban, az férfiat vagy az aſiſioni állatot, és meg köuezzed öket és meg hallyanac.

6 Kęt vagy három embernec bizońſág tételére meg ölettesſéc az ki meg halandó, de egy tanúnac bizońſág tételére meg ne hallyon.

Infrà 19. Matth: 18. 2. Cor: 13.

7 Az Tanúc keze légyen elsö azon, hogy meg ölettesſéc, és annac vtánna mind az egéſi ſokaſágnac kezei, és illyen módon ki gyomlállyad te közzüled az gonozt.

Sup: 13.

8 [b] Hogy ha valamit nem tudnál az itéletben, vér és vér között ügy és ügy között, ſérelem és ſérelem között, vagy egyęb verſengéſec között az te kapuidban, ackor kely fel, és menny el oda az helyre mellyet válaztand à te WRad Iſtened.

2. Paral: 19.

b: Az az, Az keet feel között à bűnös es ártatlan között valo dologbā az biró elött ha valami nehez dolog iö elö, mellynec végére nem mehettec, vagy ha az Iſten töruényénec meg értesébē volna valami nehesſeg, mellyet az külsö polgári rend nem tudna meg feyteni: tehat Ieruſalembe vigyetec az kérdéſt, etc. mert az külsö dolgokrol valo kérdéſt az birác, az tudomány felöl valót pedig à papoc feytettec meg Ieruſalemben.

19 Es menny el az Leui nemzetſégéböl való papokhoz, és az biróhoz à ki az idöben biró léſien, és kérd meg öket róla, ök meg ielentic te néked az igaz itéletet.

10 Es azoknac ęrtelmec ſierint czelekedgyél, az mint meg mondottác te néked az helyen, mellyet az WR válaztott, és igyekezzél hogy mind à ſierint czelekedgyél, à mint tanîtottac téged.

11 Az töruény ſierint à mellyre tanîtottac téged, és az itélet ſierint az mellyet mondottác te néked, czelekedgyél, el ne haioly attól az igétöl ſe iobra ſe balra.

12 Ha pedig valaki keuélſégböl czelekedendic, hogy nem enged az pap-

az papnac, à ki ott à te WRadnac Iſtenednec előtte áluán ſiolgál, vagy az birónac, meg hallyon az ollyan ember, és ki tiztîtſad az gonozt Izraelből.

13 Hogy mind az egéſi ſokaſág hallya, és féllyen, hogy ſenki az vtán keuélyen ne czelekedgyéc.

14 c Mikoron bę menendeſi arra az főldre, mellyet à te WRad Iſtened ád te néked, és birnia fogod azt, és lakni fogandaſi abbā, és ott ezt fogod mondani: Királt válaztoc magamnac, miképpen az egyęb népec kic kőrnyűlőttem vadnac.

c: Meg mondgya Moſes az Izraelitáknac, hogy ha királt akarnac válaztani, az ő nemzetſégéből válaſſanac. Es azţis meg mondgya, minémünec kellyen à királynac lenni, es mihőz kellyen magát tartani.

15 Azt válaſiſiad magadnac királlyúl, az kit az te WRad Iſtened válaztand. Az te atyádfiai közzűl rendely magadnac királt, nem rendelhetſi magadnac királt, idegen nemből való férfiat, az ki nem te atyádfia.

16 Czac hogy meg ne ſokaſitſa louait, és az népet viſiſia ne vigye Ægyptusba, hogy meg ſokaſitſa magánac louait, kiuáltképpen ez ért hogy meg mondotta az WRti néktec, Ne tęrietec ez vtán több ſier viſiſia az vton.

17 Feleſégit ſe ſokaſitſa meg, hogy el ne haiollyon az ő ſiiue, ſe ezűſtét ſe aranyát felőttéb meg ne ſokaſitſa.

18 Es mikoron az ő orſiágánac ſiękibe ůlend, iria meg magánac kőnywbe ez tőruénnec máſát, az Leui papiai előtt való kőnywből.

19 Es légyen az ő nála, és oluaſſa azt ęleténec minden ideiében, hogy tudgya félni à te WRadat Iſtenedet, hogy őrizze ez tőruénnec minden igéit és az paranczolatokat, hogy azokat tſelekedgye.

20 Fel ne fuualkodgyéc az ő ſiiue az ő attyafiai ellen, ſe el ne haiollyon az paranczolattól, vagy iob vagy bal kęzre, hogy meg hoſſiabitſa ideiét az ő orſiágában az Izrael fiai között, mind ő maga mind az ő gyermeki.

XVIII. Réſz.

Paranczollya Moſes hogy az Leuitáknac rendelteteſſ iőuedelmet meg adgyac, miuel hogy azoknac nem adatoc ſemmi örökſég az Canaan főldén. Maſodſor meg tilt kőzőtec minden őrdőgi iőuendő mondáſt, varaſláſt, és igéri Moſes, hogy az Iſten nékic Propheràt ad az kitől kellyen tudakoznioc és az kit halgarnioc kellyen. Vtolſor paranczollya hogy az hámis prophetakat meg ölyéc.

1 AZ Leui nemzetſégéből való papoknac, és az egéſi Leui nemzetſégénec ne légyen ſe réſie ſe örökſége az több Izraellel, hanem az WRnac tűzes áldozatit és örökſégét egyéc.

2 Annac okaért ne légyen ő néki örökſége az ő attyafiai között. Az WR az ő örökſége, az mint meg mondotta ő néki.

3 Ez légyen pedig az papoknac az ő tőruényec az nép között, és azoc között az kic áldoznac akar ökörrel, akar iuhual, hogy à papnac adgyác az lapitzkáiát, az kęt állát és az gyomrát.

4 Az te gabonádnac, borodnac, és olaijodnac első ſengeiét, és az te iuhaidnac gyapiánac eleit néki adgyad.

5 Mert

5 Mert ötet válaztotta à te WRad Iſtened minden te nemzetſéged közzül, hogy állyon az WR nac neuénec ſiolgálattyában, ö és az ö fiai minden idöben.

6 Mikor pedig az Leuita el iöuend egéſi Izraelbéli városidnac valamellyikéböl, az holott ö iöueuény leiend, és ménend az ö lelkénec tellyes kéuánſága ſierint arra az helyre az mellyet válaſztand az WR.

7 Szolgállyon az te WRadnac Iſtenednec neuénec, mint az töb attyafiai az Leuitác, az kic ott állanac az WR elött.

8 [a] Haſonló réſzt egyéc az töb papoknac réſzeckel, attól meg válua az mit el adott valamellyic pénzen, az ö attyánac reáia ſiállot örökſégéböl.

9 Mikoron bę menendeſi abba az földbe, mellyet az te WRad Iſtened adand tenéked, ne tanúly czelekedni az pogányoknac vtálatoſſágoc ſierint.

10 [b] Ne találtaſſéc te közötted, az ki az ö fiát vagy leányát által vitetné az tüzen, auagy iöuendö mondó, vagy nap válogató, vagy madár ſzólásból iöuendölö, vagy varáſló.

11 Se bü báios, ſe ördöngöſektül tudakozó, ſe iegy magyarázó, ſe halottaktól tudakozó.

12 Mert vtállya az WR valaki ezeket miueli, és ez illyen vtálatoſſágokért üzi ki az pogányokat à te WRad Iſtened te elöled.

13 Azért légy tökélletes, az te WRadual Iſteneduel. [c]

14 Mert ezec az pogányoc az kiket te birnia fogſi, halgattyác à varaſlókat és à iöuendö mondókat, te pedig ne tſelekedgyel vgy, mert nem engedi te néked az te WRad Iſtened.

15 [d] Prophetat támazt te néked az te WRad Iſtened te közzüled, az te atyádfiai közzül, az miképpen engemet, azt halgaſſátoc.

16 Mind az ſierint az mint kérted az te WRadtól Iſtenedtöl az Horeb hegyén az Gyüleközetnec napian, mikor ezt mondod vala: Ne hallyam többé az én WRamnac Iſtenemnec ſiauát, és az ö tüzét töbſier ne láſſam, hogy meg ne hallyac.

17 Es monda az WR énnékem: Iót ſiolottác az mit ſiolottác.

18 Prophetat támaztoc ö nékiec az ö attyokfiai közzül mint tégedet, és az én Igémet adom annac ſiáiába, és mindeneket meg mond ö nékiec az mellyeket paranczolandoc ö néki.

19 Es valaki nem halgatandgya az én beſiédemet az mellyeket az én neuembe ſióland, én meg kereſem azon.

20 De maga az à Propheta, az

Gg ki ke-

a: Az Leuitác az Izraelitác között ſzéllel ſzerint ſzerte laktac az orſzágbā, az mint Iſten el rendelte vala, hogy minden nemzetſég négy négy várott adna az Leuitáknac, hogy azoc magoknac lakuán, es ez világi minden ſzorgalmatoſſágtol meg foztatuán, az Iſtentöruényénec tanulására alkolmatoſbac lehetnénec, es azoc az városoc leñénec mint egy Scholác, mellyekben à tudomannac tiztaſága es minden io erkölcz fénlenéc, es mindenec azokra az városokra néznénec. Azokban az városokban laktat az Leuitác es melly nékic kőzzül nye ſzerint az áldozatbol havalamellic örökſéget el adott vala ſzabadſágoc, hogy pénzen vegyenec örökſéget az Izraelitác között. Az ollyan örökſég à fiokra ſzallot, es el adhattac pénzen. Erről ſzol itt az Iſten verſ. 8 hogy ha az Leuita vagy à pap valami örökſégét elatta, azt nē tartozic ſenkiuel közleni, ha nē à papnac à mi az áldozatbol iö, azt tartozic à Leuitáual közleni.

b: Az az, Az ki meg égettetne es meg áldoztatna az ö magzattyát mint az pogányoc.

c: Az az, tizta ſziwel léleckel ſzolgály az te Wradnac Iſtenednec.

d: Az Ieſus Chriſtuſrol valo iöuendö mondás, mint az Apoſtoloc magyarázzác, Act. 3.

Exod: 20.

Leui: 19. 20. 1. Reg: 28. 4. Reg: 1.

táplálttattác feleſégeſtöl gyermekeſtöl à dézmábol, iárt az egéſz orſzágbol. De ha valamelly az Leuitác az Iſten házához ment ſzolgálni, az Iſten töruénye tartoztac az papoc azzal, hogy az mi réſzec iutot abbol rézt adgyanác à Leuitáknac, attol meg válua, vagy az Leuita vagy az Pap, attyátol rea ſzallot adta volna. Mert iollehet az Iſten örökſéget nem nékic az igeretnec földön, mind az által volt arra hogy pénzen vegyenec örökſéget az Izraelitác között.

ki keuély en czelekedendic és ſióland olly igét az mellyet nem parantſoltam néki az én neuembe ſióllani, és az ki ſióland idegen Iſteneknec neuébe, meg hallyon az à Propheta.

21 Hogy ha pedig mondandod az te ſiiuedben: Miképpen eſmerheſſem meg az iget mellyet az WR nem mondott légyen?

22 Mikor ſióland az Propheta az WR neuébe, és bę nem tellyeſedic az az dolog, és meg nem léſzen, ez az beſzéd mellyet az WR nem ſióllot, hanem keuélſégböl mondotta azt az Propheta. Ne fély azért attól.

XIX. Réſz.

Paranczollya Moſes hogy városokat rendellyenec, az mellyekbe fuſſanac azoc az kic valakit nem akarattyoc ſerint ölnec meg. Máſodſor meg mondgya, minémű bűntetéſſel bűnteſſéc meg az hamis tanút.

1 MIKOR az te WRad Iſtened ki vágandgya az pogányokat, kiknec földöket az te WRad Iſtened adgya te néked, és birnia fogod öket, és lakandaſi az ö városokban, és az ö házokban.

2 Három vároſt válaſiſi magadnac azon az földön, mellyet az te WRad Iſtened meg ád te néked, hogy azt örökſégül biriad.

3 Czinály ẃtakat azokra az városokra, és három réſire oſiſiad az te földednec határát, [a] mellyet az te WRad Iſtened örökſégül ád te néked, és azoc erre valóc legyenec, hogy minden gyilkos oda ſialadgyon.

[a] Ezt azért mondgya hogy az ſiabad es montſégre valo városokat alkolmatosb helyeken rendelheſſéc.

4 (Ez pedig az gyilkoſnac törüénye az ki oda ſialad, hogy ęletét meg tartſa. Az ki az ö felebaráttyát nem akarattya ſierint ölendi meg, és azt nem gyülölte annac elötte.

5 Mint az ki el ménend az ö felebaráttyáual erdöre fát vágni, és az ö kezét eröltetuén, az fa vágáſba ki eſendic az feyſie az ö nyeléböl, és találuán az ö felebaráttyát, meg haland, ez városoc közzül eggyikbe fuſſon hogy ęllyen.)

6 Hogy ha annac az vérnec rokonſága az ö ſiiuénec búſúláſaból üzendi azt, el ne érie ötet ha az ẃt hoſiſiú leiend, és meg ne öllye, holott nem méltó vólt à halálra, miuel hogy añac elötte nem gyülölte azt.

7 Annac okaért én paranczolom te néked, hogy három vároſt válaſiſi magadnac.

8 Ha mikor pedig à te WRad Iſtened ki terieztendi az te határodat, miképpen meg eskütt az te Atyáidnac, és te néked adangya mind az egéſi földet, mellyet mondott hogy az te Atyáidnac meg ád.

9 (Hogy ha meg örizended mind ez paranczolatokat, hogy meg czelekedgyed azokat à mellyeket én paranczoloc te néked ma, tudni illic hogy ſiereſſed az te WRadat Iſtenedet, és iár az ö ẃtain minden idökben,) ackor ez három városhoz eſmét válaſiſi három vároſt.

10 Hogy ártatlan vér ne ontaſſec ki az te földedben, mellyét az te W-

te WRad Istened ád te néked ŏrŏkségŭl, és hogy te oka ne légy az vér ontásnac.

11 De hogy ha leiend valaki, az ki az ŏ felebaráttyát gyŭlŏluén, meg lesi ŏtet, és reá támaduán halalra verendi azt, és meg haland, ha futand ez városoc kŏzzŭl valamellyikben.

12 Ackor annac az városnac vénei kŭldgyenec el, és vonnyác ki onnét, és adgyác azt az meg hólt embernec attyafiánac kezébe, hogy ŏlettesséc meg.

13 Ne keduezzen az te siemed ŏ néki, hanem ki tiztîtsad az ártatlan vér ontást Izraelbŏl, és ióll lésien te néked dolgod.

14 Az te felebarátodnac határát el ne foglald, az melly határt vetettéc az régiec, à te ŏrŏkségedben mellyet ŏrŏkségŭl birnia fogsi, abban az fŏldben mellyet à te W Rad Istened ád te néked, hogy ŏrŏkségŭl biriad azt.

15 Semminęmŭ hamisságban és semmi bŭnben, akar minęmŭ bŭnben vétkezzéc valaki, ne álhasson egy tanú valaki ellen, hanem kęt vagy három tanú siáia vállásán állyon meg minden dolog.

Az hamis tanunac bŭntetéséről valo tŏruény.

16 Ha valaki ellen hazug tanú álland, hogy hamis tanúságot sióllyon ŏ ellene.

17 Ackor mind ketten azoc az kiknec pŏrec vagyon, állyanac az WR eleibe, az az, az papoc és az birác eleibe, az kic az idŏben lésinec.

18 Es az birác siorgalmatoson tudakozzanac az dolog felŏl, és ha az tanú hazug tanú leiend, hazugságot siólot az ŏ felebaráttya ellen.

19 Vgy czelekedgyetec azzal à mint ŏ gondolta vólt hogy czelekedgyéc az ŏ attyafiáual, és ki tiztîtsad kŏzzŭled az gonozt,

20 Hogy az kic meg maradnac és hallani fogiác azt, meg félemlyenec,, és tŏbsier ne merienec te kŏzŏtted hasonló gonosságot tselekedni.

21 Ne keduezzen az te siemed ŏ néki, lelket lélekért, siemet siemért, fogat fogért, kezet kezért, lábat lábért. *Exod: 21. Leuit: 24. Matth: 5.*

XX. Rész.

Inti ŏket Moses hogy mikor hadba mennec, ne féllyenec az ellenségnec sokaságátol, miuel hogy az Isten léfen vęlec, az ki ŏket Ægyptumbol ki hozta. Es hadgya hogy az ŭtkŏzernec óráián az papoc biztassác az népet, és á hadnagyoc haza boczássác az wy házasokat, és á kic wy házat, sŏlŏt eppitettec, és az kic félelmesec. Másodfor meg mondgya, á Cananęusoknac és egyęb pogányoknac városoknac meg verelében minęmŭ renduel, móddal, és tŏruénnyel ęllyenec.

1 MIKOR hadba menendesi az te ellenségid ellen, és láttandod az louakat, siekereket, és az náladnál nagyob népet, ne fély tŏlŏc. Mert az te WRAD ISTENED vagyon te veled, ki tégedet ki hozott Ægyptusnac fŏldébŏl.

2 Es mikor ŭtkŏzetre mentec, az fŏ Pap oda iárullyon és siollyon az népnec.

3 Es eſzt mondgya: Halgaſd meg Izrael, ma meg ütköztec az ti ellenſégteckel. Az ti ſiiuetec meg ne lágyúllyon, ne féllyetec, és meg ne rőttennyetec, ſe meg ne remüllyetec ő elöttőc.

4 Mert az ti WRatoc Iſtentec mégyen el ti veletec hogy hartzol lyon ti érőttétec az ti ellenſégteckel, hogy meg tartſon titeket.

5 Es az népnec elötte iárój ſiollyanac az népnec, monduán: Kiczoda közzületec olly férfiu à ki wijoñan eppîtett házát, és abban męg nem lakott vólna? Meñyen el és tęrien meg az ő házába, hogy valamimódon meg ne hallyon az hartzon, és más valaki lakiéc abban.

6 Es kiczoda olly férfiu à ki ſiőlöt plántált és nem vötte annac haſinát? Mennyen el és tęrien meg az ő házába, hogy valami módon meg ne hallyon az hartzon, és más valaki vegye annac haſinát.

7 Es kiczoda olly férfiu à ki feleſéget iegyzett ő magánac, és azt haza nem vitte: Mennyen el és tęrien meg házához, hogy valami módon meg ne hallyon az viadalban, és más valaki vegye azt el.

8 Ennec felőtte az népnec elötte iárói ſiólyanac az népnec, és ezt mondgyác: Kiczoda olly férfiu az ki félelmes és gyenge ſiiuű vólna? Mennyen el és tęrien meg házához, hogy az ő attya fiainac ſiiue vgy meg ne oluadgyon mint az ő ſiiue.

9 Es minec vtánna az népnec elötte iárói véget vetnec az népnec való ſzólásban, az vtán az ſeregnec feiedelmit állaſſác az nép eleibe.

10 Mikor valamelly város alá menendeſz hogy aſzt meg vegyed, elöſier békeſéguel kinállyad azt.

11 Hogy ha békeſéggel felel te néked, és az egéſz nép melly vagyon az városban, meg nîttya te néked az kaput, adó fizetőc legyenec és ſiolgállyanac te néked.

12 Ha pedig békeſéget nem ſzerez te veled, hanem viadalt tart veled, és környül veiended azt.

13 Es adandgya az te WRad Iſtened azt az te kezedbe, ackor mind az férfiakat vágd le abban az városban.

14 Czac az aſſiſioni állatokat és az kicziñkeket és az oktalan állatokat, és valami leiend az városban, minden ioſiágát magadnac prędállyad: és meg egyed az te ellenſęgidnec ragadománit, az kiket te kezedbe adand az te WRad Iſtened.

15 Igy czelekedgyél minden városockal, az mellyec töled meſiſie léſinec, az mellyec nem ez népeknec városi közzül valóc.

16 Czac ez népeknec városiban, az mellyeket az te WRad Istened ád te néked örökſégül, ne hadgy ęlni czac egy lelketis.

17 Ha-

17 Hanem mindeneſtöl fogua el veſieſſed öket, az Hittęuſt, Emorręuſt, Chananęuſt, és az Perizęuſt, Hiuęuſt és Iebuſęuſt, az miképpen meg paranczolta te néked az te WRad Iſtened.

18 Ne tanîtſanac titeket czelekedni mind az vtálatoſſágoc ſierint, mellyeket ök czelekeſinec az ö Iſteneknec, hogy vétkezzetec az ti WRatoc Iſtentec ellen.

19 Mikor valamelly város alatt hoſzſiú ideîg fekſzel hadakozuán az ellen, hogy meg vegyed azt, ne veſzeſd el annac ęlö fáit, feyſiéuel azokat le váguán, mert azoknac gyümölczéböl fogſz ęlni, Annac okaért azokat le ne vágiad. Mert vallyon ſemberé az mezönec ęlö fáia, hogy bę mennyen te elötted az eröſſégbe?

20 De mind az által az melly fákat eſmerendeſz hogy nem gyümölcz termöc, el veſieſſed és ki vágiad, es eppîts eröſſéget ellene annac az városnac, az melly te ellened hadakozic, mind addîg mîg meg veſied azt.

XXI. Réſz.

Meg mondgya Moſes az Izraelitáknac, mi módon tiztitſác meg magokat az ártatlan vérnec ki ontáſából, mikor az ö városoknac határán hólt ember találtatic, és nem tudhattyác kiczoda ölte azt meg. Az után meg mondgya minęmű rend tartáſſal vegye el valaki magának az rab aſſoni állatot mellyet meg ſeretet. Harmadſor az elsö fölötteknec méltoſſágokrol ſol. Negyedſer az engedetlen fiaknac bűntereſéröl. Vtolſor az fára fel akaztatott embernec teſtének le vereſéröl.

1 MIKOR találtatic valamelly embernec hólt teſte azon az földön, mellyet ád te néked à te WRad Iſtened hogy azt örökſégül biriad, melly hólt teſt az földön fekſzic, és nem tudhattyác ki ölte vólna aſzt meg.

2 Ackor az te véneid és à te biráid mennyenec ki, és mériéc meg az földet az városokîglan, mellyec vadnac az meg öletet embernec hólt teſtének környülötte.

3 Es annac az városnac vénei, az melly közelb léſien az meg öletet embernec teſtéhöz, vegyenec egy üſiö tinót az baromnyáyból, mellyen ſemmi dolgot nem töttec, és az melly nem vólt męg iáromban.

4 Es annac az városnac vénei vigyéc az üſiö tinót valami kietlen völgybe, mellyet ſoha nem ſiántottac ſem nem vetettec, és vágiác el az nyakát az üſiö tinónac az völgyben.

5 Es oda iáruluán az papoc az Leui fiai, (mert öket válaztotta az te WRad Iſtened, hogy ſzolgállyanac ö néki, és hogy áldgyác az népet az WRnac neuébe, és az kiknec beſiédec ſierint itéltetic meg minden pör és minden ſérelem.)

6 Es mindnyái án annac az városnac vénei, az kic közelb léſinec az meg öletet embernec hólt teſtéhöz, moſſác meg kezeket az meg öletet üſiö tinóra az völgybe.

7 Es vallást tegyenec és eszt mondgyác: Az mi kezeinc nem ontottác ki ezt ez vért, sem az mi siemeinc nem láttác.

8 Légy kegyelmes az te népednec az Izraelnec, mellyet meg siabadîtottal WRam, és ne tulaydonîtsad az ártatlan vért az Izraelnec az te népednec. Es nem tulaydonîttatic nékic az ártatlan vérnec ki ontása.

9 Te annac okaért az ártatlan vérnec ki ontásában bűnős nem lésisi, ha azt czelekeded az mi az WR előtt kedues.

10 Mikor hadba menendesi az te ellenségid ellen, és adandgya à te WRad Istened őket az te kezedbe, és azoc kőzzűl rabokat veijendesi.

11 Láttandasi pedig azoc kőzőtt siép abrázatú asisioni állatot, és meg sieretended azt, és veiended magadnac feleségűl.

12 Vidd bę azt az te házadba, és nîrie meg az feiét, és kőrmeit metéllye el.

13 Es az ő fogságánac ruháiát vesse le róla, és meg maradgyon az te házadban, és sirassa az ő attyát, annyát, egési hólnapîg, és annac vtánna menny bę hozzáia, és légyen te néked feleséged.

14 Hogy ha nem tettzendic az te néked, boczásd el őtet az ő kéuánsága sierint, és semmiképpen őtet pénzen el ne adgyad, se ne kereskedgyel vęle, miuel hogy meg rontottad őtet.

15 Mikor valakinec kęt felesége leiend, az eggyic szerelmes, az másic gyűlőséges, és szűlendnec ő néki az szerelmes és az gyűlőséges felesége fiakat, és az gyűlőségesnec fia leiend az első szűlőt.

Az első szűlőtnec méltoságárol tőruény.

16 Az napon az mellyen az ő fiait őrőkőssé tészi az ő ioszágában, nem adhattya az ő első siűlőtténec igasságát az sierelmes feleségénec fiánac, mîg az ő gyűlőséges feleségétől való első szűlőtte ęl.

17 Hanem az ő gyűlőséges feleségénec fiát esmerie első siűlőtnec, és minden ioszágából kęt részt adgyon annac. Mert az ő erősségénec az à kezdeti. [a] Annac okaért az első szűlőtésnec méltosága arra néz.

a: Az az. Első gyűmőlcze az ő házasságánac.

18 Mikor valakinec gonosi erkőlczű, és engedetlen fia leiend, az ki az ő Attya és Annya siauánac nem enged, és meg dorgalandgyác őtet, és nem engedend nékiec.

Az engedetlen fiac ellen valo tőruény.

19 Ackor meg foguán azt az ő Attya és az ő Annya, vigyéc őtet az városnac véneihőz, az ő lakó helyénec kapuiába.

20 Es annac az városnac véneinec ezt mondgyác: Ez mi fiunc gonosz erkőlczű és ellenűnc rúgodozó, nem engedelmes az mi siónknac, tobzodó és résieges.

21 Ackor annac az városnac minden emberi kőueckel meg kőuezzéc azt, és meg hallyon, és illyen módon ki tiztîtsad az gonoszt te kőzzűled, hogy az egész

egési Izraelnec népe meg hallya, és meg remüllyen.

22 Mikor valakiben halálra való bün találtatic, és meg ölettetic az, ha fel akaztatod azt fára.

23 Ne maradgyon éijel az ö hólt teste az fán, hanem szorgalmatoson el temessed ötet azon napon. Mert az Istennec elötte átkozot az ki az fán füg, és meg ne fertezteſſed azt az földöt, az mellyet az te WRad Istened ád te néked örökségül.

Galat: 3.

XXII. Rész.

Elöſſer az Moses törvént rendel az attyafiaknac el teuéledett marháioknac haza viteléről, Az vtán hogy se az férfiu az aſſoni állat ruháiába, se az aſſoni állat az férfiu ruháiába ne öltözzéc. Harmadſor hogy külömbező állatoc egybe ne egyesüllyenec. Negyedſer arról az ki az ö feleségét vádollya tiztátalanságban. Vtolſor az paráznáknac, és az meg rontatott ſüzeknec bünteteséről.

1 HA látandod az te atyádfiánac ökrét auagy iuhát téuelgeni, ne menny el azoc mellöl, hanem haza vigyed azokat à te atyádfiánac.

2 Hogyha pedig közel ninczen te hozzád az te atyádfia, vagy nem esméred ötet, hayczad az barmokat az te házadhoz, és legyenec az te házadnál, míglen meg keresse az te atyádfia azokat, és ackor add meg azokat néki.

3 Es ècképpen czelekedgyél siamáránakis, azonképpen ruhaiáualis, és így czelekedgyél az te atyádfiánac minden el veszett marháiáual az melly el veszett vólna ö töle, és meg találtad vólna aszt, el ne titkollyad azokat.

4 Ha látandod az te atyádfiánac vagy szamárát, vagy ökrét az vton el dölue fekenni, el ne menny mellölec, hanem vęle egyetembe emeld fel azokat.

5 Az asisioni állat ne visellye az férfiu fegyuerét, se az férfiu ne öltözzéc asisiony ember ruháiába, mert az te WRadnac Istenednec elötte vtálatos valaki azt miueli.

6 Mikor madárnac feszkére találkozol az vton akar minęmü fán vagy földön, mellyben vadnac madár fiac, vagy madár monyac, és az ö annya ülend az ö fiain, vagy az ö monyain, ne vegyed el az annyat mind fiaiual egybe.

7 Hanem boczásd el az annyát, és à fiait vedd el, hogy iól légyen te neked dolgod, és napidat meg hosisiabîtsad.

8 Mikor wy házat eppîtesi, az te házadnac padgyain körös környül könyöklöt czinály, hogy meg ne fertezteſſed vérrel à te házadat, ha valaki onnét le esendic.

9 Ne vess az te szölöd közzé külön külön fęle magot, hogy valami módon meg ne fertezteſſéc az el vetett magnac termése, és az siölönec gyümölcze.

10 Ne siánts az ökrön és az siamáron eggyüt.

11 Ne öltözzél külömb külömb fęle állatból czinált öltözetbe, mint gyapiúból és lenböl czinált ruhába.

12 Az te ruhádnac négy ſiegeletin az mellyel lepedel, czinály ſálangokat. [b]

13 [a] Mikor valaki feleſéget veiend, és meg gyŭlŏlendi azt minec vtánna vęle eggyesŭlt.

14 Es ſiidalomra való alkolmatoſságot adand, és gonoſi hîrbe nęwbe keueri azt, és ezt mondgya: Ez feleſéget vŏttem magamnac, és hozzá bę ménuén nem találtam ŏ benne ſiŭzeſéget.

15 Ackor vegye azt az leáńnac Attya és Annya, és vigyéc az leány ſiŭzeſégénec ieleit az vároſnac vénei eleibe az vároſnac kapuiába.

16 Es az leáńnac Attya mondgya ezt az véneknec: Az én leányomat adtam feleſégŭl ez férfiunac, és gyŭlŏli ŏtet.

17 Es imé ŏ ragalmazáſra való álkolmatoſſágot adot, ezt monduán: Nem találtam à te leányodban ſiŭzeſéget, és imhól vadnac az én leányomnac ſiŭzeſégénec ielei, és tęrîtſéc ki az ruhát az vároſnac vénei elŏtt.

18 Ackor à vároſnac vénei fogiác meg azt az férfiat, és oſtorozzác meg ŏtet.

19 Es birſágollyác meg ſiáz Sicluſſal, mellyeket adgyanac az leáńnac Attyánac, Mert gonoſi hîrbe nęwbe keuerte az Izraelbéli ſiŭzet, és légyen annac feleſége, mellyet el nem hagyhat tellyes ęletében.

20 Hogy ha pedig igaz leiend az vádolás, és nem találtatic ſiŭzeſég az leáńban.

21 Ackor vigyéc ki az leáńt az ŏ Attya házánac eleibe, és annac az vároſnac emberi kŏueckel kŏuezzéc meg azt, és meg hallyon, mert gonoſſágot czelekedett Izraelben, paráznalkoduán az ŏ Attya házánál, és illyen módon tiztîts ki kŏzzŭled az gonoſſágot.

22 [b] Mikor valaki találtatic olly aſiſioni állattal az kinec férie vagyon, ackor mind ketten azokis meg hallyanac, az férfiu az melly kŏzŏskŏdett az aſiſioni állattal, és az aſiſioni állatis; és ècképpen ki tiztîtſad az gonoſzt Izraelbŏl.

23 [c] Mikor az leáńzó férfiunál vagyon iegyben, és találandgya valaki azt az városban, és kŏzŏskŏdic vele.

24 Mind az kettŏt az vároſnac kapuia eleibe ki vigyétec, és kŏueckel meg kŏuezzétec ŏket, és meg hallyanac, az leáńzót azért, hogy nem kiáltott abban az városban, és az férfiat azért, hogy meg rontotta az ŏ felebaráttyánac feleſégét. Es ècképpen ki tiztîtſad az gonozt Izraelbŏl.

25 De hogy ha az férfiu találandgya az iegyben való leáńzót az mezŏben, és meg fogandgya ŏtet az férfiu, és kŏzŏskŏdic vęle: Czac ŏ maga az férfiu hallyon meg à ki kŏzŏskŏdett azzal.

26 Az leáńzót pedig meg ne ŏllyed miuel hogy añac nintſen halálos bŭne. Mert à mint támad valaki felebaráttyára és azt meg ŏli, azonképpen lett ez dolog.

27 Mert

[b] Vagy perémeket, vagy fŭggŏ kŏtelkéket:

a: Az férfiu es aſzſzoni állat kŏzŏt valo tŏruénrŏl, mikor tudni illic az férfiu vádollya az ŏ feleſégét, hogy nem találta azt ſiŭznec lenni mikor vele el hált.

b: Az parázna férfiu, es parázna aſzſzoni állat ellen valo tŏruény.

c: Az ollyan leánzó ellen valo tŏruén, melly iegybe léuén máſnál, valakitŏl meg ſzeplŏſitetic városban, vagy pedig mezŏben.

27 Mert az mezőben találta őtet: Kiáltott az iegyben való leáńzó, és ſenki ielen nem vólt, à ki őtet meg óltalmazta vólna.

28 [d] Mikor valaki leáńzóra találkozic az melly iegyben nem vólna, és meg fogandgya azt, és kőzőskődic vęle, és meg fogattatnac.

d: Az ollyan leánzórol valo tőruény, melly máſnál iegybe nem volt, es valamelly ſzabad férfiutol meg ſzeplőſittetic

29 Ackor az férfiu az ki kőzőskődett azzal, az leáńzó attyánac adgyon őtuen Sicluſt, és légyen az leáńzó nékie feleſége. Annac okaért miuel hogy meg rontotta azt, nem hagyhattya el tellyes ęletében.

30 Ne vegye ſenki az ő Atyánac feleſégét, és fel ne fedezze az ő Attyánac ſiemerménec fedezőiét. [e]

e: Az az, Az ő Attya feleſégénec ſzemerménec fedezőiét.

XXIII. Réſz.

Meg mondgya Moſes előſer, minęmű embereket nem kellyen bę ſogadni az Izraelnec tarſaſágába. Máſodſor mi módon kell magokat viſelnſec mikor az ellenſég ellen táborba ſállanac. Harmadſor az idegenec kőzzűl el ſőkőtt ſolgánac rendel tőruént. Negyedſer meg tiltya az paráznaſágot, és az vſuraſágot. Vtolſor inti az Izraelitákat, hogy az mit Iſtennec fogadásból igernec, azt meg adgyác.

1 AZ kinec Siemérem teſte meg tőrőttetett, vagy el metzetet, ne ſiámláltaſſéc az WRnac gyűlkőzetibe. [a]

a: Ne mennyen bé az Wrnac gyűlekezetibe, az az, ne viſellyenec valami kőzőnſéges tiztet vagy az papi tizaben, vagy egyéb külső tiztben. Vagy: Ne legyen kőzi es tarſaſága az ſzent dolgokban. Vagy: Ne légyen ſzabad Izraelbéli leiánt ennac venni.

2 Az fattyú ne mennyen bę az WRnac gyűlekőzetibe, męg tízed ízîgis ne meñyen bę az WRnac gyűlekőzetibe.

3 Az Ammonitác és Moabitác ne meñyenec bę az WRnac gyűlekőzetibe: męg tízed ízîgis ne mennyenec bę az WRnac gyűlekőzetibe, ſoha őrőcké.

4 Annac okáért mert nem iőuénec ti előtőkbe kenyérrel és vízzel az vtra, minec vtánna iőttetec Ægyptusból: Es miuel hogy pénzuel bęrlette ellened Balamot az Beornac fiát, Meſopotamiabéli Pethorból valót, hogy meg átkozna tégedet. Num: 22.

5 De az te WRad Iſtened nem akarta meg halgatni à Balamot, és fordîtotta à te WRad Iſtened az átkot, te néked áldáſodra, miuel hogy ſzeretne tégedet az te WRad Iſtened.

6 Ne kereſſed az ő vęlec való Siőuetſéget és az ő iauokat, ſoha ęletednec minden ideiében.

7 Ne vtállyad az Edomęuſt, mert te atyádfia, Ne vtállyad az Ægyptusbélit, mert iőueuény vóltál az ő főldében.

8 Az ollyan fiac az kic ſiűlettetnec nékiec, harmad nemzetſégben bę mehetnec az WRnac gyűlekezetibe.

9 Mikor táborba ſiállaſi à te ellenſéged ellen, meg őrizzed magadat minden gonoztól.

10 Ha valaki vólna te kőzőtted az ki tizta nem vólna álmában rayta eſett dologért, ki mennyen az táboron kiuől, és abba bę ne mennyen.

11 Es mikor el ið az eſtue, moſſa meg magát vízzel, és mikor az Nap el nyugſiic, mennyen bę az táborba.

12 Es az tábor kiuől valami helyed légyen te néked, és oda ki menny ſiűkſég tenni.

13 Es

13 Es légyen te néked áſoczkád az te fegyuered mellet, és mikor le akarſz ŭlni, azzal áſs vermet, és fel keluén bę fedgyed az mi tŏled el ment.

14 Mert à te WRad Iſtened iár az te táborodban, hogy meg ſiabadîtſon tégedet, és az te ellenſégedet adgya te kezedbe. Légyen azért az te táborod tizta, és ne láſſon ti kŏztetec valami rútſágot, és el ne fordúllyon te tŏled,

15 Ne adgyad kęzbe az ſiolgát az ŏ wránac, az melly az ŏ wrától te hozzád ſialadott.

16 Te veled lakiéc te kŏzŏtted, azon az helyen az mellyet válaſztand az te városid kŏzzŭl eggyikben, valahol ŏ néki tettzendic, meg ne nyomorîtſad azt hatalommal.

17 Ne légyen parázna az Izrael leáni kŏzzŭl, ſe pedig ne légyen parázna férfiu az Izrael fiai kŏzzŭl.

18 Ne vigyed az paráznánac iutalmát, és az Ebnec arrát az te WRadnac Iſtenednec házába akar minęmŭ fogadáſért, mert mind az kettŏt az te WRad Iſtened vtállya.

19 Az te atyádfiánac Vſurára ne adgy, pénznec, eleſégnec, és egyęb akarminęmŭ marhánac vſuraiára, az melly vſurára ſiokott adatni.

20 Az idegennec adgy vſurára, de az te atyádfiánac vſurára ne adgy, hogy meg áldgyon tégedet az te WRAD ISTENED, mindenekben valamire ki nyuytandod az te kezedet azon az fŏldŏn, az mellyre bę menendŏ vagy, hogy azt ŏrŏkſégŭl biriad.

21 Mikor fogadásból igérſi valamit az te WRadnac Iſtenednec, ne halaſſſiad azt meg adni, mert meg kereſi az te WRad Iſtened azt te raytad, és bŭnŏl tulaydonîttatic ez te néked.

22 Ha pedig fogadáſt nem teiendeſi, nem léſiſi bŭnŏs.

23 De az mi ſzármazic az te aiakadból meg tellyeſitſed, és vgy czelekedgyél az miképpen fogadtad az te ſiabad akaratodból az te WRadnac Iſtenednec, minec vtánna az te ſzádual igéretet tŏttél.

24 Mikor bę menendeſi à te felebarátodnac ſiŏlŏiébe, egyél abban eleget az te kéuánſágod ſierint, de valami edényedbe azt ne rakiad.

25 Mikor bę menendeſi az te felebarátodnac gabonáia kŏzzé, kezeduel ſiaggaſs gabona feieket, de ſarlóual fel ne araſs az te felebarátodnac gabonáiában.

XXIIII. Réſz.

Moſes ez Capúrban tŏrueényeket rendel. Elŏſſer arról, hogy az melly feleſéget az férfiu el hagyand, ha az annac vtánna máshoz ménend, és az meg haland, az elsŏ férfiu nem veheti azt el elmér feleſégŭl. Maſodſſor az wy házaſnac ſabadſágárol. Harmadſſor, hogy az embernec ęletenec táplálására való marháiát, zalagba nem kell el venni, Az vtan az ember lopórol. Az bęreſnec iutalmánac meg fizeteſérol, Es hogy az artatlant az bŭnŏſért meg nem ŏlhetic. Vtolſſor az ſſegény nyomorultáckal való ió tétemeniről, és azoknac táplálásokról.

1 Hogy

1 HOGY ha valamelly férfiu feleſéget véuén ő magánac, közösködic ő vęle, tőrtinnyéc pedig hogy ne légyen kedues néki az aſſiſioni állat, miuel hogy talált vólna benne valami rútſágot: Adgyon annac el váláſról való bizonſág leuelét, és azt annac kezébe aduán, boczáſſa el őtet az ő házától.

Matth. 5. 19 Mar: 10.

2 Melly ki ménuén az ő házából, ha el ménuén más férfiuhoz menend feleſégűl.

3 Es azis az vtólſo férfiu gyűlölendi őtet, és adand néki el váláſról való bizonſág leuelét, és aduán azt az ő kezébe ki űzendi őtet az ő házából, vagy ha meg haland az az máſodic férfiu, az ki vőtte vólt azt magánac feleſégűl.

4 Az elsö férie, az melly ki űzte vólt azt, máſodſior eſmét el nem veheti azt hogy ő feleſége légyen, minec vtánna meg férteztetet. Mert vtálatoſſág az WR elött, és meg ne ferteztesd az földet, az mellyet az te WRad Iſtened ád te néked örökſégűl.

5 Mikor valaki vijoñan hozangya feleſégét, hadba ki ne mennyen, és ſemi közönſéges terhet reá ne veſſenec, egy eztendeig ſiabados légyen az ő házában, és vigadgyon az ő el vött feleſégéuel.

6 Zálagba ſenki ne vegye az Malomnac alſó és felsö köuét, mert annac ęletét venné el zálagba.

7 Hogy ha meg kapattatic valaki az ki embert lopott vólna az ő attyafiai közzűl, az Izrael fiai közzűl, és kereskedendic vęle, vagy el adandgya azt, meg hallyon az à lopó, és ki tiztîtſád az gonozt te közzűled.

8 Az bęl pokloſſágnac czapáſában, meg láſſad hogy ſiorgalmatoſon meg örizzed, és mindeneſtöl meg tarczad az mire titeket tanîtanac à Leui nemzetſégéből való papoc: à miképpen meg paranczoltam nékiec, àcképpen czelekedgyetec.

9 Emlekezzél meg arról, mit czelekedett az te WRAD Iſtened az Mariaual az vton, minec vtánna ki iöttetec Ægyptusból. Num: 12.

10 Mikor kölczönt adſi à te felebarátodnac, ne menny bę az ő házába hog néki zálagát vegyed.

11 Kiuől álly, és az ember az kinec az kölczönt adtad, ő maga vigye ki te hozzád az zálagot.

12 Hogy ha az ember ſiegény leiend, ne maradgyon éijelre annac zálaga.

13 Hanem meg adgyad nékie azt az zálagot, mikoron az Nap el nyúgoſiic, hogy aludgyéc az ő ruháiában, hogy iót mondgyon te néked. Es te néked léſien ez igaſság az te WRad Iſtened elött.

14 Az ſiegény és ſiükölkedő bęreſeden erő hatalmat ne tégy, ſe az te atyádfiai közzűl valókon, ſe pedig az te iöueuéniden az kic vadnac az te földedben, az te kapuid között.

15 Hanem azon napon meg adgyad

gyad nékie az ő iutalmát, à Nap el ſe nyugodgyéc azon, mert ő ſiegény, és azzal táplállya az ő ęletét, Ne kiáltſon te ellened az Wrra, és találtaſſéc te benned bűn.

Ezech 18. 16 Meg ne őletteſſenec az Atyác az fiakért, ſe az fiac az atyákért hanem ki ki az ő bűneiért hallyon meg.

17 Ne fordîczad el az iőueuéńnec és az áruánac igaſſágát, ſe az őzuegynec ruháiát ne vegyed zálagba.

18 Hanem meg emlekezzél róla hogy rab vóltál Ægyptusban, és meg ſzabadîtott tégedet az te WRad Iſtened onnét: Annac okaért paranczolom hogy így czelekedgyél.

19 Mikor el végezended az te aratáſodat az te meződben, és el feleytendeſi valami keuét az mezőben, meg ne tęry annac fel vetelére, az iőueuéńec, az áruánac, és az őzuegynec engedgyed, hogy meg áldgyon tégedet az te WRad Iſtened az te kezeidnec minden munkáiában.

20 Mikor meg rázandod az te Olay fáidat, máſodſior meg ne rázzad az ágakat az mellyeket immár el hadtál, az iőueuényé áruáié, és őzuegyé légyen.

21 Mikor ſzőlődet meg ſzeded, az melly gerezdeket te vtánnad el hagyandaſz, meg ne ſzedgyed, az iőueuényé, áruáié, és az őzuegyé légyen.

22 Es meg emlekezzél róla, hogy rab vóltál Ægyptuſnac főldében. Annac okaért paranczolom te néked hogy így czelekedgyél.

XXV. Réſz.

Tőruént rendel Moſes az bűnős embernec oſtorozáſarol, Es hogy az meg hólt atyafiunac feleſégét el vegye annac attyafia, hogy ez annac magot támaſſon. Az vtán az aſſoni allatról melly az tizteſſégről és ſemermeſſégről el feletkezic. Az igaz mértekről Vtol. ſor paranczolatot ád az Amalechitáknac el tőrőltetesekről, &c.

1 HA viſiſia vonás leiend valakic kőzőtt, és tőruénybe menendenec és őket meg itélendic, és az igazat meg ſiabadîtandgyác, az hamiſſat pedig karhoztattandgyác.

2 Hogy ha az hamis vereſéget érdemel, az biró vonaſſa le azt, és veretteſſe meg ő maga előtt az ő hamiſſága ſierint, ſiám ſierint való czapáſſal.

3 Negyuent űtteſſen rayta, tőbbet ne, hogy ne talám ha ſoc czapáſokat űttet rayta, alá valóuá téteſſéc az te atyádfia te előtted. 2. Cor: 11.

4 Ne kőſſéc fel ſzáiát az gabona nyomtató őkőrnec. 1. Cor: 9. 1. Tim: 5.

5 Ha az attyafiac eggyűt lakandanac, és meg haland eggyic ő kőzzűlőc, és annac fia nem leiend, az meg hóltnac feleſége ne mennyen hazáſſágra idegen férfiuhoz, hanem à meg hóltnac rokonſága mennyen bę hozzáia, és vegye el őtet feleſégűl magánac, és attyafiuſágot ſierezzen véle. Matth: 22. Mar: 12. Luc: 20.

6 Es az ő első ſiűlőttét, az ő meg hólt atyafiánac neuére, neuezze, hogy annac neue el ne tőrőlteſſéc az Izrael népe kőzzűl.

7 Hogy

7 Hogy ha az à férfiu nem akarná el venni az ŏ attyafiánac feleségét, mennyen el az aſsſioni állat az vénekhŏz, és ezt mondgya:
Ruth 4. Nem akar az én meg hólt fériem nec attyafia magot támaztani az ŏ attyafiánac az Izraelben, nem akar én velem ſierezni ſógorſágot.

8 Ackor hiuaſſác azt az vároſnac vénei, és minec vtánna meg intettéc, de vgyan nem akaria azt el venni.

9 Iárullyon annac vtáña az aſsſioni állat àhoz az véneknec ſiemec elŏtt, és vonnya le ſaruiát annac az lábáról, és pŏkiéc az ŏ ortzáiára, és ſiollyon ezt monduán: Igy kell czelekedni azzal az férfiuual, à ki nem akaria az ŏ attyafia házát eppîteni.
Liſd meg Ruth 4.

10 Es hiuattaſſéc añac háza népe az Izraelben, ſaruia meg óldozotnac haza népénec.

11 Ha kęt férfiu egybe veſiend, és eggyiknec az feleſége oda iáruland hogy meg ſiabadîtſa az ŏ fériét attól az ki ŏtet veri, és ki nyuytán kezét meg fogandgya annac ſiemérem teſtét.

12 Ackor el vágiad annac az ŏ kezét, ne keduezzen az te ſiemed ŏ nékie.

13 Ne légyen te néked az te ſákodban kęt fęle mérteked, nagy és kitſiny.

14 Ne légyen te néked à te házadban kęt fęle kŏblŏd, nagy és kicziny.

15 Tellyes és igaz mérteked légyen te néked, tellyes és igaz kŏblŏd légyen te néked, hogy meg hoſiſiabitſad az te napidat azon az fŏldŏn, mellyet az te WRad Iſtened ád te néked.

16 Mert az te WRadnac Iſtenednec elŏtte vtálatoſſág valaki ezeket miueli, és minden valaki az hamiſſágot czelekeſii.

17 Meg emlekezzél arról à mit czelekedett te raytad az Amalec az vtban, mikor Ægyptusból ki iŏttetec. Exod: 17.

18 Hogy elŏdbe ment az vtban, és az ſeregnec vtólſo réſiét meg verte, tudni illic az erŏtleneket kic valánac te vtánnad, mikor te el epettél és el fáradtál vólna, és nem félte az Iſtent.

19 Annac okaért mikor adand te néked nyugodalmat az te WRAD ISTENED minden te ellenſégidtŏl kŏrŏs kŏrnyŭl azon à fŏldŏn, mellyet ád te néked az te WRad Iſtened ŏrŏkſégŭl hogy biriad azt, el tŏrŏllyed az Amaleknec neuét az Eeg alól. El ne feleytſed azt.

XXVI. Réſz.

Elŏ ſámlállya Moſes az gyŭmŏlczeknec elsŏ ſengéie felŏl, és az dęzmác felŏl való tŏrvént, és meg tanittya az népet minęmŭ hálá adó imádſággal éllyenec, mikor azokat fel viſſic az Iſtennec. Vtolſor ſol az Iſtennec az néppel, és az népnec Iſtenuel való Szŏuetſégénec állattyárol, és haſſnárol.

1 MIKOR pedig bę ménendeſi az fŏldre, mellyet az te WRad Iſtened ád te néked ŏrŏkſégŭl, és birnia fogod azt, és lakandol abban.

2 Ackor à fŏldnec minden gyŭ-

mölczénec elsö ſengeiéböl végy, mellyet vígy az te földedböl, mellyet az te WRAD Iſtened ád te néked, és tégyed koſárodba, és menny el oda az helyre, az mellyet az te WRad Iſtened válaztand, hogy az ö neue ott lakozzéc.

3 Es menny az Paphoz, melly leiend az idöben, és mondgyad néki: Valláſt téſiec ma az te WRadnac Iſtenednec elötte, hogy bę iöttem az földre, mellyet eſkűuéſſel fogadott vala az WR az mi Atyáinknac, hogy iöuendöre mi nékűnc adná azt.

4 Es az Pap vegye el az koſárt kezéböl, és tegye azt az te WRadnac Iſtenednec óltára eleibe.

5 Es ſiólly és mondgyad az te WRad Iſtened elött, [a] Am az mi Atyánc Meſopotamiába ſiegény vala, ki Ægyptusba ment vólt alá, és iöueuény vólt ott keués férfiackal, és neuekedett ott, nagy, erös, és ſoc néppé.

6 Boſiſiúſággal illeténec pedig minket az Ægyptusbéliec, és meg nyomorgatánac minket, és veténec reánc keméń ſiolgálatot.

7 Annac okaért kiáltánc az mi Atyáinknac WRához Iſtenéhöz, és meg halgatta az WR az mi ſiónkat, és meg tekintette az mi nyomorúſáginkat, az mi rabſágunkat, és romlott vóltunkat.

8 Es ki hozott minket az WR Ægyptusból erös kęzzel, ki nyuy tott kariáual, nagy röttenetesſéggel, iegyeckel és czudáckal.

9 Es bę hozott minket ez helyre, és adta mi nékűnc ezt az földet, téijel és mézzel folyó földet.

10 Moſtan annac okaért imé el hoztam az föld gyűmölczénec elsö ſengéiét, mellyet adtál nékem WRam. Es hadgyad azt az te WRad Iſtened elött, és imádkozzál az te WRadnac Iſtenednec elötte.

11 Es öruendezz minden ióban az mellyet adand te néked az te WRad Iſtened, és az te házad népénec, te és à Leuita, és à iöueuény az ki te közötted vagyon.

12 Minec vtánna meg adandod minden te gyűmölczednec tizedénec tizedét harmadic eztendöben az tizednec eztendeién, és adandod az Leuitáknac, az iöueuéńnec, áruánac es özuegynec, és eiendenec az te kapuid között, és meg elegeſznec.

13 Ackor az te WRad Iſtened elött ezt mondgyad: Ki adtam az Iſtennec ſienteltetett dęzmát házamból, és adtam azt az Leuitáknac, az iöueuényeknec, az áruánac és az özuegynec, minden te paranczolatid ſierint, mellyet paranczoltal énnékem, nem hadtam el à te paranczolatidban eggyetis, ſem el nem feleytettem.

14 Nem öttem meg abban az én ſiükſégemben, és nem költettem el abban ſemmit valami köz dologra. Nem adtam abból ſemmit halotnac temetéſére. Engedtem az én WRamnac Iſtenemnec beſzédénec, mind az ſierint czelekedtem az mint paranczoltál énnékem.

15 Te-

a: Az Iácobrol ſzol, ki Labannál Meſopotamiában ſięgény volt, annira hogy kénſzeritetnéc ſzolgalni. Az vtã az ſzükſégnec miatta Ægyptusba budoſott betuen magáual. Mellyről azért akaria Moſes hogy valláſt tegyenec, hog meg eſmeriéc azt hogy az Chanaan földét örökſégül vöttec czac aiándékon Iſten kegyelméböl, nem az ö ereiec áltál.

15 Tekints alá az te ſientſégednec lakó helyéből az Mennyekből, és áldgyad meg az Izraelt az te népedet, és à földet mellyet adtál mi nékünc, miképpen megeskűttél az mi Atyáinknac, à téyuel męzzel folyó földet.

16 Ez mai napon az te WRad Iſtened paranczollya te néked, hogy ez paranczolatoc és törvényec ſierint czelekedgyél, megörizzed annac okaért, és az ſierint czelekedgyél, tellyes ſiivedből és tellyes lelkedből.

b: Ne mellyec igy fordîtyác: Az W. rat fel magaztaltad ma, mivel hogy te nęc kedIſtened, Azért az Vris fel magaztalt téged, mivel hogy ő néki kiualtképpen valo né pe vagy.

17 b Azt kéuánad hogy az Iſten kötelezné magát te néked ez mai napon, hogy légyen te néked Iſtened, az ő útaiban iáruán és az ő rendeléſit, paranczolatit, törvényit meg tartuán, és az ő ſiauánac engeduén.

18 Az WRis azért azt kéuánya hogy kötelezned magadat néki ez mai napon, hogy leſſi ő néki kiualtképpen való népe, miképpen ſiólot te néked: és hogy megörized minden ő paranczolatit.

19 Hogy tégyen tégedet minden népeknél fellyeb valóuá, az mellyeket teremtet, diczérettel, nęwel, diczőſęggel, hogy az te WRadnac Iſtenednec légy ſient népe, miképpen meg mondotta.

XXVII. Réſz.

Moſes meg paranczollya az népnec, hogy mikor az Iordán vizén által mennec, oſſlopokat émellyenec fel, es azokra fel iriác az Iſtennec paranczolatit. Es hogy az Leuirac az Ebal hegyéről nagy fel ſoual átkokat kiálcſánac azoc ellen kic az Iſten Törvényét meg nem tartyác, es az nép mind azokra Ament mondgyon.

1 ES paranczolá Moſes és az Izraelnec vénei az népnec, monduán: Meg őrizzed mind ez paranczolatot, mellyet én paranczoloc ma te néked.

2 Es az melly napon által ménendeſz az Iordán vizén, hogy mennyetec az földre, mellyet az te WRad Iſtened ád te néked, nagy köueket álláſs fel, és azokat meſſeld meg.

3 Es ird fel azokra az Törvénnec minden igéit mikor által menendeſi, hogy bę menyy az földre, mellyet az te WRad Iſtened ád te néked, az téijel męzzel folyó földre, miképpen ſiólot te néked az te Atyáidnac WRa Iſtene.

4 Azt mondom azért hogy mikor által mentec az Iordánon, fel állaſátoc azokat az köueket, mellyeket én ez mai napon paranczoloc ti néktec, az Ebal hegyén, és azokat meg meſſellyétec.

5 Vgyan ott eppîts az te WRadnac Iſtenednec óltárt köből, ne faragd meg vaſſal az köueket.

6 Epp köuekből epîtſed à te WRadnac Iſtenednec óltárát, és áldozzál azō tüzzel meg eméztő áldozatot à te wradnacIſtenednéc.

7 Es áldozzál hálá adó áldozattal, és egyél ott, és vigadozz az te WRadnac Iſtenednec előtte.

8 Annac okaért ez Törvénnec minden igéit iriad az köuekre, níluán és világos betűckel.

9 Es ſióla Moſes és à Leui nemzetéből való papoc az egéſi Izraelnec monduán: Figyelmezzél reáia és halgaſſad Izrael, Ez mai napon

pon lettél à te WRadnac Iſtenednec népéué.

10 Halgaſd azért az te WRadnac Iſtenednec ſiauát, és czeleked gyél az ŏ paranczolati és rendeléſi ſierint, az mellyeket én paranczoloc ma te néked.

11 Es paranczolá Moſes azon napon az népnec monduán:

12 Ezec állyanac à népnec meg áldáſára az Garizim hegyén, mikor által menendetec az Iordánon: Simeon, Leui, Iudah, Iſſachar, Ioſeph és Beniamin.

13 Ezec állyanac pedig az átkozáſra az Ebál hegyē: Ruben, Gad, Aſer, Zebulun, Dan, Nephthali.

a: Az Iſten Tŏruényénec meg nem tartói ellen való átkoc.

14 *a* Sióllyanac pedig az Leuitác, és ezt mondgyác az egéſi Izrael népénec fel ſióual:

15 Atkozott az férfiu valamelly czináland faragott és ŏntŏtt képet az WR elŏtt való vtálatoſſágot, az álts meſternec kezénec munkáiát, és helheztetendi azt rŏytekbe. Es mind az ſokaſág felellyen, és mondgyác: Amen.

16 Atkozott valaki meg ſiidalmazza az ŏ Attyát Annyát. Es az egéſz ſokaſág mondgya: Amen.

17 Atkozott valaki az ŏ felebaráttyánac határát el fordîttya. Es mondgya mind az egéſi ſokaſág: Amen.

18 Atkozott valaki teuélgéſre viſzi az vakot az v́ton. Es mondgya az egéſi ſokaſág: Amen.

19 Atkozott valaki el fordîttya az iŏueuéńnec, áruánac és ŏzuegynec tŏruényét. Es mondgya az egéſi ſokaſág: Amen.

20 Atkozott valaki az ŏ Attya feleſégéuel kŏzŏskŏdic, mert ki nîlatkoztattya az ŏ attyánac ſiemer mét. Es mondgya à ſokaſág: Amē.

21 Atkozott az ki kŏzŏskŏdic akar minęmŭ oktalan állattal. Es mondgya mind à ſokaſág: Amen.

22 Atkozott valaki kŏzŏskŏdic az ŏ húgáual, az ŏ Attyánac vagy az ŏ Annyánac leányáual. Es mondgya mind à ſokaſág: Amen

23 Atkozott valaki kŏzŏskŏdic napaual. Es mondgya mind az ſokaſág: Amen.

24 Atkozott valaki az ŏ fele baráttyát titkon meg ŏli. Es mondgya mind az ſokaſág: Amen.

25 Atkozott valaki aiándékot veſien hogy az ártatlannac vérét ki ontſa. Es mondgya mind az ſokaſág: Amen.

26 Atkozott valaki bę nem tellyeſiti czelekedettel az Tŏruéńnec igéit. Es mondgya mind à ſokaſág: Amen. *Gal: 3.*

XXVIII. Réſz.

Meg mondgya Moſes minęmŭ áldaſockal álgya meg Iſten azokat, kic az ŏ Tŏruényénec paranczolatit meg tartyác. Viſontag más felŏl meg mongya minęmŭ bŭnteteſeckel bŭnteti meg azokat à kic az Iſten tŏruényét meg ronttiac, hogy illyen módon fel indirſon mindent az Iſten tŏruényéhŏz való engedelemre, es el rŏttentſen az engedetlenſégtŏl.

1 HOgy ha ſiorgalmatoſſággal halgatandod à te WRadnac Iſtenednec ſiauát, hogy meg ŏrizzed és meg tellyeſitſed minden paranczolatit, à mellyeket én paranczoloc ma te néked: Tehát tégedet az te WRad Iſtened ez fŏldnec minden népénél fellyeb valóuá téſien.

2 Es

2 Es ſiállanac te reád mind ez áldáſoc, és meg környekeznec tégedet, czac hogy engedgy az te WRadnac Iſtenednec ſiauánac.

3 Aldott leſiſi à városban, és áldott leſiſi az mezőben.

4 Aldott léſien az te méhednec gyümölcze, és az te földednec gyümölcze, és az te barmodnac gyümölcze, az te tehenidnec és az te iuhaidnac fayzáſa.

5 Aldott az te koſárod, és az te kenyér tartó edényed.

6 Aldott léſieſi mikor bę ménendeſi, és áldott léſieſi mikoron ki ménendeſi.

7 Az WR azt miueli hogy à te ellenſégid à kic te ellened támadnac, te elötted el húllyanac, Egy vton iönec ki te reád, és hęt vton futnac te elötted.

8 Paranczol az WR te néked áldáſt az te czűreidbe, és mindenekben valamire boczátandod à te kezedet, és meg áld tégedet à földön, mellyet az te WRad Iſtened ád te néked.

9 Az WR válazt magának ſient néppé tégedet, miképpen meg eſkütt te néked, ha meg őrizended à te WRadnac Iſtenednec paranczolatit, és iárandaſi az ő vtain.

10 Ackor à földnec minden népei meg ęrtic, hog az wrnac neué röl neueztetel te, és félnec te töled

11 Es bővöskedővé téſien tégedet az WR minden jóual, az te méhednec gyümölczéuel, az te barmodnac gyümölczéuel, és à te földednec gyümölczéuel, azon à földön az mellyről meg eskütt az WR az te Atyáidnac, hogy iöuendöre meg adgya te néked.

12 Meg nîttya te néked az WR az ő jó kinczét, az Eeget hogy esöt adgyon à te földednec alkolmas idöben, és meg áldgya à te kezednec minden munkáiát, és kölczönt adſi ſoc népeknec, te pedig ne véſiſi kölczönt.

13 Es téſien tégedet az WR fővé nem farcká, és mindenkor fellyeb való léſieſi és nem aláb való, ha engedelmes léſieſi à te WRadnac Iſtenednec paranczolatinac, mellyeket én paranczoloc te néked, hogy meg őrizzed és az ſierint czelekedgyél.

14 Es ha el nem tęrendeſi minden ő igéitől, mellyeket én ma paranczoloc ti néktec, ſe iob kęzre ſe bal kęzre, iáruán idegen iſtenec után, hogy tiztellyétec azokat.

15 Viſiontag ha nem engedendeſi az te WRadnac Iſtenednec beſiédének, hogy meg őrizzed és megtarczád minden parantſolatit és rendeléſit, mellyeket én paranczoloc ma te néked. Reiád iönec mind ez átkoc, és meg kęrnyekeznec tégedet.

16 Atkozott léſiſi az városban, és átkozott az mezőben.

17 Atkozott léſien à te koſárod, és à te kenyeres edényed.

18 Atkozott léſien à te méhednec gyümölcze, és à te földednec gyümölcze, à te tehenidnec, és az te iuhaidnac teniſiéſe.

19 Atkozott léſiſi mikor bę ménendeſi, és átkozott mikor ki ménendeſi.

36 Az WR el viſien tégedet és az te királyodat az kit válaztaſz magadnac, olly nép közzé mellyet nem eſmertél ſem te ſem à te Atyáid, és tiztelſi ott idegen iſteneket, fát és kŏuet.

37 Es léſieſi almélkodáſra, példa beſiedre és czufságra minden népeknec, az mellyec közzé viſien tégedet az WR.

38 Soc magot viſieſi ki az mezŏre, és keueſet takarſi bę, mert meg emézti azt az ſáska.

39 Szŏlŏket ŭltetſi és azokat miueled, és bort nem iſſol és nem ſzedſi, mert meg emézti azt az féreg.

40 Olay fáid léſinec te néked minden határidban, de olayual magadat nem kened, mert el húll az te olay fádnac gyŭmŏlcze.

41 Fiakat és leányokat nemzeſi és nem léſinec tiéid, mert fogſágra vitetnec.

42 Minden fáidat, és földednec minden gyŭmölczét meg emézti az ſáska.

43 Az iŏueuény melly ti köztetec vagyon, te ellened fel neuekedic, te pedig felŏtte igen alá ſiállaſz.

44 Ŏ fog te néked kölczönt adni, és te nem fogſi kölczönt néki adni, ŏ fŏ léſien, te pedig farok léſieſi.

45 Szállanac pedig te reiád mind ez átkoc, és tégedet kergetni fognac, és hozzád ragazkodnac mîglen el véſſi: Annac okaért mert nem engedtél az te WRadnac Iſtenednec ſiauánac hogy meg ŏriznéd az ŏ paranczolatit, és az ŏ rendeléſit az mellyeket paranczolt te néked.

46 Es léſinec ez átkoc te közŏtted iegyŭl és czudáiúl, és az te magod közŏtt mind ŏrŏcké.

47 Annác okaért mert nem tiztelted az te WRadat Iſtenedet ſiiuednec ŏrŏmében, és vigaſágában, miuel hogy mindenuel bŏuölkedtél.

48 Es ſiolgálſi az te ellenſégidnec az kiket boczátand az WR te ellened, ehen és ſiomian, mezîtelenen és minden állatnac ſiŭkſégében, és vas igát vęt az te nyakadra, mîglen el vezt tégedet.

49 Hoz az WR te ellened népet meſzſzŭnnen, az földnec vtólſo réſiéröl, nem külömben az mint repül az Sas, olly népet az kinec nyeluét nem ęrted.

50 Szemtelen népet, ki nem tizteli az vén embert, és az gyermeknec nem keduez.

51 Es meg emézti az te barmodnac teniſzéſét, és az te földednec gyŭmölczét mîg nem el véſſi, melly nem hágy te néked az te gabonádban, borodban, olaijodban, és az te barmaidnac és iuhaidnac teniſiéſében; mîg nem el vezt tégedet.

52 Es környül véſzen tégedet minden városidban, mîglen le omolnac az te magas és erŏs kŏ falaid, mellyekben te bizol,

20 Botſát az WR te reád átkot, romláſt és veſiedelmet, mindenben valamit kezdeſi vagy czelekeſiel, mîg nem el tõrõltetel és gyorſaſággal el veſiſi, az te czelekedetidnec gonoſſágáért, mellyec által el hadtál engemet.

21 Hozzád ragazttya az WR à dõg halált, mîglen meg emézt tégedet arról az fõldrõl, mellyre te bę menendeſi hogy õrõkſégũl biriad azt.

22 Meg vęr tégedet az WR ſiáraz betegſéggel, hideg leléſſel, gyulaztó és izzadó betegſéggel, aſiállyal, ſiárazſággal és rágyáual, és mind addîg kergetnec ezec tégedet, mîglen el veſiſi.

23 Es léſinec az te Eegeid mellyec vadnac az te feied felõtt, ollyanoc mint az ęrtz, és az fõld melly te alattad vagyon, mint az vas.

24 Az WR az esõ helyébe az te fõldedre ád port és hamuát, az Eegbõl ſiall te reiád mind addîg, mîg tellyeſſéggel el veſiendeſi.

25 Az WR az te ellenſéged elõtt meg vęr tégedet, egy vton mégy ki õ reáia, és hęt vton ſialadſi õ elõtte, és léſieſi ez fõldnec minden orſiáginac czudaiára.

26 Léſien anac felõtte à te hólt teſted, eledele minden Eegi madaraknac, és az fõldnec vadainac, és nem léſien az ki el üzné (azokat.)

27 Meg vęr tégedet az Iſten Ægyptumnac fekelyéuel, és fũluel, varral, és vizketeggel, mellyekbõl meg nem gyógyitathatol.

28 Meg vęr tégedet az Iſten balgatagſággal és vakſággal, és ſiiuednec búſúláſáual.

29 Es tapogatni fogſi dęlben, miképpen tapogat az vak az ſetétſégben, és ſierenczétlen léſieſi az te vtaidban, és léſieſi erõſiag és boſiſiúſág ſienuedõ minden idõkben, és nem léſien meg ſiabadîtó.

30 Feleſéget iegyezſi magadnac, és más férfiu hál azzal, házat eppîteſi és nem lakol benne, ſiõlõt ültetſi és nem veſied annac haſinát.

31 A te õkrõd ſiemed elõtt meg õlettetic, és nem éſiel abban, az te ſiamárod el ragadtatic elõled, és nem tęr meg te hozzád, az te barmaid à te ellenſégidnec adattatnac, és nem léſien meg ſiabadîtód.

32 Az te fiaid és az te leányîd adattatnac más népnec, és az te ſiemeid látni fogiác és meg epednec azoc miatt egéſi napon, és nem léſien erõſſég az te kezedben.

33 Az te fõldednec gyümõlczét, és minden munkádat meg éſzi olly nép mellyet nem eſmertél, és léſzeſz meg romlott, és meg nyomorîtatott minden idõben.

34 Es almélkodni fogſi azokon az mellyeket látni fognac az te ſiemeid.

35 Meg vęr tégedet az WR, gonoſi keléſeckel az tęrdeidben és az kerezt czontaidban, el annîra hogy meg nem gyógyitathatol, talpadtól fogua mind teteîg.

36 Az

minden te fŏldedben, és kŏrnyŭl véſien tégedet minden vároſidbã és minden fŏldedben, mellyet à te WRad Iſtened adott te néked.

53 Es meg éſied à te méhednec gyŭmŏlczét, à te fiaidnac és leánidnac húſokat, mellyeket az te WRad Iſtened adott te néked, à ſiálláskor és à meg ſiorîtáskor, mellyel az te ellenſéged tégedet meg ſiorongat.

54 [a] Az ti kŏztetec való gyenge és keduére neuekedett férfiunac, irígy léſien az ſieme az ŏ attyafiára, és az ŏ ſierelmes feleſégére, és az ŏ meg maradott fiaira az kic meg maradtanac.

55 Hogy ne adgyon azoc kŏzzŭl ſenkinec az ŏ fiainac húſokban, mellyeket meg éſiic, miuel hogy ſem̃i annál egyęb nem maradott, à meg ſiálláskor és à meg kŏrniekezéskor, mellyel meg kŏrnyekez tégedet az te ellenſéged minden vároſidban.

56 Az gyenge és keduére neuekedett aſiſioni állat ti kŏztetec, (melly az ŏ lábátis czac alîg boczátta az fŏldre az nagy gyŏnyŏrŭſégben való lakáſnac, és gyengeſégnec miatta,) irígy léſien az ŏ ſierelmes wrára, és az ŏ fiaira, és az ŏ leányára.

57 Az ŏ apró gyermekireis irígy léſien, mellyec ŏ tŏle ſiármaznac, és az ŏ fiaira kiket ſiŭlend: mert meg éſii ŏket az nagy ſiŭkſégnec miatta titkon az ſiálláskor, à ſiorongatáskor, mellyel meg kŏrnyekez tégedet à te ellenſéged à te vároſidban.

58 Hogy ha meg nem ŏrizended, és bę nem tellyeſitended ez Tŏruéńnec minden igéit, mellyec meg vadnac iruán è kŏnywben, hogy féllyed ez diczŏſéges és rŏttenetes neuet, tudni illic az te WRadat Istenedet.

59 Czudálatos képpen meg ŏregbîti az WR à te czapáſidat, és az te magodnac czapáſit, tudni illic nagy és maradandó czapáſokat, gonoſi betegſégeket és ſiŭntelen valókat.

60 Es te reád fordîttya Ægyptuſnac minden betegſégét, az mellyektŏl féltedted magadat, és vgyan hozzád ragadnac azoc.

61 Minden betegſéget és minden czapáſt, à melly ez Tŏruéńnec kŏnyuében ninczen meg irua, hoz te reád az te WRad mîg nem el vezt tégedet.

62 Es keuéſen maradtoc ti, kic añac elŏtte ſokan vóltatoc mint az Eegnec czillagi, mert nem engedtél az te WRadnac Iſtenednec beſiédénec.

63 Es miképpen ŏruendezett az WR ti raytatoc iól czelekeduén ti veletec, és meg ſokaſituán titeket. Azképpen ŏruendezni fog az WR ti raytatoc, el veztuén és el tŏrŏluén titeket. Es ki gyomláltattoc arról az fŏldrŏl à mellyre bę mentec hogy ŏrŏkſégŭl biriátoc azt.

64 Es el hint titeket az WR minden népec kŏzzé, az fŏldnec eggyic végétŏl fogua az fŏldnec máſic végeîglen: és tiztelni

fogſ

a: Azt akar ia ielenteni Moſes, hogy à kic keduec ſzerint valo gyŏnyŏrŭſéges étkeckel éltenec az elŏtt, az ŏ édes magzattyokat meg éſzic, mikor az ellenſég meg ſzorittya ŏket, es az városba be rekezti, es nem hogy az férfiu az ŏ feleſégéuel, az aſzſzoni állat az ŏ wráual es az meg maradot gyermekiuel kŏzlené az ŏ magzattyánac húſát, de inkáb el reytic egy más elŏtt, es titkon éſzic meg az nagy ſzŭkſégnec miatta az ŏ gyermekeknec húſat.

fogſi ott idegen iſteneket, à kiket ſem te nem eſmértél, ſem à te Atyáid, fát és kőuet.

65 Az pogányoc kőzőttis nem nyugſiol meg, és nē léſien à te lábad talpánac nyugodalma, mert ád ott az WR te néked rőttegő ſiiuet, és ſiemeidnec fogyatkozáſát, és lelkednec keſerűſégét.

66 Es léſien az te ęleted kętſéges te előtted, és rőttegni fogſi éijel és nappal, és ęletedet nem hiſied.

67 Reggel azt mondod, ki tudgya ha eſtuét ęriűc, és eſtue azt mondod: ki tudgya ha reggelt ęriűc? Az te ſiiuednec rőttegéſe miatt mellyel rőttegſi, és az te ſzemeidnec látáſi miatt mellyet látandaſi.

68 Es viſiſia viſien tégedet az WR Ægyptusba haiókon, az on az vton az kiről ſiolottam te néked hogy tőbbé nem látnád azt. Es arullyatoc magatokat ott az ti ellenſégteknec ſiolgáiúl, és ſiolgáló leányúl, de nem léſien ki meg vegyen.

XXIX. Réſz.

Az Moſes Iſtennec paranczolattyából meg vijttya az Izraelitáckal a ſőuetſéget, mellyet tett vala vęlec az Horeb hegyén, es paranczollya hogy ez ſőuetſég állandó légyen az ő maradékoknális. Es hogy az Iſten ſőuetſégénec meg tartaſára fel indítſa őket, előſer az Iſtennec ió tétemenit ſámlállya elő, az vtán fenyegeti őket az Iſtennec rőttenetes ítéletiuel, ha az ő tőrüényét meg nem tartyác. Az ſőuetſég pedig mellyet Iſten moſt az ő népéuel ſerez, mind egy azzal az mellyet az Horeb hegyénél tett vala. Kűlőmbőz czac az helyre es ſemelyekre nézue, mert az első ſőuetſég az Horeb hegyénél volt, de ez az Moab mezeién, es az Izraelitáckal volt, kic mind meg holtac az puztaban. De ez azockal vagyon az kic az vtán neuekedtec vala fel.

1 EZEC à Siőuetſégnec Igéi, mellyeket paranczolt az WR Moſeſnec, hogy ſiőuetſéget tenné az Izrael fiaiual az Moabnac földén, amaz ſiőuetſég kiuől, mellyet tett vala vęlec az Horeb hegyén.

2 Añac okaért ſiolîta Moſes az egéſi Izraelt, és monda ő nékiec: Tinen magatoc láttátoc mindeneket, az mellyeket czelekedett az WR à ti ſiemeitec előtt az Ægyptuſnac földében, az Pharaóual és minden ő ſiolgaiual, és minden ő földéuel.

3 Az nagy kéſérteteket à mellyeket láttanac az te ſiemeid, iegyeket és amaz nagy czudákat.

4 [a] Mind az által nem adott az WR ti néktec ſiiuet à meg értéſre, és ſiemeket az látáſra, és fűleket az halláſra, mind ez mai napîglan.

5 Es vezęrlettelec titeket negyuen eztendeîg az puztában, meg nem koptac az ti ruháitoc ti raytatoc, és az ti ſarutokis nem kopott meg az ti lábaitokban.

6 [b] Kenyeret nem őttétec, ſem bort és valami réſiegitő italt nem ittatoc, hogy meg tudnátoc hogy én vagyoc à ti WRatoc Iſtentec.

7 Es iutottatoc ez helyre: és ki iőué az Sihon az Hesbonnac királya, és az Og Baſannac királya mi előnkbe űtkőzetre, és meg vertűc őket.

8 Es el birtúc az ő földeket, és adtúc azt őrőkſégűl az Ruben és Gad nemzetſéginec, és az Manaſſe fęl nemzetſégénec.

9 Őriz-

a: Tremellius igy fordittya: De az Iſten nem adot vala néktec ſziuet &c. tudni illic miuel hogy meeg ackorti kiczinec valatoc.

b: Az az, Mennyei kenyeret őttétec, es kő ſziklából ſzármazott vizet.

Num: 21.

9 Őrizzétec meg azért ez Szŏuetſégnec igéit és az ſierint czelekedgyetec, hogy ſierenczés légyen minden dolgotoc az mellyet czelekeztec.

10 Ti állotoc moſt mindnyáián az ti WRatoc Iſtentec elŏtt, az ti nemzetſégteknec feiedelmi, az ti véneitec, és az ti elŏttetec iáróc, az Izraelnec minden férfiai.

11 Az ti kiczińkeitec, az ti feleſégeitec és az ti iŏueuénîtec, az kic lakoznac az te táborodban, mind fa vágóid, mind víz merîtŏid.

12 Hogy az te WRadual Iſteneduel Sĭŏuetſéget tégy, az ŏ eſkŭuéſéuel meg erŏſittetet igéret ſierint, melly ſiŏuétſéget à te WRad Iſtened ma ſierez te veled.

13 Hogy válaſſion tégedet ma ŏ magánac népéué, és ŏ légyen te néked Iſtened, az miképpen ſiólot te néked, és az miképpen meg eskŭtt à te Atyáidnac, Abrahamnac, Isháknac, és Iácobnac.

14 Es nem czac ti veletec ſzerzem ez ſiŏuetſéget, és ez eskŭuéſt.

15 Hanem azzal (elŏſier) az ki vagyon it mi velŭnc, és áll è mai napon az mi WRunc Iſtenŭnc elŏtt, az vtán azzalis, az ki ninczen ez mai napon it mi velŭnc.

16 Mert ti tudgyátoc miképpen laktunc Ægyptuſnac fŏldében, és mi módon iŏttŭnc által az pogányoc kŏzŏtt, az kiken által iŏttetec.

17 Es láttátoc az ŏ vtálatoſſágokat és az ŏ báluányokat, fát és kŏuet, ezŭſtŏt és aranyat, az mellyec vadnac ŏ náloc.

18 Meg láſſátoc hogy ne légyen ti kŏztŏtec férfiu vagy aſſioni állat, vagy czeléd, vagy nemzetſég, az kinec ſiiue el fordîtſa magát ez mai napon à mi WRunktól Iſtenŭnktŏl, hogy menne ez pogány népeknec Iſteneknec tizteletire. Ne légyen ti kŏztetec méreg és ŭrŏm termŏ gyŏkér.[c]

19 Es ollyan az ki mikor hallandgya ez átoknac igéit, magát mind az által bódognac alîtſa, az ŏ ſiiuében ezt monduán: Békeſég léſién én nékem, ha ſiinte az én ſiiuemnec gondolattyában iárándokis, hogy az ſiomiuhozóból réſzegeſſé légyen.[d]

20 Nem akar az WR keduezni ez illyen embernec, mert ackor az WRnac az ŏ búſúláſá, és az ŏ haragia fel geried az ollyan ember ellen, és ſzáll arra minden átoc az melly meg irattatott ez kŏnywben, és el tŏrli az WR annac neuét az Eeg alól.

21 Es ki válaztya az WR azt veſiedelemre, az Izraelnec minden nem-

c: Az mérgen es az ŭrmŏn érti az bŭnt, mint ha azt mondaná: Ne légyen ti kŏztetec valaki, ki az mi Wrunkat Iſtenünket valami nagy bŭnuel, kiuáltképpen az báluány imádáſſal meg bántaná es meg kéſértené.

d: Az ſzomiuhozóbol réſzegeſſé lenni, Sido ſzóláſnac módgya, es Sido példa beſzéd. Az ſzomiuhozón pedig értic az emberben az kéuánſágot, mellyben az gonoſſágra valo haylandoſág mint egy ſzomiuſág, mert mint az ember ſzomiuhozza az vizetuánſág az gonoſſágot. Az réſzegen pedig értic, az vakmerŏſéget: mikor az io es gonoſz kŏzŏtt ſéget el hagyuán, az gonozt czelekeſzi es kŏneti, belé réſzegül. Azért az Moſes arrol mondgya iuhozóbol réſzeggé léſzen à ki nem czac haylandó hanem az ŏ gonoſz kéuánſágánac enged, es azt mint mikor az ſzomiuhozó ember az ŏ kéuanſága borba merül, &c.

az emberben valo kŭlŏmbes abba vgyā hogy à ſzomiuhozón az gonoſzra, végbŏz viſzi, ſzerint az

den nemzetſégi kŏzzŭl, à ſiŏuet ſégnec miden átkai ſierint, melly meg irattot ez Tŏruény kŏnywben.

22 Es ezt mondgya az ti vtánnatoc való nemzetſég, az ti fiaitoc az kic támadnac ti vtánnatoc, és az iŏueuény az ki iŏuend meſiſie fŏldrŏl, mikor látni fogiác ez fŏldnec czapáſit, és az ŏ nyomoruſágit, mellyeckel meg nyomorîtotta azt az WR.

23 (Mert kénkŏ és ſó égeti meg minden ŏ fŏldeket, annîra hogy nem vetic azt bę, ſemmit nem teremt, és ſemmi fŭ nem neuekedic rayta, mint az Sodománac, Gomoráhnac, Adamánac és Seboimnac el ſŭllyeztett helyén, mellyeket az WR el ſŭllyeztett az ŏ búſúláſában és haragiában.)

Geneſ: 19.

24 Azt fogiác (mondoc) mondani minden népec: Miért czelekedett az WR így ezzel è fŏlduel? Miczoda nagy búſúlás és nagy harag?

25 Es ezt fogiác mondani: Azért mert el hadtác az ŏ Attyoknac WRánac Iſtenénec ſiŏuetſégét, mellyet tett ŏ vęlec, mikor ki hozná ŏket Ægyptuſnac fŏldébŏl.

26 Es el ménuén tizteltenec idegen iſteneket, és le búrúltac az iſtenec elŏtt, az kiket nem eſmértec vólt, és az kic ſemmi ióual ſoha nem vóltac ŏ nékic.

27 Es fel geriedett az WRnac búſúláſa az fŏldre, hogy reáia hozná mind az átkot, melly meg vagyon iruán ez kŏnywben.

28 Es ki gyomlálta ŏket az WR az ŏ fŏldŏkrŏl haragiában, búſúláſában, és nagy indulattyában, és vetette ŏket más fŏldre, à mint moſt meg tettzic.

29 e Az titkoc az mi WRunknál Iſtenŭnknél vadnac, Az ki nîlatkoztatott dolgoc miéinc és az mi fiainké mind ŏrŏcké, hogy ez tŏruénnec minden igéit bę tellyeſitsŭc.

e: Ez vtolſo verſben Moſes az tŏruénnec tudományát aiánlia, es egybe veti az Iſtennec az tŏruénben ki ielentetett akarattyát, az az Iſtennec akarattyát azt czelekedgyŭc.

Iſtennec titkaiual. Mint ha azt mondaná: Vadnac titkai, azokrol mi ne tudakozzunc, hanem à melly az tŏruénben ki ielentette, arrol tudakozzunc es kedgyŭc.

XXX. Réſz.

Azt mondgya meg Moſes ez Caputban, hogy mikor Iſten az Izraelitákat az ŏ paranczolattyához való engedetlenſégért rabſágra adgya, ha ott az rabſágnac helyén meg emlekeznec az Iſtennec vęlec valo fŏuetſégérŏl, és tizta ſiuec ſierint meg tęrnec, az Iſten meg fabadittya ŏket. Inti azért Moſes ŏket, hogy forgalmatoſoc legyenec az Iſten paranczolatinac meg tartaſában, mellyekben azt mondgya hogy az Iſten az ŏ akarattyát olly nyiluán ielentette meg, hogy ſenki azt nem mondhattya, hogy nem hallotta és nem tudta.

1 MIND az által mikor bę tellieſednec raytad mind ezec, az áldás és az átoc, mellyet elŏdben adtam te néked, ha meg emlekezendel elmedben à pogán népec kŏzŏtt, à kic kŏzzé vetend tégedet az te WRad Iſtened.

2 Es meg tęruén az te WRadhoz Iſtenedhŏz, engedſi az ŏ ſiauánac mind az ſierint az mint én paranczolom te néked è mai napon, te és az te fiaid, az te tellyes ſiiuedbŏl és tellyes lelkedbŏl.

3 Viſiſia hozza az WR à te foglyaidat kŏnyŏrŭluén te raytad, és hozzád forduluán, ŏſiue gyŭyt tégedet minden népec kŏzzŭl, à kic kŏzzé el hintend tégedet à te Wrad Iſtened.

4 Ha

4 Ha az Eegnec vtólſo réſiére-
vitetnélis, onnétis ŏſiue gyŭyt té-
gedet az WR Iſten, és onnétis
fel veſien tégedet.

5 Es viſzſza hoz tégedet az te
WRad Iſtened, arra az fŏldre à
mellyet birtanac az te Atyáid, és
birni fogod azt, és iól léſien te ve-
led, és inkáb meg ſokaſit tégedet
hogy nem mint az te Atyáidat.

6 Es kŏrnyŭl metéli az te W-
Rad Iſte ned az te ſziuedet, és à te
magodnac ſiiuét, hogy ſiereſſed
az te WRadat Iſtenedet tellyes
ſiiuedbŏl, tellyes lelkedbŏl, az te
ęletedért.[1]

[1] Az az, hogy ęlhes.

7 Boczáttya pedig à te WRad
Iſtened mind ez átkokat az te el-
lenſégidre, és azokra kic téged
gyŭlŏlnec, az kic ŭldŏztenec té-
gedet.

8 Te annac okaért meg tęr', és
engedgy az WR ſiauánac, és
tellyeſits meg minden paranczo-
latit, mellyeket én paranczoloc
te néked ma.

9 (Es bŏwŏlkedŏué téſien té-
gedet az te WRad Iſtened az te
kezeidnec minden munkaiában,
az te méhednec gyŭmŏlczében,
à te barmodnac teniſiéſében, és à
te fŏldednec gyŭmŏlczében, az te
iódra: Mert meg tęr az WR
hogy vigadgyon te raytad néked
iódra, miképpen ŏruendezett az
te Atyáidon.

10 De v́gy mind az által, ha en-
gedendeſi az te WRadnac Iſte-
nednec ſiauánac, meg ŏrizuén az
ŏ paranczolatit és az ŏ végezéſit,
mellyec meg irattattac ez Tŏr-
uéñec kŏnyuében, és mikor meg
tęrendeſi az te WRadhoz Iſte-
nedhŏz tellyes ſiiuedbŏl és tel-
lyes lelkedbŏl.)

11 Mert ez paranczolat à mel-
lyet paranczoloc én ma te néked,
nem titkoltatott el te tŏled, ſem
táuól ninczen.

12 Nem Mennyekben vagyon, Rom: 10.
hogy azt mondanád: Kiczoda
hág fel mi érŏttŭnc az Mennyek-
be, hogy alá hozná aſzt mi né-
kŭnc, és arra minket meg tanîta-
na hogy bę tellyeſitsŭc azt?

13 Sem az tengeren túl ninczen,
hogy azt mondanád: Kiczoda
mégyen által mi érŏttŭnc à Ten-
geren, hogy elŏ hozná azt mi
nékŭnc, és meg tanîtana min-
ket arra, hogy bę tellyeſiczŭc
azt?

14 Hanem felŏtte kŏzel va-
gyon te hozzád az IGE, az te
ſiádban és az te ſiiuedben, hogy
bę tellyeſitſed azt.

15 Meg láſſad. Imé adtam te-
néked elŏdbe ma, ęletet, iót, eſ-
mét halált és gonozt.

16 Mikor (tudni illic) én te né-
ked paranczolom ma, Hogy ſie-
reſſed az te WRadat Iſtenedet,
hogy iáry az ŏ v́taiban, és ŏriz-
zed az ŏ paranczolatit, és az ŏ
végezéſit, és az ŏ itéletit, hogy
ęlly, és meg ſokaſittaſſál, és meg
áldgyon tégedet az te WRAD
ISTENED az fŏldŏn mellyre
bę mégy, hogy ŏrŏkſégŭl biriad
azt.

17 Hogy ha el forduland az te
ſziued, és nem engedendeſz, és
ha el

ha el haioluán, le búrúlandaſi idegen iſtenec előtt, és tiſztelended azokat.

18 Tudtotokra adom ma ti néktec, hogy általan fogua el vézſitec, nem ęltec ſoc ideig azon az földön, az mellyre az Iordánon által keluén mégy, hogy örökſégül biriad azt.

19 Bizonſágúl hiuom ti ellenetec ma az Mennyet és az földet, hogy ęletet és halált adtam előtökbe, áldáſt és átkot, válaſiſiad annac okáért az ęletet, hogy ęlheſs, mind te mind az te magod.

20 Hogy ſiereſſed az te WRadat Iſtenedet, és hogy engedgy az ő ſiauánac, és ragazkodgyál hozzáia, mert ő az te ęleted és az te ęletednec hoſſiúſága, hogy lakozzál azon az földön, mellyről meg eskütt az WR az te Atyáidnac, Abrahamnac, Isháknac és Iácobnac, hogy nékic adná azt.

XXXI. Réſz.

Meg mondgya Moſes az népnec, hogy néki az Iordán vizén innét meg kellene halni. Azért az Ioſuet ő helyette feiedelemmé téuén Iſten parantſolattyából, őtet ſép igereteckel bátorittya. A Törueént meg irua adgya az papóknac es az feiedelmeknec, es paranczollya hogy minden heted eztendőben azt el oluaſſác közönſéges helyen. Vtolſor az Iſten paranczolattya ſerint éneket ſerez, mellyre az kőſſéget meg tanittya, hogy azt fűntelen enekelly ec, hogy az Iſtennec ő hozzáioc való ió vólnánac, es az ő hálá adatlanſágoknac őrőc bizonſága lenne ez énec.

1 AZ vtán mikor Moſes elő áluán, ez igeket meg mondotta vólna az egéſi Izrael népénec.

2 Monda nékiec: Száz és húſi eztendős vagyoc moſt, nem iárhatoc ez vtán ſem ki ſem bę, annac felőtte az WR ezt mondá énnékem: Ez Iordánon nem mégy által.

d: Az 47. Nem viſelhetec többé tiztet köztetec.

3 Az te WRad Iſtened ő mégyen által te előtted, ő vezti el az pogányokat te előtted, és birod azokat. Az Ioſue mégyen által te előtted, az miképpen meg mondotta az WR.

4 Es ácképpen czelekeſiic azockal az WR, az miképpen czelekedett Sihonual és Oggal az Emorręuſoc királiual, és azoknac földöckel, az kiket el vezté.

5 Mikor azért adandgya az WR azokat ti kezetekbe, ackor mindeneſtől fogua czelekedgyétec vęlec az paranczolat ſierint az mint meg paranczoltam ti néktec.

6 Legyetec erőſſec és bátorîczátoc meg magatokat, ne félyetec és ne röttegietec ő tőlec, mert az te WRad Iſtened léſien ki te veled el mégyen, nem hágy el tégedet, ſem el nem marad tőled.

7 Szólîtá azért Moſes az Ioſuet, és monda ő nékie az egéſi Izrael népénec ſiemei előtt: Légy erős és bátorîts meg magadat, mert te mégy bę ez néppel az földre, mellyért meg eskütt az WR az ő Attyoknac, hogy iőuendőre ő nékic adná azt, és te oztod azt el ő nékiec nîllal.

8 Az WR pedig az ki te elötted mégyen, ö léſien te veled, el nem hágy tégedet, ſem el nem marad töled, ne fély és ne rötteg.

9 Es minec vtánna meg irta vólna Moſes az Töruént, adá azt az papoknac az Leui fiainac az kic viſelic az WR ſiöuetſégénec Ládáiát, és az Izraelnec minden véneinec.

10 Es meg paranczolá nékic Moſes, monduán: Minden hetedic eztendöben, az ſzabadſágnac eztendeiénec ideién, az Sátoroknac innepében.

11 Mikor el iöuend az egéſi Izrael, hogy meg jelennyéc az te WRad Iſtened elött, azon az helyen az mellyet válaztand, el oluaſſad ez Töruént az egéſi Izrael elött az ö halláſokra.

12 Gyüyts egybe az népet, férfiakat és aſſiſioni állatokat, az te kiczinkeidet és jöueuénîdet kic az te kapuid között vadnac, hogy hallyác és tanúllyanac, és féllyéc az ti WRatokat Iſtenteket, és örizzéc meg ez Töruénnec minden igéit.

13 Es azoknac fiai az kic nem tudtác (ez töruént,) hallyác és tanúllyác félni az ti WRatokat Iſtenteket, mind addîg az mîg çltec azon az földön, az mellyre, által keluén az Iordánon, mentec, hogy örökſégül biriátoc azt.

14 Es monda az WR Moſesnec: Imé el közelgettec az te napid hogy meg hally, hijad az Ioſuet és állyatoc az Gyülekezetnec Sátorában, és paranczolatokat adoc néki. El méne azért az Moſes és Ioſue, és állának à Gyülekezetnec Sátorában.

15 Es meg jelenéc az WR az Sátorban felhönec oſlopában, és meg álla az felhönec oſlopa az Sátornac aytaiában.

16 Es monda az WR Moſesnec: Imé te el aluſiol az te Atyáidual egyetembe, az után fel keluén ez nép paráznalkodic idegen iſteneckel az földön, à mellyre mégyen hogy lakozzéc azon, és el hágy engemet, és fel feyti az én ſiöuetſégemet mellyet én ö vçle ſierzettem.

17 Annac okaért fel geried az én haragom ö ellene és el hagyom öket, és el röytem az én ortzámat ö elölöc: és meg emésztetic, és ſoc nyaualyác és nyomorúſágoc találályác ötet. Es mondani fogia az napon, Auagy nem annac okaért találté ez ſoc nyaualya és nyomorúſág minket, hogy ninczen Iſten mi közöttünc?

18 En pedig valóba el röytem az én ortzámat azon az napon az ö ſoc gonoſſágáért az mellyet czelekedendic, hogy az idegen iſtenec után haylott.

19 Moſtan annac okaért iriátoc meg magatoknac ez éneket, és tanîts meg arra az Izrael fiait, adgyad azt az ö ſáiokba, hogy légyen ez énec bizonſágúl az Izrael fiai ellen.

20 Mert ha bę viſiem öket arra az

ra az földre, mellyről meg eskűttem az ő Attyáinac, téijel és męzzel folyó földre, éſiic pedig és meg elegeſiic és meg hizlallya magát, ackoron haiol az idegen iſtenekhőz és az okat tiztelic, és fel boſiſiontanac engemet, és fel bontyác az én ſiőuetſégemet.

21 Mikor pedig reáioc ſiállanac az ſoc nyaualyác és nyomorúſágoc, ackor ő előttőc ez énec bizońſág léſien, (mert el nem feleyti azt az ő maradéka,) mert iól tudom az ő gondolattyokat, és mit czelekedgyéc moſtis, minec előtte bę vittem vólna őtet à földre az mellyről meg eskűttem.

22 Meg irá azért Moſes azt az éneket azon napon, és meg tanîtá arra az Izraelnec fiait.

23 Annac vtánna paranczolá Ioſuenec az Nun fiának, és monda: Légy erős és bátorîts meg magadat, mert te viſied bę az Izraelnec fiait arra az földre, az mellyről meg eskűttem nékiec, és én léſiec te veled.

24 Mikor pedig el végezte vólna Moſes ez Tőruénnec igéinec iráſát az könywben, mind azoknac végéig.

25 Paranczolá Moſes az Leuitáknac kic viſelic vala az WR ſiőuetſégénec Ládáiát, monduán:

26 Vegyétec az Tőruénnec könyuét, és helyheztetſétec azt az ti WRatoknac Iſtenteknec ſiőuetſégénec Ládáiába, és légyen ott te ellened bizońſágúl.

27 Mert én tudom az te engedetlenſégedet, és az te kemény nyakadat, Imé moſtis holott męg köztetec ęlec, az WR ellen engedetlenec vadtoc, menîuel inkáb minec vtánna meg halandoc?

28 Gyűytſétec én hozzám az ti nemzetſégteknec minden véneit, és feiedelmiteket, hogy ſiólyam az ő fülőc halláſára ez igéket, és bizońſágúl hijam ő ellenec az Mennyet és az földet.

29 Mert tudom hogy minec vtánna meg halandoc, meg férteztetitec magatokat, és el tęrtec az vtról mellyet paranczoltam ti néktec, melly dologért iő ti reátoc veſzedelem az vtólſo napokon, mikoron czelekedendetec gonozt az WRnac ſiemei előtt, boſiſiontuán őtet az ti kezeiteknec czinálmányáual.

30 Annac okaért ſiollá Moſes az egéſi Izrael gyűlekezetinec fűle halláſára ez éneknec igéit, mind azoknac végeiglen.

XXXII. Réſz.

El mondgya Moſes az Eneket, mellyet az Iſten paranczolattya ſerint ſerzett vala, es előſer minec vtánna az Eeget es az földet bizonſágul hijta volna, es az népet intette volna az éneknec figyelmetes halgatáſára, az vrán ſol az Iſtennec igaſſágáról, igaz ítéletiről, es minden dolgainac tőkélletetſégéről, hogy az nép ne vádolhatna az Iſtent ſemmi hamiſſágban. Máſodſzor ſzol az Iſtennec az ő népéhőz valo kegyelmes io vólcáról, es az népnec hálá adatlanſágáról es Iſtentől valo el pakadaſáról. Harmad ſor ſenyegeti őket Iſtennec nagy haragiával, es iőuendőr mond az ő rabſágokról. Negyedſzer igereret tęſen nékic az ő ellenſégeknec veſzedelméről. Octődſer inti ő-

ket az Iſten Tőruényének meg tartaſára. Vtoſſor paranczollya Iſten Moſesnec hogy fel mennyen meg halni az Abarim hegyére.

1 HAlgaſſátoc Eegec és ſióloc, es az Föld halgaſſa az én ſzámnac ékes ſzólá-
a: Az az, Kéuánom Iſtentől hogy az ín beſzédemnec olían haſzna legyē á ti ſiuetekben, az mienkīt az ſzep esönec á földi vetemenyuken.
ſát.
2 a Czöpegien mint az esö az én Tudományom, mint az esöc az páſiton, mint az esönec czepei az füuön.
3 Miuel hogy az WRnac neuét hirdetem, tulaydonîczatoc nagyſágot az mi Iſtenünknec. b
b: Tudni illic, halgatván es megtartván az ő beſzédét.
4 c Annac az kö ſiiklánac, kinec czelekedete tökélletes. Mert néki minden vta igaſſág, az erös hiw Iſtennec, ki hamiſſágot nem túd, ki igaz és ió.
c: Az enekenec kezdetiben ſzol áltoſſa az Iſtenec minden dolgaiban valo igaſſágárol, hogy ſenki ötet hamiſſágban ne vádolhatná, az után ſzol kegyelmeſſégéről, es az ő népēhöz valo iö tétemenyéről.
5 Meg ferteztette magát az gonoſi el fordúlt nemzetſég az ő bűnéuel, melly nem az ő fiai tulaydonſága.
6 Auagy ezzel kel valaé fizetnétec az WRnac, bolond és eſztelen nemzetſég? Auagy nem öié az te Atyád az ki meg ſzabadîtott? Auagy nem ő tetté nággyá, és nem ö erősitette meg?
7 Emlekezzél meg az régi idökröl, gondold meg az régi idöknec eztendeit. Kérdgyed meg az te Atyádat és meg ielenti te néked, à te véneidet és meg mondgyác te néked.
8 d Mikor az Nagyſágos Iſten örökſégeket oſitaná az népeknec, és mikor el ſielezté az embereknec fiait, még ackor az pogányoknak határokat el rende-
d: Az iſtennec az Izraelhöz valo ſzerelmeröl, es kegielmeſſégérőt ſzol, hogy eleitől fogua az Chananeuſoc hozzá in által vitte es az drágalatos földbe bé vitte őket.
lé, az Izrael fiainac ſzámoc ſzerint.
9 Mert az WRnac erőſſége az ő népe, az Iácob ő néki forſual iutott örökſége.
10 e Találá ötet az puzta földön, és az kietlenſégnec iſionyú puztaiában, környûl vöué ötet, oktatá ötet, örizé ötet mint az ő ſzeméneč fenyét.
e: Erti az nagy kietlent mellyen iártác minec vtánna Ægyptusbol kiiöttec volna.
11 Mint az Sas féſiket rak, az ő fiain ûl, ki teriezti az ő ſiárnyait, fel véſii az ő fiait, viſeli azokat az ő ſiárnyain.
12 (Vgy) az WR önnön maga hordozta ötet, és nem vólt ő vęle idegen nemzetſégnec iſtene.
13 Helyheztette ötet az magas földre, hogy ennéie az földnec gyümölczét, és az kő ſiiklábóliſ mézet adott nékie, és olayt az kemény köböl.
14 Az tehennec vaiát, és az iuhoknac téijét, à bárányoknac, az Báſán mezeién termett koſoknac, az keczke bakoknac, és az gabonának köueriuel egybe, Az ſiöllönekis tizta vérét ittad.
15 f És minec vtánna meg hizott az Izrael, Iſten ellen rúgodozott. Meg hizakodtál, meg köuéredtél, meg gazdagodtál. El hagyá az Iſtent az ki fel magaztalta vala ötet, és meg vtálá az Iſtent az ő meg ſiabadîtáſának kő ſiikláiát.
f: Az Izraelnec Iſtenhöz valo hálá adatlanſágarol, es ungetlenſégeről
16 Haragra inditottác ötet az idegen iſteneknec tizteletiuel az vtálatoſſágoc által boſſiontottác ötet.
g: Az bálványokat nezi vtálatoſſágoknac es gonoſoknac.
17 Aldoz-

17 Aldoztanac ŏrdŏgŏknec nem az Iſtennec, olly iſteneknec kiket nem eſmértenec, wy iſteneknec kic kŏzelrŏl iŏttenec, kiket nem féltec az ti Atyáitoc.

8 Az Iſtenrŏl az ki ſiŭlt tégedet el feledkeztél, el feledkeztél mondoc az Iſtenrŏl à ki nemzett tégedet.

19 Mikor pedig ezt látta vólna az WR, meg vtálá haragiában az ŏ fiait és az ŏ leánit.

h: Az Iſten haragſzic az ŏ népenec kemenſégeiért es hálá adatlanſágaért.

20 h Es monda: El rŏytem az én ortzámat elŏlŏc, meg látom mint iárnac végre, mert el fordúlt nemzetſég ez, és olly fiac kikben ſemmi tŏkélleteſſég ninczen.

21 Ők haragra inditottác engemet az által az mi nem iſten, meg haragitottác engemet az ŏ hiába valóſágoc által: Enis azért ŏket fel ingerlem az által az ki nem én népem, az bolond nép által ingerlem ŏket.

Ierem: 14. Rom: 10.

22 Mert tŭz geried az én búſúláſomban, és égni fog mind az alſó pokolîglan, és meg emézti az fŏldet, és az ŏ gyŭmŏlczét, és fel gyuytya az hegyeknec fundamentomit.

23 Gyŭytec ŏ reáioc minden nyaualiákat, az én nîlaimat mind hozzáioc lŏuŏldŏzem.

24 Meg eméſztetnec ehſéguel, és el veſinec gyuladozó betegſéguel és keſerŭ halálual, az fene vadaknakis reáioc boczátom az ŏ fogokat, az fŏldŏn máſzó kigyóknac mérgeckel egyetembe.

25 Kiuŏl meg eméſzti ŏket az fegyuer, és az ŏ ágyas házokban az rŏttegés, az iffiatis, az ſiŭzetis, az częts ſiopótis az vén emberrel eggyŭtt.

26 El végeztem vala hogy mindeneſtŏl el veſzeſſem ŏket, és az ŏ emlekezeteket el tŏrŏllyem ez fŏldrŏl.

27 i Ha nem gondolnám az ellenſégnec haragiát, és hogy az ŏ ellenſégec keuélyſégbŏl ezt mondanáia: Az mi hatalmas kezŭnc, és nem az WR czelekedte mind ezeket.

i: Ertelme ez, El végeztem vala magamban hogy mindeneſtŏl el veſzeſſem az én népemet, De miuel hogy az pogány nemzetſég olly bolond, hóg mikor ŏ kŏzzŭlŏc egy az én népemben ezert kerget, az ŏ tulaydŏ ereieknec tulaydonittya azt, es nem énnékem, hóg azt magoknac ne tulaydonitſác, nem veſztem el mindeneſtŏl az én népemet.

28 Mert tanácz nélkŭl való nĕp, és ninczen ŏ benne ęrtelem.

29 Ha eſzeſec vólnánac meg ęrtenéc ezt, meg gondolnác az ŏ vtólſo állapattyokat.

30 Miképpen kergetet vólna egy ŏ kŏzzŭlŏc ezert, és kettŏ mi módon ŭzhetne tíz ezért, ha az ŏ iſtenec ŏket el nem adta vólna, és az WR nem adta vólna ŏket kęzbe?

31 Mert nem ollyan az mi Iſtenŭnc mint az ŏ iſtenec, az mi ellenſéginkis meg itélhetic ezt.

32 k Mert az ŏ ſzŏlŏ tŏuŏc Sodománac és az Gomorránac ſzŏlŏ tŏuét meg haladgya, az ŏ ſzŏleiec mérgeſec, keſerŭ azoknac ſzŏlŏ gerezdec.

k: Az ſzŏlŏtŏl vŏtt haſonlatoſſág által mondgya meg minémŭec az pogányoc, annît téſzen pedig mint ha azt mondaná, hogy az pogányoc gonoſzbac az Sodomabélieknél.

33 Az Sarkányoknac mérge az ŏ boroc, és Aſpis kigyóknac kegyetlen epéie.

 34 Nem

eknél es Gomorrá-

34 [l] Nem de el tétetue vagyoné nálam? bę peczeteltetett az én kénczeim kőzőtt.

35 Enîm az boſiſiú állás és az fizetés, mikor ideie léſien, tantorgani kezd az ő láboc, mert kőzel vagyon az ő veſzedelmeknec napia, és ſietnec az mellyec reáioc kőuetkőznec.

36 Mert boſiſiút áll az WR az ő népeiért, és az ő ſzolgait meg ſiánnya, mikor látandgya hogy el kőlt ereiec, és mind az fogoly, mind az meg hagyatott, ſemmi. [m]

37 Es noha azt mondgyác: Holott vagyon az ő Iſtenec, az Iſten az kiben reménſégeket helyheſztettéc?

38 Az kiknec áldozattyoknac kőuérît éſiic vala, és kiknec borokat az itali áldozatban iſiſiác vala: Kellyenec fel, ſegéllyenec meg titeket, és óltalmazzanac meg.

39 Mind az által láſſátoc meg hogy én vagyoc, és ninczen Iſten én kiuőlem, én őlec, és én eleuenîtec, én ſebeſitec és én gyógyitoc, és ſenki ninczen, ki az én kezemből ſzabadîthaſſon.

40 [n] Mikor fel emelendem az én kezemet az Eegbe, és aſzt mondandom: Eelec én őrőcké.

41 Ha meg élcſitem az én fegyueremet, és az én kezemet az itéletre vetem, boſzſzút álloc az én ellenſégimen, és az engem gyűlőlőknec meg fizetec.

42 Meg réſiegîtem az én nîlaimat vérrel, és az én fegyuerem meg emézti az ő húſokat, az meg őletteknec és foglyoknac véreckel (réſzegîtem meg fegyueremet,) hogy az én ellenſégimnec eleitől fogua való bűnőkért boſiſiút állyac.

43 Őruendezzetec pogányoc az ő népéuel, mert az ő ſzólgainac vérét meg torollya, és boſzſzút áll az ő ellenſégin, és kegyelemmel bę fedezzi az ő földét és az ő népét.

44 El méne azért az Moſes, és el mondá ez éneknec minden igéit az népnec fűle halláſára, ő és az Ioſue Nunnac fia.

45 Es el végezé az Moſes mondani mind ez igéket mind az egéſi Izraelnec.

46 Es monda nékiec: Vegyétec ſiiuetekbe mind ezeket ez igéket, az mellyeckel én bizońſágot téſiec ti ellenetec ez mai napon, és paranczollyátoc meg az ti fiaitoknac hogy meg őrizzéc és meg tartſác ez Tőruéńnec minden igéit.

47 Mert nem hijába való ige hogy meg vtáltatnéc ti tőletec, hanem ez az ti ęletetec, és ez ige által hoſzſzabîttyátoc meg napitokat az földőn, mellynec biráſára ti által mentec az Iordánon.

48 Vgyan azon napon ſzóla az WR Moſeſnec, monduán:

49 Menny fel az Abarim hegyére, az Nebohnac hegyére, melly

l: Az az, Iól tudom minémű az pogányoknac tſelekedetec, noha (Rõ:12 pe- (Heb:10. dig ideig el halgatom. de iőuendőbe meg bűntetē. Sjol azért it az Iſten népénec ellenſéginec bűntetéſekről.

m: Az az, Mikor az Iſten látandgya hőg ſemmi ereie ninczen az ő népénec, ſem annac az ki fog- (1.Sã:2. ſágba vitetett, ſem annac à ki meg maradott.

n: Az kéznec fel emeléſe. eskűueſnec iele. Azt mondgya azért, mikor én meg eskűſzē hőg meg bűntetecvalakit, nem veſzi azt ki ſenki az én kezemből.

melly vagyon az Moabnac földén, és az melly vagyon az Iericho ellenébe, és nézd meg az Canaan földét, mellyet én adoc az Izrael fiainac örökségül.

50 Es haly meg az hegyen, az mellyre fel mégy, és takarîtaſſal az te népeidhöz, az miképpen
Num: 20. 33. meg hólt Aaron az te atyádfia az Hor hegyén, és takarîtatot az ő népéhöz.

Num: 20. 27. 51 Miuel hogy vétkeztetec én ellenem az Izrael fiai között az verſengéſnec vizénél az Sin puztaiában Cadeſnél, mert nem ſientelétec engemet az Izrael fiai közöt. *o*

o: Az az, Nem adátoc nékem ez mel tóſágot, es nem hiuétec, hogy az kő ſziklából vizet adhatoc.

52 Meg látod ellenbe az földet, de oda nem mégy, arra az földre az mellyet adoc az Izrael fiainac.

XXXIII. Réſz.

Az Moſes az ő halála előtt az Izraelnec fiait meg áldgya, es mindenic nemzetſégről iővendőc mond, Az Iſtentől nékiec minden iókat kéruén.

1 EZ pedig az áldás mellyel meg áldá Moſes, Iſtennec embere, az Izrael fiait, minec elötte meg halna.

Exod: 19. Num: 21. 11. 2 *a* Es monda: Az WR az Sinai hegyből iött, és Seir hegyéből támadott ezeknec, meg vilagoſodott az Parannac hegyéből, és el iött tíz ezer ſienteckel, az ő iob keze felől tüzes törueny fénlic vala nékic.

a: Az az, Miképpen az Nap minec vtánna fel támad, mind iobban iobban mutattya magát. Azonképpen az Iſten minec után mind begyen, es ő vtánna ezeknec előſzer Ægyptusban meg ielent, az után pedig nilualban mutatta magát. Az Sinai hegyén, Seir Parannac hegyén.

3 Es immáron ſiereti az népeket, az ő népének ſientei vadnac az te kezedben, azokis ſerkeztettéc magokat az te lábaidhoz, és halgattyác az te beſédedet.

4 Tudni illic az Törueént mellyet paranczolt mi nékünc à Moſes, melly az Iácob gyülekezetinec örökſége.

5 Mert ollyan vólt Izraelben Moſes mint az király, mikor öſſiue gyültec az népnec feiei, és egyetembe az Izraelnec nemzetſégi.

6 Eellyen az Ruben és meg ne hallyon, és ne légyen ſiáma az ő férfiainac. RVBEN.

7 Ez vólt pedig az Iudánac áldáſa, és monda: Halgaſd meg WRam az Iudánac ſiauát, és az ő népéhöz vigyed haza ötet, *b*. az ő keze elegſéges légyen néki mikor az ő ellenſége ellen ſegitſég léſieſi ő néki. IVDA

b: Az az, miuel hogy Iuda feiedelem leſzen, engedgyed hóg dicſőſéggel mennyen minden or haza.

LEVI.

8 Az Leuiről pedig monda: Az Vrimmal és Thummimmal meg ékeſitetted az Iſten félő férfiat, kit meg kéſértél Maſſában, mikor verſengenénec az Meriba vizei mellet. Exod: 17. Num: 20.

9 *b* Ki azt mondotta az ő Attyának és az ő Annyának: Nem láttam ötet, és az ő attyafiait ne eſmerte, mert őriztéc az te beſédedet, és az te ſiőuetſégedet meg tartottác.

b: Az Moſes diczéri az Aaron papot es az Leuitákat, hóg az hiuátalbá mellyel Iſtentől meg ékeſitette vala, magokat, né gondolván Attyockal, Annyockal, attyokſiaiual. Példa azért az Aaron az Leuitákal egybe az Egyházi ſzól gáhnac.

10 Tanîttyác az te itéletidre az Iácobot, és az te tŏruénîdre az Izraelt, ió illatú fŭſtŏt téſinec az te ortzád elŏtt, és égŏ áldozatot az te óltárodon.

11 Ald meg WRam az ŏ marháiát, és az ŏ kezeinec munkáia légyen kedues te elŏtted, roncz meg derękokat az ŏ ellenſéginec és az kic ŏtet gyŭlŏlic, hogy fel ne kelheſſenec.

BENIAMIN.

12 Az Beniaminról monda: Az WRnac ſzerelme (az Beniamin), és lakozni fog bátorſágoſon ŏ mellette, [h] óltalmazuán ŏtet mindenkor, és az ŏ vállai kŏzŏt lakozuán.

[h] Az az, Az Beniamin nemzetſége az Iſten mellet bátorſágoſon lakic, miuel hogi ŏtet az Iſten óltal. (IOSEPH. mazza, es lakozni fog Ieruſalemben, melly kŏzepette léſzen annac az nemzetſégnec, mint az embernec feie kŏzepette vagyon az embernec két vallainac.

13 Az Ióſephrŏl pedig monda: Meg áldattatott az WRtól az ŏ fŏlde az Eegnec gyŏnyŏrŭſégeiért, az harmatért, és az mélyſégbŏl ſzármazó vizekért.

14 Es az Napnac melegſégétŏl, az Hóldnac nedueſſégétŏl meg ęrlelt gyŏnyŏrŭſéges gyŭmŏlczekért.

15 Es az régi hegyeknec teteinec gyŏnyŏrŭſégeiért, és az régtŏl fogua való halmoknac gyŏnyŏrŭſégeiért.

Exod: 3.

16 Az fŏldnec gyŏnyŏrŭſégeiért és kazdagſágáért: és az czipke bokorban lakozónac [h] ió akarattya ſzállyon Ióſephnec feiére, és az ŏ attyafiai kŏzzŭl ki válaſztatotnac teteiére.

[h] Az az, Iſtennec io akarattya ſzállyon Ioſephre, az ki nékem meg ielent vala az czipke bokorban.

17 Mint az válaſztott ŏkŏrnec ékeſſége, az ŏ ékeſſége és az ŏ ſzaruai ollyanoc mint az Vnicorniſnac ſzaruai, azockal az népeket ŏklŏldŏzi mind az fŏldnec végeîg, és ezec az Ephraimnac tíz ezeri, és az Manaſſénac ezeri. [e]

[e] Azt ielenti hogy az mit Ioſephrŏl mondott, kŏz léſzen Ephraim es Manaſſe nemzetſégéuel.

ZEBVLVN ISSACHAR

18 Es az Zabulunrólis monda: ŏruendezz Zabulun, mikor bę ménendeſi, és te Iſſachar, az te ſátorîdban.

19 [d] Az népeket Iſten hegyére hijác, és ott igaſſágnac áldozattyát áldozzác, mert az Tengernec bŏwſégét ſzopiác, és az fŏuéńnec el rŏytett kénczeit.

[d] Az az, Iollehet meſzſze az tenger mellet fognac lakni, mind az által nem hogy ŏk az Iſten Templomahoz nē menénGAD) nec, de egyebeketis fel inditanac arra hogy odamenyenec, noha az tenger mellet lakuán igen meg gazdagodnac.

20 Es az Gadról monda: Aldott az, az ki az Gadot ki terieztette: Mint az Oroſiláń v́gy lakic fŏldében, és az ŏ ellenſégénec kariát és teteiét meg maria.

21 Es ió ideién gondot viſelé magáról, és az Tŏruény adótól rendeltetett ŏrŏkſégben marada, azért el ménuén az népnec feiedelmiuel, az WRNAC igaſſágát czelekeſzi, és az ŏ itéletit az Izraellel eǵgyŭt. [e]

[e] Ezt azért momdgya, mert az Gad nemzetſége minec vtáńa mindenec elŏtt ŏrŏkſéget vŏtt volna, arra kŏtelezte vala DAN) magát, hogy az ŏ attyafiaiual Neph-) egyetali) be el menné az Canaan fŏldénec meg velére.

22 Es az Danról monda: Az Dan mint az Oroſiláńnac kŏl'ke, ki ſzŏkŏllic Báſánból.

23 Es az Nephtaliról monda: O Nephtali ki az WRNAC ió akarattyáual és áldáſáual tellyes vagy, az Nap enîſietet és az Dęlt biriad.

ASER.

24 Es az Aſerrŏl monda: Aldott az tŏb fiac felŏtt az Aſer, az ŏ attyafiai elŏtt kedues léſzen, és meg áſztattya az ŏ lábait olayban.

25 Vas

f: Az ax. Aſ mellyſél-det te birſz-vaſſal es erővel bővſkö-dic, talpad alatt veſſes érő léſzen.

25 Vas és ércz az te ſaruid, f és erös hatalmas léſieſi az mîg élſi.

26 Ninczen haſonló ez Iſtenhöz ô Izrael, ki az Eegekbe ül az te ſegîtſégedre, és az ô nagyſágos vólta az felsö felhökben.

g: Moſes az Iſtentől minden iót kéván az Izraelitáknac.

27 g Oltalmad légyen az öröcké való Iſten, alattad legyenec az ô öröcké való kariai, ki az te ellenſégedet te elötted ki üzze, és azt mondgya: Veſieſd el (ellenſégidet.)

28 Hogy lakozzéc bátorſággal az Izrael egyedül, az Iácob forrâſa h az gabonának és bornac földében, az Eegekis adgyanac néki harmatot.

h: Iácob forrâſának nevezi az Izraelt, minthogy Iácobtól ſzármazott.

29 Bódog vagy Izrael, Kiczoda ollyan nép mint te, ki óltalmaztatol az WR által, az te ſegitſégednec paiſa által, ki az te diczöſégednec fegyuere? Aláztaſſanac meg az te ellenſégid te elötted, és te azoknac magaſſágit i tapodgyad.

i: Az magaſſágokon érti az feiedelmeket ércz

XXXIIII. Réſz.

Meg mutattya Iſten Moſesnec az igéretnec földét, Meghal Moſes az hegyen, el temetterie Iſtentől, ſirattyác ötet az Izraeliták ſoc ideig. Az Ioſuet állattya Iſten az Moſes helyére, hogy az ô népének hadnagya légyen.

a: Ezekat keteſégnélkül az Ioſue irta mind az ô könyvével egyöt.

1 a FEL méne annac okaért Moſes az Moab mezeiéről, az Nebo hegyére, az halomnac teteiére, melly vagyon Iericho városának ellenébe, és meg mutatá ô néki az WR mind az földet, tudni illic Gileadot mind Danîg.

2 Es az egéſi Nephtali Ephraim és Manaſſe földét, az egéſz Iehuda földét, mind az vtólſo tengerîg.

3 Es az Dél felöl való tartomáât, az Ierichonac az Palma fác városának völgyét, mind Soarîg.

4 Es monda néki az WR: Ez az föld mellyröl meg esküttem Abrahamnac, Isháknac, Iácobnac, monduán: Az te Magodnac adom azt. Meg mutattam azt hogy látnád ſiemeiddel, de oda bę nem mégy. Gen: 12. 13. 15.

5 b Annac okaért meg hala ott Moſes az WR NAC ſzolgáia, Moabnac földén, az WRnac beſiéde ſierint. b: Moſes halála.

6 Es el temeté ötet (az WR) egy völgyben, az Moabnac földén, az Bet Peor ellenébe, és ſenki nem tudgya az ô temeteſének helyét mind ez mai napîg.

7 c (Az Moſes pedig ſiáz és húſi eztendös vala mikor meg hala, nem homályoſodott vala meg az ô ſieme, ſem el nem fogyatkozott vala az ô ereie.) c. Moſes életének ezten dei.

8 Es ſiratác az Izrael fiai Moſeſt az Moabnac mezeién harmintz napîglan, és bę tellyeſedének az Moſes ſiratáſának napiai.

9 Az Ioſue pedig bę tellyeſedéc bölczeſégnec lelkéuel, mert az Moſes vetette vala ô reáia az ô kezeit, és engedénec néki az Izraelnec fiai, és vgy czelekedénec az mint paranczolta vala az WR Moſesnec.

10 Es

10 Es nem támadott az után Izraelben ollyan Propheta mint az Moſes, kit eſmért vólna az WR ſiinről ſiinre.

11 Minden iegyekben és czudákban, mellyekért küldötte vala ötet az WR, hogy azokat czelekedné az Ægyptuſnac földében az Pharaó előtt, az ő ſiolgai előtt, és mind az egéſi orſzág előtt.

12 Es minden hatalmas czelekedetben, és minden nagy röttenetteſſégben, mellyeket czelekedett Moſes az egéſi Izraelnec ſieme előtt.

¶ *Moſes Ötödic Könyuének vége.*

¶ MOSES az ő Ötkönyuében bę foglal mindeneſtől fogua ez világnac eztendeiben, Kęt ezer, öt ſiáz, és negyuen kilentz eſztendőt, mellyet imígy találſi meg.

¶ Az őzőn vízig világ teremteſtől fogua vagyon az mint meg tettzic Geneſ. 5. & 7.	1656. eztendő.
¶ Az őzőn víztől fogua az Abrahamnac ſűlettéſeig, mint meg tettzic Geneſ: 11.	352. eztendő
¶ Abraham ſűlte az ő fiát Iſhákot mikor volna Gen: 21.	100. eztendős,
¶ Iſhác ſűlte az ő fiát Iácobot mikor volna Gen: 25.	60. eztendős,
¶ Iácob mikor Ægyptumba mégyen ackor volt ő maga mondgya az király előtt, Gen: 47.	130. eztendős,
¶ Az után lakott Ægyptumban halála napiaig mert mikor meg hólt, ackor 147. eſztendős volt, Gen. 47.	17. eztendeig,
¶ Ióſeph élt Ægyptumban az Iácob hólta után Mert mikor Iácob meg hólt, ackor volt Ióſeph 56 eztendős, melly meg tettzic innet, mert mikor Ióſeph Pharao eleibe áll, ackor 30 eztendős, mint meg tettzic Gen: 41. Az bőſégnec eztendeie 7 eztendő, az drágaſágnac máſodic eztendeiében ment bę Iácob. Ott Ióſeph az Attyával élt 17 eztendeig. Mind ez téſben 56 eztendőt. Az Ioſephnec pedig életének eſztendei 110 eztendőc, ha abbol el veſed az 56 eztendőt, marad 54 eztendő. Ennyi ideig élt Ioſeph az Iácob hólta után.	54. eztendőt,
¶ Moſes ſűletett az Ioſeph hólta után,	60 eztendővel.
¶ Moſes mikor Ægyptumba ment, volt Exod: 7.	80 eztendős,
¶ Az puztában voltac	40. eztendeig.
Mind ezeket ha egybe veted, téſſen mindeneſtől 2549. eztendőt,	

IOSVE KŎNYVE.

Az Iosue kônyue meg iria az Izrael népénec az Istentôl nékic igért földre való bé meneteleket, Az pogányoknac meg rontatásokat, Az földnec el ositását. Bé foglal pedig tizenhét eztendôt, mert anni ideig regnált az Iosue.

ELSŐ RESZ.

Paranczollya Isten Iosuenac hogy az Moses helyében állyon és légyen hadnadgya a népnéc, kinec igeretetis réßen. Az Iosue engedüén az hiuatalnac, paranczollya az népnec hogy az Iordánon való által menetelhőz kéßüllyenec. Az kiknec pedig az Moses földet adott vala, azoknac paranczollya hogy az ő fogadásokról meg emlekezuén, az Izrael fiai előtt segyueres kęzzel elől mennyenec. Kic az Iosuenac engednec.

1

ES lön Mosesnec az WR szolgáiánac halála vtán, sióla az WR Iosuenac az Nun fiánac, ki Mosesnec siolgáia vala, ezt monduán.

2 Moses az én siolgám meg hólt: Mostan annac okaért kelly fel, és menny által az Iordán vizen, te és mind éz az nép, arra az földre, mellyet én adoc nékiec, az Izrael fiainac.

3 Minden helyét mellyet az ti lábatoknac talpa meg nyom, nék tec adtam azt, az miképpen sióltam Mosesnec.

Az Canaan földénec határi.

4 Az pusitától és ez Lebanontól fogua, az nagy folyó vizîg az Euphratés folyó vizîg, az Hittęusoknac egési földöc az nagy Tengerîg nap nyugat felöl, lésien az ti határotoc.

5 Meg nem áll senki te elötted az te életednec minden napiaiba, az miképpen vóltam Mosessel, vgy lésiec te veled, el nem hadlac tégedet.

6 Bátorîts meg és erösicz meg magadat, mert te czelekeded hogy az nép biria azt az földet, mellyröl meg esküttem az ö attyoknac, hogy ö nékiec adnám azt.

7 Annac okaért bátorîcz meg és erösicz meg magadat igen, hogy esiessen czelekdgyel mind az töruén sierint, mellyet paranczolt te néked Moses az én siolgám, attól se iob kęzre se bal kęzre ne haiolly, hogy ió sierentsesen czelekedgyel mindenekben, az mellyekre menendesi.

8 El ne táuozzéc ez töruénnec könyue az te siádtól, hanem gondolkodgyál arról éijel és nappal hogy meg örizzed és czelekedgyél mind az sierint, à mint meg vagyon íruán abban, mert ackor

léſinec ſierenczéſsec à te v́taid, es ackor léſieſi bóldog.

9 Auagy nem paranczolámé meg te néked? Bátoricz meg és erŏſicz meg magadat, meg ne iſionyodgyal ſe meg ne rŏttenny, mert te veled vagyon az te Wrad Iſtened mindenekben, az mellyekre menendeſi.

10 Annác okaért meg paranczolá Ioſue az népnec feiedelminec, ezt monduán.

11 Mennyetec által az táboron, és hadgyatoc meg az népnec, monduán: kéſiîczetec magatoknac v́tra való eleſéget: mert harmad nap múlua által mentec ti ez Iordán vizén, hogy bę mennyetec az fŏldnec biráſára, mellyet az ti WRatoc Iſtentec ád ti néktec, hogy biriátoc.

12 Az Ruben és Gad nemzetſégénec pedig, és az Manaſses fęl nemzetſégénec ſióla Ioſue, ezt monduán.

Num: 32. 13 Meg emlekezzeteç az dologról, mellyet paranczolt ti néktec az Moſes az WRnac ſiolgáia, monduán: Az ti WRatoc Iſtentec meg nyugotott, és néktec adta ezt az fŏldet.

14 Az ti feleſégtec, az ti apró gyermekitec, és az ti barmotoc maradgyanac az fŏldŏn az mellyet adott ti néktec Moſes az Iordán vizén innét: Ti pedig fegyueres kézzel mennyetec által az ti attyátoc fiai elŏtt, mindnyáián à kic kŏzzŭletec erŏſsec, ſegél lyétec meg ŏket.

15 Mîg meg nyugottya az WR az ti attyátoc fiait mint titeket, és biriác ŏkis az fŏldet, mellyet az ti Wratoc Iſtentec ád ŏ nékiec, és ackór térietec viſiſia birodalmatoknac fŏldében, és biriatoc azt az mellyet adott ti néktec Moſes az Iſtennec ſiolgáia nap keletrŏl innét az Iordán vizén.

16 Es felelénec Ioſuenac, monduán: Mindeneket valamellyeket paranczoltal mi nékŭnc meg czelekedŭnc: és valahouá kŭldeſi minket, oda mégyŭnc.

17 Szinten az mint engedtŭnc Moſeſnec, v́gy engedŭnc néked: Légyen az te WRad Iſtened te veled, az miképpen vólt Moſeſſel.

18 Valaki ellene iár az te ſiádnac, és nem engedend az te beſiédidnec mind azoknac mellyeket paranczolandaſi néki, meg ŏlette ſséc, czac hogy bátorîcz és erŏsîcz meg magadat.

II. Rẽſz.

Ioſue kémeket kŭld el elŏl, kic bę mennec à Rachab aſſonnac házába, kiket az el reyt és meg ſabadit az veſedelęmtŏl, és minec vtánna attól az orſagnac minden állapartyát meg érettec vólna, és magokat eskŭuéſſel kŏteleſtéc vólna annac élerénec meg tartaſára minden rokonſágiual egybe, az Ioſuehoz meg tęrnec, kit mindenektŏl bizonyoſsa tél nec,

1 [a] EL kŭldŏtt vala pedig az Ioſue az Nun fia kęt férfiu kémeket Sitimbŏl titkon, monduán: Mennyetec el és vegyétec iól eſietekben azt az fŏldet, és Ierichot. El ménuén annac okaért, bę mentec vala egy vendég fogadó aſſiſioni állatnac házában, kinec neue vala Rahab, és ott hálánac.

2 Mi-

a. Ez dologtudni illic az kémeknec el kŭldéſe annac elŏtte lett, minec elŏtte meg paranczolta vólna Ioſue az népnec, hogy az Iordán vizén való által menetelhŏz kéſzŭl lyenec. Azért vtolſzor beſzéli azt az mi elŏſzer lett.

2 Mikor pedig meg mondottác vólna ezt az Iericho királlyának, monduán: Imé férfiac iöttenec ide ez éttzaka az Izrael fiai közzül az földnec kémleléſére.

3 Ackor küldé az Iericho királlya az Rahabhoz, ezt monduán: Hozd ki az férfiakat kic bę mentenec te hozzád, kic mentenec az te házadhoz, mert az egéſi földet iöttenec meg kémleni.

4 (Fel vette vala pedig az aſſiſioni állat mind az kęt férfiat és el reytette vala öket.) Ki monda: Bizony iöttenec vala hozzám férfiac, de nem tudtam honnan valóc vóltanac.

5 Es minec elötte az városnac kapui bę zárlatnának az ſetétben az férfiac ki mentenec, és nem tudom houá mentenec, mennyetec vtánnoc hamar, és meg foghattyátoc öket.

6 Ő pedig fel hágatta vala öket az ház hijára, és el reytette vala öket az Len pozdoriaiban, mellyeket ö oda rakott vala.

7 Es az férfiac ménénec ö vtánnoc az vton, melly viſien az Iordán vizére mind az Réuîg: Az kaput pedig bę zárlác egy keués idö múluán az vtán hogy ki ménénec azoc, kic öket üldözic vala.

8 Minec elötte pedig el alluttanac vólna (az kémec) fel méne az aſſiſioni állat ö hozzáioc az ház heiára.

9 Es monda az férfiaknac: Tudom hogy az WR adta ti néktec ezt az földet, Mert eſett az ti tölletec való félelem mi reánc, és el oluadtanac ez földnec minden lakói ti töletec való féltekben.

4 Mert hallottúc miképpen meg ſiáraztotta az WR az veres tengernec vizét az ti ortzátoc elött, mikor ki iönétec Aegyptumból: Es mit czelekedtetec légyen az Amorrhęuſoknac kęt királlyának, kic vóltanac az Iordán vizén túl, Sehonnac es Ognac, kiket meg öltetec.

11 Mellyet mikor meg hallottunc, el oluadott az mi ſiiuünc, és meg nem maradott az bátorſág ſenkiben az ti ortzátoc miatt. Mert az ti WR atoc Iſtentec, az Iſten fenn az Eegben, és alatt az földön.

12 Moſtan annac okaért esküdgyetec meg kérlec énnékem az Iſtenre, (mert irgalmaſságot czelekedtem ti veletec) hogy czelekedtec irgalmaſságot tijs az én atyámnac házáual, és adtoc énnékem erröl bizonyos ielt.

13 Hogy elueneken meg tartyátoc az én Atyámot, az én anyámat, az én atyámfiait, húgaimat néneimet, és minden marháiokat, és meg mentitec az mi lelkünket haláltól.

14 Mondánac ö néki az férfiac: [b] Az mi lelkünc légyen ti éröttetec à halálban, de vgy, ha ki nem ielentitec az mi beſzédinket: Es

b: Az az, meg tartunc titeket ha mi nékünc meg kelhalnunkis és irgalmaſságot czelekeſſünk ti veletec, ha az mi beſzédünket ki nem birdetitec. hogy meg eſküdnünc nékutec vagy ha minket el nem árúltoc. De ez értelem iob: Ha ki nem ielentitec ez beſzédet. tudni illic hogy illyen ielt adtunc ti néktec Mert ha azt miueltec vólna, egyenbékis azon iellel é'bettec vólna.

mikor nékünc adandgya az Wr ez földet: Irgalmaſságot és igaſ-ſágot czelekedünc te veled.

15 Alá boczátá annac okaért öket kötelen az ablakon, mert az ö háza vala az város kö kerîtéſénec falában, és ö az kö kerîtesben lakic vala.

16 Es monda nékiec: Az hegyre mennyetec, hogy valami képpen elöl ne talállyanac azoc kic kereſnec titeket: Es el búuán ott legyetec három napon, mîg viſiſia tęrnec azoc kic nyomoznac titeket, és annac vtánna mennyetec az ti vtatokon.

17 Es mondánac ö néki az férfiac: Artatlanoc léſiünc mi ez esküuéſtöl, mellyel minket meg esküttettél.

18 [c] Imé mikor bę iöuünc ez földre, ez veres fonalból czinált kötelet köſd ki az ablakon, az kin alá boczátottal minket, annac felötte az te Attyádat és az te Anyádat, az te attyádfiait és az atyádnac minden czeledgyét gyüycz te hozzád az házban.

19 [d] Léſien pedig hogy ha valaki ki iöuend az te házadnac aytain, annac vére az ö feién léſien, mi pedig ártatlanoc léſiünc: Es valaki léſien te veled az házban, annac vére légyen az mi feiünkön, ha valakinec keze léſien azon.

20 Ha pedig ki ielentended ez mi beſiédünket, üreſsec léſiünc èttul ez eſküuéſtöl, az kiuel meg esküttettél minket.

21 Az aſiſioni állat felele: Az mint ſiólottatoc vgy légyen. Ackor el boczátá öket, és el ménénec, és ki köté az veres fonalból czinált kötelét az ablakon.

22 El ménuén pedig iutánac az hegyre, és ott lönec három nap, mîg meg tęrénec az kereſöc, kic kereſéc öket minden vtakon, de nem találác meg.

23 Meg tęruén annac okaért az kęt férfiu, minec vtánna alá iöuénec az hegyröl, által ménénec (az Iordánon,) és iutánac Ioſuehoz az Nun fiához, és meg beſiéllénec néki mindeneket, mellyec történténec vala ö raytoc.

24 Es mondánac Ioſuenac: kezünkbe adta az Iſten mind az egéſi földet, mert el oluadtanac az földnec minden lakói, az mi tölünc való félelemnec miatta.

III. Réſz.

Az kémeknec haza iöuetelec vtán az Ioſue'á ſokaſággal az Iordán partyára mégyen, és az népet intuén hogy magokat meg ſentellyéc, az papokat az Iſten Ládáiával el küldi elöl, kic mihelt az Iordán vizébe lépnec, azonnal kęt felé válic az viz, mellyec az Izraelitác látuán mindnyáián által mennec.

1 FEl kele azért Ioſue ió reggel, és el indúlánac Sittimböl, és ménénec az Iordán vizeîg, ö és mind az Izraelnec fiai, és meg hálánac ott minec elötte által ménénec.

2 Es lön harmad nap vtán által ménénec az hadnagyoc az táboron.

3 Es

c: Az az. Ez két Condicióiual akarinc hogy az eskü ués helyén maradgyon. Elöſzer hogy az te házad kiuöl ſenki az te atyád fiai közzül ne találtaſſéc: Maſodſzor, hogy ſemmit ebben ki ne ielencz, mert ha külömben czele keſzel, mi ártatlanoc léſzünc.

d: Az az, Ha valaki az te házadból ki iö és meg ölettetic, ö maga léſzen az ö halálánac oka, ha pedig valaki az te házadban meg ölettetic mi légyünc annac okai.

3 Es meg paranczolác az népnec, monduán, Mikoron látyátoc az ti WRatoknac Iſtenteknec frigy ládáiát, és az Leui nemzetſégéből való Papokat, hogy viſiic az ládát, mennyetec ki az ti helyetekből, es mennyetec az láda után.

4 (Vgy mind az által, hogy mértec ſierint vgy mint két ezer ſingi közbe vetés légyen ti közöttetec, és az láda között, közel hozzá ne mennyetec) hogy eſietekbe veheſsétec az vtat mellyen kell mennetec, mert nem mentetec által azon az vton ſoha az előtt.

5 Meg mondotta vala pedig Ioſue az népnec: Kéſiſczetec hozzá [h] magatokat. Mert hólnap az WR ti közöttetec czudákat czelekedic.

[h] vagy ſzentelyetec meg magatokat,

6 Es monda iſmét Ioſue az Papoknac illyen ſióual: Vegyetec fel az frigy ládáiát, és mennyetec által az nép előtt: Fel véuéc annac okaért az frigy ládáiát, és iárának az nép előtt.

7 Mondott vala pedig az WR Ioſuenac, Ez képpen: Ez napon kezdlec tégedet fel magaztalni az egéſi Izraelnec ſiemei előtt: Hogy meg tudgyác hogy az mi képpen vóltam Moſeſſel, àcképpen léſiec te veled.

8 Te annac okaért paranczold meg az papoknac, kic hordozzác az frigy ládáiát, monduán: Mikoron bę menendetec az Iordán vizénec ſiéliben, meg állyatoc az vízben.

9 Es monda Ioſue az Izrael fiainac: Iöijetec ide, és hallyátoc meg az ti WRatoknac Iſtenteknec ſiauát.

10 Es monda Ioſue: Ebből eſmeritec meg, hogy az élő Iſten ti közöttetec vagyon, és hogy kétſégnélkül ki üzi az ti ortzátoc előtt az Chananęuſt, az Hitthęuſt, és az Heueuſt, az Pherezęuſtis, az Girgeſęuſt, az Iebuſęuſt, és az Amorrhęuſt.

11 (Imé az egéſi földnec WRalkodoiának frigy ládáia által mégyen ti előttetec az Iordán vizén.

12 Moſtan annac okaért válaſſiatoc magatoknac tizenkęt férfiat az Izrael nemzetſégéből, egy egy férfiat egy egy nemzetſégből.)

13 Mert mihelt meg nyugouandnac az Iordán vizében az papoc lábainac talpai, kic az egéſi földön WRalkodó WRnac frigy ládáiát hordozzác, az Iórdán vizei kęt felé ſiakadnac, és az fellyúl alá folyó vizec meg állanac egy rakásban.

14 Es lön hogy mikor az nép menne az ő ſátorából, hogy által menne az Iordánon, az Papoc kic hordozzác vala az frigy ládáiát, előtte valának az népnec.

15 [a] Mikoron pedig iutottac vólna azoc kic az ládát viſiic vala az Iordánhoz, és az papoknac kic az ládát viſiic vala, lábai értenec volna az vizeknec külső ſiéliben: (Az Iordán

[a] Az Iordán vize két felé válic és meg ſzárad az Izraelitác előtt, mint az veres tenger.

pedig minden partyai felött rakua siokott vala lenni minden aratásnac ideién.)

16 Meg állánac az vizec mellyec felyül alá folynac vala, és neuekedénec egy nagy magas rakásban, nagy mesisie[b], Adam[h] varosától, melly Zárthannac oldalá felöl vala: Es az mellyec azon alól folynac vala az pusitánac tengerében, az az, az sós tengrben, emésztetének meg és el fogyánac, az nép pedig által méne Ierichonac ellenében.

17 Allánac vala pedig az Papoc, kic az WR frigy ládáiát visiic vala, siárazon az Iordánnac közepiben bátorsággal, és az egési Izrael mégyen vala siárazon míg mind az egési nemzetség az Iordánon való által menetelben véget tön.

b: Nemellyec azt mondgyac hogy Iosue azt akaria ielenteni, hogy az fel neuekedett vizec, nem burítottác el Adamat, hanem más felé haylottac, melly dolog igaz ollyan czuda vólt mint az Iordánnac két felé való válása.

h Vagy Adama: Mint oda ala, Cap: 19. v. 36.

IIII. Rész.

Az Iosue az Iordán vizéből tizenkęt nagy kőueket hozat ki, tizenkęt választott férfiuual, mellyeket az Bárazon emeltet fel. Az Iordán fenekennis tizenkęt kőuet állat fel, az Bárazon való által menetelnec őrőc emlekezetire. Az Papoc fel iőnec az ládáual az Iordanból minec vtánna az nép fel takarodott vólna. Az Iordán vize ismét helyére áll.

1 MIkoron pedig el végezte vólna mind az egési nemzetség az Iordánon való által menést (miuel hogy siolott vala az WR Iosuenac, monduán.

2 Vegyétec mellétec az nép közzül tizenkęt férfiakat, egy egy férfiat eggyic eggyic nemzetségből.

3 Es paranczollyátoc meg nékic, monduán: Vegyétec fel magatoknac innen az Iordánnac közepiből, az helyről holott állanac bátorsággál az papoknac lábai, tizenkęt kőuet, és vigyétec által veletec azokat, és tegyetec le az siálláson az hól háltoc ez éttzaka.)

4 Ackor elö hiuá Iosue az tizenkęt férfiakat, mellyeket sierzett vala az Izrael fiai közzül, egy egy férfiat egy egy nemzetségből.

5 Es monda nékiec Iosue: Mennyetec el az ti WRatoknac Istenteknec frigy ládáia elött, az Iordánnac közepiben, és vegyétec fel magatoknac, ki ki, egy egy kőuet az ö vállára, az Izrael fiainac nemzetségénec siáma sierint.

6 Hogy légyen az iegyül ti közöttetec, mikor kérdendic az ti fiaitoc ez vtán az ö attyokat, ezt monduán: Mire valóc ezec az kőuec?

7 Mondgyátoc meg nékiec: Hogy el fogytanac az Iorpán vizei az Istennec frigy ládáia elött, (mert mikoron által menne az Iordánon, kęt felé válánac az Iordánnac vizei) Es lésinec ez kőuec emlekezetre az Izrael fiainac mind öröcké.

8 Es czelekedénec àcképpen az Izrael fiai, az miképpen meg paranczolta vala Iosue, és hozánac tizenkęt kőuet az Iordán-

nac

nac közepiböl, az miképpen meg paranczolta vala az Isten Iosuenac, az Izrael fiainac nemzetségénec siáma sierint, és által hozzác vélec az siállásra, és le téuéc azokat ott.

9 Touábba tizenkęt köuet állatá fel Iosue az Iordánnac közepibennis, az helyén holot meg állottanac vala az papoknac lábai, kic az frigy ládáiát hordozzác vala, és ot vóltanac mind ez mai napîglan.

10 Az papoc pedig, kic hordozzác vala az ládát, állanac vala az Iordánnac közepiben, mîg meg tellyesedéc minden beszéd mellyet az WR mondott vala Iosuenac, hogy meg paranczolná az népnec vgy siinte mint Moses meg mondotta vala Iosuenac: Annac okaért nagy sietséggel által méne az nép.

11 Mikor pedig mind az egési nép az által menetelben véget tött vólna, által méne az WR ládáiais, és az Papoc, kic valánac az nép elött.

12 (Altal mentec vala pedig az Ruben fiai és az Gad fiai, és az Manasses fęl nemzetsége fegyuerrel fel fegyuerkezuén az Izrael fiai elött, az miképpen siolott vólt ö nékiec az Moses.

13 Vgy mint negyuen ezer fegyueres vitęzec ménénec által az WR elött [a] az hartzra, Ierichonac sic mezeiére.

14 Azon az napon magasztalá fel az WR Iosuet, az egési Izraelenc siemei elött, és féléc ötet miképpen féltéc vala Mosest, az ö életénec minden napiaiban.)

15 Mert meg mondotta vala az WR Iosuenac illyen képpen.

16 Paranczold meg az papoknac kic az bizońságnac ládáiát hordozzác, hogy iöijenec fel az Iordánból.

17 Es paranczola Iosue az papoknac, monduán: Iöijetec fel az Iordánból.

18 Míkoron pedig fel iöttenec vólna az papoc, kic hordozzác vala az WR frigyénec ládáiát, az Iordánnac közepiböl, és által mentec vólna az papoc lábainac talpai az siárazra, meg tęrénec az Iordánnac vizei az ö helyekre és folynac vala minden partyánac felötte mint az elött.

19 Az nép pedig fel méne az Iordánból az elsö hónac tizedic napian, és tábort iára Gilgalban Nap kelet való résiében Ierichonac.

20 Es az tizenkęt köueket mellyeket hoztanac vala az Iordánból, helhezteté Iosue Gilgalban.

21 Es monda az Izrael fiainac ezképpen: Mikor kérdendic az ti fiaitoc ez vtán az ö attyokat, ezt monduán: Mit akarnac ez köuec?

22 Meg mondgyátoc az ti fiaitoknac, ezt monduán: Szá-

[a] Az az, Istennec ládáia elött, mongya pedig az ládát tehouánac, mert az tehouánac ielen való vóltánac iele vala.

razon iŏtt által Izrael ez Iordánon.

23 Mert meg ſiáraztotta az ti Wratoc Iſtentec az Iordán vizeit az ti ortzátoc elŏtt mîg által iŏuétec rayta, az miképpen czelekedett vala az ti WRatoc Iſtentec az veres tengerben, kit meg ſiráraztá az mi ortzánc elŏtt mîg által menénc rayta.

Exo: 14.

24 Hogy meg eſmeriéc minden fŏldnec népei az WRNac kezét hogy erŏs, hogy féllyétec az ti WRatokat Iſtenteket mindenkoron.

V. Réſz.

Iosue az Iſtennec paranczolattyából kŏrnyŭl metéli az Izraelitákat, kic az puztában az negyuen eſtendŏ alatt ſŭlettec vala, és kŏrnyŭl nem metéltettec vala. Az huſueti bárant meg eſic, meg ſŭnic az Manna, Angyál ielenic meg az Iosuenac.

1 Lŏn pedig, mikor meg hallotac vólna az Amorrhçuſoknac minden királyai kic laknac vala az Iordánon túl nap nyugat felŏl, és az Chanançuſoknac minden királyai kic laknac vala az tenger mellet, hogy meg ſiáraztotta vólna az WR az Iordánnac vizeit az Izrael fiainac ortzáioc elŏtt, mîg által mentenec, el oluada az ŏ ſiiuec, annîra hogy nem vólna ſemmi bátorſág ŏ bennec az Izrael fiaitól való féltekben.

2 Az idŏben monda az WR Iosuenac: Czinálly magadnac éles kéſeket, és iſmét metéld kŏrnyŭl az Izrael fiait máſodſior.[a]

3 Es czinálá Iosue magánac éles kéſeket, és kŏrnyŭl metéllé az Izrael fiait az kŏrnyŭl metélkedéſnec halmán.

4 Ez pedig az oka miért metéllé kŏrnyŭl ŏket Iosue, Mert mind az egéſi nép, tudni illic az kic ki iŏttenec vala Ægyptumból, minden hadakozó férfiac meg hóltanac vala az puztában, az v́tban, minec vtánna ki iŏttenec Ægyptumból.

5 Mert (mondoc) kŏrnyŭl metéltetett vala mind az az nép az ki ki iŏtt vala: de azt az népet az ki ſiŭlettetett vala az puztában, az v́tban, minec vtánna ki iŏttenec Ægyptumból, nem metéltec vala kŏrnyŭl.

6 (Mert negyuen eztendeig iártanac az Izrael fiai az puztában, mîglen meg eméſitetnéc minden hadakozó férfiaknac nemzetſége, az kic ki iŏttec vala Ægyptumból, kic nem halgattác vala az WR ſiauát: Kiknec tudni illic meg eskŭtt vala az WR hogy nem mutatná meg az fŏldet, kirŏl meg eskŭtt vala az WR az ŏ attyoknac hogy nékŭnc ádná azt, az teijel és mézzel folyó fŏldet.)

7 Azért azoknac fiokat az kiket állatott vala azoc helyében, azokat metéle kŏrnyŭl Iosue, mert kŏrnyŭl metéletlenec valánac, mert nem metéltec vala kŏrnyŭl az v́tban.

8 Minec vtánna pedig kŏrnyŭl metéltetett vólna az egéſi nép, Vezteg lŏnec az ŏ helyeken az tábor-

a) Nem azt mondgya Iſten hogy az kic elŏſzer kŏrnyŭl metéltettec, eſmet kŏrnyŭl metélteſſenec mert mi módŏ metéltethettec vólna viionã kŏrnyŭl azoc az kic egyſzer kŏrnyŭl metéltettec vala? Hanem azt mondgya hogy azoc metélteſſnec kŏrnyŭl az kic az puſztában az negyuen eſztendŏ alatt ſzŭlettek vala, és nem metéltettec vala kŏrnyŭl Mondgya pedig hogy máſodſzor metélteſſenec kŏrnyŭl, az elsŏ kŏrnyŭl metéléſre nézue, mellyel kŏrnyŭl metéltettec vala azoc, az kic meg hóltac vala az puſztában.

táborban mind addîg mîg meg gyógyúlánac.

9 Es monda az Iſten Ioſuenac: Ma fordîtottam el Ægyptumnac ſiidalmát [b] ti rólatoc, Es hiuá annac az helynec neuét Gilgalnac, mind ez mai napîg.

10 Mikor pedig tábort iártanac vólna az Izrael fiai Gilgalban, kéſiîténec Peſáht tizen negyedic napian az hónac, eſtue, Ierichonac mezeién.

11 Es ŏuénec az fŏldnec gyŭmŏlczében az Peſahnac máſodic napian kouáſinélkŭl való kenyereket, és tŭznél pergeltett vgyan azon napon.

12 [c] Es más napra kelue meg ſiŭnéc az Man, mikor ŏttenec vólna az fŏldnec buzáiából, és nem vólt annac vtánna tŏbbé Mannáioc az Izrael fiainac, hanem ŏnec az Chanaan fŏldénec gyŭmŏltſében az eztendŏben.

13 Tŏrténec pediglen hogy mikor vólna Ioſue Ierichonál, fel émelé az ŏ ſiemeit, és látá, hogy imé egy férfiu állaná ŏ ellene, kinec kezében vala az ŏ mezîtelen fegyuere, és méne oda hozzáia Ioſue, és monda néki. Mi kŏzzŭlŭnc való vagyé, auagy az mi ellenſéginc kŏzzŭl való?

14 Es monda az: Nem hanem vagyoc az WR ſeregénec feiedelme, moſtan iŏttem. Es le búrúluán Ioſue az fŏldre artzal, meg haytá magát, és monda: Mit ſiol az én WRam az ŏ ſiolgáiánac.

15 Es [d] monda az WR ſeregénec feiedelme Ioſuenac: Old le az te ſaruidat az te lábaidrol, mert az hely az kin állaſi, ſient: Es àképpen czelekedéc Ioſue.

VI. Réſz.

Meg tanittya Iſten Ioſuet mi módon vegye meg Ierichot, meg véſi azért az vároſt, és azt mindeneſtŏl el puztittya, az népét le vagattya, meg tartya az Rachabot az hozza tartozóckal egybe.

1 IEricho pediglen bę zárattatuan vala ſiorgalmatoſon az Izrael fiaiért, annîra hogy ſenki ſem bę ſem ki nem mehetne.

2 Es monda az WR Ioſuenac: Imé kezedben adtam Ierichot, az ŏ királlyát és az ŏ ſereginec hatalmaſit.

3 Azért kŏrŏskŏrŭl kerŭllyetec meg egyſier az vároſt ti mind nyáián, kic hadakozó férfiac vadtoc, àcképpen czelekedgyetec hat napon.

4 Touábba hęt papoc viſellyenec hęt kos ſiaruából czinált kŭrtŏt az láda elŏtt, hetedic napon kedig hętſier kerŭllyetec meg az vároſt, és azoc az papoc kŭrtŏllyenec az kŭrtŏckel.

5 Mikor pedig hoſiſiabban vonſiác az kŭrtŏléſt az kos ſiaruáual, mihellyen hallyátoc az kŭrtnec ſiauát, fel kiáltſon mind az egéſi nép nagy kiáltáſsal, és le ſiakad az vároſnac kŏ fala, és mennyen bę az nép kŏzzŭl kiki az ŏ ellenében való helyén.

6 Elŏ hiuá annac okaért Ioſue az Nun fia az papokat, és monda nékiec: Vegyétec fel az frigy ládáiát, és más hęt papoc vegyenec

b: Az Ægyptumnac ſiidalmán, nem egyebet ért, hanem az Ægyptumbéliecknec károm láſokat, kik azt mondgyac vala hogy Iſten ki hozta az Izraelitákat Ægyptumból és miuel hogy bé nem vihette ŏket az Canaannac fŏldére, azért veztette el ŏket az puztában.

c: Az Man, mellyel éltec az Izraelitác negyuen egéſz eſztendeig, meg ſzûnic, mikor kezdettec vólna enni az Canaan fŏldénec gyŭmŏlczében.

d: Miuelhogy mongya magát ez emberi ábrazatban meg ielent Angyal, az iſten ſeregénec feiedelménec, és meg hayol elŏtte az Ioſue, melly tiſztesſég czac az Chriſtus hoz illic, ki az Angyaloknac és az Iſten népénec feiedelme, azért magyarázhattyúc ezt Chriſtuſrol, ki régen emberi ábrazatban gyakorta ielent meg &.

nec kezekben hęt kos ſia ruából czinált kŭrtŏket, az WR ládáia elŏtt.

7 Monda az népnec is: Mennyetec el és kerŭllyétec meg az várost, és fegyueres kęzzel mennyetec az láda elŏtt.

8 Mikor pediglen ezeket mondotta vólna Iosue az népnec, hęt papoc kezekben viſeluen az kos ſiaruából czinált hęt kŭrtŏket, elŏtte mennec vala az WR ládáiánac és kŭrtŏlnec vala, Az WR frigyénec ládáia pedig vtánnoc mégyen vala.

9 Az fegyueres nép pedig elŏttŏc mégyen vala az kŭrtŏlŏ papoknac, és az tŏb kŏzŏnſéges nép kŏueti vala az ládát ménuén és kŭrtŏluén kŭrtŏckel.

10 Az népnec pedig meg paran czolta vala Iosue illy ſiockal: Ne kiáltſatoc, ſe ne hallya valaki à ti ſiózattokat, ſe ki ne mennyen az ti ſiátokból czac egy ſióis addîg az napîg, mellyen mondandom néktec kiálczatoc, és ackor kiálczátoc.

11 Kŏrnyŭl iárá annac okaért az WRnac ládáia az várost egyſier meg kérŭluén, és viſiſia tęrénec az táborban, és ott maradánac.

12 Iſmét fel kele Iosue reggel, és fel vŏuéc az papoc az WR ládáiát.

13 Az hęt papoc pedig, kiknél az kos ſiaruából czinált hęt kŭrtŏc valánac az WR ládáia elŏtt mennec vala, és kŭrtŏlnec vala: az fegyueres nép pedig elŏttŏc mégyen vala, az kŏzŏnſéges nép pedig kŏueti vala az WR ládáiat, ménuén és kŭrtŏluén az kŭrtŏckel.

14 Es meg kerŭléc az várost máſod napon máſodſior, és annac vtánna viſiſia térénec az táborban: Ezképpen czelekedénec hat napokon.

15 Mikoron pedig az hetedic nap elŏ iŏtt vólna, fel kelénec mihellyen az haynal fel iŏue, és meg kerŭléc az várost ez mód ſie rint hęt ízben, czac ez napon kerŭléc az varoſt hęt ízben.

16 Ez heted ízben való kerŭléſben, mikoron kŭrtŏlénec az Papoc, monda Iosue az népnec: Kiálczátoc, néktec adta az WR az várost.

17 Légyen pedig az város[a] átoc, az város, és minden valami benne vagyon az Wré: tſacà vendég fogadó Rahab éllyen, ŏ és mindenec kic léſinec ŏ véle eggyŭt az házban, mert el reytette az kŏueteket, kiket kŭldŏttŭnc vólt.

a: Az az, Elve ſzeſſétec és min denestŏl el tŏrŏllyétec ez várost.

18 Mind az által ti meg óijátoc magatokat az átoktúl [b] valamit ne illeſsétec az átokból, ſe el ne vigyétec, és tegyétec az Izrael táborát átocká, és meg háborîczátoc azt.

b: Az az meg óltalmazzatoc magatokat az veſzedelemre rendeltetet marhátúl, hogy ſemmit abban el nevegyétec, vagy az iſtennec ſzenteltetet marhátúl.

19 Hanem minden ezŭſt és arany, réz és vas edényec, az WRnac, ſienteltesſenec, az WRnac kéncze kŏzibe ſiámláltaſséc.[c]

c: Az az, az WR ſátorába tétesſec.

20 Annac okaért kiálta az nép, minec vtánna kŭrtŏlénec: Mert mikoron hallotta volna kŭrtŏknec ſiauát az nép,

kiálta

kiálta nagy fel ſióual, és az város falánac rakáſa le ſiakadá: ackor be méne az nép az városban, kiki az ő ellenében való helyen, és így vőuéc meg az várost.

21 Es el puſitîtánac az városban mindeneket, valamic valánac, férfiutól foguán aſiſioni állatîg, gyermektől foguán mind vénîg, és mind ökrîg, iuhîg, és ſiamárîg, fegyuernec éliuel.

22 Az kęt férfiaknac pedig, kic meg kémlettéc vala az földet, monda Ioſue: mennyetec bę az vendég fogado aſiſioni állatnac házában, és hozzátoc ki onnan ötet, és valamié vagyon, az miképpen meg esküttetec néki.

23 Bę ménuén annac okaért, az kémlő kęt férfiac, ki hozác Rahabot, az ő Attyát és Annyát, az ő attya fiait, és mindenét az mié vala, és minden czelédét ki hozác, és helheztetéc őket az Izrael tábora kiuől.

24 Az várost pedig fel gyuytác tüzzel, és mindeneket mellyec valánac benne: Iállehet az aranyat, ezüſtöt, és az réz, és vas edényeket rakác az WR házánac kincze köziben.

25 Az vendég fogadó Rahabot pedig, és az ő attyánac házát, és mindent valamié vala ő néki, élni hagya Ioſue, és lakéc az, Izrael között mind ez napîglan, mert el reytötte vala az köuete, ket kiket küldött vólt Ioſue hogy meg kémlellyéc Ierichot.

d: Azaz, valaki meg akarna ez várost eppiteni mig el végezi az városnac epitéſét, minden magzati meg hallyanac, az el sö ſzülöttül fogua mind az vtólſo ſzülöteig.

26 Es gonoſit kére Ioſue azon à napon, monduán: [d] Atkozott légyen az az férfiu az WR előt, taz ki fel kel és meg epîti ezt az várost Ierichot, az ő elsö ſiülöttében fundallya azt, és az ő vtólſo gyermekében állaſsa fel az ő kapuit.

VII. Réſz.

Az Achannac bűneiért az Izrael fiai meg veretnec az Ai varosbéliektől, Az Ioſue könyörgéſében panaſolkodic az Iſten előtt. Meg mondgya az Iſten okát az népnec meg veretesénec, Annac okaért mikor ſors által meg tálaltác vólna az bűnös embert, meg ölic azt minden hozzá tartozóckal egybe, és az Iſten meg engeſteltetic.

1 VEtkezénec pedig az Izrael fiai nagy véteckel az Wrnac rendeltetett marhánac el vetelében: Mert el vön az Achan Charminac fia, ki Zabdinac fia vala, melly Zabdi Zerenac fia vala, az Iehuda nemzetſégéből, az WRnac ſienteltetett marhában: Es annac okaért fel geriede az WRnac haragia az Izrael fiai ellen.

2 Mert mikor Ioſue egy néhány férfiakat küldött vólna Ierichoból Ai városába, melly vala Betauen mellett, Nap kelet felöl való réſiében Bethel városánac, illyen ſiockal monda nékiec: Mennyetec fel, és kémlellyétec meg az földet. Fel ménénec az férfiac és meg kémléc Ait.

3 Kic meg téruén Ioſuehoz, mondánac néki: Ne mennyen mind az egéſi nép fel: vgy mint kęt ezer vagy leg fellyeb három ezer férfiac mennyenec fel, és meg veric Ait, ne fáraſiſiad az egéſi népet oda külduén öket, mert keueſen vadnac.

4 Fel

4 Fel ménénec annac okaért az nép kőzzűl, vgy mint három ezer férfiac, és el futánac az Ainac férfiai előtt.

5 Es meg ölénec ő kőzzűlőc az Ainac férfiai, vgy mint harmintz hat férfiat, és üzéc őket az kaputól foguán mind Sabarimîg, és meg veréc őket, mikor azoc futnánac: Azért el oluada az népnec siiue, és lőn ollyan mint az víz.

6 Annac okaért meg siaggatá Iosue az ő ruháiát, és artzal az földre le eséc az WRnac ládáia előtt mind estueiglen, ő és az Izraelnec vénei, és port hinténec az ő feiekre.

7 S-monda Iosue: Ah ah WRam Istenem, Mire hozád altal ezt az népet az Iordánon, hogy adnál minket az Amorrheusnac kezében, hogy el vesítene minket? Es vayha maradtunc vólna túl az Iordánon.

8 O WRam mit mondgyac, minec vtánna hátat adott az Izrael az ő ellensegi előtt?

9 Mert meg hallyác azChananeusoc és az egési földnec lakói, és fordíttyác magokat mi ellenünc, és el veztic az mi neuünket az földről, és mit czelekedel az te nagy Neuednec?

10 S-monda az WR Iosuenac: Kely fel, s-miért esel te az te orczádra?

11 Vétkezett Izrael és által hágtác az én siöuetségemet, mellyet paranczoltam vala nékiec, és el vöttenec az nékem sienteltetett marhában, és loptanac, és hazudtanac, és töttéc az ő marhàioc köziben.

12 Azért nem álhatnac meg az Izraelnec fiai az ő ellenségec előtt, hátat adnac az ő ellenségec előtt, mert az nékem sientelt marhánac el vetelében bünösöc: nem léstec veletec külömben, hanem ha ki vesítitec közzületec az bünöst.

13 Kelly fel, kesîcz hozzá az népet, és azt mondgyad: Késiiczetec tinen magatokat hólnapra. Mert így mond az Izraelnec WRa Istene: Az Istennec sienteltetet marhában vagyon te közötted Izrael, nem álhatsi meg az te ellenségid előtt, mîg ki nem vezted az átkot te közzüled.

14 El iöijetec pedig reggel az ti nemzetségtec sierint, és a nemzetség az mellyet meg ielent az WR elő iöijön czelédenként, és az czeléd házonként, és az ház mellyet meg ielent az WR, férfianként.

15 Az ki pedig meg találtatic az átokban, tüzzel égettesséc meg, ő maga és mindene az mié vagyon hogy által hágta az Istennec siöuetségét, és hogy meg tíltott dolgot czelekedett Izraelben.

c. Az az. A ki bűnösnec találtatic az Istennec sienteltetet marhánac el vetelében.

16 Fel kele annac okaért Iosue reggel, és elő állatá az Izraelt az ő nemzetsége sierint, és bünösnec találtatéc az Iuda nemzetsége.

17 Ackor az sorsot veté az Iuda nemzetségében való ház népre, és bünösnec találác az Zarhinac háza népét. Annac vtánna az ház népet rendelé házanként, és az Zabdi házára eséc.

18 Es

18 Es elő állatá az ő házát férfianként, és bűnősnec találtatéc az Achán az Charminac fia, ki Zabdinac fia vala, melly Zabdi az Iuda nemzetségéből való Zarehnec fia vala.

19 Es monda Iosue Achánnac: Fiam adgy diczőséget[a] kérlec az Izrael Wránac Istenénec, és ő néki tégy vallást, és mond meg mostan énnékem, mit czelekedtel: El ne titkollyad én tőlem.

a: Az az, Vald meg az te bűneidet az Istennec diczőségére, kinec akarat tyából esett az sors te read.

20 Felele Achán Iosuenac, és monda: Bizony én vétkeztem az Izraelnec WRa Istene ellen, és ezt s-esit czelekedtem.

21 Látéc az nyereség között egy ió Babilloniai köntöst, és kęt siáz ezűst Siclust, és egy arany vesisiöt, kinec nehessége ötuen Siclust nyom vala, ezeket meg kéuánám, és el vöm, és imé el röytetue vadnac az földben az én sátoromnac közepiben, és az ezűst alatta vagyon az köntösnec.

22 Ackor küldé Iosue köueteket, kic futánác az sátorhoz, mert imé el röytetett vala (az köntös) az ő sátorában, és az ezűstis az alatt.

23 Ki vöuéc azért azokat az sátornac közepiből, és viuéc Iosuenec és Izraelnec minden fiainac, és le rakác az WR elött.

24 Fogá annac okaért Iosue az Achant Zarenac fiát, az ezűstöt, az köntöst, és az arany vesisiöt, az ő fiait és leánit, ökreit, és siamárît, es minden barmait, az sátorát és mindenét valamié vala: Es azegési Izrael ki vala Iosueual, viuéc azokat az Achornac völgyében.

25 Es monda Iosue: [b]Miért háborîtottal meg minket? Háborîczon meg tégedet ez mai napon az WR, és el búrîtác ötet az egési Izrael népei köueckel, és meg égetéc öket tűzzel, minec vtánna öket meg köueztec vólna.

b: Az Istennec szenteltetet: marhánac el lopásánac bűntetésénec röttenetes példáia.

26 Es rakánac ő reáia nagy rákas köuet mind ez mai napîglan. Es el fordúla az WR az ő bossiú állásánac haragiátúl: Annac okaért neuezé azt az helyet Achor völgyénec, mind mai napîglan.

VIII. Rész.

Az Isten meg kegyelmez az népnec, melyre az Achan bűneiért haragutt vala. Paranczollya Iosuenac hogy el mennyen az Ai városára, és diadalmat igér nékie. El mégyen azért Iosue és meg vési fép okossággal az várost, az népét benne mind le vágattya, az várost tűzzel eméfteti meg, az városnac gazdagságát az népnec engedi. Oltárt eppit az Iosue áldozatnac, és az Isten tőruényét köuekre iria. Az tőruénnec átkait és áldásit el oluassá.

1 ES monda az WR Iosuenac: Ne félly és meg ne röttenny, vedd fel veled mind az fegyuer fogható népet, kelly fel és menny fel Aiban, és imé kezedben adom néked az Ainac királlyát, és az ő népét, az várost, és minden földét.

2 Es czelekedgyél Aiual, és az ő királlyáual, miképpen czelekedtel Ierichoual, és az ő királlyáual,

czac hogy az nyert prędat, és minden élö állatit prędallyatoc magatoknac, veſs leſt az vároſnac hátúl megette.

3 Fel kele annac okaért Ioſue, és minden hadakozó nép, hogy fel ménnénec Aiban. Es válaſitá Ioſue harmintz ezer erös férfiakat, és el küldé öket éijel.

4 Es meg paranczolá nékiec, monduán: Meg láſsátoc ti kic az város megett lesben léſitec, igen meſiſie ne mennyetec az vároſtól, és legyetec ti minnyáián mindenkoron kéſzen.

5 [a] En pedig és minden nép, az ki velem vagyon, az város eleibe megyünc: Mihelyen pedig ki iönec elönkben, mint elöſier, meg futamunc elöttöc.

[a] vitézi okoſſágnac példáia.

6 Hogy ki iöijenec vtánnunc, míg el ſiakaſityüc öket az vároſtúl, (mert azt fogiác mondani: Futnac elöttünc mint az elött) futuán ö elöttec.

7 Ti pedig iöijetec ki az leſs helyböl, és rekeſiſiétec ki az vároſnac lakoit, és kezetekben adgya az ti WRatoc Iſtentec az vároſt.

8 Minec vtánna pedig meg veſiitec az vároſt, gyüyczátoc fel tüzzel, az WRnac ſiaua ſierint czelekedgyetec, meg láſsátoc, meg hatam néktec.

9 El küldé azért elöl öket Ioſue, és be állánnacaz lesben, és lönec Bethel és Ai között nap nyugat felöl, Ioſue pedig az éijel marada az nép között.

10 Annac vtánna fel kele Ioſue igen reggel, és meg ſiámlálá az népet, és fel méne ö és az Izraelnec vénei az nép elött Aiban.

11 Mind az hadakozó népis ki vala ö vęle fel méne, és mikor el közelgettenec vólna az vároſnac ellenében iutánac és Ainál éſiakról táborban ſiállánac: Vala pedig völgy ö köztöc és Ai között.

12 Vön annac felötte vgy mint öt ezer férfiakat kiket lesben állata Bethel és Ai között nap nyugat felöl az vároſon.

13 Es közelb méne az nép, az az, az egéſi tábor, melly vala az vároſnac eſiac felöl való réſiéröl, és az leſs melly vala az vároſnac nap nyugát felöl való réſiéröl, és méne az ettzaka Ioſue az völgynec közepiben.

14 Es lön hogy mikor meg látta vólna az Ainac királlya, ſieténec és reggel fel kelénec, és ki ménénec az vároſnac népei az Izraelnec eleiben hartzolni, ö maga és minden népe azonnal az mezönec eleire: Nem tudgya vala pedig hogy leſt vetettec vala ö néki hátúl az város megett.

15 Es ki indúlánac Ioſue, és minden népe Izraelnec ö elöttöc, és futni eredénec az puſitánac vtán.

16 Es öſiue gyüle az vároſnac minden ſokaſága hogy üznéc öket: Es üzni kezdéc Ioſuet, és el táuozánac az vároſtól.

17 Nem marada pedig ſenki Aiban és Bethelben, ki ki nem

iött

iött vólna Izrael vtán, és nîtua hagyác az várost, és ŭzic vala az Izraelt.

18 Es monda az WR Iosuenac: Emeld fel az [a] kopiát, melly vagyon kezedbe Ai ellen, mert kezedben ádom azt és fel emele Iosue az kopiát, melly kezében vala az város ellen.

19 Ackor à less nagy hamarsággal ki iöue az ö helyéröl, és futua (mikor fel emelte vólna Iosue az ö kezét) rohanánac az városra, es meg vöuéc azt, és nágy sietséggel fel gyuytác tüzzel.

20 Fordîtuán pedig ö magokat hátra az Ainac férfiai, látác: Es imé az városnac füsti fel mégyen vala az Eegben, és nem vala nékic imide vagy amoda való futásra helyec, mert az melly nép fút vala az pusitárá, hátra fordúla azokra, kic öket ŭdzic vala.

21 Mert Iosue es az Izraelnec népe, mikor látta vólna, hogy az less meg vötte az várost, és fel meñe az városnac füsti, meg térénec és meg veréc az Ainac férfiait.

22 Amazoc touábba ki iöuénec az városból ö eleikben, annira hogy az Izrael közbe venné öket, ezec innen, amazoc amonnan, és vágác öket mind addîg mîg egy sem marada ö közzülöc élö, és ki el sialadott vólna.

23 Es az Ainac királlyát meg fogác eleuenen, es viuéc ötet Iósue eleiben.

24 Mikoron pedig véget tött vólna Izrael az Aiban lakozóknac ölésében az mezöben, az az, az pusitába: Ahouá ŭztéc vala öket, és el húllottác vólna mind ök az fegyuer miatt mîg mind meg emésiteténec, meg tęre az Izrael Aiban, és az maradékatis le vágác fegyuerrel.

24 Vala pedig siáma mind azoknac, kic az napon el húllottac vala, férfiutól fogua asisioni állatîg, tizenkęt ezer, mind Ainac ferfiái.

26 Touábba Iosue hátra nem vonyá az ö kezét mellyet ki nyuy tott vala az ö kopiaiáual, mîglen meg ölé minden lakóit Ainac.

27 Czac az barmokat, és az prędaltatott iósiágot vöuéc magoknac az Izrael fiai, az WRnac besiéde sierint, mellyet paranczolt vala Iosuenac.

28 Fel gyuyta annac okaért Iosue Ait, és töué azt öröcké való emlekezetért pusitáuá, mind ez mai napîglan.

29 Az királlyát pedig Ainac, fel akasitá az fára estueîg: Es mikor al nyugott vólna az nap, paranczola Iosue, és le vetéc az ö testét az fáról, és vetéc az város kapuiánac eleibe, és hordánac fellyül reá egy nagy rakás köuet mind ez mai napîglan.

30 Ackor óltárt raká Iosue az Izrael Wránac Istenénec az Ebal hegyén.

31 Miképpen meg paranczolta vala Moses az Istennec siolgáia az Izrael fiainac, mint meg vagyon îrua az Moses töruényénec könyuébe: Oltart raká (mondoc) egési köuekböl, mellyeket

a: Kopiat, tudni illic mellyen az zászlo vagyō hogy azzal adgy ielt az lesben állóknac hogy ki iöijenec, és az futoknac hogy meg tér ienec.

Exo: 20.25. Deut: 27.

vaſsal nem faragott, és áldozánac azon égö áldozatot az WRnac, és áldozánac hálá adáſnac áldozattyátis.

32 Megis ira ott más köuekre az Moſes töruényét, mellyet meg ira az Izrael fiai elött.

33 Es mikor az egéſi Izrael és az ö vénei az hadnagyoc és az birác állanánac kęt felöl az láda mellett az Leuita papoc elött, kic hordozzác vala az WRnac frigy ládáiát, mind iöueuény és mind ott lakós, fele az népnec az Garizim hegyénec ellenébe, féle pedig az Ebal hegyénec ellenében, az miképpen meg paranczolta vala Moſes az WRnac ſiolgáia, hogy meg áldaná az Izrael népét elöſier.

34 Az vtán el oluaſá az töruénnec minden igéit, az áldáſt és az átkot mindeneſtöl fogua, az mint meg vagyon írua az töruénnec könyuébe.

35 Nem vólt czac egy igéis mind azoc közzül mellyeket paranczolt vala Moſes, mellyet el nem oluaſott vólna Ioſue az Izraelnec minden gyüleközeti elött, az aſiſioni állatoc és az kiczinec elött, és az iöueuényec elött, kic iárnac vala ö közöttöc.

IX. Réſz.

Az Chanaan földénec királlyái mikor meg hallottác vólna az Izraelitáknac czelekedeteket, hadba gyülnec ö ellenec. Az Gibeonitac pedig á fegyuert le téuen álnokſággal frigyet ſereznec az Izraelitáckal és életeket meg tartyác, de vettetnec örökké való ſiolgálas alá.

1 MIkor meg hallottac vólna pedig minden királlyoc, kic túl valánac az Iordánon, az hegyben, és az lapátzban, és minden partyán az nagy tengernec, Lebanuſnac ellenébe, az Hitthęus, Amorrhęus, Chananęus, Pherezęus, Heuęus, és az Iebuſęus.

2 Öſiue gyüytéc magokat egyenlö képpen, hogy meg vijnánac az Ioſueual és az Izraellel egyenlö akarattal.

3 De az Gibonnac lakozói meg haluán, mit czelekedett vólna Ioſue, Ierichonac és Ainac.

4 Czelekedénec[h] ökis okoſsan: Mert el ménénec és téttetéc hogy köuetec vólnánac, és vönec ô ſákokat és azockal terheléc meg az ö ſiamárokat, és ô ſiakadozott és fóldozott boros tömlöket.

5 Es régi meg fóldozott ſarukat az ö lábokba, és régi ruhákat reáioc, és minden vti kenyerec meg ſiáradott vala, és penîſies vala.

6 El ménénec annac okaért Ioſuehoz az táborba, melly vala Gilgalban, és mondánac néki, és az Izrael fiainac? Meſiſie földröl iöttünc, és moſtán veſsetec frigyet mi velünc.

7 Ackor felele az Izrael férfia az Heuęuſnac[a]: Talám közöttünc lakol te, és hogy tegyec én frigyet te veled?

8 Azoc pedig mondánac Ioſuenac: Te ſiolgáid vagyunc: Kik nec monda Ioſue, kic vattoc? Es honnan iöttetec?

9 Fele-

(h Ökis) az az, mint az Ioſue okoſſággal czelekedett vala Ai városánac meg vételében, azonképpen az Gibeon városbéliekis okoſſággal czelekedénec.

a Az az, Az Gibeonitaknac kic Hiuéuſoc valánac.

9 Felelénec néki: Meſſie fŏldrŏl iŏttŏnc te ſiolgáid az te Wradnac Iſtenednec neuébe: Mert hallottúc az ŏ hirét, és mind azokat mellyeket czelekedett Ægyptumba.

Num: 25. 10 Mind azokatis mellyeket czelekedett az Amorrhęuſoknac kęt királlyáual, kic valánac túl az Iordánon: Sihonnac ki Hesbonnac királlya vala, Oggal ki Báſánnac királlya vala, kic laknac vala Aſtharotban.

11 Es mondánac mi nekŭnc az mi véneinc és az mi fŏldŭnknec minden lakói, illyen képpen: Vegyetec kezetekben v́tatokra való eledelt, és mennyetec nékic eleikbe, és ezt mondgyátoc nekic: Ti ſiolgáitoc vagyunc, azért veſſetec frigyet mi velŭnc.

12 Ez mi kenyerunket melegen kéſiîtŏttŭc v́ti eleſegŭnkre az mi házunkból az nap mellyen el indúltunc hogy iŏnénc ti hozzátoc, Moſtan immár ím meg ſiáradott és meg aſiott.

13 Es ezec bornac tŏmlŏi, kiket wy korokban tŏltŏttŭnc vala meg, és imé meg ſiakadoztanac: Es ezec az mi ruháinc és ſaruinc meg ôúltanac az v́tnac hoſiſiú vólta miatt.

14 [b] Vŏnec annac okaért azoc az férfiac azoknac v́ti eleſegekben, és az WRnac ſiaiát meg nem kérdéc.

b: Tremellius igy fordittya: Mellyeket mikor hallottac és iouá hattac vólna, azoknac az vtra való kŏzŭletekből inditatuán, &c.

15 Es tŏn ŏ vélec Ioſue békeſéget, és ſierze frigyet ŏ vélec, hogy élni hadná ŏket, és meg eſkŭuénec nékiec à gyŭlekezetnec fŏ fŏ emberi.

26 Harmad nap pedig az ŏ vélec lŏtt frigy vtán meg hallác, hogy kŏzel valóc vólnánac, és ŏ kŏzŏttŏc laknánac.

17 El indulánac azért az Izrael fiai, és iutánac azoknac vároſokra harmad nap, az ŏ vároſoc pedig vala Gibon, Chephiráh, Béeróth, és Chiriathiearim.

18 Es nem bántác ŏket az Izrael fiai, miuel hogy meg eskŭttenec vála nékiec az gyŭlekezetnec feiei az Izrael Wrára Iſtenére: Es zugolodéc az egéſi gyŭlekezet az fŏ emberekre.

19 Es mondanac az feiedelmec az gyŭlekezetnec: Mi meg eskŭttŏnc nékic az Izraelnec WRára Iſtenére, annac okaért moſtan nem nyúlhatunc hozzáioc.

20 De ezt czelekedgyŭc vélec, hogy tarczuc meg ŏket eleuenen, hogy ne légyen harag mi reánc az eskŭuéſért, mellyel meg eskŏttŭnc ŏ nékiec.

21 Mondánac azért az feiedelmeknec: Am ęllyenec és vágianac fát, és merienec vizet az egéſi gyŭlekŏzetnec, az miképpen ſiolottanac ŏ nékic az feiedelmec.

22 Hiuatá annac okaért Ioſue, és ſióla nékîec, monduán: Miért czaltatoc meg minket ezt monduán: Meſiſie fŏldrŏl valóc vagyunc tŏletec, holott mi kŏſitŭnc laktoc?

23 Moſtan annac okaért átkoztac vadtoc, és ki nem tŏrŏltetnec ti kŏzzŭletec az ſiolgác, az fá vágóc, és az víz merîtŏc az én Iſtenemnec házába.

24 Kic felelénec Iosuenac és mondánac: Mikor bizonyoson meg izentéc vólna (nékŭnc) az te siolgaidnac miképpen paranczolta vólna meg az te WRad Istened Mosesnec az ŏ siolgáiánac, hogy néktec adná ezt az fŏldet, és el vesitené minden lakóit ez fŏldnec az ti ortzátoc elŏtt, felŏtte igen féltŭc az mi életŭnket ti tŏletec, és azért czelekedŭc ezt.

25 Es mostan imé az te kezedben vagyunc, az mint tettzic, és az mi igaz az te siemeid elŏtt hogy czelekedgyél velŭnc, azt miuellyed.

26 Es azképpen czelekedéc vélec, és meg siabadîta ŏket az Izrael fiainac kezéböl, és meg nem ŏléc ŏket.

27 Es tŏué ŏket azon nap Iosue fa vágocká, és víz meritŏcké az gyŭlekŏzetnec, és az WR óltárához mind ez mai napîglan, az helyen mellyet ŏ válaztand.

X. Rész.

Az királlyoc kic az Iosue ellen fel gyŭlekeztec vala, mikor hallottác vólna hogy az Gibeonitác Iosueual ßŏuetséget tettec, azoc ellen sordúlnac, de Iosue által meg ßabadiratnac, az királlyoc pedig meg vezettetnec Istentŏl. El foglallya Iosue ez alkolmatosságaual azt az tártományt, az vtán meg tér Gilgalban.

1 MIkoron pedig meg hallotta vólna Adonisedech Ierusálemnec királlya, hogy meg vette vólna Iosue Ait, es el puztîtott vólna azt, és hogy az mint czelekedett vala Ierichoual és az ŏ királlyáual, vgy czelekedett vólna Aiualis es az ŏ királlyáual, és hogy békeséget sierzettenec vólna az Gibonnac lakói Izraellel, és ŏ kŏzŏttŏc vólnánac.

2 Felŏtte igen meg ijedénec miért hogy nagy város vólna az Gibon, mint egy az királi városoc kŏzzŭl, és nagyob Ainál, és hogy minden férfiai erŏssec vólnánac.

3 Annac okaért kŭldé Adonisedech Ierusálemnec királya Hohamhoz, az Hebronnac királlyához: és az Piramhoz, Iarmutnac királlyához: és az Iaphiahoz Lachisnac királlyához: és az Debirhoz, Eglonnac királlyához: monduán.

4 Iŏijetec fel hozzám, és segéllyetec meg engemet, és vegyŭc meg Gibont, mert békeséget sierzett Iosueual és az Izrael fiaiual.

5 Annac okaért ŏsiue gyŭlénec és fel ménénec az Amorrhęusoknac ŏt királi, tudni illic az Ierusálemnec királlya, Hebronnac királlya, Iarmutnac királlya, Lachisnac királlya, és Eglonnac királlya, ŏ magoc és minden ŏ seregec, és táborban siállánac Gibon mellet, és hadakozánac ŏ ellene.

6 Kŭldénec annac okaért az Gibonnac férfiai Iosuehoz az táborban Gigálban, monduán: Nevond meg kezeidet az te siólgáidtól. Iŏij fel hozzánc hamar, és tarcz meg minket, és légy segîtséggel mi nékŭnc: Mert fel gyŭltenec mind az Amorrhęusoknac királi mi ellenŭnc, kic lakoznac az hegyen.

7 Fel méne annac okaért Iosue Gilgal-

Gilgalbol ö maga, és minden hadakozó nép ö véle, és mind az kic erösſec valának.

8 Es monda az WR Ioſuenac: Ne félly töllöc, mert kezedben adtam öket, és ſenki ö közzülöc meg nem áll te elötted.

9 Es méne ö reáioc Ioſue nagy hírtelen, mert egéſi éttzaka mind ment vala Gilgalból.

10 Es meg rontá öket az WR az Izrael elött, és nagy vereſéggel meg veré öket Gibonba, és üzé öket (Ioſue) az vton, mellyen fel menec Bethoronbã, és vágá öket mind Azechaîg és Maccedahîg.

11 Mikor futnának pedig az Izrael ortzáia elött, és volnának Bethoronban való alá menetelben, az WR boczáta alá ö reáioc nagy köueket az égből mind Azechaîg és meg halának. Több ben halának meg az kö eſsönec köuei miatt, hogy nem mint kiket meg ölénec az Izrael fiai fegyuerrel.

12 [a] Ackor ſióla Ioſue az WR-nac az napon, mellyen az WR kezébe adta vala az Amorrheuſt az Izrael fiainac: Ezt mondotta vala pedig az Izrael fiainac ſiemec elött: Nap Gibonban álly meg, és hóld az Aialon völgyébe.

13 Es meg várá az nap, és az hóld meg álla, míg boſſúiát állá az Izrael nemezetſége az ö ellenſégin: Nem de nem meg vagyoné írua ez az Iaſárnac könyuébe? Meg állá azért az Nap az égnec közepin, és nem ſiete el enéſini, vgy mint egy egéſi napîg.

14 Es nem vólt ollyan nap mint az ſem annac elötte, ſem annac vtanna, mellyben engedné az WR ember ſiauánac: Mert az WR hadakozic vala Izraelért.

15 Haza tére pedig Ioſue, és az Izraelnec minden népe ö véle az táborba Gilgalba.

16 El ſialadtac vala pedig ez öt királyoc, és el röyteztec vala egy kö lyukba Maccedába.

17 Es meg izenéc ezt Ioſuenac ez igéckel: Meg találtattanac az öt királyoc, kic el röyteztec egy kö lyukba Maccedába.

18 Es monda Ioſue: Hayczatoc nagy köueket az kö lyuknac ſiájára, és rendellyétec körülötte férfiakat, hogy örizzéc öket.

19 Ti pediglen legyetec vtánnoc az ti ellenſégteknec, és az ö vtóliáróiokat vágiátoc es ne boczaſsátoc bé öket az ö városokba: Mert kezetekben adta öket ti néktec az ti WR atoc Iſtentec.

20 Minec vtánna pedig véget tett vólna Ioſue és az Izraelnec fiai ezeknec nagy vereſéggel való veréſeknec, míg meg eméztetnénec: Es az élöc kic meg maradtac vala bé ſialadtac vólna erös városokba.

21 Mind az egéſi nép viſſza tére Ioſuehoz az táborban Maccedába békeſséggel: Nem mozdîtotta ſenki még czac nyeluétis az Izrael fiai ellen.

22 Es monda Ioſue: Niſſátoc fel az barlangnac ſiáiát, és hozzátoc ki hozzám amaz öt királyokat az barlangból.

[a] Ioſue könyörgéſe az Iſtenhöz hogy az nap el ne hadgya öket és el ne monnyon, ſe pedig a hóld ettzakát ne hozzon nekic. kic Gibonnal és Aialonnal barátſágnac és az ö ellenſſégeinek vágiác.

23 Es àcképpen czelekedénec: Mert ki hozác ŏ néki az ŏt királyokat az barlangból, az Ierusálemnec királlyát, Hebronnac királlyát, Iarmuthnac királlyát, Lachisnac királlyát, és Eglonnac királlyát.

24 Es Mikor ki hoztác vólna azokat az ŏt királyokat Iosuenac, Elŏ hiua Iosue Izraelnec minden férfiait, és monda az hadakozó népnec feiedelminec, kic el mentenec vala ŏ véle: Iŏijetec ide vessétec az ti lábaitokat ez királyoknac nyakokra.

25 Es monda nékic Iosue: Ne féllyetec, és meg ne rŏttennyetec, erŏssîtsétec és batorîczátoc meg magatokat. Mert ècképpen czelekedic az WR minden ellenségteckel, az kic ellen hadakoztoc.

Az Iosue fel akaztat ŏt királt.

26 Meg veré annac okaért ŏket Iosue az vtán, és meg ŏlé oket, és fel akaztatá ŏket ŏt fára, és lŏnec ez fára fel akaztatuán mind estueig.

27 Lŏn touábba, az idŏben mikor el nyúgsiic az nap, paranczolá Iosue, és le vettéc ŏket az fákról, és hányác ŏket az barlangba, mellyben él búttanac vala, és nagy kŏueket rakánac az barlang aytaiára mind ez mai napîglan.

Macceda.

28 Maccedath pedig meg vŏué Iosue vgyan azon nap, és le vágá annac lakosit fegyuernec éliuel, és az ŏ királlyát meg ŏlé, mind azockal egyetembe, és minden lelket az melly vala benne: Eelŏt eggyet sem hagyá: Es vgy czelekedéc az Maccedánac királlyáual à mint czelekedett vala Ierichonac királlyáual.

29 Altal méne annac vtánna Iosue, és Izraelnec minden népe ŏ véle Maccedáhból Libnába, és hadakozéc az ellen. *Libna.*

30 Es kezében adá az Isten aztis Izraelnec és az ŏ királlyát, és le vágá azt fegyuernec éliuel, az az minden lelket az ki vala abban, nem hagyá élŏt czac eggyetis: Es azképpen czelekedéc az ŏ királlyáual, miképpen czelekedett vala az Iericho Királlyáual.

31 Altal méne touábba Iosue, és Izraelnec minden népe ŏ véle Libnából Lachisba, és táborba siálla az mellet, és hadakozéc az ellen. *Lachis.*

32 Es kezében adá az WR az Izraelnec Lachist, és meg vŏué másod nap, és le vágá azt fegyuernec éliuel, az az, minden lelket, az ki vala abban: Sintén vgy az mint czelekedett vala Libnáual.

33 Ackor fel iŏue az Horam király Gazernec királlya, hogy meg segéllye Lachist, és meg veré ŏtet Iosue, és minden népét, annîra hogy czac egy eleuent se hagyna kŏzzŭlŏc. *Gazer.*

34 Altal méne touábba Iosue és az egési Izrael ŏ véle Lachisból Eglonba, és táborba siállánac az ellen, és hadakozánac az ellen. *Eglon.*

35 Es meg véuéc vgyan azon napon,

napon, és le vágá azt fegyuernec éliuel, az az, minden lelket az ki vala benne meg ölé, ſinte v̓gy az mint czelekedett vala Lachisba.

Hebron. 36 Fel méne pedig Ioſue, és az egéſi Izrael ö véle Eglonból Hebronba, és hadakozánac az ellen.

37 Es meg vöuéc aſit, és le vágác fegyuernec éliuel az ö királlyát és városit, az az, minden lelket az melly vala azokban: nem hagya eleuent, ſinte v̓gy az mint czelekedett vala Eglonba, és el veſité azt, az az, minden lelket az melly vala benne.

Debir. 38 Meg tęre annac vtánna Ioſue, és az egéſi Izrael ö véle Debirba, és hadakozéc ellene.

b: Az az, Meg vöue Ioſue az vároſt meg foga az királtis, és mindén hozza tartozo vároſokat el foglalá, &c.

39 [b] Es meg vöué azt, és meg fogá az ö királlyát, és minden vároſit: Es le vágác öket fegyuernec éliuel és meg ölénec minden lelket az melly vala benne, nem hagya eleuent: A miképpen czelekedett vala Hebronnac, azonképpen czelekedéc Debirnac és az ö királlyánac: Es miképpen czeledett vala Líbnánac, és az ö királlyánac.

40 Meg veré annac okaért Ioſue mind az hegyes földet, és mind az délröl való földet, és mind az mezö földet, és Aſsedotot, és annac minden királlyáit, nem hagya élöt, és minden lelket meg ölé, az mint meg paranczolta vala az Izraelnec W-ra Iſtene.

41 Meg veré pedig Ioſue Cadeſbarneatól foguán mind Azzaîg, az Goſennekis minden földét, Gibonîg.

42 Mind ezeket ez királlyokat, és ezeknec minden földöket meg vöué Ioſue egy v̓tába, mert az Izraelnec WRa Iſtene hadakozic vala ö érötte.

43 Meg tére pedig Ioſue és az egéſz Izrael népe ö vęle az táborba Gilgalba.

XI. Réſz.

Minec vtánna Ioſue meg verte vólna az öt királyokat, Az töb királlyoc öſſue gyűluén akarnac Ioſuera menni, de azokat Ioſue nagy hirtelen környűl véuén le vágia mind öket, és minden tartományokat el foglallya és oztya az Izraelitáknac, az vtán végelésen az hadakozáſnac.

1 MIkor pedig meg hallotta vólna Iabin az Haſornac királlya, küldé Iobabhoz Madonnac királlyàhoz, és Simronnac királlyához, és az Achſaphnac királlyához.

2 Az királlyokhozis kic laknac vala eſiac felöl az hegyec között való vároſokban, és az mezö földön való vároſokba, és az kic délröl laknac vala az ſik földön Chinnerótnál, és Dornac tartományában az lapátzon az tenger felé.

3 Es az Chananęushoz nap kelet és nap nyugat felöl, és Emorthęushoz, Hitthęushoz, Perizęuſhoz, és az Iebuſęushoz az hegyec közzé: Es az Hiuęushoz Hermon alatt az Miſpanac földében.

4 Es ki iöuénec ök és minden táboroc

boroc ŏ vélec, ſoc nép mint az fŏuény, melly vagyon az tenger partyán az ſokaſág miatt, felŏtte ſoc ló és ſoc ſiekér.

5 Es ŏſiue gyŭlénec mind ezec az királyoc, és el ménuén tábort iáránac egyenlŏ képpen Meromnac vizeinél, hogy hadakoznánac az Izrael ellen.

6 Es monda pedig az WR Ioſuenac: Ne félly az ŏ ortzáioktól: Mert hólnap illyenkor mind le vágatom ezeket Izrael elŏtt, az ŏ louoknac inokat vagdald el, és az ŏ ſiekereket tŭzzel égeſd meg.

7 El méne annac okaért Ioſue, és az egéſi Izrael népe, ki hadakozic vala ŏ véle azoc ellen, Meromnac vizeihŏz nagy hirtelen, és reàioc rohonánac.

8 Es adá az WR ŏket Izraelnec kezébe, és meg veréc ŏket és ŭzéc ŏket mind az nagy Sidonîg, és Miſrephóth vizeîg, és az Miſpa mezeieîg nap keletfelé, és le vágác ŏket, annîra hogy eggyet ſem hagyánac eleuenen.

9 Es azképpen czelekedéc véle Ioſue, az miképpen meg paranczolta vala ŏ neki az WR, az ŏ louoknac inokat el vagdalá, és az ſiekereket tŭzzel meg égeté.

10 Es meg tęruén Ioſue, vgyan azon idŏbe meg vŏué Haſort, és az ŏ királlyát fegyuerrel meg ŏlé: Mert az Haſor annac ellŏtte feie volt mind ezeknec ez orſiágoknac.

11 Meg ŏlénec touábba minden lelket az ki vala benne, le váguán ŏket éles fegyuerrel: Nem marada czac egy lélekis: Es Haſortis meg égeté tŭzzel.

12 Minden városokatis ez királyoknac és az városnac királit mind meg fogá Ioſue, és meg ŏlé ŏket fegyuernec éliuel, le váguán ŏket vgy à mint Moſes meg paranczolta vala az WR ſiolgáia.

13 [a]Czac az városokat nem égeté meg az Izrael, az mellyec meg állánac vala az ŏ ereiŏkbe, Haſortul meg válua, kit Ioſue meg égeté.

14 Es minden nyereſégeket ez városoknac, és barmokat el prędálác magoknac az Izrael fiai, czac az embereket ŏléc meg mind fegyuernec éliuel, mîg mind el veſitéc ŏket, nem hagyánac męg czac egy lelketis.

15 Valamint az WR meg paranczolta vala Moſeſnec az ŏ ſiolgáiánac, vgy paranczolá meg Moſeſis Ioſuenec, és Ioſueis vgy czelekedéc, ſemmit el nem hagyott azokba mellyeket az WR paranczolt vala Moſeſnec.

16 Es meg vŏué Ioſue mind azt az fŏldet, tudni illic az hegyes fŏldet, az dęlrŏl való fŏldet, Goſennec minden fŏldét, az ſic mezŏ fŏldét, az Izraelnec hegyét és lapátzát.

17 Az kopaſz hegytŏl fogua az mellyen mennec Seir felé, mind Baalgadig Lebanon mezeiébe, az Hermon hegye alatt: Mind azoknac

[a] Az az. Nem égettéc meg az ollyan városokat mellyec eppen eſnec vala kezekbe minden erŏſiégeckel egybe hanem czac az népét vágtác le. az Haſortul meg valua. mellyet meg égeténec noha éppen akadott kezekbe.

zoknac királit meg fogá meg veré és meg ölé öket.

18 Soc napokon viſelt hadat Ioſue mind ezeckel ez királyockal.

19 Nem vólt olly város ki békeſéget tett vólna az Izrael fiaiual, az Hiuęuſoktól Gibonnac lakoitul el válua: Mind az töb váraſokat haddal vöttec meg.

20 Mert az WRtol vólt az hogy meg kemenſtené az ö ſiiuöket hogy Izraelnec haddal mennénec eleibe, hogy el törlené öket, és ne lenne ſemmi irgalmaſſág, hanem hogy el veſitené öket, az mint meg paranczolta vala az WR Moſeſnec.

(b: Enach fiait) az az, az Oriáſokat, hegyetlen erős natalmas embereket.

21 El méne pedig Ioſue az idöbe, és ki veſité az[b] Enach fiait az hegyec között való városokból, tudni illic Hebronból, Debirból és Anábból, és Iudánac minden hegyei közzül, mind az ö városockal egyetembe el tör lé öket Ioſue.

22 Nem marada Anach nemzetſégébe az Izrael fiainac földébe, hanem czac Gathban, és Aſdodban az kic maradánac.

23 El foglalá annac okaért Ioſue az egéſi földet mindeneſtöl, az mint az WR meg mondotta vala Moſeſnec, Es adá azt örökſégül Izraelnec az ö oſzláſoc és nemzetſégéc ſierint: Es az föld meg nyugouéc az hadtól.

XII. Reſz.

Elö ſámlállya Ioſue az tartományokat és mind az Királyokat, mellyeket Moſes, és az után ö, vötetec és vertec meg.

1 EZec pedig az földnec királi, kiket meg vertenec az Izraelnec fiai, és birtác földöket az Iordánon túl nap kelet felöl. Az Arnon patakától fogua Hermon hegyíg, és az nap kelet felöl való egéſi mezöſéget.

2 Sihon az Amorrhęuſoknac királlya, ki lakic vala Hesbonban, és ki wralkodic vala Aroértöl fogua, melly vala az Arnon pataknac partyán, és az pataknac közepitöl és Giladnac felétöl fogua, mind az Iabboc patakíg, ki az Amnon fiainac határában vagyon.

3 És az ſic mezöſégtöl fogua Cinneróth tengerſig nap kelet felé, és az puſitánac tengereſig az az, à ſós tengerſig nap kelet felé (holott vagyon) az Bethhaieſimot neuö vt, és délről az Piſgah halomból támadott víznec folyáſáig.

4 Touábba az Ognac az Báſannac királlyának határa, ki az Rephaim maradéki közzül való. ki lakic vala Aſtarotban es Edreibe.

5 Ki wralkodic vala Hermon hegyén, és Salchahban, az egéſi Bálánban, az Geſsurnac és Machathnac határáſglan, és Giladnac feleíg, és Hesbon királlyának az Sihonnac határáíg.

6 Moſes az WRnac ſiolgáia, és az Izrael fiai vertéc meg azokat, és adta azt az földet Moſes az WRnac ſiolgáia, örökſégül az Ruben és Gád nemzetſéginec, és az Manaſses fél nemzetſégénec

7 Ezec

7 Ezec pedig az fŏldnec királi kiket meg vert Iosue, és az Izrael fiai, túl az Iordánon nap nyugat felŏl. Bálgádtól fogua, melly vagyon az Lebanon mezeiében az kopasi hegyîg, ki nyúl mind Seirîg: Es adá azt Iosue az Izrael nemzetséginechogy biriác, kinec kinec az ŏ résiét.

8 Az hegyes helyekben, az lapátzon és az mezŏségen, és Asedothban, és az pusitában, és az délrŏl való résiben az Hittęus, Amorrhęus, Chananęus, Perizęus, Hiuęus, és Iebusęus fŏldŏket.

9 Ierichonac királlya egy, Ainac ki Bethelnec óldala felŏl vala, királlya egy.

10 Ierusálemnec királlya egy, Hebronnac királlya egy.

10 Iarmuthnac királlya egy, és Lachisnac királlya egy.

12 Eglonnac királlya egy, és Gezernec királlya egy.

13 Debirnac királlya egy, és Gedernec királlya egy.

14 Hormáhnac királlya égy, és Aradnac királlya egy.

15 Libnahnac királlya egy, és Adullamnac királlya ege.

16 Machedáhnac királlya egy, és Bethelnec királlya egy.

17 Tappuahnac királlya egy, és Hephernec királlya egy.

18 Apheknec királlya egy, és Lassaronnac királlya egy.

19 Madónnac királlya egy, és Hasornac királlya egy.

20 Simron Meronnac királlya egy, Achsaphnac királlya egy.

21 Thanachnac királlya egy, és Megiddonac királlya egy.

22 Cedesnec királlya egy, Iochneamnac és Charmelusnac királlya egy.

23 Dornac es Dor tartományánac kirallya egy, Goimnac, melly vala Gilgálban, királlya egy.

24 Thirsahnac királlya egy, mind az királyoc harmintz éggyen.

XIII. Rész.

Meg mondgya Isten az Iosuenac hogy nagy rése az Chanaan fŏldénec még hátra vagyon, mellyrŏl az pogányokat ki nem ŭztéc, és paranczollya Isten néki hogy mind es gésslen az fŏldet el ossa, mind az mellyet meg vŏttec mind az mellyet meg nem vŏttec. Az vrán minec elŏtte az fŏldnec osztását meg irná. Azt iria meg az mellyet Moses el osztot vólt harmad fęl nemzetségnec.

1 MIkoron pedig Iosue immár meg vénhŭtt vólna és igen meg idŏsŏdŏtt volna, monda az WR néki? Te meg vénhŭttél és meg idŏsŏttél, és felŏtte soc fŏld maradott kit birni kellene.

2 Ez pedig az fŏld melly el maradott, tudni illic az Pelistinusoknac minden határoc, és Gessurnac minden fŏlde.

3 Az [a] Schichor patakától fogua, melly vagyon Ægyptum határában, Ecronnac határáîg ésiac felŏl, az Chananęusnac tulaydonîtatic: Melly à Pelistinusoknac ŏt feiedelemségekre ositatic, Azzathęusoc, Asdodęusoc, Ascelonęusoc, Gittęusok, Ecronęusoc, melly elŏsier Az Auęusoké vólt.

a: Schichor, pataknac neue melly az Nilusbólfoly és Ægiptust el valaztyá az igéretnec fŏldétŏl.

4 Dél-

4 Délről az Chananęusnac egéſi földe, és Mearah ki az Sidonbélieknec földe, Aphékîg az Amorrhęuſoknac határáîg.

5 Es az Gibli földe, és az egéſi Lebanon nap kelet felöl, Baalgad túl fogua melly vagyon az Hermon hegy alatt, mîg iutnál Hamathîg.

6 Mind az hegynec lakoi, az Libanuſtól fogua az Miſrephot vizeîg: Mind az Sidoniuſokat ki üzöm az Izrael fiainac ortzáioc elött: Czac hogy oſſiſiad ſorſal az Izraelnec örökſégül, à mint meg paranczoltam te néked.

7 Moſtan annac okaért ozd el ezt az földet örökſégül kilentz nemzetſégeknec, és az Manaſſes fęl [b] nemzetſégénec.

8 Mellynec az más fęl nemzetſégéuel az Rubennec és Gadnac nemzetſégi el vöttéc az ö réſieket, az mellyet adott ö nékiec Moſes túl az Iordánon nap kelet felöl, az miképpen adta vala nékic Moſes az WR ſiolgáia.

9 Aroertöl fogua, melly vagyon az Arnon folyó víznec partya mellett, és az városſt melly vagyon az völgynec közepibe, és Medebahnac minden ſik mezeiét Diboníg.

10 Es minden városit Sihonnac, az Amorrhęuſoknac királlyának, ki wralkodic vala Heſbonba, az Ammon fiainac határokîg.

11 Es Giladot és az Geſſurinac, és Maachatinac határát, és Hermonnac minden hegyét, és az egéſi Báſánt Salchaîg.

12 Egéſi orſiágát Ognac Báſánba, ki wralkodic vala Aſtarothba, és Edreibe, ez vala vgyan az Rephaimnac maradékából, és meg veré öket Moſes és ki üzé öket.

13 Nem üzéc ki pedig az Izrael fiai az Geſſurt és Maachatith: Annac okaért lakéc Geſſur és Maachati Izrael között mind az mai napîglan.

14 Czac az Leui nemzetſégénec nem ada örökſéget: Az Izrael WRának Iſtenénec áldozati az ö örökſége, az miképpen ſiólott ö néki.

15 Ada azért Moſes az [b] Ruben fiainac nemzetſégénec az házoc népe ſierint örökſéget.

16 Es vala az ö határoc Aroertöl fogua, melly vagyon az Arnon neuö patac partya mellett, és az város melly vagyon az víz között, és az egéſi lapátz föld, melly vagyon Medebah mellet.

17 Hesbon és minden városoc mellyec valának az mezö földön, Didon és Bamothbaal, és Bethbaalmeon.

18 Es Iahaſach, és Cedemoth és Mephaat.

19 Es Ciriathaim és Sibmach és Serethſahar, az völgy mellet való hegyén.

20 Es Bethpeor, és Aſdot, Piſgah, és Bethieſimoth.

21 Es minden mezö városoc, és Sihonnac az Amorrhęuſoknac királlyának, ki wralkodic vala Hesbonba egéſi orſiága, mikor Moſes meg verte vólna ötet, és

b: (Fęl nemzetſégnec mondgya, mert miuel hogy két helyen vöttec vala réſzt, két felé oſſlottac vala.) Paran ezollya Iſten az Iosuenac hogy az földet mellyet még meg nem vöttec vala, és mellyből az pogányokat ki nem vertéc vala el oſſſza az Izraelitác között, melly dologgal az Iſten az ö igeretit erösíti, hogy nékiec adgya mind egeſzlen az földet, és egyetembe ezzel az Izraelitákat eſztekeli, hogy meg ne vnyác az hadakozáſt, ha nem az Iosue hólta vtánis hadakozzanac mind addig még nem az földet épen meg veſſic. Továbba mondgya Iſten hogy az Manaſſeneknek is réſzt adgyanec. Mert az Manaſſe elsö ſzülöt vólt, és az Iſten törvénye ſzerint két-réſzt kellet néki adni. Deut: 21. v. 17. Az egy réſzt el vötte vala immár mégMoſestöl, az Machebir, Iair, Nobah, Num: 32. az az, ſele az nemzetſégnec. Az másic réſzt Iosue adta az többinec kic az Iordánon általmentec vóla. Ioſ: 17.

b: Ruben nemzetſégének birodalma és határa.

az Midiannac feiedelmit Euit és Rechemet, Surt és Hurt, és Rebat, Sihonnac hadnagyit, kic azon az földön laknac vala.

Num: 31. 22 Az iöuendö mondo Bileamotis az Beornac fiát meg ölék az Izrael fiai fegyuerrel, azockal egybe az kiket le vágtác vala.

23 Vala pedig határoc az Ruben fiainac Iordán, és az Iordánnac határa, ez az Ruben fiainac örökſégec az ö házoc népec ſierint, városoc és azoknac falui.

Gád nemzetſégének birodalma és határa. 24 Adá Moſes az Gád nemzetſégénekis, az Gád fiainac az ö házoc népec ſierint (örökſéget.)

25 Es vala ö nékiec határoc Iazer, és minden városi Giladnac, és az Ammon fiainac földénec fele, Aroerîg, melly vagyon Rabbah előtt.

26 Es Hesbontól fogua Ramathîg, Miſpenec Ramath neuö városáîg, és Bethonimîg: Es Mahanaimtól fogua Debirnec határaîg.

27 Az mezöſégen pedig Betharam, Bethnimrah, Suchot, és Saphon: Az Sihonnac Hesbon királlyának maradéc orſiága, az Iordán és annac határa, mind az Chinnereth tengernec ſéléig, az Iordánon túl nap kelet felöl.

t: Az Manaſſe nemzetſégének felénec birodalma és határa, mellyet adott vala azoknac Moſes az Iordánon túl. Az másodic fél nemzetſégnec Ioſue adott vala más réſzt az Canaan földén.

28 Ez az Gad fiainac örökſége az ö házoc népe ſierint, városoc és azoknac falui.

29 bAdá touábba Moſes az Manaſſes fél nemzetſégénekis örökſéget, Es vala az Manaſſe fiainac fél nemzetſégénec az ö hazoc népe ſierint.

30 Vala (mondom) az ö hataroc Mahanaimtól fogua, mind az egéſi Báſán, az Ognac Báſán királlyának minden orſiága, és Iairnac minden falui kic vadnac Báſánba, hatuan városoc.

31 Es Giladnac fele, Aſtaroth, és Edrei az Og birodalmának városi, ki Báſánba wralkodic vala: az Machirnac Manaſſe fiának fiainac, az Machir fiainac felénec, az ö házoc népe ſierint ezeket adta vala.

32 Ezec az örögſégec mellyeket adott vala Moſes Moabnac mezeién, az Iordán vizén túl (az Izrael fiainac) Ierichonac ellenébe nap kelet felöl.

33 Az Leui nemzetſégénec pedig nem ada Moſes örökſéget: Num: 18. Az Izraelnec WRa Iſtene az ö öröksége, az mint meg mondta nekic.

XIIII. Réſz.

Beſélli az Ioſue hogy az föld minec előtte el oſztárnéc, annac előtte az Calebnec, kiualképpen való örökſéget adtac az mint Iſten néki meg igérte vala. Num: 14.

1 EZec pedig azoc mellyeket örökſégül vönec el az Izrael fiai az Chanaan földébe, mellyet adtanac ö nékiec hogy örökſégül birianac; Eleazar pap, és Ioſue az Nun fia, és az Izrael fiainac nemzetſégékben való atyáknac feiedelmi.

a: Az az, mellyet ſorſſal vagy nil vetéſſel vöttenec.

2 Az ö örökſégeknec ſorſa, által

tal, (az mint meg paranczolta vala az WR Moses által) hogy adná az kilentz nemzetségeknec, és az fęl[b] nemzetségnec.

b: Az az, az Manasse nemzetségénec felénec, mert az fele az Iordánon túl vött vala örökséget, az Básan földét, hatuan városokat, faluckal egyetembe.

3 Mert adott vala Moses örökséget kęt nemzetségnec, és az fęlnec az Iordán mellett, az Leuitáknac pedig nem adott vala örökséget ö közöttöc.

4 Mert vóltanac az Ioseph fiai kęt nemzetségec Manasseh és Ephraim, és nem adánac résit az Leuitáknac az földön, lako városoknál egyebet, és azoknac hóstatit, az ö barmokért és marháiokért.

5 Valamint meg paranczolta vala az WR Mosesnec, vgy czelekedénec az Izrael fiai, és el ositác az földet.

6 Hozzá ménénec pedig Iosuehoz az Iudanac fiai Gilgalba, és monda Caleb Iephunehnac fia Cenizęus: Te tudod az besiédet mellyet siolott az WR Mosesnec az Isten emberénec, én felölem és te felöléd, Cades barneaban.

Num: 14.

7 Negyuen esitendös valéc én, mikor el küldött vala Moses az WRnac siolgáia engemet Cadesbarneaból, hogy meg kémlelném az földet, és meg vittem néki az dolgot, vgy az mint vala az én siiuembe.

8 Az én attyámfiai kic én velem eggyütt fel iöttenec vala, el remîttéc az népnec siiuét: En pedig tökélletessen köuettem az én WRamat Istenemet.

9 Es meg esküuéc Moses az napon, monduán: Bizony az föld mellyet meg tapod az te lábad tied lésien örökségül, és az te fiaidé mind öröcké: Miuel hogy tökélletessen köuetted az én WRamat Istenemet.

10 Mostan pedig az WR imé meg tartott engemet ez életben, miképpen meg mondotta vala, immár negyuen öt esitendeie vagyon az idönec, mellybe az WR siólott vala ez dologról Mosesnec, mi vtatól fogua iárt Izrael az pusitán: Es mostan immár vagyoc nyóltzuán öt esitendös.[c]

11 Es vagyoc męg mostan olly erössmint annac elötte vóltam, az napon mellyen el küldé engemet Moses: Minęmö vala az én erösségem ackor, ollyan mostannis az én erösségem az hartzolásra, és az ki menetelre és bę iöuetelre.

12 Mostan annac okaért add énnékem ezt az hegyet az mint siolott az WR azon az napon: Mert teis hallottad az napon: hogy Anacimoc vadnac ott, és nagy, és erössvárosoc, talám az WR velem lésien, és ki üzöm öket, mint meg mondta az WR.

13 Es meg áldá ötet Iosue: Es adá Hebront Calebnec az Iephuneh fiánac örökségül.

14 Annac okaért vólt Hebron Calebé, az Iephuneh fiáé Cenizęu sé, örökségül, mind ez mai napîg, annac okaért hogy tökélletessen iárt az Izraelnec WraIstene vtán.

15 Neue pedig Hebronnac annac elötte vólt Ciriatharba: melly Arba nagy ember vólt az

c: Innet meg tettzic hogy az Iosue hét esztendeig, rontotta meg az pogany királyokat, mert az Ægyptumból való ki iöuetelnec vtánna másodic esztendöben vólt az földnec meg kémlése, az vtán harmintz nyóltz esztendöuel mentec bé az földre, ackor Caleb 78 esztendös vólt. It asst mondgya: hogy 85. esztendös, tahát igaz hogy hét esztendeig hadakozott Iosue az királyockal,

Anachim között. Es az föld meg nyugouéc az hadtúl.

XV. Rész.

Elő számlállya Iosue, az Iudah birodalmának városit és faluit, mellyec tudni illic néki iutottac és az ő birodalmába vóltac.

1 EZ vólt sorsa az Iuda fiainac nemzetségének, az ő házoc népe sierint, Edomnác határa felé, az Sin pusztáia vala az déli határnac vége, dél felé.

Iudah nemzetségenec birodalma és határa.

2 Vólt ő nékiec délről való határoc az Sós tengernec siéle az kő siiklátúl fogua melly néz délre.

3 Es ki mégyen délre Maaleacrabimra, és onnan által mégyen Sinra: eléb ménuén pedig délről Chadesbarneara, által mégyen onnét Hesronra, és ismét fel mégyen Adarra, honnét kerül Carcaara.

4 Innén által mégyen Asmonra, és ki mégyen Ægyptus patakára: Melly határnac vége à tenger. Ez lésien néktec határotoc délre.

5 Az határ pedig nap kelet felé à sós tenger, Iordánnac végelg: Határa pedig az ésiaki résinec à tengernec kő siikláiátúl, a és az Iordánnac végétül fogua.

a: Nemellyec értic az tenger sziakadékiát ezen nemellyec valami hegyet melly az tengerig nyúl.

9 Fel mégyen ez az határ Bethhoglaig, és által mégyen ésiac félöl Bethabaraban, és onnan fel mégyen ez az határ Bohannac Ruben fiának kőuéhöz.

7 Fel mégyen touábba ez határ Debirban az Achor völgyétöl és esiac felöl néz, Gilgalra, ki vagyon ellenébe az Adumimnac fel menetelénec, melly vagyon az patak nac dél felöl való résién: Es által mégyen ez az határ az EnSemes vizeire, és annac vége vagyon az Rogel neuő forrásnál.

8 Es fel mégyen ez az határ az Hinnon fianac völgyén, az Iebusęusoknac városa mellett délfelöl, az az, Ierusálem mellett: Fel mégyen touábba ez határ az hegynec teteiére, melly vagyon à Hinnom völgynec ellenébe nap nyúgatról, melly vagyon Rephaim völgyénec siéliben esiakról.

9 Kerül pedig az határ az hegynec teteiéről az Nephtoah viznec kút feiére, és ki mégyen az Héphron hegynec városira: Es kerül ez határ Baalahba, ez à Ciriathiearim.

10 Es kerül onnan ez az határ Baalahtól nap nyúgat felöl Seirnec hegyére, és onnan által mégyen az Iearim hegynec óldalára esiac felöl, ez az Chesalon, és alá mégyen Bethsemesre, és által mégyen Timnahban.

11 Es ki mégyen ez az határ Ecronnac óldalára esiac felöl, és kerül ez az határ Sichronra, és által mégyen az Baalah hegyíg, és onnan ki mégyen Iabneelbe: Vad nac pedig ez határnac ki meneteli az tengerre.

12 Touábba ez nap nyugati határ az nagy tengernec siéleig. Ez az Iuda fiainac határa körösközül, az ő házoc népec sierint.

13 Chalebnec pedig az Iephuneh fiának ada részit az Iuda fiai között az WRnac Iosuenac mondott beszéde sierint. Ciriatharbat, ki az Anach attyaé vala, mostan Hebron néue.

54 Es

14 Es ki ũzé onnan Chaleb, Anachnac három fiait, Seſadit, Ahimánt, és Thalmait: Kic Anachnac fiai valának.

15 Es fel méne onnan Debirnec lakoira, kinec neue az elõtt Ciriathſepher vólt.

16 Es monda Chaleb: Valaki meg veri az Ciriathſepher város népét, és meg véſſi azt, néki adom Achſat az en leányomat feleſégũl.

17 Meg võué pedig azt Othniel Cenaznac az Chaleb bátty ának fia: Es néki adá Achſát az õ leányát feleſégũl.

18 Es lõn hogy mikor el iõtt vólna à leáń,[b] tanátſúl adá néki hogy az õ Attyától kérne mezõt, és le ſiálla az ſiamárról: Es monda néki Chaleb: Mi dolgod vágyon?

19 Az leány pedig felele: Adgy énnékem áldáſt: Miért hogy ſiáraz fõldet adtál, adgy énnékem, vizes fõldetis: Es adá õ néki felſõ kút feieket, és alſó kút feieket.

20 Ez az Iuda fiainac nemzetſégénec õrõkſége az õ házoc népec ſierint.[c]

21 Ezec vóltac pedig az városoc az Iuda fiainac nemzetſégénec õrõkſégeknec ſzélibe, Edom határa mellet dél felõl, Cabſeel, Eder, és Iagur

22 Es Cináh, Dimonáh, és Adadah.

23 Es Cedes, Haſor, és Ithnan.

24 Ziph, Thelem, és Bealoth.

25 Haſor, Hadathàh, Ceriót, Geſrón, ez az Haſór.

26 Amam, Sema, és Moladáh.

27 Es Haſar, Gadda, Heſmon, Bethphélet.

28 Es Haſarſuál és Beerleba, és Biziotheia.

29 Baala, Iim, és Aſem.

30 Es Eltholád, Cheſil és Hormah.

31 Es Siclác, Madmannah, és Sanſannah.

32 Es Lebáoth, és Silhim, Ain és Rimon. Mindeneſtül huſion kilentz városoc és azoknac falui.

33 Az lapátzon: Eſthaol Sorah, és Aſnah.

34 Es Zanoah, Engannim, Thaphuah, és Enam.

35 Iarmuth, Adulam, Sochoh, és Azecah.

36 Es Saaraim, és Adithaim, és Gederah, és Gederothaim. Tizen négy városoc, és falui azoknac.

37 Senan, Hadaſah, Migdalgád.

38 Es Dilan, Miſpeh, és Iocteel.

39 Lachis és Boſchath, és Eglon.

40 Es Chabbon, Lahmam, és Chitlis.

41 Es Gederoth, Bethdágon, Naamah, és Maccedah. Tizen hat városóc, és falui azoknac.

42 Libnah, Ether, és Aſan.

48 Es Iephtah, és Aſnah, és Neſib.

44 Es Cheilah, és Achzib, és Mareſah. Kilentz varoſoc és falui azoknac.

b: Az az, mikor vitetett vólna az leány, az võ legénnec Othonielnec házához.

c: Az az, adá néki oly mezõt mellynec mind felſõ mind alsó részében forrása vólnac Vagy: Adá néki oly mezõt mellyben forraſoc, és kutac valánac.

45 Ecron, és az ŏ mezŏ városi, és falui.

46 Ecrontul fogua az tengerîg mind az kic vadnac Asdod mellet, és azoknac falui.

47 Asdod, az ŏ mezŏ városi és falui: Azzah, az ŏ mezŏ városi és falui, Ægyptumnac patakaîg, és az nagy tengerîg az ŏ határa.

48 Es az hegyen, Samir, és Iathir, és Sochoh.

49 Es Dannah, és Ciriatsannah, ez az Debir.

50 Es Anab, és Estemoth, és Anim.

51 Es Gosan, és Holon, és Giloh. Tizen egy városoc, és falui azoknac.

52 Arab, és Dumah, és Esan.

53 Es Ianum és Beththappuah, és Aphecaph.

54 Es Humtah, és Ciriatharba, ez az Hebron, és Sihor. Kilentz városoc és falui azoknac.

55 Maon Charmel, és Ziph, és Iuttah.

56 Es Izreel és Iocdeam, és Zanoah.

57 Cain, Gibah, és Thimnah. Tiz városoc és falui azoknac.

58 Halhul, és Bethsur, és Gedor.

59 Es Maarath, és Bethanoth, és Elthecon. Hat városoc és falui azoknac.

60 Ciriathbaal, ez az Ciriathiearim, és Rabbah. Kęt városoc és falui azoknac.

61 Az pusitába: Betharabah, Middin, és Sechachah.

62 Es Nibsan, az sónac városa, és Engedi. Hat városoc és falui azoknac.

63 Touábba az Iebusęusokat, az Ierusálemnec lakoit, nem ùzhetéc ki az Iudánac fiai, Annac okaért lakánac az Iebusęusoc Iudánac fiaiual Ierusálembe, mind ez mai napîglan.

XVI. Rész.

Meg iria Iosue elŏfer kŏzŏnséges képpen az Ioseph fiainac határokat, az vtán kŭlŏn az Ephraim határát iria meg.

3 KI méne sorsoc az Ioseph fiainac Iericho ellenében való Iordántúl fogua, Iericonac vizeîglen nap kelet felé, az pusitára melly fel mégyen Ierichotól az Bethel hegyére.

2 Es ki mégyen Bethelthŏl Luzba, és innen által mégyen az Archi Ataroth határára.

3 Annac vtánna mégyen az tengerre, az Iaphletus határára, az alsó Bethoronnac határaîg, és Gazerîg, és vadnac az ŏ ki meneteli az tengerre.

4 Annac okaért az ŏ ŏrŏkségeket el vŏuéc az Ioseph fiai Manasse és Ephraim.

5 Vólt pedig határoc az Ephraim fiainac házoc népec sierint, vólt mondom határa az ŏ ŏrŏkségeknec, Nap kelet felé Athro Addartól fogua mind felsŏ Bethhoronîg. *Ephraim fiainac ŏrŏkségeknec határa.*

6 Es ki mégyen az határ az tengerre Michméthahra ésiac felŏl, és meg

és meg kérŭly az az határ nap kelet felöl Thaanathsilobt, és által mégyen azon, nap keletröl Ianoahra.

7 Es alá mégyen Ianoahtól Atharothba, és Naarathba, és mégyen Ierichora, és ki mégyen az Iordánra.

8 Thappuatól mégyen az határ az tenger felé, az Kana patakiára, és vadnac az ö ki meneteli az tengerre: Ez az Ephraim fiainac nemzetségénec örökségec az ö házoc népe sierint

9 Az városoknęlkŭl [h] mellyec kŭlön siakaztatának az Ephraim fiainac, az Manasse fiai örökségec között, városoc és azoknac falui.

10 Es ki nem ŭzéc az Chananęust, ki lakic vala Gasérben: Annac okaért lakéc az Chananęus Ephraimnac közötte, mind ez mai napîglan, és vala adó fizetö.

[h] Az az, Nem czac ez vólt az Ephraim örökségе, hanem vóltac soc varosoc és faluc az Manasse birodalma és örökségе között.

XVII. Rész.

Az Manasse fęl nemzetségénec ád Iosue örökséget az Ephraim nemzetségéuel elegy, és mikor panaszolkodnánac az ö örökségeknec kicziny hatararól, meg mondgya nékiec Iosue mi módon vesséc kŭllyeb.

1 EZ vólt résie az Manasse nemzetségénec, (mert ö vala elsö siŭlötte Iosephnec.) Machirnac Manassenac elsö siŭlötténec iuta Gilád (mert ö hadakozó férfiu vala:) iuta mondom néki Gilad és Basan.

2 Iuta ismét az Manasse fiainac többinec házoc népec sierint, az Abiezer fiainac, Helec fiainac, Ariel fiainac, Sechem fiainac, Hepher fiainac, és Semida fiainac. Ezéc az Manassenec Ioseph fiánac fiai, férfiac mind az ö házoc népec sierint.

3 Touábba Selopheadnac Hephernec fiánac, melly Hepher Giládnac fia vala, melly Gilád Machirnac fia vala, melly Machir Manassénec fia vala, nem valánac fiai hanem leáni, kiknec ezec az neuec Mahalah, Noah, Hoglah, Milchah, és Thirsah.

4 Ezec ménénec eleibe Eleazar Papnac és Iosuenac az Nun fiánac eleibe, és az feiedelmeknec eleikbe, monduán: Az WR meg paranczolta Mosesnec, hogy örökséget adgyon mi nékünc az mi báttyainc között. Annac okaért ada ö nékiec az WRnac besiéde sierint örökséget, az ö Attyoknac báttyai között.

5 [a] Es iuta tíz rési Manassenec, Giladnac és Básánnac földe kiuöl, kic az Iordánon túl valánac.

6 Mert az Manassénac leáninac sors sierint iuta örökség, az ö fiai között: Az Giladnac földe pedig iuta az Manassénac töb fiainac.

7 Vólt pedig határa Manassénec Asertöl fogua Michmethahîg, melly vagyon Sechem elött, és mégyen az határ iob kęz felé az Enthappuahnac lakoira.

a: Mondgya hogy az Manassenec tíz rész iutott, mert az hat fiainac mellyeket meg neueze az másodic versbe hat részt adtac, az hatodic részt pedig az Hepher részét ot részre osztottác az Selophad leánira. Az Sidóc azt mondgyac hogy az Selophad leani négy rézt vöttéc. az Selophad részét az Hepher részét, melly két rész vólt miuelhogy elsö szülött vólt és az attyoknac báttya részét. De haszontalan dolog arrol tudakozni.

8 Manaſſeié vólt az Thappuah földe : De az Thappuah melly vala az Manaſse határával az Ephraim fiaié.

9 Es alá mégyen à határ az Kána patakiára, az pataknac délről való réſiére. Ezec az Ephraim nemzetſégénec városi, vadnac az Manaſse városi között : De az Manaſsenac határa vagyon az pataknac éſiac felöl való réſzén, és vadnac az ő ki meneteli az tengerre.

10 Délről Ephraimé, és eſiakról Manaſseié, és az tenger az ő határa, és Aſerbe ütközönec egybe éſiac felöl, és Iſſachárban nap kelet felöl.

11 Vala pedig Manaſſenac Iſſachárba és Aſerbe Bethſean, es annac mezö varoſi : Es Ibleam, és annac mezö városi : Es Dornac lakoi, és annac mezö városi : Es Endornac lakoi és annac mezö városi : Es Thaianachnac lakoi, és annac mezö városi : Es Megiddonac lakoi, és annac mezö városi : Három tartományoc.

12 Es Nem üzhetéc ki az Manaſſénac fiai ez városoknac lákóit, ésakará az Chanançus laknni azon az földön.

13 Mikoron pedig meg erösödtenec vólna az Izrael fiai, adó fizetés alá vetéc az Chanançuſt, és ki nem üzéc öket.

14 [b]Szolánac pedig az Ioſephnec fiai Ioſuenac, monduán : Miért adtál énnékem örökſégül egy réſi örökſéget ha én ſoc nép vagyoc, annira hogy ez ideſig még meg áldott az WR engemet.

15 Es monda nékic Ioſue : Ha ſoc nép vagy, menny fel az erdöre, és ircz ott magadnac az Perizçuſoknac, és Rephaimnac földében, ha ſioros te néked az Epraim hegye.

16 Kinec felelénec az Ioſeph fiai : Nem léſien elég nékünc az az hegy : Es vaſs ſiekerec vagyon mind az Chanançuſoknac, kic laknac az hegy között : Es mind annac az ki lakic Bethſeanba, és az ő mezö városiba, és mind annac az ki lakic Izreel völgyébe.

17 Es monda Ioſue az Ioſephnec házának, tudni illic Ephraimnac és Manaſsenac, monduán : Soc nép vagy és nagy eröd vagyon néked, nem léſien te néked czac egy ſors ſierint való réſied.[c]

18 Mert az hegy tiéd léſien, miuel hogy erdö : Vágd le azért azt, és az ő határi tieid léſinec : Mert ki üzed az Chanançuſt, noha vas ſiekerei vadnac ö néki és igen erös.

[c] *Tudni illic mert killyebb vetheted az határt, miuel hogy ſokan vattoc.*

[b] *Manaſſzolodnac az Manaſse és az Ephraim az ő örökſégeknec határánac vöuid vóltaról, miuel hogy az Chananeuſoc biriac vala az ő réſzeket, mondgyác pedig egy réſznec az ő örökſégeket, mellyel ielentie hogy mind az két réſz, egy nem zetſégnec va ló réſz vólna.*

XVIII. Réſz.

Az Izraelitác mind öſſue gyüluén az Iſten ſátorát Silohba viſic és ott emelic fel, Az Ioſue parançzollattya ſerint minden nemzetſégből három három férfiat adnac, kic az földet el intezzéc és bé iriác az hét nemzetſég réſére. Ez elsö réſ eſic Beniaminnac, annac határit és városit meg iria Ioſue.

1 ŐSsue gyűle pedig mind az egéſi Izrael fiainac ſokaſága Silohba, és fel eppîtéc ottà gyülekőzetnec ſátorát, minec vtánna az föld meg holdolá ő előttőc.

2 Maradtanac vala pedig még az Izrael fiai kőzzűl, kiknec ki nem oſitottác vala az ő örökſé, geket, hęt nemzetſégec.

3 Es monda Ioſue az Izrael fiainac: Míg mulattoc bę menni, hogy biriatoc az földet, mellyet adott nékűnc az ti Attyátoknac WRa Iſtene.

4 Adgyátoc kőzzűletec három három férfiat minden nemzetſégből, kiket küldgyec el, hogy fel kellyenec és iáriác el az földet, és intezzéc el azt az ő örökſégec ſierint, annac vtánna térienec meg én hozzám.

5 Es oſiſiác el aſit hęt réſire: Iuda maradgyon az ő határaiban dęl felől: Es Ioſephnec az ő háza népei állyanac az ő határokba éſiac felől.

6 Es ti oſiſiátoc az földet hęt réſire, és hozzátoc ideén hozzám, Ackor ſorſot vetec itt ti néktec, az mi WRunc Iſtenűnc előtt.

7 Mert ninczen réſiec az Leuitáknac ti kőzőttetec: Mert az WRnac Papſága az ő örökſégec, Gád pedig és Ruben és az Manaſſe fęl nemzetſége, el vőttéc az ő örökſégeket az Iordán mellett nap kelet felé, mellyet adott ő nékic Moſes az WRnac ſiolgáia.

8 Es fel kelénec azoc à férfiac és el ménénec, Parancz olá pedig Ioſue azoknac kic el ménénec, hogy meg iárnác az földet, monduán: Mennyetec el, és iáriátoc el az földet, és intezzétec el aſit, annac vtánna tęrietec meg én hozzám, és itt vetec néktec ſorſot reá az WR előtt Silohba.

9 El ménénec annac okaért az férfiac, és által ménénec à földőn, és meg irác azt városonként hęt réſiré, kőnywben, és meg tęrénec Ioſuehoz az táborba Silohba.

10 Veté pedig Ioſue ſorſot ő nékiec Silohba az WR előtt, és el oſitá ott Ioſue az földet az Izraelfiainac, kinec kinec az ő réſie ſierint.

11 Kiiöue pediglen à Beniamin fiainac nemzetſégénec ſorſa az ő házoc népe ſierint, és az ő réſiecnec határa eſéc az Iudanac és Ioſephnec fiai kőzzé. *Beniamin nemzetſégének örökſége és határa.*

12 Es lőn az ő határoc éſiac felé az Iordán ſiegeletibe, és fel méne az határ Ierichora éſiac felől, és fel méne az hegyre nap enéſiet felé, és az ő ki meneteli vadnac Bethauennec puſitaiáig.

13 Onnan pedig által mégyen az határ Luzba, Luznac délről való réſiére, ez az Bethel: Es alá mégyen az határ Ateroth Adarba az hegyre, melly vagyon alſó Bethoronnac dél felől való réſién.

14 Es innét mégyen az határ és kerűl az tenger mellé délre, az hegytűl, melly vagyon Bethoronnac ellenébe délről: Es vadnac az ő ki meneteli Ciriathbaalra (ez az Ciriathiearim) az Iuda fiainac városára, ez az nap nyúgati határ.

15 Az délről való réſie pedig vagyon

gyon Ciriathiearimnac ſiélitöl fogua, és mégyen ez határ nap nyúgatra az Nephtoah vizeinec kút feiére.

16 Es alá mégyen az határ az hegynec ſiélire, melly vagyon ellenébe Benhinnom völgyénec, és melly vagyon az Rephaim völgyébe éſiakról, és alá mégyén az Hinnom völgyén Iebuſęus mellett dęl felé, és onnan alá megyén az Regel forráſára.

17 Es kerül éſiakról és mégyen Enſemeſre, onnét mégyen Gelilothra, ki vagyon ellenébe az Adummim fel menetelénec, és alá mégyen Bohan köuére, melly az Ruben fiaé.

18 Onnan által mégyen az óldalra, melly vagyon áll Iapátz földnec ellenébe éſiakról, és alá mégyen Arabáhba.

19 Innen által mégyen az határ Bethoglah óldalára éſiac felé: Es ki meneteli az határnac vadnac az ſôs tengernec határára eſiac felöl: Iordánnac ſiélire dęl felöl. Ez az dęlröl való határ.

20 Es az Iordan határozza meg ötet nap kelet felöl való óldalára. Ez örökſége az Beniamin fiainac az ö határoc ſierint körökskörül, és házoc népec ſierint.

21 Ezec vóltanac pedig az Beniamin fiai nemzetſégénec városi az ö házoc népec ſierint: Iericho Bethhogláh, és az Ceſis neuö völgy.

22 Es Betharabáh, és Semaraim, és Bethel.

23 Es Auim, és Parah, és Ophrah.

24 Es Haamonai falua, és Ophni, és Gabá. Tizenkęt városoc és azoknac falui.

25 Gibon, és Ramah, és Beeroth.

26 Es Miſpeh, és Cephirah, és Moſah.

27 Es Recem, és Irpeel, és Tharalah.

28 Es Selah, Eleph, és Iebuſi (ez az Ieruſálaim) Gibath, Ciriath: Tizen négy városoc és azoknac falui. Ez az Beniamin fiainac örökſégec az ö házoc népe ſierint.

Ieruſálem az Beniamin nemzetſégénec örökſégébén vólt.

XIX. Réſz.

Az hat nemzetſégeknekis örökſéget adnac ſors ſerint, és minec vtánna el végezic az földnec oſtáſát, az Ioſuenac adnac egy várost az ö kéuánſága ſerint mellyben laknéc,

1 KI méne pedig az máſodic ſors Simeonnac, Simeon fiainac nemzetſégénec az ö házoc népe ſierint, és lön az ö örökſégec az Iuda fiainac örökſégec között.

2 Es lön öuéc örökſégül Beerſebah, Sebeh, és Moladah.

Simeon nemzetſégénec örökſége.

3 Es Haſarual, es Balah, és Aſem.

4 Es Eltholad, és Bethul, és Hormáh.

5 Es Siclag, és Bethmarchabóth, és Haſárſuáh.

6 Es Bethlebahot, és Saruhen, Tizen három városoc, és azoknac falui.

7 Ain, Rim̃on, és Ether, és Aſan, Négy városoc és azoknac falui.

8 Es minden faluc mellyec valánac környöletibe ez városoknac Baaláthbeérîg, és dęlröl való Ramathîg. Ez örökſége az Simeon fiainac nemzetſégénec az ö házoc népe ſzerint.

9 Az

9 Az Iuda fiainac réſiekböl adattatéc örökſég az Simeon fiainac: Mert az Iuda fiainac réſiec nagyob vala, annac okaért vönec az Simeon fiai örökſéget az ö örökſégec között[a].

a: Az Simeon fiainac örökſégec az Iudah fiainac örökſégec között vólt, innét vagyon hogy néha az irásba az Iuda nemzetſége alatt foglaltattic bé az Simeon nemzetſége.

10 Ki iöue pediglen az harmadic ſors, az[b] Zebulunnac fiainac, az ö házoc népe ſierint, és lön az ö örökſégeknec határa Saridîg.

b: Zabulun nemzetſégénec örökſége és határa.

11 Es fel mégyen az ö határoc az tengerre, és Malaráhra, és ęr Dabbaſethîg, és mégyen az folyó vízre melly vagyon ellenébe Iochneánac.

12 Es haiol Saridról nap kelet fele, az Chiſloth Thábor határara, és onnan ki mégyen Dobráthra és fel mégyen Iaphiara.

13 Innen Touábba által mégyen nap keletre Githah Hepherre, és Itháhcaſinra, és onnan ki mégyen Rimmónba, ki kerül Neehre,

14 Kerül vgyan azon határ éſiakról Hannathonra: Es annac az völgynec ki menetele Iphthael.

15 Es Cattah és Nahalal, és Simron, és Idaláh, és Betlehem: Tizenkęt városoc, és azoknac falui.

16 Ez örökſégec az Zebulun fiainac, az ö házoc népe ſierint, Ezec az városoc, és azoknac falui,

17 Iſſacharnac iöue ki az negyedic ſors: Az Iſſachár fiainac mondom, az ö házoc népe ſierint.

Iſſacharnac örökſége és határa.

18 Es lön az ö határoc, Izreelach, Cheſulóth, és Suném.

19 Es Haphraim, és Sion és Anaharáth.

20 Es Rabbith, és Ciſion, és Abés.

21 Es Remeth és Engannim, és Enhaddáh, és Bethpaſſés.

22 Es ęr az határ Tháborîg, és Sahaſimáîg, és Bethſemeſig: Es az ö határoknac vége az Iordán: Tizenhat városoc, és azoknac falui.

23 Ez az Iſſachár fiainac nemzetſégeknec örökſégec az ö házoc népe ſierint: Városoc és azoknac falui.

24 Kí iöue pedig az ötödic ſors az Aſer fiainac nemzetſégénec, az ö házoc népe ſireint.

Aſer fiainac örökſégec és határoc.

25 Es lön az ö határoc Helcáth, és Hali, és Bethén, és Achſaph.

26 Es Alamelech, és Amád, és Miſal, és ęr Charmélîg nap nyúgat felöl, és Sihorlibnathîg.

27 Es viſiſiá tęr nap kelet felé Bethdagónba, és ęr Zebulunba és Iphtaél völgyébe éſiac felöl, és Bethemekbe, és Neiélbe: Es ki mégyen Chabulra bal kęz felöl.

28 Es Ebrón, és Rehób, és Hammon: és Canah, nagy Sidonîg.

29 Es meg tęr az határ Ramáhba, az kö ſiikláknac[b] eröſs városaîg: Innen meg tęr az határ Hoſahba: Es vadnac az ö ki meneteli az tengerre, az Achzib tartományátúl fogua.

b: Erti az Tyrus várost mellyet T3or nac neuezték az Sidoc.

30 Es Vmmáh, és Aphéc, és Rehób: Huſion kęt városoc, és azoknac falui.

31 Ez

31 Ez örökſége az Aſer fiainac nemzetſégénec az ő házoc népe ſierint, városoc és azoknac falui.

Nephthali fiainac örökſégec és határoc.

32 Az Nephtali fiainac iőue ki az hatodic ſors, az Nephtali fiainac mondom, az ő házoc népe ſierint.

33 Es lőn az ő határoc Helephtől és Eleutól fogua Saannannimîg: Es Adami neceb, és Iabneél Lakunîg: Es vadnac az ő kiméneteli az Iordánra.

34 Annac vtánna meg tęr az határ az tenger felé Aznoththáborra, és mégyen onnan Huccóeba, és ęr Zebulonra dęlről, és Aſerre iút nap nyugat felől, és Iudában az Iordánra nap kelet felől.

35 Es abban az erős városoc ezec: Siddim, Serhammát, Raccat és Chinneret.

36 Es Adamáh, és Ramáh, és Haſor.

37 Es Cédes, Edrei, és Enhaſor.

38 Es Irón és Migdalél, Horem, és Bethanath, és Bethſemes: Tizen kilentz városoc, és azoknac falui.

39 Ez örökſége az Nephtali fiainac nemzetſégénec az ő házoc népe ſierint, városoc és azoknac falui.

Dán fiainac örökſégec és határoc.

14 Az Dán fiainac nemzetſégénec iőue ki az hetedic ſors, az ő házoc népe ſierint.

41 Es lőn az ő örökſégeknec határa Soráh, Eſtháol, és Irſemes.

42 Es Saalabin, és Aialón és Ithláh.

43 Es Elón, és Thimnáthah, és Ecron.

44 Es Elthecé, és Gibbethon, és Baaléth.

45 Es Iehud, és Beneberáe, és Gatrimon.

46 Es Mehaiarcon, és Raccon Iappo ellenébe való határral.

47 Az Dán fiainac pedig kiſſeb ſors eſett vala, hogy nem mint nékic elég vólna: Annac okaért el ménénec az Dán fiai, és hadakozánac [h] Leſém város ellen, és meg vőuéc azt, és le vágác annac népét éles fegyuerrel, és örökſégül magoknac vőuéc azt, és lakánác benne: Es neuezéc Leſemet Dánnac, az ő Attyoknac Dánnac neue ſierint.

[h] Iud: 18. Laiſnac neuezte tic ez város, miuelhogy pedig ez dolog ſok eſztendőuel lett 45 Ioſue után Iud: 18. megtéttzic abból hogy nem Ioſue irta ez könyuet.

48 Ez örökſége az Dán fiainac nemzetſégénec az ő házoc népe ſierint, városoc és azoknac falui.

49 Minec vtánna pedig véget vetettéc vólna az föld oſztáſnac hogy kiki birná az ő határát, adánac az Izrael fiai örökſéget Ioſuenac az Nun fiának ő közöttöc.

50 Az WRnac beſiéde ſierint adác ő néki azt az városſt, mellyet kére Thimnathſeraht Ephraimnac hegyén, és meg eppîté az városſt, és lakéc benne.

51 Ezec az örökſégec mellyeket adánac birni, (az Izrael fiainac) Eleazar pap, Ioſue Nunnac fia, és az Izrael fiainac nemzetſégénec feiedelmi, ſors ſierint Silóhban, az WR előtt az gyülekő-

leközetnec ſátorának aytaiánál. Es illyen módon el végezéc az föld oſitáſt.

XX. Réſz.

El rendelic az Izraelitác az Iſtennec Ioſue által való inteſöből az hat városokat, mellyekbe ſaladnának az gyilkoſoc.

1 SZóla pedig az WR Ioſuenac monduán.

Num: 35. Deut: 19. 2 Szólly az Izrael fiainac, ez igéckel: Adgyatoc mentſégre való városokat, kikről ſiólottam ti néktec az Moſes által.

3 Hogy ſialadgyon oda az gyilgos ki embertől nem akarattyával, és nem tudua: Hogy legyenec ti néktec mentſégtec az vérnec közel való attyafiai ellen.

4 Mikor azért az gyilkos ſialad az városoc kozzül valamellyikbe, állyon az város kapuiába, és az városnac véneinec hallâſára beſiéllye meg az ő dolgát és azoc vegyéc bę az városban ötet ő közikbe és adgyanac helt néki, hogy lakiéc ő náloc.

5 Hogy ha pedig kergetendi azt az vérnec közel való attyafia, ki ne adgyác az gyilkoſt az ő kezébe: Mert nem tudua ölte meg az ő fele baráttyát és nem gyülölte ötet annac előtte.

6 Es lakiéc abban az városba mind addîg mîg az gyüleközet előtt elö áll itéletre, auagy mîg meg hal az nagy Pap, az ki léſien az napokba: Ackor meg tęrien az gyilkos, és haza mennyen az ő városába, az ő házába, és városába, kiből el futott vala.

7 Es rendeléc Cedeſt Galileába Naphtalinac hegyén: Es Sechemet, Ephraimnac hegyén: és Ciriatharbáth (ez az Hebron,) Iudánac hegyén.

8 Túl az Iordánon pedig Ierichonac ellenébe nap kelet felől rendeléc Béſert az puſtában, az lapátzon, Rubennec nemzetſégéből: Es Ramothoth Giládba, az Gád nemzetſégéből: Es Golant Báſanba, Manaſsénec nemzetſégéből.

Gyülésnec városi, az, mellyekbe gyültec az gyilkoſoc.

9 Ezec vóltanac az öſſue gyülésnec városi mind az Izrael fiainac, mind az iöueuényeknec kic valának ő közöttöc, hogy oda ſialadna valaki embert ölne nem tudua, és meg nem hálna az vérnec közel való attyafiai miatt, mîg az gyüleközet eleibe állana.

XXI. Réſz.

Az Leuitác kérnec az Ioſuetől és az Eleazár Papról lakáſra való városokat, adnac azért nékiec az Iſten paranczolattya ſerint városokat mind hóſiarockal egybe, mellyec ez Caputba elö ſámláltatnac.

1 MEnénec hozzá pedig az Leuitác attyoknac feiedelmi Eleázár Paphoz és Ioſuehoz az Nun fiához, és az Izrael fiainac nemzetſégec között való Attyáknac feiedelmihöz.

2 Es ſiolának ő nékiec Silohba az Chanaan földébe, monduán: Az WR meg paranczolta Moſes által hogy adnátoc nékünc városokat

20 Az Cehát fiainac házoc népének pedig az Leuitáknac kic męg az Ceháth fiai közzúl hátra maradtac vala (iutottac vala pedig ſors ſierint ő nékic városoc az Ephraimnac nemzetſégéből.)

21 Azoknac mondom adác az gyilkoſoknac mentſégeknec városát Sechemet, es az ő hoſtátit az Ephraim hegyén, és Gezert és az ő hoſtátit.

22 Es Cibſaimot és az ő hoſtátit: Es Bethorónt, és az ő hoſtátit. Négy városokat.

23 Az Dán nemzetſégéből pedig Elthecét, es az ő hoſtátit: Es Gibbethónt, és az ő hoſtátit.

24 Es Aialónt, és az ő hoſtátit: Es Gathrimmont, és az ő hoſtátit. Négy városokat.

25 Az Manaſſe fęl nemzetſégéből pedig Thaanachot, és az ő hoſtátit: Gathrimmónt, és az ő hoſtátit: Kęt városſt.

26 Mindeneſtől tíz város, és azoknac hoſtáti, az Cehát fiainac több házoc népének.

Az Gerſon fiainac lakó városoc.

27 Továbba az Gerſon fiainac, kic valának az Leuitáknac házoc népe közzül. Az Manaſſe fęl nemzetſégéből az gyilkoſoknac mentſégeknec városát Golánt Baſánba, és az ő hoſtátit: Beeſterath, és az ő hoſtátit: Kęt városſt.

28 Az Iſſachárnac nemzetſégéből, Ciſiont, és az ő hoſtátit: Dabrathat, és az ő hoſtátit.

29 Iarmúthot, és az ő hoſtátit: Engannimot, és az ő hoſtátit. Négy városokat.

30 Az Aſer nemzetſégéből, Miſal iuta, és az ő hoſtáti: Abdon, és az ő hoſtáti.

31 Helcáth, és az ő hoſtáti: Es Rehób és az ő hoſtáti. Negy városoc.

32 Az Nephthali nemzetſégéből pedig adác nékic az gyilkoſoc mentſégénec városát, Cedeſt, Galileaba, és az ő hoſtátit: HamothDort és az ő hoſtátit, Carthant és az ő hoſtátit. Három városokat.

33 Mindeneſtől az Gerſonitáknac az ő házoc népe ſierint tizen három városoc, és azoknac hoſtáti.

Merari fiainac lakó városi.

34 Az Merari fiainac nemzetſégénec pedig az Leuitáknac többinec Zabulon nemzetſégéből adác Iochneamot, és az ő hoſtátit: Carthát, és az ő hoſtátit.

35 Dimnáht, és az ő hoſtátit: Mahalalt, és az ő hoſtátit. Négy városokat.

36 Az Ruben nemzetſégéből pedig Beſer, és az ő hoſtáti, és Iáhaſa és az ő hoſtáti.

37 Cedemóth és az ő hoſtáti: Mephaat, és az ő hoſtáti. Négy városoc.

38 Es az Gád nemzetſégéből, az gyilkoſoknac mentſégeknec városát, Ramothot, Giládba, és az ő hoſtátit: és Mahanaimoth, és az ő hoſtátit.

39 Hesbont, és az ő hoſtátit: Ia-

ſokat kikben laknánc, azoknac hóſtatiual egybe az mi barmainknac.

3 Adác annac okaért az Izrael fiai az Leuitáknac az ŏ ŏrŏkſégekbŏl, az WRnac beſiéde ſierint, ez városokat hóſtatiual egy be.

4 [a] Ki iŏue annac okaért az Cehatitác háza népeiért való ſors: Ez iutánac az Aaron Pap fiainac kic az Leutiác kŏzzŭl valóc valánac Iudánac nemzetſégébŏl, Simeonnac nemzetſégébŏl, és Beniamiñac nemzetſégébŏl, ſors ſierint tizen három városoc.

a: Mikor azt mondgya Iosue hogy az ſors vagy nil ki iŏtt, azzal ielenti hogy az nilat vala mi edénbe tŏtté, és onnét vŏttée elŏ rendel, az mint moſtis ſzoktac az emberec ezelcked ni.

5 Az Cehátnac tŏb fiainac pedig az Ephraim nemzetſégénec házoc népe kŏzzŭl, és az Dannac nemzetſégébŏl, és az Manaſse fęl nemzetſégébŏl, ſors által iuta tíz város.

6 Az Gerſon fiainac pedig az Iſsachárnac nemzetſégénec házoc népe kŏzzŭl, és az Aſernec nemzetſégébŏl, és az Naphtalinac nemzetſégébŏl, és az Manaſſénac Báſánba való fęl nemzetſégébŏl, iúta ſors ſierint tizen három város.

7 Az Merari fiainac az ŏ házoc népé ſierint Rubennec nemzetſégébŏl, és Zebulúnnac nemzetſégébŏl iuta tizenkęt város.

8 Adác mondom, az Izrael fiai az Leuitáknac ez városokat, és azoknac hoſtátit, az miképpen meg paranczolta vala az WR Moſes keze által ſors ſzerint.

Az Cehatitaknac lakó városoc.

9 Adác annac okaért az Iuda fiainac nemzetſégekbŏl: és az Simeon fiainac nemzetſégébŏl ez városokat, kiket neueken neuezénec.

10 Hogy lennénec az Aaron fiai kŏzzŭl az Cehátitac háza népeié, kic az Leui fiai kŏzzŭl valóc valánac, mert azocké vólt az elsŏ ſors.

11 Es adác nékiec az Anach attyánac városat Ciriatharbath (ez az Hebron) ludánac hegyén és annac hoſtátit kŏrŏskŏrul való kerŭletibe.

12 Az városnac mezeiét pedig és faluit adác Chalebnec az Iephunéh fiánac hogy birná.

13 Az Aaron Pap fiainac azért adác, az gyilkoſoknac mentſégénec városát Hebrónt, és az ŏ hóſtatit: Es Libnát és az ŏ hoſtatit.

14 Es Iathirt, és Az ŏ hoſtátit: Es Eſtemóat, és az ŏ hoſtatit.

15 Holont, és az ŏ hóſttátit: Es Debirt, és az hoſtátit.

16 Es Aint, és az ŏ hoſtátit: Es Iutthát és az ŏ hóſtátit: Es Bethſemeſt, és az ŏ hóſtátit. Kilentz városokat ez kęt nemzeſégekbŏl.

17 Az Beniamin nemzetſégébŏl pedig: Gibont, és az ŏ hoſtátit: Gabat az ŏ hoſtátit.

18 Anathóthot, és az ŏ hoſtátit: Almónt és az ŏ hoſtátit. Négy városokat.

19 Az Aaron fiainac az Papoknac minden városoc, Tizen három város, és azoknac hoſtáti.

20 Az

azert, és az ŏ hoſtátit. Négy vá-
roſokat.

40 Mind ez vároſokat adác az
Merari fiainac, az ŏ házocnépe
ſierint, az Leuitác házoc népé-
nec tŏbbinec: Kiknec ſors ſie-
rint tizenkęt vároſoc iutottac.

41 Minden vároſoc az Leuiták-
nac az Izrael fiainac birodalmoc
kŏzŏtt, négyuen nyóltz vároſoc
és azoknac hoſtati.

42 Mind ezec az vároſoc, min-
denic az ŏ mellette való hoſtát-
tal, ezt érczed eggyenként min-
denic város felŏl.

43 Meg adá annac okaért az
WR Izraelnec mind az egéſi
fŏldet, mellyrŏl meg eskŭtt va-
la hogy az ŏ Attyoknac adná
azt, és birác azt, és lakánac benne.

44 Nyugalmátis ada nékic az
WR az ŏ kŏrnyékekbe, ſiinte
v́gy az mint meg eskŭtt vala az
ŏ Attyoknac: Es nem vala ſenki
ki ellenec állana ŏ nékiec az ŏ
ellenſégi kŏzzŭl: Minden ellen-
ſégeket kezekben adá az WR ŏ
nékiec.

45 Nem eſsett el czac egy be-
ſiédis, mind abból az ió beſiéd-
bŏl, mellyet ſiólott vala az WR
az Izrael házánac: Mindenec
meg lŏnec,

XXII. Réſz.

Minec vtánna Ioſue meg vŏtte vólna, és
el oztotta vólna az fŏldet, haza boczattya az
Ruben, és Gád nemzetſégét, kic minec elŏtte
az Iordánon által kelnénec, eppitnec nagy ól-
tárt. Melly dologért az Izraelitác hadat in-
ditánac azoc ellen, de kŏuetec által meg tu-
dakozuán az dolog felŏl, meg czendeſed-
nec.

1 ACkor elŏ hiuatá Ioſue az
Rubenitákat, és Gaditá-
kat, és az Manaſſe fęl némzetſé-
gét.

2 Es monda nékic: Ti meg
ŏrzŏttétec mind valamit paran-
czolt néktec Moſes az WR ſiol-
gáia: Es engedtetec az én ſiómnac
mindenekbe mellyeket pa-
ranczoltam ti néktec.

3 El nem hadtátoc az ti attyá-
tokfiait immár ſoc napoktól fog-
ua[a] mind ez mai napíglan, és meg
ŏrzŏttétec az ti WRatoknac I-
ſtenteknec paranczolattyát.

4 Moſtan pedig nyúgodalmat
adott az ti WRatoc Iſtentec az
ti attyátokfiainac az mint meg
mondotta vala nékiec: Annac o-
kaért tęrietec meg, és mennye-
tec az ti hayloktokba, az ti biro-
dalmatoknac fŏldére, mellyet a-
dott Moſes az WR ſiolgáia az
Iordánón túl.

5 Czac hogy eſietekben vegyé-
tec ſiorgalmatoſon, hogy meg
tarczátoc az paranczolatot, és
tŏruént, mellyet paranczolt ti
néktec Moſes az WR ſiolgáia,
Hogy ſiereſsétec az ti WRato-
kat Iſtenteket, és iáriatoc min-
den v́taiba, es meg tarczátoc az
ŏ paranczolatit, és ŏ hozzá ra-
gaſikodgyátoc, és ſiolgállyatoc
ŏ néki tellyes ſiiwbŏl, és tellyes
lélekbŏl.

6 Es meg álda ŏket az Ioſue, és
el boczátá oket, és el menénec
az ŏ haylékokba.

7 Mert az Manaſsé fęl nemzet-
ſégénec adott vala Moſes ŏrŏkſé-

get

a: Az az, hét egéſz eſztendŏtŭl fogua, mert anni ideig haddakoztac az pogányoc ellen.

get Báſánba: Az máſic fęl nemzetſégénec pediglen adott valaIoſue az ŏ attyafiaiual egyetembe az Iordanon túl nap nyugat felŏl: Es mikor el boczátais ŏket Ioſue, az ŏ haylokokba, meg[b]áldá ŏket.

8 Ackor monda nékiec, monduán. Soc gazdagſággal mentec viſiſia az ti haylokotokba, és ſokſágú baromual, ezŭſtuel, arannyal, rézzel és vaſsal, és igen ſoc rúhackal: Meg oſiſiátoc az ti ellenſégtŏktŭl nyert ioſiágot az ti atyátokfiaiual.

9 Meg tęrénec annac okaért és el ménénec az Ruben fiai, és az Gád fiai, és az Manaſsenac fęl nemzetſége az Izrael fiaitúl, Siloh ból, melly vagyon Chanaán fŏldébe, hogy mennénec Giládnac fŏldébe, az ŏ birodalmoknac fŏldébe, mellybe el vŏttéc vala az ŏŏrŏkſégeket az WRnac beſiéde ſierint Moſes által.

10 Iutánac pedig az Iordánnac határira mellyec valánac Chanaán fŏldébe, és eppîtenec az Ruben fiai, az Gad fiai, és az Manaſſenac fęl nemzetſége ott az Iordán mellett óltárt,[b] igen nagy láttatos óltárt.

11 Meg hallác pedig az Izrael fiai hogy ezt mondgyác vala: Imé az Ruben fiai, és az Gád fiai, és az Manaſse fęl nemzetſége óltárt éppîtettenec az Chanaan fŏldénec ellenébe, az Iordánnac határiba, az Izrael fiainac által menetelénec helyén.

12 Meg hallác, mondom, az Izrael fiai, és az egéſi Izrael fiainac gyŭlekŏzeti egybe gyŭle Silohba, hogy fel ménnénec ŏ ellenec hadakozni.

13 Kŭldéc pedig az Izrael fiai az Ruben fiaihoz, és az Gád fiaihoz, és az Manaſse fęl nemzetſégéhŏz Gilád fŏldére, Pinhaſt az Eleázár Papnac fiát.

14 Es tíz feiedelmeket ŏ véle, egy egy feiedelmet az ŏ Ŏſŏknec házoc ſierint, minden nemzetſégiböl Izraelnec: Kic mind eggyenként feiedelmec valánac az ŏŎſŏc házoc népe ſierint, az Izraelnec ſoc ezeri kŏzŏtt.

15 El ménénec annac okaért az Ruben fiaihoz, az Gád fiaihoz, és az Manaſse fęl nemzetſégéhŏz Giladnac fŏldére, és ſiolánac ŏ vélec, monduán.

16 Igy ſiólnac az WRnac egéſi gyŭlekŏzete, Miczoda vétec az mellyel vétkeſitetec az Izrael Iſtene ellen, hogy el fordúllyatoc illyen hamar, és ne mennyetec az WR vtán, eppîtuén magatoknac óltárt, hogy ellene iárnátoc az WRnac?

17 Auagy kiczińnec allîttyuké az Peorral való kŏzŏſŭléſŭnknec hamiſságát, mellytŏl mind ez ideîgis nem tiſitúltunc meg, mellyért vólt az WRnac czapáſa az gyŭlekŏzeten? Num: 25.

18 Ti pedig el akartoc fordúlni immár hogy ne mennyetec az WR vtán, mellyböl ez kŏuetkŏzic hogy ha ti moſt az Iſten ellen rúgodoztoc, ez vtán az Izraelnec egéſi gyŭlekŏzetire haragſiig meg.

[b] Vagy meg aiándékozá.

[b] Regen óltárokat eppîtettec nem czac áldozatért, hanem valami nagy diadalomnac emlekŏzetiért, mint Exo: 17: vagy valami egyeb dologról való bizonyſág tételnec okaért, mint itt az Ruben és Gád nemzetſegi.

c: Tudni illic miuel hogy nintſen az Iſten ládáia, az óltár, az Iſten ſátora ti kőztetec.

19 Hogy ha tiſitátalannac [c] tettzic az ti birodalmatoknac földe, iöijetec által az WR birodalmánac földére, mellyben lakic az WR ſátora, és lakozzatoc mi köztünc, czac az WR ellen ne hadakozzatoc és mi tölünc el ne ſiakadgyatoc, eppîtuén magatoknac óltárt, az mi WRunc Iſtenünc óltára kiuöl.

Ioſu: 7.

20 Nem de Achán az Zeráh fia nem vétközéké nagy véteckel Iſtennec ſienteltetett marhába, és mind az egéſi Izrael gyüleközete ellen lön az harag? Es noha egyedül czac az az férfiu vétközéc, nem czac ö maga egyedül hala meg az ö álnokſága miatt.

21 Feleluén pedig az Ruben fiai, az Gád fiai, és az Manaſse fęl nemzetſége, mondánac az Izrael ezeri között való féiedelmeknec.

22 Az Iſteneknec Iſtene az WR, az Iſteneknec Iſtene az WR ö tudgya iól, és Izraelis meg tudgya: Ha engedetlenſégböl, és ha az WR ellen való vétekböl czelekedtünc: Minket ez mai napon ne tarczon meg.

23 Ha gondoltukis azt hogy óltárt éppîczünc az feiébe hogy el fordúllyunc az Iſtentöl, és hogy áldozzunc azon égö áldozatot, vagy Minhát, vagy hálá adáſnac áldozattyát, láſsa meg ezt az Iſten.

24 Es ha nem ez dologtól való félelmünkbe czelekedtüc inkáb, miuel hogy illyen módon gondolkodtunc: talám valamikor ezt fogiác mondani az ti fiaitoc az mi fiainknac, monduán: Mi közötöc vagyon néktec Izraelnec WRához Iſtenéhöz?

25 Touábba határt vetett az WR mi közöttünc, és ti közöttetec Ruben fiai és Gád fiai, az Iordánt: Ninczen néktec réſietec az WRba, és el idegenîtic az ti fiaitoc az mi fiainkat, hogy ne féllyéc az WRat.

26 Es mondánc: Ier eppiczünc óltárt, nem egéſilen meg égetendö áldozatra, ſem Minháért.

27 Hanem hogy bizonyſág légyen mi köztünc és ti köztetec, és az mi nemzetſegünc között mi vtánnunc, hogy ſiolgálunc az WRnac ö elötte, az mi égö áldozatinckal, Minhánckal, és hálá adó áldozatinckal: Es ne mondgyác az ti fiaitoc à mi fiainknac ez vtán: Ninczen néktec réſietec az WRban.

d: Tudni illic hogy mi nékünc nem vólna réſzünc az Iſtenben.

28 Mondánc azért: Ha mondandgyác [d] nékünc auagy az mi nemzetſéginknec ez vtán: Ackor ezt mondgyuc, láſsátoc az WR óltáránac haſonlatoſságát, mellyet czináltanac az mi atyáinc, nem égö áldozatokért, ſem egyęb áldozatért, hanem hogy tanu bizonyſág légyen mi köztünc, és ti köztetec.

29 Táuól légyen mi tölünc, hogy

hogy ellene támadgyunc az WRnac, és el fordúllyunc az WRtól, éppítuén óltárt égö áldozatért, aiándokért, és egyęb áldozatért az mi WRunknac Istenünknec óltára kiuöl, melly vagyon az ö sátora elött.

30 Haluán pedig az Pinhas Pap, és az gyüleközetnec feiedelmi, az Izrael ezerinec feiei kic ö véle valánac, az besiédeket mellyeket siólottanac vala az Ruben fiai, az Gád fiai, és az Manassenac fiai, tettzéc az ö siemec elött.

31 Es monda Pinhas az Eleázár Papnac fia, az Ruben fiainac, Gád fiainac, és az Manasse fiainac: Ma esmértüc meg hogy köztünc vagyon az WR, hogy nem vétkeztetec az WR ellen ez véteckel: Meg siabadítottátoc [e] az Izrael fiait az WR kezéböl.

e: Az az, miuel hogy nem áldozatért epítöttetec az óltárt, meg mentettetec minket és magatokat az WR haragiától.

32 Meg tęre annac okaért Pinhas az Eleázár Pap fia, és az feiedelmec az Ruben fiaitól, à Gád fiaitól, Giladnac földéböl, Chanaan földébe, az Izraelnec töb fiaihoz, és meg besiélléc ö nékic ez dolgot.

33 Es tettzéc az dolog az Izrael fiainac siemec elött, és áldác az Istent az Izrael fiai: Es nem mondác hogy fel ménnénec ö ellenec hartzolni, hogy el vesiessék az földet mellybe Rubennec és Gádnac fiai laknac vala.

34 Neuezéc pedig az Ruben es Gád fiai az óltárt [f] Ednec, mondúán: Mert tánubizonyság lésien mi köztünc hogy az WR az Isten.

f Hed, az a bizonyság.

XXIII. Rész.

Az Iosue mikor immár halálhoz közel vólna, egybe gyűyti mind az Izraelitákat, és az Istennec elöbbi ió téteménit elö számláluán és igeretit, és egyetembe fenyegetuén az Istennec haragiával, inti öket az Istennec paranczolattyánac meg tartására.

1 LÖn pedig soc napoc vtán minec vtánna nyúgodalmat ada az WR Izraelnec minden ellensegitölkic valánac ö körülötte, Iosue meg vénhedéc, és meg idösödéc.

2 Ackor elö hiuá Iosue mind az Izraelt, az ö véneit, az ö feieit, biráit, tisittartóit, és monda nékiec: En meg vénhedtem, és meg idösödtem.

3 Es ti láttatoc mindeneket, mellyeket czeleködett az ti WRatoc Istentec, mind ezeknec ez pogányoknac ti elöttetec, miuel hogy az ti WRatoc Istentec hartzolt ti éröttetec.

4 Meg lássátoc: Sors sierint el ositám ti néktec az hátra maradott pogányokat örökségül nemzetségtec ként, Iordántúl fogua, mind à pogányokat kiket el vesitettem, mind à nagy tengeric való poganyokat, nap nyugat felöl.

5 Az ti WRatoc Istentec pedig ki üzi öket à ti ortzátoc elött, és ki üzi öket ti elöttetec, hogy örökös töruény sierint biriátoc az ö földöket, az miképpen siólott az ti WRatoc Istentec ti néktec,

6 Erösiczétec meg annac oka-

ért magatokat igen, hogy meg ő-rizzétec és meg czelekedgyétec valami meg vagyon írua az Moſes tőruényénec kőnyuébe, hogy el ne táuozzatoc attól, ſe iob kézre, ſe bal kézre.

7 Es meg ne egyeledgyetec ez pogányockal, kic maradnac ti köztetec, es az ő iſteneknec neuéről meg ne emlekezzetec, arra ne eskődgyetec, ſe ne ſiolgállyatoc nékic, ſe meg ne hayczátoc magatokat ő nékiec.

8 Hanem ragazkodgyatoc az ti WRatokhoz Iſtentekhőz, az miképpen czelekedtetec ez mai napſiglan.

9 Annac okaért űzött ki az ti ortzátoc előtt, nagy erőſs pogányokat: Es ſenki ti előttetec meg nem álhatott mind ez mai napſiglan.

10 Eggy férfiu ti közületec el űzött ezeret, mert az ti WRatoc Iſtentec az, az ki hartzol ti érőttetec, à miképpen ſiólott vólt ti néktec.

11 Meg láſsátoc annac okaért ſiorgalmatoſon: Hogy ſiereſsétec az ti WRatokat Iſtenteket.

12 Mert ha el fordúluán el fordúlandotoc ő tőle, és ragaſkodandotoc az meg maradott tőb pogányokhoz, az meg maradtakhoz mondom kic vadnac ti veletec: Es ſógorſágot vetendetec ő vélec, és meg egyelſtitec magatokat ő vélec, és ők ti veletec.

13 Bizonnyal meg tudgyátoc ezt, hogy ennec vtánna az ti WRatoc Iſtentec ki nem űdzi mind ez pogányokat az ti ortzátoc előtt, hanem inkáb léſsinec ti néktec tőrőtőkre, bántáſtokra, és oſtorotokra az ti óldalaitokba, és tőuiſtekre az ti ſiemeitec előtt, míglen el-véſiſitec erről ez ió földről mellyet adott néktec az ti WRatoc Iſtentec.

14 Imé pedig én el mégyec hamar az egéſi földnec ſiokáſa ſierint; Tudgyátoc meg annac okaért tellyes ſiiuetekből, és tellyes lelketekből, hoyg el nem eſett egy beſiéd mind azokból az ió beſiédekből, az kiket ſzólott az ti WRatoc Iſtentec ti felőletec, mindenec meg tellyeſednec ti néktec, ezac egy beſiedis abból el nem eſett.

a: Az az, meg haloc miképpen meg halnac mindenec.

15 Miképpen azért meg tellyeſedett ti néktec minden ió beſiéd mellyet az ti WRatoc Iſtentec ſiólott ti néktec. Az képpen hoz ti reátoc az WR minden gonoſi beſiédet, míglen el veſit titeket ez ió földről, mellyet adott ti néktec az ti WRatoc Iſtentec.

16 Mikoron által hágándgyatoc az ti WRatoknac Iſtenteknec ſiőuetſégét, mellyet paranczolt ti néktec, és el menendetec és ſiolgálandotoc idegen Iſteneknec, és meg gőrbeztitec magatokat ő előttőc, fel geried az WRnac haragia ti ellenetec, és el véſitec hamar ez ió földről, mellyet adott ti néktec.

XXIIII. Réſz.

Az Ioſue viſontac egybe gyuyti az Izraelitákat Sechembe, és az Iſtennec ió tettemeiről

teméntől elő fámlálúán, inti őket az Istennek törvényének megtartására, és szövetséget tesen Istennel közöttök és az Izraelitáknak közöttök, meg hal Iosue, meg hal Eleázárus, és el temetic őket, mind az Iosephnek temetiuel egybe.

1 ÖSzue gyűyté pedig Iosue minden nemzetségit Izrael elnec Sechembe, és elő hiuá az Izraelnec véneit, és feieit, az ő biráit, és feiedelmit, és állának az WRnac eleibe.

2 Es monda Iosue az egész sokaságnac: Ezt mondgya az Izraelnec WRa Istene, Az vizen túl laktanac az ti atyáitoc régen mint Tharéh az Abrahamnac és Nahornac Attya, és szolgáltanac idegen Isteneknec.

Euphrates folyo vizét érti.

Gen: 11.

3 Es ki hozám az ti Attyátokat Abrahamot az helyről, melly vagyon túl az vizen, és el hordozám őtet az egész Chanaan földében: Es meg sokasitám az ő maguát, és adám ő néki Isaacot.

Gen: 21. & 25. Gene: 36. 46.

4 Es adám Isaachnac Iácobot és Esaut: Es adam Esaunac az Seir hegyet hogy birná azt: Iácob pedig és az ő fiai alá menének Ægyptusba.

Exo: 3.

5 Es el küldém Mosest és Aaront, és meg verém Ægyptumot az miképpen czelekedtem ő közöttöc, és annac vtánna ki hozálac titeket.

Exo: 12. 14.

6 Es ki hozám az ti attyáitokat Ægyptumból, és iutátoc az tengerre, és üzéc az Ægyptumbéliec az ti attyáitokat szekereckel és louagockal mind az veres tengerig.

7 Ackor kiáltának az WRhoz, és homályt vete ti közitekbe és az Ægyptumbéliec köziben, és fellyül reá hozá az tengert, és el burîtá őket: Es láttác az ti szemeitec miczodakat czelekedtem Ægyptumba, és laktatoc az puszitában sok napokon.

8 Annac vtánna hozálac titeket az Amorrhęusnac földére, ki lakic túl az Iordánon, és hadakozának ti ellenetec, és kezetekben adám őket: Es birátoc az ő földöket, és el törlém őket az ti ortzátoc előtt. Num: 21.

9 Fel kele pedig Balac az Sippor fia Moabnac királlya, és hadakozéc Izraellel, és el küldé és hiuatá Balamot Beor fiát, hogy meg átkozna titeket. Num: 22.

10 Es nem akarám meg hallani Balamot, hanem meg álda meg álduán titeket, és meg szabadîtálac titeket az ő kezéből.

11 Es által iüétec az Iordánon, és jutátoc Ierichoba, és hartzolának veletec az Ierichonac férfiai az Emorrhęus, Perizęus, Chananęus, Hitthęus, Girgasęus, Hiuęus, és Iebusęus, és kezetekben adám őket. Sup: 3. 6. 11.

12 Es boczátéc el ti előttetec darázsokat, kic ki üzéc őket az ti ortzátoc előll az Emorrhęusnac két királlyát, nem az te fegyvereddel, sem kezeiddel.

13 Es adéc néktec olly földet mellyben nem munkálkodtatoc vala, és olly városokat kiket nem éppitettétec vala, mellyekben most

most laktoc: Olly siölöknec és olay fáknac, mellyeket nem ti ültettetec, esiitec az gyümölczet.

14 Most annac okaért féllyétec az WRat és siolgállyatoc néki tökélletességbe, és igasságba, és hánnyátoc el az Isteneket, kiknec siolgáltanac az ti Attyáitoc túl az folyó vizen, és Ægyptumba: Es siolgállyatoc az WRnac.

15 Hogy ha bántástokra vagyon ti néktec siolgálni az WRnac: Válasisiatoc magatoknac ma, kiket tisitellyetec: Akar az Isteneket kiknec siolgáltanac az ti Attyáitoc kic vóltanac az vizen túl: Akar az Amorrhęusnac Istenit, kiknec földöken laktoc: én pediglen, és az én házam tisitellyüc az WRat.

16 Kiknec felele az nép, monduán: Táuól légyen tölünc hogy el hadgyuc az WRat, siolgáluán idegen Isteneknec.

17 Mert az mi WRunc Istenünc az ki ki hozott minket, és az mi atyáinkat Ægyptumnac földéböl, az siolgáknac házokból, és az ki tötte az mi siemeinc elött ez nagy iegyeket, és meg tartott minket minden vtunkba: mellyen iártunc, és minden népec között, az kic között által mentünc.

18 Es ki üzött az WR minden népeket, fö képpen az Emorrhęust ez földnec lakóiát az mi ortzánc elott: Mijs siolgálunc az WRnac, mert ö az mi Istenünc.

19 Es monda Iosue az népnec: Nem siolgálhattoc az WRnac, mert sient Isten, bosisiú álló Isten: és nem keduez az ti vétketeknec és bünötöknec.

20 Ha el hagyandgyátoc az WRat és siolgáltoc idegen Istennec, el fordîttya magát, és meg büntet titeket, meg emésit titeket minec vtánna iól czelekedett veletec.

21 Kinec felele az nép: Semmi képpen nem: [a] Hanem az WRnac siolgálunc.

a: Az az nem hadgyuc el semmiképpen az Istent.

22 Es monda Iosue az népnec: Bizońságim vadtoc ti magatoc ellen, hogy ti magatoc válasitottatoc az Wrat magatoknac hogy ö néki siolgállyatoc. Es mondánac: Bizońságid vagyunc.

23 Mostan annac okaért hánnyátoc el az idegen Isteneket, kic vadnac köztetec, és hayczátoc az ti siiueteket az Izrael WRához Istenéhöz.

24 Kinec felele az nép: Az mi WRunknac Istenünknec siolgálunc, és az ö siauánac engedünc.

25 Sierze annac okaért Iosue szöuetséget az néppel az napon: Es eleibe adá ö néki az paranczolatot, és az itéletet Sechembe.

26 Es bé irá Iosue ez besiédeket az Istennec töruényénec könyuébe: Hozá egy nagy köuetis, és helheztetté azt ott az czer fa alá, melly vala az Istennec sient házában.

37 Es monda Iosue mind az egési sokaságnac: Imé ez az kö

lésien

b: Az körül mondgya Ioſue hogy bizonſág léſzen az ſzöuetſég völ, és hogy neminémö képpen vádolni fogia öket ha az Iſten törvényétöl el ſzakadnac: Miképpen gyakorta az Prophetác az Mennyet földet bíjac, biſonſágúl. c: Az körül mondgya hogy hallotta az WR ſzöuetſegének beſzédét minel hogy à mellett töttec vala ſzöuetſéget. d Ioſue halála.

léſien mi nékünc bizonyſágúl, mert ö hallotta c minden beſzédit az WRnac, mellyeket ſiolott mi nékünc, és léſien ti ellenetec bizonyſágúl, hogy valamiképpen ne hazudgyatoc az ti Iſtentec ellen.

28 Es el boczátá Ioſue az népet, kit kit az ö örökſégébe.

29 Mikor pedig ezeket véghöz vitte vólna, d meg hala Ioſue az Nun fia, az WR ſiolgáia, ſiáz tíz eſtendös korába.

30 Es el temetéc ötet az ö örökſégének határába Thimnat ſeraba, melly vagyon az Ephraim hegyén, az Gaas hegynec éſiakról való réſién.

31 Es ſiolgála az Izrael az WRnac Ioſuenac minden ideiébe, és az véneknec minden napiokba, kic ſokaig éltenec Ioſue után, és kic tudgyác vala minden dolgait az WRnac, mellyeket czelekedett Izraellel.

32 Az Ioſephnec pedig czontyáit mellyeket ki hoztanac vala az Izrael fiai Egyptumból, el temetéc Sechembe, az mezönec réſiében mellyet ſierzett vala Iácob az Hamornac (ki Sechemnec Attya, vala) fiától ſiáz pénzen, és vóltac (az Ioſeph czontyai) az Ioſeph fiainac örökſégekbe. Gene: 50. Exo: 13. Gene: 33.

33 Touábba az Aaronnac fia Eleázáris meg hala, és el temetéc ötet Gibathba ki az ö fiaé Pinhaſé vala, mellyet adtanac vala ö néki az Ephraimnac hegyén.

Ioſue könyuénec vége.

BIRAC KÖNYVE

Az Birákról való könyvben meg irattatic az Izraelitác birodalmának állapattya, az Ioſue halálától fogua az Heli papig, tudni illic az népnec Iſten ellen való vétkezéſe, az Iſtennec intéſi és az ö népe ellen való ítéleti. Be foglal pedig ez könyv hogy mint 299. eſtendot.

ELSŐ RESz.

Az Ioſuenac halála után meg kérdic az Izraelitác Iſtent, mellyic nemzetſég kezdgye az pogányoc ellen való hadakozáſt, Az Iudah és Ioſeph nemzetſége ſerényen harczolnac, az többi lagyan hadgyác, és az pogányookat nem űzic ki az nékiec iutott földböl.

1 Vala

VAla pedig az Iosue halála vtán, meg kérdéc az Izrael fiai az WRat monduán: Ki mégyen fel à Chananęusra elsöbe, hogy hadakozzéc ö vęle.

2 Es monda az WR, Iehudah mennyen fel: Imé kezében adtam néki az földet.

3 Es monda az Iudah az ö attya fiánac Simeonnac: Iere fel velem együtt az énnekem iutott örokségre, hogy hadakozzunc az Cananęusra: Es énis el mégyec te veled az te néked iutott örökségre. Es el méne ö vęle Simeon.

4[a] Es fel méne az Iudah és kezébe adá az WR ö nékic az Chanaanęust, és Perizęust, és le vágánac bennec Bezekben tíz ezer férfiakat.

5 Es találác Adonibezeket Bezekben, és hadakozánac ö ellene, és meg veréc az Chananęust, és az Perizęust.

6 El futa annac okaért Adonibezec és üzéc ötet, és meg fogác ötet, es el vágácaz ö kezeinec és lábainac nagy vijait.

7 Es monda Adonibezec, Hetuen királyoc, kiknec el vágattam vala kezeknec és lábokna nagy viját, siedegetnec vala az én asitalom alatt: A mint czelekedtem, vgy fizetet nékem az Isten. Es viuéc ötet Ierusalembe, és meg hala ott.

8 [b] Mert hadakoztanac vala az Iudah fiai Ierusalem ellen, és meg véuén azt, le vágtac vala annac lakoit fegyuerrel, és az várost tüzzel meg égettéc vala.

9 Es añac vtáña alá ménénec az Iudah fiai, à Chanaanęus ellen való hadakozásra, ki lakic vala à hegyes földön dęlröl, és à lapátzon. Num: 13. vers. 22.

10 Mert el ment vala az Iudah az Canaanęusra, ki lakic vala Hebronba (neue pedig Hebronnac annac elötte vala Ciriatharba) és meg vertéc vala Sesait, Ahimant, és Thalmait.

11 Es onnat ment vala Debirnec lakoira? Neue pedig Debirnec az elött vala Ciriathsepher. Ios: 15.

12 Es monda Chaleb: Az ki meg veri Ciriatsephert, és meg vesii asit, néki adom Achsát az én leányomat feleségül.

13 Meg vöué pedig azt Othniel, Cenaz fia, ki Chalebnec öcze vala, és néki adá Achsát az ö leányát feleségul.

14 Vala pedig hogy mikor (Achsa) meñe (az ö fériénec házához) arra kisitete ötet (az ö férie) hogy az attyától mezöt kérne: Es le siálla az siamárról, és monda néki Chableb: Mi dolgod vagyon?

15 Es monda néki: Adgy énnékem[b] áldást: Mert siáraz földet adtál énnékem, adgy énnékem vizek nec kút feieitis, Es adá ö néki Chaleb alsó és felsö kút feieket.

16 [c] A Keneusnakis pedig à Moses ipánac fiai fel mentec vala az pálma fáknac várasából az Iuda fiaiual, az Iudánac pusitáiára mell' vagyō Arádnac dęlröl való részébe.

mert

a: Iudah az Simeonnal egybe meg vésszi fegyuerrel az néki iutott örökséget, és meg rontya az Cananéusokat és Perizéusokat,

b: Ierusálem városát meg vésszi az Iudah, Hogy pedig olla alá v. 21. azt mondgya hogy az Beniamin fiai nem üzték ki az Iebuseust Ierusalemböl, oka ez mert az varos kettös vala, eggyic Iudaé, az másic Beniamine vala Iudaual egybe, az vár pedig ezac Beniamine vala.

b Vagy Alán dokot.

c: Keneusnac mondgya az Iethrot az népre vagy nemzetségre nézue, mellyből való vala, hogy pedig az Iethro fiai el mentec vólt à néppel Chanaán földére, arról bizonságot tészen az iras. Num: 10 14. 1. Sam: 25. 1. Para. 2. Ier: 35. Azt mondgya azért itt az irás, hogy az Iethro fiaijs el mentec vólt az Iudah fiaiual hadakozni az pálmac városából Iericho-ból.

mert el ment vala (az Kenęus) hogy laknéc az néppel.

17 Es el méne Iudah viſiontag az ŏ attyafiáual Simeonnal, és meg veréc az Chanaanęuſt ki Sephatban lakic vala, és meg puſitîtác azt, és neuezé az vároſt Hormáhnac.

18 Az vtán meg vŏué Iudah Azzáht, és az ŏ határát, Aſcelont és az ŏ határát, és Eeront és az ŏ határát.

19 Mert vala az WR Iudáual, és birá az hegyet: De nem ŭzé ki az vŏlgynec lakóit, mert vas ſiekerec vala ŏ nékiec.

20 Es adác Chalebnec Hebront, az miképpen ſiólott vala Moſes, és ki ŭzé onnan Anachnac három fiát.

21 [d] Az Iebuſęuſt pedig Ieruſalemnec lakóiát ki nem ŭzéc az Beniaminnac fiai: Annac okaért lakéc az Iebuſęus az Beniamin fiaiual Ieruſalembe mind ez mai napîglan.

22 Fel ment vala pedig [e] az Ioſephnec házais Bethelbe, és az WR vala ŏ vélec.

23 Es meg kémleltetéc az Ioſephnec háza Bethelt, kinec neue az elŏtt Luz vala.

24 Es látánac az kémec egy férfiat, ki az várasból iŏ vala ki, és mondánac néki: Mutaſd meg kérlec bę menetelit az vároſnac, [f] és ióltéſiŭnc te veled.

25 Ki meg mutatá ŏ nékic à vároſnac bę menetelit, és le vágác à város népét éles fegyuerrel, à férfiat pedig és minden háza népét el boczátác.

d: Az nyóltzadic és 21. verſbŏl meg tettzic hogy Kettŏs város vólt Ieruſalem, és eggyikét Iudah, az máſikat Beniamin birta, annékŭl vólt az vár.

e: Az az, hadat inditottac vala Bethel ellen.

f. Az az, hoñét bé mennŭnc és meg vénnŭnc az vároſt.

26 El méne azért az az férfiu Hittimnec fŏldébe [g] és vároſt eppîte, és neuezé Luznac, ez neue mind ez mai napîglan.

27 Nem ŭzé ki pedig Manaſſe Bethſeannac és az ŏ faluinac lakoſit, és Thanaaknac, és az ŏ faluinac lakoſit: Es Dornac, és az ŏ faluinac lakoſit: Es Ibleamnac, es az ŏ faluinac lakoſit: Es Megiddónac, és az ŏ faluinac lakoſit, mert tettzic vala az Chananęuſnac, az lakas azon az fŏldŏn.

28 Es mikor meg erŏſsŏdett vólna az Izrael, az Chanaanęuſt adó fizetŏué téue, de mindeneſtŏl nem ŭzé ki ŏtet.

29 Ephraimis nem ŭzé ki à Chanaanęuſt, ki Gazerben lakic vala, annac okaért lakéc az Chananęus ŏ kŏzŏttŏc Gazerbe.

30 Zebulun ſem ŭzé ki az Citronnac lakóit, és Nahalolnac lakóit, annac okaért kŏzŏttŏc lakéc az Canaanęus, és adó fizetŏc valánac nékiec.

31 Aſer ſem ŭzé ki Achonnac lakóit, és Sidonnac lakóit, Ahlabot, Achzibot, Helbáht, Aphicot, és Rhehobót.

32 Es lakéc Aſer az Chanaanęus kŏzŏtt, az fŏldnec lakói kŏzt, mert ki nem ŭzé ŏtet.

33 Naphthali ſem ŭzé ki az Bethſemeſnec lakóit, és az Bethanathnac lakóit: Touábba lakéc az Chanaanęuſoc kŏzŏtt, az fŏldnec lakói kŏzŏtt, és az Bethſemes és Bethanath lakói adó fizetŏc valánac ŏ nékiec.

54 Es ſiorîtac az Emorręuſoc à

g: Vagy az Hittæuſoc fŏldébe. Ioſ: 16. v. 2.

Dan fiait az hegyes földre, mert nem engedic vala nékiec, hogy alá iöijenec az völgybe.

35 Mert tettzic vala az lakás az Emorrhęuſnac à Har Heresben, Aialonba, és Saalbimba: De minec vtánna az Ioſeph házának keze ráioc nehezedött vólna, adó fizetőc lönec.

36 Határa pedig az Emorrhęuſnac vala az Hacrabimuſoc hágóiától fogua az kőſiikla, és azon fellyül.

II. Réſz.

Ez máſodic Caput vgy mint ſummáia mind az kőuetkőzendőknec, mellyben elől fer meg mondgya hogy noha az Iſten meg intette az Angyal által is, vagy Prophéta által az népet, hogy à pogányockal frigyet ne tegyenec, de ſemmit nem gondoltac azzal: Máſodfor hogy mig az Iofue, és az első nemzetſég élt, melly bę ment vala az földre, és mig az birákis éltec, kiket Iſten adott nékiec, addig ſólgáltac az Iſtennec, de minec vtánna azoc meg hóltac eſmét el táuoztac Iſtentől, melly dologért ſallott reáioc gyakorta az Iſten haragia.

1 FEl méne pedig az WRnac Angyala [h] Gilgalból Bochimba, és monda: Ki hozálac titeket Ægyptumból és bę hozálac titeket az földbe, kiért meg eskűttem vala az ti Atyáitoknac, és mondéc: Fel nem bontom az én ſiőuetſégemet veletec mind őrőcké.

[h] Vagy Kőnyete, Prophéta, vagy pap.

2 Czac hogy ti ne tegyetec frigyet ez földnec lakoiual, az ő óltárokat el töriétec, és nem engedętec az én ſiómnac.

3 Es iſmét mondéc: Nem űzőm ki őket az ti ortzátoc elől, hanem léſinec mint tőuiſſec az ti óldalatokba, és azoknac Iſteni néktec botrankozáſtokra.

4 Es lőn, hogy mikor az WRnac Angyala ezeket ſólanna az Izrael fiainac, fel emelé az nép az ő ſiauát, és ſiránac.

5 Es neuezéc azt az helyet, Bochimnac, és áldozánac ott az Iſtennec.

6 El boczátotta vala pedig Ioſue az népet, és el mentec vala az Izrael fiai kiki az ő örökſégébe, hogy birnác az földet.

7 Es ſiolgálá à nép az WRnac Ioſuenac minden ideiébe, és az véneknec minden napokba, kic ſoc ideig éltenec Ioſue után.

8 Meg hala pedig Ioſue az Nun fia az WRnac ſiolgáia, mikor vólna ſiáz tíz eſitendős.

9 Es el temetéc őtet az ő örökſégének határába Thimnathheresben, Ephraimnac hegyén, ki vagyon Gaas hegynec éſiac felől való réſiéről.

10 Es az az egéſi nemzetſég gyűytetéc az ő Attyokhoz: Es támada más nemzetſég ő vtánnoc, kic nem tudgyác vala az WRAT, ſem pedig az dolgokat nem tudgyác vala, mellyeket czelekedett vala Izraellel.

11 Czelekedénec pedig az Izrael fiai gonozt az WR ſiemei előtt, és ſiolgálának Bealimoknac.[a]

[a: Azaz, Idegen Iſtenecnec, bálványoknac.]

12 Es el hagyuán az ő Attyoknac WRát Iſtenét, ki ki hozta vala őket az Ægyptumnac földéből, ménénec más idegen Iſtenec után, kic valának az pogány népeknec Iſteni közzül, mellyec valának ő környülőc, és meg haytác

haytác magokat azoknac: Azért az WRat haragra ingerléc.

13 El hagyác mondoc az WRat, és ſiólgálánac Baálnac és Aſtharotnac.[b]

14 Es meg geriede az WRnac haragia Izrael ellen, és adá ŏket az ragadozóknac kezekbe, és el ragadozác ŏket, és adá ŏket az ŏ kŏrŭlŏttŏc való ellenſégnec kezébe, és meg nem álhatánac tŏbbé az ŏ ellenſégec elŏtt.

15 Valahouá ki mennec vala, az WRnac kezé vala ŏ ellenec go noſira, az mint meg mondotta vólt az WR, és az mint meg eskŭtt vólt az WR ŏ nékiec, és igen meg nyomorodánac.

16 Támaſit vala pedig az WR birákat, kic meg ſiabadîtanác ŏket az ragadozóknac kezekbŏl.

17 De az ŏ biráiokat ſem halgatác, hanem más idegen Iſtenec vtán fértelmeskedénec, és meg haytác magokat elŏttŏc, el táuozánac hamar az v́trol, mellyen iártanac vala az ŏ Attyoc, és noha hallanác az WRnac paranczolatit, de nem czelekedénec azképpen.

18 Mert mikor támaſit vala az WR nékiec[b] birákot. Az WR véle vala az biróual, és meg tartya vala ŏket az ŏ ellenſégeknec kezébŏl, az birónac minden napîglan. (Mert el változtattya vala az WR az ŏ akarattyát az ŏ fohásikodáſokért, mellyet téſinec vala az ŏket nyomorgatókért, és ſiorongatókért.)

19 De minec vtánna az biro meg hal vala, viſiſia tęrnec vala, és meg férteztetic vala magokat, ſockal inkáb hogy nem mint az ŏ Attyoc iáruán az idegen Iſtenec vtán, ſiolgáluán azoknac, és meg haytuán magokat azoc elŏtt. Semmit el nem hadnac vala az ŏ czelekedetekben, és az ŏ kemény v́tokban.

20 Annac okaért meg geriede az WRnac haragia Izrael ellen, és monda: Miuel hogy által hágta ez nemzetſég az én ſiŏuetſégemet, mellyet paranczoltam az ŏ attyoknac, és nem engedtenec az én ſiómnac.

21 Enis ki nem ŭzŏc ennec vtánna ſenkit az ŏ ortzáioc elŏl az pogányoc kŏzzŭl, kiket hagyot az Ioſue, minec vtánna meg hólt.

22 Hogy azoc által kéſérczem az Izraelt, ha meg tartyáké az én v́tamot, iáruán azon, az miképpen meg tartottác az ŏ attyoc, auagy nem.

23 Annac okaért meg maraſitá az WR ez pogányokat, és ki nem ŭzé ŏket hamar, ſem kezében nem adá azokat Ioſuenac.

III. Réſz.

Elő ſámláltatnac az pogányoc kiket Iſten meg hagyot vólt az Canaan földén, hogy azoc által az Izraelitákat probálna és tanîttaná. Meg ſabadîttya Iſten az népet Othoniel, Ehud, és Samgár által.

1 EZec pedig az nemzetſégec kiket meg hagyott az WR, hogy azoc által kéſértené az Izraelt, azokat tudni illic kic nem tudgyác vala az Chanaanęus ellen való hadakozáſokat.

b: Aſtharot az Sidon városbéliek-nec, és az Philiſtæuſoknac báluányoc vólt.

b Vagy, hadnagyokat,

2 [d] Czac ez végre hogy tanúlnánac az Izrael fiainac maradéki, és hogy meg tanîttaná (az Isten) azokat az hadakozásra, azokat tudni illic az kic azt nem tudtác.

3 Őt feiedelemségi Pelistimnec, és mind az Chanaanęusoc, az Sidoniusoc, és az Hiuęusoc, kic laknac vala Lebanon hegyén, az Baal hermon hogyétől fogua Hamathnac bę menteleîg.

4 Kic azért hagyattac vala, hogy meg késértené ő általoc az WR az Izraelt, hogy tudná ha engednénec parantsolatinac az WRnac, mellyeket paranczolt az ő attyoknac Moses által.

5 Lakánac annac okaért az Izrael fiai az Chanaanęusoknac, Hittęusnac, Emorrhęusnac, Perizęusnac, Hiuęusnac, és Iebusęusnac kőzőtte.

6 Es vőuéc az ő leányokat magoknac feleségül, és az ő leányokat adác azoknac fiainac, és siolgálánac azoknac az ő Isteneknec.

7 Tőnec annac okaért az Izrael fiai gonosit az WRnac siemei előtt, és el feletkezénec az ő Wrokról Istenekről, és siolgálánac az Baalimoknac, és Astarothnac.

8 Annac okaért fel geriede az WRnac haragia Izrael ellen, és adá őket à Chusanrisathaimnac, [h] Aramnaharaim kirallyánac kezébe, és siolgálánac az Izrael fiai az Chusanrisathaimnac nyóltz esitendeîg.

9 Kiáltánac pedig az Izrael fiai az WRhoz, és támasita az WR meg siabadîtót az Izrael fiainac, és meg tartá őket Othonielt az Cenaz fiát, Chalebnec őczét.

10 Es miuel hogy ő rayta az WRnac lelke vala, az Izraelért bosisiút álla. Ki ménuén pedig az hadra, kezében adá ő néki az WR Chusanrisathaimot Aramnac királlyát, és meg erősédec az ő keze Chusanrisanthaimon. [b]

11 Es nyugouéc à főld negyuen esitendeîg, [c] és meg hala Othoniel az Cenaz fia.

12 Ismét gonosit czelekedénec az Izrael fiai az WRnac siemei előtt. Es meg erősité az WR Eglont Moábnac királyát Izrael ellen, annac okaért, mert gonosit czelekedett vala az Istennec siemei előtt.

13 Ki hozzá gyűyté az Amonnac és Amaleknec fiait, és el ménuén meg veré az Izraelt, és birác az pálmáknac városát.

14 Es siolgálánac az Izrael fiai az Eglon királynac tizen nyóltz esitendeîg.

15 Kiáltánac annac okaért az Izrael fiai az WRhoz, és támazta az WR ő nékiec meg tartót, Ehudot Geranac fiát, ki Iemininec fia vala, [d] kinec az iob keze hasiontalan vala, és kűldénec az Izrael fiai ő általa aiándékot az Eglonnac Moábnac királlyánac.

16 Szerze pedig magánac Ehud egy kęt élő kardot, kinec egy signi vala az hosisia, mellyel meg őuedezte vala magát az ő ruháia alatt, az ő iob tomporáiánál.

17 Bę mu-

a: Az az, hogy meg tanîtaná őket arra, hogy Isten hadakozic ő mellettec? Mert ioll lehet tudtác kőzönséges képpen à Moses és Iosue ideiében lett dolgokat, de az Istennec kiualtképpen való itéletit nem vőttéc eszekbe.

h Aramnaharaim királlyánac, az az, az viz kőzőtt való Syrianac királlyánac, Mesopotamia béli királnac kezébe.

OTHONIEL. Másodi. hadnagy Iosue vtán, wralkodic 40. esztendeig.

b: Az az, hatalmat vőn à pogány királyon.

c: Ez negyuen esztendőt nemellyec az ki iőueteltől fogua szamlallyác és az Iosuenac harmintz kéi esztendőt tulaydonîtanac, az Othonielnec nyóleczat. Nemellyec szamlallyác az Iosue halálatúl az 40 esztendőt, és az Othoniel birosságánac 40. egész esztendőt tulaydonîtanac. Szabad légy vélé mellyiket kőnetőd.

d: Az az, Beniamin nem zetségeből való vala.

17 Bę mutatá annac okaért az aiándékot Eglonnac Moáb királlyánac, Eglon pedig felötte igen kövér ember vala.

18 Mikor pedig bę mutatta vólna az aiándékot, el boczátá azokat à kic az aiándékot vittéc vala.

EHVD: Harmadic hadnagy Iosue után, ki Samgárral egybe wrakodott 80. eſztendeig.

19 Ő pedig hátra tęre az kő bányáktól, mellyec valának Gilgalban, és monda: Titkos beſiédem vagyon te veled ô király, kinec felele: halgas, veſiteg. Es ki menének ö töle mindenec kic állanac vala ö elötte.

20 Ackor Ehud bę méne ö hozzáia, (az király pedig ül vala az nyári vaczoráló házba ö maga) és monda Ehud ö néki: Az WRnac beſiédét, mondom néked: Es fel kele az ö király ſiękéből.

21 Ackor ki nyuyta Ehud az ö bal kezét, és ki rántá kargyát az ö iob tomporáiáról és bę üté azt az ö haſába.

22 Es bę méne męg az fogattyoiájs az vaſa után, annîra hogy bę rekeſitené az köveri à fegyuert: Mert ki nē vonhata à kardot az ö haſából, és ki omla az ganáija.

23 Altal méne pedig Ehud az palotán, minec vtánna bę vonta vólna az vaczoráló háznac aytaiát, és azt bę zárlotta vólna.

24 Mikor pedig ki ment vólna, az ſiólgai bę ménének, látác, és imé az vaczoráló háznac aytái bę zárattatua valának, és mondának. Bizoń haſát tiſitîttya az nyári vaczoráló házba.

25 Es mikor ſoc ideig vártac vólna, imé nem nîttya vala fel az vaczoráló háznac aytaiát: Hozánac kolczot añac okaért, és meg nîtác: Es imé az ö WRoc az földre eſett vala halua.

26 Ehud pedig el ſialadott vala mîg kéſénec azoc, és el halladta vala az kő bányákat, és iutott vala Seiráthban.

27 Mikor pedig iutott vólna az öueihöz, kürttel kürtöle az Ephraim hegyén, és alá ménének ö véle az Izrael fiai az hegyről, és ö azoc elött vala.

28 Es monda nékiec: Iertec vtáñam énnékem: Mert kezetekbe adta az WR à ti ellenſégteket Moábot: Alá ménének annac okaért ö vtánna, és el foglalác az Iordáñac réueit Moábtól, es nem hagyánac ſenkit azon által meñi.

29 Es le vágánac Moábba ackor, vgy mint közel tíz ezer férfiat, minden gazdag és erös férfiat, és ſenki el nem ſialada.

30 Es meg álaztatéc Moab azon à napon Izraelnec keze alatt, és meg nyugouéc à föld nyóltzuan eſtendeig.

31 Ő vtánna pedig vólt Samgar Anáthnac fia, és meg ölé az Peliſthimoc közzül, közel hat ſiáz férfiakat, egy ökör öſitőnuel, és meg tartá öis az Izraelt.

IIII. Réſz.

Az Iſten az ö népét adgya az Iábin király kezébe, mikor ö töle el haylottac vólna, Kiáltanac az Iſtenhöz, és adgya nékiec hadnagyul á Báracot, ki meg veri az Iabin hadát az Deboráual egybe, az Iabint meg öli az Iahel, az Heber feleſége.

1 NEm ſiünénec meg pedig az Izrael fiai gonozt czele-

kedni az WRnac ſiemei elött, minec vtánna Ehud meg hala.

2 Es adá öket az WR az Iabinnac Chanaannac királlyánac kezébe, ki wralkodott vala Haſorba (kinec az ö ſeregénec hadnadgya vala Siſara,) ö pedig lakic vala az pogányoc városába Haroſethbe.

3 Es kiáltánac az Izrael fiai az WRhoz, mert kilentz ſiáz vas ſiekerei valánac ö néki, és ö el nyomta vala felötte igen Izraelt húſi eſitendeîg.

BARAC. Deboraual egybe az Iſten népénec negyedic had naggya Ioſue vtán. 40. eſztendeig.

4 Déboráh pedig iöuendö mondó aſiſioni állat, Lapidóthnac feleſége, itéli vala ackor Izraelt az idöbe.

5 Ö pedig lakic vala Déboráhnac pálma fáia alatt, Ramáh és Bethel között, Ephraimnac hegyén, és fel mennec vala az Izrael fiai ö hozzá töruénre.

6 Es el küldé és el hiuatá Baráchot az Abinoamnac fiát Cedes Naphtaliból, és monda néki. Auagy nem paranczoltaé meg az Izraelnec Wra Iſtene, meñy el és gyüycz egybe az népet à Thábor hegyére, és végy melléd tíz ezer férfiakat az Naphthalinac és Zabulunnac fiai közzül.

7 Es te ellened ki hozom az Ciſon patakiához Siſerat, az Iabin ſeregénec hadnaggyát, és az ö ſiekerit, és az ö ſokaſágát, és kezedben adom neked ötet.

8 Es monda néki Barác: Ha el iöuendeſi velem, el mégyec, ha pedig el nem iöuendeſi én vélem, nem mégyec.

9 Ki felele néki: [a] En el mégyec te veled, de nem léſien tijéd az diczéret, ez vton à mellyet te köuetſi: Mert aſiſioni állat kezében adgya az WR Siſerát. Fel kele annac okaért Deborah, és el méne Baráckal Cédesbe.

a: Az az. El mégyec én te veled, de az diadalomnac ditſerete nem tijéd leſzen.

10 Ö ſiue gyüytuén annac okaért Barác Zabulunt és Naphthalit Cédesbe, el vün magáual tíz ezer férfiakat, és el méne ö véle Deborais.

11 [b] Heber pedig ki az Cençuſoc közzül való vala, el vált vala Caintol Hobabnac Moſes ipánac fiaitol, és vonta vala az ö ſátorát Elonîg Saanañimba melly vagyon Cédesbe.

b: Az az. Heber az Iethro pap maradéki közzül való, el hagyuán az ö nemzetſegét az Iudah poſztaiában, az Nephthalin földébe ment vala lakni.

12 Hîrré töuéc pedig Siſeránac, hogy fel ment vólna Barác az Abinoam fia az Thábor hegyére.

13 Ö ſiue gyüyté annac okaért Siſeráh minden ſiekerît, kilentz ſiáz vas ſiekerît, és minden népét, melly vala véle à pogyánoknac városából Hároſethból, Ciſonnac patakia mellé.

14 Es monda Deborah Barachnac, kelly fel, mert ez à nap, mellyen az WR kezedbe adta Siſerat: Auagy nem az WR mégyené ki te elötted? Es alá iöue Barác az Thabor hegyéröl, és az tíz ezer férfiac ö vtánna.

15 Es meg rontá az WR Siſerát, és minden ſiekerît, és minden táborát fegyuernec éliuel Barác elött, és le ſiálla Siſerah az ſiekérröl, és fút vala gyalog.

16 Barác pedig üzé az ö ſiekerît és táborát mind az pogyánoc váro-

varoſaîg Haroſethîg, és el húlla minden tábora Siſeránac fegyuernec éli miatt, meg nem marada męg czac eggyis.

17 Siſera pedig el ſialada lábain az Iaelnec, Heber feleſégénec, ki az Cenęuſoc kőzzűl való vala, ſátorába: Mert békeſſég vala Iabin kőzőtt Haſornac királlya kőzőtt, és az Heber Cenęus háza népe kőzőtt.

18 Es ki méne Iael eleibe Siſeránac, és monda néki: Tęr bę édes WRam tęr bę én hozzám, ne félly. Es bę tęre ő hozzá az ſátorba, és bę fede őtet laſnackal.

19 Es monda néki: Adgy kérlec énnékem innom egy keues vizet, mert ſiomiuhozom. Es meg nîta egy teijes tőmlőt, és innya adá néki és bę lepedé őtet.

20 Es mődá añac felőtte ő néki: Ally à ſátornac aytaiára, és ha valaki bę iőuend és kérdend tégedet, és ezt mődgya: Vagyoné itt valaki? Mondgyad hóg nintſen.

21 Es vőue Iael az Hebernec feleſége az ſátornac ſiegét, és kezében vőue az pőrőlt, és titkon bę méne ő hozzá, és bę veré az ſieget az ő vac ſiemébe, és bę ſiőgeződéc az főldbe (amaz pedig el fáradott vala, és el alutt vala,) és így hala meg.

22 Imé pedig Barác űzi vala Siſerát, és ki méne Iael ő néki eleibe, és monda néki: Iőſite és im meg mutatom néked az embert, az kit kereſſi. Ki bę méne ő hozzáia, és imé Siſera el nyuluán ott fekſiic vala halua, és az ſieg az ő vac ſiemébe vala.

23 Meg alázá annac okaért az Iſten az napon Iabint Chanaannac királlyát az Izrael fiai előtt.

24 Es az Izrael fiainac kezec erőt vőn, és meg keményedéc az Iabin ellen, Chanaáñac királlya ellen, mind addîg, mîg nem el veztené Iabint, à Chanaannac királlyát.

V. Réſz.

Barác és Debora az diadalom vtán éneket mondanac az Iſtennec, ki ez diadalmat nékic adta, és az énekben az Iſtent diczéric, egybeketis pedig intenec az hálá adáſſal való éneklésre. Máſodſor elő ſámlállyác azokat az kic nékic ſegitſégűl vóltanac ez hadban, iólleher Iſtennec tulay donittyác az nyereſéget, Neuezet ſerint pedig diczéric az Iahelt. Atkozzác azokat kic nékic ſegitſéggel nem vóltac, és neuetic czufollyác az ellenſégnec kérkedéſeket.

1 ENeklé pedig Deboráh és Barác az Abinoam fia az napon, ezt monduán.

2 Miuel hóg az Izraelen eſett boſiút meg állotta, à népnec ſiabad akarat ſierint való engedelme által: Azért áldgyátoc az WRat.[h]

3 Hallyátoc meg királyoc, és fűleitekbe vegyétec feiedelmec: En az wrnac éneket mődoc, és éneklec az Izrael WRánac Iſtenénec.

4 [a] WRam, mikoron Seirből ki iőñél, mikoron eléb meñél az Edomitáknac földőkből, az főld meg indula, az égekis czőpőgnec vala: Az ſűrő főllyegekis vizeket czőpőgnec vala.

5 A hegyec el oluadánac az Wrnac ortzáia előtt: Sőt à Sinai hegyis az Izrael WRánac Iſtenénec ielen vólta előtt.

6 Az Samgárnac az Anáth fiáinac ideiébe, Iaelnec ideiébe, meg puſitúltac vala az vtac: Es az vton iá-

[h] *Ezt azért mondgya, mert noha az Barác nem vala ő hadnagyoc mind az által ſzabad akarattyokból kőuettéc vala őtet.*

[a] *Az Debora az Baraccal egybe hálákat ád az Iſteñec, hálá adáſnac két okat mondgya. Előſzer mert régeñis iól tett Iſten az ő népéuel mikor őket Ægyptumból ki hozta. Máſodſzor mert moſtis iól tőtt az ő meg nyomorodott népéuel, meg ſzabadituán őket az Iabintól.*

ton iáróknac ſeregec kerengö v̂-
takon iárnac vala.
7 El puſitúltac vala az erösſég-
nélkül való városoc Izraelben, el
puſitúltac vala mondom, mîg
nem én Deboráh fel keléc, mîg
nē fel keléc mint Annya Izraelbe.
8 Valamikor az Izrael wy Iſte-
neket válaſit vala, az ellenſég à ka
pu elött vala: męgisſem pais, ſem
kopiac nem láttatanac[b] negyuen
ezer Izraelitaknakis kezekbe.
9 [c] Az én ſiiuem haylandó az
paranczolatoknac feiedelmihöz
kic vadnac Izraelbe, és azokhoz
kic ſiabad akarattyoc ſierint en-
gedtenec à nép közzül, azért áld-
gyátoc az WRat.
10 Kic ültec ſiep feiér öſiuére-
ken, kic az itéletben elöl iáróc
vattoc, és kic iártoc v̂ton, ezekröl
beſiéllyetec.
11 Kic, az kúton való merîtéſ-
nec ideién, az ellenſégnec nîlai-
nac zugáſátul félnec vala, ott be-
ſiélgeſsenec ez vtán az WRnac
igaz czelekedetiröl, és Izraelben
az falukba lakozókhoz való igaz
czelekedetiröl: Mikor az kapú-
kon ki mennec az WRnac népe
beſiélgeſsen erröl.
12 Kelly fel, kelly fel Deborah:
Serkenny felly, ſerkenny fel,
mondgy éneket: Kelly fel Barác
és fogua vigyed az te foglyaid-
nac ſokſágát Abinoamnac fia.
13 Ackor[d] à Chanaán népénec
maradékánac wraſágát, adá az
Nagyſagos Izraelitáknac: Az
WR birodalmat adott nékem
az erösſöken.

b: Az az, Semmi bátorſágoc nem vala az Izraelitáknac.

c: Inti az hála adáſra. Debora az ſwrakat, az köſſéget, vton iárókat, magát és Barácot.

d: Tudni illic mikor az Cananeuſokat Barac rabbá tenne.

14 [e] Az Ephraim nemzetſégé-
böl azoc közzül, kiknec határoc
az Amalechitakîg vagyon: Es az
te néped közzül, az téged köuetö
Beniamin nemzetſége közzül:
Es Machir nemzetſégéböl à tör-
uén tudóc: Es Zabulunnac nem-
zetſégéböl, à kiknec méltóſágoc
vagyon az népnec egybe gyüyté-
ſére, hozzám iönec iró deákom-
nac leuelére.
15 Az Iſſachar nemzetſégéböl
való feiedelmekis az Deboráual
(eggyeznec:) Mint az Iſſachar à
képpen à Barác (engedet) kinec lá
bainac nyomdokát köuette az ſe-
reg az völgybe: Es à töb nemzet-
ſégektöl el válaztatott Ruben
nemzetſégéböl való ſerény feie-
delmec.
16 (Miért keuánſi ülni amaz te
ketttös terhed között) te Iſſá-
chár (mikor hallod az ellenſég
ſeregénec zengéſét?) Es à Rube-
nitác mellett lakozó, nagy és
mély gondolatú feiedelmec.
17 Az Iordánon túl való Gilead
auagy nyugotté? Es az Dan nem-
zetſége miért laknéc à haióknál?
Az Aſer nemzetſége miért ülne
à tengermec partyán, és à magas
köſiiklákon miért laknéc?
18 Az Zabuluñac és Nephthali-
nac népe halálra vetette magát,
az mezönec magas hegyen.[g]
19 [f] El iöttec az királyoc, és har-
tzoltanac: Ackor hartzoltanac
à Chanaannac királijs Tahannac
tartományából valóc, az Me-
giddon vizénél: De czac egy kis
darab ezüſtöt ſem kaphatánac.

e: Azokat ſzámlállya elö kic ſegítſégül voltac, és engedtenec néki:
Ephraim.
Iudah.
Simeon.
Beniamin.
Manaſſe.
Zabulon.
Iſſáchár.
Ruben.
Gad.
Dan.
Aſer.
Nephtali.
g Az az, az Thabor hegyen.
f: Azt akaria mondani, hog noha töb pogány királyokis iöttec völt az Siſera mellé hogy valamit kapianac, deſemmit nem kaptac.

20 Az

20 Az mennyekböl hartzoltanac (mi mellettünc:) Az czillagoc az ö helyekböl hartzoltanac az Siſera ellen.

21 Az Kiſon patakia ſöprette el öket, az Chedumim patakia, az Kiſon patakia: g Tapodgy meg ô én lelkem minden eröt.

g: Vagy: te én lelkem bátorſággal által megy vala az vizen.

22 Ackor az ö erös vitęzinec louoknac körmöc meg törödénec az ö futáſoc miatt.

23 Atkozzátoc az Merózt azt mondgya az WRnac Angyala, ſiüntelen átkzzátoc az ö lakoſit: Mert nem iöttec ſegîtſégre az WRnac, az WRnac mondom ſegîtſégére, az erössec ellen.

24 Diczértesséc minden aſiſioni állatoknac felötte az Iael az Heber Chenęuſnac feleſége: Minden ſátorba lakozó aſiſioni állatoknac felötte áldasséc.

25 Vizet kért vala az Siſera, teijet adott az Iael, à nagy wrakhoz illendö czeſiében adott nékie vaynac teiét.

26 Az ö bal kezét az ſiegre, iob kezét pedig az munkalkodóknac pörölyére nyuytotta: Es ütötte az Siſerát, feiét el vötte, meg ſebeſitötte, és által verte az ö vac ſiemeit.

27 Az ö lábai között tekergett, el eſett, fekütt: Az ö lábai között görbedett meg, el eſett, az holott meg görbedett vgyan ott el eſett meg haluan.

28 Az Siſeránac Annya az ablákon néz vala, és czáczog vala, à roſtélyos ablakon néz vala, azt monduán: Miért kéſic az ö ſiekere meg iöni? Miért kéſnec az ö ſiekerinec louainac láboc.

29 Az ö fö aſiſioni állati közzül az eſieſſec felelnec vala, Söt męg ö magais ö magát illyen beſiédeckel vigaztallya vala.

30 Auagy nem az nyert prędát oſityáké? Egy auagy kęt leánzot minden ſiemelyre? Az ſiép tarka öltözeteknec nyereſégét az Siſeránac ö magánac, à tarka és töuel varrott nyert öltezeteknec prędáiát: Mind kęt felöl ſiépen meg varrott ékeſſégeket az erösſeknec nyakoknac meg ékeſitéſére.

31 Ezképpen veſiénec el mind az te ellenſégid WRam, az kic pedig téged ſieretnec, legyenec ollyanoc mint az Nap mikoron fel támad az ö ereiébe.

32 Es ezképpen meg nyugouéc az föld negyuen eſitendeîg.

VI. Réſz.

Az Izraelitác mikor elmét el ſakadtac vólna az Iſtentöl, adgya Iſten öket az Madianitác kezébe, és meg feddi öket Propheta által. Az vtán Angyalát boczattya ö hozzáloc és az által az Gedeont hija és kéſiti az népnec fabadiţáſára

1 CZelekedénec pedig gonoſit az Izrael fiai az WRnac ſiemei elött, és adá öket az WR Midian kezébe hęt eſitendeîg.

2 Hatalmat vön azért à Midian keze Izraelen: Az Midiannac ortzáia elött való féltekbe tſinálác az Izrael fiai az barlangokat, haylékokat, és erösſégeket, mellyec vadnac az hegyekbe.

3 Mert mikor vetéſt téſien vala Izrael, fel mennec vala Midian

és A-

és Amalec, és az Cedém fiai fel mennec vala ŏ ellene.

4 Kic táborban ſiálnac vala ŏ ellenec, és puſitîttyác vala az fŏldnec gyŭmŏlczét mind addîg, mîg iutnál Azzáhba, és nem hadnac vala éleſt Izraelbe, ſem barmokat, ſem ŏkrŏket, ſem ſiamárokat.

5 Mert mind ŏ magoc, és az ŏ nyáioc mind fel mennec vala, és az ŏ ſátoroc, és mennec vala à Saskáknac módgyára az ſokaſág miatt, ſem ŏ magoknac, ſem teuéiéknec nem vala ſiáma, mennec vala mondom à fŏldre, hogy el puſitîtanác azt.

6 Mikor azért igen meg nyomorodott vólna az Izrael à Madianitác miatt, kiáltánac az Izrael fiai az WRhoz.

7 Mikor pedig kiáltottanac vólna az Izrael fiai az WRhoz az Midian miatt.

8 Kŭldé az WR iŏuendŏ mondó férfiat az Izrael fiaihoz, és monda nékiec, Igy ſiól az Izrael Wra Iſtene: En hozálac ki titeket Ægyptumból. En hozálac ki mondom titeket az ſiolgálatnac hazából.

9 Es ki mentettelec titeket az Ægyptumbélieknec kezekbŏl, és minden nyomorgatoidnac kezekbŏl, kiket ki ŭztem à ti ortzátoc elŏtt, és néktec adtam az ŏ fŏldŏket.

10 Es mondéc ti néktec: En vagyoc à ti WRatoc Iſtentec, ne féllyétec az Emorrhęuſoknac Iſtene ket kiknec fŏldŏkben laktoc ti, és nem engedétec az én ſiómnac.

11 El iŏue az vtán az WRnac Angyalis, és le ŭlé az czerfa alatt, melly vala Ophrahba, ki vala az Ioaſe, ki Abiezer nemzetſégébŏl vala. Gedeon pedig az ŏ fia buzát czépel vala egy ſiérŭn, hogy el iktatná az Midian ortzáia elŏtt.

12 Es meg ielenec ŏ néki az WRnac Angyala, és monda néki: Az WR veled erŏs férfiu.

13 Es felele néki Gedeon. Kérlec édes WRam, ha velŭnc vagyon az WR, miért talált minket mind ez nyaualya? Es hól vadnac mind az ŏ czuda dolgai, mellyeket beſiéllettenec mi nékŭnc à mi atyáinc, mondnán: Auagy nem Ægyptumból hozotté ki minket az WR? Moſtan pedig el hagyott minket az WR, és adott minket à Midian kezébe.

14 Tekinté pedig ŏ reáia az WR, és monda: Menny el ebben ez te erŏſségedbe, és meg ſiabadîtod az Izraelt Midian kezébŏl. Auagy nem kŭldteleké el tégedet?

15 Es monda néki: Oh édes WRam, mi módon ſiabadîczam meg Izraelt? Imé az én atyám egy ſiegény ember Manaſſeba, és én leg kiſſeb vagyoc az én atyám házába.

GEDEON. Az Izraelitáknac ŏtŏdic hadnadgya 40. eſztendéig.

16 Ackor monda néki az WR: mert veled léſiec, és meg vered Midiant, mint czac egy férfiat.

17 Ackor monda néki: Kérlec ha találtam kegyelmet az te ſiemeid elŏtt, adgyad iegyet annac hogy te ſiólaſi én velem.

18 El

18 El ne menny kérlec innen mîg meg iŏuŏc hozzád, és ki hozom az én áldozatomat, és le téſiem elŏdbe. Az felele: En itt léſiec mîg viſſza térendeſi.

19 Gideon pedig bę méne és kéſîte egy keczke gödölyét, és egy mértéc liſitből kouáſinélkül való kenyereket, húſt tŏn egy koſárba, és az húſnac leuét egy fazékba, és ki viué annac à ki vala az czerfa alatt, és bę mutatá néki.

20 Es monda néki az WRnac Angyala: Vegyed à húſt, és à kouáſinélkül való kenyereket, és rakd ez kŏſiiklára, és az húſnac leuét tŏlcz ki reáia, és vgy czelekedéc.

21 [a] Annac vtánna ki nyuytá az WRnac Angyala az ŏ páltzáiának végét, melly vala az ŏ kezében, és illeté az húſt, és az kouáſinélkül való kenyereket, és tŭz iŏue ki à kŏſiiklából, és meg emésite az húſt, és à kouáſinélkül valókat, az WRnac Angyala pedig el méne az ŏ ſiemei elŏl.

22 Látuán pedig Gedeon hogy az WRnac Angyala vólna, monda: Iay WRam Iſtenem, mert láttam az WRnac Angyalát ſiinről ſiinre.

23 Monda néki az WR: Békeſség te néked, ne félly nem halſi meg.

24 Es óltárt eppîté ott Gedeon az WRnac, és neuezé azt így: IEHOVAH SALON, az az, Békeſségnec Iſtenéie, melly mind ez mai napîglan męg az Abiezer fia városába Ophrathba vagyon.

25 Lŏn pedig éijel, monda az WR néki: Vegyed az te atyádnac tulykát, amaz máſodic rendben való heted fŭ tulykot, és roncz le az Baál óltárát, melly az te atyádé, az berketis [b] melly vagyon az mellet, vágd ki.

26 Es eppîcz óltárt az te WRadnac Iſtenednec, amaz várhoz haſonló kŏſiiklánac teteién alkolmatos helyen, és áldozd meg az máſodic tulykot, és gyuycz meg az áldozatot az bereknec fáiual, mellyet ki vágſi.

27 [c] Vŭn annac okaért Gedeon tíz férfiakat az ŏ ſiólgai kŏzzŭl, és àckeppen czelekedéc, az mint meg mŏdta vala néki az WR. Es mikor félne az ŏ atyjának házanépétŏl, és az városnac férfiaitól, hogy nappal ne czelekednéc, étzaka czelekędé.

28 Mikor pedig fel kŏltec vala az városnac férfiai reggel, látác hogy le rontattatott az Baál óltára, és hogy az berec melly mellette vala le vágattatott, és hogy az máſodic tuyloc fel vitettetett, és meg áldoztatott az éppîtetott óltáron.

29 Es mondánac eggyic az máſiknac: Ki czelekedte ezt? Es meg kérdezéc es meg kereſéc, és mondánac: Gedeon az Ioas fia czelekedte ezt.

30 Ackor mondánac az városnac férfiai Ioaſnac: Hozd ki az te fiadat hallyon meg, mert el rontotta az Baál óltárát, és le vágta az berket, melly vólt mellette.

31 Felele Ioas mind azoknac, kic ŏ mellette állanac vala: Ti pŏrlŏteké

[a]: Miuel hóg nem vólt ſzabad ſenkinec ſŏbŭl egyebŭtt hanem az Iſten ſátoránál és ládájánál áldozni. Deut: 12. Annac okaért azt mondgyác à bŏlcz emberec hogy éiſzaka ſenkitŏl ſenkinec ſem lehet ſzabad áldozni, hanem az Iſtennek ſátorának elŏtte, és annac a papoknac, az bálványnac kis el rontáſa feiedelem dolga vólna. De mind ezekben megmenti Gedeŏt az Iſten paranczolatia.

[b]: Az régieknec ſzokáſoc ez vólt hogy az bálványoc temploma mellett berket állettnének, mellyſzokaſt tanîtlam az Patriarkáktul vŏttte vólt, kic felŏl olvaſſuc hogy hegyeken, fák alatt áldoztanac.

[c]: Az Gedeon áldozatot ſzerez itt: tŏlle het pedig ſenkinec nem vólt ſzabad egyebŭtt áldozni hanem ezac az Iſtenſátorának, és ezac a papoknac, az bálványnac kis el rontáſa feiedelem dolga vólna. De mind ezekben megmenti Gedeŏt az Iſten paranczolatia.

[a]: Mivel hóg nem vólt ſzabad ſenkinec ſŏbŭl egyebŭtt hanem az Iſten ſátoránál és ládájánál áldozni. Deut: 12. Annac okaért azt mondgyác à bŏlcz emberec hogy éiſzaka ſenkitŏl ſenkinec ſem lehet ſzabad áldozni, hanem az Iſtennek ſátorának elŏtte, és annac a papoknac, az bálványnac kis el rontáſa feiedelem dolga vólna. De mind ezekben megmenti Gedeŏt az Iſten paranczolatia.

Gedeonnac hogy olyan módŏ gazdalkodnac az Angyalnac mint regen az Abraham és Loth. De az Angyal abból áldoztatot ſzerzet az Gedeonnac gondolattya kiuŏl, hogy abban adna nékie iſmeretet, az mint ŏ maga kéuánta vala.

pörleteké az Baalért? Auagy óltalmazzátoké ötet? Valaki pöröl ö érötte, meg öletteſſéc reggelig. Ha Iſten, pöröllyön ö maga hogy el rontotta az ö óltárát.

d: Gedeont neuezi az ö attya Ierubáalnac, melly annit téſzen mint ha azt módanád: pö röllyön ö vele az Baal.

32 Es neuezé ötet az napon Ierubáalnac, [d] monduán: Pöröllyen ö véle Baal, mert el rontotta az ö óltárát.

33 Az egéſi Midian pedig, és Amaléc, és à Cedemnec fiai egybe gyülénec egyenlö képpen, és által ménuén az Iordánon tábort iárának Izreel völgyébe.

e: Az az, meg erösíte és meg bátorita ez dolognac véghez viteléré.

34 Az WRnac lelke pedig fel öltöztete [e] Gedeont, és kürtöle az kürtuel, és egybe gyüluén az Abiezer nemzetſégi ö vtánna ménénec.

35 Es köuetöket küldé az egéſi Manaſſe nemzetſégé közzé, és egybe gyüle azis ö vtánna, és köueteket küldé Aſerbe, és Zabulunba, és Nephthaliba és fel iöuénec eleikbe.

36 Es monda Gedeon az WRnac: Ha meg ſiabadîtod az én kezem által Izraelt, az miképpen ſiólottál.

37 Imé én téſiec egy fürt gyapiat az ſiüröre, ha az harmat léſien czac az gyapiún, és az egéſi földön leend ſiárazſág, hát bizonnyal meg tudom hogy meg ſiabatîtod az én kezem által Izraelt, az mint ſiólottál.

38 Es lön vgy: Mert fel kele reggel, és meg ſiorîtá az gyapiát, és egy tellyes czéſie vizet faczará ki az gyapiúból.

39 Monda añac felötte Gedeon az WRnac: Ne geriedgyen az te haragod én ellenem, czac egyſier ſióloc, hadd tegyec kéſértéſt kérlec czac egyſier az gyapiu által. Légyen kérlec ſiárazſag czac az gyapiun, és az egéſi földön légyen harmat.

40 Es vgy czelekedéc az WR azon eijel, és lön ſiárazſag czac à gyapiun, és az egéſi földön lön harmat.

VII. Réſz.

Az Gedeon az népnec nagy réſét háza küldi Iſtennec paranczolatyabol, czac három házat tart meg mellette, kickel nagy czudálatos meſterſéggel étzaka az Madianitac táborát megüti, és meg veri.

1 FEl kele pedig ió reggel Ierubaal, (az az Gedeon) és mind az nép melly vala véle, és táborban ſiállánac az Haród kút fö mellett: Az Madiannac tábora pedig vala éſiac felöl az Hammoréh halomnac körülötte az völgybe.

2 Es monda az WR Gedeonnac: töb ez az nép, melly te veled vagyon, hogy nem mint kezében adgyam Madiant annac: Hogy ne diczökedgyec Izrael én ellenem, monduán: [a] Az én kezem ſierzett ſiabaduláſt énnékem.

a: Az az, Illyön ſoc nép kezébe nem adom az Madianitákat, hogy az dialom ne tulaydonîtaſſée az ſokaſágnac.

3 Moſt annac okaért kiálcz meg à népnec füleibe, monduán: Kiczoda az félelmes és rettegö? Terien hátra, és mikor reggel léſien, mennyen le az Gilead hegyéröl, és meg terénec à nép közzül húſionkét ezeren, és czac tíz ezeren maradánac.

4 Es monda iſmét az WR Gedeonnac: Mégis ſoc az nép. Vidd

öket

ŏket az vízre, és meg probálom öket néked ott: Es valamellyről azt mondandom te néked. Ez mennyen el veled: Az mennyen el veled, és valakiről azt mondandom néked. Ez ne mennyen el veled: Az ne mennyen el.

5 El viué azért az népet az vizekre: Es monda az WR Gedeonnac, Mindent, valaki nyeluéuel nyal az vizből, à mint ſiokott nyálni az Eb, állas fęlre: Es mindent, valaki eſic az ŏ tęrdeire hogy igyéc vizet.

6 Valának pedig ſiám ſierint, kic kezeckel hánnyác vala ſiáiokba az vizet, három ſiáz férfiac: Mind à töb maradéki à népnec, eſtec vala térdekre, hogy vizet innának.

7 Es monda az WR Gedeonnac: Ez három ſiáz férfiac által kic nyaltác az vizet, męg ſiabadîtlac titeket, és te kezedben adom Midiant, mind az töb maradéki pedig à népnec ki ki mennyen az ŏ helyére.

8 Mikor annac okaért ez nép eledelt vŏtt vólna kezébe az vtra, és kürtŏketis kezekbe vŏttec vólna, az töb Izraelitákat pedig el boczáttác vólna, ez három ſiázat tartá czac meg: Az Midian tábora pedig czac állottac vala az vŏlgybe.

9 Lŏn pedig éijel, monda néki az WR: Kelly fel, menny alá az táborba, mert kezedben adtam azt te néked.

10 Ha pedig félſi alá menni, menny alá te, és az Puráh az te inaſod à táborba.

11 Es halgaſd meg mit beſiélnec, és annac vtánna meg erŏſſŏdnec à te kezeid, és menny alá az tábor ellen. Alá méne annac okaért ŏ, és Puráh az ŏ inaſſa az fegyuereſec táborának ſiélibe, kic valának az táborba.

12 Midian pedig és Amalec és Cedomnac fiai ſiéllel feküſinec vala az vŏlgyben mint az ſáskác az ſokaſágnac miatta, és teuéiéknec nem vala ſiáma, miképpen az főuéńnekis melly vagyon az tengernec partyán, az ſokaſág miatt.

13 Oda iuta Gedeon, és imé egy beſiélli vala álmát az ŏ felebaráttyának, és ezt mondgya vala: En álmott álmodtam: Mert imé egy ſült árpa kenyérnec pogáczáia le boczáta ŏ magát az Madiannac táborára, és ſiálla minden ſátorra, és meg rontya vala azt, anniera hogy le eſnéc, és el fordîttya vala azt, és illyen módon minden ſátor le omol vala.

14 Kinec felele az ŏ felebaráttya, és monda: Nem egyęb az, hanem az Gedeonnac fegyuere, Ioas fiának fegyuere. Kezébe adta az Iſten Midiant, és minden táborát.

15 Lŏn pedig mikor hallotta vólna Gedeon az álomnac meg beſiélléſét, és annac magyarázattyát: Tęrden álua hálákat ada, és viſia tére az Izrael táborába, és monda: Kellyetec fel, mert kezetekben adta ti néktec az WR az Madian táborát.

16 El oſitá annac okaért az há-

rom ſiáz férfiakat három réſire, és mindenic kezébe egy egy kŭrtŏt adá, és ŭrŏs edényeket, és égŏ ſiŏuednekeket az edényekbe.

17 Es monda nékiec: En reám vigyázzatoc, és v́gy czelekedgyetec. Mert imé én bę mégyec az tábornac ſiélibe, és ackor az mint én czelekedem, v́gy czelekedgyetec.

18 Mert én kŭrtŏlŏc az kŭrtuel, és mind azoc kic vadnac én velem, ackor tijs kŭrtŏllyetec az tábornac kŏrnyŭlŏtte, és ezt mondgyátoc: Iſtené és Gedeoné.

19 Bę méne annac okaért Gedeon, és az ſiáz férfiac, kic valánac ŏ vęle az tábornac ſiélibe, az kŏzépſŏ tík ſiónac elein, (és amazoc ackor rendelnec vala máſod rendbéli ŏrzŏket) és kŭrtŏlénec kŭrtŏckel, és ŏſiue tŏréc az ŭres edényeket kic kezekben valánac.

20 Es kŭrtŏlénec az három ſeregec kŭrtŏckel, mikor el tŏrtéc vólna az edényeket, és tartyác vala bal kezeckel az lámpáſokat, iobb kezeckel pedig az kŭrtŏket, hogy kŭrtŏlnénec: Es fel kiáltánac: Az WRnac és Gedeonnac fegyuere.

21 Es állánac vala mindnyáián ki ki mind helyén à tábor kŏrŭl, és ſiéllyel futuán ŏſiue tŏretéc mind az egéſi tábor, kiáltnac vala és el futnac vala.

22 Mikor azért kŭrtŏlnénec viſiontag az három ſiázac az kŭrtŏckel, fordîtá az WR kinec kinec fegyuerét az ŏ felebaráttya ellen, és mind az tábor ellen: El futa annac okaért az tábor mind Bethaſittahîg Seeráthban, és Abelmetholánac határaîg melly vagyon Tábbath mellet.

23 Ŏſiue gyŭlénec pedig az Izrael férfiai Naphthaliból, és Aſerbŏl, és az Manaſſe egéſi nemzetſégébŏl, és ŭzéc az Midiant.

24 Es kŏueteket kŭldé Gedeon Ephraimnac minden hegyére, monduán: Mennyetec alá eleibe Midiannac, és foglallyátoc el ŏ elŏttŏc az vizeket Bethbaraîg és az Iordánîg. Ŏſiue gyŭlénec annac okaért Ephraimnac minden férfiai, és meg állác az vizeket, mind Bethbaraîg és az Iordanîg.

25 Es meg fogác kęt feiedelmit Midiannac, Orebet és Zebeeth, és meg ŏléc Orebet az Oreb kŏ ſiklán: Es Zebbet az Zéeb ſaytóba,[h] és ŭzec Midiant, az Orebnebnec pedig és Zeebnec feieket viuéc Gedeonnac, túl az Iordánon.

[h] Anagy. Zeebnec mezeién.

VIII. Réſz.

Az Ephraimitác zúgodnac az Gedeon ellen hogy ŏket el nem hitta az hadba. Kiket mikor meg czendeſitett vólna, az ellenſeg vtán mégyen, és meg fogia Zeba es Salmunah királt. Az Suchot és Penuel városbélieket meg bŭnteti hogy kenyeret nem adnac az ŏ népenec, feiedelmecké réſic ŏtet az Izraelitác. Ez diadalomnac emlekezetire Ephodot czinaltatt, mellyel az ŏ hólta vtán gonoſŭl éltec.

1 MONDANAC pedig az Ephraimnac férfiai ŏ néki: Miért czelekedted ezt mi velŭnc, hogy el nem hijttal minket mi-

ket mikor az Midian ellen való hadakozásra indúltál? Es feddözénec ö véle erössen.

2 Kiknec felele: Mit czelekedtem ollyan dolgot minęmöt ti? Nem iobbé Ephraimnac siölö mezgerlése Abiezer siüretinél?[h]

3 Az ti kezetekbe adta az Isten Midiannac feiedelmét Orebet, és Zeebet, és mit czelekedhettem ollyant mint ti? Ackor meg czendesiedéc az ö meg haragudott lelkec, mikor ez besiédet mondotta vólna.

4 Iuta annac okaért Gedeon az Iordánra, hogy által menne ö, és az három siáz férfiac kic ö véle valánac, meg fáraduán és üzuén az ellenséget.

5 Es monda az Suchot férfiainac: Adgyatoc kérlec valami kenyereket az népnec, melly vagyon nyomomba, mert meg fáradtac, én pedig üzöm Zebáht, Salmunaht Midiannnac királit.

6 Es mondánac az Suchot feiedelmi: Az Zebahnac és Salmunahnac gyözödelme kezedben vagyoné immár: Hogy kenyeret adnánc az te seregednec?

7 Es monda Gedeon: Annac okaért mikor kezemben adandgya az W R Zebaht és Salmunaht, ackor meg czéplem à ti testeteket az pusitánac töuiskéuel.

8 Es ménuén onnan Penuelbe, hasonlatos képpen sióla azoknakis: Es felelénec ö néki az Penuel polgári vgy az mint feleltec vala az Suchot férfiai.

9 Es monda az Penuel polgárinakis: Mikor békességben haza tęrendec, le rontom ezt az tornyot.

10 Zebah pediglen és Salmunah Carcorba valánac az ö seregeckel egyetembe, közel tizen öt ezeren, mind az kic meg maradtanac vala az nap keletieknec egési táborából. Az kic pedig el húllottanac vala, valánac siáz húsi ezeren fegyuer vonó férfiac.

11 Es fel ménuén Gedeon à[h] sátorokba lakozóknac vtokon Nobahnac és Iogbehahnac nap keletfelöl való résiébe, meg vére az tábort: Az tábor pedig nagy bátorságba vala.

12 Mikor pedig futnánac Zebah és Salmunnáh, üzi vala öket, és meg fogá Midiannac azt az kęt királlyát Zebáht és Salmunáht: Es minden táborát el röttenté.

13 Es meg tęre Gedeon az Ioas fia az hartzról nap fel iötte elött.

14 Es meg fogá egy gyermeket az Suchot férfiai közzül, és meg kérdé ötet, és meg irá ö néki az Suchotnac feidelmit, és hetuen hęt férfiait.

15 Mikor annac okaért iutott vólna az Suchot férfiaihoz, monda: Imhól Zebáh és Salmunáh, kiket siememre hányátoc nékem, monduán: Auagy az Zebáhnac és Salmunahnac kezei te kezedben vadnaké hogy azt kéuánod, hogy az te meg fáradt férfiaidnac kenyeret adgyunc?

[h] Ez példaual azt ielenti hogy ök az ellenséggel hartzoluan annit nem nyertenéc, menit az Ephraimitác az ellenségnec üzésébe nyertec.

[h] Az sátorokban lakozókon az Arabiabélieket érti.

16 El viué annac okaért az városnac véneit, és az pusitánac tüskeit véuén meg tanîtá azockal az Suchotnac férfiait.

17 Es az Penuel tornyát le rontá és meg ölé az városnac férfiait.

18 Es monda pedig Zebáhnac és Salmunáhnac: Miczodásoc valánac azoc az férfiac kiket meg ölétec az Thábor hegyén? Azoc felelénec: Mint te ollyanoc vóltanac azokis, mint egy egy király fiac ábrazattyoc szerint.

19 Es monda: Atyámfiai valánac nékem, az én anyámnac fiai valánac: Eel az WR ha eleuenen meg tartottátoc vólna öket, meg nem ölnélec titeket.

20 Monda annac okaért Iethernec az ö elsö szülötténec: Kelly fel, öld meg öket, de nem meré ki vonni az gyermec az ö kardgyát, mert fél vala, miuel hogy gyermec vala.

21 Es mondánac Zebah és Salmunnáh: Kelly fel te ésölly meg minket, mert minçmö az férfiu ollyan az ö erössége: Annac okaért Gedeon meg ölé Zebáht és Salmunnáht, és el viué az ö teuéiéknec nyakában való ékessségeket.

22 Es mondánac az Izrael fiai Gedeonnac: Wralkodgyál mi raytunc te, és az te fiad, és az te fiadnac fia: Mert meg szabadîtottal minket az Midian kezéből.

23 Gedeon pedig felele nékic: Nem wralkodom én ti raytatoc, sem az én fiam nem wralkodic ti raytatoc, hanem az WR wralkodic ti raytatoc.

24 Monda annac felötte nékiec Gedeon: Kéuánoc ti tőletec egy kéuánságot, hogy adgyátoc énnékem ki ki az ö nyereségе között való fülben függöt, mert arany fülben függöiöc vala: Miuel hogy Ismael nemzetségi valánac.

25 Es mondánac: Örömest néked adgyuc. Es ruhát terituén le ólda ki ki az ö nyereségе között való fülben függö ékességét, oda hányá.

26 Vala pedig neheſſége az arany fülben függöknec, mellyeket kéuánt vala, ezer hét száz arany nyomó, arany lántzoknélkül, függöknélkül és bárson ruháknélkül, mellyec valánac Midiannac királin, és arany lántzoknélkül, mellyec valánac az ö teuéiéknec nyakokban.

27 Es czinála abból Gideon Ephodot, és helheſiteté az ö városába Ophraba, és fertelmesködéc ott az egéſi Izrael az ö hólta után, és lön Gedeon magánac, és háza népénec botrankozására.

28 Meg aláztatéc annac okaért Midian az Izrael fiai elött, és annac után sem emeltéc az ö feieket, és nyugouéc à föld negyuén eſitendeſig Gedeonnac ideiébe.

29 Es el méne Ierubaal az Ioas fia, és lön othon házánál.

30 Gede-

30 Gedeonnac vóltanac hetuen fiai, kic ki iöttenec vala az ő agyékából, mert ſoc feleſégi vóltanac ő néki.

31 Az ő hálo társa pedig ki vala Sechembe, ſiült vala néki azis egy fiát, és neuezé ötet Abimélechnec.

32 Meg hala pedig Gedeon az Ioas fia ió vénſégbe, és el temettetéc az Ioaſnac az ő attyának koporſóiába Ophraba, melly az Abiezerçuſoké vala.

33 Lön pedig, hogy mikor meg hólt vólna Gedeon, viſiſia tsrénec az Izrael fiai, és fertelmesködénec az Baalim után, és tartác magoknac az Baalberithet Iſten gyanant.

34 Es meg nem emlekezénec többé az Izrael fiai az ő WRokról Iſtenekről, ki meg ſiabadîtotta öket minden ellenſéginec kezéből, kic valánac körösköröl.

35 Es nem czeleködénec irgalmaſſágot az Ierubaal Gedeon házával mind az ióc ſierint, mellyeket tett vala Izraellel.

IX. Réſz.

Az Abimelech minec vtánna az Sichimitac között való hadnagyſágot meg nyerte vólna, minden attyafiait meg ölé egytől meg valua, ki az Abimelechnec és az Sichimitáknac veſſedelmét meg mondgya, mellyet az Iſten ſintse oilyan módon bé tellyeſité az Abimelech és Sichimitác között való háboruſág által.

Ez Caputnac, kezdete az felsönec végetől fúg.

1 MErt mikor Abimelech az Ierubaal fia, Sechembe ménuén az ő Annyának attyafiaihoz, ſiólott vólna azoknac, és az ő Annya attyának házának minden háza nepénec, monduán.

2 Szóllyatoc kérlec minden Sechembe lakó férfiaknac hallaſokra: Mellyic iob ti nektec, hogy wralkodgyának ti raytatoc az hetuen férfiac, az Ierubaalnac minden fiai, auagy hogy wralkodgyéc ti raytatoc egy férfiu? Meg emleközzetec pedig róla hogy én ti czontotoc és teſtetec vagyoc.

3 Es ſiolának az ő Annya attyafiai minden Sechembe lakozó férfiaknac halláſokra ezen beſiédeckel, és hayla az ő ſiiuec Abimelech után, mert ezt mondác: Mi atyánkfia.

4 Es adának ő néki hetuen ezüſt penſit az Baalberitnec házából, és azockal fogadá Abimelech henyélö és vándorló férfiakat, kic iárnának ő után.

5 Es méne az ő attyának házához Ophraba, és meg ölé az ő vér ſierint való attyafiait, Ierubaalnac fiait, az hetuen férfiakat egy köuön, meg marada pedig Iotham Ierubáálnac kiſſeb fia, mert el reytette vala magát.

6 Összue gyüytéc pedig magokat Sechemnec minden férfiai, és Millonac egéſi háza, és el ménénec és királlyá téuéc Abimelechet az (Ioſuetól fel emeltetett) oſilopoknac mezeién, melly vala Sechembe.

Ioſue: 24. ver. 26.

ABIMELECH *hatodic hadnagy Ioſue után. 3. eſs. tendeſig.*

7 Melly dolgot mikor meg mondottác vólna Iothamnac, el méne és meg álla az Gerizim hegynec teteién, és nagy fel ſióual kiálta, és monda nékiec: Hallyátoc meg az én beſiédemet

Sechemnec férfiai, vgy halgaſſon meg titeketis az Iſten.

a: Ez példa beſzéd által az Iothan fedi az Siebimitáknac az ő nagy bolődſágokat, hóg az Gedeőnac igaz és termézet ſzerint való fiai kőzzűl nem tudtac magoknac hadnagyot válaztani, azokat megvetettéc, és az Abimelechet válaſztottác ki Gedéonnac nem igaz ágybol való fia vólt, hi az Siebimitáknac romláſokra léſzen.

8 aEl ménuén egyſier az fák hogy válaztanánac királt ő magoknac, mondánac az olay fának: Wralkodgyál mi raytunc.

9 Kiknec felele az olay fa: El hadgyámé az én kőuerſégemet, mellyel tiſitelnec Iſteneket, és embereket, és el mennyec hogy wralkodgyam az fákon?

10 Mondánac touábba az fák az fűge fának, Ier el te, és wralkodgyál raytunc.

11 Kiknec felele az fűge fa: El hadgyamé az én édeſſégemet, és az én ió gyűmölczömet, hogy el mennyec és wralkodgyám az fákon?

12 Mondánac annac felőtte az fák az ſiőlő tőnec: Ier el te wralkodgyál raytunc.

13 Kiknec felele az ſiőlő tő: El hadgyamé az én muſtomat, melly meg vidamîttya az Iſteneket és az embereket: Es el mennyec hogy wralkodgyam az fákon?

14 Mondánac végezetre minden fák az Galagonya tőuiſnec: Ier el te wralkodgyál raytunc.

15 Kiknec felele az Galagonya: Ha igazán királlya kentec ti engemet ti raytatoc, iőuetec el nyugodgyatoc az én árnyékomba, hogy ha nem, iőijőn tűz ki az galagonyából, és égeſſe meg az Lebanonnac Cédruſit.

16 Moſtan annac okaért ha igazán és hiuen czelekedtetec, hogy királlyá válaſitottátoc Abimelechet, és ha igazán czelekedtetec Ierubaallal, és az ő házával, és annac felőtte az ő kezeinec érdeme ſierint czelekedtetec ő vele.

17 (Mert hadakozott az én atyám ti érőttetec, és az ő életéuel ſemmit nem gondoluán, ki menté titeket az Madiannac kezéből.

18 Ti pedig fel támadtatoc az én atyámnac háza ellen moſtan, és meg őltétec az ő fiait, hetuen férfiakat, egy kőuen, és királlyá tőttétec Abimelechet, az ő ſiolgálo leányának fiát, az Sechem férfiain, mert atyátoc fia.)

19 Ha mondóm igazán és hituen czelekedtetec Ierubaallal, és az ő házával ma, őrűllyétec Abimelechnec, és ők őrűllyőn ti néktec.

20 Hogy hanem, iőijőn tűz ki Abimelechből, és émeſſie meg az Sechem férfiait és az Millo házát, és iőijőn tűz ki az Sechem férfiaiból, és az Millo házából, és eméſſie meg Abimeleket.

21 Es el futa Iotham, el futa mondom, és el méne Beerbe, és ott lőn az Abimelechnec az ő báttyának ortzáia előtt.

22 Wralkodéc pedig Abimelech Izraelen három eſztendeig.

23 Boczáta pedig az Iſten Abimelech és a Sechem férfiai kőzzé gonoſi lelket, és vétkezénec az Sechem férfiai Abimelech ellen.

24 Hogy elő iőnne az Ierubaalnac hetuen fiain tőtt boſſiúſág, az az, hogy meg bűntetnéc Abi-

nec Abimelech az ő attyafiainac vérekért, ki meg ölte vala azokat, és Sechemnec férfiaijs (meg büntettetnénec) kic meg erősítöttec vala kezét hogy meg ölné az ő attyafiait.

25 Es veténec ő néki leſt az Sechem fiai az hegynec teteién, és megfoſitnac vala mindent az ki mellölöc el mégyen vala az vton, melly dolgot meg mondánac Abimelechnec.

26 Annac felötte el iöuén Gahal az Hebednec fia, és az ő attyafiai, mikor mentec vólna Sechembe, hünec néki az Sechem férfiai.

27 Annîra hogy ki ménuén az mezöbe (bátorſággal) ſiednéc az ő ſiölöiöket, és azt nyomnác, és örülnénec: Es bę ménnénec az ő Iſteneknec házába, és ennénec innánac, és ſiidalmaznác Abimelechet.

28 Monda pedig Gaál az Ebednec fia: Mikor az Sichembéliec feiedelme az Zebul ott vólna, kiczoda az Abimelec, és kiczoda az Sechem, hogy ſiolgállyunc ő néki? Nem de nem Ierubaal fiaé? [b] Szólgállyatoc inkább az Sechem feiedelménec az Hamornac polgariual: Miért ſiolgálnánc ennec?

29 [c] Es vayha ez nép én birodalmamba vólna hogy meg ölném Abimelechet? Es monda Abimelech felöl, öregbicz meg az te ſeregedet, és iöij ki.

30 Haluán pedig Zebul az városnac feiedelme Gaalnac az Ebed fiának beſiédit, meg haragunéc felötte igen.

31 Es küldé köueteket Abimelechhöz Thorma városba, monduán: Imé Gaal az Ebed fia, és az ő attyafiai Sechembe iöttec, kic az városſal éggyütt ellened akarnac támadni.

32 Moſtan annac okaért kely fel éttzaka te és az nép melly veled vagyon, és leſelkedgyél az mezöbe.

33 Es ió reggel nap keletkor fel keluén, indully reá az városra, és mikor ö, és az ő népe ki mégyen te reád, czelekedgyél ő véle az ſierint, az mint akarod.

34 Fel kele pedig Abimelech és minden nép ki vala ő véle éttzaka, és leſelkedénec Sechem ellen, négy les helyen.

35 Es ki iöue Gaal Ebednec fia, és meg álla az város kapuiánac bę ménetelibe, mert immár ki iö vala Abimelech, és az nép ki véle vala az leſekböl.

36 Látuán pedig Gaal az népet, monda Zebulnac: Imé nép iö alá az hegynec teteiéröl, kinec felele Zebul: Az hegyeknec árnyékát látod mint embereket.

37 Ackor eſmét ſioluán Gaal monda: Imé nép iö alá az hegyec teteiéröl. Mert egyic ſereg iö vala az Meonenimnec mezeiénec vtán.

39 Monda pedig ő néki Zebul: Hól vagyon moſtan az te ſiád, kiuel ezt mondod vala: Kiczoda az Abimelech, hogy ſiolgál-

b: Az az, ha ſzolgálnoc kell, ne engedgyétec hogy nagyob inſeget veſſenec reátoc mint régen az Sechemnec polgárin vólt az Hamornac idéiébe.

c: Mintha azt mondaná, az városba az tánol való Abimelechnec ezutánn ömet: Iöij ki az mezöbe ha mered és viſſnc meg.

lyunc néki? Auagy nem az népe ez, az kit meg vtáltál? Menny ki kérlec moſt, és hadakozzál ellene.

39 Es ki méne Gaal az Sechem férfiai elött és viua Abimelech ellen.

40 Es meg üzé ötet Abimelech minec vtánna kezdett vólna futni az ö ortzáia elött, és ſokan el húllánac ſebeſſec az kapunac bę meneteleîg.

41 Marada pedig Abimelech Arumahba, és ki üzé Zebul Gaalt, és az ö attyafiait, hogy ne maradna Sechembe.

42 Máſod napon ki méne az nép az mezökre, és meg mondác Abimelechnec.

43 El viué annac okaért az népet, és el oſita öket három réſire, és leſeket hányá az mezöbe, és mikor látta vólna hogy nép iö ki az városból, fel támada ellénec és meg veré öket.

44 Mert Abimelech és az ö véle való ſereg, nagy ſeréńſeggel az város kapuiát oſtromlyác vala: Az más két ſereg pedig ſiabadon czelekeduén mind azoc ellen, kic valánac az mezöben, meg veréc öket.

45 Abimelech touábba viuá az városſt mind az egéſi nap, és meg vöué azt, és à népet melly benne vala meg ölé, és el rontá az városſt, és ſóual bę hinté.

46 Haluán pedig ezt az Sechem tartományánac férfiai, eröſſégbe ménénec az Bérit Iſten házába.

47 Meg mondác pedig Abimelechnec, hogy ott gyültenec vólna öſſue az Sechem tornyánac minden férfiai.

48 Es fel méne Abimelech, Salmon hegyére ö maga, és az egéſi nép melly vala ö véle, és vün Abimelech feyſiéket, és vágá fáknac ágait, kiket fel ſiede és az ö vállara raká, és monda az népnec melly ö véle vala: Mit czelekedém látatoc, ſieſſetec, czelekedgyetec tijs vgy mint én.

49 Vága annac okaért az egéſi népis ki ki magánac ágat, és vtánna ménénec Abimelechnec, és le rakác az várnál, és meg gyuytác tüzzel az várat ö reáioc, és meg halánac Sechem tornyánac minden férfiai közel ezer férfiac és aſiſioni állatoc.

50 El méne touábba Abimelech Thebesbe, és táborba ſiálla Thebes mellett, és meg vöué azt.

51 Vala pedig egy erös torony az város középibe, és oda ſialadánac az városnac minden férfiai, és aſiſiony népei, és bę zárlác magokra, és az torońnac padláſára ménénec fel.

52 Méne pedig Abimelech mind az toronyîg és viuá azt, méne pedig mind az torony aytaiáîg, hogy meg égetné tüzzel.

53 Ackor alá hagyita egy aſiſiony ember, egy malom kö darabot, Abimelechnec az feiére, és bę töré néki az agya koponiáiát.

54 Ki

54 Ki mondgyáráſt oda hiuán az ő fegyuer hordozó apródgyát, monda néki: Vond ki az te fegyueredet, és ölly meg engemet hogy ne mondgyác én felőlem, aſſiſſony ember ölte meg őtet. Altal űté annac okaért őtet az ő apródgya és meg hala.

55 Látuán annac okaért az Izrael férfiai, hogy meg hólt vólna Abimelech, el méne kiki az ő helyére.

56 Meg fizeté annac okaért az Iſten az gonoſit Abimelechnec, mellyet czelekődett vala az ő attyáual, meg őluén az hetuén attya fiait.

57 Annac felőtte minden gonoſit viſſiſa adá az Sechem férfiainac feiekre az Iſten, és meg tellyeſedéc ő raytoc az Iothám átka, ki Ierubaal fia vala.

X. Réſz.

Az Izrael fiai minec vtánna Thola és Iair alatt bekeſſégeſſen éltenec vólna, azoknac hóltoc után baluány imádásba eſnec, es ellenſég kezébe adatnac, annac okaért mikor Iſtenhőz kialtanának, előſőr igen meg feddetnec, az után kegyelmet nyernec.

THOLA, hetedic hadnagy Ioſue után 23. eſztendeig.

1 TAmada pedig Abimelech után az Izraelnec meg ſiabadítáſára, Thola Puah fia, ki Dodonac fia vala, Iſſachar nemzetſégéből, ő pedig lakic vala Samirba Ephraimnac hegyén.

2 Es itélé Izraelt huſion három eſitendeig és meg hala, és el temettetéc Samirba.

IAIR, nyóltzadic hadnagy 22. eſztendeig.

3 Az után támada Iair, ki az Gileád nemzetſégéből való vala, és itélé Izraelt huſion két eſitendeig.

4 Vóltanac pedig ő néki harmintz fiai, kic nyargalnac vala harmintz ſiamár czitkókon: Kiknec harmintz városoc vala, kiket hijnac vala Iair faluinac, mind ez mai napig, kic vadnac Gileadnac földébe.

5 Meg hala pedig Iair, és el temettetéc Camonba.

6 Iſmét pediglen az Izrael fiai gonoſit czelekedénec az WRnac ſiemei előtt, és ſolgálának Baalimnac, és Aſtarothnac, és Aram Iſteninec, és Moáb Iſteninec, és Ammon fiai Iſteninec, végezetre az Peliſthim Iſteninec, és el hagyác az WRat, és nem ſiolgálának néki.

7 Annac okaért fel geriede az WRnac haragia Izrael ellen, és az Peliſthimnec kezében adá őket, és az Amonnac fiainac kezekbe.

8 Kic meg rontác és őſiue tőréc az Izrael fiait mind addig az eſitendeig, tudni illic tizenyóltz eſitendeig, minden fiait Izraelnec, kic valának túl az Iordánon, az Emorrheuſoknac földébe, melly vagyon Gileadba.

9 Es által ménének az Ammon fiai az Iordánon, hogy hadakoznának Iudáual, és Beniaminual, és Ephraimnac házával, és igen meg ſiorongattatéc az Izrael.

10 Es kiáltának az Izrael fiai az WRhoz, monduán: Vétkeztünc

keztünc te néked, mert el hadtúc az mi Istenünket, és siolgáltunc az Baalimnac.

11 Monda pedig az WR az Izrael fiainac: Nem de az Ægyptumbéliektöl, az Emorrhęustól, és Ammon fiaitól, és az Pelisthimtól.

12 Touábba az Sidonbéliektöl, és az Amalechtöl és az [a] Maonitáktól, kic meg nyomorîtottanac vala titeket: Mikor én hozzám kiáltottátoc vólna, meg siabadîtalaké titeket az ö kezekböl.

[a]: Az az, ti közöttetec lako pogányoktól, az Cananæusoknac maradékoktól.

13 Ti pedig el hagyátoc engemet, és idegen Isteneknec siolgálátoc, annac okaért nem siabadîtlac meg titeket ez vtán többé.

14 Mennyetec el és kiálczátoc azokhoz az Istenekhöz, kiket válasitottatoc azoc siabadîczanac meg az ti siükségteknec ideién.

15 Felelénec pedig az Izrael fiai az WRnac: Vétkeztünc, czelekedgyél te vgy mi velünc à mint iónac tettzic az te siemeid elött, czac siabadîcz meg kérünc tégedet ez mai napon.

16 Es ki hányác az idegen Isteneket ö közzülöc, és siolgálánac az WRnac: Es illyen módon siálla meg (Isten) haragia az Izraelitác nyomoruságaért.

17 Ősiue gyülénec pedig az Ammon fiai, és táborba siállánac Gileadba: Ősiue gyülénec az Izrael fiaijs, és táborba siállánac Mispáhban.

18 Es mondánac Gileadnac népe és feiedelmi eggyic az másiknac: Valaki hadakozni kezd az Ammon fiai ellen, az legyen hadnagy az Gileadnac lakoi között.

XI. Rész.

Az Gileádnac népe ákaruán az Ammonitáckal ſembe viwni, az Iephthet házà hijac és feiedelemé téſic, ki mikor az ellenségtöl békeſſéget nem kérhetett vólna, meg verl öket. Az vtán haza ménuén, az ö leányát az ö vak mérö fogadása ſerint meg áldozza.

1 IEphtéh pedig ki Gileadból való vala, hatalmas vala eröuel, és egy parázna asisionnac fia vala, és Gilead nemzette vala Iephtheht.

2 Siüle pedig az ö feleségeis Gileadnac fiakat: Es fel neuekedénec az ö feleségénec fiai és ki üzéc Iephtheht, és mondánac néki: Nem véſſi örökséget az mi atyáinknac házába, mert külömb asisioni állatnac fia vagy.

3 El futa annac okaért Iephtheh az ö attyafiainac ortzáioc elött és lakéc Tób földében, és gyüleközénec Iephthehöz vándorló férfiac, és ki ménénec ö véle.

4 Lön pedig egy niháń nap vtán, meg viuánac az Ammon fiai Izraellel.

5 Mikor pedig kezdtéc vólna öket ostromlani az Ammon fiai, el ménénec az Gileadnac vénei, hogy visisia hoznác Iephtheht az Tób földéböl.

6 Es mondánac Iephthehnec: Ier el és légy feidelmönc mi nékünc, hogy hadakozzunc az Ammon fiai ellen.

7 Felele az Iephtheh az Gileadnac vé-

nac véneinec: Auagy nem meg gyülölételé engemet, és ki üzétec engem az én attyámnac házából? Miért iöttetec azért most én hozzám az ti nyomoruságtoknac ideién?

8 Es mondánac az Gileadnac vénei az Iephthehnec: Azért tęrtünc most te hozzád, hogy el iöymi velünc és hadakozzál az Ammon fiai ellen, és légy nékünc elöttünc iáró, mind az Gileaduac lakosinac.

9 Felele Iephtheh az Gilead véneinec: Ha visissa visitec engemet, hogy hadakozzam az Ammon fiai ellen, és kezembe adandgya öket az WR énnékem: Hadnagyotoc lésieké én ti néktec?

10 Ackor mondánac az Gilead vénei Iephthehnec: Az WR légyen köztünc itélö, ha az te besiéded sierint nem czelekedünc.

11 El méne annac okaért Iephtheh az Gilead véneiuel, és válasitá az nép ötet magánac had nagyúl és feiedelmül: Es meg monda Iephtheh minden besiédît a az WR elött Misphahban.

a Tudni illic az mellyeket ő szólott az Gilead véneinec, azokis néki az mit szóltac.

12 Küldé annac okaért Iephtheh köueteket az Ammon fiainac királyához illyen paranczolatockal: Mi dolgom vagyon nékem te veled, hogy elömbe iöttél, hogy hadakozzál az én földem ellen?

Num: 21.

13 Es monda az Ammon fiainac királlya az Iephtheh köuetinec: Mert el foglalá Izrael az én földemet, mikor fel iöue Ægyptumból, Arnontúl fogua Iabbokîg és az Iordanîg, mostan annac okaért add meg azokat békességgel.

14 Ismét küldé pedig Iephtheh köueteket az Ammon fiainac királlyához.

15 Es monda néki: Ezt monda az Iephtheh: Nem vötte el Izrael az Moáb földét, sem pedig az Ammon fiainac földét.

16 Hanem mikor fel iönnénec Ægyptumból, el iárá Izrael az pusitát mind az veres tengerîg és iuta Cadasbe.

17 Es küldé köueteket Izrael Edomnac királlyához, monduán: Hadd mennyünc által kérlec tégedet, à te földeden, és nem hallá meg az Edom királlyá, küldé az Moáb királlyához is köueteket, és nem akara: Meg marada annac okaért, Izrael Cadesbe. Num. 20.

18 Es mikor menne az pusitán meg kerülé Edom földét és Moáb földét, és iuta nap kelet felöl az Moáb földére, és tábort iáránac Arnon mellett, és bę nem ménénec az Moáb határába, mert az Arnon határa Moábnac. Num: 21. et 22.

19 Annac okaért küldé köueteket Izrael Sihonhoz az Emorrhęusoknac, és Hesbonnac királyához, és monda néki Izrael: Hadd mennyec által, kérlec tégedet, az te földeden, az mi helyünkîg.

20 Es

20 Es nem hũn Sihon Izraelnec, hogy által menne az ő határán, hanem ősiue gyüyté Sihon minden népét, és táborban siállánac Iahasba, és hadakozánac Izrael ellen.

21 Adá pedig az Izraelnec WRa Istene Sihont és minden népét Izraelnec kezébe, és meg veréc őket, és birá Izrael minden földét Emorrheusnac, az földnec lakoinac.

22 Birác annac felőtte minden határát Emorrheusnac, Arnontúl fogua Iabbochîg, és az pusitától fogua az Iordánîg.

23 Mostan annac okaért az Izraelnec WRa Istene, ki űzé az Emorrheust az ő népénec ortzáia előtt, és te birnadé azt?

24 Nem de az mit birnod adott te néked Chemos az te Istened, azt birodé? Azonképpen valamit ki űzött az mi WRunc Istenünc az mi ortzánc elől, mijs azt biriuc.

25 Es most, nem dé sockal iob vagyé te Balacnal Sippor fiánál, az Moáb királlyánál? Auagy versengetté az Izraellel? [b] Auagy hadakozotté valaha mi ellenünc?

26 Mikor laknéc Izrael Hesbonba, és az ő falúiba, és Aroerbe, és az ő faluiba, és minden városokba, mellyec vadnac Arnonnac határai mellet, három siáz esitendeîg, miért nem stabaditottátoc meg az időbe azokat?

27 En pedig nem vétettem te ellened, és te gonosiul tésiesi én velem hadakozuán én ellenem: Tégyen itéletet az WR biró léuén ma, az Izrael fiai között és az Ammon fiai között.

28 Es nem engedé az Ammon fiainac királlya az Iephthehnec besiédinec, mikor küldött vólna ő hozzá.

29 Lőn pedig Iephthehn az WRnac lelke, és által méne Gileadon és Manassén, és onnan által mene Mispe Gileadon és Mispe Gileadból által méne az Ammon fiaira.

30 Es fogadást tőn Iephtheh az WRnac, és monda: Ha mindenestől kezembe adod az Ammon fiait.

31 [c] Valami ki iőuend az én házamnac aytaián énnékem előmbe, mikor haza tęrendéc békéuel, az WR élésien, és meg áldozom azt égő áldozatúl.

32 Által méne annac okaért Iephtheh az Ammon fiaihoz, hogy hadakoznéc azoc ellen, és kezébe adá néki azokat az WR.

33 Es meg veré őket Aroertől fogua mind addîg mîg mennél Minnithben az húsi városokba, és Abelîg, melly siőlő hegy vala, nagy vér ontással: Es meg aláztatánac az Ammon fiai az Izraelnec fiainac előttőc.

34 Mikoron pedig meñe Iephtheh Mispahba az ő házához, imé az ő leánya ki iőue eleibe dobockal és seregeckel, és czac éggyetlen éggye vala az, mert nem vala ő néki más fia vagy leánya.

35 Lőn

b: Tudni illic, ez tartományért:

c: Iephthehnec hirtelensséggel és vac merőképpen való fogadása. Értelme pedig ez az ő fogadásának. Valami előmbe iő házámból, azt az Istennec szentelem, hóg lęgyen az mi at egy égő áldozat. Vagy ez. Valami előmbe iő vagy Istennec szentelem, vagy ha alkolmas lészen áldozatra, meg áldozom.

35 Lŏn pedig, hogy mikor látta vólna ŏtet, meg ſiaggatá az ŏ ruháiát, és monda: Ah, ah ſierelmes leányom, igen meg keſerîtél és meg háborîtál engemet. Mert én fogadáſt tŏttem az WRnac, és nem vonhatom hátra.

36 Kinec az leány felele: Edes atyám, ha fogadáſt tŏttél az WRnac, vgy czelekedgyél én velem az mint ki ment á te ſiádból, minec vtánna adott az WR te néked boſiſiú álláſokat az te ellenſegiden, az Ammon fiain.

37 Monda annac felŏtte az ŏ attyánac: Engedd meg nékem ezt, Ereſiſi el engemet kęt hólnapîg hadd mennyec el, és mennyec fel az hegyekre, és hadd ſiriac az én ſiŭzeſſégemen, az én leáni barátimual egybe.

38 Es az monda: Menny el, és el boczáta ŏtet kęt hólnapîg, el méne azért ŏ, és az ŏ leány bárati, és ſira az ŏ ſiŭzeſſégén kęt hólnapîg az hegyeken.

39 d Az kęt hólnapnac pedig vége felé meg tęre az ŏ attyához, és meg tellyesîté ŏ felŏle való fogadáſt, mellyet fogadott vala: Annac okaért ŏ férfiat nem eſmert vala, és ſiokás lŏn ez Izraelben.

40 Eſitendŏnként el mennec vala Izraelnec leáni, hogy ſiolanánac az Gilead fiánac Iephthehnec leányáual, négy napon eſitendŏnként.

d: Az az, Iſtennec ſzentelé az ŏ leiányát, és nem engede hogy férhŏz meñe, mellyet az Iephte tudatlanſágból miuelt, és az leánzóis tudatlanſágból enged az attya fogadáſánac.

XII. Réſz.

Az Ephraimitác kiczin dolgon egybe veſnec az Iephthéuel, és felŏtte igen meg verettetnec, és ſokan le vágattatnac ŏ tŏle. Az Iephtheh hólta vtán egy mas vtán három hadnagy támad, Ibſan, Elon, Abdon.

1 Ŏ Szue gyŭlénec pedig az Ephraim férfiai, és által ménénec éſiakra, és mondánac Iephthehnec: Miért mentel által hogy hadakoznál az Ammon fiaiual, és nem hijttál minket, hogy el mentŭnc vólna veled? Az te házadot és te magadot meg égetŭnc tŭzzel.

2 Es monda Iephtheh ŏ nékie: Nagy háboruſág vólt én kŏſitem és az én népem kŏſit az Ammon fiai ellen: Es hittalac titeket, és nem ſiabadîtátoc meg engemet az ŏ kezekbŏl.

3 Látuán pedig hogy meg nem tartotoc engemet, veſidelemre vetém az én ételetemet, és által menéc az Ammon fiaira, és kezembe adá ŏket az WR: De mire iŏttetec fel moſt én hozzám, hogy hadakozzatoc én ellenem?

4 Egybe gyŭyté annac okaért Iephtheh Gileadnac minden férfiait, és meg hartzola Ephraimmal: Es meg veréc az Gilead férfiai Ephraimot, miuel hogy azt mondtác vala: Ephraimnac ſŏprei vattoc ti, kic Gileadba, Ephraimnac és Manaſſénac kŏzŏtte laktoc.

5 Es el foglalá Gilead Ephraim elŏtt az Iordánon való réueket, és lŏn mikor az Ephraim kŏzzŭl az el ſialadtac azt mondgyác vala: Hadd mennyŭnc által, az Gilead férfiai azt mondgyác vala:

Talam Ephraim közzül való vagy? Ha azt mondgya vala: Nem.

6 Tahát azt mondgyác vala néki: Mondgyad hát mostan Schiboleth, az pedig azt mondgya vala, Siboleth. Es nem mond hattyác vala ki igazán, ackor azért meg foguán azokat meg ölic vala az Iordannac réuibe: Es el húllánac az idöbe Ephraim közzül negyuen kęt ezeren.

7 Itélé pedig Iephtheh Izraelt hat esitendeîg, és meg hala Iephtheh az Gileadnac fia, és el temettetéc eggyikében az Gilead városi közzül.

IBSAN, tizedic hadnagy az Iosue vtán. 7. esztendeîg.

8 Itélé pedig ö vtánna az Izraelt Ibsan, ki Bethlehemböl való vala.

9 Es vóltanac ö néki harmintz fiai: Es harmintz leányokat házasitott ki, és harmintz leányokat hozott bę kiuöl az ö fiainac, és itélé Izraelt hęt esitendeîg.

10 Meg hala pedig Ibsan, és el temettetéc Betblehembe.

ELON, tizen eggyedic hadnagy, 10. esztendeîg.

11 Es itélé ö vtánna Izraelt Elon, ki Zabulon nemzetségéböl vala: Es itélé Izraelt tíz esitendeîg.

12 Es meg hala az Zabulon nemzetségéböl való Elon, és el temettetéc Aialonba Zabulon földébe.

ABDON, tizen kettödic hadnagy, 8. esztendeîg.

13 Es ö vtánna itélé Izraelt Abdon az Hillel fia, ki Pirathonnac városából vala.

14 Ennec negyuen fiai vóltac, és harmintz vnokai, kic iargáltac hetuen siamár czitkókon, és itélte Izraelt nyóltz esitendeîg.

15 Meg hala pedig Abdon az Hillel fia, ki Piráthonnac városából vala, és el temettetéc Pirathonba Ephraimnac földébe, az Amalechitáknac hegyeken.

XIII. Rész.

Az Izraelitác mikor az ö bűnökért az Philisthęusokról igen el nyomoritattac vólna, az Isten igeri Samsomot az ö fűleinec, ki az Izraelnec Sabaditóia lenne, kinec fel neuelése felöl az Isten Angyala tanúságot ád az ö fűleinec, az vtán fűletic az Samson.

1 CZelekedénec annac fölötte az Izrael fiai gonosit az WR siemei elött: és adá öket az WR az Pelistinusoknac kezekben negyuen esitendeîg.

2 Vala pedig egy férfiu Zoráh városból Dán fiainac házoc népe közzül, kinec neue Manoah, kinec felesége magtalan vala, és nem siült vala.

3 Es meg ielenéc az WRnac Angyala annac az asisiony embernec, és monda néki: Imé mostan magtalan vagy, és nem siültél, méhedben fogadsz pedig és fiat siülsi.

4 Mostan annac okaért meg ódd magad, bort ne igyál, se resiegîtö italt, és semmi tisitátalant ne egyél.

5 Mert imé nehésikes lésiesi, és fiat siülsi: Es borotua nem mégeyn fel az ö feiére, mert Isteñec sienteltetett lésien az ö annyánac méhetöl fogua, és ö kezdi meg

meg ſzabadîtani Izraelt az Peliſthinuſoknac kezéből.

6 Es el ménuén az aſzſzoni állat, meg mondá az ő fériénec ezeket, ez igeckel: Iſteñec egy embere iöue hozzám, kinec tekénteti ollyan vala mint az Iſten Angyalának tekénteti, igen rőttönetes: Es nem kérdem meg őtet honnan való vólna, ſem az ő neuét meg nem mondá nékém.

7 Es monda énnékem: Imé nehezkes léſzeſi, és fiat ſziülſi, moſtan annac okaért ne igyál bort, ſe réſzegîtő italt, ſe ſemmi tiſztátalant ne egyél: Mert Iſtennec ſzenteltetett léſzen az gyermec, annyának méhétől fogua mind halálának napiáig.

8 Imáda annac okaért Manoah az WRat, és monda: Kérlec tégedet édes WRam az Iſtennec embere kít küldöttél vólt, iöjön el kérlec iſmét mi hozzánc, és tanîtſon meg minket mit czelekedgyünc az ſziületendő gyermeckel.

9 Meg halgatá pedig az Iſten Manoahnac ſzauát, mert el iöue iſmét az Iſtennec Angyala az aſzſzoni állathoz, és ő ül vala az mezőbe, Manoah pedig az ő férie nem vala ő véle.

10 Sietuén annac okaért az aſzſzoni állat, futaméc, és meg mondá az ő fériénec, monduán néki: Imé meg ielenéc nékem az Iſtennec embere, ki minap én hozzám iött vala.

11 Fel keluén annac okaért Manoah vtánna méne az ő feleſégénec, és járúluán az emberhöz, monda néki: Te vagyé az ember az ki ſzolottal az aſzſzoni állatnac? Es monda: En vagyoc?

12 Es monda iſmét Manoah: Tudom hogy minden beſzéded bę tellyeſedic, de miczoda az fel tartáſnac módgya, és mi módon czelekedgyünc ő véle?

13 Felele az WRnac Angyala Manoahnac: Mindenektől, kiket mondtam az aſzſzoni állatnac, meg őrizze az gyermeket.

14 Semmibe ne igyéc valami ki iő az ſzőlő tőkéből, az az bort, ſe ſzőlőből czinált italt ne igyéc, ſem ſemmi tiſztátalant ne egyéc, valamit paranczoltam néki, meg őrzize.

15 Es monda Manoah az WRnac Angyalának: Kérlec hadd tartoztallünc meg tégedet, hogy keſziczünc te néked egy keczke gödölyét.

16 Felele pedig az WRnac Angyala Manoahnac: Ha ſzinte meg tartoſztatſzis engemet, nem éſzem à te kenyeredből, ha pedig égő áldozatot téſzſzi, az WRnac áldozzad azt: Mert nem tudgya vala Manoah hogy az WRnac Angyala vólna.

17 Monda annac okaért Manoah az WR Angyalának: Kiczoda neued, hogy mikor meg tellyeſedic az te beſzéded, tiſztelléggel illeſsünc tégedet?

18 Kinec felele az WRnac Angyala: Miért kérdeſikedel az én neuem felöl? Es czudálatos lön az.

Az az, czuda dolgockal akará inkáb magát meg ielenteni, hogy nem mint beſzéddel.

19 Mert mikor Manoah egy keczke gedelyét, és liſitböl czinált áldozatot hozott vólna elö. és azt áldozná az kö ſiiklán az WRnac, czuda dolgot czelekedéc Manoahnac és az ö feleſégénec láttára.

20 Mert mikor fel menne az láng az óltárról az Eegbe, fel méne az WRnac Angyala az óltárnac langiába: Manoah pedig és az ö feleſége nézic vala és ortzáiokra búruluán az földre eſénec.

21 Es többé meg nem ielenec az WRnac Angyala Manoahnac, és az ö feleſégénec: Ackor eſméré meg Manoah, hogy az WRnac Angyala vólna az.

22 Es monda az Manoah az ö feleſégénec: Haluán meg halunc, mert az Iſtent láttuc.

23 Kinec felele az feleſége: Ha meg akart vólna ölni az WR minket, el nem fogta vólna az mi kezünkböl az égö áldozatot, és az liſitböl czinált áldozatot, és meg ſem mutatta vólna nékünc mind ezeket, ſem pedig illyen dolgokat nem ſiolott vólna moſtan mi nékünc.

24 Szülé annac okaért az aſiſioni állat fiat, és hiuá az ö neuét Samſonnac, és neuekedéc az gyermec, és meg álda ötet az WR.

25 Es kezdé az WRnac lelke ötet meg eröſiteni az Dán táborába, Sorah és Eſthaol között.

Dán tábora, helynec neue, infrá 18. capt. ver: 12.

XIIII. Réſz.

Samſon mégyen az ö feleſégénec el iegyzéſére, és mikor Oroſlán ment vólna az vton eleibe, meg öli azt. Az vtán mikor az menyegzőre menne, az oroſlanból mézet véſſen ki, mellyet meg éſſic az ö Attyáual Annyáual, mellyből meſét ſormál az vendégeknec, mellyet mikor ſenki meg nem tudna feyteni, az ö feleſége ielenti meg, kinec az elött azt meg mondotta vala Samſon, meg haragſic Samſon hogy az ö feleſége az meſét meg mondotta, meg elegiti Samſon az meſe feytőket, de haraggal el mégyen onnét, és az ö feleſége máshoz mégyen.

1 A La méne pedig Samſon Thimnathba, és láta egy aſiſiony embert Thimnáthba, ki az Peliſthinuſoknac leáni közzül való vala.

Samson, tizenharmadic hadnagy Iosue vtán, huſz eſztendeig.

2 Es fel méne és meg ielenté az ö Attyánac és Annyánac, és monda: Egy aſiſiony embert láttam Thimnathba, az Peliſthinuſoc leáni közzül, moſtan annac okaért vegyétec azt feleſégül énnékem.

3 Es monda ö néki az ö Attya és Annya: Ninczené az te atyád fiainac leáni között, és minden népem között aſiſioni állatt: Hogy te el mégy és venni akarſi feleſéget magadnac az környül metéletlen Peliſthinuſoc közzül? Felele Samſon az ö Attyánac: Azt vegyétec énnékem, mert tettzic az én ſiemeim elött.

4 Az ö Attya és Annya pedig nem tudgyác vala hogy az Wrtól vólna ez, hogy alkolmatoſſágot ke-

got keresné az Pelisthęusoktól: Mert az idŏbe az Pelisthęusoc wralkodnac vala Izraelen.

5 Alá méne annac okaért Samson, az ŏ Attyáual és Annyáual Thimnathba, és mikor iutottác vólna Thimnathnac siŏlŏ hegyére, imé egy Orosiláń kŏlyŏc ordîtuán iŏue ŏ eleikbe.

6 Es fel indîta ŏtet az WRnac lelke, és ketté siakasitá azt, miképpen ketté siakasitatic à gedelye, és semmi nem vala kezébe, és nem mondá meg az Attyánac és Annyánac mit czelekedett vala.

7 Alá méne az vtán és sióla az asisiony embernec, az ki tettzett vala Samsonnac siemei elŏtt.

8 Meg tęre pedig egy nihán nappal az vtán, hogy haza vinné ŏtet, és oda tęre hogy látná az orosiláńnac hólt testét, és imé egy ray méh vala az orosiláńnac hólt tagiába, és męz.

9 Mellyet mikor kezébe vŏtt vólna, sietue mégyen vala és ésiic vala, ki mikor iutott vólna az ŏ Attyáho z és Annyához, ada nékiekis és éuénec, de nem mondá meg nékic, hogy az Orosiláńnac hólt testéböl vŏtte vólna ki az mézet.

10 Es az vtán alá méne az ŏ Attya az asisiony emberhŏz, és tŏn lakodalmat ott Samson, mert v́gy sioktac vala czelekedni az iffiac.

11 Mikor pedig néznénec ŏ reá az harmintz vendég iffiu társaságoc kiket hijtac vala hogy Samsonnal lennénec.

12 Monda nékiec Samson: vetec elŏtŏkbe mostan egy mesét, ha meg mondandgyátoc azt énnékem az lakodalomnac hęt napiaîg, és meg találandgyátoc, adoc ti néktec harmintz inget, és harmintz ŏltŏzŏ ruhákat.

13 Ha pedig meg nem mondhattyátoc énnékem, ti adgyátoc énnékem harmintz inget, és harmintz ŏltŏzŏ ruhákat: Kic felelénec ŏ néki, mond elŏ az te mesédet hadd hallyuc.

14 Es monda nékiec: Az éuŏ állatból étec iŏue ki, és az erŏsböl édesség iŏue ki. Es meg nem mondhatác az mesét három egési nap.

Samson meséie az orosz3lánrol és az mézrôl.

15 Lŏn annac okaért heted napon mondánac az Samson feleségénec. Add tanáczúl az te fériednec hogy ielencze meg mi nékŭnc az mesét, hogy valamiképpen meg ne égésŭnc tégedet, és az te Atyádnac házát tŭzzel: Auagy az mi ŏrŏkségŭnknec el nyeresére hijttatoké, vagy nem?

16 Es sira Samsonnac az feleségе ŏ elŏtte, és monda: Bizoń gyŭlŏlsi engemet, és nem sierettz engemet: Mesét vetél eleikbe az én népemnec fiainac, és mind az által nékem meg nem ielentetted. Ki monda néki: Imé az én Attyámnac és az én Anyámnac meg nem mondottam, és néked mondanám meg?

17 Sira annac okaért ŏ elŏtte hęt egési napokon, kiken vala az lakodalom. Lŏn pedig, hogy hetedic napon meg mondaná néki, mert siorongattya vala ŏtet: Melly asisioni állat meg mondá az mesét az ŏ népe fiainac.

18 Mondánac annac okaért ŏ néki az városnac férfiai heted napon, minec elŏtte el enyésinec az nap: Miczoda édesb az méznél? Es miczoda erŏsseb az orosiláńnál. Ki monda nékic: Ha nem siántottatoc vólna az én ŭsiŏmŏn, meg nem találtatoc vólna az én Mesémet.

19 Es fel indîta ŏtet az WRnac lelke, és alá méne Ascelonba, és meg ŏlé ŏ kŏzzŭlŏc harmintz férfiat, és az ŏ ŏltŏzeteket le vonuán, adá kŭlŏmb kŭlŏmb ŏltŏzetŭ ruhákat azoknac, kic meg feytettéc vala az mesét, és fel geriede az ŏ haragia, és fel méne az ŏ Attyánac házához.

Meg haragszic Samson az ŏ feleségére, el mégyen tŭle, és az Samson feleségе máshoz mégyen.

20 Annac okaért az Samson felesége méne az ŏ társához, kit társaságában vŏtt vala.

XV. Rész.

Az Samson felŏtte igen nagy kárt tésen az Philistęusoknac, és igen meg veri ŏket hogy az ŏ feleségét el vŏttec ŏ tŏle és másnac adtác, melly dologért mikor az Philistęusoc az Iehuda ellen mentec vólna haddal, az Samsomot meg kŏtŏzue akariác nékiec kezekben adni, de az ŏ kezei meg óldatnac, és egy szamár áll czontral sokat meg ŏl bennec. Az vtán mikor szomiuhoznéc, az Istentŭl vizet kér, és ád néki az kŏbŏl vizet.

1 Lŏn pedig egy niháń napoc vtán az búza aratásnac napiaiba, meg látogatá Samson az ŏ feleségét egy keczke gŏdŏlyéuel, és ezt monda: Bę mégyec az én feleségemhŏz az háló házba, és nem hagyá ŏtet bę menni az attya.

2 Mert ezt mondá néki: Azt gondolám hogy gyŭlŏlnéd ŏtet, annac okaért adám ŏtet az te társodnac: Az ŏ ŏcze nem de nem siepbé annál? Légyen tiéd az mostan, helyében.

3 Es monda néki Samson: Artatlan lésiec én mostan à Pelistęusoktól, ha gonosit czelekedem én ŏ nékiec.

4 El ménuén annac okaért Samson fogá három siáz rókát, és égŏ ŭsiŏgeket véuén eggyiknec az farkát az másikhoz kŏté, és egy ŭsiŏgŏt tŏn minden kęt rokánac farka kŏzé.

5 Annac vtánna tŭzet gyuyta az ŭsiŏgŏkbe, és el ki boczátá azokat az Pelisthinusoknac vetésekbe, és fel gyuytá mind az gabona kalandgyákat, mind az vetéseket, és mind az siŏlŏket, és mind az olay fáknac erdeit.

6 Es mondánac az Pelisthęusoc: Ki czelekedte ezt? Es mondánac: Samson, Thimnęusnac az veij, miuel hogy el vŏtte az ŏ feleségét, és adta ŏtet az ŏ társánac. Fel ménénec annac okaért az Pelisthęusoc, és meg égetéc az asisiońt és az ŏ Attyát tŭzzel.

7 Kiknec

7 Kiknec monda Samſon : [a] Ha elöſiör czelekedtétec vólna ezt azt mit moſt, meg elegedtem vólna rayta, de boſiſiúmat állom męg raytatoc, és annac vtánna meg ſiŭnöm.

8 Annac okaért meg veré öket válloktól fogua, mind tomporáiokîg, [b] nagy veſiedelem̃el: Es alá ménuén le ŭle az Ethám kö ſiiklánac teteién.

9 Fel ménénec pedig az Philiſthęuſoc, és táborba ſiállánac Iudaba, és le telepedénec az Lechi neuö helyen.

10 Es mondánac az Iudánac férfiai : Vallyon ſ-mire iöttec fel mi ellenŭnc : Felelénec, hogy meg köſsŭc Samſont azért iöttŭnc, hogy czelekedgyŭnc v́gy ö vęle, az mint ö mi velŭnc.

11 Alá ménénec annac okaért három ezer férfiac Iudaból az Ethám kö ſiikla teteiére, és mondánac Samſonnac : Nem tudodé hogy wralkodic mi raytunc az Peliſthim ? Es miért czelekedted annac okaért ezt mi nékŭnc ? Felele nékiec: Az mi képpen czelekedtec én velem, énis vgy czelekedtem vélec.

12 Mondánac annac felötte néki, azért iöttŭnc hogy meg köſſŭnc tégedet, hogy kezekben adgyunc tégedet az Peliſthinuſoknac. Felele nekiec Samſon : Eſkŭdgyetec meg énnékem hogy reám nem rohántoc ti.

13 Ackor mondánac ö néki illyen ſióual : Nem eskŭſiŭnc hanem meg kötŭnc tégedet, és kezekben adunc tégedet ö nékiec, de meg nem ölŭnc tégedet. Meg kötéc annac okaért ötét kęt wy kötéllel, és el viuéc ötet az kö ſiikláról.

14 Ki mikor iutott vólna Lehihöz, az Peliſthęuſoc kiáltnac vala örömökbe hogy az, ö eleikbe iönne. Fel indîta pedig az WRnac lelke, és lönec az kötelec kic valánac az ö kariain, mint az Len kit az tŭz meg éget, és el ſiakadozánac az kötelec az ö kezeiröl.

15 Es talála egy nyers ſiamár állát, és ki nyuytuán kezét fel véué azt, és le veré azzal ezer férfiakat.

16 Es monda Samſon : Az ſiamárnac álláual egy rakáſt, söt kęt rakáſt, az Szamárnac álláual agyon veréc ezer férfiakat.

17 Es mikor véget tött vólna az ſioláſnac, el veté az állát az ö kezéböl, és neuezé azt az helyet Ramathlehinec.

18 Az vtán meg ſiomiuhozéc felötte igen, és kiálta az WRhoz, és monda : Te adtad az te ſiolgádnac keze által ezt az nagy diadalmat, moſtan pedig meg haloc ſiomiúual, és eſem az környŭl metéletleneknec kezekbe.

19 Ackor meg hasîta az Iſten egy záp foghoz haſonló kö ſiiklát, [d] és vizec iöuénec ki belöle, és iuéc, és ereie meg iöue, és meg élede : Añac okaért neuezé azt à helyet Iſten neuénec ſegîtſégŭl hiuáſánac forráſánac, melly vagyon Lehibe mind mai napîg.

[a] Az az, ha ackor bŭntettétec vólna meg ezeket mikor el vöttec tölem elöſzer az én feleſégemet, meg elégedném rayta, de miuelhogy ackor nem miueltétec, nem elégeſzem meg rayta.

[b] Szolláſnac módgya, mellyel azt ielenti, hogy felötte igen meg rontotta és verte öket.

Ramathlehi az az, áll czontnac el vetéſe.

[d] Záp foghoz haſonló, Vagy moſarhoz haſonló kö ſiiklát, nemellyec az áll czontnac záp, fogarúl és annac helyéröl értic.

20 Es itélé Izraelt az Peliſthinuſoknac ideiébe húſi eſtendeîg.

XVI. Réſz.

Az Samſon el viſi az Gaza városnac kapuját az hegyre: Az után mikor néki nem árthatnának fegyuerrel az Philiſthęuſoc, az ő feleſégét bęrlic meg, hogy ki vegye az Samſonból mibe vólna az ő ereie, kitől mikor felőrteb forgálmaſtatnéc, meg mondgya néki, és az feleſége miatt eſic az Philiſthęuſoc kezébe, és ki rollyác az ő kęt ſemér, és veric őrőlni az fáraz malomba. Az után mikor meg neuekedett vólna az ő haia, és czuſſágnac okaért elő hozattác vólna az Philiſthęuſoknac fő népei, az házat nyakokba ſakaſtya, és ő magais ott vęſ.

1 EL méne pedig Samſon Azzahba, és láta meg ott egy parázna aſſioni állatot, és bę méne ő hozzáia,

2 Az Azzabélieknec pedig mikor meg mondottác vólna, monduán: Ide iőtt Samſon, környűl véuéc őtet és leſelkedénec ő vtánna, mind az egéſi éttzaka az városnac kapuiba, és halgatánac mind egéſi éijel, monduán: Mind vérrattaîg váriuc, és őllyűc meg őtet.

3 Aluuéc pedig Samſon eyfęlîg, eyfęlben pedig fel kele és meg foguán à város kapuiának aytait, mind kęt felől való óldal kűſiőbiuel egyetembe, el méne vélec mind záriáual egjetembe, minec vtánna vállára vőtte vólna, és fel méne azockal az hegy teteiére, melly vala Hebron ellenébe.

Vagy az Sórec völgyében.

4 Annac vtánna pedig meg ſierete egy aſſiony embert Sórec patakiá mellet, kinec neue Deliláh vala.

5 Fel ménénec pedig àhoz az Peliſthinuſoc főfő emberi, és mondánac néki: czald meg őtet, és láſd meg mibe vagyon az ő nagy ereie, és miképpen vehetűnc erőt rayta, hogy meg kőtőzuén kinozzunc őtet: Es mi mindnyáián adunc kíki tenéked ezer és ſiáz ezűſt pénſit.

6 Monda annac okaért Deliláh Samſonnac? Mond meg kérlec tégedet, énnékem, mibe vagyon az te nagy erőd, és miuel kőttethetnél meg, hogy meg erőtelenűlnél?

7 Felele néki Samſon: Ha meg kőtendnec engemet hęt ſiál nyérs gús veſiſiőuel, mellyec męg meg nem ſiáradtac, tahát erőtlen léſiec, és czac ollyan léſiec mint egy az tőb emberec közzűl.

8 Viuénec annac okaért ő néki az fő fő Peliſthinuſoc hęt ſiál zőld nyers gús veſiſiőt, kic męg meg nem ſiáradtac vala, és meg kőté őtet azockal.

9 Touábba leſt vetettec vala ő nála az háló házba: Es monda ő néki. Az Peliſthęuſoc raytad vannac Samſon. Es el ſiakaſtá az gúſokat, miképpen el ſiakad az czöpűből font fonal, mikor meg éri azt az tűz, és nem eſmértetéc meg az ő erőſſége. [a]

a: Az az, nem tudhatáſe meg miben vólna az ő ereie.

10 Es monda Deliláh Samſonnac: Imé meg czufolál engemet, és hazugſágokat ſiólal énnékem: Moſtan mond meg nékem kérlec, miuel kőttethetel meg.

11 Ki felele ő néki: ha meg kőtuén meg kőtnec engemet wy kőteleckel, kinn męg ſemmi dolgot nem

got nem tettenec, ackor erőtlen léſiec, és ollyan léſiec mint egy az tőb emberec kőzzűl.

12 Hoza annac okaért Deliláh wy kőteleket, és meg kőté őtet azockal, és monda néki: Az Peliſthinuſoc raytad vadnac Samſon, (leſt vetettec vala pedig az ágyas házba:) Es el ſiakaſitá azokat az ő kariairól, mint az fonált.

13 Es monda Deliláh az Samſonnac: Ez ideig czac czúfoltál engemet, és hazugſágokat ſiolottál énnékem: Mond meg nékem miuel kőttethetnél meg? Felele néki: ha az én feiemnec hęt ſierbe font haiát, az ſiőuő zugolra tekered.

14 Es az zugolt ſieggel meg erőſituén,[b] monda: Raytad vadnac az Peliſthęuſoc Samſon. Es fel ſerkenuén álmából dolgára méne mind az zugollyal és az ſieggel.

b: Az az, Minec vtánna meg miuelte vólna az Deliláh az mit mondott vala az Samſon, meg erőſité az zugolt.

15 Amaz iſmét monda néki: Hogy hogy mondod: Szeretlec tegedet és az te ſiiued ninczen én velem?[c] Im̃ár három ízbe czaltál meg engemet, és meg nem ielentetted nékem, mibe légyen az te nagy erőd.

c: Az az, nem ſzerettz ſzined ſzerint engem.

16 Lőn pedig hogy mikor ſiorongatná őtet beſiédeckel minden nap, és vntatná őtet, meg ſiomorodéc az ő lelke, vgy hogy mayd meg halna.

17 Annac okaért meg ielenté ő néki minden ſiiuét, és monda néki: Beretua nem vólt ſoha az az én feiemen: Mert Iſtennec ſienteltetett vagyoc az én Anyámnac méhétől fogua: Ha meg nyirettetem, el táuozic én tőlem az én erőm, és erőtlen léſiec, és ollyan léſiec mint egy az tőb emberec kőzzűl.

18 Látuán pedig Deliláh, hogy meg mondotta vólna ő néki minden ſiiuét, él kűldé hogy fel hijnác az Peliſthinuſoknac feiedelmit, illy ſiockal: Iőijetec fel ez egyſier mert meg ielentőtte énnékem minden ſiiuét: Fel ménénec annac okaért ő hozzáia az Peliſthinuſoknac minden feiedelmi, fel viuén az pénſitis az ő kezekbe.

19 Es el alutá őtet az ő térdein, és hiuá elő egy férfiat, és el nyireté az ő feiénec hęt fonyátékiát, és kezdé őtet nyomorgatni, és el tauozéc ő tőle az ő erőſſége.

20 Es monda: Raytad vadnac az Peliſthinuſoc Samſon: Fel ſerkenuén annac okaért álmából, monda:[b] Ki mégyec moſtannis mint egyębkor és el mulatom az álmot, és nem tudgya vala hogy az W R el táuozott ő tőle.

b: Ki mégyec, az az, el futóc, el ſzaladoc az eilenſég előtt mint egyébkor.

21 Mikor meg fogtác vólna azért őtet az Peliſthęuſoc, ki vaiác az ő ſiemeit, és alá viuéc őtet Azzaba, és meg kőtéc kęt erős vas lánttzal, és őről vala az foglyoknac házába.

22 Kezde pedig az ő feiénec haia meg neuekedni, minec vtánna meg nyirettetett vala.

23 Az Peliſtinuſoknac feiedelmi pedig őſiue gyűltec vala, hogy nagy

nagy áldozatot áldoznánac az ő Iſteneknec azDagonnac,és hogy öruendenénec. Mertezt mondgyác vala: Kezünkbe adta mi nékünc az mi Iſtenünc Samſont az mi ellenſégünket.

24 Es mikor látta vólna őtet az kőſſég,diczeréc az ő Iſteneket,és azt mondgyác vala: Kezünkbe adta az mi Iſtenünc, az mi ellenſégünket, és azt az ki puſitîttya vala az mi földünket és az ki ſokat meg ölt vala mi bennünc.

25 Lön pedig,hogy mikor meg vidámúlt vólna az ő ſiiuec,mondánac: Hijátoc Samſont, hadd iadzéc elöttünc: Elö hiuác annac okaért Samſont, az foglyoknac házából, és iadzéc ő ölöttöc, és állattác ötet az kő láboc közzé.

26 Es monda Samſon az gyermeknec az ki kezénél fogua hordozza vala ötet, vígy el engemet hogy tapaſitallyam meg az oſilopokat, mellyec tartyac ez házat, hadd támaſikodgyam hozzáioc.

27 Tonábba az ház tele vala férfiackal és aſiſioni állatockal, és ott valánac Peliſthçuſoknac minden fő fő emberi, és az padlás felött, közel három ezer férfiac és aſiſioni állatoc, kic nézic vala mikor Samſon iádzic vala.

28 Kiálta pedigSamſon azWrhoz, és monda: WRam Iſten emlekezzél meg kérlec én rólam, és erösicz meg engemet kérlec, czac ez egyſier ô én Iſtenem, hadd állyam boſiſúmát az én két ſiemeimért az Peliſthinuſokon.

29 Meg ragaduán annac okaért Samſon az középen való két oſilopokat, kiken az egéſi ház áll vala, hozzáioc támaſikodéc, éggyikhöz iob kezéuel,máſikhoz bal kezéuel.

30 Es egyetembe monda Samſon: Hallyac meg én éggyütt az Peliſthçuſockal, és nagy erőuel meg rándîtuán az oſilopokat, le ſiakada à ház az főfő emberekre, és mind az egéſi népre, melly vala az házba. Es így halánac meg azoc az kiket ő meg ölé, mikor ő meg hala tőbben hogy nem mint az kiket éltébe meg ölt vala.

31 Alá ménénec pedig az ő attya fiai, és az ő Attyánac egéſi háza, és el viuéc ötet,és fel ménuén el temetéc ötet Soráh és Eſthaol között,Manoahnac az ő attyánac koporſóiába: Ő pedig itéle Izraelt húſi eſitendeſig.

XVIII. Réſz.

Az Micha az ő Annyáual egybe az ő házoknál báluánt emelnec, az báluányoknac házat fereznec, és az Leui nemzetſégéből papot bérelnec magóknac. Melly dolog az mint nemellyec mondgyác az Ioſue halála után lött nem ſoc időuel, noha nemellyec azt mondgyac hogy Samſon után lett. Ioſue után mindgyárást nem lett ſem Othoniel ideiébe, mert azt mondgya az irás, ſupr: 2. cap: Hogy ackor kezdette az nép el haylani Iſtentől, mikor az első nemzetſég melly Ægyptumból ki jött vala, mind el hólt vólna, ackor pedig még el nem hólt vala.

1 VALA pedig egy férfiu Ephraimnac hegyérŏl, kinec neue Micha vala.

2 Es monda az ŏ Annyánac: Az ezer ſiáz ezŭſt pénzec, kic el vitettenec vala te tŏled, kikért átkozodál én halláſomra, imé az az ezŭſt én nálam vagyon, én vŏttem el azt. Es monda az ŏ Annya: Meg áldattatott vagy fiam az Wrtol.

3 Meg adá annac okaért az ezer és ſiáz ezŭſt pénſit az ŏ Annyánac. Es monda az Annya: Bizonyára ſienteltem vala azt az ezŭſtŏt az WRnac az én kezembŏl, hogy adnám azt te néked én fiamnac, hogy czináltatnál abból faragott és ŏntettett báluánt: Annac okaért moſtan meg adom azt te néked.

4 Mind az által meg adá az ezŭſtŏt az ŏ Annyánac, és el viué az Annya az kęt ſiáz pénzét az ŏtueſnec, és czinála abból faragott és ŏntetett képett, és lŏn az Micha házába.

5 Az Micha házánál pedig vala az báluányoknac háza, és czinála Ephodot, és képeket, és meg ſientelé az ŏ fiai kŏzzŭl eggyiknec kezét, [a] és lŏn papia ŏ néki.

6 Az napokba nem vala király [b] Izraelbe, kinec kinec az mi iónac tettzic vala az ŏ ſiemei elŏtt, azt czelekedi vala.

7 Vala pedig egy iffiu ki Bethlehemböl ment vala ki (ki miuel hogy Leuita vala, oda budoſott vala.)

8 Es mikor ki ment vólna az Iffiu az Iudánac Bethlehem vároſából hogy ſiéllel iárna, az holott magánac alkolmas helyet találna, iuta az Ephraim hegyére az Micha házához, az ŏ vtait el végezuén.

9 Es monda néki Michah: Hoñan iŏſi? Felele néki az Leuita: En Iudahnac vároſából Bethlehemböl iŏuec, és mégyec iárni kelni az hól helyet találoc.

10 Es monda néki Micha: Maradgy meg én nálam, és légy énnékem Atyám helyett, és papom helyet, én pedig adoc te néked tíz ezŭſt pénſit eſitendŏnként, és kęt ŏltŏzŏ ruhát, és eledelt. Es el méne ŏ véle.

11 Es tettzéc az Leuitánac hogy meg maradgyon ŏ nála: Es lŏn ŏ néki az az iffiu mint eggyic az ŏ fiai kŏzzŭl.

12 Es meg ſientelé Micha az Leuitánac kezét, és lŏn ŏ néki az az iffiu Pap helyett: Annac okaért lakéc Michánac házába.

13 Es monda pedig Micha: Moſt tudom hogy iól téſien én velem az WR, mert ez Leuita nékem Papom.

XVIII. Réſz.

Az Dan nemzetſége mikor el nem férne az néki iutott földŏn, az Lais vároſt meg kémleltetic mellyre az vtan hát ſázan reá mennec, meg véſſic, az népét le vágiác, és magoknac foglallyác, és az báluánt mind az báluány imádaſſal egybe az Micha házából el terieſtic az ŏ nemzetſégekbe.

1 Az

a: Az az, arra az méltoſágra válaſztá eggyiket az ŏ fiainác, hogy pap légyen.

b: Az az, hadnagy, gŏd viſelŏ gubernator az kihŏz halgatnánac. Mert ez nemzetſégben ſoha nem vólt Saulnac elŏtte király.

1 AZ napokba nem vala király Izraelben, és az napokba az Dán nemzetſége keres vala magának örökſéget, hogy laknéc rayta, mert nem eſett vala néki ſorſa[a] az Izrael nemzetſégi közzt örökſégül.

a: Mikor azt mondgya hogy nem eſett vólt ſorſa az Dán nemzetſégének az Izraelitác között, azt akarja mondáni, hóg az melly réſz nékic iutott vólt, azon nem fértec el, hanem ki menteſſokan onnét és földet kereſtéchogy illyen módon az ő földöket meg öregbitenéc, láſd meg Ioſ: 19. ver: 47.

2 Küldénec annac okaért az Dán fiai az ő házoc népe közzül, öt férfiakat, az ő határokból Sorahból és Eſthaolból erős férfiakat, hogy meg kémlennéc az földét, és igen iól meg néznéc azt, és mondánac nékic? Mennyetec el kémlellyétec meg az földet. Kic mikor mentenec vólna az Ephraim hegyére az Michahnac házáig, ott hálánac.

3 Mikor pedig vólnánac az Michah házánál, meg eſmeréc az iffiu Leuitának ſiouát, és oda tértenec és mondánac néki: Ki hozott tégedet ide? Es mit czinálſi itt, és mi dolgod vagyon néked itt?

4 Felele nékic: Illyen ſ-illyen dolgokat czelekedett velem Michah, és bérbe fogadott meg engemet, hogy papia helyett lennéc ő néki.

5 Es mondánac ő néki: Tudd meg kérünc az Iſtentől, ha meg ſierenczéſiti az mi útúnkat, mellyen iárunc.

6 Es felele ő nékiec az Pap: Menyetec el békeſégbe: Az WR előtt vagyon az ti útatoc mellyen iártoc. b

b: Az az, látya ez ſőr à ti útatokat és megſzerencziſiti azt.

7 Annac okaért el ménénec azoc az öt férfiac, és iútánac[b] Laiſba, és látác az népet ki vala benne, hogy nagy bátorſággal laknéc, és az Sidoniuſoknac ſiokáſoc ſierint nyugodnéc, és biznéc abban hogy nem vólna ſenki az ki meg ſiégyenîtené öket valamibe az egéſi földön, ſem ki örökſégül magának foglalná az orſiágot, és hogy táuól vólnának à Sidoniuſoktól, és ſiduetſégec nem vólna ſenkiuel.

b: Leſzmnec neuezetic ez város Ioſ: 19. ver: 47.

8 Haza tértién pedig az ő attyafiaihoz Soraba, és Eſthaolba, mondánac az ő attyafiai: Miczoda ióual iárátoc?

9 Es mondánac: Kellyetec fel, és mennyünc fel reáioc: Mert láttúc az földet, és imé igen ió, és ti veſiteg ültöc: Ne legyetec reſtec az menetelre, hogy bé meheſſetec az földnec birálára.

10 (Mikoron bé menendetec, igen maga el hitt emberekhöz mentec bé, touábba böw földü tartomány az:) Mert kezetekbe ád az Iſten azt az helyet, mellybe ſemmi állatnac ninczen ſükſége, valami földbe terem.

11 El ménénec annac okaért onnan Dán nemzetſégéből Sorahból és Eſthaolból hat ſiáz férfiac, kic hadi ſierſiámockal fel keſiültenec vala.

Ioſ. 19. v. 47.

et lóllebet nem mindgyá vólt ez az Ioſue hólta után, de hogy nem az Sámſon után vólt, meg tettzic ebből. Elöſzer mert anni: deig az Dán nemzetſége Sup: nem le- 13. v: 25. be- tett örökſégnélkül mi- uel hogy

12 c Es fel ménénec, és táborba ſiállánac Iudahnac városába Ciriathiearimba: Annac okaért hiuác azt az helyet Dán táborának mind mai napig, vagyon pedig az, túl Ciiriathiearimon.

13 Es onnac által ménuén az Ephra-

ſok népü nemzetſég vólt. Másodſzor, mert az mint ez Caputba vagyon ver: 30. az Dánitac az Moſeſnec vnoká fia gyermekét válaſztyác magoknac Papúl.

Ephraimnac hegyére, ménénec az Michahnac házáîglan.

14 Es ſiolánac az ŏt férfiac, kic mentenec vala à Lais földe kémleni, és mondánac az ŏ attyokfioknac: Nem tudgyátoké hogy ez házba vagyon Ephod es ezŭſtből ŏntŏtt kép, moſtan annac okaért çrczétec meg, mit czelekedgyetec.

15 Es bę tęrénec oda és ménénec az iffiu Leuita házához, ki vala az Michah házánál, és kŏſiönénec néki nagy békeſségeſſen.

16 Az hat ſiáz férfiac pedig hadakozó ſierſiámockal fel kéſiŭluén, az kapunac aytaiánál állanac vala, kic valánac az Dan fiai kŏzzŭl.

17 Es fel ménuén az ŏt férfiac kic mentenec vala az föld kémleni, bę ménuén oda el viuéc az Ephodot, à képet, és az ezŭſtből ŏntŏtt és czinált ſierſiámokat, (az Pap pedig áll vala az kapunac aytaiánál, à hat ſiáz hadakozó ſierſiámockal fel keſiült férfiackal.)

18 Ezec mondom bę ménuén az Michah házához, el viuéc az ezŭſtből ŏntŏtt és czinált ſierſiámokat, az Ephodot és az képet. Es monda nékiec az Pap: Mit miueltec?

19 Kic felelénec: Halgas, tedd az ſiádra az te kezedet, és ier el velünc, és légy Atyánc helyet mi nékünc, és papunc helyet: Mellyic iob, azé hogy egy ember házánac papia légy, auagy hogy Izrael nemzetſégében légy Pap?

20 Es ŏruende az papnac ſiiue: Es el viué az Ephodot, az képet és az ŏtuŏſtŭl czináltatott ſierſiámot, és az nép kŏzibe méne.

21 Es el tęruén el ménénec, és az ŏ gyermekeket, barmokat és drága ióſiágokat, ŏ eleikbe rendeléc.

22 Mikor pedig meſiſie vólnánac immár az Michah házától, az férfiac kic valánac az házakba, mellyec valánac az Michah házánac ſiomſiédſágiba, ŏſiue gyŭlénec, és vtánnoc ménénec az Dán fiainac.

23 Es kiáltuán az Dán fiai vtán: hátra fordîtác az ŏ ortzáiokat, és mondánac Michához: Mi dolgod vagyon hogy fel gyŭlekeztél?

24 Felele: Az én Iſtenimet, kiket czináltam el vittétec, és az én Papomat, és el mentetec: Es miczodám vagyon immár énnékem tŏb? Es męgis azt mondgyátoc énnékem hogy mi dolgom vagyon?

25 Kinec felelénec az Dan fiai: Ne hallyuc az te ſiódat tŏbbé, hogy valamiképpen ez meg keſeredett ſiiuŏ férfiac reátoc ne rohannyanac, és el ne veſieſſed életedet, és az te házad népének életét.

26 Es menten mennec vala az Dán fiai az ŏ vtokon: Látuán pedig Michah hogy erŏsbec vólnánac ŏ nálánál, viſiſia tęre, és haza méne.

27 Ők annac okaért el viuén az melleyeket czinált vala Michah,

és az ő papiát: ménénec Laiſra à meg nyugott és maga hitt népre, és meg veréc öket fegyuernec éliuel, és az városſt meg gyuytác tűzzel.

29 Es nem lőn meg ſiabadîtó, mert meſiſie vala Sidontul, és ſemmi ſiőuetſégec nem vala nékic ſenkiuel. Lais pedig vala az Bethrehobnac völgyébe, és meg éppîtuén à városſt benne lakának.

29 Es neuezéc az városſt Dannac, az ő Attyoknac Dannac neuéről, ki ſiülettetett vala Izraelnec: Mert Lais vala elöſiör neue az városnac.

30 Allatának pedig fel magoknac az Dan fiai faragott képet: [d] Iehonathan pedig ki Gerſonnac, à Manaſſe fiának fia vala, ő és az ő fiai papoc valának Dán nemzetſségébe, mind az földnec fogſágának ideiéig.

d: Iehonathan Moſes mokáiának gyermeke vólt, mert az Manaſſen Moſeſt értes az Sidóc.

31 Fel állatác mondom magoknac az Michah faragott képét, mellyet czinált vala az napokon, mellyekben vala az Iſtennec háza Silohba.

XIX. Réſz.

Egy Leuita pap mégyen Bethlehembe hogy az ő ágyas hálo társát az Atyáról haza hozná, meg adgyác azt néki, és mikor vtába értzakára tére vóle Gaba városba, egy idegen iőueuény ember házába fogadgya, az város népe reá támad, annira hogy keſeritetic az Leuita ki adni nékic az ő feleſégét, kit az Gaba városbéliec terméſet ellen való buſiálkodáſſal annira meg rontanac, hogy az aſſoni állat meg halna. El viſi az Leuita az ő feleſégének holt teſtét, és azt tizenkét réſſe vágván, el küldi az Izraelnec tizenkét nemzetſégének.

1 VAla touábba az napokba, mellyekbe király nem vala Izraelbe, egy Leuita, ki mint egy iőueuény lakic vala Ephraim hegyének óldalán, és vőn magának egy aſiſioni állatot, háló társúl Iudának városából Bethlehemből.

2 Paráznalkodéc pedig ő nála az ő hálo társa, és el méne tőle haza, az ő Attyának házához Iudahnac Bethlehemébe, és lőn ott egy néhány napokon, tudni illic négy hólnapon.

3 Fel keluén pedig az ő férie, vtánna méne, hogy ſiólanna néki ſiép beſiédeckel, és meg hozná őtet: Viuén magáual egy gyermeket, [a] és két ſiamárt. Az pedig bę viué ötet az ő Attyának házába, kit mikor látott vólna à leánnac attya, örüle az ő iőuetelenec.

a: vagy ſolgát.

4 Es meg ölelgeté ötet az ő ipa az leánnac attya, és lőn ő nála három napon, és öuénec iuánac, és ott hálának.

5 Lőn pedig negyed napon, mikor ió reggel fel kőltenec vólna, fel kele ős hogy el meñe. Ackor monda az leánnac attya az ő veinec: Erősícz meg ſiiuedet egy keues étellel, és annac vtánna mennyetec el.

6 Le ülenec annac okaért és önec mind ketten egyenlő képpen, és iuánac, annac vtánna monda az leán attya az férfiunac: Fogadd meg kérlec, hogy hály itt ez éijel, hadd gyönyörkodgyéc az te ſiiued.

7 Mikor pedig fel kőlt vólna az férfiu hogy el menne, kéſierite ötet az ő ipa, meg tére annac okaért és ott hála.

8 Fel

8 Fel kele az vtán ió reggel ötöd nap, hogy el menne: Es monda az leánnac attya: Erősicz meg kérlec siiuedet. Meg késleléc annac okaért ötet, mîg el hanyatléc az nap, és önec mind ketten.

9 Végezetre fel kele az férfiu hogy el menne, ő az és ő ágyása és gyermeke: Ackor monda néki az ipa, az leány attya: Imé immár meg hanyatlott az nap, és el enésiic, annac okaért kérlec hállyatoc meg, immár siálasra való ménésnec ideie vagyon, hály itt annac okaért hadd vigadgyon à te siiued, és hól nap ió réggel kellyetec hozzá vtatokhoz és meñy az te házadba.

10 Nem akará pedig ő meg hálni, hanemel méne: Es iuta Iebusnac ellenébe (ez az Ieruſalem) és ő véle eggyütt az ő meg, terhelt két siamára és az ő ágyása.

11 Mikor pedig vólnánac Iebus mellett az nap igen alá siállott vala, és monda az gyermec az ő wránac. Ier el kérlec tęriünc bę ez Iebuſęuſoc városába, és hállyunc ott.

12 Kinec felele az WRa: Ne tęriünc egy idegen népnec városábais, ki nem az Izrael fiai közzül valoké, hanem mennyünc által Gibaig.

13 Es monda annac felötte az ő gyermekénec, sies mennyünc ez két helynec eggyikébe, és hállyunc vagy Gibahba vagy Ramahba.

14 Altal menuén annac okaért el ménénec, és el méne az nap mikor Gibahnal mennec vala, melly az Beniamin nemzetségéié vala.

15 Bę tęrénec annac okaért oda, hogy bę mennénec és meg hálnánac Gibahba, és bę ménuén le üle az város piátzán, és nem vala senki ki öket házába bę hína.

16 Imé pedig egy ember ió vala haza dolgárol az mezörül estue, ki az Ephraim hegyéröl való vala, és Gibahba iöueuény vala: Az helynec pedig férfiai Iemini fiai valának.

17 Es mikor fel emelte vólna siemeit, meg látá ezt az férfiat, hogy idest-toua iárna à város piatzán, és monda az à vęn ember: Houá mégy? Es honnan iösi?

18 Kinec felele: Mégyünc Iuda városából Bethlehemből, az Ephraim hegynec óldaláîg, à honnan való vagyoc. Mert mentem vala az Iuda városáîg Bethlehemîg, és az WRnac [h] házához mégyec, és ninczen senki ki házához fogadgyon.

19 Ióllehet mind peluánc és mind siénánác vagyon az Siamároknac való, és kenyerünkis vagyon és borunc, énnékem és az te siolgáló leányodnac, és ez gyermeknec való, ki vagyon az te siolgáddal, semmiből semmit nem siükölködünc..

20 Es monda az vęn ember: Békeség néked: Mind az által ha valaminélkül siükölködöl én gondom légyen az, czac itt az vtzába ne maradgy.

[h] WRnac házához, *Az az, Silohba mégyec, mert ackor ott vala az Isten sátora.*

21 Bę viué annac okaért ötet az ö házába, és abrakot adá az ö ſiamárinac: Annac vtánna meg moſác az ö lábokat, és öuénec iuánac.

22 Es mikoron vigan laknánac, imé az városnac férfiai iſtentelen gonoſi férfiac köröskörül állác az házat töruen az aytót, és mondánac annac az férfiunac ki az háznac wra vala, az vén embernec, monduán: Hozd ki az férfiat ki bę méne az te házádba, hadd éllyünc gonoſiúl véle.

23 Ki méne pedig hozzáioc az az férfiu, az háznac wra, és monda nékic: Ne ſierelmes atyámfiai, kérlec ne czelekedgyétec ezt ez gonoſit, minec vtánna bę iött az az férfiu az én házamhoz, ne czelekedgyétec ez értelmes dolgot.

24 Imhól az én haiadon leányom, és az ö ágyáſa, ki hozom öket ti néktec, és nyomorgaſſátoc azokat, és úgy czelekedgyétec vélec az mint iónac tettzic, az ti ſiemetec elött, ez férfiuual pedig ne czelekedgyétec ezt az gyalázatos dolgot.

25 Nem akarác pedig azoc az férfiac hallani ötet, kezén fogá annac okaért, az à férfiu az ö ágyáſát, és ki viué nékiec, és megſiöplöſitec ötet, és gonoſiúl élénec ö véle, eſtuétöl fogua mind reggelig egéſi éttzaka, annac vtánna viſiſia boczátác ötet, mikor meg haynallott vólna.

26 Es haza méne az aſiſioni állat haynalkor, és le eſéc az férfiunac házának aytaia elött, az hól vala az ö wra verrattig.

27 Fel keluén pedig az ö wra reggel, és meg nîtuán az háznac aytaiát, ki méne hogy el indúlna az ö útára, és imé az aſiſioni állat az ö ágyáſa le eſett vala à ház aytaiánál, és az ö kezei az küſibön valának.

28 Es monda néki: Kélly fel és mennyünc el, és nem felel vala néki: Fel téuen annac okaért ötet ſiamárára, fel kele az férfiu és el méne az ö helyére.

29 Ki mikor iutott vólna az ö házához, vöue fegyuerét, és ragaduán ágyáſát darabonként vagdalá ötet, mind czontoſtul, tizen két darabra, és el küldözé ötet Izraelnec minden határába.

30 Lön pedig, hogy minden valaki láttya vala, ezt mondgya vala: Nem lett ſem nem láttatott èhöz haſonló dolog az idötöl fogua, mi vlától fogua fel iöttenec az Izrael fiai Ægyptumból, mind ez mai napig: Gondolkodgyatoc ez dolog felöl, tarczátoc taná czot, és ſiólyatoc felöle.

XX. Réſz.

Az Izraelitác egybe gyülnec Miſpaba. Az Leuitának panaſſát meg hallyác. Kéric kézbe az bünösöket, kiket mikor kézbe nem adnának, reáioc mennec nagy haddal, és iöllehet az Gaba városbéliác két ſer veric meg az Izraelitákat, de végezetre Iſten kézbe adgya öket, és az Izraelitác mindeneſtöl fogua el örüic à Beniamitakat, kikben mind az által marad hat ſáz.

1 Ki

1 KI ménuén azért az Izrael fiai: Ősiue gyüle mind az egési gyülekezet egyenlő akarattal, Dántúl fogua mind Berſebaîg, és Gilead feldétől fogua, az Wrhoz Miſpahba.

Az Miſpah az Beniamitac határa vólt, melly város miuel hogy alkolmas vala arra, rendeltetett vala gyülésnec helyénec.

2 Es elő állának az egési ſokaſágnac fő fő népei, és Izraelnec minden nemzetſégi az Iſten népeinec gyüleközetibe, négy ſiáz ezer gyalog fegyuer fogható férfiac.

3 (Meg hallác pedig az Beniaminnac fiai, hogy fel mentenec vólna az Izrael fiai Miſpahba) és mondának az Izrael fiai: Mondgyátoc meg hogy hogy lett ez gonoſſág?

4 Es felele az Leuita, az meg ölettetett aſſiony embernec férie, és monda: Gibeahba melly Beniamin nemzetſégébe vagyon, iutottam vala az én ágyaſomual, hogy ott hálnéc.

5 Es ellenem támadának az Gibeahnac férfiai, és környül vöuéc ellenem az házat éijel: Engemet akartanac meg ölni, és az én ágyaſomat annîra nyomorgattác hogy meg hólt.

6 Ragadám annac okaért az én ágyaſomat, és darabonként vagdalám ötet, és küldözém ötet Izraelnec örökſégének minden tartománira, mert vtálataſſágot és rútſágot czelekedtec Izraelbe.

7 Imé ti minnyáián Izrael fiai ielen vattoc, ſióllyatoc erről itt és tonáczkozzatoc.

8 Es fel kele az egési nép egyenlő akarattal, és monda: Senki ſátorába ne mennyen, és ſenki házához ne oſiollyon.

9 Moſtan annac okaért ezt czeleködgyüc Gibeaual ö ellene ſors ſierint.

10 Vegyünc tíz férfiat ſiáz közzül Izraelnec minden nemzetſégi közzül, és ſiázat ezer közzül, és ezeret tíz ezer közzül, hogy hordgyanac eledelt az népnec, hogy mikor iutand az nép Beniamin városába Gibeaba, czelekedgyéc vgy az mint érdemli az gonoſſág az mellyet czeleködett ö Izraelbe.

11 Ősiue gyüleközéc annac okaért minden férfia Izraelnec az város ellen, mindnyáián egyenlő társaſággal, és akarattal.

12 Küldénec pedig az Izrael nemzetſégi köueteket az Beniamin fiainac minden nemzetſégihöz, monduán Miczoda gonoſi dolog ez, az melly lött ti közöttetec?

13 Moſtan annac okaért adgyátoc ki az iſtentelen férfiakat, kic vadnac Gibeahba, hadd öllyüc meg öket, és veſieſſüc ki az gonoſit Izraelből. Es nem akarác hallani az Beniamin fiai az ö attyokfioknac az Izrael fiainac ſiauokat.

14 Hanem gyülénec minden fiai Beniaminnac az városokból Gibeaba, hogy ki ménnénec hartzolni az Izrael fiai ellen.

15 Siámláltatánac pedig à Beniamin fiai az napon kic iöttec vala az városokból, huſion hat ezer fegyuer fogható férfiac, Gibea-

nac lakoi kiuöl, kic ſiám ſierint valánac hat ſiáz válogatott férfiac.

16 Ebböl az egéſi népböl, hęt ſiáz válogatott férfiac valánac kic iob kezeckel nem élnec vala, [a] kic mindnyáián parittyából haytuán köuet, az hay ſiálatis el üthettec vólna és nem teuelyegtec vólna haytáſokba.

a: Az az, olly vak merö erös férfiac vóltac hogy az ö iob kezeknélkül bal kezeckelis egy arant hartzoltac az ellenſéggel.

17 Az Izrael fiai pedig ſiám ſierint valánac az Beniamin fiai kiuöl négy ſiáz ezeren, kic mind fegyuert vonhatnac vala, kic hadakozó férfiac valánac.

18 Fel kelénec annac okaért, és fel ménénec az Iſtennec házába, és meg kérdéc az Iſtent, és mondánac az Izrael fiai: Ki mennyen fel elöſier közzülünc az Beniamin fiai ellen hadakozni? Es monda az WR: Iudah elöſier.

19 Fel kelénec azért az Izrael fiai reggel, és táborba ſiállánac Gibeah ellenébe.

20 Ki ménénec mondom az Izrael fiai hartzra Beniamin ellen, és rendeléc az Izrael fiai az ö hadokat ö ellenec Gibeanac ellenébe.

21 Ki iöuénec pedig az Beniamin fiai Gibeaból, és el veſiténec az Izrael fiaiba az nap húſion kęt ezeret, kiket le verénec az földre.

22 Mind az által meg bátorîtatéc az Izrael népe, és iſmét rendeléc az ö hadokat vgyan azon helyen, az hól rendeltéc vala elsö napon.

23 Fel mentenec vala pedig az Izraelnec fiai, és ſirtanac vala az WR elött, mind eſtueîg, és meg kérdettéc vala az WRat ez igéckel: El mennyeké męg hadakozni az én attyiámfiainac Beniaminnac fiai ellen? Es mondott vala az WR: mennyetec fel ö ellene.

24 Szemben lönec annac okaért az Izrael fiai, az Beniamin fiaiual, maſod napon.

25 Es ki iöue Beniamin Gibeahból ö eleikbe máſod nap, és el veſiténec az Izrael fiaiba tizen nyóltz ezer férfiat az földre: Kic mindnyáián kardot tudnac vala vonni.

26 Annac okaért fel ménénec mind az Izarel fiai, és mind az egéſi nép, és ménénec az Iſtennec házába, holott ſiránac, és ott lönec az WR elött: Böytölénekis ott az napon eſtueîglen, és égö áldozattal, és hálá adáſnac áldozattyáual áldozánac az WR elött.

27 Es kérdéc az Izrael fiai az WRat (mert ott vala az napokba az Iſtennec frigy ládáia.

28 [b] Es Pinhas az Aaron Papnac fiánac Eleázárnac fia áll vala ö elötte az napokbannis) monduán: Mennyeké męgis hadakozni töbſier az én atyámfiánac Beniaminnac fiai ellen, auagy meg ſiünnyem? Felele az WR, mennyetec fel: Mert hólnap kezetekbe adom ötet.

b: Ez versböl meg tetzic hogy az Leuitánac feleſégénec meg ſzöplöſitéſénec hiſtoriáia és az Izraelnec az Beniamin ellen való hadakozáſa, nem Samſon vtán vólt, mert Phines vólt ackor fö pap, ki az Eleázár papnac fia vólt, ki ackor nem lehetſéges hogy élt vólna, iollehet nemellyec azt mondgyác hogy meg lehetet, miuél hogy Iſten az Phineesnec hoſzſzu életet engedett vólt az paráznaknac meg öléſéiért. Num: 25.

29 Ha-

29 Hánya annac okaért Izrael leſeket Gibea ellen kŏrŏſkŏrŭl.

30 Es fel ménuén az Izrael fiai az Beniamin fiai ellen harmad napon, rendeléc hadokat iſmét v́gy mint annac elŏtte.

31 Ki iŏuén pedig az Beniamin fiai az népnec eleibe, el ſiakaſitatánac az várostól, és kezdénec az nép kŏzzŭl ſokakat meg ŏlni mint annac elŏtte az ŏſuényeken az mezŏbe (kinec eggyike az Iſten házára mégyen vala fel, az máſic Gibeahra) kŏzel harmintz férfiakat Izrael kŏzzŭl.

32 Es mondánac az Beniamin fiai: Meg veretteténec mi elŏt tŭnc mint annac elŏtte. Az Izrael fiai pedig mondánac: Sieſſŭnc és ſiakáſiſiuc el ŏtet az várostúl az ŏſuényekîg.

33 Mikor pedig minden férfiai Izraelnec ki támadtanac vólna, helyekbŏl, rendelénec ſeregeket Baalthamárnál: Azon kŏzbe az Izrael leſijs ki iŏuénec az ŏ helyekrŏl, minec vtánna Gibeah puſitán maradott vólna.

34 [c] Es ménénec Gibeah ellenébe tíz ezer válogatott férfiac egéſi Izraelbŏl, és az hartznac néki búſúlánac: Amazoc pedig nem tudgyác vala hogy reáioc ért vólna immár az veſiedelem.

35 [d] Es meg veré az WR Izzrael elŏtt Beniamint, és el veſiténec az Izrael fiai az nap az Beniamin fiai kŏzzŭl huſion ŏt ezer és ſiáz férfiat, kic minnyáián fegyuer fogható férfiac valánac.

26 Mert mikor láttác vólna az Beniamin fiai hogy meg verettetnénec: (Mert az Izrael fiai hátat adtac vala Beniaminnac, miuel hogy biznac vala az leſekbe kiket Gibeah ellen hadtanac vala.)

37 Az leſec pedig ſietuén rohanáſt tŏttec vala Gibeah ellen, és kŭrtuel ielt aduán le vágtác vala az vároſnac minden lakoit, fegyuernec éliuel.

38 Hagyott ideiec vala pedig az Izrael fiainac az leſeckel, hogy mikor ŏk az vároſnac fŭſtit fel boczátanác.

39 Hátra fordulnánac az Izraelitác az hartzon: (Az Beniamitac pedig kezdettec vala v́gy mint harmintz férfiakat meg ŏlni, mert ezt mondgyác vala: Bizony igen meg verettetnec mi elŏtttŭnc az Izraelitác miképpen az elsŏ ŭtkŏzetbe.

40 Az vároſnac fŭſti pedig fel kezdett vala menni, annîéra hogy Beniamin hátra tekintuén, látná hogy immár az vároſnac lángia fel érné az Eeget.

41 Es mikor láttác vólna hogy az Izrael fiai meg fordulnánac, elijedénec az Beniamin férfiai, mert láttyác vala hogy raytoc az veſiedelem.

42 Es futni kezdénec az puſitánac v́tára az Izrael férfiai elŏtt, és az hartz el éré ŏket, és az kic az városból ki iŏnec vala, azokis vágiác vala ŏket.

c: Az az, állánac az város kőzé és à város népe kőzé hogy azokat el ſzákaſztanác az várostul.

d: Előſzer kőzönſeges képpen mondgya meg, hóg Iſten meg verte az Beniamint. az vtán rendel meg mondgya mimódon lett az diadalom.

43 Kŏrnyŭl véuéc Beniamint, ŭzéc ŏket, ſiorgalmatoſſan tapodác ŏket mind nap keletîg, Gibeahnac ellenébe.[e]

e: Az az, mind Beniamin határaig Ieruſalem felé.

44 Húllánac annac okaért el Beniamin kŏzzŭl tizen nyóltz ezer férfiac, kic mindnyáián erŏs férfiac valánac.

45 Az kic pedig hátat aduán el ſialadtac vala és mennec vala az puſitára Rimmon kŏſiiklaiára, azokban meg ŏlénec az ŏſuényeken, ŏt ezer férfiakat: Es az vtán ŭzuén ŏket mind Gidomîg, meg ŏlénec ŏ kŏzzŭlŏc kęt ezer férfiakat.

46 Valánac pedig mindnyáián kic el húllottac vala az Beniamin kŏzzŭl huſion ŏt ezeren, kic mindnyáián fegyuert vontac az napon, és mindnyáián erŏs férfiac valánac.

47 Az kic pedig meg maradánac, ſialadánac à puſita felé Rimmón kŏuére hat ſiáz férfiac, és lŏnec az Rimmon kŏuén negy hólnapîg.

48 Touábba az Izrael fiai meg tęrénec az Beniamin fiaira, [f] és meg ŏléc ŏket fegyuernec éliuel, az városokból férfiakat, az mezŏkbe pedig barmokat mindeneket valamiket kaphatnac vala: Minden városokatis mellyec meg maradtac vala mind meg égetéc.

f: Tudni illic az kic marattac vala vagy az városba vagy máſutt.

XXI. Réſz.

Az Izraélitác ſánnyác az Beniamitáknac veſſedelmeket, meg kegyelmeznec az el ſaladott hat ſáz férfiunac, elő hiuattyác ŏket, az Iabes Gilead népét le vágattyác hogy az hadban nem vóltac, hoznac onnét négy ſaz leánzokat, azokat adgyác az négy ſaz Beniamitaknac feleſégŭl, az kęt ſázánac tanáczúl adgyác hogy az Silohnac leáni kŏzzŭl ragadozzanac magóknac feleſégŭl leányokat,

1 TOuábba az Izrael fiai meg eskŭuénec Miſpahba ez igeckel: Senki kŏzzŭlŭnc való férfiu ne adgya leányát Beniaminnac feleſégŭl.

2 Es el méne az nép az Iſtennec házába, és ott lŏnec mind eſtueîg az Iſteñec elŏtte, és fel emeluén az ŏ ſiauokat, nagj ſiráſſal ſiránac

3 Es mondánac: Miért lett ez az dolog Izraelnec Wra Iſtene Izraelbe, hogy el fogyna egy nemzetſég ma Izraelbŏl?

4 Az vtán való napon fel kele az nép, és eppîténec óltárt ott, és áldozánac égŏ áldozattal, és hálá adáſnac áldozattyáual.

5 Es mondánac pedig az Izrael fiai: Kiczoda az à ki az gyŭlekŏzetbe fel nem iŏtt Izraelnec minden nemzetſégi kŏzzŏl az WRhoz? Mert erŏſſen meg eſkŭttec vala az felŏl az ki fel nem iŏtt vólna az Wrhoz Miſpahba, ezt monduán: Haluán meg hallyon.

6 Es meg ſiánác az Izrael fiai az ŏ attyokfiát Beniamint, és mondánac: Ki vágattatott ma egy nemzetſég Izraelbŏl.

7 Mit kell czelekednŭnc azockal kic meg maradtanac feleſégnélkŭl, ha mi meg eskŭttŭnc az Wrra, hogy nem adgyuc nékiec feleſégŭl az mi leányinkat?

8 Es mondánac: Kiczoda olly az Izrael nemzetſégi kŏzzŭl, ki fel nem iŏtt az WRhoz Miſpahba? Es

ba? Es imé nem iött vala ſenki az táborba Iabes Gileadból az gyüleközetbe.

9 Mert meg ſiámlátatott vala az nép, és imé nem vala ott ſenki az Iabes Gileád lakoiba.

10 Küldé azért oda az gyüleközet tizenkęt ezer erös férfiakat, és meg paranczolác nékiec monduán: Mennyetec el, és vágiátoc le az Iabes Gilead lakoit fegyuernec éliuel, mind aſiſioni állatokat és gyermekeket.

11 Ezt czelekedgyétec pedig, hogy minden férfiat, és aſiſioni állatot valamelly férfiual hált, meg öllyétec.

12 Találanac pedig az Iabes Gileád lakoi között négy ſiáz haiadan leányokat, kic męg férfiat, nem eſmertec vala, kiket el hozánac az táborba Silohba, melly vala Chanaan földébe.

13 Küldénec annac okaért az egéſi gyüleközet, és ſiolánac az Beaiamin fiainac kic valánac az Rimmón köſiiklába, és bekeſſéget igerénec nékiec.

14 Annac okaért meg tęre Beniamin az idöbe, és adác ö nékic feleſégül az leánzókat kiket eleuenen meg tartottac vala az Iabes Gilead aſiſiony nepi közzül, és nem lön elég ö nékic.

15 Az nép pedig bankodéc Beniaminon, hogy az WR romláſt tett vólna az Izrael nemzetſégibe.

16 Mondánac annac okaért az gyüleközetnec vénei: Mit czelekedgyünc az többinec feleſégöc felöl? Mert el fogyott Beniamin közzül az aſiſioni állat.

17 Mondánac annac felötte: Az Beniamitác birodalma, örökſég ſierint ezeké az kic maradtac: Mert nem kell: Izraelbe egy nemzetſégnekis el töröltetni.

18 Mi pedig nem adhatunc nékiec feleſéget az mi leáninc közzül. Mert meg eskűttec vala az Izrael fiai, monduán: Atkozott az ki leanyát adgya Beniaminnac.

19 Mondánac annac felötte: Imé az WRnac innep napia léſien Silohba eſitendönként, az helyen melly vagyon az Iſten házánac Bethelnec mellette éſiac felöl és nap kelet felöl az vt mellett, melly az Iſtennec házától fel mégyen Sechembe, Lebonánac dél felöl való réſiébe.

20 Meg paranczolác azért az Beniamin fiainac, monduán: Mennyetec el leſelködgyetec az ſiölökbe.

21 Es vegyetec eſietökbe mikor ki iöuendnec az Siloh leáni ſereggel tántzolni, ti pedig ackor iöijetec ki az ſiölökböl, és ragadgyatoc magatoknac ki ki feleſéget az Siloh leányi közzül, és mennyetec az Beniamin földébe.

22 a Ha pedig mi elönkbe iöuendnec az ö Attyoc, vagy attiokfioc feiedelmi, ackor azt mondgyuc nékiec: Könyörüllyetec raytoc mi éröttünc, mert nem hozhattunc mindeniknec aſiſiony

a: Az az, ha mi hozzánc iünec panaſzlani, és azt mödgyác hogy nem adhattyác leányokat, mert meg eskűttec hogy leányokat nem adgyác nékic, mi azt mondgyuc hogy árratlanoc az eskűuéſtől, miuel hogy ök nem adtác, hanem ti ragattátoc el azokat.

aſſiony embert amaz hadból, és miuel hogy nem ti adtátoc nékiec, azért az eskŭuéſtöl ártatlanoc vattoc.

23 Azképpen czelekedénec azért az Beniamin fiai, és viuéc feleſéget az ö ſiámoc ſierint à tántzolóc közzül, kiket el ragadánac, és el ménénec, és háza tęrénec az ö örökſégekbe, és városokat eppîtuén lakánac azokba.

24 Annac okaért el ménénec onnan az Izrael fiai az idöbe, ki ki az ö nemzetſége és háza népe közzé, ki ménénec mondom ki ki az ö örökſégébe.

25 Az napokba nem vala király Izraelbe, kinec kinec az mi iónac tettzic vala az ö ſieme elött, azt czelekedi vala.

¶ *Az Birákról való Könyvnec vége.*

RVTH KÖNYVE.

¶ *Az Ruth az ö Wrához való ſieretetebôl, és Iſteni ſieretetböl inditatuán, Moab tartományából Izraelbe mégyen az ö napáual, Naomiual: Es miuel hogy az Ruthnac elsö Wránac rokona vala Booz, (mert az Elimelech az ö feleſégéuel Naomiual és két fiáual az drágaſág elött ment vala Moab tartományába, holott vôtte vala feleſégúl eggyic fiánac az Ruthot.) Annac okaért az Ruth Boozhoz mégyen feleſégúl, kitöl ſiületic az Obed, Dauidnac öſi.*

I. Réſz.

¶ Elimelech az ſſükſégnec ideién Bethlehemböl Moab tartományába mégyen feleſégéuel és kęt fiáual. Meg hal Elimelech és az ö kęt fia, marad czac az feleſége kęt menyéuel, kiknec eggyikéuel, tudni illic à Ruth aſſonyal haza megyen hazáiába tiz eſtendö mulua, &c.

I.

AZ NAPOKban mikor à birác itélnec vala, lön ęhſég à földön, és el méne egy férfiu Iudah városából Bethlehemböl hogy iárna kelne az Moab földében, mind feleſégéuel és kęt fiaiual egyetemben.

2 Neue pedig az férfiunac vala Elimelech, és az ö feleſégénec neue Naomi, az ö kęt fiainac neuec pedig Mahlón, és Hilion, Ephratęuſoc Iudánac városából Bethlehemböl valóc: Es bę ménuén az Moab tartományában ott lakánac.

3 Meg hala pediglen Elimelech, Naominac az férie: Es meg marada ö, és az ö kęt fiai.

4 Vönec

4 Vöuec pedig magoknac feleſégül Moab nemzetſégéből való leányokat: Az eggyiknec neue Orpah, és à máſiknac neue Ruth, és lakánac ott közel tíz eſitendeig.

5 Meg halánac ökis mind ketten Mahlon és Chilion: Es meg marada az aſſioni állat, meg foſitattatuán az ö két fiától és fériétől.

6 Fel kele annac okaért ö, és az ö két Menye, hogy viſſza menne az Moab tartományából: (Mert meg hallotta vala Moab tartományában, hogy meg látogatta vólna az WR az ö népét és kenyeret adott vólna nékic.)

7 Ki méne annac okaért az helyből mellyben vala, és az ö két menye ö vele, és útnac ereſitéc magokat, hogy viſſza mennénec az Iudah földébe.

8 Monda pedig Naomi az ö két menyénec: Mennyetec el, és térietec haza ki ki az ö Annyánac házához, czelekedgyéc az WR irgalmaſſágot veletec, az miképpen czelekedtetec az meg hóltackal és én velem.

9 Adgya az WR hogy mindenitec találljon nyugodalmat az ti férietec házában, és meg tſokolá öket, azoc pedig nagy fel ſioual ſiránac.

10 Es mondánac néki: Bizony te veled el megyönc az te népedhöz.

11 Es monda Naomi: Térietec haza édes leánim: Miért jönétec el én velem? Auagy vadnaké több fiaim énnékem az én méhemben, hogy lennénec néktec férietec?

12 Térietec viſſza, mondom, édes leánim, és mennyetec el: Mert idösb vagyoc én immár, hogy nem mint férhöz mehetnéc, Söt még ha azt mondanámis, hogy reménſégem vagyon még énnékem: Ha ſzintén ez éttzaka mennéc férhözis, és ſziülnéc fiakotis.

13 Nem de öket meg várhatnátoké, míg fel nönénec? Auagy meg kéſleliteké magatokat és férhöz nem menteké? Ne édes leánim: Mert nagy keſerüſég vólna ez énnékem, inkáb hogy nem mint ti néktec: De az WR-Rnac keze vert meg engemet.

14 Azoc pedig iſmet nagy fel ſióual ſiránac, és meg tſokolá Orpah az ö napát, Ruth pedig hozzá ragazkodéc.

15 Kinec monda az napa: Im meg tére az te rokonod az ö népéhöz, és az ö Iſtenihöz: Téry hátra teis ö vtánna.

16 Es monda Ruth: Ne kéry engemet hogy el hadgyalac tégedet, auagy el mennyec te tölled: Mert valahouá menendeſi, oda mégyec, és valahól lakandaſi, ott lakom: Az te néped én népem és à te Iſtened én Iſtenem.

17 Az hól meg halandaſi ott haloc meg, és ott temettetem el: Igy czelekedgyéc az Iſten, és ezt miuellye én velem, ha az egy halál nem válaſit engemet el te tölled.

a: Az az, Bátor az Iſten meg bántteſſen engemet ha meg térec.

18 Látván

18 Látuán annac okaért hogy meg erŏſsŏdett elméuel vólna, hogy el mennyen vęle, nem ſiólla tŏbbet néki.

19 El ménénec azért ketten ŏk, mîg iutánac Bethlehembe: Es lŏn hogy mikor bę mentenec vólna Bethlehembe, meg zendŭle az egéſi város ŏ raytoc, és ezt mondgyác vala: Nem de nem ezé az Naomi?

20 Ki felele nékic: Ne hijátoc engemet Naominac, [b] hanem inkáb Maranac, [c] mert igen nagy keſerŭſéggel illetet engemet az Mindenható.

b: Naomi az à gyönyörŭſéges.
c: Mara, az az keſerŭſéges.

21 En gazdag valéc mikor el mentem vala, de ŭreſsen hoza meg engemet az WR: Miért hinátoc azért engemet Naominac, ha az WR meg nyomorîtot engemet, és az Mindenható nyomoruſágockal illetet engemet?

22 Ezképpen viſiſia tęre Naomi mind Ruthual, az Moab nemzetſégéböl való Ruth aſzſzonnyál az ŏ menyéuel egyetemben, kiuel haza tęrt vala Moab tartományából, és iutánac Bethlehembe az árpa aratáſnac kezdetiben.

II. Réſz.

Az Ruth az Boaz aratói vtán ſedegetuén árpa feieket, néki eſmeretibe iut, kit az Boaz nagy emberſéges beſédeckel fogad, és ŏ vęle iol téſen, annira hogy az ŏ napánakis haſnara lenne

1 TOuábba Naominac vala egy ſógora az fériéröl, ki gazdag férfiu vala Elimelechnec háza nępe kŏzzŭl, kinec neue Boaz vala.

2 Es monda az Moab nemzetſégéböl való Ruth, Naominac: Hadd mennyec kérlec az mezŏre és ſiedgyec árpa feieket az vtán, az kinec keduet találoc az ŏ ſiemei elŏtt. Es monda néki: meny el bátor édes leanyom.

3 El méne annac okaért hogy bę menuén (valamelly mezŏbe) árpa feieket ſiedné az aratóc vtán, tŏrténec pedig hogy találkoznéc az mezŏre ki Boazhoz tartozic vala, ki az Elimelech háza népe kŏzzŭl vala.

4 Azonkŏzben pedig imé Boaz ki iŏue Bethlehemböl, és monda az aratóknac: Az WR légyen veletec. Kic mondánac néki: Meg álgyon tegedet az WR.

5 Es monda Boaz az ŏ ſiolgáiánac kit hagyott vala az ŏ aratóinál: kijé ez az leány?

6 Felele az ſiólga kit hagyott vala az aratóknál, és monda: Moab nemzetſégéböl való leány, ki iŏtt ide Naomiual az Moab tartományából.

7 Ki ezt monda: Hadd ſiedgyec kérlec és gyŭytŏgeſſec árpa feieket itt az kęuec kŏzŏtt az aratóc vtán, és bę iŏuén itt vólt reggeltöl fogua mind eddîg, [a] az ŏ házában keueſet ŭll.

a: Meg tettzic hogy az ŏ házában nem ſokat hiualkodic.

8 Es monda Boaz Ruthnac: Halládé édes leányom: Ne meny más mezŏbe ſiedni, ſe el ne meny innen, hanem itt légy eggyŭtt az én leánimual.

9 Az

9 Az te ſzemeid vigyázzanac az mezőre mellyet aratnac, és vtánnoc iáry: Meg hadtam az én ſzolgaimnac hogy ne bántſanac tégedet, és ha meg ſiomiuhozol, menny oda az édenyekhőz, és igyál abból, az mit iſznac az ſzólgác.

10 Ackor az leány ortzaiára búrúlá, és meg hayta magát az főldre, és monda néki: Hogy hogy találtam én illyen keduet à te ſiemeid előtt, hogy eſméry engemet holott idegen vagyoc.

11 Feleluén Boaz monda: Mindeneket meg mondottac én nékem, valamiket czelekedtél az te napaddal, minec vtánna meg hólt az te férieđ: és hogy el hagyuán az te Atyádat és Annyadot, és az te ſiületéſednec főldét, iöttél olly nép köziben, mellyet annac előtte nem eſmértél.

12 Meg fizeſe te néked az WR à te czelekedetedet, és légyen tökélletes az te iutalmad az Izraelnec WRánac Iſtenénec előtte, ki iöttél hogy az ő ſiárnyaiual fedeznéd bę magadat.

13 Az leány pedig monda: Találłyac keduet az te ſiemeid előtt édes wram, miuel hogy meg vigaztalál engemet, és ſiólál az te ſiólgáló leányodnac ſiiue ſierint: holott mind az által nem vagyoc én ollyan, mint egyic az te ſiolgáló leánid közzül.

14 Kinec monda Boaz: Az ételnec ideiékor ide iöy, és egyél az kenyérben, és belé mártſad az te falatodat az étekbe, ülé annac okaért ő az aratóc mellé, és nyúytá néki pogáczat, ki éuéc eleget és az maradékot el téué.

15 Es fel kele hogy ſzedegetné: Paranczola pedig Boaz az ő ſiolgainac, monduán: Az kéuęc közöttis hadd ſiedgyen, és meg ne pirongaſſátoc ötet.

16 Sőt akaratotoc ſzerintis el hadgyatoc ő néki az kéuekből is, és hátra hadgyatoc hadd ſzedgye fel, és meg ne dorgallyátoc ötet.

17 Siedé azért abban az mezőben mind eſtueîglen, és ki czéplé az mit ſiedett vala, és lőn ſzinte egy Epha árpa.

18 Es haza viuén bę méne az városban; Es láta az ő napa az mit ſzedet vala: Elő hozá aztis, és néki adá, az ki meg maradott vala minec vtánna eleget ött vala.

19 Kinec monda az napa: Hól ſzedél ma, és holott munkalkodál? Légyen az, az ki te veled iól tett, áldott.

20 Ackor meg mondá az ő napának, kinél munkalkodott vólna, monduán: Az férfiunac neue, kinél ma munkalkodtam, Boaz.

21 Es monda Naomi az ő Menyének: Aldáſſéc meg az WRtól, ki irgalmaſſágát el nem hadgya az ęlőkhőz, és az meg hóltakhoz. Es monda touábba Naomi: Közel való attyánkfia az à férfiu, és az mi rokoninc közzül való.

22 Monda annac okaért à Moab nemzetſégéből való Ruth néki: Eztis monda énnékem: Az én munkáſimmal légy mîg mind el

végezic ezt az én aratásomat.

23 Es monda Naomi Ruthnac az ŏ Menyénec: Ió édes leányom hogy az ŏ leániual mégy ki, hogy tégedet ne háborgassanac az kic más mezŏben aratnac.

24 Adá azért magát az Boaz leánihoz sieduén árpa feieket, mîg az árpa aratás el végezŏdéc, és à Búza aratás, és meg tęre haza az ŏ Napához.

III. Rész.

Az Ruth az ŏ Napánac tanáczából az Boazhoz mégyen étrzaka, és ŏtet meg inti az rokonságnac igasságárol, Kinec az Boaz igéretet tésen, azonkŏzbe haza boczátuán azt az ŏ Napaboz aiándéckal.

1 MONDA pedig néki Naomi az ŏ napa: Sierelmes leányom auagy ne keresséké néked nyugalmat, hogy iól légyen dolgod te néked?

2 Mostan annac okaért nem de nem az mi vér sierint való nemzetségŭnkbŏl valóié az Boaz, kinec leániual vóltál? Es imé ez éijèl az árpát az ŏ siŭrŏién fogia siélelni.

3 Féredgyél meg annac okaért és kend meg magadat, és ŏltŏzzél fel ruhádban, és menny alá az siŭrŏre, meg ne ielentsed magad az férfiunac, mîg el nem végezi étélét és italát.

4 Es mikor fekŭnni ménend, tudd meg az helyet az hólhál, és bę ménuén hayts fel az leplét az lába felŏl, és fekŭdgy oda: Ŏ pedig meg mondgya te néked mit czelekedgyél.

5 Ki monda néki: Valamit paranczolsi azt czelekesiem.

6 Alá méne azért az siŭrŏre, és mind à sierint czelekedéc à mint meg paranczolta vala néki az ŏ Napa.

7 Mikor pedig ŏtt vólna Boaz és iuott vólna, és meg vidamúlt vólna az ŏ siiue, és el ment vólna hogy az asztagnac siélin hálna, oda méne az leánis titkon, ki mikor fel haytotta volna az leplet az lába felŏl, oda fekŭuéc.

8 Tŏrtinéc pedig hogy éyfęlkor meg rŏtteñe ez dolgon à férfiu, és meg tapaztaluán azt, imé az asisiony ember alusiic vala az ŏ lábainál.

9 Es monda: Ki vagy? Az felele: En vagyoc az Ruth te siolgáló leányod, Teriészd ki à te kŏntŏsednec siélit az te siolgáló leányodra, mert kŏzel való attyafiu vagy.

10 Es monda néki: [a] Aldgyon meg édes leányom az WR tégedet, iobban czelekedtél ez te vtólso ió téteduel az elsŏnél, hogy nem iártál az iffiac vtán, sem szegényec sem gazdagoc vtan.

11 Mostan annac okaért sierelmes leányom ne fély, valamit mondandasi azt czelekedem veled, mert iól tudgya az én népem nec egési városa, hogy iámbor asisiony ember vagy.

12 Immár añac okaért meg vallom hogy rokonság vagyoc, de vagyon męg mind az által egy kŏzeleb való rokonság én nálamnál.

[a] Az az, Nagy dolog azis hogy az te wradhoz valo szerelmedbŏl az te Napaddal ide iöttél, de az nagyob hogy az te wradnac rokonat fellyeb bŏczŭllettéd az iffiaknál.

13 Hály

13 Hály itt ez éijel, mikor pedig reggel léſien, ha az, az rokonſágnac igaſſágát néked meg akaria tartani ió, légyen rokonſág, ha pedig azt néked meg nem akaria állani, én azt az rokonſágnac igas ſágát meg állom ęl az WR: aludgy azért reggelîg.

14 Aluuéc annac okaért az ŏ lábai felŏl reggelîg, annac vtáña fel kele, ollykor mikor męg ember felebaráttyát meg nem eſmerhetne: Ő pedig meg paranczola hoǵ az aſiſioni állatnac az ſiŭrŏre való iŏuetelit ſenki meg ne tudná.

15 Es monda néki: Hozzad az lepedŏt melly vagyon raytad, és tartſad: és az tartá azt, az (Boaz) pedig mére hat mértec árpát belé, és határa aduán, bę meñe à városba.

16 Méne azért az aſiſiony ember az ŏ napához, ki monda: Ki vagy leányom? és meg beſiéllé néki valamit czelekedett vólna vęle az à férfiu.

17 Es monda: Hat mértec árpát ada énnékem, mert ezt monda nékem: Ne menny ŭreſſen haza az te Napádhoz.

18 Monda annac okaért Naomi: Légy veſztegſéggel ió leányom, mîg meg ęrted mint léſien az dolog, mert nem nyúgſiic az à férfiu, mîg véghŏz nem viſii az dolgot ma.

IIII. Réſz.

Az Boaz feleſégŭl véſi magánac Ruth aſſont, kit néki enged az kőzelb valo rokonſág, Léſen fia Booznac Ruth aſſontul, Obed, ki az Dauidnac ŏſi volt, kitŏl ſármazott az IESVS CHRISTVS emberſége ſerint.

1 BOAZ pedig fel ménuén az kapuban le ŭlé ott: Es imé az az rokon onnan mégyen vala, kirŏl ŏ ſiolott vala, Es monda néki: Tęry ide, és ŭlly le it, halladé te? és oda tęre és le ŭlé.

2 Es melléie véuén tíz férfiakat az városnac vénei kŏzzŭl, monda: Vllyetec le it, kic le ŭlénec.

3 Es monda az rokonnac: Az mezŏnec felét melly vala Elimeleché az mi attyánkfiaé, el végeſite magában Naomi hogy el adgya, az ki haza iŏtt Moab tartományából.

4 En pedig el gondolám hogy meg ielentſem azt te néked, mōduán: Tedd tieddé azt az mezŏt az itt ŭlŏc elŏtt, és az én népemnec vęnei elŏtt, ha meg akarod váltani válts meg, és ha meg nem akarod váltani mond meg nékem, mert iól tudom hogy nintſen ſenki más te kiuŏled ki meg váltaná, és én vagyoc te vtánnad. Ackor az felele: Meg váltom.

5 Es monda touábba Boaz: Valamelly nap meg véſied Naominac kezéböl az mezŏt, az Moab nemzetſégéböl való Ruthnac, ki az meg hóltnac feleſége vólt, kezéböl véſied meg, hogy neuét fel támaſiſiad az meg hóltnac az ŏ ŏrŏkſégében.

6 Felele az rokona, és monda: [a] Nem válthatom meg, hogy valamiképpen el ne veſieſsem az én ŏrŏkſégemet, válts meg te magadnac az én kŏzel való vérſégemnec méltóſágát, mert meg nem válthatom.

a: Az az, Nem váltha tŏ meg, mert ha czac egy magzatom léſzen tůle, miuel hogy az nem énem hanem az meg hólte léſzen, az én ŏrŏkſégemet el veztem az én atyamſiaitul.

7 Ez vala pedig ſiokás régen Izraelben az meg váltásban, és tſerelésben akar mi dolognac meg erŏſsitéſéreis: Le vonnya vala az ember [b] az ŏ ſaruiat, és adgya vala az ŏ felebaráttyánac, és ez vala annac bizońſága Izraelben.

b. Az Sarunac le veteſeuel arról teſznec vala bizonſágot vagy valami ŏrŏkſégnec meg valtaſában, vagy czerelesben, hog abból az ioſzagbol ki veſzi kezet és maſnac engedi.

8 Monda annac okaért az ŏ rokona Boaznac: Tegyed tieddé (az ŏrŏkſéget) és egyetemben le voná ſaruiát.

9 Es monda Boaz az vęneknec és az egéſi népnec: Bizońſágim legyetec ma, hogy enîmmé tŏttem ma mindenét valamié vólt Elimelechnec, és valamié vólt Chilionnac és Mahalonnac, Naominac kezéböl.

10 De Moab nemzetſégéböl való Ruthotis az Mahalonnac feleſégét magamnac vŏttem feleſégŭl, hogy neuet támaſiſiac az meg hóltnac az ŏ ŏrŏkſégében, hogy ne vágattaſſéc ki az meg hóltnac neue az ŏ attyafiai kŏzzŭl, és az ŏ helyénec kapuia [c] kŏzzŭl, mondom biſońſágim vattoc ma.

c: Az az, az városnac lakoſi kŏzzŭl.

11 Es monda mind az nép melly vala az kapuban, és az vęnekis: Bizońſágid vagyunc. Tegye az Iſten az aſiſioni állatot, ki megyen az te házadban, ollyanná mint Rachel és Lea vóltanac, kic ketten éppîtettéc vala fel az Izrael házát, és czelekedgyel emberſégét Ephratában, és ſierezz neuet magadnac Bethlehemben. [d]

d Vagy ſierez gazdagſágot, hólot nem néztet ez dologban az gazdagſágot.

12 Es legyen az te házad ollyan mint az Peres háza (kit ſiŭle Thamár Iudáhnac) abból az magból mellyet adand az WR né ked èttŭl ez leáńtól.

13 Boaz annac okaért haza vŏué Ruthot, és lŏn feleſége néki, és bę méne ŏ hozzá, és adá az WR néki, hogy az ŏ méhében fogadna, és ſiŭle fiat.

14 Mondánac pedig az aſiſiony népec Naominac: Aldot az WR ki nem engedte hogy rakonſágnélkŭl legy ma te, és tizteltesſéc az ŏ neue Izraelben.

15 [e] Ez az te lelkedetis meg vidamîttya, és táplállya az te vénſégedet, mert az te Menyed ki ſieret tégedet, ſiŭlte azt ki iob te néked hogy nem mint kęt ſiaid.

e: Ez tu ini illic az te menyedtŏl ſzŭletet gyermec.

16 Fel vŏuén annac okaért Naomi az kis gyermeket, ŏlében fogá ŏtet, és daykáia lŏn ŏ néki.

17 Touábba az ſiomſiéd aſiſionyoc adánac néki neuet, kic ezt mondgyác vala: Fia lŏtt Naominac: Es neuezéc ŏtet Obednec, ez az Iſainac az Dáuid attyánac Attya.

18 Ezec az Pereſnec nemzetſégei: Peres nemzé Heſront.

Phares némzetſége.

19 Heſron pedig nemzé Ramot, Ram pedig nemzé Amminadábot.

1. Paralip: 2. & 10. Math: 1.

20 Amminádáb pedig nemzé Nahſont, Nahſon pedig nemzé Salmaht.

21 Salmáh pedig nemzé Boazt, Boaz pedig nemzé Obedet.

22 Obed pedig nemzé Iſait, Iſai pedig nemzé Dáuidot.

Az Ruth kônyuénec bége.

SAMVEL ELSŐ KŐNYVE.

Mellyben meg irattatic az minémő dolgoc lőttenec Heli és Sámuel biroságában, Es annac vtánna az Saul királságában, nyöltzuan eſztendő forgáſában.

Az Heli pap regnált.	40.	Cap: 4.
Az Samuel és Saul regnáltac.	40.	Acto: 13.

ELSŐ RESz.

Anna aſſony Elcanánac feleſége ſoc ideig való meddőſégénec vránna, Mellyért az Peninnaról Elcananac máſic feleſégétől ſoc ſidalmat és gyalázatot ſenued, fel mégyen Siloba az Iſten ſatorához. Kőnyőrőg az Iſtennec, és fiat ád néki, kit Samuelnec neuez, kit az Iſtennec ſentel, hogy mind hóltig néki ſenteltetet légyen.

1 VAla egy ember az Tzophęuſoc városából, az eggyic Ramahbol, melly vagyon az Ephraim hegyén, kinec neue Elcanah, Ierohamnac fia, ki vólt az Elihu fia, ki vólt az Thohu fia, melly Thohu vólt az Soph Ephrathęuſnac fia.

Elcanah.

2 Vala pedig ez Elcanánac kęt feleſége, az eggyiknec neue Anna, az máſiknac Peninnah, Es az Peninnanac gyermeki valánac, de az Annánac nem valánac.

Anna aſſzony.

3 Fel mégyen vala pedig eſztendőnként ez az ember hogy imátkoznéc és áldozatot tenné [a] az Seregeknec WRánac Silohban, holott laknac vala az Eli papnac kęt fiai, Hophni és Phinees, az WRnac papiai.

a: Az Elcanah nem ő maga áldozic, mert az nem vólt ſzabad, hanem áldozot az papoc által.

4 Es lőn hogy mikor áldozatot tőtt vólna az Elcanáh, az Peninnánac az ő feleſégénec, és mind az ő fiainac és leáninac réſieket meg adgya vala.[b]

b: Tudni illic az áldozatból.

5 Az Annánac pedig czac egy réſit ád vala, az ſiépb falatot, miuel hogy Annát igen ſiereti vala, de az WR az ő méhét bę zárlotta vala.

6 Igen boſiſionttya vala pedig az Annát az ő irîgy gazda aſiſiony tarſais, és haragra indîttya vala, búſituán hogy az WR bę zárlotta vólna az ő méhét.

7 Es eztendőnként mind így czelekedi vala vęle, valamikor az WRnac Templomába ő fel menne, boſiontya vala őtet és ſir vala, nem éſiic vala.

8 Mondgya vala pedig ő néki az

ki az ŏ wra Elcanah: Anna miért ſirſi, és miért nem éſſel? Es miczodán keſergeſi ſiiuedben, nemde nem iob vagyoké én néked tíz fiadnális?

9 Fel kel vala pedig az Anna minec vtánna ŏttenec vólna Silohban és ittanac vólna. Eli Pap pedig ŭl vala az WR Templomában az aytó félen ſiękiben.

10 [c] Anna pedig keſeredett ſiiuel léuén, kŏnyŏrge az WRnac és keſerueſen ſira.

11 [d] Es fogadáſt tŏn, ezt monduán: Ha meg tekinted az te leányodnac nyomorúſágát és én rólam meg emlekezel, és el nem feletkezel az te ſiolgáló leányodról, hanem ŏ néki férfiu magzatot adandaſi, tehát én ŏtet tellyes ęletében az WRnac vallom, és ſoha borotua az ŏ feiére nem ſiáll.

c: Anna aſzſzony kŏnyŏrŏg Iſtennec az ŏ méhenec meg nilátkozaſáért.

d: Anna aſzſzonnac fogadaſſál való kŏtéléſe, ha az Iſten néki fiát adznd.

12 Lŏn pedig hogy mikor ſiŭntelen kŏnyŏrgené az WRnac, az Eli pap figyelmezic, vala az ŏ ſiáiára.

13 Mert az Anna czac ſiiuében kŏnyŏrŏg vala, az aiaka mozog vala, de ſiauát nem hallyác vala, és az Eli pap ŏtet réſiegnec alîttya vala.

14 Monda azért néki az Eli pap: Vállyonſ-meddîg réſiegeſkedel? Hagy békét az bor italnac.

15 Felele azért Anna, és monda: Nem vagyoc Wram réſieg, hanem keſeredett ſiiuŭ aſſioni állat vagyoc, ſem bort ſem egyęb réſiegîtŏ állatot nem ittam, hanem az én ſiiuemnec kéuánſágat ŏntŏttem az WR eleibe.

16 Ne haſonlicz az te ſiólgáló leányodat valami iſtentelen aſſioni állathoz, mert az én nagy keſerŭſégembŏl és búſúláſomból ſiolottam ez ideîg.

17 Kinec felele az Eli pap, és monda: Meny el békeſéggel, és az Izraelnec Iſtene adgya meg az te kéuánſágodat mellyet ŏ tŏle kértel.

18 Ő pedig monda: Légyen kedues te elŏtted az te ſiolgáló leányod, és el méne az aſſioni állat az ŏ vtára, és nem vólt tŏbbé az ŏ ſiiuében búſúlás.

19 Es fel keluén reggel imátkozánac az WRnac, és annac vtánna meg tęruén ménénec az ŏ házokho.. Ramahba, és eſmeré Elcanah az ŏ feleſégét Annát, és meg emlekezéc ŏ róla az WR.

Samuel ſzŭletic.

20 Lŏn pedig idŏ forgáſában, minec vtánna az Anna méhében fogadott vólna, ſiŭlé fiu magzatot, és neuezé ŏtet Samuelnec, [e] mert (monda:) az WRTól kértem ŏtet.

e: Samuel, az az Iſtentŏl kérettetet.

21 Fel méne pedig Elcanah minden haza népéuel, hogy az WRnac az eſitendŏnként való áldozatot fel vinné és fógadáſát meg tellyeſitené.

22 Az Anna pedig nem méne el,

ne el, hamen azt monda az ö Wránac: El halaztom az fel menést, mîglen az gyermeket el válaztom, és az vtán fel visiem velem, hogy az WR elött foroguán, ott maradgyon mind öröcké.

23 Monda azért néki az Elcanah az ö ferie: Czelekedgyél vgy az mint te néked tettzic, maradgy honn mîg el nem válaztod, czac hogy az WR tellytsitse meg az ö besiédét,[f] meg marada azért az asisioni allat, és sioptatá az gyermeket míglen el kelletec válaztani.

f: Tudni illic az mellyet mondott Eli pap által, vagy az mellyet te mondottal.

24 Es fel viué ötet minec vtánna el válaztotta vólna három tulockal és egy mértec liztuel, és egy tömlö borral, és bę viué az WRnac házába Silohba, az gyermec pedig igen kiczín vala.

25 Es meg öléc az tulkot mikoron az gyermeket Eli pápnac vinnéc.

26 Ő pedig monda: Kérlec Wram, iusson esiedbe, mert miképpen Wram hogy te ęlsi, siinte olly bizonnyal én vagyoc amaz asisioni állat, ki te veled itt állottam, könyöröguén az WRnac.

27 Ezért ez gyermekért könyörgöttem, és meg adta az WR énnékem az én kéuánsagomat, mellyet ö töle kértem.

g: Az az, miképpen hogy Isten attavolt ötet nékem, azonképpen én vizontag néki attam és szenteltem hogy öué legyén míg él.

28 [g] Enis azért az WRnac, adtam ötet tellyes ęletében, míg az WRnac sienteltetet lésien és ott az WR elött tęrdre esénec.

II. Rész.

Az Anna aßßony hálá adó éneket énekel az Istennec. Az Eli pap fiai gonoßul ęlnec az ő papi tizteckel, és az Istennec népét el idegenitic az ßent Ceremoniaktól, melly dologért az Eli nem feddi meg öket, vgy az mint kellene. Azért az Isten meg feddi ötet, és iöuendőt mond néki, mind ő magánac mind maradékánac veßedelméről, Propheta által.

1 IMátkozéc azért ackoron az Anna, és monda: Őrül az én siiuem az WRban, fel magaztaltatott az én siaruám az WRban: Az en száiám meg nîlatkozott az én ellenségim ellen, mert én öruendec az te siabadîtásodban.

2 Ninczen senki ollyan sient mint az WR, söt ninczen senki te kiuölled, és ninczen senki ollyan erös mint az mi Istenünc.

3 Ne sióllyatoc azért ennec vtánnna keuély szókat, és szátokból ne származzéc kérkedekén szó, mert mindent túd az WR, és minden czelekedetit vęghöz visii.

4 Az kęz îues erös emberee meg rontatnac, és az erötlenec fel epítetnec hatalommal.

5 Az bę töltöc az kenyér keresésben foglalatosoc, az ehezöc pedig az kereséstöl meg siüntenec, vgy annîra hogy az magtalan hęt gyermekeket siült, és azkinec gyermeki felessen valánac meg fogyatkozot.

Deut: 32 Tob: 13. Sap: 16.

6 Az WR meg öl és eſmét meg eleuenît, pokolra alá vét, és eſmét fel hoz.

7 Az WR ſiegénnyé téſien és meg gazdágit, meg aláz és fel magaztal.

8 Fel emelli az porból az ſiegént, és az gáneiból az ſiükölködöt, hogy ültéſſe az feiedelmec közzé, és az diczöſégnec ſiękibe, mert az WRé az földnec kerekſégi, és azoknac határt vetett.

8 Az ö hiueinec lábokat meg óltalmazza, de az iſtentelenec az ſetétſégben meg némúlnac, mert az embernec nem lehet bizodalma az ö ereiében.

10 Az WRnac ellenſégi meg töretnec, ö ellenec menydörgés léſien, az WR az földnec határit meg itéli, és az ö királyánac hatalmat ád, és fel emeli az ö meg kent királlyánac ſiaruát.

11 El méne azért Elcanah Ramahba az ö házához, az gyermec pedig ſiolgál vala az WRnac az Eli pap elött.

12 Az Eli pap fiai pedig valánac [a] Belialnac fiai, és az WRat nem eſmeric vala.

13 [b] Mert az papoknac illyen ſiokáſoc vala az köſség között. Ha mikor valaki áldozatot téſien vala, el iö vala az pap ſiolgáia mikoron az húſt föznéc, három ágú villaczkáual.

14 Es bę üti vala az ſerpenyöbe, vagy az üſtbe, vagy az vas fazékba, és egyęb fazékakba, és valamit az villaczkán ki hozhat vala, az pap mágánac véſſi vala, îgy czelekeſſnec vala az egéſſ Izrael népéuel, kic oda mennec vala Silohba.

15 [c] Es minec elötte męg az köuérit meg nem áldoztac vólna, el iö vala az pap ſiolgáia, és azt mondgya vala az embernec az ki áldozatot akar vala tenni: Adgy húſt ide hadd ſüſſem meg az papnac, mert nem veſſen te töled fött húſt hanem nyerſet.

16 Ha pedig azt mondgya vala az ember néki: Hadd áldozzam meg elöſſer az köuerit, az vtán vedd el az mint ſzinte ſziuednec kéuánſága: Ő azt mondgya vala: Semmiképpen nem, hanem moſt adgyad, mert ha nem adod eröuelis el véſſem.

17 Nagy vala azért az ſzolgáknac véktec az WR elött, mert az emberec meg vtállyác vala az WRnac áldozattyát.

18 Az Samuel pedig ſiolgál vala az WR elött gyermec léuén, fel öltöztetuén gyólczból czinált Ephod köntöſſel.

19 Az Annais pedig kiczińkön töſt czináltat vala néki és eſſtendönként néki viſſi vala mikor az Wraual fel menne, az eſſtendönként való áldozatnac meg áldozáſára.

20 Meg álda pedig Eli pap az Elcanát és az ö feleſéget, és monda: Adgyon az WR Iſten te néked

a: Az az, igen gonoſzoc, álnokoc valánac. Eli Pap fiainac gonoſſágoc.

b: El sö vétkec az Eli pap fiainac hogy az Iſtentól nékic rendeltetet réſzſzel nem eléeznec meg g.

c: Máſodic vétkec, hogy minec elötte az baromnac köuéri meg áldoztatnéc az Iſten paranczolattya ſzerint, annac elötte vöttec ki abbol az ö réſzeket, melly dolog nem ſzabad vólt.

ked ez aſſiony állattól magzatot, miuel hogy az WRnac tött fogadáſa ſierint ezt meg ada, és el haza ménénec.

21 Meg látogatá azért az WR az Annat, melly az ő méhében fogada, és ſiüle három fiat és kęt leánt, és az Samuel fel neuekedéc az Wrnál.

22 Az Eli pap pedig igen vén ember vala, és meg hallá mind azokat az mellyeket az ő fiai az egéſi nemzetſéggel czelekeſznec vala, és miképpen hálnánac az aſſioni állatockal [d] kic ſereggel gyülnec vala à gyülekezetnec ſátoránac aytaia eleibe.

23 Mondgya vala azért nékiec: Miért miuelitec ezt? Mert hallom én az ti gonoſi czelekedetteket mind az egéſi néptöl.

24 [e] Ne miuellyetec azt ió fiaim, mert nem ió hír ez à kit halloc, hogy az WRnac népét vétkeztetitec.

25 Ha eggyic ember az máſic ellen vét, az biró itéletet téſien közöttöc, de ha valaki az WR ellen vét, vallyon ſ-ki léſien közbe iáró? Es nem fogadác az ő Attyoknac ſiauát, mert az WR meg akara öket ölni.

26 Az gyermec Samuel pedig neuekedten neuekedic vala és kedues vala az WR elött, mind pedig emberec elött.

27 [f] Iöue pedig az Iſtennec embere az Elihöz, és monda néki: Azt mondgya az WR, vallyon ſ-nem ielentettemé meg magamat nîluan az te atyád házánac, mikor Ægyptusban az Pharao házában valánac.

28 El válaztám ötet az Izraelnec minden nemzetſégi közzül én magamnac az papſágra, hogy az én óltáromon áldoznéc, hogy temiénezné, és az Ephodot én elöttem viſelné, és minden tüzre való áldozatnac maradékát, az te Atyádnac háza népénec engedtem.

29 Miért hogy meg tapodtatoc az én áldozatimat, és az én Minhámat, mellyet paranczoltam hogy légyen az én ſátoromban? Es inkáb böczüllötted à te fiaidat hogy nem mint engemet, hogy ti magatokat hizlalnátoc az én népemnec az Izraelnec minden áldozatinac ſiépéuel.

30 Azért azt mondgya az Izraelnec WRa Iſtene: Azt mondottam vala hogy az te házad, és az te atyádnac háza én elöttem iárna mind öröcké, de moſtan azt mondgya az WR, táuól légyen az én tölem: Mert az kic engemet tiztelnec, azokat meg tiztelem, de az kic engemet meg vtálnac, meg vtáltatnac.

31 Imé el iönec az napoc, és én el vágom az te karodat, [g] és az te atyád házánac kariát, hogy ne találtaſſéc vén ember az te házadban.

32 [h] Es meg látod az Iſten házánac keſerüſégét, az ióc, helyett, mellyeket az WR czelekedett vólna

d: Harmadic vétkec az Eli pap fiainac, hogy holot feleſégec vólt, az Iſten ſátoránál való aſzſzoni állatockal férteimeskedtec, és az Iſten ſátoratis meg fertezteettec.

e: Eli pap meg feddi az ő fiait, de igen lágy beſzeddel.

f: Meg feddi az Iſten Eli papot az ő fiainac gonoſſagokért.

g: Az karon érti az papi méltoſágot, mint ha azt mondána, el véſzem az papi méltoſágot tóled és à te házad népétöl, &c.

h. Ezt akaria mondani az Iſten az Elinec. Az melly iökat akartam czelekedni az Izraellel, ha te és az te fiaid az Iſteni ſzolgálatban igazán és hiuen forgolodtatoc vólna, azokért az iökért, és azoc helyébe veſzedelmet hozoc, és te meg látod az Iſten ſátoránac keſrüſégét, tudni illic mikor à Philiſteuſoc el ragadgyác az Iſten láddáiát. Láſd meg. Cap: 4.

vólna az Izraellel, és vén ember nem léſien házadban ſoha.

i: Az az, Nem azért hagyoc meg az te házad népében hóg te veled iól tegiec hanem hogy láſſad az te házad népének nyomorúſágot, és kefeſrűſéggel illetteſſel.

33 ¡ Es (mind az által) az én óltáromtól, el nem fogyatom az te házad népe közzűl való férfiat, hogy az te ſiemeidet meg emésſiem, és az te lelkedet keſerűſéggel illeſſem, de minden te házad népe ember korokban halnac meg.

34 Es ez légyen te néked ielől, melly kőuetkezic az te két fiadra, az Hophnire, és à Phineeſre, mert mind ketten egy nap meg halnac.

k: Az az, Azt miuelem hogy az papi meltóſág állando legyen az ő maradékánál, ſzól pedig az ſádokrul, ki az Dauid és Salomon idejében vólt pap, 1. Paral: 29.

35 k Es támaztoc magamnac hiwſéges Papot, ki az énkeduem és akaratom ſierint czelekeſſic, és eppîtec néki állándó házat, és iár az én meg kent királlyom elött tellyes élete napian.

36 Es léſien hogy valaki meg marad à te házadban elö id és tęr det feiet hayt añac egy ézűſt penzért, és egy darab kenyerért, és azt mondgya: fogadgy bę kérlec engemetis az papoc közzé valami tiztre, hogy eheſſem valamifalat kenyeret.

III. Réſz.

Az Iſten meg ielenic Samuelnec, és meg ielenti néki az Eli papnac háza népének vefedelmét, mellyet az Samuel meg ielene az Eli papnac. Az Iſten pedig az Samuelnec ferez méltóſágot mind az egéſz Izrael nemzetſége előtt.

1 AZ gyermec Samuel pedig ſiolgál vala az WRnac az Eli Pap előtt: Es az WRnac Prophetac által való ſioláſa ackor az időben igen ritka vala, és nem vala látható ielenés.

2 Lőn pedig ackor az időben Eli Pap aluſſic vala az ő ſiokott helyén, és imár az ő ſiemei meg kezdettec vala homyáloſodni, és nem láthat vala.

3 Es minec előtte az Iſtennec ſiőuednekit meg óltottac vólna, és az Samuelis alúnnéc az WRnac Templomában, az mellyben az Iſten ládáia vala.

a: Az Iſten meg ielenic az gyermec Samuelnec etzakat, és megielenti néki az Eli papnac és az ő maradékinac bűntéteſeket.

4 a Ackor ſiólitá az WR Samuelt, ki monda: Im hól vagyoc én.

5 Es futamodéc az Eli paphoz, és monda: Im hól vagyoc én, mert te hiuál engemet, és monda: Nem hittalac, meny viſſſia aludgy el, el méne azért ő és el aluuéc.

6 Szolitá eſmét az WR Samuelt: Es fel kele az Samuel, és méne Eli paphoz, és monda: Im hól vagyoc én, mert hiual engemet. Es monda: nem hittalac édes fiam, meny el aludgy el.

7 Samuel pedig męg nem ſiokot vala az WR ſiauához, és męg nem tudgya vala az WRnac beſiédét.

8 Szólitá azért męgis harmadſior az WR Samuelt, és fel kele és méne Eli paphoz, és monda: Im hól vagyoc én mert hiual engemet. Ackor eſiébe vőué az Eli pap, hogy az WR hijna az gyermeket.

9 Monda azért az Eli pap Samuelnec: meny el aludgy el, és ha ſiolſt tégedet, azt mondgyad: Szóly WRam, mert iól hallya az te ſiolgád: Fel méne azért Samuel, és az ő helyén el aluuéc.

10 El

10 El iŏue eſmét az WR, és meg állá, és ſzólîtá eſmét mint annac elŏtte, és monda: Samuel, Samuel. Felele Samuel, és monda: Szóly, mert iól hallya az te ſzolgád.

11 Es monda az WR Samuelnec: Imé én czelekedem neminęmŭ dolgot Izraelben, mellyet valakic hallanac, mind az kęt fŭlŏc meg czendŭl belé.

12 Ackor az idŏbe, mind azokat mellyeket meg mondottam az Eli Pap ellen, és az ŏ háza népe ellen, véghŏz viſiem, el kezdem és el végezem.

13 Es meg ielentem ŏ néki, hoǵ én meg itélem az ŏ házát mind ŏrŏcké az hamiſſágért, mellyet iól túd, mert az ŏ fiai mikor magokat vtálatoſocká téſſic vala, nem tîltá meg ŏket.

14 Es annac okaért meg eskŭttem az Eli háza ellen, hogy az ŏ háza népénec hamiſſága, ſoha ŏrŏcké, ſem áldozattal, ſem Minháual el nem tŏrŏltetic.

15 Aluuéc azért à Samuel mind reggelîg, és meg nîta az WR házánac aytaiát, és nem meri vala meg ielenteni Eli papnac ez látáſt.

16 Szólîtá azért Eli Pap az Samuelt, és monda: Samuel fiam. Ki monda: Im hól vagyoc én.

17 Es monda: Mi lŏn az ſió az mellyet néked mondá? Kérlec ne titkold el tŏlem, az WR v́gy czelekedgyéc veled és v́gy adgyon iót, hogy czac egy igétis nem titkolſi el én tŏlem valamit ſiólott.

18 [b] Meg monda azért à Samuel mind azokat az beſiédeket, és nem titkolá el tŏle. Es monda az Eli pap: ŏ az WR, és czelekedgyéc v́gy az mint néki iobnac tettzic.

19 Fel neuekedéc azért Samuel, és az WR vala ŏ vęle, v́gy annîra hogy ſemmi beſzédét [c] az fŏldre nem hadgya vala eſni.

20 Es eſiébe vŏué az egéſi Izrael népe, Dan vároſtól fogua, Berſebaîg, hogy az Samuel az WRnac hiwſéges Prophetáia vólna.

21 [d] Es kezde eſmét az WR meg ielenni Silohban, mert meg ielentette vala magát az WR Silohban az Samuelnec, az WRnac beſiéde által.

b: Samuel meg mondgia Eli papnac à mit néki Iſten mondott.

c: Az az, Semmit nem ſzolott ollyat az Samuel, mellyet bé nē tellyeſitett volna az Iſten,

d: Az az, Iollehet ſoc ideiglen nem volt Izraelben Propheta es iſteni ielenes, mind az által az Samuel lŏn Iſten Prophetáia, kinec gyakorta meg ielenic vala.

IIII. Réſz.

Az Izraelitác mikor az Philiſtęuſoktol meg verettettec vólna, az Iſten Ládáiát az táborba vitetic, De vgyan meg veric eſmét az Philiſtęuſoc az Izraelitákat, az Eli papnac kęt fiát meg ŏlic, az Iſten Ládáiát el nyeric, mellyet mikor Eli pap meg hallott volna, hátra eſic ſękiben, es meg hal.

SAMVEL az Izraelt itéli es biria 40. eztendeig az SAVL Királlyal eggyút.

1 MEG tellyeſedéc azért az Samuelnec beſiéde az egéſi Izraelen, mikor ki méne az egéſi Izrael az Philiſtęuſoc ellen hartzolni, és tábort iáránac az helynél, melly Eben Haezernec mondatic, az Philiſtęuſoc pedig tábort iáránac Aphekben.

2 Sereget rendelénec azért az Philiſtęuſoc az Izrael népe ellen, és meg ŭtkŏzénec, és az Izrael népe meg veretéc az Philiſtęu-

listęusoktól, és vágánac le ŏ kŏzzŭlŏc az mezŏn v́gy mint négy ezer embert.

3 Mikor azért az nép az táborba visisia iŏtt vólna, mondánac az Izrael népe kŏzŏtt való ŏreg emberec: Mi az oka hogy az WR meg veré ma minket az Philistęusoc által? Vegyŭc hozzánc Silohból az WR frigyénec Ládáiát, hogy mi kŏzŏttŭnc léuén sıabadîtson meg minket az mi ellenségŭnc kezębŏl.

4 Bę kŭldé azért az nép Silohba és ki hozác az Seregeknec WRanac Ládáiát, ki ŭl az Cherubimokon, [a] ott valánac pedig az Isten frigye Ládáiánál az Eli Papnac kęt fiai Hophni és Phinees.

5 Lŏn pedig hogy mikor az WR frigyénec Ládáia az táborba iutott vólna, Meg siualkodéc az egési Izrael népe nagy kiáltással, és meg zendŭlé az egési fŏld.

6 Haluán pedig az Philistęusoc az nagy kiáltást, mondánac: Miczoda nagy kiáltás ez az Sidóc táborában? Es meg ęrtéc hogy az WRnac Ládáia iutott vólna az táborba.

7 Meg félemlénec azért à Philistęusoc, mert meg ęrtéc hogy az Isten iŏtt az táborba. Es ezt mondác: Iay mi nékŭnc, mert nem esett ez elŏtt illyen dolog.

8 Iay mi nékŭnc, Kiczoda sıabadît meg minket ezeknec az erŏs Isteneknec kezekbŏl, ezec azoc az Istenec, kic az Ægyptumbélieket minden fęle nyomorúsággal meg veréc az puztában.

9 Nó azért legyetec bátor sıiuel, és emberkedgyetec Philistęusoc, hogy valami módon ne sıolgallyatoc az Sidóknac, mint hogy ŏk sıolgáltanac mi nékŭnc, nó azért legyetec emberec és erŏssen vijatoc.

10 Meg ŭtkŏzénec azért à Philistęusoc, és meg veréc az Izrael népét, és ki ki sıalada az ŏ sátorába, és igen nagy vesiedelem lŏn, v́gy annîra hogy az Izrael népe kŏzzŭl harmintz ezer gyalog vesze.

11 [b] Es el nyeréc az Isten Ládáiátis, és az Eli papnac kęt fiais meg hala, az Hophni és Phinees.

12 El szaladuán pedig egy ember az Beniamin nemzetségébŏl, iuta Silohba azon nap, ruháiát meg sıaggatuán, és port hintuén feiére.

13 El iutá azért az, és Eli pap ŭl vala sıękiben az v́t fęlen várakozuán, mert az ŏ sıiue nagy rŏttegésben vala az Isten Ládáia miatt, mihelt pedig bę iuta az ember hogy hîrt mondaná az városban, meg zendŭle az egési város.

14 Haluán pedig Eli Pap az nagy kiáltást, monda: Míczoda nagy kiáltás ez? Az pedig az ember nagy sietséggel el iŏue, és meg mondá Eli papnac.

15 Vala pedig az Eli pap kilentzuen nyóltz eztendŏs, és az ŏ sıemei meg homályosodtac vala, és nem láthat vala.

16 Mon-

a: Cherubimoc kŏzŏtt mondatic ŭlni az Isten, melly Cherubimoc az Isten sátorában az Láda felŏtt valánac, mert az Isten onnét szokott vala szolani, es onnét ielenti vala meg akaratyát, Exod: 25. vers: 22.

b: Az Isten Ládáiat el nyeric az Philisteusoc, az Eli papnac keet fiatis meg ŏlic.

16 Monda azért az ember Eli papnac: En az hartzról iöuec, onnét ſialadtam ma. Es monda: mint lön az dolog ió fiam?

17 Felele az követ, és monda: Meg futamodéc az Izrael népe az Philiſtęuſoc előtt, és igen nagy kár lön az népben, az te két fiadis meg hólt, az Hophni és Phinees, az Iſten Ládáiátis el nyertec.

e: Eli papnac nyaka ſzakad vinec vtánna az Izraelt 40. eztendeig ítélte volna.

18 e Mikor azért az Iſten Ládáiát emlitette vólna, hátra eſéc az ſzękből az kapu fęlen? és meg ſiegéc az nyaka, ſ. meg hala, mert immár igen vén és nehez ember vala, és az Izraelt itélte vala negyuen eztendeig.

19 Touábba az Menye az Phinees feleſége várándós vala, és hallá hirét hogy az Iſten Ládáiát el nyertec vólna, és az ő Ipais meg hólt vólna, mind pedig az ő wra, le hayla azért és ſzülé, mert ſoc keſerűſég ſiállot vala reáia.

20 Mikor pedig meg akar vala halni, mondgyác vala ő néki az kic ott állanac vala: Ne fély mert fiad vagyon, de nem ſióla ſemmit, és czac eſiébe ſem vöué.

d: Icabod, az az, ninczen dicziőſęg.

21 Es ő neuezé az gyermeket Icabodnac, d monduán: El vétetett az Izraeltől az diczőſęg, mert hallotta vala hogy el nyertec az Iſten Ládáiát, és meg hólt vólna mind Ipa mind wra.

22 Monda azért: El vétetett Izraeltől az diczőſęg, mert el nyertec az Iſten Ládáiát.

VI. Réſz.

Az Iſten meg haragußic az Philiſtęuſokra az ő Ládáiáért, annac okáért az ő báluány Iſteneket meg ronttya, es az föld népét nagy czapáſſal meg veri, tanáczkoznac az Philiſtęuſoc az Ládának haza küldéſéről.

1 AZ Philiſtęuſoc pedig fel vöuéc az Iſten Ládáiát, és el viuéc az Eben Hezertól Aſdod városába.

2 Holott véuén az Iſten Ládaiát, bę viuéc az a Dagon Templomába, és helyh eztetéc az Dagon báluány mellé.

a: Az Philiſteuſoc az Iſten Ládáiát a Dagon báluány mellé tęſſe, melly báluánnac az dereka embéri forma volt aſ. ſytollya hal forma. De az Dagon nem maradhat meg az Iſten Ládáia mellet.

3 Es mikór máſod nap fel kőltenec vólna az Aſdodbéliec, imé az Dagon báluány az földre artzal le eſett vala az WRnac Ládáia előtt, és fel véuén à Dagont, eſmét helyére állatác.

4 Es mikor eſmét máſod nap fel kőltenec vólna, imé eſmét látác hogy az Dagon artzal le búrúlt az földre az WR Ládáia előtt, és az Dagonnac feie és kęt keze feie el ſiakadott à küſiöben, és tſac az hal képe maradott vala meg benne.

5 Ennec okaért az Dagon papiai, és valakic bę mennec az Dagon házába, nem hágnac az küſiöbre Aſdod városában mind ez mai napîglanis.

6 b Meg nehezedéc pedig az Aſdod városbélieken az WRnac kezе, és puztíttya vala őket, és meg veré őket alfęlekben való ſüllel, az Aſdod varoſit és minden határit.

b: Meg veri az Iſten nagy czapaſſal az Philiſteuſokat az ő Ládáiaért.

Tt 7 Lát-

7 Látuán pedig az Aſdodbéliec mint vólna az dolog, mondánac: Ne maradgyon mi nállunc az Izrael Iſtenénec Ládáia, mert igen kemény az ő keze mi ellenünc, és az mi Iſtenünc ellen, az Dagon ellen.

8 El küldénec annac okaért, és bę gyüytéc à Philiſtęuſoc között való fő embereket, és mondánac: Mit tegyünc az Izrael Iſtenénec Ládáiának? Felelénec: viteſſéc Gadba az Izrael Iſtenénec Ládáia, és alá viuéc az Izrael Iſtenénec Ládáiát.

9 Lőn pedig hogy minec vtánna alá ſ-fel hordoztác vólna, az WR keze az városnac felötte igen nagy nyomoruſágára lőn, és meg veré à városnac népét kiczintől fogua nagyig, és az ő alfeleken nagy fülyöc neuekedénec.

10 El küldéc azért onnatis az Iſten Ládáiát Ecronba, és mikor el iutot vólna az Iſten Ládáia Ecronba, Fel kiáltanác az Ecronbéliec, monduán: Imé reánc hoztác az Izrael Iſtenénec Ládáiát, hogy meg öllyenec mind engemet, mind az népet.

11 Añac okaért köueteket küldvén, bę gyüytéc az Philiſtęuſoc között való fő népeket, és mondánac: Boczáſſátoc el az Izrael Iſtenénec Ládáiát, hadd mennyen el az ő helyére, ne öllyen meg mind engemet ſ-mind népemet, mert nagy keſerues halál vala az egéſi városban, és felötte igen nehez vala az helyen az Iſtennec keze.

12 Az melly emberec meg nem halnac valais pedig, füllel veretetnec vala meg, és az városnac kiáltáſa mind az Eegíg fel hatt vala.

VI. Réſz.

Az Philiſtęuſoc az Papoc tanáczából, hét hólnap után fekerre téuén az Iſten Ládáiát, aiándékockal egybe haza boſſátyác, mellyet mikor az Bethlemes városbéliec meg nem tudtac volna bőrzülleni, igen meg büntettetnec az Iſtentől, el küldic azért onnét az Ládát Ciriathiearimba.

1 LŐN pedig az WR Ládáia az Philiſtęuſoc birodalmában hęt Hólnapig.

2 Szólítuán pedig az Philiſtęuſoc à Papokat és varaſlókat, mondánac: Mit czelekedgyünc az WR Ládáia felől? Mondgyátoc meg mi nékünc mi módon küldgyüc haza az ő helyére?

3 Felelénec azoc: Ha meg küldítec az Izrael Iſtenénec Ládáiát, üreſſen ne küldgyetec meg, hanem áldozatot adgyatoc néki az ti bűnötekért, ackor meg gyógyúltoc, vagy pedig meg tudgyátoc mi oka légyen hogy az WR nac keze el nem ſiál ti rólatoc.

4 Es mondánac: Miczoda áldozatnac kell lenni, mellyet à mi bűnünkért kell néki adnunc? Felelénec azoc: Az Philiſtęus fő embereknec ſiámoc ſierint, aranyból czinált öt alfelec, és öt arany egér, mert azon nyomoruſág egy arant vagyon mindeneken, az ti feiedelmitekennis.

5 Czinállyátoc meg azért az ti alfeleteknec formáiát, és az ti Egereiteknec képét, kic el puztí-

tottac

tottac az fŏldet, és így adgyátoc meg az Izrael Iſtenénec diczŏſéget, netalám meg kŏnnyebŭl az ŏ bŭntetŏ keze raytatoc, az ti iſtenteken, és az ti fŏldeteken.

6 De miért keménititec meg az ti ſiiueteket, miképpen az Ægyptusbéliec és àPharaó meg kemenîtéc az ŏ ſiiueket? Auagy nem el boczattáké ŏket hogy el ménnénec minec vtánna czudákat tŏn kŏzŏttŏc?

7 Moſtan azért gyorſan kéſiîtſetec egy wy ſiekeret, és ſierezzetec kęt bornyús ŭnŏt, kinec à nyaka męg iáromban nem vólt, és fogiátoc bę à ſiekérbe az ŭnŏket, és az bornyúkat mellyec vtánnoc iárnac, vigyétec házatokhoz.

8 Es fogiatoc az WRnac Ládáiát és tegyétec az ſiekerre, és az arany ſierſiámokat mellyeket adtoc ŏ néki bŭnŏtekért, tegyétec az óldalon való táskába, és boczaſſátoc el azt, hadd mennyen el.

9 Es nézzetec vtánna, ha az v́ton melly az ŏ határokra viſien, Bethſemeſre tart fel, nîluán mind ŏ czelekedte velŭnc ezt az ſoc nyomoruſágot, Ha pedig más felé tart, meg tudgyuc hogy nem az ŏ keze bŭntetet minket, hanem czac tŏrténet, az mi eſett raytunc.

10 Vgy czelekedénec azért azoc az emberec, és hozánac kęt bornyús ŭnŏt, kiket az ſiekęrbe fogánac, és azoknac bornyúiokat othonn bę rekeztéc.

11 [a] Es fel téuéc az ſiekęrre az WRnac Ládáiát, és az táskátis, az arany egereketis, és az ŏ alfeleknec képét.

12 Es el igazodánac az ŭnŏc az v́ton, àBethſemes felé való v́ton, mind azon egy v́ton mennec vala nagy bŏgéſſel és ſietſéggel, és ſem iob felé, ſem bal felé az v́tból ki nem tęrénec, és az Philiſtęuſoc kŏzŏtt való fŏ emberec vtánnoc mennec vala, mind az Bethſemes városnac határáîg.

13 Az Bethſemes városbéli emberec pedig egy vŏlgyben aratnac vala, és ſzemeket fel emeluén meg látác az Ládát, és igen ŏrŭlénec hogy látác.

14 [b] El iuta pedig az Láda Bethſemes városbéli Ioſuenec fŏldére, és ott meg álla. Vala pedig ott egy nagy kŏ, és fel vagdalác az ſiekęrnec fáiát az Bethſemes városbéliec, és az ŭnŏket meg áldozác az WRnac.

15 Touábba az Leuitác le vŏttéc vala az WRnac Ládáiát, és az táskátis melly vęle vala, és mellyben az arany ſierſiámoc valánac, és tŏttéc vala az nagy kŏre. Az Bethſemes városbéliec pedig, egéſilen meg égetet áldozatot tŏnec, és egyęb áldozatualis áldozánac az napon az WRnac.

16 Mellyet mikor láttác vólna az Philiſtęuſoc fŏ emberei, viſiſia tęrénec Ecron városba az napon.

17 [c] Az arany alfelec pedig mellyeket

a: Az Philiſteuſoc haza kůldic az Iſten Ládáiát.

b: Hogy az Bethſemes városbéliec áldoznac, holott nem volt ſzabad áldozni az Iſten ſátora kiuŏl, meg menti azokat ez, mert az Iſten Ládáia ott volt, más az, hogy Leuitác voltac azoc.

c: Az Philiſteuſoc aián doka, mellyel azt akariác meg ielenteni, minémů oſtorral oſtorozta volt meg Iſten ŏket, tudni illic ſůllel az ſokſágaual.

ŏ alfeleket, es az ŏ mezeieket egereknec

lyeket adánac az Philiſtęuſoc az WRnac az ő bűnöknec el törléſéért való áldozatúl, ezec tudni illic Aſdod városért egy, Azzah városért egy, Aſcelonért egy, Gathért egy, és Ecron városért egy.

18 Az arany egerec pedig valánac az Philiſtęuſoknac minden városoknac ſiáma ſzerint, az öt fő embereknec ſzámoc ſzerint, es minden kerîtet és kerîtéſnélkűl való városoknac és faluknac ſzáma ſzerint, mind amaz nagy kőig, mellyre az Ládát le tötték vala, melly az Bethſemesbéli Ioſue földén vagyon mind è mai napîglan.

d: Meg bűnteti Iſten az Bethſemes vá rosbéliekét, hogy az ő Ládáiát nem tudgyác meg bőczűlleni, es abba bé tekintenec az Iſten nec tilalma ellen, Num: 4. & 20.

19 d Meg veré pedig ſokat (az WR) az Bethſemes városbéliekben, ennec okaért hogy belé tekinténec az WR Ládáiaba, miképpen meg vert vala az Philiſtęuſokban ötuen ezer és hetuen embert, és ſirá az nép hogy meg verte vólna az WR az népet nagy czapáſſal.

20 Mondánac azért az Bethſemes városbéliec, vallyon ſ. kiczoda álhat meg az ſient WR Iſten előtt? Es vallyon houá mennyen el mi tőlünc.

21 Kőueteket küldénec azért az Ciriathiearimba lakozókhoz illyen izenettel: Meg hoſztác az Philiſtęuſoc az WRNAC Ládáiát, iőijetec alá, és vigyétec oda hozzátoc.

VII. Réſz.

Bethſemesből el vîtte az Iſten Ládáiát az Ciriath Iearim városbéliec, holott egéſz hát ezendeig all az Abinadab házánál. Az Samuel Propheránac intéſéből az Izraeliták meg tęrnec az Iſtenhőz, es vęle meg békellenec. Az után megveric az Philiſtęuſokat, es meg ſabadittyác az városokat mellyeket azoc el vőttec vala az Izraeltől.

1 EL iőuénec azért az Ciriath Iearim városbéliec, és el viuéc az WRnac Ládáiát, és bę viuéc az Abinadabnac házába, ki fenn az dombon lakic vala, és az Eleázárt az ő fiát rendeléc hogy őrizné az WR Ládáiát.

2 Lőn pedig hogy mîg az Láda Ciriath Iearimban álla, ſoc idő múléc el, tudni illic húſz eztendő, és nagy ſiráſt tön az egéſz Izrael népe, és meg tęre az WRhoz.

a: Inti Samuel az népet az igaz penitenetara, mellynec az haſznátis meg mondgya.

3 a Mert az Samuel meg mondotta vala az egéſz Izrael népénec illy ſzóual: Ha tellyes ſiiwből akartoc meg tęrni az WRhoz, gyomlállyatoc ki közzűletec az idegen iſteneket, és az Aſtharot báluáńt, és kéſzîczetec az ti ſziueteket az WRnac, és ő néki egyedűl ſiolgállyatoc, így meg ſzabadît titeket az Philiſtęuſoknac kezekből.

b: Az vizre nec meritéſére ki öntéſet ſoc képpen magyarázác az bőlczec, Némelyec azt mondgác hogy è bűnnec boczanatyának bi zonſágáért mueltec, tudni illic hogy mint az viz el moſſa az ſzennyet, az zonképpen himnéc hogy az ő bűnöket az Iſten kegyelme el tőrlene. Némelyec azt mondgác hóg az ő előbbi gonoſſágoknac el változtatásának bizonſágára mueltéc, hóg tudni illic tiztác akarnac lenni. Némelyec igy magyarázzác hogy ſirtac, es ag ő könyhullatáſoc ſolt mint az viz vtáſzer tęrtu magyarázzác, hogy az ő ſiratáket Iſten előtt annira ki ielentéc, mint ha vizet tőltöttec volna ki, es hog sémit nem tétettec, hanē az ő ſziueknec gonoſſágát ki ielentéc, &c.

4 El hányác azért az Izrael fiai az idegen iſteneket, és az Aſtharot báluáńt, és ſzolgálánac egyedűl czac az WRnac.

5 Monda pedig az Samuel: Gyűytſétec bę az egéſi Izrael népét Miſpahba, és imádkozom érőttetec az WRnac.

6 b Bę gyűlénec azért Miſpahtáſának bizonſágára mueltéc, hóg tudni illic tiztác akarnac lenni. Némelyec igy magyarázzác hogy ſirtac, es ag ő könyhullatáſoc ſolt mint az viz vtáſzer tęrtu magyarázzác, hogy az ő ſiratáket Iſten előtt annira ki ielentéc, mint ha vizet tőltöttec volna ki, es hog sémit nem tétettec, hanē az ő ſzíueknec gonoſſágát ki ielentéc, &c.

ba, holott vizet merîtuén, ki öntéc az WR elött, és böytelénec az napon, és mondánac ottan: Vétkeztünc az WR ellen. Es ezképpen itéle Samuel az Izrael fiait Miſpahban.

7 Meg értuén pedig az Philiſtęuſoc hogy Miſpahba gyűltenec vólna az Izrael fiai: Az Philiſtęuſoc fő Hadnagyi reáioc indulánac az Izrael fiaira, mellyet mikor meg hallottác vólna az Izrael fiai, igen meg remülénec az Philiſteuſoktól.

8 Mondánac azért Samuelnec az Izrael fiai: Ne ſzünnyel meg az mi WRvnc Iſtenünkhöz való kiáltáſtól, hogy ſzabadîtſon meg minket az Philiſteuſoknac kezekből.

9 Hozá annac okaért az Samuel egy gyermekdid Báránt, és azt éppen meg áldozá az WRnac, és fel kiálta Samuel az WRhoz az Izraelért, és meg halgatá ötet az WR.

10 Es lön hogy mikor az Samuel áldoznéc, hirtelenſéggel az Philiſteuſoc ütközethöz keſzülénec az Izrael népe ellen. Az WR pedig menydörgéſhöz haſonló ſzóual kiáltáſt tön azon az napon az Philiſteuſoc ellen, és meg rontá öket, és meg veretének az Izrael népe elött.

11 Ki ménuén pedig az Izrael népe Miſpahból, meg kergetéc az Philiſteuſokat, és mind az Beth-char köw ſzikla alatt való hegyig vágác öket.

12 Fel vön pedig Samuel egy köuet, és fel áſa Miſpah és az Sechem köw ſzikla között, és neuezé aztilly nęwel, Eben Haezer: és azt monda: Mind eddig ſegitſéggel vólt mi nékünc az WR. c: Az az, Segitſégnec köue.

13 Meg gyaláztatánac azért az Philiſteuſoc, és nem ménénec többé az Izrael határára, és az WRnac keze lön az Philiſteuſoc ellen, az Samuelnec tellyes ęletében.

14 Es viſzſza vöuéc az Izrael fiai az városokat, mellyeket az Philiſteuſoc az Izraeltöl el vöttec vala, Ecrontól fogua mind Gath városig, és az ő határát meg ſzabadîta az Izrael népe az Philiſteuſoknac kezekből, és békeſég lön az Izrael között és az Emorręuſoc között.

15 Az Samuel pedig ęletének minden rendiben, itéle az Izrael fiait.

16 d El mégyen vala pedig eſztendönként, és bę iária vala Bethel, Gilgal és Miſpah városit, és mind ez helyeken töruényt ſzolgáltat vala az Izrael népének. d: Samuel io ſidelelemnec es birônac peldaia.

17 Annac vtánna viſzſza tęr vala Ramah városába, mert ott vala néki háza, és ottis itéletet téſzen vala az Izrael fiai között, és rakattata ott e az WRnac Oltárt. e: Tudni illic az holott az Lada vala Ciriathlerimben.

VIII. Réſz.

Az Samuel az ő fiait téſzi ő maga helyébe birácká az Izrael népén. Kic miſkor

az ő Attyoknac nyomát nem kőuetnéc, és az isten népét nem iól birnác, az kőssége abból álkolmarosságot vesen hogy az Samuel ő királt kérnénec. Meg mondgya nékic Samuel az Királynac iussat, az az, igasságát.

1 MIKOR pedig meg vénhődett vólna az Samuel, itélő Birácká választá az ő fiait az Izrael népe kőzőtt.

2 Vala pedig az első fiánac neue Ioel, az másiknac Abiah, kic Beersebaban lőnec birácká.

3 Nem iáránac pedig az ő fiai az ő vtaiban, hanem az telhetetlenség vtán indulánac, és aiándékot vőnec, és el fordítác az igaz itéletet.

4 Egybe gyülénec azért az egéssi Izrael fiai kőzőtt való vén népec, és ménénec Samuelhőz Ramahba.

5 [a] Es mondánac néki: Imé te meg vénhődtél, és az te fiaid nem iárnac az te vtaidban, azért mostan válassi királyt az ki minket itéllyen, miképpen egyęb nemzetségekis.

6 Nem tettzéc pedig ez az sió az Samuelnec, hogy azt mondác, adgy királt mi nékünc hogy itéletet tégyen mi kőzőttünc, és kőnyőrge az Samuel az WRnac.

7 Monda pedig az WR az Samuelnec: Fogadd siauát mindenben az népnec valamit néked mondanac, mert nem tégedet vtáltác meg hanem engemet vtáltanac meg, hogy ne wralkodgyam ő raytoc.

8 Mind az ő előbbi czelekedetec szerint, az mint czelekedtenec én velem, az időtől fogua hogy ki hoztam őket Ægyptusból mind ez mai napig, mikoron el hagyánac engemet és szolgáltanac idegen isteneknec, te veledis az szerint czelekednec.

9 Mostan azért fogadd meg az ő szauokat, de mikoron ő ellenec bizońságot tészesi, meg ielenczed az királynac hatalmát ő raytoc, az ki wralkodni fog ő kőzőttec.

10 Meg mondá azért Samuel az népnec, az WRnac minden siauát, azoknac az kic őtőle királt kérnec vala.

11 [b] Es így szóla: Ez lésien az Királynac igassága az ki wralkodni fog ti raytatoc: Az ti fiaitokat el veszi és szekér vezetői lésinec néki és louagiai, és az ő szekere előtt futnac.

12 Es válazt kőzzülőc ezer ember előtt iáró hadnagyokat, és őtuen ember előtt iárókat, és hogy néki szántsanac, gabonaiát bę arassác, hadakozó szerszámokat, és szekérhőz való sierssiámokat czinállyanac.

13 Az ti leánitokat visiontag el viteti az kenegetésre, siakatsságra és kenyér sütésre.

14 Touábba élő földeteket, siőlőteket, olay termő kerteteknec az iauát el vészi, és szolgainac adgya.

15 Es az ti veteméńtekből, szőlőtekből dęzmát vésien, és az ő hopmesterinec és egyęb szólgainac adgya.

16 Az ti szolgátokat és szolgaloto-

a: Az Izrael fiai királt kérnec à Samueltől, mellt dolog lőtt az mint nemellyce mondgyác, Samuel birodalmanac 30. eztendeiében, es ezec Saul kiralsaganac czac tiz eztendőt tulaydonitanac.

b: Meg mongya Samuel az kiralnac iussat es hatalmat az kőssegen, hogy ollyan modon el rättentse őket à király kérestől, de azoc nem akarnac egyebet teńi.

lotokat, és kőzőttetec való iffiu népet, és ſzamártokat el véſſi, hogy azokon az ő dolgát tegyéc.

17 Az ti barmotokból dęzmát véſſen, és ő néki ſiólgai léſſtec.

18 Es ackor kiáltani fogtoc az király miatt à kit válaztotoc magatoknac, de nem halgat meg az WR az napon.

19 Nem akará pedig meg hallani az kőſſég az Samuelnec ſiauát, hanem mondánac: Semmiképpen nem akariuc, hanem király wralkodgyéc mi raytunc.

20 Es mijs vgy legyünc mint egyęb nemzetſégec, és az mi királyunc itéllyen meg minket, és ő elöttünc mennyen, és viſellye az mi hadunkat.

21 Meg hallá azért az Samuel az népnec minden ſiauát, és meg mondá az WRnac.

22 Es monda az WR az Samuelnec: Fogadd meg az ő ſiáuokat, és emely királyt ő nékiec. Monda azért Samuel az Izrael népénec: Mennyetec el haza kiki az ő városába.

IX. Réſz.

Az Saul Ciſnéc fia keresſi az ő Attyának el veſſett Szamárit, Samuelhöz mégyen hogy azoc felől ő tőle tudakozzéc, és Samuel meg mondgya néki hogy Iſtentől az királyſágra válaztatott vólna. Meg vendégli Samuel az Sault, az után többet ſol vęle az királyſig felől.

1 VAla pedig egy ember az Beniamin nemzetſégéből, kinec neue vala Cis, Abielnec fia, ki vólt Serornac fia, ez pedig vala Bechorath fia, melly Bechorath vólt az Aphiaphnae fia, ki vólt az Iemini házából való ember, ez igen erős ember vala. Iemini:

2 Ennec (az Ciſnec) vala egy fia, kinec neue vala Saul, tekintetes és igen ſzép, és nem vala ſenki az Izrael fiai kőzőtt ſiépb annál, és vallasb ſ. magasb vala az egéſi Izrael népénél.

3 El veztenec vala pedig az Ciſ. nec az Saul attyának ſiamári, és monda Cis az Saulnac az ő fiának: Végy melled eggyet az ſzólgác kőzzől, és kely fel, menyel kereſd meg az ſiamárokat, által méne azért az Ephraim hegyén.

4 Altal méne az után az Saliſa földére, és nem találtác meg, által ménénec touábba az Saalim földénnis, és męg ſem valánac az ſiamároc, által méne az után az Iemininec földére, és męg ſem találác meg.

5 Mikoron pedig iutottac vólna az Suph földére, és męgis nem találtac vólna meg, monda Saul az ő ſiólgaiának az ki vęle vala, Iere mennyünc viſſſa, mert netalám eddig el feleytette az Atyám az ſiamárokat, és minket félt inkáb.

6 Monda pedig az ő néki: Imé moſtan az Iſtennec embere ez városban vagyon, és az az ember igen beczülletes ember, valamit meg mond, meg tellyeſedic, mennyünc oda, netalám meg ielenti az mi vtunkat mellyre mennyünc.

7 Felele Saul az ő ſiólgaiának:

Bátor mennyŭnc el, de mit vigyŭnc az embernec? mert az kenyér el fogyott tarisinyánkból, és nintsen mit vigyŭnc aiándékon az Isten emberénec. De vagyoné valami nálunc?

8 Szóla esmét erre az siólga Saulnac, és monda: Imé vagyon én nállam egy ezŭst Siclusnac negyed résie, mellyet én néki adoc az Isten emberénec, hogy meg mondgya nékŭnc az mi vtunkat.

9 Régen az Izrael népe kŏzŏtt, mikor valaki az Istenhŏz mégyen vala tanácz kérdeni, minden azt mondgya vala, Iertec mennyŭnc az nézŏhŏz, mert az kit mostan Prophétánac mondanac, azt hijác vala[h] nézŏnec.

10 Monda azért à Saul az ŏ siolgaiánac: ió ez à mit mondasi: iere mennyŭnc el. El ménénec azért az városba az holott vala az Isten embere.

11 Mikor pedig az városnac hágóián fel meñénec, találánac valami leányokat, kic víz merîteni meñec vala ki, és mondánac néki ec: Itté az nézŏ?

12 Kic felelénec nékiec, és mondánac: Itt vagyon czac elŏtted, sies gyorsan, mert tsac ma iŏtt bę az városba, mert ma az népnec[a] lakodalma lésien imez hegyen.

13 Mihelt bę iuttoc az városba, mindgyárt meg talállyátoc minec elŏtte à hegyre fel menne az lakodalomba, mert nem ésiic addîg az kŏsség mîg fel nem mégyen, mert ŏ áldgya meg az lakodalmat, annac vtánna észnec az kic hiuatalosoc, azért most mennyetec fel, mert mostan ez órában találhattyátoc meg.

14 Fel ménénec azért az városba, és mikor az város kŏzepin ménnénec, imé Samuel siinte eleikbe iŏue, akaruán fel menni az hegyre.

15 Az WR pedig meg ielentette vala az Samuelnec fŭleiben, az elŏtt egy nappal, minec elŏtte Saul oda menne, ezt monduán:

16 Hólnap illyenkor kŭldec tehozzád egy embert az Beniamin nac fŏldérŏl, kit az én népem elŏtt az Izrael elŏtt való hadnagyságra fel kenny, és az meg szabadîttya az én népemet az Philisteusoc kezébŏl, mert meg tekintettem az én népemet, és fel hatott az ŏ kiáltása én elŏmbe.

17 Az Samuel pedig meg tekinté az Sault, és az WR meg szólîtá ŏtet: Imhól ez az ember az kirŏl sióltam te néked, ez fog wralkodni az én népemen.

18 Saul pedig az kapu kŏzibe méne az Samuelhŏz, és monda: Kérlec mond meg nékem hól vagyon háza az nézŏnec.

19 Es monda Samuel az Saulnac: En vagyoc az nézŏ, menny fel elŏttem az hegyre, és ma én velem egyetec, annac vtánna el boczátlac téged reggel, és valami sziuedben vagyon meg ielentem te néked.

20 Tud-

[h] Vagy: látónac.

a: Az betűben igy vagyon: ma az népnec áldozattya lészen. De miuel hogy az Istennec tŏrvénye szerint nem volt sohul egyebűt szabad áldozni, hanem az holott az Isten sátora es az Láda vólna. Leuit. 17. Deut. 12. Azért azt mongyác à bŏlez emberec hogi az áldozatnac neuén, czac lakodalmat kell érteni, mint oda alá Cap: 10. vers: 2. 3.

20 Tudni illic az ſzamároc felöl, mellyec töled el veſztenec harmad nappal ez elött, ſemmit ne bánkodgyál, mert meg találtac. [b] De vallyon az Izrael népénec kihöz vagyon minden kéuánſága, vallyon ſ-nem te hozzádé, és az te Atyádnac egéſi háza népéhöz.

b: Az az, te ſól tudod hóg az Izraelitác kéuánſága ez hogy királoc légyen nékic kinec adgya azért Iſten ez méltoſágot hanem néked es à te Atyád házánac. Nemellyec igy fordittyac: Vallyon kié az Izraelnec kéuánatos gazdagſága.

21 Felele pedig Saul, és monda: Auagy nem Iemini fia vagyoké én, az Izrael nemzetſége között az leg kiſſebbic nemzetſégböl való? Es az én nemzetem az egéſz Beniamin nemzetſége között leg kiſſeb, Mi dolog azért hogy én nékem illyen képpen ſiólaſi.

22 Foguán azért Samuel az Sault és az ö ſiolgáiát, bę viué öket az vaczoráló házba, és ö nékic adá az fö helyet az hiuatalos vendég között, kic valánac vgy mint harmintz férfiac.

23 Monda pedig Samuel à Siakácznac: Hozd elö amazt à réſit, az mellyet óda adtam vala, es az mellyröl aſzt mondottam vala hogy el tegyed.

24 Elö véuén azért az ſiakácz az tzémert mind az rayta valóual egybe [c] Saulnac eleibe téué, és monda Samuel: Im hól az mi meg maradott vólt, vedd elödbe és egyél, mert mind ez ideig te néked tartottuc, miólta meg mondottam (az ſzakácznac) hogy az népet vendégſégbe hîttam, éuéc azért az napon az Saul az Samuellel.

c: Az az, Az mi à tzimerhöz ragadott vala, mint az báránnac vagy bornyúnac az mellye, vagy dereka.

25 Es minec vtánna alá iöttenec vólna az hegyröl az varoſba, beſiélle az Saullal az [d] ház padgyán.

d: Az Sido orſzágban az házaknac padláſi vagy tetei vgy czináltattac vala hogy ſzabadon iárhattac, tanáczkozhattac, es imadkozhattac rayta, az mint moſt az Olaſzoc ſzoktac, Deut: 22. ver: 8. Actor: 10. ver: 9.

26 Az vtán fel kelénec ió reggel, és lön hogy mikor az haynal fel iöne, Siólîtá az Samuel az Sault az ház padgyán, monduán: Kely fel el boczátlac tégedet, és fel kele az Saul, és ki ménénec ketten, Samuel és Saul az városból.

27 Mikor pedig az város végére iutottác vólna, monda Samuel az Saulnac: Mond meg az ſzolgánac hogy mennyen el elöttünc, te pedig ály meg azonközbe, hadd mondgyam meg az Iſten beſiédét.

X. Réſz.

Samuel az Sault Iſten paranczolattyából királlyá kenl, es az ö hiuatalát iegyecekel meg erőſiti. Az vtán Miſpahban az orſzágnac közönſéges gyűléſében, elöſer Iſten képében az nép elött panaſolkodic, es minec vtánna nijl vetéſnec általa az királt ki találtác volna, az nép eleibe állattya azt, kinec az kőſſég Iſtentöl iót kéuán, &c.

1 ELö véuén azért az Samuel egy Szelentze olayt, az Saulnac feiére tölté, és meg czokola öter, és monda: Auagy nem így kellé ennec lenni, holott az WR hadnaggyá kent tégedet az ö örökſégén?

SAVL elsö Király Izraelben 40. eztendeig, de à Samuellel, mert Saul ö maga ennit nem wralkodott.

2 Minec vtánna ma én tölem el mégy, találſi kęt embert az Rachel koporſóiánál, az Beniamin határán az Selſahnál, kic azt mondgyác te néked: Meg találtác az ſzamárokat à kic kereſni mentél

mentél vólt, és imé az ſzamároc dolgát el hadta vala immár az Attyád, és titeket félt vala, ezt monduán: Mit kell tenném az én fiam felöl.

3 Onnét eſmét touáb ménuén, mikor az Thabor hegy alatt való ſikra iutſz, találnac ott tégedet három emberec, kic [a] Bethelbe mennec fel az Iſtenhöz, kiknec az eggyic három gödölyet viſien, az máſic viſien három fonatos kaláczot, és az harmadic viſien egy tömlö bort.

a: Bethelbe az Iſten házához Ciriathiearimba, holott az Iſten ládáia vala ackor.

4 Es azoc köſiönnec te néked békeſéggel, és kęt kenyeret adnac te néked, kit el végy az ö kezekböl.

5 Az vtán iutſz az Iſten [b] hegyére, holott vadnac az Philiſtęuſoknac ſtráſai, mikor pedig bę mégy oda az városba, elöl találod az Prophetáknac ſeregét, kic az hegyröl iönec alá, és ö elöttec léſien, Lant, Dob, Sip és Hegedü, és ö magoc prophetalnac.

b: Iſten hegyénec mongya az Gibea várost, es annac az hegyen valo réſzét, holott Sinagoga, az áz. Prophetáknac gyülekezetec vala, mint egy ſchola, Emlekezic pedig az Philiſteuſoc ſtraſaiárol, mertazoc annyira meg rontattac vala, hogy haddal nem mernec vala menni Izraelre, hanem ezac az határba állanac vala ſtráſát. Sup. cap. 7. v. 12.

6 Es az WRnac Lelke te reád ſiáll, és vęlec eggyüt prophetálſz, és vgy mint más emberrè változol.

7 Mikor pedig ezec az ielec te raytad meg tellyeſednec, iáry el benne à mi az te hiuatalod, mert az Iſten veled vagyon.

8 Meny alá touábba én elöttem Gilgalba, és imé én alá mégyec hozzád, hogy égö áldozatot tégyec, és áldozzam hálá adó áldozatotis, hęt napîglan meg váry mîg hozzád mégyec, és meg mutatom mit kellyen czelekedned.

9 Lön pedig hogy mikor el forduluán az Samuel elöl el menne, az Iſten az ö ſziuét el változtatá, és azon napon mind ezec az ielec meg tellyeſedénec.

10 Es mikor iutottac vólna amaz hegyre, imé az Prophetáknac ſerege eleibe iöue, és ſzálla ö reáia az Iſtennec Lelke, és Prophetala ö közöttöc. [c]

c: Saul prophetal az tób prophetac közt.

11 Lön pedig hogy valakic ötet eſmértec vólna annac elötte, látuán hogy az Prophetackal eggyütt prophetalná, Monda az nép közzül eggyic az máſiknac: Mi lölte az Ciſnec fiát? Nem de az Saulis az Prophetac között vagyoné?

12 Es feleluén egy közzülöc, monda: [d] Vallyon ſ-kiczoda az Prophetáknac Attya? Azért ez példa beſiédbe kele: Talám az Saulis az Prophetác között vagyon.

d: Mint ha azt mondana, Nem ember altal, hanem Iſten által ſzolnac à Prophetac.

13 Es el végezé az Prophetaláſt, és fel méne az hegyre.

14 Monda pedig az Báttya, ki az Attyáual egy vala, az Saulnac és az ö ſiolgáiánac: houá mentetec vala? Felele: Az ſiamároc kereſni, mikor pedig látnóc hogy meg nem találhattyuc, Samuelhöz mentünc vala.

15 Es monda Saulnac az Báttya: Kérlec beſiéld meg mit monda néktec az Samuel?

16 Mon-

16 Monda Saul az Báttyánac: Níluán meg monda mi nékünc hogy meg találtác az ſzamárokat. De az királyſágnac dolgat nem ielenté meg nékie, miuel hogy az Samuel meg hadta vala.

17 Egybe hiuá azért Samuel az népet Miſpahba az WRhoz.[e]

18 Es monda az Izrael fiainac: Ezt mondgya az Izraelnec WRa Iſtene, En hoztam ki az Izraelt Ægyptusból, és meg ſzabadîtottalac téged az Ægyptumbélieknec kezekböl, és minden orſiágoknac kezekböl, kic titeket nyomorgattanac.

19 Ti pedig ez mai nap meg vetettétec az ti Iſtenteket, az ki óltalmaz titeket minden gonoſz ellen, és nyomorúſág ellen, és ezt mondottátoc néki: Adgy királyt mi közinkbe. Moſtan azért állyatoc meg az WR elött az ti nemzetſégtec ſzerint és hadnagyſágtoc ſzerint.

20 Es mikor elö állatta vólna à Samuel az Izraelnec minden nemzetſégit, találác ki (ſors által) az Beniamin nemzetſégét.

21 Az vtán az Beniamin nemzetſégét elö állatá, mindent az ö háza népéuel, és találác ki venni az Matri nemzetſégénec ſorſat, és azoc közzül találác az Sault az Ciſnec fiát, és kereſéc ötet, és nem találác meg.

22 Meg kérdéc azért az WRat, hogy ha meg el iöne oda az az ember, és felele az WR: Imé àhól az ſoc hólualó között röytezett el.

23 Futamoduán azért elö hozác onnét ötet, és meg álla à nép között, és magaſſab vala mind à ſokaſágnál, az vállától fogua oda fel.

24 Láttyátoké, monda az Samuel, az kit válaztott az WR, hogy ninczen ö hozzáia haſonló az egéſz nép között, és fel kiálta az egéſz köſſég, és mondánac: Eellyen az Király.

25 Es meg mondá Samuel az népnec, az királynac iuſſat, és bę irá egy könywbe, és le téué az WR elött, és el boczátá Samuel az egéſz népet, mindent az ö házához.

26 El méne pedig Saulis az ö házához Gibeahba, és méne ö vęle nagy ſereg, az kiknec Iſten az ö ſziuöket fel indîtotta vala.

27 Az álnokſágnac fiai pedig ezt mondgyác vala: Mitöl ſzabadîthat ez meg minket? és ſemminec alîtác ötet, és ſemmi aiándokot néki nem adánac, [f] Ő pedig mind ezekre mint egy ſiket czac ollyan vala.

e: Az WRhoz mongya hogy gyültenec, miuel hogy az Iſten Ládáiát oda hozatta vala, es az fő papotis az Vrimmal es Thuminmal oda hiuatta vala, hogy az Iſten elött nilat vetnénec, es az Iſtentől tanáczot kérdenénec.

f: Az az, Vgy téteti vala mint ha nem hallana azokat, nem gondol vala azoknac ſzauochal, &c.

XI. Réſz.

Az Ammonitác feiedelme Nahas meg ſzállya az Iabes Gilead városát, meg ſegiri azokat az Saul, es meg veri az ellenſéget, azért az nép wijonnan meg confirmállya Saulnac az királyſágot.

1 REáioc iöue pedig az Nahas az Ammonitáknac feiedelme, és tábort iártatá az Iabes Gilead városa ellenébe, és mondánac mindnyáián az Iabesbéliec à Nahaſnac: Tégy frígyet velünc, és mi ſzolgálunc te néked.

2 Mon-

2 Monda pedig nékiec az Nahas Ammonita: Igy frígyet vetec veletec, hogy mindeniteknec az iob ſiemét ki vaijaſſam, és ezt ez gyalázatot veſſem az egéſi Izrael népére.

3 Kinec mondánac az Iabesbéli vén ęmberec: Engedgy mi nékŭnc hęt napot, hadd kŭldgyŭnc kŏueteket az Izrael orſiágánac minden határára, és ha ſenki nem léſien ki meg ſiabadîtſon minket, ki mégyŭnc hozzád.

4 El iutánac azért az kŏuetec az Saul lakó helyére Gibeaba, és meg mondác az kŏuetſéget à kŏſſégnec hallaſára, és fel emelé az egéſi kŏſſég az ŏ ſiauát és ſiránac.

5 Azon kŏzbe pedig az Saul az mezŏrŏl iŏ vala az ŏkrŏc vtán, és monda Saul: Mi lŏlte az népet hogy ſirnac? Es meg beſiélléc néki az Iabesbéli kŏueteknec ſiauát.

6 Ackor az Iſtennec lelke ſiálla az Saulra, mikoron hallotta vólna ez ſiókat, és az ŏ haragia igen fel búſula.

7 Es kęt ŏkrŏt hozatuán darabonként vagdalá, és az Izrael népénec minden határára el kŭldé kŏuetec által, ezt monduán: Valaki Saul és Samuel vtán az hadba nem iŏ, ezt czelekedic az ŏ ŏkrŏiuel. Es az WRnac félelme ſiálla az népre, és ki ſiállánac mind egy akarattal.

8 Meg ſiámlálá azért ŏket Bezekben, és lŏn az Izrael népe három ſiáz ezer, és az Iudah nemzetſégéböl való emberec harmintz ezeren.

9 Es mondánac az kŏueteknec az kic iŏttenec vala: Ezt mondgyátoc az Iabes Gileadbélieknec, hólnap ti néktec ſiabaduláſtoc léſien, mikor az Nap fel melegedic, és el ménénec az kŏuetec, és meg mondác az Iabesbélieknec, és igen ŏrŭlénec.

10 Mondánac azért az Iabesbéliec az Ammonitáknac: Reggel ki mégyŭnc hozzátoc, hogy valamint tettzic ſiemeteknec, vgy czelekedgyetec mi velŭnc.

11 Máſod Nap pedig Saul az népet három réſire ozta, és az táborra ŭténec ſiinte haynalba, és igen vágác az Ammonitákat, mind addíg míg az Nap fel melegedéc, az kic pedig meg maradtac vala, el ſieledénec, hogy tſac kettŏis ŏ kŏzzŭlŏc eggyŭt nem vala.

12 Es monda az nép Samuelnec: Kiczoda az à ki azt mondgya vala: Saul fogę mi raytunc wralkodni? Adgyatoc kezŭnkbe azokat az embereket, és ezennel meg ŏllyŭc.

13 Es monda az Saul: Senkit ma meg nem ŏlnec, mert ez mai napon az Iſten nagy gyŏzedelmet adott Izraelnec.

14 Monda pedig Samuel à népnec: Iertec el mennyŭnc Gilgalba, hogy ott wijczŭc meg az feiedelemſéget.

15 El méne azért mind az ſokaſág Gilgalba, és Királlyá válaſitác à Sult Gilgalban az WR elŏtt, és ott áldozánac hálá adó áldozatokat az WR elŏtt, a és igen ŏruen-

a: Az WR elŏtt mongya hogy áldoztanac. mert az Iſten Ládáia ott volt, mert à nagy gyŭlekezetekbe oda ſyoktac vala vinni az papoc à Ládát.

uende ott az Saul, és az egési Izrael népe.

XII. Rész.

Minec vtánna az sokaság Iabes Gileadtol Gilgalba gyűlt volna, Samuel mind az egeß sokáság előtt, es mind az király előtt emlekezic az ő ártatlan ęletéről, mellyet viselt, es gond viseléséről tellyes biroságanac idciében. Az vtán feddi az népet az Isten ellen való hálá ádatlanságáról, es őket meg rőttenti mennyei iegyuel. Az vtán inti őket pœnitentiára, es az Isteni tizteletben való álhatatosságra.

1 MOnda pedig az Samuel az egési Izrael népénec: Imé meg halgattam az ti siótokat mindenben, valamit én nékem mondottátoc, és ti előtőkbe királt válaztottam.

2 Es mostan imé à király előttőteci ár, én pedig meg vénhődtem, és meg ősiültem, és az én fiaim imé veletec vadnac, én pedig ti előttetec iártam, iffiuságomtól fogua mind ez mai napîglan.

3 Imhol azért tegyetec bizońságot én ellenem az WR előtt, és az előtt az kit ő meg kenetett, ha én valakinec őkrét el vőttem, vagy siamárát, és ha valakin erősiakot czelekedtem, ha valakit meg rontottam, vagy valakinec kezéből iutalmat vőttem, hogy azért siememet ő róla el fordîtottam vólna: és visisia adom ti néktec. [a]

4 Es felelénec néki: Nem czelekedtél mi raytunc erősiakot, sem meg nem rontottál minket, sem pedig valamit más kezéből el nem vőttél.

5 Es monda: Bizońságom énnékem az WR ti ellenetec, és bizońságom az ő meg kent királlya ez mai nap, hogy semmit az én kezemben nem találtatoc. Es monda az nép: bizońságod vagyunc.

6 Es monda Samuel az népnec: Az WR (ebben bizońság) hogy hitessé tőtte az Mosest és az Aaront, és az ki ki hozta az ti atyátokat Ægyptusból.

7 [b] Mostã azért állyatoc elő hadd fedgyem ti veletec az WR előtt, az WRnac minden igassági felől, mellyeket czelekedett ti veletec és az ti Atyaitockal.

8 Mikor bę ment vólna Iácob Ægyptumba, fel kiáltánac az ti Atyaitoc az WRhoz, és el boczátá Mosest és Aaront, kic ki hozác az ti Atyaitokat Ægyptusból, és it ez helyen lakossá téuéc.

9 Es el feletkezénec az ő Wrokról Istenekről, és adá őket az Siseranac, az Hasor seregénec Hadnaggyánac kezébe, és az Philisteusoknac kezekbe, és az Moabitác királya kezébe, az kic hadakozánac ő ellenec.

10 Es kiáltánac az WRhoz, és azt mondác: Vétkeztűnc, mert el hadtuc az WRat, és siólgáltunc az Bealim és Astharot báluányoknac, mostan azért siabadits meg az mi ellenséginknec kezekből, és te néked siolgálunc.

11 Annac okaért el boczátá az WR Ierubbaalt, és Bedant, és Iephtét, és Samuelt, és meg szabadîta tégedet az te ellenséged kezéből minden felé, és nagy bátorságban laktatoc.

[a] Io es Isten félő feiedelemnec peldaia, az Samuelhőz hasonló nintsen mostan.

[b] Samuel az Istennec előbbi io tétemenyeinec elő számlálásával, akaria az népet pœnitentiara fel inditani.

Exod: 3.

Iudic: 4.

Iudic: 6.

Sup: ca. 8. 11.

12 Es láttátoc miképpen az Nahaz az Am̃on fiainac királlya iöue ti ellenetec, és ti azt mondottátoc énnékem: Semmiképpen egyebet nem akarunc, hanem királ' wralkodgyéc mi raytunc, holott az ti WRatoc Istentec vólna ti néktec királyotoc.

13 Mostan azért imhól à király az kit válasitottátoc, és az kit kéuántátoc, és imé az WR királlyá tötte ötet ti raytatoc.

e: Igérettel es fenvegetéssélis indittya Samuel az nepet pœnitentiara.

14 [e] Hogy ha félitec az WRat és siólgáltoc ö néki, és engedelmesec lésitec az ö siauánac, és az WR siáiából tett paranczolatoc ellen nem rúgodoztoc, mind ti mind az ti királyotoc ki ti raytatoc wralkodic, meg maradtoc, köuetuén az WRat.

15 Hogy ha pedig az WRnac siauát nem fogadgyátoc, hanem az ö siáiából siármazott paranczolatot által hágiátoc, az WRnac keze ti ellenetec lésien, miképpen az mi Atyainc ellenis.

16 Es mostannis állyatoc meg, és lássátoc ezt az czuda dolgot, mellyet az WR czelekedic az ti siemetec elött.

17 Auagy nem Búza aratásnac ideie vagyoné mostan? Segîtségül hiuom az WRat, és menydörgést ád, és essöt ez mai napon, és tudgyatoc s-lássátoc meg hogy az vétec nagy, az mellyet czelekedtétec az WR siemei elött, hogy királt kértetec magatoknac.

d: Beszédét Samuel mennyei ielenséggel érösiti.

18 [d] Fel kiálta azért Samuel az WRhoz, és ada menydörgést, és esöt azon az napon, és mind az egési sokaság felötte igen meg röttene az WRtól és az Samueltöl.

e: Az nép az Samuel beszéde által inditatic pœnitenciara. kiket à Propheta bátorit es mas felöl int, &c.

19 [e] Es monda mind az egész sokaság az Samuelnec: Könyörög az te siólgaidért az te WRadnac Istenednec, hogy meg ne hallyunc, mert minden bünеinket ezzel öregbîtöttüc, hogy királyt kértüc magunknac.

20 Es monda Samuel az népnec: Ne féllietec, ióllehet ti mind ezeket az gonosságokat meg czelekedtétec, de mind az által az WRtól el ne szakadgyatoc, hanem siolgállyatoc az WRnac tellyes siiuetekböl.

21 Es ne tęrietec az báluányoc vtán, kic nem hasinálhatnac, meg sem siabadîthatnac, mert báluányoc.

22 Mert nem hadgya el az WR az ö népét az ö nagy Neueért, mert az WR magánac ö népéué akart titeket válaztani.

23 Táuól légyen én tölem, hogy vétkezzem az WR ellen, meg siünuén à ti éröttec való könyörgéstöl, söt inkáb meg tanitalac titeket az ió és igaz vtra.

24 De mind az által féllyétec az WRat, és siolgállyatoc ö néki igasságban, és tellyes siiwböl, mert gondollyatoc meg, hogy nagy dolgokat czelekedett ti veletec.

25 Hogy ha pedig az gonosi czelekedetben menten mentec, mind ti magatoc, mind à ti királyotoc el vesitec.

XIII. Rész

XIII. Rész.

Saul es Ionathas meg veric az Philiſteuſoſkat, Saul nem vária meg az Samuelt az áldozatra, hanem az Iſtennec paranczolattya ellen áldozic, melly dologért Iſten ötet meg vetti, es Samuel meg mondgya az ő birodalmanac romlaſát.

1 MIkoron imár az Saul eſtendeig wralkodott vólna, (mert két eztendeſig wralkodéc az Izraelen.) *a*

a: Két eztendeig mongya hogy wralkodot Saul az Izraelen, tudni illic, igaz történeny ſzerint, minec előtte az Iſtentől es az ő lelkétől el hagyatot volna, mert az után meg vettetetvala, mikor Iſtenec az Amalechiták ellen való hadban nem engedet volna, infrà capite 15.

2 Válazta magának az Saul három ezer embert az Izrael népe közzül, és két ezere Saullal vala Michmasban, és az Bethel hegyén, az éggyic ezere vala Ionathaſſal az Beniamin városában Gibeában, az népnec pedig maradékát haza boczátá, mindent az ő haylokába.

3 Meg veré azonközbe Ionathas az Philiſteuſoknac álló ſeregét, melly az hegyen vala, és ezt meg hallác az Philiſteuſoc, à Saul pedig trombität futatá az egéſz földön, eſzt monduán: hallyác meg az Sidóc. *b*

b: Ezt azért mongya, hogy az Sidóc keſzöllyenec vi adalhoz.

4 Es meg hallá az egéſz Izrael hogy ezt mondanác: meg verte Saul *c* az Philiſteuſoknac ereiét, kiért vtálatban vagyon az Izrael népe az Philiſteuſoc között, fel gyüle azért az nép Gilgalba az Saul után.

c: Meg verte az Saul, tudni illic Ionathas által.

5 Az Philiſteuſoc pedig egybe gyülénec hogy meg vijnánac az Izrael népéuel, ſiekerec vala harmintz ezer, és hat ezer louagioc, az kőſſég pedig ſoc vala mint az tenger partyán való ſiámlálhatatlan főuény, és fel iöuénec és tábort iárának Michmasban, Bethauen felöl Nap keletre.

6 Az Izrael népe pedig látuán hogy nehezen vólna dólga, mert igen meg ſiorîtottác vala az népet, el röytezéc az nép az barlangokba és bokrokba, kő ſiiklác között, várakba, és mély vermekbe.

7 AzSidóc közzül touábba, némellyec által ménénec az Iordán vizén, az Gad és Gilead földére, és mikor az Saul Gilgalban vólna, mind az egéſi ſokaſág fel induluán vtánna ſiet vala.

8 *d* Es várakozéc ott heted napot, az idő ſierint az mint Samuel meg hadta vala. Mikoron pedig az Samuel el nem iött vólna Gilgalba, el oſilá az nép ő töle.

d: Az Saul minec előtte az ellenſégre menne, áldozic. De miuel hogy Iſtenec akarattyaellen czelekezſzic, miuel hogy nem az királyoc dolga vala az áldozat, más az, hogy nem várá meg az Samuelt, annac okáért felőtte igen véthőzic, es ez dologért az Iſtentől meg vettetic.

9 Ackor monda az Saul: Hozzatoc ide ezt az tüzre való áldozatot, és mind imez hálá adáſra való áldozatot, és ő égő áldozatot tőn.

10 Es mikor el végezte vólna az áldozatot, imé az Samuel el iuta, és ki méne Saul ő eleibe hogy köſiöntene ötet.

11 Es monda az Samuel: Mit czelekedtél? Felele Saul: Miuel hogy láttam hogy el oſilana tőlem az nép, és hogy te el nem iönél az hagyott napra, az Philiſteuſoc pedig fel gyültenec vólna Michmasba.

12 Mondom vala hogy imé az Philiſteuſoc reám iönec ide Gilgalba, és még az WRnac ſiine elött nem könyörgettem, meg bátorîtám azért magamat és áldozatot teuéc.

13 Es monda az Samuel: Bolondúl czelekedtél, nem tartottad

meg az te WRadnac Iſtenednec paranczolattyát, az mellyet te néked paranczolt. Imé moſtan az WR meg erðſitette vólna az te birodalmodat az Izrael népén mind ðrðcké.

14 De immár az te birodalmad állandó nem léſien, kereſett az WR magánac ſiiue ſierint való embert, kinec meg paranczolta az Iſten, hogy az ð népénec hadnaǵgya légyen, mert nem tartottad meg az mit az WR paranczolt.

15 Fel kele pedig Samuel és fel méne Gilgalból az Beniamin városába Gibeaba. Es meg ſiámlálá Saul az népet à melly ð mellette találtatéc, és vala v́gy mint hat ſiáz ezer ember.

16 Az Saul azért és az ð fia Ionathas, és az nép melly ð vęlec vala, mulatnac vala az Beniamin városába Gibeaban, az Philiſteuſoc pedig tábort iártac vala Michmasban.

17 Es ki iðue az Philiſteuſoc ſeregéből három dúló ſereg, az eǵgyic ſereg az Ophrah város felé való v́ton mégyen vala az Shuhalnac földére.

18 Es az máſic ſereg mégyen vala az Bethoron felé való v́ton, az harmadic ſereg pedig mégyen vala azon az határ v́ton, melly vagyon az Seboim völgye ellenébe, az puzta felöl.

19 Touábba e nem találnac vala kouáczot az egéſi Izrael földén, mert azt mondgyác vala az Philiſteuſoc, (nem akariuc) hogy az Sidóc valamiképpen ſiablyát és dárdát czinállyanac.

20 Vgy annîra hogy mind az Izrael népénec az Philiſteuſokhoz kellene menniec az ſzántó vas ęleſiteni, és kapáioc, feyſiec és áſóioc ęleſiteni.

21 Es reſielðiðc vala az ſiántó vaſnac, kapánac, három ágú villánac, feyſiénec és ðztéńnec meg ęleſitéſére.

22 Az ütközetnec napián azért nem találtatic vala fegyuer és dárda az egéſi ſokaſágnac kezében, az ki Saullal és Ionathaſſal vala, hanem czac Saulnac és az ð fiánac Ionathaſnac vala.

23 Ki ſiálla pedig az Philiſteuſoknac ſerege az Michmaſnac ſio roſſára. f

e: Azt akaria mondani, hogy miólta az Philiſteuſoc birtác az Sidókat, arra nagy gondot viſelt enec hogy à Sidóc meg foſztatnánac minden fegyuerektől

f: Mellyet minec vtanna az ellenſég elfoglalt, mencte le volt az Beniamin földére.

XIIII. Rſéz.

Az Ionathas Iſtentől inditatuán, mikor az ð Attya az Saul keſedelmeznec, az Philiſteuſoc táborát meg ůti, es az ellenſéget meg rőttenti czac máſod magaual, Az Saul az ð Attya ůzi az futó ellenſéget, es alkolmatlan tilalommal az diadalmat meg bántya, Az ð fiat az Ionathaſt akaria meg ölerni, mikor nem tudua az ð Attyánac tilalma ellen czelekedett volna, de meg menti őtet az ſereg. Az vtán az Saulnac egyęb hadai ſámláltatnac elő.

1 TŐrtinéc pedig egy nemelly napon hogy mondaná à Ionathas à Saulnac fia az ð ſiólgáiánac, ki az ð fegyuerét hordozza vala: Ier mennyünc által à Philiſteuſoc álló ſeregére, melly imez helyén túl vagyon, de az ð Attyánac meg nem ielenté.

2 Saul pedig mulat vala kiuöl az Gibeah város határán, az pomagranát fa alatt, az Migron neuð mezöben, az nép pedig à mell´

ð vęle

ŏ vęle vala, vala vgy mint hat ſiáz ember.

3 Az Ahijah viſeli vala pedig Silohban az Ephodot, melly az Achitobnac Icabod báttyánac fia vala, melly Icabod az Phineeſnec az WR papia fiánac, Eli fiánac fia vala: az nép pedig nē tudgya vala hogy el ment vólna az Ionathas.

4 Az ſioroſſakon pedig az hól által akar vala menni az Ionathas az Philiſteuſoc ſeregére, nagy hegyes kŏſiikla vala, mind innét az hól bę kel vala menni, mind pedig túl az hól ki kellene meñi, Az eǵgyic kŏſiiklánac neue Botzetz, az máſiknac neue Seneh.

5 Eǵgyic kŏſiikla vala éſiakra Michmas ellenébe, és az máſic dęlre Gibeah ellenébe.

6 Es monda Ionathas az ŏ fegyuere hordozó ſiolgaiánac: Noſſa mennyŭnc által ezeknec az kŏrnyŭlmeteletleneknec táborokra, netalám vęlŭnc léſien az Iſten. Mert nem nehęz az WRnac ſoc vagy keués által meg ſiabadîtani.

7 Felele az ŏ ſiólgáia: Czelekedd meg valami ſiiuedbe vagyon, indúlly néki, imhól veled vagyoc én, kedued ſierint (czelekeſiem.)

8 Es monda az Ionathas: Imé mi által mégyŭnc az ellenſégre, és mutaſſuc meg magunkat nékiec.

9 Es ha azt mondgyác: Váriatoc meg mîg oda ęrkezŭnc hozzátoc, állyunc meg à mi helyŭnkben, és ne mennyŭnc reáioc.

10 Ha pedig azt mondandgyác: Iertec ide hozzánc; Meñyŭnc el, mert kezŭnkbe adta az WR ŏket, és ez légyen mi nékŭnc ielŭnc.

11 Meg mutatác azért magokat ketten à Philiſteuſoc ſeregénec. Es mondánac à Philiſteuſoc: Imhól à Sidóc ki iŏdŏknec az barlangokból, à mellyekbe rŏytŏztec vólt.

12 Es ſiolánac à ſeregbŏl az emberec Ionathaſnac, és az ŏ ſiólgáiánac, és mondánac: Iertec ide hozzánc, és valamit mondunc néktec. Ackor monda Ionathas à ſiolgáiánac: Iere vtánnam, mert az WR ezeket az Izraelnec kezébe adta.

13 Fel méne azért Ionathas mind kęzzel lábbal iparkoduán, és az ŏ inaſſais ŏ vtáña, Es igen húllanac vala az Ionathas elŏtt, és az ſiólga is igen ŏli vala (azokat) ŏ vtánna.

14 Es ez elsŏ meg verés, mellyben az Ionathas és az ŏ ſzolgáia v́gy mint húſi férfiat ŏlénec meg, lŏn v́gy mint egy ſiántó fŏldnec felén, mellyet kęt ŏkŏr az mezŏn meg ſiánthatna.

15 Vala azért nagy félelem az táborban, az mezŏben és mind az nép kŏzŏtt, és mind az álló, mind az hartzoló ſereg meg rŏttene, az fŏldis meg indúla, és az Iſten elŏtt meg remŭle.

16 Es meg látác az Saul ſtraſai à Beniamin városában Gibeaban, hogy az ſokaſág el ſielhedet vólna, és igen futna és vágattatnéc.

17 Monda pedig Saul à népnec az melly vęle vala, noſſa ſiámlállyátoc meg (az népet,) és láſſátoc meg kiczoda ment el mi kŏzzŭlŭnc, és mikor meg ſiámláltac vólna, imé az Ionathas az ŏ ſiolgaiáual egybe találtatéc táuól lenni.

18 Monda azért Saul az Ahias papnac: Hozd elő az Iſten Ládaiát, mert ackor az Iſten Ládáia az Izrael fiainál vala.

19 Es lőn hogy mikor męg Saul az pappal beſzéllene, az ſokaſág melly az Philiſteuſoc táborában vala, menten mégyen vala, és neuekedic vala az ő nyaualyáioc, Azért monda Saul az papnac: hadd el à mit kezdettél.

20 Annac okaért Saul és mind az nép melly ő vęle vala, egybe gyűluén el ménénec az űtkőzetre, és imé kinec kinec fegyuere az ő tárſa ellen fordúlt vala, és nagy veſiedelem vala kőzőttec.

21 Az Sidókis pedig kic ackoronis valánac az Philiſteuſockal mint az előttis, kic ő vęlec fel iőttec vala à táborba, és ott kőrűl valánac, azokis viſiſia tęrénec hogy az Izrael népéuel lennénec, az kic Saullal és Ionathaſſal valánac.

22 Añac felőtte, mind az Izrael népe kőzzűl való férfiakis, kic el rőiteztec vala az Ephraim hegyē, mikor meg hallottác vólna hogy futnánac à Philiſteuſoc, azokis űzéc őket azon az hartzon.

23 Es meg ſiabadîtá azon à napō az Wr az Izrael népét, és az vitęzec mind Bethauenbe ménénec.

24 Es az Izrael népe igen el epedet vala az napon, mert eskűuéſſel kénſierîtette vala Saul à népet, monduán: Atkozott az ember valaki czac kenyeretis éſiic eſtueig, mîglen boſiſiumat meg állom ellenſégimen. Azért kenyeret az egéſi ſokaſág nem koſtolá.

25 Mind az egéſi főld népe annac okaért iuta egy erdőbe, és az főldnec ſiinén męz vala.

26 Bę méne pedig az nép az erdőbe, és imé az męz alá foly vala, és ſenki nem vala az ki ſiáiához merné az kezét vinni, mert fél vala az nép az eskűuéſtől.

27 Ionathas pedig nem hallotta vala, mikor az ő attya az népet kénſierîte, és ki nyuyta az veſiſiőt az melly kezében vala; és bę martá az mézbe, és az kezét ſiáiához viué, és meg világoſodánac az ő ſiemei. [a]

28 Sióla pedig egy az nép kőzzűl, és monda: Nagy eskűuéſſel kénſieritette az te atyád az népet ezt monduán: Atkozott az ember az ki ma kenyeretis éſiic, és imé az nép el fogyatkozott.

29 Es monda Ionathas: Meg háborîtotta az én Atyám az népet, imhól láſſátoc hogy vgyan meg vilagoſodánac az én ſiemeim, hogy az męzben egy kitſint meg koſtoléc.

30 Es meniuel inkáb [b] ha ma az nép őtt vólna az ő ellenſégénec prędáiából az mellyet talált? Es igy vallyon nē nagiob lett vólnaé az Philiſteuſoknac veſiedelmec?

31 Meg veréc azért azon napon az Philiſteuſokat, Michmaſtól fogua, mind az Aialon vároſig váguán, és az nép felőtte igen meg fárada.

32 Es az nép az prędánac eſéc, és fogánac iuhokat, őkrőket, bornyukat, és az főldőn meg őléc, és meg éué az nép mind véreſtől.

33 Es

a: Az az, Meg erőſſődéc, meg vidámula az étel vtán.

b: Az az, Ennekem az kitſiny męztől meg világoſodánac az én ſzemeim, meniuel inkáb meg világoſodott volna ſzeme az ſokaſágnac ha őttenec volna.

33 Es meg mondác Saulnac ezt, illyen ſióual: Imé az nép vétközic az WR ellen, hogy vérrel elegy éſic à húſt. Ki monda: Hozzatoc énnékem egy nagy követ.

34 Iſmét monda Saul: Menyetec el minden felé az nép között, és ezt mondgyátoc nékic: Hozza ide én hozzám minden ember az ö ökrét, és minden ember az ö barmát, és it öllyétec meg és vgy egyétec, és nem vétkeztec az WR ellen, és minden ember foguán kęzzel az ö ökrét, oda hozác és ott öléc meg,

35 Oltártis rakatá pedig ott az Saul az WRnac, és azt az óltárt eppité elöſier az WRnac.

36 Es monda Saul: Ier menny ünc vtánnoc éijel az Philiſteuſoknac, tegyünc ſiakmáñt beñec, és czac egy embertis közzülöc ne hadgyunc. Kic azt mondác: Valami te néked tettzic azt miuellyed. De monda elöſier à Pap: [e] Ier mennyünc ide az Iſtenhöz.

[e]: Az az, Kérdgyünc tanáczot elöſzer az Iſtentöl.

37 Tanáczot kérde azért Saul az Iſtentöl: El mennyeké az Philiſteuſoc után? Kezekbe adodé ö ket az Izrael népének? és nem felele meg néki azon az napon.

38 Monda azért az Saul: Iertec elö moſtan minden ſiegeletböl való népec, [d] és tudgyátoc ſ-láſſátoc meg kiben vagyon à vétec.

[d]: Vagy az népnec ſzegeleti, az az, feiedelmi.

39 Mert ęl az WR az ki óltalmazza az Izraelt, hogy ha ez à Ionathasban az én fiamban találtatikis, halálnac haláláual kel meg halni. Es nem felele erre ſenki ö néki az egéſi nép közzül:

40 Monda añac felötte az egéſi Izrael népének: Ti egy felöl állyatoc. En pedig és az én fiam az Ionathas: más felöl állunc. Es monda az nép Saulnac: Az mint néked tetezic, vgy czelekedgyél.

41 Monda pedig à Saul az Izrael WRának Iſtenének: Siolgaltas igaſſágot, [e] és à Saulra és Ionathaſra eſéc, à nép pedig meg menekedéc

[e]: Az az, Engedgyed Iſten hogy az Sors eſſec az bünöſre.

42 Es monda Saul: Veſſetec ſorſot én közöttem és az én fiam között Ionathas között, és eſéc Ionathaſra.

43 Es monda Saul az Ionathaſnac: Mond meg nékem mit czelekedtél? és meg mondá néki Ionathas: Az veſiö hegyin melly vala kezemben, egy kitſiñ męzet kóſtolác meg, és azért kellé nékem meg halnom?

44 Felele à Saul: Bátor én velem tſelekedgyéc vgy az Iſten, és bátor nékem adgya à halált, ha halálnac haláláual nē halſi meg ſte Ionathas

[f]: Saul meg akaria Ionathaſt az ö fiát öletni, de meg ſzabadit tya ötet az nép, miuel hogy az Iſten ö általa adta vala az diadalmat.

45 Es monda à nép Saulnac: Auagy Ionathas hallyoné meg à ki meg ſiabadîtotta à nagy veſſedelemböl az Izrael népét? Tánól légyen az, ęl az WR hogy tſac egy hay ſiális nem eſic az földre az ö feiéröl, mert Iſten által tſelekedte ö ezt ma. Es meg ſiabadîta az nép Ionathaſt, és meg nem hala.

46 Meg tęre azért az Saul à Philiſteuſokról. à Philiſteuſoc pedig az ö házokhoz haza ménének.

47 Az Saul azért az Izrael népén való birodalomban meg erösedvén, minden felé hadakozéc az ö ellenſégiuel, az Moabitác ellen, az

Ammon fiai ellen, az Edomçuſoc ellen, és az Tzobçuſoc királyai ellen, és àPhiliſteuſoc ellen, és valamelly felé mégyen vala, emberül forgolodic vala.

48 Seregét gyüyté pedig és meg veré az Amalechitákat, és meg ſiabadîtá az Izrael népét, az ő koborlóinac kezekből.

49 Valánac pedig àSaulnac fiai: Ionathas és Iiſui, és az Malchiſua, az ő két leányánac pedig neue, az elsönec Merab, à kiſſebiknec pedig neue Michal.

50 Az Saul feleſégénec pedig neue Achinoham, Achimaſnac leánya, az ſereg elött való hadnággyánac pedig neue Abner à Nernec fia, ki àSaul attyáual egy vala.

51 Az Saulnac pedig Attya Cis vala, és Abnernec Attya Ner, ki Abiel fia vala.

52 Erös hadac lönec azért àPhiliſteuſoc ellen az Saulnac tellyes çletében, és valakit lát vala Sâul hogy erös ember vólna, és hogy vaſtag vólna, azt magához válaztya vala.

XV. Réſz.

Paranczollya Iſten az Saulnac, hogy az Amalechitákra mennyen, es azokat egyetlen egyig le vágaſſa mind barmoſtól. Saul nem tartya meg az iſten paranczolattyát, mert eleuenen meg tartya az királyt, es az baromnac ſzépét, kiért Iſten ötet megveti, es Samuel által meg ielenti, hogy az országot máſnac adgya.

1 MOnda pedig Samuel àSaulnac: Engemet boczátot vala el az WR hogy tégedet királlyá keñyelec az ő népe elött, az Izrael népe elött, moſtan añac okaért halgaſd meg az WR beſiédét.

2 Ezt mondgya az Seregeknec WRa: Iól emlekezem róla mit czelekedéc az Amalech az Izrael népéuel, hogy leſthánya néki az útban, mikoron fel iöue Ægyptusból.

3 Moſtan azért mennyel és verd meg az Amalechet, és valamié vagyon mindent el veſſeſſetec, és ſemmit néki ne keduezz hanem meg öllyed, férfiat, aſſiſioni állatot, gyermeket, czets ſiopókat, ökröket, juhokat, teuéket, ſiamárokat.

4 Es egybe gyuyté Saul az népet, és meg ſiámlálá öket Telaimban, úgy mint két ſzáz ezer gyalogot, és az Iudah nemzetſégéből tíz ezer embert.

5 El méne azért Saul mind az Amalechnec városáig, és megütközéc ott egy völgyben.

6 Monda pedig Saul az Kençus nemzetſégénec: gyorſan meñyetec el fel felé, mennyetec ki az Amalechitác közzül, hogy ő vele ne eggyüt valahogy titeketis el ne veſſeſſelec, mert ti irgalmaſſágot czelekedtétec mind az Izrael fiaiual, mikoron ök fel iöttenec Ægyptusból, Ki méne azért az Kençus nemzetſége az Amalechitác közzül. Exod: 18.

7 Es meg veré Saul az Amalechitákat (kic lakoznac) Hauilahtól fogua mind addîg az mellyen mennec Surba, melly Ægyptuſnac ellenébe vagyon.

8 Meg fogá pedig eleuenen az Amalechitác királlyát az Agagot, és mind az töb népét fegyuerrel vágatá le.

9 Es

9 Es meg kegyelmeze Saul és mind az nép az Agagnac, és az iuhoknac az iauánac, és az ŏkrŏknekis az kŏuerinec, és à meg hizlaltattaknac, és mindeñec valami ió vala, és nem akarác azt el vezteni, hanem az mi hituán és alá való vala tſac azt veztéc el.

10 Sióla pedig Samuelnec az WR illyen ſióckal:

Lăſd meg mint kel ezt értteni, Gen: 6. ver: 6.

11 Bánom én hogy az Sault királlyá tŏttem, mert el táuozott én tŏlem, és az én beſiédemet meg nem tellyeſitette. à Samuel pedig igen meg háborodéc, és fel kiálta az WR hoz mind egéſi etſiaka.

12 Es fel kele reggel à Samuel hoǵ eleibe meñyen à Saulnac, és meg mondottác vala az Samuelnec illyen módon: Meg iutot vala Saul Charmelbe, holott meg állott vala (az ſereggel,) de onnét el tęr uén Gilgalba méne.

Charmel vároſnac neue itt.

13 El iuta azért Samuel a Saulhoz, és monda néki az Saul: Aldott vagy te az WR tól, imé én meg tellyeſitettem az WR nac ſiauát.

14 Samuel pedig monda: Mitſoda nagy barom riuás tehát ez az ki fŭlembe iŏ, és miczoda ŏkrŏknec bŏgéſe à mellyet halloc?

15 Felele Saul: az Amalechitác kŏzzŭl hoztác azokat, mert az iuhoknac az iauánac keduezet az nép, és az ŏkrŏknekis, hogy meg áldozzác az te WR adnac Iſtenednec, a tŏbbit pedig el veſitettŭc.

16 Es monda az Samuel Saulnac: Engedd meg és imé meg mondom te néked az mit az WR ſióllott énnékem ez éijel. Es monda az király nékie: mond el.

17 Monda azért Samuel: Auagy az Izrael nemzetſégénec nem feie valálé te, noha az te magad itéleti ſierintis méltatlan vólnál, és tégedet az WR az Izrael népén auagy nem királlyá keneié?

18 Es el boczáta tégedet az Wr az v́ton, és monda néked: Menyel veſieſd el az Amalechitákat kic vétkeztenec, és hadakozzál ŏ ellene, míglen az te néped ŏket el nem vezti.

19 Es miért nem engedtél az WR beſiédénec, hanem az prędánac ŏrŭluén gonoſſágot czelekedtél az WR ellen?

20 Felele Saul a Samuelnec: Sŏt inkáb igenis engedtem az Vrnac ſiauánac, és abban az v́tbã iártam az mellyben engemet az WR el boczáta, és el hoztam az Amalechitáknac királlyát az Agagot, és az Amalechitákat el veztettem.

21 Az nép pedig az baromnac az iauát, és az veſiedelemre rendeltetett ŏkrŏknec ſiépét el hozta, hogy meg áldozza az te WR adnac Iſtenednec Gilgalban.

22 Monda pedig az Samuel: Vallyon az áldozatokban nagyob gyŏnyŏrŭſége vagyoné az Iſtennec, hogy nem mint az ŏ ſiauához való engedelmeſſégben? Imé az engedelmeſſég iob az áldozatnál, iob az ŏ ſiauánac meg fogadáſa, hogy nem mint az koſoknac kŏueri.

Oſeæ 6. Matth: 9. 12.

23 Mert minęmŭ nagy vétec az varaſlás, ollyan az Iſten ellen való rúgodozás, és az ŏ ellene va-

ne való keménſég, ollyan vétec mint az báluány imádás. a Azért miuel hogy te meg vetetted az WRnac beſiédét, ðis el vetet tégedet hogy ne légy király.

a: Meg veti az Iſten az Saul király az engedetlenſégért.

24 Ackor monda Saul az Samuelnec: Vétkeztem, mert meg vetettem az WRnac ſiauát és az te ſiódat, mert féltem az néptöl, és azért engedtem az ő ſiauoknac.

25 Moſtan azért kérlec engedgy meg az én vétkemnec, és tęry viſi ſia velem, és imádkozom az WRnac.

26 Es monda Samuel az Saulnac: Nem mégyec viſiſia te veled, mert meg vetetted az WRnac ſiauát, añac okaért meg vetet tégedetis az WR, hogy ne légy király az Izraelen.

27 Es mikor el fordúlt vólna Samuel hogy el menne, meg ragada Saul az ő köntöſének ſielit, és meg ſiakada.

28 Ackor monda néki Samuel: El ſiakaztotta ez mai napon az WR te töled az Izraelnec orſiágát, és adta azt az te felebarátodnac, az ki iób te náladnál.

29 Es az Izraelnec erös Iſtene nem hazud, és meg nem változic,[b] mert nem ember, hogy valamiben meg változnéc.

b: Vagy: Nem bánya meg ſemmi dolgát, mert nem ember hogy meg bánia.

30 ő pedig monda: Vétkeztem, de bötsüly meg engemet moſtan kérlec, az én népemnec vénei elött, és az Izrael elött, és tęry viſiſia velem, hogy imádgyam az te WRadat Iſtenedet.

31 Meg tęruen azért Samuel el méne az Saullal, és imádá az Saul az WRat.

32 Monda pedig az Samuel: Hozzátoc ide elömbe az Amalechitáknac királlyát az Agagot; és elö iöue ö hozzáia az Agag nagy keuélyen. Es monda az Agag: Bizonyára el iött az halálnac keſerüſége. c

c: Tremelius igy fordittya: Bizony el tá nozott az halálnac keſerüſége, tudniillic, miuel hogy nem az királyhoz viſznec, hanem az vrn Prophetához.

33 Es monda az Samuel: Miképpen az te fegyuered ſoc aſzſiony népeket foztott meg fioktól, így minden aſiſioni állatoc felött az te Anyád meg foſztatic (magzattyától,) és darabonként vagdala Samuel az Agagot az WR elött. Gilgalban.

34 El méne azért Samuel Ramahba, Saul pedig fel méne az ő házába Gibeaba, Saulnac városába.

35 Es annac vtánna nem látogata[d] meg Samuel az Sault, mind halálának ideieſgis. Mert ſirattya vala Samuel az Sault. Az WR pedig meg bána, hogy Sault királlyá tötte vólna az ő népén.

d: Nem azt mongya hog nem látta Samuel az Sault az vtán, mert látta, mint oda alá meg tettzic cap: 19. ver. 23. 24. hanem azt mondgya hogy nem látogatta meg es nem ment oktatáſnac es tanitáſnac okaért ö hozzáia, vgy mint az elött gyakorta.

XVI. Réſz.

Sault az Iſten meg vetuén, Dauidot válaztya az királyſágra, Samuel meg keni a Dauidot olayual. Az Sault az gonoſz lélec el foglallya es ötet gyötri. Dauidot hozzáia viteti Saul hogy ő elötte lancollyon, es könnyebſégére légyen.

1 MOnda pedig az WR Samuelnec: Vallyon smeddig ſiratod te az Sault, holott én meg vetettem ötet, hogy az Izrael népén ne wralkodgyéc? Tölcz meg az te ſiarudat olayual, és iöy elö, el küldelec tégedet az Bethlehembe lakozó Iſaihoz, mert az ő fiaj közzül válaſitottam én királyt magamnac.

2 Mon-

2 Monda ŏ néki az Samuel: Hogy mennyec én el, meg hallya az Saul, és meg ŏl engemet. Felele az WR: Vigy egy ŏkŏr bornyút el veled, és azt mondgyad, azért iŏttem hogy áldozzam az WRnac.

3 Es híjd el az Iſait az áldozattra, [a] és én meg ielentem te néked mit kellyen czelekedned, és kend fel az királyſágra azt az kit én mondoc

4 A Samuel azért meg tſelekedé à mit mondott vala az WR, és el méneBethlehembe. Meg félem lénec pedig magokban à városnac vénei, és ki ménuen ŏ eleibe mondánac: Békeſégeſé à te iŏueteled?

5 Felele: Békeſéges, azért iŏttem hogy áldozzam az WRnac, ſientellyétec meg magatokat, és iertec el velem az áldozatra, és meg hagyá hogy kéſien lenne Iſai és az ŏ fiai, és el hiua ŏketis az áldozatra.

6 Mikoron pedig bę mentec vólna, meg tekinté az Eliabot, és monda: Altalan fogua, imhól az az WR elŏtt vagyon az ŏ meg kenetet királlya.

7 Monda pedig az WR Samuelnec: Ne nézd az ŏ termetét ſe az ŏ magaſſágát, mert meg vetettem ŏtet, mert nem azt nézem én az mit az ember. Mert az ember azt nézi az mi ſieme elŏtt vagyon, de az Iſten azt nézi az mi az ſiiwben vagyon.

8 Sıólîtá azért az Iſai az Abinadabot, és az Samuel elŏtt által boczátá, Ki monda: ezt ſem válaſztotta az WR.

9 Altal boczátá elŏtte az Iſai az Sam̃ahtis, és monda: eztis nem válaztotta az WR.

10 Altal boczátá azért Iſai à Samuel elŏtt az ŏ hęt fiát, es monda Samuel: ezeket nem válaztotta az WR.

11 Végre monda Samuel az Iſainac: vége vagyoné im̃ár à te fiaidnac? és felele: hátra vagyon męg à kiſſebic, és az imé az iuhokat ŏrizi. Ackor monda Samuel Iſainac: kŭldgy el és hozaſd ide, mert addîg le nẽ ŭlec mig az ide nẽ iŏ.

12 El kŭlde azért és el hozatá ŏtet, és az fekete ſiinŭ piros vala, és ſiép tŭndŏklŏ ſiemei valánac, és igen ékes tekintetŭ. Es monda az WR: kely fel, kend meg ŏtet, mert ez az.

13 Vŏué azért Samuel az Olayt melly vala à ſiaruban, és fel kene ŏtet az ŏ báttyai kŏzŏtt, és az Wrnac lelke ſiálla à Dauidra à napſág tól fogua mind az vtánnis, és fel keleSamuel, és el méneRamahba.

14 Az WRnac Lelke pedig el táuozéc az Saultól, és gyŏtri vala ŏtet az gonoſi lélec, melly az Wrtól boczáttatott vala. [b]

15 Mondánac pedig Saulnac az ŏ ſiólgai: Imé moſtan az Iſtennec gonoſi lelke gyŏtŏr tégedet.

16 Parantſollyon, kérŭnc minékŭnc à mi wrunc, és à te ſiólgaid kic elŏtted vadnac kereſnec olly embert, ki az hegedŏhŏz iól túd, hogy mikor az Iſteñec gonoſi lelke te raytad léſien, hegedŏllyen elŏtted, és kŏñyebbẽ léſiẽ dolgod.

17 Monda azért Saul az ŏ ſzólgai-

a: Az Iſten nagy fenitecket meg tiltotta vala az tŏreuénben, hogy ſenki ne áldozzéc egyebút, hanem az holot az Iſten ſátora, es à ſzent láda volna, Leuit: 17. Deut: 12. Azért az áldozatnac zauán nem egyebet kel érteni hanem lakodalmat, hogy pedig azt mongya hogy az ŏwrnac áldozic, czac azt akaria mondani, hogy az Iſten parancolattya ſzerint ſzerezetic az lakodalom.

b: Az ŏrdŏg mondatic Iſten lelkénec, mert ŏ teremtet állattya, Más az, hóg ŏ ſzolgaia: Gonoſznac mondatic pedig nem az ŏ állattyára, hanem czelokedetire néznc.

gainac: Kereſſetec tehát kérlec olly embert, ki iól tudgyon lantolni, és hozzátoc ide nékem.

18 Es felele egy az ſiólgác közzül, és monda: Imé én láttam az Bethlehemben lakozóIſainac egy fiát, ki iól túd lantolni, és erős emberis, vitęz ember, eſies és ſiép termetű, és az WR vagyon ő vęle.

19 Kőueteket küldе azért Saul az Iſaihoz illyen izenettel: Küld ide hozzám az te fiadatDauidot, az ki az barmoc után iár.

20 Elő hozá azért Iſai egy ſzamárt, az melly vinné à kenyeret, egy tőmlő bort, és egy keczke fiat, és küldе Saulnac az ő fiától az Dauidtól.

Dauidot Saulhoz viſzic hogy ő előtte hegedűllyen lantollyon.

21 Mikor pedig el iutott vólna Dauid à Saulhoz, meg álla ő előtte, és igen megſiereté ötet, és ő néki fegyuer hordozóia lőn.

22 El küldé eſmét Saul az Iſaihoz (kőueteket,) kic ezt mondanác: Maradgyon nálam kérlec az Dauid, mert nagy keduet talált én előttem.

23 Lőn pedig hogy mikor az Iſten lelke az Saulra iő vala, ackor az Dauid hegedőiét veſſi vala, és kezéuel veri vala, és Saulnac könyebſégére vala, és el táuozic vala tőle az à gonoſi lélec.

XVII. Réſz.

Dauid gleſt viſſen az ő bátyainac az táborba, mikor Saul az Philiſteuſockal ſembe állott volnā es meg győzi az nagy Goliator, kiuel ſenki nem mér vala meg vijni, ſeiét veſſi az Goliathnac az ő miga ſegyueréuel, az után meg veric az Izraelitāc à Philiſteuſokat.

1 EGybe gyuytéc az Philiſteuſoc az ő ſeregeket az viadalra, és gyűlénec az Sohot város mellé, melly vagyon az Iudánac főldén, és tábort iárānacSohot és Azeka között, az Dammimnac határán.

2 Saul pedig és az Izrael népe egybe gyűluén, tábort iárānac az Elah czerés völgyében, és ſereget rendelénec az Philiſteuſoc ellen.

3 Az Philiſteuſoc pedig egy felől hegyen állanac vala, és eſmét más felől az Izrael fiaijs hegyen állanac vala, és az völgy közöttöc vala.

4 Es ki iőue egy ember az Philiſteuſoc táborából, az két tábor közzé, kinec neue Goliath vala Gath városából, kinec magoſſága hat ſing és egy araſi vala.

Goliath az Dauid hayonokia.

5 Es az ő feiében vala atzęl ſiſac, és halheiú pántzęlba öltözött vala, à pántzęlnac pedig neheſſége vala öt ezer ręz ſiclus nyomó.

6 Es atzęl ſiár vas vala az ő lábán, és atzęl pais az ő vállán, és az ő kopiáia temęrdeg vala mint az ſiőuőc zugoly fáia, az kopia vas pedig vala czinálua hat ſiáz ſiclus nyomó vasból, az ki pedig az ő paiſſát hordozza vala, az előtte mégyen vala.

7 Es meg álla és kiáltá az Izrael ſereginec, és monda nékiec: Miért kéſiítitec ütközethöz à ſereget? Auagy nem Philiſteus vagyoké én, ti pedig Saul ſiólgai? azért válaſſiatoc eggyet közzülетec, és iőijen alá hozzám.

8 Ha meg męr én velem vijni, és engemet meg győz, tehát mi ti néktec ſiólgátoc leſſünc, ha pedig én

dig én hatalmasb léſiec és meg verhetem, mi nékünc ſiólgainc léſitec, és ſiólgáltoc mi nékünc.

9 Mondgya vala annac felötte az Philiſteus: En ez mai napon ſidalommal illetem az Izrael ſeregét, adgyatoc egy embert és vijunc meg ketten.

10 Mikoron pedig hallotta vólna Saul és mind az egéſi Izrael népe az Philiſteuſnac illyen ſiauát: meg röttenénec és igen félnec vala.

Dáuid az Goliath bayonokia.

11 Az Dáuid pedig, egy Ephrateuſnac az Iudánac városából Bethlehemből való embernec fia vala, kinec neue Iſai, kinec nyóltz fia vala, ez pedig az Saul ideiében az emberec között immár vénſégre iutott vala.

12 Es az Iſainac három öregbic fia Saullal az hadba ment vala. Az ö három fiának pedig kic az hadba mentec vala, neuec ez: Elsö ſiülöt fia az Eliab, és az után való az másodic Abinadab, az harmadic pedig Samah.

13 Az Dáuid pedig kiſſebic vala: az három öregbic fia azért Saul után ment vala.

14 Az Dáuid pedig iö ſ. mégyen vala az Saultól, az ö Attyának barmának legeltetéſéreBethlehembe.

15 Elö iö vala pedig az Philiſteus reggel és eſtue oda közelgetuén, és negyuen egéſi napig, mind így áll vala elö.

16 Monda pedig Iſai az ö fiának Dáuidnac: Vedd fel imez egy mértec darat, és imez tíz kenyeret, és fuſs el az táborba az bátyaidhoz.

17 Imez tíz ſaytokat pedig vidd az hadnagynac, és az te bátyaidat látogaſd meg ha békéuel vadnac, és ö tölec nékem ielt hozz. a: Tudni illic, hogy az bátyaid élnec.

18 Saul pedig azockal egybe mind pedig az Izrael népe, valánac az Elah czerés völgyében, hadakozuán à Philiſteuſoc ellen.

19 Fel keluén azért Dáuid ió reggel, és az iuhot páſztornac hagyuán, magát meg terhelé, és el méne az mint nékie Iſai meg hadta vala, és el iuta az tábor kerítéſére, és ackor nép ment vala ki az hartzra, és igen kiáltanac vala az viadalban.

20 Es az Izrael népe és az Philiſteuſoc, eggyic az máſic ellen ſeregét rendelt vala.

21 El hagyuán azért Dáuid az hólvalót, mellyet bizott vala azokra kic az hadi ſierſiámot örizic vala, az hartzra futaméc, és mikor el iutott vólna, köſiöne az bátyainac békeſégeſen.

22 Mikoron pedig még az bátyaiual beſiéllené, imé amaz baynac, kinec Goliath Philiſteus neue, Gath városból való, elö iöue à Philiſteuſoc ſeregéből, és ackoris haſonlóképpen ſióla, és hallá azt az Dáuid.

23 Mindnyáián pedig az Izrael népe közzül való emberec, mikoron meg láttác vólna azt az embert, el futánac ö elötte, és felötte igen félnec vala.

24 Es mondánac az Izraelitác ö magoc között: Láttyátoké ezt

az embert az ki fel iö? mert azért iö hogy ſiidalommal illeſſe az Izraelt. Valaki meg verne azt, nagy gazdagſággal aiándékozna meg azt az király, és leányátis néki adná, és annac attyánac házatis ſiabadoſſá tenné az Izrael népe között.

25 Es monda Dáuid azoknac az embereknec, kic ott állanac vala, illyen ſióual: mint lenne annac dolga az ki meg verné ezt à Philiſteuſt, és el venné az Izrael népéröl ez gyalázatot? mert miczoda ez, az környül meteletlen Philiſteus, hogy ſiidalommal illeti az çlö Iſtennec ſeregét?

26 Es ö nékieis vgyan azon ſiót felelé az nép, monduán: Igy ſ így léſien dolga annac az embernec.

27 Haluán pedig azt az Eliab az ö nagyobbic báttya, hogy ö az embereckel beſiéllene, igen meg haraguuéc az Dáuidra, és monda: Miért iöttél ide, és kinec hadtad az keués iuhokat az puſztában? Tudom én az te keuélyſégedet, és az te ſiiuednec álnokſágát, hogy tſac azért iöttél hogy látnád az ütközetet.

28 Es monda az Dauid: Hól mit töttem én? hiſiem czac ſió beſiéd ez. b

b: Tudni illic az mit én mondottam. Nemellyec igy fordittyác: Hiſiem dolgom volt nékem it, tudni illic. meilliet az atyam bizott reám.

29 Es el tęre ö töle máshoz fordúluán, kiuel eſmét ſióla mint az elött, és az nép eſmét az elöbbi beſiéd ſierint felele.

30 Hallác azért az ſiókat, mellyeket ſiólot vala à Dáuid, és meg beſiélléc az Saul elött, és hozzáia vitete ötet.

31 Es monda Dáuid az Saulnac: Ne röttennyen meg ſenkinec ſiiue èttöl, el mégyen az te ſzólgád, és meg viw ezzel az Philiſteuſſal.

32 Es monda Saul az Dáuidnac: Nem mehetſi te reiá az Philiſteuſra, hogy ö vęle meg vijnál, mert te gyermec vagy, ö pedig iffiuſágától fogua hadakozó ember vólt.

33 Felele Dáuid az Saulnac: Páſitor vala az te ſiólgád, örizuén az ö Atyánac iuhait, és el iö vala az Oroſiláń és az Medue, és az nyáy közzül el ragadgya vala az báráńt. *Dauidnac erőſſége.*

34 Ki mégyec vala pedig én vtánna, hogy azt meg ölném vagy ſiáiából ki venném, és ha valamikor ellenem támad vala, meg ragadom vala az ſiakálát, és meg ölem vala azt.

35 Azért mind Oroſiláńt, mind Meduet ölt az te ſiolgád: Es ez az környül meteletlen Philiſteus czac ollyan léſien mint azoc közzül egy, mert ſiidalommal illette az élö Iſtennec ſereget.

36 Monda ennec felötte az Dáuid: Az WR, az ki meg ſiabadîtott engemet az Oroſilányoc kezéböl, és az Meduec kezéböl, meg ſiabadît engemet ez Philiſteuſnac kezébölis. Ackor monda az Saul: Meny el, és az WR légyen te veled:

37 Fel öltözteté azért Saul az Dáuidot az ö fegyuerébe, és atzęl ſiſakot tön az ö feiébe, és pántzęltis ada reáia.

38 Reiá

38 Reiá ŏuedeze pedig fegyuerét az Dáuid az ŏ ruháián fellŭl, és probállya vala ha elŏ mehetne abban, mert meg nem kéſértette vala męg. Monda azért Dáuid az Saulnac: Nem mehetec én elŏ ezekben, mert nem ſioktam. Le veté azért Dáuid mind azokat ŏ magáról.

39 Hanem az ŏ maga bottyát vŏué kezébe, és az folyó vizbŏl válaztá magánac ŏt ſima kŏuetskéket, és el tŏué az ŏ páztori ſierſiámába, melly ŏ néki vala, tudni illic az táskába, és parittyáia kezében vala, és el kŏzelgete az Philiſteushoz.

c: Az Goliath és az Dáuid ſzembe ſzallanac, Az Goliat bizic ereiében és fegyuerében Dáuid az Iſtenben.

40 [c] Touábba meg indúla à Philiſteuſis, és kezde kŏzelb kŏzelb menni à Dáuidhoz, és azis az ember az ki à paiſt elŏtte viſi vala.

41 Es mikor az Philiſteus meg tekintette vólna, és meg látta vólna az Dáuidot, meg vtála ŏtet hogy gyermec vólna, és piros ſiép tekintetŭ.

42 Es monda az Philiſteus az Dáuidnac: Nem de Eb vagyoké én hogy bottal iŏſi reám? Es meg átkozá az Philiſteus az Dáuidot az ŏ iſtenîre.

43 Monda annac felŏtte az Philiſteus Dáuidnac: Iŏzte ide hozzám, és az te teſtedet adom az ęgi madaraknac, és az mezei vadaknac.

44 Monda pedig Dáuid à Philiſteuſnac: Te iŏſi én reám fegyuerrel, dárdáual és paiſſal. De én mégyec te reád az Seregeknec WRánac, és az Izraenél pénec Iſtenénec neuéuel, kit te ſiidalommal illettél.

45 Ez mai napon az WR tégedet én kezembe ád, hogy meg ŏllyelec tégedet, és el vegyem az te feiedet az te teſtedtŏl, és az Philiſteuſoc táborában valóknac teſteket adom ez mai nap az Eegi madaraknac, és az fŏldŏn való vadaknac, és meg eſméric mind ez egéſi fŏldŏn lakozóc, hogy vagyon Iſtene az Izrael népénec.

46 Es meg tudgya mind ez egybe gyŭlt ſokaſág, hogy nem fegyuer és dárda által tart meg az WR, mert az WRé az had, és titeket ád az mi kezŭnkbe.

47 Es lŏn hogy mikor fel kéſiŭlt vólna az Philiſteus, és elŏb ment vólna, és az Dáuidnac eleibe kŏzelgetett vólna, ſiete az Dáuidis, és az viadalra futaméc az Philiſteus eleibe.

48 [d] Es bę nyúluán Dáuid az táſkába, ki vŭn onnét egy kŏuet, mellyet az parittyából el hagyita és az Philiſteuſt homlokba találá, és az kŏ az homlokba ragada, és (az Goliath) artzal le eſéc az fŏldre.

d: Dáuid meg ŏli az nagy Goliatot, mellyel példaztatot az Meſſiaſnac az milelki ellenſeginken való diadalma.

49 [e] Erŏsb lŏn azért Dáuid az Philiſteuſnál az parittyáual és kŏuel, és meg veré ſ-meg ŏlé ŏtet, és nem vala ſemmi fegyuer az Dáuid kezében.

e: Az hiueknec erŏtelen hituán fegyuerec gyakorta erŏsbec az pogányoc éles fegyuerek nel, gyakorta pedig az iſten az ellen ſég fegyuerét adgya az hiuec kezébe,

50 Oda futaméc pedig az Dáuid, és reiá álla az Philiſteuſra, és vŏué annac fegyuerét, és azt ki vonuán meg ŏlé ŏtet, és azzal vŏué el az feiét. Mikor pedig lát-

tác vólna az Philiſteuſoc hogy az ő erős vitézec meg hólt vólna, el futamának.

51 Fel keluén azért az Izrael és Iudának népe, meg ſiualkodának és meg üzéc az Philiſteuſokat, mind valamig az völgyön el mehetnél egéſi Ecron városának kapuiáig, és igen hullának az Philiſteuſoc az Ieb miatt, az Saraim városra ménő vton, mind Gathnac és Ecronnac városáig.

52 Es meg tęruén az Izrael népe à Philiſteuſoknac kergetéſekből, el dúlác azoknac táborokat.

53 Fel véuén pedig Dáuid az Philiſteuſnac feiér, bę viué Ieruſálembe, és az ő fegyuerit le raká az ő ſátorában. f

f Nemellyec az Dauid ſátorán érte az ő bizonſágot melly vólt Bethlehembenn nemellyec azt az ſátort mellyet ő az Iſten tábliánac keſzitet vólt ſo. és 13. uel ez vtán. 2. Samuel: 6. 1P. arad: 25.

54 Mikor pedig nézné az Saul, hogy à Dáuid à Philiſteuſsal ſiem be menne, meg kérdette vala az ſeregnec fő hadnagyát az Abnert, ki fia è gyermec Abner? Felele az Abner: Eel az te lélked király hogy nem tudom.

55 Es monda à király: Erez meg te magad ki fia légyen ez iffiu.

56 Mikor pedig viſiſa iőtt vólna Dáuid, minec vtánna meg ölte vólna az Philiſteuſt, vőué őtet az Abner, és viué az Saul eleibe, kezében tartuán az Philiſteuſnac feiét.

g Latta Saul az Dáuidot, mert fegyuerhordozó ſzólgáia volt és ételtte hegedált. De miuel hogy az gonoſz lelec halborgatta azhar őtet, nem ismerte eſzébe.

57 Es monda néki Saul: g ki fia vagy te gyermec? Felele à Dáuid, az Bethlehemben lakozó Iſainac à te ſiolgádnac fia vagyoc.

XVIII. Réſz.

Dáuid ki előſer Saulnac hegedőſe vala, az Ionathaſsal bőuetſeget tęsen, és lésen az Saul ſeregének hadnagya, kinec io forgolodáſa és gond viſeletet fellyeb niagaztallyác az Sauléval; Mellyert annira el indúl az Saulnac haragia és irigyſege Dáuid ellen, hogy mind niluan mind titkon igyekezzéc őtet el vezteni. De az Iſtentől meg óltalmazzaric.

1 Minec vtánna pedig el végezte vólna az Saullal való beſiélléſt, az Ionathaſnac lelke az Dáuid lelkéuel egybe czatoltatéc, és az Ionathas, vgy ſiereté őtet mint az ő maga lelkét.

2 Hozzáia vőué azért őtet az Saul azon napon, és nem engedé néki hogy az ő attya házához haza menne.

3 Sőuetſéget ſierzénec pedig ketten Ionathas és Dáuid, miuel hogy őtet (az Ionáthas) lelke ſierint ſieretné.

4 Es le veté köntöſét az Ionathas, melly rayta vala, és adá az Dáuidnac, és egyęb ruháiátis, mind fegyuerét, kęz iuét, és ſioritó őuét.

5 Ki mégyen vala pedig Dáuid mindenre, valamire à Saul küldi vala, és magát eſieſen viſeli vala, és őtet Saul az vitézeknec feiedelméué tőué, és kedues lőn mind az köz nép előtt, mind pedig az Saul ſiólgai előtt.

6 Lőn pedig hogy mikor ők meg tęrnénec, mikor tudni illic Dáuid meg tęrt vólna az Philiſteuſoc meg veréſéből, ki ménénec énec ſióual az aſiſiony népec az Izraelnec minden városiból, és ſereggel mennec vala az Saul eleibe, dobbal, vigaſág téuő ſierſiámockal és énekeckel.

7 Azoc pedig az aſiſioni állatoc vigaduán, egy más vtán ezt éneklic

neklic vala: Meg verte Saul az ő ezerét, és Dáuidis az ő tíz ezerét.

8 Es felötte igen meg haraguuéc az Saul, és nem tettzéc ő néki ez beſiéd, és monda: Dáuidnac tíz azért tulaydonitanac, nékem pedig czac ezert tulaydonitanac, Azert mit tulaydonitanac immár egyebet néki hanem az orſiágot.

9 Saul azért rút ſiemmel nézi vala Dáuidot az naptól fogua, mind az vtánnis.

10 Lőn pedig máſod napon hóg az Wrnac gonoſi lelke az Sault meg kőnyerkezné, és az ő házában Prophétal vala[a] Dáuid pedig kezéuel veri vala az lantot az mint naponként ſiokott vala czelekedni, Saulnac pedig kezében dárda vala.

11 Es el lőue Saul az dárdát, ezt gondoluán, az falba ſiegezem az Dáuidot, de el voná magát elötte két vtral.

12 Meg félemléc azért Saul az Dáuidtól, miuel hogy az WR vęle vólna, és az Saultól el táuozot vólna.

13 Es az Saul el küldé ötet ſieme elöl, és fő hadnadgya válaztá magának, és az nép elött ki mégyen vala, és bę iő vala.

14 Touábba az Dáuid minden vtaiban magát eſieſen viſeli vala, és az WR vala ő vęle.

15 Mikor pedig látta vólna az Saul, hogy igen eſieſen viſelné magát, meg félemléc ő töle.

16 Mert az egéſi Izrael és Iudánac nemzetſége ſiereti vala az Dáuidot, Mert ki mégyen vala és bę iő vala ő elöttöc. [b]

17 Monda azért Saul az Dáuidnac: Imé az én öregbic leányomat az Merabot néked adom feleſégül, czac légy énnékem vitęz ham, és viſellyed az WRnac hádát, Saul pedig (magában) ezt mondgya vala. Ne veliſien az én kezem miatt, hanem légyen az Philiſteuſoc keze ő ellene.

18 Monda pedig Dáuid az Saulnac: Miczoda vagyoc én, és az én életem minęmű, és az nemzetſégem az Izrael népe között, hogy én az királynac vęj lehetnéc.

19 Lőn pedig hogy mikor meg kell vala Dáuidnac adni az király leányát Merabot, adác az Meholát városbéli Hadnelnec feleſégül.

20 Meg ſiereté pedig az Michol Saulnac leánya az Dáuidot, kit meg ielenténec az Saulnac, és felötte igen tetzéc ez dolog ő néki.

21 Monda azért Saul: néki adom ötet, hogy ő néki veſiedelmére légyen, és légyen az Philiſteuſoknac kezec ő ellene. Azért monda Saul az Dáuidnac: ez kettő közzül eggyic leányom által ma énnékem vőm léſieſi.

22 Paranczolá pedig Saul az ő ſiólgainac: Sziólyatoc titkon az Dáuidnac, monduán: Imé az király ió akarattal vagyon hozzád, és minden ſiólgai ſieretnec tégedet, azért légy vęj az királynac.

23 Es meg mondác az Sául ſiólgai Dáuidnac ez ſiókat. Felele pe-

[a]: Mongya az iras hogy az Saul Prophétált, mivel hogy lelkében el ragattatot és mind beſzédét mind czelekedetit vgy rendelte mint az Prophétác. vagy mondatic Prophétálni, mivel hogy ő magais nem értené mit mondana, mint ſoktác mondani hogy az bolondoc prophétálnac, és az Prophétác bolondoc.

[b]: Az az, elöttöc iáro, gond viſelő, io ſzerencziés vala.

dig Dáuid: Ne talám igen kiczin dolog ti nállatoc az királynac véiué lenni, holott én ſiegény és el vettetett vagyoc.

24 Meg mondác azért ezt Saulnac az ő ſiólgai, monduán: Ezt ſ-ezt mondgya az Dáuid.

25 Monda pedig az Saul: Ezt mondgyátoc az Dáuidnac: nem kéuán az király egyęb iegy ruhát, hanem adgy ő néki ſzáz Philiſtheuſnac ſiemérem teſtének bűrét, hogy az király ellenſégin boſiſiúiát meg állyad. Saul pedig azon gondolkodic vala hogy az Dáuidot az Philiſteuſoc kezébe eythetné.

Saulnac álnoc gondol láttya az Dáuid ellen.

26 Meg mondác azért az ő ſiólgai ez ſiókat az Dáuidnac, és tettzéc ez dolog Dáuidnac, hogy az királynac vei lenne, és męg az hagyott nap elő nem iőtt vala.

27 Fel kele az Dáuid, és el méne ő és az ő vitęzi, és meg veré az Philiſteuſoc kőzzűl kęt ſiázat, kiknec ſiemérem teſteknec bőrit el hozá az Dáuid, és éppen bę adác azt az királynac, hogy immár az királynac vei lehetné; és néki adá Saul az ő leányát Micholt feleſégűl.

28 Látuán pedig Saul és eſiébe véuén, hogy az WR az Dáuiddal vólna, és hogy az ő leányáis az Michol igen ſzeretné őtet.

29 Sockal inkáb kezde félni Saul az Dáuidtól, és nagy gyűlőſéggel lőn ellene tellyes életében.

30 Ki iőnec vala pedig gyakorta az Philiſteuſoknac feiedelmi, és valamikor ki iőnec vala, az Saulnac minden ſiólgainál Dáuid eſiesben forgodic vala: Annac okaért az ő neue felőtte igen híres vala.

XIX. Réſz.

Ionathas meg mondgya Dáuidnac, az ő attyanac tanáczat, hogy tudni illic meg akaria őtet őletni, és az Ionathas intéſéből meg engezte'tetic Saul az Dáuidhoz: De minec vtanna Dauid az ellenſégen eſmét diadalmat vőtt vólna, Saul viſontag halálára iar ő néki, kinec haragia előtt az Dauid mikor házához ment vólna, és ott kőrnyűl véteret vólna, az Micholtól az ablakon boczátatic el'. Mégyen Dáuid az Samuelhőz és az Prophetác gyűlekezetibe, holott czudálatos keppen tartatic meg Iſtentől az Saul ellen.

1 SZóla pedig Saul az Ionathaſnac, az ő fiánac, és mind az tőb ſiólgainac, hogy meg őlnéc az Duidot: Az Ionathas pedig az Saulnac fia, felőtte igen ſiereti vala az Dáuidot.

2 Meg mondá azért Ionathas ezt az Dáuidnac, monduan: Az én Atyám az Saul, halálra kereſtet tégedet, azért kérlec meg óltalmazd magadat reggelíg, és légy valami titoc helyen, rőyts el magadot.

3 En pedig ki mégyec és az atyám mellé álloc az mezőben az hól te léſieſi, és én ackor ſióloc te felőled az atyámnac, és meg látom mit ſiól, és tudtodra adom te néked.

4 Az Ionathas pedig iót ſióla az Saulnac, az ő attyánac

az

az Dáuid felöl, és monda néki: Ne igyekezzéc vétni az király az ö ſiólgáia ellen az Dáuid ellen, mert nem vétet ö te néked, hanem az ö ſiolgálattya felötte haſinos vólt te néked.

5 Mert ö az ö lelkét markában hordozta, és vgy verte meg az Philiſteuſt, és az WR nagy iót czelekedéc az egéſi Izrael népéuel, láttad te és örültél rayta: Miért vétkeznél azért az ártatlan vér ellen, meg öluén Dáuidot oknélkül?

6 Meg hallá azért Saul az Ionathaſnac ſiauát, és meg eskűuéc Saul: Eel az WR hogy nem hal meg (Dáuid.)

7 Szóliſtá annac okaért Ionathas az Dáuidot, és meg monda néki Ionathas mind ezeket ez ſiókat, és viué Dáuidot az Saul eleibe, ki eſmét ollyan lön ö elötte mint annac elötte.

8 Had indúla pedig eſmét azonközbe, és ki méne az Dáuid és meg ütközéc az Philiſteuſsockal, igen meg veré öket és meg futamánac ö elötte.

9 Lön pedig eſmét az WR nac gonoſi lelke az Saulon, és az ö házában vezteg ül vala, kezében tartuán dárdáiát, Dáuid pedig az lantot veri vala (elötte.)

10 Es akará Saul az Dáuidot az dárdáual az falhoz ſiegezni, és el haylá Saul elött. és az dárda az falt találá, azért Dáuid el futa es el ſialada azon éiuel.

11 Köueteket külde azért Saul az Dáuid házára, hogy meg öriznéc ötet, és reggel ötet meg ölnéc: Es meg monda Dáuidnac az Michol az ö feleſége ezt mondván: ha ez éijel lelkedet meg nem óltalmazod, hólnap meg ölnec.

12 Ki boczatá azért Michol Dáuidot az ablakon, és ö ki ménuén el ſialada, és meg óltamaza magát.

13 Vön pedig az Michol egy fa képet és fekteté az agyra, és keczke ſiörböl czinált párnát tön feie alá, és bç fedeze az lepedöuel.

14 Köueteket külde pedig az Saul, hogy meg fognác az Dáuidot, és monda az Michól: beteg (az Dáuid.)

15 Viſiſia küldé azért eſmét Saul az köueteket, hogy meglátnác az Dáuidot, monduán: Agyábannis elömbe hozzátoc, hadd öllyem meg ötet.

16 Es mikor oda mentenec vólna az köuetec, imé az fa kép fekſiic vala az ágyon, és az keczke ſiörböl czinált párna vala feie alatt.

17 Monda azért Saul az Micholnac: mi dolog hogy igy megczaltál engemet, és el boczáttad az én ellenſégemet, és el ſialada? Felele Micholt az Saulnac: mert azt monda ö énnékem, boczás el engemet, mert mayd meg öllec.

18 Az Dáuid azért el futuán meg ſiabadúla, és Samuelhöz méne Ramahba, és meg beſiéllé min deneket néki, az mit ő vęle czelekedett vólna az Saul, és el ménénec, ő és az Samuel és mulatánac Naiothban.

19 Meg mondác pedig Saulnac ezt illyen ſiockal: Imé az Dáuid Naiothban vagyon az Ramah tartományában.

20 Köueteket küldé azért Saul, hogy meg fognác az Dáuidot, kic látánac Prophétáknac ſeregét kic prophétálnac vala, és hogy az Samuelis köztöc vólna, ki ő elöttöc járó vala, és lön az Iſtennec lelke az Saul köuétinis, és azokis prophétálnac vala.

21 Meg mondác azért ezt az Saulnac, és küldé eſmét más köueteket, és azokis propétalánac. Iſmét harmadſioris köueteket külde, és azokis prophétalánac.

21 El ménuén azért ő magais Ramahba, iuta à nag köhöz, mell Sechu mezeién vagyon, és ott meg kérduén monda: hól vagyon Sámuel és az Dáuid, és monda egy ember, ám Naiothban vagyon az Ramah tartományában.

23 Es el oda méne az Ramah tartományába Naiothba, és lön ő raytais az Iſtennec lelke, és az menés közbeis prophétal vala, mig nem el iúta Ramah tartományába Naioth városba.

24 Le veté azért ðis (királi) háiát, és ðis Prophétála az Samuel elött, és le eſuén lön az egéſ nap és eijel, (királi ruháiát és fegyuerét) le vetkezuén, Azért ſioktác mondani: [a] Auagy nem az Prophétác között vagyoné az Saulis?

Példa beſzéd azokról az kic nagy hirtelenſéggel el valtoznac ſzándekokban, vagy az kic alá való állápatbol nagy meltoſágra változtatnac.

XX. Réſz.

Dáuid panáſſólkodic Ionathásnac, az Saulnac ő ellene való boſſuſágaról. Mellyet minec vranna hallot vólna az Ionathas, időt, helyet, és módot rendelnec benne, mimódon őret az ő attyánac ſzándoka felől bizonyoſsá tehesſe az Ionathas, és küueſsel kötelezi magat Ionathas Dáuidnac hogy ió akaró barátſya léſſen, azonképpen ő Dáuidtól azont kéſuánnya. Az Ionathas ſemmit nem gondoluán az ő attya haragiáual, az Dáuiddal barátſágoſon czelekeſſic, őret meg ſzabadittya, vigazrallya és bátorittya.

1 EL futuán azért Dáuid Naiothból, melly Ramah tartományában vagyon; el méne és monda az Ionathaſnac: Mit miueltem én? Miczoda nagy gonoſságom vagyon? és miczoda nagy vétkem vagyon az te atyád ellen, hogy az én lelkemet kergeti?

2 Ki monda ő néki, táuól légyen az, meg nem halſi, Imé az én atyám nem czelekedic ſem nagy ſem kiczin dolgot, kit énnékem meg nem ielent, azért hogy titkólná el én tülem az én atyám ezt az dolgot? nem miueli azt.

3 Es eſmét eskünéſsel monda az Dáuid: Bizonnyal tudgya azt az te atyád, hogy én te nálad kedues vagyoc, és ezt fogia mondani: Nem ſiükſég ezt tudni az Ionathaſnac, hogy valamimódon meg ne ſiomorodgyéc. De bizonyára, ęl az Iſten és az te lelkedis, hogy

hogy czacegy lépés kőzi az én életemnec és az halálnac.

4 Felele Ionathas az Dáuidnac: mond meg mit kéuán à te lelked, és azt czelekeſiem veled?

5 Monda pedig Dáuid az Ionathaſnac: Imé hólnapi nap à hóldnac első napiánac innepe vagyon, mellyen ſiűkſégképpen az királlyal le ſioktam űlni az ételhőz, boczás el azért engemet és én el rőytezem à mezőben, mind ez harmad napnac eſtueiéiglen.

6 Ha pedig valami módon meg emlekezic én rólam az te atyád, ezt mongyad: nagy kéréſsel kéré én tűlem az Dáuid, hogy haza futhatna Bethlehembe az ő városába, miuel hogy eſtendőnként való áldozatoc [a] vólna moſtan ott az ő nemzetſégénec.

a: Az az, lakodalmoc, mert az mint immár meg mondottuc, nem ſzabad vólt egyebűt áldozni, hanem az Iſten ſátoranal.

7 Ha ezt fogia mondani: iól vagyon. Békeſége vagyon az te ſiolgádnac, ha pedig haragſiic, tudgyad hogy ſiínte rakua álnokſággal.

8 Czelekedgyél irgalmaſságot azért az te ſiolgáddal, mert az WR előtt kőtőttél én velem ſiőuetſéget te ſiolgáddal, és ha én bennem álnokſág vagyon, őlly meg engemet te magad, és miért vinnél engemet az te attyádhoz.

9 Monda pedig az Ionathas: Táuól légyen az te tőled, ſőt inkáb ha bizonnyal meg tudhatom hogy ez gonoſság az én attyámtól te ellened valóba el tőkélettetett, auagy nem mondanámé meg te néked?

10 Monda annac felőtte Dáuid az Ionathaſnac: kiczoda adgya énnékem tudtomra az iót, vagy ha valami kemény ſiót ſiól te néked az te atyád.

11 Felele Ionathas: No mennyűnc ki az mezőre, és ki ménénec ketten az męzőre.

22 [b] Ackor monda Ionathas az Dáuidnac: Az Izraelnec WRa Iſtene láttya, hogy ha meg érthetem az én atyámtól hólnap illyenkorig, auagy hólnap vtánnis hogy ió akarattal léſien Dáuidhoz, ki kűldőc hozzád, és meg ielentem te néked.

b: Az Ionathas eskőueſſel kőtelezi magat Dáuidnac hogy iſ akaroia léſzen.

13 Es bátor vgy czelekedgyéc az WR Ionathaſsal, és vgy adgyon iót, hogy ha az én atyámnac à léſien akarattya, hogy veſiedelmedre igyekezzéc, aztis hirré adom te néked, és el boczátlac téged és meny el békéuel, és légyen az WR veled, az mind az én atyámmal vęle vala.

14 Hogy hogy (nem miuelném inkáb azt) míg feiem fenn áll? Auagy nem tennélé én velem viſiontag irgalmaſságot azmint az WR kéuánnya, hogy én meg nem őlettetem? [c]

15 Es el nem ſiakaztod az te irgalmaſságodat ſoha őrőcké az én házam népétől, męg ſiinte ackoronnis mikor az WR az főldnec ſiinéről ki vágia az Dáuidnac minden ellenſégit.

c: Ionathas kéuánnya az Dáuidtól hogy eskűueſſel kőtelezze néki magat, hogy néki és az ő maradekanac iſ akarattal léſzen.

16 Es mikor az Wr az Dáuidnac ellénſégitől ſiámot véſzen: Es így ſiőuetſéget ſierze az Ionathas az Dáuidnac házáual.

17 Es eſmét wijonan meg eskűuéc Io-

uéc Ionathas az Dáuidnac miuel hogy igen ſiereti vala ŏtet, mert ſiinte v́gy ſiereti vala ŏtet, mint az ŏ maga lelkét.

18 Monda pedig néki az Ionathas: Hólnap vagyon az wy hóldnac elsŏ napiánac innepe, annac okaért emlekez etben léſieſi, mert ŭres léſien az te helyed.

19 Harmad napîg azért légy vezteg, és ackoron ſietſéggel iŏy alá oda az helyre, az holott ez némelly napi dolgodban el rŏyteztél vala, és légy ott az v́t mutató kŏ mellet.

Supra cap: 20, v: 2.

20 Es imé én az kŏ mellé három nilat lŏuec, mint ha azockal tzęlhŏz lŏnec.

21 Es añac vtáña érŏttec kŭldŏm à gyermeket, ezt monduán: Ere'g kereſd meg à nilakat, és ha nîluán azt mondom à gyermeknec, imhól à nîl hátad meget én felŏlem, fogd meg az gyermeket és iŏy elŏ, mert békeſéges az te dolgod, és nem léſien ſemmi nyomoruſágod, ęl az WR.

22 Ha pedig azt mondom az gyermeknec: túl elŏtted vagyon az nîl touá meſiſie, meny el mert az WR el ſiabadîtott tégedet.

23 Ennec az ſiónac pedig, mellyet egy más kŏzŏtt ſzolottunc, Imhól légyen az W R bizońſág én kŏzŏttem és te kŏzŏtted mind ŏrŏcké.

24 El rŏytezéc azértDáuid az mez ŏben, és meg lŏn az wyſágnac elsŏ napián való innep, mellyen le ŭl vala az király az aztalhoz hogy ennéc.

25 Es mikor az király az ŏ ſiękibe le akarná ŭlni, mint annac elŏtte mindenkor ſiokott vala, az melly ſięki az fal mellet vala, ionnét fel kele az Ionathas, és az Abner ŭlé az király mellé, az Dáuid helye pedig ŭres vala.

d: Ezt azért mondgya, mert Saul tauol leteben vgy mint gezda, az attya helyén ŭl vala, mikor pedig Saul az Samueltŏl haza iŏt volna, az attya ſzekit viſzontac néki engedi.

26 Nem ſióla mind az által ſemmit az Saul azon az napon, mert azt gondollya vala, netalám valami dólga eſett, ha ſiinte tizta vólnais, vagy talám nem tizta.

27 Lŏn pedig az Innepnec máſodic napián, máſodſioris ŭres lŏn az Dáuid helye, és monda Saul az Ionathaſnac, az ŏ fiánac: miért nem iŏtt ki enni ſem tegnap ſem ma az Iſai fia?

28 Felele Ionathas az Saulnac: Felŏtte igen kére engemet az Dáuid, hogy engedném meg hadd menne el Betlehembe.

29 Monduán: kérlec boczás el engemet, mert azmi nemzetŭnknec lakodalma vagyon moſt az városban, és énnékem paranczolt az bátyám: Azért ha keduet találtam elŏtted, kérlec hadd tekinczec haza hadd látogaſsam meg az atyafiakat, és ez az oka hogy nem iŏhetet az király aztalához.

30 Es felŏtte igen fel geriede haragia az Saulnac Ionathas ellen, és monda: Te kemény és engedetlen annyánac gyermeke, vay ki ióltudom hogy az Iſainac fiát (barátodnac) válaztottad, melly gyalázatodra léſien, és az te anyádnakis nagy ſiégyenére és gyalázattyára.

31 Mert

31 Mert valamîg az Iſai fia ęl ez
főldnec ſiinén, nem lehetſi te ál-
landó, ſem pedig az te orſſágod
nem léſzen álhatatos, Azért
küldgy érőtte mindgyáraſt, és
hozzácide én hozzám, mert ha-
lálnac fia.

32 Felele pedig Ionathas à Sa-
ulnac az ő Attyánac, és monda
nékie: Miért kel meg halni, és
mit vétet?

33 Es ackor ragada Saul az ő
dárdáiát hogy őtet által ütne.
Ackor eſiébe véué Ionathas
hogy el végezte vólna az ő Attya
bizonnyal hogy meg ölné Dáui-
dot.

34 Fel kele azért Ionathas az
Aztaltól nagy haraggal és nem
ęuéc ſemmit máſod napián az
lakodalomnac, mert igen bán-
kodic vala az Dáuidért, és hogy
őtet ſiidalommal illette vólna az
ő attya.

35 Ki méne annac okaért Iona-
thas reggel az mezőre az ha-
gyott idő ſierint, az mint Dá-
uiddal végeztec vala, és ő vęle
egy kis gyermekis.

36 Es monda az gyermeknec:
Eregy fuſs el kereſd meg az nílakat, az kiket én el lőuec, az gyer-
mec el futa és ő túl lőue az tzę-
lon.

37 Mikor pedig az gyermec az
helyre iutott vólna az hól vala
az níl; mellyet Ionathas el lőtt
vala, kiálta Ionathas az gyer-
mec után, és monda: Nem láto-
dé hogy azonnis túl vagyon az
hól te vagy?

38 Iſmét kiálta Ionathas az
gyermec után, ſies, gyorſan cze-
lekedgyél, meg ſe álly. Fel ſied-
uén azért az Ionathaſnac gyer-
meke az nílakat, méne az ő wrá-
hoz.

39 Az gyermec pedig ſemmit
ez dologban nem tud vala, czac
Ionathas és Dáuid tudgya vala
ez dolgot.

40 Adá azért Ionathas fegy-
uerét az ő gyermekénec, és mon-
da néki: Eregy el vidd bę az vá-
rosba.

41 Mikor pedig el ment vólna
az gyermec, fel kele Dáuid az
kőnec dęl felől való óldala mel-
lől, és főldre buruluán artzal,
háromſior meg haytá magát,
és egy máſt meg tſokoluán mind
ketten ſirának, de az Dáuid leg
inkáb ſira.

42 Monda azért Ionathas az
Dáuidnac: Meny el békeſséggel,
és az mire ketten meg eskődtűnc
egy más között az WRnac neuére, légyen állandó. Az WR lé-
gyen én közöttem, te közötted,
és az én maradékim között, és az
te maradékid között, mind örö-
ké.

43 Fel kele azért Dáuid és el
méne, Ionathas pedig viſiſia mé-
ne az városba.

XXI. Réſz.

Dáuid az Ionathaſtul mikor el vált vol-
na, az Achimelech Paphoz mégyen, ki néki
ád kenyeret es fegyuert, az Doegnec ſeme
látára. Onnét mégyen Gath városba, es
az Philiſteuſokrol meg eſmértetic, es mikor
az királyhoz vitték volna, bolondda téſi
magát, es vgy menekedic meg.

1 Iuta

1 IVta pedig az Dáuid Nob a
városába az Achimelech
Paphoz, és nagy félelemmel elei-
be méne az Dáuidnac az Achi-
melech, és monda néki: mi dolog
hogy czac egyedül iösi, és nintsen
senki veled?

2 Felele Dáuid az Achimelech
papnac: Az király bizott valamit
reám, és azt hadta énnékem, sen-
ki meg ne tudgya ez dolgot az
miért küldelec, és az mit paran-
czoltam te néked, siolgaimat pe-
dig el küldettem, illyen s-illyen
helyre.

3 Azért mostan mi vagyon bir-
tokodban? adgy vagy öt kenye-
ret énnékem, vagy egyebet à mi
vagyon.

4 Felele az Pap Dáuidnac: Nin-
czen közönséges kenyér az én
birtokomban, hanem sienteltе-
tett kenyér. b Ha azért siolgaid
tiztán tartottác magokat, föképpen
asisiony embertöl, (ehetnec
abban.)

5 Felele Dáuid az Papnac, és
monda: Bizonyára az asisioni ál-
lat meg vólt tiltua mi tölünc,
mind tegnap mind az elött mi-
kor ki indúltam, siólgaimis min-
den edényeket meg sienteltec,
noha (az mi az vtra nęz) közön-
séges. Azért sockal inkáb ez mai
napon (az kenyéris) meg sienteltetic (az tizta) edényben.

a: Nob, az Beniamin nemzetsegeben valo város volt, Nehem. 11. ver: 32. holott volt áckor az Istennec sátora.

b: Az mit az Achimelech pap mond az Dauidnac, es az mit ő tőle kérd, tudni illic ha az ő felesegetől meg tartoztatta magát, es magát tiztatalanná azzal nem tette, tehát vgy ehetic az szent kenierekben. Ez mondás es kérdés balgatagkérdés volt, az mint az Ieronymus volnais az kenyereket log Istennec az áldozat: hogi keduesb szeg, hogi nem ről Matth. 9. Doctoris mondgya. Mert ha szinte tiztátalan volt Dauid, iob volt volna mégis meg enni az szent hogy nem mint ehuel meg halni, mert keduesb do elötte az irgalmassagnac czelekedete, hogy nem Oseae 6. mint az Samuelis mondgya, 1. Sam: 15. Istennec elötte az ő akarattyahoz valo engedelmesmint az áldozat, mint az Christusis disputal er- 12. Másodszor sohul nem oluassa az szent iraban Achimelech pap, hogy embert tiztátalanná tégyen genel valo közösülése, sőt inkáb az Apostol azt az házasság mindenec között tizteletes dolog. Nem tsac az asszoni állattal valo egyesülés, hanem is tiztatalanná teszi az embert, mint az Christus Matth: 15. Negyedszer, Mert ha az Istennec kellyen szollani: Dauid miuel hogy köz ember volt, ta volt volnais, nem szabad volt volna az szent néki enni. Touábba az mit az Dauid felel az nec, annac az másodic részében felötte igen nagy gyon, es azt külömb külömb képpen magyarazzác: azt mondgyác hogy Dauid ezt akaria mondani, vtam nem szent dologban foglaltatott, mert nem tam házambol, hogy az Isten sátorához időjer, mind uel hogy immár ide iöttem, meg szenteltetem. igy magyarrázzác: Az szent kenyer ez en mostani ollyan mint egy köz kenyer, szent leszen mind az azzal iol élünc. Az Ieronymus illyen értelmét Hijába valo à te kérdésed, mert ha tizta volnékis, kem szabad ez kenyereket enném. mind az által à szerit hogy meg együc. Miuel hogy pedig arrol tiztác vagyunc, azt mongyuc hogy tiztác vagyunc. lyac kic azt mondgyác hogy nem az Dauid szaua azé az ki ez könyuet irta, es értelme ez: Az ue ollyan szabad kenyér ez, mint szinte à köz kenyér don élhetnec szombattol fogua, mellyen wy kenyeraz Isten eleibe az szent asztalra. &c.

az ő felesemongya hog Harmadszor egyeb dologmondgya. töruényeről ha szinte tiztakenyereket Achimelechnec nemesség vagyon. Nemellyec Noha az en azért indultam az által mi- Nemellyec szükségemben által, mert mondgya: nem volna neszükseg kenkérdesz ha vadnac olez, hanem papokra nézmellyel szabareket tesznec

6 Ada azért néki à Pap az meg
sienteltetett kenyérben, mert nē
vala ott egyęb kenyér, hanem
czac az Isten elött való kenyerec,
mellyeket az WRnac ortzáia e-
löl vöttec vala fel, hogy melegen
tennénec helyébe más kenyere-
ket azon napon, mellyen az elöb-
bieket el vöttéc vala.

7 Vala pedig ott azon napon egy
az Saul siólgai közzül, ki ott mu-
lat vala az WR elött, kinec neue
Doeg, az Edom nemzetségéböl
való, ki az Saul páztorinac feie-
delmec vala.

8 Es monda esmét Dáuid az A-
chimelechnec: Ninczené valami
dárda vagy valami egyęb fegy-
uer kezednél? mert sem siablyá-
mat, sem egyęb fegyueremet nē
vehettem kezembe, miuel hogy
az király parantsolattya siettete.

9 Monda pedig az pap: c Az

Matth: 12.

c: Innét meg teitzic, hogy Dauid az Goliath fegyuerét az Isten sátorában helheztette volt. Lásd meg cap: 17. ver: 53.

Phili-

Philisteus Goliathnac kárgya kit te meg verél az Ela völgyében, ámhól vágyon poztóba takarua az Ephod megett, ha azt el aka rod vinni, vidd el, mert annál egyęb itt ninczen: Ackor monda az Dáuid: Ninczen sohúl àhoz hasonló, add azt ide nékem.

10 Fel kele azért Dáuid és el futa az napságtól fogua az Saul elöl, és méne az Achishoz Gath városánac feiedelméhöz.

11 Es mondánac az Achis siólgai ö néki: Auagy nem ezé az Dáuid, ennec az földnec királlya? Auagy nem ennec éneklic valaié nagy sereggel, monduán: Meg verte Saul az ö ezerét, az Dáuidis az ö tíz ezerét?

12 Es esiébe vöué Dáuid ezeket az siókat, és felötte igen meg remülé az Achistól Gathnac királlyától.

13 Es ö meg változtatá siauát ö elöttec, és bolondnac tetteti vala magát az ö kezekben, és irkal vala az kapuknac aytáin, és az nyalát mind az siakálán boczáttya vala alá.

14 Monda azért Achis az ö siólgainac: Imé láttátoc hogy ez ember meg bolondúlt, s-mire boczáttatoc bę hozzám ötet.

15 Siükölködömé én bolondnélkül hogy ezt bę hoztátoc hogy itt elöttem bolondoskodgyéc? Ennec kellet volnáié bę iöni az én házámba?

XXII. Rész.

Az Dáuid lappang az Adúllam barlángiá ban, houá mennec ö hozzáiá az ö báttyai, és az ö attyánac minden háza népe, és gyülnec ö hozzáiá sokán, kic vagy adosságban vóltac, vagy valami háborusagot fenuedrenec; El mégyen onnét minden népéuel az Moab királlyahoz, de az Gad prophétától meg intetic hogy Iudáh földére mennyen; El mégyen azért Dáuid az Hareth neuö erdőre. Saul panaszolkodic szólgai előtt az ö állápattyáról, az Doeg bę arúllya az Achimelech papot, hogy Dauidnac kenyeret és fegyuert adott. Le vágattya azért Saul Achimelechet az tőb papotkal, és mind az város népéuel egybe.

1 EL ménuén azért onnét az Dáuid, sialada az Adullam barlangiába, melly dolgot mikor meg hallotác vólna az ö báttyai és az ö attyánac minden háza népe, oda ménénec hozzáia.

2 Es hozzáia gyülénec mindenec az kic valami nyomoruságban valánac, és az ki adosságban vala, és valaki keseredet siiwel vala, és lön azoknac feiedelmec, és lönec ö vęle vgy mint négy siáz emberec.

3 El méne pedig onnét az Dáuid az Moabitáknac városába Mitzpába, és monda az Moabitác királlyánac: kérlec hadd iöiénec ki (földekböl) az én atyám és az én anyám, és hadd lakianac veletec, míglen meg értem mit czelekedgyéc én velem az Isten.

4 Viué azért öket az Moabitác királlya eleibe, és lakánac ö vęle mind addig az ideig, miglen Dáuid ott az várban lön.

5 Monda pedig az Gad Prophéta Dáuidnac: Ne maradgy ennec vtánna ebben az várban? Hanem meny el az Iudáhnac földére. El méne azért Dáuid, és

méne az Hereth newő érdőbe.

6 Meg hallá pedig az Saul hogy az Dáuid ki mutatta vólna magát, és mind az tőb emberec kic ő vęle valánac: Saul pedig múlat vala Gibeaban az fa alatt az Rámah dombián, kezében tartuán az ő dárdáiát, és ſiólgai mind előtte állanac vala.

7 [a] Monda azért Saul az ő ſiólgainac kic előtte állanac vala: Hallyátoc meg Beniaminnac nemzetſégi, ne talám (azt reménlitec) hogy az Iſai fia mindenteknec mezőt fog adni és ſiőlőket, és hogy titeket feienként ezeredeſecké vagy ſiázadoſocká fog tenni.

a: Panaſzolkodic Saulaz ő ſiólgai előtt, hogy nem vólnánac ő hozzáia iö akarattal.

8 Hogy ti mindnyáián pártot ütőttetec én ellenem, és ninczen ſenki ki énnékem valamit hîrré adgyon? Holott frigyet vetet az én fiam az Iſai fiáual, és ninczen ki ſiánna engemet kőzzűletec, és az ki énnékem meg ſugállana, hogy az én fiam ſiolgámat támaz totta reám, vtánnam való léſeſkedeſre, az mint im ez mai napon meg tettzic.

9 [b] Felele pedig az Edom nemzetſégéből való Doeg, ki az Saul tőb ſiólgai kőzőtt ott áll vala, és monda: láttam én hogy az Iſainac fia Nob városában az Achitobnac fiához az Achimelech paphoz iőt vala.

b: Az Doeg be vadollya az Achimelech papot: ez Doeg ellen irta az Dáuid az 52. ſóltart.

10 Ki az Wrtól tanáczot kérde Dáuid felől, és vtra való éleſégetis adá néki, az Philiſteus Goliatnac fegyuerétis néki adá.

11 El külde annac okaért az király, hogy oda hijnac az Achimelech papot Achitobnac fiát, és az ő attyánac minden háza népét, tudni illic az papokat valakic Nob városában valánac, kic el iőuénec mindnyáián az királyhoz.

12 Ackor monda Saul: hald meg moſtan te Achitobnac fia. Es monda: Imhól vagyoc én WRam.

13 Es moda néki az Saul: [c] Miért ütőttetec pártot ellenem te és az Iſainac fia, holott kenyeret adtál néki és fegyuert, és az Iſtentőlis tanáczot kérdettel felőle, hogy én ellenem támadna leſéskedés által, az mint immár moſt bę tellyeſedett.

c: Sául király vadollya az Achimelech papot hogy ő ellene az Dáuiddal egybé pártot ütőttec vólna.

14 [d] Felele Achimelech az királynac és monda: Vallyon ſ-kiczoda vólna ollyan hiw mint az Dáuid mind az tőb ſiólgaid kőzőttis, ki az királynac vej, és ki az te akaratod ſierint iár, és az te házadban neuezetes ember.

d: Achimelech menti magát az Saul király elott, de czac bijába, mert nem iö módal menti magát.

15 Vallyon ſ-czac ackor kezdet temé előſier tanáczot kérdeni ő felőle az Iſtentől? Táuól légyen én tőlem az, (hogy én pártot ütőttem vólna ellened,) Ne tulay doniczon ſemmit àffęlét az király az ő ſiolgáiánac, ſem pedig az én attyámnac egéſi háza népénec, mert nem tud ebben ſemmit az te ſiolgád, ſem nagy ſem kiczin dolgot.

16 Es monda az király: Altalan fogua meg kel halnod Achimelech, mind te néked, mind pedig

dig az te atyádnac egéſi háza népénec.

17 Monda azért az király az ŏ ſiólgainac kic elŏtte állanac vala: Vegyetec kŏrnyŭl ŏket, és rohannyátoc az WR papiaira, mert az ŏ kezekis Dáuid mellet vagyon, mert mikor eſiekbe vŏttec vólna hogy futua ſialad, nem adtác nékem tudtomra: De nem akarác az király ſiólgai kezeket fel emelni az Wrnac papiai ellen, hogy ŏ reáioc rohannánac.

e: Az ſzolgác nem tartoznac engedelemmel az fe iedelemnec Iſten parancz olatya ellen való dolgokban.

18 f Ackor monda az király Doegnec: Tęry nékic te és ŏld meg az papokat, nékic tęruén azért az Doeg Idumeus, az papokra rohaná, és azon az napon nyóltzuán ŏt embert ŏlé meg, kic gyólczból czinált Ephodot viſelnec vala.

f: Le vágattya Saul az Doeggel az papokat, és illyen módon el tőrli Iſten az Eli pap nemzetſégét, az mint ŏtet meg fenygette vala, 1. Sam. 2.

19 Az Nob vároſtis pedig az papoc vároſát fegyuerrel vágata le, mind férfiat, mind aſiſioni állatot, gyermekeket czecz ſiopókat, ŏkrŏket, ſiamárokat, minden barmokat fegyuerrel vágatá le.

20 El ſialada pedig az Achitob fiánac az Achimelechnec egy fia, kinec neue vala Abiathar, és Dáuid vtán futa.

21 Es meg monda Abiathar az Dáuidnac, hogy meg ŏlette vólna Saul az WR papiait.

22 Es monda Dáuid az Abiatharnac: Tudám én azt, mert az nap ott vala amaz Doeg Idumeus, hogy kętſégnélkŭl bę mondaná az Saulnac, én adtam okot az te atyádnac minden háza népénec halálára.

23 Maradgy it én nálam: Mert az ki az én életemet (halálra) kereſi, azon kereſi az te életedetis: Azért bátorſágoſon lehetz én mellettem.

XXIII. Réſz.

Dauid az Iſtentől kętſer kérduen tanáczot, meg ſabadittya az Ceilah neuŏ vároſt, mellyet az philiſteuſoc ſallottac vala meg: Es miuel hogy ŏtet kergetné az Saul, az Ziph kietlen puztaiaba ſalad, miuel hogy Iſten meg ielentette vala néki hogy az Ceilah varosbélie ŏtet kezébe adnác az Saulnac: hozzaia mégyen Ionathas Dauidhoz, és vigaztallya ŏtet, vijonnan frigyet és ſőuetſéget ſerezuén ŏ vęle: Az Zipheuſoc el arollyác az Dáuidot, kit mikor az Saul kergetné, az Iſtentől czudalatos képpen meg ſabaditatic.

1 MEg mondác pedig az Dáuidnac illyen ſióual: Imé az Philiſteuſoc Kehilat vijác, és minden czŭrŏket dúllyác.

2 Es meg kérde Dáuid az Wrat, monduán: El mennyeké hogy meg veriem ezeket az Philiſteuſokat? Felele pedig az WR Dáuidnac: menny el, és meg vered az Philiſteuſokat, ſ-meg ſiabadîtod Kehilát.

3 Es mondánac az Dáuid emberi ŏ néki: Imé itt az Iudánac fŏldébennis félŭnc, tehát meniuel inkáb hogy ha Kehilaba mégyŭnc az Philiſteuſoc táborára.

4 Annac okaért eſmét meg kérde Dáuid az Wrat, Kinec felele az WR, és monda: kely fel meny alá Kehilába, mert az Philiſteuſokat, kezedbe adom te néked.

5 El méne azért Dáuid és az ŏ

emberi Kehilaba, és meg hartzolá az Philiſteuſockal, és el viué az ő barmokat, és őket felőtte igen meg veré, és meg ſiabaditá Dáuid az Kehilában lakozókat.

6 Lőn pedig hogy mikor az Abiathar Achimelechnec fia Dáuidhoz futot vólna Kehilába, az ő Ephodát el vitte vala kezében.

7 Meg mondác ackor Saulnac hogy Dáuid Kehilába ment vólna. És monda az Saul: Kezembe adta immár őtet az Iſten, mert kólczos és záros városba ment bé, és ott ſiorúlt.

8 Fel gyűyté azért Saul az hadba minden népét, hogy reiá ménne Kehilára, és reiá ſzállaná Dáuidra és az ő emberire.

9 Eſiébe vőué pedig az Dáuid hogy alattomba az Saul ő ellene gonoſit gondolná, és monda az Abiathar papnac: Vedd fel az Ephodot.

10 Es monda az Dáuid: Izraelnec WRa Iſtene, bizonnyal meg hallotta az te ſiólgád, hogy az Saul ide akar iőni Kehilára, hogy az várost el veſieſſe én érőttem.

11 Vallyon ſ-kezébe fognak é engemet adni az Kehilábéliec, és el iőié ide az Saul az mint hallotta az te ſiólgád, Izraelnec WRa Iſtene mond meg kérlec az te ſiólgádnac: Felele az WR: el iő, (az Saul.)

12 Monda Iſmét az Dáuid: vallyon kezébe adnaké engemet az Kehilábéliec, és az én velem való embereket az Saulnac? Felele az WR: kezébe adnac.

13 Fel kele azért Dáuid és az ő vitézi vgy mint hat ſiázan, és ki méne Kehilából, és mennec vala az houá mehetnec vala: Meg mondác pedig Saulnac hogy ki ſialadot vólna Dáuid Kehilából, és el hagyá az ki ménéſre való ſiándokot.

14 Lakic vala pedig az Dáuid az puztában való erős helyeken, és vala fő lakáſa az Ziph puztáiában való hegyén, és minden nap kereſi vala az Saul, de az Iſten nem adá őtet kezébe.

15 Mikoron meg értette vólna azért az Dáuid hogy ki iőtt vólna az Saul, hogy az ő lelkét kereſné, ackor meg voná magát az Ziph puſitáiában az ſurő erdőben.

16 Fel kele pedig az Ionathas Saulnac fia, és méne Dáuidhoz az erdőbe, és kezét foguán biztatá őtet az Iſtennec ſegitſégéuel.

17 Es monda néki: Ne fély, mert nem találhat meg tégedet az én atyámnac népe, hanem te wralkodni fogſi az Izrael népén, és én te vtánnad máſod léſiec, és Saulis az én atyám tudgya hogy vgy léſien.

18 ✦ Es ſiőuetſéget ſierzénec ketten az erdőben az WR előtt, és meg marada Dáuid az erdőben, Ionathas pedig el méne házához.

19 Fel

b: Ionathas az Dáuiddal esmét szőnet séget szerez.

19 Fel ménénec pedig ackor az Zipheusoc Saulhoz Gibeaba, monduán: Nem de az Dáuid mi nállunc lappagé az erős helyeken az erdőben az Hahilah halmán, melly az Iesimon puztáia mellett iob kéz felől vagyon.

b: Az Zipheusoc el arúllyac Dáuidot az Saulnac.

20 [b] Mostan azért király az te siiuednec kéuánsága sierint iöy alá, és mi gondunc az hogy az királynac ötet kezébe adgyuc.

21 Es monda az Saul: Aldott emberi vadtoc ti az Wrnac hogy engemet siántoc:

22 Mennyetec el kérlec, és mégis késiüllyetec iobban hozzá, tudgyátoc meg és lássátoc meg az helyet az hól maradása vagyon, és kiczoda látta ott ötet, mert meg mondottác nékem hogy igen rauasi.

23 Annac okaért mennyetec végére és tudgyátoc meg minden barlangiát az mellyben lappagni siokott, és iöijetec visisia én hozzám bizonyos válasisial, és el mégyec veletec és ha ez földnec sinén lésien, ki keresem az Iudánac ezeriuel.

24 Fel keluén annac okaért el ménénec Ziphbe az Saul elött, Dáuid pedig és az ő emberi valánac az Mahon puztáiában az sikon, [c] az Iesimon puztáián iob kęz felől.

c: Mahon puztáia holott az Dáuid lappag Saul elött, mikor az Zipheusoc el arúltac vólna ötet.

25 Saul pedig és az ő siólgai el ménénec keresni, melly dolgot meg izenénec az Dáuidnac, és le siálla az kő siikláról és meg siálla az Mahon puztáiában: Meg haluán ezt az Saul meg üzé Dáuidot az Mahonnac puztáiában.

26 Mégyen vala pedig az Saul az hegynec eggyic óldalán, Dáuidis az ő népéuel más felől à más óldálán, és igen siet vala Dáuid hog el sialadhatna à Saul elött, Saul pedig és az ő népe kőrnyül fogtac vala Dáuidot és az ő emberit, hogy őket meg fognác.

27 [d] Kőuet iuta pedig az Saulhoz azonkőzbe, és monda: sies iere visisia, mert az Philisteusoc reiá ütöttéc földedre.

d: Az Istennec, keuálképpen valógond uiselesénec szép példáia

28 Meg tęruen azért Saul az Dáuidnac kergetéséből, az Philistęusoc eleibe méne: Azért neuezéc azt az földet, Selah hammalecothnac [e]

e: Az az El oszlásnac kő szikláiánac.

XIII. Rész.

Dáuid el mettzi az Saul felső ruháiánac Szárnyát az barlangban, á houá bę ment vala Saul hasa kőnnyebiteni, melly barlangban ackor vala az Dáuid minden vitęziuel: Meg ſolittya Dáuid az királt. Meg murattya néki az ő felső ruháiánac el mettzet ſárnyát, panaſolkodic az Saulnac hogy őtet őknélkül haborgatná, bizonságot tésen ártatlanságáról. Saul kegyelmesen ſól Dáuidnac, és meg eskettetі őtet hogy maradékát el nem veſti.

1 EL méne pedig Dáuidis onnét és lakéc az Engedi (puztáiánac) erőségeiben.

2 Lőn pedig hogy mikoron meg tęrt vólna Saul az Philistusoktól, izenénec néki illyen sióuál. Imé Dáuid az Engedi puztáiában vagyon.

3 Melléie vőn azért à Saul az egési Izrael népe kőzzül valógatott három ezer embert, és el méne

hogy meg kereſné az Dáuidot és az ő emberit az kő ſiiklác teteién, holott czac az vad keczkéc lakhatnac vala.

4 Es iuta az aklokhoz mellyec ott az vt félen valánac holott egy barlang vala, houá bę méne Saul hogy az ő lábait bę fedezné: Dáuid pedig és az ő emberi, azon barlangnac rőytekében ülnec vala.

5 Es mondánac Dáuidnac az ő vitęzi: Imé ez à nap az mellyről azt mondotta vólt az WR néked: Imé kezedbe adom te néked az te ellenſégedet, és czelekedgyél vgy vęle az mint akarod, fel kele azért az Dáuid, és orozua el mettzé az felsö ruhánac ſiárnyát, melly Saulon vala.

6 Lőn pedig mindiáráſt, hogy meg eſéc Dáuidnac ſiiue rayta, hogy el mettzette vólna à felsö ruhánac ſiárnyát melly Saulon vala.

7 Es monda az ő vitęzinec: Oltalmazzon engemet àttól az WR, hogy én azt miuellyem az én Wrammal, az WRnac kenetett királyáual, hogy én az én kezemet ő reáia boczáſsam, mert az WRnac Chriſtuſa.[b]

8 Es meg feddé kemény ſióual Dáuid az ő emberit, és nem hagyá őket fel támadni az Saulra: Saul pedig fel kele az barlangból, és el méne dolgára az vton.

9 Fel kele Dáuid is annac vtánna: és ki méne az barlangból és kiálta az Saul után, monduán: Wram király: hátra tekinté pedig az Saul, és ackor az Dáuid az föld felé meg hayta magát, és tizteſséget tőn néki alázatoſon.

10 Es monda Dáuid az Saulnac: Miért fogadod meg ſiauokat az ollyan embereknec kic aztmondgyác, imé az Dáuid te néked gonoſiodra igyekezic.

11 Imé ez mai nap láttyác az te ſiemeid, hogy az WR tégedet kezembe adott vala az barlangban, és mondgyác vala némellyec hogy meg ölnélec tégedet, de én kedueztem te néked, és azt mondám: Nem emelem fel kezemet az én WRam ellen, mert az WRnac kenetet királlya.

12 Azért édes atyám láſd meg, és imhól láſsad az te felsö ruhádnakis ſiárnyát az én kezemben: mert mikor el mettzém az te felsö ruhádnac ſiárnyat, nem ölelec meg tégedet: Azért érez meg és láſsad hogy ninczen az én kezemben gonoſság és ſemmi hamiſság. Es nem vétettem ellened te pedig vadaſiod az én lelkemet hogy azt el veſieſsed.

13 Az WR légyen itélő biro én közöttem és te közötted, és állyon az WR boſſiút én érőttem te raytad: De az én kezem nem léſien te ellened.

14 Az mint amaz régi köz beſiéd mondgya: Az Iſtentelenektől ſiármazic hamiſság: De az én kezem nem léſien te ellened.

15 Vallyon ſ. kiczoda ellen iöttél te ki Izraelnec királlya? Kit kergetſi? egy hólt ebet, vagy egy balhát.

16 Lé-

a Sidö ſzoláſnac módgya, annit teſzen mint haſat könyebiteni. mert ollyankor az ember ruháiát fel foguán lábait bé fedezi

b: Az az, meg kenetet királlya.

16 Légyen azért az WR itélő biró, és tegyen itéletet én kőzőttem és te kőzőtted, és lássa meg, ő forgássa az én dólgomat, és ſiabadiczon meg engemet az te kezedből.

17 Lőn pedig hogy mikor el végezte vólna Dáuid az Saulhoz való ſiauát, monda Saul: Te ſiódé ez ſierelmes fiam Dáuid? Es fel kiáltuán az Saul ſira.

18 [c] Es monda az Dáuidnac: Igaz b vagy én nálamnál, mert te ióll czelekedtél én velem: En pedig gonozt fizettem néked érőtte.

c: Meg eſmeri Saul az Dáuidnac igaſſágat és arta tlánſágát és arról vallaſt teſzen.

19 Te bizonyára meg mutattad ez mai napon, minęmő iót czelekedtel légyen én velem, mert holott az WR te kezedbe adott vala engemet, nem őlél meg engemet.

20 Vallyon ſ-mikor valaki ellenſégére talál el boczáttyáé azt békéuel az ő vtán? Annac okaért az WR adgyon te néked iót azért az mit én velem czelekedtél.

21 Moſtan annac okaért, miuel hogy tudom hogy kętſégnélkűl te fogſi wralkodni, és az Izraelnec orſiága az te kezedben álhatatos léſien.

22 [d] Eskedgyél meg énnékem az Wrra, hogy én vtánnam ki nem vágod az én maradékomat és az én neuemet ki nem tőrlőd az én atyám házából.

d: Meg esketteti Saul az Dáuidot hogy az ő maradekat el nem tőrli.

23 Meg eskűuéc azért Dáuid az Saulnac, és el méne Saul az ő házához: Dáuid pedig és az ő népe fel ménénec az ő erőſségekbe.

XXV. Réſz.

Dáuid az Nabalhoz kűldi ſzólgait, kic által emberſégeſen kőſzőntuén őtet, kéret magánac és ſzólgainac eleſéget, kiket az Nabal boſſzúſaggal és gyalázattal illet. Fel fegyuerkezic Dáuid ſzólgaiual egybe hogy Nabalon boſſzút állyon. Abigail eleibe mégyen Dáuidnac ſzép aiándockal és őtet meg engeztelis Meg hal az Nabal, és az Abigailt Dáuid el veſzi feleſégűl.

1 MEg hala pedig à Samuel, és egybe gyűle az egéſi Izrael népe és ſiratác őtet, és el temetéc az ő hazáiában Ramahban: Fel kele pedig Dáuid és méne az Paran puztáiába.

a: Samuel Prophéta halála.

2 Es lakic vala egy ember Maonban, [b] kinec ioſiága Carmelban vala, és ez igen nagy ember vala, kinec három ezer iuha vala, és ezer keczkéie: és lőn hogy ackor nîrne iuhait Carmelban.

b: Maon. Carmel, mező városoknac neue Ioſ: 15. v: 55.

3 Az embernec pedig neuő Nabal vala, à feleſégénec Abigail, és az aſiſioni állat igen eſies vala és ſiép termetű, az Wra pedig igen darabos és gonoſi erkőlcző vala, à Caleb nemzetſégéből való.

NABAL. ABIGAIL.

4 Meg hallá pedig az Dáuid az puztában, hogy Nabal az ő Iuhait nîrné.

5 [c] El kűlde azért hozzáia Dáuid tiz iffiakat, és monda az iffiaknac Dáuid: mennyetec fel Carmelba, és mennyetec az Nabalhoz és én ſiómmal kőzőnczetec őtet békeſégeſen.

c Dáuid Nabalhoz kűldi ſzólgait.

6 Es mondgyátoc: Moſtan há egeſségben vagy: légy ennec vtannais egeſségben, és mind házad népe egeſségben, és minden marhád valami vagyon légyen békeſégben.

7 Moſtan pedig meg hallottam

hogy iuhaidat nîreted, te paztorid velünc vóltac, és nem töttünc semmi bossiút raytoc, és nem vólt semmi siükségec mind az idő alattis mîg az Carmelban vóltanac.

8 Kérd meg bátor siólgaidat, és meg mondhattyác te néked: Nyerienec keduet azért te nálad az te siólgaid, mert iokor találtunc iöni. Adgy kérlec az te kezednec keresményéből az te siólgaidnac, és az te fiadnac az Dáuidnac.

9 El ménénec azért az Dáuid siólgai, és siólánac az Nabalnac mind ez besiédec sierint, Dáuid neuéuel, és el végezéc az siót.

d: Nabal embertelenül felel az Dáuid siólgainac,

10 d Felele pedig az Nabal az Dáuid siólgainac, és monda: Kiczoda az Dáuid, vagy kiczoda az Isainac fia? soc siólgác vadnac mostan kic fel vessic magokat igen gyorsan, és el siöknec az ő wroktól.

11 Es fel vegyemé az én kenyeremet, és az én vizemet és az meg vágattatott húst, mellyet vágattam az én nirőimnec, hogy olly embereknec adgyam, kiket nem tudom houá valóc.

12 El fordúlánac azért az Dáuid siólgai az ő vtokra és visissia ménénec, és mikor el iutottác vólna, meg besiélléc néki mind ez igéc sierint.

e: Dáuid fel fegyuerkezic szólgainal az Nabal ellen.

23 e Es monda Dáuid az ő vitęzinec. Kőse fel minden fegyuerét, és fel köté minden az ő fegyuerét, és Dáuidis fel köté az ő fegyuerét, és fel méne Dáuid vtán vgy mint négy siáz ember, kęt siáza pedig marada az hólualónál:

14 Abigailnac pedig à Nabal feleségénec meg viué egy az siólgác közzül: Imé az Dáuid köueteket küldöt vala az puztából hogy kösiöntenéc az mi Wrunkat, ki bossiú besiéddel illeté öket.

15 Maga felötte igen iámbor emberec vóltanac mi hozzánc, és semmi bossiúual nem illettenec, es nem vólt soha semmi siükségünc mi nékünc mind az idő alattis mîg ő vęlec iártunc mikor az mezőn vóltunc.

16 Mert mint egy kő falunc vóltac mi nékünc mind éijel és nappal, mind ez ideîg mig vęlec eggyüt öriztüc az barmot.

17 Most azért ęrcz meg és lásd meg mit kellyen czelekedned, mert ielen vagyon az vesiedelem az mi Wrunc ellen, és az ő egési háza népe ellen, miuel hogy ő olly gonosi ember, hogy ő néki senki nem siólhat.

18 f Sietséggel azért az Abigail sierze kęt siáz kenyeret és kęt tömlő bort, és öt kęsi iuhot, és öt véka darát, és siáz kötés asisiú siölöt, és kęt siáz font siáraz figét, és azokat siamárokra sierzé.

f. Abigail aiándeckal mégyen Dáuid eleibe.

19 Es monda siólgainac: mennyetec el elöttem, és imé én vtánnatoc mégyec: De az ő Wránac

ránac Nabalnac ezt meg nem ielenté.

20 Lŏn pedig hogy mikor Abigail az ſiamáron ŭluén áll vton alá menne, Imé Dáuid és az ŏ ſiólgai ſiinte eleibe iŏnec vala, és ŏis eleikbe méne.

21 Az Dáuid pedig azt mondotta vala: Bizonyára hijába óltalmaztam én mind azokat az mijé ennec az puztában vólt, hogy ſoha ſemmi hija nem lett mind azoknac valamié vagyon: Es mind az által az ióért gonozt fizetet én nékem.

22 Bátor vgy bŭnteſse meg Iſten az Dáuid ellenſségit, és énnékemis vgy adgyon elŏ menetet hogy reggelig ſemmit meg nem hagyoc valamié vagyon, męg az ebétis. g

23 Mikor meg látta vólna pedig Abigail az Dáuidot, ſietuén le ſiálla az ſiamárról, és artzal le búrúla az Dáuid elŏtt, és az fŏld felé meg hayttá magát.

24 h Es az Dáuidnac lábaihoz borúluán, monda: En bennem vagyon Wram az gonoſság és én vétkeztem: Mind az által kérlec WRam, hadd ſiòllyon az te ſiolgálo leányod te elŏtted, és hald meg az te ſiólgáló leányodnac ſiauát.

25 Kérlec hogy az én Wramnac ſiiue fel ne háborodgyéc az Iſtentelen ember ellen az Nabal ellen, mert az ŏ neue ſierint vgyan ſiinte bolond és vęle termett az bolondſág: En pedig te ſiólgálo leányod nem láttam az te ſiólgaidat, kiket oda kŭldŏttel vólt.

g: Az Belúben igy vagyon az falra huddozotis, az az, meg nem hagyoc ſemmit, hanem az Nabalnac ebeitis le vagatom.

h: Abigailnac Dáuid elŏtt való beſzéde.

i: Nabal áz az, bolond.

26 Moſtan pedig ſierelmes Wram, Eel az WR és ęl az te lelkedis, hogy az Wr tartoztatott meg tégedet, hogy az vér ontáſra reá ne mennél, és te magad kezéuel ne vennél igazat: Azért moſtan az te ellenſégid legyenec ollyanoc mint az Nabal, k és valakic az én Wramnac gonoſiſiára igyekeznec.

27 Azért moſtan, ez kiczin aiándokot kit az te ſiólgálo leányod hozott az én Wramnac, adgyác az vitęzeknec kic az én Wram kŏrnyŭl forgodnac.

28 Engedd meg kérlec az te ſiólgálo leányodnac vétkét, mert kętſégnélkŭl az én Wramnac az WR maradandó házat eppit, mert l az Wrnac hadát viſelte az én Wram, és te benned gonoſság nem találtatott az te életedben.

29 Es ha ſiinte valaki te ellened támadis hogy ŭldŏzzŏn, és à te lelkedet kergeſse: de az életnec czomoiában m léſien bę kŏttetuén az én wramnac lelke az te Wradnál Iſtenednél: De az te ellenſégednec lelkét parittyából hayttya el, az parittyánac fenekéböl.

30 Mikor pedig az WR meg tellyeſiti az én Wramon az iót, az ŏ beſiéde ſierint, mellyet ſzólot te felŏled, és meg paranczollya te néked hogy az Izrael népén feiedelem légy.

31 Ackor te néked én Wramnac ne légyen ez bántáſára és ſiiué-

k: Az az, el lenſégiden ally ollyan boſzſzut minemŭt az Nabalon akattal allani, à kic ſzant ſzándokból vetkeznéc, nem tudat lán ſágból mint az Nabal

l Maradando hazat az az, allándo orſzágot nem ollyant az minemŭ az Saule.

m: Eletnec czomoiában léſzen az az erŏs léſzen. el nem veretehetic ŏ tŏle az ŏ lelke.

ſiuénec faydalmára, hogy ha oknélkül vért ontanál, és ha bóſſiú állaſsal óltalmazná életét az én Wram: Es mikor ióltéſsen az WR az én Wrammal, emlekezzél meg az te ſiólgáló leányodról.

32 Es monda Dáuid az Abigailnac: Aldott az Izraelnec WRa Iſtene, az ki ez mai napon tégedet én elömbe küldött.

33 Es böczülletes az te beſséded, és áldott vagy te magadis hogy meg tiltál engemet ez mai napon hogy az vér ontáſra ne mennéc, és kezemmel ne állanám boſſúmat.

34 Es bizonyára él az Izraelnec WRa Iſtene, ki meg tartoztatot engemet hogy veled gonoſſúl ne czelekedném: Hogy ha nem ſiettél vólnaes elömbe nem iöttél vólna, reggelig ſemmi az Nabalnac meg nem maradot vólna, még czac az ebeis.

n: Meghe-gyelmez Dáuid Nabalnac az Abigail könyörgeſére.

35 „El fogá azért Dáuid az mit hozott vala néki, és monda néki: Menj el békéuel az te házadhoz, imé látod meg hallottam ſiódat, és meg böczüllöttem ſiemélyedet.

36 Haza iuta azért Abigail az Nabalhoz, és imé ö néki nagy lakodalma vala házában, vgy mint egy királi lakodalom, és az Nabalnac ſiiue igen vig vala, és ö igen réſieg vala, Azért Abigail nem ielente ackor néki ſemmit, ſem nagyot ſem kicziñt reggelig.

37 Más napra keluén azért mikor meg eméztette vólna Nabal az bort, meg mondá néki ezeket ez ſiókat az ö feleſége, ésel hala az ö ſiiue ö benne, és lön mint egy kö báluány.

38 Es ennec vtánna vgy mint tized nappal, meg veré az WR Nabalt és meg hala. o: Nabal meghal.

39 Meg halluán pedig az Dáuid hogy meg hólt vólna az Nabal, monda: Aldott légyen az WR az ki meg itélte igaz itéllettel az én gyalázatomat az Nabalnac kezéből, és az ö ſiólgáiát meg tartoztatta az gonoſi czelekedettöl, és az Nabalnac gonoſſágát az ö feiére fordította az WR. El külde annac felötte az Dáuid, és ſiólatá az Abagáilnac hogy ötet el venné feleſégül.

40 p El ménének azért az Dáuidnac ſiólgai az Abigailhoz Carmelba, és ſiolának ö vęle, monduán: Az Dáuid küldött minket te hozzád, hogy tégedet feleſégül végyen magánac. p: Dáuid az Abigail-fele ſégül veſſi magának.

41 Ki fel keluén meg haytá magát artzal az földre, és monda: Im hól vagyoc én te ſiólgáló leányod, ki ſiólgáló léſiec az én Wram ſiolgainac láboc moſására.

42 Sietuén azért Abigail fel üle az ſiamárra, és vęle éggyüt öt leánya kic ö vtánna iárnac vala, és el méne az Dáuid köueti ván, és lön ö néki feleſége.

43 De az Ahinoatis el vöué az Dá-

Dáuid Izreel városából, és lőn ő néki mind kettő feleſége.

44 Az Saul pedig adá az ő leányát Micholt feleſégül az Paltinac Lais fiának, ki az Gallim városából való vala.

XXVI. Réſz.

Az Zypheuſoc eſmét el arúllyác Saulnac az Dáuidot, ki mégyen azért az Saul Dáuidnac kergetéſére: és mikor Saul táborban vólna népével, el viſi Dáuid az Saul dárdáját és kupáját az mellyből iſic vala, mikor Saul minden népével éjel alunnéc: Az után az hegyről ki alt Dáuid Saulnac, és panaſolkos dic ő ellene, Saul még eſméri az ő maga bűnét, és Dáuid ártatlanſágát.

1 MEnénec eſmét az Zipheuſoc Saulhoz Gibeahba, és mondánac: Nemde az Dáuid nem az Hahilah halmon lappagé eſmét, melly az Ieſimon puſztáiának ellenébe vagyon?

2 Fel kele annac okaért Saul, és méne az Ziphnec puztáiába, és ő vçle vala vgy mint három ezer válogatot ember az Izrael népe közzül, hogy meg kereſné Dáuidot az Ziph puztáiában.

3 Tábort iára pedig az Saul az Hahilah halmán, melly vagyon az Ieſimon (puztáiának) ellenében az vt fęlen: Az Dáuid pedig lakic vala az puztában, és meg látá hogy Saul ő vtánna iőt vólna az puztába.

4 Es kémeket kűlde az Dáuid, és meg tudá bizonnyal, hogy Saulel érkezet vólna.

5 Fel kele azért Dáuid, és méne az helyre az holott Saul táborát iártatta vala, és meg néze Dáuid az helyet az holott Saul alunnéc, és az Abner az Nernec fia, az ő ſeregének fő hadnagya: Az Saul pedig aluſiic vala az ſiekerec között, az nép pedig környülötte vala mind táborba.

6 Es ſióla az Dáuid, és monda az Hittęus nemzetſégéből való Achimelechnec és az Abiſainac, az Seruiah fiának, Ioab attyáfiának, illyen ſióual: Kiczoda iő el velem az táborba Saulhoz? Felele az Abiſai: el mégyec én veled.

7 El méne azért Dáuid és Abiſai az nép közzé éjel, és imé Saul vezteg fekűuén aluſiic vala az ſiekerec között, és az ő dárdáia fel vala ütue feiénél az földbe: Abner pedig és mind az ſokaſág aluſinac vala ő környülötte.

8 Monda pedig Abiſai az Dáuidnac: kezedbe adta ez mai napon Iſten az te ellenſégedet, moſtan azért kérlec hadd ſiegezzem az földhöz ötet az dárdáual czac egy vttal, többſiör ſem bántom.

9 Monda pedig Dáuid az Abiſainac: Ne veſieſd ötet, mert vallyon ki emelhetné fel kezét az. WRnac meg kent királlya ellen, hogy ne vétkeznéc?

10 Monda annac felötte az Dáuid: Eel az WR hogy nem engedem. Az WR meg veri ötet, vagy az ő óráia el iő és meg hal, vagy hadba mégyen és ott véſi.

11 El táuoztaſsa az WR én tőlem

lem azt, hogy az én kezemet az Wrnac meg kent királlyára boczáſsam, hanem moſtan, vedd fel kérlec az dárdát az melly feiénél vagyon, és iméz kupát mellyben az víz, és mennyŭnc el.

12 El viué azért Dáuid az dárdát és az kupát mellyben az víz vala, melly az Saul feiénél vala, és el ménénec, és ſenki meg nem láta, ſem eſiébe nem vŏué, ſem fel nem ſerkene, hanem mindnyáián aluſinac vala, mert az WR boczátot vala nehęz álmot ŏ reáioc.

13 Es el méne Dáuid az hegynec máſic óldalára, és meg álla az hegynec teteién ió táuol, és ió kŏz fŏld vala ŏ kŏzŏttŏc.

14 Ackor kiálta Dáuid mind az népnec, és mind az Abnernec az Ner fiánac, monduán: Halládé Abner ſióly énnékem. Es felele Abner és monda, ki vagy te hogy az királra igy kiáltaſi?

15 Monda pedig Dáuid az Abnernec: Auagy nem vitęz ember vagyé te? Es kicz da hozzád haſonló az Izrael népe kŏzŏtt? De męgis miért nem ŏrized az te wradat az királt? mert oda ment vólt egy ember az nép kŏzzŭl, hogy el veſitené az te wradat az királt.

16 Nem ió dolog ez az mit czelekedtél, Eel az WR hogy halálnac fiai vattoc, kic meg nem ŏriztétec az ti Wratokat, az Wrnac meg kent királlyát: Azért moſtan láshatſié meg hól az király dárdáia; és az víznec való kupa, az melly feiénél vólt.

17 Meg eſmére pedig Saul az Dáuidnac ſiauát, és monda: Te ſiólaſié édes fiam Dáuid. Felele Dáuid: En ſióloc Wram király.

18 Es monda annac felŏtte: Miért kergeti az én Wram az ŏ ſiolgáiát? Mit miueltem? Es miczoda vétket eſmértel én bennem?

19 Moſtan azért hallya meg kérlec az én Wram az király, az ŏ ſiólgáiánac ſiauát: Ha az WR tamáztot fel tégedet én ellenem légyen ió illatu az én áldozatom, ha [a] pedig embereknec fiai támaztottac én ellenem, átkoztac legyenec az WR elŏtt, az kic moſt ki ŭznec engemet, hogy én ne maradhaſsac az Wrnac ŏrŏkſégében, hanem azt mondgyác, eregy el ſiolgály idegen Iſteneknec.

[a] az à, légyen ió illatu áldozát gyalánt az én halálom az Iſten elŏtt.

20 Moſtan azért az én vérem ki ne omollyon (bŭntetéſnélkŭl,) mert az Izraelnec királlya, egy bolha kergetni iŏtt ki, nem kŭlŏmben mint az ki az hegyeken kergetné az fogoly madarat.

21 Es monda Saul: tęry viſiſia édes fiam Dáuid, mert tŏbbé nem czelekeſiem gonoſiúl veled, miuel hogy bŏczŭlletes vólt az én lelkem ez mai nap te elŏtted, Imé én bolondúl czelekedtem, és felŏtte igen nagyot vétettem.

22 Es feleluén Dáuid monda: Im hól az király dárdáia, iŏijŏn ide egy az király ſiólgai kŏzzŭl, és vigye el.

23 Az

23 Az WR pedig fizessen meg az embernec az ő igassága szerint és hiwsége sierint. Mert az WR kezembe adott vala ez mai nap tégedet, de én nem akartam kezemet meg ferteztetni az WRnac meg kent királyánac véréuel.

24 Es az minęmű bőczűlletes vólt ez mai napon az te lelked én előttem, ollyan bőczűlletes légyen az én lelkem az WR előtt, és sabaditson meg engemet min den nyomoruságimból.

25 Monda pedig Saul à Dáuidnac: Aldott vagy te sierelmes fiam Dáuid, mert mindeneket véghőz visesi és mindéneken hatalmad lésien. Ezeknec vtánna Dáuid el méne az ő vtára, Saulis visisia tęre az ő vtára.

XXVII. Rész

Dáuid minec vtánna el vnta volna à puztában valo budosásat, miuel hogy fél vala azon, hogy egy nap az Saul kezébe akadna, el mégyen az Philisteusoc földébe Achis királyhoz Gath városba. Es mikor ott nem maradhatna az ő népéuel, kér az királtol lako helyet, Neki adgya az Siclag neuő várost, houá az Dáuid mégyen minden népéuel, es onnét czatázic az pogányoc ellen.

1 MOndgya vala pedig Dáuid magában: Imé egy nap el kel vesinem az Saul keze miatt, de ninczen iob énnékem, mint ha az Philisteusoc földére sialadoc, mert az vtán Saul minden reménségét el vési tőlem, és nem keres tőbbé az Izrael határiban, és így meg sabadíthatom magamot az ő kezéből.

2 Fel keluén azért Dáuid, el méne ő és az ő vęle való hat sáz ember, az Achishoz az Maoch fiához, Gathnac királlyához.

3 Es lakéc Dáuid az Achissal eggyűtt Gathban, mind ő maga, mind az ő vęle való népec feienként házoc népéuel egyetembe, Dáuid és az ő kęt felesége, az Ahinoam Izreel városbéli, és az Abigail, az Charmelből való Nabal felesége.

4 Meg viuéc pedig (Saulnac) hogy Dáuid Gathba sialadott vólna, és nem kergeté tőbbé őtet.

5 Monda pedig Dáuid az Achisnac: Hogy ha én valami keduet találtam te előtted, kérlec adgy valami helyet orsiágodnac eggyic városában, hadd lakiam ott, mert hogy lehet méltó hogy az te siólgád ez királi városban veled eggyűtt lakiéc?

6 Es néki adá az Achis azon napon az Siclagot, és lőn az Siclag az napságtól fogua az Iudánac királlyaé mind ez mai napig.

7 Lőn pedig az napnac sáma, az mig Dáuid à Philisteusoc földén lakéc, egy eztendő és négy hólnap.

8 El mégyen vala pedig Dáuid és az ő vitęzi ő vęle, és kiűt vala az Gessureusokra,[a] az Girzeusokra és Amalechitákra, mert ezec laktác eleitől fogua az földet, az mellyen Surba mennél, mind egési Ægyptum földeig.

9 Es rabollya vala Dáuid az földet, és nem hágy vala eleuen férfiat sem asisioni állatot, és el visii vala iuhokat, őkrőket, siamárokat, teuéieket és minden

a: Az Gessureusoc es Girzeusoc az Cananeusoknac maradéki voltac kic azioſue előtt az ő lako helyeket puztan hadtac vala, Ios: 12. 16.

ruháiokat, és így viſsia tęr vala és Achishoz mégyen vala.

10 Es mondgya vala az Achis: Houá ũtõttétec vólt moſtan? Felel vala Dáuid: Az Iudah tartományára kic dęlre laknac, és az Ierahmeelnec dęlre való tartományára, és az Keneuſoc tartományára melly dęlre vagyon.

11 Sem férfiat pedig, ſem aſsſioni állatot az Dáuid eleuenen nem hágy vala hogy kit Gathba vinné, mert azt mõdgya vala: Ne talám panaſiolnának reánc. és igy czelekedéc az Dáuid nagy ſokſior, és ez vala ſiokáſa mind addig mig az Philiſteuſoc földében lakéc.

12 Es igen meg hiué Achis az Dáuidot, és azt mondgya vala: Níluán valoba meg gyũlõlte az õ nemzetſégét az Izraelt, azért mind éltig én ſiólgám léſien.

XXVIII. Réſz.

Dáuid igeri az õ ſolgalattyát Achiſnac az Izraelitác ellen, Es mikor meg rõttene volna Saul az Philiſteuſoktol, kic az Izrael ellen táborba fallottac vala, az õrdõngõs iõuendõ mondó aſſoni állathoz mégyen hogy iõuendõt kérdgyen, miuel hogy az Iſten néki nem felel vala. Iõuendõt mond néki az aſſoni állattol, õrdõg ereiénec általa elõ hozatott Samuel formáia, hogy az Philiſteuſoc õtet meg vernéc, es mind fiaiual egybe el veſne. Melly dolgon az Saul igen meg rõtten, annira hogy el elnéc., éſác az aſſoni állatnal az vrim el mégyen.

1 ACkor pedig az idõben táborba gyũlénec az Philiſteuſoc hogy hadba mennénec, és meg vijnánac az Izrael népéuel. Es monda Achis az Dáuidnac: Bizonnyal hidgyed hogy el kell velem iõned az táborba, mind te magadnac, mind pedig az te népednec.

2 Felele Dáuid az Achiſnac: Meglátod bizonnyal mit fog tſelekedni az te ſiólgád. Monda azért Achis az Dáuidnac: az bizony dolog hogy mindenũt téged válaztalac óltalmúl feiemhõz.

3 Az Samuel pedig meg hólt vala, és ſiratta vala õtet mind az egéſi Izrael népe, és el temettéc vala õtet Ramahban az õ városában, az Saul pedig el tõrlõtte vala az földrõl az õrdõngõs iõuendõ mondókat, és az nézõ varaſlókat.

4 Egybe gyũluén azért az Philiſteuſoc el iõuénec, és tábort iárának Sunem városánál. Fel gyũyte az Saulis az egéſi Izrael népét, és tábort iárának Gilboenál. *Gilboe hegy-nec neue.*

5 Látuán pedig Saul az Philiſteuſoc táborát, meg félemléc, és az õ ſiiue felõtte igen meg remũle.

6 Tanáczot kérdé azért Saul az WRtól, de nem felele meg néki az WR, ſem álom látás által, ſem az Vrim által, ſem à Prophetác által. *Az Vrim mitſoda volt, meg mondotc Exó: 28.*

7 Monda azért Saul az õ ſiólgainac: Kereſſetec nékem olly aſsſioni állatot, kiben iõuendõ mondó õrdõg légyen, és oda mégyec hozzáia, és tanáczot kérdec tõle. Kinec az õ ſiólgai mondánac: Imé Endorban vagyon egy aſsſioni állat, kiben iõuendõ mondó õrdõg vagyon. *Leuit: 20. Deut: 18.*

8 Meg változtatá azért Saul az õ õltõzetit, és más ruhát võn reáia, és el méne õ és két ſzolgáia vęle egyetembe, és iutának az aſsſioñhoz

ſiońhoz éttzaka, és monda: kérlec mondgy iöuendöt nékem az iöuendö mondó lélec által, és támazd fel nékem azt, az kit mondoc te néked.

9 Es monda néki az aſiſioni állat: Imé iól tudod mit czelekedett az Saul, ki az iöuendö mondókat, varaſlókat el törlötte ez földröl, miért akarod azért te tör be eyteni az én lelkemet, hogy meg öleſs engemet?

10 Meg eskűuéc azért ö néki az Saul az WRra, monduán: ęl az WR hogy ez dologért büntetéſed nem léſien.

11 Monda azért az aſiſiony ember: Kit támaſiſiac fel te néked? és ö monda: Samuelt támazd fel énnékem.

12 Látuán pedig az aſiſioni állat Samuelt, [a] Fel kiálta nagy ſióual, és monda az aſiſioni állat Saulnac, illyen ſióual: Miért tſaltál meg engemet? mert te vagy az Saul.

a: Nem Samuel volt az valoba, hanem ördögtöl formaltatot abrazat az Samuelnec abrazattyára.

13 Es monda néki az király: Ne fély. Miczodát látál? Felele az aſiſioni állat Saulnac: Iſteneket [b] látoc hogy iönec fel az földböl.

b: Az az, Iſtni abrazatokat, melliec hel az ördögöc az embereknec ſzemeket megczuſollyác, hogy inkáb higyenec néki. Vagy Iſteneket, az az. Iſtent vagy höczülletes ſzemelt, mert az irás az feiedelmeket Iſteneknec nemezi Pſ: 80.

14 Es monda néki: Miczodás ábrazatú? Es monda: Im egy vén ember iö fel, és böw köntös vagyon rayta, és meg eſmére az Saul hogy Samuel vólna, és artzal az föld felé meg haytá magát, és tizteſſéget tön néki.

15 Monda pedig Samuel az Saulnac: Miért háboritál meg engemet, hogy engemet az földböl ki hiuatál? Felele Saul: Felötte nagy keſerüſégben vagyoc, miuel hogi az Philiſteuſoc haddal iöttec én reám, és az Iſten el táuozott én tölem, és nem felel meg immár én nékem, ſem prophétác által, ſem álom látás által. Annac okaért azért ſiolitottalac tégedet, hog meg mondgyad nékem mit kellyen czelekedném.

16 Es monda az Samuel: Vallyon ſ- miért kérdeſi engemet ha az WR el táuozott te töled, és az te ellenſégeddel vagyon.

17 Es az ſierint czelekedett ö vęle az WR az mint én általam meg mondotta vala, [c] és el ſiakaztá az WR az orſiágot az te kezedböl, és adta azt az te társodnac Dáuidnac.

c: Nem ezuala ha az ördögi abrazat az Samuel képét es ſzemelyét öltözi fel, es azt mondgya hogy Iſten ö általa ſzolott az Saulnac, mert iol tudgya azt hogi az ördög gyakorta ſzokot élni ſz: iratnac bizonſágualis.

18 Mert miuel hogy te nem engedél az WRnac ſiauánac, és nem tellyeſitéd meg az ö fel búſúlt haragiát az Amalech ellen, azért czelekedi az WR te veled ezeket ez mai napon.

19 Es az WR te veled egyetembe az Izrael népétis az Philiſteuſoc kezébe adgya, és te, és az te fiaid hólnap én velem léſitec, és bizonyára az Izrael táborátis, az WR az Philiſteuſoc kezébe adgya.

20 Mindgyáráſt azért az Saul hirtelenſéggel az földre tellyeſſégel le eſéc, mert felötte igen megremült vala az Samuelnec ſiauán, és ſemmi erö nem vala benne, mert kenyeret nem ött vala az egéſi nap eſtig és ettzaka.

21 Bęmenuén azért az aſiſioni állat Saulhoz, látá hogy igen

meg félemlett vólna, és monda ő néki: Imé engede az te ſiólgáló leányod az te ſiódnac, és én az én lelkemet v́gy mint vgyan markomba hordoztam, és meg fogadtam az mit énnékem mondottál.

22 Moſtan azért kérlec hogy teis légy engedelmes az te ſzólgaló leányodnac ſiauánac. Imé valami falat kenyeret adoc elődbe, és egyél hogy végy valami erőt, és meheſs el az v́tra.

23 Ki nem akará, és ezt mondá: Nem éſiem. Es kénſieritéc őtet az ő ſiólgai és az aſiſioniállatis, és engedé az ő ſiauoknac, mert fel kele à földről, és fel ůle az ágyra.

24 Vala pedig az aſiſioni állatnac házánál ió kőuér bornyú, és igen hamar meg mettzé azt. Annac vtáña liztet hozá elő, és meg gyurá, és ſůté houáſitalan pogáczat.

25 Es viué az Saul eleibe és az ő ſiólgai eleibe, kic éuénec, és annac vtánna fel kelénec és el ménénec azon ettzaka.

XXIX. Réſz.

Az Philiſteuſoc mikor látnác Dáuidot az ő ſeregekben es táborokban, nem ſenuedic hogy vęlec legyen, kit nőha az Achis mentene, Dáuidis azonképpen mentene magát, mind az által kenſeriteric el menni haza az ő ſeregéuel.

1 AZ Philiſteuſoc pedig minden ſeregeket gyűytőttéc vala Aphecbe. Az Izrael népe pedig tábort iárt vala à forráſnál, melly az Izreelnél vala.

2 Az Philiſteuſoc kőzőtt való fő népec pedig elő iőnec vala, ki ſiáz emberrel, ki ezerrel. Dáuid pedig és az ő vitęzi az hátúlſó ſeregben mennec vala az Achiſſal.

3 Mondánac pedig az Philiſteuſoc kőzt való fő emberec: Mit akarnac ezec itt az Sidóc? Felele Achis az Philiſteus fő embereknec: Auagy nem ezé az Dáuid az Saulnac az Izrael királlyánac ſiolgáia, ki im̃ár álkolmas időtől fogua, Sőt eſztendeieis vagyon hogy én velem vagyon, és nem találtam ő benne ſemmi meg vetőt, az időtől fogua hogy mi ólta én velem lakic mind ez mai napigis.

4 [a] Es meg haraguuánac ő reáia az Philiſteus fő emberec, és mondánac néki azoc az Philiſteuſoc hőzőtt való fő emberec: Kűldd viſiſia az embert, és mennyen helyére az holott helyet adtál néki, és ne iőijen bátor mi velűnc az hadba, hogy reánc ne támadgyon az hartzon, mert vallyon miuel találhatná inkáb kedvét az ő wránac? Nem de ezeknec az vitęzeknec feieckelé?

a: Az Philiſteuſoc nem engedic hogi az Dáuid az ő ſeregekben es táborokbã legyen, melly dolog az Iſtennec kiuálképpen valo gondviſeleſéből lett.

5 Mert vallyon ſ nem ezé à Dáuid, az kinec renduel éneklic vala: Meg verte Saul az ő ezerét, és Dáuid az ő tiz ezerét?

1. Sam: 18.

6 Sſólitá azért Achis az Dáuidot, és monda néki: Eel az WR hogy iámbor vagy, és kedues én nállam, mind ki menéſed mind bę iőuéſed [b] én velem az táborba, mert nem találtam te beñed ſemmi gonozt az időtől fogua hogy én hozzám iőttél, mind ez mai napiglannis. De te az fő népec előtt nem vagy kedues.

b: Az az En velem valo nyaiaskodásod es ſzolgalatod.

7 Mo-

7 Mostan azért tęry visissa és meny el békeséggel, és ne czelekedgyél az Philisteus fö emberec ellen.

8 [c] Es monda Dáuid az Achisnac: Vallyon s- mit miueltem én, vagy miczoda vétket találtál az te siólgádban az idötöl fogua hogy te elötted forgodtam mind ez mai napiglannis, hogy én el ne mennyec, és az én wramnac ellenségi ellen ne hadakozzam?

9 Feleluén Achis az Dáuidnac, monda: Tudom hogy ió vagy én elöttem, mint az Istennec Angyala. De az Philisteusoc fö emberi mondác, El ne iöijen mi velünc az hadba.

10 Azért kely fel io reggel az te wradnac siólgaiual az kic te veled el iöttenec, és kellyetec fel ió reggel mihelt meg virrad, és mennyetec el.

11 Fel kele azért azonképpen à Dáuid és az ö vitęzi, hogy ió reggel el menne, és vissia méne az Philisteusoc földébe. Az Philisteusoc pedig el ménénec az Izrael népére.

c: Az Dáuid menti magát, de nem akarta az Istan hogy az ö attyafiainac az Izraelitáknac véreckel meg fertezteſſe magát. Más az, hogy ö ál tala meg akarta verni az Amalechitakat, es szabaditani az Siclag varosnac népét.

XXX. Rész.

Az Amalechitác el égetic es el rabollyác Siclagot, mig az Dáuid az Philisteusoc táborában volt. Mellyet mikor az Dáuid es az ö vitęzi háza iöuén lattac volna, nagy keserüséggel sirnac. Az vtán Dáuid Istentöl tanáczot kérduén, vránnoc mégyen az Amalechitáknac, meg véri öket, meg szabadittya az rabokat, es vissa hoz mindent valamit azoc el vittéc vala, nagy nyereséggel egybe, mellyböl soc baratinac Iudah orszagába aiandékot küld. &c.

1 LÖN pedig hogy mikor haza iutot vólna az Dáuid és az ö vitęzi Siclagba harmad napra, Imé az Amalechitác ki ütöttec vala dęl felévaló tartomáńra, és Siclag városárais, és meg rablottác vala Siclagot, és tüzzel meg égettéc vala az várost.

2 Es fogua vittéc vala az assioni állatokat à kic benne valánac, kitsińtöl fogua nagyig, senkit meg nē öltec vala, hanem el vittéc vala, és dolgokra mentec vala.

3 Mikor azért Dáuid és az ö siólgai az városba iutottac vólna, imé meg éget vala à tüz miatt, és az ö feleségec, fioc, leányoc, mind fogua el vitettec vala.

4 Es fel emeluén Dáuid, és az nép melly ö vęle vala az ö siauokat, siránac, annîra hogy immár vgyan nem vala ereiec az siráſra.

5 Az Dáuid kęt feleségeis pedig fogságra vitetett vala, az Izrehel városból való Ahinoam, és az Abigail az Charmelbéli Nabal felesége.

6 Añac okaért felötte igen meg keseredéc az Dáuid, mert azt mondotta vala az nép hogy ötet meg köueznéc, miuel hogi à népnec siiue igen meg keseredet vala, kinec kinec az ö fiaért és az ö leányaért. Es Dáuid meg erösité magát az ö WRában Istenében.

7 Monda pedig Dáuid az Abiathar papnac, az Achimelech fiánac: Vedd reád én [a] éröttem az Ephodot. Es reá vöué Abiathar az Ephodot az Dáuid dolgaért.

8 Es meg kérdé Dáuid az Wrat, [b] monduán: Meg üzzemé ezt ez sereget? Meg éremé öket? és monda néki: Kergesd meg öket,

a: En éröttem, az az, hogy én selölem Istentöl tanáczot kérdgy.

b: Meg kérde Dáuid tudni illic à Papáltal.

mert kętſég nélkül meg éred őket és általan fogua meg ſiabadithatod (az foglyokat.)

9 El méne azért Dáuid ſiemélye ſierint, és az hat ſiáz ember melly ő vęle vala, és ménének Beſor folyó vizéhöz, és ott az népnec valami réſie meg marada.

10 Es meg üzé Dáuid ő maga, és vęle egybe négy ſiáz ember, (az ellenſéget,) mikor el maradot vólna à népnec kęt ſiáza, kic añira el fáradtac vala, hogi által nem mehetnének à Beſor patakán.

11 Es talalának egy Ægyptumbéli embert az mezön, kit az Dáuidnac viuéc, és kenyeret adának néki és öuéc, és innyais adának vizet.

12 Es adának annac felötte egy czomo ſiáraz figetis, és kęt kötés Maloſa ſiölöt, ki öuéc és az lélec meg wijula benne, mert ſem kenyeret nem ött vala, ſem vizet nem ijut vala három egéſi nap eſtig, és három éijel.

13 Annac vtánna monda néki Dáuid: Ki embere vagy te, és honnét való vagy? Felele: Ægyptusból való ſiólga vagyoc, egy Amalech nemzetſégéből való ember ſiolgáia, és el hagyá engemet az én wram, miuel hogi meg betegdtem vala, immár ma harmad napia.

14 Mi rablottunc ide dęl felé az Cheretnec tartományára, és az Iudánac földébennis, és a Chaleb tartományánac dęl felöl való tartományában, és az Siclag városſt tüzzel égetöc meg.

15 Monda pedig néki à Dáuid: Reiá vihetnélé engemet arra à ſeregre? Ki monda: Eskedgyél meg nékem az Iſtenre, hogy engemet meg nem ölſi, és hogy kęzbe nem adſi az én wramnac, és reá viſilec tégedet arra az ſeregre.

16 Reiá viué azért ötet, és imé el ſieledtec vala ide touá az egéſi földſiinén, és éſinec iſinac vala, és tántzolnac vala, örüluén à prędánac, mellyet böwſéggel hoztac vala az Philiſteuſoc földéből, és az Iudánac földéből.

17 Es vágá az Dáuid öket kęſő eſtuétöl fogua más nap mind eſtuéig, és az kęt eſtue után való naponnis, ‹ és ſenki közzülöc el nem ſialada, négy ſiáz iffiu embernél töb, kic teuékre ragadánac és el ſialadánac. c: Az az, harmad nap.

18 Es meg ſiabadita az Dáuid mindeneket, valamit el vittéc vala az Amalechitác, az ő kęt feleſégétis meg ſiabadita az Dáuid.

19 Es ſemmi hija nem lön, ſe kitſínnec ſe nagynac, ſem fioc, ſem leányoc közzül, ſem marháioc közzül, valamit tölec el vittéc vala, mindeneket viſiſia hozá az Dáuid.

20 Es el nyeré az Dáuid mind az töb nyáiat és barmokat, mellyeket az ő tulaydon barmoknac elötte haytuán, azt mondgyác vala arról, Dáuidé ez az pręda.

21 Iuta pedig az Dáuid az kęt ſiáz emberhöz az kic el fáradtac vala, vgy annira hogy az Dáuiddal el nem mehettec vala, és meg nyugodta vala öket az Beſor vizénél,

zénél, kic ki ménénec az Dáuid eleibe, és à népnec eleibe ki ő vçle vala, és közelite Dáuid ànéphöz, és köſönté öket békeſégeſen.

22 Annac vtánna mondánac az kic verſenyes és álnoc emberec valánac, azoc közzül kic Dáuiddal valánac: Miuel hogy ezec el nem iöttenec mi velünc, ne adgyunc ſemmit nékiec à nyereſégből az mellyet meg ſiabaditottunc, hanem tſac kinec kinec feleſégét és gyermekit adgyuc meg, vigyéc el azt, ſ. mennyenec dolgokra.

23 Monda pedig az Dáuid: Ne tſelekedgyetec azt attyámfiai abból az mit mi nékünc az WR adott, az ki minket meg óltalmazott, és kezünkbe adá az ſereget az melly mi reánc iött vólt.

d: vitézi rendhöz illendö igaſság

24 dVallyon ſ. kiczoda engedhetné tinéktec è dologban? Mert valameni réſie vagyon annac az ki az hartzon vólt, anni réſie vagyon annakis, az ki az hólualónál maradott vólt, egy aránt kel oſztatni.

25 Melly dolog vgy lön az napſágtól fogua annac vtánnais. Mert vgyan el végezett dolog ſierint rendelé ezt, hogy meg maradna az Izrael népe között mind ez mai napiglan.

26 Haza iuta azért Dáuid Siclagba, és külde az nyereſégből az Iudah nemzetſégéből való fö embereknec, az ö barátinac, ezt monduán: Imé az WRnac ellenſéginec marháiokból való aiándoc.

27 Azoknac tudni illic kic valánac az WRnac házában, és Ramothban delſ felé, és az kic valánac Iatthirban.

28 Es az kic Aroerben, és az kic Siphmothban, és az kic Eſthemoaban valánac.

29 Es az kic Rachalban, és az kic az Ierahmelitáknac városában, és az kic az Keneuſoc városában laknac vala.

30 Es az kic Hormahban, és az kic Chor Aſanban, és à kic Athach ban laknac vala.

31 Es az kic Hebronban laknac vala, és mind egyçb helyeken, az hól az Dáuid forgott vala, és az ö vitézi.

XXXI. Réſz.

Az Saul meg ütközic az Philiſteuſockal, meg veretnec az Izraelitác igen erőſſen, és mikór látná Saul az népnec es az ö fiainac halálokat, meg öli öis magát. Másod napon el viſic az Philiſteuſoc Saulnac ſeiét, teſtét, fegyuerét. De az Iabes Gileadbéliec az Saulnac es az ö fiainac teſtéket viſſa viſic.

1 MEg ütközénec pedig az Philiſteuſoc az Izrael népéuel, és meg futamodéc az Izrael népe az Philiſteuſoc elött, és el húllánac az ſebnec miatta az Gilboe hegyén.

2 Es el éréc az Philiſteuſoc az Saultis és az ö fiait, és meg öléc az Ionathaſt, és Abinadabot, és Malchiſuat, az Saul fiait.

3 Es igen meg nehezedéc az hartz az Saul ellen, mikor az kçz ſues vitézec reiá találkoztác vólna, és igen meg röttene az kçz íueſektöl.

4 eEs monda Saul az ö fegyuer hordozó inaſának: Vond ki az te fegyueredet, és very által engem,

hogy valami módon reiám ne iðijenec ezec az környül meteletlenec, és által ne verienec engemet, és engemet meg ne czufollyanac. Nem akará pedig az ð inaſa, mert igen fél vala, Foguán azért Saul az ð fegyuerét, belé boczátkozéc.

5 Látuán pedig az ſiólga hogy meg hólt vólna az Saul, ðis az ð fegyuerébe boczátkozéc, és ð vęle eggyüt meg hala.

6 Es meg hala az Saul, és az ð három fiai, és az ð inaſſa, és mind az ð ſiólgai azon az napon egyen lð képpen.

7 Mikor láttác vólna pedig az tðb emberec, kic ott környül az vðlgyben laknac vala, és kic az Iordán vizén túl laknac vala, hoǵ el futot vólna az Izrael népe, el hagyuán vároſokat el futánac, és ménénec az Philiſteuſoc közzé, és lakánac ð közðttðc.

8 Máſod napon pedig el iðuénec az Philiſteuſoc, hogy meg foztanác az hólt teſteket, és meg találác az Sault, és az ð három fiát, kic az Gilboe hegyén halua fekeſinec vala.

9 [b] Es az feiét el vágác, és le vonác az ð fegyuerét, és küldéc azt az Philiſteuſoc földére ſieren ſierte, hogy hirt mondanánac az ð báluányoknac Templomiban, és az othon való népnec.

10 Es fel függeztéc az ð fegyuerét az Aſtharoth Templomában, az ð teſtét pedig fel függeztéc à Bethſan vároſnac keritéſen.

11 Meg haluán pedig ezt az Iabes Gilead városbéliec, valamit az Philiſteuſoc czelekedtec vólna az Saullal.

12 Fel támadánac mindnyáián az erðs férfiac, és mind egéſi éyiel ménénec, és el hozác az Bethſan város keritéſéröl az Saulnac teſtét, és az ð fiainac teſteket, és mikor az Iabes városba haza iutottac vólna, meg égetéc azokat. [c]

13 Es foguán az ð czontyokat, el temetéc az fa alatt, melly vala ott Iabes vároſában, és heted napig bðytelénec.

b. Saulnac teſtét meg foztuán, az feiét gyalázatnac okaért ſzéllel hordozác, à teſtét pedig mind az fiainac teſteckel egybe fel függeztic, de az Iabes Gilead városbéliec el viſzic.

c. Meg égetic Saulnac es az ð fiainac teſteknec az bűrit, miuel hogy immár el rothadot vala, es az férgektől meg eméztett vala az teſtec, az czontyokat pedig el temetic.

¶ *Sámuel Elsö könynénec vége.*

SAMVEL MASODIC KöNYVE.

Mellyben meg irattatic, az Saul halála vtán miczoda dolgoc lettenec az Dáuid királyſága alatt 40. eztendô forgáſában, 2. Sam: 5. ver: 5.

I. Reſi-

ELSŐ RESz.

Meg mondgya egy iffiu Dáuidnac, az Saulnac es az ő fiainac az hartzon való vef éſeket, mind az Izrael népéuel egybe. Meg őleti Dáuid az hir mondót, miuel hogy azt mondgya hogy ő ölte meg az Sault. Az vtán keſeruesen ſirattya Sault es Ionathaſt, es verſeket ſerez azoknac halálokrol.

LŐN pedig hogy minec vtánna à Saul meg hólt vólna, és Dáuid meg iött vólna az Amalechitác le vágáſa vtán, mulata az Dáuid Siclagban kęt napot.

2 Es imé harmad napon iuta egy ember az táborból, az holott Saullal eggyüt vala, és ruháiát meg ſiaggatta vala, és az ő feiére földet hintett vala, ki mikoron Dáuidhoz iutott vólna, földre haioluán feiét haytá.

3 Monda pedig néki az Dáuid: Honnét iöſi? Felele: Az Izrael táborából ſialadéc el.

4 Monda néki Dáuid: Mond meg kérlec mint lön az dolog? Felele az: Meg futamodéc à nép az hartzról, és à nép közzül nagy ſokaſág vágatéc le, és meg halánac. Söt az Saulis és Ionathas az ő fia meg öleténec.

5 Monda touábba Dáuid az iffiunac ki ezt beſiélli vala: Honnét tudod hogy meg hólt az Saul, és Ionathas az ő fia?

6 Felele az iffiu ki az hirt hozta vala: Törtinet ſierint fel menéc az Gilboe hegyére, és az Saul az ő dárdáiába erezkedet vala, és annac felötte az ſiekerec és louagoc igen üzic vala ötet.

7 Hátra tekintuén pedig Saul meg látá engemet, és ſiólita, és én mondéc: Imhól vagyoc én.

8 Monda pedig énnékem: Ki vagy te? Feleléc néki: Amalechita vagyoc.

9 Ackor monda énnékem: Kérlec álly reám és öly meg engemet, mert igen nagy kénban vagyoc, mert męg az lélec tellyeſſéggel bennem vagyon.

10 Annac okaért én reá áluán meg ölém ötet, mert tudom vala hogy meg nem ęl az ſeb miatt, és el hozám az Coronát melly feiében vala, és az arany peretzet melly az ő kariában vala, és azokat imé ide hoztam az én wramnac.

11 Ackor meg ragadá Dáuid az ő maga ruháiát és meg ſiaggatá, és mind az töb emberekis kic ő vęle valánac.

12 Es nagy zokogaſſal ſiránac és böytelénec mind eſtueig, az Saulon és Ionáthaſon, és az WRnac népén, és az Izraelnec házán, miuel hogy fegyuer miatt el hullottanac vólna.

13 Monda pedig Dáuid az iffiunac az ki ezt beſiélli vala néki: Honnét való vagy te? Felele: Idegen embernec, egy Amalechitánac fia vagyoc.

14 Iſmét

14 Iſmét monda néki az Dáuid: S- miértnem féltél az te kezedet fel emelni az WRnac Chriſtuſánac [a] el veztéſére?

a: Az az, Meg kent királlyánac.

15 Es ſiólitá Dáuid eggyet az ŏ ſiólgai kŏzzŭl, kinec monda: Iŏy elŏ és ŏld meg ŏtet, ki által ŭté azt, és meg hala.

16 Es monda néki az Dáuid: Az te véred legyen [a] te feieden, [b] mert az tennen nyelued valláſa bizońſágot téſien te ellened, ezt monduán: En ŏltem meg az WRnac Chriſtuſát.

b: Az az, Te vagy oka az te halálodnac, az te nyeluednec valláſa ſzerint.

17 Es keſerueſen ſira az Dáuid, illyen ſiráſſal az Saulon és az Ionathaſon az ŏ fián.

18 Mellyet tŏn ez végre, hogy az Iudah fiait ŏkis az kęz iwbŏl való lŏuéſre ſioktatnác, [c] mint meg vagyon irua az igazaknac kŏnyuében.

c: Ezt azért mondgya, mert kez iueſec miatt vez téc vala az Izraelitác, 1. Sam. 31.

19 O Izraelnec ékeſſége (WR Iſten,) az te hegyeiden meg ſebeſitetuén miképpen hullottanac el az hatalmaſoc.

20 Meg ne mondgyatoc ezt Gathban, és meg ne ielenczétec az Aſcelon vtzaiban, hogy valamiképpen ne ŏruendgyenec az Philiſteuſoknac leáni, hogy valami módon ezen ne tapſollyanac az kŏrnyŭl meteletleneknec leáni.

21 Ti Gilboe hegyej ſe harmat, ſe eſsŏ ti reátoc ne ſiállyon, és mezŏtec ne teremien ſemmi áldozatra valót. Mert ott hányattatot el az erŏs vitęzeknec paiſoc, az Saulnakis paiſa, ſiintén vgy mint ha meg nem kenettetett vólna olaijal. [d]

d: Az az, Szinte vgy el veſzett à Saul mint egy kŏz-vitéz.

22 Az ellenſégnec vérektŏl, és erŏs vitęzeknec kŏuér teſtektŏl ſoha az Ionathaſnac kęz iue meg nem tęrt, és az Saulnac fegyuere hiába nem iárt. [e]

e: Az az, ſoha nem iárt hiaba az Ionathas nila, mint az Saul fegyuerehŏg hiaba nem iárt.

23 Saul és Ionathas ſierelmeteſec, és életŏkben egy más ſieretŏc, az halálbannis nem válaſztattac el egy máſtól, Az Sas keſelyŭnél kŏnnyebbec vóltac, és az Oroſiláńnál erŏsbec.

24 Izraelnec leáni ſiriatoc à Saulon, az ki titeket ſelyem ruháual ruház vala és minden gyŏnyŏrŭſéggel, és ki az ti ruhátokat arannyal ékeſiti vala.

25 Miképpen hullottác el az erŏſſec az hartzon? te Ionathas az te hegyeiden ŏlettettél meg.

26 Nagy keſerŭſégben vagyoc te érŏtted édes atyámfiá Ionathas, felŏtte igen kedues vóltál én nálam, nagyob vólt hozzád való ſierelmem, az aſiſioni állathoz való ſierelemnél.

27 Miképpen hullánac el az erŏſſec, és el veſiénec az hadi ſierſiámoc.

II. Réſz.

Dáuid az Iſtennec tanaczából Hebronba mégyen, holott az Iudah nemzetſégén királlyá tetetic, Az Abneris az Saul fiát az Iſboſethet királlyá téſi az Izrael nemzetſégén. Az Dáuid es Iſboſeth ſolgai meg vijnac, es az Dáuid ſolgai meg veric az Iſboſeth ſolgait.

1 EZeknec vtánna meg kérdé Dáuid az WRAT, monduán: Fel mennyeké az Iudánac valamellyic városába? Kinec felele az WR: Meny fel. Es monda Dáuid: Houá mennyec? Felele: Hebronba.

DAVID máſodte király Izraelben 40. eztendeig.

2 Fel méne azért oda az Dáuid és az ő két feleségeis, az Ahinoam Izrehel városból való, és az Carmelból való Nabal feleſége ki vólt, az Abigail.

3 Az ő népétis pedig ki ő vęle vala, fel viué az Dáuid, mindent az ő háza népéuel egyetembe, és lakánac Hebron városában.

4 Oda gyűlénec pedig az Iudah nemzetſégi, és ott fel kenéc à Dáuidot az királyſágra az Iudánac házán. Ackor meg mondác az Dáuidnac illyen ſióual: az Iabes Gileadbéliec azoc à kic el temettéc az Sault.

5 Kőueteket küldé azért à Dáuid az Iabes Gileadbéliekhöz, és ezt izene nékic: Aldottac vattoc ti az WRtól, kic ezt az irgalmaſſágot czelekedtetec az ti wratockal az Saullal, hogy el temettétec őtet.

6 Annac okaért moſtan az WR czelekedgyéc veletec irgalmaſſágot és igaſſágot, Sőt énis iól téſiec veletec, hogy ezt czelekedtétec.

7 Moſtan azért az ti kezeitec erőſſedgyenec meg, és legyetec erős férfiac, mert meg hólt az ti wratoc az Saul, és immár engemet az Iudah háza fel kent az királyſágra ő rayta.

8 Touábba az Abner az Nernec fia, ki az Saulnac fő hadnággya vala, fel vőué az Isboſetet Saulnac fiát, és által viué Mahanaimba.

9 Es királlyá téué őtet Gileadban, Aſuron, és Izreel városán, és

a: Az Iordanon túl vala tartománt érti az Gileadon.

az Ephraim és Beniamin nemzetſégin, és az egéſi Izrael népén.

10 Negyuen eztendős vala Iſboſeth à Saulnac fia, mikor wralkodni kezde az Izraelen, és két eztendeig wralkodéc. Czac az Iudánac háza kőueté az Dáuidot.

11 Lőn pedig az idönec ſiáma mîglen Dáuid király lőn Hebronban az Iudánac házán, hét eztendő és hat hólnap.

12 Touábba ki méne az Abnér az Nernec fia, és az Isboſetnec Saul fiának ſiólgai Mahanaimból Gibeonba.

13 Az Ioabis pedig Seruiahnac fia és az Dáuid ſiólgai ki ménuén, elől találác azokat az Gibeon halas tauánál, és maradánac ezec az halas tón innét, amazoc pedig az halas tón túl.

14 Ackor monda az Abner Ioabnac: Noſia állyanac elő valami iffiac, és iátzodgyanac b: előttünc. Es monda Ioab: Allyanac elő bátor.

b: Az az, harczollyanac.

15 Fel kelénec azért, és egyenlő ſiám ſierint által ménénec az Beniamin nemzetéből, és az Saul fiának Isboſethnek is ſeregéből tizenketten, és az Dáuid ſiólgai közzül is tizenketten.

16 Es ki ki az ő társának feiét meg ragadá, és fegyuerét óldalaba üté, és egyenlő képpen mind el hullánac, és neueze az mezőt Helcath Haſſurimnac, c: melly vagyon Gibeonban.

c: Az az, Erős vitézec mezőiénec.

17 Es lőn felőtte igen erős hartz az napon, és meg veretéc az Abner és az Izrael népe à Dáuid ſiólgaitól.

18 Há-

18 Három fia vala pedig ott az Seruiahnac, Ioab, Abiſai, és Aſael, az Aſael pedig könyü lábú vala, mint egy vad keczke melly az mezön lakic.

19 Az Aſael pedig meg kergeté az Abnert, és ſe iob felé ſe bal felé nem tęr vala az Abner után való futáſában.

20 Hátra tekintuén pedig az Abner, monda: Te vagyé Aſael? Felele: En vagyoc.

21 Es monda néki az Abner: Tęry más felé, vagy iob kęzre vagy bal kęzre akarod, és fogh' meg eggyet az iffiakban, és fozd meg azt mindenétöl, de nem akará ö róla el tęrni az Aſael.

22 Iſmét monda az Abner Aſaelnec: Menny el hátam megül, mert vallyon ſ. miért vernelec tégedet az földhöz, és ha meg öllec tégedet vallyon miczoda ortzáual mégyec az Ioabnac az te bátyádnac eleibe?

23 Mikor azért ſemmiképpen nem akart vólna meg tęrni, által üté ötet az Abner az dárdának vtólſo réſiéuel, az ötödic óldal teteme között, és hától kele ki az dárda, és el eſéc azon helyen, és vgyan ott meg hala.

24 Az Ioab pedig és az Abiſai kergetic vala męgis az Abnert. Az Nap pedig el ment vala mikor el iutánac az Amma hegyére, melly Giahnac ellenébe vagyon, az Gibeon puztáia mellet való út fęlen.

25 Ackor egybe gyülekezénec az Abner után való Beniamin fiai, és lön egy ſereg, és meg állánac azon egy hegynec tetején.

26 Es kiálta az Abner Ioabnac, és monda: Vallyon ſ. mind örökké fegyuer miat kellé meg emésztetnünc? nem tudodé hogy ſiralmas léſien ennec az vége? és meddig halaztod hogy nem mondod az népnec hogy tęrienec meg az ö attyokfiainac hátokról.

27 Es monda az Ioab: Eel az Iſten hogy ha te nem ſióllottál vólna, męg reggel el ment vólna az nép, és nem kergette vólna az ö attyafiait.

28 Trombitát fútatá azért az Ioab, es meg álla az egéſi ſereg, és nem kergetéc touáb az Izrael népét, és nem hartzolánac touáb.

29 Ez után pedig az Abner és az ö vitęzi mind egéſi éijel mennec vala az mezöſégen, és által kelénec az Iordán vizén, és az egéſi vidéket bę iáruán, iutánac Mahanaimba.

30 Ioab pedig meg tęruén az Abnernec üzéléböl, egybe hiuá mind az egéſi ſokaſágot, és à Dáuid ſiólgainac tizenkilentz hija lön, és az Aſael.

31 Az Dáuid ſiólgai pedig, az Beniamin nemzetéböl, tudni illic az Abner ſiolgai közzül, öllénec meg három ſiáz és hatuan embert, kic meg halánac.

32 Es foguán az Aſaelt el temetéc az ö attyának koporſoiában, melly vala Bethlehemben, és mind egéſi éijel méne Ioab és az ö vitęzi, és ſiinte Hebronban virradánac meg.

III. Rész.

Az Dáuid fiait Bámi állya elől ſer elő, mellyec Iőttec neki Hebronban. Az vtan bé éli az Abnernec az Saul fő hadnagyanac, az Isbo ſettel az S ul fiától való el ſakadáſát, és Dauidhoz való hayláſát, és vgyan azon Abernec halalát, kit az Ioab meg ölt vala álnokſággal. Kit az Dáuid az kőſséggel egybe nagy keſeruelen ſirat.

1 SOc ideig való hádakozás lőn az Saul háza népe közőtt és az Dáuid háza népe közőtt. Az Dáuid pedig mind fellyeb felljeb mégyen vala és öregbedic vala, az Saul háza pedig aláb aláb ſáll vala és fogy vala.

2 Lőnec pedig az Dáuidnac fiai Hebronban, kic közőtt első ſiülött vala az Ammon, az Izreel városából való Ahinoamtúl.

3 Az másodic pedig Chileab az Carmelbéli Nabal feleſégétől az Abigaitul való, és az harmadic Abſolon à Maachah aſſiony fia, ki az Geſſurbéli Thalmaus király leánya vala.

4 Es az negyedic Adoniah Haggithnac fia, és az ötödic Sephatiah, az Abita fia.

5 Az hatodic Ithream az Eglatul Dáuid feleſégétől való: ezec ſiülettec Dáuidnac Hebronban.

6 Lőn pedig hogy mikor nagy viſſia vonás vólna az Saul háza népe közőtt és az Dáuid házá népe közőtt, az Abner igen emberül forgodic vala az Saul háza népe mellet.

7 Vala pedig az Saulnac egy ágyáſa kinec neue vala Rizpah az Aiahnac leánya, és monda Iſboſeth az Abnernec: Miért mentel bę az én atyámnac ágyáſához. *a*

a: Vadollya az Isboſeth az Abnert hogy az ő attya ágyáual élne, melly dolgon annira fel haboro zic az Abner, hogy az Iſboſettul el ſakad, és az Dáuid melle hajol.

8 Felötte igen meg haraguuéc azért az Abner az Isboſethnec ſiauán, és monda: Nem de az ebec feiedelme vagyoké én? auagy az Iudah nemzetſégéhöz ſiakadtamé tőled? Ez mai Nap nagy irgalmaſságot czeleked tem én az te atyádnac az Saulnac házáual, az ő attyáſiaiual és rokonſágiual, és nem adtalac tégedet az Dáuidnac kezébe. Es te mind az által męgis ez aſſioni állatnac álnokſágos vétkét reám fogod moſtan.

9 *b* Bátor vgy czelekedgyéc Iſten Abnerrel, és vgy adgya elömenetet, hogy az WR az mint meg eskütt az Dáuidnac, énis az ſierint czelekedem vęle.

b A:z az, Bátor meg büntetſſen az Iſten, eskűuelſo nec formáia.

10 Hogy én el veſſem à birodalmot az Saulnac házától, és meg erősſitem az Dáuidnac ſiçkit az Izrael népén, Dantól fogua mind Beerſebaig.

11 Es nem felelhette (az Isboſeth) ſemmit erre az Abnernec, miuel hogy igen fél vala tőle.

12 Kőueteket küldc azért Abner az Dáuidhoz ő maga képében illyen izenettel: Vallyon ſkijé az orſiág? Es à melly kőuetec ezt mondanác, tégy frigyet velünc, és imé az én erőmis te melletted léſſien, hogy az egéſi Izrael népét hozzád haytſam.

13 Kinec felele (Dáuid:) Bátor, én frigyet kötöc veled. De mind az által eggiet kérec tőled,

hogy addig az én ſinémet ne láſſad míg nem meg hozod énnékem az Micholt az Saul leányát, mikor ide akarſz iöni hogy az én ſinémet láſſad.

14 Es köueteket külde Dáuid az Isboſethöz az Saul fiához, kic ezt mondanác: Add meg az én feleſégemet az Micholt, kit én ſiáz Philiſteuſnac ſiemérem teſténec böréuel iegyeztem magámnac.

15 El küldé azért az Isboſeth, és el véteté az Micholt az ö fériétöl az Paltieltöl Laiſnac fiatól.

16 El méne azért ö vęle az ö férie ſirua köuetuén ötet mind Bahurimig, és ott monda néki az Abner: eregy meny viſſſa és haza tęre.

17 Annac vtánna az Abner ſióla az Izrael népe között való vén embereckel illyen módon: Immár régtöl fogua kéuántatoc az Dáuidot hogy királyotoc légyen ti néktec.

18 Azért moſtan immár vigyétec véghöz: mert az WR ſiólot az Dáuidnac ezt monduán: Az én ſiólgámnac az Dáuidnac keze által ſiabaditom meg az én népemet az Izraelt az Philiſteuſoc kezéböl és minden ellenſéginec kezéböl.

19 Ennec felötte ſióla az Abner az Beniamin nemzetſégéuelis, és az vtán el méne az Abner hogy meg mondaná Dáuidnac Hebronban, az mi tettzénec mind az Izrael népénec, ſ- mind pedig az Beniamin nemzetſégénec.

20 Mikoron azért el iutot vólna Abner Dáuidhoz Hebronba, és ö vęle eggyüt húſi ember, lakodalmot ſierze Dáuid Abnernec, és az vęle való fö embereknec.

21 Ennec vtánna monda Dáuidnac az Abner: Fel kelec én és el mégyec hogy az egéſi Izrael népét ide gyüytſem az én Wram eleibe az király eleibe, kic frigyet köſsenec te veled, és wralkodgyál, mindeneken ſinte az mint ſiiuednec tettzic, és viſſſa boczátá Dáuid az Abnert, és el méne békéuel.

22 Es imé az Dáuid ſiólgai, és az Ioabis iönec vala az táborból ſoc prędát hozuán vęlec, és immár az Abner nem vala Dáuiddal Hebronban, mert haza boczátta vala ötet, és békéuel el ment vala.

23 Az Ioab pedig és mind az ſereg melly ö vęle vala, hogy meg iutánac, hirré adác ez dolgot Ioabnac, monduán: Ide iött vala Abner à Nernec fia az királhoz, és viſſſa boczátá ötet, és békéuel haza tęre.

24 Bę méne azért Ioab az királhoz és monda: mit czelekedtél? Imé az Abner hozzád iött vólt, miért boczáttad el, és miért ment el?

25 Eſméredé az Abnert à Nerner fiát? czac azért iött vólt ide hogy meg czalhaſſon, és hogy meg tudná ki iöueſedet és bę méneſedet, [c] és hogy mindent eſſébe venné valamit te czelekedel.

[c] Az az, mint viſeled magadat, mint hirod és gubernaſod az te orſzagodat.

26 Es

26 Es ki ménuén Ioáb az Dáuidtúl, kőueteket küldé Abner vtán, kic visſsia hozác őtet az Sirah kútától, melly dolgot az Dáuid nem túd vala.

d: Ioab álnokſággal meg öli az Abnert.

27 [d] Visſsia iőue azért Abner Hebronba, és félre ſiólitá őtet az Ioab az kapu kőzbe, mint ha ſieretettel akarná ő vęle beſiélleni, és által ütté ott őtet az őtődic óldal tetemnél, és meg hala az Aſaelnec véreiért, az Ioab attyafiaért.

28 Melly dolgot minec vtánna meg tudot vólna az Dáuid, monda: Artatlan vagyoc én, és az én orſiágom mind őrőcké az WR előtt az Abernec az Ner fiánac vérétől.

29 Szállyon ez az Ioabnac feiére, és az ő attyánac egéſi háza népére, és ki ne ſiakadgyon az Ioab házából, az magtalan, az bęl poklos, az iſtapon iáró, és az ki fegyuer miatt veſiſien, és az kenyernélkül ſiükölkődő.

30 Az Ioab azért és az Abiſai az ő attyafia meg őléc az Abnert, miuel hogy meg ölte vala az ő attyokfiát az Aſaelt Gibeonban az hartzon.

e Dáuid az Abnert tiztességgel temetteti és ſiratrya ötet mind az kőſséggel egybe.

31 [e] Monda pedig Dáuid az Ioabnac, és mind az egéſi népnec melly vęle vala: ſiággaſsátoc meg ruhátokat és öltőzzetec ſákba, és ſiriatoc az Abner előtt. Az Dáuid király pedig mégyen vala az koporſó vtán.

32 Es el temetéc Abnert Hebronban. Ackor fel kiálta az király és igen ſira az Abner koporſóián, és mind az egéſi ſokaſág igen ſira.

33 Ez vtánnis nagy zokogáſſal ſiratá à király az Abnert, és monda: Nemde nem vgy hólté meg az Abner mint egy bolond?

34 Az te kezeid nem vóltac meg kőtue, ſem pedig az te lábaid nem vóltac békóba vetue, de vgy veztél à mint ſiokott ember el veſini az álnoc czalárd ember miatt, és eſmét mind az egéſi nép ſiratá őtet.

35 Elő iőue pedig mind az egéſi nép hogy enni adnánac az Dáuidnac mikor męg az nap fenn vólna, és meg eskűuéc az Dáuid, ezt monduán: Bátor így ſ. így czelekedgyéc én velem az WR és vgy adgja előmentemet, hogy mîg az nap el nem mégyen, ſem kenyeret, ſem egyebet ſemmit egy falatotis nem éſiem.

36 Melly dolgot mikor az egéſi kőſség meg értet vólna, igen tettzéc nékiekis, mint az tőb dolgais valamit az király czelekedic vala igen tettzic vala nékiec.

37 Meg eſmeré azért mind az egéſi kőſség és az Izrael népe fejenként azon à napon, hogy nem az királtól vólt hogy az Abnert meg öltec, az Nernec fiát.

38 Monda pedig az király az ő ſiólgainac: Nem tudgyátoké hogy feiedelem, és nagy feiedelem eſett ma el az Izrael népe kőzzül.

39 Es imé én erőtelen, és czac moſt válaztatott király vagyoc, ezec pedig az Seruiánac fiai ha-

talmasbac én nálamnál: De fizessen meg az W R annac, az ki gonosit czelekesiic, az ŏ gonossága si erint.

IIII. Rész.

Meg tőtten az Isboseth mind az egéß Izrael népéuel egybe az Abner halálán. Az Isboseteti meg ŏli az ŏ kęt hadnagya, és annac feiét vißic az Dáuidnac. Kiket ißonyu halállal meg ŏlet az Dáuid, az Isboseth feiét pedig eizrelséggel el temetteti.

1 MIKOR pedig meg hallotta vólna az Saul fia (Isboseth,) hogy meg hólt vólna Abner Hebronban, igen meg fogyátkozéc az ŏ ereie, sŏt az egési Izrael népe meg remŭle.

2 Kęt fŏ hadnagya vala pedig az Saul fiánac, eggyiknec neue Baanah, és az másiknac Rechab, Rimmoñac fiai, ki Beeroth városból való vala, az Beniamin fiai kŏzzŭl, mert à Beerothis, à Beniamin városi kŏzzé ßámlaltatic.

3 El futottac vala [a] pedig az Beeroth városbéliec Githaimba, és lŏnec ott iŏueuényec mind ez mai napiglan.

4 Az Ionathasnac pedig az Saul fiánac vala egy sánta fia, [b] (ŏt eßtendŏs vala mikor Izreelbŏl hire iuta hogy Saul meg hólt vólna és az Ionathas, és fel vŏué ŏtet az dayka hogy el ßaladna vęle, lŏn pedig hogy mikor az dayka gyorsan futna, az gyermeket el eyté, és meg sántulá) ennec neue vala Mephiboseth.

5 El ménénec azért az Beerothbéli Rimmonnac fiai Rechab és Baahnah, és bę ménénec az Isbosetnec házába mikor az nap fel melegŭlt vólna, és ŏ alußic vala az ŏ dęli ágyas házában.

6 [c] Bę ménuén azért ezec az belsŏ házba, mintha gabonát akarnánac ki vinni, által ŭtéc ŏtet az ŏtŏdic óldal czont alatt, és ŏk, tudni illic Rechab és az ŏ attyafia az Baanah ki iŏuénec az házból.

7 Mikoron azért ezec az házba bę mentec vólna, és mikor az Isboseth az ŏ ágyas házában, az ágyon fekŭnnec, minec vtánna ŏtet meg ŏltec vólna és feiét vŏttec vólna, fel véuén az ŏ feiét mind egéßi éijel ménénec az sic mezŏn.

8 Viuéc pedig az Isbosethnec feiét Dáuidnac Hebronba, és mondánac az királynac: Imhól az Isbosethnec az Saul fiánac az te ellenségednec feie, az ki kergeti vala az te lelkedet, és az W R boßißút állot ez mai nap az én W ramért az királyért az Saulon és az ŏ maradékán.

9 Feleluén pedig az Dáuid az Rechabnac és Baananac az ŏ attyafiánac, az Beerothbéli Rimmon fiainac, monduán: Eel az W R az ki az én életemet meg ßabaditotta minden nyomorußágból.

10 Hogy én azt az ki nékem hirt hozott vala, ezt monduán: Imé meg hólt az Saul, (és annac vgy tettzic vala hogy nékem nagy ŏrŏmet mondaná,) meg ragaduán meg ŏletém ŏtet Siclagban, holott ŏ azt vélte hogy én nagy iutalmat adnéc néki hir mondásáért.

11 Azért meniuel inkáh az istentelen

a: Tudni illic mikor hallottac vólna az Saulnac és az Izrael népénec veszedelmét.

b: Mintha azt modana, miuel hogy nem vala sen ki à kitŏl felnénec hogy raytoc boßßút állanac à sánta giermeknél egyeb, azért bátorsággal meg ŏléc Isbosetet.

c: Meg ŏlic Isbosethet az ŏ maga szolgai, és feiét vißic az Dáuidnac.

telen embereket(meg kel bŭntetni,) kic ágyában és az ŏ maga házában ŏltéc meg az igaz embert? Azért mostan vallyon s-ne kéuánnyámé meg az ŏ vérét az ti kezetekbŏl, hogy titeket el tŏrlelec az fŏldnec sinéröl?

12 Paranczolá azért Dáuid az ŏ siólgainac hogy meg ŏlnéc ŏket, és el vágdalác kezeket lábokat, és fel akaztác ŏket Hebronban, à halastó mellet: Az Isbosethnec pedig feiét fogác és el temetéc az Abner koporsoiában Hebronban.

V. Rész.

Minec vtánna az Isboseth meg ŏlettetett vólna, az Dáuid az egéß Izrael nemzetségétŏl az kiralságra fel kenetteric. Meg véßi Dáuid az Sion várát. Esmét feleségeket véßen magánac kiktŏl gyermeki léßnec. Az Philisteusokat meg veri kętßer.

1 FEL iŏuénec pedig Hebronba Dáuidhoz az Izraelnec minden nemzetsége, és siolánac illyen képpen: Imé mi te czontáid és te testeid vagyunc.

2 Mert ennec elŏtteis mikor Saul wralkodnéc mi raytunc te hordozod vala ki s- bę az Izrael népét, és az WR azt mondotta te néked, te legelteted az én népemet az Izraelt, és te lésiesi hadnagy az Izrael népén.

3 El iŏuénec azért az Izraelnec vénei az királyhoz Ebronba, és frigyet tŏn ŏ vęlec Dáuid király Hebronban az WR elŏtt, és királlyá kenéc Dáuidot az egési Izrael népén.

4 Harmintz esitendŏs vala Dáuid mikor wralkodni kezde, és negyuen esitendeîg wralkodéc.

5 Hebronban wralkodéc az Iudah nemzetségén hęt esitendeîg és hat hólnapîg, és Ierusálemben wralkodéc harmintz három esitendeîg az Izrael és Iudah nemzetségén.

6 Fel méne pedig az király és az ŏ népe Ierusálembe az Iebuseusokhoz, kic azt az fŏldet lakiác vala, és mondánac illyen sióual.[a] Nem iŏsi ide bę hanem ha elŏsier le vágod az vakokat és sántákat, mert czac azokis azt mondgyác. Nem iŏ ide bę az Dáuid.

7 Meg vŏué mind az által Dáuid az Sion várát, és az immár az Dáuid városa.

8 (Mert azt mondotta vala Dáuid azon az napon: Valaki fel hághat amaz czatornához, és kezdendi vágni az Iebuseusokat, és az vakokat sántakat, kiket igen gyulŏl az Dáuid lelke, (azt én fŏ hadnadgya tésiem, miuel hogj az vakoc és sántác mondottac vala: Nem iŏsi ide bę te Dáuid.)

9 Es lakozéc Dáuid abban az várban, és neuezé azt Dáuid városánac, és soc eppitést tŏn az Dáuid az keritésen belŏl siéllel.

10 Es az Dáuid fellyeb fellyeb mégyen vala naponként neuekeduén, és az Seregeknec WRa Istene vala ŏ vęle.

11 Kŏueteket kŭlde pedig az Hiram Tyrusnac királya Dáuidhoz és Cedrus fákatis, és álcz mestereket, és kŏ fal rakó kŏ miueseket, és epiténec házat az Dáuidnac.

12 Es esiébe vŏué az Dáuid, hogy

a: Az az, oly erŏs város ez Ierusálem, vagy az Sion vara oly erŏs, hŏg czac az vákoc, santakis meg ŏltalmazhattyac te ellened, mîg azért agokat ki nem ŭzŏd, addig bé nem iŏhetsę.

meg erősítette vólna őtet az WR az Izrael népén való királságban, és hogy fel magaztalta vólna az ő birodalmát az ő népén az Izraelen.

13 Vőn pedig męgis magának az Dáuid ágyásokat és feleségeket Ieruſálemből, minec vtánna Hebronból oda ment vólna, és lőnec męg az Dáuidnac fiai és leáni.

14 Es ez az neuec azoknac kic lőttec Ieruſálemben: Samuah és Sobab, Nathan és Solomon.

15 Es Ibhar, Eliſua, Nephegh, Iaphia, Eliſama, Eliada és Eliphelet.

16 Mikor meg hallottác vólna pedig az Philiſteuſoc hogy királlyá kentec vólna Dáuidot az Izrael népén, fel kelénec mind az Philiſteuſoc, hogy Dáuidot meg keresnéc, mellyet meg értuén az Dáuid táborba siálla.

Ioſ: 15. 17 Az Philiſteuſoc pedig el érkezénec és el siéledénec az Raphaeuſoc völgyében.

18 Meg kérdé azért felőle Dáuid az WRat, illyen sióual: el mennyeké az Philiſteuſoc ellen: Kezembe adodé őket? Felele az WR Dáuidnac: meny el mert kętségnélkül kezedbe adom az Philiſteuſokat.

19 El érkezéc azért az Dáuid az Baal Perazonba, és meg veré, ott őket, és monda: Meg oſilatá az WR az én ellenségimet én előttem mint az víz ſiokott el oſilani, azért neuezé azt az helyet Baal Perazimnac.[b]

b: Az az: El oszláſnac, vagy meg ſzakadoláſnac mezeiének.

20 Es ott hagyác az ő faragot báluányokat, kiket meg égeté Dáuid és az ő siólgai.

21 Az vtánnis esmét fel iőuénec az Philiſteuſoc, és el sieledénec az Raphęuſoc völgyében.

22 Meg kérdé azért Dáuid az WRat felőle, ki ezt felelé: Ne meny moſtan reáioc, hanem hától kerűld meg, és hától vedd eleit az sieder fáknac ellenébe.

23 Es mikor sieder fác teteién meg hallod az ő meneteleket és dobogaſokat, ackor induly meg. Mert ackor ki mégyen te előtted az WR, hogy meg verie az Philiſteuſoc táborát.

24 Es vgy czelekedéc az Dáuid az mint meg paranczolta vala az WR, és igen vágá az Philiſteuſokat, Gibeatól fogua mind mîg Gazerbe mennél.

VI. Rész.

El mégyen Dáuid hogy el hozza az Iſten ládáját az Abinadab házából Ieruſálembe. Meg ől az Iſten az Vzzat hogy az ládához nyult vólna. Hadgya azért Dáuid az ládát az Obed Edom házánál, honnét az után három hólnappal bę viſi azt Ieruſalembe nagy őrőmmel. Micholt meg vtállya Dáuidot az láda előtt való tánczolásért.

1 BE gyuyté ezeknec vtánna Dáuid az egési Izrael népénec siinét, vgy mint harmintz ezer embert.

2 Ki fel kele és el méne mind az néppel egybe melly vęle vala, hogy Iudánac városába Bahalaba menne hogy el hozná onnét az Iſten ládáját, mely által tiztelletic vala az Izrael Wránac Iſtenénec neue, ki űl az Cherubimoc között, [a] mellyec vadnac az ládán felől.

1. Paral: 13. a: Az Cherubimoc között mondatic lőni az Iſten, miuel hogy onnét ſzól vala á ſő papoknac, és onnét ieventi vala meg az ő akaratyát.

3 Es

Es tŏuéc az Iſten ládáiát wy ſiekerre, és el hozác az Abinadabnac házától, mely vala Gibeaban, és az Vzza, és Ahio az Abinadab fiai vezetic vala azt az wy ſiekeret.

4 El viuéc azért az Iſten ládáiát az Abinadab házából melly Gibeaban vala. Az Ahio pedig az láda elŏtt mégyen vala.

5 Dáuid pedig és az egéſi Izrael népe ŏruendeznec vala az WR elŏtt minden vigaſág téuŏ ſierſiémockal, hegedŏckel, lantockal, dobbal, ſippal, és tzimbalmockal.

6 Es iutánac Nachonnac ſiŭrŏiére, és az Vzza ki nyuyta az ŏ kezét az Iſten ládáiára, és meg tartá, mert az ŏkrŏc fęlre czauarodtac vala.

7 Ennec okaért fel geriede az WR haragia az Vzza ellen, és meg ŏle ott ŏtet az WR az vakmerŏſégért, és meg hala ott az Iſten ládáia mellet.

8 Meg háborodéc pedig Dáuidis, miuel hogy az WR illyen romláſſal rontotta vólna meg az Vzzat, és neuezé azt az helyet, Peres Vzzanac [b] mind ez mai napîglan.

b: Az az, Vzza romláſanac.

9 Meg félemléc azért az Dáuidis azon az napon az Wrtól, és monda: hogy hogy vigyem én az én házamba az WRnac ládáiát?

10 Es nem akará az Dáuid ŏ hozzáia vinni az WRnac ládáiát, az Dáuidnac városába, hanem tęrité azt Dáuid az Obed Edom Gittęus házához.

11 Es lŏn az WRnac ládáia az Obed Edom Gittęus házánál három hólnapig, és meg áldá az WR az Obed Edomot, és minden ŏ háza népét.

12 Es meg mondác az Dáuid királnac ezt illyen ſióual: meg áldotta az WR az Obed Edomnac házát és minden marháiát valamijé vagyon az Iſten ládáiáért, és el ménuén à Dáuid el viué az Iſten ládaiát az Obed Edom házától à Dáuid városába nagj vigaſággal.

1. Paral: 15.

13 Mikor pedig az kic à ládát viſiic vala, hat lépéſt mentec vólna, áldozéc ott egy ŏkrŏt, és kŏuér hizlalt iuhot.

14 Az Dáuid pedig minden ereiéböl tántzol vala az WR elŏt; és az Dáuid az gyólczból czinált Ephodot reáia ŏuedezte vala.

15 Az Dáuid azért és az Izraelnec minden háza népe viſiic vala az WR ládáiát, nagy énekléſſel és trombita ſióual.

16 Lŏn pedig hogy mikor az WR ládáia menne az Dáuid városába, az Michol Saulnac leánya ki néz vala az ablakon, és látuán hogy az Dáuid király tántzolna és ſiŏkne az WR elŏtt, meg vtálá ŏtet az ŏ ſiiuében.

17 Mikor pedig elŏ hoztác vólna az WR ládáiát, helheztetéc azt az ŏ helyére à ſátornac kŏzepire, mellyet fel vonatot vala néki à Dáuid, [c] és tŏn à Dáuid az WR elŏtt egéſilen meg égetendŏ áldozatot, és hálá adó áldozatotis.

c: Mert az melly Sátort Moſes, eppitetet vala, azt Gabaonban tártottac és enni ſoc eſztendŏtül fogua meg auult és megh ſzahadozott vala.

18 Mikor el végezte vólna pedig Dáuid az egéſilen meg égetendŏ áldozatot, és az hálá adáſ-

nac áldozattyátis, meg áldá az népet az Seregeknec Wránac Istenénec neuében.

19 Es oztogattatá à Dáuid mind az egéſs Izrael népénec, férfiaknac és aſsſioni állatoknac kenyeret, mindennec egy egy lépéńt, és egy egy darab húſt, és egy egy palazk bort, és el méne mind az egéſs nép kiki az ŏ házához.

20 d Ennec vtánna háza tęre az Dáuid, hogy meg áldaná az ŏ háza népétis, ki iŏue pedig Michol az Saul leánya az Dáuid eleibe, és monda: Bezzeg diſies vala ma az Izrael királlya? az ki az ŏ ſiólgainac leáni elŏtt fel foztozot vala, mint ſiinte valamelly bolond ſiokott fel foztozni.

d: Michol meg vtallya és meg neuet Dáuidot az lada elŏtt való tántzolaſért, meg veri az Iſten Micholt med dŏſéggel, &c.

21 Es monda Dáuid Micholnac: Az WR elŏtt (miueltem azt) ki válaztot engemet, inkáb hogy nem mint az te atyádat és minden ŏ háza népét, meg paranczoluán nékem, hogy az Wrnac népe elŏtt fŏ hadnagy leńéc, (tudni illic) az Izrael elŏtt, (ez vtánnis vigadoc) az WR elŏtt.

22 Sŏt menîuél inkáb meg alázom magamat, és menîuel aláb való léſiec az én ſiemeim elŏtt, annîual diczéretesb léſiec az leányoc elŏtt az kikrŏl te ſiólaſz.

23 Ennec okaért az Micholnac Saul lányánac nem lŏn ſoha gyermeke, mind az napîglanis mîglen meg hala.

VII. Réſz.

Az Nathan Prophéta elŏſſer ioná hadgya az Dáuid ſándokat, az Iſten Templománac eppitéſe felŏl. De miuel hogy ŏ magatul ſolot vala, az vtán Iſten paranczolattyából meg tiltya atról. Igér az Iſten Dáuidnac ki az ŏ ſándokát véghŏz vinne, és az ŏ orſagáról ſokat ſzól, mellyeknec elŏſſer az Sálomonban, az vtán tŏkelleteſen az Meſsiasban kellene bę tellyeſedni. Mellyekért az Dáuid az Iſtennec ſoc ſzóual hálákat ad, &c.

1 LŎN pedig hogy mikor à király az ŏ palotáiában ŭlne, és az WR minden felŏl békeſéget adott vólna ŏ néki minden ellenſégitŏl.

2 a Monda az király az Nathan Prophétánac: Imé láſſad, En Cedrus fából czinált palotában lakom, az Iſtennec ládáia pedig az ſátor kŏzepet vagyon.

a: Az Dáuid tanaczkozic arról hogy az Iſten ladaianac Templomot czinallyon.

3 b Monda pedig Nathan à királnac: Valami az te ſiiuedben vagyon menny elŏ benne, és vidd véghŏz, mert az WR te veled vagyon.

b. Az Nathan ŏ magatól ſzol, azért az vtán viſzſza kellette beſzédet vonni.

4 Ennéc vtánna pedig lŏn az WR ſiaua az Nathan Prophétahoz azon éijel, monduán:

5 Meny el és mond meg az én ſiolgámnac Dáuidnac: Ezt mongya az WR, vallyon ſ- te czinálſ é nekem házat hogy abban lakiam?

6 Mert én nem laktam ſemmi házban, mind az idŏtŭl foguánnis, miólta ki hoztam az Izrael fiait Ægyptusból, mind ez mai napîglan, hanem iártam czac az ſátorban.

7 Es minden helyen valahól iártam az egéſs Izrael fiaiual, vallyon ſ- tŏttemé valami ſiót reáia az Izrael fiai kŏzzŭl valamelly nemzetſégnec, c kinec azt paranczoltam vólna, hogy legeltetné az én népemet az Izraelt, ezt monduán: Mi az oka hogy énnékem

c: Az az, Vallyon paranczoltámé az Izrael fiai kŏzŏtt valamelly ſe, iedelemnec kit az én népémen ſeidelemme tŏttem, hogy hékem házat czinálna? 1. Sam: 10. Pſal: 77.

Cedrus

Cedrus fából való házat nem eppîtetec

8 Moſtan azért ezt mondgyad az én ſiólgámnac Dáuidnac; ezt mondgya az Seregeknec WRa Iſtene: En hoztalac ki tégedet az kuhnyoból mikor az iuhoc után iárnál, hogy lennél hadnagy az én népemen az Izraelen.

9 Es veled vóltam mindenût valahouá mentél, és ki gyomláltam annac felötte minden ellenſégidet te elötted, és nagy hirt neuet ſierzettem te néked, mint az nagy feiedelmeknec hirec neuec, kic vadnac ez földön.

d: Az az: nem nyomorgattyác ſzegy. as en népemet mint regẽ, és as birác ideiében, mind es ideig mẽ bẽ néked nyugalmot adtam.

10 Helyetis ſierzec pedig az én népemnec az Izraelnec, és ott el plántálom öket, és lakozic az ö helyében, és többé helyéből ki nem mozditatic, és nem fogiác többé az Iſtentelen fiac nyomortatni ötet, mint annac elötte.

e: Az Meſsiáſról as Ieſus Chriſtuſról való iſmendö mondás: ki as Dáuidnac ágyékából való emberſége ſzerint. Luc: 1. Rom: 9.

11 Es az idötül fogua, mellyben parantſoltam hogy birác lennének, az én népem elött az Izrael elött: miglen meg njugotlac téged minden ellenſégidtöl: Ennec felötteazt izeni te néked az WR hogy czinál te néked házat.

Kit példázot az Sálomon, as Dáuid fia, mellyben ezzec árnyékoztattac as mellyekről it ſzól as Iſten, as Ieſus Chriſtusban pedig mindeneſtöl meg tellyeſettetec. 1. Reg. 5. 8. 1. Paral: 22. Pſal: 89. Ebr: 1.

12 e Es mikoron az te idöd bé tellyeſedic és el aluſſol az te atyaiddal, fel támaztom te vtánnad az te magodat, az melly ſiármazic az te ágyékodból, és megerösſitem az ö orſiágát.

13 Az fog Templomot eppîteni az én Neuemnec, és meg erösſitem az ö orſiágának ſiçkit mind öröcké.

14 En léſiec ö néki attya, és ö léſien nékem fiam, ki mikoron gonoſsúl czelekeſſic megfenitem ötet ſemberi veſſiöuel, és embereknec fiainac büntetéſeckel.

f: Az az: megmertekelem as büntetöſt. az mintſzokot ember as ö maga tyánal czelekedni.

15 Mind az által irgalmaſságomat meg nem vonſtom ö töle, miképpen meg vonám à Saultól, mellyet ki vágéc te elötted.

16 Es állandó léſien az te házad, és az te orſiágod mind öröcké ſ tijéd léſien, és az te királi ſiçked erös léſien mind öröcké?

g: Az az: A te maradékodnal as te fiaidnal léſſen.

17 Mind ez beſiéd ſierint, és mind ez látás ſierint ſióla à Nathan az Dáuiddal.

h: Dáuid vallaſt téſzen az ö meltatlanſágarul, hogy nem erdemlene enni iokat.

18 h Bę ménuén azért az Dáuid, le üle az WR elött, és monda: miczoda vagyoc én WRam Iſten, és mitſoda az én házam népe, hogy engemet eñire elö vittél?

19 Es męgis mind az által igen kiczińnec tettzet ez te néked WRam Iſten, hanem imé ſiólaſi à te ſiolgádnac háza felöl meſiſie idöre valókat, de ez az emberéknec töruényec WRam Iſten.

i. Az az: emberi mod ſzerint czelekedel, velem nagy hagyeſen, mint az baraſſágos emberec czelekednec egy maſſal.

20 Es mi ſiükſég Dáuidnac többet ſiólani te néked, holott te iól eſméred WRam Iſten à te ſiolgádat?

21 Az te igéretedért, és à te ió akaratod ſierint czeleketted mind ezeket ez nagy dólgokat, hogy meg ielentenéd az te ſiolgádnac.

22 Ennec okaért fel magaztaltattal WRam Iſten, mert nintſen ſenki ollyan mint te, és nintſen Iſten te kiuöl ötted, mind az ſierint valamint mi az mi füleinckel hallottuc.

23 Mellyic nép azért ollyan mind az egéſi földön, mint az te

néped

néped az Izrael? mellyért el menvólna az Isten hogy meg váltana (és válaztana azt) magánac való népöl, és ö magánac neuet sierezne, és ti [k] veletec nagyokat czelekednéc, mellyec czudálatosoc lennénec à te földedben, ki üzuén à te néped elöl (mellyet meg siabaditottál Ægyptumból,) az pogányokat és az ö Isteneket?

k: Tudni illic Izraelitakal.

24 Mert meg erösitetted az te népedet az Izraelt, ki te néped mind öröcké, es te vóltál WRam ö nékiec Istenec.

25 [l] Mostan annac okaért WRam Isten, à mit siólottál az te siolgád felöl, és az ö háza felöl, tellyesicz meg mind öröcké, és tselekedgyél vgy à mint siólottál.

l: Könyörög Dáuid Istennec hogy az ö igeretiszerint az ö orszigát meg erösitse.

26 Hogy fel magaztaltasséc az te neued mind öröcké, illjen sióckal: Az Seregeknec WRa, Istene az Izrael népénec, és à Dauidnac az te siolgádnac háza légyen állandó te elötted.

27 Mert meg ielentetted az te siolgádnac fülében ô Seregeknec WRa, és Izraelnec Istene, ezt monduán: Házat eppitec te néked. Ennec okaért inditá az te siolgád az ö siiuét hogy te néked könyörgené illyen könyörgéssel.

28 Mostan azért ô WRam Isten, (mert te vagy az Isten, és à te besiéded igasság, és te mondottad ezt az iót az te siolgád felöl.)

29 Légyen az te ió akaratodnac áldása az te siolgádnac házán, hogy légyen te elötted mind öröcké, mert te siólottál WRam Isten, és az te áldásoddal áldasséc meg az te siólgádnac háza mind öröcké.

VIII. Rész.

Elö számlaltarnac az ellenségec, mellyeket az Dáuid meg vert, és adó fizetöcke tött, mint az Philisteusoc, Moabitac, Ammonitac, Edomitac, Syriabéliec, Hadadezer, kikuec meg veresekböl az Dáuid nagy hirt neuét szerzett vólt magánac.

1 ENnec vtánna esmét meg veré Dáuid az Philisteusokat, és igen meg alázá öket, és el vöué Dáuid az Philisteusoc kezéböl az Metheg ammaht.[a]

2 Es meg veré az Moabitákatis, és kötellel mére meg öket, [b] le vágatuán öket az földre, és kęt kötelet mére az meg öléfre, és egy tellyes kötelet à kinec életét meg engedné, és lönéc az Moabitác az Dáuidnac adó fizetö siólgai.

3 Ennec felötte meg veré Dáuid az Hadadezert Rehabnac fiát Tzobánac királlyát, mikoron menne (Dáuid) hogy az határt küllyeb vetné mind az Euphrates folyó vízig.

4 El fogá pedig az Dáuid közzülöc ezer és hęt siáz louagot, és húsi ezer gjalog embert, és az inokat el vagdaltatá Dáuid minden siekeres louoknac, és czac siáz siekérbe valót hagyatá meg beñec.

5 El iöuénec pedig az Syriabéliec Damascumból hogy meg segellenéc az Hadadezert Tzobánac királlját, és meg veré Dáuid à Syriabéliekben husion kęt ezert.

6 Es

a: Meteg ammah, annit tészen mint folyásnac zaboláia, mikor pedig azt mongya uz irás hogy el vötte Dáuid az folyásnac zaboláiát, érti azon az Gath várost, neuezi pedig folyásnac zaboláiánac, vagy azért hogy mint az zabolán tartoztattya az ember az louat, azonképpen à Gath városa miuel hóg hatalmas varos vala és az Philisteusoc tartományánac à toroklattyán valá, az ellenséget tartoztattya vala, hogy szabadon ne iargalná az tartományban. Vagy azért hogy abba az városba az vizet czatornákon vöttéc vala bé, honnét az vizjaz töb várasokra mégyen vala, mert mint uz louat az zabolán oda viszic az houá akariác, azonképpen az vizet az czatornán oda vehetic à houá akariác. Némellyec igy fordittyác: az homloknac zaboláiát el vöué, vagy azért hogy az Gath város tartoztattya az szolgálatban à töb környül való városkakat, falukat vagy azért hogy az Izraelitákat az tartoztatta hogy el ne mernénec szakadni az Philisteusoktúl.

b: Az az, Miképpen kötellel szoktác meg mérni valamit és el osztani, szinte vgy az Dáuid à Moabitákat három felé válazt, és az két részét le vágatá, à harmadiknac meg kegyelmeze.

6 Es tizt tartókat ſierze Dáuid Syriában, mellyben vagyon az Damaſcus város, és lõnec az Syriábéliec Dáuidnac adó fizetõ rabiai, és meg óltalmaza Iſten Dáuidot valahouá mégyen vala.

7 El nyére pedig Dáuid az arany paiſokatis, mellyec az Hadadezer ſiólgain valánac, és bę viué azokat Ieruſálembe.

8 Hozá annac felõtte Dáuid király az Hadadezer városiból Betah és Berotaiból, felõtte igen ſoc ręzet.

9 Meg haluán pedig az Thoi à Hamath tartomáńnac királlya, hogy meg verte vólna Dáuid az Hadadezernec minden ſeregit.

10 Kũldé az Thoi Ioramot az õ fiát Dáuid királhoz hogy békeſégeſen iduõzlene õtet, és áldaná hogy meg vijut vólna Hadadezer rel és meg verte vólna õtet, (mert à Thoiualis à Hadadezer hadakozic vala,) és az Thoi fia kezében ſiép arany miuec, ezũſtbõl és ręzbõl czinált edényec (valánac.) [c]

[c] Tudni illic mellyeket az az ő attya neuében Dáuidnac adot aiandékon

11 Mellyeket az Dáuid király az WRnac ſientele, mind az arannyal és ezũſtõl egyetembe, mellyet minden õ ellenſégitõl nyert vala à kiket meg hóldoltatot vala

12 Az Syriábéliektõl, Moabitáktól, az Ammon fiaitól, Philiſteuſoktól, az Amalechitáktól, és az Rehob fiától Hadadezertõl à Tzeba királyától nyert prędát.

13 Nagy neuet võn azért Dáuid magánac, mikor viſiſia iõne az Syriábélieknec meg veréſekbõl az Sónac mezeién, holott tizen njóltzezer embert vágot vala le.

14 Az Idumeuſoc kõzõttis tizt tartókat rendele, az egéſi Idumeuſoc kõzõtt mind ſiéllel Capitanokat ſierze, és lõnec mind az Idumeuſoc Dáuidnac ſiólgai, és meg tartá az WR Dáuidot valahouá mégyen vala.

15 Wralkodéc azért Dáuid az egéſi Izrael népén, és ſiólgáltat vala Dáuid az egéſi nép kõzõtt itéletet és igaſságot.

16 Fõ hadnagya pedig vala Ioab az Seruiánac fia, Ioſaphat pedig Ahiludnac fia vala hiſtoriainac meg iróia.

17 Az Sadoc pedig Achitobnac fia, és az Achimelech Ahiatharnac fia, valánac papoc, és az Seraiah iró Deákia vala.

18 Az Benaiah pedig Iehoiadánac fia vala az [h] Chereteuſoknac, és Peletheuſoknac elõttõc iáróióc, és az Dáuid fiai valánac vgy mint feiedelmec.

[h] Ezec az királynac teſténec őriszői voltanac.

IX. Réſz.

Dáuid meg emlekezic Saulról és Ionathaſról, és az Ionathas fiánac Miphiboſethnec meg adgya az Saulnac minden maiorságát, és gond viſelőnec melléic rendeli Siba, ki az előtt Saul ſolgaia vólt.

1 MOnda ezeknec vtánna az Dáuid: Vagyoné męg valaki az ki élne az Saul háza népe kõzzũl, hogy irgalmaſságot czele kedgyem õ vęle az Ionathaſért.

2 Vala pedig az Saul házából való egy ſiólga, kinec neue vala Siba, kit ſiolitánac hogy az Dáuidhoz menne, és monda az király: te vagye az Siba? Felele: En vagyoc te ſiólgád.

3 Monda eſmét az király: Vagyoné

gyoné męg valaki az Saul háza
népe kŏzzŭl, hogy irgalmaſsá-
got czelekedgyem vęle, mely do-
log Iſten elŏtt kedues légyen?
Felele Siba az királynac: Vagyon
męg az Ionathaſnac egy fia, ki
mind az kęt lábára ſántál.
4 Monda néki az király: holott
vagjon? és mōda Siba à királnac:
Imé az LoDebari Ammiel fiánac
az Machirnac házában vagyon.
5 Ackor el kŭldé à Dáuid király,
és el hozatá ŏtet az Machir házá-
tól az LoDebari Ammiel fiától.
9 Mikor el iutot vólna pedig
Dáuidhoz Miphiboſeth az Iona-
thaſnac fia, melly Ionathas Saul
fia vala, artzal le bürúla à fŏldre,
és nagy tizteſséget tŏn néki: és
monda Dáuid: Miphiboſeth ki
felele: Im hól az te ſiólgád.
7 Monda néki Dáuid: Ne fély,
mert kętſégnélkŭl irgalmaſságot
czelekeſiem veled az Ionathaſért
az te atyádért, és meg adom te
néked Saulnac az te atyádnac
minden maiorſágát, és te néked
mindenkoron az én aſztalomnál
léſien ételed.
8 Ackoron feiét hayta (Mephi-
boſeth,) és monda: Miczoda az
te ſiólgád hogy az hólt ebre reá
tekintettel, minęmŏ én vagyoc?
9 Siólitá annac vtánna az ki-
rály Sibat az Saulnac ſiolgáiát, és
monda nékie: Valamié vólt Saul-
nac és mind egéſi háza népénec,
én mind azokat az te WRad fiá-
nac adtam.
10 Az maiorſágnac azért te vi-
ſellyed gondgyát, és à te fiaid és
ſiolgaid, és bę ſiolgáltaſſad, hogy
légyen à te WRad fiánac kenye-
re, mellyel éllyen. Az Miphibo-
ſeth pedig az te WRadnac fia, az
én aztalomnál éſiic mindenko-
ron. Vala pedig az Sibánac tizen
ŏt fia, és húſi ſiolgáia.
11 Felele Siba az királynac: Va-
lamit az én WRam az király pa-
ranczol énnékem, az képpen cze-
lekeſiic à te ſiólgád, noha à Mi-
phiboſeth az én aztalomnális,
vgy lakhatnéc mint egy király fia
12 Vala pedig az Miphiboſeth-
nec, egy fiaczkáia kinec neue Mi-
cha vala, à S ba házában lakozóc
pedig mindnyáián Miphiboſeth
ſiólgai valánac.
13 Miphiboſeth pedig lakic vala
Ieruſálemben, mert mindenkor
az király aztalánál éſiic vala, ió-
llehet mind à kęt lábára ſántálna.

X. Réſz.

Az Ammonitác királiya az Hanon nagy gyalazatot réſen az Dáuid király kŏuetin, kiknec fakálokat és ruháiokat el merélteti. Segitſégre hijac melléiec az Ammonitác az Syriábelieket. Meg veri Dáuid mind az Ammonitakat, mind az Syriabélieket, és letnec ado fizetŏc, &c.

1 LŐN pedig ennec vtánna
meg hala az Ammon fiai-
nac királyoc és wralkodéc ŏ he-
lyette az Hanon, az ŏ fia.
2 Es monda Dáuid: Irgalmaſ-
ſágot téſiec az Hanonnal az Na-
has fiával, miképpen az ŏ attyais
én velem irgalmaſságot czeleke-
dett, és hozzáia kŭlde hogy vi-
gaztalná ŏtet ſiólgai által az ŏ at-
tya halála felŏl: el iutánac azért à
Dáuid ſiólgai az Ammon fiainac
fŏldŏkbe.

3 Es

3 Es mondánac az Ammon fiai kőzőtt való fő emberec az Hannonnac az ő Wroknac: Vallyon ſ. az Dáuid beczűllié ezzel te előtted az te atyádat, hogy te hozzád vigazcalókot küldőrt? Vallyon inkáb nem azért küldőtteié Dáuid az ő ſiólgait, hogy az városſt meg ſiemlelnéc és meg kimlenéc, és minden allapattyát meg viſgalnác.

4 Fogatá azért Hanon az Dáuid ſiólgait, és ſiakáloknac felét el nireté, és ruháiokat felben el mettzeté, tudni illic mind álfelekig, és el boczáta őket.

5 Meg izenéc pedig ezt az Dáuidnac, és eleikbe küldé, (mert az emberec igen meg czufoltattac vala) és ezt izene az király, maradgyatoc Ierichoban mind addíg míg nem meg neuekedic à ſiakálotoc, és vgy iőijetec haza.

5 Látuán pedig az Ammon fiai hogy nagy méltatlan dolgot czelekedtec vólna az Dáuid ſiólgain, kőuetet küldénec és meg fogadác Syriában az Beth Rehobélieket, és azon Syriában az Thopheuſokat, vgy mint húſi ezer gyalogot, és az Maachahnac királyától ezer embert és az Itobtólis tizenkęt ezer embert.

7 Mellyet meg haluán az Dáuid, el boczátá az Ioabot, és minden erős ſeregét.

a: Az ez. Medeba város előtt, mely az országnac mint egy kapuia volt.

8 Ki iőuénec azért az Ammon fiai, és le ſállitác az hadat az kapu előtt, [a] az Syriábéliec pedig, Sobah, Rehob, Iſtob, és Maachah külön az mezőbe ſiállánac.

Num 24. 1. Paral. 19.

9 Látuán pedig az Ioab, hogy mind elől, mind hától ellenſég vólna táborban, ki válogatá az Izrael népénec ſiinét, és ſeregéc rendelé az Syriabéliec ellen.

10 Az népnec pedig maradékát bizá az ő őcze kezébe az Abiſai kezébe, és ſereget rendelé az Ammon fiai ellen.

11 Es monda: Ha erősbec léſinec az Syriábéliec én nálamnál, én nékem ſegitſéggel légy. Ha pedig az Ammon fiai náladnál hatalmasbac léſinec, én meg ſegitelec és meg ſiabadítlac.

12 Bátoricz meg magadat és emberkedgyél az mi nemzetſégűnkért, és a mi Iſtenűnknec városiért, és az WR czelekedgyéc vgy à mint néki tettzic.

13 El érkezéc azért az Ioab és az ő vęle való ſereg az Syriábéliec ellen az űtkőzetre, és el futamánac ő előtte.

14 Látuán pedig az Ammon fiai, hogy meg futamtac vólna à Syriábéliec, el futamánac ők is az Abiſai előtt, és bę ſialadánac az városba, és meg tęre az Ioab az Ammon fiairól, és méne Ieruſálembe.

15 Mikor pedig láttác vólna az Syriábéliec hogy meg verettetec vólna az Izrael népétől, eſmét egy máſt fel gyűytéc.

16 Es el küldé az Hadarezer, és ki hozá az Syriábélieket kic à vizen túl valánac, és iőuénec Hela városhoz, és az Schobach az Hadarezernec fő hadnagya vala ő előttőc.

17 Meg izenéc pedig az Dáuidnac, ki egybe gyujté az egéſi Izraelnépét, és által méne az Iordán vizén, és iutánac Hela városához, és ſereget rendelénec az Syriábéliec Dáuid ellen, és meg ùtközénec ő vęle.

18 Meg futamodéc pedig à Syriábéliec ſerege az Izrael előtt, és le vága Dáuid az Syriábéliekben hęt ſiáz ſiekeren való embert, és negyuen ezer louagot, à Schobachotis az ſeregnec fő hadnagyát meg ölé, és vgyan ott meg hala.

19 Mikor pedig láttác vólna mind az királyoc a Hadarezernec ſiólgai, b hogy az Izrael népétől meg verettettenec vólna, frigyet vetének az Izrael népéuel, és ő nékic ſiólgalának, és nem merénec többé az Syriábéliec ki iöni ſegitſégre az Ammon fiai mellet.

b: Sjólgai vóltac Hadar ezernec az királyoc miuel hozzy ſöldoſi vóltac. és azokatpénzel fogatta. vólt mellęie.

XI. Réſz.

Az Dáuid ſólgai meg fallyac az Ammonitác városát, az Rabbahe, ő maga Dáuid otthon hiuolkodic, és az Vriasfeleségéuel paraználkodic, meg ólei az Vriáſt a Bethſabeanac Wrát, és az Bethſabet el vęſi magának feleſégül.

1 LŐN pedig hogy mikor az eſtendő fordúluán, el iött vólna az idő az mellybe az királyoc hadba ſioktac menni, a el küldé Dáuid az Ioabot és az ő ſiólgait ő vęle, és mind az egéſi Izrael népét, és el rablác az Ammon fiait, és meg ſtállác az Rabbah városſt, Dáuid pedig Ieruſálemben hiuolkodic vala. b

a Tud i illic. az nyár mikor el iött vólna.

b: Az hiuolkodás az emberec gyakorta okot ád az bűnre Azért mondgyác hogy az hiuolkodás őrdög pirnáia.

2 Történec pedig eſtuénec ideie előtt, mikoron fel költ vólna Dáuid az ő ágyából, és à királi palota felől az folyoſon ſétálna, látá egj aſſiſioni állatot, ki magát moſſa vala, à folyoſoról, és az aſſiſioni állat igen ſiéptek intető vala.

3 Es el küldé az Dáuid és meg tudakozéc az aſſiſioni állat felől, és monda egy ember: nemde nem ezé à Bethſabe az Eliamnac leánya, az Vrias Hitteus feleſége?

4 c Ackor köueteket küldé az Dáuid és el hozatá ötet, ki bę méne ő hozzáia, és vétkezéc az aſſionnyal, mikor az ő tiztátalanſágából meg tiztúlt vólna; és añac vtáña viſiſia méne az ő házához.

c: Dáuidnac paraznáſágoba való eſete,

5 Az aſſioni állat pedig eſiébe véuén hogy méhében fogadot vólna, el küldé és meg izené à Dáuidnac illjen ſióual; nehezkes vagjoc

6 d Külde azért Dáuid az Ioabhoz illyen köuetſéggel: Küld haza hozzám az Vrias Hittęuſt, és el küldé Ioab az Vriaſt Dáuidhoz.

d: Az Dáuid haza hiuattya Vriáſt az tabortól és küldi ötet bájához, hogy el titkolhaſſa paraznaſágát.

7 Mikoron pedig el iutot vólna az Vrias ő hozzáia, meg kérdé ötet az Ioabnac békeſéges állapattya felől, és à népnec békeſége felől, és az hadnac békeſége felől.

8 Monda ennec vtáña Dáuid az Vriáſnac menj oda à te házadhoz és moſd meg lábodat, ki ménuén pedig az Vrias à király házából, à király aiándokot küldé vtánna.

e: Vrias ne mégyen az ő házához és feleſégéhez, noha pedig haragoſjác Dáuid, és iatt őrét mind az által rea gyan nem mégyen haza, hogy ne mondhaſſa ſenki azt hogy Vriáſtul terhes az ő feleſége, hanem a Dauid bűne kitetjéc.

9 De az Vrias hála à király házának aytaya előtt az ő Wrának minden ſiólgaiual, és nem méne az ő maga házához. e

10 Mellyet bę mondának Dáuidnac illy ſióual: Nem ment alá Vrias az ő házához. Ackor mőda Dáuid az Vriáſnac, nemde vtról iöttelé haza? mi azért az oka hogy házadhoz alá nem mentél?

11 Felele

11 Felele Vrias az Dáuidnac: Az Iſten ládáia, az Izrael és Iudah nemzetſége ſátorban vagyon, annac felötte az én Wram Ioab és az én wramnac ſiólgai mezőben vadnac, és én hogy mennéc bę az én házamba hogy egyem és igyam, és feleſégemmel hállyac? Vgy ęllyen az te lelked és az én lelkem hogy nem miuelem azt.

12 Monda azért Dáuid az Vriáſnac: maradgy itt mais, és hólnap el boczátlac, meg marada azért Vrias Ieruſálemben à napon és más napra kelueis.

13 Ennec vtánna hiuatá ötet az Dáuid és ő vęle öuéc és iuéc, és meg reſiegite ötet és ki méne eſtue alunni az ő ágyára az ő Wránac ſiólgaiual eggyütt, de az ő házához nem méne alá.

14 Meg virraduán pedig leuelet irá Dáuid az Ioabnac, mellyet Vriáſtól külde el.

15 ſ Illyen módon irta vala pedig az leuelet: állaſsátoc az Vriaſt leg elöl à keménb hartzon, és hátul fuſſatoc el mellöle, hogy meg ölletęſséc és meg hallyon.

16 Lön azért hog mikor oſtromlaná Ioab az városſt, állatá az Vriaſt arra az helyre, az hól tudgya vala hogy erös vitęzec vólnánac.

17 Ki iöuén azért az városbéli köſség, meg hartzolánac az Ioabbal, es ſokan el hullánac az nép közzül, à Dáuid ſiólgai közzül, és az Vrias Hitteuſis meg hala.

18 Köuetet boczáta azert az Ioab, és meg izené Dáuidnac az viadalnac minden rendit.

19 Es meg hagyá az köuetnec, monduán: Mikoron el végezed az beſiédet az királlyal, az hartznac minden módgya felöl.

20 Igy czelekedgyél: Ha à király meg fog búſúlni, és ezt kezdi módani te néked, miért mentetec ollyan közel az városhoz hartzolni? nem gondolhattatoké meg hogy meg haygálnac à kő falról?

21 Kiczoda ölte meg Abimelechet az Ierubbeſethnec fiát? nem de nem egy aſſioni állat üteié agjon à kő falról egj malom kő darabbal, és meg hala Thebesben? Azért miért mentetec közel à kő falhoz? ackoron mond meg: Az Vrias Hittęuſis az te ſiólgád meg hólt. *Iudic: 9. Ierubbalnac neuęztetic.*

22 El méne azért az köuet, ki mikor el iutott vólna, meg beſiélle Dáuidnac mindeneket, à mellyec felöl küldötte vólt ötet az Ioab.

23 Es monda az töb dolog között à köuet Dáuidnac, Mikor mi ellenünc erös hartzot tartuán, az mezöre iöttec vólna ki, üzöc öket az kapuig.

24 De igen meg haygálánac ben nönket az haytoc az kő falról, és meg hóltanac egy nehányan à király ſiólgai közzül, és à te ſiólgád az Vrias Hitteuſis meg hólt.

25 Monda azért Dáuid à köuetnec: ezt azért mondgyad az Ioabnac, ne légyen ez felöttöb elled, mert az fegyuer ſiinte így meg emézt eggyet mint máſt, ne tágiczad azért az viadalt az város ellen, és roncz el azt, az népét pedig biztaſſad.

26 Meg hallá pedig az Vriaſnac

f Dáuid meg öleti az Vriáſt. és az paráznáſágot o gyilkoſsággal tolgia meg

feleſége hogy meg hólt vólna az Vrias az ŏ férie, és ſiratá ŏtet.

Bethſabenac fia léſzen az Dáuidtul.

27 Es mikor az gyáſiolásnac ideie el tŏlt vólna, érŏtte kŭlde az Dáuid és házába hozatá ŏtet, és lŏn ŏ néki feleſége, és ſiŭle ŏ néki egy fiát, és ellene lŏn az WRnac, à mit az Dáuid czelekedett vala.

XII. Réſz.

Meg feddi Nathan Prophéta Dáuidot az paraznáſágért és az gyilkoſsagért. pœnitentiát tart az Dáuid. Meg hal az paraznáſagból ſzületet gyermec. Születi az Bethſabetúl az Solomon: Meg veſi Dáuid az Rabbah vároſt, és az benne valókat meg ŏleti.

a: Meg feddi Nathan az Dáuidot, és az ŏ bünét eleibe adgia néki példa beſzéd által elŏſzer.

1 [a] EL kŭldé azért az WR Dáuidhoz az Nathan Prophétát, ki bę ménuén hozzáia, monda néki: Kęt ember vala egy városban az eǵgyic gazdag, az máſic ſiegény.

2 Az gazdagnac felŏtte ſoc iuhai és ŏkrei valánac.

3 Az ſiegéńnec pedig ſemmié nem vala egyęb egy kis nŏſteń báránkaiánál, kit vŏtt vala, és kit ŏ fel tartot vala, és ŏ magáual és az ŏ gyermekiuel mind eǵgyŭt neuekedet vala fel, az ŏ falattyából éſiic vala, és az ŏ pohárából iſiic vala, és az ŏ kebelében aluſiic vala, és ŏ néki ollyan vala mint egy leánya.

4 Mikoron pedig v́ton iáró vendege iutot vólna az gazdagnac, ſianá az ŏ ŏkrei és iuhai kŏzzŭl hozatni, hogy az vendegnec ételt kęſiitene belŏle, az ki ŏ hozzáia ment vala, hanem el vŏué az ſiegéńtŏl az ŏ bárányát, és azt fŏzeté meg az vendegnec az ki hozzáia ment vala.

b: Dáuid Sententiát mond maga ellen.

5 [b] Ackor fel geriede az Dáuid nac haragia az ember ellen, és monda az Nathannac: Eel az Iſten hogy halálnac fia az ember à ki azt czelekedte.

6 Az bárányért pedig négy annît kel adni, miuel hogy ezt miuelte, és annac nem keduezett.

c: Itt tmm ér nilnán való ſzoual mondgya meg Nathan az Dáuid bünét, de elŏſzer az Iſten io tetemenit, ſzámlállya ellŏ.

7 [c] Es monda Nathan az Dáuidnac: Te vagy az az ember. Ezt mondgya az Izraelnec Wra Iſtene: En kentelec fel tégedet hogy király lennél az Izrael népén, és meg ſiabadîtottalac tégedet az Saul kezéböl.

8 Es te néked adtam az te Wradnac házát, és az te Wradnac feleſégit à te kebeledbe, ennec felŏtte néked adtam az Izraelnec és Iudahnac házát, és ha męg ez keués vólt, ezt ſ-ezt adtam vólna néked. [d]

d: Az az, mindent adtam volna, valami nélkül ſzükölköttel róla.

9 Miért vetetted meg az WRnac beſiédét, olly dolgot czelekeduén melly vtálatos ŏ elŏtte. Az Vrias Hittęuſt fegyuerrel ŏlted meg, és az ŏ feleſégét magadnac vŏtted feleſégŭl, ŏ magát pedig az Ammon fiainac fegyuereckel ŏlted meg.

10 Moſtan azért à fegyuer ſoha à te házádból ki nem ſiakad, miuel hogy meg vtáltad (az Iſtent,) és az Vrias Hitteus feleſégét el vŏtted hogy te feleſéged lenne.

11 Ezt mondgya az WR: Imé én te ellened gonoſit támaztoc à te magad házából, és ſiemed láttára feleſégidet el veſiem és adom más felebarátodnac, és haal az te feleſégiddel ennec az napnac láttára.

12 Mert

12 Mert te titkon czelekedtél, de én azt czelekeſiem az egéſi Izrael népe elött, és az nap elött.

e: Dáuid Pœnitentiáia.

13 [e] Monda azért Dáuid az Nathannac: Vétkeztem az WR ellen. Es monda Nathan à Dáuidnac: az Vris el vötte az te bünedet hogy meg nem halſi. [f]

f: Az az, Meg ſzabadittya az te ſzemeliedet az bünttöl és az bünteteſtöl, mellyet te magad mondál feiedre, meg nem halſz, de meg bünteteteſel külső bünteteſſel, el nem kárhozol, de meg oſtorozatol.

14 De mind az által miuel hogy nîluán való káromláſra okot adtál az WRnac ellenſéginec ez dologban, az te fiadis az ki lött te néked, bizonnyal meg hal.

15 Ezeknec vtánna el méne az Nathan az ö házához, és meg veré az WR az gyermeket, mellyet az Vrias feleſége ſiült vala az Dáuidnac, és meg betegedéc.

16 Es könyörgé Dáuid az Iſtennec az gyermekért, és böytöleis à Dáuid, és házába bę ménuén az földön hála és fekünéc.

17 Fel kelénec azért az ö házában való öreg népec ö hozzáia, hogy fel vennéc ötet az földröl, de nem akará, és nemis öuéc ö vęlec kenyeret.

18 Heted napra azért meg hala az gyermec, és nem meric vala az Dáuidnac ſiólgai meg mondani, hogy meg hólt vólna az gyermec, mert ezt mondgyac vala: Im męg mikor az gyermec élne, ſiólottunc néki, és meg ſem hallotta ſiónkat, hogy meriüc azért meg mondani néki hogy meg hólt az gyermec, hogy magánac nyaualyát ſierezzen?

19 Látuán pedig az Dáuid hogy az ö ſiólgai ſuttognanac, eſiébe vöué hogy meg hólt vólna az gyermec, és monda Dáuid az ö ſiólgainac: meg halaié az gyermec? azoc mondánac, meg hólt.

20 Fel keluén azért Dáuid az földröl, meg moſdéc és meg kene magát, és más ruhát vön reáia, és bę méne az WRnac házába, és imátkozéc. Annac vtánna bę méne házába, étket kére, és kenyeret [g] viuénec eleibe és éuéc.

g: Az kenyeren az Sidóc minden fele eledelt értenec.

21 Ackoron mondánac az ö ſiólgai ö néki: Mi dolog lön ez az mit miuelél? Az gyermec mîg éle, böytölél és ſirál, holott pedig immár meg hólt à gyermec, fel költél és öttél kenyeret.

22 Monda ö: Mig az gyermec élt, addîg böytöltem és ſirtam, mert ezt mondottam: Ki tudgya talám az WR könyörül raytam és meg ęl az gyermec.

23 De moſt miuel hogy meg hólt, vallyon miért bötölnéc, vallyon viſiſia hozhatnámé vęle? En mégyec ö hozzáia, de ö nem iö ide viſiſia én hozzám.

24 Es meg vigaztalá Dáuid az ö feleſégét Bethſabet, és bę méne ö hozzáia, és vęle lön és fiat ſiüle, és neuezé ötet Solomonnac, és az WR ſiereté azt.

25 Mert meg izente vala az Nathan Prophéta által, és neuezé az ö neuét Iedidiahnac [h] az Wrért.

h: Iedidiah, az Iſtennel ſzerelmetes. Az Vrért neuezte Iedidianac, miuel hogy az Wr ſzerette.

26 Az Ioab pedig erösſen vitatá az Am̃on fiainac városát à Rabbaht, és meg vöué à királi várost.

27 Es köueteket külde az Dához Ioab, illyen köuetſéggel: hadakoztam az Rabbah ellen, és męgis vöttem az városnac éggyic réſiét, az hól az víz vagyon.

28 Moſtan azért gyűycz egybe az népnec maradékát, és ſiály táborba az város ellen, és vedd meg azt, hogy valamiképpen ha én veſiem meg, az én neuem ne légyen diczéretben felőle.

29 Egybe gyűyté azért Dáuid mind az egéſi népét, és el méne az Rabbah ellen, és igen viua ellene, és meg vőué azt.

30 El hozá pedig az ő királyoknac Coronáiát az ő feiéből, kinec nehelſége vala egy talentum aranj, és drága kőueckel vala rakua, és lőn à Dáuid feiében, és az városból felőtte ſoc nyereſéget hozá ki.

31 Az népet pedig az ki benne vala ki hozatá, és nemellyet fűréſi ſiel fűreſieltete, nemellyet vas berena alá, nemellyet feiſie alá vettete, nemellyeket az męſi kementzébe hányatá, és igy czelekedic vala az Ammon fiainac minden városſockal, haza méne azért Dáuid és az egéſi nép Ieruſalembe.

XIII. Réſz

Az Amnon meg ſeplőſiti az Thamart az Abſolonnác hugát, lakodalomba hija Abſolon az király fiait, meg ölteti ott az Amnont, és ő maga el ſalad az Gelſurnac királlyához, holott ſakic három eſtendeig.

1 Lőn touábba ennec vtánna, hogy mikor az Abſolonnac az Dáuid fiának igen ſiép huga vólna, kinec neue Thamar vala, Amnon az Dáuid fia meg ſieretné azt.

2 Igen nagy gyötrelemben vala pedig az Amnon, vgy annîra hog betegſégbe éſnec az ő hugaért az Thamarért, mert ſiűz vala, és igen neheznec tettzic vala az Amnoñac ha ő rajta valamit miuelne.

3 Vala azért az Amnonnac egy baráttya kinec Ionadab vala neue, Simeahnac à Dáuid rokonánacfia, az Ionadab pedig igen eſies ember vala.

4 Ki monda nékie: Mitſoda az oka hogy te igy naponként el ſiáradz királynac fia? nem mondhatnadé meg énnékem? és monda néki az Amnon: à Thamart az Abſolon bátyámnac hugát igen ſieretem.

5 Es monda néki az Ionadab, fekűgy vezteg ágyadban, és tedd beteggé magadat, ackor hozzad mégyen látnod à király, és mond ezt néki: Iőijőn ide kérlec à Thamar az én hugom, hadd adgyon ennem, és vgyan itt ſiemem előtt czinallyon valami lágy étket hog énis láſsam, és az ő kezéből egyec.

6 Le fekőuéc azért az Amnon, és tetteté mint ha beteg vólna, ackor el iőue hozzá latni à királi, és monda Amnon az királynac: Kérlec hadd iőiőn ide hozzám à Thamar hugom, hadd czinallyon előttem vagy két beléſt, és hadd egyem az ő kezéből.

7 El külde azért Dáuid az Thamar házához ezt izenuén: eregy el mindiáráſt az Amnon bátyád házához, és keſiicz valami enni valót ő néki.

8 Bę méne azért Thamar az Amnon bátya házába, ő pedig vezteg fekſiic vala, és liztet véuén meg gjura, és beléſt tſinála ő maga előtt, és meg főzé à bęleſt.

9 Elő hozá añac vtánna az ſerpenyőt,

penyŏt,és ki tŏlté eleibe, de ŏ nē akará enni,és monda az Amnon: Kúlgyetec ki mind innét az embereket tŭlem , és ki ménénec. mindnyáián elŏle.

10 Ackor monda az Amnon Thamarnac:hozd bę az kamorába az ętket , hadd egyem kezedbŏl, véué azért Thamar à bęleſt mellyet kéſiitet vala , és bę viué Amnon báttjánac az ágias házba

11 Es eleibe viué hogy ennec,és meg ragada ŏtet,és monda néki: iŏuel fekegy mellém edes hugō.

12 Thamar pedig monda néki: Ne légyen az édes bátyám,engemet meg ne roncz,mert nem így ſiokot lenni azIzrael népe kŏzŏt, ne tſelekedgyel illjē bolōdſágot.

13 Mert én hogy hogy táuoztathatom el az nagy gyalázatot ? te pedig ollyan leſiſi Izraelben mint egy bolond. Azért kérlec ſióly az királynac felŏle , mert nem tart meg engemet tŭlled.

14 Nem akará pedig az ŏ ſiauát meg fogadni,hanem erŏt vŏn az Thamaron , és meg nyomuan ŏtet,vęle kŏzŏsŭle.[a]

15 Es meg gyŭlŏlé ŏtet az Amnon felŏtte igen , és nagyob lŏn az gyŭlŏſeg minec vtánna meg vtála , az ſieretetnél mellyel ŏtet meg ſierette vala. Es mōda néki Amnon:Kelj fel,eregy dolgodra.

16 Ki felele, mi okaért ? nagyob gonoſság léſien ez añal à kit raytam czelekedtél ha ki ŭzſi. De az Amnon nem akará ſiauátis meg hallani..

17 Es ſiolîtuán az inaſt az ki néki vduárol vala,monda:ŭzd ki(ez Thamart) gyorſan elŏlem , és zárd bę az aytot vtánna.

18 Vala pedig az Thamaron igen ſiép tarka ſioknya , az minemŭben ſioktac vala iárni à király leáni kic ſiŭzec valánac , ki ŭzé azért ŏtet az ſiólga, és be zárlá az aytot vtánna.

19 Hamut tŏlte azért à Thamar az ŏ feiére , és az tarka ſioknyát mely rayta vala meg haſogatá, és az kezet feiére kapczoluán mentem mégyen vala, és iaygat vala.

20 Es monda néki à báttya Abſolon : Ne talám az Amnon bátyad vólt vęled , azért halgas moſtan hugom , mert atyádfia, ne bánkodgyál azon feletteb. Lŏn azért az Thamar nagy aruaſágban az ŏ báttyánac az Abſolonnac házában.

21 Dáuid király pedig haluán mind ezeket, felŏtte igen meg haraguéc.

22 Nem ſióla pedig ſemmit felŏle az Abſolon Amnonnac ſem iót ſem gonoſit , mert igen gyŭlŏli vala Abſolon az Amnont,miuel hogy meg ſieplŏſitette vala az ŏ hugát az Thamart.

23 Es lŏn kęt eſitendŏ mulua, hogy az Abſolonnac iuhait nîrnéc Baal Haſorban , mellyet az Ephraim nemzetſége bîr, és oda el hiuá az Abſolon mind à király fiait.

24 Bę méne pedig Abſolon az királhozis,és monda: Imé moſtā niric à te ſiolgádnac iuhait,azért iŏijŏn el kérem az király,és az ŏ ſiólgai az te ſiolgáddal.

a: Amnon meg ſzeplŏſiti az Thamart Abſolonnac hugat.

25 Kinec monda az király: Ne
édes fiam, ne mennyŭnc el mo-
ſtan mindnyáián, nem kel meg
terhelnŭnc tégedet, és eſmét e-
rŏlteti vala ŏtet, de nem akará
mind az által el menni, hanem
czac meg áldá ŏtet.
26 Monda męgis az Abſolon:
Ne iŏijŏné tehát el vęlŭnc az Am
mon az én atyámfia? felele az ki-
rály. Miért menne el veled?
27 Mikor pedig ѵntatná ŏtet
az Abſolon, el boczatá ŏ vęle az
Amnontis, és mind à király fiait.
28 Paranczola pedig az Abſo-
lon az ŏ ſiólgainac ezt monduán,
kérlec reiávi gyázzatoc, és mikor
az Amnon az bortúl io keduet
véſien, és mondandom, ackor ver
iétec és ŏllyétec meg ŏtet, ſem-
mit ne féllyetec, hiſiem én pa-
rantſolom ti néktec, legyetec
bátrac, ne fęllyetec.
29 [b] Vgy czelekedénec azért az
Abſolon ſiólgai az Amnonnal az
mint az Abſolon parãtſolta vala,
és fel kelénec mind à király fiai és
kiki ŏſiuérére ŭle, és el ſialadánac
30 Mikor pedig męg az ѵtban
vólnánac, hîr iuta az Dáuidhoz,
monduán: mind meg ŏlte az Ab-
ſolon az király fiait, czac egy ſem
maradot meg kŏzzŭlŏc.
31 Fel ſiŏkŏlléc azért az király,
és meg ſiággatá ruháiát, és az
fŏldŏn heueré, az ŏ ſiólgaijs
mindnyáián ruháiokat meg ſiág-
gatuán állánac vala elŏtte.
32 Szóla pedig az Ionadab, az
Simeahnac, Dáuid attyafiánac
fia, és monda: Ne mondgya azt
az én Wram hogy az királynac
minden fiait meg ŏltec, mert
czac az Amnon hólt meg egye-
dŭl, mert mind az idŏtul fogua
hogy az Thamart az ŏ hugát
meg ſieplŏſitette vólt, az Abſo-
lonnac ſiáiában vólt. [c]
33 Moſtan azért ne gondolkod-
gyéc így ſiiuében az én Wram
az király, monduán: Az király-
nac mindẽ fiai meg hóltac mert,
egyedŭl az Amnon hólt meg.
34 El ſialadá pedig az Abſolon,
és fel emeluén az ŏr álló az ŏ ſie-
meit, látá hogy ſoc ember iŭne
az ѵton, melly az hegynec túlſó
óldalán vala.
35 Es monda az Ionadab az ki-
rálynac: Im hól iŏnec az király
fiai az te ſiólgádnac beſiéde ſie-
rint, imé igaz vólt.
36 Mikor azért à ſiót el végez-
te vólna, azonba az király fiac
meg iutánac, és ſiauokat fel e-
meluén ſiránac, és ŏ maga à kirá-
lis és minden ſiólgai felŏtte igen
nagy ſiráſt tŏnec.
37 Az Abſolon pedig el futa, és
méne à Thalmaihoz az Ammi-
hur fiához, Geſſurnac királyá-
hoz, és ſiratá minden napon Dá-
uid az ŏ fiát.
38 Az Abſolon pedig minec v-
tánna el futot vólna, és ment
vólna Geſſurba, lŏn ott három
eſitendeîg.
39 Annac vtánna kéuánkozic
[d] vala az Dáuidnac (lelke,) ki
menni az Abſolonért, mert im̃ár
meg vigaztaltatot vala az Am-
non felŏl, hogy meg hólt vólna.

b. Abſolon meg ŏleti az Amnont.

c. Az az mind ſiandoka vala reáia, és mondota hogy meg ŏli. &c.

d. Az az, halálra kéuánnya vala látni Dáuid az Abſolont.

14 Réſi.

XIIII. Rész.

Az Ioab Thecoa neuű városból hîuat egy aſſoni állatot. Kit az királhoz bé küld, hogy az Abſolonnac kegyelmet nyerien. Az aſſoni állát meg engezteli az király ſzép beſédeckel. Et küldi az király Ioabot hogy haza hozná az Abſolont, kit haza hoz Ieruſálembe, és két eſtendő múlua az királlyal Abſolon ſembe léſen.

1 ES Szébe vőué azért az Ioab az Seruiánac fia, hogy az királnac ſiiue ſiakadna az Abſolon után.

2 Es küldé Thecoa városba, és hozatá onnét egy aſſioni állatot, ki igen eſies vala, és monda néki: Kérlec tetteſſed mint ha nagy keſerűſéged vólna, és öltözzél fel kérlec giáſi ruhába, és olaijal ſe kend meg magadat, és légy ollyan mint az fęle aſſioni állat à ki ſokaîg ſiratta vólna az halottat.

3 Es meny bę az királyhoz, és ſióly illyen képpen néki: (mert az Ioab ada ſiáiába az mit ſiólani kellene.)

a: Az aſſzſzoni állat eſzéſſzőr homlıos keringő beſzéddel ſzól az királnac, hogy az király ő maganal mődaſa meg az égaſságot, az mely felől kőzyőgnec.

4 a Szóla azért az Thecoa városból való aſſioni állat az királnac, minec vtánna artzal az földre elötte le búrult vólna, és tęrdet feiet haytot vólna, és monda: Szabadicz meg Wram király.

5 Es monda néki az király: mi nyaualyád vagyon? Felele az: Bizonyára ſiegény özuegy aſſioni állat vagyoc, és az én Wram meg hólt.

6 Es az te ſiegéni ſiolgálodnac két fia vala, kic egybe veſitec vólt az mezőn, és minel hogy nem vala ki őket meg vedné, égyic az máſikat meg ſérté és meg ölé

7 Es imé az egéſi ház népe ellene támadot ſiegény ſiolgáló leányodnac, és ezt mondgyác, add kezűnkbe az ő attyafiának, gyilkoſát hadd öllyűc meg ötet az ő attyafiának lelkeiért b à kit ő meg ölt, és veſieſsűc el az örökőſt, és igy akariác el óltani az kitſiń ſiikraczkátis à mely nékem meg maradott vala, hogy az én férjemnec ne maradgyon ſemmi neue és ne légyen maradékom à föld ſiinén.

b: Az az, hogy meg ölte az ő atte tyafiát.

8 Monda azért az király az aſſioni állatnac: Meny el házadhoz és paranczoloc az te dolgod felől.

9 Felele pedig az Thecoaból való aſſioni állat az királnac: Wram király én raytam eſic az nyomorúſág és az én attyámnac házán, de az király és az ő ſięki ártatlan léſien. c

c: Az az, rſſzetlenſzen az nyualyaban mely én rayttam eſic. Vagy hire ſemléſſzen az királnac ben ne az miért rayta eſic.

10 Monda erre az király: Az ki te ellened ſiól, hozd ide elömbe és többé ingyen ſem illet.

11 Ackor ő monda: Emlekezzéc meg kérlec az király az Wrról az te Iſtenedről, ne többüllyön meg az vér ſierint való attyafiaknac haláloc, és ne veſieſſéc el az én fiamat. Felele (az király:) él az WR, hogy az te fiadnac feieről czac egy hay ſiális nem eſic el.

12 Es monda az aſſioni állat: Kérlec, hadd ſiólljon à te ſiolgálod czac egy ſiót az én Wramnac à királnac, és ő monda: ſióly.

13 Ackor

13 Ackor monda az aſiſioni állat: ſ. miért gondoltál ſiinte èhöz haſonló dolgot az Iſten népe ellen? [d] Mert ezt az ſiót vgy mint magagondolatlanſágából mondgya az király, holott nem akaria viſiſia hini az ö ſiánki vetet fiát. [e]

14 Mert imé nîluán meg kell halnunc, és ollyanoc vagyunc mint az víz, mely à földre ki ontatic, és fel nem ſiedethetic, és nintſen ebben Iſteñél ſiemély valogatás: De el végezte magában hogy à ſiánki vetetteketis ne veſſe el töle. [f]

15 Moſtan añac okaért azért iöttem ide, hogy én ſiólnéc az királnac az én Wramnac, noha ſokan rettentettec engemet ez felöl, de mind az által azt mondotta az te ſiólgáló leányod: Maydan ſióloc az királnac, ne talám meg czelekedi az király az ö ſiólgaló leányának beſiédét.

16 Mert meg halgattya az király (azt gondoltam,) és meg ſiabattya az ö ſiólgáló leányat añac kezéből az ki engemet el akar vezteni, és velem eggyût az én fiamat az Iſtennec örökſégéből. [g]

17 [h] Annac felötte ezt gondolta à te ſiolgáló leányod: Imár az én Wramnac à királnac beſiéde (az Abſolonnac meg hozáſa felöl) czendeſéget ſierez. (Mert mint az Iſteñec Angyala az én Wram à király, miuel hogy meg halgattya mind az iót mind à gonoſit,) és à te Wrad Iſtened léſſen te veled.

18 Es feleluén az király, monda az aſiſioni állatnac: Kérlec ne tagadd meg à mit töled kérdec, és monda az aſiſioni állat: Mödgya el az én Wram az király, kérlec.

19 Es monda az király: Vallyon mind ezekben nem az Ioab keze vagyoné veled? Felele az aſiſiony és monda: Az te ſzeretedre mondom Wram király, hogy ſemi hiba ebben nintſen valamit à király az én Wram ſiól, mert az te ſiólgád az Ioab hadta ezt énnékem, és mind ezeket ez ſiókat ö adta az te ſiólgáló leányodnac ſiáiába.

20 Es hogy illyen kerengö beſiéddel ſiólnékis, az Ioab à te ſiólgád tſelekedte aztis. De az én Wram eſies mint az Iſteñec Angyala, hogy mindeñec végére mennyen az mellyec eſnec ez földön.

21 Monda azért Ioabnac az király: Imé meg fogadtam ezt az ſiót, eregi el és hozd haza az én fiamat az Abſolont.

22 Es földre artzal le búrúla az Ioab, és tẹrdet feiet haytuán meg köſiöné à királynac, és monda az Ioab: Ma eſmérte meg Wram király à te ſiólgád, hogy vagyon valami böczülletem elötted.

23 Fel

d: Az az, Miért gondolkodol tehat ez felöl hogy meg ölteſd az Abſolont, ha meltatlannac iéleld lenni hogy az én fiam meg öletteſſéc? Mert immár itt az királnac nîluán való beſiédel kezd ſzólani.

e: Az az, Te azt mondád király nagy eskûuelſſel hogy az én fiam ki az máſikat meg ölte, meg nem hal, ſöt meg haia ſzálais nem eſic el. Az te két fiadnac, az Ammonnac és az Abſolonnac ſzinte így lött dolgoc, meg ölte Abſolon az Ammont az Thamarnac meg ſzeplöſi teſtiért, két eſztendeig várta hogy azért te boſſzúját állanal, nem állottál boſſzút, ö azért boſſzúját állot mikor látná hogy tiztetöben el nem iárnál, annac immár három eſztendeie vagyon. Mi az oka tehat hogy meg nem bocsatod az Abſolont? Bizony ha meg nem bocsatod, magad gondolatlanul ſzólál, mikor azt mondád eskûuéſſel, hogy meg nem hal az én fiam, hogy az máſikat meg ölte, mert ez két dolog mindeneſtûl haſonló.

f: Az az, Iſtennec el végezett akarattya ez, hogy mindnyáián meg hallyunc. Ninczen ebben ſzemély válogatás, mindeneñec meg kell halni. Ha azért annélkûlis meg hal az Abſolon, ne igyekezzel nékie az ö halálára. Más az hogy noha akaria Iſten hogy az gyilkoſoc meg bûntetteſſenec, mind az által nem veti el iſten azokat akic ſiánki vettenec az gyilkoſságért, ſöt inkáb azért rendelt az gyilkoſoknac városokat, hogy oda ſzaladgyanac, és igaz töruén ſzolgáltaſſec felöllöc, igazanné vagy nem, meltanné vagy méltatlan öletet meg valáki, &c.

g: Az az, Iſten népé közzûl.

h: Az az, Noha ſokan rötemettec engemet hóg hozzád ne idönéc, mind az által bátorſággal iöttem, mert hittem hogy meg halgatnac, és meg gondoltam hogy az mi felöl ſiéloc, mind tenagadnac, mind az kösſégnec nyugalmára léſzen, és ollyan feiedelem vagy, ki az iót és gonoſt közzött, mit kellyen czelekedned és mit el távoztatnod, válaſztást tudz tenni. Ha azért az én beſiédem ſzerint meg hozod az Abſolont, az Iſten léſſen veled, &c.

i: Az az, Nem Ioab ſegeſſége és tanácza által vagyoné ez?

23 Fel kele azért az Ioab, és el méne Geſſurba, és haza hozá Abſolont Ieruſálembe.

24 Es monda az király; menjen az ő maga házába, és az én ſinemet ne láſſa; tęre azért Abſolon az ő házába, és az királynac ortzáiát nem láthatá.

25 Nem vala pedig az egéſi Izrael ben ollyan ſiép ember, mint az Abſolon, ki ditſęretre olljan mélto vólna, mert tetétül fogua talpîg ő benne ſemmi macula nem vala.

26 Es mikor az feiét meg nireti vala, (mert minden eſtendőben el nireti vala az haiát, mert igen nehez vala néki, és azért niric vala el,) meg méri vala az haiát, és nyom vala kęt ſiáz ſicluſt, az kőzönſéges mértec ſierint. k

k: Mert az Templum ſiclusa két annie nyom vala, mint az közönſéges.

27 Lőn pedig az Abſolonnac három fia, és egy leánya, kinec neue Thamar vala, ez igen ſiép termetű aſſiſioni állat vala.

28 Kęt eſtendőt mulatot vala pedig immár az Abſolon Ieruſálemben, hogy az királynac ſiinét męgis nem látta vala.

29 El külde azért Abſolon Ioahoz hogy ötet az királyhoz küldené, ki nem akara hozzáia menni, és el külde máſodſioris, de vgyan nem akara menni.

30 Monda azért az ő ſiólgainac, tudgyátoc hogy az Ioabnac maiora mellettem vagyon, és az árpát ott tarttya, azért mennyetec el és gyuyczatoc fel, és égeſsétec meg tűzzel, és meg gyuytác az Abſolon ſiólgai az maiort.

31 Fel kele azért az Ioab ésméne Abſolonhoz az ő házába, és monda néki: mi az oka hogy az te ſiólgaid az én maioromat fel gyuytottác tűzzel?

32 Felele Abſolon az Ioabnac: Azért mert hozżád küldöttem illy ſióual: hogy te ide iőnél és az királyhoz küldenélec, hogy ezt mondanád nekie: Mi ſiükſég vólt haza iűnöm Geſſurból? mert iob vólna moſtannis nékem ott lennem. Azért czelekedd meg hogy leheſſec ſiembe az királlyal, és ha én bennem vétket talál, öleſsen meg.

33 El méne azért Ioab az királyhoz, és meg monda néki: Es ackor hiuatá az király Abſolont, és el méne à királyhoz, és feiét haituán az király előtt, artzal az földre búrúla: Es meg czókolá à király az Abſolont.

XV. Réſz.

Az Abſolon miuel hogy kéuánnya vala az attya birodalmát az királſágot, à kőſségnec fiuéra álnokſággal tzikon magához kapczoluán, párttolkodáſt ſzerez az orſágban az ő attya ellen. Dáuid ki ſalad minden haza népéuel és ſólgaiual Ieruſálemből, Abſolon pedig bę mégyen Ieruſálembe, és el foglalya az birodalmat.

1 LŐN pedig ennec vtánna, ſierze magának az Abſolon ſiekereket, louakat, és ötuen embereket, kic ő előtte iárnának.

2 a Reggel pedig fel keluén az Abſolon, meg áll vala az út fęlen az kapuban, és mindent valakinec dolga vala hoʒ à királyhoz menne igaz itélet kérni, hozzáia ſiolit vala Abſolon, és meg kérdi vala:

a: Abſolon álnoc meſterſeggel igyekezic az kőſégnec ſiuért magához haʒytani.

di vala : honnét való vagy te, mitſoda városból való ? és mikoron az meg feleluén azt mondaná, ebböl az nemzetſégböl való az te ſiólgád.

b: Az az, Igaz pered vagyon te néked, igaz dolgot kóuánſz, de nintſen ki néked igaſságot ſzolgáltaſſon.

3 Mond vala néki az Abſolon:[b] Imé az te beſiéded mind ió és mind igaz , de ki halgaſſon meg téged, arra ſenkit az király nem rendelt.

4 Mondgya vala eſmét azonközbe ? Vayha valaki engemet tenne itélö biróuá ez földön , és én hozzám iöne minden ember az kinec valami igye és pörivólna , igazat tennéc néki.

5 Mikoron pedig valaki hozzáia mégyen valais, és feiét hait vala néki , azonnal kezét nyuyttya vala , és azt meg fogia vala , és meg czókollya vala.

6 Es ècképpen czelekedic vala az Abſolon az egéſi Izrael népéuel, valakic igaz tételért à királyhoz iönec vala , és így az Izrael fiainac ſiiueket alatomba hozzáia haytya vala.

c: Az Dáuid királyſágánac négyuen eſztendeie felé.

7 c Lön pedig negyuen eſitendö felé , monda Abſolon az királynac : hadd mennyec el és tellyeſiczem meg az fogadáſt Hebronban, mellyet fogadtam az WRnac.

8 Mert fogadáſt fogadott az te ſiólgád , mikor Geſſurban laknám , melly Syriaban vagyon , ezt monduán : Ha valóba haza viſien engemet az W R Ieruſálembe, az WRnac ſiolgáloc.

9 Monda az király : meny el, iáry békéuel, és fel keluén el méne Hebronba.

10 Kémeket külde pedig azon közbe az Abſolon az Izraelnec mindenic nemzetſégéhöz , hogy meg mondanác : Mikoron az trombita ſiót halljátoc, azt mond gyatoc : Abſolon wralkodic Hebronban.

11 Ment vala pedig el vęle Ieruſálemböl kęt ſiáz ember, kiket el hiuot vala , kic tudatlánſágból mentec vala el, és ſemmit ez dologban nem tudtác.

12 El küldé pedig Abſolon az Gilohból való Achitophelhözis, ki Dáuidnac tanáczoſa vala, és az ki iöue az ö városából Gilohból, míglen (Abſolon) áldoznéc , és lön igen nagy haſonlás , mert az nép menten mégyen vala , és neuekedic vala az Abſolon tábora.

Achitophel.

13 Es köuet méne Dáuihoz illyen izenettel: Az Izrael népénec ſiiue az Abſolonnal vagyon.[d]

d: Az az, Az Izrael népe haylot az Abſolon mellé, és ötet ſzeretic és válaſztottac feie delemmé.

14 Ackor monda Dáuid minden ſiólgainac az kic ö vęle valánac Ieruſálemben : Kellyetec fel és fuſſunc el : mert nem ſialadhatunc el az Abſolon elött, (ha mulatunc,) Sieſſetec el menni mert együld el érkezic, és el ęr beñünket, és gonoſiul fog velünc czelekedni, és félö hogy az város népét fegyuerrel ne vágaſſa le.

15 Mondánac pedig az királynac ſiólgai ; Valamint tettzic az királynac az mi Wrunknac, imhól mi te ſiólgaid kęſiec vagjunc

16 Ki méne azért az király , és minden háza népe ö vtánna , és hagyá othon à király tíz agyáſát, hogy öriznéc az házat.

20 Czac

17 Mégyen vala azért az király, és minden háza népe ő vtánna, kic meg állánac meſſſe főldőn.

18 Minden ſiólgai annac okaért melléie mennec vala, és mind az Chereteuſoc, Peleteuſoc, és mind az Githeuſokis, vgy mint hat ſiáz férfiac, [e] kic ő vtánna iőttec vala Gath városból, kic az király előtt mennec vala.

19 Monda pedig az király az Hittęus Itthainac; mi ſiükſég te néked el iőned mi velünc? meny viſſſia az te helyedre, és maradgy az királlyal, mert te idegen nemzet vagy, és maſonnét iőttél.

20 Czac moſt iőttél hozzám, és immár illy hamár hogy indiczalac ki helyedből hogy velünc el iőy: En pedig mégyec az houá mégyec, meny viſſſia, és az te attyad fiaitis vidd viſſſia, veled léſſen az irgalmaſſág és az igaſſág.

21 Monda pedig az Itthai az királynac: Eel az WR, és az én Wramnac az királynac éltére (eskeſſem) hoǵ valahól léſſen az én Wram à király, mind éltében mind halálában, ott léſſen az te ſiólgadis.

22 Monda azért Dáuid az Itthainac: [g] Am iőy el és mennyünc el: és el méne az Gitthęus Itthai és az ő népe vęle eǵgyüt, męg az aprókis, valakic ő vęle valánac.

23 Es mind az egéſi főld népenaǵ iaygatáſſal ſir vala, mikor az nép kőzőttőc által mégyen vala. Az király azért által méne az Cedron patakán, az nép pedig mégyen vala az vton, melly egyeneſen viſſen vala az puſitára.

24 Es imé annac felőtte vęlec vala az Sadoc Papis, és ő vęle az Leuitác, kic az ſiőuetſégnec ládáiát hordozzác vala, és le téuéc az Iſten ládáiát, és azonkőzbe el iuta az Abiathar Papis, mig az nép az városból mind ki takarodnéc.

25 Es monda az király az Sadoknac. Vidd viſſſia az Iſten ládáiát az városba, ha én az WR előtt kedues léſſec, engemet eſmét haza hoz, és azt [h] meg mutattya énnékem, és az ő ſátorát.

26 Ha pedig azt mondgya (az Iſten,) Nem kelleſi énnékem: imhól vagyoc én, czelekedgyéc vgy velem az mint néki tettzic.

27 Monda annac felőtte az király à Sadoc papnac: Nem de nem Prophéta vagyé te? Azért meny haza békeſégben az városba, az Achimas pedig az te fiad, és az Abiatharnac fia az Ionathas, ez ti kęt fiatoc mellettetec legyenec.

28 Láſſátoc azért, imé én itt mulatoc, ennec ez puſitánac ſic mezeién, mig ti tőletec hir iő, és énnékem izentec.

29 Viſſſia viuéc azért Sadoc és Abiathar Ieruſálembe az Iſten ládáiát, és othon maradánac.

30 Touábba Dáuid mikor fel menne az olay fáknac hegyén, és feiét bę burituán, mentében igen ſirna: az népis melly vęle vala be buritotta vala az feiét, és menten mennec vala fel nagy ſirua.

31 Meg izenéc azonkőzbe az Dáuidnac, hogy Achitophelis az pár

e: Ez hat ſzáz férfiac, pogányoc voltac, kic Gath varosból Dáuid vtán iőttec vala, miuel hőg láttac vólna az Dáuidnac iámborſágát és io ſzerenczes voltát. Vagy az Dáuidnac Gath városában való ho pénzeſi vóltac mely Gath várast meg vőtt vala, ſupr: 8.

f: Az az, Nem tudom én magamis houá mégyec te eregy háza, teged nem bantanac mert idegen vagy.

g: Az Ittai előttőc iáró vólt az hat ſzáz emberek nec kic Gathból iőttec vala Dáuidhoz.

h. Tudni illic az ſzőuetſégnec ládáiat.

i: Az az, Miuel hogy te Prophéta és Pap vagy, nem illic te néked mi velünc budoſnód, hanem meni háza láſſ az te tiſzteadhoz.

tosoc kŏzŏtt vólna Absolonnal, és monda az Dáuid: Kérlec ô W Ram bolondicz meg az Achitophel tanáczát.

32 Fel iuta pedig Dáuid az hegy teteiére, hogy imátkoznéc az Istennec, és imé eleibe iŏue az Arcęa várasbol való Chusai, ki az ŏ ruháiát meg ſiaggatta vala, és fŏldet hintet vala az ŏ feiére.

33 Es monda néki à Dáuid: Ha el iŏſi én velem, terhemre léſieſi énnékem.

34 De ha az városba viſiſia tęrſi, és ezt mondod Absolonnac, te ſiólgád vagyoc király, Ennec elŏtte à te attyád ſiolgáia vóltam, moſtan immár tiéd léſiec, el bonthatod az Achitophelnec ellenem való tanáczát.

35 Es imé lám veled léſien othon az Sadoc és az Abiathar à Papoc, és valami ſiót hallandaſi az király házából, mond meg az Papoknac az Sadoknac és Abiatharnac.

36 Es imé ŏ vęlec az ŏ kęt fiokis othon vagyon, Az Achimas az Sadoc fia, és Ionathas az Abiathar fia, kic által mindgyáráſt meg izenhetic valamit hallotoc.

37 El méne azért az Chuſai à Dáuidnac baráttya az városba, és azonkŏzbe bę érkezec Ieruſalēbe.

XVI. Réſz.

Dáuid az Sibanac adgya Miphiboſethnec minden ioſſagat, miuel hogy hazudot vala Miphiboſet ellen: Semei ſidalmazza és nagy boſſuſággál iileti Dáuidot. Abſolon az Achitophel tanaczából meg ferteſteti az Dáuid ágyaſit.

1 MIkor pedig az Dáuid egy keueſse aláb ment vólna az hegy teteiérŏl, iŏue ŏ eleibe az Siba az Miphiboſeth ſiolgáia, kęt meg terhelt ſiamárral, mellyeken vala kenyer, és ſiáz kŏtes aſiſiu ſiŏlŏ, és ſiáz czomo fige, és egy tŏmlŏ bor.

2 Es monda az király Sibanac: mit akarſi ezzel? Felele Siba, az ſiamàroc legyenec az király háza népénec ſiŭkſégére, hogy rayta iáriánac: Az kenyér pedig és az fige arra való hogy à ſiolgác meg egyéc, az bor pedig, hogy igyéc az ki meg fárad az puſitában.

3 Es monda à király à Sibanac: hól vagyon moſt az te Wradnac fia? Felele Siba az királynac: Imé Ieruſálemben meg marada, mert azt mongya, meg adgya ma nékem az Izrael háza népe az én attyámnac orſiágát. [a]

4 Es monda az király Sibanac: Imé minden tiéd légyen valamié vólt az Miphiboſethnec: Monda ackor az Siba. Alázatoſon kŏnyŏrgŏc, hogy talállyac elŏttéd keduet én Wram király.

5 El méne az vtán Dáuid ſiintemind az Bahurim mezeiéig, és imé innét iŏuéki egy ember à Saul nemzetſége kŏzzŭl, kinec neue Semei vala, az Gerahnac fia, és ki iŏuén ſii dalmazza vala ŏket. [b]

6 Es kŏuel haigállya vala az Dáuidot, és az Dáuid királynac minden ſiólgait, iólllehet mind az kŏſſég és erŏs férfiac vólnánac ŏ néki mind iob keze mind bal keze felŏl.

7 Igy ſiól vala pedig az Semei mikor ŏtet ſiidalmaz ná: eregy, eregy te vér ſiópo és Iſtentelen ember

8 Viſi-

a: Sibanac hazugſága az Miphiboſeth ellen.

b Semei ſzidalmazza az Dáuid királt és minden fele boſzſzuſágot teſzen rayta.

8 Viſſia adgya moſtan az WR te néked az Saulnac minden háza népénec vérét, az ki helyébe te wralkodol, és adta az WR az orſiágot az te fiadnac Abſolonnac, és imé az nyomoruſágnac kőzepette vagy, mert vér ſiopó vagy.

9 Monda pedig az Abiſai az Seruiánac fia, az királynac: hogy hoǵ ſiidalmazhattya ez à hólt eb az en Wramat az királt? Mayd én el mégyec es feiét véſiem.

10 e Monda pedig az király: Mit gondoltoc én velem Seruiánac fiai? Mert az WR mondotta néki, Siidalmazzad az Dáuidot, és ki mondhattya néki, miért miuelted ezt?

e: Bekeſéges tűreſnec és ſzenuédeſnec példáia az Dáuid. Ki az ő nyomoruſágában nem áll boſzſzűt az Semein, hanem az Iſtenre néz.

11 Es monda Dáuid az Abiſainac, és minden ſiólgainac: Imé az én fiam, ki az én agyékomból ſiármozot, kergeti az én életemet hogy ne czelekedgye tehát az Iemininec fia? hadgyátoc békét nékie, mert az Wr mondotta néki.

12 Ne talám reiá tekint az Wr nyomoruſágomra, és iót ád męg ma nékem az ő átkaiért.

13 Es mégyen vala Dáuid az v́ton, Semei pedig az hegy óldalon ellenbe mégyen vala, és mentébe átkozodic vala, és kőueket és főldet haygal vala reáioc.

14 El iuta azért annac vtánna à király, és mind az vęle való nép nagy fáradſággal egy helyre, és ott meg nyugouéc.

15 Az Abſolon pedig és mind az Izrael népe bę ménénec Ieruſálembe, és az Achitophelis ő vęle egyetembe.

16 Mikoron pedig az Arceaból való Chuſai az Dáuidnac ió akaróia bę ment vólna Abſolonhoz, monda à Chuſai Abſolonnac; ęllyen az király, ęllyen az király.

17 Es monda Abſolon az Chuſainac: Ezé az irgalmaſság az te barátodhoz? miért nem mentél el az te barátoddal?

18 Felele Chuſai Abſolonnac: Semmiképpen nem miuelem, hanem én azé léſiec, az kit az WR és az nép válaſit, és mind az Izrael fiai, azé léſiec és azzal maradoc.

19 Más az hogy kinec ſiólgálnéc őrőmesben mint az én barátom fiánac? az mint ſiolgáltam az attyádnac, ſiinte ollyan léſiec te hozzádis.

20 Monda pedig az Abſolon az Achitophelnec: Adgyátoc tanáczot mit kel miuelűnc.

21 Felele az Achitophel Abſolonnac: meny bę az te attyádnac agyáſihoz, az kiket ithon hagyott, hogy őriznéc az házat, és meg ęrti az egéſi Izrael népe, hogy te az attyád ellen felőtte nagy gyalázatos boſſiuſágot czelekedtél, és annál inkáb meg erőſsődnec az kic melletted vadnac.

22 d Sátort vonánacazért az Abſolonnac az palotánac felſő padgyán, és bę méne az Abſolon az ő attyánac ágyaſihoz az egéſi Izrael népénec ſieme láttára.

d: Abſolon meg ſértez ieti az Dáuid ágyaſit. az mint Iſten meg fenyeget te vala Nathan által 2. Sam. 12.

23 Az mely tanáczot pedig ackor az Achitophel ád vala, v́gy tartyác vala mint ha valaki az Iſten ſiauát kérdette vólna, olly bő czűletben vala az Achitophelnec

minden tanácza, mind Dáuid elõtt mind pedig Absolon elõtt.

XVII. Rész.

Az Achitophelnec veſſedelmes tanáczát az Chuſai el fordittya, és más tanáczot ád az Abſolonnac. Meg izeni Chuſai Dáuidnac ez dolgot, által kõltõzic Dáuid az Iordán vizén, és az õ barátitól tapláltatic. Achitophel mikor látna hogy az õ tanácza véghõz nem ment, meg fovtya magát.

1 MOnda azért Achitophel az Abſolonnnac: Im én el válaſitoc tizenkęt ezer embert, és fel kelec és meg ũzõm az Dáuidot eiél.

2 Es reá rohánoc, mert õ meg fáradot és erõtlen kęzzel vagyon, meg rettentem õtet és meg futamic, az egéſi nép melly õ vęle vagyon, és az királt õ magát meg õlõm.

3 Es annac vtánna à népét mind egéſilen te hozzád haytom, és mikor mindenec meg haylanac hozzád, és el veſitheted az embert à kit te kergetſi, az egéſi nép békeſégben léſien.

4 Es igen tettzéc ez ſió az Abſolonnac, és mind az tõb Izrael népe kõzõtt való népéknec.

5 Es monda az Abſolon: Hijac hamár az Arcea városbéli Chuſaitis, és hallyuc meg õis mitanáczot ád.

6 Es mikor el iutot vólna Chuſai az Abſolonhoz, monda néki Abſolon illyen képpen. Az Achitophel illyen tanáczot ád, azért láſsád, ha meg fogadgyuc az õ ſiauát vagy ne: Sſolly hozzá.

7 Monda ackor Chuſai az Abſolonnac: Nem io tanácz ez az mellyet moſtan Achitophel adot, nem találta ez egyſier.

8 [a] Es monda az Chuſai: tudod te magad, hogy az te attyád és az kic vęle vadnac igen erõs vitezec, annac felõtte igen meg keſeredet ſiiuõ emberec, mint ſiinte amaz kõlkeitõl meg foztátot mezõben budoſo Medue. Annac felõtte az te attyád igen hadakozó ember, és nem hál az tõb néppel eggyũt.

a. Az Achitophel tanáczat el fordittya az Chuſai.

9 Illyenkor valami barlangban láppang, vagy valami egyęb helyen, és ez meg lehet hogy mikor elõſier reáioc találkoznác ezec (Ha valami keués el húll kõzzũlõc.) meg hallyac azt, és az ki hallya azt kezdi mondani, meg veretet az Abſolon népe.

10 Es igy léſien hogy męg az erõs vitęzekis, kiknec ſiiuec ollyan mint az oroſilánnac, igen meg remũlnec, mert az egéſi Izrael tudgya hogy az te attyád igen erõs vitęz, és azokis az kic vęle vadnac erõs vitęzec.

11 De én azt adom tanáczúl, hogy gyũyts egybe ez egéſi Izrael népét Dantúl fogua mind Beerſebaîg, kinec ſiáma ſoc légyen mint az tenger partyán való fõueny, és vgy meny az hadba.

12 Ackor oſitan meñyũnc reáia oda az helyre az hól meg találhattyũc, és rohánnyunc õ reáia nagy ſũrũſéggel, nem kũlõmben mint az harmat le húll az fõldre, és ne hadgyunc ſemmit õ benne, ſem pedig azokban az kic õ vęle vadnac, egy ſe maragdyon.

13 Ha pedig valamel' városba ſialadnais, mind az egéſi Izrael népe kõtelet vigyen az városnac, és von-

vonnyuc el mind à patakba, hogy meg czac egy kŏueczkétis ne talállyanac az helyén.

b: Az Chusai tanáczat ioua hadgya mind Absolon mind pedig az Izrael népe.

14 Es monda az Absolon és mind az Izrael népe: Iob az Arcea városból való Chusainac tanácza az Achitophel tanáczánál. Az Wr paranczolta vala pedig hogy az Achitophelnec tanácza el bontatnéc, melly ió vala, hogy vesiedelmet hozná az WR az Absolonra.

15 Monda pedig az Chusai, Sadoc és Abiathar Papoknac: Illyen s-illyen tanáczot adott az Achitophel az Absolonnac, és az Izraelben való véneknec, én visiontag illyen s-illyen tanáczot adtam

16 Azért mindiárást kŭlgyetec el hamarsággal, és izeñyétec meg Dáuidnac illyen sióual, ne mulas éijel az pusitác mezeién, hanem az vizen mindiárást meny által, hogy valamiképpen bę ne nyellyéc az királt, és vęle egyetembe mind az tŏb népet.

17 Az Ionathas pedig és az Achimas állanac vala az Rogel forrásánál, az houá méne egy leánzó, és meg mondá ezeket nékiec, hoǵ el mennénec és meg mondanác a Dáuid királynac, Mert nem akariác vala magokat meg mutatni, bę ménuén az városba.

18 Meg látá mind az által ŏket egy siólga, és bę mondá az Absolonnac: El ménénec azért ŏk ketten sietséggel, és ménénec egy ember házába Bahurim városában, kinec tornátzában vala egy ásott verem, és oda siállánac alá.

19 Ragada pedig à gazda asisiony egj búza teritŏt, és terité az verem siáiára, és arra daralt árpát terité, és nem véuéc esiekbe ez dolgot.

20 Ménénec pedig az Absolonnac siólgai az asisionyhoz az házba, és mondánac: Hól vagyon az Achimas és az Ionathas? Felele nékic az asisioni, által gazolánac az vizen: Es kereséc ŏket, de mikor meg nem találtác vólna, visisia tęrénec Ierusálembe.

21 Mikor pedig el mentec vólna az Absolon siólgai, ki iŏuénec az veremböl, és meg mondác ezeket az Dáuid királynac, és mondánac az Dáuidnac: kellyetec fel és mennyetec által gyorsan az vizen, mert illyen tanáczot adott ti ellenetec az Achitophel.

22 Fel kele azért az Dáuid, és mind az vęle való nép, és által kelénec az Iordán vizén mig meg virradna, nem lŏn czac eǵgyis ki által nem ment vólna.

c: Achitophel meg foytya magát.

23 Látuán pedig az Achitophel hogy az ŏ tanácza véghŏz nem ment vólna, meg nyergelé siamárát, és fel keluén el méne házához az ŏ városába; és el rendeluén háza népénec dolgát, meg foita magát és meg hala, és el temettetéc az ŏ attyánac koporsoiában.

24 Az Dáuid pedig iuta Mahanaimba, és Absolonis által kele az Iordán vizén, mind ŏ maga mind pedig az vęle való Izrael népe.

25 Es tŏué az Absolon fŏ hadnaǵnac az sereg elŏtt az Amasat, az Ioab helyet: Ez pedig az Amasa egy fŏ ember fia vala, kinec Iitra vala neue, az Izrael népe kŏzzŭl

való az ki közösûlt vala az Abigal lal à Nahaz leányáual, ki à Seruiánac az Ioab annyának húga vala.

26 Es tábort iára az Izrael népéuel az Abſolon az Gilead földén.

27 *d* Lön pedig hogy mikor Dáuid Mahanaimba iutott vólna, imé az Sobi, az Ammonitác városából az Rabbahból való Nahaſnac fia, és az Lodobar városból való Ammielnec fia az Machir, és az Gilead tartományában Regelimban lakozó Barzillai-

28 Agy leplet, mendentzéket, czerép edényeket, búzát, árpát, liſitet, búza darat, babot, lenczet. árpa káſát.

29 Mézet, vaiat, iuhot, ünö ſaytokat hozának az Dáuidnac, és az ö vęle való népnec eleſégül. Mert mondgyác vala magokban, ez az nép igen éh, és meg faradot, és el ſiomiuhozott az pulitában.

d Az Iſten táplálokat rendel az Dáuid királynac.

XVIII. Réſz.

Dáuid király az Abſolon ellen ſereget rendel, paranczollya hogy meg ne öletteſſe ée az Abſolon. Meg győzetteic az Abſolon hada, és ö maga meg öletteic az Ioabtol, mikor Iuttáſában haiánál fogua az fenn akador volna, és az holttesſe vetteti egy veremhe. Meg haluan Dauid az Abſolon halálát ſiratrya ötet.

1 MEg ſiámlálá pedig Dáuid az népet melly vęle vala, és fö hagnagyokat, ſiázadoſokát, rendele közöttöc.

2 Es hagya Dáuid à népnec harmad réſiét az Ioab hadnagyſága alatt, és à máſic harmad réſit à Seruiánac máſic fiának Abiſainac Ioab attyafiának hadnagyſága alatt, az harmadic réſit bizá az Ittai Gitthęus kezébe: Es monda az népnec àkirály: En magamis el mégyec veletec.

3 De à nép monda: Ne iöy; mert ha valahogy mi meg futamodunc ſemmit azzal nem gondolnac: és ha haſon fele meg halis az népnec közzüllünc, mi velünc nem gondolnac. Te pedig téſieſi annit mint mi tiz ezeren: Iob azért hogy te az városból légy mi nékünc ſegitſéggel. *a*

a: Az az. Ha mi meg futamodunc, vagy ſokan le vagattatunk is, ſemmit azzal az ellenſég nem gondol, mi nékünkis ſemmi az, mi halálunc, de ha te néked vęſzedelmed eſic, teſſęſ annit mint mi tiz ezeren veſzünc el. Más az, ha mi mind el veſzünkis, te pedig meg maradſz, vgyan föl mégis többed az ellenſég ſpinte vgy mint tiz ezer embertől.

4 Monda azért nékiec az király: Az mi néktec iónac tettzic én azt miuelem: Meg álla azért à király az kapuban, és az ſereg mégyen vala ki ezerenként, ſiázanként.

5 Paranczolá pedig az király Ioabnac, Abiſainac és az Ittainac, monduán: Az én fiammal az Abſolonnal én eröttem gyengen czelekedgyetec, halla pedig ezt mind az egéſi had, mikor az király mindenic hadnagynac, paranczola az Abſolon felöl.

6 Ki méne azért à nép à mezöre az Izrael ſerege eleibe, és meg ütközénec az Ephraim erdeienél.

7 Es meg veretéc ott az Izrael népe az Dáuid ſiólgaitól, és lön ott nagy veſiedelem, vgy mint húſi ezer ember halála.

8 Es el ſieledénec az viadalban, minden felé nagy meſiſie földig, és az nép közzül ſockal többet eméſite meg az erdö, hogy nem mint az fegyuer.

9 Találkozéc pedig Abſolon az á Dáuid ſiólgaira: Abſolon pedig egy öſiuéren ſialad vala, és bę futa az öſiuer à nagy ſürü czer fác közé, és fel akada háiánál fogua egy fára, és füg vala az ęg között és föld között, mikor el ment vólna

alóla

alóla az ŏsiuér az mellyen ŭl vala.
10 Kit mikor egy (vitęz) meg látot vólna, hirré adá az Ioabnac, és monda: Im hól látám az Absolont hogy egy fára fel akadott.
11 Monda pedig az Ioab annac à ki meg mōdotta vala: Imé láttad, s-miért nem ŏlted meg vgyan ott le vetuén ŏtet az fŏldre? és én dolgom vólt vólna az vtán, hoǵ meg aiándokoztalac vólna tíz ezŭst garassal, és egy vitęzi ŏwel.
12 Monda az ember Ioabnac: Ha siinte mindiárást kezembe ezer ezŭst pénzt adnális, nem ŏlném meg az király fiát, mert az mi fŭlŭnc hallására paranczolá meg à király te néked, Abisainac, és Ittai nac ezt monduán: meg oltalmazzatoc, senki fiamat az Absolont ne bántsa.
13 Azért magamnackerestem vólna nyaualyát vęle, mert à király elŏtt semmi nem lehet el fedezue, sŏt męg teis ream támadtal vólna érŏtte.
14 Monda azért az Ioab: Nó mit álloc elŏtted? Vŏn azért hárō nilat kezébe, és az Absoloñac siiuébe lŏué, ki męg eleuen vala àtser fán.
15 Kŏrnyŭl fogác añac felŏtte az Ioab fegyuer hordozó siólgai tizen, és által veréc az Absolont és meg ŏléc.
16 Trombitát futatá az vtán Ioab, és meg tęre az nép az Izraelnec ŭzésébŏl, mert meg tilta az Ioab az népét.
17 Fogác pedig az Absolonnac testét, és vetéc ŏtet az erdŏn egy nagy verembe, és nagy rakás kŏuet hányánac reáia, és az Irael népe el sialada, ki ki az ŏ házába.
18 b Gondolt vala pedig az Absolon (életében) ęgy dolgot: es meg éltében emelt vala magánac valami osilopot az vŏlgyben, mellyet király vŏlgyénec hijnac: Mert ezt mondgya vala: ninczen nékem oly fiam kin az én neuemnec emlekezete maradhatná, azért azt az osilopott az ŏ neuére neuezé, mert hiuattatic az Absolon osilopánac mind ez mai napiglan.
19 Monda pedig az Achimas az Sadóc pap fia, maydan el futoc én, és meg mondom az királynac hogy meg siabaditotta Isten ŏtet az ŏ ellenséginec kezekbŏl.
20 Es monda néki Ioab: ne léǵ ma hir mondó, hanem hólnap mond meg, ma vgyan ne mond meg, mi uel hogy az király fia meg hólt.
21 Monda azonkŏzbe Ioab a Chusinac. Ereǵ meny el, és mondmeg à kírálnac à mit láttál, és feiéthayta Chusi à Ioabnac és el futamodéc.
22 Es sióla esmét Achimas az Sadoc fia Ioabnac és monda: Io vólnaé ha énis el futnéc à Chusi vtán. Monda Ioab: miért futnál ió fiam ha semmi egyęb hirt nem vihetsi.
23 (Monda esmét) No valami, de énis el futoc: monda néki, am fuss el. El futamodéc azért Achimas à sikon való vton, és meg halada az Chusit.
24 A Dáuid pedig ŭl vala à kapu kŏzŏtt, és az ŏr álló fel állot vala à kapu padgiára à kŏ falon fellŭl, fel emeluén pedig siemeit, látá hogy egy ember igē futna tsac egyedŭl.

b: Ezzel ielénti az Isten lelke hogy az Absolon keuél volt és az hijába való ditsŏségnec keuanoia. Vagy ezzel neueti az Absolont hogy az ŏ temetŏ helyen kŏuet emeltec az Dáuid szolgai, de nem ollyant, minémŏt ŏ élteben emelt vala.

25 Kiálta azért az ör álló es meg mondá az királynac, és monda à király: Ha egyedül iö, köuetség vagyon az ö ſiáiában.

26 Látá pedig az ör álló hogy más emberis igen futna vtánna, és meg kiálta az ör álló az kapun állónac, és monda: Im hól más emberis fút egyedül: Ackor monda az király: azis hîr mondó.

27 Monda eſmét az ör álló: az mint látom, az elſönec ſiinte ollyan az futáſa mint Achimaſnac à Sadoc fiának, és monda à király Iambor ember az, és ió hirrel iö.

28 Kiáltuán azért Achimas à királynac monda: Békeſégé, és meg haytá magát az földre az király elött, és monda: Aldott à te Wrad Iſtened, ki kezedbe adta azokat, kic fel emeltec kezeket az én Wram ellen az király ellen.

29 Monda ackor à király: Békéuel vagyoné az Abſolon fiam? Fe lele Achimas: Látám hog eggyüt nagy bodulás vala, mikor à király ſiólgáiát Ioab el küldé, de nem tudom az után mi lött.

30 Es monda à kiral: Eregy touá és ály ott, eleb méne azért és meg álla.

31 Es azonközbe az Chuſi elö álla és monda: Ezt izenic az királynac az én Wramnac, hogy az Wr az ö igaz itéleti ſierint meg ſiabaditot ma téged mindenektöl kic te ellened támadtac vólt.

32 Monda à király Chuſinac: Békéuel vagyoné az Abſolon fiam: Felele Chuſi: Ollyanoc légyenec az én wramnac à királnac mindē ellenſégi és valakic te ellened gonoſtul fel támadnac, mint a fiad.

33 Es meg háborodéc à király és fel méne à kapu felött való vaczoráló házba, és ſira, és eztmondgya vala mentébe. Sierelmes fiam Abſolon, ſierelmes fiam, édes fiam Abſolon, bátor én hóltam vólna meg érötted Abſolon édes fiam, ſierelmes fiam.

XIX. Réſz.

Az Dáuid meg feddetic az Ioabrol hogy az Abſolon halálan kefergene, az király azért à keſerüſéget el hagyuán meg mutattya magát az ö népének, forgalmaztattya Dauid az Iudah nemzetſeget hogy az ö haza vite ében ellöl vegyéc az Izraelitákat. Az Semei kegyelmeſkér az királtul. Az Miphiboſeth mentſi magát hogy el nem ment vólt az királlyal. Barzillai keſeri Dáuidot és az ö fiat az király vduar ba adgya. az Izraelitac panaſolkodnac az Iudah nemzetſége ellen. hogy öket a király haza hozaſában elöl vöttec.

1 MEg ielentéc ezt az Ioabnac hogy az király ſirna, és az Abſolont iaygatná.

2 Fordúla azért az az ſiabadúlas azon az napon az egéſi népnec nagy bánattyára, mert hallya vala azon az napon az nép hogy azt beſiéllenéc, igen bánkodic az király az ö fia halálán.

3 Es kezdéc magokat à ſeregböl ki lopni, és bę menni az városba, mintſiinte ſioktac magokat ellopniá fęle emberec, àkic igenſiégjenlic hogy az hadból el futottanac.

4 Az király pedig bę buritotta vala ortzáiát és nagy ſióual kiáltya vala: édes fiam Abſolon, Abſolon édes fiam, ſierelmes fiam.

5 Bę méne azért Ioab az házba à királhoz, és monda: ſiégyenttöttél ez mai napon minden te ſiólgaidnac ortzáiokon, à kic ez mai nap

az te

az te lelkedet meg ſiabadítottác, és az te fiaidnac, leánidnac, feleſégidnec, ágyáſidnac lelkeket.

6 Sieretuén azokat az kic téged gyűlölnec, és gyűlöluén azokat az kic téged ſieretnec, és meg ielentéd ma hogy keues beczűlletec vagyon az fő embereknec nálad, mert meg tapaztaltam azt ma, hogy czac élne Abſolon, bátor mi mind éggyig meg hóltunc vólna, iobnac tetczenéc te néked.

7 Azért kely fel és meny ki, és ſióly keduec ſierint az te ſiólgaidnac, mert eskeſiem az Wrra, hog ha ki nem iősi, ez éijel ſohul ſenki czac egy emberis nem marad veled, és az mind nehezeb léſien minden ez ideig való nyomorúſágidnál, mellyec eſtec raytad iſſhuſágodtól fogua mind ez mai napig.

8 Fel kele azért az király, és le űle az kapu kőzőtt, és hire lőn benne mind az egéſi népnec, monduán: Imé az király az kapuban áll ackor mindaz egéſi nép eleibe iőue az királynac. Az Izrael pedig el ſialadot vala kiki az ő házába.

9 Mind az egéſi nép kőzőtt pedig nagy veſiekedés vala mindenic nemzetſégben, kic ezt mondgyác vala: Az király ſiabaditot meg minket az mi ellenſeginknec kezekből, az Philiſteuſoc kezéből is ő ſiabaditot meg, minap pedig è földről az Abſolon miatt el futa.

10 Az Abſolon pedig kit előttünc iárónac fel kentünc vala, meg hólt az hadban: Mit keſtec azért à királynac haza hozáſában.

11 Küldé pedig az királis kőueteket à Sadoc és Abiathar paphoz illyen izenettel: Sióllyatoc az Iudah nemzetſégében való őregembereknec ezt monduán: Mi az oka hogy vtólſoc akartoc lenni az királynac haza hozáſában egyebeknél? Mert az egéſi Izrael népénec ſiaua iött az királynac házához.[a]

12 En atyámfiai vattoc, én czontom és én teſtem vattoc, miért léſitec tehát vtólſoc az királynac haza vitelében?

13 Es az Amaſánac azt mondgyátoc: Nem de teis nem én czontom és teſtem vagyé? Bátor igy ſ-igy czelekedgyéc velem az Iſten hogy ha en előttem minden időben à ſeregnec fő hadnagya nem léſieſi Ioab helyébe.

14 Es hozzáia hayta az király az egéſi Iudah nemzetſégében való embereknec ſiiuőket, mint egy embernec ſiiuét, és egy akaratból el küldénec à királyhoz illyen ſióual: Iöy haza mind te ſ-mind az te ſiólgaid.

15 Haza tęre azért az király, és iuta az Iordán vizéhöz, az Iudah nemzetſége pedig ment vala Gilgalba, hogy az királynac eleibe menne, és által vinnéc az királt az Iordán vizén.

16 Siete pedig ackor az Semeijs az Geránac fia, melly az Bahurim városból való Iemini fia vala, és ðis az Iudah nemzetſégéuel eleibe méne az Dáuid királynac.

17 Es ezer ember vala ő vęle à Beniamī nēzetſégéből, és ezeknec fe

lőtte

a: Az az, Minden nemzetſegec immar kőueteket küldőttenec. az királyhoz az ő háza vitele felől, ti azért mit kéſzedelmeztec.

lötte az Sibais vęle vala az Saul házában való ſiólgá, és ö néki tizen öt fia és huſi ſiolgáia vęle eggyüt, és által ménénec az Iordán vizén azkirály elött.

18 Haiotis viuénec által ennec felötte,hogy az király haza népét által hoznác;és vgy czelekedénec à mint ſiinte keduénec tettzenéc. Az Siemei pedig az Geránac fia tęrdre eſéc az király elött mikor az Iordán vizen által menne.

19 Es monda az királynac: Ne tulaydonicza (vétkül) énnékem az én Wram az én álnokſágomat és ne emlekezzél meg arról hogy gonoſiul czelekedéc veled az te ſiólgád,az napon mellyen az én Wram az király Ieruſálemböl ki méne, hogy arról ſiiuében gondolkodnéc az király.

20 Mert eſméri az te ſiólgád hogy vétkezett,és imé az egéſi Ioſeph nemzetſége közzül én iöttem hozzád elöſier, hogy az királynac az én Wramnac eleibe mennéc.

21 Es felele az Abiſai Seruiahnac fia: S-nem öledé meg azért az Semeit, hogy káromláſokat ſiólot az Wrnac Chriſtuſa ellen?

22 Monda pedig Dáuid: Mi közöm vagyon veletec Seruiánac fiai,hogy ma meg akartoc engemet háboritani? ma kellenéié embert ölni Izraelben? mintha nem tudnám meg gondolni, hogy ma löttem vijonnan az Izrael népén királlyá.

23 Es monda az király Semeinec: Meg nem halſi,és meg esküuéc néki az király.

24 Az Miphiboſetis pedig az Saulnac fia eleibe iöue az királynac, és ſem lábait meg nem moſatta vala, ſem ſiakálát meg nem borotualtatta vala, ſem ruháiát meg nem moſatta vala: az napſágtól fogua hogy az király el ment vala, mind az napigis,mellyen békeſéggel haza iöue.

25 Es lön hogy mikor Ieruſálemböl ki iött vólna eleibe az királynac,monda néki az király: Miért nem iöttél vólt el én velem Miphiboſeth.

26 Felele: Wram király, az én ſiólgám czala meg engemet: Mert ezt mondotta vala à te ſiólgád: Nyergely ſiamárt én alám hogy azon mennyec el az királlyal. Mert ſánta az te ſiólgád.

27 Es bę arúlt engemet te ſiolgádat te néked én Wramnac az királynac: De az én Wram ollyan mint az Iſtennec Angyala: [b] Azért czelekedgyél vgy az mint te néked tettzic.

28 Mert nem vólt ſenki az én atyámnac egéſi háza népe közzül olly, ki halált nem ęrdemlet vólna az én Wramtól az királytól, męgis mind az által az te ſiólgádat az te aztaladról élö vendegec közzé ſiámlálád. Azért ninczen ſemmi igaz oka, mellyért az királyra méltan panaſiolkodhatnám.

29 Monda néki ackor az király: Mi ſiükſég többet ſiólanod? En meg mondottam hogy te és az Siba oztozzatoc meg az ioſiſiággal.

b: Az az, te néked király nac vagyon nagy bölczeſéged, és meg tudod itelni mit kel czelekedned.

30 Es

30 Es monda az Miphiboſeth: Am Bátor mind el vegye, pedig az én Wram az király békeſégben haza iöhete.

31 Az Gileadból való Barzillaijs el iöué Roglimból, és által méne à királlyal az Iordán vizén, kéſéruén ötet az Iórdánon.

32 EzBarzillai pedig igen vén ember vala, úgy mint nyoltzuan eztendös ember, és ö taplálta vala az királt, à mig Mahanaimba lakot vala, mert igen gazdac ember vala.

33 Monda pedig à kiraly Barzillainac: Iere velem, és el tartlac téged én nálam Ieruſálemben.

34 Barzillai pedig monda à királnac: Vallyon ſ-meni az én életem nec eſitendeic hogy én fel mehetnéc az királlyal Ieruſálembe.

35 Nyoltzuan eſitendös vagyoc moſtan, e és moſtan tegyeké az ió és gonoſi között külömbſéget? Vallyon ſ-az te ſiolgád moſt válogaſsaié ſi áiáual, mit egyem? és mitigyam? ſiükſégé iſmár éñekem halgatnom az éneklö férfiaknac és aſſiſioni állatoknac ſiauokat? es vallyon ſ-mi ſiükség vólna hóg immár à te ſiólgad az én Wramnac az királynac terhére lenne?

e: Az az, Emmiuel hogy vén ember vagyoc, nem ió vagyoc vdnarba. és nem kell néke immár ez világyiteſtigyönyörüſég az ioknak. és az muſica. és egyéb áffele dolog.

36 Eskeueſse hogy azIordánon által iöuén az királt kéſértém, mi ſiükség vólna hogy ez dologért à király illyen nagy iutalmat adná.

37 Hadd mennyen viſiſia kérlec à te ſiólgád, és hadd hallyac az én városomban meg, az én attyámnac és anyámnac temetö helyébe Hanem inkáb imhólà Chimham (az én fiam) mennyen el à királlyal az én Wramal, czelekedgyel úgy vele à mint te nékédiónac tettzic.

38 Es monda az király: Iöijön el velem az Chimham, és úgy czelekedem vele hog nékedis tettzeni fog, és valamit tülem kéuánſi meg czelekeſiem veled.

39 Mikor pedig által köl vólna az Iordán vizén az egéſi Izrael népe, az királis pedig által ment vólna, meg czokoluán az király Barzillait meg áldá ötet, ki viſiſia tére az ö házához.

40 Által méne pedig az király Gilgalba, és az Chimham ö vele vala. Az Iudahnac pedig egéſi nemzntſége éppen ott vala az király haza vitelében, de az Izrael népénec czac fele vala.

41 Es annac vtánna mikor az egéſi Izrael népe az királyhoz iött vólna, mondánac: Mi az oka hogy tégedet vgyan el loptanac az mi attyáinkfiai az Iudah nemzetſége, és által hoztác az királt és az ö háza népét az Iordán vizén, és az Dáuidnac minden ſiólgait vele egyetembe?

42 Felelénec pedig mindnyáián az Iudah nemzetſégéből valóc az Izraelnec: Azért hoztuc által mert mi nékünc közelb való atyánkfia az király, és miért haragoſitoc ezért? Auagy meg vendegletté ezért az király? Vagy meg aiándékozotté valami aiándockal.

43 Feleluén pedig azIzrael nemzetſégéből valo férfiac, az Iudah nemzetſégéből való férfiaknac, mondánac: Tiz réſiem vagyon nekem az királyban. d Az mi à királyra

d. Vagy igy Az Dauidhannis meg haladtac tégedét. Az azoba az te nemzetſéged ből való Dáuid mind az által ötet inkáb ſzeretném hogy nem te.

rályra nézis, te náladnal ŏ elŏtte fellyeb való vagyoc, miért vtáltál azért meg? és vallyon nem eléb tŏttemé én ſiót arról hogy haza hoznóc az mi királyunkat? De mind az által erŏsb lŏn az Iudah nemzetſégbŏl valóknac ſiauoc, az Izrael nemzetſégébŏl valóknac ſiauoknál.

XX. Réſz.

Az Seba haſonláſt ſerez, és ŏ altala az Izrael nemzetſége el all az Dáuid mellŏl, az Iudah nemzetſége haza viſſi az kirá'e Ieruſalembe. Dáuid ŏrizet alá rekezti az ŏ ágyáſit kiket Abſolon meg ſeplŏſitet vala; Amaſat fel indittya Dáuid hogy az népet egybe gyŭytſe az Seba ellen, ki mikor kęſedelmeznec, Abiſait kŭldi el az Ioabbal egybe elŏl talállya Ioab Amaſát, és ŏtet meg ŏli. Bę rekezti Ioab az Sebat egy városba, kinec az feiét ki vetic az kŏfalon, és vgy ſabadúlnac meg

Seba haſolá ſa Dáuid ellen.

1 VAla pedig ott egy verſenyes ember, kinec neue vala Seba Bicrinec fia, az Beniamin nemzetſégébŏl: Az (ember) trombitát fútatá és monda: Nin czen nékŭnc ſemmi kŏzŭnc Dáuidhoz, és ſemmi ŏrŏkſégŭnc nin czen az Iſai fiában. Azért ti Izraelitác oſiollyatoc el, és mennyetec el haza házatokba.

2 El méne azért mind az Izrael népe Dáuidtól az Seba vtán az Bicri fia vtán, Az Iudah nemzetſégébŏl valóc pedig, mellette lŏnec az ŏ királyoknac, az Iordán vizétŏl fogua mind Ieruſálemig.

3 Bę ménuén pedig Dáuid az ŏ házába Ieruſálemben, elŏ hozatá az király à tíz aſiony embereket, az ŏ agyáſit, kiket othon hagyott vala az ház ŏrizni, és ŏrizet alá rekezte és ott tápláltatá azokat, De hozzáioc bę nem méne, és ŏrizet alatt lŏnec ŏzuegyſégben mind az ŏ haláloknac óráiaig.

4 Monda pedig az király Amaſanac: gyŭyts egybe nékem az Iudah nemzetſégét harmad napîg, és te magadis itt légy ielen.

5 El méne azért az Amaſa hogy egybe gyŭytené az Iudah nemzetſégét, és tŏb ideig kęſéc hogy nem mint az király hadta vala néki.

6 Monda ackor Dáuid az Abiſainac: Imé mayd gonoſibúl czelekeſiic velŭnc az Seba az Bichrinec fia az Abſoloñál, vedd melléd azért az te Wradnac ſiólgait,[a] és kergeſd meg ŏtet, hogy valami erŏs városokat kereſuén magánac, el ne ſialadgyon elŏttŭnc.

a: Az az. Amazanac ki fŏ hadnagy vala.

7 Ki ménénec azért ŏ vtánna az Ioab hadnagyſága alatt valóc, és az Cerethuſoc és Pelethuſoc, és minden egyęb erŏs vitęzec, és ki indulánac Ieruſálembŏl hoǵ kergetnéc Sebat az Bichrinec fiát.

8 Mikor pedig vólnánac amaz nagy kŏ ſiiklánál melly vagyon Gibeonnál. az Amaſa iŏué nékic eleikbe: Az Ioab pedig ruháiába ŏltŏzuén, az ŏ ruháián fellŭl derekához ŏuedzet fegyuere az ŏ hiuelyében vala, és mikor az Ioab menne, ki eſéc az ŏ fegyuere hiuelyébŏl.

9 [b] Monda azért Ioab az Amaſanac: Egeſségben vagyé atyamfia? Es az Ioab meg fogá iob kezéuel az Amaſa ſiakálát, mint ha meg akarna czókolni.

b: Ioab meg ŏli álnokſaggal az Amaſat, mint ſzinte az Abnert hogy meg mordalotta vala.

10 Az

10 Az Amaſa pedig nem tudgya vala magát óltalmazni à fegyuertöl melly az Ioab kezében vala, és által ŭté ŏtet az ŏtŏdic óldal czont alatt. Es ki ontá az bęlit az fŏldre, és noha tŏbſier nem ŭté által mind az által meg hala: Ioab pedig és az Abiſài az ŏ attyafia, mennec vala az Seba vtán, Bichrinec fia vtán.

11 Meg álla pedig az Amaſa teſte felŏtt Ioabnac egy ſiolgáia, és monda: Valaki Ioabbal tartya, és Dáuidnac iauát kéuánnya, az Ioab vtán ſieſsen.

12 Az Amaſa pedig ferteng vala az v́tnac kŏzepette, látuán pedig egy, hogy ott minden meg állaná, ki voná ŏtet az vtból az mezŏbe, és ruhát veté ŏ reáia, miuel hogy látná hogy valaki érkeznéc, minden meg állana felŏtte.

13 Minec vtánna pedig ki vontac vólna az v́tból, minden ember az Ioab vtán ſiet vala, hogy meg kergetnéc az Sebát, az Bichrinec fiát.

14 Es által méne (Seba) az Izraelnec minden nemzetſégén, Abel, Beth Maachan, [c] és mind az Berea tartományánac lakoſin, kic egybe gyŭluén kŏuetic vala ŏtet.

c: Abel Beth Maacha vároſnac neue.

15 Mikor el iutottac vólna pedig (az Dáuid ſiólgai,) kŏrnyŭl vŏuéc ŏtet Abelah városban, mellj Beth Maachatnac neueztetic vala, és nagy halmot tŏlténec az város ellen, melly az kŏ fallal egyenlŏ vólna, és mind az ſokaſágnac melly Ioabbal vala, igyekezeti ez vala, hogy az városnac kŏ falát el ronczac.

16 Es kiálta egy eſies aſiſioni állat az városból: Hallyátoc meg, hallyátoc meg kérlec, és mondgyátoc meg az Ioabnac: iŏijŏn ide hozzám, valamit mondoc nékie.

17 Ki mikor hozzáia ment vólna, monda az aſiſioni állat: Te vagyé Ioab? Felele. En vagyoc. Ki monda néki: Halgaſd meg az te ſiolgáló leányodnac ſiauát. Felele: meg hallom.

18 Ackor monda az aſiſioni állat: [d] Azt mondgyac vala elŏſiŏr (ez városbéliec:) Minden kętſégnélkŭl meg tudakoznac elŏſiŏr az Abela városbél ektól, és v́gy indúlnac el az dologban.

d: Az az. Mi azt alittyuc vala hogy az iſtennec parantſolattya ſzerint. Deut: 10. Minket elŏſzer meg kerdeſz, az békeſég felŏl, ha azt akariuc, &c.

19 En pedig egy vagyoc az békeſég ſieretŏc kŏzzŭl, és az Izrael hiuei kŏzzŭl: Te pedig el akarod vezteni az egéſi vároſt, męg pedig az Izrael vároſinac [e] annyát, miért puztitod az WR-nac ŏrŏkſégét.

e: Az az. fŏ vároſat.

20 Ackor felele az Ioab és monda: táuól legyen, táuól legyen az én tŭlem, hogy el rontſam és el veſieſſem.

21 Nem v́gy vagyon, hanem egy ember az Ephraim hegyérŏl való, tudni illic az Seba Bechrinec fia, fel emelte kezét az Dáuid király ellen: Adgyátoc kézbe azt egyedŭl, és el mégyec az város alól, és monda az aſiſioni állat az Ioabnac: Imé mayd ki

vettyŭc az kŏ falon az feiét te néked.

22 El méne azért az aſsſioni állat nagy eſieſen az kŏſséghŏz, és el vágatá az Sebanac az Bichri fiánac feiét, és ki vetéc az Ioabnac, és trombitat futatá, és haza oſilánac az város alól kiki az ŏ házába, Ioab pedig haza méne Ieruſálembe az királhoz.

23 Az Ioab azért vala az Izrael egéſi ſeregénec fŏ hadnagya, az Benaiah pedig Iehoiadánac fia, à Ceretheuſoknac és Peletheuſoknac vala hadnagya.

24 Az Adoram pedig adó ſiedŏ, az Ioſaphat Ahiludnac fia, à meg lŏtt dolgoknac meg iróia vala.

25 Az Sheia pedig iró deákia vala, Sadoc pedig és Abiathar papiai valánac.

26 Az Iairból való Irais, az Dáuid elŏtt fŏ ember vala.

XXI. Réſz.

Saulnac az Gabaonitác ellen való kegyetlenſegeiért boczát Iſten az Izraelitákra nagy ęhſeget, és hogy az iſten meg engezteſteſsé:, Dáuid az Gabaonitáknac kezekbe ad az Saul maradékiban hetet, kiket azoc fel akaztanac Gibeaban. Az Riſpah ŏrizi az ŏ fiainac hólt teſteket. Dáuid el temetteti az Saulnac és Ionathaſnac tetemeket mind az fel akaztarraknac teſteckel. Az Philiſteuſoc ellen hadakoznac az Dáuid ſolgai, es az Gath városbeli Oriaſoknac maguokat ſakaztyác.

1 LŎN pedig nagy ęhſég Dáuid ideiében három egéſi eſitendeig egy más vtán, és meg találá felŏle Dáuid az WRat, és monda az WR? Az Saulért és az ŏ vér ſiopó háza népeiért vagyon ez, miuel hogy meg ŏltéc, az Gabaonitákat.

2 [a] Hiuatá azért az király az Gabaonitákat és ſióla nékiec: (Az Gabaonitác pedig nem az Izrael fiai kŏzzŭl valóc valánac, hanem az Emorręuſoc maradékából, kiknec az Izrael fiai meg eskŭttec vala: Az Saul pedig módot kereſet vala benne hogy azokat le vágatná, az Izrael és Iudah nemzetſégéhŏz való ſierelméböl.)

Ioſ. 19.

a: Az Izraelitác meg eskŭttec vala az Gabaonitáknac, azért nagy vétec vólt hogy az Saul ŏket le vágatta vólt.

3 Es monda Dáuid ez Gabaonitáknac: Mit czelekedgyem veletec, és miuel állathatom ezt helyére hogy ti iót mondgyatoc az WRnac ŏrŏkſége felŏl? [b]

b: Az Izrael népe felŏl.

4 Felelénec néki az Gabaonitác: Ninczen nékŭnc ſemmi, ſem aranyba ſem ezŭſtbe iáró dolgunc az Saullal és az ŏ háza népéuel, és ninczen arrais akaratunc mi nékŭnc hogy valakit meg ŏllyŭnc az Izrael népe kŏzzŭl. Es monda: Valamit mondotoc én meg czelekeſiem veletec.

5 Ackor mondánac az királynac, ŏ lŏn az ember ki minket meg emézté, és ki mi ellenŏnc gonoſit gondolá, és annîra ki tŏrŏltetenc miatta, hogy ſohúl az egéſi Izraelnec határiban maradáſunc nem lehetné.

6 [c] Azért adgy mi nékŭnc hęt embert az ŏ maradéki kŏzzŭl, kiket fel akaſsſiunc az WR elŏtt az Saul lakó helyén Gibeában, ki (mind az által) az WRnac válaztot királlya vólt. Es mondá az király: En meg adom.

c: Tremellius igy fordittya: te ki az Swrnac válaztot királlya vagy, adgy nékŭnc hét embert.

7 Es

1.Sam: 18. 7 Es keduezé az király Miphibosethnec az Ionathas fiánac, mely Saul fia vala, az WRnac neuére tött eskőuésért, az mely lött vala ő közöttöc, Dáuid és Ionathas között, az Saul fia között.

2 Sam: 3. vers: 3. 8 El vöué azért az király az Aiah leányánac az Rispánac kęt fiát, kiket az Saulnac siült vala, Armonit és Mephibosethet, és esmét az Saul leányánac Micalnac [d] öt fiát, kiket siült vala az Barzillai fiánac Adrielnec, Meholathból valónac.

d: Ezec nem Michol fiai voltac hanē Merabe-Saul királ leányáie, kit Adrielnec attác vala. De Micholenac mōdáinac miuel hogy ő tartotta vala fel azokat. Lásd meg, 1.Sam: 18. vers: 19.

9 Es adá azokat az Gabaonitác kezébe, és fel akaztác öket az hegyen az WR elött, és azoc ég-gyüt heten halánac meg, és lön meg öletésec aratásnac ideién, az árpa aratásnac czac kezdetiben.

10 Vön pedig az Rispah az Aiahnac leánya, valami fekete giási ruhát, mellyet fel voná magánac azon à kösiklan sátor gyalánt az aratásnac kezdetitöl fogua, mîglen esö lenne az ęghböl, [e] és nem engedi vala az egi madarakat az ö fiainac testekre siállani nappal, sem pedig az mezei vadakat éttzaka, (reiá iöni.)

e: Ezt azért mondgya: mert miuel hogy az Saulnac vétkeiért lőt vala az szarasság és az éhség. kőnyörgőt Istennec az Rispa hogy az Saul fiainac halálaual engeztelteténéc meg, és annac bizonságára adna esőt, &c.

11 Es meg mondác Dáuidnac az mit az Rispa az Aianac leánya az Saulnac agyása czelekedett vólna.

12 Es el méne az Dáuid, és el hozá az Saulnac tetemeit, és az ö fiánac az Ionathásnac tetemeit az Iabes Gileadbéliektöl, kic el loptac vala azokat à Bethsannac

1.Sam 31. vtzáiáról holott öket az Philisteusoc fel akaztottác vala, mikor az Philisteusoc meg vertéc vala Sault az Gilboe hegyén.

13 Es mikor el hoztac vólna onnét az Saulnac, és az ö fiánac az Ionathásnac tetemeket, azoknac tetemeketis az kic fel akaztattac vala egybe siedéc.

14 Es el temetéc Saulnac és az ö fiánac Ionathásnac tetemeket, az Beniamin földében, Selaban, az ö attyánac az Cisnec koporsoiában: és àcképpen czelekedénec mindenestöl fogua az mint az király meg paranczolta vala, és vgy éngezteltetéc meg az vtán Isten az földhöz.

15 Lön esmét ez vtánnis hadoc az Philisteusoknac az Izraelitác ellen, és el méne Dáuid az ö siólgaiual egybe az hadba, és hartzolánac az Philisteusoc ellen, annîra hogy az Dáuid el fáradna.

16 Ackor látuán ezt az Isbi Benob, ki az Oriasoc maradékából való vala, (kinec kopiaiánac vasa három siáz réz Siclus nyomó vala, és wy kardot kötött vala fel óldalára,) el siáná magában hogy meg öllye az Dáuidot.

17 De meg segîté ötet az Abisai az Seruiánac fia, és által üté az Philisteust és meg ölé, ackor eskűuéssel fogadác az Dáuid siólgai, ezt monduán? Soha bizony többé mi velünc hadba nem iösi, hogy az Izraelnec siöuedneket [f] el ne oltsad.

f: Az iö feiedelem szöuedneke az országnac.

18 Lön annac vtánnais hartzoc az Philisteusockal Gob városánál, és ackoronnis az Sibbechai Husath városból való meg ölé

az Saphot, ki az Oriasoc maradéki közzül való vala.

19 Esmét ez vtánnis lön más had az Philisteusoc ellen azon Gob városánál, holott az Elhanan az Bethlehemböl való Iaare Oregimnec fia, meg ölé az Gitthęus Goliathnac attyafiát, kinec az ö kopiaiánac vasa olljan vala, mint az siöuöknec zugoly fáioc.

20 Lön męgis mind ezec felött töb hadokis Gath városánál, és vala ott egy igen nagy magas ember, kinec mind kezein lábain hat hat vijai valánac, az az, mindenestöl husion négy, és ezis Oriastól siármazot vala.

22 Ez nagy siidalommal illeté az Izrael népét, ezt meg ölé az Ionathas, az Dáuid báttyánac Simahnac fia.

23 Ez négy fia vólt az Gath városában lakozó Oriasnac, kic mind à Dáuid kezé által, és az ö siólgainac kezec által ölettettec meg.

XXII. Rész.

Dáuid ez énekben az Wr Istent diczeri, és neki hálákat ad minden hozzaia való ió tetemenyéröl, keuáltkeppen pedig hogy az ö soc ellenségitöl meg sabaditotta, és az ö orsagát meg erösitette, &c.

1 ENekle pedig az Dáuid illyen éneket ackor, mikor az WR meg siabaditá ötet minden ellenséginec kezekböl, és az Saulnakis kezéböl.

Psal: 18. 2 Es monda: Az WR énnékem erös kö siiklám, és énnékem kö váram, és énnékem mindenkor siabaditóm.

3 Az Isten az én erösségem, ö benne bizom, paisom énnékem és az én siabaditásomnac siarua, én nékem fel magaztalóm, és mindenben óltalmam. En siabaditóm: Te siabaditottál meg engemet minden njaualyámból.

4 Az felséges Wrat hiuom segitségül, és meg siabaduloc az én ellenségimtöl.

5 Mert az halálnac faydalmi vöttec vala engemet környül, és az istenteleknec ár vizei meg röttentettec vala engemet.

6 Az koporsónac nagy kénnya körnjekezett vala meg engemet, és à halálnac halóia vettetet vala meg énnékem.

7 De én az én nyomoruságomban az Wrat hiuám segitségül, és az én Istenemhöz fel kiáltéc, és meg halgata az ö Templomából az én siómat, és az én kiáltásom fel hatott az ö füleibe.

8 Ackor meg indúla és meg remüle az föld, az Eegnec fundamentomi meg mozdulánac, és meg rendülénec, mert meg haragutt vala (az WR.)

9 Az ö haragiánac füsti fel mégyen, és az ö siáiából siármazott tüz meg emézt, lángazó sieneket geriezt ö.

10 Meg haituán az Eegeket le siálla, és homályos setétség vala az ö lábai alatt.

11 a Az Cherubimokra üle, és repüle, mint à sebesen ménö sięl.

12 Az setétséget környös környül mint egy sátort maga környül vonta, tudni illic az vízzé változandó sürü felhöket.

13 Az nagy fényesség miatt, az ö tekintetitöl tüzec geriedtec.

a: Az Isten segitségénec hirtelenségét ielenti, mint ha azt mondana, nagy hirtelenség o gel lön nékem segitség gül, mel hirtelen sebes az szél, mert az Cherubon az szélet érti.

14 Meny-

14 Menydörgést adott az Wr az Eegböl, és az magasságban lakozó Isten siózatot adott.

15 El löué az ö nilait, és el vesité öket, és az sebes villamás meg rontá öket.

16 Es a tengernec öruéninec fenekei meg lattatánac, ez világnac fundamentomi ki nilatkozánac, az WRnac haragia miatt, és az ö haragiánac sielénec kemeny fuuása miatt.

17 El boczátá magasságból (az ö kezét,) és meg foguán engemet ki voná az soc vizekböl.

18 Es meg siabadîta engemet az én erös ellenségemtöl, és à kic gjü löltenec engemet, miuel hogj hatalmasbac vólnánac én nálamnál

19 Hatalmat vöttec vala raytam az én nyomoruságomnac ideién: De az Wr vólt az én gyámolom.

20 Ki hoza engemet nagy sięles helyre, meg siabadîtot engemet, mert ió akaróm énnékem.

21 Meg fizetett az WR énnékem az én igasságom sierint, b és az én kezeimnec tiztasága sierint fizetet nékem.

b: Nem keuelkedic Dáuid az ö czelekedetinec igasságámal, hanem szol arról az igasságról, az melly vólt az ö ellenségi ellen, az az: Artattanságáról, &c.

22 Mert én meg öriztem az Wrnac vtait, és az én Istenem ellen nem czelekedtem, és az én Istenemtöl nem siakadtam el, mint az istentelenec.

23 Mert minden ö itéleti énnékem elöttem vadnac, és az ö töruéni elöttem forognac, és az ö végezésitöl nem táuozom el.

24 Es miuel hogy ö elötte ártatlan vagyoc, és meg óltalmazom magamat hogy semmit hamissan ne czelekedgyem.

25 Meg fizetet az WR nékem az én igasságom sierint, az ö siemei elött való tiztasságom sierint.

26 Az kegyelmes termésietü emberhöz, kegyelmes vagy, és az tökélleteshöz tökélletes vagy.

27 Az tisitához tisita vagy, és az kemény emberhöz keménységet mutatsi.

28 Az nyomorúlt kösséget meg siabaditod, de az te kemény tekinteted lésien az fel fuualkodtakon, és azokat meg alázod.

29 Mert te vagy Wram az én siöuednekem, és az WR meg világosittya az én setétségimet.

30 Mert te általad rontottam meg az ellenséget, és az én Istenem segitségéuel mentem által az ellenségnec kö falán.

31 Az Istennec vta tökélletes, és az Wrnac siaua tisita, mindeneknec kic ö benne biznac erös pais.

32 Mert kitsoda vólna Isten az WRnac kiuölle? és kiczoda hatalmas az mi Istenünc kiuöl?

33 Az Isten az én erösségem az hadban, és az ki az én vtamat álhatatossá töttę.

34 Az ki az én lábaimat gyorsacká tött mint az siaruasnac, és az ki az feiedelemségbe állatott engemet.

35 Ö tanîttya az én kezeimet az viadalhoz, és az vas íw el törött az én karom ellen.

36 Es az te óltalmadnac paisát adtad én nékem és az te kegyelmességed által meg sokasitottál engemet.

37 Az én ösuénimet meg sięlesitetted

e) Az az. Valahol iártam ímmhátorságos vólmat.

sitetted e) azhól én iártam és az én bokaim nem tantorgottac.

38 Megkergettem az én ellenségimet, és el veztettem őket, és meg nem nyugottam mígnem el fogyattam őket.

39 És meg eméztettem őket, és által vertem őket, és fel nem támadnac ellenem, és el hullottac az én lábaim előtt.

40 És fel ővedeztél engemet az viadalra való erősséggel, meg siegyenitetted én előttem azkic én ellenem támadtac.

41 És az ő ellenségimnec njakokat az én kezembe adtad, és azokat az kic engemet gyülölnec, és én ki gyomláltam őket.

42 Vártac segitséget, de nem vólt ki meg siabaditaná őket, az Wrhoz kiáltottác de nem halgatta meg őket.

43 És meg rontottam őket mint az földnec porát, és mint az vtzán való sárt megtapodtam őket, és el sielhettem őket.

44 Es meg siabaditál engemet az én népemnekis ellenem való támadálától, és soc nemzetségeknec feiedelméué tőttél engemet, és à melly nemzetséget nem esmértem, azis siolgál énnékem.

45 Az idegen nemzetségec házudtac én előttem: De mikor fülembe iőtt (álnokságoc,) engedniec kellet én nékem.

46 Az idegen nemzetec el epednec vala, és rőytec házokbannis rőttegnec vala.

47 Eel az WR, és áldot az à ki én erősségem, és magaztaltassec fel az Isten, az én siabaditásomnac erősége.

48 Isten az à ki énnékem győzedelmet ád, és meg gyalázza az én alattam való népeket.

49 Es meg menteſi engemet az én ellenségimtől, és az én reám támadot nép között fel magaztaltál engemet, és à hamis embertől meg siabaditottál engemet.

50 Ennec okaért diczérlec tégedet Wram az népec között, és diczérem az te Neuedet.

51 Ki az te királyodnac erős kővára vagy, és ki irgalmasságot czelekedél az te meg kent királyoddal à Dáuiddal, és az ő maguáual mind őrőcké.

XXIII. Rész

Az Dáuid királnac vtólso beſzédi fratsnac meg. me lyeket ſolott ezac halala előtt. Az vtan elő számláltatnac az Dáuidnac erős neuezetes vitezi.

1 EZec lőnec pedig az Dáuidnac vtólso beſzédi: Az Isainac fia az Dáuid mondotta ezeket, az à férfiu à ki nagy méltoságra emelteltett fel: Az Iácob Istenénec fel kenettetet királlya, ki győnyőrűséges énec sierző vólt Izraelben.

2 Az WRnac lelke ſiolott én bennem, és az ő beſzéde siármazot az én nyeluem által.

3 Az Izraelnec Istene siólot, az Izraelnec hatalmas Istene mondotta: Az ki wralkodic ezeken az embereken igaz légyen, és olly ki isteni féleleműel wralkodgyéc.

4 Es ollyanoc légyenec mint az világosság reggel mikor à nap fel támad,

támad,mint az homályoſságnélkül való reggeli idő, és az melegſéggel földből fel neuekedett gyenge fü az eső után.

a: Az az, Nem ollyan az én birodalmom mint az homaloſſággal meg ſetétitetet világoſság.

5 Nem ollyan az én a házam az Iſten előtt: Mert öröcké állandó ſiőuetſéget ſierzett én velem,minden eſtől el rendeltetet és álhatatos ſiőuetſéget. Mert énnékem mindeneſtől ſiabaditóm és meg tartóm, és el hittem tökélleteſen hogy idegen királi magot nem ültet az én ſiękembe.

6 De az Iſtentelenec ollyanoc léſinec, mint az töſtől ki ſiaggatatott töuis, mellyekhöz kezzel nem nyulnac.

7 Hanem à ki hozzá akar nyulnijs, kęſt vagy feiſiet véſien hozzáia, hogy vgyan azon helyen tüzzel égetteſséc meg.

8 Ezec pedig neuec az Dáuid erős vitęzinec kic ő vęle valánac: Az ſiękben ülő,bölcz,és à fő embereknec feiedelme vala az Adino Eſuita, ki egy hartzon meg ſebeſitet az ő dárdáiával nyóltz ſiáz embert.

1. Paral: 11.

9 Ez után másodic vala Eleázár Dodonac fia, ki Ahohi fia vala, ez vala eggyic az három erős vitęzec közzül kic Dáuiddal valánac, mikor à Philiſteuſokon ſiégyent tönec, kic oda az helyre gyültenec vala, mikor az Izraelitác immár megfutamottac vólna.

10 Ez fel keluén igen vága az Philiſteuſokat, mind addig mîg az keze el fáradna, és az fegyuer az ő kezéhöz ragadna, és nagy nyomoruſágból való ſiabaditáſt czelekedéc az napon az WR, és az (el futot) nép viſiſia tęruén, ez után czac az hólt teſteket foztyác vala.

11 Ez után vala az Sammah az Harar városból való Agenac fia: Mert egybe gyültec vala az Philiſteuſoc egy mezöben,holott ſoc lencze vala, à nép pedig el futot vala az Philiſteuſoc előtt.

12 Ackor meg álla ez à mezön, és meg ſiabaditá az népet és meg veré à Philiſteuſokat, és az WR nagy ſiabaditáſt czelekedéc.

13 Ezeknec felötte három erös vitęzec mentec vala à harmintz válogatot vitezec közzül aratáſkor Dáuidhoz, az Adullam barlangiába, mikor az Philiſteuſoc táborban vólnánac à Rephaimnac völgyében.

14 Az Dáuid ackor erős kő ſiiklában vala, és az Philiſteuſoc tábora vala Bethlehemnél.

15 Vizet kéuánt vala pedig az Dáuid,és monda:kitſoda hozhat na nékem italt à Bethlehemi forráſról,mely à kapu előtt vagyon.

16 Ackor az három vitęzec reiá ütének az Philiſteuſoc táborára, és meriténec vizet à Bethlehemi forrásból, mely à kapu előtt vala, mellyet el hozánac és viuéc à Dáuidnac, de nem akará abból innia,hanem ki töltè az Wrnac.

17 Es ezt monda: Táuol légyen én tülem Wram,hogi én azt miuelljem,hog véreket igyam meg azoknac az kic magokat halálra vetuén mentenec az vizért. Es

nem akará meg innia. Ez dolgot azért ez három vitęz czelekedte vala.

18 Az Abiſai touábba az Ioabnac attyafia Seruianac fia, vala ez háromnac hadnagya, ki három ſiáz ellen fel emeluén az ŏ dárdáiát meg ŏlé azokat, és ŏ néki nagy hire neue vala ez három vitęzeckel egybe.

19 Ez három vitęzeknec neueckel noha hires neues vala (az Abiſai,) és azoknac feiedelmec vala, de mind az által az hárommal nem ęr vala.

20 Az Benaiaſis, Iehoiadáſnac fia, (ki erŏs ember vala,) nagy tehetſégŭ ember vala, ki Chabſeelbŏl való vala: Ez ŏlé meg az Moabitáknac kęt fŏ vitęzét. Vgyan ezen el ménuén, az orozláńtis meg ŏlé az veremben tęlbe. [b]

b: Ezt azért mondgya mert téelbe az oroſzlánoc kegyetlenhec, miuel hogy prédat nem kaphatnac.

21 Vgyan ezen ŏlé meg az Ægyptumból való embertis, ki igen ſiép termetŏ ember vala, kinec kezében dárda vala, és ez czac egy páltzáual méne reáia, ki véué az Ægyptumbéli embernec kezébŏl à dárdát, és meg ŏlé azt az ŏ maga dárdáiáual.

22 Ezeket czelekedte vala az Benaias Iehoiadáſnac fia, és ŏ nekieis ió hire neue vala az három erŏs vitęzec kŏzŏtt.

23 Az harmintz kŏzŏtt leg neuezetesb vala, de mind az által amaz hármat nem ęri vala, és hadnadgyá téué ezt Dáuid az ŏ ſiauát halgató nép kŏzŏtt. [c]

c: Az az, hadnadgya téué azoc kŏzŏtt az kic ŏ kŏrnyŭle forgolodnac vala, és az ŏ teſténec ŏrizŏi valánac, mint az Cerethe-uſoc, és Pelethenſoc.

24 Az Aſaelis az Ioab attyafia, ez harmintz kŏzzé ſiámláltatic vala, és az Elchanan, az Bethlehemi Dodonnac fia.

25 Az Harod városbéli Sammah, és azon Harodból való Elica.

26 Es az Paltiból való Heles. Es az Ira az Thecoa városból való Icces fia.

27 Az Abiezer Àmethot városból, és az Mebunnai, Huſath városból való.

28 Ahohit városból való Sálmon, és Meharai az Netophat városból.

29 Heleb Baanahnac fia Netophatból való, Iitthai Ribainac fia Gibathból való, melly az Beniamin fiaié.

30 Benaiah Pirathonból való, és az Hiddai, à patac mellet való Gaasbéli.

31 Abialbon Arbahtból való, Azmaueth Barhumitból való.

32 Eliabba Saalboitból való, Iaſen fia Ionathas.

33 Hararból való Samah, Ahiam Ararból való Sararnac fia.

34 Eliphelet Ahasbainac fia, Laachatból való: Eliam, Gillon városbéli Achitophelnec fia.

25 Heſrai Charmelbŏl való: Paarai Arbitból való.

36 Igal, Sobahbéli Nathannac fia: Bani Gadból való.

37 Selec Ammonita, Beerothból való Naharai, Beerothból való Ioabnac az Seruia fiánac fegyuer hordozóia.

38 Ira: Ithrit városból való, Gareb azon Ithritból való.

39 Vrias Hittęus, mind ŏſiue harmintz hęten.

24 Réſi.

XXIIII. Rész.

Meg ſámláltattya Dáuid az nepet. Meg haragſic az Iſten, dög halált boczát az orſágra, Dauid könyörög Iſtennec meg eſmeruén az ő bűnét, meg kegyelmez az Iſten, meg ſűnic az nagy dög halal. Meg veſi Dauid az Araunatól az ſűrűt, és áldozic ott Dáuid hálaadó áldozattal, &c.

1.Paral:21. 1 FEL geriede az WRnac haragia az Izrael ellen, és fel indîtá Dáuidot ő ellenec, ezt monduán: Eregy el ſiámláld meg az Izraelt és az Iudah nemzetlégét.

a:Meg ſiámláltattya Dáuid az ő orſágában valo fegyuer fogbatokat.

2 a Monda azért Dáuid az Ioabnac, az ő ſeregének feiedelmének: Meny el iárd bę az egéſi Izrael nemzetſégét, Dantul fogua mind Beerſebaig, és ſiámlállyátoc meg az népet, hogy tudgyam az népnec ſiámát.

3 Es monda Ioab az királynac: Sokaſitſa meg az WR az népet à meni moſtan, tegyé ſiáz aniuá, és láſsác ezt az én Wramnac az királynac ſiemei: De miért akaria ezt az én WRam az király.

4 De hatalmasb lön az királynac ſiaua az Ioabénál és à több fő emberekénél: Ki méne azért az Ioab, és à több hadnagyoc à király elöl, hogy meg ſiámlálnác az népet, tudni illic az Izraelt.

5 Es által kelénec az Iordán vizén, és tábort iárának az Aroer város mellet iob kęz felöl, àGad völgyében, nem meſiſie Iaaſerhöz.

6 Az után ménénec Gileadba, és à Tahtim Hodſi földére: Innét ménénec à Dan Iaan földére, és Sinon környekére.

7 Ez után ménénec Tyrus tartománya felé, és à Hiuęuſoknac, Cananęuſoknac minden városiba. Innét az után ménénec Iudah tartományának dęl felöl való réſiére Beerſebaba.

8 Es mikor bę iártác vólna az egéſi földet, haza ménénec Ieruſálembe, kilentz hólnap és húſi nap el mulua.

9 Es bę adá Ioab az meg ſiámlált népnec ſiámát az királynac: és vala az Izrael népe, nyóltz ſiáz ezer erős fegjuer fogható férfiac, és az Iudah nemzetlége vala öt ſiáz ezer férfiu.

10 Minec vtánna pedig Dáuid ezt czelekedte vólna, meg ſebhetéc az ő ſiiue,[b] és monda az WRnac: Igen vétkeztem ebben à mit czelekedtem. c Azért moſtan ő Wram, Vedd el kérlec à te ſiólgádnac álnokſágát, mert felötte igen bolondul czelekedtem.

b: Vagy. Vadolni kezde ötet az ő ſziue.

c: Dáuid meg eſmeri az ő bűnét és könyörög az Iſtennec.

11 Es mikor fel költ vólna reggel az Dáuid: ſióla az WR à Gad prophétának, ki à Dáuidnac iöuędö mondóia vala, ezt monduán:

12 Meny el és ſióly à Dauidnac: Ezt mondgya az WR: Három dolgot adoc elödbe, válazd el égyiket magadnac, à mellyiket akarod hogy meg czelekedgyem.

13 El méne azért à Gad Dáuidhoz, és tudtára adá néki, és ezt monda: Akarodé hoģ hęt eſitendeig való çhſég ſiálljon földedre: Vagy hogy harom hólnapig ellenſéged elött budoſsál, és ellenſéged kergeſſen tégedet. Vagy hogy harmad napig dög halál légyen földedben: Azért moſtan láſſad és gondold meg, mitſoda válazt vigyec añac à ki engemet el küldött.

14 Es

14 Es monda Dáuid az Gadnac: Minden felöl elég keseruségem, vagyon nékem: De inkáb kérlec, hadd essem az WR kezébe, mert az ö irgalmassági nagyoc: Es ne essem ember kezébe.

15 [d] Boczátá annac okaért az WR dög halált az Izrael népére, reggeltöl fogua az el rendelt ideíg, és meg halánac az nép közzül Dantul fogua Beersebaig, hetuen ezer férfiac.

d: Meg bünteti Isten az Dáuid királynac bünét az kösségben.

16 Es mikor fel emelte vólna kezét az Angyal Ierusálem ellenis, hogy aztis el puztitaná, meg siána az WR az vesiedelmet, és monda az Angyalnac à ki az népet öli vala: Elég im̃ár, hadd el.[e] Az WRnac Angyala pedig vala az Iebuseus Arauna czüri mellet.

e, Meg kegyelmez Isten az népnec az Dáuid könyörgesére.

17 Es monda Dáuid az WRnac? mikor látta vólna az Angyalt az ki à népet vágia vala. Imé én vétkeztem és én czelekedtem hamisságot, ezec pedig olljanoc mint az bárányoc, mit vétettenec? Kérlec inkáb fordúllyon à te kezed én ellenem, és az én atyámnac háza népe ellen.

18 Méne azért az Gad Dáuidhoz azon napon: Es monda néki: Eregy meny el és rakass óltárt az WRnac, az Iebuseus Araunanac sierüién.

19 Es el méne Dáuid à Gadnac besiéde sierint, az mint az WR meg parantsolta vala.

20 Es fel tekintuén az Araunah, látá hogy az király az ö siólgaiual egybe ö hozzáia menne, és ki ménuén eleibe, az királynac feiét hayta az Arauna, artzal az föld felé haioluan.

21 Es monda az Araunah: Mi az oka hogy az király az én Wram az ö siolgáiához iö. Felele Dáuid: Azért hogy meg vegyem töled ez sierüt, hogy ezen óltárt eppitsec az WRnac és meg siünnyéc az népen való ostor.

22 Monda az Araunah Dáuidnac: Vegye el bátor az én Wram az király, és áldozzéc az mint siinte tettzic néki. Imhól az ökrökis az áldozatra. Im hól az berenác, és az ökrökhöz való siersiámoc [f] legyenec fa helyett.

f: Vagy nyomtatáshoz való szersiámoc, mint czép, villa, gereblia Iarmoc, és egyéb szersiámoc, mellyec ackor ott voltac. 1. Paral: 21.

23 Azért mindent az Araunah az királynac adá, és monda az Araunah à királynac: Az te Wrad Istened engezteltesséc meg általad.

24 Monda pedig az király az Araunanac: Semmiképpen nem (vesiem el,) hanem vgyan árron vésiem meg tüled, és nem akaroc az WRnac ingyen való áldozatot áldozni. Meg vöué azért Dáuid azt az sierüt, és az ökröket ötuen ezüst Sicluson.[g]

g: Vgy vagyon hogy hat száz sicluson vötte meg, arany sicluson pedig, melly közel tött más fel ezer tallért. De nintsen ezec közt ellenkezes, mert az ökröket vötte ötuen sicluson. Az szerüt pedig, kerteket, hazát, holott az Templomot kel vala epiteni, vötte hat száz arany sicluson.

25 Es óltárt eppîte ott az Dáuid az WRnac, és áldozéc ött egésilen meg égetett, és engeztelö áldozattal, [h] és meg kegyelmeze az WR az földnec, és meg siünéc az czapás, az Izrael népén.

h: Vagy hala adé áldozattal.

Samuel Másodic Könyuénec vége.

AZ KIRALYOKROL IRATTATOT ELSÖ KŐNYW

Az királyokról trott elsö könyv az Iudah orſzágánac öt királyánac hiſtoriáiát foglallya bé, Sálomonnac, Roboamnac, Abianac, Asanac, Ioſaphatnac. Viſzontag Izrael orſzágánac nyóltz királlyánac hiſtoriáiát. Ieroboamnac, Nadabnac, Baſanac, Elánac, Zimrinec, Timrinec, Homrinac és Achabnac, és bé foglal ſáz tizen nyóltz eſztendöt, mellynec négyuen eſztendeie Sálomoné, az hetuen nyóltza az többié.

ELSŐ RESz.

Dáuid király miuel hogy immár meg vénhűtt vala, Adonias az Ioabnac, és az Abiathar papnac tanaczoc altal Dáuid hirenélkűl királlya téteti magát. De más felől az Nathan prophétánac tanáczaból Dáuid Sálomont valaztya királlyá, kit az Sadoc pap királlyá ken, kit az kőſségis királynac kiált. Ieruſálemben az Attya ſzékibe ültetie Sálomont, melly dolgot mikor meg hallott volna Adonias, meg rőtten, és féltében az oltárhoz folyamodic, és kegyelmet talál Sálomonnál.

I.

AZ DAVID király pedig meg vénhűt vala, és ötet bę takariac vala lepleckel, de meg nem melegűlhet vala.

2 Es mondánac néki az ö ſzólgai: Kereſſenec az én Wramnac az királynac egy ſzűz leiánt, ki légyen az király környűl, és ötet táplállya, és hallyon te melletted, hogy melegedgyéc meg az én Wram az király.

3 Kereſénec annac okaért egy ſzép leiánt Izraelnec minden határiban, és találác az Sunem vároſából való Abiſagot, kit hozánac az királyhoz. Abiſag.

4 Az leány pedig igen ſzép vala, és az királt táplállya vala és ſzolgál vala néki, az király pedig nem eſmére ezt. a

a: Az az. Nem közösült vele.

5 Az Adoniás pedig az Haggithnac fia fel fuualkodéc, ezt monduán: En wralkodom (Dáuid hólta vtán,) és ſzerze magánac ſzekereket, louakat, és ötuen elötte járó férfiakat.

6 Es

6 Es nem ſiomorîtá meg ŏtet az ŏ Attya az ŏ ęleténec ideiében, ezt monduán; Miért czelekedtél így? Ezis pedig igen ſiép ſiemély vala, és azt Haggith ſiŭlte vala Dáuidnac Abſolon vtán.

7 Es ſióla Ioabbal az Seruiahnac fiáual, és Abiathar pappal, kic az Adonias pártyát tartyác vala.

8 Az Sadoc Pap pedig, és Benaiahu az Ioiadaſnac fia, és Nathan Prophéta, és Semei, és Rei, és az erŏs férfiac kic Dáuiddal valánac, nem állottac vala az Adonias mellé.

b: Adonias az Ioabnac és Abiathar papnac tanaczokbél lakodalmot fzerez es királnac kiáltattya magat.

9 [b] Aldozéc pedig Adonias iuhockal és ŏkrŏckel és egyęb kŏuér barmockal az Zoheleth kŏ ſiikla mellet, melly az Rogel forrás mellet vala, és vendeggé hiuá mind az ŏ attyafiait, az király fiait és mind az Iudahbéli férfiakat, az király ſiólgait.

10 De Nathan Prophétát, és Benaiahut, és amaz erŏs vitęzeket és Sálomont az ŏ attyafiát nem hiuá el.

c: Nathan Prophéta tanaczot ád Bethſabenac.

11 [c] Szóla annac okaért Nathan az Bethſabenac az Sálomon Annyánac illyen képpen: Nem hallotádé hogy Adonias à Haggithnac fia wralkodic, és az mi Wrunc Dáuid nem tudgya?

12 Moſtan azért iŏuel és tanáczot adoc te néked, melly mind te néked mind az te fiadnac Sálomonnac elŏmentére léſien.

13 Menyel bę az Dáuid királhoz, és mond ezt ŏ néki: Edes Wram király, nem de nem meg esküttélé te à te ſiolgáló leányodnac illyen képpen: Sálomon az te fiad wralkodic én vtánnam, és ŏ ŭl az én királi ſiękembe. Miért wralkodic tehát az Adonias?

14 Es imé mikor męg az királlyal ſiólanál te, bę mégyec te vtánnad, és véghŏz viſiem az te beſiédidet.

15 Bę méne annac okaért Bethſabe az királhoz az kamorába, az király pedig miuel hogy igen meg vénhŭtt vala, az Sunem városból való Abiſag ſiolgál vala az királynac.

16 Meg hayla azért Bethſabe, és tęrdet hayta az királynac. Es monda az király: Mit kéuánſi?

17 Felele az Bethſabe: Edes Wram te meg esküttél az te Wradra Iſtenedre az te ſiolgáló leányodnac, Sálomon à te fiad wralkodic én vtánnam, és ŏ ŭl az én királi ſiękembe.

18 Es imé moſtan Adonias wralkodic, te pedig moſt azt nem tudod édes Wram király.

19 Mert áldozott ŏkrŏckel, és nagy ſoc kŏuér barmockal bŏſégeſen, és vendeggé hîtta mind az király fiait és Abiathar papot, és Ioabot à ſeregnec hadnagyát, Sálomont pedig az te ſiolgádat el nem hîtta.

20 Te pedig édes Wvam király tudod, hogy az egéſi Izrael népénec ſiemei te reád néznec, hogy meg ielenczed nékiec, kitſoda fog ŭlni az én Wramnac à királnac ſiękiben ŏ vtánna.

21 Ha kŭlŏmben czelekeſiel, mikoron az én wram à király el aluſiic, az

ſiic az ŏ attyáiual, én és az én fiam Sálomon bŭnŏſŏcléſiŭnc.d

22 Imé pedig mikor męg az királlyal ſiólna, Nathan Propheta ęrkezéc.

23 Es meg mondác az királynac, ezt monduán: Itt vagyon az Nathan Propheta, és be ménuén az király eleibe, meg hayla az király elŏtt, artzal az fŏldre le búrúluán.

24 Es monda Nathan: Edes Wram király, Te mondottadé ezt Adonias wralkodic én vtánnam és ŏ ŭl az én király ſiękembe.

25 Mert alá ment ma, és áldozott ŏkrŏckel és kŏuér barmockal bŏſégeſen, és vendeggé hitta mind az király fiait, és az ſeregnec fŏ népeit és Abiathar papot, és imé ŏk éſinec és iſinac ŏ elŏtte, és immár azt kiáltottác: éllyen az Adonias király.

26 Engemet pedig te ſiolgádat és Sadoc papot, és Benaiahut az Iehoiadáſnác fiát és Sálomont az te ſiolgádat el nem hitta.

27 Auagy az én Wram az király miuelte vólnaé ezt, hogy nem mondotta vólna meg az te ſiolgádnac, kiczoda fogna ŭlni az én Wramnac az királynac ſiękiben az ŏ hólta vtán?

28 Es feleluén Dáuid király, monda: Hijátoc hozzám az Bethſabet. Ki bę ménuén az király eleibe, meg állá az király elŏtt.

29 Es meg eskŭuéc az király, monduán: Eel az WR, ki meg ſiabadîtotta az én lelkemet minden nyomoruſágból.

30 Hogy az miképpen meg eſkŭttem te néked az Izraelnec Wrára Iſtenére, ezt monduán hogy az te fiad Sálomon wralkodnéc én vtánnam: Azonképpen ŏ ŭl az én királi ſiękembe én helyettem, mellyet ma véghŏz viſiec.

31 Es meg hayla Bethſabe artzal à fŏldre le búrúluán, és meg haioluán à király elŏtt, monda: Eellyen az én wram à Dáuid király mind ŏrŏcké.

32 Monda pedig Dáuid király: Hijátoc hozzám az Sadoc papot és Nathan Prophetát, és Benaiaſt Iehoiadáſnac fiát, kic az király eleibe bę ménénec.

33 Es monda nékiec az király: Vegyétec mellétec az ti Wratok nac ſiolgáit, és ŭlteſsétec Sálomont az én fiamat az én ŏſiuéremre és vigyéttec alá ŏtet Gihonba. e

34 Es kennye ŏtet ott Sadoc pap és Nathan Prophéta Izraelnec királlyáuá: Annac vtánna kŭrtŏllyetec és kiálczátoc: Eellyen az Sálomon király.

35 Es iŏijetec fel onnét ŏ vęle és el iŏuén ŭllyŏn az én királi ſiękembe, és ŏ wralkodgyéc én helyembe. Mert immár meg hadtam ŏ néki hogy ŏ légyen feiedelme mind Izraelnec ſ-mind Iudahnac.

36 Felele pedig Benaias Iehoiadáſnac fia à királynac, és monda: Amen. Vayha vgyan így ſiólna az én Wramnac az királynac WRa Iſteneis.f

37 Az miképpen véle vólt az

d: Az az, mind bŭnŏſŏc meg ŏlettetŭnc. Vagy, Az mi remén ſégŭnkben meg eſalatkozunc, Vagy. Azt fogiac mondáni hogy nem érdemlettŭc az feiedelemſéget miuel hogy az WRam éltében mentem hozzád.

e: Vagy az Gihon mellé, mert az Gihon, patác vala, melly Ieruſálemnec és az Dáuid városánac falát moſsa vala.

f: Aſz az, Vaiha vgyan ez volna akaráttya az Iſtennekis.

WR az én wrammal az királlyal, azonképpen vęle légyen Sálomonnalis, és magaztallya fellyeb az ő királi ſiękit, az én Wramnac az Dáuid királynac királi ſiękinél.

38 Alá méne azért Sadoc pap és Nathan Prophéta, és Benaias Iehoiadáſnac fia, Cerethęuſokis és az Pelethęuſoc és fel ültetéc Sálomont az Dáuid királynac őſſuerére, és alá viuéc ötet az Gihon mellé.

g: Salomont királyá valaſſyac és kenic Sadoc pap és Nathan.

39 g Vőn annac felötte az Sadoc Pap egy ſiáru olayt az WRnac ſátorából, és meg kené Sálomont az után kürtölénec, és az egéſi nép ezt kiálta: Eellyen az Sálomon király.

40 Es fel iöue az egéſi nép után, és az nép ſipol vala és örül vala felötte igen, annîra hogy az föld is meg repedne az ő ſiauoc miatt.

41 Meg haluán pedig Adonias, és mind az vęle való hiuatalos vendégec minec vtánna, az lakodalmot el végeztec vólna, az Ioabis meg haluán az kürtöléſnec ſiauát monda: Vallyon miért vagyon ez meg háborodot városnac ſzaua?

42 Mikoron pedig męg ő ſiólana, Imé az Ionathan az Abiathar pap fia oda méne, kinec monda Adonias, Iöy bę mert erős férfiu vagy, és örömet mondaſi.

43 Feleluén pedig Ionathan, monda Adoniaſnac: Bizonyára az mi Wrunc az Dáuid király, Sálomont ötte királlyá.

44 Es el küldötte ő vęle Sadoc papot az király, és Nathan Prophétát, és Benaiaſt az Ioiadáſnac fiát az Cerethęuſokatis és az Pelethęuſokat, és ötet az király őſſuerére ültettéc.

45 Annac felötte királyá kentéc ötet, Sadoc pap és Nathan Prophéta az Gihonnál, és fel iöttec onnét örüluén és meg zendült az város, ez az zendülés az mellyet hallottatoc.

46 Es immár bęis ült Sálomon az orſiágnac királi ſiękibe.

47 Sőt męg az király ſiólgáis bę ménénec hogy meg áldgyác az mi Wrunkat Dáuid királt, monduán: Tegye az Iſten az Sálomonnac neuét hîresbé az te neuednél, és magaztallya fellyeb az ő ſiękit az te ſiękednél, és meg haila az király az ágyon. h

h: Meg haiol az ágyon, mint az Iákob Gen: 47. hogy Iſtenről az ő fiának minden iót kérne.

48 Es ècképpennis ſiólá az király: Aldot az Izraelnec WRa Iſtene, ki adott ez mai napon ollyat, ki ſiemeimnec láttára helyet tem ülne az én királi ſiękembe.

49 Azoc pedig meg röttenénec, és fel kelénec mindnyáián az vendégec kic Adoniaſsal valának, és kiki mind dolgára méne.

50 Touábba Adonias Sálomontól való féltében, fel kele és el ménuén meg foga az óltárnac ſiaruát.

51 i Meg mondác pedig Sálomonnac illyen ſióckal: Ime az Adonias Sálomontúl való féltében meg fogta az óltárnac ſzaruait, ezt monduán: Eskedgyéc meg ma énnékem Sálomon király,

i: Adonias meg rőſtrul Sálomonnal és meg futa modic, de meg hegyelmezéri az Sálomon.

rály, hogy meg nem ŏli az ŏ ſiolgáiát fegyuerrel.

52 Es monda Sálomon: Ha iámbor léſien, egy hay ſiál feiérŏl le nem eſic az fŏldre, ha pedig gonoſság találtatic ŏ benne, meg kel halni.

53 El kŭldé azért Sálomon király, és el hozác ŏtet az óltártól, és el iŏuén meg hayla Sálomon király elŏtt, és monda Sálomon kiraly: Menyel az te házadba.

II. Réſz.

Dáuid az ŏ halalánac óráián inti az Sálomont Iſteni félelemre és az igaſságnac kŏuetesére. Neuezet ſerint pedig inti az Barzillaiual való iŏ tétemenyre, és hogy Ioabot és Semeit az ŏ ęrdemec ſerint meg bŭnteſſe. Boſſut áll azért Sálomon nem czac azokon hanem az Adoniaſonnis és az Abiathar papon.

1 EL kŏzelgete pedig Dáuidnac az ŏ ideie hogy meg halna, és paranczola Sálomonnac az ŏ fiánac, ezt monduán.

2 En el mégyec ez egéſi fŏldnec v́tán, [a] ŏrŏſsŏdgyél meg és légy férfiu.

3 Es ŏrizd meg az WRnac ŏrizetit, hogy az ŏ v́tain iáry, és meg ŏrizzed az ŏ rendeléſit, az ŏ paranczolatit és az ŏ itéletit, és az ŏ bizońſág tételit, az mint meg vagyon iruán az Moſeſnec tŏruényében: Hogy elŏmented légyen mindenekben az mellyeket czelekedendeſi, és az mellyekhŏz kezdeſi.

4 Hogy meg tellyeſicze az Wr az ŏ beſiédét az mellyet ſiólot én nékem, monduán: Ha meg ŏrizen dic az te fiaid az ŏ v́tokat, iáruán én elŏttem tŏkélleteſséggel tellyes ŏ ſiiuec ſerint és tellyes lelkec ſzerint, ezt monduán, (mondoc) ſoha el nem fogy az férfiu te néked az Izraelnec királi ſę kibŏl.

5 Aztís iól tudod mit czelekedett én raytam Ioab az Seruiánac fia, az az, mit czelekedett az Izrael népénec kęt fŏ hadnagyáual, Abnerrel az Nernec fiáual, és Amaſaual Iethernec fiaiual kiket meg ŏlé, hadakozáshoz illendŏ vért ontuán békeſégnec ideién, és mimódonhelyheztette az hahakozáshoz illendŏ vért az ŏ derekán való ŏuében, és az ŏ lábában való ſarúban. [b]

6 Czelekedgyél azért az te bŏlczeſeged ſierint, és ne engedgyed hogy meg ŏſiŭluén békeſéggel mennyen az koporſóba.

7 Az Gileadbéli Barzillainac fiaiual pedig czelekedgyél irgalmaſságot, és legyenec az te aſitalodnál való vendégec kŏzŏtt, mert haſonlatos képpen czelekedtec én velem, mikor Abſolon elŏtt az te attyádfia elŏtt futnéc.

8 Imé annac felŏtte te veled vagyon az Semei, Geranac az Bahurimbéli Iemininec fiánac fia, ki igen meg ſiidalmazá engemet az napon mellyen Mahanaimba mégyec vala. Mind az által ŏ miuel hogy elŏmbe iŏue az Iordán vizéhŏz, meg eskŭttem néki az Wrra, ezt monduán. Nem ŏllec meg teged fegyuerrel.

9 De te bŭntetéſnélkŭl ŏtet ne hadgyad, és miuel hogy eſies férfiu vagy

a: Az az, meg háloc: Az egéſz fŏldnec vtánac mondgya az hálalt, miuel hogy mindennec meg kel halni. Deut: 17.

2. Sam: 3. & 20.

b. Az az iól tudod hogy ártatlán vér ontó fegyuert hordozott és az ŏ lábait ártatlan vérbe kŏuerte.

2. Sam: 16.

fiu vagy, tudod mit kéllyen czelekedned, hogy tudni illic az ő vénſégét vérrel boczáſſad az koporſóba.

10 Az után meg hala Dáuid az ő attyaiual, és el temettetéc Dáuidnac városában.

11 Az idő pedig mellyben wralkodéc Dáuid Izraelben, Negyuen eſtendőt téſien. Hebronban wralkodéc hęt eſtendeig, Ieruſalemben pedig wralkodéc harmintz három eſtendeig.

12 Sálomon azért ůlé Dáuidnac az ő attyának királi ſiękibe, és meg őrőſsődéc az ő királi birodalma felőtte igen.

Sálomon harmadic király Izraelben 40. eſztendeig.

13 Méne pedig Adonias Haggithnac fia Bethſabehőz az Sálomonnac annyához. Es az monda: Békeſségeſe az te bęiőueteled? Ki felele: békeſséges.

14 Annac felőtte monda: Beſiédem vagyon te veled. Monda az: ſióly.

15 Ackor monda Adonias: Te tudod hogy enîm vala az orſiág és az egéſi Izrael én reám néz vala hogy én wralkodgyam. De el vétetéc az orſiág én tőlem, és lön az én atyamfiaé, mert az WRtól adattatéc ő néki.

16 Moſtan pedig egy kéreſt kérec tőled, ne hadgyad hijába kéreſemet. Monda az ő néki: mond meg (mit akarſz).

17 Es ő monda: Sióly kérlec Sálomon királynac, (mert az te kéreſedet meg nem veti, hogy adgya ennékem az Sunem városából való Abiſagot feleſégül.

18 Felele Bechſabe: Iól vagyon, én ſioloc te melletted à királnac.

19 Méne azért Bethſabe Sálomon királyhoz hogy ſiólana néki Adonias felől, és fel kele az király ő eleibe. Ki mikor meg haylot vólna ő előtte, le ůlé az ő ſiękiben, es ſięket téteté az ő Annya alá, ki ůle ő néki iob kezefelől.

20 Es monda (Bethſabe:) Egy kis kéreſt kérec én te tőled ne hadgyad hijába kéreſemet. Es monda néki az király: Kéri édes anyám, mert nem hagyom hijába kéreſedet.

21 Monda: Adaſséc az Sunem városból való Abiſag Adoniaſnac az te atyádfiának feleſégül.

22 Ackor felele Sálomon király és monda az ő annyának: De miért kéred az Sunem városbéli Abiſágot Adoniaſnac? Kérd ő néki inkáb az orſiágotis. Mert ő énnékem bátyám, és ő vęle eggyet ęrt Abiathár pap, és Ioab az Seruianac fia.

23 Es meg eskůuéc Sálomon király az WRra, monduán: Ezt czelekedgye én velem az Iſten, és ennélis nagyobbat, hogy az ő életének ellene ſiólotta Adonias ezt ez beſiédet.

24 Moſtan annac okaért ęl az WR ki meg erősſitet engemet, és ůltetet az én atyámnac Dáuidnac királi ſiękibe engemet, és ki házat ſierzetténnékem az miképpen meg mondotta vólt, hogy ma meg ölettetic az Adonias.

25 El küldé azért Sálomon király

Adonias meg ölettetic.

rály Benaiaſt az Iehoiadáſnac fiát, ki le vágá ötet és meg hala.

26 Abiathar papnakis monda az kiraly: meny el Anathothba az te iosiágodba, mert halálnac fia vagy: De ma tégedet meg nem öletlec miuel hogy hordoztad az WR Iſtennec ládáiát az Dáuid elött, az én Atyám elött, añac felötte miuel hogy az én atyámnac minden nyomorúſágiban réſies vóltál.

Abiathar meg foztatic az papſágtul. 1. Sam: 2. ver: 31.

27 Es ki üzé Sálomon Abiathar papot, hogy ne lenne az Wrnac papia, hogy bę tellyeſitené az Wrnac beſiédét, az mellyet ſiólot vala Elinec háza felöl Silohban.

28 El iuta pedig ez az hîr Ioabhoz, (melly Ioab Adoniashoz haylot vala, noha az elött nem haylot vala Abſolonhoz) és el futa Ioab az WRnac ſátorába, és meg fogá az óltárnac ſiaruát.

29 Meg mondác pedig Sálomon királynac, hogy Ioab az WRnac ſátorához futot vólna, ezt monduán: Imé (az Ioab) az óltár mellet vagyon. Es el küldé Sálomon az Benaiaſt Iehoiadáſnac fiát, mond uán: meny el, vágd le ötet.

30 El méne az Benaias az WRnac ſátorához, és monda néki: Ezt mondgya az király, Iöy ki. kinec felele Ioab: Semmiképpen nem mégyec, hanem inkáb itt ha loc meg, és meg monda ezt Benaiahu az királynac, monduán: Igy ſiólot Ioab és igy felelt nékem.

31 Es monda néki az király: czelekedgyel vgy à mint ſiólot, vágd le ötet és temésd el, és vedd el az ártatlan ki ontott vért, mellyet ki ontott Ioab, én rólam és az én atyámnac házáról.

32 Es az WR feiére fordîttya az ártatlan vért, miuel hogy két fér- 2. Sam: 3. 10.
fiakra nálanál igazbakra és iób-
bakra támadá, és meg ölé öket fegyuerrel, és az én atyám Dáuid nem tudgya vala, Abnert tudni illic az Nernec fiát, az Izrael ſeregénec hadnagyát, és az Amaſat Iethernec fiát, az Iudah vitęzinec hadnagyát.

33 Ezeknec pedig vérec Ioabnac feiére tér és az ö maguánac feiére mind öröcké. Dáuidnac pedig és az ö maguánac, és az ö házánac, és az ö királi ſiękinec békeſége légyen az Wrtól mind öröcké.

34 Fel méne azért Benaiahu Ie- *Ioab meg ölettetic.*
hoiadáſnac fia, és reá támaduán meg ölé ötet, és el temettetéc az ö házában az puztában.

35 Rendelé pedig az király à Benaiaſt Iehoiadáſnac fiát ö helyette az ſereg elött hadnadgyá, és Sadoc papot rendelé az király Abiathar helyett.

36 Annacvtánna el küldé az király, és hozzáia hiuatá az Semeit, és monda nékie: Epîcz házat magadnac Ieruſálemben, és lakial ott és oñét ne meny ki ſe ide ſe toua.

37 Mert valamelly napki menendeſi, es által menendeſi à Cedron patakián, bizonnyal tudgyad hogy meg kel halnod, az te véred léſien az tenen feieden.

38 Es monda Semei à királynac: Tettzic nékem ez beſiéd az mi-

képen ſiólot az en wram király, àcképpen czelekedic à te ſiolgád, és ſoc ideîglákec Semei Ieruſálembẽ.

39 Lőn pedig három eztendő muluán, el ſiőkénec két ſiolgai Semeinec Achishoz machanac fiához à Gathbéli királyhoz, és megmondác Semeinec, monduán: Imé à te ſiólgaid Gathban vadnac.

40 Es fel kelvén Semei meg nyergelé ſiamárát, és el méne Gathba Achishoz hogy megkereſné az ő ſiólgait, el méne mondom Semei és meghoza az ő ſiólgait Gathból

41 Meg mondác pedig Sálomonnac, hogy el ment vólna Semei Ieruſálemből Gathba, és haza iött vólna.

42 Ackor el küldé az király, és hozzá hiuatá Semeit, és monda nékie: Nem de esküuéſsel kénſie ritetteleké tégedet az WRra, és bizonyſágot tőttem te néked, ezt monduán: Valamelly nap ki menendeſi és vala houá menendeſi, bizonnyal tudgyad hogy meg halſi, és azt mondad én nekem, tettzic ez beſiéd, megértettem.

43 Miért nem őrizéd meg annac okaért az WR előtt való eſküuéſt, és az paranczolatot az mellyet néked paranczoltam?

44 Monda annac felőtte az király Semeinec: Te tudod mind azt az gonoſságot az kiről az te ſiiued bizońſág, mellyet az én attyámmal àDáuiddal czelekedtél. Az WR pedig mind azt az gonoſságot az te feiedre fordîtotta.

45 Az Sálomon király pedig áldot légyen, és az Dáuidnac királi ſiçki légyen állandó az WR előtt mind őrőcké.

46 Paranczola annac okaért à király Benaiaſnac az Iehoiadas fiának: Ki el méne és le vága à Semeit, és meg hala: Es az orſság megerősödéc à Sálomonac kezében.

Semei megöletetic.

III. Réſz.

Sálomon feleſégül vészi az Pharao leányát, Gibeonban áldozic ſok áldozattal az Istennec, és mikor az Isten szabadságot adot vólna néki hogy kérne az mit akarna ő tőle kérni: Kér az Istentől bőlczeſéget. Az Isten pedig ád ő néki nem czac bőlczeſéget, hanem gazdagſágotis. Meg mutattya az ő bőlczeſégét Sálomon az ő fiokon vérſengő két aſſoni állat kőzőtt való tőrvény tétel által.

1 SOgorſágot vete pedig Sálomon Pharaóual az Ægyptumbéli királlyal, el vőué az Pharaónnac leányát, és hozá azt Dáuidnac városába, mîglen el végezné az ő házának és az WR házának eppîtéſét, Es Ieruſálemnec kő falát kőrős kőrnyűl.

2 De az kőſség áldozic vala az magas helyeken, mert nem eppîtettet vala ház az WRnac neuénec mind az ideîglen.

3 Sereté pedig Sálomon az WRat, iáruán Dáuidnac az ő attyának paranczolatiban: Czac hogy az magas helyeken áldozic vala, és ott ſierez vala ió illatot.

4 Mikor annac okaért Gibeonba ment vólna az király hogy ott áldoznéc, miuel hogy ott vala az magaſságon eppîtetet fő óltár: Es az Sálomon azon az óltáron áldozot vólna egéſilen égő áldozatúl ezer barmot.

5 Meg ielenéc ott Gibeonban az WR Sálomonnac éijel álmaban, és mon-

és monda az Iſten : kéry az mit akarſi hogy adgyac te néked.

6 Es monda Sálomon: Te az te ſiólgáddal az én atyámmal Dáuiddal nagy irgalmaſságot czelekedtel, az miképpen ðis iárt te elðtted hiuen, igazán, és te hozzád egyenes ſiiwel, és meg tartottad ð néki ezt az nagy irgalmaſſágot, hogy ð néki fiat adtál, ki az ð királi ſiękiben ül, az mint ez mai napon meg tettzic.

7 Es moſtan ô én WRam és Iſtenem, te tðttél engemet te ſiolgádat Királlyá, Dáuidnac az én atyámnac helyette. En pedig kiczińgyermec vagyoc, és nem tudom az népet igazgatni.

8 Es az te ſiolgád az te néped kðzðtt gond viſelð, az melly népet magadnac válaztottál, melly nagy ſiámú nép, melly meg nem ſiámláltathatic, meg ſem irattathatic az ſokaſág miatt.

9 Adgy azért az te ſiolgádnac ęrtelmes ſiiuet, hogy tudgya meg itélni az te népedet, és hogy tudgyon válaztáſt tenni az ió és gonoſi kðzðtt, mert kiczoda itélheti meg ezt az te népedet?

10 Es tettzéc ez beſiéd az WR elðtt, hogy Sálomon illyen dolgot kéuánt vólna.

11 Monda azért az Iſten ð néki: miuel hogy ezt kéuántad én tðlem, és nem kéuántál magadnac hóſiſiú ęletet, ſem gazdágſágot, ſem pedig az te ellenſégidnec lelkeket, hanem kéuántál ęrtelmet az itélet tételre.

12 Imé te veled az te beſiédet ſierint czelekedtem: Imé te néked adtam bðlcz és ęrtelmes ſiiuet, ṽgy annîra hogy te hozzád haſonló nem vólt te elðtted, és vtánnad ſém támad haſonló.

13 Sðt męg aztis az mit nem kéuántál meg adtam te néked, tudni illic gazdagſágot és diczðſéget, ṽgy annîra hogy nem vólt te hozzád haſonlatos ſenki az királyoc kðzðtt minden te idðdben.

14 Es ha az én ṽtaimon iárándaſi, meg ðrizuén az én végezeſimet és az én paranczolatimat, az miképpen iárott az te attyád az Dáuid, meg hoſiſiabîtom az te ęletednec ideiét.

15 Es mikor fel ſerkent vólna Sálomon, meg emlekezéc az álomról: Es méne Ieruſálembe, és álla az WRnac ſiðuetſégénec ládáia eleibe, és áldozéc égð áldozatokat, és hálá adó áldozatokat. Szerzé annac felðtte lakodalmot minden ſiólgainac.

16 Ackor iðuénec à királyhoz a kęt tiſitátalan aſiſioni állatoc, és meg állánac ð elðtte.

17 Es monda az eǵgyic aſiſioni állat: Kérlec Wram halgas meg engemet: En és imez aſiſioni állat egy házban laktunc, és ſiültem ð nála abban az házban.

18 Lðn pedig harmad nappal az én ſiüléſemnec vtáña, ſiülé ez aſiſioni állatis, es eǵgyüt valánc, nem vala idegen ſenki az házban, hanem czac ketten valánc.

19 Meg hala pedig ez aſiſióni állatnac fia etzaka, mert meg nyomta vala.

a: Nemellyec kufar aſ3ſzoni allatoknac mondgyác, miuel hogy az Sido ſzomind kufár mind tiztátalan aſ3ſzoni állatot iegyez.

20 Es fel kele éyfęlkor, és el viué az én fiamat én mellőlem (az te ſiólgaló leányod pedig alúſſic vala) és fekteté azt melléie, és az ő meg hólt fiát énnékem mellém fekteté.

21 Mikor pedig reggel fel kőltem vólna hogy meg ſioptatnám az én fiamat, imé tehát meg hólt, és iól meg négezetuén reggel látám hogy nem az én fiam vólna kit én ſiültem vala.

22 Annac vtánna monda à máſic áſſiſioni állat: Semmiképpen nem hanem az én fiam él, és te fiad az à ki meg hólt. Amaz pedig monda: Nem, hanem te fiad az az ki meg hólt, és én fiam az az ki él, és ezképpen vetekednec vala az király előtt.

23 Monda annac okaért à király Ez azt mondgya: Ez az én fiam à ki él, és te fiad az à ki meg hólt: Es amaz azt mondgya, ſemmiképpen nem, hanem te fiad az az ki meg hólt, és én fiam az az ki él.

24 Monda añac felőtte àkirály: Hozzátoc fegyuert én nékem, és hozánac fegyuert à király eleibe.

25 Ackor monda az király: Vágiátoc kęt réſſre amaz eleuen gyermeket, és adgyátoc eǵgyic réſſt eǵgyiknec, az máſikat pedig az máſiknac.

26 Monda pedig (az aſſiſioni allat) à kijé vala az eleuen gyermec, az királnac, miuel hogy az ő gyermeket ſiánna, kérlec édes wram. Adgyátoc néki az eleuen gyermeket és ne őllyétec meg őtet. Az máſic pedig azt mondgya vala, ſe enîm ſe tiéd ne légyen, vágiátoc ketté.

27 Ackor felele az király, és monda: Adgyátoc amaznac az eleuen gyermeket, és meg ne őllyétec, mert az az ő annya.

28 Es mikor hallotta vólna az egéſi Izrael ezt az itéletet, az mellyet tőtt vala az király, féléc az királynac ortzáiát, mert látác hogy bőlczeſég vagyon az ő ſiiuében az itélet tételre.

IIII. Réſz.

Elő ſámláltatnac az Sálomon királynac az ő orſzágában váló tizttartoi, kic az királt és az ő vduara népét táplaltác eleſéggel. Beſelli az vtán ez capur, az király aztalanac gazdagſágát, louainac, louaginac ſámát, bőltſeſégét, az ő orſzágánac békeſéges lakaſát, és az királnac nagy hirét minden népec kőzőt, annira hogy ſokan el iőnénec az ő bőltſeſégénec halgaráſára.

1 ES ezképpen lőn Sálomon király, az egéſi Izraelen király.

2 Ezec valánac pedig az ő fő emberi. Azarias Sadoc papnac fia.

3 Elihoreph és Ahijas, Siſanac az Iró deáknac fiai, Ioſaphat Ahiludnac fia, tanáczoſſa vala.

4 Benaias pedig Iehoiadáſnac fia az ſeregnec hadnagya vala, Sadoc pedig és Abiathar papoc valánac.

5 Es Azarias Nathannac fia az tizt tartóknac előttőc iáró vala, és Zabud az Nathannac fia, fő tanáczos, és az királynac baráttya vala.

6 Es Ahiſar Vduarbiró vala, az Adoniram pedig Abdanac fia, kéncz tartó vala.

7 [a] Vala pedig Sálomonnac tizenkęt tizt tartóia az egéſi Izraelen

a: Sálomonnac mind az egéſz orſzágban tizen két tizt tártoi vadnac, kic az királt táplállyac eleſéggel minden vduara népéuel egybe.

len kic táplállyac vala az királt és az ő háza népét eſtendőben mindeniknec egy hólnapîg kell vala az táplálásra gondot viſelni.

8 És ezec azoknac neuei, Hárnac fia Ephraimnac hegyén.

9 Decernec fia Macasban, Saalmimban, Bethſemesben, és Elon Bethhonanban.

10 Heſednec fia Arubothban, az biria vala Sochoht, és az Hephernec egéſi földét.

11 Abinadabnac fia, ez biria vala Dornac minden határát: Az Sálomonnac leánya az Thaphat vala néki feleſége.

12 Baana Ahiludnac fia, ez biria vala Taanachot és Megiddot és egéſi Bethſeant, melly Sartanah mellet vala Izrael alatt, Bethſeantól fogua mind Abel Meholahîg, és mind Iocmeamon túl.

13 Gebernec fia, Ramoth Gileadban, ez biria vala Iairnac az Manaſſe fiának faluit, mellyec Gileadban valának, ő biria vala Argobnac tartományát, melly Baſanban vala, hatuan nagy kerîtet városoc, kő fallal és ęrtz zárockal meg erősítettec.

14 Ahinadab Iddonac fia, Mahanaimban.

15 Ahimaas Napthalimban, és ezis feleſégül vőué magának Sálomonnac leányát Boſmathot.

16 Baana Huſainac fia, Aſerben és Alothban.

17 Iósaphat Paruahnac fia, Iſacharban.

18 Simei Elahnac fia, Beniaminban.

19 Geber Vrinac fia Gileadnac földében, Sihonnac az Emorręus királynac földében, Es az Ognac az Bazanbéli királynac földében, és ő czac egyedül biria vala azt ez földet.

20 Az Iudánac pedig és az Izraelnec népe meg ſokaſodot vala, mint az tenger mellet való ſokſágos főuény, kic éſinec iſinac vala, és vigadnac vala. Eccleſi: 47.

21 Sálomon pedig wralkodic vala minden orſiágokon az folyó viztől fogua, mind az Philiſtęuſoc földeîg és Ægyptuſnac határáîg, és aiándokokat hoznac vala néki, és ſiolgálnac vala Sálomonnac életénec minden ideiében. b: Sálomon aztalának gazdagſága.

22 bAz Sálomon aztalára pedig minden napon enni élés kél vala el. Harmintz véka Semlye lizt, és hatuan véka kőz lizt.

23 Tíz hizlált ökör és húſi fűuőn járt ökör, ſiáz Iuh, Staruaſoc, őzec, Bijaloc, és hizlált kappanok nélkül.

24 Mert ő wralkodic vala minden helyeken az (Euphrates) folyó vizen túl Thiphſatúl fogua mind Azzahîg, az az minden királyokon kic az folyó vizen túl valának, és békeſége vala néki minden felől körös környűl.

25 Es lakic vala Iudah és Izrael bátorſággal, kiki mind az ő ſiőlőttőie és fige fáia alatt, Dantól fogua mind Beerſebaîg Sálomonnac minden ideiében. 2. Par 9. c. Sálomonnac louai és louagai.

26 cValának pedig Sálomonnac Negyuen ezer ſiekérbe való louai az

uai az Istalókban, és tizenkęt ezer louagai.

27 Touábba táplállyac vala ezec az tizt tartóc Sálomon királt, és mind azokat kic az Sálomon király asitalán valánac, kiki az ő hólnapián, minden fogyatkoz ásnélkül.

28 Annac felötte árpát és pelyuát az louaknac és az ősiuéreknec visinec vala az helyre az holott à király vala, kiki az ő el rendelt siokása sierint.

Ecclesi: 47.

29 Ada pedig az Isten bölczeséget Sálomonnac és igen nagy ęrtelmet, és élménec siélességet[d] az tenger partyán való föuénnec sokságа sierint.

d. Az az, felötte igen éles elmét, mellyel felötte igen soc dolgokat foghatna és érthetne meg.

30 És nagyob lön Sálomonnac bölczesége az nap keletre lakozóknac bölczeségeknél, és az Ægyptumbélieknec minden bölczeségeknél.

31 Söt bölczeb vala minden embernél, még az Ezrahites Ethannális és Hemannál, Chalcholnál, Dardanál az Mahol fiainál. Es hîre neue vala minden nemzetségec között körös környül.

32 Szerzé pedig három ezer példa besiédeket, es az ő énekénec siáma vólt ezer és ött.[e]

e. Ezec az Saomon könyuei el vesztenec, és mostan nintsenec.

33 Siolot annac felötte az fákról, az Libanus hegynec Cedrus fáiától fogua, mind az Hysopíg, melly az falból neuekedic ki. Szola annac felötte az oktalan állatokról, (tudni illic) az madarakról, az czúsió másió állatokról, és az halakról.

34 Es iönec vala minden népec közzül, hogy halgatnác az Sálomonnac bölczeségét az földnec minden királitól, kic hîrrel hallottác vala az ő bölczeségét.

V. Rész.

Sálomon az Tirusnac királyától az Hiramtól segitséget kér az Isten házának eppitésére. Az Hiram azért ad elegséges sát az Libanusró az Sálomonnac kéuánsága sierint. Salomon visontag élést ád az Hiram háza népénec sükségére. Meg iria az miueseknec sámokatis.

1 [a] EL küldé pedig Hiram királis Tirusnac királlya az ő siolgáit Sálomonhoz mikor meg hallotta vólna hogy ötet kentéc vólna királlyá az ő attya helyet. Mert siereti vala Hiram az Dáuidot minden időben.

a: Tirusnac királlya az Hiram, tizteli az Sálomon királt.

2 Es visisia küldé öket Sálomon Hiramhoz, néki ezt izenuén.

3 Tudod hogy Dáuid az én Attyám nem epîtheté házat az ő WRánac Istenénec neuénec a hadac miatt, mellyec ötet környül vöttec vala, mîgnem az WR az ő lábainac talpa alá vetette öket.

2: Par: 2.

4 Mostan pedig az én WRam Istenem nyugodalmot adot én nékem minden felöl, vgy annîra hogy sohol semmi ellenségem nintsen, és senkitöl semmi bántásom nintsen.

5 Es imé annac okaért azt gondolom magamban, hogy én epîtsec házat az én WRamnac Istenemnec neuénec, az miképpen siolot az WR Dáuidnac az én attyámnac, ezt monduán: Az te fiad kit te hellyetted ültetec az te királi siękedbe, ő eppîti meg azt az házat az én Neuemnec.

2. Sámu: 7. 1: Paral: 22.

6 Mo-

6 Moſtan annac okaért paranczoly, hogy énnékem vágianac Cedrus fákat à Libanuſon. Az én ſiólgaim pedig eggyütt legyenec az te ſiólgaiddal, és az te ſiolgaidnac ſiólgálattyoc iutalmát meg adom te néked valamit kéuánſi, Mert iól tudod hogy nintſen mi közöttünc olly ember, ki az fa vágáshoz vgy tudna mint az Sidonbéliec.

7 Mikor annac okaért meg hallotta vólna Hiram az Sálomonnac izenetit, igen örüle, és monda. Aldot légyen az WR ez mai napon, ki az Dáuidnac bölcz fiat adott, ez ſoc ſiámu népen.

8 Es küldé Hiram Sálomonhoz köueteket, ezt monduán: Meg értettem az te kéuánſágodat, meg czelekeſiem minden akaratodat, mind az Cedrus fa, és mind az fenyü fa felöl.

9 Az én ſiólgaim az Libanusról alá viſiic az tengerre az fákat, én pedig azokat ſiálakra rakatuán az tengeren, mind addig vitetem az mig te paranczolod, és ott azokat ki hányatom, és te viteſd el azokat. Ebben pedig viſiontac te nékem kedues dolgot czelekeſiel, ha az én házam népének éléſt küldeſi.

10 Ada annac okaért Hiram Sálomonnac Cedrus fákat és fenyü fákat minden ö kéuánſága ſierint.

11 Sálomon pedig ada Hiramnac húſi ezer véka búzát az ö háza népének táplálásra, és ſiépen meg tört húſi ezer Corus [b] olayt.

b: Corus mértéknec neue.

Ezt adgya vala Salomon Hiramnac minden eſitendönként.

12 Az WR annac okaért böl- Supra 5.
czeſéget ada Sálomonnac à mint meg mondotta vala néki. Es lön c: Sálomon és Hiram ſzövetſéget ſzerzenec.
békeſég Hiram között és Sálomon között, és ſiüetſéget tönec egy másal.

13 Sálomon pedig meg paranczola hogy mind az egéſi Izraelben az emberekben válogatáſt tennénec. Es választanác harmintz ezer embert.

14 Kiket el küldé az Libanuſra, minden hólnapra tíz ezer embert egy más után. Egy holnapig az Libanus hegyén valánac, két hólnapig az ö házoknál Adoniram vala pedig az miueſeknec palléroc.

16 Valánac pedig Sálomonnac tereh hordói hetuen ezeren, és nyóltzuan ezeren kö vágói az hegyen.

18 Az fö embereknélkül és tiztbélieknélkül, kiket Sálomon az munkának igazgatáſára bizot vala, kic három ezeren és három ſiázan valánac, kic az munkalkodó népet ſiorgalmaztattyác vala.

17 Es paranczola az király hogy nagy köueket, drága ſiép köueket hoznánac à háznac fundamentomának, és faragott köueket.

18 Faragánac annac okaért az Sálomonnac és az Hiramnac kö miueſi, és az Gibleuſoc, és kéſiíténec fákat és köueket az háznac eppítéſére.

VI. Réſi.

VI. Rész.

Az Sálomon király, az Istennec Templomát meg rakattya és el kéßiteti hét eßtendeig, mellynec nagyßága, réßei, és soc ékeßségei meg írattatnac ez Caputban.

1 TOuábba az Izrael fiainac Ægyptumból való ki iöuetelec után négy ßáz és nyoltzuanadic eßtendöben, Sálomon nac az Izraelen való birodalmának negyedic eßtendeiében Ziph nec hauában, a melly másodic hólnap, kezdé eppîteni (Sálomon) az WRnac házát.

a: Az Ziphnec hauá az vólt mellyet mi Aprilißnec, az az, Szent György hauának neuezünc.

2 Az házanac pedig hoßßúßága, à mellyet Sálomon király eppité az WRnac, hatuan ßing vala, és az ßéleßsége húßi, és az magaßága harmintz ßing.

3 Porticus vala pedig az háznac Temploma elött, mellynec hoßßúßága húßi ßing vala, az háznac ßéleßsége ßerint: Széleßsége pedig tíz ßing vala az háznac hoßßára.

4 Czinála annac felötte az háznac ablakokat, mellyec belöl ßéleßec, kiuöl ßoroßac valának.

b: Kemellyec azt mondgyác az Sidoc kőzzül hogy az ablakoc belől ßzoroßac, kiuől ßzéleßec vóltac, hogy az Templum nem külső világoßággal, hanem ißteni világoßágal fenlence.

5 Eppîté touábba az háznac falaiban kamorákat körös környül mellyec az háznac falaihoz ragattac vala, mind az Templumon mind az Sancta Sanctorumon körös környül. Czinála körös környül kö lábakatis.

6 Az álßo kamoránac öt ßing vala az ßéleßsége. Az középßönec hat, és az felßönec hét ßing az ßéleßsége, Mert körös környül az háznac falait kiuöl bellyeb vetet te vala hogy ne kelletnec az kamorác gerendainac az falba ragadni.

7 Mert mikor à ház eppîtetnéc ßiépen el kéßitue hozatott köuékből eppîtetic vala, vgy annîra hogy ßem verönec, ßem feyßénec ßem valami egyéb vas ßzerßiámnac péngéße nem hallattatott az háznac fel eppîtéßében.

8 Az középßö kamoránac pedig aytáia vala az háznac iob felöl való óldalán, és kéringön mennec vala fel az középßö kamorába, és az középßöböl az harmadikba.

9 Meg eppîté azért azt az házat, és el végezé, és meg padlá à házat meg haytott gerendáckal és Cedrus fából czinált deßkáckal.

10 Meg kéßité az kamorákatis az házzal éggyüt, mellyeknec magaßágoc öt ßing vala, és az házhoz ragaztatic vala Cedrus fából czinált gerendáckal.

11 Lön pedig az WRnac beßéde Sálomonhoz, ezt monduán.

12 Ez amaz ház c à mellyet te eppîteßi: Ha az én rendeleßimben iárandaßi, és az én itéletim ßerint czelekedendel, és meg tartándod minden én paranczolatimat azokban iárúan: Enis bizonyára meg erößitem te néked az én beßédemet, az mellyet ßiólottam Dáuidnac az te attyádnac.

c: Az az, A5 melly ház felöl ß: olottam Dáuidnac az te attyádnac. ez az. 2. Samu: 7.

13 Es az Izrael fiai között lakozom, el nem hagyom az én népemet az Izraelt.

14 Meg eppîté azért Sálomon azt az házat, és el végezé.

15 Es meg béllé az háznac falait belöl Cedrus fából czinált deßkákal

káckal, az az, à háznac pagimontomátul fogua mind az padlásîg bę búrîta belöl fáual: Az háznac paǵimontomátis bę búrita fenyŭ deſikáckal.

16 Meg deſikáza pedig az háznac hátúlsó réſiébennis húſi ſinget Cedrus fából czinált dezkáckal, az paǵimontomtúl fogua mind az padláſig, Es azt az háznac belsö réſiét válaztá hogy lenne leg ſientſégesb hely.

17 De az leg ſientſégesb hely elött való templomnac hoſiſia, Negyuen ſing vala.

18 Az Cedrus deſikác pedig, mellyeckelmeg béleltetet vala belöl à ház, meg irattattac vala v́gy mint ſaar töknec képéuel, és ſiépen ki nilatkozott virágockal. Mindeneſtöl annîra meg béleltetet vala Cedrus dezkáckal, hogy ſemmi kö ki nem tettzenéc.

19 Az leg ſientſégesb helyet pedig eppîté az háznac belsö réſiében, hogy abba helheztetné az WRnac ſiöuetſégénec ládáiát.

20 Az templumnac pedig belsö réſiénec az hoſiſza vala húſi ſing, és az ſiéleſségeis húſi ſing, az magaſsagais húſi ſing, és bę búrita azt finum arannyal, az óltárt pedig bę búrita Cedrus deſikáckal.

21 Es mikor ezt az házat bę búrîtotta vólna finum arannyal, czinála köz faltis, az arany lantzoknélkül [d] az Templumnac belsö réſie elött, és bę búrîtá aztis az falt arannyal.

d: Az arany lántzokon függet az Sanctum Sanctorum falánac aytaia elött való kárpit.

22 Mind az egéſi házatis bę burîtá arannyal, mîglen el végeztetnéc az egéſi ház, és az óltártis melly vala az Sancta Sanctorum elött, egéſilen bę búrîtá arannyal.

23 Czinála pedig az Sancta Sanctorumban kęt Cherúbimothis fenyŭ fából, mellyeknec magaſſágoc tíz ſing vala.

24 Öt ſing vala az Cherubimnac eǵgyic ſiárnya, az máſic ſiárnyais öt ſing vala. Vgy hogy az eggyic ſiárnya végétöl, az Cherubimnac máſic ſiárnya végeîg tíz ſing vólna.

25 Az máſodic Cherubimnakis az ſiárnya tíz ſing vala, mind az kęt Cherubimnac pedig, mind mérteke, mind faragáſa egy vala.

26 Az eǵgyic Cherubimnac magaſsága tíz ſing vala, azonképpen az máſic Cherubimnakis.

27 Helhezteté pedig az Cherubimokat az belsö háznac közepin, és ki terieztic vala az ö ſiárnyokat, és az eǵgyiknec ſiárnya éri vala az háznac eǵgyic falát, az máſic Cherubimnac pedig ſiárnya éri vala az máſic falát. Azoknac ſiárnyoc pedig az háznac közepin egybe érnec vala.

28 Es bę bŭrîtá az Cherubimokat arannyal.

29 Az háznac pedig minden falain körös környŭl, mind belöl mind kiuŭl faragtatá Cherubimokat, pálma fákat, és virágokat.

d: Nemellyec igy fordittyac, hogy az aytónac magaſſága és ſzéleſsége az falnac ötöd réſze, az az négy ſing vólt. Mi pedig fenyŭ fát neuezünc, iol lehet fordithatod olay fánac.

30 Söt męg az háznac paǵimontomatis arannyal búrîta bę, mind belöl mind kiuöl.

31 [e] Es az Sancta Sanctorumnac bę menetelin czinála aytót fe

nyŭ fából, mellynec az felsö kŭsiöbe, és az kęt felöl való óldal fái, öt siegŭuec valánac.

f: Az az, kétsös aytot mert az aytó egy vólt de két részben vólt.

32 f Kęt aytot czinála (mondoc) fenyŭ fából, és azokon faragtatá Cherubimokat, pálma fákat, és virágokat, és bę búrítá arannyal: Mind az Cherubimokat pedig, s-mind az pálmakat meg aranyozá.

33 Ezképpen czelekedéc az Templum aytáiáualis, és czináltatá azoknac kŭsiöbit négy siegeletre.g

g: Nemellyec egy fordíttyac hogy az aytó az falnac negyed részet tötté mind magasságra, mind szélességre.

34 Czinála kęt aytótis pedig fenyŭ fából, és eggyic aytón kęt forgó aytóc valánac, az másic aytónnis kęt forgó aytóc valánac.

35 Es faragtatá azokon Cherubimokat és pálmákat és virágokat és az faragást bę búrítatá arannyal.

36 Annac vtánna meg eppíté az belsö tornáczot, három rendit faragott köuekböl, és egy rendit Cedrus gerendákból.

37 Az ö birodalmánac negyedic esitendeiében fundaltatéc az WRnac háza, h Zifnec hauában.

h: Ezt neuezüc mi Aprilisnec, az az, szent György hauánac.

38 Es az tizen eggyedic esitendöben, Octoberben, az az, Mind sient hauában (melly nyóltzadic hólnap) végeztetéc el az ház minden hozzáia való siersiámockal egybe. Es eppíté azt hęt esitendeig.

VII. Rész.

Meg irattatic ez Caputban az Sálomonnac, és az ö feleségénec az Pharao leanyánac nyári házoknac eppitése. Az vtán az értz oslopoknac, értz tengernec, az üstöknec és azoknac lábainac, és gyertya tartóknac, soc egyęb drága ferfámockal egybe, meg kéfitése.

1 AZ ö maga házát pedig eppíté Salomon tizenhárom esitendeig, és el végezé az ö házát egésilen.

2 Meg eppíté az Libanus erdönec házátis, a mellynec hosisia siáz sing vala, siélessége ötuen sing, magassága harmintz sing, Eppíté pedig azt négy rend Cedrus oslopokon az oslopokon pedig Cedrus gerendác valánac.

a: Ez ház az városon kiuöl eppítétet vólt nijari háznac, neueztetic pedig Libanus érdönec házánac, minel hogy az Libanusson termet soc Cedrus fákból eppítetet vala.

3 Es bę padlá Cedrus dezkáckal az gerendákat, mellyec valánac negyuen öt oslopokon, mindenic renden tizen öt.

4 Es három rend ablakoc valánac rayta. Es mind az három renden eggyic ablac az másiknac ellenébe vala.

5 Es mind az aytóc, és azoknac óldal fái négy siegŭuec valánac az ablakockal egyetembe, eggyic ablac pedig az másic ablaknac ellenébe vala mind az három renden.

6 Tornátzotis czinála pedig oslopockal. Mellynec hosisia ötuen sing vala, és siélessége harmintz sing, és ez tornátz az ö oslopiual és gerendaiual, amaz másic eppŭlet elött vala.

7 Az Itélö sięknekis mellyben töruént tenné, tornátzot czinálá, mellyet Cedrus fáual meg béllé, az pagyimontomtól fogua mind az padlásig.

8 Az vtán az ö házánac az mellyben

mellyben lakic vala, más tornátzotis czinála az tornátzon belöl, melly èhöz hasonló mesterséggel czináltatott vala. Az Pharaó leányánakis mellyet feleségül vött vala Sálomon, czináltatá házat, hasonlót ez tornátzhoz.

b. Tudni illic az mellyekről szolot az felső Caputban és ebben.

9 Mind ezec [b] eppîtettec vala válogatott siép kőuekből, siépen meg faragtatott és resieltetett kőueknec mérteke sierint mind belöl mind kiuöl, fundamentomátul fogua mind az teteiéîg [c] kiuölis. Mind az nagy tornátzîg.

c. Vagy pártázattyáig.

10 Az fundamentomáis vólt siép és nagy kőuekből, mellyeknec siélességec vólt tíz sing, és nemellynec nyóltz.

11 Fellülis pedig valánac drága siép kőuec, faragott kőueknec mérteke sierint, es Cedrus fából czinált dezkác.

12 Touábba az tornátznac kőrnyekén, mind kőrös kőrnyül valánac három rend faragott kőuec és egy rend Cedrus gerendác. Hasonlatos képpen az WR házánac belső tronátzánac, és azon háznac porticusánac.

13 El külduén pedig Sálomon király, el hozata az [d] Hiramot Tirusból.

d. 2 Par: 4. Churamnac néneztetic, ez mester ember vólt.

14 Ez pedig egy özuegy asisioni állatnac fia vala Nephtalimnac nemzetségéből. Az ő attya pedig Tyrusbéli és értz miues vala, és ez tellyes vala bölczeséggel, ęrtelemmel és tudomáñyal, hogy tudna czinálni minden fęle miuet értzből. Ki mikor Sálomon királyhoz iött vólna, minden miuét meg czinála ő néki.

15 Formálá kęt értz osilopokatis, eggyiknec magassága tizen nyóltz sing vala, és tizenkęt sing sinor éri vala el az kerülетit. Hasonlatos képpen az másikatis.

16 Es kęt gombot önté értzből, hogy azokat helheztetnéc az osilopoknac teteiére, és eggyiknec az magassága öt sing vala, az másiknakis magassága öt sing vala.

17 Hálóhoz hasonló mesterséget, és egybe foglalt köteleket formálá az gombokon, mellyec valánac az osilopoknac tetein, hęt vala eggyic gombon, az másikonnîs hęt vala. [e]

e. Tudni illic illyen mesterséggel czinált háló forma.

18 Es mikor meg késîtette vólna az osilopokat, mindenic gombnac kőrnyüle czinála kęt rend pomagranát formákat, mellyeckel kőrnyül vétetnec es bę fedetnec vala az gomboc, mellyec az osilopokon valánac.

19 Az gomboc pedig mellyec az Templum porticusában helheztetendöc valánac, meg ékesitettec vala Lilium formáckal négy singre. [f]

f. Tudni illic az gomboknac felső és alsó részei, mert az közepin valánac az pomagranátoc kőrös kőrnyül.

20 Az kęt osilopokon való gomboc kőrnyül mondom hogy valánac pomagranát formác fellölis, az gombnac közepinec ellenébe, az melly résie az gombnac vala az háló formáual bę vont rési kiuöl: Mert kęt rendben kęt siaz pomagranátoc valánac kőrös kőrnyül, hasonló képpen vala az másic gombonnis.

21 Fel állatá pedig azokat az

kęt oſilopokat az Templomnac porticuſában. Es az mellyet iob kęz felöl fel állatá azt neuezé Iachinnac, [g] az mellyet pedig bal kęz felöl állatá, neuezé azt Boaznac.

g: Iachin, az az, meg erőſiti, Boaz, Az az: ő benne vagyon erőſſeg.

22 Es az oſilopoknac teteién formáltattac vala róſác, és illyen módon el végeztetéc az oſilopoknac miue.

23 [h] Czinála annac felötte egy öntött tengertis, mellynec az ſiéleſsége eggyic ſiélétöl fogua az máſic ſiéléig tíz ſing vala, az kerületi pedig kerekdéd vala, és az magaſsága öt ſing vala, és az kerületit harmintz ſing Sinór éri vala bę.

h: Tengernec neuezi az nagy üſtöt, mi uelhogy abba ſoc viz fért, melly nem egyebre hanem az papoknac maſodáſokra való vólt.

24 Valánac pedig az karimáián alól körös környül formáltatuán mint amaz apró ſár tököczkéc, tíz tíz mindenic ſingben mind az egéſi tenger körül, az illyen gomboc pedig kęt renddel valánac öntue körös környül.

i. Batus, mértéknec neue.

25 Es az tenger áll vala tizenkęt ökrön, mellyeknec az hárma néz vala éſiakra, az hárma pedig nap nyúgatra, az hárma délre, és az hárma nap támadatra, és az tenger fellül raytoc áll vala, és ezeknec az hátúlſó réſiec oda bę áll vala.

k: Vagy talpakat, Iria pedig az üſtöknec lábait, mellyekben az Leuitác hordottac vizet amaz nagy üſtbe, mellyet neueze tengernec. Touábba iollehet vagyon ezekben homályoſſág mellyeket nehezen érthehetőnc, mind az által abban ſemmi kárt nem valunc, mert ſemmit nékünc nem haználnac.

26 Annac az temérdekſége pedig egy tenérni vala, és az karimáia ollyan vala mint az pohárnac aiaka, vagy az liliomnac virága, és kęt ezer [i] Battus mégyen vala beléie.

27 Es czinála tíz értz [k] lábakatis, négy ſing vala az hoſiſſa mindenic lábnac, és az ſiéleſsége négy ſing, magaſsága pedig három ſing.

28 Mindenic láb pedig illyen formára czináltatott vala, ſiéles pártazati valánac azoknac, és az oc az pártazatoc valánac fogas roſtéllyoc között.

29 Az pártazatokon pedig mellyec valánac az fogas roſtélyoc között, valánac oroſilány képec, ökör és Cherubinképec, és az fogas roſtélyon fellül [l] támaſi: Az oroſilány képeken pedig és ökör képeken alól valánac ſiép meſterſéggel czinált állatoc.

l: Az az, tábla mellyen állot az üſtnec feneke.

30 Es mindenic lábnac négy négy értz kerekei valánac, és (azoknac tengelein) értz táblác, mellyeknec az négy ſiegeletin valánac támaſioc: Minden üſt alatt ezec az támaſioc öntettec [m] valánac, az üſtön való ékeſségeknec ellenébe.

m: Ezec haſonloc vóltac az aſzlopokhoz, mellyec az táblákнac négy ſzegeletihöz ragadtác.

31 Annac vtánna az üſtnec ſiáia az ö kerekdéd féſikénec belsö réſiétöl fogua oda fel ki állot egy ſingre, melly kerekdéd féſieknec ſiáia temérdec vala, hogy az üſtnec támaſia lehetne, melly más fęl ſingni ſiéles vala, mellynec ſiáiánál valánac ſiép metzéſec, és azoknac táblai négy ſiegöc valánac, nem gömbölyegec.

32 Az négy kerekec pedig mellyec az pártazatoc alatt valánac, és az kerekeknec tengelei, az lábhoz ragadtac vala, és mindenic

denic kereknec az magaſsága más fęl ſing vala.

33 Es ez kerekec haſonlóc valánac az ſiekérnec kerekeihöz, azoknac tengelyec, kerec ágyai, külöi, talpai: Mind ezec önteſec valánac.

34 Azonképpen az négy támaſioc mindenic lábnac négy ſiegeletin. Az üſtnec lábából állottac ki az támaſioc.

35 Vgy hogy à lábaknac teteién fęl ſingni kerekdéd magaſság látttanéc ki, mind körös környül. Mert az lábaknac tetein valánac annac tartó kezei mint ſiinte az pártazati mellyec mind azon lábból valánac.

36 Metzé pedig annac táblaira, támaſiira, pártazatira Cherubinokat, oroſilányokat ęs pálma fákat, az mint mindenic lábnac metzéſéhöz és ékeſségéhöz illett, melly körös környül vólt.

37 Illyen formára czinálá az tíz lábakat, mellyeknec mind önteſec, mind mértekec, mind pedig metzéſec vgyan azon egy vala.

38 Czinálá tíz üſtötis értzből, mellyeknec mindenikbe negyuen Batus mégyen vala, és mindenic négy ſingni vala, és az tíz lábaknac mindeniken, egy egy üſt vala.

39 Es helhezteté az lábaknac ötét, az háznac iob óldala felöl, és az ötét az háznac bal felöl való réſiére. Az tengertis helhezteté az háznac iob réſie felöl, nap támadatra, délnec ellenébe.

40 Czinálá annac felötte Hiram üſtököt, horgas villákat, mendentzéket, és el végezé az egéſi miuét, mellyet Sálomon király az WRnac házához czináltatá.

41 Tudni illic az két oſilopot, és az kerekdéd róſákat, mellyec az két oſilopokon való gomboknac teteire tétettec vala, és az két hálóczkát az két kerekdéd róſának bę fedezéſére, mellyec az oſilopoknac gombaira tétettec vala.

42 Es négy ſiáz pomagranátokat az két hálóczkában, két rend pomagranátokat minden hálóczkába, az két rend róſáknac bę fedezéſére, mellyec valánac az oſilopoknac teteién.

43 Az tíz lábakat és az lábokon való tíz üſtököt.

44 Az tengert, és az tizenkęt ökröket az tenger alatt.

45 Fazékákat, horgas villákat, pohárokat, és minden egyęb edényeket, mellyeket az Hiram czinála az Sálomon királynac az WRnac házának ſiükſégére, tizta értzből.

46 Az Iordán vizénec Sîc mezeién önteté ezeket az király az agyagos földben, Succhot és Sarthan között.

47 Es mind azokat az edényeket Sálomon méretlen hagya az értznec felötteb való ſokſága miatt.

48 Meg czináltatá annac felötte Sálomon minden egyéb edényeket, az mellyec az WR házához ſükſégeſec valának, az arany óltárt, az arany aztalt, mellyen állanac vala az ſient kenyerec.

49 És az gyertya tartókat válaztot aranyból, ötet iob felöl, ötet bal felöl az Sancta Sanctorum elött. És az virágokat, lámpáſokat, és az hamma véuöketis aranyból czináltá.

50 És az mendentzéket, az vigaſág téuö ſierſiámokat, és az pohárokat, temiénezöket, ſerpenyöketis tizta aranyból czinálá, és az belsö háznac, az az, az Sancta Sanctorumnac, és az templum házának aytainac ſarkaitis mind aranyból czináltatá.

51 Illyen képpen annac okaért el végeztetéc az egéſi miw, mellyet az Sálomon czinálá az WRnac házához, es bę viué Sálomon az ö attyától Dáuidtól az Iſtennec ſzenteltettet ioſzágot, ezüſtöt, aranyat, és az edényeket, és el töué azokat az WRnac házának kénczei közzé.

VIII. Réſz.

Sálomon egybe gyüyruén az népnec feieit és az papokat, bę viſi az wſi Templumba Syonból az Iſten ládáiát, az elöbbi ſátorral és ahoz való edényeckel egybe. Holott mikor az Iſten az ö ielen való vólnac niluán való ielét mutatta vólna. Sálomon az néppel egybe áldgya az Iſtent, könyörög Salomon iſtennec, és ſoc áldozattal áldozuán az Templomot meg ſenteli. Innepet tentel, az vtan az népet el boczátya.

1 ACkor öſſue gyüyté Sálomon az Izraelnec véneit, és az nemzetſégeknec feieit, tudni illic az Izrael fiainac attyoknac feiedelmit hozzáia Ieruſálembe, hogy az WRnac ſiöuetſégénec ládáiát el vinnéc Dáuidnac városából az Syonból. 2. Paral. 5.

2 Gyülénec azért Sálomon királhoz az Izraelnec minden férfiai, az Septembernec hauában, Innep napon, melly az hetedic hólnap. a: Nemzetſége mi az ſzent ládáhól hauának hetedic hólnapaic mondatic pedig mert az böit már hitától kezdettéc ſzámlálni az hauakat.

3 Mikor pedip el iöttenec vólna mindnyáián az Izraelnec vénei, fel véuéc az papoc az ládát.

4 Es el viuéc az WRnac ládáiát, az gyülekezetnec ſátorát, és mind az ſzent edényeket mellyec valának az ſátorban, el viuéc mondoc azokat az papoc és az Leuitác.

5 Sálomon király pedig és az Izraelnec egéſi gyülekezete, melly ö hozza gyült vala, mégyen vala ö vęle az láda elött, áldozuán anni iuhockal és ökröckel hogy annac ſokaſága, meg ſem oluaſtathatnéc, ſem pedig meg nem ſámláltathatnéc.

6 Es bę viuéc az papoc az WRnac ſiöuetſégénec ládáiát az ö helyére az háznac belsö réſiébe, az Sancta Sanctorumba, az Cherubimoknac ſiárnyoc alá.

7 Mert az Cherubimoc ki terieztic vala ſiárnyokat az láda felött,

felőtt és befedic vala az Cherubimoc az ládát, és annac rúdgyait fellűl.

8 Es kűllyeb vonác annac az ő rúdait, annîra hogy azoknac végec meg láttatnánac az Szent helyben az Sancta Sanctorumnac első réſſe felől, de kiuől meg nem láttatnac vala,[b] és ott lőnec mind ez mai napîglan.

b: Az az, nem háladnac vala kiuől az fakon vagy kárpiton. Hebr: 9. Deut: 10, Exo: 40.

9 Nem vala egyęb az ládában, hanem czac az kęt kő tábla, mellyeket belé helheztetet vala Moſes az Horebnél, mikor az WR ſſőuetſéget ſſerze az Izrael fiaiual, mikor ki iőuénec az Ægyptumnac főldéből.

10 Es lőn mikor ki iőttec vólna az papoc az ſſent helyből, az kőd bę tőlté az WRnac házát.

11 Es meg nem maradhatnac vala az papoc az ő ſſolgálattyokban az kődnec miatta, mert az WRnac diczőſége tőltőtte vala bę az WRnac házát.

12 Ackor monda Sálomon: Az WR mondotta ezt, hogy ő lakoznéc kődben.

13 Nagy ſzorgalmatoſsággal epîtettem lakó házat te néked, olly helyet az holott őrőcké lakiál.

14 Meg fordúla pedig az király, és meg áldá az Izraelnec egéſſi gyűlekezetit. Az Izraelnec pedig egéſſi gyűlekezete fenn áll vala.

15 Es monda: Aldott légyen az Izraelnec WRa Iſtene, ki ő maga ſſólot Dáuidnac az én atyámnac, és azt az ő hatalmaſsságáual bę tellyeſitette, monduán.

16 Az melly napſágtól fogua ki hoztam az én népemet az Izraelt Ægyptusból, nem válaztottam egy vároſtis az Izraelnec egéſſi nemzetſége kőzzűl, hogy ott nékem házat eppîtenénec mellyben lenne az én neuem: Hanem Dáuidot válaztottam hogy ő lenne az én népemnec az Izraelnec vezęre.

17 El végezte vala pedig Dáuid az én atyám, hogy ő eppîtené házat az Izrael WRánac Iſtenénec neuénec. 1 Sam: 7.

18 De az WR monda Dáuidnac az én atyámnac: Miuel hogy el végezted vólt magadban hogy az én neuemnec házat eppîts, iól czelekedted hogy ſſiuedben ezt végezted.

19 De mind az által te nem eppîteſſi házat én nékem, hanem az te fiad az kit te nemzeſſi, az eppît házat az én Neuemnec.

20 Meg tellyeſité azért az WR az ő beſſédét mellyet ſſolot vala, és én lőc az én atyám helyet, Dáuid helyet, király, és űléc az Izraelnec királi ſſękibe, az miképpen meg mondotta vala az WR, és meg eppîtém az házat az Izrael WRánac Iſtenénec neuénec.

21 Es helyet ſſerzettem ott az ládánac, mellyben az WRnac ſſőuetſége vagyon, mellyet tőtt

az mi attyáinckal, mikor ki hozta ŏket az Ægyptusnac földéből.

22 Meg állapéc pedig Sálomon az WRnac óltára előtt, az Izraelnec egéſi gyülekezetinec láttára, és kezeit az Eegbe fel emelé.

23 Es monda: Izraelnec WRa Iſtene, ninczen te hozzád haſonló Iſten, ſem az Eegben oda fel, ſem az földŏn ide alá, ki meg tartod az te ſiólgaidnac tŏtt fogadáſt, kic te előtted tizta ſiiuel iárnac.

24 Ki meg tartottad az mit az te ſiolgádnac Dáuidnac az én attyámnac ſiólottál, mert te magad ſiólottál néki, és az te hatalmaddal bę tellyeſitetted, az mint ez mai napon meg tettzic.

25 Moſtan annac okaért ô Izraelnec WRa Iſtene, tarcz meg az mit az te ſiolgádnac Dáuidnac, az én attyámmac igértél, ezt monduán: Az te Magodból való férfiu meg nem fogyátkozic én előttem, ki az Izraelnec királi ſiękiben üllyen, czac hogy az te fiaid meg ŏrizzéc az ŏ ẏtokat, hogy én előttem iárianac, az mint te én előttem iártál. 2. Sam: 7.

26 Moſtan mondom ô Izraelnec WRa Iſtene, erősſicz meg kérlec az te igéretedet, mellyet meg igértél az te ſiolgádnac Dáuidnac, az én attyámnac.

27 Igazé hogy az Iſten lakozzéc ez földŏn? Imé az Eeg, és az Eegeknec égei be nem foghatnac tégedet: Sockal inkáb ez ház mellyet én eppîtettem.

28 De te tekincz az te ſiolgádnac imátſágára és az ŏ kŏnyörgéſére, ô én WRam és Iſtenem, meg halgatuán az kiáltáſt és az imátſágot, mellyel az te ſiólgád imátkozic te előtted ez mai napon.

29 Hogy à te ſiemeid ez házra nézzenec éjjel és nappal, ez helyre mondom, mely felől azt mondottad: Ott léſien az én neuem, és hogy meg halgaſsad az imátſágot mellyel imátkozic az te ſiólgád ez helyen. Deut: 12.

30 Halgasd meg mondom az te ſiolgádnac és az te népednec Izraelnec kŏnyŏrgéſét, az ki imátkozandic ez helyen, halgasd meg mondom az te lakó helyedből az mennyekből, és meg halgatuán légy kegyelmes.

31 Mikor vétkezendic valaki felebaráttya ellen, és hitire hadgya és kénſeriti ŏtet meg esketni, és az hit ide az te óltárod eleibe iŏuend ebbe ez házba.

32 Te meghalgaſsad mennyekben és vidd véghez, és tégy igazat az te ſiólgaid kŏzŏtt, kárhoztatuán az iſtentelent, hogy feién tellyéc az mit kereſett: Es meg igazîtuán az igazat, meg fizetuén néki az ŏ igaſsága ſierint.

33 Mikor meg verettetic az te

néped az Izrael az ő ellenſégitől az ő bűneiért, és te hozzád meg térendnec, és valláſt téſinec az te neuedről, és te néked könyörgenec ez házban.

34 Te halgasd meg az mennyekben, és boczásd meg Izraelnec az te népednec vétkét, és hozd viſiſia őket az földre, mellyet adtál az ő attyoknac.

35 Mikor bę rekeztetic, az Eeg és nem léſien eſő, miuel hogy ellened vétkeztenec, és imátkozandanac ez helyen, és megtérnec az ő bűnökből, mikor megnyomorgatandod őket.

36 Te halgasd meg őket az mennyekből, és légy kegyelmes az te ſiólgaidnac és Izraelnec az te népednec vétkénec, minec vtáña meg tanîtandod őket az ió útra mellyen iáriánac, és adgy esöt az te földedre, az mellyet örökſégül adtál az te népednec.

37 Mikoron éhſég leiend ez földön auagy dög halál, auagy aſiály, auagy rógya, vagy ſáska, vagy czerebül, vagy mikor az ő ellenſége meg ſiállya az ő kapuit, vagy valami egyęb czapás és naualya reáioc iö.

38 Valaki ackor tenéked imátkozic és könyörög, vagy az egéſi Izrael népe, és meg érzi kiki az ő ſiiuében az czapáſt, és ki terieztendi kezeit ez házban.

39 Te halgasd meg mennyekből az te lakó helyedből és légy kegyelmes, és czelekedd ezt, hogy kinec kinec fizeſs az ő útai ſierint, az mint meg eſmerted az ő ſiiuét, (mert te egyedül látod az embereknec ſiiueknec gondolattyát.)

40 Hogy féllyenec téged mind çltig, mîg ez földnec ſiinén lakoznac, mellyet adtál az mi Atyáinknac.

41 Söt męg az idegenekis kic nem az te néped közzül az Izrael közzül valóc, ha el iöuendenec meſiſie földről az te neuedért.

42 Ha mondom el iöuendenec haluán az te nagyſágos neuedet, és az te hatalmas kezedet, és az te fel húzott karodat, és imátkozandanac ez házban.

43 Te meg halgaſſad az Eegből az te lakó helyedből, és add meg az idegeneknec mind azt az miért könyörgenec, hogy mind az egéſi földön való népec meg eſmeriéc az te neuedet, és féllyenec úgy tégedet, miképpen az te néped az Izrael, és eſmeriéc meg hogy az te neuednec ſienteltetet ez az ház, mellyet én eppîtettem.

44 Mikor az te néped ki mégyen az hadba az ő ellenſége ellen, az úton az mellyen el boczátod őket, és imátkozandanac az WRnac, fordúluán az úton az városra, mellyet magadnac válaztottál, és ez házra mellyet eppîtettem az te neuednec.

45 Meg halgaſſad mennyekből az ő imátſágokat és könyörgéſeket, és álly boſiſiút ő érőttec.

46 Ha te

46 Ha te ellened vétkezendnec, (mert nincz az ember ki nem vét keznéc) és meg haragſiol reáioc, és az ellenſégnec kezébe adod, és fogua el viſſic őket az ellenſégnec földére, meſſe vagy közel.

47 Es eſiekben veſſic magokat az földőn, az mellyre fogua vitettenec, és meg teruén könyörgeni kezdenec néked azoknac földőkben, az kiktől fogua el vitettec, monduán: Vétkeztünc, hamiſsan és iſtentelenül czelekedtünc.

48 Ha mondom, meg ternec te hozzád tellyes ſiiuekből lelkekből, az ő ellenſégeknec földében, kic őket fogua el vittéc és imátkozandanac te hozzád az vton, az ő földőc felé fordúluán, mellyet adtál az ő attyoknac, és az város felé, mellyet magadnac válaztottál, és ez ház felé mellyet az te Neuednec eppîtettem.

49 Halgasd meg mennyekből az te lakó helyedből az ő imátſágokat és könyörgéſeket, és álly boſſúút éröttec.

50 Es légy kegyelmes az te népednec kic ellened vétkezendnec, meg boczátuán ő nékiec minden bűnöket mellyeckel ellened vétkeztenec, és ſierezz keduet nékiec azoc előtt az kic őket fogua el vittéc, hogy könyörüllyenec raytoc.

51 Mert ők az te néped és örökſéged, kiket ki hoztál Ægyptuſból, az vás kementzénec közepíből.

52 Hogy az te ſiemeid nézzenec az te ſiólgádnac imátſágára, és az te népednec Izraelnec könyörgéſére, meg halgatuán őket mindenkor, mikor téged ſegitſégül hínac.

53 Mert te válaztottad őket magadnac örökſégül ez földőn minden népec közzül, az miképpen meg mondottad vólt Moſeſnec az te ſiolgádnac általa, mikor ki hoztad az mi atyáinkat Ægyptusból WRam Iſten.

54 Es mikor el végezte vólna Sálomon az WR előtt való minden imátſágát és könyörgéſét, fel kele az WRnac óltára elől, es meg ſiűnéc az imátkozáſtól, és kezeit az Eegbe fel emeluén.

55 Es fenn áluán meg áldá az Izraelnec egéſi gyülekezetit fel ſióual, ezt monduán.

56 Aldott legyén az WR, ki nyúgodalmot adott az ő népénec Izraelnec minden ő beſiéde ſierint, ezac egy beſiédeis hijába való nem vólt minden ő ió beſiédi közzül, az mellyet ſiólot Moſeſnec az ő ſiolgáiának általa.

57 Légyen mi velünkis az mi WRunc Iſtenünc, az mi képpen vólt az mi attyáinckal, ne hadgyon el mínket, el ſe táuozzéc mi tőlönc.

58 Hanem haycza hozzáia az mi ſiiuőnket hogy iáriunc minden ő útaiban és őrizzűc meg minden ő paranczolatit, az ő végezéſit és itéletit, az mellyeket

ket paranczolt az mi attyáinknac.

59 Es ezec ez beſſédec mellyeckel imátkoztam az WR elŏtt, legyenec ielen az mi Wruncz Iſtenünc elŏtt éijel és nappal, vgy hogy gondgyat viſellye az ŏ ſzólgáiának és az ŏ népének az Izraelnec minden idŏben.

60 Hogy meg eſmeriéc az földön való minden népec hogy az WR légyen czac az Iſten, és hogy ŏ kiuŏlŏtte ninczen más.

61 Es légyen az ti ſiiuetec tŏkél letes az mi Wrunckal Iſtenünckel, iáruán az ŏ végezéſiben, és meg ŏrizuén az ŏ paranczolatit, miképpen ez mai napon (czelekedtec.)

62 Az király pedig és az egéſi Izrael ŏ vçle, áldozatot áldoznac vala az WR elŏtt.

63 Es Sálomon áldozéc hálá adáſnac áldozattyáual, mellyet áldozéc az WRnac, tudni illic huſion két ezer ŏkŏrrel, ſiáz húſi ezer iuhual, és ezképpen meg ſienteléc az WR házát, az király és az egéſi Izrael fiai.

64 Vgyan azon napon meg ſientelé az király az közepsŏ tornátzot, melly az WRnac háza elŏtt vala, mert ott ſierzé egéſilen égŏ áldozatot és egyçb áldozatokat, a hálá adó áldozatnac kŏuériuel egybe, miuel hogy az çrtz óltár melly az WR elŏtt vala, kiczin vala ehŏz, vgy hogy reáia nem férne az égŏ áldozat, az aiándokoc és az hálá adáſra való áldozatoknac kŏuéri.

a: Elodeli áldozatokat.

65 Es Sálomon innepet ſierzé az idŏben, és vçle egyetembe az egéſi Izrael, és nagy gyŭlés vala Hamathnac határától fogua az Ægyptuſnac határáig, az mi Wrunc Iſtenünc elŏtt, hęt napig, és eſmét hęt napig, az az, tizen négy napig.

66 Az nyóltzadic napon pedig el boczátá az népet, és meg áldác az királt, és el ménénec nagy ŏrömmel az ŏ haylokokba, és nagy víg ſiiwel, mind azokért az ſoc iókért mellyeket czelekedett vala az WR Dáuiddal az ŏ ſzólgáiával, és Izraellel az ŏ népéuel.

IX. Réſz.

Meg ielenic az Iſten másodſor Sálomonnac és az ŏ attyáual ſerzett ſŏuetſégét meg erŏſíti. Meg aiándékozza Hiram királt hŭ városſſal. Az Izraelitác közŏtt maradott pogányokat adó fizetŏcké téſi. El küldi ſolgáit Ophirba, honnét néki ſoc aranyat hoznac.

1 LŐn pedig, mikor el végezte vólna Sálomon az WR házának és az király házának eppítéſét, es mindeneket mellyeket az ŏ kéuánſága ſzerint eppíteni akara. 2.Paral:7.

2 Meg ielenéc az WR Sálomonnac máſodſioris, miképpen meg ielent vala néki Gibeonban.

3 Es monda néki az WR: Meg halgattam az te imátſágodat és kŏnyŏrgéſedet mellyel kŏnyŏrgettél: Meg ſienteltem ezt ez házat az mellyet eppítettel, abban helheztetuén az én Neuemet mind ŏrŏcké, és ott léſinec az én

az én ſiemeim, és az én ſiiuem mindenkor.

4 Es ha te én elöttem iárándaſi az mint iárt Dáuid az te atyád egyenes és tökélletes ſiiuel, vgy czelekeduén az mint néked meg paranczóltam, és rendeleſimet és itéletímet meg tartandod.

5 Meg erősſitem az te birodalmodnac ſiękit Izraelen mind örökké, az mint meg mondottam Dáuidnac az te atyádnac, monduán: El nem fogy az te nemzetſégedből való férfiu az Izraelnec királi ſiękiből. 2: Sam: 7.

6 Hogy ha pedig el ſiakadtoc ti és az ti ſiaitoc én tőlem, és meg nem örizenditec az én paranczolatimat, és az én végezeſimet melyeket elötökbe adtam, hanem el mentec és idegen Iſteneknec ſiolgáltoc, és meg haioltoc azoc előtt.

7 Ki gyomlálom az Izraelt az földnec ſiinéről az mellyet nékiec adtam, és az házat az mellyet az én neuemnec ſienteltem, el vetem ſiemem elől, és az Izrael példa beſiédül es köz beſiédül léſien minden népec előtt.

8 Es az ház melly nagy méltoſágos és híres neues léſien, le tőrettetic, vgy annîra hogy valaki azon által mégyen, el czudálkozic rayta, és ſüüöltuén azt mondgya: Vallyon ſ mi okaért czelekedett az WR ezképpen ez földuel és ez házzal?

9 Es felelnec: Ez okaért, mert el hadtác az ő WRokat Iſteneket, ki az ő attyokat ki hozta Ægyptuſnac földéből, és idegen Iſtenekhöz haylottanac, és azokat imádtác és ſiolgáltác azoknac. Ez okaért mondom hogy boczátta ő reáioc az WR mind ezt az nyomorúſágot.

10 Lőn pedig az húſi eſitendő el múluán, mellyekben meg eppîté Sálomon az kęt házat, tudni illic az WR házát, és az király házát.

11 (Mellyeknec eppîtéſére Hiram az Tyruſnac kiállya adott vala aiándokon Sálomonnac Cedrus fákat, fenyű fákat, aranyat, és mindent az ő kéuánſága ſierint,) ackor adá Sálomon király Hiramnac húſi városſt Galileánac földében.

12 Es ki méne Hiram Tyrusból hogy meg látná az városokat, mellyeket Sálomon király adott vala ő néki, és nem keduelé azokat.

13 Es monda: Miczodác ezec az városoc mellyeket nékem adtal ſierelmes atyámfia? Es a Chabul földnec neuezé azokat mind ez mai napîglan. a: Az az, Sonany, város, bituán földnec.

14 Küldet vala pedig Hiram az királynac ſiáz és húſi talentum aranyat.

15 Ez az oka az adónac mellyet fel vetet vala Sálomon, hogy meg éppîtené az WR házát, és az ő maga házát, az (Sion varának) erősſégét, Ieruſálemnec kő falát, és Chatzort, Megiddot, és Gezert.

16 (Mert Pharaó az Ægyptumnac királlya el iött vala és meg vötte vala ſ- meg égette vala tüzzel az

zel az Gezert, az Cananęust pedig az ki lakic vala az városban meg ölte vala, és adta vala azt aiándokon az ö leányánac, az Sálomon feleségénec.

17 Meg eppîté pedig Sálomon az Gesert) és az alsó Bethchoront.

18 Bahalathot, Tadmort az puztában, azon az földön.

19 Es mind az fegyueres tár háznac városit, mellyec Sálomoné valánac, és az siekereknec városit, az louagoknac városit, és mindeneket mellyeknec eppîtésére kéuánsága vala Ierusálemben, és az [b] Libanusban, és az ö birodalmánac minden földén.

b. Libanusnac néuezinyari az házat mellyet à Libanus erdőrul eppitet vala.

20 Mind azt à népet pedig, melly maradott vala az Emorręusoktól, Hittęusoktól, Perizeusoktól, Hiuęusoktól, és Iebusęusoktól, kic nem valánac az Izrael fiai közzül.

21 Az az, ezeknec fiait kic ö vtánnoc azon az földön maradtac vala, kiket az Izraelitác ki nem vezthettec vala, azokat az Sálomon adó fizetöué töue mind ez mai napîglan.

22 Az Izrael fiai közzül pedig nem vete senkit Sálomon siolgálat alá, hanem ezec hadakozó férfiac valánac, és ö siólgai, és fö emberei, és ö hadnagyai, és az ö siekereinec és louaginac feiedelmi.

23 Ezec közzül valánac az pallároknac feiedelmi, kic pallérkodnac vala az Sálomon eppîtésén, öt siáz és ötuen, kic igazgattyác vala az népet az melly múnkalodic vala az eppîtésen.

24 Touábba az Pharaónac leánya fel méne Dáuidnac városából az ö házába mellyet Sálomon eppîtet vala ö néki. Ackor eppîté meg az Millotis.[c]

c: Erti az Sion várának erősségét és keritését.

25 Aldozic vala pedig Sálomon minden esitendöben háromsior égö és hálá adó áldozatockal, az óltáron mellyet eppîtet vala az WRnac, és áldozic vala ió illattal, azonnis melly az WR elött vala, és el végezé az házat.

26 Es Haiótis czináltatá Sálomon Esion gaberben, melly az Eloth mellet vala az veres tenger pártyan, az Edomnac földén.

27 Es el küldé az Hiram (kiral) az ö siólgait abban az haióban, kic ió haiósoc és az tengeren való járásban tudósoc valánac, az Sálomon siólgaiual.

28 Kic Ophirba menuén hozánac onnét négy száz húsz talentum aranyat, mellyeket vünec az Sálomon királyhoz.

X. Rész.

Az Sábánac királyne assonya el mégyen Sálomonhoz az ö bölczeségénec halgatására, ki az Sálomont nagy summa arannyal meg aiándokozza, miképpen azt vissontac Sálomon meg aiándokozza. Az vtan ßól Sálomonnac arany paisiról, királi ßękiről, ßekeriről, louagiról, és egyęb soc ßęle gazdagságáról,

1 AZ Sebánac királne assionya pedig haluán Sálomon-

2. Paral. 9. Matth. 12 Luc: 11.

monnac hirét, és az WRnac neuét, el iöue hogy meg késérgetné ötet nehez kérdeseckel.

2 Es bę iöue Ierusálembe igen nagy sereggel és teuéckel, mellyec hoznac vala drága fűueket, nagy soc aranyat, és drága köueket: és Sálomonhoz méne, és sióla ö vęle mindenekröl az mellyec siiuében valánac.

3 Meg feyté pedig az Sálomon ö néki minden kérdésit, semmi nem vala el röytue az királtól, mellyet ö néki meg nem mondhatot vólna.

4 Es látá az Sábánac királyne asisionya az Sálomonnac minden bölczeségét, és az házat mellyet eppîtet vala.

5 Es az ö aztalánac étkeit, és az ö siólgainac üléseknec rendit, és az ö siólgainac vduarlásoknac módgyát, és azoknac öltözeteket és pohár siękeit, és az ö áldozattyát mellyel áldozic vala az WRnac házában, [a] es el amélkodéc rayta.

a: Tremellius ógy fordittia: és az gradítsot mellyen fel mennec vala, az Wr Házába.

6 Es monda az királynac: Igaz vólt az besiéd mellyet az én földemben hallottam vólt az te dólgaid felöl, és az te bölczeséged felöl.

7 En pedig nem hihettem azokat az besiédeket mîg én magam el nem iöttem és siemeiuel meg láttam. Imé pedig felét sem mondottac meg énnékem, meg haladtad bölczeségeddel és iósságoddal az hîrt az mellyet hallottam vala felöled.

8 Bódogoc az te embereid, és bódogoc ezec az te siólgaid, kic vduarlanac te néked, hogy mindenkor halhattyác az te bölczeségedet.

9 Légyen az te WRad Istened áldott, ki annîra keduelt tégedet, hogy az Izraelnec királi siękibe ül tetet, miuel hogy sierette az WR az Izraelt mind öröcké, és királlyá tött tégedet hogy itéletet és igasságot siolgáltatnál.

10 Es adá az királnac siáz talentum mása aranyat, és soc drága fű siersiámokat és drága köueket. Nem hoztac az vtán illyen, és añi sokságú drága fű siersiámokat, az menît az Sábánac királne asisionya adá Sálomon királynac.

11 Touábba az Hiramnac haióiais, melly aranyat hord vala Ophirból, hozá Heben fátis [b] Ophirból nagy böséggel, és drága köueket.

b Nemellyec Almugim fánac, nemellyec Bresilnec, nemellyec Thym fánac mondgyác nemellyec Coralusnac mondagyác.

12 Es czinála az király az Heben fából osilopokát mind az WR házánac, mind az király házánac, és az éneklöknec hegedöket és lantokat, nem hoztanac ollyan fákat, sem láttanac ollyanokat mind ez mai napîg.

13 Az Sálomon király pedig adá az Sebánac királyne asisionyánac mindent az mit kéuáná és kéré ö töle, azoknélkül à mellyeket kezétül ada Sálomon király ö néki. Annac vtánna meg tęre és méne az ö földébe siólgaiual egyetembe.

14 Vala pedig mérteke az aranynac melly kezéhöz iö vala Sálomonnac minden esitendö-

ben,

ben, hat ſiáz és hatuan hat talentum arany.

15 Annélkül az mi iö vala az áros emberektöl, és az drága fü ſierſiámmal kereskedö kalmároktól, és mind az Arabiabéli királyoktól, és annac az földnec tizettartóitól.

16 Czinála pedig az Sálomon király két ſiáz öreg paiſokatis tiſi ta vert aranyból, mindenic paiſra hat ſzáz aranyat költé.

17 Es három ſiáz kerekdéd paiſokatis vert aranyból, három font aranyat költé minden paiſra, és azokat az király helhezteté az Libanus örd önec házába.

18 Czinála annac felötte az király Elephant tetemböl egy nagy király ſiéket, és be burîtá azt finum arannyal.

19 Hat lépés gráditſa vala az királi ſiéknec, és az ſzéknec az teteie kerekdéd vala hától, és oſilopoc valánac mind két felöl az üléſnec helyén, és két oroſilányoc álnac vala az oſilopoknál.

20 Tizenkét oróſilány áll vala ott két felöl az grádicznac hat lépéſén, ſenki ollyant nem czinált ſemmi orſiágban.

21 Minden italhoz való edéni annac felötte Sálomon királynac aranyból valánac. Iſmét minden edéni az Libanus érdönec házánac tiſita aranyból valánac, nem vala azoc között ſemmi ezüſt, mert annac ſemmi böczi nem vala Sálomonnac ideiében.

22 Mert Tharſisba iáró haióia vala az királynac az tengeren, az Hiramnac haióiával, és egyſier három eſitendöbe mégyen vala az haió Tharſisba, melly aranyat és ezüſtöt, Elephant fogakat, maimokat és páuákat hoz vala.

23 Es fellyeb magaztaltatéc Sálomon király gazdagſággal és bölczeſéggel, mind az egéſi földön való királyoknál.

24 Es mind az egéſi földön való népec keuányác vala látni Sálomont, hogy halhatnác az ö bölczeſégét, mellyet az Iſten az ö ſiiuébe adott vala.

25 Es mindenec ö néki aiándokot hoznac vala, ezüſt es arany edényeket, öltözeteket, hadi ſierſiámokat; fü ſierſiámokat, louakat, öſiuéreket eſitendönként.

26 Egybe gyüyté azért az ö ſiekereit és louagait, és lön ö néki ezer és négy ſiáz ſiekere, és tizenkét ezer louagia, kiket helhezteté az ſiekereknec városiban, és hogy az királlyal lennénec Ieruſálemben.

27 Es meg böuité az király Ieruſálemben az ezüſtet mint az kö uet, és az Cedruſt mint az vad figet, mellyec nagy böſéggel teremnec az mezön.

28 Es Sálomonnac Ægyptuſból hoznac vala louakat, mert az királynac kereskedöi ſiereggel véſiic vala az louakat pénzen.

29 Es Ægyptusból egy ſiekér hat ſiáz ezüſt ſicluſsal jö vala ki, egy ló pedig más fél ſiázzal, és ezképpen hozzác vala mind az

c. Tudni illic, az Sálomon sʒólgai.

Hittęusoknac, mind az Syriabélieknec királinac.c

XI. Rész.

Sálomon király az soc idegen aſſoni állatoknac ſerelmétül meg czalattatuán, báluány imádásba esic, melly dologért az Isten meg se nyegeti őtet az ő orſágának hasonlásával, vagy az ő maradékatól valo el ſakadásával, és tamazt reája kęt ellenséget. Ieroboamnac igeri Isten az Prophéta által az Izraelnec tiz nemzetségét, el fut Ieroboam Sálomon előtt Ægyptusba, és ott lakic Sálomoñac halálaig.

1 AZ Sálomon király pedig meg ſiereté soc idegen aſiſioni állatokat, keuáltképpen az Pharaó leányát, Moabitáknac Ammonitáknac, Edomitáknac, az Sidonbélieknec, és Hittęusoknac leánit.

Deut: 7. 2 Azoknac az pogányoknac leánit, az kic felől azt mondotta vala az WR az Izrael fiainac: Ne kőzősüllyetec ő vęlec, őkis ne kőzősüllyenec ti veletec, miuel hogy az ő Istenec vtán haytyác az ti ſiiueteket. Ezekhőz mondom ragazkodéc Sálomon ſieretettel.

3 Valánac annac felőtte ő nekie feleségei, királyne aſiſionyoc hęt ſiáz, és három ſiáz agiaſi. Es az ő aſiſioń népei el haytác az ő ſiiuét.

4 Es mikor immár meg vénhűtt vólna Sálomon, az ő feleségei el haytác az ő ſiiuét az idegen Istenec vtán, és nem vala az ő ſiiue tőkélletes az ő Wráual Istenéuel, az mint az ő attyánac Dáuidnac ſiiue vala.

5 Mert Sálomon kőueti vala az Asthoreth Báluány Istent az Sidonbélieknec Istenét, és az Milchomot az Ammonitáknac vtálatos báluányát.

6 Gonoſi dolgot czelekedéc azért Sálomon az WRnac ſiemei előtt, és nem kőueté ollyan tőkélletességgel az WRat mint Dáuid az ő attya.

7 Ackor eppîte Sálomon Templomot az Chamosnac az Moabitáknac vtálatós báluányánac, az hegyen melly Ierusálemnec ellenébe vagyon, és Molochnac az Ammon fiainac vtálatos báluányánac.

8 Es ezképpen czelekedéc Sálomon mind az ő idegen feleségiuel, kic ió illatal áldoznac vala az ő Isteneknec.

9 Meg haraguéc azért az WR Sálomonra, hogy el baylott vala az ő ſiiue az ő WRától Istenétől, ki meg ielent vala néki kęt vttal.

10 Es erről paranczolatot adott vala néki, hogy ne kőuetne idegen Isteneket, és mind az által meg nem őrizte vala az WRnac paranczolattyát.

11 Monda annac okaért az WR Sálomonnac: Miuel hogy illyen gonosság találtatott te benned, és meg nem őrizted az én ſiőuetségemet és az én rendeleſimet, mellyeket paranczoltam vala te néked, el ſiakaztom te tűled az orſzágot, és adom azt az te ſiolgádnac.

12 De mind az által mîg ęlſi nem czelekeſiem azt Dáuidért az te atyádért, hanem az te ſi-

te fiádnac kezétől ſiakaztom el azt.

13 Mind az által nem ſiakaztom el az egéſi királi birodalmat hanem egy nemzetſéget adoc az te fiádnac Dáuidért az én ſiolgámért éſIeruſálemért, mellyet magamnac válaztottam.

Sálomonnac első rendbeli ellenſége.

14 Támazta azért ellenſéget az WR Sálomonra, az Edombéli Hadadot, ki az Edombéli király nemzetből való vala.

15 Mert mikor Dáuid az Edomitác ellen ment vólna, és Ioab az vitczeknec hadnagya el ment vólna az meg öletteknec temetéſére, és le vágott vólna minden férfiui nemét.

16 (Mert hat hólnapîg lőn ott Ioab az egéſi Izraellel, mîglen minden férfiui nemét el veztené Edomban.)

17 Ackor ſialadott vala el Hadad, és vęle eggyűt valami Edomitác az ő attyának ſiólgai közzül, bę ménuén Ægyptusba. Hadad pedig (ackor) kis gyermec vala.

18 Kic fel keluén Midianból, ménénec Paramba, és melléiec véuén az Paranbéli férfiac közzül egy nehányát, bę ménénec Ægyptusba Pharaóhoz az Ægyptumbéli királyhoz, ki házat ada néki, és ételt italt ſzolgáltata néki, Ioſiágotis ada néki.

19 Keduében lőn annac okaért Hadad Pharaónac, vgy annîra hogy feleſégűl ada néki az ő feleſégénec őtczét, az Thaphnes királne aſiſionnac őtczét.

20 Szülé pedig ő néki à Thaphneſnec őtcze fiat az Genúbathot, Pharaónac házában, az Pharaó fiai között.

21 Mikor pedig Hadad meg hallotta vólna Ægyptusban hogy el alutt vólna Dáuid az ő attyáiual, és hogy Ioabis az ſeregnec hadnagya meg hólt vólna. Ackor monda Pharaónac: Boczás el hadd mennyec el az én földem be.

22 Felele Pharaó ő néki: Minélkűl ſiükölködől én nálam hogy az te földedbe igyekezel menni? Felele az: ſemminélkűl nem ſiükölködem, de kérlec boczás el engemet.

23 Támazta annac felőtte az Iſten néki ellenſéget az Rezónt Eliadnac fiát, ki el futot vala az ő wrától az Hadad ezertől, az Sobahbéli királtúl.

Sálomonnac máſic rendbeli ellenſége.

24 Es hadakozó férfiakat gyűy tőt vala melléie, és ő vala az ſeregnec hadnagya, mikoron meg ölé őket Dáuid. Az után Damaſcumba ménuén ott lakánac, és wralkodánac Damaſcumban.

25 Es ellenſége lőn Izraelnec Sálomonnac egéſi ęltében, az nyomorúſágnélkűl mellyet czelekeſiic vala Hadad, és meg gyűlölé az Izraelt, és wralkodéc Syriában.

Sálomonnac harmad rendbéli ellenſége.

26 Az Ieroboamotis pedig fel támazta az WR, az Ephratęus Nébatnac fiát az Seradahtól valót. (Kinec az annyának Seruah vala neue, egy özuegy aſiſioni állat,) ki Sálomonnac ſiolgáia va-

la, annîra hogy fel emelné az ő kezét az király ellen.

27 Es ezt az okát ada miért támadot vólna à király ellen, Mert (Sálomon) meg epitétte az Millot és bé rakatta az ő attyának Dáuidnac városának romlását.

28 Az Ieroboam pedig erős férfiu vala, és látuán Sálomon hogy az ő ſiolgáia az ő dolgában ſiorgalmatos vólna, reáia veté az Ioſeph házának gond viſeléſének minden terhét.

29 Ackor az időben pedig mikor Ieroboam ki ment vólna Ieruſálemből, meg találá ötet az úton Ahias à Silobéli Prophéta, ő pedig vij öltözetben vala, és czac ketten valának az mezőn éggyűt.

Ahijas Prophéta.

30 Es meg ragaduán Ahijas az vij rahát melly azon vala, haſita azt tizenkét réſire.

31 Es monda Ieroboamnac: vedd el magadnac az tíz réſit, Mert ezt mondgya az Izraelnec WRa Iſtene. Imé el ſiakaztom az orſiágot Sálomonnac kezétől, és te néked adom az tiz nemzetſéget.

32 Czac egy nemzetſégét hagyoc pedig ő nála az én ſiólgámért Dáuidért és Ieruſálemnec városáért, mellyet magamnac válaztottam az Izraelnec minden nemzetſégi közzül.

33 Ez okért mert el hadtanac engemet; és imádtac az Aſthorethot az Sidonbélieknec Iſtenét, és Chamoſt az Moabitáknac Iſtenét, és Molochot az Ammon fiainac iſtenét és nem iártanac az én vtaimban, azt czelekeduén az mi tettzet vólna az én ſiemeimnec, és meg nem őriztéc az én végezéſimet és itéletimet, az mint Dáuid az ő attya (meg őrizte.)

34 Nem véſiec mind az által el ſemmit az királi birodalomban az ő kezétől, hanem akarom hogy feiedelem légyen az ő életének minden edeiében. Dáuidért az én ſiolgámért, kit magamnac válaztottam, miuel hogy meg őrizte az én paranczolatimat és végezeſimet.

35 De az ő fiának kezétől el véſiem, és te néked adom azt, tudni illic, az tíz nemzetſéget.

36 Az ő fiának pedig egy nemzetſéget adoc, hogy Dáuidnac az én ſiolgámnac légyen én előttem ſiőuedneke mindenkor Ieruſálemben, mellyet magamnac válaztottam hogy ott helheztetném az én Neuemet.

37 Tégedet pedig fel véſilec, és vralkodol mindeneken az te lelkednec kéuánſága ſierint, és király leſiſi Izraelben.

38 Es ha te minden parantſolatimnac engedendeſi, és iárándaſi az én vtaimban, és azt czelekedended az mi tettzic énnékem, meg őrizuén az én rendeléſimet és paranczolatimat az mint Dáujd az én ſiólgám czelekedett, én te veled léſiec, és eppîtec te néked állándó házat, az mint Dáuidnac eppîtettem, és néked adom az Izraelt.

39 Es meg ſanyargatom ez okért

kért Dáuidnac maguát, de mind az által nem mind ŏrŏcké.

40 Igyekezic vala pedig Sálomon meg ŏlnj Ieroboamot, annac okaért fel keluén Ieroboam, futá Ægyptusba Sesachoz az Ægyptumbéli királyhoz, és lŏn Ægyptusban mîg meg halna az Sálomon.

41 Az Sálomonnac pedig egyęb dólgai és minden czelekedeti mellyeket czelekedett, és bŏlczesége, auagy nem irattattaké meg az Sálomon czelekedetiról irott kŏnywben?

42 Az napoc pedig az mellyekben wralkodott Sálomon Ierusálemben, Negyuen esitendŏ vólt.

43 Es el aluuéc Sálomon az ŏ attyáiual, és el temettetéc az ŏ attyánac Dáuidnac városában. Es Roboam az ŏ fia wralkodéc ŏ helyette.

XII. Rész.

Az Izrael országa meg hasonlic, és ketté szakad az Roboamnac kegyetlensége miatt, és czac az Iudah nemzersége marad az Roboam meller, az tiz nemzerség az Ieroboamot válaztya királynac,

Roboam Negyedic király ez Iudanac hágán. 17. esztendeig.

1 EL méne pedig Roboam Sechembe, mert oda gyŭlt vala az egési Izrael, hogy királlyá tennéc ŏtet.

2 Mikor pedig meg hallotta vólna Ieroboam Nebatnac fia, ki még Ægyptusban vala, (az houá futot vala Sálomon király elŏtt,) visisia iŏue ackor Ægyptusból.

3 Es hozzá kŭlduén el hiuatác ŏtet. El ménénec pedig Ieroboam és Izraelnec egési gyŭlekezete, és siolánac Roboamnac, monduán.

4 Az te atyád igen meg nehezîtette az mi igánkat, de te mostan kŏnnyebicz meg az te atyád nac kemény siolgálattyát és az nehéz igát mellyet mi reánc vetett, és siolgálunc te néked.

5 Es monda nékiec: Mennyetec el és harmad nap múlua iŏijetec visisia hozzám. El méne annac okaért az nép.

6 Es tanáczot tarta Roboam az vén népeckel, kic Sálomon elŏtt az ŏ attya elŏtt állottanac vala ęltében, monduán: Miczoda tanáczot adtoc ti, hogy ez népnec válazt tegyec.

7 Es szolánac azoc, monduán: [a] Ha az mai napon keduét tésied ez népnec, és nékiec siolgálsi, az az, ió válazt tésisi nékiec, mind ęltig szolgálnac te néked. Vén tanácz.

8 Meg veté pedig az véneknec tanáczokat, az mellyet ŏ néki adtanac vala, és tanáczot tarta az Iffiackal, kic ŏ vęle eggyŭt néuekedtec vala fel, kic ŏ elŏtte vduarlanac vala.

9 Es monda azŏknac: Miczoda tanáczot adtoc ti, hogy válazt tegyŭnc ez népnec, melly én nékem sióluán azt mondgya, kŏnnyebicz meg az igát, mellyet mi reánc vetett az te atyád.

10 [b] Mondánac pedig néki az iffiac, kic eggyŭt neuekedtec Iffiu tanácz.

vala fel ŏ vęle, Igy ſióly ennec ez népnec, melly ſzóluán te néked ezt mondgya, az te atyád meg nehezitette az mi igánkat, te pedig meg kŏnnyebiczed mi nékŭnc, ècképpen ſióly mondoc nékiec: Az én kiſsebic vijom nagyob az én atyámnac egéſi derekánál.

11 Moſtan annac okaért az én atyám ha ti reátoc nehéz igát vetett, én nehezbé téſſem az ti igatokat, Az én atyám oſtorockal oſtorozott titeket, én pedig vaſas oſtorockal oſtoroſilac titeket.[c]

c: Scorpiockal: az az, vaſas oſtorockal, mert az ſcorpio deiakul nem czac amaz mérges állat, hanem az vaſas, tŏuiſses oſtoris ſcorpionac neueztetic.

12 El méne annac okaért Ieroboam, és mind az ſokaſág Roboamhoz hármad napra az mint meg hadta vala az király, ezt monduán: Iŏijetec hozzám harmad napra.

13 Es az király kemény válazt tŏn az népnec, meg vetuén az véneknec tanáczát, mellyet adtác vala ŏ néki.

14 Szóla pedig nékiec az iffiaknac tanáczoc ſzerint, monduán: Az én atyám meg nehezitette az ti igatokat, én pedig nehezbé téſſem.[d] Az én atyám oſtorockal vert titeket, de én vaſas oſtorockal oſtorozlac benneteket.

d. Kegyetlen ſégnec példáia.

15 Es nem halgatá meg az király az népet, mert az Wrtól lŏn ennec az oka, hogy meg erŏſsitené az ŏ beſzédét az mellyet ſzólot vála az Silobéli Ahias által, Ieroboamnac az Nebath fiának.

Supra: 11,

16 [e] Mikor pedig látta vólna az egéſi Izrael, hogy meg nem halgatta vólna ŏket az király, felelénec az királynac ezképpen: Miczoda ręſſŭnc vagyon mi nékŭnc Dáuidban? Ninczen mi nékŭnc ŏrŏkſégŭnc az Iſainac fiában, meny el az te haylokidba ô Izrael. Moſtan viſeld gondgyát immár az te házadnac ô Dáuid. El méne azért az Izrael az ŏ haylokiba.

e: Az Iffiu tanácz veſzedelmes.

17 Roboam pedig azokon az Izrael fiain wralkodéc, az kic Iudánac városiban laknac vala.

18 El kŭldé pedig Roboam király Adoramot, ki rauó vala, és meg kŏueze ŏtet az egéſi Izrael és meg hala. Roboam király pedig nagy hamarſággal ſiekerébe fel ŭlé hogy ſialadna Ieruſálembe.

f: Az Izrael orſzágánac háſonláſa.

19 [f] Es el ſzakada az Izrael népe Dáuidnac házától mind ez mai napiglan.

g: Ieroboam elsŏ király az tiz nemzetſégen az haſonlás vtán, 22. eſztendeig, holot ezt eſzedbe vegyéd hogy az orſzágnac haſonláſától fogua az tiz nemzetſég Izraelnec neueztetic, miuel hogy az népnec nagyob réſze ſzakadot vala el, kic Samariában emeltec vala királt. Az kic pedig az Sálomon fia mellet maráttac vala Ieruſálemben, azoc az Iudah nemzetſégerŭl neueztettec.

20 [g] Lŏn annac okaért mikor meg hallotta vólna az egéſi Izrael hogy meg iŏtt volna Ieroboam, érŏtte kŭlduén hiuatác ŏtet az gyŭlekezetbe, és királlyá kenéc ŏtet egéſi Izraelen, ſenki pedig nem kŏueté Dáuidnac házát, hanem czac egyedŭl az Iudánac nemzetſége.

21 Méne annac okaért Roboam Ieruſálembe, és ŏſiue gyŭyté Iudánac egéſi házát, és Beniaminnac nemzetſégét, tudni illic ſiáz és nyóltzuan ezer válogatott hadra valókat, hogy meg vinánac az Izrael házáual, hogy viſſſia nyernéc az orſiágot Roboamnac az Sálomon fiának.

22 Lŏn

22 Lŏn pedig az Iſten beſiéde Semeiahoz az Iſten emberéhŏz, monduán.

23 Ezt mondgyad Roboamnac az Sálomon fiánac, az Iudah királlyánac, és az egéſi Iudah és Beniamin házánac, és à tŏb népnec, monduán.

24 Azt mondgya az WR: Fel ne mennyetec és ne hadakozzatoc az ti attyátokfiai ellen az Izrael ellen, tęrietec meg kiki házába, mert én tŏlem lŏtt ez dolog és engedénec az WR beſiédénec, és viſſia tęruén el ménénec az WRnac beſiéde ſierint.

25 Meg eppîté pedig Ieroboam Sichemet Ephraimnac hegyén, és abba lakéc, és onnét ki ménuén meg eppîté Penuelt.

26 Monda pedig Ieroboam az ŏ ſiuében: Mayd viſſia tęr az orſiág az Dáuid házához.

27 Ha fel mégyen ez nép hogy áldozatot tégyen Ieruſálemben az WRnac házában, ez népnec ſiue az ŏ WRához Roboamhoz az Iudah királyához haiol, és engemet meg ŏluén, viſſia tęrnec Roboamhoz az Iudah királyához.

28 [b]Tanáczot tartuán azért az király, czináltatá kęt arany boriu képet és monda ŏ nékic: Elég hogy ez ideîg Ieruſálembe iártátoc: Imhól vadnac az te iſtenid ô Izrael, kic tégedet ki hoztanac az Ægyptuſnac fŏldéböl.

b: Ieroboam király báluányokat emel, hogy az Izraelitac ne mennyenec Ieruſálembe az Iſteni tízteletre és ŏ tőlle el ne haiollyanac.

29 Es eggyiket helhezteté Bethelben, az máſikat pedig Danban.

30 Es lŏn ez dolog nagy bŭnnec oka, hogy tudni illic az nép menne ez báluány eleibe mind Dan városig.

31 Czinála añac felŏtte Templomot, és papokat ſierzé, nemellyeket az kŏſség kŏzzŭl, kic nem valánac az Leui fiai kŏzzŭl.

32 Szerzé annac felŏtte Ieroboam innepetis az nyóltzadic hólnapba, az hólnapnac tizen ŏtŏdic napián, az Iudahbéli innepnec módgya ſierint, és áldozatokat áldozéc az óltáron. Haſonlatos képpen czelekedéc Bethelbenis, áldozuán az boriuknac mellyeket czinált vala, és ſierzé Bethelben papokat az kápolnákhoz mellyeket czinált vala.

33 Aldozéc az óltáronnis, mellyet czinált vala Bethelben, az nyóltzadic hólnapnac tizen ŏtŏdic napián, abban mondom az hólnapban, mellyet az ŏ ſiuében gondólt vala, és innepet ſierzé az Izrael fiainac, és fel méne az óltárra hogy ió illatot ſierezne.

XIII. Réſz.

Az Prophéta meg feddi Ieroboamot mikor áldoznéc az boriu képeknec és meg iŏuendŏli az Ioſiaſnac ſŭlerését, ki által Iſten boſſŭt állaná az báluányozókon, melly iŏuendŏ léſt czuda tételeckelis meg erŏſsit. Meg czalattatic más Prophetatól mikor az ŏ vrában menne, és az oroſlánytul az vran el ſagattatic. Kinec teſtét azon Prophéta el temeti, és az ŏ fiai elŏtt az Prophéta beſédét erŏſsiti.

1 IMé pedig az Iſtennec embere el iŏue Iudaból Bethelbe az WRnac beſiédéuel, Ieroboam pedig áll vala az óltár mellet hogy ió illattal áldoznéc.

2 Es ki-

2 Es kiálta az óltár ellen az WRnac beſiédéuel, és monda: óltár, óltár, ezt mondga az WR, Imé egy férfiu ſiületic az Dauid házából, kinec neue léſien Ioſias, ki meg áldozza te raytad az te kőrüled való papokat, kic ió illatot ſiereznec moſtan te raytad, és az emberec tetemitis meg égetic te raytad.

Lásd meg. 4. Reg: 23.

3 Es vgyan azon napon czudattőn, monduán: Ez léſien iegye hogy az WR mondotta légyen ezt: Imé az óltár meghaſad, és ki omol az hamu, az melly rayta vagyon.

4 Lőn pedig, mikor meg hallotta vólna az király az Iſten emberének beſiédét, mellyet kiáltot vala az óltár ellen Bethelben, ki nyuyta Ieroboam az ő kezét az óltártól, monduán: fogiátoc meg őtet, és meg ſiárada az ő keze mellyet ki nyuytot vala ő ellene, és nem vonhatá bę az kezét.

5 Az óltár annac felőtte meg haſada és ki omla az hamú az óltárból az iegy ſierint az mellyet tőtt vala az Iſten embere az WRnac beſiéde által.

6 Szóla annac okaért az király, és monda az Iſten emberének: Kőnyörög az te WRadnac Iſtenednec és imátkozzál én érőttem, hogy eſmét hozzám haiollyon az én kezem: Kőnyörgé annac okaért az Iſten embere az WRnac, és hozzá haylá az királynac kezе, és ollyan lőn mint az előtt.

7 Ackor ſióla az király az Iſten emberének, Iere haza én velem, és egyél ebédet és meg aiándokozlac.

8 Es monda az Iſten embere az királynac: Ha nékem adnád az te házadnac felęt, nem mennéc el veled, és nem enném kenyeret, ſem vizet nem innám ez helyen.

9 Mert ezt paranczolta az WR énnékem az ő beſiéde által, monduán: Ne egyél ott kenyeret, vizet ſe igyál, viſſia ſe tęry azon az vton az mellyen el menendeſi.

10 El méne azért más vton, és nem tęre mege azon az vton az mellyen Bethelbe ment vala.

11 Egy vén Prophéta lakic vala pedig Bethelben, kinec az fia el méne, és meg beſiéllé az ő attyának mind azt az dolgot, mellyet az napon czelekedett vala az Iſten embere Bethelben, és az beſiédeket az mellyeket ſiólot vala az királynac, és meg beſiélléc azokat az ő attyoknac.

12 Ackor monda nékiec az ő attyoc: Mellyic vton ment el? és meg mutatác néki az ő fiai az vtat mellyen el ment vala az Iſten embere, ki Iudaból iőtt vala.

13 Monda annac felőtte az ő fiainac, nyergellyétec meg én nékem az ſiamárt, kic meg nyergeléc néki az ſiamárt, és fel ülé reáia.

14 Es el méne az Iſten embere

vtán

után, es meg találá ötet üluén egy czer fa alatt, és monda néki: Te vagyé amaz Iſten embere ki Iuhahból iöttél? Es monda: En vagyoc.

15 Ackor monda néki: Iere haza vęlem, és egyél kenyeret.

16 És felele az: Nem mehetec viſſza veled, bę ſem mehetec hozzád, nem éſſem kenyeret, vizet ſem iſſom te veled ez helyen.

17 Mert meg vagyon nékem az WRnac beſiédéuel paranczolua. Ne egyél kenyeret, vizet ſe igyál ott, és ne tęry azon az vton viſſza az mellyen oda menendeſi.

18 Felele az ö néki: Enis Prophéta vagyoc mint ſiinte te, és énnékem az Angyal ſiólot az WRnac beſiédéuel, monduán: Hozd viſſza ötet veled az te házadba, hogy kenyeret egyéc és vizet igyéc. Es èképpen hazuda néki.

19 Meg tęre annac okaért ö vęle és kenyeret euéc az ö házában, és vizet iuéc.

20 Mikoron pedig ök az aztalnál ülnénec: Lön az WRnac beſiéde az Prophétához, az ki ötet viſſza hozta vala.

21 Es kiálta az Iſten emberének az ki Iudából iött vala, ezt monduán: Ezt mondgya az WR, Miuel hogy engedetlen vóltál az WRſiáinac, és meg nem tartottad az paranczolatot, mellyet teneked az te WRad Iſtened paranczolt vala.

22 Hanem meg tęrtél és kenyeret öttél és vizet ittál az helyen, melly felöl azt mondotta vala te néked, Ne egyél ött kenyeret, vizet ſe igyál. Nem temettetic az te teſted az te atyádnac koporſóiában.

23 Minec vtánna azért ött vólna kenyeret és iuott vólna, meg nyergelé néki az ſiamárt, tudni illic az Prophétának az kit viſſza hozott vala.

24 Mikor azért el ment vólna, egy oroſilány találá ötet az vton, melly meg ölé ötet, és az ö teſte az vton fekſiic vala, és mind az ſiamár, mind az oroſilány, az teſt mellet állanac vala.

25 Es imé az férfiac, kic azon el mennec vala, meg látác azt az teſtet hogy fekſiic vala az vton, és az oroſiláñt az ki mellette áll vala, és el ménuén meg beſzéllyéc az városban, mellyben az vén Prophéta lakic vala.

26 Mellyett mikor meg hallot vólna az az Prophéta, az ki viſſza hozta vala ötet az vtról, monda: Az Iſten embere az, az ki engedetlen vólt az WRnac ſiáinac. Ez okaért adta az WR ötet az oroſiláñnac, és az rontotta egybe es ölte meg ötet az WRnac beſiéde ſierint, mellyet ſiólot vala néki.

27 Szóla annac felötte az ö fiainac, monduán: Nyergellyétec meg nékem az ſiamárt. Es meg nyergeléc.

28 Ki

28 Ki mikor el ment vólna, meg találá az ő teſtét hogy az vtban fekennéc, és mind az ſiamárt mind az óroſiláht, kic az teſt mellet állanac vala. Nem euéc az oroſilány az teſtben, az ſiamártis nem ſérte meg.

29 Es fel vőué az prophéta az Iſten emberének teſtét, es fel téué azt az ſiamárra, és viſiſia hozá, es jőue az ő városába, hogy ot ſiratná és el temetné őtet.

30 Es bę tőué az ő teſtét az ő maga koporſóiába, és ſiratác őtet, monduán: Ah ſzerelmes attyámfia.

31 Minec vtánna pedig el temeté őtet, ſzóla az ő fiainac ezképpen: Mikoron meg halandoc, ebbe ez koporſóba temeſſetec engemet, mellybe az Iſten embere temettetet, az én tetemimet tegyétec az ő tetemi mellé.

32 Mert bę tellyeſedic az az mit meg kiáltot az WRnac beſédéuel, mind az óltár ellen melly Bethelben vagyon, mind az magas hegyeken való házac ellen, mellyec Samariánac városiban vadnac.

33 Ezec noha mind meg lőttec vala, mind az által vgyan nem tęre meg Ieroboam az ő gonoſi vtáról, hanem eſmét papokat rendelé az Templomokba, és az ki néki tettzic vala azt válaztya vala hogy lenne az magas helyeken való kapolnáknac papia.

34 Es ez dolog ada okot az Ieroboam házának bűntetéſére, hogy ki gyomláltatnéc, és el tőröltetnéc ez főldnec ſiinéről.

XIIII. Réſz.

Az Ieroboam feleſége mikor Ahias Prophétahoz ment vólna, hogy az ő beteg fiaſelől iővendőt kérdgyen, meg mondgya az Prophéta néki az Ieroboam birodalmának romlaſát, és az gyermec halálátis, Meg hal az Ieroboam. Seſac meg fozetya Ieruſálemben az Iſten házac, Es az királyec minden gazdag ſágáról. Meg hal Roboam, és az ő fia Abiah wralkodic ő helyette.

1 ACkor meg betegedéc Abia, Ieroboamnac fia.

2 Es monda Ieroboam az ő feleſégének: kely fel moſtan, és változtasd meg őltőzetedet, hogy meg ne eſmeriéc hogy te légy Ieroboamnac feleſége, és meny el Siloba. Imé ott vagyon Ahias Prophetá, ki elein meg mondotta vala én felőlem hogy királya lennéc ez népen.

3 Végy pedig vagy tíz kenyeret hozzád, és pogáczákat, és egy edényben mezet, és mennyel ő hozzá, ő meg mondgya te néked mint léſien az gyermeknec dólga.

4 Es ezképpen czelekedéc az Ieroboam feleſége, mert fel keluén el méne Siloba, és bę méne Ahiaſnac házába, Ahias pedig nem láthat vala, mert meg homályoſodtac vala az ő ſiemei az ő vénſégének miatta.

5 Az WR pedig monda Ahiaſnac: Ahia, imé az Ieroboamnac feleſége ide jőtt, hogy valamit kérdgyen az ő fia felől, mert beteg, te azért így ſ-így ſióly nékie, és mikor el jőuend, máſnac tétte ti magát.

6 Mi-

6 Mikor annac okaért hallotta vólna Ahias az ő lábainac zörgéſét mikor az aytóhoz közelgetne, monda: Iöy bę Ieroboamnac feleſége, miér tétteted magadat málnac? En pedig küldettem te hozzád kemény kőuetſéggel.

7 Meny el mond meg Ieroboamnac: Ezt mondgya az Izraelnec WRa Iſtene, miuel hogy én tégedet az én népem közzül fel magaztaltalac, és tégedet feiedelemmé töttelec az én nepemen az Izraelen.

8 Es el ſzakaztottam az orſiágot az Dáuid házától, és azt te néked adtam. Te pedig nem vóltál ollyan mint az én ſzólgám az Dáuid, ki meg őrizte az én paranczolatimat, és ki engemet kő uetet tellyes ſiiwből, czac azt czelekeduén az mi nékem kedues vólt.

9 Hanem gonoſibúl czelekedtel mind azoknál az kic te elötted vóltanac, mert el mentél és idegen Iſteneket czináltál magad nac, és öntött képeket, hogy engemet haragra ingerlenél, engemet pedig hátra vetettél.

a: Az falra huddoſon az ebet érti, mint ha azt mondaná, Ieroboamnac még ebétis el veztem. Az bé rekeztetten pedig és az el hagyat tatton érti azokat az kic az ellenſeg kezébe eſtec és az kic attól meg ſzabadúltac.

10 Annac okaért én veſiedelmet hozoc Ieroboamnac házára, és ki îrtom az Ieroboamnac maradéki mind az falra huddozóîg[a] és mind az bę rekeztettet, mind el hagyattattat, és ki hányom az Ieroboamnac házát miképpen az ganéit ki ſioktác hánni, mîgnem vége léſien.

11 Az ki meg hal az Ieroboam maradéki közzül az városban, azt az ebec éſiic meg, az ki pedig az mezöben hal meg, az Eegi madarac éſiic meg. Mert az WR ſzólot.

12 Te pedig kely fel és meny házadhoz, és mihelt az városba bę mégy, ottan meg hal az gyermec.

13 Es az egéſi Izrael ſirattya őtet és el temeti, mert czac ez egyedül temettetic koporſóban az Ieroboam maguából, miuel hogy az Izraelnec WRa Iſtene ő benne egyedül talált kedues dolgot Ieroboamnac háza népe közzül.

14 Es támaszt az WR magának királt Izraelben, ki ki gyomlálya Ieroboamnac házát egy napon.[b] De miczoda ez moſt?

15 Es meg veri az WR Izraelt azképpen az miképpen az nád az vízben ide ſ-touá hányattatic, és el ſiakaztya az Izraelt erről az földrül, mellyet adott az ő atyoknac, és el oſilattya öket az folyó vizen túl, miuel hogy berket czináltac magoknac, az WRat haraga indîtuán.

b: Az az, ſémmi ez moſtani nyomorúſág. abez képeſt az melly kőuetkezic, Nemellyec igy fordittyac. Mit mondoc hogy támaszt ſőt immar fel támaztotta.

16 Es kęzbe adgya az Izraelt az Ieroboamnac bünéiért, ki ő magais vétkezet, és Izraeltis bünbe eytette.

17 Fel kele annac okaért az Ieroboamnac feleſége, és iuta Thirſába, mihelt pedig az háznac küſiöbén bę lépéc, ottan meg hala az gyermec.

18 Es el temeté őtet és ſiratá az egéſi Izrael az WRnac beſiéde

ſierint, mellyet ſiólot vala az ŏ ſiolgáiánac Ahias Prophétánac általa.

19 Az Ieroboamnac pedig egyęb czelekedeti, tudni illic mimódon hadakozott és wralkodott légyen, Imé meg vadnac îruán az Izrael királinac Chronica kŏnyuŏkben.

20 Az idŏ pedig mellyben wralkodott Ieroboam, huſion kęt eſitendŏ, és el aluuéc az ŏ attyáiual, és wralkodéc Nadab az ŏ fia ŏ helyette.

Nadáb máſodic király az tiz nemzetſégén. 2. eſitendeîg.

21 Roboam pedig az Sálomon fia wralkodéc Iudaban: Negyuen egy eſitendŏs vála Roboam mikor wralkodni kezdé, és tizen hęt eſitendeîg wralkodéc Ieruſálemben, abban az városban mellyet az WR válaztott vala magánac, az Izraelnec minden nemzetſégi kŏzzŭl, hogy ott helheztetné az ŏ neuét. Az ŏ annyánac pedig Namah vala neue, ki az Ammon nemzetſégébŏl való vala.

22 Es Iudah gonoſiúl czelekedéc az WRnac ſiemei elŏtt, és haragra indîtác ŏtet inkáb hogy nem mint azoc az vétkec az mellyeket czelekedtec vala az ŏ attyoc.

23 Mert ŏkis eppîténec magoknac óltárokat és faragott képeket és berkeket minden magas halmokon, és minden zŏldellŏ fa alatt.

24 Valánac férfiu paráznakis az orſiágban, és czelekedénec az pogányoknac minden vtálatos vétkec ſzerint, kiket az WR ki ŭzett vala az Izrael elŏtt.

25 Lŏn pedig az Roboam királynac ŏtŏdic eſitendeiében fel iŏue Seſac az Ægyptusbéli király Ieruſálem ellen.

26 Es el viué az WR házánac kénczét, és az király házánac kén czét, mindeneket el vŭn. El viué mind az arany paiſokatis mellyeket Sálomon czinált vala.

27 Es czinála Roboam király azoc helyébe ęrcz paiſokat, és adá azokat azoc kezébe, kic az király kapuián állóknac feiedelmi valánac.

28 Mikor pedig az király bę mégyen vala az WR házába, el viſzic vala azokat az ſiolgác, és eſmét viſiſia hozzác vala az ſiólgác házába.

29 Az Roboamnac tŏb dólgai pedig és minden czelekedeti, nemde nem meg vadnaké îrua az Iudah királyáinac Chronica kŏnyuében?

30 Vala pedig Roboam és Ieroboam kŏzŏtt hadakozás mind éltîg.

31 Es el aluuéc Roboam az ŏ attyáiual, és el temettetéc azockal eggyŭt Dáuidnac városában, és az ŏ annyánac Naamah vala neue, az Ammonitác nemzetſégébŏl való, és wralkodéc Abia az ŏ fia ŏ helyette.

XV Réſz.

Wralkodic Iudaban az Abiah. Az vrán Aſa, Meg irattatic touábba az Aſa és Baaſa kŏzŏtt való hadakozás. Aſa ſſŏuerſéget ſerez Benhadaddal és Benhadad hadakozic az Izrael orſiága ellen. Aſa vrán wralkodic Ioſaphat, Ieroboam vrán Nadab, Nadadbot meg ŏli Baaſa Izraelben.

1 Az Ie-

Abia ötödic király Iuda országában, 3. eſztendeig.

1 AZ Ieroboam királynac az Nebat fiának pedig tizen nylótzadic eztendejében wralkodéc Abiah Iudában.

2 Három eſitendeſig wralkodéc Ieruſálemben, az ő annyának pedig Maacha vala neue, ki Abſolomnac leánya vala.

3 És iárá az ő attyának minden bűneiben, mellyeket ő elötte czelekedett vala, és nem lön az ő ſiiue tökélletes az ő WRáual Iſtenéuel, mint Dáuidnac az ő attyának ſiiue.

4 De mind az által Dáuidért ada az ő WRa Iſtene ő néki ſiőuedneket Ieruſálemben, fel magaztaluán az ő fiát ő vtánna, és Ieruſálemet meg orőſituén.

5 Miuel hogy azt czelekedé Dáuid az mi kedues vala az WRnac ſiemei elött, és el nem táuozott vala mind azoktól mellyeket meg paranczolt vala néki az ő çleténec minden ideiében, az Hittęus Vriáſnac dolgától meg válua.

6 Roboam között pedig és Ieroboam között hadakozás és viſi ſia vonás vala mind éltig.

7 Az Abiánac több dólgai pedig és minden czelekedeti, nemde ninczeneké meg îruán az Iudah királinac Chronica könyuében? Mind pedig az Abiah és Ieroboam között való hadakozás.

Aſa hatodic király Iudah országában, 41 eſztendeiglen.

8 El aluuéc pedig Abia az ő attyáiual, és el temetéc ötet Dáuidnac városában, és wralkodéc Aſa ő helyette.

9 Ieroboamnac azért, az Izrael királlyának húſiadic eſitendeiében kezdé wtalkodni AſaIudában.

10 Es wralkodéc Negyuen egy eſitendeſig Ieruſálemben, és az ő annyának Maacha vala neue, ki Abiſálomnac leánya vala.

11 Azt czelekedé pedig Aſa az mi kedues vala az WRnac ſiemei elött, mint Dáuid az ő attya.

12 Mert ki vezté az férfiu paráznákat az órſzágból, és mind el rontá az báluányokat, mellyeket czináltac vala az ő attyai.

13 Es Maachatis az ő annyát meg foztá az birodalomtól, miuel hogy báluánt emelt vala, az berekben, és el rontá Aſa az ő báluányát, és meg égeté azt az Cedron patakánál.

14 Az magas helyen való óltárokat pedig el nem rontác, De mind az által Aſanac ſiiue tökélletes vala az WRral mind éltig.

15 Es bę viué az Wrnac házába az ezűſtöt és az aranyat és az edényeket, mellyeket az ő attya és ő maga arra ſienteltenec vala.

16 Aſa között pedig és Baaſa kő. zött, Izraelnec királya között, minden ő ideiékben hadakozás vala.

17 Mert fel iőué Baaſa az Izraelnec királya Iudah ellen, és meg eppîté Ramaht, hogy ſenkit ki és bę ne boczátaná az Aſahoz Iudánac királlyához.

18 Es véuén Aſa mind az ezűſtöt, és mind az aranyat, melly

Aſa ſiőnéſſéget ſzerez Syriának királyával, az Izraelnec királya ellen.

meg maradott vala mind az WRnac ſ-mind az királynac házának kénczében, adá azt az ő ſiólgainac kezekbe, és el küldé azt Aſa király Benhadadnac Tabrimmon fiának, melly Hetzion fia vólt, az Siriának királyának, (mondom hogy adta az kénczet) ki lakic vala Damaſcumban, ezt izenuén néki.

19 Szőuetſég vagyon én közöt tem és te közötted, az én atyám között és az te atyád között, Imé aiándokot küldéc teneked ezüſtöt és aranyat, Veſd meg az te ſiőuetſégedet Baaſaual az Izrael királyával, hogy táuozzéc el én tűlem.

20 Engedé annac okaért Benhadad király az Aſa királynac, és el küldé az ő ſeregének hadnagyit az Izraelnec városi ellen; és meg vőué Hijont és Dant, és Abel Beth Maachaht, és az egéſi Cinerothot, mind az egéſi Nephtalinac földéuel.

21 Mikor pedig Baaſa ezt meg hallotta vólna, meg ſiünéc az Ramahnac eppítéſétől, és lakéc Thirſában.

22 Ackor Aſa király egybe gyüy té az egéſi Iudát, ſenkit ki nem hagyuán, és el hordác Ramahnac mind köueit, mind fáiát mellyeket eppítet vala Baaſa, és eppítté azokból Aſa király Gebat az Beniamin nemzetſégében, és Miſpaht.

23 Aſanac pedig minden egyéb dólgai, és minden hatalma, és valamit czelekedett, és az városoc mellyeket eppítet, nemde azoc ninczeneké meg írua az Iudáh királiról való Chronica könywben? Mind az által vénſégére meg betegeſüle lábainac faidalma miatt.

24 Es el aluuéc Aſa az ő atyáival, és el temettetéc azockal eggyüt, Dáuidnac az ő atyának városában. Es Ioſaphat az ő fia wralkodéc ő helyette. *Ioſaphat tedánac betedic királya 25. eſztendeig.*

25 Nadab pedig Ieroboamnac fia wralkodni kezdé Izraelben, Aſanac az Iudáhbéli királynac másodic eſztendeiében, és két eſztendeig wralkodéc Izraelben.

26 És gonoſiúl czelekedéc az WRnac ſiemei előtt, es iára az ő atyának útán, és annac vétkeiben, mellyeckel vétkeztette vala az Izraelt.

27 Pártot űté pedig ő ellene Baaſa, Ahiamnac fia, az Iſacharnac nemzetſégeből való, és meg veré őtet Baaſa Gibbethonnal az Philiſtęuſoc városánál, mikor Nadab és mind az Izraelitác meg ſiállottác vólna Gibbethont.

28 Es meg ölé őtet Baaſa Aſanac az Iudahbéli királynac harmadic eſztendeiében, és wralkodéc ő helyette. *Baaſa Izraelben harmadic király 24. eſztendeig.*

29 Es mikor wralkodni kezdett vólna, le vágá az Ieroboamnac egéſi háza népét, egy lelket ſem hagyá az Ieroboamnac háza népében, mígnem mind el veſitené őket az WRnac beſiéde ſierint, mellyet meg mondott vala az ő ſiolgáiának az Silohbéli Ahiaſnac általa.

30 Az

30 Az Ieroboamnac vétkeiért, mellyekel vétkezéc és az Izraeltis vétekbe eyté, és az boſiſiontáſért mellyel fel boſiſiontotta az Izraelnec WRát Iſtenét.

31 Az Nadabnac egyęb dólgai pedig, és minden czelekedeti, nemde ninczeneké meg ſruán az Izrael királinac Chronica könyuében?

32 Aſa pedig és Baaſa között mind éltig hadakozás vólt.

33 Aſanac az Iudabéli király-nac harmadic eſitendeiében [a] wralkodéc Baaſa Ahianac fia egéſi Izraelen Tirſában huſion négy eſitendeig.

[a: Az az, Kezde wralkodni.]

34 Es gonoſiúl czelekedéc az WRnac ſiemei előtt, és iára az Ieroboamnac után, az ő vétkében, mellyel vétkezteté az Izraelt

XVI. Réſz.

Az Iehu Prophéta meg mondgya az Baaſa halálát és veſedelmét az báluány imádáſért. Az Elah leſen kiraly az Baaſa után, Az zimri meg oly az Elaht, és eltőrli az Baaſanac házanépet. Az zimri helyébe valaztyac az Omrit, ki mikor az zimrit bę rekeztette volna egy városba, az király házát zimri magára égeti. Az Omri után király léſen Achab ki az lezabelt vęſi feleſégűl. Az Iericho város meg eppiteric.

1 LŐn pedig az WRnac beſiéde Iehuhoz az Hanani fiához Baaſanac ellene, monduán.

2 Miuel hogy tégedet fel emeltelec az porból, mert én feiedelemné töttelec tégedet az én népemen Izraelen: Te pedig iártál az Ieroboamnac után, és bűnbe eytetted az én népemet az Izraelt, haragra indituán engemet az ő vétkeckel.

3 Imé én el vetem Baaſanac maradékit, és az ő házának maradékit, és ollyanná téſiem az te házadat, mint az Ieroboamnac az Nebath fiának házát.

4 Az ki meg haland Baaſanac maradéki közzűl az városban, azt az ebec éſiic meg, az ki pedig az mezőn haland meg, azt az Eehgi madarac éſiic meg.

5 Baaſánac pedig az ő több dólgai, és áz mit czelekedett, és az ő ereie; nemde ninczeneké meg írua az Izrael királinac Chronica könyuében?

6 Mikor pedig el alutt vólna Baaſa az ő attyáiual, el temettetéc Thirſában, és az ő fia Elah wralkodéc ő helyétte.

7 Es az Iehu Prophéta általis, ki Hannaninac fia vala lőtt vala az wrnac beſiéde Baasa eljen, áz ő háza ellen, és minden ő gonoſsága éllen, mellyet czelekedett vala az WR előtt, őtet haragra indituán az ő kezeinec czelekedeti által, hogy ollyan lenne mint az Ieroboamnac háza, és miuel hogy meg ölte vólna azt. [a]

Elah Izraelben negyedic király 2. eſztendeig.

8 Aſanac az Iudáh orſiágának királlyának huſion hatodic eſitendeiében kezde wralkodni Elah Baaſamnac fia Izraelen Thirſában, ket eſitendeig.

[a: Tudni illic Nadabot az ő wrát mint oda fel cap: 15. v: 28.]

9 Pártot ŭte pedig ŏ ellene az ŏ ſiólgáia Zimri, az ſiekereknec fęl réſiénec feiedelme, és Elah Thirſában vala, és az italnac miatta igen meg réſiegedet vala Arſanac házában ki az ŏ házánac Thirſában gond viſelŏie vala.

10 Es el iŏuén Zambri meg veré és meg ŏlé ŏtet, Aſanac az Iudáhbéli királynac tizenhetedic eſitendeiében, és ŏ wralkodéc helyette.

Zambri vagy zimbri ŏtodic kirali Izraelben 7. Napiglán.

11 Mikor pedig immár ŏ wralkodnéc, és az ŏ ſiekiben ŭlne, meg vere Baaſanac egéſi házát, (nem hagya abban męg czac egy falra huoddozótis) min den rokonſágiual és barátiual egyetembe.

12 Es el vezté Zimri Baaſanac egéſi házát, az WRnac beſiéde ſierint, mellyet meg mondott vala Baaſa ellén az Iehu Prophétánac általa.

13 Baaſanac minden vétkeiért, Es Elánac az ŏ fiánac vétkéiért, kic vétkeztenec vala, és vétekbe eytettéc vala az Izraelt, haragra indîtuán az Izraelnec WRát Iſtenét, az ŏ báluányoza ſockal.

14 Elánac pedig az tŏb dólgai és minden czelekedeti, nemde ninczeneké még írua, az Izrael királinac Chronica kŏnyuében.

15 Aaſanac az Iudabéli királynac huſion hetedic eſitendeiében, wralkodéc Zimri hęt napîg Thirſábabn. áz nép pedig táborba ſiállot vala Gibbethon ellen, melly az Philiſtęuſoké vala.

16 Haluán pedig az nép melly az táborban vala ez illyen beſiédet, pártot ŭtŏt Zamri és le vágta az királt, királlyá válazta az egéſi Izrael Omrit az Izrael ſeregénec hadnagyát azon napon az táborban.

17 Es fel iŏue Omri, és az egéſi Izrael ŏ vęle Gibbetonból és meg ſiállác Thirſát,

Omri hatodic király Izráelben. 12. eſztendeig.

18 Es mikor látna Zimri hogy meg vŏttec vólna az várost, bę menuén az király házánac palotaiába, tŭzzel fel gyŭyta ŏ magára az király házat, és meg hala.

19 Az ŏ bŭneiért mellyeckel vétkezec gonoſiul czelekeduén az WR ellen, iáruán Ieroboamnac v́tában és az ŏ bŭneiben mellyeket czelekedet vala, vétekbe eytuén az Izraelt.

20 Zimrinec pedig tŏb dólgai és az ŏ pártoláſa mellyet czelekeddet, nemde ninczeneké meg íruán, az Izraelbéli királyoknac Chronica kŏnyuében?

21 Ackor kęt fele haſonléc az Izraelnec népe, az eggyic réſie kŏueti vala Thibnit az Ginath fiát, és az máſic réſie kŏueti vala Omrit.

22 Erŏsb lŏn pedig az nép mely Omrit kŏueti vala, annál az népnél melly kŏueti vala Thibnit az Ginath fiát, és meg hala Thibni, WRalkodéc pedig Omri.

32 Aſanac az Iudabéli király-

nac

nac harmintz eggyedic eſitendeiében wralkodéc Omri Izraelben tizen kęt eſitendeîg Thírſában wralkodéc hát eſitendeîg.

24 Es meg vöué arron Samariánac hegyét Semertöl kęt talentum ezüſton, és meg eppîté az hegyet, és neueze az vároſt mellyet eppîté, Semernek az hegynec WRánac neuéröl Samariánac.

Samaria eppîtéſé.

25 Gonoſiúl czelekedéc pedig Omri az WRnac ſiemei elött, és gonoſságáual meg halada mind az ö elötte valókat.

26 Es iára Ieroboamnac az Nebath fiánac minden vtában és az ü bünében mellyel vétekbe eyté az Izraelt, az Izraelnec WRát Iſtenét haragra indituán az ö báluányozáſinac általa.

27 Omrinac pedig az töb dólgai és minden czelekedeti, és az ö erösſége, nemde ninczeneké meg iruán az Izraelbéli királyoknac Chronica hönyuében.

28 Es el alauéc Omri az ö attyáiual, és el temettetéc Samariában, wralkodéc pedig az ö fia Achab ö helyette.

29 Achab pędig Omrinac fia wralkodéc Izraelen Aſanac az Iudabéli királynac harmintz nyóltzadic eſitendeiében: Vralkodéc mondom Omrinac fia Izraelen Samariában huſion kęt eſitendeîg.

Achab hetedic király Izraelben, 22: eſztendeîg.

30 Es czelekedéc Achab Omrinac fia gonozbúl az WRnac ſiemei elött mind azoknal, kic ö elötte vóltánac.

31 Es nem elegedéc meg ezzel hogy Ieroboamnac az Nabath fiánac büneiben iárna, hanem el méne és feleſégül vöué magánac Iezabelt Eth Baalnac az Sidonbéli királynac leányát, és el ménuén az Baalnac ſiolgála, és meg hayta magát annac.

32 Es óltárt eppéte az Baalnac házában, mellyet Samariában eppîtet vala.

33 Es czinála Achab berketis, és inkáb haragra indîta Achab az Izraelnec WRát iſtenét, hogy nem mint az Izraelnec töb király kic ö elötte völtánac.

34 Ennec ideiében egpîté meg amaz Bethelbéli Hiel, Ierichot Az ö elſö ſiülöt fiánac Abiramnac haláláual veté fel annac az fundamentomat, és az ö kiſiebbic fiánac Segubnac haláláual állatá fel annac kapuit, az WRnac beſiéde ſierint, mellyet ſzólot vala Ioſuenac az Nun fiánac általa.

Ioſ: 6.

XVII. Réſz.

Illyęs Prophéta meg mondgya Achabnac hogy nem léſen elſö, és nagy ſzükſég léſſen. Táplaltatic Illyęs az Cherith patac mellet az hollokról. Az vtán táplaltatic Sarepta ban az ozuégy aſſonyrúl, kinec gyermekét az halálból fel ramaztvá.

1 MOnda pedig á Thesbites Illyęs, kiá Gileadban lakozóc köz-

Thesbeh Illyés Prophéta házala.

közzül való az Achabnac: Eel az Izraelnec WRa Iſtene ki előtt álloc, hogy ez eſitendőkben ſem harmat, ſem eſő nem léſien, hanem az én beſiédem ſiérint czac.[a]

a: Az ez, mikoron én mondom.

2 Es lőn az WRnac beſiéde ő hozzáia monduan.

3 Meny el innét te, és meny nap kelet felé, és rőytezzél el az Cherith patakia mellet, melly az Iordán vizénec elleneben vagyon.

4 Es az patakból léſien te néked italod, az holloknac pedig megparanczoltam, hogy ott táplállyánac tégedet.

5 El méne annac okaért és az WRnac beſiéde ſierint czelekedéc, el méne mondom, és le űle az Cherith patakia mellet, ki az Iordán vizénec ellenébe vala.

6 Az hollóc viſinec vala pedig néki kenyeret és húſt mind reguel mind eſtue, és iſiic vala az patakból.

7 Egy nehan nap múlua pedig meg ſzárada az az patac, mert nem léſien vala eſső az főldre.

8 Lőn pedig az WRnac beſiéde ő hozzáta monduán.

9 Kely fel meny el Sareptába, melly Sidonhoz tartozó, és légy ott Imé meg paranczoltam egy ozuegy aſſiſonnac hogy táplállyon tégedet.

10 Ki felkeluén el méne Sareptába, és iuta az város kapuiához. Imé pedig vala ott egy özuegy aſſiſoni állat ki fát ſiedeget vala, és elő ſiólituán azt monda néki, hozz kérlec egy keues vizet nékem valami edenyben hogy igyam.

11 Melly el méne hogy hozna: Viſi ſia ſiólituán pedig ötet monda néki, hozz kérlec egy falat kenyeretis kezedben nékem.

12 Az pedig monda: Eel az te WRad Iſtened, hogy ninczen énnékem ſült kenyérem, hanem egy maroc lizteczkém vagyon az vékában, és egy keués olaiom az korſóban, és imé valami fát ſiedegetęc hógy el mennyec és meg kéſiítſem azt magamnac és az én fiamnac, hogy meg egyuc és az után meg hallyunc.

13 Monda pedig ő néki Illyęs: Ne fely, meny el czelekedgyel az te beſiéded ſierint: De mind az által énnékem ſüs abból elősier egy kis pogaczát, és hozd ide énnékem magadnac pedig és az te fiadnae ſüs az vtan.

14 Mert azt mondotta az Izraelnec WRa Iſtene, hogy ſem az vékábéli lizt, ſem az korſóbéli olay el nem fogy addig, míglen az WR eſsőt ád ez főldnec ſiinére.

15 El méne azért és az Illyęs beſiéde ſierint czelekedéc és euéc mind ő mind az, és az ő háza népe naponként.[b]

b: Vagy, ſoc ideig.

16 Az vékábéli lizt el nem foglá, ſem pedig az korſóbéli olay az WRnac beſiéde ſierint, mellyet ſiólot vala az Illyęs által.

17 Lőn pedig ezeknec vtánna, meg

meg betegedéc az háznac gazda aſiſionyánac fia, és az ŏ betegſége felŏtte nagy vala, ẃgy annîra hogy lélekzetet ſem vehetné.[c]

c: Vagy: hogy az lelec benne nem maradna.

18 Monda azért Illyęſnec: Mit vétettem ellened Iſtennec embere; Ez végre iŏttélé én hozzám hogy eſiembe iutaſsad az én álnokſágomat, és az én fiam meg hallyon?

19 Es monda néki: Hozd ide az te fiadat, és ŏ oda viué azt az ŏ kebelébŏl, és fel viué az fel házba az mellyben lakic vala, és az ŏ ágyára le tŏué azt.

20 Ackor kiálta az WRhoz, és monda: En WRam Iſtenem Miért akartad az ŏzuegyet az kinél lakom meg nyomorîtani, az ŏ fiát meg ŏluén.

21 Es le búrúla háromſior az gyermekre, és kiálta az WRhoz, monduán: En WRam Iſtenem, kérlec tęrien meg ez gyermeknec lelke ŏ beléie.

22 Es meg halgatá az WR az Illyęſnec ſiauát, és meg tęre az gyermekbe az lélec, és meg élede.

23 Es fel véuén Illyęs az gyermeket, alá viué ŏtet az fel házból, és ada ŏtet az ŏ annyánac, és monda Illyęs: Imé az te fiad.

24 Es monda az aſiſioni állat Illyęſnec: Moſt véſiem eſiembe hogy te Iſten embere vagy, és hogy az WRnac beſiéde melly az te ſiádban vagyon, igaſság.

XVIII. Réſz.

Az Illyęs Prophéta ſembe léſen Achab kirallyal Iſten paranczolattyából, és meg fedi ŏter az báluány imádáſrol. Egybe gyuyteti az Baal prophétáit, és mikor az mennyéi tűzzel meg gyűytatott áldozatnac általa meg győzte vólna azokat, és meg bizonitotta vólna az ŏ Iſtenét lenni igaz Iſtennec, meg ŏli mind az hamis prophétákat. Az vtán eſŏt nyer Iſtentŏl.

1 SOc idŏ múluán pedig lŏn az WRnac beſiéde Illyęſhŏz, tudni illic az harmadic eſitendŏben, monduán: Meny el mutaſd meg magadat Achabnac, és eſsŏt adoc ez fŏldnec ſiinére.

2 El méne azért Illyęs hogy meg mutatná magát Achabnac. Nagy éhſég vala pedig Samariában.

3 Annac okaért ſiólîtotta vala Achab Abdiaſt, ki az ŏ házánac gond viſelŏie vala. (Az Abdias pedig felŏtte igen Iſten félŏ vala.[a]

a: Az Iſten ſzolgáinac táplálásokról való ſzép példá.

4 Mert mikor meg ŏletné Iezábel az WRnac prophétáit, az Abdias ſiáz prophétát rŏytett vala el, ŏtuénenként az bárlángba, és táplállya vala azokat kenyerrel és vízzel.)

5 Es monda Achab Abdiáſnac: meny el ez orſiágba ſieren ſierte minden forráſokhoz, hogy ha valami fűuet találhatnánc hogy az louakat és ŏſiuéreket meg tarhatnóc, és ne hadnóc mindeneſtŏl meg halni az barmokat.

6 El oztác azért ŏn kŏztŏc az fŏldet mellyen kiki el menne, ŏ maga Achab mégyen vala egy ẃtón, Abdias mégyen vala az más ẃton egyedŭl.

17 Es mi-

7 Es mikor Abdias menne az vton. Imé Illyęs elől találá ötet, és mikor meg eſmérte vólna ötet, artzal le búrúla, és monda: Nemde te vagyé az én wram az Illyęs.

8 Felele néki: En vagyoc. Meny el mond meg az te wradnac: Imhól ielen vagyon az Illyęs.

9 Es monda: Mit vétettem ellened, hogy az te ſiolgádat Achabnac kezébe adod, hogy meg öllyön engemet.

10 Eel az te WRad Iſtened hogy ninczen ſemmi nemzetſég ſem orſiág, houá el nem küldött vólna az én wram hogy meg kereſné tégedet. Kic azt mondotác: Ninczen Sohúl. Annac okaért az orſiágot, az népet meg eſkettette, miuel hogy tégedet ſohúl nem talált vólna.

11 Es moſtan te azt mondod: meny el mond meg az te wradnac, Imé ielen vagyon az Illyęs.

12 Es léſien, Minec vtánna te tüled én el menendec, az WRnac lelke el ragad tégedet olly helyre, kit én nem tudoc. En pedig mennyec el hogy meg mondgyam Achabnac, és mikor ö tégedet meg nem találánd, meg öl engemet. Az te ſiolgád pedig féli az WRat mind gyermekſégétől fogua.

13 Nem mondottáké meg az én Wramnac mit czelekedtem mikor Iezabel meg ölte az WRnac Prophétáit? Tudni illic miképpen röytettem el az WRnac prophétái közzül ſiáz férfiat. ötuenenként az bárlángban, és tápláltam öket kennyérrel és vízzel.

14 Es moſtan te azt mondod: meny el mond meg az te wradnac, Imé ielen vagyon az Illyęs, hogy meg öllyön engemet.

15 Felele Illyes: Eel az ſeregeknec WRa ki elött álloc hogy ez mai napon meg mutatom magamat ö néki.

16 El méne annac okaért Abdias Achab eleibe, és meg ielenté ezt ö néki, Es eleibe méne Achab Illyęſnec.

17 Es mikor meg látta vólna Achab Illyęſt, monda Achab ö nékié: Te vagyé az, ki meg háborítottad az Izraelt?

18 Ki felele: Nem én háborítottam meg az Izraelt, hanem te, és à te atyádnac háza, miuel hogy el hadtátoc az WRnac paranczolatit, és az Baal után iártatoc.

19 Moſtan annac okaért küldgy el és gyüyts én hozzám az egéſi Izraelt az Charmel hegyre, és az Baalnac négy ſiáz és ötuen prophétáit. Es az berkeknec négy ſiáz prophétáit, kic Iezabelnec aztaláról ęlnec.

20 El küldé annac okaért Achab mind az egéſi Izrael fiaihoz, és egybe gyüyté az prophétákat az Charmel hegyre.

21 Es iárúluán Illyęs az egéſi ſokaſághoz, monda: Meddig ſántáltoc két felé? Ha az WR az Iſten, köueſsétec ötet. Ha pedig az Baal: köueſsetec azt. Es nem fele-

felele az nép ő néki czac egy ſzótis,

22 Eſmét monda Illyes az népnec: En maradtam meg czac egyedül az WRnac Prophétái közzül: Az Baalnac pedig Prophétái négy ſiázan és ötuenen vadnac.

23 Adgyanac annac okaért mi nékünc két túlkot, és ők válaſſiác magoknac az éggyic túlkot, kit vagdallyanac darabra,és rakiác az fára, tüzet pedig aláia ne tegyenec. Enis pedig az máſikat fel kéſiítem, mellyet az fára rakoc, tüzet pedig aláia nem téſiec.

24 Ackor hijátoc ſegitſégül az ti Iſtenteknec neuét, és énis az WRnac neuét ſegitſégül hiuom, és az melly Iſten meg halgat az Eegből tüzet aduán,az légyen az Iſten,Es monda az egéſi ſokaſág: ió kéuánſág ez.

25 Monda annac felötte Illyes az Baal Prophétáinac: Válaſſiátoc el magatoknac az éggyic tulkot, és ti kéſiítſetec fel elöſier, mert ti többen vattoc, és hijátoc ſegitſégül az ti Iſtenteknec neuét, de tüzet aláia ne tegyetec.

26 El viuéc annac okaért az tulkot mellyet ő nékiec adott vala, és azt fel kéſiítéc, és ſegitſégül hiuác az Baalnac neuét reggeltől fogua mind délig, monduán: Baal halgas meg minket,De ſemmi ſzózat nem vala, ſem pedig ki meg felelne nékiec, és által vgrandozzác vala az óltárt az mellyet czináltac vala.

27 Mikor pedig immár dél vólna,czúfollya vala öket Illyes, és ezt mondgya vala: kiálczatoc fel ſióual miuel hogy Iſten,auagy ne talám máſsal vagyon néki beſiéde, auagy valakit kerget, auagy útban vagyon, auagy aluſiic, és fel ſerken.

28 Kiáltanac annac okaért fel ſióual, és metelic vala magokat az ő ſiokáſoc ſierint kéſeckel és borotuáckal, míglen magokat vérbe keuernéc.

29 Lön pedig mikor az dél el múlt vólna, és ők az Baalt ſegitſégül hijttac vólna mind az áldozatnac ideiéig, ſemmi ſió nem lön, ſém az ki meg felelné,ſem az ki reáia halgatná.

30 Ackor monda Illyes az egéſi ſokaſágnac: Iöijetec én hozzám, és ő hozzáia méne az egéſi ſokaſág,és meg eppíté az WRnac óltárát, melly le töretett vala.

31 Es vön Illyes tizenkét kőuet, az Iácob fiainac nemzetſégeknec ſiámoc ſierint, kinec az Iſten azt mondotta vala: Izrael légyen az te neued.

32 Es óltárt eppíté az kőuekből az WRnac neuébe, és czinála víznec való árkot az óltár körül, mellybe férne két véka vetni való mag.

33 Meg kéſiíté annac vtánna az fákatis, és fel vagdalá az túlkot, és fel raká azt az fákra.

34 Es monda: Töltczétec négy vedret meg vizzel, és töltſétec az égő áldozatra és az fákra. Monda annac felötte:

eſmét

eſmét azt miuellyétec, és máſiodſioris azt miueléc. Monda annac felötte, Harmadſioris azt miuellyétec, és harmadſioris azt miueléc.

35 Vgy annîra hogy az víz az óltárnac köuéröl le folna, és meg az árkotis bę töltené.

36 Lön pedig hogy mikor el iött vólna az idö hogy áldoznánac, oda méne az Illyęs Prophéta, és monda: Abrahamnac Iſáknac, és Izraelnec WRa Iſtene, hadd eſmeriéc meg ez mai napon hogy te vagy Iſten az Izraelben, és hogy én te ſiolgád legyec, és hogy mind ezeket az te paranczolatodból czelekedtem légyen.

37 Halgas meg engemet WRam, halgas meg engemet, hogy eſmerie meg ez nép hogy te vagy az WR Iſten, mikoron te az ö ſiiueket meg fordîtandod.

38 Ackor le eſéc az Eegböl az WRnac tüze, és meg emézté az égö áldozatot, mind az fáckal, köueckel, és à porral egyetembe, az vizetis melly az árokban vala.

39 Ezt mikor látta vólna az egéſi ſokaſág, artzal az földre le búrúluán, monda: Az WR az igaz Iſten. Az WR az igaz Iſten.

40 Es monda Illyęs ö nékiec, fogiátoc meg az Baal Prophétáit, ſenki el ne ſialadgyon közzülöc, és meg fogác öket, és alá viué öket Illyęs az Ciſon patakia mellé, és meg ölé ott öket.

41 Ackor monda Illyęs Achabnac: Eregy el egyél és igyál, mert mint egy nagy eſsönec zúgáſa hallattatic.

42 Es el méne Achab hogy ennéc és innéc. Illyęs pedig fel méne az Charmel hegynec teteiére, és le búrúla az földre, és az ortzáiát, az ö kęt tęrde közzé töué.

43 Es monda az ö ſiolgáiánac: meny el mnidgyáráſt, és nézz az tenger felé, el méne annac okaért és oda az felé néze, és monda: Ninczen ſemmi: Monda annac felötte, meny el hętſier.

44 Es lön heted vttal, monda: Imé egy kis felhöczke, mint egy embernec tenyere iö fel az tengerböl. Ackor monda: Meny el mond meg Achabnac, kéſîcz el ſiekeredet, és meny alá, hogy meg ne kéſlellyen téged az eſsö.

45 Es lön azonközbe, az Eegec meg ſetétülénec az fellegeknec és az ſzeleknec miatta, és nagy eſsö lön, fel ülé azért Achab az ſiekérbe, és el méne Iezreelbe.

46 Es az WRnac keze lön az Illyęſen, és fel öuedezuén az ö derekát fút vala elötte Achabnac, mîglen iutna Iezreelbe.

XIX. Réſz.

Az Iezabel mikor meg hallotta vólna az hamis Prophétáknac halálokat, fenyegeti az Illyęſt halállal azokért. Azért az Illyęs el ſalad, kéri Iſtentöl halálát, és minec vtánna az Angyaltól étel által meg erőſsitetet vólna, el mégyen az Horeb hegyére és magát el rőyté az bárlángba, honnét Iſtentöl ki hiuattatic, és el küldetic, az Siriánac és Izraelnec királyanac, és az Elizęuſnac választáſara,

1 MEg beſiéllé pedig Achab Iezabelnec mind azokat mel-

mellyeket Illyęs czelekedett vala, és keuáltképpen hogy meg ŏlte vólna mind az Prophétákat fegyuerrel.

2 Kŭldé annac okaért Iezabel kŏueteket Illyęshŏz, monduán: Ezt czelekedgyéc én velem az Istenec, és annális nagyobat, ha hólnap illyenkor, v́gy nem czelekedem az te lelkeddel, az mint te azoknac lelkeckel mind eǵgyic czelekedtél.

3 Mellyet mikor meg ęrtet vólna, fel keluén el méne az ŏ életéröl gondot viseluén: Es méne Beersebaba melly Iudaban vala, holot hagya az ŏ siolgáiát.

4 Ő pedig el méne az puztában egy napi iáró fŏldre, és el ménuén le ŭlé egy fenyŭ fa alatt, és kŏnyŏrge hogy meg halna, és monda: Elég immár az én életem ô WRam, vedd el az én lelkemet. Mert nem vagyoc iob az én atyáimnál.

5 Es le fekŭuéc és el aluuéc az fenyŏ fa alatt, Es imé vgyan ackor az Angyal illeté ŏtet, és monda néki: kely fely egyél.

6 Es mikor idetouá tekintet vólna, imé az féiénel vala egy szén kŏzŏtt sŭlt pogácza, és egy pohar víz, ŏuéc azért és iuéc, és esmét le fekŭuéc.

7 El iŏue pedig az Angyal másodsioris, és meg illeté ŏtet, és monda: kely fel egyél, mert mesisie v́tad vagyon.

8 Fel keluén annac okaért euéc és iuéc, és méne annac az ételnec ereiéuel negyuen nappal éijel, mind az Isten hegyeîg Horebîg.

9 Es bę méne ott egy bárlángba, és ott hála éijel, és imé lŏn az WRnac besiéde ŏ hozzáia, és monda néki: Mit iársi itt Illyęs?

10 Ő pedig monda: Nagy búsúlásom vagyon az seregeknec Wraiért Isteneiért. Mert el hattác az te siŏuetségedet az Izrael fiai, az te óltáridat[a] le rontottác, és az te Prophétáidat fegyuerrel meg ŏltéc, és czac én egyedŭl maradtam, és engemetis halálra keresnec.

Rom: 11.

a. Az óltáro kon érti az Istmi tizteleteket, mert az óltároc Ierusálemben vóltác.

11 Es monda: Iŏij ki és ály meg ezen az hegyen az WR elŏtt: Es imé az WR azon mégyen vala által, és az WR elŏtt mégyen vala nagy erŏs sięl, melly az hegyeket fel fordîttya vala, és meg hasogattya vala az kŏ siiklákat az WR elŏtt. De az WR nem vala abban az sięlben.[b] Es az sięl vtán fŏld indúlás lŏn, de az WR nem vala az fŏld indulásban.

b. Nem vala az wr az szelben, az tŭzben, hanem azoc elŏtte vóltac az wrnac.

12 Es az fŏld indúlás vtán tŭz iŏue, de nem vala az WR az tŭzben, és az tŭz vtán egy lassú és vékony sió hallattatéc.

13 Mikoron pedig ezeket hallaná Illyęs, bę fedé az ŏ ortzáiát az ŏ palástyáual, és ki indúluán álla az bárlángnac áytaiára, és imé siózat lŏn, melly ezt monda: Mit sierzez itt Illyęs?

14 Es ŏ felele: Nagy búsúlásom vagyon az seregeknec WRaiért Isteneiért, mert az Izrael fiai el hattác az te siŏuetségedet,

le rontottác az te óltáridat, és az te Prophétaidat meg ŏltéc fegyuerrel, és én egyedŭl maradtam, engemetis pedig halálra keresnec.

15 Es monda az WR néki: Meny el tęry visſsia az te vtadon Damaſcumnac puztáia felé, és mikor oda iutandaſi, kennyed királlyá Hazaelt Siriában.

16 Az Iehut pedig az Nimſinec fiát királlyá kennyed Izraelben. Es Eliſęuſt az Abel Meholahbéli Saphatnac fiát Prophétáuá kennyed te helyedbe.

17 Es léſien hogy valaki meg menekedic Hazaelnec fegyuerétŏl, azt Iehu meg ŏli: és az ki meg menekedic Iehunac fegyuerétŏl: azt Eliſęus meg ŏli.

18 Meg hagyoc pedig Izraelben hęt ezer embert, kiknec az ŏ tęrdec meg nem haylott az Baalnac, és kiknec ſiáioc nem czókolta meg azt.

Rom: 11.

19 El ménuén annac okaért, onnét meg találá Eliſęuſt az Saphatnac fiát, az pedig ſiánt vala, és tizenkęt iárom ŏkŏr vala ŏ elŏtte, és ŏ az tizenkettŏdickel vala, és az Illyęs ŏ hozzáia méne, és az ŏ páláſtyát reáia adá.

Eliſeuſnac hiuatala.

20 Ki el hagyuán az ŏkrŏket Illyęs vtán futa, monduán: kérlec hadd czókollyam meg az én atyámat és az én anyámat, és az vtán tégedet kŏuetlec. Es monda: meny el és iŏy viſiſia, Mert mit czelekedtem veled.[c]

c: Az az, meg emlekezzel rola ménémŏ tiztre hittalac tégedet, és hogy az az tize nem ſzenned keſedelmet és egyéb dól gokra való gondott. Matth: 8. Luc: 9.

21 Es el ménuén ŏ tŏle, vŏn az vtán egy kŏtes ŏkrŏt, és meg vágá azt, és az ekéhŏz való ſierſiámokból tŭzet rakuán, meg fŏzé nékiec az húſát, és az népnec adá és euénec, és fel keluén el méne Illyęs vtán, és ſiolgála ŏ néki.

XX Réſz.

Az Siriábéli király Izrael orſzágára mégyen, és az Achab királt inti hogy néki meg hóldollyon, és az ŏ kénczét feleſégéiuel ęgybe néki adgya. Achab király igeri az hóldolaſt, de ſzólgai tanáczából az vtan meg véti az Siriábéli kiralynac minden keuánſágát. Meg veri az Achab az Siriai királt kęt ŭtkŏzeten. Az királtis meg fogia, kit mikor el boczátot vólna Achab, az Iſten Prophétáiárúl meg feddettetic.

1 BEnhadad királi pedig az Syriábéli király, ŏſiuegyŭy té az ŏ egéſi ſeregét, és harmintz kęt király vala ŏ vęle, és nagy ſoc louac és ſiekerec, el méne pedig és meg ſiálláSamariát, és vitatá azt.

2 Es kŏueteket kŭldé Achabhoz az Izrael királyához, abba az az városba.

3 Es mondánac az kŏuetek néki: ezt mondgya Benhadad, az te ezŭſtŏd és aranyad enîm, az te feleſégeidis és az te ſiép fiaid enîmec.

4 Es felele az Izraelnec királlya, és monda: Az mint meg mondottad én WRam király, tijéd vagyoc mindeneckel az mellyeket én biroc.

5 Meg tęruén pedig az kŏuetec, mondánac: Ezt mondgya Benhadad: Miuel hogy hozzád kŭldŏttem, ezt izenuen hogy az te ezŭſtŏdet és az te aranyadat és

az te

az te feleſégedet és az te fiadat énnékem adgyad.

6 Hólnap annac okaért illyenkor el kŭldŏm az én ſiólgaimat te hozzád, és meg kereſic az te házadat, és az te ſiólgáidnac házait, és azoc kezekhŏz véſiic valami ſiép marhad vagyon, es el hozzác.

7 Eleibe hiuá annac okaért az Izraelnec királlya mind az orſiágnac véneit, és monda: Vegyetec eſietekbe kérlec és láſsátoc minémŭ gonoſi ſiándockal légyen ez, Mert hozzám kŭldŏtt az én feleſégimért és gyermekimért, ezŭſtŏmért és aranyamért, és meg nem tagadtam tŭle.

8 Es mondánac néki azoc az vénec mindnyáián, és mind az ſokaſág: Ne engedgy néki, és az ŏ akarattyát meg ne tellyeſitſed.

9 Monda annac okaért az Benhadad kŏuetinec: Mongyátoc meg az én wramnac az királynac, mind azokat az mellyec felŏl elŏſiŏr izentél az te ſiolgádnac meg czelekeſiem, de ezt nem czelekedhetem. Annac okaért el ménuén tŏlŏc az kŏuetec meg mondác néki az válazt.

10 Hozzá kŭldé annac okaért Benhadad, és monda:[a] Igy czelekedgyenec bátor én velem az Iſtenec auagy annális inkáb, hogy Samariánac minden pora elég nem léſien, hogy az és velem való nép kŏzzŭl mindeniknec czac egy egy marockal iuſson.

a: Az az, meg bŭnteſsenec az Iſtenec az mint mondom vagy annalis ſokab meg bŭnteſsenec.

11 Es felele az Izraelnec királlya, monduán: Mondgyátoc meg néki: Ne kérkedgyéc az ki fegyuerbe ŏltŏzic vgy, mint az ki immár le veti az fegyuert.[b]

b: Az az. Ne diczekedgyec az diadalom elŏtt.

12 Mikor pedig meg hallotta vólna ezt az válazt. (Iſiic vala pedig az királyockal az ſátorban,) monda az ŏ ſiólgainac: kéſiîtſétec elŏ az hadi ſierſiámokat, és elŏ kéſiîtéc azokat az város ellen.

13 Es imé egy Prophéta méne Achabhoz az Izraelnec királlyához, ki ezt mondá: Ezt mondgya az WR: Auagy nem láttádé mind ezt az nagy ſokaſágot? Imé én ez mai napon kezedbe adom azt, hogy meg tudgyad hogy én vagyoc az WR.

14 Monda pedig Achab: ki által? Amaz felele: Ezt mondgya az WR, az orſiágnac feiedelminec ſiólgai[c] által. Ackor monda (Achab:) kiczoda léſien elŏttŏc iáró? felele: Te léſieſi.

c: Vagy fiai kic az te vdnarodban neuekedtec fel.

15 Meg ſiámlálá azért az orſiágnac feiedelminec iffiait, kic kęt ſiázan és harmintz ketten lŏnec, ezeknec vtánna meg ſiámlálá mind az Izrael fiainakis minden népét, kic hęt ezeren lŏnec.

16 Ki ménénec annac okaért dęlkor, Benhadad pedig mind az királyockal egybe iſiic vala az ſátorokban és réſieg vala. Mert harmintz kęt

királyoc iöttec vala ſegitſégül melléie.

17 Ki ménénec mondom az orſiágnac feiedelminec iffiai leg elöſier, és Benhadad el küldé, mikor meg mondottác vólna né ki, ezt monduán : valami férfiac iöttec ki Samariából: Es mond a Benhadad.

18 Akar békeſségért, akar vijadalért iöttenec ki, fogiátoc meg öket eleuenen.

19 Azoc annac okaért ki iöuénec az városból, tudni illic az tartományoknac feiedelminec iffiai, és az ſereg melly öket köueti vala.

20 Es le vágác kiki az ö ellenſégét, és el futánac az Siriábéliec, és az Izrael meg üzé öket, és el ſialada Benhadad az Syriábéli király ló háton egy nehany magáual.

21 Ki iöué annac vtánna az Izraelnec királlya, és meg vére mind az louagokat, mind az ſiekerekben valókat, meg veré mondom az Syriábélieket nagy czapáſsal.

22 Méne pedig az Izraelnec királlyához egy Prophéta, és ezt monda néki : Meny el erősſíts meg magadat és vedd eſiedbe magádat, és láſd meg mit kellyen czelekedned, mert eſitendö múluán eſmét fel iö az Siriábéli király te ellened.

23 Az Siriábéli királynac ſiólgái pedig mondánac ö néki : az hegyeknec Iſteni az ö Iſtenec, Azért győztenec meg minket, de mind az által vijunc meg vélec az mezön, és meg látod ha meg nem győzzüc öket.

24 Es ezt czelekedgyed, küld el az királyokat, kit kit az ö helyéröl, és ſierezz hadnagyokat ö helyettec.

25 Te annac felötte ſierezz magadnac ollyan ſereget, mint az vala az melly tüled el veſie, és ollyan louakat és ſiekereket mint annac elötte valának, és vijunc meg vélec az mezöben, és meglátód ha meg nem győzzüc öket, és tettzéc ö néki az ö ſiauoc, és àcképpen czelekedéc.

26 Mikor annac okaért az eſitendö el múlt vólna, meg ſiámlálá Benhadad az Siriábélieket, és fel iöue Apheebe, hogy hadakoznéc az Izrael ellen.

27 Az Izrael fiaijs pedig meg ſiámláltatának, és az elöbbiec mind meg valának, és eleikbe ménénec azoknac. Táborba ſiállának pedig az Izrael fiai azoc ellen, amazokhoz képeſt mint két kicziń nyáiaczka. Az Siriabéliec pedig el léptéc vala az földet.

28 Iött vala pedig egy Iſten embere, és ezt mondá az Izrael királlyának : Ezt mondgya az WR : Miuel hogy az Syriábéliec azt mondottác, hogy czac az hegyeknec Iſtene az WR és nem az völgyeknec Iſtene: Ez okaért mind ezt az nagy ſokaſá-

kaſágot az te kezedbe adom, hogy meg eſmeriétec hogy én vagyoc az WR.

29 Táborban lőnec azért ezec azoc ellen heted napîg: Lőn pedig az hetedic napon meg ütközénec, és az Izrael fiai le vágánac az Syriábéliec közzül egy nap ſiáz ezer gyalogot.

30 Az többi pedig be ſialadánac Apheknec városába, és az kerîtés le omoluán, huſion hęt ezer embert ölé meg: Benhadad pedig futua ſialada az városba, és el röytezéc az belſő kamorába.

31 Mondánac pedig az ő ſiólgai ő néki: Imé meg értettüc hogy az Izrael házábéli királyoc kegyelmes királyoc legyenec, kérünc annac okaért öltözzünc ſákokba, és az mi nyakunkba veſsünc köteleket, és mennyunc ki az Izraelnec királyához, ne talám meg engedi életedet.

32 Sákokba öltözénec annac okaért, es köteleket vönec nyakokba, és ménénec az Izraelnec királlyához, és mondánac: Az te ſiólgád Benhadad ezt mondgya, kérlec engedd meg életemet. Amaz monda: Eelé męg az én attyámfia.

33 Azoc pedig az férfiac az iöuendö mondóknac módgyoc ſierint, ſiorgalmatoſon eſiekbe veſſic vala mit ſiólána, és nagy ſietséggel ragadác ez ſiót, és mondánac: Az te attyádfia Benhadad él: Es monda: Menyetec el és hozzátoc ide: Ki iöue annac okaért ö hozzá Benhadad, és fel ülteté ötet az ſiekérbe.

34 Es monda Benhadad néki. Az melly városokat el vött vala az én attyám az te atyádtól, azokat viſiſia adom és czinály magadnac vtzakat Damaſcusban, mint az én atyám czinált Samariában. Es monda Achab: Enis illyen kötes alatt boczátlac el tégedet. Köteſt tön azért vęle és el boczatá ötet.

35 Egy férfiu pedig az Prophétáknac fiai közzül, monda az ő fele baráttyának az WRnac paranczolattya ſierint: Very engemet kérlec, és az nem akará ötet verni.

36 Ackor monda néki: Miuel hogy nem engedél az WR ſiauának, imé mihelt én tülem el mégy meg öl tégedet az oroſlán. El méne azért ö töle, és találá ötet az oroſlán, melly meg ölé ötet.

37 Találа az vtán más férfiat, kinec monda, kérlec very meg engemet, és meg veré az, annîra hogy meg ſebeſitené.

38 Es el méne az az Prophéta, és az vt félen meg állá váruán az királt, és el változtatá magát, ſiemeit bę fedezuén.

39 Mikor pedig azon menne el az király, kiálta az király-

hoz, és monda: Az te ſiólgád ki ment vála az hadba, és imé egy férfiu el iöuén hozá én hozzám egy férfiat és monda: Őrizd meg ezt az férfiat, ha el ſialadand meg kel halnod érötte, auagy egy talentum ezüſtuel kel meg változnod.

40 Es mikor az te ſiólgád ſoc dolgokban vólna foglalatos, tehát el ment az fogoly: Es monda ö néki az Izraelnec királlya: Az az te töruényed az mellyet te magád töttél.

41 Es mindgyárt el véué az fedelet az ö ſieméröl, és meg eſmeré ötet az király, hogy az Prophétác közzül való vólna.

42 Es monda néki: Ezt mondgya az WR, Miuel hogy el boczáttad kezedböl az férfiat, kit én meg akartam öletni, te magad halſi meg érötte, és az te néped az ö népe helyett.

43 Es házához méne az Izraelnec királlya ſiomoru és meg búſúlt ſziuel, és méne Samariába.

XXI. Réſz.

Achab király kéri Nabottúl az ö ſöleſét, mellyet mikor néki nem adott vólna, és azon az király bánkodnéc, Iezabel meg öleri az Naborhot, és Achab el foglallya az ſölöt. Illyen meg ſenyegeti mind az királt, mind az királyne aſſonyt vefedelemmel, de mikor az Achab valami pœnitentiat mutatot vólna, meg ligittya Iſten és el halazcya az büntetéſt.

1 Ön pedig mind ezeknec vtánna, vala egy ſiöleie az Izreelbéli Nabothnac, melly (ſzöllö) Izreelben vala, Achabnac az Samariábéli királynac háza mellet.

2 Es ſzóla Achab Nabothnac, monduán: Add énnékem az te ſzöllödet, hogy énnékem légyen fües kertem: Mert közel vagyon és ſiinte az én házam mellet: Es te néked érötte iob ſiölöt adoc ánnál, vagy ha te néked tettzic pénzül adom meg az árrát.

3 Felele Naboth Achabnac: Oltalmazzon az WR engemet attól hogy te néked adgyam az én attyámtól maradott örökſéget

4 Ackor háza méne Achab nagy bánattal és búſúláſsal az beliéd miatt, mellyet ſiólot vala néki az Izreelbéli Naboth, monduán: Nem adom te néked az én atyámtól maradott örökſéget, és le fekűuéc az ágyra, és ortzáiát az fal felé fordîtá, és nem euéc ſemmit.

5 Hozzáia ménuén pedig az ö feleſége Iezabel, monda néki: miért háborodtál megſiiuedben, és kenyeret nem éſiel?

6 Ki felele néki: Mert amaz Izreelbéli Nabothnac ſióléc, monduán ö néki: Add énnékem az te ſiöllödet pénzen, vagy ha inkáb tettzic más ſzöllöt adoc érötte, ö pedig felele: Nem

le: Nem adom te néked azén ſiölömet.

7 Es monda ő néki Iezabel az ő feleſége: Ezképpen birodé te az Izrael orſiágát? Kely fel egyél kenyeret és az te ſiued őruendezzen, én te néked adom az Izreelbéli Nabothnac ſiöleiét.

8 Es leuelet irá Achab neuéuel, mellyet meg peczetlé az ő gyűrőiéuel, és el küldé azt az leuelet az véneknec és az fő népeknec, kic Nabothual egy városban laknac vala.

9 Ezképpen irot vala pedig az leuélben: hîrdeſsétec böytet, és ülteſsétec Nabothot az fő népec közzé.

10 Es ő ellene állaſsatoc két hamis férfiat, kic tanúbizoń-ſságot tegyenec ellene, monduán: Meg ſiidalmaztad mind az iſtent ſ-mind az királt: Annac vtánna vigyétec ki, és köuezzétec meg őtet hogy meg hallyon.

11 Azképpen czelekedénec azért az vénec és az fő emberec, kic az ő városában laknac vala, miképpen Iezabel nékiec meg jzente vala, és az mint az leuélben meg irta vala, mellyet nékiec küldett vala.

12 Böytöt hirdeténec, és le ültetéc Nabothot az fő népec közzé.

13 Elő iöuénec az vtán két hamis férfiac, és ő ellenébe le ülénec, és tanúbizońſságot tönec ő ellene azoc az hamis férfiac, tudni illic Naboth ellen az nép előtt, monduán: Meg ſiidalmazta Naboth az Iſtent és az királt, ki viuéc azért ötet az városból, és meg köuezéc ötet, és meg hala.

14 Az vtán meg izenéc Iezabelnec, monduán: Meg köueztetett az Naboth és meg hólt.

15 Lön pedig mikor meg hallotta vólna Iezabel hogy meg köueztetett vólna az Naboth, és meg hólt vólna, monda Achabnac: Kely fel és foglald el az Izreelbéli Nabothnac ſiöleiét, Mellyet te néked nem akara adni pénzen, mert nem él Naboth, hanem meg hólt.

16 Haluán azért Achab hogy meg hólt vólna Naboth, fel kele ő hogy alá menne az Izreelbéli Nabothnac ſzóleiébe, hogy el foglalná azt.

17 Ackor ſióla az WR Theſbites Illyęſnec, monduán:

18 Kely fely, meny alá Achabnac az Izraelbéli királynac eleibe, ki Samariában lakic: Imé à Naboth ſiöleiében vagyon, mellybe alá ment hogy azt el foglallya.

19 Es ſióly ő néki, ezt monduán: Nemde nem meg öltedé és nem elis foglaltadé? ſióly añac felötte ezképpen, Ezt mongya az Wr azon helyen à holott fel nyaltác az

ebec Nabothnac vérét, fel nyallyác az ebec az te véredetis.

20 Es monda Achab Illyęſnec: Auagy elömbe kellet vólnáie iönöd te én ellenſégem? Felele az: Elödbe iöttem, mert te magadat mindeneſtöl erre adtad, hogy gonoſságot czelekedgyél az WR elött.

21 Imé (azt mondgya az Wr) veſiedelmet hozoc te reiád, és el veſitem az te maradékidat, és ki gyomlálom Achabnac męg az ebétis, [b] mind az bę rekeztettet, mind az el hagyattatat.

[b] Laſd meg Deut: 32. v. 36.

22 Es ollyanná téſiem az te házadat, mint az Ieroboamnac az Nabat fiának házát, és mint az Baaſanac az Ahia fiának házát, miuel hogy haragra ingerlettél engemet, és miuel hogy bünbe eytetted az Izraelt.

23 Annac felötte Iezabel felölis ſzóla az WR, monduán: Az ebec éſiic meg Iezabelt, az Izreelnec kö fala elött való árokban.

24 Azt az ki meg hal Achabnac házából az városban, az ebec éſiic meg, azt pedig az ki az mezöben hal meg, az Eegi madarac éſzic meg.

25 Mert bizonyára nem vólt Achabnac máſsa. Ki magát arra adta vólna, hogy czac gonoſságot czelekedgyéc az WR elött, mellyre az ö feleſége Iezabel eztekelé ötet.

26 Mert igen vtálatos dolgot czelekedéc, köuetuén az báluányokat, mind az ſierint az mint czelekedénec az Amorręuſoc, kiket az WR ki üzé az Izrael fiai elött.

27 Lön pedig mikor meg hallotta vólna Achab ez beſzédeket, meg ſzaggatá az öruhá- it, és ſákba öltözéc, és böytöle, és az ſákban hála, és nagy alazatoſsággal iár vala. *Achabnac Penitentiaia.*

28 Szóla pedig az WR az Thesbites Illyęſnec, monduán.

29 Látádé hogy Achab meg alázta magát én elöttem: Miuel hogy azért meg alázta magát én elöttem, nem hozom reáia az veſiedelmet az ö ideiében, hanem az ö fiának ideiében hozom el az veſiedelmet az ö házára.

XXII. Réſz.

Achab meg czalattatic az hamis Prophétáktól, és mikor nem hinné az Micheaſnac igaz iſuendö mondáſinac, el mégyen Ramoth Gilead ellen hadba az Ioſaphattal egybe, holott meg ſebeſedic és meg hal, az mint az prophéta meg mondotta vala. Achab vrán wralkodic Achazias. Meg hal az Ioſaphat, és ö helyette wralkodic Ioram.

1 HArom eſitendeig nem vala pedig had az Syriábéliec között és az Izrael között.

2 Lön pedig az harmadic eſitendöben alá méne Ioſaphat az Iudábéli király az Izraelbéli királyhoz.

3 Ackor monda az Izraelnec

királlya

királlya az ő ſiólgainac, Tudgyatoké hogy mijénc vólt az Ramoth Gilead, mi pedig halgatunc, és nem véſſüc viſſa az Sariábéli királytól.

4 Es monda Ioſaphatnac: Fel iősſé velem hadba az Ramoth Gilead ellen? Felele Ioſaphath az Izraelbéli királynac: Eggyec vagyunc mi ketten, mind az én népem és à te néped, mind az én louaim és az te louaid.

5 Monda annac felőtte Ioſaphat az Izrael királyának: kérdgy tanáczot kérlec ez mai napon az Iſtentől.

6 Őſſue gyűyté azért az Izraelnec királya az Prophétákat, kőzel négy ſiáz férfiakat, és monda nékiec: El mennyeké az Ramorh Gilead ellen hadba vagy el hadgyam. Es mondánac: meny el, mert az WR kezébe adgya azt az királynac.

7 Es monda Ioſaphat: Vagyoné ezec kiuől itt az WR nac Prophétáia, hogy attól tudakozzunc?

8 Es monda az Izraelnec királlya Ioſaphatnac: Vagyon egy férfiu, ki által meg kérdhetyűc az WR at: Micheas az Iemla fia, De én gyűlőlőm azt, mert ſoha nem iősendől én nékem iót, hanem czac gonozt: Es monda Ioſaphat: Ne ſióllyon az király ezképpen.

9 Elő ſzólitá azért az Izraelnec királlya egy komornikot, és monda: ſiólíez ide hamar Micheáſt az Iemla fiát.

10 Az Izraelnec királlya pedig, és Ioſaphat az Iudánac királlya ülnec vala kiki az ő ſiękiben, fel öltőzuén egy ſierűn, Samariánac kapuia előtt, és mind az Prophétác előttőc áluán iősendölnec vala.

11 Czinált vala pedig magánac Sedechias az Chenaanac fia vas ſiaruakat, és monda: Ezt mondgya az WR, ezeckel ők-lőldőződ az Siriábélieket, mígien meg emézted őket.

12 Mindnyáián az Prophétac ezképpen iősendölnec vala, monduán: Meny el az Ramoth Gilead ellen, és ió ſierenczéd léſſen, mert azt az WR az királynac kezébe adgya.

13 Az kőuet pedig az ki el ment vala hogy el hijna Micheáſt, ſióla néki monduán: Imé moſtan az Prophétác egyenlő akaratból iót iősendölnec az királynac, ſzóly kérlec tégedet teis vgy mint azoc kőzzűl egy, és iősendőly iót az királynac.

14 Ackor monda Micheas: Eel az WR, hogy azt mondom az mit az WR mondand énnékem.

15 Mikor azért az királyhoz ment vólna, monda néki az király: El mennyűnké Michea Ramoth Gilead ellen hadba vagy el hadgyuc? Ő pedig monda nékie: Meny el és ió ſierenczéd léſſen, mert az WR kezébe adgya azt az királynac.

a: Ezt az Prophéta czac magától mondgya vgy mint treſába vagy czuſſág ba.

Es mon-

16 Es monda néki az király: Kénſieritlec tégedet az WRnac neuére, hogy az igaznál egyebet ne mondgy nékem.

17 Ackor monda: Látám hogy az egéſi Izrael el ſięledett vala az hegyeken mint az Iuhoc kiknec ninczen páſitoroc: Es monda az WR: Ninczen ezeknec wroc, tęrien haza kiki az ŏ házához békeſégben.

18 Es monda Izraelnec királlya Ioſaphatnac: nemde meg mondottam valaié te néked, hogy iót nékem nem iŏuendŏl, hanem gonozt.

19 Monda eſmét Micheas: Annac okaért hald meg az WRnac beſiédét: Látám az WRat hogy az ŏ ſiękiben ŭl vala, és az egéſi mennyei ſereg vduart áll vala néki iob és bal keze felŏl.

20 Es monda az WR: Kiczoda czallya meg Achabot hogy el mennyen és el veſiſien az Ramoth Gileadban? Es ki eggyet ki máſt ſiól vala hozzáia.

21 b Ackor elŏ álla egy tiztátalan lélec, ki az WR eleibe álla, és monda: En meg czalom ŏtet. Az WR pedig monda néki: Miképpen czalod meg?

22 Felele: el mégyec és hazug lélec léſiec az ŏ prophétáinac ſiáiokban. Monda azért: Meg czalod te és megis gyŏzed, meny el azért és czelekedgyél vgy.

23 Moſtan azért imé az WR az hazugſágnac lelkét adta mind ezeknec az te prophétáidnac ſiáiokba, és az WR veſiedelmes dolgot ſiólott te ellened.

24 Ackor elŏ iŏue Sedechias Chenaannac fia, és artzúl czapuán Micheáſt, monda: Mikor táuozot el én tŭlem az WRnac lelke, hogy czac te néked ſióllana?

25 Felele Micheas: Imé meg látod az napon, mellyen egy házból az máſikba mégy bę, hogy el rŏytezheſsel.

26 Monda annac okaért az Izraelnec királlya, vidd el az Micheáſt, és vidd viſiſia Amonhoz az városnac feiedelméhŏz, és Ioashoz az király fiához.

27 Es ezt mondgyad: Ezt mondgya az király, veſsétec ezt az tŏmlŏtzbe, és táplállyátoc ŏtet aſiſiú kenyérrel és vízzel, mîg len békeſéggel meg iŏuec.

28 Monda pedig Micheas: ha viſiſia tęrſi békeſéggel, nem ſiólot én általam az WR: Annac felŏtte monda, hallyátoc ezt minden népec.

29 El méne azért az Izraelnec királlya, és Ioſaphat az Iudánac királlya Ramoth Gilead ellen.

30 Es monda az Izraelnec királlya Ioſaphatnac: Meg váloztatom ruhámat és vgy mégyec az vidalra, te pedig ŏltŏzzel fel ruhádba. Es el váloztatá ruháiát az Izraelnec királlya, és vgy méne az viadalra.

31 Az Siriábéli király pedig meg paranczolá az ŏ ſiekereinec harmintz kęt feiedelminec, monduán: Ne viatoc ſe kiczinnyel ſe

naggyal

b: Nem kell azt gondolni hogy az iſten tanáczában lehet az ördög, hanem embereknec ſzokaſoc ſzerint ſzól az iras; mellyel czac azt ieleenti hogy az ördög az embernec nagy ellenſége, de az iſten akariattya ellen ſemmit nem czelekedhetic.

naggyal, hanem czac egyedül az Izrael királlya ellen vijátoc.

32 Lön pedig hogy mikor meg láttác vólna az ſiekereknec feiedelmi az Ioſaphatot, mondánac: nijluán ez az Izraelnec királlya, és reáia rohonuán viuánac ellene, ackor kiálta Ioſaphat.

33 Mikor pedig láttác vólna az ſiekereknec feiedelmi hogy nem az Izraelnec királlya vólna, el tęrénec ő rólla.

34 Egy ember pedig el löue ſierenczére az ő kęzíuéből, és találá az Izraelnec királlyát ott az hol egybe ſiorîtottac vala az pántzélt, és monda az ſieker vezetönec: tęrîcz meg kezedet és vigy ki az hartzról, mert igen meg ſebeſettem.

35 (Erös ütközet lön pedig azon az napon, az király pedig az ő ſiekerében áll vala az Siriabélieknec ellenekbe,) és meghala eſtue felé, és ki foly vala az vér az ſebből az ſiekérben.

36 Es meg kiáltác nap nyúgat után az táborban, mondúán: Minden ember tęrien meg az ő városába es földébe.

37 Meg hala mondom az király, és viſiſia viuén, el temetéc ötet Samariában.

38 Meg moſác pedig az ő ſiekerét és fegyuerét az Samaria mellett való tóban, és az ebec nyallyác vala az ő vérét, az Wrnac be ſzéde ſzerint, mellyet ſiólot vala.

39 Az Achabnac pedig több dólgai és minden czelekedeti, az Elephant tetemből eppîtetet ház, és mind az városoc mellyeket eppîtet, nemde ninczeneké meg irua az Izrael királi felől való Chronica könywben?

40 El aluuéc annac okaért Achab az ő attyáiual, és wralkodéc Ahazias az ő fia helyette. AHAZIAS Nyóltzadic király Izrael országában kit Ochoziasnak neueznec 2. iſztendeig.

41 Ioſaphat pedig Aſanac fia wralkodéc Iudaban Achabnac az Izrael királlyánac negyedic eſtendeiében.

42 Ioſaphat pedig harmintz öt eztendös vala mikor wralkodni kezdett, és huſion öt eſtendöt wralkodott Ieruſálemben, Az ő annyánac pedig Azubah vala neue, Silhinec leánya.

43 Iára pedig Aſanac az ő attyánac minden útában, és abból ki nem téré, azt czelekeduén az mi Iſten elött kedues.

44 De mind az által el nem töréc az magas hegyeken való óltárokat, mert męg az nép áldozic vala, és ió illatot téſſen vala azokon az magas hegyeken valo óltárokon.

45 Békeſégetis ſierze Ioſaphat az Izraelnec királlyáual.

46 Az Ioſaphatnac pedig több dólgai, és az ő ereie mellyel hadakozott, nemde ninczeneké meg irua az Iudah királiról való Chronica könywben.

47 Az férfiakból való parázznakatis, kic meg maradtac vala az ő attyánac Aſanac ideiében, ki üzé az orſzágból.

48 Ackor

48 Ackor nem vala király Edomban, hanem czac vice király vala.

49 Es Iosaphat czinála haiókat az tengeren, hogy aranyért mennénec Ophirba, de nem meheténec el, mert az haióc megromlánac Asiongaberben.

50 Ackor monda Achasias Achabnac fia Iosaphatnac: Mennyenec el az én siólgaim az te szólgaiddal haiókon, és nem akará Iosaphat.

Ioram Iudánac Nyolczadic királya 8. esztendeig. 4. Reg: 8. v: 17

51 Es el aluuéc Iosaphat az ő attyáival, és el temettetéc az ő attyáival, az ő attyának Dáuidnac városában, és az ő fia Ioram wralkodéc ő helyette.

52 Achasias pedig kezdé wralkodni Izraelen Samariában, Iosaphatnac, az Iudah királlyának tizenhetedic esztendeiében, és wralkodéc Izraelben két esztendeig.

53 Es gonosiúl czelekedéc az WRnac siemei elött, iáruán az ő attyának és annyának útán, és Ieroboamnac az Nebath fiának útán, ki bűnbe eyté az Izraelt.

54 Es siolgála az Baalnac és azt imádá, és haragra indíttá az Izraelnec WRát Istenét, mind az sierint à miképpen az ő attya czelekedett vala.

Az királyokról Irott első könyvnec vége.

AZ KIRALYOKROL IRATOTT MASODIC KŐNYW.

Melly bé foglallya az Iudah országának tizenhat királlyának, és az Izrael országának tizenhét királlyának, három száz hús esztendő forságában lett dólgait.

ELSŐ RESZ.

Meg Irattatic ez Cápuban az Moabitáknac el szakadásoc az Izrael országáról. Az Achasiasnac betegsége és halála, mint az illyestől meg mondatott vala, kinec helyette wralkodéc Ioram az ő attyafia,

EL ſiakadá pedig Moab Achabnac halála vtán Izraeltől.

2 Es mikor Achazias alá eſett vólna az ő házának valami roſtélyán, melly ház Samariában vala, kőueteket küldé el, kiknec ezt paranczolá, Mennyetec el kérdgyétec tanáczot az Baalzebultól, az Ecronbéli Iſtentől, ha meg gyógyuloc ez betegſégből.

3 Az WRnac Angyala pedig ſióla az Thesbites Illyçſnec: kely fel, meny fel eleibe az Samariábéli királynac kőuetinec, és ſióly nékiec: Ninczené Iſten Izraelben, hogy Baalzebulhoz az Ecronbéli Iſtenhöz mentec tanácz kérdeni?

4 Annac okaért azt mondgya az WR, Az ágyból az mellybe feküttél fel nem kelſi, hanem kętſégnélkül meg halſi. Es mindgyárt el méne Illyçs.

5 Es mikor az kőuetec meg tęrtenec vólna ő hozzáia, monda nékiec: miért tęrtetec meg.

6 Felelénec néki: Egy férfiu iőué elönkbe, és monda nékünc, Menyetec el, tęrietec viſiſia az királyhoz, ki titeketel küldött, és mondgyátoc meg néki: Ezt mondgya az WR, Ninczené Izraelben Iſten, hogy te Baalzebulhoz az Ecronbéli Iſtenhöz küldeſi tanácz kérdeni. Annac okaért az ágyból az mellybe feküttél, fel nem kelſi, hanem nîluán meg halſi.

7 Monda pedig ő nékiec: minęmő ſiemély vala az az férfiu az ki elötökbe iött vala, és ezeket ez beſiédeket ſióla néktec?

8 Es felelénec néki: Egy ſzőrös ember, ki ſiiw öwel öuedezte vala bę derekát: Ackor monda: az Thesbites Illyçs vólt az.

9 Es hozzáia küldé egy ötuen ember elött iáró fő embert, az ő alatta való ötuen emberrel, ki fel ménuén ő hozzáia, (Imé pedig ő ül vála az hegy teteién,) monda nékie: Iſten embere, Az király azt paranczollya hogy ſiály alá.

10 Feleluén Illyçs monda az ötuen ember elött iáró fő embernec: Ha én Iſten embere vagyoc, ſiállyon tűz alá az Eegből, és emészſzen meg tégedet, és az te alattad való ötuen férfiakat: Ackor tűz ſiálla alá az Eegből és meg emészté ötet az ötuen férfiackal egyetembe.

11 Eſmét pedig küldé ő hozzáia más ötuen férfiac elött való fő embert, mind az ötuen férfiackal egybe, ki ſióla, és monda: Iſten embere, az király azt paranczollya, hogy hamar iöij alá.

12 Es felele Illyçs, és monda nékic: Ha Iſten embere vagyoc, ſiállyon tűz az Eegből alá, és emészſzen meg tégedet az te ötuen ſiólgaiddal egyetembe. Ackor tűz ſzálla alá Iſtentől az Eegből, és meg emészté ötet az ő ötuen ſzólgaiual egyetembe.

13 Iſmét el küldé pedig az harmadic ötuen ember elött iáró fő embert, az ő ötuen ſzólgaiual

egybe, és az fel ménuén tęrdet hayta Illyęs elött, és könyörögüén néki, monda: Isten embere kérlec légyen beczülletes az te szemeid elött az én lelkem, és ezeknec az te siólgaidnac lelkec.

14 Imé tüz siálla le az ęgböl és meg emézté az kęt ötuen férfiac elött való fö embereket, az ö ötuen siólgáiockal egybe: Mostan azért légyen beczülletes az én lelkem az te szemeid elött.

15 Szóla pedig az WRnac Angyala Illyęsnec: Meny alá vęle, ne fély semmit töle. Ki fel keluén alá méne vęle az királyhoz.

16 Es sióla ö néki. Ezt mondgya az WR, miuel hogy köueteket küldöttel tanácz kérdeni Baalzebulhoz az Ecronbéli Isten höz, (mint ha nem vólna Izraelben Isten kitöl tanáczot kérdhetnél,) Annac okaért mondom, fel nem kelsi ez ágyból mellybe feküttel, hanem niluán meg halsi.

Ieroboam Izrael országánac kilentzedic királya, Achabnac fia, 12. esztendeig.

17 Meg hala azért az WRnac besiéde sierint, mellyet siólot vala Illyęs, és wralkodéc Ioram ö helyette, Ioramnac, Iosaphat fiánac az Iudabéli királynac másodic esitendeiében, mert nem vala Achasiasnac fia.

18 Az Achasiasnac pedig töb dólgai, mellyeket czelekedett nemde ninczeneké meg irua az Izraelnec királinac czelekedetekröl iratott Chronica könywben?

II. Rész.

Illyęs Prophéta beszélget az vtan Elisęussal, által mennec szárazon az Iordán vizen. Illyęst az Isten el ragadgya eleuénen az Eegbe. Elisęus visszá iö az Iordánon száraz lábbal, és az Prophétákról tiztelretic. Az Ierichonac vizeit meg orónsollya, Az gyermekeket el szaggattyác az meduec, miuel hogy az Propehétat meg czufoltac vala.

1 ES lön mikor az WR az Illyęst fel akarná vinni az sięl vęsi által mennyekbe, el méne Illyęs és Elisęus Gilgalból.

2 Ackor monda Illyęs Elisęusnac: Maradgy itt kérlec, mert az WR Bethelbe küldött engemet: Monda pedig Elisęus. Eel az WR és az te lelked, hogy el nem hadlac tégedet. Alá ménénec azért Bethelbe.

3 Ackor ki iöuénec az Prophétáknac fiai kic Bethelben valánac Elisęushoz, és mondánac. Nem tudodé hogy ez mai napon az WR el ragadgya az te wradat te töled? és monda, tudom énis, halgassatoc.

4 Monda néki esmét Illyęs: Elisęe maradgy itt kérlec, mert az WR engemet Ierichoba küldett, Ő felele: Eel az WR és az te lelked hogy el nem hadlac tégedet. El ménénec azért Ierichoba.

5 Es az Prophétáknac fiai kic Ierichoban valánac Elisęushoz iöuénec, és mondánac néki. Nem tudodé hogy ez mai napon az WR az te wradat el ragadgya te töled: és monda: Enis tudom, halgassatoc.

6 Monda annac vtánna néki az Il-

az Illyęs: Maradgy itt kérlec mert az WR engemet az Iordán vize mellé küldött, ŏ felele: Eel az WR és az te lelked hogy el nemh agylac tégedet, el ménénec azért mind ketten.

7 Ŏtuen férfiac pedig az Prophétáknac fiai vtánnoc ménuén, meſiſie ellenékbe meg állánac, amazoc pedig ketten meg állánac az Iordán mellet.

8 Es fogá Illyęs az ŏ páláſtyát és ŏſiue tűré, és meg ŭté azzal az vizet és kęt felé váléc, ackor által ménénec mind ketten ſiárazon.

9 Mikor pedig által mentec vólna, monda Illyęs Eliſęuſnac: Kéry tŏlem mit czelekedgyem veled minec elŏtte te tŏled el ragadtatom. Es monda Eliſęus: Legyen kérlec az te benned való léleknec kęttŏs mértéke én raytam.[a]

10 Amaz monda: Nehez dólgot kérél, ha meg látándaſi engemet mikor tŏled el ragadtatom, meg léſien az mit kérſi. Ha pedig nem látándaſi, nem léſien.

11 Lŏn azért mikor ménnénec, és ménuén beſiélgetnénec, imé egy tűzes ſzekér, tűzes louackal egybe, el[b] válaztá ŏket egy máſtól, és fel méne Illyęs az ſięl vęſiben az Eegbe.

12 Eliſęus pedig ezt látuán kiált vala, édes atyám, édes atyám Izraelnec mind ſiekerei mind louági, és nem látá ŏtet tŏbbé: Annac vtánna ragadá az ŏ magá ŏltŏzetit, és kęt reſire ſiakaztá azokat.

13 Es fel vŏué az Illyęs paláſtyát melly ŏ róla le eſett vala: és viſiſia tęre, és meg álla az Iordán vizénec partyán.

14 Es vŏué az Illyęs paláſtyát melly ŏ róla le eſett vala, és azzal meg ŭté az vizet, és monda: Hól vagyon az Illyęſnec WRa Iſtene? Es mikor ŏis meg ŭtŏtte vólna az vizet, kęt felé váléc, és által méne Eliſęus.

15 Látuán pedig ŏtet ellenbe az Prophétáknac fiai kic Ierichoban valánac, mondánac. Az Illyęſnec lelke adattatot Eliſęuſnac és eleibe ménénec ŏ néki, és le haylánac ŏ elŏtte az fŏldre.

16 Es mondánac nékie: Imé moſtan vadnac az te ſiólgaiddal ŏtuen erŏs férfiac, mennyenec el kérűnc, es kereſséc meg az te wradat, netalám az WRnac lelke ragadta el ŏtet, és le tŏtte valamellyic hegyen auagy vŏlgyŏn. és monda: Ne kűlgyetec.

17 Es kénſieritéc ŏtet, és mikor gondolkodot vólna róla, végezet re monda: kűlgyetec el, és el kűldéc az ŏtuen férfiakat, és harmad napîg kereſuén, nem találác ŏtet.

18 Es mikor meg tęrtec vólna ŏ hŏzzáia, (ŏ pedig Ierichoban lakic vala,) monda nékic: Nem mondottam valaié meg néktec hogy el ne mennyetec?

19 Mondánac pedig az vároſbéli férfiac Eliſęuſnac: Imé ez város ió lakó hely vólna az mint látod édes Wram, de az víz igen ártalmas, és hamar el halnac itt az emberec.

a: Nem azt kéri Eliſeus az Illiæſtől hóg kétſzerrel nagyob aiandoka légyen Iſtennec ŏ rayta hogy nem Illyeſen, hogy illien modon meg haladgya az ŏ meſterét, az mint nemellyek magyarázzák, hanem miuel hogy Illyéſnec az Eliſéus vgy mint elsŏ ſzűlŏtte vala, az az, az tŏb tanituáni kŏzŏtt fŏ, és mindeneknél ſzerel metesb, Az Iſteñec tŏruénye ſzerint Deut 2 v 17. mellyben meg paranczolta vala Iſten, hogy az elsŏ ſzűlŏtteknec két réſz ŏrŏkſégetadgyanac, azt keuánnya Eliſéus hogy az ŏ tanituán tárſait az Illyésben válo aiándoknac kétſzer való mért ekéuel haladgya meg, hogy nem Illyéſnel hanem az ŏ tárſáinal légyen nagyob, és az Illyés lelke kétſzerrel inkábmeg tetedgyéc Eliſeusban.

b Illyés el rágattatic Iſtentől élŏ téſtben.

Meg oruoſollya Eliſeus az Kéſerű vizeket.

20 Es monda: hozzátoc nékem egy wy Czéſiet, és veſsetec ſót beléie, és el hozzác ő néki.

21 Ki ménuén pedig az kút főre, belé veté az ſót, és monda: Ezt mondgya az WR, meg gyogyitottam ez vizeket, nem ſiármazic ennec vtánna azokból halál, ſem az földnec puſitáláſa.

22 Es egeſségeſécké lőnec az vizec mind ez mai napîglan Eliſęuſnac beſiéde ſierint, mellyet ſzólot vala.

23 Fel méne annac vtánna onnét Bethelbe, és mikor ő az v́ton fel menne, apró gyermekec iőuénec ki az városból, kic őtet czufollyác vala, ezt monduán, Iőuel kopaſi iouel kopaſi.

Az meduec el ſzaggattyac az gyermekeket kic az Eliſéuſt meg czufoltac vala.

24 Es hátra tekintuén es meg látuán őket, meg atkozá őket az WRnac neuében, és az erdőből kęt nőſtén meduec ki iőuén, el ſiaggattánac kőzzűlőc negyuen kęt gyermekeket.

25 Es el méné onnét az Charmel hegyére és onnét tęre Samariába.

III. Réſz.

Izraelnec, Iudánac, és Edomnac királlyai mennec az Moabirác ellen, viznélkűl meg fogyátkoznac, De Eliſęus által Iſten vizet ad néciec, és győzedelmet iger az ellenſségen. Meg veric az Moabirákat és igen meg rontyác, de mikor vak merőſségeket látrac vólna, meg tęrnec,

1 IOram pedig Achabnac fia kezde vralkodni Izraelen Samariában, Ioſaphatnac az Iudah orſiágábéli királynac tizen nyoltzadic eſitendeiében, es wralkodéc tizen kęt eſitendeîg.

2 Es gonoſiúl czelekedéc az Wrnac ſiemei előtt, de mind az által nem annîra mint az ő attya és annya, mert el rontá az Baalnac képeit, mellyeket az ő attya czinált vala.

3 De mind az által kőueté az Ieroboamnac Nebath fiánac bűneit ki vétekbe eytett vala az Izraelt: éa el nem táuozéc azoktól.

4 Meſánac pedig az Moab királlyánac nagy ſoc barma vala, Es ád vala adóba az Izrael királlyánac ſiáz ezer bárányt, és ſiáz ezer koſt mind gyapiaſtól.

5 Lőn pedig mikor meg hólt vólna Achab, el ſiakadá az Moabnac királlya az Izraelnec királlyától.

6 Ki méne annac okaért az napon Ioram király Samariából, és meg ſiámlála az egéſi Izraelt.

7 El méne pedig és kűldé kőueteket Ioſaphathoz az Iudah orſzágábéli királyhoz, kic ezt mondánac néki: Az Moabnac királlya el ſiakadott én tűlem, el iőſiſié velem az Moab ellen az hadba? Felele: el mégyec, Mind eggyec vagyunc mi, én és te, az én népem és az te néped, az én louaim és az te louaid.

8 Es monda: Melly v́ton mennyűnc fel? Felele: Az Edom puztáiánac v́tán.

9 El méne azért az Izraelnec királlya és az Iudánac királlya, es az Edomnac királlya, és mikor ke rengettenec vólna az v́ton hęt na pîglan, nem lőn az tábornac vize, ſem az vęlec való barmoknac.

10 Es

10 Es monda az Izraelnec királlya: Iay, iay, mert az Wr hitta egybe ez három királyt, hogy az Moab kezébe adgya ŏket.

11 Es monda Iosaphat: vagyoné itt az Wrnac Prophétáia, hogy tanáczot kérdgyŭnc az által az Wrtúl, Felele egy az Izrael királlyánac siólgai kŏzzŭl, és monda: Itt vagyon az Elisęus Saphatnac fia, ki Illyęsnec vizet tŏlt vala kezére.

12 Es monda Iosaphat: Nála vagyon annál az Isten besiéde. Alá ménénec azért hozzáia az Izraelnec királlya, és Iosaphat, és az Edomnac királlya.

13 Es monda Elisęus az Izrael királlyánac: Mi gondom vagyon én nékem te veled? menny el az te attyádnac és anyádnac Prophétáihoz: Es monda néki az Izraelnec királlya, semmiképpen nem: Mert az WR ŏsiue gyŭytŏtte ez három királt, hogy az Moábnac kezébe adgya ŏket.

14 Monda pedig az Elisęus: Eel az seregeknec Wra ki elŏtt álloc, hogy ha Iosaphatot az Iudánac királlyat nem nézném, téged nem néznelec, reiád sem tekintenéc.

15 Mostan annac okaért: hozzátoc én nékem egy éneklŏt, és mikor énekelne elŏtte az éneklŏ, az Wrnac lelke meg kŏrnyekeze ŏtet.

16 Es monda: Ezt mondgya az WR: Czinály ez patakban soc árkokat.

17 Mert ezt mondgya az WR: Nem látoc semmi sielet, esŏt sem látoc, de mind az által ez patac meg telic vízzel, honnét ihattoc mind ti mind az ti nyáiotoc és barmotoc.

18 Keués pedig męg ez az Wrnac siemei elŏtt, hanem az Moabotis kezetekbe adgya.

19 Es meg vertec minden kúlczos várost, és siép várost, és minden iŏ termŏ fákat le vagdaltoc, és minden kút feieket bę tŏltetec, és minden ió siántó fŏldet bę hántoc kŏueckel.

20 Lŏn pedig reggel, mikor áldozatot szoktanac tenni, Imé az vizec iŏnec vala az Edomnac vtárél, és meg teléc az fŏld vízzel.

21 Haluán pedig az egési Moab hogy fel iŏttec vólna az királyoc ŏ ellenec vijni, egybe gyŭlénec mindnyáián az kic fegyuert kŏthetnec vala fel, és meg állánac az ŏ tartományoknac határán.

22 Es fel kelénec reggel mikor az nap fel iŏt vólna, az vízekre, és látác az Moabitác hogy ŏ ellenekbe az az víz veressellénec mint az vér

23 Es mondánac, vér ez: meg vîttac az királyoc egymással, és meg ŏlte kiki az ŏ felebaráttyát, sies azért az prędára ô Moab.

24 Es mikor az Izraelnec táborához iutottac vólna, fel támadánac mind egyetembe az Izraelitác és meg veréc az Moabitákat, és meg futamánac elŏttŏc, és meg veréc az Moabot.

25 Es városokat le rontác, és az ió ſzántó földekre kiki mind kőuet hányá, és bę töltéc az mezőt kőueckel, és minden kútfejeket bę dugánac, és minden ió termő fákat le vágánac, úgy annîra hogy czac az Cir Hareſethnec kő falait hagyác fenn, környűl vőuéc pedig azt az a parittyáſoc, és aztís meg veréc.

a: Az Sidoſzo Calaim, nem czac parittyáſokat iegyez, hanem azokat az kic valemi meſterſégeſ ſzerſzámmal nagy kőueket hannac be az városba.

26 Látuán pedig az Moabnac királlya hogy meg győzettetnec az vijádalban, melléie vőn hęt ſzáz erős férfiakat, hogy az Edomnac királlyára róhanna, de nem lehete.

27 Vőué azért az ő első ſiűlőt fiát, ki ő helyette wralkodandó vala, és égő áldozatúl meg áldozá az kő falon. Melly dolgon az Izrael népe igen meg háborodec: Annac okaért el ménénec róla, és meg tęrénec az ő földőkbe.

IIII. Réſz.

Ez Caputban meg iratattnac az Eliſęuſnac czuda dolgai. Egy ſegeny aſſioni állatnac ſoc olait ád: Az Sunem városbéli aſſioni állatnac fiu magzatot nyer Iſtentől, kit fel támaſzt mikor az meg hólt vólna. Az keſerű étket édeſíté téſi, és keués kenyérrel ſoc embert elegít meg.

1 EGy aſſioni állat pedig, az prophétáknac fiainac feleſégec, kőzzűl kiálta Eliſęushoz, monduán: Az te ſiólgád az én fériem meg hólt, te pedig tudod hogy az te ſiólgád Iſten félő vala: El iőtt pedig az kinec adós vagyoc, hogy el vigye mind kęt gyermekemet, hogy néki rabiai legyenec.

2 Monda néki Eliſęus: mit czelekedgyem veled? Mond meg nékem miczoda vagyon házadban? Monda az: Semmi ninczen az te ſiólgáló leányodnac házában, hanem czac egy korſó olay.

Eliſęus ſoc olait ád az keués olajból egy ſzegény aſſioni állatnac.

3 Ackor monda: menny el kéry az te ſiomſiédidtól ſoc űres edényeket.

4 Es meny be és zárkozzál bę te magad az te fiaiddal egybe, és tölcz (az olaiból) mindenic edénybe, és az melly meg telic, tétesd el onnét.

5 El méne annac okaért ő tőle, és bę zárkozéc ő maga az ő fiaival egyetembe: Azoc viſiic vala néki az edényeket, ő maga pedig czac tölti vala.

6 Lőn pedig mikoron meg töltötte vólna azokat az edényeket, monda az ő fiának, hozz męgis valami edént ide: Felele az: Ninczen több edény, és ottan meg álla az olay.

7 Ackor el méne az, és meg mondá az Iſten emberének, Az pedig monda: meny el, add el az olayt, és fizeſs meg annac az kinec adós vagy, te pedig és az te fiaid éllyetec az maradékával.

8 Lőn annac felőtte mikor egy nemelly napon által menne Eliſęus Sunembe, ott vala egy fő aſſioni állat, melly kénſzerité őtet hogy nálla ennéc kenyeret: Lőn azért hogy valamikor azon által menne, bę tęr vala hogy ott nálla enn éc.

9 Es

9 Es monda az aſiſioni állat az férjének: Imé moſtan vöttem eſiembe, hogy ez az Iſten embere ki ſiüntelen ezen iár által, ſient ember.

Az Sunamitis gazdalkodic Eliſeuſnac.

10 Czinállyunc kérlec egy kamorát, és ſierezzünc abba ágyat és aztalt, ſeczelt, és gyertya tartót, hogy mikor mi hozzánc iöuend, hadd tęrien abba az házba.

11 Egy neminęmő napon azért oda méne, és meg ſi álla az kamorában, és meg nyugouéc ott.

12 Es monda Gehazinac az ő ſiólgáiának: Hidd ide hozzám ezt az Sunamitiſt. Elő hiua azért azt, és az eleibe álla.

13 Monda annac felötte, Mond meg nékie, nagy ſiorgalmatoſſággal ſiólgálſi mi nékünc, mit kéuánſi hogy czelekedgyem veled? Vagyoné valami igyed az király elött vagy az ſeregnec hadnagya elött: monda az: Az én nemzetſégem között békeſséggel lakom.

14 Monda Eliſçus: Mit kéuánſi tehát hogy czelekedgyem vele? Felele Géhazi: Bizonyára fia nincznen nékie, és az ő férie vén ember.

15 Ackor monda, hidd ide, és oda hiuá, és az meg álla az aytóban.

16 Annac vtánna monda: eſitendő èckorra, ha élſi fiad léſien. Es monda az: ne édes WRam, Iſten embere, ne mondgy képtelen dolgot à te ſzólgáló leányodnac.

Vagy, fiadat ſzokolgatod.

17 Meg terheſüle azért az aſiſioni állat, és fiat ſiüle abban az időben, mellyet meg mondott vala Eliſçus.

18 Es fel neuekedéc az gyermec, egy nemelly napon pedig mikor ki ment vólna az ő attyához az aratókhoz.

Eliſeus fel tamaztya az Sunamitis fiát.

19 Monda az ő attyának, Iay feiem, iay feiem, és monda az ő attya az ſiolgánac, vidd el ötet az annyához.

20 Ki mikor fel vötte vólna ötét, viué az ő annyához, és az ő annyának ölében üle mind dęlig, és az után meg hala.

21 Ackor fel méne az (aſiſioni állat) és az Iſten emberének ágyára töué ötet, és az aytót bę záruán ki iöue onnét.

22 Es elő hiuá az ő férjét és monda: Kérlec engedgy énnekem égyet az ſiolgác közzül, és egy ſiamárt, hadd mennyec el hamar az Iſten emberéhoz, és mayd meg tęrec.

23 Es az monda: Miért megy ő hozzáia, ha ma vij hónac innepe ninczen, ſem ſiombat. felele az: légy békeſéges ſiiuel.

24 Meg nyergelé azért àſiamárt és monda à ſiolgánac, Eregy elől és menny hamarſággal, meg ne álly én éröttem hogy fel üllyec, hanem ha mondandom te néked.

25 El ménuén azért iuta az Iſten emberéhöz az Charmel hegyére, és mikor meg látta vólna azt az Iſten embere táuól, monda Gehazinac az ő ſiólgáinac. Imé az Sunamitis ez.

26 Fuſs el azért hamar eleibe, és kérd meg töle ha vagyon békeſég bẽ mind ő mind az öferie, és mĩd

az ŏ gyermeke. Monda az: béke-
ſégben.

27 Fel méne pedig az Iſten
emberéhŏz az hegyre, és meg
ragadá az ŏ lábait. Es Gehazi o-
da méne hogy el ŭzné ŏtet: Es
monda az Iſten embere: Hagy
békét néki, mert meg keſeredett
az ŏ ſiiue, és az WR el titkolta
én tŭlem és nem ielentette meg
nékem.

28 Es monda az: Vallyon én
kérteme fiat az én wramtól?
Nem de mondamé néked ne
czaly meg engemet?

29 Es monda Gehazinac, ké-
ſzŭly vtra, és vegyed kezedbe
az én páltzámat és menny el,
ha kit el ŏl találſi, ne kŏſiŏny a né-
ki, és az én páltzámat tegyed az
gyermec ortzáiára.

a: Azt akaria czac ez ſzó-láſſal hogy ne keſedel-mezzéc az vton.

30 Monda pedig az gyermek-
nec annya. Eel az WR es ęl
az te lelked hogy el nem boczát-
lac tégedet, fel kele azért és kŏ-
ueté ŏtet.

31 Gehazi pedig el ŏttŏc el ment
vala, és az páltzát az gyermek-
nec ortzáiára tŏtte vala, de nem
ſzólot és nem hallot vala az gyer-
mec: Annac okaért viſiſia tére
eleibe, és meg monda néki,
monduán: Nem támada fel az
gyermec.

32 Bę méne pedig Eliſęus az
házba, és imé az gyermec halua
fekſiic vala az ŏ ágyán.

33 Es mikor bę ment vólna, bę
zária az aytót magára és az
gyermekre, és kŏnyŏrgé az Wr-
nac.

34 Es az ágyra fel háguán,
az gyermekre búrúla, és az ŏ
ſiáiát az gyermec ſiá iára tŏué,
ſiemeit ſiemeire, kezeit, kezeire,
és el teriede az gyermeken, és
meg melegedéc az gyermeknec
teſte.

35 Es tŏle el fordúluán alá fel
iár vala az házban, az vtán fel
ménuén eſmét reáia búrúla, és
az gyermec izec vagy kétſier, és
fel níta az ŏ ſiemeit.

36 Ackor ſiólítá Gehazit, és
monda: Hidd ide az Sunamitiſt,
és oda hiua azt, és mikor oda
ment vólna, monda: Vidd el az
te fiadat.

37 Ki mikor bę ment vólna, lá-
bához eſéc és le búrúla az fŏldre,
és az ŏ fiát fogüán, ki mé-
ne.

38 Az vtán meg tére Eliſęus
Gilgalba, éhſég vala pedig ackor
az orſiágban, és az Prophéták-
nac fiai ŏ vęle laknac vala: Es
monda az ŏ ſiólgáiánac: ſierezz
egy nagy fazékat, és czinály va-
lami fŏzeléket az Prophétác fi-
ainac.

39 Ki méne azért eggyic az me
zŏre hogy parayt ſiedné, és talál-
kozéc vad ſiŏlŏre, és arról tele
ſiede az ŏ ruháiát ſaar tŏckel, az
vtán haza iŏuén meg metelé az
pépes fazékba, mert nem tud-
gyác vala mi légyen.

40 Fel adác pedig az fér-
fiaknac hogy ennénec, lŏn pe-
dig mikor ennénec abból az fa-
zekból, kiáltánac és mondánac:
halálos méreg vagyon à fazékban

Iſten

Eliſeus az héſerű etket meg edeſiti.

Iſten embere, és nem eheténec benne.

41 Ő pedig monda: hozzátoc valami liztet ide, és belé veté azt az fazékba, és monda: add fel immár az népnec, és euénec, és nem vala ſemmi gonoſi ártalmaſság az fazékban.

42 Iöue pedig egy férfiu Baal-Saliſaból, és hoz vala az Iſten emberénec, elein meg ért árpából ſült kenyereket, tudni illic húſi árpa kenyereket, és valami meg ſendült gabona feieket, és monda: Add az népnec hogy egyéc meg.

43 Felele az ö ſiólgáia: Miért adnám ezt ſiáz ember eleibe? Monda eſmét: Add az népnec hadd egyenec, mert ezt mondgya az WR: éſinec és megis marad benne.

44 Eleikbe adá azért es euénec, megis marada benne az WRnac beſiéde ſirint.

V. Réſz.

Eliſeus paranczolattyából meg főrődic Naaman az Iordan vizében, és meg gyogyul az ő bęlpokloſságából, Miuel hogy pedig az Gehazi az Eliſeus ſolgáia az ö Wra hirenelkül aiandokot vőn Naamntul, meg verettetic azon bęlpokloſsággal.

Naaman Hiſtoriáia,

1 AZ Syriábéli király ſeregénec pedig vala egy neminęmö hadnagya, Naaman: ki az ö Wránál nagy böczbęn vala, és tizteſséges ſiemély: Mert az által ſiabaditotta vala meg az WR Syriát: vala pedig ez erös hadakozó férfiu, de bęlpoklos vala.

2 Syriából pedig mentec vala ki valami ſeregec, kic az Izraelnec földéböl fogua hoztánac vala egy kis leányt, melly az Naaman feleſégénec ſiólgál vala.

3 Es monda ez az ö aſiſionyánac: Vayha az én Wram ſiembe lenne azzal az Prophétáual ki Samariában vagyon, kętſegnélkül meg gyógyitaná ötet az ö bęlpokloſságából.

4 Naaman azért bę méne és meg beſiéllé az ö Wránac, mond uán: Igy-ſ-így ſzolot az Izrael orſzágából való leány.

5 Ackor monda az Syriábéli király: meny el és ím leuelet küldéc az Izrael királlyánac. El méne azért és hozzáia vöué az leuelet, és vön tíz talentum ezüſtöt és hat ezer aranyat, annac felötte tíz inneplö ruhát.

6 Es el viué az leuelet az Izrael királlyánac, mellynec ſummáia ez vala: Moſtan annac okaért minec vtánna ez leuel te hozzád ęrkezic, Imé küldöttem te hozzád Naamant az én ſiólgámat, hogy meg gyogyitſad ötet az ö bęlpokloſságából.

7 Lön pedig mikor meg oluaſta vólna az Izraelnec királlya az leuelet, meg ſzaggatá az ö ruháiát, és monda: Iſten vagyoké én hogy meg öllyec valakit, és eſmét meg eléuenítſem, hogy ez én hozzám küld hogy meg gyógyitſam ez férfiát az ö bęlpokloſságából? Bizonyára vegyétec eſietekbe és láſsátoc, hogy czac háboruſágra

való

való álkolmatoſságot keres ellenem.

8 Mikor pedig meg hallotta vólna Eliſęus az Iſten embere, hogy az Izraelnec királlya ruháiát meg ſiagatta vólna, kŭldé az királyhoz, illyen izenettel. Miért ſiaggattad meg az te ruhádat? Hadd iŏijŏn én hozzám (az Na, aman,) és tudgya meg hogy vagyon Prophéta Izraelben.

9 El méne azért Naaman louaiual és ſiekereiuel, es meg álla az Elizęus házánac aytáia elŏtt.

10 Kŭldé pedig Eliſęus kŏuetet hozzáia, monduán, meny el és feriggyel meg hętſier az Iordán vizében, és meg vijul az te teſted és meg tiztul.

11 Es nagy harággal mégyen vala Naaman, és ezt mongya vala. Imé ezt gondolom vala magamban, kętſegnélkŭl ki iŏ (az Prophéta,) és elŏ áluán ſegitſégŭl hija az ŏ WRánac Iſtenénec neuét, és kezéuel meg illeti az helyet, és vgy gyogyittya meg az bęlpokloſt.

12 Auagy nem iobbakéDamaſcuſnac folyó vizei Amanah és Parpar, Izraelnec minden vizeinél? Auagy nem moſodhadnamé meg azokban hogy meg tiztúlnéc? Illyen módon el tęruén nagy haraggal mégyen vala.

13 Hozza ménénec pedig az ŏ ſzólgai és ſzólánac ŏ néki, monduán: Wram, ha valami nagy dólgot mondot vólna ez Prophéta, auagy nem miuelted vólnaié meg? Sockal inkáb miuel hogy czac azt mondgya hogy meg mo ſodgyál, czelekedd meg azt, hogy meg tiztúly.

14 Bę méne azért az Iordán vizébe és meg moſá magát abban hętſzer az Iſten emberénec beſiéde ſierint, és meg vijula az ŏ teſte mint egy kis gyermeknec teſte, és meg tiztúla.

15 Az vtán meg tęre minden népéuel az Iſten emberéhŏz, és bę ménuén meg álla elŏtte és monda: Ime moſtan tudom immár, hogy ninczen az egéſi fŏldŏn Iſten egyebŭt hanem czac Izraelben. Azért kérlec tégedet vedd el ez aiándokot az te ſiólgádtól.

16 Ŏ pedig monda, Eel az WR az ki elŏtt álloc hogy el nem véſiem: Kénſieriti vala pedig ŏtet hogy el venne, de ŏ nem akará.

17 Es monda Naaman: [a] Ha el nem veſied az aiándokot, kérlec tégedet, adgy az te ſiólgádnac ez fŏldbŏl annit, az menyit vihet kęt ŏſiuér: Mert az te ſzólgád tŏbbé nem áldozic idegen Iſteneknec, hanem czac az WRnac.

18 Ebben ez dologban légyen az WR kegyelmes az te ſiólgádnac, hogy mikor bę mégyen az én W-

a: Az Naaman az ŏ meg tiztúláſából meg eſmeri az igaz iſtent. Azért azt igéri az Prophétánac hogy ez vtán idegen bálnány Iſteneknec nem ſzólgál, hanem az Izraelnec Wránac Iſtenénec. De tudatlánſágból való indúlat az mit az Elizéus Prophétától ker. Elŏſzer hogy az Izraelor ſzágánac fŏldeben ſzabad légyen el vinni, mint ha á fŏldhŏz kŏteleztetet vólna az ſzentſég, és az tenné kedueſecke az áldozatokat. Máſodſzor, hogy annac boczanáttyát kéri ha az Rimmon Templumába bé megyen és ott meg haiol. Azért azt mongyá az Prophéta, Menny el bekeſéggel, méllyel nem engedi meg néki az mint nemellyec magyarázzác hogy az Templumba bé mennyen, hanem inkáb arra inti hogy minec vtánna az Iſtent meg eſmérte, és immár lelke meg nyugott, ezzel az bekeſéggel mennyen el, és ne czelekedgyec oly dólgot, melly meg háboritana az ŏ lelkét. Noha nemellyec kŭlŏmb ertelemben vadnac.

én Wram az Rimmon Templumába hogy ott imátkozzéc, mert ő az én kezemre támaſikodic, azonképpen énis meg hayloc az Rimmon Templumában, ezt hogy én meg hayloc az Rimmon Templumában, boczáſsa meg az WR az te ſiólgádnac.

19 Es monda néki: Meny el békeſéggel, Es el méne ő tőle vgy mint egy mélly földig.

20 Monda pedig Gehazi, Eliſęuſnac az Iſten emberénec ſiolgáia: Imé az én Wram meg kémellé az Siriábeli Naamannac marháiát, és nem akará ő tőle el venni az mit hozott vala, Eel az WR hogy vtánna futoc, és valamit kérec tőle.

21 Vtánna futá azért Gehazi Naamannac: Látuán pedig Naaman őtet hogy vtánna futna, le vgréc à ſiekérből, és eleibe méne, és monda: békeſégeſé az te iőueteled.

22 Felele az: békeſéges. Az én Wram kűldőtt engemet ezt monduán: Imé moſtan czac ez órában iőtt én hozzám kęt iffiu az Ephraim hegéyről, az Prophétáknac fiai kőzzűl, adgy kérlec azoknac egy talentum ezűſtőt, és kęt őltőző ruhát.

23 Es monda Naaman: Kérlec végy kęt talentomot, és kénſierité őtet, és egybe kőte kęt talentum ezűſtőt kęt ſákba, és kęt őltőző rúhát, mellyeket kęt ſiólgáinac határa adá, és előtte viſſic vala.

24 Es mikoron haza iutot vólna, el vőue tőlőc azokat, és el tőué egy házban, és el boczáta az férfiakat, és el ménénec.

25 Ő pedig bę ménuén meg álla az ő Wra előtt, és monda néki Eliſęus, honnét iőſi Gehazi? Felele: Nem ment az te ſiólgád ſohouá.

26 Ő pedig monda nékie: Auagy nem valaié az én ſiiuem ielen te veled, mikor az férfiu le fordúla ſiekeréből elődbe, auagy ez vólté az idő hogy vennél magadnac ruhákat, olay fákat, ſiőlőket, iuhokat, barmokat, ſiolgákat és ſiólgáló leányokat.

27 Annac okaért te reiád és az te magodra ragad az Naamannac bęl pokloſsága mind őrőcké, és ki ménuén ő előle meg pokloſúla, és lőn mint az hó.

VI. Réſz.

Az Eliſęus Iſten beſſédénec ereie által az vaſat fel hozza az Iordán fenekéről az víznec ſinére: Az királynac meg ielenti Eliſęus az Syriai királynac tanáczat, és az őſſólgáit az Iſten ereiénec általa meg czuſollya és Samari. ábabę viſſi. Az Siriai király meg ſzállya Samariát, és meg verettetnec az Samariábeliec olly nagy ehſeggel, hogy az aſſoni állatoc meg ennéc az ő magzatryokat.

1 MOndánac pedig az Prophétáknac fiai Eliſęuſnac: Imé ez az helly melyben te nállad lakunc, igen ſzoros mi nékűnc.

2 Hadd mennyűnc el kérlec az Iordán vize mellé, hogy mindeninc egy egy fát hozzon, hogy ott valami haylokot epítſűnc magunknac. kiknec monda: mennyetec el.

3 Es

3 Es monda egy ő kőzzülöc, kérlec iőy el az te ſiólgaiddal, és az monda: Enis el mégyec.

4 Es el méne ő vęlec, és ménénec az Iordán vize mellé és fákat vágnac vala.

5 Lőn pedig mikor eggyic egy fát le vágná, az feyſie bę eſéc az vízbe, ackor kiálta és monda: Iay iay édes wram, eztis kőlczőn kértem vala.

6 Es monda az Iſten embere: houá eſéc, és meg mutatá néki az helyet, és le vágá egy fát, és oda veté, és fenn kezdé vſini az vas.

7 Es monda: vedd ki. Es ki nyuytuán kezét ki vőué.

8 Az Syriábéli király pedig hadakozic vala Izraellel, és tanáczot tartá az ő ſiólgaiual, monduán: Illyen ſ-illyen helyen léſſen az én táboron.

9 Annac okaért küldé az Iſten embere az Izrael királyához, monduán: Meglásd hogy azon az helyen által ne menny, mert oda mennec az Syriábéliec.

10 El küldé azért az Izraelnec királlya arra az hellyre mellyről ſiólot vala néki az Iſten embere, és őtet meg intette vala, és meg óltalmazá magát attól, nem egyſier ſem kętſier.

11 Meg háborodéc pedig ezen az Siriábéli királynac ſiiue, és őſſue gyűytuen az ő ſiólgáit, monda nékic: Miért nem mondgyátoc meg nékem, kiczoda légyen mi kőzzülőnc az Izrael királlyának pártyára való?

12 Ackor mónda egy az ő ſiólgai kőzzül: Nem attól vagyon édes Wram király, hanem az Eliſęus Prophéta ki Izraelben vagyon, ielenti meg az Izrael királlyának az beſiédeket, mellyeket te az te titkos házadban beſiélleſi.

13 Monda az király, mennyetec el és láſsátoc meg hól vagyon, hogy reiá küldgyec és el hozaſſam őtet: mondának pedig néki, monduán: Am Dothamban vagyon.

14 Es kuldé oda louagokat és ſiekereket, és nagy ſereget, kic el ménénec éijel, és kőrős kőrnyűl vőuéc az városſt.

15 Fel keluén pedig ió reggel az Iſten emberének ſiólgáia, ki mén uén meg látá az ſereget melly kőrnyűl vőtte vala az városſt, és az louakat és ſiekereket. Es monda néki az ő ſiólgáia: Iay, iay édes Wram mit czelekedgyűnc?

16 Felelé ő: Ne fély, mert tőbben vadnac az kic mi velűnc vadnac, hogy nem mint az kic ő vęlec.

17 Es kőnyőrge Eliſęus, és monda: O WRam, nſſd meg kérlec az ő ſiemeit hadd láthaſſa, és meg nîta az WR az ſiólgának ſiemeit, és meg látá, és imé az hegy rakua vala louagockal, és tűzes ſiekér vala Eliſęus mellet, kőrős kőrnyűl.

18 Es mikor az ellenſég Eliſęuſra menne, kőnyőrge az Eliſęus az WRnac, monduán: Verd meg kérlec ezt ez népet vakſággal, és

meg

meg veré ŏket vakſággal az Eliſęuſnac kéuánſága ſierint.

19 Monda annac okaért nékiec Eliſęus: Nem ez az vt, ſem ez az város, Iertec el én vtánnam, és àhoz az férfiuhoz viſilec titeket az kit kereſtec: Viué pedig ŏket Samariába.

20 Lŏn pedig mikor bę mentec vólna Samariába, monda Eliſęus: ô WRam niſd meg ezeknec ſiemeket hogy láthaſsanac, és meg nîtá az WR az ŏ ſiemeket, és látánac, és imé Samariánac kŏzepette valánac.

21 Monda pedig az Izraelnec királlya Eliſęuſnac: mikor látta vólna ŏket, le vágaſsamé ŏket édes atyám?

22 Es monda: Ne vágaſd, azokat vágaſd le az kiket az te fegyuereddel és kęz íueddel fogtál, ſŏt inkáb tégy kenyeret és vizet eleikbe hogy egyenec és igyanac. Es mennyenec el az ŏ wrokhoz.

23 Kéſiîte azért nékiec nagy lakodalmat, és minec vtánná ŏttenec és ittanac vólna, él boczátá ŏket, ŏk pedig el ménénec az ŏ wrokhoz, és tŏbbé nem kezdénec az Syriábéli ſeregec az Izrael fŏldére menni.

24 Lŏn pedig az vtán, ŏſiue gyŭyté Benhadad az Syriánac királlya minden ſeregit, és fel méne és meg ſiállá Samariát.

25 Es lŏn igen nagy éhſég Samariában, mert imé mind addîg alatta valánac az városnac, mîg nem egy ſiamár feiét Nyóltzuan ezŭſt garaſon vennénec, és egy [a] véka galamb ganéit ŏt ezŭſt garaſon.

26 Lŏn pedig mikor az Izraelnec királlya az keritéſen ſzéllel iárna, egy aſiſioni állat kiálta ŏ vtánna, monduán: Legy ſegitſéggel Wram király.

27 Az király monda: Az WR nem ſegit meg tégedet, én pedig mimódon ſegithetnélec meg, az ſierŭrŏlé vagy az ſaytórul (ſegellyelec meg:)

28 Monda annac felŏtte néki az király: Mit akarſi? Monda az: Ez aſiſioni állat monda énnékem, add ide az te fiadat hogy egyŭc meg ŏtet ma, az én fiamat pedig hólnap egyŭc meg.

29 Meg fŏzŭc azért az én fiamat és meg ŏttŭc ŏtet, Máſod nap mondéc néki, add ide à te fiadat hogy aztis egyŭc meg, és ŏ el rŏyté az ŏ fiát

30 Mikor azért hallotta vólna az király, az aſiſioni állatnac beſiédét, meg ſiaggatá az ŏ ruháiát mikor az keritéſen elŏ menne, mellyet mikor az kŏſség meg latot vólna, ſákba ŏltŏzénec.

31 [b] Es monda: Bátor az Iſten igy bŭnteſsen meg, vagy annális inkáb, ha az Eliſęuſnac az Saphat fiánac feie ma el nem eſic.

32 (Eliſęus pedig ŭl vala az ŏ házában, és eggyŭt ŭlnet vala vęle az vénec:) Es el kŭldé egy férfiat elŏl, minec elŏtte pedig hozzá iutot vólna az kŏuet, monda az véneknec: Láttyátoké hogy ide kŭldŏtt à gyilkoſnac fia hogy feiemet véteſse? Láſsátoc meg

a: Az betŏben Cab vagyon, melly mérteknec neue, annac negyedéuel attác az Galamb ganeit ŏt ſicluson? Iollehet Tremellius igy fordittya, hogy az galambnac négyed réſzét, tudni illic az begyit az ŏ bélíuel egybe és egyeb aprolékáual melly az haſaban vagyon, azt attác ŏt ſicluson.

b: Az király az Eliſeuſra haragſzic hogy kŏnyŏr géſeuel nem engeſztelné az városhoz az Iſtent.

hogy mikor el iöuend az köuet, záriátoc bę az aytót, és sioritsátoc meg ötet az aytóban: Auagy nem az ö wránac lábánac czuztogása vagyoné ö vtánna? c

c: Az az, Az király ió ö maga ez köuet vtán én hozzám.

33 Mikor męg vęlec besiéllene, imé az köuet mégyen vala ö hozzáia, és monda (az király:) Imé ez vésiedelem az Istentöl vagyon, miért várnám touáb az Istent?

VII. Rész.

Elisęus meg iöuendöli az Samariábélieknec az köuetkezendö nagy böwséget. Az kiralynac tö tanaczosa az ki nem hitte vala az Prophéta mondását, el tapodtatic az kapúban. Az Samariábéliec el prędallyac az tábort, léßen nagy böség.

1 MOnda pedig Elisęus, Hallyátoc meg az WRnac besiédét, Ezt mongya az WR, holnap illyenkor egy köböl semlye liztet vésinec egy Sicluson, és kęt köböl a árpát egy sicluson Samariánac kapuiában.

a: Satum: mérteknec neue, mellyet mi köbölnec sor ditottunc.

2 Es felele egy fö ember, b kinec kezéhoz támazkodic vala az király, az Isten emberénec: Ha az WR ablakokat czínálna az Eegen, hogy lehetne męgis ez? Es monda: Imé siemeiddel meg latod, de nem ésiel benne.

b: Vagy hok mester vagy valami fö tatanáczost ért mikor azt mondgya hogy ahoz támazkodic az király.

3 Valánac pedig négy bęlpoklos férfiac az kapu elött kic egy másnac mondánac, miért maradunc itt hogy meg hallyunc éhuel?

4 Ha azt végezzüc hogy az városba bę mennyünc, éhség vagyon az városban és ott meg halunc, ha pedig it maradunc, vgis meg halunc. Iertec el azért siökiünc el az Syriábélieknec táborokba, ha életünket meg engedic éllyünc, és ha meg ölnec, hallyunc meg.

5 Fel kelénec azért virrattánac elötte, hogy az Siriábélieknec táborokba ménnénec, és ménénec az Syriábélieknec táboroknac siéleig, és imé nem vala ott senki.

6 Mert az WR azt czelekedte vala hogy az Syriábélieknec serege hallaná siekereknec zörgését és louac lábánac dobogását, az az, nagy seregnec ropogását: Es mondánac egy másnac: Imé az Izraelnec királlya bérben fogadta meg mi ellenünc à Hittęusoknac királit, és az Ægyptusbélieknec királit, hogy mi reiánc iönénec.

7 Es fel keluén el futánac bę setetüléskor, és él hagyác mind sátorokat, mind louokat, mind szamárokat, az mint az tábor vala, és el futánac hogy életeket meg tarhatnác.

8 Mikoron azért az bęlpoklosoc az táboron mind végig mentec vólna, ménuén eggyic sátorba, euénec és iuánac, és el viuénec onnét ezüstöt, aranyat, ruhákat, és el ménuén el röytéc azokat, és meg tęruén más sátorba ménénec bę, és abbólis hozánac, és el ménuén azokatis el röytéc.

9 Mondánac pedig egy másnac: Nem igazán czelekedünc,

ez ez

az ez mai nap Őrðm mondáſnac napia, és mi halgatũnké? Ha mi virrattát váriuc, ez hamiſságért meg bũntetnec: Moſtan annac okaért iertec el, mennyũnc bę és tegyũc hirré az király házában.

10 El ménénec annac okaért, és kiáltánac az város kapuián állónac, és hîrre téuéc nékiec, mondván: El mentũnc vala az Syriábélieknec táborokba, és imé nem vala ott ſenki embereknec ſiaua ſem hallatic, hanem czac az louac és az ſzamároc vadnac kŏtue, és az ſátoroc àcképpen vadnac az mint el hattác.

11 Kiáltánac azért az kapún álloc, és hirré téuéc oda bę az király házába.

12 Es fel kele ettzaka à király, és mõda az ŏ ſzólgáinac, meg mondom ti néktec mit végeztec mi felõlũnc az Syriábéliec: Tudgyác hogy ehec vagyunc, ez okaért mentenec ki az táborból hogy el rŏytezzenec az mezŏn, monduán: Mikor ki iŏuendenec az városból, fogiuc meg vgyan eleuenen ŏket, és mennyũnc bę az városba.

13 Ackor felele egy az ŏ ſiólgai kŏzzũl, ésmonda. Válaſſianac ŏt louat azoc kŏzzũl mellyec maradtanac az városban, (miuel hogy azoc ſiinte vgy eheznec mint az Izraelnec ſokaſága, azokis ſiinte vgy vadnac mint az Izraelnec ſokaſága, melly immár meg eméztetet,) és kũldgyũnc el hogy láſſácmeg ha igy vagyon.

14 Válaztánac azért kęt ſiękeres louat kin kęt ſiólgáiát el kũldé az király az Syriábéliec ſerege vtán, monduán: Mennyetec el és láſsátoc meg.

15 Es el ménuén azoc, vtánnoc ménénec mind az Iordán vizeig, es imé az egéſs vt rakua vala ruháckal, edényeckel, mellyeket az Syriábéliec el hántác vala az ſietſég miatt, meg tęruén azért az kŏuetec, meg mondác az királynac.

16 Es ki ménuén az nép, ſákmányt veté az Syriábéliec táborában, és egy kŏbŏl ſemlye liztet egy Sicluſon veſinec vala, és kęt kŏbŏl árpát egy Sicluſon az WRnac beſiéde ſierint.

17 Az király pedig hadta vala az kapún amaz fŏ embert, kinec kezéhŏz ſzokott vala támaſkodni, és el tapodá az nép ŏtet az kapúban, az mint meg mondotta vala az Iſten embere, ki meg mondotta vala hogy vgy lenne dólga, mikor az király alá ment vólna hozzáia.

18 Acképpen lŏn mondom, az mint az Iſten embere az királynac meg mondotta vala, kęt kŏbŏl árpát egy Sicluſon adnac, és egy kŏbŏl ſemlye liztet egy Sicluſon hólnap illyenkor Samariánac kapuiában.

19 Es ezt felelte vala az fŏ ember az Iſten emberének, monduán: Ha az WR ablakokat czinálnais az Eegen, vallyon lehetnéié ez? és ŏ azt mondotta vala: Imé te meg látod

az te ſiemeiddel, de abban nem éſiel.

20 Vgy lõn annac okaért, és el tapodá õtet az nép az kapuban, és meg hala.

VIII. Réſz.

Eliſęus meg iõuendõli az Sunem vároſbéli aſſoni állatnac az kõuetkezendõ drágaſágot, és inti hogy el mennyen az elõtt, ki mikor az vtán haza iõtt vólna, viſſa nyeri az királtól az õ õrõkſégét. Siriában az Benhadad helyet wralkodic az Hazael. Az Edomitác el ſakadnac az Iudah orſágától. Iorám helyet Iudában király léſen Ochozias Attalia aſſonynac fia.

1 ELiſęus pedig ſióla annac az aſiſioni állatnac à kinec fiát fel támaztotta vala, monduán: kely fel és meny el az te házad népéuel egyetembe, és meny olly helyre az holott meg maradhatſi, mert az WR éhſéget hiuott ez fõldre, és elis iõ hęt eſitendeîg.

2 Fel kele azért az aſiſiony állat, és az Iſten emberénec beſiéde ſierint czelekedéc, mert el méne õ az õ czeledgyéuel egyetembe, és lakéc az Philiſteuſoc fõldében hęt eſitendeîg.

3 Lõn pedig az hęt eztendõ el múluán, meg tęre az aſiſioni állat az Philiſtęuſoknac fõldéböl, és ki méne hogy panaſiolkodnéc az királynac, az õ házáiért és ſzántó fõldeiért.

4 Az király pedig ſióla Gehazinac az Iſten emberénec ſiólgáiánac, monduán: Beſiéld meg kérlec énnékem mind azokat az czudálatos dolgokat mellyeket Elizęus czelekedett.

5 Es mikor beſiéllené az királynac mi módon fel támaztotta vólna az halottat, imé az aſiſioni állat kinec az gyermekét fel támaztotta vala, kiált vala az kiralyra az õ házáiért és ſiántó fõldeiért, és monda Gehazi: édes Wram király ez az aſiſioni állat, és ez az õ fia, kit fel támaztot Eliſęus.

6 Ackor meg kérdé az király az aſiſioni állatot. Melly meg bęſiéllé néki, és adá az király õ mellé egy komornikot, monduán: adaſd meg néki minden ioſiágát és az ſiántó fõldnec minden haſinát, az idõtül fogua mellybe el ment vólt, mind ez ideîglen valót.

7 Annac vtánna méne Eliſęus Damáſcumba, Benhadad pedig az Syriábéli király beteg vala, és hîrré téuéc néki, monduán: Az Iſten embere ide iõtt.

8 Es monda az király Hazaelnec, végy aiándékot kezedbe és meny eleibe az Iſten emberénec, és kérdgy tanáczot az Wrtól õ általa, monduán: Vallyon meg gyógyuloké ebbõl ez betegſégbõl?

9 Eleibe méne azért Hazael és aiándekokot viſien vala kezében negyuen teuén, Damaſcumban való minden fęle drága marhából, és el méne és meg álla õ ellõtte, és monda: Az te fiad Benhadad az Syriábéli király küldé engemet te hozzád, monduán: Vallyon meg gyó-

gyogyuloké ebbŏl az betegſégbŏl?

10 Felele néki Eliſęus, menny el mond meg néki, Minden kętſégnélkŭl meg gyogyulhatnál?[a] De meg ielentette énnékem az WR hogy ŏ meg hal.

a: Nemellyec igy fordittyac: ha akarod mond azt néki hogy meg gyogyul, de azért meg hal.

11 Es ióllehet magát meg tartoztatná és meg mértek-lené ſoc ideîg, mind az által végre ſira az Iſten embere.

12 Es monda Hazael: Miért ſir az én WRam: Felele: Mert tudom az veſſedelmet mellyet czelekeſſel az Izrael fiain: Az ŏ erŏs városit meg égeted, az ŏ iffiait fegyuerrel le vágatod, és az ŏ kis gyermekit fŏldhŏz vered, és az ŏ terhes aſſioni állatit ketté vágod.

13 Es monda Hazael: Miczoda eb vólna az te ſzólgád hogy illyen nagy dolgot czelekednéc: Felele Eliſęus: Meg ielentette nékem az WR hogy te leſſeſi Syriánac királlya.

14 Es el méne Eliſęuſtól, és méne az ŏ Wrához, és az mondá nékie: mit monda te néked Eliſęus? Es monda, ezt monda nékem hogy meg gyogyulſi.

15 [b] Lŏn pedig máſod napon, vŏn (Házael) valami temérdec ruhát és bę mártuán az vizbe, terîté áz ŏ ortzáiára, és meg hala, és wralkodéc Hazael ŏ helyette.

b: Innet meg tettzic hogy Benadad hideg lelésben fekŭt, és hiueſseget kéuant.

16 Az Ioramnac pedig Achab fiánac az Izrael királlyánac ŏtŏdic eſitendeiében, mikor Ioſaphat vólna Iudánac királlya, wralkodni kezde Ioram az Ioſaphatnac fia, Iudánac királlya.

17 Harmintz nyóltz eztendŏs vala mikor wralkodni kezde, és nyóltz eztendeîg wralkodéc Ieruſálemben.

18 Es iára az Izrael királlyáinac ŷtokon az miképpen czelekedtec vala az Achab házából valóc, mert az Achab leánya vala néki feleſége, és gonoſiúl czelekedéc az WRnac ſiemei elŏtt.

19 Nem akará mind az által az WR el vezteni Iuda orſiágát Dáuidért az ŏ ſzolgáiáért, az miképpen meg igérte vala nékie, hogy ſiŏuedneket adná néki és az ŏ fiainac mind ŏrŏcké.

2. Sam: 7.

20 Az ŏ ideiében ſiakada el Edom az Iudánac birodalmától, és királt emelénec magoknac.

21 Altal méne azért Ioram Seirbe minden ſiekereiuel, és mikor éijel fel kŏlt vŏlna, és meg verte vólna az Edombélieket, kic kŏrnyŭl vŏttéc vala ŏtet és az ſiekereknec feiedelmit, el futa az nép kiki az ŏ haylokába.

22 Eſmét el ſiakada az Edom az Iudátul mind ez mai napîglan, vgyan azon idŏben el ſiakada Libnais.

23 Az Ioramnac pedig tŏb dolgai és minden czelekedeti, nemde ninczeneké meg irua az Iudah királlyainac dolgai fe-

ből való Chronica könyvben.

24 Es el aluuéc Ioram az ő attyáiual és el temettetéc az ő attyaiual Dáuidnac városában, és wralkodéc Ochoſias az ő fia ő helyetet.

Ochozias Iudánac kilenczedic királlya 1. eſztendeig.

25 Ioramnac, Achabnac az Izrael királlyánac fiánac tizenkęt eſitendejében, wralkodéc Ochoſias Ioramnac az Iudábéli királynac fia.

26 Huſionkęt eſztendős vala Ochozias mikor wralkodni kezdet, és eſitendeſig wralkodott Ieruſálemben, az ő annyánac pedig neue Attalya vala, Omrinac az Izraelbéli királynac leánya.

Attalia.

27 Iára pedig az Achab házából valóknac útán: Es gonoſiúl czelekedéc az WRnac ſiemei előtt, mint az Achab házából valóc, mert az Achab házának veij vala.

28 Hadba méne Iorammal az Achab fiával, Syriábéli király ellen Házael ellen Ramoth Gileadba, es az Syriábéliec az Ioramot meg Sebeſitéc.

29 Annac okaért meg tęre Ioram király, hogy meg gyogyitatná magát az ſebekből, mellyeket rayta tőttec vala az Siriábéliec Ramah alatt, mikor hartzólna Hazael ellen, az Syriábéli király ellen: Ochozias pedig Ioramnac fia az Iudabéli király, el méne hogy meg látogatná Ioramot Achabnac fiát Izraelben, miuel hogy beteg vala.

IX. Réſz.

Iehu királyá kenetteſic Izrael orſágán. ki megöli Ioramot az ő wrát, és Ochoziaſt az Iudánac királiyát, Iezabele az ablakról vetteti alá, kinec teſtét az ebec éſic meg.

1 ELiſęus Prophéta pedig Szólſtá eggyet az Prophétáknac fiai közzül, és monda néki: Aggaſt fel ruhádat, a és vedd kezedbe ez korſóczka olayt, és menny el Ramoth Galaadba.

a: Vagy: öue dezd meg az te derekadat.

2 Es menny bę oda, és láſd meg hól vagyon az Iehu Ioſaphatnac az Nimſi fiának fia. Mikor pedig oda iutandaſi, kölcz fel ötet az ő attyafiai közzül, és vidd bę ötet az beſő kamorába.

3 Ackor vedd elő az korſóczka olayt, és tőlcz feiére, ezt monduán: Ezt mondgya az WR, tégedet kentelec királlyá Izraelen, és az aytot meg nîtuan fuſs el, és ſemmit ott ne mulaſs.

4 El méne azért az iffiu az Prophétának tanitványa az Ramoth Galaadba.

5 Ki mikor bę ment vólna, imé az ſeregnec feiedelmi veſi teg ülnec vala, ackor monda (az Prophéta ſiolgáia:) beſiédem vagyon nékem te veled feiedelem, és monda Iehu, kiuel vagyon beſiéded mi közzű,

lőnc

lõne? Es monda: te vedel ô feiedelem.

6 Fel kele azért és bę méne az házba, és feiére tõlté az olayt, és monda néki: Ezt mondgya az Izraelnec WRa Istene: királlyá kentelec tégedet az WRnac népén az Izraelen.

Iehu Izrael országánac tizedic királlya 28. esztendeig. 3. Reg: 21.

7 Hogy el vesiessed Achabnac az te Wradnac háza népét, mert bosisiút álloc az én siolgáimnac vérekért, és mind az Wrnac siólgainac vérekért Iezabelen.

8 Es el vęsi egésilen Achabnac háza, és ki gyomlálom mind az Achabhoz tartozókat, męg az falra huddozótis, mind az bę rekeztettett, mind az el hagyattattat Izraelben.

3. Reg: 21. 3. Reg: 16.

9 Es ollyanná tésiem az Achabnac házát, mint az Ieroboamnac az Nebath fiánac házát, és mint Baasanac az Ahia fiánac házát.

10 Iezabelt pedig az ebec ésiic meg Izreelnec mezeién és nem lésien ki el temesse õtet, és meg nîtuan az aytot el futa.

11 Iehu pedig ki iõué az õ Wránac siólgaihoz, és mondánac néki: Békeségesé az dolog? Miért iõtt ez bolond te hozzád? Felele nékiec: Ti esmeritec ez férfiat és tudgyátoc az õ besiédét.

b: Az az, nem mondasz egazat, nem mondod meg a; mit szóloc.

12 Es mondánac: b Nincz abban semmi: Ielencz meg most mi nékũnc: Monda õ Igy s-igy sióla énnekem, monduán: Ezt mondgya az Wr, királlyá kentelec tégedet Izraelen.

13 Annac okaért nagy sietséggel kiki mind ragadá az õ ruháiát, és aláia helheztetéc az c gráditsnac felsõ résiére, és trombitat fúuánac, monduán: Iehu wralkodic.

c: az az, az király székbe, mellybe graditson mennec vala.

14 Pártot ũté azért Iehu, Iosaphatnac az Nimsi fiánac fia, Ioram ellen (Ioram pedig meg szállotta vala Ramoth Galaadot az egési Izraellel, Hazael ellen az Syriábéli király ellen.

15 Es meg tęrt vala Ioram király, d hogy magát meg gyogytatná Izreelben az sebekböl mellyeket tõttenec vala rayta az Syriábéliec, mikor Hazael ellen az Syriábéli király ellen hartzolna.) Es monda Iehu: Ha tettzic ti néktec ne hadgyátoc senkit ki menni az városból, ki el mennyen és hirré tegye ezt Izreelben.

d: Tudni illic az városnac meg vetéle vtán mert az várost meg veszi, és Izreel városbã gyogytatya magát, mikor sebbe eset volna.

16 Es fel ũlé Iehu és el méne Izreelbe, mert ott feksiic vala Ioram: Ochoziasis az Iudánac királlya el ment vala, hogy meg látogatná Ioramot.

17 Az õr álló pedig az ki az Izreel tornyán áll vala, mikor látna az Iehunac seregét hogy iõne, monda: sereget látoc Es monda, válasisi egy louagot és kũldgy eleibe, és mondgya ezt: Békeségesé az dolog.

18 El méne azért az louagos, Iehu eleibe, és monda: Azt kérdi az király, békeſégeſé az dolog: Felele Iehu. Mi gondod vagyon az békeſéggel? Kerŭly hátam megé. Meg ielenté pedig ezt az ŏr álló, hozzáioc méne az kŏuet, de nem tęr viſſia.

19 El kŭlde azért más louagotis, ki hozzáioc méne és monda: Azt kérdi az király, Békeſégeſé az dolog? Felele Iehu: Mi gondod vagyon az békeſéggel? Kerŭly hátam megé.

20 Hîrré téué azért az ŏr álló, monduán: Sſinte hozáioc méne de viſſia nem tęr: Az ŏ iáráſá ſſinte ollyan mint az Iehunac az Nimſi fiánac iáráſa, mert nagy ſebbel iár.

21 Ackor monda Ioram: Fogd bę az louakat: Bę fogác azért az louakat, és ki méne Ioram az Izraelnec királlya és Ochozias az Iudánac királlya, kiki mind az ŏ ſiekerében, ki ménénec mondom Iehu eleibe, és elŏl találác ŏtet az Izreelbéli Nabothnac mezeiénél.

22 Mikor pedig meg látta vólna Ioram Iehut, monda: Békeſégeſé az dolog Iehu? Felele: Miczoda békeſég? Holott megis Iezabelnec az te anyádnac paráznaſági és varáſláſi felŏtte igen ſokac.

23 Hamarſággal azért meg tęrité Ioram az ŏ kezét és futni kezde, és monda Ochoziaſnac Arultatás ez Ochozia.

24 Iehu pedig meg húzuán áz iuet, Ioramot hátba lŏue az kęt lapotzka kŏzŏtt, és áltál méne az nijl az ſſiuén, és le dŭle az ſiekérben.

Iehu meg ŏly Ioram királt, és teſtét az Naboth földére vetteti.

25 Monda pedig Badacernec az ŏ hadnadgyánac, fogiad ŏtet és veſsed az Izreelbéli Nabothnac mezeiére. Mert iuſſon eſzedbe, hogy egyſier ketten az Achab vtán, az ŏ attya vtán mégyŭnc vala louon egyebeckel egybe, kic fŏc valánac, és az WR illyen iŏuendŏt monda ŏ ellene.

26 Ha az Nabothnac és az ŏ fiainac vérét mellyet tegnap láttam meg nem kereſem [e] azt mondgya az WR: Annac okaért meg fizetec te néked ezen ſiántó fŏldŏn, azt mondgya az WR: Moſtan azért fogiad ŏtet és veſd az fŏldre az WRnac beſſéde ſierint.

3:Reg: 21.

e Mintha azt mondána, ha meg nem kereſem, bator igaz iſten no legyec.

27 Ochozias pedig az Iudánac királlya mikor látta vólna, futni kezde az kertnec házánac vtán, és vtánna ménuén Iehu, monda: Eztis vágiátoc le az ſiekérben és meg ſebeſitéc ŏtet az Gúrnac hágóiánál, melly Ieblaam mellet vagyon: Es Megiddoban ſialaduán: ott meg hala.

28 Es az ŏ ſſólgai el viuéc ŏtet ſzekeren Ieruſálembe, és el temetéc ŏtet az ŏ koporſóiában az ŏ attyáiual, Dáuidnac városában.

Ochoziaſt meg ŏleti Iehu.

29 Ocho-

29 Ochozias pedig wralkodéc Iudában, Ioramnac az Achab fiának tizen eggyedic eſtendeiében.

30 Méne azért Iehu Izreelbe: Iezabel pedig mikor meg hallotta vólna, meg ékeſite kenettel ortzáiát, meg ékeſité feiétis, és az ablakról néz valá alá.

31 Es mikor Iehu bę menne az kapún: Amaz monda: Békeſégeſé az te iöuetöled *ſ*ô Zimri, wradnac gyilkoſa?

ſ. Zimrinec mondgya Iehut, mivel hogy beſon a látos képpen ezelekedéc mint Zimri. 3. Reg. 16.

32 Ő pedig fel tekintuén az ablakra monda: Kitſoda vagyon ott az ki velem tartya, kitſoda? Es alá tekinte kęt vagy három fő ember.

33 Es monda azoknac: Veſſétec alá ötet, és alá vetéc: Es az ő vérében mind az falra mind az louakra feczkendezéc, és el tapodtatá ötet.

34 Bę ménuén pedig oda, éuéc, és iuéc, és monda: Láſsátoc meg amaz átkoztatt és temeſsétec el, mert király leánya.

35 El ménuén azért hogy el temetnéc ötet, ſemmit benne meg nem találánac, hanem czac az feie kaponiáiát, az lábaiual és kezeiuel egybe.

36 Es meg tęruén meg mondác néki, és monda: Ez az Wrnac beſiéde mellyet ſzólot vala az ő ſiolgáiának az Thesbites Illyęſnec általa, monduán: Az ebec éſiic meg Iezabelnec teſtét, Izreelnec földén.

37 Es ollyan léſien az Iezabelnec teſte, mint az mezön való ganay Izraelnec földén, annîra hogy ſenki nem mondhattya, ez az Iezabel.

X. Réſz.

Meg öleti Iehu Achabnac hetuen fiait és minden hiza népét hogy az Wrnac beſéde meg tellyeſednéc. Az Ochoziaſnakis Iuda Királlyának negyuen kęt attyafiait öleti meg. Az Baal papiáitis le vágattya, és annac Templomából árnyéc ſękeket czináltat.

1 VAla pedig Achabnac hetuen fia Samariában, és leuelet irá Iehu, és el küldé Samáriába az Izreelnec feiedelmihöz és véneihöz, és az Achab fiainac tútorihoz, illyen parantſolattal.

a. Erti azokat hiket Izreel varoſából Ioram az ő fiainak küldöt vala Samariába mikor az Syriai hadba kęſzüle.

2 Moſtan azért mihelt ez leuél hozzátoc iut, miuel hogy ti veletec vadnac à ti wratoknac fiai, az ſiekereckel, louackal, az erös városſal és fegyuereckel egybe.

3 Láſsátoc meg az mellyic iob és az ki inkáb tettzic az ti wratoknac fiai közzül ti néktec, és ültetſétec azt az ő attyának királi ſiękibe, és hadakozzatoc az ti wratoknac házáiért.

4 Meg röttenénec pedig felötte igen, és mondánac: Imé kęt királyoc ő elötte meg nem maradhattac, mi azért mimódon maradhatunc meg.

5 El küldénec annac okaért mind az király házának. Mind az városnac feiedelme, és azoc az vénec és az tútoroc

Iehu-

Iehuhoz monduán : Te ſiólgaid vagyunc mi , valamit paranczólſi azt czelekedgyüc : Mi ſenkit királlyá nem téſiünc, az mi néked tettzic azt czelekedgyed.

6 Irá azért nékiec leuelet máſodſioris , monduán : Ha én velem tartyátoc és az én beſiédemnec engedtec, ſiedgyetec feieket az férfiaknac, az ti wratoc fiainac, és iöijétec én hozzám hólnap illyenkor Izreelbe. Az király fiai pedig hetuenen valának az városnac fő fő polgárinál, kic azokat neuelic vala.

Achabnac fiai megnyaztatnac.

7 Es mikor az leuél hozzá ioc iutott vólna, fogác az király fiait, és meg öléc az hetuen férfiakat , és az ő feieket koſárba rakác , és ő hozzá küldéc Izreelbe.

8 El méne pedig az kőuetki meg ielenté néki , monduán : El hoztác az király fiainac feieket. és monda : Rakiátocket rakásba azokat az kapú előtt reggelig.

b: Az az , Entiteket ártatlánoknac itelec.

9 Es mikor reggel ki ment vólna , meg álla , és monda az egéſi népnec : Igazac vadtoc ti : [b] Imé én ütöttem pártott az én Wram ellen és meg öltem őtet : Mert kitſoda ölte vólna meg mind ezeket ? [c]

c: Az az. Ha en nem lőttem vólna pártot az én Uramellen, és ezt nem paranczoltam vólna. kitſoda mertte vólna ezt mivelni: Es vagyoc azért Iſten paranczolattyából cſinecz okaſ ti ártatlánoc vadtoc.

10 Vegyetec eſietekbe ebből azért , hogy ſémmi el nem múlic hijába az Wrnac beſiédében, mellyet az WR ſiólott az Achab háza ellen . Es véghöz vié az WR az mit meg mondott vala az ő ſiolgáiánac Illyeſnec általa.

11 Es le vága Iehu mind azokat kic meg maradtac vala Achabnac házából Izreelben , és minden fő emberit,minden rokonſágît,és minden papiait,mîglen ſemmi maradékát nem hagya.

12 Fel keluén pedig az után, el indúla és méne Samariába, és mikor az páztoroknac iuh nijrő házoc mellé iutott vólna az úton .

13 Elől találá Iehu Ochoziaſnac az Iuda királlyának attyafiait, es monda : Kitſodác vadtoc? Felelénec azoc, Ochoſiaſnac attyáfiai vagyunc, és el iöttünc hogy az király és királyne aſſioni hait köſiöntenöc.

Az Ochoziás király attyáfiai mind meg ölettetnec.

14 Es monda: Fogiátoc meg öket eleuenen : Es meg fogác öket eleuenen , és meg öléc őket az iuh nijrő háznac kúta mellet, tudni illic Negyuen kęt férfiakat , és ſenkit meg nem hagya közzülöc.

Es Ionadab amaz régi Iethro papnac az Moſes ſpánac nemzetſégéből való volt. 1. Paral : 2, Ierem. 35.

15 Annac vtánna el méne onnét, és elől találá Ionadabot az Rechab fiát , kinec köſiöne, és monda néki : Auagy nem olyan ſiiued ſierint ſzeretſié te engemet mint én tégedet ? Felele Ionadab : Vgy ſzeretlec, Es monda: Adgyad kezedet tehát , és néki nyuytá kezét : Es fel ülteté ötet melléie az ſiekérbe.

16 Es monda néki : Iere velem, és láſd meg mint álloc boſiſiúr

az vé-

az vérért. Fel ültetéc mondom ötet az ſiekérbe.

17 Es iuta Samariába, és le vága mind azokat, az kic Achab [a] nemzetſégéből meg maradtac vala Samáriában, mîgnem mind el vezte [a] azt az WRnac beſiéde ſierint, mellyet ſiólot vala Illyęſnec.

[a] Tudni illik az Achab nemzetſégét.

18 Ősſue gyűyte pedig Iehu az egéſi népet, és monda nékic: Achab keueſsé ſiolgálta az Baalt, Iehu iobban ſiolgállya.

3. Reg. 16.

19 Moſtan azért az Baalnac minden Prophétáit, minden papiaiual és ſiólgaiual egyetembe hijátoc én hozzám, ſenki el ne maradgyon. Mert nagy áldozatot akaroc tenni az Baalnac: Valaki el marad, meg kell halni. Iehu pedig ezt álnokſággal czeleke ſii vala: Hogy el veztené az Baal tiztelői.

Iehu összue gyűyteti mind az Baal papiait, és azoknak levágattya.

20 Es monda Iehu: Tegyetec gyűléſt az Baalnac, és gyuléſt tőnec.

21 El küldé annac felötte Iehu egéſi Izraelbe, és el iöuénec mind az Baal tiztelői, és ſenki el nem marada az ki el nem iött vólna, és bę ménénec az Baalnac Templomába, és meg teléc az Baalnac Temploma mindeneſtől.

22 Ackor monda annac az ki az ruháckal bir vala, hozz ruhákat ki mind az Baal tiztelőinec, és hozá nékiec ruhákat.

23 Annac vtánna bę méne Iehu és Ionadab Rechabnac fia az Baal templomába, és monda az Baal tiztelőinec: tudakozzatoc meg és láſsátoc meg iól, hogy valami képpen ne légyen itt veletec az WR ſiólgai közzül valaki, hanem czac az Baal tiztelői.

24 Bę ménénec mondom, hogy aiándokockal és égő áldozatockal áldoznánac: Iehu pedig ſierzett vala magának kiuől Nyóltzuan férfiakat, kiknec ezt mondotta vala, ha valaki éggyet el ſialaztand az emberec közzül, kiket én ti kezetekbe adoc, annac meg kell érötte balni.

25 Mikor pedig el végeztéc vólna az égő áldozatot, monda Iehu az vitęzeknec és hadnagyoknac: Mennyetec bę vágiátoc le öket, czac éggyis bennec el ne ſialadgyon Es le vágác öket éles fegyuerrel, és el hánnyác az ő hólt teſteket az vitęzec és az hadnagyoc. Az után el iárác mind az Baal Templomának városit.

26 Es ki horduán az Baal Templomának báluánit, meg égetéc azokat.

27 Le rontác az Baalnac képétis mind Templomoſtúl és azt kamora ſięcké czinálác mind ez mai napſiglan.

28 Ki vezté azért Iehu az Baalt Izraelből.

29 De mind az által Iorobo-amnac az Nebat fiának buneitől, ki vétekbe eyté Izraelt, el nem ſzakada Iehu, tudni illic az arany bornyúktól, mellyec Bethelben és Danban valának.

30 Mon-

Az az. vno kaidnac vno kai.

30 Monda azért az WR Iehunac: Miuel hogy ſiorgalmatoſon meg czelekedted azt az mi nékem tettzet, és az én ſiiuemnec kéuánſága ſierint czelekedtél az Achab házáual, az te negyed nemzetſégédnec fiai ülnec az Izraelnec királi ſiękiben.

31 Iehu pedig nem igyekezéc azon, Hogy az Izraelnec Wránac Iſtenénec törueényében iárna tellyes ſiiuéből, és el nem ſiakadá az Ieroboamnac büneitől, ki bün be eyté az Izraelt.

32 Abban az időben kezde az WR puztitani Izraelben, és meg veré öket Hazael Izraelnec minden határában.

33 Az Iordán vizétől fogua nap kelet felé az Gáladbélieknec, az Gád nemzetſégénec, az Ruben nemzetſégénec, Manaſſe nemzetſégénec, Aroertől fogua, (melly az Arnon patac mellet vagyon,) az Gileadot és Baſant.

34 Az Iehunac több dólgai pedig, és minden czelekedeti és vitęſſégi, nemde nintſeneké meg irua az Izrael királinac dolgoc felöl való könywben? Es el aluéc Iehu az ő attyáiual, és el temetéc ötet Samariában, és wralkodéc Ioachaz az ő fia ő helyette.

Ioachaz Izrael orſzágnac tizenegyedic királya 17. eſztendeig

35 Az napoc pedig mellyekben wralkodott Iehu Izraelen Samariában, huſſon nyóltz eztendöt teſſnec.

XI. Réſz.

Athalia Ochoziaſnac annya meg öleti mind az királi magból valókat, el reyeic Ioaſt Ochoſiaſnac fiát. Kit Ioiada pap hęt eſtendős korában királlya réſſen, és az Athaliat meg öleti.

1 AThalia pedig Ochoſiáſnac az annya, látván hogy meg hólt vólna az ő fia, fel kele és meg ölé mind az királi magot.

2 Ioſába pedig az Ioram királynac leánya, Ochoziáſnac húga fogá Ioaſt az Ochoſiaſnac fiát, és el lopván ötet az király fiai közzül, kic meg ölettetnec vala, el röyté az ő daykaiáual egybe az ágyas házban: Es el röytéc ötet, és meg nem ölettetéc.

3 És el röytuén vala Ioas az ő daykaiáual egybe az wrnac házában hat eſitendeíg: Athalia wralkodic vala pedig az földön.

4 Az hetedic eſitendőben pedig el küldé Ioiada, és melléie vöué az ſzázadoſokat, hadnagyokat és az vitęzeket, kiket bę vön az WR Templomába, és kötéſt tön ő vęlec, és meg esketteté öket és meg mutatá nékiec az király fiat.

5 Es parantſola nékic, monduán: Ezt kell czelekednetec: Az harmad réſſe azoknac kiknec fel kell ſiombatra iöniec, az király házát örizzéc.

6 Az harmad réſſe légyen az Sur kapuban, és az harmadic réſſe az vitęzec hátoc megett való kapúban, és nagy ſiorgalmatoſſággal örizzétec ez Templom környül, hogy ſenki reiánc ne üſſön.

7 Az kic pedig ſiombaton ki mentec, kęt réſſben legyenec · Es

vigya-

vigyazzatoc az WR házánac meg ŏrizésére az király kŏrŭl.

8 Es vegyétec kŏrnyŭl az királt, kiki mind kezében tartuán fegyuerét: Az ki pedig ez rendre reiá ŭtne, azt meg ŏllyétec: Es legyetec ſiŭntelen az király kŏrnyŭl, mind mikor ki iŏ mind mikor bę mégyen. a

9 Vgy czelekedénec azért az ſzázadoſoc az mint meg hadta vala nékic Ioiada pap, és kiki melléie vŏué az ŏ férfiait, azokat az kic bę mennec vala ſiombaton, azockal egybe kic ki iŏnec vala ſiombaton, és ménénec Ioiada paphoz.

10 Es ada az pap az ſzázadoſoknac kopiákat és paiſokat, mellyec Dáuid királlyé valánac az WR házában.

11 Es rendet állánac az vitęzec kiki fegyuerét kezében tartuán, az háznac iob óldalától fogua az háznac bal óldaláig, az óltár felé és à ház felé, à király mellet mind kŏrnyŏs kŏrŭl.

12 Es ki hozá az király fiát, és feiébe tŏue az Coronát, b és kezébe adá az bizonyſág tételt, és királlyá tŏué ŏtet, és meg kenéc, és kezeckel tapſoluán, mondánac, éllyen az király.

13 Mikoron pedig meg hallotta vólna Athalia az vitęzeknec és az kŏſségnec zendŭléſét, bę méne az néphŏz az WR hazába.

14 Ki mikor kęt felé tekintet vólna, Imé az király áll vala az kŏ láb mellet az ſzokás ſierint, és az feiedelmec és az trombitáſoc à király elŏtt álnac vala, és trombitálnac vala. Ackor meg ſiaggatá Athalia az ŏ ruháiát, és kiáltuán monda: pártot ŭttŏtec ellenem.

15 Parantſola azért Ioiada pap à ſzázadoſoknac à ſeregnec hadnagyainac, és monda nékic? Engedgyetec meg hogy meñyen kiaz rend kŏzŏtt, és valaki ŏtet kŏueti azt meg ŏllyétec fegyuerrel: Mert azt mondgya vala az pap, ne ŏletteſséc meg az WR házában.

16 Es helt adánac néki, és arra az ṽtra méne, mellyen az louakat bę viſic vala az király házába, és ott ŏléc meg ŏtet.

17 Kŏtéſt tŏn pedig Ioiada az WR kŏzŏtt, az király kŏzŏtt, és az nép kŏzŏtt, hogy ŏk lennénec az WRnac népe, eſmét az király kŏzŏtt és az nép kŏzŏtt.

18 Es el méne az egéſi fŏld népe az Baal templomába és azt el rontác, és mind óltárit mind képeit tellyeſséggel le tŏréc, es Matthant az Baal papiátis meg ŏléc az óltároc elŏtt, és az pap hellyére állatá az tizteket az Wrnac házábán.

19 Annac felŏtte melléie véuén az ſiázadoſokat és az hadnagyokat, és az vitęzeket és az egéſi fŏld népét, el viuéc az királt az Wrnac házából, és ménénec az gyalogoc kapuiánac ṽtán az király házához, és ŭlé az királyoc ſiękibe.

20 Es ŏruendeze mind az egéſi

a: Dáuid az Leuitákat bizonyos rendre ſzabta vala. hogy ſemmi ne lenne rendeletlenŏl, és az Leuitác tudnác az ŏ rendekét, és ollyan rendel ſzólgálnánac az Iſten háza kŏrnyŭl. Annac felŏtte vgi rendelte vala hogy az Leuitáknac egy réſze egy héten ſzolgálna egy ſzombattúl fogua máſic ſzombatig. és hogy minec elŏtte ezec haza mennénec, mas rendbéli Leuitác iŏnénec kic az, elſŏket fel váltanác hogy azoc háza mehetnénec, ezeckel és az király házában való fŏ emberec kel téſzen Ioiada ſzóuétſéget az Iſten Templomában, és az Leuitákat kic ſzombatra fel iŏttec vala, három réſzre oztya, az kic pedig immár az ŏ heteket eltŏtŏttéc vala, azokatis meg tartoztattya és két réſzre oztya.

b. Ezen nemellyec az Iſten tŏruényénec kŏnywet értic. Nemellyec az királi ŏltozetet.

fŏld népe, és meg nyugouéc az város minec vtánna meg ŏléc Athaliat fegyuerrel az király háza mellet.

2 Hęt eſitendŏs vala Ioas mikor wralkodni kezdé.

XII. Réſz.

Az Ioas király paranczollya hogy az Iſten Templomát eppitéſséc á papoc az Iſtennec ſienteltetet aiándékokból. Az Syriábéliec hábor gattyac Ioaſt, az vtan az ŏ maga ſolgáitól meg ŏlettetic, kinec helyette wralkodic Amaſias.

1 IEhunac hetedic eſitendeiében téuéc Ioaſt királlyá, és negyuen eſitendeîg wralkodéc Ieruſélemben: Az ŏ annyánac pedig Sebiah vala neue, ki Beerſebaból való vala.

2 Es czelekedéc Ioas kedues dolgot az WRnac ſiemei elŏtt mind addîg, mîg Ioiada pap oktatá ŏtet.

3 De mind az által az magaſságbéli óltároc el mem vetettenec vala, az nép męgis áldozic vala, és illatot téſien vala az magaſságban való óltárokon.

4 a Meg paranczolá pedig Ioas az papoknac, hogy minden pénzt melly Iſtennec ſienteltetic és az WRnac házába bę vitetic, tudni illic mind az meg ſiámláláſnac pénzét az ſiemélyeknec meg váltó pénzét, mind pedig az mellyet kiki ſiabad akarattya ſierint az WRnac házához bę viſien.

5 Vegyenec fel az papoc, kiki mind az ŏ felebaráttyatól, és ŏk epîtſéc meg az WR házánac romláſit, mindenŏt az hól romláſt látnac rayta.

6 Lŏn pedig Ioas királynac huſion harmadic eſitendeiében, męgis nem eppîtettéc vala meg az papoc az Templomnac romláſit.

7 Annac okaért elŏ hiuatá Ioas király az Ioiada papot az tŏb papockal egybe, és monda nékiec: Miért nem epittec meg az Templumnac romláſit? Ez vtán azért ne vegyetec el az pénzt az ti eſmerŏitektŏl, hanem az Templom romláſinac eppîtéſére adgyátoc azt.

8 Engedénec azért az papoc és el nem vŏuéc tobbé az pénzt az néptŏl, hogy ŏk ne eppîtenéc meg az WR házánac romláſit.

9 Véuén azért Ioiada pap egy ládát, annac az fedelén czinálá egy lyukat, és helhezteté azt az óltár mellé iób felŏl, melly felŏl az WR házába bę mennec vala, és abba tŏltéc az papoc, az Templomnac ŏrizŏi mind az pénzt, mellyet az WRnac házába bę viſinec vala.

10 Es mikor láttyác vala hogy ſoc pénz vólna az ládában, fel mégyen vala az király iró deiákia az fŏ pappal eggyŭt, és meg oluaſuán az pénzt mellyet az WR házában találnac vala, czomóba kŏtic vala.

a: Három rendbéli pénzt mond Ioas hogy bé vigyenec az papoc az Templomba Elŏſzer az mellyet adot minden az ki húz eſztendŏſnec talá'tatot mikor az nepet meg ſiámláltác, Máſodſzor az mellyel meg váltotta valakimagát ha valami véſzedelembŏl megſzabadúluán magát Iſtennec ſzentelte. Harmadſzor az mellyet ſzabad akarattyoc ſzerint attac Iſtennec.

11 Es az kęſi penzt az miueſec környül való palléroc kezébe adgyác vala az WRnac házában, és azt azokra az miueſekre költic vala, az kic az WRnac házát eppîtic vala.

12 Az méſi égetőkre tudni illic és az kő miueſekre hogy mind fákat vennénec, mind faragot köueket kéſiîtenénec az WR házának romláſinac eppîtéſére, és mindenekre mellyec az háznac eppîtéſére ſiükſégeſec valánac.

13 De mind az által abból az pénzből mellyet bę viſinec vala az WR házába, nem czináltatnac vala az WR házához ſem ezüſt pohárokat, ſem vigaſág téuő ſierſámokat, ſem medentzéket, ſem trombitákat, ſem valami egyęb arany vagy ezüſt edéńt.

14 Mert az miueſeknec adgyác vala azt, és az WRnac házát eppéttic vala abból.

15 Számot ſem véſinec vala az emberektől az kiknec kezec által ki adgyác vala az pénzt az miueſeknec, mert hiuen czelekeſinec vala.

16 Az vétekért és az bűnért való pénzt pedig nem viſiic vala az WRnac házába, mert az az papoké vala.

17 Ackor fel iőue Hazael az Syriábéli király, és vitatá Gathot, mellyet megis vön, Annac vtánna meg fordúla Hazael, hogy fel menne Ieruſálem ellen.

18 De Ioas Iudánac királlya, vőué mind az meg ſientelt aiándokokat, mellyeket ſienteltenec vala Iſtennec az ő attyái, Ioſaphat, Ioram és Ochozias Iudánac kirali, és az mellyeket ő maga ſzentelt vala, és mind az aranyat, melly találtatéc mind az WR házának mind pedig az király házának tárházában, és küldé Hazaelnec az Syriábéli királynac, és el méne Ieruſálem alól.

19 Ioaſnac pedig több dolgai, és minden czelekedeti, nemde nintſeneké meg irua az Iuda orſiágábéli királyokról való könywben?

20 Fel támaduán pedig az ő ſiólgai pártot ütének ellene, és le vágác Ioaſt Beth Milloban, mellyen alá mennec Syllaba.

21 Iozachar mondom Semaathnac fia, és Iozadab Semeinec fia, az ő maga ſiólgai le vágác ötet, es meg hala: és el temetéc ötet az ő attyáiual Dáuidnac városában. És Amaſias az ő fia wralkodéc helyébe.

Amazias 11o dánac tizen eggyedic kiraly 29 eſztendeig.

XIII. Réſz.

Ioachas királynac ideiében igen megronratic az Izrael orſága az Syriábéliektől Ioachaz vtán lépén Izraelen Király Ioas, ki az Eliſeustol meg erősíttetuén meg veri az Syriábélieket háromſor, és viſſa veſi mind azt az mit az ő attya éltében el vőtetec vala.

1 AZ Iuda orſiágábéli Ochozias király fiának az Ioaſnac húſzon harmadic eſztendeiében

deiében, wralkodéc Ioachaz az Iehunac fia Izraelen Samariában, tizenhęt eſitendeig.

2 Es gonoſiúl czelekedéc az WRnac ſiemei elött, és köueté Ieroboamnac az Nebat fiának bűneit, ki bűnbe eyté Izraelt, és el nem ſiakada azoktól.

3 Es fel geriede az WRnac haragia Izrael ellen, és adá öket Hazaelnec az Syriábéli királynac kezébe, és Benhadadnac az Hazael fiának kezébe, az ő életének minden ideiében.

4 Könyörge azért Ioachaz az WRnac, és meg halgatá ötet az WR, mert láttya vala Izraelnec nyomorúſágát mert nyomorgattya vala öket az Syriábéli király.

5 Es az Iſten ada Izraelnec ſiabadîtót, és ki menekedénec az Syriábélieknec hatalmokból, és laknac vala az Izrael fiai az ő ſátorokban mint ſiinte az elött.

6 De mind az átal el nem táuozának az Ieroboam házának bűneitől, ki bűnbe eyté az Izraelt, hanem azokban iárának, ſőt az berekis helyén marada Samariában.

Ezt az Achab király plántalta vala. 1. Reg: 16.

7 Ióllehet nem hagyot vala (az Syriábéli király) Ioachaznac többet ötuen louagnál, tiz ſiekernél, és tiz ezer gyalognál: Mert meg ölte vala öket az Syriábéli király, és ollyanná tötte vala öket, mint az meg czéplett pelyua.

8 Az Ioachaznac pedig több dolgai és minden czelekedeti és az ő ereie, nemde nintſeneké meg irua az Izrael királyáinac dólgai felöl való könywben?

9 Es el aluuéc Ioachaz az ő attyáiual és el temetéc ötet Samariában, és az ő fia Ioas vralkodéc ő helyette.

Ioas Izrael orſzágának tizenhettődic királlya 16. eſztendeig.

10 Ioaſnac az Iuda királyának harmintz hetedic eſztendeiében kezde wralkonni Ioas az Ioachaznac fia Izraelen Samariában, tizenhat eſztendeig.

11 Es gonoſiúl czelekedéc az WRnac ſiemei elött, el nem táuozéc az Ieroboamnac Nehat fiának ſemmi bűneitől, ki az Izraelt bűnbe eyté, hanem azokban iára.

12 Ioaſnac pedig több dolgai és valamit czelekedet, és az ő örőſſége mellyel hadakozott Amaſias ellen az Iudah királlya ellén, auagy nintſeneké meg îrua az Izrael királlyainac dólgai felöl való könywben?

13 Es el aluuéc Ioas az ő attyáiual: Ieroboam ülé pedig az ő királi ſiękibe, és el temettetéc Ioas Samariában az Izraelnec királlyaiual egy-be.

Ieroboam Izrael orſzágának 13. királlyá 41. eſztendeig.

14 Eliſęus pedig meg betegedéc, melly betegſęgbe megis hala, és alá méne ő hozzáia,

Ioas

Ioas az Izraelnec királlya, és ortzáiára búrúluan ſira, és monda: Edés atyám, édes atyám, [b] Izraelnec ſiekerei és louagai.

[b] Ezt azért mondgya, mert Eliſeus az ő könyörgéſeuel többet haſznált Izraelnec hogy nem az hadakozó ſzekerec és louagoc.

15 Ackor azt mondotta vala néki Eliſeus, végy valami kęziuet és nilakat kezedbe, és kezébe vöué mind az kęziuet mind az nilakat.

16 És monda az Izrael királlyának: Fogd meg az te kezeddel az kęziuet, és meg fogá az ő kezéuel, és annac vtánna reáia veté Eliſeus az ő kezeit az király kezeire.

17 És monda: Niſd meg az ablakot nap kelet felöl, és mikor meg nitotta vólna: Monda Eliſeus: Löy, és löue. Ackor monda: Az WRnac győzedelmes nila ez, győzedelmes nila mondom az Syriábéliec ellen, mert meg vered az Syriábélieket Aphékben, mîglen mind meg emézted öket.

18 Monda eſmét: Ved fel az nilakat: és fel vöué, és monda az Izrael királlyának, löd az földet, és löué az földet háromſior: az vtán el hagya.

19 Ackor meg haraguuéc reáia az Iſten embere, és monda: ötſiör vagy hatſzoris kell vala lönöd, és igy meg verted vólna az Syriábélieket mîglen mind meg emézteted vólna öket: De immár czac háromſior vered meg öket.

20 Annac vtánnna meg hala Eliſeus, és el temetéc ötet. Az Moabnac pedig ſeregi iöuénec az földre azon eſztendöben.

21 Lön pedig mikor egy embert el akarnának temetni, ime meg látác azokat az ſeregeket, és bę vetéc az embert az Eliſeus koporſoiába: Ki bę eſuén meg ére az Eliſeusnac tetemit és meg eleuenedéc és lábaira álla.

22 Hazael pedig az Syriábéli király nyomorgatá Izraelt Ioachaznac életének minden rendiben.

23 És könyörüle az WR raytoc, könyörüle mondom ö raytoc, és hozzáioc tęre az ö köteſeiért, mellyet tött vala Abrahammal, Iſáckal és Iácobba, és nem akara öket el vezteni, ſem el nem veté öket mind ez ideîglen.

24 Meg hala pedig Hazael az Syriábéli király és az ö fia Benhadad wralkodéc helyette.

25 És viſiſia vöué Ioas Ioachaznac fia, Benhadadnac az Hazael fiának kezéből az városokat, mellyeket eröuel el vött vala Ioachaznac, az ö attyának kezéből: Háromſior veré meg ötet Ioas, és meg adá az Izraelnec városit.

XIII. Réſz.

Az Amaſias király miuel hogy az Iſtent igazán tizteli, elöſſer az Edomęuſokat igen meg veri. Az után miuel hogy el hitte vala magát az Izraeliátkról igen meg veretic és fölgaitul meg ölettetic, leroboám ki-

rály teriezti az ő orßágát, és ő helyette léßen király Zacharias.

1 AZ Ioacháznac Izraelbéli királynac fiánac tudni illic Ioaſnac máſodic eſitendeié, ben, kezdé wralkodni Amaſias Ioaſnac az Iudah királlyánac fia.

2 Huſion ŏt eſitendŏs vala mikor wralkodni kezde, és huſion kilentz eſitendeîg wralkodéc Ieruſálemben: Az ŏ annyánac pedig Ioadan vala neue, Ieruſálemböl való.

3 Ez kedues dolgot czelekedéc az WR ſiemei elŏtt, de mind az által nem annîra mint Dáuid: Acképpen czelekedéc mindent mint az ŏ attya Ioas.

a: Az az, Igazan tizteltec Iſtent czac hogy nem ott az helyen az holott Iſten hatta vala, tudni illic Ieruſalemben.

4 [a] Czac hogy az magaſságbéli óltárokat nem tŏrtéc vala el, męg az nép áldozic vala és illatot téſien vala az magaſságbéli óltárokon.

5 Lŏn pedig mikor az birodalom kezében meg erŏſsŏdŏt vólna, meg ŏlé az ŏ ſiólgáit, kic az királt az ŏ attyát meg ŏltéc vala.

6 Az gyilkoſoknac pedig fiait meg nem ŏlé, mikeppen meg vagyon irua az Moſes tŏruényében, mellyben az Iſten meg paranczolta illyen ſióckal: Az atyác az fiakért, ſe pedig az fiac az atyákért meg ne ŏletteſſenec, hanem kiki az ŏ vétkeiért ŏletteſséc meg.

Deut: 24.

7 Vgyan ŏ meg veré az Edomitác kŏzzŭl tíz ezeret az ſós vŏlgyben, és meg vŏué Selat oſtrommal, és azt neuezé Iochteelnec mind ez mai napîglan.

8 Ackoron kŭldé Amaſias kŏueteket Ioashoz Ioachaznac fiához, ki az Iehunac Izraelbéli királnac fia vala, ezt izenuen: Szállyunc ſiembe egy máſſal.

9 Ackor kŭldé Ioas az Izraelnec királlya Amaſiashoz az Iudabéli királyhoz, illyen válaſſal: Az bogáts kóró melly az Libanuſon vagyon, kŭldŏt az libanuſon való Cedrus fához, ezt izenuén: Adgyad az te leányodat az én fiamnac feleſégŭl: Altal méne pedig az mezei vad melly az Libanusban vagyon, és el tapodá az bogáts kórót.

10 Meg veréd az Edombélieket, annac okaért fel fuualkodtál ſziuedben: Am bátor ditſekedgyel czac légy vezteſéggel házadban, miért egyelited magadat veſiedelembe, hogy mind te el eſsel, mind Iudah veled egybe.

11 Es nem fogadá azt Amaſias: Fel méne azért Ioas az Izraelnec királlya és ſzembe ſzállánac egy máſsal, ŏ és Amaſias az Iudabéli király, az Iudáhan való Bethſemeſben.

12 Es meg veretéc Iudah az Izraeltŏl, és el futánac kiki az ŏ házába.

13 Amaſiaſt pedig az Iuda királyát, Ioaſnac az Ochozias fiánac

nac fiát, meg fogá Ioas az Izraelbéli király Bethesemesben, Es méne Ieruſálembe, és le rontá Ieruſalemnec kerítéſét, az Ephraim kapuiától fogua mind az ſiegelet kapúſig, négy ſzáz ſingre.

14 Es el viué mind az aranyat mind az ezűſtöt és mind az edényeket mellyek találtatának az WR házában és az király házának tárházában, és az zálagba vetet fiakat, és meg téré Samariába.

15 Ioaſnac pedig több dolgai mellyeket czelekedett, és az ő győzedelme, és miképpen hadakozott Amaſias ellen az Iudah királlya ellen, auagy nintſeneké meg irua az Izraelbéli királyoknac dólgai felől való könywben?

16 Es el aluuéc Ioas az ő attyáiual, és el temettetéc Samariában az Izraelnec királyaiual eggyűt, és az ő fia Ieroboam wralkodéc ő helyette.

17 Eele pedig Amaſias Ioaſnac az Iudah királlyának fia, minec vtánna meg hala Ioas: Ioachaznac az Izraelbéli királynac fia, tizen öt eſztendeig.

18 Amaſiaſnac pedig több dolgai auagy nintſeneké meg irua az Iudah orſiágábéli királyokról való könywben.

19 Pártot űténec pedig ő ellene Ieruſálemben, és el ſialada Lachisba: Vtánna küldénec pedig Lachisba, és meg ölécc ott őtet.

20 Es viſiſia hozác őtet louakon, és el temettetéc Ieruſálemben Dáuidnac városában az ő attyáiual.

21 Fogá azért az egéſi Iudabéli nép Azariaſt, ki tizenhat eſitendős vala, és királlyá téuéc őtet Amaſias helyett, az ő attya helyett. *Azarias vagy Vzias Iudának tizenkettődic királlya 50. eſztendeig.*

22 Ez eppité meg Elathot mellyet viſiſia vőtt vala Iudánac, minec vtánna el alutt vólna az király az ő attyáiual. *Vzdni illic Amaſias.*

23 Amaſiaſnac, Ioaſnac az Iudah királlyának fiának tizen ötödic eſitendeiében, wralkodéc Ieroboam Ioaſnac az Izrael királlyának fia Samariában, negyuen egy eſitendeig.

24 Es gonoſzúl czelekedéc az WRnac ſiemei előtt, Ieroboamnac az Nebat fiának ſemmi bűneitől el nem táuozéc, ki bűnbe eyté Izraelt.

25 Ez nyere viſiſia az Izraelnec határát, attól fogua az hól Emathba bę. mennec, mind az puzta tengerig az Izraelnec WRának Iſtenének beſédé ſierint, mellyet ſzólot vala az ő ſzolgáia által, Ionas Prophetának Amithai fiának általa, ki Gad Hepherből való vala. IONAS.

26 [h] Mert látá az WR az Izraelnec nagy nyomorúságát, és hogy semmi vólna mind az bę rekeztetett mind pedig az el hagyattatot, és senki nem vólna ki az Izraelt meg siabadîtaná.

[h] Az az, hogy senkinec sé fönec sem ála valonac sem ŏrnac sem szolgánac, senkinec semmi ere ie nem vólna az szabadîtasra.

27 Az WR sem végezte vala azt hogy az Izraelnec neuét ẃgy el tŏrlene hogy az Eeg alatt ne vólna, annac okaért meg siabadîtá ŏket Ieroboamnac az Ioas fiánac általa.

28 Az Ieroboamnac pedig tŏb dolgai és minden czelekedeti, és az ŏ gyŏzedelme, és miképpen hadakozott, miképpen nyérte visisia az Iudához tartozó Damascust és Hemathot az Izraelnec, nemde nintseneké meg irua az Izraelbéli királyokról való kŏnywben.

29 Es el aluuéc Ieroboam az ŏ attyáiual az Izraelbéli királyockal, és wralkodéc az ŏ fia Zacharias ŏ helyette.

Zacharias 14 király Izraelben 6. hólnapig.

XV. Rész.

Vzijast meg veri Isten bęl poklosággal és az emberec társásagából ki rekeztetic. Sallum, Manahem, Pechaia, Pecah és Hosęas wralkodnac Izraelben. Iudah orszagán wralkodic Iotham, és Iotham helyet Achas.

1 IEroboamnac az Izrael királlyánac husion hetedic esitendeiében kezdé wralkodni Azarias Amasiásnac az Iudah királlyánac fia.

2 Tizenhat esztendŏs vala mikor wralkodni kezdé, és ŏtuen kęt esztendeig wralkodéc Ierusálemben, és az ŏ annyánac neue Iechelia vala, Ierusálemböl való.

3 Ez kedues dolgot czelekedéc az WRnac siemei elŏtt, mind az sierint à mint az ŏ attya Amasias czelekedett vala.

4 De mind az által az magasságbéli óltároc el nem rontatánac: Męg az nép áldozic vala és illatot tésien való az magasságbéli óltárokon.

5 Meg veré pedig az WR az királt és bęl poklos lŏn mind halála napiaîg, és magánac való házban lakéc: Iotham pedigaz király fia viseli vala gondgyát az király házánac, tŏruént szolgáltatuán az népenec.

6 Azariásnac pedig tŏb dólgai és minden czelekedeti auagy nintseneké meg irua az Iudábéli királyokról való kŏnywben.

7 Es el aluuéc Azarias az ŏ attyáiual, és el temetéc ŏtet az ŏ attyáiual Dáuidnac városában, és az ŏ fia Iotham wralkodéc ŏ helyette.

Iotham Iuda országánac 13 királlya 16. esztendeig.

8 Azariasnac az Iudabéli királynac harmintz nyóltz esztendeiében kezdé wralkodni Zacharias az Ioramnac fia Izraelen Samariában hat hólnapîg.

9 Es gonosiúl czelekedéc az WRnac siemei elŏtt, miképpen az ŏ attyái czelekédtec vala: Nem siŭnec meg Ieroboamnac az Nebat fiánac bŭnéitŏl, ki vétekbe eyté Izraelt.

10 Pártot ŭte pedig ŏ ellene Sal-

Sallum Izrael orſzágának tizedik királya egy hónapig.

Sallum az Iabeſnec fia, és meg ölé ötet az népec láttára, és meg öluén ötet ő wralkodéc helyette.

11 Zachariaſnac pedig több dólgai, Imé meg vadnac irua az Izraelbéli királyokról való könywben.

12 Ez az WRnac beſiéde, mellyet ſiólot vala Iehunac, monduán: Az te fiaid negyed izîg ülnec az Izrael királlyáinac ſiękekben: Es vgy lőn.

13 Sallum az Iabes fia wralkodéc Vziaſnac az Iudabéli királynac harmintz kilentz eſztendeiében, és czac egy egéſi hólnapîg wralkodéc Samariában.

Manahem 10. király. Izraelben 10. eſztendig.

14 Mert fel iöué Manahem az Thirſabéli Gadinac fia, és méne Samariába és meg ölé Sallumott Iabeſnec fiát Samariában, és meg öluén ötet wralkodéc ő helyette.

15 Sallumnac pedig több dólgai és az ő pártoláſa mellyet czelekedéc, Imé azoc meg vadnac irua az Izraelbéli királyokról való könywben.

16 Ackor meg vöué Manahem Thirſanac városát, és miuel hogy bę nem botſátác, le vágá mind az benne valókat, és Thirſától fogua mind az határbélieket, és męg az terhes aſiſioni állatokatis fegyuerré hányá.

17 Azariaſnac az Iudabéli királynac harmintz kilentz eſztendeiében wralkodéc Manahem az Gadinac fia Izraelen tíz eſztendeîg Samariában.

18 Es gonoſiúl czelekedéc az az WRnac ſiemei előtt: Nem ſiűnéc meg Ieroboamnac az Nebat fiának bűnétől tellyes éltében, ki vétekbe'eyté az Izraelt.

19 El iöué pedig Pul az Aſſyriábéli király az orſiágra, és Manahem adá Pulnac ezer Talentum ezűſtöt hogy ő néki ſegitſéggel lenne az ő birodalmának meg erősítéſében.

20 Veté pedig Manahem ezt az ezűſtöt Izraelben mind az gazdagokra, hogy mindenic adná az Aſsyriábéli királynac ötuen ötuen Sicluſt, és meg tęre az Aſsiriábéli király és nem kéſec ott abban az orſiágban.

21 Manahemnec pedig több dolgái és minden czelekedeti a-uagy nintſeneké meg irua az Izraelbéli királyokról való könywben.

22 Es el aluuéc Manahem az ő attyáiual, és wralkodéc az ő fia Phaceia ő helyette.

Phaceia Izraelnec 17. királyá 2. eſztendéig.

23 Azariaſnac az Iudabéli királynac ötuenedic eſztendeiében kezdé wralkodni Phaceia az Manahemnec fia Izraelen Samariában két eſztendîg.

24 Es gonoſiúl czelekedéc az WRnac ſiemei előtt, nem táuozéc el Ieroboamnac az Nebat fiának bűneitől, ki vétekbe eyté az Izraelt.

25 Pár-

Phacee Izraelnec 18. királlya 20. esztendeig.

25 Pártot ŭté pedig ŏ ellene Phacee Romeliánac fia az ŏ hadnadgya, és meg ŏlé ŏtet Samariában az király hazánac palotáiában, Argobbal es Ariehual, és ŏ vęle valánac ŏtuen férfiakis az Galadbélieknec fiai kŏzzŭl: kit mikor meg ŏlt vólna, ŏ wralkodéc helyette.

26 Az Phaceiánac pedig tŏb dólgai és minden czelekedeti, imé meg vadnac irua az Izraelbéli királyokról való kŏnywben.

27 Azariaſnac az Iudabéli kiralynac ŏtuen kettŏdic eſitendeiében, kezdé wralkodni Phacee az Romeliánac fia Izraelen Samariában, húſi eſitendeîg.

28 Es gonoſiúl czelekedéc az WRnac ſzemei elŏtt, Nem táuozéc el Ieroboamnac az Nebath fiánac bŭneitŏl, ki vétekbe eyté az Izraelt.

Teglatphilaſſar el rabollya az Izrael orſzágánac nagy reſzet.

29 Phaceenac az Izrael királlyánac ideiében iŏue el Teglath Phalaſsar az Aſsyriábéli király, és meg vŏue Aient Abelt, Machaht, Ianoath, Cedeſt, Haſort, Galadoth, Galileat, és Nephtalinnac egéſi fŏldét, és el viué ŏket fogua Aſsyriába.

Hoſea Izraelnec 19 királlya 9. eſztendeig.

30 Pártot ŭté pedig Hoſeas az Elanac fia Phacee ellen az Romeliánac fia ellen, és meg ſebeſituén meg ŏlé ŏtet, és wralkodéc ŏ helyette, Iothamnac az Vzias fiánac húſiadic eſitendeiében.

31 Az Phaceenac pedig tŏb dólgai és minden czelekedeti: Imé meg vadnac írua az Izraelbéli királyokról való kŏnywben.

32 Phaceenac az Romelia fiánac az Izraelbéli királynac máſiodic eſitendeiében wralkodni kezde Iotham Vziaſnac Iudah királlyánac fia.

33 Húſion ŏt eſitendŏs vala mikor wralkodni kezdé, és tizenhat eſitendeîg wralkodéc Ieruſálemben, Az ŏ annyánac pedig Ieruſa vala neue, az Sadoc leánya.

34 Ez kedues dolgot czelekedéc az WR ſiemei elŏtt, mindeneket czelekedéc mint az ŏ attya Vzias.

35 De mind az által az magaſságbéli óltárokat el nem rontá, męg az nép áldozic vala es illatot téſien vala az magaſságbéli óltárokon: Ŏ eppîte meg az WR házánac felsŏ kapuiát.

36 Az Iothamnac pedig tŏb dólgai és minden czelekedeti, auagy nintſeneké meg irua az Iudabéli királyokról való kŏnywben.

37 (Ez idŏben kezké kŭldeni az WR Iudára Reſint az Syriábéli királyt, és Phaceet az Romeliánac fiát.)

38 Es el aluuéc Iotham az ŏ atyáiual, és el temettetéc az ŏ attyáiual, Dáuidnac az ŏ attyánac városában, és

Achaz

Achaz Iudah országának 14. királya 16. esztendeig.

Achaz az ő fia wralkodéc ő helyette.

XVI. Rész.

Achaz király segítségget kér az Assiriabéli királytól, az Syriai és Izraelbéli király ellen. Meg veszi az Assyriai király Damascust és az királyt meg ölí. Achaz nagyob baluány imádásba esic hogy nem az előtt vólt. Az ő hólta után wralkodéc Ezechias.

1 AZ Phaceenac az Romeliánac fiának tizenhetedic esitendeiében, kezde wralkodni Achaz Iothamnac az Iudah királlyának fia.

2 Húsz esitendős vala Achaz mikor wralkodni kezdé, és tizenhat esitendeig wralkodéc Ierusálemben, és nem czelekedé azt az mi az ő WRának Istenének tettzet vólna, az mint Dáuid az ő attya.

3 Hanem iára az Izraelnec királlyáinac útán, és az ő fiátis által viué az tűzön az pogányoknac vtálatossági szerint kiket az WR az Izrael fiai előtt ki űzött vala.

4 Aldozéc annac felötte és illatot tön az magasságbéli óltárokon és az halmokon, és minden zöldellő fa alatt.

5 Ackor fel iőue Resin az Syriábéli király, és Phacee az Romeliának fia az Izraelnec királlya Ierusálemet vitatni, és reá szállác Achazra, de meg nem vehetéc.

6 Ackor nyere vissza Resin az Syriábéli király Elathot az Syriábélieknec, és ki vezté az szidókat Elathból: Ackor az Edomitác meg iőuénec Elathba, és ott kezdénec lakni mind ez mai napiglan.

7 Küldé pedig Achaz követeket Teglatphalasárhoz az Assyriábéli királyhoz, ezt monduán: Te szólgád és te fiad vagyoc: Iöy fel és szabadíts meg engemet az Syriábéli királynac kezéből, és az Izrael királlyának kezéből, kic én reiám támadtanac.

8 Es véué Achaz az ezüstöt és az Aranyat melly találtatéc az WRnac házában, és az király házának tár házában, és ajándokon küldé az Syriábéli királynac.

9 Engede pedig néki az Assyriábéli király, és fel iőuén meg vőué Damascust, és az benne valókat Kirbe viué, és Resint meg ölé.

Kir, Media országnac eggyic része mellyet Syromediának hís hínac, mi vel hogy az Syriábélieket oda vitte vólt Teglatphelasar.

10 Es eleibe méne Achaz Teglatphalasárnac az Assyriai királynac Damascusba: Látuán pedig Achaz király az óltárt melly Damascusban vala, küldé annac az óltárnac hasonlatosságát és képét minden módgyával Vriás paphoz,

11 Es meg eppíté Vrias pap az óltárt az formára, mellyet Achaz király küldöt vala Damascusból, Igy czelekedéc Vrias pap míg vissza iőue Achaz király Damascusból.

12 Mikoron pedig meg iött vólna Damascusból az király és látta vólna az óltárt, az óltárhoz méne és áldozéc azon.

13 Es

13 Es meg gyuytá az ŏ égŏ aldozattyát és engeztelŏ áldozattyát, és áldozéc itali áldozattalis, és az ŏ engeztelŏ áldozatinac vérét el hinté az óltár kŏrnyŭl.

14 Es az ęrtz óltárt melly az WR elŏtt vala, táuól viué az Templomnac elsŏ réſsétŏl, hogy ne lenne az ŏ óltára kŏzŏtt, és az WRnac háza kŏzŏtt, és helhezteté azt az ŏ óltáránac óldala mellé éſsac felŏl.

15 Es paranczola Achaz király Vrias papnac, monduán: Az nagy óltáron gyuits meg az reggeli égŏ áldozatot és az eſtueli Minhát, az király áldozattyátis az ŏ Minháiáual egyetembe, Annac felŏtte az egéſs fŏld népénec mind égŏ áldozattyát, mind Minháiát, mind itali áldozattyát, és az égŏ áldozatnac mindeu vérét, és egyęb áldozatnac minden vérét az kŏrŭl hintſed el: Az ęrtz óltárról pedig én gondot viſelec.

16 Vrias pap pedig mind az ſierint czelekedéc az mint Achab király meg paranczolta vala.

17 El rontá annac felŏtte Achaz király az értz ŭſtŏknec pártazattyait és azoknac talpait, és le hánya azokról az ŭſtŏket: Az ęrtz tengeretis le veté az ęrtz ŏkrŏkrŏl mellyeken áll vala, és téué azt az pagimontomra.

18 Es az [h] ſombatnac haylokátis mellyet az házban eppîtettec vala, el hányá, és az királynac kŭlſŏ bę iáró helyét el fordîtá az WRnac házába az Aſsyriábéli királyért.[h]

19 Achaznac pedig tŏb dólgai mellyeket czelekedet, auagy ninczeneké meg irua az Iudábéli királyokról való kŏnywben?

20 Es el aluuéc Achaz az ŏ attyáiual, és el temettetéc azockal Dáuidnac városában, és wralkodéc helyette az ŏ fia Ezechias.

[h] Erti az ollyan haylékokat mellyeket eziináltac vala az Templum órizőinec, Mind ezeckel pedig azt ielenti az iras hogy Achaz bé zárlotta az Templomot.

[h] Az az, hogy ha ſzükſeg lenne, ſzaladna az Aſsyriábéli király elŏtt az Templomba.

Ezechias Iudah órſzágánac 15. királlyá 29. eſztendeig.

XVII. Réſz.

Hoſeas király adó fizetŏ léſen az Aſsyriábéli királynac, az vtan az Ægyptumbéli királyhoz kŏti magát, el ſakad az Aſsyriábéli királtól és adót nem akar fizetni, el iŏ azért Salmanaſar, meg veſi Samariát az királt meg fogia, az orſágot el rabollya és ŏrŏc rabſágra el viſi. Samariánac fŏldét, idegen pogány néppel ŭlteti meg.

1 AChaznac az Iudah királlyánac tizen kettŏdic eztendeiében kezde wralkodni Hoſeas Elanac fia Samariában Izraelen, kilencz eſitendeîg

2 Es gonoſiúl czelekedéc az WRnac ſiemei elŏtt, mind az által nem annîra mint az ŏ elŏtte való Izraelbéli királlyoc.

3 Ez ellen iŏt vala fel Salmanaſar az Aſsyriábéli király, és Hoſeas ſolgáia lŏn néki, és adót ád vala néki.

4 Eſiébe vŏué pedig az Aſsyriábéli király, hogy Hoſeas pártot vtŏt vólna ŏ ellene, miuel hogy kŏueteket kŭldŏt vala Suahoz az Ægyptumbéli királyhoz, és ŏ néki adót eſitendŏnként nem kŭld vala. Annac okaért, meg fogá ŏtet à Syriábéli király

és meg

és meg kötözuén az tömlötzbe veté.

5 Es fel méne az Aſsyriábéli király az egéſs földre, fel méne Samariábais, és meg ſiálla azt három eſztendeſig.

Salmanaſar király meg véſzi Samariát, és az egéſs Izrael népét rabſágra viſzi.

6 Hoſeaſnac pedig kilentzedic eſztendeiében véué meg az Aſsyriábéli király Samariát, és el viué az Izraelt Aſsyriába, és le ſiállîta öket Halaban és Haborban az Gozan folyó víz mellet, és az Meduſoknac városiban.

Okat mondgya meg az Izrael népének romlaſának.

7 Mert mikor vétkeztec vólna az Izrael fiai az ő Wroknac Iſteneknec ellene, ki öket ki hozta vala Ægyptum földéből, hogy Pharaónac az Ægyptumbéli királynac hatalma alatt ne lennénec, és ök idegen Iſteneket tizteltec vólna.

8 Es iártanac vólna az pogányoknac ſierzéſekben kiket ki üzött vala az Izrael fiai elött az WR, és az Izrael királyáinac czelekedetec ſierint.

9 Es titkon czelekedtec vólna az Izrael fiai hamis dolgokat az ő Wroc Iſtenec elött, és eppîtettec vólna magoknac magaſságbéli óltárokat minden városokban, mind várakban mind kerîtet városokban.

10 Es emeltéc vólna magoknac faragott képeket és berkeket minden magas halmokon, és minden zöldellö fa alatt.

11 Ió illatot téuén minden magaſságbéli óltárokon mint az pogányoc kiket az WR ki üzött vala elölöc, és igen gonoſi dolgokat czelekedtec vólna, mellyeckel az WRat haragra indîtác.

12 Siolgáluán az báluányoknac, kic felöl az WR azt parancz olta vala hogy azt ne czelekednéc.

13 Ackor bizonyſágot tön az WR Izrael ellen és Iudah ellen, mind az Prophétác mind az látóc által, ezt monduán: Térietec meg az ti gonoſi útaitokról és örizzétec meg az én parantſolatimat és rendeleſimet az egéſi töruény ſierint, mellyet paranczoltam az ti atyáitoknac, és mellyet ti hozzátoc küldöttem az én ſiólgaimnac az Prophétáknac általoc.

14 Es ök nem engedénec, hanem meg keménitéc az ö nyakokat, az ö attyoknac keménſégec ſierint, kic nem hiuénec az ö Wrokban Iſtenekben.

15 Es meg vtálác az ö rendeléſit és az ö kötéſét, mellyet tött vala az ö attyockal, és az ö bizonyſág tételit mellyeckel bizonyſágot tön ellenec, és hijába való dólgot köueténec és hijába valócká lönec az körülöttöc való pogányokat köuetuén, kic felöl azt parantſolta vala az WR, hogy vgy ne czelekednénec mint azoc.

16 Es végezetre el hagyác az ö Wroknac Iſteneknec minden parantſolatit, és czinálánac magoknac öntött képeket, két bor-

nyu képét és berket, és meg haylánac az egéſi mennyei ſereg elött, és az Baalnac ſzolgálánac.

17 Es által viuéc az ö fiokat és leányokat az tüzön és iöuendöket mondánac és varáſlánac, és magokat tellyeſseggel érte adác hogy gonoſiúl czelekednénec az WR elött, hogy ötet haragra indîtanác.

18 Annac okaért igen meg haraguéc az WR Izraelre, es el veté ötet ſieme elöl, és ſemmi meg nem marada hanem czac az Iudah nemzétſége.

19 Söt męg az Iudais nem örize meg az ö WRánac Iſtenénec paranczolatit, hanem az Izraelnec ſierzéſiben iáránac, vgy czelekeduén mint azoc.

20 El idegenüle azért az WR az egéſi Izraelnec maguától, és meg ſanyargatá öket, és koborlóc kezébe adá öket mîgnem mind el vetné öket az ö ſiemei elöl.

21 Mert el ſiakazta Izraelt az Dáuid házától, és királlyá téuéc Ieroboamot az Nebat fiát: Meg tartoztatá pedig Ieroboam Izraelt hogy az WR vtán ne menne, és igen nagy vétekbe eyté öket.

22 Es iáránac az Izrael fiai Ieroboamnac minden büneiben mellyeket az czelekedett vala, és el nem táuozánac azoktól.

23 Mîglen el veté az WR ſiemei elöl az Izraelt, az mint ſiólot vala mind az ö ſiólgainac az Prophétáknac általoc és el vitetéc fogua Izrael az ö földéböl Aſſyriába mind ez mai napîg.

24 Hozá annac felötte az Aſſyriábéli király embereket Babylonyából, Chutából, Auából, Hamathból, és Sepharnaimból, és bę ſiállîtá öket Samariánac városiba az Izrael népe helyet, kic birác Samariát, és lakánac annac városiban.

Salmanazar idegen pogányockal ültetí meg Samariánac tartományat.

25 Lön pedig elöſier mikor ott kezdénec lakni, nem félic vala az WRat, és botſátá az WR ö reáioc oroſilányokat, kic meg ölic vala öket.

26 Mondánac annac okaért az Aſsyriábéli királynac: Az pogányoc kiket ide hoztál és Samariánac városiban meg ültettél, nem tudgyác az földnec Iſtenénec tizteletinec módgyát, és reáioc oroſilányokat botſátot kic meg ölic öket, miuel hogy nem tudgyác az földnec Iſtenénec tizteletinec módgyát.

27 Parantſolá azért az Aſsyriabéli király, monduán: Vigyétec oda eggyet az papoc közzül kiket onnét el hoztátoc, ki mennyen el es lakiéc ott, és tanîtſa meg öket az földnec Iſtenénec tizteletinec módgyára.

28 El méne azért egy az papoc közzül kiket Samariából el vittéc vala, és lakéc Bethelben, és tanîttya vala öket miképpen tiztelnéc az WRat.

29 Mind az által mindenic nemzetſég kéuáltképpen való Iſtene-

Iſteneket czinál vala magának, és helheztetic vala azokat az magaſságbéli óltároknac házában, mellyeket az Samariábéliec czináltac vala, minden nemzetſég az ő városában mellyben lakic vala.

30 Mert az babylonyábéli férfiac czinálác az SuchotBenothot. Az Chuthbéli férfiac pedig czinálác az Nergelt: és az Nemathbéli férfiac czinálác az Aſinat.

31 Az Heueuſoc pedig czinálác az Nibehant és az Tharthakot: Az Sepharnaimbéliec pedig meg égetic vala tűzzel az ő magzattyokat, Adramelechnec és Anamelechnec az Sepharnaimbélieknec Iſteneknec.

32 Igy tiztelic vala az WRat, és ſierzénec egy nehány papokat az ő magaſságbéli ŏltároc mellé, kic ő érőttec áldoznac vala az magſságbéli óltároknac templomában.

33 Es iőllehet tiztelic vala az Wrat, de mind az által az ő Iſteneknekis ſzolgálnac vala az népeknec ſzokáſoc ſzerint, az kic közzűl el hoztác vala ő-ket.

34 Mind ez mai napîg czelekednec az ő régi ſokáſoc ſierint, nem tiztelic igazán az Wrat, és nem czelekeſinec az ő végezéſi es ſiokáſa ſierint, ſem az ő tőruénye ſierint és paranczolattya ſierint, mellyet az WR paranczolt az Iácob fiainac, kit Izraelnec neuezé.

35 Kőtéſt tőtt vala pedig az WR ő vęlec, és meg paranczolta vala nékic, monduán: Ne tiztellyetec idegen Iſteneket és ne imádgyátoc ŏket, és ne ſiolgállyatoc ſe áldozzatoc nékiec.

36 Hanem az WRat tiztellyétec az ki titeket ki hozott az Ægyptuſnac főldéből nagy erőuel és fel emelt karral, azt tiztellyétec, azt imádgyátoc és annac áldozzátoc.

37 Annac felőtte az ő rendeléſit, itéletit, tőruényét és paranczolattyát mellyeket meg irott néktec meg őrizzétec, azokat czelekeduén minden időben, és az idegen Iſteneket ne tiztellyetec.

38 Es az kőtéſről mellyet veletec tőttem el ne feletkezzetec, és ne tiztellyétec idegen Iſteneket.

39 Hanem az ti Wratokat Iſtenteket tiztellyétec, és ő meg ſzabadît titeket minden ellenſégteknec kezéből.

40 Es nem lőnec engedelmeſec, hanem az ő elŏbbi ſiokáſoc ſzerint czelekedénec.

41 Annac okaért ezec az pogányoc tizteltéc az WRat, de mind az által az ő faragott képeknekis ſzólgálnac vala: Męg az ő fiokis és az ő vnokáiokis az ſzerint czelekeſinec mind ez mai napîglan, az mint az ő attyoc czelekedtec.

XVIII. Rész.

Ezechias az Isteni tízteletet helyére allattya Ierusálemben és Iudah országában: Senacherib el iö nagy haddal Ierusálem ellen, kinec iólleher Ezechias nagy summa pénze ád, mind az által őtet nagy bosszusággal, illeti kőuetec által, és az népet inti holdolásra nagy káromlásszal.

1 Lőn pedig Hoseasnac Elanac az Izraelbéli király fiánac harmadic esitendeiében, wralkodni kezdé Ezechias Achaznac az Iudabéli királynac fia.

2 Husion őt esitendős vala mikor wralkodni kezde, és husion kilentz esztendeîg wralkodott Ierusálemben: Az ő annyánac pedig neue Abi vala, Zachariásnac leánya.

3 Es kedues dolgot czelekedéc az WRnac siemei előtt mind az sierint az mint az ő attya Dáuid czelekedett vala.

4 Ő rontá el az magasságbéli óltárokat, és el tőré az faragott képeket, és le vága az berket, és el tőré az ęrtz kigyót mellyet Moses czinált vala, mert mind az ideîg az Izrael fiai illatot tésinec vala annac, és neuezé azt Nehusthannac.

5 Bizéc az ő Wrában Istenében, és ő vtánna nem lőn ő hozzá hasonló mind az Iudabéli királyoc kőzőtt, és męg azoc kőzőttis kic ő előtte vóltanac.

6 Es az WRhoz ragazkodéc és el nem haylá ő tőle és meg őrizé az ő paranczolatit, mellyeket paranczolt vala az WR Mosesnec.

7 Es vęle lőn az WR, Es mindenőt valahouá mégyen vala, előmeneteli vala. El siakada pedig az Assyriábéli királytól, és nem siólgála néki.

8 Ő meg veré az Philistęusokat mind Gazaîg, és minden ő határokat, akar tornyoc akar kerîtett városoc vólnánac.

9 Lőn pedig Ezechias királnac negyedic esitendeiében: (ez vala pedig Hoseasnac Elahnac az Izraelbéli király fiánac hetedic esitendeiében,) fel iőue Salmanasar az Assyriabéli király Samaria ellen, és azt meg szállá.

10 Es három esitendő múluán azt meg vőuéc: Ezechiasnac hatodic esitendeiében, (ez az Hoseasnac az Izraelbéli királnac kilentzedic esitendeie,) vőuéc meg Samariát.

11 Es el viué az Assyriábéli király Izraelt Assyriába, és viteté őket Halaba, Haborba, az Gozan folyo víz mellé, és az Medusoknac városiba.

12 Ez okaért mert nem engedtenec az ő Wroknac és Isteneknec siauánac, hanem meg szegéc az ő kőtését, az az, mind azokat mellyeket paranczolt vala Moses az WR siolgáia, mert nem akaránac engedni sem azokat hallani, sem az sierint czelekedni.

13 Az Ezechias királynac pedig tizen negyedic esitendeiében, fel iőue Sennacherib az Assyriábéli király Iudánac minden ke-

den kerîtet városi ellen, és meg vöué azokat.

14 Küldé azért Ezechias Iudánac királlya az Aſsyriábéli királyhoz Lachisba, ezt izenuén: Vétkeztem, tęry el én rólam: Az mit reiám vetſi el viſelem. Es veté az Aſsyriábéli király Ezechiaſra az Iudabéli királyra három ſiáz talentum ezüſtöt, és harmintz talentum aranyat.

15 Es oda adá Ezechias minden ezüſtöt melly találtatéc mind az WRnac házában, mind pedig az király házánac tárházában.

16 Vgyan azon idöben meg foztá Ezechias az Templumnac aytáit és az aytónac küſiöbit, mellyeket ezüſtuel bę búrîtatott vala Ezechias az Iudabéli király, és adá azokat az Aſsyriábéli királynac.

17 Az vtán pedig el küldé az Aſsyriábéli király Thartant, Rabſariſt, Rabſaceſt Lachisból az Ezechias királyra igen nagy haddal Ieruſálembe: Es azoc fel iöuén meg állánac az felſö halas tónac ſelepiénél, melly az ruha feſtönec vta mellet vagyon.

18 Ki hiuatác pedig az királt, és ki méne hozzáioc Eliacim Helciaſnac fia, ki az király házánac gond viſelöie vala, es Sobna az iró deiác, és Ioah Aſaphnac fia az Secretárius.

19 Es monda nékiec Rabſaces: Mondgyátoc meg kérlec Ezechiaſnac. Ezt mondgya az Aſsyriábéli nagy király: Mitſoda bizodalom ez az mellyhöz te támazkodtál?

20 Talám ezt gondoltad: Bizonyára vagyon nékem az ſiólásra nyeluem, tanátſom és erőm az hadakozáſra: Vallyon mihöz biztál hogy el ſiakadtál tülem?

[1] Az az, Talā azt gondoltad hogy böltſeſéged, okoſſágod és erőd anni vagyon hogy ellene alhatz az Aſsyriábéli királynac.

21 Moſtan imé az meg törött nádſzálhoz biztál, tudni illic Ægyptushoz, mellyhöz ha ki támazkodic, bę mégyen az ö kezébe és által lyukaztya. Illyen az Pharaó az Ægyptumbéli király mindenekhöz kic ö kozzá biznac.

22 Hogy ha azt mondgyátoc nékem: Az mi WRunkban Iſtenünkben bizunc: Nem azé az, az kinec magaſságît és óltárit el rontotta Ezechias? Es mind Iudanac mind Ieruſálemnec meg paranczolta: Ez óltár elött imátkozzátoc Ieruſálemben.

23 Moſtan azért, [1] adgy zálagot kérlec az én WRamnac az Aſsyriábéli királynac, és kęt ezer louat adoc néked, czac hogy adhatnál embereket kic fel ülnénec azokra.

[1] Ezzel nevetic Ezechiaſt hogy ö oly ſzegeny hogy két ezér lóra való embereket nem adhat.

24 Es mimódon óltalmazhatnád meg magadat az én Wramnac aláb való ſiólgainac hadnagyától, noha Ægyptushoz bizol az ſiekerekért és louagokért.

25 Es moſtan vallyon az WR

hirenélkül iöttemé fel ez hely ellen, hogy azt el veſ eſsem? Az WR mondotta nékem, meny fel ez föld ellen, és veſieſd el azt.

26 Es monda Eliacim Helcianac fia, és Sobna és Ioah az Rabſaceſnec: Szóly kérünc az te ſiólgaidnac Syriai nyeluén, mert azt az nyeluet iól értyüc, és ne ſzóly mi velünc Sidóiúl az keritéſen való népnec halláſára.

27 Felele pedig nékiec Rabſaces: Vallyon az te wradhoz és te hozzád küldötté engemet az én WRam hogy meg mondanám ez beſzédeket: Nemde az férfiakhozé kic az kerítéſen ülnec, [h] hogy azoc meg egyéc az ö ganéiokat és meg igyác az önnön vizelettyeket veletec egyetembe.

[h] Az az kikre oly nagy nyaualyác kö uetkeznec hogy az ö ganéiokat meg eſzic ha ez vak méröſéget el nem had. gyác.

28 Es fel álla Rabſaces és kiálta fel ſzóual Sidóiúl, monduán. Hallyátoc meg az nagy királynac, az Aſsyriábéli királynac beſiédit.

29 Ezt mondgya az király: Meg ne czallyon titeket az Ezechias, mert meg nem ſzabadîthat titeket az ö kezéböl.

30 Es ne engedgyetec hogy titeket Ezechias biztáſson az Wrral, ezt monduán: kętſégnélkül meg ſiabadît minket az WR, és nem adatic ez város az Aſsyriábéli király kezébe.

31 Ne engedgyetec az Ezechiaſnac, Mert ezt mondgya az Aſſyriábéli király: Vegyétec kegyelmeſségemet, és iöijetec ki hozzám, és kiki egyéc az ö ſiöleiéböl és fige fáiáról, és kiki mind igyéc az ö kútánac vizéböl.

32 Mîglen el iöuöc és el viſilec titeket az ti földetekhöz haſonló földre, gabonás és boros földre, kenyeres és ſzölös földre, olaijos és męzes földre; hogy élheſsetec és meg ne hallyatoc, és ne higgyétec Ezechiaſnac mikor titeket el akar hitetni, monduán: Az WR meg ſiabadît minket.

33 Vallyon meg ſzabadîtottáké az pogányoknac Iſteni, kiki mind az ö földét az Aſsyriábéli királynac kezéböl?

34 Hól vagyon az Hamathnac és Arphadnac Iſtene? hól vagyon az Sepharnaimnac, Henanac, és az Iuahnac Iſtene? Vallyon meg ſiabadîtottáké Samariát az én kezemböl.

35 Kitſoda mind az földön való Iſtenec közzül, ki meg ſzabadîthatta vólna az ö földét az én kezemböl, hogy az WRis ki ſiabadîthatná Ieruſálemet az én kezemböl?

36 Halgatá pedig az nép, és nem felele néki czac egy igétis, mert az király meg paranczolta vala, monduán: Meg ne felellyétec néki.

37 Ménénec azért Eliacim az Helcianac fia az tiztartó és Sobna az iró deiác, és Ioah Aſaphnac fia az Secretarius Ezechiaſhoz ruháiokat meg ſzaggatuán,

és meg

és meg mondác néki az Rabſaceſnec beſiédit.

XIX. Réſz.

Eſaias által Iſten meg izeni Ezechiaſnac hogy az Sennacheribnac minden igyekezeti hijába való léſſen Iuda orſſágának és Ieruſálemnec meg holdoltatáſa és vetele felől. Igeretit Iſten iellel meg bizonittya. Az vtán egy Angyalaual egy éjjel le vágattya az Sennacherib népét.

1 MIkoron pedig ezeket hallotta volna Ezechias, meg ſiaggatá az ő ruháiát és ſákba öltözéc, és bę méne az WR házába.

2 Es el küldé Eliacimot az Tiztartót és Sobnat az iró deiákot és az papoknac véneit kit ſákokba öltöztec vala fel, Eſaias Prophétához az Amos fiához.

3 Es azoc mondánac néki: Ezt mondgya Ezechias, ez nap nyomorúſágnac, ſzidalmazáſnac és káromláſnac napia, [a] mert az fiac iutottác az ſiülésre, de nintſen à ſiülönec ſiülésre való ereie.

4 Netalám az te WRad Iſtened meg hallya Rabſaceſnec minden beſiédit, kit el küldöt az ő Wra az Aſsyriábéli király, hogy ſiidalommal illeſse az élö Iſtent, és káromló beſiédeckel mellyeket az te WRad Iſtened meg hallot. Kőnyörög annac okaért azokért, kic męg meg maradtanac.

5 Ménénec azért az Ezechias ſiólgai Eſaiáshoz.

6 Kiknec ezt felele Eſaiás: Ezt mondgyátoc az ti Wratoknac, Ezt mondgya az WR: Ne fély az beſiédektöl mellyeket hallottál, mellyeckel ſiidalmaztác engemet az Aſsyriábéli király ſiólgai.

7 Imé én olly lelket adoc beléie hogy hîrt háll, és meg tęr az ő földére, és fegyuerrel vágatom le ötet az ő földében.

8 Meg tęre azért Rabſaces és vgy találá az Aſsyriábéli királt hogy Libnat vititná, mert meg hallotta vala hogy el ment Lachisból.

9 Hîrt halla pedig Tharaca felöl az Sieretſen király felöl, illyen módon: Imé ki iött hogy hadakozzéc te ellened, és ezt haluán meg tęre, és más köueteket külde Ezechiashoz, ezt izenuén.

10 Ezt mondgyátoc Ezechiaſnac az Iudabéli királynac, monduán: Meg ne czallyon tégedet az te Iſtened kiben te bizol, ezt monduán: Nem adatic az Aſsyriábéli király kezébe Ieruſálem.

11 Imé hallottad mit czelekedtec az Aſsyriábéli királyoc, minden orſiágockal, el veztuén azokat, és te meg ſiabadúlthatſié.

12 Vallyon meg ſiabadîtottáké az pogányoknac Iſteni azokat, kiket el veztettec az én atyáim, Gozant, Arant, Reſephet és az Eden fiait, kic Thelaſarban valánac.

13 Hól vagyon az Emathnac királlya, Arpadnac királlya és à Sepharnaim vároſnac királlya? Hól vagyon Ana és Aua?

14 Es el vöué Ezechias az leuelet az köueteknec kezekböl és azt meg oluasá: Es mikor fel ment vólna az WRnac há-

a: Az ſzülö aſsſzoni allat faydalmahoz haſonlittya az ö nyomorúſágókat, melly ſzülni akarna de nem ſzülhet az erötlenſegnec miatta.

zába, ki teriezté azt Ezechias az WR elött.

15 Es imátkozéc Ezechias az WR elött, és monda: Izraelnec WRa Istene, ki az Cherubimoc között lakol, te vagy egyedül ez földön való minden orsságoknac Istene, te teremtetted mind az Eeget mind az földet.

16 Haycz hozzám WRam az te fülеidet és hald meg, nisd fel az te siemeidet és lásd meg, és hald meg az Sennacheribnac beszédét, ki ide küldöt hogy szidalommal, illetné az élö Istent.

17 Bizonyára WRam az Assyriábéli királyoc el puztitottác az pogányokat és azoknac földöket.

18 Es az ö Isteneket az tüzbe hántác, mert nem Istenec valánac, hanem emberi kęznec czinálmáni, fa és kö, azért veztettéc el öket.

19 Mostan annac okaért mi WRunc Istenönc siabadicz meg kérlec minket az ö kezéböl, hogy meg esmeriéc ez földnec minden orsági hogy te egyedül vagy az WR Isten.

20 Ackor el küldé Esaias az Amos fia Ezechiashoz, ezt monduán: Ezt mondgya az Izraelnec WRa Istene: Az te könyörgésedet az Assyriábéli király felöl, az Sennacherib felöl, meg halgattam.

21 Ez az beszéd mellyet sióla az WR ö felöle: Meg vtált tegedet, meg czúfolt tégedet Sionnac siüz leánya, te raytad feiét haytogatta Ierusálemnec leánya.

22 Vallyon kit siidalmaztál meg? Es kit gyaláztál? Es kitsoda ellen emélted fel siódat? Kętségnélkül az te siemeidet az mágassagba emeléd az Izraelnec sient Istene ellen.

23 Az te könetid által siidalommal illetted az WRat, és ezt mondottad: Az én siekereimnec sokságа által iöttem fel az magas hegyekre, az Libanus óldalaira, és le vágom az ö magas Cedrus fáit, és az ö fenyö fáit, és bę mégyec az ö végsö lakó helyébe, az Charmelnac erdeiébe.

24 Es ásoc kútakat és isiom idegen vizeket, mert én meg siáraztottam az meg siállot helyeknec forrásit az én lábaimnac talpaiual.

25 [h] Nem hallottadé régtöl foguán hogy én dólgom ez? Mellyet męg az régi idökben el végeztem, és azt most vittem véghöz, hogy tudni illic az erös városoc le rontatnánac, és rakásocká lennénec.

26 Es az benne lakóc ereiékben meg fogyátkoznánac, meg rontatnánac és meg siegyenölnénec, és ollyanoc lennénec mint az mezöbéli fü, és az gyermekdéd paray, és az haiazaton való fü, melly el fonnyad minec elötte meg érnéc.

27 Az te lakó helyedet pedig, és

[h] Istén beszédi ezec. Azt mondgya pedig Istén hogy az mit az kenély Sennacherib magánac tulaydonit, azoc ö decretomábol löttec, mellyeket régen meg mondot az Prophétác által, és azokat most visi véghöz.

és mind ki iöueteledet mind bę meneteledet, és az te én ellenem való dihöſségedet iól tudom.

28 Mert te én ellenem dihöſködöl, és az te zúgolodáſod fel iött az én fülеimbe: Annac okaért az én horgomat az te orrodba vetem, és az én zabolámat az te ſiádba, és viſiſia viſilec azon az v́ton, mellyen el iöttél.

29 Es legyen ez ieled: Ez eſitendöben azokat éſied mellyek az tauali aratáſnac hulladékán teremnec: Az máſodic eſitendöben pedig azokat mellyec ö magoktól teremnec: Az harmadic eſitendöben pedig vettec és arattoc, ſzölöket plántáltoc, és az azoknac gyümölczét éſiitec.

30 Mert az ki Iudah nemzetſégéböl meg ſiabadúlt és meg maradott, gyökeret vęr és gyumölczöt teremt.

31 Mert Ieruſálemböl ki iönec az meg maradtac, és az meg ſiabadúlt az Syonnac hegyéröl: Az Seregeknec WRánac búzgó ſzerelme czelekeſzi ezt.

32 Annac okaért azt mondgya az WR az Aſsyriábéli király felöl: Bę nem iö ez vároſba, és nílat ſem löuöldöz beléie, ſem az paiſos nem oſtromlya azt, és ſánczot nem áſs mellette.

33 Azon v́ton az mellyen el iött, viſzſza tęr, és ez városba bę nem iö, azt mondgya az WR.

34 Es meg óltalmazom ez vároſt, hogy meg tartſam azt én éröttem, és Dáuidért az én ſzolgámért.

35 Lön azért azon éijel, ki iöue az WRnac Angyala, és le vágá az Aſsyriábéli táborban ſiáz nyóltzuan öt ezeret, fel kelénec pedig ió reggel, és imé mindenüt hólt teſtec valánac.

36 Annac okaért el méne és viſiſia tęre Sennacherib király Aſsyriába, és lakéc Niniueben. Eſa: 37.

37 Es lön mikor ö az Niſroch Templomában az ö Iſtenét imádna, Adramelech és Saraſár az ö fiai le vágác ötet fegyuerrel: Ők pedig el ſzaladánac az Ararat földébe, és az ö fia Aſarhaddon wralkodéc helyette.

XX. Réſz.

Eſaias Prophéta iöuendöt mond az Ezechias halálaról, könyörög Ezechias Iſtennec, és meg hoſſabittya életét, mellyet czuda tétellelis meg erőſit Iſten. Meg mutattya Ezechias az ö kénczét az Babilonyábéli király kőuetinec, melly dologert meg feddétic Eſaiaſtól.

1 ACkor az idöben halálra betegedéc Ezechias, és hozzáia méne Eſaiás Prophéta az Amos fia, és monda ö néki: Ezt mondgya az WR, rendeld el házadat, mert meg halſz és nem élſi. Eſa: 38.

2 Es Ezechias artzal à falhoz fordúla, és imátkozéc az Wrnac. monduán.

3 Kér-

3 Kérlec ô WRam, Emlekezzél meg róla hogy te elõtted valóſággal és tökélletes ſiiuel iártam, és hogy azt czelekedtem az mi ió vólt az te ſiemeid elõtt: Es ſira Ezechias felõtte igen.

4 Még pedig nem ment vala Eſaiás az közepſõ tornátzig, mikor az WRnac beſiéde lõn õ hozzáia, monduán.

5 Téry meg és mond meg Ezechiaſnac, az én népemnec feiedelmének: Ezt mondgya az WR, Dáuidnac az te attyádnac Iſtene: Meg halgattam az te imátſágodat, láttam az te könyhullatáſidat: Imé én meggyogyitlac tégedet, harmad napra fel mégy az WRnac házába.

6 Es az te idõdet tizen õtt eſztendõuel meg hoſſiabîtom, és meg ſiabadîtlac tégedet és ez vároſt az Aſsyriábéli királynac kezébõl, és meg óltalmazom ez vároſt, én érõttem és Dáuidért az én ſzolgamért.

7 Es monda Eſaias: hozzátoc egy kõtes ſzáraz figét ide, és hozzánac, és azt az keleuéñre kõtéc, és meg gyógyúla.

8 Es mikor azt kérdene Ezechias, Mitſoda iele iéſien hogy meg gyogyit engemet az WR, és fel mégyec harmad napra az WRnac házába?

9 Felele Eſaias: Ez léſien ieled az WRtól, hogy õ meg czelekedi ezt ez dólgot mellyrõl ſiolot te néked: Azt akarodé hogy az órának árnyéka elõ mennyen tíz gráduſsal, vagy hogy viſſſa tẽrien tíz gradúſsal.

10 Felele Ezechias: könyũ az árnyéknac tíz gráduſsal alá ſzállani: Nem akarom azt, hanem hogy hátra mennyen az árnyéc tíz gráduſsal.

11 Kiálta azért Eſaiás Prophéta az WRhoz, és viſſſa tẽrité az árnyékot az mutató Orán mellyet Achaz czináltatot vala, tíz gráduſsal, mellyeken immar alá ment vala.

12 Ackor az idõben Merodach Baladan, Baladannac az Babylonyai királynac fia, küldé leuelet és aiándokokat Ezechiaſnac, mert meg hallotta vala hogy beteg vólt vólna Ezechias.

13 Es engedé az õ keuánſágoknac Ezechias, és meg mutatá az õ házat nékiec egéſſilen: mellyben az õ válogatott ioſiági valának, az ezũſtöt, aranyat, az fũueket, drága kenetet és az õ edéninek házát, és minden kénczeit: Nem lõn ſemmi mellyet meg nem mutatot vólna nékiec Ezechias az õ házában és minden birodalmában.

14 Bę méne pedig Eſaias Prophéta Ezechias királyhoz, és monda néki: Mit mondánac ezec az férfiac? Es honnét iõttenec te hozzád? Felele Ezechias, meſſſe földrũl Babylonyából.

15 Es monda: Mit láttanac az te házadban? Felele Ezechias: min-

mindent láttanac valami az én házamban vagyon: Nem vólt semmi az én taar házámban, mellyet nékiec meg nem mutattam vólna.

16 Ackor monda Eſaiás Ezechiaſnac: Hald meg az WRnac beſédét.

17 Imé el iö az idö, és minden valami az te házadban vagyon, és valamit el töttenec az te atyáid ez mai napiglan, el vitetic Babylonyába, semmi meg nem marad: azt mondgya az WR.

18 Az te fiaid közzülis kic te tüled ſármaznac és ſiülettetnec, el viſſnec, és komornikoc léſſnec az Babylonyábéli király vduarában.

19 Monda pedig Ezechias Eſaiaſnac: Ió az WRnac beſéde az mellyét ſzólál, és vtánna monda, ezac hogy békeſég és czendeſség légyen addig mig élec.

20 Ezechiaſnac pedig több dólgai és minden erös vólta, és miképpen czinálta légyen mind az Tót, mind az ſelepet, és mimódon vitte bę az vizeket az városba, nemde nintſeneké meg irua az Iudabéli királyokról való könywben.

21 Es el aluuéc Ezechias az ö atyáiual, és az ö fia Manaſſes wralkodéc ö helyette.

Manaſſes Iudának 16. királlya 55. eſztendeig.

XXI. Réſz.

Manaſſes Ezechiaſnac fia 12 igy bíluány imádó és artatlan vér ömö lésen, melly dologért Iſten az prophétác altal ötet meg fenyegeti: Meg hal Manaſſes, és ö helyette király lészen Amon az ö fia, kit meg ölnec az ö ſoſgái, és helyette király lészen Iozias.

1 TIzenkęt eſztendös vala Manaſſes mikor wralkodni kezde, és ötuen öt eſztendeig wralkodéc Ieruſálemben, az ö annyának pedig Hapſiba vala neue.

2 Es gonoſſúl czelekedéc az WRnac ſiemei elött, az pogányoknac vtálatoſságoc ſzerint, kiket az WR ki üzött vala az Izrael fiai elött.

3 Mert el fordúluán meg eppíté az magoſságokat mellyeket el rontott vala Ezechias az ö attya, és óltárokat emelé az Baalnac, és bérketis ültete, az mint Achab az Izraelnec királlyá czelekedett vala, és imáda mind az mennyei ſeregeket és ſiolgála azoknac.

4 Eppíté óltárokatis az WRnac házában, melly felöl azt mondotta vala az WR: Ieruſálemben helyheztetem az én neuemet.

5 Eppíté mondom óltárokat az egéſi mennyei ſeregnec az WR házának mind az két tornátzában.

6 Altal viué az ö fiátis az tüzön, és válogatáſt tön az idöc közt, és madár ſió után iöuendöle, es mind nézöt mind varaſlókat ſierze, és ſoc gonoſi dolgokat czelekedéc az WRnac ſiemei elött, hogy ötet haragra inditaná.

7 Fel

7 Fel emelé annac felötte az bereknec báluányát, mellyet czinált vala az házban, melly felöl azt mondotta vala az WR Dáuidnac és az ö fiának Sálomonnac. ebben ez házban Ieruſálemben mellyet magamnac válaztottam Izraelnec minden nemzetſégi közzül, helheztetem az én neuemet mind örökké.

8 Es ennec vtánna ki nem mozdîtom Izraelnec lábát erröl ez földröl: De úgy mind az által, ha ſiorgalmatoſon az én parantſolatim ſierint czelekeſinec, és az egéſi töruény ſzerint mellyet nékic paranczólt Moſes az énſzólgám.

9 De ök nem lönec engedelmeſec, hanem teuelgésbe eyté öket Manaſses, úgy annîra hogy nagyob gonoſságokat czelekedénec az pogányoknál, kiket az WR ki vezté az Izrael fiai elöl.

10 Annac okaért ſzóla az WR az ö ſzólgai által, az Prophétác által, monduán.

11 Miuel hogy Manaſses az Iudánac királlya ezeket ez vtálatoſságokat czelekedte, gonozb dolgokat czelekeduén mind azoknál, mellyeket az ö elötte való Amorrçuſoc czelekedtec, és Iudátis vétekbe eytette, az ö báluáninac általa.

12 Annac okaért ezt mondgya az Izraelnec WRa Iſtene: Imé én olly veſiedelmet hozoc Ieruſálemre és Iudára, hogy mindennec az ki azt hallya meg czendöl mind az két füle belé-ie.

13 [b]Es ki terieztem Ieruſálemre az Samariának lineáiát, és az Achab házának mértekét, és meg üreſsitem Ieruſálemet miképpen az ember meg üreſsiti az tálat, mellyet minec vtánna meg tiztitott, le búrittya azt.

[b] Az az, Olyan mértekel mérem Ieruſálemnec, mint Samariának, és Manaſſesnec, mint Achabnac.

14 Es el hagyom az én örökſégemnec maradékiát és adom öket az ö ellenſégeknec kezekbe, és az ö ellenſégi el ragadozzac és el dúllyác öket.

15 Ez okaért hogy gonoſiúl czelekedtec én elöttem, és engemet haragra ingerlettec, az ö attyoknac Ægyptusból való ki jöueteleknec napiatól fogua mind ez mai napîglan.

16 Nagy ſoc ártatlan vértis ontaki Manaſses, úgy annîra hogy Ieruſálem minden felöl meg telnéc vçle, az ö vétkenélkül mellyel vétekbe eyté Iudát gonoſiúl czelekeduén az WRnac ſiemei elött.

17 Manaſſeſnec pedig több dólgai és minden czelekedeti, és az ö vétke mellyet czelekedett, nintſeneké meg iruán az Iudábéli királyokról való könywben.

18 Es el aluuéc Manaſses az ö attyáiual, és el temettetéc az ö háza mellet való kerteben, Ozanac kertében, és az ö fia Amon wralkodéc ö helyette.

Amon Iudának 17. Királlya, 2. eſztendeig.

19 Huſzonkét eſztendös vala Amon mikor wralkodni kezde, és két eſitendeig wralkodéc Ieruſálem-

ſálemben, az ŏ annyánac pedig Meſullemeth vala neue, az Iotbabéli Haruſnac leánya.

20 Es gonoſsúl czelekedéc az WRnac ſsemei elŏtt, az mint czelekedett vala Manaſses az ŏ attya.

21 Es mind azon az v́ton iára az mellyen iárt vala az ŏ attya, és ſsolgála az báluányoknac, kiknec ſsolgált vala az ŏ attya, és imáda azokat.

22 Es el hagyá az ŏ attyáinac WRát Iſtenét, és nem iára az WRnac v́tában.

23 Es pártot ŭténec Amon ellen az ŏ maga ſsólgai, és meg ŏléc ŏtet az ŏ maga házában.

24 Es az fŏld népe le vága mind azokat, az kic pártot ŭtŏttec vala Amon király ellen, és az fŏld népe királlyá tŏué az ŏ fiát Ioſiaſt ŏ helyette.

Ioſias Iudah orſzágánac 18 királlya 31. eſztendeig.

25 Amonnac pedig tŏb dólgai mellyeket czelekedett, nemde nintſeneké meg irua az Iudábéli királyokról való kŏnywben?

26 Es el temetéc ŏtet az ŏ koporſoiában Ozanac kertében, és wralkodéc ŏ helyette az ŏ fia Ioſias.

XXII. Rſéz.

Ioſias király meg paranczollya hogy az Templum eppitteſsec. Helcias pap meg talállya az Iſten tŏruényénec kŏnyuét az Templomban, melly felŏl az király tanátſot kérd az Hulda Prophétiſsától, ki az orſzágnac veſsedelmét meg mondgya. de az királt ezzel vigaztallya hogy az lenne az ŏ hólta vtan.

1 NYóltz eſstendŏs vala Ioſias mikor wralkodni kezde, és harmintz egy eſstendeig wralkodéc Ieruſálemben, az ŏ Annyánac pedig Iedidah vala neue, az Beſecatból való Adaiánac leánya.

2 Es kedues dolgot czelekedéc az WRnac ſsemei elŏtt, és iára az ŏ attyánac Dáuidnac minden v́táiban, és nem hayla ſem iobra ſem balra.

3 Lŏn pedig Ioſias királynac tizen nyóltzadic eſstendeiében, el kŭldé az király Saphant Aſaliánac az Meſullam fiánac fiát, az iró Deiákot, Az WR házához, monduán.

4 Menny fel Helciashoz az fŏ paphoz, (es mond meg) hogy ſsámlállyác meg az pénzt, melly az WRnac házába bę vitettetet, mellyet az aytó ŏrizŏc gyŭytŏttéc az néptŏl.

Ioſias királynac elſŏ és fŏ gondgya az Iſten házánac eppîtéſe.

5 Es adgyác azt az WR házában való palléroc az miueſeknec kezekbe, adgyác mondom az miueſeknec kic az WR házában munkalodnac, hogy az háznac romláſit fel eppîtſéc.

6 Tudni illic az álczoknac, az eppîtŏknec és az kŏ miueſeknec, hogy mind fákat mind faragott kŏueket vegyenec az háznac fel eppîtéſére.

7 De meg ne ſsámláltaſséc nékiec az ezŭſt melly kezekbe

adattatic, hanem meg hidgyéc ŏket.

8 Monda pedig Helcias az fŏ papSaphannac az iró Deiáknac: Az tŏruény kŏnyuét meg találtam az WRnac házában: Es Helcias adá az kŏnyuet Saphannac, [h] és el oluaſa azt.

9 El méne pedig Saphan az iró Deiác az királyhoz, és meg viué az királynac az válaſita, és monda: Az te ſzólgaid egybe ſzedtéc az ezŭſtöt melly az házban találtatott, és adtác azt az WR házában munkalkodóknac palléra kezébe.

10 Es meg monda Saphan az iró deiác az királnac, monduán: Egy kŏnyuet adá nékem Helcias pap, és oluaſa azt Saphan az király elŏtt.

11 Mikoron pedig hallotta vólna az király az tŏruény kŏnyu énec beſzédit, meg ſiaggatá az ŏ ruháit.

12 Es paranczola az király Helcias papnac és Ahicamnac az Saphan fiának, és Achornac az Michaia fiának, és Saphannac az iró Deiáknac, és Aſaiahnac az király ſzólgáiának, monduán.

13 Mennyetec el, kérdgyetec tanátſot az WRtól én éröttem és az népért, és az egéſi Iudáért, az kŏnywnec beſzédi felŏl melly meg találtatott, mert nagy az WRnac haragia melly fel geriedett mi ellenŏnc, miuel hogy az mi attyáinc, nem engedtenec ez kŏnywnec beſzédinec, hogy czelekedtec vólna az mint meg irtác mi nékünc.

14 El méne azért Helcias pap és Ahicam és Achor, és Saphan, és Aſaiah az Holda Prophéta aſſionyhoz, Sallumnac feleſégéhöz, melly Sallum Thecuah fia vólt, melly Thecuah Harhaſnac az ruhác ŏrizŏiének fia vólt, (Holda pedig lakic vala Ieruſálemben az király házához közel,) és ſiólának néki.

15 Monda az nékiec: Ezt mondgya az Izraelnec WRa Iſtene, mondgyátoc meg az férfiunac kititeket én hozzám küldŏtt.

16 Ezt mondgya az WR: Imé én veſiedelmet hozoc ez helyre es ez helyen lakozókra, mind az kŏnywnec beſiédi ſierint, mellyet el oluaſa az Iudánac királlya.

17 Azért hogy el hadtanac engemet, és idegen Iſteneknec áldoztanac illattal, hogy engemet haragra inditanánac minden ŏ kezeknec czinálmániual, és fel geriedett az én harag om ez hely ellen, meg ſem oltatic.

18 Az Iudáh királlyának pedig ki el küldŏtt titeket hogy tanátſot kérdgyétec az Wrtól, ezt mondgyátoc, ezt mondgya az Izraelnec WRa Iſtene. Miuel hogy ez beſiédet hallottad.

16 Es miért hogy meg lágyúlt az te ſiiued, és meg alaztád magadat az WR elŏtt, haluán

[h] vagy oluaſa abban.

Helcias pap meg talállya az Iſtennec tŏruény kŏnyuét az Templomban, mellynec oluaſását az papoc el hadtac vala, miuel hogy az bálwány imádo királyoknac ſoc ideig arra ſemmi gondyoc nem vólt.

Nemellyec igy fordityác: lakic vala az Holda Prophétiſſa az tánulaſnac házában in domo doctrinæ. Az gyülekezetben holott az Iſteni tudomány felöl tudakoztac

uán azokat mellyeket ſzóléc ez hely ellen és az helyen lakozóc ellen hogy meg puztulna és átokban lenne: Es meg ſzaggatad az te ruhádat és ſirál én elöttem, Azért énis meg halgattalac, azt mondgya az WR.

20 Annac okaért imé én takaritlac tégedét az te atyáidhoz, és az te koporſódba békeſéggel viſznec tégedet, és meg nem láttyác az te ſiemeid azt az nagy veſzedelmet, mellyet én ez helyre hozoc.

XXIII. Réſz.

Ioſias el oluaſſa az Iſten tőruényénec kőnyuét az kőſſég előtt. Az báluányokat ki tiztittya mind az Templombol, mind az orſágbol. Az báluány tiztelő papokat meg bűnteti, és az igaz Iſteni tiztelettet helyére allattya. Az vrán meg ölettetic az Ægyptusbéli királyrúl az hadban, helyette leſſen király Ioachaz.

1 ES meg hozác az királynac az válaſit, el külde azért az király, és hozzá gyülénec mind Iudánac mind Ieruſálemnec minden vénei.

2 Es fel méne az király az WRnac házába, és mind az Iudabéli férfiac mind az Ieruſálemben lakozoc vęle valanac, az papockal, az Prophétáckal, és az egéſi néppel egyetembe, kitſíntöl fogua nagyîglan. Es el oluaſsa elöttöc az ſiöuetſégnec könyuénec minden beſzédit, melly meg találtatott vala az WRnac házában.

3 Meg allapodéc pedig az király az oſilop mellet, és kötéſt tön az WR elött, hogy az WRat akarnác köuetni, és az ö parantſolatit, bizonyſág tételit és végezéſit tellyes ſiiwböl és lélekböl meg örizni, és bę tellyeſiteni mind ez kötéſnec beſzédit, mellyec meg vadnac irua abban az könywben, és reiá hayla mind az egéſi nép az kötéſre.

4 Paranczola annac felötte az király Helciaſnac az fö papnac, és az máſodic rendbéli papoknac és az aytó örizöknec, hogy ki hordánac az WR Templomából mind az edényeket mellyeket czináltac vala az Baalnac, és az bereknec és mind az egéſi mennyei ſeregnec, és meg égeté azokat Ieruſálem kiuöl az Cedron mezeién, és azoknac az hammat Bethelbe viue.

5 Es el vezté az báluányozó papokatis, kiket ſzerzettec vala az Iudábéli királyoc hogy az magaſságbéli óltárokon illattal áldoznánac Iudánac vároſiban és Iéruſálem környül, és mind azokatis kic illattal áldoznac vala az Baalnac, az napnac, hóldnac, az Eegi ieleknec és mind az egéſi mennyei ſeregnec.

6 Ki viué az WRnac házából az bereknec báluányátis Ieruſálem kiuöl az Cedron pataka mellé, és meg égeté ott azt és porrá töué, és annac az porát az köſségnec temetö helyére hinté.

7 Es el rontá az férfiakból való paráznaknac házaitis, mellyec az WRnac háza mellet valánac, mellyekben az asiszo ni állatoc kárpitokat siönec vala az berekhöz.

8 Es bę hozatá mind az papokat Iudánac városiból és meg fértezteté az magasságbéli óltárokat kiken az papoc illattal áldoznac vala, Gabaatól fogua mind Beersebaíg, és le töré az kapuc mellet való magasságokat, és mind azokatis[a] mellyec az Iosuenac az város feiedelménec kapuia elött valánac bal kęz felöl, az hol az városba bę mennénec az kapun.

[a] Az az, Minden szemely valogatasnélkül minden embernec báluányát le rontá.

9 Mind az által az vtán az papoc nem mentec[b] az WRnac Ierusálemben való óltárahoz, hanem öttenec kouásznélkül való kenyereket az ö attyoc fiai között.

[b] Az az, Meg soztá Iosias az papi melságtul azokat kic az papoc közzül az báluányoknac szolgáltac vala, és az ö attyok fiai közt magoknac eltec Ezech: 44

10 Meg fertezteté az Tophetetis melly az Hinnon fiainac völgyében vala, hogy senki az ö fiát vagy leiányát által ne vinné az tüzön Molochnac.

11 Le veteté az louakatis mellyeket az Iudabéli királyoc fel töttenec vala az napnac az holott bę mennénec az WR házába az Nathan Melech komorniknac háza mellet, melly az Dáuid városánac hostadgyában vala, és az napnac szekereît tüzzel meg égeté.

12 El töré az óltárokatis mellyec valánac az Achaz palotaiánac padgyán, mellyeket az Iudábéli királyoc czináltac vala, és az óltárokatis mellyeket Manasses czinált vala az WR házánac mind kęt tornátzában, az király el rontá, és nagy hamarsággal onnét azokat le rontuán, azoknac az porát az Cedron patakába hányatá.

13 Az magasságbéli óltárokatis meg fertezteté az király, mellyec Ierusálem elött valánac az olay fác hegyénec iob fellöl való óldalán, mellyeket eppîtet vala Sálomon az Izraelnec királlya az Asthoretnec az Sydonbélieknec vtálatosságánac, és Chamosnac az Moabitáknac vtálatosságánac, és Molchomnac az Ammon fiainac vtálatosságánac.

14 El rontá annac felötte az báluányokat, és ki vágatá az berkeket, és azoknac helyeket embereknec tetemiuel tölte meg.

15 Söt az Bethelbéli óltártis el töré, és à magasságbéli óltártis mellyett Ieroboam az Nebath fia czinált vala, ki vétekbe eyté az Izraelt, az mondom az óltárt és az magosságot el töré, es meg égeté az magasságot és porrá téué, meg égeté az berketis.

16 Fordúluán pedig Iosias meg látá az koporsókat mellyec ott az hegyen valánac, és el

és el kŭlduén ki hányátá az tetemeket az koporſókból, és meg égeté azokat amaz óltáron, és ècképpen férteztete meg azt, az WRnac beſiéde ſzerint, mellyet mondott vala az Iſten embere, ki annac elŏtte ez dolgot meg iŏuendŏlte vala.

17 Es monda az király: Mitſoda temetéſnec iegye ez mellyet látoc? Felelénec néki az városbéli férfiac: Az Iſten emberénec koporſóia ki Iudából iŏtt vala, és mind ezeket meg iŏuendŏlte vala az Bethelbéli óltár felŏl, mellyeket czelekedél.

18 Es monda: Hadgyátoc békét nékie és ſenki meg ne mozditſa az ŏ tetemit, és meg mentéc az ŏ tetemeit, [h] az Prophétánac tetemiuel egybe, ki Samariából iŏtt vata.

[h] Laſd meg 1. Reg: 13. Az Prohétaual ki meg mondotta vala az Bethel óltáránac romláſat eggyŭt temet tetet vala az házug Prophéta, azért mondgya itt az iras hogy annac tetemei meg maradtac az Iſten Prophétainac tetemeiuel.

19 El rontá Ioſias mind az magaſságoknac házaitis, mellyec Samariánac városiban valánac, mellyeket az Izraelbéli királyoc czináltac vala hogy az WRat haragra ingerlenéc, és ſzinte v́gy czelekedéc azockal mint Bethelben czelekedett vala.

20 Le vága annac felŏtte mind az magaſságoknac papiait kic ott az óltároc kŏrnyŭl vóltác, és emberi tetemeket égeté meg az óltárokon, és v́gy tęre viſiſia Ieruſálembe.

21 Parantſolá pedig az király az egéſz népnec, monduán: Szerezzétec meg az Huſuéti bárányt, az ti WRatoknac Iſtenteknec, az mint meg vagyon ez kŏtéſnec kŏnyuében irua.

22 Mert nem ſzereztetett vala ollyan Peſah az Biráknac ideiektŏl fogua kic Izraelt birtác, ſem pedig az Izraelnec és az Iudánac királlyáinac minden ideiékben.

23 Ioſias királynac pedig tizen nyóltzadic eſitendeiében ſiereztetéc ez az Peſah az WRnac Ieruſálemben.

24 Annac felŏtte Ioſias király el vezté mind az ŏrdŏngŏſŏket mind az varáſlókat az képeckel és az báluányockal egyetembe, és minden vtálatoſságokat mellyec láttatnac vala Iudánac fŏldében és Ieruſálemben, hogy helyére állatná az tŏruénynec beſzédit, mellyec meg valánac irua az kŏnywben, mellyet meg talála Helcias pap az WRnac házában.

25 Es nem vólt ŏ hozzá haſonló király ŏ elŏtte, ki meg tęrt vólna az WRhoz tellyes ſziwbŏl és lélekbŏl, és tellyes erŏbŏl Móſeſnec minden tŏruénye ſzerint, és vtánna ſem támadott ŏ hozzá haſonló.

26 De mind az által meg nem ſzŭnec az WR az ŏ meg búſúlt nagy haragiától, mellyel meg haragutt vala Iudah

ellen mind azokért az vétkekért, mellyeckel haragra inditotta vala ötet Manaſses.

27 Mert ezt mondá az WR: Iudátis el vetem ſzémem elöl mikeppen az Izraelt el vetettem, és meg vtálom ezt ez városſt mellyet válaſitottam vala, tudni illic Ieruſálemet, az házat mellyröl azt mondottam vala, ott léſien az én Neuem.

28 Ioſiaſnac pedig több dólgai és minden czelekedeti, auagy nintſeneké meg irua az Iudábéli királyokról váló könywben.

29 Az ö ideiében iöué fel Pharaó Necho az Ægyptusbéli király az Aſsyriábéli király ellen az Euphrates folyó víz mellé. Eleibe méne pedig Ioſias király, és az meg ölé ötet Megiddóban, mikor meglátta ötet. 2. Perál: 35.

30 Es az ö ſzólgai ſzekerré téuén ötet halua el viuéc Megiddoból, és viuéc ötet Ieruſálembe, és el temetéc ötet az ö koporſoiában: Az föld népe pedig fogá Ioachaſt Ioſiaſnac fiát, és meg kenéc ötet és királlyá téuéc az ö attya helyett. Ioachas kiralyá Iudánac 3. bólnapíg.

31 Huſion három eſztendös vala Ioachas mikor wralkodni kezdé, és három hólnapíg wralkodéc Ieruſálemben: Az ö annyánac pedig Amital vala neue, az Libnabéli Ieremiaſnac leánya.

32 Es gonoſzúl czelekedéc az WRnac ſzemei elött, mind az ſzerint az mint az ö attyái czelekedtec vala.

33 Es meg fogá ötet Pharaó Necho Reblaban Emathnac földén, mikor Ieruſálemben wralkodnéc, és adót vete az földre, ſzáz talentum ezüſtöt és egy talentnm aranyat.

34 Es Pharaó Necho királlyá töué Eliacimot az Ioſiaſnac fiát, Ioſiaſnac az ö attyánac helyette, és változtatá az ö neuét Ioacimnac. Ioachaſt pedig el viué Ægyptusba és ott hala meg. Ioacim Iudánac 20. királlya 11. éſztendeig.

35 Azt az ezüſtöt pedig és az aranyat meg adá Ioacim az Pharaónac, meg ſatzoltatuán az földet, hogy meg adná az ezüſtöt Pharaónac paranczolattya ſzerint: Mindentöl az föld népe közzül az ö ęrteke ſierint vön ezüſtöt mind pedig aranyat, hogy Pharaó Nechonac adná.

36 Huſion öt eſtendös vala Ioachim mikor wralkodni kezde, és tizen egy eſtendeſig wralkodéc Ieruſálemben, az ö annyánac pedig Zebula vala neue, az Rumahbéli Phadaiánac leánya.

37 Es gonoſzúl czelekedéc az WRnac ſiemei elött, mind az ſierint az mint az ö attyái czelekedtec vala.

XXIIII. Rſéz.

Meg hal Ioacim király, helyette léſen Ioacin vagy Ieconias. Ieruſálemet meg ſzállyáe az Babyloniábeliec. Ieconias meg adgya magát es Babyloniába viteric, ő helyette király léſen Sedechias.

1 IOacim ideiében fel iőue Nabucodonozor az Babyloniábéli király, és Ioacim ő ſzolgáia lőn három eſztendeîg, De el fordúluán az vtán el ſzakada ő tőle.

2 Reiá botſátá azért az WR az Chaldęuſoknac, Syriábélieknec, Moabitákuac, és az Ammon fiainac ſeregit, reiá botſátá mondom őket Iudára, hogy el veztenéc azt az WRnac beſiéde ſierint, mellyet ſzolot vala az ő ſzólgai által az Prophétác által.

3 Bizonyára az WRnac beſzéde ſzerint eſéc ez nyomorúſág Iudán, hogy el vetné őtet előle Manaſſeſnec bűneiért mellyeket czelekedett vala.

4 Es az ártatlan Vérértis mellyet ki ontott vala, és azzal bę tőltőtte vala egéſz Ieruſálemet. Azért nem kedueze az WR ő néki.

5 Ioacimnac pedig tőb dólgai és minden czelekedeti auagy nintſeneké meg irua az Iudabéli királyokról váló kőnyw ben?

Ioacin vagy Ieconias 21. király Iudá orſzágában 3. hólnapig.

6 El aluuéc azért Ioacim az ő attyaiual, és az ő fia Ioacin wralkodéc ő helyette.

7 Az Ægyptusbéli király pedig nem iőue ki tőbſzer az ő főldéből, mert az Babyloniabéli király, valami az Ægyptusbéli királyé vala, el vőtt vala mindent, az Ægyptuſnac folyó vizétől fogua mind az Euphrates folyó vizig.

8 Tizennyóltz eſztendős vala Ioacin mikor wralkodéc és három hólnapîg wralkodéc Ieruſálemben: Az ő annyánac pedig Nehuſta vala neue, az Ieruſálembéli Elnathannac leiánya.

9 Es gonoſzúl czelekedéc az WRnac ſiemei előtt, mind az ſierint az mint az ő attya czelekedett vala.

10 Ackor fel iőuénec Nabuchodozornac az Babyloniábéli királynac ſzolgai Ieruſálem ellen, és meg ſzállác az várost.

11 Ő magais Nabucodonozor fel iőue az város ellen, mellyet immár az ő ſzólgai meg ſzállottác vala.

12 Ki méne pedig Ioacin az Iudánac királlya az Babyloniábéli királyhoz az ő annyáual, ſzólgaiual, hadnagyaiual és komornikiaiual egyetembe, és fel vőué őtet az Babyloniábéli király az ő wralkodáſánac nyóltzadic eſztendeiében.

13 Es el hordá onnét mind az Wrnac házánac mind az király házánac kéntſeit, és egy-

be tŏré mind az arany edé-
nyeket mellyeket Sálomon az
Izraelnec királlya czinált vala
az WRnac Templomában,
az mint az WR ſzólot va-
la.

14 Es el viué mind az e-
géſi Ieruſálemet minden feie-
delmiuel, minden vitęziuel, tíz
ezer foglyot, és annac felŏtte
mind az meſter embereket és
kapun állókat: Senkit el nem
hagya hanem czac az fŏldnec ſie-
gény népét.

15 El viué Ioacintis Babylo-
niába, annyáual, feleſégiuel,
komornikiaiual és az orſzág-
nac erŏs vitęziuel egyetem-
be fogua Ieruſálembŏl Babylo-
niába.

16 Annac felŏtte hęt ezer ha-
dakozó férfiakat és ezer miues
embereket és kapun állókat,
minden erŏs és hadra álkolma-
toſokat. El viué mondom ŏket
az Babyloniábéli király fogua
Babyloniába.

Sedechias 22. király Iuda orſzágában 11. eſztendeig.

17 Királlyá tŏué pedig az
Babyloniábéli király Mathani-
át, az ŏ attyánac (Tudni illic
Ieconiáſnac) attyafiát ŏ helyet-
te, és változtatá az ŏ neuét Sede-
chiasnac.

18 Huſzon egy eſztendŏs va-
la Sedechias mikor wralkodni
kezdé, és tizen egy eſztende-
îg wralkodéc Ieruſálemben: Az
ŏ annyánac pedig Amital vala
neue, az Libnaból való Ieremi-
áſnac néne.

19 Es gonoſzúl czelekedéc az
WRnac ſiemei elŏtt, mind az
ſierint az mint Ioacim czeleke-
dett vala.

20 [h] Mert az WRnac búſú-
láſa miatt melly vólt mind
Ieruſálem mind Iudah ellen,
míglen el veté ŏket ſzemei e-
lŏl, el ſzakadá Sedechias az Ba-
byloniábéli királytól.

[h] Azt Akaria mondani hogy az WRnac bůntetŏ haragiabŏl vólt hogy Sedechias el haylot az Babyloniái királtul, hogy illyen modón meg bůntetné az népét az kirallyal egy be.

XXV. Réſz.

Sedechias király el ſzakad az Nabucodonozortól, ki meg ſzállya Ieruſálemet, meg fogia Sedechiaſt. Az varoſt es az Templomot meg gyuyttyac és meg égeti. Meg ŏlic az Sedechias fiait és ŏ magánac ſzemeit ki tollyác, Az vtan az népnec maradekais el vitetic. Az Ioacint vagy Ieconiáſt tizteli az Euilmerodach.

1 LŐn pedig az ŏ birodal-
mánac kilentzedic eſzten-
deiében az tizedic hólnapban
és annac tizedic napian, el iŏ-
ué Nabuchodonozor az Baby-
loniábéli király az ŏ egéſi ſe-
regéuel Ieruſálem ellen, és tá-
bort iára ellene, és Caſtelyo-
kat czinálánac ellene kŏrŏs kŏr-
nyŭl.

2 Es alatta lŏnec az vároſnac
Sedechias királnac tizen eggye-
dic eſztendeieîglen.

Laſd meg Iere: 52 Honnét ezt igy fordítottuc. Mert érti az tizen eggyedic eſztendŏnec negyedic hauánac kilentzedic napiat.

3 Az eſztendŏnec negyedic ha-
uánac kilentzedic napian el ha-
talmazéc az ęhſég az városban,
és nem vala mit enni az fŏld né-
pénec.

4 Es meg rontatéc az vá-
ros, és el futánac az hadakozó
férfiac mindniáián éijel, annac
azka-

az kápúnac vtán melly az király kerte mellet való két kő fal között vala. Az Chaldeuſoc pedig mind környül vöttec vala az városſt, és az király el futá az puztánac vtán.

5 Meg kergetéc pedig az Chaldeuſoknac ſeregi az királt, és meg fogác ötet az Ierichonac mezeién, és az ő ſerege mind el oſilá ő mellöle.

6 Meg fogác mondom az királt és el viuéc ötet az Babyloniábéli királyhoz Reblathaba, holott ő reáia ſententciát mondánac.

*) vagy holot ő vele ſzóllá-dnec az frigynec és kötéſnec fel bontá felöl.

7 Az Sedechiáſnac pedig fiait az ő ſzeme láttára le vágác, Sedechiaſnac ſzemeit ki tolyác, érez békokba veréc, és ötet el viuéc Babyloniába.

8 Az ötödic hólnapban pedig és annac heted napián. (az az Nabuchodozornac az Babyloniai királynac wralkodáſának tizenkilentzedic eſtendeie,) el iöue Nabuzar Adan az ſeregeknec hadnagya, az Babyloniábéli király ſzolgáia Ieruſálembe.

9 Es fel gyuitá az WRnac házát és az kiraly házát, és mind az Ieruſálembéli házakat, és végezetre mind az nagy palotákat tüzzel meg égeté.

10 Annac felöttc Ieruſálemnec kő falait körös környül le rontá az Chaldeuſoknac ſerege, melly az ſeregnec hadnagyáual vala.

11 Az töb népet pedig melly az városban meg maradott vala, kic az Babyloniábéli királyhoz haylottac vala, és az töb köſſégnec ſokaſágát el viue Nabuzar Adan az ſeregnec hadnagya.

12 Az föld népénec pedig az ſzegényéből hagyá ott à ſeregnec hadnagya ſzölö miueſeket és ſián tó embereket.

13 Az érez oſzlopokat pedig mellyec az WR házában valánac, és az üſtöknec talpait, és az érez tengert melly az WRnac házában vala, öſiue rontác az Chaldeuſoc és azoknac az érzét Babyloniába viuéc.

14 El viuéc pedig az fazékakotis, üſtöket, vigaſág téuö ſzerſzámokat, kalánokat, és minden ſzolgálatra rendeltetett egyéb érez edényeket.

15 Es el viué az ſeregnec hadnagya az ſerpenyöket, az medentzéket, kic közzül nemellyec aranyból, nemellyec pedig ezüſtből valánac.

16 Az két érez oſzlopot, az érez tengert, és az üſtöknec talpait mellyeket az Sálomon czinált vala az WR házában, meg mérhetetlen vala mind ezeknec az edényeknec érzec.

17 Az éggyic oſilopnac magaſſága tizen nyóltz ſing vala, és

azon

azon fellöl ęrtz gomb vala, mellynec magaſsága három ſing vala, és mind háló forma, mind pomagránatoknac formáia vala ęrtzből az gombon fellöl körös környül, ezen formára vala az máſic oſzlopis az háló formáual egy-be.

18 El viué az ſeregnec hadnagya az Seraiah papotis az elsö rendből, és Sophoniáſt az másodic rendből, és az edényeknec három örizöiét.

19 Es az városból el vön egy fö embert ki az hadakozó férfiaknac elöttöc iáró hadnagyoc vala, és öt férfiakat kic az király környül forgolodnac vala, kic találtatánac az városban: és az ſeregnec iró Deiákiát ki meg ſzámlállya vala az föld népét, és hatuan férfiakat az föld népe közzül, kic ott találtatánac az városban.

20 Fel véue mondom ezeket Nabuzar Adan az ſeregnec hadnagya, és el viué öket az Babilonyábéli királyhoz Reblathaba.

21 Es le vágá ſ-meg ölé öket az Babilonyábéli király Reblathaban Emathnac földében, és igy vitetéc el Iudah az ö földéröl.

22 Az töb népnec pedig melly meg maradott vala az Iudánac földén, mellyet meg hagyott vala Nabucodonozor az Babyloniábéli király, tiztartót ſzerze Godoliaſt, Ahicamnac az Saphan fiának fiát.

23 Mikor pedig meg hallottác vólna az ſeregeknec feiedelmi az ö alattoc való férfiackal egybe, hogy tiztartóuá tötte vólna az Babyloniábéli király Godoliáſt, el ménénec Godoliashoz Miſpaba, Tudni illic Iſmael az Nethaniánac fia, és Ioanan az Careánac fia, Es Saraia az Netophat városbéli Thanehumetnec fia, és Iezanias az Maachatinac fia, az ö allattoc való férfiackal egybe.

24 Es meg eskűuéc nékiec Godolias és az vęlec való férfiaknac, és monda nékiec: Ne féllyetec az Chaldęuſoknac való ſzolgálattól: Legyetec veztegſeggel ez földön, és ſzolgállyatoc az Babyloniábéli királynac és iól léſzen néktec dólgotoc.

25 Lön pedig az hetedic hólnapban el iöue Iſmael Nethaniának az Eliſama fiának fia, ki király magból való vala, és vęle eggyüt tiz férfiac, és le vágác Godoliaſt és meg hala: Annac felötte az Sidókatis és az Chaldęuſokat kic ö vęle valának Miſpában.

26 Es fel kele az egéſi nép kitſiñtöl fogua nagyîglan, és az ſeregeknec feiedelmi, és el ménénec Ægyptusba, mert félnec vala az Chaldęuſoktól.

27 Lön

27 Lŏn annac felŏtte Ioachimnac az Iudábéli királynac el vitelénec harmintz hetedic esitendeiében, az tizen kettŏdic hólnapban, annac husion hetedic napián, ki vŏué az Euilmerodah az Babilonyábéli király az ŏ birodalmánac elsŏ esitendeiében Ioacint az Iudanac királlyát, az fog házból.

Ioachint vagy Ieconiást ki vessi az fokságból Euilmerodach, és kegyelmesen ráplállya mind hóltig.

28 Es kegyesen besiélle vęle, és fellyeb tŏué az ŏ szękit az tŏb királyoknac siękinél, kic ŏ vęle valánac Babylonyában.

29 Es el változtatá az fogságban váló ruháit, és ŏ nála vala étele életénec minden ideiében.

30 Az ŏ abraka pedig mindenkor ki iár vala, mellyet az király ád vala nékie naponként az ŏ életénec minden ideiében.

Az királyokról való mássodic könyvnec vége.

ELSŐ CHRONICA KŐNYW.

Mellyben meg irattatic az Izrael nemzetségénec eredeti és el ßaporodása, mind az Babylonyai rabságból való haza iöuésig: Annac vtánna az Dáuid historiáián az birodalomnac meg irását el kezduén az külső kőségnec és az Anyaßent Egyháznac Dáuidtól való rendőlését meg iria, mind az Sálomon birodalmáig, az az, világ teremtésétől fogua 2985. eßtendeig.

ELSŐ RESz.

Az Noenac őseit Adamtól fogua: Es az ŏ vnokáit mind Abrahamig. Az Abraham maradekitis mind Iácobig, az ßent historiánac értelmeiért bőuebben elő ßámlállya. Az királyokatis és hadnagyokat neuezet ßerint elő ßámlállya, az kic az Edomitác földét birtác, mind az Moses ideieig.

1 Adam

1 ADam, Seth, Enos.

2 CENAN, Mahalalel, Ired.

NOE. 3 Hanoch, Methuſelah, Lemech.

4 Noe, Sem, Cham, és Iápheth.

Iapheth fiai. 5 Iaphethnec fiai, Gomer, Magog, Madai, Iauan, Meſech és Thiras.

6 Gomernec pedig fiai: Aſchenaz, Riphat es Thogarmah.

7 Iauannac pedig fiai: Eliſah, Tharſis, Chitthim és Dodanim.

Chamnac fiai. 8 Chamnac fiai, Chus, Miſraim, Put, és Chenaan.

9 Chuſnac fiai: Seba, Hauilah, Sabtha, Raamah, és Sabtecha. Raamanac pedig fiai: Seba és Dedan.

Nimrod. 10 Annac felőtte Chus nemzé Nimrodot: ez kezde ez földön lenni hatalmas.

11 Miſraim pedig nemzé az Ludęuſokat, Hanamęuſokat, Lehabęuſokat és az Naptuchęuſokat.

12 Az Patruſęúſokatis és az Chaſuchęuſokat, kiktől ſiármazánac az Philiſtęuſoc és az Captoręuſoc.

13 Chenaan pedig nemzé Sidont az ő elſő ſzülőttét, és Hethet.

14 Es Iebuſęuſt, Emoręuſt és Girgaſęuſt.

15 Hiuęuſtis, Arcęuſt és Simęuſt.

16 Es Aruadęuſt, Semaręuſt és Hamathęuſt.

17 Semnec fiai; Elam és Aſsur, Arpachſad, Lud, Aram. Ennec fiai: Vs, Hul, Gether és Meſech. *Sem fiai.*

18 Arpacſad pedig nemzé Selaht, és Selah nemzé Ebert.

19 Ebernec pedig lőn kęt fia, kic kőzzűl egyiknec Peleg vala neue, mert ő ideiében oſzla el az föld népe? az máſiknac neue Ioctan.

20 Ioctan pedig nemzé Almodadot és Selephet, Haſarmauetet és Iraht.

21 Es Hadoramoth, és Vſialt és Diclaht.

22 Es Ebalt, Abimaelt és Sebat.

23 Es Ophirt, Hauilat, és Iobabot, ezec mind Ioctan fiai vóltac.

24 Sem, Arpachſad, Selah.

25 Eber, Peleg, Reu.

26 Serug, Nahor, Thare.

27 Abram, ez az Abraham.

28 Abrahamnac fiai; Ishác és Iſmael. *Abraham fiai.*

29 Ezeknec pedig nemzetségec ezec: Iſmaelnec elſő ſzülőtte Nebaioth és Cedar, Adbeel és Mibſam. *Iſmael fiai.*

30 Miſma és Dumah: Maſsa, Hadad és Thema.

31 Ietur, Naphis és Cedma, ezec az Iſmael fiai.

32 Cethuranac pedig Abraham agyáſánac fiai, kiket ſiűle, ezec: Zimran, Iocſan, Medan, Midian, Isbah és Sua. Es Iocſan fiai: Seba és Dedan

33 Es Midian fiai: Ephah, Epher, Hanoch, Abida és Eldaah, mind ezec Ceturah fiai vóltac.

34 Abra-

Iſác fiai Eſau fiai.

34 Abraham pedig nemzé Iſákot: Iſác fiai pedig ezec: Eſau és Izrael.

35 Eſaunac fiai: Eliphaz, Reuel, Ieus, Iaalam és Corah.

36 Eliphaz fiai: Theman, Omar, Sephi, Gaattha, Cenaz, és Thimnánac fia Amalec.

37 Reuel fiai: Nahath, Zerah, Samah, és Mizzah.

38 Seir fiai: Lotan, és Sobal, Sibon, Anah, Diſon, Eſer és Diſan.

39 Lotan fiai pedig: Hori és Homam. Lotan húga pedig Thimna.

40 Sobal fiai: Alian és Manachath, Ebal, Sephi, és Onam, Sibon fiai pedig: Aiah és Anah.

41 Anah fiai: Diſon. Diſon fiai pedig: Hamran és Esban, Ithran és Cheran.

42 Eſer fiai: Bilhan és Iaauan, Iaacan. Diſon fiai: Vs és Aran.

Edom földénec királyai. Gen: 36.

43 Ezec pedig az királyoc kic wralkodánac Edom földén minec elõtte az Izrael fiai közzül király támadna, Bela, Beor fia, és az õ városának neue Dinhabah vala.

44 Es meg hala Bela, és wralkodéc õ helyette Iobab Bozraból való, Zerah fia.

45 Es hogy Iobab meg hala, wralkodéc õ helyette az Themanbéli Huſam.

46 Meg hala Huſamis, és wralkodéc õ helyette az Hadad, az Bedad fia, ki meg verte vala az Midianitákat Moab mezeién, és az õ városának neue vala Auith.

47 Adadis hogy meg hala, királkodéc õ helyette az Maſrecabéli Samlah.

48 Samlais pedig meg hala; és wralkodéc õ helyette Saul az Robohot folyo víz mellõl való.

49 Saulis meg hala, és wralkodéc õ helyette Baalhanan Achbor fia.

50 Meg hala végezetre Balhananis, és wralkodéc õ helyette Hadad: Es az õ városának Pai vala neue, feleſégénec neue Mehetabel Matred leánya, melly vala Mezahab leánya.

Edom földénec hercegi.

51 Meg hala végezetre Hadadis. Vóltanac pedig Edom földénec Hertzegei: Thimna, Aliah és Ietheth.

52 Iſmeglen Aholibamah, Elah és Pinon.

53 Cenaz, Theman és Mibſar.

54 Magdiel és Iram: Ezec Hertzegec vóltac az Edomçuſoknac földökben.

II. Réſz.

Az Izraelfiait ſámlálya elõ, az után az Iudah nemzetſégét, mind ez Caputban és mind az hármadikban. Ebben pedig neuezet ſerint emlekezic Zerahról és Elironról, és az maradékokról. Elõſer pedig Aramról Dauidig, az után az Heſron fiairól, kiket az õ vénſégeker nemzett: Harmadſor Ierahmeelről: Vtolſor az elsõ és máſic Calebről.

Izrael fiai.

1 EZec az Izrael fiai: Ruben, Simeon, Leui, Iuda, Iſſachar és Zebulun.

Iudah fiai.

2 Dan, Ioſeph, Biniamin, Naphthali, Gad és Aſer.

a: Sua, ſérſiunac neue, láſd meg, Gen: 38. v: 2.

3 Iudahnac fiai: Er, Onan és Sela, ez három fiac ſiúletteténec õ néki az Suanac[a] leányától, melly

neha aſſzonyállat neue, mint oda alá cap: 7. v: 32.

Canaanbéli vala. Vala pedig ez Er Iudanac elsö ſiülötte igen gonoſi az WRnac ſiemei elött, kiért ötet meg ölé.

4 Thamar pedig az ö menye ſiülé ö néki Pereſt és Zerat: Az Iudanac fiai mindnyaián öten valánac.

5 Peres fiai: Heſron és Hamul.

6 Zerah fiai pedig: Zimri, Ethan, Heman, Chalchol és Dara, mindeneſtöl öten.

Ioſi 7. 7 Charmi fiai: Achan, Izraelnec meg háboritóia, ki az veſzedelemre rendeltetet marhánac lopáſában vétkezéc.

8 Ethan fiai: Azariah.

9 Heſron fiai: Kic ſiülöttenec ö néki: Ierameel, Ram és Chelubai.

b: Ugy Chelebnekis neuezic mint 18. versben.

10 Ram nemzé Amminadadot, Amminadad pedig nemzé Naaſont, az Iuda fiainac feiedelmét.

11 Naaſon nemzé Salmat, Salma pedig Boazt.

12 Boaz nemzé Obedet: Obed pedig Iſait.

13 Iſai nemzé Eliabot az ö elsö ſiülöttét, és Abinadadot másodic fiat, Simeat harmadic fiat.

14 Natanaelt negyediket, és Raddaitot ötödiket.

DAVID. 15 Oſemot hatodikot, és DAVIDOT hetedic fiat.

16 Ezeknec pedig nénnyec Seruiah és Abigail. Seruianac pedig fiai: Abiſai, Ioab és Aſael, ez három.

17 Abigail nemzé Amaſát, ennec pedig Amaſánac vala attya az Iſmael nemzetſégéböl való Iether.

Elsö Chaleb.

18 Chaleb pedig Heſron fia nemzet vala az Azubah neuö feleſégétöl az Ieriottul. Es ezec az ö fiai: Ieſer, Sobab és Ardon.

19 Azubah meg hala, és Chaleb vöue magánac feleſégül Ephrat, és ſiülé ö néki Hurt.

20 Hur nemzé Vrit, Vri pedig Beſalelt.

c: Az az, feleſégül vötte magánac és vele eggyeſkle.

21 Az után bé méne c Heſron az Machirnac Gilead Attyánac leányához, mert ö ezt el vötte vala hatuan eſitendös korában, és ſiülé ö néki Segubot.

22 Segub pedig nemzé Iairt, kinec vóltanac huſzon három városi Gilead földén.

23 Meg vöuéc pedig az Geſſurçuſoc és Syriabéliec az Iairnac városit azoktól, Cenath városſtis, mindeneſtöl hatuan városſt. Mind ezec az Machir fiánac városi, ki vala Gileadnac Attya.

24 Minec után pedig meg hala Heſron Chaleb Ephrata városban, ackor Heſron feleſége Abijah ſiülé néki Ashurt Thecoa attyát.

25 Vóltanac pedig Ierahmeelnec Heſron elsö ſiülötténec fiai: elsö ſiülött Ram, az után Bunah, Oren, Oſem és Abijah.

26 Vólt más feleſégeis Ierahmeelnec Atarah neuö, ez az Onam annya.

27 Vóltanac pedig Ramnac Ierahmeel elsö ſiülötténec fiai: Maas, Iamin és Ecer.

28 Vólta-

28 Vóltanac pedig Onam fiai: Sammai, Iada. Es Sammai fiai; Nadab és Abiſur.

29 Abiſurnac feleſégénec neue Abihaïl, ki ſiüle néki Ahbant és Molidot.

30 Nadab fiai: Seled és Appaim, ſ-meg hala Seled magtalanul.

31 Appaim fiai: Iſi. Iſi fiai; Seſan. Seſan leánya, Ahalai.

32 Iada fiai pedig, ki vala Sammai attyafia; Iether és Ionathan. Es Iether meg hala magtalanul.

33 Ionathan fiai; Peleth és Zaza. Ezec vóltac az Ierahmeel fiai.

34 Nem vóltac pedig Seſamnac fiai, hanem leáni; ennec felötte Seſannac vala egy Ægyptusbéli ſiolgáia Iarha neuö.

35 Es adá Seſan az ö leányát feleſégöl ez Iarha neuö ſiolgánac, ki ſiülé ö néki Athait.

36 Athai pedig nemzé Nathant; Nathant Zabadot.

37 Zabad nemzé Ephalt; Ephal nemzé Obedot.

38 Obed pedig Iehut: Iehu pedig Azariat.

39 Azariah nemzé Heleſt; Heles pedig Elaſat.

40 Elaſah nemzé Siſemait; Siſemai pedig Sallumot.

41 Sallum nemzé Iecaniat: Iecaniah Eliſamat.

Máſodic Chaleb.

42 Chaleb fiai pedig, ki Ierahmeel attyafia vala: elsö ſiülötte Meſa. Ez vólt az Ziphnec és Mareſah fiainac attya, Hebronnakis attya.

43 Hebron fiai; Corah, Tappuah, Recem és Sema.

44 Sema pedig nemzé Rahamot, Iorceam attyát: és Recem nemzé Samait.

45 Samai fia pedig; Maon, ez Maon vólt az Bethſur attya.

46 Epha pedig Chaleb ágyas társa ſiülé Harant és Moſat és Gazezt: Es Haran nemzé Gazezt.

47 Iahdai fiai pedig: Regem, Iotham, Geſan, Phelet, Ephah és Saaph.

48 Chaleb ágyaſa, Maachah, ſiülé Sebert és Thirhanat.

49 Szülé Saaphotis Madmannanac attyát, Seuat, Machbena attyát, Gibea attyátis; Chaleb leánya pedig vala Achſah.

50 Ezec vóltac Chaleb fiai, ki Hurnac az Ephratha elsö ſiülötténec fia vólt: Sebai Ciriathiearim attya.

51 Salma Bethlehem attya, Hareph Bethgader attya.

52 Vóltac pedig Sobabnakis az Ciriathiearim attyánac fiai, Haroe, ki Hemenuhoth földénec felét biria vala.

53 Ezec az Ciriathiearim házából való nemzetſégec. Ithrçuſoc, Puthçuſoc, Samathçuſoc, Miſraithçuſoc: Ezektöl ſiármazánac az Soraathçuſoc és az Eſthaulitçuſoc.

54 Salma fiai; Bethlehem és Netophathi, Ioab házánac Coronaij, és az Sarhçus, ki az

Menuhot földénec felét biria vala.

55 Es Iabesben lakozó tudós embereknec nemzetſéginec czelédi az Thirhatęuſoc, Simathęuſoc, Suchatęuſoc, ezec az Cinnęuſoc, kic ſiármaztac Hamathtól Rechab házának attyától.

III. Réſz.

Első ſámtálya Dáuidnac Hebronban és Ieruſálemben ſźülőtett fiaic, és mind az királyokat, hertzegeket, kic ő tőlé ſármaztac.

1 EZec vóltac pedig Dáuid fiai; kic ſiźülettetének néki Hebronba: Első ſiźülötte vala Ammon Izraelből való Ahinoam aſiſiontól; máſic vala Daniel, Carmel földéről való Abigailtól.

2 Harmadic Abſolom Machatól való, ki vala az Geſſurbéli Thalmai király leánya: Negyedic Adoniah, Haggittól való.

3 Ötődic Sephatiah, Abitaltól való. Hatodic Ithream, Eglatól.

4 Ez hat fiac ſiźülettetének ő néki Hebronban, holott wralkodéc hęt eſitendeig ſ. hat hólnapig, és Ieruſálemben harmintz három eſitendeig.

5 Ezec ſiźülettetének pedig ő néki Ieruſálemben: Sima, Sobab, Nathan, és Sálomon, négyen, Bathſua neuő Ammielnec leányától.

6 Es Ibha, Eliſama, és Eliphelet.

7 Nogah, Nepheg és Iapia.

8 Iſmeg Eliſama, Eliada és Eliphelet kilentzen.

9 Ezec mind Dáuid fiai, az ő ágyas társának fiainac kiuőle, és Thamar ezeknec húgoc valla.

10 Sálomonnac pedig fia vólt Roboam; ennec iſmeg Abijah vólt fia, Abianac vólt fia Aſa, Aſanac, Ioſaphat.

11 Ioſaphat fia vala Ioram, énnec iſmeg Ahazias, ennec fia vala Ioas.

12 Ioas fia Amaſias, ennec fia Azarias; Azariaſnac fia Iotham.

13 Iotham fia Ahaz, ennec fia vala Ezechias, ennec fia Manaſſes.

14 Manaſſes fia Amon, Amon fia Ioſijas.

15 Ioſijaſnac pedig fiai; első ſiźülötte Iohanan, máſodic Iehoiakim, harmadic Sedechias, Sallum negyedic.

16 Iehoiacim fiai: Iechonias, Iechoniaſnac Sedechias.

17 Iechoniaſnac fiai: Aſsir, ennec fia Salathiel.

18 Es Melchiram, Pedaiás, Senaſar, Iecamias, Hoſamah, és Nedabia.

19 Pedaias fiai: Zorobbabel és Simei. Zorobbabel fia: Meſullam, Hananiah: Es az ő húgoc vala Selomith.

20 Es Haſubah, Ohel, Berechiah, Haſadia, és ötődic Iuſabheſed.

21 Hananiah fia; Pelathiah és Ieſaiah:

Ieſaiah: ennec fia Rephaiah; ennec fia Arnan, kinec iſmeg fia Obadiah, ennec fia Sechanicah.

22 Es Sechaniah fiai: Semaaiah. Semaaiah fiai; Hattus, Igal, Bariah, Neariah, és hatodic [a] Saphat.

23 Neariah fia: Elioenai, Hizchijah, és harmadic Azricam.

24 Elioenai fiai: Hadouias, Eliaſib, Pelaiah, Accub, Iohanan, Dalaia, és hatodic Anani vala.

a: Hatnac mondgya az attyával egybe, vagy éggyiket el hatta, mert czac ötet ſzámlál elő.

IIII. Réſz.

Meg iria Iudánac és Simeonnác nemzetſégét.

1 IVDA fiai ezec: Peres, Heſron, Charmi, Hur és Sobal.

2 Reaiah pedig Sobal fia nemzé Iahatot, Iahat nemzé Ahumait és Lahadot, ezec az Sorathi nemzetſégi.

3 Etam attyánac czelédi ezec: Izrael, Iſma, Idbas, és az húgoknac neue Selelphoni.

4 Penuel pedig Gedor attya, és Ezer Huſah attya. Ezec az [b] Ephratha elsö ſiülötténec, tudni illic Hurnac fiai, ki vala Bethlehemitác attya.

5 Ashurnac pedig az Thecoa attyánac vólt kęt feleſége, Helah és Naarah.

6 Es Naarah ſiülé néki ezeket: Ahuzam, Hepher, Themeni, és Ahaſthari, ezec az Naarah fiai.

b Ephratanac mondatic az Iudah.

7 Helah fiai: Sereth, Iehoſar, és Ethnan.

8 Cotz pedig nemzé Anhubot, Haſobebat és Aharhel nemzetſégit, ki Harumnac fia vala.

9 Vólt pedig Iaabes az ö attyafiainál bötſületesb; ſ-ezértis neuezé ötet Iaabeſnec, monduán, miuel hogy nagy faydalommal ſiülém ötet, (azért így kell neuezni.)

10 [a] Es Iaabes az Izraelnec Iſtenét hiua ſegitſégül, monduán: Ha engemet igen meg áldandaſi, és az én határomat meg ſiéleſited, és az te kezed én velem leiend, és engem minden veſiedelemtöl meg óltalmazandaſi, hogy bút ne láſſac: Es meg adá Iſten néki az mit kért vala.

a: Minthe azt mondánaha meg adod ezeket, hala adó lészec. De nem mondgyá ki, hogy az eſkűuesben és fogadáſal való kötelezésben mértekles ſégre tanittaná.

11 Chelub pedig Suah attyafia nemzé Mehirt, ez az Eſthon attya.

12 Eſthon nemzé Raphatnac és Paſeatnac, és Thehinnanac az Nahas város attyánac háza népét; Ezec az Rechahtul való férfiac.

13 Cenaz fiai: Othniel és Seraiah. Othniel fiai; Hathath (és Meonothai)

14 Meonothai nemzé Ophrat. Seraiah pedig Ioabot, ki az ott való völgyben lakozó meſter embereknec attyoc vala.

15 Chaleb fiai, ki Iephunneh fia vala: Iru, Elah és Naam. Elah fiai: Kenaz.

16 Iehalelel fiai: Ziph, Ziphah, Thiriah és Aſarel.

17 Ezrah fia: Iether Mered, Epher és Ialon, és ſiŭlé (az Mered feleſége) Miriamot és Sammait és Isbat, Eſthamoa attyát.

18 Ennec feleſége pedig Iehudijah ſiŭlé Ierodet, Gedor attyát, és Hebert Socho attyát, Iecuthieltis Zanoah attyát, ſ-ezec az Bithiah Paroh leánya fiai, mellyet Mered el vŏtt vala.

19 Hodiah feleſégénec pedig fiai: melly vala Naham nénnye, ki iſmeg Ceilah attya vala, ezec: Hagarmi és Maachathbéli Eſthemoa.

20 Simon fiai; Ammon ſ-Rimah Hanan fia, és Thilon. Iſi fiai: Zohet és Benzohet.

21 Iuda fiánac az Selahnac fiai: Er, Lechah attya, ſ-Laadah Mareſah attya, az Asbea házában az bibor ſiŏuŏ ház népénekis attya vala.

22 Es Iocim, és az Chozebanac lakoſi, Ioas és Saraph, kic wralkodtac Moabnac fŏldében, és Iaſubi Lehem. De ezec immár régi dolgoc.

23 Ezec fazékgyártóc vóltac és lakoztac Netaimban ſ-Gederaban: Az királyual az ŏ dolgában eggyŭt lakoztac.[b]

24 Simeon fiai: Nemuel, Iamin, Iarib, Zerah, Saul.

25 Sallum ennec fia, Mibſam ennec fia, Miſma iſmeg eñec fia.

26 Miſma fiai: Hamuel, ennec fia Zachar, és Simi ennec fia.

27 Siminec vóltac tizen hat fiai ſ-hat leáni. Az ŏ attyafiánac pedig nem vóltac ſoc fiai, minden nemzetſégekis nem vólt anni mint az Iudah nemzetſége.

28 Lakoznac vala pedig Berſebaban és Moladaban, és Haſarſualban.

29 Bilhabanis, Eſemben és Tholadban.

30 Betuelbenis, Hormaban és Siclagban.

31 Bethmarchabotbanis, Haſarſuſimban, Bethbiriben és Saaraimban. Ezec valánac az ŏ vároſoc mind addíglan míg Dáuid királlyá lŏn.

32 Faluiokis ezec: Etam, Ain, Rimmon, Thochen és Aſan, ŏt vároſoc.

33 Es minden faluc, mellyec valánac vároſoc kŏrŭl ſzinten Baalíg. Ez vólt az ŏ lakó helyec, nemzetſégekis ŏ nékic.

34 Meſobab, Iamlech és Ioſah, Amaſiah fia.

35 Es Ioel, ſ-Iehu, Ioſibiah fia, ki Seraiah fia vala, ki Aſiel fia vala.

36 Es Elioenai, Iaacobah, Ieſohaiah, Aſaiah, Adiel, Ieſimeel és Benaiah.

37 Ziza Siphi fia, ki Alon fia, ki Iedaia fia, ki Simri fia, ki Semaiah fia.

38 Ezec vóltac kic neuezetes fŏ emberec valánac az ŏ nemzetſégekben, ſ-kic igen meg ſokaſodtanac vala az ŏ attyoknac házokban.

39 El indulánac azért Gedorba, hogy bę ménnénec annac az vŏlgynec ſiinten nap kelet felŏl való réſieíg, hogy kereſnénec az ŏ barmoknac legeltetŏ helyeket.

40 Ta-

b: Az az, ſzolgáltac, és királynac külső parazti dologban.

40 Találánakis siroſſat és igen ió földet (az à föld pedig vala tágas, nyugodalmas és békeſéges) mert Hamnac nemzetſégi laktac vala az elõtt ott.

41 El ménuén pedig ez meg irattatott ſiemélyec Ezechiaſnac Iuda királlyánac ideiében, azoknac táborokot meg veréc, és valamit ott találhatánac, le vágác õket mind az napîg, c és ott helyettec õk lakánac, mert az õ barmoknac ott ió mezeiec vala.

c: Tudni illic mig az Dauid orſzágán fen állott.

42 Ennec felõtte az Simeon fiai közzül nemellyec el ménénec az Seir hegyére, úgy mint õt ſiázan: Kiknec elõttec iáróc valánac az Ieſi fiai, Pelatiah, Nearaiah, Rephaiah és Vzziel.

Az Amalechitákat Saul és Dáuid el vezteték vala. 1. Sam: 14. 2. Sam: 8.

43 Es valakic az Amalech nemzetiben meg maradtac vala, mind le vágác azokot, és ott le telepedénec mind ez mai napîg.

V. Réſz.

Meg irattatic ez Caputhan, az Ruben, Gad, és Manaſſe ſél nemzetſégénec ſaporodáſoc, lako helyec, hadakozáſoc, Iſtentûl való ió ſzakadáſoc és fogſágra való vitelec.

1 RVBENNEC pedig Iſrael elsõ ſiülõtténec fiai, (mert õ vólt elsõ ſiülõtt: Mikoron pedig meg förteztette vólna az õ attyának ágyas házát, adattatéc az õ elsõ ſiületéſének méltoſága Ioſeph fiainac, ki Iſrael fia vala: Mind az által nem azért hogy õ néki tulaydonitatnéc az elsõ ſiületés.

a: Az az, vóllebet Iudah feiedelem vala, de az iſten törvénye ſzerint Ioſeph, mint ha elsõ ſiülõtt volna, két reſzt vőn az örökſégben.

2 Mert Iudah vala méltoſágosb az õ attyafiai közõtt, és abban az Izrael nemzetſégében feiedelem, ióllehet az elsõ ſiületéſnec haſina Ioſephé lõn.

3 Ezec mondom az Rubennec Izrael elsõ ſiülõtténec fiai: Hanoch, Pallu, Heſron és Charmi.

4 Ioel fiai; Semaaiah, Gog, Simei.

5 Michah, Reaiah, Baal.

6 Beerah, kit fogua el vitt vólt Tiglath-Pilneeſer, az Aſſyriabéli király, az vala feiedelmec az Rubenitáknac.

7 Az õ attyokfiai pedig az õ házoc népe ſierint mikor nemzetſégenkint ſiámláltatnának, ackor vala feiedelem köztõc Ieiel és Zacharias.

8 Belais, Azan fia, ki Sema fia, ki Ioel fia vala, ki lakic vala Aroerbe Neboîg és Baal Meonîg.

9 Nap kelet felõlis lakic vala az puſitába való bę menetelîg, az Euphrates folyó víztõl fogua, mert az õ barmoc Gilead földén igen meg ſiaporodtac vala.

10 Saul királynac ideiében pedig támaſitának hadat az Hagarenuſoc ellen, és el húllának (az Agarenuſoc) az õ kezec miatt, és lakanac azoknac ſátorokban, Gileadnac nap kelet felé való tartományában.

11 Gad fiai pedig ellenben laknac vala Baſan földén Salchaîg.

12 Ioel vala elõttec iáró, Sapham máſodic az után: Iaanai pedig és Saphat Baſanban lakának.

13 Ezeknec pedig attyokfiai, az õ attyoknac czelédgyec ſierint valának Michael, Meſullam, Seba, Iorai, Zia, és Eber, heten.

14 Ezec vóltac Abihail fiai, ki Hur fia vala, ki Iaroah fia, ki Gilead fia, ki Michael fia, ki Iesisai fia, ki Iohado fia, ki Butz fia vala.

15 Es mikor az Ahi Guni fiánac, tudni illic Abdielnec fia, feiedelem vólna az ő attyoc háza népe kőzőtt.

16 Mikor laknánac Gileadban, Basanban, és ezekhőz tartozó falukban, és Saronhoz tartozó helyekben mind az ő határokîg.

17 Kic mind meg siámláltatuán, az Iothamnac Iudah királyánac ideiében és az Ieroboamnac az Izrael királyánac ideiében.

18 Az Ruben fiai kőzzűl, és az Gaditac kőzzűl, és Manasseh nemzetsége kőzzűl, erős pais és fegyuer hordozó férfiac, kęz iuesec, és az hadakozásban tudossac, negyuen négy ezeren, hęt siázan, és hatuanon hartzra ki mehető férfiac.

19 Hadakozánac az Hagarenus ellen, Ietur, Naphis és Nodab ellen.

20 Es győzedelmessec léuénec azokon, és kezekben adattatánac az Hagarenusoc, és mind azoc kic ezeckel valánac, mert az Istenhőz fel kiáltottac vala az hadban, kiért Istenis őket meg halgatá, mert ő benne biztac vala.

21 Es sakmant veténec az ő barmokban, az teuéc kőzzűl nyerénec őtuen ezert, Iuhoc kőzzűl kęt siáz s-őtuen ezert, siámaroc kőzzűl kęt ezert, és siáz ezer embert.

22 Mert az seb miatt sokan el húllánac, mert Istentől vala az hartz, és azoc helyet lakánac mind addîg, mîglen őket Isten fogságban viteté.

23 Az Manasseh nemzetségénec felénec fiai laktanac az főlden melly hiuattatic Basannac, Baal Hermonîg; és Senirîg; az az, Hermon hegyeîg, mert igen meg sokasúltac vala.

24 Es ezec vóltac az ő attyoc háza népénec feiedelmi: Epher, Isi, Eliel, Azriel, Irmeiah, Hodaniah, és Iahdiel, igen erős férfiac, neuezetessec, kic az ő attyoc háza népe kőzt főc vóltac.

25 Vétkezénec pedig az ő attyoknac Istene ellen, mert az főldnec lakosinac báluány Isteniuel paráznalkodánac, mellyeket Isten siemec elől el vesitet vala.

26 Fel indîtá azért az Izraelnec Istene az Pulnac az Assyriabéli, királynac siiuét, és fogua el viué őket, az Rubenitákat s-az Gaditákat, és az Manasseh fęl nemzetségétis; Es el viué őket, Helahban és Haborba, és Haraba és Gozan folyó vizéhőz mind ez mai napîg.

VI. Rész.

Elő számállya az Papoknac és Leuitáknac nemzetségéket, tizteket, és azoknac lakásokra rendelteret városokat.

1 Leui

Leui. Cehath. 1 LEVI fiai: Gerſon, Cehath és Merai.

Amram. 2 Cehath fiai pedig: Amram, Ishar, Hebron és Vzziel.

Aaron paptul fogua az fő papoknac neuec az Babyloniabéli fogſágig. 3 Amram fiai: Aaron, Moſes, és Maria. Aaron fiai: Nadab, Abihu, Eleazar és Ithamar.

4 Eleazar nemzé Phineeſt, Phinees Abiſuat.

5 Abiſua pedig Buccit, Bucci Vzzit.

6 Vzzi nemzé Zerahiat, Zerahiah Meraiotot.

7 Meraioth pedig Amariat, Amariah Ahitubot.

8 Ahitub Sadocot, Sadoc Ahimaaſt.

9 Ahimaas Azariat, Azariah Iohanant.

10 Iohannan Aſsariat; ez vala Pap az házban, mellyet Sálomon Ieruſálemben eppítet vala.

11 Azariah nemzé Amariat, Amaria Ahitubot.

12 Ahitub Sadocot, Sadoc Sallumot.

13 Sallum Hilcijaſt, Hilcijas Azariat.

14 Azariah Seraiat, Seraiah Iehoſadacot.

15 Iehoſadac pedig fogſába méne, mikor az WR Iudat és Ieruſálemet fogſágba viteté Nabucodonozor által.

16 Leui fiai (mondom) Gerſom, Cehath és Merari.

17 Ezec az Gerſom fiainac neuec: Libni és Simei.

18 Cehat fiai: Amram, Ishar, Hebron és Vzziel.

19 Merari fiai: Mahali, és Muſi. Ezec azért az Leui nemzetſégi az ő nemzetſégec ſierint.

20 Gerſomnac fiai: Libni, Iahat, Zimmah.

21 Ioah, Iddo, Zerah és Ieatherai.

22 Cehat fiai: Amminadáb, Corah, és Aſsir.

23 Elcanah, Ebiaſaph és Aſsir.

24 Thahath, Vriel, Vzzijah és Saul.

25 Elcanah fiai: Amaſai és Ahimoth.

26 Amaſainac fia Elcanah: Elcanah fiai: Sophai és Nahath.

27 Eliab, Ieroham, Elcanah.

28 Semuel fiai pedig: elsö ſiülött Vaſni, és Abijah.

29 Merari fiai: Mahali, Libni, Simei, és Vzzah.

30 Simea, Haggijah és Aſaiah.

31 Ezec pedig az kiket Dáuid válogata az WR házában az énekléshöz, minec vtánna az Iſten ládáia meg nyugouéc.

32 Szolgáltac pedig énekléſſel az gyülekezetnec ſátorának hayloka elött, miglen Sálomon el végezé az WR házát Ieruſálemben, és állottac az ő ſiolgálattyokban kiki mind az ő rendi ſierint.

33 Ezec pedig az kic ſiolgáltac, és ezek-

Az Isten házában való eneklőc az Cehatitac kőzzűl.

és ezeknec fiai az Cehathitac fiai kőzzűl, Heman fő Cantor, Ioel fia, ki Semuel fia.

1. Heman.

34 Ki Elcanah fia, ki Ieroham fia, ki Eliel fia, ki Thohah fia.

35 Ki Suph fia, ki Elcanah fia, ki Mahat fia, ki Amasa fia.

36 Ki Elcanah fia, ki Ioel fia, ki Azariah fia, ki Sephaniah fia.

37 Ki Thahath fia, ki Assir fia, ki Ebiasaph fia, ki Chora fia.

38 Ki Ishar fia, ki Cehath fia, ki Leui fia, ki Izrael fia.

2. Asaph, az Gersonitac kőzzűl.

39 Es ennec attyafia Asaph, ki iob kezé felől áll vala, Asaph az Berechias fia, ki Simea fia vala.

40 Ki Michael fia, ki Baaschiah fia, ki Melchijah fia:

41 Ki Ethni fia, ki Zerah fia, ki Adaiah fia.

42 Ki Ethan fia, ki Zimmah fia, ki Simei fia.

43 Ki Iahath fia, ki Gerson fia, ki Leui fia.

3. Ethan az Meraritac kőzzűl.

44 Touábba az Merari fiai, kic azockal attyafiasoc valánac, bal kéz felől álnac vala: Ethan Cisi fia, ki Aldi fia, ki Malluh fia.

45 Ki Hasabiah fia, ki Amasiah fia, ki Hilcijah fia.

46 Ki Amsi fia, ki Bani fia, ki Semer fia.

47 Ki Mahali fia, ki Musi fia, ki Merari fia, ki Leui fia.

48 Nemellyec pedig az Leuitác kőzzűl, kic ezeknec attyafiai valánac, rendeltettnec vala az Isten házánac haylokánac egyęb siolgálattyára.

49 Aaron pedig és az ő fiai az egésilen meg égetendő áldozatnac óltára mellé, az fűstölő óltár mellé, az Sancta Sanctorumnac siolgálattya mellé, és az Izraelnec meg sienteléséré rendelteténec mind az sierint, valamint Moses az Isten siolgáia meg paranczolta vala.

50 Aaron fiai pedig ezec: Eleázar; Ennec fia Phinees, ennec fia Abisua.

51 Ennec Bucci, ennec Vzzi, ennec Zerahiah.

52 Ennec Meraioth, ennec Amariah, ennec Ahitub.

53 Ennec Sadoc, ennec Ahimaas.

Az Cehatitac lako helyei.

54 Es ezec az ő lakó helyec, az ő házoc és határoc sierint, tudnia illic az Aaron fiaié az Cahatitac nemzetsége sierint, mert ez iutot vólt ő nékic sors által.

55 Adác azért nékic Hebront Iudah földében, és az kőrűlötte való hostádot.

56 De azért ez városnac mezeit és azoknac faluit adác Chalebnec, az Iephunneh fiánac.

57 Az Aaron fiainac pedig az Iuda városi kőzzűl adác à gyilkosoc mentségére rendeltetett városokat, Hebront, Libnat és az mellette való hostádot, Iatthirt és Esthemoat, és ezeknekis hostádit.

58 Es

58 Es Hilent és Debirt, és ezeknekis hoſtádit.

59 Aſant és Bethſemeſt.

60 Beniamin nemzetſégéből Gebat és Alemetet hoſtadgyáual egyben, Amathot városſtis hoſtadgyáual. Ezeknec vala az ő nemzetſégec ſierint tizen három városoc.

[a] Az Ephraim nemzetſégéből.

61 Az Cehat több fiainac az [a] egy nemzetſégnec czeledgyéből, és az fél nemzetſégből tudnia illic az Manaſſe nemzetſégénec feléből ſors,által tíz városſt adánac.

Az Gerſonitáknac lako helyec.

62 Az Gerſon fiainac pedig az ő nemzetſégec ſierint Iſacharnac, Aſernec, Nephthalinac, Manaſſénac nemzetſégéből tizenhárom városſt.

Merárikanac lako helyec.

63 Merari fiainac az ő nemzetſégec ſierint, Rubennec, Gádnac, és Zebulunnac nemzetſégéből ſors által tízenkęt városſt.

64 Adánac (mondom) az Izrael fiai az Leuitáknac városokot hoſtádiual egyetemben.

65 (Minec vtánna adtac vólna ſors által az Iuda nemzetſégéből, az Simeonéből és az Beniaminéből) bizonyos neuő városokot.

66 Elősier azoknac az kic valánac az Cehat fiainac házoc népe közzől (vóltac pedig ezeknec az ő városi és határi az Ephraim nemzetſégéből.)

67 Ezeknec (mondom) adác az mentſégre rendeltetett városokat és hoſtádokat Ephraim hegyén: Gezert hoſtádgyáual egybe.

68 Es Iocmeamt, Bethoront.

69 Aijalont, ennec felőtte Gathrimmontis hoſtádgyáual egybe.

70 Menaſſeh nemzetſégénec feléből Anért, Bileamt és ezeknec hoſtádit, az Cehath meg maradott fiainac czeledgyénec.

71 Gerſom fiainac pedig az Menaſſeh fél nemzetſégéből, Golant Baſanban és Aſtharotot hoſtádiual egyetemben.

72 Iſſachar nemzetſégéből adác Cedeſt, Dobratot.

73 Ramothot, Anemet, és ezeknec hoſtádit.

74 Aſer nemzetſégéből Maſalt és Abdont hoſtádiual.

75 Hucocot, Rehobot hoſtádiual.

76 Naphthali nemzetſégéből, Cedeſt Galileában valót, Hammont, és Chiriathaimot hoſtádiual.

77 Merari meg maradott fiainac Zebulun nemzetſégéből Rimmonot, ſ. Thabort, és ezeknec hoſtádit.

78 Iordánon túl nap kelet felől Ruben nemzetſégéből, Beſert az puſitában, ſ. Iahaſat ſ. hoſtádit.

79 Cedemotot, ſ. Mephaatot ſ. hoſtadit.

80 Gad nemzetſégéből Ramotot Gileádban, ſ. Mahanaimt, és ezeknec hoſtádit.

81 Heſ-

81 Hesbont és az ő hostádit: Iaazert és az ő hostádit.

VII. Rész.

Elő ſiámláltatnac, Iſſacharnac, Beniaminnac, Nephthalinac, Manaſſenac, Ephraimnac és Aſernec nemzetſégi.

1 ISSACHAR fiai ez négy: Thola, Pual, Iaſub, és Simron.

2 Thola fiai pedig: Vzzi, Rephaiah, Ieriel, Iahamai, Ibſam, és Semuel, kic feiedelmec valánac az ő attyoknac czeledgyékben: Az Thola fiait mondom, valánac igen erős férfiac az ő nemzetſégec ſierint, ezeknec pedig az ő ſiámoc Dáuid király ideiében huſion kęt ezer és hat ſiáz vala.

3 Vzzi fiai: Izrahiah. Izrahiah fiai: Michael, Obadiah, Ioel, Iſſiah, őten; kic mind fő emberec valánac.

4 Kickel valánac az ő nemzetſégec ſierint az ő attyoknac czelédgyec ſierint, hadakozó férfiac harmintz hat ezeren, mert ſoc feleſégec vólt, és azért ſoc fiokis.

5 Ezeknec attyoc fiaijs, Iſſacharnac egéſi nemzetſége ſierint erős férfiac valánac nyóltzuan hęt ezeren ſiám ſierint mindeneſtől.

6 Beniamin fiai: Bela, Becher ſ-Iediael, harman.

7 Bela fiai: Eshon, Vzzi, Vzziel, Ierimoth és Iri, őt fő emberec az ő nemzetſégekben igen erőſſec, kic mikoron renddel nemzetſégec ſierint meg ſiámláltattanac, vóltac huſion kęt ezeren és harmintz négyen.

8 Becher fiai: Zemirah, Eliezer, Elioenai, Omri, Ieremoth, Abijah, Anathoth és Alameth, ezec mindnyáián Becher fiai.

9 Szám ſierint pedig, az ő nemzetſégeknec rendi ſierint erős fő emberec, találtattac húſi ezeren és kęt ſiázan.

10 Touábba Iediael fiai: Bilhan. Bilhan fiai: Ieus, Biniamin, Ehud, Chenaanah, Zethan, Tharſis és Ahiſahar.

11 Ezec mind Iediael fiai, az ő nemzetſégekben igen fő emberec ſ-igenis erőſſec, kic tizenhęt ezeren mehetnec vala ki az viadalra.

12 Ir fiai: Suppim és Huppim: Huſim Ahernec fia.

13 Naphthali fiai: Iahaſiel, Guni, Ieſer, Sallum, Bilhah fiai.

14 Menaſſeh fiai: [a]Aſriel, kit ſiűlé az ő feleſége. Az ő ágyás tarſa pedig az Syriabéli aſiſioni állat ſiűlé Machirt Gilead attyát.

15 Machir pedig vőn feleſéget Huppimnac és Suppimnac. Es az ő hugánac neue Maachah: Az [b]máſiknac neué Selophad: Az Selophadnac vóltac leáni.

16 Maachah Machir feleſége ſiűlé fiat, kit neuezé Pereſnec, annac pedig az őczét Sereſnec. Ennec fiai: Vlam ſ-Recem.

17 Vlam fia: Bedan. Ezec az Gilead fiai, ki Machir fia vólt, ki Menaſſe fia vólt.

18 Az ő húga az Molecheth, ſiűlé ez Ishodot, Abiezért, ſ-Mahalat.

19 Vóltac Semidanac fiai: Ahian, Sechem, Lichi, ſ-Aniam.

20 Ephra-

a: Az fiaknac neue itt nem az ő tulaidon iegizeſében vettetic, hanem értetnec azon az vnokac és az vtán valóc. Mert Aſriel nem fia vólt Manaſſenac, hanem Manaſſe fia vólt Machir, Machir fia Gilead, Gilead fia Aſriel.

b Az az, Manaſſe máſic vnokaiánac. Mert Manaſſe fia Macir, Macir fia Gilead, Gilead fia Hepher, Hepher fia Selophad. Num: 27.

20 Ephraim fiai pedig: Suthelah, kinec fia Bered, ennec fia Thahath, ennec Eleadah, ennec Thahath.

21 Ennec Zabad, ennec Suthelah, és Ezer, Elead. Es meg ölék ezeket az Gathbéliec, az földnec lakoſi: Mert alá mentec vala, hogy az Gathbélieknec barmokat el haytánac.

22 Ephraim azért az ő attyoc ſokaîg ſiratá öket, kihöz el mennec vala aż ő attyafiai, és ötet vigaſztállyac vala.

23 Bę méne azért az ő feleſégéhöz, ki fogadá méhében és ſiülé fiat, és neuezé Beriánac, miuel hogy nagy keſerüſégben vóltvólna az ő háza népeiért.

24 Leányánac neue Seerah, ki meg eppîte mind az alſó ſ-mind az felſö Bethhoron városſt, Vzen Seerathis.

25 Rephahis ő fia, és Reſeph, ennec fia Thelah, ennec Thahan.

26 Ennec fia Laadan, ennec Ammiud, ennec Eliſamah.

27 Ennec Nun, ennec Ioſue.

28 Ezeknec pedig birodalmoc és lakó helyec Bethel és ennec falui: Nap keletré Naaram, nap enyéſietre Gezer és ennec falui ſiintén Azaig, és ehöz tartozó falukîg.

29 Es az Manaſſeh fiai birodalmoc mellyettis biriác vala ezeket: Bethſeant és faluit, Thanah városſt, Megiddot, Dort, és ezeknec faluit. Ezekben laktac az Izrael fiánac Ioſephnec fiai.

30 Aſer fiai: Imnah, Iſuah, Iſui, Beriah és Serah az ő húgoc.

31 Beria fiai: Heber és Malchiel, ki vólt Birzaith attya.

32 Heber pedig nemzé Iaphletet, Somert, Holtamt, és Suat az ő húgokot.

33 Iaphlet fiai: Paſah, Bimhal, Aſuath, ezec az ő fiai.

34 Semer fiai: Ahi és Rohagah, Iehublah és Aram.

35 Ennec pedig attyafiánac az Helenenec fia vala Sophah, Imna, Seles és Amal.

36 Sophah fiai: Suah, Harnepher, Sual, Beri és Imrah.

37 Beſer, Hod, Samma, Silſah, Ithran, és Beera.

38 Iether fiai: Iephunneh, Piſpah és Ara.

39 Vlla fiai: Arah, Hanniel, és Riſiah.

40 Ezec mind Aſer fiai, igen fő emberec az ő nemzetſégekben, válogattattac, erőſſec, á fő embereknekis feiéc, ſ-meg ſiámláltattac az ő nemzetſégeknec rendi ſierint viadalra, ſiámoc pedig huſion hat ezer férfiac.

VIII. Réſz.

Az Beniamin nemzetſégét és azoknac lakó helyeket ſiámlállya elő, az után Saulnac és Ionatánſnac nemzetſégét.

1 BENIAMIN pedig nemzé Belat az ő elsö ſiülöttét, másodikot Asbelt, harmadikot Ahrat.

2 Negyediket Nohat, és Raphat ötödiket.

3 (Belánac fiai vóltac: Adar, Gera és Abihud.

4 Abiſua, Naaman, Ahoah.)
5 Gerat, Sephuphant és Huramot.
6 Ezec az Ehud fiai: (Ezec vóltac fő emberec à Geba városban lakó nemzetſég kőzőtt, kiket kőltőzteténec Manahatba.)
7 Naaman és Ahijah: Es Gerah el kőltőzteté őket. Nemzé pedig Vzzat és Ahihudot.
8 Saharaim pedig nemzé az Moab mezeién, minec vtánna azokat [a] el hagya, az ő kęt feleſégétül Huſimtul és Baaratul.

a: Tudni illic, az el kőltőztettehet.

9 Nemzé (mondom) az Hodes neuő feleſégétül Iobabot és Sibiat, Meſat és Malchamt.
10 Ieuſtis, Sachiat és Mirmat: Ezec az ő fiai, fő emberec az ő nemzetſégekben.
11 Huſimtul nemzé Abitubot, és Elpaalt.
12 Elpaal fiai: Eber, Miſeam és Samed: Ez rakatá Onót és Lódot, és ezeknec faluit.
13 Beriah, Sema, (ezec fők vóltac az Aialonban lakozó nemzetſégec kőzőtt, és ezec űztec vala el az Gathnac lakóit.)
14 Abio pedig Saſac, Ieremoth.
15 Zebadiah, Ader, Arad.
16 Michael, Iſpah, Ioha, Beriah fiai.
17 Zebadiah, Meſullam, Hizci, Haber.
18 Iſmerai, Izliah és Iobab, Elpaal fiai.
19 Iacim, Zichri, Zabdi.
20 Elienai, Sillethai, Eliel.
21 Ariah, Beraiah és Simrath Simei fiai.
22 Iſpan pedig, Eber, Eliel.
23 Abdon, Zichri, Hanan.
24 Hanaiach, Elam, Anathothijah.
25 Iphedeiah, Penuel, Saſac fiai.
26 Samſerai pedig, Sehariah, Athaliah.
27 Iaareſiah, Eliah és Zichri, Ieroham fiai.
28 Ezec vóltac fő emberec az ő nemzetſégec ſierint, és ezec laktac Ieruſálemben.
29 Gibeonban pedig laktac az Gibeonnac attya, kinec feleſégénec neue Maachah vala.
30 Es az ő első ſzűlőtte Abdon és Sur: Cis, Baal, Nadab.
31 Gedor, Ahio és Zecher.
32 Micloth nemzé Simath: Ezekis az ő attyokfiainac ellenében laktac Ieruſálemben.
33 Ner pedig nemzé Ciſt, Cis nemzé Sault, Saul Ionataſt, Malchiſuat, Abinadabot es Esbaalt.
34 Ionatas fia: Meribbaal. Meribbal nemzé Michat.
35 Michah fiai: Pithon ſ-Melech, Tharea és Ahaz.
36 Ahaz nemzé Iehoadat, Iehoadah pedig Alemetet, és Azmauetet és Zimrit. Zimri nemzé Moſat.
37 Moſa pedig Binat, ennec fia Rapha, ennec Eleſah, ennec Aſel.
38 Touábba Aſelnec vólt hat fia, kiknec ezec neuec: Azricam, Bocru, Iſmael, Seariah, Obadiah és Hanan, ezec mind Aſel fiai.

39 Az

39 Az ő attyafiának Eſeknec fiai ezec: Vlam az ő elsö ſiülöttе, Ieus máſodic, és Eliphéleth harmadic.

40 Es vóltac az Vlam fiai igen erös férfiac, íueſec, és ſoc fiakat és vnokákat ſiaporîtnac vala ſiázſig, és ötuenſig. Mind ezec à Beniamin fiai közzül valóc vóltac.

IX. Réſz.

Meg irattatic ez Caputban az Ieruſálemnec mind külsö polgári rendénec, mind az egyházi rendnec állapattya, melly vólt à Babyloniai fogſág vtán.

1 FEienkint azért az Izrael fiai meg ſiámláltattac vala nemzetſégec ſierint, az mint mégis irattatac az Izrael és Iuda királyoc könyuében, kic az ő ſoc gonoſságokért Babyloniába viteténec fogſágra.

2 A kic pedig elein laknac vala az ő ioſiágokban ſ. városokban, ezec: Izrael, Papoc, Leuitac és Nathinçuſoc.

a: Az hic tudnia illic meg hodolatac az Izraelnec mint az Gibeonitac. Ioſ: 9.

3 Mert Ieruſálémben laktac az Iuda fiai közzül, ſ. Beniamin fiai közzül, Ephraim és Manaſſeh fiai közzül valóc.

4 Vthai Ammihud fia, ki Omri fia, ki Imri fia, ki Bani fia, Phares fiai közzül valoié, ki Iuda fia vala.

5 Az Silonitac közzül, az Aſiah, ki elsö ſiülött vala, és ennec fiai.

6 Zerah fiai közzül: Ieuel és az ő attyafiai hat ſiázan ſ. kilentzuenen.

7 Beniamin fiai közzül: Sallu, Meſſulam fia, ki Hodauiah fia, ki Haſenuah fia.

8 Ibeniah Ieroam fia, ſ. Elah Vzzi fia, ki Nichri fia, és Meſullam Sephatiah fia, ki Reuel fia, ki Ibniah fia.

9 Ezeknec pedig az ő attyokfiai nemzetſégec ſierint valának kilentz ſiázan és ötuen haton, ezec feienként igen fö emberec valának az ő nemzetſégec ſzerint.

10 Az Papoc közzülis: Iedaiah, Iehoiarib és Iachin.

11 Azariah Hilcijah fia, ki Meſullam fia, ki Sadoch fia, ki Meraioth fia, ki Ahitubnac az Iſten házának fö gonduiſelöiénec fia vala.

12 Es Adaiah Ieroham fia, ki Pashur fia, ki Malchijah fia: Maaſai Achel fia, ki Iahzera fia, ki Meſullam fia, ki Meſillemith fia, ki Iemmer fia.

13 Ezeknec attyokfiai az ő attyoc háza népe között igen fö emberec, ezer ſ. hét ſiázan hatuanon valának, erössec az Iſten házának dolgának munkáiában.

14 Az Leuitác közzül, Semaiah Haſub fia, ki Azricam fia, ki Haſabiah fia, az Merari fiai közzül.

15 Bacbacar, Heres, ſ. Galal, Mathaniah, Michah fia, ki Zichri fia, ki Aſaph fia.

16 Obadiah Semaiah fia, ki Galal fia, ki Ieduthun fia, ſ. Berechiah Aſa fia, ki Elcanah fia, ki lakic vala Netophathi faluiban.

17 Touábba aytón állóc Sal-

lum, Accub, Talmon, Aiman, és ezeknec attyokfiai : Sallum pedig fő vala.

b: Tudni illic ez ki fő az kapun álloc kőzőtt.

18 (Es ennec b mind ez ideig az király kapuián vagyon állásá napkelet felől,) amazoc aytón álloc az Leuitáknac az ő rendec ſierint.

19 Sallum Coręfia, ki Ebiaſaph fia, ki Cora fia, és ennec rokonſági az ő attyánac házából valóc, tudni illic az Corhitác az Iſten haylokánac aytaiának őrizői valánac, mint az ő attyoc, az WR ſeregében őriztéc vala a Sátornac ſient helyeit.

20 Mikor az Phinees az Eleazar fia azoc előtt iáró vólna régen, kiuel vala az WR.

21 Touábba Zacharias Meſelemiah fia, az gyülekezet ſátorára való aytónac őrizői.

22 Mindeneſtől ezec válaſitott aytón állóc vóltac, kęt ſiázan és tizenketten, kic az ő faluiokban nemzetſégec ſierint meg ſiámláltattac vólt, kiket Dáuid rendelt vólt és Samuel Propheta az ő tiſitiben.

23 Miképpen az ő attyoc azért, azonképpen az fiac őrizic vala renduel az WR házának kapuit.

24 Négy felé valánac az őrizők: Nap keletre, nap nyugatra, Eſiakra, és Délre.

25 Es ezeknec attyokfiai az ő faluiokban valánac, hogy minden heted nap amazockal c fel ménénec Ieruſálembe bizonyos ideig.

c: Az kik vől 17 és 21. versiben emlekezéc.

26 Es négy Leuitákra bizatot vala, mind az kapún állóknac ſiámoc, és őrizic vala az kamorákat, és az Iſten házának kénczét.

27 Es az WRnac háza kőrül hálnac vala, miuel hogy az őrizés ő tiſitec vólna, és minden reggel ők níttyác vala meg az aytókat.

28 Es ő kőzzülec nemellyec az Egyházi ſiolgálatra czinált edényekre viſelnec vala gondot, mert mind ki ſ-mind bę ſiámán viſiic vala azokat.

29 Vgyan azonoc kőzzül válaſitattac vala nemellyec más fęle edényeknec gond viſeléſére, az ſient edényekhőz, ſemlyéhőz, borhoz, olayhoz, temiénhőz, és drága kenetekhőz.

30 Az Papoc fiai kőzzül valóc czinállyác vala az drága kenetetis.

31 Touábba Matthithiah az Leuitác kőzzül való, ki első ſiülötte az Corhitác kőzzül való Sallumnac, az ſerpenyőkre viſel vala gondot.

32 Az Cehatitác fiai és azoknac attyokfiai kőzzül rendeltettec vólt az ſient keniérnec gond viſeléſére, hogy minden ſiombaton meg kéſiítenéc azt.

33 Ezec kőzzül valóc valánac az éneklőkis, kic ſiabadoſoc valánac egyęb tiſittül az ő kamoráiokban, mert éijel és nappal ſiolgálattal tartoznac vala.

34 Ezec az Leuitác kőzőtt az ő attyoc háza népe kőzzül főc vóltac

tac az ŏ nemzetségec ſierint, és ezec laktac Ieruſálemben.

35 Gibeonban pedig laktac, Gibeon attya, Ieiel, és az ŏ feleſégénec neue Maachah.

36 Az ŏ elsŏ ſiŭlŏtt fia Abdon, az vtán Sur, Cis, Baal, Ner, és Nadab.

37 Gedor, Ahio, Zechariah és Micloth.

38 Micloth pedig nemzé Simamt, ſ-ezekis az ŏ attyokfiainac ellenében laktac Ieruſálemben az ŏ attyokfiockal.

Ez hat vtolsó verſec az felsŏ Capitbaſſis meg vadnac.

39 Ner nemzé Ciſt, Cis pedig nemzé Sault, Saul Ionatáſt, Malchiſuat, Abinadabot és Eſbaalt.

40 Ionatás fia Meribbaal, ez nemzé Michat.

41 Michah fiainac neuec: Pithon, Melech és Thahrea.

42 Ahaz pedig nemzé Iaarat, Iaarah Alemetet, Azmauetet, Zimrit: Zimri pedig Moſat.

43 Moſa Bineat, ennec fia Rephaiah, ennec Elaſa, ennec Aſel.

44 Aſelnec vóltac hat fiai, kiknec ezec neuec: Azricam, Bochru, Iſmael, Seariah, Obadiah és Hanan: Ezec Aſel fiai.

X. Réſz.

Meg iria az Saulnac az Philiſtęuſockal való vtolſó ůtkőzetet, és ő néki az ŏ fiaiual eggyűt való veſſedelmét. Az Iabes Gilieadbélieknec ió tétemenyeketis az Saulnac és az ŏ fiainac hólt teſtekhőz meg iria. Es mi okon véretett el az birodalom Saultul és maradekitól.

1 AZ Philiſtęuſoc hadakoznac vala az Izrael népéuel, megis futaméc az Izrael az Philiſtęuſoc elŏtt, és egy néhányan az ſebec mia elis húllánac az Gilboa hegyén.

1.Reg.31. SAVL.

2 Vzéc pedig az Philiſtęuſoc Sault és az ŏ fiait, kic megis ŏléc Ionatháſt, Abinadabotis, Malchiſuatis, à Saul fiait.

3 Es meg ſúlyoſodéc Saul ellen az viadal, és találkozánac ŏ reáia az íueſec, kic nijlockal męgis ſebeſitéc ŏtet.

4 Es monda Saul az ŏ inaſſánac: Vond ki fegyueredet és very által engem vęle; mert ne talám el iŏnec è kŏrnyŭl meteletlenec, és meg czúfolnac engemet. Nem akará pedig az ŏ inaſſa, mert ſiertelen fél vala, ragada azért Saul ŏ maga az ŏ maga fegyuerét, és belé boczátkozéc.

5 Látuán pedig az ŏ inaſſa, hogy Saul immár meg hólt vólna, ŏis az fegyuerbe boczátkozéc ſ-meg hala.

6 Meg hala azért Saul és az ŏ három fia, és egéſi háza népeis egyetemben meg hala.

7 Melly dolgot mikor meg ęrtettec vólna az Izrael fiai, kic laknac vala azon az vŏlgyen, hogy tudni illic ŏk meg futamtanac vólna, és hogy Saul ſ-az ŏ fiai meg hóltanac vólna, puſitán hagyác vároſokat és el futánac. Ackor el iŏuénec az Philiſtęuſoc és az okba bę ſiállánac.

8 Lŏn pedig máſod nap, el iŏuénec az Philiſtęuſoc hogy az

hóltakot meg fosſiác, és meg találác Sault és az ő fiait halua fekŭuén az Gilboa hegyén.

9 Es ŏtet meg fosituán feiét el véuéc és fegyuerit, ſ-el kŭldŏzéc az Philiſtęuſoknac minden tartományokra kŏrnyŏs kŏrnyŭl, hogy az ŏ báluányoknac meg mondanác, és az népnec.

10 Es fel tŏuéc az ŏ fegyuerit az ŏ báluányoknac templomában, ſ-az feiét pedig az Dagon kápolnáiában fel téuéc.

11 Meg haluán pedig miñyáián az Iabes Gilead népe, az mellyeket az Philiſtęuſoc czelekedtec vólna Saullal.

12 Fel támadánac feienkint az erŏs férfiac, és el viuéc Saulnac és az fiainac teſteket, és Iabesbe viuén el temetéc egy tŏlgy fa alatt, és bŏytŏlénec heted napîg.

1.Reg:15. & 28. 13 Meg hala azért Saul az ŏ ſoc hamiſſágáért, mellyel az Wrat igen meg bántotta vala, az az, az WRnac igeie ellen vétkezet vala, mellyet meg nem ŏrizet vala, és hogy az ŏrdŏngoſtŏlis tanáczot kérdet vólna.

14 Es nem kérdé tanáczot az WRtól, kiért ŏtet elis veſité, és adá az ŏ orſiágát Dáuidnac az Iſai fiánac.

XI. Réſz.

Dáuid az Izraelitákról egyenlŏ akaratból királlyá válaſztatic Hebronban. Iebus városát meg veſſi. Elŏ ſzámláltatnac az Dáuidnac erŏs vitęzi,

1 GYŭlénec pedig mindnyáián az Izraelitác Dáuidhoz Hebron városba, monduán: Imé te czontod vagyunc és te tagod. 2.Reg:5. DAVID király.

2 Ennec elŏtteis męg mikor Saul király valais, te viſied vala ki, ſ-te hozod vala bęis az Izrael népét: Es ezt mondotta az te Wrad Iſtened tenéked: Te legelteted az én népemet az Izraelt, és te leſiſi vezęr az én népemen az Izraelen.

3 El ménénec azért mindnyáián az Izraelnec vénei az királyhoz Hebron városba, és ſzŏuetſéget tŏn Dáuid ŏ vęlec Hebronban az WR elŏtt, és meg kenéc Dáuidot az királyſágra Izrael népén, az WRnac Samuel által való beſiéde ſierint.

4 El méne pedig Dáuid és az egéſi Izrael népe Ieruſálembe, ez az Iebus, (hól az fŏld népénec lakoſi kŏzzŭl való Iebuſęuſoc laknac vala.)

5 Es mondánac az Iebus lakói Dáuidnac: Ide bę nem iŏſi. Es meg véué Dáuid Syon várát. Ez az Dáuid városa.

6 Mert azt mondotta vala Dáuid: Valaki leg elŏſier az Iebuſęuſokat meg verhetendi, vtánnam fŏ és hadnagy léſien. Fel méne azért leg elŏſier Ioab az Seruiah fia, és lŏn hadnaggyá.

7 Lakéc pedig Dáuid az várban, azért neuezéc azt Dáuid városánac. a. Nemellyec vtzánac néuénec mondgyác az Millot, nemellyec erőſſegnec fordityác.

8 Meg eppîté pedig Dáuid az várost az Millotul fogua mind kŏrŭl.

kőrűl. Ioab pedig meg eppíté az maradékiát.

9 Es ſiűntelen neuekedic vala Dáuid, mert az ſeregeknec WRa vala ő vęle.

2.Reg: 23. 10 Ezec pedig az erős férfiac kőzzűl az hadnagyoc, kic Dáuid mellet valánac, kic erőſſen forgolodánac ő vęle az ő orſiágáért az egéſi Izraellel, hogy királlyá válaſitanác ötet az Izraelen, az WRnac beſiéde ſierint.

Dáuidnac erős vitezi, 11 Ez pedig az erős férfiaknac ſiáma, kic Dáuid kőrűl valánac: Iaſobeam Hachmoni fia, harmintz férfiunac előtte iáróia, ez emelte vala fel az ő kopiáiát három ſiáz ellen, kiket mind egyſier megis ſebeſite.

12 Ez után Eleázar az Ahohita Dodo fia; ki az három erőſſec kőzzűl eggyic vala.

13 Ez vala Dáuiddal Paſdammban, houa gyűltec vala az Philiſtęuſoc viadalra, melly helynec mezeie mind árpáual vala bę vetue, ſ-az lakos nép el futot vala Philiſtęuſoc előtt.

14 Es meg állottác vala ott az mezőnec kőzepin, mellyet megis ſiabadîtánac, és meg veréc az Philiſtęuſokat. Es az WR hatalma meg ſiabadîta azokat.

15 Touábba mikor alá mentec vólna hárman az harmintz fő emberec kőzzűl Dáuidhoz, à kőſiiklához az Adullam barlangiában; az Philiſtęuſoc pedig tábort iárának az Rephaim vőlgyben.

16 (Dáuid pedig ackor vala az ő erőſſégében: Es az Philiſtęuſoc hada vala Bethlehemben.)

17 Kéuána Dáuid vizet, ſ-monda: Oh ki adhatna nékem innom az Bethlehem kapuia előtt való forráſnac vizéből?

18 Vtének azért az három fő erős férfiac az Philiſtęuſoc táborára, és vizet merîtének az Bethlehem forráſából, melly vala az kapu előtt, és viuéc Dáuidnac: De nem akará Dáuid innia, hanem ki tőlté azt az WRnac.

19 Es monda: El táuoztaſſa én tőlem az WR hogy ez czelekedném: Auagy ezeknec véreket innámé meg, kic életeket halálra vetettec? Mert ők ezt életec veſiedelméuel hoztac. Es ſemmiképpen nem akará iñia. Ezt meg meréc kéſérteni az három erős férfiac.

20 Es Abiſai az Ioab attyafia, ő vala ez háromnac előttec iáró, ez ragadott vala dárdát három ſiáz ellen, kiket meg ſebeſite, és ez hîres és neuezetes vala az három kőzőtt.

21 Az három kőzzűl az kettőnél bőczűletesb vala, azért vólt azoknac előttőc iáró, de azért ő maga nem ęr vala az hárommal.

22 Benaiah Iehoiada fia, erős attyának fia, ki nagy dolgokot czelekedett vala, és vala Cabſeelbéli: Ő ölte vala meg az kęt erős Moabitákat, vgyan ezen ment vala alá, és meg ölte vala az oroſlánt az veremben háuas időn.* 23 Vgyan ezen ölé meg az Æ-

* Az az, télbe mikor az oroſlán igen kegyetlen.

gyptusbéli férfiat, kinec magaſſága ŏt ſing vala, és olly dárda vala az Ægyptusbéli férfiunac kezében, mint az ſiŏuŏzugol; Siembe ſiállott vala pedig vęle egy páltzáual, ſ-ki ragadá az Ægyptusbéli ember kezéböl à dárdát, és az ŏ maga fegyueréuel által veré.

24 Ezeket czelekedte Benaiahu az Iehoiada fia, kiért valais neuezetes az három erŏſſec kŏzŏtt.

25 Az harmintz kŏzzŭl tiſiteletes vala ŏ, de nem ér vala az háromual: Annac okaért Dáuid maga mellé válaſitá azt.

26 Az ſeregnec pedig erŏſſei kŏzzŭl valóc ezec: Aſahel Ioab attyafia, Elhanan az ŏ attya báttyánac fia, ki Bethlehembéli vala.

27 Haroritból való Sammoth, Pelonból való Heles.

28 Thecoabéli Hira Icces fia, Anathotbéli Abiezer.

29 Huſathbéli Sibbechai, Ahohitbéli Ilai.

30 Netophatbéli Maharai, Netophatbéli Heled Baanah fia.

31 Itthai Ribai fia, az Beniamin fiainac Gibeath városokból való, Pirathombéli Benaiah.

32 Hurai az Gaas vŏlgyéböl való, Arbathbéli Abiel.

33 Baharumi Azmaueth, Salbonitbéli Eliahba.

34 Gizombéli Haſem fiai kŏzzŭl Ionathas, Hararithbéli Sage fia.

35 Hararitbéli Ahiam Sachar fia, Eliphal Vr fia.

36 Mecheraritbéli Hepher, Pelonbéli Ahijah.

37 Charmelböl való Heſro, Naarai Ezbai fia.

38 Ioel Nathan attyafia, Mibhar Geri fia.

39 Selec Ammon nemzetſégéböl való, Berothbéli Naharai Ioab ſiolgáia, ki Seruiah fia vala.

40 Ithrebéli Ira, Ithrebéli Gareb.

41 Vrijas Hitthęus, Zabad Ahlai fia.

42 Adina az Ruben nemzetböl való Siza fia, ki az Rubenitáknac hadnagyoc vala, és vęle harmintzan valánac.

43 Hanan Maach fia, Mithnibéli Ioſaphat.

44 Aſtherathbéli Vzzijah, Saina ſ-Iehiel, Aroerbéli Hotham fiai.

45 Iediael Simri fia, és az ŏ attyafia Ioha, Thiſitbéli.

46 Mahauitbéli Eliel, Ieribai és Ioſauiah Elnaan fiai, és Ithmah, Moab nemzetéböl való.

47 Eliel ſ-Obed, és Iaaſiel Meſobaiaból valóc.

XII. Réſz.

Meg iria az vitęzlő népeket, kic à ſiánki vetéſnec ideién, és az vtán Hebronba Dáuidhoz gyűltenec. Es az vtán à kic az egéſſorſagnac népe kőzzűl minden nemzetſég kőzzűl Dáuidhoz gyűltec, hogy őtet királlyá tennéc.

1 EZEC pedig azoc à kic mentenec vólt Dáuidhoz Siclagba, mikor Saultól à Cis fiátol való félelemnec miatta męg ſiánki vetésben vólna, kic amaz erŏſſeckel az ŏ hadakozáſában ſegitŏi vóltac.

2 Iue-

2 Iuesec kic mind iob mind bal kęzre kŏuel hagyitanac vala, és nijllal lŏnec vala, kic az Saul attyafiai kŏzzŭl valóc valánac, Beniamin nemzetibŏl.

3 Hadnagy vala Ahiezer és Ioas, Gibathbéli Semaah fiai, s-Ieziel és Peleth, Azmauet fiai, Berachah s-Iehu Anathothbéli.

4 Es Gibeonbéli Ismaia, az harmintz kŏzzŭl való erŏs, kiknec elŏttec iáróis vala; Irmeiah, Iahaziel, Iohanan és Gederathbéli Iozabad.

5 Eluzai, Ierimoth, Bealiah, Semarias, és Haruphbéli Sephatias.

6 Elcanah, Isijahu, Azarel, Ioezer, és Corę nemzetibŏl való Iasobeam.

7 Ioelah, s-Zebadiah, Gedorból való Ieroham fiai.

8 Az Gaditác kŏzzŏlis haylánac Dáuidhoz, mikor vólna az pusztában az erŏsségben, erŏs hadakozó férfiac, paisosoc, dárdásoc; ortzáioc mint orosláńnac ortzáia, és hasonlóc az hegyen lakozó vad ketskékhŏz az gyorsaságra.

9 Hezer az elsŏ, Obadiah másodic, Eliab harmadic.

10 Mismannah negyedic, Irmeiah ŏtŏdic.

11 Atthai hatodic, Eliel hetedic.

12 Nyóltzadic Iohannan, kilentzedic Elzabad.

13 Tizedic Irmeiahu, tizen eggyedic Machbannai.

14 Ezec vóltac hadnagyoc az seregben, az Gad fiai kŏzzŭl, egy az ki kisseb vala, százért vala, az nagyobbic ezerért. [a]

15 Ezec vóltac kic az Iordán vizén által mentec vólt az elsŏ hólnapban, noha az áruíz az partot felyŭl múlta vólna, és el ŭztéc vala mind azokat, kic az vŏlgyet nap kelet felŏl s-nap nyugat felŏl lakiác vala.

16 Iŏuénec Dáuidhoz egy nehányan az Beniamin és az Iuda fiai kŏzzŭlis, szintén az erŏsségîg, mellyben Dáuid ackor vala.

17 Es ki méne Dáuid eleiekbe, és monda nékic: Hogy ha békeségnec okaért iŏtŏc én hozzám, hogy segitségemre lennétec, az én sziuem egy lészen ti veletec: Ha pedig meg akartoc czalni hogy el arúllyatoc az én ellensegimnec, hól semmi hamisságomot nem ismérem, lássa meg az mi attyáinknac Istene, és titeket bŭntessen meg.

18 Az lélec pedig fel indîta Amasait az harmintznac feiedelmét, s-monda: ô Dáuid tiéid vagyunc és te veled lészŭnc Isai fia, békeség, békeség tenéked, békeség az te segitŏidnekis, mert meg segét tégedet az te Istened: Hozzáia fogadá azért ŏket Dáuid, és fŏ emberecké tŏué az seregben.

19 Ennec felŏtte az Manasseh nemzetségébŏlis ménénec Dáuidhoz, mikor ment vólna az Philistęusockal eggyŭt Saulra: De nem segelléc [b] ŏket, mert tanáczot tartuán felŏlec, haza kŭldéc Dáuidot az Philistęus wrac, mond-

a: Az az, à leg kissebic száznac ellene állot az nagyobic ezernec. Vagy: az kissebic száznac, az nagyobic ezernec vólt hadnagya.

1. Sam: 29. b Tudni illic, az Dáuid népe az Philistæusokot.

monduán: Az mi feiőnc veſieſiuel fog viſiſia menni az ő Wrához Saulhoz.

20 Mikoron (mondom) ſietne Siclagba, ménénec ő hozzáia egy nehányan, az Manaſſeh fiai közzűl: Adnah, Iozabad, Iediael, Michael, Iozabad, Elihu, és Sillethai, kic az Manaſſeh nemzetſégéből való vitézeknec hadnagyi vóltanac.

21 Es ezec vóltac Dáuidnac ſegitſéggel az ellenſégnec ſeregi ellen: Mert feienként mind válogatott erős vitézec valánac, és fő hadnagyoc vóltac à ſeregben.

22 Annac felőtte minden napon mennec vala Dáuidhoz, hogy ſegitſégére lennénec néki, miglen az népe meg ſokaſúlna mint az Iſtennec tábora.

23 Ezec pedig ſiámoc az viadalhoz kéſiűlt hadnagyoknac, mellyec Dáuidhoz mentenec vala Hebronban, hogy Saul helyett az orſiágban királlyá válaſitanác az Iſtennec igéreti ſierint.

24 Iudah fiai közzűl, kic viſelnec vala paiſt és kopiát, hat ezer és nyóltz ſiáz vala, kic az viadalhoz kéſiűltec vala.

25 Az Simeon fiai közzűl erős férfiac à viadalra, hęt ezer és ſiáz.

26 Az Leui fiai közzűl, négy ezer és hat ſiáz vala.

27 Iehoiadais az Aaron fiai közzűl, és ő vęle három ezer és hęt ſiáz.

28 Es az iffiu Sadoc, ki igen erős vala, és az ő attya házából, huſion kęt fő emberec.

29 Az Beniamin fiai közzűl, kic Saul attyafiai valánac, három ezer: Mert az több ſokaſág őrizic vala az Saul házát.

30 Az Ephraim fiai közzűl, húſi ezer vala és nyóltz ſiáz, igen erőſſec, kic az ő nemzetſégekben igen neuezeteſec valánac.

31 Az Manaſſehnac pedig fęl nemzetſégéből tizen nyóltz ezer, kic eggyenként válogattattac vólt, hogy el ménnénec és Dáuidot királlyá válaſitanác.

32 Iſſachar fiai közzűl, kic az időnec alkolmatoſságát tudgyác vala, anniéra hogy iól tudnác az Izrael népénec mihöz kellene magát tartani, fő emberec kęt ſiázán, és mind azoknac attyokfiai, az ő beſiédekhöz halgatnac vala.

33 Zebulun fiai közzűl à hartzra ki mehetőc minden hadi ſierſiámockal egybe, valánac ötuen ezeren, kéſiec az viadalra álhatatos ſiiuel.

34 Nephthali nemzetſégéből, ezer fő ember vala, és ő vęlec paiſſal ſ. kopiáual harmintz hęt ezer vala.

35 Az Danitác közzűl, kic az viadalhoz kéſiec valánac, huſion nyóltz ezeren vóltac és hat ſiázan.

36 Es az Aſer fiai közzűl, kic hadakozóc valánac, és az ütközethöz kéſiec valánac, negyuen ezeren valánac.

37 Az Iordán vizén túl lakozóc közzűl, az az, à Rubenitác, Gaditác, és az Manaſſeh nemzetſégénec

génec fele közzül, minden viadalhoz való fierſiámokual egyetemben iöttenec ſiáz húſi ezeren.

38 Feienként ezec hadakozó férfiac, hartz rendeléſnec tudói, tiſita ſiiuel mentenec vala Hebronba, hogy Dáuidot egéſi Izrael népén királlyá válaſitanác, ſöt inkáb ezeknec kiuöle àkic valánakis egy ſiiuel valánac, hogy Dáuidot királyſágra válaſitanác.

39 Es lönec ott Dáuiddal harmad napíg lákozuan, mert az ő attyafiai kéſiítettec vala nékic (éléſt.)

40 Söt inkáb az kic ott ſiomſiédſágban laknac vala, hoznac vala ſiamárokon, teuéken, öſiuéreken eledelt, liſitet, figét, aſiſiú ſiölött, bort, olayt, vágó barmokot, iuhokat, ſiántalan ſokat, mert az Izrael nagy örömben vala.

XIII. Réſz.

Dáuid az egéſ orſágnac tanácſából az Iſten ládáiát el hozza Ciriath Iearimból, hogy Ieruſálembe vinné azt, de mikor az Iſten Vzzat az vtban meg ölte vólna, az láda az Obededom házánál hadgya.

1 TAnáczot tartá pedig Dáuid az ezeredeſeckel, ſiázadoſockal és à hadnagyokual.

2 Es monda Dáuid az egéſi Izrael népénec: Ha néktec tettzic, és ha az mi Wrunktól Iſtenünktöl vagyon, küldgyünc el ſiéllel à mi töb attyánkfiaihozis Izraelnec minden tartományára; és azockal egybe az Papokhoz ſ-az Leuitákhoz az ő városoc és hoſtadoc ſierint, hogy ökis gyüllyenec hozzánc.

3 Hogy hozzuc meg az mi Iſtenünknec ládáiát: Mert Saul ideiében mi azt meg nem kereſöc.

4 Es engede az ſokaſág hogy bátor vgy czelekednéc, mert igaznac láttatéc ez dolog mind à ſokaſág elött.

5 Öſiue gyüyteté azért Dáuid mind az Izrael népét az Ægyptus Nilus folyó vizétöl fogua ſiinten Hamatíg, hogy az WRnac ládáiát meg hoznác Chiriath Iearimból. 1.Reg.6.

6 Fel méne azért Dáuid és ő vçle Izraelnec ſokſága Baalatba vagy Chiriathiearimba, melly Iudában vagyon, hogy onnan el hoznác az WR Iſtennec ládáiát, ki az két Cherubim között ül, melly az ő neuéröl neueztetic.

7 Helheztetéc pedig az Iſten ládáiát az Abinadab házából egy wy ſiekerre: Vzzah pedig és Ahio vezetic vala az ſiekeret.

8 Dáuid pedig és az Izraelnec minden népe az Iſten elött tellyes ereiekböl énekleſeckben, hegedöleſekben, diczéretekben, dobláſokban, czimbalom verésben, és kürtöléſekben valánac foglalatoſſac.

9 Mikor pedig iutottac vólna Cidonnac mezeiére, Vzza veté kezét reáia hogy meg tartaná az ládát, mert az ökröc fçlre tçrtec vala.

10 Es az Iſtennec haragia fel geriede Vzza ellen, és ötet meg veré hogy kezét vetette vólna az ládára,

ládára, ſ-meghala vgyan ott az Iſten elött.

11 Azért magában igen meg búſúlá, hogy az WR Vzzat meg öl-te vólna, annac okaért az helyét mind ez mai napîg neuezic Vzzah halálánac helyénec.

PERES VZZAH, az az, Vzza halálánac helye.

12 Es Dáuid az napon meg röttené az Iſtentöl, monduán: Miképpen merem hozzám bę vinni az Iſten ládaiát.

13 Es nem viué bę ö hozzáia az ládát az ö városában, hanem viué az Gitthęus Obededom házához.

14 Es vólt az Iſten ládáia Obededom házában három hólnapîg, , és meg áldá az WR az Obededom házát, és mindenét valamié vala.

XIIII. Réſz.

Az Hiram király küld fákat és meſter embereket az Dáuid házánac eppitéſére, Dáuid veſſen töb feleſégetis és léſſnec ſoc gyermeki: Es meg veri kętſer az Philiſthęuſokat.

1 KVLDE pedig Hiram az Tyruſnac királlya Dáuidhoz köueteket és Cedrus fákat, kö miueſeket, álczi meſtereket, hogy néki házat czinálnánac.

2.Reg:6. 2 Meg iſmeré azért Dáuid hogy az WR ötet meg erösſitette vólna az királyſágban az Izrael népén, és hogy nagy böczületben vólna az ö orſiága az ö népéiért az Izraelért.

3 Vön pedig Dáuid męgis töb feleſégeket Ieruſálemben, és nemzé męgis töb fiakat ſ-leányokat.

4 Es ezec neuec azoknac kic ſiülettettec ö néki Ieruſálemben: Sammua, Sobab, Nathan és Sálomon.

5 Ibhar, Eliſua ſ-Elpelet.

6 Nogah, Nepheg ſ-Iaphia.

7 Eliſama, Beeliada, ſ-Eliphelet.

8 Meg értuen pedig az Philiſtęuſoc hogy Dáuid meg kenettetet vólna az királyſágra az Izrael népén, feienként fel indúlánac hoǵ Dáuidot meg kereſſéc: Melly dolgot mikor Dáuid meg hallot vólna, azonnal ki ſiálla eleibe.

9 Az Philiſtęuſoc pedig el iutánac és az Rephaim völgyében mind el ſieledénec.

10 Dáuid azért tanáczot kérdé az Iſtentöl, monduán: Ráioc indullyaké az Philiſtęuſokra és öket kezembe adodé? Es monda az WR, menny ráioc, és öket kezedbe adom.

11 Fel ménénec azért Baalperaſimba, és ott Dáuid öket igen meg veré, ſ-monda: Iſten el oſilatá az én ellenſégimet az én kezem miatt, mint az vizet, azért neuezec az helyet Baalperaſimnac.

12 Es ott hagyác az ö báluány Iſteneket, és Dáuid meg parantſolá, és mind meg égetéc azokat.

Dáuid meg egetteti az Philiſtæuſoknac báluányokat.

13 Iſmeg fel támadánac az Philiſtęuſoc és azon völgyen el ſieledénec.

14 Azért Dáuid iſmeg tanáczot kérdé Iſtentöl, és monda az Iſten ö néki: vtánnoc ne menny fel, hanem öket vedd körül, és meñy ö ráioc az körtuely fák a ellenéröl.

a: Nemellyec ſzeder fánac fordityác.

15 Es

15 Es mikoron hallandod az ő indúláſokot az körtuély fák teteién, ackor indúlly ráioc az viadalra, mert az Iſten ackor mégyen ki te előtted, hogy meg verie az Philiſtęuſoc táborát.

16 Dáuid azért ſiintén vgy czelekedéc az mint néki Iſten meg hadta vala, és vágác az Philiſtęuſoc táborát Gibeontúl fogua ſiintén Gazeraig.

17 Es Dáuidnac ki méne hîre neue minden földnec ſiegeletire, és az WR az Dauid hîréuel meg röttenté az pogányokat.

XV. Réſz.

Dáuid minec vránna az ő városában az Iſten ládáiának ſátort eppîret vólna, az Leuitackal az Iſten tőruénye ſerint, az Iſten ládaiát az Obededom házából oda viteti. Mellyet Dáuid az Izraelnec ſokaſigiual nágy örőmmel kéſér. Dáuidot meg vtallya az Michal.

1 CZináltatá pedig Dáuid magának házakat az ő városában, és eppîteté helyet az Iſten ládáiának, és annac ſátort vonatá.

2 Ackor monda Dáuid: Nem ſiabad ſenkinec hordozni az Iſten ládáiát, hanem czac az Leuitáknac, mert az WR őket válaſitotta hogy hordozzác az ő ládáiát, és hogy néki ſiolgállyanac mind őrőcké.

3 Gyűyteté azért Dáuid Ieruſálembe mind az egéſi Izrael népét, hogy az WR ládáiát az helyre viteené, mellyet néki czináltatott vala.

4 Őſſue gyűyteté Dáuid az Aaron fiaitis, és az Leuitákat.

5 Az Cehath fiai közőtt vala fő Vriel, és az ő attyafiai ſiáz húſſan valánac.

6 Az Merari fiai közőtt Aſaiah vala fő, és az ő attyafiai ket ſiázan ſ-húſſan valánac.

7 Gerſon fiai közőtt Ioel vala fő, és az ő attyafiai ſiázan ſ-harmintzan valánac.

8 Eliſaphan fiai közőtt Semaaiah vala fő, és az ő attyafiai kęt ſiázan valánac.

9 Az Hebron fiai közőtt vala fő Eliel, és az ő attyafiai nyóltzuanon valánac.

10 Az Vzziel fiai közőtt vala fő Amminadab, és az ő attyafiai ſiáz tizenketten valánac.

11 Hiuattatá azért Dáuid Sadoc papot és Abiathart, az Leuitác közzől pedig Vrielt, Aſaiat, Ioelt, Semaaiat, Elielt és Amminadabot.

12 Es monda nékic: Ti vadtoc az Leuitác attyáinac előttőc iárói: Stentellyétec meg magatokot ſ-az ti attyátokfiait, és vigyétec bę az Izraelnec WRánac Iſtenénec ládáiát az helyre, mellyet kéſîſtettem néki.

13 Mert miuel hogy eleitől fogua nem miueltétec ezt, az mi WRunc Iſtenünc el oſilatott minket, mert nem kereſtük ötet az ő tőle ſiabott rend tartás ſerint. Sup: 13 cap

14 Meg ſzenteléc azért magokot elől ſier az Papoc és à Leuitác, hogy bę vinnéc az Izraelnec WRánac Iſtenénec ládáiát.

15 Es fel vőuéc az Leuitáknac fiai az Iſten ládáiát, az ſierint az

mint Moses meg hadta vólt az Isten besiéde sierint, vállokra az rúdackal egybe, mellyec abban valánac.

16 Parantsola ennec felötte Dáuid az fö Leuitáknac, hogy válogatnánac az ö attyokfiai közzül éneklöket siersiámokual egyetemben, tudni illic Nablumockal, hegedöckel, Cymbalmockal, hogy énekelnénec fel sióual nagy örömmel.

17 Válasitác azért az Leuitác Hemant az Ioel fiát: Es az ö attyafiai közzül Asaphot az Berechias fiát: Es az Merari fiai közzül, kic azoknac attyokfiai valánac, Ethant az Cusaias fiát.

18 Es ö vęlec egybe az ö attyokfiai másod renden, Zecharias, Ben, Iaaziel, Semiramoth, Iehiel, Vnni, Eliab, Benaias, Maaseias, Matthithias, Eliphelehu, Michneias, Obededom és Ieiel, aytón állóc valánac.

19 Eneklöc pedig: Heman, Asaph, és Ethan ręz Cymbalmokual zengedeznec vala.

20 Az Zecharias, Aziel, Semiramoth, Iehiel, Vnni, Eliab, Maaseias és Benaias, vékony siauú Nablumockal énekelnec vala.

21 Az Mathithias és Eliphelehu, Micneias, Obededom, Iehiel, Azazias, hegedölnec vala öreg siauó hegedöckel.

22 Chenanias pedig az Leuitác feiedelme, az Prophétálásban fö vala, miuel hogy tudós vólna.[a]

23 Berechias és Elcanah à láda elött való aytón állóc valánac.[b]

24 Sebanias pedig és Iosaphat, Nethanel, Amasai, Zecharias, Benanias és Eliezer papoc, kürtölnec vala az Isten ládáia elött: Obededom és Iehijas, kic kapún állóc valánac, az láda vtán mennec vala.

25 Az kic pedig visiic vala és költöztetic vala az W R siöuetségénec ládáiát az Obededom házából nagy örömmel, ezec valánac: Dáuid, az Izraelnec vénei és feiedelmi.

26 Lön pedig mikor az Isten fel segéllette vólna az Leuitákat, kic az W R siöuetségénec ládáiát visiic vala, ezokaért áldozánac hęt tulockal és hęt kossal.

27 Dáuid pedig biborból czinált királi ruhában öltözuén, és mind az Leuitác kic az ládát visiic vala, az éneklökis és az Chenanias ki fö vala az éneklésen; (Dáuidon pedig vala gyólczból czinált Ephod.)

28 Es mind az Izrael népe, visiic vala az W R siöuetségénec ládáiát nagy örömmel, kürtöknec, trombitáknac, Cymbalmoknac, hegedöknec és Nablumoknac zengésében.

29 Mikor pedig immár az W R siöuetségénec ládáia iutott vólna siintén az Dáuid király városához, és Michal az Saul leánya ki tekintuén az ablakon látta vólna Dáuid királyt nagy örömmel siökni, siiuében meg vtalá ötet.

a: Az az, ö rendeli vala el mit énekélnénec, és az éneklésben menire émelnéc fel sçauokat.

b: Az az, mentec az Lada elött és annac vgy mint kaput nitottac.

XVI. Rész.

Dáuid minec vtánna házához vitte vólna az Iſten ládáiát, ſolgákat rendel à mellé. Meg iráttatic az énec, mellyet az ládának vitelekor énekler az ſokaſág. Az papokat el rendel Dáuid, kic mind az Iſten ládaia környűl, mind az ſátor körűl ſolgálnának.

1 MIKOR azért bé vittéc vólna az Iſten ládáiát, és helheztettéc vólna azt à ſátor közepin, mellyet Dáuid annac fel vonatot vala, áldozánac egéſilen égő, és engeſitelő áldozatockal az Iſten előtt.

2. Reg: 6.

2 Es mikor Dáuid el végezte vólna az áldozatot, az WRnac neuében meg áldá az népet.

3 Es oſitogatá minden Izraelitának mind férfiunac ſ-mind aſiſioni állattnac lepéńt, húſt, és bort.

4 Rendelé ennec felőtte az WR ládáia eleibe az Leuitác közzűl ſiolgákat, kic hirdetnéc, tiſitelnéc és diczérnéc az Izraelnec WRát Iſtenét.

5 Az Aſaph fő vala, ő vtánna máſod renden Zecharias, Ieiel, Semiramoth, Iehiel, Matthithias, Eliab, Benaias és Obededom: Ieiel pedig az Nablumockal, Aſaph Cymbalmockual énekel vala.

6 Touábba Benaias és Iehaziel papoc, kürtőlnec vala ſiüntelen az Iſten ſiöuetſégénec ládáia előtt.

Pſal: 105. Mellyet akkor énéklet az kőſeg mikor Dáuid be vitte Ieruſálembe az Iſten ládáiát.

7 Az napon leg elősier Dáuid ez éneket adá az Iſtennec diczéretire, az Iſaphnac és az ő attyafiainac kezekbe.

8 Tiſtellyétec az WRat, hijátoc ſegitſégől az ő neuét, hirdeſſétec minden népec között az ő nagy dolgát.

9 Enekellyétec, őruendezzetec ő néki, ſiállyatoc minden czudálatos dolgairól.

10 Diczőkedgyetec az ő ſient neuében, őruendezzen ſiiuec azoknac kic az WRat kereſic.

11 Kereſſétec az WRat, és az ő hatalmaſſágát, kereſſétec az ő ortzáiát ſiüntelen.

12 Emlekezzetec meg őrőckéaz ő czudálatos dolgairól, és az ő ſiáiának itéletiről.

13 O Izraelnec ő ſiolgáiának magua, Iácobnac ő válaſitottának fiai.

14 Ez az mi WRunc Iſtenünc, az ő itéleti mind ez ſiéles földön vadnac.

15 Emlekezzetec meg őrőcké az ő fogadáſáról és az ő beſiédéről, mellyet fogadott vólt ezer nemzetſégig.

16 Mellyet fogadott vólt Abrahamnac, és eskűuéſéről (emlekezzetec) mellyet ſiólla Iſáknac.

17 Mellyet fogadott Iácobnac erős fogadáſſal, és Izraelnec őrőcké való ſiőuetſéggel.

18 Monduán: Az Chanaan földét te néked adom, hogy légyen néktec örökſégtec.

19 Ióllehet keueſen legyetec, mindeneſtől igen keueſen, és ſellérec azon az földön.

20 Mert iárnac vala eggyic nemzetſégtől az máſikhoz, és eggyic orſiágból más orſiágban.

Pſal: 105. 21 Nem engedé mind az által ſenkinec öket bántani, ſöt még à királyokatis meg büntetè érötte-tec.

22 Ezt monduán: Az én meg kenettetteimet ne bánczátoc, Prophetaimnakis ne árczatoc.

23 Mind ez egéſi föld énekellyen az WRnac, napról napra hirdeſſétec az ö ſiabadîtáſát.

24 Beſiéllyétec az pogányoc között az ö diczöſségét, minden népec között az ö czudálatos dolgait.

25 Mert nagy az WR és igen diczérendö, és röttenetes minden Iſteneknec felötte.

Pſal: 96. 26 Mert az pogányoknac minden Iſtenec czac báluányoc, de az WR teremtette az Eegeket.

27 Diczöſség és tiſiteſſég vagyon ö elötte, erösség és vigaſág az ö helyén.

28 Hozzatoc az WRnac minden népec, hozzatoc (mondom) az WRnac diczöſséget és erösſéget.

29 Hozzatoc az WRnac neuénec diczöſséget, hozzatoc aiándékokat, és iörjetec eleibe, hayczátoc meg magatokot az WRnac az ö ſientſégénec ékes helyén.

30 Röttegien mind az egéſi föld az ö ortzáiától, az földis meg erösſitetic, hogy meg ne indúllyon.[a]

a: Az az, ha az ſzerat feltetec és röttegitec. erös és állandó bekeſſeggel meg aiándékozzatic az föld.

31 Örüllyenec az Eegec és örnendezzen az föld, és mondgyác az pogányoc között, wralkodic az WR.

32 Zengien az tenger minden benne valóual egybe, öruendezzen az mezö minden benne valóual egybe.

33 Ackoron öruendezni kezdnec az erdönec fái az WR elött, mikoron el iöuend meg itélni az földet.

34 Tiſitellyétec az WRat mert igen ió, örökké való az ö irgalmaſſága.

35 Es mondgyátoc: Tarcz meg minket mi ſiabadîtó Iſtenünc, gyüycz öſſue minket, és ſiabadîcz meg az pogányoc közzül, hogy az te ſient Neuedet tiſitelhelſüc, diczekedhelſünc az te diczéretedben.

36 Aldot légyen az Izraelnec WRa Iſtene örökktöl fogua mind örökké: Es mondgya az ſokaſág, Amen: Diczéret az WRnac.

37 Hagyá pedig Dáuid az helyen az WR ſiöuetſégénec ládáiánál Aſaphot és az ö attyaſiait, hogy az láda elött ſiüntelen minden napon ſiolgálnának.

38 Obededomotis és Choſamot, ezeknec hatuan nyóltz attyafiaiual egybe, Obededomot mondom az Iedithun fiát, és Hoſáth, aytón állóknac.

39 Sadoc papot pedig és az ö pap attyafiait az WR ſátora elött hagyá à magaſſágban, melly vala[b] Gibeon hegyén.

b: Gibeonba vitéz vala az Iſten ſátora, mint ez vtanna Saul Nob városában az papokat le vágatta volna.

40 Hogy áldoznának az WRnac ſiüntelen tüzes áldozattal az óltáron minden reggel és eſtue, és hogy mind à ſierint czeleked-

nének

nénec az mint meg vólna irattatuán az WR tŏruényében, mellyet paranczolt vólt az Izraelnec.

41 Hemantis és Ieduthunt vęlec hagyá, és tŏbbeketis válaſitua, kic neuec ſierint meg neuezttettec, hogy az WRat diczérnéc, mert az ŏ irgalmaſſága ŏrŏcké való.

42 Ezeckel mondom hagyá Hemant ésIeduthunt kŭrtŏkuel, Cymbalmockal, és egyęb zengŏ ſierſiámockal: Az Ieduthun fiait pedig kapún állócká téué.

43 Azért az egéſi ſokaſág el oſila kiki mind házához: Dáuid pedig meg tére hogy az ŏ háza népétis meg áldaná.

XVII. Réſz.

2. Reg. 7. Láſd meg ez Caputnac Summáiát, 2. Sam. 7. mert ez azzal mind egy:

1 LŐN pedig mikor Dáuid az ŏ házában laknéc, monda Nathan Prophétának: Im én Cedrus fából czinált házban lakom, az WR ſiŏuetſégénec ládáia pedig vagyon ſátor alatt.

2 Ackor monda Nathan Dáuidnac: Valami vagyon az te ſiuedben czelekedd meg, mert az Iſten veled vagyon.

3 Azon éijel pedig lŏn az WRnac ſiaua Nathanhoz, monduán.

4 Meny el ſ-mond meg az én ſiolgámnac Dáuidnac: Ezt mondgya az WR, ne czinály nékem lakni való házat.

5 Mert nem laktam én attól fogua házban, hogy az Izrael fiait ki hoztam, mind ez mai napîg: Hanem egy haylékból más haylékba mentem, ſátorból ſátorba.

6 Az melly helyeken iártam az Izrael népéuel, ſiollottamé vagy egyſier valakinec az Izrael birái közzŭl, (kiknec paranczoltam vala hogy az én népemet legeltetnéc,) monduán: Es miért nem czináltatoc énnékem Cedrus fából palotát?

7 Moſt azért ezt mondgyad az én ſiolgámnac Dáuidnac: Ezt mondgya az ſeregeknec WRa, én válaſitalac tégedet az iuhoc mellŏl az páſitori házaczkából, hogy lennél vezęre az én népemnec az Izraelnec.

8 Es vóltam veled mindenŭtt valahouá mentél, ellenſégîdetis az te ortzád elŏtt el veſitettem, ennec felŏtte olly hîrt neuet ſierzettem te néked, az minémŏ hîrec vagyon az hatalmaſoknac.

9 Lakó helyetis adtam az én népemnec az Izraelnec, és el plántalám ŏtet, ſ-lakia az ŏ helyét, és tŏbbé helyéből ki nem mozdîtatic, ſ-nem ſanyargattatic az hamiſſágnac fiaitól, mint ez elŏtt.

10 Es az idŏtŭl fogua, miólta meg paranczoltam vala hogy birác lennénec az én népemen Izraelen: Minden te ellenſégîdet meg alázám, és eztis ielentém tenéked hogy az WR házat epît te néked. a

a. Az az, meg ſzaporîtaná az te házad népét.

11 Es léſien, mikor bę tellyeſe-

Az IESVS CHRISTVS felöl való igeret. Kit az Salomon példazot.

dendenec az te életednec napiai, hogy az te attyáidhoz el meny, az te magodat fel támasitom te vtánnad, melly lésien az te fiaid közzül való, és az ö orsiágát meg erössitem.

12 Ő czinál énnékem házat, és meg erössitem az ö királi siękit mind öröcké.

13 En lésiec ö néki attya, ö énnékem fiam lésien, és az én irgalmasságomat ö töle el nem vesiem, mint à te elötted valótól.

14 Hanem meg erössitem ötet az én házámban, és az én orsiágomban mind öröcké, és az ö királi sięki erös lésien mind öröcké.

15 Mind è sierint és ez látás sierint siólla Nathan Dáuidnac.

16 Bę méne azért Dáuid és le üle az WR elött, és monda: Es ki vagyoc én ô [b] Wram Isten, s az én házamis hogy engemet ezzel méltoztattál?

b: Dáuidnac imátsága, melyben magánac meltatlanságárul elöszer, az vtán Istennec irgalmasságárul vallást teszen, és hatalmasságárul. Az vtán könyörög az ö orsiágánac állandoságáiértés könyörgesénec szép okait adgya.

17 Męg eztis keuesled ô Isten, hanem ennec felötte siollál iöuendötis az te siolgád háza felöl, és minden emberec között tekintetéssé töttél engemet ô én Wram Istenem.

18 Es mit kérhetne Dáuid többet te töled az te siolgádnac tisitességére? Te pedig az te siolgádat iól ismérед.

19 O Wram à te siolgádért, és az te siiued sierint czelekeded ez nagy dolgokat, hogy minden te czudálatos dolgaidot ki ielentenéd.

20 O Wram, ninczen senki hasonló te hozzád, és ninczen Isten te náladnál töb, mind az sierint az mint attyáinktól hallottuc.

21 Es kiczoda ollyan nép mint az te néped az Izrael, kinec Istene el ment vólna, hogy magánac népet siabadîtaná; hogy magádnac nagy és röttenetes neuet sierzenél, ki üzuén az pogányokat à te néped elött, mellyet Ægyptumból meg siabadîtál?

22 Es válasitád az Izrael népét te magadnac kiuáltképpen való népeddé mind öröcké, és te Wram vóltál nékic Istenec.

23 Mostan azért Wram az melly siót siólál az te siólgad felöl és az ö háza felöl, erössitesséc meg mind öröcké, és vgy czelekedgyél az mint sióltál.

24 Maradgyon meg és magasitaltasséc fel az te neued mind öröcké, hogy mondhassác: Az seregeknec WRa az Izrael Istene, Isten az Izraelen, és az Dáuidnac az te siolgádnac háza légyen erös te elötted.

25 Mert te én Istenem az te siolgádnac füle hallására meg ielentéd hogy ö néki házat czinálnál: Ezokaért könyörgé az te siolgád siiue sierint te elötted.

26 Mostan azért ô WRam, te vagy az Isten, és te sióllád ez ió dolgot az te siolgád felöl.

27 Mostan mondom miuel hogy akarád meg áldani az te siolgádnac házát, hogy légyen állándó mind öröcké te elötted;

miuel

miuel hogy te WRam meg áldottad : Légyen azért áldott mind öröcké.

XVIII. Rész.

Lásd meg az Summáját, 2.Sam:8.mert mind egy ez azzal.

2.Reg:8. 1 EZec után pedig meg veré Dáuid az Philiſtęuſokat és meg aláza öket: Es Gath városát faluiual egybe el nyeré azoktól.

2 Az Moabitákatis meg veré, és az Moabitác vóltac Dáuidnac adó fizetö ſiólgai.

3 Touábba meg veré Dáuid Hamathban Hadarezertis à Sobahnác királyát, mikoron el indúlt vólna hogy azEuphrates folyó vizíg vetné birdalmának határát.

4 Dáuid pedig nyeré azoktól ezer ſiekeret és hęt ezer louagoſokot,és húſi ezer gyalogokat,és az ſiekeres louaknac inokat el vagdaltatá, ſ.meg tarta azokban czac ſiáz ſiekeret.

5 El iöué azért Dámaſcumból à Syriának királlya hogy meg ſegellené az Hadarezert à Sobah királlyát, és le vágá az Syriabéliekben huſionkęt ezert.

6 Es rendelé Dáuid tiſitartókat Syriának városába Dámaſcusba, és löttec à Syriábéliec Dáuidnac adó fizetö ſiólgai,és meg tartya vala az WR Dáuidot minden helyen valahouá mégyen vala.

7 Es el nyeré Dáuid az arany paiſokat, mellyeket à Hadarezer ſiólgai viſelnec vala, és viué Ieruſálembe.

8 Es hozá Dáuid Tibhatból és Chunból à Hadarezer városiból igen ſoc ęrtzet, mellyöl Sálomon az réz tengert czinálá, az oſilopokat és az ęrtz edényeket.

9 Mikor meg hallotta vólna pedig Thou az Hamathbéli király hogy Dáuid meg verte vólna Sobahnac az Hadarezer királynac hadát.

10 Boczátá Dáuid királyhoz az ö fiát Hadoramot hogy köſiöntené ötet nagy tiſiteſſéggel, és hogy néki minden iótis kéuánná,miuel hogy meg hartzolt vólna az Hadarezerrel és meg verte vólna ötet, mert Thouis hadakozic vala Hadarezer ellen: Es küldé Dáuidnac ſoc arany, ezüſt és ęrtz edényeket.

11 Mellyeket Dáuid király ſientelé az WRnac az ezüſtuel és az arannyal mellyet nyert vala az pogányoktól,tudni illic az Edomitáktól, az Moabitáktól, az Ammon fiaitól,az Philiſthęuſoktól, és az Amalechitáktól.

12 Az Abiſai pedig az Seruiahnac fia,az Edomitác közzül à ſónac völgyében meg veré tizennyóltz ezeret.

13 Es rendelé Edomnac földében Dáuid tiſitartókat,és vóltac az Edombéliec Dáuidnac ſiólgai: Es meg tartá az WR Dáuidot minden helyen valahouá mégyen vala.

14 Wralkodéc azért Dáuid az egéſi Izrael népén, és ſiolgáltat vala igaz itéletet és igaſſágot minden embernec mind az egéſi köſſégnec.

15 Ioab pedig az Seruiah fia vala hadnagy az ſeregben. Ioſaphat az Ahitub fia vala Secretariuſſa Dáuidnac.

16 Sadoc pedig az Ahitub fia, és Abimelech Ebiathar fia, papoc valánac, Sauſa vala iró deác.

17 Es Benaias az Iehoiada fia vala hadnagy az Cheretęuſokon és Pelethęuſokon: Az Dáuidnac fiai pedig leg kőzelb iárnac vala az királyhoz.

XIX. Réſz.

Láſd meg az Summát, 2. Sam: 10. mert ez Caput mind egy azzal.

2.Reg:10. 1 LŐN touábba, meg hala Nahas az Ammon fiainac királlya, és wralkodéc az ő fia ő helyette.

2 Es monda Dáuid: Minden ióual léſſec az Nahas fiához Hanunhoz: Mert az ő attyais nagy ióll tett vólt én vęlem. Ennec okaért Dáuid kűldé kőueteket ő hozzáia, kic vigaſitalnác ötet az ő attyánac halála felől; és el ménénec az Dáuid ſiólgai az Ammon fiainac földőkbe, Hanunhoz hogy ötet vigaſitalnác.

3 Ackor mondánac az Ammon fiainac fő emberi Hanunnac: Auagy azt alîtodé hogy Dáuid tiſiteli ezzel az te meg hólt attyádot az te ſiemeid előtt, hogy küldőtt te hozzád vigaſitalókat? Auagy nem azért küldőtteié ezeket hogy ez föld felől iól meg értekezzenec, tudakozzanac és meg kimőllyéc.

4 Hozatá azért Hanun az Dáuid ſiólgait, és azokat meg nijreté, és ruháiohat fęlbe el metélteté mind az ő álfelekîg, és el boczátá őket.

5 El ménénec pedig és megbe ſiélléc Dáuidnac ez dolgot è férfiac felől: Es küldé eleiekben (mert felőtte nagy gyalázattal illettettenec vala,) és ezt izené à király, maradgyatoc Iericho városban mîglen ſiakállotoc meg neuend, ackor iőjétec hozzám.

6 Látuán pedig az Ammon fiai hogy éktelen dolgot czelekedtec vólna Dáuidon, küldé Hanun és az Ammon fiai, ezer Talentum ezűſtet, hogy fogadnánac fegyueres ſiekereket és louagoſokat Meſopotamiából; Syria Maachaból, és Sobaból.

7 Fogadánac azért magoknac harmintz kęt ezer fegyueres ſiekereket, az Maachánac királlyátis az ő népéuel egybe, kic el iőuénec és tábort iárának Medba ellenében: Az Ammon fiaijs pedig őſſue gyűlénec az ő városokból az ütközetre.

8 Mellyet Dáuid mikor meg hallot vólna, el boczatá Ioabot és minden erős népét.

9 Es az Ammon fiai ki ménuén rendet állánac az városkapuia előtt, az melly királyoc pedig ſegitſégre iőttec vala, külön valánac az mezőn.

10 Látuán pedig ezt Ioab hogy mind elől mind hától ellenſége vólna, válogatá az Izraelnec erőſſei közzül egy nehányát, és ſereget rendelé az Syriabéliec ellen.

11 Az

11 Az tŏb népet pedig bizá az ŏ attyafiára Abiſaira, mellyet rendelénec az Ammon fiai ellen.

11 Es monda Ioab: Ha az Syriabéliec raytam erŏt vennénec, nékem ſegitſéggel légy, ha pedig az Ammon fiai te raytad erŏt vennénec, énis meg ſegéllec.

13 Légy erŏs, legyŭnc bátorſágoſoc mindnyáián az mi népŭnkért és az mi Iſtenŭnc városiért: Az WR pedig czelekedgye azt à mi néki tettzic.

14 Indúla azért hartzra Ioab és az ŏ hada az Syriabéliekre, kic ŏ elŏtte mind el futamánac.

15 Az Ammon fiai pedig mikor láttác vólna, hogy meg futamtac vólna az Syriabéliec, ŏkis az Ioab attyafia elŏtt, ki Abiſai vala, meg futamánac, és bę ſzaladánac à városba, Ioabis az vtán Ieruſálembe méne.

15 Mikor láttác vólna pedig az Syriabéliec hogy ſokan ŏ kŏzzŭlŏc, az Izrael népe miá el húllottac vólna, kŭldénec kŏueteket, és ki hozác az Syriabélieket kic az folyó vizen túllaknac vala, és az Sophach az Hadarezer hadnagya vala elŏttŏc iáró.

17 Meg mondác ezt Dáuidnac: Ki ŏſſue gyŭyté minden népét, és az Iordan vizén által kŏltŏzuén hozzáioc érkezéc, és ſeregét rendelé azoc ellen ŭtkŏzetre: Es mikor ſeregét rendelt vólna azoc ellen, azokis meg ŭtkŏzénec ŏ vęle.

18 De az Syriabéliec meg futamánac az Izrael elŏtt, és le vágá Dáuid azoc kŏzzŭl hęt ezer fegyueres ſzekereket és negyuen ezer gyalogot, annac felŏtte à Sophachotis az hadnagyot meg ŏlé.

19 Mikoron pedig láttác vólna az Hadarezer ſzólgai hogy az Izrael miatt illyen igen meg romlottac vólna, meg békellénec Dáuiddal és ſzolgálánac ŏ néki: Es nem akaránac tŏbſzer az Syriabéliec meg ſegélleni az Ammon fiait.

XX. Réſz.

Dáuid az Ammonitákat mindeneſtŏl fogua meg hódóltattya: Az Philiſtęuſokat három ŭtkŏzettel igen meg rontya, három Oriáſokat meg ŏluén.

1 ES lŏn ennec felŏtte az eſztendŏnec fordúláſában, mikor az királyoc ſzoktac hadakozni indúlni, el indíta Ioab az hadat, és el puſztítá az Ammon fiainac fŏldeket: Es el ménuén meg ſzállá Rabbah várost (Dáuid pedig maradott vala Ieruſálemben,) és meg véué Ioab Rabbat, és el rontá azt. 2.Reg: 10. & 12.

2 El viué pedig Dáuid az ŏ királyoknac coronáiát az ŏ feiébŏl, melly egy talentum arany nyomó vala, mellyben valánac drágalatos kŏuec, melly az Dáuid feiébe tétetéc: Az városbólis nyereſéget ſokat vŏn el.

3 Az népet pedig, melly az városban vala, ki hozatá és fŭréſzſzel metélteté azokat; és vas gereblyéckel és ſarlóckal. [a] Igy czelekedéc Dáuid az Ammon fiainac városinac minden népéuel, az vtán meg tęre Dáuid mind az egéſz haddal Ieruſálembe.

a: Nemellyec feyſzéknec fordittyác.

4 Ez

4 Ez után esmét had támada Gazerben az Philistęusoc ellen, és ackor ölé meg az Husathites Sibbechai az Oriásoc nemzetségéből való Sidpait, és illyen módon meg aláztatának.

5 Es ismęglen lön had az Philistęusoc ellen, mellyben meg ölé Elhanam Iair fia, az Gath városbéli Lahmit az Goliathnac attyafiát, kinec az ő dárdáiának nyele hasonló vala az siőuöknec zugol fáiokhoz.

6 Ezeknec vtánna esmét lön vijadal az Gath városnál: Vala pedig ott az városban egy igen nagy magas ember, kinec hat hat vijai valának, az az, húsion négy ezis Orias fia vala.

b: Tudni illic, Kezein, Labain.

7 Ez siidalommal illeti vala az Izraelt, kit meg ölé Ionathas Dáuid attyafiának az Simeánac fia.

8 Ezec vgyan azon egy Oriásnac fiai vóltac Gath városban, kic el vesiénec Dáuidnac és az ő siólgainac kezec miatt.

XXI. Rész.

2. Reg: 24. Lásd meg az Summát 2. Sam: 24. mert ez azzal mind egy.

1 TAmada pedig az Sathan az Izrael ellen, és fel indítá Dáuidot hogy meg siámlálná az Izraelt.

2 Monda azért Dáuid az Ioabnac à nép hadnagyának: Menyetec el siámlállyátoc meg az Izraelt Beersebatól fogua siintén Danig: és hozzátoc én hozzám hadd tudgyam siámát népemnec.

3 Ackor monda Ioab: Az WR siáz ennivel siaporicza meg az ő népét, à menyen vadnac: Auagy nem mind te siólgaidé azoc Wram király, s-miért tudokoznéc ezen az én Wram, melly az Izraelnec büntetésére lésien?

4 De az király siaua erősb lön az Ioabénál: Ki fordúla azért Ioab az király elől, és el iárá az egész Izrael népét: Az után meg tęre Ierusálembe.

5 Es adá Ioab az népnec siámát Dáuidnac: Es vólt az Izrael népénec siáma ezersier való ezer, és siáz ezer fegyuer fogható: Az Iudah fiai pedig négy siáz hetuen ezer fegyuer fogható férfiac.

6 Az Leui és Beniamin fiait pedig közikbe nem siámlálá, mert nem tettzic vala Ioabnac az király paranczolattya.

7 Söt az Istęnekis nem tettzéc è dolog, kiért meg veré az Izraelt.

8 Monda pedig Dáuid az Istennec: Igen vétkeztem hogy ezt miuelém, te pedig az te siolgádnac hamisságát boczásd meg kérlec, mert felötte igen bolondúl czelekedtem.

9 Ennec okaért siólla az WR Gadnac à Dáuid Prophétáiának, monduán:

10 Eregy el siólly Dáuidnac ècképpen: Ezt mondgya az WR; Hármat vetec elődbe, válazd el éggyiket, az mellyiket akarod hogy veled czelekedgyem.

11 El méne azért Gad Prophéra Dáuidhoz, s-monda néki: Ezt mondgya az WR, valázd el magadnac éggyiket:

12 Auagy

12 Auagy három eſtendeíg való ehſéget, auagy hogy ellenſégidtől három hólnapíg meg emésítesſel, és à te ellenſéged fegyuere raytad légyen: Auagy az WR fegyuere hármad napíg, és az dög halál kegyetlenkedgyéc földedben, és az WR Angyala puſitíczon az Izraelnec minden határiban: Azért láſſad moſt mit felellyec annac az ki engemet te hozzád küldett.

13 Es monda Dáuid Gad Prophétának: Minden felől nékem keſerűſég, kérlec hadd eſſem az WR kezében, (mert igen ſoc és nagy az ő irgalmaſſága) és ne eſſem embereknec kezekben.

14 Boczátá azért az WR dög halált az Izraelre, és meg halának az Izrael közzül hetuen ezer férfiac.

15 Boczátá annac felötte Angyalát az WR Ieruſálemre hogy el puſitîtaná: Es mikor vágná az népet, meg látá az WR és könyörüle az ő veſſedelmeken, és monda az puſitîtó Angyalnac: Elég immár, ſiünnyél meg. Az Angyal pedig áll vala az Ornan neuő Iebuſęuſnac ſierőiénél.

16 Dáuid pedig fel emelé az ő ſiemeit, és látá az WR Angyalát állani az föld és az Eeg között, kinec kezében egy éles mezítelen tör vala, mellyet Ieruſálem ellen emelt vala fel. Le eſéc azért Dáuid, és az ő vénejs ſákban öltözuén, az ő ortzáiokra.

17 Es monda Dáuid az Iſtennec: Nem de nem én ſámláltattamé meg az népet? Hiſiem én vagyoc az ki vétkeztem és a ki igen gonoſiúl czelekedtem: Imez iuhoknac mi vétkec vagyon benne? ô én WRam Iſtenem kérlec fordúllyon én reám az te haragod és az én attyám háza népére, ne légyen az te népeden az czapás.

18 Az WR Angyala pedig paranczola Gad Prophétának, hogy meg mondaná Dáuidnac: Hogy ſietne fel menni óltárt rakatni az WR nac az Ornan neuő Iebuſęus ſierőién.

19 Fel méne azért Dáuid az Gad Prophéta beſiéde ſierint, mellyet az WR képében néki ſióllot vala.

20 Mikoron pedig Ornan hátra tekintuén látta vólna az Angyált az ő négy fiaiual egybe, kic vęle valának, el röytezénec. Ornan pedig búzát czépel vala.

21 Esi uta Dáuid Ornanhoz: Es mikor el tekintet vólna Ornan, Dáuidot meg látá, és ki menuén az ſierőről, Dáuid előtt az földre artzal le búrúla.

22 Es monda Dáuid Ornannac: Add énnékem ez ſierő helyet, hogy eppîtſec óltárt rayta az WR nac, tellyes igaz árán adgyad nékem, és meg ſiűnic azonnal ez nagy czapás az népen.

23 Monda Ornan Dáuidnac: Legyen bátor tiéd, és az én Wram király azt czelekedgye az mi

neki

néki tettzic, annac felötte ökrökötis adoc az áldozatra, és fa helyet adom ez czéplö sierſiámokat, gabonátis Minhánac: Mind ezeket aiándokon adom.

24 Es monda Dáuid király Ornáñac: Nem akarom azt, hanem vgyan igaz áron akarom meg veni töled, mert à mi tiéd el nem véſiem töled az WRnac, és nem akaroc áldozni néki az máſéból.

25 Adá azért Dáuid Ornánnac az ſieröiért hat ſiáz arany ſicluſt.

26 Es eppîte ott óltárt Dáuid az WRnac, és áldozéc tüzes és engeſitelö áldozatockal, és ſegitſégül hiuá az WRat, ki meg halgatá ötet, menyböl tüzet boczátuán az óltárra.

27 Es paranczolá az WR az Angyalnac, és bę téué az ö törét az ö hiuelyébe.

Itt kezdethetic el igazán az 22. caput.

28 Ackoron mikor látta vólna Dáuid, hogy az WR ötet meg halgatta vólna az Iebuſęus Ornan ſieröién mikor ott áldoznéc.

29 (Az WR ſátora pedig mellyet czinált vala Moſes à puſitában, és az áldozatnac óltárais ackoron vala fenn az magaſſágban az Gibeon hegyén.

30 Dáuid pedig ackor oda fel nem mehetett vala hogy az Iſtent meg engeſitelné; mert igen meg röttent vala az WR Angyalánac mezîtelen törétöl.)

XXII. Réſz.

Mikor eſtébe vette vólna Dáuid, hogy az Ornan Iebuſęus ſieröie vólna az Iſten házánac helye, meſter embereket rendel, és az ház eppitéſére való aranyat, ezüſtet, ęrtzet, ſát, köueket meg ſerzi. Az Sálomont inti az háznac eypitéſére, és néki meg ielenti az Iſten igéretit. Az feiedelmeketis inti hogy az ö fiánac ſegitſégel legyenec az Iſten házánac eppitéſében.

1 MONDA Dáuid: Ez az WRnac az Iſtennec háza, az Izraelnec tüzes áldozattyára való óltáris itt vagyon.

2 Meg parantſolá azért Dáuid, hogy öſiue gyüytenéc az Izrael földén való iöueuényeket, kiket kö vágócká tön hogy faragni való köueket vágnánac, hogy az Iſten házát meg czinálnác.

3 Touábba böſéges vaſat ſierze Dáuid ſiegeknec, aytóknac és foglaláſoknac; rézetis böwſégeſſen ſierze Dáuid minden mérteknélkül.

4 Cedrus fákatis ſiántalant, mert à Sydon és Tyrus városbéliec Cedrus fákat böwſégeſen hordanac vala Dáuidnac.

5 Ackoron monda Dáuid: Az én fiam az Sálomon, gyermec és igen gyenge, az WRnac pedig felötte igen nagy házat kel eppîteni, mellynec hîre neue el teriedgyen ez egéſi földön; el kéſiîtéc azért mindeneket ö néki. Dáuid azért mindeneket nagy böwſégeſſen meg ſierze minec elötte meg halna.

6 Hiuatá azért Dáuid az ö fiát Sálomont, és meg hagyá néki hogy az Izraelnec WRánac Iſtenénec házat czináltatná.

7 Eztis monda néki: En el gondoltam vala hogy az én Wramnac Iſtenemnec neuénec házat eppîtſec.

8 De

8 De az WR ſiólla énnékem illyen képpen: Soc vért ontottál és ſokat hadakoztál, ne czinály nékem házat, mert ſoc vért ontottál ki én elöttem.

2.Reg:7. 9 Im fiad léſien tenéked, kinec czendeſſége léſien, mert nyugodalmat adoc néki minden környüle való ellenſégîtül; Azért neueztetic Sálomonnac, mert békeſéget és nyugodalmat adoc az Izraelnec az ö ideiében.

Sálomon, az az, békeſéges.

10 Ő czinál énnékem házat, ö léſien énnékem fiam, én ö néki léſiec attya, és meg erösſitem az ö orſiágának királi ſiękit az Izraelen mind örökké.

11 En édes fiam az WR te veled léſien, ſierenczes léſieſi, és te eppîted meg az te WRadnac Iſtenednec házát, az mint ez elött meg mondotta te felöled.

12 De adgyon az WR tenéked ęrtelmet és bölczeſéget, mikor te néked paranczol az Izrael felöl, hogy az te Wradnac Iſtenednec töruényét meg örizheſſed.

13 Ackor ióll léſien dolgod mikor à paranczolatokot és az itéleteket meg örizended, és meg czelekedended az mellyeket az WR Moſes által paranczólt vólt az Izraelnec; légy bátor, erös, ne fély ſ-ne rötteg.

14 Im énis az én ſiegénſégem ſierint kéſiîtettem az WRnac házánac eppîtéſére ſiáz ezer talentum aranyat, és ezerſier való ezer talentum ezüſtet, rézet, ſ-vaſat ſiántalant, mert felötte igen böuen vagyon, fákatis, köueketis ſierzettem, teis ſierezz ezekhöz.

15 Vadnac néked ſoc miueſid, kö vágóid, kö és fa faragóid, és minden fęle dologban bölcz meſter emberid.

16 Az arańnac, ezüſtnec, vaſnac, réznec ſiáma ninczen, azért kelly fel láſs hozzá, és az WR légyen te veled.

17 Meg paranczolá pedig Dáuid Izraelnec minden fö emberinec hogy ökis ſegitſéggel-lennénec az ö fiánac Sálomonnac.

18 Auagy ninczené à ti Wratoc Iſtentec ti veletec, ki ti néktec békeſéget adott környös környül? Mert az én hatalmam alá adá ez földnec lakoſit, és meg hódóltattúc ez földet az WR elött, és az ö népe elött

19 Nó azért kereſsétec az ti Wratokat Iſtenteket tellyes ſiiuetec és lelketec ſierint: Es fel keluén az WR Iſtennec Sanctuariumat czinállyátoc meg, hogy vigyétec az WR ſiöuetſégénec ládáiát, és az Iſtennec ſienteltetett edényeket à házba, melly eppîtetic az WRnac Neuénec.

XXIII. Réſz.

Meg tráttatic pedig ez Caputban az Leuitáknac meg ſámláláſoc és el oſtláſoc az ö tiſtekre, az ö nemzetſégec és czelédgyeſerint.

1 MEg vénhedéc pedig Dáuid, és mikor igen koros vólna, királlyá téué az ö fiát Sálomont az Izrael népén.

2 Es öſiue gyüyté mind az Iz-

raelnec feiedelmit, az Papokotis és az Leuitákat.

3 Es meg ſiámláltatának à Leuitác harmintz eſztendőſtűl fogua, és az kic annál idősbec valának: Es vólt azoknac ſiámoc feienként harmintz nyóltz ezer.

4 Ezec kőzzűl huſion négy ezeren az WR háza kőrnyűl való dolgolodóknac palléri valának; az hat ezere igazgatóc és birác valának.

5 Az négy ezere, aytón állóc valának, négy ezeren diczéric vala az WRat minden zengő ſierſiámockal, mellyeket Dáuid kéſíttetett vala.

6 Es Dáuid őket három réſire rendelé az Leui fiai ſierint, Gerſonitákra, Cehathitákra és Meraritákra.

GERSON. 7 Az Gerſonitác kőzzűl valóc valának Laadan és Simei.

8 Laadan fiai: Iehiel fő, Zetham és Ioel, három.

9 Simei fiai: Selomith, Haziel és Haran, hárman ezec vóltac az Laadan háza népe kőzőtt fők.

10 Simei fiai: Lahath, Zina, Ieus és Beriah, ezec négyen vóltac Simei fiai.

11 Vala pedig Lahat fő, Zina máſodic. De Ieus és Beriah, miuel hogy nem ſoc fiakat nemzénec, azért az ő attyoknac háza népe kőzőtt czac egy ágért ſiámláltattac.

CEHAT. 12 Cehath fiai: Amram, Iſhar; Hebron és Vzziel, négyen.

Exod: 2. 13 Amram fiai: Aaron és Moſes. El válaſitatéc pedig Aaron, hogy ſienteltetnéc ſientſéges dolgoknac czelekedetire, ő és az ő fiai mind őrőcké, és hogy ió illatot tennénec az WR előtt, hogy ſiolgálnának ő néki, és az ő neuében az népet meg áldanác mind őrőcké.

14 Az Moſeſnec az Iſten emberének fiai ſiámláltatának az Leui nemzetſége közzé.

15 Moſes fiai: Gerſom és Eliezer.

16 Gerſom fiai: Sebuel fő.

17 Vóltac pedig Eliezer fiai: Rehabiah fő; és nem vóltac Eliezernec több fiai: De à Rehabiának fiai igen meg ſokaſodtac vala.

18 Ishar fiai: Selomith, ki fő ember vala.

19 Hebron fiai: Ieriahu fő, Amariah máſodic, Iehaziel harmadic, és Iocmeam negyedic.

20 Vzziel fiai: Michah fő, és Iſijah máſodic.

21 Merári fiai: Mahli és Muſi. MERARI. Mahli fiai: Eleázár és Cis.

22 Meghala pedig Eleázár, és nem vóltac néki fiai, hanem leáni, mellyeket el véuénec az Cis fiai, azoknac attyokfiai.

23 Muſi fiai: Mahli, Eder és Ieremoth, ez három.

24 Ezec az Leui fiai az ő czeléd-gyec ſierint, kic az ő tiſitekben, az ő neueknec ſiáma ſierint fő emberec vóltac, kic az WRnac házában ſiolgáltac, az kic húſz eſztendőſőc és annál idősbec vóltac.

25 Mert ezt mondotta vala Dáuid: Az Izraelnec WRa Iſtene ím meg

meg nyugotá az ö népét, és lakozic Ierusálemben mind öröcké.

26 Az Leuitáknakis nem sükség léssen többé az Isten sátorát hordozni, sem az edényeket, mellyec annac sükségére sereztettec vólt.

27 Annac okaért Dáuidnac vtólso rendelése sierint siámláltattac az Leui fiai húsi esitendötül fogua, és az kic idösbec vólnánac.

28 Annac felötte ezeknec rendec vala az Aaron fiainac birodalmokban, hogy siolgálnánac az WR házában, és annac tornátziban, porticusiban, minden sient edényeknec tisitításában, és az Isten házánac minden siolgálattyában.

Az Leuitákat igazgattac az Aaron pap fiai.

29 Az az; Az sient kenyereknec el rendelésében, az Minhánac, kouási nélkül való lepényeknec, serpenyöben fözött és siépen fel hoiágozott pogáczáknac, semlye lisitnec meg sierzésében, és mindennec mértékében.

30 Es hogy állanánac minden reggel az WRnac tisiteletire és diczéretire, azonképpen estueis.

31 Es hogy áldoznánac az WRnac minden tüzes áldozattal minden siombat napokon, az hólnapoknac elsö napiain, és az siokott innepeken bizonyos siám sierint, az mint sükség vala siünetlen az WR elött.

32 Es hogy az gyülekezetnec sátorát siorgalmatossan öriznéc, és az sient állatokat: Es hogy az ö attyafiainac az Aaron fiainac siolgálattyoc mellet vigyáznánac az WR házánac siolgálattyában nagy siorgalmatoson.

XXIIII. Rész.

Az Papoc meg siámláltatnac az ö nemzetségec, tisztec, és rendec sierint. Vtólsor az Cehathitáknac és Merarítáknac nemzetségec irattatic meg, kic az Papoknac siolgálnac vala,

1 AZ Aaron fiainac pedig ezec az ö el rendelésec. Aaron fiai: Nadab, Abihu, Eleázár és Ithamar.

2 Meg hala pedig Nadab és Abihu az ö attyoc elött, kiknec fiai nem valánac: Azért Eleázár és Ithamar viseléc az papságot.

Leuit: 10. Numi: 8. & 26.

3 Es el rendelé öket Dáuid, és Sadoc, ki az Eleázár fiai közzül vala, és Abimelech, ki az Ithamar fiai közzül vala, az ö tisitec sierint az siolgálatra.

4 Találtatánac pedig az Eleázár fiai közzül sockal töbfö emberec, hogy sem mint az Ithamar fiai közzül, és el rendeléc öket. Az Eleázár fiai között vóltac fö emberec az ö nemzetségec sierint, tizenhaton. Az Ithamar fiai közzül czac nyóltzan.

5 El ositác pedig öket sors által válogatás nélkül, ióllehet az sient helynec Istentöl válasitatott feiedelmi valánac, mind az Eleázárnac s- mind az Ithamárnac fiai közzül valóc.

6 [a] Es bę irá öket az király iró deákia Semaaiah à Nethanel fia, ki az Leui nemzetségéböl való vala, az király elött és az Wrac elött, az Sadoc Pap elött, Ahimelech

a: Azt akaria mondani hóg az Papokat az Aaronnac két fia szerint, két részre osztottac: Azeggic, vólt az Eleázár része, vagy czelekédgye, à másic Ithmáré.

lech elŏtt, ki Ebiathar fia vala, az Papoknac és Leuitáknac nemzetségeknec feiedelmi elŏtt minden attyai czelédet, melly sors által az Eleázár nemzetségéböl esett, hasonlatos képpen melly az Ithamár nemzetségéböl esett.

7 Ezec pedig az elsŏ sors Iehoiaribra; à másodic Iedaaiára.

8 Harimra az harmadic: Seorimra à negyedic sors.

9 Malchijara az ŏtŏdic: Mijaminra az hatodic.

10 Haccosra az hetedic: Abijara az nyóltzadic.

11 Iosuara az kilentzedic: Sechamára az tízedic.

12 Eliasibra az tizen eggyedic: Iacimra az tizenkettŏdic.

13 Huppára az tizen harmadic: Iesebabra az tizen négyedic.

14 Bilgalra az tizen ŏtŏdic: Immerre az tizen hatodic.

15 Hezirre az tizen hetedic: Hapissesre az tizen nyótzadic.

16 Pethahiara az tizenkilentzedic: Iehezeelre az húsiadic.

17 Iachinra az husion eggyedic: Gamulra az husion kettŏdic.

18 Delaiahura az husion harmadic; Maaziahura az husion negyedic.

19 Ez az ŏ tisiteknec rende az ŏ siolgálattyokban, hogy az WRnac házába bę iárnánac, az ŏ attyoknac az Aaronnac birodalma alatt à való tisit sierint, à mint meg paranczolta vólt az Izraelnec WRa Istene.

20 Az mi néz az Leuinec tŏb fiaira, az Amram fiai kŏzzŭl vala Subael: Az Subael fiai kŏzzŭl Iehdeiahu.

21 Az Rehabiah fiai kŏzzŏl Issijah vala fŏ.

22 Az Ishari fiai kŏzzŭl vala Selomoth: Ez Selomot fiai kŏzzŭl Iahath.

23 Ennec fiai kŏzzŭl vala elsŏ Iarijahu, Amariahu másodic, Iahazaiel harmadic, Iecamam negyedic.

24 Vzziel fiai: Michah: Michah fiai kŏzzŭl, Samir.

25 Michah attyafiaia, Ish: Issijahfiai kŏzzŭl Zecharias.

26 Merari fiai: Mahli és Musi. Iaazija fiai, Beno.

27 Merarinac Iaazijahtúl az ŏ fiátúl való fiai: Sohan, Zacchur és Ibri.

28 Mahlitól vala Eleázár: Es ennec nem valánac fiai.

29 Az Cis fiai kŏzzŭl való vólt Ierahmeel.

30 Musi fiai: Mahli, Eder és Ierimoth. Ez Leuitác fŏk vóltac az ŏ attyoknac házoc népe sierint.

31 Ezekis sorsot veténec az ŏ attyokfiaiual az Aaron fiaiual eggyŭtt Dáuid király elŏtt, Sadoc és Ahimelech elŏtt az papoknac és Leuitáknac attyainac feiedelmi elŏtt, az fŏ az kissebbickel egy aránt.

XXV. Rész.

Meg irattatic ez Cápurban, mímódon Dáuid huson négy részré osztotta az Isten házába való énekeseket.

1 EL válasitá pedig Dáuid, és à seregnec feiedelmi siolgálatra az Asaph, Heman és az Ieduthun fiait, kic Prophetálnac a vala

a: Az az, énekelnec vala szép isteni diczereteket.

vala hegedőckel, Nablumockal, Cymbalmockal: Ezeknec pedig az ő ſiolgálattyokban bizonyos ſiámoc vala.

2 Az Aſaph fiai kőzzűl ezec vóltac : Zacchur, Ióſeph, Nathaniah, és Aſarelah. Az Aſaph fiai vóltac az Aſaph birotokában, ki az király akarattya ſierint énekel vala.

3 Az Ieduthun fiai kőzzűl való Gedalias, Seri, Ieſaias, Haſabias, Matthithias és Simei, haton, az ő attyoknac az Ieduthunnac birtokában valánac hegedőlésben, ki az WRat tiſiteli és diczéri vala.

4 Az Heman fiai kőzzűl ezec valánac: Buccijas, Matthanias, Vzziel, Sebuel, Ierimoth, Hananiah, Hanani, Eliathah, Giddalthi, Romanthiezer, Iosbecaſab, Mallothi, Hothir, Mahazioth.

5 Ezec mind Heman fiai, ki az Iſten beſiédiben Dáuid Prophétáia vala az ő királi méltoſága felől, és adá az Iſten Hemannac tizen négy fiakat és három leányokat.

6 Ezec mindnyáián az ő attyoknac hatalmában valánac, kic az WR házában énekelnec vala Cymbalmockal, Nablumockal, hegedőckel az Iſten házának ſiolgálattyára, az királynac, Aſaphnac, Ieduthunnac, és Hemannac paranczolattyoc ſierint.

7 Vólt pedig ezeknec ſiámos az Iſteni diczéretekben tudós attyokfiaiual ő ſiue, kęt ſiáz nyóltzuan nyóltz.

8 Es ſorſotis veténec kőzöttőc az vigyazásban való tiſztre mind kiczin ſ- mind nagy, mind az tanító ſ- mind az tanítuán.

9 Es eſéc az első ſors az Aſaph fiára Iósephre, Gedaliaſra az másodic, ki az ő attyafiaiual és fiaiual őſſue tizen kettőd magáual vala.

10 Az harmadic Zachurra: Ennec fiai ſ- attyafiai tizenketten valánac.

11 Negyedic Iſrire eſéc, kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

12 Ötődic Nethaniaſra; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

13 Hatodic Buccijaſra: Kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

14 Hetedic Ieſarolára, kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

15 Nyóltzadic Ieſaiaſra; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

16 Kilentzedic Matthaniaſra; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

17 Tízedic Simeire: kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

18 Tizen eggyedic Azarelre; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

19 Tizenkettődic Haſabiara; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

20 Tizen harmadic Subaelre; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

21 Tizen negyedic Matthithiaſra;

aſra; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

22 Tizen ötödic Ieremotra; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

23 Tizenhatodic Hananiaſra: kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

24 Tizenhetedic Iosbecaſara; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

25 Tizen nyóltzadic Hananira; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

26 Tizen kilentzedic Mallothira; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

27 Húſiadic Elijathanra; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

28 Huſion eggyedic Hothirra; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

29 Huſion kettödic Giddalthira; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

30 Huſion harmadic Mahaziothra; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

31 Huſion negyedic Romathiezerre; kinec fiai és attyafiai tizenketten valánac.

XXVI. Réſz.

Meg irattatic ez Cáputban az Templum kapuiánac őrizőinec el oſtáſa, és mindenic kápút kiknec kellyen őrizniec.

1 AZ aytón állóknac el rendeléſekröl. Az Coritac közzül, Meſelemias Coreh fia, ki Aſaph fiai közzül való vólt.

2 Meſelemias fiai közzül való elsö ſiülött Zecharias, Iediael máſodic, Zebadiahu harmadic, és Iathniel negyedic.

3 Elam ötödic, Iehohanan hatodic, Elihoenai hetedic.

4 Obededom fiai közzül: Semaaiah elsö ſiülött, Iehozabad máſodic, Ioah harmadic, Sachar negyedic, Nethanel ötödic.

5 Ammiel hatodic, Iſſachar hetedic, Peullethai nyóltzadic: Mert az Iſten ötet meg áldotta vala.

6 Az ö fiánac pedig Semaaiánac ſiülöttetténec fiai haſonlóc az ö attyánac fiaihoz, mert igen erőſſec valánac.

7 Semmaaiah fiai: Othmi, Rephael, Obed, Elzabad, és az ö attyafiai igen erös férfiac valánac, Elihu és Semachias.

8 Mindnyáián ezec Obededom fiai közzül valóc, mind ö magoc mind fioc, ſ- mind attyokfiai igen erőſſec valánac az ſiolgálatra, hatuan ketten valánac mind Obededomtól valóc.

9 Meſelemiaſnakis fiai és attyafiai tizen nyóltzan valánac erös férfiac.

10 Hoſanakis pedig ki vala az Merari fiai közzül, valánac fiai, kic között Simri fö vala, nem hogy elsö ſiülött vólna, hanem hogy az ö attya vgyan ötet akará válaſitani fönec.

11 Hilcijas az máſodic, Tebalias harmadic, Zecharias az negyedic, mindnyáián az ö fiai és attyafiai tizen hárman valánac.

12 Ezec

12 Ezec kőzőtt oſitatéc el az aytó állásnac tiſiti az fő emberec által, kic az ő attyokfiaiual egybe vigyáznánac és ſiolgálnánac az WR házában.

13 Es ſorſot veténec mind kiczin ſ- mind nagy egy arańt, az ő attyoknac czelédgyec ſierint mindenic kapúra.

14 Es eſéc à Nap kelet felé való kapunac őrizeti ſors ſierint Selemiaſra, az Zachariaſnac pedig à Selemias fiánac, ki bőlcz és ió tanáczú vala, mikor ſorſot vetnénec, eſéc az éſiaki kapúnac őrizeti ſors ſierint.

15 Obededomnac hozá az ſors az Dęlre való kaput, az ő fiainac pedig az kéncz tartó házat.

16 Suppimnac és Hoſanac az Nap nyugotra való kapúnac őrizeti eſéc az Sallecheth kapúual egyetemben, az fel ménő pagimontomos vton, [a] hogy eggyic őriző hely lenne az máſiknac ellenében.

a: Igyis fordithatod, hóg rendenként egy más vtán vigiaznánac.

17 Nap kelet felé vala hat Leuita, Eſiac fele minden napra négy, Dęlreis minden napra négy: Az kéncz tartó háznál ketten ketten valánac.

18 Az Pharbar [b] háznac őrizetiért, Nap kelet felé az tőltőtt fel ménő vtnál négyen vóltac, ketten az Pharbar háznál.

b: Az Pharbaron nemellyec valami tár házat értenec, nemellyec értic az Templumnac külső réſzét.

19 Igy rendeltettéc vólt el az aytón állóc az Corah és az Merari fiai kőzzűl valóc kőzőtt.

20 Az Leuitác kozzűl: Ahaijah vólt az Iſten házánac és az Iſtennec ſienteltetett kéncznec fő gonduiſelőie.

21 Az Laadan fiai kőzzűl, az az, Laadantól való Gerſunitác fiai, kic Laadannac nemzetſégéből fők valánac ezec: Gerſuni, Iehieli.

22 Iehieli fiai: Zetham és Ioel az ő attyafia, kic vóltac az WR házánac kénczénec gonduiſelői.

23 Az Amram, Ishar, Hebron és Azziel nemzetſegéből valókis. [c]

c: Tudni illic, vóltac őrizői az Iſten házánac kénczénec.

24 Haſonlatos képpen Ebuel az Gerſom fia, ki vala Moſes fia, az kéncznec vala fő gonduiſelőie.

25 Az ő attyafiai pedig az Eliezertől valóc ezec: Rehabias az ő fia, kinec fia Ieſaias, kinec fia Ioram, kinec fia Zichri, kinec fia Selomith.

26 Es Selomith és az ő attyafiai valánac gonduiſelői az Iſtennec ſienteltetett kéncznec, mellyet Dáuid király, az nemzetſégeknec feiedelmi, az fő hadnagyoc, ſiázadoſoc, és az hadakozó népnec feiedelmi ſienteltetec vala Iſtennec.

27 Mellyeket az hadban való nyereſégből ſienteltec vala az WR házánac eppîtéſére.

28 Es valamit ſientelt vala Sámuel Prophéta és Saul à Cis fia, és Abner à Ner fia, és Ioab az Seruiah fia: Es feienként à kic valamit ſienteltec vala Iſteñec, mind az Selomithnac és az ő attyafiainac gonduiſeléſében vala.

29 Az Isharitac közzül vala Chenanias és az ő fiai, kic az Izrael között külső dolgokban való tiztartóc és birác valának.

30 Az Hebronitác közzül: Hasbias és az ő attyafiai igen erős férfiac, ezeren és hęt száz valának, kic az Izrael népe között az Iordán vizén túl Nap ényesietre, gonduiselőc vóltac, az WRnac és az királynac dólgaiban.

31 Az Hebronitác közzül, Iedijah vala fő az Hebronitáknac nemzetségekben: Dáuid királynac királyságának negyuenedic esztendeiében kereſteténec meg, és találtatának ő közzülőc igen erős férfiac Gileadnac Iaazir városában.

32 Es az ő attyafiai kęt ezeren és hęt száz valának, kic az ő nemzetségekben erős férfiac és fők valának, kiket Dáuid király gonduiselőcké válaſztá az Ruben és Gad nemzetségén, és az Manaſſe nemzetségének felén, mind az Istennec ſ-mind az királynac minden dólgaiban.

XXVII. Rész.

Első számláltatnac az királynac minden hólnapban való vduarló hadának feiedelmi, az kősségnec feiedelmi, és az karálnac tiſztartói.

1 EZec pedig az Izrael fiai az ő számok ſierint, kic az ő nemzetségekben feiedelmec, ezeredeſec, ſázadoſoc és elöttöc járói valának, mind azoknac kic ſiolgálnac vala az királynac à ſeregeknec minden dólgaiba, mellyec bę iönec vala és ki mennec vala mindenic hólnapba az esztendőnec minden hauaiban; melly ſeregnec éggyic éggyic áll vala huſion négy ezer emberből.

2 Az első hólnapnac ſeregében vala feiedelem Iaſobam à Zabdiel fia, melly ſereg áll vala huſion négy ezerből.

3 A Peres fiai közzül vala mind az első hólnapbéli ſeregben való fő népeknec feiedelme.

4 Az máſodic hólnapbéli ſeregnec vala feiedelme az Dodai Ahohites, és ő vtánna az ő ſeregében máſodic feiedelem Micloth: Ezis huſion négy ezerből áll vala.

5 Az harmadic hólnapbéli ſeregnec vala feidelme Benaias, ki vala az fő Papnac Iehoiadának fia; ennekis ſerege áll vala huſion négy ezerből.

6 Ez vala erős à harmintz erős férfiac között, ſőt azoknac feiedelmekis vala. Es Ammizabad az ő fia ő vtánna vala fő.

7 Az negyedic hólnapbéli ſeregnec vala feiedelme Aſael az Ioab attyafia, és az ő fia Zebadiah ő vtánna való: Ennekis ſerege huſion négy ezerből áll vala.

8 Az ötödic hólnapbéli ſeregnec feiedelme vala az Izrahites Samhoth: Ennekis ſerege huſion négy ezer.

9 Az hatodic hólnapbéli ſeregnec feiedelme az Thecoabéli Ira az Icces fia: Népe huſion négy ezer.

10 Az hetedic hólnapbéli ſeregnec feiedelme à Pelonbéli Heles, ki az Ephraim fiai közzül vala:

Népe

Népe áll vala husion négy ezerből.

11 Az nyóltzadic hólnapbéli seregnec à Husathbéli Sibbechai, ki à Zarhitac fęle vala, és az ő seregében husion négy ezer ember vala.

12 Az kilentzedic hólnapbéli seregnec feiedelme vala az Anathotbéli Abiezer az Iemini fiai kőzzűl: Es az ő seregében husion négy ezer ember vala.

13 Az tízedic hólnapbéli seregnec az Netophatbéli Maharai az Zarhitákból való: Kinec seregében husion négy ezer ember vala.

14 Tizen eggyedic hólnapbéli seregnec az Pirathombéli Benaiah, ki az Ephraim fiai kőzzűl való; kinec seregében husion négy ezer ember vala.

15 Tizenkettődic hólnapbéli seregnec à Netophatbéli Heldai, ki Othniel nemzetségéből való: Kinec seregében husion négy ezer ember vala.

16 Valának męg ennec felőtte az Izrael nemzetségin feiedelmec: Az Rubenitákon az Eliezer az Zichri fia: Az Simeonitákon vala az Sephatias à Maachah fia.

17 Az Leui nemzetségén Hasabiah à Cemuel fia; az Aaron fiain Sadoc.

18 Az Iudah nemzetségén vala feiedelem Elihu, az Dáuid attya fiai kőzzűl: Az Isſacharén Omri, az Michael fia.

19 Az Zebulon nemzetségén, Ismaaias az Obadias fia: A Nephthalién Ierimoth az Azriel fia.

20 Az Ephraim fiain, Hosea az Azazias fia: Az Manasſénac fęl nemzetségén Ioel à Pedaias fia.

21 Az Manasſénac Gilead földén való fęl nemzetségén Iddo à Zecharias fia: Az Beniaminon Iaaziel az Abner fia.

22 Az Dan nemzetségén feiedelem vala Azarel az Ieroam fia: Ezec valának az Izrael nemzetséginec feiedelmi.

23 Nem ſiámláltatá meg pedig Dáuid azokat, à kic húſz eſtendőnec alatta valának, mert az WR mondotta vólna ezt, hogy meg ſokaſitaná az Izraelt mint az Eegnec czillagit.

24 Ioab az Seruiah fia kezdette vala őket ſiámlálni, de végre nem viué, miuel hogy az dologért Istennec nagy haragia geriedet vólna az Izrael népe ellen: Ez okon bę ſem iedzéc ſiámát à népnec à Dáuid király hiſtoriáiban. 1. Paral: 21. 2. Sam: 24.

25 Az király kénczénec gonduiſelőie vala Azmaueth az Adiel fia: Az kiuől való kénczinec pedig, à városokban, falukban, és à várakban valóknac, Ionathan az Vzzijas fia vala gonduiſelőie.

26 A mezőn való paraſiti munkáſoknac feiedelmec vala Ezri az Chelub fia.

27 Az ſiőlőknec gonduiſelőie vala az Ramathbéli Simei, és az ſiőlőc haſinánac, az az, boros pintzéknec gonduiſelőie vala Siphmitbéli Zahdi.

28 Az olay fáknac és az mezőn való fűge fáknac miueſinec gonduiſelőie, vala az Gederitbéli

Baalha-

Baalhanan: Az olajos pintzéknec Ioas vala gondouiſelője.

29 Az Saron mezeién való barmoknac gonduiſelője vala Saronitbéli, Sitri, az mellyec pedig az völgyekben legelternec vala, Saphat az Adlai fia vala gonduiſelője.

30 Az teuéknec az Iſmael nemzétéből való Obil: Az ſiamároknac à Meronothbéli Iehdeias.

31 Az iuhoknac gonduiſelője vala az Ageritbéli Iaziz. Mindnyáián ezec valának az Dáuid király ioſiágának és marháiának gonduiſelő feiedelmi.

32 Iehonathan pedig az Dáuid atty ának báttya, fő tanáczos vala, ki okos és az tőruényben tudós vala. Iehiel pedig az Hachmoni fia vala az király fiaiual.

33 Az Ahithophelis az királynac tanáczoſa vala; Az Archites Chuſai pedig baráttya vala à királynac.

34 Ahithophel után vólt Iehoiada à Benaias fia és Ebiathar: Az király hadának fő hadnagya vala Ioab.

XXVIII. Réſz.

[Dáuid mind az egéſz orſágot egybe gyűytuén, meg ielenti hogy az Iſten Salomont választotta ő helyébe királynac. Inti Dauid az orſágot és Sálomont az Iſteni ſolgálatra, hogy az Iſten templomát meg czinálly ac, mellynec formáját adgya Dáuid Sálomonnac.

1 EGybe hiuatá pedig Dáuid Ieruſálembe az Izraelnec minden feiedelmit, à nemzetſégeknec feiedelmit, ſ. az királynac vduarló ſeregeinec feiedelmit, az ezeredeſeket à ſiázadoſokat, és à királynac és az ő fiainac minden ioſiágának és marháiának gonduiſelőit, az ő komornikiaiual és erős vitęziuel egybe.

2 Fel álla azért Dáuid király az ő lábaiara, ſ. monda: Hallyátoc meg ſiómat attyamfiai és én népem. En magamban el végeſitę vala nagy ſiiuem ſierint, hogy az WR ſiőuetſégénec ſiekrényénec nyugodalmas házat czináltatnéc, és à mi Iſtenünc lábainac ſámolt; hozzáis kéſiítettem vala mindent valami ſiükſég vólna.

3 De az Iſten engemet meg ſiólíta, ſ. monda: Ne czinály te házat bátor az én neuemnec, mert igen hadakozó ember vagy, ſoc vértis ontottál immár. 2 Sam. 7.

4 Válaſitá pedig engemet az Izraelnec WRa Iſtene az én attyámnac házából, hogy lennéc királlya az Izrael népénec mind őrőcké[h]: Mert az Iudah nemzetſégét válaſitotta főnec, és az Iudánac czelédi közzül az én attyámnac háza népét, az én attyámnac fiai közzül engemet akará királlyá tenni az egéſi Izrael népén.

[h] Az Sidoc őrőcké való időnec mondgyác az hoſſzú időt. Gen: 49.

5 Es az énfiaim közzül (mert az WR ſoc fiakat adott nékem) válaſitotta ez Sálomont az én fiamat, hogy ülne az WR orſiágának ſiękiben, az Izrael között.

6 Es monda nékem: Sálomon az te fiad eppíti meg az én házamat és az én tornátzimat, mert én ötet magamnac fiamúl válaſitottam, énis ő néki attya helyett léſiec.

7 Meg erősitem az ő orſiágát mind őrőcké, ha az én paranczolatimat

[384] 374

latimat és itéletimet ſiorgalmatoſſan meg tartandgya, à mint moſtan.

8 Moſtan azért (intlec) az Izraelnec az WR népénec egéſi gyülekezeti elött, és à mi Iſtenünknec halláſára, örizétec ſ-kereſſétec az mi Wrunknac Iſtenünknec minden paranczolattyát, hogy birhaſſátoc ez ió földet, és hogy ti vtánnatoc fiaitokatis örökö ſitheſſétec meg abban mind öröcké.

1. Reg: 17. Pſal: 7. Ier: 17. & 20.

9 Te azért édes fiam Sálomon, eſmerd meg à te attyádnac Iſtenét, ſ-ſiolgály ö néki tökélletes ſiiuel és ió keduel: Mert az WR minden ſiiueket által lát, és minden emberi gondolatot iól ért. Hogy ha ötet kereſended, meg találod; de ha viſiontag ötet el hagyandod, öis el hágy tégedet mind öröcké.

10 Moſtan azért miuel hogy az WR válaſitott tégedet, hogy ö néki ſient házat czinály; légy erös és kéſiîcz meg azt.

11 Ackor adá Dáuid az ö fiánac Sálomonnac, à porticuſnac, añac házaczkainac, az kéncz tartóhelyeknec, fel házaknac, à belsö kamoráknac, és az Propiciatorium fedelénec helyénekis formáiát.

12 Es mindeneknec formáiát, mellyeket ſiiuében el gondólt vala az WRnac házánac tornátzi felöl, az Iſtennec kéncze felöl, és minden ſient kénczeknec körös környül való házai felöl.

13 Az Papoknac és à Leuitáknac ſeregekért való házaknac, és az WR házánac ſiolgálattyára való ezközöknec házainac formáiát.

14 Adá aranyat mérue külömb külömb fęle ſiolgálatoknac edénire, àcképpen ezüſtöt mérue minden ſiolgálatnac edénire.

15 Annac felötte adá aranyat arany gyertya tartókra, és azoknac ſiöuednekire mindenic gyertya tartóra és ſiöuednekre, az mint mindenic gyertya tartóhoz kéuántatott.

16 Iſméglen adá aranyat mérue az ſient kenyéreknec aſitalira minden aſitalra: Azonképpen ezüſtöt az ezüſt aztalokra.

17 Sſigonyokra, czéſiekre és füſtölö ſielentzékre tiſita aranyat, arany medentzékreis bizonyos mértec ſierint adá aranyat minden medentzékre, és ezüſt medentzékre, és ezüſtöt bizonyos mérteckel minden medentzére.

18 Añac felötte à temiénezö óltárra adá igen ſiép tiſita aranyat mértec ſierint. Az ſiękeknec[a] czináláſárais, az az, à Cherubimokra, adá aranyat, hogy ki terieztuén az ö ſiárnyokat az WR ſiöuetſégénec ládáiát bę fedeznéc.

19 Mind ezec az WRnac kezętöl irattattac meg, ki engemet meg tanîtott mind az egéſi alkot uáńnac ezközeinec formáiára.

20 Monda ezec vtán Dáuid Sálomoñac az ö fiánac: Légy bátor és erös, és kezdgy hozzáia. Semit ne félly, és ne rötteg, mert az WR Iſten az én Iſtenem veled léſien, téged el nem hágy, töled el ſem táuozic mîglen az WR házánac minden meſterſégénec miue el végeztetic.

21 Az

a: Szękeknec neuezteinéc az Cherubimoc, miuel hogy az Iſten azokon mondatic vala ülni, miuel hogy azoc közzé Propiciatoriumra ſzokot vala Iſten ſzállani.

1. Sam. 4. ver. 4.

21 Az Papoc és az Leuitác ſeregijs veled léſinec azIſten házának ezinaláſának miuében, minden tudós meſter emberec ſiabad akarattyoc ſierint, az feiedelmekis, és az egéſi kőſſég az te beſéded ſierint veled léſinec minden ſiolgálattal.

XXIX. Réſz.

Dáuid mind beſéddel, mind az ő maga példaiual inti az Izraelitákat hogy az Iſten házának eppűléſére legiteſſéggel légyénec Sálomonnac. Az Iſtennec halákat ád: Az népnec és az fiának Iſtenről iót kéuán. Az népis halákat ad az Iſtennec, és minec vtánna áldoztac vólna, Sálomont á király ſágban meg confirmallyác, Sadoccot ő Pappá téſſic egyenlő akaratból,

1 AZ vtán monda Dáuid az egéſi ſokaſágnac: Im látty átoc hóg egyedül az én fiamat Sálomont válaſitotta Iſten, ki igen gyermec és gyenge, ez pedig nagy dolog: a Mert nem ember háza léſien, hanem az WRa Iſtené.

a: Tudni illic az Templum eppitéſe.

2 En pedig tellyes teherſégem ſierint az én Iſtenem házának eppítéſére kéſiítettem bőſégeſſen aranyat az arany ſierſiámokra, ezűſtöt az ezűſt ſierſiámokra, érczet az ércze, vaſat á vaſra, fákat az fákra. Sárdonyx kőueket, foglálni való kőueket. Veres kőueket, külömb külömb ſiinő kőueket: Minden féle drága kőueket, máruáń kőuetis bőwſéggel.

3 Még ennec felőtte, miuel hogy énnékem nagy keduem vagyon az én Iſtenem házához, kiualképpen való kénczemis vagyon nékem aranyam és ezűſtem, mellyet adóc az én Iſtenem háza ſiükſégére, azoknac felőtte mellyeket ez előtt kéſiítettem vala az ſient háznac eppületire.

4 Tudni illic három ezer talentum Ophirből hozott aranyat, és hét ezer talentum tiſita ezűſtöt az házáknac falainac bé búrîtáſára.

5 Aranyat adtam az arany ſierſiámokra, ezűſtöt az ezűſtre és minden ſiükſégre, mindent adtam á meſter emberec kezéhöz. Es ha valaki offerrálni akar ſiabad akarattya ſierint, töltsé meg az ő kezét má, és offerállyon á mit akar az WRnac.

6 Azért ſiabad akarattyoc ſierint adánac aiándékokat az atyáknac feiedelmi az Izrael nemzetſéginec feiedelmi, az ezeredeſec, ſiázadoſoc, és az király dólgoſinakis feiedelmi.

7 Es adánac az Iſten házának ſiükſégére, öt ezer talentum aranyat, és tíz ezer arany pénzt, tíz ezer talentum ezűſtöt, és tizen nyóltz ezer talentum rézet, és ſiáz ezer talentum vaſat.

8 Es valakiknél drága kőuec találtatánac, adác az WR házának kénczéhöz, az Iehier által ki az Gerſon nemzetiből vala.

9 Es öruendezé az ſokaſág, hogy ſiabad akarattyokból adnánac; Mert tiſita ſiuökből adakozánac az WRnac: Az Dáuidis lőn ezen nagy örömben.

10 Hálákat adá azért Dáuid az WRnac mind á ſokaſág előtt, monduán: Aldótt vagy te oh Izraelnec á mi atty ánknac WRa Iſtene, öröktül fogua mind örökké.

11 Oh

11 Oh WRam, tiéd az nagyſág, az hatalom, diczőſég, őrőcké valóſág és méltóſág. Mert minden valami az menyben és à földön vagyon, tiéd: Tiéd mondom ô WRam az orſág, te magaſitalod fel magadot, hogy légy minden feiedelmeknec felőtte.

12 Az kazdagſág és az diczőſég mind te tűled vadnac, te wralkodol mindeneken: Az te kezedben vadnac mind az erőſség és mind az birodalom, mindeneknec fel magaſitaláſa és meg erősſitéſe.

13 Moſtan azért ô mi Iſtenünc valláſt téſiünc te előtted, és diczériüc à te diczőſéges Neuedet.

14 Mert miczoda vagyoc én és az én népem, hogy erőnc lehetné à ſiabad akarat ſierint való aiándoknac adáſára, az mint ezt adtuc? Mert te veled vadnac mindenec, és az mellyeket az te kezedből vettünc, azokat adtuc moſt te néked.

15 Mert mi czac iöueuényec vagyunc te előtted, és idegenec, à mint feienként à mi attyáinkis: Az mi életünknec napiai ollyanoc ez földön mint az árnyéc, mellyben állandóſág nintſen.

16 O mi WRunc Iſtenünc, mind ez à mit kéſiîtettünc, hogy tenéked és az te ſient neuednec házat eppîtſünc, az te kezedből való, és mind azoc tiéid.

17 Iól tudom pedig eztis ô én Iſtenem, hogy te az ſiiued nézed és az igaſſágot ſiereted: En adtam mind ezeket tiſita ſiiuemből nagy ió keduel; ez ielen való népetis láttam hogy nagy őrőmmel ſiabad akarattya ſierint adta ezeket néked.

18 O Abrahamnac, Iſáknac és Izraelnec à mi attyáinknac WRa Iſtene, tarcz meg ezt mind őrőcké, tudni illic à te népednec hozzád való illyen ió akarattyát, és az ő ſiiueket igazgaſſad te hozzád.

19 Sálomonnac pedig az én hamnac adgy tőkélletes ſiiuet, hogy az te paranczolatidat, bizonſág tételidet és rendeléſidet meg őrizheſſe, és azokat czelekedheſſe, és hogy el végezheſſe az te házadot, mellyet én el indîtottam.

20 Ezec után monda Dáuid az ſokaſágnac: Kérlec hogy tijs áldgyátoc à ti wratokat Iſtenteket. Aldá azért az egéſi gyülekezet az ő attyoknac WRát Iſtenét, és meg gőrbeztéc magokat, és feieket le haituán tiſiteléc az WRat, és az királt.

21 Es áldozánac máſod napon az WRnac véres és tűzes áldozatockal, ezer tulkokual, ezer koſokual, ezer bárányokual, itali áldozatockal egybe, és ſoc fele áldozatokual, az egéſi Izrael népeiért.

22 Es euénec ſ. iuánac az WRe előtt azon à napon nagy vigaſágban: Az után Sálomont à Dáuid fiát királlyá téuéc máſodſioris, és meg kenéc ötet az WRnac hogy lenne feiedelem. Sadocotis c meg kenéc az fő Papſágra.

b: Máſodſioris mondgyák, hogy válaztottác Sálomont, mert eléſőrt czac nagy herczeh kiáltatta valakirálnac Dáuid az Adonias által támadott háborúſágért. 1. Reg. 1. c: Az Abiathar Papot b meg vetettec vala, minek hogy 43 Adonias-sal párthoz állót vala. 1. Reg. 1.

23 Es ülé Sálomon az WR ſiękibe mint király, az ő attyánac Dáuidnac helyében. Es mindenben ſierenczés vala, mert enged vala néki az egéſi Izrael népe.

24 Feienként az feiedelmekis és az hatalmaſſac, annac felőtte mindnyáián à Dáuid király fiaijs kezeket adác hogy Sálomonnac engedelmeſſec lennénec.

25 Es igen fel magaſitalá az WR à Sálomont mind az egéſi Izrael népe előtt: Es olly királi méltóſágot ſierze néki, mellyhőz haſonló méltoſága egy királynakis nem volt ő előtte Izrael orſiágában.

26 Touábba minec vtánna Dáuid az Iſai fia wralkodott vólna az egéſi Izraelen.

27 (Az napoc pedig mellyeken wralkodott Dáuid az Izraelen: Negyuen eſitendőt tőtt: Hebronban hęt eſitendeíg; Ieruſálemben pedig harmintz háromîg wralkodott.)

28 Meg hala Dáuid ió vénſégben, életéuel, kazdagſágáual és minden diczőſégéuel meg elegeduén: Es wralkodéc az ő fia az Sálomon ő helyette.

29 Az Dáuid királynac pedig mind első ſ-mind vtólſo[d] dólgai bőuen meg vadnac irattatuán az Sámuel, Nathán ſ-az Gad Prophéta kőnyueiben.

SALOMON d: Az az mellyeket királyſága előtt és királyſágában czelekedett.

30 Minden ő orſiágláſáual, hatalmaſſágáual és háboruſágnac ideiéuel, mellyec ő rayta, az Izraelen, és az főldnec minden orſiágain eſtec.

Elsö Chronica Kônyvnec vége.

MASODIC CHRONICA KÖNYW.

Melyben meg irattattic az Iudah orſiágánac neuekedéſe és vége, mind az Babyloniabéli fogſágból való haza iöuetelnec eſitendeiéig. Bè foglaltatic pedig ez könyvben 472. eſitendőnec hiſtoriáia.

ELSŐ RESz.

Sálomon király az Iſtent tizteli Gibeobnan, holott meg aiándékoztatic Iſtentől bőlczeſéggel, kazdagſággal és nagy méltoſággal.

1 Meg

I.

MEG erőſsődéc pedig Sálomon à Dáuid fia az ő orſzágában, és a ző Wra Iſtene vęle vala, és őtet igen fel magaſitalá.

2 Es paranczolá Sálomon az egéſz Izrael népénec, az ezeredeſeknec, ſzázadoſoknac, à biráknac és az Izraelnec minden hadnagyinac, és az attyáknac feiedelminec.

3 El méne azért Sálomon, és mind az ſokaſág ő vęle eggyűt à Gibeon hegyén való óltárhoz: Mert ott vala az Iſten gyűlekezetinec ſátora, mellyet à Moſes az WR ſiolgáia czinált vala à puſitában.

4 De az Iſten ládáiát Dáuid immár az előtt Ciriath Iearimból fel vitte vala, minec vtánna añac helyet ſzerzett vólna; mert Ieruſálemben vont vala annac ſátort.

5 Ot vala az WR ſátora előtt az ęrtzből czinált óltár, mellyet Beſalel az Vri fia czinált vala, ki Hur fia vala: Es Sálomon à ſokaſágual egybe meg kereſé azt.

6 Aldozéc pedig ott az ęrtzből czinált óltáron az WR előtt, melly az gyűlekezetnec ſátorában vala, áldozéc (mondom) ezer ál dozatokual.

7 Azon éttzaka meg ielenéc az Iſten Sálomonnac, ſ-monda néki: Kéried az mit akarſz hogy adgyac néked.

8 Es monda Sálomon az Iſtennec: Te nagy kegyelmeſséget czelekedtél az én attyámual Dáuiddal, hogy ő helyette engemet királlyá tőttél.

9 Moſtan azért ô Wram Iſten légyen állándó az te beſzéded, mellyet ſzóllottál vólt az én attyámnac Dáuidnac, mert te válaztottál engemet királlyá ez ſoc népen, melly olly ſoc mint à földnec pora.

10 Moſtan azért adgy nékem bőlczeſéget és tudomáńt, hogy è te néped előtt mind ki ſ-mind bę meheſſec: [a] Mert vallyon kiczoda itélhetné meg ez te ſoc népedet?

11 Ackoron felele Iſten az Sálomonnac, monduan: Miuel hogy ez vólt à te ſziuedben, és nem kéuánál tőlem gazdagſágot, kénczet és tizteſséget, ſem ellenſégidnecéleteket, ſem hoſzſzú életet magadnac, hanem bőlczeſéget és tudomáńt, hogy igaz itéletet tehetnél ez én népemen, mellyen tégedet királlyá válaztottalac.

12 Az bőlczeſéget és à tudomáńt meg adtam tenéked: Gazdagſágotis pedig, kénczet és tizteſséget ollyat adoc tenéked, mellyhőz haſonló nem vólt ſem előtted ſem vtánnad való királyoknac.

13 Alá iőue pedig Sálomon az Gibeon hegyén való óltártól az gyűlekezetnec ſátora elől, és wralkodéc az Izraelen.

14 Szerze Sálomon ſzekereketis és louagokat, és vala ő néki ezer és négy ſzáz ſzekere, és tizen kęt ezer louagoſa, mellyeket helyhez-

a Szóláſnac modgya, mintha azt mondaná: Hogy az én ſeiedelemſégem ez népén iő ſzrenczés légyen.

teté az ſiekereknec rendeltetett városokba, és Ieruſálemben ő maga mellé.

15 Es az király az ezüſtöt és aranyat böwſégeſſé téué mint az köueket: Es á Cedrus fákat el böuite mint az vad fige fákat, mellyec neuekednec böwſéggel az mezőſégben.

16 Sálomoñac pedig hoznac vala louakat Ægyptumból: Mert az király töſſéri bizonyos árron ſoc louakat véſinec vala.

17 Es mikor fel iönec vala, hoznac vala Ægyptumból ſiekereket négy négy loual egybe hat ſiáz ezüſt pénzen, egy egy louat más fél ſiáz ezüſt pénzen. Mind az Hittæuſoknac, mind az Syriabélieknec királyoc azockal hozatnac vala louakat (Ægyptumból.)

II. Réſz.

Sálomon akarván eppíteni házat az Iſtennec és ő magának, az Tyruſnac királyától Cedrus fákat, és tudós meſter embereket kér. Iger bizonyos ſutalmat á fa vágóknac: Az Tyruſnac kiſ állyát mindenben Sálomonnac kedue ſerint czelekeſic.

1 EL végezé pedig Sálomon magában, hogy az WRnac házat czinálná, és magának is királi palotát.

2 Es rendelé Sálomon hetuen ezer férſiakat tereh hordani, nyóltuan ezert fa vágni á hegyben, és pallérokat ezekhöz három ezeret és hat ſiázat.

3 Es küldé Sálomon köueteket az Tyrusbéli Hiram királyhoz, monduán: Az mint az én attyámual Dáuiddal czelekedtél, kinec küldöttel Cedrus fákat hogy epítene magának házat, mellyben laknéc.

4 Im én akaroc czinálni az én WRamnac Iſtenemnec neuének házat, mellyet néki ſientellyec, és abban drága állatokból való iő illatott tegyec ő elötte, hogy ő elötte abban ſüntelen ſient kenyerec állyanac, és mind reguel mind eſtue áldozzam tüzes áldozattal ſiombat napokon, vij hóld nac napiain, és az mi WRunknac Iſtenünknec ſienteltetett iñepin, mellyeket öröcké kell czelekedniec az Izraelitáknac.

5 Az melly házat pedig czináloc, igen nagy léſien, mert az mi Iſtenünc nagyob minden Iſteneknél.

6 Es kinec vólna añi ereie hogy ő néki házat czinálhatná? Az Eegés az Eegeknec Eegei ötet bę nem foghatyác, ſ- ki vagyoc énis hogy néki házat czinálhaſſac? Hanem hogy czac iő illatott tegyenec abban ő elötte.

7 Azért azonképpen küldgy énnékem tudós meſter embert, ki tudgyon miuelni mind aranyból, ezüſtből, ęrtzből, vasból, bárſonból, veres és kęc ſelyemből, ki tudgyon köueket mettzeni az én meſter emberimuel egyetemben, kic Iudahban és Ieruſálemben vadnac, kiket az én attyám Dáuid ſierzett.

8 Annac felötte küldgy Cedrus fákat, fenyö fákat, Algumim fákat. Mert tudom hogy á te ſiólgaid tudgyác vágni az Libanuſnac fáit, és imé az én ſiólgaimis velec léſinec. 9 Hogy

9 Hogy késîtsenec nékem soc fákat, mert czodálatos és igen nagy az melly házát czináltatni akaroc.

10 Es imé az fa vágóknac, az te siólgaidnac adoc húsi ezer véka czéplett búzát, és húsi ezer véka árpát, húsi ezer Bath bort, és húsi ezer Bath olayt.[a]

11 Felele pedig Hiram az Tyrusnac királlya leuél által ècképpen Sálomonnac: Miuel hogy az WR sierette az ö népét, azért adott tégedet ö nékic királyúl.

12 Isméglen monda Hiram király: Aldott az Izraelnec WRa Istene, ki mind à meñyet s-mind az földet teremtette, ki illyen bölcz, tudós, okos és ęrtelmes fiat adott vólt Dáuid királynac, hogy ki mind az WRnac házát, mind magánac királi palotát akar eppîteni.

13 Im küldöttem azért bölcz és tudós férfiat, ki az én attyámé Hiramé vólt.

14 Az Dan nemzetségénec leáni közzül való asisioni állat fiát, és az ö attyát ki Tyrus városból való, ki tud miuelni aranyból, ezüstböl, ęrtzböl, vasból, köuekböl, fákból, bársoñból, kęc, feiér és veres selyemböl, es minden fęle mettzést meg mettzeni, és gondolni mindent valamit eleibe adnac, az én Wramnac az Dáuid királynac az te attyádnac tudós mesteriuel egybe.

15 Azért az melly búzát, árpát, olayt, es bort igért az én Wram, küldgye el az ö siólgainac.

16 Mi pedig à Libanus hegyén vágúnc fát az menyi siükség lésién, és el visiüc azokat siálakon az tengeren Ioppehoz, te onnét vitessed Ierusálembe.

17 Meg siámláltatá azért Sálomon mind az idegen férfiakat az Izraelnecföldén, az ö attyánac à Dáuid királynac meg siámláltatása vtán, és találtatánac siáz ö tuen ezeren, ismég három ezeren és hat siázan.

18 Es válasitá azoc közzül hetuen ezer tereh hordókat, fa vágásra pedig az hegyben nyóltzuan ezeret, palléroknac rendelé három ezert és hat siázat.

III. Rész.

Meg irattatic ez Cáputban az Templumnac heyle, eppiréſénec ideie, és annac réſei, mind azzal egybe, miböl, és menęmö formára czinaltac.

1 CZináltatni kezdé azért Sálomon az WR házát Ierusálemben à Morijah hegyén, melly Dáuidnac az ö attyánac meg mutattatott vala, az helyen mellyet késîtet vala Dáuid az Iebusęus Ornan sieröién. 3. Reg: 6. 2. Reg: 24. 1. Paral: 21.

2 El kezdé pedig az eppîtést az másodic napian, királyságánac negyedic esitendeiében.

3 Es illyen mértéckel éle Sálomon az Isten házánac fundalásában, hosisiasága az elsö mérésben[a] vala hatuan sing, sięlessége húsi.

4 Az hosisiasága elött való tornátz, az Templumnac sięlessége sierint, húsi sing vala, magassága siáz húsi, és bę burîtá azt bellöl tizta arannyal.

a: Az Sidoknál soc mérteknec neme vólt, mint Corus, Satum, Gomer, Ephi, Bath, Hin, mellyekröl bizonyost nē tudhatni menyet tettec. Czac hogy amaz négy féléuel sziáraz állatott mértec, mint gabonat, rost, árpát. Az Batthal pedig és Hinwel hig állatot, bort, olayt, mézet.

a: Azért mondgya elsö méréſnec, mert elöszer mindenestül az egész alkonnannac hosszinac hatuan singet mértec, melyböl az vtán huszat az Sancta Sanctorumnac siakasztottác.

5 Az deréc házat pedig meg bélleté iegenye fáckal, mellyet ismég tizta aranyual bę búrîta, mellyen pálma fáknac, és egybe kapczolt lántzoknac formáiát mettzeté.

6 Az Templumnac pagimontomátis meg rakatá drága máruán kõueckel igen siép ékessen: Az arany pedig vala Paruaimból való.[b]

7 Meg bélleté pedig az házac gerendáit, aytó mellékit, falait és az aytókatis aranyual, és mettzeté az Templumnac falaira Cherubim formákat.

8 Meg czinaltatá à Sancta Sanctorum házátis, mellynec hosisia sága vala egy aránt à deréc háznac sięlességéuel, tudni illic húsi sing, sięlességeis húsi: Es meg bélleté hat siáz talentum tizta arannyal.

9 Az siegeknec pedig nehességec tésien vala õtuen arany Siclust: Az felsõ házatis arannyal meg bélleté.

10 Czináltatá pedig az Templumnac belsõ résiében kęt Cherubimotis, kęt gyermeknec formáiára, kiket meg aranyaztatá.

11 Az Cherubim siárnyainac hosisiasága húsi sing vala: Eggyic siárnya õt sing vala, és à háznac falához ęr vala, az másodic siárnyais õt sing vala, és az másic Cherubim siárnyát ęri vala.

12 Es így ęr vala az Cherubimnac eggyic siárnya, melly õt sing vala, az ház kõ falához, à másic siárnya, melly esmét õt sing vala, az másic Cherubim siárnyához

13 Azért ez kęt Cherubimnac siárnyai, húsi singnire valánac kiterieztetue: Es azoc lábokon állanac vala, és az õ ortzáioc oda bę vala fordúlua.[c]

14 Annac felõtte kárpitotis czináltatá, kęc, siederies, veres és feiér selyemböl, mellyekre Cherubim formákatis czináltatá.

15 Kęt osilopotis czináltatá az ház elõtt, mellyeknec hosisia harmintz õt sing vala, és gombot fellõl reáia, melly õt sing vala.

16 Czináltatá lántzoknac formáiátis, mint siinte à Templum belsõ résiében, és helyhezteté az osilopoknac gombiaira: Siáz pomagranát formátis czináltatá, mellyeket à lántzokba helyhezteté.

17 Es fel állatá ez osilopokat az Templum aytáia elõtt, eggyiket iob felõl, az másikat bal felõl: Es neuezé az iob felõl valót Iachinnac, à bal felõl valót pedig Boaznac.

b: Az bõlcz emberec Hauilaból való aranynac mondgyác, mellyrõl emlekezic. Moses. Gen: 2. Mert ott vagyon egy Parbatia neuõ város.

c: Az az, mem nézteuec egiebõue hanem egy másra, és à Sancta Sanctorũ falaira, eggyic iob felõl, masic bal felõl való öldalara.

IIII. Rész.

Meg irattatic ez Cipurban az ęgõ áldozatta való öltarnac, az õntõt tengernec, valuknac, gyertya tartóknac, asztaloknac, az Templum kõrül való tornátzoknac, az kęt nagy oslopoknac, és egyęb serszámoknac meg czinálása,

1 CZinálá annac felõtte ęrtz óltárt, mellynec hosisiasága húsi sing, sięlességeis húsi sing, magassága pedig tíz sing vala. 3. Reg: 7.

2 Czinálá õntõtt tengertis, mellynec eggyic sięle az ellenbe való sięléhõz tíz sing vala, kõrõs

sága

környül keregdéd vala: Magaſſága öt ſing vala, és harmintz ſing ſinór ęri vala bę à kerületit.

3 Ökröknec formáiáis vala az alatt körös körül, mellyec meg környekezic vala az tengert, tíz ſingnire környekezic vala meg à tengert körös körül. Kęt renduel öntettec vala az ökröc annac öntéſébe.[a]

4 All vala pedig az tenger tizen kęt ökrökön: Hárma néz vala Eſſakra, hárma nap nyúgatra, hárma Dęlre, ſ. hárma napkeletre: Es az tenger vala azokon felöl. Azoknac pedig minden hátúlsó réſiec oda bę vala.

5 Temérdekſége pedig vala egy tenyérni, és annac aiaka mint à pohárnac aiaka, és a mint Liliumnac virága: Mellybe fér vala három ezer Bath víz.

6 Czinála annac felötte tíz valut,[b] és helyhezteté ötét iob kęz felöl, ötét bal kęz felöl, hogy azokból moſnác az áldozatra való baromnac húſát; az tengert pedig hogy abból moſodnánac az Papoc.

7 Czinála annac felötte tíz arany gyertya tartókatis egy máſhoz haſonlatoſſakot. Es helyhezteté az Templumban, ötét iob kęz felöl, ötét bal kęz felöl.

8 Czinála annac felötte tíz aſitalokatis, mellyeket helyhezteté az Templumban, ötét iob kęz felöl, ötét bal kęz felöl. Es czinála ſiáz arany pohárokatis.

9 Meg czinála az Papoc tornátzátis, és az nagy tornátzot (körös környül,) és aytókat az tornátzra, és azoknac aytait ęrtzel búrita meg.

10 Touábba az tengert helyhezteté iob kęz felöl, Nap keletre Dęlnec ellenébe.

11 Czinála annac felötte az Huram vas fazékákat, ſeprüket, medentzéket, és el végezé az miuet az mellyet kell vala czinálni Sálomon királynac az Iſten házának ſiükſégére.

12 Tudni illic kęt oſilopokat, és kęt karikát az oſilopoc teteién való Coronáckal egybe, és hálóhoz haſonlatos fierſiámokat, hogy bę fedeznéc az kęt oſilopoc teteién való coronákat.

13 Es négy ſiáz pomagranát formákat az kęt hálókba: Kęt rend pomagranátoc valánac mindenic hálóba, mellyec czináltattac vala az oſilopoc teteién való coronás karikáknac bę fedezéſére.

14 Czinála talpokatis, és azokon fellül czinálá az valúkat.

15 Egy tengert és tizen kęt ökröket az alá.

16 Vas fazékákat, ſeprüket, hárrom ágú vellákat, és minden fierſiámokat meg czinálá Huramal az ö atyáual az Sálomon királynac, az WR házának ſiükſégére, tiszta ęrtzből.

17 Az Iordán mezeién öntteté azokat a király az agyagos földbe, Suchoth között es Saredatha között.

[a] Nemellyec ezt igy magyarázzác, hogy minden ſingen tiz tiz ökör ſőc öntettec vólt hét rendel, mellyec mindeneſtől tőttec 100 ökör feieket.

[b] Fordithatod liſtnec vagy medentzének.

[Láſd megada fel Cap 2. 14. verſben, az inczſtről emlékezet az kiknec ezeket czinálta Churam vólt néue, az atyánakis azonnaue vólt.]

18 Czinálá pedig Sálomon ezeket az edényeket nagy bőwſégeſſen, mert az ęrtznec mértékénec ſiámát nem tudhattác.

19 Meg kéſiſté azért Sálomon az Iſten házánac minden edénit: Az arany óltártis, és az aſitalokat mellyekre helyheztetic vala az ſient kenyereket.

20 Az gyertia tartókatis és azoknac ſiőuednekitis, hogy égnénec azoc az ő rendec ſierint az Sancta Sanctorum előtt: Tizta aranyból.

21 Annac virágaitis, ſiőuednekit és óllóitis aranyból: Melly vala Finum arany.

22 Az éneklő ſierſiámokatis, medentzéket, kalánokat és tőmjénezőket tizta aranyból: Es az Sancta Sanctorum házánac belső aytait, és az Templum házánakis belső aytait aranyból.

V. Réſz.

Az Sálomon egybe hiuatia a Papokat és az népnec feiedelmit, az Iſten ladáiat Syonból az Sancta Sanctorumba viſi. Az ſátorra à ſient edényekkel egybe Gibeonból alá hozatya az Iſten házánac kenczei közzé. Holott az Iſten az ő ielen való vóltának látható ielét mutattya.

3.Reg:7. 1 EL végeztetéc pedig az Iſten házánac minden miue, mellyet miuelteté Salomon. Es bę viué Sálomon az ő attyától ſienteltetett ioſiágot, ezűſtöt, aranyat és minden edényeket, és helyhezteté azokat az Iſten házánac kéncze közzé.

2 Ackoron Sálomon őſſue hiuatá az Izrael véneit, és mind az ezeredeſeknec feiedelmit, és az Izrael háza népénec feiedelmit, Ieruſálembe, hogy fel vinnéc az WR ſiőuetſégénec ládáiát, az Dáuid városából Syonból.

5 Gyűlénec azért feienként az Izraelnec fiai az királyhoz à hetedic hónac innépén.

4 El iőuénec azért mind az Izraelnec vén népei, és az Leuitác fogác az WR ládáiát.

5 Es fel viuéc az ládát, és à gyűlekezetnec ſátorát, és minden ſient edényeket, mellyec valánac az ſátorban, fel viuéc mondom azokat az Papoc és az Leuitác.

6 Sálomon király pedig és az Izraelnec ſokaſága, az kic ő hozzáia gyűltenec vala, az láda előtt iuhokat és ökröket áldoznac vala, mellyec meg ſem ſiámláltatnac vala az ſokſág miá.

7 Es bę viuéc az Papoc az WR ſiőuetſégénec ládáiát az ő helyére, az Iſten házánac belső réſiébe az Sancta Sanctorumba, az Cherubim ſiárynai alá.

8 Az Cherubimoc pedig az ő ſiárnyokat ki terieztic vala az láda felőtt: Es bę fedezic vala az Cherubimoc az ládát mind az fogatoiual egyetembe.

9 Az után killyeb vonác az ládánac fogatóit, úgy hogy az fogatoinac végei meg láttatnánac az ládán kiuől az Sancta Sanctorumban, ańac első réſie felől: De onnét kiuől nem láttatnac vala. Es ott vólt (az láda) mind ez mai napſiglan.

10 Nem

10 Nem vólt egyęb az ládában, hanem à Moses kęt tábláia, mellyeket ŏ à Horeb hegyén tett vala abba, mikor az WR ſiŏuetſéget tett vólt az Izrael fiaiual, hogy Ægyptumból ki iŏttenec vala.

11 Lŏn pedig, mikoron az Papoc ki iŏttenec vólna à Sanctuariumból, ([a] mert mindnyáián az Papoc, à kic ott valánac, magokat meg ſienteltec vala, és ackor nem kellet meg tartanioc az ŏ rendeket.

12 Haſonlatos képpen az énekes Leuitác, kic Aſaphtul, Hemantul, Ieduthuntul valánac, mind fioc mind rokonoc feiér ruhába ŏltŏzuén, Cymbalmokual, Nablumockal, hegedŏckel álnac vala nap kelet felŏl az óltárnál, és ŏ vęlec ſiáz húſi kŭrtŏlŏ Papoc.

13 Mert az kŭrtŏlŏknec és éneklŏknec tiſitec vala egyenlŏképpen zengeni az Iſtennec diczéretire és tizteletire:) Es mikor nagy fel ſióual éneklenénec kŭrtŏkuel, Cymbalmockal, és minden fęle zengŏ ſierſiámockal, és mikoron az WRat diczérnéc, monduán: Mert igen ió az WR, mert ŏrŏcké való az ŏ irgalmaſſága, (lŏn mondom) hogy az WR házát az fŭſt bę telne.

14 Anniera hogy az Papoc nem ſiolgálhatnánac az fŭſtnec miatta, mert az WRnác diczŏſége az Iſten házát bę tŏltŏtte vala.

a: Annac adgya okat hóg az Papoc az napon minden artalomnélkül mentec bé az Templumba, és annac belsŏ réſzébe meg nem tartuán az ŏ rendeket.

VI. Réſz.

Ez Cáputban az Sálomon király az WR Iſtennec hálakat ád, és kőnyőrőg ő nekie az vij Templumban, hogy mind az Sidóknac mind egyęb nemzetſégnec kőnyőrgéſeket meg halgaſſa, vagy az Templumban vagy maſútt, az városra és az Templumra artzúl fordúluán kőnyőrgenec.

1 ACkor monda Sálomon: Az WR mondotta hogy homályban [a] lakoznéc.

2 En pedig házat czináléc te néked, lakó helyet, melyben lakozzál mind ŏrŏcké.

3 Fordíta azért az király az ŏ ortzáiát az Izrael népére, és meg áldá ŏket: (Az ſokaſág pedig fenn áll vala.)

4 Es monda: Aldott az Izraelnec WRa Iſtene, ki ſióllott vólt az ŏ ſiáiáual, az én attyámnac Dáuidnac, és hatalmas kezęuel megis tellyeſitette fogadáſát, monduán:

5 Az naptól fogua hogy ki hozám az én népemet az Ægyptum fŏldéböl, nem válaſztottam egy vároſtis az Izrael nemzetſégéböl az én házamnac eppítéſére, mellyben az én neuem lenne, à cképpen egyęb férfiat ſem, hogy lenne az én népemnec az Izraelnec vezęre.

6 Hanem válaztottam az Ieruſálem vároſát, hogy az én neuem abban tiſiteltetnéc: Es válaztám Dáuidot, hogy lenne vezęre az én népemnec.

7 Vólt pedig az én attyámnac Dáuidnac ſiuében illyen végezés, hogy eppítene az Izrael Wránac Iſtenénec neuénec házat.

8 De az WR ezt mondotta vala ŏ néki: Miuel hogy ſiuedben el tŏkélletted vala, hogy énnékem házat czinály, ióltetted azt hogy ollyan ſiándéckal vóltál.

1 Reg: 8. Leuit: 16.

a: Az az, ezzel ielentette meg Iſten hogy ielen vagyŏ, és ŏ néki kednes dolgot czelekedtem, mert latom hogy à Templum tele fŏlhŏuel, melyben mondotta hogy laknéc.

9 De

9 De te nem czinálſi énnékem házat, hanem à te fiad, ki az te ágyékodból ſiármazic, ő fog énnékem házat czinálni.

10 Azért az WR meg tellyeſitette az ő mondáſát, mellyet ſióllott vólt attyámnac: Mert az én attyám helyett én wralkodom, és űlöc az Izraelnec királi ſiękiben, à mint az WR meg mondotta vólt, és az házatis meg czináltattam az Izrael Wránac Iſtenénec neuénec.

11 Holott helheztettem az ládát, mellyben az WRnac ſiöuetſége vagyon, mellyet ſierzet vólt az Izrael fiaiual.

12 All vala pedig ackor Sálomon az WR óltára elött, az Izrael népénec elötte, és kezeit ki terieztette vala.

13 (Mert Sálomon egy ſięket czináltatott vala ęrtzből, mellyet helyheztetet vala az tornátznac közepin: Mellynec hoſiſia öt ſing vala, ſiéleſſégeis öt, magaſſága három ſing vala:) Fel állá mondom abba, és tęrdeire eſuén az egéſi Izrael népénec elötte, kezeit az Eeg felé ki terieſité.

14 Es monda: O Izraelnec Wra Iſtene, ninczen te hozzád haſonló Iſten ſem mennyen ſem földön, ki meg örized à te fogadáſodat és kegyelmeſſégedet az te ſiólgaidhoz, kic te elötted tökélletes ſiiuel iárnac.

15 Ki meg örized à mit ſióllottál vólt az én attyámnac Dáuidnac: Az mint ſiáddal ſióllottál vólt, azonképpen hatalmas kezeddel bę töltéd, az mint ez mai napon láttyuc.

16 Moſtan azért ô Izraelnec Wra Iſtene, tellyeſicz bę az mint az te ſiolgádnac Dáuidnac ſiólottál vólt, monduán: Nem fogy el én elölem az Izraelnec királi ſiękiben ülö férfi, de vgy ha az te fiaidis az ő vtokat meg örizendic, az az, hogy ha az én töruénimben iárandnac, az mint én elöttem te iártál.

17 Moſtan azért kérlec męgis ô Izraelnec WRa Iſtene, bizonitaſſéc meg az ſió, mellyet ſióllottál vólt à te ſiolgádnac Dáuidnac.

18 (Iólehet auagy lakozhatnéké valóſsággal az Iſten è földön az emberec között? Im az Eegec és az Eegeknec Eegei tégedet bę nem foghatnac, menyiuel inkáb bę nem foghat ez ház mellyet czináltam.)

19 Hogy tekincz az te ſiolgádnac könyörgéſére és imátſágára ô én WRam Iſtenem, meg halgatuán kiáltáſát és könyörgéſét, mellyel könyörög à te ſiolgád te elötted.

20 Hogy az te ſiemeid éijel és nappal ez házra figyelmezzenec, ez helyre melyről mondottad vólt, hogy az te neuedet abban helyhezteted, meg halgatuán könyörgéſét à te ſiolgádnac, mikor ez helyen könyörgene.

21 Halgasd meg azért az te ſiolgádnac, és az te népednec az Izraelnec könyörgéſét, mellyel könyörgeni fognac ez helyen, te, mondom meg halgaſſad az te lakó

kó mennyei helyedből, és meg halgatuán ŏket keduezz nékiec.

22 Mikoron valaki vétkezendic az ŏ fele baráttya ellen, és annac hitet vetend hogy meg esketteſſe azt, és eskŭuéſe te elŏdben iutand ez házban az óltár eleibe.

23 Te meg halgaſſad à menyből, és ŏ kŏztŏc tégy igaz itéletet, az Iſtentelent meg bŭntetuén az ŏ ha miſſága ſierint, és az igazat meg igazîtuán az ŏ igaſſága ſierint.

24 Ha mikor az te néped az ellenſég fegyuerétől meg verettetic, miuel hogy te ellened vétkeztec vólt, és meg tęruén valláſt teend az te neuedről, és kŏnyŏrgenec te elŏtted ez házban.

25 Te meg halgaſſad az menyből, és légy kegyelmes à te népednec az Izraelnec bŭnénec, és ŏket meg hozzad ez főldre, mellyet adtál ŏ nékic és az ŏ attyoknac.

26 Mikor az ęg bę zároltatic hogy eſső ne légyen, miuel hogy à te néped vétkezet vólna te ellened, és ez helyen kŏnyŏrgenec, és valláſt téſinec à te neuedről, és meg tęrnec bŭnŏkből, minec vtáña ŏket meg ſanyargatandod.

27 Te meg halgaſſad à menyből és légy kegyelmes az te ſiolgaidnac és à te népednec az Izraelnec, minec vtánna ŏket meg tanîtandod az igaz útra, az mellyen iárianac, és eſsŏt adgy ez főldnec ſiinére, mellyet adtál az te népednec ŏrŏkſégül.

28 Ha mikor ęhſég leend ez főldŏn auagy dög halál, auagy aſiálſág, auagy rágya auagy ſáſka, auagy czere bogár, auagy mikor az ellenſég ŏtet meg ſiorſtandgya az ŏ birodalmoknac főldében, akar mi fęle czapás és nyomoruſág leend.

29 Minden kŏnyŏrgéſt és minden imátſágot, mellyet akar melly ember teend, akar az egéſi Izrael népe minec vtánna kiki eſiébe veiendi az ŏ czapáſát és nyaualyáiát, és kezeit ez házban ki terieſitendi.

30 Te meg halgaſſad az menyből, az te ŭlŏ helyedből, és légy kegyelmes nékic, és kinec kinec mind az ŏ ęrdeme ſierint fizeſs, úgy mint kinec ſiiuét látod, (mert czac te egyedől látod által az embereknec ſiiueket.)

31 Hogy féllyenec tégedet, iáruán az te útaidon mîglen élnec ez főldŏn, mellyet adtal vólt az mi attyáinknac.

32 Sŏt męg az idegeneketis, à kic nem te néped kŏzzŭl az Izrael kŏzzŭl valóc, hanem meſiŭñen iŏttenec à te nagy Neuedért, és à te hatalmas kezedért, és az te ki terieſitett karodért, mikor ide jutuán kŏnyŏrgenec ez házban.

33 Te meg halgaſſad az menyből à te ŭlŏ helyedből, és à ſierint czelekedgyél az mint az idegen kiáltott te hozzád, hogy meg eſmerie minden fęle nép az te Neuedet, és tiztellyen tégedet, az mint az te néped az Izrael, és hogy meg tudgyác hogy à te neuedről neueztetic ez ház mellyet én eppîtettem.

24 Ha

34 Ha mikor ez nép haddal ki ménend az ŏ ellenségire azon à ẃton az mellyen el boczátod, ha kŏnyŏrŏgnec te néked ez város felé és ez ház felé fordúluán, mellyet az te neuednec czináltam.

35 Te meg halgassad az népnec kŏnyŏrgését és imátságát, és tégy itéletet érŏttec.

3.Reg:8. Eccl:7. 1.Ioan:1. 36 Ha vétendnec ellened, (mert egy emberis ninczen az ki nem vétkeznéc,) és ráioc meg haraguduán, az ellenség kezében adandot ŏket, és ŏket fogságba viendic mesie fŏldre vagy kŏzŏlre.

37 Ha az idegen fŏldŏn az holott fogua tartatnac magokat esiekbe vésiic és meg tęruén az ŏ fogságoknac helyén kŏnyŏrgendnec és ezt mondandgyác: Vétkeztŭnc, hamissan és gonosiúl czelekedtŭnc.

38 Es meg tęrendnec te hozzád tellyes siiuŏkbŏl és tellyes lelkekbŏl à fogságnac fŏldében, à holott ŏket fogua tartyác, és kŏnyŏrgendnec ez ŏ fŏldŏc felé fordúluán, mellyet adtál vólt az ŏ attyoknac, és ez város felé, mellyet válasitottál magadnac, és ez ház felé, mellyet az te neuednec eppîtettem.

39 Meg halgassad ackor az ŏ kŏnyŏrgéséket és imátságokat à te lakó helyedbŏl, és viseld gondgyokat, légy engedelmes à te népednec, az melly ellened vétett vólna.

40 Mostan azért ô én Istenem legyenec à te siemeid és fŭleid figyelmetesec ez helyben lett kŏnyŏrgésre.

41 Mostan mondom, kelly fel oh én Wram Istenem az et nyugodalmadba, [a] te és à te hatalmasságodnac ládáia: Az te Papiaid ŏltŏztessenec fel segîtséggel, [b] és à te sientid ŏruendezzenec minden ióban.

a: Az az, Nyugoggyal ez helyen, és lakijal itt. Psal:131.

b: Az az, mint egy ŏltŏzettel, kŏrnykŏzd meg ŏket segetsegeddel és minden ioual.

42 O WRam Isten, ne vtáld meg az te meg kenett királyodnac ortzáiát: Emlekezzél meg az Dáuidhoz te siolgádhoz való nagy irgalmasságidról.

VII. Rész.

Sálomon király soc áldozatockal meg ſenteli az W R házát, és minec vtánna az satoros innepét meg ſentelte vólna, à kŏsséget el boczátta.

1 ES mikoron Sálomon el végezte vólna az kŏnyŏrgést, tŭz siálla le az Eegbŏlés az áldozatokat mind meg emésité, és az W R diczŏsége bę tŏlté az házat.

2 Anniera hogy męg az Papokis bę nem mehetnec vala az W R házába, mert az W R diczŏsége mind bę fogta vólna az ŏ házát.

3 Az Izrael fiai pedig feienként láttyác vala, mikoron à tŭz alá siállot vala, és az W R diczŏségeis à házra, és hancat homloc le búrúlánac à pág̃imontomra, és imádác és tizteléc az WRat: Mert igen ió, mert ŏrŏcké meg marad az ŏ kegyelmessége.

4 Az király pedig mind az sokaságual sietnec vala áldozni az W R elŏtt.

5 Aldo-

5 Aldozéc azért Sálomon király husion kęt ezer baromual és siáz húsi ezer iuhockal, mikor az király à sokasággal egyetemben az WR házát meg sientelnéc.

6 Az Papoc pedig foglalatosoc valának az ő tiztekben: Az Leuitákis (állnac vala) az WRnac minden zengő sierszámiual, mellyeket Dáuid király sierzett vala, diczéruén az WRat, az Dáuid diczéreti által, melly az ő kezekbe adattott vala: Miuel hogy örőcké vólna az ő irgalmassága, az Papoc közzül pedig némellyec ellenben kürtőlnec vala, mikor mind az Izraelitác talpokon állanának.

7 Annac felőtte meg sientelé Sálomon az tornáznac közepit, melly vala az WR háza előtt, mert ottis áldozéc egésilen égő áldozattal, és hálá adó áldozatnac keuerûel: Mert az çrtzből czinált óltárra nem fér vala enni soc áldozat, sem az Minha, sem az kőuérség.

8 Es innepet sientelé ackor Sálomon hęt napig, az egési Izrael népéuel egybe, melly igen nagy gyülekezet vala: Mert oda gyültec vala Hamattól fogua sinte az Ægyptus patakáig.

9 Nyóltzad napon pedig mindnyáián egybe gyülénec, mert az óltárt hęt napig sienteléc, az fő innepetis hęt napig.

10 Husion harmadic napián pedig az hetedic hólnapnac, el boczátá à tüle népet az ő házokba, azoc felől való nagy örőmel és vigasággal, mellyeckel vólt az WR Dáuidhoz, Sálomonhoz és az Izrael népéhöz.

11 El végezé pedig Sálomon mind az WR házát s- mind az ő királi palotáiát, mind az sierint valamint az előtt siiuében eltő-kéllette vala: Mind az WR házát s-mind az ő magaét nagy siépen el végezé.

12 Meg ielenéc pedig az WR Sálomonnac azon éijel, s-monda néki: Meg halgattam az te könyörgésedet, és válaztotam ez helyet magamnac áldozatnac házának.

13 Ha mikor az Eeget meg tartoztatandom hogy esső ne adgyon, és ha mikor az sáskának meg hagyandom hogy az földet megemésiséc, ismégien à mikor dög halált boczátandoc az én népemre.

14 Es meg alázandgyác ő magokat, az kic az én neuemről neueztetnec, és az én ortzámot meg keresendic s-meg tęrendnec az ő gonosi útokról: Enis meg halgatom őket az menyből, keduezec az ő bűnöknec, földöketis meg siabadîtom.

15 Immár az én siemeim nîtua lésinec és füleim figyelmetesec lésinec és helyen lött könyörgésre.

16 Mert immár válaztottam és meg sienteltem ez házat, hogy az én neuem abban légyen mind örőcké: Es mind siemem mind siiuem ott légyen mindenkoron.

17 Te pedig ha iárándaſi én elöttem az mint à te attyád iárt, úgy hogy mindeneſtöl àcképpen czelekedgyél az mint paranczoltam, rendeléſimet és töruényemet meg örizended.

18 Enis meg erösſitem az te királi ſiękedet, à mint ſiouetſéget tettem vólt Dáuiddal à te attyáddal, monduán: Magua nem ſiakad az Izraelben wralkodó férfiunac.

19 Hogy ha pedig ti én tülem el ſiakadandotoc, rend tartaſimat és paranczolatimat el hagyandgyátoc; mellyeket elötökben adtam, és el ménuén ſiolgálandotoc az idegen Iſteneknec, és azoc elött meg haioltoc.

20 Ki ſiaggatom öket ez én földemböl: Ez én házamat pedig mellyet az én neuemnec ſienteltem, ortzám elöl el vetem, tanuſágúl és példa beſiédül adom minden nemzetſégnec.

21 Es ez hîres neues házon minden úton iáróc almelkodni fognac, és ezt mondgyác: Miért miuelte az WR ezt ez földuel és ez házzal?

22 Es azt felelic: Azért mert el hadtác vólt az ö attyoknac WRát Iſtenét, à ki öket ki hozta vólt Ægyptum földéböl, és idegen Isteneket válaztottac magoknac, azokat imádtác és azoknac ſiolgáltác; azért (mondom) hozta Iſtenis ráioc ez nagy veſiedelmet.

VII. Réſz.

Láſd meg ez Cápurnac ſumáiát, 1. Reg: 9. mert ez azzal mindeneſtül egy.

1 LÖN pedig húſi eſtendö múluán, minec vtánna Sálomon el végeſite vólna mind az WR házát ſ- mind az ö királi palotáiát.

2 Sálomon meg eppîté az varoſokat, mellyeket ö néki az Hyram adott vala, és azokba az Izrael népét ſiállîta.

3 Az után Sálmon méne Hamat Sobára, és azt meg véué.

4 Es Thadmort meg eppîté az puſitában mind az kéncz tartó városockal egyetemben, mellyeket Hamath földén eppîté.

5 Annac felötte mind az fölsö ſ- mind az alsó Bethhoront meg eppîté kö falockal, kapuckal és zárokual.

6 Baalatotis és minden kéncz tartó helyeket, mellyec Sálomoné valának, meg eppîté az ſiekereknec és à louagoſoknakis minden városokat, és mindent az mi néki tettzet mind meg eppîté Ieruſálemben, az Libanuſon és az ö egéſi birodalmában.

7 Touábba az népet, az melly meg maradott vala az Hittęuſoc közzül, az Emorręuſoc, Perizęuſoc, Hiuçuſoc és az Iebuſçuſoc közzül, kic nem vóltanac az Izrael népe közzül.

8 Hanem azoknac fiai közzül, kic meg marattac vala az földön ö vtánnoc, kiket az Izrael fiai el nem veſiténec, azokat Sálomon adó fizetöcké téué mind ez mai napig.

9 Az Izrael fiai közzül pedig, az kiket Sálomon ſiólgacká nem

tön az

tõn az õ külsõ dolgaiban: (Mert õk valának hadakozó férfiac, és az õ hadgyinac feiedelmi, mind ſiekereinec és louagainac feiedelmi.)

10 Azoc közzül mondom hogy valának az gonduiſelõknec feiedelmi, kic az Sálomonnac gondgyát viſelic vala, két ſiázan és õtuenen, kic wralkodnac vala az népen.

11 Touábba Sálomon fel viteté az Pharaó leányát az Dáuid városából, az házba mellyet néki eppîtet vala; mert ezt monda, nem lakhatic az én feleſégem az Izrael királlyának az Dáuidnac házában: Mert ſientſéges, miuel hogy az WR ládáia abban vólt.

12 Ackoron Sálomon áldozéc az WRnac az õ óltárán, mellyet rakatott vala az tornátz elõtt.

13 Hogy minden napon áldoznának azon az Moſeſnec paranczolattya ſierint, ſiombat napokon, à hólnapoknac elsõ napian, és eſitendõ által az fõ innepeken háromſior: Tudni illic; az pogáczáknac innépén, az heteknec innépeń, [a] az ſátoros innépeń.

a: Heteknec innepénec neuezetic az Pinkeſt innepe, miuel hég Muſuet vtán hetedic hetben eſic vala.

14 Es el rendelé az õ attyának Dáuidnac rendeléſe ſierint a Papokat az õ ſiolgálattyokra, az Leuitákatis az õ tiſitekben, hogy diczérnéc az Iſtent és ſiolgálnának az Papoc elõtt minden napon: Az aytón állókatis az õ oſiláſoc ſierint minden kapukra: Mert ez vólt az Iſten emberének Dáuidnac paranczolattya

15 El ſem táuozának az király paranczolattyától, mellyet paranczolt vala à Papoknac és Leuitáknac, minden tiztben, és az kéncznec ſáfárláſábannis.

16 Mikor el végezõdött vólna à Sálomannac mindeneſtül fogua való miue, mind ez mai napîg, az WR házának fundamentomának fel vetéſétõl fogua mind addîg mîg azt el végeſite vólna: Mikor immár az WR háza el kéſitült vólna.

17 Ackoron el méne Sálomon Eſiongaberbe és Elotba, melly vala à tenger partyán, Edomnac földében.

18 Es küldé Hiram király az õ ſiólgai által néki haiókat, és tudós haiós meſtereket, és ménének az Sálomon ſiólgaiual egybe Ophirba, honnan hozának négy ſiáz és õtuen talentum aranyat, mellyet viuének Sálomon királynac.

IX. Réſz.

Láſd meg ennec ſummáiát, 1. Reg: 10. Mert ez Cáput mind egy, és egy dologról vagyon azzal.

1 AZ Sabanac kiralyne aſiſionya pedig, mikor hallotta vólna à Sálomoñac hîrét, el iõue hogy meg kéſértené Sálomont példa beſiédben, Ieruſálemben, igen nagy ſereguel, teuéckel, mellyec hoznac vala drága fũ ſierſiámokat, aranyat nagy bõwſéggel, drága kõueket, és bę ménuén Sálomonhoz meg ielenté õ néki valami az õ ſiiuében vala.

3. Reg: 10. Matth: 12. Luc: 11.

2 Meg felelé pedig Sálomon néki minden beſiédére, és ſemmi el nem vólt titkolua ő tőle, mellyet meg nem mondotta vólna néki.

3 Es látá az Sababéli királyne aſſiony à Sálomonnac az ő nagy bőlczeſégét és minden házát, az mellyet eppîtett vala.

4 Az ő aſitalának étkét, ſiólgainakis őlő helyeket és allapattyokat, őltözeteketis àcképpen, pohárnokit és azoknac drága ruháiokat, és az áldozatot mellyet áldozic vala az WR házában: Es à nagy almélkodás miatt lélekis alég vala ő benne.

5 Es monda az királynac: Lám mind igáz vólt valamit hallottam vólt az én lakó földemben az te dólgaidról és bőlczeſégedről.

6 Es nem hiſiem vala ſiauokat à kic beſiéllic vala nékem, mîglen én magam el iőnnéc, és ſiemeimmel látnám: De felét ſem mondottác vólt meg énnékem az te nagy bőlczeſégednec, ſockalis meg hallattad à te hîredet, mellyet hallottam felőled.

7 Bódogoc az te embereid, és bódogoc ezec az te ſiólgaid kic mindenkor te előtted állanac, és halgattyác az te bőlczeſégedet.

8 Légyen az te Wrad Iſtened áldott, ki tégedet annîra ſierett, hogy helheztetné tégedet az ő ſiękibe, hogy lennél az te Wradnac Iſtenednec királlya, miuel hogy az te Wrad Iſtened ſierette az Izraelt hogy meg rőſitené őtet mind őrőcké, és téged királlyá válaztot ő raytoc, hogy ſiolgáltatnál igaſságot és itéletet.

9 Es adá az királynac ſiáz húſi talentum aranyat, és felőtte ſoc drága fű ſierſiámokat, és drága kőueket: Mert ſoha nem hoztac tőbbé illyen drága fű ſierſiámokat, minemőeket az Sabanac királyne aſſionya az Sálomon királynac adá. a

a: Értelme ez két verſſucc kettő lehet: Előſſer hogy mint az királyne aſſzſzony adot Sálomonnac drága ſzer-ſzámokat, azzouképpen hoztac haſonlatoſokat az Sálomon ſzólgai, mellyec az előtt nem láttattac ſiáó orſzágban. Máſodſzor, hogy ſőllehet az Sálomon ſzólgaijs hoztac drága marhákat, de ollyanckat nem az minemőket az Sabanac király ne aſſzſzonya hozot vala.

10 Annac felőtte az Hiramnac ſiolgáijs, és az Sálomonnac ſiólgai, kic hoztanac vala aranyat Ophirből: hoztanac vala Algumim fákat és drága kőueket.

11 Es czinálá az király az Algumim fákból grádiczokat az WR házában és az király házában, és hegedőket ſ. Nablumokat az éneklőknec: Mellyhőz haſonlatoſsac nem láttattac annac előtte Sidó orſiágban.

12 Az Sálomon király pedig adá az Sabanac királyne aſſiſionyának valamit akará az ő kéuánſága ſierint, annac kiuőle az mit adott vala Sálomon az királyne aſſiſionnac aiándokaért: Annac vtánna meg tęre és el méne az ő földébe mind ő ſ. mind ſiólgai.

13 Vala pedig az aranynac nehezſége, az melly eſitendőnként bę iő vala Sálomonnac, hat ſiáz és hatuan hat talentum.

14 Attól meg válua, mellyet hoznac vala az kalmároc és az kereskedőc: De męg az Arabiabéli királyokis, és annac az

földnec feiedelmi hoznac vala aranyat és ezüſtöt Sálomonnac.

15 Czináltatá pedig Sálomon király két ſiáz apró keréc paiſokat vert aranyból, mindenic paisban hat ſiáz arany ſiclus vala.

16 Három ſiáz öreg paiſtis czináltatá vert aranyból: Mindenic paiſra három ſiáz arany ſiclus mégyen vala: Mellyeket az király fel tétetet vala az Libanus erdeiénec házában. b

b: Libanus erdeiének házának neueztetec az Sálomon király nyari házat, mert à Libanuſon termet Cedrus fakból eppitetetec vala.

17 Czináltatá az vtán az király nagy királi ſiéket Elephant temböl, mellyet tizta aranyual meg búrîtá.

18 Hat garádicz vala pedig fel az ſiékre, mellynec az talpais aranyból vala, mellyec az ſiékhöz ragaztattac vala, az kezeinec mind két felöl támaſiſiai valának az ülö helynél, mellyec mellet két oroſiláń áll vala.

19 Tizen két oroſiláń áll vala pedig az hat garádiczon mind két felöl: Soha ſemmi orſiágban nem vólt illyen királi ſiék.

20 Annac felötte az királynac minden iuó edéni aranyból valának, az Libanus erdeiénec házának is edéni aranyból valának, az ezüſtöt az ö ideiében ſemmi böczületben nem tartyác vala.

21 Mert az királynac ſoc haiói valának mellyeken az ö ſiólgai az Hiram király ſiólgaiual el mennec vala egyſier minden harmad eſitendöben Tharſisba, c honnan hoznac vala aranyat, ezüſtöt, Elephant tetemet, maimokat és páuákat.

c: Erti az nagy Occeanus tengert.

22 Es fellül haladá Sálomon király mind ez földnec királit gazdagſággal és bölczeſéggel.

23 Es ez földnec minden királi kéuánnac vala ſiemben lenni Sálomonnal, hogy halhatnác az ö bölczeſégét, mellyet Iſten adott vala az ö ſiiuében.

24 Azoc pedig mindnyáián aiándékot viſinec vala néki, arany, ezüſt edényeket, ruhákat, fegyuert, drága fü ſierſámokat, louakat és öſiuéreket, eſitendönként.

25 Vala azért Sálomonnac iſtállóia négy ezer ſiekeres louaknac való, és tizen két ezer louagia, kiket rendelé az ſiekereknec városiba, és ö maga melléis Ieruſálembe.

26 Es wralkodic vala mind az királyokon az (Euphrates) folyó viztöl fogua, mind à Philiſtęuſoc földeíg, és az Ægyptum határáíg.

27 Es ollyan böwſégeſsé téué à király az ezüſtöt Ieruſálemben mind az köueket, és az Cedrus fákat el böuité mind az vad fige fákat, mellyec neuekednec à mezöſégen böwſéggel.

28 Hordnac vala pedig Sálomonnac louakat Ægyptumból és minden egyęb földrül.

29 Sálomonnac pedig az töb lött dólgai mind az elöbbeliec ſ. mind az vtólſoc, auagy nem irattattaké meg az Nathan Prophéta könyuében, és Ahijas Silonites

lonites Prophétiában, és az Iaaddo Prophétának Ieroboam ellen à Nebat fia ellen irott látáſiban?

30 És wralkodéc Sálomon Ieruſálemben az egéſi Izraelen, negyuen eſitendeig.

31 És el aluuéc Sálomon az ő attyáiual egyetemben: És el temetéc ötet az ő attyának az Dáuidnac városában, és wralkodéc ő helyette az ő fia Roboam.

X. Réſz.

Láſd meg ez Caputnakis ſummáiát, 1. Reg: 12. mert ez mind egy azzal.

ROBOAM. 1 EL méne pedig Roboam Sechembe, mert oda gyűlt vala az egéſi Izrael, hogy ötet királlyá válaztanác.

2 Lőn pedig mikor ezt meg hallotta vólna Ieroboam az Nebat fia, ki ackor vala Ægyptumban; (mert oda futott vala Sálomon király előtt,) hogy meg iöne Ægyptumból.

3 És el küldénec hogy hijnác ötet; el iöue azért Ieroboam és az egéſi Izrael népe: És így ſiólának Roboamnac.

4 Az te attyád nagy ſanyarú ſiolgálatban tartott minket, azért az te attyádtól reánc vetett ſiolgálatot, és az ő nehéz igáiát, mellyet reánc vetett, kőnyebîcz meg, és ſiolgálunc néked.

5 És monda nékic: Harmad napîg im gondolkodom róla, az után iöjjetec hozzám: El méne azért az köſség elöle.

6 És tanáczkozéc felöle az Roboam király az vén embereckel, kic az ő attyának is az Sálomonnac tanáczoſi vóltac çltében, monduán: Mi tanáczot adtoc hogy meg felellyec az népnec?

7 És azoc ècképpen ſiólának: Ha ő nékic elömenetelekre leendeſi, és nékiec engedendeſi, és ſiép ſióual ſiólandaſi nékic, bizonnyal te ſiólgaid léſinec mindenkor.

8 De ő ezeknec tanáczokat nem fogadá, mellyet néki adtac vala tanáczúl, hanem tanáczkozéc az iffiuſággal, kic ő vęle éggyűt neuekedtec vala, és néki vduarolnac vala.

9 És monda azoknakis: Ti miczoda tanáczot adtoc hogy meg felellyünc az népnec, kic énnékem így ſiólának: Vedd el az igát nyakunkról, mellyet az te attyád reánc vetett?

10 Ackoron felelénec az iffiac kic ő vęle éggyűt neuekedtec vala, monduán: Igy ſióly azoknac az kic néked így ſióltac: Az te attyád igen ſulyos igát vetett vala nyakunkra, te pedig azt könnyebîcz meg mi raytunc: Igy ſiólly (mondom) nékic: Az én leg kiſsebbic vijam temérdekb az én attyám derekánál.

11 Az én attyám vetett vólt ti reátoc nehez igát, én pedig azt meg öregbitem: Az én attyám oſtorral oſtorozott titeket, de én vaſas oſtorockal.

12 El méne azért Ieroboam és ő vęle à ſokaſág Roboamhoz harmad nap múlua, à mint à király ő nékic meg hadta vala az előtt.

13 És felele ő nékic à király nagy kemény

kemény ſióual, hátra hagyuán az vén embereknec tanáczokat.

14 Mert az iffiaknac tanáczoc ſierint ſiólla nékic, monduán: Az én attyám ſulyos igáual bántott titeket, de én meg ŏregbitem azt: Az én attyám oſtorockal vert titeket, én pedig vaſas oſtorockal.

15 Es à király à népnec kŏnyŏrgéſét nem halgatá meg, mert az oka vála az Iſtentŏl, hogy meg bizonítaná az WR az ŏ ſiauát, mellyet ſióllot vala az Ahias Silonites által Ieroboamnac à Nebat fiánac.

16 Mikor azért az egéſi Izrael népe látta vólna, hogy ſemmiképpen az király ió válaſit nem adna, felelénec ŏkis az királynac, monduán: Miczoda réſiŭnc vagyon minékŭnc az Dáuidban? Ŏrŏkſégŭnc ſinczen nékŭnc az Iſai fiában, kiki mind ſieſſen hazába ô Izrael: Am viſeld bátor gondgyát az te házadnac. El méne azért haza az egéſi Izrael.

17 Az Izrael fiain pedig, kic laknac vala az Iudah vároſiban, wralkodéc Roboam.

18 El kŭldé pedig Roboam király Hadoramot, ki adó ſiedŏ vala, az Izrael kŏzibe, és meg kŏuezéc ŏtet az Izrael fiai és meg hala. Roboam király pedig ſieté menni az ŏ ſiekerére, hogy Ieruſálembe ſialadna.

19 Es el ſiakadá az Izrael népe az Dáuid házától mind ez mai napíg.

XI. Réſz.

Az Roboam Iſtennec parantſolattyából, az Izrael ellen való hadakozáſát el hadgya. Az ŏ orſiágát meg erŏſsiti kŭlsŏ erŏſséggel, éléſſel, fegyuerrel, és vitęzlŏ népekkel: Az papokat, Leuitákat, és az Izraelitákat, kic Izrael orſiágából ki budoſtac vala, bę fogadgya, és az ŏ fiait tartományóknac feiedelmiué téſi.

1 MEne azért Roboam Ieruſálembe, és ŏſiue hiuatá az Iudah és Beniamin nemzetſégét, kic ſiám ſierint lŏnec ſiáz nyóltzuan ezeren, mind válogatott és hadakozó férfiac, hogy Izraellel meg vijna, hogy az orſiágot magához hóldoltatná.

2 Siólla pedig az WR Semaaiánac az Iſten emberénec, monduán:

3 Mond meg az Roboamnac à Sálomon fiánac, az Iudah királlyánac, és feienként az Izrael népénec, Iudaban és Beniaminban lakozónac, ez igekuel:

4 Ezt mondgya az WR: Ráijoc fel ne mennyetec és ne hadakozzatoc az ti attyátokfiai ellen, hanem kiki tęrien meg házához: Mert ez én tŏlem vagyon. Es engedénec az WR ſiauánac: Meg tęrénec azért házokhoz hogy ne mennénec Ieroboamra.

5 Lakozéc azért Roboam Ieruſálemben, és az vároſokat meg erŏſsité Iudában.

6 Meg eppîté mondom, Bethlehemet, Etamt és Thecoat.

7 Bethſurt, Sochot és Adullamot.

8 Gatotis, Mareſat és Ziphet.

9 Adoraimot, Lachiſt és Azecat.

10 Sorat, Aialont és Hebront mellyec erŏs vároſoc valánac Iudában és Beniaminban.

11 Es mikoron igen meg erŏſsitette vólna ez városokat, veté beléiec fŏ wrakat, és ſierzé tár házakot éleſégnec, bornac és olaynac.

12 Es mindenic városban ſierzé paiſokat és kopiákat, mellyeket igen meg erŏſsité, és lŏn Iuda és Beniamin ŏ birodalmában.

13 Touábba az Papoc és à Leuitác kic valánac ſierte ſierint az Izraelben, ŏ hozzáia haylánac minden felŏl.

14 Mert el hagyuán az Leuitác, az ŏ faluczkáiokat és ioſiágokat, ménénec Iudába és Ieruſálembe, mert ŏket ki ŭzte vala Ieroboam és az ŏ fiai, hogy az WRnac ne ſiolgálnánac.

15 Es rendelé magánac Papokat az magas hegyeken való báluányokhoz, az ŏrdŏgŏkhŏz, és az bornyúc képére ŏntetett báluányokhoz, mellyeket ŏ czináltatot vala.

16 Es kŏuetuén à Leuitákat ſokan az Izraelnec minden nemzetſége kŏzzŭl, kic ſiiuec ſierint az elŏtt az Izraelnec Wrát Iſtenét kereſic vala, ménénec Ieruſálembe, hogy az ŏ attyoknac Wránac Iſtenénec áldoznánac.

17 Kic meg erŏſsitéc az Iudah orſiágát és Roboamot az Sálomon fiát három eſitendeig: Mert iáránac az Dáuidnac és az Sálomonac vtán három eſitendeig. [a]

18 Véué pedig Roboam feleſégŭl magánac Mahalatot Ierimothnac Dáuid fiánac leányát, Abihailtis Eliabnac Iſai fiánac leányát.

[a] Innét és az Eleſiaſtesbŏl meg tetzic hogy az Sálomon az ŏ ſoc eſetibŏl meg tért vólt, noha az báluány imádáſt mindeneſtŏl el nem tŏrŏllhette vólt, és az igaz iſteni tezteletet helyére nem állathatta vólt.

19 Ki ſiŭle ŏ néki fiakat: Ieuſt, Semariat és Zahamt.

20 Es ez vtán véué Maachat az Abſolom leányát, ki ſiŭle ŏ néki Abijat, Atthait, Zihat és Selomitot.

21 Inkáb ſiereté pedig Roboam Maachat az Abſolom leányát mindenic feleſégénél, és az ŏ agyáſinál: Mert tizen nyóltz feleſéget vŏtt vala, és hatuan ágyáſokat, és nemzé húſion nyóltz fiakat és hatuan leányokat.

22 Rendelé pedig feiedelmŭl Roboam Abijat Maachah fiát az ŏ attyafiain: Mert ŏtet vgyan királlyáis akaria vala válaſitani.

23 Es ŏtet igen oktatá: Az tŏb fiait pedig el oſilatá Iudánac és Beniaminnac minden tartományára az erŏs városokra, kiknec eledelt bŏwſéggel ada, és ſierzé nékic ſoc feleſégeket.

XII. Réſz.

Miuel hogy Roboam és az Iudah nemzetſége, az Iſtent az ŏ ſoc bŭnŏckel fel boſſontottac vala, az Ægyptumbéli királtól nyomorgattatnac és meg foztatnac. Mincc vtánna meg tęrtet vólna Iſtenhŏz, meg vigaztaltatnac az Prophétátúl, és meg ſabadúlnac. Meg hal Roboam, és ŏ helyette wralkodic Abija, &c.

1 LŎN pedig mikoron Roboam az ŏ orſiágát meg erŏſsitette vólna, és abban meg ŏrŏkŏſŏdŏtt vólna, hátra hagyá az WR tŏruényét, és az egéſi Izrael ŏ vęle egyetembe.

2 Annac okaért Roboam királyſágánac ŏtŏdic eſitendeiében, fel indúlá ráioc Siſac az Ægyptumbéli király, (mert az WR ellen nagyot vétettec vala.)

3 Ezer

3 Ezer és kęt ſiáz fegyueres ſiekereckel és hatuan ezer louagockal, és ſiámtalan ſoc néppel, melly vęle Ægyptumból fel iŏtt vala, Lybiabélieckel, Succęuſockal, és ſiereczeneckel.

4 Es meg véué Iudánac erŏs városit, az vtán méne ſiintén Ieruſálem alá.

5 Ackoron Semaaias Prophéta méne Roboamhoz és az Iudah feiedelmihŏz, kic immár Ieruſálembe gyŭltec vala Siſaktól való féltekbe, és monda nékic: Ezt mondgya az WR: Miuel hogy ti engemet el hadtátoc, énis titeket Siſac kezébe ereztettelec.

6 Meg alázác azért azonnal magokat, mind az Izraelnec feiedelmi és mind ŏ maga à király, és mondánac: az WR igaz.

7 Es mikoron az WR meg látta vólna hogy meg aláztác vólna magokat, ęcképpen ſióla Semaaias Prophetánac: Meg aláztác magokat, el nem veſztem ŏket, hanem hamar idŏn ſzabaduláſoc léſien, és nem ontom ki az én haragomat Ieruſálem ellen Siſac által.

8 Léſinec mind az által ſiólgai néki, hogy kéſérczéc meg, miczoda nékem ſiólgálni, és miczoda ſiólgálni egyęb orſiágoc feiedelminec.

9 Fel iŏué azért Siſac az Ægyptumbéli király Ieruſálemre, és el viué az WR házának kénczét, és az király házának kénczét, mind azokat mondom el viué: Az arany paiſokatis el viué, mellyeket Sálomon tſináltatott vala.

10 Mellyec helyében Roboam király ęrtz paiſokat czináltatá, és bizá azokat az gyalogoc feiedelmének kezébe, kic mindenkor à király aytóia elŏtt ŏrıznec vala.

11 Es mikor à király fel mégyen vala az WR házába, el mennec vala az gyalogokis, és à paiſokat vtánna viſiic vala, az vtán eſmét az gyalogoc az tár házokban azokat le rakiác vala.

12 Mikor azért meg alázta vólna magát (Roboam,) el múléc az WR haragia ŏ róla, hogy ŏtet mindeneſtŏl fogua el ne veſitené; mert az Iudánac dolgai iól vóltanac.

13 Meg erŏſsŏdéc azért Roboam király Ieruſálemben, és wralkodéc, mert negyuen egy eſtendŏs vala mikor wralkodni kezdett vólt, és tizen hęt eſtendeig wralkodéc Ieruſálem városában, mellyet az WR válaztott vala, hogy az ŏ neuét ott helyheztetné az Izrael nemzetſégénec minden városi kŏzzŭl; az annyának neue vala Naamah az Ammon nemzetſégéből.

14 Czelekedéc pedig nagy bŭnt, hogy az WR at ſiiue ſierint kereſni nem akará.

15 Az Roboamnac pedig elsŏ és vtólſo dólgai auagy ninczeneké meg irattatuán à Semaaias és az Iddo Prophéta kŏnyuében, mikoron az királyoc nemzetſégénec rendit elŏ ſiámlállyác? Es vólt hadakozás Roboam és Ieroboam kŏzŏtt egéſi éltekben.

16 El

4: Igyis fordithatod: Mert Iudában iŏ dolgoc találtatának. Tremellius igy fordittya: El mŭlęc ac; ſzŭr haragia, ac; mikęppen kęgyelmes beſzędeckel ſiólt vala az Iudábnac. 1. Rég: 11. Es oda fel ez Cáputban, 7. verſ:

16 El aluuéc azért Roboam az ő attyáiual egyetemben, és el temettetéc az Dáuid városában: Es wralkodéc az ő fia Abijah ő helyette.

XIII. Rész.

Abija király miuel hogy minden bizodalmát az Istenben vetette vala, annac okaért az Ieroboam király ellen hadakozic nagy ferenczésen.

ABIA. 1 IEroboam királynac tizen nyóltzadic esitendeiében kezdé wralkodni Abijah az Iudah országán.

2 Három esitendeig wralkodéc Ierusálemben, kinec annyának neue Micaia vala, ki vala Gibeából való Vriel leánia: Es hadakozás vala Abijah és Ieroboam között.

3 Annac okaért fel késíté Abijah az ő hadát, erős hadakozókat vgy mint négy száz ezer válogatott férfiakat, Ieroboam pedig nyóltz száz ezer válogatott erős férfiakat.

Abijah inti az Izraelitákat hogy ne hadakozzanac az Iudah királlya ellen.

4 Ackor fel áluán Abijah à Semaraim hegyének teteién, melly Ephraimnac hegyes földén vala, monda: Halgassátoc meg szómat Ieroboam, és Izraelnec minden népe.

5 Auagy nem kell valaé tinéktec meg gondolnotoc, hogy az Izraelnec WRa Istene adta vólt Dáuidnac à birodalmat az Izraelen mind örökké: Ő néki és az ő fiainac állándó szöuetséggel?

6 Mind az által fel kele Ieroboam à Nebatnac fia, Sálomonnac az Dáuid fiának szolgáia: Es támada az ő WRa ellen.

7 Az után gyülénec ő hozzáia az hijába való és álnoc emberec, kic el hatalmazának az Roboamnac Sálomon fiának ellene, mikor Roboam gyermec és félelmes szíuű vólna, és azoc ellen magát nem otalmazhatná.

8 Es mostan azt gondollyátoc hogy ellene álhattoc az WRnac orszagának, melly az Dáuid fiainac kezekben vagyon: Es soc nép vagyon veletec, az arany bornyu képekis, mellyeket öntetet Ieroboam tinéktec Istenec gyanánt, veletec vadnac.

9 Auagy nem ti üzteteké el az WRnac Papiait, az Aaroñac fiait és à Leuitákat? Es nem ti szerzetteteké magatoknac Papokat mint egyéb országoknac nemzetségi, akarkit à ki az ő szolgálattyának fel szentelésére egy gyermekéd tulockal és két kossal el iött, és lött à báluányoknac Papia, à mellyec nem Istenec.

10 Mi mellettünc vagyon pedig az mi WRunc Istenünc, kit mi el nem hadtunc: Az Papoc pedig kic az WRnac szólgálnac, az Aaron fiai, és az Leuitác forgolodnac az ő tisztekben.

11 Es áldoznac az WRnac égő áldozattal minden reguel és minden estue, az ió illat tételreis, és az szent kenyereknec az tizta asztalra való el rendölésére, az arany gyertya tartóra szöuetnekiuel egybe, ök viselnec gondot, meg gyuytuán azokat minden estue: Mert meg tartyuc à

tyuc az miW runknac Iſtenünknec rendöléſét: Ti pedig el hadtátoc ötet.

12 Annac okaért imé mi velünc vagyon hadnagy gyanánt az Iſten: Es az ö Papai az zengö kürtöckel, hogy ti ellenetec kürtöllyenec: Izraelnec fiai ne hartzollyátoc az ti attyáitoknac WRa Iſtene ellen, mert nem léſitec ſierenczéſsec.

13 Az Ieroboam pedig leſt veté ö nékiec hogy öket hától venne: Es illyen módon az Izraelitác az Iuda nemzetſégénec elötte valánac, az kic pedig lesbe valánac azoc hától valánac.

14 Látuán pedig az Iuda nemzetſége hogy mind elöl mind hától raytoc vólnánac, kiáltánac azWrhoz: Az Papoc pediglen trombitálnac vala.

15 Trombitálnac vala az Iuda nemzetſégéböl valókis, és mikor trombitálnánac, az Iſten meg veré Ieroboamat és az egéſi Izraelt az Abijah és Iudah elött.

16 Annac okaért el futánac az Izraelitác az Iudatól való féltekbe: Es adá az Iſten azokat ezec kezébe.

17 Mert meg veré öket Abijah és az ö népe felötte igen: Vgy annîra hogy az Izraelitác közzül el húllanánac ſeb miá öt ſiáz ezer válogatott férfiac.

18 Es illyen módon meg aláztatánac az Izraelitác az idöben, és eröt vönec az Iudánac fiai, mert biznac vala az ö attyoknac Wrában Iſtenében.

19 Es üldözé Abijah Ieroboamot, és meg vön ö töle egy nehány városſt, Bethelt, Ieſanaht, Ephront, hozzáioc tartozó faluckal egybe.

20 Es nem veheté többé eröt Ieroboam Abijah ideiében, hanem minec vtánna meg verte vólna ötet azWR, meg hala.

21 Meg erösödéc azért Abijah, ki vött vala magának tizen négy feleſégeket, kiktöl nemze huſion két fiakat és tizen hat leányokat.

22 Az Abijahnac pedig töb dólgai, útai és beſiédi, meg irattatac az Iddo Prophéta könyuében.

XIIII. Réſz.

Az Aſa király az báluányozáſt és az báluanyokat ki tizeitrya Iudah orſágából, egy nehány városokat meg erösíſt, és az Sereczeneket meg veri, az Iſtennec neuét ſegitſégül hiuán.

1 EL aluuéc pedig Abijah az ö attyáiual egyetemben, és el temetéc ötet Dáuid városában: Wralkodéc pedig ö helyette az ö fia Aſa, kinec ideiében tíz eſitendeig lön nagy czendeſség ez földön. ASA.

2 Es Aſa mind azt czelekedé az mi ió és igaz vala az ö Wra Iſtene elött.

3 Mert az idegen Iſtenec óltárit, és azoc kápolnait az báluányokatis el töreté, az berkeketis le vágatá.

4 Es meg paranczolá az Iudánac, hogy az ö attyoknac WRát Iſtenét kereſnéc meg, és czelekednéc,

kednéc az Iſten tõruényét és paranczolattyát.

5 Ki veſité mondom Iudánac minden városából az báluányozó óltárokat, és à fa képeket, és õ ideiében az orſiág lõn nagy nyugodalomban.

6 Annac felõtte erõs városokatis eppîte Iudaban: Miuel hogy nyugodalomban vala az fõld: Had ſem vólna ez eſitendõkben ſohonnan õ ellene: Mert az WR nyugodalmat adott vala néki.

7 Mert ezt mondgya vala Iudah nemzetſéginec: eppîczũc meg à városokat, és vegyũc kõrnyũl kerîteſsél, tornyockal, kapuckal, zárockal, mîg ez fõld birodalmúnkban vagyon: Mert az mi Wrunkat Iſtenũnket meg kereſtũc és nyugodalmat adott nékũnc minden felõl: Annac okaért eppîténec, és lõn ió elõmenetelec.

8 Vala pedig az Aſa hada, az melly paiſt és kopiát viſel vala Iudaból három ſiáz ezer: A Beniamin nemzetſégébõl páiſoſoc és íuéſec kęt ſiáz nyóltzuan ezeren valánac mind erõs vitęzec.

9 Ki iõue pedig õ ellenec amaz ſiereczen Zerah, tíz ſiáz ezer emberrel, és három ſiáz fegyueres ſiekérrel és méne Mareſaîg.

10 Ki méne pedig Aſais õ ellene, és viadalhoz kéſiũlénec az Sephathah võlgyében Mareſah mellet.

Aſa királnac kõnyörgeſe az ũtkõzetnec ideien.

11 Ackoron fel kiálta Aſa az õ WRához Iſtenéhõz, és monda: ô WRam nem néhez tenéked meg ſegélleni vagy ſokákat vagy azokat kiknec ereiec nintſen: Segélly meg minket ô mi Wrunc Iſtenũnc, mert te benned vagyon minden bizodalmúnc, és à te neuedben iõttũnc ez ſiántalan ſoc népre: ô WRam te vagy az mi Iſtenũnc, ne vegyen ember te raytad erõt.

12 Meg veré azért az WR az ſiereczeneket Aſa és Iudah elõtt, és el futánac az Siereczenec.

13 Kiket igen ũzé Aſa az õ hadáual ſiintén Gerarîg, és el húllánac az Szereczenec kõzzũl ſokan, annîra hogy egy ſem maradna eleuenen bennec: [a] Mert az WR elõtt és az õ ſerege elõtt igen meg rontatánac, és hozánac vęlec ſoc nyereſéget.

a: Vagy. El húllánac vgy hóg meg nem eppûlhetnénec.

14 Annac felõtte meg rontác mind az Gerar kõrũl való városokat: Mert az WR õket igen meg rõttentette vala, és mind fel dúlác az városokat, mert ſoc ragadomány vala azokban.

15 Az barmoknac ſátorában lakozókatis le vágác, [b] és el haytánac ſoc iuhokat és teuéket, és Ieruſálembe meg tęrénec.

b: Tudni illic az Arabiabélieket.

XV. Réſz.

Az király meg intetuén az Prophétátúl, az orſagot, és az igaz iſteni tizteletet helyére állattya, és az Iſtenuel való ſzõuerſéget meg vijttya,

1 ES az Azariaſt az Oded fiát fel indîta az Iſten lelke.

2 Ki mikoron ki ment vólna Aſa eleibe, monda néki: Aſa és feienként Iudánac és Beniaminnac népe, hallyátoc meg ſiómat:

Az

Az WR vagyon veletec, ha tijs ő vęle léſitec: Ha ötet kereſenditec, meg talállyátoc, de ha ötet el hagyandgyátoc ðis el hágy titeket.

3 Soc ideie hogy az Izrael az igaz Iſten nélkül, Pap nélkül, Doctor nélkül és töruénynélkül vagyon.

4 Ha meg tęrt vólna az ő nyomorúſágában az Izraelnec Wrához Iſtenéhöz, az ötet kereſöknec ſegitſéggel lött vólna.

5 De ez idökben ninczen ſem à ki menönec, ſem à haza iöuönec békeſég, hanem vagyon azon az földön lakozó népnec nagy nyomorúſága.

6 Annîra hogy egy nemzetſég à máſiktól, éggyic város à máſiktól el rontaſséc, mert az Iſten gyö tri öket minden ſanyarúſággal.

7 Ti azért bátorſagoſoc legyetec, kezeiteket le ne ereſſiſſetec, mert à ti munkátoknac iutalma vagyon.

8 Mikoron pedig Aſa meg hallotta vólna ez beſſédeket és Oded Prophétának prophetiáiát, meg bátorodéc és ki veſité az Iuda és Beniamin földéről mindeneſtül az vtálatos báluányokat, az városokbólis mellyeket meg vött vala az Ephraim hegyén, és meg vijta az WR óltárát melly vala az WR tornátza elött.

9 Es egybe gyüyté mind az egéſi Iudah és Beniamin nemzetſégét, és az kic iöueényec valának köztöc Ephraim, Manaſſe és Simeon nemzetſégéből: Mert ſokan az Izrael nemzetſégéből hozzáia állottac vala, látuán hogy az WR Iſten vólna vęlec.

10 Azért gyülénec Ieruſálembe harmadic hóban, Aſa királyſágának tizen ötödic eſitendeiében.

11 Es áldozánac az WRnac az napon à nyereſégből hęt ſiáz ökröckel, és hęt ezer iuhockal.

12 Es fogadáſt tönec hogy ez után az ő attyoknac Wrát Iſtenét tellyes ſiiwel léleckel kereſnéc.

13 Es valaki nem kereſné az Izraelnec Wrát Iſtenét, meg öltetnéc kicziñtól fogua nagyſg, mind férſiu mind aliſioni állat.

14 Es meg esküuénec az WRnac fel ſióual nagy örömmel rayta, trombita és kürt ſióckal.

15 Nagy erömben lön pedig Iudánac népe az esküuéſen, mert mikor tellyes ſiiuel esküttec vólna meg, és egyenlö akaratból kereſtéc vólna meg az Wrat, öket meg ſegéllete vólna: Es az WR minden felöl ő nékic nagy ió czendeſséget adott vala.

16 De még Maachatis az ő annyát az Aſa király meg foſitá az feiedelemſégtül, miuel hogy nagy báluánt emelt vala bereckel egybe, mellyet Aſa el rontá és az Cedron patakánál meg égeté.

17 Ióllehet Izraelből az báluányoc óltári és kápolnai el nem rontatának, mind az által az Aſanac tiſita ſiiue vala egéſi éltében.

18 Es bę viué az attyától és magától ſienteltetett ioſiágokat az

Iſten házaba, ezüſtöt, aranyat és edényeket.

19 Had ſem vólt Aſa királyſágánac ſiintén harmintz ötödic eſitendéieîg.

XVI. Réſz.

Meg ſeddi az Prophéta Aſa királt, hogy à Baaſa király ellen az Syriabéliec ſegitſégéuel élt vólna, melly dólogért az király az Prophétat az tömlőrzbe veti, és az kőſséget nyomorgattya. Es mikor betegſégbe eſett vólna, az oruoſokhoz ſoliamodic czac, és nem az Iſtenhőz.

1 AZ király birodalmánac harmintz hatodic eſitendiében fel indúla Baaſa, az Izrael királlya, Iudára, és meg erőſſité Ramah vároſt, annîra hogy el fogná vtát Aſanac az Iudah királlyánac, hogy ſe ki ſe bę ne mehetné ſenki Aſahoz.

2 De az Aſa király mind az WRnac mind az királynac tár házából hozá ki ezüſtöt, aranyat, és küldé azt Benadadnac az Syriabéli királynac, ki lakic vala Damaſcusban, monduán:

3 Szőuetſég vagyon köztünc, az mint az én attyám és az te attyád közöttis vólt az elött: Im kültem te néked ezöſtöt ſ- aranyat. Meny el boncz fel az te ſiöuetſégedet az Baaſaual az Izrael királlyáual, hadd táuozzéc el tölem.

4 Es engeduén Benadad az Aſa királynac, azonnal el küldé az ö hadánac feiedelmit az Izrael vároſira, és meg véuéc Iiont, Dant, Abelmaimt, és az Naphthalinac minden kénczes vároſit.

5 Mellyet mikoron meg hallot vólna Baaſa, ottan meg ſiünéc à Ramah város eppîtéſétül, és el hagyatá az miuet.

6 Ackoron Aſa király fel véué az egéſi Iuda népét, és Ramából az köueket és az fákat mind el hozác, mellyeckel Baaſa az vároſt eppîti vala, és azokból Gebat és Miſpat meg erőſsité.

7 Az időben méne Hanani Prophéta Aſahoz az Iuda királlyához, és monda néki: Miuel hogy bizodalmad lön à Syriabéli királyban és nem à te Wradban Iſtenedben, ezokaért ſiabadula el az Syriabéli király hada à te kezedből.

8 Auagy nem valaé az Szereczeneknec és az Lybiabélieknec ſiántalan népec, mikoron ſoc ſiekereckel, louagoſockal reád iöttec vala, mind az által miuel hogy Iſtenben vala reménſéged, kezedben adá azokat. Sup: 14.

9 Mert az WR ſiemei forognac mind è ſięles földön, hogy hatalmát meg mutſſa azokhoz, kic ö hozzá tellyes ſiiuel vadnac: Bolondúl czelekedél ebben, ezokaért ez vtán te ellened hadac támadnac.

10 Ackoron meg haraguéc Aſa az Prophétára, és veté à tömlötz házban, mert igen meg haragutt vala ez ſióért reáia, és vgyan ackor az nép közzülis ſokat meg nyomorîta.

11 De imé Aſanac mind elsö és mind vtólsó dólgai meg vadnac irattatuán az Iuda és az Izrael királyainac könyuökben.

12 Meg betegedéc ezec vtán

Aſa

Aſa lábai miá, királyſágának harmintz kilentz eſtendeiében, annîra hogy igen meg neuekednéc az ő nyaualyáia, mind az által az ő nagy kénnyábannis nem az WRat kereſé, hanem az oruoſokat.

13 El aluuéc azért Aſa az ő attyáiual egyetemben, és meg hala az ő királyſágának negyuen éggyedic eſtendeiében.

14 Es el temetéc ötet egy koporſóban, mellyet rakatott vala az Dáuid városában: Es lectiçában, helheztetéc ötet, mellyet meg raktanac vala külömb külömb fęle drága illatú ſierſiámokual, mellyeket Paticarius meſterſégéuel czináltac vala, és ő érötte felötte ſoc drága ió illatú ſierſiámokat égeténec meg.

a: Erti az koporſot vagy az temető helyet, melybe aſ királ teſtet helbeztettec vala.

XVII. Réſz.

Aſa helyet Ioſaphat léſen kirſáy, ki minec vtánna az orſágnac birodalmiban meg erőſöedet vólna, az iſtennec gyülekezeté köz zül ki riztittya az báluányokat, és á kőſöget tanitattya az Iſten törvényére. Vtólſor meg irattatic az ő hadakozó népének fokaſága.

IOSAPHAT.

1 WRalkodéc pedig ő helyette az ő fia Ioſaphat, és erőt vön az Izraelen.

2 Veté pedig Iudánac minden erős városiba hadakozó népet: Segitő ſeregeketis rendelé az Iuda földébe, és az Ephraimnac városiba, mellyeket az ő attya Aſa meg vőtt vala.

a: Dáuidnac elebbéli vtánac neueſi. az Berſabeual való vetkezeſenec előtte á menéndő élete vólt.

3 Es vala az WR Ioſophattal, miuel hogy az ő attyának Dáuidnac előbbi a vtain iár vala, és nem kér vala ſegitſéget á báluányoktól.

4 Hanem az ő attya Iſtenét kereſi vala, és az ő parantſotiban iár vala, és nem czelekedic vala az Izraelnec czelekedeti ſierint.

5 Azért az WR meg erősité az ő orſiágát ő kezében, és az Iudánac minden népe adá néki aiándokot, annîra hogy ő néki mind gazdagſága mind hîre neue igen nagy vólna.

6 Fel emelkedéc ennec felötte az ő ſiive az WRnac vtának követéſére, és megis iobban ki tiztitá Iudából á báluányoknac óltárit, és berkeit.

7 Az ő királyſágának pedig harmadic eſtendeiében el küldé az ő fő ſiólgait á Benhaillal, Obadiaſſal, Zachariaſſal, Nethaneellel, és Michaiaual, hogy tánitanác az Iudah városiban.

8 El küldé mondom vęlec az Leuitákat, Semaaiat, Nethaniat, Zebadiat, Aſaelt, Semiramothot, Ionathaſt, Adoniaſt, Tobijaſt, és Tobadoniat, kickel valának Eliſamah és Ioram, Papoc.

9 Tánitának azért Iudában, és ő vęlec vala az WR törvényének könyue, és el iárác Iudának minden városit, és tánittyác vala az népet.

10 Ezokaért az WR igen meg röttenté az földnec minden orſiágit, mellyec valának Iudah orſiága környül, annîra hogy nem mernénec Ioſaphat ellen hadakozni.

11 Az Philiſtęuſoktólis hoznac vala néki aiándokot és rauás pénzt. Az Arabiabéliekis hoznac

vala néki hęt ezer és hęt ſiáz koſokat, és ezer hęt ſiáz bakokatis.

12 Ioſaphat azért felötte igen nagyra neuekedéc, és Iudában eppîté házakat és kéncz tartó váraſokat.

13 Es ſoc dólgai valánac ö néki Iudah vároſiban, és erös hadakozó vitęzi valánac Ieruſálemben.

14 Ez pedig azoknac ſiámoc az attyáknac nemzetſégec ſierint: Iudában à vitęzlö népeknec hadnagyai valánac Adnah, és ö vęle három ſiáz ezer erös vitęzec valánac.

Ioſaphat király népénec ſzáma.

15 Es ö vtánna Iohanan vala fö, és ezzel vala kęt ſiáz nyóltzuan ezer ember.

16 Ez vtán eſmét vala Amaſiah az Zichri fia, ki magát ſiabad akarattyából az WRnac kötelezte vala, és ö vęle kęt ſiáz ezer erös férfiac valánac.

17 Az Beniamin nemzetſégéböl igen erös vala Eliada, és ö vęle kęziuéſec és paijſoſoc kęt ſiáz ezeren valánac.

18 Ez vtán vala Iehozabad, ezzel vala, ſiáz nyóltzuan ezer vijadalhoz való ember.

19 Ezec ſiolgálnac vala az királnac, azoknélkül az kiket az király vetett vala egéſi Iudánac erös vároſiba.

XVIII. Réſz.

Láſd meg ennec ſummáiat, 1. Reg: 22. Mert ez caput azzal mind egy, &c.

1 ES mikor vólna Ioſaphatnac nagy gazdagſága és nagy hîre neue, ſógorſágot ſierzé Achab királlyal.

2 Az vtán egynehańi eſitendö el múluán, méne alá Achabhoz Samariába, és Achab vágatá ö néki és az vęle való népnec ſoc iuhokat és barmokat, és fel indîtá ötet hogy Gileadban való Ramoth vároſra menne fel vęle.

3. Reg: 22.

3 Mert ezt monda Achab az Izrael királlya Ioſaphatnac az Iuda királlyánac: Auagy nem iöſié el velem Gilead Ramothra? Felele néki és monda, [a] az mint én àcképpen te, és az mint az te néped az én nepemis v́gy, és veled léſiec énis az hadban.

a: Az az, ſemmi külömbség nínczen én közöttem és te közötted, az én népem közöt és az te néped közöt, egy értelmen vagyunc, élly az én népemnec ſzólgalattyával, mint az te néped ſzolgalattyaual.

4 Az vtán monda Ioſaphat az Izrael királlyánac: Kérlec kérdgy tanáczot az Wrtól mindgyáráſt.

5 Öſiue hiuatá azért az Izrael királlya az ö négy ſiáz Propétáit, és monda nékic: El mennyünké Gilead Ramoth vároſra auagy ne mennyünc? Felelénec: El meny, és az Iſten az király kezében adgya.

6 Es monda Ioſaphat: Vagyoné itt az WRnac töb Prophétáia, hogy attúlis tudakoznánc?

7 Es monda az Izrael királlya Ióſaphatnac: Vagyon męg egy, ki által az Wrtúl tudakozhatunc: De én azt igen gyülölöm, mert ſoha én felölem iót nem Prophétál, hanem mindenkor gonoſit? Ez az Micheas az Imla fia: Es monda Ioſaphat; Ne ſióllyon v́gy à király.

8 Hiuatá azért az Izrael királlya eggyet az ö ſiólgai közzül, és monda: Hiuaſd hamarſággal Micheaſt az Imla fiát.

9 To-

9 Touábba az Izrael királlya, és Iosaphat az Iuda királlya, ũlnec vala mind kętten az ŏ király ſię-kekben, király ruhákban: V̊lnec vala mondom à Samaria kapuia elŏtt való mulató helyen, és az Prophétác feienként Prophétálnac vala ŏ elŏttŏc.

10 Czináltatot vala pedig magánac Sedechias az Chenaanah fia vas ſiaruakat, és monda: Ezt mondgya az WR: Ezekuel rontod meg az Syriábélieket mîg nem meg eméſited ŏket.

11 Az tŏb Prophétákis mind àcképpen prophétálnac vala, mõduán: Meny el Gilead Ramothra, dólgod iól léſien: Mert az WR azt à király kezébe adgya.

12 Az melly kŏuet pedig Micheas vtán ment vala, így ſiólt vala néki; Im feienként az Prophétác valamenyẽ vadnac mind egy aránt iót prophétalnac à királynac: Kérlec azért hogy ſióly teis v̊gy mint az oknac eǵgyic, és ſióly iót.

13 Ackor monda Micheas: Eel az WR hogy egyebet nem ſiólloc, hanem azt az mit énnékem mondand.

14 Mikoron azért iutot vólna az király eleibe, ackoron monda az király ŏ néki: Micheah, el kellé mennũnc az hadba Gilead Ramot városra auagy nem: Es monda: Mennyetec fel, és ió ſierenczétec léſien, kezetekbe adatatnac azoc.

15 Es monda az király ŏ néki; Igen kérlec tégedet, hogy ſemmit egyebet te ne ſiólly, hanemà tiſita igaſſágot az WR neuében.

16 Ackor monda: Látám hogy az Izraelnec ſokaſága az hegyeken ſięllel el oſiol mint az iuhoc, à mellyeknec páſitoroc ninczen, és ezt monda az WR nékem, ninczen ezeknec Wroc: Tęrien meg kiki mind házához békéuel.

17 Es monda az Izrael királlya Ioſaphatnac: Auagy nem mondamé te néked, hogy nem fog énnékem iót prophétálni hanem gonoſit?

18 Iſmég monda: [b] Hallyátoc meg azért az WR ſiauát: Látám az WRat ũlni az ŏ király ſięki-ben, és az mennyei ſereget állani iob keze és bal keze felŏl.

19 Es moda az WR: Vallyon kiczoda hitethetné el az Izrael királlyát, hogy fel menne és Gilead Ramotban el veſine? Es ki eǵgyet ki máſt ſiólla.

20 Ackoron elŏ iŏue egy lélec, ki meg áluán az WR elŏtt monda: El hitetem én ŏtet. Az WR pedig monda néki, mimódon.

21 Es felele: El mégyec és léſiec hazug lélec mindenic prophétáiánac ſiáiában Monda azért, meg czalhatod, és erŏt vehetſi rayta, eregy el és v̊gy czelekedgyél.

22 Im azért moſt az WR adta ez czalárd lelket mind è te prophétáidnac ſiáiokban, azonkŏzbe az WR gonoſit végezett te felŏled.

23 Ackoron elŏ áluán Sedechias az Chenaanah fia, artzul czapá Micheaſt, és monda: Az WRnac lelke mellyic v̊ton ment el én tŏ-

b: Ezeckel az Micheas Propheta ez dólgokat akaria ielenteni. Elŏſzŏr hogy az ŏrdŏg felŏtte igen keeſz arra, hogy az embereket meg czallyŏ. Maſodſzor hogy az Iſtennec akarattya ellen ſemmit nem miuelhet. Harmadſzor hog az Iſten az ŏ igaz itelétiből az bůnért és annac meg bůnteteſeiért hatalmatad az ŏrdŏgnec hogy az embert veſzedelemre vigye, mert az illyen dolgokban Iſten eel az ŏrdŏg ſzolgalattyaual.

lem te hozzád, hogy te veled ſióllana?

24 Felele Micheas: Imé meg látod te magad à napon mellyen az te belsö házadba mégy, hogy magadat el reytheſſed.

25 Monda azért az Izrael királlya: Fogiátoc meg Micheaſt, és vigyétec Amonnac az város feiedelménec, és Ioaſnac az király fiánac.

26 Kiknec azt mondgyátoc: Ezt hadgya az király, veſsétec ezt az fog házba, ételt és itált ſiükön adgyatoc néki, míglen békéuel haza iöuendec.

27 Es monda Micheas: Ha békéuel meg tęrendeſi, tehát nem ſióllot az WR én általam te néked. Eſmét monda: Hallyátoc ezt feienként.

28 El indúla azért az Izrael királlya és Ioſaphat az Iuda királlya Gilead Ramot városra.

29 Es monda az Izrael királlya Ioſaphatnac: Im ruhámat meg változtatom és vgy mégyec az viadalnac, te pedig vgyan ezen öltözetedben maradgy. Es meg változtatá az király az ö ruháiát, és mind ketten az viadalnac állánac.

30 Az Syriánac királlya pedig meg hatta vala az ö ſiekereinec fęredelminec, monduán: Ne hartzollyatoc ſe kiczín ſe nagy ellen, hanem czac az Izrael királlya ellen.

31 Lön pedig mikoron meg láttac vólna à ſiekerec feiedelmi Ioſaphatot, mondánac: Es az Izrael királlya: Es reáia igazodánac hartzolni. Ackor fel kiálta Ioſaphat, és az WR meg ſegéllé ötet, és az Iſten azokat róla el fordîta.

32 Mert mikor láttác vólna az ſiekerec feiedelmi hogy nem az Izrael királlya vólna, el tęrénec ö róla.

33 Egy férfiu pedig meg voná iuét (és löue) czac ſierenczére, és az Izrael királlyát találá az pántzélnac ragaztáſán,[c] és monda az ſiekereſnec: Tęry meg, vigy ki engemet ez táborból, mert igen meg ſebeſiténec.

c. Vagy, az ſeguerderéknac egybe ragaztáſánál.

34 Miuel hogy pedig az hartz mind az egéſi napon tarta, az Izrael királlya tartoztattya vala az ö ſiekereit az Syriabéliec ellen mind eſtueîg: Es az napnac alá menéſekor meg hala (az Achab.)

XIX. Réſz.

Az Ioſaphat király az Prophétánac dorgaláſára meg téruén, az népet az Iſtenhöz tęriti, és mind az Egyházi, mind az külső polgári render helyére állattya.

1 MEG tęre pedig Ioſaphat az Iuda királlya az ö házába Ieruſálembe nagy békéuel.

2 Es méne eleibe ö néki: Iehu Prophéta az Hanani fia, és monda Ioſaphat királynac: Auagy az Iſtentelennec kellet vólnaé ſegitſéggel lenned, és az WRnac gyülölöit ſieretned? Ezért te reád az WRnac nagy haragia vagyon.

3 De ió dólgoc találtattac te benned, hogy ez földröl ki vágattad az berkeket, és az Iſtennec kereſéſére adtad magadot.

4 Lakozéc azért Ioſaphat Ieruſálem-

ſálemben, és meg tęruén az Prophéta intéſére, ki méne à nép kőzibe, Berſebatúl fogua mind az Ephraim hegyeíg, és meg tęrité őket az ő attyoknac Wrához Iſtenéhőz.

5 Es rendelé birákat azon à főldőn Iudánac minden erős városiban.

Pſal. 82. 6 Es monda az biráknac: Iól meg láſſátoc az mit czelekeſitec, mert nem ember képében itéltec hanem az WRnac képében, ki az itéletben veletec léſien.

Deut: 10. Iob: 34. Actor: 10. Rom: 2. Gal: 2. Eph: 6. Col: 3. 1. Pet: 1. 7 Azért az WRnac félelme légyen raytatoc, ockal czelekedgyétec es ſiorgalmatoſſac legyetec: Mert az mi Wrunknál Iſtenünknél ninczen hamiſſág ſem ſiemély válogatás, ſem aiándoc vetél.

8 Annac felőtte Ieruſálembennis ſierzé Ioſaphat az Leuitác, Papoc, és Izrael nemzetſégéből való feiedelmec kőzzül (birákat) az WRnac dólgainac itéletire, és az perlődőſeknec meg látáſára, mikor Ieruſálembe appellalnánac.

9 Es meg hagyá nékic, monduán: Igy czelekedgyetec nagy Iſteni félelemuel, hiwſéggel és tőkélletes ſiiuel.

10 Hogy valamelly tőruént ti előtőkbe hoznac à ti attyátokfiai kic lakoznac az ő városokban, ember halál felől, à tőruény felől és parantſolat felől, Ceremoniác és itéletec felől, inczétec őket hogy ne vétkezzenec az WR ellen és ne ſiállyon reátoc és à ti attyátokfiaira az WRnac nagy haragia. Igy czelekedgyetec hogy ne vétkezzetec.

11 Es imé Amariah fő Pap léſien ti kőztetec az WRnac minden dólgaiban: Es Zebadiah az Iſmael fia léſien az Iuda házánac vezęre az királynac minden dólgában: A Leuitákis léſinec előttetec iáróc. Legyetec azért erőſſec és iáriatoc el tiſitetekben, és az WR mellette léſien az igaznac.

XX. Réſz.

Az Ammonitác és Moabiták Ioſaphat ellen támadnac, kic ellen Iſtenről ſegitſeget kér kőnyőrgés és bőytőles által. Meg ſegélli őtet az iſten, és az ellenſég egy más fegyuere miatt mind el vęſz. Az Izrael királyrual meg barátkozic Ioſaphat, melly dologért az Prophétátúl meg feddetic.

1 ES lőn ezec vtán, el iőuénec à Moab fiai és az Ammon fiai, és ő vęlec egybe azoc az kic Ammonitákon túl laknac vala, az Ioſaphatra hadakozni.

2 El iőuénec pedig és meg mondác Ioſaphatnac, monduán: Az tengeren túl való tartományból iő nagy had reád, tudni illic Syriából, és ám Haſeſon Thamarban vagyon, melly az Engedi.

3 Meg félemléc azért Ioſaphat, és az WRat kezdé buzgoſágoſſan kereſni, és hirdeté az egéſi Iudah orſiágánac bőytőt. Kőzőnſéges bőytnec példáia.

4 Azért fel gyűlénec az Iuda fiai hogy az WRat meg kereſnéc, az Iudánac minden városábólis őſiue gyűlénec, hogy az WRat meg kereſnéc.

5 Es meg álla Ioſaphat az Iudánac és Ieruſálemnec gyűlekeze-

tiben, az WR házában az vij tornátzelŏtt.

6 Es monda: O WRam mi attyánknac Iſtene, nem te vagyé egyedŏl Iſten à menyben, és ki wralkodol az pogányoknac minden orſiágáin, te kezedben az erŏſség, az hatalom, és ſenki ninczen ki te ellened álhatna.

7 O mi Iſtenŭnc nem te ŭzedé ki ez fŏldnec lakozóit à te néped elŏtt az Izrael elŏtt, és nem te adadé ez fŏldet lakoúl az Abraham maguánac az te barátodnac mind ŏrŏcké.

8 Azért laktac ez fŏldŏn, és eppîtettec azon te neuednec Sanctuariumot, monduán:

9 Ha mikor iŏuend mi reánc veſiedelem, tudni illic Iſten itéletinec fegyuere, auagy dŏg halál, auagy ęhſég, ez házban elŏdben állunc, (mert az te neued ez házban vagyon,) azért mikor kiáltunc te hozzád à mi nagy nyomorúſáginkban, halgas meg és ſiabadîcz meg minket.

Deut: 2. 10 Moſtan pedig az Ammonitác és az Moabitác, és az Seir hegyén lakozóc, (kiknec fŏldŏkŏn nem akarád hogy által mennénec az Izrael fiai, mikor Ægyptumból ki iŏuénec, hanem mellŏlŏc el ménénec, és ŏket el nem veſitéc.)

11 Es imé miuel fizetnec nékŭnc érŏtte, miuel hogy ez végre iŏnec hogy minket ki ŭzzenec à te ŏrŏkſégedbŏl, mellyet minékŭnc ŏrŏkſégŏl adtál vala.

12 Oh mi Iſtenŭnc nem itéledé meg ŏket? Mert ninczen mi bennŭnc anni erŏ hogy ellene álhatnánc ez ſiántalan ſokaſágnac melly reánc iŭ: Nem tudunc houá lenni, hanem czac te reád néznec az mi ſiemeinc.

13 Es feienként az Iuda fiai álnac vala az WR elŏtt mind germekeckel, feleſégeckel és fiockal.

14 Ackor Iahazielre az Zacharias fiára, (ki Benaiah fia vala, ki Iehiel fia, ki Mathanias fia vala és az Aſaph maradéki kŏzzŭl való Leuita vala,) az WRnac lelke ſiálla az gyŭlekezetnec kŏzŏtte.

15 Es monda: Mindnyáián kic Iudában és Ieruſálemben lakoztoc, és te Ioſaphat király, hallyátoc meg ſiómot: Igy ſiól az WR ti néktec: Ne féllyetec és ne rŏttegietec ez ſiántalan ſoc néptŭl: Mert nem ti hartzoltoc vęlec hanem az Iſten.

16 Hólnap ſiállyatoc ſiemben vęlec; Imé ŏk à Sis halmán fognac fel menni, és ráioc találtoc à vŏlgynec végénél az Ieruel puſitaiánac ellenében.

17 Nem ti hartzoltoc vęlec, hanem czac állyatoc veſiteg és láſſátoc az WRnac ſiabadîtáſát raytatoc, te Iudánac nemzetſége és ti Ieruſálembéliec ne féllyetec, meg ſe rŏttennyetec: Hólnap mennyetec ráioc, az WR veletec léſien.

18 Mellyet mikor Ioſaphat hallot vólna, feiét à fŏldre le fŭggezté, az Iuda népeis és az Ieruſálemnec lakói az WR elŏtt hanyat homloc le búrúlánac imáduán ŏtet.

19 Fel

19 Fel állának pedig az Cehathitac kőzzűl és à Corhitac kőzzűl való Leuitác, hogy az Izraelnec Wrát Istenét felötte nagy fel sióual diczérnéc.

20 Es mikor immár reggel fel kéſültec vólna, ki ménénec az Thecoa puſztáiára: Es mikoron ki indúlnának onnan, meg álla Iosaphat és monda: Hallyátoc meg siómat Iudah és Ieruſálemben lakozóc: Bizzatoc az ti Wratokban Istentekben, es legyetec bátorſágoſoc: Hidgyétec az Prophétác beſiédinec, és ió ſierenczéſſec léſitec.

21 Tanáczot tartuán pedig az néppel, elö állatá az Wrnac énekeſit és diczéröit, hogy à hartzra ménö nép elött ezt mondának: Tiſztellyétec az WRat mert örökké való az ö irgalmaſsága.

22 Mikor pedig el végeztéc vólna az énekléſt és az diczéretet, az WR ellenſéget ſierze az Ammonitác, Moabitác ellen, és az Seir hegyén lakzóc ellen, kic iöttec vala Iudára, és ö magoc le vágác egy máſt.

23 Mert támadának az Ammon és az Moab fiai à Seir hegybéliec ellen, hogy öket mind eggyig le vágnác és el veſitenéc. Es mikoron mind el veſitettéc vólna az Seir hegybélieket, az után egy máſt ö magoc le vágác.

24 Az Iuda népe pedig méne Miſpe felé, melly az puſztában vagyon, és mikor el tekéntet vólna ráioc, czac hólt teſtet lát vala, mert ſenki azoc kőzzűl el nem ſzaladhatot vala.

25 El méne azért Ioſaphat az ö népéuel, hogy azoknac ioſiágokban ſákmáñt vetnénec, és találának náloc temérdec gazdagſágot, és az hólt teſteckel drága ſiép ruhákat, mellyeket le foſitának róloc, annîra hogy alég vihetnéc el, és harmad napîg kapodoſác az nyereſéget, mert felötte ſoc vala.

26 Negyed napra pedig gyülénec azáldáſnac völgyébe: Miuel hogy az WRnac ott adának hálákat, azért azt az helyet hálá adás völgyénec neuezéc mind ez mai napîg.

27 Meg tęre azért Iudának és Ieruſálemnec népe Ioſaphat királlyal az ö feiedelmeckel egybe Ieruſálembe nagy örömmel: Mert az WR meg vigaſitalta vala öket az ö ellenſégec veſiedelméuel.

28 Bę ménénec pedig Ieruſálembe, Nablum, hegedö és trombita ſióual az WR házába.

29 Es az Istentöl igen meg röttentec vala minden orſiágbéliec, mikor meg hallottác vólna hogy az WR hadakozott vólna az Izrael ellenſégi ellen.

30 Meg nyugouéc azért az Ioſaphat orſiága, és békeſéget adá ö néki az Isten minden felöl.

31 Wralkodéc azért Ioſaphat Iudán: Harmintz öt eſitendös vala mikor wralkodni kezdé, és wralkodéc Ieruſálemben huſion öt eſitendeîg: Es az annyának neue Azubah vala, à Silhi leánya.

32 Es iárá Aſanac az ö attyának

vtán,

vtan, el ſem táuozéc attól, czelekeduén azt à mi az WR ſieme elõtt kedues dolog vala.

33 De azért még à magaſſágbéli báluányoc helyeken valának, az kõſségis nem kéſiitette vala az õ ſiuét az õ attyoknac Iſtenéhõz.

34 Az Ioſaphatnac pedig elsõ és vtólſo lett dólgai, meg vadnac irattatuán az Iehunac az Hanani fiának könyuében, ki azokat bę irta az Izrael királlyáinac könyuébe.

35 Az vtán Ioſaphat az Iudah királlya meg barátkozéc Ahaziaual az Izrael királlyáual: Ki nagy Iſten ellen való dólgot czelekedett vala.

36 Mind az által vęle meg barátkozéc hogy haiókat kéſiitenénec mellyeken Tharſisba mennénec, és meg kéſiitéc az haiókat Eſiongaberben.

37 Prophétála azért Eliezer az Mareſából való Dodoua fia Ioſaphat ellen, monduán: Miuel hogy meg barátkozál Ahaziaual, az WR mind ſemmié tette az te ſiándékodat. Es à haióc mind el romlánac, és nem meheténec Tharſisba raytoc.

XXI. Réſz.

Meg hal az Ioſaphát kiraly, kinec helyette wralkodic Ioram, az õ fia, ki az õ attyafiait mind meg õli, kitõl az Edomiták el ſakadnac, kinec orſágát az Philiſtęuſoc el rabolyác. Ki végezetre bſlinec faidalma miatt hal meg.

IORAM. 1 MEg hala pedig Ioſaphat az õ attyáiual egyetemben, és õ köztõc el temettetéc az Dáuid városában: Es wralkodéc az õ fia Ioram õ helyette.

2 Vóltac pedig az Ioram attyafiai az Ioſaphat fiai ezec: Azariah, Iehiel, Zacharias, Azarias, Michael és Sephatia: Ezec mind Ioſaphatnac az Izrael királlyának fiai valának.

3 Adott vala pedig õ nékic az attyoc ſoc ezũſt és arany aiándékot, drága marhákat, és Iudában erõs városokat: De az orſiágot Ioromnac adá, miuel hogy õ vólna elsõ ſiũlõtte.

4 Kezdé azért Ioram az õ attyának orſiágában wralkodni, és mikor immár abban meg erõſſõdött vólna, az õ attyafiait mind meg õlé, az Izrael feiedelmi közzũlis egy nehányát.

5 Harmintz ket eſitendõs korában kezdett vala wralkodni, és nyóltz eſitendeig wralkodhatéc Ieruſálebmen.

6 Es iára az Izrael királyáinac vtokon, az mint az Achab királynakis háza népe: Mert Achab leányát võtte vala magának feleſégül: Es az WR ſiemei elõtt gonoſi dólgot czelekedéc.

7 Nem akará mind az által az WR az Dáuid házát el veſziteni az ſiõuetſégért, mellyet tett vala Dáuiddal, és miuel hogy igéretet tett vala, hogy adná õ neki ſiõuetneket, és az õ fiainac minden idõben.

8 Az õ királyſágának ideiében ſiakadá el Edom, hogy Iuda birodalmában ne lenne, és királt válaſſánac magoknac.

9 Ioram

9 Ioram azért el méne az ö fö emberiuel és az vęle való ſiekereckel: Es fel keluén éijel meg veré az Edomitákat, kic ötet meg környekeztec vala, és annac ſiekereinec feiedelmit.

10 Mind az által Edom vgyan el ſiakadá tülé, hogy az Iuda királyſága alatt ne lenne mind ez mai napîg. Vgyan ackoron el ſiakadá Libnahis, hogy Ioram birodalmában ne lenne; miuel hogy el hatta vólna az ö attyáinac W-rát Iſtenét.

11 Öis rakatá az Iudánac hegyein óltárokat és azt miuelé, hogy az Ieruſálembéliec paráznalkodnánac mind az Iuda orſiágábélieckel egybe.

Illyés Prophéta leuele az Ioram királhoz Ioſaphatnac fiahoz.

12 Iuta pedig azonközben az Illyęs Prophéta iraſa hozzáia, melly így vala? Ezt mondgya az te attyádnac à Dáuidnac W Ra Iſtene, miuel hogy nem iárál à te attyádnac az Ioſaphatnac v́tán, ſem az Iuda királlyánakis az Aſanac v́tán.

13 Hanem iárál az Izrael királinac v́tokon, és meg ferteztetéd az Iudát és az Ieruſálemben lakozókat, à mint az Achab házais paráznalkodéc, annac felötte az te attyádfiait meg öléd, kic ſockal iobbac vóltac náladnál:

14 Imé az W R nagy czapáſt boczát az te népedre, fiaidrais, feleſégedre és minden ioſiágodra.

15 Te pedig ſoc nyaualyákban gyötrettetel, bélednec faidalmiban léſieſi, mind addîg mîglen az te béled naponként ki mégyen à nagy betegſégnec miatta.

16 Fel indîta azért az W R Ioram ellen à Philiſtęuſoknac és az Arabiabélieknec elméieket, kic az S zereczenekuel határoſoc valánac.

17 Kic mikoron fel indúltac vólna Iudára, reáia ütének az orſiágra, és ſakmánt veténec mindenben valami találtatéc à király házában, annac felötte fiait és feleſégit el viuéc, és töb nem marada meg fiai közzül, hanem az leg kiſſeb, tudni illic Ioachaz.[h]

[h] Vgyan ezen mondatic Achaziaſnakis vagy Ochoziaſnac. Neuezietic Azariaſnakis. Cap: 22. verſ: 6.

18 Es mind ezec vtán meg veré ötet az W R, bélinec ſiertelen nagy faidalmáual, melly gyogyithatlan vala.

19 Lön pedig egy nehány napoc vtán, mikor az Prophétátúl mondott idönec határa el iött vólna kęt eſitendö múlua, az ö béli mind ki iára az ö betegſégében, és meg hala nagy kénokban. Es az köſség nem égeté drága illatú ſierſiámokat az ö temetö helyén, mint az ö attyainac égettec vala.

20 Harmintzkęt eſitendös vala mikor wralkodni kezdé, és nyóltz eſitendeîg wralkodott Ieruſálemben. Es mikor minden gönyöröſégnélkül élt vólna, el temetéc ötet à Dáuid városában, de nem à királyoc koporſoiában.

XXII. Réſz.

Ioramnac hólta vtán királ léſen Ochozias, kit meg öl az lehu az Izraelnek királlya. Athaliah az királi magoc mind meg öleti, meg marad czac az Ioas, kit az ö nénnye reyté el, és titkon neueli azt, &

1 Válaſi-

4 Reg: 8. Ochosias.

1 VAlaſitác pedig királlyá az Ieruſálemnec lakóſi ő helyette az ő leg kiſſeb fiát Ahaziat: Mert az ő előtte való attyafiait mind meg őltéc vala azoc á kic az Arabiabélieckel iőttec vala az táborba: Wralkodéc azért Ahazias az Ioramnac Iuda királlyának fia.

Tremell.

2 Kinec annyának neue Athalia vala, Omrinac leánya, kinec birodalmának negyuen kettődic eſitendeie vala, mikor Achazias wralkodni kezdé, ki czac egy eſitendeſg wralkodéc Ieruſálemben.

3 Ezis az Achab király házának vtain iára: Mert az ő annya vala néki tanáczoſa az Iſtentelen czelekedetre.

4 Azért gonoſiúl czelekedéc az WR ſiemei előtt, miképpen az Achab háza népe; mert azoc vóltac tanácz adói attya halála után, az ő veſiedelmére.

5 Sőt inkáb mindeneſtől azoknac tanáczoc ſierint iára, el méne Ioramual az Achab fiával az Izrael királlyával ütközetre az Hazael ellen, á Syriabéli király ellen, Gilead Romotba, holott á Syriabéliec Ioramot igen meg veréc.

6 Meg tére azért hogy magát gyógyitatná Izreel városban, mert igen meg ſebeſitetet vala Ramah város alatt, mikor hadakoznéc Hazael ellen, ki Syriabéli király vala. Ahazias pedig az Ioramnac Iudah királlyának fia, alá méne hogy meg látná Ioramot az Achab fiát Izreelben, mert igen beteg vala.

7 Iſtentől vala pedig Ahaziaſnac romláſa, hogy Ioramhoz menne. Mert mikor oda ment vólna, ki iőue Ioramual Iehu eleibe, ki Nimſi fia vala, kit az WR meg kenetett vala, hogy az Achab háza népét ki gyomlálna.

8 Lőn azért mikor Iehu az Achab házán boſiſiút állana, az Iudah feiedelmire találkozéc, és az Ahazias attyafiainac fiaira, kic Achaziaſnac ſiolgálnac vala, és meg ölé őket.

9 Achaziatis kereſé, kit meg találá, és meg fogác, (ki Samariában rőytezett vala el,) hozác azért őtet Iehuhoz, kic őtet le vágác és el temetéc: Mert ezt mondgyác vala: Ez az Ioſaphat fia, ki kereſi vala az Wrat, tellyes ſiiéből. Es nem vala immár ſenki az Ahazias háza népe közzül, ki elég vólna az orſiágnac birodalmára.

10 Továbba Athaliah az Achazias annya, látván hogy az ő fia meg hólt vólna, fel kele és meg őleté az Iuda háza népének minden királi maguat.

11 De Ioſabath az király leánya vőué Ioaſt az Ahazias fiát, és ki viué titkon őtet az király fiai közzül, kic meg őletetnec vala, és el rőyté azt, és az daykáiát az ágyas házba: Es el titkolá őtet Ioſabath az Ioram király leánya, ki vala az Ioiada Pap feleſége, (mert az Achaziaſnac húga vala,) az Athalia előtt, hogy azt meg ne ölhetné.

12 Es

12 Es vala ő vęlec az WR házában el rőytetuén hat eſitendeſ: Athaliah aſſiſiony pedig biria vala az főldet.

ATHALIAH.

XXIII. Réſz.

Ioiada pap királlyá téteti az Ochozias fiát Ioaſt. Az Athaliat meg ölteti. Az Baal házát el rontattya, és az Iſten házában minden tiſzteket helyére állat.

4. Reg: 11. 10 AS. 1 AZ hetedic eſitendőben pedig meg erősődéc Ioiada, és melléie vőué az ſiőuetſégben az ſiázadoſokat, Azariaſt az Ioram fiát, Iſmaelt az Iohanan fiát, Azariat az Obed fiát, Maaſeiat az Adaia fiát, és Eliſaphatot az Zichri fiát.

2 Az Iudah orſiágát pedig kőrűl el iáruán, őſſiue gyűytéc az Iudánac minden városiból à Leuitákat, és az Izraelnec feiedelmit, és iőuénec Ieruſálembe.

3 Szőuetſéget tőn pedig mind az egéſi gyülekezet az királlyal az Iſten házában: Minec vtánna Ioiada ècképpen ſióllott vólna nékic: Imé à király fia fog wralkodni, az mint az WR ſióllot vólt az Dáuid fiairól.

4 Azért dolgotoc ez légyen, harmad réſi közzűletec, kic az ſiombatra ſioktatoc fel iőni az Papoc és az Leuitác közzűl, aytón álló légyen.

5 Az harmad réſi pedig az király házánál, és harmad réſi az fő kapúnál állyon. Az egéſi köſſég légyen az WR házánac tornátzában.

6 Senki ne mennyen bę az WR házába, hanem czac az Papoc, és az kic ſiolgálnac az Leuitác közzűl, ők menyenec bę, mert ſient dologra rendeltettec, az gyülekezet tartſa magát az WR paranczolattyához.

7 Es az Leuitác környűl vegyéc az királt, kinec kinec mind fegyuere légyen, és valaki bę menne az Templumba, ottan meg ölettetſéc, és az király mellet legyetec mikor bę mégyen és mikor ki iőuend.

8 Es mind az ſierint czelekedénec à Leuitác és az Iudánac gyülelekezete, az mint ő nékic paranczolta vala az Ioiada fő Pap, és kiki mind melléie veſi vala az ő birodalmában való férfiakat, mind azokat az kic fel mennec vala az ſiombatra, mind az kic ki iőnec vala: Es az Ioiada Pap nem engede hogy à Leuitáknac ſeregec el menne.

9 Es adá Ioiada Pap à ſiázadoſoknac dárdákat, paiſokat, mellyec Dáuid királyé vóltac, mellyec az Iſten házában valánac.

10 Es állatá az egéſi gyülekezetet (kiknec fegyuerec kezekben vala,) az háznac iob réſiétől fogua à háznac balfelől való réſieſig, az óltár mellet és az ház mellet à király környűl.

11 Ackoron ki hozác az király fiát, és à király coronát feiébe téuéc, és az királyhoz illendő ékeſſéget reáia adác, és királlyá téuéc őtet, és meg kenéc Ioiada és az ő fiai, és mondánac: Eellyen az király.

12 Mikoron pedig meg hallotta vólna Athalia aſſioni az futosó népnec zengéſét, kic az királt diczéric vala, ackoron ŏis fel méne az nép kŏzzé az WR házába.

13 Holott mikor látta vólna, hogy az király állana az ŏ oſilopánál az Templumnac bę menetelinél, és az feiedelmec és az trombitáſoc à király mellet vólnánac, és latná hogy à föld népeis ŏrŭlne, trombitálna, és az eńekeſec az zengŏ ſierſámockal énekelnénec: Athalia aſſioni azonnal ruháit kezdé ſiaggatni magán, és monda: Pártolas vagyon, pártolas.

14 Ki hiuá pedig Ioiada Pap az ſiázadoſokat, az ſeregec hadnagyit, monduán nékic: Engedgyétec hogy mennyen ki à nép kŏzŏtt, és valaki vtánna meńe, meg ŏletteſséc. Mert ezt mondgya vala az fŏ Pap, ne ŏllyétec meg ŏtet az WR házában.

15 Adánac azért néki helyet hogy ki mehetne, és mikor bę iutott vólna az király háza felé az Iouaknac kapuián, ott vágác le ŏtet.

Vagy. Az Iſten kŏzŏtt. 16 Szŏuetſéget tŏn pedig Ioiada, ŏ maga kŏzŏtt, az nép kŏzŏtt és az király kŏzŏtt, hogy ŏk az WR népei lennénec.

17 Bę méne azért mind az ſokaſág az Baal házába, és azt el rontá mind óltáriual és mind báluániual egybe. Az Matthant pedig az Baal Papiát az óltároc elŏtt meg ŏléc.

18 Es helyére állatá Ioiada az tiſiteket az WR házában, mellyeket biztac vala az Papokra és Leuitákra, kiket Dáuid el rendelt vala az WR házában, hogy áldoznánac az WR nac, az mint az Moſes tŏruényében meg irattatott, nagy vigaſsággal és énec ſióual, az Dáuid rendeléſe ſierint.

19 (Helyére állata pedig az aytón állókatis az WR házának kapuira, és ſemmi dologban való tiſitátalan bę nem mehet vala.)

20 Az vtán melléie véué az ſiázadoſokat és az fŏ wrakat, mind azockal egyetemben az kic az kŏſségen wralkodnac vala, és mind az föld népét, és ki viué az királyt az WR házából, és bę ménénec az király házának nagyobic kapuián, és helyheztetéc az királyt az királi ſiękben.

21 Nagy ŏrŏmben lŏn azért az földnec népe, és az városis meg nyugouéc; minec vtánna Athalia aſſiońt meg ŏléc.

XXIIII. Réſz.

Ioas király az Ioiadának éltében az Iſten tŏruényе ſerint cel, és az Iſten házát meg eppiti. Az Ioiada hólta után báluány imádáſra hońól, és meg ŏleti Zachariaſt az Ioiada fiát. Meg veretetic az Syriábéliektŏl, az után az ŏ maga ſólgaitól meg ŏletteticc.

1 HEt eſitendŏs vala Ioas à mikor wralkodni kezde, és wrálkodéc Ieruſálemben negyuen eſitendeſg, az annyának neue Sibia vala, Beerſebabéli. 4. Reg: 12.

2 Es czelekedéc Ioas az WR elŏtt kedues dolgot Ioiada Papnac tellyes éltében.

3 Vŏn

3 Vŏn pedig néki Ioiada két feleſéget, és nemze fiakat és leányokat.

4 Ezec vtán végezé magában Ioas, hogy az WR házát meg eppîtené.

5 Es ŏſſue hiuatá az Papokat és az Leuitákat, és monda nékic: mennyetec el az Iuda városira, és ſiedgyetec az Izrael népétŭl feienként pénzt, hogy eſtendŏnként az ti Iſtentec házát eppîczéc meg, ti pedig ez dologban hamar el iáriatoc. Es nem ſietének az Leuitác.

6 Ezokaért hiuatá az király Ioiadat az Papi feidelmet, és monda néki: Miért nem kéſieritetted az Leuitákat, hogy bę hoznác Iudából és Ieruſálemből az aiándékot mellyet rendelt Moſes az WR ſiolgáia, és az Izraelnec gyŭlekezeti, az gyŭlekezetnec ſátorához?

7 Mert amaz Iſtentelen Athalia és az ŏ fiai el puſitîtottác az Iſten házát, és az Iſten házához rendeltetett ioſiágot az báluányokra költöttec.

8 Es mikor paranczolt vólna az király, ſierzénec egy ládát, mellyet le téuénec az WR házának kapuia elŏtt.

Exod. 30. 9 Es meg hirdetéc Iudában és Ieruſálemben hogy hoznác el az WRnac az aiándékot, mellyet az Iſten ſiolgáia à Moſes rendelt vólt, és paranczolt az puſitában az Izraelnec.

10 Ackor nagy ŏrŏmmel az feiedelmec és az kŏſség hozának és hányának pénzt az ládába, míglen meg telnéc.

11 Lŏn pedig mikor az ládát vinnéc à király gonduiſelŏiéhoz à Leuitác által, (mert mikor láttac hogy az pénz ſoc vólna, az királynac iró deákia, az fŏ Papnac válaſitott emberéuel ſiembe léſien vala,) hogy meg ŭreſsitenéc az ládát, az vtán eſmét helyére téſiic vala azt: Es ezt miuelic vala minden napon: Es nagy ſumma pénzt gyŭyténec.

12 Es adá azt az király Ioiadánac, ki az WR háza kŏrnyŭl való ſiolgálatnac gonduiſelŏie vala: Es fogadánac fa vágókat, meſter embereket az WR házának meg eppîtéſére, vas és ęrtz miueſeketis fogadánac az WR házának meg erŏſsitéſére.

13 Munkalkodánac azért az miueſec, és az ŏ kezec által az romláſoc meg eppŭlénec.

14 Mikoron pedig el végeztéc vólna, viuéc az királynac és az Ioiadánac eleibe az maradéc pénzt, mellyből czinálánac az WR ſiolgálattyához való edényeket, vgy mint temiénezŏket, kalánokat, arany és ezŭſt edényeket: Es áldoznac vala ſiŭnetlen az Iſten házában Ioiadánac tellyes életiben.

15 Meg vénhedéc pedig Ioiada és meg elegeduén életéuel meg hala: Száz harmintz eſtendŏs korában hala meg.

16 Es el temetéc ŏtet az Dáuid király városában, az királyoc kŏzŏtt, miuel hogy kedues dól-

got czelekedett vólna Izraelben, mind Iſtenuel ſ- mind az ŏ házáual.

17 Minec vtánna pedig meg hala Ioiada, el iŏuénec az Iuda feiedelmi, és tęrdet feiet haytánac az király elŏtt: Es az király engede nékic.

18 Es hátra hagyuan az ŏ attyoknac Wránac Iſtenénec házát, ſiolgálánac az berkeknec, és azokban való báluányoknac: Melly vétekért lŏn az WRnac Iudára és Ieruſálemre igen nagy haragia.

19 Es kŭlde az WR hozzáioc Prophétákat hogy azoc által hozzáia hiuatná ŏket, kic bizońſágot téuénec nékic, de vgyan nem fogadác.

20 Az Iſten lelke pedig fel indîta Zachariaſt az Ioiada fiát, és fel álla az nép kŏzŏtt és monda nékic: Ezt mondgya az Iſten, miért hagyátoc hátra az WRnac paranczolatit? Nem haſinaltoc vęle: Miuel hogy hátra hattatoc az WRat, ŏis hátra hágy titeket.

21 Azoc pedig reáia támaduán, vgyan ott az WR háza tornátzában meg kŏuezéc ŏtet az király paranczolattyából.

22 Es nem emlekezéc meg Ioas király az ió tétemenyrŏl, mellyel az ŏ attya az Ioiada vala ŏ hozzá éltében, hanem meg ŏleté à fiát: Mikor pedig halna, ezt monda: Láſſa meg az WR és [4] itéllye meg.

[4] Vagy, kereſſe meg.

23 Lŏn pedig az eſitendŏ forgáſában, az Syriábéli király hada fel indúla Iudára és Ieruſálemre, és mind eggyîg el veſitéc az feiedelmeket à nép kŏzzŭl, és az ragadomáńt kŭldéc Damaſcumba az királynac.

24 Mert noha kéues magáual iŏtt vala ráioc à Syriábéli király, mind az által az WR hezekbe adá az ſiántalan ſoc népet, miuel hogy az ŏ attyoknac Iſtenét el hattac vólna: Az Ioaſonnis boſiút állánac.

25 Es mikor tŏle el mentec vólna, és hattác vólna ŏtet nagy betegſégekben, pártot ŭténec ellene magokban az ŏ ſiólgai, az Ioiada Pap fiánac halalaért, és meg ŏléc ŏtet vgyan ágyában: Es minec vtánna meg hólt vólna, el temetéc ŏtet az Dáuid városában, de nem az királyoc koporſóiában.

26 Ezec támadtac vala pedig reáia: Zabad, az Ammonbéli Simeat fia, és Iozabad az Moabbéli Simrith fia.

27 Az ŏ fiainac pedig ſiámoc, és az rauás ſiedés, melly ŏ ideiében lŏtt, az Iſten házánakis meg eppîtéſe, bŏwſéggel meg vadnac irattatuán az királyokról való kŏnywben: Wralkodéc pedig ŏ helyette az ŏ fia Amaſias. 2. Reg: 12.

XXV. Réſz.

Amaſias király meg ŏli azokat, az kic az ŏ attyat Ioaſt meg ŏltec vala. Az Edomitákat meg veri, és azoknac báluányokat imádgya, melly dologért az Prophétától meg feddetic. Az Izrael királlyatól meg verettetic, és az vtán meg ŏlettetic.

1 HVſion ŏt eſitendŏs korában kezdett vala Amaſias wralkodni, és huſionkilentz eſitendeîg AMASIAS.

tendeîg wralkodéc Ieruſálemben, az annyánac neue Iehoadan vala, Ieruſálemből való.

2 Es kedues dolgot czelekedéc az WR előtt, de azért nem tiſita ſiiuel.

3 Lőn pedig az után hogy orſágában meg erősödéc, meg ölé az ő ſiólgait, kic az ő attyát meg öltec vala.

4 De azoknac fiokat meg nem
Deut: 23. Ezech: 18. öleté, hanem az ſierint czelekedéc, az mint à tőruényben à Moſes könyuében meg vagyon irattatuán, mellyben Iſten így paranczolt vólt, monduán: Meg ne öletteſſenec az attyác az fiakért, és az fiakis meg ne öletteſſenec az attyákért, hanem kiki mind az ő ſáiatt bűneiért öletteſſéc meg.

5 Ōſſue gyűyté annac felőtte Amaſias az Iuda népét, és válaſitá ő közzűlőc az attyáknac házoc népe ſierint Iudában és Beniaminban ezeredeſeket és ſiázadoſokat: Es meg ſiámlálá őket húſi eſitendőſöktűl foguán és kic fellyeb valának, és találá azoc közzűl válogatott fegyuer foghatókat, kopiáſokat és paiſoſokat, három ſiáz ezert.

6 Annac felőtte bérle az Izraelitác közzűl ſiáz ezer erős férfiakat ſiáz talentumba.

7 El iőue pedig az Iſten embere ő hozzáia, monduan: O király az Izrael népe te veled el ne mennyen, mert az WR nem léſien az Izraellel, tudni illic az Ephraimnac fiaiual.

8 Ha pedig kétes vagy benne, kéſiűly az viadalhoz; de vgyan meg verettetel az te ellenſégedtől: Mert Iſten hatalmában vagyon mind az nyereſég mind az veſitės.

9 Ackoron monda Amaſias az Iſten emberének: Mit miuellyűnc à ſiáz talentum ezűſt felől, az mellyet immár meg adtam az Izrael népének? Es felele az Iſten embere: Az WR tenéked annál ſockal többet adhat.

10 Ki válaſitá azért azokat Amaſias, az kic Ephraimból iőttec vala ő hozzáia, hogy iſmég mennénec helyekre: Melly dologért igen meg haraguánac az Iudah népére, és meg tęrénec nagy búſúlua.

11 Amaſias pedig meg bátorodván, ki inditá népét, és méne az ſós volgybe, és meg veré az Seir fiai közzűl tíz ezeret.

12 Iſméglen az Iudah fiai tiz ezer eleuent fogának, kiket viuénec egy magas kő ſiikla teteiére, és onnan nyakra főre le taſiigálác őket, és mind el ſiakadozának.

13 Az melly hadat pedig meg tęritett vala Amaſias, hogy ő vęle ne menne az hadban, Iudának városira ütének Samariatól fogua mind Bethoronîg: Es le vágván három ezert azoc közzűl, nagy ſoc nyereſéget viuénec el.

14 Lőn az után hogy Amaſias meg tęre az Edomitáknac meg veréſekből, az Seir fiainac Iſtenit el hozá, és Iſten gyanánt tiſitelé azokat, kic előtt magát meg

haitya vala, és azoc elött ió illatot téſien vala.

15 Ezokaért meg haraguéc az WR Amaſiára, es boczátá Prophétáiát hozzáia, és monda néki: Miért imádád annac az népnec Iſtenit kic meg nem ſiabadîthatác az ő népeket az te kezedből?

6 Lőn pedig az után, mikoron ècképpen ſióllot vólna à királynac, monda az király néki: Minem tanáczoſa vagy te az királynac? Halgas, mert gonoſiúl iárſi. Meg ſiűnéc azért az Prophéta, minec vtánna ezt mondotta vólna: Látom hogy Iſten el akar téged veſiteni, miuel hogy ezt miueled, és tanáczomat nem fogadád.

17 Amaſias pedig az Iudah királya, tanáczot tartuán kőuetet küldé Ioashoz az Ioachaz fiához, ki Iehunac fia vala, az Izrael királyához, monduán: Iőy hozzám, légyünc ſiemben egy máſſal.

18 Ackoron Ioas az Izrael királya, illyen válaſit tőn Amaſiaſnac, az Iudah királyának? Az Libanus hegyén való tőuis, küldé az Libanuſon való Cedrus fához, hogy ezt mondának: Az te leányodat add az én fiamnac feleſégül, azonközben azon el menuén egy fene vad, melly az Libanuſon lakic vala, el tapodá azt az tőuiſſet.

19 Te magadban így gondolkodtál: Meg verém az Edomitákat, azért fuualkodtál fel magadban hogy diczékedgyél. Kérlec maradgy othon, miért ſierzeſi magadnac veſiedelmet, hog mind te ſ-mind Iudah el veſiſiem általam.

20 De vgyan nem nyughatéc Amaſias, mert Iſten el végeſite vala hogy az ellenſég kezében adna, miuel hogy az Edomitáknac báluány Iſtenit imádtac vólna.

21 Fel indúla azért Ioas az Izrael királya, és ſiemben ſiállának egy máſſal, ő és Amaſias Iudának királya, Bethſemeſnél melly Iudaban vagyon.

22 Es Iuda meg verettetéc az Izrael népétül, és kiki mind ſialada az ő ſátorához.

23 Amaſiaſt pedig az Iudah királyát az Ioas fiát, ki Iehoahaz fia vólt, Ioas az Izrael királya el fogá Bethſemesben, és viué Ieruſálembe, és Ieruſálemnec kő falát le tőré az Ephraim kaputól foguán mind à ſiegeletnec kapuiáig, négy ſiáz ſingnire.

24 Es mind az aranyat, mind az ezűſtöt, és minden fęle edényeket, az mellyec találtatának az Iſten házában az Obededom birtoka alatt, és à király házának kénczei között, az főfő népeknec fiaiual egyetemben, mind Samariába viué.

25 Eele pedig Amaſias az Ioas fia, az Iuda királya, minec vtánna meg hala Ioas az Iehoahaz fia az Izrael királya, tizen öt eſitendeig.

26 Az Amaſiaſnac pedig több lött dólgai elsöc és vtólſoc, auagy ninczeneké meg irattatuán az Iu-

az Iudah és az Izrael királinac könyuében.

27 Mert attól fogua hogy Amasias az WRtól el hakadá, mikor Ierusálemben mind ellene támattac vólna, Lachisba fialada: Es kűldénec vtánna Lachisba, és vgyan ott meg öléc.

28 Es el hozác onnét louakon és el temetéc ötet az ő attyai között Iudánac városában.

XXVI. Rész.

Vzias 16ben király Iudában az Amasias helyében. Az Philistęusokon diadalmat vészen. Meg vereric beel poklossággal hogy az Papoc tiztibe hágott vólna Meg hal, és ő helyette király lészen Iotham az ő fia.

4. Reg: 14. & 15.

1 ACkor elő hozuán az egész Iudah nemzetsége VZIAS. Vzzijat (ki tizenhat esztendős vala,) királlyá téuéc ötet az ő attya helyett Amasias helyett.

2 Ez eppîté meg Elotot, mellyet Iudánac meg vön, minec vtáña az Amasias király meg hólt vólna az ő attyáiual egybe.

3 Tizenhat esztendős korában kezdett vala wralkodni, és ötuen két esztendeig wralkodéc Ierusálemben, az annyánac neue Iecholiah vala, Ierusálemből való.

4 Ez czelekedéc az WR előtt kedues dolgot, az mint az ő attyáis Amasias.

5 Es kereſi vala az Istent Zacharias Prophéta ideiében, ki az Isteni látásokban tudós vala, valamig pedig az WRat kereſé, ió elő menetelt adott néki Isten.

6 Mert ki ménuén hadakozéc az Philistęusoc ellen, és Gathnac, Iabnenac és Asdodnac kerítésit le töré, és eppîte városokat azoc tartományában, és à Philistęusoc földében.

7 Es meg segéllé ötet az Isten à Philistęusoc ellen és az Arabiabéliec ellen, kic lakoznac vala Gur mezeién és Hameunimban.

8 Adánac az Ammonitákis ő néki aiándékot, és ki méne az ő hire neue szintén Ægyptumig, mert felötte igen fel neuekedett vala az ő hatalma.

9 Mert eppîte Vzzijas tornyokat Ierusálemben à szeglet kapunac felőtte, az völgy kapuia felőtt, és az szegeletnec kapuia felőtt, és igen meg erősíteté azokat.

10 Az puſitábannis tornyokat raká, és soc kútakat ása, mert soc nyáia vala mind az völgyekben, mind az tęr földön és soc maiorkodó siólgai, vintzeléri az hegyekben és à Charmelúson: Miuel hogy az maiorkodásnac szeretöie vala.

11 Vala pedig Vzzijanac hadokozó népeis az szerint az mint meg vólt számláltatuán az Ieiel Secretarius által, és az Maaseia tisztartó által à Hananias paranczolattyából, ki vala az király feiedelmi közzül egy.

12 Az czelédeknec feiedelminec mindenestől fogua való számoc, az erősséc közzül, két ezer és hat száz vala.

13 Es ezeknec birodalmokbã valánac igen erős hadakozóc háró száz ezeren, hęt ezeren és öt százã,

kic vitęzi módon forgolodnac vala, hogy mindenkor az királit meg ſegéllenéc ellenſégi ellen.

14 Kéſîté pedig az ŏ hadánac Vzzijas paiſokat, kopiákat, ſiſakokat, páncélokat, ſueket, és parittyába való kŏueket.

15 Kéſîté annac felŏtte Ieruſálemben nagy meſterſéges hadakozó ſierſiámokat, mellyec lennénec az tornyoc teteiében, és az kŏ falnac ſiegeletin, nîlaknac és nagy kŏueknec ki haigálâſokra. Es az ŏ hîre neue minden felé ki méne, miuel hogy czuda képpen forgatná magát, a mîglen meg erŏſsödnéc az birodalomban.

a: Tremel. Miuel hogy czuda képpen ſegitette Iſtentől.

16 Mikoron pedig immár ècképpen meg erŏſsödŏtt vólna, magában fel fuualkodéc, mîglen magát meg ferteztetné, és vétkezéc az ŏ WRa Iſtene ellen; mert az WR Templomába bę méne, hogy az fŭſtŏlŏ óltáron fŭſtŏlne.

17 Bę méne pedig ŏ vtánna Azarias Pap, és ŏ vęle az WR Papiai nyóltzuanon, igen erŏſſec.

18 Es ellene állánac Vzzijas királynac, és mondánac néki: Vzzijah, nem te dólgod az WRnac fŭſtŏlni, hanem az Aaron Pap fiaié, kic arra ſienteltettec. Menyki ez ſient helyből: Mert igen vétkezel, tiſiteſségedre ſem leſſen az WR Iſtentŭl.

Rettenetes példa azoc ellen, kic hiuatalnéſkŭl az egyhazi ſzolgalatba anattyac, magokat.

19 Es meg haraguéc az Vzzijas, kinec kezében vala az fŭſtŏlŏ ſierſiám hogy fŭſtŏlne, és mikor ècképpen haragudnéc az Papokra, bęl poklosſág támada à homlokán vgyan az Papoc elŏtt az WR házában az fŭſtŏlŏ óltár elŏtt.

20 Es mikor tekintet vólna ŏ reáia Azarias az fŏ Pap, és ŏ vęle mind az tŏb Papoc, látác az bęl poklosſágot az ŏ homlokán, és hamar el ŭzéc ŏtet onnét, és keſierîtéc ki menni, mert az WR meg verte vala ŏtet.

21 Es lŏn Vzzijas mind halála napiaîg bęl poklos, és lakic vala egy magánac való ſiabados házban, mert az WR házából ki vettetet vala. Iotham pedig az ŏ fia biria vala az király házát, és itéletet téſien vala az fŏld népénec.

22 Vzzijanac pedig az ŏ elsŏ és vtólſo dólgait meg irta az Eſaias Prophéta az Amos fia.

23 Es meg hala Vzzijas az ŏ attyáiual egybe: Es el temetéc ŏtet az ŏ attyái kŏzŏtt az királyoc temetŏ mezeién: Mert ezt mondgyác vala felŏle, bęl poklos vólt. Es wralkodéc Iotham az ŏ fia ŏ helyette.

XXVII. Réſz. IOTHAM.

Iotham király wralkodic az Vzias vtán, ki az Ammoniſtákat meg veri. Iotham vtán wralkodic az ŏ fia Achaz. 4. Reg: 15.

1 HVſion ŏt eſitendŏs vala Iotham mikor wralkodni kezde, és tizenhat eſitendeîg wralkodéc Ieruſálemben: Az annyánac neue Ieruſa vala, az Sadoc leánya.

2 Es czelekedéc kedues dolgot az WR elŏtt mint ſiintén az ŏ attya Vzzias: (Czac hogy az WR Templomába bę nem mégyen a vala,) de az kŏſség meg vétkezic vala.

a. Tudni illic mint az ŏ attya bé ment vala az papoc tiſzti ellen.

3 Es

3 Ez eppîte meg az WR házánac fölsö kapuiát, az vár kerîtésennis sokat eppîte.

4 Annac felötte az Iudah hegyes földén városokat eppîte, és az siép ligetes erdökön palotákat és tornyokat rakatá.

5 Es hadakozéc az Ammon fiainac királyoc ellen, kiket meg veré: Es adánac néki az Ammon fiai azon esitendöben siáz talentum ezüstöt, és tíz ezer véka búzát, tiz ezer véka árpátis. Es fizettec vala ö néki az Ammon fiai az másodic és harmadic esitendöbennis.

6 Meg erössödéc azért Iotham, mert az ö vtait viseli vala az ö WRa Istene elött.

7 Iothamnac pedig az ö töb dólgait, hadakozásit és vtait, meg irtác az Izrael és az Iudah királinac könyuökben.

8 Husion öt esitendös korában kezdett vala wralkodni, és tizenhat esitendeig wralkodéc Ierusálemben.

9 Es meg hala Iotham az ö attyáiual egybe, és el temetéc ötet à Dáuid városában: Es wralkodéc Achaz az ö fia ö helyette.

XXVIII. Rész.

Az hiterlen Achaz király, az Syriabéliektól, Izralitáktól, Edomitáktól és Philistçusoktól mikor igen meg rontatot vólna, az Assyriabéli királnac segitségéhöz folyamodik, kitöl miuel hogy meg nem segitetheric, sockal nagyob báluány imadásba esic, hogy nem az elött vólt. Meg hal Achaz, és Ezechias wralkodic helyette.

4. Reg: 16. ACHAZ.

1 HVsi esitendös vala Achaz mikor wralkodni kezde, és tizen hat esitendeig wralkodéc Ierusálemben, és nem czelekedéc kedues dólgot az WR elött.

2 Hanem iára az Izrael királlyáinac vtokon, és báluányokat czináltatá az Baal tisitessé-gére.

3 Annac felötte temiénezeis az Hinnom fiánac völgyében, fiaitis meg égeté tüzben az pogányoknac siokásoc sierint, kiket az elött az WR az Izrael fiai elött az földröl ki üzött vala.

4 Aldozéc és temiénezeis az hegyec teteiénnis, az halmokon és minden zöld fa alatt.

5 Ezokaért az ö WRa Istene adá ötet az Syriábéli király kezébe, és ötet igen meg veréc, és nagy nyereséggel iáránac, mellyet Dámascusba viuénec: Annac felötte az Izrael királya kezébenis adattatéc, és azis ötet igen meg veré.

6 Mert Pecah az Remalia fia az Iuda népében egy nap le vágá siáz húsi ezer embert, mind az erössét: Miuel hogy az ö Wrokat Isteneket hátra hattác vólna.

7 Annac felötte az Ephraimbéli hatalmas Zichri meg ölé Maasiat az király fiát, Azricatis az király házánac gonduiselöiét, Elhanatis, ki az király vtán másodic vala.

8 Fogánac esmét az Izrael fiai az ö attyoc fiai közzül, kęt siáz ezer asissoni állatot, fiakat, leányokat,

nyokat, és nagy ſoc ioſiágot koborlánac el ő tőlec, és azzal az nyereſséggel mennec vala Samariába.

9 Vala pedig Samariában az WRnac Prophétáia, kinec neue Oded: Ki eleibe ménuén az hadnac az melly Samariába mégyen vala, monda az hadnac: Imé az ti attyaitoknac az WR Iſtennec az Iuda ellen fel geriedett haragiáért adta (az Iſten) őket kezetekbe, és ſokat le vágátoc kőzzűlőc az ti nagy búſúláſtokban, melly ſiintén az ęgîg fel hata.

10 Es immár moſt arról gondolkodtoc hogy az Iudánac és az Ieruſálemnec fiait birodalmatoc alá veſsétec, hogy néktec ſiolgaitoc és ſiólgáló leánitoc legyenec: Auagy nem téſiteké ezzel magatokat à ti WRatoknál Iſtenteknél bűnőſőcké?

11 Azért hallyátoc meg ſiómat, vigyétec viſiſia az ti attyatoc fiai kőzzűl való foglyokat, kiket ide hoztatoc: Mert ha ezt nem miuelitec, az WRnac nagy haragia léſien raytatoc.

12 Ackor fel kelénec az Ephraimból való fő népeknec férfiai, tudni illic Azarias az Iehohanan fia, Berechias az Miſillemot fia, Ezechias az Sallum fia, és Amaſa az Hadlai fia, azoc ellen kic az viadalból iönec vala.

13 Es mondánac nekic: Ne hozzátoc ide bę az foglyokat, mert felőtte igen nagy bűn léſien ez az mit akartoc miuelni, és ezzel az mi bűneinket meg ſokaſityátoc: Mert ennélkűlis ſoc bűnünc vagyon; és az WRnac haragia vagyon az Izraelen.

14 Az had azért az foglyokat, és az nyereſséget vgyan ott el hagyác à feiedelmec előtt, és à gyűlekezet előtt.

15 Es fel állánac az meg neuztetet ſiemélyec, és fogác az foglyokat, és az kic mezîtelnec valánac kőzzűlőc fel öltőztetéc az nyereſségből, fel öltőztetéc mondom azokat, ſarukotis adánac lábokba, ételt és italtis adánac nékic: Megis kenéc őket, és el viuéc ſiamárokon, tudni illic az betegeſeket, és viuéc őket az pálma fáknac városába Ierichoba az ő attyoc fiaihoz, az vtán ők meg tęrénec Samariába.

16 Az időben kűlde Ahaz király az Aſſyriábéli királyhoz, hogy lennénec néki ſegitſéggel.

17 Mert az Edomęuſokis el iőttec vala, és az Iuda népe kőzzűl ſokat le vágánac és rabokat fogánac.

18 Az Philiſtęuſokis mind el lepéc az mező városokat. Iudátis dęl felől: Es meg véuéc Bethſemeſt, Aialont, Gederotot, Sochotis, és annac faluit, Thimnat és minden faluit, Gimzotot és faluit, és ott laknac vala.

19 Mert az WR meg alázta vala Iudát Achazért az Izrael királlyáiért, [a] mert az Iudát el haytotta vala hogy vétkeznéc az WR ellen.

[a]: Acházt mondgya Izrael királyának, noha Iuda királya vólt, hogy az Izraelnec neue az egéſs Izraelért, az az, mind az tizenkét nemzetſégért vétett.

20 El

20 El iöue azért ő hozzá Thilgat Pilneeſer az Aſſyriának királlya, ki ő néki lön ártáſára, és ſemmi ſegitſéggel nem lehete.

21 Mert Achaz az WR házát, az királiét, az feiedelmekét meg foſita, és az Aſſyriabéli királynac adá aiándékot, de vgyan nem lön ſegitſéggel néki.

22 Valamikor pedig az WR ötet meg ſiorongattya vala, annál inkáb vétkezic vala az WR ellen: Az Achaz vala az.

23 Mert az Damaſcumbéli Iſteneknec áldozic vala, az kic ötet meg vertéc vala, ezt monduán: Miuel hogy az Syriabéli királyoknac Iſteni igen ſegéllic öket, azért énis azoknac áldozom hogy ſegéllyenec engemetis; holott mind néki mind az egéſi Izraelnec azoc vóltac romlásokra.

24 Es öſſue hordá Achaz az Iſten házának edénit, és mind öſſue töré azokat, és az WR házának aytaiát bę zárlá, és óltárokat raka magának Ieruſálemnec minden ſiegletiben.

25 Iudának városibanis eppíte óltárokat, hogy az idegen Iſteneknec temiézne, és az ő attyáinac Wrát Iſtenét ècképpen haragra fel ingerlé.

26 Az ő töb dólgai és vtai mind elsöc mind vtólſoc meg vadnac irattatuán az Iuda és az Izrael királinac könyuökben.

27 Meghala pedig Achaz az ő attyaiual, és el temetéc Ieruſálem városában: Mert nem viuéc ötet az Izrael királlyáinac koporſóiba: Es wralkodéc az ő fia Ezechias ő helyette.

XIX. Réſz.

Ezechias minec vtánna királlyá tétetet vólna, az Iſteni tiszteletet helyére állattya. Paranczollya az papoknac hogy magokat megſzenteluén az Templomot megtiſztiſác. Melyben az vtán ő az kőſséggel az Papoc és Leuitác által ſoc áldozatockal áldozic nagy örömmel, &c.

1 EZechias kezde wralkodni, mikor vólna huſion öt eſitendös, és wralkodéc huſion kilentz eſitendeig Ieruſálemben; az annyának neue vala Abijah, az Zacharias leánya. 4 Reg. 18. EZECHIAS.

2 Es czelekedéc minden kedues dolgot az WR elött, az mint Dáuidis az ő attya.

3 Az ő királyſágának elsö eſitendeiében az elsö hólnapban, meg nitá az WR házának aytait, és azokat meg vijtatá.

4 Es az Papokat ſ. az Leuitákat egybe gyüyteté az Nap kelet felöl való vtzába.

5 Monduán nékic: hallyátoc meg ſiómat Leuitác, Mindgyáráſt magatokat ſientellyétec meg, az ti attyaitoknac WRánac Iſtenénec házátis ſientellyétec meg és minden vndokſágot az ſient helyröl hordgyatoc ki.

6 Mert igen vétkeztec az mi attyainc, és az mi WRunc Iſtenünc elött gonoſit czelekeduén hátra

hattác

hattác ötet, és az WR ſátorától el fordúluán háttal fordúltanac ö hozzá.

7 Az tornátznac aytaitis bę zártac, az ſiöuetnekeketis meg óltottác, az temienezéſtis el hagytac; nem áldoztac az Izrael Iſtenénec az ſient helyen.

8 Es ezért vólt az WRnac illyen nagy haragia az Iudán és Ieruſálemen, és adta vólt öket rabſágra és puſitúláſra, neuetſégre, az mint ti magatokis láttyátoc.

9 Es imé az mi attyáinc fegyuer miatt húllottac el, fiainc, leáninc és feleſéginc, fogſágba vitettenec ez dologért.

10 En azért el végeſitem magamban, hogy az Izraelnec WRáual Iſtenéuel ſiöuetſégec ſierzec, hogy haragiát tölünc el fordîcza.

11 Szerelmes fiaim ne teuélegietec; mert az WR titeket el válaſitott, hogy ö néki ſiolgállyatoc, hogy ſiólgai legyetec, és ö elötte ió illatot ſierezzetec.

12 Fel kelénec azért à Leuitác, Mahat az Amaſai fia, Ioel az Azaria fia, kic Cehathitác valánac; az Merari fiai közzül pedig, Cis az Abdi fia, és Azaria az Iehaleiel fia: Az Gerſonitác közzül pedig Ioah az Zimmah fia, és Edem az Ioah fia.

13 Az Eliſaphan fiai közzül, Simri és Ieiel: Az Aſaph fiai közzül pedig, Zacharias és Matthania.

14 Az Heman fiai közzül, Iehiel és Simei: Az Ieduthun fiai közzül Semaaia és Vzziel.

15 Öſſue gyüytéc az ö attyoc fiaitis: Kic meg ſienteltetuén, bę ménénec az király paranczolattya ſierint az WRnac dólgaira, az ö házanac meg tiſitîtáſára.

16 Mert bę ménuén az Papoc az WR házának belsö réſiébe, hogy azt meg tiſitîtanác, ki hordánac belöle minden rútſágot, mellyet az WR házában találhatánac, az WR házának tornátzába; honnét fogadác az Leuitác hogy ki hordanác az Cidron patakába.

17 El kezdéc pedig az tiſitogatáſt az elsö hónapnac elsö napián, és nyóltzad napon az után bę ménénec az WR házának tornátzába, és meg ſienteléc az WR házát nyóltzad napîg, úgy hogy azon elsö hónapnac tizen hatod napián el végeznéc.

18 Bę ménénec azért az Ezechias királyhoz, és mondánac: Meg tiſitîtottúc mindeneſtöl az WR házát, az egéſilen égö áldozatnac óltárátis, minden hozzá tartozó edényeckel egybe, az ſient aſitaltis minden ſierſiámiual.

19 Minden egyęb ſierſiámokatis, mellyeket az Achaz király az ö királyſágában el hagyott vólt, mikor Iſten ellen vétkezett vólna, meg kéſiítettüc és meg ſienteltüc, és ám mind az WR óltára elött vadnac.

20 Ió reguel azért fel kele Ezechias király, és öſſue gyüyté mind

mind az városbéli feiedelmeket, és fel méne az WR házába.

21 Es viuénec fel vęlec hęt tulkot és hęt koſt, hęt báráñt és hęt keczke bakot az áldozatra az bűnért, az orſiágért, és az Templumért, és Iudaért; és meg paranczolá az Aaron Pap fiainac, hogy meg áldoznác azokat az WR óltárán.

22 Meg öléc azért az tulykokat, és az Papoc azoknac véreket véuén el hintéc az óltárra; haſonlatos képpen meg öluén az koſokat, el hintéc azoknac véreket az óltárra. Az bárányokatis meg öluén, azoknakis véreket az óltárra hintéc.

23 Vtólſor elő hozác az bűnért való keczke bakokatis az király előtt, és à gyűlekezet előtt, és kezeket ráioc vetéc.

24 Minec vtánna az Papoc azokat meg öltéc vólna, meg tiztitác azoknac véreckel az óltárt, az egéſi Izraelnec meg tiztúláſára. Mert mind az egéſi Izraelért paranczolta vala az király, hogy leñe az egéſilen meg égetendő áldozat, és à bűnért való áldozat.

1.Chron: 23. 25 Es hagyá à Leuitákat az WR házában Cymbalmokual, Nablumockal és hegedőkuel, az Dáuidnac, Gadnac az király Prophétáiának, és à Nathan Prophétának paranczolattyoc ſierint, Mert ez az WRtól vólt meg mondatuán az ő Prophétai által.

26 Elő állának azért azoc à Leuitác az Dáuid zengő ſierſiámiual, az Papokis az trombitákual.

27 Es meg paranczola Ezechias, hogy egéſilen égő áldozatot áldoznának az óltáron. Mikor pedig az áldozat el kezdetéc az WRnac trombitáckal való énekléſeis ackor kezdetéc bizonyos énekeckel, és à Dáuidnac az Izrael királlyának ſierſiámiual.

28 Azonközbe az egéſi gyűlekezet imádkozic vala, mikor az énekeſec énekelnének, és à trombitáſoc trombitálnának, mind addig mîglen az áldozat el végeztetnéc.

29 Es immár hogy el végeztéc vólna az áldozatot, à király és az vęle valóc le búrúluán artzal, imátkoznának.

30 Es meg paranczola Ezechias király és az feiedelmec az Leuitáknac, hogy az WRat diczérnéc az Dáuid és az Aſaph Prophéta diczéretiuel, kic mikor nagy örömmel diczértec vólna (az WRat,) meg haituán magokat imádác az Iſtent.

31 Az vtán monda Ezechias: Imár à ti ſiolgálatotokat az WRnac ſienteltétec, azért imár idijetec elő, és hozzátoc áldozatokat az WR házába. Azért az egéſi gyűlekezet hozá (bűnért való) áldozatokat, és kiki az ő akarattya ſierint az egéſilen égő áldozatot.

32 Es az áldozatra való barmoknac ſiáma, mellyet az gyűlekezet hozott vala, ez vólt, hetuen tulyoc, ſiáz kos, kęt ſiáz bárány: Mind ezec az WRnac egéſilen meg égetendő áldozattyára valóc vóltac.

33 Egyęb áldozatra ſienteltetett barmoknac ſiáma ez : Hat ſiáz tulyoc, három ezer bárány.

34 De miuel hogy az Papoc keueſen valánac az áldozatra való állatoknac el ſierzéſére, annac okaért az ŏ attyokfiai à Leuitác ſegellénec nékic mind addîg mîg azt el végeznéc, és mîglen az tŏb Papoc magokat meg ſientelnéc; mert à Leuitáknac ſiiuec tiſitáb vala az magoc meg ſienteléſre, hogy nem mint à Papoknac.

35 Ennec felŏtte az egéſilen égŏ áldozatoc bŏwſéggel vóltac, hálá adáſra való áldozatoknac kŏueriuel egybe, és az egéſilen égŏ áldozatnac itali áldozatiual: Es ècképpen helyére állatác az WR házánac ſiolgálattyát.

36 Ŏruendezé azért felŏtte igen Ezechias, és ŏ vęle mind az egéſi gyŭlekezet, hogy az Iſten tizteletit helyére állatta vólna, mert igen hertelen lŏn ez dolog.

XXX. Réſz.

Az Ezechias tanáczot tartuán az feiedelmeckel, huſuetet hirdet az máſodic hólnapra az ſokot idŏ vtán, mellyet Iſten rendelt vala, és az huſuetnac innepét nagy vigaſággal meg ſentelic az Ezechiaſnac paranczolattyából. Az huſuet innepénec felŏtte, hęt napon ſentelnec innepet, és ſoc áldozatockal áldoznac.

1 EL kŭlde pedig Ezechias az egéſi Izrael népéhŏz és Iudához, az Ephraimnakis és az Manaſſénac kŭldé leueleket, hoǵ iŏnénec el az WR házához Ieruſálembe, hogy az Izraelnec Wránac Iſtenénec az Huſueti báránt meg kéſiîtenéc.

2 Az király pedig és az feiedelmec tanáczot tartánac az Ieruſálembéli gyŭlekezettel egybe, hoǵ az Huſuétnec innepét az [b] máſodic hónapban ſientelnéc meg.

3 Mert azt ackor [a] ſemmiképpen véghŏz nem vihetnéc, miuel hogy az Papoc keueſen ſienteltettec vólna meg, à népis nem gyŭlt vólna fel Ieruſálembe.

4 Es ez végezés igen tettzéc mind az királinac, mind az egéſi gyŭlekezetnec.

5 Es ezt végezéc, hogy meg kiáltatnác egéſi Izraelben Beerſebától foguan mind Danîg, hogy az Izraelnec Wránac Iſtenénec Huſuét innepénec meg ſienteléſére el iŏnnénec Ieruſálembe, mert ſoc idŏtŭl foguán nem ſienteltéc vólna meg az Iſtennec paranczolattya ſierint.

6 El ménénec azért az poſtác à király leueleiuel, és az feiedelmekéuel, az egéſi Izraelnec és Iudánac fŏldŏkre, és az király paranczolattyából ezt mondgyác vala: Izraelnec fiai, tęrietec meg az Abrahamnac, Iſaknac, és Izraelnec Wrához Iſtenéhŏz, ŏis meg tęr hozzátoc, kic meg maradtatoc az Aſſyriábéli királynac kezétŏl.

7 Ne legyetec ollyanoc mint à ti attyáitoc és attyátokfiai, kic vétkeztenec vólt az ŏ attyoknac WRa Iſtene ellen : Es el puſitîtotta ŏket, az mint ti magatokis láttyátoc.

8 Meg ne keménîczetec nyakatokat mint à ti attyátoc, adǵátoc az WRnac kezeteket, és bę ménén az

[b] Ezt azért miueltec, mert à melly hóban az Iſten tŏruénye ſzerint az huſueti báránt meg kellet vólna enni ackor az templomot tiztitottác.

[a] Mikor tudni illic az templumot meg tiztitác.

uén az ô Sanctuariumiába, mellyet meg ſientelt ôrôcké, ſolgállyatoc à ti Wratoknac Iſtenteknec, és el fordúl rólatoc haragia.

9 Mert hogy ha ti meg tęrendetec az WRhoz, az ti attyátoc fiai és fiaitoc kętſégnélkûl keduet találnac azoknál, az kic ôket fogua el vittéc, hogy ez ô földôkre meg tęrienec: Mert igen irgalmas és kegyelmes à ti Wratoc Iſtentec, el ſem fordîtya ortzáiát tûletec, ha ô hozzá meg tęrendetec.

10 Mikor pedig az poſtác városról városra ménnénec az Ephraim és az Manaſſe földén mind Zebulunîg, neuetic és czúfollyác vala ôket.

11 Mind az által némellyec az Aſer, Manaſſe és à Zebulun nemzetſégéből meg alázác magokat, és el iôuénec Ieruſálembe.

12 Iudábannis ezt czelekede az Iſtennec keze, hogy egy akaratból engednénec az király paranczolattyának és az feiedelmekénec az WR beſiéde ſierint.

13 Soc nép gyûle azért Ieruſálembe hogy az kouáſinélkûl való kenyereknec innepét meg tiſitelnéc à máſodic hólnapban, gyûle mondom ſoc nép reáia.

14 Fel kelénec pedig és el rontác mind az óltárokat, mellyec valánac Ieruſálem városában, mind az tômiénezô óltárockal ôſſue, és az Cidron patakába hányác.

15 Az vtán meg áldozác à Huſuéti báráñt az máſodic hónac tizen negyedic napián: Minec vtánna pedig à tôb Papoc és Leuitác meg pirúluán, [b] magokat meg ſienteltec vólna, egéſilen égô áldozattal áldozánac az WR házában.

[b] Hogy tudni illic ęlŏi ideig halaztottác vólna az magoc megſzenteléſét.

16 Es kiki mind álla az ô helyére az ô ſokáſoc ſierint, és az Moſeſnec az Iſten emberénec tôruénye ſierint, és az Papoc à Leuitác kezekből el véuén az vért, el hintic vala azt.

17 Mivel hogy pedig nagy ſokan valánac à gyûlekezetben, kic magokat meg nem ſienteltec vala, ezokaért à Leuitác forgolédnac vala az Huſueti báráñnac meg ôléſében, minden tiſtátalanért, hogy azokat meg ſientelnéc az WRnac.

18 Mert ſokan az Ephraimból, Manaſſéból, Iſſacharból és Zebulunból magokat meg nem ſiēteltéc vólt, mikor meg ennéc az Huſueti báráñt, nem à ſierint az mint meg vólt irattatuán: De kônyôrge Ezechias az ſokaſágért monduán: Az W R tiſtîtſa meg azt.

19 Valaki az ô ſiuét kéſîtette az ô attyáinac Wránac Iſtenénec meg kereſéſére, ha ſintén nem vólnais meg tiſtitiatuán, az mint az ſient tiztaſág kéuánna.

20 Meg halgatá pedig az WR Ezechiáſt, és az népnec meg kegyelmezé.

21 Meg ſienteléc azért az Izrael fiai kic Ieruſálemben találtatánac az kouáſinélkûl való kenyereknec innepét hęt napíg nagy ôrômmel, és diczéric vala az W-

rat minden napon az Leuitác és az Papoc erőſſen éneklő ſierſiámockal.

22 Szólla pedig Ezechias az Leuitáknac, kic tudóſoc és ió ſiuel valának az WRhoz; annac okaért euénec az innépén hęt napokon, áldozuán hálá adó áldozatokual, és diczéruén az ő attyoknac WRát Iſtenét.

23 Tanáczot tartá pedig az egéſi gyűlekezet, hogy męgis heted napîg ſientelné az innepet: Es hęt napot ſientelénec nagy vigaſságal.

24 Mert Ezechias az Iuda királlya adá az gyűlekezetnec ezer tulykot, és hęt ezer iuhot: Az feiedelmec pedig ezer tulkot, és tiz ezer iuhot: Az Papokis pedig immár nagy ſokan magokat meg ſienteltec vala.

25 Nagy örömben vala azért mind az egéſi Iuda gyűlekezeti, az Papoc és az Leuitác, és mind az kic Izraelből oda mentenec vala; az idegenekis az Izrael földéről valóc, mind az Iudában lakozóc.

26 Es vólt nagy vigaſság Ieruſálemben, mert az Dáuid király fiától az Sálomontul fogua, nem vólt ehhöz haſonló (innep) Ieruſálemben.

27 Ezec után fel állánac az Papoc és az Leuitác és meg áldác à gyűlekezetet: Es meg halgattatéc az ő ſiauoc, és fel hata az ő könyörgéſec az menybe, az Iſtennec ſientſéges lakozó helyébe.

XXXI. Réſz.

Az Izrael népe az báluányokat és az báluány imádáſt ki tőrli az orſágból. Az Ezechias király á Papokat és Leuitákat az ő tiztekben és oſtáſokban helyére allattya, és azoknak táplálásokról gondot viſel, az első ſengeknec és dęzmáknac töruényét helyére állatuán, &c.

1 MIkor pedig immár el végeztéc vólna ezeket, ki méne mind az egéſi Izrael népe à ki találtathatéc Iudánac városiban, és el tőréc à báluányokat, és à berkeket ki vagdalác, és el rontác à kápolnakat és az óltárokat egéſi Iudából, Beniaminból, Ephraimból és Manaſſeből, mîglen mind el végeznéc: Az után kiki mind házáiába meg tęre.

2 Touábba Ezechias à Papokat és à Leuitákat el rendelé az ő oſtáſoc ſierint; kit kit mind az ő ſiolgálattya ſierint, à Papokat és à Leuitákat az egéſilen égetendő áldozatra, és à hálá adó áldozatokra, hogy ſiolgálnánac, és hálákat adnánac és diczérnéc az Iſtent az WR táborának « kapuiban.

d: Az Templumban való gyűlekezetet mondgya « Iſtentáborának.

3 Az király réſiétis el rendelé, hogy à ſaiattyából adna az egéſilen meg égetendő áldozatra, mind reggeli mind eſtueli áldozatra, az ſiombat napoknac, az hónapoknac elsö napiának, az Innepeknec áldozattyára, az mint meg vólna irattatuán az WR töruényében.

Num: 28.

4 Az köſségnekis meg hagyá Ieruſálemben, hogy meg adnác à Papoknac és az Leuitáknac az ő réſieket, hogy az WRnac töruényénec véghöz vitelében ſerénbec lennénec.

5 Melly

5 Melly dolognac à hire mikor el ment vólna, az Izrael fiai, à buzának, az bornac, az olaynac, az méznec, és minden mezei vetéſnec ſengeiét, bŏwſséggel meg adác és mindenbŏl à tizedét nagy bŏwſséggel meg hozác.

6 Az Izrael fiaijs, és az Iuda fiai, kic lakoznac vala az Iuda városiban, ŏkis el hozác az ŏ barmokból és iuhokból az tizedet, és za ſient tizedeketis, az az, mellyec az ŏ WRoknac Iſteneknec ſienteltettec vala, és rakáſokba rakác.

7 Az harmadic hónapon kezdéc az aſitagokat rakni, és az hetedikben végezéc el.

8 Oda ménuén pedig Ezechias és à feiedelmec, látác az aſitagokat, és áldác az WRat, és az ŏ népét az Izraelt.

9 Meg kérde pedig Ezechias az Papokat és az Leuitákat az aſitagoc felŏl.

10 Kinec feleluén Azarias az fŏ Pap, à Sadoc nemzetſégéből való, monda: Mi vlta az WR házába kezdéc ez aiándokat hozni, eleget ettünc, megis maradott benne: mert az WR meg áldotta az ŏ népét, és az meg maradott ſokaſágotis.

11 Meg hagyá pedig Ezechias hogy az WR házában czinálnánac tár házákat, és meg czinálác.

12 Bę hordác azért à ſengéket, à tizedeket, à meg ſienteltetteketis nagy hiuſséggel, és vala ezeknec gŏduiſelŏie Chonaiah Leuita, és máſodic eñec attyyafia, à Semei.

13 Iehiel pedig és Azarias, Nahat, Aſael, Ierimoth, Iozabad, Eliel, Iſmahia, Mahat és Benaia, gonduiſelŏc valánac, Chonamnac és ennec attyafiánac Simeinec birodalma alatt à király paranczolattyából és Azariaſéból, ki az Iſten házának fŏ gonduiſelŏie vala.

14 A Core Leuita pedig az Imna fia, ki aytón álló vala Napkelet felŏl, gŏduiſelŏie vala à ſiabad akarat ſierint való aiándokoknac, hogy oſitogatná az WRnac aiándokit, és az ſientſéges állatokat.

15 Ŏ mellette valánac pedig ezec, Eden, Miniamin, Ieſua, Semaia, Amaria és Sechania az Papoc városiban nagy hiwſséggel, hogy az ŏ attyoc fiainac mind nagynac mind kiczińnec egy aránt ſáfárkodnánac. *ẅ. vagy-bites emberec, vagy: tŏkelleteſec, &c.*

16 (Az ŏ nemzetſégekben való férfiu magzatoc nélkŭl kic vólnánac három eſitendŏſŏc és nagyobbác,) mindennec valaki az WR házába bę mégyen vala napi ſiolgálatra, az ŏ ſiolgálatyoc, rend tartáſoc, és oſiláſoc ſierint.

17 Hogy ſáfárkodnánac mondom az Papi nemzetſégnec az ŏ attyoknac házoc ſierint, à Leuitáknakis az kic húſi eſitendŏſŏc, és fellyebbē való vólnánac, az ŏ rend tartáſoc és oſitáſoc ſierint.

18 Es ezeknec minden apró magzattyoknac, feleſégeknec, fioknac és leányoknac, és mind az egéſi gyŭlekezetnec, minec vtánna az ſient állatokról való gonduiſeléſnec tiſitibe ſienteltec vólna magokat.

19 Az Aaron fiainakis, à Papoknac kic valánac az ŏ városokhoz

tartozó hoſtádokban, minden
városban valánac bizonyos neuõ
emberec, hogy adnánac minden
férfiui magnac réſit, kic az Papoc
kõzzül vólnánac, azonképpen à
Leuitáknakis nemzetſégeknec.
20 Es így czelekedéc Ezechias
egéſi Iudában: Az mi ió és igaz
vala az õ WRa Iſtene elõtt, mind
azt miueli vala.
21 Az WR házánac ſiolgálat-
tyánac dolgában pedig mellyet
el kezdett vala, az tõruényben és
paranczolatokban kereſi vala az
Iſtent; és miuel hogy tiſita ſiiw-
bõl miueli vala azt, annac okaért
ió ſierenczés vólt.

XXXII. Rſéz.

Ezechias meg erõſsiti Ieruſálemet à Sennacherib ellen, az népet bátorittya. Az ellenſégnec káromláſi ellen kõnyõrõg Iſtennec, és az õ ellenſége meg bũntettetic. Nagy betegſégbe eſic Ezechias, es abból meg ſzabadulúan, az Iſtennec ió teremeneiuel gonoſzúl el, fel fuualkoduán õ ellenc. Pœnitentiaual és kõnyõrgéſſel az Iſten haragiát el tauoztattya, õ vtánna Manaſſes léſzen király.

3. Reg: 18. Eſa: 36. Eccleſ: 48.

1 EZec vtán, és ezeknec el vé-
gezéſe vtán el iõue Senna-
cherib az Aſſyriabéli király, és bę
méne Iudába, és meg ſiállá az e-
rõs városokat; és el gondolá
hogy azokat le tõretné.
2 Mikoron pedig Ezechias meg
látta vólna hogy Sennacherib el
iõt vólna, és Ieruſálemet meg
akarna ſiállani.
3 Tanáczot tartá az õ feiedel-
miuel és fõ emberiuel, hogy à vá-
ros kiuõl való forráſokat bę tõl-
tenéc, és ſegitſéggel lõnec néki
ez dologban.
4 Mert õſiue gyũluén az ſoka-
ſág, mind bę hányác à kút feie-
ket, és az orſiágnac kõzepin folyó
patakot, monduán: Miuel hogy
az Aſſyriabéli királyoc reánc iõ-
nec, ne talállyanac bõw vizet.
5 Es meg erõſsõduén, meg ep-
pîté mind à városnac le romlott
keritéſét, meg erõſsité a tornyo-
katis, és à kũlsõ kõ faltis: Az Mil-
lotis az Dáuid városában meg e-
rõſsité: Ennec felõtte ſierze ſoc
fegyuert és ſoc paiſt.
6 Hadnagyokatis válogatá az
hadakozó nép kõzibe; és gyũyté
õket hozzáia à város kapuiánac v́
tzáiára, és ſiólla õ nékic ècképpẽ:
7 Erõſſec legyetec és bátorſá-
goſoc, ſemmit ſe féllyetec, meg ſe
rõttennyetec az Aſſyriai királtól,
és az vęle való ſokaſágtól, mert
mi velũnc tõbben vadnac hogy
nem õ vęle.
8 Õ vęle kũlsõ teſti erõſſég va-
gyon, mi velũnc pedig vagyon à
mi WRunc Iſtenũnc, hogy meg
ſegéllyen minket, és mi érõttũnc
hadakozzéc: Es meg bátorodéc
az nép ezt haluán Ezechiaſtól az
Iudah királlyától.
9 Ezec vtán el kũldé ſiólgait
Sennacherib az Aſſyriabéli király
Ieruſálembe, (õ pedig vala ackor
Lachiſnac ellenében minden ha-
dáual,) Ezechiashoz az Iuda ki-
rállyához, és minden népéhõz, à
mell' vala Ieruſálembẽ, mõduán:
10 Ezt mondgya Sennacherib
az Aſſyriai király, kihõz biztoc,
hogy Ieruſálemben maradtoc az
ſiállásnac ideién?
11 Auagy nem Ezechias ál-
tatotté el titeket, hogy titeket éh-
ſéggel, ſiomiuſággal meg õllyõn,
mond-

monduán: Az mi WRunc Iſtenünc meg ſiabadît minket az Aſſyriabéli király kezéből.

12 Auagy nẽ Ezechias veſitetteié el az ő magas óltárit à hegyekbẽ: Iudánac és az Ieruſálem népénec ezt móduán: Vgyan czac egy óltár előtt imátkozzatoc, és vgyan czac, az éggyen tömiénezzetec?

13 Auagy nem tudgyátoké mit miueltem mind én ſ-mind az én attyám ez földnec minden népei uel? Az pogányoknac Iſtenec nem ſiabadîthattác meg az én kezemből az földet.

14 Es vallyon mellyic vólt à pogányoknac Iſteni közzül mellyeket az én eleim el veſitettec, az ki az én kezemből az ő népét meg ſiabadithatta vólna, hogy az ti Iſtentekis az én kezemből titeket meg ſiabadîthatná?

15 Azért meg láſsátoc hogy Ezechias titeket el ne hiteſſen, és ne czalogaſſon titeket èffęle dologgal, néki ne hidgyetec: Ha ſemmi népnec és orſiágnac Iſtene az ő népét az én kezemből és az én attyaim kezekből ki nem ſiabadithatta; Sockal inkáb à ti Iſtenitec meg nem ſiabadîthatnac titeket az én kezemből.

16 Ennec felőtteis az ő ſiólgai ſokat ſiólánac az WR Iſten elſen, és Ezechias ellen, az ő hiw ſiolgáia ellen.

17 Leueleketis irá, az Iraelnec WRát Iſtenét káromlaſſal illetuén, és ſióluán ő ellene illyen módon? Az mint ez földön lakozó népeknec Iſteni meg nẽ tarthattác népeket ellenem, èképpen az Ezechias Iſtene az ő népét kezemből ki nem ſiabadîthattya.

18 Kiáltnac vala pedig nagy fel ſióual Sidó nyeluen az Ieruſálem népe ellen, melly vala à keritéſen, hogy őket meg röttentenéc, és hogy meg háboritanác, hogy az városſt meg vennéc.

19 Es ſoc káromló ſiókat ſiólánac az Ieruſálem Iſtene ellen, ſiintén úgy mint az pogányoc Iſtenec ellen, mellyec emberi kęzzel czináltattac.

20 Ackoron Ezechias király könyörge, és ő vęle Eſaias az Amos Prophéta fia ez káromláſért, és fel kiáltánac az Egre.

21 Es el boczátá az WR az ő Angyalát, ki meg öle az ő hadának minden erőſſeit, az hadnagyot és à feiedelmet, az Aſſyriabéli király táborában, és nagy ſiégyenuel meg tęre az ő lakó földébe: Bę ménuén pedig az ő báluány Iſtene kápolnaiába, vgyan ot az ő ſaiat fiai fegyuerrel általveréc őtet

22 Meg ſiabadîtá azért az WR Ezechiaſt mind az Ieruſálem népet, à Sennacheribtól az Aſſyriai királytól, és mind à több ellenſégtől, és el viué azokat kic őtet meg környekeztec vala.

23 Es ſokan aiándékokat hoznac vala Ieruſálembe az WRnac, Ezechiaſnakis az Iudah királlyánac drágalatos ſiép aiándékokat: Es az ő hîre neue ki méne minden földnec ſiegeletire az után.

24 Az időben Ezechias eſéc halálos betegſégbe, és könyörge az WRnac, ki ő néki ſióluán, czodát adá néki. 4 Reg: 20. Eſa: 38.

25 De nem czelekedéc Ezechias az ŏ hozzá való ió tétemeni ſierint; mert magában fel fuualkodéc, kiért Iſtennekis lŏn haragia ŏ rayta, Iudán és Ieruſálemen.

26 Meg alázá pedig magát Ezehcias az ŏ keuélyſégét el hagyuán, az Ieruſálembéliekuel egyetembe, és mîg éle, az WRnac haragia ráioc nem ſiálla.

Az Ezechias keuelſégénec és fel fuualkodáſánac okat mŏdgyameg, és miben és mi módon ielentette ki Ezechias az ŏ keuelſegét.

27 Mert vala Ezechiaſnac nagy gazdagſága és diczŏſége: Mert gŭjtŏt vala magánac ſoc ezŭſtŏt, aranyat, drága kŏueket, és drága fŭ ſierſiámokat paiſokat, és minden fęle drága ſierſiámokat.

28 Orſiágánac iŏuedelménec, tudni illic, gabonánac, bornac, olaynac, tárházakat, és minden fęle baromnac iſtállókat ſiép rendel ſierzet vala.

29 Városokatis eppîte magánac, és mindē fęle baromnac, ſokaſágát ſierzé; mert az Iſten ŏ néki igen nagy gazdagſágot adott vala.

Gichon patakia Ieruſálem mellet.

30 Ennec felŏtte Ezechias dúga bę az Gihon folyáſánakis feiét, és el fordîtá azt à Dáuid városánac Napnyugat felŏl való réſie felé, és minden dolgában igen ſierenczés vala.

31 De miuel hogy à Babyloniabéli feiedelem kŏuetiuel meg barátkozéc, kic ŏ hozzáia kŭldettec vala, hogy tudakoznánac az czudáról, melly lŏt vala à fŏldŏn: Iſten ŏtet el hatta vala hogy meg kéſértené ŏtet, és meg látná mi vólna az ŏ ſiiuében.

32 Ezechiaſnac pedig tŏb lŏtt dólgai és ió tétemeni meg vadnac irua, az Ezechiáſnac Amos fiánac, és az Iudah és Izrael királlyánac kŏnyuében.

33 Meg hala pedig Ezechias az ŏ attyaiual, és el temetéc ŏtet az Dáuid fiainac fŏ koporſóiában, és mind az egéſi Iudah és Ieruſálem nagy tiſiteſſéget tŏnec néki az ŏ halálánac ideién: Es wralkodéc Manaſſes az ŏ fia ŏ helyette.

XXXIII. Réſz.

Manaſſes meg eppiti mind az báluányokat, mellyeket az ŏ attya Ezechias el rontott vala, azért à Babyloniai királtúl fogſagra vitetic, honnét magánac ſabaduláſt nijer Pœnitentia és kŏnyŏrgés altal. Haza ménuén le rontija az báluányokat. Męg hal Manaſſes, és ŏ helyette wralkodic Amon. Kit mikor az ŏ ſólgai meg ŏltéc vólna, az Ioſias wralkodic ŏ helyette.

1 TIzen kęt eſitendŏs vala Manaſſes mikor wralkodni kezdett vólt, és ŏtuen ŏt eſitendeîg wralkodott Ieruſálēben. MANASSES.

2 Czelekedéc pedig gonoſiúl az WR ſiemei elŏtt à pogányoknac vtálatoſſágoc ſierīt, kiket az WR az Izrael fiai elŏtt ki ŭzŏtt vala.

3 Mert à magas óltárokat mind meg eppîte, mellyeket Ezechias az ŏ attya az elŏtt el rontott vala; és óltárokat emelé à báluáynoknac, berkeketis plántalá, és tiſitelé az Eegeknec minden ſeregét, és ſiolgála azoknac.

4 Touábba, óltárokat raká az WR házábañis, mellyrŏl az WR mondotta vala, Ieruſálemben léſien az én neuem mind ŏrŏcké.

5 Rakatá mondom óltárokat az Eegeknec minden ſereginec az WR házánac mind kęt tornátzában.

6 Fiaitis által vitte à tŭznec lang ián à Hinnom fiánac vŏlgyében:

Es

Es az időnec forgáſához halgat vala; iőuendő mondáſockal, vará ſláſockal, és ſiem fény veſiteſeckel ęl vala, ördöngöſöket és iőuendő mődókat ſierzet vala magánac: Soc egyęb gonoſságnakis találóia vala az WR ſiemei előtt, hogy ötet haragra fel inditaná.

7 Az melly báluánt czináltatot vala, fel emelé az WR házában, mellyről mondotta vala az Iſten Dáuidnac, és az ő fiánac Sálomonnac, ez házban és Ieruſálemben, mellyet válaſitottam az Izraelnec minden nemzetſégi közzül, helheztettem az én neuemet mind őrőcké.

8 Es nem ůzöm ki az Izraelt à földről, mellyet adtam vólt az ő attyoknac: De így ha ökis mind meg tartandgyác, az mellyeket nékic Moſes által parantſoltam, tudni illic, töruénimet, Ceremoniaimot, itéletimet.

9 Nagy botránkozáſſal lön azért Manaſſes Iudánac és Ieruſálemnec, töb gonoſságot czelekeduén à pogányoknál, kiket az WR ki gyomlált vala az Izrael fiai előtt.

10 Es noha meg ſiólitotta vala az WR Manaſſeſt és az ő népét, de hallani ſem akarác.

11 Ráioc hozá azért az WR az Aſſyriabéli király hadát, kic Manaſſeſt meg fogác, és vasba veruén meg kötözéc ötet kęt lántzual, és Babyloniába alá viuéc.

12 Mikoron pedig vólna nagy erős fogſágban, az ő Wrához Iſtenéhöz fel fohaſikodéc, és magát igen meg alázá az ő attyainac Iſtene előtt.

13 Es könyörge ő néki, és meg kegyelmeze néki, és meg halgatuán könyörgéſét, meg hozá ötet Ieruſálembe az ő orſiágába: Ackor eſmeré meg hogy az WR vólna az igaz Iſten.

14 Ezec vtán az Dáuid vároſa kiuől való kerîtéſt meg eppîté Gihonnac nap nyugat felől való réſie felé, à pataktól fogua az hal kapú bę menteleîg,[n] Opheltis körül véteté magas keritéſuel, és vete hadnagyokat Iudánac minden erős vároſiba.

[n] Ophelnec neuezi az várat, melly Ieruſálemben vala.

15 Ezec vtán el rontán az idegen Iſteneket és à báluánt az WR házából, és mind az óltárokat, mellyeket rakot vala az WR házánac hegyén, és Ieruſálembē, ki hányatá azokat à vároſon kiuől.

16 Meg eppîté pedig az WR óltárát, és áldozéc rayta engeſitelő és hálá adó áldozatokual, és meg paranczolá az Iudánac hogy ſiolgálnánac az Izraelnec Wránac Iſtenénec.

17 Mind az által męg ackor à nép áldozic vala à magaſſágokban, de czac az ő Wránac Iſtenénec.

18 Manaſſeſnec pedig az ő töb lett dólgai, Iſtenéhöz való könyörgéſe, à Prophétáknakis az ő intéſec, kic ſiólnac vala ő néki az Izraelnec Wránac Iſtenénec képében, meg vadnac irattatuán az Izrael királlyáinac hiſtoriai között. 4. Reg: 21.

19 Az ő könyörgéſe pedig, és az Iſten mint kegyelmezett vólt meg

meg ő néki, és minden bűnei, az helyec à hól magas óltárokat rakott vólt, berkeket plántált vólt, és báluányokat eppîtet vólt, minec elötte meg alázta vólna magát: Azoc meg vadnac irattatuán az Hozai irátában.

20 Es meg hala Manaſſes az ő attyafiaiual egybe, és el temetéc ötet az ő házában; és wralkodéc AMON. Amon az ő fia ő helyette.

21 Huſion két eſitendös vala Amon, mikor wralkodni kezdett vala, és ezac két eſitendeig wralkodhatéc Ieruſálembeu.

22 Es czelekedéc nagy bűnt az WR elött mint ſiintén az ő attya Manaſſes, mert az báluányoknac áldozic vala, mellyeket az ő attya Manaſſes ſierzett vala, és azoknac ſiolgál vala.

23 Meg ſem alázá magát az WR elött, mint az ő attya Manaſſes, hanem inkáb neueli vala az bűnt.

24 Tanáczot tartánac pedig az ő ſiólgai ő ellene, és ötet vgyan házában meg öléc.

25 Az földnec pedig népe le vágá mind azokat, az kic az Amon király ellen támadtac vala, és királlyá téué Ioſiaſt az ő fiát ő helyette.

XXXIIII. Réſz.

Láſd meg ennec ez Cápurnac ſummáit, 4. Reg: 22. & 23. mert ez mind egy azzal, &c.

IOSIAS. 1 NYóltz eſitendös vala Ioſias mikor wralkodni kezdett vólt, és wralkodott harmintz egy eſitendeig Ieruſálemben.

2 Es czelekedéc ió dólgot az WR elött, és iára az ő attyának az Dáuidnac útain, nem haiol vala ſem iob kéz felé, ſem bal kéz felé.

3 Az ő királyſágának pedig nyóltzadic eſitendeiében, mikoron még gyerméc vólna, kezdé kereſni az ő attyának à Dáuidnac Iſtenét; tizen két eſitendöben pedig, az Iudát és Ieruſálemet kezdé meg tiſitítani à magas óltároktól és berkektöl, báluányoktól és az fa képektöl.

4 Le rontác ő elötte az báluányoc óltáritis, és azokon való fa képeket le hányatá: Az berkeketis mind az báluányockal és képeckel egyetembe öſſue rontatá és le töreté, és el hinteté ezeknec porát, azoknac temetö helyeken az kic az elött azoknac áldoztac vala.

5 Az Papoc czontyaitis meg égeté azoknac óltárin, és meg tiſitítá Iudát és Ieruſálemet.

6 Manaſsénec, Ephraimnac es Simeonnac városibannis mind Naphthalmîg környös környül mindeneket el rontá.

7 Le hányatá azért az óltárokat, az berkeket, és az báluányokat mind porrá téteté, és minden báluánt ki veſité Izraelnec minden földéből, az után meg tére Ieruſsáembe.

8 Királyſágának pedig tizen nyóltz eſitendeiében, minec vtánna az földet és az templomot meg tiſitítá, el külde Saphant az Aſalia fiát, és Maaſeiat az város feiedel-

feiedelmét és Ioat az Ioahaz fiát, ki az királynac Secretariussa vala, az ő Wránac Istenénec házánac meg eppîtésére.

9 Kic mikor Helciashoz az fő Paphoz mentec vólna, az Isten házába való pénzt, mellyet gyűytőttec vala az Manasse, Ephraim, és à meg maradott egési Izrael fiaitól, Iudánac és Beniaminnac nemzetségétől, kęzhőz adác az aytón álló Leuitác, meg tęruén Ierusálembe.

10 Adác mondom az pénzt, az miuesékhőz látoknac kezekbe, kic az WR házánac gonduiselői valánac, és abból fizetnec vala à miueseknec à gonduiselőc, azoknac à kic munkálkodnac vala az WR házán, hogy annac romlását meg eppîtenéc.

11 Es adánac pénzt az mester embereknec és à kő miueseknec, hogy veñénec faragott kőueket, és foglálni való fákat, és gerendáknac valókat à háznac meg eppîtésére, mellyeket el rontottac vala az Iudah királlyai

12 Kic nagy hiuséggel miuelnec vala az ő dólgokban, kiken pallérkodnac vala, Iahat és Obadia Leuita, az Merari fiai kőzzűl valóc; és Zacharias, Mesullam, az Cehathitác fiai kőzzűl valóc, kic siorgalmaztattyác vala őket: Az Leuitác kőzzűl pedig mindenic az éneklő sierszámokhoz ióltúd vala.

13 Azoknakis az kic terhet hordanac vala, és mind à miueseket kénsieritic vala miuelni akar mi dologban, valánac palléri az Leuitác és irás tudóc kőzzűl, à feiedelmec és aytón állóc kőzzűl.

14 Touábba mikoron ki hoznác az WR házába bę gyűytőt pénzt, meg talála Helcijas Pap az WR tőruény kőnyuét, mellyet Moses által ki adott vólt.

Helcijas Pap meg találya az templumban az Isten tőruényénec kőnyuét mellyetsoc időtül fogua el hagytacvólt.

15 Siólla pedig Helcijas, és monda Saphannac az siám tartónac: Az tőruény kőnyuét meg találám az WR házában. Es adá Helcijas az kőnyuet Saphannac.

16 Viué pedig Saphan az kőnyuet à királynac, az dolgotis meg besiéllé néki, monduán: Valamit biztal az te siolgaidra abban hiuen el iárnac.

17 Mert az WR házában találtatot pénzt egybe takarituán adác azt az palléroknac és az miueseknec kezekbe.

18 Meg ielenté annac felőtte az siám tartó Saphan az királynac, monduán: Helcijas Pap énnékem egy kőnyuet adá, és el oluasá benne Saphan az király előtt.

19 Mikor pedig az király hallotta vólna à tőruény kőnywnec besiédit, ruháit meg hasogatá.

20 Es paranczolá à király Helcijas Papnac, és Ahicamnac az Saphan fiánac, Abdonnac az Michah fiánac, és az siám tartó Saphannac, és Asaianac az ő siólgáiánac, monduán:

21 Menyetec el és kérdgyétec meg az Wrat én képemben, és az Izraelnec és az Iudánac maradéki képében, è meg találtatott kőnyw felől: Mert az WRnac nagy haragia

ragia vagyon, az melly mi reánc ſiállot, ezért hogy az mi attyáinc nem tartottác meg az ŏ beſiédét, hogy ez ſierint czelekedtec vólna, az mint ez kŏnywben meg vólt irattatuán.

22 El méne azért Helcijas és mind az király emberi az Hulda Prophéta aſſiſionyhoz az Sallum feleſégéhŏz, ki Thecua fia vala. ki Haſranac az ruhác gouduiſelŏiénec fia vala: (Ez aſſiſiony pedig lakic vala Ieruſálemben az király ſiomſiédſágában) a és vgy ſióllánac néki.

a: Tremellius magaraţ kaigy. 2. Reg: 22. v. 14. Laſd meg oda fel.

23 Ki feleluén monda nékic: Igy ſiól az Izraelnec WRa Iſtene, mondgyátoc meg az férfiunac, à ki titeket én hozzám kŭldŏtt.

24 Ezt mondgya az WR: Im én veſiedelmet boczátoc ez fŏldre és az rayta lakozókra, az az, mind az veſiedelmeket, mellyec meg vadnac irattatuán à kŏnywben, mellyet oluaſtác az Iudah királlya elŏtt.

25 Miuel hogy el hattác vólt engemet, és az idegen Iſteneknec temiéneztec, hogy engemet fel gerieſitenénec haragra az ŏ kezeknec czelekedeti által: Kiért az én haragom geriedet ez helyre, és el ſem óltatic.

26 Az Iudah királlyánac pedig, az ki titeket kŭldŏtt, hogy az WRat meg kereſsétec, így ſiollyatoc: Igy ſiol az Izraelnec WRa Iſtene.

27 Ez beſiédekre, mellyeket hallottál, miuel hogy az te ſiiued igen meg lágyula, és magadot meg alázád az Iſten elŏtt, mikoron hallád az ŏ beſiédét ez hely ellen és annac lakóſi ellen, miuel hogy mondom magadat meg alázád elŏttem, és ruháidot meg haſogatád, ſirális elŏttem, énis tégedet meg halgattalac, ezt mondgya az WR.

28 Mert én tégedet à te attyaid kŏzzé takaritlac, és tétetel az te koporſódba békeſégben, és nem láttyác az te ſiemeid az veſiedelmet, az mellyet hozoc ez helyre, és annac lakóira, kic ezt ez ſierrint az királynac meg beſiélléc.

29 Ackoron az király el kŭlde, és ŏſiue gyŭyteté Iudánac és Ieruſálemnec minden véneit.

30 Es fel méne az WR házába, és ŏ vęle Iudánac és Ieruſélemnec minden népe, tudni illic az Papoc, à Leuitác, és az egéſi kŏſſég nagytól fogua kiczińig: Es el oluaſá fŭlŏc halláſára az ſiŏuetſégnec kŏnyuét, mellyet találtac vala az WR házában.

31 Az vtán fel áluán à király az ŏ helyében, fogadáſt tŏn az WR elŏtt, hogy az WRat kŏuetné, és hogy paranczolatit és bizońſág tételit, és minden ſierzéſit, tellyes ſiiuébŏl, tellyes lelkébŏl meg ŏrizné, és tartaná magát az Iſtentŏl meg iratott kŏnywhŏz.

32 Es fel fogattatá ez dolgot mind az Ieruſálembélieckel, és mind az Beniamin nemzetſégébŏl valóckal, és czelekedénec az Ieruſálembéliec az Iſten ſiŏuetſége ſierint, az ŏ attyoknac Iſtenénec ſiŏuetſége ſierint.

33 Ackor

33 Ackor ki veſité Ioſias mind az vtálatos báluányokat, mellyec valánac az Izrael földében, és kéſierîté mindent valaki találtathatic vala Izraelben, hogy ſiolgálna az ő Wránac Iſtenénec: Es Ezechiaſnac éltében el nem ſiakadánac az ő attyoknac Wrátol Iſtenétől.

XXXV. Réſz.

Ioſias király helyére allattya Ieruſálemben az igaz Iſteni tizteletet, és az huſuétnec innepét meg ſienteli az egéſi Izrael népéuel. Az vtán el vęſz az hadban, mikor az Ægyptumbéli királnac vakmerő képpen eleibe ment vólna haddal, &c.

1 MEG ſientelé annac felötte Ioſijas Ieruſálemben az Huſueti innepét az WRnac, és meg öléc à Huſueti báráńt tizen negyedic napián az elsö hónápnac:

2 Es az Papokat mind el rendele az ő helyekre örizni, kiket igen inté, hogy az WR házában hiwſéggel ſiolgálnánac.

3 Es meg paranczolá az Leuitáknac, kic az egéſi Izraelért az WR elött az ſient állatokot el kéſiitic vala; [a] helyhezteſsétec (vgy mond) azokat, az ſient láda eleibe, ez házban, mellyet kéſiitet vólt Sálomon az Dáuid fia, az Izrael királlya: Nem kell moſt az Iſten ládáiat vállotokon hordozni; moſt azért ſiolgállyatoc az ti WRatoknac Iſteneteknec, az ő népénekis az Izraelnec.

4 Es kéſiiczetec el (magatokat) az ti attyai czelédetec ſierint, és az ti oſiláſtoc ſierint, az mint Dáuid az Izrael királlya el rendelte vólt, és az ő fiais Sálomon: 1. Paral: 26.

5 Es ſiolgállyatoc az Sanctuariumban à ti attyátoc fiainac czelédinec rende ſierint, és az Leuitác attya hazánac oſiláſa ſierint.

6 Es az Huſuéti báráńt vgy öllyétec meg; és minec vtánna meg ſientelitec magatokat, kéſiitſétec el azt az ti attyátoc fiainac, hogy az WRnac beſiéde ſierint czelekedgyetec, mellyet mondott Moſes által.

7 Ada pedig Ioſijas az ő népénec iuhokat, bárányokat és gödölyeket az Huſuéti áldozatra, mindennec valaki ott találtathatic vala, ſiám ſierint harmintz ezert, és három ezer tulykot, ezec mind az királyéból valánac.

8 Az ő feiedelmijs ſiabad akarattyokból, az köſségnec, az Papoknac és az Leuitáknac adakozánac: Helcijas, Zacharias és Iehiel az Iſten házánac feiedelmi, adánac az Papoknac az Huſuetnec áldozattyára, kęt ezer és hat ſiáz iuhokat, és három ſiáz tulykokat.

9 Chonania pedig és Semaaia és Nethanael az ő attyafiai, Haſabia, Iehiel és Iozabad az Leuitác feiedelmi, adánac az Leuitáknac à Huſuétnec áldozattyára öt ezer iuhokat, és öt ſiáz tulykokat.

10 El kéſiituén azért mindeneket, à Papoc állánac az ő helyekre, az Leuitákis az ő oſiláſoc ſierint, az király paranczolattya ſierint.

[a] Tremell: Azt akaria mondani Ioſias: Ne áldozzátoc az Huſuéti báránt házatoknál, mint ez ideig czelekettetec, miuel hogy az Templum bé volt zárolua, hanem az Templumnál az Iſten ládáia elött. Mert miképpē hóg nem ſzabad egyebůt hanē az láda elött áldozni, azonképpen nem ſzabad egyébůt hanem az templū elött áldozni, melly az Iſten ládáiánac örökké való helye, vgy hogy nē kell immár à ládát ſzellel hordozni mint az elött.

11 Meg áldozác azért az Husueti báráńt: Az Papoc pedig az Leuitác kezéböl véuén a vérét el hintic vala azt: Az Leuitác pedig az áldozatra valóknac vonnyác vala le böröket.

12 Es külön válasitác azt az mit egésilen meg égetendö áldozattal kell vala áldozni az WRnac, hogy meg adnác azokat az népnec az ö attyai czelédeknec osilása sierint, hogy áldoznánac az WRnac, à mint az Moses könyuében meg vólna irattatuán: Azonképpen az tulkokbolis el válasitác,

13 Es meg sütéc az Husueti báráńt az siokás sierint: Az meg sienteltetet állatokat, pedig meg fözéc fazékákban, vas fazékákban és üstökben, és nagy hamarsággal adác az kösségnec.

b: Erti à hálá adó áldozatból való részeket, mellyec az áldozoké valánac.

14 Ezeknec vtánna magoknac és mind az Papoknakis el késiitéc az Husueti báráńt: Mert az Papoc az Aaron fiai valánac foglalatossoc az áldozatoknac köuerinec áldozásában mind ettzakáîg: Azért az Leuitác késiitnec vala mind magoknac és mind az Papoknac az Aaron fiainac.

15 Annac felötte az Cantorokis az Asaph fiai állnac vala az ö rendekben, az Dáuidnac Asaphnac, Hemannac és Ieduthunnac az király Prophétáiánac paranczolattya sierint: Az aytón állókis mind helyekben valánac, nem siabad vala onnan el táuoznioc, hanem az ö attyoc fiai az Leuitác késiitnec vala nékic.

16 Es el végezéc azon napon az WRnac tisiteletit, az Husueti báráńnac áldozatiual, egésilen égö áldozatokual áldozuan az WRnac óltárán, az Iosias királynac paranczolattya sierint.

17 Meg tisiteléc azért az Izrael fiai az kíc ielen lehetének az Husuet innepét az idöben, és az kouásinélkül való kenyérnec innepét heted napîg.

18 Es nem sienteltetenec èhöz hasonló Husuetet Izraelben, à Samuel Prophétánac ideiétöl foguán; az Izrael királlyai közzülis, czac eggyis nem sientelt hasonló Husuetet àhoz, mellyet Iosias sientelé az Papockal, Leuitáckal, az egési Iudánac, Izraelnec és Ierusálem lákosinac ielen létekbē.

19 Lön pedig az innepnec tisitelete Iosijas királynac birodalmánac tizen nyóltzadic esitendeiében.

20 Mind ezec vtán hogy az Isten házát Iosijas helyére allatá, fel indúla Necho az Ægyptusnac királlya, hogy az Euphrates mellet való Charchennis várost meg siállaná, kinec Iosijas méne eleibe.

21 Es noha köueteket külde ö hozzáia, (Necho) ezt monduán: mi közöm vagyon te hozzád énnékem Iudah királlya? Mert én most mi nem te reád mégyec, hanem az én orsiágomnac ellenségére: Es Isten paranczolta hogy siessec; ne tusákodgyal az Isten ellen, ki én velem vagyon, hogy el ne vesiessen tégedet.

22 Mind

22 Mind az által Iosijas el nem tęre, hanem hogy meg ŭtkŏznéc vęle, ŏltŏzetit meg változtatá, és nem engede à Neco besiédénec, ki Isten siáiából siól vala: Reá méne azért, hogy az Megiddo mezeién vęle meg ŭtkŏznéc.

23 Holott mikor az íuesec nijlakat boczáttanac vólna az Iosijas kirallyra; monda az király az ŏ siolgáinac: Vigyetec ki engemet innet, mert igen meg sebesedém.

24 Ki viuéc azért ŏtet az ŏ siolgai à siekerbŏl, és helheztetéc az ŏ másodic siekerébe, és viuéc Ierusálembe? Es meg hala, és el temettetéc az ŏ attyai koporsoiban: Kinec halálán egési Iudánac és Ierusálemnec népe igen sira.

25 Ieremiasis siratá Iosijast, és siralmas énekeckel sirattyac vala ŏtet az éneklŏ férfiac és asisioni állatoc mind ez mai napîg, mellyeknec éneklése vgyan siokassá váléc Izraelben: Mellyec meg vadnac irattatuán az (Ieremias) siralmiban.

26 Az Iosiasnac pedig tŏb lŏtt dólgai és kegyelmességi, à mint az WRnac tŏruényében meg vagyon irua.

27 Mind elsŏ és mind vtólso dólgai, meg vadnac irattatuán az Izrael és az Iudah királlyainac kŏnyuŏkben.

XXXVI. Rész.

Meg irattatic ez Cáputban Ioachaznac, Ioachimnac, Ieconiasnac vagy Ioachinnac, és Sedechiasnac nyomotúlt és ſerenczétlen állapattyoc mind az ŏ orſágockal egybe. Az Templumnakis és az városnac romlása, az népnec fogsága és añac fogságánac idéie, &c.

1 ES elŏ hozá az fŏld népe Ioachazt az Iosias fiát, és királlyá valásitá ŏtet az ŏ attya helyet Ierusálemben. IOACHAZ.

2 Husion három esitendŏs vala Ioachaz mikor wralkodni kezde, és czac három hólnapîg wrálkodhatéc Ierusálemben.

3 Es az Ægyptumbéli király ŏtet az Ierusálembéli királyságtól meg fositá, és veté ráioc adót, tudni illic, siáz talentum ezŭstŏt és egy talentum aranyat.

4 Es királlyá teué az Ægyptumbéli király Eliachimot az ŏ attyafiát Iudán és Ierusálemen, és neuét el változtatuán neuezé ŏtet Ioacimnac, és Ioachazt az ŏ attyafiát Necho el viue Ægyptumba. IOACHIM.

5 Husion ŏt esitendŏs vala Ioacim mikor wrálkodni kezde, és tizen egy esitendeîg wralkodéc Ierusálemben, és czelekedéc gonosságot az ŏ WRa Istene elŏtt.

6 Fel indula pedig ŏ ellene az Nabucodonozor az Babyloniai király, és kęttŏs bęklyot veté lábaira hogy Babyloniába vinné.

7 Az WR házában való edényekbennis el vitt vala Nabucodonozor Babyloniába, és helyhezteté azokat az ŏ Templomába.

8 Ioacimnac pedig tŏb dólgai, és vtálatos czelekedeti mellyec ŏ benne találtattac, meg vadnac irattatuán az Izrael és az Iudah királlyainac kŏnyuében: Es wralkodéc ŏ helyette Ioachin az ŏ fia.

IOACHIN. Vagy Iecho nias.

4.4 Reg: 24. Azt mondgya az irás hogy 18. eſztendős volt, mikor wralkodni kezdet Ioachin. De nintsen ellens kezes benne, mert nyóltz eſztendős korabatettee királlya, az attyaual wralkodot tiz eſztendőt. Azért mikor ő magara ſzállot az királyſág, vólt tizen nyóltz eztendős.

SEDECHIAS. Wrolſo király Ieruſálemben.

9 ✠ Nyóltz eſitendős korában kezdett vala wralkodni Ioachin, és három hólnapíg es tiz napíg wralkodéc Ieruſálemben, és czelekedéc vtálatos dolgot az WR elött.

10 Az eſitendőnec pedig forgáſában el küldé à Nabucodonozor király érötte, és viteté hozzáia Babyloniába, az WR házábéli drágalatos edényeckel egyetemben, és válaſitá helyette királlyá Sedechiáſt az ő attyafiát Iudában és Ieruſálemben.

11 Huſion egy eſitendős korában kezde királykodni, és wralkodéc tizen egy eſitendeſig Ieruſálemben.

12 Es czelekedéc vtálatos dolgot az ő WRa Iſtene elött, és meg ſem tuda magát alázni, az Ieremias Prophéta elött, ki az WR képében ſiól vala néki.

13 De még à Nabucodozornakis ellene támada az ki ötet az Iſten neuére meg eskettette vala, és meg keménituén nyakát, ſiuétis meg keménité, hogy az Izraelnec Wrához Iſtenéhoz ne tęrne.

14 Az Papi feiedelmekis feienként az kösséggel öregbitéc az bűnt az pogányoknac vtálatos módgyoc ſierint, és megfertezteté az WR házát, mellyet meg ſientelt vala Ieruſálemben.

15 Es mikor az ő attyoknac WRa Iſtene küldene hozzáioc Prophétakat ió ideién, mert keduez vala az ő népénec és az ő lakó helyénec.

16 Azoc az Iſten Prophétáit czac czúfollyác vala, és az ő beſiédit meg vtáluán azt mondgyác vala, hogy meg czalatnánac az Prophétáktól, míglen az WRnac haragia fel geriedne az ő népe ellen, melly ellen ſenki nem álhatná.

17 Es reáioc hozá az Chaldęuſoc királlyát, ki le vágá az népnec iffiait az ő Sanctuariumioknál, nem kedueze az iffiaknac, à giengeſiüzeknec, à véneknec, mind eggyig kezében ada öket.

18 Végezetre az Iſten házának minden fęle edénit, nagyokat, kiczineket, és az WR házábéli kénczét, az király kénczét, az feiedelmec kénczét mind Babyloniába viteté.

19 Az Iſten házátis meg gyuytác, Ieruſálemnekis keritéſit le rontác, palotait mind el égettéc, és minden benne való drága ſierſiámokat el veſitének.

20 Es à fegyuertől à mi meg maradott vala, Babyloniába viué: Es vóltac ő néki és az ő fiainac minden ſiolgálattal, mind addíg míg az Perſiai birodalom fel támada.

21 Hogy az WR beſiéde bę tellyeſednéc, melly Ieremias által meg vólt mondatuán: Míg az föld az ő ſiombatit meg ſientelné, és nyugouéc az föld mind az ő puſitaſágának ideién, hogy bę telnénec az hetuen eſitendőc.

22 Az Perſiabéli Cyrus királynac pedig elsö eſitendeién, hogy bę tellyeſednéc az WR beſiéde, melly meg vólt Ieremias

által

b. Az Dárius Medussal egybe, ki Cyrusnac ipa vala, ki szabad akarattya szerint engedé Cyrusnac Babyloniat, és hasonlatos képpen iól tett az Izraellel. Esd. 10. v. 14. & 22.

által mondattatuán, az WR fel indîtá az Cyrusnac Persiai királynac siiuét, ki meg hirdeté az ő egési birodalmában, és irásáual vgyan azont bizonitá, monduán.

23 Ezt mondgya Cyrus az Persiai király, b az Mennec WRa Istene ez egési földnec birodalmát nékem adta, és ő meg paranczolta énnékem, hogy az ő házát meg eppîczem Ierusálemben, melly vagyon Iudah földén; Az ki azért az ő népe közzül akaria eppîteni azt, az ő WRa Istene légyen azzal, mennyen fel házáiába.

AZ MANASSESNEC IVDAH KIRALLYANAC KŐNYŐRGESE, MIKORON TARTATNEC BABYLONBAN AZ FOGSAGBAN.

Ez imatság ninczen sem az Sido sem az Görög Bibliában.

MINDENHATO WRam Isten, ki vagy az mi attyáinknac, Abrahamnac, Isaknac, Iácobnac, és az ő igaz maradékioknac Istene, ki az Mennyet és az földet teremtetted minden ékességekuel, ki meg allatad az tengert az te paranczolatodnac beßédéuel, ki bę rekeßtéd az mélységet, és meg peczétletted az te rőttenetes és diczőséges Neueddel: Kitől mindenec rőttegnec és reßketnec az te hatalmas ortzád előtt, mert az te diczőségednec nagysága el viselhetetlen, és az bűnősőc ellen való fenyegető haragodis el hordozhatatlan, meg igért irgalmasságodis pedig végheteтlen és czodálatos: Mert te vagy az feleséges WR, magasságos, kegyelmes, nagy tűrhető, és igen irgalmas, és ki az embereket ßánod. Te vagy WRam ki az te ió vóltodnac nagysága ßerint igértéd hogy meg ßánod az embereket, és meg boczátß azoknac az kic ellened vétkezendnec, és az te nagy kegyelmességed ßerint az te Decretomodból adß meg tęrést az bűnősőknec az ő iduősségekre. Te (mondom) WRam Isten az igazaknac Istene, nem hattál az igazaknac pœnitentiát, mint Abrahamnac, Isaaknac és Iacobnac, kic te ellened nem vétettec, hanem énnékem hattal pœnitentiát ki bűnős vagyoc: Mert az én bűneim az tenger főuényénec ßamlalhatatlan sokságás fellől haladgyác. Igen soc WRam az én hamisságom, igen soc, és nem vagyoc méltó ki az magas Eegekre fel tekinczec az én hamisságomnac sokságа miatt. Meg görbettem az raytam való soc vasac miatt, anniéra hogy meg feiemet sem emelhetem fel, de senki nem könyörűl raytam, mert haragodot fel gerießtettem, miuel hogy te előtted vtalatos dolgokat czelekedtem, vgy mint ki akaratodat hátra hagyám, paranczolatidat nem tartám meg, hanem ezec helyett minden vtálatos dólgokat czelekedém, és soc botránkozásokat: Azért most az én ßiuemnec tęrdeit meg haytom, kéruén tőled kegyelmet. Vétkeztem WRam ellened, vétkeztem, és az én hamisságimat esmérem. Kérlec azért WRam tégeder, boczáss meg WRam énnékem, boczáss meg, és engemet az én hamisságimmal egyetemben el ne veßess, és az te haragodban ne tarcz mind őrőcké ez kénokban, és engemet pokolnac kénnyára ne itély, mert te vagy az Isten, az igaz pœnitentia tartóc Istene. Mutasd meg én bennem minden ió vóltodot, engemet méltatlant meg ßabadituán az te nagy irgalmasságodból, kiért énis egéß életemben diczérlec tégeder, mert tégeder diczér az mennyeknec minden ereie, és tiéd á diczőség mind őrőckőn őrőcké,

AMEN.

* *
*

ESDRAS ELSŐ KÖNYVE.

Mellyben vagyon az Babyloniábéli fogſágból haza iött Sidóknac hiſtoriáia, az Cyrus királnac az haza menetel felöl való paranczolatnac eſitendeiétől fogua, az Dárius Artaxerxes Longimanuſnac tizen kilentzedic eſitendeieig. Mellybé foglal 49. eſitendöt.

ELSŐ RESz.

Minec veánna Cyrus az Sidóc haza boczáſſoc felől való akarattyát ki hirdette vólna, az nép haza indul. Az fegényec ſegitetnec az vthoz. Az Cyrus megadgya az Iſten házához valo ſent edényeket.

1. ELSŐ Eſztendeiében Cyruſnac à Perſia Orſiágnac királlyánac, hogy meg tellyeſednéc az WRnac beſiéde, mellyet mondott vala Ieremiáſnac ſiáia által, fel inditá az WR Cyruſnac à Perſia Orſiágnac királlyánac lelkét, ki mind irott leuél, és ełö beſiéd által paranczolatot ada ki minden ö orſiágában, ezt monduán.

2 Ezt mondgya Cyrus az Perſiánac királlya; Ez földnec minden Orſiágit nékem adta à ménnec WRa Iſtene: Es ö paranczolta nékem hogy ęppitſec ö néki házat Ieruſálemben, melly vagyon Sidó orſiágban.

3 Valaki azért ti közzületec az ö népe közzül való, legyen azzal az ö Iſtene, és mennyen fel Ieruſálembe melly vagyon Sidó Orſiágban, és ęppitſe az Izrael WRánac Iſtenénec házát, annac az Iſtennec melly vagyon Ieruſálemben.

4 Ha valaki pedig valamelly helyben àból lakic el maradna, annac az helynec férfiai ſegitſéc, ezüſtuel, aranyual, és egyéb ioſiágual, és barmockal, attól meg válua az mit ſiabad akarat ſierint akarnac küldeni az Iſtennec házába melly vagyon Ieruſálemben.

5 Fel kelénec annakokaért az Iudánac és Beniaminnac feiedelmi, és az Papoc, és Leuitác, mindnyáián kiknec fel indîtotta vala Iſten lelkeket, hogy fel mennyenec

nyenec az WR házának eppî-
tésére, melly vagyon Ieruſálem-
ben.

6 Mindenec touábba kic valá-
nac az ő ſiomſédſágokban, meg
tőltéc azoknac kezeket ezűſt és
arany edényeckel, ioſiágockal,
barmockal, és drága morhák-
ual, az kiuől mellyet ſiabad a-
karat ſierint küldenec vala.

7 Cyrus király is pedig elő hozá
az WR házának edénit, kiket el
vitt vala Nabugodonozor Ieru-
ſálemből, és helheztetet vala az
ő Iſtenének házában.

8 Elő hozá mondom Cyrus az
Perſác királlya az kéncz tartó
Mithredates keze által, és ſiá-
mon adá azokat Sesbaſárnac az
Iuda nemzetſégének feiedelmé-
nec.

9 Es ez vala ſiáma azoknac:
Harmintz arany medentze, ezer
ezűſt medentze, és huſion kilentz
kęs.

10 Harmintz arany roſtély,
négy ſiáz tíz más rendbéli e-
zűſt roſtély, és ezer egyęb edé-
nyec.

11 Minden arany és ezűſt edé-
nyeknec ſiáma, őt ezer négy
ſiáz, mindeneket ki hozá Sesba-
ſár, a mikor az Babyloniai fog-
ſágból ki iőuénec Ieruſálem-
be.

a: Sesbaſár-nac hittéc az Chaldiuſoc az Zoroba-belt.

II. Réſz.

Meg irattatic azoknac ſámoc, az kic Cyrus engedelméből haza mentec Ieruſa-lembe, és az fő embereknec, az Iſten házának eppitéſére adott ajándékoc.

1 EZec pedig az tartomáń-
nac fiai, kic ki iőttec vala
az Babyloniai rabſágból, kiket
Nabugodonozor Babyloniának
királlya fogua vitettetet vala Ba-
byloniába, és viſſia iőuénec Ie-
ruſálembe és Sidó Orſiágba kiki
az ő városába.

2 Kic haza iőuénec Zoroba-
bellel, Ieſuáual, Nehemiaſſal,
Saraiáual, Reelaiáhual, Mar-
dochaiual, Bilſánual, Miſparral,
Biguaiual, Rehumual, Baanah-
ual. Az Izrael népének ſiáma
pedig ez.

3 Pharoſnac fiai, kęt ezer ſiáz
hetuenkettő.

4 Sephatiáhnac fiai, három
ſiáz hetuen kettő.

5 Arahnac fiai, hęt ſiáz hetuen
őt.

6 Paháth Moabnac, Ioſue és
Ioab fiainac fiai, a kęt ezer, a: Az az, maradéki.
nyóltz ſiáz, és tizenkettő.

7 Elamnac fiai, ezer kęt ſiáz
őtuen négy.

8 Zathunac fiai, kilentz ſiáz
negyuen őt.

9 Zacchainac fiai, hęt ſiáz és
hatuan.

10 Baninac fiai, hat ſiáz negy-
uen kettő.

11 Bebainac fiai, hat ſiáz huſion
három.

12 Az Gadnac fiai, ezer kęt ſiáz
huſion kettő.

13 Adonicamnac fiai, hat ſiáz
hatuan hat.

14 Biguainac fiai, kęt ezer őt-
uen hat.

15 Adinnac fiai, négy ſiáz ötuen négy.

16 Aternec fiai, kic Ezechiáſtól valóc valánac, kilentzuen nyóltz.

17 Beſainac fiai, három ſiáz huſion három.

18 Iorahnac fiai, ſiáz tizenkettő.

19 Haſumnac fiai, kęt ſiáz huſion három.

20 Gibbarnac fiai, kilentzuen öt.

21 Bethlehemnec fiai, ſiáz huſion három.

22 Netophatnac férfiai, ötuen hat.

23 Anathothnac férfiai, ſiáz huſion nyóltz.

24 Azmauethnec fiai, negyuen kettő.

25 Ciriatharimnac Chephirahnac, és Beerothnac fiai, hęt ſiáz negyuen három.

26 Haramahnac, és Gabanac fiai, hat ſiáz huſion egy.

27 Michmaſnac férfiai, ſiáz huſion kettő.

28 Bethelnec és Ainac fiai, kęt ſiáz huſion három.

29 Nebonac fiai, ötuen kettő.

30 Magbiſnac fiai, ſiáz ötuen hat.

31 Az máſodic Elamnac fiai, ezer kęt ſiáz ötuen négy.

32 Harimnac fiai, három ſáz húſi.

33 Lodhadidnac és Ononac fiai, hęt ſiáz huſion öt.

34 Ierichonac fiai, három ſiáz. negyuen öt.

35 Senaahnac fiái, három ezer hat ſiáz és harmintz.

36 Papoc: Iedaaiahnac fiai, Ioſue házából valóc, kilentz ſiáz hetuen három.

37 Immernec fiai, ezer ötuen kettő.

38 Pashurnac fiai, ezer kęt ſiáz negyuen hęt.

39 Harimnac fiai, ezer tizen hęt.

40 Leuitác: Ieſuenec, és Cadmielnec Hodauianac fiainac fiai, hetuen négy.

41 Enekleſec: Aſaphnac fiai, ſiáz huſion nyóltz.

42 Az kapún állóknac fiai: Sallumnac, Aternec, Talmonnac, Accubnac, Hatitahnac, Sobaainac fiai mindeneſtől, ſiáz harmintz kilentz.

43 Az Nethinęuſoc: Sihahnac fiai Haſuphánac és Tabaothnac fiai.

44 Ceroſnac, Siahanac, Padonnac fiai.

45 Lebanahnac, Hagabahnac, Accubnac fiai.

46 Hagabnac, Salmainac, Hanánnac fiai.

47 Giddelnec, Gaharnac, Reaiáhnac fiai.

48 Reſinnec, Necodánac, Gazamnac fiai.

49 Vzzanac, Paſcahnac, Beſainac fiai.

50 Aſnánac, Meunimnac, Nephuſimnac fiai.

51 Bacbucnac, Hacuphanac, Harhurnac fiai.

52 Baſlu-

52 Baſluthnàc, Mehidanac, Harſánac fiai.

53 Barcoſnac, Siſránac, Thamáhnac fiai.

54 Neſiahnac, Hatiphanac fiai.

55 Sálomon rabiainac fiai: Sotainac, Sopheretnec, Perudánac fiai.

56 Iaalahnac, Darconnac, Giddelnec fiai.

57 Sephatiahnac, Hattilnac, Pocherethnec, Hasbimnac, Aminnac fiai.

58 Mindeneſtöl fogua az Nethinęuſoc, és à Sálomonnac ſiolgainac fiai, három ſiáz kilentzuenkettö.

59 Azokis kic fel iöttöc vala Thelmeláhból, Thelhárſából, Cherubból, Addanból, és Immerből, kic nem mondhattác meg az ö attyoknac házát, és az ö nemzetſégeket, ha Izrael közzül valóc volnának.

60 Delaiahnac, Tobijahnac, Necodánac fiai, hat ſiáz ötuenkettö.

61 Es az Papoc fiai közzül: Habaiahnac, Coſnac, Barzillainac fiai, ki vöt vala az Giladban lakozó Barzillai leáni közzül magánac feleſéget, és neueztetéc az ö neuekről.

62 Ezec kereſénec magoknac nemzetſégről való leuelet, de nem talállánac; annakokaért ki vetteténec az Papſágból.

63 Es meg monda nékic Thirſata, hogy ne ennénec az Papoknac rendeltetet ſienteléſekből, mîg Pap nem támadna az Vrimmal, és Thummimmal.

64 Mind ez egéſi gyülekezet mindeneſtül, negyuenkęt ezer, három ſiáz hatuan. *b: Azoknac ſzámoc kic elöſzör Babyloniából háza mentec, 42360.*

65 Szolgác és ſiolgáló leányoknélkül: Kic valánac hęt ezeren, három ſiázan és harmintz hęten, ezeknec pedig énekes férfiai, és leáni valánac kęt ſiázan.

66 Vala louoc ö nékiec hęt ezer, harmintz hat, öſſuérec kęt ſiáz negyuen öt.

67 Teuéiec, négy ſiáz harmintz öt. Szamároc, hat ezer hęt ſiáz és húſi.

68 Es az ö attyoknac feiedelmi, mikor fel mentec vólna az WR házához, melly Ieruſálemben vala, ſiabad akarattyoc ſierint adánac aiándékokat az WR házába; hogy fel ęppîtenéc azt az ö fundamentomán.

69 Az ö tehetſégec ſierint adánac az Templum ęppîtéſére való költſégre, hatuan egy ezer dragma aránat, öt ezer Gira ezüſtöt, és ſiáz papi öltözö ruhákat.

70 Lakánac aſiakokaért mind az Papoc, ſ. mind az köſſég közzül való Leuitác, az énekeſec és à kapun állóc, és az Nethinçuſoc kiki az ö városokban, és az egéſi Izrael az ö városiban.

III Réſz.

Az házа ment Sidóc meg eppitic az öltárt. Az áldozatokat el kezdic. Az ſátoros ünnepet meg ſentelik, köuet és fát vágatnac az Templum eppitéſére. és gonduiſelöket választanak az Leuitác közzül, fel vetic az Templum fundamentomit.

1 Mikor

IESV S.

1 MIKOR pedig el iött vólna az hetedic hólnap, és vólnának az Izrael fiai az ő városokban, fel gyüle mind az egéſi nép egyenlőképpen Ieruſálembe.

a: Az óltárt meg vakiác az Sidóc Ieruſálemben.

2 a Es fel kele Ieſuah Ioſadachnac fia, és az ő Pap attyafiai, és Zorobabel, Salathielnec fia, az ő attyafiaiual egyetembe, és óltárt czinálának az Izrael Iſtenénec, hogy égő áldozatokat aldoznának rayta, az mint meg irta vala nékic az Iſtennec embere Moſes, az törvényben.

3 Erős fundamentomra rakác pedig azt az óltárt, mert fęlnec vala az földnec népétől, és áldozának rayta égő áldozatokat az WRnac, égő áldozatokat, mondom, reggel és eſtue.

Exod: 23.

4 Es meg ſientelécz az ſátoros innepnec napiát, az mint meg vagyon iruán, és égő áldozatokat tönec minden nap ſiokott ſiám ſierint.

5 Es annac vtánna reggeli és eſtueli áldozatot, mind az hauaknac elsö napiain ſ. mind az Iſtennec egyęb ſienteltetet innep napián és minden egyęb ſient dolgokat, és mindeñec ſiabad akarat ſierint való aiándékot áldozzác vala az Iſtennec.

6 Annac az hetedic hólnapnac elsö napiától fogua kezdénec egyęb áldozatot tenni az WRnac: Az Iſtennec Templománac pedig fundamentomi meg fel nem vettettec vala.

7 Adának pedig pénzt az kő vágóknac, és egyęb meſtereknec, és ętelt italt, és olayt, az Sidon és Tyrusbélieknec, hogy hordanának Cedrus fát az Libanus hegyéről Ioppe tengerére, az Cyruſnac Perſiai királnac akarattya ſierint.

b: Az Iſten házának epitéſéhöz kezdenec az Sidóc.

8 b Máſod eſtendőben pedig az után hogy fel mentenec vala az Iſtennec házához Ieruſálembe, máſod hólnapban hozzá kezdénec, Zorobabel Salathielnec fia, és Ioſue Ioſedechnec fia, és az ő töb attyokfioc, kic Papoc és Leuitác valának, és mindnyáián kic az fogſágból viſiſia iöttec vala Ieruſálembe, és rendeléc az Leuitác kic húſi eſtendőſöc és azon felül valának, hogy gonduiſelöc lennénec az Iſten házának eppítéſében.

9 Es elő álla Ioſue és az ő fiai attyafiaiual egyetemben: Cadmiel, és az ő fiai, és Iudának fiai, egyenlőképpen, hogy palléri lennénec azoknac kic munkálkodnac vala az Iſten házán Henadadnac fiai, és azoknac fiai, és attyafiai az Leuitác.

c: Az Iſten házának fundamentomát fel uetic az ſiöc Ieruſálemben.

10 c Fel vetét annakokaért az meſterec az Iſten Templomának fundamentomát, és rendelénec egy néhany fel öltözött papokat kürtöckel, és Leuitákat kic Aſaphnac maradéki valának Cimbalmockal, hogy diczérnéc az Iſtent az Izrael királlyának Dáuidnac keze által czinált diczéreteckel.

11 Egyenlőképpen pedig ezt éneklic vala, mikor az Iſtent diczéric

czéric vala, és néki valláſt téſinec vala. Mert ió, mert mind ŏrŏcké vagyon az ŏ irgalmaſſága Izraelen. Toúábba mind az egéſi nép nagy fenn ſióual kiált vala, mikor az Iſtent ditſéric vala, hogy az Iſten házának fundamentoma immár fel vettetet vóna.

12 Nagy ſokan pedig az Papoc és Leuitác közzŭl, és az atyác közzŭl való fŏ emberec, vęnec, kic láttác vala az elsŏ házat, mikor fundállyác vala ezt az ŏ ſiemec elŏtt, nagy ſióual ſírnac vala, és egyebec ſokan örömökben nagy fenn ſióual kiáltnac vala.

13 Vgy hogy az nép örömben való kiáltáſt meg nem tudná válaſitani à nép ſiralmának ſiuától, mert egyenlŏképpen kiáltnac vala nagy ſióual, vgy hogy meſſie földre meg hallatic vala.

IIII. Réſz.

Az Sidóc ellenſegi bę vádollyác ŏket az feiedelmeknél, és meg bántyác à Templum nac eppitéſer, mellyet az Cyrus holta után Cambyſes és Dárius Hyſtaſpis ideiében nem eppitettec, Dárius Longimanuſnac birodalmáig.

Láſd meg. 2.Reg: 17.

1 MEg hallác pedig Iudának és Beniaminnac ellenſégi, hogy az fogſágból viſiſſa iŏtt népec Templomot czinálnának az Izrael Wrának Iſtenének.

2 Es hozzá ménének Zorobabelhöz, és az attyáknac feieihöz, ſ. mondának nékic: Hadd eppîtſŭnc egyŭt veletec, mert miképpen ti, vgy kereſsiwc mijs az ti Iſtenteket, és áldozatokat tettŏnc ŏ néki mind [a] Eſarhaddonnac, az Aſſyriabéli királnac ideiétŏl fogua, ki ide fel hozott minket.

a: Sennacherib fia volt ez. 2.Reg: 19. verſ: 37.

3 Ackor monda nékic Zorobabel és Ioſue, és az Izrael attyainac feiedelmi; Nem ti gŏdotoc, hanem miénc hoǵ Templomot eppîczŏnc az mi Iſtenünknec? Annac okaért mi egyenlŏképpen eppîtŏnc az Izrael Wrának Iſtenének: Az miképpen meg paranczolta mi nékünc Cyrus az Perſianac királlyá.

4 Az tartománnac népe pedig ellene áll vala az Iuda népének, és meg háborittya vala ŏtet, hogy ne eppîthetne.

5 Es fogadának ŏ ellenec tanáczoſokat, hogy eſiét veſitenéc az ŏ tanáczoknac, Cyruſnac az Perſiának királlyának minden ideiében, mind az Dáriuſnac [b] az Perſiabéliec királlyának birodalmáig.

b: Dárius longimanus volt ez, ki a Cyrus után negyedic volt.

6 Mikor pedig wralkodnéc Aſſuerus, [c] az ŏ orſiágláſának kezdetiben, iráſoc által vádláſt tŏnec az Iudának és Ieruſálemnec lakói ellen.

c: Ez Aſſuerus Dárius Hyſtaſpis volt.

7 Mint az [d] Arthaxerxeſnec ideiében irott vala Mitridates, és Iabeel az többeckel egyetemben kic ŏ vęlec egy tanáczon valának, Arthaxerxeſnec az Perſianac királlyának, az vádló leuelet pedig Syriai nyeluén irtác vala, és Syriai nyluén magyáráztatot vala megis.

d: Cambyſes volt ez, az Cyruſnac fia.

8 Az Rehum ki tanáczos vala, és az

és az Simſai, ki iró deác vala, iránac egy leuelet Ieruſálem ellen Artaxerxes királnac vgyan azon módon.

9 Rehum ki tanáczos vala, és Simſai iró deác, és ezeknec tőb társai, az Dinęuſoc, Apharſathachęuſoc, Therphalęuſoc, Apharſęuſoc, Arceueuſoc, Babyloniaiac, Suſanchęuſoc, Diueuſoc, és az Helamęuſoc.

10 Es az többi az pogáńoc közzől, kiket amaz nagy és diczőſéges Aſnappar [e] hozott vala, és lakoſocká tőtt vala Samariának városiban: Es az tőb népnec kic vadnac túl az vizen: [f] Azon i, döben pedig.

11 Ez mássa az leuélnec mellyet küldénec Arthaxerxes király - nac.

12 Mi kic lakunc az folyó vizen túl te ſiólgaid; Ezt adgyuc tudtodra király, hogy az Sidóc, kic fel iöttenec te töled mi hozzánc, mentenec Ieruſálembe az viſſia vonó és gonoſi városba, kic eppîtnec fundáluán, és rakuán erős kő falokat.

13 Meg ércze ezt az király moſtan, hogy ha az á város meg eppîttetic, és az kő faloc meg erősſitetnec, adaiát, rauáſát, és eſitendeſg való iöuedelmét bę nem adgya, és így az királlyoknac iöuedelmeket meg kiſſebbited.

14 ℣ Touábba miuel hogy az Templumnac romláſának mi vóltunc okai, és miuel hogy az királnac meg vettetését el nem ſienuedhettyüc, éńekokaért kül-

e: Aſnappar nemuezi Aſarhaddont az Sennacherib fiat.

f: Azt akaria ielenteni hogy az tanáczoſockal, mind egy időben á föld nepeis irot leuelet királnac az Sidóc ellen.

g: Igíjs fordittyac neá mellyec: Miuel hogy az feiedelem vdnáne, ſauaual tapaltatunc, az az miuel hogy az feiedem vduáában neuekedtúne fel, &c.

döttönc hozzád, és adtuc tudtodra te néked ezeket.

15 Mert ha az te attyaidnac dólgai felöl irott könyben meg kereſi valaki, meg talállya és meg ęrti hogy ez á város viſſia vonó város, és ártalmas az királlyoknac és az tartományoknac, és eleitől fogua pártolkodáſoc vóltanac abban, annac okaért töröttetet elis ez az város.

16 Eztis annac felötte tudtára adgyuc az királnac; hogy ha ez az város meg ęppülend, és az kő faloc meg rakattatnac, az vizen túl való tartomány nem léſien többé tiéd.

17 Felele az király az tanáczos Rehumnac és az iró deáknac Simſainac, és azoknac több tarſainac, kic laknac vala Samariában, és mind azoknac kic az vizen túl laknac vala, békeſéget kéuánván és köſönetit iruán.

18 Az melly leuelet küldöttetec énnékem, níluan el oluaſtatot én előttem.

19 Es meg paranczolám hogy meg kereſnéc, és meg találác, hogy az az város eleitől fogua fel támadot az királlyoc ellen, és ellenec hadakozott, és viſſia vonáſoc vóltanac abban.

20 Annac felötte erős királlyoc vóltanac Ieruſálemben, és birtác mind azokat, kic túl laktanac az vizen, és hogy adót rauáſt, és eſitendőnként való iöuedelmet adtac azoknac.

21 Moſtan annac okaért paranczollyátoc meg, hogy ſiűnyenec

meg

meg azoc az emberec, és az város ne ęppîteſséc, mîg én tanáczot nem tartoc felöle.

22 Es meg láſsátoc hogy ebben vętket ne tegyetec, hoǵ napról napra ne neuekedgyéc az királyoknac ártalmára való veſiedelem.

23 Mihelyen pedig az Artaxerxeş király leuele el oluaſtatéc Rehumnac és az iró deáknac Simſainac elötte, és azoknac tárſoc elött, el ménénec naǵ hamarſággal Ieruſálembe à Sidókhoz, ſ- el hagyatác vęlec az ęppîtéſt eröuel hatalomual.

h. Dárius Longimanus vólt eş, ki az Dárius Hyſtaſpis fia vólt, Eſther aſzſzontúl, mert Cambyſeſnec és Dárius Hyſtaſpiſnac birodalmoc alatt vólt tilalomban az Wr házánac eppitéſe, &c.

24 Ackor meg ſiünéc az WR házánac ęppületi Ieruſálemben, és veſitegſégben lön az Dáriuſnac [h] Perſiánac királlyánac máſod eſitendeîg.

V. Réſz.

Aggęus és Zacharias Prophétánac intéſéböl elmét el kezdic az Templum eppîtéſét, és az tiztartóc meg iriac az királnac.

a: Tudni illic Dárius Longimanuſnac máſod eſztendeiében.

1 VGYAN ackor [a] Prophétala Aggęus Prophéta, és Zacharias Iddo Prophéta fia, az Sidóknac kic valánac Iudęaban és Ieruſálemben, az Izraelnec Iſtenénec neuébe ſióluán nékiec.

2 Ackor azért fel kelénec Zorobabel Salathielnec fia, és Ioſue Ioſadachnac fia, és hozzá kezdénec az Iſten házánac ęppitéſéhöz, melly vagyon Ieruſálemben, és valánac ö vęlec az Iſtennec Prophétai, ſegituén öket.

3 Az idöben iöue hozzáioc Thatthenai à vizen tul valóknac feiedelme, és Setarbozenai, és ezeknec tárſoc, és mondánac nékic: Ki paranczolta ti néktec hogy ez házat ęppîtenétec, és az kö falokat fundálnátoc?

4 Ackor meg mondóc nékiec kiczodác vóluánac neuec az férfiáknac à kic az alkotuánt ęppîtenéc.

5 Az ö Iſteneknec ſieme vala pedig az haza iött Sidókon, és nem hagyatác el vęlec az ęppitéſt mîg az dolog iuta Dárius eleibe: Ackor azért leuél által ècképpen iránac ö néki ezekröl.

6 Az leuélnec ez az máſsa, mellyet Thatthenai az vizen túl valóknac feiedelme, és Setharbozenai az ö tárſaiual, és az Apharſachęuſoc kic az vizen túl valánac, iránac Dárius királnac.

7 Leuelet küldénec ö néki, és ez vala irua az leuélben: Az Dárius királnac, minden békeſég.

8 Tudtára legyen ez az királnac, hogy el mentönc vala az Sidóknac tartományokban à nagy Iſtennec házához, és ęppitetic az máruáń köböl, és à kö faloc dezkáckal padoltatnac, és nagy hamarſággal munkalkodnac, hogy az ęppüler vgyan neuekedic az ö kezec vtán.

9 Ackor meg kérdöc az haza iött Sidókat, és ezt mondóc nékic, ki adott néktec ſiabadſágot hogy ez házat ęppitenétec, és ez kö falakat raknátoc?

10 Es az ö neueket meg kérdezöc ö töllöc, hogy tudtodra adnóc azokat te néked, hogy meg irnóc neueket azoknac, kic gond viſelöc ez dologban.

11 Illyen ſióual felelénec pedig mi nékŏnc, monduán: Mi az meńnec és fŏldnec Iſtenénec ſiolgái vagyunc, és vijonnan meg ęppîttyŭc az házat, mellyſoc eſitendŏckel ennec elŏtte ęppîtetet vólt, mellyet az Izraelnec nagy királlya eppitet és fundált vólt.

12 De minec vtánna haragra ingerlettéc vólt à mi attyainc az meńnec Iſtenét, adá ŏket à Babyloniábéli Chaldęus Nabugodonozor királnac kezébe, és ezt az házat el rontá, és az lakó népet rabſágra viué Babyloniába.

13 Mind az által Cyruſnac Babyloniánac királlyánac elsŏ eſitendeiében, az Cyrus király paranczolatot ada ki, hogy ezt az Iſtennec házát meg ęppîtenéc.

14 Es az Iſten házához való edényeketis mind aranyat és ezŭſtŏt, kiket Nabugodonozor el vitt vala az Ieruſálembéli Templumból, és helheztetet vala az Babyloniai Templumban, ki hozatá Cyrus király az Babyloniai Templumból, és adá Sesbaſarnac, kit hadnagyulis rendelt vala

15 Es monda néki: Vedd fel ez edényeket, meny el, és rakd le az Ieruſálembéli Templumban, és az Iſtennec háza azon elŏbbi helyén ęppiteſséc meg.

16 Ackor az à Sesbaſar el iŏue, és fundamentumát fel veté az Iſten házánac, melly vagyon Ieruſálemben, és az idŏtŭl fogua mind eddig ęppitetic, és męg ſem vęgezŏdet el.

17 Moſtan annakokaért ha tettzic à királnac, à királ kéncz tartó házában, melly vagyon Babyloniában, kereſteſséc meg hogy ha vgy vagyoné, hogy Cyrus király paranczolta, hogy eſmét meg ęppitczéc az Iſtennec házát, melly Ieruſálemben vagyon: Es errŏl való akarattyát kŭldgye ide hozzánc.

VI. Réſz.

Dárius Longimanus meg engedi hogy az Templum meg eppiteſsec, és az tiztartókat meg feniti hogy nékic béket hadgyanac, ſőt aztis meg paranczollya hogy nékic minden ſegirſéggel legyenec. El végezic à Templomor, meg ſentelic azt, helyére allattyac az Papokat, Leuitákat, és az huſueti baránt meg éſic, az inneper meg ſentelic.

1 ACKOR Dárius királ meg paranczola és meg kereſéc az kŏnyueknec tár házában, mellyec tartatnac vala Babyloniában.

2 [a] Találtatéc pedig Achmetaban à Mediában való király lakó helyén egy kŏnyw: Kiben emlekezetért ez vala irua.

[a] Achmetanac hittac, Ecbatanis vároſt Chaldeai nyeluén, mely Media orſzághan vólt, annit téſzen az Achmeta mint nijari helye miuel hogy talám à király ott nyáralt.

3 Az Cyrus királnac elsŏ eſitendeiében, paranczolatot ada ki Cyrus királ az Iſtennec háza felŏl, melly vala Ieruſálemben: Az à ház eppiteſséc meg, melly helye az áldozatoknac, és az ŏ kŏ falai rakattaſſanac meg; az ŏ magaſsága legyen hatuan ſingni, és ſiéleſségeis hatuan ſingni.

4 Három kŏ falai máruány kŏbŏl valóc legyenec, és egy fal vij fákból légyen, és erre való kŏltſég à király házából adattaſséc.

5 Sŏt az Iſten házánac, mind arany, ſ- mind ezŭſt edénitis, mellyeket Nabugodonozor el hozott

hozott vala az Ieruſálembéli Templumból, és vitt vala Babyloniába, meg adgyác és viſiſia tęrienec az Ieruſálembéli Templumba az ŏ helyekre, és bę rakiác az Iſtennec házába.

b: Meg engedi Dárius hogy á Templum meg eppiteſſéc.

6 bMoſtan añakokaért Thattenai az vizen túl valóknac feiedelme, Setarbozenai, és kic vattoc ŏ társai és Arphaſacęuſoc, kic túl vattoc az folyó vizen, táuol legyetec ŏ tŏllŏc.

7 Hadgyatoc béket nékic hadd ępŭllyŏn meg az az Iſtennec háza, és béket hadgyatoc az Sidóknac feiedelminec, és à fogſágból haza menteknec, hogy azt az Iſtennec házát ęppîtſéc meg az ŏ helyén.

8 Es meg paranczoltam aztis mit czelekedgyetec azockal a haza ment Sidóckal, kic ęppitic azt az Iſtennec házát: Hogy tudni illic, à király vizen túl való ioſiágának adaiából, kŏltſég adaſſéc azoknac az férfiaknac, hogy az el kezdett ęppŭlet meg ne ſiŭnnyéc.

9 Es minden valaminélkŭl ſiŭkŏlkŏdendnec, akar ŏkŏr, akar kos, akar bárányoc, az Meńnec Iſtenénec való áldozatra, buza, ſoo, bor és olay, az Ieruſálembéli Papoknac ſiauoc ſierint adattaſſéc nékic minden naponként, hogy vétec ne légyen benne.

10 Hogy legyen miből ió illatú áldozatot tenniec az Meńnec Iſtenénec, és kŏnyŏrögienec az királynac életeiért, és az ŏ fiaért.

11 Annac felŏte eztis parantſolom, hogy valaki ezt az én paranczolatomatel változtatandgya, añac házából minden fa ki tŏrettetſéc, és fel állattaſséc, és arra akaſitaſséc, és az ŏ háza peruatáuá légyen ezért.

12 Az Iſten pedig kinec neue ott lakozic meg rontſon minden királt, és minden népet az ki fel emelendi arra az ŏ kezét, hogy el változtaſſa, és el le rontſa az Iſtennec házát, melly vagyon Ieruſálemben: En Dárius király paranczoltam ezeket; ſietſéggel meg legyenec.

13 Ackor Thatthenai az vizen túl valóknac feiedelme, Setharbozenai, és az ŏ társai nagy hamarſággal vgy czelekedénec, az mint Dárius király nékiec meg paranczolta vala.

14 Az haza ment Sidóc annakokaért ęppîtnec vala, és ió ſiaporáia vala munkáioknac az Aggęus Prophétának, és az Iddo fiának Zachariáſnac iŏuendŏ mondáſoc ſierint, és meg ęppîtéc, és el végezéc az Izrael Iſtenének paranczolattyából, és az Cyruſnac, Dáriuſnac és Artaxerxeſnec, kic Perſiai királlyoc valának, paranczolattyokból.

15 El végeztetéc pedig à ház az Adar c hónac harmadic napián, melly vala az Dárius király birodalmának hatodic eſitendeiében.

c: Adárnac neuezte az Sidóc 4. hót elŏ hóot.

16 Es meg ſienteléc ezt az házat az Izraelnec fiai az Papoc, Leuitác, és az fogſágból viſiſia

iöttec, az Istennec nagy örömmel.

17 Es vünéc fel aiándékon eñec az Isten házánac meg sientelésekor siáz tulkot, kęt siáz kost, négy siáz iuhot: Es ketske bakokat bünért való áldozatra tizenkettöt, az egési Izraelért, az Izrael nemzetségeknec siámoc sierint.

18 Es rendelénec papokat az ö osilásoc sierint, és Leuitákat az ö rendec sierint, kic gondot viselnénec az Istennec dólgaira Ierusálemben, az mint meg vagyon irua az Moses könyuében.

19 Szerzénec pedig az rabságból visisia iött Izraelitác Pesaht [d] az elsö hónac tizen negyedic napián.

20 Mert meg tiztúltac vala mind az Papoc és Leuitác, és mindnyáián egyetembe tiztác valánac, és meg áldozác az husuéti báráńt, mind az rabságból meg iöttekért, és mind az ö attyokért az papokért és ö magokért.

21 Meg éuéc annakokaért az Izrael fiai, kic az Babyloniai rabságból visisia iöttenec vala, (az husuéti báráńt,) és mind az oc kic az földnec pogániual való fértelmeskedéstül magokat el siakasiatottác vala, hogy keresnéc az WRat az Izraelnec Istenét.

22 Meg sientéléc az kouásznélkül való kenyérnec ętelére rendeltetet idnepetis hęt napokon nagy örömmel, miuelhogy meg vidamîtotta vólna öket az Isten, és meg haytotta vólna ö hozzáioc az Assyriábéli királnac siiuét, hogy így erössec lehetnénec az Izrael Istenénec házánac ęppîtésében.

d: Pesath, az az husueti báránt meg keszitéc és meg öuéc az Isten paranczolattya szerint. az verekedö Angyalnac által menetelénec emlekezetire, az az, hogy Ægyptumban az verekedö Angyal az Izraelitáknac hazokat nem bántotta vólna.

VII. Rész.

Esdras az király engedelméből el mégyen Ierusálembe, hogy meg látogassa az hazament attyafiait, kiuel soc sidóc el mennec házáiokba.

1 EZEC vtán pedig az Artaxerxesnec [a] Persia királlyánac birodalmánac ideiében ESDRAS Seraiánacfia, ki Azariah fia, ki Helchias fia.

2 Ki Sallumnac fia, ki Sadoknac fia, ki Ahitubnac fia.

3 Ki Amarianac fia, ki Azariasnac fia, ki Maraiothnac fia.

4 Ki Zarahianac fia, ki Vzzinac fia, ki Buccinac fia.

5 Ki Abisuanac fia, ki Phineesnec fia, ki Eleazarnac fia, ki Aaronnac az elsö Papnac fia.

6 Ez (mondom) az Esdras fel iöue Babyloniából, (ez bölts töruéń tudó vala az Moses töruényében, mellyet ki adott vala az Izraelnec WRa Istene,) és az király, az Istennec ö rayt a való ió akarattya sierint, meg tellyesitette vala ö néki minden kéréset.

7 Ménénec pedig fel az Izrael fiai közzül, és az Papoc és Leuitác közzül, az énéklöc közzül és kapun állóc közzül, és az Nethinęusoc közzül Ierusálembe: Artaxerxes királynac hetedic esitendeiében.

ESDRAS.

a: Az Artaxerxes á Persiabéli királyóknac közönséges neuec vólt, mint az Ægyptumbéli királyoknac az Pharao. Annit tészen pedig az Artaxerxes, mint hadakozó férfiaknac seitedelme.

8 Es

8 Es iuta Ieruſálembe ötödic hólnapban; ki az királynac birodalmának hetedic eſtendeie vala.

9 Mert az elsö hónac elsö napián löttkezdeti à Babyloniából való fel iöuetelnec, és az ötödic hónac elsö napián iutott Ieruſálembe, az ö Iſtenének ö rayta való ió akarattya ſierint.

10 Mert Eſdras az ö ſiuét arra birta vala, hogy kereſné az Iſten töruényét, és azt tellyeſitené, és tanîtaná Izraelt az Iſten paranczolattyára, és töruényére.

11 Ez pedig mássa az leuélnec, mellyet adott vala Artaxerxes Eſdras Papnac, ki az Iſten paranczolatiban, és Izrael között való rendeléſekben tudós vala.

12 Artaxerxes királyoknac királlya Eſdras Papnac, az Mennei Iſten töruényének bölts és tökélletes tudóiának köſönetit iria.

13 Végezéſt töttem én àffelöl, hogy valaki az én Orſiágomban az Izrael fiai közzül, vagy az Papoc és Leuitác közzül, el akar menni veled Ieruſálembe, az mennyen el.

14 Miképpen hogy te az király ſiemélyétöl, és az ö hét tanáczoſitúl el boczáttattál, hogy meg viſgállyad Sidó Orſiágot és Ieruſálemet az te Iſtenednec töruénye felöl, melly vagyon az te kezedben.

15 Es hogy alá vigyed az ezüſtöt és aranyat, mellyet az király és az ö tanáczoſi ſiabad akarattyoc ſierint adtanac aiándékon az Izrael Iſtenének, kinec hayloka vagyon Ieruſálemben.

16 Es minden ezüſtöt és aranyat kit találſi Babyloniának tartományába, azockal egyetembe kiket az közönſéges nép ſiabad akarattya ſierint ád, és az Papoc, kic ió akarattyokból adtanac aiándékot az Iſten házának, melly vagyon Ieruſálemben.

17 Hogy hamarſággal végy ezzel az ezüſtuel tulkokat, koſokat, bárányokat, Minháiockal és itali áldozatockal egybe, és fel viuén áldozd meg azokat az ti Iſtenteknec óltárán, melly vagyon Ieruſálemben.

18 Az mi pedig te néked és az te attyádfiainac tettzic hogy czelekedgyetec az meg maradott ezüſtuel és aranyual, az ti Iſtenteknec akarattya ſierint, azt czelekedgyétec.

19 Touábba az edényeket, mellyec az ti Iſtenteknec ſiolgálattyára kezedbe adattattanac te néked, add meg az te Iſtened elött Ieruſálemben.

20 Es egyebeketis az mellyec ſiükſégeſec az te Iſtenednec házában, és az mellyeket gondolſi hogy kell adnod, adgy az király kéncz tartó tárházából.

21 En Artaxerxes paranczolom minden kéncz tartóimnac, kic az folyó vizen túl vadnac, hogy mindeneket, valamiket kérend ti tölletec az Eſdras Pap, à mennei

Iſtennec bölts töruén tudóia, hamar meg legyenec.

22 Száz talentum ezüſtîg, ſiáz köböl búzaîg, ſiáz köböl borîg, ſiáz font olaîg, és ſoot az mennye elég.

23 Valami rendeléſe és végezéſe az mennyei Iſtennec, hamar meg légyen, az mennyei Iſten házánac eppületire, hogy valamiképpen meg ne haragudgyec az királynac és annac fiainac orſiága ellen.

24 Tinéktec pedig tudtotokra adgyuc, hogy ſem az papokra, ſem az Leuitákra, ſem az énekeſekre, ſem az aytón állókra, ſem az Nethinęuſokra, ſem az ſiolgákra, kic ez Iſtennec házában ſiolgálnac, adót, fizetéſt, ſem eztendei iöuedelmet egy tiztartó ſe veſſen.

25 Te pedig Eſdra az te Iſtened töruényénec böltſeſége ſierint melly te kezedben vagyon, rendelly birákat, és itélö meſtereket, kic töruéńt tegyenec az egéſi nép között, melly vagyon túl az vizen, mind azoc között kic tudgyác az te Iſtenednec töruényét, és azt az ki nem tudgya, meg taniczátoc reá.

26 Mindenre pedig az ki az te Iſtenednec töruénye, és az király töruénye ſierint nem czelekedic töruéń ſiolgáltaſséc, és itélteſséc vagy halálra vagy ſiánkiuetéſre, vagy ióſiágában való büntetéſre, vagy fogſágra.

Eſdras beſzedi ezec. 27 Aldott az mi attyainknac WRa Iſtene, ki illyen dólgot indîtott az király ſziuében, hogy diczöhitené, az Iſtennec házát, melly vagyon Ieruſálemben.

28 Es irgalmaſságát terieſitette én reám az király elött, és az ö tanáczoſi elött, és minden hatalmas feiedelmec elött, kic az király hiwſége alatt vadnac: Es én meg erösſitetuén az én Iſtenemnec raytam való keze által, Izraelböl fö embereket válogatéc, hogy fel iönénec vęlem (Ieruſálembe Babyloniából.)

VIII Réſz.

Eſdráſnac vthi tárſai ſámláltatnac elö, kic höytelnec, és adgyác az ezüſt, arany marhát az papoc és Leuitác kezébe. El indúlnac, iutnac Ieruſálembe, és az ezüſt, arany marhát ſámon bęadgyác, áldoznac: Az király akarattyát meg mondgyác az tiztartóknac, &c.

1 EZEC pedig az ö attyoknac feiedelmi, és nemzetſég ſierint való eredetec azoknac, kic fel iöttenec vęlem Artaxerxes birodalmánac ideién Babyloniából.

2 Phineeſnec fiai közzül Gerſom: Ithamarnac fiai közzül Daniel, Dáuidnac fiai közzül Hattus.

3 Secheniahnac fiai közzül, ki az Pharoſnac fia vala, Zacharias, és ö vęle ſiámláltatánac nemzetſég ſierint más fęl ſiáz férfiac.

4 Pahatmoab fiai közzül, Elioenai Zerahiahnac fia, és ö vęle valánac kęt ſiáz férfiac.

5 Secha-

5 Sechaniahnac fiai kőzzűl Ezechiel, és ő vęle három ſiáz férfiac.

6 Adni fiai kőzzűl Ebed, Ionathan fia, és ő vęle ötuen férfiac.

7 Elamnac fiai kőzzűl Eſáias Athaliahnac fia: Es ő vęle nyóltzuan férfiac.

8 Sephatiahnac fiai kőzzűl, Zebadiah Michaelnec fia, és ő vęle nyóltzuan férfiac.

9 Ioabnac fiai kőzzűl, Obadiah Iehilnec fia, és ő vęle kęt ſiáz tizennyóltz férfiac.

10 Selomithnac fiai kőzzűl Ioſaphiah, és ő vęle ſiáz hatuan férfiac.

11 Bebainac fiai kőzzűl Zachariá Bebainac fia, és ő vęle huſionnyóltz férfiac.

12 Az Gadnac fiai kőzzűl Iohanan Hacchathannac fia, és ő vęle ſiáz tíz férfiac.

13 Adonicamnac vtólſo fiai kőzzűl, kiknec neuec imezec: Eliphelet, Ieiel, és Semaaiah, és ő vęlec hatuan férfiac.

14 Biguainac fiai kőzzűl pedig Vtthai, Zabud, és ő vęle hetuen férfiac.

15 Mikor pedig gyűittőttem vólna őket az folyó víz mellé, melly foly Ahauaba, [a] és három nap ott lettűnc vólna; Annac vtánna meg nęzém iól az népet és az papokat, és az Leui fiai kőzzűl nem találéc ſenkit ott.

16 El küldém annakokaért Eliezert, Arielt, Semaaiat, Elnathant, Iariboth, Elnathant, Nathant, Zachariáſt, és Meſullamot, kic fő emberec valánac, és Ioiaribot, Elnathant, kic tudós és eſies emberec valánac.

17 Es paranczolatot adéc nékiec, hogy mennénec Iddohoz ki fő vala Chaſiphiah [b] neuő helyben, és meg tanitám reá mit ſióllyanac Iddónac és az ő attyafianac Nethinimnec Chaſiphiah neuő helyben, hogy ſiolgákat hoznánac mi nékünc kic ſiolgálnánac az mi Iſtenönknec házában.

18 Hozánac annakokaért az mi Iſtenönknec raytunc való ió akarattya ſierint egy értelmes embert az Mahali fiai kőzzűl, ki Leui fia vólt, ki Izrael fia vala: Es Serabiaht fiaiual egybe, és tizennyóltz attyafiait.

19 Es Hęſabiaht, és ő vęle Eſaiáſt az Merari fiai kőzzűl, attyafiaiual és húſi fiaiual egyetemben.

20 Az Nethinęuſoc kőzzűl, kiket Dáuid rendelt vala, és fők válánac az Leuitáknac ſiolgálattyokban, kęt ſiáz húſiat, kic mind neueken neueſítetnec vala.

21 Ackor bőytőt hirdetéc ott az Ahaua folyó víz mellett, hogy meg ſanyargatnóc magunkat az mi Wrunc Iſtenönc előtt, és hogy igaz útat kérnénc tőlle magunknac, az mi apró fiainknac és minden marhánknac.

[a]: Vagy melly foly Ahaua mellet.

[b]: Chaſiphia tartománnac neue Aſſyriánac határában, Arameniának ſzomſzédſágában.

Kézonſegesbőyne pędáia.

22 Mert ſiégyenlettem vala kérni az királtól ſereget és louagokat kic óltalmaznának minket az mi ellenſéginc ellen az vtban. Mert ezt mondottuc vala az királynac: Az mi Iſtenönknec keze vagyon mind azokon, kic keresſic ötet ió ſiwböl: Az ö ereie pedig és bosſiú álláſa azokon, kic el haggyác és hátra vetic ötet.

23 Böytölénc annakokaért és könyörgénc ezért az mi Iſtenönknec: Es engedelmes lön mi hozzánc.

24 Külön válaztéc pedig az Papi feiedelmec közzül tizenkettöt, Serebiaht, Haſabiaht, és ö vélec az ö attyokfioc közzül tízet.

25 Es adám nékic kezekben az ezüſtöt és aranyat, és az edényeket, mellyeket à király az ö tanáczoſiual egyetemben az fö embereckel, és az egéſi Izraellel kic találtathatának vala, adtanac az Iſten háza ſiükſégére.

26 Adéc mondom, kezekbe hat ſiáz talentum ezüſtöt, és ötuent: Es ſiáz talentum érö ezüſt miuet; és ſiáz talentum aranyat.

27 Es húſi arany roſtélyokat, kic ezer dragmát érnec vala: Es az ió féle arany ſinü rézböl czinált edényeket kettöt; kic olly beczöſöc mint az arany.

28 Annac vtánna mondéc nékic: Ti az Iſtennec ſienti vattoc, és az edényekis ſientec; és az az arany és ezüſt ſzabad ió akarattyokból lött áldozatoc az mi attyainktól az Iſtennec

29 Vigyázzatoc és meg örizzétec, mîg mértec ſierint kézbe adgyátoc az Papi feiedelmec, Leuitác, és az Izrael nemzetſéginec feiedelmi elött Ieruſálemben, az Iſtennec házának kamoraiban.

30 Fel fogadác annakokaért azoc azPapoc és Leuitác az ezüſtnec, aranynac, és edényeknec terhét, hogy fel hoznác Ieruſálembe az mi Iſtenönknec házához.

31 El indulánc pedig az Ahaua folyó víz mellöl az elsö hónac tizenkettödic napián hogy mennénc Ieruſálembe: Es az mi Iſtenönknec keze vólt raytunc, és meg óltalmazott minket az mi ellenſégönknec és vtánnunc leſeskedönec kezéböl az vton.

32 Végre iutánc Ieruſálembe, és löne ott harmad napîg.

33 Negyed nap pedig meg méréc az ezüſtöt és aranyat, és az edényeket az mi Iſtenönknec házában, az Vrias Pap fiának Meremothnac kezéhöz, kiuel vala Eleázár az Phinees fia: Azockal pedig vala Iozabab Ioſue fia, és Noadaiah Binnui Leuitának fia.

34 Az mint mindennec ſiám ſierint, és mértec ſierint adattatac vala: Es vgyon ackor mind azt bęirác.

35 Touábba kic meg iöttenec vala az fogſágból, az rabſágnac fiai,

fiai, égő áldozatokat tőnec az Izrael Istenénec; Tizenkęt tulkokat az egési Izraelért, kilentzuenhat kosokat, hetuenhęt bárányokat, bűnért való áldozatba tizenkęt ketske bakokat, mindeneket égő áldozatúl az Istennec.

36 Es meg adác az király paranczolatit az ő vitęzinec, és tiztartóinac kic valánac túl az vizen, és nagy ió akarattal lőnec mind az néphőz, és az Isten házához.

IX. Rész.

Minec vtánna Esdras meg értette vólna hogy az Izrael népe az pogányockal meg egyeledett az házasság által, felőtte igen sir, és kőnyőrőg az Istennec az népnec bűneiért.

1 MInec vtáña pedig ezeket el végesitéc vólna, iőuénec hozzám à fő emberec, és mōdánac: Az Izraelnec népe, sem az Papoc sem az Leuitác nem válaztottác el magokat az földnec népétől, hanem à Chananęusoknac, Hitthęusoknac, Perizęusoknac, Iebusęusoknac, Ammonitáknac, Moabitáknac, Ægyptumbélieknec, és az Ammorrhęusoknac vétkekben egyenlőképpen résiesültenec.

2 Mert azoknac leáni kőzzül vőttenec feleséget magoknac és az ő fiainac, és meg elegyedett az sient mag az földnec népéuel: Es ebben az vétekben elsőc vóltánac az feiedelmec és fő emberec.

3 Melly siót mihelt halléc, siaggatni kezdém alsó és felső ruhámot, és siaggatni kezdém haiamot, és siakállomat, és le űléc siruán.

Esdrasna c sirása, és kőnyőrgese.

4 Hozzám gyűlénec annakokaért mindnyáián kic félic vala az Izrael Istenénec siauát, az rabságból meg iőtt sokaságnac vétkekért: En pedig nagy keseruesen vesiteg űlőc vala mind az estueli áldozatîg.

5 Az estueli áldozatkor pedig fel keléc az én győtrelmemből: Es minec vtánna meg siaggattam vólna mind alsó mind felső ruhámot, tęrdre le esém, és ki teriesitém kezeimet, az én Wramhoz Istenemhőz.

6 [a] Es mondéc: En Istenem siégyenlem és általlom te elődben fel emelni az én ortzámat, mert az mi álnokságinc fellül halattac az mi feiőnc felőtt, és az mi vétkeinc mind az Eegîg neuekettenec.

a: Vallást tészen Esdras az bűnről az kőnyőrgesnec kezdetiben, mellyel az fogság előtt, Istent meg bántottac és az bűntetésnec mélto vóltárul, &c.

7 Az mi attyainknac ideiétől fogua nagy vétekben vóltunc mind ez mai napîglan: Es az mi álnokságinkért adattatunc vala mi, az mi királyinc, és az mi Papinc, à földi királlyoknac kezekbe, fegyuerre, rabságra, ragadománra, és ortzánknac pirulására, mint ez mai nap bizońság arról.

8 [b] Mostan pedig nem soc ideie hogy az mi Wrunc Istenőnc mi raytunc kőnyőrült, hogy meg hagyna minékűnc maradéc embereket kic visisia iőhetnénec az rabságból, és valami fésiket adna az sient helyen, hogy így meg világositaná az mi siemeinket, és adna mi nékűnc egy keués ideîg

b: Az Istenneciö tetemenyerőlis vallást észten Esdras mellyet velec ezelekedett az meg szabadítasban, &c.

való

való ęletet, az mi rabſágunc vtán.

9 e Iólleheт ſiolgác vagyunc, de az mi rabſágunkban el nem hagyot minket az mi Iſtenönc, hanem irgalmaſságát meg mutatá raytunc à Perſiaiac királlya elött, hogy élnönc hagyna mi nékünc, hogy fel emellyüc à mi Iſtenönknec házát, és meg ęppîtsöc az ö puſitaſágát, és adna mi nékünc bátorſágos lakáſt Sidó orſiágban és Ieruſálemben.

10 Moſtan annakokaért mit mondgyunc, ô mi édes Iſtenönc mind ezec vtán? d Mert el hadtuc à te paranczolatidat. e

11 Mellyeket paranczoltál az te ſiólgaid az Prophétác által, monduán: Az föld mellyre bę mentec hogy biriátoc azt, tiztátalan föld, az föld népénec vtálatoſsága miatt, az vtálatoſſágoc miatt mellyeckel bę töltöttéc azt tellyeſséggel.

12 Annakokaért moſtan immár à ti leánitokat ne adgyátoc az ö fioknac, és az ö leányokat ne vegyétec az ti fiaitoknac, és ne kereſsétec az ö barátſágokat, ſem iauokat ſoha: Hogy meg erösſiteſsétec, és egyétec az földnec iauait, és örökösképpen adháſsátoc az ti fiaitoknac birni mind öröcké.

13 f Minec vtánna pedig mind ezec eſtec mi raytunc à mi gonoſi czelekedetinkért és az mi nagy vétkünkért: (Holott te mi Iſtenönc léuén kedueztel mi nékünc, hogy az mi bnüeinc el ne nyomnánac minket, ſöt inkáb adtál nékünc ſiabaduláſt.)

14 Nem de hátra tęrönké az te paranczolatidnac rontáſára, és ez vtálatos néppel való ſógorſágra? Auagy nem haragodnálé mi reánc mind addîg mîg meg eméſitetnénc, vgy hogy ſenki közzülönc meg ne maradna és el ne ſialadna?

15 Izraelnec WRa Iſtene igaz vagy te; Mind az által meg maradtunc, mint ez mai nap bizonittya. Imé ielen vagyunc mi te elötted à mi büneinkben, és nem lehet mi tölönc hogy meg álhaſſunc ezért te elötted.

X. Réſz.

Eſdras Pap az ö mellè rendeltetett fö embereckel egybe, ki tiztittya az nép közzül, az poganyoc nemzetſégéből vött feleſégeket, es azokat el küldi mind gyermekeckel egybe.

1 MIkor pedig imádkoznéc Eſdras, és büneit gyoñá ſirua, és le búrúluán feküdnéc az Iſtennec háza elött, gyülekezénec ö hozzá Izrael közzül ſoc férfiac, aſiſioni állatoc, és gyermekec ſereggel; és minec vtánna ſoc ſiráſt tött vólna ott az nép.

2 Annac vtánna ſiólla Sechaniah Iehielnec fia, ki az Elam fiai közzül való vala, és monda Eſdráſnac: Mi vétkeztönc az mi Iſtenönc ellen, hogy idegen feleſégeket vöttönc magunknac az föld népei közzül: De mind az által ió reménſége vagyon erröl az Izraelnec.

3 Moſtan annakokaért veſsünc frígyet à mi Iſtenönckel, hogy el hánnyuc

e: Az az, Noha moſtis ſzolgác vagyunc, mind az által ſzabadſágunc vagyon az életre és az Iſteni ſzolgálatra.

d: Tudni illic, az te ió tetemeneid vtán, mellyeket velönc töttel. Deut: 7.

e: Valláſt téſzen, az fogſág vtán való bünröl, mellyel Iſtent meg bántottac vala.

f: Az az, Miuel hogy meg vertel, de mas felöl kegelemeſen czelekedtel mi velunc, illike mi hozzánc hogy az te törueniéd ellen ſógorſágot ſzerezzünc az poganyockal? Biznoy meg haragodnal reianc és meg emeztenel. El veztettel volna minket de kegyelmeſen meg tartottal. Moſt eſmet vgy bantottunc meg, hogy ha nem kénnörülſz raytunc, meg nem maradhatunc.

hánnyuc tölönc mind azokat az aſſioni állatokat, ſ-mind azokat, kic ö töllöc ſiülettenec, az WRnac akarattya ſierint, és à férfiaknac akarattyoc ſierint, kic félic à mi Iſtenönknec paranczolattyát és az ö töruénye ſierint légyen.

4 Kelly fel, mert te reád nęz ez az dolog, és mi veled léſiönc, erösſicz meg magadat, és lás hozzá ez dologhoz.

5 Fel kele annakokaért Eſdras, és meg eskütté à Papoknac és Leuitáknac feiedelmit, és mind az egéſi Izraelt, hogy è beſied ſierint czelekeſinec, és meg esküuénec.

6 Mondom fel kele Eſdras az Iſten háza elöl, és bę méne az Iehohanánnac Eliaſis fiánac ágyas házába: Mondom, bę méne oda és kenyeret nem éuéc ſem vizet nem íuéc, hanem ſijr vala keſeruesen az rabſágból haza iött népnec vétkeiért.

7 Es poroſilónac ſiaua által meg kialtatác Sidó orſiágban és Ieruſálemben minden rabſágból haza iött fiaknac: Hogy mindnyáián Ieruſálembe gyülnénec.

8 Valaki pedig harmad napîg oda nem meñe, à feiedelmeknec, és véneknec tanátſoc ſierint, minden ioſiága el veſine annac, és ö maga ki vettetnéc à rabſágból haza iött fiaknac gyülekezetekböl.

9 Őſiue gyülénec annakokaért Iudánac és Beniaminnac minden férfiai Ieruſálembe à három nap alatt, az hónac húſiadic napián, melly kilentzedic hó vala, a és az egéſi nép le üle à háznac piátzán, b rötteguén azért az dologért, és az eſsökért.

a: Az Ciſleu neuő hauat, az az, karatſon hauat erti.

b: Erti az Templumnac külső tornáját, melly még keriteſnélkül vala.

10 Fel kele annakokaért Eſdras Pap, és monda nékic: Ti felötte igen vętkeztetec, hogy az idegen nemzetſégböl vöttetec feleſégeket magatoknac, hogy ezzel többitenétec az Izraelnec vętkét.

11 Annnakokaért moſtan Tegyetec valláſt az ti attyáitoknac Wránac Iſtenénec elötte, és czelekedgyetec az ö akarattya ſierint, és ſzakadgyatoc el à földnec népeitöl, és az idegen nemzetſégböl vött feleſégtektöl.

12 Es felele az egéſi gyülekezet, és monda nagy fenn ſióual: Acképpen kell minékünc czelekednünc az te beſiéded ſierint.

13 De à nép igen ſoc, és eſsös idö vagyon, kiuöl nem álhatnac, annac felötte ez nem czac egy napi ſem kęt napi dolog, mert ſokan vagyunc kic vętkeztönc ebben.

14 Rendelteſſenec feiedelmec az egéſi gyülekezetben, és valaki léſien à mi váraſinkban ki idegen feleſéget vött magánac, bizonyos idöben iöijön elö, és legyenec vęlec az városnac vénei és birái, mind addîg mîg el fordîttyuc à mi Iſtenönknec ezért való búſúſánac haragiát.

15 Annakokaért az Ionathan Azarelnec fia, és Iahazia, Thichuah fia, válaztatánac erre, kiket Meſullam és Sabethai Leuitáknac fiai meg ſegiténec.

16 Es àcképpen czelekedénec à rabſágból haza iött fiac, és külön külön állattatánac Eſdras és az czelé-

czelédeknec fő fő emberei az ő attyoknac házoc ſierint, mindnyáián ők az ő neuec ſierint, és le ůlénec tizedic hónac elsö napián, hog ez dolog felöl értekeznénec.

17 El végezéc pedig azt az dolgot minden férfiac között, az kic idegen nemzetſégből vöttenec vala feleſéget magoknac, az elsö hónac elsö napiaſg.

18 Es találtatánac az Papoc fiai közzül, kic idegen feleſéget vöttenec vala magoknac: Ioſuenec az Ioſadachnac, és az ő attyafiainac fiai közzül, Maaſeiah, Elieſer, Iarib, és Gedaliah.

19 Es kezeket adác hogy el ůznéc az ő feleſégeket; és à kic vętkeztenec vala, az ő bűnöknec el törléſeiért áldoznac vala koſſal.

20 Immernec fiai közzül, Hanani és Zebadiah.

21 Harimnac fiai közzül, Maaſeiah, Elijah, és Semaaiah, és Iehiel, és Vzzijah.

22 Es Pashurnac fiai közzül, Elioenai, Maaſia, Iſmael, Nathanael, Iozabad, és Elaſah.

23 Es az Leuitác közzül Iozabad, Simi, Celaiah, (ez az Celitah) Pethaiah, Iuda és Eliezer.

34 Az énekeſec közzül pedig Eliaſib; az aytón állóc közzül Sallum, Telem és Vri.

25 Es Izrael közzül, Paroſnac fiai közzül Ramiah, Ieziah, Malchijah, Mijamin, Eleázár, Malchijah,, és Benaiah.

26 Elam fiai közzül pedig Matthaniah, Zacharias, Iehiel, Abdi, Ieremoth és Eliah.

27 Zatthu fiai közzül Elioenai, Eliaſib, Matthaniah, Ieremoth, Zabad és Aziza.

28 Touábba Bebai fiai közzül Iehohánan, Hananiah, Zabbai és Athlai.

29 Bani fiai közzül pedig Meſullam, Malluch, Adaiah, Iaſub, Seal, Ieramoth.

30 Pahatmoab fiai közzül Adna, Chelal, Benaiah, Maaſeiab, Matthaniah, Berſael, Binnui, és Manaſſe.

31 Harim fiai közzül, Eliezer, Iſiiah, Malchijah, Semaiah, Simon.

32 Beniamin, Malluch, Semariah.

33 Hazum fiai közzül Matthenai, Matthatthah, Zabád, Eliphelet, Ieremai, Manaſſe, és Simi.

34 Bani fiai Maadai, Amram, és Vel.

35 Benaiah, Bediah, Chelhu.

36 Voniah, Meremoth, Eliaſib.

37 Matthaniah, Matthenai, Iaaſai.

38 Bani, Binnui, Simei.

39 Selemiah, Nathan, Adaiah.

40 Machnadebai, Saſai, Sarai.

41 Azarel, Selemihu, Semariah.

42 Sallum, Amariah, Ioſeph.

43 Nebo fiai közzül, Iehiel, Matthitthiah, Zabád, Zebina, Iadai, Ioel, Benaiah.

44 Mind ezec idegen feleſéget vöttenec vala magoknac; és valánac ezec közzöl némellyec, kiknec az ő feleſégektöl gyermekec lött vala.

Eſdras elsö könyuénec vége.

NEHEMIAS

NEHEMIAS KONYVE:

MELLYET ESDRAS MASODIC KŐNYVENEC MONDANAC KŐZŐNSEGES KEPPEN.

Mellyben meg irattatic az Ierusálem városánac meg eppitése, az fogságból haza ment népnec meg iobbitása, és az Isteni tiztelетnec helyére állatása, Melly bé foglal vgy mint hetuen esitendőt, Dárius Longimánusnac húsiadic esitendeiétől fogua, mind az vtólso Dáriusnac birodalmáig.

ELSŐ RESz.

NEHEMIAS mikor meg hallotta vólna az Sidóknac nyomorult állapatokat, kesereg, és bőytőlésre aduan magát kőnyőrőg az Istennec, hogy az népnec meg kegyelmezzen, és az ő tanáczát meg ſerentſéſitſe, &c.

1. NEHEMIASnac Hacaliah fiánac besiédi. Es lőn az Chisleu neuő hóban, húsiadic[h] esitendőben, valéc én az Susan várában.

2 Es iőue hozzám Hanani, egy az én attyámfiai kőzzül, ő vęle eggyut Iudánac férfiai, kiktől tudakozám az fogságból meg siabadúlt maradéc Sidóc felől, és Ierusálem felől.

3 Es mondánac énnékem: Az fogságból meg siabadúlt maradéc Sidóc nagy nyomorúságban és gyalázatban vadnac; Annac felőtte az Ierusálemnec kő fala el rontatott, és az ő kapui tűz miatt meg égtenec. [a]

4 Minec vtánna pedig meg hallám ez besiédeket, le űléc és siréc, és kesergéc egy néhany napokon, bőytőléc annac felőtte és imádkozám az Meńnec Istenénec.

5 Es mondéc; [b] Kérlec WRam, Meńnec Istene, erős, nagy, és rőttenetes Isten, ki meg tartod fogadásodat és irgalmasságodat à téged sieretőknec, és az te paranczolatidat meg tartóknac.

6 Légyen kérlec figyelmes az te fűled, és az te siemeid nîllyanac meg hogy halgasd meg az te siolgádnac kőnyőrgését, mellyel most én éijel és nappal kőnyőrgőc az Izrael fiaiért à te siolgaidért.

[h] Erti az Dárius Longimanus királynac húsiadic esitendeiét.

[a] Ezt azért mondgya, mert az fogságból való szabadúlat vtán, az Ierusálem városánac falai meg nem epitettec vala

[b] Nehemias kőnyőrgése.

gaidért. Mert valláſt téſiec az Izrael fiainac vétkekrŏl, hogy vétkeztenec te ellened, énis vetkeztem az én attyámnac házáual egyetembe.

7 Felŏtte igen vétkeztŭnc te ellened, és meg nem ŏriztŭc az te paranczolatidat és rendeléſidet, és tŏruénidet mellyeket paranczoltal, à te ſiolgád által, Moſes által.

8 Emlekezzél meg kérlec az te fogadáſodról, mellyet tŏttél az te ſiolgádnac az Moſeſnec általa, monduán: Ti vétkeztec én ellenem, én pedig el ſiélhetlec titeket, ſoc kŭlŏmb kŭlŏmb népec kŏzibe.

Leuit: 26.

9 Mikor pedig meg tęrendetec én hozzám, és meg ŏrizenditec az én paranczolatimat, és az ſierint czelekedendetec, ha az Eegnec vtólſo ſielire ki ŭzettetnétekis, oñétis ŏſiue gyŭitlec titeket, és bę ſiállitlac az helybe, mellyet rendeltem arra hogy ott helyhezteſſem az én neuemet.

10 Ezec pedig te ſiólgaid és te néped, kiket meg ſiabaditottál az te nagy erŏdnec általa, és az te nagy erŏs kezednec általa.

11 Kérlec azért tégedet Wram, kérlec figyelmezzéc az te fŭled az te ſiolgádnac kŏnyŏrgéſére, és az te ſiólgaidnac kŏnyŏrgéſekre, kic kéuánnyac félni az te neuedet, és adgy kérlec az te ſiolgádnac ma ió elŏ mentet, hogy nyerien kegyelmet amaz férfiu elŏtt: En pedig az királynac pohárnakia valéc.

II. Réſz.

Nehemias ſabadſágot nijer az királról az haza menetelre és az városnac meg eppitéſére. El megyen azért az kiraly leueléuel Ieruſálembe, el kezdi az város eppitéſét, és meg felel azoknac az kic abban ellent tartanac vala.

1 ES lŏn az Niſan a neuŏ hóban, az Artaxerxes királynac húſiadic eſi tendeiében, mikor az király eleibe bort kelle ne vinném, fel viuén az bort adám az királynac. Nem vóltam pedig ŏ elŏtte az elŏtt ollyan ſiomorú.

a: Az Niſan az Sidoknal vólt elsŏ hó, mellyet mi neuezünc bŏyt mas hónac: Az Artaxerxes pedig az az kit neueztec Longimanuſnac.

2 Monda azért énnékem à király: Miért ſiomorú az te ortzád holott beteg nem vagy? Nem egyęb ez, hanem az te ſiiuedben való gonoſi, és felŏtte igen meg félemlém.

3 Ackor mondéc az királynac: Eellyen ŏrŏcké az király, miért nem vólna ſiomorú az én ortzám, ha az az város, mellyben az én atyáimnac koporſói vadnac, el puſititatott, és annac kapui tŭz miatt meg eméztettec.

4 Es monda nékem az király: mi dolgot kéuánſi, ackor kŏnyŏrgéc az Meńnec Iſtenénec.

5 Annac vtánna mondéc az királynac: Ha iónac tettzic az királynac, és ha kedues te elŏtted az te ſiolgád, kéuánom hogy boczás engemet Sidó orſiágba, az én atyáimnac temetŏ helyeknec városába, hogy vijonnan eppitſem meg azt.

6 Monda nékem az király; (az királyne aſiſionis pedig eggyŭt ŭl vala vęle,) meddîg léſien az te

járáſod

iárásod, és mikorra iöſi viſiſia? Es tettzéc à királnac, és boczáta engemet, minec vtánna bizonyos időt mondottom vólna néki.

7 Ackor mondéc az királnac, ha iónac tettzic az királnac, adgyanac leuelet énnékem az iró deákoc az tartomáñnac tizttartóinac, melly vagyon az folyó vizen túl, hogy által boczáſſanac engemet, mind addîg mîg Sidó orſiágot érem.

8 Es adgyanac leuelet az Aſaphnac az király erdeie Iſpannyánac, hogy adgyon gerendáknac való fákat az háznac kapuinac meg eppitéſére melly az Templum mellet vagyon, és à városnac falainac, és az háznac mellyben lakiam, és meg adá mind ezeket nékem à király, az én Iſtenemnec hozzám való ió akaratya ſerint.

9 Es ménéc az vizen túl való tartomáñnac tizt tartóihoz, és meg adám nékiec az király leueleit, boczátot vala pedig én velem à király fő embereket az ſeregből és louagokat.

10 Mikor pedig à Horonitbéli Sanballat és à Tobias ki Ammon nemzetſégéből való ſiólga vala, meg hallottác vólna ezt, ſemmiképpen nékiec nem tettzéc ez, hogy valaki iött vólna ki az Izrael fiainac iáuokra igyekeznéc.

11 Az után iutéc Ieruſálembe, holott léuéc harmadnapîg.

12 Fel keléc pedig én ettzaka, és egy nehány férfiac velem egyetembe, és meg nem ielentém ſenkinec, mit inditott vólna az én Iſtenem az én ſiiuemben, hogy czelekedném Ieruſálemmel. Nem vala pedig ſemmi barmom egyęb én velem, hanem az mellyen ülöc vala.

13 Es ki ménéc az völgynec kapuián éiel, az laſſan folyó Siloahnac ſ patakia felé, és az ganei kapú felé, és meg latogatám Ieruſálemnec kő falait, mellyec el rontattac vala, és kapuit, mellyec à tüznec miatta meg emésztetec vala.

ſ: Az Sidóc, kigyonac patakiának mondgyác, miuel hogy laſſan folíjna az à patac à mint aſ kigyot laſſan czúſſ.

14 Az után által menéc az forráſnac kapuiára, és à király halas tauára, holott nem vala helye az alattam való baromnac iárásának.

15 Fel menéc azért éijel az patakon, és meg nézegetém az kő falt, ezeknec vtánna viſiſia tęréc az völgynec kapuiára, és az ſiállásra menéc.

16 Touábba à fő emberec nem tudgyác vala houá mentem vólna, és mit miuelnéc, mert ſem à Sidóknac, ſem papoknac, ſem az fő embereknec és hadnagyoknac, ſem à munkánac pallérinac, ez ideîg ſemmit nem ielentettem vala.

17 Mondéc añac okaért nékiec: Ti magatoc láttyátoc melly nág nyaualiában vagyunc, mert Ieruſálem el puztúlt, és annac kapui tüzzel meg égettettec. Iertec eppîtsüc meg Ieruſálemnec kő falait, hogy ne legyünc ez után gyalázatoſoc.

18 Meg ielentém pedig nékic,

az én Iſtenemnec hozzám való ió akarattyát, és az királynac beſſédit mellyeket ſiolot vala nékem: Annac okaért mondánac. Kellŭnc fel és eppîtsŭc meg; Es meg erŏſsitéc magokat ez ióban.

19 Mikor pedig meg hallotta vólna Horomitbéli Sanballat, és Tobias az Ammon nemzetſégébŏl való ſiólga, és az Arabiabéli Geſem, czúfolnac vala és vtálnac vala minket, monduán: Miczoda ez à mit miueltec? Auagy az király ellen akartoké támadni?

20 Kiknec feleléc és mondéc: Az mennec Iſtenè, ád mi nékŭnc ió elŏmentelt. Es mi kic ŏ ſiólgai vagyunc fel keluén eppîtŏnc: Ti néktec pedig pedig ſemmi kŏzŏtŏc és igaſságotoc ninczen, ſem emlekezetetec Ieruſálemben.

III Réſz.

Meg irattatic ez Cáputban azoknac neuec, az kic Ieruſálemnec kŏ falait meg eppitettec.

1 EZeknec vtánna fel kele az papoknac feiedelme Eliaſib, és az ŏ attyafiai az papoc; Es meg eppitéc az barmoc kapuitá: [a] Ŏk kéſſitéc azt el, és fel állatác añac kapuit mind à Meab tornyáîg, és à Hananeel tornyáîg

2 Es ŏ mellettec eppîténec az Ierichobéliec. Es azoc mellet eppîte Zachar Imri fia.

3 Az halaknac kapuiát pedig meg eppitéc az Haſenah fiai, ŏk gerendázác azt meg, és ŏk állatác fel annac aytait, mellyeket lakatockal és zárockal meg erŏſſiténec.

4 Ŏ mellettec pedig eppite az Meremoth Vrijaſnac fia, melly Vrias Haccos fia vala, ŏ mellette eppîte Meſullam Berechiaſnac fia, ki Meſezabelnec fia vala; Ŏ mellette eppite Sadoc Baanánac fia.

5 Kic mellet eppiténec à Thecoabéliec: De az kic ezec kŏzzŭl nagyoc valánac, nem vŏnec fel az ŏ Wroc házánac eppitéſénec munkáiát.

6 Az régi kaput pedig meg eppitéc, Ioiadah Paſeahnac fia, és Meſullam Beſodianac fia, ezec gerendázác bę azt, és fel állatác annac kapuit, lakatockal és zárockal meg erŏſsituén azt.

7 Ŏ mellettec eppite Gibonból való Melathiah és Meronothból való Iadom. Az Gibeonnac pedig és Miſpahnac lakóſi eppiténec, az vizen innen való feiedelemnec palotáiáîg. [b]

8 Azoc mellet eppite Vzziel Harhaiahnac fia az ŏtuŏſŏckel, ŏ mellette eppite Hananiah Harachaim fia, és meg erŏſsitéc Ieruſálemnec mind az ſzéles kŏ falîg.

9 Touábba ŏ mellettec eppite Rephaiah Hurnac fia, ki Ieruſálemnec felénec feiedelme vala.

10 Es ŏ mellettec eppite Iedaiah Harumaphnac fia az ŏ háza ellenébe, ŏ mellette eppite Hattus, az Haſabneiah fia.

11 Az maſic réſit [c] eppité Malchiah Harimnac fia, és Haſub Pahat Moab fia, mind az kementzéknec tornyáual egybe.

12 Ez

a: Barmoc kapuiánac hiuattatot, miuel hogy ott árultac az áldozatra való barmokat, vagy hogy azon iárt ki az városnac barma.

b: Az az, Iudæa orſzáganac feiedelménec palotáiáîg.

c: Az Sido bŏtŏben vagyon, eppite vgy mond mas merteket vagy mas merteckel, mert bizonyos merteckel tudni illic ſingel méric vala, à menit kellene mindennec eppiteni, mikor azért azt mŏdgya hogy à máſic reſzt Malchia eppitette, azt ielenti hogy két egy arāt való reſzt mertec Hattuſnac és Malchiānac, és eggyikis maſikis az ŏ reſzet meg eppitette.

12 Ez mellet eppite Sallum Haloheſnec fia, ki feiedelme vala az Ieruſálemhöz tartozó tartomáñnac felénec, ö és az ö leáni.

13 Az völgynec kapuiát, eppite Hánun, és Zanoahnac lakói, ök eppitéc azt meg, és aytókat czinálánac reáia, lakotokat és zárokat, és az kö falban ezer ſinget, mind az ganei kapuig.

14 Az Ganei kaput pedig eppité meg Malchijah Rechab fia, Bethhaccarem tartomáñnac feiedelme, ö eppite meg azt, és aytókat czinála reáia, lakatokat és zárokat.

15 Az forráſnac kapuiát meg eppité Sallum az Cholhozeh fia, ki Miſpah tartományának feiedelme vala, ö eppite meg azt és ö haiáza bç, és aytókat czinála reáia, lakatokat és zárokat: Az Siloah halas tónac falátis, az király kertétöl fogua mind az grádiczig, mellyen az Dáuid városából iönec alá.

16 Ő mellette eppite Nehemiás Azbuc fia, Bethſur tartományának felénec feiedelme, mind az Dáuid koporſoiánac ellenébe való helig, és mind amaz ſiép halaſtóig, és mind az erös vitęzeknec házokig.

17 Ez mellett eppitének az Leuitác, Rehum Bani fia, ki mellet eppite Haſábiah, az Ceilah tartomáñnac felénec feiedelme, az ö tarmányának lakóſiual egybe.

18 Ez után eppitének az ö atyokfiai, Bauuai az Henadad fia, Ceilah tartományának felénec feiedelmi.

19 Eppite pedig ö mellette [a] Ezer Ioſuenec fia, Miſpahnac feidelme más réſit, az Miktzoah neuö ſegyueres háznac fel menetelinec ellenébe.

[a] d: vagy: Az máſic réſit meg eppité.

20 Ő vtánna fel indúla Baruch, Zacchainac fia, és más réſit eppite, attól az ſiegelettöl fogua az Eliaſibnac az nagy papnac házának aytaiáig.

21 Ez után Meremoth Vriaſnac fia, ki Haccoſnac fia vala más réſit eppite, az Eliaſib aytaiától fogua, mind az Eliaſib házanac végeig.

22 Kic után eppitének az papoc, az mezöſégnec férfiai.

23 Ez után eppite Beniamin és Haſub az ö házának ellenébe, ki után eppite Azarias Maaſeiahnac fia, ki Ananiaſnac fia vala az ö házánál.

24 Ez után Binnui, Henaddnac fia eppite más réſit, az Azariaſnac házától fogua, mind az ſiegeletig.

25 Palal az Vzai fia eppite az ſiegeletnec és à magas toroñnac ellenébe, az királynac felsö házától fogua, melly az tömlötz tornátzának mellette vagyon: Es ö vtánna eppite Pedaias, Paroſnac fia.

26 Ez után az Nethinçuſoc kic laknac vala az hegyen, eppitének addig az helig, melly vagyon az vizeknec kapuiának ellenébe

nap kelet felöl, és az magas toronnac ellenébe.

27 Ő vtánna eppitének az Theconbéliec más réſit, az helytöl fogua melly vagyon az magas torony ellenébe, mind az várnac falaíg.

28 Az louaknac kapuián felöl eppitének az papoc, kiki az ö házanac ellenébe.

29 Ő vtánnoc eppite Sadoc Immernec fia az ö házának ellenébe. Ez után eppité Semaaias Sechaniaſnac fia, ki az nap keleti kapunac örzöie vala.

30 Ez után eppite Hananias Selemiaſnac fia, és Hanum Salaphnac hatodic fia, más réſit. Ez után eppite Meſullam Berechiaſnac fia, az ö házának ellenébe.

31 Ez után eppite Malchijah, ötuöſnec fia, mind az Nethinęuſoknac és kereskedöknec e házokíg, az töruény téuö ház kapuiának ellenébe, mind az ſiegeletnec hágóiáig.

e Nemellyec Paricariuſoc házának, nemellyec pedig gyartoc házának forditiac.

32 Az ſiegeletnec pedig, és az barmoknac kapuiának közötte eppitének az ötuöſöc és az kereſkedö népec.

IIII. Réſz.

Az Sidóc ellenſégi elöſör czufollyác, az város falainac rakáſát, az után mikor látnác annac elö mentében, ellenec tanáczkoznac az Sidóknac. Melly dolgot mikor Nehemias meg hallot vólna, az Iſtennec könörög, és az kőſiég között ió rendet szerez az vigyazásban, és illyen módon az ellenſégnec ſándoka hijába való lésen, az kö falnac pedig eppülese neuekedic, és elö mégyen.

1 Lőn pedig mikor meg hallotta vólna Sanballat hogy az kö falt eppitenöc, felötte igen meg haragodnéc, és az Sidókot meg czufolna.

2 Mert ezt mondgya vala az ö rokonſági elött, és az Samariabéli ſokaſág elött, ezt mondgya vala mondoc: Vallyon ſ. mit miuelnec ez nyomorúlt Sidóc? Vallyon ſ. meg engediké ezt ö nékiec? Es vallyon áldoznának e ezec? e Auagy el végezhetnéké ezt moſt: Auagy meg eleuenithetnéké az köueket az romláſból minec vtánna azoc meg égetenec?

a: Vallyon áldoznaké ezec, az ez, vallyon az város kö falának el végezéſéhez örömökben áldoznának ezec. Vagy vallyon meg kelle engedénec hogy áldozznának és örüllyenec.

3 Az Ammon nemzetſégéből való Tobias pedig monda: Akar mint eppitſenec, ha az róka fel hág reia, el rontya az ö kö falokat.

4 Hald meg ô mi Iſtenünc hogy mi vtálatoſoc vagyunc, és fordiczad az ö gyalázattyokat az ö feiekre, és adgyad öket prędára az rabſágnac földében.

5 Es el ne töröld az ö hamiſságokat, és az ö bünöc az te orczád elöl el ne törölteſséc, mert tégedet boſſionottác az eppitökben.

6 Es illyen módon meg eppitöc az kö falt, annira hogy az falnac fele meg eppülne. Mert az köſségnec kedue vala az eppitéshöz.

7 Mikor pedig meg hallotta vólna Sanballat és Tobias és az Arabiabéliec, az Ammonitác, az

Aſdodę-

Aſdodęuſoc, hogy meg iobbitattac vólna Ieruſálemnec kö falai, és az el rontott kö falac öſſue kezdtec vólna ragaztatni, fel geriedénec felötte igen nagy haraggal.

8 Öſſue eskŭuénec azért egyenlö akarattal, hogy Ieruſálemet meg oſtromlanác, és nékiec gondot adnánac.

9 Ackor imátkozánc az mi Iſtenünknec, és ſtráſát állatánc ö ellenec éjjel és nappal, miuel hogy ö tölönc félnénc.

10 Mert ezt mondgyác vala à Sidóc, meg fogyatkozott ereiec az tereh hordóknac, és męg ſoc föld vagyon, mi pedig eröt nem vehetnénc (az ellenſégen,) ha mindnyáián az falt eppitenöc.

11 Annac felötte ezt mondottác az mi ellenſéginc: Ingyen ſe tudgyác ſe nelátſác mîg közikbe be mégyünc, hogy meg öllyŭc öket, vagy el hagyaſſuc vęlec az múnkát.

12 Mikor pedig mi hozzánc iöttec vólna az Sidóc az kic ö köztöc laknac vala, és mi nékünc ezt tizſieris meg mondottác vólna, minden helyeken meg óltalmazzátoc magatokat, az mellyeken mi hozzánc iöhetnétec.

13 Helyheztetéc azért az erötlönb helyekre az kö fal mege az köues helyekre (örizöket.) Annac felötte az népet minden házánként fegyuereckel, dárdáiockal, és kęz iueckel.

14 Es mikor fel keluén meg tzirkáltam vólna öket, mondéc az fö népeknec, az feiedelmeknec, és az köſségnec: Ne félly etec ö töllöc. Az nagy és röttenetes Wrról meg emlekezzetec, és hartzollyatoc az ti atyátoc fiaiért, fiaitokért, leánitokért feleſségeitekért és házaitokért.

15 Es mikor meg hallottác vólna az mi ellenſéginc, hogy meg tudtuc vólna akarattyokat, az Iſten ſemmiué töué az ö tanáczokat, és meg tęrénc az kö falnac eppitéſére, kiki az ö múnkáiára.

16 De az napſágtól fogua az iffiaknac éggyic réſie munkalodic vala, az máſic réſie tart vala dárdákat, paiſokat, kęziueket és pántzélokat, és mind az egéſi Iudah háza népe ván feiedelmec valánac (palléroc.)

17 Az kic az kö falon múnkalodnac vala és az kic terhet hordanac vala, mind azockal egybe az kic azokat terhelic vala, azoc közzŭl kiki mind éggyic kezęuel munkálodic vala, az máſickal az fegyuert tartya vala.

18 Az kic pedig eppîtenec vala, azoknac fegyuerec derekokra fel vala kötue mikor eppitenénec: Az trombitás pedig én mellettem vala.

19 Mert azt mondom vala az fö népeknec és az népnec maradékának: Ez munka felötte igen ſoc és igen nagy, és annac okaért mi egy máſtól el ſiakadozuán az kö falnac czinálaſán, egy máſtól meſſe vagyunc.

20 A helyre gyŭllyetec mi hozzánc az holotta trombitánac ſiauát hallandgyátoc: Az mi Iſtenŭnc hadakozic mi érŏttŭnc.

21 Ezképpen munkaloſiunc vala, és mi nékŭnc fele népŭnc haynáltól fogua mind az czillagoknac fel támadáſáîg, fegyuert tart vala kezében.

b: Az az, hainaltul fogua mind eſtueig.

22 Ackor meg paranczolám az népnec, hogy minden ember ſiolgáiáual Ieruſálemben ben hálna, hogy ettzaka azoc vigyaznánac, és nappal dolgot tennénec.

c: Tremelius igy fordittya. Mindennec fegyre és eleſe légyen. Munſterus igy. Senki fegyuerét le nem teſzi vala, hanem czac az vizért, az az, moſodaſért, vagy vizetetért,

23 Sem én ſem attyámfiai és ſiólgaim, ſem az ŏrizŏc kic én vtánnam valánac, le nem vettyŭc vala az mi ruháinkat, kiki czac ackor téſzi vala le fegyuerét mikor mósdic vala. c

V. Réſz.

Az Nehemiás mikor hallotta vólna az népnec panaſzolkodaſat, meg ſzabadittya ŏket az ſzolgálattól, az vſuratól és Ioſzagoknac el zálagoſitaſatól. ŏ maga elŏſzer abban ió példat mutatuán Az vtán beſzelli ŏ maga Nehemiás meni ióual vólt az népnec, es hogy az miuel néki tartoztac vólnais mint feledelmeknec, aztis nem vŏtte tŏlŏc.

1 LŐN pedig nagy kiáltáſa az népnec, és az ŏ feleſégeknec az ŏ attyokfiai ellen az Sidóc ellen.

2 Mert valánac ollyac kic azt mondgyác vala: Miuel hogy fiainckal leáninckal egybe ſokad magunckal vagyunc, kénſieritetŭnc pénzen venni gabonát, hogy egyŭnc és éllyŭnc.

3 Némellyec valánac kic azt mondgyác vala: Mind mezeinket, mind ſiŏleinket és házainkat zálagba hánnyuc, hogy az ęhſégnec ideién gabonát veheſſŭnc.

4 Valánac viſiontag ollyac kic ezt mondánac: kŏltsŏn vettŭnc pénzt az király adaiáért az mi mezeinkre és ſiŏlŏ ŏrŏkſégŭnkre.

5 Moſtan pedig, az mi teſtŭnc ollyan beczŭlletes mint az mi atyánkfiainac teſtec, és à mi fiainc ollyanoc mint az ŏuec, és imé mi ſiolgálat és rabſág alá adgyuc az mi fiainkat leáninkat, vadnakis immár ollyac az mi leáninc kŏzzŭl kic rabſág alá vettettec, és ninczen erŏnc arra hogy ŏket meg váltanóc, miuel hogy mind mezeinket mind ſiŏleinket el zálagoſitottuc.

7 Meg haraguám azért felŏtte igen, mikor azoknac kiáltáſokat, és ez ſiókat hallanám.

6 Es mikor magamban gondolkottam vólna erröl, meg feddém az fŏ embereket és feiedelmeket, és mondéc nékiec. Ti à ti atyátoc fiaira felŏtte igen nagy terhet vetettetec. Es ſierzéc ŏ ellenec felŏtte nagy gyŭléſt.

8 Es mondéc nékiec: Mi ſiabaditottuc meg à mi atyánkfiait az Sidókat kic az pogányoknac el adattattac vala, az mi tehetſégŭnc ſierint, ſ. ti pedig el adgyatoké az ti atyátoc fiait, és engediteké hogy néktec el adataſsanac: Es halgatánac, ſ. nem tudánac ſemmit felelni.

9 Ackor

9 Ackor mondéc: Nem ió dolog az mit czelekeztec: Auagy nem az mi Iſtenönknec félelmében iártoké, inkáb hogy nem mint à mi ellenſéginc elött à pogányoc elöttis ſiidalmatos czelekedetben?

10 Enis, ſ. az én attyámfiai és az én ſiolgaim adtunc nékiec pénzt és gabonát, hadgyuc el kérlec ez vſurát.

11 Adgyátoc meg kérlec nékiec ma az ö mezeieket, ſiöleieket, olay kerteket és házokat, és az pénznec, gabonának, bornac és olaynac ſiázadát, mellyet ö raytoc ſioktatoc venni.

12 Felelénec: Meg adgyuc, és ſemmit nem kéuánunc tölöc, vgy czelekeſiünc az mint mondod: Ackor egybe gyüytém az papokat, és eskűuéſsel kénſieritém öket hogy ez beſiéd ſierint czelekednénec.

13 Az én ruhámatis meg rázám és mondéc: Igy rázza ki Iſten azt az embert az ö házából, az ö múnkáiából, és igy légyen ki rázatott és üres, valaki meg nem tellyeſiti ezt ez beſiédet; Es monda az egéſi gyülekezet: Amen. Es diczéréc az Iſtent, és ez beſiéd ſierint czelekedéc az nép.

14 Sőt az naptól fogua mellyen meg paranczolta nékem, (az király) hogy elöttöc iáró legyec az Iudáhnac földén, Artaxerxes királynac húſiadic eſitendeiétől fogua harmintz kettödic eſitendeiéig, az az tizenkęt eſitendeig, ſem én, ſem az én atyámfiai, az feidelemſéghöz való kenyeret nem öttüc. a

a: Azt akaria mondani hogy ami ötet illette vólna mint feiedelmet azt is nem vötte el az kőſſégtől.

15 Az elöbbi hadnadgyoc pedig, kic én elöttem vóltanac terheltéc à népet és el vöttéc kenyereket és borokat, és vöttec raytoc minden napon negyuen ezüſt Sicluſt: Annac felöte az ö ſiolgáioc wralkodtac az népen, én pedig nem czelekedtem vgy az Iſtennec félelmeiért.

16 Sőt meg az kö falonnis epitettem, mezön való örökſéget nem ſierzettünc magunknac: Szólgaimis mindnyáian à munkán ielen vóltanac.

17 Annac felötte az Sidóc és más fel ſiáz fö emberec, és az kic iönec vala mi hozzánc à környülöne való pogányoc közzül, az én aztalomon éſinec vala.

18 Az mit pedig minden nap kéſiitenec vala nékem, egy ökör és hat köuer Iuh vala, madarakatis kéſiitenec vala nékem, mindē tized nap mindennec bor böwſégeſen adattatic vala, mind az által az én feiedelemſégemhöz való kenyeret nem kértem miuel hogy az népnec nehez ſiolgálat vólna az.

19 Emlekezzél meg én rólam én Iſtenem nékem iómra, és mind azokról mellyeket én ez néppel czelekedtem.

VI. Réſz.

Meg irattatic ez Cápurban, az Nehemiásnac minémö bántáſi vóltac az ö tiztiben, és az kö falnac epitéſében, az fomfed pogányoktol, hamis Prophétáktol, és hamis áryáſiaktol, &c.

1 Mikor

1 MIkor pedig meg hallotta vólna Samballat és Tobias és az Arabiabéli Geſem, és à mi tőb ellenſéginc, hogy meg eppitettem vólna az kő falt, és nem maradot vólna azon ſemmi romlás; (Iólehet még ez ideîg az kapukra az aytókat meg nem czináltattam vala.)

2 Külde Samballat és Geſem én hozzám illyen beſiédeckel: Ierki, és egyenlő akaratból tanáczkozzunc az Ono mezeién való faluknac eggyikében, ők pedig el gondoltác vólt magokban hogy énnékem ártanánac.

3 Küldéc azért kőueteket ő hozzáioc illyen beſiédeckel; Nagy dolgot czelekeſiem és nem mehetec, meg ſiünnéc ez dolog, ha én attól el táuozuán ti hozzátoc mennéc.

4 Küldénec annac okaért ezen beſiédeckel én hozzám négy rendben, és azon beſiédeckel feleléc nékiec.

5 Külde touábba hozzám Sanballat vgyan azon beſiédeckel az ő ſiolgáiát, ötödſier, kinec kezében vala egy fel nîtot leuél.

6 Mellyben ez vala irua: Az pogányoc kőzött ez à hîr, és Gasmu mondgya: hogy te és az Sidóc pártot akartoc ütni, annac okaért eppîted te az kő falt, és te vagy nékiec királyoc, és egyéb beſiédekis (valánac.)

7 Es hogy Prophétákatis rendeltel, kic hîrdetnéc te felőled Ieruſálemben, ezt monduán, király vagyon Sidó orſiágban, melly dolognac hîre az királhoz el érkezic: Annac okaért iöy ki és egyenlő akaratból tanáczkozzunc.

8 Ackor illyen beſiédeckel, küldéc ő hozzáia: Semmi ninczen abban az mit te mondaſi, hanem czac magadtól gondoltad azokat az te ſiiuedben.

9 Mert mind ezec el akarnac vala minket röttenteni, ezt monduán: El vnnyác az múnkát, és el hadgyác; Moſtan azért WRam Iſten erősicz meg az én kezeimet.

10 Es mikor mentem vólna az Semaiahnac Delaiah fiának házába, ki Mehetabel fia vala, ki az ő házába zárkozot vala, monda: Mennyünc az Iſten házába az Templumba, és záriuc bę az Templumnac aytait, mert el iönec hogy meg öllyenec tégedet, ez éijel iönec el hogy meg öllyenec tégedet.

11 Kinec én mondéc, auagy illyen férfiunac minemő én vagyoc illike el futni? Auagy ki vólna az azki én hozzám haſonló léuén az ő életének meg tartáſaértis bę merne az Templumba menni? Nem mégyec.

12 Es eſiembe vőm hogy nem az Iſten küldötte azt, hanem azt Prophétálta én ellenem, miuel hogy Tobias és Sanballat bęrlettéc vólna ötet én ellenem.

13 Mert bérben fogattatot vólt meg, hogy én meg röttennyec, és àcképpen czelekedném és vétkezném, és lenne gonoſi nekem

ő nálloc

ð nálloc kiuel gyalázhatnánac engemet.

14 Emlekezzél meg én Iſtenem Tobiaſnac és Sanballatnac czelekedetekrŏl, az iŏuendŏ mondó Noadiah aſſſonyról, és az tŏb iŏuendŏ mondókról kic rŏttentettec engemet.

15 El végeztetéc azért az kŏ fal Elul hónac [a] huſſon ŏtŏdic napián, ŏtuen kęt napokon.

[a]: Az Elul az Sidóknal kis aſſſony hana vólt.

16 Mikor pedig minden ellenſéginc meg hallottác vólna, meg félemlénec minden pogányoc kic kŏrnyŭlŭnc valánac, és le fŭggeztéc az fŏldre az ŏ ſiemeket, és meg eſmeréc hogy Iſtentŏl lŏtt vólna ez dolog.

17 Ackoronnis ſoc leuelet kŭldenec vala az Sidóc kŏzŏtt való fŏ emberec Tobiaſnac, viſſontag Tobiaſtól ſoc leuelec iŏnec vala ŏ hozzáioc.

18 Mert ſokan Sidó orſiágban ŏ hozzáia eskŭttec vala, miuel hogy veij vala Sechaniahnac, az Arah fiánac, és Iohanan az ŏ fia, Meſullamnac Berechias fiánac leányát vŏtte vala.

19 Annac ió czelekedetitis beſiéllic vala én elŏttem, és az én beſiédimet meg viſſic vala néki. Leueleket pedig Tobias gyakorta kŭld vala hogy engemet el rŏttentene.

VII. Réſz.

Minec vtánna meg kéſitette vólna Nehemias az vároſnac kŏ falát, és az kapukat, parantſollya hogy az város kapuit nagy forgalmatoſsággal ŏrizzéc, és minden ember az ŏ háza ellenébe ſtrását állyon az város kŏ falánál. Meg ſámlállya az fogſágból haza ment népet. Kic mind az ŏ tehetſégec ſerint ſegitſeget adnac az eppŭletre, &c.

1 Minec vtánna pedig meg eppitetet vólna à kŏ fal, és aytókat czináltattam vólna az kapukra, és kapun állóc rendeltettenec vólna, énekeſekis és Leuitác, (rendeltettec vólna.)

2 Meg paranczolám az Haninac az én attyámfiánac, és Hananiaſnac az Ieruſálembéli várnac tiztartóiánac, miuel hogy az igaz mondó ember, és mindeneknec felŏtte Iſten félŏ vólna.

3 Meg paranczolám mondoc nékiec; Meg ne nîttaſſanac az Ieruſálem kapui mind addîgis mîg az nap fel nem melegeſſic, mikor az kapun állókis pedig bę záriác az kaput, iól meg nézzétec. Rendeléc azért ŏrizŏket az Ieruſálemnec lakóſi kŏzzŭl, kikit az ŏ vigyázó helyében és az ŏ maga háza ellenébe.

4 Az város pedig felŏtte igen ſięles vala és nagy. Az nép keues vala benne, és egy házis męg meg nem eppitetet vala.

5 Ada azért az Iſten illyen gondolatot az én ſiiuembe, hog egybe gyŭyteném az fŏ embereket, az feiedelmeket és az népet, hogy meg ſiámláltatnánac az ŏ nemzetſégeknec rendi ſierint; és meg találám azoknac nemzetſégeknec kŏnyuét az kic elŏſiŏr fel iŏttec vala (Babyloniából,) és illyen iráſt találéc abban.

6 Ezec az tartománnac [a] fiai, kic az rabſágból fel iŏttenec, kiket rabſágra vitt vala Nabugodonozor az Babyloniánac királlya, és viſſia iŏttec Ieruſálembe

[a]: Erti az Iudah orſzágat.

lembe Sidó orſiágba, kiki az ő városába.

7 Kic haza iőttec Zorobabellel, Ioſueual, Nehemiáſſal, Azariaſſal, Raamiahual, Nahamaniual, Mardochęuſſal, Bilſanual, Miſperettel, Biguaiual, Nehumual, Baanahual. Száma pedig ez az Izrael népénec férfiainac.

Lásd meg mind ezeket ezen igeckel mind az 70. verſig, Eſd: 2.

8 Paroſnac fiai, kęt ezer ſiáz hetuen kettő.

9 Saphatiah fiai, három ſiáz hetuen kettő.

10 Arah fiai, hat ſiáz ötuen kettő.

11 Pahat Moab fiai, Ieſuanac és Ioabnac fiai közzül valóc, kęt ezer nyóltz ſiáz, tizen nyóltz.

12 Elam fiai, ezer kęt ſiáz ötuen négy.

13 Zatthu fiai, nyóltz ſiáz negyuen ött.

14 Zechai fiai, hęt ſiáz hatuan.

15 Binui fiai, hat ſiáz negyuen nyóltz.

16 Bebai fiai, hat ſiáz huſion nyóltz.

17 Azgad fiai, kęt ezer hat ſiáz huſion kettő.

18 Adonicam fiai, hat ſiáz hatuan hęt.

19 Bigua fiai, kęt ezer hatuan hęt.

20 Adni fiai, hat ſiáz ötuen öt.

21 Ater fiai Ezechiáſtul valóc, kilentzuen nyóltz.

22 Haſum fiai, három ſiáz huſion nyóltz.

23 Beſai fiai, három ſiáz huſion négy.

24 Hariph fiai, ſiáz tizen kettő.

25 Gibeon fiai, kilentzuen öt.

26 Bethlehembéliec és Nethophah városbéliec, ſiáz nyóltzuan nyóltz.

27 Anathot városbéliec, ſiáz huſion nyóltz.

28 Bethazmauethbéliec, negyuen nyóltz.

29 Ciriath Iearim, Cephirah és Beeroth városbéliec, hęt ſiáz negyuen három.

30 Ramah és Gaba városbéliec, hat ſiáz huſion egy.

31 Michmasbéliec, Száz huſion nyóltz.

32 Bethel és Ai városbéliec, ſiáz huſion három.

33 Az máſodic Nebo városbéliec ötuen egy.

34 Az máſodic Elam fiai, ezer kęt ſiáz ötuen négy.

35 Harim fiai, három ſiáz húſi.

36 Az Iericho városbéliec, három ſiáz, negyuen öt.

37 Lod, Hadid, és Ono városbéliec, hęt ſiáz huſion egy.

38 Senaannac lakóſi, három ezer, kilentz ſiáz harmintz.

39 Az Papoc, Iedaiahnac fiai az Ieſua házából valóc, kilentz ſiáz hetuen három.

40 Immer fiai, ezer ötuen kettő.

41 Phashur fiai, ezer kęt ſiáz negyuen hęt.

42 Harim fiai, ezer tizenhęt.

43 Az Leuitác, Ieſua fiai az Cadmiellel egybe az Hodijah fiai közzül valóc, hetuen négy.

44 Az éneklők, Aſaph fiai, ſzáz negyuen nyóltz.

45 Az aytón állóc, Sallum fiai, Ater fiai, Talmon fiai, Accub fiai,

Hatita

Hatita fiai, Sobai fiai, ſiáz harmintz nyóltz.

46 Az Nethinęuſoc, Siha fiai, Haſupha fiai, Tabaoth fiai.

47 Ceros fiai, Siea fiai, Padon fiai.

48 Lebanah fiai, Hagaba fiai, Salmai fiai.

49 Hanan fiai, Giddel fiai, Hahar fiai.

50 Reaiah fiai, Reſin fiai, Necodah fiai.

51 Gazzam fiai, Vzza fiai, Paſeah fiai.

52 Baſai fiai, Meunim fiai, Nephiſeſim fiai.

53 Bacbuc fiai, Hacupha fiai, Harhur fiai.

54 Baſlith fiai, Mehidah fiai, Harſa fiai.

55 Barcos fiai, Siſera fiai, Tamah fiai.

56 Neſiah fiai, Hanpha fiai.

57 Az Sálomon ſiólgainac fiai, Sorai fiai, Sophereth fiai, Peridah fiai.

58 Iaala fiai, Darcon fiai, Giddel fiai.

59 Sephatiah fiai, Hattil fiai, Phocheret fiai Haſebaimtól valóc, Amon fiai.

60 Mind az Nethinęuſoc, és az Sálomon ſiólgainac fiai, három ſiáz kilentzuen kettő.

61 Es ezec à kic fel iöttec Thelmelahból, Thel harſából, Cherubból, Addonból, Immerből, és nem neuezhetéc meg az ő attyoknac nemzetſégét, és az ő maguokat, hogy ha az Izrael nemzetſége kőzzűl valóc vólnánac.

62 Delaiahnac fiai, Tobiaſnac fiai, Necodanac fiai, hat ſiáz negyuen kettő.

63 Az papoc kőzzűl valóc pedig; Hobaiahnac fiai, Haccoſnac fiai, Barzillainac fiai, ki minec vtánna vőtt vólna feleſéget magánac az Gileádbéli Barzillainac leáni kőzzűl, azoknac neuekről neueztetéc.

64 Ezec kereſéc az ő nemzetſégeknec rendéről való iráſt, de nem találác; Annac okaért az papſág mellől el vetteténec.

65 Es meg paranczola nékic Hathirſatha, [b] hogy ne ennénec az ſientſéges állatokban, míglen fő pap lenne (Ieruſálemben,) az Vrimmal és az Thummimmal.

b: Nehemiat neueztetet Chaldæai nyeluen Hathirſathanac.

66 Mindeneſtől fogua ez egéſi gyűlekezet; Negyuen kęt ezer, három ſiáz és hatuan.

67 Szolgáknélkűl és ſiolgáloknélkűl, kic valánac hęt ezeren három ſiázan, és harmintz hęten: Azoc kőzőtt pedig valánac énekes férfiac és aſiſioni állatoc, kęt ſiázan negyuen őten.

68 Azoknac louoc hęt ſiáz harmintz hat, őſiuérec kęt ſiáz negyuen őtt.

69 Teuéiec négy ſiáz harmintz őt, ſiamároc hat ezer hęt ſiáz húſi. [c]

c: Eddig vagyon az hazament Sidóknac ſzámoc felől való irás, ez után az hiſtoriat beſzélli Nehemiat.

70 Nemellyec pedig az nemzetſégeknec feiedelmi kőzzűl adánac ſegitſéget az eppűletre; Hathirſatha ada ezer drachma aranyat, őtuen czéſiet, papi öltőzőket őt ſiázat és harmintzat.

71 Némellyec pedig az atyáknac czelédeknec feiedelmi közzül, adánac az eppületre való kéncz közzé, húsi ezer drachma aranyat, és kęt ezer kęt siáz font ezüstöt. d

72 Az mit ennec felötte adott az töb kösség, húsi ezer drachma arany vólt, kęt ezer gira ezüst, és hatuan hęt papi öltözö.

73 e Lakánac pedig az papoc és Leuitác, az kapun állóc és éneklöc, az töb kösség, az Nethinęusoc, és mind az egési Izrael az ö városokban; Es el iöue az hetedic hólnap, és az Izraelitác lakoznac vala az ö városokban.

d Az mint az bölcz emberec számlallyác, az ezer drachma, ezer ducatot tött. Tehát az húsz ezer drachma húsz ezer ducatot tött. Az két ezer, két száz font ezüst többet tött, ötuen ezer Tallernal, &c.

e: Ez versen kell kezdeni az Nyólczadic Caputot, mint az Tremellius igazan itéli.

VIII. Rész.

Az Esdras pap oluassa az egybe gyülekezet kösségnec az Isten töruényét. Az sátoros innepet meg ſentelic az Isten töruénye ſerint nagy ſorgalmatosſággal, és az innepen minden nap predical nekic az Esdrás az Isten töruényéböl.

1 EGybe gyüle annac okaért mind az egési kösség az vtzára melly vala az vizeknec kapuia elött, és meg mondác az töruéń tudó Esdrásnac, hogy elö hozná az Moses töruényénec könyuét, mellyet paranczolt vala az WR Izraelnec.

2 Elö hozá azért Esdras pap az töruéńt à gyülekezet eleibe minden férfiaknac, asisioni állatoknac és mind azoknac az kic halhattyác vala azt ęrtelemmel; az hetedic hónac elsö napián.

3 Es oluasá az könywböl az vtzán melly vala az víznec kapuia elött, reggeltöl fogua mind dęlíg, férfiac és asisioni állatoc elött, és azoc elött az kic értic vala, és az népnec fülei fgyelmetesec valánac az töruéń könywnec halgatására.

4 All vala pedig Esdrás pap fenn egy fából czinált predicálló siękben, mellyet ez dologért czináltac vala, és áll vala ö mellette Matthithias, Sema, Ananias, Vrias, Hilcijas és Maaseiah iob kęz felöl: Bal kęz felöl pedig Pedaiah, Misael, Malchijah, Hasum, Hasbadanah, Zacharias és Mesullam.

5 Fel nîtá azért Esdrás az könyuet az egési sokaságnac siemei elött, mert felötte vala az népnec, és mikor fel kezdette vólna nîtni, fel álla mind az sokaság.

6 Es áldá Esdrás az WRat az nagy Istent, és felele az nép és monda: Amen, Amen; az ö kezeket fel emeluén: Annac vtánna meg haytuán magokat, imádác az Istent artzal az földre le búrúluán.

7 Iosue pedig és Bani, Serebiah, Iamin, Accob, Sabbethai, Hodaiah, Maaseiah, Celita, Azarias, Iozabad, Hanam, Pelaiah, és az Leuitác magyarázzác vala az népnec az töruéńt, az nép pedig áll vala helyén.

8 Mert az Isten töruényénec könyuét nagy níluan oluassác vala, és azt magyarázzác vala hogy az iráſt érthetnéc.

9 Nehemiás pedig kinec vezetec neue Hathirsata vala, és az Esdrás, ki pap vala és à töruényben

ben tudós, és az Leuitác kic az népnec magyarázzác vala az tŏruéńt, mondánac az egéſi kŏſſégnec: Az mi Wrunknac Iſtenünknec ſient napia ez, ne keſeregietec, és ne ſiriatoc; Mert mind az egéſi kŏſſég ſir vala, mikor hallana az tŏruéńnec beſiédit.

10 Hanem monda nékiec: Mennyetec el és egyetec kŏuér állatokat, a és igyatoc édes italokat, és kŭlgyétec azoknac ételt és italt az kiknec ſemmi nem kéſiitetett, mert ez mai nap az mi Wrunknac ſienteltetett, ne bánkodgyatoc hanem az WRnac ŏrŏme légyen néktec erŏſſégtec. b

a: Szolásnac mondgya, mellyel ezac ezt akaria mondani, mennyetec el és lakiatoc iól.

b: Az az, Az Iſténi iŏ tétemenyen való ŏrŏmetec légyen erŏſſégtec, abban ŏruendezzetec.

11 Az Leuitác pedig halgatáſra intic vala az népet ezt monduán: Halgaſſatoc, mert az Iſtennec ſient napia ez és ne bánkodgyatoc.

12 El méne azért mind az egéſi ſokaſág, hogy ennénec innánac, és kŭldenénec azoknakis az kiknec nem vala mit enniec, és hogy nagy ŏrŏmmel ŏruendeznénec, mert meg értettéc vala az beſiédeket az mellyekre tanitottac vala ŏket.

13 Máſod napon ŏſiue gyŭlénec mind az egéſi ſokaſágnac czelédinec feiedelmi, az papoc és az Leuitác az tŏruéń tudó Eſdráshoz, hogy értenéc az tŏruéńnec beſiédit.

14 Meg találác pedig irua az tŏruényben, mellyet paranczolt vala az WR Moſes által, hogy az Izrael fiai laknánac leues ſiénekben az innepen hetedic hólnapban.

Leuit: 23. Deut: 16.

15 Es hogy tudtokra adnác és meg kiáltatnác minden vároſokban és Ieruſálemben, ezt monduán: Mennyetec ki az hegyre és hozzátoc olay fa ágakat, fenyŏ fa ágakat, Mirtuſnac és pálma fánac ágait, és akar mi ſŭrŏ leuelŏ fánac zŏld ágait, hogy czinállyátoc leueles ſięneket, à mint meg vagyon irua.

16 Ki méne azért az nép, és hozánac leueles ágakat, és czinálánac leueles ſięneket, kiki mind az ŏ háza felŏtt az ŏ maga tornátzában, és az WR házánac tornátziban és az víz kapúnac vtzáiában, és az Ephraim kapuiánac vtzáiában.

17 Czinála mondoc mind az ſokaſág melly az fogſágból haza iŏtt vala, leueles ſięneket, és lakánac leueles ſięnekben: Mert nem czelekettec vala ẃgy Ioſuenac az Nun fiánac ideiétŏl fogua az Izrael fiai mind az napîglan, és vala felŏtte igen nagy ŏrŏmŏc.

18 Oluaſá pedig (Eſdrás) az tŏruéńnec kŏnyuébŏl minden napon, az innepnec elsŏ napiától fogua mind az vtólſo napîg és inneplénec hęt napokon, c Nyóltzad napon eſmét mindnyáián egybe gyŭlénec.

c: Ezt azért mondgya, mert az innepnec vtólſo, az az nyólnadic napiat, igaz vgyan meg ſzentelic valá mint az elsŏt.

IX. Réſz.

Az Leuitác az egéſi kŏſſégnec képében, vallaſt réſznec kŏzŏnſéges helyén az

Istennec az Izrael népéhöz való ió tétemenyeröl, az vtán az ö engedetlenségekröl, és Istennec az ö bünöc ellen való itéletiröl, és könyörögnec Istennec az ö nyomorúságoknac el veteleiért, &c.

1 AZ vtán vgyan azon hónac husion negyedic napián egybe gyülénec az Izrael fiai, és böytelénec sákokba öltözuén, és port hintuén az ö feiekre.

2 Es el válánac az Izrael maguából valóc az idegenektöl, és elö áluán, vallást tönec az ö bünökröl, és az ö attyoknac hamisságokról.

3 Es fel áluán az ö helyekben, [a] oluasánac az ö Isteneknec töruényénec könyuéböl négysier napiában, és négysier tönec vallást az ö bünökröl, imádac az ö Wrokat Isteneket.

a: Tudni illic az Leuitác.

4 Es fel áluán az Leuitác predicálló siękibe, Iesuah, Bani, Cadmiel, Sebaniah, Bunni, Serebiah, Bani és Chenani, nagy fel sióual kiáltánac az ö Wroknac Isteneknec.

5 Es mondánac az Leuitác, tudni illic Iesuah, Cadmiel, Bani, Hasabneiah, Serebiah, Hodijah, Sebaniah, Pethahiah: Kellyetec fel és áldgyátoc az mi Wrunkat Istenünket mind öröcké, és áldgyác az te diczöséges neuedet, melly nagyob minden áldásnál és diczéretnél.

Gen: 1.

b: Közönséges vallas tetelnec, mellyet gyonosnac neueznec igen szép példája mert az Leuitác az egész gyülekezet képeben közönséges helyen vallást tesznec &c.

6 [b] Te vagy czac egyedül az WR, te teremtetted az Eeget, az ęgeknec ęgeit és azoknac minden sokságos seregét, az földet és az mellyec az földön vadnac, az tengereket minden benne valóckal egybe, te tartod mind azokat, és az Eegeknec seregei tégedet imádnac.

7 Te vagy WRam az Isten ki válaztottad Abramot, és ki hozád ötet az Chaldeusoknac Vr neuö városából, és neuezéd ötet Abrahamnac.

8 Meg esmerted az ö siiuét te elötted igaznac lenni, és ö vęle siöuetséget sierzél, hogy néki adnád az Chananęusnac, Hitthęusnac, Emorręusnac, Perizęusnac, Iebusęusnac és Girgasęusnac földét, hogy azt adnád az ö maguánac, és meg tellyesitéd az te besiédidet, mert igaz vagy. Gen: 11. 17, & 15.

9 Meg tekintéd annac felötte az mi atyainknac Ægyptumban való nyomorúságokat, és az ö kiáltásokat meg halgatad az veres tengernél. Exod: 3.

10 Nagy ieleket és czudákat töl Pharaón és minden siólgain és minden földénec népén. Mert iól tudod vala hogy keuélyen czelekettec vólna az te néped ellen, és sierzettel magadnac nagy neuet, mint ez mai napis arról bizońságot tésien. Exod: 37. 8. 9. 10. &c.

11 Annac felötte az tengert kęt felé válaztád ö elöttöc, és siárazon ménénec által az közepin: Az kic pedig öket üzic vala, azokat az mélységbe búrítad, mint egy köuet az nagy vizekbe. Exod: 14.

12 Es nappal felhönec osilapa alatt hordozád öket, éijel pedig Exod. 13.

tüznec

tűznec oſilopa által vezerléd, hogy meg vilagoſitanád nékic az vtat az mellyen menniec kellene.

Exod: 19. & 20. 13 Annac vtánna az Sina hegyre le ſzállál, és ſzólál vęlec az Eegből, és igaz itéleteket, igaz tőruényeket, rend tartáſokat és paranczolatokat adál nékiec.

14 Az te ſient ſzombatodatis meg ielentéd nékiec, és paranczolatokat, rend tartáſokat, és tőruéńt adtál nékic az te ſzolgádnac Moſeſnec általa.

Exod: 18. & 16. Num: 20. 15 Annac felőtte az ő ęhſégeknec ideién az Eegből kenyeret adál nékiec, és az kő ſziklából vizet hozál ki az ő ſzomiuſágokban, végezetre meg mondád nékiec hogy bę mennyenec az földnec birájára, mellyért meg eſküttél vala hogy nékiec adnád.

Num: 14. 16 Ők pedig és az mi attyaink fel fuualkodánac, és meg keménitéc az ő nyakokat, és nem halgatác az te paranczolatidat.

17 Sőt vgyan nem akarác hallani, és meg nem emlekezénec az te czuda tételidről mellyeket czelekedtel vala ő vęlec, hanem meg keménitéc az ő nyakokat, és meg fordulánac hogy viſſza tęrienec az ő rabſágokra nagy viſſza vonáſſal: Te mind az által kegyelmes, irgalmas, nagy tűrhető, és ſoc irgalmaſſagú Iſten, el nem hattad őket.

Exod: 32. 18 Annac felőtte mikor boriú képét őnténec magoknac, és ezt mondác: Ez az te Iſtened ki ki hozott tégedet Ægyptumból, és nagy boſſúſággal illeténec téged.

19 Te mind az által az te nagy irgalmaſságodért, nem hagyád őket az puztában, az felhőnec oſilopa el nem táuozéc tűlőc nappal, hogy vezęrlene őket az vton, és éijel az tűznec oſilopa, hogy világoſitaná nékic az vton az mellyen menniec kell vala.

Num: 11. Ioſ: 5. 20 Az te ió lelkedetis adád nékiec hogy őket oktatná, az Mannat ſem tiltád meg az ő ſzáioktól, és vizet adál nékic az ő ſzomiuſágoknac ideién.

Deut: 2. & 8. 21 Negyuen eſitendeſg tartád őket az puztában, és ſemminékűl meg nem ſzűkölénec, az ő ruháioc meg nem kopánac, és láboc meg nem dagadánac.

Num: 21. c Az az, Az kiket meg marázotal az pogányoc közzűl azokat ide toua ſzelezá tetted &c. 22 Adál annac felőtte nékiec orſzágokat és népeket, kiket el ſzęleztél az földnec ſoc ſzegeletire, c és birác az Sihon földét, és az Hesbon király földét, és az Baſannac királlyánac földét.

23 Az ő fiokat pedig meg ſokaſitád mint az Eegnec czillagit, és bę viuéd őket az földre, melly felől mag mondottad vala az ő attyoknac, hogy bę mennénec és birnác azt.

24 Mert azoknac fiai bę ménénec és birác azt az földet, és meg alázád ő előttőc az földnec lakóit à Chananęuſokat, és kezek be adád azokat nékiec, az ő királyockal és az földnec lakóſiual egybe, hogy az ő akarattyoc ſzerint czelekednénec azockal.

25 Meg vönec annac felötte erös városokat, és köuér földet, és biránac minden jóual tellyes házakat, köwből vágott kútakat, sölö hegyeket, olay fáknac hegyeit, és siántalan soc gyümölts termö fákat, éuénec és meg elegedénec, s. meg hizánac, és gyönyörköttetéc magokat à te nagy jó vóltodban.

26 Ingerlénec azért tégedet és ellened iárának te néked, és az te töruényedet hátoc megé vetéc: Az te Prophétáidatis meg öléc, kic ö ellenec feddenec vala, hogy meg tęritenéc te hozzád öket, és nagy bosisúsággal illeténec tégedet.

Iud:2. & 3. 27 Annac okaért az ö ellenségec kezébe adád öket és meg nyomorgatác öket, és az ö nyomorúságoknac ideién kiáltánac te hozzád, és te az Eegből meg halgatád, és az te nagy irgalmasságod sierint siabaditókat adál nékiec, kic meg siabaditác öket az ö ellenségeknec kezekből.

28 Mikor meg nyugosinac vala, esmét tęrnec vala az te ellened való gonosságra, annac okaért hagyád öket az ö ellenségeknec kezekben kic wralkodánac ö raytoc: Meg tęruén pedig ismét kiáltánac te hozzád, és te az Eegből meg halgatád es meg siabaditád öket az te irgalmasságod sierint sokszor.

Leuit: 18. 29 Es kérted öket hogy az te töruényedhöz fordithatnád öket: De ök fel fuualkodánac és nem halgatác az te paranczolatidat, és az te itéletid ellen vétkezénec, mellyeket az melly ember meg tart, ęl azoc által, az ö vállokat el forditтyac vala, és az ö nyakokat meg keménituén nem engednec vala.

30 Mind az által soc esitendeig várád öket, és intetted öket az te sient lélkeddel az te Prophétaid által, és nem engedtenec: Annac okaért adád öket az földnec népénec kezébe. 2 Reg:17. 1. Paral:36.

31 De az te nagy irgalmasságodért siinte meg nem emésztéd öket sem el nem hagyád öket, mert irgalmas és kegyelmes Isten vagy.

32 Mostan annac okaért ö mi Istenünc, nagy Isten, erös és röttenetes Isten, ki meg örized az te fogadásodat és irgalmasságodat, ne láttasséc te elötted kiczin dolognac ez nyomorusság, melly minket környül vött, az mi királinkat, feiedelminket, az mi papinkat, az mi Prophétainkat, az mi attyainkat, és egésilen az te népedet az Assyriabéli királyoknac ideiétöl foguan mind ez mai napíglan.

33 Te pedig igaz vagy mindenekben, valamellyec raytunc estenec, mert igazán czelekedtel te, de mi hamissan czelekedtünc.

34 Es az mi királinc, feiedelminc, papinc, és az mi atyainc, nem tartottuc meg az te töruényedet, és nem figyelmeztec az te paranczolatidra, és az te bizonság

zońſág tételidre, mellyec által bizońſágot tőttel nékiec.

35 Es ők az ő orſiágokban, és az te nagy ió vóltodban mellyel meg látogattad őket, és az ſięles kőuér főldőn mellyet adtál vala nékiec, nem ſiolgálánac te néked, és meg nem tęrtenec az ő gonoſi czelekedetektől.

36 Imé moſtan ſiolgác vagyunc az főldőn mellyet adtál az mi atyainknac, hogy ennéc annac gyűmölczét, és minden iaúát, imé mondoc ſiolgác vagyunc.

37 Es bőuen teremt gyűmölczet az királyoknac mellyeket mi reánc vetettel az mi bűneinkért, és wralkodnac à mi teſteinken és barmainkon az ő kedűec ſierint, és nagy nyomorúſágban vagyunc.

38 Mind az által mind ezekben erős ſiőuetſéget ſierz űnc te veled és meg iriuc, mellyet meg peczetelnec az mi feiedelminc, Leuitáinc, és az mi papinc.

X. Réſz.

Az Sidóc az Iſtennel való ſőuetſéget meg vſtuán eskőuéſſel kőtelezic magokat az Iſten tőruényének, és az ő igaz tizteletinec meg tartáſára, &c.

1 AZ kiknec pedig neuec fel iegyeztettec vólt az kőnywbe, ezec vóltanac: Nehemias Hathirſatha, Hachalianac fia, és Sedechias.

2 Seraiah, Azarias, Ieremias.

3 Pashur, Amarias, Malachias.

4 Hattus, Sebeniah, Malluch.

5 Harim, Meremoth, Abdias.

6 Daniel, Ginethon, Baruch.

7 Meſullam, Abijah, Mijamin.

8 Maaſiah, Bilgai, Semaiah, kic papoc vóltanac.

9 Leuitác pedig ezec: Ioſue Azaniahnac fia, Binnui à Henadad fiai közzűl, Cadmiel.

10 Ezeknec attyokfioc, Sabeniah, Hodijah, Celita, Pelaiah, Hanan.

11 Micha, Rehob, Haſabiah.

12 Zacchur, Serebiah, Sebaniah.

13 Hodijah, Bani, Beninu.

14 Az népnec feiei ezec; Paros, Pahat, Moab, Elam, Zatthu, Bani.

15 Bunni, Azgad, Bebai.

16 Adoniah, Biguai, Adin.

17 Ater, Hezechias, Azur.

18 Hodijah, Haſum, Beſai.

19 Hariph, Anathot, Nebai.

20 Magpias, Meſullam, Hezir.

21 Meſezabel, Zadoc, Iadua.

22 Pelathiah, Hanan, Anaiah.

23 Hoſeas, Hananias, Haſub.

24 Halohes, Pilha, Sobec.

25 Rehum, Haſabnah, Mahaſeiah.

26 Ahijah, Hanan, Anan.

27 Malluch, Harim, Baanah.

28 Es az tőb ſokaſág, papoc, Leuitác, aytón állóc, énekeſec, Nethinęuſoc, és minden az ki magát el ſiakaztuán az főldnec pogánſágitól, kötötte vala magát az Iſten tőruénye mellé, azoknac feleſégec, fioc, leányoc, és minden az kinec ęrtelme és okaſsága vala.

29 Ragazkodánac az ő attyokfiaiual az fő embereckel az Iſten tőruényénec meg peczetlett könyuéhőz, és el iőuénec nagy átkozodáſſal és eskűuéſſel,[a] hogy iárnánac az Iſten tőruényében, melly ki adatott Moſeſnec az Iſten ſiolgáiánac keze által, és meg őriznéc ſ. meg tellyeſitenéc az mi Wrunknac Iſtenünknec minden paranczolatit, az ő ítéletit és rendeléſit.

a: Eskűueſſel kőtelezic az Izraelitác magokat az Iſten tőruényénec meg tartaſára.

30 Es hogy nem adnóc az mi leáninkat feleſégül az föld népénec, és az ő leányokat nem vennőc az mi fiainknac.

Deut: 7.

31 Es hogy az föld népétől, kic valami marhát, vagy életre való állatot hoznac el adni ſiombat napon, nem véſiſiűc meg ő tőlőc ſiombat napon és az ſient napon, és hogy az hetedic eſitendőnec terméſét el hagynóc, és minden adoſságot meg engednénc.[b]

b: Ezt azért mondgya, mert az Iſtennec tőruénye ſzerint. Exod: 23. Leuit: 25. Deut: 15. Hetedic eſztendőben mindenkor á földet nyugodni kellet hagyni, nem ſzabad vólt ſem ſzántani, ſem kapálni, ſem az földnec terméſét bé ſzedni, hanem az ſzegényeknec és idűuényeknec kellet hagyni. Az adoſságotis hetedic eſztendőben meg kellet engedni.

32 Es ezt rendelőc magunc kőzött, hogy az mi Iſtenünc házánac eppűletire, minden eſitendőben vetnénec reiánc harmad réſi Sicluſt.

33 Az ſient kenyerekre, az ſiűnetlen való Minhára, és ſiűnetlen való egéſilen meg égetendő áldozatra, ſiombat napokon, wy hóldnac napiain és egyéb innep napokon való áldozatokra, ſient dolgokra, bűnért való áldozatokra, az Izraelnec bűnéből való meg tiztuláſáért, és az mi Wrunknac Iſtenünknec házánac minden fęle eppűléſére.

34 Sorſot veténc az áldozatra való fa felől is az Papoc kőzőtt, Leuitác kőzőtt, és az kőſség kőzőtt, hogy hoznánac fát á mi Iſtenünknec házába, az mi attyainknac házoc ſierint bizonyos időben eſitendőnként, hogy az mi Wrunknac Iſtenünknec óltárán ſiűnetlen égne az tűz, az mint meg vagyon irua az tőruénben.

35 Es hogy fel vinnőc az mi földünknec első ſengéiét, és minden fánac gyűmölczénec első ſengéiét, minden eſitendőben az WRnac házába.

Num: 3. Leuit: 6. Num: 28. & 29.

36 Annac felőtte hogy az mi fiainknac első ſiűlőttte,[c] barmainknac, iuhainknac, őkreinknec első fayzáſát, az mint meg vagyon irua az tőruényben, fel vinnőc az mi Iſtenőnknec házába az papoknac, kic ſiolgálnac az mi Iſtenőnknec házában.

Exod: 13. Leuit: 19. Exod: 13. Leuit: 27.

c: Az mi fiainknac első ſzülöttet, az az, azoknac az valóſágokat, mert az emberecknec első ſzülöttecket nem áldozzac vala meg. &c

37 Es hogy az mi téztáinknac első ſengéiét, az mi aiándékinkat, és minden fęle fánac, bornac és olaynac gyűmölczét az papoknac vinnőc az mi Iſtenünknec házának tár házaiba, és az mi földünc gyűmölczénec tizedét adnóc az Leuitáknac, kic minden városinkban való mai orſiáginkat meg dęzmálnac.

38 Es hogy az papnac az Aaron fiának az Leuitáckal egybe, réſie léſien az Leuitáknac rendeltetet tizedben, és hogy az Leuitác ő magoc fel viſiic az tizednec tized réſiét az mi Iſtenünknec házának tár házaiba.[d]

Num: 15. & 18.

d: Némellyec így fordítyác. Es hogy á Papnac Aaron fia az Leuitáckal ielen léſzen mikor az Leuitác az dęzmat veſzic.

39 Mert azokba az házakba kell

kell vinniec az Izraelitáknac és az Leuitáknac, az gabonának, bornac és olaynac elsö ſengéiét, holottt vadnac az Iſtennec ſienteteltett edényec, az Iſtennec ſiolgáló papoc, az aytón állóc és az énekeſec, hogy el ne hadgyuc az mi Iſtenünknec házát.

XI. Réſz.

Sors által választyác el azokat az kic az fogſágból haza iött nép közzül Ieruſálembe lakiának. Sokan ſabad akaratyoc ſerint az városban maradnac: Az több kőſség el oſol kiki az ő varoſába, ioſága és örökſége mellé.

1 MEG telepedénec pedig az népnec feiedelmi Ieruſálemben, az több nép pedig ſorſot vete maga között, hogy minden tíz emberböl éggyet vinnénec Ieruſálembe az ſient városba lakóiúl, az kilentze pedig, más városokban laknéc.

2 Es meg áldá az nép mind azokat, az kic ſiabad akaratyoc ſierint lakánac Ieruſálemben.

3 Ezec pedig az tartománnac feiedelmi kic Ieruſálemben meg telepedénec; De az Iudánac egyéb városiban, kiki marada az ő városában az ő örökſége mellet, Izraelitác, papoc, Leuitác, Nethinęuſoc, és az Sálomon ſiolgáinac fiai.

4 Ieruſálemben azért meg telepedénec az Iudah és Beniamin nemzetſége közzül valóc: Az Iudahnac fiai közzül Athaiah Vzijaſnac fia, ki Zacharias fia vólt, ki Amarias fia, ki Saphatias fia, ki Mahalaleel fia, ki za Peres fiai közzül való vólt.

5 Es az Maaſeiah ki Baruch fia vólt, ki Cholhezech fia, ki Hazaiah fia, ki Adaiah fia, ki Ioiarib fia, ki Zachariás fia, ki Haſiloni fia vólt.

6 Mindnyáián az Peres fiai az kic Ieruſálemben laktac, vóltac négy ſiázan és hatuan nyóltzan, erös férfiac.

7 Beniaminnac pedig fiai ezec, Salu, Meſullam fia, ki Ioed fia, ki Pedaiah fia, ki Colaiah fia, ki Maaſeiah fia, ki Ithiel fia, ki Ieſaiah fia.

8 Es ö vtánna Gabbai, Sallai, kilentz ſiáz huſion nyóltz.

9 Ezeknec pedig elöttöc iáróioc vólt Ioel az Zichri fia, és az Iudah, Senuanac fia, az városnac máſod renden való feiedelme vala.

10 Az papoc közzül vólt, Iedaiah, Ioiarib fia, és Ioachin.

11 Seraiah pedig Helcias fia, ki Meſullam fia, ki Sadoc fia, ki Meraioth fia, ki Ahitub fia, az Iſten házának feiedelme vala.

12 Azoknac pedig attyokfiai kic az Templomon múnkalodnac vala, nyóltz ſiázan és huſion ketten valának: Es Adaiah az Ierohamnac fia, ki Pelaiahnac fia, ki Amſi fia, ki Zachariás fia, ki Pashur fia, ki Malcijah fia.

13 Es ennec attyafiai kic az atyáknac czelédekben fök valánac, kęt

nac, kęt ſiázan negyuen ketten valánac: Es Amaſſai Azarelnec fia, ki Ahazai fia, ki Meſillemoth fia, ki Immer fia vala.

14 Ezeknec pedig attyokfiai kic erőuel hatalmaſoc valánac, ſiáz húſſon nyóltzan vóltac, kiknec elöttöc iáró vala Zabdiel, Haggedolimnac fia.

15 Az Leuitác kőzzűl vóltac Semaiah Haſubnac fia, ki Azricamnac fia, ki Haſabianac fia, ki Buni fia.

61 Es Sabbethai, és Ioſabad valánac az Iſten házának külső múnkáián gond viſelöc, kic valánac az fő Leuitác kőzzűl valóc.

17 Es Matthaniah Michanac fia, ki Zabdi fia, ki Aſaphnac fia vala, ki fő vala és az Iſteni diczéretben az énekeſec kőzött elsö vala: Bacbuciah, másodic az ő attyafiai kőzzűl; és Abda Samuah fia, ki Galal fia, ki Iedithun fia vala.

18 Mindeneſtől az Leuitác kic az ſient városban laknac vala, kęt ſiázan nyóltzuan négyen valánac.

19 Annac felötte az kapún álloc, Accob, Talmon és ezeknec attyokfiai, kic az kapukon őriznec vala, ſiáz hetuen ketten valánac.

20 Az Izraelitáknac, papoknac és Leuitáknac maradéki meg telepedénec Iudánac minden városiban, ki ki az ő ioſiágában és örökſégében.

21 Az Nethinęuſoc pedig laknac vala az várban, kiknec feiedelmec vala Siha és Giſpa.

22 Az Ieruſálemben lakó Leuitáknac pedig feiedelmec Vzzi az Baninac fia vala, ki Haſabiah fia, ki Mathaniah fia, ki Michah fia vala: Az Aſaphnac maradéki kőzzűl valóc vóltac az Iſten házában való ſiolgálatnac énekeſi.

23 Mert az király paranczolattya vala ő raytoc, és kemény végezéſe az mindennapi énekeſec felől.

24 Es az Pethaiah Meſezabel fia ki az Zerahnac Iudah fiának fiai kőzzűl való vala, az királynac dolgoſa vala minden dologban az kőſség kőzött.

25 Az a falukban pedig azoknac mezeieckel egybe: Az Iudánac maradéki kőzzűl laktanac Kiriath Arbaban hozzá tartozó faluckal egybe, és Dibonban faluiual egybe, és Iekabtzeelben faluiual egybe.

a: Vagy mező városokban.

26 Ieſuaban, Moladaban, és Beth Peletben.

27 Haſarſualban, Beerſebaban, és faluiban.

28 Siclagban, Mechonahban, és faluiban.

29 En Rimmonban, Sorahban, és Iarmuthban.

30 Zanoaban, Adullamban, és ezeknec faluiban, Lachisban és annac mezeiben, Azechaban és annac faluiban, és így laknac vala Beerſebatól fogua, mind az Hinnom völgyeig.

31 Az

31 Az Beniamin fiai pedig laktac Gibeatól fogua Michmasban, Aiaban, Bethelben, és annac faluiban.

32 Anathotban, Nobban,, Ananiahban.

33 Haſorban, Ramahban, Gitthaimban.

34 Hadodban, Seboimban, Neballathban.

35 Lodban, Onoban, az meſter emberec völgyében.

37 Némellyec pedig az Leuitác közzül laktanac az Iudah és Beniamin földöknec határiban.

XII. Réſz.

Első számláltatnac ez Caputban az papoc és Leuitác, kic Zorobabellel iöttec vóltz haza Ieruſalembe. Az Nehemiás meg ſenteli az városnac vij falát nagy Ceremoniaual, &c.

1 EZec pedig az papoc és Leuitác kic fel iöttenec (az fogſágból) Zorobabellel Saalthiel fiával és Ioſueuel, Seraiah, Ieremias Eſdrás.

2 Amarias, Malluch, Hattus.

3 Sechaniah, Rehum, Meremoth.

4 Iddo, Ginnetho, Abijah.

5 Mijamin, Maadiah, Bilgal.

6 Semaiah, Ioiarib, Iedaiah.

7 Sallu, Amoc, Helcias, Iedaiah, ezec és ezeknec attyokfiai vóltac az papoknac feiedelmi Ieſua ideiében.

8 Leuitác pedig ezec vóltanac, Ieſuah, Binnui, Cadmiel, Serebiah, Iuda, Matthaniah pedig elöl iáró vala az ö rokonſágiual egyetembe az Iſteni diczéretekben.

9 Es Bacbuciah, Vnni, és ezeknec attyokfiai, ö vçlec egyetemben az ö tiztekben vigyáznac vala.

10 Es Ieſua nemzé Ioacimot, és Ioacim nemzé Eliaſibot, és Eliaſib nemzé Ioiadat.

11 Ioiada nemzé Ionathant, Ionathan nemzé Iadduat.

12 Az Ioacimnac pedig ideiében, az attyáknac feiedelmi ezec az papoc valánac; Seraiatul Meraiah, Ieremiaſtul Hananias.

13 Eſdraſtul Meſullam, Amariaſtul Iehohanan.

14 Melichutul Ionathan, Sechaniaſtul Ioſeph.

15 Harimtul Adna, Meraiottul Helcai.

17 Iddotul Zacharias, Ginnethontul Meſullam.

17 Abijahtul Zichri, Miniamintul és Moadiahtul Piltai.

18 Bilgatul Sammua, Semaiahtul Ionathan.

19 Ioiaribtul Matthenai, Iediahtul Vzzi.

20 Sallaitul Callai, Amoctul Eber.

21 Hilcijahtul Haſabiah, Iedaiahtól Nethaneel.

22 Es ezec vóltac papoc mind az Perſiábéli Dárius királynac birodalmáig; Az Leuitáknac pedig ezelédgyeknec feiedelmi, kic vóltac Eliaſibnac, Ioiadanac, Iohannánac és Iadduannac ideiében, meg irattattac.

23 Mert

1. Chron: 9. 23 Mert az Leuitáknac czelédgyeknec feiedelmi meg irattattac, az Chronicác kŏnyuében, mind az Iohananac az Eliasib fiánac ideiéig.

24 Az Leuitáknac pedig feiei vóltac ezec: Hasabiah, Serebiah, Iesua Cadmiel fia, és ezeknec attyokfiai ŏ vęlec eggyŭt az Isteni diczétre és tizteletre, Dáuidnac az Isten emberénec paranczolattya sierint, hogy rendenként egy más vtán vigyáznánac.

25 Matthaniah, Bacbuciah, Obadiah, Mesullam, Talmon, Accub, valánac ŏrizŏc és kapun állóc az ŏ vigyázó helyekben, az kapuknac kŭsiŏbinél.

26 Ezec vóltac az Ioacim ideiében, ki Iesuah fia, ki Iosadac fia vólt; és Nehemias feiedelemnec Esdras papnac és tŏruéń tudónac ideiébennis.

27 Az Ierusálemnec kŏ falánac meg sienteléſékor pedig ŏsiue kereséc az Leuitákat minden helyekrŏl, hogy Ierusálembe viñéc ŏket, hogy meg sientelnéc a és ŏruendeznénec diczéreteckel, énekléſsel, Cymbalomokual, Nablumockal és hegedŭckel.

a: Tudni illic az vij kŏ falt az vároſſal egybe.

28 Ŏsiue gyŭlénec azért az énekeseknec fiai, mind az Ierusálem kŏrnyŭl való mezŏségrŏl, mind à Netophatinac faluibŏl.

29 Gilgalból, Gebánac és Azmauetnec mezeirŏl, mert falukat eppitettec vala magoknac az énekesec Ierusálem kŏrnyŭl.

30 Es minec vtánna meg tiztitottác vólna magokat az papoc és Leuitác, meg tiztitác b az népetis, az kapukat és az kŏ falt.

b: Tudni illic tiztatalan állatok a tul.

31 Az vtán fel kŭldém az Iudah nemzetségében való feiedelmeket az kŏ falra, és nagy kęt rend sereget rendeléc, hogy eggyic iob kęz felé menne az kŏ falon az ganai kapu felé.

32 Es ezec vtán ment Hosaiah, és az Iudah nemzetségénec feiedelminec fele.

33 Es Azarias, Esdrás, Mesullam.

34 Iudas, Beniamin, Semeia és Ieremias.

35 Az papoknac fiai kŏzzŭl kŭrtŏckel, Zacharias Ionathan fia, ki Semaiah fia, ki Mathaniah fia, ki Michaiah fia, ki Zachur fia, ki Asaph fia vala.

36 Ennec attyafiai, Semaiah, Ezrael, Milalai, Gilelai, Maai, Nethanel és Iudas, és Hanani, Dáuidnac az Isten emberénec éneklŏ siersiámiual: Es az tŏruéń tudó Esdrás mégyen vala ŏ elŏttŏc.

37 Az vtán az forrásnac kapuiánál, melly ellenekbe vala, fel ménénec az Dáuid városánac grádiczáin az kŏ falra, honnét az Dáuid háza felŏtt való kŏ faltól, ménénec az vizeknec kapuiáig nap támadat felé.

38 Az másodic sereg ellenbe iár vala, és én valéc azoknac vtánnoc, és az népnec fele az kŏ falon vala az kementzéknec tornyától fogua mind az siéles kŏ falig.

39 Es az Ephraim kapuiatúl fogua

fogua az ô kapuîg, az halas kapuia, az Hananeel tornyaig, az Mea neuð toronig, és mind az barmoknac kapuiáîg, és meg állánac az ſtráſa álló kapuban.

40 Es meg álla mind az kęt ſereg az Iſten házában. Enis meg álléc, és az feiedelmeknec fele, kic én velem valánac.

41 Es az papoc Eliacim, Maaſeiah, Miniamin, Michaiah, Elioenai, Zacharias, Hananias, kűrtöckel valánac.

42 Azonképpen Maaſeiah, Semaiah, Eleázár, Vzzi, Iehohanan, Malchijah, Elam, Ezer: Az énekeſekis énekelnec vala az Izrahiaual az ð elöttöc iáróual.

43 Aldozánac annac felötte az napon nagy áldozatockal és vigadánac: Mert az Iſten nagy örömmel meg vidamitá öket; Az aſiſioni állatokis és az gyermekekis vigadánac, és az Ieruſálemnec öröme nagy meſiſie meg hallattátéc.

44 Rendelteténec à napon gond viſelökis az kéncznec, aiándókoknac, elsö ſengéknec és dęzmáknac tár házáiba, hogy azokba takarnác à papoknac és à Leuitáknac töruéń ſierint való réſieket, mert az Sidóknac örömöc vólt az papoknac és Leuitáknac az ð állandó lakáſokban.[c]

45 Vgy mint kic meg öriznéc nagy ſiorgalmatoſsággal az ð Iſteneknec betſűlletit, az tiztáſágról való paranczolatot, és az énekeſeknec és kapun álloknac rendeket, az Dauidnac és az ð fiánac Sálomonnac paranczolattya ſierint.

c: Az az, hogy nem budoſnánac ez vtán mint az elött, hanem állando maradáſoc vólna az ô ſzolgálattyokban.

46 Mert Dáuidnac és Aſaphnac ideiékben régen rendeltettec vólt, az kic énekelnéc az Iſtennec diczéretnec és hálá adáſnac énekét.

47 Azért az egéſi Izrael népe Zorobabelnec és Nehemiaſnac ideiében, az énekeſeknec és aytón állóknac bizonyos réſit ád vala, kinec kinec mindennapi abrakot: Es az Leuitákat tiztelic[d] vala dęzmáckal: Az Leuitác viſiontag az Aaron fiainac dęzmat adnac vala.

d: Az betöben igy vagyon. Es ſzentelic vala az Leuitákat, az Leuitác ſzentelic vala az Aaron fiait.

XIII. Réſz.

Az Iſten töruénye ſerint el ſakaztyác magoktul az Sidóc az idegeneket, Nehemias ki hannya az Tobiáſt az Iſten házánac tárházából. Az Leuitákatis helyekre allattya kic Ieruſálemből ki mentec vala. Az ſombatnac meg ſentelésétis helyére allattya. Meg bűnteti azokat kiknec á gyermekec pogán nyeluén ſólnac vala, és eskűuéſsel kénſeriti öket hogy az pogányockal nem közösűlnéc.

1 AZ napon oluaſánac az Moſes könyuéböl à népnec halláſára, mellyben találánac illyen iráſt: hogy az Moabitác és Ammonitác ſoha öröcké az Iſtennec gyűlekezetibe bę ne ménnénec.[a]

2 Miuel hogy nem mentenec vala eleikbe az Izrael fiainac kenyérrel és vízzel, és meg bęrlettec vala ð ellenec az Bileamot hogy öket meg átkozná. Ióllehet az mi Iſtenönc fordîtá azt az átkot áldáſra.

a: Az az, hogy ſoha az Izrael népe közzé ne ſzámláltaſſánac.

Deut: 23.

Num: 22. & 23.

3 Annac okaért mikor hallottác vólna ez töruéńt, el ſiakaztá-

nac az Izraeltöl, minden idegen elegy népet.

4 De annac elötte az Eliasib pap, ki az mi Istenünknec házánac feiedelme vala, az Tobiasnac sógora lött vala.

5 Es czinált vala ö néki nagy házat, az holott elein helyhezteztic vala à Minhát, az temijént, az edényeket, gabonánac, bornac és olaynac dęzmáiát, mellyeket paranczólt vala Isten hogy adnánac az Leuitáknac, énekeseknec, és kapun állóknac: Az papoknakis az áldozatból való résieket.

6 De mikor ez dolog vólt, ackor én nem vóltam Ierusálemben. Mert az Artaxerxesnec az Babyloniai királynac harmintz kettödic esitendeiében haza mentem vala az királyhoz, és egy esitendö múluán esmét siabadságot nyerénec nékem az királtól.

7 Es mikor Ierusálembe mentem vólna, és meg értettem vólna ez gonosi dolgot mellyet czelekedet vólna Eliasib az Tobiasért, hogy ö néki az Isten házánac tornátzáibã házat késiitet vólna.

8 Gonosi dolognac tettzéc ez nékem. Annac okaért az Tobiásnac minden marháiát ki hányám abból az házból.

9 Es mikor az én paranczolatomra meg tiztitottác vólna azokat az házakat: Visiontag oda hordatám az Isten házánac edénit, az Minhánac valót, és az temijént.

10 Az vtán mikor meg értettem vólna hogy az Leuitác iöuedelmében semmit meg nem adtác vólna, és annac okaért el osilottac vólna mindnyáián az falukra, mind az Leuitác mind az énekesec, kic siolgálnac vala az Isteni dolgokban.

11 Feddödém à feiedelmeckel és mondéc: Miért hagyattatott el az Isten háza? Es egybe gyüytuén azokat, helyekre allatám öket.

12 Es mindnyáián à Sidóc meg hozác gabonáioknac, boroknac, és olaioknac dęzmáiát az tár házba.

13 Es gond viselöknec rendelém az Templum iosiága mellé az Selemias papot, és az töruény tudó Sadokot, és az Leuitác közzül az Pedaiat, és ezec mellé az Hanant rendelém ki Zachur fia vala; ki Mattanias fia vala, miuel hogy hiueknec itéltetnec vala, kiknec tiztec vala hogy az ö attyokfiainac Sáfárkodnánac.

14 Emlekezzél meg én rólam én Istenem ez dologban, és ne engedgyed hogy el töröltessenec az én ió tétemenim, mellyeket czelekedtem az én Istenemnec házáual, és annac rend tartásiual.

15 [b] Vgyan azon napokban mikor láttam vólna hogy siombat napon bort saitolnánac, és gabona kéuéket hoznánac mellyeckel siamárokat meg terhelic vala, és mind bort, siölöt, figet, és akar mi terhet hoznánac Ierusálembe siombat napon, bizońságoc elött intém öket, az melly napon eleséget árúlnac vala.

[b] Az szombatnac meg szent elését helyére allattya Nehemias.

16 Tyrus

16 Tyrus városbéliekis laknac vala az városban, kic halat és minden el adni való marhát hordanac vala, mellyeket el adnac vala az Sidóknac ſiombat napon Ieruſálemben.

17 Annac okaért feddődém az fő fő Sidóckal, és mondéc nékiec: miczoda gonoſi dolog ez az mit czelekedtec, hogy az ſiombatnac napiát meg fértez-tetitec?

18 Auagy nem azért hoztaié, az mi Iſtenűnc mi reiánc és az mi városunkra mind ezt az veſiedelmet, miuel hogy az mi attyáinkis ezt miueltéc? Ti pedig męgis neuelitec az Iſten haragiát az Izrael ellen, meg ferteztetuén az ſiombatot.

19 Mikor annac okaért az Ieruſálemnec kapui meg ſetétettenec vólna az ſiombatnac előtte, paranczoléc és bę zárlattánac az kapuc, mellyeket hogy meg ne nitnánac az ſiombat vtán való napîg, meg paranczolám: Annac felőtte az én ſiólgaim kőzzűlis hagyéc az kapukban, hogy ſiombat napon ſemmi terhet ne hoznánac be.

20 Annac okaért az kereskedőc, és minden fęle marhánac ároſsi Ieruſálem kiuől hálánac egyſier vagy kętſier.

21 Es emberec előtt meg fenyegetém őket, és ezt mondám: Miért háltoc itt az kő fal előtt, ha máſodſior ezt miuelitec, meg bűntetlec titeket: Az napſágtól fogua nem iőnec vala el ſiombat napon.

22 Meg paranczolám az Leuitáknakis, hogy magokat meg tiztitanác, és el ménuén, vigyáznánac az kapukra, meg ſienteluén à ſiombat napot; Ez dologértis emlekezzél meg rólam én Iſtenem, és keduezz nékem az te kegyelmeſségednec nagy vólta ſierint.

23 Vgyan azon napokban látám hogy az Sidóc vőttec vólna magoknac feleſégűl Azot városból, az Ammonitác és Moabitác kőzzűl.

24 Es hogy azoknac gyermekec Azotusbélieknec nyelueken ſiólnánac, és nem tudnánac Sidóúl ſiólni, hanem idegen pogán népeknec nyelueken.

25 c Annac okaért feddődém ő vęlec, gonoſit monduán nékiec, és meg veréc egy néhányát ő kőzzűlőc, azoknac haiokat ki ſiaggatuán: Es nagy eskőuéſsel kőtelezém őket az Iſtenre, ezt monduán: Ha az ti leánitokat azoknac fiainac adgyátoc, és ha azoknac leáni kőzzűl feleſéget véſitec vagy fiaitoknac vagy leánitoknac, (az Iſten meg bűnteſsen titeket.)

c: Haraguſzic Nehemiás az Sidókra hogy az ő gyermekec idegen pogán nyeluen ſzolnanac.

26 Auagy nem ebben vétkezéké Sálomonis az Izraelnec királlya? Noha nem vólt ſoc nemzetſégec kőzőtt ő hozzá haſonlatos király, kit ſieret vala az ő Iſtene, és királlyá tőtte vala őtet Iſten az Izraelen: Őtetis az idegen nemzetből való aſiſioni állatoc viuéc az bűnre.

27 Es ti néktec vallyon engednűnc

nünc kellé hoǵ mijs ollyan nagy vétekbe eſsünc, és vétkezzünc az mi Iſtenünc ellen, más idegen nemzetből való aſsiſioni állatokat véuén magunknac feleſégül.

28 Az Ioiadanac fiai közzülis egy, melly (Ioiada) az Eliaſibnac az fő papnac fia vala, az Horonitbéli Sarballatnac veij vala, annac okaért el üzém ötet tőlem.

29 Emlekezzél meg ő rolóc én Iſtenem hogy az papſágot, és az papockal és Leuitáckal való ſiöuetſégedet meg ferteztetic.

30 Annac okaért meg tiztitám öket minden idegen aſsiſioni állatoktól, és rend tartáſt ſiabéc az papoknac és Leuitáknac, kinec kinec az ő dolgában.

31 Az fáknac hozáſábannis, hogy tudni illic bizonyos időben fát hordanánac, (rendet ſiabéc,) és az elsö ſengéknec bę hordáſa felöl is. Emlekezzél meg én rólam én Iſtenem, én nékem iómira.

Nehemias könyvének vége.

ESDRAS APOCHRYPHVS

KÖNYVE: MELLYET KÖZŐNSEGESEN ESDRAS HARMADIC KŐNYVENEC NEVEZNEC.

Ez könyv ninteſen Sído nyeluen.

Ez könyv az Chronica könyvnec, Eſdráſnac és Nehemiaſnac könyvéből raggattatot öſſue, és vgyan azon dolgokról vagyon, amaz három iffiunac Dárius király előtt mondott ítéletektől meg válua, melly arról volt, miczoda vólna mindennél erősb, mellyért Zorobabelnec iutalmát adtac, az Sidóckalis minden iót töttec, &c.

ELSŐ RESz.

Az Ioſias király az Iſteni tiszteletet, az papoknac rendeket, és az Egyházi ſolgálatot helyére allattya: Az huſuétnec innepér meg ſentteli. Az Ægyptumbéli királlyal meg ütközic és meg ſebeſittetic, ő helyette Ioachaz lésen királlyá. Kit Ægyptumba viſnec fogua, és helyette Ioachimoc téſic királlya. Kit viſontag Babyloniába viſnec, és helyette Ioachin lésen király. Kit mikor Babyloniába vittec volna, Sedechias lesen ő helyette király, mind Ieruſalem romlaſáig.

1 Mikoron

4. Reg: 23. 2. Paral: 35.

1. IKORON Ieruſálemben Ioſijas az WRnac huſuétet ſiẽtelne, az elsõ hónac tizen negyedic napián ölé meg az Huſuétre való állatokat.

2 Minec vtánna rendelt vólna az WR házában való ſolgálatra, az õ ruháiokba fel öltözött papokat.

3 Es az Leuitáknac meg paranczolta vólna kic az ſient dolgokban az Izraelért ſolgálnac vala, hogy magokat az WRnac meg ſenteluén az WR házában mellyet Sálomon király az Dáuidnac fia eppitetet, az ſient ládához ſienteltetet marhákat elõ kéſiitenéc.

4 Ezt monduán: Nem kell néktec annac terhét vállotokon hordoznotoc, czac hogy moſtan ſolgállyatoc az ti WRatoknac Iſtenteknec, és az õ népére az Izraelre viſellyetec gondot, és kéſiüllyetec el nemzetenként az ti rendetec ſierint, mellyeket Dáuid az Izraelnec királlya paranczolt, és Sálomon az õ fia elõtökbe ſiabott.

5 Es mindnyáián kiki mind az õ atyáról való nemzetſégénec oſiláſa ſierint, az Templumban az ti atyátokfiai elött az Izraelitác elött állyatoc.

6 Acképpen öllyétec az huſuétre való állatokat, és meg ſienteltetuén az ti atyátokfiaiért kéſiitſetec el azokat, czelekeduén az WRnac Moſes által paranczoltatott beſéde ſierint.

7 Es Ioſias aiándékoza az jelen való népnec, barányokat az iuhoc közzül, és gedelyeket az keczkęc közzül három ezeret, és öreg barmotis három ezeret, mellyec igéretbõl adattatanac az király marháiából.

8 Es az feiedelmekis huſuéti áldozatra az papoknac kęt ezer és hat ſáz iuhokat, és ſáz tulkokat aiándékozánac.

9 Conanias pedig, Semeias és Nathanael kic atyafiac valánac, Haſabiaſis Iehiel es Iozabad, az huſuétre öt ezer iuhot, és öt ſáz tulkot adánac.

10 Ezeket azért ſiépen el kéſiituén az papoc és Leuitác nemzetenként állánac (az Templumban,) éluén kouáſitalan kenyérrel.

11 Es az atyac czeledgyenec oſiláſa ſierint az nép elött áldoznac vala az WRnac, az Moſes könyuében paranczoltatott tõruényec ſierint.

12 Mert az huſuéti bárányokat az ſiokás ſierint meg ſütéc tüznél: Az áldozatra valókat pedig üſtökben és fazokakban meg főzéc az õ akarattyoc ſierint.

13 Es adgyác vala az kõſségnec, az után magoknac és az papoknac kéſiitenec vala.

Exod. 12. v. 6. & 29. v. 39.

14 Mert az papoc áldoznac, vala az barmoknac kŏueriuel míg el iŏne az husuéti báránnac meg ételenec hóráia, és az Leuitác magoknac és az ŏ attyokfiainac az Aaron fiainac késsitenec vala ételt.

15 Es az sient énekeseknec az Asaph maradékinac, kic az ŏ tiztekben siolgálnac vala az Dáuidnac, Asaphnac, Hemannac, és Ieduthunnac az király Prophétaiánac paranczolattyoc sierint.

16 Az aytón állóknakis kic mindenic aytón vigyáznac vala, kic el nem mehetnec vala az ŏ siolgálattyoc mellŏl, ezeknekis az ŏ attyokfiai késsiténec ételt.

17 Es ezképpen végeztetéc el az WRnac egési tizteleti azon az napon.

18 Mikor husuétet sientelnénec, és égŏ áldozatockal áldoznánac az WRnac óltárán, az Iosias paranczolattya sierint.

19 Mert az Izraelitác kic az napon ielen valánac, az husuétet és az kouásinélkŭl való kenyereknec innepét hęt napokon sienteléc.

20 Es Izraelben Samuel Prophéta ideiétŏl fogua èhŏz hasonló husuétet nem sienteltenec.

21 Az Izraelnec mondom hogy egy királyais nem tŏtt illyen husuétet, [a] az minemŏt Iosias, à Papoc, Leuitác, Sidóc és mind az Izraelitác, és az Ierusálemnec lakósi.

[a] Vagynem kessitet illyen Phaset.

22 Iosias király birodalmánac tizen nyóltzadic eztendeiében lŏn ez az husuét.

23 Az Iosiasnac czelekedeti igazac vóltac az ŏ WRa Istene elŏtt, ki tŏkelletes siiwbŏl tiztelte ŏtet.

24 Az minemŏ vessedelmeket irtác pedig régen hogy ŏ rayta estenec, azoc estenec az Izraelen azokért az kic vétkeztenec, és az kic minden népeknec felŏtte az Isteni tizteletet el vetettéc, és az WRnac bessédét nem kŏuettec.

25 Minec vtánna mind ezeket el végezte vólna Iosias, az Ægyptumnac királlya Pharaó mégyen vala az vton Charcamis felé melly vagyon az Euphrates mellet, kinec Iosias eleibe siálla.

26 Es kŭlde az Ægyptumnac királlya Iosiashoz, ezt izenuén: miczoda dólgom vagyon nékem te veled Iudahnac királlya.

27 Nem kŭldŏt engemet az WR hogy te ellened hadakozzam: Az Euphrates felé mégyen az én hadam, sietséggel eregy haza.

28 Iosias pedig az ŏ hadáual nem tęre el elŏle hanem ellene kezde hartzolni, nem fogaduán az Prophétánac Isten siáiából siármazott bessédét.

29 Es meg ŭtkŏzéc ŏ vęle az Megiddo

Megiddo mezeién, és mikor az Iosias királt az feiedelmec kör-nyül vöttéc vólna.

30 Monda az király az ö siólgainac: Vigyetec el ergemet az hartzról, mert igen meg sebesitettem, és az ö siólgai azonnal el viuéc ötet az hartzról.

31 Es mikor az ö másodic siekerébe âluén, Ieruſálembe vitettet vólna meg hala, és az ö eleinec koporsoiában el temettetéc.

32 Es az egési Sidóságban siratác Iosiast, az feiedelmekis mind az ö feleségeckel egybe kesérgettec ö rayta mind ez mai napîg, és vgyan siokásá lött ez az egési Izrael nemzetségében.

2: Reg: 21. & 23. 33 Ezec pedig meg vadnac irattatuán az Iudah királyainac hiſtoriáioknac könyuében: Az Iosiasnac tudni illic czelekedeti, az ö diczösége és az WRnac töruényében való értelme, és az minemö dolgokat czelekedett, még az mellyec meg nem irattattanakis az Izraelnec és Iudánac királyainac könyuökben.

34 Annac okaért az kic Iudánac nemzetségéből valánac, véuén az Ieconiast az Iosiasnac fiát, ötet az ö attyánac Iosiasnac helyette királlyá válaztác, mikor husion három eztendös vólna.

35 Es mikor Izraelben három hólnapîg wralkodott vólna, az Ægyptumbéli király le veté ötet az királyságból, hogy ne wralkodnéc Ieruſálemben.

36 Es az népen siáz talentum ezüſtöt és egy talentum aranyat vön.

37 Es az Ægyptumbéli király az Ioachimot az ö báttyát válazta Iudáh orſiágának és Ieruſálemnec királyáuá.

38 Es az Ioachim orſiágát magához köteleze, Iechoniast pedig az Ioachimnac attyafiát fogua viué Ægyptumba.

39 Husion öt eztendös vala Ioachim mikor Iudában és Ieruſálemben wralkdni kezde, és az WRnac ſiine elött gonoſiúl czelekedéc.

40 Ez ellen pedig Nabucodonor az Babyloniának királlya fel iöue, és minec vtánna Babyloniába vitte vólna, érez békóba vereté.

41 Es az WRnac ſient edénit véuén az Nabucodonozor el viué, és az ö Templumában helyhezteté azokat Babyloniában.

42 Ennec tiztátalanſága pedig és gonoſsága meg irattatot az királyokról való Chronikákban.

43 Es wralkodéc ö hellette az ö fia Ioachin, ki tizen nyóltz eztendös vala mikor királlyá tennéc.

44 Wralkodéc pedig három hólnapot és tíz napot Ieruſálemben, és gonoſit czelekedéc az WR elött.

45. Azért eztendõ múluán, el küldué Nabucodonozor, el viteté õtet Babyloniába az WRnac ſient edéniuel.

46 Es Sedechiáſt tõué királlya Iudán és Ieruſálemen mikor huſion egy eztendõs vólna, ki tizen egy eztendeîg wralkodéc.

47 Es gonozt czelekeduén az WR elõtt, nem féle az beſiédektõl, mellyeket meg mondott vala az Ieremias Prophéta az WRnac ſiáiából.

48 Es noha eskũuéſsel kõtelezteteť vólna Nabucodonozor királyhoz, mind az által hitit meg ſieguén el ſiakada tũle, és az õ nyakát és ſiiuét meg keménituén, meg rontá az Izraélnec WRának Iſtenénec paranczolatit.

49 Az WR népénec feiedelmijs ſokat czelekedénec hamiſſan és iſtenetelenül, az pogányoknac minden vtálatoſságoknac felõtte. Es meg ferteztetéc az WRnac Templomát, melly Ieruſálemben ſient vala.

50 Es mikor az õ attyoknac Iſtene õ hozzáioc küldene, és az õ kõuete által õket meg tereſre hijná, miuel hogy keduez vala nékic és az õ ſient házának.

51 Õk meg czúfolác az õ kõuetit, és mikor az WR ſiól vala, meuetic vala az õ Prophétáit.

52 Ki meg búſúluán az õ népe ellen az õ iſtentelenſégekért, paranczola az Chaldęuſoc királlyainac hogy fel iõnénec.

53 Ezec õltec meg az õ iffiu népeket, az õ Templomoc kõrnyũl, és nem kedueztenec gyermeknec vagy vén embernec, leánzónac és iffiunac, mikor mindnyáián azoknac kezekbe adattattac vólna.

54 Es az WRnac minden ſient edénit, és minden királi kénczeket el vittéc Babyloniába.

55 Es az WRnac házát meg gyuytottác, és az Ieruſálemnec falait el rontuán, azoknac tornyait tũzzel fel gyuytác.

56 Mindeneket meg emésztuén és ſemmiué téuén az mi kéuánatos ſiépſég az városban vólt: Az kic pedig az fegyuertõl meg maradtanac, Babyloniába el vittéc.

57 Holott az Babyloniábéli királynac rabiai vóltác mîg nem az Perſiábéliec wralkodnánac, hogy az WRnac beſiéde mellyet Ieremias ſiáia által ſiolot, meg tellyeſednéc.

58 Mîg nem ki tõltõtte vólna az fõld az õ ſiombatit, és az õ puztaſágának ideién nyugott vólna, az hetuen eztendõket bę tõltuén.

II. Réſz.

Cyrus király az Iſtentõl fel indíratuán a 2. Paral: 36. néper haza boczátya, az mint az Ieremias õ 1. Eſd: 1. felõle meg mondotta vólt: Az Artaxerxes & 4. ideiében meg tiltatic az Templumnac eppitéſe az Cœlelyriának tizt tartoirul, &c. Toubbra: Ez Cáputban az igaſság igen meg ferteztetet, vagy azról az ki ezt irta, vagy az

vtán egyebektől. De meg emendaltator az Esdras kőnyuéből, holot ez igazán vagyon.

1 MIKOR Cyrus az Persáknac királlya wralkodnéc, hogy az WRnac az Ieremias sáia által mondott besiéde bętellyesednéc.

2 Az WR Cyrusnac az Persác királlyánac siuét fel indîtá, hogy az ő egési birodalmában irássalis el hirdetné.

3 Monduán: Ezt mondgya Cyrus az Persáknac királlya: Engemet ez főldnec kerekségénec királlyáua tett az Izraelnec WRa, az magasságbéli WR.

4 Es paranczolta énnékem hogy ő néki házat eppîtsec Ierusálemben, melly Iudeában vagyon.

5 Valaki à ti nemzetségtec kőzzül eppîteni akar, az ő WRa segitségéuel, mennyen fel Ierusálembe.

6 Valakic pedig siéllel meg telepettenec, az helyen lakozó emberec meg segitséc azokat aranyual és ezüstuel.

7 Aiándékokual, louackal es barmockal, azockal egybe, mellyeket fogadásból küldenec az WR házába melly vagyon Ierusélemben.

8 Annac okaért az Iudah és Beniamin nemzetiből való attyai nemzetségeknec, az Papoknac és Leuitáknac feiedelmi fel kelénec, kiket az Isten fel indîta, hogy fel mennénec az WRnac házánac eppîtésére, melly Ierusálemben vagyon.

9 Es az ő siomsiédi meg segitéc őket arannyal és ezüstuel, barmockal és soc fogadott aiándokockal, nagy sokac kiknec siiuec fel inditatott vala.

10 Ő magais Cyrus király elő hozatá az WRnac sient edénit, az mellyeket Ierusálemből Babyloniába vitt vala, és az ő báluányánac sientelt vala Nabugodonozor.

11 Es Cyrus az Persáknac királlya azokat elő hozatuán Mithridatesnec az kéncz tartónac adá.

12 Ki által Sesbazárnac az Iudęánac feiedelménec adattatánac.

13 a Azoknac pedig siámoc ez: harmintz arany medentze, ezer ezüst medentze, áldozat fel metelő husion kilentz kęsec, harmintz arany czesiec, más módú czesiec négy siáz tíz, és egyęb ezer edényec.

14 Minden arany és ezüst edényec, öt ezer és négy ssiáz.

15 Ezec siámon adattatánac Sesbazárnac, b ki el mégyen vala azockal, az kic az Babyloniai fogságból Ierusálembe haza menénec.

16 c Artaxerxesnec pedig az Persáknac királlyánac ideiben, Iudánac és Ierusálemnec lakói ellen irác ő néki Bilscham, Mithridates,

a: Lásd meg melly nágy ellonkezes vagyon az Bibliaban az ezüst és arany marhánac meg számlálásában. 1. Esd. 9. Es itt ez helyen. De azt meg emendalta Tremellius az Esdrasnac igaz historiaiából.

b: Vedd eszedbe ittis à hamisságot, azt mongya hogy kezebe számláltattac az arany és ezüst szerszámoc Sesbazárnac, de azokat nem hoztác el. Ezt pedig azért mőgya hogy az negyedic Cáputban való fabulánac helye légyen.

c: Ittis nagy vétkec vanac, mert à két király ideiében, Dárius Assuerus és Cambyses ideiében lőtt dolgot, vgy beszélli mint ha czac Cambyses ideiében lőtt vólna. Másodic vétec ez, hogy az Dárius Longimanus ideiében lőtt dolgot, Dárius Assuerusnac tulaidonittya, &c. Touábba lásd meg az embereknec neueketis mimódon veztegettec meg. Az Rehumot előszer neuezi Rathimus. Balthemusnac v. 16. Az vtán igy neuezi: Rathimus ab accidentibus. Harmadszor, Rathimus qui scribebat accidentia, &c. Lásd meg az deiác Bibliat mellyel ez ideig éltünc,

ridates, Tabeel, Rechum az fő tanácz, és Schimſai tőruény tudó, és à többi kic Samariába és à környűl való helyeken laknac vala, ez kőuetkezendő leuelet, (mondom hogy irác) Artaxerxes királynac.

17 Mellyet Rechum à fő tanáts és Schimſai az tőruény tudó ſierzénec à király ſiólgainac, és az ő vduarának biráinac neueckel, kic Cœleſyriában és Phœniciában laknac vala.

18 Tudtára légyen Wrunknac az királynac, hogy az Sidóc kic onnét ti tűletec mi hozzánc fel iőttenec, Ieruſálemet à verſenyes és gonoſi városſt eppitic, annac kő falait (hamar) el végezic, és à beñe való Templomotis eppitic.

19 Hogy ha ez város és annac kerítéſe véghöz menend, ők adót nem adnac, hanem az királynac kárt téſinec.

20 Miuel pedig hogy az Templum felől gondunc vólt, méltó dolognac vélőc, ha ezt el nem halgatnóc.

21 Hanem Wrunknac à királynac tudtára adnóc, hogy ha az királynac tettzic az te eleidnec kőnyuében kereſséc meg.

22 Es azokról irattatot kőnyuekben meg találod, és meg tudod hogy ez város engedetlen vólt, és az királyoknac és városoknac káros vólt.

23 Es hogy az Sidóc verſenyeſec, és abban eleitől fogua pártolkodáſoc vóltanac, és ez okaért puſititatott el az à város.

24 Moſtan azért hirré téſiſiűc Wrunknac az királynac, hogy ha ez város meg eppűlhet, és kerítéſi el végeſítetnec, Cœleſyriába és Phœniciába meneteled nem léſien.

25 Ackoron Rechumnac az fő tanácznac és Schimſainac az tőruén tudónac és azoknac tőb társainac, Syriában és Phœniciában lakozóknac az király ezeket irá.

26 Meg oluaſám az leuelet mellyet énnékem kűldtetec: Annac okaért paranczolám hogy meg tudakoznának felőle, és meg találác hogy ez város eleitől fogua az királyoknac ellenec állot.

27 Es hogy engedetlen, és hogy pártolkodáſnac ſierzői lakoztac abban, ſőt igen hatalmas királyokis wralkodtanac Ieruſálemben, kic Cœleſyrián és Phœnician adót vettenec.

28 Moſtan azért paranczolom, hogy ez férfiakat meg tilcz átoc, hogy azt az városſt ne eppitſéc, és többet ſemmit ne miuellyenec.

29 Hogy ne kőuetkőzzenec nehezeb dolgoc onnét, az honnét gonoſioc iőttenec, és az királyoknac kár ne kőuetkezzéc.

30 Ackoron el oluaſuán azokat, mellyeket Artaxerxes király irt vala, Rechum és Schimſai az tőruénitudó, és azoknac tiſitbéli társai, louokat el kéſiítuén, ſietue louagockal, néppel és ſereggel Ieruſálembe ménénec.

31 Es kezdéc az eppitőket meg tiltani: Ezképpen Ieruſálemben

à Tem-

az Templomnac eppitésétöl meg ſiünénec az Sidóc, mind az Dariuſnac az Perſiai királynac birodalmánac máſodic eſitendeiéig.

III. Réſz.

Az Dárius nagy lakodalmat ſerez az ö ſólgainac, és à királynac iffiai hárman három ſententiát mondánac, mellyeknec igaſságánac meg itéléſét a királyra hadgyác. Az elsö az ö ęrtelmét az borról és annac erösségéröl meg mondgya: Touábba, Az Eſdráſnac elsö könyuénec hiſtoriaia bizonitya, hogy ezec nem lött dolgoc, az mint az oluaſóc ö magokis eſekbe vehetic. Nem lehet azért és könywnec ollyan méltoſága, mint az Canonicus könyueknec. Mert Eſdras azt iria Eſd: 5. hogy Aggęus és Zacharias inditottác az Sidókat hogy az Templomot meg eppitſéc. Aggęuſis azt iria cap. 1. & 2. hogy nem inditattac egyebünnet, hanem czac iſten lelkétöl az Prophétác által. Az vtán vgy irt az Dárius Longimanus hogy eppitſéc Eſd. 6. Touaba ſem az Dárius ſem az Sidóc nem emlekeznec ez hiſtoriáról, mikor kérdic öket, kiczoda engedelméböl eppitenec, es mikor az király meg engedi z eppiteſt. Láſd meg, Eſdr: 5. ỹſ: 9. & 6. cap: Abbannis nagy vetec vagyon hogy az Darius Longimanus ideiét az Dárius Aſſuerusnac tulaidonitrya, és ez kęt királynac ideiét egybe zauaria.

1 DARIVS király nagy vaczorát kéſiite minden ö vduara népénec, Mediánac és az Perſiánac minden feiedelminec.

2 Es minden fö embereknec, feiedelmeknec, tiztartóknac, had nagyoknac, kic ö alatta Indiátúl fogua mind Szereczen orſiágîg, Száz huſion hęt tartományokban való tizt tartóc vóltanac.

3 Kic mikoron öttenec ittanac vólna, és meg elegeduén haza mentenec vólna, Dárius király az ö ágyas házában fel méne, kiczint aluuéc, és fel ſerkene.

4 Ackoron amaz három vduarló iffiac, az kic à király teſtét örizic vala, mondánac eggyic az máſiknac.

5 Irion mindeninc valami ſiép ieles mondáſt, hogy az mellyikünknec beſiéde à máſiknál bölczebnec találtatic, annac Dárius király nagy aiándékot adgyon.

6 Hogy bárſonyba öltözteſséc, arany pohárból igyéc, aranyas házban aludgyéc, arannyal meg ékeſitett louaktól vonataſséc ſiekérben, bibor patyolatot viſellyen, és nyakában arany lánczot.

7 Dárius vtán az ö bölczeſégeiért máſodic helyen üllyön, és Dáriuſnac rokonſágánac hiuattaſséc.

8 Ackoron meg irá mindenic az ö mondáſát, és bę peczeteluén Dárius királynac feie alá téuéc.

9 Monduán: minec vtánna fel kelend az király, adgyuc néki az mi iráſunkat, és az harmunc közzül valamellyinknec mondáſát leg bölczebnec itélendi az király és az Perſiánac feiedelme, annac adattaſséc à gyözödelem, az mint irua vagyon.

10 Eggyic ezt ira: ERÖS AZ BOR.

11 Máſic: ERÖS az KIRALY.

12 Harmadic ezt ira: ERÖSBEC AZ AZSZONI ALLATOC, mindeneknec felötte pedig GYÖZÖDELMES AZ IGASSAG.

13 Mikoron azért felt költ vólna az király, véuén az ö iráſokat néki adác, és el oluaſá.

12 Annac vtánna el külduén hiuatá az Perſiánac és Mediánac minden feiedelmit, neuezeteſit, itélö meſterit és tiſitartóit.

15 Kic

15 Kic az tanáczban bę ůluén meg oluaſác az iráſokat.

16 Annac vtánna paranczola az király, hijátoc vgy mond az iffiakat, kic az ő iráſokat meg maggyarázzác; és mikoron hiuattatuán bę iöttenec vólna.

17 Meg paranczola nékic az király: Nó magyarázzátoc meg minékůnc az mit irtatoc. Annac okaért el kezdé az elsőſiör az ki az bort mondotta vala erősnec, monduán:

Az Bornac erőſségéről.

18 O firfiac melly igen nagy ereie vagyon az bornac, meniuel erősb az bor mind azoknál à kic ötet meg iſſiác? El haytya az elmét.

19 Az királynac és áruánac elméiét egy arant, egyenlőképpen heiába valóuá téſsi, ſiólgánac, ſiabadoſnac, ſiegénnec, gazdagnac elméiét.

20 Es minden elménec bátorſágot és gönyörűſéget ſierez, vgy annîra hogy ſemmi ſiomoruſágról és ádoſságról meg nem emlekezic.

21 Es minden embert adakozóuá téſsien, czelekeduén ezt hogy à réſsieg ember ſem királyról ſem feiedelemről meg ne emlekezzéc, hanem mindenkor ſoc pénzről ſiól az ő ſiáia.

22 Auagy minec vtánna meg réſsiegednéc, ſem barátſágról ſem attyafiuſágról meg nem emlekeznec, hanem egy keués idő múlua fegyuert ragadoznac.

23 Minec vtánna pedig az bortól meg ſiabadúluán meg iozánodnac, az czelekedet eſsekbe nem iút.

24 O firfiac, auagy nem felőtte igen erősſé az bor? Mert kiczoda merné auagy czac gondolnijs, hogy illyen nagy dolgokat czelekednéc? Es ezeket ſióluán halgata.

IIII. Reſz.

Az két iffiakis meg mondgyác az ő çrtelmeket, kic az kiralynác, az aſſioni allatnac, és az igaſságnac ereiéről ſóltac vala: Az harmadiknac çrrelmét hadgya ióuá az király, és azt diczéri, és meg engedi az Iruſálem városának eppitéſét.

1 ACkoron kezde ſiólni az máſikis, az ki az királt irta vala erősbnec lenni.

2 O férfiac, nem de nem igen erősſéké az emberec, az kic ez földet és tengert biriác, és mindeneket mellyec azokban vadnac? *Az király nac erősſéről.*

3 Az király pedig azoknál erősb, ki vgy wralkodic azokon hogy valamit paranczoland meg czelekedgyéc.

4 Mert ha őket az hadakozáſra küldendi, el mennec, hegyeket, kerîtéſeket, kő falokat és tornyokat le rontnac.

5 Őletetnec és ölnec, hogy az királynac paranczolattya ſierint czelekedgyenec, ha pedig győzedelmeſſec leendnec, valamit az hadban nyertenec, mindent az királynac viſinec.

6 Haſonlatosképpen mind azoc az kic nem vitęzkednec és nem hartzolnac, hanem az földet miuelic; ezec minec vtánna bę arantandnac, az királynac adóiokat bę hozzác.

7 Vége-

7 Végezetre ha ő egyedül azt mondgya, öllyétec meg, meg ölic, ha el hagyattya, el hadgyac.

8 Ha veretteti, veric, ha ki törölteti, ki törlic, ha eppitet, eppitnéc.

9 Ha ki vágattat, ki vágiác, ha plántáltat, plántálnac.

10 Minden erötlenec és hatalmaſoc ő néki engednec, ezeckel környül fogattatuán ül le és iſſic, és alúſſic ezektöl környül vétettetuén.

11 Es ſenki az ő akarattya ſierint el nem mehet, hogy az ő maga dolgára viſellyen gondot, hanem az ő beſiédinec engednec.

12 O férfiac mi módon nem vólna à király mindennél erösb? Mert kinec vólnánac enni diczéreti? Es ezeket ſióluán halgata.

13 Az harmadic pedig az ki az aſſiſioni állatokról és az igaſságról irt vala, (ez az Zerubabel,) ſiólni kezde.

14 O férfiac, nem az király leg nagyob, nem az embereknec ſokaſága, nem az bor mindennél erösb: Kiczoda tahát az ki ezeken wralkodic?

Az aſſiſioni állatoknac erösségekről.

15 Auagy nem az aſſiſioni állatoc ſiültéke az királt, és minden népet ki az földön és tengeren wralkodic.

16 Auagy nem ezektöl ſiületetteneké és neueltetteneké az kic ültetic az ſiölöt, mellyekröl az bor léſſen.

17 Ezec az kic minden embereknec ruháiokat czinállyác, ezec ſiereznec diczöſéget az embereknec, ezektöl az férfiac e nem ſiakaſitathatnac.

18 Ha aranyat, ezüſtöt és minden drága marhát gyüytenekis, és latandnac valamelly ſiép aſſiſioni állatot.

19 Mind azokat el hagyuan erre figyelmeznec, reiáia függeſitet ſiemmel fohászikodnac arra, és azt inkáb kéuánnyác hogy nem mint az aranyat, ezüſtöt és akar melly drága marhátis.

20 Az férfiu még attyátis az ki ötet fel tartotta, és tartományátis el hadgya, és adgya magát az aſſiſioni állathoz.

21 Es öndön magát az aſſiſioni állattal meg vidamituán, ſem az ő attyáról, ſem añyárol, ſem tartományáról meg nem emlekezic.

22 Es czac innétis meg kell ti néktec tudnotoc hogy az aſſiſioni állatoc wralkodgyanac ti raytatoc? Auagy nem nagy nyomorúſágot veſiteke fel? a

23 Es ember az ő fegyuerét véuén, vtra nem mégyené hogy lopáſt és gyilkoſságot czeleked-gyéc, nem az tengeren és folyó vizeken haiokáziké?

24 Nem láté oroſiláńt, és nem éijel iáré, és mikoron lopáſt, czalárdſágot, és ragadomáńt kaphatand, mindeneket nem az ő ſieretöihöz hordé?

25 Söt hogy az ő férie, attyánál auagy annyánál feleſégét inkáb ſiereſſe ez meg bizonittya.

26 Mert ſokan bolondá löttenec az ő feleſégekért, ſokan ſiólgácká löttenec azokért.

a: Vagy: Auagy nem bankodtoc? Tudni illic hogy titeket meg győzlec. Nemelyec igy fordityac, Munkaloztoc és nagy dolgokrá igyekeztec, de mindent az aſſiſioni állatnac adtoc.

27 Sokan el veſitenec és meg ölettettenec, mikoron az aſiſioni állatokért vétkeſitec vólna.

28 Immár pedig el hidgyétec beſiédemet, hogy noha nagy az király az ö hatalmaſságáual, kit minden tartományokban való emberec męg czac meg illetnijs félnec.

29 Láttam mind az által hogy Appaijma az Rabſaces leánya az igen hatalmas királynac ágyaſa, à királynac iob keze felöl ülién.

30 Az Coronát à király feiéböl el véuén az ö maga feiébe téſii vala, és bal kezéuel az királt üti vala.

31 Es ezec mikoron léſinec, az király ſiáia tatuán nézi azt, ha az neuetend, öis neuet; ha meg haragſiic, hizelkedic mîglen meg békellendic ö vęle.

32 O férfiac, miképpen nem vólnánac mindennél erösbec az aſiſioni állatoc? Mert kiczoda czelekedhetnéc illyen dolgokat?

33 Ackoron mikor az király és à fö népec egy máſra tekintettec vólna, kezde az igaſságról ſiólni.

Az igaſſágnác erösſégéröl.

34 O férfiac az aſiſioni állatoc auagy nem erösſeké? Nagy pedig à föld és magas az Eeg, és gyors à Napnac futáſa, ki az Eeget bę kerüli és iſmét az ö helyére mégyen egy nap.

35 Auagy pedig nem vólnaé igen nagyſágos à ki ezeket czelekedi? Annac okaért mindennél leg nagyob és erösb az igaſság.

36 Minden föld az igaſságot hija ſegitſégöl, és ötet az Eegis áldgya, és ö elötte állatoc minden meg indúlnac és reſiketnec, és annál ſemmi hamiſság ninczen.

37 Hamis az bor, hamis az király, hamiſsác az aſiſioni állatoc, hamiſsac az embereknec minden fiai, és azoknac minden czelekedetec hamiſsac; és ninczen azokban igaſság, hanem el veſinec az ö hamiſſágokban.

38 De az igaſság meg marad, és ereiében öröcké ęl, és mind öröcké meg áll.

39 Kinél ſem ſiemély válogatás nintſen, ſem külömbözés, hanem igazat ſiolgáltat minden igazaknac és hamiſsaknac, kic mindnyáián az ö kegyelmes czelekedetiuel élnec.

40 Mert ninczen az ö itéletiben hamiſság, hanem erösſég, és birodálom és hatalmaſság, és felſéges diczöſég minden idöben. Aldott légyen az igaſságnac Iſtene.

41 Ez pedig az ſióláſtól mikor meg ſiünt vólna, à fö népec mind fel kiáltuán mondánac, igen nagy az igaſság és mindennél erösb.

42 Az király pedig monda: Ha valamit akarſi kérni annac felötte az mint irua vagyon, kéried és meg adom te néked; miért hogy leg bölczebnec találtattál, leg közelb ülſi én hozzám, és én rokonomnac hiuattatol.

43 Ackoron az (monda) az királynac: meg emlekezzél az te fogadáſodról, hogy fel fogadtad te Ieruſálemnec meg eppitéſét, az melly napon az orſiágot kezedhöz vennéd.[b]

b: Ha ezec igazac, tehat az Eſdráſnac, Nehemiaſnac, Eſternec hiſtoriáia, és az Aggeuſnac Propeciáia ſoha ſemmiképpen nem lehet igaz.

44 Es

44 Es Ierusálemböl minden el hordatott edényeknec meg adását, mellyeket mikor Babyloniát meg vette vólna Cyrus, ki válasituán, oda visisia akar vala küldeni.[c]

c: Ez az Esdrasnac igaz historiaiával ellenkezic, mert nem ezac visszsza akarta küldeni Cyrus az Templum édenit, hanem vgyan visszsza küldött.

45 Es fogattad vala az Templumnakis eppitését, mellyet az Edomęusoc meg égettenec, mikoron Iudęát az Chaldęusoc el pusititottác.

46 Mostan azért WRam ez à mit kéuánoc és kérec, és az mire kérem te felségedet, hogy véghöz vigyed à fogadást, mellyet az mennyei királynac az te siáiaddal fogadtál.

47 Ackoron fel keluén Dárius király meg czókolá ötet, és meg ira minden kéncztartóknac, tisittartóknac és ieles embereknec, hogy el késernéc ötet, és az ö vti társait, kic Ierusálemnec eppitésére fel mennec.

48 Es minden gonduiselöknec, kic Syriában, Phœniciában és Libanuson valánac, hogy az Libanus hegyröl Cedrus fákat hordatnánac Ierusálembe, azoknac az város eppitésében való segitségekre.

49 Annac felötte mind az Sidóknac kic az orsiágból Iudęába fel mennec vala, siabadságot hirdetuén, hogy egy hatalmasnac, feiedelemnec auagy tisitartónakis ne légyen siabad az ö kapuiokra menni.

50 Hanem mind az egési tartománt mellyet birandnac, azoktól siabadosnac lenni paranczolá, és hogy az Edomęusoc az Sidóknac kastellyokból, mellyeket birnac vala, ki mennyenec.

51 Es az Templumnac eppitésére esitendönkint húsi húsi talentumot adnánac, mîglen fel rakattatnéc.

52 Az sient óltáron való egésilen naponként meg égetö áldozatra pedig az mint paranczolua vagyon, esitendönként tíz tíz talentomat siolgáltatnánac.

53 Végezetre mindeneknec kic Babyloniából az városnac eppitésére mennec vala, magoknac és az ö maradékoknac siabadságot engede.

54 Ismég ira hogy minden Papoknac adnánac bizonyos siámú sient ruhákat, mellyekbe fel öltöztetuén siolgálnánac.

55 Az Leuitáknakis hagyá hogy élést adnánac, mîglen az ház el végeztetnéc, és Ierusálem fel eppitetnéc.

56 Es az hogy városnac minden örizöinec iutalmát és fizetést adnánac.

57 Es el küldüén minden edényeket mellyeket Babyloniából Cyrus ki válasitot vala, valamellyeket Cyrus hagyot vala, ezis paranczolá meg lenni és Ierusálembe küldettetni.

58 Ki ménuén azért az az iffiu, fel emeluén ortzáiát Ierusálem felé, hálát adá à meñyei királynac.

59 Monduán; te töled vagyon az gyözödelem, te töled az bölczeség és világosság, én pedig te siolgád vagyoc.

60 Aldott vagy, ô ki énnékem bŏlczeſéget adtál; Diczérlec tégedet WRam mi attyainknac Iſtene.

61 Es az leuelet viuén Babyloniába méne, [d] és oda iutuán meg monda ezeket mind az attyafiaknac, kic Babyloniában valánac.

d: Mert az király Ecbatanaban vólt Media orſzagban.

62 Kic az ŏ eleieknec Iſtenénec hálákat adánac, hogy adna immár ŏ nékic kŏnnyebſéget és nyugodalmat.

63 Hogy fel ménuén meg eppítenéc Ieruſálemet és az Templumot à mellyben az ŏ neue ſegitſégŏl hiuattatot: Es ŏruendezénec énec ſióckal és vigaſággal hęt napon.

V. Réſz.

Meg ſzámláltatnac azoc az kic á fokſágból haza mentenec, meg eppitetic à Templum es az óltár. Az ſátoros innepet meg ſzentelic, de az eppitéſtŏl el tiltatnac az ŏ ellenſéget által, &c.

1 EZeknec vtánna pedig az attyai czelédeknec feiedelmi az ŏ nemzetſége ſierint el válaſitatánac, kic feleſégeckel, fiockal, leányockal, az ŏ ſiolgáiockal és barmockal fel mennyenec.

2 Es Dárius ŏ vęlec boczáta ezer louagokat, kic békeſéggel el kéſernéc Ieruſálembe à Sidókat, kic éneklŏ ſierſiámockal dobockal és ſipóckal élnec vala.

3 (Mert az attyafiac mindnyáián énekelnec vala nékic,) és azokat paranczola vęlec fel menni.

4 Ezec pedig az férfiaknac neuec, kic az ŏ attyai nemzetec ſierint az ŏ nemzetſégekben és feiedelemſégekben fel mennec vala.

5 Az Papoc kŏzzŭl: az Aaronnac fiánac az Phineſnec fiai kŏzzŭl Ieſus Ioſedeknec fia, Ioakimmal az ŏ fiáual, és Zorobabel Salatielnec fia, Dáuid házából való Peretznec nemzetſégébŏl, Iuda nemzetſégénec feiedelme.

6 Az ki Dárius királynál az ŏ orſiágánac máſodic eſitendeiébē az Niſan neuŏ elsŏ hónapban amaz czúdalatos beſiedéket ſióla.

7 Ezec az Iudęából valóc, kic fel ménénec abból az Babyloniai rabſágſágból, kiket Nabucodonozor Babyloniánac királya Babyloniába vitt vala, kic Ieruſálembe meg tęruen Iudęánac réſieire viſiſia ménénec kiki az ŏ városában.

8 Az kic iŏttec vala Zorobabellel, Ieſuſsal, Nehemiaſsal, Azariaſsal, Rahhamiaual, Nachamaniual, Mardochęuſsal, Bilſchaual, Miſperethuſſal, Biguaiuſſal, Nechummal, Bahhanaual, az ŏ feiedelmiuel: Ez pedig az népnec az ŏ feiedelmektŏl való meg ſiámláláſoc.

9 Paroſnac fiai, kęt ezer ſiáz hetuen kettŏ; Sephatiaſnac fiai, három ſiáz hetuen kettŏ.

10 Arachnac maradéki, hat ſiáz ŏtuen kettŏ.

11 Pachath Moabnac maradéki Ioſuenac és Ioabnac marádékiból kęt ezer, nyóltz ſiáz tizen nyóltz.

12 Helam maradéki, ezer, kęt ſiáz ŏtuen négy: Zattus maradéki,

déki, nyóltz ſiáz negyuen ŏt; Zaccainac maradéki, kęt ſiáz hatuan; Binnuinac maradéki, hat ſiáz negyuen nyóltz.

13 Bebai maradéki, hat ſiáz huſion nyóltz; Hazgad maradéki, kęt ezer, hárŏ ſiáz, huſion kettŏ.

14 Adonikam maradéki, hat ſiáz hatuan hęt; Biguai maradéki, kęt ezer hatuan hęt; Haddi maradéki, hat ſiáz ŏtuen ŏt.

15 Aternec Ezechiaſtól való maradéki, kilentzuen nyóltz; Haſchunnac maradéki, három ſiáz huſion nyóltz; Betzai maradéki, három ſiáz huſion négy.

16 Chariph maradéki, ſiáz tizen kettŏ.

17 A Gibbonitac, kilentzuen ŏt.

18 Bethlehemitác és Netophatęuſoc, ſiáz nyóltzuan nyóltz; Anathot városbéliec, ſiáz huſion nyóltz; Hazmauetbéliec, negyuen kettŏ.

18 Kiriathiearimbéliec, Cephirabéliec, és Beerotbéliec, hęt ſiáz negyuen három; Rama és Giba városbéliec, hat ſiáz huſion egy.

20 Micmas városbéliec ſiáz huſion kettŏ; Bethel városbéliec és Hhaiabéliec, ſiáz huſion három.

21 Az máſodic Nebo városbéliec, ŏtuen kettŏ; az máſodic Helam maradéki, ezer kęt ſiáz ŏtuen négy; Magbiſcus maradéki, ſiáz ŏtuen hat.

22 Charimus maradéki három ſiáz húſi; Iericho városbéliec három ſiáz negyuen ŏt.

23 Lodęuſoc, Chadidęuſoc és Ono városbéliec, hęt ſiáz huſion egy; Senaanuſoc, három ezer, kilentz ſiáz harmintz.

24 Papoc: Eſaias maradéki Ieſuenac nemzetſégiből, kilentz ſiáz hetuen három; Immer maradéki, ezer ŏtuen kettŏ.

25 Paſchar maradéki, ezer kęt ſiáz negyuen hęt; Charimus maradéki, ezer tizen hęt.

26 Leuitác: Ioſue maradéki Kadmieluel az Hodeua fiai kŏzzŭl, hetuen négy.

27 Aſaph maradéki, az kic az Templumban énekelnec vala, ſiáz negyuen nyóltz.

28 Ayton állóc pedig: Sallum maradéki, Ater maradéki, Talmon maradéki, Hackub maradéki, Chaat maradéki, Sobai maradéki, ſiáz harmintz nyóltz.

29 Az kic az Papoknac à Templumban ſiolgálnac vala, Tzichas maradéki, Haſuph maradéki, Thabahhot maradéki, Keroſus maradéki, Sihhę maradéki, Padon maradéki.

30 Leban maradéki, Agab maradéki, Schalmai maradéki, Chanan maradéki, Giddilus maradéki, Gachadus maradéki, Reaius maradéki, Retzimus maradéki, Nekod maradéki.

31 Gazanus maradéki, Huzza maradéki, Paſeach maradéki, Bezaus maradéki, Mehhunim maradéki, Nephiſchiſim maradéki, Bakbuc maradéki, Chakuph maradéki, Charchur maradéki.

32 Batzelit maradéki, Mechid, maradéki: Charſa maradéki, Barkos maradéki, Siſera maradéki,

Temach maradéki, Netziach maradéki, Chatiphaz maradéki.

33 Sálomon Netinçuſi, Sotaus maradéki, Sopherethus maradéki, Perid maradéki, Iahhala maradéki, Darkon maradéki, Giddilus maradéki.

34 Schephatias maradéki, Chatil maradéki, Pokerethhatzebaim maradéki, Amon maradéki.

35 Mind az Nethinçuſoc és Sálomon ſiólgainac maradéki három ſiáz nyóltzuan kettő.

36 Ezec azoc az kic Thelmelachból és Thelcharſából fel iöuénec, és azoknac feiedelmec Cerub, Adan és Immer.

37 De nem mondhatác meg az ő városokat és az ő nemzetſégeket mimódon vólnánac Izraelből, Delaa maradéki, Tobijas maradéki.

38 Az Papoc közzül pedig, kic Papſágot viſelnec vala, kic azoknac lenni nem találtatánac, Chabaias maradéki, Cotzus maradéki Barzillai maradéki, ki à Barzillai leáni közzül feleſéget véuén, az ő neuéről neueztetéc.

39 Ezeknec nemzeteknec à mellyet mondanac vala, iráſát kereſéc, de meg nem találtatéc; annac okaért el tiltatánac à Papſágtól.

40 Mert az király köuete meg paranczola nékic, hogy az ſient állatokat ne ennéc, mîglen olly Pap támadna, ki az Wrimnac és az Thummimnac igaſságát meg tanîtana.

41 Mindnyáián az Izraelitác negyuen kęt ezeren, három ſiázan hatuanon valánac.

42 Azoknac ſiolgáioc és ſiolgáloioc kiuől, kic hęt ezeren három ſiázan harmintz hęten valánac, kęt ſiáz negyuen öt éneklő férfiac, és aſiſioni állatoc kiuől.

43 Louoc hęt ſiáz harmintz hat, az ő öſſuérec kęt ſiáz negyuen öt, teuéiec négy ſiáz harmintz öt, ſiamároc hat ezer hęt ſiáz húſi.

44 Az attyokról való nemzeteknec feiei közzül pedig, mikoron az Ieruſálemben lakozó Iſtennec házához iutottanac vólna, némellyec ſiabad akarattyoc ſierint aiánlác magokat az Iſten házának az ő helyén való meg eppîtéſére.

45 Es az ő çrtekec ſierint az alkotuáñra adánac, hatuan egy ezer drachmat, öt ezer Gyra ezűſtöt, és Papi ruhát ſiázat.

46 Es lakánac az Papoc és Leuitác, és az köſség közzül az kic Ieruſálembe és Iudęábа iöttenec vala, Nethinçuſoc, Cantoroc, és aytón allóc, és az Izraelitác mind az ő tartományokban.

47 Mikoron pedig az hetedic hónap el iött vólna, és az Izraelitác az ő városokban lakoznánac, egyenlő akarattal az Napkeleti kapu előtt való tornátzba gyülénec.

48 Holott Ioſue Ioſadaknac fia az ő attyafiaiual à Papokual meg áluán, és Zorobabel Sealtielnec fia az ő attyafiaiual óltárt rakánac.

49 Hogy az égő áldozattal áldoznánac, miképpen à Moſeſnec az Iſten

az Iſten emberének tőruényében irua vagyon.

50 Es mikoron az óltárt az ő helyébe fel állattac vólna, iólléhet à pogányoc ő ellenec gyűltenec vólna, mind az által azon az Iſteñec hálá adó áldozatokat, és egéſilen meg égetŏ áldozatokat áldozánac reggel és eſtue.

51 Es ſátoros iñepet ſientelénec, az miképpen irua vagyon, à ſiokás ſierint naponként áldozuán.

52 Es ſiűntelen való égŏ áldozatoc, ſiombatoknac, wy hóldoknac, és ſiokott neuezetes napoknac áldozatit áldozánac és minden ſient dolgokat czelekedénec.

53 Valakic az WRnac fogadáſt tőttenec vala, az hetedic hólnapnac elsŏ napiától fogua kezdénec égŏ áldozatockal áldozni, mikor męg az WR Templumánac fundamentoma fel nem vettetet vólna.

54 Es pénzt adánac à fa vágóknac és meſter embereknec, és ételt és italt olyaual egybe.

55 Az Sidon és Tyrus városbélieknec, hogy ŏ nékiec az Libanus hegyéről ſiálakon Cedrus fákat hoznánac alá az Ioppe tengerén, az miképpen Cyrus à Perſáknac királlya ŏ nékiec erre ſiabadſágot adott vólna.

56 Másodic eſitendőben pedig, minec vtánna Ieruſálembe az Iſteñec házába mentec vólna másodic hólnapbã, Zorobabel Sealtilenec fia, és Ioſue Ioſadaknac fia az ŏ attyafiaiual az Papokual és Leuitákual, és valakic à rabſágból Ieruſálembe mentec vala.

57 Az másodic hólnapnac elsŏ napián másodic eſitendőben, kezdéc az Iſten házának fundamentomát fel vetni, valakic Iudeában és Ieruſálembe iőttenec vala.

58 Es mikoron Leuitákat válaſitottac vólna, kic húſz eſitendőſsec és nagyobbac valának, hogy az WR házának munkáiában palléroc lennénec.

59 Elŏ áluán Ioſue, az ŏ fiai és rokonſági, és azoknac attyokfiai az Leuitác, az Iſten házában eppitőknec egy aránt vóltanac igazgatói.

60 Az Papokis elŏ állánac fel kéſiűluén trombitákual, és à Leuitác az Aſaphnac maradéki Cymbalmokual.

61 Diczéruén az WRat és álduán, à Dáuidtól Izraelnec királlyától irattatot énekekuel.

62 Az egéſi nép pedig igen nagy kiáltáſsal kiált vala diczéruén az WRat, mikoron az WRnac háza rakattatnéc.

63 El iduén pedig à Papoc kőzzűl, Leuitác kőzzzűl és az attyai nemzetſégeknec feiei kőzzűl vén emberec, kic az elsŏ házatis láttac vala.

64 Ennec eppitéſére nézue nagy fel ſiálual ſirnac vala, ſokan eſmét az nagy őrőmnec miatta kiáltanac vala.

65 Vgy annîra hogy à nép nem tudná meg válaſitani az őrőmből való kiáltáſt az ſiralmas ſiótól, mert az nép igen nagy kiáltáſſal kiált vala, el annîra hogy meſiſie földre meg hallattatnéc.

66 Iudánac pedig és Beniaminnac ellenségi meg haluán.

67 Es meg ęrtuén, hogy az rabságra vitetett emberec az Izrael Wránac Istenénec Templomát eppitenénec.

68 Zorobabelhöz és az attyai nemzetségeknec feieihöz ménénec, és mondánac nékic: Hadd eppîczünc mijs ti veletec.

69 Mert miképpen ti azonképpen mijs engedünc à ti Istenteknec, és mijs Asar Haddomnac az Assyria királlyánac ideiétöl fogua, ki minket ide hozott, hasonlatosképpen áldozunc.

70 Kinec Zorobabel és Iosue az Izraelben való attyai nemzeteknec eleiuel egyetembe monda; Nem illic ti hozzátoc mi velünc az mi Istenünknec házat eppiteni.

71 De az Izraelnec Wránac Istenénec mi magunc eppitünc, az miképpen Cyrus király Persiánac királlya mi nékünc meg paranczolta.

72 Az tartományoknac pedig népei az Iudęánac népét bosisiontuán az eppîtést meg hábority ác vala, mind álnoksággal s. mind embereket bęreluén ellenec hogy ne eppitenénec,

73 Es reáioc ütuén meg bántyác vala, hogy az eppîtés Cyrus király ideiében el ne végeztetnéc, és halagottyac vala az eppîtést Dárius királynac siinten másodic esitendeiéig.

VI. Rész.

Az tizt tartóc akariac meg bántani az Templumnac eppitésér, mellyet az Aggęus és Zacahrias Prophétanac intéséböl el kezdettec vala. Dárius meg keresteti az Cyrus királynac az Sidóknac haza boczátasoc felöl, és az városnac eppitése felöl való leuelet, mellyet mikor meg találtac vólna, parantsollya hogy az Cyrus király parantsólattya helyén maradgyon.

1 DARIVS birodalmánac pedig másodic esitendeiében Aggęus és Zacharias Hiddo Prophétánac fia, prophetála az Izrael Istenénec neuéuel azoknac az kic Iudęában és Ierusálemben valánac.

2 Ackoron Zorobabel Sealtielnec fia, és Iosue Iosadaknac fia fel keluén, isméglen kezdéc az Ierusálemben lakozó WRnac házát eppîteni, mikoron ielen vólnánac ö vęlec az WRnac Prophetái, kic öket segiténec.

3 Melly idöben Tatnai à folyó vizen túl való feiedelem, és Schetarboznai ö hozzáioc iöue az ö seregéuel.

4 Es mondánac nékic: ki engedelméböl eppititec ez házat és ez álkolmánt, és ki akarattyából visitec mindent egyebet véghöz? Es kiczodác ezec az eppîtöc?

5 De ez kegyelmet nyeréc à Sidóknac vénei, az WRnac à fogságból haza iöttekhöz való sierelméböl.

6 Hogy meg ne bántatnánac az eppîtésben, mîglen Dáriusnac mindeneket meg ielentuén, ö töle valásioc iöne.

7 Az leuélnec mássa ez, mellyet Tatnai az vizen túl való feiedelem, és Schetar boznai, és az ö siólga társoc kic az folyó vizen túl valánac, Dáriusnac küldénec: Dárius királynac egességet kéuánunc.

8 Tudta-

Ezt igazan mondgya Esdras, vagy az à ki ez könyuet irta, De ebben vagyon az vétec hogy az Dárius Hystaspisnec tulaidonittya azokat, mellyec az Dárius Longimanus ideiében lettec. Mert Cambyses és Dárius Hystaspis ideiében vólt tilalomban az eppités. az Dárius Longimanusnac másodic eztendeiében kezdic el az eppitést az Prophétác intéséböl.

8 Tudtara légyen à királynac, hogy mi Iudęánac tartományába mentűnc vólt, és Ierusalembe bę ménuén, találtunc férfiakat kic az Istennec nagy házát eppitenec.

9 Az Templumot siép és nagy kőueckel és annac falait drága állatokból.

10 Es ez alkotuán gyorsan lésien, és azoknac kezec által sierenczés, nagyságoson és igen siorgalmatossan véghőz mégyen.

11 Ott meg kerdűc az véneket monduán: Ki engedelméből eppîtitec ez házat, és ez dolgokat ki akarattyából miuelitec:

12 Ennec okaért kerdőc pedig, hogy az kic ez munkában fők, tenéked tudtodra adnóc, és kéuanóc hogy azoknac neueket minékűnc irua adnác.

13 Kic felelénec mi nékűnc, monduán: Mi annac az Istennec, ki az mennyet, az Eeget, és földet teremtette, siólgai vagyunc.

14 Ez ház pedig ennec előtte soc esitendőuel eppitetet vala, és elis végeztetet vala az Izraelnec nagy és hatalmas királyától.

15 De miólta az mi eleinc meg bosisiontuán az Izraelnec Istenét, ő ellene vétkeztenec, ada őket Nabucodonozornac, Babyloniánac és à Chaldęusoknac királlyánac kezébe.

16 Kic ez házat el rontuán meg gyuytác, és az népet fogua viuéc Babyloniába.

17 De Cyrusnac Babyloniái királynac első esitendeiében paranczolá Cyrus, hogy ez ház meg eppitetnéc.

18 Es azokat az arany és ezűst sient edényeket, mellyeket Nabucodonozor ez Ierusálemben való sient házból ki horduán az ő Templománac sientelt, azokat mondom az Babyloniái Templumból, elő hozatá Cyrus, és adá Zorobabelnec és Sesbatzar feiedelemnec.

19 Kiknec meg paranczolá hogy ez edényeket el hozuán, le tennéc à Templumban, melly leendő vala Ierusálemben, és az Istennec Templomát az ő helyén eppitetnéc.

20 Ackoron Sesbatzar az Isten házánac, melly Ierusálemben vagyon, fundamentomit fel veté, és az időtül fogua ez ideîg rakattatic, de męgis el nem végeztetett.

21 Mostan azért ha tettzic te néked király, keresséc meg az Cyrus király kőnyues tár házában, melly vagyon Babyloniában.

22 Ha meg talállyáké hogy Cyrus király méltoságából kezdettec eppîteni az WRnac házát, melly Ierusálemben vagyon, és à mi Wrunc király ez dolog felől iria meg minékűnc az ő itéletit.

23 Ackoron Dárius király paranczolá, hogy meg keresnéc az kőnyues tár házákat, és Mediánac tartományában Ecbata neuő városban találtatéc egy ládaczka, mellyben illyen irás vala.

Vagy leueles erszeny, vagy leueles taska.

24 Cyrus királynac első esitendeiében, paranczolá Cyrus király, hogy meg eppitetnéc az Istennec háza melly vagyon Ierusálemben, àhól siűnetlen való tűz égyen.

25 Melly-

25 Mellynec magaſsága légyen hatuan ſing, és ſiçleſsége hatuan ſing, hárō rend nag kōuekbōl, és vij ſáknac rendibōl, és hogy kōltſéget à király házából adgyanac.

26 Es az WR házának arany és ezūſt edéni, mellyeket Nabucodonozor az WRnac házából, melly vagyon Ieruſálemben, ki hordott vólt, azon helyre tételſenec, àhól vóltanac helyheztetue.

27 Moſtan azért paranczolom, hogy légyen gondotoc reá, ô Tatnai az vizen túl való feiedelem, és Schetar boznai, és à ti ſiólga társaitoc, kic à folyó vizen túl tiſitartóc vattoc, hogy à helynec békét hadgyatoc.

28 Es paranczolom hogy vgyan meg eppiteſséc, és hozzá láſſanac hogy az haza ment Sidóc ſegiteſſenec, mīglen el végeſitetic az WRnac Temploma.

29 Es hogy az vizentúl való iōuedelemből ſegitſéget adgyanac az embereknec, és Zorobabel feiedelemnec, az WRnac áldozattyára való ōkrōkre, koſokra és bárányokra.

30 Haſonlatosképpen ſót, bort és olayt ſiakadatlanúl eſitendōnként, az miképpen az Ieruſálemben való Papoc mondandgyác, hogy naponként el kél; ezt pedig kéſedelem nélkūl.

31 Hogy az nagy Iſtennec áldozzanac az királyért, és az ō fiaiért, kōnyōrōguén azoknac életekért.

32 Annac felōtte hirdeſséc meg ezt, hogy valaki által hágand valamit azokban az mellyec meg irattattanac, vgyan az ōnnōn maga házából vonnyanac fát az kire fel akaſſiác, és az ioſiágit az királynac foglallyác.

33 Az WR pedig à kinec neue ot ſegitſégōl hiuattatic, meg ronczon minden királt és népet, à ki kezét ki nyuytandgya hogy meg báncza auagy gonoſiúl illeſse az WRnac házát, melly Ieruſálemben vagyon.

34 En Dárius király végeztem, hogy ezec nagy ſiorgalmatoſon meg legyenec.

VII. Réſz.

Az tizt cartóc à királynac paranczolattya ſerint ſégellic az Sidókat az Iſten házának eppiteſében. El végezic az Iſten házát, meg ſentelic azt, az huſu étnec innepétis meg ſentelic, &c.

1 AKoron Tatnai, az folyó vizen túl való feiedelem, Schetar boznai, és az ō ſiólga társoc, à Dárius király paranczolatinac engeduén.

2 Az ſient eppūleten ſiorgalmatoſon rayta valának, és az Sidóknac véneit ſegitic vala.

3 Ecképpen à ſient alkotmánioc neuekednec vala, mikor Aggeus és Zacharias Prophétálnának.

4 Es mindenec el végezteténec az Izraelnec Wrának Iſtenének ió keduéből, és Cyruſnac Dáriuſſal egybe, és Artaxerxeſnec az Perſiai királynac akarattyából.

5 Mikor pedig el végeztetett vólna à mi házunc az Adar hónac harmadic napiára, Dárius királynac harmadic eſitendeiében.

6 Az Izraelitác, Papoc és Leuitác, és à rabſágból haza iōttec, az kic bę

kic bę irattattanac vala, az mint az Moſes tŏruényében irua vagyon.

7 Az WR Templomának meg ſienteléſére, áldozának meg ſiáz tulkokat, kęt ſiáz koſokat, négy ſiáz bárányokat.

8 Es az egéſi Izraelnec bŭneiért, az Izrael nemzetſéginec ſiáma ſierint, tizen kęt gŏdŏlyeket.

9 Az Papoc pedig és à Leuitác Papi ruhákban fel öltŏzuén, az Izrael Wránac Iſtenénec minden dólgaiban ſiorgalmatoſoc vóltac az ŏ rendec ſierint, az Moſes kŏnyuénec paranczolattya ſierint, és az aytón állóc mindenic aytókon állottanac.

10 Annac vtánna az fogſágból haza iöttec, az elsŏ hólnapnac tizen negyedic napián, Huſuétet ſientelénec, az Papokat és à Leuitákat meg tiſitituán.

11 Mert ióllehet à viſiſia iöttec nem mindnyáián egyſiers tiſititatánac meg, mind az által à Leuitác mind tiſitác valánac.

12 Es Huſuétet áldozának mind à fogſágból meg ſiabadúltákért, és az ŏ rokonſágokért, az Papokért, és ŏ magokértis.

13 Mellyet meg ŏnec az Izraelitác, kic à rabſágból haza iöttenec vala, valakic annac à földnec pogániac vtálatoſságoktól ŏnnŏn magokat el válaſitottác vala, kereſuén az Wrat.

14 Es az kouáſitalan kenyérnec innépét ſienteléc hęt napig, lakozuán az WR elŏtt.

15 Miuel hogy az Aſsyriai királynac ſiiuét ŏ hozzáioc haytotta vala, hogy az Izraelnec Wránac Iſtenénec dólgaiban ſiabadſágot adott vólna nékiec.

VIII. Réſz.

Eſdras Pap az kiralról ſabadſágot nyer, hogy Ieruſálembe haza menuén, meg látogaſſa az ŏ attyafiait. El mégyen azért à király leuelétuel. Panaſolkodnac néki arról hogy az nép meg egyeledett à pogányokkal, melly dolgon Eſdras felŏltŏ igen keſereg, és eskŏuétſel fogadgyác a fidóc hogy à pogány vérből való feleſégeket el hadgyác.

1 ANNAC vtánna ez dolgoc meg léuén, mikoron Artaxerxes az Perſiai király vralkodnéc, iáruluán Hezras, ki Seruia fia vala, ki Hazarias fia, ki Helcias fia, ki Sallum fia. Eſdr:7.

2 Ki Sadoc fia, ki Achitub fia, ki Amarias fia, ki Hazariel fia, ki Bucci fia, ki Abiſuh fia, ki Phines fia, ki Eleazar fia, ki Aaronnac az elsŏ fŏ Papnac fia vala.

3 Hezras azért Babyloniából fel iöue, (vala pedig tŏruéntudó, és à Moſes tŏruényében bŏlcz, mellyet az Izraelnec WRa Iſtene tanîtani és tſelekedni hagyot vala.)

4 Minec vtánna minden ŏ kiuánſágát diczŏſégeſen és gazdagon az király néki meg engedte vólna, illy nagy keduet talált vala az király elŏtt.

5 Es fel iöuénec ŏ vęle az Izraelitác, Papoc, Leuitác, és à Templomnac ſient Cantori, ayrón álloc, és à Netinęuſoc kŏzzŭl Ieruſálembe.

6 Artaxerxes királyſágának hetedic eſtendejében, ŏtŏdic hólnapban, à hólnapnac elsŏ napián iöuénec ki Babyloniából.

7 El

7 El iutánac Ezraſsal Ieruſálembe, miuel hogy az ő vtokat az WR meg ſierenczéſitette vala.

8 Mert Hezras igen ſiorgalmatoſon figyelmezic vala arra, hogy valamit el ne hadna azokban, mellyec az WRnac tőruényéből vadnac, meg czelekeduén azokat, és az Izraelt minden igaſságra és itéletre meg tanituán.

9 Mikoron pedig fel akarnánac indúlni, az Artaxerxeſnec iró deáki meg adác az leuelet mellyet Artaxerxes király engedett vala Hezras Papnac az Tőruéntudónac, kinec mássa ez.

10 Artaxerxes király Hezras Papnac, ki az Iſten tőruényében bőlcz, egeſséget kéuán.

11 Miért hogy én az mással való ió tételt emberſéges dolognac itélem, paranczolom azoknac az kic az Sidó nemzetſégből, az Papoc és Leuitác közzül, kic az én orſi ágomban vadnac, ſi abad akarattyoc ſierint akarnac te veled Ieruſálembe el menni.

12 Ha valakic azért akarnac te veled el menni, hogy őſſue gyűlvén az én ió akaratomból, és az én hét fő tanáczoſimnac itéletekből, el mennyenec.

13 Hogy meg látván az mellyeket Iudeában és Ieruſálemben czelekednec az WRnac tőruényéből, melly nálad vagyon, azokat meg tarczác.

14 Es az Izraelnec Wránac Iſtenénec az aiándékokat el vigyéc Ieruſálembe, mellyeket én és az én tanáczoſim fogadtunc, mind az aranyual és ezűſtuel, valamellyet Babyloniának tartományában találandnac, hogy az Ieruſálemben lakó Iſtene vólna.

15 Hogy az aranyat és az ezűſtöt, mellyet à nép az ő Wroknac Ieruſálemben való Templomára aiándékozott, egybe gyűytuén, tulkokra, koſokra, bárányokra, gődőlyekre, és ezekhőz valókra kőlczéc.

16 Hogy Ieruſálemben az ő Wroknac óltárán az WRnac áldozatot tegyenec.

17 Valamellyeket pedig az aranyból, és az ezűſtből az te attyádfiaiual czináltatni akarſi, az te akaratod ſierint, czináltaſsátoc az ti Iſteneknec paranczolattya ſierint.

18 Es az ſient edényeket, mellyec te néked az te Iſtened házának ſiolgálattyára adattattanac, Ieruſálemben meg aduán.

19 Az többit, mellyec néked à te Iſtened házára ſiükſégeſſec leendnec, az király kénczéből adgyád.

20 Valamit aranyból és ezűſt ből à te attyádfiaiual egybe akarſi czináltatni, az WRnac akarattya ſierint, czináltasd meg.

21 Enis Artaxerxes király meg paranczolom az én kéncz tartóimnac, kic à folyó vizen túl vadnac, hogy valamit irand Hezras az WR tőruényénec bőlcz Papia, ſiorgalmatoſon meg adattaſſéc néki ſiáz talentum ezűſtîg.

22 Es ſiáz véka búzaîg, és ſiáz kőből boríg, és ſőt anni olaîg, és ſót minden mértec nélkül.

23 Minde-

23 Mindenec az Iſtennec tŏruénye ſierint legyenec az magaſságos Iſtennec, hogy valamimódon az ŏ haragiaaz királynac és fiának, auagy annac fiainac orſiágokra fel ne geriedgyen.

24 Tinéktec pedig tudtotokra légyen, hogy az Papokra, Leuitákra, ſient Cantorokra, Netineuſokra, és az Templomnac ſiolgáira.

25 Semmi adót, ſemmi ſiolgálatot ne veſſenec, és ſenki ſemmiuel azokat ne bántſa.

26 Té pedig Hezra az Iſtennec bŏlczeſége ſierint rendely birákat, és igaz látókat az vizen túl, és mindeneket kic az te Iſtenednec tŏruényét nem tudgyác, tánicz meg.

27 Hogy valakic az Iſtennec tŏruényét által hágandgyác ſiorgalmatoſon meg bŭntetteſſenec, auagy halálual, vagy kinual, vagy birſággal, vagy ſiám kiuetéſſel.

28 Es monda az Tŏruénytudó Hezras: Aldott az mi eleinknec Iſtene, ki adott à királynac ſiiuében illyen ſiándékot, hogy ékeſitené az WRnac házát, az melly vagyon Ieruſálemben.

29 Es engemet az király elŏtt, az ŏ tanáczoſi és hatalmas feiedelmi elŏtt bŏczŭleteſsé tŏtt.

30 En annac okaért lelkemben meg erŏſsŏduén, miképpen az én WRam Iſtenem én velem ielen vólt, Izraelbŏl férfiakat gyŭytéc ŏſſue, kic én velé fel iŏnénec.

31 Ezec pedig az attyai czelédeknec és az ŏ nemzeteknec feiedelmi, kic én vęlem Artaxerxes királyſágában fel iŏuénec Babyloniából.

32 Phinees maradékából, Gerſom; Ithamar maradékából, Dániel; Dáuid maradékából Chattuſch.

33 Secanias maradékából, Parroſch fiai kŏzzŭl valóc, Zacharias, és ŏ vęle iŏuénec ſiáz ŏtuen férfiac.

34 Pachath Moab maradékából, Eliohenai, és ŏ vęle kęt ſiáz férfiac.

35 Secanias maradékából, Iachazielnec fia, és ŏ vęle három ſiáz férfiac.

36 Hadin maradékából, Hhebed Ionathannac fia; és ŏ vęle ŏtuen férfiac.

37 Sephatias maradékából; Zebadia Micaelnec fia; és ŏ vęle nyóltzuan férfiac.

38 Ioab maradékából, Hobadia Iechielnec fia, és ŏ vęle kęt ſiáz tizen nyóltz férfiac.

39 Selomith maradékából, Ioſiphiaſnac fia, és ŏ vęle ſiáz hatuan férfiac.

40 Bebai maradékából, Zacharias Bebai fia, és ŏ vęle huſion nyóltz férfiac.

41 Hazgad maradékából, Iohanan, Katan fia, és ŏ vęle ſiáz tíz férfiac.

42 Adonikamnac vtólſo maradékiból valóc, kiknec ez neuec: Eliphelet, Iehiel, Semaiah, és ŏ vęlec hatuan férfiac. Az Biguai maradékából pedig, Hathai Zabbud, és ŏ vęlec hetuen férfiac.

43 Mikoron pedig az Ahaua folyó víz mellé gyűytöttem vólna ötet, táborban ſiállánc ott harmad napîg, és el nézém ötet.

44 De az Papoc és Leuitác fiai közzűl ſenkit nem találéc ott.

45 Annac okaért el küldém Elihezert, Arielt, Semaheat, Elnathant, Iarihuth, Elnathant, Nathãt, Zechariaſt és Meſullamot à feiedelmeket, Ioiaribot, és Elnathãt, kic tudós emberec valánac.

Caſiphia. 46 Es paranczolatot adéc nékic Iddohoz, ki az kéncz tartó helyén lakic vala.

47 Paranczoluán nékic hogy Iddonac, Achiuuſnac, és à kéncz tartó helyén lakozó Netinçuſoknac meg mondanác, hogy küldenénec minekünc (olly embereket,) kic az mi Wrunknac Iſtenünknec házában ſiolgálnánac.

48 Kic hozánakis mi nékünc, miképpen az mi Iſtenünc hatalmas keze mi velünc ielen vala, bölcz çrtelmes férfiakat, Maklinac maradékából valót, ki vala Leui fia, ki Izrael fia vala, Scherebiaſt az ö fiaiual és az ö rokonſágiual: tizen nyóltzat.

49 Aſabiaſt és Iſabiaſt Merari maradékiból, ennec rokoni és azoknac fiai húſian.

50 Az Netinçuſoc közzűl pedig, kiket Dáuid és az feiedelmec à Leuitác ſiolgálattyára attóc vála, két ſiáz húſi Netineuſokat, kiknec neueket mind bé irtac vala.

51 Ackoron ott böytöt hirdeténc, hogy az Iſtennec elötte magunkat meg ſaniaragatuán, ö töle magunknac, az mi ýti tárſainknac, fiainknac és barminknac az leſeskedés ellen ió ýtat kérnénc.

52 Mert à királytul el kéſeréſre való gyalogokat és louagokat ſiegyenlém vala kérni, hogy az mi ellenſeginc ellen minket meg óltalmaznánac.

53 Mert ezt mondottuc vala az királynac, hogy az WRnac hatalma az ötet félöckel ielen léſien.

54 Ecképpen azért az mi Wrunknac Iſtenünknec eſedezuén, ötet meg engeſitelüc, és à mi Iſtenünktöl az mi kéuánſágunkat meg nyerüc.

55 Es à Papi feiedelmec közzűl válaſitéc tizen két férfiakat: Es Seraþiaſt ſ. Aſabiaſt, és ö vçlec az ö attyokfiai közzűl tíz férfiat.

56 Kiknec mérue kezekhöz adám az aranyat, ezüſtöt, és az mi Iſtenünc házainac Papi edénit, mellyeket az király és az ö tanáczoſi, és feiedelmi, és mind az Izraelitákis aiándékoztanac vala.

57 Es meg méruén, adéc hat ſiáz ötuen talentum ezüſtöt, ezüſt edényeket ſiáz talentumot, és ſiáz talentum aranyat.

58 Es húſi arany pohárokat, és aranyhoz haſonló rézböl czinált két edéñt, mellyec ollyan drágác vóltac mint az arany.

59 Es mondéc nékiec: tijs az WRnac ſient ſiólgai vattoc, és ez edényekis ſientec, ez arany és ezüſtis à mi attyainknac Wránac Iſtenénec fogadásból aiándékoztatot.

60 Szorgalmatoſon meg őrizzétec míglen azokat à Papoknac és Le-

ésLeuitáknac feiedelminec,és az Izraelben való attyai nemzetſégeknec feiedelminec, az mi Iſtenünc házánac tárházába Ieruſálembe bę ſiolgáltattyátoc.

61 Annac okaért fel fogadác az Papoc és Leuitác az aranyat, az ezüſtöt és az edényeket,hogy Ieruſálembe az WRnac Templomába bę vinnéc.

62 Ackoron az elsö hólnapnac tizenkettödic napián, az Ahaua víz mellöl meg indúlánc és Ieruſálembe iöuénc.

63 Holott minec vtánna harmad napîg le telepettünc vólna, negyed napon bę adóc az aranyat és az ezüſtöt az mi Wrunknac Iſtenünknec házába, Meremoth neuö PapnacVrijas fiának.

64 Es az ö ſiólga társának Eleazarnac Phinees fiának, kikuel valának Iozabad Ioſuenec fia, és Nohadia Leuita Dinnuinac fia, ſiám ſierint és mértec ſierint mindeneket.

65 Es azoc mit nyomnának azonnal meg irattatéc.

66 Az kic pedig à rabſágból haza iöuénec az Izrael Wrának Iſtenének égö áldozatot tönec, az egéſi Izraelért tizen két tulykokat,kilentzuen hat koſokat.

67 Hetuen hęt bárányokat,és à bünért tizen két keczke bakot, mind azokat az wrnac áldozatul.

68 Es az király paranczolatit oluaſni adác à királ ſiólgainac,tiſit tartóinac,és à vizen tul való feiedelmeknec,kic à népnec és az WR templomának tiſiteſséget tönec.

69 Ezec pedig el végeztetuén, à feiedelmec én hozzám iöuénec, monduán: Az Izraelnec népe,az feiedelmec,à Papoc, és à Leuitákis nem válaſitottác el magokat.

70 Az idegen pogányoktól és ez földnec nemzetſégétül, az ö tiſitátalanſágoc az Cananęuſoktól, Hittęuſoc,Perizęuſoktól, Iebuſęuſoktól, Moabitáktól,Ægyptiuſoktól,ésEdomęuſoktól vagyon.

71 Mert mind ök ſ. mind az ö fioc azoknac leániual éggyeſültenec házaſságban,és à ſient mag idegen nemzetſégekuel meg egyeledett: męg az külsö feiedelmec és à Papi feiedelmekis ez hamiſságban eleitöl fogua réſieſec.

72 Mihelt ezeket hallám, meg metelém az én ruhámat és köntöſemet, és az én feiemnec és ſiakállönac ſiálait ſiaggatuã nág bánattal és ſiomorúſaggal le üléc.

73 Es gyülénec én hozzám valakic az Izrael Wrának Iſtenének beſiédéuel fel indîtatnac vala,mikor az hamiſságért ſirnéc, és mind az eſtueli áldozatnac ideiéîgſiomoruan ülec vala.

74 Ackoron ruhám és paláſtom metelue az böytölés után fel keluén,és tęrdre eſuén, az WRhoz az én kezeimet fel emelém.

75 Monduán: WRam meg ſiégyenültem, és ſiégyenlem az te ortzád eleibe menni.

76 Mert à mi büneinc feiünc felött meg ſokaſúltanac,és à mi álnokſáginc ſiintê az ęgîg fel érnec.

77 Mert az mi eleinknec ideiétöl fogua, mind ez mai napîg nagy vétekben vagyunc.

78 Añakokaért à mi bŭneinkért el adattattunc, à mi királinc és à mi Papiainc à fŏldi királyoknac feǵuerire, rabſágra és prędaláſra ſiidalomra mind è mai napîglan.

79 De moſtan miért hogy te tŭled mi nékŭnc irgalmaſság adattatot, WRam Iſten, ki minékŭnc az te ſientſégednec helyén gyŏkeret és neuet hattal.

80 Ki à mi Wrunknac Iſtenŭnknec házában ki nilatkoztattad à mi világoſságunkat, és à mi rabſágunknac minden ideiben minékŭnc ételt attal.

81 Mikoron ſiolgálnánc, az mi Wrunc Iſtenŭnc minket el nem hagyott, hanem minket kedueſecké tett, és rendelé hogy à Perſiánac királlyai minékŭnc eledelt adnánac.

82 Hogy à mi Wrunknac Iſtenŭnknec Templomát fel rakiuc, és à Syonnac puſitaſágit meg eppiczŭc; végezetre Iudęában és Ieruſálemben minékŭnc meg maradáſt adott.

83 Moſtan azt mondom, mit ſióllyunc, holott ezeket miuelted mi velŭnc? mert által hágtuc az te paranczolatidot, mellyeket az te ſiólgaidnac az Prophétáknac, kezekbe attál vala, monduán:

84 Az fŏld, mellynec ŏrŏkſégŭl való biráſára ti bę mentec, az ŏ lakóinac vndokſágiual meg fertezteteтt, kic azt az ŏ tiſitátalanſágokual meg tŏltŏttéc.

Deut: 7. 85 Moſtan annac okaért à ti leánitokat az ŏ fioknac ne adgyatoc, és az ŏ leányokat à ti fiaitoknac ne vegyétec.

86 Es ſoha azockal békeſéget ne tarczátoc, hogy el hatalmazuán az fŏldnec ió gyŭmŏlczét eheſsétec, és ŏrŏkſéget oſitogathaſsátoc az ti fiaitoknac mind éltîg.

87 Minec vtánna azért, az mellyec mi raytunc tŏrténtenec, mindenec à mi gonoſi czelekedetinkért, és az mi nagy bŭneinkért vóltanac, és adtál minékŭnc meg maradáſt.

88 Auagy iſmét te tŏled el fordúluán által hágnóké à te tŏruényedet, és idegen aſiſioni állátoknac, és ez fŏld népénec tiſitátalanſágába egyelednénké.

89 Nem de mi reánc meg haraguuán nem veſitenélé el, mîglen az mi gyŏkŏrŭnc és neuŏnc ingyen meg ſem maradna?

90 Izraelnec WRa Iſtene, igaz vagy te; mind az által az gyŏker mind è mai napîg meg maradot.[a]

91 Imé az mi bŭneinkben vagyunc te elŏtted, iólléhet nē kellene te elŏtted azokban állanunc.

92 Mikoron pedig Hezras kŏnyŏrgene, és ſirua ſ- le búrúlua az Templum elŏtt valláſt tenne, ŏ hozzá Ieruſálemben nag ſereggel gyŭlénec, férfiac, aſiſioni állatoc, iſſiac és leánzóc: és az ſokaſág kŏzt nagy ſiras vala.

83 Es mikoron Hezras fel kiáltot vólna, monda Sechanias Iechielnec fia, Helam maradékából való: Mi vétkeztŭnc az WR ellen, hogy è fŏldnec pogáni kŏzzŭl idegen aſiſioni állatokat hoztŭc.

94 Moſtan azért az egéſi Izraélnec reménſége vagyon: Annac okaért

a: Az az, El veſzthet nél minket mindeneſtéól, de megis meg hattal bennünc.

okaért itt az Wrnac eskŭdgyŭnc meg,hogy mi à mi feleſégŭnket, kiket idegenec kŏzzŭl hoztunc,azokat gyermekekuel egyetemben mind ki ŭzzŭc.

95 Az mint az mi eleinktŏl az Wrnac tŏruényéből néked meg vagyon paranczolua, fel keluén magyarazd meg.

96 Mert ez dolog te reád néz, mi pedig te veled léſiŭnc, bátorſággal czelekedgyél.

97 Añac okaért fel keluén Hezras,à Papi feiedelmeket,Leuitákat,és az egéſi Izraelt meg esketé, hogy ècképpen czelekednénec; kic meg eskŭuénec.

IX. Réſz.

Eſdras Pap egybe gyuytuén à fokſágból haza iŏtt Sidókat, vęlec végez azoc felŏl, az kic idegen feleſégeket vŏttec vala. A zoc pedig mind az papoknac, Leuitáknac, mind az kŏlſégnec rendéből elŏ ſámláltatnac, és el ſakadtatnac feleſégektŏl. Eſdras oluaſsa az Iſten kŏnyuét. Az nép ŏrŭl.

1 AZ után az Templumnac kapuia elŏl Hezras fel keluén, méne Iochanannac az Eliaſib fiának házába.

2 Holott mulatuán ſem ételt nem koſtolá,ſem vizet nem iuéc az ſokaſágnac álnokſágáért.

3 Es meg hirdetéc egéſi Iudęábã és Ieruſálembẽ,mindeneknec valakic à fogſágból meg iŏttenec vala,hogy Ieruſálẽbe gyŭlnénec.

4 Valaki pedig máſod auág harmad nap el nem iŭne, az feiedelmeknec és véneknec tanáczából, añac mindẽ marháia el foglaltatnéc,ŏ maga pedig à rabſágra vitetet gyŭlekezettŏl el ſiakaſitatnéc.

5 Igy Iudánac és Beniaminnac minden nẽzeti máſod nap Ieruſálẽbe gjŭlénec nyóltzadic hólnapbã,à hólnapnac máſodic napián.

6 Es az egéſi nép à templomnac piátzán le ŭle,reſiketuén az ielen való tęl miatt.

7 Ackoron Hezras fel keluén mõda nékic: ti hamiſſan tſeleked tetec,hogy idegen nemzetből való feleſégeket hoztatoc, meg ſokaſituán Izraelnec vétkét.

8 Moſtan azért tegyetec valláſt, és magaſitallyátoc az WRat, az mi eleinknec Iſtenét.

9 Es az ŏ akarattyát meg czelekeduén táuozzatoc el ez fŏldnec népétŏl, és az idegen nemzetből való feleſégektŏl.

10 Kinec fel kiáltuán mind à naġ ſokaſág fel ſióual mondánac: az mint mondád vgy czelekedŭnc.

11 De miért hogy à ſokaſág naġ, és tęli idŏ vagyon, és itkŭn á hidegen nem álhatunc;ez pedig nẽ egy napi dolog auagy kęt napi; mert ebbẽ igen ſokã vétkeztŭnc.

12 Allyanac elŏ à ſokaſágnac feiedelmi,és mindnyáián à kic mi köztŭnc laknac és idegen nemzetſẽgből való feleſégec vagyon.

13 Bizonyos idŏben,az véneckel és biráckal állyanac elŏ,mĩglen è dologból az WRnac haragiát meg engeſitelic.

14 Czac Ionathan Haſaelnec fia, és Iachzeia Tikuanac fia véuéc ezt fel,Meſullam pedig és Sabbetai Leuitác ſegîtéc azokat.

15 Es mind ezenképpen czelekedénec à fogſágból haza iŏttec.

16 Mert válogatott férfiac Hezras Pap,és az atyai nemzeteknec

feiedelmi, az ő neuec ſierint az tizedic hólnapnac elsö napiától fogua le ülénec, hogy ez dolgot meg roſtálnác.

17 Es azokról az férfiakról kiknec idegen nemzetből vala feleſégec, az elsö hólnapnac elsö napiáig végezénec.

a: Az Papoknac ſzámoc, kic idegen feleſégeket vöttec vala.

18 a Es az Papoc közzül egybe egyeledtec találtatának; kiknec feleſégec idegen nemzetből vala.

19 Ioſuenec fiai közzül, ki Ioſadac fia vala, és az ő rokonſági közzül, Mahhaſeia és Eliehezer, Iarib és Gedalia.

20 Kic ki üzéc az ő feleſégeket, az ő bünökért egy koſſal áldozuã.

21 Iſmeg Immernec maradékából, Chanani és Zebadia; Charim maradékából Mahhaſeia, Elija és Semahhia, Iechiel és Huzzia.

22 Paſchchur maradékából, Eliohenai, Mahhaſeia, Iſmahhel, Netaneel, Iozabad és Elhhaſa.

b: Leuitáknac ſzámoc.

23 b Iſmét à Leuitác közzül: Iozabad, Simhi, és Kelaia, ki (mondatic) Kelitanakis, Petachiu, Iehuda, Elihezer.

c: Az énekeſeknec aytón állóknac, és az több Izraelitáknac ſzámoc.

24 c A Muſicuſoc közzül: Eliaſib.

25 Az aytón allóc közzül: Sallum, Telem és Vri.

26 A mi pedig az Izraelitákat illeti, Parhhoſch maradékából, Ramia, Iezija, és Malcija, és Miamí, és Elhhazar; és Malcija és Benaia.

27 Iſmét Helam maradékából, Matthanias, Zacarias, Iechiel, Haboli, Ieremoth és Elija.

28 Iſmét Zattu maradékából, Eliohenai, Eliaſib, Mattania, Ieremoth, Zabad és Haziza.

29 Bebai maradékiból, Iohanan, Chanania, Zabbai és Hatlai.

30 Bani maradékibólis, Meſullam, Malluc, Hadaia, Iaſub, Scheal és Ramoth.

31 Pachath Moab maradékiból, Hadnatul és Celalétül, Benaia, Mahhaſeia, Mattania, Betzaleel, Binnui és Manaſſe.

32 Iſmét Charim maradékiból, Elihhezer, Iſchija, Malcija, Schémahia, Schimhon, Benianim, Malluc és Schemaria.

33 Chaſchumi maradékából Mattenai, Mattatta, Zebad, Eliphelet, Ieremai, Manaſſe, és Simhi.

34 Iſmét Bani maradékiból, Mahhadai, Hamram és Vel, Benaia, Bedaia, Celuhu, Vania, Meremot, Eliaſib, Mattania; Mattenai, Iehaſau, Bani, Binnui, Simhi, Selemia, Nathan, Hadaia, Mahnadbai, Schaſchai, Scharai, Hazareel, Selemia, Schemaria, Sallum, Amaria és Ioſeph.

35 Az Nebuntinuſoc közzülis, Ichiel, Mattitia, Zabad, Zebina, Iaddau, Ioel és Benaia.

36 Ezec mind idegen nemzetből való feleſéget vettenec vala, és azokat mind fiockal egyetembe el boczátác.

37 Ecképpen lakánac az Papoc és Leuitác, és az Izraelitác Ieruſalemben, és az egéſi tartományban: az hetedic hólnapnac pedig fel tettzéſében mikor az Izraelitác az ő lakáſokban vólnánac.

38 Az egéſi ſokaſág egybe gyüle az Nap kelet felöl való ſient kapunac piátzára.

39 Es mondác Hezraſnac à törüéntudónac hogy elö hozná az

Moſes

Moſes tŏruényét, mellyet az Izraelnec WRa Iſtene adott.

40 Ackoron Hezras Pap à tŏruéńt elŏ hozuán az ſokaſág elŏtt mind férfiac ſ-mind aſiſioni állatoc elŏtt, és mindenec elŏtt az kic meg ęrthetic vala à tŏruéńt, à hetedic hólnapnac wyſágában.

41 Oluaſá az Vduaron, melly az Templumnac ſient kapuia elŏtt vagyon, reggeltŏl fogua mind dęlig, minden férfiac és aſiſioni állatoc elŏtt, kic à tŏruéńre figyelmeznec vala.

42 Hezras pedig à tŏruéńtudó, fából való prędicalló ſiękben áll vala, mellyet czináltac vala.

43 Ő mellette pedig Mattitia és Schemah, Hananias, Vrijas, Chilkijas és Mahhaſeias, iob kęz felŏl állanac vala.

44 Bal felŏl pedig Pedaias és Miſchael, Malcija, Chaſchuim, Chaſchabaddana, Zacarias és Meſullam állanac vala.

45 Mikorō az egéſi ſokaſág elŏtt Hezras à kŏńuet veńé, mindenec elŏtt leg fellyeb helyén való ŭluē.

46 Az vtán mind az ott állóc elŏtt à tŏruéńt el végezuén, Hezras à magaſságos WR Iſtent, à ſeregeknec hatalmas Iſtenét áldá.

47 Es felele mind à nép, Amen: Es kezeket iſmét fel emeluén az fŏldre búrúluan, imádac az wrat.

48 Ioſueis és Bani, és Scherebia, Iamin, Hackub, Schabbethai, Hodija, Mahhaſeia, Kelita, Hazaria, Iozabad, Chanan, Pelaia, és à tŏb Leuitákis.

49 Az ſokaſágban tanityác vala az WRnac tŏruényét, oluaſuán az WRnac tŏruényét, és kiki elŏ hozza vala azokat d, mellyeckel az oluaſás meg értetnéc.

d: Az az, kiki mind az ő értelmét elŏ hozuán magyarazzác vala az tŏruént.

50 Añac vtánna az király kŏuete, à Tŏruéńtudó Hezras Pappal, és à Leuitáckal kic à népet tanitjác vala, ſióluán monda, ez à nap ſienteltetett az WRnac, (ſirnac vala pedig mindnyáián mikor à tŏruéńt hallottác vólna.

51 Es monda Hezras: ki ménuén azért igen kŏuér étkeket egyetec és édes italt igyatoc e, és azoknac az kiknec ninczen kŭldgyetec aiándékokat.

e: Ez ſzolaſnac modgyáual czac azt akaria ielenteni, hogy iól lakanac.

52 (Mert è nap az Wrnac ſientſéges) és ne legetec ſiomorúac, mert az WR ŏrŏmet adott tinéktec.

53 Az Leuitákis meg hirdetéc mindeneknec, mōduán: Es à nap ſient nap, ne ſiomorkodgyatoc.

54 Es el ménénec mindnyáián enni és innia és iól lakni, és aiándékot kŭldeni azoknac à kiknec nem vala hoǵ lakoznánac, és igē ŏrnuedezénec az igéknec à mellyekre meg tanittattanac vala.

55 Es mindnyáián Ieruſálembe gyŭluē vigadozánac az Izraelnec wránac Iſtenénec rendeléſe ſierīt.

ESDRASNAC MASODIC KÖNYVE: MELLYET KŐZŐNSEGESEN ESDRAS NEGYEDIC KŐNYVENEC NEVE ZNEC. MELLY SEM AZ SIDO, SEM AZ GŐRŐG NYELVEN NINCZEN.

I. Rész.

Az Isten fenére hánnya az népnec az ő nagy hálá adatlanságát és gonoſságát. Elő ſámlállya nekic az ő régi ſoc io tétemeneit, mellyeknec elő ſámlálásával az vtaakaria őket tęrſteni. Fenyegeti őket hogy ha meg nem tęrnec el veti őket, és más népet valazt magának.

a: *Másodic Könyuec mondyá ęzt, mint ha amaz igaz Eſdrás könyue, eſſęc ęz hamis Eſdráſnac elſő könyue vólna. De vedd eſzębe meg nęzęlat kędęł, mert az igaz Eſdrás könyue az fogſágból való ſzabadulásnac vtáńa irattatot. Ez pedig vgy tętętti mint ha á fogſágban irta vólna ezeket. Hogy pedig nemelyec kűlömbſęget tęſtęnec az Eſdras Pap és Eſdras Prophęta kőzőtt, ábrándba való dolog, mert az nemzętſęgnec ſzámlálaſa vgy vagyon, hogy ez az Eſdras pap vólt vólna.*

I.

MAsodic a könyue Hezras Prophętánac, Seraia fiánac, ki Hazaria fia, ki Hilkijas fia, ki Sallum fia, ki Tzadoc fia, ki Achitub fia.

2 Ki Amarias fia, ki Hazaria fia, ki Meraioth fia, ki Zerachia fia, ki Huzzi fia, ki Bucki fia, ki Abiſuah fia, ki Phinees fia, ki Eleazar fia.

3 Ki Aaron fia, ki Leui nemzetſęgęből való vala, ki á Meduſoknac tartományokban rab vólt: Artaxerxeſnec Perſác királlyánac birodalmában.

4 Lőn azért az WRnac beſiędę én hozzám, monduán:

5 Meny el hirdeſd az én népemnec az ő gonoſságát, és az ő fiainac álnokſágokat, mellyeket én ellenem czelekedtenec, hog meg mondgyác az ő maradękoknac.

6 Hogy az ő eleieknec bűnőc ő bennec meg őregbűltenec, kic én rólam el feletkezuén, idegen Iſteneknec áldoztanac.

7 Auagy az Ægyptomnac főldęből á ſiolgálatnac házából nem én hoztamé ki őket? Ők pedig ingerlettenec engemet, és az én tanáczimat meg vtáltác.

b: *Az az, mond meg nękic, hogy minden gonoſz kűęrękőzic reáioc.*

8 Te azért á te feiednec űſtőkét rázd meg, és minden gonoſiokat veſs ő reáioc; mert nem engettenec az én tőruényemnec, és ez az nép męg az feniteket ſem veſii.

9 Miglen ſienuędném el ezęket, kikuel enni iót tőttem?

10 Sok királyokat ő érőttec el veſitettem; Pharaót az ő ſiólgaiual, és mindę ő ſeregit meg vertę

11 Nap keleten ezeknec ortzáioc elől minden pogányokat el veſitettem, kic kęt tartomáńual vóltanac c; az pogányokat kic Tyruſig és Tzidonig vóltac, el oſilattam, és azoknac minden ellenſégeket meg őltem.

c: *Erti Sihon királynac és Ognac tartománit.*

12 Te azért ſiólicz meg őket monduán: Ezt mondga az WR.

13 En titeket á tengeren által hoz talac, és abban néktec erős vtzákat ſierzettę, tinéktec hadnagyul adtam Moſeſt és Aaron Papot. Exod: 14.

14 Tinéktec tűznec oſilopáual világoſságot ſierzettem, és köztetec nagy czudákat tőttem, ti pedig én rólam el feletkeztetec, azt mondgya az W R.

15 Ezt mondgya az ſeregeknec WRa, az fűriec ti néktec iegyűl vóltanac; az ti tábortoc környűl vgy mint ſereggel vóltac mikoron ott zugolodnátoc. Exod: 16.

16 Es mikor az én neuembe á ti ellenſégteken győződelmet nem vennétec, sőt męg moſtannis zúgolodtoc.

17 Es hól vadnac á ti veletec tőt ſoc ió tétemenim? nem de mikoron ehőznétec az puſitában én hozzám kialtátoké.

18 Monduán: Miért hoztal minket ez puſitába? Hogy meg ölnél minket? Iob vólt vólna minékűnc

kűnc az Ægyptusbélineknec ſiolgálnunc, hogy nem mint ez puſitában meg halnunc.

Pſal: 78. 19 Es meg ſiánuán titeket az ti fohászikodáſtokért, az Mannat adám tinéktec eledelől, Angyaloknac kenyerét őttétec.

Exod: 17. Num: 20. 20 Nem de mikor ſiomiuznátoc, à kő ſiiklát nem meg metzemé, és nem elegſéges víz folté? az hęuſég ellen mint az fánac leueleiuel bę fedeztelec titeket.

21 Gazdag tartomáńokat adtam ti nektec; Cananęuſokat, Perizzęuſokat, Philiſtęuſokat az ti ortzátoc elől ki üztem; mit czelekedgyem többet ti veletec? Azt mondgya az WR.

Exod: 45. 22 Ezt mondgya à Mindenható WR: az puſitában mikoron à keſerű kút feieknél vólnátoc, ſiomiuhozuán és ſiidalmazuán az én neuemet.

23 Ti reátoc à káromláſért nem boczáttam tűzet, hanem az vízben fát vetuén az forráſokat édeſecké tőttem.

24 Mit miuellyec te veled Iacob? nem akarál engedni Iuda: Egyęb nemzetſéghőz mégyec, és ő nékiec ielentem meg az én neuemet, hogy az én tőruéniemet meg őrizzéc.

Eſa: 1. 25 Miért hogy engemet el hadtátoc, énis el hadlac titeket: Mikoron én tőlem kegyelmet kértec, meg nem kegyelmezec.

26 Mikoron engemet ſegitſegől hijtoc, titeket én meg nem halgatlac: mert à ti kezeteket vérbe ferteztettétec, és à ti lábaitoc gyorſan futnac az gyilkoſságra.

27 Nem engemet hattatoc el hanem ti magatokat, azt mondgya az WR.

28 Ezt mongya à Mindenható WR: Auagy nem kérteleké én titeket, hordozuán mint az atya fiait, és az Anya leánit, és mint az dayka az ő apró gyermetskeit.

29 Hogy énnékem népem lennétec, és én néktec Iſtentec; és lennétec énnékem fiaim, és én ti néktec attyátoc?

30 Titeket vgy gyűytőttelec egybe mint à fias Tic az ő tſirkeit ſiarnyai alá: moſtan pedig mit miuelnéc ti veletec? el vetlec titeket az én ortzám elől.

31 Mikoron áldozatot hozandotoc éńékē, az én ortzámot el forditom elöttetec: mert à ti iñepeteket, és wy hóldotokat, és környűl metelkedéſteket meg vetettem.

32 En az én ſiólgaimat az Prophétákat ti hozzátoc küldőttem, kiket meg foguán meg öltétec, és azoknac teſteket ſiaggattatoc: azoknac véreket meg kéuánom, azt mondgya az WR.

33 Ezt mondgya à Mindenható WR: à ti hazátoc el puſitúl, el hánlac titeket mint à ſięl à pozdoriát.

34 Es fiaitoc nem tenyéſinec, mert az én parantſolatomat hátra hattác, és czelekedtenec ollyat, melly az én ſiemem előtt gonoſinac láttatic.

35 Az ti házatokat idegen népnec adom, kic jóllehet nem hallottac, mind az által hiſinec; az én parantſolatimat meg czelekedic, ha czúdat nem téſiekis előttőc.

26 Kic

36 Kic mikoron Prophétákat nem látnákis, az ŏ álnokſágokról meg emlekeznec.

37 Bizońſágot téſiec az iŏuendŏ népnec kegyelméröl, kiknec kiſdedi ŏrŏm̃el vigadoznac, kic engemet teſti ſiemmel nem látnac, mind az által lélekben el hiſiic, az mellyeket mondandoc.

38 Moſtan pedig attyámfia tekinczed melly nagy diczŏſég; és nézzed az nap keletröl (én hozzám) iŏuŏ népet.[d]

39 Kiknec adom az Abrahamnac, Iſácnac, Iácobnac, Hoſeaſnac, Hamoſnac, Miceaſnac, Ioelnec, Abdiaſnac, Ionaſnac.

40 Nahumnac, Abbakuknac, Sophoniaſnac, Aggęuſnac, Zachariaſnac, és Malaciaſnac feiedelemſégét, ki az WRnac Angyalánakis hiuattatot.

d: Nemellyec igy fordittyac: az napnac fel keleſetöl fogua, az az, ió reggel hogy az nepnec ſerenſéget azzal ielentſe.

II. Réſz.

Elŏſer ez cápurban, az Iſtennec panaſolkodáſa irattatic meg az Synagoga felöl. Vgyan ott az Anya ſent Egy háznac az ŏ fiain való firaſa és kéſergéſe, kiket az Iſtenhŏz való meg tęreſre indit. Viſontag á Chriſtuſnac az ŏ attyaual való tanáczkozáſa az Synagogánac el vereſéröl és azoknac bŭnteteſekröl, kic azt ólalmoc alá vennéc. Az vtán igereteket téſen Iſten az hiueknec gyŭlekezetinec, és az Anya ſent Egy háznac és annac fiainac tanuſágokat ád. Végezetre az Iſtennec igereti meg confirmaltatnac.

1 EZT mondgya az WR: Ez népét à ſiolgálatból én hoztam vala ki, és az én ſiólgaim által à Prophétác által paranczolatokat adtam vala ŏ nékiec; kiket nem akaránac halgatni, hanem az én tanáczimat heiába valócka téuéc.[a]

2 Az Anya[b] az ki ezeket ſiŭlte ezt mondgya nékiec; mennyetec el fiaim: Mert én ŏzuegy és el hagyattatott vagyoc.

a: Iſten panaſzolkodáſa.

b: Az Anyan érti az Anya ſzent Egy házat, melly itt az ŏ fiait kiket az ige által ſzŭlt vala, ſirattya, &c.

3 Titeket ŏrŏmmel tartottalac vala fel, de tŭletec ſiralommal és ſiomorúſággal váltam meg; mert az ti Wratoc Iſtentec elŏtt vétkeztetec, és az ŏ ſieme elŏtt gonoſit czelekedtetec.

4 Moſtan pedig mit czelekedném ti veletec? En ŏzuegy és el hagyattatott vagyoc: mennyetec el fiaim, és az Wrtól kérietec irgalmaſságot.

5 [c] En pedig tégedet ô atya bizońſágul hîlac, ez gyermekeknec Añya ellen, kic az én teſtamentomomat nem akarác meg tartani.

c: Chriſtus az ŏ attyaual tanáczkozic, mit kell az Synagogáual és az ŏ fiaiual czelekedni.

6 Hogy ŏket veſd gyalázatra, és az ŏ Añyokat ragadomáńra, hogy nékiec nemzetec ne légyen.

7 El oſióllyanac az pogányoc kŏzŏtt, azoknac neuec az fŏldrŏl el tŏrŏlteſséc, mert az én ſient eskŭuéſemet meg vtáltác.

8 Iay tenéked Aſſur, ki melletted az álnokokat el reyted: ô iſtentelen nemzetſég, emlekezzél meg róla, mit miueltem Sodomáual és Gomoráual.

Gen: 19.

9 Kiknec mezeiec fenyŏ viaſios hántockal és hamuual el fedeztet ue fekſiic; illyenné téſiem azokat kic énnékem nem engedtenec, így ſiól az Mindenható WR.

10 Ezt parantſollya Hezraſnac az WR: Hirdeſd meg ez népnec,[d] hogy ŏ nékic adom Ieruſálemnec orſiágát, az mellyet adandó valéc Izraelnec.

11 [e] Hogy azoknac diczŏſégeket el veſſem, és ezeknec adom az

d: Tudni illic, az idegeneknec, az pogányoknac.

e: Az Iſten az kerezteyéni gyŭlekezetnec, ſzép igereteket téſzen. és az hiueknec tanuſágokat ád.

ŏrŏcké

ðrðckéualó haylékokat, mellyeket amazoknac kéſiitettem vala.

12 Eeletnec fáioc léſien ezeknec, igen drága ió illatú kenetec, ezeket ſem munka, ſem fáradozás nem bántya.

13 Mennyetec el hogy el vehesſétec: kériétec ti magatokért, hogy keues napîg kéſſenec *f*, kéſi immár az orſiág vigyázzatoc.

f: Tudni illic az igert ió teremenyec, hogy azokat haznar el vehesſétec.

14 Hijad bizonſágúl az Eeget és à földet; mert à gonoſit meg rontottam, és iót teremtettẽ, à mint çlec én, azt mondgya az W R.

15 Anya, vedd hozzád az te fiaidat, neueld fel ðket ðrðmẽl, miképpen à galamb, erðſsicz meg azoknac lábokat, mert tégedet válaſitottalac, azt mongya az W R.

16 Es az halottakat fel támaſituán az ð helyekbðl, az koporſóból ki hozom azokat; mert iſmérem az te neuedet Izrael.

17 Ne félly te ki ez fiaknac annya vagy; mert válaſitottalac tégedet, azt mondgya az W R.

18 El küldðm tenéked ſegitſégedre az én ſiólgaimat, Eſaiáſt és Ieremiáſt, és à kiknec tanáczokat ſienteltem és kéſiitettem tenéked, úgy mint külömb külömb gyümölczöckel meg füzettetet tizen két fákat. *g*

g: Az tizen két Prophetákat érti.

19 Es annij téljel és męzzel folyó kút feieket *h*, és hęt nagy hegyeket roſáual és Liliummal bðuðlkðdðket; mellyeckel ðrðmmel bę töltðm az te fiaidat.

h: Az az, tizen két kút feiehet.

20 Az ðzuegyet meg ſiabadits, az áruának igyét forgaſd, à ſiðkölkðdðnec adgy, az áruát óltalmazd, à mezitelent ruházd.

21 Az meg romlottad és erðtlent gyogyiczad, à ſántat meg ne neuesd, à czonkát óltalmazd, és az vakot az én fényes világoſságomnac látáſára vigyed.

22 Az vén embert és gyermeket az te kerîtéſeden belðl tarczad.

23 Halottakat àhól találandaſi, bę takaruán czináld koporſóba; és az elsð ſiçket néked adom az én fel támaſitáſomban.

24 Tarcz veſiteg magadot és nyugodgyál én ſierelmes népem, mert à te njugodalmad el iðuędð

25 Io daika, neueld az te fiadat, erðſsicz meg azoknac lábokat.

26 Az gyermekeknec, kiket néked adtam, eggyikis el ne veſſien; mert azokat én az te kezedbðl meg kéuánom.

27 De meg ne fáradgy; mert mikor à nyomorúſágnac és gyðtrðdéſnec napia el iðuend, ſirnac és ſiomorkodnac egyebec, te pedig vidam és ðrðmmel bðuðlkðdð Jéſieſi.

28 Iregylic az pogányoc, de te ellened ſemmit nem tehetnec, azt mondgya az W R.

29 Az én kezeim meg óltalmaznac tégedet, hogy az te fiaid gyðtrelmet ne érezzenec.

30 Vidám légy anya az te gyermekeduel, mert tégedet én meg ſiabadítlac azt mondgya az W R.

31 Az te el alutt fiaidról emlekezzél meg, mert én azokat az földnec gyomrából ki hozom; és irgalmaſságot czelekedem ð vęlec, mert irgalmas vagyoc, úgy mond az Mindenható Iſten.

32 Fogadd

32 Fogadd hozzád à te gyermekidet, mîglen el mégyec és irgalmaſságot czelekedem ő vęlec : mert bŏuŏlkŏdnec az én kút feieim, és az én kegyelmem ſoha el nem fogy.

33 En Hezras parancolatot vettem vala az WRtól az Horeb hegyén *i*, hogy Ieruſálembe meñéc: de mikor ŏ hozzáioc meñéc, megveténec engemet, és az WRnac paranczolattyát nem véuéc.

i: Itt ez Eſdras Moſſe téſzi magat. De vedd eſzedbe hogy az igaz Eſdras nem mondgya magá felŏl hogy az Horeb hegyén volt volna, ſem pedig hogy az ŏ beſzédet meg vettetec volna az ſidóc, hanem inkáb azt mondgya hogy néki engettenec. Eſdr. 10.

34 Annac okaért mondom tinéktec pogányoc, kic engettec és értitec, váriatoc az ti páſitortokat, ki ti néktec ŏrŏc életet adandó : Mert kŏzel vagyon à ki az vtólſo idŏben el iŏuendŏ vala.

35 Kęſiec legyetec az orſiágnac iutalmának el vetelére, mikoron az ŏrŏcké való világoſság ŏrŏc idŏkre fénlendic tinéktec.

36 Táuoſitaſsátoc el ez világnac árnyékát, vegyétec el à ti gyŏnyŏ rŭſéges diczŏſégteket: En niluán bizonſságot téſiec az én meg Tartómról.

37 Az igért aiándékot el véuén vidamoc legyetec, hálákat aduán annac ki titeket az menyorſiágra el hijt.

38 Noh állyatoc meg, és nézzétec az WRnac lakodalmára el peczeteltetteknec ſiámokat. *k*

k: Az Iſten igereti meg confirmaltatnac ſzép látáſſal.

39 Az kic ez világnac árnyékát el táuoztatuán, az WRtól ſiép fényes ruhákat vettenec.

40 O Syon az tieidnec ſiámokat vegyed, és rekezd bę az tieidet, kic feiér ruhákba ŏltŏztettenec, és az WRnac tŏruéninec tellyeſſen engedtenec.

41 Az te fiaidnac, kiket kęuánſi vala, ſiámoc tellyes. Kéried az WRat kinél vagyon az birodalom, hogy meg ſienteltеſséc az te néped, ki eleitŏl fogua hiuattatot.

42 En Hezras látéc à Syoñac hegyén nagy ſereget, kit meg nem ſiámlálhatoc vala, kic mindnyáián énekekuel az WRat diczéric vala.

43 Kic kŏzŏtt vala egy magas iffiu, ki à tŏbbit mind fellyŭl haladgya vala, ki mindeniknec feiekbe Coronákat téſien vala, és annál inkáb magaſitaltatic vala: én pedig czudálom vala.

44 Ackoron meg kérduén egy Angyalt, mondéc ; Kiczodac ezec WRam?

45 Ki feleluén énnékem, monda: Ezec azoc kic az halandó ruhát le vetuén halhatatlant ŏltŏztenec fel, és az Iſtennec neuéről valláſt téuén, moſtan Coronaztatnac meg és véſiic az iutalmat.

46 Iſmét mondéc az Angyalnac: Kiczoda amaz iffiu, ki az Coronákat feiekbe téſii, és az kezekbe pálmákat ád.

47 Ki feleluén monda énnékem: Az az ISTENNEC FIA, kiről az ŏ életekbē valláſt töttenec.

48 Mikoron annac okaért kezdettem vólna azokat magaſitalni, kic az WRnac neue mellet erŏſsen meg állottanac, meg hagyá énnékem az Angyal, menny el mond meg az én népemnec, minemŭ és melly czudálatos dólgait láttad az WR Iſtennec.

III. Rész.

Első példálya Esdras az Isten ió tétemenyenec sokságát, mellyel az ő népéhőz volt, Es panaszolkodic Istenelőtt hogy az ő népét a Babyloni-beliec kezébe adta, és azoc által nyomorgattattya, kic sokkal bűnősbec azIzraelitáknál.&c.

1 AZ város romlásának harmintzadic esitendeiében, mikoron Babyloniába vólnéc, az én ágyas házámban fektemben meg háborodám, és az én gondolatim az én elmémet el búrîtác.

2 Mert látom vala az Syonnac pusitulását, és Babyloniában lénöknec sokaságát.

3 Annac okaért az én lelkem mikor igen meg háborodot vólna, kezdém félelmes beszédeckel meg siólitani az WRat.

4 Monduán: WRam Isten te az te igéduel az földet eleitől fogua egyedől erősitedted, és abban népet szerzettel.

5 Te adtál Adamnac hólt testet, (mert azis az te kezeidnec múnkáia,) és mikor abba éltető lelket adtal vólna, te előtted çlőué lön.

Gen: 1. 2. 6 Te ötet Paradysumba bę viuén, mellyet à te iob kezed ültetet vala, minec előtte az ez földre jüne.

7 Paranczolád ő néki hogy az te útadat szeretné; de azt által hágá: Annac okaért ötet és az ő maradékit halálra itéléd.

8 Ecképpen minec vtánna soc pogányoc, nemzetségec, népec és szántalan nemzetec el szaporottac vólna, eggyenkint minden nemzet az ő akarattya szerint jára, és czelekeduén azt à mi à te szemeid előtt gonosznac láttatic, meg vtálác à te parantsolatidat.

9 Annac okaért idő jártába ez földnec lakóira özön vizet hozál, mellyuel el vesitéd öket. Gen: 6. 7. 8.

10 Es kiualtképpen mindenikre jöue, mint Adámra az halál, úgy ezekre az viz özön.

11 Eggyet pedig ő bennec meg tartál, Noet az ő háza népéuel, honnét minden igazaċ (vadnac.)

12 Mikor pedig ez földnec lakói igen soc fiackal meg kezdettec vólna sokasúlni, honnét ez népec és soc nemzetségec szaporodánac, mikoron ismét az istentelenséget amaz elsőknél fellyeb kezdettec vólna gyakorlani.

13 Mikoron azoc hamisan czelekednénec te előtted, ő közzülöc magadnac választal egy embert, kinec neue Abraham. Gen: 12.

14 Es szeretuén ötet, egjedül ő né ki mutatád meg à te akaratodat.

15 Es szerzél ő vęle őrőcké való frigyet, ezt monduán ő néki, hog az ő maguát soha te el nẽ hagiod.

16 Annac okaért adád ő néki Isakot, Isaknac pedig Iácobot és Esauot, kic közzül választuán Iacobot, minec vtánna Esauot el szakasztád tüle, Iácob igen meg sokasodéc.

17 Es mikor az ő Ægyptomból meg szabadîtott maguát az Sina hegyére hoztad vólna.

18 Az Eegeket meg indîtuán az földet meg rázád, az földnec kerekségét meg mozgatád, à mélységeket meg reszketteted, és ez világot meg háboritád.

19 Es az te diczőségednec tüze, föld indúlása, és szeles és hideg

kõde, négy felé elõl ki ménuén, tõruéñt adál azIácob maguánac, és az Izrael nemzetinec, hogy azt ſiorgalmatoſon meg tartanác.

20 De nem võd el õ tũlõc à gonoſi ſiiuet hogy õ beñec à te tõrué nyed gyũmõlczet teremthetne.

21 Mert az gonoſi ſiiuet elsõben Adam hordozá, miólta à tõruény által hágáſától meg gyõzettetéc, és mindnyáián azokis, kic õ tõle ſiũlettetének.

22 Es meg maradandó lõn az erõtlenſég és az erõtlenſégnec tõruénye igen gonoſi gyõkerrel ragaduán à népec ſiiuéhõz, melly ben az ioſág el táuozuán czac az gonoſság marada meg.

23 Mikoron pedig idõ forgáſában az eſitendõc bẽ tõltenec vólna, mellyekben magadnac támaſitál egy ſiolgát, kinec Dáuid vala neue.

24 Meg parantſolád néki hogy az te Neuednec városſt rakuán, ott te néked tõmiénnel és áldozatockal áldoznának.

25 Melly mikoron ſoc eſitendeſig lõtt vólna, tégedet az városnac lakói el hagyának.

26 Szintén vgy czelekeduén mint Adam czelekedett vala, és minden õ nemzete; és õkis gonoſi ſiiuel czelekedénec.

27 Annac okaért à te városodat adád à te ellenſégidnec kezekbẽ.

a: Panaſzolkodic Eſdrás iſten elõtt, hogy az õ népét az iſtentelenec által oſtorozza.

28 Auagy pedig iobban czelekednékéBabyloniánac lakói, hóg ez okaért wralkodgyanacSyonõ?

29 Mert miólta ide iõttem, meg ſiámlálhatatlan iſtentenlenſéget láttam, és è harmintz eſitendõbe ſoc bũnõsõket látot az én lelkem.

30 Az okaért el fáradt az én ſiiuem, mert látom miképpen el ſienueded à bũnõsõket, és az iſtẽtelenũl czelekõdõknec keduezſi: El veſited pedig az te népedet, meg tartuán az te ellenſégidet, mellyet meg nẽ ielentettél vala.

31 Semmi oka nem iút énnékem eſiembe, ez vtnac miért kellyen mozdithatalannac lenni b: mert Babylon Syonnál vallyon ſ. iobban czelekediké?

b: Az az, A te czelekedetednec modgyának, hogy az gonoſzokat meg hagiod, az iokat el veſzted.

32 Auagy Izrael kiuõl egyẽb nemzetſég iſmérté meg tégedet? Auagy miczoda nemzetec hittenec az te ſiõuetſégednec vgy miképpen czelekedett az Iácob.

33 Mind az által ezeknec iutalmoc nintſen meg, és munkáioknac nem vólt haſina: Az pogányoc kõzõtt pedig valamelly felé iártam, láttam azokat bõũlkõdni, noha az te paranczolatodról meg ſem emlekeznec.

34 Moſtan azért veſd fontba az mi álnokſáginkat az egyebekéuel kic ez világon laknac: bizonyára az te neuednec emlekezeti ſohúl nem találtatic hanem czac Izraelben.

35 Vallyon ſ. mikor nem vétkeztenec te elõtted kic ez fõldõn laknac? auagy mellyic nemzetſég tartotta vgy meg az te parantſolatidat?

36 Ezeket neuezet ſierint meg tapaſitalhatod, hogy az te paranczolatidat meg tartottac, à pogányokat pedig nem találod.

IIII. Réſz.

Az Angyal dorgallya az Eſdraſt hogy az Iſtennec czudálatos itéletinec akar végére menni, holott ez világon való kitſin dolgokaris nem foghat meg az ő eleiméuel, és tanittya őtet ſoc haſonlatoſságoc által.

1 FEleluén pedig énnékem az én hozzám botſáttatot Angyal, kinec neue Vriel.

2 Monda énnékem; tahát felőtte igen faradoz à te elméd, hogy ez világon az feleſéges Iſtennec útait meg akarod fogni.

3 Kinec mikoron én mondottam vólna, úgy ſierelmes wram. Feleluén az énnékem monda; el küldettem én hogy három útat mutaſsac meg néked, és hárō haſonlatoſságot veſsec te elödbe.

a: Megtanittya Vriel Eſdraſt hóg ha ez vilagi külsō dolgoknác végére nem mehet, ne igyekezzéc vegere menni az Iſtennec titkainac.

4 Mellyeknec ha éggyiket meg magyarázandod, énis viſiontag meg mutatom néked az útat mellyet kéuánſi meg látni: Es meg mutatom tenéked honnét légyen az embereknec gonoſi ſiiuec.

5 Mikoron pedig mondottam vólna: mond meg wram; monda énnékem: Mennyel mérd meg az tüznec neheſségét, melljet mōg meg oſitan nékem; auagy mérd meg à ſiélnec fuuáſát, auagy az el múlt napot vond viſiſia éñékem.

6 Ackoron én feleluén és monduán: vallyons à halandó emberec közzül kiczoda czelekedhetné azokat à mellyekről engemet kérdeſi?

7 Monda éñékem: ha ezt kérdenem te tőled, meni lakó helyec vadnac à tengernec melyſégébē, auág hány erec vadnac à leg alſó melyſégben, auagy az ki terieſitetet Eegekben meni erec vadnac, auagy az mennyei lakó helynec minemō kapui vadnac:

8 Talám azt mondanád énnékem, à melyſégekbe alá nem mēnem, és męg az koporſába ſem ſi állottam, ſoha oda fel az ęgbe ſem hágtam.

9 Moſtan pedig egyebről ſemmiről nem kérdettelec, hanem czac à tüzről, ſiélről, ſ- az napról, kin által mentel, melljektől mind azon által el nem válaſitathatol, és azokról énnékem nem felelſi.

10 Añac útáña monda éñékem; te à melljec tieid és te veled együt forognac nem tudhatod meg.

11 Az magaſságban lakónac pedig útát, miképpē foghatná meg à te elméd, vagy à kiuől meg veſiett világtolis à romláſt mimódon erthetne meg, melly én elöttem níluan vagyon.

12 Mikoron pedig én mondanám: iob vólt vólna mi nékünc nem ſiülettetnünc, hóg nem mint męgis az iſtentelenec között élnünc és ſienuednünc; és ezeket nem érteni.

b: Ez haſonlatoſſágal vagy példa beſzéddel azt akarja ielenteni, hóg mindennec megkell elengedni azzal az ő rendiuel és állapattyaual, mellyet Iſten néki adot és rendelt.

13 Felele énnékem, monduán: *b* Mentem vala egyſier egy lapatz helyén való erdöre, hól à fác tanáczot tartottanac vala, monduán:

14 Noh meñyünc el és hadakozzunc à tenger ellen, hogy el menyen mi elöttünc, és czinállyunc mi magunknac más erdöket.

15 Haſonlatoſképpen az tengernec habiaijs tanáczot tartánac, monduán: Noh mennyünc fel, és vegyüc meg à mezei erdöt, hogy mi magunknac ottis helyet veriünc.

16 De hijába lŏn az erdŏ tanácza, mert az tŭz reá iŏuén meg eméſité azt.

17 Haſonlatosképpē à tenger habiainac tanácza, mert à fŏueny el lene áluán nē boczátá ki azokat.

18 Ha azért ezeknec biráia vólnál, melliket mētened elŏb meg, auagy mellyiket kárhoztatnád.

19 Kinec én feleluén mondéc: Bizonyára hijába való tanáczot tartottanac vólt, mert az erdŏnec à fŏld adattatot; és à tengernec helye erre való hogy annac habiait hordozza.

20 Es az énnékem monda: igazán tŏd az itéletet, és miért nem ſiabod ète itéletedet te magadra.

21 Mert miképpē à fŏld az erdŏnec adattatot, és à tengernec helye, az ŏ habiainac; igy à fŏldnec lakói, mellyec ez fŏldŏn vadnac czac azokat ęrthetic meg, az menyeiec pedig (azokat) mellyec az Eegeknec magaſságiban vadnac.

22 Ackoron feleluén mondéc: Kérlec WRam tégedet, adattaſſéc éñékem értelemre való elme.

23 Mert nem vólt ſiándékom tégedet az magaſságban való dolgokról kérdeni, hanem azokról mellyec mi raytunc naponként által meñec; mi légjen az oka hoǵ à pogányoknac gyalázatúl adattaſſéc Izrael, és à melly népet ſierettél az iſtentelen nemzetſégnec adattatot; à mi attjainknac tŏrué nye miért veſiett el, és à meg irattatot rendeléſec ſohúl nintſenec.

24 Mi è világból mint az ſáskác el veſiŭnc, és à mi életŭnc almelkodáſra és rŏttegéſre adattatot, mint ha méltatlanoc vólnánc irgalmaſságot találni.

25 Iſmét mit czelekeſſic az ŏ neuéuel à mellyrŏl hiuattatunc? Ezekrŏl kérdettelec.

26 Felele pedig az éñékem, mōd uán: Miuel hoǵ felŏtte igen tuda kozol és giakorta czudálkozol, hoǵ illyē hamar el múlic è világ.

27 Bizonyára nē foghattja meg è világ, hoǵ el vegje azokat, melljec az iŏuēdŏ idŏre az igazaknac igértettenec: mert è világ hamiſſágual és erŏtlenſéggel tellyes.

28 Azokat pedig à mellyekrŏl kérdeſi, meg beſiéllem: mert el véttetet à gonoſi, de męg annac romláſa el nem iŏtt. [d]

29 Ha annac okaért el nem véſi az mi bę vettetet, és helyérŏl el nē mégjen àhól à gonoſi vettetet, nem terem ot ió ha el vettetikis.

30 Mert az Adámnac ſiiuébe elei tŏl fogua gonoſi mag vettetett, és mind ez ideig meni iſtentelenſéget nemzett és ez vtánnis nemz, mind addig mîgà ſierŏre hordatic

31 Im̄ár pedig te magadban itéld meg à gonoſi mag az iſtentelenſégnec meni gabonáiát termette.

32 Mikoron azért à búza feiec, mellyec ſiántalanoc le arattatnac, ackoron elŏſiŏr melly igen nagy rakáſſal léſinec az ſierŭn.

33 Mikoron pedig felelnéc, mōd uán: mimódon és mikor léſinec ezec? [e] miért keueſec és gonoſioc az mi eſitendŏinc.

34 Az feleluén monda éñékem: Te hirtelenkeduén ne igiekezzél fellyeb való leñi à magaſságbéli Iſten-

e: Errŏl tŏbbet ſzol oda ala.

Cap: 14. De nem igaz hogy az Iſten tŏrué nye nec kŏnyue mindeneſtŏl el veſzett vólna.

d: Ezeckel azt akaria ielenteni az Eſdras. hogy az meg romlott termé: ſzetben való bŭnért meg érdemli az Izrael hogy meg bŭntet teſſéc.

e: Az Eſdras kerdi mikor lenne az itelet napia, kinec az Angyal meg felel három erŏſseggel. Elsŏ hogy nem io az iſtennec el reitet titkairol tudakozni. Máſod, mert iſten meg ielentette azt hogy az ŏ tŏle el rendelt idŏnec elŏtte ſemmit nem miuel. Harmadic erŏſseg, az aſzſzoni állattul vŏtt haſonlatoſság, &c.

Iſtennél, (mert ŏ nálánál fellyeb
való lenni hijába ſietnél,) mert à
te igyekezeted felŏtteb való.
35 Nẽ de mikor erröl az igazac
az ŏ hajlékokbã kérdezkedtenec,
monduán: meddîg léſien az én re
ménſégẽ? mikor iŏ el à mi ſierŭnk
nec és iutalmunknac gyŭmŏltſe.
36 Feleluén erre Ieremiel f Ar-
changyal, monda: mikoron az ti
magatoknac ſiáma bę telljeſedic.
37 Mert à ki fontba vetette az i-
dŏt, és mértekuel meg mérte, és
az idŏket ſiorgalmatoſon meg
ſiámlálta, ez nem indît ſemmit,
ſem nem czelekedic, mîglen az
el rendelt mértec bę tellyeſedic.
38 Ackoron én feleléc, mond-
uán: ô WRam Iſten, de mijs
mind teli vagyunc álnokſággal.
39 Láſd meg kérlec netalám mi
érŏttŭnc nem tellyeſedic bę az i-
gazaknac ſiámoc, az fŏldŏn la-
kóknac bŭneiért.
40 Feleluén pedig az, monda:
meny el az terhes aſiſioni állatot
kérd meg, ha az kilentz hólnap el
teluén az ŏ méhe męgis touáb
meg tarthatná az magzatot?
41 Es mikor én mondám: Nem
lehet WRam; monda az (énné-
kem:) à korpoſóban à hallottak-
nac haylokoc az aſiſioni állat
méhéhŏz haſonlatoſoc.
42 Mert miképpen az gyermec
ſiŭlŏ ſieti az ſiŭléſnec ſiŭkſégét le
tenni, vgy ezekis az ŏ benne va-
lókat ſietic meg adni.
43 Immár néked meg mu-
tattattac azoc mellyeket eleitŏl
fogua akarſi vala meg tudni.
44 En pedig ſióluán mondéc: ha
à te ſiemeid elŏtt kegyelmet talál
tã, ha lehet, ha mélto vagyoc reá.
45 Mutaſd meg énnékem g, ha
tŏbbeké az kŏuetkezendŏc męg,
hogy nem mint az el múltac; a-
uagy tŏbbeké az el múltac hogy
nem mint az iŏuendŏc.
46 Miczoda múlt légyen el tu-
dom, miczoda leendŏ légyen pe-
dig nem tudom.
47 Ackoron az éñékem monda:
álly iob felŏl, és è dolgot haſonla-
toſsággal meg mutatõ tenéked.
48 Oda áluán azért, látám hogy
imé egy égŏ kementze múlec el
én elŏlem: Lŏn pedig mikor az
el mulandó lángot láttam vólna,
imé az fŭſte meg maradot vala.
49 Az vtán én elŏttem vízzel tel
lyes kŏd által ménuén, nagy zu-
gáſſal zápor eſsŏt boczáta; és mi-
kor az eſsŏnec zugáſa el múlt vól
na, abból az eſsŏnec czeppei meg
maradánac.
50 Es mõda az éñékem: gondold
meg magadban, miképpẽ az eſsŏ
à czeppedekeknél és à tŭz az fŭſt-
nél fellyeb beuŏlkŏdéc, azonkép-
pen az el múltaknac mérteké bŏ-
ueb; à mellyec pedig iŏuendŏc à
czeppekhŏz és fŭſthŏz haſonlóc.
51 Añac okaért én kŏnyŏrŏguén
mondéc: Vallyons vélede ha én
élec az napokîg? Es miczoda lé-
ſien azokon az napokon?
52 Az pedig feleluén monda én-
nékem: Az iegyeknec mellyek-
rŏl engemet kérdeſi, egy réſiét
néked meg ielentem: hogy pe-
dig az te életedrŏl ſióllyac azért
nem kŭldettem: nem tudom.

f: Az Ieremiel Angyal neue ninczen az egéſz ſzent irásbã, hanem emberec gondoltac.

g: Eſdras kérdeſe ez, ha tŏbbeké az el múltaknál az kŏuetkezendŏc mellyre męg, felel ſzép haſonlatoſságoc által, &c. De vedd eſzedbe ez kérdeſtŏl fogua mind az egéſz kŏnybẽ melly haſzontalan hijába való kérdeſec vadnac, mellyekhŏz haſonlataſoc az feleletekis.

V. Rész.

Ez Caputban ſól Eſdraſnac az Angyal, előſer az itélet napiánac ieleiről. Máſodſor az Eſdras eſmét az Angyaltól kérdeſeket kérd, neuezet ſerint pedig męgis az előbbi dolgot forgattya, mi légyen az oka, hogy Iſten az ő népet az iſtentelen pogányoc által bűnteti, &c.

Matth: 24. 1 AZ iegjekre azért à mi néz, imé el iőnec à napoc, mellyekben è főldnec lakói nagy gaz dagſágbā találtatnac; de à főld ſiű kős léſien hitnélkűl, miuel hoǵ az igaſságnac v́ta el rőytetet léſien.

2 Es az hamiſság fellyeb meg ſokaſúl hoǵ nem mint moſtan látod, auagy régen leñi hallottadis.

3 Es léſien mindiáráſt ez napoknac kezdetiben, ez tartomány mellyet moſtan wralkodni látſi, puſitán marad.

4 Mert ha az magaſságbéli Iſten életedet halaſitya, harmadic trombita vtán meg látod, hogy à fényes Nap eijel hertelenſéggel meg világoſúl, és az hóld nappal.

5 Es à fából v́gy mint vér czepeg, és az kőuec ſiólnac, az népec meg indúlnac.

6 Mikoron wralkodni fog az, à kit moſtan à főldnec lakói nem reménlenec, és az reppeső ſiárnyas állatoc el kőltőznec.

7 A Sodománac tengere pedig à halakot ki hañja, és éiel ſiól melljet ſokā nē tudnac, v́gj añîra hoǵ az ő ſiauát mindnjáiā meg halljác

8 Es ſoc heljec el puſitúlnac, mit mikor gjakorta tűz támad: męgà mezei vadakis el kőltőznec, és az haui foljásbā betegeskedő aſiſioni állatoc oktalā tſudákat ſiűlnec

9 Mintha az édes vizekben ſóſokat találnánac, àcképpen minden barátſágos emberec egy más kőzőtt hartzolnac: és ackoron az eſies ember el reytezic, és az ęrtelmes el voñya magát, mint az ő titkos házában el rőitetet ember.

10 Es ſokaktól kereſtetuén meg nem találtatic; de à hamis és mértekletlen ez főldőn meg ſokaſúl.

11 El añîra hogj ha eǵgyic tartomáńbā lakóc más tartomáńbélieket meg kérdenec, mōduán: nem mēté ti hozzátoc valami igaſsàg ſierető ember, à ki igazán tſelekedet vólna? ezt amazoc tagadgjác.

12 Añac okaért léſien az időben, hogy noha reménſégec léſien az embereknec, mind az által nem nyerhetnec meg ſemmit; noha múnkalkodnac, de az ő v́toc nem léſien ſierenczés.

13 Ez iegyeket hoǵ tenéked meg mondanám, hagyua vagyon éñékem: de ha iſmét kőnjőrőguén és ſiruán, à mint moſtan tſelekettél, hęt napig bőytőlendeſi, męg ezeknélis nagyobbakat hallaſi.

14 Mikorō pedig én fel ſerkentē vólna: az én teſtem igen meg irtózéc, és az én elmém añîra meg fárada, hoǵ vgjan el ſiakadkoznéc.

15 Añac okaért foguán engem az Angyal, az ki el iőtt vala, és meg ſiólitot vala engemet, meg erőſſite engemet, és lábamra állatá.

16 Lőn pedig máſodic éiel, hogy Sealtiel à népnec feiedelmeén hozzā iőuén mōdaná énnékē, hól vól tál? és à te ortzád miért ſiomorú?

17. Auagy nem tudodé hogy Izrael az ő rabſágából való hazá iőuetelénec tartományában te reád bizattatot?

18 Kely fel azért, egyél, és ne

hadgy

hadgy el minket, mint az paſitor az ő nyáiát az farkaſoknac, az gonoſioknac kezekben.

19 Kinec mondéc: meńy el én tűlem, és közel ne iűij hozzám. ſiót fogaduán azért à mint mondottam vala, el méne én tőlem.

20 En pedig hęt napig bőjtőléc, ſiruán és zokogua, à miképpéńé kem Vriel Angjal parátſolta vala.

21 Es lőn heted nap után, mikoron az én ſiiuemnec gondolati en gemet erőſſen ſiorongatnának.

22 Hogy az én elmém bőlczeſségnec lelkét venné, és iſmét kezdenéc az Magaſságbéli előtt beſiédeket ſiólni, monduán:

23 WRam Iſten, à földnec minden erdei közzűl, és añac mindę fái közzűl egy ſiőlőt válaſitottál.

24 Es è föld kerekſégénec mindę tartomáńból válaſitottál egj bar[a] lágot[a], és è földnec mindę virági közzűl válaſitottál egy liliumot.

25 Es à tengernec minden melyſégi közzűl válaſitottál magadnac egy tellyes foljáſt; és minden eppitet városoc közzűl tennen magadnac Syont válaſitád.

26 Es minden teremtett repülő állatoc közzűl magadnac neuezet ſierint válaſitottál egj galambot, és mindę teremtett barmoc közzűl vőttel magadnac egy iuhot.

27 Es minden meg ſokaſúlt nép közzűl, egy népet ſierzél magadnac, és mindenec közőtt egj meg probáltatott tőruéńt adál az te ſierelmes népednec.

28 Moſtan pedig Wram, ez eggjet miért attad ſokaknac? ez egj győkerre miért raktál idegen fákat, és az te éggyeczkédet miért oſilattad el az ſokác közőtt?

29 Es őtet azoc tapodgac kic à te igéretednec ellene mődanac, és à kic à te igéretednec nem hiſinec.

30 Mert ha à te népedet valami módon gjűlőlted, à teńen kezeddel kellet vólna meg ſanjargatni.

31 Lőn pedig mikoron én ez beſiédeket mondottam vólna, hog az én hozzám boczáttatott Angyal, az ki az el múlt éjjelis én hozzám iőtt vala.

32 Mondana éńékem: Halgas en gemet és oktatlac tégedet, figyelmezzel (beſiédemre,) és à kérdeſnél többeket módoc męg néked.

33 Mikoron pedig én mondottam vólna, ſiólli Wram; monda az én éńékem, az te elméd Izraelért igen meſiſie táuozic tűled: a-uagy fellyeb ſieretedé te őtet annál az ki azt teremtette?

34 Mondéc én: Nem Wram, de bánatomból ſiólléc igy: mert en gemet az én gőndolatim, minden órában győtrenec, holott az magaſságos Iſteńec vtait kiuánnám tudni, és az ő itéletinec valami réſziéről tudakozni.

35 Ackoron mőda éńekem: nem lehet. Enis: miért Wram? miért ſiülettettem hát? auagy az én anjámnac méhe miért nę lőtt éńękę koporſó heljett? hogy ne látnă az Iácobnac njomoruſágát, és az Izrael nęzetſégénec faradzoáſát.

36 Ki monda énnékem; ſiámláld meg éńékem à mellyec męg nem vóltanac, gyűyc zőſiue énnékem à ſiéllel el oſilott czeppekett, és à

[a] Erti, az Abraham tent ő barlangiát, és az folyaſon az Siloe vizét.

meg ſiáradott virágokat tedd
zöldecké.
37 Es énnékem az bę zárattatot
barlangokat meg nîtuan hozd ki
azokból az ſieleket, mutáſd meg
énnékem à ſiélnec ábrazattyát, és
ackoron meg mutatom tenéked
ez nyáualyánac okát, az mellyet
akarſi látni.
38 Kinec én; Wram Iſten val-
lyons kiczoda az, à ki ezeket meg
tudhatna, hanem czac à kinec em
bereckel ninczen lakáſa.
39 En pedig tudatlan, miképpen
tudnéc azokról ſiólni, à mellyek-
röl engemet kérdél.
40 Annac okaert monda énné-
kem: miképppen ez meg mon-
dott dolgokban eǵgyet nem cze-
lekedhetel, àcképpen az én itéle-
temet meg nem viſgálhatod, a-
uagy az ſieretetnec czelekedetit,
melljeket az én népemnec igértẽ
hoǵ ö velec végezetre czelekeſiẽ.
41 Kinec én: De imé Wram te a-
zokhoz vaǵ közel à kic végezetre
léſinec: S- táhát mit czelekeſinec
azoc à kic mi elöttünc vóltanac,
auagy mi, auagy az kic mi vtán-
nunc léſinec?
42 Es ö monda éñékem: Az Co-
ronahoz [b] haſonlóuá töttem az
én itéletemet; miképpen az vtól-
ſóc nem kéſedelmeſec, azonkép-
pen az elsöknec gjorſaſága ſem̃i.
43 Ackoron én feleluén mon-
déc: Auagy azokat kic vóltanac,
à kic moſtan vadnac, auagy à kic
ez vtán leendöc, nem teremthet-
ted vólnaé egyſier ſ- mind, hogy
az te itéletedet annál hamaréb
meg mutatnád?

b. Vagy, az forgó kerekhöz.

44 A pedig feleluén monda éñé
kem; à teremtet állat az ö terem-
töie elött nẽ ſiethet, ez világ ſem
birhatná egyſier ſ- mind el azo-
kat à kic teremtendöc vóltanac.
45 Kinec én mondéc: az miké-
ppen mondád à te ſiolgádnac, hoǵ
te életnec adóia léuén, à te töled
egyſier teremtetett állatoknac é-
letét adtál, és plántáltad à terem-
tet állatot; (v́gy) moſtannis egy-
ſier ſ- mind ha ielen vólnánakis
el hordozna az te gonduiſeléſed.
46 Ackoron monda énnékem:
kérd meg az aſiſioni állatnac mé
hét, mõduán néki, ha ſiülſi, miért
hogy idö múlua czelekeſied ezt?
és kéried ötet hoǵ egyſier ſ- mind
tizet ſiüllyön.
47 Mikoron én mondám: Bi-
zonyára nem miuelheti külömb-
ben, hanem czac idö múlua.
48 Felele az, Enis à földet v́gy
mint méhül rendeltem azoknac
idö múlua való ſiületéſekre, à kic
fogontattanac az földön.
49 Mert miképpen à nẽ ſiül tíz
gyermekeket, énis az én tölem te-
remtetett világot v́gy rendeltem
50 Ackoron meg kérdém, mõd-
uán: Miért hogy im̃ár énnnékem
v́tat nîtottál, ſióloc te elötted:
mert imé az mi aniánc, à kit én-
nékem męg iffiunac leñi mõdál,
immár à vénſéghöz közelgetet.
51 Az pedig énnékem feleluén,
monda: kérd meg à ſiulö aſiſioni
állatot, hoǵ mõdgya meg néked.
52 Es mond ezt: Miért hogy à ki-
ket moſtan ſiülſi, nem egyenlöc
az elsöckel, hanem kiſſebbec ál-
lapattal.

53 Mert

53 Mert az azt kezdi mondani te néked: nemelljec az iffiuſágnac ereiébẽ ſiülettettenec,némellyec à vénſégnec ideién,mert à termé ſiet meg fogyatkozott ereiében.

54 Gondold meg teis,hogy ti kiſſeb állapatúc vattoc à ti elöttetec valóknál,és az ti vtánnatoc leendöc kiſſebbec léſinec ti nálatoknál,miuel hogy immár à teremtett állatoc meg vénheſinec,és az iffiuſágnac ereie el múlic.

55 Enis mondéc;Kérlec WRam tégedet,ha az te ſiemeid elött kegyelmet találtam, mutaſd meg à te ſiolgádnac, ki által látogadd meg az te teremtet állatidat?

VI. Réſz.

Elöſſer ez Cáputban az Iſten magának méltoſágának meg ielenteſéért ſól az ö mindenhato hatalmaſságról. Az után mikor Eſdras tudokoznéc,az ielen való idöknec végéről,és à köuetkezendöknec kezdetiről, meg feddetteſic: Mind az által ſól az Iſten néki az vtólſo napoc elött való iegyekről, Végezette Eſdras iſmét panaſolkodic az Iſten népénpec nyomorúlt állapatyáról.

1 ACkoron az monda énnékem: föld kerekſégénec kezdetitöl fogua,söt minec elötte az idönec folyáſi nem állanánac, és minec elötte az ſieleknec ſeregi nem fuynánac.

2 Minec elötte à menděrgéſnec ſielei zẽgedeznénec,minec elötte à villámáſnac fényeſségi tündöklenénec,minec elötte Paradiczönac fũdamẽtomi fel vettetnénec

3 Minec elötte az ſiép virágoc láttatnánac minec elötte leńénec hatalmaſságoc, minec elötte az Angyaloknac meg ſiámlálhatatlan ſeregi lennénec.

4 Minec elötte az Eegeknec magas helei fel emeltetnénec,és minec elötte az egeknec mérteki neuezet ſierint meg határoztatnánac,és minec elötte Syonban à kementzéc bę gjujtatuán égnénec.

5 Minec elötte az ielen való eſitédökröl tudakoznánac,és minec elötte én tölem el idegednénec az moſtã vétkezöknec találmáńoc, és külön meg peczeteltetnénec az kic à hitnec kénczét ſierzettéc.

6 Imãr ackor meg gondoltam vala; mindenec egyedöl én általam löttenec,és nem más által; és azoknac végec én általam, nem más által rendeltettec.

7 Mikoron pedig ſióluán mondanám; az idöknec miczoda válaſitáſoc léſien? auagy mikor léſien az elsönec vége,és az köuetkezendönec kezdeti?

8 Möda éńékẽ: az Abrahamnac ideiétöl fogua az Iſáknac ideiéig mikoron ö töle Heſau és Iácob ſiülettetuẽ,az Iácobnac keze eleitöl fogua Heſaunac ſarkát tartaná.

9 Miképpen az idönec végé vólt à Heſau ſarka,azonképpen à köuetközendönec kezdeti az Iácobnac keze.

10 Az ſark és kęz között többet ne kérdezz ö Hezra.

11 En pedig ſióluán mondéc? WRam Iſten, ha kegyelmet találtam az te ſiemeid elött.

12 Kérlec mutaſd meg à te ſiolgádnac az te iegyeidnec végét, mellyeknec valami réſiét ez el múlt éiel éńékem meg mutatád.

13 Es feleluén ö monda éńékem: kely fel,álly à te lábaidra, és zengéſnec igen nagy ſiauát hallod.

14 Es

14 Es nemiņemő indúlás léſien, jóllehet az hely az mellyben állaſi, meg nem indúl.

15 Annac okaért mikoron ſióland meg ne remülly; mert à vége zetről való beſiéd mind à földnec fundamentomától meg ęrtetic.

16 Es ez beſiédeken meg reſiket és meg indúl; mert tudgya ennec ſiükſéges meg letelit, hogy azoknac végec el változzéc.

17 Lőn pedig ezeket haluán, mikoron lábamra állottam vólna, ſiózatot halléc, mellynec hangoſſága haſonló vala nagy ſoc vizeknec zúgáſához.

18 Monduán: Imé el iűnec az napoc, és léſien mikoron el kezdec közelgetni, hogy ez földnec lakóit meg látogaſſam.

19 Es mikoron bűntetni fogom azokat, kic az ő hamiſságokual hamiſſan ártottanac, minec vtán na bę telic à Syoñac alázatoſsága

20 Mikoron meg nilatkozic az idő melly el kezd múlni, illyen jegyet téſiec: Az ęg előtt kőnuec nilatkoznac meg, vgy annîra hog mindenec láſſanac.

21 Es az eſitendős gyermekec ſióllyanac, és à terhes aſſioni állatoc három és négy hólnapi időt len gyermekeket ſiülnec, kic élnec és fel támaſitatnac.

a: Az időtlen gyermekec fel támadnac az vtólſo napon.

22 Es hirtelenſéggel az magual bę vettetet helyec üreſſec léſinec, és à rakot tár házákis üreſſen találtatnac.

23 Es az hangos trombita zengedez, mellyet haluán mindenec el röttennec.

24 Es léſien az időben, hogy az barátſágos emberec eggyic à má ſikra hartzol mint az ellenſég, vgy annîra hogy ezec miatt meg röttenuén à föld, à forráſoknac erei meg állyanac, és három óráig ne follyanac.

25 Ackoron léſien, hogy valaki meg marad mind ezekből mellyeket néked meg mondéc, à meg tartaſséc, és az én iduőzitéſemet és à ti időtőknec végét meg láſſa.

26 Es à fel vétetet emberec, kic az ő ſiületéſektől fogua halált nę kóſtoltánac, meg láſsác, és è föld lakóinac ſiiuec el változic, és más elmére fordúl.

27 Mert el tőrőltetic az gonoſi, és el óltatic az álnokſág.

28 Es à romlandóſág meg győzettetuén, virágozic à hit, és meg mutattatic az igaſság, melly enni időtől fogua gyümöltſtelen vala.

29 Lőn pedig mikoron mag ſiolitot vólna engemet, én valami keueſsé ſiememet vetém arra, az ki előtt álloc vala.

39 Annac okaért monda énnékem: ezeket eliőuén meg mutatom te néked ez kőuetkezendő éielnec ideién.

31 Ha azért iſmét bőytőluén hęt napig vijonnan kérdendeſi engemet; iſmét ennél nagyobbakat ielentec meg tenéked, az melly napon hallandom.

32 Mert az te ſiód à magaſságbéli Iſtentől meg halgattatott; lat ta az erős Iſten az te igaz tanáczodat, és meg tekintette iſſiuſágodtól foguán való tiztáſágodat.

33 Annac

33 Annac okaért el kůldött engemet, hogy mind ezeket meg mutatuán néked meg mondanám; Légy bátorságban, bizzál és ne félly.

34 De mint ez elött való idökben czelekedtél, sietséggel ne gõdolly hijába való dólgokat, hogy az sietség miatt az idöknec tudásától el ne teuéledgyel.

35 Annac okaért lön hogy ismétlen sirnéc és hęt napîg böytölnéc, akaruán bę tölteni az három heteket, mellyeket énnékem hattanac vala.

36 Lön pedig nyóltzadic eiel, hogy az én elmém magamban ismét meg haboroduã, kezdenéc à magasságbéli Isten elött siolni.

27 (Mert az én lelkem igen geriedez vala, és az én elmém igen gyötrödic vala.)

38 Es ezt mondanám: WRam czac egyedöl te sióltál az kezdetben à teremtésnec elsö napiáñis, monduán: Legyen Eeg és föld, és à te igéddel à dolog véghöz ment

Gen: 1.

b: Erti vagy az Szwrnac lelkét melly az melséget taplalta.

39 Es mikoron az lélec b vólna ott àhol setetségec valánac, és halgatás vala, męg az emberi siónac zengését te nem sierzetted vala.

Gen: 1. Vagy az szelet.

40 Ackoron parantsolád, hogy à te kénczeidböl fénlö világosság támadna, hogy az te múnkád ki tettzenéc.

41 Te másod napon à ki teriedett eget teremtéd; és paranczolád ö néki, hoǵ válasitást és osilást tenné à vizec között, hogy azoknac eǵgyic résie oda fel menne, másic résie pedig itt alatt maradna.

42 c Te paranczolád harmad napon az vizeknec, hogy ez földnec hetedic résiére gyülnénec, annac pedig hat résiét siárazon tartád, hogy leñénec azoc közzül olljac, mellyec az Istentöl teremtetet magokat siolgáltatnác, minec vtánna meg siántatnac.

c: Itt az hamis Esdrat ki tér az Moses historiájából, és hazugságot beszél mint 47. versben.

43 Mert mikoron à te siádból az igé siármaznéc, mindgyárást lésien vala az alkotmány.

44 Annac okaért mindgyárást lön gyümölczöknec sokságа, kóstolásoknac soc fęle gyönyörüsége, és követhetlen siinü virágoc, és meg visgalhatatlan siagú állatoc: Ezec harmad napon lönec.

45 Te paranczolád negyed napon lenni az fényes Napot, és világozó Hóldat, és siépen rendeltetet czillagokat.

46 Hagyuán nékic hogy siolgálnánac az embernec ki teremtendö vala.

47 Te mondád ötödic napon à földnec hetedic résiénec, àhól az víz ösiue gyült vala, hogy élö állatokat terẽtenénec, röpülö állatokat és halakat: és àcképpen lön.

48 Az néma és lélec nélkül való víz, Isteñec parantsolattyából élö lelkes állatokat hoz vala, hogy à te czudálatos dólgaidat ezekböl az nemzetségec besiéllenéc.

49 d Ackoron pedig meg tartál kęt élö lelkes állatokat, mellyeknec eǵgyikét Bahamothnac, másikat Leuiathannac neuezéd.

d: Ittis hazugságot beszél, mellyről az Moses semmit nem emlekezic. De vöctéc ezt az Sidoc az Iobnac 40 és 41 részénec hamis értelmẽ ból.

50 Es azokat egy mástol el válasitád; mert à hetedic rési àhól az víz ösiue gyült vala, azokat eǵgjüt bę nem foghattya vala.

51 An-

51 Annac okaért àBahamothnac azt az réſit adád, melly harmad napon meg ſiáradott vala, hogy abban laknéc, àhól ezer hegyec vadnac.

52 Leuitáhannac pedig adád az hetedic nedues réſit, és meg tartád ötet hogy bę nyelné, az kiket és az mikor akarnád.

53 Hatod napon pedig parantſolád à földnec, hogy hozna te elötte barmokat, fene vad állatokat, czúſió máſió állatokat.

54 Es annac felötte Adámot Vrrá töd minden teremtet állatidon, kitöl ſiármaztunc mi mindnyáián, és az nép az kit magadnac válaſitottál.

55 Mind ezeket pedig azért mödám WRam te elötted, mert è világot mi éröttünc teremtetted.

56 A töb maradéc pogányokat pedig, kic Adámtúl támadtanac ſemminec mondottad lenni, auagy az nyálhoz haſonlóknac, és azoknac böuölködö ſokaſágát az edényböl le húlló czepegéshöz haſonlitád.

57 De moſtan WRam imé az pogányoc kic ſemmec alitattac, kezdettenec mi raytunc wralkodni, és minket bę nyelni.

58 Es mi te néped, kit elsö ſiülöttnec hiuál, eggyetlen egy ſiülötted, az kit buzgoſágoſon ſieretſi, az ö kezekbe adattatunc.

59 Hogy ha ez világ mi éröttünc teremtetett, miért hogy az mi örökſégünket ez világgal nem biriuc? Vallyons meddig léſinec ezec?

VII. Réſz.

Az Iſtennec Angyala kęt haſonlatoſság által mutattya meg az Eſdraſnac hogy nagy ſoc nyomoruſágoc által kell az eternec örökſégére menni. Az után meg mondgya niluán való beſéddel hogy az Izrael az bünért vettetet ez ielen valo nyomoruſágnac alája, melly nec vránna azt mondgya hogy az hiuec meg Coronáztatnac öröc élettel.

1 LÖN pedig mikoron ez beſiédeket el végeztem vólna, hogy az én hozzám boczáttatot Angyal, ki annac elötte való éieleken boczáttatot vala én hozzám.

2 Mondana énnékem, kelly fel Hezra, és halgaſd meg az beſiédeket, mellyeknec ki mondáſára iöttem hozzád.

3 Mikor pedig én mondanám: Stólly én ſierelmes Iſtenem; monda énnékem: az tenger igen tágas helyen vagyon helheztetue, úgy aňira hogy mély és ſiçles légyen.

4 Az ö hozzá való mentel pedig ſioros part között vagyon, holott haſonló à folyó vizekhöz.

5 Mert vallyons kiczoda ment valaha az tengerre, ki azt akarta vólna meg probálni, auagy akart vólna rayta wralkodni, hogy az ö ſiéleſségére ſioros helyen nem ment vólna által? Mert külömben vallyon mint mehetne?

6 Iſmét más példa: Némelly város eppitetett lapátz helyen, melly minden iókual tele.

7 Ennec úta ſioros és meredec helyen vagyon, úgy mint egy felöl tüz, más felöl mély víz vagyon.

8 Vgy annira hogy ezec között czac egy gyalog öſuén vagyon, tudni illic az víz és tüz között,

melly

melly ŏſuénre egy ember nyomdéknál tŏb nem fér.

9 Ha azért ez városſt valamelly embernec ŏrŏkſégül adnác, ha az à veſiedelmen melly elŏtte vagyon által nem mégyen, miképpen veheti el az ŏ ŏrŏkſégét?

10 Mikoron pedig erre így ſioltam vólna, vgy vagyon WRam. monda énnékem: így vagyon az Izraelnekis dólga.

11 Mert ŏ érŏttec teremtettem ez világot; de mikor az én tŏruényemet Adám által hágá, ackoron találta ŏ azt à mi rayta eſett.

12 Es ez világnac bę menteli, ſiorosſoc, bánatoſoc, faidalmaſoc és múnkákual tellyeſec lŏnec, mondom keueſec és nyaualyáſoc, veſiedelemmel rakuác, és nehéz munkáual kŏrnyŭl vétettenec.

13 Mert az más világnac kapui tágaſoc és bátorſágoſoc, és halha tatlanſágnac gjŭmŏlczét hozzác

14 Annac okaért ha ez ſioros és veſiedelmes heljekre az emberec ſoha reá nem indúlnac, nem vehetic el azokat, az mellyec ŏ nékiec el tétettenec.

15 Moſtan azért miért háborgaſi ezen hogy romlandó vagy, és miért indúlſi meg ezen hogy halandó vagy?

16 Miért nem forgatod lelkedben az iŏuendŏt, hanem ez ielen valóba akadſi meg?

17 Ackoron én feleluén mondéc: WRam, az te Tŏruényedben vgy rendelted, hogy az igazac biriac ezeket ŏrŏkſégül, az Iſtentelenec pedig el veſſienec.

18 Mert az igazac njomoruſágot ſienuednec az reménlett nyugodalom helyett, mert kitſodác czelekedtenec iſtentelenül? De ezec ſienŏednec nyomorúſagot, és nyugodalmat ez után ſem látnac.

19 De monda énnékem: Ninczen fellyeb való biró Iſtennél, és bŏlczeb az Magaſságbélinél.

20 Sokan el veſinec moſtan, mert az Iſtennec ki adattatot tŏruényét el múlattyác.

21 Mert az Iſten tellyeſséggel meg parantſolta ez világra iŏttek nec, mikoron el iŏttec, mit kellyę czelekedniec à kic életet akarnác venni, és mit kellyen meg tartanioc hoģ meg ne bŭntetteſſenec.

22 Ezec pedig el nem hiuén ellene mondottanac néki, és hijába való gondolatokat kŏuettec.

23 Es bŭnŏknec ſokſágáual magokat meg kŏrnyekezuén azt mondottác Iſten felŏl, hogy ŏ vgyan ninczen, és az ŏ vtait meg nem iſmértéc.

24 Es az ŏ tŏruényét meg vtáluán; ŏ néki tŏtt fogadáſokat meg tagadtác, és az ŏ rendeléſénec nem hiuén, az ŏ czelekedetit nem czelekedtéc.

25 Annac okaért ô Hezra, ŭreſſeket az ŭreſſeknec, és tellyeſeket az tellyeſſeknec (rendeltem.)

26 Imé el iŏ az idŏ, mikoron bę tellyeſednec az iegyec mellyeket néked mondéc, meg ielenic az meny aſiſiony, és fel támaduán meg mutattatic az à ki moſtan földuel bę fedeztetic.[a]

27 Es valaki meg ſiabadúland ez

a: Erti az Anya ſzent egy házat, melly az ſoc nyomoruſágoc miatt vgy mint el temettetet.

meg mondott nyaualyáktól, meg láttja az én tſudálatos dólgaimat.

28 Mert az én fiam az IESVS az ötet kŏuetŏkuel meg ielenic, és meg vijulnac az kic négy ſiáz eſitendeîg meg maradnac.

29 Léſien pedig eſitendŏc el teluén, MEG HAL AZ EN FIAM AZ CHRITVS, és minden élŏc.

30 Es ez világ hęt napîg az régi halgatáſra fordîtatic, minęmŏ vólt az el múlt bŭntetéſekben, vgy annîra hogy ſenki eleuenen meg nem marad.

31 De léſien hęt nap múluán, hogy el múluán ez romlott világ, amaz más vilag, melly męg meg nem ielent, fel támadgyon.

32 Meg aduán az fŏld azokat, à kic ŏ benne aluſinac, és az poris azokat kic abban az halgatásban lakoznac, és à koporſóc meg adgyác az ŏ beléiec tétetet teſteket.

33 Ackoron meg ielenic à magaſſágbéli Iſten, ŭluén az itélŏ ſiękbē, és az nyomoruſágoc el múluán, fel vitettetnec azoc kic hoſiſiú békeſéges tŭréſſel ſienuedtenec.

34 Mert czac az itélet marad meg, az igaſság fel támad, és az hit el hatalmazic.

35 Honnét kŏuetkezic az czelekedetnec iutalma, és az iutalom meg mutattatic, és az igaſság ebren léſien, à hamiſság tŏbbé nem wralkodic.

Gen: 18. Exod: 32. 36 Mondéc pedig: Abraham attyánc à Sodomabélikért kŏnyŏrgŏtt, Moſeſis az mi eleinkért, kic az puſitában vétkeztenec vala.

37 Az ŏ vtáña való Ioſueis Izraelért Hacañac ideiében, Samuelis.

38 Dáuidis az meg romláſért, 2. Reg: 24. Sálomonis azokért, kic az ſient 2. Paral: 6. helyhŏz mentenec vala.

39 Illyęſis azokért az kikre eſsŏ 3. Reg: 17. lŏn, az hóltértis hogy meg eleue- & 18 4. Reg: 19. nednénec.

40 Ezechiaſis az népért Sennacherib király ideiében, végezetre ſokan ſokakért.

41 Ha azért moſtannis, mikor meg neuekedett az romlás, és az hamiſság meg ſokaſúlt, az igazac az iſtentelenekért kŏnyŏrgendnec, miért nem lenne moſtannis ſiinten àcképpen.

42 De az énnékem feleluén, monda; ez ielen való világ nem vég, ebben valóknac gyakorta diczŏſégec vagyon; annac okaért azoc az erŏtlenekért kŏnyŏrgŏttenec.

43 Mert ez idŏnec az itéletnec napia léſien vége, és az iŏuendŏ halhatatlanſágnac ideiénec kezdeti, mellyben az romlás el vęſi.

44 Az mértekletlenſég el vétetic, az hitetlenſég el vágattatic, fel neuekedic az igaſság, fel támad az valóſág.

45 Mert ackoron azt az ki el ve ſiett ſenki meg nem tarthattya, és azt az ki gyŏzŏdelmes, ſenki el nem veſitheti.

46 Ackoron én mondéc: S. ez az beſiéded mellyet mindenkor mondottam, iób vólt vólna è fŏldet Adamnac nem adni, auág az minec vtánna adattatot, meg tartoztatni, hogy ne vétkeznéc.

47 Mert mit haſinál embernec

itt ſio-

itt ſiomoruſágban élni, és halála vtán bũntetéſt várni?

48 O te Adám, mit miueltel? mert hogy te vétkeztél, nem ezac tiéd az eſett, hanem miénkis kic te tũled ſiármaztunc.

49 Mert mit haſinál mi nékũnc, hogy nékũnc halhatatlanſág igér tetet? mi pedig az halálnac czelekedetit miuellyũc?

50 Hogy mi nékũnc ŏrŏc reméñ ſég hirdettetett? mi pedig nyomorúltúl hijába valócká lõttũnc.

51 Hogy nékũnc egeſségnec és bátorſágnac hayléki ſiereztettenec? mipedig nyomorúltúl éltũnc

52 Hogy az Magaſságbélinec diczõſége rendeltetet, melly meg óltalmazza azokat kic ęrtelmeſen iártanac? mi pedig igen gonoſi vtakon iartunc.

53 Hogy mutattatic olly Paradiczom, melynec gyũmõlcze rothadatlan marad, mellyben gyógyúlás és bátorſág vagyon?

54 Mi pedig abba nem megyũnc bę, vgy mint kic háládatlan helyeken iártunc.

55 Hogy az czillagoknál inkáb fénlenéc azoknac ortzáioc, kic magokat meg tartoztattác? à mi ortzáinc pedig az ſetetſégnél feketébbec léſinec.

56 Mert éltũnkben mikor az hamiſságot czelekedgyũc vala, nem gondoltuc, hogy mi halálunc vtán kezdenénc ſienuedni.

57 Ackoron az feleluén monda: Ez gondolat olly tuſakodás, mellyel ez földõn ſiületetet ember hartzól.

58 Vgy hogy ha meg gyõzõttetic, ſienuedi à mellyeket mondaſi; ha pedig gyõzedelmes leend, el veſſi à mellyeket mondoc.

59 Mert ez az élet az mellyet Moſes éltében à népnec monda, monduán: Válazd magadnac az életet hogy ęlly.

60 De nem hũnec ŏ néki, ŏ vtán na az Prophétáknakis, és męg én nékemis, mikoron ŏ nékiec ſióltam vólna.

61 Hogy nem lõtt vólna ŏ nékiec az ŏ veſiedelmekért ſiomoruſágoc, hanem ŏrŏmõc, miképpen leendõ azoknac, kic az iduõſſéget el hittéc.

62 Itt én feleluén mondéc: Tudom WRam, hogy az magaſſágbéli, irgalmaſnac hiuattatic; azért mert kõnyõrül azokon kic męg ez világra nem iõttenec.

63 Es kõnyõrül azokon kic az ŏ tõruényéhõz tęrnec.

64 Es hoſſiú tũrõ, ennec okaért, mert ſokáig el tũri az bũnõsõket, mint alkotmánit.

65 Es adakozó, mert aiándékoz mindennec, à miképpen az dolog kéuánnya.

66 Es igen irgalmas, ennec okaért, mert felõtte igen megſokáſittya irgalmaſságát azokhoz az kic ielen vadnac, el multanac, és az kic leendõc.

67 Meg ſokaſittya; mert ha irgalmaſságát meg nem ſokaſitaná, meg nem tartatnéc ez világ, azockal egyetembe az kic aztõrõkſégũl biriác.

68 Es meg enged; mert az ŏ ió

vóltából meg nem engedne, hoǵ az álnokſágnac czeledöi az ö álnokſágokból meg menekedgyenec, az embereknec tíz ezered réſie meg nem tartathatnéc.

69 Es biró léuén ha meg nem boczátana azoknac, kic az ö igéiéuel meg giógyúlnac, és à verſengöknec ſokſágát el törlene.

70 Kętſég nélkül à ſiámlálhatatlan ſokaſág közzül meg nē marad nánac, hanem czac igen keueſen.

VIII. Réſz.

Kőnyőrőg Eſdras Iſtennec az ő népéiért, hogy ne nézze az ő népénec gonoſságát, hanem az ő nagy irgalmaſságát, kegyelmeſſégét, és tegyen iól az ő népéuel.

1 ACkoron az felele énnékem, monduán: Ez világot Iſten nagy ſokakért teremtette, à máſikat pedig keueſekért.

2 Im egy haſonlatoſságot vetec pedig elödbe Hezra: Miképpen ha az földet meg kérdenéd, azt mondana te néked, hogy ö töb földet ád ollyant à mellyböl czerép edény lenne, olljan port pedig mellyböl arany légyen, igen keueſet, vgy vagyon ez ielen való világis.

3 Iólleheт ſokan teremtettenec: de mind az által keueſen tartatnac meg.

4 En pedig feleluén mondéc? Tölcz fel hát lélec mindent az mit érzeſi, és egyed azt az mi néked tettzic. a

5 Mert halgatáſra és Prophétáláſra való ſiándéckal iöttél vala, de nem adattatot tenéked hely, hanem hogy ęlly.

6 O WRam, ha nem engeded meg à te ſiolgádnac, hogy te elötted könyörögiünc, nékünc ſiiuünkbe magot nē adſi, és érzekēſégünkbe tiſitúláſt, hoǵ gjümölts teremteſséc, miképpen élhetne minden meg romlott, az kinec emberec között vagyon helye?

7 Mert te egyedöl vagy, és mi à te kezeidnec múnkai vagyunc, à miképpen ſióllottál.

8 Moſtan pedig à teſt mikoron az aſiſioni állatnac méhében formáltatic, te adod az tagokat: vgy mint az tüzben és vizben tartatic meg az te teremtett állatod, mikoron az te alkotmányod az te ö benne teremtetet állatodat kilentz hólnapîg hordozza.

9 Mondom az à mi meg tartia, és az à mi meg tartatic, mind az kettö meg tartatic, és meg tartatuán gyakorta iſmét ki adgya az méh à mi ö beñe meg neuekedet.

10 Paranczoltál hogy az tagokból, az az, à czeczböl az magzatoknac tey ſiolgáltaſséc.

11 Hogy tartaſséc az ideîg, az mi formáltatot, és az vtán az te irgalmaſságodban oktaſsad azt.

12 Fel tartod ötet az te igaſságoddal és az te Töruényedben tanîtuán ötet, az te bölczeſégeddel meg dorgálod.

13 Es meg öled ötet mint te teremtet állatodat, és meg eleuenited mint te álkotmányodat.

14 Ha annac okaért czac paranczolatoddalis el vezted azt, az ki illyen nagy munkáual formáltatott, könyü eztis rendelned hogy à mi lött, meg tartaſséc.

15 Añac okaért WRam moſtan ſióloc:

a: Az az, Ha ez igy vagyon, tehát egyunc igyunc, lakiunc nagy teſti bátorſágban.

ſióloc: minden emberekről pedig te magad igen iól tudod (tanáczodat,) de én az te népédről (ſióloc,) kiért bánkodom.

16 Es à te ŏrŏkſégedről, kiért ſirã kozŏ, Izraelről, kiért ſiomorú vagjoc, és az Iácobról kiért keſergec

17 Erről kezdéc könyŏrgeni te elŏtted, én magamért és ŏ érŏttec, mert látom az mi eſetinket, kic ez földŏn lakoztunc.

18 Es hallám az el iŏuendŏ birónac gyorſaſágát.

19 Añac okaért hald meg az én ſiómat, és ércz meg az én beſiédemet; ki mondom te elŏtted az Hezras beſiédének ſummáiát, minec elŏtte fel vétetnéc.

20 Monduán: WRam ki mind ŏrŏcké meg maradſi, kinec ſiemei az leg felsŏ helyen, és az éltetŏ Eegben vadnac.

21 Kinec királi ſięki meg nẽ bŏczŭltethetic, és diczŏſége meg ne fogattathatic, kinec az Angjaloknac ſeregi reſiketue vduarolnac.

Pſal: 104. Ebr: 1. 22 Kiknec giorſaſágoc, à ſiélhŏz és tŭzhŏz haſonlitatic, kinec beſié de igaz, és mondaſi álhatatoſoc, kinec parantſolati erŏſſec, és rendeléſi rŏtteneteſſec.

23 Kinec tekinteti meg ſiáraztia à mélyſégeket, és haragia meg oluaſitia à hegyeket, miképpen erről az igaſság bizońſágot téſien.

24 Halgaſd meg à te ſiolgádnac könyŏrgéſét, és vedd fŭleidbe az te álkotmányodnac eſedezéſét.

25 Mert à mîg élec, ſióloc, és à mîg érezhetec, meg ſiólitlac tégedet.

26 Ne tekincz az te népednec bŭneire, hanem azokra kic tenéked hiuen ſiolgálnac.

27 Ne nézz à pogányoknac iſten telen igiekezetekre, hanem azokra kic az te bizońſág tételedet meg ŏrzŏtec.

28 Es ne emlekezzél azokról, kic te elŏtted hamiſſan iártanac, hanem azokról emlekezzél meg, kic az te akaratodból nagy bŏczŭlettel meg iſmértenec tégedet.

29 Es ne veſieſd el azokat, kikben az oktalan barmoknac erkŏlczec vólt, hanem tekéncz azokra kic az te Tŏruényedet bŏuſégeſen tanitottác.

30 Es ne haragudgál azokra, kic à fene állatoknál gonoſibaknac itéltettenec, de azokat ſiereſſed kik nec mindenkor à te igaſságodbã és ditſŏſégedbẽ bizodalmoc vólt.

31 Mert mi és az mi eleinc èffęle betegſég miatt vagyunc erŏtelenec, te pedig mi érŏttŭnc bŭnŏſŏkért neueztetel irgalmaſnac.

32 Ackoron hiuattatol irgalmaſnac, ha mi velŭnc irgalmaſſágot akarſi czelekedni, mi velŭnc mondom, kikben igaſságnac czeledeti ninczenec.

33 Mert az igazac, ha kiknec ſoc ió czelekedetec vólna, az ŏ tulaydon ſãiát czelekedetekből vennéc el az iutalmat.

34 Miczoda pedig az ember, hogy haragunnál ŏ reá? auagy az romlott nemzetſég, hogy illyen keſerueſen tſelekeſiel ŏ vęle.

3. Reg: 8. 1. Paral: 6 35 Mert bizońára ſenki nem ſiŭlettetet ki iſtentelenŭl nem czelekedett vólna, és az élŏc közzŭl ſenki nincz à ki nem vétkezett vólna.

36 A te igaſságod pedig és ióſá-
god Wram è dologban hirdette-
tic,hogy kŏnyŏrŭlſi azokon,kik-
nec ſem̃i ió tſelekedetec nintſen.
37 Ackoron felele éñékem,mōd-
uán:Iól ſióllál némelly dolgokat,
az miképpen ſiólál, v́gyis léſien.
38 Mert nē veſiec ſiámot azoktól
à kic vétkeztenec,haláloknac elŏt
te,az itélet elŏtt,az el veſités elŏtt.
39 Hanem az igazaknac gon-
dolattyokból gyŏnyŏrŭſéget vé-
uén, meg emlekezem azokról,
budoſáſokrólis, iduŏſségekrŏl,
és iutalmoknac el vetelérŏlis.
40 Az miképpen azért mon-
dottam vala, v́gyis vagyon.
41 Mert miképpen à ſiántó em-
ber noha à fŏldbe ſoc magot vét,
és ſoc fákat plántál; de idŏ iártá-
ba nem mindenec tartatnac meg
az mellyec el vettettec,ſem min-
den el plántáltattac gyŏkereznec
meg: azonképpen ez világban-
nis à kic lŏttenec,nem mindnyá-
ián tartatnac meg.
42 En pedig feleluén mondéc:
ha keduet találtam,hadd ſiólliac.
43 Miképpen az ſiántó ember-
nec magua mikor nem kél, mi-
kor az te eſsŏdet az ŏ ideiékor
nem veheti, auagy az eſsŏnec
ſokſágáual meg rothadand.
44 Haſonlatosképpen el vęſi az
emberis,kit te kezeiddel formál-
tál, ki te képednec neueztetic e-
zokaért, mert haſonlatos te hoz-
zád, kiért mindeneket teremtet-
tél,mert ŏtet az ſiantó embernec
maguához haſonlitád.
45 Ne haragud́gal mi reánc,ha-
nē keduezz à te népednec,és kŏńŏ
rŭlly à te ŏrŏkſégeden,mert te az
te teremtet állatidon kŏnyŏrŭlſi.
46 Ki felele éñékém,monduán:
Az mellyec ielen valóc,az ielen
valóké,és à mellyec iŏuendŏc, az
kŏuetkezendŏké legyenec.
47 Mert igen táuól vaǵtŏle hoǵ
te az én teremtet állatimat én ná-
lānál fellyeb ſierethetnéd,te hoz-
zád pedig gyakorta kŏzelb men-
tem,de à hamiſſakhoz ſoha nem.
48 Ez dologban pedig czudála-
toſnac láttatol az magaſságbéli
Iſten elŏtt.
49 Hogy magadot à mint illic
meg alázuán, nem itéled maga-
dat méltónac,ki az igazac kŏzŏtt
igen meg diczŏiteſſel.
50 Añac okaért vtólſo idŏkben
ez világnac lakoira ſoc és ſiral-
mas nyomorúſágoc iŏnec, mert
ſoc keuelyſégben kezdenec iárni.
51 Te pedig te magadért végy
ęrtelmet, és à te hozzád haſonlo-
kért tudakozzál az diczŏſégrŏl.
52 Mert tinéktec meg nîttatott
Paradiczom, plántáltatott ęlet-
nec fáia,el kéſiitetett iŏuēdŏ idŏ,
ſiereztetett bŏwſég,város eppîte-
tett, bizonyos az nyugadalom,
tŏkelletes ióſággal, és tŏkelletes
bŏlczeſéggél egyetembe.
53 Az gonoſinac giŏkere meg pe
czeteltetett,hogy ti hozzátoc ne
ragadgyon, és az erŏtlenſég és
moly ti tŭletec elreitetett,és az à
romlás elfutott az koporſóba,az
feledekenſégnec helyére.
54 El múltanac az faidalmac,és
végezetre meg mutattatic à hal-
hatatlanſágnac iŏuendŏ kéneze.
55 Annac

55 Añac okaért az el veſiöknec ſo kaſágáról többé ne kérdezkedgél
56 Mert ezec ſiabadſágot véuén, meg vtáltac à Magaſságbélit, és az ö töruényétis meg vtáluán el hattác az ö vtait.
57 Annac felötte meg az ö igazitis el tapodtác.
58 Es az ö elméiekben azt mondottác: ninczen Iſten, maga iól tudtác hogy ökis halandóc.
59 Mert miképpen ti el veſitec azokat az mellyekröl ſiólec, azonképpen imezekre ſiállanac ſiomiúlág és gyötrelmec, à mellyec meg ſiereztettenec.
60 Mert nem akarta Iſten az embernec veſiedelmét, de à kic teremtettenec meg vndokittottác añac neuét, à ki öket teremtette, és háládatlanoc vóltanac àhoz à ki ö nékiec életet ſierzett vala.
61 Az okaért az én itéletem moſtan el közelget.
62 Ezeket pedig nem minden embernec mutattam meg, hanem néked es keueſeknec te hozzád haſonlatoſoknac.
63 Ackoron én ſióluán mondéc: Imé moſtan WRam, noha meg ielentél énnékem ſoc iegyeket, mellyeket kezdeſi az vtólſo idöben czelekedni, mind azon által mitſoda idöben (czelekeded azokat) énékem meg nem mutatád.

IX. Réſz.

Meg ielenti Eſdraſnac az Angyal, az kő-uetkezendö dolgoknac, és az Iſten haragiánac ieleit. Az után mikor meggis panaſolkodnéc az Eſdras, meg mondgya az Angyal hogy az Iſten magának minden népec közzül választotta az Izraelt. Vtolſor lát az Eſdras egy ſiralmas aſſzoni allatot.

1 FElele pedig énnékem monduán: Te ha valamiképpen czelekedheted, az idöt ö magában mérd meg, mert mikoron látándod hogy à meg módott iegyeknec valami réſie el múlt.
2 Ackoron meg érted hogy az az idö, melyben Iſten az ö töle teremtetett világot meg kezdi látogatni.
3 Mondom, mikoron láttatic à földön föld indúlás, és népeknec háborodáſa.
4 Ackoron meg érczed, hogy à Magaſságbéli eleitöl fogua azok ról az elöl iáró napokról ſiólt.
5 Mert miképpen valami ez világon vagyon, kezdeti vagyon, és vége és nîluán való meg tökélléſe.
6 Azonképpen à magaſságbéli Iſten ideinekis tſudáckal és hatalmas tſelekedeteckel való bizonos kezdeti vadnac, és nîluán való végei, mellyec meg léſinec mind tſelekedetekuel ſ. mind iegiekuel.
7 Es léſien hogy valaki meg tartatic, à ki meg menekedhetic, az ö múnkáiáual hit által, à mellyel hittétec.
8 Az elöl meg mondott veſiedelmekböl meg tartatic, és az én iduözitéſemet az én földemen és az én határimban meg láttia, miképpen ſienteltem meg magamat öröktöl fogua.
9 Ackoron nyomorúſágban léſinec, kic az én vtaimmal gonoſiul éltenec, és gyötrelmes kinokban léſinec, à kic meg vtálás által azokat el vetettéc.
10 Mert az kic engemet meg

nem iſmértenec, mikoron éltekben ió tétemenimet vennéc.

11 Es à kic meg vtáltác az én tŏrvényemet, męg mikor tehetſégec vólna, és męg mikor à Pœnitentia tartáſnac ŏ beñec helje vólna, mind azon által reá nẽ figyelmeztenec, hanẽ azt meg vtáltác.

12 Ezeket haláloc után az kinban kel meg iſmérni.

13 Te azért nyughatatlanúl touáb ne kérdezd, miképpen kinlodgyanac az iſtentelenec, hanem inkáb azon tudakozzál, miképpen tartaſſanac meg az igazac, az kiké és à kikért ez világ teremtetett, és mikor (tartatnac meg.)

14 En pedig feleluén mondéc.

15 Az mit annac elŏtte ſiólác, moſtanis azont mŏdom; męg ez vtánis mondom, tŏbben vadnac kic el veſinec, hogy nem mint à kic meg tartatnac, miképpen à haboc nagyobbac az czeppedekeknél.

16 Az pedig felele monduán:

17 Minemŏ à mezŏ, ollyan à magis; és à minęmŏec à virágoc, ollyanoc à feſtékijs, és minęmŏ à múnkás, ollyan à miueis, és minęmŏ à ſiántó ember, olljan à múnkáiáis, mert ez világnac ideie vagyon.

18 Mert ackoron mikor én ez világot az moſtan valóknac kéſii teném, (mikor męg nem lŏtt vala) hogy abban laknánac, ſenki énnékem nem ſiól vala.

19 Es à miképpen ackor, vgy moſtanis kiki teremtetic, ez elkéſíttetett világban, mind meg ſiŭnet len arátáſſal, ſ. mind meg viſgalhatatlan tŏruénnyel: de azoknac erkŏlczŏc meg veſitenec

20 Meg gondoluán azért è világot hogy imé az ŏ reá iŏtt gondolatoc miatt veſiedelẽ vólna ŏ rajta.

21 Meg tekintém és ſokat kedue- Eſa. 5.
zéc ŏ néki: végezetre à gerezdbŏl egj ſiŏlŏ ſiemet, és ſoc plántakból egj plántát tartéc meg magánac.

22 Veſiſien el azért à ſokaſág, ki méltatlan ſiŭlettetett, és tartaſſéc meg az én ſiŏlŏ ſiemem és az én plántám, mellyeket ſoc múnkáual végéztem el.

23 Te pedig ha męgis más hęt napîg magad meg alázandod, (de azokon ne bŏytŏly.

24 Meny el egy virágos mezŏre àhól ház nintſen eppitetue, és czupán czac az mezŏnec virágába egyél, húſt ne kóſtoly és bort ne igyál, de czac virágokat.)

25 Szŭntelen eſedezuén az Magaſságbélinec, iſmét el iŏuŏc és ſióloc te veled.

26 El ménéc azért à miképpen énnékem meg mondotta vala az mezŏre, mely Ardathanac hiuattatic, àhól le ŭluén az virágoc kŏzŏtt éuém à mezŏnec fŭuében, és azoknac ételéuel meg elegedém.

27 Lŏn pedig heted nap mulua, mikorŏ én à fŭuén fekeném, hogy az én elmém iſmét vijoñan meg háborodnéc mint annac elŏtte.

28 Hogy az én ſiámat meg nîtuán, kezdenéc az Iſten elŏtt ſiólni, és mondanám.

29 O WRam bizonyára te, te magadat az mi attyainknac megmutattad az vtnélkŭl való és gyŭmŏlcztelen puſitában, mikoron Ægyptumból ki iŏnénec.

30 Es

30 Es níluán mõdottad;te Izrael halgas engemet,és Iácobnac maguafigjelmezzél az én beſiédemre.

31 Mert imé én ti belétec adom az én tõruéñemet,mely ha ti benetec gyõmõlczet teremt, arról mind õrõcké diczõſéget nyertec.

32 De az mi eleinc à te tõled võtt tõruéñt meg nem tartottác,és az te ſierzeſédet meg nem õriztéc,à tõruéñnec pedig gyõmõlcze el nẽ veſiett, (mert ez vgyan nemis lehet vala,miért hogy tiéd vala.)

33 Mert à kic võttéc vala,el veſitenec meg nem õrizuén, az mi õ beléiec vettetet vala.

34 Imé pedig ſiokás ez,mikor à föld bę véſſi à magot,vagy à tenger à haiót, vagy akar mi edénis az eledelt auagy italt,ha el vęſi az à mibe vettetet, auagy az mibe bę tõltetet.

35 Vęle eggyũt azis az mit vettenec vagy belé tõltõttenec,és vala melljec abbã vóltac el veſinec,és az imár mi hatalmunkbã nintsẽ, mi raytunc pedig nẽ vgy tõrtenẽt.

36 Mert mi kic à Tõruéñt vettũc vala,bũntſelekeduén el veſitũnc az mi ſiuũnkis melly azt vette vala.

37 Az Tõruéñ pedig el nem veſiett, hanem az õ ereiében meg maradott.

38 Mikoron pedig az én elmém ben ezeket ſiólnám,tekintuén ſie meimmel,láréc iob felõl egy aſſioni állatot, ki imé ſiruan nagy kiáltaſſál keſereg vala,és ſiuében igen bánkodic vala,az õ ruháit meg haſogatuán,és az õ feiét hamuual bę hintuén.

39 Annac okaért az én gondolatimat mellyekben forgoc vala, el hagyuán, àhoz fordúléc.

40 Es mondéc nékimi:ért ſiirſi, és min bánkodol ſiiuedben?

41 Az pedig monda énnékem: Hadd ſiriac én ſierelmes WRam és bánkodgyam, mert igen meg keſeredett ſiiuelvagyoc,igen meg nyomoritattam.

42 En pedig mikoron mondanám: mi lelt tégedet,mond meg énnékem? Felele az nékem.

43 Magtalan vóltam én te ſiolgáló leánjod,és nem ſiũltem vala harmintz eſitendeig,mikor feriem vólna.

44 En pedig minden óránként, mindẽ napõ, és azon à harmintz eſitendõkben,éiel és nappal eſedezem vala à magaſsábéli Iſteñec

45 Lõn pedig harmintz eſitendõ múlua,hogy engemet az te ſiólgáló leányodat Iſten meg halgatná,és meg tekintuén az én alázatoſságomot,és az én nyomoruſágomat meg ſiánuán, éñékem fiat adna; mellyen igen õrültem én, ſ-az én fériem,és mind az én városombéliec, és az erõs Iſtennec nagy tiſiteſséget tettõnc.

46 Es õtet nagy ſoc munkáual fel tartám.

47 Lõn pedig mikoron felneuekedett vólna, és az idõ korba iutott vólna, mellyben feleſégét hozza vala, hogy lakodalomnac menyegzõ napot ſierzenéc.

X. Réſz.

Vigaztallya Eſdras az ſiralmas aſſoni allatot, és mikor nem értene mit ielentene az ſiralmas aſſoni allat, meg magyaráza õ néki az lataſt az Vriel Angyal. I. Miko-

1 MIkoron ez meg lŏtt vólna, az én fiam az ŏ ágyas házába bę menuén, halua le eséc.

2 Annac okaért az gyertyákat mind fel forgatóc, és az én polgárim engemet vigaſitalni mind fel kelénec, és magamat à más napnac éieleig meg tartoztatám.

3 Es lŏn mikor mindenec az én vigaſitaláſomtól meg ſiŭntenec vólna, hogy njugodnám, mondō lŏn az éiel hog fel keluē elfutnéc, és (à mint látod,) iŭnec èmezŏbe.

4 Moſtan pedig nem gondolkodom à városba való haza mentelemrŏl, hanem itt letemrŏl; ſem éſiem ſem iſiom, hanem ſiŭnetlen ſiruán bŏytŏlŏc, mind az meddig meg haloc.

5 El hagyuán azért az én beſiéde met melljekben forgoc vala, meg haraguán, feleléc néki mōduán:

6 Te minden aſiſioni állatoc kŏzzŭl leg bolondab, nem látodé az mi ſiralmúnkat, és az mellyec mi raytunc eſnec?

7 Hogy Syon à mi anyánc minden ſiomorúſággal ſiomorkodic és felette nyomorogattatic, és felŏtte igen keményen ſir.

8 Mi moſtan minnyáián ſirunc, és ſiomoruac vagyunc? holott pedig mi mindnyáián ſiomorkodunc, auagy te az egy fiadon ſiomorkodolé.

9 Mert kérgyed à fŏldet, és ŏ magát ollynac mondgya, v́gy mint kinec ſiratni kellyen ollyan ſokaknac eſetit, mellyec ŏ rayta gyaporodnac.[a]

10 Es mindeneknec melljec ŏ belŏle eleitŏl fogua lettenec, és egyebeknekis az kic ſiŭletendŏc; mert imé kŏzel mindenec veſiedelemre iárnac, és azoknac nagyob réſiec el vęſi.

11 Mellyiknec kely azert inkáb ſirni? bizonjára eñec ki enni ſokaſágot el veſitett, inkáb kely ſirni náladnál, ki az egj fiadō bánkodol

12 Hogy ha azt mondandod énnékem: az én ſiráſom nem haſonló à fŏldnec ſiráſához; mert az én méhemnec gyŏmŏlczét veſitettem el, az kit kerŭſéggel hordoztam és faydalómmal ſiŭltem.

13 A fŏld pedig az fŏldnec módgya ſierint, az ielen való ſokaſág v́gy mégyen el arról, az miképpen annac elŏtte lŏtt.

14 Enis azt fogom mondani néked: Miképpen te múnkáual ſiŭltél, à fŏldis az ŏ gyŭmŏltſét eleitŏl fogua v́gy adgja az embernec, ollynac ki ŏtet meg vndokitotta.

15 Moſtan azért tarts meg magadban à te bánatodat, és à te raytad tŏrtéńt eſeteket álhatatoſſan ſienuedgyed.

16 Mert ha v́gy mint Iſtentŏl el végezett igaz dolgokon meg njugouandol, ideiekor az ŏ tanáczátis meg ęrted, és ez dologbanis diczértetel.

17 Meny viſiſia azért az városba az te fęriedhŏz.

18 Mikor pedig az éñékem mondaná, nē miuelem, bę ſem mégjec az városba, hanem itt haloc meg.

19 Męgis kezdéc ſiólni néki, monduán:

20 Ne miueld ez dolgot, hanem engedgy az ió intéſnec: Mert hány

a: Az az, keſereg az fŏld azoknac veſiedelmeken, mellyec ŏ rayta lŏttenec, léſznec moſt és ez vránnis.

hány romláſi vadnac à Syonnac? vigaſitaltaſſal meg az Ieruſálembélieknec bánattyaért.

21 Mert látod hogy à mi Sanctuariomunkis el puſitúlt,az mi óltárunc el rontatott,és az mi Templomunc el tőrettetett.

22 Az mi énekléſünc földre hányatott, diczéretinc veſiteg halgatnac,à mi örömünc meg bomlott,à mi gyertia tartónkban való ſiőuetnec meg óltatott, az mi frigyünknec ládáia el ragattatott, b az mi ſient helyeinc meg vndokitattanac,és az nęw melyről neueztettünc czac nem megferteztetet ; az mi gyermekinc gyalázatot ſienuedtenec, az mi Papiainc le vágattanac , az mi Leuitáinc,rabſágra vitettenec, à mi ſiűzeinc meg ferteſitettenec,à mi aſiſioni állatinc erőſiakot ſienuedtenec, az mi igaz embereinc el ragattattanac,az mi kiſdedinc el veſztenec , à mi iffiainc fogſágba vitettenec,à mi erőſeinc meg erőtelenitettenec.

2. Macabi 2. b: Azt irtac hogy Ieremiás Prophéta el reitette az Iſten ládáit egy hegyben, hóg az pogányoc kezébe ne eſnéc. Azért vagy Eſdrás hazud itt. vagy az,a ki azt irta hóg Ieremiás el reitette vólt az ládát.

23 Es az melly mindennél nagyob , az Syonnac peczéti , az ő diczőſége fel ſiakaſitatott ; mert azoknac kezekbe adattatott à kic gyűlölnec minket.

24 Te azért az te ſiomorúſágodat tedd le,és bánatodnac ſokaſágának hadgy békét, hogy te hozzád az erős Iſten kegyelmes léuén,nyugodalmat adgyon néked az Magaſságbéli,mondom az te bánatidtól való nyugodalmat.

25 Lőn pedig mikoron én ő vęle ſiólnéc,hogy az ő ortzáia hirtelenſéggel tündöklenéc, és az ő tekinteti ſiépſéggel fénlő lenne , el annſra hogy attól igen meg röttenuén,arról gondolkodnám miczoda vólna az.

26 Imé pedig hirtelenſéggel ſiózatnac nag zőndűléſét és olly röttenetéſt tön,hogy az aſiſioni állatnac ſiauától à földis meg indúlna.

27 Es mikoron nézném,imé több bé az aſiſioni állatot nem láthatám , hanem egy város eppitetic vala;és egy nagy hely mutattatic vala fundamentomátul fogua,és féltembe nagy ſióual kiáltéc.

28 Es mondéc : hól vagyon az Vriel Angyal, à ki elől̃er én hozzám iőtt vala ? mert ő mielte ezt hogy elmemben ennſre el táuoznám,melnec miatta az én igyekezetem,mellyre nézec vala, vgyan el enyéſiéc,és az én beſiédem neuetſęgre mélto léſien.

29 Mikoron pedig ezeket ſiólnám,imé el iőue én hozzám.

30 Es meg látuán engemet,hogy imé vgy fekűném mint egy hólt, és az én elmém el idegenült vólna , meg ragaduán az iob kezemet meg erősite engemet,és engemet lábaimra állatuán,monda énnékem.

31 Mi lelt téged? hogy imé az te elméd meg háborodott , és az te ſiiuednec érzekenſégeis; mit háborgaſi?

32 Kinec én mondéc:mert el hattal engemet , ki à te beſiéded ſierint czelekeduen ez mezőre iőttem: imé pedig ollyat láttam mellyet meg nem beſiélhetec.

33 Az

33 Az pedig monda éñékem: Ally erŏſsen, im meg tanîtlac tégedet.

34 En pedig mondéc: Szólly ſierelmes WRam én hozzám; ne hadgy el engemet hogy meg czalattatuán meg ne hallyac.

35 Mert ollyakat láttam, az mellyeket nem tudoc vala, és halloc az mellyeket nem tudoc.

36 Auagy meg tſalattatiké az én ſiemẽ, és az én elmém álmadozé.

37 Moſtan azért kérlec tégedet, magyarázd meg az te ſiolgádnac ez látáſt. Ki feleluén monda énnékem.

38 Halgas engemet és meg tanîtlac tégedet, meg magjarazuán azokat az mellyektŏl félſi: mert az Magaſságbéli ſoc titkot ielentet meg téneked.

39 Látta az te igaz v́tadat, hogy ſiŭnetlen ſiomorkodol à te népedért, és az Syonért igen ſirtal.

40 Ez azért à látaſnac ęrtelme à mely néked ez elŏb meg ielenéc.

41 Hogy látál ſiralmas aſiſioni állatot, kit kezdél vigaſitalni.

42 Moſtan pedig az aſiſioni állatnac képét nem látod, hanem város láttatóc eppîtetni.

43 Es hogy az ŏ fiánac eſetit beſiélli vala te néked, ez annac meg feytéſe.

44 Ez aſiſioni állat kit láttál, az Syon, mellyet moſtis látſi v́gy mint meg eppitetet vároſt.

45 Hogy ŏ magát néked harmintz eſitendŏtŭl fogua gyermektelennec mondá, ezért mondotta, mert harmintz eſitendeîg ŏ benne áldozat nem lŏtt vala.[c]

c: Hazug beſzed és ſolond, mind az magyarazat tyaual egybe, mint az Bibliánac hiſtoriai meg mutattyác.

46 De lŏn harmintz eſitendŏ vtán, mikoron Sálomon à vároſt eppitene, és áldozatokat tenne; ez gyermektelen ackor ſiŭlt fiát.

47 Hogy nagy munkáual való fel tartáſát monda az fiánac: ezec az Ieruſálemnec lakói.

48 Hogy pedig ezt mondá tenéked: az én fiam az ágyas házba ménuén meg hólt, és ŏ néki eſeſe lŏtt; ez az Ieruſálemnec romláſá, melly meg lŏtt.

49 Imé pedig látod az ŏ haſonla toſságát, és mikoron fiát ſiratná, kezdéd ŏtet az ŏ rayta eſett dolgokról vigaſitalni. Ezec valánac néked meg ielentendŏc.

50 Moſtan pedig látuán à Magaſságbéli hog te ſiiued ſierint ſiomorkodol, és tellyes ſiiwbŏl bánkodol ŏ rayta, az ŏ diczŏſégénec féńeſségét meg mutata te néked, és az ŏ ékeſségénec ſiépſégétis.

51 Mert ennec okaért hattam vala tenéked, hogy ide ez mezŏre iŏnél, àhól ſem̃i ház nem vólna.

52 Mert tudom vala, hogy ezeket Iſten kezdené néked meg mutatni.

53 Azért hattam vala hogy ez mezŏre iŏnél, àhól az eppŭletnec ſemmi fundamentoma nintſen.

54 Mert emberi eppŭletnec alkotmánya nem álhat vala meg ott az helyen, àhól à magaſságbéli Iſtennec vároſa kezd vala meg mutattatni.

55 Te azért ne félly, és az te ſiiued ne rŏttegien, de meny bę az eppŭletnec nagyſágát láſd meg, az mennire az te ſiemeidnec ęli meg láthattya.

56 Añac

56 Annac vtánna hallaſi, az menire az te fũleidnec hallása meg foghattya.

57 Mert te ſokaknac felöttebódog vagy, és az Magaſsgbélitöl oda hiuattattal, à houá egyebec keueſen (hiuattattanac.)

58 Az éiel pedig, melly hólnapi napra virrazt, maradgy itt.

59 Es az Iſten néked meg mutattya azoknac az nagy dolgoknac látáſit, mellyeket ez földnec lakóin az Magaſságbéli az vtólſo idöben ſierez.

60 Annac okaért azon éiel és más éiel ot haléc, à miképpen énnékem paranczolta vala.

XI. Réſz.

Irja Eſdras ez Caputban az ő látáſit, az tengerből fel iöuő Sas felől, mellynec három feie és tizenkęt ſárnya vala, &c.

1 ACkoron látéc egy álmot, hogy imé az tengerből iő vala fel egy Sas, melynec tizenkęt tollas ſiárnyai, és három feiei valánac.

2 Látám pedig mikor imé az ő ſiárnyait minden földre ki terieſztené, és az Eegnec minden ſielei egybe gyüluén ő reá funánac.

3 Mondom látéc az ő ſiárnyaiból ellenkező tollakat nöni, mellyec apró és kiſded tollac léſinec vala.

4 Es az ő feiei nyugoſinac vala, mellyeknec à közeplő à többinél nagyob vala: ő maga azért azockal eggyűt nyugſiic vala.

5 Annac vtánna látám, mikor imé à Sas ſiárnyaiual repült vólna, hogy az földön és azon lakókon wralkodnéc.

6 Añac vtáña látám hogy az Eeg alatt leuő állatoc ő néki mind engedelmeſec, és ſenki ő néki ellene nem ſióI, męg tſac eggyis à földön való teremtetett állatoc közzül.

7 Ackoron látám, hogy imé az Sas körmeire fel keluén, meg ſiólitá az ő tollait, monduán:

8 Ne vigiazzatoc egjſſer ſ-mind kiki az ő helyén aludgyéc és ideſg vigyazzatoc.

9 Az feiec pedig az vtólſo helyre tartaſſanac.

10 Es látám hogy imé az ſiózat nem az feiéből ſiólgál vala ki, hanem annac közep teſtéből.

11 Es meg ſiámlálám az ő ellen kező tollait, mellyec imé nyóltzan valánac.

12 Az után látám hogy imé iob felöl egy toll fel keluén, az egéſi földön wralkodéc.

13 Lön pedig mikoron wralkodott vólna, hogy minec vtánna az ő vége el iöue, az ő helye nem tettzéc meg: és az vtánna való fel támaduán wralkodéc, és az birodalmat ſoc ideſg birá.

14 De lön mikoron wralkodott vólna, hogy ennekis ideie el teluén męg czac meg ſem tettzénéc, miképpen az elsőis.

15 Imé pedig ſiózat lön hozzáia, monduán:

16 Hald meg te ki illy ſoc ideig birád è földet, ezeket ielentē meg néked minec elötte el múlnál.

17 Te vtánnad à te idődet ſenki nē biria, és añac męg czac felétis.

18 Ackoron fel keluén, az harmadic, az feiedelemſéget birá

miképpen az elsŏkis, és ŏis el
múléc.
19 Es à tŏbbijs eǵgyenként így
wralkodánac, és az vtán ſohúl
nem lŏnec.
20 Mert látám, hogy imé mi-
koron idŏ ſierint az tŏb tollakis
iob felŏl fel emelkednénec, ŏ-
kis feiedelemſéget tartanánac,
és azoc noha biriac vala az feie-
delemſéget, mind az által nem
mindgyáráſt ielennec vala meg.
21 Es ióllehet ezec kŏzzŭl né-
mellyec fel emelkednénec, mind
az által nem wralkodnánac.
22 Es látám az vtán, hogy à tizen
kęt tollac nem lattatnánac, és az
kęt kiczin tollac.
23 Es az ſaſnac teſtében ſem̃i v-
gyan nem vala, hanem czac à kęt
nyugouó feiec és hat tollac.
24 Látám pedig hogy à hat tol-
laczkáktól kęt tollac el ſiakad-
uán, az iob felŏl való fŏ alatt ma-
radánac, à negye pedig az ŏ he-
lyeken marada.
25 Es látám hogy imé az ſiár-
nyac allatt valóc igyekeznec vala
fel kelini, és feiedelemſéget birni
26 Mert látám hogy imé eǵgyic
fel emelkedéc, de mindgyáráſt el
múléc.
27 Az tŏbbijs męg az elsŏknélis
gyorſabban el múlánac.
28 Ackoron látám hogy imé az
kettei mellyec meg maradánac, ŏ
magokban gondolkodnac vala
wralkodni.
29 Mikoron pedig errŏl gondol-
kodnánac, imé az aluó fŏnec eǵ-
gyic, melly kŏzepſŏ vala, fel ebre-
dé, (éz pedig az tŏb kęt fŏnel
nagyob vala.)
30 Es látám az más kęt feiekis
àhoz foglaluán magokat.
31 Hogy imé ez à fŏ az tŏb ŏtet
kŏuetŏkuel meg fordúla, és meg
éué az ſiárnyac alatt való tolla-
kat, az mellyec igyekeznec vala
wralkodni.
32 Ez az fŏ pedig mind az egéſi
fŏldet el rŏttenté, és mind abban
lakozókon ſoc munkáual wral-
kodéc, és à fŏld kerekſégén mind
az elŏbbi ſiárnyac felŏtt hatal-
mat vŏn.
33 Az vtán pedig látám, hogy i-
mé az kŏzepsŏ fŏ hertelenſéggel
el múléc, miképpen az ſiárnyac.
34 Czac az kęt feiec maradánac
meg, mellyec ŏkis haſonlatoskép
pen wralkodánac az fŏldŏn, és
annac lakóin.
35 Es látám hogy imé az iob felŏl
való fŏ à bal felŏl valót el nyele.
36 Ackorō ſiózatot halléc, melly
énnékem azt mondaná: Tekincz
elŏdbe és gōdold meg à mit látſi.
37 Ackoron látám hogy imé az
orditó oroſiláńhoz haſonló állat,
az erdŏbŏl emberi ſiázatot tŏn
az Sashoz, és ſióla monduán:
38 Hald meg te és meg beſiel-
lem néked, à mellyeket mond te-
néked az magaſságbéli Iſten.
39 Auagy nē te vagyé az à melly
vgyan vagy amaz négy állatoc
kŏzzŭl kiket teremtettem, hoǵ az
én világomban wralkodnánac, és
hogy azoc vtán ez idŏknec vége
el iŭne.
40 Mert az negyedic el iŏuén,
minden

minden el múlt eleuen állatokat meg győze, és nagy reſiketéſſel ez világot vraſágúl birta, és ez egéſi föld kerekſégét kemény munkáual birta, és ez föld kerekſégében tſálardſággal illjẽ ſoc ideig lakot.

41 Te ez földet nem igaſságual itélted.

42 De az ſielideket nyomorgattad, és à bekeſégeſeket meg bantottad, ſieretted à hazugokat, és à gjũmöltſezöknec házokat el rontottad, és azoknac kic néked nẽ ártnac vala, kerîteſeket el törted.

43 Vgy annîra hogy az te boſiſiúſág tételed ſiintin à magaſságbéli Iſtenîg fel ment, és az te keuélyſéged az erös Iſtenîg.

44 Annac okaért az keuélyſégnec ideiét à Magaſságbéli meg tekintette; mellyec imé el végeztettenec, és annac gonoſsági bę töltenec.

45 Annac okaért te Sas, à te röttenetes ſiárnyaid, és az te gonoſi tollaid, és à te gonoſi feieid, és az te lator körmeid, és à te egéſi hijá ba való teſted meg ne ielennyéc.

46 Hogy az egéſi föld meg éledgyen, és az te erösiac tételedtöl meg ſiabaduluán meg tęrien, és reménlyen igaz töruéńt és irgalmaſságot attól, à ki ötet teremtette.

XII. Réſz.

Meg magyarázza Eſdraſnac Iſten az Sas felöl való látaſt, mellyet az felsö caputban ira meg.

1 EZ meg léuén, mikor à ſáſt az oroſlán illyen beſiédek uel meg ſiólitotta vólna, látám.

2 Hogy imé vgyan vólna à feie, amaz négy ſiárnyac pedig, mellyec hozzáia mentenec vala, nem vólnánac; mert fel támattac vala hogy wralkodnánac, de az ö orſiágoc erötlen, és háboruſággal rakua lett vala.

3 Látám pedig hogy mikor azoc el múltanac vólna, à ſaſnac egéſi teſte meg gyuytatnéc: mellytül az föld igen meg ijede, én pedig elmémnec meg háborodáſából, és elmémnec táuozáſából és nagy félelméből fel ſerkenéc, és az én lelkemnec mondéc:

4 Imé te miueléd ezt én raytam' ennec okaért mert az Magaſságbélinec ſtait viſgálod.

5 Imé męgis el fárattam elmémben; és lelkemben igen erötlen vagyoc, ez éiel lött nagy félelemnec miatta ſemmi eröm nintſen.

6 Moſtan azért könyörgöc az Magaſságbélinec, hogy engemet mind végîg meg erösiczen.

7 Ackoron mondéc: WRam Iſten, ha à te ſiemeid elött keduet találtam, ha ſokaknac felötte te elötted igazzá tétettẽ, és ha az én könyörgéſem te elödbe fel ment.

8 Erösicz meg engemet, és ez röttenetes látáſnac nîluán való magyarázattiát énnékem te ſiolgádnac mutaſd meg, hogy az én lelkemet tellyeſen meg vigaſtallyad.

9 Mert engemet méltóuá tettél, kinec az vtólſo idöket meg ielentenéd.

10 Az pedig énnékem monda: Ez az látáſnac magyarázattya.

11 Az Sás mellyet az tengerből

láttal fel iŭni, amaz orſiág mellyet látáſſal látot Daniel az te attyád fia.

12 De annac magyarázattya ŏ néki nem adattatot,[a] moſtan pedig néked meg magyarázom.

13 Imé el iŏnec az napoc, mikor ez fŏldŏn egy orſiág támad, meljtŏl nagyob félelem léſien, hogy nem mint mind azoktól vólt, az mellyec ŏ elŏtte vóltanac.

14 Abban pedig egy más vtán tizen kęt királyoc wralkodnac.

15 Az máſodic pedig mikor orſiáglani kezd, ez tŏb ideig biria az orſiágot hogy nē mint akar mellikis à tizenkett ŏ kŏzzŭl.

16 Ez magyarázattya à tizen kęt ſiárnyaknac mellyeket láttál.

17 Hogy pedig à ſiót melljet ſiólot nē à feiekbŏl hallottad ki menni, hanem annac kŏzep teſtébŏl.

18 Ez magyarázattya: Añac az orſiágnac ideie vtán nem kitſin háborgáſoc támadnac, és veſiedelemben forog hogy el eſséc; mind az által ackoron el nem dŭl, hanē az ŏ kezdetire iſmét fel eppitetic.

19 Hogy az ŏ ſiárnyai alá vettetet nyólz tollokat láttal, mellyec annac ſiárnyaihoz ragattanac.

20 Ez à magyarázattya: abban nyóltz királyoc támadnac, kiknec ideiec rŏuidec, és giors eſiten dei léſinec; és azoknac kettei mindgyáráſt el veſinec.

21 Az idŏ pedig el kŏzelgetuén, à négye kŏzép idŏben tŏbbîg tartatic meg, mikoron az ŏ végeknec ideie el kezd kŏzelgetni; kettei pedig ſiinten az végére tartatnac.

22 Es hogy három nyugouó feieket láttál.

23 Ez à magyatázattya: annac vtólſo ideiében az Magaſságbéli három orſiágot támaſit, mellyekhŏz tŏb ſoc orſiágokat hait, és az fŏldŏn ſ- annac lakóin wralkodnac.

24 Mellyec azokat nagyob munkáual gyŏtric, hogy nem mint az elſŏc: annac okaért à királyoc Sas feieknec hiuattattanac.

25 Mert ezec az kic annac iſtentelenſégét elŏ gyŭytéc, és annac vtólſo dolgait el végezéc.

26 Hogy az leg nagyob fŏt láttad el enyeſini, ez magyarázattya: Ezeknec eǵgyic az ŏ maga ágyán halmeg, de mind az által gyŏtrelmeckel.

27 Az ketteit pedig, az kic meg maradnac à fegyuer eméſiti meg.

28 Mert ióllehet eǵgyiknec fegyuere à máſikat meg eméſiti, mind az által végezetre vgyan azis fegyuer miatt eſic el.

29 Hogy az ſiárnyac alatt való kęt tollakat látád által menni az iob felŏl való fŏn.

30 Ez magyarázattya: ezec az kiket az Magaſságbéli az ŏ végekre tartott, ez az erŏtlen és háboruſággal tellyes orſiág

31 Annac felŏtte hogy hallottad, hogy az oroſilán, ki fel ſerkenuén az erdŏbŏl ki iŏue, ordîta, az ſaſt meg ſiólitá, azt és annac hamis czelekedetit minden ŏ beſiédébē meg feddé, miképpen hallottad.

32 Ez az lélec, kit végezetkora azoc ellen és azoknac iſtentelenſé-

a: Láſd meg az nagy hazugſágot, holott magát Danielnél nagyubba téſzi, miuel hogy az látáſnac magyarázattya annac meg nem ielentetet vólna hanem ŏ néki.

lenſégec ellen az Magaſságbéli meg tartott,hogy azokat meg fedgye, és azoknac az ő kegyetlen fene vóltokat ſiemekre hánnya.

33 Mert azokat az itéletben eleuenen elő állattya,és léſien hogy minec vtánna azokat meg feddendi, meg ackor ſanyargattya meg őket.

34 Mert az én maradéc népemet à nyaualyától meg ſiabadîtya, à kic az én határomban meg tartatnac, és meg vidamîtya azokat mîg az végezet el iőuend, az itéletnec napia, melly felől néked eleitől fogua ſióltam.

35 Ez az álom az mellyet láttál, és ezec annac magyarázati.

36 Te pedig egyedől vóltál méltó, ki az Magaſságbéli Iſtennec ezt az titkát meg tudnád.

37 Azért mind ezeket, mellyeket láttál,ird könywbe,és azokat tedd el rőytetet helre.

38 Es az te népednec bőlczeit tanîcz meg arra, az kiknec elméjeket tudod hogy ez titkokat meg foghattyác.

39 Te pedig meg más hęt napîg légy itt, hogy tenéked meg mutattaſséc, valamit néked az Magaſságbéli meg akarand mutatni: Ecképpen én tőlē el méne.

40 Lőn pedig mikor mind az nép hallotta vólna,hogy én az el múlt hęt napokon az városba meg nem tęrtem vólna, kiczintől fogua nagyîg mind őſiue gjűluén én hozzám iőnénec, és engemet meg ſiólitanánac, monduán:

41 Mit vétkeztűnc te ellened? mitſoda hamiſságot tſelekedtűnc te ellened, hogy minket el hagyuán itez helyen űltél le?

42 Mert minden nép kőzzűl te egyedől maradtal meg mi nékűnc,mint à ſiőlőből egy gerezd, és mint homályos helyen az világ,és mint az part alatt az ſięl vęſitől meg tartatott haió.

43 Auagy nem elegeké az mi raytunc eſett nyomoruſágoc?

44 Ha azért minket teis el hagyandaſi,meniuel iob vólt vólna az Syoñac fel gyuytáſáual mi nékőnkis meg egnűnc?

45 Mert mi ſem vagyunc iobbac azoknal, kic ott meg hóltanac,és nagy fel ſióual ſirtanac.

46 Feleluén pedig ő nékiec, mondéc: Ió reménſégben légy Izrael,és ne ſiomorkodgyál te Iacobnac háza.

47 Mert az Magaſságbéli előtt ti rólatoc emlekezet vagyon, és az kéſertetben ti rólatoc Iſten el nem feletkezic.

48 En pedig titeket el nem hattalac,el ſem mentem ti tűletec, hanem ez helyre azért iőttem, hogy az Syonnac puſitúláſáért könyőrőgiec, hogy az ti ſientſégteknec romláſáért irgalmaſságot kereſnéc.

49 Moſtan azért kiki mennyen el az ő házához: én pedig ez napoc után ti hozzátoc mégyec.

50 Es az nép, à miképpen néki meg hattam vala,el méne az városba.

51 En pedig az mezőben hęt napîg veſiteg üléc, miképpen az

Iſten énnékem meg paranczolta vala,czac az mezõnec virágába éuén? az fũuekbõl vólt énnékem az napokban eledelem.

XIII. Réſz.

Eſdras meg iria az látáſt mellyet látot az tengerbõl fel iõuõ ember felõl. Mellyet õ néki meg magyaráz az Angyal. De az oluaſóc meg laſſac mimódon oluaſſac ezt,mert az Sidoknac hazugſagokat erõſsiti ez caput, hogy az Iſtennec fia az poganyokat mind el veſti mikor az reſtbe el iõ, és az Sidókat kic fogſágban vadnac egybe gyũytt, és az Caſpius hegyen tũl való nagy és gazdag orſágba viſi, melly orſágot az Sabarion neuõ viz ſakazt el az pogani orſágokrul,az mint õk hazudnac. Az kik azért ez könywnec oluaſáſában gyõnõrkõdnec,laſſac és itéllyec meg minęmõ lélektõl ſármaztak ezec.

1 LÕn pedig hęt nap múlua, hogy éiel álmot látnéc.

2 Hogy imé az tengerbõl egy ember, ẃgy mint néminęmõ ſięl fel támadna, és annac minden habiait meg háborittya vala.

3 Látám pedig hogy imé az az ember mennyeieknec ſoc ſeregéuel el hatalmazic vala,és valahouá az õ ortzáiát fordittya vala, hogy nézne, reſiketnec vala mindenec valamellyekre tekint vala.

4 Es valamelly felé az ſiáiából az ſiózat ki mégyen vala, mind az kic az õ ſiauát hallyác vala,fel geriednec vala miképpen az fõld ęg mikor az tũzet érzi.

5 Es látám az vtán, hogy imé az Eegeknec négy réſieirõl embereknec ſiámlálhatatlan ſokaſága gyũlne õſiue, hogy az tengerbõl fel iõtt embert meg vérnéc.

6 Es látám hogy imé ki vága magánac egy nagy hegyet és arra repũle.

7 En pedig az tartomáńt auagy à helt à honnan az hegy ki mettzétett vala,akarom vala meg látni, de mind az által nem láthatám.

8 Az vtán látám, hogy imé mind az kic õ ellene fel gyũltenec vala, noha igen félnec vala õ tõle,mind azon által merénec õ vęle vijni.

9 Imé pedig mihelt az õ reá iõuõ ſokaſágnac rohanáſát látá, az õ kezét fel nem emelé, ſem fegyuert nem fogá, ſem egyęb hadakozó ſerſiámot,hanem czac à mint látám.

10 Boczáta ki az õ ſiáiából tũznec lángiát, és az õ aiákiból égõ lángos ſielet, és az õ nyeluérõl ſiikrazó ſięl vęſieket, mellyec mind õſiue egyeledénec, az tũznec fuuáſa, az lángnac ſiele, az ſieluęſinec ſokaſága.

11 Melly az hartzoláſra kéſiũlt ſokaſágra ſebeſséggel rohaná, és mind fel gyuyta, ẃgy annîra hogy az meg ſiámlálhatatlan ſokaſágból hertetlenſéggel ſemmi meg nem maradna, hanem czac por és bũdõs fũſt: Es ezeket látuán el ijedéc.

12 Az vtán látám hogy az az ember az hegyrõl le iũne,és más békeſéges ſokaſágot hiwna õ hozzáia.

13 Es ſoc embereknec neme méne õ hozzáia,némellyec õruendezõc, némellyec bánkodóc, kic kõzzũl némellyec meg kõtõztettec,némellyec olly állatokat hoznac vala az mellyeket meg ſioktac áldozni: és à félelemnec ſokaſága miatt el erõtlenũléc, és fel ſerkenuén mondéc.

14 Te

14 Te ez czudálatos dolgokat az te ſiolgádnac meg mutattad, és méltóuá tõttel, kinec kõnyõrgéſét el vennéd.

15 Moſtan azért mutaſd meg ez álomnac magyarázattyát.

Mikor azt mondgya hogy iay, azzal nem fenyeget, hanem vgy mint Prophétál, hogy tóllehet nehez léſzen azoknac allapattyoc az kic ackor élnec, de nehezeb léſzen azoké az kic nem élnec. Mert noha amazoc nyomoruſágoſoc léſznec, mind az altal meg láttyác az Iſtennec orſzágát, ezec pedig az halálttól el ragattatuán nem láthattyác.

16 Mert à miképpen az én ęrtelmem ſierint vélem, iay azoknac az kic az napokban meg maradnac, és ſockal inkáb iay azoknac az kic meg nem maradtanac.

17 Mert az kic meg nem hagjattattanac ſiomorúbbac léſinec

18 Ertem moſtan az vtólſo napra minęmõ dolgoc hagyattattanac, hogy ezekennis ſ-azokonnis à kic meg hagyatandnac meg eſſenec.

19 Mert nagy veſiedelmekbe és ſoc ſiũkſégekbe ezokaért eſtenec, miképpen ez álmoc meg mutattyác.

20 Mind azon által veſiedelemben foroguánis iob arra az napra iutni, és az vtólſo idõben léuõ dólgokat meg látni, hogy nem mint ez világból ki múlni mint az felhõ el múlic.

21 Az pedig énnékem feleluén, monda: mind az látáſnac magyarázattyát meg mondom te néked, ſ mind az mellyekrõl ſiólál meg ielentem néked.

22 Az mit azokról ſiólál à kic meg hagyattatnac, ez magyarázattya.

23 Az ki veſiedelemet ſienued, ez arra az idõre õrizte meg õ magát, és az kic veſiedelembe eſtenec, azoc à kiknec czelekedetec és hitec vagyon à Magaſságbélinél.

24 Tudgyad azért hoǵ boldogbac léſinec az kic meg hagyattatnac azoknál az kic meg hóltanac.

25 Ez magyarázattya az látáſnac: hogy láttad az tenger kõzepéböl az férfiat fel iũni.

26 Az à kit az Magaſságbéli ſoc idõkben tart, ki az õ teremtet állatit õ maga által ſiabadîttya meg, és az ſierez azoknac à kic meg hagyattattanac frigyet

27 Hogy pedig az õ ſiáiából vgy mint tũzet, és fuuáſt, és ſięl vęſit láttal ki iũni.

28 Es hogy ſem fegyuert ſem hadi ſierſiámot nem fogott, el veſitette pedig az õ ſebeſsége az ſokaſágot, az melly õ reáia való hartzoláſra iõtt vala, ez magyarázatttya.

29 Imé el iũnec az napoc mikor az Magaſságbéli Iſten meg kezdi ſiabadîtani azokat, kic ez fõldõn vadnac.

30 Es el iũuén el almélkottattya azokat kic az fõldet lakiác.

31 Es eǵgyic à máſikat igyekezic vágni, rontani, város vároſt, és eǵgyic hely az máſic helyet, egy orſiág más orſiágra támad, és eǵgyic nemzetſég más nẽzetſégre.

32 Léſien pedig az mikor ezec léſinec, és meg tõrténnec az iegyec, à mellyeket néked meg mutatéc, hogy ackoron meg ielenic az én FIAM, kit láttál vgy mint egy fel iõuõ férfiat.

33 Es léſien hogy az õ ſiauát mikoron minden nemzetſégec meg hallangyác, ackoron kiki egy más kõzõtt való hadánac békét hágy.

34 Es ſámlálhatatlan ſokaſág egybe gyűl, mint kic akarnac el iűni, és őtet meg győzni.

35 Ő pedig áll az Syon hegyénec teteién.

36 (Mert az Syon neuekedic, és mindeneknec el kéſźitetue és epźtetue meg mutattatic, miképpen láttad az hegyet kęz nélkűl ki mettzettetni.)

37 Es az én Fiam meg feddi az pogányoknac iſtentelenſégeket à mellyeket találtanac, az gonoſiockal mellyec az ſięl vęſihöz haſonlatoſoc, és azoknac gonoſi gődolattyokat az győtrelmeckel, mellyekben kinlodni kezdenec, mellyec à lánghoz haſonlitatnac.

38 Es őket munka nélkűl el veſźti az Tőruény által melly az tűzhöz haſonlitatott.

39 Hogy pedig őtet más békeſséges ſokaſágot hözzáia gyűyteni láttad.

4. Reg. 17. 40 Ezec az Hoſeas kiraly ideiében az ő földőkről fogua vitetett tíz nemzetſégec, kiket Salmanazar az Aſſyriabéliecknec királlya fogua vitt, kic az folyó vizen Euphrateſen innét vitettetuén, az után más földre viteténec.

41 Ez tanáczot pedig ő magoc találác magoknac, hogy el hadnác az pogányoknac ſokaſágát, meſźieb tartománba ménuén, àhól emberi nemzet ſoha nẽ lakott

42 Es az ő igaz, tőruényeket, mellyeket az ő tartományokban meg nem tartottanac vala, ot tartanác meg.

43 Az Euphrates víznec pedig ſi oros vtain mentenec bę.

44 (Mert ackoron iegyeket tőn előttőc az Iſten, az folyó víznec ereiét meg állatuán az mĝ áltál ménnénec.)

45 Es abba az tartományba ménőknec hoſźiú vtoc vólt, más fęl eſitendei vt, az à tartomány pedig Harſcharethnec hiuattatic.

46 Ackoron az vtólſo ideĝ ot lakozánac: moſtan pedig mikor viſźia kezdenec tęrni.

47 Az folyó viznec ereit az Iſten iſmét meg állattya, hogy által mehęſſenec: annac okaért látod à ſokaſágot békeſséggel iárni.

48 De az kic az te néped közzül el hagyattattakis, ezec azoc à kic az én határomő belől találtatnac.

49 Léſien azért mikor az egybe gyűlt pogányoknac ſokſágán el kezdi veſźteni, hogy meg óltalmazza azokat, kic az nép közzül meg maradnac.

50 Es ackoron azoknac ſockal tőb czudákat mutat.

51 En pedig mondéc: WRam Iſten, mutaſd meg nékem, miért láttam az férfiat az tenger közepiből fel iöni.

52 Es ő monda énnékem: miképpen meg nem viſgalhadd ſem tud hatod mellyec az tengernec mely ſségében vadnac, azonképpen ſenki nem láthattya ez földőn az én Fiamat, auagy az ő vęle léuőket, hanem czac az időben és napon.

53 Ez az álomnac, mellyet láttál, magyarázattya, és az mellyért itt czac egyedől világoſitattal meg.

54 Mert az te vtadat el hattad,

és az én tŏruényemet tanúluán, azt kerested.

55 Es az te életedet bŏlczen rendeluén, azt siiued sierint anyádnac hittad.

56 Es ezokaért mutatom meg az Istennél váló iutalmadat, mert lésien más harmad nap múlua, hogy te néked tŏbbeketis mondoc, és te néked nagy és czuda dólgokat magyarázoc meg.

57 El ménec azért az mezŏre, igen diczŏituén és diczéruen az Istent mind azokról az czudálatos dolgokról, mellyeket az ŏ ideiében czelekedic.

58 Hogy igazgattya az idŏt, és mellyec az idŏben lésinec, és ott harmad napîg vesitec ŭléc.

XIIII. Rész.

Meg ielenic Esdrasnac Isten az czipke bokorban, és meg paranczollya nekie mit czelekedgyec, &c.

1 LŐN pedig harmad nap múlua, mikor az czer fa alatt ŭlnéc; hogy imé az czipke bokorból én hozzám siózat lenne, melly ezt mondana: Hezra, Hezra.[a]

a: Ittis Mosesnec tétteti magat ez hamis Esdras. Exod: 3.

2 Kinec én mondéc: Ihon vagjoc én Wram, és talpamraálléc.

3 Ackoron monda ŏ énnékem: nîluán meg ielentém az czipke bokorban, és meg siólitottam Mosest, mikor az én népem Ægyptumban siolgálna.

4 Es ŏtet el kŭlduén az én népemet Ægyptumból ki hoztam, és ŏtet à Synai hegjre hozuán, én nálam ŏtet soc ideîg tartoztattam.

4 Es ŏ néki soc czudálatos dolgokat ki besiéluén, az idŏknec titkait és végezetit néki meg mutattam.[b]

b: Iteld meg innetis mincmû lelektŏl szarmaztac ezec az Moses kŏnyuei nallunc vadnac. De azoc nem mondgyac hogy az Isten Mosesnec illyen modonszo lot volna. Sŏt inkáb Isten azt mondgya hogy az titkos dolgokat maganac hatta, az mellyec pedig szúksége sce voltac az ŏ népenec, azokat meg ielentette. hogy azokról tudakozzanac.

7 Mostan te nékedis hagyom.

8 Iegiezd meg à mellyeket meg mutattam, és az álmokat mellyeket láttál, és az magyarázatokat mellyeket hallottal tarts meg elmédben.

9 Mert te fel vétetel hogy mindeneket meg ne láss, ki én tanáczomból meg marattál à te hozzád hasonlóckal, mîg az idŏc el végesitetnec.

10 Mert ez világtól az ŏ iffiusága el vesiett, és az ŏ vénségénec ideie kŏzel vagyon.

11 Mert ez világ tizenkęt résire ositatott, mellynec tíze és à tizen eǵgyedic résinec fele el múltac.

12 Annac pedig az mellyec kŏuetkeznec, az tízen eǵgyedic résinec fele maradot.

13 Mostan azért az te házadat rendeld el és à te népedet dorgald meg, és azoknac aláztosit vigasitallyad.

14 Es à romlásnac ellene monduán, az halandó gondolatoknac hadgy békét, és az emberi terheket tŏled el vetuén, az giarló termésietbŏl ŏltŏzzel ki, és à te néked bántasodra léuŏ gondolatokat fęl felé téuén, az idŏkbŏl sies ki menni.

15 Mert à melly nyomorúságokat mostan láttal meg tŏrténteknec lenni, ezeknél ismét gonosibac kŏuetkeznec.

16 Mert vénsége vtán menyéuel erŏtlenb lésien ez világ, à fŏldŏn lákókra annîual inkáb meg sokasodnac à nyaualyác. 17 Mert

17 Mert az igaſság meſſieb mégyen, és el kŏzelget az hazúgſág, immár pedig à látás mellyet láttál ſiet el iŭni.

18 En pedig feleluén mondéc: Legyenec kedueſec ezec te elŏtted WRam.

19 Mert imé én el ménuén, az miképpen énnékem meg paranczolád, ez ielen való népet meg dorgálom; à kic pedig ez vtán ſiŭ lettetnec azokat kitſoda inti meg?

20 Ez világ azért ſetétſégben helyheztetett, és abban való lakóc világoſság nélkŭl vadnac.

21 Mert az te Tŏruényed meg égettetett, annac okaért ſenki nem tudgya à mellyec te tŏled let tenec, auagy az melly dolgoc kezdenec lenni.

22 Ha annac okaért te nálad keduet találtam, à ſient lelket botſáſd én belém, hogy meg iriam valamellyec ez világon eleitŏl fogua lŏttec, à mellyec à te Tŏruényedben meg vóltanac irua, hogy à te v́tadat az emberec meg találhaſſác, és à kic az vtólſo idŏkben élendenec, éllyenec.

23 Feleluén azért éñékem, monda: Meny el gyŭycz egybe az népet, és hadd meg nékic, hoǵ tégedet negyuen napîg nekereſsenec.

24 Te pedig ſierezz magadnac ſoc papiroſſat; és Seraiat, Debariat, Schelemiat, Echanuſt, és Chatzelelt, ez ŏt gyorſan iró férfiakat melléd véuén, iŏy ide.

25 Es én az bŏlczeſégnec ſiŏuedneket, az te elmédben meg gyuytom, melly el nem aluſſic mîg végec nem léſſen azoknac az mellyeket irni kezdeſi.

26 Es ezeket el végezuén némelljeket nîluán meg ielencz, némelljeket titkon ielents à bŏltſeknec, hólnap pedig ez órakor el kezdgyed irni.

27 Ackoron én el ménuén à miképpen éñékem meg parantſolta vala, az népet egybe gyŭytém, és mondéc:

28 Hald meg Izrael è beſſédeket.

29 Az mi eleinc régen Ægyptumban búdoſtanac, és onnét meg ſiabadîtattanac.

30 Es vŏttéc az életnec Tŏruényét, mellyet meg nem ŏriztenec, és mellyet tijs azokat kŏuetuén, által hágtatoc.

31 Es az ti néktec ŏrŏkſégŭl adattatott fŏldŏn és à Syonnac hegyén mint à ti attyátoc ſ-mind ti hamiſſan tſelekedétec, és nem tartátoc meg az v́takat mellyeket ti néktec az Iſten paranczolt.

32 Ki miért hogy igaz biró, el vŏtte ti tŏletec ideîg az mit aiándékozott vala.

33 Es moſtan ti itt vattoc, à ti attyátoc fiai pedig ti nálatoknál meſſieb vadnac.

34 Ha annac okaért az ti érzekenſégteknec paranczoluán az ti ſiiueteket tanîtandgyátoc, éluén meg tartattoc, és halálotoc vtán irgalmaſságot találtoc-

35 Mert az itélet az halál vtán iŭ el mikor iſmét meg eleuenedŭnc, és ackoron az igazaknac neuec meg ieleñec, és az iſtẽteleneknec czelekedetec meg mutattatnac.

36 En

e: Iſtennec káromláſára és boſzſzúſágara gŏdoltattot hazugſág, hogy az Iſtennec kŏnyuei mind eggyig el veztenec, mellyeket ez máſodic Moſes az Eſdras irott volná meg vijonnan minec vtánna 40 napig bŏytŏlt vólna, Mint hanem vólt vólna ſem az papoknál ſem az Prophétáknál, auagy az rabſágra vitetett ſokáſágnál az Iſten kŏnyue.

36 En hozzám pedig ſenki ne jüiön,és negyuen napſg engemet ne kereſſen.

37 Ecképpen hozzám véuén az ŏt férfiakat, à miképpen énnékem paranczolta vala,el ménuén az mezŏre ott maradánc.

38 Lŏn pedig máſod napon hogj imé ſiózat hîna engemet,monduán:Hezra niſd meg à te ſiádat,és idd meg à mit néked iſnod adãdoc

39 En pedig az én ſiámat meg nituán,imé egy teli pohár njuyta tic vala énnékem,tellyes vala hîg állattal mint az víz,de tŭz ſiinŭ.

40 Mellyet el véuén meg iuám, és mikoron abból ittam vólna, az én ſiiuem gyŏtrŏdic vala az ęrtelemnec miatta,és az én elmémben neuekedic vala az bŏlczeſég, mellyet akará az én lelkem emlekezetre meg tartani.

41 Annac okaért minec vtánna az én ſiám meg nijlléc,tŏbbé bę nem fogattatott.

42 De à miképpen annac az ŏt férfiunac Iſten bŏlczeſéget adott vala,meg irác azokat mellyec az elmének el táuozáſában mondatnac vala, és à mellyeket nem ęrtnec vala.

43 Es éiel éſinec vala: én pedig nappal ſióloc vala,és éiel ſem halgatoc vala.

44 Ecképpen az negyuen napſg kęt ſiáz négy kŏnuec irattatanac.

45 Lŏn pedig az negyuen nap el teluén.

46 Hogy ſiólna az Magaſságbéli Iſten,monduán: Az mellyeket elŏſiŏr irál niluán mondgyad hogy mind méltóc ſ. mind méltatlanoc oluaſsác azokat.

47 A hetuẽ vtólſokat pedig meg tarczad, hogy azokat az te néped kŏzzŭl való bŏlczeknec adgyad.

48 Mert az ęrtelemnec ere, az bŏlczeſégenec kút feie,és à tudománnac folyáſa ezekben vagjon. Es àcképpen czelekedém.

XV. Réſz.

Soc népeknec az bŭnért,és az Iſten népe ellen való kegyetlenſégért, jŏuendŏt mond veſſedelmekről. Neuezet ſerint pedig ſenyegeti Ægyptuſt, Aſiát, Babyloniát, &c.

1 IMé az népnec hallatára az Prophétiának beſiédit hirdeſd meg,mellyeket à te ſiáiadba boczátoc,azt mondgya az WR.

2 Es azoc irattaſſanac leuélbe; mert hiuſégeſec és igazac.

3 Ne félly à te ellened való gondolatoktól, és tégedet az ragalmazóknac hitetlen beſiédec meg ne háboriczanac.

4 Mert minden hitetlen az ŏ hitetlenſégében meg hal.

5 Imé én,azt mondgya az WR, hozoc è földre bŭntetéſeket,fegyuert,ehſéget,halált, és ŏldŏkléſt.

6 Mert minden földet felŏtte igen meg vndokitott à hamiſság, és azoknac ártalmaſságoc bę tellyeſedett.

7 Annac okaért így ſiól az WR:

8 Imár ezeknec kic Iſteni félelemnélkŭl tſelekednec,iſtentelen tſelekedeteket el nem halgatom: imé az ártatlan és igaz vér kiált én hozzám, és az igazaknac lelkec ſiŭnetlen kiáltanac.

9 Niluán boſſiúſt álloc ezeken azt mondgya az WR, és ezekről minden ártatlan vertén hozzám véſiec.

10 Imé

10 Imé az én népem mint az nyáy ölésre vitettetéc: immár nem engedem ötet Ægyptumnac földében lakni.

11 De erös kęzzel és hatalmas karual ki hozom ötet, és czapással meg veruén mint añac elötte minden ö földét meg vesitem.

12 Sirni fog Ægyptus az ö fundamentomiual egybe, meg verettetuén czapással és sanyargatással, mellyeket ö reá hoz az Isten.

13 Sirnac à siántó emberec, mert à ragya, kö elsö, és röttenetes hęuség miatt el fogynac az ö maguoc.

14 Iay ez világnac, azoknac kic abban laknac.

15 Mert az ö fegyuerec és meg romlásoc el közelitett, mert égyic nemzetség à másic ellen az ö kezekben fegyuer léuén, hartzra támad.

16 Es ön közöttöc az embereknec álhatatosságoc nem lésien, és éggyic az másikon el hatalmazuán, az ö királyockal és feiedelmeckel nem gondolnac, hanem az ö dolgoknac vtait az ö hatalmasságokban helheztetic.

17 Vgy annira hogy ember az ö városábanis valahouá akaruán menni, nem mehet.

18 Mert azoknac keuélségekért az városoc meg háborodnac, házac el hányatnac, az emberec félnec.

19 Ember az ęhség és hbáoruság miatt az ö felebaráttyán nem könyörül, azoknac házokat fegyuerrel el rontuán, és azoknac marháiokat el toluaioluán.

20 Imé én össue hiuom, azt mongya az WR, ez földnec minden királit, hogy féllyenec engemet, az kic Nap nyugat felöl, Dęl felöl, Nap kelet felöl, és az Libanus felöl vadnac, hogy meg tęruén meg adgyác azokat mellyeket azoktól el vöttenec.

21 A miképpen męgis czelekednec az én válasitottaimmal, úgy czelekeduén vissia mérem azoknac kebelekbe, azt mondgya az WR.

22 Az én iob kezem nem keduez à bünösöknec, és ez földön az ártatlan vérnec ki ontóira nem siúnic az fegyuer siállani.

23 Az ö haragiától tüz iöuén ki ez földnec fundamentomit bę nyeli, és az bünösöket mint az meg gyuytott sialmát.

24 Iay azoknac az kic vétkeznec, az én paranczolatimat meg nem tartiác, azt mongya az WR.

25 Nem keduezec azoknac: táuozzatoc el fiaim azoknac hatalmoktól, az én sient helyemet ne ferteztessetec meg.

26 Mert iól tudgya az WR mind azokat kic ö ellene vétkeznec, annac okaért hálálra és meg ölésre adta azokat az WR, monduán:

27 Immár ez föld kerekségére à nyomorúságoc im el iöttec, és abban matadtoc, mert az Isten titeket meg nem siabadît, ennec okaért mert vétkeztetec ö ellene.

28 Imé az röttenetes látás, mellynec ábrazattya Nap keletről vagyon.

29 Mert az nemzetségec, kic Arabiá-

Arabiánac puſtáiát lakiác, ſoc ſiekereckel ki iűnec, és mint à ſięl azoknac ſokaſágoc az földön iargalnac, vgy annîra hogy félnec es reſiketnec mindnyáián valakic męg ezac hallanakis azoc felől.

30 Az Carmanuſokis bolondozuán vgy iönec ki mint az vadkanoc az erdőből, és nagy ſeregekuel el iűuén amazockal az hadban eggyűué állanac, és az Aſſyriábéliec földénec réſiét el puſtityác.

31 Annac vtánna az puſitában lakóc az ő eredetekről meg emlekezuén hatalmat véſinec, és meg fordúluán amazoc űldözeſekre nagy haddal ősiue tanáczkoznac.

32 Ezec pedig meg háboroduán meg nyugoſinac ezeknec ſeregektől, és el futnac.

33 Ackoron Aſſyriának tartományából ellenség iűuén meg ſiállya őket, és eggyet ő közzülöc meg emési, és azoknac ſeregekben félelem és reſiketés léſien, és az ő királyoc ellen háborgás léſien.

34 Imé Nap keletről és Eſiakról mind az dęlig kődöc léſinec, mellyeknec tekinteti igen iſtonyu, haraggal és ſięl vęſiſiel tellyes.

35 És egy más között ősiue ütközuén, egy nagy czillagot le ütnec, melly az földön vagyon, tudni illic ezeknec czillagokat, és az ſegyuer miatt ki ontatott vér ſiintin az haſig léſien.

36 És az ember ganey ſiintin ſiűgyeſig, és nagy félelem és röttegés léſien az földön.

37 Meg röttennec az kic azt à haragot látryác, és az reſiketés el fogia őket.

38 Mert végezetre délről és eſiak ról bőwſéges zápor eſsöc támadnac, és más réſie Nap nyugatról.

39 Annac felőtte Nap keletről el hatalmaznac az ſielec, és à fellegec, mellyeket Iſten az ő haragiában támaſit, ki mutattyác őket, és az ő tſillagoc meg töretic, mellj Nap keletnec és nap nyugatnac tartományát el röttenti vala.

40 Es az nagy és temérdeg kődöc mellyec haragual rakuác, fel magaſitaltatnac, és azoknac czillagoc minden földet és annac lakóit meg röttentic, és minden magas és téttetes helyre röttenetes Eegi háborút ki öntenec.

41 Tüzet, kő eſsöt, repölő ſegyuereket, és ſoc vizeket, vgy annîra hogy meg az mezőkis mind az folyáſokis tellyeſſen meg telnec, vgy mint ſoc vizeckel.

42 Es városokat, kerítéſeket, hegyeket, halmokat, az erdőknec fáit, és kaſiáló réteknec fűuét, és mezőknec vetemenit el veſitic.

43 Es álhatatoſon meg tartoztatás nélkül ſiintin Babyloniaîg mennec, és azt el rontyác.

44 Arra gyülnec, és azt környül foguán minden Eegi háborút és haragot reáia ki öntenec, az por és à tűſt az ęgîg fel menuén, mind nyáián ſirattyác azt az kic környüle vadnac.

45 Az kic pedig az alatt meg maradnac, azoknac ſiolgálnac, az kic el törtéc őtet.

46 Te pedig Aſia ki Babylonnac reménſégéuel eggieſi, és vagj az ő ſiemélyének diczőſége.

47 Iay tenéked nyaualyás, annac okaért hogy kŏuetted ŏtet, az te leánidat paráznaſágra fel ékeſituén, hogy kedueskednénec és diczekednénec az te ſieretŏidben, kic mindenkor te veled paráznalkodtanac.

48 Az vtálatoſt minden ŏ czelekedetiben kŏuetted, és az ŏ találmániban: annac okaért azt mondgya az Iſten:

49 Boczátoc te reád nyomorúſágokat, ŏzuegyſéget, ſiegényſéget, ęhſéget, fegyuert és dŏg halált, hogy az te házaid kegyetlen halálual el puſitúllyanac.

50 Az te erŏdnec diczŏſége mint az virág meg ſzárad mikor à te reád boczáttatott hęuſég fel támad.

51 Meg erŏtlenŭlſi mint az czapáſockal meg verettetett, és az aſſiſioni állatoktól meg ſanyargatatott ſiegéni aſſiſioni állat, annîra hogy tégedet à te hatalmas ſieretŏid tŏbbé nem keduelhetnec.

52 Auagy én az én buzgoſágos indulatomból így czelekednémé te veled, azt mondgya az WR.

53 Ha az én válaſztottimat minden idŏben meg nem ŏlted vólna, az te kezeidet azoknac taglásokra fel eméluén.

54 Es ezt monduán; mikoron azoknac halálokban meg réſiegettél vólna, az te ábrazatodnac ſzépſégét ékeſicz meg?

55 Az te paráznalkodáſodnac iutalma vagyon kebeledben, annac okaért az bŭntetéſt teis el veſied.

56 Valamiképpen az én válaſztottimal czelekedél, így ſiol az WR, az Iſtenis így czelekedic te veled, és tégedet nyomorúſágra ád.

57 Es az te fiaid ęhſég miatt veſinec, és te fegyuer miatt el eſel, az te városid el rontatnac, és à te emberid à mezŏn fegyuer miatt húllanac el.

58 Es az kic az hegyekben léſinec, ęhel el veſiuén az ŏ teſteket meg éſiic és véreket meg iſiſiác, az kenyérnec ęhſége, és az víznec ſiomiúſág miatt.

59 Te bódogtalan az tengeren iárſi, és ottis iſmég nyomorúſág talál.

60 Mert által ménuén az romlot városnac lakoit rontyác, és à te föl dednec valami réſiét él rontuán, à te diczŏſégednec egy réſiét el veſitic, mikoron iſmét az el romlott Babyloniára viſiſia tęrnec.

61 Es el rontatuán azoknac pozdoria gyanánt léſieſi, és ŏk tenéked tŭz gyanánt.

62 Mert meg eméſitenec tégedet, és az te városidat, à te földedet, az te hegyeidet, minden te erdŏdet és gyŭmŏlcz fáidat tŭzzel meg égetic.

63 Az te fiaidat fogua viſiic, és tégedet ragadomáſnac iteluén, à te ortzádnac diczŏſégét el veſitic.

XVI. Réſz.

Ez Capurbannis az Eſdras iŏuendŏt mond az Babylon, Aſia, Ægyptus és Syria nagy veſedelméről, melly orſágoc es birouda moc az Iſten népének nagy ellenlégi vóltanac, vtólſor meg mondgya az Iſten népének mind ezekben mimódon kellyen magokat viſelniec. &c.

1 IAy te néked Babylon, és Aſia: Iay néked Ægyptus és Syria. 2 Öltez-

a) Az az, árúlj hogy azokat el vezthetted. és vélec gonoſsá ezelekedtel, melyel azt teſzeli hogy az Iſten népének veſzedelmen örwendeſzec.

2 Öltözzetec ſákokba és gyáſiba, ſiraſsátoc és keſeregiétec az ti fiaitokat, mert az ti nyomorúſágtoc el közelitet.

3 Miért hogy az fegyuer reátoc boczáttatott, vallyons kiczoda fordîttya azt el?

4 Az tüz mikor reátoc boczáttatic, kiczoda oltya azt meg?

5 Az nyomorúſágoc mikor reátoc boczáttatnac, kiczoda veſſi el azokat?

6 Vallyons az erdöben ehező oroſlánt valaki el üznéié? auagy az pozdoriába eſett tüz minec vtánna égni kezdett, vallyons mindgyáráſt el óltanáé valaki?

7 Vallyons az erös kęz ſues kezéből el löttetett nijlat kiczoda tęritheti el?

8 Az erös Iſten boczát nyomorúſágokat, vallyons kiczoda tęriti el azokat?

9 Az ö haragiából tüz mégyen ki, kiczoda az ki azt meg oltya?

10 Mikor villamic, kiczoda nem fél? mikor az ęg zeng, kiczoda nem reſiket?

11 (Tehat) mikor az WR fenyeget, kiczoda nem rontatnéc meg mindeneſtöl az ö ortzáia elött?

12 Az föld és annac fundamentomi rengnec, az tenger az mélyſégből habot vér, annac habiai és halai az WR nac ortzáia elött meg háborodnac, és hányattatnac az ö diczöſégénec ereitöl.

13 Mert erös az ö iob kezе, mellyel az iuet meg vonſia, az ö nijlai mellyeket el lö hegyeſſec, nem faradnac el mikoron ez földnec határira kezdenec boczáttatni.

14 Imé nyaualyác boczáttatnac, és el nem fordîtatnac, mîglen ez földre el iünec.

15 Tüz gyuytatic meg, és el nem óltatic, mîglen az földnec fundamentomit meg emésíti.

16 Miképpen az ió löuötöl el boczáttatott nijl meg nem tęr, àcképpen à nyomorúſágoc, mellyec ez földre boczáttatandnac, meg nem tęrnec.

17 Iay énnékem, iay énnékem, ki ſiabadît engemet meg azokon az napokon.

18 Az bánatoknac kezdetiben ſoc fohaſikodáſoc léſinec; az ęhſégnec kezdetiben ſokan meg halnac; hadaknac kezdetiben az igen hatalmaſsakis röttegnec, az nyomorúſágnac kezdetiben min denec reſiketnec.

19 Mit czelekedgyem, mikoron az nyomorúſágoc el iünec?

20 Imé ęhſég és czapás, háborúſág és gyötrelem, ez oſtoroc az meg iobbuláſra boczattattanac vólna.

21 De mind ezeckel az ö hamiſſágokból meg nem tęrnec, és az oſtorokról mindenkor el feletkeznec.

22 Imé az földön ha vgyan ólczo léſienis az éles, vgy annîra hogy az emberec békeſégről gondolkodnánakis, mind az által ackoron kezdetnec à nyaualyác az földön, fegyuer, ęhſég és nagy zurzauár.

23 Mert az ęhſég miatt ez földnec ſoc lakói meg halnac, és az

tŏbbit kic az ęhségtŭl meg maradnac az fegyuer eméſiti meg.

24 Es az hóltac mint à ganei el hányattatnac, és azokat nem léſien ki meg vigaſitalni, mert az fŏld puſitán marad, és annac vároſi el hán yattatnac.

25 Nem marad ki miuelné az ŏldet, és à ki azt bę veſſe.

26 Az fák gyŭmŏltſet termenec, de kitſoda takaria azokat bę?

27 Az ſiŏlŏ meg éric, de ki nyomia azt ki? mert minden helyeken nagy puſitáſág léſien.

28 Mert az ember kéuánnya látni az embert, és annac męg czac az ſiauátis hallani.

29 Mert az városból tízen és az faluból ketten maradnac meg, kic az ſŭrŏ berekben, erdŏkben, és az kŏ ſiikláknac haſadékiban el rŏytezendnec.

30 Miképpen imez olay fás kertekben mindenic fákon három auag négy olay magoc maradnac.

31 Auagy miképpen az meg ſiedett ſiŏlŏben gerezdec maradnac azoktól, az kic ſiorgalmatoſon az ſiŏlŏt meg kereſic.

32 Ecképpen maradnac meg hárman auagy négyen az napon azoktól kic az ŏ házokat fegyuerrel ſiorgalmatoſon meg kereſic.

33 Es az fŏld puſitán hagyattatic, és annac mezŏi el parlagúlnac, annac minden ṽtait és ŏſuénit tŏuis nŏui bę, ennec okaért mert azon emberec nem iárnac.

34 Sirnac az ſiŭzec, kiknec fériec nem léſien, ſirnac az aſiſioni állatoc fériec nélkŭl, ſirnac azoknac leáni mert nintſen ſegitſégec.

35 Mikor azoknac iegyeſec à had ban el húllanac és imezeknec fériec ęhség miatt meg eméſitetnec

36 Hallyátoc meg pedig ezeket, és vegyetec eſietekbe, ô WRnac ſiólgai.

37 Imé ihon az WRnac beſiéde, vegyetec azt: ne hidgyétec az Iſteneknec, kic ellen ezt mondgya az WR.

38 Imé el iŭnec nyomorúſágoc, és nem kęſnec.

39 Miképpen az terhes aſiſioni állat mikoron kilentz hólnap vtán ſiŭlendŏ az ŏ gyermekét; mikoron az ŏ ſiŭléſénec óráia el iŭ, az elŏtt kęt auagy három óráual az ŏ mehét à faidalmoc kŏrnyŏs kŏrnyŭl iáriác, és mikoron az méhbŏl az gyermec ki akar iŭni, egy ſiem pillantáſigis nē kęſnec.

40 Acképpen nem kęſnec ez fŏldre ki iŏuendŏ nyaualyác, hanem nyŏg ez világ, és azt az faydalmac kŏrnyŭl fogiác.

41 Hallyátoc meg én népem az beſiédet: kéſiiczétec magatokat az hartzra, és à nyomorúſágokban ollyanoc legyetec mint az fŏldnec iŏueuéni.

42 Az ki ád mint az ki futna; az ki veſien, mintha veſitene.

43 Az ki árul, mint ha ſemmi háſinot nem venne; à ki eppít, mint ha abban nem laknéc.

44 Az ki vet mint ha nem aratna; az ki ſiŏlŏt mettzen, mint ha nem ſiŭrne.

45 Az kic férhŏz meñec, mintha gyermekeket nem ſiŭlnénec; à kic nem mennec, mintha ŏzuegyec.

46 Ezért

46 Ezért, mert az ki munkálkodic, hijába munkálkodic.

47 Mert azoknac gyümölczeket idegen nemzetec ſiedic bę, és azoknac marháiokat el ragadozzác, házakot el rontyác, és azoknac gyermekeket rabúl viſſic, mert fogſágra, és çhſégre ſiúlic az ő fiokat.

48 Mert az kic ragadományból kereskednec, meniuel inkáb az ő városokat és házakat ékeſitic, ő rökſégeket és ő magokat.

49 Annſual inkáb boſiſiút álloc ő raytoc az ő bünökért, azt mondgya az WR.

50 Miképpen az tiſiteſséges és iámbor aſiſioni állat haragſiic az paráznára.

51 Acképpen az igaſság az hamiſságra haraguán, hogy ékeſiti ő magát, azt ſiemtől ſiembe vádollya, mikoron el iöuend az à ki minden bünt ez földön meg tílt.

52 Annac okaért azt ne köueſsétec, ſe annac czelekedetit.

53 Mert még valami keués idő múlua az hamiſság ez földről el vitettetuén, igaſság wralkodic ti raytatoc.

54 Ne mondgya azt az bünös, hogy ő nem vétkezett, mert az tüznec ſienét gyuytya meg az ő maga feién, az ki azt mondgya: nem vétkèztem az WR Iſten elött, és az ő diczőſége elött.

55 Imé az WR tudgya az embereknec minden czelekedeteket, azoknac találmányokat, gondolattyokat és ſiiueket.

56 Mert azt mondotta, légyen föld, és lött; légyen Eg, és lött.

57 Es az ő igéieuel teremtettenec à czillagokis, és à czillagoknac ſiámit tudgya.

58 Az ki minden mélyſégeket, és azoknac titkait meg tudakozza, az ki à tengert, és az mi benne vagyon meg mérte.

58 Ki az Eegeket vizec közibe rekeſitette, és az ő igéiéuel az földet az vizec felött helyheztette.

60 Ki az Eeget mint egy bóltot ki terieſitette, azt az vizeken fundaltatta.

61 Ki az puſitában való vizeknec forráſit czinálta, és à hegyeknec tetein álló tauakat, az magas kő ſiiklából folyó vizeket boczát az földnec meg öntözéſére.

62 Ki az embert teremtette, és az ő ſiiuét az teſtnec közepibe teremtuén, ő néki lelket adott, életet és çrtelmet.

63 Es az Mindenható Iſtennec lelke az à ki mindeneket teremtett, és az földnec el röytetett réſieiben minden el röytetett dolgokat meg viſgál. a: Az ſzent léleknec istenſégérül való bizonſág.

64 Es à ti találmányotokat, és az melljeket à ti ſiiuetekben gondoltoc mikor vétkeztec, és az ti bünötöket el akariátoc röyteni, iól tudgya.

65 Es miuel hogy minden ti tſelekedetteket az WR tudgya, ez okaért titeket mind elő vonſion.

66 Es ti mind meg ſiégienülrec, mikoron az ti bünötöc az emberec elött elő kelnec, és az ti álnokſágtoc úgy mint az vádolóc az napon ti ellenetec támadnac.

67 Mit czelekeſitec? auagy az ti

bűnöktöket Iſten előtt és az ő Angyali előtt, mi módon röythetitec el?

68 Imé ihon Iſten az itélő biró, féllyétec őtet, ſiűñyetec meg à ti bűneitektől, és immár őröcké el feleiczetec az álnokſágnac czelekedetit: és titeket az Iſten ki hoz, és minden nyomorúſágtól meg ſiabadîc.

69 Mert imé az harag geriedez ellenetec ő ſokaſágú ſereg, és némellyeket ti közzületec el ragadnac, hogy báluányoknac áldoztatot eledeluel éteſſenec.

b. Az Iſten népénec ſyol az Eſdras. hogy az pogányoc őkáz álkác ſokáſokat el vonſyanac hogy báluánnac áldoztatot eledellel éteſſéc őket. &c.

70 Es à kic ő nékic engednec azoktól meg czufoltatnac és el tapodtatnac.

61 Léſſen pedig minden helyekē és à ſiomſiéd városokban az Iſten félökre való nagy fel támadás.

72 Vgy mint bolondoc léſinec, ſenkinec nē keduezuén, az Iſten félöket el koboroluán és puſitituan.

73 Mert azoknac marháiokat el puſittyác és ragadozzác, és őket az ő házokból ki hánnyác.

74 Ackoron az én válaſitottimnac probáláſoc ki ielenic, mint à tűzzel meg probáltatott arañnac.

75 Hallyátoc meg én ſierelmeſim, azt mondgya az WR, imé à nyomorúſágnac napiai ielen vadnac, mellyekből titeket meg ſiabadîtlac.

76 Ne féllyetec, ſe ne kętelkedgjetec, mert Iſten ąti hadnággitoc

77 Sőt inkáb az én hagyománimat és parantſolatimat tartſátoc meg, így ſiol az WR Iſten: à ti bűneitec ne nyomianac meg titeket, és az ti álnokſágtoc ti raytatoc erőt ne vegyenec.

78 Iay azoknac kic az ő bűnöktűl meg ſioritatnac, és az ő álnokſágokual bę fedeztetnec.

79 Miképpen az mező melly à sűrő tőuiſſeſtől el fogattatic, és à melynec őſuénye (melljen az ember általi árna) à tőuiſſektűl bę fedeztetuén el rekeſitetic, az olljan mező az tűzzel meg égettetic: Ecképpen léſſen azoknakis dolgoc.

Eſdras Negyedic Könyuénec bége.

TOBIAS KŐNYVE.

ELSŐ RESz.

Meg iratatic ez Cáputban az Tobiás minęmő Iſten félő embers vőle, mind házaiában az fogſág előtt. mind az fogſágban, és hogy Gabaeluſnal tiz talentum ezűſtöt tőtt vőle le, &c.

1 Tobiáſ.

1 TOBIASNAC, az Tobiel fiának dólgairól való könyw, melly Tobiel Ananiel fia vólt, és melly Ananiel Adouelnec fia, és melly Adouel Gabaliel fia, vólt Aſaelnec maguából, Nephthalim nemzetſégéből.

2 Ki az Aſſyriábéli Sálmanazar királnac ideiében, fogua vitetteték vólt Thisbeből, *a* melly vagyon iob kęz felől, annac az városnac mellete, melly hiuattatic tulaydon nęwel Nephtalimnac, Galileában Aſer nemzetſégének felőtte.

a: Thisbe, nem városnac hanem tartomániae, nemc. melly Gileádban vólt 1 nap kelet jelől, onnét való vólt, illyes Prophéta. azért nemeztec Thesbites illyesnec. 1 Reg: 17. verſ: 1.

3 En Tobiás minden életemnec ideién az igaz mondáſnac, és igaſságnac útán iártam, és ſoc iót tőttem az én nemzetſégemből való atyafiackal, kic én velem Niniuébe Aſſyria földébe mentec vólt.

b: Tobiás minemű vólt az ő házában az rabſágnac előtte, minec után Izrael el ſzakadot vólna Ieruſálemről.

4 *b* Es mikor házamban vólnéc Izraelnec földében, iffiu koromban, meg ackor az én Attyámnac minden nemzetſége Ieruſálemnec házától el ſiakadott vala, attól (az háztól,) melly Izraelnec minden nemzetſégének, áldozatt yának fel vitelére válaztatot vala, àhol à Felſéges Iſteñec Sátórának Temploma ſienteltetet vala, és minden időre eppitetett vala.

5 Hanem minden nemzetſégec kic az Iſtentől el ſiakattac vala, és az én Attyámnac háza Nephthalim, amaz bornyú képre czináltatott báluáñnac áldozic vala.

6 En pedig, az mint mind egéſi Izrael népének, örőcké meg maradandó parantſolattal meg hagyattatot vala: egyedül gyakorta Ieruſálembe fel mégyec vala, elsö ſengeimet fel viuén, és tizedemet; mind azockal, mellyeket elöſier nijrtec vala az én iuhaimról, és azokat az Aaron maradékinac az óltárra viſtem vala fel.

7 Minden gyümöltsömnec elsö tizedét, *c* az Aarontól ſiármazott Papoknac adom vala, kic Ieruſálemben ſiolgálnac vala, az másod tizedet el adom vala: és el ménuén, az mit abból gyűytec vala, minden eſitendőben Ieruſálemben költöm vala el.

c: Ez három féle Dezmaráſi olua'd meg. Num: 18. Ruth: 14. Mit mond Moſes.

8 Harmad tizedet pedig, az kiknec illic vala, azoknac oſitom vala, à miképpen az én Attyámnac annya Debora énnékem meg parantſolta vala: Mert én az én attyámtól áruáiúl maradtá vólt.

9 Touábba mikor ember korba iutottam vólna, az én nemzetſégemnec ágából, feleſégül Annat vőm, és attól lön az én Tobiás neuő fiam.

10 *d* Es mikor fogua Niniuébe vitettem vólna, az én attyámfiai, és az kic az én nemzetimből valának, az Pogányoknac ételekből éſinec vala.

d Minemű vólt Tobiás az fogſágban.

11 En pedig magamat meg tűrtetem vala, hogy magamat meg tartoztatnám azoktól.

12 Hogy az Iſtennec emlekezetit tellyes ſiiwel meg tartanám.

13 Annac okaért kedueſsé és ékeſsé tön engem az felſéges Iſten

Salmanazar előtt, hogy én néki Sáfára lennéc.

14 És Mediába ménuén Gabaelnel Gabrias fiánál, Mediánac földében Rages városban e tíz Talentomot hagyéc.

e: Ez városſt neuezic Ecbatanának is tartom inyrül mellyben vagyon.

15 Mikor pedig Salmanazar meghólt vólna, az ő fia Sennacherib lőn ő helyébe az orſiágban, kinec mikor háborúba vólnánac dólgai: En Mediába nem mehetec vala.

16 Touábba Salmanazarnac ideiében, ſoc ióual valéc az én attjámfiainac kenéremet ki oſitom vala azoknac à kic eheznec vala.

17 És à ruhátalanokat az én ruháimmal meg ruházom vala: És ha valakit az én nemzetemből halua látoc vala, és Niniue városának keritéſe környűl el vettetett látoc vala, el temetem vala azt.

18 És mikoron Señacherib király Sidóſágból futua ſialadott vólna meg, és némellyeket meg ölt vólna, én azokat titkon el temetem vala, mert ſoc embereket veſített vala el az ő meg búſúlásában: És mikor az király kereſtetnéie, meg nem talállyác vala azoknac teſteket.

19 Annac okaért mikor egy Niniuébéli ember engemet à királnac bę vádolt vólna, hogy azokat el temetném, el rőytém magamat, és mikor meg tudtam vólna hogy halálra kereſnénec, fęl felé álléc.

20 Minden ioſiágomban pedig prędát vetettéc, és ſemmit meg nem hattác éńekem, az én feleſégem Anna, és Tobiás fiam kiuől.

21 Touábba męg ezac ötuen öt nap ſem múlt vala el, hogy ötet az ő maga két fiai meg öléc: Kic mikor Ararath hegjeire ſialadtac vólna, Sarchedonus az ő fia üle helyére az orſiágban, és Achiacharuſt Ananielnec az én Bátiám nac fiát, az ő attyának minden ioſiágán ſiámtartouá és gonduiſelőué tőué.

21 Mikoron pedig Achiacharus én éröttem könyörgöt vólna, Niniuébe meg tęréc, az pedig mind Pohárnakia, mind Petsétlőie, mind ſiámtartóia, mind Sáfára vala, és Sarchedonus az én bátyámnac fiát, hely tartóiáuá tötte vala.

II. Réſz.

Meg iratatic męgis ez Capitulban az Tobiásnac iamborſága, és minemő kéſértetec eſtenec rayta, mellyeket mind nagy tökelletleſséggel ſenuedett.

1 MIKORON pedig haza mentem vólna, és az én feleſégemet Annát Tobiás fiamual meg adtác vólna, Pünkösd innépében, mellyet hęt hetnec innépének neueznec, gazdag ebédet keſiténec énnékem, és le üléc enni. Exod: 34. Levit 23. Deut: 16.

2 Ott mikor látnám az ételnec bőſégét, az én fiamnac mondám: meny el és valamely ſükölkődöt az mi attyánkfiai közzül találíſ, hozd bę, de ollyat, à ki az Iſtenről el nem feletkezett, és imé én addig meg várlac tégedet.

3 Ő pedig mikor meg tęrt vólna, monda: Attyám, egy az mi nemzetſégünc közzül meg ölettetuén,

tetuén, az piátzon el vettetuén fekſiic.

4 Ackor én, minec elötte valamit öttem vólna, fel ſiökém, és fel vöuén, házamban el reytém, nap enyéſietîg.

5 Annac vtáña meg téruén, meg moſdám, és nagy keſerüſéggel éuém meg az én ételemet.

Amos: 8. v. 10. 1. Mach: 1. v. 41.

6 Meg emlekezuén az Amos iöuendöléſéröl, ki azt mondta: à ti innepitec keſerüſégre fordúlnac, és minden vigaſágtoc ſiralomra.

7 Sirtam annakokaért, és nap eńéſiet vtán el ménéc, és ſirt áſuán el temetém azt az hólt embert.

Supra: 1. v: 22.

8 Az én ſiomſiédim pedig neuetuén engemet ezt mondgyác vala: Im nem fél ez ember èfféle dologért meg ölettetni, holott egyſier immár búdoſóban eſett, męgis az hóltakat el temeti.

9 Azon éiel pedig mikor az temetésböl meg ferteztetuén meg iöttem vólna, és az én pituaromban az fal mellett el aluttam vólna, és ortzámat bę nem fedeztem vólna.

a: Tobiáſon eſet kéſértet, az vakſág.

b: Itt egy nehány verſeket hagyűc el, mint az elsö Cáputhannis, miuel hogy az Görögben nintſenec, hanem maſtul irattattac az betü közzé, ez vtánnis el hagyunc az ollyan verſeket mind ez könywben mind egyeb Apocriphus könyuekben.

10 a Az verebec, kiket nem tudtam hogy az falban lakianac, az én fel nijlt ſiememben ganéilánac, és hályag fogá bę az én ſiemeimet, és ſemmit nem teheténec néki az oruoſokis mikor hoz záioc mentem vólna. Az vtán Achiacharus tart vala engemet, mîglen Elimaidába ménéc. b

11 Anna pedig az én feleſégem, aſiſioni állathoz illendö miuet fogad vala.

12 Es mikor az ö gazdáioknac meg küldenéie, meg fizetuén munkáiát, annac felötte egy gödölyet adtac vólt néki.

13 Melly mikor én kozzám iutott vólna, és ríni kezdett vólna, mondám: honnét vagyon ez gödölye? talám lopott? add meg az ö gazdainac: mert nem ſiabad ſemmi lopottat meg enni.

Deut: 22.

14 Es monda az, aiándékon iutalmam felött adtác. Kinec én nem hiſiec vala, hanem hagyom vala hogy meg adnáia az ö gazdáinac, és ezt ſiégyenlem vala. Az pedig meg haraguán monda: hól vadnac az te alamiſnáid, és à te igaſságid? im monſtan mindenec te raytad meg tettzenec. c

c: Máſodic kéſertete Tobiáſnac, az ö maga feleſégénec zágolodáſa.

III. Réſz.

Könyörög Iſtennec mind az Tobiás az ö vakſágaban, mind az Sara alſon Raguelnec leanya, meg halgattatnac iſtentöl mind ketten, és Angyal boczattatic el mind az kettönec meg oruoslaſara,

1 ACKORON én keſerüſégembe ſiréc, és nagy bánattal illyen igéckel könyörgéc az Iſtennec.

2 Igaz vagy WRam, és minden czelekedetid igazac, és minden vtaid irgalmaſság, és igaſſág, és igaz és mélto itéletet téſiſi mind öröcké.

3 Emlekezzél meg rólam, és tekints reám, és ne álly boſiſiút az én büneimért, ſe az én attyáimnac vétkekért, kic te ellened vétkeztec.

4 Mert az te paranczolatidnac nem engedtenec: melly dologért minket prędára, fogſágra, halálra, czuf-

ra, czufságra és gyalázatra vetettél mind azoc között, kic között el oſlottunc.

5 Iállehet ſoc igaz és illendö okaid vadnac, hogy én velem az én bünein ſierint, és az én attyáimnac vętkec ſierint czelekedgyél, mert nem tartottuc meg az te paranczolatidat, és tökélletesen nem iártunc te elötted.

6 Moſt azért az te akaratod ſierint czelekedgyel én velem, és vedd ki az én lelkemet hogy hallyac meg, és legyec földdé, mert iób énnékem meg halnom, hogy nem élnem: mert méltatlan ſemre való hányáſokat hallottam, és nagy bánatban vagyoc, engedd meg, hogy meg ſiabadúluán ez nyomorúſágokból, mennyec az öröcké való helyre: az te ortzádat ne fordicz el én tölem.

7 Történéc pedig azon napon hogy Ecbatana városba, a melly Mediában vagyon, Sara Raguel leánya az ö attyánac ſiólgáloitól gyalázatot hallaná.

a: Nemellyec itt az Ecbatanat tartomány neuénec, mondgyác lenni, melly Media orſzágnac, eggyic réſze volt.

8 Hogy hęt férfiunac adatott vólna, kiket az gonoſi Aſmodęus ördög minec elötte eggyesültec vólna, meg ölt vala. Nem tudodé, azt mondgyác vala, hogy te foytottad meg à te fériedet? Hęt féried vólt immár, és eggyiknec neuéröl ſem neueztettél meg.

9 Mit verſi minket azokért? ha meg hóltanac, meny azoc vtán innét, hogy ſoha ſe fiadat ſe leányodat ne láſſuc.

10 Ezeket mikor Sára hallotta vólna, nagy bánatban eſéc, añiéra hogy magánac meg foitáſárul gondolkodnéiec. De mind az által monda; az én attyámnac egye döl vagyoc leánya, és ha ezt miuelem, meg gyalázom, és az ö vénſégét nagy bánattal koporſóra iutatom.

11 Touábba az ablakra áluán illyen ſióckal áldgya vala az Iſtent: Ditſérendö vagy, vgy mond, te én WRam Iſtenem, ditſérendö az te ditsöſégednec, ſient és betsülletes neue mind öröcké: Téged mind öröcké minden kezed munkai ditſérienec.

12 Moſtan pedig, ô WRam, te reád vetuén az én ſiemeimet és ortzámat.

13 Kérlec hogy végy ki engemet ez földröl, hogy ennec vtánna ſemmi gyalázatot ne hallyac.

14 Te tudod WRam, hogy én minden férfiui gyalázattul tizta vagyoc.

15 Es ſoha, ſem az én neuemet, ſem az én attyámnac neuét, az én rabſágomnac földén ſemmi rútſágnac vétkéuel meg nem vndokitottam. Eggyetlen egy leánya vagyoc az én attyámnac, czac egy gyermektſeieis nintſen, ki örököſe lehetne, ſem közel való attyafia, auagy annac fia, kinec én magamat feleſégül tartanám, immár énnékem hęt fériem veſiett el. Miért kéuánhatnam én ez világon touáb való életemet? Ha te néked nem kedues halálom, te nézz én reám, és irgalmaſságodat mutaſd meg raytam, hogj én eñec vtánna èfféle gyalázatot ne hallyac.

16 Könyör-

16 Kőnyörgéſec pedig mind az kőttenec felſéges nagy Iſtentől meg halgattatéc.

17 Es mind à kettőnec gyogyitáſára Raphael Angyal küldetéc, hogy az Tobiáſnak is ſieméről à hályagot el venné: Es Sarát az Raguel Ieányát Tobiáſnac feleſégül adná, és az gonoſi Aſmodeus ördögöt meg kötné, mert vgy mint örökös töruén ſierint Tobiáſra nézne. Azon egy időben meg tęruén Tobiás bę méne az ő házába, és Sarais le iőue à vatſoráló helről.

IIII. Réſz.

Tobiás Teſtamentomot tęſen és az ő fiat az Tobi ſtinti Iſteni félelemre és minden iofágos czelekedetre, és meg mondgya néki az Gabeluſnál le tőtt pénzet.

1 AZon az napon iuta eſiében Tobiáſnac az ezüſt, mellyet Ragésben[a] Mediánac tartományában Gabaelnec adott vala.

a: Rages itt városnac neueztoba gyakorta tartomănakis neue, mint ez vtánnis meg mondgyác, az Rages pedig Ecbatananac fő városa volt.

2 Es monda magában: En halálomot kęrtem, ſ miért nem hiuom elő Tobiásſiamat, hogy minec elöttemeg haloc, meg intſem ötet erről?

3 Es mikor elő hitta vólna ötet, monda néki; ſiam, ha én meg haloc temeſs el engem, és az te anyádat meg ne vtáld, de minden életednec ideiében tiztellyed ötet, kedue ſierint czelekedgyel, és ſemmi boſiſiúſsággal ne illeſd.

4 Fiam meg emlekezzél róla, melly ſoc nyaualyát ſienuedett, mikor téged méhében hordozott.

5 Es mikoron meg haland, mellém azon koporſóban temeſd.

6 Minden életednec ideiében fiam, az mi Wrunc Iſtenőnc légyen elötted, és elmédet ne haitſad az bűnre, és az ő paranczolattyának vtálására.

7 Az igaſságot ſiéreſſed, minden életednec napiaiban, és az hamiſságnac vtát ne kőueſſed. Mert ha az igaſságra igyekezel, valamit czelekeſiel minden dólgod iól és bódogúl léſien te néked, és mind azoknac az kic igaſságot czelekeſinec. Prouer: 3. v: 9. Eccl: 4 v: 1. & 14. v: 13. Eccl: 35. v. 4.

8 Az te gazdagſágodból adakozzál, és az adakozásban az te ſiemed ne légyen iregy: Es az te ortzádat az ſiegéntől el ne fordîczad, az Iſten ſem fordittya az ő ortzáiát el te töled.

9 Az te erőd ſierint és böſéged ſierint tégy kegyeſséget, hogy ha keués vagyon te néked, az keuésből ſe ſiány keueſet adni.

10 Mert vgy mint drága el röytet kéntſet gyüyteſi magadnac ſiükſégednec napiára.

11 Mert az ió tétemén meg ſiabadît az halálból,[b] és nem hágy az ſetétſégre iutnod.

b: Nem azt mondgya, hogy az alamisnalkodás érdemli az halálból való ſzabadulást. Mert ha mindent czelekeſſünk hatzontaſ*nal ſzolgác vagyunc, hanem azt akaria mondani, hogy az kickel iól töttünc azoc meg emlekeznén az ió tétemenyről, vizontag iól teſſünc és az halálos veſſedelemből megſzabaditnac, melyet ért az ſetéſségen.*

12 Mert nagy ſiép aiándéc az alamiſnálkodás az Felſéges Iſten elött, mind azoknac az kic azt gyakorlyác.

13 Meg

13 Meg tartoztaſd magadat minden paráznaſágtúl, és kiuáltképpen feleſéget végy az te eleidnec ágából, és más nemzetböl feleſéget ne végy, ki nem à te attyádnac nemzetſégéböl való. Mert Prophétáknac fiai vagyunc, Noenac, Abrahámnac, Iſaaknac, Iácobnac, kic régi attyainc vóltac világ kezdetitöl fogua. Emlekezzél meg fiá hog azoc feleſéget az ö attyokfiai közzül vöttenec, és meg áldattac iámbor magzatockal, és az ö maguoc birtác à földet.

14 Annac okaért fiam az te attyádfiait ſiereſſed, és elmédnec fel fuualkodáſában meg ne vtállyad öket, és à te nemzetſégednec fiait és leánit meg ne vtáld, hogy feleſéget abból ne vennél. Mert az keuélſég veſiedelmet és egyenetlenſéget ſierez: és az elménec keuélſégét, kaar vallás, és nagy ſegénſég köueti. Mert az keuélſég annya az ęhſégnec.

15 Semmi embernec bęrét te meg ne tartſad, à ki te néked ſiólgált, hanem mindgyárt meg fizes néki. Mert ha teis Iſtennec ſiólgálſi, öis meg fizet néked: minden dolgodban ſieretö fiam eſies légy, és okos minden forgáſodban.

16 Az mit te nem ſeretz, ſenkinec máſnac azt ne czelekedd. Bort vgy ne igyál hogy meg réſiegedgyél: és az réſiegſég te néked vti tárſod ne légyen.

17 Az te kenyéredben adgy az ehezönec, és az te ruháddal ruházd az meziteleneket. Valami marad te néked, ſiükölködönec oſiſiad: Es az te ſiemed meg ne iregyle[c] à te alamiſnálkodáſodat.

18 Onts ki az te kenyeridet az igazaknac koporſoiárad. Az iſtenteleneknec valamit ne adgy.

19 Tanáczot mindenkor böltsembertöl kérdgy, és ſemmi haſinos tanáczot meg ne vtály.

20 Minden idöben az te WRadat Iſtenedet áldgyad, és ö tölle kéried hogy az te dólgaidat igazgaſſa, és hogy minden végezéſid és tanáczid ió ſierentſéſſec legyenec. Mert nintſen ſemmi nemzetſégben az ió tanácz, de ö maga az WR minden ióknac adóia, és az kit meg akar alázni, meg aláz az mint ö akaria. Moſtan azért fiam emlekezzél meg az én parantſolatimtól, és ſoha ki ne eſſenec az te elmédböl.

21 Eztis ielentem te néked, hogy én Gabaelnec Gabrias fiánac, az ki Mediába Ragesben[e] lakic, tíz talentum ezüſtöt adtam.

22 Ne fély fiam hogy meg ſiegenedtönc, elég léſien te néked ha az Iſtent féled, és az bünt el táuoztatod, és ha, az mi Iſtennec kedues, azt czelekeſied.

c: Az az, meg ne hánnya, vagy ſzemel válogato ne légyen.

d: Az az, Nem czac eletekben adgy az igazaknac, hanem azockal höltoc vtánnis iöl tégy, az ö maradékinac alamiſnálkoduán.

e. Rages ittis városnac neue.

V. Réſz.

El boczáttya Tobiás az ö fiát Ragesbe Gabelushoz, az tíz talentomért Raphaellel, kit az ö Annya ſirat, de Tobiáſtul meg vigaztaltatic.

1 FELELVEN pedig Tobiáſnac fia, monda: Attyám mindeneket meg czelekeſiem, valamellyeket énnékem paranczoltal.

2 De

2 De mint vehetem én meg az ezüſtöt, holott nem eſmérem én azt?

3 Ackoron az Nagy Tobiás az adós leuelet néki adá, és monda: keres melléd egy embert, ki el mennyen te veled, mîg én élec, kinec meg fizetec: és el ménuén kérd meg az pénzt.

4 Mikor azért ember keresni ment vólna, találá az Raphael Angyalt, kit nem eſmér vala.

a Ittis az Rages város néue melly az mint meg mondottuc Mediának Ecbatana neuő tartományában vólt.

5 És monda néki: el iöhetſié velem Ragesbe, a Mediának tartományába? tutodé oda az iáráſt?

6 Kinec az Angyal mondá: el mégyec te veled, mert Gabaelnél az mi attyáinkfiánál laktam.

7 Ackor kis Tobiás monda: Váry. meg engemet addîg, mîg az attyámnac meg mondom.

8 Annac okaért el ménuén az Angyaltól, monda néki: menny el, de ne kéſsel, és bę ménuén az házba, monda: Attyám, találtam egy embert ki el iö velem: Az pedig monda, hîd ide hozzám hogy értſem meg ki nemzete, és ha igaz vti társod léſien.

9 Annac okaért mikor Raphael elö hiuattatott vólna, es bę ment vólna az házban, egy máſnac köſiönénec.

10 Ackoron Tobiás monda: Attyámfia mond meg énnékem ki nemzetéből, és ki háza népe közzül való vagy.

11 Kinec Raphael monda, nemzetſéget, és ház népét kereſsſié, auagy bęreſt, ki az te fiadnac vti társa lenne? Tobias pedig monda, En az te nemzetſégedet és neuedet akarom meg tudni.

12 Ackoron Raphael monda: En vagyoc az Azarias, nemzetſégemröl pedig amaz nagy Ananiaſnac az te báttyádnac fia vagyoc.

13 Tobias pedig monda: Egéſſéggel iöy, és én reám ne neheztelly, hogy nemzetedet és ſiüleidet meg kérdeztem: Mert te én attyámfia vagy, tizteſséges és Iámbor nemzet vagy: Mert eſmértem Ananiaſt és Ionathaſt amaz nagy Samaias fiait, mikor eggyüt ménnénc imátkoznileruſálembe, az elſö ſiülötteket, és gyümöltſinknec tizedét fel vinnöc, és ſoha nem vóltac az mi attyánkfiainac téuelgéſekben, (kic el ſzakattac az mi Wronktól Iſtenünktöl,) Bizoń nagy nemzetből támadtál attyámfia.

14 De mond meg mitſoda iutalmat adgyac te néked, minden napra egy egy drachmaté, és annac felötte az mi étel ſiükſég az vtra, mint az én fiamnac.

15 Söt ha egéſségben ti meg iuttoc meg iobbitom ezt az te béredet.

16 Annac okaért mikor meg alkottac vólna, Tobiás monda az ö fiának: kéſiits az vtra magadat, és mennyetec el békéuel. Mikor pedig (az) el ſierzette vólna, meliyec az vtra ſiükſégeſec valának, monda néki az attya: Te menny el ez emberrel, De az Iſten az ki az Eegekben lakozic

áldgya meg az ti ſzatokat, és az ő Angyala légyen veletec. Mind ketten ki ménénec azért, hogy el indúlnánac, és az iffiunac ebe éggyut mégyen vala vęlec.

17 Anna pedig az ő annnya ſirattya vala, és monda Tobiáſnac: Miért botſátád el az mi gyermekünket? nem ő vólté az mi vénſégünknec Iſtapia, ki bęiő vala, és ki mégyen vala elöttőnc.

18 Bár ſoha az az pénz ne lött vólna, *b* hanem az mi fiunkért lött volna ganéia.

19 Mert az míg Iſten éltet vala, ez elég vólt nékünc

20 De Tobiás monda: ne gondolly vęle attyámfia, egéſségbe meg iő, és azt ſiemeiddel meg látod.

21 Mert ió Angyal vagyon vęle, és bódog ſzta léſien, egéſségben meg iő mi hozzánc.

22 Es ő el hagyá az ſiráſt.

b. Nem-lyec igy for-dítyac: Vayha ez elött fohá nem vólt vólna pénzünc, hanem ez mo ſtani keués pénzünc lött vólna az mi fiunké.

VI. Réſz.

Tobiaſt megſabadíttya az Angyal az halától, ki iő az Raguel leányát az Sárát el vegye feleſégül. Enged Tobias az Angyal beſédének.

1 AZoc az ſzton ménuén iutánac cſtue az Tigris folyó vízhöz, és ott maradánac az éiel.

2 Es mikor az iffiu moſodáſnac okaért az vízbe ment vólna, nagy hertelen egy hal az vízbe elő veté magát, és bę akará az iffiat nyelni.

3 Ackoron az Angyal monda: fogd meg az halat, és mikor meg fogta vólna, ki voná azt az földre.

4 Kinec viſiontág monda: Veſd ki az halnac az bélit, és az ſiiuét és máiát mind épeſtől tegyed ió helyre.

5 Es így tſelekedéc az iffiu, mint az Angyal hatta vala, Az halat pedig meg ſütuén meg éuéc, és mind ketten az ő ſztokon mennec vala, míglen közelgetnénec Ecbatanahoz.

6 Ackor az iffiu az Angyaltól igy tudakozic vala: Azaria attyámfia, mi haſina vagyon az ſiiuénec es az maiánac, és az hal epéiénec.

7 Monda az: ha kinec az ördög auagy az gonoſi lélec bántáſára vagyon, az ſiiuéből és az epéiéből füſtöt kell az férfiu auagy aſſioni állat elött tenni, és annac vtánna nem gyötri.

8 Az epéiéuel pedig kend meg az embernec ſiemét, az kin hályág vagyon, és még gyógyúl.

9 Mikor pedig Ragesba *a* iutottac vólna.

a: Rages itt tartománnac neue nem város neue, mellyet Ecbatananakis neuezec mint öddic verſben. Az Raguel azért Rages tartományában lakot de nem Rages városába.

10 Monda az Angyal: attyámfia, ma maradgyunc Raguelnél, az te néked rokonod, kinec egy Sára neuő leánya vagyon, az melly felöl én ſiólloc, hogy te néked adgya feleſégül.

11 Mert te reád néz az ő örökſége, holott tſac te egyedül maradtal az ő nemzetſégéből.

12 Az leány pedig ſiép és eſſes, annac okaért engedgy az én beſzédemnec, és én ſiólloc az ő attyáual,

b: Itt városnac neue as Rages.

tyáual, hogy mikor b Ragesből meg tęrendünc, menyegzöt tegyünc: Mert én tudom hogy az Raguel az Moſes törvénye ſzerint más férfiunac nem adgya, hanem inkáb meg halna: Mert ſemmi emberhöz nem illic inkáb mind te hozzád hogy annac örök ſéget biriad.

13 Ackor felele az iffiu az Angyalnac: Bizonyára attyámfia Azaria, hallottam hogy az leánt házas társúl hét férfiunac adtác vólt, és mind meg ölettettec az ágyas házban.

14 En pedig éggyetlen egy fia vagyoc az én attyámnac, és félec rayta hogy énis mint az elébbi férjei meg ne hallyac, ha bę mégyec hozzá. Mert az ördög ſiereti ötet, az ki ſenkit egyebet meg nem bánt hanem czac azokat az kic ö hozzá mennec, annac okaért énis félec hogy meg ne hallyac, és az én attyámnac anyámnac életeket, raytam való nagy bánatért idö elött el ne temeſsem, nintſen pedig töb fioc nálamnál ki el temeſſe.

15 Ackor az Angyal monda: Nem emlékezelé meg az attyád paranczolatirói, mellyeket te néked hagyott hogy az te nemzetſégédből vennél magadnac feleſéget? Azért fogadd ſiómat attyámfia: Mert ez te feleſéged léſſen.

16 Es az ördöggel ſemmit ne gondoly, mert ez te néked ez éiel házas társul adatic.

17 Mikor pedig az ágyas házba bę kezdeſi menni, vegyed az füſtölö port, és az halnac ſiuéből és máiából tſinály füſtöt.

18 Mellyet mikor meg érez az ördög, annyéra fút, hogy ſoha az után meg nem tęr.

19 Touábba mikor te ö hozzá bę męgy, mind ketten kellyetec fel és az könyörülöIſtennec imát kozzatoc, az ki raytatoc könyörúluén, titeket meg tart.

20 Ne félly, mert ez világ kezdetitöl fogua néked rendeltetet vólt, kit te meg tartaſi, és veled el viſieſi, ſöt vélem hogy gyermekidis léſſinec tölle.

21 Mikor ezeket hallotta vólna Tobias, meg ſzereté Sárát és az ö ſiue felötte igen hozzáia hayla.

VII. Réſz.

Be mennec Raguelhoz Tobiás és Raphael, kiket Raguel nagy emberſéggel fogad, és az ö leányát az Sárát adgya feleségül az Tobiásnac.

1 IVtánac azért azoc Ecbatana tartományába Raguelnec házához, Sára pedig mikor eleikben ment vólna, egy máſnac köſiönuén, bę viué öket à házba.

2 Ackor Raguel monda Annánac az ö feleſégénec: Ez iffiu melly igen haſonlatos Tóbiáſhoz az én attyámfiához.

3 Es kérduén öket, monda: houá valóc vattoc attyámfiai? Kinec azoc mondác magokat Nephtalim nemzetſégéből valóknac, azoc közzül az melly raboc Niniuében laknac vala.

4 Monda: Eſmériteké ti Tobiáſt az mi attyánkfiát: mondánac,

Eſmériüc: Es kérdé, egéſségben vagyoné:

5 Mikor pedig azoc azt feleltéc vólna hogy élne, és egéſségben vólna, és Tobiás azt ő attyánac mondotta vólna lenni.

6 Raguel naykára ragazkoduán meg tſokolá ötet, és ſira.

7 Es meg álduán ötet, monda: Bizonyára tiztelſségbéli és iámbor atyánac fia vagy: Mikor pedig hallotta volna, hogy Tobiás meg vakúlt vólna, bánkodéc rayta és ſiratá.

8 Es Anna az ő feleſségeis, és Sára leánya könyuezénec, mind az által öket ió keduelfogadác, és az ő iuhai közzül eggyet meg öluén, ételt kéſziténec. Ackor Tobiás Raphaelnec mouda: attyámfia Azaria, ſiolly moſt azokról az dolgokról, kikről az úton ſióltál vala, hogy mennyen végh̃z az dolog.

9 Melly dolgot mikor az Raguellel közlötт vólna, inté Raguel Tobiáſt, hogy ennéc és innéc, és hogy vig lenne.

10 Mert illic hogy te az én leányomat el vegyed, mind az által az mint az dolog vagyon te néked meg ielentem.

11 En az én leányomat hęt férfiunac adtam, az kic azon éiel, melly éiel bę mentec vólna hozzáia meg hóltanac, te mind az által légy bátor és vig: Tobiás pedig monda, ſemmit nem éſiem addig, mig nem azt elö hozatuán énnékem iegyzitec.

12 Monda Raguel, az mint illic moſt vegyed hozzád azt: Mert ti közöttetec ketten közel való attyafiuſág vagyon.

13 Az Irgalmas Iſten pedig ez ti házaſságtokat, tégye ſierentſéſe.

14 Elö hiuá azért Sárát az ő leányát: Melly mikor az attyához elö iött vólna, kezén foguán ötet Tobiáſnac feleſégül adá, monduán: Ime ez légyen te feleſéged az Moſes törvénye ſierint, és vidd az te attyádhoz, és meg áldá öket.

15 Annac vtánna mikor elö hiuatta vólna Annat az ő feleſégét iráshoz való ſierſiámot hozátuán, az házaſágról való bizonyſág leuelet meg irá.

16 Es kezdénec vigan lakni.

17 Eſmét elö hiuán az ő feleſégét Annát, monda: Attyámfia kéſziits más háló házat, és ezt vidd bę oda.

18 Mellyet mikor el kéſziteт vólna, az mint néki parantſoltác vala, leányát oda bę viué, Sára pedig ſira, kinec köny húllatá-ſára, az ő annya felele.

19 Es monda: Ne félly leányom, az Mennec földnec Wra, ezt az te keſerüſégedet örömre fordíthattya: Bátorſágos légy ió leányom.

VIII. Réſz.

Tobiás el hál Sárával és az Ördög nékl semmit nem árt, kiért hálákat adnac az Iſtennec Tobias és Raguel.

1 MIkor pedig el végeztéc vólna az vátſorát, az Sárához Tobiáſt bę viuéc.

2 Tobi-

2 Tobiás pedig hozzá bę ménuén meg emlekezéc Raphaelnec beſiédiről, és füſtöléſre való ſienet vön, és az halnac ſiiuét és maiát reiá töué, és füſtöt tſinála.

3 Annac okaért mikor meg érzette vólna az ördög az füſtöt, Ægyptuſnac vtólſo határira futa, kit az Angyal meg kötöze.

4 Minec vtánna pedig mind ketten bę zárlattac vólna. Tobiás fel kele az ágyból, és monda: Kelly fel atty ámfia, és könyörögiünc az WRnac, hogy könyörüllyen raytunc.

5 Ackor igy kezdé mondani: Ditſérendö vagy ô mi atty áinknac Iſtene, az te Neuedis ſient, és ditsöſéges, áldott mind öröcké, Téged az Eegec, és minden teremtet állatid ditſérienec.

6 Te teremtetted Adámot, és Euát adtad ö mellé ſegîtö társúl, és erös gyámolúl az ö feleſégét, és ezektöl ſiármazott az emberi nemzet: Te mondtad azt. Nem ió az embernec egyedöl lenni, teremtſönc ö néki ſegîtö társot. Gen. 2.

7 Moſtan pedig ô Wram, nem az buiáſágból, hanem az én tizta ſiiuemböl inditatuán az én húgomat feleſégöl véſiem magamnac: Tégy olly irgalmaſságot én velem hogy eggyüt vénhedgyünc meg.

8 Ackor felele Sára, és monda vtánna, vgy légyen.

9 Touábba mikor az éiel mind ketten eggyüt háltac vólna, Raguel fel kele, és ki ménuén ſért áſa.

10 Monduán: talám ezis meg hólt.

11 Mikor pedig háza tęrt vólna.

12 Paranczola Annának az ö feleſégénec, hogy eggyet az ſiólgáló leányoc közzül el küldené, és meg látná ha élne Tobiás: ha pedig nem ęl, hadd temeſsem el (vgy mond) ötet, és ſenki ne tudgya.

13 Az ſiólgáló azért fel nîtuán az aytót bę méne az ágyas házban, és mind kettöt aluua találá.

14 Es ki iöuén meg mondá hogy ęlne az (Tobiás.)

15 Ackor Raguel ditſéruén Iſtent, monda: Minden tizta és ſient ditſérettel ditſérendö vagy, ô Iſten: Es tégedet az te ſientid ditſérienec, és minden te teremtett állatid, és minden te Angyalid, és minden te hiueid, mind öröcké tégedet hirdeſsenec.

16 Ditſérendö vagy hogy engemet meg vigaztaltál, és az mitül félec vala hogy én raytam nem eſett, hanem az te nagy irgalmaſságod ſierint tſelekedtél mi velönc.

17 Aldandó vagy hogy mind az kęt egy ſiülötteken könyörültél: Touábba pedig ô Wram, teriezd ki raytoc az te irgalmaſságodathogy az ö életeket éllyéc egeſségben, és békeſségben nagy örömmel à te irgalmaſságodból.

18 Paranczola azért Raguel az ſiolgáknac hogy az ſért bę töltenéc földuel. Es tizen négy napig való menyegzöi lakodalmat ſierze nékic.

19 Meg eskűuéc pedig, hogy Tobiáſt el nem boczátaná, mîg az menyegzönec tizen négy napia bé nem telnéc.

20 Es annac vtánna ioſiágának felét néki adná, és békeſéggel el boczátaná az ö attyához: az több ioſzágais pedig az ö halála, és feleſége halála után maradna reá.

IX. Réſz.

Raphael az Tobiás kéréſére el mégyen Ragesbe, és meg hozza az tiz talentumot Gabeluſtol.

1 ACkor annac okaért Tobiás Raphaelt ſzólitá, és monda néki.

2 Attyámfia Azarias, vedd melléd az ſiolgát, es két teuét, és menny Meduſoknac Rages városába Gabaelhöz.

3 Es kérd meg énnékem az ezűſtöt, és hozd ide az menyegzöre.

4 Mert Raguel meg eskütt hogy engem el nem botſát.

5 Az én attyám pedig az napokat ſiámlállya, hogy ha felöttéb kéſem nagy bánatban eſic.

6 Annac okaért el ménuén Raphael, Gabaelnél meg ſiálla, és az adós leuelet néki meg adá: Az pedig az bé petſételt ſatskokat elö hozá és néki adá

7 Es reggel éggyüt fel keluén az menyegzöbe ménénec: Tobiáſtol pedig az ö feleſége teréhben eſéc.

X. Réſz.

Tobiás az ö feleſégéuel egybe ſirattya az ö fiát az Tobiáſt. Raguel el boczáttya Tobiáſt az ö leányaual nagy áldaſsal.

1 TOuábba az nagy Tobiás az ö fiának el ménéſének napiait ſiámlállya vala: és mikor el ménéſéknec és meg téréſeknec hagyot napia el múlt vólna, és ök meg nem iöttec vólna.

2 Monda Tobiás: talám valami nyomorúſág eſett az vton raytoc, auagy Gabelus meg hólt, és az ezűſtöt ninczen ki meg adná néki:

3 Annac okaért nagy bánatban vala.

4 Az feleſége pedig monda néki: el veſiett az gyermec, mert el kéſéc, és kezdé ötet ſiratni.

5 Es monda: Fiam nints immár énnékem gondom reád, Mert el veſitettelec tégedét én ſiemeimnec világit.

6 Kinec az Tobiás monda: Halgas ne légy ſiorgalmatos, mert egéſségben vagyon.

7 Es az monda: halgás te, ne hiteſs el engemet, el veſiett az én fiam, Minden nap pedig ki mégyen vala az vtra, az mellyen azoc el mentec vala, és ſemmit nem éſsic vala nap eſtîg. Es minden éiet az ö fiának Tobiáſnac ſiratáſában mulat vala el, mind addîg mîg az menyegzönec tizen négy napiai, kikben Raguel fogatta vala hogy ötet ott tartaná, el nem múltac vólna. Ackor Tobiás monda Raguelnec: Boczás el engemet: Mert eddig az én attyám és anyám kétſégben eſtec hogy engem ſoha nem látnac.

8 Mikor pedig az ö Ipa kérné

hogy

hogy meg maradna nála, és hogy embert küldene az ő attyához, ki bizonyoſsá tenné ötet az ő dól gairól.

9 Monda Tobiás: ſemmiképpen nem maradoc, hanem botſás haza engemet az én attyámhoz.

10 Fel kele azért Raguel, és az Sárat az ő feleſégét néki adá, és marháinak felét, mind ſiolgáinac, barmának, és pénzének.

11 Es meg álduán öket, illyen beſiédeckel botſátá el: Fiaim, à Meńnec Iſtene, minec elötte én meg halnéc, tégyen bódogoká titeket.

12 Az ő leányát pedig intuén, monda: tiztellyed á te Ipadat, és Napadat, à kic te néked immár ſiüleid, vayha minden ió hirt halhatnéc te felöled, és mag tſókolá ötet.

13 Anna pedig Tobiáſnac igy ſiólla: Sieretö attyámfia, az Meńnec Iſtene tégedet vigyen az tiéid höz, és engedgye meg énnékem, hogy láthaſsam Sárától az én leányomtól az te fiadat, és öruengyec az WR elött: Imé én az én leányomat te reád bizom mint egy kéntſet, és meg ne nyomorgaſsad ötet.

XI. Réſz.

Tobiás el indúluán Rageſből az ő háza népét az vton hagyuán, az Raphaellel elöl el mégyen, kit az ő attya annya nagy örömmel fogadnac. Meg kení Tobias az attyának ſemeit, és le eſic az halyog az ő ſemeröl. Eleibe mégyen Tobiás az ő monyának, kit nagy örömmel fogad és házahoz bę viſen.

1 ENnec vtánna el indúluán Tobiás, Iſtennec hálákat adá, hogy bódog vtat adott vólna néki, Es Reguelt és Añat az ő feleſégét meg álduán, az ö vtán el mé ne míg Niniuéhöz közelgetne.

2 Ackor Raphael monda Tobiáſnac: Attyámfia, te tudod mint hattad az te attyádat.

3 Mennyünc el az te feleſéged elött, és kéſiitſüc el az házat.

4 Az epét pedig vedd kezedbe. Annac okaért el indúlának és az eb vtánnoc mégyen vala.

5 Touábba Anna az vton ül vala, nézuén az ő fiát.

6 Kit mikor meg látot vólna hogy iöne, monda az attyának, imé ez az te fiad à ki iö, és az máſic, az ki ő vęle el ment vala.

7 Ackor Raphael monda: Bizonnyal tudom Tobiá, hogy az te attyádnac ſieme világa meg adatic.

8 Te annac okaért az epęt kend az ő ſiemére, mellyel noha az ő ſiemei meg ſanyargattatnac, mind az által le töröluén el veſii az hályagot, és tégedet meg lát.

9 Anna pedig eleibe futuán, az ő fiának nyakára tſüggede, és monda: fiam, miuel hogy látlac tégedet, immár kęſi vagyoc meg halni? Es mind ketten ſirának.

10 Az attya pedig Tobiás ki iöuén meg ütközéc az aytóba, kihöz hozzá futuán az ő fia.

11 Es ötet meg foguán, mikor az epét az ő ſiemébe hintette vólna, monda: bizzál ô én attyám.

12 Es mikor az ſiemei néki vizketni kezdettec vólna, mind addig vakará azokat.

13 Miglen az ſieme végéröl à há-

lyagot mint egy hal heiát le vo-
ná, Es mihelt fiát meg látá, azon-
nal nyakára tſüggede.

14 Es ſiruán monda: Ditſéren-
dö vagy ô Iſten, és az te Neued ö-
röcké való ditſérettel ditſérendö:
Es bódogoc mind az te ſient
Angyalid.

15 Mert engemet meg oſtoroz-
tál, és eſmét könyörültél ray-
tam: Mert imé az én fiamat To-
biáſt látom. Az ö fia pedig nagy
örömmel bę ménuén az házban,
beſiélli vala az attyánac, minęmö
nagy dolgoc löttec vólna Mediá-
ban.

16 Az nagy Tobiás pedig ki
méne eleibe az ö menyénec örül-
uén és ditſéruén Iſtent Niniue ka-
puia elött, és minden ember czu-
dállya vala az ki látná hogy men-
ne, és hogy ſieme világa meg a-
datott vólna.

17 Ő pedig nîluán mindenec
elött valláſt téſien vala arról az I-
ſten irgalmaſságáról, mellyet ö
vęle tött vala. Es mikor az ö Me-
nyéhöz Sárához el közelgetet
vólna, illyen igéckel köſiöne né-
ki: Egéſséges légyen ió leányom
az te iöueteled: Aldott légyen az
Iſten à ki tégedet ide mi hozzánc
hozott: Aldott az te attyádis.
Minden ö attyafiainac pedig kic
Niniuében laknac vala nagy ö-
röm mondatéc.

Nitzba. 18 Es hozzá iöuénec Achiacha-
rus és Nasbas az ö báttyánac fia.

19 Es hęt nap tönec menyegzöi
lakodalmot nagy örömmel To-
biáſnac.

XII. Réſz.

Tobiás meg beſélli az attyánac, menye iót
tött ö vęle az Raphael, kinalyát az ért ötet an
nac az ioſágnac feléuel mellyet hoztanac vólt
Ragesból: az Raphael meg beſélli az dolgot
mint vólt, és ö magátis meg ielenti nékiec, az
vtán el mégyen tőlöc.

1 ANnac vtánna Tobiás elö
ſiólituán az ö fiát Tobi-
áſt, monda: Fiam, honnét adod
meg iutalmát az embernec az ki
téged el késért, męg pedig megis
kel iöbbitanod.

2 Es ö monda: Attyám. Semmi
kárt nem valloc, ha annac felęt
néki adomis, az mit hoztam.

3 Mert engemetis egeſségben
meg hozot hozzád, az én feleſege
metis meg mentette à gonoſi ör-
dögtöl, à pénztis meg hozta énné
kem, és tégedetis meg gyógitott.

4 Ackor monda az vén Tobi-
ás: méltán meg ęrdemli.

5 Es mikor az Angyalt elö hit-
ta vólna, mondá néki hogy felét
mindennec az mit hoztac vólna,
venné, és ménne békéuel el.

6 Az pedig mind kettöt fęlfelé-
hiuán, mõda: az Iſtent ditſériétec
és ö néki adgyátoc hálát, nagyſá-
got tulaydonitſátoc néki, és min-
den élö emberec elött azoknac di
tſöſégét hirdeſsétec, az mellyeket
ti veletec tſelekedett: Siép dolog
az Iſtent hirdetni, és az ö neuét
fel magaztalni. Az Iſtennec cze-
lekedetit tizteſséges beſiédeckel
émlegeſsétec, annac okaért vi-
gan beſiéllyétec az ö ditſéretit.

7 Ió az királnac titkait el titkol-
ni, az Iſtennec pedig tſelekede-
tit, ki ielenteni ſiép dolog: Az
mi ió

mi ió azt tſelekedgyétec, és gonoſi nem eſic raytatoc.

8 Az kőnyőrgeſéc, mellyec iozánſággal, alamiſnálkodáſsal, és igaſsággal éggyut iárnac, ióc: Iob az keues igazan gyűytőt marha, hogy nem mint az ſoc, hamiſsággal: Iob alamiſnát adni, hogy nem mint az aranyat el reyteni.

9 Mert az ió tétemeń meg ſiabadit az halálbol, a és minden bűnből meg tiztit: Az kic ió téuőc és igazac, hoſiſiú életűuec léſinec.

10 Az kic pedig vétkeznec, az ő magoc életeknec ellenſégi.

11 Semmit ti tőlletec el nem titkoloc, miuel hogy azt mondam hogy az királynac titkát el titkolni tizteſséges dolog: Az Iſtennec pedig dólgait ki ielenteni, ſiép dolog.

12 Moſtis mikor te és Sára az te menyed kőnyőrgenétec, az ti kőnyőrgéſteknec emlekezetit, az (Sient) Iſten eleibe vittem, és mikor az hóltakat el temetnéd, én éggyűt valéc veled.

13 Ackoris pedig mikor nem ſiánád fel kőltődet, ebédedet el hagyni, hogy az hóltnac temetſégére mennél, iól tudom vala az te ió téteményedet, és én te veled valéc.

14 Moſtan pedig Iſten engemet te néked és Sáránac gyogyitáſára kűldőtt.

15 En vagyoc az Raphael Angyal egy az hęt ſient Angyaloc közzűl, az kic az ſienteknec kőnyőrgéſeket Iſten eleibe viſiic, és ő ſient fel ſégénec kőuetſégénec hordozói.

16 Ackor mind ketteń meg ſiomorodánac, és félelem miatt meg réműluén le eſénec.

17 Es az monda: Ne féllyetec. Mert ti néktec békeſégtec léſien: Az Iſtent ditſériétec velem.

18 Mert nem én akaratomból iőttem, hanem az ti Iſtenteknec akarattyából, annac okaért őtet hirdeſsétec mind őrőcké.

19 Minden nap meg ielenem vala ti néktec, mind az által ſem éſiem ſem iſiom vala, de azért ti néktec vgy tettzic vala.

20 Moſtan azért az Iſtennec hálákat adgyátoc, mert én fel mégyec àhoz az ki engemet el botſátot, és az melly dolgoc lőttenec, azokat mind meg iriátoc.

21 Touábba mikor fel kőltec vólna, és azt ſohúl nem látnác.

22 Az Iſtennec nagy és czudálatos dolgait hirdetéc, és az Iſtennec Angyala, miképpen ielent vólna meg nékic.

XIII. Réſz.

Az vén Tobias áldgya az Iſtent és iőuendőt mond Ieruſalemnec romláſárúl és meg eppűleſéről.

1 TObias pedig egy hálá adó kőnyőrgéſt ira, és monda: Ditſérendő az Iſten az ki ęl mind őrőcké, és az ő orſiágais hirdetendő.

2 Mert ő oſtoroz meg, és eſmét kőnyőrűl: Ő viſien pokolra és eſmét ki hoz, és ſenki nints ki az ő keze előtt el ſialadhatna.

3 Ennec adgyátoc ditſéretet Izra elnec

a Lard meg ennec értelmet Cap: 4. v 11. mert azt mondgya czac hogy az ki máſſal iól téſzen, vizontac más ő véle halálos veſzedelemben iol téſzen, mert az mint ki máſnac méri, nékieis vgy méric, Hogy pedig azt mongya hogy az alamiſna meg tiztittya az bűnt, értſed hogy az emberec előtt tiztittya meg nem iſten előtt Pro: 10. Dan. 4. mert Iſten előtt az alamiſna meg nem tiztit. Végezetre hogy azt mondgya, hogy az kic irgalmaſſágot czelekednec, bé télnec élettel: nem az őrőc életről ſzól. hanem az idő ſzerint való életről. mert az ió tétemert Iſten meg fizeti ez világon, nem czac az világon pedig hanem az más világonnis. De azért nem kőuetkezic abból hogy érdemli azt az ió czelekedet mert más dolog kegyelmeſſégből czelekedni, és adoſſágot fizetni.

elnec fiai az pogányoc előtt, mert ő oſilatott titeket azoc közibe.

4 Ott beſiéllyétec az ő nagyſágát, és ötet minden ęlők előtt fel magaztallyátoc: Mert ő az mi Wrunc és ő az mi Iſtenönc, és attyánc mind örökké.

5 Az mi álnokſáginkért meg oſtoroz minket, és viſiontag könyörül raytunc, és minket minden pogányoc közzül, az kic közibe oſilatott, öſſue gyüyt.

6 Ha tellyes ſiiuetekből, tellyes lelketekből ő hozzá meg tęrendetec, hogy tőkélletesſégre igyekezzetec ő előtte, öis ti hozzátoc meg tęr, és ti tőletec az ő ortzáiát el nem rőiti, hanem meg láttyátoc mit tſelekeſſic veletec: Teli torockal hirdeſſétec pedig ötet: Ditſériétec az igaſságnac Wrát, és az örökké valóſágnac királlyát magaztallyátoc. En pedig az én rabſágomnac földén ditſérem ötet, és az ő hatalmát, és nagyſágos dólgait az bünös népnec ki ielentem: tęrietec meg bünöſöc, és ő előtte igaſságot tſelekedgyétec, ki tudgya ha akarattya vagyon hozzátoc, és ha irgalmaſságát nyuytſa ti hozzátoc.

7 En fel magaztalom az én Iſtenemet, és az én lelkem az Eegnec királlyát és az ő nagyſágát hirdeti,

A' terméſzetes nec rom lá'ſa ról éppülésről és az pogány népek' nehézſégeiről ſmondá.

8 Hirdeſséc mindnyáián, és ötet az igaſságért ditſériéc.

9 *Tégedet Ieruſálem ſient város, az te fiaidnac tſelekedetiért meg oſtoroz, és az igazaknac fiain könyörül.

10 Hirdeſsed az WRat, és ditſérd az öröcké való királt, hogy eſmét te benned az ő haylékát, nagy örömmel fel éppitſe, és te benned meg vigaztallya az foglyokat, és az nyomorúltakat mind öröcké ſiereſſe.

11 Az WRnac neuére nagy ſoc népec meſiſie földről reá iönec, aiándékokat hoznac kezekben, aiándékokat hoznac mondoc az mennyei királnac, minden idöbéli emberec ditſérnec tégedet, és vigaſsággal tiztelnec.

12 Atkoztac mind azoc valakic téged gyülölnec: Bódogoc pedig mind öröcké az kic téged ſietretnec.

13 Örüly és vigadgy az igazaknac fiain: Mert az kic az igazaknac Wrát ditſérendic, egybe gyüytetnec.

14 Oh bódogoc az kic téged ſieretnec, mert örülnec az te békeſségeden: Bódogoc az kic az te vereſségiden, mellyeket te ſienuettel, bánkodtac: Mert te érötted örülnec, mikor minden te ditſöſségedet meg láttyác, és mind öröcké öruendnec.

15 Az én lelkem az Iſtent, ki nagy király, hirdeſse: mert meg ſiabadította Ieruſálemet az ő városát, minden ő nyomorúſágiból, az mi WRunc Iſtenönc.

16 Mert Ieruſálem Saphirusból és Smaragdusból, és drága köuekből éppitetic fel, az te kerítéſid tornyaidual, és báſtyaidual tizta aránból rakattatnac meg.

17 Es

17 Es Ieruſálemnec vtzai Berilluſsal, Carbunculuſsal és Ophirból hozott kŏuel padimontomoztatnac meg.

18 Minden benne lakó férfiac Alleluiat mondanac, és ditſéruén, ezt mondgyác: Ditſérendŏ az Iſten ki Ieruſálemet mind ŏröckéfel magaztalta.

19 Es ebben végezé az Iſtennec ditſéretit Tobiás.

XIIII. Réſz.

Az vén Tobias halálának órájáin ſolitrya az ŏ fiát és vnokait, kiknec meg mondgya Niniuénec romláſát. Az Iudah nemzetſégénec fogſágáról, Bábádulásáról. az Templumnac meg eppitéſéről iŏuendŏt mond, az vtán meg hal. Az ifiu Tobiás Ecbatanaba mégyen és ott hal meg.

1 TOuábba ŏtuen nyóltz eſitendŏs vala, mikor meg vakult vala, és viſiontag nyóltz eſitendŏ vtán ſieme világa meg adatéc a az ſŭkŏlkŏdŏket alamiſnáiával ſegiti vala, és houá touáb nagyob félelemmel tiszteli és ditſéri vala az Wrat.

a: Nemellyec így olualſſác: Ez vtán minec vtánna az vakſágból meg ſzabadúlt, élt negyuen két eſztendŏt, és ſzázkét eſztendŏt el töltuen. Niniueben tizteſſéggel temettetée ŏſe. de ninuſen az Ebrŏgben.

2 Mikor pedig igen meg vénhŭttem vólna, az ŏ fiát, és hat vnokait hozzá hiuatá, és monda néki, Fiam vedd fel az te fiadat: Mert én immár meg vénhŭttem, és ez világból való ki ménésemhöz közel vagyoc: Meny el fiam Mediaba.

3 Mert én tellyeſéggel el hittem, az mellyeket Ionás Prophéta iŏuendŏlt Niniuéről, hogy annac el kell sŭllyedni, és hogy Mediaban ideig nagyob tſendeſég léſien. Söt inkáb az mi attyánc fiainakis ideſtouá kell ez világon hányáttatnioc az ió földről, és Ieruſálemnec el kel puztúlni, és abban az Iſtennec meg égett házának el kel ideig hagyatni. b

b: Iŏuendŏt mond Tobiás az Iudah nemzetſégénec és Ieruſálemnec romláſáról. rabſágáról. ſzabadúláſáról, az városnac és az Templumnac meg eppitéſéről. mellyről azt mondgya hogy külſŏ képpen az elſŏhöz nem léſsen hasonló, mind az által drágalatos léſsen. Tudni illic az Chriſtuſért. Agg: 2 és az pogán népeknec meg téréſekért. Kik közzé ternek Abrahámból ſzármazic az iſtennec boſſége: ŏſc. Eſa. 2.

4 Viſiontag pedig Iſten könyörŭluén raytoc házáiokban viſii, az hol házat éppitſenec, az elsŏhöz nem haſonlót, minec vtánna annac az nemzetſégnec ideie bę telic: annac bę teléſe vtán külömb külömb helyekről meg tęrnec az fogſágból, kic nagy tiztelſséggel meg tſinállyac Ieruſálemet, mellyŭdŏben az Iſtennec háza ſoc ideig állandó drága éppülettel meg vijtatic, az mint arrúl az Prophétác iŏuendŏltec.

5 Mikor minden népec az Wrhoz meg tęrnec, hogy ŏtet igazán tiztellyéc, és az ŏ báluányokat el áſsác.

6 Mikor az Wrat minden nemzetſégec ditſéric, és az Iſtent az ŏ népe ditſéri, és az WR az ŏ népét fel magaztallya: Es ŏrŭlnec mindnyáján az kic az WR Iſtent ſieretic ſientſégben és igaſságban. Es az kic az ŏ attyokfiaiual irgalmaſságot téſinec.

7 Moſtan pedig fiam, Menny el Niniuéből, mert tellyeſséggel bę telnec, az mellyeket Ionás Prophéta ſzóllott.

8 Te pedig az tŏrŭént és az paranczolatokat meg tartſad: Es irgalmás, igaz légy. hogy te néked iól légyen dolgod.

9 Engemet pedig tiztelſséggel temeſs el,

meſs el, és az te anyádat én mellém: Es tȍbbé Niniuében ne lakiatoc: Gondold meg fiam, mint tartotta Aman [c] Achiacharuſt az ȍ táplálóiát, es miképpen vitte az világoſságból az ſetétſégre, és minémȍ hálá adáſsal vólt az ȍ ió téte helyébe: Touábba tudod hogy Achiácharus meg maradott, Amant pedig Iſten meg verte, hogy az ſetétſégre ſiállott. Az Manaſses [d] irgalmaſságot tſelekedett, és meg ſiabadúlt az halálos tȍrbȍl, mellyet néki vetettec vala, Aman pedig az tȍrben eſéc, és el veſie.

10 Annac okaért moſt láſd meg fiam, az irgalmaſság mit tſelekedgyéc, és az igaſság mimódon ſiabaditſon meg. Ezeket mikor mondotta vólna, meg hala az agyban, mikor ſiáz ȍtuen nyóltz eſitendȍs vólna, kit az fia tizteſſéggel temete el.

11 Es mikor Anna meg hólt vólna, ȍtet az ȍ attyánac koporſoiába temete, ȍ pedig feleſégéuel és gyermekiuel Raguelhȍz az ȍ Ipához kȍltȍzéc.

12 Es tizteſségére meg vęnhedéc, és az ȍ Ipait tizteſséggel temeté el, és azoknac gazdagſágokat az ȍ attyánac iauaiual egybe ȍrȍkȕl birá.

13 Ȍis pedig Ecbataban, melly Mediánac városa, [e] meg hala ſiáz huſion hęt eſitendȍs korában.

14 Minec elȍtte meg halna pedig, meg hallá Niniuénec veſiedelmét, mellyet Nabucodonozor [f] és Aſsuerus meg vȍttvala, és halála elȍtt ȍrȕle rayta.

Tobias kônyuénec vége.

e Nem az Aman ez, mellyet az Aſſuerus fel akoztatot vólt, mert Tobias az Salmanázar királtól vitetet fokſágba, az Aman hiſtoriája pedig az Ieruſálem romláſa vtan nis kȍzel ſzáz eſitendȍuel vólt.

d: Tremellius Nitzbanac mondgya, oda fel C. p: 11 Nasbaſnac neuezteté c.

e Vagy tartománya mert nemellyec azt mongyác hogy Ecbatana Mediánac egy tartománya vólt.

f Niniuet meg vȍttéc és meg rontottác Cyaxares és Aſtyages.

IVDITH KȎNYVE.

ELSŐ RESz.

Nabucodonozor meg veri az hatalmas Arphaxador Mediánac királlyát, és ſándékozic azoknac orſágokra, kic ȍtet meg nem ſegéllettec.

1 NAbucodonozor birodalmánac tizenkettȍdic eſitendeiében ki az nagy Niniue városában wralkodéc, Arphaxad biria vala az Meduſoknac orſiágát Ecbatanában.

2 Melly város kȍrȕl keritéſeket czinála faragott kȍuekbȍl, kiknec három három ſing vala ſiéleſségec, és hat hat ſing hoſiſiúſágoc.

got az keritésnec pedig magassága vala hetuen singni, siélessége pedig vala ötuen singni.

3 Annac felötte az kapuc felött rakatta tornyokat, kiknec magassága siáz singnire rakattatot vala fel, siélessége hatuan singnire siélessitetet vala ki.

4 Az kapuknac pedig magasságát rakatta vala hetuen hetuen singnire, siélességeket pedig negyuen negyuen singnire, az ö nagy hatalmas seregénec ki vitelére, és az ö gyalog seregénec el rendelésére.

5 Ez Arphaxad ellen Nabucodonozor azokban az napokban hadat támasita Ragau [a] határánac siéles mezeién.

6 Touábba magokat társúl adác melléie, mind az hegy közi tartományoknac lakosi, azokis kic Euphrates, Tigris, és Hydaspes vize mellet laknac vala, és kic az Ariochnac Elymęusoc királyánac mezeiét lakiac vala, és az Gelod nemzetéböl nagy söc népec, az ö seregeket melléie adác az hadakozásra.

7 Az Nabucodonozor pedig, az Assyriábéli király, el küldé Persiánac minden lakóihoz és mind azokhoz az kic nap nyugat felöl való tartomáńban laknac vala, Ciliciánac, Damascusnac, Libanusnac, Antilibanusnac lakóihoz, és mind azokhoz kic az tenger mellet laknac vala.

8 Annac felötte mind azokhozis el küldé, kic Carmelusba, Galaadban, és felsö Galilęaban, és Esdrelonnac [b] siéles mezeién laknac vala.

9 Annac felötte mind azokhoz kic Samariában és az ö városiban laknac vala, az Iordán vizen túl mind Ierusálemîg, és Bethauebe, és Chellusba, [c] Cadesbe, Ægyptusnac folyó vizeîg, és Taphnesbe, Ramessesbe, és mind azokhoz kic Gesem földén laknac vala.

10 Mind az Tanaison és Memphisen túl lakókîg, és Ægyptusnac minden lakóihoz, Szeretsen orsiág határihoz tartozókhoz.

11 De ezeknec az földeknec lakói az Assyriábéli Nabucodonozor királnac paranczolattyát meg vtálác: Es ö vęle az hadban nem ménénec, mert nem fęlnec vala töllé, és czac ẃgy tartyác vala mint egy köz embert: és az ö köuetit elölöc üresen gyalázattal boczátác visisia.

12 Annac okaért Nabucodonozor mind ezekre az népekre meg haraguuéc, és királi siękire és orsiágára meg esküuéc, hogy bizonńal Ciliciánac, Damascusnac, és Syriánac minden határin meg állaná bósisiúiát, és az ö fegyueréuel el vesitené Moabitác földénec minden lakóit, Ammon fiait, mind az Sidókat, és Ægyptusbélieket, mîg az kęt tengernec határára nem iutna.

13 Tizenhetedic esitendöbe pedig, minden ereit hartzra késiité Arphaxad ellen, és ötet meg veré, minden ereit, louagiát, és minden siekereit el vesité.

a: Az Raga hellyebe, Cragust kel oluasni, mint az böltes emberec mondgyác. Az Cragus pegig az Taurus neuö hegynec egy részse, melly alatt nagy sziéles mezö vagyon Media felöl. Plin: lib: 5. Nat: hist: Cap: 27.

b: Tremellius Chatzar allemnec mongya.

c: Tremellius Bataneam & Aulonas.

14 Es városit meg vőuén, Ecbatána városhoz iuta, és meg vőuén az városnac tornyáit, és vtzait, el rontuán az ő ékesſégét gyalázatra forditá.

15 Ő magát pedig Arphaxadot Ragau hegyein el éruén, az ő nilaiual meg lőuöldözé, és azon az napon ötet ſiintén el veſité.

16 Ez dolgoc vtán ő minden ſeregiuel, és hadakozó férfiaknac nagy ſókaſágáual meg tére Niniuébe, és ott az ő ſeregéuel ſiáz húſi nap hiuolkodéc, és vendegeskedéc.

II. Réſz.

Ei küldi Nabucodonozor Holopherneſt, hogy boſſúr állyon azokon az orſágokon, az mellyec nékí nem engedtec vala, és Holopherneſ ſoc tártományokat el puztit.

1 ANnac vtánna tizen nyóltzadic eſtendőben, az elſő hónac huſſonkettődic napián, az Aſsyriábéli Nabucodonozor királynac vduárában lőn emlekezet arról, hogy az egéſi földön, az mint ſióllott vala felőle, meg állaná boſſúſúiát.

2 Annac okaért minden ſiólgait, és főfő emberit ősſue gyüyté, és az ő titkos tanátſát vęlec közlé, és az földnec minden gonoſſágát az ő ſiáiáual elő ſiámlálá.

3 Azoc pedig itéléc, hogy mind azokat az kic az ő paranczolattyánac nem engedtec vólna, tellyeſséggel el kellene törölni.

Holopherneſ hadnagy. 4 Az tánátskozáſnac vtánna az Aſsyriábéli Nabucodonozor király, elő hiuatá Holopherneſt az ő hadának fő hadnadgyát, ki ő vtánna hatalomual máſod vala, és illyen paranczolatot adá néki.

5 Ezeket mondgya amaz nagy király az egéſi földnec Wra: Imé te én előlem el ménuén, végy melléd ereiekhőz bizó férfiakat, gyalogokat ſzáz húſi ezerig, louakat pedig mind louagockal egyetembe tizenkęt ezerig: Es hadat indituán, az nap nyugatnac minden népére meny reá, hogy az én paranczolatomnac nem engedtec: Azoknac izend meg, hogy vizet és földet kéſiítſenec énnékem, ki az én búſúláſomban ő reáioc mégyec, és minden földnec ſiinét az én ſeregemnec lábaiual el lepec, kiknec őket prędára adom: Annyéra hogy völgyec és patakoc az ſebeſseckel meg tellyenec, és az folyó vizec az ő hólt teſteckel meg teluén ki ötlődgyenec: Es ackor én az ő közzülőc eſett rabokat, minden földnec vtólſo határira el hordatom: Te pedig elől el ménuén, énnékem foglald el minden ő határokat, és az kic meg adgyác magokat, énnékem tarts meg az büntetéſnec ideiére.

6 Az kic pedig ſió fogadatlanoc, viſiſiauonóc léſinec, azoknac az te ſiemed ne keduezzen, hanem őket az egéſi földön le vágaſd, és dúlaſd raboltaſd: Mert vgy ęllyec én, és az én orſágomnac birodalma vgy állyon meg, hogy az mellyeket ſiólottam, kezemuel véghőz viſiem: Te pedig

dig meg láſd hogy az te Wradnac paranczolatiban czac eggyet ſe halgas el, hanem azokat az mint meg paranczoltam te néked ſiorgalmatoſon meg czelekedgyed, és ſemmit ezeknec meg czelekedéſében ne kéſsel.

7 Ackoron Holophernes az ő Wránac elöle ki ménuén, minden fő embereket és hadnagyokat, és Aſsyriábélieknec elötte iáróit öſſue hiuá, válogatott férfiakat, az mint az ő Wra meg paranczolta vala, az hadakozáſra ſzáz huſi ezerig ſzámlála, és kęziues louagokat tizenkęt ezerig.

8 Kiket mind, az mint az hadi ſeregnec ſiokáſa, rendre állata. Nagy ſoc teuéket és ſiamárokat, kic az ő terheket hordoznác, vőn melléie, és arra az hadra ſiántalan iuhokat, ökröket, és ketskéket ſierze.

9 Eleſéget pedig minden férfiura bőléggel ſierze, arannyal és ezüſtuel egyetembe az királyházából.

10 Ezképpen ki ménuén minden hadáual Vtra indúla, hogy Nabucodonozor király elött el ménuén, az nap nyugatiaknac minden földöc ſiinét ſiekereckel, louagockal, és válogatott gyalogiual el lepné. Méne pedig el vęle nagy ſoc kőz nép mint az ſáska, és mint az földnec főuénye. Es az ő ſokaſága meg ſzámlálhátatlan vala.

11 El ménuén Niniuetől három napi iáro földön iuta Bectileth[a] ſic mezeiére: (melly hellyről) tábort indita à hegyre, melly felső Cilician bal kęz felől vagyon. Es onnét el költöztetuén minden ſeregét, gyalogiual louagiual és ſiekeriuel, iuta az hegyes tartomáńra.

12 Es Phudot, és Ludot[b] el rontá, és Raſeſnec és Iſmaelnec minden népét, kic laknac az puſita felől, melly vagyon az Chellęuſoc mellet délről, el rablá.

13 Euphrates vizén az vtán által keluén, Meſopotamián által méne: és minden magas keritet vároſit, kic vadnac az Arbonai patac mellet, el rontá, mîg ſiintén az tengerhőz iuta.

14 Ciliciánac határit meg vőué és mindeneket kic ellene állanac vala, le vágá: Touábba pedig iuta ſiintén Iaphetnec[c] határira, és dęl felől való réſieire, és Arabiánac tartományára.

15 Madian fiait iártában el viué, minden ſátorokat meg égeté, és minden aklokat el puſtitá.

16 Annac vtánna ſiálla Damaſcuſnac mezeire gabona aratáſkor, és minden mezeire tüzet vetuén iuhait és barmait meg emésité, vároſit meg dulá, és mezeit el rablá, az ő fiait mind ſiablyára hányatá.

17 Annac okaért meg ijedenec és röttenénec azoc az népec, kic az tenger mellet Sydonban és Tyrusban laknac vala: Es annac felötte kic laknac vala Surban, Haconban, és Iemnában, Az Azotuſnac és Aſcalonnac polgári, és felötte igen meg félemlénec tölle.

a: Vagy Betilath.

b: Az Phudon és Ludon, érti az Cappadociabéliteket és az kiſſebic Armeniánac lakoſit. Az Raſes helyebe pedig Tharſiſt kell olvaſni.

c: Vagy Iaphonac.

III. Rész.

Minec vtánna hallottac vólna az királyoc és hatalmas városoc az Holophernesnec dnadalmit, meg hódolnac néki. Az pogányoknác minden isteneket el rontya, hogy czac az Nabucodonozor tiztelteſséc Iſten gyalánt.

1 ES kŭldénec kŏueteket, kic ŏ tŏle békeſéget kérnénec, illyen igeckel.

2 Imé mi az nagy Nabucodonozor királynac ſiólgai elŏtted vagyunc, hogy mi velŏnc v́gy czelekedgyel az mint te néked tettzic.

3 Imé az mi házainc, egéſi mezŏnc az gabona termŏ fŏldŭnc, apró és ŏreg barmainknac nyáiai és minden aklainknac rekeſii, az te birodalmadban vadnac, hogy az mi te néked tettzic azt czelekedgyed.

4 Imé az mi városinkis, és azoknac polgári, te ſiólgaid, el iŏuén azért v́gy czelekedgyel vęlec az mint iobnac tettzic te néked.

5 Es el ménénec az Holopherneshŏz, és ezeket az paranczolatokat meg mondác néki.

6 Az pedig az ŏ ſeregiuel az tenger ſięlire ſiálla, és az magas városokat ŏrizŏ vitézeckel meg erŏſsité, és az hadba válogatott férfiakat vŏn kŏzzŭlŏc.

7 Ackor azoc, és az egéſi kŏrnyŭl való határos tartomán, koſioruckal, tántzual, és doboláſſal fogadgya vala ŏtet.

8 Ŏ pedig minden ŏ határokat puſitittya vala, és erdeicket le vágia vala.

9 Mert el végezte vala hogy minden Iſtenit à fŏldnec ki gyom lálná.

10 Hogy minden népec czac az Nabucodonozort ŏ magát tiztelnéc, és minden nyeluec és nemzetſégec ŏtet Iſten gyalánt hijnac ſegitſégre.

11 Méne pedig Eſdraelon a eleibe Dotaim mellet, mellyDotaim ellenébe vagyon annac az helynec, az honnét tágasb menetel vagyon Sidóſágra.

a: Vagy Chatzar allom.

12 Es Gaba és Scythopolis kŏzŏtt tábort iártatuán, egy egéſi hôlnapîg mulata ott, hogy az ŏ ſeregénec minden hólualóiát egybe gyŭytené.

IIII. Rész.

Az Izrael fiai meg rŏttenec az Holophernestŏl. Azért az Ioachim papnac inteſéböl meg alázuan magokat bŏytŏlnec, kŏnyŏrŏgnec Iſtennec, es magokat kéfitic hadhoz.

1 AZ Izrael fiai pedig kic Sidóſágban laknac vala, meg hallác az Nabucodozornac az Aſsyriábéli királynac fŏ hadnadgya az Holophernes, mellyeket czelekedett volna az pogányockal, miképpen minden Templomokat el dúlta vólna, és ſemmiué tŏtte vólna.

2 Annac okaért felŏtte igen meg ijedénec tŏlle, és mind Ieruſálemért, ſ-mind az ŏ WRoknac Iſteneknec Templomáért igen meg háborodánac? Mert czac vijonnan iŏttec vala meg az fogſágból, a az egéſi kŏſségis czac az elŏtt tŏtt vala gyŭléſt Sidóſágban, és az pohároc az óltárockal és Templumual egyetembe czac az elŏtt tiztitattac vala meg az fértelmeſségtŏl.

a: Ezt nem kell érteni az Sidoknac Babyloniábéli fogſágbol való ſzabadulásokról, mert ackor immár az Aſsyriai birodalom el fogyott vólt, hanem az Manaſſes királynac ſzabadulaſáról. 2. Para: 33.

3 Azért

3 Azért Samariánac minden határiba, és faluiba, és Bethoromba, Bahalmaimba, Ierichoba, Mecholaba, és Tſorába, és Salemnec vŏlgyére el kŭldénec.

4 Hogy az magas hegyeknec teteit el foglalnác, és az falukat meg kerîtenéc, es gabonát raknánac el az hadnac kéſiŭletire, mert az aratás czac ackor végezŏdŏtt vala el az ŏ mezeiékben.

5 Touábba Ioachim Pap, [b] ki ackor Ieruſálemben vala, ira Bethulia [c] lakoſinac, és Betmeſtamba, melly Eſdraelon ellenébe vagyon, az mezŏ elŏtt, melly Dothaim városhoz kŏzel vagyon.

6 Paranczoluán, hogy az hegyeknec v́táit meg állanác kiken ſidóſágban bę mehetnec vala, és kŏnyŭ vólna azoknac, kic oda az hegyre fel ménnénec, meg tartoztatni az bę meneteltŏl az ellenſéget azon az ſiórosſon, à hol leg fellyeb czac kęt kęt ember mehet vala fel.

7 Az Izraelnec fiai azért v́gy czelekedénec, az mint meg hatta vala nékic Ioachim az fŏ Pap, és az Izraelnec népénec egéſi tanátſa, kic Ieruſálemben le telepettec vala.

8 Izraelnec pedig minden férfiai nagy buzgoſággal az Iſtenhŏz fel kiáltánac, és az ŏ lelkeket igen meg alázác.

9 Es mind feleſégeckel, gyermekeckel, barmockal, minden ſellyéreckel, béreſeckel és foglyóckal, fekete gyáſi ruhákban ŏltŏzénec.

10 Minden férfiac és aſiſioni állatoc, gyermekeckel egyetembe, és az Ieruſálembéli polgároc az Templum elŏtt le borúluán, port hintuén az ŏ feiekre, az WRnac elŏtte ki terieztic vala az ŏ gyáſi ruháiokat, annac felŏtte az óltárokrais gyáſit vonſinac vala, és egyenlŏképpen felŏtte igen kŏnyŏregnec vala az Iſtennec, hogy gyermekeket ragadomáńra, feleſégeket prędára, ŏrŏkŏs városokat romláſra, ſientſégeket fertelmeztetéſre, és neuetléges gyalázatra ne adná az pogányoknac: Meg halgatá añac okaért Iſten az ŏ kŏnyŏrgéſeket, és nyomoruſágokat meg tekinté. Touábba à kŏſſég ſoc napon, egéſi Sidóſágban és Ieruſálemben à hatalmas WRnac ſient háza elŏtt bŏytŏl vala.

11 Ioachim pedig az fŏ Pap, és az melly papoc az Wr elŏtt állanac vala, és az tŏbbi kic az Wrnac ſiolgálnac vala, gyáſi ruhákat vonuán ŏ magokra, amaz naponként való égŏ áldozattal kŏnyŏrgéſeckel egybe, és az kŏſſégnec ſiabad akaratból való fel vitt aiándokiual, áldoznac vala.

12 Es az ŏ Papi ſŭuegeket porral meg hintuén, az WRnac tellyes ſiiwbŏl kŏnyŏrŏgnec vala, hogy az Izraelnec egéſi házára kegyelmeſen tekintene.

V. Réſz.

Holophernes rudakozi az Sidó nemzetſég felŏl. Achior ſoc ſoual meg mongya minémŏ nemzetſég, és az Iſten eleitŏl fogua mit czelekedett az Sidockal, melly dologért az egéſi had népe haragſic Achiorra.

1 MEg mondác pedig Holophernesnec az Aſsyriábé

[b] Ez az, az kiröl emlekezet vagyon 2. Reg: 18. & 19.

[c] Az bölcz emberec mongyác, hogy az melly város itth Bethuliánác mondatic, az vólt az melly Bethhoglanac neuezteticIos. 18. v: 19. 21. melly az Beniamin és Ephraim nemzetſégeié vólt. Az melly pedig itth Bethmeſtanac mondatic, az vólt az melly Bethhaſittahnac neuezteticIud: 7. v: 21.

li hadnac fö hadnadgyánac, hogy az Izraelnec fiai hadhoz kéſitenéc magokat, és hogy az hegyeken által iáró útakat bé vágtác vólna, és azoknac teteit mind meg erősítettec, és az mezőkben akadalokat czináltac vólna.

2 Annac okáért igen meg haragu uán elméiében, az Moabitáknac minden feiedelmit, és à Amonitáknac hadnagyit, és az tenger ſiélin lakóknac előtte iáróit elö hiuatá.

3 Es monda nékiec: ielentſétec meg moſt énnékem, Chanaanbéli férfiac, mitſoda nép légyen az, az ki à hegyec tartományát meg ſiállotta, mitſoda városokban lakiéc, menni ſiámú hadat tehet, az ö hatalma és ereie miben állyon, kitſoda királlyoc, és mitſo da hadnagya vagyon ſeregének?

4 Azért mitſoda tanátsból indúltac, hogy az több nap nyugati nép közzül ki váluán elömbe nem iottec.

5 Ackor az Achior, minden Ammonitáknac hadnadgya felele néki: Az dolgot az én WRam az ö ſiólgáiának ſiáiából igy értſe mert én igazat mondoc ez hegyeknec tartományában lakózó nép felöl, és hazugſág az te ſzólgádnac ſiáiából nem ſiármazic.

6 Ez népnec az Chaldéuſoktól vagyon eredeti.

7 Elöſier Meſopotamiában iöueuény ec vóltac, hogy az ö attyoknac Iſtenit, kiket az Chaldéuſoknac földében imádnac vala, nem akarác követni. Gen: 11.

8 Annac okáért az ö attyoknac útokról el hajoluán, az Egnec Iſtenét, azt az Iſtent (mondom) az kit eſmérnec vala, imadgyác vala: Kiért ki üzéc öket az ö Iſteneknec ſiinec elöl, és Meſopotámiába futánac, az hól ſoc ideig iöueuényec vóltac. Gene: 12.

Az ö Iſtenec pedig paranczolá hogy ki mennénec az ö budoſáſoknac helyéröl, és Chanaannac földébe mennénec, az hol lakánac, arannyal ezüſtuel és barmoknac ſokaſágáual meg ſiaporoduán.

9 Mikor pedig az egéſi Chanaan földét az éhſég el fogta vólna, Ægyptusba ménénec, áhól lakánac míg viſiſia iöuénec: olly igen meg ſokaſodánac pedig, hogy az ö nemzetſégec ſiámlálhatatlan vólna. Gene: 41.

10 Ackor ö ellenec fel támada Ægyptuſuac királlya, és öket tſalárdſággal környül vöuén, munkáual és tégla czináláſsal nyomorgatá, és rabſágra veté öket.

11 De azoc mikor az ö Iſteneknec könyörgöttec vólna, és az egéſi Ægyptuſnac földét meg gyogyithatatlan tſapáſockal verte vólna meg: Az Ægyptusbéliec öket ſiemec elöl ki üzéc. Exod: 14.

12 Es ackor Iſten az veres tengert meg ſiáraztá elöttöc.

13 Es öket à Sinánac és Cades Barnenac hegyere viué, és ki üzé azokat à kic az puztában laknac vala.

14 Ezképpen az Amorrhéuſoknac földén lakánac, és Eſebonnac minden lakoſit, nagy erövel meg veruén, és az Iordán vizen által ménuén, mind az egéſi hegyes tartomány birác. Exod: 16.

15 Az ö

Ios: 12. 15 Az ő ſiemec elől pedig à Chananęuſt, Pherezęuſt, Iebuſęuſt, és Sichemet, és mind à Gergeſęuſokat ki ůzéc, és ez földet ſoc ideig birác.

16 Es meddic az ő Iſtenec ellen nem vétkeztenec vala, minden ióual bőuőlkettec, miért hogy az Iſten ki az álnokſágot gyűlőli, vélec vala.

Iudic: 2. & 3. 17 Mihelt pedig az WRtól mellyet ő eleikbe rendelt vala, el táuozánac, ſoc hadackal igen meg rontatánac, és idegen földre viteténec: Annac felőtte az ő Iſteneknec Temploma földig le rontatéc, és az ő városoc az ellenſégtől meg vétetéc.

4. Reg. 25.

18 Moſtan pedig minec vtánna az ő Iſtenekhőz meg tęrtenec az ſiéllel való oſilásból, mellyel el oſilatattanac vala, meg iőttec, és Ieruſálemet, az hól az ő ſient házoc vagyon, viſiſia véuén, az hegyes tartomáńba, melly puſita vala, vijonnan le telepedénec.

19 Moſtan azért wralkodó Wram, ha vagyon à népben valami vétec az ő Iſtenec ellen láſſuc meg Mert ha valami vétec léſienbeñe, meñyűnc fel és meg veriűc őket.

20 Ha pedig ſemmi hamiſság nem léſien az népben, mennyen el mellőlőc az én Wram, hogy valamiképpen az Iſten ő érőttec hadakozuán, és az ő Iſtenec nékiec keduezuén, mi minden nemzetſégec előtt gyalázatban ne eſsűnc.

21 Mikor pedig Achior ez beſiédet el végezte vólna, kezde mind az egéſi nép, ki Holophernes ſátora kőrnyűl áll vala, morgani.

22 Es Holophernes fő emberi, és mind azoc kic tenger mellet, és Moábnac földén laknac vala, kiáltnac vala, hogy apróra vagdalnác: Mert azt mondgyác vala, nem ijedőnc meg az Izrael fiaitól mert olly nép az, kinec ſem hatalma ſem ereie nints, hogy erős hartznac meg álhatna.

23 Azért mennyőnc el WRam Holophernes, és minden te ſeregeddel őket bę nyelhettyűc.

VI. Réſz.

Holophernes meg haragoduán az Achiorra, el küldi őtet ſiólgaitól hogy az Sidóc kezébe adgyác, kic kőrőzue hadgyác őtet Bethulia alatt, kit az Sidóc el ſabaditnac és az városba bę viuén nagy őrőmmel ſogadnac.

1 MInec vtánna azért az kőrnyűl álló embereknec dűhőſſegec (kic az veſiteg űlőc kőrűl állanac vala) meg tſendeſedet vólna, Holophernes az Aſsyriábéli hadnac fő hadnadgya, minden idegen nemzetből való nép előtt, Moábitáknac és Ephraimból fogadott vitęzi előtt, Achiornac igy ſiolla.

2 Ki vagy te Achior? Ki ma Prophétáuá tőtted magadat kőzőttűnc, és azt mondottad hogy az Ieruſálembéli népet haddal meg nem győzhettyűc, mert az ő Iſtene meg óltalmazza őtet: Auagy kitſoda tőb Iſten Nabucodonozor kiuől.

3 Ez ereiét el botſátuán, azokat à földnec ſiinéről el törli, és azokat az ő Iſtenec meg nē ſiabadittya: de mi ő ſiólgai, mit tſac egy férfiat őket vgy el veſityűc: és azoc à mi louainknac ereit el nem ſienuedhetic.

4 Mert azockal tapodtattyuc mi ðket el,és az ð hegyec az ð magoc vérçuel el árad, és az mezðc az ð teſteckel bçtelnec,Es az ð lábóknac nyoma mi ellenünc meg nem álhat. Miért hogy Nabucodonozor király,és az egéſi földnec Wra, meg mondta hogy ð nékic el kellyen veſiniec:mert meg mondta hogy az ð beſtédében czac egy ſem múlic el heiában.

5 Te pedig Achior Ammonitáknac bçreſe, ki ez ſzókat az te hamiſságodnac napian mondottad, ez mai naptól fogua az én ortzámot nem látod addíg, míg ezen az Ægyptusból iðtt nemzeten boſiſiúmat meg nem állom? Ackor az én ſeregemnec fegyuere,és az én népem, ki nékem ſiólgál az te óldaladot által vçri,és el eſel azoc kðzðtt azkic le vágatnac,mikor futóba iutatom ðket.

6 Az én ſiólgaim pedig tégedet az hegyes tartományba viſinec, és az városoc kðzzül mellyec az fel menetelben vadnac,valamelikben helheztetnec: és elðb meg nem halſi, hanem eggyüt vágattatol le azockal: Es ha reménled à te ſiiuedben, hogy azoc fogſágra nem iutnac, az te ſiined meg ne változzéc: Meg mondtam ezt Es czac egy ſem eſic heiában az én beſtédembe.

7 Parantſolá azért Holophernes az ð ſiólgainac, kic az látor kðrnyül álnac vala,hogy megfognác Achiort, és Betuliaba vinnéc, és adnác az Izraelitác kezekben.

8 Ackor az ð ſiólgai Achiort foguán, az mezð kðzepire az táboron kiuðl viuén,az hegyes tartományba viuéc: Es mikor iutottac vólna Betulia alatt való forráſokhoz, meg láttác ðket az városbéliec az hegynec teteién, és fegyuereket ragaduán az parittyáſockal eggyut, az városból az hegynec teteiét el foglalác, és az fel menetelt el foglaluán kðueckel hagyigálác ðket.

9 Annac okaért ackor azoc az hegyrðl oda tçruen az Achiort meg kðtðzuén kðteleckel, az hegy alatt fekðue hagyác és az ð Wrokhoz viſiſia tçrénec.

10 Az Izraelitác pedig mikor az ð városokból alá mentec vólna, kðrnyül véuén meg óldác ðtet, és Betuliában viuén, az ð városoknac feiedelmi eleibe viuéc.

11 Valánac pedig feiedelmec az idðben Ozias, Micha, Simeon nemzetſégéből, és Chabris Gothoniel fia, és Charmis, Melchiel fia: Ezec mikor mind az városnac vçneit, és minden iffiait ðſſue hiuattác vólna, és egyetembe az aſſíony népec az gyülésben mentec vólna: Ozias Achiort az népnec kðzibe állatuán,az mi eſet vala meg kérdezé arról.

12 Ackor feleluén Achior meg beſiélle nékic mitſoda beſiédec eſtenec vala az Holophernes gyüléſében,és mind azokat à ſiókat mellyeket ð az Aſsyriai feiedelmec kðzðtt mondot vólna,és mitſodákat ſiollot vólna keuélſégből Holophernes az Izrael háza ellen.

13 Annac okaért ackor az nép az föld-

az fŏldre borúluán imádá az Iſtent, és ŏ néki illyen igéckel kŏnyŏrge.

14 Tekints meg Wram Meñbeli Iſten ezeknec keuélſégeket, és az mi alázatos nemzetſégŏnkŏn kŏnyŏrŭly: Tekints meg azokat az kic te néked ſienteltettenec ma.

15 Achiort pedig vigaztalác, és ŏtet igen ditſéréc.

16 Ozias pedig az gyŭlekezetbŏl ŏtet az ŏ házába viué, és lakodalmat ſierze néki az vęneckel egybe, és az egéſi éijel az Izraelnec Iſtenét ſegitſégre hiuác.

VII. Réſz.

Minec vtánna el foglalta vólna az Holophernes hada az magas hegyeket, és az forráſoſokat, Bethuliánac népe ęhſeg és fomiuſág miatt meg foruluán panaſolkodic, és az vároſt meg akaria adni. Ozias vartat vęlec ŏt napot, és ŏket bátorittya.

1 MAſod nap pedig meg paranczolá Holophernes minden ŏ ſeregénec és népénec, kic ſegitſégŭl mentec vala az ŏ hadába, hogy tábort iárnánac Bethulia alatt, és az hegyeknec vtait el foglalnác, és hadat inditanánac az Izraelitác ellen.

2 Es azon az napon el méne minden maga biró népe, és hada kozó férfiaknac ſerege, ſiáz hetuen ezer gyalog, és tizenkęt ezer louag, egyęb kéſiŭletec kiuŏl, és egyęb férfiac kiuŏl, kic felŏtte ſokan gyalog kŏuetic vala.

3 Es tábort iáránac Betuliához közel való vŏlgynec forráſánál, és az Dothaimba mind Belmaimig [a] ſięleſségre ki terieztéc, hoſiſiúſágra pedig Betuliától fogua mind Cyamonig, melly Eſdraelon [b] ellenébe vagyon.

a: Vágy Babalmaimi g.

b. Chatzar al lom.

4 Annac okaért az Izraelitác mikor láttac vólna ezeknec ſokaſágokat, igen meg háborodánac, és eggyic az máſiknac monda: Ezec maid mind az egéſi fŏldnec ſiinét el lepic, annyéra hogy ſem nagy hegyec, ſem vŏlgyec, ſem halmoc meg nem álhattyác az ŏ ſokaſágokat.

5 Annac okaért mikor mindnyá ián viadalhoz való fegyuereket vŏttec vólna, és tŭzet raktac vólna, vigyázuán egéſi eijél, az tornyokban maradánac.

6 Máſod napon pedig Holophernes minden ŏ louagiát az Izraelitáknac kic Betuliában laknac vala, ſiemec eleibe ki állatá, és meg kémleté az ŏ vároſokra való meneteleket, és az hól az forráſokat az városba bę vettéc vala, meg iáratá és el foglalá.

7 Es ŏ ellenec hadakozó férfiakat hagyuan ŏrizni, ŏ maga az ŏ népénec táborába meg tęre.

8 Ackor ménénec Holophernes hŏz Eſau fiainac minden feiedelmi, és eggyŭt az Moáb népénec hadnagyi az tenger ſięlnec hadnagyiual, és mondánac.

9 Hallya meg moſtan beſiédŭnket az mi Wrunc, hogy az te ſeregedben valami kaar ne légyen: Mert ennec az Izrael népénec bizodalma nem az kopiákban vagyon, hanem az hegyeknec teteiben, à hol lakic: mert nem kŏnyŭ azoknac az hegyeknec teteire fel menni, moſtan azért Wram àfęle

fęle hartzual ȍ ellenec ne kéſiŭlly hogy meg ŭtkȍzzel vęlec, és czac egy ſem vęſi az te népedben el: Maradgy az te táboridban, hogy minden hadadnac népét meg tarts: Az te ſiólgaid pedig az foráſnac vizét, melly az hegy ôldalból vagyon, ȍrizzec ſiorgalmatoſon. Mert Betuliánac minden lakói onnan hordanac vizet. Igy ſiomiuual halnac meg, auagy meg kell az vároſt adnioc: Mi pedig az mi népŭnckel az hegyek nec kȍzel való teteire mégyŭnc fęl, és ott palánkot czinálunc ki óltalmunkra léſſen, hogy ſenki az városból ki ne iȍheſsen. Ezképpen mind ȍ magoc mind feleſégec, gyermekec, ęhſéggel meg epednec, és minec elȍtte fegyuerrel le vágattatnánac, az ȍnȍn ṽtzáiokban meg halnac, és ezképpen meg fizetſi nékiec nagy veſiedelemuel, hogy pártot ŭtȍttec, és hogy alázatoſon nem engedtec az te akaratodnac.

10 Az ȍ beſiédec Holopherneſnec, és minden ȍ ſiólgainac tetzéc, és az mint néki azoc ſióltanac vala, ṽgy kezde czelekedni. El ménénec azért az Ammonitác ȍt ezer Aſsyriábélieckel, és az vȍlgyben tábort iártatuán, az Izraelitáknac vizeket és az vizeknec bę menetelit el foglalác: Eſau fiai pedig es az Ammonitác az hegyes tartománra fel ménénec, és táborokat helheztetéc Dothaim ellenébe. Touábbba eggyic réſiét népeknec boczátác dęlre, és nap keletre Ecrebel[c] ellenébe Chuſi mellet, melly Mochmur pataka mellet ęppitetett. Az Aſsyriábélieknec tȍb ſeregénec az mezȍben vólt tábora, és az egéſi fȍldnec ſiinét el lépte vala, kinec ſátoroknac, és hadakozó ſierſiámoknac ſiéleſsége igen ki teriedett vala: Az Izraelnec fiai pedig mikor meg rémŭltec vólna, kiáltnac vala az ȍ WRokhoz Iſtenekhȍz, hogy az ellenſégtŭl bę rekeztettec vólna, és nem vólna honnan ki ſialadhatnánac, Mert miuel hogy immár harmintz négy napia vala, hogy az Aſsyriábéliec ſokaſága, mind gyalogockal mind louagockal és ſiekereckel ȍket meg ſiállotta vala.

c: Bethharabanac fordittya ezt Tremellius. Az Chuſit pedig hetzitzonac.

11 Vizec el fogyot vala Betuliánac minden lakoſinac, és minden edényec, annyéra hogy minden kútakat ki méruén męg czac egy naprais innioc való vizec nem vólna, kiuel meg elegedhetnénec, hanem męrtéckel vennénec italt.

12 Annac okaért mikor az ȍ gyermekec meg epettec vólna, és aſiſioni állatoc és iffiac ſiomiuſág miatt meg fogyátkoztanac vólna, és le eſnénec az vároſnac ṽtzain, és az kapuc elȍtt, és ſemmi ereiec nem vólna: Az egéſi kȍſség és iffiac, és gyermekeckel egyetembe az aſiſioni állatoc, Oziashoz és az vároſnac feiedelmihȍz gyŭlénec, és nagy fel ſióual kiáltuán minden vęnec elȍtt, mondánac.

13 Iſten tegyen itéletet mi kȍzttŭnc, és ti kȍzȍttetec, mert min-

minket nagy boſſiúſággal illetté tec, hogy az Aſsyriábéliektöl békeſéget nem kérétec.

14 Moſt immár nints ki minket meg ſégitſen, De Iſten minket az ö kezekben adott, hogy ſiomiuſággal és nagy veſiedelem mel elöttöc meg hallyunc.

15 Moſtan azért hijátoc elö öket, és az egéſi várost az Holophernes népénec és minden hozzá tartozóknac adgyátoc rabſágra.

16 Mert iob hogy rabſágra adataſsunc, hogy nem mint ſiomiuſággal veſiſiünc el, mert ö ſiolgáioc léſiünc, es az mi ęletünc meg marad, és az mi magzatinknac halálokat, vagy feleſéginknec, és magzatinknac meg epedéſeket nem láttyuc.

17 Bizońſágúl hijuc pedig ellenetec az Eeget és földet, és mind az Iſtent, ki mind az mi bünein-
ket, mind az mi attyáinc büneit mi bennünc meg bünteti, [d] hogy ezeket mind, ma mi reánc ne fordítſa.

d: Az az, Meg laſſatoc hogy ti miáttatoc fegyuer rel az ellenſegtöl meg gyözettetuen ſochat gonoſs bül ne legyen dolgunc.

18 Es az egéſi gyülekezetben nagy ſiráſt kezdénec mindenec egyenlöképpen, és az WR Iſtenhöz nagy ſióual fel kiáltánac.

19 Ackor Ozias monda: ió reménſégben legyetec attyámfiai, és męg öt napokat váriunc, mellyekben az mi WRunc Iſtenönc az ö irgalmaſságát mi hozzánc fordittya.

20 Mert nem hágy mindeneſtöl fogua minket el.

21 Hogy ha el múlnác azoc az napoc és minket ſenki meg nem ſegît, az ti kéuánſágtoc ſierint tſelekeſiem. Igy el botſátuán tölle az ö népét az ö állaſokra ki ki mind az városnac keritéſére és tornyaira méne, és feleſégeket gyermekeket az ö házokhoz botſátuán, magokat felötte igen keſergetéc.

VIII. Réſz.

Iudith aſſfony meg ſeddi az feiedelmeket kic ötöd napon az várost meg akariac vala adni és az Iſtennec irgalmaſságánac határt vetnec vala.

1 EZeket pedig ackor meg hallá Iudith Merari leányá, ki vólt Achſa fia, ki vólt Ioſeph fia, ki vólt Oziel fia, ki vólt Helchias fia, ki vólt Ananias fia, ki vólt Gedeon fia, ki vólt Raphain fia, ki vólt Achitob fia, ki vólt Elias fia, ki vólt Eliah fia, ki vólt Nathanael fia, ki vóltSamraiel fia ki vólt Simeon fia, ki vólt Izrael fia.

2 Ennec férie Manaſses vala azon egy nemzetſégböl és házból Iudithual, ki árpa aratáskor meg hala.

3 Mert mikor az keue kötöknec elöttec állana, és mikor nagy hęuſég ſiállott vólna az ö feiére, meg betegedéc, és Betuliánac városaban meg haluán az ö elei közzé temettetéc à mezöben, ki vagyon Dothain és Belamo [a] között.

4 Touábba Iudith az ö házánál özucgyſégében ęlt vala három eſitendöt és négy hólnapot. Bahalmaim.

5 Es ö az ö vatſoráló házában czináltatott vala magánac egy kamorát, és gyáſi ruhába öltözuén,

uén, ðzuegyſégénec ruháiat viſeli vala.

6 Melly ðzuégyſégnec ideiét mind bðytðléſeckel mulatá el az ſiombatoktól, és az ſiombat, és wy hóld elðtt való napoktól, és az Izrael házának illð, és vîg napiaitól meg válua.

7 Vala pedig az Iudith ſiép ábrázatú és tekintetű, annac felðtte ſoc arany és ezűſt maradott vala reá, az ð feriérðl Manaſſeſrðl, ſiolgác és leányoc, barmoc és mezðc, mellyeket bir vala.

8 Es ſenki nem vala az ki valami bűnt adhatna hozzáia, miuel hogy Iſtent hiuen tizteli vala.

9 Ez azért mikor az kðſségnec méltatlan beſiédeket az feiedelem ellen hallotta vólna, hogy az víznec ſiűkſégeiért kętſégben eſtec vólna, és mind azokat mellyeket ð nékic Ozias ſióllot vólna, meg çrtette vólna, mint eskűt vólna meg, hogy ðt nap múlua az városſt az Aſsyriábéliéknec meg adná. El küldién az ð ſiolgáló leányát, melly minden marháiáual bir vala, Oziaſt, Chabriſt és Charmimot az városnac vęneit hozzá hiuatá.

10 Kic mikor el iutottac vólna, igy ſiólitá meg ðket: hallyátoc meg Betuliában lakó népnec feiedelmi: Nem ió az ti beſiédtec mellyet ma ſióllottatoc az kðſségnec, és Iſten között és ti közöttetec hittel el végeztetec, és azt mondottátoc hogy az városſt az mi ellenſeginknec meg adgyátoc, ha ez napokban Iſten az mi ſegétſégönkre nem tęr.

11 De mitſodác vattoc ti, kic ma az Iſtent igy kéſértitec: Es az Iſtennec tiztit az emberec között magatoknac véſſitec?

12 Hogy ha moſt az Mindenhatð Wrat probára vonſiátoc, ſemmit nem tudtoc.

13 Mert ha az embernec ſiuénec mélſégét meg nem tudhattyátoc, és az ð elméiénec gondolatit meg nem foghattyátoc, az Iſtent ki mind ezeket teremtette, hogy foghattyátoc meg, és az ð akarattyát hogy tudhattyátoc meg? Semmiképpen attyámfiai. Annac okaért az mi WRrunkat Iſtenünket haragra ne inditſátoc.

14 Mert ha nem akar ez ðt napon meg ſegéteni, hatalma vagyon ð néki, mikor akaria, és minden napon meg óltalmazni minket, vagy az mi ellénſéginknec ſiemei elðtt el vezteni.

15 Ti pedig ne határozzátoc meg az mi WRunknac Iſtenünknec tanátſit, mert nem ollyan az Iſten mint az ember, hogy perbe hijhatnác.

16 Sðt ð tðlle ſegîtſéget váruán, ðtet hijuc az mi ſegîtſégünkre, és az mi könyðrgéſünket meg halgattya, ha néki tettzic.

17 Mert az mi idönkben nem vólt, moſt ſints olly nemzetſég, auagy tſeléd, auagy nęp, auagy város mi közöttünc, ki kęzzel czinált Iſtent imádna.

18 Mint ez el múlt idökbe történt, kiért az mi attyáinc halálra és prędára vettettec vólt, és

nagy

nagy veſiedelemuel az mi ellenſéginc előtt el húllottac.

19 Mi pedig egyęb Iſtent nem eſmérünc, azért reménlyüc hogy ő minket, és akar kit az mi nemzetſégünkből el nem hágy és ha mi rabſágra jutunc, Sidóſágnac az ő neue meg nem marad, hanem az mi ſientſeginc meg romolnac, és az Iſten az mi ſiánkból ſiármazot karomláſt meg bűnteti.

20 Ackor az mi attyánkfiainac röttegéſeket, és az földnec rabſágát, és az mi örökſégünknec puztaſágát az mi feiünkre fordîtya az pogányoc között az hol ſiolgálunc, és botránkozás és gyalázat léſiünc azoc előtt, az kiknec hatalmokaba léſiünc: Mert az mi rabſágunc nem tizteſségünkre léſien, hanem gyalázatunkra adatic az mi Wrunktól Iſtenönktől.

21 Annac okaért attyámfiai, példát adgyünc moſt az mi attyánkfiainac, mert azoknac ſiiuec mi tőlünc függ, és az ſientſégec mind Templomual, óltárral egyetembe mi raytunc állanac. Elősier pedig hálákat adgyünc az mi WRunknac Iſtenünknec, az ki minket kéſért, az miképpen az mi attyainkatis kéſértette.

22 Emlekezzetec meg mit czelekedett az Abrahamual, és miczodác történtenec, miczoda dolgockal probálta meg Iſaakot, és miczodác történtenec Iácobnac Meſopotamiába, mikor Labannac az ő annyának báttyának iuhait őrizne.

23 Mert bizonyára miképpen azokat, ſiiueknec meg kéſértéſénec okaért, azonképpen minketis meg probál, de boſiſiút nem ál raytunc: Hanem tanitáſnac okaért az WR meg oſtorozza azokat, kic ő hozzá közel vadnac.

24 Felele néki Ozias: valamit te mondottal, ió ſiiw böl ſiármaztac, és ſenki nints ki az te beſédednec ellene mondgyon. Es nem ma eſmértec meg elősier az te böltſeſégedet, hanem mind az egéſi kősség az te eſ eſségedet eleitől fogua ióltudta, mert ió az te elmédnec gondolattya: De az kősség az nagy ſiomiúſág miatt kénſieritet minket, hogy ő vélec így czelekedgyünc az mint ſiollottunc, és kötelezet eskűuéſre, mellyet ſemmiképpen fel nem bontunc.

25 Annac okaért te moſt, miuel hogy Iſten félő aſiſiony vagy, könyörög mi erőttünc, hogy az WR adgyon eſsőt, és az mi vizeinknec foliáſit töltſe meg, hogy ſiomiúſág miatt ne fogyátkozzunc el.

26 Ackor Iudith monda: halgaſsatoc én hozzám, és olly dolgot czelekeſiem, mellynec az mi nemzetſégünknec maradéki közt minden időben hire léſien.

27 Ti ez éiel állyatoc az kapura, En pédig az én ſiolgáló leányom mal ki mégyec, és az öt nap alatt, kic alat mondtátoc hogy az ellenſégnec az városſt meg adgyátoc, az WR az Izraelitákat az én kezem által meg ſegéti.

28 Ti pedig az mit én fogoc czelekedni, arról ne tudakozzatoc, mert én ti néktec minec elötte véghöz nem viſiem az mit akaroc czelekedni, meg nem ielentem.

29 Kinec Ozias és eggyüt az töb feiedelmec felelénec: Eregy békeſéggel, és az Wr te elötted mennyen, az mi ellenſégünknec meg büntetéſére: Es egyetembe ki tęruén az házból, kiki mind az ö álláſára méne.

IX. Réſz.

Az Iudith aſſony könyörög az WR Iſtennec, hogy az ö gondolattyát tegye ſerenczéſſe, és az ö keze által az pogányokat meg ront uan, az Izrael nemzetſégét meg ſabaditſa.

1 ACkor Iudith artzúl le borúla, és mikor port hintett vólna az ö feiére, és gyáſiba öltözött vólna, le vetuén az ruhát ki rayta vala, mikor az eſtueli áldozatnac illattya fel menne az WRnac házában Ieruſalemben, nagy ſióual fel kiáltuán monda.

Gene: 34. 2 WRam én attyámnac Simeoñac Iſtene, kinec az idegen népeknec büntetéſére adtad à feguert.

a: Az Dinánac Iacob leányánac meg ſzeplöſitéſéröl ſzól. 3 Kic à ſiüzet meg [a] ſieplöſituén, és agyékát gyalázatra meg mezitelenituén (mellyet te meg tiltottál hogy az ne lenne,) olly dolgokat czelekettec vala, az mellyekért az ö feiedelmeket halálra adtad, hogy meg tſalatkozuán az ö ágyokat az ö vęreckel meg áſitatnác: Ackor az ſiolgákat az feiedelmec felött, és ö magokat az ö feiedelmeket az ö ſiékekben le vágtad: Feleſégeket pedig prędára, és leányokat rábſágra, és mind azoktól nyert gazdagſágokat adtad el oſitani az te ſierelmes fiaidnac: Kic az te hozzád való buzgó ſieretettel fel gerieduén vtáltác az ö vęreknec meg ſieplöſitéſét, és tégedet hittác ſegitſégre, ô én Iſtenem, ô én Iſtenem, engemetis özuegyet halgas meg.

4 Mert mind azokat mellyec ezec elött vóltanac, mind azoc vtán mellyec vóltánac, te czelekedtet: Te mind ielen valókat, mind iöuendöket meg gondoltal.

5 Te néked kéſien vadnac az mellyeket végeztel, Es, imé ielen vagyunc, azt mongyác: Mert kéſiec az te rendelélid, és az te itéletid meg gondoltattac.

6 Imé az Aſsyriábéliec az ö hatalmokban meg ſokaſodtac, louokban és louagokban fel fuualkodtac, gyalogoknac ereiekben keuélkednec, paiſokban, kęz iuekben, és parittyáiokban biznac: Es nem eſmérnec téged olly WRnac lenni, ki az hadakat meg vered, az te neued WR.

7 Te az te hatalmaddal az ö ereieket törd meg, és az te haragodban az ö hatalmokat ronts meg: Mert el végeztéc hogy az te ſientſégidet meg rútitſác, és az te ditſöſéges neuednec ſátorát meg ferteztesſéc, és hogy az te óltárodnac ſiaruát fegyuerrel le töriéc.

8 Tekints az ö keuélſégekre, és à te haragodat onts ki az ö feiekre,

és add

és add az én ȍzuegy kezembe az erȍt, mellyet gondoltam.

9 Az én álnoc aiakim által, az ſiolgát az feiedelem által, és az feiedelmet az ſiolgáia által vágaſd le, az ȍ kegyetlenſégeket ronts el az aſiſióni állatnac keze által.

10 Mert az te erȍd nem áll az ſokaſágban, ſem az te hatalmad az erȍſsekben, de az alázatoſoknac vagy WRa, az erȍteleneknec ſegitȍie, veſiedelembe eſteknec óltalma, az kętſégben eſteknec meg tartóia.

11 No azért ô én attyámnac Iſtene, Izraelnec te ȍrȍkſégednec Iſtene, Wram Eegeknec és fȍldnec és vizeknec teremtȍie, minden te teremtet állatidnac királlya.

12 Adgy beſiédet énnékem, és álnokſágot, és ſebet, és oſtort azokra, az kic az te Teſtmentomod ellen, és az te ſient házad ellen, és Sionnac magaſsága ellen, és az te fiaidnac birodalmánac háza ellen, kegyetlen tanátſot tartottac.

13 Tégy emlekezetre való példát minden nép kȍzt, az te nemzetſéged kȍzt, hogy mindeneſtȍl fogua eſmérteſsél meg, hogy te minden erȍnec és hatalomnac Wra vagy, és hogy nints te kiuȍled az Izrael nemzetſégénec más óltal mazóia.

X. Réſz.

Iudith aſſony fel ȍltȍzuén az ȍ ſep ruhaiba, ki mégyen Bethuliából az Aſsyriabéli-éc táborába, bę viſſic Indithot az Holophernes hȍz, és ezudalkozic az aſſoni állatnac ſépſégén.

1 MIkor pedig az Izraelnec Iſtenéhȍz való kȍnyȍrgéſét, és mind ezeket az beſiédeket el végezte vólna, fel kele az fȍldrȍl.

2 Es az ȍ ſiólgáló leányát elȍ hiuán, le méne az házatskába mellyben ſiombat napokon, és innep napokon ſiokot vala lenni.

3 Ot le vetuén az rayta való gyáſit, és az ȍ ȍzuegyſégénekis ruháit le vetuén, eléb meg fȍrȍduén, drága kenettel teſtét meg kené, és az ȍ feiénec haiat ſiépen bę fonuán, és fȍkȍtȍiét fel téuén, az ȍ inneplȍ ruháit, mellyben Manaſseſnec az ȍ fériénec ideiében ſiokott vala iárni, reá vȍué.

4 Es mikor bokantſát lábára, vonta vólna, és fȕggȍiét, kariánac ékeſségét, gyȕrȍit, fȕleinec ékeſségit, és minden ſiép ruháiát fel vȍtte vólná, azoknac kic ȍ reá tekentenénec ſiemeknec meg tſaláſára ortzáiát ſiépen fel ékeſité.

5 Vtólſior egy palaſikot borral, és más edént olayual tele adá az ȍ ſzolgáló leányánac kezébe: és egy táskát liſituel, tſomo fȕgéuel, és feiér kenyereckel meg raká: Es mind ezeket egybe kȍtuén az ſiólgáló leánnac hátára adá.

6 Ecképpen ki ménuén Betulia vároſnac kapuiához, Oziaſt, és

az városnac véneit Chabriſt és Charmiſt az kapunál találác állani.

7 Kic mikor láttác vólna ötet, és hogy más ábrázattya vólna néki, és öltözeti el változót vólna, az ö ſiépſégét felötte igen czudáluán.

8 Igy ſollitác meg ötet, az mi attyainknac Iſtene tegyen téged kedueſse, és az te ſiándékodat töltſe bę Izraelnec ditſöſégére, és Ieruſálemnec fel magaztaláſára: Es mindnyáyán az Iſtent imádác.

9 Es ö monda, az kaput nittáſsátocmeg éńékem, azoknac el vége zeſére az mellyeket én velem ſiol lottatoc: Ackor azoc paranczolánac az iffiaknac hogy meg nitnác, az mint ö keuánta vala.

10 Kit mikor azoc meg czelekettec vólna, Iudith az ö ſiolgáló leányáual ki méne, és az városbéliec néznec vala vtánna, mîg az hegyen alá menne, és mînd addîg, mîg ötet az völgybe ménuén nem láthatnác.

11 Ecképpen azoc egyeneſsen mind addîg ménénec az völgyben, mîg az Aſsyriábéliekre akadnánác, kic ſtraſát állanac vala.

12 kic meg foguán, meg kérdéc ötet, houá való vagy, és honnan iöſi, és houá mégy? Es ö feleluen monda, Az ſidóc leánya vagyoc, és azoktól futottam el, mert néktec adatatnac hogy bę nyellyetec öket.

13 Mégyec pedig Holophernesſhöz az ti ſeregeteknec ſö feiedelméhöz, hogy ö néki igazat mondgyác, és vtat mutaſsac, melly vton el ménuén az egéſi hegyen való tartomáńt meg veheſse: hogy czac egy ſe veſsien az ö vitęzi közzül, és ſemmi lelkes állatiban kárt ne vallyon.

14 Ezeket az ö beſiédit haluán, meg tekintéc az ö ortzáiát, és az ö ſiępſégét igen czudáluán mondánac.

15 Az te életedet te meg tartottad, ki az Holophernes eleibe ſiettel iöni: Annac okaért meny el moſtan az ö ſátorához mert egy nihányan közzülönc tégedet el vezetnec, mîg ſiintén az ö kezébe adnác.

16 Dé mikor elötte meg állaſi, meg ne röttény ſiiuedbe, hanem, az mit ſiollal, mond meg néki, és iól téſien veled: válaztánac azért közzülöc ſzáz férfiát, kic ö néki, és ſiolgálo leányának ſiekeret kéſiituén, Holophernesnec ſátorához vezetéc: Ackor pedig mikor az egéſi tábor öſſue zendült vólna miuel hogy az ö iöuetelinec hire à ſatorokba iutot vól na, az ſokaſágnac ſerege környül vötte vala ötet, mikor az Holophernes ſátorán kiuöl állana, miglen ö néki az Iudith felöl hirt vinnénec.

17 Tſudállyác vala pedig az ö ſiépſégét, és ö hozzáia képeſt az Izraelnec fiaitis.

18 Es eggyic à máſiknac möd va la, kitſoda vtálná meg ezt è népet kic között illyen aſsſiony emberec vadnac? Bizon kaar vólna tſac egy férſiatis hagyni ezek közzül,

kic

kic ha el boczátatnának, ez ſíéles világot könnyen meg czalhatnác, Touábba ki ménének az Holopherneſnec vigyázói, és mindnyáián az ő ſiólgai bę viuéc ötet az ſátorba.

19 Ackor pedig Holophernes nyugſíic vala az ő ágyan ſiúnyog hálo alatt, mellyet bárſonnyal, arannyal, Smaragduſsal, és drága köueckel elegy ſiöttec vala. Es mi kor az Iudith felöl hirt hallott vólna, az ſátornac tornátzába ki méne, kinec elötte ezüſt lámpá ſockal mennec vala.

20 Ott Iudith mikor ö néki és az ő ſzólgainac eleibe ment vólna, mindnyáián czudálác az ő ortz áinac ſiépſégét: Az Iudith pedig artzúl le borúluán tizteſséget tön néki, kit az ő ſiólgai fel emelénec.

XI. Réſz.

Iudith aſſony meg beſélli okát az ő ki menetelinec, mellyel az Holopherneſi meg czalá-lya, czudálkoznac mindnyáián az Iudithnac ſzépſégén és ékeſen ſzóláſán.

1 ACkor Holophernes ötet igy ſiollitá meg, Bátorſágos légy aſſiſioni állat, és az te ſiiuedben meg ne rötteny, mert én ſenkit nem bántottam, valaki Nabuchodonozornac, ez egéſi földnec királyának akart ſiolgálni.

2 Hogy ha engemet meg nem vtált vólna ez te néped, ki ez hegyec tártományát meg ültе, bizony kopiát nem emeltem vólna ellene, de ö maga ennec oka.

3 Immár pedig mond meg mi okon futottal el töllöc, és miért iöttel ide: Mert te meg maradáſodra iöſi. Légy bátorſágos mert ez éiel élſi és ennec vtánnais: Nintſen ſenki, ki téged boſiſiúſsággal illeſsen, de iól tartattatol, miképpen Nabucodonozornac az én Wramnac ſiolgai ſioktac tartatni.

4 Kinec felele Iudith: fogadd az te ſiolgálo leányodnac beſiédét, és ſiöllyon te elötted az te ſiolgáló leányod, és hazugſágot én ez éiel az én Wramnac nem mondoc: Hogy ha mindenekben az te ſiolgáló leányodnac beſiédét köueted, Iſten te általad véghöz viſii az dolgot, és az én Wram azokban meg nem tſalatkozic, az mellyeket végezett.

5 Mert az Nabucodonozornac az egéſi földnec királlyának életére mondom, és az ő hatalmára, ki tégedet el küldött mindeneknec el rendeléſére, hogy te általad nem czac az emberec fognac néki ſiolgálni, de az mezei vadakis, és barmoc, és az Eegnec madarai, az te hatalmad által, az Nabucodonozornac és minden házának birodalma alatt fognac élni.

6 Mert az te böltſeſégedet és elmédnec okoſságát hallottuc, és az egéſi földön hîre vagyon, hogy czac te vagy egyedül fö minden orſiágában, és eſieſségben ieles, az hadakozásban czudálatos.

7 Immár pedig az beſiédetis kit Achior az te népednec gyülésében ſiollot és mondot, meg értettüc: Mert ötet az Betuliai Pólgároc közikbe fogadtac, kiknec mindeneket valamit te előtted ſiollot vólna, megbeſiéllet: Annac okaért wralkodó Wram az ő intéſit meg ne vtáld, hanem à te ſiiuedbe vegyed azokat, mert igazac.

8 Mert az mi nemzetſégünc nem bűntettetic, és nem fog ő ellene az fegyuer, ha az ő Iſtenét bűneiuel meg nem bántya.

9 Moſt pedig az én Wram kętſégbe ne eſséc, és mig véghöz nem viſii az dolgot, el ne mennyen, hanem az halál tęrien az ő ortzáiokra, olly bűnt czelekedtec, kiuel az ő Iſteneket fel ingerlic, ha azt az meg tiltott dolgot czelekedendic.

10 Miuel hogy el fogyott elédelec és minden vizec el ſiáradott, el végeztéc hogy az ő barmokat öllyec meg, és valamit Iſten az ő töruényében meg tiltott tölöc, hogy meg ne egyéc, azt egyéc meg.

11 De męg az gabonánac elsö ſengeitis, és mind bornac és olaynac tizedit, kiket meg tartottac vala, mellyec az Papoknac rendeltettec, kic Ieruſalembe az mi Iſtenünc előtt ſiolgálnac, el végeztéc hogy meg egyęc, holott męg czac kezéuel ſem ſiabad ſenkinec az köſseg közzül azokat illetni.

12 El küldöttec pedig Ieruſálembe, (mert annac lakoſijs ollyakat czelekedtec) hogy nékic ſiabadſágot hozzanac az tanácztúl, Mihelt azért onnét válazt véſinec, vgyan azon napon veſiedelemre adatnac.

1 Azért én te ſiolgaló leányod, mikor mind ezeket meg értettem vólna, tölöc el iöuéc, és engemet Iſten küldöt olly dolognac czelekedéſére te veled, melly minden földet, valahouá annac hîre ménend meg röttenczen.

14 Mert Iſten félö az te ſiolgáló leányod, és az Eegnec Iſtenét éiel és nappal tizteli: Moſtan pedig én Wram te nálad maradoc és ki mégyen éiel az te leányod az völgybe, és könyörgec Iſtennec, hogy énnékem ielentſe meg mikor czelekedic meg az bűnt azoc.

15 Ackor pedig te hozzád iöuec, és az dolgot te néked meg ielentem, és üſs ki minden te hadaddal, és ſenki nem léſien, ki te néked ellened állyon: En pedig ſidóſág között által viſilec, mîglen Ieruſálem eleibe iutz, és az te ſiékedet közepette helheztetem. Ecképpen öket mint az páſitornélkül való iuhokat el hay tod, hogy męg czac egy ebis te előtted meg ne merién motzanni, mert ezec énnékem látás által mondattac és ielentettec, és hogy meg ielentſem te néked, azért küldettem.

16 Ezec az beſiédec pedig tettzénec Holopherneſnec, és minden

den ſiólgainac, kic az ŏ bŏlczeſégét czudáluán, mondánac.

17 Az fŏldnec eggyic határától fogua az máſikig, nincz olly aſiſioni állat, ki ſiépſéggel és ékeſſen ſioláſsal haſonló vólna hozzáia.

18 Es Holophernes monda néki: Iſten iól tŏtte, hogy téged az néphŏz kŭldŏtt, hogy az mi kezeinknec erŏt, azoknac pedig az kic az én Wramat meg vtáltác veſiedelmet hoznál. Te bizony ábrazattal ſiép vagy, és beſiéddel ékes.

19 Hogy ha meg czelekeded azokat, mellyeket ſzollottal, Iſtenem léſien énnékem az te Iſtened. Te pedig ŭlſi Nabucodonozor király házában, és az egéſi fŏldŏn neuezetes léſi.

XII. Réſz.

Holophernes bę vireti Iudith aſſont az tár házba. Meg kŏueti Iudith hogy néki ſabad légyen eijel ki menni á tábŏrból imátkozni, mellyet néki meg enged Holophernes. Az vtán vendegſégbe hiuattátic Holophernes ſtŏl, ki az Iudith kedueiért ſoc bort iſſic.

1 ACkor paranczolá (Holophernes) hogy bę vinnéc ŏtet az ŏ tárházába, és rendelé hogy az ŏ étkébŏl adnánac ételt, és italt az ŏ borából.

2 De Iudith monda: azokból nem éſiem, hogy valami botránkozáſt ne tegyec, hanem azokból éſiem az mellyeket magamual hoztam.

3 Kinec Holophernes monda: ha pedig el fogy az mellyec nálad vadnac, honnan vegyŭc hogy ezekhŏz haſonlókat adgyunc? mert mi nékŏnc az te ételed fęle ſemmi ninczen.

4 Felele néki Iudith: Eel az te lelked én WRam, hogy az te ſiolgáló léányod meg nem éſii az mi én velem vagyon, míg az WR az ŏ tanátſát az én kezem által el nem vęgezi: Bę viuéc azért ŏtet Holophernes ſzólgai az ſátorban: az hol mikor éyfęlîg allutt vólna, haynalkor fel kele.

5 Es kŭlde Holopherneshŏz ki meg mondaná, Paranczollya immar az én WRam, hogy az ŏ ſiolgáló leányát botſáſsác ki kŏnyŏrgeni.

6 Es mikor Holophernes meg paranczolta vólna az ŏ teſténec ŏrizŏinec, hogy meg ne tartanác ŏtet.

7 Három nap az táborban marada, éiel Betuliánac vŏlgyébe ki ménuén, és az kút fŏben ki az táborban vala, magát meg moſuán.

8 Es mikor fel menne, imádgya vala az Izraelnec Wrát Iſtenét, hogy az ŏ vęgezéſét, az ŏ népénec fiainac kŏnnyebſégére igazgatná.

9 Meg tęruén pedig, meg moſoduán az ſátorban marad vala, míg eſtue felé ennéc.

10 Tŏrténéc pedig negyed nap hogy Holophernes lakodalmat ſierzene czac az ŏ maga ſiólgaiual, és ſenkit nem hiua az lakadalomra, azoc kŏzzŭl kic gonduiſelŏc valánac.

11 Hanem Bagoaſnac az ő hokmeſterénec, ki minden morhájával bir vala, monda: adgyad tanátſúl ez ſido aſſiońnac az ki tenálad vagyon, hogy iöijön kőzinkbe, és egyéc igyéc velönc. Mert az mi ſiemélyünknec gyalázat léſien, ha illyen aſſioni állatot igy el hagyunc, hogy ſemmi nyáiaſságunc nem léſien véle, hogy ha ötet hozzánc nem hijuc, minket meg neuet.

12 Ki ménuén azért Holophernes elöl Bagoas, és ahoz bę ménuén: Ne neheztellyen (vgy mond) ez ſiép leány az én Wramhoz iöni, és ő elötte tiztelſséggel illettetni, és vigan lakni mi velünc, és ma az Aſsyriábéli leányoc módgyára, kic Nabucodonozor házában vadnac, viſelni magát.

13 Kinec Iudith monda: Mitſoda vagyoc én, hogy az én Wramtól valamit meg tagadgyac?

14 Sőt valami kedues az ő ſieménec, nagy örömeſt meg czelekeſiem, melly bizonyára énnékem mind hóltomíg ditſéretemre léſien.

15 Mindiárt fel keluén, ruháual és minden ſiép öltözetiuel felékeſité magát, és oda ménuén az ő ſiólgáló leánya, Holophernes elött le terité az bűröket az földre, kiket Bagoas adott vala néki mindennapi ſiükſégére, hogy azokra le üluén ennéc.

16 Es mikor oda ment vólna Iudith, és le ült volna, fel geriede Holophernesnec ſiiue ő ellene, és fel indúla ſiiue, hogy az ő vęle hálájat igen kéuánná: mert attól az naptól fogua, mellybe meg látta vala, módot keres vala abban hogy vęle gonoſiúl élhet ne.

17 Inti vala azért ötet ezt monduán: Egyél immár és vigadgy velönc.

18 Es Iudith monda: bátor iſiom Wram, mert fellyeb magaztaltatott ma én bennem az én lelkem, hogy nem mint minden életemnec ideiében, miólta ſiüllettettem.

19 Mindgyárt enni és innya kezde ő elötte azokbol, az mellyeket az ő ſiolgáló leánya kéſiitet vala.

20 Annac okaért igen örüle ő néki Holophernes, és anni bort iuéc, menit ſoha annac elötte egy nap nem ijut vala, miólta ez világra ſiületet vólt.

XIII. Réſz.

Iudith aſſony az réſseg Holophernesnec fejét veſi és Bethuliába viſi, és inti az népet hálá adáſra az diadalomért.

1 MIkor pedig immár bę eſtueledett vólna, ſietének az ő ſiólgai ki menni, Es Bagoas kiuől bę tőué az ſátort: Es valakic ielen valának, az ő Wroc elöl el boczátatuán, mind fekűuő helyekre ménének.

2 Mert mindnyáián el fáradtac vala az nagy bor italba.

3 Es Iudith czac egyedül hagyattatot vala az ſátorban.

4 Es

4 Es Holophernes el dŭlt vala az ŏ agyán: miuel hogy az résiegség el nyomta vala.

5 Iudith pedig meg hatta vala az ŏ szolgáló leányánac, hogy kiuŏl állana az kamorán, és esiébe venne mikor ki iŏne, az ŏ minden napi szokása sierint: mert meg mondotta vala hogy kŏnyŏrgeni ki menne, és vgyan igy siollot vala az Bagoassalis.

6 Mikor azért mindnyáián ki mentec vólna elŏle, és sénki nem maradott vólna az kamorában sem kitsin sem nagy, Iudith az Holophernes ágyánál meg áluán siiuében monda, WRam minden erŏnec Istene, tekints ez mostani órában az én kezeimnec tselekedetire, hogy Ierusálem fel magaztaltastéc.

7 Mert most vagyon ideie, hogy az te ŏrŏkségedet meg segits, és az én siándékomat el végezd, az ellenségnec kic mi reánc támattac meg rontásokra.

8 Es ázonnal az osilophoz méne, melly az Holophernes feiénél vala, és onnét az ŏ fegyueret le vŏué.

9 Es mikor az ágyhoz iutott vólna, meg foguán az feién az ŏ ŭstŏkét, monda, erŏsits meg ma engemet Wram Izraelnec Istene.

a: Iudith assszonyi feiet vessy az Holophernesnec.

10 a Es ècképpen ketzer vagá az ŏ nyakat minden ereiéböl, és el vágá feiét az Holophernesnec.

11 Annac vtánna az ŏ testét az agyrŏl le vonuán, és az osilopról az siúnyog hálot le vŏuén, egy keués ŭdŏ múlua ki ménuén, az Holophernesnec feiét az ŏ siolgáló leányánac adá.

12 mellyet mikor az, az ŏ kenyeres táskáiában bę botsátot vólna, mind ketten ki ménénec, az mint sioktac vala az kŏnyŏrgésre ki menny, és ècképpen az táborból iutuán, az vŏlgyŏn által ménénec, és Betuliánac hegyere fel ménénec.

13 Es mikor Betuliánac kapuihoz iutottac vólna, Iudith męg tauol kiálta az kapuc ŏrizŏnec. Noh nissátoc meg az kaput, nissátoc meg, velŭnc vagyon az Isten amaz mi Istenŏnc, ki męg az ŏ ereiét mutattya Ierusálemben, és az ellenség ellen hatalmát. az miképpen mais czelekedett.

14 Ezt az ŏ siauát meg haluán, az városbéliec az ŏ városoknac kapuiákoz hamar le ménénec: Es mikor az városnac véneit egybe hittác vólna.

15 Mindnyáián eggyŭt kitsintŏl fogua nagyîg egybe futánac (mert rementelen vala az ŏ meg iŏuetele,) ésmeg nituán az kapukat, bę boczátac ŏket.

16 Es tŭzet gyŭtuán világosságnac okaért, kŏrnyŭl fogác ŏket.

17 Iudith pedig nagy fel sioual monda, Ditserietec az Istent, Ditsérietec az Istent.

18 Mert az ŏ irgalmasságát az Izraelnec házától meg nem vonta, hanem az mi ellenséginket ez

ket ez éiel az én kezem által meg rontotta.

19 Es azonnal az Holophernes feiét az taskából ki vöuén, mutogattya vala, Imé, vgy mond, Holophernesnec az Aſsyriábéli hadnac fö feiedelménec feie: Imé az ſiunyog hálois az kiben fekſiic vala réſiegen, kit az WR egy aſiſioni állatnac keze által meg veré.

20 Eel az WR, ki engemet az vton, mellyen el mentem, meg tartott, hogy ötet az én ſiemélyem tſalá meg az ö veſiedelmére, és ö en velemſemmi vndoc és fértelmes vętket nem czelekedett.

21 Ackor az nép igen el álmelkodéc, és mikor áz Iſtent le borúlua imádta vólna, egyetembe mindnyáián mondánac: Ditſérendö vagy mi Iſtenönc ki az mi ellenſéginket ma ſemmiué tötted.

22 Ozias pedig monda néki: meg áldott téged leányom az felſéges Iſten, ez földnec minden aſiſiony nępei felött.

23 Es áldott az Wr Iſten, az Eegnec és földnec teremtöie, ki tégedet igazgatott az mi ellenſéginknec feiénec meg rontáſára.

24 Mert ſoha el nem feleytic az te reménſégedet az emberec, kic az Iſtennec hatalmaſságát öröcké meg emlitic: Adgya Iſten te néked ezt öröcke való ditſéretedre, hogy látogaſson meg téged minden iauaiual, azért hogy á mi nemzetſégünknec nyomorúſágáért, életedet nem ſián tad: Hanem Iſten elött igaz vton iáruán, az mi romláſunkat el vötted.

25 Ez után monda minden nép. Amen Amen.

XIIII. Réſz.

Az Holophernes feiét fel téſic az fö falra, az Achior kornyül mereltetic, és az igaz Iſtenhöz teruen ö benne hiſen. Az Izraelitác az Aſsyriabélieket ingerlic, kic mikor hallottac vólna az ö feiedelmeknec halalat, meg remül nec.

1 TOuábba pedig Iudith igy ſzollſitá meg öket, No attyámfiai, halgaſsátoc meg az én beſiédemet, és ez Holophernesnec feiét véuén az mi keritéſünknec teteiére tegyetec fel.

2 Es mikor meg virrad, és az nap fel támad, ki ki mind az ö hadakozó fegyuerét ragadgya, és az városból ti férfiac az elötökbe adatott hadnagyual ki rohannyátoc, mint ha alá az mezöre az Aſsyriábélieknec elſö ſtráſáiára mennétec, de mind azon által alá ne mennyetec.

3 Ackor azoc ragaduán minden ö fegyuereket az ö táborokba ſietnec, hogy az Aſsyriábéli ſeregnec hadnagyit fel költéſc, és az Holophernes ſátorához futnac.

4 Kit mikor meg nem találnac, meg röttennec, és ti elöttetec el futnac.

5 Annac vtánna pedig ti öket üzuén mind azockal egyetembe, kic az Izraelnec határiban laknac, az vtakon vágiátoc öket: De minec elötte ezec lennénec, hijátoc én hozzám

az

az Achiort az Ammonitát, hogy meg nézuén eſmérie meg azt az ki az Izraelnec házát ſemminec vélte vala, és az ki ötet mi hozzánc, vgy mint halálra küldötte vala: Elö hiuattatéc azért Achior az Oziaſnac házából, és hogy iuta, és meg látá az Holopherneſnec feiét egy embernec kezében az nép között artzal eſéc le, és el hala. Minec vtánna pedig ötet fel emeltéc vólna, Iudithnac lábaihoz borúla, és az ö ſiemélyét tiztelé, és monda: Iudánac minden ſátoriba ditſérendö vagy te, és minden pogányoc között, mellyec az te neuednec hirére fel indúltac: De moſtan beſiéld meg énnékem miket czelekedtel ez napokon: Es meg beſiélle Iudith valamit czelekedett vólna, attól az naptól fogua hogy ki ment, mind addig az ideig, mellyben ö nékic ſiól vala: Minec vtánna pedig beſiédét el végezé, az köſség nagy fel ſióual örülúen, vigan fel kiálta az ö városában.

6 Achior pedig mikor látta vólna mind azokat mellyeket Iſten az Izraellel czelekedett vala, erösen bizéc Iſtenben, és az ö teſtét környül metéluén, magát az Izrael népe közibe ada mind ez mai napig.

7 Mikor pedig meg virradott vólna, Holopherneſnec feiét az keritéſre fel tőuéc, és mindnyáján az férfiac fegyuert ragadúan egy ſeregbe áluán ki ménénec az hegy teteiére: Kiket mikor az Aſsyriábéliec meg láttac vólna, köueteket küldénec az ſázadoſokhoz: Azoc touábba az hadnagyokhoz és az köz népnec elötte iáróihoz, és minden ö feiedelmekhöz.

8 Es mikor az Holophernes ſátorához iutottac vólna, mondánac az ö gonduiſelöiénec: Költs fel az mi Wrunkat, mert ezec az ſiolgác mi ellenönc hartz ra iöttec ki, hogy mindeneſtöl fogua el veſieſséc magokat.

9 Ackor Bagoas bę ménuén az ſátornac tornátzába zörgete, mert azt vęli vala hogy az Iudithual alunnéc.

10 Mikor pedig ötet ſenki meg nem hallaná, az aytót fel nituán à kamorába bę méne, és találá azt az ágyban el vettetuén feienélkül meg halua: Ackor nagy ſióual fel kiáltuán ſiráſsal és ohaytáſsal, és nagy iaygatáſsal, az ö ruhait meg ſiaggatá.

11 Es bę ménuén az Sátorbais, az holIudith ſiokot vala feküdni, mikor ötet ott nem találta vólna, az nép közze futa, kiáltuán.

12 Sörnyü dolgot czelekedtec az ſzólgac: Az egy ſidó aſſiony nagy gyalázattal illette az Nabucodonozor királnac házát! Mert imé az földön fekſiic Holophernes, és az feie nintſen.

13 Ez beſiédeket mikor az Aſsyriábéli ſeregnec feiedelmi hallottác vólna, az ö ruháiokat meg ſiaggatác, és felötte igen meg háborodánac elméiekben.

14 Es kiáltás és nagy iuöltés támada az táborban.

Az

XV. Rész.

Meg futamodic az Aſsyriábélieknec táboroc, kiket az Izráelitác ſznec, vágnác, és azoknac gazdagſágokkal még gazdagodnac. Az Iudith aſſont mindenec áldgyác az ő czelekedeteiért.

1 ANnac felőtte még azokis, kic az ſátorokban valánac, mikor ezec hallottác vólna, el álmekodánac azon az mi lőtt vala.

2 Mikor pedig az félelem és rőttegés ráioc iuttot vólna, czac egy ſem vala ki az ő felebaráttya előtt meg álhatua.

3 Hanem egyſier ſ-mind mindnyáián minden vton mind mezőn mind hegyen egy aránt el futánac.

4 Es még azokis kic Bethulia kőrnyől hegyes helyen iártac vala tábort, meg futamánac, ackor azért valakic az Izrael népe kőzől hadakozóc valánac, reáioc ki rohanánac.

5 Es Ozias el kűldé Bethomaſthaba, Bebaiba, Chobaiba, Cholamba,[a] és Izraelnec minden határiba, kic az meg lőtt dolgot hirré tennéc és hogy az ellenſégnec romlására mindnyáián ki űtnénec.

[a] Tremellius Eſtemonba Bethbirba, Chobamba, Cholomba.

6 Meg haluán azért azt az hírt az Izraelitác, mind egy akarattal ki rohonánac reáioc, és mind Choba városaig vágác: El iutánac annac felőtte az Ieruſálembéliekis, és mind az egéſi hegy allya tartományból, az kikhőz az ellenſégnec táboriba lőtt dolgoknac hire iutott vala: Annac felőtte Galaaditác és Galileuſoc iutánac, kic nagy vęr ontáſsal, Damaſcuſon túl, mind annac hátáráig vágác.

7 Betuliánac pedig az tőb lakoſi az Aſsyriábélieknec táborokat űtéc meg, és azoknac ragadományokból nagy gazdagſágot nyerénec.

8 Az maradékiual az Izraelitác telénec bę, kic à hartzrúl meg tęrénec, faluc és városoc mind hegyen mind mezőn valóc, nagy nyereſséggel iárának, mert prędánac nagy ſokaſága vala.

9 El iőuénec pedig Ioachim az fő Pap, és az Izraelitáknac tanátſa, kic Ieruſálembe laknac vala, hogy az ió téteményeket mellyeckel Iſten az Izraelitákat meg látogatta vala, meg ékeſitenéc: és annac felőtte hogy Iudithot látnác, és őtet kegyeſsen kőſiöntenéc.

10 Kic bę ménuén hozzáia egyenlő ſiiuel őrülénec néki, és mondánac: Te vagy Ieruſálemnec ękeſsége, te Izraelnec nagy őrőme, Te vagy az mi nemzetünknec nagy ditſekedéſe.

11 Mind ezeket te czelekedted à te kezeddel, és te illetted ez iócckal az Izraelitákat, és az Iſten kegyelmet czelekedett vęlec Aldott légy az Mindenható Iſtennel mind őrőcké.

12 Es monda az után az egéſi nép: vgy légyen.

13 Touábba az nép harmintz napig prędálá az tábort, az Hophernes ſátorát pedig, és minden ezűſtét,

ezüſtét, ágyait, medentzeit, és minden holualoiát Iudithnac adá: Kiel véuén azokat az ő öſſuérére és ſiekerekre raká, azokat egybe gyuytuén.

14 Ackor hogy ötet láthatnác, Izraelnec minden aſſiſiony emberi egybe gyülénec, és ötet ditſéréc, és ő néki tánczolánac: Ő pedig koſzorúkat véuén kezébe, az vçle való aſſiſioni állatoknac oſitogatá.

15 És magánac és az ő aſſiſiony társánac [b] olay agból czinált koſiorút tön feiére, és tánczoluán az egéſi nép elött, minden aſſiſioni állatoknac elötte mégyen vala Az Izrael népe pedig mindnyáián fegyuerbe köuetic vala koſioruckal, és énekeckel, kiket ſiáiockal mondanac vala.

b: Erti az leányzot melly az Iudith aſſzonnyal eggyut vólt.

XVI. Réſz.

Iudith aſſony éneket mond Iſtennec hálá adáſában. Az ſokaſagis Ieruſalembe hálá adó áldozatockal áldozic, az után meg hal az Iudith.

1 IVdith pedig ez hálá adó ditſéretet kezdé el az egéſi Izrael népe között, és az egéſi köſſég ez ditſéretet nagy fel ſióual éneklé.

2 Es monda Iudith: Kezgyetec az én Iſtenemnec dobolni, az én Wramnac énekellyétec czimbalomockal, enekellyetec ditſéretet néki, és az ő Neuét hijátoc ſegitſégül.

3 Mert Iſten az hadaknac meg veröie, Wr az ő neue.

4 Ki helheztette az nép között az ő táborát, és az én kergetöimnec kezekből meg ſiabadítot.

5 El iöue az Aſsyriábéli nép az hegyekről, el iöue eſiakról meg ſiámlálhatatlan ezer ſereggel, kiknec ſokaſága az folyo patakokat el rekezté, és az völgyeket az louagoc el lepéc.

6 Es monda hogy az én határimat tüzzel el puztittya, az én iffiaimat fegyuerrel le vágia, az tſets ſiopókat földhöz veri, az én kis gyermekimet prędára hánnya, és az én ſiüzeimet mint egy prędat el haytya.

7 Az Mindenható WR öket egy aſſiſioni állatnac kezéuel el veſité.

8 Mert ſem iffiaknac munkáiáual nem hólt az erös vitęz meg, ſem az Titanuſoc [a] fiai vertéc meg öket, ſem nem az nagy Oriſoc támattac ö reá, hanem Iudith Merari leánya az ő ſiemélyénec ſiépſégiuel veſitette el ötet.

a: Miuelhogy az egéſs Bibliaban nincſen az Titanuſoknac neuec, hanem az vj new, azért lehetſéges hogy ez Iudith könyuénec hiſtoriáia nem régen gondoltatott valakiktől.

9 Mert mikor le vetette vólna az ő özuegyſégénec ruháiát, hogy az nyomorúlt Izraelitákat fel magaztalná.

10 Ortzáiát kenettel meg kenuén, és háiátékes beretromalmeg ękeſiituén, lenből czinált ruháiáual ötet meg tſalá.

11 Az Iudithnac bokántſa az embernec ſzemét meg czalta, és az ő ſiépſége annac ſiiuét meg fogá: az ő nyakát az fegyuer iárá által.

12 AzPerſiabéliec iſi onyodtac az ő vakmerőſégétől: Az Mediabéli ec álmélkodtac az ő bizodalmán.

13 Ackor énekeltec az én alázatoſim, és az erőtlenec fel kiáltottác: Es meg röttentec azoc, és fel kiáltuán meg futamtac.

14 Leányoknac ſiai vertéc őket által, és mint ſiőkött ſiolgákat meg ſebeſsitettéc. Es az én WRamnac Iſtenemnec fegyueréuel veſitéc el.

15 Eneket és ditſéretet mondoc az WRnac.

16 Nagy vagy WRam es ditſőſéges, czudálatos és győzhetetlen erős.

17 Minden teremtett állatod te néked ſiolgállyon, mert paranczoltal énnékem és lőtt: ki küldötted az te lelkedet és mindenec teremtettec: Es ſenki nincz ki az te beſiédednec ellene állyon.

18 Mert az hegyec fundamentomiból meg indúlnac az vizeckel, és az kőſiiklác mint az viaſi vgyan el oluadnac te ellőtted: Mert azokhoz az kic téged félnec, kegyelmes vagy: Mert kitſiń te előtted minden áldozat, akar minęmő ióſiagú légyen, és igen kitſiń minden meggyuytott áldozatnac kőuérſége.

19 Az ki pedig az WRat beczűllettel féli mindenekben: nagy az.

20 Iay az pogányoknac kic az én nemzetſégemre támadnac: az WR azokat meg bűnteti itéletnec napián.

12 Hogy azoknac teſtekre tűzet és férgeket boczáſson, mellyeket őröcké érezuén ſirianac.

22 Mikor pedig Ieruſálembe mentec vólna tizteléc az WRat, és az népet meg ſienteluén, áldozatokat, és ſiabad akaratból való aiándékokat viuénec fel.

23 Iudith pedig Holophernesnec minden hol valóiát, mellyet az kőſség adott vala néki, meg ſientelé, és az ſiúnyog hálót, mellyet ő annac kamoráiából el hozott, aiándékon az WRnac ſientelę.

24 Es az kőſség Ieruſálemben három hólnapîg az Sanctuarium előtt vigada, kickel Iudithis ott marada.

28 Mikor pedig az napoc bę tőltec vólna, kiki mind az ő tartományába méne: Es Iudith Betuliába meg tęruén, az ő örőkſégében lakéc.

26 Iudith pedig az ő életében mind az ſiéles földőn ditſőſéggel híres vala. Es ſoc kérőie vala.

27 Mind azon által ſoha çletében czac egy férfiu ſem eſmérte őtet, miólta Manaſses az ő férie meg hala, és az ő népéhőz takarodéc.

28 Ő annac okaért nagy méltoſágra iuta, mîglen az ő ferienec házában ſiáz őt eſitendőre ére: és az ő ſiolgáló leányát ſiabadoſſá téuén, Betuliában hala meg, és az ő fériénec Manaſſeſnec koporſoiába temettetéc.

29 Es Izraelnec háza hęt nap ſiratá őtet, Touábba minec előtte meg halna, az ő ioſiágát el oſitá azoknac, kic Manaſſeſnec az ő fér-

ŏ férienec magánac kŏzel való nemzeti valánac.

30 Iudithnac pedig éltében, ſem pedig az ŏ halála vtán ſoc ideîg ſenki nem találtatéc, ki az Izrael népénec fęlelmet ſierzene.

Iudith könyuénec vége.

ESTHER KŐNYVE.

ELSŐ RESz.

Az Aſsuerus király nagy lakodalmat ſierez az ŏ ſiólgainac, és hoſſú ideig valót, mellynec végében az királyne aſſont hiuattya, Ki mikor nem ment vólna az király hiuatalára, meg vettetic az királytól az wrac tanáczaból. Melly dolgot az király peldaért minden orſzágában el hirdettet.

1 VALa Aſsuerus ideiében, (ez pedig az Aſſuerus, az ki wralkodic vala Indiától fogua mind Sieretſen orſzagîg, ſiáz és huſion hęt tartományokon.)

2 Az ŏ ideiébe, mondoc, mikor Aſsuerus király ŭlne királi ſiękiben, melly vala Suſanban az király lakó helyén.

3 Birodalmánac harmadic eſztendeiében lakodalmat ſierze minden fŏ emberinec, és ſiólgainac. Perſiánac pedig és Mediánac fŏ népei, és minden tartomáńnac feiedelmi ŏ elŏtte valánac.

4 Ő pedig mutogattya vala az ŏ orſzágánac ditſŏſégénec gazdagſágit, és az ŏ nagy méltoſágánac tizteſségét, ſoc napokon, tudni illic ſiáz nyóltzuan napokon.

5 Es mikor el múltac vólna azoc az napoc, tŏn az király az egéſi népnec, ki Suſanban az király lakó helyén találtatic vala, kitſińtŏl fogua nagyig, tŏn mondoc hęt napîg való lakodalmat, az ŏ királi palotáiánac tornátzában.

6 Feiér, zŏld és Hyacinthus ſiinŭ veres kárpitoc fŭggenec vala, biborból és bárſońból czinált kŏteleken, ezŭſt karikákon, és máruáń kŏbŏl czinált oſzlopokon: Arany és ezŭſt ágyac valánac renduel vettetuén, az veres bárſoń ſiinŏ piros máruáń kŏbŏl rakatott padimontomon.

7 Iſinac vala pedig kŭlomb kŭlŏmb fęle arany pohárokból, bortis bŏuen adnac vala az királynac méltoſága ſierint.

8 Az italban való tŏruényec pedig ez vala, hogy ſenki ſenkit ne kénſieritene: mert igy hatta vala az király az ŏ házának gond uiſelŏinec, tudni illic, hogy kinec kinec mind akarattya ſierint czelekednének.

9 Az Vaſthi királyne aſiſzonis lakodalmat ſierze az aſiſiony népeknec, az Aſsuerus király házában.

10 Hetedic napon mikor az bortól meg vidámúlt vólna az királynac ſiue, paranczolá Mehumannac, Bizthanac, Harbonának, és Bigthanac, és Abagthanac, Zetharnac, és Charchaſnac az ŏ hęt hop meſterinec, kic ſiolgálnac vala Aſsuerus királynac elŏtte.

11 Hogy az királyne aſiſiońt Vaſthit hoznác az király eleibe az orſiág Coronáiában, hogy meg mutatná az népeknec és az feiedelmeknec az ŏ ſiépſégét: mert ſiép ábrazatú vala.

12 Es nem akara az királyne aſiſiony Vaſthi menni az király - nac parantſolattyára, miként az ŏ hop meſterinec paranczolt vala: kin igen meg haraguéc az király, és az ŏ haragia fel geriede ŏ benne.

13 Es monda az király az bŏlczeknec, és tudóſoknac, kic el múlt idŏket tudnac vala, (Mert illyen ſiokáſa vala az királynac, hogy valaminec kellene lenni, az tŏruén tudóknac tanáczokra boczátaná.

14 Leg kŏzelben való tanátſi pedig valának Charſená, Sethár, Admátha, Tharſis, Meres, Marſená, Memuchan, Perſiának és Mediának hęt feiedelmi, kic ſiŭntelen az király elŏtt valának, kic fŏc valának az orſiágban.)

15 Tŏruén ſierint mit kellene czelekedni az Vaſthi királyne aſiſiony felŏl, miuel hogy nem fogadta vólna az Aſsuerus királynac hop meſterec által izent beſié dét.

16 Es monda Memuchán az király elŏtt, és az feiedelmec elŏtt: Nem czac az király ellen vétkezet az Vaſthi királyne aſiſiony, hanem minden feiedelmec ellen, és minden népec ellen, valakic vadnac Aſsuerus királynac minden tartományában.

17 Mert ki hirheſiic az királyne aſiſiońnac czelekedeti minden aſiſiony népec kŏzŏtt, és léſien hogy meg vtállyác az ŏ férieket az ŏ ſiemec elŏtt, mikor azt mond gyác: Az Aſsuerus király paranczolta vala hogy az Vaſthi király ne aſiſiońt bę vinnéc hozzáia, és nem ment.

18 Es az napon Perſiának és Mediának aſiſioni, à kic hallandgyác az királyne aſiſiońnac czelekedetit, ezent fogiác mondani az királynac minden feiedelminec: Es elég nagy vtálat eſic az férfiakon, és (azoktól) harag léſien (feleſégec ellen.)

19 Ha azért az kiralynac tettzic, mondgyon ſententciát, és irattaſséc az Perſiai és Mediai tŏruényec kŏzzé, mellyet ſenki fel ne bontſon

bontſon,hogy ſoha többé nem iö Vaſthi az Aſsuerus király eleibe, és hogy az ö orſságát adgya az király olly házas társának,ki iob legyen annál.

20 Es meghallyác az királynac czelekedetit, mellyet czelekedic, az ö egéſi orſságában, melly igen nagy, és minden aſsſioni állatoc tizteſséget téſinec az ö Wroknac, mind nagynac mind kitſínnec.

21 Es tettzéc ez tanáts az királynac és az feiedelmeknec: Es az király Memuchan beſéde ſierint czelekedéc.

22 Es leueleket küldé az királynac minden tartományba, tartományról tartományra, az ö ſiokott iráſoc ſierint, és minden nemzetnec az ö nyeluec ſierint, tudni illic, hogy minden férfiu wralkodnéc az ö házában, és beſiéllené meg kiki az ö nemzetſégénec nyeluén.

II. Réſz.

Az Aſsuerus királynac egéſi birodalmában az leányzóc közöt kereſnec ollyat az ki alkalmás és illendö volna házas társul az királynac,kic közöt mindeneknél ſépbnec találtatic az Eſther. es királyne aſſonnyá tétetic,Mardochęus az királyne aſſoni altal meg ielenti az királynac, nemelly ſólgainac haſonlaſokat, melly dolog emlekezetért bé irattatic az király könyuébe.

1 EZec után hogy meg ſiünt vólna az Aſsuerus királynac haragia, meg emlekezéc Vaſthiról, és arról mit czelekedett vala; és arról mit végeztec vólna felöle.

2 Es mondánac az királynac ſiólgai, kic néki vduarlanac vala, kereſsenec az királynac ſiép ábrazatú leányokat.

3 Es ſierezzen az király tiztartókat az ö orſságának minden tartományiba, kic minden ſiép ábrazatú ſiüz leányokat gyüytſenec az király lakó helyére Suſánba, az királyne aſiſioni házábaHegénec az király hop meſterének, az aſiſionyoknac örizöiének,és adgyon leáni ékeſségeket reáioc.

4 Es az az léány az ki tettzic az királynac ſieménec, wralkoldgyéc az Vaſthi helyében. Ez dolog tettzéc az királynac, és így czelekedéc.

5 Vala egy ſidó férfiu Suſánban az király lakó helyén, kinec neue Mardochęus vala, Iairnac fia, ki Semei fia vala, ki Cis fia vala,Beniámin nemzetſégéből.

6 Ki Ieruſálemből fogua vítetett vala, az fogſágban melly vala Ieconias királynac Iuda királyának ideiében,kit rabſágba vitt vala Babyloniái Nabucodonozor király.

7 Ez Mardochęus tartya vala pedig Hadaſaht, (kit más néwelEſthernec hinac vala,) az ö attyánac báttya leányát, mert ſem attya ſem aña nem vala,és az igen ſiép leány vala, és ſiép ábrazatú, kit mikor meg hólt vólna az ö attya és annya, Mardochęus leánya gyanánt hozzá fogadá.

8 Lön pedig mikor az király paranczolattya és végezéſe ki hirhedett vólna, és nagy ſoc leányoc gyuytetnénec az király lakó helyébe Suſánba, az Hegainac keze

alá, ackor fel vitetéc Estheris az király házába, Hegainac az asisioni állatoknac ðrizðiénec kezébe.

9 Es tettzéc az az leány az Hegainac, és kedues vala nálla, annac okaért siete ð néki tizta ruhát adni, és az ð táplálására való résiét ki adni, és hęt tiztes siolgáló leányokat ada néki az király házából, és viué ðtet és az ð siólgáló leánit az asisionyóknac siép házába.

10 Meg nem monda Esther az ð nemzetségét, sem attyafiait, Mert Mardochęus meg hatta valá néki, hogy meg ne mondaná.

11 Minden nap pedig Mardochęus iár vala az asisioni állatoknac házoknac tornátza elðtt, hoǵ meg tudná mint vólna Esther, és mint lenne dólga.

12 Mikor pedig el iðtt vólna az idð, hogy minden leányoc bę ménnénec Assuerus királyhoz, mikor tudni illic az asisioni állatoknac tðruényec sierint bę tðltéc volna az tizenkęt hólnapoc: (Mert vgy telnec vala bę az ð meg tiztulásoknac napiai, hat hólnapon Myrtus olayual, és hat hólnapon drága keneteckel kenettetnec vala, és ollyackal, mellyec vtán az asisioni állatoc meg siépülnec.)

13 Es ècképpen mégyen vala az leáńzó az királyhoz, és valamit az leány kéuán vala az ð maga ékesitésére, meg adgyác vala néki hogy azzal menne az asisioni állatoknac házokból mind az király házaíg.

14 Estue mégyen vala bę az leáńzó, és reggel visisia mégyen vala az asisioni állatoknac másodic házába, az Saasgaz hop mesternec az király háló társainac ðrizðiénec kezébe: Nem mégyen vala az külðmben az királyhoz, hanem czac mikor az király kéuánná ðtet, és neuén hinác.

15 Mikor azért el iðtt vólna Esthernec, Mardochęus attya báttyánac az Abihail leányánac ideie, (kit leánya gyánánt fogadott vala,) hogy bę menne az királyhoz, nem kerese semmit kiuel siépb lehetne, hanem azmit Hegai az király hop mestere, és asisioni állatoknac ðrizðie, néki mondott vala: és ð mindeneknec siemei elðtt kic láttyác vala, kedues vala.

16 Es fel vitetéc Esther az Assuerus királyhoz, az ð orsiágánac házába tizedic hólnapon, (Kit Tebeth hónac hînac,) [a] az ð orsiágánac hetedic esitendeiében.

a: Karáczon hauánac neuezzúc mi azt.

17 Es az király Esthert minden asisionyoknál inkáb siereté, és minden siüzeknél keduesb vala és kellemetesb ð elðtte, és az orsiágnac Coronáiát feiébe tðué, és ðtet királyne asisionyá tðué Vasti helyébe.

18 Tðn annac felðtte az király nagy lakodalmat minden feiedelmeknec, és siólgainac, tudni illic Esthernec lakodalmát, és az tartomá-

tományoknac adaiát meg kiſsebbité, és aiándékokat oſztogatá az ő királi méltoſága ſierint.

19 Es mikor egybe gyűytetnénec máſodſier az ſiűzec, [b]Mardochęus űl vala az király kapuiában.

20 Es Eſther ſem attyafiait, ſem nemzetſégét nem mondgya vala meg, miképpen Mardochęus meg paranczolta vala néki: Mert az Mardochęuſnac ſiauát vgy fogadgya vala Eſther, mint ackor, mikor ő tartya vala.

21 Az napokban (Mardochęus pedig űl vala az király kapuiaban,) meg haraguánac Bigthán és Theres az királynac kęt hop meſterei, kic az királynac aytait őrizic vala, és tanátſot tartánac hogy az Aſsuerus királyt meg őlnéc.

22 Hiréuel lőn pedig ez dolog Mardochęuſnac, ki meg izené Eſthernec az királyne aſsſiońnac: Eſther pedig meg mondá az királynac Mardochęus ſiauáual.

23 Es meg tudakozánac az dólgon, és vgy találác, és mind kettőt fára fel akaztatá: Es meg irattatéc ez dolog az Cronikác kőny uébe az király előtt.

b Az az, mikor az király nac máſic menyekezőiénec lakodal mára gyűytetnénec, vagy mikor az leányoc haza bocząttatnánac.

III. Réſz.

Hamant az király paranczolattya ſerint mindenec tiztelic az Mardochęuſtól meg válua. Ki ellen az Haman meg haragoduán meg nyeri à királtól hogy az ſidó nemzetſeg mindeneſtől el tőrőltelséc, es az király paranczolattyát minden tartományoknac tizt tartokhoz el küldi.

1 EZeknec vtánna nagy méltoſágra emelé Aſsuerus király Hamant, Hammedatha Agagęus fiát, [a] és fel magaztalá őtet, és az ő ſiękit minden feiedelmi kőzőtt, kic vęle valánac fellyeb helhezteté.

2 Az királynac pedig minden ſiólgai, kic az királynac kapuián valánac, meg hayttyác vala magokat, és tęrdet haytanac vala Hamannac: Mert vgy paranczolta vala meg nékic az király: Mardochęus pedig ſem meg nem hayttya vala magát, ſem tęrdét nem hayt vala.

3 Mondánac azért az király ſiólgai, kic az király kapuiában valánac, Mardochęuſnac: Miért ſieged meg az király paranczolattyát?

4 Lőn pedig mikor igy ſiólnánac néki mindennap, és nem gondolna vęlec, meg izenéc Hamannac, hogy meg látnác ha Mardochęus meg maradna az ő beſiédébe: Mert meg mondotta vala nékic hogy ő ſidó vólna.[b]

5 Látuán pedig Haman hogy Mardochęus nem haytaná meg magát, ſem tęrdet nem haytaná előtte, meg boſiſionkodéc rayta.

6 Es kiczińdolognac tartya vala, czac az egy Mardochęuſnac halálát, mert meg mondottác vala néki Mardochęuſnac nemzetſégét: Annac okaért igyekezic vala Haman el veſiteni mind az ſidókat, kic Aſsueruſnac orſiágában valánac, Mardochęuſnac nemzetét.

a: Haman Agagæus vólt az az, Az Agag nemzetſégéből való vólt.

b: Az az, hogy Mardochęus vgy mint ſidó tőkélletes vólna az ő beſzédében, hogy az Amalechitakat giűlőlne, kiknec nemzetſégékből vala az Haman.

c: Nizan, bőit más hó.
d: Adar, bőit elő hó.
e: Az az. melly nap és hó vólna álkolmatosb az sidoknac el veztésekre.

7 Első hóban azért (ki Nisánnac [c] mondatic,) Assuerus királyságánac tizenkettődic esitendeié ben, veténec purt, az az, sorsot, Haman előtt, minden napra és hólnapra, [d] tizenkettődic hólnapîg, kit Adarnac [e] hinac.

8 Es monda Haman Assuerus királynac: vagyon egy fęle nemzet ki el osilott és siélledet, orsiágodnac és minden tartomanidnac népe kőzőtt: Kic kűlőmbőznec tőruénnyel minden nemzetségtől, és az királynac tőruényében nem iárnac, azért nem hasinos az királynac hogy őket ollyan módon engedgye élni.

9 Ha az királynac tettzic, iriác meg, hogy ők vesitessenec el, és tíz ezer talentum ezűstőt adoc az kénts tártóknac, hogy az királynac tár házába vigyéc.

10 Ki voná pedig az király az ő maga vijából az gyűrőt, és adá Hamannac, Hamedatha Agagęus fiánac, az sidóc ellenségénec.

11 Monda annac felőtte Hamannac: az ezűst kit igérsi tiéd légyen, és az népis, és azt czelekedgyed véle, az mi te néked tettzic.

12 Elő hiuatánac annac okaért az királynac iró Deáki, első hónac tizen harmadic napián, és iránac siintén ýgy, mint meg parantsolta vala Haman, az királynac feiedelminec, és az hadnagyoknac kic az tartományokban főc valánac, minden népeknec feiedelminekis, és minden tartományoknac, kinec kinec mind az ő siokott irása sierint, és minden nemzetnec az ő nyeluec sierint, az Assuerus királynac neue alatt iránac, és meg petsétléc az király gyűrőiéuel.

13 Es el kűldéc az leueleket az postáktól, az királynac minden tartomániba, hogy el tőrlenéc, meg őlnéc, és el vesitenéc mind az sidókat, gyermekektől fogua mind az vén emberekîg, kitsín gyermeket és assioni állatokat egy nap, tizen harmadic napián az tizenkettődic hónac, (kit Adarnac hinac) és hogy az ő morháiokat el dúlnác.

14 Az leuélnec summáia vala, hogy minden tartománban meg hirdetnéc, és lenne niluán minden népeknec, hogy lennénec késien azon az napon.

15 Az postác azért ki ménénec kénsieritetuén az király paránczolattyáual, és az tőruént meg kiáltác Susánban az király városában, az király pedig és Haman foglalatosoc valánac az italba, Susán városa pedig igen meg háborodott vala.

IIII. Rész.

Az Mardochęus haluán az király paranczolattyat igen kesereg, és azt meg ielenti az Esthernec, kéruén őtet hogy az királynál esedeznéc az sidokért, melly dolognac végh őz viteleiért az Esther az sidóckal egybe harmad napig bőytől.

1 MArdochęus pedig, mihelt meg érté az mi lőtt vala, azonnal meg siaggatá az ő ruháit és gyásiba öltőzéc, és hamut hinte feiére, és az városnac kőzepire méne

re méne, Es nagy keſerű kiáltáſſal fęl kiálta.

2 Es méne ſiintén oda az helyre melly az király kapuia elŏtt vala: mert nem ſiabad vala bę menni az király kapuián gyáſi ruhában.

3 Es minden tartomáñba, és minden helyen valahoná az király paranczolattya és tŏruénye iutott vala, nagy ſiráſoc vala az ſidoknac, és bŏytŏc, és ſiraſoc, és iaygatáſoc, ſokac gyáſiban és hamuban fekŭſinec vala.

4 El ménuén pedig Eſthernec leáni, és az ŏ hop meſterei, meg mondác néki, és igen bánkodéc az királyne aſiſiony rayta, ki ruhákat kŭldé, kikbe fel ŏltŏztetnéc Mardochęuſt, és az gyáſit le vonnác ŏ rólla, és fel nem véué.

5 Elŏ hiuatá azért Eſther Hathachot, ki egy vala az király hop meſteri kŏzzŭl, kit az király az Eſther gonduiſeléſére rendelt vala, és paranczolta néki Mardochęus felŏl, hogy meg tudná mi dolog vólna ez, és miért czelekedné ezt.

6 Ki ménuén azért Hathach Mardochęushoz az város vtzáira, melly az kiràly kapuia ellenébe vala.

7 Meg mondá néki Mardochę us valami tŏrtént vala rayta, és az ezŭſtnec meg ielentéſét, kit Hamán mondott vala, hogy ŏ adna az királynac kéntſéhŏz, az ſidóknac el veſitéſeiért.

8 Az iráſnakis és rendeléſnec máſsát, mellyet Suſánban ki adtá vala, hogy ŏk el veſitetnénec, néki adá, hogy meg mutatná Eſthernec, és meg ielentené néki, és mondaná meg hogy az királyhoz menne, és ŏ néki könyŏrgene, és ŏ elŏtte eſedeznéc az ŏ nemzetſégeiért.

9 El méne azért Hathach, és meg mondá Eſthernec Mardochęus beſiédit.

10 Es felele Eſther Hathachnac, és meg hagyá néki hogy meg mondaná Mardochęuſnac.

11 Mindnyáián az királynac ſiólgai, és az királynac tartomáñnac népei tudgyác, hogy minden férfiu és aſiſioni állat, valaki bę mégyen az királyhoz à belsŏ házba, illyen tŏrtnénye vagyon hogy meg ŏletteſséc az, attól meg válua à kire à király az arany veſiſiŏt ki nyuyttya, mert, czac az ęl: En pedig nem hiuattattam, hogy bę mennyec az királyhoz, immár harmintz naptól fogua.

12 Es meg mondác Mardochęuſnac az Eſther beſiédit.

13 Monda pedig Mardochęus, hogy mondanác meg Eſthernec: ne gondold az te ſiiuedben hogy te meg maradhatſi az király házában az tŏb ſidóc kiuŏl.

14 Mert ha moſtani idŏben ezt el halgatod, máſunnan léſien kŏnyebſégec, és meg ſiabaduláſoc az ſidóknac. Te pedig ſ. az te attyádnac háza népe el veſitec, és ki tudgya talám czac az moſtani idŏiért emeltettel Iſtentŏl az birodalomra?

15 Meg parantſolá pedig Eſther hogy meg mondánac Mardochęuſnac.

16 Men-

16 Mennyel és gyuyts egybe az Sidókat kicSuſánban találtatnac, és böytöllyetec én érötteim, és ſe egyetec ſe igyatoc harmad napig ſe éiel ſe nappal, énis az én le ánimual igy böytölec, és ezképpen bę mégyec az királyhoz, (noha töruén ellen vagyon,) ha el kell veſinemis.

17 El méne azért Mardochęus és mind az ſierint czelekedéc, mint Eſther néki meg paranczolta vala.

V. Réſz.

Az Eſther bę męgyen az királyhoz hogy az ſidokért eſedezzéc, és az király lakodalomba hija kęt napra az Hamannal egybe, azonközbe az Haman egy nagy magas akaztó fát emeltet Mardochęusnac, hogy ötet arra akaztaſsa.

1 TÖrténéc pedig harmad nap hogy Eſther fel öltözznéc királi ruhába, és állana az király házánac belsö tornátzában, az király házánac ellenébe: Az király pedig ül vala az ö orſiágánac ſiękiben, az orſiág házában az háznac aytaia ellenébe.

2 Lön pedig mikor meg látta vólna áz király, Eſther királyne aſiſiońt alláni az tornátzban, keduet találá az ö ſiemei elött: és az király ki nyuytá Eſtherre az arań veſiſiöt, kit kezében tart vala: Ackor oda méne Eſther és meg illeté az arany veſiſiönec végét

3 Es monda néki az király: Mi dolgod vala néked Eſther királyne aſiſiony? Es miczoda kéréſed vagyon? Orſiágomnac feleig meg adom néked.

4 Felele Eſter: ha az királynac tettzic, iöijön az király és Haman ma az lakodalomba, mellyet néki kéſiitettem.

5 Es monda az király: hamar hijátoc elö Hamant, hogy az Eſthernec kéuánſága ſierint czelekedgyéc? El méne azért az király és Haman az lakodalomba, mellyet Eſther kéſiitet vala.

6 Monda pedig az király Eſthernec bor italba: mitſoda az te kéuánſágod, és meg adatic te néked? Mitſoda mondoc, az te kéréſed? Orſiágomnac feleig kéried, és meg léſien.

7 Es felele Eſther, és monda: Az én kéuánſágom, és az én kéréſem ez.

8 Ha én keduet találtam az király ſiemei elött, és ha tettzic az királynac meg adni az én kéréſemet, és meg czelekedi az én kéuánſagomat, tehát el iö az király és Haman az lakodalomra mellyet nékic kéſiitec: és hólnap az király beſiéde ſierint czelekedem.

9 Ackor ki ménuén Haman azon napon vigan és ſiiuében örüluén, mikor látta vólna Mardocheuſt az király kápuiánál, és fel nem köllt vólna, és helyéböl meg ſem mozdúlt vólna, haragra gerjede Mardochęus ellen.

10 Meg tartoztatá pedig magát Haman, és házához méne, és el külde és hozzá hiuatá az ö barátit. és Zereſt az ö feleſégét.

11 Es

11 Es meg beſiélle nékic Haman az ő gazdagſágának ditſőſégét, és fiainac ſokaſágát, és mindeneket az mellyeckel fel magaztalta vala ötet az király, és hogy fellyeb emelte vólna ötet az király minden feiedelminél és ſiólgainál.

12 Es monda: Annac felötte nem hiuott Eſther királyne aſſiony egyebet az királlyal lakodalomba mellyet kęſiitett, hanem czac engemet, és męg hólnaprais el hiuattattam tölle az királlyál egybe.

13 De mind ezec kitſinnec láttatnac énnékem, valamîg én látom az Mardochęus ſidót ülni az király kapuiában.

14 Felele néki Zeres az ő feleſége, és minden ő baráti: czinállyának ötuen ſingni magas fát, és hólnapi napon mond meg az királynac hogy Mardochęuſt akaſſiác reá: Es annac vtánna menny bę az királlyal az lakodalomba vigan, és tettzéc ez dolog Hamannac: es meg ſiabattatá az fát.

VI. Réſz.

Aſsuerus király oluaſtatya maga előtt az Chronikáknac kőnyuét, holott mikor megtáltac vólna Mardochęuſnac az királlyal való ió tétemenyét, kérdi az király Hamant, mit kellene azzal czelekedni az ki illyen iót tőtt volna az királlyal. Azért az Haman tanáczából az király Mardochęuſt fel magaztalya, Haman haza mégyen és bánkodik, kinec romláſát az ő maga háza népe meg mongya,

1 AZon éjiel álom nem iött vala az királynac ſiemére paranczolá annac okaért hogy elő hoznác az Chronikáknac kőnyuét, és el oluaſtatánac az király előtt.

2 Es irua találác hogy Mardochęus ielentette vólna meg Bigchanáról és Thereſről, az királynac kęt hop meſteriről, kic aytaia őrizői közzül valóc valánac, kic tanáczot tartottac vala hogy az Aſsuerus királt meg ölnéc.

3 Es monda az király: Miczoda tizteſséget és méltoſágot adtác ezért az Mardochęuſnac? Felelénec az király ſiólgai, kic néki vduarlanac vala: Semmit ő néki ezért nem adtác.

4 Ackor monda az király? Kiczoda az tornátzban? (Haman iött vala pedig az király házának tornátzába kiuől, hogy meg mondaná az királynac hogy fel akaſitatná Mardochęuſt az fára kit kéſiitetet vala néki.)

5 Felelénec az királynac ſiólgai: Imé Haman áll az tornátzban, Monda pedig az király: iöjjön bę.

6 Es bę méne Hamán: kinec monda az király, Mit kel az emberuel czelekedni, kinec az király tizteſségét kéuánnya? (Gondollya vala pedig Hamán az ő ſiiuében, kinec kéuán az király nagyob tizteſséget tenni mint énnékem.)

7 Felele Hamán az királynac: az férfiunac kinec az király tizteſséget kéuán.

8 Hozzanac királi ruhát, melyben az király iár, és louat az mellyen az király ſiokott ülni, és királi

ráli Coronát, mellyet ſiokott az ő feiébe tenni.

9 Es adgyác azt az ruhát, és azt az louat az feiedelemnec fő emberi közzűl való férfiunac kezébe: Es öltözteſséc fel azt az férfiát, kinec az király tizteſséget kéuán, és hordozzác ötet louon az városnac piátzán, és kiáltſác ő elötte, igy léſien annac az férfiunac dólga, kinec az király tizteſséget kéuán.

10 Monda pedig az király Hamánnac: Sies, vedd fel azt az ruhát, és az louat, az mint ſióllál, és czelekedgyél úgy az Mardochęus Sidóual az ki az királynac kapuiában űl, ſemmit abban el ne hadgy valamit ſióllottál.

11 Elö hozá annac okaért Haman azt az ruhát és azt à louat, és fel öltözteté Mardochęuſt annac vtánn alouon hordozá ötet az városnac vtzáián, és azt kiálta elötte, igy léſien annac az férfiunac dólga az kinec az király tizteſséget kéuán.

12 Annac vtánna meg tęre Mardochęus az királynac aytaiára: Haman pedig haza méne ſirua, és feiét bę burituán.

13 Es meg beſiéllé Haman Zereſnec az ő feleſégénec, és minden ő barátinac valami történt vala rayta: Mondánac pedig néki az ő tanátſoſi, és Zeres az ő feleſége: Ha az ſidóknac nemzetſégéből való az Mardochęus, az kinec elötte meg aláztattal, nem ęrſi vęle, hanem meg győzettetel töle.

14 Azonközbe hogy azoc ő vęle ſiólnánac, az királynac hok meſteri iutánac, és ſieténec Hamant el hijni à lakodalomba, mellyet Eſther ſierzett vala.

VII. Réſz.

Az Eſther meg mondgya az királynac az ő maga nyomoruſagát, és az ő nemzetſéginekis az ſidoknac nyomorúſágokat. Vádollya az Hámant az király előtt, kit az király fel akaztat az nagy magas akazró fára, mellyet Mardocheuſnac czináltatot vala.

1 EL méne annac okaért az király és Haman az Eſther királyne aſiſiońtúl czináltatot lakodalomra.

2 Es monda az király az Eſther nec máſod naponnis az borital közbe: Miczoda az te kéuánſágod Eſther királne aſiſiony, és meg adattatic te néked, és mitſoda az te kéréſed? orſiágomnac feleig kéry, és meg léſien.

3 Felele Eſther királyne aſiſiony, és monda: Ha keduet találtam az te ſiemeid előtt ó király, és ha az királynac tettzic, engedd meg az én ęletemet az én kéuánſágomra, és az én nemzetſégemnekis ęletét az én kéréſemre.

4 Mert el árultattunc én és az én nemzetſégem, hogy el veſieſſenec és el törölljenec minket: hogy ha ſiólgaſágra, és ſiólgáló leánſágra adattunc vólna, el ſienuedtem vólna: iólhet az ellenſég az királynac kárát ſoha meg nem fizethetné.

5 Feleluen pedig az Aſsuerus király, monda Eſthernec az királynę aſi-

ne aſiſiońnac: Kitſoda az, és hól vagyon az, kit az ŏ ſiuē erre vitt hogy ezt czelekednéie?

6 Es monda Eſther: az mi ellenſégŭnc és gyŭlŏlŏnc, és ez gonoſi Haman: Ackor Haman meg rŏttene az király és királyne aſiſiońt elŏtt.

7 Az király pedig fel kele az ŏ nagy búſulásában az bornac lakadalmától, hogy menne az ŏ palotáia mellet való kertébe: Haman, pedig meg marada hogy Eſther királyne aſiſiońnac kŏnyŏrgene ęleteiért: Mert láttya vala hogy az király el végezte vólna az ŏ halálát.

8 Az király pedig meg tęre az Palota kertétŏl az bornac lakodalmánac házához: Haman pedig eſett vala az ágyra, az mellyen Eſther vala: Ackor monda az király, Nem de az királyne aſiſiońtis meg akarodé ſieplŏſiteni én elŏttem az házban? Mihelt ez ſſót ki ſialaſitá az király ſiáiából, az Hamannac ortzáiát bę fedéc, hogy az király ne látná. [a]

9 Monda pedig egy az király hop meſteri kŏzzŭl, Harbona, az király elŏtt: Imé az akaſitó fa kit czináltatot vala Haman Mardochęuſnac, ki az királynac iauára ſiollot vala, az Haman háza elŏtt emeltetet fel, melynec magaſsága ŏtuen ſing. Ackoron monda az király: akaſiſiátoc ŏ magát fel arra.

10 Fel akaſitác azért Hamant az fára, [b] kit Mardochęuſnac czinált vala, és az királynac haragia meg ſiŭnéc.

a: Sjokásvólt ez az Perſiá bélicknél, hogy annac ortzáiát be fednéc az ki az királynac kedueből ki eſett vólna, hogy az király ortzáiát ne látna.

b: Az ki máſnac vermet aſs, gyákorta abba eſic.

VIII. Réſz.

Az király az Márdochęuſnac nagyub méltoſágot és tiztelſéget ád, és meg engedi néki és Eſthernec, hogy az ŏ ſiauáual az ſidokat bátoriczac, és fel fegyuerkeztelſéc azokat, az Hamantól rendeltetet napra, hogy magokat oltalmazzác, melly hirt az ſidóc nagy ŏrŏmmel veſnec.

1 AZon nap adá az Aſserus király Eſther királyne aſiſiońnac Hamannac az ſidóc ellenſégénec házát, és Mardochęus bę méne az király eleibe: Mert meg ielenté Eſther mitſodáia vólna ŏ néki.

2 El vŏué annac okaért az király az ŏ gyŭrŏiét, kit Hamantól el vŏtt vala, és adá Mardochęuſnac: Eſther pedig fŏué téué Mardochęuſt az Hamannac házán.

3 Eſmét ſiólla Eſther az király elŏtt, és lába eleibe borúla ſiruán és kéruén ŏtet, hogy ſemmiué tenné az Haman Agagitánac gonoſságát, és az ŏ gondolatit, mellyet gondolt vala az ſidóc ellen.

4 Ki nyuyta pedig az király Eſtherre az arany veſiſiŏt, és fel keluén Eſther meg álla az király elŏtt.

5 Es monda: ha az királynac tettzic, és ha keduet találtam ŏ elŏtte, és ha ió dolognac láttzic az királynac, és ha kedues vagyoc az ŏ ſiemei elŏtt, iriác meg hogy változtaſsanac az Agagęus Hamadetha fiánac az Hamannac álnoc gondolattyánac léuelei, mellyeket irt hogy el veſieſséc az ſidokat, valakic vadnac az király tartomániban.

6 Mert hogy láthatom én az

nyaualyát, melly kŏuetkezic az én nemzetſégemre? hogy lathatom mondoc az én attyámfiainac veſſedelmét?

7 Monda pedig Aſsuerus király Eſther királyne aſſſońnac, és ſidó Mardochęuſnac: Ime az Hamannac házát adtam Eſthernec, és ŏtet fel akaſitottác az fára, annac okaért hogy az ſidókra az ŏ kezét botſáta.

8 Ti pedig iriatoc az ſidóknac az mint ti néktec tettzic, az királynac neuéuel, és petſétellyétec meg az király gyŭrŏiéuel, mert az iráſt kit az király neuéuel irnac, és az király gyŭrŏiéuel meg petſételnec, nem ſſabad meg máſolni.

9 Hiuattatánac azért az király iródeáki azonnal, Harmadic hólnapba (kit Siuannac hinac[a]) huſſon harmadic napián azon hónac, és meg irác ſſinten ẃgy mint Mardochęus paranczolta vala az ſidóknac, és az feiedelmeknec és hadnagyoknac, és tartományoknac feiedelminec, valamellyec vadnac Indiától fogua Sſeretſen orſſágîg: Száz és huſſon hęt tartományoknac, minden tartományoknac az ŏ ſiokott iráſoknac betŏie ſſerint, és minden nemzetſégnec az ŏ nyeluén, és az ſidóknakis az ŏ iráſoc és nieluec ſſerint.

a: Pinkŏſd hauánachijue mi ezt az hót.

10 Es ira az Aſsuerus király neuéuel, és meg petſétlé az király gyŭrŏiéuel, és kŭldé az leuelet louag poſtáktól, kic gyors állatokon ſioktac vala iárni, ŏſſuéreknec tudni illic fiain.

11 Hogy az király meg engette vólna az ſidóknac kic mindenŭt minden váraſokban laknánac, hogy egybe gyŭlnénec, és vinánac az ŏ életekért, anniéra hogy el veſitenéc, le vágnác, és meg ŏlnéc minden népnec és tartomáńnac ſeregét az ki ŏ reáioc támadna, kitſineket és aſſſiony embereket, és az marháiokban ſákmáńt vetnénec.

12 Azt miuelnéc pedig egy napon az Aſſuerus királynac minden tartomániban, tudni illic tizen harmadic napián az tizen kettŏdic hónac: kit Adárnac hinac.

13 Az leuélnec pedig ſummáia vala hogy minden tartományokban parantſolat adatnéc ki, és minden tartományokban való népeknec el hîrdettetnéc, hogy az ſidóc kéſſiec vólnánac arra az napra, az ŏ magoc óltalmazáſára az ŏ ellenſégec ellen.

14 Az louag poſtác, kic gyors állatokon valánac, tudni illic ŏſſuéreken, ki ménénec ſietſéggel az király paranczolattya ſſerint, és az végezés ki adatéc Suſánban az király lakó helyében.

15 Mardochęus pedig ki méne az király elŏl, királi ruhában, Hiacinthus ſſinŏ és feiér ruhában, és nagy arany Coronában, és bibor, és bárſony ŏltŏzetben, és Suſan vároſa ŏruendeze és vigada.

16 Az ſidóknac világoſſág támada

mada, az az, örömec, vigaſágoc, és tizteſségec.

17 Minden tartományokbais, és minden városokban, és minden helyeken valahouá az király beſiéde iuta, öröm és vigaſág lön az ſidóknac, lakodalom és öruendetes nap: Es ſokan léſinec vala ſidócká à föld népe közzül, mert az ſidóktól való félelem környül vötte vala öket.

IX. Réſz.

Az ſidoc le vágiác azokat, az kic az Hamannac paranczolattya ſerint öket el akariac vala vezteni. Annac okaért az Mardochęus azt rendeli hogy azt az napot minden eſtendőben à ſidóc örömmel meg ſentelly éc melly végezéſt Eſther meg erőſsit.

1 TIzenkettödic hólnapban azért (ki Adarnac hiuattatic,) tizenharmadic napián azon hólnapnac, mellyben iutott vala az királynac beſiedé, és az ö végezéſe hogy meg lenne, azon tudni illic az napon, melly nap az ſidóc ellenſégi reménlic vala hogy hatalmat vehetnénec raytoc, (és külömben fórdúla, mert az ſidóc vönec hatalmat azokon, kic öket gyülölic vala.)

2 Öſſue gyüytéc egy máſt az ſidóc az ö városokban, az Aſsuerus királynac minden tartományiban, hogy azokat le vágnác kic ö nékic gonoſiokra igyekeznec vala: Es ſenki ö elöttec meg nem álhata, mert minden nép meg félem let vala ö töllöc.

3 Es minden tartományoknac feiedelmi, es fö emberi, és hadnagyi, és az király tiztartói, tiztelic vala az ſidókat, mert az Mardochęuſtól mindnyáián félnec vala.

4 Mert fö ember vala Mardochęus az király házában, és az ö hire teried vala minden tartományokban. Mert az Mardochęus öregbedic vala, és neuekedic vala.

5 Le vágác az ſidóc minden ellenſégeket fegyuerrel, és ölic ſ-veſitic vala azokat: és az ö akarattyoc ſierint czelekedénec az ö ellenſégeckel.

6 Suſánban az király városában is az ſidóc öt ſiáz férfiakat öltenec és veſitenec el.

7 Parſandáthat az után, és Dalphont, és Aſpáthat.

8 Es Porathat, és Adaliat, és Aridathat.

9 Es Parmaſtat, és Arſait, és Aridait, és Vayzathat.

10 Tudni illic tiz fiait Hammedatha fiának az Hamannac, az ſidóc ellenſégének öléc meg, de marháiokban nem vetének ſákmáñt.

11 Azon napon az meg öltetteknec ſiámokat meg tudá Suſanban az király.

12 Es monda az király Eſther királyne aſſiońnac: Suſánban az király városában az ſidóc öt ſiáz férfiakat öltec és veſitettec el, és à Hamannac tiz fiait, mit gondólſi hogy az királynac több tartományiban czelekedtec? Mitſoda azért az te kéuánſágod, az tis meg adom te néked? auagy mitſoda ez felött az te kéréſed, es meg léſien.

13 Felele Eſther: ha az királynac tettzic, engedgye meg az ſidoknac hólnapis Suſánban, hogy így czelekedgyenec mint ez mai nap, és Hamannac tíz fiait akaſſác fel az fára.

14 Es meg paranczolá az király hogy így lenne: Paranczolat adatéc azért ki Suſánba, és az Hamannac tíz fiait fel akaſtác.

15 Öſſue gyülénec annac vtánais az ſidóc kic Suſánban valánac, tizen negyedic napián az Adár hauánac, és meg ölénec Suſanban harom ſáz férſiakat, dé ioſiágokban prędat nem veténec.

16 Az több ſidókis kic az királynac tártomanyában valánac egybe gyülénec, és fel támadánac az ő életekért, és békéuel maradánac az ő ellenſégektől, meg ölénec pedig az ő ellenſégekben hetuen öt ezeret, de ſákmánt nem töttec morháiokban.

17 Az Adár hónac tizenharmadic napian czelekedéc ezt, és meg nyugouánac tizen negyedic napián azon hónac, és az napot lakodalomual és vigaſággal végezéc el.

18 De az ſidóc kic Suſánban valánac, egybe gyülénec tizenharmadic és tizen negyedic napián azon honac (ellénſégeknec le vágáſára,) meg nyugouánac pedig tizen ötödic napián azon hónac, és à napon lakodalmat és vigaſágot ſzerzénec.

19 Annac okaért az falubéli ſidóc, kic keritet városban nem laknac, tizen negyedic napiát Adár hónac tartyác vigaſágnac és lakodalomnac napiánac, és innep napnac, kiben ki ki mind az ő fele baráttyánac valami ételt küld vala aiándéc gyalánt.

20 Meg irá annac okaért Mardochęus ez dolgokat, és leueleket külde minden ſidóknac, kic valánac az Aſsuerus királynac minden tartományiban, valakic vagy közel vagy táuól valánac.

21 Paranczolván nékic hogy az Adár hónac tizen negyedic, és azon hónac tizen hatodic napiát eſtendőnként meg tartanác.

22 Azokat az napokat mellyekben meg nyugottac vala az ſidóc az ő ellenſégektől, és azt az hólnapot melly ő nékic az keſerűſég böl örömre fordúlt vala, és az ſiralomból gyönyörűſégeſſe lött vala, hogy azokat az napokat tartanác lakodalomnac, és örömnec, és az felebaráttyoknac ételküldözéſénec, és ſiegényeknec aiándékozáſánac napiáinac.

23 Fel fogadác pedig az ſidóc hogy meg czelekednéc az mit kezdettec vólna, és az mit Mardochęus ő nékic irt vólna.

24 Miuel hogy az Agagęus Hamedatha fia az Haman ki az ſidóknac ellenſége vala, azt gondolta vala az ſidóc ellen, hogy el veſſitené őket, és purt (az az, nîlat) vetet vala, hogy meg rontaná őket és el veſſitené.

25 Mikor pedig Eſther bę ment vólna az király eleibe, meg paranczolta vala az király az ő leuelébe, hogy az Hamannac gonoſi gon-

gondolattya, mellyet gondolt az ſidóc ellen, fordúllyon az ő feiére, és akaſſiác fel ötet, és az ő fiaitis az fára.

26 Annac okaért ez napokat neuezéc Purimnac az Purnac neuetöl, es mind az leuélbe való dolgokért, és mind azért az mit ez felött láttac, és az mi hir hozzaioc iutott.

27 Végezéc es fogadác az ſidóc mind magoknac, mind maradékoknac, mind azoknac kic vallásokra térnec vala, képekbe: Es fel nem bomol, hogy ök meg ſientelic azokat az napokat az ő irásoc ſierint, és az dolgoknac ideie ſierint minden eſitendönként.

28 Annac felótte ezec az napoc emlekezetben léſinec és illöc nemzetſégrül nemzetſégre, ház néprül ház népre, tartományról tartomáńra, városról varoſra: Ezec mondoc az Purim napiai, el nem hagyáttatnac à ſidóc közöt, és ezeknec emlekezeti meg nem ſiünic az ő nemzetſégec között.

39 Ira pedig Eſther királne aſſiony Abihail leánya, és az ſidó Mardochęus nagy méltoſággal hogy meg erőſsitenéc ez máſodic leuelet ez Purimról.

30 Es minden ſidóknac, az Aſſuerus királnac ſiáz huſion hęt tartományáîg, leueleket külde emberſéggel, és igaſsággal tellyeſeket.

31 Hogy meg erőſsitenéc ez ſorſoknac napiait az ő életekben, az miképpen ő nékic hatta vala Mardochęus ſidó, és Eſther királyne aſſioni? Es à miképpen fel fogádtac vala magoknac és maradékoknac képében, hogy meg tartanác az böytöt és könyörgéſeket.

32 Es az Eſthernec beſiéde meg erőſsité az ſorſoknac dólgait, és bę iratéc könywben.

X. Réſz.

Az király rauáſt vét az ő orſágára Mardochęuſt az király nagy méltoſágra emeli. Az vtán, meg irattatic az Márdochęus álma.

1 TOuábba az Aſsuerus király adót vettete az földre, és az Tenger ſiigetire.

2 Az ő ereiénec czelekedete pedig és hatalma, és az Mardochęus nagy vóltánac meg beſiélléſe, kit az király nagy méltoſágra emele, auagy nem irattattake meg az Mediái és Perſiái kiralyoknac czelekedetekről irott könywben.

3 Mert az ſidó Mardochęus máſod vólt az Aſsuerus király vtán, és nagy vólt az ſidóc kozött és kedues az ő attyafiainac ſokaſága elött, ki az ő nemzetſégénec iauára igyekezic vala, és minden ő nemzetſégénec meg maradáſát és békeſégét kereſi vala.

4 Ackor az Mardochęus monda: Az Iſtentöl löttec mind ezec.

5 Mert emlekezem az alomról mellyet ez dolgoc felöl láttam vala, mellyekben ſem̃i el nem múlt.

6 Amaz kiczín forrás, melly nagy folyó vizzé neuekedéc, és világoſságá és nappá változéc, és ſiaporodot nagy ſokſágú vizecké az Eſthert példázza az à folyó viz kit az király feleſégül vött, és királyne aſſionyá tött.

7 Az kęt ſárkány pedig, engemet és az Amant példázta.

Eddig vagyon az Eſtherről való hiſtoria az ſidóban. Az mellyec ez vtán vadnac ninczenec az ſidoban, hanem egy réſze az Görögben egy réſze az vulgata editioban Ne melly réſze pedig ſohul nem találtatic.

8 Az pogányoc pedig azoc, kic az ſidóknac neueknec el tõrléſére egybe gyũltenec.

9 Az én népem pedig, az Izraelitác, kic az Iſtenhõz kiáltottánac és meg tartattac, és meg tartotta az WR az õ népét, az WR minket mind ez veſſedelmekbõl ki ſſabadîtot: az Iſten olly czudákat tõtt es ieleket, mellyec ſoha nem vóltac az pogány népec kõzõtt.

10 Añac okaért kęt allapatot rendelt az Iſten, eǵgyiket az õ népénec, az maſikat à pogányoknac.

11 Mind az kęt állapatoc egy órában, egy idõben, és az boſſſú álláſnac egy napián, az Iſtennec elõtte meg ielentenec az pogány népec kõzõtt.

12 Es meg emlekezéc az WR az õ népérõl, és az õ õrõkſégét meg óltalmazta.

13 Añac okaért nagy innepec valánac ez napoc, az Adár neuõ hónac tizen negyed napia, és vgyan azon hónac tizen õtõd napia, Iſten elõtt való nagy õrommel, vigaſſággal és gyõnyõruſéggel az õ népe kõzõtt minden idõben.

XI. Réſz.

Ez Cápurban meg irattatic az Mardochęuſnac álma, mellyet látott kõuetkezendõ dolgoc felõl.

1 AZ Ptolemęus királnac és az Cleopátránac birodalmoknac negyedic eſſtendeiében, az Doſithęus ki magát Papnac és az Leui nemzetſégébõl valónac mondgya vala lenni, és az õ fia az Ptolemęus, attac ki è leuelet, mellyet mondottac hoǵ meg magyarázott vólna az Lyzimachus az Ptolemęus fia Ieruſálemben.[a]

a: Eddig vagyon az Gõrõgben, a mellyec kõuetkeznec az vulgata editióból vétettec, de ſem az ſidóban ſem az Gõrõgben nintſenec.

2 Amaz nagy Artaxerxeſnec birodalmánac máſodic eſſtendeiében az Niſan hónac elsõ napián láta álmot az Mardochęus, az Iair fia, ki Semei fia, ki az Beniamin nemzetſégébõl való Cis fia vala.

3 Ez Mardochęus Suſis városban lakozó ſidó férfiu vala, ki az király vduarában igen fõ és tizt viſelõ ember vala.

4 Es vala az raboc kõzzũl való, kiket az Babyloniai Nabucodonozor király Ieruſálembõl az Iechoniaſsal el vitt vala. 4. Reg: 24. Ierem. 24.

5 Ez vólt pedig az õ álma: Imé meńdõrgeſsel és fõld indúláſsál való háborgó ſiózat hallattatéc, és az fõldõn háborúſág.

6 Es imé kęt kegyetlen ſárkányoc iõuénec elõ viadalra.

7 Vala pedig azoknac kiáltáſoc olly nagy, hogy azzal minden pogáń nép az igazac ellen való hadra fel inditatnéc.

8 Es nagy hirtelenſséggel az nap meg homályoſodéc: és nyomorúſág ſiorongatás, és felõtte igen nagy háborúſág támada az egéſi fõldõn.

9 Annac okaért az igazaknac nemzetſégec meg háboroduán, az veſſedelemtõl féluén melyhoz immár magokat hozzá kéſſitettec vala, az Iſtenhõz kiáltánac.

10 Melly kiáltáſra vgy mint egy kis forrasból fólyo víz és vizeknec ſokaſága ſſármazéc.

11 Az nap meg világodoſéc, az alázatoſoc fel magaſitaltatánac, és az keuélyeket meg eméſitéc.

12 Ez álmot, és az Iſtennec néki meg

meg ielentetet tanáczát Mardochęus fel ſerkenuén az ő ſiuében el röyté, és annac minden réſieiről gondoſkodic vala mîglen az etzaka el iűne.

XII. Réſz.

Az Mardochęus meg ielenti az királynac, à két hop meſterenec ő ellene való tanáczokat.

1 LAkic vala ackor Mardochęus az király vduarában az királynac két hop meſteriuel az vduárnác gonduiſelőinel, Bágathal, és Thartual. 4

a: Oda fel máſodic Cáputban, v. 23. Bigthannac és Thereſnec néueztetnec az hop meſternec.

2 Es meg ęrté Mardochęus, azoknac tanáczokat, és igyekezeteket meg tuduán, annac iól végére méne, hogy tudni illic az királt meg akarnác ölni, és bę vádolá azokat az királynál.

3 Mikor azért azokat meg kénoztatta vólna az király, és azoknac vallâſokat ki vötte vólna, mind az kettőt meg foytatá.

4 Es azt à dólgot az emlekezetre való dolgoknac kőnüébe bęiratá mellyet Mardochęuſis meg irt.

5 Paranczola azért à király hogy Mardochęus az ő vduárában gőd viſelőie lenne, és őtet meg aiándékoza hoģ à hop meſtereknec igye kezeteket meg ielentette vólna.

6 Ackor az Aman Amedath fia, Agag nemzetéből való, kinec az kiraly vduarában nag beczülleti vala, az Mardochęuſnac és az ő nemzetſégénec veſiedelmére igyekezic vala, az két hopmeſternec halálaért. Ez vala pedig az leuélnec máſa.

XIII. Réſz.

Az Artaxerxes leuele mellyet az ſidók ellen irt vólt, és az Mardochęus könyörgéſe iratatic meg ez Cáputban.

1 EZt iriaaz nagy Artaxerxes király, Indiától foguaSiereczen orſiágig való ſiáz huſon hęt tartományoknac feiedelminec és tiztartóinac, kic az ő birodalma alatt vadnac.

2 Minec vtáña ſoc nemzetſégeknec, és mind ez egéſi világnac wraſágába iutottam vólna, nem akarám magamat el hiñi az én hatalmomban való bizodalomnac általa, hanem azokat az kic az én birodalmomban vadnac, kegyelmeſsen gubernáluán, akartam őket nagy czendeſségben tartani, hogy az én birodalmomat mind az földnec határáig bátorſágoſsá és czendeſsé tenném, és az békeſséget mellyet mindenec kéuántac meg wijtanám.

3 Mikor pedig én az én tanáczoſimtól ezt meg kérdettem volna, mimódon miuelhetném és vihetném véghez az én gondolatimat, egy igen bőlts férfiu, ki mi hozzanc való ió akaratban és hiuſég ben meg probáltatott, és ez orſiágban mi vtánnunc máſod helyen való méltoſágot, talált, tudni illic az Aman.

4 Mi nékünc meg ielenté hogy ez világon való nemzetſég közzé egyeledett egy ellenſéges nemzetſég, melly minden népeknec tőrüéniuel ellenkezic, és az királyoknac paranczolatit meg vetné, añira hogy à mi tőlönc rendel tetett birodalom ſemmiképpen romláſnélkül meg nem maradhatná.

5 Minec vtánna azért meg ęr-

tettűc vólna, hogy ez egy nemzetſég mind czac azon igyekezic hogy az embereckel ellenkezzéc és idegen tőruényekhőz tartuán magat az mi tőruényunktől és rendeléſünktől külömbőzzőn, és ſoc gonoſságot czelekedgyec annîra hogy az mi birodalmunc az miatt meg ne maradhaſson.

6 Paranczoltűc hogy vala kiket az Aman, ki mi nékűnc minden gond viſelőnc, és mi vtánnunc máſod, az ő leuele által meg ielentend, azoc mind feleſégeſtől, gyermekeſtől mindnyáián minden irgalmaſságnélkűl, és kegyelemnélkűl ki gyomláltaſsanac fegyuerrel, az ielen való eſitendőnec tizenkettődic hauánac mellyet Adarnac neueznec, tizen negyedic napián.

7 Hogy azoc az emberec, kic mind eleitől fogua ellenſéginc vóltác, moſtis pedig ellenſéginc, fegyuerrel le vágattatuán, az után mi nékűnc békeſéges birodalmat hadgyanac.

9 Az Mardocheus pedigaz Wrnac könyörge, és néki minden dólgait elő ſiamláluán.

8 Monda Wram, Wram mindenható király, az te hatalmadban vadnac mindenec, és nintzen ſenki à ki néked ellened állana ha az Izraelt te meg akarod tartani.

10 Mert te vagy az Ménnec földnec, és minden czudalatos dolgoknac mellyec az ég alatt vadnac teremtőie.

11 Te mindeneknec Wra vagy, és nintſen ſenki ki az te méltoſágodnac ellene álhatna.

12 Te tudſi mindeneket, és tudod hogy nem boſſúſágból, keuélſégből vagy valami tizteſségnec kéuánáſából inditatuán miueltem ezt, hogy az keuély Amant nem tiztelném.

13 Mert az Izraelnec meg maradaſáért ő néki az ő lábának talpatis meg czokoltam vólna.

14 Hanem annac okaért miueltem azt, hogy az ember tizteſségét az Iſten méltoſágánál fellyeb ne beczullenem, és hogy te kiuőled ſenkit ne imádnec, nem hogy azt keuélſégből miuelnem.

15 Añac okaért moſtan Wram Iſten, és király keduez az te népednec, mert azoc mi reánc néznec hogy minket el veſieſsenéc, és kéuánnyác azt el vezteni melly néked eleitől fogua őrőkſéged vólt.

16 Ne haddel az te őrékſégedet, mellyet Ægyptumból váltottál meg magadnac.

17 Halgasd meg az én imátſagomat, és à te őrőgſégednec légy kegyelmes: Az mi ſiralmunkat fordîczad őrőmre, hogy mi előc hîrdeſsűc az te neuedet Wram, és az tégedet diczérőknec ſiáiokat ne veſieſd el.

18 Az egéſi Izraelis egyenlő akarattal az WRhoz kiálta miuel hogy az halál ő előttec vólna.

XIIII. Rſz.

Az Eſthernec ſirása és könyörgéſe irattatic meg ez Caputban, mellyet tőtt az ő nemzetſégénec fabadulaſáért.

1 AZ Eſther királyne aſſionis à halálnac veſiedelmétől va ló feltébē az wRhoz foljamodéc.

2 Es

2 Es az ő ſiép ruháit le vetuén, alázatos ruhákba öltözéc, és az ő feiénec keuély ékeſsége helyet port hinte az ő feiére, és teſtét felötte igen gyötré, és minden ő inneplő helyeit az ő meg ſiaggatott haiáual tölté bę.

3 Es könyörguén az Izraelnec Wrának Iſtenének, monda: ezac te egyedül vagy mi királyunc Wram: Légy ſegitſégül énnékem el hagyattatotnac, kinec nálladnál több ſegitſége nintſen.

4 Mert az én veſiedelemem ielen vagyon.

5 Bizonyára az én gyermekſégemtől fogua hallottam Wram, hogy te az Izraelt minden pogán népec közzül, és az mi atyainkat mind az őſökkel egyetembe ő-röcké való örökſégül vötted magadnac, és hogy valamit nékic ſiólottál, meg tellyeſitetted.

6 Moſtan pedig mi vétkeztünc te elötted, azért adtál minket az mi ellenſéginknec kezekbe.

7 Mert az ő Iſteneket tizteltük: Igaz vagy te Wram.

8 De ők meg nem elegeduén az mi ſiolgálatunckal, az ő kezeknec ereiét az ő báluányoknac hatalmának tulaydonitván.

9 El akariác az te ſiádnac decretomát törleni, és örökſégedet vezteni, az téged diczöröknec ſiáiokat bę akariác dúgni, és az te házadnac és óltárodnac ékeſségét óltani.

10 Az pogányoknac pedig ſiáiokat meg akariác nitni, hogy diczériéc az báluányoknac ereiét, és az teſti királynac ſierezzenec öröcké való czudálatoſſágot.

11 Ne adgyad Wram az te birodalmodat azoknac az kic ſemmic, és ne neueſséc ezec az mi romláſunkat, hanem fordícz ő ellenec az ő tanáczokat, és tégy példár azon az ki mind ezeknec oka.

12 Emlekezzél meg Wram mi rólunc, és az mi nyomorúſágunknac ideién magadat ielencz meg, és engemet erősícz meg, pogány népeknec királlya, és minden birodalomnac Wra.

13 Adgy az én ſiámba ékes beſzédet az oroſlán előtt, fordíczad az ő ſiuét az ellen az ki minket haborgat, ő nékie és mind azoknac veſiedelmére kic ő vęle éggyet értenec.

14 Minket pedig az te kezeid által ſiabadícz meg én nékem el hagyattatotnac, es kinec náladnál több ſegitőie nintſen, légy ſegitſégem.

15 Mindenec te elötted niluán vadnac, te tudod hogy én gyűlölem az hamiſsáknac diczőſégeket, és az környül metelkedetleneknec és minden idegeneknec ágyokat vtálom.

16 Te tudod hogy à ſiükſég kénſieritet engemet: mert gyülölem ez én keuély ékeſſégemet, mellyet feiemen hordozoc: mikor à nép eleibe ki mégyec, ſiintevgy vtálom mint az aſilioni állatnac tiztátalan ruháiát, és nem viſelem azt mikor házámban vagyoc.

17 Az Haman aztalannis nem

ött

ött az te ſiólgáló leányod, az király lakodalmátis én nem nagynac beczullöttem, bortis ott nem ittam.

18 Sem pedig én te ſiólgáló leányod nem vigadtam adtól fogua hogy az én allapatom el változott mind ez mai napíg, hanem czac te benned Abrahamnac WRa Iſtenne.

19 Halgaſd meg mindeneknec hatalmas Iſtene az nyomorúltaknac ſiauokat, ſiabadicz ki minket à gonoſi embereknec kezekből, és engemetis ez félelemből végy ki.

XV. Réſz.

Meg irattatic ez Caputban, mi módon az Eſther bę ment az kiralyhoz, és az királtól meg röttenuén le eſett.

1 ES meg paranczola Mardochęus Eſthernec hogy bę menne az királyhoz, hogy könyörgene az ö nemzetſégéiért és házáiaért.

2 Emlekezzél meg vgy mond az te ſiegénſégednec ideiéről, mi módon tartattal az én kezem között, mert az Aman, ki az király vtán máſod, mi nékünc halálunkra ſiólot.

3 Es te könyörög az WRnac és ſióly az királynac mi éröttunc, és ſiabadîcz meg minket az haláltól.

4 Harmad nap múlua pedig, minec vtánna el végezte vólna könyörgéſét, az ö alázatos ruháit le vetuén, ſiép ruhákba öltözéc az Eſther.

5 Illyen módon ſiépen fel öltözuén, minec vtánna az mindeneknec látóiának és meg tartóiának köuyörget vólna, kęt ſiolgáló leánt vön melléie.

6 Mellyec közzül eggyikre boczátkozott vala mintha az nagy gyengeſégnec miatta nem iárhatna.

7 Az máſic pedig vtánna mégyen vala, az ö hoſſiú ruháiát vtánna viuén.

8 Ö pedig ióllehet az ö ſiép ortzáiának piroſságáual kedues vidám ortzát mutat vala, de az ö ſiue az félelemnec miatta alázatos vala.

9 Annac okaért ö minden aytókon bę ménuén, az király elött meg álla, ül vala pedig ackor az király az ö ſiękiben, és minden fényes öltözetibe fel öltözött vala, és arannyal, drága köueckel annîra félnic vala, hogy ábra zattya röttenetes vólna.

10 Es mikor az ö királi méltoſágos ſiemét fel emeluén nagy keményen és kegyetlenül nézne, az kiralne aſſiony le eſéc, és az ö ortzáiának ſiinét à félelem miatt el változtatuán, az mellette való leánnac feiére boczátkozéc.

11 Ackor az Iſten az királynac ſiuét annîra az ſiélidſégre fordîta, hogy az ö ſiękiből fel keluén à királyne aſſionſt ölebe veñé, míglen az eſiére iöne, és ötet ſiép beſiedéckel vigaztalna, és azt mondana.

12 Mi dolog Eſther? En te atyádfia vagyoc, ne fély.

13 Nem halſi meg, mert köz az mi birodalmunc, iöy hozzám.

14 Es az

14 Es az arany páltzát fel emelvén, az ő nyakára tőue.

15 Es ötet meg czokoluán, monda, ſióly nékem.

16 Ackor monda Eſther: Látlac vala tégedet WRam mint az Iſtennec angyalát, azért az én ſiuem az te méltoſágodtól való félelemnec miatta meg háborodéc.

17 Mert czudálatos vagy te WRam, és az te ortzád méltoſággal tellyes.

18 Mikor ezeket mondana Eſther, elmét le eſéc.

19 Es meg háborodéc az király és minden ſiólgai vigaztallyác vala az királyne aſiſionyt.

XVI. Réſz.

Az Artaxerxes királynac leuele, mellyet irt minden tartomanyaiba az ſidóknac meg maradáſoc felől.

1 AZ nagy Artaxerxes király, Indiától fogua Siereczen orſiágig, ſiáz huſion hęt tartományoknac tiztartóinac és feiedelminec, kic az mi paranczolatinknac engednec, kőſiönetit iria.

2 Sokan vadnac ollyac, kic azoknac kegyelmeſségeckel az kic egyebeckel iól ſioktac tenni meg ékeſiitetuén, felőtte igen el ſioktác magokat hinni.

3 Es nem czac az mi alattunc valóknac igyekeznec ártani, hanem az felőtteb való ió ſierenczéuel gonoſiúl éluén, aző vélec iól tőtt embereknekis veſiedelmekre iárnac.

4 Es nem czac az hálá adáſnac ioſágát veztic ki az emberec közzűl, hanem mintha ſenkitől ſemmi ió tétemeńt nem vőttec vólna, annira el hiſiic magokat, hogy azt alitſác, hogy az minden látó Iſtennec bűntetéſét el táuoztathattyác.

5 Nagy gyakorta pedig ſokákat, az kikre valami birodalom és barátinac dólgainac igazgatáſa bizattatot, az ártatlan vérnec ki ontáſában az hijába való reménſég réſiéſsé téuén őket, meg oruoſolhatatlan nyomorúſágba keuerte.

6 Az feiedelmeknec kegyelmeſſégeckel, az ő hazugſágockal álnokúl gonoſiúl éluén.

7 Mellyet nem czac az régi meg lőtt dolgoknac hiſtoriáiból vehetűnc eſiűnkbe, Hanem azokbólis az mellyec előttűnc vadnac, és azokból az mellyeket azoc czelekedtec, az kic méltatlanúl wralkodnac.

8 Annac okaért ez után gondot kell reá viſelűnc, hogy változáſokat téuén, az mi birodalmunkat mindeneknec bátorſágoſsá tegyűc.

9 Es az mellyec ſiemeinc előtt léſinec, azoknac mértekletes móddal eleit véuén, azokról ítéletet tudgyunc tenni

10 Mert az Macedoniábeli Aman, Amadath fia, ki az Perſiai vértől kętſégnélkűl idegen, és az mi ió vóltunktól táuól vagyon, mi tőlőnc az mi ſiárnyunc alá fogadtatéc.

11 Es

11 Es az mi ió akaratunkat, mellyel minden népekhöz vagyunc annira meg kéſértette, hogy mi atyánknac hiuattatnéc és mindenektöl tizteltetnéc, és az király után máſod vólna.

12 Melly méltoſsággal mikor ö mértekleteſen nem tudna élni, mi tölönc mind az feiedelemſéget, mind az életet el akarta venni.

13 Miuel hogy az mi meg tartónkat az Mardochęuſt ki mi nékünc ió töttemberünc, és az én birodalmomnac ártatlan társat az Eſthert, minden ö nemzetſégeckel egybe ſoc képpen való hazugſágáual halálra kéuánta.

14 Mert azt reménlette hogy illyen módon minec vtánna minket az mi külsö ſegitſégünktöl megfoztand, az Perſiábéliecnec birodalmokat az Macedoniábéliec kezébe adgya.

15 Mi pedig végére mentünc, hogy az ſidóc kiket ez dögleletes ember halálra rendelt vólt, nem gonoſi emberec, hanem hogy igaſságos töruénnyel élnec.

16 Es hogy az nagy és élö Iſtennec, ki mi nékünc és az mi eleinknec ez ſzép orſiágot és birodalmot adtà, annac fiai.

17 Annac okaért ióI miuelitec, ha az leuel ſierint nem czelekeztec, mellyet az Amadath fia az Aman ti néktec irt vólt.

18 Mert az ki ezeknec oka vólt, azSuſa városnac kapuia elött minden háza népéuel egybe fel akaztatott, mert az Iſten az kinel minden lehetſéges, ötet hirtelen meg büntette.

19 Touábba ez leuélnec máſſát mindenöt közönſéges helyen fel figgeztuén, az ſidókat engedgyetec ſiabadon élni az ö töruényeckel.

20 Es nékic ſegitſégül legyetec, hogy az kic ö ellenec az veſiedelemnec ideién támadnánac, azokon boſiſiut állyanac: az tizenket töDic Adar hónac tizen harmad napián.

21 Mert az napot az hatalmas Iſten az válaſitott nemzetnec veſiedelmec helyet, örömre fordîtotta.

22 Az után pedig ti azt az neuezetes napot, az töb inneppeckel egybe, nagy örömmel meg ſientellyetec.

23 Hogy az mind moſtan, mind ennec vtánna, az mi Perſiábéli barátinknac, az ſiabaduláſnac, az kic pedig az mi életünknec ellenſégi, azoknac az veſiedelemnec légyen emlekezete.

24 Valamely város pedig, vagy tartomány ècképpen nem czelekeſſic, fegyuerrel és tüzzel puztitatic el az mi haragunc által, és nem czac az emberec nem fognac oda menni és ott lakni, de az vadaknac és az madaraknakis mind öröcké gyülöſéges léſien.

Eſther könyuénec vége.

IOB KÖNYVE.

Az Iob, példáia az haboruſágokban való békeſséges türéſnec. Mert az Iſtennec engedelméből az Sátan az Iobnac minden ioſságában, marháiában, ſzólgaiban, gyermekiben ſákmánt vét, teſtét vndoc fekélyeckel meg veri, feleſégét reáia támaztya hogy ötet czüfollya. Noha pedig mind ezekben az Iob békeſséges: mind az által az teſtnec erötlenſégétöl meg gyözettetuén, átkozza ſzületéſénec és fogantatáſánac napiát, és az ö ielen való allapatyát. Az ö baráti meſſſze földrôl ö hozzá iönec, hogy vigaztallyác, de inkáb meg ſebeſitic az ö lelkét. Mert az Iſtennec igaſságából, az embereknec romlott terméſzetekböl, és Iobnac panaſzolkodáſából ezt akariac állatni, hogy Iob gonoſz ember vólt, emberec elött, és az Iſten elött kép mutató, és azért oſtoroztatot meg illyen igen. Kiknec Iob meg felel, és noha az Iſtennec igaſságát helyén hadgya, mint az által nem engedi azt meg, hogy ö gonoſz ember vólt vólna, és meg mutattya hogy az Iſten ez világon, az iókat oſtorozza mindeneknec felötte. Ezec vtán Elihu vgy mint békeſég ſ erzö elö áll, és az Iſtennec igaſságáról, irgalmaſságáról, méltóſágáról ſokat ſzoluán, az Iobot inti alázatoſságra. Vtólſzor az Iſten végezi el közöttöc az vétekedéſt, holott az Iobot inti halgatáſra, vallás tételre, Pœnitentiára. Az vtán Iobot helyére allattya, és ſockal inkáb meg áldgya, hogy nem az elött.

ELSŐ RESz.

Az Iſten engedelméből az Sátan Iobot igen meg oſtorozza, és minden ioſágától és gyermekitól meg foztya. Mellyeket Iob békeſségeſen ſenued, és halá adaſſal veſen Iſtentöl. Hogy pedig ez hiſtoria lött dolog légyen, bizonittya az Iſten lelke. Ezech: 14. Iacob: 5.

I.

VALA egj ember az Vz földében, a kinec neue vala Iob, és az az ember tökélletes vala, igaz, Iſten félö, és az gonoſinac gyülölöie.

a: Iobnac hazáia, élteténec rendi, fiai, leáni, ioſzága, marháia. Az Vz földeröl pedig külömb-külömb értelemben vadnac az bölczec. Nemellyec Idumánac, mondgyic Thren: 4. Némellyec azt mödgyic hogy Haranhoz nem meſſſze vólt ez föld.

2 Születtenec vala pedig ö néki hęt fiai, és három leáni.

3 Az ö marháia pedig hęt ezer iuh vala, három ezer teué, és öt ſiáz iga barom, öt ſiáz ſiamár: czaládgyais igen ſoc vala, és az az ember nagyob vala mind az nap keleten lakozó embereknél.

4 El mennec vala pedig az ŏ fiai, és lakodalmat ſiereznec vala, kiki mind az ŏ házában az ŏ napián: b El kŭldnec vala pedig, és az ŏ három húgokat el hijác vala, hogy ŏ vęlec ennénec és innánac.

5 Mikoron pedig à lakodalomnac napiai el kerŭltenec vólna, kŭld vala ŏ hozzáioc az Iob, és meg ſienteli vala ŏket. c Es nagy reggel fel kel.vala, és áldozic vala az ŏ fiainac ſiámoc ſierint: d Mert azt mondgya vala az Iób: netalám vétkeztenec az én fiam, és az Iſten ellen ſiiuekben gonoſit gondoltanac; így czelekedic vala az Iob minden napon.

6 Egy neminęmŏ napon pedig, el iŏuénec az Iſtennec fiai e, hogy az WR elŏtt vduarlanánac, és ezec kŏzŏtt az Sátanis el iŏue.

7 Es monda az WR az Sátannac: honnét iŏſi? Es feleluén az Sátan az WRnac, monda: az egéſi fŏldet bę kerŭluén el iárám, és onnét iŏuec.

8 Monda az WR az Sátannac: Vŏdé eſiedben az én ſiolgámot az Iobot, hogy nintſen ŏ hozzá haſonló az fŏldŏn, az ki ollyan tŏkélletes, igaz, Iſten félŏ ember vólna, és az gonoſinac vtálóia?

9 Feleluén pedig az WRnac az Sátan, monda: Auagy oknélkŭl félié az Iob az Iſtent?

10 Auagy nem te vŏttedé kŏrnyŭl ŏtet, az ŏ házát, és valamié kŏrŏs kŏrnyŭl vagyon? az ŏ kézi munkáiát meg áldottad, és az ŏ marháia neuekedett ez fŏldŏn.

11 Moſtan annac okaért boczáſd reá az te kezedet f, és verd meg valamié néki vagyon, meg látod ha ſiemtŏl ſiembe meg nem átkoz tégedet.

12 Monda azért az WR az Sátannac: Imé valamié néki vagyon, te kezedben adom, czac hogy ŏ magára az te kezedet ne veſſed. Es ki méne az Sátan az Wrnac elŏle.

13 Egy neminęmŏ napon pedig az ŏ fiai és az ŏ leáni, éſinec vala és bort iſinac vala, az ŏ elsŏ ſiŭlŏtt báttyoknac házában.

14 g Es iŏue kŏuet az Iobhoz és monda: az ŏkrŏkŏn ſiántunc vala, és az ſiamároc az ŏ rendelt helyén legeltetnec vala.

15 Az Sábęuſoc pedig reáioc rohanánac, és el haytác azokat, az ſiolgákat pedig fegyuerrel meg ŏléc, és czac én magam ſialadéc el, hogy tenéked hirt tennéc.

16 Męg mikor az ſióllaná, imé iŏue máſis, az ki monda: az Iſtennec tŭze eſéc le az ęgbŏl, és meg égeté az iuhokat és az te ſiólgaidat, és meg eméſité, és czac én magam ſialadéc el, hogy te néked hirt tegyec.

17 Męg ezis ſiól vala hogy el iŏue más kŏuetis, az ki monda: az Chaldęuſoc három ſereggel ki ŭténec az teuékre, és el haytác azokat, az ſiólgákatis fegyuerrel

b: Iob fiainac ſzokaſoc, és ŏ maganakis Iobnac io ſzokaſa.

c: Az az, meg hadgya vala nékie, hogy az lakáſt el hagyuán Iſteni ſzolgálatban foglalnác magokat.

d: Innét meg tettzic hogy az Moſes orſzága elŏtt volt az Iob, mert nem ſzabad vólt ackor egyebŭ áldozni hanē az Iſten ſátoranal, az vtán az Templomnál.

e Iſten fiainac neueztetnec az Angyaloc. Touábba ne gondollyad hogy az Sátan az Iſtennél treczelne, és az Angyalockal eggyŭt az Iſtennec vduart állanahanem ezeket az irás mŏdgya az feiedelmektŏl vŏtt haſonlatoſság ſzerint, mellyel ezeket akaria czac ielenteni hogy az ŏrdŏg vigyáz az mi veſzedelmünkre, hogy Iſten engedelmenélkŭl ſemmit nem árthat, és hogy Iſten éel az ŏrdŏgŏknec ſzolgálattyockal az bŭntetesben.

f: Az ŏrdŏg ellenſége az embernec. 1. Pet: 5. Epheſ: 6.

g: Iobnac minden ioſzágát az Sátan Iſten engedelméből el veſzti.

uerrel meg öléc, és czac én magam ſialadéc el, hogy te néked hirt tennéc.

18 Még ezis ſiól vala, iöue más, à ki monda: az te fiaid és az te leánid éſinec vala és bort iſinac vala, az ö elsö ſülött báttyoknac házában.

19 Es imé nagy ſiél támada az puſita felöl, és az háznac négy ſiegét meg rendité, és az te fiaidra reáioc ſiakaſitá az házat, és meg halánac, és czac én magam ſialadéc el, hogy te néked hirt tennéc.

b: Az földbe, tudni illic, az melyre búrúlt vala i: Iob enni ſoc nyomorúſágokban, és röttenetes kéſértetekben békeſséges, mert az hiuekben à háboruſág békeſséges türeſt ſzerez. Rom: 5.

20 Ackoron fel kele az Iob, és meg ſiakaſita az ö köntöſét, és meg borotuála az ö feiét, és az földre le búrúluán meg haita magát.

21 Es monda: mezítelen iöttem az én anyámnac méhéböl, és mezítelen terec oda, b az WR adta, és az WR vötte elis: Aldot légyen az WRnac neue.

22 Mind ezekbennis nem vétkezéc az Iob, és ſemmi bolondſágot Iſten ellen nem ſióla. i

II. Réſz.

Az Iſtennec engedelméböl meg veri az Sátan az Iobnac teſtét vndoc fekélyeckel. Az ö feleſége neuett czufolliya öter, és baratti meg latogattyac.

1 EGy neminçmö napon el iöuénec iſmét az Iſtennec fiai, hogy az WRnac vduarlaſának, el iöue az Sátanis ö közöttöc, hogy az WR elött állana.

2 Es monda az WR az Sátannac: honnét iöſi? Felele az Sátan az WRnac, ſ. monda: az földet el kerülém, ſ. bé járám, és onnét iöuec.

3 Es monda az WR az Sátannac: Eſiedbe vödé az én ſiolgámot az Iobot, hogy ninczen hozzá haſonlatos ez földön, tökélletes férfiu és igaz, Iſten félö, és az gonoſinac gyülölöie, mert még az ö tökélletes vólcát meg tartotta, iólléhet te ingerlél engemet ö reá, hogy ötet meg rontanám oknélkül.

a: Az ez. Az ember minden ola ád az ö életeiért, czac hogy azt tarthaſſa meg, az Iob eſzéket nézi el ſzenuedi, czac élete maradgyon meg. De ad kezembe czac, &c.

4 Felele iſmét az Sátan az WRnac, ſ. monda: az ember bört ád az börért, a és mindeneket valamié az embernec vagyon az ö életeiért adgya.

5 De boczáſd reiá az te kezedet, és verd meg önnön magát, és az ö teſtét, és láſd meg ha ſemtöl ſiembe meg nem átkoz téged

6 Monda az WR az Satannac: imé önnön magát te kezedbe adom, czac hogy az ö életét meg tarczad.

7 El méne annac okaért az Sátan az WR elöl, és meg veré Iobot vndoc fekéllyel, tetetül fogua talpíglan.

8 Es vön egy czerepet, hogy ö magát azzal vakarná, és ö ül vala az hamú közepet.

b: Iobot neueti az ö feleſége az keſértetekben való békeſséges türeſért, és tökélleteſségért.

9 Monda pedig ö néki az ö feleſége, mégis meg tartodé te az te tökélleteſségedet? átkozd meg az Iſtent és haly meg. b

10 Kinec ö monda: úgy ſiolſi mint egy az bolondoc közzül? az iót az Iſtentöl el vettüc? ſ. ez

nyomorúſágot nem ſienuedneké el? Mind ezekbennis pedig az Iob az ő aiakiual nem vétkezéc.

11 Touábba mikoron meg hallottác vólna az Iobnac három baráti mind ezt ez nyomorúſágot az ki ő rayta eſett vala, éggyenként az ő lakó helyekből el iöuénec, Theman nemzetéből való c Eliphaz, és Suchites Bildad, és Naamanbéli Sophar, mert el végeſitec vala, hogy egyſier ſ-mind iönénec, hogy éggyűt vele bánkodnánac és ötet vigaſitalnác.

c: Theman Eſaunac vnokáia vólt, annac nemzétſégéből való volt ez Eliphaz. Gen: 36. Bildad pedig az Suah nemzetſégéből való volt, ki Abraham fia volt az Cheturatul'. Gen: 25.

12 Kic fel emeluén táuól az ő ſiemeket, nem iſmeréc meg ötet, és az ő ſiauokat fel emeluén ſiránac, és kiki mind az ő ruháiát meg haſogatá, és port hint vala az ő maga feiére.

13 Es ülénec ő vęle hęt napon és hęt ettzakán à földön, és nem vala az ki néki czac eggyetis ſiólana, mert láttyác vala hogy az faydalom felötte igen meg neuekedetvólna rayta.

III. Réſz.

Az Iob meg győzettetuén az teſtnec gyarloſágától átkozzá fogantatáſának és ſületéſének napiát, és az ő ielen való nyomorúſágáról panaſolkodic, és alkolmatoſságot ád azzal az ő barátinac az vetelkedésre.

1 EZEKNEC vtánna meg nitá az Iob az ő ſiáiát: Es meg átkozá az ő ſiületéſének napiát. a

a: Iobnac az teſtnec gyarloſágából tá madot panaſzolkodáſa és átkozodáſa. Mert noha az mi néz az vy emberre, és az ſzerelkiéec meg ſ-neteléſére vagy az vijonnan való ſületéſre, az háborúſágokban az hiuec bekéfégeſec: De az mi néz az ő Adamnac bennec való kouáſzára, gyakorta zúgolodnac.

2 Es fel kiálta az Iob ſ-monda:

3 El veſüſien az nap az kin én ſiülettem, az éttzakais az mellyen azt mondottác, férfiu gyermec fogontattatott.

4 Az à nap légyen ſetétſég: Az Iſten onnétfelől azt meg ne látogaſsa, és az világoſságis azon à napon ne fénlyéc.

5 Az ſetétſég meg homályoſiczа, és à halálnac árnyéka, ő rayta az fölhő lakozzéc, az napnac az ő hęuſége háboricza meg azt az napot.

6 Azt az éttzakát homályoſság fogia bę, ne örüllyön az eſitendőnec napiai között, ne ſzámláltaſséc az hólnapokhoz.

7 Imé az az étzaka légyen magánac való, ne légyen öruendetes éneklés azon.

8 Atkozzác meg azt, az kic az napot átkozzác, és az kic kéſiec ſiratni ſiületéſec napiát. b

b: Nemelec igy fordityác: Az kic kéſzſzee fel költeni az nagy tzet hatat, és magyarázzác, némellyec az ſzelekről, némellyec az halaſzokról.

9 Meg ſetétüllyenec az ő eſtueiénec czillagi, vária az világoſságot, és el ne iöjön, és ne láſſa az haynalnac fel iöuetelit.

10 Mert nem zárta bę az én anyámnac méhénec aytait, ſem pedig az én ſiemem elöl nem röjtette el az nyomorúſágot.

11 De mire nem hóltam meg az én anyámnac méhében, auagy miért hogy ki iöuén az én anyámnac méhéből, el nem veſitem?

c: Iob dicſéri és bódogonac mondgya azoknac állapattyokat, kic ez világból ki mülvén, minden nyomorúſágtól meg menekettenec.

12 Miért tartottac tęrdeken, és miért adtanac czéczet hogy ſiophatnám?

13 Mert moſt az földben fekünném és nyugodnám, alunnám és nyugodalmam vólna nékem. c

14 Az

14 Az királyockal és à fŏldnec tanáczosiual, az kic az pusita heljeket magoknac fel eppitic vala.

15 Auagy az feiedelmeckel, kiknec aranyoc vala, és kic ezŭstuel házakot meg tŏltic vala.

16 Auagy miért nem lŏttem ollyan, mint az el rŏytet idŏtlen gyermec, és mint az kisdedec, az kic világosságot nem láttanac?

17 Ott az hitetlenec meg siŭnnec fenyegetéstŏl, és ott nyúgosinac à kic munkánac miatta meg fáradtac.

18 Az foglyoc ott meg nyúgosinac, és nem hallyác az sarczoltatónac az ŏ siauát.

19 Mind kitsín s-mind nagy ott vagyon, az siólgais siabados ott az ŏ wrától.

20 De miért ád (az Isten) az nyomorúltnac világosságot, [d] és életet az keseredet siiuŏieknec.[e]

21 Kic az halált váriác, és nem iŏ el, és mellyet siorgalmatosban keresnec, hogy sem mint az el rŏytett kénczet.

22 Kic nagy ŏrŏmmel ŏruendeznec mikoron koporsót találhatnac.

23 Auagy miért adta Isten annac az férfiunac ez világot, az kinec élete el rŏytetett: Es kit az Isten bę kerîtet (nyomorúsággal?)

24 Az én ételemnec elŏtte fohazkodom, és az én ordîtásim mint az vizec vgyan ki omolnac.

25 Mert az melly félelemtŏl féltem, az iŏue reám, és az mitŏl tartoc vala, az eséc raytam.

26 Nintsen semmi czendessé-

d. Az az, Miért tartya az nyomorúltat ez világon.

e: Panasjolkodic az ŏ ielen való nyomorúságos allapattyáról.

gem, semmiképpen nem nyúghatom mert raytam az nyomorúság. [f]

f: Nemellyec igy fordityác: Nem éltem testi életem, mégis bátorságban, nem vólt nyugodalmas és ezendeszreám kŏuetkezée ez nyomorúság.

IIII. Rész.

Ez Cáputban az Eliphaz el kezdi az Iobbal való vetekedését, minec vtánna hallotta vólna az ŏ panaszolkodását. Három erŏsségét támazt pedig Iobnac eleibe. Elŏszŏr hogy ennec elŏtte egyebeket erŏsitet az nyomorúságban, méltó tehát hogy most arról az tŏkélletességrŏl meg emlekezzéc. Másodszor hogy Isten az embert oknélkŭl nem nyomorgattya, hanem az bŭnért. Harmadszor hogy nintsen senki igassággál Istenhŏz hasonlitandó, nem kell azért Isten ellen zúgolodnunc mikor bŭntet.

1 ES feleluén à Theman nem zetségébŏl való Eliphaz, monda:

2 Vallyon s nem bánodé ha néked ellenkŏzŏ besiédet siólunc? mind az által ki foghattya meg embernec siauát?

3 Imé sokakat tanitottál, és az meg fáradott kezeket meg erŏssitetted. [a]

4 Az nyomorúság alatt el esendŏt, az te besiédiddel fel emelted, és az resiketŏ tęrdeket meg erŏssitetted.

5 Mostan pedig holott te reád iŏtt à nyomorúság, nehezen sienuededé? s- hogy siintén te reád siállott, el rŏttentelé?

6 Auagy nintsené helyén az te Isteni félelmed, reménséged, várásod, és az te vtaidnac tŏkélletessége?

7 Emlekezzél meg kérlec kitsoda vólt olly, az ki ártatlan el vesiett vólna? és holott tŏrŏltettenec el az igazac? [b]

8 Sŏt inkáb én láttam, hogy az

a: Eliphasnac elsŏ argumentoma. Te Iob ez elŏtt egyebeketis vigaztaltal, az nyomorúságban. Azért mostan magadatis vigaztallyad, és magadat vgy visellyed hogy tŏkélletességed helyén légyen.

b: Másodic argumentum. Az Istin igassága ez, hogy az igazac és ártatlanoc ne bŭntettessénec, hanem az gonoszoc, az mint énis láttam hogy Isten azokat bŭntette. Miuel hogy azért Isten tégedet meg ostorozot, kétségnélkŭl igen bŭnŏs vagy, de ez argumentommal inkáb meg sebesiti az Iobnac elméiét.

kic hamiſságot ſíántottác, és gonoſſágot vetettec, e vgyan azont arattac.

9 Mert az Iſtennec czac lehellése miatt el veſinec, és az Iſtennec czac ſiele miatt meg emésztetnec (az gonoſioc.)

10 d Az orditó és kegyetlen oroſlánnac, és az oroſlán kölkecnec fogockal ſiaggattatnac el.

11 Az meg aggot oroſlánnac, melly ha prędat nem kaphatna el veſine, és kegyetlen oroſlánnac kölkinec fogockal ſiagattatnac el.

12 Annac felötte titkon én hozzám hozatott egy beſiéd, mellyből tanúltam valamit.

13 Az éjjeli látáſoc miatt való gondolatim között, mikor az emberekre mélséges álom ſiokott ſíállani.

14 Nagy félelem és töttegés iöue reám, és az én czontaimat igen meg remité.

15 Miuel hogy az én orczám előtt egy lélec méne el, melly az én teſtemnec minden ſiórit fel borzazta.

16 Melly meg álla, mellynec ábrazattyát nem iſmerhetém, noha az ö képe az én ſiemem előtt forogna: és illyen laſsú ſzót halléc.

17 e Vallyon ſ az halandó ember az Iſtennél igazb leheté? Vallyons az ö teremtöiénél tiſitáb leheté az ember?

18 Imé az ö ſiólgainakis nem adott változhatatlan erőſséget, és az ö Angyalibañis talált bünt.

19 Menſuel inkáb talál az földböl czinált házakban lakozókban, kiknec az föld az ö fundamentomoc, és kic hamaráb el romlanac az molynál.

20 Kic naponként gyötrettetnec, és mikor ſenki ingyen ſem gondolná, el veſinec öröcké.

21 Auagy nem meg halnaké minec vtánna ezeknec méltoſságoc, f melly bennec vala, el vétetic? és az ö bölczeſségec által élhetneké?

V. Réſz.

Minec vtánna meg mutatta vólna Eliphaz az ö beſédében, hogy az ember Iſtennél nem harſolodhatic, miuel hogy ö igaz, de az emberec hamiſſac: Immár inti Iobot hogy ha leher kereſſe n valakit, kinec párnya alatt marádhatna, és az kihöz folyamodhatnec Iſten ellen. Miuel hogy pedig az nem lehet, arra inti hogy az Iſten kegyelmeſségéhöz folyamodgyec. Végezetre inti az bünnec el tanoztatására, az hürre, engedelemre, és ſép igereteket tészen néki.

1 NO immár hidd elö ha vagyon valaki ki néked ſegitſéggel lehetne, az ſientec közzül pedig mellyikhöz folyamodol?

2 Ha az bolondhoz folyamodol, az WRnac haragia azt meg öli: és az ö búſúlása megemésziti az eſitelent.

3 En láttam hogy az bolond ember meg gyökerezött, ki nec ſiép hailéka nág hamar megátkoztatott.

4 Az ö fiai meg nem maradhadtának, mert az kapuban megrontatnac, és nem lélien az ki öket ki ſiabadítſa.

5 Kinec veteményét, az melyet nagy munkáual töuis között gyüytött,

---

e: Az az, Az ki mint ezelkedett, vgy vötte ha ſinát d: Némellyec igy fordítyác. Az oroſslánnac orditáſa és az oroſlan kölkeknec ſogoc meg romolnac, &c. Holott az oroſslánokon és azoknac kölkein ákegyet leneket, és azoknac megvakat érti. Hóg tudnillic végezetre el veſyec akar mely iószerenczéſec legyenec ideig. e: Harmadic erőſsége az Eliphaznac. Az embernec igaſsága nem haſonlitanló az Iſtennec igaſságához, sőt nem hogy az emberekben igaſság vólna, de az Angyalokbannis találna az Iſten bünt: hogy ha azért az emberekben vagyon bün, az kic azokból igen igazaknac lattatnakis: tehát az Iſten méltán és igazán bünteti minden embert. Nem kell azért neked tob az Iſtennec ellen zúgolodnod, &c.

f: Az az, minec vtánna az lélec ki meggyen be lőlöc, mert az lelket nem azzi ember méltoſságánac mellyet ſohaſenki meg nem tartoztathat Iſten ellen ſemmi bölſeséguel.

d: Eliphaznac beſzédének ſummáia ez Miuel hogy Iſten előtt bünös vagy és méltán oſtoroz. Vagy az ſzentec ſegitſégéhöz folyamodol, vagy az gonoſs iſtentelen emberec ſegitſégéhöz, vagy az Iſtennec kegyelmeſségéhöz. De Iſten ellen á ſzéntek hözz nem folyamodhatol. Az iſtentelenec pedig el veſsnec az Iſten haragia miatt. Tehát egyéb oruoſſagod nintſen hanē ez hogy az Iſtenhöz folyamodgyál.

gyüytöt, az ęhuel hólt éſſi meg, és az ö gazdagſágát az toluay eméſſti meg.

6 Miuel hogy pedig nem az porból köuetkezic az nyomorúſág, és az háborúſág nem az földböl neuekedic.[b]

7 Hanem nyomorúſágra ſiülettetic az ember (az bünért,) melly nagy sürüſéggel az eleuen ſięnböl az ſiikrác fel mennec.

8 Annakokaért én az én erös Iſtenemhöz folyamnám, és az Iſtenre biznám minden dólgomat.

9 Az ki olly nagy dólgokat tſelekeſſic, melljeknec végére ſenki nem mehet, és czudálatoſokat, kiknec ſiáma ninczen.

10 Ki eſſöt ád az földnec ſiinére, és à mezökre vizet ſiolgáltat.

11 Hogy az ſiükölködö alázatoſokat fel magaztallya, és az gyáſioló ſiegényec meg tartaſsanac.

12 Ki az álnokoknac gondolattyokat ſemmié téſſi, hogy ſemmit véghöz az ö kezeckel ne viheſſenec.

13 Ki meg fogia à bölczeket az ö czalárdſágokban, hogy mind azoknac tanáczoc kic ö ellene tuſakodnac, haſiontalanoc legyenec.

14 Es nappalis az ſetétſégben járianac, és dęlbeis tapogatua járianac, mint egy étzakán.

15 Ki meg ſiabadit az iſtenteleneknec fegyuerektöl és ſiidalmazáſoktól, és az ſiükölködöt az kegyetlen kezéböl.

16 Ecképpen meg léſien az ſiegéńnec az ö reméńſége, és az álnokoc az ö ſiáiokat bę fogiác.

17 Imé bezzeg bódog ember az, kit az Iſten meg dorgal; annac okaért az Mindenható Iſtennec bünteréſét meg ne vtállyad.[c]

18 Mert ö az ki az betegſéggel meg látogat, és ö az ki bę kötözget, ö az ki meg ſebeſeit, és az kinec kezei meg gyogyitanac.

19 Az te ſoc nyomorúſág dból meg ſiabadit tégedet, de meg az te ſiántalan háboruſágidbannis, nem illet az veſiedelem téged.

20 Az ęhſégnec ideiénnis meg ment téged az haláltól és az hadbannis az fegyuerbe öltözött kezektöl.

21 Mikoron valaki nyeluéuel oſtoroz téged, meg menekedel, és nem félſi hogy az puſitaſág reád köuetkezzéc.

22 Az puſititáſt és az ęhſéget neueted, és ez földnec fene állatitól ſemmit nem félſi.

23 Mert męg az mezön való köueckelis frigyed léſien te néked, és az mezön való fene állatokis békeſégeſec léſinec te veled.

24 Es meg látod hogy békeſég léſien az te haylékodban, és az te házad népet békeſégben látod, hogy ha nem vétkezel.

25 Touábba aztis meg látod, hogy az te magod meg ſiaporodic, és hogy te fiakat ſiaporîtaſi, mint az földön való fü.

b: Az az, Miuel hogy az Iſten bünteti minket, és az mi földünketis az bünért, mert nem az földben vagyon az bün: hanem az emberben: annac okaért én azt mondom hogy Iſtenhöz folyamodgyál, ki miuel hog nagy dólgokat czelekeſzic, tégedet meg ſzabadit hat.

c: Inti Eliphaz Iobot, hogy az Iſtennec oſtorát meg ne vtállya, és 13 ellen ne rúgoldozzon, es ſzép igereteket téſzen Iobnac.

26 Vénſégedben mégy bę az te koporſódban, mint az le aratot búza az czŭrbe vitetic az ŏ ideie korán.

27 Imé azért ez az dolog, ezt mi meg kéſértettŭc, és igy vagyon: Engedgy azért ennec, és tanúld meg ezt te magadért.

VI Réſz.

Iob meg felel az Eliphaznac, és meg mutattya hogy nem oknélkŭl panaſolkodott, meg veti azért az ŏ barátinac beſédeket, és eſmét az ŏ elebbi panaſolkodaſára tęr. Az ŏ ártatlanſágat allattya az Eliphaznac kárhoztataſa ellen: Vádollya az ŏ barátit hogy nem tudgyác vigaztalni, és kéri ŏket hogy iob móddal gondolkodgyanac az ŏ nyomorúſágirol, &c.

1 FELELE pedig ezekre Iob, ſ- monda:

2 Vayha ſiorgalmatoſon fontba vettetnéc az én boſionkodáſom, és az én nyomoruſágim egy aránt való mérteckel mérettetnénec meg. [a]

3 Mert moſt az tengernec fŏuéninél az én boſionkodáſom nehezeb, annac okaért nyellen el az én beſiédimet.

4 De az hatalmas Iſtennec ſúllyas nijlai vadnac én rajtam, mellyeknec mérge vgyan meg eméſi tette az én lelkemet, és az Iſteñec rŏttentéſi oſtromolnac engemet, vgy mint egy fel kéſiŭlt haddal.

5 Vallyon ſ- az vad ſiamár az ió fŭuŏn ordîté? auagy az ŏkŏr bŏgé az ŏ abraka mellet? [b]

6 Vallyons valami izetlen étket éſiiké az ember, és vagyoné à tikmoñac valami ize ſó-nélkŭl? [c]

7 Az én lelkem à ti beſiédtektŏl iſionyodic, és azoc az én étkemnec iztelenſégi.

8 O ha valaki azt miuelhetné, hogj az én kéréſem meg lenne, és hogy az Iſten az én kéuánſágomat meg adnáia. [d]

9 Es akarnáia az Iſten, hogy engemet meg rontaná, és az ŏ kariát ki terieſitené, hogy meg ŏlne engemet?

10 [e] Mert męg vagyon valami vigaſitaláſom, (ióllehet az én faidalmim miatt izzadoc, miuel hogy az Iſten ſem̃it nem keduez) hogy tudni illic az ſient Iſtennec beſiédit el nem rŏytettem [f].

11 Es miczoda az én erŏm, hogy illyen faydalomban meg maradnec? auagy hól vagyon vége nyaualyámnac, hogy az én éltemnec hoſiſiabúláſát kéuánnám?

12 Vallyon ſ- az én erŏſségem haſonlatoſé az kŏnec az ŏ erŏſségéhŏz? auagy az én teſtem ollyané mint az atzél?

13 Nintſené valljon inkáb mentſégem énnékem? auagy az én tehetſégem el kŏlté én tŏlem? [g]

14 Az ellen, az kinec az ŏ baráttyához való kegyelmeſsége el oluadt, és az hatalmas Iſtennec félelmétŏl el ſiakadott?

15 Az én barátim meg czaltanac engemet, mint az meg áradott patac, és mint az el muló pataknac aradáſa.

16 Mellyec tęlben az iégnec miatta iſionyuac, mellyekben az hó bę enyéſiic.

17 Mikoron pedig az emberec az melegſégnec miatta, vgyan el oluadnac, az patakoc el ſiáradnac, és mikoron meg melegeſinec mindenic az ŏ fenékébŏl hamar el ſiárad.

18 Ide

a: Mint ha azt mondaná: Czudalkoztoc az én zúgolodáſomŏ. De ha az én boſzſzonkodáſimat, és ſoc nyomorúſágimat meg gondolnátoc, nem czudalkoznátoc. rayta.

b: Mintha azt mondaná: Miképpen az oktalan allat nem ordit, nem háborog, mikor kedue ſzerent meg vagyon eledele: azonképpen én nem zúgolodnám ha az nagy nyomorúſág nem keſzeritené. Ne czudalkozzatoc tehát én raytam.

c: Mintha azt mondaná: Mint hóg azt ember nem éſzic izétlen és ſónélkŭl valót. Igy az ti beſzédeteket nem vehetem bé, mert izetlenec.

d: Az ŏ elŏbbi panaſzoldaſára teruén az halált kéri.

e: Okát mongya miért kéuánnya az halált. Mert ió lelki eſméretem vagyon, más az hogy nintſen annierŏm hogy ez nyomorúſágokat el ſzenuedheſſem.

f: Az az, Nem ſzóltam az Iſten beſzédi ellen káromlást.

g: Az az, Iollehet te Eliphaz engemet felŏtte igen kárhoztatą, mind az által vagyon nékem mentſégem, az én ió lelki eſmeretem, mellyet az én barátim ſzidalmaznac, de moſt látom hogy az én barátim ollyanoc mint az patakoc, mellyec neha vizzel bŏuelkednec, de neha meg ſzáradnac. Igy az én barátimnál nintſen ſemmi vigaztalás.

18 Ide touá folnac az ő ſiokott
vtokról, és ſemmiué léuén el
veſinec.
19 Melly dolgot látuán azoc
az kic Thema tartományából
mennec, és az Sababéli ſeregec,
à kiknec nagy reméńſégec vala
èffęle patakhoz.
20 Meg ſiégyenlic, hogy azok-
hoz biztanac vólna, mert vizért
oda menuén meg pirúlánac.
21 Mert moſt, az minęmőc ti
valátoc hozzám, nem azoc vad-
toc, és látuán az én nyomorúſá-
gomat féltec.
22 Nem de azért félteké, mi-
uel hogy azt mondottam vól-
na, adgyatoc énnékem valamit?
auagy az ti ioſiágtokból én e-
rőttem aiándékozzatoc vala-
kit?
23 Auagy hogy ſiabaditſatoc,
ki engemet az én ellenſégim ke-
zéből? és à hatalmas kezéből ve-
gyetec ki engemet?
24 [b] Taniczatoc meg engem,
és veſitegſégben léſiec, és ha
valamit Iſten ellen vétettem,
adgyatoc énnékem meg érte-
nem.
25 O bezzeg hathatóc az igaz
beſiédec, de mit haſinál ez az ti
mód nélkül való feddéſtec.
26 Nem de az én mondáſimat
akariatoké kárhoztatni? és illyen
nyomorúlt el vetett embernec
beſiédét hántatni?
27 Mint ha egy árua ellen tá-
madnátoc, mikoron árkot á-
ſtoc én ellenem ti barátotoc el-
len.

b: Vádollya Iob az ő barátit, hogy oknélkül vakmerőképpen őtet gonoſz embernec mondgyác, és kéri őket hogy iob moddal gondolkodgyánac az ő allapatyáról.

28 De moſtan legyetec hoz-
zám czendeſségben, és tekinczé-
tec reám, és meg itélhetitec hogy
ha én hazudoc.
29 Kérlec azért tęrietéc az i-
gaſságra, ne légyen hamiſság
kőztűnc: Tęrietec meg iſmét azt
mondom, és az én igaſságom
maradgyon helyén.
30 Auagy az én nyeluemben
hamiſság találtatiké? auagy az
én ſiáiám az én nyomorúſági-
mat nem beſiélhetié meg?

VII. Réſz

Panaſolkodáſánac igaſságát meg mutattya az embernec életeknec rőuid voltából, és az ő ſoc nyomorúſágából. Az vtán azért eſmét kéri az ő halálát, és panaſolkodic arról hogy az Iſten nem téſen ſemmi lágyitáſt az ő nyomorúſágiban, holott az ember erőtelen az Iſtennec ſülijas kezénec el hordozáſára.

1 [a] AVAGY nem el hatá-
roztatott ideie vagyo-
né az embernec ez földön, és
mint az bęreſnec az ő napia,
nem ollyané az embernec az ő
ideie?
2 Miképpen az fáradott ſiólga
kéuánnya az árnyékot, és mi-
képpen az bęrős vária az ő mún-
káiánac végét.
3 Azonképpen lőn az én dól-
gom, hogy élném az nyomorú-
ſágos napokat; de męg az étza-
kákis bántáſimra rendeltettenec
énnékem.
4 Mikoron le fekſiem azt mon-
dom, vallyons mikor kelec fel,
és mikor múlic el az étzaka:
Vgy annîra terheltettem az én
gondolatimmal mind virattaîg.

a: Azt mutattya meg hogy ő mélán panaſzolkodot az ő beſzédében, mellyet Eliphaz meg akart hamiſſitani, két okat mondgya pedig itt az ő panaſzolkodáſánac. Első, mert az embernec élete felőtte igen rőuid, melly az Iſtennec rendeleſe ellen meg nem hoſzſzabitathatic. Máſodic, mert az ő élete felőtte igen nyomoruſágos.

5 Az

5 Az én teſtem férgeckel, és az ſoc fekélyeknec meg ſſáradott korpáiával mint egy porral vgyan fel ruháztatott, és az én bŏrŏm meg haſadozott, és az fekélyec miá vgyan el oluadott.

6 Az én életemnec napiai, gyorſabbac vóltanac az Takácznac az ŏ karikáinál, és reméńſégem kiuŏl el múlánac.

7 [b] Emlekezzél meg WRam (holott az én életem ollyan mint egy ſięl, és az én ſiemem viſſont iſmét ez világi iót nem láthattya.

8 Es ſenki az ŏ fényes ſieméuel ez vtán engem nem láthat,) és az te ſiemeiddel tekincz reám, hogy tŏbbé ne éllyec.

9 Miképpen az fŏlyhŏ el múlic és el mégyen, így az ki az koporſóban el temettetic, nem iŏ tŏbbé fel (ez nyomorúſágra.)

10 Sem pedig nem tęr viſſſa az ŏ haylékába, és meg ſem iſméric ŏtet tŏbbé az ŏ baráti.

11 Az okaért én ſem tiltom meg az én ſiáiámat, hanem ſiólоc az én lelkemnec faydalmában, és panaſiolkodom az én ſiiuemnec keſerŭſégében.

12 [c] WRam minem ollyan engedetlen vagyoc mint az tenger? auagy mint az kegyetlen Cet halac, hogy én ellenem vgyan ſtráſat állaſſ?

13 Mikoron ezt mondom, az én nyoſſoliám engem meg vigaſſtal, az én panaſſolkodáſomat az én ágyas házam meg kŏnnyŏbiti.

14 Ackoron rŏttenteſſ meg engem, álmockal és látaſockal háboritaſſ meg engem.

15 Vgy annîra hogy az én lelkem inkáb kéuánnya magánac à keſerŏ halált, hogy ſem mint az én czontaimat. [d]

16 Mellyeket vtáloc, hogy hoſſſiú ideîg ne élheſſec. Táuozzál el Wram én tŏlem, [e] mert az én életemnec napiai czac nyomorúſágoſoc.

17 [f] Vallyons miczoda az ember, hogy ŏtet illy nagynac bŏczŭllŏd, és az te ſiiuedet ŏ reá veted?

18 Es hogy reggeli idŏkben meg látogatod, és minden ſiem pillantásban probálod.

19 Mîglen nem fordîtod el rólam haragos ſiemeidet? Nem táuozolé czac addîgis el tŏlem, mîglen az én nyálamat el nyelném? [g]

20 Vétkeſitem: de mit czelekedhetném te veled ô embereknec ŏrizŏie? [h] Miért tŏtél ki engemet mint egy tárgyot, annîra hogy életemis énnékem terhemre légyen?

21 Sŏt inkáb miért nem kegyelmezſi meg az én vétkemnec? mire nem tŏrlŏd el az én álnokſágomat? holott immár ſiintén az porban fekſiem? [i] auagy miért hogy ió ideién engem meg nem kereſtél hogy moſt ne élnéc:

VIII. Réſi.

b Teer eſmét az ŏ panaſzolkodáſára és iſtentŏl az ŏ halálát kéri. Mint ha ezt mondaná: miuel hogy ez nyomorúſágokból itélem, hogy életemet el akarod végezni, azért kérlee végy ki ez világból.

c Panaſzolkodic arról, hogy holott nem vólt iſten ellen ollyan engedetlen mint az kegyetlen tenger és abban való nagy Cet hal, az iſten ſemmi lágitáſt nem téſzen az ŏ nyomorúſágiban hanem ſzŭntelen vigyáz az ŏ oſtarozáſára.

d: Az az, hogy nem mint életemet.

e: Az az, Ne hoſzſzabits életemet.

f. Az az, ha egybe veted az embert az nyomorúſágokal mellyeckel gyakorta terheled, bizony nem oly erŏſs állat az ember hogy azokat elſzenuedhetne, mert ſockal kiſſeb az nyomorúſágoknac ereienél, az ŏ ereie.

g: Az az, czac egy ſzem pillantáſigis nem akarſzé én tŏlem el táuozni?

h: Az az: Nem fizethetec meg néked az én bŭneimért.

i: Nemel: lyec igy fordityác. Mert ha az porba fekſzem, ha kereſſiſſis engemet nem talalſz meg.

VIII. Rész.

Bildad meg feddi az Iobot hogy az Istennec igasságánac ellene való dolgot fölla, és inti őtet hogy az Istenhőz tęrien, kinec nagy ſép igeretekeris tésen mellyeket példáual, és hasonlatosságockal meg erősſit.

1 ACKORON felele az Sucz városbéli Bildad, s-monda:

2 Mîglen ſióllaſi èffęléket? Nám ollyan az te ſiáiádnac beſiéde mint az ſebes ſięl?

3 Nem de inkáb az igaz itéletet az erős Iſten el forditanaé? auagy az Mindenható Iſten valaki igaſságat el forditanaé? [a]

4 Ha az te fiaid ő ellene vétkeztenec, azért adta őket az ő iſtentelenſégeknec bűntetéſe alá.

5 [b] De te ha ſiorgalmatoſsan az erős Iſtent meg kereſnéd, és az Mindenható Iſtentől boczánatot kérnél.

6 Czac tiſita ſiiuő és igaz légy? bizonyára fel ſerkenne te érőtted, és el végezné az te igaſságodnac haylékát.

7 Es az te előbbi állapatod igen vékony lenne, vgy meg neuekednéc az te vtólſo allapatod.

7 [c] Mert kérlec téged, tekincz az régi időbéli emberekre, és kéſiiczed te magadat az mi régi eleinktől való kérdeſikedéſre.

9 (Mert mi czac tegnapiac vagyunc, és ſemmit nem kéſértettőnc, mert az mi életünknec napiai mint az árnyéc.)

10 Vallyon nem tanitnaké meg azoc téged, auagy nem mondgyáké meg és ſiiuec ſierint beſielliké meg te néked.

11 [d] Vallyon az káka fel neuekediké az nedues ſár nélkül? auagy az ſáſis az víz nélkül?

12 Męg mikoron zöldellic, ha fel nem ſiakaſityákis, minden fünec előtte meg ſiárad.

13 Illyetenec mind azoknac az ő őſuéni, valakic az erős Iſtenről el feledkeznec, mert az kép mutatónac reménſége el vęſi.

14 Kit meg czal az ő reménſége, és az ő bizodalma ollyan léſien, mint az póknac háza.

15 Melly póc mikoron az ő házára ereſikedic, az ő háza nem álhat meg, auagy mikoron reá ragaſikodic nem maradhat meg.

16 [e] Viſiontag az Iſten félő bódog az nap előtt, és az ő kerténec (az mellyben plántáltatott) felőtte neuekedic az ő ága.

17 Mellynec az ő győkerei nagy ſűrőn őſiue fonodnac, és az ő Wránac palotáiába bę néz.

18 Hogy ha pedig az ő Wra [f] el veſſti az ő helyéről, vgy annîra hogy az helyeis meg tagadgya az fát, monduán: én nem láttalac téged.

19 Imé ez az ő életénec őrőme, mert más földben annál inkáb gyaporodic.

20 [f] Imé az hatalmas Iſten az tőkélletes embert nem vtállya meg, de az gonoſinac nem ád előmenetelt.

21 Męg

a: Az Iſtennec igaſságát forgattya Bildad, kinec beſzédénec értelme ez. Az Iſten igaz és ő nála hamiſſág ninſen. Nem bűntet tehát ſenkit oknélkül. Aſſac okaért kérſégnélkül az te fiaidat, gyermekidet, az ő bűnőkért verte meg.

b. Inti Bildad Iobot hogy Iſtenhőz folyamodgyéc, és ő tőle kérien kegyelmet, Nagy ſzép igereteketis teſzen Iobnac, mellyeket három erősséggel confirmál meg.

c Első erősség, az regi ſzent atyáknac példáiockiknec az Iſten kegyelmes Iſtenec volt.

d: Máſodic erősség, haſonlatoſság. Miképpen az káka nem neuekedhetic víznélkül, igy az emberec nem gyarapodhatnac Iſten áldáſanélkül, és mint az káka meg ſzárad víznélkül, igy az kép mutatóc el veſznec Iſten áldáſanélkül.

e: Harmadic erősségis haſonlatoſſág mint az fánac nem árt ha kiſzakaztyác és máſouá plántállyác, mert annál inkáb gyarapodic. Igy az hiueknec nem árt ha az Iſten őket meg foztuán az ő ioſzigatúl, gyermekiül, ſeléſegetől, más allápatba rendeli őket.

f Az az. Ha el veſzti, vgy hogy az helyeis ne láttaſſéc meg.

f: Az felső haſonlátſságot Iobra ſzabia az Bildad.

21 Męg az Iſten bę tölti neuetſéggel az teſiáiádat, és az te aiakidat öruendetes vigaſággal.

22 Az te reád töröc pedig az ſiégyent vgy mint fel öltözic, és az iſtenteleneknec ſátoroc ſohul nem léſien.

IX. Réſz.

Az Iob valláſt téſſen az Iſtennec igaſságáról, bölczeſégéről és hatalmaſságáról, de azonközbe az ő ellenſégínec az ő ette felől valo vado áſokat helyen nem hadgya. sőt inkáb az ő igaſsagat aliatuan azt mondgya, hogy nem kell az emberet felől itélni az Iſtennec ie en való itéletiből. Vtolſor az ő panaſſolkodáſára tęruén, az Iſtentől kéri az ő nyomorúſáginac ſágyiráſat.

1 FELELVEN pedig Iob, monda:

2 Igaz dolog, iól tudom hogy vgy vagyon, mert mi módon lehetne igaz az ember, ha az erös Iſtenhöz haſonlitatnéc?

3 Ha az ember akar pörölni ö vęle, néki ezer közzülis egy meg nem felelhet.

4 Mert az Iſten bölcz az ö ſiiuében, és ereiében hatalmas: Auagy kitſoda az à ki ö ellene ſiiuét meg keméniti, és békeſégben marahatna.

5 Az melly Iſten helyéröl el mozdîttya az hegyeket, vgy hogj az emberec czac eſiekbe ſe vegyéc, az ki öketis az ö haragiánac ideién fel forgattya.

6 Es az ki az földet helyéböl ki mozdîttya, vgy annîra hogy az ö oſilopi meg rendülyenec.

7 Az ki az napot ha meg tîltva, fel nem kél, és az czillagokat bę peczetli (fölyhöckel.)

8 Az ki czac önnön maga terieſitette ki az Eegeket, és az tengernec hatalmát lába alatt tapodgya.

9 Az ki teremtette az Gönczöl ſiekeret, az kaſiahugiát és az fias tyúkot, és à Dęl felé való mi tölünc el röytetet czillagokat.

10 Az ki nagy dolgokat czelekedic, és meg foghatatlanokat, és czudálatoſokat, és ſiámlálhatatlanokat.

11 Hogy ha el múlikis én mellettem, a mind az által nem láthatom meg; ha által mégyen raytamis mind az által eſiembe nem veſiem.

a: Az az, Ha az ö bölczeſégénec, hatalmánac, igaſságánac valami példáiát mutattyais, nem veſiem eſzembe.

12 Ha kezébe ragad, kitſoda keſieriti arra hogy viſiſsa adgyon? és kitſoda mondhattya ö néki, mit czelekeſiel?

13 Hogy ha az Iſten meg nem tęriti az ö haragiát, az ö birodalma alatt az keuélyſégnec óltalmazói meg törettetnec.

14 Meniuel inkáb én mi módon felelhetnéc meg néki? és mitſoda válogatott beſiédeckel álhatnéc ſiembe vęle?

15 Kinec én meg nem felelhetnéc, ha ſiinten igaz vólnékis, hanem inkáb az én itélö birámtól boczánatot kérec.

16 Ha ötet ingerlem, vallyon meg felelé énnékem? Nem hihetem, hogy az én ſiómat meg halgatnáia. b

b: Az az, nem hihetem hogy az én beſzédemmel ſemmit gondolna. Vagy nem hihetem hég könyörgeſemet meg halgatna.

17 Ki meg rontana engem forgó ſiętnec háboruiáual, és az én ſebeimet minden ö kára nélkül meg ſokaſitaná.

18 Nem

18 Nem hagjna czac lélekzetetis venném, hanem keserűséggel bę tőltene engemet.

19 Hogy ha erőuel vęle tusakodnám, imé ő igen erős; ha tőruéńnyel késértem kitsoda lésien prokátorom?

20 Ha igaznac vallanám magamot lenni, az én siáiám vallasa kárhoztatna; ha tőkélletesnec, bűnőssé tenne engemet (az én siáiám.)

21 c Tőkélletes vagyoc, nem vádol engemet az én lelkem: mind az által siiuem sierint vtálom męgis életemet.

22 Ez okaért azt mondom: hogy az tőkélletest siinte vgy mint az gonozt meg emésiti (az Isten.)

23 Mert az ő ostoráual hamar meg ől, és az ártatlanoknac probálását neueti.

24 d Az főld pedig adattatic az hitetlen ember birodalmába, ki az ő biráinac ortzáiokat el fedezi; ha Isten ezt nem czelekedi, kitsoda egyęb?

25 e Az én életemnec napiai pedig gyorsabbac lőnec à pállya futónál, hamar el futánac, és ez világi ióban nem lőn résiec.

26 El múlánac mint az kőnnyen folyo haióc, auagy mint az ételre repűlő keselyő.

27 Ha azt mondom, nó el feletkezem az én panasiolkodásimról, és elhagyom az én haragomat, és én magamat meg vidamitom.

28 Mindgyárást rőttegec az én soc faydalmimtól, mert meg ismérem hogy engemet ki nem tisitítasi ez nyomorúságból.

29 Sőt mint az istentelennec, dólgom vgy lésien: annac okaért miért tartanám reméńséggel hijában magamat?

30 Ha én magamat hó vizzel meg mosomis, es siappanual meg tisititomis az én kezeimet.

31 Vgyan az verembe tasiitanál engemet, és az én ruhaimis vtálnac engem.

32 f Iállehet az Isten nem ember mint én vagyoc, hogy néki meg felelhetnéc, és ketten perbe állanánc.

33 Es nintsen mi kőzőttűnc igaz látó, az ki az ő kezét kőzbe vethesse mind kettőnc kőzőtt.

34 Es az ki az ő vesieiét én rólam el vehetné, és az ő rőttentését, hogy engemet meg nem háboritaná.

35 Mind az által siólloc, és az Wrtól nem félec, mert nem añîra vádol engemet az én lelkem isméreti.

c: Itt Iob meg felel az Bildádnac, ki illyen módon okoskodic vala Iob ellen. Ha igaz volnát, az Isten nem bűntetne. De az Isten téged bűntet, tehát bűnős vagy. Ez ellen Iob azt mondgya: Noha Isten ostoroz mind az által lelkem nē vádol semmi bűnt ē. Tehát az Isten az igazakatis vgy ostorozza mint az gonoszokat. &c. Sőt azt mondom hog az gonoszoc ez világon szerencsésec.

d: Az Biráknac ortzáioc mondatnac bé fedeztetni mikor szemely válogatoc, és nem akariác látni sem az iót vagy igasságot, sem az gonozt vagy az hamisságot.

e: Az elebbi panaszolkodására teer az Iob.

f: Ez vtólso négy verset, mind egybe foglálá. Iállehet én az Istennel nem perelhetec, mind az által szoloc neki.

X. Rész.

Ez egész Cáputban az Iob panaszolkodic megis az nagy nyaualyáiárol és nyomorúságárol, holott az ő ártatlanságinac vallásáris nem haggya el. Az vtan keri Istent hogy az ő gyarlosagárol emlekezzéc meg, és őtet ne ostorozza vgy mint az ki vakmerőképpen vétkezic, holott esmér nyomorúságárol emlekezic, és az halal keuánnya &c.

1 AZ én lelkem vtállya az én életemet, és az én panasiolkodásomat el hagyom a: és az én lelkem keserűségében sióloc.

2 Azt mondom az Istennec:

a: Némellyec igy fordittyác: az míg élec szóloc.

Ne kárhoztas engem, sőt add tudtomra nékem miért perlesi én velem.

b: Az ez. miért oztorosi engemet.

3 Auagy iónac tetziké néked, hogy meg nyomorítasi? hogy à te kezed munkáiát illyen képpen meg vtálod? és hogy az gonosioknac tanáczokat ióuá hagjod

4 Minem testi siemeid vadnac? minem vgy itélsi mint az ember?

5 Auagy hasonlatosoké à te napid az emberekéhöz: auagy az te esitendöid hasonlatosoké az emberekéhöz? c

c: Az ez. Minem maztan látod és tudod az én mulóttomat, hogy ez nyomorúságal tal mostan tartkal engemet.

6 Hogy az én álnokságomról tudakoznál, és az én bünöm felöl ertekeznél?

7 Iól tudod te magad, hogy én nem vagyoc gonosi ember, mégis mind az által ninczen à mi az te kezedből ki szabadithatna. d

d: Az ez Noha ártatlan vagyoc, mind az által az én ártatlanságom álta sem szabadithatoc meg.

8 Az te kezeid keserüléggel illetnec engemet, mellyec engemet teremtettenec; mind az által mégis környülöttö vadnac azoc, à mellyeckel el akarsi vesiteni.

9 Emlekezzél meg kérlec, hogy mint egy sárt vgy czináltál engemet, elmét porrá tennélé engemet?

e: Az embernec fogantatásáról szól, melly ez töstör az ö anyjának méhében az fogantatásban ollyan mint az rév az vt nagy istennec hatalmas eyelekedete által meg alkotsic és meg kemönyedic.

10 Auagy nem vgy öntéle engem mint az teiet? és meg óltál mint az saitot? e

11 Börrel és hússal körnjül vertél engem, czontockal és inackal bé fedeztel.

12 Eelettel és irgalmassággal meg aiándékoztál engemet, és az te meg látogatásod tartá meg az én lelkemet.

13 Es noha ezeket az te siiuedben el röytetted, mind az által tudom hogy mind ezekröl meg emlekezel?

14 Nem de mihelt gyarlosságból vétkezem esiedben tartodé? f és az én álnokságimtól nem tisztitasié meg engemet?

f: Az ez. Nem vagy vétkezem mint az gonosoc: azért nem hagy meg vontanyi, de inkáb meg kellene tisztitanod.

15 Ha istentelen vagyoc, iay énnékem; ha igaz vagyokis, az nyomorúságban feiemet fel nem emelhetem: elégedgyél meg azért az én gyalázatomual, és tekincz az én nyomorúságomra.

16 Mert neuekedic az, és mint à kegyetlen oroslán vgy kergetsi engemet, és ismét czuda faidalmokat boczátati én reám.

17 Meg vijtod az te haragodnac bizonságit én raytam, meg öregbited à te bosisú állásodat én ellenem, mellyec mint egy külömb külömb seregec engemet ostromlanac.

18 De miért hoztál ki engemet anyámnac méhéből? ö vayha meg hóltam vólna, és siem ér gemet nem látot vólna.

19 Es vólnéc mint ha soha nem löttem vólna, hogy az én anyám nac méhéből mindgyárt à koporsóba vitettem vólna.

20 Vallyons nem sünik é meg az Wr egy keuesé az én életemnec napiaiban? S nem vesiié el rólam az ként, hogy egy keuesé meg nyugodnám?

21 Minec elötte oda mennéc, honnét meg nem iörec, az setét földbe tudni illic, és halál árnyékának helyére.

22 Az setét földbe, melly ollyan mint

mint az ſetét homály, és az halálnac árnyéka, és à meljben viſiontagſággal való világoſſág ninczen, és akar melly világos légyenis vgyan haſonlatos az homályhoz.

XI. Réſz.

Ez Cáputban az Iſtennec méltoſágát, és az ő bőltſeſégét hozza elő az Zophar, és azzal hamiſsitya meg az Iob beſédit, mellyekben igaznac mondotta vala magát. Meg tanittya pedig őtet hogy nyomorúſágából valo még ſábadalásanac tőb módgya ninteſen hanem az Iſtenben való bizodalom és az meg tęres, melyre az Iobot inti, és neki ſép igereteket réſzen.

1 FElele Iobnac az Naamatbéli Zophar, ſ-monda:

2 Auagy nem kellé meg felelnűnc az te ſoc beſiédidre? auagy az czaczagó ember leheté igaz?

3 Az te hazugſágod miatt az embereknec kellé halgatnioc? és nem kellé ſiégyennel illetni téged, ki egyebet czúfolſi?

4 Mert azt mondád, tiſita vgy mond az én életem, és tiſita vagyoc az te ſiemeid előtt.

5 De vayha az Iſten ſióllana, és meg nitná aiakit te ellened.

6 Hogy meg ielentené néked az ő el rőytett titkos bőlczeſége által, hogy az te hamiſſágodnac kętſier nagyob bűntetéſét érdem lened, (melly dolgot végy eſiedbe,) ha az Iſten meg akarna bűntetni, hogy nem mint ez ielen való bűntetéſed.

7 Vallyons az Iſtennec bőlczeſégénec mélyſégét meg találhatodé? auagy az Mindenható Iſtennec bőlczeſégénec mindeneſtől fogua végére mehetſié?

8 Melly magaſſab az magas ęgeknél, ſ-mit czelekedhetel tehát? méllyeb minden mélyſegnél, ſ miképpen mehetz végére?

9 Hoſiſiab annac mérteke az földnél, és ſiélesb az tengernél.

10 Ha ki akar vágni, vagy bę rekeſiteni, vagy egybe gyűyteni, kiczoda álhat néki ellene?

11 Holott ő ióll iſméri az czalárd embereket, és ióll láttya az álnokſágot; hogy lehetne azért hogy ezt eſiébe nem venné? a

12 Hogy à bolond légyen értelmes ember, az embert mondom mely tudatlanſágban ſiűlettetic, mint az vad ſiamárnac az ő fia?

13 b Hogy ha te az te ſiiuedet hozzá kéſiited, és az te kezeidet ő hozzá ki terieſited.

14 Miért hogy álnokſág vagyon az te kezedben, meſiſie táuoztaſd el, és ne hadgyad az te haylékodban lakozzéc.

15 Ackoron mikoron à bűnből fel emelended az te ortzádat, kętſég nélkűl erős léſiſi es nem félſi.

16 Mert az te háborúſágidról el feletkezel, és mint az meg nem tęrendő el folt vizekről vgy emlekezzel meg.

17 Es az Dęl ſiinnél fényesb időd támad, az nyomorúſágból ki repőlſi, és az reggeli világoſſághoz haſonlatos léſiſi.

18 Bizzál azért miglen az reménſég tart: hogy ha az te életedet meg viſgalandod, c bátorſágban nyughatol.

19 Es mikoron nyúgſiol, ſenki meg nem rőttent téged, sőt ſokan tenéked kőnyőrőgnec.

a: Az az, meg nem bőntetne, végetis pedig vagy haznát az bűnteteſnec meg mongya az kőuetkezndő versben

b: Inti Sophar Iobot az Pœnitentiára és az kőnyőrgéſre, kinec ſzép igereteket téſzen.

c: Az az. Ha meg iſmeruén bűneidet, ki térſz az okból.

20 Az gonoſioknac pedig az ő keuély tekinteтec el fogy, mikoron az meg ſiabadulálnac vtа el véetic tőlőc, és az ő reménſégec az ő halálockal eggyüt el veſs.

XII Réſz.

Ez Cápurban az Iob elöſör az ő barátit meg neuetі es czufollya, kic azt akarуac vala hogy czac ők legyenec böltſec és Iob bolond légyen, ez ellen azt mondgya hogy nekicis vagyon böltſeſége. Az után az o elebbi mondaſat erőſiti Iob, hogy az hiuec nyomorusigoſoc ez világon, az iſtenteleneс pedig ſerencziſéc, mellyet meg bizonyit hogy Iſtenről vagyon az teremtet allatoknac bizonſágokkal, végezetre az ő barátit meg pirogatuan, az Iſtennec gubernalaſat az ő hatalmas czelekedetiből bizonyitya. &c.

a: Az az, Ti azt alſtyátoc, hogy ti vattoc ejaк emberec és bölczec.

1 Elele erre az Iob, ſ. monda:

2 Vgyanis czac ti vattoc emberec, a és ti veletec hal meg az bölczeſég.

b: Az az. Ez ejtſia vagyoc annac a kit Iſten ez világon meg áldott hogy életében bolondog legyen, kinec nem kellene az ő ſzegény barátyárol gonoſsul ſiolni, kiuáltképpen arról az ki igaz és iámbor tőkélletes.

3 Ennékemis vagyon ollyan eſiem mint ti néktec, ſ. nem alább való nálatoknál, és ki nem tudná ezeket mellyeket ti mondotoc?

4 Ollyan vagyoc mint az ki barátтyának czufia, b az ki mikoron az Iſtenhőz kiált meg halgattatic, czúfság az igaz tőkélletes ember.

c: Az az. Az ki megnyomorodott mint én

5 Ollyan mint az el alutt és meg vettetett ſiőuednec à békeſégben élő embernec gondolattya ſierint: az à kinec lábai meg tantorodtanac. c

d: Azt akarie mondani, hogy az oktalan állatoknac bizonſágot eſsnec arról, hogy Iſten gubernallya ez világot, ő ád mindeneknec mindent, és az ő akaratтya ſzerint leſznec mindenec.

6 Es à koborlóknac az ő haylékoc czendeſiec, és bátorſágos azoknac házoc, kic az hatalmas Iſten haragiát ingerlic, kickel az Iſten miueli ezt, hogy az mit kéuánnac meg légyen.

7 Mert kérlec, kérd meg à barmokat, d és téged azoc közzül mindenic meg tanit, auagy kérd meg az ęgi madaraktól, és meg mondgyác.

8 Auagy beſiélly az földdel, és meg tanit tégedet, de meg á tengernec halaijs meg beſiéllic te néked.

9 Mind ezec közzül vallyons mellyic nem tudgya, hogy az WRnac kezé czelekedi ezt? e

e: Tudni illic az hiuek nec nyomorú ſagokat, és az hitetleneknec iò alapottyokat.

10 Kinec hatalmában vagyon minden élő állatnac élete, és minden embernec az ő okos lelke.

f: Az az, Arra való volna az czafolo bernec fülе

11 f Nem de az fül probállyá é meg à ſiót? miképpen az embernec inye kéſtollya meg az ételt.

12 Az vén emberekben vagyoné az bölczeſég? és az értelem az napoknac hoſſzú véltábanné?

g: Az az, bög hallandó; ſzemérem azért nehezec, hogy emi ideig az oktalan néma állatoknec tanitáſokból nem tanúlnac meg az Iſten gubernalaſának rendit.

13 Az WRnál vagyon à bölczeſég és az hatalom, ðué az tőkélletes tanácz és értelem.

14 h Imé az mit akar vgy megronтya, hogy ſenki fel nem eppitheti: óltalma alá zária az embert, és ſenki oñét ki nem veheti.

h: Noha vannac heres vattoc, de moſtan látom hóg nem az ſiakal ésзi az bölczeſéget, hanem az Iſtennél vagyon ezet.

15 Imé vgy annira meg fogia az vizeket, hogy el ſiáradnac, auagy vgy ki boczáttya, hogy ez földet el burittyác.

16 Ő nála vagyon az erőſség, és mindennec valóſága, ðué az el teuélyedett, és az ki az teuélgeſ be viſien.

i: Az Iſtennec gubernaliaſát megmutattya az ő ezekeкtő

17 Az ki azt czelekedi, hogy az böltanácz adóc meg bolondúllyanac: és à birákat meg bolondittja

18 Ki az királyoknac ðuöket el öldgya, és iſmét az ő derekokra királi ðuet köt.

19 Az ki azt czelekeſii, hogy az fő embe-

fő embereknec bolondſágra iuſſon dólgoc, és az hatalmaſokat el veſiti.

20 Az ki az ékeſen ſiólotól el veſſi az beſiédet, és az vénektől az ió tanáczot.

21 Az ki vtálatoſſágba hozza à ſiabadoſokat, és el veſiti az hatalmaſokat.

22 Az ki à ſetétſégből ki ielenti az melyſéges titkos dó gokat, és meg világoſitya az nagy homályos dolgokat.

23 Az ki meg ſiaporîtya az népeket, és iſmét el veſiti őket, és ki el terteſiti, és el viſſi azokat (az ő helyekre.)

24 Az ki az népnec feiedelménec eſiét el véſſi, és czelekedi hoǵ budoſſanac kietlen puſitában.

25 Az ki azt czelekeſſi hogy az feiedelmec teuélegiencc mint az réſieg, és tapogaſſanac az ſetétben világoſſág nélkül.

XIII. Réſz.

Ez Cáputban az Iob feddi az ő barátit hogy holott az Iſten képét vőttec fel, hamiſſágot ſolanac az Iſten képében, és tudatlan hitüán gyogyitóc, kic Iſtenen nagy boſſúſágot téſſnec, és inti őket hogy igaſſágot ſöllyanac, fenyegétiis őket Iſten bűntetéſéuel. Az vtán elmét az ő dolgaról ſól, és panaſolkodic nyomoruſágánac nagyſágáról, és kéri Iſtent hogy ő vęle erőtelen gyarlo emberrel kegyelmeſen czelekedgyec, &c.

1 IME mind ezeket látta az én ſemem, ſ-hallotta az én fülem és meg értette.

2 Bizonyára azt à mit ti tudtoc, énis tudom, és nem vagyoc tudatlanb nálatoknál.

3 Minden kętſég nélkül én az Mindenható Iſtenért ſioloc, és vetekedni őrőmeſt akaroc ő érőtte. [b]

4 Mert bizonyára ti hazuſágnac meſteri vadtoc, és mindnyáián ſemmire kellő oruoſoc.

5 O vayha valaki azt czelekedné, hogy halgatnátoc; mert az vólna az ti bőlczeſégtec.

6 Hallyatoc meg azért immár az én vetekedéſemet, és az én aiakimnac perléſét vegyétec eſietekbe.

7 Nem de az Iſten képében kellé hamiſſágot néktec ſióllanotoc? [c] auagy az ő képében kellé czalárd ſágot mondanotoc?

8 Auagy az ő ſiemélyéuel gonoſſúl kellé élnetec? mikoron az hatalmas Iſten képében velem tuſakodtoc?

9 Vallyon ió dolog léſiené, ha ő minden dolgotokat meg hánnya veti, és hoǵ hizelkedéſteckel meg czufollyátoc mint az embert?

10 Minden kętſég nélkül meg bűntet titeket, hogy ha titkon léſitekis ſiemély válogatoc. [d]

11 Auagy az ő diczőſéges méltóſága nem rőttenté meg titeket? auagy az ő bűntetéſénec félelme nem ſiállé érőttem reátoc?

12 Az ti emlekezettec haſonlatoſoc léſinec az pernyéhőz, és az melljec ti előttetec bőczűleteſſec az ſárhoz (léſinec haſonlóc.)

13 Halgatuán állyatoc el rólam, hadd ſiollyac én, ſ-ám bátor akar mi eſséc raytam.

14 Miért ſzaggatnám fogaimual az én teſtemet? [e] és az én lelkemet miért ſzoritanám markomba?

15 Ha meg őlne engemet, az

[a] Az melyeket mondec az Iſtennec hatalmas és bőlczeſége felől.

[b] Az az. Ti azt mongyátoc hogy én Iſten ellen ſzóloc, és őtet azért óltalmazzatóc az én beſzédem ellen. De én azt mondom, hogy ti támattatoc ő ellene. En azért őtet ti ellenetec óltalmazom.

[c] Azt neuezi hamiſſágnac az mit oda fel mondánac Iob felől, hóg ő gonoſz ember vólna, és azért verte vólna meg Iſten.

[d] Az az. Ha az Iſten képében ſzólván, máſt gondoltoc és máſt ſzóltoc.

[e] Az az. Nem olly bolond vagyoc mint ti alittyátoc, hogy ſem teſtemnec ſem lelkemnec veſzedelméuel nem godolnéc.

vtán nem reménlenéc ſemmit ő tőle; mind az által ő előtte az én vtaimot igazán hordozom.f

f Az az. A vtatlanúl akarne élni, az ő orgáia előtt.

16 Mert őis éńékem ſegitſégem léſien, iólleheť az ő ſiine eleiben az kép mutató nem mehet.

17 Hallyátoc meg fegyelmeteſen az én beſiédemet, és à ti fülei tekbe vegjétec bę à mit mondoc.

18 Mert ha az én dolgomat igazán meg mondandom, iól tudom hogy igaznac találtatom.

19 Kitſoda az ember ki én velę perelhetné? g hogy ha moſt ez felől ńem ſiólhatnéc meg halnéc.

g Tudni illic ha Iſten előtt igaznac itéltetem-ki czoda vádólna, és karhoztatna engemet. Rom 3.

20 Czac hogy WRam ez kęt dolgot ne czelekedd velem, az te ſiined elől el nem rőytezem.

21 Tudnia illic hogy az te ſúllyas kezedet tagiczad rólam, és à te rőttentéſed el ne rőttentſen engemet.

22 Az után ſiólicz az itéletre, hogy én tenéked meg felellyec, auagy én ſiólitlac, hogy énnékem meg félelly.

23 Meni álnokſágim és vétkeim legjenec éńékem add tudtomra, és az én hitetlenſégemet és tzégeres bűneimet ielents meg nekem.

24 Az mellyekért à te ortzádat én előttem el rőyted, és vgy ſanyargatſi mint ellenſégedet.

25 Vallyons nem lengedezŏ fa leuelet győtreſié? auagy nem de à meg ſiáratt pozdoriát üldözŏdé?

26 Hogy én ellenem enni ſoc nyomorúſágot rendelrél, és azt czelekeded, hogj gyermekſégem től fogua való vétkeimnec bűntetéſit őrőkſégűl biriam.

27 Es hogy béklyóba vetuén az én lábamat, az én vtaimra vigyázſi, melly béklyo az én lábaimnac győkerébe bę váſott.

28 Holott én mint egj el roshatt, állat meg eméſitetem, és mint a ruha mellyet à molly meg éſien.

XIIII. Réſz.

Ez Cáputban bőuebben panaſolkodic Iob mind az embereknec kőzőnſeges nyomorúſágokrol, mind az ő maga nyomorúſagárol, és kéri Iſtent hogy ezelekedgyéc kegyelmeſen ő vgle, és ne ité lye őtet az ő bűnei ſerint, miuel hogy haragiát el nem hordozhattya ha az ő érdeme ſerint ézet néki &c.

1 AZ aſſiſioni állattól ſiülettetett ember rőuid életŏ, és bőuölkődŏ háboruſágockal.

2 Auagy miképpen az virág mihelt ki nilatkozic, ki ſiakaſztatic, és el múlic mint az árnyéc, és nem állandó.

3 Mind az által męgis ez illyen ember ellen meg nitod az te ſzemeider, és tennen magaddal tőrüénybe állatſi engemet. a

a Az az, felőtte igen remlott tere méſzetőſ erőtelen gyarlŏ ember vagyoc, mégis nem kőnyőrűſſ vagyotam, hanem az te nagy haragodot el lenem ki ontodtad.

4 Vallyons pedig kitſoda tehet tiſztát, az tiſztátalanból? ſenki azt nem czelekedheti.

5 b Miuel hogy pedig az ember nec napiai rőuidec, és az ő hólnapinac ſzáma te nálad tudua vagyon, határt vetettél néki, az mellyet által nem hág.

b Kőnyőrőg Iob az Iſtennec, hogy meg tekintuén az ő gyarlóſágát, kegyelmeſen czelekedgyéc ő velę.

6 Annac okaért fordúlly el WRam az embertől, és ſzűnnyéc meg à nyomorúſág, mîglen az ő napiát mint amaz bęres el tőlti.

7 Mert vagyon az fa felől valami reménſég, hogha le vágattatik eſmét meg vijúl, és az ő czemetei meg nem ſzűnnec:

8 Még mikorõ igen meg aggandis, az földben az õ gyökere, úgy annira hogy siintén meg halnais.

9 Mégis az viznec neduességétõl meg virágzic, és ki ágazic mint az plánta.

10 De az ember az erõtlenség miatt meg romoluán meg hal, és mikoron ki múlic, hól vagyon?

11 Miképpen mikor az víz ki mégyen az tóból, meg siárad, mint az meg siáradott folyó víz.

c: Tudni illic ez eleire. De az mit eleirõl jyép bizonságot tesszen, mikor azt mongya: miglen vgy mond vgy Eegre lésznec.

12 Ecképpen mikor az ember meg hal, nem támad fel c miglen wy Eegec nem lésnec, s nem köl tetnec fel az emberec, sem pedig az õ álmokból fel nem ebrednec.

13 Vayha engemet az koporsóban el röytenél, és el fedeznél engem addig, míg az te haragod el múlnéc, és énnékem vetnél határt, mellyben meg emlekeznél én rólam.

14 Mert minec vráña az ember meg hal, auág fel támadé? Ha fel támadna, az én rendeltetet idõmnec minden napiaiban az meg vijúláſt reménleném, míglen el

d: Az az, Ha fel támadna az ember ez világra az halál után, az utólsó fel támadás, elõtt, tehát reménlenem jób álapatomat.

kõuetkeznéc az én el változásõ? d

15 Ha engem sióllitanál, énis felelnéc néked, auagy el akarodé

e: Az az, ha minden czeleketedetimet fontba veted.

vesíteni az te kezed múnkáiát?

16 Hogy ha most az én lépesimet meg siámlálod, e és az én bûneimért ha el vesíteſi.

17 Es vgy mint egy czomóba az én vétkeimet bé peczeteluén az én álnokságomhoz adod.

18 Bizonyára az hegyec illyen tereh alatt le siakadnánac, és a kõ siikiákis az õ helyekrõl el mozdúlnánac.

19 Az vízec a kõueket el koptattyác, és azoknac ki aradáſával el vesíted az földnec gyémölczét, siinte vgy az embernekis az õ reménségét el vesíted.

20 Eſ h talmazol az embereken mind örökké, anniéra hogy meg hallyõ, és meg változtatuán az õ siinét, è földrõl ki botsátod õtet.

21 Ha meg bódogúlnakis az õ siai, nem tudgya: ha meg ſegényõlnec azt sem vesíi esiébe.

22 Hogy ha pedig él, testében gyötrelmet sienued, az õ sijuebennis mindenkor bánat és keserûség vagyon.

XV. Rész.

Az Eliphaz az Jobot bolondságban és Isten ellen való vakmerõségben vidolya, és az Istennec igáſságual egybe vetién az Jób hamisságit, ötet az õ bûnetnec tsmetire inti. Az vtanſsmet elõ hózza az õ elébbi erõsségét hogy az istentelenec ez vilagon akar mine fenlyenec ideig, de végezetre el vesnec, mert y erõsseggel az Jobot akaria istentelenségben vádolni, de okneikûl

1 Eleluén pedig az Theman nemzetébõl való Eliphaz, ſ monda:

2 Vallyons az bölcz ember siólland valami hijába való tudomáñt? és valami siellel töltenéié az õ hasát? f

f: Erõsség az Eliphaznac. Bolond emberhõz nem illic az hijába való beszéd.

3 Vetekeduén olly siéual az ki nem használ, és olly beſédeckel, mellyeben semmi hasson nincz.

4 Bizonjára te az Isteni félelmet semmié akarod tenni, és az erõs Istenuel való beſéllést s nẽ akarod.

b: Tudni illic az kinyérgést.

5 Mert imé az te álnokſágodat az te siáiad vallása megmutatja: holott az istenteleneknec nyeluét választottad tennen magadnac.

6 Téged az te siáiad kárhoztat,

nem én, és az te aiakid te ellened tanú bizonſágot téſinec.

II. *e* Erőſség. Nem vagy te mi nálunknál ſem tudosb ſem idősb.

7 *e* Auagy te ſiülettelé elősier az emberec között: auagy te az halmoc elött formáltattalé?

8 Auagy értedé inkáb az Iſtennec titkát? és az bölczeſéget czac magadnac tulaytonitodé?

9 Mit tudſi te az mit mi nem tudunc? mit érteſi ollyat, az mi nálunc nem vólna?

III. *d*: Erőſség. Az minémő vigaſságaloſoha te eládbe támaſztottunc, ſenki azokat meg nem vethoci az ki iſten ſelő rmber. Azért hogy te azokat meg veted. vagy valmerő keuélyſégből. vagy valami hijsba való bizodalolomból mueled.

10 Mind ősi, ſ. mind el vénhedet emberec vadnac mi közöttünc, idöuel korosbac az te atty ádnál.

21 *d* Auagy kiczineknec tettzeneké te néked az Iſtennec vigaſitaláſi? auagy valami te elötted el fedezteié azokat?

12 Mitſoda czallya meg à te ſiuedet? és mit aranyoznac az te ſiemeid?

13 Hogy illyenképpen az hatalmas Iſtenre haragſiol? és illyen beſiédeket ſiólſi az te ſiáiaddal?

IIII. *e*: Negyedic erőſség: melben az emberi természet az Iſtenvel egybe veti.

14 Mitſoda az ember hogy ő magát tiſitánac alithatná? *e* és az à ki aſſioniállatól ſiületic, hogy ő magát igaznac mondhatná?

15 Imé az ő ſientireis tökélletes álhatatoſságot nem bizott, és az Angyalokis nem tökélletes tiſitác az ő ſiemei elött.

16 Meniuel inkáb az vtálatos és dohos ember? az ki mint az vizet vgj ſiomiúzza az álnokſágot?

17 De én meg mondom te néked, ſ. hald meg beſiédemet, mert az mit én láttam azt én elö ſiámlálom,

18 Melljet à böltſekis hirdetnec, és azokat nē titkollyác, vgj mint az ő attyoktól vött dolgokat.

19 Kiknec az föld adattatot vala, és ő közöttöc ſemmi idegen ellenſég által nem mégyen vala.

20 *f* Az iſtentelen minden ő napiaiban önnön maga magát bánattal meg eméſiti: és az ő eſitendeinec minden ideiében, mellyec el röytettec az kegyetlentöl.

21 Az félelemnec az ő fugáſa vagyon az ő fülében, hogy bekeſégnec iedeién à puſitító reáia id.*g*

22 Nem hiſii hogy az nyomorúſágból meg térheſſen, mikoron ört állnakis, hiſii hogy ő az fegyuerre rendeltetet. *h*

23 Az kenyerért büdoſic, mondván: hól talállyunc? és miuel hóg tudgya hogy az veſedelem meg kéſitetett, mindenkor arról gondolkodic.

24 Háborgattyác ötet, az nyomorúſig és à ſiorongató veſiedelem, melly el hatalmazic ő rayta, mint az fegyueres ſereggel fel kéſiült király.

25 Annac okaért mert az erös Iſten ellen nyutotta ki kariát, és az Mindenható Iſten ellen kemé-nitette meg magát.

26 *i* Az Iſten az ő njakára ſiet, és az ő hizott teſtére, és az ő temérdeg paiſa ellen.

27 Mert bę fedezte az ő ortzáiát à köuérſéggel, és az ő haſát à köuérſég miatt rántzba üttöte.

28 Es lakozott az el romlott városokban, és az puſzta házakban, mell yec rakásban romlandóc valánac.

29 Meg nem gazdagúl, és az ő gazdagſága meg nem álhat, és ez

földön

f. Az Iſtenteleneknec ez világon való állapattyoc, és az után való büntetéſec. Eliphaz azért ezt akaria mondani, hogy az Iſtentelen ember akar mint ſénlyéc elöſzör, mind ag által az ő belſő iſmeréſe titkós ſzörnyü gyötrettetie, és az Iſtennec ítéletinec oſtorjual, oſtoroztatic, minden életének ideiében, mellynec határa néki meg nem ielentetet.

g: Az az. Fél az bekaſégbennis. Leuit. 26. v. 3. 6. Deut. 28. v. 65.

h Az az. Nem hiſzen azoknakis ag kic ő mellettie vigyáznac.

i: Az az. Akar mimódon erősſiege magát az veſzedelem elöl. de meg nem menekedic.

fŏldŏn ezec által az ŏ gyŏkereit ki nem teriesiti.

30 Nem táuozhatic el à setétségtŏl, és az ŏ gyenge czimotáiát à láng el sŭti: és touábba az ŏ lelkét ki aduán ez világból el ki múlic.

31 Ne hidgyen az héuságnac à ki meg czalattatic, mert èffęlénec iutalma czac az héuság.

32 Nem az ŏ ideiében telic el élete napia, k és az ŏ czimotáia meg nem virágzic.

33 Mert az Isten mint az siŏlŏnec egresét, vgy el vesi hatalmasúl, és mint az olayfánac virágit, vgy el hánnya azokat.

34 Mert az kép mutatóknac az ŏ házoc népénec gyŭlekezeti el pusitúl, és az tŭz emésiti meg azoknac sátorokat, az kic az aiándéknac ŏrŭlnec.

35 Mert az ŏ hasoc bántást fogad, és álnokságot siŭl, és czalárdságot sierez. l

k: Az az, Nem ackor hal meg az mikor ŏ gondolná, hanem mikor ingyen sem gondolná, sollehet igijs fordithattyuc. Az ŏ halála elŏtt meg emésztetic.

l: Az az, Mind elméiekben, sziuekben, czelekedetekben meg rom ottac, és mindenkor czac ártalomról és czalárdságról gondolkodnac.

XVI. Rész.

Az Iob feddi az ŏ barátit hogy nem rudgyac ŏtet az ŏ nyomorúságában vigaztalni, és hogy oknélkŭl ragalmazzác, és kárhozattyác ŏtet. Annac vránna elŏ fámlállya az Istennec rayta valo ostorait, és az ŏ barátí miatt valo fenuedésit, hogy inkáb meg tétedgyec az ŏ rayta valo nyomorúságoknac méltatlansága, mellyeket barátí miatt fenuędne. Vtolsor bizonságot tésen az ŏ ártatlanságáról, és kéri Istent hogy légyen meg itelŏic az ŏ ártatlanságánac.

1 FElele pedig à Iob, s-monda:

2 Effęle dolgokat sokakat hallottam; de ti mindnyáián ártalmas vigasitalóc vattoc.

3 Vallyons vége vagyoné már à te hijába való besiédidnec? auág mitsoda haragitott meg téged, hogy énnékem így felelsi?

4 Enis valljon vgj siólnéké mint ti? hogy ha az ti lelketec vólna az én lelkem helyénti, ellenetec soc besiédeckel siólnéké? auág tsoualnámé ti raytatoc az én feiemet?

5 Bizonyára az én siáiammal meg erŏssitenelec titeket, és az én aiakimnac vigasitálasi meg kissebitenéc à ti faydalmatokat.

6 Ha mikor sióllokis az én keserŏségem meg nem siŭnic, ha vesiteglekis miczoda nyaualya táuozic el tŏlem?

7 Sŏt fárasit engem: el pusititad WRam egési házam népét.

8 Hogy sŏmŏrgŏssé téuéd az én testemet, az én faidalmimnac bizońsága az: és az én ortzámnac ŏsitŏuérsé bizońságot tésen.

9 Az Wrnac haragia nyomorgat, a mint ha halálos képpen gyŭlŏlne, czikorgattya az ŏ fogait én ellenem mint az ellenség, és az ŏ siemeinec fénjét reám merésitette.

a: Az Ŏrnac haragiáról: Barátiról, és az Chaldéusokról panaszolkodic.

10 Az én ellenségim én ellenem az ŏ siáiokat fel táttyác, és nagy gyalázatos képpen ártzul czapdosnac engemet, én ellenem ŏsiue gyŭluén.

11 Adott engem az erŏs Isten amaz álnokóknac, és az hitetlenec kezekbe eyté engemet.

12 Czendességben valéc, de az Isten megrontá, és njac siirton ragaduán, vgyan el osilatá, ŏnnŏn magánac tzélnac tŏn engemet.

13 Az ŏ lŏuŏi kŏrnyŭlŏttem állnac, és az én vesemet meg hasittya, és nem keduez, az én épemet az fŏldre vgyan ki ontya.

14 En

14 En reám rohan, ſ-eǵgyic
njaualja à máſikat ott éri, és elle-
nem támad v́gy mint hatalmas.
15 Hituán ruhát varréc az én
fekélyes bŏrŏmre, és porral hin-
tém bę az én feiemet.
16 Az én ortzám à ſiráſnac miat-
ta ſároſſá lŏtt: Touábba az én ſie-
meimre halálnac árńéka ſiállot.[b]
17 Noha erŏſiac tétel nem ta-
láltatot az én kezemben: annac
okaért az én Iſtenem elŏtt való
kŏnŏyrgéſem tiſita.
18 O te fŏld bátor az én vér on-
táſomat el ne fedezd, és bátor az
én kŏnyŏrgéſemnec ne légyen
ſemmi helye.
19 Imé az ęgben vagyon az én
bizońſágom, és az én dolgaim-
nac tudóia imé az magaſſágban
vagyon.
20 Czufolnac engem az én ba-
rátim; és az Iſten elŏtt kŏnyuez-
nec az én ſiemeim.[c]
21 Hogy itéllye meg az ember-
nec Iſten ellen való igyét, és az
embernec az ŏ baráttya ellen va-
ló perlŏdéſét.[d]
22 Mert keués eſitendŏc enged-
tettec nékem, és azon az v́ton
mégyec az melyrŏl viſiſia nem
tęrec.[e]
23 Az én lelkem meg romlott,[f]
az én napiaim meg rŏuidŏltec,
és à koporſóc kéſiſien vadnac né-
kem.

b: Az az, Meg homályoſodot az ſzemem mint az meg halò embernec.

c: Az az, kŏnyŏrgŏc Iſtenrec.

d: Az az, Hogy itéllye meg azt-mellyikünc ſzól Iſten ellen, és mellyikünc téſzen egy máſon boſzſzúſágot.

e: Az az, Annac okaért akarnam hogy Iſten lenne ez dologban biró, mert én maid meg haloc.

f: Az az, erŏm el fogyatkozot.

XVII. Réſz.

Ez Cáputban kéri Iob az Iſtent hogy állaſſon valakit elŏ, ki mind az Iſten cauſaiánac, mind az Iobenac óltalmazóia és itélŏ biráia légyen az ŏ baráti ellen, kic ŏ ellene oknélkül való boſſuſágokat ſolanánac. Az vtán inti az ŏ barátit hogy meg tęrienec és az ŏ nyomorult állapattyaró eſmét panaſolkodic, &c.

1 Miuel hogy én ſenkit nem
czúfoloc, de az én ſie-
mem éijelis ezeknec boſiſiontá-
ſokban aluſiic.[a]
2 Kérlec Wram énnékem ve-
led ŏſiue rendelly kezeſt: [b] de ki-
tſoda à ki én velem kezet tſapiō.[c]
3 Mert ezeknec elméieket el
rŏytetted az értelemtŏl, añako-
kaért ŏket fel nem magaſitalod.
4 Valaki hizelkedéſt ſiól az ŏ
baráttyánac, annac az ŏ fiainac
ſiemec el fogyátkoznac.
5 Bizonyára engem példa be-
ſiéddé tŏn az népnec, [d] kiknec e-
lŏttŏc az elŏtt dóboltattam ma-
gam.
6 Vgy annîra hogy immár az
én ſiememet az keſerŭſég miatt
homály fogta bę, és minden én
tagaim mint az árnyéc ollyanoc.
7 El almélkodnac ezen az iga-
zac, [e] és az ártatlan az képmuta-
tó ellen támad.
8 Mind az által az igaz meg
tartya az ŏ v́tat, és az tiſita életŏ
ember inkáb meg erŏſsitetic.
9 [f] Bizonyába valamenyen vat-
toc ti barátim tęrietec meg, és
kérlec állyatoc elŏ, mert nem ta-
láloc ti kŏzŏttetec egj bŏlczetis.
10 Az én reménſégemnec na-
piai el múlánac, az én gondola-
tim belŏlem ki gyomláltatánac,
mellyec valánac az én ſiiuem-
ben.
11 Az étzakát nappá fordityác,
ſ-mikoron az nap fel támad, kŏ-
zel vagyon az étzaka, az én nyo-
moruſágimért.
12 Hogy ha ió állapatot várné-
kis, i-

a: Az az, ſem nappal ſem éijel nem ſzünnec meg az én boſzſzontáſomtúl,

b: Az az, rendely olly embert az ki mind az te cauſádat, mind az enimet ezec ellen meg itéllye.

c: Az az, kitſoda felelhet nékem affelŏl, hogy te nékem meg felelſz, mert ezekkel nem akaroc diſputálni, miuel hogy bolondoc, hizelkedŏc, hamiſſágnac és keſerŭſégnec ſzólói.

d: Tudni illic az én barátimnac hizelkedéſec.

e: Tudni illic mikor láttyác hogy én igaz lénén nyomorgattatom és az Iſten félò ártatlan panaſzolkodic az kép mutató ellen, noha ŏk azért meg nem botránkoznac.

f: Inti Io az ŏ barátit, hogy meg tęrienec, vádollya ŏket, és panaſzolkodic eſmét az ŏ nyomorúſágiról.

kis,imé az én házam már az koporsó,és az én ágjamat czinálom az ſetét koporsóban.

13 Az ſért én attyámnac neuezem, az férgeket én anyámnac és nénémnec.

14 S hól lehet tehát az én reménſégemnec helye,auagy az én reménſégemet kiczoda láthattya meg?

15 Ezec az reménſégec az koporſóban vitettetnec el, és eggyütt vęlec az porba le mégyec.

XVIII. Réſz.

Bildad ez Cipurban az Iobot igen meg ſeddi,hogy nagyot tulaydonitana magának, es az ő barátinac iréleteket káhozzainá. Az vrán az iſtentelen embereknec romlando állapatyokról ſol.

a: Ertelme az az Bildat beſzédének: Te tob az ſoc ſzót el hagyna.d.ha az tanitaſt be venned. ſzólnánc tenéked noha barmoknac alitaſt mutatnak. és elotted vrálatoſoc vagynac.

1 FElele pedig az Shuch városbéli Bildad, ſ. monda:

2 a Mikoron akartoc az beſzédeknec végét vetni,miglen oktattoc, hogy az után ſzóllunc?

3 Mire alittatunc barmoknac? és vtálatoſſac vagyunc az ti ſzemeitec előtt?

4 Miért ſiaggatod az te lelkedet haragodban? b nemde te érőtted el hagyattatiké az föld, és az kő ſzikla helyéről fel ſiakaſitatiké?

b: Az az. Ahar mint haragodgyál te tob, és haragodban magadat gazgaſſad, de az Iſten te erőtted az ő ezelkedetinec rendit és módgyát el nem változtattya. tudni illic hogy az iſten telent. meg bűntesſe.

5 Sőt inkáb az iſtentelennec az ő bódogſága el múlic,es az ő tűzénec ſzikráia nem fénlic.

6 Az hitetlennec haylékában ſetét világoſság vagyon, és az ő ſzőuetneke ő beňe el aluſſic.

7 Az ő ereiénec vtai ſzoroſſac léſinec, c és az ő tanácza el rontya őtet.

c: Az az. Nem miuel heti azt az mit akar.

8 Az ő lábai az törbe eſnec,és mindenkoron az halóban iár.

9 Az ő ſarka az törbe akad, és meg ſzorituán el hatalmazic rayta az tóluay.

10 El rőytetett ez földőn az ő tőörénec kötele, és az őſuényén az ő ſzappana.

11 Minden felől háborgattyác őtet az félelmec,és az ő maga lábai el arúllyác őtet.

12 Az ő ereiénec az ęhſég léſien rontóia, és az ő óldalának nyomorúſág kéſiitetet.

13 Az keſerű halál éſi el az ő bőrénec tagiát.

14 El vétettetic az ő ſátorából az á miben reménſége vólt, és annakokaért folyamodic az kegyetlen feiedelemhöz.

15 Az ő hayléká̃ban lakozic az félelem, miuel hogy az ház nem őue, d és az ő lakó helyére tűzes kénkő hintettetic.

d: Az az. miuel hogy nem igaz pénzeuel epitette az ház.

16 Alatt az ő gyökerei meg ſzáradnac, és innét felől az ő ága le vágattatic.

17 Az ő emlekezeti el vęſi ez földről,és nem léſien neuezetben az vtzákon.

18 El kergettetic az világoſságról az ſetétſégre, és ez föld kerekſégéről ki üzettetic.

19 Sem fia pedig nem léſic̃, ſem vnokáia á nép közöt,és ſenki nem léſic̃ élő ember az ő lakó heljéb̃e.

e Az az: hertelenſéggel való eſetin.

20 Az ő hertelen napian e meg czudálkoznac az ő maradéki, és az ielen való élő emberec meg röttennec.

f: Az az. Igy várnac az iſtentelen emberec az kic nem akarják az Iſtent meg iſmérni.

21 Bizonyára illyeténec az álnoc embernec az ő hayloki,és illyen annac az embernec az ő lakó helye,á ki az Iſtent nem iſméri. f

XIX. Rész.

Ez Caputban panaſzolkodic elő ſzőr Iob, az ő barátinac boſzontáſirol. Az vtan hogy az ő barátit valamimodon kőnyőrűletesſegre fel indithaſſa, és az ő diſputaláſoknac modgyától el vonnya, ſzol eſmet az ő nyomorúſágirol, és kéuánnya hogy Iſten bizonſágot tegyen az ő ártatlanſágárol. Az vtán vigaztallya magát á fel támadáſnac és őrőc életnec reménſégeuel. Vtolſzor kéri az ő barátit hogy allyanac el immar ő rollaes őtet ne háborgoſſac ragalmazo beſzédeckel.

1 FELELVEN pedig az Iob, monda:

2 Míglen akariátoc vallyon búſitani az én lelkemet? és éſſęle beſzédeckel míglen rontotoc?

3 Im̃ár tizſzeris gyalázattal illettétec engemet: ſ-nem pirúltoc meg hogy én reám erőſsődtőc.

4 De ám bátor teuélgettem légyenis, és az én teuélgéſem [a] én velem hallyonis.

5 Auagy kellené azért én ellenem nagyobbitani az én gyalázatomat, es én velem feddeni?

6 Sőt iſmeriétec meg már, hogy az Iſten vetet le engemet, és az ő halóiaual ő vőtt engemet kőrnyűl. [b]

7 Imé fel ſzóual kiáltom az én raytam tőtt boſzſzúſágot, mind az által meg nem halgattatom, kiáltoc, ſ-ninczen ki meg itéllye.

8 [c] Az WR az én vtamat annyera bę gátolta, hogy által nem mehetec, és az én ősuénimre ſetétſéget vetett.

9 Az én diczőſégemtől meg foſitá, és az én feiemnec coronáiát el véué.

10 Kőrőskőrnyűl mind el rontá engem, hogy el veſznéc, és az én reménſégemet mint az tőuőből ki dőlt fánac, el véué.

11 Es az ő haragiát én ellenem fel gerieſituén, ellenſégéué tőn engemet.

12 Egyſzerſmind az ő nyomorgató ſeregi reám rohanánac, és én ellenem vgyan vtat czinálánac, és az én ſátorom mellet tábort iáránac.

13 Az én attyámfiait táuol űzé én tőlem, és az én barátim el idegenitéc magokat én tőlem.

14 Meg ſzűnénec az én rokonſágim, és az én iſmerőim el feletkezénec rólam.

15 Az én házamban való ſellérekis, ſ-az én ſzolgalóimis idegennec tartanac engemet, és az ő ſzemec előtt idegen vagyoc.

16 Nagy torockal az én ſzolgámat kiáltom, de nem felel, mikoron az ennen magam ſzáiáual kőnyőrgőkis néki.

17 Męg lehelleſemtőlis az én házas tárſom idegen, eſedezem néki az én agyékomnac magzatiért. [d]

18 Męg az kiczinded gyermekekis meg vtálnac engem, sőt mikor fel kelec ellenem ſzólnac nékem.

19 Minden ember vtál engem, az én ſzíuem ſzérint való barátim, kiket ſzeretec vala, ellenkeznec velem.

20 Az én bőrőmhőz mint az húſomhoz vgyan hozzá ſzáradtanac az én czontaim és czac az én fogam húſa maradott.

21 O ti én barátim kőrnyűllyetec raytam, kőnjőrűlljetec, mert az Iſtennec keze vere meg engemet.

22 Miért

[a] Az az. ha mégis az én teuelgéſemben vagyokis.

[b] Az az. ő vetet nékem halott.

[c] Iſmét tér az Iob az ő előbbi panaſzolkodájára, hogy az ő barátit irgalmaſſágra indítſa, és az ő diſputaláſoknac modgyától el vonna őket.

[d] Az az. hogy az meg hólt gyermekec helyébe magot fogag hatnéc tőle.

22 Miért üldöztec tijs engemet, mint az erös Isten? és az én el siá-radt testemmel miért nem elegesítec meg? [e]

23 [f] O vayha valaki az czelekedhetné, hogy az én beſiédim meg irattatnánac, vayha valaki azt czelekedhetné, hogy à könywbe bę iegyeztetnénec.

24 Vas pennáual és ónnal, és köſiiklán öröcké való emlekezetre ki metzettetnénec.

25 [g] Enis iól tudom hogy az én meg váltóm ęl, és hogy az vtólſo ember az földböl fel támad.

26 Touábba minec vtánna az férgec az én testemet meg rágiác, és minec vtánna fel ebredec, ebben az testben meg látom az Istent.

27 Vgyan ennen magam látom meg, nem más, és az én ſiemeim látty ác meg, minec vtánna az én veleim, én bennem meg emésſtetnec. [h]

28 Sötinkáb ti néktec azt kellene mondanotoc: miért üldöznöc ötet? holott az hit dolgának gyökere légyen én bennem?

29 Féllyétec azért az fegyuertöl, mert az ö haragiában az ti álnokſágtokért fegyuerrel büntet, hogy megiſmerheſſétec az Istennec kemény itéletit.

[e]: Az az, Ne emésſſétec meg czáfolnotoc, ha böröm el ſzáradott.

[f]: Az az, olly igazac az én beſzédim, mellyekel magamat oltalmazom, hogy akarnám ha azoc köre metzetnének, és ónnál öns tetnének bé.

[g]: Az az, De mi ſzükſég ſoc ſzóual ti ellenetec az én igaſságomat oltalmaznom, és azt mi ſzükſég köre iſmi? tes lég énnékem az én hitem, melynec általa az Isten igéretiben annira nyúgſzöm, hogy az fel támadáſt és örök életet reménlem, és azzal vigaſz tallyam magamat. Vtólſo embernec neuezi pedig az embert a minémö lészę az fel támadásban.

[h]: Az az, minec vtánna minden feiöl meg rothadoc.

XX Részſz.

Az Zophar ez Caputban ſól az iſtentelen embereknec állapattyokról, az az, hogy az Iſtentelenec akar mint fényénec ez világon, mind az által végezetre el romolnac és lemmiè lészнec, mint az Dauidis mondgyá. Pſal. 1. &c.

1 KInec felele az Naamathbéli Zophar, ſ. monda:

2 Miért hogy így ſiólaſi, azért az én gondolatim az feleletre kéſieritnec; és annac okaért az feleletre gyors vagyoc.

3 Az én gyalázatos dorgaláſomat hallom, de az én lelken az én értelmem ſierint kéſierit hogy meg felellyec. [a]

4 Auagy ne m tudodé azt? hogy eleitöl fogua, miólta az Iſten az embert ez földre helheztette.

5 Az iſtenteleneknec vigaſágoc röuid dolog, és az kép mutatóknac örömöc egy ſiem pillantáſig való.

6 [b] Hogy ha ſiinte az Eegig fel menneis az ö bódogſága, és az Eeget ütné feiéuelis.

7 Mind az által mint az ö ganéia öröcké el vęſi az iſtentelen; és à kic láttác ötet, azt mondgyác: Vallyon houá le?tt

8 Mint az álom vgy el repöl, melly álomnac valóſágát nem találhattyác, és vgy el múlic mint az éijeli látás.

9 Az ſiem az ki ötet nézi vala, nem kezdi látni, és az ö lakó helye nem fogia többé nézni.

10 [c] Az ö fiai az ſiegényeknec igyekeznec kedueskedni, és az ö kezeinec meg kell adni az eröuel el vett marhát.

11 Az ö czontai az ö iffiuſágának vétkénec büntetéſéuel meg telnec, és ötet köuetic mind à koporſónac poráiglan.

12 [d] Iólhet az ö ſiáiában való nyelue alatt édes gonoſſágot röjtett el.

13 Es keduezuén annac ki nem

[a]: Az az, Iólhet hallom az gyalázatokat, de azokra nem felelec, hanem az mire az Iſten lelke tanit azt mondoc.

[b]: Láſrác ezt és oluaſſác az iſtentelen kegyetelen emberec.

[c]: Az iſtentelennec maradékaitmeg büntettetic.

[d]: Az az, Iólhet ſzépen ſzól, de mind az által méreg vagyon alatta, mint az ételben.

pökte azt, hanem az ö nyelue alatt meg tartotta azt.

14 Az ö étke, mellyet az ö gyomrába boczátott, e Aſpis kigyónac epeiéué változic ö benne.

15 Az más ember gazdagſágát nyelteié bę? ki okádgya: és az ö haſából ki ŭzi azt az erös Iſten.

16 Mint ha Aſpis kigyónac mérgét vötte vólna bę, és az Viperánac fulakia ölte vólna meg.

17 Hogy ne láthaſſa az méznec és az vaynac folyáſit és patakit. f

18 Viſiſia aduán az más ember munkáiáual kereſett marhát, mint ha el nem nyelte vólna azt, nem öruendez az ö gazdagſágánac az illyen fizetéſért.

19 Mert el foſitotta az más ember marháiát, és azt meg ſiegénitette, el rontotta az házát mellyet nem ö eppîtet.

20 Bizonyára ſemmi czendeſſéget magában nem érez, és à kéuánatos gazdag marháual el nem ſialad.

21 Az ö ételénec ninczen maradéka, g annac okaért álhatatos nem léſien az ö bódogſága.

22 Mikoron bę telic az ö elegſégéuelis, ackoronnis ſiorongattatic, és minden nyomorgatónac keze reá iö.

23 Mikoron az ö haſát bę akarná tölteni, az Iſten ö reáia botſáttya tŭzes haragiát, mellyet az étel helyet ö reáia böw-ſéggel önt.

24 Mikoron az vasból czinált fegyuer elött fút, által veri ötet az atzélból czinált ſiámſierigy.

25 Kezében viſii az ellenſég az fegyuert, melly az iſtentelenec teſtén által mégyen, és fénlic az ö epeiétöl: Ha el ſialadis (ezec elött,) ſoc röttegéſec köuetkeznec reáia. h

26 Minden fęle ſetétſég röytetet el az hitetlennec, titkos helyén, i és az az fuuás nélkül való tŭz meg eméſiti ötet, meg törettetic męg éltében az ö haylokában.

27 Az ęgekis meg ielentic az ö hamiſſágát, és az föld ö ellene támad.

28 Az ö házánac iöuedelme el fogy, le folnac az bŭntetéſec az Iſtennec haragiánac napián (az Eegböl.)

29 Ez azért az iſtentelen embernec az ö fizetéſe az Iſtentöl, és az ö hijába való beſiédinec ez iutalma az erös Iſtentöl.

e: Az az, Mint az étec az mellyben méreg vagyon, ha ki nem pöki az ember, el veſzti ötet, vgy az kép mutatás elveſzti az embert.

f: Az az, hogy az ſoc gazdagſágáual ne el heſſen.

g: Az az, Valamiuel tápálta életet, el vétetic tőle.

h: Az az, Eggyic veſzedelem vtán más köueti. Mint Amos mondgya: Cap: 5. hog ha el ſzalad az oroſzlá elött az medüére találkozic, ha attól meg menekedic az kigió maria meg.

i: Az az, Iſten tanáczában. Az fuuás nélkül való tŭzön pedig érti az Iſten tŭzét.

XXI. Réſz.

Az Iob miuel hogy meg bántatot vala az Tzopharnac beſſédiuel, annac okaért az ö barátit keményen meg feddi, és az ö beſſédeket az iſtentelen gonoſſ embernec ez világon valo ſerenczetlenſégec felöl ſoc erőſſégeckel meg hamiſsittya, mellyeket az Iob ö magára ſab, és az ö barátinac vigaztaláſit és feleteket meg dorgállya, &c.

1 FElele pedig az Iob, ſ monda:

2 Hallyátoc meg mind egj végben az én beſiedemetis, és az ti vigaſitaláſtoc helyet légyen. a

3 Mîglen én ſiolloc ſienuedgyetec el añac vtáña az én ſiólásomat bátor czufold meg (te Zophar.)

4 Auagy én az ember elött panaſiolkodomé? és hogy ha vagyon oka az miért panaſiolkodgyam, miért fogiátoc meg beſiédemet az én lelkemnec keſerŭſégében.

a: Az az, Ha nem tuttoc vigaſztalni, légyen ez vigaſztaláſom, hogy hallyatoc meg beſzédemet.

5 Te-

5 Tekinczétec én reám, és almélkodgyatoc el, és halgaſſátoc, és (kezeteket) tegyetec az ti ſáiatokra

6 Bizonyára ha czac meg emkeznémis máſnac nyomorúſágáról, mindgyárt fel háborodnám én, az én teſtem iſionyodnéc belé.

b: Az Iob meg hamiſſittya az ő barátinac beſzédeket hogy gonoſz embertec azoc az kic ez világon nyomorgattatnac. Azt mongya azért. Ti azt mondgyátoc hogy az gonoſſág az oka hogy az embertec nyomorgattatnac, miſſoda tehát az oka hogy az gonoſſoc ſzerencziſec ez világon?

7 b Mi az oka hogy az gonoſſoc ió egeſſégben élnec, vénſéget érnec, ennec felötte ió erőuel birnac?

8 Az gonoſſoc magua ő előttöc magockal egyetemben állandó, és az ő vnokaijs az ő ſiemec előtt (vadnac.)

9 Az ő házoc békeſséges az félemtől, és az Iſtennec veſſeie nintſen ő raytoc.

10 Az ő ünőie meg fút, és az ő maguát el nem veſſti, az ő ünőie fiazic, és meg nem vét.

11 Az ő apró fiokat mint az ſereg iuhokat úgy boczáttyác ki, és az ő magzattyoc tántzolnac.

12 Ragadgyác az dobot és az hegedőt, és az Organánac zengeſſénec örűlnec.

13 Czac az ióban viſſic véghez az ő napiokat, annac vtánna egy ſiem pillantásban az koporſóba alá ſiálnac.

c Az az, Azekről módom hogy ſzerentſéſec, az kic iſten károm oc.

14 c Az kic azt mondgyác vala az Iſtennec: táuozzal el mi tőlünc, mert az te útaidnac iſméretiben nem gyönyörködünc.

15 Vallyons mitſoda az Mindenható Iſten, hogy tiſitellyüc ötet? Auagy mit haſználunc vęle ha ő néki eſedezünc?

16 Mind az által az ő iauoc ninczenec az ő hatalmokban: d Azért à gonoſſnac az ő tanácza táuol légyen én tőlem.

d: Az az, Iólleſet ezt mondom, mind az által nem azt akarom mondani, hogy ezeknec ő magoknac volna hatalmoc az ő élapatyiokon, sőt inkáb iſzonyodom ez ilyen gondolatoktol.

17 e Meniſſer aluſſic meg az gonoſſnac az ő ſiőuetnekec? és meniſzer iű ő reáioc az ő veſſedelmec? auagy az Iſten az ő haragiában bánattal mikor illeti őket?

e: Az az, Nem gyakorta eſſic ſzerencziétlenſég veſzedelem, banat, büntetés az ijnnetelenecken.

18 Meniſſer vadnac mint az polyua az ſięl előtt, és mint az pozdoria, mellyet az forgó ſzęl el ragad?

19 Meniſzer bünteti meg azoknac hamiſſágokat, az ő fiokban, meniſzer fizet meg és viſgállya azokat?

20 Meniſſer láttyác vallyon az ő ſiemei az veſſedelmeket? és meniſſer iſſic az Mindenható Iſtennec tűzes haragiának pohárából?

f Tudni illic: inkáb legyen annac dólga hogy állatain, mint ő magát mondaná. Hanyomorúſága volna gondot viselne hozzánc.

21 f Mert vallyons miczoda gondgya vagyon inkáb ő néki az ő háza népére, mikor az ő hólnapinac ſiáma meg kiſſebitetic?

g Tudni illic, az mért lyen ő maga rendelt volt magának.

22 h Nem de (holott mind ezec ſgy vadnac,) az erős Iſtent tanithattyáé valaki (az ő czelekedetiben) bölczeſégre, mellyel ő az keuélyeket meg itéllye? (ezt mondúán:)

h. Értelme ezt volna az iſtenteleuek ez világon mind ió ſzerencziéſec alapattyoc vagyon, mind az által nem illic az emberekhöz hogy az iſtent tánitſác, mint ha nem tudna mit kell az iſtentelenecnek cſelekedni.

23 Ez meg hal az ő erős bódogſágába, mindeneſtől foguán tſendeſſégben és békeſſégben léuén.

24 Kinec az ő feiő edéni téjel telic, és az ő czontainac veleie meg ötöztetett.

25 Amaz pedig keſerő ſiiuel hal meg, az ki itt nem élhetet ez világnac iauáual.

26 Egy aránt az porban fekesznec, és az féreg öket el lépi.

27 Imé iól tudom az ti gondolatitokat, és az ti hazúgságtokat, mellyeket én ellenem hamisan gondoltoc.

28 Iól tudom hogy azt mondgjátoc: Vallyon hól vagjon amaz fő embernec az ő háza, és hól vagyon az istenteleneknec lakó helyeknec sátora?

29 Auagy nem kérdetteteké az kic az vton által mentenec? és azoknac én rólam való bizonsság tételeket nem tudgyátoké?

30 Mert az veszedelemnec napián az gonosz el röytetic, és à bosszúságnac napián ki vitetnec (az gonoszoc.)

31 Kitsoda feddi meg ötet szemben az ö vtairól? és az mit czelekedic, kitsoda fizet néki azért?

32 Végezetre az gonosz az koporsóba bę vitettetic, és szűntelen az koporsóban marad.

33 Edes lésien ö néki az sirnec verménec földe, és ècképpen ö maga vtánna vonsion minden embereket, miképpen ö elötteis számtalanon meg hóltanac.

34 Es miképpen vigasztalnátoc azért engem heusságos beszéddel, holott az ti felelettekben hazugság találtatic.

i: Értelme ezeknec ez. Azt mongya az tob: Minek bogy ti illyen értelemben vadtoc, bogy ez világon az istenteleneket bünteti az Isten, tudom én felölemis vgyan azt istelitec bogy meg vomlot tam, és az elöbbi bódogságom el vétetet miuel bogy istenteleneknec vólnéc. Erre elöszer azt felelli Iob, hogy az ö nyomorúsága az vton károknalis nincs vigasztalás, Másodszor azt mondgya hog hamis az ö értelmec, mert az istentelenec gyakorta meg menekednec az veszedelemtöl, és noha meg halnac, mind az által azt módgya, hog elég azoknac bogy es világon elö menetec vólt, hog az koporsóban nyugodnac, és bogy semmi az halálbà oly dolog nem esett raytoc, mely másonnis nem esnéc.

XXII. Rész.

Ez Cápurban azt mondgya Eliphaz Iobnac, hogy Istennec semmi haszna nem volna abban, és ö elötte azzal semmi keduet embereс nem találharnac, ha volnais valami igasság ö bennec. De azt mondgya es bizonnitya itt az Eliphaz, hogy az Iobban semmi io cselekedetnec igasssága nem volt. Végezetre inti az Iobot Pœnitentziára, és néki sok szép igéreteket tészen.

1 Elele az Theman nemzetből való Eliphaz, s monda:

2 Nem de hasznalé az ember az erös Istennec, mikoron önnön magánac használ? a

3 Nem de vagyoné az Mindenható Istennec gyönyörüségére, hogy te magadot így igazitod? auagy hasznára vagyoné hogy az te útaidat tökélletesnec mondod?

4 Nem de az te Isteni tisiteletedért feddé téged? és te veled azért perelé? c

5 Auagy inkáb az te gonoszságod nem soké? és ninczen vége az te hamisságodnac.

6 Mert zálagot méltatlan vettel az te áttyad fiaitól, és az siegényeket mezitelenné tetted.

7 Az meg fáradt embernec czac vizet sem adtal innya, és az ehezötöl kenyeredet meg tiltottad.

8 Annac felötte az hatalmasoc birtac ezt az te földedet, és az kire nagy tekintet vala, az lakic vala rayta. d

9 Az özuegyeket pedig üresen boczátottad, és az áruáknac karjokat el rontottad.

10 Annac okaért környül vettenec téged az te töreid, és az hirtelenséggel való félelem röttegtet tégedet.

11 Es az setétség meg környekezett hogy ne látass, és mint az áruiz vgyan el búritott tégedet.

12 e Auagy azt mondodé hogy ninczen Isten à magasságban? és azt módodé tekincz meg à czillagoknac az ö magasságokat mellj igen magassac.

13 An-

a: Eliphásznac első erősség. Ha az embernec valami igasságа vagyonis, nem használ istennec azzal.

b: Második, és isten elöt semmi hedonet nem talál az ember az ö igasságával.

c: Harmadic erősség. Miuel hogy az Isten igaz, nem bünteti téged hal Isten félö vólnál.

d: Az az: Te nálad kedvesec vól tac az gazdagoc, jszemély válogató vóltal.

e: Az Eliphaz az Iobot azzal terheli itt, mint ha ö azt módaná hogy nintsen Isten az magasságban, ha vagyonis felötte igen messze vagyon, és nem láttya az emberekнec czeleketdeteket, &c.

13 Annac okaért mondod azt, mit tudhat az Iſten? vallyons homályban itélé meg?

14 Az fölyhöc az ő rőyteki, és nem lát, és az Eeget kerüli?

f: Az az, Megliſſad te Iob hogy az elsö világban való iſtenteleneket ne kövniſſed az ő életekben, kiket Iſten az özön vízben el vezte.

15 f Nem de te Iob amaz elöbbi gonoſi világnac öſuényét köuetedé? melyen iártanac az álnoc emberec?

16 Az kic az ő ideieknec elötte ki vágattatnac, kiknec az ő fundamentomokra az özön víz ki áradott vólt.

17 Az kic az Iſtennec azt mondgyác vala: táuozzál el mi tölünc. S mit czelekedéc vęlec az Mindenható?

18 Kiknec az ő házokat ő meg töltötte vala ez világi iókkal: De az iſtenteleneknec az ő tanáczoc táuól légyen én tölem.

19 Látuán ezt az igazac örülénec rayta: és az ártatlan ember czufollya vala őket.

g Az az: miuel hóg meg mindenestől meg nem emlékezteti. hanem még elſö. és miuel hogy az iſtentelenec el veſſnec: allac okaért kéri hogy az Iſtennel békéllyel meg.

20 g Miuel hogy à mi nemzetſégünc meg ki nem vágattatot, az ő maradékiokat pedig à kénkönes tüz emé ſité meg.

21 Kérlec azért hogy az Iſtennel alkodgyal meg, és légy békeſséges, mert ezekért köuetkezic te reád az ió allapat.

22 Kérlec vegyed az Törvéért az ő ſiáiából, és az ő beſiédit helheſitesd az te ſiuedben.

23 Hogy ha meg tęrendeſi az Mindenható Iſtenhöz, meg eppîtetel, és ha az álnokſágot az te haylékidtól táuól üzended.

24 Es ád te néked tiſita aranyat és ezüſtöt mint az port, és Ophir tartományból való vízben termett tiſita aranyat, mint az köuet.

25 Mert à te tiſzta aranyad, ezüſtöd, és erösſéged, léſſen az Mindenható Iſten.

26 Mert ackor az Mindenható Iſtenben te magadot gyönyörkötteted, és az te ortzádot fel mered emelni az Iſtenre.

27 Tęrden álua könyörgeſi az Iſtennec, és ackoron téged meg halgát, és hálákat adſi az Iſtennec.

28 Mihelen valami dolgot el gondolſz meg adattatic tenéked, és az te vtaidon az világoſſág fénlic. h

h: Az az, minden dolgaidon ſtęrencſés. eſſęs.

29 Noha meg nyomtác moſt az nyomorúſágoc téged, ki keuélyen ſiólaſz Iſten ellen, mind az által ackor téged alázatoſt meg tart az Iſten.

30 Sőt az bünöſtis meg ſiabadittya (az ártatlanért, és meg ſiabaditatic az te czelekedetednec tiſitaſágáért.

XXIII. Réſz.

Az Iob nehezen fenuedi az Eliphaznac vádoláſát, hogy tudni illic az Iob illendeien nagy nehez gonoſ ember vólna. Azert ez Cziporban mendkęt az ęgis óltalmazza az ő ártatlanſágát: és panaſol keſerues pakodic nyomorúſáganac nagy voltáról, melyet nagyon kóſönſ és az ęn ſorſáról azt mondgya, hogy Iſten elötte nagy bátorſággal bizonſágot tenne ha ő eleibe mehetne, és nem felne hogy ortzis az ő igaſſágát el vęzterne.

a: Az az, nékęm ez egis óltalmazza az ő ártatlanſágát. keſerues panaſol. nyomorúſáganac nagy voltáról. melyet nagyon kóſönſ. ſom. és az ęn ſorſáról azt mondgya. ártatlanſága Zoknac óltalmazſa.

1 KInec felele az Iob, ſ-mon. De moſtis nę tudoc egyebet mondani, hanem hogy ártatlan vagyoc. mélyről az Iſten ó magas bíróſágot tenne. be ő eleibe mehetnéc.
Da:

2 a Még moſtannis keſerüſég az én beſiédem, miuel hóg az én raytam való czapás felöl hallad-gya az én foházkodáſomat.

3 Vayha valaki azt czelekedhetné hogy az Istent tudnám meg találnom, bę mennéc ſiinte az ŏ ſiękîg.

4 Szép renduel az én igyemet elŏ mondanám, és az én ſiáiámot bę tŏlteném az én ártatlanſágom nac mentŏ erŏſségeiuel.

5 Meg hallanám mitſoda beſiédeckel felelne énnékem, és meg érteném mit mondaná éñékem.

6 Vallyons az ŏ ereiénec nagy vólta ſierint perelnéié én velem? Nem, sŏt inkáb ŏ adná énnékem erŏt.

7 Ott az Iſten ſięki elŏtt az igaz ŏ vęle pŏrŏlhet, énis azért magamot meg ſiabaditanám ŏrŏcké az én itélŏ birámtól. [b]

8 (Imé Napkelet felé mégyec és ninczen, ha pedig nap enyéſiet felé, nem vehetem eſiembe ŏtet.

9 Auagy mikor éſiac felé czelekedic, nem láthatom; el rŏyti ŏnnŏn magát ſiintén à Dęl ſiínben, ſ-nem láthatom meg.)

10 Minec vtánna pedig az én v́tamot meg látná, ſ-meg probálná engemet, mint az arany v́gy iŏnéc ki ŏ elŏle.

11 [c] Az ŏ nyomdokát kŏuette az én lábom, ſ-az ŏ v́tat meg ŏriztem, hogy arról el ne haiolnéc.

12 Az ŏ aiakinac paranczolattyát tŏlem el nem taſiitottam, és ſiokáſom ſierint az ŏ aiakinac beſzédit ſziuemben el rŏytettem.

13 [d] De vallyon hogy ha egy embert valakit oſtoroz, kitſoda tilthattya meg ŏtet? valamit az ŏ lelke kéuán ſiinte azt czelekedi.

14 Mert az ŏ én felŏlem való decretomát el végezi, és èffęle bŭntetés ſoc vagyon ŏ nála.

15 Annac okaért rŏttegec az ŏ ſiine elŏtt, és mikoron czac gondolkodomis ŏ róla, félec tŏle.

16 Mert az erŏs Iſten meg tŏrte (az nyomorúſágoc által) az én ſiiuemet, és az Mindenható meg rŏttentett engemet.

17 [e] Miuel hogy męg az nyomorúſágoc elŏtt ki nem vágattattam, ſem pedig az én ortzám elŏl az homált el nem rŏytette.

b: Az az, Szabadſágot nyernéc ŏ tŏle, meg beſzélvén az én ártatlanſágomat.

c: Okát mondgya miért nem veſztene Iſten elŏtt az pert, mert ŏ ártatlan.

d: Az az, Noha ártatlan vagyoc, mind az által ſzabad véle mit czelekedic velem, ſenki az ŏ kezet meg nem foghattya.

e: Az az, Miuel hogy az halál nem vŏtte elŏl az az én nyomorúſágimat, és moſtannis ſemmi tagitáſt nē látoc és ſzabadulást nyomorúſágimból.

XXIIII. Réſz.

Ez Cáputban Iob az Eliphaznac mondáſa ellen azt bizonittya, hogy az iſtentelen gonoſ embereknec ez világon iól vagyon dolgoc. De az Iſten tudgya tſac azoknac bŭntetéſeknec és itéleteknec napiát, ki az mimódon és mikor akaria az ŏ rendeléſe ſerint azokat mind az ŏ hozzá tartozóckal egyetem be meg bŭnteti, &c.

1 VAllyons inkáb à Mindenható Iſten miért nem titkolta vólna el az ŏ bŭntetéſénec ideiét, hogy az kic ŏtet iſmérikis, ne láſſác azoknac el rendeltetet napokat: [a]

2 Az kic az határt el foglallyác, ſ-az kic az nyáiát mellyet el prędáltanac ſiabadon legeltetic.

3 Az áruáknac ſiamáriát el haytyác, és az ŏzuegy aſiſioni állatnac ŏkrét az zálagért el haytyác.

4 Az ſiegényeket az ŏ v́tokról el ŭzic, és az fŏldnec ſiegéni ŏ elŏttŏc lappangnac.

5 Es

a: Azt akaria mondani, hogy az Iſten az ŏ itéletinec napiait vgy titkolta el, hóg az hiucknekis nem ielentette meg: mellyből azt akaria Iob ki hozni, hogy ha el titkolta az ŏ itéletit az Iſten, tahát néki affelől regulákat nem ſzabbatune. Ióllehet igis fordithattyuc az elsŏ verſet: Miczoda az oka hogy az Iſtentŏl nem rŏytettec el az idŏc, es az kic ŏtet eſmérîc nem láttyác az ŏ napiait? Az az: Ti azt mondgyátoc, hogy Iſtentŏl ſemmi el nem rŏytetet. Vgy vagyon. Mi az oka tehát hogy ez világon az ſzegényeken az kegyetlenec ſzabadon hatalmat kodnac és az Iſten nem bŭnteti meg ŏket? Az Szentekis nem gondollyác meg az iſten itéletit, és ſzabadon hadgyác kegyetlenkedni az gonoſzokat. Mellyet nem karomlás gyalánt mond az Iob, hanem hogy probállya az ŏ barátit, kic az mondottác, hogy a Iſtenteleneket Iſten meg bŭnteti

5 Es mint az vad ſiamároc az puſtában, ki mennec az ő munkáiokra, ſiorgalmatoſon kereſuén az prędát, az mezőſég pedig ád ő néki ételt és az ő fiainac.

6 Az mezőben az más veteményét le arattyác és az más ſiőlőiét meg ſiedic.

7 Az ſiegént ruháia nélkül kéſieritic hálnia, vgy annîra hogy à hidegben ninczen ſemmi leple.

8 Es az hegyeknec hertelen való aradáſától meg vizesőlnec, és lepel nélkül ſiükölködnec az kő ſiiklákhoz ragaſikodnac.

9 Az czecz ſiopó áruákat meg foſityác, és zálagban vonſiác el az mi ruházat az ſiegény emberen vagyon.

10 Az mezitelent ruha nélkül iártattyác, és az kic az kéuét hordottác ehen boczáttyác el.

11 Az kic az ő kerîtéſeken belől olayt nyomuán, és az ſaytót tekeruén ſiomiuhoznac.

12 Az városból fohászikodnac az ſiegényec, és az meg ſebeſitetteknec lelkec kiált az Iſtenhöz, hogy az Iſten ollyan méltatlanſágot ne tégyen állandóuá.

13 Ezec az igaz világoſſágnakis, [b] engedetlenec, és annac az ő vtait nem akariac iſmérni, ſem pedig nem akarnac az ő ösuényén ülni.

14 Szintén nappalis fel keluén az gyilkos, meg öli az ſiegént és az ſiükölködőt, éijel pedig ollyan mint az lopó.

15 Az paráznánakis az ő ſieme vigyáz az eſtuére, monduán: ne nézzen ſiemén reám, és az ő ortzára áll ortzát téſien.

16 Azokat az házakat meg áſſác az ſetétſégnec ideién, mellyeket nappal magoknac el iegyzettenec, és nem ſierette az világoſſágot.

17 Söt inkáb az reggel ő nékic ollyan mint az halálnac árnyéka: De mikoron az Iſten meg roſtállya öket, az halálnac árnyékának röttentéſi léſinec raytoc. [c]

18 Hamaráb el múlandóc ezeknec dólgoc, hogy ſemmint az víz ſiinén való buboréc, és az földön átkozott az ő bódogſágoc; és viſſia az elöbbi bódog állapatra nem ter, mint az magas kő ſiiklákról le folyó vizec. [d]

19 Miképpen az ſiáraſſág és nyár hamar el iſſia az hó vizet, igy az koporſóis azokat az kic vétkeztenec.

20 El feletkezic ő róla az ő baráttya, és minec vtánna az féreg gyönyörüſégeſſen meg éſii, többé róla ſenki meg nem emlekezic, ſ. àcképpen meg rontatic az álnoc ember mint az fa.

21 Meddő aſiſioni állatott ád néki az Iſten, az ki nem ſiül, mellyet özuegyſégébennis meg nem áld.

22 Es az ő hatalmas ereiéuel el ſiedi az erőſſeket, ha pedig valaki iól állanais, az ő életéhöz nem bizhatic.

b: Az az, Az ő lelkec eſmeretinec itéletinec, vagy az Iſten beſzédének világoſſágának.

c: Az az, Nem hogy az iſtentelen étvoc az világoſſágot ſievetnéc, de máb attól vgy vetteg nec mint az halálitól. ſőt lehet pedig illyen állapatyoc vagyon az gonoſz iſtentelenek nec, mind az által nem mondom hóg mind örökeiól vagyon a gonoſzoknac dólgoc, hanẽ azt mondom hogy végre el veſznec.

d: Az az, Mint az magas helről le ſzállót vizec viſſza nem mennec, azonképpen az iſtentelenek nec elöbbi állapatyoc meg nem tér.

23 Ha egy keueſſé meg engedi
hogy bátorſágban éllyen, mind
az által az ŏ ſiemei ezeknec az ŏ
v́taira vigyáznac.
24 Ha egy keueſé fel emelked-
nec, egy keués idŏ múlua eǵgyis
ninczen azoc kŏzzŭl, olly igen
le nyomattatnac és le hányattat-
nac, és le vágattatnac mint az
búza fŏ.
25 Auagy nem így vagyoné ez
dolog? S kitſoda mutathatná
meg hogy én hazudnéc? és kitſo-
da tehetné ſemmié ezeket az én
beſiédimet.

XXV. Réſz.

Bildad az Iobot, ki az ŏ ártatlanſágáról ſokat ſzólott vala, meg feddi, az Iſtennec méltóſágát és az mennyei teremtet állatoknac drágalatos és czudálatos ſzépſégét és fényeſſégét egybe vetuén ez gyárló embernec állapartyaital.

1 FElele pedig az Schuczh
városbéli Bildad, ſ-mon-
da:
2 [a] Rŏttenetes wralkodáſa va-
gyon néki (az Iſtennec,) és béke-
ſégben lakozic az magaſſágban.
3 Vagyoné ſiáma az ŏ ſeregi-
nec? és vallyon kire nem támadna
fel az ŏ világa?
4 Hogy hogy lehetné tehát i-
gaz az halandó ember az erŏs I-
ſtenhŏz képeſt? auagy hogy hoǵ
lehet tiſita az ki aſſiſoni állattól
ſiŭlettetic?
5 Imé ha hóldra tekinteſiis,
ſem ni annakis világoſſága, de
męg az czillagokis nem tiſitác
az ŏ ſiemei elŏtt.
6 Meniuel inkáb az halandó
ember, az ki féreg? és az ember-
nec fia, ki ollyan mint à féreg?

a: Arra félel az Bildad à mit oda fel 23. Cáputban monda Iob, hogy az Iſten elŏtt az ŏ ártatlanſágát meg ŏtalmazna ha véle ſzembe lehetne, és azt mongya hog ſemmi az ember az Iſtenhŏz képeſt és az egyéb teremtett állatokbanis, mind az holdban, czillágokban, ninczen ollyan ſényeſſég mint Iſtenben, &c.

XXVI. Réſz.

Az Iob neueri és czufollya az Bildadot, ki az Iſtennec hatalmaſſágárol ſzolot vala, és ŏ tŏbbe ſzól az Iſtennec mind hatalmaſſágárol, mind pedig bŏlteſéſégéről, mellyet megielentet az teremtésben, és az teremtet állatoknac igazgatáſaban, &c.

1 FElele ennec az Iob, és
monda:
2 Bezzeg iól ſegitél bátor illyen
minden erŏtŭl meg foſitatott em
bert: meg vigaſitalál bezzeg il-
lyen erŏtlen embert. [a]
3 Bezzeg ió tanáczot adál én-
nékem bolondnac, és az mi az fŏ
dolog, én velem igen meg iſmér-
tetéd.
4 Vallyon kitſoda elŏtt beſiél-
getel, [b] és kinec lelke iŏtt ki te be-
lŏled?
5 Az hallottakis, és az víz alatt
kic vadnakis meg vijtathatnac
az te beſiéded által.
6 Ŏ elŏtte az fŏldnec gyomra
nîluán vagyon, [c] és az veſiedel-
mes pokolnac nintſen bę fede-
zŏie.
7 Ki terieſiti ŏ az Eegnec ke-
rekſégét az ŭregen, és az fŏldet
mint az ſemmin v́gy fŭggeſitet-
te fel.
8 Meg kŏti az vizeket az ŏ sŭrŏ
felhŏiében, v́gy annîra hogy az
felhŏc meg nem haſadoznac a-
lattoc.
9 Az ŏ királi ſiękinec (az Eeg-
nec) ſiinét meg tartoztattya, és az
ŏ felhŏiét reá ki terieſiti.
10 Az vizeknec ſiinét meg cir-
calmolta, [d] mind az világoſſág-
nac és ſetétſégnec végeîg.
11 Mîglen az Eegeknec oſilopi
ŏſiue rontatnac, és az ŏ haragia
miatt meg romolnac. 12 Az

a: Az Iob czufollya az Bildadot, hogy az Iſtennec hatalmaſſágárol vgy ſzólt vólna, mintha azokat Iob nem tudna.

b: Az az, Azt alitod te hogy én nem tudom azokat, maga te náladnál iobban tudom.

c: Az Iſten hatalmaſſágáról ſzólaz Iob, hog meg mutaſſa azt, hogy az Iſten hatalmaſſágát érti és tudgya ŏit vgy mint Bildad.

d: Az az, Meg keritette az fŏldet vizzel. Az az, mig ez világ tart.

12 Az ő hatalmáual oſſlatta el az tengert, és az ő bőlczeſégéuel az tengernec fel háborodott habiait le czendeſiti.

13 Az ő lelkéuel ékeſitette az Eegeket, és az nagy hoſſiú Cet halatis az ő keze formálta.

14 Imé ezec az ő vtainac réſzei, de imé az melly kiczin réſze az ő cze'ekedetinec az mellyet hallunc? De az ő nagy hatalmaſſágának czudálatos dörgéſit ki foghattya meg? f

f: Az Iſten czelekedetit á méndőrgeſ bőz haſonlittya. Mert miképpen az mendőrgéſnec ſzaua által hattya méndeñec az ő fületit: Azonképpen mind eg világ láttya és hallya az ő hatalmas czelekedetinec példáit.

XXVII. Réſz.

Ez Caputban azt mondgya Iob hogy miképr az ő artatlanſágáról ſól, ő hazugſágot nem ſól, melly dologra Iſtent hozza bizonſágul. Aztis mondgya hogy az ő barátinac ő felőle valo itéletecket nem hagyhattya és nem hadgya ioua. Az vtán ſól az iſtentelenek nec állapattyokrol, hogy ideig ſerenczeſec, de az vtán el veſnec.

1 TOuábba kezdé az Iob az ő ſententiáiát elő hozni, és monda:

2 Eel az erős Iſten, á ki az én igaſſágomat el rőytette, és az Mindenható az ki keſerűſéggel illeté az én lelkemet.

3 Hogy mîg az én lelkem én bennem léſien, és az én lehelléſemet az én oromban tartya.

4 Az én aiakim nem ſiólnac hamiſſágot, és az én nyeluem nem ſiól álnokſágot.

a: Az az, Hogy az ti értelmeteket helyén hadnám, kic én felőlem azt mondgyátoc, hogy én iſtentelen vagyoc.

5 Táuól légyen én tőlem hogy titeket igaziczalac, a mert én mîglen meg haloc, az én tőkéletteſſégemből magamot ki nem tagadom.

6 Az én igaſſágomot ez nyaualyábannis meg tartom, ſ. el nem hagyom azt, ſ. az én lelkem ſoha tőle el nem veti azt.

7 b Mint az iſtentelen gonoſz ember, àcképpen ellenſégem léſien az, és az ki ez dologban ellenem támad, ollyan léſien elötteni mint az álnoc.

b: Az az, Valaki az én igaſſágomat tagadgya, gonoſz ember az, és ellenſégem nekem.

8 c Mert mitſoda reménſége lehet az iſtentelennec, az ki telhetetlenſégben találtatic ackor mikor az Iſten az ő lelkét ki véſi?

c: Az ő ártatlanſágát bizonyitya Iob az ő bizonſága és Iſten kegyelmeſſége vára ual, könyörgéſeuel. Mint ha azt mondaná: Ti engemet ő akarattal mind azt mondgyátoc, hogy én gonoſz hép mutató ember vagyoc.

9 Vallyon az ő kiáltáſát az erős Iſten meg halgattyáé, mikoron ſiorongattatic?

10 Vallyon az Mindenható Iſtenben gönyörködtetié ő magát? és ſegitſégre hijaé az Iſtent minden idöben?

11 Im tanitlac titeket én, ki az erős Iſtennec czapáſa alatt vagyoc, aztis nem titkolom el mineműſiiuel vagyoc az Mindenható Iſtenhöz?

12 Imé pedig tijs mindnyáián láttyátoc: Mi az oka tehát hogy mégis heuſágos beſiéddel heuolkottoc? d

d: Az az, én ellenem hamiſſágot ſzöltoc.

13 e Ez az iſtentelen embernec iutalma az erős Iſtentől, és az kegjetleneknec örökſégec, az mellyet az Mindenhatótól veſinec.

e: Értelme ez hőuethezendő verſekuec mind végig ez. Ti azt mondgyátoc én barátim, hogy az Iſten eg világon az iſtentelen gonoſz embereket bünteti, és illyen módő engemet iſtenteleñé akartoc tenni. De én mint az előtt azonképpen moſtis mondő, hogy mind az iőekal mind á gonoſzokal hős világon á nyomoruſágoc es egy aránt oſtoroſza Iſten mint az iőt mind á gonoſzt. A ñac foiörte aztis módom, hogy noha egy aránt nyomoruſág alatt vadnac mind az iőc mind az gonoſzoc, mind az által azt kell meg látni, ki mint viſeli magát á háboruſágbā, mert arról tehet az ember itéletet, én á mint láttyátoc békeſegeſen türöm á nyomoruſágot és könyörgöc, az iſtentelen gonoſz emberec pedig ha nyomoruſágra iutnac, békeſtelenec és nem könyörgenec. Azért nem vagyoc en iſtentelen ember. Toudbbá az hőuethezendőkben bizonittya Iob, hogy az iſtentelenec noha ideig ſerenczeſſec, de vegre el veſznec.

14 Hogy

14 Hogy ha az ő fiai meg ſokaſúlnakis,az fegyuerre ſokaſúlnac, és az ő fiai nem elegeſinec meg kenyérrel.

15 Az élő maradéki mindgyáráſt az halálban el temettetnec,és az ő özuegye őtet nem ſirattya.

16 Hogy ha vgy takarnáis bę az ezűſtöt mint az port, és mint az ſárt vgy meg ſokaſitanáis az ő ruháit.

17 Az mit kéſitet, az igaz ruházza magára, és az ezűſtuel az ártatlan oſitozic.

18 Hogy ha à Genczel ſiekereſ̄g fel eppitenéis az ő házát, męgis czac ollyan léſien mint à kúnnyó, mellyet az ſiőlő páſitor czinál.

19 Az gazdag meg hal, és nem temettetic el, tekinti az ember az ő ſ̄emeiuel, és imé ninczen.

f. Az iſtentelen gazdagoknac lelkekben való háboruſágok vóltſ ſzól, bóg mrg ielenczę azoknac mind kiſ̄ő mind belſő állapattyokat.

20 fAz rőttegéſeknec ſokaſ̄ga üldözi őtet mint az ſebes vizec, és étzaka az forgó ſięl lopua el raz gadgya őtet.

21 Fel véſii őtet és el viſii az Napkeleti ſięl,melly mint az ſięl vęſi az ő lakó helyéből őtet ki ragadgya.

22 Igy ęcképpen az Iſten reá boczátya az háborút, és nem kedueż néki akar mint igyekezzéc az Iſtennec ſúlias keze elől el futni.

g Iglſs forditharod. Es annac romlaſan kézzel tapſolnac. és annac helyét látuán ſhuőltenec vayta, &c.

23 Az ő kezeiuel ki hánnya őtet, és az ő lakó helyéből ki sűuölti.g

XXVIII. Réſz.

Azt mondgya az Iob ez Capitulban, hogy az emberec ez világon nagy dolgoknac végére mehetnec az ő bölczeſ̄egeknec altala. De az Iſtennec bölczeſ̄ęgét ſoha lehetlęn képpen az emberi okoſ̄ság meg nem foghattya, és annac végére nem mehet, hanem az ő bölczeſ̄ęgét az iſten czac ő maga tudia őrőc időkről kegua, &c.

1 BIzonyára az ezűſtnec vagyon helye az honnét ki váſ̄jác, és az arannakis à honnét ki áſſác.a

a: Az az, Vagyon ember nec az bölczeſ̄ęge az ezűſt arany bányaknac meg találáſában. és az ezűſtnec aranna c ki vágáſában.

2 Az vas à porból áſattatic ki, és az kőből ęrtz öntettetic.

3 Az ſetétſ̄égben vetett határnac, és minden tökélletes dolognac az ember végére mégyen; az ſetétſ̄égnec és az halálnac árnyékának kőuétis meg kereſi.

4 Mikoron az víz nagy hamar ki árad az bányára, el hagyuán az ő feſ̄ikét, az vizec mellyeket ſemmi láb nem tapodot ki merítetnec, és az embernec múnkáiual ki mennec az bányákból.

5 Vagyon olly gabona termő főld, iólłehet alatta más vagyon tudni illic tűz.

6 Mellynec kőueiből Saphirus léſien, az porából pedig arany.

7 Vagyon olly öſuény az főld alatt, mellyet ſemmi repesö állat nem túd, ſem pedig az variúnac az ő ſieme nem látta.

8 Az mellyen nem iártanac az kegyetlen vadac, ſem pedig az fene Oroſiláń azon által nem ment.

9 Az kő ſiiklára veti az ő kezęt az ember,és tőuéből az hegyeket ki rontya.

10 Az kő ſiiklákot kęt felé haſituán, patakokat boczát azon által, és az mi drága láttya az ő ſieme.

11 Az folyó vizet meg fogia az folyáſtól: végezetre valami el rőjtetett dolog, az világoſſágra ki hozza.

12 De

12 De az Iſtennec bölczeſégét hól találhatni meg? és az ő értelménec vallyon hól vagyon helye?

13 Az ember nem tudgya meg böczülni az Iſten bölczeſégét, melly nem találtathatic itt ez földön élő emberec között.

14 Az mélyſég azt mondgya: nintſen én bennem, à tengeris azt mondgya: én nálamis ninczen.

15 Az drága arany ezért nem adatathatic, ſem pedig ennec árrában ezüſtöt nem adhatnac.

16 Nem böczülhetic az Ophirbéli drága aranyra, ſem az Eeg ſiinü Onyx köre, ſem Saphir köre.

17 Senki azt nem böczölheti aranyra, ſem Adamas köre, ſem az tiſita ereſitett aranyból czinált atot edénjen nem czerélhetni el.

b: Ramot, drága kőnec neue. 18 Amaz Ramot, b és az drága Vnio ingyen ſe emliteſſéc, mert az Iſten bölczeſége drágab az Carbunculuſoknál.

19 Nem bölczültethetic à Sieretſen orſiágbã termő Topaſiuſra, ſem amaz ereſitet finum aranjra.

20 Az annac okaért az bölczeſég honnét ielennec ki? és hól vólna helye az értelemnec?

21 Holott minden élő állatt ſiemei előtt el titkoltatott, ſ. még az Eegben repesö állatoktólis el rőytetet.

22 Az veſiedelmes pokol, és az halál azt mondgyác: czac az hirét hallottuc à mi füleinckel.

23 Czac az Iſten önnön maga érti az ő útait, és ő tudgya annac az ő helyét.

24 Mert ő ez földnec határira el lát, és az egéſi Eeg alatt való dolgokat láttya.

Pro: 8. et Az az, örökül fogua nála volt az ő bölczeſége, mellynec általa mindeneket el rendelt. d: Az az, Minek hogy az ember e nem mehet végére azért ő bölceſſégének, annakokáért Iſten azt hatta az embernec hogy bölcſeſekedgyec az Iſteni félelemben.

25 Az Eegnec nehéſſégét mikor meg mérte, és az vizeket mikor mérteckel mérte.

26 Mikor az elsönec el rendelt határt vetett, és az villamáſoknac útat.

27 Immár ackoron iól látta, e rendelte, ſierzette, és kereſte azt.

28 d Az embernec pedig monda: imé az WRnac félelme az té bölczeſéged, és az te értelmed az gonoſtól való el ſiakadás.

XXIX. Réſz.

Meg emlekezuén Iob az ő elebbi állapattyárol, kéuánnya azt ha valaki őtet abba az io ſerentſénec állapattyába állathatná. Az vrán emlekezic az ő nagy melto ſ. g i ol, mely bé volt az ő io állapattyának idején és egyetembe bizonſagot réſen arrol, az ő uzenben mely nagy iſteni ſelelemmel iárt, mely nagy ſeretettel io akarattal volt mindenekhöz, és mely nagy igaſsággal ſemély valogatáinélkül folgiratot mindennec igaſsigot, &c.

1 MEegis az Iob többet, kezde ſióllani az ő értelme felöl, monduán.

2 O vayha valaki azt czelekedhetné én velem, hogy ollyan lehetnéc mint az el múlt napokban, mellyekben az Iſten bódogúl tart vala.

3 Mikoron azt czelekeſii vala, hogy az ő ſiöuetneke az én feiem felött fénlenéc, kinec világoſságánál az ſetétſégben iároc vala.

4 Az mint valéc az én iffiuſágomnac napiain, mikoron az Iſtennec társaſága vala az én hajlékomban.

5 Még

5 Męg mikoron az Mindenható Iſten vala velem, és az én gyermekim kŏrnyŭlem állnac vala.

6 Mikoron az én v́taimot vaijal moſom vala, [a] és az kŏ ſiiklais ki ŏnti vala nékem, mint az patákot, az olayt.

7 Mikoron à kapúba mégyec vala az vároſon, [b] és az én ſiękemet az v́tzán téſien vala le.

8 Látuán engem az gyermekec el rŏyteznec vala, és az vén emberec fel keluén állnac vala elŏttem.

9 Az feiedelmec, mikor ſiólloc vala, meg tartoztattyác vala az ŏ beſiédeket, és az ŏ kezeket az ŏ ſiáiokra téſiic vala.

10 Az ékeſſen ſióló fŏ emberec el rŏytic vala magokat, és az ŏ nyeluec az inekhŏz ragad vala.

11 Mert az melly fŭl engemet hall vala, bódognac mond vala: és à melly ſiem lát vala, bizońſágot téſien vala az én ártatlanſágom felŏl.

12 [c] Mert én à nyomorúſág miatt kiáltó ſiegéńt meg ſiabadittom vala az áruátis, és aztis à kinec ſemmi ſegitŏie nem vala.

13 Az veſiedelemben meg tartatot embernec áldaſa iŭ vala reám, és az ŏzuegynec ſiiuét meg vigaſitalom vala.

14 Az igaſſágot fel ŏltŏzŏm vala, és azis fel ŏltŏztet vala engemet v́gy mint egy paláſtual, [d] az én igaz itéletem, feiemet mint egy Beretráual ékeſiti vala.

15 Az vaknac én ſieme valéc, és az ſántánac v́gy mint lábai.

16 Az ſiŭkŏlkŏdŏknec attyoc valéc, és annac pŏrit az kit nem iſmérec vala, iól meg hányom vetem vala. [e]

17 Az álnoc embernec zap fogait meg rontom vala, és az ŏ fogai kŏzzŭl ki ŭtŏm vala az prędát. [f]

18 Annac okaért azt gondolom vala, az én féſikembē haloc meg, és mint à tengernec fŏuénye, v́gy az én napiaimot meg ſokaſitom.

19 Az én gyŏkereim az folyó víz mellet meg ſiaporodnac, és az harmat az én ágamon nyugſiic meg.

20 Az én diczŏſégem mint az plánta v́gy léſien én mellettem, és az én kęzíuem az én kezemben erŏs léſen. [g]

21 Az kic én hozzám halgatnac vala, én tŏlem várnac vala, és az én tanáczomhoz halgatnac vala.

22 Az én beſiédem vtán tŏbbet nem ſiólnác vala, [h] igy ècképpen az én beſiédem reáioc ſiármazic vala.

23 Es mint az fŭuec az eſsŏt v́gy várnac vala engem, és az ŏ ſiáiokat el táttyác vala: mint az alkolmatos idŏn való eſsŏre.

24 Mikoron ŏ vęlec tréfáloc vala, nem hiſiic vala, [i] és az én ortzámnac világoſſágát nem vetic vala le.

25 Ha mikor én az ŏ v́tokat válaſitom vala magamnac, [k] ŭlŏc vala elŏl mint fŏ ember. Touábba v́gy lakom vala mint egy király az ŏ ſerege kŏzŏtt, mikoron az ŏ bánkodó hadat vigaſitallya.

30 Réſi.

a: Az az, Mikor minden iockal bŏuelkedem vala.

b. Az kapúba mégyec vala, az az, mikor tŏruén tenni és igaſſág ſzolgáltatni mégyec vala. Mert régen az feiedelmec és birác, az kapúban téſznec vala tŏruént minden embereknec halláſokra, mellyet azért miuelnec vala, hogy az tŏruénben való hamiſſágot, és az ſzemély válogatáſt el táuoztathaſſác.

c: Iámbor és Iſten felŏ feiedelemnec példáia az Iob.

d: Az az, Igaſſágot ſzolgáltatoc vala annac okaért ékes valéc azzal mint egy ſzép ruháual.

e: Az az, Nem vóltam ſzemély válogató, mindennec igaſſágot ſzolgáltattam.

f: Az az, A hamis embereknec kegyetlenſégeknec én ellene állóc vala.

g: Az az, ſoha nem léſzec erŏtlen.

h: Az az, mindnyáián az én beſzédemet ioná hadgyác vala, és az mit én mondoc vala, eggyic az máſi knac azt mondgya vala.

i: Az az, Olly nagy bŏczŭletben vóltam, hogy tréfamatis bizonnac alitottác, és az én méltóſágomat nem vtállyac vala meg, hanem bŏczŭllyic vala, nem illetnec vala keſerŭſeggel.

k. Az az, ha mikor ŏ kŏzzŏiec mégyec vala.

XXX. *Rész.*

Mint az felső Cáputban ſéla az ő nagy méltoſágáról, azonképpen ebben pánaſolkodic arról, hogy moſtan ő alá való hituan el vetett embereknec neuerſége és czufsága, és hogy azoc háborgattyác őret. Végezetre pánaſolkodic az ő ſoc nyomoruſágirol, és hogy az Iſten nem halgattya és nem ſabadittya meg, noha ő ſoc nyomorúltackal tőrt iot, mellyért várt volna iſtentől ez világon minden iot, &c.

1 MOſtan pedig neuetnec engem kic időuel kiſſebbec, kiknec attyokat az én iuhaimnac komondori kőzzé ſem ſiámláltam vólna.[a]

2 Vgyanis az ő kezeknec ereie vallyon mit haſinált vólna nékem, mert ők az ő vénſégeket hijába veſitettéc.

3 Az kic az ſiükſég és ęhſég miatt őnnőn magoknac valóc valánac,, futnac vala az ſetét, el puſititatott, és el hagyattatott helyre.

4 Az kic fűueket fánac czemeteiéuel egyetembe ſiaggatnac vala, és az győkerec ſ-az fenyő meg vala az ő életec.

5 Az népec kőzzűl ki űzettetnec vala, és az emberec őket vgy hurityác vala mint az lopót.

6 Az vőlgyeknec erőſſégében laknac vala, ſ-az főldnec és az kő ſiikláknac haſadékiban.

7 Az bokrockőzőtt orditnac vala, és az czalántól sűttetnec vala.

8 Szaruas vétkekben élő emberec, és gyalázatos emberec valánac, nyomorúltac és búdoſóc.

9 Imé moſtan ezeknec énekec vagyoc, és nékic czuf beſiédec.

10 Vtálnac engem, meſiſie táuoznac én tőlem, ſ-az ő pőkeſeket az én ortzámtól meg nem tartoſitattyác.

11 Mert az én kęz ſuemnec idegét el ſiakaſitotta, és meg nyomoritá engemet (az Iſten,) és azért én előttem el vetéc az zabolát.[b]

12 Iob kęz felől az iffiac támadnac ellenem, és az én lábamnac botránkozáſt vetnec, és én reám vgyan vtat tőrtenec, hogy nékem árczanac.

13 Az én vtaimot el rontyác, az én nyaualyámat őregbitic, melly ből nékic ſemmi haſinoc ninczen.

14 Mint egy ſięles vton, àcképpen oſtromlanac engemet, és az én nyomorúſágomban én ellenem egybe kőtic magokat.

15 En reám fordúltanac az rőttegéſec, mellyec mint az ſięl vgy űldőzic az én lelkemet, és az én életem mint az felhő el múlic.

16 Moſtan pedig az én lelkem őnnőn magában el fogy, és tartoſztatnac engemet az én háborúſágomnac napiai.

17 Az étzaka vgyan meg liggattya az én czontaimat, és az én teſtemben való inac nem nyughatnac.

18 Az betegſégnec nagy ereiénec miatta, el változtattya az én ruházatom ő magát,[c] és mint az ruhámnac ſioros galléra vgy ſiorit meg engem.

19 Az faydalom az ſárba vète engem, vgy annîra hogy maga-

a: Az az, Neuetnec engemet az alá való hituán emberec kic nékem nem haſználhattac vólna, kic hijába aggottac meg, kic ſzegénec, ehezőc, gyalázatoſoc, &c.

b: Az az, Minden tartozás nélkül karomlanac czufolnac engemet.

c: Az az, ruhaim el vndokúlnac az ſoc genetſég miatt.

mot hasonlithatnám az porhoz és hamúhoz.

20 Kiáltoc Wram te hozzád, de nem halgatsz meg, te elötted meg álloc, de nem forditod te magadot én hozzám.

21 Kegyetlenné tésied magadot én ellenem, és az te kezednec ereie sierint halálos gyülöséget viselsi ellenem.

22 Az sięlre fel emelsi engemet, és arra helhesitetz, és azt czelekeded hogy az én életem el mùllyéc. d

23 Mert vesiem esiembe, hogy az halál, és az minden élö embernec rendeltetett ház (à koporsó,) el hiw engemet.

24 Bizonyára az Isten az sirbe nem boczáttya az ö kezét, e ha annac halálánac ideién kiáltanánakis.

25 Auagy nem siroc valaié azon, az kinec nyomorúlt idei valánac? à sïükölködö miatt az én lelkem nem vólté siomrú?

26 Hogy én reám ki iót városc vala gonosi köuetkezéc, és világosságot reménlec vala, homályosság siálla reám.

27 Az én bęleim vgyan meg forranac, vgy annîra, hogy nem nyughatnac; elömet véuéc az én háborusági mnac napiai.

28 Feketén iártam de nem az Nap heusége miatt, fel keluén az gyülekezetben kiáltoc.

29 Az sárkányoknac attyok fiáuá léuéc, és az Strucz madárnac fiainac társa. f

30 Az én raytam való böröm meg feketitetett, és az én czontaim el égénec az nagy siárasitó keserüség miatt.

31 Touábba az én hegedöm sirásra vátlozéc, és az én Orgonám az iaygatóknac siaua.

d: Az az, Mint az sorgósyél selemely az pozdoriát, vgy te az vesszedelemnec szélénec attal engemet, hogy el vesszsze.

e: Az az, Isten senkit az halálból ki nem vesszen. és az koporsobol visszsza nem hoz, akar mint kiálczanac.

f: Tudni illic az keserues kiáltásoc miatt.

XXXI. Rész.

Ez Cáputbannis az Iob bizonságot tésen az ö ártatlan életéröl, és azt mondgya hogy ha az Isten töruényesserint nem élt, bátor az Isten ennelis inkab meg büntesse. Az vtán kéuán az Iob olly semélt, ki ö felöle töruént tegyen, miuel hogy ö ártatlan. &c.

1 AZ én siemeimmel vgyan siöuetséget tettem vala, a és miért igyekeztem vólna valamelly siüznec meg sieplösitésére.

2 Mert mitsoda iutalmam lett vólna nékem onnét felül az Istentöl, auagy mitsoda öröksségem az magasságból, az hatalmas Istentöl.

3 Auagy az hamissáknac, és kic az álnokságnac siolgálnac, nem késiitetté isinoyú vesiedelmet?

4 Auagy nem láttyáé az Isten az én vtaimot? és az én lépesemet nem siámlállyaé meg?

5 Hogy ha én czalárdsággal iártam, auagy az én lábom álnokságra sietett.

6 Az ö igasságánac serpenyöiéuel mérien meg engem, és mennyen végére az Isten az én tökélletességemnec.

7 Hogy ha az én lépesem el haylott az vtról, és ha az én lelkem köuette az én siemeimet, auagy ha az én kezemhöz valami máséragadot vólna.

a: Az az, Mind az én szemeimet, mind pedig el mémet ártatlanságban tartottam, hogy az én szemem között és elmém, vagy szinem között egyenlöség vólna.

8 Bátor

8 Bátor az mit vetec más egye meg, és az én maradékim gyökereſtől ki ſiaggattaſſanac.

9 Ha az én lelkem az más ember feleſégénec ſierelmére haylott, auagy hogy ha az én felebarátomnac aytaián leſelkedtem.

10 Az én feleſégem máſnac örüllyen, bátor ő rayta az idegenec magokat meg haiczác.

b: Az az, Az én feleſégem máſnac ſzolgállyon, es más ſiepłöſitſe meg.

11 Mert az iſionyu nagy vétec, és olly álnokſág, mellyet az biráknakis meg kel büntetniec.

12 Mert az Iſtennec tüzes haragia ezért fottig meg emésztett vólna, és minden iöuedelmemet el vötte vólna.

13 Hogy ha az én ſiolgámnac és ſiolgálomnac igaz igyét, kic én pöröltenec, velemmeg vetettem.

14 (Mert én mit czelekedhettem vólna? és mikoron meg látogatott vólna, mit feleltem vólna néki?

15 Nem de vgyan azon teremtette ötetis, az ki engemet anyámnac méhében teremtett? és nem vgyan azon formálté anyánknac méhében?)

16 Hogy ha én magamot az ſiegényeknec kéuánſágától meg tartoztattam, auagy az özuegynec ſiemét fárasztottam.

17 Hogy ha az én étkemnec falattyát én magam öttem meg, és hogy ha abból árua nem ött vólna.

18 Mert gyermekſégemtől foguán, nálam vgy mint attyánál neuekedett az árua, és az én anyámnac méhétől fogua neueltem azt.

19 Hogy ha én czac néztem az ruhátlan veſiendő ſiegént, és az ſiükölködőnec nem adtam ruhát.

20 Hogy ha az bę fedezett ágyéki engemet nem áldottanac, miért hogy az én iuhaimnac gyapiáual melegetett meg.

21 Hogy ha az árua ellen kezemet fel húztam, noha az városban látnám az én ſegitſégemet.

22 Az én vállam à lapotzkáiáról le eſſéc, és az én karom az ő forgó czontairól le ſiakadgyon.

23 De én nem czelekedtem, mert az erős Iſtentől való veſiedelemtől féltem, kinec nagyſága előtt el nem mehettem vólna.

24 Ha én az én reménſégemet aranyban helyheztettem, auagy ha az ereſitettt aranynac mondottam, én bizodalmam vagy.

25 Hogy ha én ezen örültem, hogy az én gazdagſágom ſoc vólna, és hogy az én kezem nagy ſoc marhát talált vólna.

26 Hogy ha láttam az napot mikoron fénlenéc, c ſ. imádtam, auagy hóldot, auagy Egnec kerekſégét.

c: Az az, Ha az napot fényeſſegesért imadtam.

27 Hogy ha az én lelkem titkon el hitetett engem, és az én ſiáiammal meg czókoltam, auagy az én kezem czelekedte. d

d: Az az, Ha az báluánt meg czókoltam, vagy az és kezem bőczállötte.

28 Mert ezis (az báluányozás) az biráktól méltan büntettetic meg, mert így meg tagadtam vólna az magaſſágban való erős Iſtent.

29 Hogy ha öruendeztem az engem gyülölőnec nyomorúſá-

gén, és ðrûltem miſkoron ötet
e: Az az, Ha gazdaſkodo nem vóltam à ſzegényekhez, annira hogy az én ſzolgáim panaſzolkoznának, hogy az ſzegényeknec az ő házamnál iob állapatyoc, vagyon az ő állapatyoknál. és annira kel az ſzegényec környûl forgalodnioc, hogy ők ingyen ſem ehetnec. veſſiedelem találta elöl.

30 (Mert én nem engedtem hogy vétkeznéc az én ſiáiam ebben, hogy én átkot kértem vólna az ő lelkére.)

31 Hogy ha nem mondottac az én ſiólgaim, ô vayha adna valaki az vendégnec való húsból, mert mi eleget ſem ehetünc.e

32 Mert az iöueuént itkün nem hagyom vala hálni, és az én aytómat az vton iárónac meg nitom vala.

33 Ha az én vétkeimet az kép mutató emberec módgyára el fedeztem, és én magamhoz való ſierelmemben el röytettem az én álnokſágomat. f

f: Értelme ez: Ha én az én életemnec rendiben, az ew iſtenem törvénye ſzerint nem rendeltem az én életemet, az Iſten bátor ennélis inkáb megbüntеſſen.

34 Mert ióllehet én erôſiakot miuelhettem vólna nagy ſokákon, mind az által az én házam népénec meg vtáláſa ijeſit vala engemet, s vgy annira hogy halgatnéc, és kapun erôſiac miuelni ki nem mégyec vala.

g: Az az, ez vóltem vala el engemet hogy ha én mással gonoſzul ezelekeſtem, az en házam népennis vgyan azon eſec.

35 Kitſoda adhatna éñékem olly embert, ki az én igyemet meg hallgatná? imé ez az én beſiédemnec ſummáia és az én kéuánſágom, hogy auagy az Mindenható Iſten felellyen meg éñékem, auagy az én pereſem az én ellenem való vádoláſt irua adgya elô.

36 El veſiſiec hogy ha azt az iráſt az én hátamon nem hordoznám, és Corona gjanánt feiembe nem tenném. h

h: Az az, Bizonyal tudom hogy az irás néhem nem ſzidalmaura, hanem iſtenes ſzeretetes gyanta ionne.

37 Az én lépeſimnec ſiámát ô néki meg mondanám, és mint egy feiedelem olly bizuáſt mennéc hozzáia.

38 Hogy ha én ellenem föld fel kiáltand, és egyenlöképpen az ô barazdai ſirandnac. i

i: Az az, Ha meg nem fizettem az ſzántó béreſnec.

39 Hogy ha annac gyümölczét pénz nélkül öttem, auagy az földnec ſiántóinac lelkeket el keſeritettem. k

k: Igis fordithatni: Ha az földnec vrainac lelkeket meg keſerütettem: az az, Ha erôuel vettem el.

40 Az búza helyében teremien töuisk, és az árpa helyében konkoly.

§ *Itt vagyon vége az Iob beſiédinec.*

XXXII. Réſz.

Minec vtánna Iobnac három baráti meg állottac vólná az ſolásban, az itſiu Elihu elô áll, és meg dorgaluan az Iob barátit hogy nem tudnác bé dugni az Iobnac ſzáit, és immár többet nem tudnának ſólani, el kezdi az ſolást, kéruen ôket hogy meg halgaſſac, és meg engedgyec néki hogy minden hizelkedés nélkül ſóllyon, &c.

1 Minec vtáña pedig az Iobnac három baráti meg ſiüntenec vólna az felelettöl, miuel hogy az Iob igaznac láttatnéc lenni az ô ſiemei elött.

2 Fel geriede haragia az Elihunac az Barachelnec fiának, ki az Buztul való vala, az Ramnac nemzetſégéből, az Iobnac ellene, és az ô haragia vgyan fel lobbana az Iob ellen, hogy önnön magát az Iſtennél igazabnac mondaná:

3 De még az Iob három barátirais az ô haragia fel geriede, annac okaért mert ſemmit nem tudnac vala felelni, mégis az Iobbot kárhoztattyác vala.

4 Az Elihu pedig meg várta vala az Iobbot az ô beſiédében, miért hogy az Iob és az ô baráti vénebbec valának nálanál. a

a: Az az, Végig várta vala Iobnac és az ô barátinac beſzédit.

5 De

5 De minec vtánna meg látta vólna az Elihu, hogy ſemmi feleletre való tudomány nem vólna ez három ember ſiáiában, meg haraguéc.

6 Annac okaért felele az Buztul való El hu Baraceelnec fia, ſ-monda: Leg kiſſeb vagyoc idŏuel, ti pedig élemetes emberec vattoc, annac okaért én általlám, és féléc meg mondani néktec az én értelmemet.

7 Azt mondom vala magamban, idŏs emberec ſiólnac moſt, és az vénec ki ielentic az bŏlczeſéget. b

8 Bizonyára az halandó emberben amaz Lélec, c és az Mindenható Iſtennec ihléſe téſii az bŏlczeſéget.

9 Mélly ihléſnec általa az kiczínec bŏlczelkednec, és mint az vénec az itéletet értic.

10 Annac okaért azt mondom, halgaſſátoc engemet, ſ-hadd mutaſſam meg az én értelememet.

11 Imé én meg vártam az ti beſiédeteket, és fülemet haituán figyelmeteſen meg halgatám az ti értelmeteket, mind addîg mîg beſiélgetnénec.

12 Touábba ti reátoc halgatuán eſiembe vŏm, hogy imé ſenki nincz kŏzŏttetec, az ki az Iobbot meg dorgalhatná, auagy az ŏ beſiédére meg felelhetné.

13 Hogy azt ne mondhaſſátoc, találtunc az Iob ellen bŏlczeſéget, de czac az Iſten tęritheti meg ŏtet, nem ember.

14 Meg felelec én, ióllehet nem én ellenem rendelte az ŏ beſiédét: de az ti beſiédetec ſierint nem felelec.

15 Mindgyárt el remŭlénec: és tŏbbé nem felelénec, és halgatánac. d

16 Mert ŏk mikoron ſióllanánac én meg várám; de miért hogy meg ſiŭnénec, ſ tŏbbé nem akaránac felelni néked Iob?

17 Felelec énis azért az én réſiemrŏl, énis az én értelmemet meg mutatom.

18 Mert beſiédeckel rakua vagyoc, és az én ſiiuemben való fel geriedt lelkem ſiorongat az ſiólásra.

19 Imé az én ſiiuem meg ſiakad, mint az wy borral tŏltŏtt tŏmlŏc, kiknec ſiáioc ninczen nitua.

20 Ki mondom azért hogy valami pihhenéſem leheſſen énnékem, meg nituán az én aiakimat meg felelec.

21 Ne kelleſſéc pedig (kérlec titeket) ſiemélt válogatnom, és az emberec elŏtt ne kelleſſéc hizelkedŏ beſiéddel élnem. e

22 Mert nem tudoc hizelkedŏ beſiéddel élni, mert ha czac keueſſé élnékis vęle, meg ŏlne az engem az ki teremtett.

b: Az az. Azt alitom vala hogy az ſzakal alatt vagyon az bŏlczeſeg, de moſt látom hogy az Iſten alándoka az bŏlczeſég akar vén légyen az ember akar iffiu.

c: Vagy igy, Bizonyára vagyon lélec az emberben, de az bŏlczeſégnec értelme az mindenhatónac ihleſéből vagyon.

d Almelkoduán mŏdgya ezekét az Elihu: Bezzeg nagy dolog hogy ez vén emberec igy felemlenec és nemulánac meg.

e: Az az. Engedgyetec meg nekem hogy egy igyŏ beſiéddel ellyec minden ęzifra nélkül.

XXXIII. Réſz.

El kezdi Elihu az ŏ beſiédét, és az Iobbal Iſten képében való diſputáláſát, biztatuã Iobot hogy ŏis ſabadon diſputálhat ŏ ellene. Elŏſŏr azért arra felel meg néki, hogy magát igazira az Iob, és az Iſtent vádolá. Máſodſor arra felel hogy Iſtente haraguſſic hogy néki nem felel. Azt mondgya pedig hogy felel és ſŏl Iſten ſokſor látás altal, ſol nyomoruſágoc által. Azris meg mondgya hogy az ŏ kŏueti általis ſol az nyomoruſágba eſett embernéc nagy haſonnal.

1 NO azért most hald meg az én besiédimet, és minden én besiédimet vegyed fülleidbe.

2 Imé immár meg nîtom az én siáiámot, s siól az én nyeluem az én siáiámban.

3 Az én igasságomat, és az én aiakimnac sententiáiát az én besiédim niluán ki ielentic.

4 Az erös Istennec lelke czinált engem, és az Mindenható Istennec reám való lehellése adott én belém életet.

5 Azért ha felelhetsi énnékem, én elötttem késiicz magadot az feleletre, s-ály ellenem.

6 Imé én az te besiéded sierint az erös Isten képében te veled disputáloc, énis pedig sárból formáltattam. a

7 Imé az én tölem való félelem nem háborit meg tégedet, az én kezem te raytad nem lésien súllyas.

8 Czac hogy azt mondad az én hallásomra, mikoron az te besiédidnec siauát hallottam.

9 Tisita vagyoc minden fogyátkozás nélkül, meg tisitittam és ninczen semmi álnokság én bennem. b

10 Imé (mondod aztis,) minęmö alkolmatosságokat talála Isten én ellenem? és engem vgy tart mint egy ellenségét.

11 Békóba veti az én lábaimat, és örzi az én ösuénimet.

12 Imé czac ez besiédekértis nem vagy igaz, s-azt felelem tenéked, hogy nagyob az Isten az embernél.

13 Vallyons miért perölsi ö vęle, azérté hogy minden ö dólgairól nem felel meg? c

14 Imé az Isten ha egysier vagy kętsier siólis, nem érti az ember.

15 Vgy mint álom által, éijeli látás által, mikoron nagy álom siáll az emberekre, s-mikoron az ö ágyas házokban alusinac.

16 Ackoron meg ielenti d az nyomoruság okait az embereknec fülökben, és az ö tanitását az embereknec siiuekben meg peczétli.

17 Hogy az ember el hadgya az ö czelekedetit, és hogy az keuélységet az emberböl ki vegye.

18 Es hogy meg tarcza az embert az sirtól, és az ö életét, hogy azt az fegyuer által ne iária.

19 Annac felötte faydalommal az ö ágyas házában az embert meg feddi, és az ö czontainac sokaságát erös faydalommal bünteti meg.

20 Vgy annîra hogy az ö élete isionyodgyéc az ételtöl, és az ö lelke meg vtállya az kedues étketis.

21 Es az ö sieme láttára az embernec teste el siáradgyon, és az ö czontati; ki üllyenec, meslyec nem láttatnac vala.

22 Végezetre hogy az ö élete közel légyen az sirhoz, és az ha-

a: Az az. En disputáloc veled Isten képében, te felely nékem. Ne fély pedig én tölem mert ember vagyoc énis, szabadon disputalhatz én velem.

b: Első vádolása az Elihunac, mellyel vádollya Iobot. Ha egyéb bűnöd nem volna, ezis nagy hóg magadat igaznac mondod, és az Istent vádolod.

c: Másodszor ezzel vádollya Elihu Iobot, hogy Istenre haragodnéc miuel hóg néki meg nem felelne es nem szolna. Azt mondgya azért Elihu hóg Isten sjól az embernec álomban, látásban, annac felötte szól az nyomoruságoc általis, ez végre hogy az emberec eszekbe vegyéc magokat, &c. Innétis meg tetszic hogy Iob élt az törvénnec ki adása elött, mert arról nem emlekezic, hanem czac álom, ról, látásról, mellyec által szokot vala régen szólni, mint Abimemeleehnec. Gen. 20.

d. Az nyomoruságoknac okairól vagy vegeiről szól Elihu az Iobnac.

az halálos keserues faydalomhoz.

23 Ha ackor ő hozzá iöuend kőuet, [e] az Isten akarattyánac ezer kőzzül egy magyarázóia, az ki meg ielencze az embernec az Istennec igassagát.

24 Es az Istent az ő kegyelme felől meg siólituán, azt mondgya (Istennec:) Szabadicz meg őtet, hogy meg ne hallyon, találtam engesitelést néki.

25 Az ő teste meg vijul, inkáb hogy nem mint gyermekségében vóit, és vgyan meg tęr az ő iffiuságánac ideiére.

26 Es mikot tęrden állua imádandgya az Istent, ió keduel hozzá fogadgya; hog az ő siinét nézhesse nagy őrömmel, és az embernec az ő igasságát meg adgya.

27 Az embereket nézuén ezt mondgya: vétkeztem vala, és az igazat el forditottam vala, melly dolog énnékem nem hasinált vala.

28 Meg váltá az én életemet, hogy meg ne halnéc, és hogy az én életem az világosságot nézhesse.

29 Imé mind ezeket az erős Isten soksior czelekedi az emberrel.

30 Meg mentuén az ő életét az sirtól, és hogy világositasséc az életnec világosságáual.

31 Vedd esiedbe azért Iob, és halgas meg engem, halgas hadd sióllyac én.

32 Hogy ha pedig feleletre való besiédid ielen vadnac sióllj, mert felőtte igen kéuánnalac téged meg igazitani.

33 Ha pedig ninczen besiéded, te halgas engem, halgass és meg tanitlac téged az bőlczeségre.

e: Azt mondgya Elihu nem czac alom látás, és nyomorúságoc által szól Isten az embernec, hanem az ő kőuetitis az Prophétákat, az tanitokat, hozzáia küldi, hogy az nyomorusagnac ideien, azt tanitsac az Isten igassága felől, és kőnyőrőgienec az Istennec érőtte és meg mutassac néki az békeltető személt. Meg mondgya touábba mitsoda haszon kőuetkezic az nyomorúltra ez illyen vigaztalásból. Meg vidamúl az ember, imadgya az Istent, hálákat ád, vallást tészen az ő bűneről nyomorúságárol, és az Istenió vóltáról. Ezt pedig Elihu azért mondgya, hogy esmérie meg őtet lenni. Istentől ő hozzá küldőt kőuetnec, &c.

XXXIIII. Rész.

Ez Cáputbannis az Elihu óltalmazza Istent az Iob ellen, ebben hogy magát ártatlannac, Istent hamisnac mondotta vólna, miuel hogy az ő nyomorusagit annira meg sokasitotta vólna. Oltalmazza pedig az Elihu Istent, hogy ő benne hamissag ninczen, ezzel ez erősséggel, mert bűnterőie az hamisságnac, mert teremtő, és mind ez világnac gondgya viselőie és igazgatóia. Nem lehet azért hogy ő benne hámisság légyen. Tanaczotis ad az Iobnac, hogy ne vádollya Istent, hanem inkáb tęrien hozzáia, esmérie meg bűnét, kőnyőrgiőn Istennec, az ki őtet méltan ostorozza, &c.

1 SZóluán ismét az Elihu, monda:

2 Hallyátoc meg bőlczec az én besiédimet, és ti tudós emberec hayczátoc hozzám fűleiteket.

3 Mert az fűl probállya meg az besiédet, mint az embernec énye kóstollya meg az ételt.

4 Válasisiunc mi magunknac disputálásra való dolgot, és érczűc meg mi kőzőttűnc mitsoda légyen leg iob.

5 Mert Iob azt monda: igaz vagyoc, [a] és az Isten az én igyemet el halaztotta.

6 Az én igyem felől hazudnéké? halálos az én belém lőtt nijl oknélkűl.

a: Megis azért karbóttattya Elihu Iobot, hogy magát ártatlannac, Istent hamisnac monodtt.

7 De kitſoda lehetne ollyan
mint az Iob, ki egyebeknec czu-
foláſát vgyan innáia mint az vi-
zet? [b]
8 Es ki iárna az álnokſágnac
czelekedöinec tárſaſágában? és
ki iárna az iſtentelen emberec-
kel?
9 [c] Mint ha azt mandotta vól-
na az Iob, hogy nem haſinál
az embernec ha Iſtennel akar
iárni.
10 [d] Ezokaért ti tudós embe-
rec halgaſſátoc engemet, táuól
légyen az erös Iſtentöl az gonoſ-
ſág, és az Mindenhatótól az ál-
nokſág.
11 [e] Mert az ö czelekedeti ſie-
rint fizet az embernec, és kiki
mind az ö vta ſierint talállya az
mit keres.
12 Bizonyára az Iſten gonoſiúl
nem czelekedic, és az Minden-
ható az itéletet el nem fordit-
tya.
13 [f] Vallyons kitſoda adta ö ke-
zébe az földet? és kitſoda ren-
delte az egéſi földet?
14 Hogy ha ſiiuét vetné ez em-
berre, és ennec lelkét ſ-lehelléſét
hozzá akarná vennie. [g]
15 Minden teſt meg halna, és
az ember porrá lenne.
16 Ha azért vagyon Iob vala-
mi értelmed, halgaſd meg ezt,
és az te füleidet hayczad az én
ſiámnac beſiédére.
17 [h] Vallyon az ki az igaz ité-
letet gyülöli, annac ſebeit be-
kötié az Iſten? söt inkáb az
igazat hamiſſá tehetedé?
18 [i] Az ki az királyoknac azt
mondgya, ô álnoc: és az feie-
delmeknec, ô gonſi téuö.
19 Az ki az feiedelmeknec ſie-
mélyét nem válogattya, és ki-
nec elötte nem iſmértetic meg
az nemes az ſiegéntöl, mert
mindnyáián az ö kezeinec mún-
kái.
20 Egy ſiem pillantásban az
hitetlenec meg halnac, és éy-
fęlykor meg háborodic az nép,
és el múlic, és az erös, kęznélkül
el törettetic.
21 Mert mindennec vtaira vi-
gyáznac az ö ſiemei, és az ö lépé-
ſit iól láttya.
22 Ninczen olly ſetétſég, és
ninczen olly halálnac árnyéka,
àhól el röytheſſe magát az álnok-
ſágnac czelekedöie.
23 Mert nem kárhoztattya Iſten
az embert abban az mit nem cze-
lekedett, hogy Iſtenuel pörbe
álhatna.
24 Meg rontya az hatalmaſo-
kat, és egyebeket állat azoknac
helyekbe.
25 Ecképpen meg tuduán az
ö czelekedeteket, mindgyárt
meg rontatnac mihelt az ſetétſé-
get el vötte. [k]
26 Meg tapodgya öket vgy
mint iſtenteleneket mindenek-
nec láttára.
27 Holott ö töle el táuoztanac,
és ſemmi vtait néki nem köuet-
téc.

28 Azok-

b: Mintha azt mondaná: Az ki iámbor vólna, minemönec mondgya magát Iob, vgy nem bolondoznéc, hogy magát ártatlannac mondaná, mikor Iſtent ragalmazza, és ácképpen magát minde neckel neuettetné.

c: Az az, Iobnac minden beſzéde erre mégyen hogy nem haſinál az iámborſág, és az Iſten hamis hogy ötet iámbort igy nyomorgattya.

d. Bizonittya Elihu hogy az Iſten ben ninczen hamiſſag.

e: Az Iſtenben ninczen hámiſſag: mert mindennec fizet, és mindent bünetet az ö érdemc ſzerint.

f. Hogy ſenkin Iſten boſzſzút nem téſzen, azzal bizonitya Elihu, mert teremtö és gonduiſelö.

g. Ha az Iſten mindent az ö büne ſzerint verné, és mindent el akarná vezteni, ninczen ſenki kit el nem veſzthetne.

h: Az Iſtenben nintſen hamiſſág, hogy az gonoſzokat iöuá hagyna, söt inkáb nagy ſzégyen dolog vólna az Iſtent ſzidalmazni és karhoztatni, holott az Iſten igaz és hatalmas.

i: Igis fordithattyuc: Auagy ſzabadé az királnac mondani. O te hamis, és az feiedelmeknec ö te Iſtentelen? mint ha azt mondaná: Ha annac nem ſzabad azt mondani: Sockal inkáb nem ſzabad annac azt mondani, az ki az feidelmeknec ſzemélyeket nem válogattya, &c.

k: Az az, Mihelt azoknac czelekedeteket nap fénre hozta.

28 Azokra hozuán az ſiegény nyomorúltnac kiáltáſát, mikoron à ſiegénjeknec kiáltáſát meg halgattya.

29 Mert mikor az Iſten nyugodalmaſocká téſſi az ſiegényeket, kitſoda à ki meg háborittya? és mikoron az ő ortzáját el rőyti vagy egy nemzetſégtől, vagy egj embertől, kitſoda mér ellene támadni?

30 Hogy kép mutató ne wrálkodgyéc, és hogy az nép kőzött azIſtenteleneknec tőrei ne legyenec.

31 Azért az erős Iſtennec, ki azt mondgya, megengedtem néked, nem rontlac, ezt kel mondani.[l]

32 Annac felőtte az mit tudoc, te Wram tanicz engemet, ha gonoſſágot tſelekedtem nem mégyec touáb benne.

33 [m] Auagy nem tőled vagyoné az vétec, az mellyért fizeti ezeket néked, mert az WRnac igaz itéletit meg vtáltad, és te válaſztottad, és te te magad igaſſágát, ſ. nem én? Ha pedig tudſi valamit, felelly meg énnékem.

34 Az bőlcz emberec tudom hogy velem éggyeznec, és az bőlcz ember, az ki engem halgat, énnékem enged ebben.

35 Az Iob nem igazán ſiól, és az ő beſédit eſtelenől ſióllya.

36 [n] En Attyám, probáltaſſéc az Iob mind addig míg meg győzettetic, ez illyen hamis feleletekért, mellyec az álnoc emberben ſioktanac lenni.

37 Mert az ő vétkéhőz tőbbet rakna, és minket meg czufolna, és az Iſten ellen való káromláſát meg tőbbitené.

XXXV. Réſz.

Az Iobot ez Cáputbannis vádollya az Elihu hogy magát ártatlannac mondotta, és azt mondgya hogy ez illyen káromló beſédeckel az magaſſágos ſgekben lakozó Iſtennec ſemmit nem árt, hanem maginac. Másfodſor azt mondgya hogy ha az nyomorúſágban kiáltó ember meg nem halgattatic ha az Iſtent meg nem eſméri, ſockal inkáb nem halgattatic meg az káromló. Inti azért Iobot hogy az ítéletet hadgya Iſtennec es bizzéc az Iſtenben, ne ſáráſſa magát hálonatalan beſédeckel, &c.

1 Tőbbet felele Elihu, és monda:

2 Vallyon azt gondolod valaé, hogy igaz vólna az mit ez előtt mondaſi vala: az én igaſſágom nagyob hogy ſem mint az Iſtene?

3 Mert te Iob azt mondod: mit haſinál, és mi haſinot véſſec abból ha az én bűnőm meg boczátatic?

4 En beſiéddel meg felelec néked, és az kic veled éggyet értenec.

5 [a] Tekincz az égre és láſd meg, és nézd meg az felőtted való felhőket, melly igen magaſſac te felőtted.

6 Hogy ha te vétkezel, mitſoda fogyátkozáſt czelekedel Iſtenben? auagy hogy ha az te bűneidet meg ſokaſitod, mit ártaſi néki?

7 Ha pedig igaz vagy mit adſi ő néki? auagy mit vellen az te kezedből?

8 Az

l: Az az: Miuel hogy ezec igy vadnac, nem kel tehát az Iſtent hamiſságban vádolni, hanem inkáb az Iſtennec, ki az kegyelemre haylandó, eſt kell mődani. Eſmérem és tudom bűnös vóltamat, az mit nem tudoc tanicz meg arrais ha vétkeztem nem mégyec touáb; nem kellene iſtent vádolnod.

m: Igis fordíthatni. Auagy te tőled függé az mit ő el akar végezni? Mert az ő ítéletit, vagy életedet meg vetted, és te azt válaſztod magadnac az mit akarſz: én ezt veled nem tartom Vagy igis. Auagy ohot kellet vólnaé arra adnod, hogy az iſtem tellyeſſéggel megbüntetéſen? mert az halált válaſztottad magadnac meg vtáluan az életet.

n: Iſtenre fordittya beſzédét Elihu.

a: Azt akarja mondani: Az Iſten méltoſágát meg gondolhatod az egekből es felle gekből. ha azért vétkezel vagy ſol ezelékeſzel, néki nem ártaſz ſem haſználſz hanem mikeppen, gonoſſa god embernec ártaſzon hogy ſem ſo tetemenyed embernec haſznál.

8 Az te gonoſſágod az illyetén
gonoſi embernec árt mint te
vagy, és az te igaſſágod az em-
bernec fiainac haſinál.
9 Az kic az ö nagy hatalmaſſá-
gokban bizuán, azt czelekeſiic
hogy az nyomorúltac kiálcza-
nac, és kiáltnac az Iſtenhöz az ha-
talmaſoknac kegyetlen karioc
miatt.
10 De ha az nyomorúlt nem
mondgya, hól vagyon az Iſten
az ki engem teremtett? az ki é-
tzakais az ö diczéretire fel indit.
11 Ki minket inkáb tanit à földi
oktalan állatoknál, és az Eegi
madaraknál böltſebbecké téſien.
12 Ackoron kic à gonoſioknac
kegyetlenſégec miatt kiáltnac,
nem halgattya meg Iſten azokat.
13 Mert az heuſágos kiáltáſt az
Iſten meg nem halgattya, és az
Mindenható czac reá ſem tekint.
14 Sockal inkáb nem halgat
meg ha azt mondod: Iſten nem
viſelſi én reám gondot. [c] Az i-
télet azért légyen ö elötte, és re-
ménſéged veſſed ö benne.
15 Moſtan pedig miuel hogy
azt nem miueled, azért látogat
meg téged haragiában, mert az
ö kegyelmeſſégétis nem tudgya
az Iob.
16 Hanem heuſágos beſiédre
táttya fel ſiáiát, és tudomány nél-
kül való ſiót ſiaporít.

b. Azt akaria mondani. Az nyomoruſágſoc, az nyomoruſágban kiáltókis ſokac. De ha az nyomoruſágban az ember czac kiált, és az Iſtent meg nem iſméri az terméſzetből, teremtésből az ö beſzedeből, és ö hozzáia nem tér meg nem halgattatic.

c: Az az, Czelekegyec vgy à mint ö akaria. Ertelme pedig beſzédénec ez. Ha Iſten meg nem halgattya azokat az kic ö reáia nem néznec és néki nem könyörgenéc, inkáb nem halgattya meg azt à ki tugadgya az Iſtin gonduiſeléſet. Azért Iſtenre hadgyad à te dolgodat.

XXXVI. Réſz.

Azt mondgya Elihu ez Cáputban hogy noha az Iſten az gonoſſoknac bűntetőie, mind az altal az hiueknec kegyelmes iſtene, és noha nyomoruſággal azokat meg látogattya, és meg terheli, mind az által nékiec iauokra vagyon, és végre iól léſſen dolgoc, nem vgy mint az kép mutatóknac. Iobnakis azért azt mondgya hogy ha meg alázza magát, meg ſabadittya Iſten. De vádollya az Iobot hogy Iſtent ingerli és haragiát geriezti. Más felöl inti hogy ne vádollya Iſtent hamiſſágbán, és intéſénec ſép okait adgya.

1 VEgezetre elö ménuén be-
ſiédében Elihu, monda:
2 Váry meg męg egy keueſſé,
meg mutatom te néked az ígazat, mert męg vagyon az Iſtennec mentéſére való beſiédem.
3 Elö veſiem az én értelmemet
meſiſiönnen, [a] és az én terem-
tömnec igaſſágot tulaydonitoc?
4 Mert bizonyára az én beſié-
dim nem léſinec hamiſſac, és az
én értelmemben te elötted tö-
kélletes léſiec.
5 Imé noha az Iſten erös, mind
az által nem vtál meg, mert ö
erös, és az mi lelkünknekis ö
ereie.
6 Nem tartya meg az iſtente-
lennec életét, de az ſiegények-
nec igaz töruéńt téſien.
7 Nem veſii el az ö ſiemeit az
igaz emberröl, söt inkáb azokat
az királi ſiękben az királyockal
helhezteti mind öröcké, hogy fel
magaſitaltaſſanac.
8 [c] Hogy ha pedig néha mint
egy békoban meg köttetnec,
és fogua tartatnac az nyomoru-
ſágnac kötelében.
9 Minec vtánna az czeleke-
deteket nékic meg ielenti, és
hogy az ö vétkec igen el hatal-
maztac vólt.

a: Az az, Eleitöl foguán mint vólt az dolog meg mondom.

b: Noha az Iſten az ö hatalmaſſágából az gonoſzokat meg bűnteti, mind az által az igazakat meg öltalmazza.

c: Ha nyomoruſágot boczat Iſten az emberre, iö végre miueli, és minec vtánna az ember eſzébe véſzi magát, iöl léſzen dolga.

10 Es ŏ nékic vgyan fŭlŏkbe
súgia èffęle ostorozással, meg ie-
lentuén hogy meg tęrienec az ŏ
bŭnŏkbŏl.
11 Hogy ha az Istennec enged-
nec, és tisitelendic ŏtet; az ŏ
napiokat békeségben végezic el,
és az ŏ esitendŏiŏket gyŏnyŏrŭ-
séges dólgokban.
12 Hogy ha pedig nem enge-
dendnec, fegyuerrel által veret-
tetnec, és az tudatlanságban múl-
nac ki.
13 [d] Az kic pedig siiuekben kép
mutatóc, és haragusinac, s- nem
kiáltnac mikoron meg kŏtŏzi
ŏket.
14 Az ŏ gonosi iffiuságokban
halnac meg, és az ŏ életec meg
siŭnic az paráznackal eggyŭt.
15 Meg siabadittya az nyomo-
rúltat az ŏ nyomoruságából, és
à háboruságban az ŏtet félŏknec
fŭlŏket meg nittya.
16 [e] Igy ècképpen tégedetis az
nyomoruságnac sioros torkából
ki siabaditana az sięlessége, ho-
lott semmi nyomoruság nem
vólna, és asitalodnac étke kŏ-
uérséggel rakua lenne.
17 De te istentelen ember mód-
gyára tésisi itéletet, mind az által
az Istennec itéleti és igassága meg
marad.
18 Mikoron az Istennec buzgó
haragia reád kŏuetkezic, meg
lásd hogy téged tŏle el ne vessen,
mert az váltságnac nagy árrais
téged meg nem siabadit.
19 Auagy az Isten bŏczŭllié az
te gazdagságodat? nem beczŭlli
az eresitett aranyat, és semmit
sem beczŭl à mi téged óltalmaz-
hatna.
20 [f] Ne kéuánnyad azt az é-
tzakát, mellyen minden népec az
ŏ helyekre mennec.
21 [g] De meg óltalmazd ma-
gad, hogy az álnokságra ne te-
kincz, hogy az nyomoruság he-
lyett azt válasitanad.
22 [h] Imé az erŏs Isten fel ma-
gasital: és kitsoda az, à ki v́gy ta-
niczon mint ŏ?
23 Kitsoda tanitotta ŏtet az ŏ
v́taira? auagy ki mondhattya
néki, álnokságot czelekesiel?
24 Meg emlekezzél azért, hogy
te az Wrnac tselekedetit magasi-
tallyad, mellyet az emberec iól
látnac.
25 Mellyet mindnyáián az em-
berec néznec, és az ember táuól
fŏldrŏlis meg lát.
26 Imé az erŏs Isten mely nagy-
ságos, męgis ŏtet nem ismérhet-
tyŭc meg, és ŏ néki esitendeié-
nec siámánac nem mehet senki
végére.
27 Mert az czep vizeket az ęg-
ben meg tartoztattya, mellyec
essŏt ŏntŏznec vala az embernec
vesiedelmére.
28 Mikoron az feiŭnc felŏtt
való felhŏc (az vizŏzŏnkor) foly-
nánac, és czepegnénec soc em-
berekre.
29 Annac felŏtte az ember meg
tudhattyáé az sŭrŏ felhŏknec kŭ-
lŏmbségét, és az ŏ sátorában a-
zoknac zúgásokat?
30 Imé az embereknec vilá-
gos tisz-

d: Az kép mutatóc áz ŏ bŭnŏkben el vesznec.

e: Az mit kŏzŏnséges képpen monda az elŏtt, immár azt az Iobra szabia, és azt mondgya hogy ha magát meg alázna, ŏtetis meg szabaditana az Isten. De vádollya az Iobot hóg Isten haragiát ingerli magára, és inti ŏtet, hóg nagyob vesiedelmet ne szerezzen magánac.

f: Az az, Ne kéuánd az halált.

g: Inti Elihu Iobot hóg az Istent ne vádollya hamisságban.

h: Okait mondgya Elihu, miért nem kel vádolni, és miért nem vádolhattyuc Istent hamisságban. Tudni illic mert hatalmas, mindenhatò, bölcz nagy Isten, soghatatlan, ŏrŏcke valò, és ezeket bizonittya Elihu az czudálatos czelekedeteck el mellyeket Isten az mennyén földŏn czelekeszic.

gos tiſita idöt ád, és imé iſmét az földet bę fedi eſsöuel.

31 Es ezeckel bünteti meg az népeket, és ezekböl ád elegléges eledelt.

32 Az ö kezéuel az világoſſágot néha bę fogia, néha meg tartya az ö kezét, az és könyörgö emberért.

33 Ezzel meg mutattya mind ö hozzá, mind az oktalan állatokhoz, és az földnec gyümölczéhöz való ió akarattyát.

34 [i] Iſtennec illyen dolgai miatt rötteg azén ſiiuem, és helyéröl mintha vgyan ki mozdúlna.

i: Nemellyec az kö-uetkezendö Caputot ezen kezdic el.

XXXVII. Réſz.

Ez Cáputban az Elihu megis bizonittya az Iſtennec hatalmaſſágát, mindenhatóſágát, bölczeſégét és irgalmaſſágát, az ollyan dolgokból, mellyeket Iſten czelekeſſic az Eegekben, mint az méndörgéſec, villamáſoc, eſöc, ſelec, hogy mind ezekböl meg eſméruén Iob az ö erötlenſegét Iſtenhöz tęrien.

1 HAllyátoc meg röttegéſſel az ö dörgö ſiauát, [a] és az ö ſiáiából ſiármazó ſiólláſt.

2 Melly mind az Eegec alatt hallattatic, és az ö villamáſát ez földnec minden réſieire ki terieſiti.

3 Az villamás vtán ordit az méndörgés, és dörög az ö nagyſágos ſiauáual, és mikoron az méndörgö ſiaua hallatic, nem halaſitya touáb az eſsöket.

4 Az Iſten mikor az ö ſiauáual dörög, czudálatos képpen czelekedic, és olly nagy dolgokat czelekedic, hogy meg nem érthettyüc.

a: Az Iſtennec dörgö ſiauán érti az röttenetes mendörgéſéket, mert az Iſtennec hatalmas mindenhatóſágát, és prouidentiáiat bizonittya Iob az méndörgéſeckel, villamáſockal eſsöckel.

5 Mikoron az hónac azt paranczollya, légy (vgy mond) az földön, auagy az zápornac vagy eſsönec, azonnal az ö hatalmánac zápor eſsöi ielen vadnac.

6 Minden embernec kezét bę peczétli, [b] hogy házánál láſſon dolgához.

7 Ackoron az eſsökor az mérges oktalan állatis bę mégyen az ö lakó helyére, és lakic az ö barlangiában.

8 Az ö helyéböl le ſiáll az forgó ſięl, és az éſiaki ſięlböl az hideg-ſég.

9 Iſten az ö fuualláſáual czinál ieget, és az vizeknec ſięleſſégét bę ſiorittya.

10 Az földnec meg ötözéſénec, okaért az sürö felhöt [c] fáraſityá, viſiont el oſilattya az ö villamáſánac felhöiét.

11 Végezetre az Iſten èffęle Eegi változáſokat az ö bölcz tanáczából viſiſiontagſággal czelekedi, hogy azt az mit ö paranczol ez földnec ſiinén czelekedgyéc.

12 Auagy oſtorúl, auagy az földnec haſinaiért, auagy hogy az embereckel ióltégjen, azt czelekedi hogy ezeknec mindenic ielen légyen.

13 Ezt Iob vedd füleidbe, ály meg és gondold meg az erös Iſtennec czudálatos czelekedetit.

14 Meg tudhatodé mikor az Iſten azokat el rendeli, hogy ſénlyéc az ö felhöiénec világa.

15 Auagy tudodé az sürö felhöc mimó-

b: Az az, Mikor az nagy zápor el iö, az embereket el rekeſzti az mezei múnkatúl, hogy hazoknál tegyenec dolgot. Iöllehet igis fordithatod: hogy az ö múnkáſihoz ne láthaſſanac.

c: Tudni illic az felhöt ide touá hayuán.

mimódon függenec, auagy értedé amaz tökélletes bölcz Istennec az ő czudálatos dolgait.

16 Miuel melegülnec meg az dęl ſiinben az te ruháid, d mikoron ez földön czendeſség vagyon?

d: Az az, mikor à déli ſzél meg áll, és az éſzaki ſzél meg indul.

17 Vallyon ő vęle eggyűt terieſztettedé ki az Eegeket, mellyec az felsö felhökhöz ragaſztattanac, ſ. erösſec mint az atzél tükör.

18 Mond meg nékünc mit mondhatnánc néki? mert mi az mi ſetétſégünc miatt nem ſiólhatunc vęle.

19 Vallyon meg mondgyaké néki ha ſióllandoc? auagy perelhetnéié valaki ő vęle? kętſég nélkül meg eméſztetnéc (ha azt miuelné.)

20 Noha pedig az emberec nem nézhetnec az napra, mikor az Eegeken fénlic, mellyeket az ſięl meg tiſztitott.

21 Ha arany ſiinö világoſſág fel támad az éſzaki ſięl miatt, e az Iſtenben pedig az diczöſség ſocckal inkább böczülletesb.

e: Az az, Nem nézhetünc az napra mikor fénlic, tehát az Iſtennec fényeſſeges méltoſságát, hogy ſzennedbene el az ember.

22 Az Mindenható kit meg nem foghatunc, nagy az ő hatalmáual, de az ő igaz itéletinec, és igáſſágának nagyſag a ſierint nem bünteti az embert.

23 Annac okaért félic őtet az emberec: Es nem nézi az bölczeknec ſiemélyeket.

XXXVIII. Réſz.

Immár ez Cápurban az Iſten ő maga áll elő, és az Iobot meg győzi az ő hatalmaſságáról, Mindenhatoſságáról bölczeſégéről, és jó voltáról, az ő teremtéſéről, és mind közönſéges mind keuéltképpen való gondviſéléſnec és Igazgatáſának bizonſágiual, melly gonduiſeléſéből az Iſten mind az menyen, földön, mind az tengerben és az mélſégben való állatokat igazgattya, &c.

1 VEgezetre felele az WR az Iobnac az forgó ſięlből, ſ. monda:

2 Kitſoda az à ki meg homályoſittya az Iſten tanátſát tudatlan beſiédeckel?

2 Nó moſt mint egy vitęz öuedezd fel az te derekádat, és az mit töled kérdec mond meg nékem.

4 Hól vóltál mikoron az földet fundálnám, mond meg ezt ha tudſi valami értelmet.

5 Kitſoda rendelte el az földnec mértekét, mond meg ha te bölcz vagy? auagy kitſoda mérte meg azt az mérő ſinórral?

6 Auagy az ő alſó fundamentomi miczodán állnac? auagy ki vetette fel annac ſiegelet köuét?

7 Mikoron az fényes czillagoc diczérnénec engem, és az Iſtennec fiai öruendeznénec.

8 Auagy kitſoda zárta bę az tengert aytóckal? holott ki folna mint az gyermec az ő annyának méhéből.

9 Hól vóltál mikor az tengert felhöuel meg ruháznám? és az homályoſſággal vgy mint polykáual bę fedezném?

d: Az az, Mikor az tengernec fęzékét eſmáléc mint egy bölcsőt, és azt megerősittem, hogy ki ne folna.

10 Mikoron az én decretomom ſierint az földet meg ſiakaſtám, d és az tengerre retelſt és aytókat vetéc?

11 Azt monduán néki : Czac addîg iöy ki, ſ. touáb ne menny, és itt az part ellene áll az te fel háborodott habiaidnac.

12 Auagy az te ſiületéſednec napiatól fogua paranczoltálé az reggelnec, auagy az haynalnac az ö helyét mondhattadé meg ?

b: Ezt azért mondgya, mert miuelyen az hainal fel ió, az gonoſz tenö emberec azonnal el vészteznec.

13 Hogy az haynal fénye az földnec réſzeit bę fogia, mikoron az gonoſi téuö emberec az földröl el üzettetnec. b

Az föld pedig meg tetęſic, és abban való ékeſſegec meg látzatnac.

14 (Melly (föld) el változtattya önnön magát, miképpen az peczéttel meg iegyzettetett ſár, és meg láttatnac mi tölünc annac öltözeti.)

c: Az az, Volté hatalmad arra hogy az napot hamar fel hoznád az végre, hogy az gonoſz iſtenrelé emberec meg fogattatuán, meg bűntetnénec, és életektöl meg foztatnánac, mert azt érti az gonoſzaknac világoſſagokon.

15 c Es az Iſtentelenektöl meg tiltatnéc az ö világoſſágoc, és az fel emelkedett hatalom meg töretnéc?

16 Bę mehettélé ſiintén az tengernec mélſégéig : auagy el iártadé az mélyſégnec belsö réſzeit?

16 Vallyons meg nittattanaké te néked az halálnac kapui, auagy az halál árnyékának kapuit láttadé?

18 Vertedé eſiedbe az földnec ſiçleſſégét, mond meg ha mindeneſtöl foguán tudod azt.

19 Minęmö vton mehetni oda, àhól az világos nap lakozic, és az ſetétſégnec hól vagyon helye.

20 Mikoron ezeket mind az ö határaiglan meg tudandod, és meg értended az ö házának öſuénit.

21 Tudgyad hogy te męg akkor ſiülettél, d és az te életednec napiainac ſiáma igen ſoc.

d: Ezt azért mondgya Iſten tobnac, hogy ötet ne vetnéſſe és ellyuſolya, mintha azt mondaná: ha mind ezeknec végére menhetnéz, tehát Iſten vagyte, &c.

22 Bę mehettélé az hónac tárházába? auagy az içg elsönec kénczét láttádé te?

23 Mellyeketén tartoc az nyomorúſágnac ideiére, és az ütközetnec ſ. hadnac napiára.

24 Es tudodé miczoda vta vagyon az földnec páráiának, mellyböl ez földön az ſiçl léſſen?

25 Kitſoda oſitott az áradáſnac folyó helyét, e és az zúgó zápornac vtát?

e: Az az, Kitſoda adta karattyaſzerint léſſen valamelly tartományban nagy eſső, eggyik nagyob hogy nem maſuc.

26 Le boczátuán az erös földre az eſsöt, és az puſitára holott ſenki nincz.

27 Hogy meg elegitſe az puſita és el hagyattatott kietlen helyét, és az gyenge füueket ki hozzá.

28 Nem de vagyoné az eſsönec attya? auagy ki ſiülte az harmatnac czepegéſét?

29 Kinec méhéböl iött ki az içg? auagy az Eegnec daráiát ki ſiülte?

30 Mint egy kö alá az vizec el reytetnec, mikoron az mély vizeknec ſiinec bę fagy.

31 Nem de meg tartoztathatodé az fias tyúknac gyönyörüſégét? auagy az kaſia hugynac köteleit meg óldhaddé?

32 Elö hozhatodé az Eegen való tizen kęt iegyeket az ö ideie korán? auagy az gönczöl ſiekeret az ö fiaiual forgathatodé?

33 Auagy

33 Auagy az Eegnec az ŏ végezett ſiokáſát tudodé? auagy itt ez fŏldŏn az ŏ birodalma felŏl rendelhetſié valamit?

34 Nem de az sŭrŏ felhŏkig fel emelhetedé az te ſiódát? hogy az vizeknec bŏwſége bę fogion téged? f

f: Az az, Paranczolhatjzé te az egbe hogy eſsŏ légyen.

25 Nem de ki botſáthatodé te az villamáſt hogy légyen? auagy mondgyaké tenéked, imé mi ielen vagyunc?

36 Kitſoda adta vólna az ember ſiuébe az bŏlczeſéget? auagy kitſoda adta vólna az elménec az értelmet? g

g Tudni illic honnét ezeket meg tanulhattad vólna,

37 Kitſoda ſiámlálta meg az Eegeket az ŏ bŏlczeſégéuel? auagy az Eegnec tŏmlŏit kitſoda ŭritheti meg?

38 Hogy az port eſsŏuel meg ŏtŏzze, hogy az fŏldnec hantyai ŏſiue ragadgyanac.

XXXIX. Réſz.

Vgyan azont miueli Iſten ez Cáputbannis az mit az felsŏben, mert meg magyarázza az ŏ czudalátos dolgaic, melyeket czelekeſſic az teremtett állatokban, hogy az Iobot az Iſtennec, és ŏ magánas eſmeretire hozza, hogy el ne veſſen az ŏ bŭneiben.

1 AVagy vadaſſhatſié az kegyetlen oroſiláńnac prędát? auagy az oroſiláń kŏlkeinec ſeregét meg elegithetedé?

2 Mikoron az ŏ barlangiokban fekŭſinec, és lappangnac az ŏ haylékokban, ſ leſelkednec.

Pſal: 140.

3 Kitſoda ſierez ételt az hollóknac, mikoron az ŏ fioc az Iſtenre, kiáltnac, kic az ételnec ſiŭkſégeiért tétouá búdoſnac.

4 Vallyons meg tudodé az idŏt, mikor az kŏ ſiiklán az vad keczkéc ellenec? veſiedé eſiedbe mikor az ſiaruaſoc fayzanac?

5 Meg ſiámláltadé az hólnapokat, hány hólnapra ellenec? tudodé az ŏ elléſeknec ideiét?

6 Hogy ŏnnŏn magokat meg hayczac, és az ŏ terméſieteket ki terieſſiéc az fioknac elléſében: és az elléſnec faydalmától meg menekedgynec.

7 Hogy meg gyarapodgyanac az ŏ fioc, és neuekedgyenec az mezŏn, és ki ménuén, viſſia az ŏ annyokhoz ne tęrienec.

8 a Kitſoda boczáttya ſiabadon az kegyetlen állatot, és az vad ſiamárnac gyeplŏiét kitſoda óldotta meg?

a: Az az, Kiczoda miuelte azt hogy az vad állatoc az igát fel ne vegyéc.

9 Kinec az mezŏſéget rendeltem házánac, és lakó helyŭl az ſós fŏldet.

10 Az városbéli ſokaſágot neueti, és az pallérnac az ŏ kiáltáſát nem halgattya meg.

11 Az ŏ eleſége az à mit az hegyekben keres, és minden zŏldellŏ fŭuet meg keres.

12 Vallyon akaré ſiolgálni te néked az Vnicornis? hálé vallyon az te iáſilodnál?

13 Vallyon meg kŏthetnédé az Vnicorniſt az ſiantáſra gyeplŏuel? ſiánté vallyon barázdat vtánnad?

14 Vallyon bizhatolé hozzáia, miuel hogy nagy légyen az ŏ ereie? auagy hagyhatodé reá az te munkádat?

15 Hiſiedé azt hogy az te veteményedet bę hordgya,és az te ſerődbe gyűytſe?

16 Az pauáknac ſiép ſiárnyát, auagy az eſitragoknac tollait, auagy Strucz madárnac te adhatodé?

17 Melly Strucz madár az földőn hadgya az ő monyát, és az porban melegeti azokat.

18 El feletkezuén erről, hogy az láb el tapodgya, és az mezei vadis el nyomodgya?

19 Az Iſten meg melegituén ki költi más munkáia által, az Strucz madárnac gonduiſeletlenſégből való munkáiának hijába való vóltáért.

20 Mert az Iſten bölczeſégtől ötet meg foſitotta,és ő néki èffęle értelmet nem adott.

21 Mikoron ő nagy fel emelkedic,czufollya az louat mind rayta ülő emberéuel.

22 Adhatnálé erőt az lónac, auagy fel ruhazhatnádé az ő nyakát dörgő nyereitéſſel?

23 Auagy el ijeſitenedé ötet mint az ſáskát? az ő orránac hortyogáſa röttegés.

24 Az ő lábockal vermet áſnac, és öruendez az ő ereiében, és az fegyuerrel ſiembe mégyen.

25 Neueti az félelmet, ſ. meg nem ijed, és az fegyuertől való féltében viſſza nem tęr.

26 Noha ellene zúgnac az tegezbéli nílac, fénlic az kopia és az gerely.

27 Az ő haragiában és meg búſúlt korában kapállya az földet, és eggyűt veſiteg nem áll mikoron trombitát fuinac.

28 Az trombita ſióra azt mondgya: Ni ha ha ha,miuel hogy táuól meg érzi az hadat, és az feiedelmeknec czate pateiát és kiáltáſát.

29 Auagy az te értelmedé az oka, hogy az ölyw az ſiárnyán röpül? és ki terieſſiti az ő ſiárnyait dęlre?

30 Auagy az te rendeléſedért repülé ollyan fel az ſás? és te töled vagyoné hogy az ő féſikét ollyan fel rakia?

31 Az kő ſiikla között lakozic és mulatoz, az kő ſiklának hegyében és erőſſégében.

32 Honnét ételt keres, nagy meſſie az ő ſzemeiuel nézuén.

33 Męg az ő fiai az vért ſiijác, és áhól leend az dög ott vagyon.

34 Annac vtánna monda az W R az Iobnac.

35 Auagy bölczeſégé az Mindenható Iſten ellen valakinec tuſakodónac lenni? Ezekre felellyen meg az ki Iſtennel feddic.

36 Annac okaért felele az Iob az W Rnac,ſ. monda: *b*

b: Megdícziri magát az Iob, az Iſten becſűlétére.

37 Imé én melly hituán el vetőtt vagyoc, mit felelhetnéc néked? Sőt inkáb az én kezemet ſiáiámra téſzem.

38 Egyſier ſiólottam, de már nem ſióloc; auagy ha máſodſioris ſióloc, touáb nem mégyec.

XL Rész.

Az Isten nem elegßic meg azzal, hogy az felső Caputban az Iob alázatosságot mutatá, hanem azt akaria hogy az Iob vallást tégyen az Istennec hatalmasságárol, mellyre akaria Isten őtet vinni ez Caputban egy argumentommal, mellyet veßen az nagy oktalan Elephantnac teremtéséből.

1 ANnac okaért felele az WR à forgó sięlből Iobnac, s-monda:

2 Nó most mint vitęz ŏuedezd fel az te derekádat, és az mit te tŏled kérdec mond meg énnékem.

3 Nem de hijába valóuá tehetedé te az én itéletemet? kárhoztatsié te engemet hogj te igaz légy?

4 Auagy ollyan karod vagyoné néked mint az Istennec? és az te sióddal mint ŏ, dŏrŏghetsié?

5 Nó már ékesithetsié meg magadot méltosággal, magassággal, diczŏséggel, és ékességgel ruházd fel magad.

6 Az te haragodnac bosionkodásit teriezd ki, és tekincz meg valami magasságos, és azt alázd meg.

7 Tekincz meg (mondom) minden keuélt, s-nyomd le azt, és az gonosiokat az ŏ helyekben roncz meg.

8 Rŏycz el ŏket egysier s-mind az porban, és az ŏ ortzáiokat az rŏytekben fed bę.

9 Ackoron énis hirdetlec téged, hogy téged à te hatalmas iob kezed tarczon.

10 Imé lássad az Elephantot, mellyet te veled eggyŭt teremtettem, az ki siénat ésiic mint az ŏkŏr.

11 Imé annac az ŏ ereie vagyon az ŏ derekában, és az ŏ erŏssége az hasánac kŏldŏkében. [a]

12 Fel emeli az ŏ farkát, melly hasonlatos az Cedrus fához, és az ŏ siemérem testénec inai soc inakból állanac.

13 Az ŏ czontai ollyaténoc mint az atzélból czinált tzŏuec, az ŏ tetemei mint az vasból czinált páltzác.

14 Ennec az erŏs Istennec elsŏ alkodmányánac az ŏ fegyuerét meg adta, [b] az ki ŏtet teremtette.

15 Ióllehet fŭuet teremtnec néki az hegyec, és eggyŭt vęle az mezŏnec az ŏ vadai bátron iátzodnac.

16 Az árnyékos helyen feksiic, az nadáknac és az sárnac rŏytékében.

17 Az nagy árnyékú fák bę fedezic ŏtet, hogy ŏ néki árnyékot tarczanac, és az víz mellett való fŭz, kŏrnyŭl vésii ŏtet.

18 Imé az folyo vizet nagy vóltáual meg tartoztáthattya, vgy annîra hogy nem siethet, és véli hogy az Iordánnac folyó vizét fel siijhattya.

19 Auagy meg foghattyaé ŏtet valaki siemtŏl siemben, auagy horoggal meg foguán furhattyaé az ŏ orrát által.

a: Az az, tetetŭl fogua talpiglan merŏ erŏsség.

b: Az az, Nagy fegyuere vagyon az Elephantnac az ŏ orraban es két agyarában, mind az által nem bántya az egyeb vad allatokat, hogy azoknac husockal élne, &c.

15 Hiſiedé azt hogy az te veteményedet bę hordgya, és az te ſierödbe gyüytſe?

16 Az pauáknac ſiép ſiárnyát, auagy az eſitragoknac tollait, auagy Strucz madárnac te adhatodé?

17 Melly Strucz madár az földön hadgya az ö monyát, és az porban melegeti azokat.

18 El feletkezuén erröl, hogy az láb el tapodgya, és az mezei vadis el nyomodgya?

19 Az Iſten meg melegituén ki költi más munkáia által, az Strucz madárnac gonduiſeletlenſégböl való munkáiánac hijába való vóltáért.

20 Mert az Iſten bölczeſégtöl ötet meg foſitotta, és ö néki èffęle értelmet nem adott.

21 Mikoron ö nagy fel emelkedic, czufollya az louat mind rayta ülö emberéuel.

22 Adhatnálé eröt az lónac, auagy fel ruhazhatnádé az ö nyakát dörgö nyereitéſſel?

23 Auagy el ijeſitenedé ötet mint az ſáskát? az ö orránac hortyogáſa rötregés.

24 Az ö lábockal vermet áſnac, és öruendez az ö ereiében, és az fegyuerrel ſiembe mégyen.

25 Neueti az félelmet, ſ. meg nem ijed, és az fegyuertöl való féltében viſiſia nem tęr.

26 Noha ellene zúgnac az tegezbéli nîlac, fénlic az kopia és az gerely.

27 Az ö haragiában és meg búſúlt korában kapállya az földer, és eggyüt veſiteg nem áll mikoron trombitát fuinac.

28 Az trombita ſióra azt mondgya: Ni ha ha ha, miuel hogy táuól meg érzi az hadat, és az feiedelmeknec czate pateiát és kiáltáſát.

29 Auagy az te értelmedé az oka, hogy az ölyw az ſiárnyán röpül? és ki terieſiti az ö ſiárnyait dęlre?

30 Auagy az te rendeléſedért repülé ollyan fel az ſás? és te töled vagyoné hogy az ö féſikét ollyan fel rakia?

31 Az kö ſiikla között lakozic és mulatoz, az kö ſiklánac hegyében és erösſégében.

32 Honnét ételt keres, nagy meſiſie az ö ſiemeiuel nézuén.

33 Męg az ö fiai az vért ſiijác, és àhól leend az dög ott vagyon.

34 Annac vtánna monda az W R az Iobnac.

35 Auagy bölczeſégé az Mindenható Iſten ellen valakinec tuſakodónac lenni? Ezekre felellyen meg az ki Iſtennel feddic.

36 Annac okaért felele az Iob az W R nac, ſ. monda: [b]

37 Imé én melly hituán el vetött vagyoc, mit felelhetnéc néked? Söt inkáb az én kezemet ſiáiámra téſzem.

38 Egyſier ſiólottam, de már nem ſióloc; auagy ha máſodſioris ſióloc, touáb nem mégyec.

b: Meg alázza magát az Iob, az Iſten beſzédére.

XL. Réſi.

XL. Rész.

Az Isten nem elégßic meg azzal, hogy az felsö Caputban az Iob alázatoſſágot mutatá, hanem azt akaria hogy az Iob vallaſt tégyen az Iſtennec hatalmaſſágirol, mellyre akaria Iſten ötet vinni ez Caputban egy argumentommal, mellyet vessen az nagy okrolan Elephantnac teremtéſeböl.

1 ANnac okaért felele az WR à forgó ſiçlböl Iobnac, ſ. monda:

2 Nó moſt mint vitęz öuedezd fel az te derekádat, és az mit te töled kérdec mond meg énnékem.

3 Nem de hijába valóuá tehetedé te az én itéletemet? kárhoztatſié te engemet hogj te igaz légy?

4 Auagy ollyan karod vagyoné néked mint az Iſtennec? és az te ſióddal mint ö, dörögh hetſié?

5 Nó már ékeſithetſié meg magadot méltoſſággal, magaſſággal, diczöſſéggel, és ékeſſéggel ruházd fel magad.

6 Az te haragodnac boſſonkodáſit teriezd ki, és tekincz meg valami magaſſágos, és azt alázd meg.

7 Tekincz meg (mondom) minden keuélt, ſ. nyomd le azt, és az gonoſiokat az ö helyekben roncz meg.

8 Röycz el öket egyſier ſ. mind az porban, és az ö ortzáiokat az röytekben fed bę.

9 Ackoron énis hirdetlec téged, hogy téged à te hatalmas iob kezed tarczon.

10 Imé láſſad az Elephantot, mellyet te veled éggyüt teremtettem, az ki ſiénat éſſic mint az ökör.

11 Imé annac az ö ereie vagyon az ö derekában, és az ö eröſſége az haſának köldökében.

12 Fel emeli az ö farkát, melly haſonlatos az Cedrus fához, és az ö ſiemérem teſténec inai ſoc inakból állanac.

13 Az ö czontai ollyaténoc mint az atzélból czinált tzöuec, az ö tetemei mint az vasból czinált páltzác.

14 Ennec az erös Iſtennec elsö alkodmányának az ö fegyuerét meg adta, b az ki ötet teremtette.

15 Iólehet füuet teremtnec néki az hegyec, és éggyüt vęle az mezönec az ö vadai bátron iátzodnac.

16 Az árnyékos helyen fekſiic, az nadáknac és az ſárnac röytékében.

17 Az nagy árnyékú fák bęfedezic ötet, hogy ö néki árnyékot tarczanac, és az víz mellett való füz, környül véſii ötet.

18 Imé az folyo vizet nagy vóltáual meg tartoztáthattya, úgy annîra hogy nem ſiethet, ésvéli hogy az Iordánnac folyó vizét fel ſiijhattya.

19 Auagy meg foghattyaé ötet valaki ſiemtöl ſiemben, auagy horoggal meg foguán furhattyaé az ö orrát által.

a: Az az, tetetöl fogua talpiglan inczó erösſég.

b: Az az, Nagy fegyuere vagyon 43 Elephantnac az ö orrában es két agyarában, mind az által nem bántya 43 egyeb vad állatokat, hogy azokhoz hasſonlattyuk élnec.

XLI. Rész.

Ez Cáputban az tengerben való nagy Tzet halat hozza elő Isten az lobnac, és annac termeszetiből, nagy ereiéből vőtt argumentommal bizonittya az ő hatalmassagát, &c.

1 AVagy ki vonhatodé az Czet halat horoggal? auagy kötellel melly az ö nyeluére akadt?

2 Auagy vethetsié horgot az ö orrába? auagy hegyes vassal által furodé az ö állát?

3 Auagy soc könyörgéssel élé te elötted, auagy siólé néked lágy besiéddel?

4 Nem de tésiené frigyet te veled? auagy tehetedé ötet örökké való siolgáddá?

5 Iatzhatolé vęle mint az madarral? és meg köthetedé ötet az te gyermekid kedueiért?

6 Auagy sierezhetnéneké ö erötte lakodalmat az halásioc? és darabolhattyáké ötet az véuöknec?

7 Auagy meg rakhatodé horgockal az ö börét? auagy siigonnyal az ö feiét?

8 Vesd reá az te kezeidet, és soha többé nem miueled azt, és meg nem emlekezel az ö vęle való hadakozásról. [a]

9 Imé az ö fogásánac reménsége czalárd, auagy inkáb czac az ö tekintetireis nem esiké le az ember?

10 [b] Ninczen olly méresi ember, az ki ötet helyéböl fel merie költeni? Kitsoda tehát az à ki én elöttem meg álhasson?

11 Kitsoda adott nékem valamit hogy ö néki meg fizessec: Valami vagyon az egési Eeg alatt, mind enîm.

12 Az Czet halnac tagait nem halgatom el, [c] és az ö ereiénec miuóltát, és az ö testénec siép rendelését.

13 Kitsoda illette à Czet hal ruháiánac felsö résiét? és kitsoda mégyen hozzá zaboláckal.

14 Az ö ortzáiánac kopotoiát ki nitotta meg? mert az fogai mellet röttegés vagyon.

15 Az teste mint egy paissal és erös peczéttel bę födöttetett.

16 Eggyic az másikhoz olly közel vagyon, hogy męg az sięlis meg nem hathattya.

17 Eggyic az másikhoz ragasitatott, erössen egy mást tartyac, és egy mástól el siakadhatatlanoc.

18 Az ö fauallásákor fénlic az ö világos sieme, és az ö sieménec fénye, mint az haynalnac az ö sieme héia.

19 Az ö siáiából vgy mint siöuetnec iö ki, [d] és tüzes siikrác omlanac ki.

20 Az ö orrából füst iö ki, mint az forró üstböl és edényböl.

21 Mintha az ö lehelleséuel az hólt sienet meg gyuytaná, és lang iönne ki az ö siáiából.

22 Az ö nyakában vagyon az erösség, és ö elötte örül az bánat. [e]

23 Az ö testénec résiei erössen egy máshoz ragattanac, erös önnön magában, és tétouá nem ingadoz.

24 Az

a: Az az, meg öl, és többé nem hadakozol ö ellene

b: Nemellyec itt kezdie el az 41. Caputot, de nem igazán az mint az oluasor eszekbe vehetic.

c: Az az, meg mondom az Czet halnac tagait, ereiét, &c.

d: Az az, Szaiából és orrából olly nagy füst iö ki, mint ha belöl tüz vólna benne

e: Az az, Az bánat örömre fordúl, es semmi állat ötet meg nem szomorithattya.

24 Az ő ſiiue olly kemény mint az kő, erős azt mondom mint az alſó malom kő.

25 Az ő nagyſágos ereiétől félnec męg az erős emberekis, és ijettekben magokat meg veſitegetic.

26 Annac fegyuere az ki őtet el ęri, nem maradhat meg, azonképpen az kopia, az dárda, az pántzél.

27 Vgy tartya czac az vaſat mint az polyuát, az atzélt mint az rothatt fát.

28 Az nijl el nem űzi őtet, és az parittyából haitott kőuec ő előtte pozdoriáuá léſinec.

29 Az ſiámſierigynec kőueit ẃgy tartya mint az pozdoriát, és neueti az fegyuernec forgatáſát.

30 Mint az hegyes czerepec ẃgy vadnac az kőuec ő alatta az tengerben, és hegyes állatokat tęrit maga alá.

31 Fel forrallya az mély vizet mint az fazakat, és az tengert ollyañá téſi mint à kép iroc moſára. g

32 Ő vtánna hágy világos őſuént, ẃgy annîra hogy az ki látná, azt vélné hogy az tenger meg őſiült.

33 Ninczenec hozzá haſonló állatoc ez főldőn, mellyec illyen bátorſággal czelekedgyenec.

34 Minden fęle nagy állatot meg vtál, és mint egy király ollyan minden állatoc kőzőtt.

f: Az az, olly kemény bőre és teſte vagyon hogy ſemmi hegyes állat mellyen felſzie nem árthat néki.

g Ezt azért mődgya mert az tengert meg zauaria az nagy Czethal.

XLII. Réſz.

Iob meg vallya az Iſtennec méltoſágát és az ő tudatlanſágát, és akar Iſtentől tanitatni, bizonſágot téuén az ő meg itęreſéről. Meg feddi Iſten az Iob baratit, és meg tanittya azokat mimodon engeztellyec meg őtet. Meg áldgya Iſten Iobot ſockal inkáb hogy nem az előtt.

1 FElele az Iob az WRnac, ſ-monda:

2 Tudom hogy te mindent czelekedhetel, és hogy ſenki téged el nem fordîthat attól à mit el gondoltál.

3 Azt mondod, kitſoda az à ki az én tanáczomat tudatlanúl el rőyti? Annac okaért meg vallom hogy én nem értettem, az te titkos czelekedetid én felőttem vadnac, ẃgy annîra hogy én meg nem tudhatom azokat.

4 a Halgaſs meg kérlec mikor én ſióloc, és az mit te tőled kérdec, mond meg nékem.

5 Az én fülemnec halláſáual hallottam vala te felőled, moſtan pedig im az én ſiemem lát téged.

6 Annac okaért azokat vtállom az mit mondottam, és bánom az porban és hamúban.

7 Es minec vtánna ſióllotta vólna az W R az Iobnac ez beſiédeket, meg mondá az WR az Theman nemzetből való Eliphaznac: Az én haragom fel geriett te ellened és az te kęt barátid ellen; mert nem ſióllottatoc én felőlem igazat, mint az én ſiólgam az Iob.

a: Két dolgot kér az Iſtentől, előſzer hogy ne vtállya meg őtet holot az ő erőtlenſégéről vallaſt téſzen. Máſodſzor hogy őtet tudatlant taniſa, holot ő tőle akar tanolni.

8 Annac okaért vegyetec magatoknac hęt tulykokat, és hęt kosokat, és mennyetec az én siolgámhoz az Iobhoz, hogy áldozzatoc ti magatokért, és az én siolgám az Iob imádkozzéc ti érŏttetec, mert bizonyára az ŏ siemélye kedues nálam, hogy az ti bŭneitekért meg ne bŭntesselec: miért hogy nem sióllottatóc én felŏlem igazán, mint az én siolgám az Iob.

9 Annac okaért el ménénec az Theman nemzetbŏl való Eliphaz, és az Suchbéli Bildad, és az Naamabéli Zophar, és ẃgy czelekedénec miképpen ŏ nékic meg mondotta vala az WR, és az WR elŏtt kedues lŏn az Iobnac siemélye.

10 Annac vtánna valami el vétetett vólt Iobtól, az WR meg adá, mikoron imátkozott vólna az ŏ barátiért: és annac felŏtte meg ŏregbite az Isten kęt annîra, valamié vólt Iobnac.

11 Es hozzá iŏuén mind az ŏ rokonsági, és húgai, és minden ŏ baráti kic az elŏtt vóltanac, euénec ŏ vęle eggyŭtt az ŏ házában, és az ŏ nyaualyáián bánkoduán vigasitalác ŏtet mind az nyomorságról mellyet az WR reá boczátot vólna, kiki mind egy egy pénzt adá néki, [b] és egy egy aranyból czinált fŭggŏt.

b: Nemellyec igy fordittyac: adánac néki egy egy iuhot.

12 Az WR azért az ŏ életénec végét inkáb meg áldá, hogy sem mind az eleit, mert ŏ néki vóltanac tizen négy ezer iuhai, és hat ezer teuéi, és ezer iga barma, és ezer siamári.

13 Annac felŏtte vóltanac ŏ néki hęt fiai, és három leány.

14 Mellyec kŏzzŭl az elsŏnec neue lŏn Iemina, az másiknac Ketzihę, az harmadiknac Keren Happuc.

15 Es nem találtatnac vala ollyan siép leánzóc, mint az Iob leáni mind az egési tartományban, kiknec adá ŏrŏksségét az ŏ báttyoc kŏzŏtt.

16 Mikoron pedig az vtán élt vólna az Iob siáz negyuen esitendeîg, és látta vólna az ŏ fiait, és vnokait negyed izig.

19 Meg hala az Iob vénségben, minec vtánna sokat élt vólna. [c]

c: Vagy, napockal és idŏckel meg elegeduén.

Iob Kŏnyuénec vége.

SOLTAR

SOLTAR KÖNYW,

ELSŐ SOLTAR.

Meg mondgya ez elsö dicséretben az Isten lelke, á Kereſtyén anya ſent Egy háznac igaz tagiainac tulaylonſágokat, tudni illic, hogy ez világi hitetlen, gonoſ iſtenteleneknec ſokſágitol el ſakaduán, az Iſtenben és az ö ſent igéieben vagyon minden gyönyörúſégee, kic noha nyomoruſág alá vettettec, mind az altal ollyanoc, mint az mindenkor zöldellö fa. Az vtán azt iria meghogy az hitetlenec noha ez világon ſerentſeſſec, mind az altal az polyuahoz haſonloc, mely meg tettzic az itelet napián, miuel hogy Iſten az ioknac gonduiſelöie, az gonoſoknac büntetöie, &c.

I.

BODOGember az à ki az hitetlenec tanáczán nem iár: és az bünösöknec vtán nem áll, az czúfolóknac ſiękökben nem ül.

2 Hanem az WR töruényében vagyon az ö gyönyörüſége, és az ö töruényéröl gondolkodic éijel és nappal.

3 Ez ollyatan mint az folyó vizec mellet plántáltatott termö fa, melly gyümöltſét adgya ideie korán, és kinec leuele meg nem heruad; és minden czelekedete ió ſierenczés léſien.

4 Nem vgy az hitetlenec, hanem léſinec mint az polyua mellyet az ſięl ideſtouá hány.

5 Annac okaért az hitetlenec meg nem álhatnac az itéletben; ſem az bünösöc az igazaknac gyülekezetiben.

6 Mert tudgya az WR az igazaknac vtokat, az hitetleneknec pedig vtoc el vęſi.

II.

Tanit elöſör az Chriſtus orſágánac, és az ö anya ſent Egy házánac ez világon való állapattyáról, melly ellen ez világ hiában tanáczkozic és rúgodozic. Máſodſor, iria meg az Chriſtus ſemélyet, tiſtit és orſágánac erösſegét, nagyſagát és öröcké valoſagát. Harmadſor, inti ez vilagnac engedetlen ſeiedelmit az Iſten fiánac vgy mint igaz királnac eſméretire, felelmére és ö hozzá való engedelmeſſégre bizonyos okockal.

1 MIERT dihösködnec az pogányoc, és az népec gondolnac heába valókat?

2 Az földnec királi öſiue gyülnec, és az feiedelmec tanáczot tartanac az WR ellen, és az ö Chriſtuſa ellen, (ezt monduán.)

3 Szaggaſluc el az ö köteleket, *és rázzuc le rólunc az ö igáiokat.

4 Az ki lakozic az ęgekben neueti, és az WR meg czúfollya öket.

5 Azkor ſiól az ö haragiában ö nékiec, és búſúláſában meg rötttenti öket, (ezt monduán.)

6 En pedig válaſitottam az én Királyomat Syonon az én ſient hegyemen.

*a Tudni illic az wret, és az ö Chriſtaſaiet.

7 Meg

Actor: 13. Ebr: 1. & 5.

7 Meg beſiéllem az WRnac decretomát, ki ezt mondá énnékem: En fiam vagy te, én ma ſiültelec tégedet.

8 Kérd én tülem az pogányokat örökſégül, és az földnec hatarit birodalmúl.

b: Vagy. Ronts meg.

9 Meg rontod [b] amazokat [c] vas veſiſiöuel, és mind egy czerepet meg töröd öket.

c: (Tudni illic az kic te ellened dihöſködnec, mint az elsö verſbe monda.)

10 Moſt azért ti királyoc legyetec eſieſſec, ti földnec birái tanúllyatoc.

11 Szolgállyatoc az WRnac félelemben és örüllyetec néki röttegésben.

12 Czókolgaſſátoc az Fiat, hogy meg ne haragodgyéc és el ne veſieſſen az ti vtotokban, mert hamar fel geried az ö haragia, Bódogoc mind azoc, kic biznac ö benne.

III.

Dáuid az ö fiátol Abſolontol háborgattatuán panaſzolkodic leg elöſzör az ö ellenſéginec ſokaſága és kegyetlenſége felöl. Máſodſzor, más felöl könyörög az Wrnac és ker ſegitſéget és oltalmat az ö ellenſégi ellen nagy bizodalom által.

1 WRAM melly igen meg ſokaſodtanac az én ellenſégim? melly ſokan vadnac az én ellenem támadóc.

2 Sokan mondgyác az én lelkem felöl; ninczen ö néki ſiabadulása az Wrtól.

3 Te pedig Wram énnékem paiſom vagy, diczöſégem vagy és fel magaſitalod az én feiemet.

4 En fel ſióual az WRhoz kiáltottam, és meg halgatott engemet az ö ſientſégénec hegyérül.

5 En le fekſiöm el aluſzom, és fel kelec, mert az WR óltalmaz engemet.

6 Nem félec ſoc ezer néptöl, melly minden felöl meg környeközött engemet.

7 Kely fel Wram, tarcz meg engemet én Iſtenem, verd artzúl minden én ellenſégimet, fogait ellenſégimnec ronts öſzue.

8 Az Wré az ſzabaditás, és az te népeden vagyon az te áldáſod.

IIII.

Könyörög az Dáuid Iſtennec hogy oter az ö igaz igyében Abſolonnac auagy Saulnac pártolása ellen meg oltalmazza. holott feddijs az Izraelnec pártos vrait, és inti hogy meg tęrienec. Máſodſzor vigaſztallya magát az Iſtennec ielen léteuel és az kőuetkőzendő ſzabadulásſal.

1 MIKOR kiáltoc halgaſs meg engemet én igaſſágomnac Iſtene, az nyomoruſágban vidamicz meg engemet, könyörülly én raytam es halgaſd meg az én könyörgéſemet.

2 Embereknec fiai, meddîg léſien az én diczöſégem gyalázatban? (meddîg) ſieretitec az hiwſágot, és kereſitec az hazugſágot?

3 De légyen tudtotokra hogy magánac válaſitott az WR engemet, kinec kedues vagyoc: Az WR meg halgat engemet mikor könyörgöc ö néki.

4 Haragodgyatoc és ne vétközzetec, ſióllyatoc ſiiuetekben, [a] az ti ágyas házatokban legyetec czendeſſégben.

a: Az az gondolkodgyatoc erröl io moddal magatokban.

5 Aldozzatoc igaſſágnac áldozattyát, és bizzatoc az WRban.

6 Sokan

6 Sokan mondgyác: Kitſoda miuelheti azt hogy valaha iót láſſunc? De te Wram mutaſd meg mi nékünc az te ortzádnac világát.

7 (Es igy) nagyob örömet adſi az én ſiiuemben, [b] hogy nem mint mikor az ö boroc és buzáioc meg ſokaſodnac.

b: Azt mondgya meg itt ez versben, im haſzna léſzen ha az Iſten az ö ortzaianac világát néki meg mutattya.

8 Békeſſégben el nyugoſiom és el aluſiom, mert te Wram egyedül adſi énnékem bátorſágos lakáſt.

V.

Könyörög ez diczéretben az Dáuid az anya ſent Egi házért, hogy Iſten azt meg oltalmazza minden ö ellenſegi ellen, nem czac Hipocritác és hamis Doctoroc ellen, hanem az kegyetlenec ellenis, kic fegyuerrel és hatalomual igyekeznec azt el törleni. Ez diczérettel azért kell azoc ellen élnünc, kic az Euangeliomnac tudományát az hiueckel egyetemben, igyekeznec meg rontani és el törleni, azoc akar Hypocritác akar kegyetlenec legyenec.

1 WRam az én beſiédimet vedd fülcidbe; ércz meg az én gondolatimot.

2 Figyelmezzél az én kiáltáſomnac ſiauára én Királyom és én Iſtenem, mert én tenéked könyörgöc.

3 Wram hamar halgaſd meg az én ſiómat, minden dolgaim elött kéſiitem magam te hozzád, és várom (az te ſegítſégedet.)

4 Mert nem olly Iſten vagy ki gyönyörkedgyél az hitetlenſégbe, [a] nem lakic te nálad az gonoſi.

a: Vagy az hamiſſágban.

5 Nem állnac meg az te ſiemeid elött az keuélyec, és gyülölſi minden gonoſi czeleködöket.

6 El veſited az kic hazugſágot ſiólnac; az vérſiopó és álnokſágnac emberit gyülöli az WR.

7 En pedig az te ió vóltodnac ſokſágában (bizuán,) mégyec bę az te házadban, és könyorgöc az te ſient Templomodban az te félelmedben.

8 Wram igazgas engemet az te igaſſágodban az én ellenſegi, mért, igazgaſd én elöttemaz te vtadat.

9 Mert ninczen az ö ſzáiokban igaſſág, ſiiuöc merö álnokſág, torkoc meg nílt koporſó nyeluöckel hizelkednec.

10 Itéld meg Iſten öket, hogy czalátkozzanac meg az ö tanáczokban, az ö hamiſſágoknac ſokaſágáiért veſd el öket, mert engedetlenec te ellened.

11 Es örülnec mindnyáián kic biznac te benned, mind öröcké vigadnac az kiket meg óltalmazſi, és öruéndeznec te benned mindnyáián kic ſieretic az te neuedet.

12 Mert te Wram meg áldod az igazat, az te ió vóltoddal mint egy paiſſal környül veſied ötet.

VI.

Az Dáuid az ö bűnei és ellenſégi miatt valo kéſérteteben könyörög az Iſtennec, hogy ö néki kegyelmes légyen, es ötet nem czac az ö ellenſegitöl, hanem az ö lelki eſmétetinec rötteg éſitölis meg ſabadicza: Annac vrinna lelkében meg vigaztaltatuán, Iſtennec hálákat ad, hogy ötet meg halgatta és életre fordította.

1 Wram

1 WRam az te búsúlásodba ne fedgy meg engemet, és az te haragodban ne ostorozz engemet.

2 Kŏnyŏrŭlly raytam Wram, mert erŏtelen vagyoc, gyogyicz meg engemet Wram mert meg háborodtanac az én czontaim.

3 Es az én lelkem igen meg háborodott: De te Wram mîglen.

a Tudni illic, hallasztod az te segitségedet.

4 Tęrij hozzám Wram és mencz ki az én lelkemet, és siabadîcz meg engemet az te irgalmasságodért.

5 Mert ninczen te felŏled az halálban emlekŏzet, az koporsóban kitsoda mond te néked diczéretet?

6 El fáradtam foházkodásimban, meg mostam minden éijel az én ágyamat, és kŏny húlatásimmal meg ŏtŏztem ágyamot.

7 El heruadott ortzám siomorúság miatt, és meg vénhŭtt az én ellenségim miatt.

8 Mennyetec el én tŭlem mindnyáián kic álnokságot czelekesitec, mert meg halgatta az WR az én siralmamnac siauát.

9 Meg halgatta az WR az én kŏnyŏrgésemet, és az WR bę vŏtte az én esedezésemet.

10 Pirúllyanac meg és igen háborîtassanac meg minden én ellenségim, hátra tęrienec és hirtelen siégyenŭllyenec meg.

VII.

Kŏnyŏrŏg Dáuid az Wrnac hogy ŏret az ŏ igasságába és ártatlanságába, az ŏ ellenséginec, Saulnac, Semeinec és á tŏbbinec forteli és ŭldŏzŏsi ellen meg óltalmazza, és az ŏ rágalmazóit meg bŭntesse. 1. Sam: 17.

1 EN WRam Istenem te benned vetęm reménségemet, óltalmazz meg engemet minden én háborgatóm ellen, és siabadicz meg engemet.

2 Hogy el ne ragadgya mint egy orosiláń az én életemet, el siaggassa, és ne légyen ki meg siabadîczon.

3 En Wram Istenem, ha czelekedtem esit, ha vagyon hamisság az én kezeimben.

4 Ha gonosisial vóltam az én velem békéuel lakozónac, ha meg fositottam ellenségemet oknélkŭl.

5 Bátor ŭldŏzze ellenségem az én életemet, meg fogion és fŏldre tapodgya az én életemet, és az én diczŏségemet porrá tegye.

6 Kely fel Wram az te haragodba, és magasitaltassál fel az én ellenségimnec dihŏssége ellen, és serkeny fel én mellettem, az itéletért mellyet parantsoltál.

7 Hogy népeknec serege kŏrnyŭl végyen tégedet, és ezért fel magasitaltassál.

8 Az WR meg itéli az népeket: Itélly meg WRam engemet az én igasságom és ártatlanságom sierint.

9 Szŭnnyéc meg kérlec az hitetleneknec gonosságoc, és erŏsîcz meg az igazat, mert te vagy siiueknec és veseknec igaz látó Istene.

10 Az én paisom az WR, ki meg siabadîttya az igaz siiuŏ embereket.

11 Az

11 Az ISTEN az igazat meg ŏrizi, és az Iſten naponként haragſiic.

12 Ha meg nem tęr az hitetlen, az ŏ fegyuerét meg eleſitette, az ŏ kęz íuét meg vonta, és el aranyozta.

13 Es czinált magánac halálos nîlakat, az ŏ nîlait az ellenſég ellen kéſiitette.

14 Imé hamiſſágot gondol, háborúſágra igyekezic, és hiába valóſágot czelekeſiic.

15 Vermet áſott, és mélyen áſta azt, de ŏ maga eſett az verembe mellyet áſott.

16 Fordúl az ŏ munkáia, ŏ maga feiére, és az ŏ teteiére ſiáll minden ŏ álnokſága.

17 Diczérem az WRAT az ŏ igaſſága ſierint, és éneklec az Felſéges Iſtennec neuénec.

VIII.

Ez Soltárban az Dáuid az Iſtennec czudálatos io voltát es irgalmaſſagát magaztallya, hogy holott az Iſtennec diczőſége fogharatlan légyen es ez világot fellűl haladgya; ő mind az által nem czac teremtette es meg ékeſitette az ő abrazattyaual az embereket, hanem annac felőtte olly méltoſágos allapatra emelte, hogy minec vtánnia az el veſſett emberi nemzetſéget meg valtotta, Iſten fiai lennénec valakic ő benne hinnénec

1 MI WRVNC Iſtenűnc, melly igen czudálatos à te Neued az egéſi fŏldŏn, ki az te diczŏſégedet az Eegeknec felŏtte magaztaltad.

2 Az kitſinyeknec és czets ſiopóknac ſiáioc által erŏſitedted meg az te hatalmadat az te ellenſégidért, hogy meg rontſad ellenſégidet, és az boſſiú állókat.

3 Mikor látom az te Eegeidet, az te kezednec munkáit, az Hóldot és az czillagokat, mellyeket te teremtettél, (*ackor igy gondolkodom:*)

4 Miczoda az ember, hogy meg emlekezel róla, auagy az embernec fia, hogy meg látogatot ŏtet.

5 Noha ezt valamenîre kiſſebbé teremtetted az Angyaloknál, mind az által diczŏſéggel és tiſzteſſéggel meg ékeſitetted ŏtet.

6 Tŏtted ŏtet minden te kezeidnec munkáin wrrá, mindeneket vetŏttél az ŏ lábai alá.

7 Iuhokat és minden barmokat, męg az mezei vadakotis.

8 Az Eegi madarakat, és à tengernec halait, és az mellyec által iáriác az tengernec ŏſuénit.

9 Mi WRunc Iſtenűnc, melly igen diczŏſéges à te Neued mind az egéſi fŏldŏn.

IX.

Hálákat ád Dáuid ez diczéretben az Iſtennec, hogy ő néki az ő ellenſégi ellen, Goliath es az Philiſteuſor auagy egyebec ellen győzedelmet adott, Es könyörög azon Iſtennec, hogy ez vtánnis őtet az Iſten népéuel egyetembe meg óltalmazza es meg ſabadicza. Ez diczérettel ęlhetűnc mind teſti ſ. mind lelki ellenſeginknec meg győzéſében. Es miért hogy az Dáuid Chriſtus peldaiát hordozta, méltan magyarázhattyűc ez diczéretet az Chriſtus győzedelmérőlis, az Euangeliomnac ez oraiglan valo haborgatoi ellen.

1 DIczérem az WRAT tellyes ſiiuem̃el, hirdetem minden te czuda tételidet.

2 Őruendezec és ŏrűlec te benned, és diczéreted mondoc Felſéges Iſten az te Neuednec.

3 Hogy az én ellenſégim hátat adtac, meg ŭtkŏztec és el veztenec az te ortzád elŏl.

4 Hogy az én itéletemet és igyemet véghŏz vitted, ŭltél az ſiękben mint igaz Biró.

5 Meg feddetted à pogányokat, el veztetted az hitetlent, az ŏ neueket mindenhá és mind ŏrŏcké el tŏrlŏtted.

6 Az ellenſégnec puztîtáſi mindeneſtŏl fogua meg ſiŭntenec, az ŏ városit el rontottad, és az ŏ emlekezetec vęlec egyetembe el veſiett.

7 Az WR pedig mind ŏrŏcké ŭl, és az ŏ ſiękit kéſiiti az itéletre.

8 Es ŏ meg itéli ez világot igaſſágban, és az népeknec tŏruént mond tŏkélleteſſégben.

9 Es léſien az WR à meg nyomorîtotnac fel magaztalás, és ideiekorán való ſegitſége az nyomorúſágban.

10 Es te benned biznac az kic eſméric az te Neuedet, mert el nem hagyod azokat kic tégedet WRam kereſnec.

11 Mondgyatoc diczéretet az WRnac ki Sionban lakic, hirdeſſétec az népec kŏzŏtt az ŏ czelekedetit.

12 Mert ki kereſi az véreket,[a] azokról meg emlekezic, nem feledkezic el az ſiegénnec kiáltaſáról.

13 Kŏnyŏrŭly én raytam Wram, láſd meg nyomorúſágomat (mellyet ſienuedec) ellenſégimtŏl, ki meg ſiabaditaſi engemet az halálnac kapuiból.

14 Hogy hirdeſſem minden te diczéretidet Sion leányánac kapuiban, és ŏrŭllyec az te meg ſiabadîtáſodban.

15 Bę merŭltenec az pogányoc az veremben, mellyet áſtanac: Az halóban meg akadott láboc, mellyet el rŏytettenec.

16 Meg eſmértetett az WR az itéletbŏl mellyet czelekedett: Az hitetlen az ŏ kezénec munkaiáual meg kŏtŏztetett.

17 Tęrienec az hitetlenec az fŏldbe, és minden népec kic el feledkŏznec az Iſtenrŏl.

18 Mert nem mind ŏrŏcké feledekenſégbe léſien az ſiegény, az nyomorúltaknac reménſégec nẽ mind ŏrŏcké el vęſi.

19 Kelly fel WRam, ne vegyen hatalmat az ember, itélteſſenec meg az pogányoc te elŏtted.

20 Rŏttents meg WRam ŏket, eſmériéc meg az pogányoc hogy ŏk emberec.

X.

Az Propheta ez diczéretnec elsŏ réſzében keményen pánaſolkodic az hitetleneknec keuelyſegec, czalardſágoc, es kegyetlenſégec ellen. Máſodic reſzében kéri az Iſtent hogy ŏ néki az ŏ ellenſégi ellen ſegitſéggel légyen. Vtolſor ielenti meg Iſten ſegitſégében es ſzabaditáſában való nagy reménſégét. Ez diczerettel ęlhetŭnc mind kiuáltkeppen valo ſemind kŏzŏnſeges ellenſéginc ellen. Touábbá it azt eſzedbe vegyed, hogy az regi Bibliaban az kilentzedic Soltár ez tizedickel mind egybe foglaltatic, es azért vagyon az egyenetlenſég az Soltároknac ſzámlalaſában, mert az Sidóc azt ketté ſzakaztyác, es nem egy hanem kęt diczéretnec mondgyác: De az vtán eſmét meg egyeznec az ſzámlálásban, hogy az Dauidnac más ſęl ſzáz Soltára meg légyen. Mert az ſzáz negyuen hatodic es az ſzáz negyuen hetedic diczéret eſmét ez helyet az regi Bibliaban kęt felé ſzakaztatic, mellyeket az Sidóc viſontag egybe oglalnac.

a: Az véren nem egyébet ért hanem az hiueknec véreknec ki ontaſát és azokon lett boſzukat.

1 WRam

1 WRam miért állaſi táuól? miért rőytőd el magadot kelletekorán az mi nyomoruſáginkban?

2 Keuélſégben az hitetlen háborgattya az ſiegéńt: fogattaſsánac meg az ő tanáczokban mellyeket gondoltanac.

3 Mert diczekedic az hitetlen az ő gondolatinac kéuánſágiban: és az főſuény álduán ő magát, káromlya az WRat.

4 Az hitetlen az ő haragiánac keuélyſége miatt nem tudakozic, minden ő gondolati azoc hogy ninczen Iſten.

5 Az ő vtoc minden időben ſerentzeſec, meſſie vetettéc az te itéletidet az ő ſzőmöc elöl, minden ő ellenſégit czufollya.

6 Aſit gondollya az ő ſiiuében, ſoha őrőcké meg nem indítatom mert nyaualya nélkül léſiec.

7 Kinec ſiáia átkozodáſsal rakua, czalárdſágockal es álnokſággal: Az ő nyelue alatt ártalom es álnokſág.

8 Az vtzáknac ſioroſsain leſelkedic, lesbē meg öli az ártatlant, az ő ſiemei vigyáznac az ſiegéńre.

9 Leſeskedic titkon, mint az oroſlán az barlangba, hogy el ragadgya az ſiegéńt, midőn az ő töriben eyti ötet.

10 Meg rontya, le vonnya, es le veti az ſiegénieket az ő ereiéuel.

11 Es mond az ő ſiiuébe; el feletkőzött az Iſten, el forditotta ortzáiát, es ſoha nem láttya (ezeket).

12 Kelly fel te WRam Iſten, emeld fel kezedet ne feletkőzzél el az ſiegéńről.

13 Az hitetlen miért boſiſiontya az Iſtent? mert azt mondgyą az ő ſiiuében, hogy meg nem kereſed.

14 Maga te látod, mert mind az álnokſágot ſ-mind az faydalmat nézed, hogy néki kezeiddel meg fizeſs: Te reád hagyattatott az ſiegéń, az áruáknac te léſieſi ſegitőie.

15 Roncz meg az hitetlennec és az gonoſinac kariát, annira hogy ha kereſic az ő Iſtentelenſégeket, meg ne talállyác.

16 Az Iehoua wralkodic mindenha, es mind őrőcken őrőcké, el veſinec az pogány nepec az ő földőkről.

17 Az ſiegényeknec kéuánſágokat meg halgatod WRam, meg erősited az ő ſiiuőket és füleiddel reáioc figyelmezel.

18 Hogy itéletet tégy az áruánac és az nyomorodotnac, hogy többé ne kegyetlenkedgyéc az földből való ember.

XI.

Ez diczeretben az Dauid Saul haborgatáſa és üldözése ellen Iſtenben valo bizodalmát ielenti meg, mellyben vadollyá az ellenſegnec kegyetlenſégét, és könyörgeſében bizzattya magát Iſtennec gongya viſeleſéuel és ſabaditaſaual. Ez diczerettel élhetünc az hiueknec és az Anya ſzentEgyhaznac minden időbeli haborgatoi és üldözői ellen.

1 AZ WRban bizom, hogy-hogy mondgyátoc tahat

az én lelkemnec, fuſs az ti hegyetekre [a] mint az madar?

2 Mert imé az hitetlenec az ŏ ijokat meg vontác, nyilokat az idegbe vetettéc, hogy lŏuŏldŏzzéc titkon az igaz ſiiuŭ embereket.

3 Miért hogy még az fondamentomokis el rontattatnac, az igaz mit czelekedhetic? [b]

4 Az WR az ŏ ſient templomában, az Wr ſięki az Eegekbe, az ŏ ſemei néznec, és az ŏ ſiemei meg probállyac az embereknec fiokat.

5 Az WR az igazat ſiereti, az hitetlent pedig és az gonoſsagnac ſieretŏiét gyŭlŏli az ŏ lelke.

6 Boczát az Iſten az hitetlenekre eleuen ſienet, tŭzet és keńkŏuet, és meg égetŏ ſielet, melly az ŏ pohároknac réſie. [c]

7 Mert miuel hogy az WR igaz, igaſságot ſieret, az igaz embert láttyác az ŏ ſiemei.

[a] Vagy igy: fuſs el az ti hegyetekrŏl, vagy ſujſatoc el. erti pedig az hegyeket az holot ſzokot vala Dauid oltalomert maradni, vagy az Iuda orſzagat.

[b] Az az, Miuel hogy mindentŏl meg foſztattam melhoz kilſŏ keppen tamaſzkodhatnam, mit tudoc tenni?

[c] Az az, Ez illyeneknec iutalmoc bŭntetéſec ez.

XII.

Ez diczéretnec elſŏ réſzében panaſzolkodic az Prophéta az hiueknec és Iſten félŏknec keués ſzamáról, és az Iſtenteleneknec és az kegyetleneknec ſokaſágaról. Maſic réſzében kŏnyŏrŏg az Iſtenteleneknec bŭntetéſekért és meg romlaſokért. Harmadikban vigaſztallya az keués nyomorodott hiueket az Iſtennec ielen való léteuel és ſegitſegéuel. Ez diczérettel elhetŭnc minden idŏben, de ſŏképpen moſtan az Anyaſzent Egyhaznac és az hiueknec háborgatoi és kegyetleni ellen.

1 TArcz meg WRam, mert el fogyott az ſient, mert el fogytanac az hiuec az embereknec fiai kŏzzŭl.

2 Hazugſágot ſiól kiki az ŏ felebaráttyánac, hizelkŏdŏ aiakual kettŏs ſiiwbŏl ſiólnac.

3 Vágia ki az WR mind az hizelkŏdŏ aiakokat, es az keuély nyelueket.

4 Kic eſit mondgyác, nyeluŭnckel mindent tehetŭnc, [a] az mi aiakinc mi velŭnc vadnac, ſ-kiczoda mi nékŭnc WRunc?

5 Az nyomorultaknac puſitîtáſokért [b] és az ſiegényeknec fohaſikodáſokért, mindgyáráſt fel kelec azt mondgya az WR, meg ſiabadîtom azokat, kiket tŏrben eytett (az ellenſeg.)

6 Az WRnac beſiédi, tiſita beſiédec, mint az kohban meg probáltatott és hętſier meg tiſitîtatott ezŭſt.

7 Te WRam tarcz meg ŏket, és ŏrizd meg ŏket ez nemzetſégtŏl mind ŏrŏcké.

8 Kŏrnyŏs kŏrnyŭl iárnac az gonoſioc, mikor az embereknec aláualói fel magaſitaltatnac. [c]

[a] Az az, ſzabad nekŭnc mindent mondanunc.

[b] Az az, Miuel hogy az nyomorult ſzegenyec el puztitattac es nekic egyeb nem maradot az fohaſzkodaſnal azert immar fel kelec az ſegitſegre.

[c] Az az, Mikor az embereknec alavaloi wralkodnac, az gonoſzoknac alkolmatoſſagoc vagyŏ minden gonoſſagra.

XIII.

Ez diczéretben az Propheta kŭlŏmb kŭlŏmb probakban és nyomoruſágokban léuén panaſzolkodic, elŏſzŏr az Iſten ſegitſégénec és ſzabaditáſánac halogatáſa felŏl, De az ŏ kegyelmes igéretiben és io voltaban bizuan, kŏnyŏrŏg az kŏuetkŏzendŏ ſzabadulá ſért, es igéri magát az WRnac minden hálá adáſra es diczeretre. Ez diczerettel elhetŭnc midŏn ſoc nyomoruſágot miatt meg terhelteuen nyŏgŭnc, es nem mindgyaraſt ęrzŭnc ſzabadulaſt.

1 WRam miglen feledkŏzŏl el rólam mindeneſtŏl fogua? miglen rŏyted el ortzádat én tŏlem?

2 Miglen tanáczkozom az én lelkemben? keſerŭſégemet naponként (miglen tartom) ſiiuemben?

ben? miglen magaſitaltatic fel ellenſégem én raytam?

3 Nézz reám és halgaſs meg engemet én WRam Iſtenem, világoſicz meg ſiemeimet, ne aludgyam el az halálban. a

a Az 13. Agy nekem okoſſa got. bóliſcſrget az habo rufagban. hogy magamat oltalmazhaſſam és ne veſzſzec el.

4 Hogy valamikor ne mondhaſſa az én ellenſégem: meg győztem ötet, és az én háborgatóim ne örüllyenec, ha meg eſendem.

5 En pediglen az te ió vóltodban bizom, öruendez az én ſiiuem az te ſiabaditáſodban, Enek lec az WRnac mert ióltetten velem.

XIIII.

Ez diczéretben feddi az Dáuid az Iſten Anya ſentEgyházának és az hiueknec hábor gatoit, és üldözőit, melly ő kegyetlenſegekriec oka az ő ſiuőknec terméſet kerint való hitetlenſége, melyben vagyon az egéſz emberi nemzet az viſonnán valo ſülerés előtt, mint az Sz. Pálts Rom: 3. magyarázza. Annac vtánna fenyegeti az pœnitentia tartás nelkül valokat Iſtennec kemény haragiual és bűntetéſével, Es kiuán Iſraelnec Sionbol ſabaduláſt. Ez diczéretben azért az prophéta iria meg ez moſtani vtolſo időbéli embereknec erkölczőket és életeket, Mint az S. Pális 2. Tim: 3. 1. 2 &c.

a Vagy: aſzt gondollya.

1 ASit mondgya a az balgatag az ő ſiuében, Ninczen Iſten: Meg veſitenec, vtálatoſoc löttenec igyekőzetekben, ninczen az ki iót czelekedgyéc.

2 Az WR az menyból tekintött az embereknec fiaira, hogy meg láſſa, ha vagyon értelmes és Iſten félő.

3 Mindnyáián el haylottanac, egyetemben hiába valócká löttenec, (meg veſitenec,) ninczen à ki iót ſzelekedgyéc czac égyis.

(b Az ő torkoc meg nilt koporſó, nyelueckel álnokúl czelekedtec, Aſpis kigyónac mérge vagyon az ő aiakoc alatt.

b Ez két vers ninczen az Sidoban, hanem az Szent Pál Romaba irt leuelének harmadic reſzéből irtác ide, és az Eſaiasnac 59. reſzéből.

f Kiknec ſiáioc átkozodáſſal és méreggel rakua, gyorſac az ő láboc az vér ontáſra, Az ő vtokon rontás és nyomorgatás vagyon, és az békeſſégnec vtát nem eſmértéc: Ninczen Iſteni félelem az ő ſiemec előtt.)

4 Auagy nintſé értelem ezgonoſiaknac czelekődőiben, hogy az én népemet meg éſiic, mint az kenyeret ſioktac meg enni, es az WRat nem tiſitelic?

c Vagy, accor, tudni illic az boſſzu állaſnac ideién.

5 cOtt röttegnec röttegéſſel: Mert az WR az igazaknac nemzetſégéuel vagyon.

6 Az ſiegénnec tanáczát meg czufollyátoc, De az WR ő neki reménſége.

7 Vayha el iöne Sionból az Izraelnec ſiabadîtóia, hogy mikor az WR az ő népének foglyait meg ſiabadittya, az Iácob örüllyön, és az Izrael öruendezzen.

XV.

Ez diczéretben az Dáuid aſt iria meg, kiczodac legyenec az Iſten Anya ſentEgyházának igaz es ſző tagiai, az Iſten orſzagának lakoſi, és minémő legyekből válaſztaſſanac meg az kép muratoktol.

1 WRam, kiczoda lakozic az te ſátorodban? és kiczo-

da nyugſiic meg az te ſient hegyeden?

2 Az ki tökélleteſſégbe iár és igaſſágot czelekedic, és igaſſágot ſiól az ö ſiiuébe.

3 Az ki nem ragalmaz nyeluéuel, nem tſelekedic fele baráttyánac gonoſit, és gyalázatot nem ſierez fele baráttyánac.

4 Kinec ſiemei elött vtálatos az gonoſi, de az Iſten félöket tiſiteli, eskŭuéſét káráualis meg állya, és meg nem váltoſitattya.

5 Pénzét nem adgya vſorára, es aiándekot ártatlan ellen nem véſien.

6 Az ki ezeket czelekedi, meg marad mind öröcké.

XVI.

Dáuid az Iſten Anya ſent Egyházanac tagia léuén, könyörög Iſtennec mind ö magánac ſ mind az Anya ſent Egyházanac meg tartáſáért, Chriſtus az mi közbe iáronc az Dáuid ſemélyében halála elött könyörög hogy meg oltalmaſtaſſéc, meg ſabaditaſſéc és meg diczöiteſſéc.

1 TArcz meg engemet Iſten mert én te benned bizom.

2 Mond eſit az WRnac (ö én lelkem,) En WRam vagy te, iöllehet ſemmi én tölem nem ſiármazhatic melly néked haſinálna.

3 Hanem az ſienteknec kic ez földön vadnac, [a] és az böczŭleteſſeknec, kikben vagyon minden én gyönyörŭſégem.

4 Meg ſokaſodnac azoknac bánattyoc kic máshoz ſietnec: Nem áldozom azoknac véres áldozattyockal, fel ſem veſiem azoknac neuöket az én aiakimra.

5 Az WR az én örökſégemnec és poháromnac réſie, te tartod az én réſiemet. [b]

6 Az én njláſom eſett énnékem kies helyen, niluán ſiép örökſég iutott énnékem.

7 Aldom az WRat ki énnékem tanáczot adott, hogy meg éijelis tanitanac engemet az én belſö tagaim.

8 Siüntelen az WRrá néztem: mert iob felölem vagyon, azért meg nem mozdîtatom.

9 Annac okaért örŭlt az én ſiiuem, es öruendez az én nyeluem, még az én teſtemis bátorſágban nyugſiic.

10 Mert nem hagyod az én lelkemet az koporſóban, és nem engeded hogy az te ſiented rothadáſra iuſſon.

11 Te tanitaſi meg engemet az életnec öſuényére, elégſéges öröm vagyon te elötted, és gyönyörŭſégec vadnac az te iobbod felöl mindenkor.

XVII.

Könyörög Dáuid az Iſtennec hogy légyen ö néki és az ö Annya ſent Egyházánac ſegitſéggel és óltalommal az hitetlenec ellen.

1 HAld meg WRAM az én igaſſágomat, figyelmezzel az én kiáltáſomra, halgaſd

[a] Nemellyec igy kapczollyac ez harmadic verſet az elſöhöz, Tarcz meg engemet az ſzentekért kic ez földön vadnac.

[b] Vagy, te vagy nekem en örökſegē, nem az idegen haluany iſtenec.

Act. 2 & 13.

gaſd meg az én könyörgéſémet, mellyben ninczen czalárdſág.

2 Az te ortzád elöl iöijön ki az én itéletem, [a] az te ſiemeid láſſanac igazat.

[a] Az az, Te itely meg engemet, te legyen itelő birám.

3 Meg probáltad az én ſiiuemet, meg látogattál éijel, meg probáltál engemet és ſemmit nem táláltál, elmem eggyezett az én ſiámmal.

4 Embereknec czeleködetöktöl és az latroknac öſuényitöl à te ſiádnac paranczolatiért, meg óttam magamat.

5 Igazgaſſad lépeſimet az te öſuénidben, hogy ki ne hágianac az én lábaim.

6 En tégedet ſegitſégöl hiwlac, annac okaért halgas meg engemet Iſten, Haycz fülеidet én hozzám, és halgaſd meg beſiédemet.

7 Mutaſd meg az te czudálatos irgalmaſſágidat ki meg ſiabadîtod az te benned bizókat, azoktúl kic az te iobbod ellen támadnac.

8 Őrizz meg engemet mint ſiömöd féńét, óltalmazz meg engemet az te ſiárnyaidnac árnyéka alatt.

9 Az hitetleneknec ortzáioc elött, kic engemet háborgattanac ellenſégim elött, kic életemet halálra környül vöttéc.

10 [b] Az köuérſég el buritotta ortzáiokat, annac okaért nyelueckel kéuelyen ſiöllottanac.

[b] Panaſzolkodic az ő ellenſeginec' kazdagſagarol, hataimarol és keuelſegerül.

11 Az én vtaimban moſtan környül vöttenec engemet, és czac aſit ſiemlelic holott földhöz ragaſithaſſanac.

12 Haſonlóc az pręda ſiomiuhozó Oroſilányokhoz és az barlangban ülö Oroſlány fiakhoz.

13 Kely fel WRAM és vedd eleit az ö ortzáiánac, veſd le ötet, ſiabadicz meg az én életemet az hitetlentül, az te fegyuereddel.

14 Emberektöl ſiabadicz meg az te kezeddel WRAM, ez világnac emberitöl, kiknec réſiec ez világba vagyon, kiknec haſokat bę töltöd gazdagſaggal meg elegitetnec magzatockal, és hadgyác marháiokat az ö fioknac.

15 En pedig igaſságban meg látom az te ortzádot, meg elegîtetem az te ábrazatoddal midön föl ſerkenec. [c]

[c] Az az miuel hogy igaz igyem vagyon az te ſegitſégedet hiſzem hogy meg latom, es tellyes vigaſságom leſzen minec vtanna meg latom az te ieſen valo voltodat

XVIII.

Dáuidnac az WR folgáiánac halá adoſzen minec vteneke, mellyel az WRnac halákat adot az na tanna meg lapon, mellyen meg ſabaditotta őret az WR tom az te ieminden ellenſeginec kezekből, es az Saul kelen valo volzeből.

Ez diczeretben az Dáuid Iſtennec nagy

hálákat ád eleitől fogua vgle tőrt minden ió reremeniert, mellyeket beuſegeſſen eſ̃ ſám-lal, hogy ezzel az hiueknec hiteket bizodalomra fel gerieſſze es meg erőſicze.

1 SZeretlec tégedet WRam Én erőſsegem tellyes ſiuemből.

2 Az WR én kősiiklám, és én váram, és én ſiabadîtóm: En Iſtenem, én erősségem, ő benne bizom, én paiſom, és az én ſiabadulásomnac ſiarua, én fel magaſitalásom.

3 Az diczérendő Iſtent midőn ſegîtſégől hijttam, az én ellenſégimtől meg óltalmaſitattam.

a Az ellenſegnec kegyetlenſegit es az ő veſzedelmit ſzamlallya elő, mellyekből hamar meg ſzabadult.

4 a Környül vettenec vólt engemet az halálnac kötelei, és az álnoc embereknec ſokſága röttent vala engemet.

5 Az pokolnac köteli környül vőttenec vólt engemet, elömet vőttec vólt az halálnac tőrei.

6 Az én nyomoruſágomban hijttam ſegîtſégől az WRat, és kiáltottam az én Iſtenemnec, és meg halgatta ſiómat az ő templomából, és az én kiáltáſom ő előtte iutott, az ő füleibe.

7 Meg indúlt és reſiketett az föld, és az hegyeknec fundamentomi meg háborodtanac, az ő haragia ellen.

8 Füſt iött ki az ő orrából, és emésitő tüz az ő ſiáiából, és eleuen ſienec ő tőle.

9 Fölőttünc bę vonta az Eeget fölhőckel, és le ſiállott, és homály vólt az ő lábai alatt.

10 Es vitettetett az Cherubimokon és repüllöt, repüllöt az ſieleknec ſiárnyain.

11 Bę vonta az ő ſátorát ſetétſéggel, az ő ſátorát környül vőtte ſötét vizeckel és ſürő fölyhőckel.

12 Az fényeſſég miatt, melly vólt ő előtte, az fölyhőc el múltanac, kő eſſő és eleuen ſienec kő uetkőzénec.

13 Es dörgött az Eegből az WR, és az felſéges Iſten adta az ő ſiauát, kő eſſőt és eleuen ſieneket.

14 Es ki boczáta az ő nilait, és el ſiéleſité őket, b az villámaſokat meg ſokaſitotta, és meg háborîtotta őket. b Tudni illic, ellenſegimet.

15 Ackor vizeknec őruéni láttatánac, és ki nilatkoſitattanac az föld kerekſéginec fondamentomi, az te meg feddéſed miatt WRam, és az te haragodnac ſiélénec fuuáſa miatt.

16 Boczátott ſegitſéget az Eegből és fel vött engemet, és ki vont engemet az ſoc vizekből.

17 Ki ragadott engömet az én hatalmas ellenſégim közzől, és az én gyülőlőim közzül, mert erősbec vóltanac én nálamnál.

18 Elömet vőttec énnékem az én veſiedelmemnec napián, de az WR vólt énnékem páltzám.

19 Ki vitt engemet tágas helyre és ki ragadott engemet, mert iómat kéuánnya énnékem.

20 Meg

20 Meg fizetett énnekém az WR az én igaſſágom ſierint, az én kezeimnec tiſitaſága ſierint fizetett énnékem.

21 Mert meg ðriztem az WRnac vtait, ſem hitetlenðl nem ſiakadtam el az én Iſtenemtðl.

22 Minden ð itéleti én elðttem vadnac, és az ð paranczolatit nem hántam el tðlem.

23 Es vóltam tðkélletes ð elðtte, és meg tartoſitattam magamot az én bűneimtðl.

24 Annac okaért meg fizetett énnékem az WR az én igaſſágom ſierint, az én kezemnec tiſitaſága ſierint, az ð ſiemei elðtt.

25 [c] Az irgalmashoz te irgalmas vagy, és az tðkélleteshðz tðkélletes vagy.

26 Az tiſitáual tiſita vagy, és az viſiſiáshoz viſiſiás vagy.

27 Annac okaért te az nyomorodott népet meg tartod, és az keuélyeknec ſiðmðket meg alázod.

28 Mert te gyuitod meg az én ſiðuetnekemet: te én WRam Iſtenem meg világoſitod az én ſetétſégemet.

29 Mert én te általad mégyec által az ellenſégnec táborán, és az én Iſtenem által mégyec az kð falokon által.

30 Ennec az Iſtennec vta tðkélletes: az WRnac beſiéde igen tiſita, es paiſſa minden ð benne bizóknac.

31 Mert kiczoda Iſten az Iehoua kiuűl? és kiczoda hatalmas az mi Iſtenűnc kiuűl?

32 Az Iſten ðuedzett fel engemet erðuel, és ð egyeneſitette meg az én vtamot.

33 Ollyanná tðtte lábaimot mint az ſiaruaſoknac láboc, és az én váraimba állatott bę.

34 Ő taníttya az én kezemet az hartzra, annira hogy az én kezeim által meg romlanánac az ęrtz kęziuec.

35 Es adtad énnékem az te ſiabaditáſodnac paiſſát, és az te iob karod tartot engemet, és az te ió vóltod magaſitalt fel engemet.

36 Ki terieſitetted lepeſimet én alattam, és az én lábaim nem fáradtanac el.

37 Midðn ellenſégimet kergettem, meg fogtam ðket, és meg nem tęrtem miglen meg eméſitðttem ðket.

38 Meg vertem ðket, és fel nem kelhetnec, el hullottanac az én lábaim alatt.

39 Mert fel ðuedzettél engemet erðuel az hadra, az én ellenſégimet én alattam le nyomtad.

40 Az én ellenſégimnec nyakokat én kezemben adtad, és az én gyűlðlðimet el veſitetted.

41 Kiáltottanac de nem vólt ki ðket meg ſiabaditotta vólna: Az WRhoz, de nem halgatta meg ðket.

42 Es apróra tðrtem ðket mint az port az ſiél ellen, és mint az piattzon léuð ſárt le tapodtam ðket.

43 Meg ſiabaditottál engemet az népnec pártoláſától: tðttél engemet

c Ertelme ez Az ki mint viſzſzeli magat Iſtenhez, vgy fizet az Iſten az iokat meg aijandekozza, az go moſzokat meg bűntett.

gemet az pogánioknac feiéué, az melly népet nem eſmertem, ſiolgált énnekem.

44 Az kic czac meg halhattanakis engedtenec énnékem, és az idegen ſiac hazudtanac énnékem.[d]

45 Az idegen népec meg epettenec és reſikettenec az ŏ haylékokban.

46 [e] Eellyen az WR és légyen áldott az én kŏ ſiiklám, és magaſitaltaſséc fel az én ſiabaditáſomnac Iſtene.

47 Iſten az, ki én érŏttem boſſiút áll, és ki ſoc népet én hozzám hóldoltat

48 Ki engemet az én ellenſégim tŏl meg ſiabaditottál, és az én ellenem támadóktúl meg mentŏttel, és az gonoſi ember kezéböl ki ragadtál.

49 Ennec okaért diczérlec tégedet WRam az pogányoc kŏzŏtt, és az te neuednec éneklec.

50 Mert te az te királyodat ſokſior czudálatoskeppen meg ſiabaditottad, es az te meg kent királyoddal az Dáuiddal, irgalmaſſágot cz elekedtél, es az ŏ maradé káual mind ŏrŏcké.

d Az az engedtec es meg hodoltac nekem noha nem ſzabad akarattyoc ſzerint es nem ŏrömeſt &c.

e Vagy eel.

XIX.

Ez diczéretben az Prophéta tanit bennünket az Iſtennec két rendbeli eſméretiről: Elſŏ kŏzŏnſéges melly vagyon ez világnac és annac minden réſeinec ſép renddel és móddal való teremréſeböl és gond viſeléſeböl, melly noha nem elégſéges az Iſtennec igaz és iduŏſséges eſmérerire, mind az által mi nékünc elŏnkbe adgya az Iſtennec mindenhatoſágát, bŏlczeſségét, diczŏſegét &c. Maſic, kiuálteképpen való az Iſtennec ki ielentet igeiéböl, melly eſméret igaz, tŏkélletes és iduŏſséges. Es az elſŏtöl mit külŏmbŏzzŏn, az Dáuid meg mutattya.

1 AZ Eegec hirdetic az Iſtennec diczŏſégét, és az ŏ kezeinec muńkáiát hirdeti amaz ki terieſitet erŏſség.

2 Az egy mas vtán kŏuetkŏzŏ napoc bewſéggel prędikálliác az igét [a] (nekünc,) és az egy más vtán valo éttzakac tanitnac bŏltseſségre.

3 Nem ſiólnac ſem beſiélnec ſ-nem hallattatnac az ŏ zengéſec, és az fŏldnec kerekſégénec határira az ŏ beſiédec.

4 Mégis minden fŏldre ki hatott az ŏ zengéſec, és az fŏldnec kerekſégénec határira az ŏ beſiédec.

5 Az napnac ſierzett ſátort az Eegekben.

6 [b] Es az vgy-mint egy vŏ legéń ki iŏuén az ŏ ágyas hazából, ſiet mint egy erŏs fútó férfiu, az ŏ vtánac el végezéſére.

7 Az ŏ ki iŏuetele az ęgnec egyic végétŏl fogua az máſic végéiglen vagyon, és nincz à ki el rŏytŏſihetnéc az ŏ melege elŏtt.

8 [c] Az WRnac tŏruénye tŏkélletes, meg eleueniti az lelkŏket, Az WRnac igaz tanubizónſág tétele, bŏlczeſséget ád az kiſdedeknec.

9 Az WRnac paranczolati igazac, meg vidamittyac az ſiiuet: Az WR paranczolattya tiſita, meg világoſittya az ſiŏmŏket.

10 Az WR félelme tiſita, meg marad mind ŏrŏcké, Az WRnac itéleti [d] igaz mondás, mindeneſtŏl fogua igazac.

a Tudni illic az Iſtennec ditſŏſegerŏl, az az prædicalliac az napoc és az etzakac az Iſten ditſŏſeget. Rom. 10.

b Erti az napot.

c Az Iſten vilagosban tanit az ŏ igeie altal, hogy nem az teremtet allatoc által.

d Az iteletnéc ſzauán erti az menyei tudomant.

11 Ki-

11 Kéuánatosb ic minden tizta araánnál, és édesbec minden ſiín męznél.

12 Meg az te ſólgádis meg intetic azokból, és azoknac meg tartóinac ſoc iutalmoc vagyon.

13 c De kiczoda tudhattya az vétkeket? az én titkos bűneimtől tizticz meg engemet.

14 Tartoztaid meg az te ſiólgádat az vakmerő bűnöktől, ne wralkodgyanac én raytam, accor tökelletes léſiec, és tiztaléſiec ſoc vétkektől.

15 Az én ſiámnac beſiédi és az én ſiiuemnec gondolati legyenec à te kedued ſierint valóc: WRam ki énnékem erőſſégem és ſiabadîtóm vagy.

c-ből hogy az feſſő verſben azt monda hogy az Iſten őrűénéhez meg tartoinac ſoc iutalmoc vagyon azért e méruen Dauid az emberi romlást fel kiált, bolot vallást tészen az bű vőlés az ellen oruoſságot mutat.

XX.

Az orſág népének kőzönſéges kűyörgéſe az izraeli királyáért az Dauidért, hogy Iſten ő néki adgyon io es boldog biro talmat, es győzedelmet minden ő ellenſégi ellen. Melly dicziretet el az hiuec minden helyeken es időben élhetnec, hogy Iſten az ő feiedelmét megoltalmazza, birtaiigazgaſſa és adgyon néki az kőſſégnec es az Iſten Anya ſent Egyhazanac biraſaiu boldog es haſznos neuekedést es elő menetelt, mind haboruſágos es mind békeſséges időbe.

1 HAlgaſſon meg tégedet az WR, az te háboruſágodnac napián, és tégyen győzedelmeſſé az Iácob Iſtenének neue.

2 Küldgyen te néked ſegitſéget az ő ſientſéges helyéről, és Sionból óltalmazzon meg tégedet.

3 Emlekezzéc meg minden te áldozatidról és az te egéſſilen égő áldozatidat tégye kőuérré.

4 Czelekedgyéc te veled az te kéuánſágod ſierint, és minden tè tanáczodat teliyeſitſe meg.

5 Hogy örűlheſsűnc az te ſiabadîtáſodban, és az mi Iſtenűnknec neuében záſſilót emellyűnc, Az WR tellyeſitse meg minden te kéreſidet.

6 Moſt eſmérem hogy meg tartya az WR az ő királyát, meg halgattya őtet az ő ſient égéből, az ő iob keze hatalmaſſon meg ſiabadîttya.

a-al vagy. Az ő meg ſiabadîto karianac erőſsége általutaſitni illik meg ſiabadîtt ya.

7 Némellyec az ő ſiekerekben, némelljec az ő louokban biznac, de mi az mi WRunknac Iſtenűnknec neuéről emlekezűnc meg

8 Őc meg hányatlottanac és el eſtenec, mi ped g fel költűnc és fel egyeneſedtűnc.

9 WRam tarcz meg minket: Amaz Mennyei király halgaſſon meg minket az napon, mellyben ſegitſégül hiiuc őtet.

XXI.

Ez dicziretében az Dauid hálakat ád Iſtennec az ő kirali birodalmanac io allapatyaért es ellenſégin valo győződelméért, melly ő birodalmanac es győződelmének példaiaual iria meg à Chriſtus királynac győződelmét, diczőſéget es fel magaſtaláſát, melyre fel vétetteteſt az ő feruedéſe és halotraibol valo fel tamadáſa vrán; Annac vranná ſuen dől mond mind az Sido nemzetnec meg veſeréſről és veſſedelméről, ſemmind az Chriſtuſnac egyb ellenſéginec romlaſáról. Ez diczéretből vigaztalaſt veherűnc minden az Euangeliomnac ellenſégi az Chriſtus Anya ſent Egt házát akariác megronta.

1 WRam az te erőſſégedbe örül az király, és az te ſiabadîtáſodba ſelötte igen őruendez.

2 Az ő ſiiuénec kéuánſágát megadtad néki, és az ő aiakinac kéréſét nem tagadtad meg ő tűle.

3 Mert elől vötted őtet az te iouaidnac áldáſiual, és töttél az ő feiében tiſita arany Coronát.

4 Eeletet

4 Eeletet kért te tõled, és adtál õ néki napoknac hoſzſzúſágit mind õrõcké, és mind éltig.

5 Nagy az õ diczõkedéſe az te meg tartáſodban, fényeſſéget és ékeſſéget vetõttél õ reá.

6 Mert vetõtted õ reá minden fęle bõwſéges áldáſidat, mind õrõcké meg vidámitottad õtet az te ſinednec õrõméuel.

7 Meg talállya à te kezed minden te ellenſégidet, és az te iobod meg talállya azokat kic gyũlõlnec tégedet.

8 Ollyanná téſſed õket mint az tũznec kementzeiét az te haragodnac ideién, Az WR az õ haragiába el nyeli õket, és meg emézti õket az tũz.

9 Az õ magzattyokat ez fõldrõl el vezted, és az õ maguokat az embereknec fiai kõzzũl.

10 Mert te ellened gonozt végeztenec, és czalárdſágot gondoltanac, mellyet véghõz nẽ vihetnec.

11 Mert te õket tzélũl veted, és meg vonſiod àte Iuedet õ ellenec.

12 Magaztaltaſſál fel WRam az te erõſſégedben, éneklyũc és diczériũc az te hatalmadat.

XXII.

Az Dáuid ez diczéretnec rendiben az õ ſoc es nagy nyomoruſáginac es faydalminac peldaiaban niluan valo képpen prophetal à Chriſtus ſenuedeſérõl, halalárol, fel tamadaſárol, gyõzedelmérõl, es az Anya ſent Egyháznac mind ez világon valo ki terjedéſérõl, mint az Chriſtus, à ſ Mathe, ſ Ianos, es az Sidokhoz irt leuéi ezekrõl bizonſagot teſznec.

1 EN Iſtenem, én Iſtenem, miért hadtál el engemet? és miért táuoztál el az én meg tartáſomtól, és az én iaygatáſimnac beſiéditõl.

2 En Iſtenem kiáltoc mind nap eſtig, de nem halgatſi meg, éijelis ninczen énnékem vezteglésem.

3 Te pedig ſient vagy, ki lakozol az Izraelnec diczéreti kõzõtt.

4 Az mi Atyainc te benned biztanac, biztanac és meg ſiabaditottad õket.

5 Te hozzád kiáltottanac és meg ſiabadultanac: te benned biztanac, és meg ne gyaláztattanac.

6 En pedig féreg vagyoc és nem férfiu. Embereknec ſiidalma, és népeknec vtálatoſſága.

7 Mindenec kic engemet láttanac, meg czúfoltanac engemet, fęlre vonſiác aiakokat, és haytogattyác az õ feieket.

8 Bizott az WRban, ſiabaditſa meg õtet, mentſe meg õtet, mert õ néki ió akaróia.

9 Mert te vontál ki engemet az én anyámnac méhébõl, és biztattál engemet az én anyámnac emleiétõl fogua.

10 Te óltalmád alá vettettem az én anyámnac méhétõl fogua, az én anyámnac méhétõl fogua te vóltál énnékem Iſtenem.

11 Ne táuozzál meſiſie én tõlem, mert az nyomorúſág kõzel vagyon, és ſenki nincz ki énnékem ſegitſéggel légyen.

12 Kõrnyũl võttenec engemet ſoc bikác, és à Baſañac erõs bikai meg kõrnyekõztenec engemet.

13 Fel tátottác én ellenem az õ ſiáiokat, mint az ragadozó és ordîtó Oroſiláń.

14 Mint az víz vgyan ki õntettem, és minden én czontaim el oſilat-

oſilattattanac,az én ſiiuem mint az vijaſi el oluadott az én belſő tagaim kőzőtt.

15 Meg ſiáradott mint az czerép az én erőm,az én nyeluemis az én inyémhőz ragadott, és az halálnac porába vetettél engemet.

16 Mert kőrnyűl vőttenec engemet az ebec, és az gonoſioknac ſerege meg kőrnyekőzőtt engemet,által lyukaſitottác kezeimet és lábaimat.

17 Meg ſiámlálhatom minden én czontaimat, őc pedig czac reám néznec és tekintenec vala.

Matth. 27. 18 Az én ruháimat magoknac el oſztottác,és az én kőntősőmre ſorſot vetettec.

19 De te ne légy meſsſie tőlem, én erőſſegem az én ſegitſégemre ſies.

20 Mencz meg az én lelkemet az fegyuertől, és az én éggyetlenemet az ebeknec kezéből.

21 Szabadicz meg engemet az Oroſiláñnac ſiáiából, es az Vnicorniſoknac ſiaruai ellen halgaſs meg engemet.

Heb. 2. verſ: 12. 22 Hirdetem az te Neuedet az én atyámfiainac, az gyűlekőzetnec kőzepette diczérlec tégedet.

23 Kic félitec az WRatdiczérie tec őtet, Iácobnac minden nemzeti diczőitſétec őtet, és féllyétec őtet Iſraelnec minden magzati.

24 Mert nem vtálta és meg nem vetőtte az ſiegénnec nyomorúſágát, és el nem rőytette az ő ortzáiát ő tőle, es midőn kiáltott ő hozzá, meg halgatta őtet.

25 Te felőled léſien az én diczéretem az nagy gyülekezetben, az én fogadáſimot meg tellyesitem azoc előtt,kic félic őtet.

26 Eſinec az nyomorúltac és meg elégeſinec, diczéric az WRat kic kereſic őtet, és él az ti ſiiuetec mind őrőcké.

27 Meg emlekőznec és meg tęrnec az WRhoz, az főldnec minden határi,[a] és imádkoznac te előtted à pogányoknac minden nemzetſégi.

a Az Chriſtus orſzágának határát iria meg.

28 Mert az WRé az birodalom,és wralkodic à pogányokon.

29 Eſinec és imádgyác őtet az főldnec minden kőuéri, tęrdet haytnac ő előtte mindenec kic az porban fekűſinec és nyomorúltúl élnec.

30 Az ő magzattyoc nékie ſiolgál, és az WRé léſinec mind őrőcké.

31 El iőnnec és hirdetic az ő igaſſágát az ő vtánnoc való népnec,hogy eſit czelekedte.

XXIII.

Hálákat ád az Dáuid Iſtennec mind ő magara ſmind az Annya fent Egyházra való ſűntelen gondgya viſeléſéért, oltalmazáſáért és minden teſti és lelki aiandekiért. Es hogy egyebekis vgyan ezent czelekedgyec,inti őket az őnnőn példáiával.

1 AZ WR az én páſitorom, azért ſemmiben meg nem fogyátkozom.

2 Győnyőrűſéges és fűues helyeken legeltet engemet, és kies vizec mellé viſien engemet.

3 Az én lélkemet meg vidamittya és viſel engemet az igaſſágnac őſuénin az ő neueiért.

4 Męg ha ſiinte az halálnac árnyékánac vȍlgyében iárokis, nem félec az gonoſitól, mert te én velem vagy: Az te veſiſiȍd és az te botod vigaſitalnac engemet.

5 Aſitalt ſiȍrzeſi én elȍttem azoc ellen kic énnékem ellenſégim, meg hizlalod olaijal az én feiemet, és meg tȍlted az én poháromat bȍuſégeſſen.

6 Sȍt męg bizonnyal az te ió vóltod és irgalmaſſágod kȍuetnec engemet életemnec minden ideiébe, és lakozom az WRnac házában hoſiſiu ideiglen.

XXIIII.

Ez diczéretben iria meg az Dáuid az Chriſtus orſágánac nagy voltát es ki teriedéſét mind ez egéſz világra az Euangeliomnac prędicalláſa által, és kiczodac legyenec annac igaz tagiai. Annac vranna inti az Királyokat és minden feiedelmeket, hogy az Chriſtus királt az ő Euangeliomi áual meg eſmériéc és bę fogadgyác, ha nem akarnac őrőcké el veſni. Ez diczéret inczen minden rendbéli embereket az Chriſtus Annya ſent Egyházánac és orſágánac epitéſére, inkáb hogy nem mint rontáſára. és bátoriczon minket midőn ez világ az Chriſtus Euangelioma ellen háborog.

1 AZ WRé à fȍld és minden ő tellyeſsége, az fȍldnec kerekſége, és annac minden lakoſi.

2 Mert az tengeren fundalta aſit, és az folyó vizeknec fȍlȍtte czinálta.

3 Kiczoda mégyen fel az WRnac hegyére? és kiczoda áll meg az ő ſientſégénec helyén?

4 Az ártatlan kezȕ, és az tiſita ſiiuȕ, és ki fel nem emelte lelkét az hiuolkodáſra, ſem czalárdſággal meg nem eskȕtt.

5 Ez veſien áldáſt az WRtól, és igaſſágot az ő iduȍzîtȍ Iſtenétȍl.

6 Illyen az Iſten kereſȍknec nemzetſége, és az igaz Iácob nemzetſége à kic az te ortzádat kereſic.

7 [a] Ti kapuc emellyetec fel az ti feieteket, és emelkȍdgyetec fel ȍrȍcké való aytóc, hogy mennyen bę az diczȍſégnec Királlya.

8 Kiczoda ez az diczȍſégnec királya? Az erȍs es hatalmas Wr az erȍſs hadakozó WR.

9 Ti kapuc emellyetec fel az ti feieteket, és emelkȍdgyetec fel ti ȍrȍcké való kapuc, hogy mennyen bę az diczȍſégnec Királya.

10 Kiczoda ez az diczȍſégnec Királya? Az ſeregeknec Iſtene, ȍ az diczȍſégnec Királya.

[a] Inti az Annya ſzent egy hazat hogy az hozzaiec menő kiralt az Chriſtuſt be fogadyac. Mert az Annya ſzent egy hazat neue, i kapunac.

XXV.

Buzgo kőnyőrgéſe ez az Propheránac, Mellybe előſőr kéri bűneinec boczánatryát. Máſodſor, Iſten lelkénec ereiét és ſegitſégét, hogy az nyomoruſágoknac nagy volta miatt és az Iſten ſegitſégenec kéſede, meſſege miatt kętſegbe ne eſſéc, Harmadſor, hogy minden ellenſégitől meg óltalmaztaſſéc.

1 TE hozzád WRAM emelem fel az én lelkemet.

2 En Iſtenem te benned bizom hogy meg ne gyaláſitaſſam, és ne ȍrȕllyenec az én ellenſégim én raytam.

3 Mert mindenec kic tégedet várnac meg nem ſiégyenȕlnec, ſiegyenulteſſenec meg az kic gonoſiúl czelekednec oknélkȕl.

4 Az

4 Az te vtaidat mutaſd meg WRam én nékem, és az te ösvénidre tanicz meg engemet.

5 Viſelly engemet az te igaſſágodban, és tanîcz engemet, mert te vagy énnékem ſiabadîtó Iſtenem, tégedet várlac egéſi napon.

6 Emléközzél meg WRam az te irgalmaſſágidról es ió vóltodról, mellyec kezdettöl fogua vadnac.

7 Az én iffiuſágomnac bünei röl és én vétkeimröl meg ne emléközzel, hanem inkáb WRam az te irgalmaſſágod ſ erint emléközzel meg én rólam az te ió vóltodért.

8 Ió és igaz az WR, ennec okaért tanittya az kic az vtról el téuelyednec.

9 Igazgattya az nyomorúltakat az itéletben, és tanîttya az alázatoſſakat az ö vtaira.

10 Minden vtai az WRnac, irgalmaſſág és igaſſág, kic az ö frigyét és paranczolatit meg örzic.

11 Az te neuedért WRam légy kegyelmes az én bünеimnec, mert ſokac.

12 Kiczoda az ember ki féli az WRat? Aſit tanîttya az vtra az mellyet válaſſſon magának.

13 Annac lelke az ióban meg marad, és az ö magzattya örökſégül biria az földet.

14 Az WRnac titka azoknac adatic kic ötet félic, és az ö frigyét meg ielenti nékic.

15 Az én ſiemeim mindenha az WRra néznec, mert ö veſſi ki az törböl az én lábaimat.

16 Tekéncz reám és könyörülly raytam, mert én eggyes és ſiegén vagyoc.

17 Az én ſijuemnec háboruſági igen meg ſokaſultac, az én nyomoruſágimból ſiabadîcz meg engemet.

18 Láſd meg az én nyomoruſágomat és gyöttrelmemet, és boczáſd meg minden bünеimet.

19 Tekincz meg az én ellenſégimet mert igen meg ſokaſodtanac, és méltatlan gyülöſséggel gyülöltenec engemet.

20 Örizd meg az én lelkemet és ſiabadîcz meg engemet hogy meg ne ſiégyenüllyec, mert én te benned biztam.

21 Az tökélleteſſég és az igaſſág meg öriznec engemet, mert én te benned biztam.

22 Siabadîcz meg Iſten az Iſraelt minden ö nyomoruſagiból.

XXVI.

Könyörög Dáuid elöſör az Iſtennec, hogy ötet az ö hamis vádlói és ellenſégi ellen meg óltalmazza az ö ártatlanſágában. Máſodſor valláſt tészen az ö hiti és tudománya felöl, mellyet eggyütt vall az Iſten népével az Annya ſent Egyházban, és gyülöli ſ.kárhoztattya az hitetleneknec mind tudományokat, mind társaſágokat, ſzereket és minden tanáczokat.

1 ITélly meg engemet Wram, mert én tökélleteſſégbe iártam, és az WRban biztam, azért én nem tántorgoc.

2 Probálly meg engemet Wram, és kéſérgeſs meg engemet,

kérdezd meg az én veſémet és az én ſiiuemet.

3 Mert az te irgalmaſſágod az én ſiemeim elött vagyon, és iártam az te igaſſágodba.

4 Nem ültem eggyütt az hiuolkodó embereckel, és az czalárd embereckel nem nyáiaskodtam.

5 Gyülölöm az gonoſioknac gyüleközetit, és az hitetleneckel eggyütt nem ülöc.

6 Meg moſom az én kezeimet az ártatlanſágban, és az te óltarodat gyakorlom vala.

7 Hogy hallatos ſióual diczérielec tégedet, és hirdeſſem minden te czudáidat.

8 WRam ſieretem az te házadban való lakáſomat, és az te diczöſégednec haijlékánac helyét.

9 Ne rekezd eggyüué az bünöſöckel az én leikemet, ſem az én életemet az vér ſiopó embereckel.

10 Mert az ö kezekben bün vagyon, és az ö iob kezec rakua arandékockal.

11 En pedig az én ártatlanſágomban iároc, annac okaért ſiabadîcz meg engemet és könyörülly raytam.

12 Az én lábam áll igaſſágban, és az gyülekezetekben hálákat adoc az WRnac.

XXVII.

Iria meg az Prophéta Iſtenben való bizodalmát, és könyörög leikében hogy lehesſen az Annya ſent Egyháznac igaz tagia tartha'ſa meg az Iſten igeiét, kereſheſſe és tiſztelheſſe az igaz Iſtent.

1 AZ WR az én világom és ſiabadîtóm, ſ-kitöl féllyec? Az WR az én életemnec erösſége, ſ-kitöl röttegiec?

2 Midön iönnénec az gonoſioc én ellenem, hogy az én teſtemet ennéc, az én ellenſégim és háborgatoim meg ütközénec és el hullánac.

3 Ha ſiinte én környülem tábort iárnánakis, nem fél az én ſiiuem, Es hogy ha had támad ellenem, męgis ö benne bizom.

4 Egy dolgot kértem az WRtól, moſtis azont kérem, hogy lakhaſſam az WRnac házában, életemnec minden ideiében, hog lathaſsam az WRnac ſiepſégét, és látogathaſſam az ö Templomát.

5 Mert el röyt engemet az ö ſátorában az veſedelemnec napián, el röijt engemet az ö ſátoránac titkos helyén, és á kö ſiiklára fel emel engemet.

6 Es moſtanis fel emeli az én feiemet az én ellenſégim fölött kic környülöttem vadnac, és áldozom az ö ſátorában örömnec áldozattyát, éneklec es diczéretet mondoc az WRnac.

7 Halgaſd meg WRam az én ſiómot, midön te hozzád kiáltoc, és könyörülly raytam és halgaſs meg engemet.

8 Te felöled mondgya az én ſiiuem: kereſsétec meg az én ortzámot, az te ortzádot WRam meg kereſem.

9 Ne röijcz el az te ortzádat én elöttem, ne veſd el haragodba

az te

az te ſiolgádat: te vagy énnékem ſegitſégem, ne hadgy el engemet én iduðſségemnec Iſtene.
10 Ha az én atyám és az én anyám el hagynakis engemet, az WR hozzá véſſen engemet.
11 Tanîcz meg engemet Wram az te ṽtadra, és hordozz engemet az egyenes ṽton az én ellenſégimért.
12 Ne czelekedgyél velem az én ellenſégemnec az ð kéuánſága ſierint, mert hamis tanúc támadtanac ellenem, kic hazugſágot ſiólnac.
13 En pedig hiſſem hogy meg látom az WRnac iauait az élðknec fðldébe.
14 Váriad az WRat, és légy erðſs, és meg erðſiti az te ſiiuedet ſ-váriad az WRat.

XXVIII.

Kőnyőrőg Dáuid az Iſtennec hogy őtet az kőuetkőzendő veſſedelmec ellen meg tarcza, ne veſſen el az hitetleneckel eggyűt. Annac vtanna hálákat ád Iſtennec az ő io tetemeniert es ſabadiaſáert, és az ő peldaiaual int egyebeketis hogy haſonlo képpen kérienec és várianac ſegitſeget és oltalmat minden ő nyomoruſagokban, és veſſedelmes keſertetekben. Ez diczérettel gyakorta élhetűnc minden kőuetkőzendő nyomoruſagoc és veſſedelmec ellen.

1 TE hozzád kiáltoc Wram én erðſségem, ne veſitegly az én kiáltáſimra, mert ne talám ha veſiteglendeſi, haſonlatos léſſiec az meg hóltakhoz.
2 Halgaſd meg az én kőnyőrgéſemnec ſiauát, midőn kiáltoc te hozzád, és midőn fel emelem kezeimet az te ſientſéges templomodhoz.
3 Ne ſiámlálly engemet az hitetleneknec és gonoſſágnac czelekődői kőziben, kic békeſſéget ſiólnac felebaráttyockal, gonoſi vagyon penig az ő ſiiuekben.
4 Fizeſs meg nékiec az ő czelekedetec ſierint, és az ő igyekőzeteknec gonoſſága ſierint fizeſs őnekiec, fizeſs meg nékiec az ő iutalmoc ſierint.
5 Mert nem véſiic eſſekben az WRnac czelekeditit, és az ő kezeinec munkáit, ennec okaért el rontya őket es fel nem epîti tőbbé őket.
6 Aldott az WR, mert meg halgatta az én kőnyőrgéſemnec ſiauát.
7 Az WR az én erðſségem és az én paiſom, ő benne bizott az én ſiiuem, és meg ſegîtettem, őrűlt az én ſiiuem és az én énekemmel diczérem őtet.
8 Az WR ezeknec a erðſségec, és ő az ő királyánac meg tartó ereie.
9 Tarcz meg az te népedet és áld meg az te őrőkſégedet, biriad őket és magaſitald fel őket mind őrőcké.

a Ezeknec tudni illic az hiueknec.

XXIX.

Int az Propheta ez diczeretben minden rendbeli embereket az Iſrael Iſtenénec igaz eſmeretire, felelmere es tiſtőletire.

1 TI feiedelmec fiai adgyatoc az WRnac, adgyatoc az WRnac diczőſéget és erőſséget.
2 Adgyatoc az WRnac az ő neuénec diczőſégét, imádgyatoc az WRat az ő fényes ſanctuariumiában.

3 Az WRnac ſiaua vagyon az vizeknec fölötte, az diczöſégnec Iſtene meg dördule, az WR az ſoc vizeknec fölötte vagyon.

4 Az WRnac ſiaua hatalmas, az WRnac ſiaua diczöſéges.

5 Az WRnac ſiaua le töri az Cedrus fákat, az WR le töri az Libanuſnac Cedruſit.

6 Es meg tomboltattya azokat mint az tulykokat [a] az Libanuſt és az Sirion hegyeket, mint az Vnicornisnac fiait.

7 Az WRNAC ſiaua boczát lángos tüzet.

8 Az WRnac ſiaua reſiketteti az puſitát, az WR reſiketteti az Cadeſnec puſitáit.

9 Az WRnac ſiaua meg boriuſi tattya az nöſtén ſiaruaſokat, és meg foſitya az erdöket, és az ö ſient templomában ki ki ö néki diczéretet mond.

10 Az WR ſierez özön vizeket, és az WR öröcké való király.

11 Az WR ád erösséget az ö népénec, az WR meg áldgya az ö népét békeſségbe.

[a] Az mennydörgéſnec hatalmáról ſól melly az fil. det vgy meg röndeſti mint ha tombolna.

XXX.

Ez diczéretben az prophéta leg elsöbr hálákat ád Iſtennec, hogy minden betegſégből, és az halál nac minden veſzedelmeiből, az Iſtennec haragiából, és minden egyéb veſzedelemből meg ſabaditotta öret. Másodfor, okait adgya az ö Iſteni diczeretinec. Harmadfor int egyebeket is az Iſteni diczéretre. Ez diczérettel élhetünc midön minket az Iſten nágy nyaualyankból és veſzedelmes igyünkből meg ment.

1 FEL magaſitallac tégedet WRam, mert fel emeltél engemet, és nem engetted hogy az én ellenſégim én raytam örüllyenec.

2 En WRam Iſtenem, te hozzád kiáltottam, és meg gyogyitottál engemet.

3 WRam ki hoztad az koporſóból az én lelkemet, meg eleuenitöttel engemet, holott egyebec az koporſóban ſiállottanac.

4 Diczériétec az WRat ö hiuei, és diczériétec az ö ſientſégénec emleközetit.

5 Mert egy ſiem pillantáſiglan tart az ö haragia, és öröcké való az ö ió akarattya, eſtue ſiralom vagyon és reggel öröm.

6 En pedig az én ió állapatomban igy gondolkodom vala: ſoha meg nem változic az én állapatom.

7 WRam az te ió kedvedböl erösitötted vala meg az én hegyemet; De mihelt el röytéd az te ortzádat, én meg háborodám.

8 Te hozzád kiáltottam WRam, és te néked könyörgöttem WRam, monduán.

9 Mi haſion vagyon az én veremben hogy ha az koporſóba ſiálloc? vallyon s-diczéré tégedet az por? Vallyons hirdetié az te igaſságodat?

10 Halgaſs meg WRam és könyörülly raytam, WRam légy énnékem ſegitöm.

11 Fordítottad az én ſiralmimat énnékem örömre, le vetötted az én gyáſi ruhámat, és bé öuedzettél engemet örömmel.

12 Ennec okaért énekel te néked az én lelkem, és nem vesitegel, én Iſtenem öröcké diczérlec tégedet.

XXXI.

Könyörög az Prophéta Istennec minden bűnei ellen, lelki háboruſági és teſti ellen ſégi ellen.

1 TE benned biztam Wram, kérlec ſoha meg ne gyaláſitaſſam, az te igalságodban ſiabadicz meg engemet.

2 Haycz hozzám az te fűleidet, hamar ſiabadicz meg engemet, légy énnékem erős kő ſiiklám és erős házam, hogy meg tarcz engemet.

3 Mert te vagy az én kő ſiiklám és az én erősségem, annac okaért az te neuedért vezérly engemet és viſelly engemet.

4 Siabadicz ki engemet az tőrből, kit el rőytöttenec énnékem, mert te vagy az én erősségem.

5 Az te kezedben aiánlom az én lelkemet, mert meg váltottál engemet WRam, igalságnac Iſtene.

6 Gyűlöltem az hiába való hazugſágoknac kőuetőit, én pedig az WRban bizom.

7 Vigadoc és őruendőzec az te ió vóltodban, mert meg tekéntetted az én nyomoruſágomat, és láttad az én lelkemet az háboruſágokban.

8 És nem rekeſitettel engemet az ellenſégnec kezében, hanem állattad ſiéles helyen az én lábaimat.

9 Könyörűlly raytam Wram, mert nyomoruſágom vagyon, meg heruadott bánat miatt az én ortzám, az én lelkem és az én haſam.

10 Mert el fogyátkozott életem az bánat miatt, és az én eſtendeim az fohászikodás miatt, az én erőm el ſiakadott az én hamiſságomért, és az én czontaim meg ſenyuedtenec.

11 Minden énellenſégimnec vól tam ſiidalma, ielesben pedig ſiomſiédimnac, vtálatos vóltam barátimnac, és kicengemet kiuül láttanac, el futottanac én tőlem.

12 El feletkeſitenec én rólam mint az halotról, ki az élőknec ſiiuőkből ki ment, ollyatanná lőttem mint az el roshatt edény.

13 Mert ſokáknac ſiidalmazáſokat hallottam, és minden felől félelem vagyon, miuel hogy egyetembe tanáczkoznac én ellenem és tanáczot tartnac hóg megfogiác az én lelkemet.

14 En pedig Wram te benned biztam, el hittem hogy Iſtenem vagy te.

15 Te kezedben vadnac az én életemnec napiai, ſiabadicz meg engemet az én ellenſégimnec kezéből, és az én háborgatoimtól.

16 Világoſiczad meg az te orczádat az te ſiolgádon, tarcz meg engemet az te ió vóltodból.

17 Wram kérlec meg ne gyaláſitaſſam, mert ſegîtſégől hittalac tégedet, gyaláſitaſſanac meg az hitetlenec, és enyhiteſsenec meg az koporſóban.

18 Megnémúllyanac az hazugſágnac aiaki, kic ſiólnac az igaz ellen keményeket, keuéiſséggel és vtálatoſſággal.

19 Melly igen bőſéges az te ió vóltod, mellyet el rőijtőttel az téged félőknec, és mellyet meg adtal azoknac, kic te benned biznac az embereknec fiai előtt.

20 El rőytőd azokat az te orczádnac rőytekében mindeneknec keuélſége előtt, el rőytőd őket az te ſátorodban az háborgó nyeluec előtt.

21 Aldot az WR ki czudálatoſſá tőtte az ő irgalmaſſágát én hozzám mint egy erőſs váraſt.

22 En pedig gondolom vala az én hirtelenſégemben, el vettettem az te ſzemeid elől, de mégis meg halgattad az én könyörgeſimnec ſzauát midőn kiáltottam te hozzád.

23 Szereſſétec az WRat minden ti ő ió tétemenéſi, az ő hiueit meg őrzi az WR, és bőuen meg fizet az keuélyen czelekődőknec.

24 Erőſsec legyetec és erőſs légyen az ti ſziuetec, mindnyáián kic az WRban biztoc.

XXXII.

Tanit ez diczéretben az Prophéta az embernec fő bódogſágáról, melly vagyon Iſten előtt az bűnnec ingyen való meg boczáttatáſában és meg igazittatáſban.

1 BOdog az kinec az ő hamiſſága meg boczáttatott, és kinec az ő bűne el fődőſitetett.

2 Bódog ember kinec az WR nem tulaydonittya az ő hamiſságát, és kinec lelkébe ninczen czalárdſág.

3 En mikor veſiteglenéc [a] meg auúltanac az én czontaim, az én eſtig való iaygatáſom miatt.

4 Mert éijel és nappal nehezedic vala én raytam az te kezed, változic vala az én neduefségem nyári ſziáraſságokra.

5 Annac okaért az én bűnömet te néked meg ielentettem, és az én hamiſſágomat el nem fődőſitem, ſ. mondéc: meg vallom én ellenem az én álnokſágomat az WRnac, és te meg boczátod az én bűneimnec hamiſſágát.

6 Azért könyörög te néked minden ſient az meg találáſnac ideién, Bizonyára az ſoc vizeknec áradaſi ő hozzáia nem iutnac.[b]

7 Te vagy az én óltalmam az háboruſágban, őrizz meg engemet, ſiabadulásnac énekéuel végy környül engemet.

8 Böltſſé téſilec tégedet és megtanitlac tégedet az vtra mellyen iáry, tanáczot adoc te néked ſiemeimmel.[c]

9 Ne legyetec ollyatanoc mint az ló, és mint az öſzuér, kiknec ninczen értelmec, kiknec állokat ha meg nem ſzoritod zaboláual és féckel, tenéked nem engednec.

10 Soc bánati vadnac az hitetlennec, de az ki bizic az WRban meg környekezi azt az ő irgalmaſſága.

11 Vigadgyatoc az WRban és örüllyetec ti igazac, énekellyetec mindnyáián ti tiſita ſziuőiec.

XXXIII.

Inti az Prophéta ez diczéretben az hiueket az Iſtennec diczéretire és magaſztalaſára az ő czudálatos czelekedeti ért, bőlczeſégei ért, hatalmáért és ſoc io tetemeni ért, mellyeker czelekedett mind az egéſz emberi nemzettel, ſ. mind kiualeképpen az ő Annya ſent Egy házával. Annac okaért ez diczéretthel élherűne, midőn az Iſtennec mind lelki ſ. mind teſti ſoc io tétemeni ért hálákat akarunc adni.

Örüllyetec

[a] Az az, Mikor magamban az en bűneimről gondolkodnom vagy el akarnam halgatni bűnömet.

[b] Az az, ez könyörgéſnec általa ajtót nyerie az ſzentec hogy az ſoc vizec az az, nyomoruſágoc nekic ne ártſanac.

[c] Az az, nagy ſzorgalmatoſſaggal mert az kic maſert ſzorgalmatoſoc, mindenkor azon vagyon ſzemec.

1 ÖRüllyetec ti igazac az
ÖWRban, az igazakhoz
illic az diczéret.

2 Diczéritétec az WRat hegedöbe, lantban és tíz huró kintornában énekellyetec neki.

3 Mongyatoc ö néki vij éneker, iól énekellyetec nagy örömmel.

4 Mert igaz az WRnac beſéde, és minden ö czelekedeti álhatatoſoc.

5 Siereti az igaſſágot és az itéletet, az WRnac ió vóltáual rakua az föld.

6 Az WRnac beſéde által löttenec az Eegec, és az ö ſiáinac lelkéuel minden ö ſeregec.

7 Öſſue gyüyti az tengernec vizeit mint egy tömlöben, helyheſſeti az méliſégeket az ö titkos helyeire.

8 Féllye az WRat minden föld, féllyenec ö töle az földnec minden lakoſi.

9 Mert ö mondotta és lett, ö paranczolta és elö állott.

10 Az WR el fordittya az pogányoknac tanáczokat, és el rontya az népeknec gondolattyokat.

11 Az WRnac pedig tanácza mind örökké meg marad, és az ö ſiuénec gondolati nemzetſ gröl nemzetſégre.

12 Bódog nép kinec Iſtene az Iehoua, és az nép mellyet válaſitott örökſégül m. gánac.

13 Az Eegböl le tekénte az WR és meg látá az embereknec minden fiait.

14 Az ö lakó házánac ſiekiböl néz, az földnec minden lakoſira.

15 Ki teremtette egyetemben az ö ſiiueket, és ki érti minden ö czelekedeteket.

16 Nem ſiabadúl meg az király az ö népénec ſokaſága által, ſem az erös nem ſiabadúl meg az ö nagy ereie által.

17 Meg czal à ló az meg ſiabadîtásban, és az ö ſoc ereie által ſenkit meg nem ment.

18 Imé az WRnac ſiemei vadnac az ötet félöken, és az ö irgalmaſſágába bizókon.

19 Hogy meg ſiabadicza halál tól az ö lelkeket, és el tarcza öket az éhſégben.

20 Az mi lelkünc vária az WRat, mert ö az mi ſegitſégünc és paiſunc.

21 Mert ö benne vigad az mi ſiiuünc, ezért mert az ö ſient neuében bizunc.

22 Légyen WRam az te irgalmaſſágod mi raytunc, miképpen biztunc te benned.

XXXIIII.

Dáuid éneke, mikoron el báltoſztatta az ö beſzédét Abimelech előtt, ki ki ûzte otet es el mene, 1. Sa muel. 21.

Elſö réſében ez diczéretnec az Dáuid Iſtennec hálákat ád hogy meg ſabadiotta ötet az ö ellenſégitöl, és int minden hiueket az ö példaiaual hogy ſükſégekben iſtentül kérienec ſegitſéget és ö töle variának ſabadulást. Maſodic réſében okát adgya honnét inditatott az Iſten dicziéretre, hogy magaſſa tallyá és diczeriaz Iſtennec kegyelmet es ió akaro vóltát. Vtolſo réſében mind végigien inti az hiueket, elöſör Iſtenben valo bizodalomra, maſodſor igaz Iſtenitéletre, Harmadſor iambor és ſent életnec kóuetéſere és Iſtent felelemre, bizonyos okokal.

1. Aldom

1 ALdom az WRat minden
idöben, mindenkoron az
ö ditséreti az én ſiámban vagyon
2 Az WRban diczekedic az én
lelkem, eſit meg halluán az nyo-
morultac örülni fognac.
3 Magaſitallyátoc az WRat
velem öſiue, és magaſztallyuc az
ö neuét egyetemben.
4 Meg kereſtem az WRat és
meg halgatott engemet, és min-
den röttegéſemböl meg ſiabadî-
tott engemet.
5 Az kic ö reá néznec és ö hoz-
zá futnac, azoknac ortzáioc meg
nem pirulnac.
6 Imé ez az ſiegény kiáltott, es
az WR meg halgatta ötet, és
minden ö háboruſágiból meg
ſiabadîtotta ötet.
7 Tábort iár az WR Angyala
az ötet félöc környül, és meg ſia-
badîttya öket.
8 Kóſtollyatoc meg és láſſátoc
meg, melly igen ió légyen az
WR, bódog ember az, az ki ö
benne bizic.
9 Féllyétec az WRat kic ö ſien-
ti vattoc, mert ſemmi fogyátko-
záſoc ninczen az ötet félöknec.
10 Az oroſiláńoknac kölykei
meg éheznec és ſiükölködnec, de
az kic az WRat kereſic ſemmi ió
nékül nem ſiükölködnec.
11 Iöijetec ide fiaim és halgaſſá-
toc engemet, az WRnac félel-
mére meg tanîtlac titeket.
12 Kiczoda az ember az ki az
életet kéuánnya? és kéuánnya lát-
ni az ö ió napit.
13 Tartoſitaſd meg nyeluedet
az gonoſitól, és az te aiakidat
hogy ne ſióllyanac czalárdſágot.
14 Haiolly el az gonoſitól és
czelekedgyel iót, kereſſed az bé-
keſſéget és köueſd aſit.
15 Az WRnac ſiemei az igaza-
kon, és az ö fülei azoknac kiáltá-
ſokon.
16 Az WRnac tekéntete azoc
ellen vagyon, kic gonoſit czele-
kednec, hogy ki gyomlállya ez
földrül azoknac emlekezeteket.
17 Az igazac kiáltnac és az WR
meg halgattya, és minden ö nyo-
moruſágokból meg ſiabadîttya
öket.
18 Közel vagyon az WR az
töredelmes ſiiuekhöz, és az töre-
delmes lelküeket meg tartya.
19 Soc nyomoruſági vadnac az
igazaknac, de mind azokból meg
ſiabadîttya öket az WR.
20 Meg örizi minden ö czon-
tyokat, egy azoc közzül meg nem
rontatic.
21 Az hitetlent penig meg öli
az gonoſſág, és az kic gyölölic az
igazat, el veſitetnec.
22 Meg ſiabadîttya az WR az
ö ſiólgainac lelkeket, és el nem
veſſnec kic ö benne biznac.

XXXV

Elſö réſſeben ez diczéretnec könyörög az Prophéta Iſtennec, hogy ötet az ö ellenſégi ellen meg oltalmazza, kic öknékül és méltatlanul Saul vduarában háborgattac és el veſteni igyekeſſtenec. Máſodic reſſében pana ſolkodic az ö ellenſéginec gonoſſágirol. Harmadikban meg ielenti bizodalmát es reménſégét iöuendö ſabadulaſa felöl, és kötelezi magát Iſtennec minden hálá adáſra és engedelmeſſégre. Elhetünc mijs ez diczerettel az Annya ſent Egzháznac minden üldözöi és haborgatoi ellen, kic az Iſtennec Euangeliomát alnokül és kegyetlenül háborgattyác.

1 Pörölly

1 Pőrölly WRam az én velem pörlöckel, és hartzolly az én velem hartzolóckal.

2 Ragadgy fegyuert és paist, és kelly fel az én segitségemre.

3 Es vesd fel dárdádat és rekezd meg az én háborgatóimnac eleinec v́tát, mongyad az én lelkemnec, én vagyoc az te meg tartód.

4 Gyalásitassanac meg és siégyenöllyenec meg kic keresic az én lelkemet, verettessenec hátra és pirullyanac meg, kic én ellenem gonosit gondolnac.

5 Legyenec ollyanoc mint az polyua az sięl elött, és az WRnac Angyala háborgassa öket.

6 Legyenec az ö v́toc homályo soc és sikac: és az WRnac Angyala kergesse öket.

7 Mert oknélkül meg vetettéc énnékem az ö hálóioknac vermét, és oknélkül vermet ástanac az én lelkemnec.

8 Siállyon reá az vesiedelem mellyet nē túd, és az ö hálóia mellyet el röytött, fogia meg ötet, és hirtelen esséc vesiedelemben.

9 Az én lelkem pedig vigad az Wrban, öruendez az ö meg siabadîtásában.

10 Minden én tetemim mondgyac: WRam kiczoda hasonló te hozzád, ki meg siabadîtod az nyomorúltat.

11 Fel kelnec vala az hatalmas tanúc, és az mellyeket nem tudtam, azokat kérdesitec én tölem.

12 Fizettenec énnékem gonosit az ióért, hogy engemet meg fosisianac az én lelkemtöl.

13 En pedig mikoron öc betegec vóltanac gyásiban öltöztem, sieńuetettem lelkemet böytuel, és éröttec v́gy könyörgöttem mint magamért.

14 Mintha énnékem barátom és attyámfia vólt vólna érötte v́gy iáram, mintha anyámat sirat nám v́gy iártam gyásiban nagy alázatoson.

15 Ők pedig az én nyomorusságimban örültenec és egyben gyültenec, egyben gyültenec én ellenem az sántikalóc, és én hirem nékül rágalmaztanac engemet és nem vesiteglettenec.

16 Ösiue gyültenec az hizelködöckel és az czúfolóckal, agyarkoduán az ö fogockal én ellenem

17 Te pedig WRam miglen nézed ezeket? siabadicz meg az én lelkemet az ö vesiedelmekböl, az orosiláńoc közzül az én eǵgyetlenemet.

18 Hálákot adoc én te néked az nagy gyüleközetben, az soc nép között diczérlec tégedet.

19 Ne örüllyenec én raytam kic méltatlanúl löttenec én nékem ellenségim, se semmel ne hunyorîczanac kic oknélkül engemet gyülölnec.

20 Mert nem siolánac békességet, hanem azoc ellen kic békeségessec az földön, álnoc besiédeket gondolnac.

21 Es fel tátottác az ö siáiokat én ellenem, és mondánac: ha ha, latá az mi siömünc.

22 Láttad te WRam, azért ne halgass Wram, és ne légy tauól én tölem.

23 Kelly

23 Kelly fel és ſerkenny fel az
én itéletemre, én Iſtenem és én
Wram, az én igyemnec itéletire
24 Itélly meg engemet az te
igaſſágod ſierint ô én WRam
Iſtenem, hogy ne ŏrŭllyenec ezec
én raytam.
25 Ne mondgyác az ŏ ſiiuekbe,
ŏrŭly mi lelkŭnc, ſe ne mond-
gyac: nyellyŭc bę ŏtet.
26 Gyaláſitaſſanac meg és egye-
temben pirúllyanac meg, kic ŏ-
rŭlnec az én nyauályámon, ŏl-
tŏſiteſſenec fel gyalázatoſſággal
és ſiidalomual kic fel fuualkod-
nac én ellenem.
27 Vigadgyanac és ŏrŭllyenec
kic akariác az én igaſſágomat,
és mondgyác eſit mindenkoron:
magaſitaltaſſéc az WR ki akar
békeſſéget az ŏ ſiólgainac.
28 Es az én nyeluem ſióllya az
te igaſſágodat, minden napon az
te diczéretedet.

XXXVI.

Ez diczerétnec elſŏ reſſében iria meg az Prophéta az hitetleneknec és Iſtenteleneknec terméſſereket, czelekedeteket és annac eredetit: Máſodikban diczéri és bizonittya az Iſtennec mind kŏzönſéges, ſ mind kiualé kep pen való ió voltat és gond viſeléſet az embe rekhŏz, ki az ŏueire gondot viſel és azokat meg oltalmazza az hitetlenéc és kép mutatoc ellen. Harmadſor kŏnyŏrŏg az Iſtennec az ŏ hiueinec és az ŏ Annya ſſene Egyházánac oltalmazáſáért. Ez diczéretrel mijs élhetŭnc az kep mutatoknac gonoſſ igyekezeteç ellen.

1 AZ hitetlennec hitetlenſé-
ge felŏl az én ſiiuemben
illyen módon gondolkodom,
hogy ninczen Iſtennec félelme
az ŏſiemec elŏtt.
2 Mert hizelkedic magánac az
ŏ ſiemei elŏtt, miglen találtaſſéc
az ŏ hamiſſága gyŭlŏſégre mél-
tónac.
3 Az ŏ ſiáiánac beſiédi hamiſ-
ſág és álnokſag, nem akaria hogy
iól czelekednéc.
4 Gonoſſágot gondol az ŏ ágyá
ban, nem ió ŭton áll, az gonoſit
meg nem veti.
5 WRam az Eegiglen vagyon
az te irgalmaſſágod. Es az te igaz
mondáſod az felhŏkig.
6 Az te igaſſágod mint az Iſten-
nec hegyei, a az te itéletid mint
az bŏw mélyſéges vizec, az em-
bert és az barmot te tartod meg
WRam.

a Az az, tettetes, minden ember lattya az te igaſſágodat mint az magat hegyeket.

7 Oh Iſten melly igen bŏczŭle-
tes az te irgalmaſſágod, Annac
okaért az embereknec fiai biznac
az te ſiárnyaidnac árnyékában.
8 Meg elégîtetnec az te házad-
nac kŏuérſégéuel, és az te gyŏ-
nyŏrŭſégidnec folyó vizéuel
meg itatod ŏket.
9 Mert te nálad vagyon az élet-
nec kút feie, és az te világoſſa-
god által látunc világoſságot.
10 Teriezd ki az te irgalmaſsá-
godat az te eſmerŏidre, és az te
igaſságodat az igaz ſiiuŏ embe-
rekre.
11 Ne támadgyanac én reiám
az keuélyeknec láboc, es az hitet
leneknec kezec ne háborîczanac
meg engemet.
12 Ott b húllyanac el az gonoſi
czelekŏdŏc taſzitaſſanac el és fel
ne álhaſſanac.

b Ott, az az, á boſzſzu álláſnac helyén és ideién.

XXXVII.

XXXVII.

Ez diczéretben az prophéta vigaſtallya az hiueket az bocránkozás ellen, mellyet gyakorta veſſnec, egy felől az ő ez világi nyomorodott állapattyoknac, más felől az hitetleneknec bódog és ió állapattoknac tekintetiből: és inti őket hogy ne boſſonkodgyanac az hitetleneknec elő mentőkön és az ő életeknec és czelekedeteknec kőuetésére ne vetemedgyenec, mert az hitetleneknec bódogságoc valtozandó, és ezac ideig tart, de az hiueknec életec és bódogságoc, tőkélletes és meg máradandó, honnet inti az hiueket másodſſor az iámbor életre, az békeſséggel való ſenuedésre, és Iſtenhőz való fiui engedelmeſségre bátorituán ezekre őket az Iſtennec iutalmas igéretiuel, es az hitetleneknec kőuetkőzendő kemeny bűnteteſeckel. Ez diczerettel mijs ęlhetűnc mikoron ez világi kegyetleneknec bódog elő meneteliuel, es az hiueknec nyomorodott állapattyoknac tekenteriuel meg bántatunc, mellyet meg győzzűnc az hiueknec bódog ki meneteleknec remenſegeuel, az hitetleneknec pedig nyomorodott es veſſedelmes ki meneteleckel,

1 NE boſſonkodgyál az hitetlenekre, ſe ne irégyked gyél az gonoſiúl czelekődőkre.

2 Mert mint az fű hirtelen ki vágattatnac, és mint az zöldellő fű meg ſiáradnac.

3 Bizzál az WRban és czelekedgyel iót, lakozzál ez földön és élly hitnec általa.

4 Győnyőrkődgyél az Wrban, és meg adgya te néked az te ſiiuednec kéréſét.

5 Hadgyad az Wrra az te ẃtadat, és bizzál ő benne, és ő meg czelekeſii.

6 Es ki hozza az te igaſságodat mint az világot, és az te itéletedet miképpen az dęlt.

7 Veſitegſégbe légy az Wrban, és váriad őtet, és ne boſiſionkodgyál azoc ellen, kiknec ió ſierenczés életec vagyon, és kic gonoſi tanáczot kőuetnec.

8 Siűnnyel meg az haragtól és hadd el búſúláſodat, ne boſiſionkodgyal hogy teis gonoſit ne czelekedgyel.

9 Mert az gonoſioc ki vágattatnac, de az kic az Wrat váriác, őrőkſégűl biriác az földet.

10 Es keués idő múlua az hitetlen el vęſi, nézed az helyét és ő nem léſien.

11 Az ſielidőc pedig léſinec őrőkőſi az földnec, és győnyőrkődtetic magokat az békeſégnec ſokſágába.

12 Tanáczot tart az hitetlen az igaz ellen, és foggal czikorgat ő ellene.

13 Az WR pedig neueti őtet, mert láttya hogy el ió az ő napia.

14 Fegyuert vontanac az hitetlenec és meg vontác az ő íueket, hogy le veriéc az ſiegéńt és az ſiűkőlkődőt, és megőllyéc az igazan élőket.

15 De az ő fegyuerec mennyen bę az ő ſiiuekbe, és az ő íuec tőret teſſenec el.

16 Iob az igaznac az kiczińt, hogy nem mint az hitetlen feiedelmeknec az ő gazdagſágoc.

17 Mert az hitetleneknec karioc el tőrettetnec, és el tartya az WR az igazakat.

18 Eſméri az WR az tőkélleteſeknec napiait, és az ő őrőkſégec meg marad mind őrőcké.

19 Meg nem gyaláſitatnac az veſiedelmes időben, és az ęhſégnec ideiében meg eligîtetnec.

20 De az hitetlenec el veſinec, és az WRnac ellenſégi mint az

báranyokba való kŏuérſég meg emésſitetnec, és mint az fŭſt ſemmié léſinec.

21 Kŏlczŏn kér az hitetlen és meg nem fizet, az igaz pedig irgalmas és oſitogat.

22 Mert az kic meg áldattatnac ŏ tŏle, ez fŏldet bir ac, és az kic meg átkoztatnac ŏ tŏle, ki gyomláltatnac.

23 Az igaz emberec lépéſi az WRtól erŏſitetnec meg, és az ŏ útát ſiereti.

24 Ha el eſendic meg nem rontatic, mert az WR tartya ŏtet az ŏkezéuel.

25 Gyermec vóltam és meg vén hedtem, de ſóha nem láttam hogy az igaz el hagyatott vólna, és az igaznac kenyér keresŏ magua. a

a Az az nem láttam hogy az igaznac magha miért kŏr ſínyben el nyŏs vgy keres kenyeret el hagyatott vólna.

26 Mindennaponként irgalmaskodic és kŏlczŏn ád és az ŏ magzatya áldasban vagyon.

27 Táuozzal el az gonoſitól és czelekedgyél iót, és maradandó léſiſi mind ŏrŏcké.

28 Mert az WR ſiereti az itéletet és el nem hadgya az ŏ ſienteit, de ŏrŏcké meg ŏriztetnec, az hitet eroknec pedig maradékoc ki vágattatnac.

29 Az igazac ŏrŏkſégŭl biriác ez fŏldet, és lakoznac ŏrŏcké azon.

30 Az igaznac ſiáia bŏlczeſséget beſiél, és az ŏ nyelue itéletet ſiól.

31 Az Iſtennec tŏruénye az ŏ ſiuében vagyon, annac okaért az ŏ lépéſi meg nem tántorodnac.

32 Az hitetlen ſiemleli az igazat és kereſi ŏtet halálra.

33 Az WR pedig nem hadgya ŏtet az hitetlennec kezében, ſem nem kárhoztattya ŏtet mikor megitéltetic.

34 Váriad az WRat, és ŏrizd meg az ŏ útát, és fel magaſital tégedet hogy ŏrŏkſégŭl biriad ez fŏldet, és mikor az hitetlenec ki gyomláltatnac meg látod.

35 Láttam el hatalmazott hitetlent, és hogy az fel fuualkodott mint az ki teriedet zŏldellŏ fa.

36 De el múléc, és imé nem vala, kereſém ŏtet és meg nem találám.

37 Nézd meg az tŏkélleteſt, és vedd eſiedben az igazat, mert ez fęle embernec végezetre békeſsége léſien.

38 Az hitetlenec pedig egyetemben el veſinec, és az gonoſioknac maradékoc ki gyomláltatnac.

39 Az igazaknac pedig meg maradáſoc az WRtoi vagyon, ki ŏ nékic erŏſségec az háboruſágnac ideién.

40 Meg ſegiti ŏket az WR és meg ſiabadittya ŏket, meg ſiabadittya ŏket az hitetlenektŭl és meg tartya ŏket mert ŏ benne biznac.

XXXVIII.

Az Prophéta az ŏ lelki és teſti háboruiában mellyet erez es kenued az Iſtennec haragiának altala az ŏ bŭnei miatt, erŏſsen kŏnyŏrŏg az Iſtennec, hogy az ŏ irgalmaſságából és io voltabol kŏnyŏrŭlyŏn rayta, és boczaſſa meg minden bŭnein, és ſabadicza meg minden háboruitol es nyomoruſagitol. Ez dicz és reſtel mijs ęlhetŭnc mind teſti és mind lelki haboru-

háboruſáginkban és probainkban az bűn miatt.

1 WRam ne fedgy meg engemet az te búſúlásodban, ſe ne oſtorozz engemet az te haragodban.

2 Mert az te nyilaid belém akadtanac énnékem, és az te kezed ſiállott én reám.

3 Ninczen épſég az én teſtemben az te haragod miatt, és ninczen békeſség az én czontaimban az én bűneim miatt.

4 Mert az én hamiſſágim el buritottác az én feiemet, és mint egy nehéz tereh reám nehezültenec erő fölött.

5 Meg rothadtanac és meg ſenuedtenec az én ſebeim, az én bolondſágom miatt.

6 Le horgattam és igen le nyomattattam, és minden nap ſiomoruán iároc.

7 Mert az én tomporim meg rakottanac nagy faydalmackal, és nincz ſemmi épſég az én teſtemben.

8 El ſiakadoſitam és igen meg rontattam, iaygattam az én ſiiuemnec keſerőſége miatt.

9 WRam te előtted vagyon minden én kéuánſágom, és az én nyögéſem te előtted el nem rőytetett.

10 Az én ſiiuem czac kereng, el hagyott engemet az én erőm, és az én ſiememnec világa, még azoc[a] ſinczenec én velem.

a Tudni illik Az en ſzemeim.

11 Az én barátim és az én társaim az én ſebeimet táuol nézic, és az én rokonim tauúl állottanac.

12 Es tőőrt vetettenec kic az én lelkemet kereſic, és kic ártani akarnac énnékem gonoſiokat ſiólnac, és mind nap eſtig czalárdſágot gondolnac.

13 En pedig mint az ſiket nem halloc vala, és ollyan valéc mint az néma, ki az ő ſiáiát fel nem táttya.

14 Es lőc ollyan mint az ſiket ember, kinec az ő ſiáiában ninczen feddés.

15 Mert én tégedet vártalac WRam, te halgaſs meg WRam én Iſtenem.

16 Mert aſit gondolom vala, ne talám őrülni fognac én raytam: az én lábomnac iſiamkodáſa korán ellenem támadnac.

17 En bizonyáual czac az nyomoruſágokra kéſiitettem, és az én ſérelmen mindenkor én előttem vagyon.

18 En bizonnyal az én hamiſságomat hirdetem, és ſiorgalmatos vagyoc az én bűnöm felől.

19 Az én ellenſégim penig éluén meg erőſsődnec, és meg ſokaſodnac kic engemet méltatlanúl gyűlőlnec.

20 Es azoc ellenkednec én velem, kic az iőért gonoſit fizetnec azért hogy az iót kőuetem.

21 Ne hadgy el engemet WRam, én Iſtenem ne táuozzal meſi ſie én tőlem.

22 Sies az én ſegitſégemre: oh WRam én ſiabaditóm.

XXXIX

Dauid ez dicziretben minc az harmiurz hetetlkbennis, inti az hiueket, hogy midõn latnyà az õ nyomorodott állapattyokat, és viſſontac az hitetleneknec elõ menetelèket és bodog allapattyokat ez vilagon, tahàt magokban meg ne haborodgyanac, ne zugolodgyanac nyelueckel, és elméiekben ne kedelkedgyenec az Iſtennec gondgya viſeléſe feiõl, hogy ebben valo borránkozás miatt Iſtentõl el fakadnianac, hanem inti õket hogy békeſséggel és nagy alhatatoſsággal el fenuedgyék az nyomoruſagokat, és az hitben ſ. az kereſztyéni életben mind végiglen meg maradgyanac. Ennec okait elõ ſamlállya. Elõſõr mert az hiueknec nyomoruſagoc keues ideiglen tart, mellyec vtàn õrõcké valo békeſséget és õrõmõc lèſen. Másodſor az hitetleneknec peniglen bodogſágoc ez életben keues ideiglen tart, az vtàn penig õrõcké bũn. etternec. Végezetre könyörög Iſtennec hogy az hitetleneknec teſti bitorſágokat ſ. ret meg tàuoztaſsa, és meg ſzabadicza mind az bũnõl mind az bũntetelektõl.

1 EL végezém magamban hogy meg õrizem az én vtaimat, hogy ne vétkezzem az én nyeluemmel, meg zabolázom az én ſiámot mig az hitetlen én elõttem vagyon.

2 Meg némũlèc veſitegléſsel és az iótis el halgatom vala mikor az én nyaualyáim neuekednénec.

3 Meg heuõle az én ſiiuemén bennem, és az én gondolatomba fel geriede az tüz, és végre igy ſiólèc az én nyeluemmel.

4 Ielencz meg WRam énnékem az én végemet és az én napimnac mertéke meni légyen, hogy meg tudgyam hogy czac ide g valo vagyoc.

5 Imé egy tenyérniué tõtted az én napimat, és az én idõm vgy mint ſemmi te elõtted, bizonyára merõ hiába valóſág minden ember miglen élis.

6 Bizonyára mint az árnyéc vgy iár az ember, bizonyára czac hiában ſiorgalmatoskodic, rakáſra gyüyt, de nem tudgya kiczoda éli meg azokat.

7 Azért én moſt mit vároc WRAM? bizonyáual minden bizodalmam czac te benned vagyon.

8 Minden én vétkeimbõl ſiabadicz meg engemet, és az bolondnac ſiidalmazáſára ne veſs engemet.

9 Meg némũlèc és meg nem nitám ſiámot, mert te czelekedted azt.

10 Vedd el én rólam az te oſtorodat, mert az te kezednec feniteke miatt én el fogytam.

11 Midõn meg fedded az embert az hamiſságért meg emézteted az õ ſiépſégét mint az moly, ennec okaért minden halandó ember czac ſemmi.

12 Halgaſd meg WRAM az én könyörgéſimet, és vedd fũleidbe az én kiáltáſomat, az én könny húllataſimra ne veſitegly, mert én te elõtted iõueuény vagyoc és ſellyér, miképpen minden én atyáim vóltanac.

13 Sünnyel meg én tõlem, hogy veheſsec erõt minec elõtte el mennéc hogy az vtán ne legyec.

XL.

Ez diczéretnec elsŏ réſében hirdeti és magaſztallya az Prophéta az Iſtennec io voltat, mellyel az ŏ benne bizokat és az nyomoruságokban ŏ hozzá kiáltokat io keduel meg halgattya és meg ſabadittya. Másodic réſében igeri Iſtennec minden hálá ado voltat es engedelmeſséget. Harmadikban, könyörög Iſtennec az ŏ ellenſegi ellen valo ſegitſegert. De mierth hogy az Dauid Chriſtuſnac peldaia volt, az Apoſtal Hebr. 10. ez diczeretet az Chriſtuſnac ſenuedeſeröl es abban valo engedelmeſsegröl magyarázza. Ez diczeretthel azert melean az mi hirünket meg erŏſithetyüc az Chriſtus Ieſuſnac tŏkelletes és elégſéges erdeme felŏl, melly mi nékünc ŏ benne valo hitnec általa iduŏſségünkre tulaydonitatic.

1 VAruán vártam az Wrat, és ŏ én hozzám tęre, és meg halgatta az én kiáltáſomat.

2 Es ki vont engemet az röttenetes kútból és az ſáros fertŏből, és fel állatá az kŏ ſiiklára az én lábaimat, és megerŏſité az én lépeſimet.

3 Es adá az én ſiámban wij éneket, az mi Iſtenünknec diczéretit, látuán eſit nagy ſokan, félni kezdénec és reménſégeket vetéc az Wrban.

4 Bódog ember az, az ki az Wrban vetette az ŏ reménſégét, és nem nézett az keuélyekre, és azokra kic az hazugſágra tęrnec.

5 Megſokaſitottad Wram én Iſtenem az te czudálatos czelekŏdetidet, és az te mi felŏlünc való gondolatidat ſenki te elŏtted el nem rendelheti, mellyeket ha elŏ akarnéc ſiámlálni és meg beſiélleini ez. Mi hogy azokat mondhatnám.

a Az 6.7.es 8. verſnec értelme ez. Mi el hogy az áldozatokat te paranſolſtal

6 a Aldozatot és aiándokot nem kéuántál, hanem füleimet általfurtad énnékem, egéſilen égŏ áldozatot és bünért való áldozatot nem kéuántál.

tal azokat azert nem vitalor. De azoknal az áldozatoknal vadnac telotted ſokkal keduesb áldozatoc, mellyeket te azoknal inkab henanz. Miuel hogy azert en te ſzolgad vagyoc és nekem fülemet megfurtad az mint regen ſzokas vala az Moſes törueny-ben, és miuel hogy az egéſz törueny az engedelmeſſegnec áldozattyat kiuanya mi tŏlünc 1. Sam. 15. annac okaért en te ſzolgad kész vagyoc neked ſzolgalni és az te akaratod ſzerint ezelekedni ere.

7 Ackoron mondéc: Im hól vagyoc én, az tŏruény könyuében irua vagyon én felŏlem.

8 Hogy czelekedgyem az te akaratodat, én Iſtenem, azt akarom: és az te tŏruényed az én belſŏ tagaimnac közepette vagyon.

9 Hirdettem az te igaſságodat az nagy gyülekezetben: imé az én aiakimot meg nem tiltom, te WRam tudod.

10 Az te igaſságodat el nem röytŏttem, az én ſiiuemnec közepette, az te igéretedben való igaz mondáſodat és az te megtartáſodat meg mondottam, és az te ió vóltodat és igaz mondáſodat az nagy gyüleközetben el nem titkoltam.

11 Te azért WRam ne tarcz meg én tŏlem az te irgalmaſſágidat, az te ió vóltod és az te igaz mondáſod mindenha ŏrizzenec engemet.

12 Mert környŭl vŏttenec engemet ſiámtalan gonoſioc, és környŭl fogtác engemet az én hamiſságimnac bŭntetéſi, hogy azokat ſiememuel el nem lephetem, többec az én feiemnec hay ſiálinál, és az én ſiiuem el hagya engemet, b

b vagy erŏm el fogyot.

13 Kelleſséc WRam te néked az én meg ſiabadúláſom, te Wram az én ſegitſégemre ſieſs.

14 Gyaláſtaſsanac meg és ſié-

gyenüllyenec meg egyetemben, kic keresic az én lelkemet, hogy el vesseſséc aſit, verettesſenec hátra és gyaláſitaſsanac meg kic akariác az én gonoſiomat.

15 Puſititaſsanac el az ö gyalázatoſságoknac iutalma ſierint, kic mondgyác énnékem, ha ha.

16 Vigadgyanac és örüllyenec te benned mindenec kic kereſnec tégedet, és mondgyác eſit mindenha: Fel magſitaltaſséc az WR azoktol kic ſieretic az te meg tartáſodat.

17 En penig noha ſiegény és ſiükölködö vagyoc, mind az által az WR gondot viſel én rólam, te vagy az én ſegitſegem és az én meg ſiabaditóm, En Iſtenem ne kéſsél.

XLI.

Ez diczéretnec elſö réſzében az Prophéta bódogoknac mondgya az ſegenyeken és nyomorultakon könyörülöket és irgalmaſſokat. Maſodikban, könyörög hogy mind teſti ſ. mind lelki betegſégiböl meg gyogyitaſſéc és az ö gonoſz akarói ellen meg óltalmaztaſséc. Harmadikban az Iſtennec ió vóltárol és ſegitſégéröl réſzen valláſt, és Iſtenben valo reménſégét és bizodalmat ielenti meg hálá adaſnac általa. Ez diszéret az Chriſtuſrolis magyaráztatic, mellyben könyörög ez világ bűnei terhe alatt, hogy annac ſzenuedeſe alol ſel ſzabaditaſséc és meg diczöiteſséc.

1 BOdog az, az ki könyörül az nyomorúlton [a] az veſiedelemnec napián meg ſiabadittya ötet az WR.

[a] vagy Az ki eſzeſſen itél az ſiükölködö felöl.

2 Az WR meg örizi azt és élteti azt, bódog léſien ez földön és nem adgya azt az ö ellenſéginec kéuánſágára.

3 Az WR meg eröſiti azt az ö beteges ágyában, és minden ö ágyát egeſségre fordittya.

4 En mondéc: WRam könyörülly raytam, gyogyicz meg az én lelkemet, mert vétkeſitem te néked.

5 Az én ellenſégim gonoſit ſiólottanac én felölem, monduán; mikor hal meg és vęſi el az ö neue?

6 Ha midön el iönec látogatnom, tahát czac hazudoznac és az ö ſiiuec álnokſágot gondolnac, és ha ki mennec aſit beſiéllic.

7 Minden én ellenſégim egyetemben én ellenem ſuſognac, és én ellenem gonoſit gondolnac, monduán.

8 Iſtennec átka ſiállott ö reá, és miért hogy le eſett, nem kél fel többe.

9 [b] Męg az én békeſségemnec embereis az kiben bizom vala, és ki az én kenyeremet éſsi vala, ſarkát fel emelte én ellenem.

[b] Ezt magyarázza ſzent Ianos Iudáſrol Ioan. 13.

10 De te WRam könyörülly raytam, és emelly fel engemet, hogy meg fizeſsec nékiec.

11 Ebböl iſmértem meg hogy iómat akarod, hogy az én ellenſégem nem örül én raytam.

12 Es imé engemet éppen meg tartottál, és állattál engemet te elödbe mind örökké.

13 Aldott az Izraelnec WRa Iſtene eleitöl foguán mind örökké, Amen Amen.

XLII.

XLII.

Panaſolkodic az prophéta Iſtennec, hogy az ellenſégnec háborgatáſáért, az orſag népéuel egyetemben ielen nem lehet az innep napon az Iſteni tiſteletben és diczéretben.

1 MIképpen kéuánkozic az ſiaruas az folyo vizekre, àckeppen kéuánkozic az én lelkem te hozzád Iſten.

2 Siomiuhozic az én lelkem az élő Iſtenhőz, vallyon ſ-mikor me hetec el hogy bę mutaſſam magamot az WR előtt?

3 Az én kőny húllatáſom vólt énnékem éijel nappal kenyerem, midőn mondgyác ennékem min den napon: hól vagyon az te Iſtened?

4 Mikoron ezekről emlekezem, felőtte igen lelkemben meg keſeredem: mert én ennec előtte mégyec vala nagy ſokaſággal, viuén mind az Iſten hazáig nagy őrőmmel és diczérettel az őruendőző ſokaſágot.

5 Miért én lelkem illyen igen magadat el hattad és nyughatatlankodol én bennem? bizzál az Iſtenben mert męg én őnéki hálákot adoc az ő meg ſiabaditáſáért.

6 En Iſtenem az én lelkem én bennem el hadta magát, miért hogy emlekőzőm te rólad innet az Iordánnac földéről, és az Hermonnac kiczin hegyéről.

7 Az nyomoruſágnac éggyic mélſége az máſikat kőueti, az te czatornaidnac ſiauára minden te áradáſid és habiaid én raytam által mentenec.

8 Nappal paranczollya vala az WR az ő irgalmaſságát, és éijel az ő éneke vala én velem, [a] és az én kőnyőrgéſem vala az én életemnec Iſtenéhőz.

9 Mondom az Iſtennec az én erőſségemnec, miért feletkeſitel el én rólam? ſ-miért iároc gyáſiru hában, midőn ellenſégem háborgat engemet?

10 Nem kűlőmb vólt éles fegyuernél az én czontaimban, mikoron az én ellenſégim ſiidalmaztanac engemet, monduán énnékem naponként: Hól immár az te Iſtened?

11 Miért hadtad el oh én lelkem illyen igen magadat és miért búſologſi én bennem: váriad az Iſtent, mert męg én hálákat adoc ő néki, mert ő az én ortzámnac meg ſiabaditóia, és ő énnékem Iſtenem.

[a] Sem nappal ſem eijel nem hágy vala el engemet az én Iſtenem, ha nem az ő irgalmaſsága velem volt azt én velem meg koſtoltatta, kijért énis őtet ſiűntelen diczertem.

XLIII.

Egy értelme vagyon ez diczéretnec az előtte valoual, mellybe haſonlo képpen panaſolkodic hogy az ſent városban és az Iſtennec templomában nem lehet az innep napon, és kőnyőrőg Iſtennec hogy ő légyen az ő igyénec és az ellenſég igyenec biroia, ſabadicza meg őtet az ő ellenſégitől és vigye haza őtet az ſent templomba. Ez diczérettel elhetűnc valamikor hamiſſan nyomorgattatunc és kilſő emberi erőtől és ſegitſégtől meg foſtatunc.

1 ITélly meg engemet Iſten, és óltalmazd meg igyemet az gonoſi nemzet ellen, az álnoc és hamis embertűl ſiabadicz meg engemet.

2 Mert te vagy az én erőſségemnec Iſtene, ſ-miért vetettél meg engemet? és miért iároc ſiomoruán midőn az én ellenſégem háborgat engemet?

3 Boczáſd ki az te világoſságodat és az te igaſſágodat, hogy azoc vezęrlyenec engemet, és bę vigyenec engemet az te ſientſégednec hegyére és az te házadba.

4 Hogy bę mennyec az Iſtennec óltárához, az én vigaſágomnac és ŏrŏmŏmnec Iſtenéhŏz, és diczérlec tégedet ŏrŏmmel ô Iſten, én Iſtenem.

5 Miért hadtad oh én lelkem el magadat, és miért búskodol én bennem? Bizzál az Iſtenben, mert én męg ŏ néki hálákat adoc, mert ŏ az én ortzámnac ſiabaditóia, és ŏ énnékem Iſtenem.

XLIIII.

Panaſolkodic elő ſőr ez diczéretben az Iſtennec népe, hogy ſoc nyomoruſagokat és nyaualyakat keſeritelſe, ſzenuedni az ŏ neuetért az ŏ ellenſégi közőtt. Máſodſor, kőnyörög Iſtennec az kegyetlenec ellen, hogy legyen ŏ nékie otalma és ſiabaditoia. Ez diczérettel élhetűnc az Iſten Annya ſent Egyházánac háboruſagina, és nyomoruſáginac idetében.

1 ISten az mi fűleinckel hallottuc, az mi atyainc beſiéllettéc mi nekűnc, minęmŏ dolgokat czelekedtel az ŏ ideiekben és régtŏl fogua.

2 Te az te kezeiddel ki űſited az pogányokat, és ŏket ſiállitottad helyekbe: el veſitetted az népeket, és ŏket meg gyŏkereſitetted.

3 Mert nem az ŏ fegyuerec által vŏttec meg az fŏldet, ſem az ŏ karioc tartotta meg ŏket, hanem az te iob kezed és az te karod, és az te ortzádnac világoſſága, mert ió akaró vóltál ŏ hozzáioc.

4 Te vagy Iſten az én királyom, ki igérſi Iácobnac gyŏzŏdelmet.

5 Te általad vertűc meg az mi ellenſéginket, és az te neuedben tapodtuc le azokat, kic mi ellenűnc támadtanac.

6 Mert én nem bizom az én íuemben, és az én fegyuerem nem óltalmaz meg engemet.

7 Hanem te ſiabaditaſi meg minket az mi ellenſégűnktŏl, Es te ſiégyenited meg az mi gyűlŏlŏinket.

8 Annac okaért az Iſtent mindennap diczériűc, Es az te neuedet mind ŏrŏcké magaſitallyuc.

9 De te moſtan meg vetettel és meg gyaláſitál minket, Es nem iŏſi ki az mi ſereginckel.

10 Meg futamtattál minket az mi ellenſéginc elŏtt, Es az kic gyűlŏlnec minket meg prædaltattſi azockal.

11 Adſi minket nékiec ételűl mint az iuhokat, Es az pogányoc közŏtt el hinteſi minket.

12 El adtad az te népedet minden pénz nélkűl, Es meg nem ŏregbitŏtted az ŏ bŏtsűiŏket.

13 Vetŏttel minket ſiidalmaſſágra az mi ſiomſiédinknac, meg czufoláſra és neuetſégre az mi kŏrnyűlűnc valóknac.

14 Vetettél minket példa beſiédűl az pogányoknac, és fŏ czoualáſra minden nemzetſégeknec.

15 Az

15 Az én gyalázatom naponként elöttem vagyon, Es az én ortzámnac pironsága el buritott engemet.

16 Az ſiidalmazóknac, és az ſiidogatóknac ſiauokért az ellenſégért és az boſiſiú állóért.

17 Mind ezec noha raytunc meg lettenec, mind az által nem feletköſitünc el te rólad, ſem meg nem ſiegtüc az te frigyedet.

18 Nem ſiakadott el tüled az mi ſiiuünc, ſem az mi lábunc ki nem tęrt à te öſuénidböl.

19 Noha minket oroſſlánocköziben üztel légyen, Es el büritottál légyen minket az halálnac árnyékáual.

20 Ha hól penig el feledköztünc vólna az mi Iſtenünknec neuéröl, és föl emeltüc vólna kezünket idegen Iſtenhöz.

21 Nem de eſit ki kereſte vólnaé az Iſten? Mert ö iól eſméri minden ſiiueknec titkait.

22 Bizonyára te érötted naponként ölettetünc, Es tartattatunc mint az meg mettzendö iuhoc. *Rom. 8.

23 Serkeny fel miért aluſiol Wram? kelly fel, Es ne veſs el minket öröcké.

24 Miért reyted el az te ortzádat és el feletközöl az mi nyaualyáinkról és háboruſáginkról.

25 Mert le nyomattatott mind az poriglan az mi lelkünc, az földhöz ragadott az mi haſunc.

26 Kelly fel az mi ſegitſégünkre és ſiabadits meg minket az te irgalmaſságodért.

XLV.

Az Sálamon házaſságánac példaiáual az Prophéta iria meg az Chriſtus Királynac az ö Annya ſent Egyházaual valo frigyét és ſöuerſégét, az ö orſágánac ékeſségét és bodogſágát, és az ö Euangeliománac nagy fogánattyát. Eiöſtör meg iria kiczoda légyen ez az király az Meſsias, minęmö légyen orſága, és miczoda iockal lá ogaſſa meg az ö népét. Az vrán iria meg az ö Annya ſent Egyházát minden ékeſségéuel, Es inti ötet hogy az ö Wrát és Királlyát böczülettel vegye, néki engedgyen, és ötet tiſztellye. Vagyon azért ez diczéret az Chriſtus Királról és az ö Annya ſent Egyházárol, Heb. 1. & 2.

1 NAgy kéuánſággal kéuán az én ſiiuem (mondani) jó beſiédet, el mondom az én énekemet az Királról, az én nyeluem gyors íronac pennáia.

2 Te ſiep vagy minden emberec fiainál, az te aiakodban vagyon ékeſſen ſiólásnac kedueſſége, mert meg áldott téged az Iſten mind öröcké.

3 Köſd fel óldaladra f gyueredet te eröſs vitęz, az te diczöſégedért és ékeſségedért.

4 Es légyen az te ékeſségedben elö menetelöd, Wralkodgyal az igaſſágnac igéieért, és az ſielid igaſságért, Es tanitt tégedet az te iob kezed czudálatos dolgokra.

5 Az te nilaid igen eleſſec, az népec te elötted le húllnac, az Király ellenſéginec ſiiuekbe (eſnec az nilac).

6 Az te ſięked Iſten meg marad mind öröcké, az te orſiágodnac

godnac [a] páltzáia, igasságnac páltzáia.

[a] Vagy, az te országodnac birodalma, mert az irásban az páltza birodalomért vétetic.

7 Sereted az igasságot és gyülölöd az hamisságot, Ennec okaért mert meg kent tégedet ô Isten az te Istened vigasságnac olaijáual, az te társaid felött.

8 Minden te öltözetit, Mirrha, Aloes és Casia illatuac, mellyec ki hozatnac az te Elephant tetemböl czinált palotaidból, honnét (mikor ki iösi) te néked mindnyáián öruendeznec.

9 Az Királyoknac leáni az te ékeſségedben iárnac, az te iegyesed penig áll az te iob kezed felöl aranyas öltözetbe.

10 Halgaſd meg én leányom, és láſd meg, és haijcz ide az te füleidet, és feletközzel el az te népedröl, és az te atyádnac házáról.

11 Es meg kéuánnya az Király az te ékeſségedet, mert ö az te WRad, és te tiſitellyed ötet.

12 Az Tyruſnac leánijs, aiándé kockal az te ortzádat tiſitelic.

13 Mindenöſtöl fogua diczöſéges az Királnac leánya belöl, Es az ö ruháia vont aranyból vagyon.

14 Hímes öltözetekben vitetic az királhoz, az ö ſiüz társai vtánna vadnac, és bę vitetnec te hozzád.

15 Bę viternec nagy örömmel és vigaſsággal, és bę mennec az Királnac palotaiába.

16 Az te atyaid helyett léſinec te néked fiaid, kiket feiedelmecké téſieſi mind ez ſięles földön.

17 Meg emleközöm az te neuedröl nemzetſégröl nemzetſégre, Ennec okaért az népec hálát adnac te néked mind örökön öröcké.

XLVI.

Hálákat ád az Prophéta ez diczéretben Istennec bizonyos győzödelmért és ſegitſégért, mellyel viſſontag az Iſten annya ſent Egyházát vigaſztallya, az kegyetlenec haborgataſi és öldözeſiellen, és inti az hiueket Iſtenben való bizodalomra. Ez diczérettel élhetünc minden veſedelmes és haboruſágos idöben, az mi hitünknec és reménſégünknec meg erösitéſére.

1 AZ Iſten az mi óltalmunc és erösségünc, és igen alkolmas ſegitſégünc az mi nagy nyomoruſáginkban.

2 Ennec okaért nem félünc ha az föld meg indúlnais. Es ha ſiintén az hegyec az tengerbe bę merülnénekis.

3 Męg ha zúgnac és föl emelkednec az ö vizeijs, Es ha annac háborgáſa miatt az hegyec le omolnakis.

4 Az ö vizénec folyáſi meg vidamittyác az Iſtennec városát, és az fölſéges Iſtennec ſient lakó helyét.

5 Az Iſten ö közepette vagyon, ennec okaért meg nem indúl, meg ſegiti Iſten ötet haynal felé.

6 Az pogányoc fel rohántanac, az orſiágoc meg indúltanac, de mihelyen ö ſiót ada, ottan meg czendeſiedéc az föld.

7 Az ſeregeknec Iſtene velünc vagyon,

vagyon, az Iácobnac Iſtene mi várunc.

8 Iőuetec és láſsátoc meg az WRnac czelekedetit, melly nagy puſitaſágokat ſiörzött ez föld ön.

9 Ő ſiállittya le az hadakot mind ez ſiçles föld ön, el töri az ſiuet, és el rontya az kopiát, és az ſekereket tűzzel meg égeti.

10 Sőnnyetec meg és iſmériétecmeg hogy én vagyoc az Iſten, ki fel magaſitaltatom az pogányoc között, és fel magaſtaltatom az egéſi földön.

11 Az ſeregeknec WRa Iſtene mi velünc vagyon, és mi óltalmunc az Iácobnac Iſtene.

XLVII.

Az Sido népnec Eccleſiáioc ez diczéretben inti minden helyeken léo ſ meg içrt pogányokat és népeket, az Iſteni diczéretre és hala adáſra az ő közönſéges io tetemeniért, mellyel őket az Euangeliom által hiuta az Meſsiaſna az Ieſus Chriſtuſnac iſmeretire, és az ő orſágának társaſágara, és annac bodogſágára.

1 MInden népec tapſollyatockezetőckel, őruendezzetec Iſtennec vigſágos ſióual.

2 Mert az WR felléges és röttenetes, nagy Király mind ez egéſi földön.

3 Ki az mi birodalmunc alá veti az népeket, és az pogányokat az mi lábunc alá.

4 Ki el válaſitotta nékünc az mi örökſéginket, Iácobnac diczö ſégét kit ſieretött.

5 Fel méne az Iſten nagy örömmel, az WR trombita ſióual.

6 Enekellyetec az Iſtennec, énekellyetec, énekellyetec az mi Királyunknac, énekellyetec.

7 Mert az Iſten mind ez ſiçles földnec Királlya, énekellyetec ő néki bölczen.

8 Wralkodic az Iſten minden pogányokon, az Iſten ül az ő ſient ſégének ſiékiben.

9 Az népeknec feiedelmi gyülekőztenec az Abraham Iſtenének népéhöz, mert Iſtene az földnec meg oltalmazáſa, ki igen fel magaſitaltatott.

XLVIII.

Az Prophéta az Sido nepnec képében hálákat ád Iſtennec az ő annya ſent Egyhazahoz való gond viſeléſeiért, ſeretettert, oltalmaz iſaert es ſok io tetemeniert, mellyekert el ő is hamlal. Annac vranna diczert ez földön az Iſtennec közönſeges annya ſent Egyházit az földi Ieruſalemnec peldaiaba, melyben az Iſten az ő gizdag kegyelmét ki önti őre, es az ő hiueinec réſzeltette. Ez diczerettel elherünc, valamikoron ő neki hálákat akarunc adni az ő annya ſent Egyhazahoz való gond viſeleſeert, es oualmazáſaert.

1 NAgy az WR és igen diczéretes, az mi Iſtenünknec városában, az ő ſientſégének hegyén.

2 Az Sionnac hegye kies hely, és mind ez ſiçles földnec örőme, éſiac felöl való óldala az nagy királynac városa.

3 Iſten vagyon az ő palotaiában, és ő iſmértetic erős óltalomnac.

4 Mert imé à királyoc egyben gyültenec, és heában el múltanac mellöle.

5 Ők pedig ezt látuán el czudálkoztanac,

koztanac,meg rõttentenec és hányat homloc eſtenec.

6 Az reſiketés ott õket el fogá, és az faydalom mint egy ſiúlõ aſſioni állatot.

7 Az nap keleti ſiellel el rontad az tengernec haióit.

8 Mikeppen hallottuc, az képpen láttuc az ſeregeknec WRánac Iſtenénec városában az mi Iſtenünknec városában: az Iſten meg erõſiti aſit mind õrõcké.

9 Vártuc ô Iſten az te irgalmaſſágodat az te templomodnac közepette.

10 Miképpen vagyon Iſten az te neued, azképpen vagyon az te diczéreted mind ez ſiéles földnec határaig, az te iob kezed tellyes igaſsággal.

11 Örüllyön Sionnac hegye, és vigadgyanac Iudánac leáni az te itéletedért.

12 Környekõzzétec meg az Siont, és kerüllyetec meg õtet, ſiámlállyátoc meg az õ tornyait.

13 Nézzétec meg ſiiuetõc ſierint az õ kõ falainac erõſségit: láſsátoc meg az õ palotait, hogy hirdeſsétec az vtánnatoc való nemzetſégnec.

14 Mert ez az Iſten mi Iſtenünc mind õrõckön õrõcké, õ igazgat minket mind halálig.

XLIX.

Az prophéta ez diczéretben int minden rendbeli embercket, gazdagokat és ſegényeket az Iſten igé énec halgatáſára. Es meg mutatya hogy nem kellyõn bizni ez világi gazdagſágokban, mert ſem életet nem adhatnac, ſem az halál ellen nem folgálnac, ſem õrõcké nem állandóc, hanem mint az árnyéc el múlnac. Feddi azért ez világi gazdagokat, kiknec ez vefendõ életben biznac, és vigaßtalya á ſegény hiueket ez világi gazdag kegyetlenec ellen, az õ bodog kõuetkezendõ állapatyockal. Féllyenec azért és rõttegiecnec az hitetlen gazdagoc mert gonoßúl lefen dolgoc, és õrüllyenec az ſegény hiuec kic gazdagoc az Wrban. vagyon azért hát ez diczéret elõßõr az hitetlen gazdagokrol és az õ végekrõl. Máſodſor, az hiteden gazdagoknac és az hiueknec külõmbſégõkrõl. Harmadſor, az iõuendõ itélerrõl és életrõl.

1 HAlgaſsátoc meg ezt minden népec, vegyetec eſietõkben mindnyáián ez földnec lakoſi.

2 Tijs mind köz embereknec fiai, ſ mind nemeſſeknec fiai, egyetemben az gazdag és ſiegény.

3 Az én ſiám ſióll bölczeſſéget, és az én ſiiuemnec elmelkõdéſe értelmet.

4 Haytom az én fülemet példa beſiédre, és ki ielentem az én meſemet hegedõben.

5 Miért félec az veſiõdelemnec napián, midõn környül véſien engemet az én nyomorgatóimnac hamiſſága.

6 Vadnac kic biznac az õ gazdagſágokbã, és az õ gazdagſágoknac ſokaſágokban diczekednec.

7 De az õ attyafiat ſenki meg nem válthattya, ſem meg nem adhattya Iſtennec az õ váltſágának árrát.

8 Mert az õ lelkének váltſága drágab, hogy nem mint meg ſiún nec az halál õ tüle azoc által õrõcké.

9 Es élne mind õrõcké, és ne látna ſoha az koporſót.

10 Mert minden ember nyiluan láttya hogy az bölczekis meg halnac, és az bolondoc az eztelenec-

kel egye-

kel egyetembe el veſinec,és az ŏ gazdagſágokat máſnac hadgyác.

11 De męgis az ŏ gondolattyoc ez,hogy az ŏ házoc ŏrŏcké meg maradgyon,és az ŏ lakó helyec nemzetſégrŏl nemzetſégre ſiállyon, és az ŏ neuec az fŏldŏn mind ŏrŏcké meg maradgyon.

12 De ez fęle ember az ŏ tiſiteſſégében meg nem marad, mert haſonlatos az barmokhoz kic el veſinec.

13 Ez ŏ életec noha merŏ bolondſág,mégis az ŏ maradékioc iauallyác az ŏ czelekedeteket.

14 Mint az iuhoc pokolra vettetnec,az halál meg eméſiti ŏket, az igazac ŏ raytoc ió reggel wralkodnac, az ŏ erŏſségec el vęſi, és az pokol léſien az ŏ lakó helyec.

15 De az Iſten meg ſiabadittya az én lelkemet az pokolnac kezétŏl,és hozza véſien engemet.

16 Ne félly azért attul ha ki meg gazdagul, és az ŏ házánac diczŏſége meg ŏregbŭl.

17 Mert ſemmit az halálba vęle el nem viſien, ſem alá nem ſiáll vęle az ŏ diczŏſége.

18 Mert életiben el vette az ŏ iauait,diczéric ŏtet, hogy magáual ióltett.

19 Maga mégyen az ŏ eleinec nemzetſégehŏz, és ſoha ŏrŏcké nem lát világoſſágot.

20 Az ember mikor tiſiteſségben vólna,nem vette eſiében magát, annac okaért haſonlitatic [a] az barmokhoz kic el veſinec.

[a] Vagy, haſonlatos lőtt.

L.

Ez Soltart az Iſtennec lelke iratta Dáuiddal vagy Aſaphual az kep mutatoc ellen; kic igaz hit nekŭl es igaz pœnitentia nekŭl ezac az kilſŏ áldozatockal aſſt álittyác vala hogy Iſtent meg engeſztelhetnec, mintha ezec amazoc nélkŭl Iſtennec elŏtte igen keduesec volnánac. Azért è ſoltarban az Dáuid ez dolognac meg látáſában az Iſtent téſti biroua, kinec itéletinec hogy nagyob méltoſága legyen, meg iria ŏ nékie termeſſetit, méltoſágat diczŏſegét. Annac okaért mind ez világot eleiben ſolituán meg veti az hŭt nelkŭl es pœnitentia nelkŏl valo áldozatokat, es meg mongya minęmŏ áldozatoc es tiſzteletec legyenec Iſtennec elŏtte keduesec. Az vtan erŏſs bizonſagockal meg gyŏzi à kep mutatokat, hogy noha az kilſŏ áldozatokba es tiſzteletekbe fáradhatatlanoc, mind az altal belŏl hit nélkŭl es pœnitentia nelkŭl valoc. Vtolſor meg ſenyegeti à kep mutatokat, az hiueknec pedig igéretet teſſen.

1 AZ Iſteneknec Iſtene az Iehoua ſiól: és hija az fŏldet nap kelettŭl fogua mind nap nyugatig.

2 Az tŏkélletes ſiépſégŏ Sionból ielenic meg az Iſten.

3 El iŏ à mi Iſtenŭnc, és nem halgat: meg eméſitŏ tŭz vagyon ŏ elŏtte, és ŏ kŏrnyŭle erŏſs forgó ſięl.

4 Siolitotta az ęgeket onnan fellyŭl, és az fŏldet az ŏ népénec meg itéléſére, (eſit monduán.)

5 Gyŭyczétec én elŏmben az én ſienteimet: kic én velem ſiŏuetſéget tettenec vala az áldozatoc által.

6 Es az ęgec ki ielentic az ŏ igaſſágát: mert az Iſten biró.

7 Halgaſd meg én népem, és ſió loc, te Iſrael és bizóńſágot téſiec te néked. Iſtened, te Iſtened vagyoc.

8 Nem az áldozatokért haragſiom te reád, mert az te egéſilen

égö áldozatid ſiüntelen én elöttem vadnac.

9 Nem keduellem az te házadból az tulkot: és az te aklaidból az bakokat.

10 Mert enijm az erdönec minden vada, és az hegyeken való ſoc ezer barmoc.

11 En eſmérem a hegyeknec minden röpöſö állatit: és az mezönec vadaiual én biroc.

12 Ha meg éhezném nem mondanám meg te néked, mert enîm ez világnac kerekſége és annac minden gazdagſága.

13 Auagy éſiemé én az bikaknac húſokat, vagy az bakoknac véreket iſiomé?

14 Aldozzál az Iſtennec diczérettel, és add meg az magaſságba lakozó Iſtennec az te fogadáſidat.

15 Es hij engemet ſegitſégöl à te nyomoruſágodnac ideién, meg ſiabaditlac téged és diczöiteſi engemet.

16 Az hitetlennec pedig eſit mondgya az Iſten; Miért hirdeted te az én rendeléſimet, és miért veſied az én ſiöuetſégemet az te ſiádra?

17 Te pedig gyülölted az feniteket, és hátad megé vetetted az én beſiédimet.

18 Mihent lopót látandaſi azonnal melléie adod magadot, és à te tárſolkodáſod az paraznáckal vagyon.

19 Az te ſiádat meg nitod à gonoſira: és à te nyelued álnokſágot ſiól.

20 Az te fele barátod ellenis ſiólſi: az te anyádnac fiátis ſiidalmazod.

21 Mikor te ezeket czelekeded vala, miuel hogy én halgatoc vala, azt gondoltad hogy én te hozzád haſonlatos vagyoc? de én meg fedlec téged és renddel ſiemed eleibe rakom (az te gonoſságidat.)

22 Vegyétec eſietekbe immár eſit ti kic az Iſtentel feleytitec, hogy el ne ragadgyalac, és ne légyen ki meg mentsen téged.

23 A ki diczérettel áldozic, az diczöit engemet: az ki az ö vtait iól vezęrli, meg mutatom annac az Iſtennec ſiabaditáſát.

LI.

Minec vtanna Nathan Prophéta meg feddette volna Dáuidot az paránaſágért és az gijlköſsagért, és hirdette volna néki az Iſtennec haragiát és boſſu alláſát: meg eſmeruén az ö bünénec rutſágat, és meg rettenuén az Iſtennec haragiától, az Iſtennec irgalmaſságá hoz folyamodic, és kéri ez énekben az ö bünénec boczánártyat, és hogy az Iſtennec kegyelmébe eſuen, ez vtan az Iſten lelkénec vezęrléſeböl nagyob ſentſégben élheſsen, egyebeknec tanitaſokban, és az Iſtennec diczöſégenec elö vitelében ſorgalmatosb lehelſen. Vtolſor az egéſ annya ſent Egyháznac meg maradáſaiért imátkozic &c.

Dauid Pſalmuſa, mikor ö hozzá ment volna Nathan Prophéta, minec vtánna az Bethſeba aſzſzonnyalvétkezet volna.

1 Kőnyörüly én raytam, én Iſtenem, az te irgalmaſságod ſierint, Az te irgalmaſságodnac ſokſága ſierint töröld el az én büneimet.

2 Moſs meg engemet az én álnokſágim-

nokſágimból, és az én bũneimből tiztits ki engemet.

3 Mert az én bũneimet én eſmérem, és az én bũnöm ſũnetlen előttem forog én nékem.

4 a Te néked, czac te néked vétkeztem, és gonoſságot czelekedtem az te ſiemeid előtt, hogy igaznac itélteſsél az te beſiédidben, és tiſzta légy mikor itélſi.

5 Imé én álnokſágban fogantattam, és az én anyám bũnben melegg tett engemet (az ő méhében)

6 Imé gyönyörködöl te igaſságban, b az melly az veſekben vagyon: és engemet kéualképpen az bölczeſségre megtanitottál vala.

7 Moſs meg engemet Hyſoppal és meg tiztúloc: moſs meg engemet és feiérb léſſec az hónál.

8 Engedgyed hogy hallyac örömet és vigaſágot: hogy örvendezzenec az én tetemeim, melly lyeket meg rontottál.

9 Fordits el az én bũneimtöl az te ortzádat; és minden én álnokſágimat töröld el.

10 Teremts én bennem tiszta ſiiuet Iſten, és az erős lelket c wijts meg én bennem.

11 Ne veſs el engemet az te ortzád elöl: és az te ſient lelkedet ne vedd el én tülem.

12 Add meg énnékem az te idvözitéſednec örömét: és az engedelemnec lelkéuel erősits meg engemet.

13 Tanitom az bũnöſöket az te útaidra: és az bũnöſöc te hozzád meg tęrnec.

14 Szabadits meg engemet az vértöl d ő Iſten, én iduöſségemnec Iſtene: Es az én nyeluem nagy örömmel hirdeti az te igaſságodat.

15 WRam az én aiakaimat niſd meg, és az én ſiám hirdeti az te diczéretedet.

16 Mert nem gyönyörködöl az áldozatokban, hogy azokat adgyam te néked: az egéſilen égő áldozatot nem akarod.

17 Az Iſten előtt kedues áldozatoc, az töredelmes lélec, az töredelmes és keſerues ſiiuet nem vtálod meg.

18 Tégy iol az te ió akaratodból az Sijonual: és epits meg az Ieruſálemnec kő falait.

19 Ackor kedueſec léſinec te előtted az igaſságnac áldozati, az egéſilen égő áldozatoc és az hálá adáſnac áldozati: Ackor az te oltárodon áldoznac néked tulkockal.

LII.

Dáuid feddi ez énekben Doeget az ő arultatáſáért és hazugſágaért: Kit fenyeget az Iſtennec ítéleſiuel, és hirdeti az annya fene Egy háznac örömet. Vtolſor diczekedic hitnec általa, hogy ő Iſtennec kegyelmeſsége böl iſuendőbe az annyá fent Egyházban Bólgál Iſtennec &c.

1 MIt diczekedel az gonoſiban, ő te maga biró? Az erős Iſtennec ió vólta ſiũnetlen való.

2 Az te nyelueddel ſiólaſi meg gondolt ártalmakat, haſonlatos a az éles borotuához, ő te álnokſágnac meſtere.

a Az az, Iolehet az Vria feleſéget ſzeppiőſiuettem meg és vétkeztem Vrias ellen és Berſabe ellen, Mind azáltal vallaſtéſsee arról, hogy ſzépen tegédet bantottalac meg Azértis téſsee pedig vallaſt az en bũnöimről, hogy meg eſmerteſsée mely igen igazán ſeddeltel meg engemet a3 te propiétad által, és mely igen méltan iteiſz az az, ſeneges engemet. Nemelyec igy fordityác az verſnec vtolſo réſzét, hogy meg győzed azokat az kic téged ítélnec.

b Az az te ſzereted az belſő igaſságot, mely az embernec ſzi uebẽ vagyon.

c Az melly tudni illic ezt vtan el ne ſzakadgyon te tűled és az engedelemtől mellyelneked tartoznec.

d Az Véren erti az ő gyilkoſſaganac bũnteteſet. Azt keri az, ert hogy Iſten meg lagyit a az ő gyilkoſſaganac bũnteteſet &c.

a Haſonlatos tudni illic az te nyelued.

3 Siereted az gonozt inkáb hoǵ nem az iót, és az hazugſágot hogy nem ſiólni igaſságot.

4 Siereted az ártalmas beſiédeket, és az álnoc nyeluet.

5 Az Iſtenis el ront tégedet mind ŏrŏcké: el ragad tégedet, ki gyomlál tégedet az te haylokodból, és ki ſiaggat az élŏknec fŏldŏkbŏl.

6 Mellyet az igazac látuán, félnec, és tégedet czufoluán, ezt mondgyác.

7 Imé ez az férfiu ki az Iſtennec hatalmaſságában nem bizott: hanem bizott az ŏ gazdagſágánac ſokſágában, és az ŏ erele volt az ŏ gonoſságában.

8 En pedig ollyan vagyoc az Iſten házában, mint az zŏldellŏ olay fa: bizom az Iſtennec ió vóltában mind ŏ ŏckŏn ŏrŏcké.

9 Tiztellce tégedet mind ŏrŏcké, mert te czelekedted ezt, Várom az te neuedet, mert ió azoc elŏtt à kikhŏz te kegyelmes vagy.

LIII.

Láſd meg ennec az Soltárnac ſummiiat oda fel Pſal. 14. mert ez azzal mind egy, és vgyan anni igéuel iratratot mint az &c.

1 EZt mondgya az balgatag ember az ŏ ſiiuében: ninczen Iſten. Meg romlottanac, és vtálatos hamiſságot czelekedtec, Ninczen ki iót czelekedgyéc.

2 Az Iſten az menyegbŏl alá tekintet az embereknec fiaira, hogy meg látná ha vólna valaki ęrtelmes, és ki az Iſtent meg kereſné.

3 Mindnyáián el hailottanac, és egyenlŏ képpen meg veztenec, ninczen ki iól czelekedgyéc czac egyis.

4 Auagy nem ęrtelem nélkŭl valoké az hamiſságnac czelekedŏi, kic az én népemet meg éſiic mintha kenyeret ennénec, kic az Iſtent ſegitſégŭl nem hijác?

5 Ott félnec nagy félelemmel, à hól ninczen félelem: Mert az Iſten el ſiélezti azoknac tetemeket kic te ellened tábort iárnac? és te meg ſiégyenited azokat, mert az Iſten ŏket vtálatoſocká téſii.

6 O vayha el iŏne Sijonból Izraelnec az Siabaditó, Minec vtáña az Iſten viſiſſa hozza az ŏ népénec foglyait, ŏrŭl az Iácob, és ŏruendez az Izrael.

LIIII.

Mikor Dáuidot el arultac volna az Ziphaiuſoc, könyörgöt ez énekben Iſtennec az ŏ ſabaduláſáért, és az Iſtenteleneknec veſedelmekért. Az vtan igeri az ſabaduláſnac io tétemeniért, az ŏ hála adáſát &c. 1 Reg. 23. & 26.

1 ISten az te Neuedért ſiabadits meg engemet, és az te hatalmaſságodból itély meg engemet.

2 Iſten halgaſd meg az én imádſágomat, figyelmezzel az én ſiám nac beſiédire.

3 Mert az idegenec fel támadtanac én ellenem, és az kegyetlenec kereſic az én lelkemet, kic az Iſtent nem gondollyác.

4 Imé az Iſten nékem ſegitſégem: és az WR ŏrizŏie az én lelkemnec.

5 Boſiſiút áll az én vtánnam leſeskedŏkŏn: az te igaſságod által ronts meg ŏket.

6 Ackor

6 Ackor ſiabad akaratomból
áldozom te néked: tiſitelem az te
neuedet, mert igen ió.
7 Mert minden nyomoruſá
gomból meg ſiabadita engemet,
és az én ellenſégimen való boſ-
ſiú álláſt meg látá az én ſiemem.

LV.

Mikoron az Abſolon haſonláſa volna, Dáuid ez énekben kőnyőrőg az ő meg maradáſáért, és ellenſéginec romláſáiért, melly kęt dologban magát erőſsiti, hitinec és az Iſtennec io tétemeninec meg keſertéſénec általa, és ellenſéginec Iſtentelenſegenec és embertelenſégeknec általa. Vto ſor r ind magat, mind egyebeket az ő peldaiával batorit.

1 HAlgaſd meg Iſten az én
imádſágomat: és ne rőyts
el te magadat az én kőnyőrgéſem
előtt.
2 Figyelmezzel én reiám és hal-
gas meg engemet: mert ſiroc az
én gondolatomban és háborgoc.
3 Az ellenſegnec ſiauaiért, és az
hitetlennec nyomorgatáſáiért:
Mert hazugſágot kőltenec én
reiám, és nagy dihőſſéggel ellen-
keznec én velem.
4 Az én ſiiuem rőtteg én ben-
nem, és az halálnac félelmi kőr-
nyűl vőttéc engemet.
5 Az félelem és rőttegés eſett én
reiám, és kőrnyűl vőtt engemet
az rőttegés.
6 Mondéc: Kiczoda miuelhet-
né azt hogy nékem ſiárnyaim le-
hetnénec mint az galambnac? el
repűlnéc és nyugonnám.
7 Imé meſiſie el mennéc, és az
puztában lakoznám.
8 Sietnéc meg ſiabadúlni ez ſe
bes és forgó ſięltől.
9 Veſieſd el Wram, és oſilaſd
el az ő nyelueket: Mert látoc
boſiſiuſág tételt és háborgáſt az
városban.
10 Nappal és éijel kőrnyűl vé-
ſiic az vároſt kic az kő falokon
vigyáznac, hamiſság és ártalom
vagyon abban.
11 Nyomoruſágoc vadnac ab-
ban, és el nem táuoznac az ő
vtzaiatól az rauaſság és álnok-
ſág.
12 Mert nem az ellenſég illetett
engem ſiidalommal, mert el ſien-
uedném: Nem az én gyulőlőm
emelte fel magát én ellenem,
mert el rőytettem vólna maga-
mat az előtt.
13 Hanem te én hozzám haſon-
ló halandó ember, én vezęrem,
és én barátom.
14 Kic eggyűt győnyőrűſége-
ſen tánátskozunc vala: és az
Wrnac házába mégyűnc vala
vgy mint tárſac.
15 Az halál vegye kőrnyűl őket.
eleuenen ſiállyanac az koporſó-
ba, mert azoknac tárſaſágokban
gonoſságoc vadnac ő kőzőttőc.
16 En pedig az Iſtenhőz kiáltoc,
és az Wr meg ſiabadit engemet.
17 Eſtue, reggel és dęlbe imát-
kozom és ſióloc, mig nem meg
halgatandgya az én ſiómat.
18 Meg ſiabaditotta az én éle-
temet az én ellenem való hadtól,
helheztetuén engemet békeſég-
ben, mert ſokan valánac én elle-
nem.
19 Meg hallya az Iſten, és meg
bűnteti őket, miuel hogy ő mind

ŏrŏcké meg marad: Kic nem akarnac el változni, és nem félic az Istent.

20 Kezeket fel emeltéc azoc ellen kic ŏ vęlec békeségesec valánac: meg rontottác az ŏ ſiŏuetségeket.

21 Az vaijnál lágyabbac valánac az ŏ ſiaiánac beſiédi, De az ŏ ſiuében háboruſág vala: Lágyabbac valánac az ŏ beſiédi az olainál, iólehet éles ſiabliác volnánac

22 Veſsed az WRra az te terhedet, és ŏ gondot viſel te rollad, és nem engedi hogy az igaz ember mind ŏrŏcké háborgattaſséc.

23 Te azért Iſten az verembe taſsitod ezeket: Mert az vęr ſiopóc és álnokoc, az ŏ életeknec felétis nem élic meg. En pedig te benned bizom.

LVI.

Dáuid az Saul kiraly elŏtt mikor az Philiſteuſoc kŏzzé ſaladot volna, Iſtennec kŏnyŏrŏg az ŏ meg ſabadu ſaſáért és ellenſeginec romláſokért, Iſtenben valo bizodalmarol bizonſigot tétſen, és az Iſtent diczeri az ŏ igiretinec igaſſigáiért, mellyeknec tellye ſedéſec varia vala.

1 KŐnyŏrŭly raytam Iſten, Mert el akart engemet nyelni az ember, és minden nap ellenem hadakozuán engemet nyomorgat.

2 Az én ellenſég'm minden napon el akartac engemet nyelni: bizony ſokan hadakoznac én ellenem ŏ magaſságos (Iſten).

3 Mind az általvalameniſſer féltem, én te benned vetettem reménſégemet.

4 Az Iſtent diczérem az ŏ beſédeiért: Az Iſtenben bizom, nem félec: mit árthatna nékem az ember?

5 Minden napon az én beſiédemben patuart találnac, én ellenem vadnac minden ŏ gondolattyoc, nékem ártalmomra.

6 Egybe gyŭlnec, el rŏytic magokat nyomoznac engemet, vgy mint kic váriác az én életemnec végét.

7 Az ŏ hamiſſágokért, (azt alittyác hogy) meg menekednec: Az te haragodban Iſten az népeket ronts meg.

8 Az én búdoſáſimnac ſiámát iól tudod? Az én kŏny hullatáſimat az te tŏmlŏdbe raktad, auagy nem tudnadé azoknac ſiámát?

9 Ackor az én ellenſégim hátra fordúlnac, az melly napon kiáltandoc, ezt tudom hogy az Iſten vagyon én velem.

10 Az Iſtent diczérem az ŏ beſiédeiért. Az WRat diczérem az ŏ beſiédeiért.

11 Az Iſtenben bizom: ſemmit nem félec, mit árthatna nékem az ember?

12 En velem léſinec [a] ŏ Iſten az tenéked tŏtt fogadáſim: meg adom néked az diczéreteket.

13 Mert meg ſiabaditottad az én lelkemet az halálból, és az én lábaimat az eſettŏl: hogy iáriac te elŏtted Iſten, az élŏknec világoſságokban.

[a] Az az. Meg tell eſitem azt a mit te neked jogattam es igertem.

LVII.

Dauid Saul elŏtt futuán, kegyelmet és ſabadu-

Bábadulást kér Istenről, Istenben való hitéről vallást tészen, Az ő ellenségeinec gonoszságokaról ſól, és kéri az Istennec ítéletnec megtételét az ő megbábadálására, és ellenségeinec romlásokra, &c.

1 Kőnyörűly raytam Iſten, kőnyörűly raytam: Mert te benned bizic az én lelkem: És az te ſiárnyaidnac árnyékban vagyon reménſégem, miglen el múlnac az nyomoruſágoc.

2 Kiáltoc az magaſságos Iſtenhöz: az Iſtenhöz ki el végezi hozzám való ió akarattyát.

3 El küld az menyből és megtart engemet az engem el nyelőnec gyalázattya ellen: El boczáttya Iſten az ő kegyelmeſſégét és igaſſágát.

4 Az én lelkem az oroſlánoc között vagyon, fekeſſem az gyuytogatóc között, olly emberec között kiknec fogoc dárda és nyilac és kiknec nyeluec eles ſiablya.

5 Magaztaltaſſál fel az Egeknec felőtte: Mind az egeſi földön az te diczőſéged.

6 Hálót czináltanac az én iárásimnac, meggörbedt az én lelkem, vermet áſtac én előttem, de ők abba eſtenec.

7 Kęſi az én ſiuem Iſten, kęſi az én ſiuem, énekłec (azért) és diczéretet mondoc.

a Az diczőſéget erti az ő lelkét.

8 Serkeny fel én diczőſégem, a ſerkeny fel én énekem és hegedům, ió reggel fel ſerkenec.

9 Tiztellec tégedet az népec között, és éneket mondoc te néked az pogány népec között.

10 Mert mind az Egig fel magaztaltatott az te irgalmaſſágod, es mind az felhőkig az te igaz mondáſod.

11 Magaztaltaſſál fel az Egeknec felőtte Iſten, és mind az egéſi földön legyen az te diczőſéged.

LVIII.

Dáuid ez Só'ában az Saul királnac vduara népét vádolya hamiſſágban és vakmerőſégben, kic az király előtt az ő ártatlanſágát ragalmazzac vala. Fenyegeti azokat az Iſten ité'etiuel es annac raioc való köueſkezéſéről tészen, bőſt mond, végezete az hiueknec vigaſságokat, békeſségeket, es ſzabadulaſokat az Iſten diczőſéguel egybe hirdeti, &c.

1 Avagy bizonnyal igaſſágot ſióltoké ti kic egybe gyültetec? Auagy igazán itélteké ti embereknec fiai?

2 Sőt inkáb az ti ſiuetekben hamiſſágot forgattoc, ez földön az ti kezeteknec hamiſſágát méritec.

3 El idegenültec az hitet'enec az ő annyoknac méhétől fogua: téuelgettec az ő annyoc méhétől fogua, ſióluán hazugſágot.

a Az az. Mi képpen az aſpis kigyoknac nem ártanac az hayolm. es azokat meg nem ti'thartya, hogy ne artſanac, azonképpen ezec el nem vonattathatnac az artatlan ul.

4 Az ő mérgec ollyan mint az kigyónac mérge, mint az ſiket aſpiſnac[a] melly az ő füleit będugia.

5 Melly nem hallya az bűbaioſoknac ſiauokat, és az baiolónac, ki bölczen tud baiolni.

6 Iſten ronts el az ŏ fogokat az ŏ ſiáiokban : az oroſilánoknac zap fogokat ronts meg WRam.

7 El oluadnac mint az víz: meg vontác az ŏ kęz íueket, de el romolnac.

8 Mint az cziga el oluaduán el múlnac és mint az aſiſioni állatnac, idetlen gyermeke, melly nem látta az napot.

9 [b] Minec elŏtte meg erezzéc az ti fazokaitoc az tŏuiſnec tŭzét, mint az nyers hús: Azonképpen az harag mint az forgó ſięl veſieſse el ŏtet.

10 Ŏrŭl az igaz mikor láttya az boſiſiu állaſt: az ŏ lábait moſs az hitetlennec vérében.

11 Es ezt mongya az ember, bizonyára vagyon az igaznac iutalma, ketſegnelkŭl vagyon itelŏ Iſten ez ſöldön.

b. Homálios ez vers, de vrtelme ez. Mely hamar ki ragattatic az hús, minec elŏtte az vas fazéc meg erezne az tŏuiſnec tŭzet, ollyan hamar el ragadgya ezeket es meg emezti az Iſtennec haragia. Teuabba igijs fordithatod. Minec elŏtte az ti tŏuiſseitec fel neuekednec, azonképpen eluén meg emezti azokat az harag. Tremellius igy fordittya. Minec elŏtte meg ereznec az emberec az ti tŏuiſseiteket, az galagonyanac tŏuiſseit, mennel eleuenb léſſen, annál inkab el vezti azt az ŏ buzgo haragiaban.

LIX.

Dáuid mikor az Saulnac ſólgaitol kŏrnyŭl véteret volna, keer az Iſtentŏl ſabaduláſt, miuel hogy ŏ benne bizzéc és ártatlan legyen, kolot az ŏ ellenſéginec gonoſzagokrólis emlekezic, kiknec veſedelmeketis kéri, és igéri az Iſten diczíretinec nagy ŏrŏmmel való hirdetéſét &c.

1 SZabadits meg engemet az én ellenſégimtŏl én Iſtenem, és az én ellenem támadóktól ments meg engemet.

2 Sſabadits meg engemet az hamiſságnac czelekedŏitŏl: és az vér ontó emberec ellen tarts meg engemet.

3 Mert imé leſeskednec az én lelkem vtán: egybe gyŭltec én ellenem az erŏſsec, nem az én hamiſságomért, ſem az én bŭnŏmért Wram.

4 Minden hamiſságomnélkŭl egybe gyŭlnec, és magokat kéſiitic: Serkeny fel én elŏmbe, és ezeket láſd meg.

5 Es te WRam, ſeregeknec Iſtene, Izraelnec Iſtene, ſerkeny fel hogy bŭnteſd meg az pogányokat: Ne kŏnyŏrŭly mind azokon kic hamiſságot czelekednec.

6 Eſtuére én hozzám iŏnec, orditnac mint az ebec, és kerŭlic az vároſt.

7 Czátſognac az ŏ ſiáiockal, ſzablia vagyon az ŏ aiakokban, Mert (azt mondgyác:) kiczoda hallya ezeket?

8 Te pedig WRam neueted ŏket, és meg czufolod mind az pogány népeket.

9 Mig az ŏ hatalma tart, [a] te reiád vigyázoc: Mert az Iſten nékem váram.

a Vagy igy. Az ŏ hatalma te tiued ſug &c.

10 Az én kegyelmes Iſtenem engemet elŏl véſien: Az Iſten meg adgya látnom az én ellenſégem felŏl való kéuánſágomat.

11 Ne veſieſd el ŏket (mindeneſtŏl) hogy el ne feletkezzéc az én népem, hanem az te hatalmaddal tegyed búdoſocká ŏket, és alázd meg ŏket WRam mi paiſunc.

12 Az ŏ ſiáioknac bŭne, az ŏ aiakoknac beſiéde? [b] Fogattaſsanac meg az ŏ keuélſégekben, mert czac átkot és hazugſágot ſiólánac.

b Tudni illic, teſzen ŏ ellenec bizonſagot.

13 Emézd meg ŏket az te búſúláſodban,

láſodban, vgy hogy ne legyenec: és tudgyác meg hogy az Iſten wralkodic az Iácob népe között mind az földnec határaig.

14 Kic hozzám iönec eſtue, vgatnac mint az ebec és kerülic az vároſt.

15 Magokat kénſieritſéc eledel kereſni: és mikor meg nem elégi tetnec ehen fekedgyenec le.

Vagy Budolſanac eledel kereſni.

16 En pedig éneklem az te hatalmadat, és minden reggel éneklem az te kegyelmeſségedet: mert nékem váram vóltál, és óltalmam az én nyomoruſagomnac napián.

17 Az én óltalmam te nállad vagyon. Eneket mondoc néked: Mert az Iſten nékem kö váram. Az Iſten engemet kegyelmeſen ſieret.

LX.

Dáuid minec vtanna meg verte volná az Syriabelieknec ſeregét, könyörög ez Sóltarban az Edomæuſoc ellen, panaſolkoduan az Sidoknac elebbi nyomoruſagokrol, és az ő ſeregét inti az hadakozáſra az Iſtennec igéretiuel, és czelekedetiuel &c.

1 ISten el vetettél vala minket, el ſiéleztettél vala minket, meg haragudtál vala, tęry meg mi hozzánc.

2 Meg rendit tted vala az földet, kęt felé válaztottad vala azt, eppits meg annac romláſit, mert meg indúlt.

3 Az te népednec nehéz dolgokat mutadtál vala: Itattál minket röttegéſnec boráual.

4 Adtál az tégedet félöknec záſilót, mellyel éllyenec az igaſſágért.

5 Hogy meg ſiabadúllyanac az te ſierelmeſid: tarts meg az te iob kezeddel, és halgas meg engemet.

6 Az Iſten ſiólott az ö Sanctuariomiában: öruendezec: el oſitom az Sichimitáknac örökſégeket: Es az Succothnac völgyét el mérem.

7 Enîm az Galaad, és enîm az Manaſſe. Az Ephraim az én feiemnec ereie. Iudah az én töruén rendelöm.

8 Moab én mosdó medentzém. Az Edomra vetem az én ſarumat, te Paleſtina énnékem örüly.

9 De kiczoda viſien engemet az erös városokba? kiczoda vezęrlene engemet Edomig?

10 Auagy nem teié Iſten, ki minket meg vetettél vala: és nem mégy vala ki az mi ſereginckel.

11 Légy ſegitſégül nékünc az mi nyomoruſagunc vtán, Mert hijaba való az emberi ſegitſég.

12 Te benned bizuán erösſen czelekeſſünc: és ö el tapodgya az mi ellenſéginket.

LXI.

Könyörög Dáuid az Iſtennec, hogy az idegen tartomanban valo nyomoruſagbol és ſanki veresből öret meg ſabadicza. Az vtán igen halándó voltat &c.

1 HAlgaſd meg Iſten az én kiáltáſomat, figyelmezzel az én könyörgéſemre.

2 Az

2 Az fŏldnec határából kiáltoc te hozzád az én ſiiuemnec keſerŭſégében, Vigy engemet magas kŏ ſiklára.

3 Mert lettel nékem reménſégem, és erŏs torony az ellenſég ellen.

4 Lakozom az te haylokodban mind ŏrŏcké: folyamodom az te ſiárnyaidnac árnyéka alá.

5 Mert te Iſten meg halgattad az én kéuánſágomat, és az te neuednec tiztelŏinec meg adtad az ŏ ŏrŏkſégeket.

6 Az királnac életénec eztendeit ſiaporits meg, és az ŏ eſitendei legyenec mint ſoc nemzetſég nec eztendei.

7 Lakozzéc mind ŏrŏcké az Iſten elŏtt, kéſiits kegyelmeſſéget és igaſságot a mellyec meg ŏrizzéc ŏtet.

a Kegyelmeſſeg és igaſſag az feiedelemnec tizti.

8 Es igy éneket mondoc az te neuednec mind ŏrŏckŏn ŏrŏcké, és meg tellyeſitem az én fogadáſimat minden napon.

LXII.

Dáuid az ŏ nyomoruſágában, Iſtenben valo bizodalmát és Iſtennec hozzáia valo io voltát hirdeti: Az ŏ ellenſégit feddi, ŏ magat és az hiueket az ŏ példaiáual bátorittya: és mindeneket hiába valo dolgoknac bizodalmátol tiltuan, Iſtenben valo bizodalomra tanit, és erŏſsit az ŏ beſedénec igaſságáual &c.

1 CZac az Iſtenben nyugoſiic az én lelkem. Mert ŏ tŏle vagyon az én ſiabaduláſom.

2 Ŏ czac nékem az én kŏ ſiiklám és az én ſiabaditóm, ŏ az én óltalmazóm, azért meg nem mozdúloc felŏtteb.

3 Meddig gondolkodtoc ti mindnyáian az férfiu ellen hogy ŏtet meg ŏllyétec, mint egy el hai lot falt, és meg dŏytetet gyepŏt.

4 Tanátskoznac czac arról mimódon ŏtet az ŏ méltoſágából le veſséc, gyŏnyŏrkŏdnec az hazugſágban, ſiáiockal nékem iót mondanac vala, ſiiuekben gonozt mondánac vala.

5 Mind az által az Iſtenben nyugodgyál én lelkem, mert ŏ tŏle vagon az én reménſégem.

6 Czac ŏ az én kŏ ſiiklám és ſiabaditóm, én fel magaztalóm, azért nem mozdúloc meg.

7 Az Iſtenben vagyon az én ſiabaditáſom és diczŏſégem: én erŏs kŏ ſiiklám, az én óltalmam az Iſtenben vagyon.

8 Bizzatoc ŏ benne mindenkor ti népec, az ti ſiiueket tŏltſétec ki ŏ elŏtte, az Iſten óltalmunc mi nékŭnc.

9 Bizony hiába valóc az embernec fiai, és hazugoc az feiedelmeknec fiai, ha mérŏ ſerpenyŏbe vettetnec, az ſemminél mindnyaián aláb valóc?

10 Ne bizzatoc az kegyetlenſégben és az ragadozásban, és ne legyetec hiába valóc: gazdagſágokba bŏuelkedŏc, ne bizzatoc azokban.

11 Egyſier ſiólot az Iſten, kętſier a hallottam, vgyan azont, hogy az hatalmaſság czac az Iſtene.

a Ketſzer. Az az, gyakorta.

12 Es tiéd WRam az kegyelmeſség, bizony te meg fizetſi mindennec az ŏ czelekedete ſierint.

LXIII.

LXIII.

Dáuid az Iſtennec az annya ſent Egyházban valo láthato diczőſégének keuanſágát iellemi, és panaſolkodic Iſtennél: Magáról az Iſtennec ielen valo kegyelmeſségéuel vigaztallya, és az ő ellenſeginec veſedelmeket, és az ő őrőmét mondgya meg &c.

1 ÉN Iſtenem, én Iſtenem vagy te, ió reggel kereslec tégedet, az én lelkem ſomiuhoz tégedet: Kéuánt tégedet az én teſtem az puzta, ſomiúhozó, és viznélkül való földön.

2 Hogy az te hatalmaſſágodat és diczőſéget látnám, az mint az Sanctuariumban ſioktalac vala téged látni.

3 (Mert az te kegyelmeſséged iob az é etnél) hogy az én aiakim diczérienec tégedet.

4 Es vgy áldanalac tégedet az én életemben: és az te neuedbe fel emelném az én kezeimet.

5 Mint az kőuérſséggel vgy bę tellyeſedic az én nyeluem, mikor vig aiakackal diczér tégedet az én ſiám.

6 Bizony meg emlekezem te rólad az én ágyamban, és éiſeli vigyázáſimban gondolkodom te felőled.

7 Mert nékem ſegitſég vóltál: és az te ſzárnyaidnac árnyekában őruendezec.

8 Az én lelkem te hozzád ragazkodott: az te iob kezed őriz engemet.

9 Azoc pedig à kic veſiedelemre kereſic az én lelkemet, az földnec alſó réſiére mennec.

10 Az ſiablyánac kezébe eſnec, és az rokáknac léſinec eledeli.

11 Az Király pedig őruendez az Iſtenben, és diczekedic valaki eskeſiic ő reáia, mert bę dugattatic az hazugſág ſiólóknac ſiáioc.

a Az az. Valahol az Iſtenről irgya ſzine ſzerint való laſt iéſ, en és őket tiszteli.

LXIIII.

Dáuid könyőrőg Iſtennec az ő fabaduláſáiért: Az ő ellenſeginec kegyetlenſégekről és álnokſágokról panaſolkodic. Vtoſſor az gonoſſoknac veſſedelmeket, és az hiueknec békeſséges meg maradáſokat mondgya meg &c.

1 HAlgaſd meg az én panaſiolkodáſomban való ſiómat: Az ellenſégnec félelmétől mentś meg az én lelkemet.

2 Rőytsel engemet az gonoſſ akaróknac tanáczoc előtt, az hamiſság czelekedőknec gyülekezetec előtt.

3 Mert meg eleſitettéc mint az ſiabliát az ő nyelueket, az ő nijlokat reiám igazitottác, az ő keſerű beſédeket.

4 Hogy lőuöldőzzéc titkon az ártatlant, nagy hirtelenſéggel lőuöldőzic azt, és nem félnec.

5 Meg erőſsitettéc magokat az gonoſſban, ſiólánac arról hogy énnékem tőrt veſſenec: és alit mondgyác, kiczoda láttya őket?

6 Tudakoznac álnokſágokról, meg emélitetűnc azokal à mellyeket nagy álnokſággal találtanac: olly mélyféges és el röytetett annac az férfiunac ſiiue.

7 De meg lőui az WR őket az ő nijláual: és nagy hirtelenſéggel meg oſtoroſitatnac.

8 Es az ő magoc nyelueckel meg ütköznec ő magokba: és

meg

meg rõttennec mindnyáián az kic aſit láttyác.

9 Es meg láttyác minden emberec és beſiéllic az WRnac dolgát, és az õ czelekedetit meg értic.

10 Õruendez az igaz az WRban és bizic õ benne: és diczekednec mindnyaián az igaz ſiiuõ emberec.

LXV.

Dáuid az Iſtennec diczéretit hirdeti, mind az Annya ſent Egyházhoz valo lelki áldáſokért, mind az külſõ teſti áldáſokért: mellyeckel mindeneket, de kéuálképpen az õ népet áldotta meg.

1 TEgedet kell nagy czendeſſéggel várnunc, tijéd az diczéret Sionban: és te néked adgyác az fogadáſt.

2 Ott mégyen te hozzád minden teſt ki meg halgatod az kõnyõrgéſt.

3 Az hamiſſágnac beſiédit, mellyec mi raytunc erõt võttenec, és az mi bũneinket te tiztitod el.

4 Bódog az à kit te válaztaſi és hozzád fogadſi, a ki lakozic az te tornátzidban: meg elegitetõnc az te házadnac iauáual, az te templomodnac, ſient dolgaiual.

5 Rõttenetes dolgokat ſiólaſi mi nékũnc mi iduõſségũnknec Iſtene az te igaſſágodban: ez fõldnec minden végeinec és az meſiſie valo tengernec reménſége.

6 Ki az hegyeket meg erõſsited az te erõddel, ki hatalommal kõrnyũl vétettel.

7 Ki meg eńhited az tengereknec zúgáſát, és azoknac habiainac zúgáſát: és az pogány népeknec háboruſágokat.

8 Es félnec az te ieleidtõl, valakic ez fõldnec vtólſo hatarin lakoznac, és õruendezteted azokat az reggelért és eſtueiért. a

9 Meg látogattad ez fõldet és meg õntõzted azt, bõuſéggel meg gazdagitottad azt: Az Iſtennec follyo vize tellyes vizeckel: gabonát ſierzeſi õ nékiec, mert vgy rendelted az fõldet.

10 Annac barázdait meg réſiegited, meg neduſited hántyait, az zápor eſõckel meg lágyitod azt, annac terméſét meg áldod.

11 Meg ékeſited az eſitendõt az te ió vóltoddál, és az te õſuénid kõuérſéggel czepegnec.

12 Czepegnec az puztánac aklaira, és az halmoc õrõmmel vétetnec kõrnyũl.

13 Az mezõc iuhockal meg tellyeſednec, és az võlgyec gabonáual meg gazdagúlnac, õruendeznec, és éneket mondanac.

a Az az, Miuel hogy láttyác az te czudálatos dolgaidat az napnac fel támadáſában, és le menetelében, tégedet nagy õrömmel diczérennec.

LXVI.

Az Iſtennec diczéretinec és diczõſégénec, hirdetéſére mind az Iſtennec mind kõzõnſéges, és az annya ſent Egyházhoz való gond viſeléſéből. Vtolſor az õ maga példaiaual erõſsiti az Iſtennec diczéretit &c.

1 ÕRuendezzetec az Iſtennec, fõldnec minden lakoſi.

2 Enekellyétec diczõſéget az õ neuénec, diczõitſetec és diczériétec õtet.

3 Mondgyátoc az Iſtennec: mely czudála-

czudálatoſoc az te dolgaid, az te hatalmaſságodnac nagy vóltaiért, az te ellenſégid hazudnac te néked. [a]

[a] Az az, Ken ſzeritetnec néked engedni noha nem ſziuec ſzerint

4 Ez fŏldnec minden lákoſi imádgyanac tégedet, és énekellyenec te néked: énekellyenec az te neuednec.

5 Iertec el és láſsátoc az WRnac dólgait, czudálatoſoc az ŏ czelekedeti az embereknec fiaihoz.

6 Az tengert meg ſiáraztya, az folyo vizen ſiáraz lábbal mentec által, ott ŏruendez tŭnc ŏ benne.

7 Wralkodic ez világon hatalmaſságáual: Az ŏ ſiemei az pogányokat nézic, hogy az kic engedetlenec, fel ne fuualkodgyanac magokban.

8 Aldgyatoc népec az mi Iſtenŭnket, és zengien az ŏ diczéretinec ſiaua.

9 Ki meg eleueniti az mi lelkŭnket, és nem engedi hogy az mi lábainc el eſsenec.

10 Mert meg kéſérgettél minket Iſten, meg probáltál minket tŭzzel, mint az ezŭſt meg probáltatic.

11 Bę vittél minket az hálóba, meg ſioritottad az mi derekainkat.

12 Az mi feiŭnkre ŭltetted az embereket, tŭzbe és vízekbe mentŭnc, mind az által vittél minket ſiép kijes helyre.

13 El mégyec azért az te házadba áldozatockal: meg adom te néked az én fogadáſimat.

14 Az mellyeket az én aiakaim igértec, és mellyrŏl ſiólt az én ſiám az én nyomoruſágomban.

15 Kŏuér koſoknac áldozattyáual áldozom te néked ió illattal egybe. Aldozom ŏkrŏckel és bakockal.

16 Iŏijetec el, hallyátoc meg, és meg beſiéllem minden Iſten félŏknec, az mellyeket czelekedett az én lelkemmel.

17 Ő hozzáia kijáltéc az én ſiámmal, és az én nyeluem alatt fel magaztaltatott.

18 Ha hamiſságra néztem vólna az én ſiiuemben, meg nem halgatott vólna.

19 De meg halgatá engemet, és az én kŏnyŏrgéſemnec beſiédére figyelmezett.

20 Aldott az Iſten ki nem vetette meg az én kŏnyŏrgéſemet, és irgalmaſságát nem vonta meg tŏlem.

LXVII.

Kőnyőrőg az Annya ſent Egyháznac io ſerentſés allapattyaért, hogy az Iſten nem czac meg tartſa azt Sido orſágban, hanem hogy megis ſaporitſa és czudálatos keppen terieſſe, holot ſol az Iſten orſagárolis, melly az Chriſtus el iőuetele által emeltetet fel ez vilagon.

1 AZ Iſten kŏnyŏrŭllyŏn raytunc és áldgyon meg minket, világoſitſa meg mi hozzánc az ŏ ortzáiát.

2 Hogy meg eſmériéc ez fŏldŏn az te vtadat, és minden pogány népec kŏzŏtt az te ſiabaditáſodat.

3 Tiztelnec téged az népec Iſten: tiztelnéc téged minden népec.

4 Ŏruendeznec és vigadnac az
népec : mert itéled az népeket
igaſságban:és az népeket ez fŏl-
dŏn igazgatod.
5 Tiztelnec tégedet az népec
Iſten,tiztelnec téged minden né-
pec.
6 Az fŏld meg adta az ŏ gyŭ-
mŏlczét : Meg áld minket az I-
ſten,az mi Iſtenŭnc.
7 Meg áld minket az Iſten : és
félic ŏtet az fŏldnec minden ha-
tári.

LXVIII.

Dáuid az Iſtennec hatalmát és io voltat magaztaluán,az Iſtennec diczéretire okot ád mind ez egeſz viſagnac igazgatáſábol. Az vtán az Iſten népénec ſzabaditáſárol ſol, holoc az Iſtennec az Abraham nemzetſégéhŏz valo atyai ſzerelmet meg mondgya,&c. Annac vtanna az Iſtennec hatalmaſságárol emlekezic,mellyet ŏ meg kéſertett vala, melly az nép kŏzŏttis niluan vala,honnet ezt hozza ki,hogy az ŏ kiráſſágában az annya ſzent Egyháznac io allapatrya volt, mint ha az Iſten az ŏ kiraſſagában vyonnan kezdet volna vralkodni, Mind ezeckel pedig árnyekozza az Iſtennec nagyſágos diczŏſéget,melly az Chriſtusban tetzet meg.

1 MIkoron Iſten fel kęl, az ŏ
ellenſégi el ſiélednec, és
el futnac az ŏ gyŭlŏlŏi az ŏ or-
tzáia elŏl.
2 Mint az ſięl el ſiéleztetic,azon
képpen el ſiélezted ŏket : miké-
ppen el oluad az viaſi az tŭz elŏtt,
azonképpen el veſinec az hitet-
lenec Iſten ortzáia elŏl.
3 De az igazac ŏruendenec és
vigadnac az WR elŏtt, és ŏrŭl-
nec nagy ŏrŏmmel.
4 Enekellyétec az Iſtennec,
mondgyatoc diczéretet az ŏ ne-
uénec, magaztallyátoc azt à ki
lakozic kijes helyeken, kinec ne-
ue Iah, és ŏruendgyetec ŏ elŏtte.
5 Ki az áruáknac attya,és az ŏz-
uegyeknec ŏrizŏie,az Iſten tudni
illic, ki az ŏ ſientſéges helyében
lakic.
6 Ki az egyedŭl valókat meg
ſiaporittya czeléddel, és ki hoz-
za az meg kŏtŏztetteket : de az
engedetlenec lakoznac ſiáraz
helyen.
7 Iſten mikor az te néped elŏtt
iárnál : mikor az puztákon iár-
nál.
8 Az fŏld reng vala, az ęgekis
czepegnec vala az Iſtennec ielen
való vólta miatt, az Sinai hegyis
az Iſtennec,Izrael Iſtenénec elŏt-
te.
9 Bŏuſéges eſŏt adſi vala Iſten
az te ŏrŏkſégedre, és az el fárad-
tat meg vijtod vala.
10 Az te iuhaid laknac azon,
mellyet kéſiitettél ió vóltodból
az ſiŭkŏlkŏdŏiért, [a] ô Iſten.
11 Az WR ád vala beſiédre va-
ló alkomatoſságot, és az diczérŏ
aſiſioni állatoknac ſeregec nagy
vala,(kic ezt mondgyác vala).
12 Az ſeregeknec kiralyai el fu-
ttotac,el futottac:és az othon ŭlŏ
aſiſioni állatoc oztottác az nye-
reſéget.
13 Ióllehet az kormos fazékac
kŏzŏtt ŭltetec, mind az által léſi-
tec haſonlatoſoc az ezŭſttŭl tŏn-
dŏklŏ galambnac ſiárnyához,
vagy az mellynec ſiárnyai haſon-
latoſoc az ſárga aranyhoz.
14 Mikor az mindenható (I-
ſten)

[a] Az az-à te nyomorult népedért.

ſten) el ſiélezté à királyokat azon az fölдön, lön ackor feijér [b] mint az Salmon (hauaſa).

b Tudni illic az fold.

15 Az Iſten hegye, kőuér hegye ſoc halmoknac hegye, kőuér hegy.

16 Mit keuélykedtec halmos hegyec? ez hegyet kéuánta Iſten hogy lakoznéc azon, az WR lakozic azon mind őrőcké.

17 Az Iſten ſiekerei húſi ezerec, ſoc ezer Angyaloc, Az WR vagyon azockal, mint az Sinai hegyen, vgy vagyon az ő ſanctuariumiában.

Pph. 4.

18 Fel ménuén az magaſságba [c] foglyoknac ſokſágát fogád, aián dokokat viuén oztogatad azokat az embereknec: Az engedetlenekis (ide iőnec) lakni WRAM Iſten.

c Az az, Az te nagy Iſtenni hatalmaſſagodat meg iſtenuén.

19 Aldott légyen az WR, mert mindennap aiándokoz minket az mi ſiabaditó Iſtenünc.

20 Az Iſten mi nékünc ſiabaditó Iſtenünc, és az Wralkodó WR ſiabadit ki az halálból.

21 Az Iſten meg rontya az ő ellenſéginec feieket, az ő bűnőkben iáróknac űſtőkős feieket.

22 Azt mondta vala az Wr, Báſánból viſiſia hozlac, az tengernec mélſégéből ki hozlac.

23 Annac okaért az te lábodat meg véreſited az vérben, és az te ebeidnec nyelueket az ellenſégnec vérében.

24 Láttác az te iáráſidat Iſten, az én Iſtenemnec iáraſit, az én királyomnac ki az Sanctuariumban vagyon.

25 Elől mennec vala az éneklőc, az vtán hegedőſőc, középben valánac doboló leányoc, (ezt mond uán.)

26 Az gyűlekezetekben áldgyác az Iſtent, az Wrat áldgyác az Izrael maguából valóc.

27 Egy felől vagyon az kis Beniamin ki ő raytoc Wralkodic, az Iudánac feiedelmi, és az ő gyűlekezetec, Zabulonnac es Nephtalinac feiedelmi.

28 Paranczolta az te Iſtened hogy te erős lennél: Erőſits meg Iſten azt à mit mi közöttünc czelekedtél.

29 Az te templomodból az Ieruſálemért: te néked az királyoc aiandokokat hoznac.

30 Veſieſd el az [d] nyilas ſereget, az bikáknac ſeregét mind az népeknec tulkaiual egybe, kic diczekednec az ſoc darab ezűſtőkben. Veſieſd el az pogányokat kic győnyőrkődnec az hadakozásban.

d vagy kosia.

31 El iőnec az feiedelmec Ægyptumból: Az Siereczen orſiág hamar ki nyuyttya az ő kezét az Iſtenhőz.

32 Ez földnec minden orſiágai énekellyétec az Iſtennec, mondgyátoc diczéretet az Wrnac.

33 Ki kezdettől fogua az ęgeknec ęgein ül, imé onnét ſiól nagy keménſéges ſióual.

34 Adgyatoc diczéretet Iſtennec, kinec diczőſége az Izraelen, és az ő hatalma az fölhőkben.

15 Röttenetes vagy Iſten az te Sanctuariomiából, Izraelnęc Iſtene, ő ád erőt és hatalmat ez népnec: Aldott légyen az Iſten.

LXIX.

Dáuid minec, vtanna panaſolkodot volna az boſſuſagokról és nyomoruſagokról meillyeket ellenſégitől fenuedet vala, kőryőg az ő ſabaduláſáért és ellenſéginec vchedelmeiért. Azután mind ezekért azt mondgya hogy mind ő, mind az annya fent Egyház, és minden teremtet állatoc dicżerni fogiac őtet.

1 TArts meg engemet Iſten, mert el értenec az vizec mind az én lelkemig.

2 Bę eſtem mélſéges ſárba, hollott fel nem álhatoc, mélſéges vizekre iutottam, és az viznec habia el fogott engemet.

3 El fáradtam az kiáltásban, meg ſáradott az én torkom, el fogyátkoztac az én ſiemeim vártán az Iſtenr.

4 Mert többen vadnac az én feiemnec hayſálnál az kicengemet oknékül gyülölnec. Erősec az kic engemet ſiorongatnac, kic nékem ellenſégim oknélkül: Az mit én nem ragadoztam el, meg kel ſizetnem.

5 Iſten te tudod az én balgatagſágomat: és az én bűneim niluán vadnac te előtted.

6 Ne ſégyenüllyenec meg én érőttem az kic tégedet várnac WRam, ſeregeknec WRa: Ne ſégyenüllyenec meg én miattam a kic tégedet kereſnec, Izraelnec Iſtene.

7 Mert te érőtted terheltetem gyalázattal, és az gyalázat bę fedezte az én ortzámat.

8 Az én atyámfiai előtt idegenné löttem, és az én anyámnac fiai előtt iőueuénnyé.

9 Mert az te házadhoz való buzgó ſieretet meg emézt engemet: és azoknac gyalázattyoc kic téged gyaláznac, én reiám eſtenec.

10 Mikor ſiruán győtrőm böytölléſſel az én lelkemet, azis gyalázatomra vagyon nékem.

11 Mikor az én ruhám helyébe ſákba öltözöm, ő nékiec ackor példa beſiéd vagyoc.

12 Az kic az kapuban ülnec én rólam ſiólnac: és az lakodalomban én rólam énekelnec.

13 En annac okaért te néked igy könyörgöc WRam, Az te iő vóltodnac (meg ielentéſénec) ideie vagyon, Iſten az te irgalmaſſágodnac ſokſágában halgas meg engemet, az te ſiabaditáſod (felől valóigéretnec) igaſſágában.

14 Siabadits meg engemet az ſárból, hogy el ne búrúllyac, hanem inkáb ſiabadúllyac meg az én ellenſégimtől, és az vizeknec őruénitől.

15 Hogy el ne búritſon engemet az vizeknec habia, és el ne nyellyen engemet az őruény, és az véremnec ſáia ne dugattaſséc bę én reiám.

16 Halgas meg engemet WRam: mert ió az te kegyelmeſſéged: Az te irgalmaſságidnac ſokſága ſierint tekints én reiám.

17 Es

17 Es ne röyts el az te ortzádat az te ſiólgádtól, mert nagy ſiorongatáſom vagyon nékem: Sies halgas meg engemet.

18 Légy mellette az én lélkemnec és ſiabadits meg azt, az én ellenſégimért ſiadadits meg engemet.

19 Te tudod az én gyalázatomat, az én ſiégyen valláſomat, és ſiidalmámat: te elötted vadnac minden én ellenſégim.

20 Az gyalázat az én ſiiuemet meg alázta, annira hogy meg nyomorodtam: és várom vala ha valaki én velem éggyüt bánkodnéc, de ſenki nem vala, és ha valaki meg vigaztalna, de nem találéc ſenkit.

Matth. 27. Joan. 19. Rom. 11.

21 Söt inkáb az eledel helyébe nékem mérget adnac vala, és nékem innom adnac vala ecztetet.

22 Légyen az ö aztaloc ö elöttöc töör gyalánt, és az ö ió ſierentſeiec háló gyalánt.

23 Setétüllyenec meg az ö ſiemec hogy ne láſsanac: és az ö derekokat tegyed erötelenné.

24 Onts ki az te haragodat ö reaioc: és az te haragodnac búſúláſa vegye öket környül.

25 Légyen az ö palotáioc puzta: és az ö haylokokban ne légyen lakos.

26 Mert az kit te meg vertél, azt háborgattac, és az te töled meg ſebeſitetteknec nyaualáiokról beſiéllénec.

27 Az ö hamiſságokat ſokaſits meg, és az te igaſságodra ne iuſſanac.

28 Törölteſſenec ki az élöknec könyuekböl, és az igazac közzé ne irattaſſanac.

29 En ſiegény ſükolködö és nyomorult vagyoc, De az te ſiabaditáſod engemet fel magaztal.

30 Diczérem az WRnac neuét énekeckel, és ötet diczéreteckel fel magaztalom.

31 Es keduesb léſien ez az WR elött az ökörnél és tuloknál mellynec ſiaruai és körmei vadnac.

32 Láttyác ezt az nyomorúltac, és öruendeznec à kic kereſic az WRat, és él az ti ſiiuetec.

33 Mert meg halgattya az ſiegényeket az WR: és az ö foglyait nem hadgya el.

34 Diczériéc ötet az Eegec és az föld, az tengerec és valami azokban vagyon.

35 Mert az Iſten meg tarttya az Sionț, meg eppiti az Iudánac városit, és ott lakoznac, és örökſégül biriác azt.

36 Es az ö ſiolgáioknac maradéki örökſégül biriác azt, és az kic ſieretic az ö neuét laknac abban.

LXX.

Ez Sóltár mindeneſtöl eggyez az negyuenedic Sóltárnac az végéuel, mellyben Dauid az Iſtentöl, ellenſégitöl valo ſabadulást kér.

1 ISten az én ſiabaditáſomra (iöuel) WRam az én ſegitſégemre ſies.

2 Stégyenüllyenec és pirúllyanac meg à kic kereſic az én életemet, hátra terüllyenec és gyalázCccc 3 talſanac

taſsanac meg, kic gyönyörködnec az énnyomorulágomban.

3 Hátra térüllyenec meg ſiégyenüluén nagy hamarſággal, kic azt mondgyác énfelölem, héhé héhé

4 Örüllyenec és öruendezzenec tebenned mindenec kic kereſnec tégedet: és ezt mondgyác: Magaztaltaſsác fel mindenkor az Iſten, kic ſieretic az te ſiabaditáſodat.

5 En pedig ſiegény nyomorúlt vagyoc: Iſten ſies én hozzám, én ſegedelmem és ſiabaditóm vagy te: WRam ne kéſedelmezzel.

LXXI.

Dauid ſól elöſer az ő Iſtenben való bizodalmáról, az vtan egy felöl könyörög ſabadulásáért, más felöl panaſolkodic az ő ellenſéginec keuélſégéről. Vtolſór kötelezi magát hálá adáſra, &c.

1 TE benned bizom WRam, ne ſiégyenüllyec meg ſoha.

2 Az te igaſságod ſierint ments meg és ſiabadits meg engemet: hayts én hozzám az te füleidet, és tarts meg engemet.

3 Légy nékem erös kö ſiiklám melyhöz folyamodgyam, paranczolatot adtál az én meg tartáſom felöl, mert én kö ſiiklám és én erösſégem vagy.

4 En Iſtenem ſiabadits meg engemet az gonoſi embernec kezéből, az hamiſnac és kegyetlennec kezéből.

5 Mert te vagy az én váráſom WRam Iehoua: én bizodalmom gyermekſégemtöl fogua.

6 Te töled tapláltattam az én anyámnac méhétöl fogua, Az én anyámnac méhéből te vontál ki engemet, te felöled vagyon az én diczéretem ſiüntelen.

7 Vgy mint czudáia löttem ſokáknac: De te vagy én erös bizodalmom.

8 Meg tellyeſedic az én ſiám az te diczéreteddel, és az te diczöſségeddel ſiüntelen

9 Ne veſs el engemet az én vénſségemnec ideién: mikor el fogy az én eröm, ne hadgy el engemet.

10 Mert ſióltac az én ellenſégim én felölem: és az kic az én életem vtán leſeskednec, éggyüt tanátskoznac.

11 Es ezt mondgyác: Az Iſten el hadta ötet: Kergeſsétec es fogiátoc meg ötet, mert ninczen ki ötet meg ſiabaditana.

12 Iſten ne táuozzal el én tölem: En Iſtenem ſies az én ſegitſégemre.

13 Siégyenüllyenec meg, és fogyátkozzanac el az én életemnec ellenſégi: búritaſsanac bé gyalázattal és ſiégyennel az kic nékem gonozt akarnac.

14 En pedig ſiüntelen te benned bizom, és az te diczéretedet hirdetem.

15 Az én ſiám beſiélli az te igaſságodat, és mindennap az te ſiabaditáſodat, ióllehet annac ſiámat nem tudom.

16 Bátorſággal iároc az WRnac hatalmaſságában bizuán, meg emlekezem czac az te igaſságodról.

17 Iſten tanitottal engemet az

én gyermekſégemtől fogua: és mind ez mai napig hirdetem az te czudálatos dólgaidat.

18 Annac okaért vénſégemig és az én meg ősülésemig Isten ne hagy el engemet, miglen hirdeſſem az te hatalmaſságodat ez nemzetſégnec, és minden kővetkezendő nemzetſégnec az te erődet.

19 Az te igaſságod Isten fel magaztaltatott, miért nagyſágos dolgokat czelekedtél. Isten kiczoda hozzád haſonló?

20 Mert minec vtánna ſoc és gonoſi nyomorúſágokat koſtoltattál meg én velem, eſmét meg eleuenîtél engemet, és az földnec mélſégéből fel hoztál engemet.

21 Meg ſokaſitottad az én nagyſágomat: és hozzám fordúluán meg vigaztaltál engemet.

22 Annac okaért énis tiztellec tégedet és az te igaſságodat enek lő ſierſiámockal én Istenem, énekelec néked hegedővel Izraelnec ſient Istene.

23 Őruendeznec az én aiakaim mikor néked éneklec: és az én lelkemis, mellyet meg ſiabaditottál.

24 Az én nyeluemis mindennapon hirdeti az te igaſságodat: mert meg ſiégyenültec és gyalázattal illettettec az kic nékem gonoſit akarnac.

LXXII.

Dáuid az egéſs annya fenn Egyház képében, az ő néki igérteter orſagnac és birodalomnac elömenteiért könyörög, és azt mongya hogy az hiueknec bódogſágoc ebben vagyon, ha az Iſtentől válazratot kiralytol biratarnac.

1 ISten az te iteleti detadgyad az királnac: és az te igaſságodat az kiraly fiának.

2 Hogy itéllye az te népedet igaſságban, és az te ſiegénidet itéletben.

3 Az hegyec hoznac [a] békeſéget az népnec: és az holmoc igatságot.

4 Megitélſi az népnec ſiegénit és meg ſiabadittya az ſiegényeknec fiait, és meg rontya az nyomorgatót.

5 Félnec tégedet mig az nap es hóld léſinec mind őrőcké.

6 Le ſiáll [b] mint egy eső az meg kaſiált mezőre, és mint az ő föld öntőző záporoc.

7 Virágoſiic ő ideiében az igaz: és az békeſégnec ſokſága léſien mig az hóld nem léſien. [c]

8 Es W'ralkodic éggyic tengertől fogua az máſic tengerig, és az (Euphrates) folyo viztől fogua az földnec határáig.

9 Ő előtte artzal le búrúlnac kic az puztában vadnac: és az ő ellenſégi az port nyallyác.

10 Az tengernec és ſiigeteknec királyai aiándokot hoznac: Sebánac és Sabánac kiráylai aiandokat hoznac.

11 Es artzul le búrúlnac ő előtte az földnec királyai: minden pogány népec ſiólgálnac ő néki.

12 Mert meg ſiabaditotta az

[a] Vagy, hozzanac, értipedig az hegyeken az erſtegor mely hegyreheli benſkedic vala.

[b] Tudni illic az te áldáſod.

[c] Az az, mind örőcke.

kialtó ſiegént, és az ſiegént à kinec nem vala ſegitöie.

13 Keduez az ſiegénnec és az ſiŭ kölköd̆önec: és az ſiŭkölköd̆öknec életeket meg tartya.

14 Az czalárdſagtól és erö tételtöl meg ſiabadittya azoknac lelkeket, és az ö vérec drága az ö ſieme elött.

15 Es él [d] és adattatic annac Sababéli arany, és imátkoznac ö érötte mindenkor, és mindennapon áldgyác.

d vagy, mig eel adattatic annac Sababeli arany.

16 Léſinec gabona kéuec az földön, az hegyeknec teteién, acképpen meg indúl annac gyümölcze, mint az Libanus, és virágoznac az lakoſoc mint az föld nec füue.

17 Léſien az ö neue mind öröcké, mig az nap léſien, az ö neue neuekedic, és meg áldatnac ö benne minden népec, és magaztallyác ötet.

18 Aldott az WR Iſten, az Izraelnec Iſtene, ki czuda dolgakat czelekeſiic egyedül.

19 Es áldott légyen az ö diczöſéges neue mind öröcké, és tellyeſedgyéc bę az ö diczöſégéuel az egéſi föld, Amen, Amen.

Dauidnac Iſai fiánac köniörgéſinec vége

LXXIII.

Elöſſör vgy mint az teſtnec értelme ellen az Iſten igaſságát és io voltát hírdeti: Maſodſſor mikor az hiueknec nyomorult allapattyokat, az hitetlen gonoſſoknac elömenteket látná, azt mongya hogy azon igen meg haborodot. Harmadſſor vidollya balgatagſágát hogy hirtelenkedett az ö itéletiuel. Vtolſſor meg mongya hogy ha valaki meg vária az Iſten gondoiſeléſénec végét, ackor meg válic mind az hiueknec ió allapattyoc mind az hitetleneknec büntetéſec &c.

1 BIzony ió Izraelnec az Iſten azoknac az kic tizta ſiiuöiec.

2 De az mi én reiám néz, vgy mint meg hanyotlottac az én lábaim és kiczín hija hogy az én lábaim el nem iſiamodánac.

3 Mikor irigykedném az keuélyekre, és az gonoſioknac ió ſierentſéieket látnám.

4 Miért ninczenec az halálnac köteleiben, és az ö ereiec állandó.

5 Az embereknec nyomoruſágokban ninczen réſiec, és az embereckel eggyüt nem nyomorgattatnac.

6 Annac okaért mint egy arany lántz, meg környekezte öket az keuélſég, bę búritotta öket az kegyetlenſég, mint egy ruha.

7 Az köuérſégnec miatta kin ülnec az ö ſiemec, az ö elméieknec gondolattyát meg gyözic. [a]

8 Keuélyec és ſiólnac álnokſágot boſiſiuſágot ſiólánac nagy keuélſéggel.

a Az az, töb iot nyernec hogy nem mint gondolnac.

9 Az ęgre tátottác ſiáiokat, és az ö nyeluec el iária az földet.

10 [b] Annac okaért erre fordúl az ö népe, miuel hogy tellyes pohár víz vagyon kezekbe.

b Ez ket vers mind eggyöue valo, és eggyet kel oluaſni.

11 Hogy ezt mondgyác: mimódon tudhatná meg ezt az Iſten, és auagy vagyoné az magaſságban értelem.

12 Imé ez gonoſi emberec, melly nagy ſierentſésen neuelic ereieket ez világon.

13 Annac okaért én hiába tartottam tiztán az én ſiiuemet: és hiába moſtam ártatlanſágban az én kezeimet.

14 Mert

14 Mert minden nap nyomorgottam, és minden reggel oſtoroztattam.

15 Ha azt mondandom, illyen módon ſiólоc. Imé ez az te fiaidnac nemzetſégec: hitetlen leſiec.

16 Annac okaért gondolkodom vala (ſiorgalmatoſon) hogy ezt meg tudhatnám, de az nehez dolognac láttatéc én nekem.

17 Mignem bę ménec az Iſtennec Sanctuariumiába, és meg értém azoknac végeket

17 Bizony igen ſikon helheztetted ŏket: és ŏket nyakra fŏre veted.

19 Mimódon puztultanac el egy ſiem pillantásban? meg ſiŭntec, meg eméztettec az rŏttegéſtŏl.

20 Mint az álom, minec vtánna fel ſerken az ember: WRam mikor fel ſerkented ŏket, az ŏ gondolattyokat vtálatoſocká téſied.

21 De az én ſiiuem háborog vala, és az én veſeimben ŏztŏnŏztetem vala.

22 Annac okaért én balgatag vóltam és értelem nélkŭl való: oktalan állat vóltam te elŏtted.

23 Mind az által én mindenkor te melletted vóltam, mert az te kezeddel az én iob kezemet tartottad.

24 Az te tanáczoddal igazgas engemet, hogy az vtán az ditſŏſegbe fogadgy bę engemet.

25 Kiczoda vólna nékem menyekben (te náladnál tŏb)? és te náladnál egyebben nem gyŏnyŏrkŏdŏm ez fŏldŏn.

26 El fogyátkozott az én teſtem és az én ſiiuem, az én ſiiuemnec kŏ ſiikláia, és én ŏrŏkſégem te vagy Iſten mind ŏrŏcké.

27 Mert imé az kic te tŏled el táuoznac el veſinec, el vezted mind azokat a kic te tŏled el hayolnac.

28 Az mi én reiám néz Iſtenhŏz kŏzelgetném én nékem felŏtte igen ió: Az WR Iehouában helheztettem reménſégemet, hogy hirdeſſem minden czelekedetit.

LXXIIII.

Panaſolkodnac az hiuec az Annya ſent Egyháznac puztaſagárol, Es Iſtennec eſébe iutattyác az ſŏuerſeget, mellyben az Abraham maguát magánac válaztotta vólt. Aztis eſébe iutattyác, melly hatalmaſon ſabaditotta meg régen az ŏ népét, és onnet reménſéget véuén kéric Iſtent hogy az ŏ nyomorult allapattyokat oruoſollya meg.

1 MIért vetettel el Iſten minket mindeneſtŏl fogua, és miért fŭſtŏlŏg az te haragod az te mezŏdnec iuhai ellen?

2 Emlekezzél meg az te gyŭlekezetedrŏl, mellyet régen ſierzettél és mellyet meg váltottál: Az te ŏrŏkſégednec réſiérŏl, ez Sion hegyérŏl mellyen lakozol.

3 Emeld fel az te lábaidat ŏrŏc veſiedelmekre, mert az ellenſég mindeneket el puztitot az te Sanctuariomodban.

4 Orditottác az te ellenſégid à te templomodnac kŏzepette, és ott helhez-

helheztettéc az ðiegyeket ielenſégül.

5 Azoknac mindenic fő embernec itéltetett, az mint fel emeli vala az ő feyſieiét az erdőnec ſűrű fáira.

6 Moſtannis annac faragott kőueit, feyſieckel és pőrőlyőckel rontyác.

7 Tűzet vetettec az te Sanctuariomodnac, az földre tapoduán megferteztettéc az te neuednec haylokát.

8 Ezt mondottác az ő ſiiuekben: veſsőnc ſiákmánt bennec, egyetembe meg gyuytottác ez földőn az Iſtennec minden haylokait.

9 Az mi ieleinket nem láttyuc: ninczen immár Prophéta: és ninczen mi közöttünc az ki megtudhatná meddig (léſinec ez nyomoruſágoc.)

10 Meddig ſiidalmaz minket az ellenſég, auagy mind örőckéboſſiúſággal illetié az ellenſég az te neuedet.

11 Miért forditod el az te kezedet: és miért nem nyuytod ki az te iob kezedet az te kebeledből?

12 Mind az által az Iſten én királyom, ki eleitől fogua ez földőn ſiabaduláſokat miuelt.

13 Te válaztottad ketté az tengert az te erőddel, megrontottad az nagy Tzet halaknac feieket az vizekben.

14 Te rontottad meg az Leuiathannac feiét, és adtad azt eledelül az puztában lakozó népnec.

15 Te ſiáraztottad meg az forráſt és az patakot, te ſiáraztottad meg az ſebes folyo vizeket.

16 Tiéd az nap, az étzakais tiéd: te formáltad az világoſságot és az napot.

17 Te rendelted az földnec minden határit, az nyárat és telet te formáltad.

18 Emlekezzél meg erről, hogy az ellenſég ſiidalmazta az Wrat, és az bolond nép boſſiontotta az te neuedet.

19 Ne adgyad az fene vadnac az te gerlitzednec lelkét: Az te ſiegénidnec gyülekezetiről ne feletkezzél el mindeneſtől fogua.

20 Tekints az ſiőuetſégre: Mert bę töltenec ez földnec ſetét helyei kegyetlenſégnec haylokiual.

21 Az ki meg rontatott, ne tęrien el te előled ſiégyen vallásſal: Az nyomorúlt és az ſiegény diczérie az te neuedet.

22 Kely fel Iſten, és forgaſd az te igyedet, Emlekezzél meg az te gyalázatodról, mellyel tégedet minden nap illet az bolond.

23 Ne feletkezzél el az te ellenſégidnec ſiauokról, az te elleneid támadóknac háborgáſokról melly mindennap neuekedic.

LXXV.

Az Annya ſent Egyház őruendez, meg gondoluán hogy ez világ czác az Iſten akaratya ſerint igazgattatic, és ő

és ő az Isten ereie által oltalmaztatic. Melly bizodalomnac alatta az Istennec meg veiloit czufollya, kiket az ő tesli vakmerőſegec vonſon minden gonoſsagra.

LXXVI.

Az Istennec kegyelmeſségét és igaſságát hirdeti, hogy mikeppen az Ieruſalem városanac, oltalmazoianac igerte magát lenni, azonkeppen azt meg oltalmazta az erős hadakozo ellenség ellen.

1 Tiztelűnc téged Isten, tiztelűnc: Mert az te neuednec közel való vóltát hirdetic az te czuda dólgaid.

2 Minec vtánna az nékem rendeltetett gyülekezetet mellém veijendem, én igazán itélec.

3 Az föld és annac minden lakoſi meg mozdúltanac: En megerősitem annac oſlopit.

4 Az kérkedekenyeknec azt mondom, ne kérkedgyetec: és az gonoſsoknac, Ne emellyetec ſiaruat.

5 Ne emellyetec magas ſiaruat, ne ſióllyatoc meg keményedett nyackal.

6 Mert ſem nap támadartól, ſem nap nyugattól, ſem az puſitától ninczen az fel magaztaltatás. *a*

7 Mert az Isten igazgató biró, ki eggyet meg aláz máſt fel magaztal.

8 Mert az WRnac kezében pohár vagyon és zauaros bor, és tellyes itállal mellyet abból tölt ki, mellynec az ſepreiétis meg iſſiác, és vgyan ki ſiopiác az földön lakozó minden latroc.

9 En pedig hirdetem mind örőckć, és éneket mondoc az Iácobnac Istenénec.

10 Es az gonoſsoknac minden ſiaruokat le rontom: Az igazaknac pedig ſiaruoc fel magaztaltatnac.

a Az 45. Ninezen ez hirdalom és ez orſzág ez világtul. hanem iſtentől.

1 Ismértetic az Isten Sidó orſzágban, Izraelben nagy az ő neue.

2 Kinec az ő hayloka vagyon Sálemben, és az ő lakó helye Syonban.

3 Ott el törte az nyilakat, kęzíucket, paiſt, ſiablyát és az hadat.

4 Ekesb vagy te és czudalátosb az kóborlóknac hegyeknél. *a*

5 Megfoztattac az erős ſiiuőiec, el aluttanac, és az erős férfiaknac kezeknec ſemmi ereie nem vólt.

6 Az te hatalmas beſiéded miatt ő Iácobnac Istene, el ſienderedett mind az ſiekér mind az ló.

7 Te röttenetes vagy, és kiczoda álhat meg az te ortzád előtt mikor meg haragſiol?

8 Az menyből ielentetted ki az te itéletedet: az föld meg röttent és halgatott.

9 Mikor az Isten fel kelne az itéletre: hogy meg ſiabaditaná az földnec nyomorúltit.

10 Az embereknec diczőſségec tiztel tégedet, *b* és azoknac diczőſségektől á kic meg maradnac, azokat környűl véſied.

11 Tegyetec fogadáſokat, és adgyátoc meg azok. t az ti WRatoknac Istenteknec, mindnyaián kic ő környűle vadtoc, vigyetec aiándo-

a Az kóborlóknac hegyeinéről az ſzomſzed elenſégeket, Ammoniakat, Moabitakat, Egyptusbeliéket.

b Az Isten ítéletinec haſznait mongya meg az prophéta ez verſsben. környűl veſszed. Mert az gonoſsoknac hánteteſsekből az embereec alkalmatoſsagot veſsnec az Isten tiztelétire. Annac felette az bűnöc megtartatnac.

aiándokokat az rötteneteſnec.

12 Ki az feiedelmeknec lelkeket el véſſi, és röttenetes az királyoknac.

LXXVII.

Tanittya az Iſtennec népét, az veſſedelmes nyomoruſágban mimodon kérie az Iſten ſegitſégét: Az teſtnec tuſakodaſárolis ſol, melly az Iſtennec ió volta felöl kętelkedic és az léleknec az teſt ellen valo diadalmárul, melly lélec magát erőſſiti az Iſtennec kegyelmes terméſſetiuel, igeretiuel, és czelekedetiuel, &c.

1 AZ én ſiómmal az WRhoz kiáltottam: Az én ſiómmal az Iſtenhöz (kiáltottam) és meg halgatá engemet.

2 Az én nyomoruſágomnac napián az Iſtent meg kereſém, Az én kezemet éijel ki terieztettem, és el nem fáradott, mikor az én lelkem vigaztaláſt nem akarna bę venni.

3 Meg emlekezem Iſtenröl mikor háborgoc: gondolkodom, mikor az én lelkemnec ſiomoruſága vagyon.

4 Az én ſiemöldökimet meg tartoztattad: meg háborodtam vala, annira hogy nem ſiólhatnéc.

5 Gondolkodni kezdéc az régi napokról, és az el múlt idöknec eztendeiröl.

6 Meg emlekezém az én énekimröl étzaka, az én ſiiuemben gondolkodom vala, és az én lelkem tudakozic vala, ezt monduán.

7 Auagy mind öröcké el vetneié az Iſten? és nem lenneié többé ió akaró?

8 Auagy el fogyotté mindeneſtöl az ö kegyelmeſſége? vagy meg ſiünneké az ö igéreti nemzetſégröl nemzetſégre.

9 Auagy el feletkeznéké az kegyelmeſſégröl? auagy az ö haragiában meg tartanaié irgalmaſſágit?

10 Az vtán mondéc: Ez az én nyaualyám: De ezeket el változtathattya az magaſſágos Iſtennec iob keze.

11 Meg emlekezém az Iſtennec dolgairól, meg emlekezém eleitöl fogua való czudálatos dólgaidról.

12 Es gondolkodám minden czelekedetidröl, és ſióloc vala az te dolgaidról.

13 Iſten az te vtad ſientſéges, kiczoda ollyan nagy Iſten, mint az Iſten?

14 Te Iſten czelekeſiel czuda dólgokat: Az népeknec meg ielentetted az te hatalmaſſágodat.

15 Meg ſiabaditottad az te népedet hatalmad által: az Iácobnac és Ioſephnec fiait.

16 Látánac az vizec tégedet Iſten, látánac tégedet az vizec, és meg félemlénec: az mellyſégekis meg indúlánac.

18 Az vizeket meg araztác az felhöc: meg zendülénec az Eegec, és az te nyilaid ſiéllel futkoſtac.

18 Az te mendörgéſednec ſiaua az Eegben: Az te villamáſid meg világoſitottác ez földet, meg rendúlt és meg indúlt az föld.

19 Az

19 Az tengeren vólt az te vtad, és az te öſuénid az nagy ſiéles vizeken: és az te nyomodat nem eſmértéc meg.

20 Az te népedet mint az juhokat hordoztad, Móſeſnec és Aaronnac kezec által.

LXXVIII.

Ez Soltarnac két réſe vagyon. Az elſőben beſélli az Prophéta, az Iſten mimodon válaztotta magának az annya ſent Egy házat az Abraham maguiból, mimodon teplálta azt, mimodon hozta ki Ægyptombol, és mely ſoc ioual volt ahoz. Az maſic réſben beſélli az annyá ſent Egyház, mely gyakorta haſonlott és ſokadott el az Iſtentől. Az vran az Iſten kegyelmeſſégének vijuláſat iria meg, Dáuidnac az kiralſágra valo valaztaſában.

1 HAlgaſsad én népem az én töruényemet, haytſátoc az ti füleiteket az én ſiámnac beſédire

2 Megnítom az én ſiámat böltsbeſédec által: nagy böuſéggel ſióloc régi titkos dolgokról.

3 Az mellyeket hallottunc és tudunc: és mellyeket az mi atyaink beſéllettéc mi nékünc.

4 Nem titkollyuc el azokat azoknac fiaitól és maradékitól: beſéluén az WRnac diczéretit: és az ő ereiét, és az ő czuda dólgait mellyeket czelekedett.

5 Es bizońſágot állatott (maga felöl) Iácob nemzete között, és töruéńt adott az Izraelben, mellyeket paranczolt az mi attyainknac, hogy azokat meg ielentſéc az ő fiainac.

6 Hogy meg tudgyác azokat az ő vtánnoc valóc, és az melly fiac ſiülettetnec, fel keluén beſiéllyéc azokat az ő fiainac.

7 Hogy az Iſtenben veſséc az ő reménſégeket, és el ne feletkezzenec az Iſtennec dolgairól, és hogy az Iſtennec paranczolatit meg tartſác.

8 Es ne legyenec ollyanoc mint az ő attyoc, vakmerő és rúgoldozó nemzetſég, melly nem bizott Iſtenben, és mellynec ſiiue nem vólt Iſtenhöz tökélletes.

9 Az Ephraimnac fegyueres fiai, kic kezíueſec valánac, hátat adtac az ütközetnec napián. *a Reti az 13. ruelnec orſzágat miuel hogy az kezdetet az Ephraim nemzetſégében.*

10 Nem őriztéc meg az Iſtennec ſiöuetſégét, és az ő töruényében nem akartac iárni.

11 Es el feletkezénec az ő dolgairól, és az ő czudairól mellyeket mutatott vala nékic.

12 Az ő attyoc elött czuda dolgokat czelekedett Ægyptumban az Soan mezeién.

13 Az tengert két felé válaztotta és által vitte öket: és rakásba állatá az vizeket. *Exod 14.*

14 Es hordozta öket nappal felhő által: és minden étzaka tüznec világoſsága által. *Exod. 13.*

15 Meg haſitotta az kő ſiiklákat az puztában: és innioc adott nékiec, vgy mint mélſéges vizekből. *Exod. 17. Num. 20.*

16 Es vizet hozott az kő ſiiklából, és azt miuelte hogy az vizec ki iönénec vgy mint folyó vizec.

17 Mind az által mégis vétkezénec ő ellene, hogy meg haragitanác az magaſságos Iſtent az puztában.

18 Es meg kéſértéc az Iſtent az ő ſiuekben, hogy kérnénec eledelt az ő kéuánſágoc ſierint.

Num. 11.

19 Es ſiólánac Iſten ellen ſ-mondánac: Auagy kéſiitheté az Iſten aztalt az puztában?

20 Imé az kő ſiiklát meg ſuyta, és vizec iőuénec ki belőle, vallyon adhaté kenyeretis? auagy kéſiitheté húſt az ő népénec?

21 Annac okaért meg hallá az WR és meg haragodéc és tűz geriede fel az Iácob ellen, és harag geriede fel Izrael ellen.

22 Mert nem biztác az Iſtenben és nem vetettéc reménſégeket az ő ſiabaditáſában.

23 Ióllehet paranczolt vala oda fel az felhőknec, és az Eegnec kapuit meg nitotta vala.

24 Es adott vala nékic Mannat

Exo. 16. 25.

ételekre: és mennyei kenyeret adott vala nékiec.

25 Az Angyaloc kenyerét őttéc: és eledelt adott vala nékiec bőuſéggel.

26 El hozá az nap keleti ſielet menyből, és el hozá az ő ereiénec általa az Deeli ſielet.

27 Es húſt adá nékiec mint az port: és madarakat mint az tengernec főuényét.

28 Le ſiállituán azokat az ő táboroc közepire: és az ő ſátoroknac környüle.

29 Euénec azért és igen meg elegedénec, és az ő kéuánſágokat bę tőlte.

30 Az ő kéuánſágoktól męg el nem táuoztac vala: męg az étec az ő ſiáiokban vala.

31 Mikor az Iſten haragia fel geriede ő ellenec, és az kőuetec közzül ſokákat meg ölé, és az Izraelnec válaztottit le vágá.

32 Mind ezeknec felőtte męgis vétkezénec, és nem hiuénec az ő czuda dólgainac.

33 Es annac okaért meg emézté az ő napiokat hiába valóſágban, és az ő eztendeieket félelemben.

34 Mikor őket öli vala, azonnal meg kereſic vala őtet: és meg tęrnec vala, és ió reggel meg kereſic vala az Iſtent.

35 Es meg emlekeznec vala hogy Iſten vólna az ő vároc, és az magaſságos Iſten az ő ſiabaditóioc.

36 Es hizelkedénec az ő ſiáiockal, és az ő nyelueckel hazudánac nékj.

37 Az ő ſiiuec pedig nem vala tőkélletes Iſten előtt, és nem vóltac igazac az ő ſiőuetſégében.

38 Ő mind az által irgalmas és kegyelmes vala az ő bűnőknec, és nem vezté el őket, és az ő haragiát el fordittya vala, és nem geriezti vala fel mindeneſtől az ő búſúláſát.

39 Hanem meg emlekezéc arról, hogy teſt vólnánac, és ollyanoc, mint az el múló és meg nem tęrő ſięl.

40 Menyéſier haragitottác meg őtet az puztában? keſerű-

ſéggel

séggel illettéc ötet az puztában?

41 Es meg tértenec és kéſértettec az Iſtent, és néki bizonyos határt vetettec.

42 Nem emlekeztec meg az ő kezéről, ſem az napról mellyen meg ſiabaditotta öket az nyomorgatótól.

43 Mikor Ægyptumban helhezteté az ő ieleit: és az ő czuda dólgait az Soan mezeién.

Exod. 7. 8. 9. 10. 11 & 15

44 Es Vérré változtatá az ő folyó vizeket, és az ő patakiokat hogy ne ihatnának.

45 Botſáta reáioc ſoc fęle oktalan állatokat, mellyec meg emésztenéc öket, és békakat, mellyec el vezténec öket.

46 Es az czere bogárnac adá az ő földöc gyümölczét, és az ő munkáiokat az ſáskának.

47 Es az ő ſiöleieket kő eſöuel el veré, és az ő ſge fáiokat villamáſockal.

b Vagy az gonoſzoknac kőuettit, az az Moſeſt és Aaront kic az ő veſzedelmeket meg mondottac. Nemellyec igy fordittyac meg mértéc az ő haragiára az vtat, az az, vgy mint ſeregnek ſebeſſében meg mertéc, az ő haragiát mellyet akar vala ki ontani az Ægyptusnac ſzörnyű ſzörnyeiekre, hogy az ő gonoſzokat igazitélettel bűnetné meg ercc. Igyis fordittyac. Meg mérte az ő haragiának vtát.

48 Es adta az ő barmokat kő eſönec, és az ő oktalan állatokat tüzes köueknec.

49 Botſátá ő reaioc az ő haragiánac búſulását, fel geriedett haragot és ſiorongatáſt, boczátuán ráioc gonoſi Angyalokat. b

50 Vtat czinált az ő haragiánac ő ſuényének, és nem tartotta meg az haláltól az ő életeket, és az ő oktalan állatokat adá az dög halál alá.

51 Es meg ölé minden elſö ſiöttet Ægyptumban, az ő ereiek nec elſö ſengeiét, az Cham maradékinac ſátorokban.

52 Es ki hozá mint az iuhokat az ő népét: és hordozá öket mint az nyáiat az puztában.

53 Es ki hozá öket nagy bátorſággal hogy ne félnének, és az ő ellenſégeket el buritá az tenger.

54 Es bę viué öket az ő ſient határába, az hegyre mellyet ſierzett az ő iob kezéuel.

55 Es ki üze ő elöttöc az pogányokat, és forſſal el oztá nékic az örökſéget: és lakoztatá azoknac haylékokban az Izrael nemzetſégit. Num 21. Ioſ 12.

56 Es meg kéſértéc ſ-meg haragitác az magaſságos Iſtent, és az ő bizonſágit nem örizéc meg. Iud. 1. & 3.

57 Es el fordúlánac és hitetlenöl czelekedénec, miképpen az ő attyoc, hátra fordultac mint az hituán kęziw.

58 Haragra inditottác ötet az ő magas óltároc által, és az ő faragott báluányoc által boſiſtontottác ötet. Dent. 32.

59 Meg hallá az Iſten és felgeriede: és az Izraelt felötte igen meg vtálá.

60 Es el hagyá az Silonac ſátorát, az ſátort mellyet helhezteteț vala az emberec között. 1. Sam. 4.

61 Es fogſágba adá az ő ereiet, c és az ő diczőſégét az ellenſégnec kezébe.

c Erti az Iſten ladaiat mellyaz Iſtn ereienec es diczőſe genec iele vala.

62 Es fegyuer alá rekezté az ő népét, és az ő örökſége ellen felgeriede.

63 Az ŏ iffiait az tŭz emézté meg, és az ŏ leányoc nem tizteltettec.

64 Az ŏ papiai fegyuer miatt el húllottac: és az ŏ ŏzuegyei nem ſirtanac.

65 Es fel ſerkene az WR v́gy mint álomból, és mint az erŏs, ki az bor vtán kiált.

66 Es meg veré az ŏ ellenſégit hától: ŏrŏc ſiidalmat vete reáioc.

67 Az vtán meg vtálá az Ioſeph ſátorát, és az Ephraim nemzetſégét nem válaztotta.

68 Hanem válaztotta az Iuda nemzetét, az Sion hegyét mellyet ſieret.

69 Es eppité az ŏ templomát mint egy várat, mint az fŏldet mellyet fundált hogy ŏrŏcké állyon.

70 Es válaztá Dáuidot az ŏ ſiolgáiát, és elŏ vŏué ŏtet az iuhoknac aklaiból.

71 Az ſioptatós iuhoc mellŏl voná el ŏtet, hogy az Iácobot az ŏ népét legeltetné, és az Izraelt az ŏ ŏrŏkſégét.

2. Sam. 5. & 6.

72 Es ŏ azokat az ŏ lelkénec tŏkélleteſsége ſierint, és az ŏ kezeinec okoſsága ſierint vezęrlette.

LXXIX.

Az nyomoruſággal meg terheltetett annya ſent Egyháznac panaſolkodáſa, holot noha az ŏ nyomoruſágokrol, az ellenſégnec kegyetlenſégerŏl panaſolkodnac, mind az által vallást téſnec arról, hogy meltán ſenuedic azokat, kŏnyŏrŏgnec azért az Iſtennec és kérnec ſabaduláſt, miuel hogy az ŏ nyomoruſágoc az Iſten neuénec gyalázattyaual egybe kŏttetet.

1 ISten bę iŏttec az pogányoc az te ŏrŏkſégedbe: meg ferteztettéc az te ſient templomodat, és Ieruſálemet rakáſra rontottác.

2 Az te ſiólgaidnac hólt teſteket vetettec eledelŭl az ęgi madaraknac: és az kiket te kegyelmeſen ſieretz, azoknac teſteket az kegyetlen vadaknac.

3 Ki ontottác az ŏ véreket mint az vizet Ieruſálem kŏrnyŭl: és nem vólt ki el temetné (azokat.)

4 Lŏttŭnc ſiidalom az mi ſiomſiédſáginknac, neuetſég és czufolás azoknac kic kŏrnyŏlŭnc vadnac.

5 Meddig haragſiol WRam mind ŏrŏcké, és geriedez az te haragod mint az tŭz.

6 Onts ki az te haragodat az pogány népekre, kic tégedet nem eſmérnec: és az orſiágokra mellyec az te neuedet ſegitſegŭl nem hijác.

7 Mert az Iácobot meg ŏttéc és az ŏ haylokát el puztitottác.

8 Ne emlekezzél meg mi ellenŏnc az elebbi bŭneinkrŏl, hamar vegyenec elŏl minket az te irgalmaſságid, mert igen meg nyomorodtunc.

9 Légy ſegitſégŭl nékŭnc mi ſiabaditó Iſtenŭnc az te neuednec diczŏſégeiért, és ſiabadits meg minket, és az mi bŭneinknec légy kegyelmes az te neuedért.

10 Miért

10 Miért mondanác az pogány
népec: hól vagyon az ő Istenec?
légyen niluán az pogányoc előtt
az mi ſiemeinc láttára az te ſiól-
gaidnac ki ontott vérekért való
boſiſiu álláſod.
11 Mennyen bę te elődbe az
foglyoknac foházkodáſoc, az te
hatalmaſságodnac nagyſága ál-
tal tarts meg azokat kic halálra
rendeltettec.
12 Es fizes meg az mi ellenſé-
ginknec kebelekbe hęt képpen,
az ſiidalomért mellyel illettec
tégedet WRam.
13 Mi pedig te néped, és te me-
ződnec juhai, te rólad valláſt té-
ſiűnc mind őrőcké: és nemzetſé-
gről nemzetſégre hirdettyűc az
te diczéretedet.

LXXX.

Keſerues kőnyőrgés hogy Iſten az ő nyomorult annya ſent Egyházaual tégyen iol. Es hogy inkáb kegyelmet nyerheſſenec, az ő moſtani nyomorult allapattyokat az ő elſő allapattyokkal egybe vetic, mellyben az Iſtennec nagy kegyelmeſségét meg koſtoltac.

1 O Izraelnec páſitora hal-
gaſd meg: ki vezęrled az
Ioſephet mint az iukokat, ki űlſi
az Cherubimokon, ielents meg
magadat.
2 Az Ephraim, Beniamin és
Manaſſe előtt mutaſd meg hatal-
maſságodat, és iőy el hogy ſia-
badits meg minket.
3 Iſten állas helyűnkre minket:
és mutaſd meg az te ortzádat és
meg ſiabadúlunc.
4 Seregeknec WRa Iſtene,
meddig haragſiol az te népednec
kőnyőrgéſe ellen?
5 Meg elegitetted őket ſiral-
mas kenyérrel, és ſiralmas italt
adſi nékiec nagy mértéckel.
6 Adtál minket ſiidalomra az
mi ſiomſiédſáginknac, és az mi
ellenſéginc czufolnac minket.
7 Seregeknec Iſtene állas he-
lyűnkre minket, és mutaſd meg à
te ortzádat és meg ſiabadúlunc.
8 Ægyptumból ſiőlőt hozál ki,
ki űzéd az pogányokat, és azt el
plántálád.
9 Te vóltál ő előtte az ő vtánac
vezére: el plántalád annac győ-
kereit, és el lépé ez főldet.
10 Az hegyeket el fogá annac
árnyéka: és annac veſſiei ollya-
noc mint az magas Cedrus fác.
11 Ki teriezté az ő veſiſieit mind
az tengerig, és mind az Euphra-
teſig az ő neuéſi.
12 Miért rontád el annac gye-
pűit: és miért ſiaggattyác azt
mindenec kic az vton el mennec
13 Puztittyác azt az erdei kanoc
és az mezőnec vadai élic azt.
14 Seregeknec Iſtene tęry meg
kérlec, tekints alá az menyekből
és láſd meg: és tekints meg ez ſiő-
lőt.
15 Es az czemetet mellyet az te
iob kezed plántált, és annac á-
gát mellyet magadnac meg erőſ-
ſitettél vala.
16 Melly meg égett tűz miatt, ki
vágattatott, az te ortzádnac ha-
ragia miatt el veſinec.
17 Légyen az te kezed az te iob
kezednec férfián, [a] és az ember-
nec fián, mellyet magadnac meg
erőſsitettél.

[a] Erti az hiueket kiket Iſten az ő iob kezeuel oltalmaz.

18 Es nem táuozunc el tõled: eleuenits meg minket és az te neuedet ſegitſégõl hijuc.

19 Seregeknec Wra Iſtene, állas helyũnkre minket és mutaſd meg az te ortzádat, és meg ſiabadúlunc.

LXXXI.

Inti az Prophera az népet hogy minec vtánna Iſtentõl meg ſabaditatot az rabſágból, és Iſtennec keuáltképpen valo népéue válaztatott, az Iſtennec illyen nagy kegyelmeſségét diczérettel és ſent élettel tiztellye. Az vtán panaſolkodic az nepnec engedetlenſégéről Iſten képében, és hálá adatlanſágárol, &c.

1 ENekellyetec Iſtennec az mi erõſségũnknec, vigadgyatoc az Iácob Iſtenénec.

2 Vegyetec éneklõ ſierſiámokat, vegyetec dobot, gyõnyõrũſéges hegedõt és lantot.

3 Enekellyetec az vij hóldnac innépén kũrtuel, az renddeltetett innepeken, az mi innepinknec napiain.

4 Mert végezett dolog ez Izraelben, az Iácob Iſtenétõl ſiereztetett rend tartás.

5 Ezt bizońſágúl adta Ióſeph nemzetſége kõzõtt, mikor Ægyptus fõlde ellen ki iõne, holott oly ſiót hallottam mellyet nem tudtam.

6 Meg ſiabaditottam az terehtõl az te valladat, és az te kezeidet az tégla czináláſtól.

7 Az te nyomoruſágodban ſegitſégõl hiuál engemet, és meg ſiabaditalac tégedet, meg halgattalac tégedet az menydõrgéſnec rõytekében: meg probáltalac téged az verſengéſnec vizeinél.

8 Halgaſd meg én népem és ſioloc néked ô Izrael, ha meg halgatſi engemet.

9 Ne légyen te néked idegen Iſtened, és idegen Iſten elõtt ne haijoly meg.

10 En vagyoc az te WRad Iſtened, ki az Ægyptumnac fõldébõl ki hoztalac tégedet, ſiéleſits el az te ſiádat [a] és bę tõltõm azt.

[a] Az az, kéried tellies torockal es tellies bizodolammal.

11 De nem halgatá az én népem az én beſiédemet, és az Izrael nem engedé nékem.

12 Annac okaért hagyám õket az õ ſiiuõknec gonoſságánac, hogy iárnánac az õ tanátſokban.

13 O ha az én népem halgatott vólna engemet, és az Izrael az én vtaimban iárt vólna.

14 Az õ ellenſégeket meg aláztam vólna: és azoc ellen forditottam vólna az én kezemet.

15 Az WRnac ellenſégi hazudtac vólna õ néki, és az õ (ió ſierentſéieknec) ideie lõtt vólna õrõcké.

16 Es meg elegitettem vólna õket gabonánac kõuériuel, és kõ ſiiklából folyó męzzel tõltõttem vólna bę õket.

LXXXII.

Miuel hogy az kiralyoc és feiedelmec fel fuualkoduán, magoknac gyakorta nagy ſabadſágot veſnec, meg mondgya az prophéta hogy azoknac ſámot kell adnioc az mennyei birónac, ki minden feiedelemſégnec felõtte vagyon. Az vtán meg intuen õket az õ tiztekrõl, minec vtanna látta vólna hogy ſiketeknec ſol, az Iſtent kéri hogy boſſut állyon.

1 AZ Iſten áll az Iſtennec gyũlekezetiben: és az Iſtenec kõzõtt itéletet téſien

2 Meddig

2 Meddig itéltec hamiſságot, és az gonoſioknac ſiemélyeket keduelitec?

3 Tegyetec itéletet az ſiegénnec és áruánac: az nyomorúltat és az ſiegént igazitſátoc meg.

4 Az ſiegént és az ſiükölködöt mentſétec meg, és az gonoſioknac kezekből ſizabaditſátoc meg.

5 Nem tudnac ſemmit és nem értenec: az ſetétſégben iárnac: az földnec minden fundamentomi meg indúlnac.

6 En mondom, Iſtenec vadtoc, és az magaſságos Iſten fiai mindnyáián.

7 De minden kętſégnélkül mint egy köz ember meg haltoc, és mint akarki, ti feiedelmec el húllotoc.

8 Kelly fel Iſten, itéld meg az földet, mert te birod mind az pogány népeket.

LXXXIII.

Az Prophéta minec vtanna panaſolkodott volna az ellenſégnec Iſten nepén tött boſſuſágáról, és Iſten ellen valo hitetlenſégéről, ker Iſtentől azoknac vęſedelmet, &c.

1 ISten ne halgas és ne vęztegely, és ne nyugodgyál Iſten.

2 Mert imé az te ellenſégid háborganac: és az kic tégedet gyülölnec feieket fel emeltec.

3 Az te néped ellen álnoc tanáczot gondolnac, tanátskodnac az te ſiárnyad alatt el röytettec ellen.

4 Es ezt mondottác: iertec el veſieſsüc el ezeket hogy ne legyen nemzetſég: és ne neuezteſſéc többé az Izraelnec neue.

5 Mert egyenlő akarattal tanáczot tartottác: és te ellened ſiöuetſéget töttéc.

6 Az Edomitáknac és Iſmaelitáknac ſátoroc, az Moabitác és Agarenuſoc.

7 Az Gebalitác, Ammonitác, és Amalechitác, az Paleſtinabéliec az Tyrusbélieckel.

8 Az Aſſuris társúl adta magát hozzáioc: ſegitſégül löttec az Lot fiainac.

9 Czelekedgyél vgy vęlec mint az Madianitáckal és az Siſaraual, mint az Iabinnal az Kiſſon patakanál.

10 Kic el veztenec Endornál, és löttec az földnec ganéia. *Iud. 4. 6 7. 8 & 5.*

11 Tegyed öket és az ö feiedelmeket ollyanocká mint az Orebet, és mint az Zeebet, és Zebat, és mint az Salmunnat, mind az ö feiedelmeket.

12 Kic ezt mondottác: biriuc örökſégül az Iſtennec haylokait.

13 En Iſtenem tegyed öket ollyanocká mint az lapta, és minęmű az pozdoria az ſięl előtt.

14 Mint a tűz meg gyuyttya az erdöt, és mint az láng meg gyuytya az hegyeket.

15 Acképpen kergeſsed öket az te ſięl vęſieddel, és az te forgó ſieleddel veſieſd eſieket nékiec.

16 Tölts bę az ö ortzáiokat, gyalázattal: hogy az te neuedet WRam kereſséc meg.

17 Stégyenüllyenec és háboritaſsanac meg, mind öröcké pirúl lyanac meg és veſsſienec el.

18 Es tudgyác meg hogy te, kinec neued IEHOVA, czac egyedül vagy felſséges Iſten mind az egéſi földön.

LXXXIIII.

84.

Dáuid az annya ſent Egyháznac gyülekezetiről meg ſoztatuán, az ő buzgoſágos keuánſágát, es az Iſten házában valo hiueknec bódogſágokat mongya meg, és Iſtent kéri hogy kegyelmeſségéből ötet vigye haza.

1 MElly igen ſierelmeteſec az te haylokaidô ſeregeknec WRa.

2 Az WRnac tornátziba való menetelnec kéuánſága miatt el fogyátkozic az én lelkem, az én ſiiuem és teſtem kéuánkoznac az élö Iſtenhöz.

3 Az te óltáridnál, ſeregeknec WRa, én királyom és én Iſtenem, az verebis talált házat, és az fetske féſiket magánac, mellyben helhezteſse az ö fiait.

4 Bódogoc az kic lakoznac az te házadban, és ſiüntelen téged diczérnec.

5 Bódog ember az, à kinec te eröſsége vagy, és à kinec ſiiuében vadnac az te öſuénid.

6 Kic által ménuén az viznélkül való völgyeken, azokon forráſokat áſnac, és kútakat eſö viznec.

7 Seregenként mennec, mig nem meg láttatnac Iſten elött Sionban.

8 Seregeknec WRa Iſtene, halgaſd meg az én könyörgéſemet, halgaſd meg Iácobnac Iſtene.

9 Te mi paiſunc Iſten tekints reiám: és tekints meg az te megkent királyodnac ortzáiát.

10 Mert iob nékem egy nap az te tornátzidban, hogy nem (maſutt) ezer nap: Inkáb akarnéc az én Iſtenemnec házának küſiöbén ülni, hogy nem mint lakni az gonoſioknac haylokokban.

11 Mert ollyan mint az nap és az pais az WR Iſten, kegyelmet és diczöſéget ád az WR, nem vonſia meg az iót azoktól az kic iárnac ártatlánſágban.

12 Seregeknec WRa, Bódog ember az, a kinec benned vagyon bizodalma.

LXXXV.

Emlekezic az prophéta az Babyloniás béli fogſágból valo ſabaduláſról, kéruén Iſtent hogy az ő kegyelmes czelekedetit ſzlben ne hadgya. Az után panaſolkodnac az hiuec az ő ſoc nyomoruſágokról. Harmadſor hitnec és rémenſegnec általa fel emelkedsuén, az ő nékic igért bódogſággal diczekednec.

1 IO akarattal vóltál WRam az te földedhöz: Az Iácob nemzetſégéből való foglyokat meg ſiabaditottad.

2 Az te népednec álnokſágát meg engetted: el fedezted minden ö bünöket.

3 El vötted róloc minden haragodat, el forditottad haragodat hogy fel ne geriedne.

4 Téry meg mi hozzánc mi ſiabaditáſunknac Iſtene: és ſiállyon

lyon le ellenünc való haragod.

5 Auagy mind öröcké haragsio lé ellenünc? és az te haragodat meg tartanáde mind öröckön öröcké?

6 Auagy nem eleuenitesié meg minket esmét, hogy az nép te benned öruendezzen?

7 Mutasd meg mi nékünc Wram az te irgalmasságodat: és az te siabaditásodat adgyad mi nékünc.

8 Meg hallom mit sióll az WR Isten: Mert kętségnélkül sióll békeséget az ö nepénec, és à kiket kegyelmességéuel környül vött, hogy ne tęrienec az bolondságra.

9 Kętségnélkül közel vagyon az ö siabaditása az ötet félökhöz, hogy lakozzéc az diczöség az mi földünkön.

10 Az irgalmasság és igasság [a] elöl talállyác egymást: Az igasság és az békeség egy mást czókollyác.

[a] Vagy igaz mondás tökéletesség.

11 Az igaz mondás az földböl gyümölczöt teremt, és az igasság menyböl alá tekint.

12 Az Wris minden iót ád, hog az mi földünc meg teremie az ö gyümölczét.

13 Az igasság iár ö elötte, és annac elömenet eli lésien.

LXXXVI.

Dáuid az Istent az ö nyomorusagiban segitségöl hiuan, az ö erötlenségét, Istennel valo föuetséget, Istenben valo bizodalmát meg mongya, és kér Istentöl fabadul st. Vtolfor az ö ellenségi felöl panafolkoduán, keer Istentöl vigaztalást, &c.

1 HAyts le Wram az te füledet, halgas meg engemet, Mert nyomorult és siegény vagyoc én.

2 Tarts meg az én életemet, mert te siented vagyoc, tarts meg én Istenem az te benned bizó siolgádat.

3 Könyörüly én raytam Wram: Mert te hozzád kiáltoc minden napon.

4 Vidamits meg az te siolgádnac lelkét, mert az én lelkemet czac te hozzád emelem fel.

5 Mert te WRam ió vagy és kegyelmes: és soc irgalmasságú azokhoz kic téged segitségül hijác.

6 Figyelmezzél Wram az én könyörgésemre, és halgasd meg az én könyörgésimnec besiédét.

7 Az én nyomoruságomnac ideién segitségül hijlac tégedet: azért halgas meg engemet.

8 Ninczen WRam senki az Istenec között ollyan mint te: és az te dolgaidhoz hasonlóc ninczenec.

9 Minden népec az mellyeket teremtettél el iönec és az te ortzádat imádgyác WRam, és diczöséget adnac az te Neuednec.

10 Mert nagy vagy te: és czuda dolgokat czelekesiel egyedül,

11 Mutasd meg nékem Wram az te vtadat: Iároc az te igasságodban: erösits meg az én lelkemet az te neuednec félelmére.

12 Tiz-

12 Tiztellec tégedet WRam Iſten tellyes ſiiuem ſierint: és diczőitem az te neuedet őrőckė.

13 Mert az te ió vóltod nagy én raytam: és meg ſiabaditottad az én lelkemet az mélſéges koporſóból.

14 Iſten az keuélyec fel támadtac én ellenem: és az hatalmaſoknac ſeregе kereſi az én lelkemet: és tégedet meg nem gondoltanac.

15 De te WRam Iſten irgalmas és haylandó vagy az kegyelemre, Kéſedelmes az haragra, nagy kegyelmeſségő és igaſsagú.

16 Tekints reiám és könyőrüly raytam, adgyad az te erődet az te ſiolgádnac, és ſábadits meg à te ſiolgáló leányodnac fiát

17 Eſmérteid meg velem nijluán való ielből az te hozzám való ió akaratodat, hogy láſsác az én ellenſégim és ſiégyenüllyenec meg, mikor engemet meg ſegitendeſi, és meg vigaztalandaſi.

LXXXVII.

Miuel hogy az annya fent Egy háznac nyomorult allapatyában melly volt az fogſágbol valo ſabadulas vtan, az hiuec meg bo:rànkozhactac volna: Annac okaért az prophéta által az Iſten lelke annac czudálatos vijulaſat igéri, hogy ſemmi kéuanatosb ne legyen, mint abban lakozni.

1 AZ Iſtennec fundaláſa az ſient hegyec között vagyon.

2 Siereti az WR az Sionnac kapuit, az Iácobnac minden haylokinac felőtte.

3 Felőtte igen tizteſségeſec azoc az mellyec te felőled hirdettetnec, te Iſtennec városa.

4 Az Ægyptumot és Babyloniát azoc közzé ſiámlálom az kic engemet eſmernec, Imé az Philiſtæuſoc és Tyrusbeliec à Sieretſeneckel egybe ott ſiülettetnec.

5 Es az Sion felől iőuendőbe ezt mondgyác: mind ez mind amaz ott ſiülettetet: és az felſéges Iſten erőſseti azt meg.

6 Az WR bę iruán meg ſiámlállya az népeket (ezt iruán:) ez ott ſiületett.

7 Es léſinec ott éneklőc és ſipolóc: és minden én forráſim te ben ned léſinec.

LXXXVIII.

Megiriz az Propheta mimodon kellyen minden embernec Iſtenhöz iarulni az ő kétſégeiképpen valo niaualyaiban: Azért panaſzolkodván az ő nyomorult allapatyárol, és vagy mint ielen valo halálárol, kéri Iſtentől az ő életének megtartáſát, és ſabadulaſát az nyomoruſágbol.

1 WRam én ſiabaditáſomnac Iſtene, mind nappal mind eijel kiáltoc te előtted.

2 Mennyen te elődbe az én imádſágom: hayts le az te füledet az én kiáltáſomra.

3 Mert az én lelkem meg tellyeſedett nyomoruſágockal, és az én életem az koporſóhoz közelget.

4 Haſonlatos lőttem az koporſóba ſiallottakhoz, haſonlatos vagyoc ahoz az kinec ſemmi ereie ninczen.

5 Az halottac közé ſiámláltattam az emberi társaſágtól meg fozrat tatuán: mint az koporſóban feküuő megőlettettec, kikről többé

meg

nem emlekezél, kic az te kezed
által vágattattac ki.
6 Az leg alsó seerbe vetettél
engemet, az setétségbe, az mélsé-
ges helyekre.
7 Az te haragod én reiám siál-
lot, és minden te habaiddal nyo-
morgattál engemet.
8 Az én esmérõimtõl meg foz-
tottal: engemet vtálatosságúl ad-
tál ezeknec: bę rekeztettem anni-
ra hogy meg nem siabadúlhatoc.
9 Az én siemem meg senyue-
dett az nyomoruság miatt: min-
dennap téged hijlac segitségõl
WRam, te hozzád terieztem az
én kezeimet.
10 Auagy az halottackal czele-
kesielé czudálatosdolgot? Auagy
az halottac támadnaké fel hogy
rólad vallást tegyenec.

11 Auagy besiélliké az koporsó-
„ ban az te kegyelmességedet, és az
„ te igasságodat az halálban?
„ 12 Auagy meg tudhattyáké az
„ setétségben az te czuda dolgai-
„ dat? és az te igasságodat az felede-
„ kenségnec fõldében?
13 En te hozzád kiáltoc Wram,
és minden reggel az én imádsa-
gom te hozzád érkezic.
14 Miért vetsi el engemet W-
ram, és miért rõytedel az te ortzá-
dat én tõlem?
15 Siegény és hólt eleuen va-
gyoc az nyomoruság miatt, és az
te tũled reiám boczátott rõtte-
géseket hordozuán félec.
16 Az te búsúlásid én raytam ál-
tal mentenec: és az te tũled reiám
boczátatott félelmec meg siori-
tottác engemet.
17 Kõrnyũl võttec engemet
mint az vizec, siũntelen kõrnyũl
vésinec engemet egyenlõ kép-
pen.
18 El siakaztottad én tõlem az
én barátomat és társomat, és az
én esmérõim ollyanoc mint az
setétség.

LXXXIX.

Az Prophéta akaruán kőnyőrgeni az annya ſent Egyházért, az Iſten ſőuetſégét hozza elő, mellyet Dauiddal tőtt vala. Az vtan emlekezic az Iſtennec hatalmaſságáról, melly meg tertzic ez világnac igazgatásaban es gond viſeléſeben. Annac vtanna az ſogſágbol valo ſabadiráſnac io tétemeniéről emlekezic, mellyben Iſten az ő népéhőz valo atyai kegyelmeſségét meg mutattávala, honnet eſmer az Dauiddal tőtt ſőuetſégére tęr. Vtolſor panaſolkodic arrol, hogy Iſten vgy mint el ſelerkezuén az ő ſőuetſégéről, ellenſég kezébe adná és nem ſegellené meg őket, &c.

1 AZ Wrnac kegyelmeſsé-
git mind õrõcké ének-
lem, minden nemzetſégrõl nem-
zetſégre hirdetem az te igaſságo-
dat az én siámmal.

a Vagy tőkel letéſ ſegedet, igaz mondaſodat.

2 Mert azt mondom, hogy az õ
kegyelmeſsége mind õrõcké
meg marad, és az menyekben
meg erõſsited az te igaz mondá-
ſodat, (mellyel ezt mondottad.)
3 Siõuetſéget tõttem az én vá-
laztottammal, és meg eskũttem
Dauidnac az én siolgámnac.
4 Hogy mind õrõcké meg erõſ-
ſitem az te magodat, és nemzet-
ſégrõl nemzetſégre meg eppi-
tem az te kiraly siękedet.

5 Annac

5 Annac okaért az Eegec hirdetic az te czudálatos dolgodat WRam: és az te igaz mondáſodat az ſientec gyülekezetiben.

6 Mert az felhökben kiczoda vólna haſonlatos az WRhoz? Kiczoda haſonlatos az WRhoz az eröſſeknec fiai között?

7 Az Iſten röttenetes igen az ſienteknec gyülekezetiben: és tiszteletes mind azoknac felötte az kic ö környüle vadnac.

8 WRam ſeregeknec Iſtene, kiczoda ollyan erös Iſten mint te vagy? mert az te igaz mondáſod te környüled vagyon.

9 Te Wralkodol az tengernec kevélſégén, mikor az ö habiai fel emelkednec, te enhited meg azokat.

10 Az Ægyptumbélieket te rontád meg mintha fegyuerrel verettettec vólna által, és az te karodnac ereie által az te ellenſegidet el ſéleztéd.

11 Tiéid az Eegec, tiéd az föld, ez világot minden benne valóual te fundáltad.

12 Az Eſiakot és az Dęlt te terem tetted, az Thabor és Hermon hegye, az te neuednec énekelnec.

13 Te néked az te karod hatalmas, erös az te kezed, fel magaztaltatott az te iob kezed.

14 Az igaſság és az itélet az te ſiękednec helye az kegyelem, és az tökélleteſség iár az te ortzád elött.

15 Bódog nép az melly tudgya az (WRban való) örömet: WRam ezec az te ábrazatodnac világoſságában biznac.

16 Az te neuedben öruendeznec mindennapon: az te igaſságodban fel magaztaltatnac.

17 Mert az ö ereiéknec ékeſsége te vagy: és az te ió akarátod által emeltetic fel az mi ſiaruunc.

18 Mert az WR mi nékünc paiſunc, és az Izraelnec ſient Iſtene az mi királyunc.

19 Ackor meg ſiólitád látásban az te ſientidet, és ezt mondád: ſegitſéget rendeltem az erös ellen, fel magaztáltam azt az kit az köſſég közzül válaztottam.

20 Találtam Dáuidot az én ſiolgámat: Az én ſient olaijommal kentem meg azt.

21 Azért az én kezem meg erösſiti azt: kętſégnélkül az én karom meg erösíti ötet.

22 Nem nyomiác el ötet az ö reáia iöuö ellenſégi, az gonoſi emberis nem nyomorgattya azt.

23 Mert meg rontom ö elötte az ö nyomorgatóit: és azokat kic ötet gyülölic meg verem.

24 És az én igaſságom és kegyelmeſségem léſſen ö vęle: és az én neuemben emeltetic fel az ö ſiarua.

25 Mert vetem az ö kezét az tengerre, és az folyó vizekre az ö iob kezét.

26 Ő énnékem azt mondgya: En attyám vagy: En Iſtenem, és az én ſiabaditáſomnac kö ſiiklája.

27 Enis elſö ſiulöttemmé téſiem

ſiem ötet, és minden földi királyoknál fellyeb valóuá.

28 Mind öröcké meg tartom néki az én irgalmaſságomat, és az én ſiöuetſégem ö vęle erös léſien.

29 Es az ö maguát öröcké valóuá téſiem, és az ö királi ſiękit mint az Eegeknec napiait.

30 Ha az ö fiai el hagyandgyác az én töruényemet, és az én itéletimben nem iárnac.

31 Ha az én rendeléſimet meg feytic, és az én paranczolatimat meg nem örizic.

32 Meg látogatom veſiſiöuel az ö bünöket: és vereſégeckel az ö álnokſágokat.

33 De az én irgalmaſságomat el nem veſiem ö töle, és az én igaz mondáſomat el nem változtatom.

34 Nem rontom meg az én ſiöuetſégemet, és az mi ki iött az én ſiámból, el nem változtatom.

35 Egyſier meg eskütem az én ſientſégemre, Dáuidnac tött igéretemet nem változtatom el.

36 Az ö magua mind öröcké: meg marad: és az ö kiraly ſięki mint az nap én elöttem.

37 Es mint az hóld meg marad mind öröcké: és mint az ęgekben való tökélletes bizońſágoc.

38 De te el vetetted ötet és meg vtáltad: és meg haraguttal az te meg kent királyod ellen.

39 Fel bontottad az te ſiolgáddal tött ſiöuetſéget, az földre vetuén meg gyaláztad az ö coronáiát.

40 El rontottad az ö kö falait: minden ö erösſégeit az földre hántad.

41 Minden vton iáróc ſiakmánt vetettéc ö benne: az ö ſiom ſiédgyai elött gyalázatos.

42 Fel magaztaltad az ö ellenſéginec iob kezeket, és meg vidamitottad minden ö gonoſi akaróit.

43 Az ö fegyuerénec, élit ki vontad, és minden bátorſágát el vötted az hadban.

44 El törlötted az ö fenyeſségét, és az ö királi ſiękit az földre le vontad.

45 Az ö iffiuſágának napiait meg röuiditetted, környül vötted ötet gyalázattal.

46 Meddiglen röyted el te magadat mi tölönc mind öröcké? és meddig ég az te haragod mint az tüz.

47 Emlekezzél meg rólam, mely röuid életü vagyoc, miért teremtetted vólna hiába az embereket?

48 Kiczoda az élöc közzül az ki meg nem halna? kiczoda ſiabadithattya meg magát az koporſótól.

49 Hól vadnac az te elöbbi irgalmaſságid WRam, mellyeket eskövéſsel fogadtal vala Dáuidnac, az te tökélleteſségedben.

50 Emlekezzél meg az te ſiólgaidnac gyalázattyokról, hogy ſoc népeknec gyalázattyokat hordoztam az én kebelemben.

51 Mellyeckel illettenec tége-

det az te ellenſégid WRam: és mellyeckel illettéc az te meg kent királyodnac iöuetelét.

52 Aldott légyen az WR mind örökké, Amen, Amen.

XC.

Moſes alkolmatoſságot veuen az embereknec nyomorult állapattyokbol, könyörög hogy az Iſten tanitaſabol ertheſsec meg az emberec az ö nyomorult állapattyokat. Az vtan azon könyörög hogy az Iſten ö reáiocne haragodgyec, és ez nyomoruſágokban vigazrallya, és azokbol meg ſabaditla, &c.

1 WRam te mi nékünc haylokunc vóltál minden idöben.

2 Minec elötte az hegyec lennénec és formáltatnéc az föld, és ez világ, öröktöl fogua mind örökké te vagy Iſten.

3 Ki az embert ſemmiué téſied: és ezt mondod, tęrietec (az földbe) embereknec fiai.

4 Mert az ezer eztendö te elötted mint az tegnapi nap, melly el múlt, és az étzakánac negyed réſie.

5 El ragadod öket mint egy ár vízzel: ollyanoc mint az álom: mint az fü, melly hirtelen meg ſiárád.

6 Melly reggel virágzic és eſtué re el változic: ki vágattatic és meg ſiárad.

7 Azért meg eméztetünc az te haragod miatt, és az te búſúláſod miatt meg romlunc.

8 Mert az mi álnokſáginkat elödbe vetetted: és az mi titkos büneinket az te ortzádnac világa eleibe.

9 Annac okaért minden mi napinc el múlnac az te haragod miatt: meg eméztyüc az mi eztendeinket mint az beſiédet.

10 Az mi eztendeinknec napiai hetuen eztendö, vagy mennél fellyeb nyóltzuan eztendö: és azoknac ſiinte az iauais nyomoruſág és fáradſág, melly mikor el múlic, el repölönc.

11 Ki tudhattya az te haragodnac ereiét: és az te félelmed ſierint [a] az te haragodat?

12 Tanits meg minket hogy tudhaſsuc meg az mi napinknac ſiámát: hogy iárhaſsunc bölts ſiiuel.

13 Tęry hozzánc WRam: meddig léſien az te haragod? és légy kegyelmes az te ſiólgaid hoz.

14 Tölts bę minket az te ió voltoddal minden napon, hogy énekellyünc és vigadgyunc minden mi idönkben.

15 Vidamits meg minket az mi nyomoruſáginknac napiai vtán, és az eztendöc vtán, mellyekben láttunc nyomoruſágot.

16 Láttaſséc meg az te ſiólgaidban az te czuda dolgod, és az te diczöſéged azoknac fiaiban.

17 Es légyen az mi WRrunknac Iſtenönknec ſiépſége mi raytunc, az mi kezeinknec (mondom) czelekedetit erösits meg.

XCI.

Dáuid az ö Iſtenében valo bizodalmát példaiul

[a] Az az, Ki czoda gondoſſya meg vgy az te haragodat hogy tegedet ſelne.

példaiul aduán az hiuec elelbe, inti ŏket hogy erős hittel bizzanac Iſtenben, kiknec iger mindeń gonoznul valo ſabaduláſt: Vtolſor Iſten képében minden ielen valo és kŏuetkezendŏ iokat iger, &c.

1 AZ ki lakozic az felſéges Iſtennec rŏytekében, az hatalmas Iſtennec árnyékában nyugoſiic.

2 Azt mondom azért én az WRnac: én óltalmam vagy, én erŏſségem, én Iſtenem, ŏ benne bizom.

3 Mert ŏ ſiabadit meg tégedet az madaráſinac tŏriből: és az veſiedelmes dŏgtŭl.

4 Az ŏ ſiárnyaiual fedez bę tégedet, és az ŏ ſiárnyai alatt léſien óltalmad: pais az ŏ igaz igéreti.

5 Ne fély az éijeli rŏttegéſtŏl, és az nappal reppŭlŏ niltól.

6 Az étzaka kegyetlenkedŏ dŏgtŏl: és az dęlben puſztitó dŏg haláltól.

7 Ha el eſnec mellŏled ezeren, és iob kezed felŏl tíz ezeren: mind az által te hozzád nem kŏzelget.

8 Kętſegnélkŭl az te ſiemeiddel nézed, és az hitetleneknec bŭntetéſeket meglátod.

9 Miuel hogy te WRam én óltalmam vagy, és az felſéges Iſtent válaztottad haylokodnac.

10 Nem illet téged az veſiedelem, és az oſtor nem kŏzelget az te haylokodhoz.

Matth. 4. 11 Mert az ŏ Angyalinac paranczolt te felŏled: hogy ŏrizzenec tégedet minden te vtaidban.

12 Az ŏ kezekben hordoznac tégedet, hogy meg ne ŭſsed az te lábaidat az kŏbe.

13 Az oroſilánon és az Aſpis kigyón iárſi: meg tapodod az oroſilán kŏlkŏket, és az ſárkányokat.

14 (Mert ezt mondgya az Iſten:) Miuel hogy ez engemet ſieret, meg ſiabaditom ŏtet, fel magaztalom ŏtet, mert eſméri az én neuemet.

15 Segitſégŭl hiut engemet, meg halgatom ŏtet, vęle vagyoc háboruſágában, meg mentem és meg diczŏitem.

16 Hoſſiú napockal bę tŏltŏm ŏtet, és meg mutatom néki az én ſiabaditáſomat.

XCII.

Az annya ſent Egyház magát az Iſten diczéretre kéſituen, az ŏ dolgait czudállya: Az gonoſoknac hittelenſéggel valo veſedelmeket, az hiueknec ſabaduláſokat Iſtennec tulaidonitya. Vtolſor az Iſtennec hiw ſolgainac ŏrŏc bodogſágokrol ſol, mellyel meg aldanac, hogy az Iſtent diczériec, &c.

1 IO dolog az WRat tiztelni, és az te neuednec éneket mondani, felſéges Iſten.

2 Hirdetni mindennapon az te kegyelmeſségedet, és az te igaz mondáſodat minden éijel.

3 Tiz húrú hegedŏuel, lántual éneckel, hegedŏuel.

4 Mert meg vidamitottál engemet WRam az te czelekedetiddel, az te kezeidnec czelekedetiben ŏruendezec.

5 Melly nagyoc WRam az te czelekedetid? igen mélſégeſec az te gondolatid.

6 Az balgatag ember nem véſſi azt eſſébe: és az bolond nem érti ezt.

7 Hogy mikor virágoznac az gonoſſoc mint az fűuec és virágoznac mind az hamiſſág czelekedőc, el veſinec mind őrőcké.

8 De te vagy felſéges Iſten mind őrőcké, WRam.

9 Mert imé az te ellenſégid WRam, az te ellenſégid mondom el veſinec, és el ſſelednec mind az hamiſſág czelekedőc.

10 Es fel emeled az én ſſaruámat mint az Vnicorniſnac, miuel hogy meg kenettettem ſſép zöldelő olaijal.

11 Es meg láttya az én ſſemem az én ellenem támadott ellenſégimen az te itéletidet, és az gonoſſoc felől meg hallya az én fűlem az mellyeket akar.

12 Az igaz virágozic mint az pálma fa: és meg ſſaporodic mint az Libanuſnac Cedruſa.

13 Az WR házánac palánti: [a] az mi Iſtenünknec tornátziban virágoznac.

14 Vénſégekbennis gyümöltſöznec, kőuérec és zöldellőc léſſnec.

15 Hogy hirdeſſéc az Wrat az én kő ſiklámat igaznac lenni, és hogy ninczen ſemmi hamiſſág ő benne.

a Vagy, Az Vr házában plántaltattac.

XCIII.

Az Prophéta előſſer az Iſtennec diczőſégét magaſztallya. Az vrán fol az Iſtennec igaſſágárol, ki az őueit ſoha el nem hadgya, az kic tudni illic az ő igeretihőz ragazkodnán ez világi nyomoruſágoc kőzőtt, ő tőle ſſabadúlaſt várnac.

1 WRalkodic az WR, diczőſéget öltözött fel, Az Wr nagy hatalmas erőt öltözött fel: fel őuedezte magát, Az földis ő tőle erőſſitetet meg, hogy meg ne indúllyon.

2 Allandó az te ſſęked őrőcktül fogua: őrőktül fogua vagy te.

3 Az folyo vizec WRam, az folyo vizec zúgnac, az folyo vizeknec habiai zúgnac.

4 De az ſoc vizeknec zúgáſſánál, az tengernec erős habiainál, erősb az magaſſágban lakozó WR.

5 Az te bizońſág télelid igen erőſſec: Az te házadnac kéuánatos ſſentſége WRam ſoc ideig meg marad.

XCIIII.

Kéri az Prophéta az Iſtennec ſegitſégét az gonoſſoc és kegyetlenec ellen, kic az ſſenteket habor garryác vala. Kiknec gonoſſágokat és Iſten ellen valo káromláſokat meg mondgya. Az gonoſſokat feddi az ő gonoſſagokért: Az hiueket vigaztallya.

1 WRam boſſiſſú álláſſnac Iſtene: boſſiſſú alló Iſten ielennyel meg.

2 Magaztaltaſſál fel földnec biráia, fizes meg az keuélyeknec.

3 Meddig őruendeznec WRam, meddig őruendeznec az hitetlenec?

4 Vakmerőképpen czátſognac, keményen ſſiólnac: kérkeſinec az hamiſſágnac czelekedői.

5 Az te népedet WRam rontyác, és az te őrőkſégedet nyomorgattyác.

6 Az őzuegyet és iőueuéńt meg ölic, az áruákatis meg ölic.

7 Es

7 Es azt mondgyác: Nem láttya az Iſten, és az Iácobnac Iſtene nem tudgya.

8 Vegyetec eſietekbe magatokat kic az kőſség kőzőtt bolondoc vattoc: és ti balgatagoc mikor tęrtec eſietekre?

9 Az ki az fűlet plántálta auagy nem hallé? és az ki az ſiemet teremtette nem láté?

10 Az ki az pogányokat meg feddi, auagy nem feddé meg titeket? és az ki embereket tudományra tanit, (auagy nem tudnaé az ſemmit.)

11 Az WR tudgya az embereknec gondolattyokat hogy hijába valóc.

12 Bódog ember az kit te tanitandaſi WRam, és az kit az te tőruényedre meg tanitaſi.

13 Hogy nyugalmat adgy annac az veſiedelemnec napián, mikor az Iſtentelennec vermet áſnac.

14 Bizony nem veti el az WR az ő népét, és el nem hadgya az ő őrőkſégét.

15 Mert męg az itélet meg tęr az igaſſágra: [a] és ő vtánna mennec az igaz ſiiuő emberec.

16 Kiczoda támadott fel én érőttem az gonoſiúl czelekedőc ellen? Kiczoda állot én mellém az hamiſság czelekedőc ellen?

17 Ha az WR ſegitſégűl nem vólt vólna nekem, az én lelkem moſtan tſendeſségben lakoznéc.

18 Mikor azt mondottam: Az én lábam el iſiamodott, az te ió vóltod WRam meg erőſsitett engemet.

[a] Az az, No ha moſtan az gonoſ oknac iol vagyon dolgoc, és az ioknac gonoſsul, mind az altal iőuendő ben az Iſtennec iteletinec igaſsaga helyen all, hogy az gonoſsoc meg bűntette ſſenec, és az ioc meg aiandekoztaſsanac.

19 Es az én bennem való ſoc gondolkodáſimban, az vigaztaláſoc meg vidamitottác az én lelkemet.

20 Auagy vagyoné te hozzád valami kőzi az hamiſságnac ſiękinec, melly nyomoruſágot ſierez tőruénnec ſiine alatt: [b]

[b] Vagy, az tőruennec rendi ellen.

21 Seregenként gyűlnec az igaznac lelke ellen, és az ártatlannac vérét kárhoztattyác.

22 Es lőn én nékem az WR kő váram, és az én Iſtenem óltalomnac kő ſiikláia.

23 Mert meg fizeti nékiec az ő álnokſágokat, és az ő gonoſságoc el vezti őket: el vezti őket az mi Wrunc Iſtenűnc.

XCV.

Diuid az Iſteni tiſteletre és ſolgilatra inti az annya ſent Egyházat, erőſséget vétén az Iſtennel tőtt ſőuetſegből, és az régi atyáknac példaiokból.

1 IŐuetec el őruendezzűnc az WRnac, vigadgyunc az mi ſiabaditáſunknac kő ſiikláiánac.

2 Mennyűnc eleibe hálá adáſſal, énekelliűnc néki diczéreteket.

3 Mert nagy Iſten az WR, és nagy király minden Iſteneknec felőttte.

4 Mert ő hatalmában vadnac ez főldnec első réſiei: és az hegyeknec magaſsági őué.

5 Őué az tenger és ő teremtette azt: és az főldet az ő kezei formáltác.

6 Iőuetec el imádgyuc, búrúl-

lyunc le artzal, haitſuc meg tẹrdŭnket az mi teremtŏ Wrunknac elŏtte.

7 Mert ŏ az mi Iſtenŭnc, és mi az ŏ mezeinec népei, és az ŏ kezénec iuhai vagyunc.

8 Ma ha az ŏ ſiauát hallandgyátoc, meg ne keméniczetec ſiiueteket mint az vérſengéſnec helyén, az kéſértetnec napián az puztában.

9 Mikor meg kéſérténec engemet az ti atyaitoc, meg probálánac engemet, ióllehet láttác volna az én czelekedetemet.

10 Negyuen eztendeig bántattam ez nemzetſégtŏl, azért azt mondám: téuelgŏ ſiiuŏ nép ez, és nem tudgyác az én ẃtaimat.

11 Kiknec meg eskŭttem az én haragomban, hogy bẹ nem mennec az én nyugalmomba.

XCVI.

Az Prophéta az pogányoknac gyŭlekezetir az Sidockal egybe inti az iſtennec diczéretire, erŏſséget véuen az intéſre az teremtéſnec és az iſtennec gond viſeléſenec és ez világnac igazgatáſánac czelekedetiből, és az iŏuendŏ Meſsiaſnac birodalmaból vagy orſágláſabol, &c.

1 ENekellyétec az WRnac wy éneket: Enekellyen az WRnac mind az egéſi fŏld.

2 Énekellyétec az WRnac és áldgyátoc az ŏ neuét: hirdeſsétec minden napon az ŏ ſiabaditáſát.

3 Hirdeſsétec az pogány népec kŏzŏtt az ŏ diczŏſégét, minden népec kŏzŏtt az ŏ czuda dólgait.

4 Mert nagy az WR és igen diczéretes: tiztelendŏ minden Iſteneknec felŏtte.

5 Mert az pogányoknac minden Iſteni báluányoc: De az WR az ęgeket teremtette.

6 Diczŏſég és ſiépſég vagyon ŏ elŏtte: erŏſség és méltóſág az ŏ ſanctuariumiában.

7 Adgyatoc az WRnac népeknec nemzetſégi: adgyatoc [a] (mondoc) az Wrnac diczŏſéget és erŏſséget.

[a] Az az, Tulaidonitſatoc

8 Tulaydonitſátoc az WRnac neuénec diczŏſéget: adgyatoc aiándokot és mennyetec bẹ az ŏ tornátziba.

9 Imádgyatoc az Wrat az ŏ Sanctuariumiánac ékeſségében: rŏttegien ŏ tŏle mind az egéſi fŏld.

10 Mondgyatoc: az pogány népec kŏzŏtt Wralkodic az WR, mert meg erŏſsitette az fŏldnec kerekſégét hogy meg ne indúllyon: meg itéli az népeket igaſſágban.

11 Ŏrŭllyenec az ęgec és ŏruendezzen az fŏld, zengien az tenger és minden benne valóc.

12 Ŏrŭllyenec az mezŏc minden benne valóckal, ackoron ŏrŭllyenec ez erdŏknec fái.

13 Az Wrnac ortzáia elŏtt mikor el iŏuend, mert el iŏtt birni ez fŏldet: Meg itéli ez fŏldet igaſſágban, és az népeket igaz mondáſáual.

XCVII.

Dáuid az Meſsias orſágát és annac negyſágos

gyſágos méltoſágát írja meg, az báluány imádaſnac és minden hitetlenſegnec rontáſát, és egyetemben az hiueknec örömeket és iauokat, kiket az Iſtenhőz valo engedelemre és diczéretre ez okal int: &c.

1 WRalkodic az WR, örüllyen az föld: öruendezzenec az nagy ſiigetec.

2 Felhő és homályoſság vagyon ő környüle, igaſság és itélet az ő ſiékinec erőſsége.

3 Tüz iár ő elötte: és körös környül meg égeti az ő ellenſégit.

4 Fénlettec az ő villámáſi ez világon, láttya és meg rőtten az föld.

5 Az hegyec mint az vijaſi meg oluadnac az WRnac elötte: ez egéſi földnec WRánac ſiine elött.

6 Hirdetic az egec az ő igaſságát: és meg láttyác minden népec az ő diczőſségét.

7 Stégyenüllyenec meg mind az faragott képeknec ſiólgái, kic diczekednec az báluányockal, imádgyatoc ötet minden Iſtenec.

8 Hallá és öruendezze az Sion, és örülénec az Iudánac leáni az te itéletedért WRam.

9 Mert te WRam magaſságos vagy mind az egéſi földön, és felötte igen fel magaztaltattál minden Iſteneknec felötte.

10 Kic ſieretitec az WRat gyülöllyétec az gonoszt: meg őrizi az ő ſienteinec lelkeket: az gonoſioknac kezekből meg ſiabadittya őket.

11 Világoſság rámadott az igazaknac, és az igaz ſiiuő embereknec vigaſág.

12 Örüllyetec igazac az WRban, és tiztellyétec az ő ſientſégénec emlekezetit.

XCVIII.

Az Prophéra inti az Sidokat és az Poginiokat és minden teremtett allatokat, hogy öruendezzenec az Chriſtuſnac, ki az ő ellenſégin diadalmot vőtt. &c.

1 ENekellyétec az WRnac wy éneket, mert czuda dolgokat czelekedett: Siabaditáſt adott néki az ő iob karia és az ő ſientſéges karia.

2 Hirdettette az WR az ő ſiabaditáſát: az pogány népeknec ſiemec elött meg ielentette az ő igaſságát.

3 Meg emlekezett az ő ió vóltáról, és az Izrael házához való tökélleteſségéről: ez földnec minden határi látták az mi Iſtenünknec ſiabaditáſát.

4 Örömmel énekellyétec az WRnac földnec minden lakoſi, zengiétec, örüllyetec és mondgyátoc diczéretet.

5 Mondgyatoc diczéretet az WRnac hegedőuel, hegedőuel mondom és énekléſsel.

6 Trombitáckal és kürtnec zengéſéuel zengiétec ez IEOVA király elött.

7 Zengien az tenger minden benne valóckal egybe: ez világ az benne lakozóckal egybe.

8 Az folyó vizec tapſollyanac kęzzel: az hegyekis egyetembe örüllyenec.

9 Az WR elött mert el iött ez földnec birájára: biria ez világot igasságal, és az népeket felötte igen igazán.

XCIX.

Az Prophéta az Chriſtuſnac mi királyunknac hatalmát, igaſságát, es az pogány népekhöz valo kegyelmet iria meg, melynec tökélletes és állhatatos vóltáris az régi atyáknac példáiockal bizonittya: Azert int mindenc ez kyralmac tiszteletire.

1 WRalkodic az WR, (akar mint) dihöskedgyenec az népec: Az Cherubimokon ül, (akar mint) tétouázzon az föld.

2 Az Sionban lakozó WR nagy, és magaſságos minden népeknec felötte.

3 Tiztellyéc az te nagy es röttenetes neuedet, mert ſient.

4 Es az kiralnac ereie itéletet ſieret: te rendelted az igaſságot: itéletet és igaſságot te rendeltel az Iácob nemzetſégében.

5 Magaztallyátoc az mi WRunkat Iſtenünket, és haitſátoc meg magatokat az ö lábainac ſámolyánál, mert ſzent.

6 Móſes és Aaron az ö papiaiual egybe: és az Samuel azockal egybe kic az ö neuét ſegitſégül hijác valá: ſegitſégül hijác vala az WRat, és ö meg halgatá öket.

7 Eelhönec oſilopában ſiól vala nékiec az Iſten, meg örizic vala az ö bizonſág tételit és paranczolattyát mellyet adott vala nékic.

8 WRam mi Iſtenünc te meg halgattad öket: Iſten kegyelmes vóltal nékiec: mind az által boſiſiút állottál az ö czelekedetekért.

9 Magaztallyátoc az mi WRunkat Iſtenünket: és haytſátoc meg magatokat az ö ſientſéges hegyénél, mert ſient az mi WRunc Iſtenünc.

C.

Ez énekben az Prophéta int halá adáſra, az teremtéſnec, meg tartáſnac és váleſágnac iótétemeniért.

1 ÖRuendezzetec az WRnac földnec minden lakoſi.

2 Siolgállyatoc az WRnac vigaſsággal: mennyetec ö eleibe örömmel.

3 Tudgyátoc meg hogy az WR Iſten: ö teremtet minket, és nem mi (teremtettüc) magunkat, ö népe vagyunc és az ö mezeinec iuhai.

4 Mennyetec be az ö kapuin hálá adáſsal, az ö tornátziba diczérettel: adgyátoc hálákat néki, aldgyátoc az ö neuét.

5 Mert ió az WR: mind örökké vagyon az ö irgalmaſsága, és nemzetſégröl nemzetſégre vagyon az ö tökélleteſsége.

CI.

Minec vtánna Dauid az kiralſághoz iutott vólna, mellyet néki az Iſten igért vala ez énekben meg mondgya mimodon akaria magát az feiedelemſegben viſelni, melly dologrol az Iſtennec igéretet tészen.

1 KEgyelmeſséget és itéletet éneklec, [a] és te néked WRam éneket mondoc.

2 Siorgalmatoſon igyekezem az tökélletes útnac örizéſére, mikoron én hozzám iöuendeſi: Iároc az én ſiuemnec tökélleteſségében, az én házamban.

[a] Az 43. Zsinec vtánna engemet kiuallyá tól. ez ennek neked ſzente é az hegyec emről és ſeletről mellőlkel akarómbirni az országot.

3. Nem

3 Nem kőuetec gonoſi dolgot, az gonoſi téuőknec czelekedeteket gyűlőlőm, és azoc én barátim nem léſinec.

4 Az gonoſi ſiiuő ember táuól léſien én tőlem, és az gonoſiokat hozzám nem boczátom.

5 Az ő felebaráttyoknac titkon való rágalmazóit el veztem, és az ki keuély ſiemő fel fuualkodott ſiiuő, azt el nem ſienuedem.

6 Az én ſiemeim figyelmeteſec léſinec ez földnec igaz mondóira, hogy én velem lakozzanac: az tőkélleteſségnec útában járó ſiólgál én nékem.

7 Nem laknac az én házamban az álnokſág czelekedőc: az ki hazúgſágot ſiól, nem léſien maradála az én ſiemeim előtt.

8 Nagy hamar el veziem ez földnec latrait, hogy ki gyomlállyam az WRnac városából mind az hamiſság czelekedőket.

CII.

Ez éneknec első réſében az annya ſent Egyházna keſerues panaſolkodáſa és nyögése tartatic meg, melly haſonlo légyen az meg holtho inkab, hogy nem az előhőz. Az maſic réſében vigaztaláſo vadnac. Harmadikban ſol az prophéta az lelki templomnac méltóſágirol, mellynec az kő templom példaia volt. Negyedikbē az annya ſent Egy ház éneket mond az ő diadalmárol.

1 a WRam halgaſd meg az én imádſágomat, és az én kiáltáſom iuſſon te hozzád.

2 Ne rőyts el az te ortzádat én tőlem, mikor ſiorongattatom: Hayts én hozzám az te fűledet, az mely nap kiáltoc te hozzád, hamar halgas meg engemet.

3 Mert meg emésztetnec mint az füſt az én napiaim, és az én czontaim mint az űſiög meg égtenec.

4 Az én ſiiuem minec útanna meg verettetet, meg ſiáradot mint az fű, annira hogy el feletkezzem ételemről is.

5 Az én nyögéſemnec ſiaua miatt az én czontom az én húſomhoz ragadott.

6 Haſonlatos lőttem az puztában lakozó ökörbikához: ollyanná lőttem mint az bagoly az puztában.

7 Vigyázoc, és ollyan vagyoc mint az egyedül való vereb az ház heián.

8 Minden napon gyaláz attal illetnec engemet az én ellenſégim, és az kic engemet tſufolnac, én reiám eskeſinec.

9 Annac okaért az port mint az kenyeret éſiem vala: és az én italomat köny húllatáſsal egyelitem vala.

10 Az te haragod és búſúláſod miatt, mert fel emeluén az földhöz ütöttél engemet.

11 Az én napiaim haſonlatoſoc az el hanyotlott árnyékhoz, és én mint az fű meg ſiáradtam.

12 b Te pedig WRam mind örőcké meg maradſi, és az te emlekezeted nemzetſégről nemzetſégre meg marad.

13 Azért te fel keluén könyörülſi az Sionon: mert ideie hogy könyörüly rayta, mert el iött az idő.

14 Mert

a Az 12. verſig az annya ſzent egyhaznac nyomorult allapattyat iria az ő maga képében.

b Az 12 verſig vigaztaſoc vannac. Mert az ſtennec alhatatoſtagaual és az prophetáknac az varoſ meg eppitteſe felől valo iſmetlő mondáſokal vigaſztallya az nepet.

14 Mert az te ſiólgaid annac kőueiben győnyőrkődnec, és annac porán könyőrülnec.

c Az 23. verſig az annyá ſzent Egyházt mellyet pedezot az kálſó kő tem plom.

15 c Es félic az pogányoc az te neuedet WRam, és ez földnec minden királyai az te diczőſégedet.

16 Miuel hogy az WR meg eppitette az Siont, és ott meg lattatott az ő diczőſégében.

17 Es az nyomorultaknac könyőrgéſekre tekintet, és azoknac könyőrgéſeket meg nem vrálta.

18 Irattaſséc meg ez az kőuetkezendő nemzetſégnec (haſnara,) hogy az meg vijtatott nép diczérie az WRat.

19 Miuel hogy alá tekintet az ő magaſságos ſentſéges helyéből: Az WR az menyekből az földre tekintet.

20 Hogy meg hallaná az foglyoknac nyőgéſeket, és meg óldozná az halálnac fiait.

21 Hogy hirdeſséc Sionban az WRnac neuét: és az ő diczéretit Ieruſálemben.

22 Mikor ſoc népec gyűlnec egybe: és ſoc orſágoc hogy ſiolgállyanac az WRnac.

d Az annyá ſzent Egyházt ide dialalmat enchia.

23 d Ki illyen módon nyomorgatuán az én erőmet, az én életemnec napiait meg rőuiditi.

24 Ezt mondám azért: En Iſtenem ne vigy el engemet az én napiaimnac felén: mind őrőckön őrőcké vadnac az te eztendeid.

25 Minec előtte ez földet fundáltad vólna, és az te kezeidnec munkáia, az egec vólnának.

26 Ezec el véſinec, de te megmaradſi: mind ezec mint az ruha meg auúlnac, mint az öltözetetel változtatod azokat, és el változnac. Zsid.

27 Te pedig vgyan azon vagy és az te eztendeid el nem fogynac.

28 Az te ſiólgaidnac fiai meg maradnac, és azoknac maguoc te előtted meg erősſitetic.

CIII.

Dáuid mind ő magát az tőb ſentekkel egybe, mind az ſent Angyalokat indittya ez énekben hala adáſra, az nagy io tetemenyekért mellyeckel vole és vagyon mindenkor Iſten az ő annyá ſent Egyházához, mellyio tétemenyec vagy lelkiec vagy teſtiec, &c.

1 ALdgyad én lelkem az WRat: és minden belső réſieim az ő ſient neuét.

2 Aldgyad én lelkem az Wrat: és el ne feletkezzél ſemmi io tétemérről.

3 Ki meg kegyelmez minden te bűneidnec, ki meg gyogyittya minden betegſégedet.

4 Ki meg ſabadittya az koporſóból az te életedét: ki tégedet meg koronáz kegyelmeſségéuel és irgalmaſságáual.

5 Ki minden jóual meg elegiti az te ſádat, meg vijttya az te iffiuſágodat mint az faskeſelyűnec.

6 Igaſságot czelekeſſic az WR: és itéletet az nyomorúltaknac.

7 Meg

7 Meg ielenti az ŏ v́tait Mósesnec: az Izrael fiainac az ŏ gondolatit.

8 Irgalmas és kegyelmes az WR, kęsedelmes az haragra, és igen kegyelmes.

9 Nem mind ŏrŏcké feddŏdic: és nem tartya meg mind ŏrŏcké az ŏ haragiát.

10 Nem az mi bŭneinc ſ́erint czelekeſſic mi velŭnc, és nem fizet mi nékŭnc az mi álnokſágunc ſ́erint.

11 Mert melly igen magaſs az Eeg az fŏldtŏl, ollyan igen nagy az ŏ ió vólta az ŏtet félŏkhŏz.

12 Melly táuól vagyon az nap kelet az nap nyugattúl, olly meſſie vetette mi tŏlŏnc az mi bŭneinket.

13 Miképpen kŏnyŏrŭl az attya az ŏ fiain, azonképpen kŏnyŏrŭl az WR az ŏtet félŏkŏn.

14 Mert ŏ tudgya hogy romlandó edényec vagyunc: meg emlekezic róla hogy porból valóc vagyunc.

15 Es hogy az halandó embernec napiai haſonlatoſoc az fŭhŏz, és hogy mint az mezŏnec virága v́gy virágzic.

16 Es mikor az ſięl által mégyen rayta, nem léſien tŏbbé, és nem eſméri tŏbbé azt az ŏ helye.

17 De az Wrnac ió vólta mind ŏrŏckŏn ŏrŏcké az ŏtet félŏkŏn, és az ŏ igaſsága annac fiainac fiain.

18 Azokon az kic meg ŏrizic az ŏ ſiŏuétſégét, és meg emlekeznec az ŏ paranczolattyáról, hogy azokat czelekedgyéc.

19 Az WR az menyekben helheztette az ŏ ſiękit, és az ŏ birodalmánac mindeneken hatalma vagyon.

20 Aldgyátoc az WRat ŏ Angyali, kic erŏuel hatalmaſoc vattoc, kic az ŏ paranczolattyát miuelitec, engeduén az ŏ beſiédénec ſiauánac.

21 Aldgyátoc az WRat minden ŏ ſeregi: minden ŏ ſiólgai kic az ŏ akarattyánac engedtec.

22 Aldgyátoc az WRat minden ŏ teremtett állati, az ŏ wralkodáſánac minden helyein: Aldgyad én lelkem az WRat.

CIIII.

Mint az felſő énekben az Prophéta Iſtennec hálákat ada az ŏ annya ſ́ent Egyházahoz valo io tétemenyekért: Azonkeppen ebbē hálákat ád az io tétemenyekért, meſſiel vagyon mindenekhŏz, neuezet ſ́erint pedig az teremtéſért, hogy tudni illic ez világot az benne valockal egybe teremtette, és azt igazgattya az embereknec haſznokra. &c.

1 ALdgyad én lelkem az WRat: En WRam Iſtenem felŏtte igen fel magaztaltattál, diczŏſéget és ekeſséget ŏltŏztel magadra.

2 Ki magadat világoſsággal mint egy ŏltŏzettel kŏrnyŭl vŏtted, és ki terieztetted az ęgeket mint egy kárpitot. Gen. 1.

3 Ki az vizekben ſierzette az ŏ lako helyeit, ki az felhŏket rendelte az ŏ ſiekeréué, és iár az ſieleknec ſiárnyain.

4 Ki az ſieleket ŏ kŏuetiué tŏtte [a] és ŏ ſiólgáiuá az lángalló tŭzet.

5 Fundál-

[a] Ebr. 1. ezt az Apaſtal az Angyalokrul magyarazza, és igi fordittya, ki az ŏ Angyalit lelki allatocka teremtette, vagy ki az ŏ Angyalit vgy mint lelki allatokat teremtette.

5 Fundálta az fȫldet az ȫ oſilopin, melly ſoha ȫrȫcké meg nem mozdúl.

6 Mélſéges vizeckel v́gy mint ȫltȫzettel bę buritottad vala azt, az hegyeknec felȫtte állanac vala az vizec.

7 De az te paranczolatodra el oſilánac: az te meńdȫrgéſednec ſiauára hamar el ménénec.

8 Fel emelkedénec az hegyec, és az vȫlgyec le ſiállánac az helyre mellyet azoknac rendeltel vala.

9 Határt vetettél azoknac mellyet által nem hágnac, és viſiſia nem tęrnec az fȫldnec el búritáſára.

10 Ki az forráſokat folyo vizecké téſied, hogy az hegyec kȫzȫtt follyanac.

11 Hogy abból igyanac az mezei vadac, és az vadſiamároc meg enhitſéc az ȫ ſiomiuſágokat.

12 Azoc mellet lakoznac az ęgi madarac, és az fáknac agai kȫzzȫl ſiólnac.

13 Ki meg ȫntȫzi az hegyeket az ȫ lakó helyeibȫl, hogy az te czelekedetednec haſinából meg elegiteſséc az fȫld.

14 Teremt ſiénat az barmoknac, és fȫuet az embereknec haſinokra, hogy eledelt vegyenec az fȫldbȫl.

15 Ki borral meg vidamittya az embernec ſiiuét, és ortzáiát meg fényeſiti olayal, és keniérrel az embernec ſiiuét eróſsiti.

16 Az WRnac fái [b] meg elegitetnec: Az Libanuſnac Cedrus fái mellyeket plántált.

17 Mert az madarac azon féſiket raknac, és az eſitragoc, mellyeknec házoc az iegenye fác.

18 Az magas hegyec az vad Ketskéknec, az kȫ ſiiklác az hȫrtſȫkȫknec hayloki.

19 Teremtette az hóldot bizonyos idȫknec mutatáſára: és az napot melly az ȫ alámenetelit tudgya. Gen. 1.

20 Setétſéget ſierzeſi hogy étzaka légyen, mellyen az erdȫknec vadai ki iȫnec.

21 Az oroſiláń kȫlkȫc kic orditanac az prædaiért, kereſüén az Iſtentȫl az ȫ eledeleket.

22 Fel támad az nap, és eſmét el rȫyteznec: és az ȫ haylokokban le fekeſinec.

23 Ki mégyen az ember az ȫ munkáiára és az ȫ dolgára mind eſtueig.

24 Melly nagyoc az te czelekedetid WRam: Mindeneket bȫlczen teremtettel: bę tȫlt az fȫld az te gazdagſágiddal.

25 Ez nagy és ſięles tenger, mellyben vadnac ſiámlálhatatlan úſió állatoc, és apró állatoc nagyockal egybe.

26 Azon iárnac az Gállyác; az nagy Tzet hal, mellyet te formáltál hogy iátzodozzéc abban.

27 Mindenec te reiád néznec, hogy eledelt adgy nékiec alkolmatos idȫben.

28 Mikor te adſi nékiec ackor takar-

[b] Iſten faijnac mongya az nagy magos fakat.

„takarnac, mikor az te kezedet
„meg nîtod ackor mindenec bę
„telnec az te ió vóltoddal.

„ 29 Mikor el forditod ortzádat
meg háborosinac, mikor el ve-
sied azoknac lelkeket, el fogyát-
koznac, és földdé lésinec.

„ 30 Ha az te lelkedet ki boczá-
tod, meg vijúlnac, és meg vijtod
az földnec siinét.

31 Légyen az WRnac diczö-
ség mind öröcké: és öruendez-
zen az WR az ö teremtett álla-
tiban.

32 Ki mikor az földre tekint,
meg rötten az: ki az hegyeket
meg üti, és füstölgenec.

33 Eneklec az WRnac az én
életemben: Eneket mondoc az
én Istenemnec az mig vagyoc.

34 Légyen kedues néki az én
besiédem, én öruendezec az Wr-
ban.

35 Vesisienec el az gonosi em-
berec ez földröl, és az hitetle-
nec többé ne legyenec: Aldgyad
én lelkem az Wrat. Diczérié-
tec az Wrat.

C V.

Diczéri az Istent és hálákat ád az Pro-
phéta mind azokért az io téremenyekért,
mellyekel volt az Izrael népéhöz, ártol
fogua hogy az Abrahamot válaztotta és hit-
ta, mind az ideig, melyben az Canaan földét
ö nékiec adá, &c.

1 TIztellyétec az WRat:
hijatoc segitségül az ö ne-
uét, hirdessétec az népec között
az ö czelekedetit.

2 Enekellyetec és mondgyatoc
diczéretet ö néki, sióllyatoc min-
den ö czudairól.

3 Diczekedgyetec az ö sient ne-
uében: öruendezzen azoknac
siiuec kic keresic az Wrat.

4 Keressétec az Wrat és az ö
ereiét: keressétec az ö ortzáiát
siüntelen.

5 Emlekezzetec meg az ö czu-
dáiról mellyeket czelekedett: az
ö czudáiról és az ö siáiánac ité-
letiröl.

6 O Abrahamnac ö siolgáiá-
nac magua, Iácobnac ö válaz-
tottánac fiai.

7 Ez WR az mi Istenünc:
mind az egési földön vadnac az
ö itéleti.

8 Meg emlekezic mind öröc-
ké az ö siöuetségéröl és az ö besié-
déröl, mellyet paranczolt meg
tartani ezer nemzetségiglen.

9 Mellyet sierzett Abraham- Gen. 20.
mal: és az Isáknac tött esküué-
séröl.

10 Mellyet meg erösitet Iá- Gen. 28 35
cobnac öröc végezés sierint, és
az Izraelnec öröc siöuetségül.

11 Ezt monduán: Néked a- Gen. 13.
dom az Canaan földét, hogy
légyen néked sors sierint való
öröksége d.

12 Ióllehet siám sierint keuesen
vólnánac felötte igen keuesen
és vgy mint sellęrec.

13 Es egy nemzetség közzül Gen. 34.
más közzé mennénec, és egy or-
siágból más nép közzé.

14 Es nem engedé hogy senki

ártana nékic: és ő érőttec az királyokatis meg dorgálta, (ezt monduán.)

15 Az én meg kenetteteimet ne illeſsétec: és az én prophétáimnac ne ártſatoc.

Gen. 42. 16 Es ẹhſéget ſierze az földőn: és az kenyérnec táplálâſát el véué.

17 El külde ő előttőc egy férfiat: az Iósephet, ki el adattatot vala rabſágra.

Gen. 37. 45. 18 Kinec lábait békokba vetéc: az vas által hata az ő lelkét.

19 Mind az ideig mellyben bę kell vala az ő beſiédénec tellyeſedni: Az WR beſéde meg probálá őtet.

Gen. 41. 20 El külde az király, és el boczáttatá őtet az népeknec feiedelme, és el ſiabadità őtet.

21 WRrá tőué azt az ő házán: és minden ioſiágán feiedelmé.

22 Hogy az ő feiedelmétis az ő akarattya ſierint meg kötőztetné: és hogy az ő véneit tanitaná bőltſeſégre.

Gen. 46. 23 Ackor méne az Izrael Ægyptumba: és az Iácob búdoſéc az Chamnac földén.

Exod 1. 7. 24 Es meg ſiaporità Iſten az ő népét felőtte igen: és az ő ellenſéginél erősbé tőué.

25 El forditá azoknac ſiiueket, hogy meg gyülőlnéc az ő népét, és álnokúl czelekedénec az ő ſiólgaiual.

Exod. 3. 4. 26 El boczátá Moſeſt az ő ſiólgáiát, és az Aaront kit válaztot vala.

27 Kic azoc közőtt nagy czudákat töttec, és ieleket az Chamnac földén.

28 Boczáta ſetétſéget és bę ſetétite azt: és az czudác nem vóltac engedetlenec az ő beſiédinec. Exod. 10.

29 Azoknac vizeket vérré vál- Exod. 7.
toztatta, és meg ölé az ő halokat.

30 Az ő földőc békákat teremté, mellyec az ő kiralyoknac házokbannis vóltac. Exod. 8.

31 Paranczola és támada legyeknec ſokſága, és tetuec minden ő határokban.

32 Az ő eſőiőket kő eſőué vál- Exod. 9.
toztatta vala, és égő tüzet boczáta az ő földőkre.

33 Es el veré azoknac ſiő'eicket, ſige fáiokat, és el vezté minden ő határoknac termő fáit.

34 Paranczola és támadánac Exod. 10.
ſáskác, és ſiámlálhatatlan ſoc czere bogár.

35 Es minden zöldellő füuet meg emézté az ő földőkben, és meg emézté az ő földöknec gyümölczét.

36 Es minden elſő ſiülőttet Exod. 12.
meg ölé az ő földőkben, minden ő ereieknec elſő ſengéiét.

37 Es ki hozá őket ezüſtuel es arannyal: és az ő czelédgyekben egy ſem vólt beteges.

38 Őruendeze Ægyptus az ő ki Exod. 11. &
iőueteleken, mert azoktúl való 12.
félelem meg környekezte vala őket.

39 Ki teriezté Iſten az felhőt Exod. 13.

hogy

hogy ŏket bę fedezné: és az tŭzet, hogy eijel világoſságot adna.

Exod: 10. 40 Kŏnyŏrgé az Izrael és fŭriec iŏuénec: és mennyei kenyeret adott nékic.

Exod. 17. Num: 20. 41 Meg nitá az kŏ ſiiklát és vizec iŏuénec ki, mellyec foltac az ſiáraz fŏldŏn, mint az foyló víz.

Gen. 15. 42 Mert meg emlekezéc az ŏ ſientſéges beſiédéröl, mellyet mondot vólt Abrahamnac.

Exod 15. Num: 33. 43 Ki hozá azért az ŏ népét ŏrŏmmel, és vigaſággal az ŏ válaztottit.

Num: 19. 44 Es adá azoknac az pogányoc fŏldét: és az népeknec munkáiokat vŏttéc ŏrŏkſégŭl.

Deut. 31. 45 Hogy meg tartanac az ŏ rendeléſit, és meg ŏriznéc az ŏ tŏruénit. Diczéret Iſtennec.

CVI.

El kezdi ez éneket az Prophéta az Iſtennec diczeretin, hogy mind magát, mind egyebeket bizodalomra indithaſſa. Az vtán kŏnyŏrŏg, hogy Iſten az Abraham nemzetſégénec fogadott áldáſát elŏ vigye. Touabba miuel hogy méltatlan vala az nép Iſten kegyelmére az ŏ ſoc bŭnŏc, és Iſtentŏl valo el ſiakadáſoc miatt, minec vtánná azert meg vallotta vólna az nepnec minden idŏben valo gonoſságát, halá adatlanſágát, keuelſeget, Iſtentŏl valo el hayláſát, az vtán boczánatot kęr.

1 DIczériétec az WRat, mert ió: Mert mind ŏrŏc ké vagyon az ŏ irgalmaſsága.

2 Kiczoda mondhatná meg az WRnac nagy ereiét, és kiczoda ielenthetné ki az ŏ diczéretit.

3 Bódogoc az kic meg ŏrizic az itéletet, és az ki igazán viſeli magát mindenkoron.

4 Emlekezzél meg én rólam Wram, az te ió vóltodért mellyel vagy az te népedhŏz, látogas meg engemet az te ſegitſégeddel

5 Hogy láſsam meg az te válaztottidhoz való ió tétedet, és ŏruendezzec az te népednec ŏrŏmében, hogy diczekedgyem az te ŏrŏkſégeddel.

6 Vétkeztŭnc az mi attyainckal, álnokúl czelekedtŭnc, gonoſiúl czelekedtŭnc.

7 Az mi attyainc Ægyptumban nem értettec az te czudáidat, nem emlekezénec meg az te ſoc ió téteményedröl: és engedetlenec lŏnec az veres tengernél.

8 De meg tartá ŏket az Wr az ŏ neueiért hogy meg ielentené az ŏ hatalmaſságát.

9 Mert meg dorgála az veres tengert és meg ſiárada: és által viué ŏket az melyſégeken mint az puztában. a

a Az az, Nem k ŏmben viue ŏket által az éengeren mint az ſiáraz puztán.

10 Es meg ſiabaditá ŏket az ellenſégnec kezéböl: meg menté ŏket az ŏ ellenſégektöl.

11 Es az vizec el búritác az ŏ nyomorgatóiokat? czac eggyis nem marada meg azoc kŏzzŭl.

12 Ackor hiuénec az ŏ beſiédénec, és énekléc az ŏ diczéretit. Exod. 15.

13 De azonnal el feletkezénec az ŏ dólgairól: és nem várác az ŏ tanáczát.

14 Es kéuánſágra indulánac az puztában: és keſértéc Iſtent az puztában. 1. Cor. 10. Num. 11.

15 Annac okaért meg adá nékic az ŏ kéuánſágokat, de botſáta ŏ reáioc ŏztŏuérſéget.

Num. 16. Deut. 11. 16 Annac felötte irigyſégre indula nac Móſes ellen az táborban, és az Iſtennec ſiente ellen, az Aaron ellen.

17 Meg nilatkozéc az föld és el nyelé Dathant, és el búrita az Abiramnac czelédgyét.

18 Es tüz geriede az ö gyülekezetec ellen, az láng meg gyuytá az gonoſiokat.

Exod 32. 19 Bornyu képet önténec az Horebnél: és imádác az öntöt báluáért.

20 Es el változtatác az ö diczöſégeket, baromnac haſonlatoſságára, mely ſiénat éſiic.

21 El felétkezénec Iſtenről, ki meg tartotta vala öket, ki nagy dólgokat czelekedett vala Ægyptumban.

22 Czudálatoſokat az Chamnac földén: röttenetéſcket az veres tengernél.

Exod. 32. 23 Annac okaért meg mondotta vala, hogy el vezti öket, ha Móſes az ö válaztott ſiolgáia nem állot vólna az romlálon b az ö ortzáia elött, az ö haragiánac el fordításáért, hogy öket el ne törlené.

b Az az. el vezterte volna öket, ha Moſes az Iſtennek eyhe nem állot volna könyörgéſſel: mint az viteznec Iſtenac az Vrnac törre ſére allani az ellen égellen. Num: 14.

24 Meg vtálác az kéuánatos földetis, és nem hallác meg az WR nac ſiauát.

26 Annac okaért fel emelé az ö kezét ö ellenec, hogy öket el veztené az puztában.

27 Es hogy az ö maguokat az pogányoc között el ſiéleztené: és hogy minden földeken öket el hintené.

28 Annac felötte adác magokat az Baal Pehor mellé: és az halottac áldozattyát éuéc. c

c Halottaknac neuezi az bálvany Iſtenecket.

29 Es haragra indirác az Iſtent az ö czeleketeteckel, és oſtor ſiállá reáioc.

30 Mig nem az Phinees elö álla Num. 25. és boſiſiút állá, és meg ſiünéc az oſtor.

31 Es ez tulaydonitatéc néki igaſſagúl, nemzetſégről nemzetſégre mind örökké.

32 Haragra inditác ötet az verſengéſnec vizénélis, annira hogy Móſeſis gonoſiúl iárna ö miattoc. Num. 20.

33 Mert meg háboritác az ö lelkét, és maga gondolatlanúl ſióla aiakaiual.

34 Nem veztéc el az népeketis, Deut. 7. az kikről az WR ſiólot vala.

35 Hanem meg egyeledénec az pogányockal: és azoknac czelekedeteket meg tanúlác.

36 Es ſiolgálánac azoknac báluányoknac, mellyec nékiec romlaſokra lönec.

37 Mert meg áldozác az ö fiokat és leányokat az ördögöknec.

38 Es ártatlan vért ontánac, az ö fioknac leányoknac véreket, mellyeket az Canaannac báluáninac áldoztac, és meg férteztetéc az föld öldökléſeckel.

39 Es meg fértezteténec az ö czelekedeteckel és paráznalkodánac ſiánt ſiándockal.

40 Azért fel geriede az WR haragia az ö népe ellen: és meg vtálá az ö örökſégét.

41 Es

41 Es adá azokat az pogányoknac kezekbe: és wralkodánac ð raytoc az ð ellenſégec.

42 Es nyomorgatác ðket az ð ellenſégec, és meg aláztatánac azoknac kezec alatt.

43 Nagy gyakorta meg ſiabaditotta ðket, iólleheт ðc meg háboritottác vólna ðtet az ð tanátſockal, és el veſiénec az ð hamiſságokért.

44 Mind az által reáioc tekinte mikor nékic nyomoruſágoc vólna, meg halgatuán az ð kiáltáſokat.

45 Es ð érðttec meg emlekezéc az ð ſiðuetſégéröl: és az ð kegyelmeſségénec nagyſaga ſierint el változtata ſiándokát.

46 Es kònyðrùleteſségre inditá azokat, az kic ðket fogua el vittec vala.

47 [d]Tarts meg minket mi Wrunc Iſtenùnc, és gyùyts egybe minket az pogányoc kòzzùl, hogy az te ſient neuedet diczériùc, és hirdeſsùc az te diczéretedet.

48 Aldott az Izraelnec WRa Iſtene ðrðktùl fogua mind ðrðcké, és minden [e]nép ezt mondgya: Amen. Diczériétec az WRat.

d Kònyðrög Iſtennec hogy ne tekinſe az regi atyaknac gonoſsagokat, hanem az ð kegyelmeſsegeböl tegyen iol velec.

e Vagy, mind az egeſs ſokaſag.

CVII.

Az Prophéta az Iſtennec io vóltát és kegyelmnſségét diczéri idegen orſágokban búdoſoknac, foglyoknac, beregnekec, és az tengeren iároknac példaiokbol, és az változáſoknac példaiabol, mellyec vadnac vagy léſſnec, minden tartomániokban és emberekben, az Iſtennec gond viſeléſeböl és igazgatáſábol. Az vtán int mindeneket hálá adáſra, és almélkodic az embereknec' gorombaſágokon, hogy az Iſtennec dolgait nem véſic eſſekbe.

1 DIczériétec az WRAT mert ió: mert mind ðrðcké vagyon az ð irgalmaſsága.

2 Hirdeſséc ezt az WRtól meg váltattac, kiket meg ſiabaditott az nyomorgatóknac kezekböl.

3 Kiket egybe gyùytðtt ez fòldröl, nap keletröl, nap nyugatról, éſiakról, és az tenger felöl.

4 Búdoſnac vala az puztában, az kietlenben az ѵton kiuöl: és nem találnac vala lakáſra való vároſt.

5 Ehec és ſiomiac valánac: az ð lelkec az ſiomiuſág miatt el fogyátkozot vala.

6 Es kiáltánac az WRhoz az ð nyomoruſágokban, ki meg ſiabaditá ðket az ð nyomoruſágokból.

7 Es viué ðket az egyenes ѵtra: hogy iutnánac oly városba mellyben laknánac.

8 Tiztellyéc azért az WR elðtt az ð kegyelmeſségét: és az ð czudálatos dólgait az embereknec fiai elðtt.

9 Mert meg elegiti az ſiomiuhozó lelket, és az ęhezð lelket bę tölti ióual.

10 Némellyec ſetétſégben és az halálnac árnyékában ùlnec: meg kòtðztetuén keſerùſéggel és vaſſal.

11 Mert engedetlenec vóltac az Iſten beſiédéhðz, és az felſéges Iſtennec tanáczát meg vtáltác.

12 De minec vtánna meg alázta az nyomoruſág az ð ſiiueket,

és el eſtenec, annira hogy ſegitſégec nem vólna.

13 Es kiáltanac az WRhoz az ő nyomoruſágokban, az ő nyaualyáiokból meg ſiabadittya őket.

14 Ki hozza őket az ſetétſégből, és az halálnac árnyékából: és az ő kőteleket el ſiakaztya.

15 Hirdeſsétec azért az WR előtt az ő ió vóltát, és az ő czuda dólgait az embereknec fiai előtt.

16 Mert meg rontotta az ęrtz kapukat, és az vas zárokat el tőrte.

17 Némellyec balgatagoc léuén az ő gonoſságoknac vtaiért, és az ő hamiſságokért oſtoroztatna.

18 Minden étket vtál az ő lelkec: és közelget az halálnac kapuiához.

19 Es kiáltanac az WRhoz az ő nyomoruſágokban, és az ő nyaualyáiokból meg ſiabadittya őket.

20 El boczáttya az ő igéiét és meg gyogittya őket, és meg ſiabadittya őket az ő vermekből.

21 Hirdeſséc azért az WR előtt az ő irgalmaſságát, és az ő czuda dólgait az embereknec fiai előtt.

22 Es áldozzanac diczéretnec, áldozattyáual: és hirdelsée az ő czelekedetit örömmel.

23 Az kic haiókon az tengerre mennec: és az nagy vizeken kereskednec.

24 Azoc láttyác az WRnac dólgait, és az ő czudait az mélſégben.

25 Mert minec vtánna ſiól, ſiçl veſiet támazt, melly az tenger habiait fel emeli.

26 Az Eegig fel emelkednec, az mélſégbe le boczárkoznac: az ő lelkec az nagy félelemnec miatta el oluad.

27 Hanyattatnac, és tántorganac mint az réſieg, es minden tudományoknac elie veſ.

28 Es kiáltanac az WRhoz az ő nyaualyáiokban, ki az ő nyomorúſágokból meg ſiabadittya őket.

29 Meg állattya az ſiçl vęzt, és meg czendeſednec az haboc.

30 Es örűlnec mert meg czendeſedtec, és vezęrli őket az partra, mellyre igyekeztec menni.

31 Hirdeſsétec az WR előtt az ő ió tęteményét, és az ő czuda dólgait az embereknec fiai előtt.

32 Es magaztallyác őtet az népnec gyűlekezetiben, és az véneknec gyűlekezetiben diczériéc őtet.

33 Az folyó vizeket puztácká téſzi: és az vizeknec forráſit ſiárazzá.

34 Az gyűmölts termő földet meddő földdé tőtte, azon az földőn lakó népnec gonoſságaiért.

35 Az puztát álló tócká téſzi, és az kietlen földet vizeknec folyáſáuá.

36 Es azt miueli hogy ott lakozzanac

kozzanac az ęhezŏc, és azt lakó várossá tegyéc.

37 Hogy mezŏket bę ültesſenec, ſiŏlŏket plántállyanac és haſinos iŏuedelmet ſierezzenec.

38 Es meg áldgya ŏket, és igen meg ſiaporodnac, és azoknac barmokat meg nem keueſiti.

39 Az vtán meg keueſednec és meg aláztatnac az nyomoruſágnac, veſiedelemnec, és keſerŭſégnec miatta.

40 Gyalázatba eyti az feiedelmeket, és azt miueli hogy réuelegienec az útnélkŭl való puztában.

41 Es fel emeli az nyomorúltat az nyomorúſágból: és meg ſiaporittya az czeledeket mint az juhokat.

42 Hogy láſſác az igazac és ŏruendezzenec, és minden gonoſioc meg tartoztaſſác az ŏ ſiáiokat.

43 Kiczoda az bŏltſec kŏzzŭl az ki ezeket eſiébe venné, hogy az emberec meg gondolnác az Iſtennec kegyelmeſségit?

CVIII.

Meg mondgya az Prophéta ez énekben, melly nagy buzgoſsággal akarna énekelni az Iſten diczéretit loc népec és nemzetiége kŏzŏtt. Az után az ŏ országának, és abban mint tŭkŏrben az Chriſtus országának ſzleſségét iria meg.

1 KEeſi az én ſiiuem Iſten: Eneklec és diczéretet mondoc, az én diczŏſégemmelis[a] éneklec.

2 Kely fel én lantom és hegedŏm: fel ſerkenec ió reggel.

3 Diczérlec tégedet az pogányoc kŏzŏtt WRam, és éneket mondoc néked az népec kŏzŏtt.

4 Mert mind az Eegeknec felŏtte fel magaztaltatott az te ió vóltod: és mind az felhŏkig vagyon az te igaz mondáſod.

5 Magaztaltaſsál fel az Eegeknec felŏtte Iſten, és mind az egéſi földŏn az te diczŏſéged.

6 Hogy ſiabadúllyanac meg az te ſierelmeſid, tarts meg az te iob karoddal, és halgas meg engemet.

7 Az Iſten ſiólott az ŏ Sanctuariomiából: ŏruendezec, azért az Sichimitáknac ioſságokat el oztom: és az Succothnac völgyét el mérem.

8 Enîm az Gilead, enîm az Manaſſe; és az Ephraim az én feiemnec ereie: és az Iuda én törüćń téuŏm.

9 Az Moab én moſdó medentzém: Az Edomra vetem az én ſaruimat, és az Philiſtæuſokon ŏruendezec.

10 De kiczoda viſien engemet az kerîtet városokba? kiczoda vinne engemet az Edom ellen?

11 Auagy nem teié Iſten, ki minket meg vetettél vala, hogy ki ne mennél Iſten az mi ſereginckel.

[a] Erti az ŏ lelket, mint ha azt mondaná, nem ſzac nyeluem mel, hanem lelkemmelis éneklec.

12 Légy ſegitſégül mi nékünc az háborúſágban: Mert hijába való az emberi ſegitſég.

13 Az Iſtenben bizuán czelekedgyünc erösſen: és ö meg tapodgya az mi ellenſéginket.

CIX.

Minec vtánna Dáuid az ö rayta tött ſoc boſſuſágokrol panaſolkodott volna, átkozza ſoc átkockal az ö ellenſégit. Az vtán könyörög és igéri hálá adáſát.

1 EN diczéretemnec Iſtene, ne halgaſs.

2 Mert az gonoſinac ſiáia, és az álnoc ſiáy én ellenem fel nitotta magát: ſióltac én ellenem hazug nyelwuel.

3 Es gyülöſéges beſiédeckel környül vöttéc engemet, és oſtromlottac engemet oknélkül.

4 Az helyébe hogy én ſieretem öket, én velem ellenkeznec: En pedig imátkozom vala.[a]

5 Es adtác nékem gonozt az ió helyébe: és gyülöſéget az én ſieretetem helyébe.

6 [b] Adgy ö nékie gonoſi feiedelmet, és az ellenſég állyon az ö iob keze felöl.

7 Mikor töruéńkezic, meg gyözettetuén iöijön ki onnét, és az ö könyörgéſi változzanac bünné.

8 Az ö életénec napiai legyenec keueſec: és az ö feiedelemſégét más vegyeel.

9 Az ö fiai legyenec áruác, és az ö feleſége légyen özuegy.

10 Az ö fiai búdoſsanac és kóldúllyanac, és kereſsenec eledelt az ö el puztúlt helyeken.

11 Foglallya el az Vſurás néki minden ioſiágát: és az idegenec ragadozzác el minden marháiát.

12 Ne légyen néki, az ki álhatatos lenne hozzáia az ió téteménben, és ne légyen az ki könyörüllyön az ö áruain.

13 Az ö maradéki veſiſienec el: Az máſodic nemzetſégben töröltesſéc el azoknac neuec.

14 Az ö attyainac álnokſága légyen emlekezetben az Wr elött: és az ö annyánac gonoſsága el ne töröltesſéc.

15 Légyenec az WR elött mindenkor: [c] és töröltesſéc el az földrül az ö emlekezetec.

16 Mert nem emlekezet meg arról hogy irgalmaſságot czelekednéc, és kergette az ſiegény nyomorúlt férfiat, és az meg keſeredett ſiiuöt, hogy azt meg ölne.

17 Es ſierette az átkot, hogy reiá ſiállana: és nem akarta az áldáſt, és el táuozic tüle.

18 Hogy fel öltöztetnéc átockal mint öltözettel, és bę menne mint az víz ö beléie, és mint az olay az ö czontaiba.

19 Légyen ö rayta[d] mint egy paláſt, mellyel bę fedezteſséc, és mint az öuedezö, mellyel bę öuedezteſséc.

20 Ez légien iutalmoc az Wrtól az én ellenſégimnec, és az kic gonozt mondanac az én lelkem ellen.

21 De te Wram Iſten czelekedgyél

[a] Az az. Nem vala egyeb oruoſságom hanem könyörgöc vala Iſtennec.

[b] Ezekhöz haſonlo átkoc nem találtatnac az ſzent irásban mellyeckel Dáuid átkozza az ö ellenſégit. Mellyec Dáuidtól mondattac prophétai lélekből, mellyeket mi nem köuethetünc.

[c] Tudni illic azoknac gonoſſagoc.

[d] Tudni illic az atoc.

gyel én velem (iól) az te neuedért miuel hogy ió az te irgalmaſságod, ſiabad ts meg engemet.

22 Mert ſiegény vagyoc és ſiükölködö, és az én ſiiuem én bennem meg ſebeſitetett.

23 Mint az árnyéc mikor el hanyatlic, el kel mennem, és ide touá hányattatom mint az ſáska.

24 Az én tęrdeim tántorganac az étlenſég miatt, és az én teſtem meg ſiáradot, miuel hogy neduesség ninczen bennem.

25 Annac felötte gyalázatos löttem ö elöttöc: mikor engemet látnac tekergetic feieket raytam.

26 Légy ſegitſégöl nékem WRam Iſten: ſiabadits meg engemet az te kegyelmeſséged ſerint.

27 Es tudgyác meg hogy te kezed ez, és hogy WRam te miuelted ezt.

28 Atkozzanac öc, de te áldgy megellenem támadnac azoc, de megſégyenülnec, és az te ſiólgád öruendez.

29 Az én ellenſégim környül vétetnec gyalázattal: és bęfedeztetnec mint egy paláſtual az ö ſié gyeneckel.

30 Diczérem az WRat felötte igen az én ſiámmal: és ſoc embereknec gyülekezetiben tiztelem öret.

31 Miuel hogy az ſegénnec iob keze felöl áll, hogy meg tarcza annac lelkét, azoktól az kic kárhoztattyác azt.

CX.

Dáuid Prophétál az az iſuendör mond az Chriſtuſnac mi vrunkna. az leiki királyságra és az örök papſágra való hiualcaſrol. Az vrán meg mondgya az Chriſtuſnac az ö ellenſégin valo diadalmat.

1 MOnda az Wr az én Wramnac, üly az én iob kezem felöl, miglen vetem az te ellenſéget az te lábod alá.

2 Az te birodalmodnac páltzáiát ki boczáttya az WR Sion ból, (ezt monduán:) Wralkodgyál à te ellenſégidnec közepette.

3 Az te néped ſiabad akarattya ſerint, az te ſeregednec (munſzálásának) napián (ielen léſien te néked,) ſientſéges öltözeteckel: Az ö méhétöl fogua, haynaltól fogua (ielen léſsen néked) az te iſſhaidnac harmattya.

4 Megeskütt az WR és el nem vá toztattya: te vagy öröcké való pap Melchiſedechnec rendi ſe rint.

5 b Az WR léſien te néked iob kezed felöl: Az ö haragiának napján meg rontya az királyokat.

6 Itéletet téſien pogány népec között, meg töltſoc helyeket hólt teſteckel: ſokáknac meg rontya feieket ez földön.

7 Az vton való zauaros patakból iſſic: annac okaért fel emeli az ö feiét.

Matth. 22. 1 Cor. 15 Ebr. 1. & 5. 7. Actor 2.

a Az Chriſtus öſi olatsmanac páltzaia. Ez nagy ſzám, Rom. 1 Melyki boczáttatott Sionbol. Eſa. 2 melly által Vralkodic mind ez világon.

Ebr. 5. & 7.

b Tremell. Vram az ki iob kezedfelöl ül, ki az ö haragianac napián az királyokat meg rontya tz. ítéletet téſzen.

CXI.

Az Prophéta az ö példáiával akarván inditani az hiuecket az Iſten dizéretire. az Iſtennec az izraelitackal való szelekedeiinec ſokſágát, és az Bent Böuetſégert hozza elöz Annac vramnaink mindenecket az iſtemi tiztelletre és dizéretre.

1 HIrdetem a az WRat telyes ſiiuemböl, az igazaknac tanátſokban és gyü ekezetekben.

a Vagy tiztelnem, vagy val laſt téſzec az Vrrol &c.

2 Nagyoc

2 Nagyoc az Wrnac czelekedeti:niluán valóc mind azoknac kic azokban gyönyörködnec.

3 Diczőſéges és tizteſséges az ő czelekedeti : Az ő igaſsága meg marad mind öröcké.

4 Emlekezetet ſiertett az ő czudálatos dólgainac az kegyelmes és irgalmas WR.

5 Eledelt ád az ötet félöknec: meg emlekezic mind öröcké az ő ſiőuetſégéről.

6 Az ő czelekedetinec ereiét hirdette az ő népénec, hogy nékiec adná az pogányoknac örökſégeket.

7 Az ő kezeinec czelekedeti igaz mondás és itélet : erősſec minden ő végezéſi.

8 Meg erősſitettec mind öröcké : mellyec löttec hiwſéggel és igaſsággal.

9 Váltſágot küldött az ő népénec:paranczolta az ő ſiőuetſégét (hogy meg tartſác)mind öröcké: ſient és röttenetes az ő Nene.

10 Az böltſeſségnec feie az Iſteni félelem : Ió értelmec vagyon mind azoknac kic azt tſelekeſiic: annac ditſéreti meg marad mind öröcké.

CXII.

Az hiueknec bódogſágokat iria meg Dáuid,az kic tudni illic félic és tiztelic az Iſtent, hogy meg tanitana minket arra : hogy az igaz Iſteni tiztelernec iutalma vagyon.

1 BOdog az férfiu ki féli az WRat:és az ő paranczolattyában igen gyönyörködic.

2 Hatalmas lélien annac magua ez földön:Az hiueknec nemzetſégec meg aldatic.

3 Gazdagſág és bőwſeg léſien annac házában : és az ő igaſsága meg marad mind öröcké.

4 Fénlic az ſetétſégbennis a igazac világoſsága:az kegyelmes irgalmas,és igaz Iſten által.

5 Az ió férfiu könyörül(máſon,) és kölczönt ád: az ő dolgait igazán viſeli.

6 Annac okaert ſoha meg nem indúl: öröc emlekezetben léſien az igaz.

7 Az gonoſi hir halláſtól nem fél: erős az ő ſiiue miuel hogy Iſtenben bizic.

8 Bátor az ő ſiiue azért nem röttög:mig nem meg láttya az ő ellenſéginec veſiedelmeket.

9 Oztogat , adakozic az ſiegenyeknec : Az ő igaſsága meg marad mind öröcké , az ő feie fel emeltetic diczőſséggel.

10 Az gonoſi ember ezt látuán haragſiic: fogait czikorgattya és kegyetlenkedic: Az gonoſioknac kéuánſágoc ſemmiué léſien.

CXIII.

Dáuid az Iſtennec annya rent Egyházát inti az Iſtennec diczéretire,az ő nagy méltoſágaiert:gond viſeléſeiert, es az ő czudálatos igazgatáſaiert ez világon.

1 DIczérietec WRnac ſiólgai:diczérietec az WRnac neuét.

2 Az WRnac neue légyen áldott:moſtantól fogua mind örö c kön öröcké.

3 Nap kelettől fogua mind nap nyugatiglan:ditſéretes az WRnac neue.

4 Fel magaztaltatot az WR minden

minden pogány népeknec felötte: az Eegeknec felötte az ö diczöſége.

5 Kiczoda haſonlatos az mi WRunkhoz Iſtenünkhöz? ki az magaſságban lakozic.

6 De magát ẃgy mint meg alázuán, néz mindenekre mennyen és földön.

7 Fel emeli az ſiegént az porból: és az ſiegényeket elö veſii az ganeiból.

8 Hogy ültesse azokat az feiedelmec közzé: az ö népénec feiedelmi közzé.

9 Ki azt miueli hogy az ki meddö vala az házban, nagy örömmel magzatoknac annya légyen. Diczeriétec az Wrat.

CXIIII.

Megiria az Prophéta ez enekben, az Izraelnec Ægyptumbol valo meg ſabadulaſát és az czudakat mellyeket Iſten az népért miuelt, ez végre, hogy az Abraham fiai magokat mindéneſtöl Iſtennec adgyac, ki öket kéualtképpen valo kegyelméböl magánac váláztotta.

1 MIkor az Izrael népe ki iöue Ægyptumból: és az Iácobnac háza népe az pogány nép közzül.

2 Lön az Iudah ö ſientſéges népe: és az Izrael ö wralkodáſa.*

3 Láta az tenger ötet és el futamodéc: és az Iordán vize hátra térüle.

4 Az hegyec ſiöknec vala mint az koſoc: és az halmoc mint az juhoknac bárányái.

5 Miczoda az oka tenger hogy meg futamodál? és te Iordán vize hogy hátra fordulál.

6 Hegyec miczoda az oka hogy ſiöktöc vala mint az koſoc? és halmoc mint az juhoknac bárányái.

7 Az WRnac ortzáia elött indúlt meg az föld: az Iácobnac Iſtenénec elötte.

8 Ki változtattya az kö ſiiklákat álló tóuá: és az kö ſiiklát vizeknec forráſáuá.

CXV.

Az Izrael népe az ö nyomorult allapattyában kéri Iſtent hogy meg ſabadullyon, hogy az ö ſentſéges neue az poganyoktol ne ſidalmaztaſſéc. Az vtán az báluány imadokat neueti, és magát hálá adaſra indittya, ezt remenlüén hogy az Iſten kegyelmetol meg nem foztatic, az fiui méltoſágért.

1 NEm nékünc Wram, nem nékünc, hanem az te neuednec adgyad az diczöſéget, az te irgalmaſságodért és az te igaſſágodért.

2 Miért mondanác az pogány népec, hól vagyon moſt az ö Iſtenec?

3 Az mi Iſtenünc az menyben vagyon, és mindeneket az mellyeket akart teremtet.

4 De azoknac báluányoc ezüſt és arany, embereknec kezeknec munkáia.

5 Siáioc vagyon és nem ſiólnac: ſiemec vagyon és nem látnac.

6 Fülöc vagyon és nem hallanac: orroc vagyon és nem illatoznac.

7 Kezec vagyon de nem tapogatnac: láboc vagyon de nem iárnac, és nē ſiólnac az ö torkockal.

8 Haſonlatoſoc legyenec azokhoz az kic azokat czinállyác, és mind az kic azokban biznac.

9 Izrael

* Az az, Lött az Izrael oly nép, mellyen keualkeppen Vralkodnec az Iſten.

Ez Pſalmus az felſöur mind egy az regi Bibliaban.

9 Izrael bizzál az WRban, azoknac ſegitſégec és palſoc (kic benne biznac.)

10 Aaron háza népe bizzatoc az WRban: azoknac ſegitſégec és paiſoc ő.

11 Kic félitec az WRat bizzatoc az Wrban: azoknac ſegitſégec és paiſoc ő.

12 Az WR meg emlekezic mi rólunc és meg áld minket: Meg áldgya az Izrael házát, meg áldgya az Aaron házát.

13 Meg áldgya azokat kic félic az WRat, az kiczineket és nagyokat.

14 Meg ſiaporit az WR titeket: titeket és az ti fiaitokat.

15 Aldortac léſitec az WRtól, [a] ki teremtette az mennyet és az földet.

16 Az magaſságos ęgec az Wré: az földet pedig adta az embereknec fiainac.[b]

17 Az meg hóltac nem diczérnec téged Iſten: és az kic az föld alá mennec.

18 Hanem mi áldgyuc az Iſtent moſtantól fogua mind örökké. Diczériétec az Iſtent.

[a] Vagy, Az VRnac aldoztai vadtoc.

[b] Vagy. Az földis melly-et adot az embereknec, &c.

CXVI.

Meg mondgya Dáuid ez énekben, miképpen tartatot meg Iſtenétől az nagy veſedelemben. Az vrán Iſtennec hálákat aduán az ő io voltac és haralmát magazztallya hogy az ő példáiával az hiueket io reménſégre indiſa az halálbannis, &c.

1 SZeretem az WRat, mert meg halgattya az én ſiómat és az én imádſágomat.

2 Es az ő fülét én hozzám haytotta, mikor az én életemnec napiaiban ötet ſegitſégül hijnám.

3 Környül vöttec vala engemet az halálnac kötelei és az pokolnac keſerűſégi el foglaltac vala engemet, nyomorúſágot és nyaualyát talalta vala.

4 Es az Wrnac neuét ſegitſégül hiuám (ezt monduán:) kérlec Wram, ſiabadits meg az én lelkemet.

5 Kegyelmes az WR és igaz: és az mi Iſtenünc irgalmas.

6 Meg örizi az alázatoſokat az WR: mikorön el fogyátkoztam vólna meg ſiabaditá engemet.

7 Tęry meg én lelkem [a] az te nyugalmadba: Mert az WR iól tött te veled.

8 Miuel hogy meg ſiabaditotad az én lelkemet az haláltól: az én ſiemeimet az köny húllatáſtól és az én lábamat az eſettől.

9 Iároc az Wrnac ortzáia előtt [b] az élöknec földökben.

10 Hittem, és annac okaért ſiólam, [c] (noha) én felötte igen meg aláztattam vólna.

11 En azt mondottam az én félelmemnec ideién: Minden ember hazug.

12 Miuel fizeſsec az WRnac, minden én hozzám való ió tétéméniért?

13 Az ſiabaduláſért való hála adáſnac pohárát veſiem [d] és az WRnac neuét hiuom ſegitſégül.

14 Az én fogadáſimat meg adom az egéſi köſség előtt az WRnac.

15 Az WRnac ſiemei előtt betſülletes

[a] Az az. En lelkem legyen ezendeſségben.

[b] Az az, Istöt ſtöt én velem az Iſten, miuel hogy meg ſzabaditot es meg tartot engemet, annira hogy az élöc közöt iarhatnec.

[c] Az az. Noha ſoc ke-ſertetem voltés igen meg alaztattam vala, mind az által Iſtenben valo bizemet meg tartotta és vallaſt töttem az hazugoc ellé, hogy az Iſten kegyelmeſségében bizom.

[d] Az az. Kembe veſſé az itali aldozatnac pohárát hala adáſnakokaért. és az te neuedet emlitue, vallaſt teſzec arrul hogy te ſzabaditotal meg engemet. az az. Aldozom neked, &c.

tſületes az ö ſienteinec haláloc.
16 Wram, kętſégnélkül én te ſiól
gád vagyoc. En te ſiólgád va-
gyoc, te ſiólgáló leányodnac fia,
ki az én köteleimet el ſiaggattad.
17 Te néked áldozom hálá adáſ
nac áldozattyával és az WRnac
neuét ſegitſégöl hiuom.
18 Az én fogadáſimat meg a-
dom az Wrnac az ö egéſi gyülé-
kezeti elött.
19 Az WRnac házánac tornát-
ziban: te közepetted Ieruſálem.
Diczériétec az WRat.

CXVII.

Az prophéta inti az poganyokat hogy az Iſtent diczériec, mellyi dologgal iöuendöt mind az pogany népec hiuatalároi.

1 DIczériétec az WRat min
den pogany népec, ditſér-
iétec ötet minden népec.
2 Mert el hatalmazott mi ray-
tunc az ö irgalmaſsága: és az Wr
nac igaſsága meg marad mind
öröcké. Diczériétec az WRat.

CXVIII.

Dáuid az ö ſoc nyomoruſágitol meg ſiabaduluán, és királlya valaztatuan Iſtentöl az Izrael népet az Aaron házát, és az iſten ſelöket az Iſtennec diczéretire inti. Az vrán meg mondgya azt menye io tétement vöt Iſtentöl, és hogy nem álnoc meſterſeggel iustott az kiralſághoz, hanem iſtentöl válaſztatott.

1 HIrdeſsétec az Wrat, mert
igen ió: mert mind öröcké
még marad az ö irgalmaſſága.
2 Mondgya ezt moſt az Izrael,
hogy mind öröcké vagyon az ö
irgalmaſsága.
3 Mondgya ezt moſt az Aaron
háza: hogy mind öröcké meg áll
az ö irgalmaſſága.
4 Mondgyac moſt az Iſten fé-
löc, hogy mind öröcké meg áll
az ö irgalmaſſága.
5 Az én nyomoruſágomban ſe-
gitſégül hiuám az WRat, és né-
kem meg feleluén, tágas helyen
helyheztete engemet az Iſten.
6 Az WR én velem vagyon,
nem félec hogy árthatna nékem
az ember.
7 Az WR én velem vagyon az
én ſégitöim között, és én meg lá-
tom az én ellenſégimen, (az mit
kéuánoc.)
8 Iob az Iſtenben bizni, hogy
nem mint az emberekben.
9 Iob az Iſtenben bizni, hogy
nem mint az feiedelmekben.
10 Minden pogányoc környül
vöttenec vala engemet, De az
Wrnac neuében el veztém az o-
kat.
11 Felötte igen meg környekez-
tec vala engemet: De az WRnac
neuében el veztém öket.
12 Környül vöttec vala engemet,
mint az mellyec el óltattac mint
az töuiſnec tüze: mert az Wrnac
neuében el veztém öket.
13 Igen taſiitottál vala engemet
hogy el eſném: De az WR meg
ſegélle engemet.
14 En erösſégem és én éneke az
Iſten: ö ſiabaditot meg engemet.
15 Enekléſnec és ſiabaduláſnac
ſiaua vagyon az igazaknac ſátro-
rokban: Az WRnac (vgy mond)
iob karia hatalmaſon tſelekedett.
16 Az WRnac karia fel magaz-
taltatott: Az WRnac iob karia
hatalmaſon czelekedett.

17 Nem haloc meg hanem élec: és hirdetem az WRnac dolgait.

18 Keményen meg oſtoroza engemet az Iſten: De meg nem öle engemet.

19 Niſſátoc meg nékem az igaſſágnac kapuiát, hogy azon bę ménuén diczérjem az Iſtent.

20 Ez az Wrnac kapuia, mellyen az igazac mennec bę.

21 Diczérlec tégedet, mert meg hallgattál engemet, és engemet meg ſabadittottál.

Matth 21. Mar. 12. Luc. 20. Act 4. Rom 9. 1 Pet 2. Eſa 28. 22 Az kő mellyet az eppitőc meg veretrec, lett ſiegelet kő.

23 Az Wrtól lőtt ez, melly czudálatos az mi ſemeinc elött.

24 Ez az nap mellyet az WR rendelt, örüendezzünc és vigadgyunc azon.

Matth 21. Mar. 12. 25 O WRam kérlec tarts meg: Kérlec WRam, adgy io elömenetelt moſt.

26 Aldott ki iött az Wrnac neuében: Aldnac titeket kic az Wrnac házából valóc vadtoc.

27 Iſten az IEHOVA, ki minket meg világoſitott, köteleckel meg kötözue vigyétec az bárányt az óltárnac ſarua g.

28 En Iſtenem vagy te, diczérlec tégedet: En Iſtenem fel magaztallac tégedet.

29 Hirdeſsétec az WRat, mert igen io: mert mind öröcké meg marad az ö irgalmaſſága.

CXIX.

Dáuid az ö ſzámki vetéſének ideién magát ez enekel vigaztalian. meg mondgya hogy az hiueknec bodogſágoc az iſtennec akaratyának kötueſében vagyon. mellyet az ö rőſzuenyében ki ielentet: könyörög azért Iſtennec hogy az ö akaratyanac es tőruenyes nec tudáſára taniteſſa őret, es meg oltalmazza az ö teſtének, az bűnnec, ez világnac, az Sátánnac es minden ellenſéginec keſerüſségétől. Végſőr az ö egeſs élete felöl, es az moſtani dolga felöli io lelki elmérettel léuen, magát és az ö életenec igazgatáſát Iſtennec ayanlia az ö neue diczőſségére, es maganac leikenek üdőſſegére.

1 BOdogoc az kic az ö vtokban ártatlanoc, à kic iárnac az Wrnac tőruényében.

2 Bódogoc az kic meg őrizic az ö tanubizonſágit: és az kic tellyes ſiiuel kereſic őtet.

3 Az kic nem czelekeſſinec hamiſságot: hanem az ö vtaiban iárnac.

4 Te paranczoltad (WRam:) hogy az te paranczolatitad igen meg őrizzük.

5 Vayha igazgattatnának az én vtaim: az te paranczolatidnac meg őrzéſére.

6 Ackor meg nem ſiégyenülnéc: mikoron néznéc minden te paranczolatidra.

7 Diczérlec tégedet tizta ſiuemből: minec vtánna meg tanulandom az te igaſságodnac tőruénit.

8 Az te paranczolatidat meg őrizem: ne hagy el ſoha engemet.

II. Nyelztad.

9 Vallyon mimódon iobbittya meg az iffiu az ö vtát? hanem az te beſiédednec meg tartáſával.

10 Tellyes ſiiuemből kereſelec tégedet: ne engedgyed hogy el idegenüllyec az te paranczolatidtól.

11 Az én ſiiuemben el rőytettem az te beſiédedet, hogy ne vétkezzem te ellened.

12 Aldott

2 Aldott vagy te WRam: tanits
megengemet à te parantſolatidra.
13 Az én aiakaimmal hirdetem,
az te ſiádnac tŏruénit.
14 Az te paranczolatidnac vtá-
ban gyŏnyŏrkŏdŏm, miképpen
minden gazdagſágokban.
15 A te paranczolatidról gondol
kodom: és nézec à te ŏſuénidre.
16 Az te paranczolatidban gyŏ-
nyŏrkŏttetem magámat, és el
nem feletkezem az te beſiédidrŏl.

III. *Nyoltzad.*

17 Tégy iól az te ſiolgáddal,
hogy mig élec meg tartſam az te
beſiédedet.
18 Niſd meg az én ſiemeimet,
hogy az te tŏruényednec czudá-
latos bŏlczeſégét láthaſſam.
19 Mig ez fŏldŏn budoſom: ne
rŏyts el én tŭlem az te paran-
czolatidat.
20 Meg eméztetett az én lelkem
az te tŏruényedhŏz való buzgo-
ſágomnac miatta, melly bennem
vagyon mindenkor.
21 Meg dorgálod az keuélyeket:
Atkoztac az kic el táuoznac az te
paranczolatidtól.
22 Vedd el én rólam az ſiidal-
mat és gyalázatot, mert meg ŏ-
riztem az te paranczolatidat.
23 Az feiedelmekis le ŭlnec és
én ellenem ſiólnac, az te ſiólgád
ped g gondolkodic az te paran-
czolatidról.
24 Az te paranczolatid én
gyŏnyŏrŭſegim, és én tanátſoſim.

IIII. *Nyoltzad.*

25 Ragadott az én lelkem az por
hoz: eleuenits meg engemet az
az te beſiéded ſierint.
26 Az én vtaimat te néked meg
beſiéllettem és engemet meg hal-
gattál: tanits engemet az te pa-
ranczolatidra.
27 Engedgyed hogy értſem meg
az te paranczolatodnac vtát: és
gondolkodom az te czuda dol-
gaidról.
28 Az én lelkem el oluadott az
keſerŭſég miatt, vigaztaly meg
engemet az te beſiéded ſierint.
29 Az hamiſſágnac vtát táuoz-
tasd el én tŭlem, és az te tŏrué-
nyedet adgyad én nékem.
30 Az igaſſágnac vtát válaztot-
tam magamnac, az te tŏruénid
forognac elŏttem.
31 Az paranczolathoz ragaz-
kodom WRam: ne gyalázz meg
engemet.
32 Az te paranczolatidnac vtain
iároc: minec vtánna meg a vigaz
talod az én ſiiuemet.

V. *Nyoltzad.*

33 Tanits meg WRam engemet
à te paranczolatidnac vtára, mel-
lyet meg ŏrizzec mind vég glen.
34 Adgy én nékem olly értel-
met hogy meg ŏrizzem az te tŏr
uényedet: és meg tartſam azt tel-
lyes ſiiuemböl:
35 Igazgaſs engemet az te paran
czolatidnac vtában: mert abban
gyŏnyŏrkŏdŏm.
36 Haytſad az én ſiiuemet az te
paranczolatidhoz: és nem az tel-
hetetlenſéghŏz.
37 Fordits el az én ſiemeimet
hogy ne láſſanac hijába valóſá-
got. Az te vtaidban eleuenits meg
engemet.

a: Vagy, meg vidamitod, hi teriezted.

38 Tellyesits meg az te szólgádnac az te besiédedet: ki az te tizteletedhöz ragazkodott.

39 Fordits el az gyalázatot én tölem, melytöl én félec: Mert az te paranczolatid ióc.

40 Imé kéuánom az te paranczolatidat: Az te igasságodban eleuenits meg engemet.

VI. *Nyoltzad.*

41 Siállyon én reiám az te irgalmasságod WRam: és az té siaba ditsasod az te besiéded sierint.

42 Hogy meg felelhessec valóba az engem gyalázónac: hogy bizo dalmam vagyon à te besiédedben.

43 Es az igasságnac besiédét soha ki ne vegyed az én siámból: mert az te itéletidet várom.

44 Es meg örizem az te töruényedet mindenkor: és mind örökön örökké.

45 Es iároc nagy siéles vton. mert az te paranczolatidat kerestem.

46 Es sióloc az te bizońságidról az királyoc elött: és meg nem siégyenülec.

47 Es gyönyörködtetem magamat az te paranczolatiddal, mellyeket sieretec.

48 Fel emelem az én kezeimet az te peranczolatidra mellyeket sieretec: és gondolkodom az te paranczolatidról.

VII. *Nyoltzad.*

49 Emlekezz él meg az te siolgáddal való besiédedröl: melyröl nékem reménséget adtál.

50 Ez az én vigaztalásom az én nyomoruságomban: hogy az te besiéded meg vigaztal engem.

51 Az keuélyec felötte igen czufoltanac engemet, mind az által az te töruényedtöl el nem haylottam.

52 Meg emlekezem az te eleitöl fogua való itéletidröl WRam: és vigaztalást vésiec.

53 Az röttegés környül vött engemet az hitetlenec miatt, kic az te töruényedet el hadtác.

54 Ennékem énekeim vóltanac az te paranczolatid, az én búdosásimnac helyén.

55 Meg emlekeztem éijel az te neuedröl WRam: és meg örzitem az te tudományodat.

56 Ez az én vigaztalásom: hogy az te paranczolatidat meg örizem.

VIII. *Nyoltzad.*

57 En azt modottam hogy az én örökségem Wram, az te besiédidnec meg tartása.

58 Tellyes siiuemböl engeztelem az te ortzádat, könyörüly én raytam az te besiéded sierint.

59 Meg gondolom az én vtaimat hogy forditsam az én lábaimat az te bizońságidra.

60 Sietéc és nem halaztám hogy meg örizném az te parantsolatidat.

61 Az gonosioknac serege meg foztanac engemet, de az te töruényedröl el nem feletkeztem.

62 Eyfęlkor fel kelec hogy tégedet tiztellyelec, az te igasságodnac itéletiért.

63 Társoc vagyoc én mind azok

nac

nac kic tégedet félnec és meg ŏri zic az te paranczolatidat.

64 Az te irgalmaſságoddal tellyes az föld: tanits meg engemet az te paranczolatidra.

IX. Nyoltzad.

65 Kegyelmeſen czelekedtél az te ſiólgáddal Wram, az te beſiéded ſierint.

66 Az okoſságnac és tudománnac drága vóltára tanits meg engemet: mert az te paranczolatidnac hiſiec.

67 Minec elŏtte meg aláztatnám én téuelgec vala, moſtan pedig az te beſiédedet meg ŏrizem.

68 Ió vagy te és ióltéuŏ: tanits meg engemet az te paranczolatidra.

69 Az keuélyec én ellenem hazugſágot gondolnac: En pedig tellyes ſiiuel ŏrizem az te parantſolatidat.

70 Meg kŏuéredet mint az kŏuérſég az ŏ ſiiuŏc: De én az te tŏruénieddel gyŏnyŏrkŏdtetem magamat.

71 Ió énnékem hogy engemet meg aláztál, hogy meg tanulnám az te paranczolatidat.

72 Iob énnékem az te ſiádnac tŏruénye, ſoc ezer arany és ezŭſt pénznél.

X. Nyoltzad.

73 Az te kezeid teremtettenec és erŏſsitettec meg engemet: adgy nékem értelmet hogy tanullyam meg az te paranczolatidat.

74 Az kic téged félnec, látnac engemet és ŏruendeznec: miuel hogy az te beſiédedben vagyon remenſégem.

75 Tudom Wram hogy igazac az te itéletid, és igazán oſtoroztál engemet,

76 Légyen én velem az te kegyelmeſséged, hogy meg vigaztallyon engemet, az te ſiólgádnac mondott beſiéd ſierint.

77 Légyen az te irgalmaſságod én raytam hogy éllyec: Mert az te tŏruényed nékem minden gyŏnyŏrŭſégem.

78 Siégyenŭllyenec meg az keuélyec kic oknélkŭl háborgatnac engemet, holott én az te paranczolatidról gondolkodom.

79 Fordúllyanac én hozzám az kic téged félnec, és az te bizonſágidat tudgyác.

80 Az én ſiiuem tŏkélletes léſien az te paranczolatidban, hogy meg ne ſiégyenŭllyec.

XI. Nyoltzad.

81 Az te ſiabaditáſodnac kéuánſága miatt, el fogyátkozott az én lelkem: Az te beſiédedet várom.

82 Az te beſiédednec kéuánſága miatt el fogyátkoztac az én ſiemeim, ezt monduán: mikor vigaztalſi meg engemet?

83 Ollyanná lŏttem mint az füſtŏn meg ſiáraztott tŏmlŏ: de az te paranczolatidról el nem feletkeztem.

84 Meni léſien az te ſiolgádnac napia? mikor itéled meg az én háborgatóimat.

85 Vermet áſtanac nékem az keuélyec, kic nem élnec az te tŏruényed ſierint.

86 Minden te parantſolatid igazac: oknélkŭl háborgatnac engemet, ſegély meg engemet.

87 Czac nem meg emézttettec engemet ez földŏn: mind az által én el nem hadtam az te parantſolatidat.

88 Az te ió vóltodból eleuenits meg engemet, és meg ŏrizem az te ſzádnac bizonſág tételit.

XII. Nyoltzad.

89 WRam mind ŏrŏcké meg marad menyben az te beſiéded.

90 Nemzetſégrŏl nemzetſégre vagyon az te igaſſágod: meg erŏſsitetted az földet és meg marad.

91 Az te parantſolatid ſzerint állanac mind ez ideig: mert mindenec te ſiólgaid.

92 Ha az te tŏruényed nem vólt vólna én gyŏnyŏrŭſégem: el vezſitem vólna régen az én nyomorúſágomban.

93 Soha el nem feletkezem az te parantſolatidról: mert azoc által eleuenitettél meg engemet.

94 Tiéd vagyoc én, tarts meg engemet: mert az te parantſolatidról tudakozom.

95 Engemet vártac az gonoſioc hogy el véſieſſenec, de én az te bizonſágidat gondolom meg.

96 Minden tŏkélletes dolognac látom hogy vége léſien: de az te parantſolatid igen ſzéleſec.

XIII. Nyoltzad.

97 Melly igen ſieretem az te tŏruényedet: egéſi nap eſtig ezac arról gondolkodom.

98 Az én ellenſégimnél bŏlczeb bé tŏttél engemet à te paranczolatiddal: mert azoc mindenkor én velem vadnac.

99 Minden én tánitóimnál engemet bŏlczebbé tŏttél, mert az te bizonyſágid az én gondolatim.

100 Az vén embereknél bŏlczeb vagyoc, mert az te paranczolatidat meg ŏrizem.

101 Minden gonoſinac ŏſuényé tŏl meg tartoztattam az én lábaimat, hogy meg ŏrizném az te beſiédedet.

102 Az te tŏruénidtŏl el nem táuoztam, mert te tanitottál engemet.

103 Melly édeſec vóltac az én ényemnec az te beſiédid, édesbec vóltac az én ſzámnac az méznél.

104 Az te paranczolatidból bŏlczé lŏttem, annac okaért gyŭlŏlŏm minden hamiſságnac ŏſuényét.

XIIII. Nyoltzad.

105 Az én lábamnac ſŏuednekе az te lgéd: és az én ŏſuényemnec világa.

106 Mert eskŭtttem és meg állom, hogy meg tartom az te igaſságodnac tŏruénit.

107 Felŏtte igen meg nyomorotam Wram, elenenits meg engemet az te beſiéded ſierint.

108 Az én ſzámnac ſzabad akarat ſzerint való áldozati legyenec kedue-

keduesec te elötted: Az te töruénidre tanits meg engemet.

109 Az én lelkemet az én markomban hordozom mindenkor, mind az által az te töruényedröl el nem feletkezem.

110 Az gonosioc nékem töört vetettec: de az te parantsolatidtól el nem téuelyedtem.

111 Örökség sierint birom az te bizońság tételidet mind örökké: mert az én siiuemnec öröme azoc.

112 Haylott az én siiuem az te parantsolatidnac czelekedetire, mind örökké és mind végig.

XV. Nyoltzad.

113 Az álhatatlanokat gyülölöm, az te töruényedet pedig sieretem.

114 En röytec helyem és paisom vagy te: Az te besiédedben vagyon reménségem.

115 Táuozzatoc el én tölem gonosioc, hogy örizzem meg az én Istenemnec parantsolatit.

116 Táplály engemet Wram à te besiéded szerint, hogy éllyec: és ne hágy siégyent vallanom az én reménségemben.

117 Támogass engemet hogy siabadullyac meg: és az te parantsolatidra nézec s'üntelen.

118 Meg tapodod mind azokat kic az te parantsolatidtól el táuoznac, mert az ö álnokságoc hazugság.

b: Salaknac hijac az ezüstnec, arannac vagy vasnac az állyat vagy sepreiét.

119 Mint az salakot, b azonképpen el veted ez földnec istentelenit: annac okaért sieretem az te bizońság tételidet.

120 Az te töled való félelem miatt resiketett az én testem: mert az te itéletidtöl féltem.

XVI. Nyoltzad.

121 Itéletet és igasságot czelekedtem, ne adgy engemet azoknac kezekbe kic engemet nyomorgatnac.

122 Légy kezes az te siólgádért néki iauára, hogy az keuélyec el ne nyomianac engemet.

123 Az én siemeim el fogyátkoznac az te siabaditásodnac kéuánsága miatt, és az te igasságodnac besiéde miatt.

124 Czelekedgyél az te siolgáddal az te irgalmasságod sierint, és az te parantsolatidra tanits meg engemet.

125 Te siólgád vagyoc én: adgy nékem értelmet, hogy tudgyam meg az te bizońság tételidet.

126 Ideie vagyon hogy az WR (itéletet) czelekedgyéc, mert az te töruényedet meg rontottác.

127 Annac okaért az te parantsolatidat inkáb sierettem az igen tizta arańnál.

128 Azért minden te parantsolatidat igazaknac mondom lenni, és az hamisságnac minden ösuénit gyülölem.

XVII. *Nyoltzad.*

129 Czudálatosoc az te bizońság tételid: azért meg örizi az én lelkem azokat.

130 Az te besiédidnec aytaia meg világosit, és értelmet ád az kiczineknec.

131 Az én siámat el siélesitem és

léhec: mert az te paranczolatidat nagy kéuánſággal kéuántam.

132 Tekints én reiám és kŏnyŏrŭly raytam, az mint ſioktál tſele kedni az te neuednec ſieretŏiuel.

133 Az én v́taimat vezęrlyed az te beſiédeddel: és ne engedgyed hogy ſemmi hamiſság wralkodgyéc én bennem.

134 Sſabadits meg engemet, az embereknec álnokſágoktól, és meg ŏrizem à te parantſolatidat.

135 Az te ortzádat világoſits meg az te ſiólgádon: és tanits meg engemet az te parantſolatidra.

136 Vizeknec folyáſi ſiármaznac az én ſiemeimbŏl, azoc miatt kic az te tŏruényedet nē ŏrizic meg.

XVIII. *Nioltzad.*

137 Igaz vagy Wram, és igaz az te itéleted.

138 Parantſoltad az te bizońſágidnac igaſſágat, és az te igaz mondáſidat igen meg ŏrizni.

139 Az te hozzád való buzgo ſerelmem meg emézt engemet: mert el feletkeztec az te beſiédid rŏl ez én ellenſégim.

140 Felŏtte igen tizta az te beſiéded: és az te ſiólgád ſiereti azt.

141 Kitſiń vagyoc én és vtálatos: De az te paranczolatidról el nem feletkeztem.

142 Az te igaſſágod ŏrŏcké való igaſſág, és à te tŏruényed igaſſág.

143 Nyomoruſág és keſerŭſég talált engemet: De az te parantſolatid én gyŏnyŏrŭſégim.

144 Az te bizońſág tételidnec igaſſága meg marad mind ŏrŏcké: adgy nékem értelmet hogy elhéſſec.

XIX. *Nioltzad.*

145 Mikor kiáltoc te hozzád tellyes ſiiuembŏl, halgas meg engemet WRam: hogy az te paranczolatidat meg ŏrizzem.

146 Mikor ſegitſégŭl hijlac tarts meg engemet: hogy meg ŏrizzem az te paranczolatidat.

147 Haynalnac elŏtte kiáltottam te hozzád, az te beſiédedben vólt reménſégem.

148 Az én ſiemeim az vigyázókat elŏl véſiic: hogy az te beſiédedrŏl gondolkodgyam.

149 Az én ſiómat halgaſd meg az te kegyelmeſséged ſierint: Wram à te tŏruényed ſierint eleuenits meg engemet.

150 En hozzám kŏzelgettec à gonoſi háborgatóc, kic az te tŏruényedtŏl meſiſie táuoztanac.

151 Kŏzel vagy te Wram: [c] és minden te paranczolatid igazac.

152 Régtŏl fogua tudom az te bizońſágid felŏl: hogy azokat ŏrŏcké állandócká tŏtted.

[c] Az az. Noha kŏzel vadnac az én ellenſegim, de te kŏzelb vagy, mert az te igéretid igazac.

XX. *Nioltzad.*

153 Láſd meg az én nyomoruſágomat és ſiabadits meg engemet: mert az te tŏruényedrŏl nem feletkezem el.

154 Itéld meg az én igyemet es ſiabadits meg engemet: Az te beſiéded ſierint eleuenits meg engemet.

155 Táuól vagyon az ſiabaditás az gonoſioktól: mert az te paranczolatidat nem kereſic.

156 Az

156 Az te irgalmaſſágid nagyoc Wram: Az te tőruénid ſierint euenits meg engemet.

157 Sokan vadnac az én nyomorgatóim és háborgatóim: De az te bizońſág tételidtől nem táuoztam el.

158 Látám az bűnősőket és győt relmem vala, hogy az te beſiédedet meg nem őriztéc.

159 Láſd meg hogy az te parantſolatidat ſieretem Wram, az te ió vóltod ſierint eleuenits meg engemet.

160 Az te beſiédednec feie az igaz mondás, és mind őrőcké vagyon minden te igaz itéleted.

XXI. Nyoltzad.

161 Az feiedelmec oknélkűl háborgattac engemet, à te beſiédedtől félt az én lelkem.

162 Győnyőrkődőm az te beſiédedben, mint az ki nagy nyéreſéget talált.

163 Az álnokſágot gyűlőlőm és vtálom: à te tőruénjedet ſieretem.

164 Minden napon hętſier ditſérlec tégedet: Az te igaſſágodnac itéletiért. d

d: Az az. A te igaz itéletidért.

165 Nagy békeſégec vagyon az te tőruényednec ſieretőinec, és nintſen azoknac bántáſoc.

166 Várom az te ſiabaditáſodat Wram: és az te parantſolatidat czelekekeſiem.

167 Meg tartya az én lelkem az te bizońſágidat, és azokat igen ſieretem.

168 Meg tartom az te parantſolatidat és bizońſágidat: mert minden én vtáim te előtted vadnac.

XXII. Nyoltzad.

169 Kőzelgeſſen az én kőnyőrgéſem à te ortzád eleibe Wram: az te beſiéded ſierint tégy bőltſé engemet.

170 Menyen te elődbe az én kőnyőrgéſem: Az te beſiéded ſierint ſiabadits meg engemet.

171 Az én aiakaim mondanac ditſéretet: minec vtánna meg tanitandaſi engemet az te parantſolatidra.

172 Az én nyeluem énekli az te beſiédedet: mert minden te parantſolatid igazac.

173 Légyen az te kezed nékem ſegitſégűl: mert az te parantſolatidat válaztottam magamnac.

174 Kéuánom az te ſiabaditáſodat Wram: és az te tőruényed nékem minden gőnyőrűſégem.

175 Eellyen az én lelkem, hogy ditſérien tégedet: és az te itéletid legyenec nékem ſegitſégűl.

176 Téuelgettem mint az el veſiett iuh, kereſd meg az te ſiolgádat: mert az te parantſolatidat nem feleytettem el.

CXX.

Panaſſolkodic Dáuid az ő ellenſéginec kegyetlenſegekről, kiknec arultatáſokal es hazug nyelueckel hamiſſan terheltetic vala.

1 AZ én nyomoruſágomban az Wrhoz kiáltéc: és meg halgatá engemet.

2 Wram az én lelkemet ſiabadits meg az hamiſſág ſióló aiakaktól, és az czalárd nyelwtől.

3 Mitſodát ád te néked, vagy miuel gazdagit meg tégedet az czalárd nyeluő ember?

4 Kiknec

4 Kiknec beſiédec haſonlatoſoc az erősnec eles nilaihoz, és az fenyő fába eſett tűzhöz.

5 Iay nékem hogy ſi ámki vetett vagyocà Meſech nemzetſége között, és lakom à Kedar nemzetſégénec ſátori között.

6 Soc ideig lakott az én lelkem, az békeſégnec ellenſégiuel.

7 En az békeſéget ſieretem: De mikor én ſióloc, ők vijadalhoz kéſülnec.

CXXI.

Tanit az Prophéta hogy czac az Iſtentől kel várni ſegitſéget, és az Iſtennec kegyelmes atyai gond viſeleſer az ő fiainac óltalmazaſokban ekes beſedeckel magazrallya.

1 FEl emelém az én ſiemeimet az hegyekre, honnét iöne én nékem ſegitſégem.

2 Az én ſegitſégem az Wrtó lvagyon, ki teremtette az mennyet és az földet.

3 Nem engedi hogy az te lábad el eſſéc: nem ſiunyad az te őriződ.

4 Imé nem ſiunyad és nem aluſſic az Izraelnec őrizője.

5 Az WR te néked őriződ, az WR te néked árnyékod, és az te iob kezed felől vagyon.

6 Nappal az nap tégedet meg nem éget: vagy az hóld éjjel.

7 Az WR meg őriz tégedet minden gonoztól: meg őrizi az te lelkedet.

8 Az WR meg őrizi az te ki meneteledet és bę meneteledet: moſtantul fogua mind örökké.

CXXII.

Hogy az Propheta az neper az Templomban valo Iſteni ſolgálatra, es az Iſteni külső tiszteletecnec gyakorlàſára indirani, azt mongya meg hogy az nepnec bódog allapatya ebben vagyon, hogy az Iſten az kiràlſ feket eruſálemben helheztette, honnét őket óltálmazni akarna.

1 ORuendezec mikor nékem azt mnodgyác: meñyünc el az WRnac házába.

2 Hogy állanac az mi lábainc az te tornátzidban ô Ieruſálem.

3 Az Ieruſálem ſiépen eppitetett város, melly egybe ſierkeztetett egyenlö képpen.

4 Hogy oda mennyenec az nemzetſégec, az WRnac nemzetſégi az Izraelnec bizońſágához: Az Wrnac neuénec tizteletire.

Izrael bizonyſágának neueſi az Iſtennec láſſàt, melly az Iſtennec ſolen vaſò volt mas bizonyſága vala.

5 Mert ott helheztettec az itélnec ſięki: à Dáuid házának ſiękei.

6 Könyörögietec az Ieruſálemnec békeſégeiért: és legyenec ſierentſéſec az kic téged ſieretnec.

7 Légyen békeſég az te keritéſedben: és czendeſſég az te tornyaidban.

8 Az én attyámfiaiért és az én barátimért, kérem moſt hogy légyen békeſég te benned:

9 A mi WRunknac Iſtenünknec házaiért kéuánoc te néked iót.

CXXIII.

Az hiuec az ő nyomoruſágokban Iſtenhöz folyamodnac, az ő kegyelmet keric miuel hogy remenſégec czac ő benne vagyon.

1 TE hozzád emelem az én ſiemeimet, ki lakozol menyekben.

2 Imé miképpen az ſiolgáknac ſiemei az ő Wroknac ſegitſégekre néznec, és az ſiolgáló leánnac ſiemei az ő aſiſionyánac ſegitſégére: Azonképpen az mi ſiemeinc az mi WRunkra Iſtenünkre, mig nem könyörül mi raytunc.

3 Könyörüly raytunc WRam, könyörüly raytunc: mert meg telyeſedtünc gyalázattal.

4 Igen meg tellyeſedett az mi lelkünc az gazdagoknac czufolá-ſockal: és az keuélyeknec meg vtáláſockal.

CXXIIII.

Diuid ez énekben bizonſagot téſen arról, hogy az annya fent Egyház az nagy veſedelemből ezac az Iſten ſegitſége által ſabadult meg. Annac okaért inti az hiueket hálá adáſra.

1 HAz WR nem vólt vólna mi velönc, mondgya moſt az Izrael.

2 Ha az WR nem vólt vólna mi mellettönc, mikor az emberec mi ellenöc támadnának.

3 Ackor minket eleuenen el nyeltenec vólna, mikor az ö búſulóſoc mi ellenünc fel geriedet vólna.

4 Ackor az vizec el búritottác vólna minket: az patac által ment vólna az mi lelkünkön.

5 Ackor által mentec vólna à mi lelkünkön az meg áradott vizec.

6 Aldott légyen az WR, ki nem adott minket prædára az ö fogoknac.

7 Az mi lelkünc meg ſabadúlt mint az madar az madaráſinac töriből: az tör el ſakadozott és mi meg ſabadúltunc.

8 Az mi ſegitſegünc vólt az WRnac neuében: ki teremtette az mennyet és földet.

CXXV.

Az Iſtennec erös es öröcke valo oltalmáról fol-meliyel oltalmazza az hiueket, hogy az hiueknec az ö nyomoruſ gokban io reménſegec légyen és Iſtentöl varianac.

1 AZ kic biznac az Wrban, haſonlatoſoc léſinec az Sion hegyéhöz, mely meg nem mozdúl, és mind öröcké meg maradnac.

2 Mint az Ieruſálem környül hegyec vadnac: azonképpen vagyon az WR az ö népe környül, moſtantól fogua mind öröcké.

3 Mert nem marad meg az gonoſioknac birodalmoc az igazakon: hogy az igazac ſemi hamiſſágra ne nyuytſác az ö kezeket.

4 Tégi ról Wram az iockal, és az igaz ſiiuö embereckel.

5 Az kic pedig az ö gonoſſágokra ternec, az WR küldgye el azokat (veſiedelemre) az hamiſſágnac czelekedöiuel.

Légyen békeſég az Izraelen.

CXXVI.

Az Prophéta az Babyloniából meg ſabadúlt hiueket inti hálá adáſra, és az ſabadulaſnac io reménſegét magazrallya. Az után könyörög hogy Iſten az ö el kezdett dólgát végezze el. Vigaſtor az népet bizratrya az tellyes ſabadulaſſal, az Iſtennec elebbi io tétemeniböl.

1 MIkor az WR viſſiſia hozná az Sionnac foglyait, ollyanoc valánc mint az kic álmodoznac.

2 Ackor neuetſéggel bę teléc az mi ſiánc és az mi nyeluönc vigaſſággal: ackor azt mondottác az pogányoc magokban, hatalmaſon czelekedett az WR ezeckel.

3 Hatalmas dólgokat czelekedet mi velünc, azért vigadunc.

4 WRam ſiabadits meg az mi foglyainkat, mintha vizet vinnél az ſiáraz tartományba.

5 Az kic vetnec köny húllataſſal, nagy örömmel aratnac.

6 Az ki az ö kereſett maguát viuén, ſirua mégyen vala, az terien meg nagy énec ſióual, hozuán az ö kéueit.

CXXVII.

CXXVII.

Megtánit Dáuid ez énekben, hogy az ember semmit nem ßerezhet, semmit meg nem tarthat, és az emberi nemzetségis nem ßaporodhatic az Istennec áldásanélkül, és hogy azért mindeneket ö tőlekel varni.

1 HA az WR nem eppiti az házat, hiába fáradnac az kic azt eppitic: ha az WR nem ŏrizi az várost, hijába vigyáznac az ŏrizŏc.

2 Hijába való dolog néktec reggel hamar fel kelnétec, kęsŏn fekennétec le, és nagy fáradsággal kenyeret ennétec: holott az Isten az ŏ ßerelmesinec enged álmot. [a]

3 Imé az WRnac ŏrŏkségi az fiac, és az asißoni állatnac méhénec gyŭmŏltse, iutalom.

4 Miképpen az nijlac az hatalmas erŏsnec kezében, ollyanoc az iffiuságnac fiai.

5 Bódog az ki meg tŏlti az ŏ tegzét azockal, nem ßégyenŭlnec meg mikor az ŏ ellenségeket az kapuban meg ßólittyac.

[a] Az 3. Mikeppen hogy nagy fáradsággal gyŏtri magokat az hitetlenec az kenyeret azonkeppen az ŏ hiuenec Isten enged ningoda mot és hogy nagy kŏnnyen vgy mint alomban talallyanac kenyeret

CXXVIII.

Ez énekben meg mondgya az Prophéra hogy az Isten tiztelŏknec, mind keualképpen mind kŏzŏnféges keppen iol léßen dolgoc.

1 BOdog ember az ki féli az WRat: és az ki az ŏ vtaiban iár.

2 Az te kezeidnec munkáiát éßed: Bódog vagy, iól léßen dolgod.

3 Az te feleséged ollyan léßen mint az termŏ ßŏlŏ az te házaidban: az te fiaid mint az olay fánac ágai az te aztalod kŏrnyŭl.

4 Imé igy áldatic meg az férfiu ki féli az WRat.

5 Meg áld téged az WR Sionból: [a] és meg látod az Ierusálemnec iauait életednec minden ideiében.

6 Es meg látod fiaidnac fiait: és az Izraelen való békeséget.

[a] Sionbol mongya hogy meg ald Isten, mert mondatic vala lakozni az templumban Psal. 132.

CXXIX.

Az hiuec emlekeznec ez énekben ez világon valo soc nyomoruságokrol, és az Istentŏl valo ßabadirásokrol és meg mondgyác az ŏ ellenségeknec veßedelmeket.

1 GYakorta nyomorgattác engemet az én iffiuságomtól fogua, mondgya most az Izrael.

2 Gyakorta nyomorgattác engemet az én iffiuságomtól fogua, mind az által nékem semmit nem árthattac.

3 Az én hátamon ßántottác az ßántóc, és hoßßú barázdat vontác.

4 Az WR igaz, el ßaggatta az gonoßoknac kŏteleket.

5 Meg ßégyenŭlnec és hátra tęrŭlnec mind azoc kic gyŭlŏlic az Siont.

6 Ollyanoc léßnec mint az ház fŏdelen való fŭ, melly minec elŏtte ki ßaggattatnéc meg ßárad.

7 Mellyel az arató meg nem tŏlti az ŏ markát: sem az ŏ ŏlét az kéue kŏtŏ.

8 Es nem mondgyác az vton iáróc: Az WRnac áldása légyen raytatoc: áldunc titeket az Wrnac neuébe.

CXXX.

Keserues embernec buzgoságos imadsága ez, mellyben elŏßer az bŭnnec botsánattyaiert

tyáért kőnyőrőg, az vtán ſabadulaſáért, és illyen módon az hiueket ió reménſégre inditya, miuel hogy Iſten az őueinec ſabaditóia, és néki mindenkor modgya vagyon az meg ſabaditásban.

1 AZ mélſégből kiáltoc te hozzád Wram.

2 WRam halgasd meg az én ſiómat, az te fűleid legyenec figyelmeteſec az én kőnyőrgéſemnec ſiauára.

3 Ha az mi bűneinket meg tartandod Iſten: WRam kiczoda maradhat meg.

4 De te nállad vagyon az kegyelem, hogy tizteltesſél.

5 Várom az Wrat, vária az én lelkem: és az ő beſiédében vagyon az én reménſégem.

6 Az én lelkem figyelmetesben vária az Wrat, hogy nem mint az vigyázóc az reggelt, az vigyázóc (mondoc) az reggelt.

8 Váriad Izrael az Wrat, mert az Wrnál vagyon az kegyelmeſſég, és bőwſéges ő nála az ſiabaditás.

8 Es ő ſiabadittya meg az Izraelt, minden ő bűneiből.

CXXXI.

Dauid az ő alazatoſſágáról téſen bizonyſagoc ez énekben, hogy az ő példáiáual az ſentekeris haſonlatos alazatoſſágra inditſa.

1 VRam nem fuualkodic fel az én ſiiuem, ſem az én ſiemeim nem emelkedtec fel, és nem iártam nagy és én felőttem való czudálatos dolgokban.

2 Ha ollyan nem vóltam,[a] és az én lelkem ollyan nem vólt mint az téytől el válaztatott gyermec: és haſonlatos vólt én bennem az én lelkem az teytől el ſiakaztatott gyermekhőz.

3 Bizzál Izrael az Wrban, moſtantól fogua mind őrőcké.

a: Mintha azt mondana: bátor Iſten meg bűnteſſen ha ollyan nem vóltam.

CXXXII.

Ez énekben Dáuid imádkozic Iſtennec, az orſagnac, az papſágnác, és az Ieruſálem vároſanac meg maradaſáért, mellyet Iſten igért vala.

1 EMlekezzél meg Wram az Dáuidról, és minden ő nyomorúſágáról.

2 Ki meg eskűtt az WRnac, fogadáſt tőtt az Iácobnac erős Iſtenénec.

3 Ha bę menendec az én házamnac haylokába: ha az én ágyamba fel hágoc.

4 Ha az én ſiemeimnec alunni hagjoc, és az én ſiőmöldőkimnec ſiunyadni, (bátor el veſiſiec.)

5 Mig nem meg találom az Wrnac[a] helyét, és az Iácobnac erős Iſtenénec ſátorinac helyét.

6 Imé hallottuc hogy vólt az (régen) Ephratanál: [b]vólt az ideie mikor meg találtuc azt az Iaarnac mezeién.[c]

7 El mégyűnc moſt az ő haylokihoz, hogy meg haytſuc magunkat az ő lábainac ſámolyánál

8 Kely fel WRam hogy meny az te nyugodalmodba, te és az te erődnec ládáia.

9 Az te papid öltöztesſenec fel igaſſággal, és az te ſientid őruendezzenec.

10 Az Dáuidért az te ſiólgádért, ne vtáld meg az te meg kenetett királyodnac ortzáiát.

a: Erti az Iſten ládáiát mellyet neüez Iehouanac, mert az Iſtnec ielen vol vóltanac iele vólt.

b: Az az, Silohban, az Ephraim nemzetſégében mert ott volt az Iſten ládáiá mind az Eli pap halálaig.

1 Sam: 4.

c: Az az, Kiriath Iehariman.

d: Az az, tékellettes igaz igeretet tárt Dáuidnac vagy, meg eskût t bizonyal. 2.Sam:7.

11 Megeskütt az WR Dáuidnac igasſággal, d és azt meg nem máollya,(ezt monduán:) Az te á-gyékodnac gyümölczéből ültetec(királt) az te ſiękedbe.

12 Ha megörizendic az te fiaid az én ſiöuetſégemet, és az én bizonſágimat,mellyekre öket meg tanitom, azoknac fiaijs mind örökké ülnec az te ſiękedben:

13 Mert válaztotta az WR Sionot,ſierette azt magánac lakó helyül. (ezt monduán:)

14 Ez léſien az én nyugodalmom mind örökké: itt lakozom, mert ezt kéuántam vala.

15 Az ö eleſégét meg áldom gazdagon: és az ö ſiegénit bę töltöm kenyérrel.

16 Es az ö papiait mególtalmazom, és az ö ſientei nagy örömmel öruendeznec.

e: Vagy ſzaporodgyre teriedgyen. az gazdr. 17 Azt miuelem ott hogy teremien az Dáuidnac ſiarua, holott ſierzettem ſiöuetneket az én megkent királyomnac,

18 Az ö ellenſégit gyalázattal f vegyira- veſiem környül, ö rayta pedig ſéulic f az ö ékeſsége.

CXXXIII.

Dauid ez enekben alánlya az Iſten népének eggyeſséget, és annac ékeſſégét vagy haſna it. ſép haſonlatoſſágockal mutattya meg.

1 IMé melly igen ió és melly gyönyörüſéges dolog, az atyafiaknac eggyeſſégben való lakáſoc.

2 Ez igaz ollyan mint az ember feiére öntetet drága kenet, melly az Aaron pap ſiakálán mégyen alá, melty le ſo'y ſiinte az ö öltözetinec alſó peremiére.

3 Mint az Hermon hegynec harmattya, és melly az Sion hegyeire ſiáll: mert ott paranczollya az WR hogy légyen áldás és élet mind örökké.

CXXXIIII.

Az Prophéta inti az anyafent Egy hizat, hogy az Iſtent áldgya Éiſnetken, igereceketis tében.

1 IMé moſtan áldgyátoc az Wrat, Wrnac minden ſiólgai, kic minden éiiél állotoc az Wrnac házában.

2 Emellyétec fel az ti kezeitecket az Wrnac házában, és áldgyátoc az Wrat.

3 Aldgyon megtégedet az Wr Sionból, ki teremtette az mennyet és az földet.

CXXXV.

Az Prophéta ez énekben az Iſtennec dicſéretire int. miuel hogy az ö valaztott népet kéuálképpen való kegyelméuel méltoztatta volt, és az ö hatalma és diczőſége mind ez világon fenlyéc. Az vrán az bálványokat es az bálvány imádokat neueti és czuſollya. Hatalmát pedig Iſtennec azért magazti'ya, hogy az emberec neki inkáb meg hodollyanac es ötet tiztellyec.

1 DIczériétec az Wrnac neuét: Diczériétet Wrnac ſiólgai.

2 Kic állotoc az Wrnac házában: à miſtenünknec házának tornátziban.

3 Diczériétec az Iſtent, mert ió az WR: Enekellyetec az ö neuének, mert gyönyörüſéges.

4 Mert az Iácobot válaztotta magá-

magánac az Isten: az Izraelt ö saiat népéué.

5 En bizonnyal tudom hogy nagy az WR: és az mi Istenünc minden Isteneknec felötte.

6 Mindeneket valamiket akar az WR czelekesiic mennyekben és az földön: az tengerben és minden mélségekben.

7 Ki az felhöket az földnec vtól so határából fel hozza, ki villamásokat sierez esöuel egybe, és az sielet ki hozza az ö tárházából.

8 Ki az Ægyptumnac elsö siülöttit meg ölte, mind emberec mind barmoc között.

9 Mikor ieleket és czudákat boczátott vólna reiád te Ægyptum orsiága: Pharaora és minden ö siólgaira.

10 Ki meg vert soc népeket: és erös királyokat meg ölt.

11 Sihont az Amorrheusoc királlyát, és Ogot az Básannac királlyát: és az Cananęusoknac minden birodalmokat.

12 Es az földet melly ö örökségec vala, adá örökségül Izraelnec, az ö népénec.

13 WRam az te neued mind örökké vagyon: Wram az te emlekezeted nemzetségröl nemzetségre (meg marad.)

14 Mert meg itéli az WR az ö népét: és az ö siólgainac kegyelmes lésien.

15 Az pogányoknac báluányoc ezüst és arany, emberec kezénec czinalmánya.

16 Siáioc vagyon azoknac és nem siólnac: siemec vagyon azoknac és nem látnac.

17 Fülöc vagyon nékic és nem hallanac: orroc vagyon, és ninczen lehellet az ö siáiokban.

18 Hasonlatosoc azokhoz kic azokat czinállyác, és minden valaki azokban bizic.

19 Izrael háza áldgyátoc az Wrat. Aaron háza áldgyátoc az Wrat.

20 Leui nemzetségénec háza áldgyátoc az Wrat: kic félitec az WRat, áldgyátoc az WRat.

21 Aldott légyen az WR Sionból, ki lakozic Ierusálemben. Diczériétec az Wrat.

CXXXVI.

Inti Dáuid, az anya sent Egy házat az Isten diczeretire az ö nagy kegyelmességeiért és mind az teremtésben, mind az meg tartásban való io tetemenyeiért, kéuálképpen pedig az hiuekhöz való io voltáiért.

1 DIczériétec az Wrat mert ió; mert mind örökké meg marad az ö irgalmassága.

2 Diczériétec az Isteneknec Istenét: mert mind örökké megmarad az ö irgalmassága.

3 Diczériétec az Wraknac Wrát: mert mind örökké meg marad az ö irgalmassága.

4 Ki nagy tsudákat czelekesiic egyedül: mert mind örökké meg marad az ö irgalmassága.

5 Ki teremtette az ęgeket az ö bölczeségénec általa: mert mind örökké meg marad az ö irgalmassága.

6 Ki meg erösitette az földet az vizeknec felötte: mert mind örökké meg marad az ö irgalmassága.

7 Ki teremtette amaz nagy lám pásokat: mert mind örökké meg marad az ő irgalmasága.

8 Az napot hogy nappal wralkodnéc: mert mind örökké meg marad az ő irgalmasága.

9 Az hóldot és az czillagokat hogy wralkodnánac étzaka: mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

10 Ki meg veré Ægyptumot az ő elsö szülöttökben: mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

11 Es ki hozá az Izraelt ő közzülöc: mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

12 Hatalmas erös kezéuel és ki nyuytott kariáual: mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

13 Ki az veres tengert két felé vá lazrá: mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

14 Es által viué az Izraelt annac közepette: mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

15 Es el vezté Pharaót és minden ő népét az veres tengerben: mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

16 Ki az ő népét által vitte az puztán: Mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

17 Ki nagy királyokat meg vere: Mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

18 Es meg öle hatalmas királyokat: Mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

19 Sihont az Amorręusoc királyát: Mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

20 Ogot az Basannac királyát: Mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

21 Es adta az ő földöket örökségül: Mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

22 Örökségül az ő szolgáiának az Izraelnec: mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága

23 Ki az mi alázatos állapatunknac ideién, meg emlekezett mi rólunc: Mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

24 Es meg szabaditot minket az mi ellenségünktöl: Mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

25 Ki eledelt ád minden testnec: Mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

26 Dicziréitec az mennyeknec Istenét: Mert mind örökké meg marad az ő irgalmassága.

CXXXVII.

Az Papoc és Leuiták mikor Babiloniában forgolmazratnának isteni diczéreteknec énekléſére, meg mondgyác hogy azt nem miuelhetic io sziuel, keseregnec es sirnac: Az Edomitáknac és az Babiloniabéliecknec vesedelmeket meg mondgyác.

1 AZ Babyloniánac folyó vize mellett ülönc vala, és sirunc vala, mikor meg emlekeznénc az Sionról.

2 Az füz fákra fel függeztettüc vala az mi hegedöinket Babilonnac közepette.

3 Iöllehet ott vgyan azonoc kic minket fogua el vittec vala és el rontot-

rontottác vala, kéuánnac vala mi tölönc vigaſágos énekeket, ezt monduán: Enekellyetec mi nékünc az Sionnac énekei közzül.

4 Mimódon éneklettüc volna az WRnac éneket az idegen földön:

5 Ha el feletkezem te rólad Ieruſálem: feletkezzéc el magáról az én iob kezem.

6 Ragadgyon az én nyeluem az én ényémhöz, ha meg nem emlekezem rólad: ha az én fö vigaſágom az Ieruſálemben nem léſien.

7 Emlekezzél meg WRam, az Edomitác ellen az Ieruſálemnec napiáról, kic ezt mondottác: Rontſátoc, rontſátoc mind fundamentomig, valami abban vagyon.

8 Babilonnac leánya teis el puztitatol: Bódog léſien valaki meg fizet néked az te gonoſságodért mellyel mi hozzánc vóltál.

9 Bódog ember léſ en az ki meg ragadgya és az kö ſiiklához veri az te kiczín gyermekidet.

gyelmeſſéged és igaz mondáſod felöl: mert mindeneknec felötte magaztaltad az te neuedet és az te beſiédedet.

3 Az melly nap kiáltottam, azonnal meg halgattál engemet, meg ſiaporitottad az én leikemben az erőt.

4 Diczérnec tégedet WRam az földnec minden királyai: mikoron hallandgyác az te ſiádnac beſiédit.

5 Es éneket mondanac az Wrnac vtai felöl: miuel hogy nagy az WRnac diczöſége.

6 Mert iólleheteſſéges az Iſten, mind az által az alázatoſt nézi: és az keuélyeket nagy táuol láttya.

7 Ha az nyomoruſágnac közepette iárokis, meg eleuenitéſi engemet: Az én ellenſégimnec haragioc ellen ki nyuytod az te kezedet, és meg tart engemet az te iob kezed.

8 Az WR el végezi az mit én bennem kezdett: Wram az te irgalmaſſágod mind öröcké vagyon: Az te kezednec munkáiát ne hadgyad el.

CXXXVIII.

Dáuid meg emlekezuén az Iſtennec ió tétemeniről, az ő io vóltat hirdeti és kötelezi magát hála adáſra, és azt mondgya hogy ha valami nyomoruſága léſſen neki, ſoha nem foztatic meg az Iſten ſegitſégetől.

1 DIczérlec tégedet tellyes ſiiuemböl: Az Iſtenec [a] elött éneket mondoc te néked.

2 Meg haytom magamat az te ſientſégednec Templománál, és éneklec az te Neuednec, az te ke-

[a] Erti az az nagy feiedelmeket.

CXXXIX.

Hogy meg mutaſſa Dáuid azt, hogy ő idegen az kép nutatáſtól, azt mondgya meg ez énekeben, hogy Iſten mindent iol tud valamit ő gondol, ſól, vagy czelekeſic, és hogy az ő keze előtt ſohoua el nem mehet. Az vtán Iſtennel bizonittya az ő io lelki eſmeretit, és az ő ellenſégi ellen való gyűlöſégét, hogy az Iſtentől nagyob bizodalommal nyerheſſen ſegitſéget.

1 VRam te meg kéſertettél és eſmerſi engemet.

2 Te tudod az én üléſemet és fel

kelésemet: táuól látod az én gondolatomat.

3 Az én ösuényemet és le fekesemet környül vötted: és minden én vtaimat iól tudod.

4 Mikor męg az én nyeluem alatt ninczen az besiéd, imé Wram te azt mind iól tudod.

5 Elöl és hától meg környekeztél engemet, és az te kezedet én reiám vetetted.

6 Tsudálatosb és magasságosb à te bölczeséged, hogy nem mint én azt meg foghatnám.

7 Houá mennéc à te lelked elött, és az te ortzád elött houá futnéc.

8 Ha az menybe mégyekis, ott vagy, ha az koporsóba vetemis az én ágyamat, ottis ielen vagy.

9 Ha ollyan siárnyam vólnais mint az haynalnac, és az tengernec vtólso határánál laknámis.

10 Odais az te kezed vinné engemet, és az te iob kezed meg fogná engemet.

11 Ha azt mondandomis, talám az setétség el fedez engemet, az setétségis világosság lésien én kör nyülem.

Az setétségis nem fedez el engemet te elötted, hanem az étzakai mint az nap fénlic, az setétség te elötted ollyan mint az világosság.

13 Az én veseimet te birod, és te fedeztel bę engemet az én anyámnac méhében.

14 Ditsérlec tégedet hogy czudálatos képpen czudálatossá töttél engemet, czudálatosoc az te czelekedetid, és az én lelkem azt iól tudgya.

15 Nem röytetett el te elötted az én tsontaimnac alkotása, mikor formáltattam röytekben, és czudálatos mesterséggel alkottattam (vgy mint) az földnec alsó résieiben.

16 Az én testemet mikor męg formanélkül vólna, láttac az te siemeid, és az te könyuedbe mind ezec bę irattattac, az napokis mellyeken azoc formáltatnac vala, mikor męg az okban egy sem vólna.

17 Annac okaétt ó melly igen drágalatosoc én elöttem az te gondolatit, és azoknac summáioc melly nagy?

18 Meg besiélleném azokat, de à föuénnél többec, mikor fel serkenekis, te veled vagyoc.

19 Hogy ha el veztenéd Isten az hitetlen gonosi embert: az kegyetlen vér siopóc el táuoznánac én tölem.

20 Kic te felöled gonosiúl sióltanac, és fel magaztallyác az te ellenségidet.

21 Az kic tégedet gyülöltec Wram, auagy nem gyülöltemé azokat, és az te ellenségidet auagy nem vtáltamé.

22 Tökélletes gyülöséggel gyülöltem azokat, és énnékem ellenségim vóltac.

23 Késérts meg engem Isten, és lássad az én lelkemet: probály meg engemet, és lásd meg az én gondolatimat.

24 Es lásd meg ha bosisiúságodra való vton iároc, és hordozz engemet tökélletes vton.

CXL.

CXL.

Könyörög Dauid Istennec az ő ellenségitől való szabadulásáért. Az vtan hitnec általa meg bizonyosúluán az Isten segítségéről magát szabadúlásáig es ellenséginec, veszedelmeuel vigasztallya.

1 SZabadits meg engemet WRam az álnoc emberektől és az kegyetlenektől óltalmazz meg engemet.

2 Kic gondolnac gonoszt az ő szíuökben, és mindenekben gyűlnec hartzra.

3 Meg eleſitettéc az ő nyelueket mint az kigyóc: Aſpis kigyónac mérge vagyon az ő aiakoc alatt.

4 Oltalmazz meg engemet WRam az gonoſzoknac kezektől, az kegyetlenektől őrizz meg engemet, arról gondolkodnac hogy lábamról el taſzitſanac.

5 Az keuélyec tőrt vetettec nékem és kőteleket: hálót vetettec nékem az én ösuényemre, és ártalmat czináltac nékem.

6 De én azt mondám az WRnac, En Istenem vagy te: Halgaſd meg az én könyörgéſemnec beſzédét.

7 WRam Isten én meg tartáſomnac ereie, bę fedezted az én feiemet az hadnac napián.

8 Ne engedgyed WRam, az mit az gonoſz ember kéuán, az ő gonoſz gondolattyokat ne vigyed elő, hogy ne fuualkodgyanac fel.

9 Az kic engemet környűl vőttéc, azoknac aiakoknac mérge búritſa bę az ő feieket.

10 Szállyon azokra szęn: Veſſe azokat (Isten) az tűzbe és az verembe, honnét meg ne ſzabadúllyanac.

11 Az átkozodó nyelw ne légyen állando ez földön: Az kegyetlen embert mind addig vadáſzſza az veſzedelem, mig nem nyaka ſzakad. a: Vagy, Az arra m[egy]nyúlo ember.

12 Bizonnyal tudom hogy az Isten az nyomorúltnac perit fel véſzi, és az ſzegényért boſzſzút áll.

13 Az igazac pedig az te neuedet dicziéric, és az igazac lakoznac az te orczád előtt.

CXLI.

Dauid keri Istent hogy az ő elmeſet zábolazza meg, hogy keualkeppen valo indulattból ne állyon boſſzút az ő ellenségin. Az vtan keri Istent hogy ellenségin allyon boſſzút, ő tet pedig ſzabaditſa meg.

1 VRam te hozzád kiáltoc, ſiess én hozzám: figyelmezzél az én ſzómra mikor te hozzád kiáltoc.

2 Mennyen fel az én imadſágom te elődbe mint az ió illatú füſt: és az én kezemnec fel emelése mint az eſtuéli áldozat.

3 Őrizd meg WRam az én ſzáiámat: óltalmazd meg az én aiakimnac aytáját.

4 Ne engedgyed haylani az én ſziuemet gonoſzra, és hogy foglallyam magamat hamiſságnac czelekedetiben, azokkal egybe kic hamiſságot czelekeſznec: és ne engedgyed hogy egyem az ő gyönyörűſéges étkekben.

5 Fedgyen meg engemet az igaz, és ió neuen véſziem, dorgállyon meg engemet, és nékem ollyan léſzen mint az drága Balſamum, ne tartſa

megazt az én feiemtöl: mennél inkáb miueli azt én velem, annál inkáb imádkozom éröttec az ö nyaualyáiokban.

6 Vetteſſenec le az kö ſiiklákra ezeknec birái, hogy az én beſiedimet hallyác meg, miuel hogy azoc gyönyörüſégeſec.

7 Mert miképpen valamely ember az köuet vágia és darabollya az földön: azonképpen hanyattattac el az mi teteminc az kopor ſó ſiáiánál.

8 De az mi ſiemeinc WRAM IEHOVA te reiád néznec, te hozzád folyamodom, ne hadd el az én lelkemet.

9 Örizz megengemet az törtöl mellyet vetettec nékem, és az hamiſſág czelekedöknec hálóioktól.

10 Eſſenec az gonoſioc mindnyáián az ö magoc hálóiokba: En pedig mindenkor ártalomnélkül által mégyec.

CXLII.

Dáuid mikor Saultól és az ö hadatúl meg ſzoritatott volna, keri az Iſtent hogy ötet meg ſzabaditſa hogy az ö diczöſége hirdettelsec az hiuec között.

1 AZ én ſiómmal kiáltoc az WRhoz, Az én ſiómmal könyörgöc az WRnac.

2 Ki ontom ö elötte az én lelkemet: az én nyomoruſágomat ö elötte meg ielentem.

3 Mikor az én lelken keſeregne én bennem, te tudtad az én öſuényemet, mikor valahouá mennéc nékem töört vetnénec.

4 Tekints az én iob kezemre, és láſſad hogy ninczen ki engemet eſmérne, nem ſialadhatoc el, ninczen ki az én életemre gondot viſelne.

5 Kiáltoc te hozzád Wram, ezt monduán: te vagy az én reménſégem, és én örökſégem az élöknec földében.

6 Figyelmezzél az én kiáltáſomra, mert igen meg fogyátkoztam, ſiabadicz meg engemet az én háborgatoimtól, mert el hatalmaztac én raytam.

7 Szabadicz ki az tömlötzböl az én lelkemet, hogy diczériem az te neuedet: engemet környül véſinec az igazac, mikor én velem iól teiendeſi.

CXLIII.

Dáuid az Iſtennec könyörögüén, az ö mél tathinſágárol vallaſt teſzen, az ö rayta eſſet boſſut, és az ö lelkénec keſerüſéget meg mongya, azért kéri Iſtent hogy ötet meg tartia, ellenſégit veſſeſſe el.

1 VRam halgaſd meg az én könyörgéſemet, figyelmezzél az én imádſágomra, az te gaz igéreted és igaſſágod ſierint halgas meg engemet.

2 Es ne perely[a] az te ſiólgáddal, mert egy igaz ſem találtatic te elötted az élöc közzül.

[a] Vagy, ne ally itelebe.

3 De az ellenſég kergeti az én lelkemet: az földhöz verte az én életemet, az ſetétſégbe helheztetet engemet, mint az kic régen meg hóltac.

4 Es az én lelkem én bennem el keſeredett: az én ſiiuem el háborodott én bennem.

5 Mind az által meg emlekeztem

eztem az régi idökröl, gondolkodtam az te régi dólgaidról, az te kezeidnec czelekedetiröl elmelkedtem.

6 Az én kezeimet ki terieztettem, te hozzád az én lelkem (foházkodic,) hozzád, mint az ſomjuhozó föld.

7 Sies halgas meg WRam, el fogyátkozic az én lelkem, ne röyts el az te ortzádat tülem: mert haſonlatos vagyoc az meghóltak hoz.

8 Adgyad hogy hamar hallyam az te kegyelmeſſégedet, mert te benned bizom: mutaſd meg nékem az vtat mellyen iáriac, mert te hozzád emeltem az én lelkemet.

9 Szabadits meg engemet az én ellenſégimtöl WRam, mert te töled vároc óltalmat.

10 Tanits meg engemet hogy az te akaratodat tegyem, mert én Iſtenem vagy te. Az te ió lelked vezérellyen engemet egyenes vton.

11 Az te neuedért WRam eleuenits meg engemet: az te igaſſágodéit vigy ki engemet ez ſiorolſágból.

12 Es az te kegyelmeſſégedböl veſieſd el az én ellenſégimet, és ronts meg azokat kic az én lelkemet háborgattyác: Mert én te ſiólgád vagyoc.

CXLIIII.

Dáuid egy felöl hálákat ád Iſtennec hogy az ö nyomoruſágib an mellette vólt, Más felöl kéri Iſtent hogy azon kegyelmeſſeggel légyen ö hozzá mind végig.

1 ALdott légyen az WR az én kö ſiiklám, ki tanittya az én kezeimet hadakozáſra, és az én vijaimat az vijadalra.

2 En ióltéuöm és én óltalmazóm, én kö váram és én ſiabaditóm, én paiſom kihöz folyamodom óltalomért, ki az én népemet nékem engedelmeſſé téſii.

3 WRam miczoda az ember hogy gondot viſelſi ö róla? és az embernec fia hogy ö felöle gondolkodol?

4 Az ember haſonlatos az hijába valóſaghoz, és az ö napiai ollyanoc mint az el múlandó árnyéc.

5 WRam hayts le az te ęgeidet és ſiálly alá, üſd meg az hegyeket, hogy füſtölögienec.

6 Boczáſs meny ütö köueket, és veſieſd el öket: botſáſd ki az te nilaidat, és veſieſd eſieket nékiec.

7 Teriezd ki az te kezedet az magaſſágból, ſiabadits meg és ments meg engemet az ſoc vizekböl: az idegeneknec kezekböl.

8 Mert az ö ſiáioc ſiól hazugſágot: és az ö iob kezec hamiſſágnac iob keze.

9 Iſten, wij éneket éneklec te néked: Tíz húrú hegedöluel mondoc néked diczéretet.

10 Ki meg ſiabadittya az királyokat, és meg menti Dáuidot az ö ſiólgáiát az ſiablyától.

11 Sia-

a: vagy, hogy legyenec jöſſé az az ſemmi ue, mert az hegyeken érnic nemellyec az ellenſégec. kic magaſſác az az, hatalmaſoc.

11 Szabadicz meg és ments meg engemet az idegeneknec kezekből, kiknec ſiáioſ ſól hazugſágot, és kiknec iob kezec álnokſágnac iob keze.

12 Hogy az mi fiainc legyenec ollyanoc mint az neuekedő palántoc az ő gyermekdéd korokban: és az mi leáninc, mint az Templum köueinec haſonlatoſſágára ſiépen megfaragott köuec.

13 Az mi tellyes taar házainc ſiolgáltaſſanac ſiüntelen eleſéget. Az mi iuhainc ellyenec ezert, és tíz ezert az mi faluinkban.

14 Az mi ökreinc legyenec köuérec, ne légyen ellenſégnec ſemmi rablása, ſem valami költözés ſem kiáltás az mi vtzainkon.

15 Bódog nép az, az mellynec így vagyon dólga: Bódog nép az, az melynec Iſtene az IEHOVA.

CXLV.

Dáuid ő magát es minden teremtet állatokat az Iſtennec diczeretire indit, es az Iſtennec hatalmaſſágát, es mindenekhöz valo iotet magaztalya.

1 MAgaztallac tégedet Iſten én királyom: és áldom à te neuedet mind örökkön örökké.

2 Minden napon áldalac tégedet, és ditſérem az te neuedet mind örökkön örökké.

3 Nagy az Wr és igen diczéretes: és az ő nagyſágánac nem mehet ſenki végére.

4 Féggyic nemzetſég az máſiknac hirdeti az te dólgaidat: és az te hatalmaſſágodat beſiéllic.

5 Az te méltoſágodnac ékeſſégét és diczőſégét, és az te czudálatos dolgaidat beſiéllem.

6 Es az te röttenetes dolgaidnac hatalmaſſágát hirdetic: és az te nagyſágodat beſiéllic.

7 Az te ió vóltodnac nagyſágának emlekezetit ſióllyác, és az te igaſſágodat éneklic, (monduán.)

8 Kegyelmes és Irgalmas az Wr, kęſedelmes az haragra, és nagy az ő kegyelmeſsége.

9 Ió az Wr mindeneknec, és az ő irgalmaſſága minden ő teremtett állatin.

a: Vagy: minden te czelekedetid hirdetnec tégedet.

10 Diczérnec tégedet Wram minden te teremtet állatid, és az te fiaid áldanac tégedet.

11 Az te orſiágodnac diczőſégét ſióllyác, és az te hatalmadat hirdetic.

12 Hogy az embereknec fiainac tudtokra adgyác az ő hatalmaſſágit, és az ő orſiágának ékeſſégének diczőſégét.

13 Az te orſiágod minden időben álló orſiág, és az te wralkodáſod meg marad minden nemzetſégről nemzetſégre.

14 Az WR támogattya az el eſendőket: és fel emeli azokat az kic meg görbedtec.

15 Mindeneknec ſiemei te reiád néznec, és te adſi azoknac eledelt alkolmatos időben.

16 Meg nitod az te kezedet, és bę töltęſi minden lelkes állatot az te ió vóltodból.

17 Igaz

17 Igaz az WR minden útaiban, és kegyelmes minden dolgaiban.

18 Közel vagyon az WR mindenekhöz kic ötet ſegitſégül hijác, mindenekhöz kic ötet tökélle teſſéggel ſegitſéggül hijác.

19 Az ötet félőknec akarattyokat tészi, azoknac könyörgéſeket meg halgattya, és öket meg ſiabaditttya.

20 Meg őrizi az WR mind azokat kic ötet ſieretic, és az gonoſiokat mind el vezti.

21 Az WRnac diczéretit ſiólya az én ſiám, és áldgya az ő ſient ſeges neuét minden teſt mind őröckön és őröcké.

CXLVI.

Minec vránna Dauid magát egyebeckel egybe, az Iſtennec diczéretire inditotta vólna az emberben való bizodalmot meg tiltya, és hogy az Iſtenben való bizodalomra inkáb fel indiczon az Iſtennec az Tegenyekhöz való io voltát mondgya meg.

1 Diczéried én lelkem az WRat.

2 Diczérem az WRat az én életemben, éneklec az én Iſtenemnec mig élec.

3 Ne bizzatoc az feiedelmekben: Az embereknec fiaiban, kikben ninczen ſiabaditáſra való erő.

4 Ki mégyen az ő lelkec, és ők földdé léſinec: az napon el veſi minden ő gondolattyoc.

5 Bódog az az kinec ſegitőie az Iácobnac Iſtene: és az kinec reménſége vagyon az ő WRában Iſtenében.

6 Ki teremtette az mennyet, föld et, tengert, és mind azokban való állatokat: és az igaz mondáſt meg őrizi mind öröcké.

7 Az nyomorúltaknac itéletet ſiolgáltat: eledelt ád az éhezőknec, az WR meg ſiabadittya az foglyokat.

8 Az WR világoſittya meg az vakokat: az WR emeli fel az el eſteket: Az WR ſiereti az igazakat.

9 Az WR óltalmazza az idvenényeket: az áruákat és özuegyeket ráp'állya: az gonoſioknac útokat el vezti.

10 Uralkodic az WR mind öröcké: Az te Iſtened Sion nemzetſégről nemzetſégre (meg marad.)

CXLVII.

Intez énekben az Iſtennec diczéretinec enekleſére, miuel hogy az Iſten hatalma, io voltra, bölczeſéget, ſenkie ez világnac terem teſében és igazgatásában, es az anya ſent Egy hozzal ſok dol-ſen.

1 Diczéreiétec az WRat, mert ió diczéretet mondani az mi Iſtenünknec: mert gyö nyörüſéges és illendő dolog az diczéret.

2 Az WR eppiti az Ieruſálemet, és az el ſiéledett Izraelitákat ő gyüyti egybe.

3 Ő gyógyittya meg az töredelmes ſiiuőieket: és ő kötözi be azoknac faydalmokat.

4 Meg ſzámlállya az czillagoknac ſokaſágát, és mindeniknec neuet ád.

5 Nagy az mi Wrunc, és nagy az ő ereie: Kinec az ő bölczeſége meg ſzámlálhatatlan.

6 Fel

6 Fel ſegélli az nyomorúltakat az Wr, az gonoſiokat földig meg alázza.

7 Enekellyétec az Wrnac hála adáſſal: mondgyátoc diczéretet Iſtennec hegedőuel.

8 Ki bę fedezi az ęget felhőckel, eſőt kéſiit ez földre: és az hegyeken fűuet teremt.

9 Ki az barmoknac meg adgya az ő eledeleket: Az holló fiaknac kic ő reáia kiáltnac.

10 Nem az lónac ereiében gyönyörködic, és az férfiunakis gyor ſaſágában ninczen néki kedue.

11 Hanem kedueſec az Wrnac az kic őtet félic, és az kic biznac az ő irgalmaſságában.

12 Diczéried Ieruſálem az Wrat: Diczéried az te Iſtenedet Sion.

13 Mert ő erősſit meg az te kapuidnac zárit, meg áldgya te benned az te fiaidat.

14 Ki az te határidat békeſęgeſſé téſſi, gabonának ſiriáual meg elegit tégedet.

15 Ki el boczáttya az ő igéiét a: ez földre, nagy gyorſan foly az ő beſiéde.

a: Vagy paranczolattát.

16 Ki az gyapiuhoz haſonló hauat adgya, és hinti az hauat mint az hammat.

17 Ki az ięget darabokba fagyallya: melynec hidegſégét ki álhattya meg

18 Ki boczáttya az ő beſiédét és el oluaztya azokat: az ő ſiele fú, és az vizec folynac.

b: Vagy. ki ielenti hirdetti az ő akarattyat.

19 Az ő ſient igeiét hirdetteti b az Iácobnac, az ő rendeléſit és itéetit az Izraelnec.

20 Nem czelekedett illyen módon ſemmi nemzetſęggel, és az ő itéletit egyęb nemzetlęgec nem tudgyác.

CXLVIII.

A z Prophèta inti mind az teremtet állatokat az Iſtennec diczéretire, az ő méltoſágaiért és az hiuekhőz való iò vóltaiért.

1 Diczériétec az Wrat mennyei állatoc: diczériétec őtet az magaſſágban.

2 Diczériétec őtet minden ő Angyali: Diczériétec őtet minden ő ſeregec.

3 Diczériétec őtet nap és hóld: Ditſériétec őtet minden fényes czillagoc.

4 Diczériétec őtet magaſſágos ęgec, és ez ęgenfellől való vizec. a: Erti az ſeiőnc felet való felyőket melly ec vakanac vizzęl.

5 Diczériéc az Wrnac neuét: mert ő modotta és lőttec.

6 Es meg erősítette azokat mind örőcké: örőcké való rendet ſiabott azoknac, melly ſoha el nem változic.

7 Diczériétec az Wrat földi állatoc, ſárkányoc és minden mélſégec.

8 Tűz és kő eſső, hó és nedueſség, ſięlec, kic az ő akarattyának engedtec.

9 Hegyec és minden halmoc, gyűmölcz termő fác, és minden Cedrus fác.

10 Vadac és minden barmoc, czúſió máſio állatoc, és repelő madarac.

11 Földi királyoc és minden népec, feiedelmec és földnec minden bırái.

12 Iffi-

12 Iffiac és ſiŭzec, vénec és gyermekec.

13 Ditſériéc az WRnac neuét, mert czac az ŏ neue nagy; az ŏ ditſéreti az fŏldnec és az ęgeknec felŏtte vagyon.

14 Es fel magaztalta az ŏ népénec ſiaruát, Ditſéret minden ŏ ſienteinec, az Izrael fiainac az ŏ hozzá kŏzel való népnec.

CXLIX.

Az Prophéta inti az Anya ſent Egy házat az Iſtennec ditſéretire, az ŏ io voltaiért és ſabaditaſ ért. Es meg mondgya hogy az ſentec az ſabadulaſért, és az ellenſégen valo boſſŭ allaſért, ŏrŭlni fognac, &c.

1 ENekellyetec az WRnac wy éneket: az ŏ ditſéreti zengien az ŏ ſienteinec gyŭlekezetekben.

2 Ŏruendezzen az Izrael az ŏ teremtŏiében: az Sionnac fiai ŏruendezzenec az ŏ királyoknac.

3 Ditſériéc az ŏ neuét ſippal, dobbal és hegedŏuel, mondgyanac néki ditſéretet.

4 Mert gyŏnyŏrkŏdic az WR az ŏ népében, meg ékeſiti à nyumorultakat ſiabadulaſſal.

a: Vagy, ŏruendénec.

5 Ŏruendezzenec a az ŏ ſientei ditsŏſégeſen: énekellyenec az ŏ ágyas házokban.

b: Vagy, leſznec.

6 Az Iſtennec fel magaztaláſi légyenec b az ŏ torkokban: és kęt élŏ fegyuerec az ŏ kezekben.

7 Hogy az pogányokon boſſiút állyánac: és meg bŭnteſſéc az népeket.

8 Hogy meg kŏtŏzzéc azoknac királyokat vas lántzockal: és azoknac fŏfŏ embereit meg békozzác.

9 Hogy az meg irott itélet ſierint czelekedgyenec ŏ vęlec. ez az ŏ ſienteinec ékeſſégec.

CL.

Inti az Prophéta az hiueket, hogy mindenkeppen ditſériéc az Iſtent, az ŏ ſentſegeiért, hatalmaiert, nagyſagos meltoſagaiert &c.

1 DItſériétec az Iſtent az ŏ Sanctuariumiában: a ditſériétec ŏtet az ŏ ki terieztett ereiéröl.

a: Az Sanctuariomon erti az Iſten laho helyet, az mennyet.

2 Ditſériétec ŏtet az ŏ hatalmaſſágáról, ditſériétec ŏtet az ŏ nagyſágánac ſokaſága ſierint.

3 Ditſériétec ŏtet trombitáknac zengéſéuel, ditſériétec ŏtet lántual és hegedŏuel.

4 Ditſériétec ŏtet dobockal és ſipockal: ditſériétec ŏtet húroknac zengéſéuel és Orgonáckal.

5 Ditſériétec ŏtet hangos Cymbalmockal, ditſériétec ŏtet vigaſág téuŏ Cymbalmockal.

6 Minden lélec ditſérie az Iſtent.

Dáuid Soltárinac, vagy Iſteni ditſéretinec vége.

SOLOMONNAC PELDA BESZEDEKRÖL: VAGY KŐZŐNSEGES BŐLTS BESZEDEKRŐL IRT KŐNYVE.

Az Sálomonnac Példa beſiédeiről való könyue, arról tanit minémő engedelemmel vagy ſiolgálattal tartozunc Iſtennec, és az embereknec, az mint Iſtent az termeſietbe bé óltotta, és az ő törueny ében elönkbe rendelte.

ELSŐ RESZ.

Sálomon meg mondgya elől ez könywnec haſnat. Az után meg mondgya miben áll az igaz bölteſeség melnec kőueteſére, es az gonoſoknac tarſaſágoknac el racuzatafára indit mindeneket, es fényégeti azokat kic az igaz bölteſeget nem akariac vennni.

b. Első ſententia ez könywnec mélnec értelme ez, hogy az ſüks kenal képpen való bölczeſeg mely az iſten előtt kedues, nem egyéb hanem az iſtent félelem. Az után Sálomon mint atya inti az ſiakat hogy az bölteſeget meg ne vtallyac, ha nem tanulnyac, mely inteſnec ſiép okait adgya. Arrais inti őket hogy az gonoſzoknac tarſaſágoktól meg ólalmazzac magokat.

1. AZ Sálomonnac Dáuid fiának, az Izraelitáknak királyának közönséges bölts mondáſi.

a: Mincz vtánna meg mondotta volna Sálomon az ő neuét, és miről akar irni: Az után meg mondgya az ő irásának haſnat.

2 a Az bölteſeségnec és tudománnac tanuláſára, az eſieſſen való beſiédeknec értelmire.

3 Az értelemnec, igaſſágnac, itéletnec, és minden egyeneſſégnec tudományának eſiében vételire.

4 Az bolondnac eſieſſégnec adaſára, az gyermeknec tudománnac és ſerénſégnec ſierzéſére.

5 Mellyeket haluán az bölts ő regbiti az ő tanuſágát, és az értelmes ért tanáczot ſierez.

6 Az bölts beſiédnec és magyarázatnac tanuſágára, az bölteſeknec és azoknac meſéinec (értelmire.)

7 b Az WRnac tiſiteleti feie az bölteſeſégnec, melly bölteſeſéget és tudománt az bolondoc meg vtálnac.

8 Halgaſd ſierelmes fiam az te atyádnac bölteſeſegét, és az te anyádnac oktatátát el ne hagyad.

9 Mert kedues ékeſſége léſſen az te feiednec, és arany láncz az te nyakadban.

10 Sierelmes fiam, ha az bünősöc el akarnac hitetni tégedet, ne fogadgyad beſiédeket,

11 Ha azt mondandgják: iere mi velönc, leſeskedgyünc vér után, röytezzönc el az ártatlan ellen, c bűntetlen.

c: Az ez, nem látyá ſenki, és ſenki nem ſbüntet tmert az iſten telenc: azt gondollyac.

12 Nyellyünc

12 Nyellyűc el azokat mint az koporſó eleuen és egéſilen, mint az kic mélſégben ſiállottác.

13 (Ezképpen) minden drága marhát nyerhetűnc, meg-töltsűc az mi házainkat foſitot márhákkal.

14 Az te réſiedet az prédából melly néked fors ſierint iút, közre botſáſſad, [d] mi nékűnc mindnyáián egy erſiényőnc légyen.

15 Szerelmes fiam, ne iáry egy vton ezekkel, tartoztaſd meg az te lábadat ezeknec őſuényektől.

16 Mert az ő lábockal az gonoſira futnac, és ſietnec az vérnec ontáſára.

17 Miképpen az madaraknac minden bűnöknélkűl vetic meg az hálót.

18 Azonképpen oknélkűl leſeſkednec ezec az embereknec vérec vtán, és lelkec vtán.

19 Ecképpen vagyon dolgoc minden (gonoſi) kereskedésben foglalatoſoknac, melly kereskedés azoknac, kic magokat erre adtác, lelkeket el veſiti.

20 [f] Az igaz fő bőltſeſég kűn ſierűl ſierte kiált, és az vtzákon zengezteti az ő ſiauát.

21 Az nép közőtt leg magasb helyén prédikál, az kapukban, minden városban az ő beſiédit ſióllya, monduán:

22 Mîglen ſieret tec ô ti bolondoc az bolondſágot, és az czufolóc czufoláſt keuáñnac magoknac: és az balgatagoc gyűlölic az tudománt.

23 Tęrietec meg az én dorgálaſomra, imé ki ad om ti néktec az én lelkemet, tudtá tokra az én beſiédimet ti néktec.

24 Miért hogy hijlac titeket, és nem akariátoc, ki terieztem az én kezemet, és ſenki eſiében nem véſii.

25 Hanem el vonſiátoc magatokat az én tanáczom elött; és az én feddéſemmel nem gondoltoc.

26 Eenis az ti nyomorúſágtokon neuetec, meg czúfollac mikoră el iőuend az, à mitől ſęltec.

27 Mikoron el iőuend mint az puſitităs az à mitől féltec, és az ti nyomorúſágtoc mint az forgó ſęl el közelget, mikoron rohanand ti reátoc az nyomorgatás és az meg ſiorongatás.

28 Ackoron ſegitſégűl hijnac engemet, de nem halgatom, męg reggel keréſnec engemet, de meg nem találnac engemet.

29 Annac okaért hogy gyűlöltéc az bőltſeſéget, és az WRnac tiſiteletit nem válaztottác magoknac.

30 Nem engedtec az én tanáczomnac, meg vetettéc minden én feddéſimet.

31 Elinec azért az ő vtoknac gyűmőltſeből, és az ő tanáczokból meg elégednec.

32 Mert az bolondoknac hiuolkodáſoc meg öli őket, és à balgatagoknac ió ſierentſéiec el veſiti őket.

33 Az ki pedig halgat engemet lakozic bátorſágoſon, és tſendeſi léſien az gonoſinac félelmétől.

d: Ezzel lehet ez verſus értelme. Az mi a prédabol iutana tenéked, azt igazan fors ſzerint ereked meg adgyuc.

e: Ezzel lehet értelme, mikeppen à inaduláſ gyakorta hijába veti meg az hálot az madárnac. Azonképpen noha ezet ſokat igyecc valaki: mindenec meg ő ijt ſelől, mind az által gyakorta meg csalatkozoac.

f: Az bőltſeſegen érti itt vagy az Iſtennec fiát ki igaz bőltſeſeg, vagy az Iſtennec beſzédét: Azt mondgya azért hogy ha kinec kel az igaz bőltſeſeg, ő maga akarnlya magat mindeneknec. Es inti az embereket hogy el hagyuán az bolondſagot vegyéc az bőltſeſeget, és fenyegeti azokat az kic nem akariac azt halgatni és venni.

g: Az az, A mint kereſtec, vgy veſſic ha'znát. Az bol vtoknac pedig hiuolkodáſan vagy nyugalmán, erti azoknac az bűnben va'ó le erſchedet.

II. *Rész.*

Ez Caputbannis ing az Sálomon az Isten beſédének böltſeſségnec kőuetéſére, nagy ſó ſép igereteckel, &c.

1 SZeretŏ fiam, ha heiended az én beſiédimet, és az én parantſolatimot el rőytended te nálad.

2 Ha figyelmeztetnén az böltſeſségre az te füleidet, haytandod az te elmédet az értelemre.

3 Ha az böltſeſségért kiáltandaſi, és az értelemnec meg njereſeiért az te ſiódat fel emelended.

4 Ha kereſended azt mint az aranyát, és mint az el rőytetett kéntſeket vilgálandod ŏtet.

5 Ackoron meg érted az WRnac félelmét, és az Iſtennec elmétretire iútſi.

6 Mert az WR ád böltſeſséget; az ŏ ſiáiából tudomány és értelem ſi származic.

7 [a] El téue vagyon az igazaknac (haſznokra) valami valóſágos: paiſa léſien az tőkélletesen iáróknac.

8 Meg ŏrizvén az igaznac útait: [b] és azoknac, kiket kegyelmében hozzá véſen, útokat meg tartya.

9 [c] Ackoron meg érted az igaſságot, és az tőruénet, és valami igaz, és mindenió útait.

10 Mikoron menend az böltſeség az te elmédben, és az tudomány elmédben győnyőrűſéges léſien.

11 Az ſiorgalmatoſſág beſűll tégedet, az értelem meg ŏriz tégedet. [d]

12 Mert ſiabadituán tégedet az gonoſinac útától, és az gonoſſág ſiólló férfiaktól.

13 Az kic el hadgyác az igaſſágnac útát, hogy iárianac az ſetétſégnec útain.

14 Kic ŏrűlnec gonoſit czelekeduén, vigadnac az gonoſi hijába valóſágokban.

15 Kic az ŏ ſzuényekben feſlettec, és az ŏ vtokban gonoſioc.

16 Meg ſiabadituán tégedet az kiuől való aſiſioni állattól, az idegentől ki az ŏ beſiédiuel hizelkedic.

17 Ki el hadgya az ŏ iffiuſágának férjét: és az ŏ Iſtenénec ſiőuetlégéről el feletkezic.

18 (Mert az halálra hanyatlic az ŏ háza, és az ŏ ſzuénye az életnéikül valókhoz.

19 Valakic mennec ához nem tęrnec meg, ſem meg nem nyerhetic az életnec útait.)

20 Hogy iáry azoknac útán, és az igazaknac útokat kőueſſed.

21 Mert az igazac lakiác az főldet: és az tőkéletesec meg maradnac abban.

22 Az gonoſioc pedig az főldről ki vágattatnac, és az hitetlenől czelekedőc ki ſiaggattatnac abból.

III. *Rész.*

Sálomon ez Caputban az hiueket az Iſten tőruényenec kőuetéſére, irgalmaſságra, tőkélletesſégre, Iſtenben való bizodalomra, maginac meg tagadaſára, alámiſnalkodáſra, és az haboruſagban valo tűreſre inti nagy ſoc ſép igereteckel, mellyec neuez Iſteni böltczeſségnec. Es egyetembe ſenyegeti bűnteteſſel az gonoſokat.

1 Sierel-

a: Az az, va ohna meg atandékoſza Iſten a, igaſsa kat és azokac ótalmazóia lészen.

b: Ez verſnec elſő reſzet igis fordithyac, hogy (vgy mond) meg őrizhetec az ſi életnec vtain. meben meg mond a Sálomon az, mi vegre ol tatnoſſa Iſten az ſiuet ker. mondia hogya iſtenes ſzemelnec ſzent meg őrzeſsec, az io és gonoſs kőzt valo iŏsaraſt tegyenec.

c: Az az, ha az böltſeſséget kőuetted, meg érted az Iſtent, az életnec vtat, mit kellyen ezekhez el ſzamoztatnod.

d: Az az. Hogy az Iſten brizdnec böltſeſségének ſzeretőie lészſz az Iſten olyſzerenſſeggel atanitoz meg tégod, hogy mind ſerſiak varmiuel az Iſtent illetnek gonoſs ſtrigaſſagokrol meg oltalmaſsa magadat.

a: Az az, à holottakhoz.

1 SZerelmes fiam, az én tudományomról el ne feletkezzél. és az én parantſolatimat meg ŏrizze az te elméd.

2 Mert napoknac hoſſiú vóltát és ſoc eſtendŏs életet, békeſséggel ęgyetembe, hoznac te néked.

3 Az irgalmaſſág és tökélleteſſég ne hadgyanac el tégedet: kŏſſd azokat az te nyakadra, ſird bę azokat az te ſiiuednec tábláiára.

4 Igy nyerſi keduet és ió elŏ menetet, az Iſtennec és embereknec ſiemec elŏtt.

5 Bizodalmad légyen az WRban tellyes te elmédből: az te értelmedhŏz pedig ne támazkodgyál.

6 Minden te vtaidban meg iſmérd ŏtet; és ŏ igazgattya az te vtaidat.

7 Ne légy bŏlts (czac) te magad itéleti ſierint: féllyed az WRat és táuozzál el az gonoſitól.

8 Egeſſéges léſien ez az te köldŏkŏdnec, és meg vijolás az te czontaidnac.

9 Tiſitellyed az WRat az te marhádból, és az egéſi iŏuedelmednec elsŏ ſengéiéből.

10 Ezképpen megtöltetnec az te czŭreid elégſéggel, és à muſtnac miatta az te ſaytódnac válui bŏuŏlkednec.

11 Az Wrnac bŏltſeſégét, ſierelmes fiam, ne vtáld meg, ſe meg ne vnnyad az ŏ dorgálálát.

12 Mert az kit ſieret az WR meg dorgállya: és miképpen az attja az fiát, à kinec iauát akaria.

13 a Bódog ember ki meg nyeri az bŏlteſeſéget, és az ember ki ŏregbiti értelmét.

a. Azoknac Bódo ſágok ról ſzól, kic az Iſtẽi ſẽlelmnec bŏlcſeſégét meg nyertec.

14 Mert iob ennec kereskedéſe az ezŭſtnec kereskedéſénél, és az ki áſott araňnál eňec iŏuedelme.

15 Drágab az fényes Carbuncunluſoknál, és minden te gyŏnyŏrŭſégid nem haſonlitathatnac hozzáia.

16 Napoknac hoſſiúſága vagyon ennec iobián? az ŏ ballyán gazdagſágoc, és tizteſſég.

17 Az ŏ vtai gyŏnyŏrŭſégnec vtai; és minden ŏ ŏſuéni, békeſségnec (ŏſuéni.)

18 Eeletnec fáia ez, azoknac az kic meg kaptſollyác ŏtet, végezetre azoc, kic ŏtet meg tartyác meg bódogitatnac.

19 Az WR bŏltſeſséggel fundálta az föld et, erŏſsitŏtte az ęgeket értelemmel.

20 Az ŏ tudománi által fakattac ki az méllégből az vizec, és az felhŏc czepegnec harmatot.

21 Szerelmes fiam, ne táuozzanac el à te ſiemeidtől, ŏrizd meg az igaz bŏltſeſéget, és az ſereňſéget.

22 Es léſinec (ezec) élet az te lelkednec, és kedueſſég az te ſiáiadnac.

23 Ackoron el iárod bátorſággal az te vtadot: és az te lábadot meg nem ütŏd.

24 Mikoron aluſſol, meg nem rŏttenſi, hanem te néked nyugouónac gyŏnyŏrŭſéges léſien az te álmod.

25 Ne fély az hertelen való fé-

lelemtöl,és az gonoſioknac puſi-
titáſától, hogy reád iöijön.
26 Mert az WR ielen léſien az
te bizodalmod ſierint,és meg tar
tya az te lábadott az fogſágtól.
27 Ne fogd meg az ió téte-
mént azoktól az kic ſiükölködnec, mikoron az te kezednec hatalmában vagyon annac meg tſelekedéſe,
28 Ne mondgyad azt az te fele
barátodnac, meny el, az vtán
tęry meg,mert hólnap adoc, holott te tehetſégedben vagyon az
mit kér
29 Ne forraly az te felebarátod
ellen gonoſi dolgot:az ki eggyüt
ül bátorſágoſon te veled.
30 Ne háborogy egy emberuelis oknélkül,hanem ha gonoſiſial illetet tégedet.
31. Ne irégykedgyél,egy hamis
emberreis: és ö néki ſemmi vtát
ne válaſiſiad.
32 Mert vtállya az WR az engedetlent:és az igazackal vagjon
az ö titka.
33 Az Wrnac átka ſiál az gonoſinac házára: de az igazaknac
lakó helyec meg áldatic.
34 Mert az czúfolókat ö meg
czúfollya: az ſielédeknec pedig
ád kedueſſéget.
35 Az böltſec tiſzteſſéget véſznec örökſég ſzerint: az bolondokat pedig el veſzti az gyalázat.

IIII. *Réſz.*

Mint az felső Caputban, azonképpen ebbennis int az Sálomon vgyan azon ioſágos dolgokra és az bölczeſégre. Más felől pedig az gonoſioknaknac az ö tarſaſágoknac el tauoztatáſára int. és mind az kęt rendbeli inteſenec ſep okait adgya.

1 HAllyátoc meg fiaim atyátoknac tanitáſát,és figjelmezzetec az értelemnec meg tudáſára.
2 Mert ió tanuſágot adoc ti néktec: az én tudományomat el ne
hadgyatoc.
3 Mikor az én atyámnac gienge
fia vólnéc,és eggyetlen eggye az
én anyámnac.
4 Tanituán azt mondgya vala
énnékem:tartſa meg az én beſiédemet az te elméd: meg tartuán
az én parantſolatimat ęly.
5 Sierezz böltſeſéget, ſierezz eſieſſéget:ne feletkezzél, ſe el ne
haiollj az én ſiámnac beſiéditöl.
6 Ne hadd el azt, és meg tart
tégedet,ſzereſſed azt, és meg öriz tégedet.
7 A mellj feie à böltſeſégnec azt
az böltſeſéget kereſſed; és à te telljes kereſéſeddel ſierezz értelmet.
8 Magaztald fel azt, és fel magaztal tégedet; tiztel tégedet mikoron hozzád ölelended azt.
9 Ad az te feiednec kedues öregbüléſt; ígen ſzép ékes Coronát ád te néked.
10 Halgaſd ſzerelmes fiam, és
tanúld meg az én beſiédimet,igy
ſokaſúlnac meg te néked életednec eſitendei.
11 Böltſeſégnec vtára tanitlac tégedet,viſellec tégedet az igaſſágnac öſuénin.
12 Mikorõ iárándaſi,ſem̃i nẽ ſio
rittya meg à te iáráſodat; męg ha
ſi intén futnális nem ütközel meg
13 Ragazkodgjal à böltſeſégnec
tanitáſához, ne ály hátra; örizd
meg

meg azt, mert te néked életed.

14 Az gonoſſoknac útokon ne iáry, ſe ne iáry à gonoſſoknac öſuényeken.

15 Vond el magadat attól, és által ne meny azon; tęry el arról, és meny el mellőle.

16 Mert nem alusſnac azoc hanem ha gonoſſt czelekedhetnec, és ki mégyen az ő ſiemekből az álom, hanem ha azt czelekedic, hogy valaki meg romollyon.

17 Mert élnec az iſtentelenſégnec étkéuel, és mindenn-emő erőſſiac tételnec borát iſſiác.

18 Mert az igazaknac útoc haſonló à fénlő világoſſághoz melly igyekezic világoſkodni, annîra hogy azoknac mindenic az naphoz haſonló léſſen.

19 Az iſtenteleneknec pedig útoc haſonló az homályhoz, nem tudgyác miben ütkznec bę.

20 Szerelmes fiam az én beſiédimre figyelmezzél: az én beſiedimre hayczad az te füleder.

21 Ne táuozzanac el az te ſiemeidtől: tarts meg ezeket az te elmédben.

22 Mert életnec igéi azoknac, kic meg nyerhetic azokat, és azoc közzül kinec kinec egéſi teſtének egeſſégeſec.

23 Minden őrizéſnec felőtte meg őrizzed az te ſziuedet, mert abból ſzármaznac ki az életnec czelekedeti.

24 Veſd el tőlled à ſzáynac gonoſſágát, és az aiakoknac álnokſágát meſzſze veſsed te tőlled.

25 Az te ſzemeid az igazra nézzenec, és az te ſzőmöidök d igazakat nézzenec te előtted.

26 Meg viſgállyad az te lábaidnac öſuénit, hogy minden te útaid álhatatoſoc legyenec.

27 Ne haiolly iobra auagy balra, fordíts el az te lábadat az gonoſſtol.

V. Réſz.

Ez Caputbannis elől-ſor az igaz bőlceſſegnec ſerelmere es kőuetéſ-re indit. Az vtán à gonoſſ rifetelan aſſoni állatnac buráſagtól riſ-meg. Harmadſor hogy az mi gazdagſ-gunckal ſól élly-ünc vrólſoc hogy minden ember az ő ſaiat feleſége-ec ſerelm-ben gyönyőrködgyc.

1 SZerelmes fiam, az én bőlcſeſſegemre figyelmezzél, az én értelmemre haytſad az te füleidet.

2 Hogy meg tartſad az tanátſol a: és az tudomáńt az te aiakaid meg őrizzéc.

3 Iólhet olly an idegen az aſſioni állatnac aiakia mint az czepegő lépes méz, és lágyab az olayná az ő nyelue.

4 Mind azon által annac az vége keſerű mint az irem,: ęles mint az két ęlő tőr.

5 Az ő lábai az halálra meńec, az ő lábai az koporſóra valóc.

6 Az ő életinec útát ne kőueſſed: mert azoc változóc hogy eſiedben nem veheted.

7 Moſtan azért fiaim halgaſſatoc engemet: és ne táuozzátoc el az én ſ'ámnac beſiédétől.

8 Táuól légjen attól az te útád: és ne közelgeſs az ő házának aytaiához.

9 Hogy ne adgyad az te ékeſſégedet máſnac, és az te eſztendőidet az kegyetlennec.

10 Hogy ne tellyenec bę az kiuöl valóc az te marháiddal; és az te munkáid ne maradgyanac idegennec házában.

11 Es végezetre nyög mikoron meg eméztetic az te husod, és az te tested.

12 Es azt mondgyad: miképpen gyülöltem az tudománt, és az fenjéréket meg vtálta az én elmém

13 Es nem halgattam az én tanitóimnac besiédit, és az én tanitóimhoz nem haytottam az én fülemet.

14 Keués hijá vólt hogj minden gonosságba nem merültem à gjülekezetnec és seregnec közepette.

15 Igyál vizet az te kútadból, és az te forrásodnac közepiböl à folyásokat.

16 Ki follyanac az te forrásid, az vtzákon legjenec az te vizeidnec folyási.

17 De legyenec azoc czac tiéid, és nem az kiuöl való idegeneké veled.

18 Lésien az te forrásod áldott: Es öruendezz az te iffiuságodnac feleségénec.

19 Lésien te néked az te feleséged, mint sierelmes nöstén siaruasod, és kedues vad ketske, az ö emlöi meg elégitsenec tégedet minden idöben, az ö sierelmében gyönyörködgyél siüntelen.

20 Es miért búdosnál sierelmes fiam az idegen vtán, és ölelnéd mellyet idegennec.

21 Holott az Wrnac sieme elött legyenec mindennec az ö vtai, és kinec kinec ösuénit esiében vésii.

22 Az ö álnoksági fogiác meg az istentelent, és az ö bünénec köteliuel kötöztetic meg.

23 Ő meg hal tudománnélkül: és az ö bolondságánac sokasága miatt téueleg.

VI. Rész.

Ez Caputban elősőr az Sálomon tanittya azt á ki másért kezes lett. Az vtán inti dolog tételre az test embert, és feddi az álnoc embert. Vtólsor esmét az isten törvényénec sierelmére és annac kőuetésere int, hogy annac tanitásából meg oltalmazhassa az ember magat á gonoss asszoni allatnac társaságától &c.

1 SZerelmes fiam, ha kezes lettél az te barátodért; és kezedet aduán kötelezted magadat másért.

2 Az te siáiadnac besiédiuel kötelezted meg magadat, meg fogatattál az te siáiadnac besiédiuel.

3 Azért azt miueld immár, sierelmes fiam, hogy ki mentsed magadat, minec vtánna az te fele barátodnac kezében iutottál, alázd meg magad, és kénsieritsed az te felebarátodat.

4 Męg álmot se engedgy az te siemeidnec, se siúnnyadást az te siömöldöködnec.

5 Szabadits ki magadat, mint az vad ketske a az vadásinac kezéböl, és mint az madar az madarásinac kezéböl,

a: Vagy az. ö.

6 Eregy el az hangyához, ô te rest ember, nézd meg az ö vtait és tanúlly.

7 Holott ö néki nintsen vezęre, igazgatóia, auagy Wra.

8 Męgis nyárba sierzi meg az ö ételét, meg sierzi aratáskor az ö eledelét.

9 O te

9 O tereſt,meddîglen fekſſel ? mikor kçiſi fel az te álmodból ?

10 Mîglen fekſſelkitſin álmodozáſockal,kitſin ſiúnnyadozáſſal,kezeidnec keués ŏſſue kaptſoláſáual.

11 Azonkŏzben el iŏ, mint az gyors ſvton iáró az te ſiegénſéged, és az te ſiúkŏlkŏdéſed mint az paiſos férfiu.

12 Az rauaſi ember, à hamis férfiu álnoc ſiárjal iár.

13 Húnyorgot az ŏ ſiemeiuel,az (vgy mint) lábáualis ſiói, és vijaiual tanit.

14 Mindenképpen való álnokſág vagyon az ŏ ſiiuében, ſorral minden gonoſit ſiŭnetlen, báboruſágot indit.

15 Annac okaért hirtelen el iŏ az ŏ nyomoruſága, gyorſan vgy rontatic meg, hogy ŏ meg nem gyogyitathatic.

16 Ez hat dolgot gyŭlŏli az WR: ŏthęt dolog vtáilatos az ŏ lelkénec.

17 Az keuély ſiemec, hazug nyelw,és ártatlan vęr ontó kezec.

18 Az elme ki forral álnoc gondolatokat : az gonoſira ſietléggel futó lábac.

19 Hazugſág ſierzŏ hamis bizonſág ; végezetre az ki ſierez háboruſágokat az atyafiac kŏzŏtt.

20 Őrizd meg ſierelmes fiam az te atyádnac paranſolattyát, és az te anyádnac tanitáſát el ne hadgyad.

21 Kŏſd azokat az te ſiiuedben, mindenkor függeſzſied azokat az te nyakadra.

22 Valahouá menendeſi az vezęrel tégedet, mikoron aluſiol meg ŏriz tégedet; mikor fel ſerkenendeſi, az beſiélget te veled.

23 (Mert ſiŏuédnec az parantſolat, és az tudomán világoſſág; és az életnec vta, az tanitó feddéſec.)

24 Hogy az gonoſi aſſiſioniállattól téged meg ŏrizzenec, az idegen aſſiſioni állatnac nyeluénec hizelkedéſérŏl.

25 Ne kéuánnyad az ŏ ſiépſégét az te elmédben , és meg ne czallyon tégedet az ŏ ſiŏmŏldŏkiuel.

26 Mert az parázna aſſiſioni állat miá (nút az ember) egy darab kenyérre: meg az férfiu mellé adotta zſzoni állatis az ŏ fériénec drága életet vadáſzſza.

27 Auagy vethetneié valaki az tŭzet az ŏ kebelébe, hogy az ŏ ruhái meg nem égnénec.

28 Auagy iárhatnaé valaki az eleuen ſzénen, és az ŏ lábai meg nem égnénec.

29 Igy vagyon,valaki eggyesŭl az ŏ fele barátty ának felelégéuel: nem marad bŭntetetlen valaki illetendi azt.

30 Nem vtáltatic meg az lopó, az ki lop az ŏ lelkénec kéuánſágának bę tŏltéſére, mikor ehezic.

31 De ha rayta kapattatic, hęt annit kell adni : vagy az ŏ házánac minden marhàiát kell érŏtte adni.

32 Az

32 Az ki pedig paráznáuá téſsi az aſsſioni állatot, bolond; az ki magát el (akaria) veſsteni, az (ám bátor) czelekedgye ezt.

33 Vereſéget és gyalázatot nyer, és az ő gyalázattya el nem terőltetic.

34 Mert az férfiu az ő feleſégéhőz való indulattyánac haragiáből fel gerieduén: nem tſelekeſsic kegyelmeſſéggel az boſsſiú állásnac napián.

35 Nem gondol ſemmi váltſággal; nem nyúgſsic meg rayta męg ha nagy ſoc aiandékokat adnális nékie.

VII. *Réſz.*

Ez Caputbannis int az Iſten tőruényénec, bőlczeſégénec kőuetéſére, hogy az idegen tiſztátalan aſſſoni állatnac ſzerelmétől meg óltalmazhaſſa az ember magát az Iſten tőruényenec dorgálása által, &c.

1 SZerelmes fiam, tarts meg az én beſsédemet, és az én parantſolatomat rőyts el te nállad.

2 Az én parantſolatimat tarts meg, és élſs: és az én tőruényemet mint az te ſiemeidnec fényét.

3 Kőſd azokat az te vijaidra, írd fel azokat à te ſsiuednec tábláiára.

4 Mond ezt az bőltſeſégnec: én nénem vagy te; és az eſsſéget ſógorodnac hijad.

5 Hogy meg őrizzen téged az kiuől való aſsſioni állattól; és az ő beſsédiuel hizelkedő idegentűl.

6 Mert az én házamnac ablakán, és az ablac fiáról nézuén.

7 Látéc az bolondoc kőzőtt, éſsembe vőc à fiac kőzőtt, egy bolond iffiat.

8 Ki ménuén az vtzán annac ſiegeletinél, az tiſztátalan ſiemélnec házához ménő vton mégyen vala.

9 Eſtue későn az napnac eſtueién, ſetét éijel, és homályos éijel.

10 Holott imé egy aſsſioni állat eleiben méne annac, paráznánac ékeſſégében, álnoc az ő elméiében.

11 (Melly, tſátſogó, és vakmerő,[a] kinec házában nem maradhatnac meg az ő lábai.

12 Néha kűn, néha az vtzákon, auagy minden ſiegeletnél leſeſkedic.)

13 Es meg ragaduán azt meg tſó kolá őtet, és ſiemtelenſégre vetuén őnőn magát, monda néki.

14 Hála adó áldozatnac húſai vadnac én nálam, ma adom meg az én fogadáſomat.

15 Annac okaértiőuéc ki te elődben, ſiorgalmatoſon kereſuén az te ortzádat, iokor találoc te reád.

16 Paplanockal meg vetettem nyoſiolámat, melly ékes kűlőmb kűlőmb fęle ſiép rakaſockal, és Ægyptomi ſiőnyegeckel.

17 Ió illatot czináltam az én ágyas házamban, Myrrhából, Aloesből, és Cinamomumból.

18 Nó foglallyuc magunkat bőſégeſen mind virrattig az ſieretetben, mi magunkat vidamitſóc meg, ſierelemhőz való dolgockal.

19 Mert

a: Az az, engedetlen Iſtennec, az terméſzet tőruényénec, ki nem gondol ſemmit az tiztéſéggel.

19 Mert nintſen az én fériem az ŏ házában, el ment meſiſie ѵtra.

20 Egy erſiény pęnzt vŏn kezęhŏz; bizonyos napra iŏ meg az ŏ házához.

21 El hiteté ŏtet az ŏ meſterſégé nec ſokaſágáual, az ŏ aiakinac hizelkedéſeuel meg gyŏzé ŏtet.

22 Kŏueté azt hertetlenſéggel, mint az ŏkŏr az meg nyuzáſra mégyen, és miképpen mikor az békelót az bolondoknac tanitáſokra lábokra vetic.

23 Mîg nem által iária az nîl az ŏ ſiiuét, miképpen ſiet az madar az tŏŏrre, nem tuduán azt az ŏ élete ellen lenni.

24 Annac okaért moſtan ſierelmes fiaim, halgaſſatoc engemet, és figyelmezzetec az én ſiámnac beſſédire.

25 Ne haiollyon annac ѵtaira az te elméd, és ne téuelegy annac ŏſuénin

26 Mert ſoc meg ſebeſitett embereket el eytett, és ſokan vadnac à kic attól meg ŏlettettenec.

27 Az koporſóra valo ѵtac, az ŏ házához ménŏ ѵtac, mellyec ſiállanac az halálnac fenekére.

VIII. *Réſz.*

Salomon ez ideig ſolott az teremtet bŏlczeſégrŏl, mely az embereknec elmeiekben vagyon és iſtennec aiandoka. Immar az iſtennec örŏc és teremtetlen bŏlczeſégerŭl ſol, es annac bizonſágáual erŏſiti az kŭlsŏ bŏltſeſegnec tanitaſit, mely minden embereket hozza hiuan, az ŏ hatalmas örŏcke valo állattyábol es czelekedetiŏl bizonitván, az embereket az ŏ ſerelmere indittya, &c.

1 A Vagy az bŏlczeſég nem kiálté, és az értelem nem botſáttyaé ki az ŏ ſiauát?

2 Az magas helyeknec tetein, az ѵton, nagy ſoc ŏſuényeknec helyén meg áluán.

3 Az kapuc mellet az városnac bę menetelin, az aytóknac bę menetelin énekel? monduán:

4 Ti néktec, ô tiſiteletes ieles férfiac, kiáltoc: és az én ſióm az embereknec fiaihoz vagyon.

5 Erſétec meg bolondoc az eſieſſéget, és ti balgatagoc vegyétec eſietekben.

6 Hallyátoc meg mert ieles dolgokat ſiólloc, és az én ſiáiámnac fel nîtáſáual ki beſiéllec igaz dolgokat.

7 Mert meg gondolt valóſágos igaſſágot mond ki az én nyeluem: és vtállatos az én aiakimnac gonoſſágot mondani.

8 Igazac az én ſiámnac minden beſiédi, ſemmi nintſen ezekben hamis, vagy el fordúlt dolog.

9 Mind azoc egyeneſſec az értelmeſnec: és igazac azoknac, kic meg nyerhetic az tudománt.

10 Vegyétec az én tudományomat, és nem az pénzt: és az tudománt inkáb, hogy nem mint az válaztott aranyat.

11 Mert iob az bŏltſeſég az drága kŏueknél: és ſemmi gyŏnyŏrŭſégec ezekhŏz egyenlŏc nem lehetnec.

12 En vagyoc az bŏltſeſég, lakozom az eſieſſéggel: és az tudomáń az nagy ſeréńſéggel mindenkor nállam ielen vagyon.

13 Az WRnac félelme, az gonoſinac gyŭlŏléſe: à keuélſéget és fel fuualkodáſt, és az gonoſinac ѵtát,

vtát ; végezetre az veſiedelmes ſiáiat gyűlöltem.

14 Enîm az tanácz, és valami vagyon, én eſſeſſégem, én érőm.

15 En általam wralkodnac az királyoc; és az wralkodóc végeznec igaſſágot.

16 En általam az feiedelmec viſelnec feiedelemſéget, az tiztelſſégeſec és à földnec minden birái.

17 En az engem ſieretőket ſieretem, és à kic engemet ſorgalmatoſon kereſnec, meg találnac engemet.

18 Gazdagſág és tiztetſſég én nálam vadnac, az meg maradandó állatoc, és az igaſſág.

19 Iob az én gyűmölcsöm, az drága meg tiſtitatott aranynál; és az én haſznom az válaztot ezüſtnél.

20 Az igaſſágnac útán vezetlec: és az igaznac közép öſuényén.

21 Ki azt czelekeſſemhogy birjác az engem ſieretőc, azt az mi vagyon: végezetre az ő kéntſeket meg ſiaporitom.

22 [a] Az WR bir vala engemet az ő útának kezdetiben; az ő munkái előtt, minden időknec előtte.

23 Őrőc időknec előtte fel kenettem; az kezdetnec előtte; az földnec lételénec előtte.

24 Még mikor ſemmi mélſégec nem vólnának, ſiülöttettem vala; még mikor ſemi forráſoc vizzel tellyeſec nem vólnának.

25 Még míg nem lőtt vólna hogy az magas hegyec fekünnénec az földön, az halmoknac előtte lőttem.

26 Még nem czinálta vala az földet, auagy az mezőket; ſőt az kezdetit, [b] ez világnac porát.

27 Mikor ő kéſziti vala az ęgeket ott valéc, mikoron fel vetné az mélſégeknec ſiinén az határt.

28 Mikor meg erősítené az felsö ęgeket ottfenn, mikoron meg erősítené az mélſégeknec forráſit

29 Mikor fel vetné az tengernec határit, és az vizeknec; hogy által ne hágnác az ő ſiáiának parantſolattyát, mikoron rendelne ez földnec fundamentomot.

30 Holott annac okaért ő nálla neueltettem, és légyec ő néki minden napi gyönyörűſége, őruendezuén ő előtte minden időben.

31 Es őruendeztetuén [c] ez világban az földet, és az én gyönyörűſégimmel az embereknec fiait.

32 Moſtan fiaim, halgaſſatoc engemet: mert bódogoc kic az én útaimat meg tartyác.

33 Halgaſſátoc az tudomáſt, és böltſelkedgyétec: és ti magatokat el ne vonnyátoc.

34 Bódog ember ki halgat engemet, ſiorgalmatoſon áluán az én aytóm előtt minden napon, az én aytóimnac küſiöbeit őrizuén.

35 Mert az ki meg nyerhet engemet, nyer életet, mellybe iutat az Wrnac ió akarattya.

36 De az ki vętkezic én ellenem, e-

[a]: Az Iſtennek czeſſége, az az, az atyának ſiemlyénec vaſcſsága az teremteſnec előtte őrőc időben volt, és őrőc időkben az atyatol ſzűlt ciet, az mint ſzent Ianoſis monnyahogy az kezdetben vólc az Ige, és az által teremtetec mindenec. Tehát az ſiu nem teremtet állat. nem ezaz ſtb. Szerint való ember, &c. Ioa. 1. Col. 1. Ebr. 1.

[b]: Az az. Nem vala ęt nem kezdetet vala ez világ ſem ez világnac pora vagy földe nem vala. melből minden teremtettec vala.

[c]: Az az. meg alkuán, minden teremtet állatokat.

nem, erősiakot czelekedic az ő lelkén; minden valaki engemet gyülöl siereti az halált.

IX. Rész.

Az Sálomon ez Caputban az Isten bölczeségének czelekedetit, tudományat, és hasznát egybe veti az bolondságnac czelekedetiuel, tudományával, és hasznával.

1 AZ fő böltseség meg epitet te az ő házát, annac hét oszlopit ki váguán.

2 Meg ölte az ő élő marháit, tölti az ő borát, még az ő asztalátis elkészitette.

3 Es el botsátuán az ő leánit, hiuogat az házaknac tetein, és az városnac magas helyein.

4 Monduán: valaki tudatlan terien ide, és valaki értelemnélkül vagyon.

5 Iőuetec el, éllyetec az én étkem mel, és igyatoc az borban mellyet töltöc.

6 Hadgyátoc el az bolondokat, és éllyetec, iáruán az esiességnec útán.

7 Az ki tanittya az tsufolót, nyer magának siidalmat: és az ki feddi az latrot siidalom ter ő reá.

8 Ne fedd meg az tsufolót hogy ne gyülöllyön tégedet: fedd meg az bölczet és sieret tégedet.

9 Adgy az böltsnec (tanátsot,) hogy böltselkedgyécfellyeb: fedd meg az igazat, hogy öregbitse az tudománt.

10 Az böltseségnec kezdetit, az Wrnac félelmét, és az sientek-

a: Az az: az sientecknec esméretit a esieségnec kezdetit.

sienteckel való baráságot.

11 Mert én általam sokasúlnac meg az te napiaid, és meg hosiabbúlnac te néked életednec esitendei.

12 Ha bölts vagy, bölts vagy te magadnac, ha pedig tsufoló lésis, te magad vésied hasinát.

13 Az balgatag ásisioni állat fetsegö: bolond, és noha semmit nem túd.

14 Mind az által ül az ő házának aytaiánál, az siékben, az városnac magas helyein.

15 Hogy el tsallya az vton iárókat, még az kic egyenesen mennénekis az ő vtokon.

16 Es ezt mondgya ennec: valaki bolond terien ide, és valaki esi telen.

17 Iólehet az lopott vizec édes sec, és az titkon való étel gyönyö rüséges.

18 De nem tudgya az (vton ménö ember) hogy ott életnélkül valóc vadnac, és az mélséges pokolban esnec az kic hiuattattanac (az gonosi asisioni állatul.)

X. Rész.

Ez Caputban elöfer az Sálomon inte minden embert az igazan való gazdagulásra, meg monduán annac kárvallását az ki hamissan gazdagodic meg. Annac vránna aiánlya az igasságot, tökélletes éget. az atyafiui szeretetet, bölczeséget, az igaz kereskedést, meg monduán mind ezeknec az ő hasznokat. Mas felöl kárhoztattya, es sidalmazza az hamisságot, gyülöséget, bolondságot, és mindenistelenséget, fenyegetuén az ollyan bünben élöket az Istennec haragiával.

Solomon bölts mondási.

1 AZ böltsfiu öruendezteti az ő attyát; az bolond fiu pedig siomoruságára vagyon az ő annyának.

2 Nem haſználnac az hamiſság gal gyűytőt kéntſec, de az igaſság meg ſzabadit az halálból.

3 Az WR nem hadgya éhezni az igaznac lelkét, az Iſtenteleneknec pedig gazdagſágokat el veſziti.

4 Szegén léſſen az ki czelekedic álnoc kęzzel, az gyors munkáſoknac pedig kezec meg gazdagittya őket.

5 Gyűyt nyárban az eſſes fiu: alomban merőlt bę az aratáſnac ideién az meg ſégyenitő fiu.

6 Aldáſoc vadnac az igaznac feién, de az Iſtenteleneknec ſzáiokat erőſiac tétel fedi bę.

7 Az igaznac emlekezeti áldott, az hamiſsaknacneuec pedig meg rothatt.

8 Az bőlcz, elméiében veſſi az paranczolatot, á ki pedig bolondſágot ſiól, az ő maga aiakiual vezti el magát.

9 Az ki iár ſzkélleteſségben, iár bátorſággal, az ki pedig el fordittya az ő vtát, egyebeknec tanuſságára léſſen.

10 Az ki ſiemmel hunyorgat, bántáſt ſierez, és az ki bolond aiakiual, meg bűntettetic.

11 Eeletnec kút feie az igaznac ſiáioc, az Iſtenteleneknec pedig ſiáioc álonkſágot fedeznec el.

12 Az gyűlőſég ſierez verſengéſt, minden vétkeket pedig el fedez az ſieretet.[b]

13 Az eſieſnec beſiédében vagyon ielen való bőltſeſég, miképpen veſſiő az bolondnac[c] hátán.

14 Az bőltſec meg tartyác az bőlczeſéget, az bolondnac ſiáiahoz pedig közzel vagyon az romlás.

15 Az gazdagnac marháia ollyan, mint az ő meg erősitetett városa, nyomoruſágokra vagyon az meg fogyátkoztaknac az ő ſiegénſégec.

16 Az mit munkáiával ſierez az igaz, ſierzi életére, Az Iſtentelennec pedig gazdagſága bűnre vagyon.

17 Az bőltſeſégnec meg őrizőinec vtoc életre vagyon, az fenyétéket pedig el hagyóknac vtoc, téueſgéſt hoz.

18 Az ki el fedezi az gyűlőſéget, az ő álnoc aiakával, és az ki ſiól gyalázatot, bolond az.

19 Az ſoc beſiédben fogyátkozás vagyon, de meg tartoztattya az ő aiakait az értelmes.

20 Mint az tizta válaztott ezüſt, az igaznac nyelue, az gonoſinac elméiéből ſiárnazott beſiéd pedig betſülletlen.

21 Az igaznac aiakai ſokakat legeltetnec, az bolondoc pedig az ő eſitelenſégekben halnac meg.

22 Az WR nac áldáſa gazdagit meg, és azzal ſemmi bántáſt nem ſierez.[d] (az WR.)

23 Miképpen iatéc az bolondnac bűnt czelekedni, azonképpen az eſies férfiu bőltſen czelekeſſic.

24 Az mitől röttegaz Iſtentelen, az eſic ő rayta, az mit pedig kéuánnac az igazac, meg adgya Iſten.

25 Mint

a: Az az példa le ſzn egyebeknec az ollyannac veſſedelme.
b: Mikor azt mongya hogy az ſieretet minden vétket el fódez, nem azt mongya hogy az ſzerzet érdemi az mi bűneinknec Iſten előtt valo el fedeſére ſzolhanem hogy az atyafiui ſzeretet el fedezi emberec előtt az vétket. Mert az kibe i vagyon az ſzeretet, az ő felebarattyának eſetit nem tzegerezi meg.
c: Bolondnac mondgya azt az ki mindent okné'kül és vakmerőképpen ki mond.
d: Az 45. VSz gazdagittya meg Iſten az igazakat, hogy az ő gazdagſágokat minden bantaſnélkül biriac.

25 Mint az forgó ſiél el múlic, vgy nem áll meg az Iſtentelen, az igaznac pedig ŏrŏcké való fundamentoma léſien.

26 Minęmŏ az etzet az fogaknac, és az füſt az ſiemeknec, ollyan az reſt azoknac, az kic azt el kŭldŏttéc.

27 Az WRnac félelme, hoſiſiab bittya meg az napokat, az Iſtenteleneknec pedig eſitendeiec meg rŏuidŭlnec.

28 Az igazaknac reménſégec ŏrŏmŏkre vagyon, az Iſtenteleneknec pedig várakozáſoc el vęſi.

29 Erŏſségére vagyon minden tŏkélleteſnec az WRnac vta: romláſokra pedig az hamiſságnac czelekedŏinec.

30 Az igaz ſoha meg nem mozdúl, az Iſtentelenec pedig nem lakiac az fŏldet.

31 Az igaznac ſiáia bŏwſégeſen ſzól bŏlczeſéget, az gonoſſágoknac nyeluétŏl pedig el táuozott (az bŏlczeſég.)

32 Az igaznac aiakai, az Iſtennec ió keduét meg eſméric, az Iſtenteleneknec pedig ſiáioc az ŏ gonoſságoknac bŭntetéſét.

XI. Réſz.

Az Sálomon tanúſágot ád az igaz mértekrŏl, alázatoſságról mértekleteſségrŏl, tŏkelleteſségrŏl, az igaſágról, bŏlczeſégrŏl, adakozaſrol, és az ió rétemenyrŏl, háznac birodalmáról, és az Iſten oſtorainac haſnáról.

1 AZ álnoc fontoc vtálatoſoc az WRnál, az igaz mértéc pedig kedues ŏ néki.

2 Az keuélſégen eſic gyalázat, az alázatoſoknál pedig vagyon az bŏlczeſég.

3 Az igazaknac tŏkélleteſségec vezeti ŏket, de az hitetleneknec gonoſságoc el puztittya ŏket.

4 Nem haſinál az marha az haragnac ideién: az igaſság pedig ki ragad az halálból.

5 Az tŏkélleteſnec igaſsága igazgattya az ŏ vtát, de az ŏ Iſtentelenſégében el eſic az Iſtentelen.

6 Az igazaknac igaſságoc meg ſiabadittya ŏket, de az ŏ gonoſſagokért az hitetlenec meg fogattatnac.

7 Mikoron meg hal az Iſtentelen ember, el vęſi az ŏ reménſége, Az kegyetlenec reménſégeis el vęſi.

8 Az igaz az nyomoruſágból, meg ſiabadúl, az Iſtentelen ŏ helyette bę eſic abban.

9 Siáiáual az kép mutató meg rontya fele baráttyát, de az igazac az tudomány által meg ſiabadúlnac.

10 Az igaznac elŏ menetin, és mikoron el veſinec az Iſtentelenec, ŏrŭl az város éneklésuel.

11 Az igazaknac bódogſágockal magaztaltatic az város, az Iſteteleneknec pedig ſiáiockal meg romol.

12 Meg vtállya fele baráttyát az bolond, az eſies férfiu pedig veſiteg halgat.

13 Az rágalmazó meg ielenti az titkot, de az hiw ember el fedez mindent magában.

14 Az hól ninczenec eſies tanáczoc, el vęſi az nép, az meg maradás pedig vagyon az tanáczoſnac bŏlts értelmében.

15 Tellyeſséggel meg rontatic az ki kezes léſien idegenért: az ki pedig el táuoztattya az kezeſséget, bátorſágos léſien.

16 Az kedues aſiſioni állat meg tartya az tizteſséget, miképpen az hatalmaſoc meg tartyác az gazdagſágot.

17 Ióltéſien ŏ magáual az máſnac adakozó férfiu: meg háborittya pedig az ŏ attyafiát az kegyetlen.

18 Az Iſtentelen tſelekedic álnoc tſelekedetet; az igaſság ſierzŏnec pedig iutalma valóſágos.

19 Az ki erŏſſen ragazkodic az igaſsághoz, vęt az êletre; [a] az ki kŏueti pedig az gonozt, az ŏ halálára vęt.

[a] Az az. Az igaſſagnac iutalma az elet, mikeppen az hamiſſagnac az halal.

20 Vtállatoſsoc az WRnac az álnoc ſiiuŏ emberec, kedueſſec pedig ŏ nálla kic az ŏ vtokban tŏkélleteſec.

21 Minden ereiéuelis nem nyerhet mentſéget az gonoſi, az igazaknac pedig maradékoc meg ſiabadúlnac.

22 Mint az diſino orrában az arany peretz, ollyan az ſiép aſiſioni állat, az melynec ninczen okoſsága.

23 Az igazaknac kéuánſágoc, tſac az igaſság; az Iſtenteleneknec pedig váráſokon tſac az Iſten haragia.

24 Vagyon olly ki adakozic, mind az által annál inkáb gazdagodic: es vagyon olly ki meg tartoztattya magát az adakozaſtól, de vgyan ſiŭkŏlkŏdic.

25 Az máſſal ióltéuŏ ember meg kŏuéredic, és az ki bŏſégeſen adakozic, vgyan azon fellyeb ben oſitogathat.

26 Az ki buzáiát bę ſiorîttya, átkozzác az népec; Iſtennec áldáſa léſien pediglen az ki adónac fején.

27 Az ki ſiorgalmatoſon iauára igyekezic máſnac, ſierzi máſnac hozzáia való ió akarattyát; az ki pedig máſnac gonozt keres, ŏ rayta eſic.

28 Az ki bizic az ŏ gazdagſágiban, el vęſi; de mint az zŏldellŏ fa, az igazac ki viragoznac.

29 Az ki meg háborittya az ŏ házát, annac ŏrŏkſége ſięl léſien; és ez bolond, ſiolgáia léſien az bŏlts elméiŏnec.

30 Az igaznac gyŭmŏltſe az êletnec fáiánac gyŭmŏltſe; és az ki egyebeket tanit, bŏlts az.

31 Imé az igaz, ez fŏldŏn meg ſańargattatic, meniéuel inkáb az Iſtententelen, es az bŭnŏs?

22 Az ki ſiereti az dorgáláſt, ſiereti az tudomáńt, az ki pedig gyŭlŏli az fenyétéket, oktalan.

XII. Réſz.

Az loknac es gonoſzoknac iutalmokat, az aſzſzoni állatoknac allapattyokat, az gondolatoknac es beſzédeknec haſznait, az irgalmaſsagnac, ſerenſegnec, igaſsagnac, alazatoſságnac igaz mondaſnac tŏkelleteſsegnec es ezeckel ellenkezŏ gonoſsagoknac végét mondgya meg es az bŏlts, igaz embereknec allapattyokat meg iruán, eletet igér azoknac.

Iót

1 IOt hoz az Iſtennec ió akarattya: de az gonoſi embert el kárhoztattya.

2 Nem erősűl meg ember az Iſtentelenſéggel, az igazaknac pedig gyükerec, ki nem mozdúl.

3 Az gyors aſſioni állat, Coronáia az ő ſériénec, de mint az ő tetemiben való rothadás (ollyan az) az melly meg ſiégyeniti az ő ſériét.

4 Az igazaknac gondolattyoc igazac; az Iſtenteleneknec pedig tanátſoc, tſalárdoc.

5 Az Iſtenteleneknec beſiédec leſeskednec az vér után; az igazaknac pedig ſiáioc meg ſiabadittya azokat.

6 El veſtic magokat az Iſtentelenec, el annyéra hogy ne legyenec, az igazaknac pedig házoc né pe nyomos léſien.

7 Az ő értelme ſierint ditsértetic az férfiu: de az el fordúlt elméiű vtállatos léſien.

8 Iob az ki eſméri magát alá valónac, es ſiolgáia vagyon, annál az ki fel magaztallya magát, azonközben tſac étele ſintſen.

9 Az igaz az ő barmának eledelire gondot viſel: az Iſtentelenek nec pedig könyörületeſſégec ollyan mint a kegyetlennec könyörületeſſégi.

10 Az ki miueli az ő földét, meg elégedic eledellel; az ki pedig üldöz hijába valókat, bolond.

11 Kéuánnya az Iſtentelen az gonoſioknac ſegitſégét, de az igazaknac gyökörec meg gyümölczözic.

12 Az aiakaknac hazugſágoc alatt, gonoſi tőör vagyon, de ki menekedic a nyomorulſágból az igaz.

13 Az ő ſiáiának gyümöltséből meg elegedic az ió férfiu, az ő tſelekedetinec fizetéſét véſſi az ember önön magának.

a: Vagy: Es meg fizeti néki Iſten az ő czelekedetinec iutalmát.

14 Az bolondnac vta, iónac látatic néki az ő ſieme előtt; de az ki tanátsual ęl, bölts az.

15 Az bolondnac az ő haragia azon napon meg eſmértetic, el fedezi pedig az ſiidalmat az eſies ember.

16 Igazat ſiól az ki meg ielenti az mi igaz, az hamis bizońſág pedig ſiól álnokſágot.

17 Vagyon olly ki beſiél haſonlókat az által verő fegyuerhöz: de az böltſeknec nyeluec, oruoſſág.

18 Az igaz mondó aiac meg erőſsödic mind örőcké: az hazugſágnac pedig nyelue, egy ſiem pillantáſig vagyon.

19 Alnokſág vagyon az gonoſi gondolóknac ſiiuekben, az békeſségnec tanátſoſában pedig vigaſság.

20 Nem vettetic az igaz ſemmi bántásba, az Iſtentelenec pedig tellyeſec léſinec nyaualyáual.

21 Vtálatoſoc az WRnac az tſalárd beſiédec: Az kic pedig czelekeſinec bőwſégeſen, kedueſſec ő nálla.

22 Az eſies ember fedezi az tudomáńt, az bolondoknac pedig elméiec kiált bolondſágot.

23 Az gyorſaknac kezec wralkodic, az álnoc pedig b léſien adó fizetű.

b Vagy az reſt ember.

24 Az férfiunac elméiében va-
[b] Vagy, Az férfiunac ſzíuében való kedues ſérlőſég.
ló ſiorgalmatos gyötrelem[b] meg alázza azt, az ió dolog pedig meg vidámîttya azt.

28 Fellyeb való az ő fele barátyánál az igaz, de az Iſtenteleneknec vtoc el hiteti azokat.

26 Nem ſüti meg az álnoc à mit vadáſiaſáual fogott, [c] à ſeréń embernec pedig marháia betſületes.

[c] Azt akaria mondani hogy az hamiſſággal gyakor mar hánál nem ſoc ideig élhet az ember.

27 Az igaſságnac útában vagyon élet, és az ő öſuéninec útja halhatatlan.

XIII. Réſz.

Az engedelmeſeknec, ioknac, mértekletes ſéknec, ſorgalmaſokna, igaz mondóknac, tőkélleteſeknec igéreteket teſen. Az gazdagſágnac mind haſznár, mind kárat, és annac keresésének módgyát megmongya. Az rémtelenségnec, bőſzeſégnec, igaz mondáſnac, és hoſſogadáſnac, haſznat iria meg, és az iokat is kic az ő gazdagſágokat, gyermekeket ételeket iól rendelik, iokat iger, à gonoſzokat fenyegeti.

1 AZ bőlts fiu enged az atyának intéſének; de à tsúfoláſra ſi dorgáláſnac helt nem ád.

2 Minden ió (ember) az ő ſiáiának gyümöltſéuel él, az hitetlenek nec pedig lelkec, boſiúſág tétellel.

3 Az ki meg őrizi az ő ſiáiát, meg tarrya önön magát, az ki vakmeröképpen fel nittya ſiáiát, romlása léſien annac.

4 Kéuánſággal fel indúl à reſtnec lelke, de ſemmi nem léſien nék, az gyorſaknac pedig életec meg kötéredic.

5 Az hamis dolgot gyülöli az igaz, az Iſtentelen pedig magát gyülöſségeſsé téſſi, és meg ſiégyeniti.

6 Az igaſſág meg őrizi azt az ki útában tökélletes, az Iſtentelenſég pedig el veſiti az bűnöſt.

7 Vagyon olly ki hánnya gazdagſágát, holott ſemmié nintſen, viſiontac ki tétteti magát ſzegénnec, holott ſoc marháia légyen.

8 Az embernec életinec váltſága az ő gazdagſága, de az ſiegén nem hallya az dorgáláſt. [a]

9 Az igazaknac világoſſágoc fénlő léſien, de az Iſtenteleneknec ſiőuédnekec meg aluſſic.

[a] Az az mint az gazdagſágnac vagyon haſzna vgy az ſzegén ſegnek is, mert az ſzegény ember nem lát annyi boſſzúſt mint az gazdag.

10 Czac keuélſégéből az férfiu ſzerez háboruſságot, de az tanáczoſoknál vagyon bőlczeſség.

[b] Az az, Az haznoſſággal koboráſsal.

11 Az hijába valóſágból kereſett marha[b] meg kiſſeből, az ki pedig kezéuel gyüyti, meg öregbiti azt.

12 Az halogató reménſég, betéggé téſſi az elmét, és mint az életnec fáia, az meg adatott kéuánſág

13 Az igénec meg vtálóia meg rontatic, az ki pedig féli az paranczolatot, az meg aiándékoztatic békeſséggel.

14 Az bőlcznec tudománya életnec kút feie, az halál tőörénec el táuozttááſára.

15 Ió elő menetelt ád az kegyelem, az hitetleneknec pedig útoc igen keméń.

16 Minden eſies czelekedic bőlczeſséggel, az bolond pedig ki ielenti az ő bolondſágát.

[c] Az az, valaki az dorgáláſt bé veſſi, az mit hán meg nyeri, és abban gyönyörkődic, de az ki ſzoc nem fogad és az gonoſztól el nem távozic, az ſzegenſégben ſzakad nyaka.

17 Az Iſtentelen kötuet, bűntésben eſic, az hiwſéges kötuet pedig, oruoſſág.

18 [c] Siégyenſég és gyalázat léſien azon, ki az tudomántol magát el vonſia: az ki pedig meg fogadgya az dorgáláſt, tizteltetic.

19 Az meg nyert kéuánſág gyö-

nyö-

nyŏrŭſéges léſien ennec lelkénec? de vtállatoſſág à bolondoknac el táuozni az gonoſitól.

20 Az ki iár az bŏlczeckel, bŏlczeb léſien, az ki pedig magát tár ſúl adgya az bolondokhoz, gonoſib léſien.

21 Az bŭnŏſŏket kŏueti az gonoſi, az igazakat pedig kŏrnyŭl véſii az ió.

22 Az ió ember ŏrŏkſéget hágy vnokainac, és az bŭnŏſnec marhai el tétettenec az igaznac.

23 Bŏw étele léſien az ſiegény munkalkodónac mezeién, de vagyon olly ki meg eméſiti magát tunyáſággal.

24 Az ki meg tartoztattya az ŏ veſiſſeiét, gyŭlŏli az ŏ fiát: az ki pedig ſiereti azt, ideién bŏlczeſégre tanittya azt.

25 Az igaz éſſic az ŏ keuánſágánac meg elégedéſeig: az Iſtenteleneknec pedig haſoc ſiŭkŏlkŏdic

XIIII. Réſz.

Az aſſoni állatnac tiztit, az igaſságnac, mértekletéſségnec, ſorgalmatoſságnac, bŏlczeſégnec házanac, embereckel való nyaiaskodáſnac és az életnec bŏlczen való rendeléſenec regulait iria meg. Az ſemely valogáraſt kárhozrattya, Az munkat bŏlczeſéget, igaz mondáſt, az Iſteni félelmet ai inlya. Az varoſnac ékeſségérŏl, az polgároknac egy máshoz valo emberſégekrŏl, és az igaſságrolis ſol,

1 AZ bŏlcz áſſioni állat éppiti az ŏ házat, az bolond pedig az ŏnŏn kezéuel el rontya azt.

a. Keuelſégnec paltzáia vagy veſiſſeie az bolond ſiáiában, nem egyéb hanem az ŏ nyelue.

2 Az ki iár igazan, féli az Wrat, az ki pedig engedetlen az ŏ vtaiban, meg vtállya ŏtet.

3 Az bolondnac ſiáiábanvagyon keuélſégnec páltzáia, à bŏlczeknec pedig beſiédec meg tartya ŏket.

4 Mikor ninczenec ŏkrŏc, tizta az iáſiol, à gabonánac pedig bŏwſége az ŏkŏrnec ereiébŏl vagyon.

5 Az hiwſéges tanú nem hazud, ki boczát pedig hazugſágot ſiáiából az hamis tanú.

6 Az czúfoló kereſi az bŏlczeſéget, és nem talállya meg, az tudomáńt pedig az eſieſnec kŏnyŭ (meg találni.)

7 Meny el az bolond férfiunac ſieme elŏl, és az kit tudſi nem ékeſitetnec lenni tudomáńnac beſiédiuel.

8 Az eſieſnec bŏlczeſége vagyon az ŏ vtánac meg tudáſában, az bolondoknac pedig bolondſágoc az álnokſágra.

9 Az bolondokat ŏſiue kapczollya az gonoſſág, az igazac kŏzŏtt pedig az mi ió dolog, az ſierez barátſágot.

10 Az embernec ſiiue tudgya az ŏ keſeruſégét, és az ŏ ŏrŏmében az idegen nem réſies.

11 Az Iſtenteleneknec házoc el vęſi, az igazaknac pedig ſátoroc meg virágzic.

12 Vagyon olly vt, melly láttatic igaznac lenni az emberec elŏtt, kinec vége az halálra ménŏ vtáknac (vége.)

13 Az neuetés miatt az ſiiueis fáy embernec: de végezetre az ŏrŏm fordúl ſiomoruſágra.

14 Az ŏ vtaiual elégſiic meg az elméiében el fordúlt ember, el táuozic pedig ennec tárſaſágától az igaz férfiu.

15 Az bolond hiſen minden dolognac, az eſies pedig czac az ŏ iáráſára vigyáz.

16 Az bŏlts féluén el táuozic az gonoſitól, az bolond pedig belé viſi magát, olly igen vakmerŏ.

17 Az hirtelen haragú ſierez bolondſágot, és az ki boſiſiú álláſról gondolkodic, gyŭlŏſéges.

18 Biriác az eſitelenec az bolondſágot, az eſieſec pedig fonnyác az tudomáńnac koſioróiát.

19 Meg haytyác magokat az gonoſioc az iók elŏtt, és az hamiſſac az igazaknac kapuianál.

20 Męg az ŏ fele baráttyánális vtálatos az ſiegéń, az gazdagnac pedig ſoc baráti vadnac.

21 Az ki meg vtállya az ŏ fele baráttyát, vétkezic, az ki pedig az ſiegényeckel kegyelmeſséget czelekedic, ô melly bódog az.

22 Nem de nem téuelegneké az kic gonoſit ſiereznec? kegyelmeſſég pedig és igaſság az ió ſzerzŏknec.

23 Minden munkában bŏuŏlkŏdés vagyon, de czac az aiakoknac beſiédében, ſiŭkŏlkŏdés vagyon.

24 Az bŏlczeknec ékeſségec az ŏ gazdagſágoc, az tudatlanoknac pedig bolondſágoc, czac bolondſág.

25 Meg ſiabadittya az embernec életét az igaz mondó bizońſág, hazugſágokat ſiól pedig az álnoc.

26 Az WRnac félelmében vagyon erŏs bizodalom, ki az ŏ fiainac ſiokot lenni gyámolúl.

27 Az WRnac félelme az életnec kút feie, az halálnac tŏŏrénec el táuoztatáſára.

28 Az népnec ſokaſágában vagyon az királynac ékeſsége: de az népnec el ſiakadáſáual, az wralkodóra nyomoruſág iŏ.

29 Az haragra kéſedelmes, bŏuŏlkŏdic értelemuel, elméiében pedig hirtelenkedŏ, bolondſágot ſierez.

30 Az teſtnec élete az tizta ſiiw, az tſontoknac pedig rothadáſa az iregyſég.

31 Az ki el nyomia az ſiegéńt, gyalázattal illeti annac teremtŏiét, az pedig tizteli, az ki kŏnyŏrŭl az ſiŭkŏlkŏdŏn.

32 Az ŏ nyaualyáiábán eyti magát az Iſtentelen, az igaznac pedig halála ideiénnis reménſége vagyon.

33 Az eſieſnec elméiébe nyugſiic à bŏlczeſég, à melly bolondſág pedig az tudatlanokban vagyon, ŏ magát (hamar) meg eſmérteti.

34 Az igaſſág fel magaztallya az nemzetſéget, gyalázattyokra vagyon pedig à népeknec az bŭn.

35 Az királynac ió akarattya vagyon az eſies ſiólgához, ŏ néki pedig haragia az ŏtet meg ſiégyenitŏhŏz.

XV. Réſz.

Az emberec kŏzŏtt való beſédrŏl és annac haſnáról és karáról ſŏl. Az Iſtennec az ióc és gonoſoc felŏl valo itéletit, à bolondoknac tanitaſoknac haſontalanſágát, Az haragnac reſtſégnec, bolondſágnac, keuélſégnec, fŏsuenſégnec, és Iſten ſ.ember ellen valo vakmerŏſégnec, engedetlenſégnec kárát mongya meg, és viſontag minemŏ io kŏuetti azokat az kic kŭlŏmben viſelic magokat.

1 AZ engedelmes felelet el fordîttya az haragnac fel geriedéſét; az meg bántó beſiéd pedig támazt haragot.

Az bŏl-

2 Az bŏltſeknec nyeluec beſiél
ió tudomáńt: az tudatlanoknac
pedig ſiáioc ki forr bolondſágot.
3 Minden helyeken vadnac az
WRnac ſiemei: nézuén az iókat
es gonoſiokat.
4 Az nyelwnec êpſége életnec
fáia: abból való gonoſság pedig
az léleknec gyŏtrelme.
5 Bolond valaki meg vtállya az
ŏ attyánac tanitáſát; az ki pedig
meg betsŭlli az dorgáláſt, igen
eſies.
6 Az igaznac házában vagyon
nagy kénts: az Iſtenteleneknec
pedig gazdagſágoc meg háborit-
tyác az ŏ házokat.
7 Az bŏltſeknec aiakoc hinte-
getnec tudomáńt: az bolondok-
nac pedig elméiec (azt hintic)
az mi táuól az iótúl.
8 Az Iſtenteleneknec áldozat-
tyoc, gyŭlŏſéges az WRnac: az
igazaknac pedig kŏnyŏrgéſec
kedues ŏ néki.
9 Vtálatos az WRnál az Iſten-
teleneknec ṽta; azt pedig, az ki
kŏueti az igaſságot, ſiereti.
10 Az dorgálás gonoſinac tet-
tzic annac, az ki ṽtát el hadgya:
az ki gyŭlŏli az fenyeteket, meg
hal.
11 [a] Az koporſó es veſiedelem,
az WR elŏtt vadnac; menyéuel
inkáb az embernec elméiec?
12 Nem ſiereti az czúfoló az ki
ŏtet meg feddi, es az bŏltſekhŏz
nem mégyen.
13 Az vidám elme, meg vidá-
mittya az ortzát: az ſiiwnec bá-
nattya miatt, az lélec meg ſiomo
rodic.

a Az az-min denec niluan vadnac ŏ elŏtte.

14 Az eſieſnec elméie kereſi az
tudomáńt: az tudatlanoknac ſiá-
ioc pedig legeltetic bolondſággal
15 Minden napiai az ſiegéńnec
nyomorúſágoſoc, à vidám elmé-
iŏnec pedig ſiŭnetlen lakodalma
vagyon.
16 Iob az keués az Wrnac félel
méuel, hogy nem mint temérdeg
kénts az hól háboruſág vagyon.
17 Iob az paréynac êtele à hól
ſieretet vagyon, hogy nem mint
az hizlalt ŏkŏrnec (eledele,) à hól
vagyon gyŭlŏſég.
18 Az haragos férfiu ſierez há-
boruſágot, az hoſſiu tŭrŏ pedig
le ſiállittya az háborgáſt.
19 Az reſtnec ṽta ollyan mint az
tŏuiſses ſŏuény; az igazaknac
pedig ṽtoc egyenes.
20 Az bŏlts fiu ŏruendezteti az
attyát: az bolond ember pedig
meg vtállya az ŏ annyát.
21 Az bolondſág, ŏrŏmére
vagyon az eſitelennec; de az er-
telmes férfiu igazan iár.
22 Hiában valóc léſinec az gon-
dolatoc, mikoron nintſen tanáts,
de az tanáczoſoknac ſokſágok-
ban elŏ mégyen az gondolat.
23 Ŏrŏm vagyon ezfęle ember-
nec, az ŏ ſiáiánac beſiédébŏl, es az
ideiekorán mondott beſiéd, ô
melly igen ió léſien.
24 Az életnec ṽta, oda fel viſii
az êrtelmeſt, hogy el táuozzéc az
pokoltúl melly alá vagyon.
25 Az keuélyeknec házokat ki
ſiaggattya az WR, meg erŏſsiti
pedig az ŏzuegynec határát.
26 Vtálatoſoc az WRnac az
gonoſi-

gonoſinac gondolati, az tiztáknac pedig beſiédec, gyönyörüſéges beſiédec.

27 Meg háborittya az ö házát, az ki köueti az telhetetlenſéget: az ki pedig gyülöli az aiándékokat, ęl.

28 Az igaznac elméiec meg gondollya mit ſióllyon: az Iſtenteleneknec pedig ſiáioc vgyan ki tölti az gonoſiokat.

29 Meſiſie vagyon az WR az Iſtentelenektöl: az igazaknac pedig könyörgéſeket meg halgattya.

30 Miképpen az ſiemnec világa meg vidámittya az ſiiuet, àképpen az ió hír nęw meg köueriti az tſontokat.

31 Az melly fül halgattya az életnec dorgálâſât, az bölczec között lakozic.

32 Az ki el vonſia önön magát az tanitáſtól, meg vtállya az ö lelkét: az ki pedig halgattya az feddéſt, biria az az ö leikét. b

b: Az az, bölcz.

33 Az Wrnac félelme az bölczeſségnec tudománya, és az tiztelſségnec elötte iár az alázatoſság.

XVI. Réſz.

Az Iſtennec kéualképpen való gond viſeleſéről ſol. Az Iſten ęlöknec az Iſten kegyelmér, az keuélyeknec pedig haragiát hirdeti. Az királyokatis inti az igaſságra. Az bölczeſségnec és igaſságnac haſznait mondgya meg. Az vèn embernec be-züllerit alnlya, ſoc es gyęb ioſ:gos dolgo:kal egybe. Vtolſor azt mondgva meg hogy ez világon mindenec Iſten akaratztya ſerint léſnec.

1 AZ embernél vagyon az elménec gondolattya, de az Wrtól vagyon az nyelwnec beſiéde.

2 Ióllehet minden ö vtáiban tiztánac láttaſséc ember az ö ſiemei elött, mind az által az ki az lelket viſgállya, az WR.

3 Bizzad az WRra az te dolgaidat, és az te gondolatid végh öz mennec.

4 Mindeneket czelekedet az WR ö magaért, a az Iſtentelentis az büntetéſnec napiára (ö rendelte.)

a: Nem ſiól az teremteſről, hanem az Prouidenciáról és mindenállatoknac igazgatáſáról, mellyel mindeneket az gonoſgoknac akaratyokatis vgy igazgattya, hogy mindenec az ö dicsőſégére legyenec

5 Vtálatos az WRnác minden az ki elméiében fel fuualkodott? minden ereiéuelis nem nyerheti hogy meg ne büntetteſséc.

6 Az könyörületeſséggel, és igaſsággal el törölretic az bün b: annac okaért az WRnac félelmeiért, táuozzal el az gonoſitól.

b: Nem az Iſtenelöt, hanem az embereec elöt magya hogy az bün el törölte tic, mint Dan: 4.

7 Mikor ió akarattal vagyon az WR valakinec vtához, męg az ö ellenſégétis ió akaróuá téli àhoz.

8 Iob az keués igaſsággal, hoģ nem mint nagy temérdeg gazdagſág, hamiſsággal.

9 Az embernec elméie gondolya meg az ö vtát, de az WR igazgattya annac iáráſát.

10 Mint az Iſten ſiáia ollyan legyen az királnac beſiéde, az ítéletben ne ſióllyon hamiſságot az ö ſiáia.

11 c Az Iſtené az itéletnec minden mértéke és ſerpenyöie, és ö czelekedete minden ſáknac mérö köuei.

c: Azaz, Mindence az melyec az igaſſagnac megmaradaſára találtattac emberektöl, az Iſtentöl vadnac.

12 Vtálatos legyen az királyoknál Iſtentelenſéget czelekedni: mert igaſsággal erösitetic meg az királi ſięk.

13 Ked-

13 Keduesec legyenec az kirá-
lyoknál az igaz besiédec, és az i-
gaz mondót sieresse az király.
14 Az királynac fel geriett ha-
ragia ollyan mint az halál koue-
te: de az bölcz férfiu le siállîttya
azt.
15 Az királynac vidám ortzáiá-
ban élet vagyon, kinec ió akarat-
tya ollyan mint az tauasi essönec
sürö köde.
16 Sierzeni bölczeséget, ô me-
nyéuel iob az arańnál: és sierzeni
esiességet, kéuánatosb az ezüst-
nél.
17 Az igazaknac erösségec, el
táuozni à gonositól, meg tartya ö
magát, á ki meg örizi az öav vtát.
18 Az meg romlásnac elötte,
keuélség vagyon, es az esetnec e-
lötte fel fuuaikodott lélec.
19 Iob alázatos léleckel lenni az
sielédekuel, hogy nem mint fosi-
tot marhát ositani az keuélekuel.
20 Az ki iól meg gondol min-
den dolgot, iót nyer, és az ki bi-
zic az Wrban, ô melly bóodg az.
21 Az ki elméiében bölcz, hi-
uattatic értelmesnec, az besiéd-
nec pedig ékessége neueli az tu-
dománt.
22 Eeletnec kút feie az értelem
az ki biria azt, de az bolondok-
nac tudományoc bolondságnac
kút feie.
23 Az bölcznec elméie értelme-
sen igazgattya az ö siáiát, és be-
siéde által öregbiti az tudománt.
24 Mint az lépes méz ollyanoc
az gyönyörüséges besiédec, édes-
sec az léleknec, és meg gyogyitói
az tetemeknec.
25 Vagyon olly vt melly látta-
tic igaznac az embernec sieme e-
lött, kinec vége az halálnac vta.
26 Az munkálodó ember, ma-
gánac munkálodic, mert az ö siá-
ia kensieriti ötet.
27 Az álnoc ember ás gonozt,
kinec aiakiban vagyon vgy mint
ég ö tüz.
28 Az gonosi ember versengés-
re való alkolmatosságot sierez, és
az susárló ember az feiedelmec
közt hasonlást sierez.
29 Az álnoc ember el hiteti az
ö felebaráttyát, hogy vigye ötet
hamis vton.
30 Az ki hunyorgat siemeiuel
mikoron gondol gonosi dolgo-
kat, és tétouazó besiédében, meg
czelekedi az gonosságot.
31 Igen siép ékes Corona az vén-
ség, melly az igasságnac vtában
találtatic.
32 Iob az hosisiu türö az erösnél;
és az ki wralkodic az ö indulat-
tyán, annál, az ki várost vésien
meg.
33 Az ember kebelébe vettetnec
bę az nilác, az Wrtól vagyon pe-
dig azoknac minden itéletic.

XVII. Rész

Azt mondgya hogy az békeség iob az há-
borusságnál. Az Fegényeknec meg vrálásat
kiihoztattya. Az vén embereknec ékessége-
ket, az bolondnac bolondságát, az halá adat-
lannac büntetését iria meg.

1 IOb az siáraz éteknec egy fa-
lattya, az mellyel vagyon
czendesség, hogy nem mint meg
nyuzott barmockal tellyes ház,
mellyben vagyon háborusság.

2 Az

2 Az értelmes ſzólga wralkodic az gyalázatos fiun, és az atyafiac között az örökſégnec réſzét veſſi.

3 Mint az oluaztó meſter tégelye az ezüſtöt, és az kementze az aranyat, úgy az WR meg probállya az ſiueket.

4 Az gonoſi téuő halgat az álnoc beſzédekre, az tſalárd halgat az gonoſi nyelwre.

5 Az ki meg tſúfollya az ſiegént, gyalázattal illeti annac teremtőjét; az ki gyönyörködic(máſnac) nyomoruſágában, büntetetlen nem léſſen.

6 Az véneknec ékeſſégec az vnokác, és az fiaknac ékeſſégec az attyác.

7 Keduetlen az bolondnac az ékes beſzéd, ſockal inkáb az tiztelſégeſnec az hiában való beſzéd.

8 Mint az drága gyöngy, ollyan az aiándéc annac kéuánóiának ſzeme előtt, valamit akar (az aiándoc) abban kedue telic.

a: Vagy igy, valamely fele fordul, tud ni illic az aiándoc, to ſzerencſes ielſzen Az az, vala bouzakaris haytani az e[illegible] elmékett oda nayia.

9 Az ki el fedezi máſnac vétkét kereſi az ſieretetet: az ki pedig ſiemre hánnya azt, el ſiakaſitya egy máſtul az barátſágoſokatis.

10 Foganatosb az dorgálás az eſzeſnél, fellyeb hogy nem mint ha meg vernéd az bolondot ſiázſioris.

11 Czac ellenkezéſt keres az gonoſi, végezetre kegyetlen köuet botſáttatic ő ellene.

12 Találljon (tárſától vagy fiatól) meg foſitatott medue az férfiura, (inkáb) hogy nem à bolond az ő bolondſágában.

13 Az ki fizet gonozt az jóért, nem táuozic el az büntetés annac házától.

14 Az álló vizet ſiakaſitya el az ki feie az háboruſágnac, azért mi nec előtte ki hatna (az háboruſág,) el hadd az verſengéſt.

15 Az ki meg igazittya az bűnöſt, és kárhoztattya az igazat: vtálatos az WRnac egy aránt mind az kettő.

16 Miért vagyon valami gazdagſág az bolondnac kezében: holott az böltſeſégnec birálára ninczen ő néki elméie?

17 Minden időben ſieret, az ki (igaz) áttyafiu? és az atyafiu az nyomoruſágban tettzic meg.

18 Az bolond ember kezét adgya, fogaduán kezeſségét baráttya előtt.

19 Szereti az gonoſit az ki ſiereti az háborgáſt, mint az ki magaſon éppiti házát, romláſt keres.

20 Az gonoſi ſiiuő ember nem nyerhet iót, és à ki az ő nyelvéuel gonoſi, eſic nyomoruſágban.

21 Az ki ſiűl bolondot, ſiüli ő magának bánatra, és nem örvendez az bolondnac attya.

22 Az vidám elme jó oruoſságot czinál, az ſiomoru lélec pedig meg ſiaráztya az tſontokat.

23 Az kebélből ki vőtt aiándékot az Iſtentelen el véſſi, az igaz törvénnec útának el fordîtáſára.

24 Az eſzeſnec ortzáiából ki tettzic az böltſeſég, az bolondnac pedig ſzemei, orſiágolnac az földnec külső réſzeig.

25 Búſú-

25 Búsúlására vagyon az ö attyánac az bolond fiu, és az ö siüleinec keserüségéré.

26 Męg meg birságolnijs az igazat nem ió, az tiztességest pedig meg verni, igasság kiuöl vagyon.

27 Meg tartoztattya besiédét az tudós ember, és vesitegletes lelkében az értelmes férfiu.

28 Męg à bolondis mikor halgat, böltsnec itéltetic, az ki aíakit meg tartoztáttya, ésiesnec.

XVIII. Rész.

Meg irattatic ez Caputban az bolondságnac es bölczesegnec hasna, Az iteletben valo igasság es bölczeseg Az susárloknac es restek nec kár vallásoc. Az Istenben valo bizodalomnac hasna. Az gazdagsigban valo bizodalomnac es vakmerösegnec gyümyölcze. Az bekeseges fenuedesnec, bölczelegnec, az embernec nye uenec mertekletesegenec, es az io áfsoni állatnac hasna, es az barátságnac fükseges volta.

1 AZ ö kéuánsága sierint kér dezkedic az agyas ember, mindenekben bę egyeliti magát,

2 Nem gyönyörködic az bolond az értelemben, hanem abban az mellyec vadnac az ö elméiében.

3 Mikor el ið az istentelen, el ið az meg vtálásis, és az siidalmatossal az gyalázat.

4 Mint az męly vizec az ieles embernec siáiából siármazott igéc, s-mint az meg áradot patac az bölczeségnec kút feie.

5 Az gonosinac siemélyét beczülleni nem ió, hogy el fordítsad az igazat az itéletben.

6 Az bolondnac besiédi siereznec versengést, és az ö siáia haragra ingerl.

7 Az bolondnac siáia, néki romlására vagyon, és az ö besiédi az ö életinec tööre.

8 Az susárlonac besiédi hizelkedöc: De azoc az embernec siiuét által hattyác.

9 Az ki lágyan viseli magát az ö dolgában, hasonló az tékozló atyáfiúhoz.

10 Erös torony az Wrnac Neue, àhoz folyamodic az igaz, és bátorságos lésien.

11 Az gazdagnac marháia ollyan, mint az ö erös városa, és mint az magas kö fal az ö gondolattya sierint.

12 Az meg romlásnac elötte fel fuualkodic az embernec elméie, elötte iár pedig az tiztességnec az alázatosság.

13 Az ki felel valamit mig meg nem hallya, ez bolondság ö néki és gyalázatos.

14 Az férfiunac lelke, vigaztallya az ö erötlenségét, az meg romlott siiuet pedig ki emeli fel.

15 Az esiesnec elméie biria az tudomáńt, és az bölczeknec füle keresi az értelmet.

16 Az embernec aiándoka siabad vtat szerez, és az tizteleteseknecortzáia eleibe visii az embert.

17 Igaznac láttatic az ki elsö az töruéńben, míg nem el ið az ö fele baráttya, és meg visgállya azt az biró.

18 Az versengéseket el vesii az níl vonás, és az erössec között békeséget szerez.

19 Az fel ingerlettetett atyafiu, erösb az keritet városnál, és az

versengésec mint az várnac kapu iánac zária.

20 Minden az ŏ siáiánac hasináual elégiti meg az ŏ hasát, az ŏ besiédénec iŏuedelméuel elégedic meg minden.

21 Mind az halál mind az élet, az ember nyeluénec hatalmában vagyon, az miképpen ki ki siereti azzal élni, [a] ésii annac gyŭmŏlczét.

[a] Az az, minden ember az mint az ŏ nyeluét viseli. Vgy vessi annac hasznat.

22 Meg nyeri az iót, az ki talál feleséget, és vŏtt jó akaratot az Wrtól.

23 Alázatoson siól az siegény: az gazdag pedig szól keuélyen.

24 Az embernec kinec baráti vadnac, tiztelni kel az barátságot: mert az ki (igaz) barátunc, beczŭletesb az atyafiunál.

XIX. Rész.

Ez Cáputban az Salomon diczeri az tŏkélletességet, karhoztattya az hamis tanut. Az Iambor házas társot Isten aiándokánac mongya lenni. Int az alamisnálkodásra, és irgalmasságnac czelekedetire, az magzatoknac bŏlczeséggel való tanitásara. Aianlya az Isteni félelmet.

1 IOb az tŏkélletesen iáró siegény, az gonosi nyeluŏ gazdagnál, az ki bolond.

2 Az tudománynélkŭl semmi ninczen ió, és az ki minden dolgában siet, teuéleg.

3 Az embernec bolondsága el fordîttya az ŏ vtát, és az WR ellen haragsiic az ŏ siiue.

4 Az gazdagság sierez soc barátokat, az siegén pedig az ŏ baráttyától el válaztatic.

5 Az hamisságnac bizońsága bŭntetetlen nem lésien, és az hazugságoknac találóia meg nem szabadithattya magát.

[a] Vagy az hazug, hamis tanu.

6 Sokan kŏnyŏrŏgnec à tiztességes embernec, és minden (ember) baráttya az adakozónac.

7 A siegént minden attyafiai gyŭlŏlic, męg az ki baráttya vólnais ŏ néki, táuól vagyon ŏ tŏlle, hasoc besiéddel esedezikis, meg nem halgattyác.

8 Az kinec siiuében bŏlczeség vagyon, siereti az ŏ életét, és meg ŏrizi az értelmet hogy ióllégyen dolga.

9 Az hamisságoknac bizońsága nem lésien bŭntetetlen, és az hazugságoknac gondolóia elvęsi.

10 Nem illic az bolondhoz az gyŏnyŏrkŏdés, sockal inkáb nem illic az siolgánac wralkodni az feiedelmeken.

11 Az embernec értelme hosisiú tŭrŏue tésii ŏtet, és ékességére vagyon néki el halgatni az vętkeket.

12 Mint az gyermekdéd orosiláńnac ordîtása, ollyan az királynac haragia, mint az harmat pedig az fŭuŏn, az ŏ ió akarattya.

13 Keseruségénec oka az ŏ attyánac az bolond fiu, és (mint) az czepegés az asisioni állatnac sŭnnetlen sémbelŏdése.

14 Az ház és az marha attyától való iosiág, az WRtól vagyon pedig az esies értelmes feleség.

15 Az rest, álmot sierez, és az álnoc lélec meg éhezic.

16 Az ki meg tartya az paranczolatot, meg tartya ŏ magát, az ki meg vtállya az ŏ vtait, meg bŭntettetuén, meg hal.

17 Kŏlczŏn ád az WRnac, az ki ke-

ki kegyelmeſen ád az ſiegéńnec: és az ió téteményét meg fizeti néki.

18 Sanyargaſd meg az te fiadat, mîg reménſég vagyon (az ŏ meg iobbuláſa felŏl,) és az ŏ veſſedelmére ne haiollyon az te elméd.

19 Az ki az haragban felettéb keméń, kár vall, hogy ha el engededis az te fiadnac vétkét egyſier, eſmét az vtán meg bŭnteſſed.

20 Engedgy az tanácznac, és vedd ió neuen az oktatáſt, hogy bŏlczelkedheſſel végezetre.

21 Soc gondolatoc vadnac mindennec elméiében, de czac az Wrnac tanácza áll meg.

22 Az mit leg inkáb kel embernec kéuánni, az irgalmaſſág az, Es iob az ſiegéń az hazug férfiunál.

23 [b] Az Wrnac félelme életre viſien, és meg elégeduén ęl (az Iſtena iánkodáual,) gonoſiual ſem illettetic.

24 El rŏyti az reſt az ŏ kezét kebelében, [c] męg az ſiáiahoz ſem viſi azt.

25 Ha az czufolót meg vered, okosb bolond léſien, és ha meg dorgálod az eſieſt, meg érti az tudomáńt.

26 El puztittya attyát (marhaiából,) és el idegeniti annyát az meg ſiégyenitŏ, és gyalázattal illetŏ fiu:

27 Szŭnnyel meg, ſierelmes fiam, halgatni az ollyan tanitáſt, melly téged arra viſien, hogy az bŏlczeſégnec igéiétŏl el ſiakadgj.

28 Az álnoc bizońſág czufollya az itéletet, az Iſtenteleneknec ſiáioc el nyeli az hamiſſágot.

26 Ez féle czufolóknac kéſiitettenec az bŭntetéſec, és az vereſég az bolondoknac hátoknac.

b: Az Wrnac felelmenec három haſznat mongya. el sŏ az elet. Máſodic, mert Iſtentŏl meg elegitetic minden iockal. Vtolſo-veſzedelem tŏl meg ſzabadul.

c: Az az, ſzereti az reſt az henyeleſt.

XX Réſz.

Kárhoztattya az réſegſéget, az haragnac fel ingerléſet, az reſtſéget, Int az verſengeſnec el hagyaſára. viſontag vádollya az kép mutatokat, és az kic hamis mertekeckel élnec, az hamis gazdagokat, és az kic attyokat annyokat ſidalmazzác. Végezetre meg mondgya hogy az királynac ſękit az igaſság és irgalmaſsag tarttya.

1 AZbor czufolóuá téſien, és az réſiegitŏ állat háborgóuá, és valaki abban gyŏnyŏrkŏdic nem léſien bŏlcz.

2 Mint az gyermekdéd oroſiláńnac ordîtáſa, ollyan az királynac rettentéſe, az ki azt haragra ingerli, vétkezic az ŏ maga élete ellen.

3 Tizteſſéges embernec fel hágni az verſengéſt, valaki pedig bolond, magát belé egyeliti.

4 Az ki az hideg miá reſt (léuén) nem ſiánt, kóldul aratáskor, de ſemmit nem talál.

5 Mint az mélly vizec, ollyan az ferfiunac elméiében az tanácz, mind azon által az bŏlcz ember ki meriti azt.

6 Az embereknec nagyob réſie, hirdeti ki ki az ŏ (ió vóltát,) az ki pedig mindenben igaz móndo vólna, ki találhat ollyant?

7 Ha az igaz ſiŭnetlen iár az ŏ tŏkélleteſſégében, bódogoc leſinec az ŏ fiai ŏ vtánna.

8 Az király ha az ŏ itélŏ ſiękiben ŭl, czac tekintetiuel minden gonozt el táuoztat.

9 Ki mondhatna azt: tizta az én ſiiuem, tizta vagyoc az én bűnömtől

10 Az kűlömbőző font és kűlöm bőző mértec, vtálatoſoc az Wrnál egy aránt mind az kettő.

11 Az ő czelekedetiből eſmérteſſe meg magát męg az gyermekis, ha tiztaé, és ha igazé az ő czelekedeti.

12 Az halló fűlet, es az látó ſiemet, az WR teremtette egy aránt mind az kettőt.

13 Ne ſiereſſed az álmot hogy ne légy ſiegény, niſd fel az te ſiemedet és elégits meg mag adat ke nyérrel.

14 Igen hituán (az marha) azt mondgya az véuő, de mikor el menendvęle, ackorondiczekedic.

15 Az arany és az Carbunculoſoknac ſokſága igen drága, de felőtte igen drága ezkőz az ékeſen ſiólásnac tudománya.

16 Vedd el annac ruháiát az ki kiuől valóért kezes lött, és az ki idegenért kezes lött, vedd el zálagát.

a: Értelme ez hogy noha előſſer az álnokſággal és hamiſſággal kereſet marha ionac látatic, mind az által végezetre árталmas leſzen mintha az kenyerben kőuec vólnának.

17 a Győnyőrűſéges embernec (előſier) az álnokſággal kereſett kenyér, de annac vtánna bę telic az ő ſiáia kőuetskéckel.

18 Az gondolatoc, tanáczkozáſſal erőſsec, és bőlts tanáczockal indicz hadat.

19 Az ki meg ielent az titkot, és az ki az ő beſiédiuel el hitet, azzal ne barátkozzál.

20 Az ki az ő attyát vagy az ő annyát meg átkozza, annac meg óltatic ſieuédneke az ſetétſégnec homályoſságában.

21 Az melly ióſiág előſier hertelen gyűytetic, annac az vége meg nem áldatic.

22 Ne mongyád: boſiſiút alloc raytad, váriad az Wrat, és meg ſiabadit tégedet.

23 Vtálatoſoc az kűlőmbőző mértékec, és az álnoc fontoc nem ió dolgoc.

24 b Az Wrtól vadnac az embernec iáráſi, az ember pedig mit ért annac az ő vtában.

b: Az az, Iol lehet az Iſten vezérli az embernec vtait, mind az által az Iſtennec dolgait az ember meg nem ſogbatoʒya.

25 Halálnac tőőre embernec meg enni az Iſtennec ſienteltetet rélit, és az után fogadáſt tenni ő néki.

26 c Meg ſiaggattya à gonoſiocnac társaſágokat az bőlcz király, és fordit ő reáioc kereket.

c: Tremellius: Meg ſzoria az bőlcz király az gonoſoknak, Az az, Mikeppen az gonoſnak ſok ſa el vałaʒtatic, mivel vętánna az honkol meg tapportatic. Igy az bőlcz király el ſzakaʒtya az ioknak az gonoſzoktól gonoſzokat az Iobtól.

27 Az Wrnac előtte világos az embernec lelke, ki meg viſgállya az ſiiwnec minden rőytekét.

28 Az kegyelmeſſég és az igaſſág, meg őrizic az királt, és meg erősiti irgalmaſság által az ő ſiékét.

29 Az iffiaknac ékeſſégekre vagyon az ő ereiec, és az vęneknec illendőſſégec az ő meg őſiüléſec.

30 A kékec és ſebec tánoztattyác el az gonoſit, és az embernec belső rélieiben való czapáſoc.

XXI. Réſz.

Meg iria Sálomon ez Cáputban, hogy Iſten igaʒgattya az ſeiedelemnec ſiuét, hogy Iſtennec előtte keduesb az igaſſágnac ſereſeti az áldozatnál. Hogy az hamiſſággal gyűytőt kén czec el vęſendőc, hogy az kegyetlenec kőnyőrgéſét Iſten meg nem halgattya, és azoknac áldozatyoc nem kedues Iſtennec előtte.

1 MInt az vizeknec folyáſi, (vgy) az királnac ſiiue az WR-

Wrnac kezében vagyon, valahouá akaria, oda haytya azt.

2 Az embernec minden ŏ vtá igaznac láttatic az ŏ ſiemei előtt, mind az által az ſiiuet roſtállya az WR.

3 Az igaſſágnac és igaz tŏruénnec gyakorláſát, inkáb ſzereti az WR az áldozatnál.

4 Az ſiemnec pedig fel látáſa, és az elménec keuélſége, és az Iſtenteleneknec ſiántáſoc, a bŭn.

a: Az Iſtenteleneknec ſiántáſáknem egyebet értanem azoknac igyekezeteket ſzándokokat és czelekedeteket.

5 Az ſiorgalmatoſnac gondolati, czac éppŭletre vadnac, az hirtelenkŏdŏnec pedig mindennec, czac az ſiŭkſégre.

6 Az hamiſſágnac nyeluéuel gyŭytŏt kéntſec, el veſiett hiába valóſág, az kic aztkereſic, kereſnec halált.

7 Az Iſtenteleneknec ragadományoc el veſiti ŏket, mert nem akarnac igaz itéletet czelekedni.

8 El fordúlt és idegen az Iſtentelennec vta; tizta pedig (annac vta,) kinec az ŏ czelekedete igaz.

9 Iob lakni à háznac ſiugolyáiában, hogy nem mint az háborgó aſiſioni állattal egy háznac tárſaſágában lenni.

10 Az Iſtentelennec elméie kéuán gonoſit, és az ŏ ſieme elŏtt nem kedues az ŏ felebaráttya.

11 Mikor meg bŭntettetic az ezufoló, bŏlczeb tudatlan léſien: és mikor oktattyác az bŏlczet, eeſiében véſii az tudománt.

12 Ertelmet véſien az igaz az Iſtentelennec házának bŭntetéſéből, Mert az Iſten el fordíttya az gonoſiokat nékic veſiedelmekre.

13 Az ki bę dugia fülét à ſiegénnec kiáltáſára: ŏis kiált, de meg nem halgattatic.

14 Az titkon adatott aiándéc el fordittya az haragot, és az kebelben való aiándéc, az haragnac keméń búſúláſát.

15 Vigaſágra vagyon az igaznac czelekedni igazat: bánattyokra, az hamiſſágnac czelekedŏ inec.

16 Az ember ki el téuelyedic az értelemnec vtáról, az életnélkŭl valóc gyŭlekezetiben marad.

17 Sŭkŏlkŏdŏ ember léſien, valaki ſiereti az gyakor ióllakáſt: az ki ſiereti az bort és az fris étket, nem léſien gázdag.

b: Az az. Meg meneked ic az veſzedelemből az igaz, és az helyet az Iſtentelen hamis buntetéſre adatic.

18 b Az igazért adatic bŭntetéſre az Iſtentelen, és az igazac helyett az hitetlen.

19 Iob lakozni az puztánac főldén, hogy nem mint az feddŏdŏ és haragos aſiſioni állattal.

20 Kéuánátos kénts és kenet vagyon à bŏlcznec házában, az bolond ember pedig el tekozlya azt.

21 Az ki kŏueti az igaſſágot és adakozáſt, nyer életet, igaſſágot és tizteſſéget.

c: Mintha azt mondaná. hogy az bŭnczeſség hatalmasb az kŭlsŏ ereiné.

22 Az hatalmaſoknac városában bę mégyen az bŏlcz, c és le rontya azoknac bizodalmoknac ereiét.

23 Az ki ŏrizi az ŏ ſiáiát, és az ŏ nyeluét, meg tartya az nyomoruſágtól az ŏ (életéti.)

24 Keuély, verſenyes, es czufoló annac neue, ki haragiában keuélſéget czelekedic.

25 Az reſtnec kéuánſága meg eméſiti ŏtet: mert az ŏ kezei ſem mit nem akarnac czelekedni.

ben, és ha léſznec egyſzer ſ-mind az te aiakidbanis.

19 Es ha léſien az Wrban az te bizodalmad, és az mit tudtodra adoc ma te néked, teis meg czelekedendel.

20 Nem de nem irtamé te néked drága ſiép tanuſágokat, mellyec helheztettenec tanáczokbanis és tudományokhan.

21 Tudtodra aduán te néked az igaſságnac beſiédinec bizonyos vóltát, hogy ſiólly beſiédedben valóſágot azoknac à kic te hozzád boczáttatnac?

22 Ne koborlyad el az ſiegéńt, ennec okaért, mert ſiegéń, ſe meg ne roncz az ſiegéńt az kapuban.

23 Mert az WR forgattya azoknac igyeket, és azoc lelkénec ragadozóit, el ragadgya.

24 Ne tarts barátſágodat az haragoſual, és az dihösködöuel ne meny ſiembe.

25 Hogy ne tanullyad az ö vtait, és kereſs töört tenen magadnac.

26 b Ne légy azoc közzül való, kic kezeket egybe czapiác és az adoſſágért való kezeſec közzül.

27 Ha nem léſien te néked miböl meg adnod, el véſii à te ágyadatis te tölled.

28 Ne boncz el az régi határt, mellyet czináltanac az te eleid.

29 Láttálé az ö dolgában ſiorgalmatosb embert? királyoc elött kezd állani, nem marad meg az alaualóc között.

b: Az az. Ne adgyad magadat vakmerőképpen azoc közze az kic máſért kezeſec leſznec, és máſért magokat kötelbe eytic kéz fogas által,

XXIII. Réſz

Meg tanit mimódon kel embernec magát viſelni feiedelem aztalanál. Tiltya az telheret lenſéget, Az irigy aztalanal való ételt, és az bolonddal valo nyáiaskodaſt, az tobzodaſt, reſegſséget, paráznackal való barátſságot és reſégſéget. Aianlya az bölczeſéget, és az ſülekhöz való engedelmeſséget,

1 MIkoron le ülendeſi eni az Wrral, ſzorgalmatoſſon reá vigyázz mitsoda (étket) adnac te elödben.

2 Mert kęſt vernél az te torkodban.[a] ha mértékletlen lennél.

3 Ne kéuánnyad az ö tſemegéit, mert ezec hazug étkéc.

4 Ne fárazd magad ebben, hoǵ meg gazdagúlly, ez illyen teſti eeſzeſſégedtöl ſzünnyel meg

5 Auagy à te ſiemeidet vetedé az okra, holott azoc ſemmic, és ollyan ſiárnyoc vagyon mint az ſaskeſelyönec, hamar el repülnec?

6 Ne egyel az irégy ſiemünec étkében, és ne kéuánnyad az ö lágy étkeit.

7 Mert az mint betſül tégedet az ö ſiiuében, ollyan ö, egyél és igyál, azt mondgya te néked, de azért nem ió akarattal vagyon te hozzád,

8 Az te falatodat az kit meg eiendel, męg aztis ki okádod, és a te ékes beſiédidet czac hijába el veſited.

9 Az bolondnac halláſára ne ſiólly, mert meg vtál tégedet az te beſiédednec bölczeſégéuel.

10 Ne mozdíts meg az régi határt, és az áruáknac mezeiben ne kapy.

11 Mert azoknac boſ ſiú állóia erös, az forgattya ezeknec igyeket te ellened.

12 Adgyad az te elmédet az bölczeſégre, és az te fülеidet az bölts beſzédekre.

a: Keſt vernel torkodba, az az, te magad ſzereznel magadnac veſzedelmet az te mértekletlenſégeddel.

26 Az reſt egéſi nap eſtig kéuánſágtól gyötretic, az igaz pedig máſnac ád, és nem tartoztattya meg az ő kezét.

27 Az Iſtentelenec áldozattyoc vtálatos: menyéuel inkáb, mikor gonoſiúl áldozza azt.

28 Az hazug bizońſág el vęſi: az ki pedig (füleiuel) hallott dolgot mond, mind örökké ſiól.

29 Meg keméniti az Iſtentelen ember az ő ortzáiát, az igaz pedig iól rendeli minden ő vtát.

30 Semmi bölczeſség ninczen, ſemmi értelem, és ſemmi tanáts, az WR ellen.

31 Az ló elkéſiitetic az ütközetnec napiára: de az WRé az megtartás.[d]

d: Az az, nem az embernec, vagy Louánac ereiében vagyon az megmaradás harcem ielſten aiándéká.

XXII. Réſz.

Aiánlya Salomon ez Capuſban az iő hírt neuet, Az iſteni ſelelmet. Az irgalmaſſágnac czelekedetit, Az bölczeſéget az iſtenben valo bizodalmot. kárhoztattya az reſiſéget, az fegenyekben valo kegyetlenſéget, és az ki vakmerőképpen valo kezeſſégbe kötelezi magit.

1 KEuántosb az iő hír nęw nag gazdagſágoknál, ezüſtnél és árańnál, az kedueſség iob.

2 Az gazdag és ſiegény öſſue találkoznac, mind az kettöt pedig WR ſierzi.

3 Az eſies meg értuén à gonoſit, el röyti magát, az bolondoc pedig belé eſuén nyomorgattatnac.

4 Az alázatoſſágnac, és az WR félelménec vége, tiztеſſég, élet, gazdagſág.

5 Töuiſſec, és töröc vadnac az gonoſinac vtában, az ki beczölli az ő lelkét, táuól iár azoktól.

e: tudni illik az te tanitás ſodtul az mit te tőled tanult.

6 Tanicz az gyermeketis az ő vtánac módgya ſierint, męg mikor meg vénheſſikis el nem táuozic attól.[e]

7 A gazdag à ſiegényeken wral kodic, és ſiolgáia léſien àki kölczön véſien, à költſön adó embernec.

8 Az ki vęt álnokſágot, arat nyomorúſágot, és az ő haragiának veſiſieie végre meg töretic.

9 Az irgalmas ſiemö ember meg áldatic, az ki adakozic az ő kenyeréből az ſiegénnec.

10 Ha ki veted házadból az czufolót, éggyüt ki mégyen à háborgaſis, és meg ſiünic az patuarkodás, és az ſiidalmazás.

11 Az ki ſiereti à ſiiwnec tiztaſágát, és à kinec beſiédében vagyon kedueſség, annac barattya à király.

12 Az WRnac ſiemei meg őrizic az tudománt, az hitetlennec pedig vtát fel forgattya.

13 Az reſt azt mondgya: oroſiláń vagyon ott kün, az vtáknac közepette meg ölettetném.

14 Mint az męly verem ollyan az idegen aſiſioni állatoknac ſiáioc, az kit vtál az WR oda eſic.

15 A gyermec elméiében vagyon bolondſág, de az tanitáſnac veſiſieie meſiſie el üzi ő tölle azt.

16 Az ki el nyomia az ſiegént, hogy ſiaporitſa az ő marháiát, és az ki ád az gazdagnac, végezetre ſzükölködéſre iút.

17 Haycz meg az te füleidet, és halgaſd à böłczeknec beſzédeket, és az te elmédet figyelmeſzteſd az én tudományomra.

18 Mert gyönyörüſéges léſzen ha meg tartod azokat à teſziued-

13 Ne vond el à gyermektöl à ſanyargatáſt, mikoron męg verended ötet veſiſiöuel, meg nemhal.

14 Te veſiſiöuel verd meg ötet, és az ö életét az veſiedelemböl ki ragadod.

15 Sierelmes fiam, ha bölczelkedic az te elméd, öruendez az én lelkem, męg énis öruendezec.

16 Es vigadoznac az én veſeim, az te aiakaidnac igaz mondáſán.

17 Ne köueſſe az te ſiiued az bünöſöket, hanem az Iſten félöket egéſi napon.

18 Mert miuel hogy ennec bizonyos iutalma vagyon, niluán az te várakozáſod meg nem czalatkozic.

19 Halgas te ſierelmes fiam engemet, hogy légy bölcz, és iárý ez vton ſiiued ſierint.

20 Ne légy azoc közzül való, kic bortul meg réſiegednec, az tobzodóc közzül, és az kic húſſal haſokat meg terhelic.

21 Mert az réſieges és tobzodó ſiegén léſzen, és ſzakadozott ruhákban öltöztet az aluuás.

22 Halgaſd az te attyádot, à ki ſiült tégedet, és meg ne vtállyad, mikoron meg vęnhedic az te anyádot

23 Szerezz magadnac igaſſágot, és el ne adgyad az bölczeſégnec, tudomáńnac, és eſzeſſégnec valóſágát.

24 Igen örül az igaznac attya, és az bölcznec ſzülöie, annac vigadoz.

25 Vigadgyon az te attyád és az te anyád, és öruendezzen az te ſzüled.

26 Adgyad, ſzerelmes fiam, az te elmédet énnékem, és az te ſzemeid az én vtaimat ſzorgalmatoſon meg örizzéc,

27 Mert mély verem az tiztátalan aſzſzoni állat, és ſzoros kút az idegen aſzſzoni állat.

28 Es az mint az toluayló leſeſkedic, és az embereknec hitetlenit meg fogia.

29 Kinec iay? kinec ohaytás? kinec háborgás? kinec bünnélkül való ſebec? kinec ſiemeknec vereſſége?

30 Az bornál mulatóknac, az kic mennec az ió bornac korczomáiánac kereſéſére.

31 b Ne nézzed az bort mikor vereſs, mikoron mutattya az pohárban az ö ſiinét, és mikor az pohárban peſeg.

32 Végezetre mint az kigyó meg mar, és mint az mérges kigyó meg czîp.

b: Az az ne czalattaſſal meg az bornac ſzép piros ſzinetöl.

33 Az te ſiemeid nézic az idegen aſſioni állatot, és az te elméd gondol gonoſságot.

34 Es léſieſi ollyan mint az ki fekſiic az tenger közepiben, és az ki fekſiic az arbotz fánac teteién.

35 Mikoron vernénec engemet (azt mondod) nékem nem fáyt, mikoron taſiigáltanac nem érzettem, mihelt fel kelec, el mégyec, eſmét meg kereſem az korczomát.

XXIIII. Réſz.

Tanit Sálomon az Cáputban az gonoſtoknac tarſaſágoknac el táuoztatáſára, az bölczeſégnec kereſéſére, könyörületeſségre, Iſtennec és az ſeiedelemnec tizteletire, boſſú állasnac el táuoztatáſára, vtolſor az reſt embernec allapattyát iria meg,

1 Ne-

1 NE iregykedgyél az gonoſi téuökre, ſe ne kéuánnyad azockal lenni.

2 Mert puſititáſt gondol azoknac ſiiuec, és hamiſſágot ſiólnac azoknac aiakoc.

3 Az bölczeſég által eppitetic az ház, és az értelemmel meg erősſitetic.

4 Es à tudom/nual à háznac belſö réſiei meg telnec, minden drága és gyönyörüſéges marháual.

5 Az bölcz férfiu erös, és az tudós embert meg erősiti az ioſág.

6 Mert az eſies tanáczockal viſelhetſi az te haſinodra hadat. és meg maradáſt találſi az ió tanáczoſoknac ſokſága által.

6 Igen magaſſác az bolondnac az bölczeſégec, az közönſéges helyen nem nittya megaz öſiáiát.

8 Az ki gondolkodic gonoſit czelekedni, azt felötte igen gonoſinac hijác.

9 Az balgatag dolognac gondoláſa bün, és az rágalmazó az emberec közt vtálatos.

10 Ha reſten viſeled magadat, az nyomoruſágnac ideién, az te erősſéged erötlen léſien.

11 Szabadicz meg azokat az kic az halálra el ragattattac (öknélkül,) és az kic az halálra vitetnec, és ne ſiünnyel meg.

12 Ha azt mondanád: ime nem tudtuc azt, nem de az ki viſgállya az elméket ö nem értié, és az ki örizi az te lelkedet ö nem tudgyaé, és nem fizeté kinec kinec az ö czelekedeti ſerint?

13 Egyél ſierelmes fiam, mézet, mert ió: és lépes mézet, melly édes az inyédnec.

14 Ezképpen az bölczeſégnec tudáſa édes léſien az te lelkednec, ha azt meg találandod, és léſien néked iutalmad, és az te reménſéged el nem veſi.

15 Ne leſeskedgyél ô Iſtentelen, az igaznac háza ellen, ne puſitits el az ö ágyas házát.

16 Mert iólleher hetſier el eſékis az igaz, vgyan fel kél azért, az Iſtentelenec pedig czac egy nyaua lyáualis el veſinec.

a: Iolleher kö-zönſéges kép-pen az bünbe való eſetről magyaráz ez, de nem annira ſpol arról, mint az nyomoruſág-ba való eſeſről.

17 Mikoron el eſic az te ellenſéged, ne örülly, és mikor meg ütközic ne fuualkodgyéc fel az te elméd.

18 Hogy az Wrnac ſiemétöl meg ne láttaſſéc az gonoſſág, és el fordîtſa arról az ö haragiát te reád.

19 Ne geriedgy fel haraggal az gonoſi téuöknec elö mentekért, ne irégykedgyél az Iſtentelenekre

20 Mert az Iſtenteleneknec nem léſien maradékoc, és az Iſtenteleneknec ſiöuednekec meg óltatic.

21 Féllyed az Wrat ſierelmes fiam, és az királt: az párt ütöckel ne egyelitſed magadat.

b: Az az, feliic az Iſtent és tizteiic az királte az böl ezekis.

22 Mert hertelenſéggel fel támadnac azoknac nyomoruſágoc és ez két rendbélieknec (hertelen való) bünteteſeket, ki tudgya.

23 Ezec à bölczekhözis illenec, ſiemélt válogatni az ítéletben nem ió.

b: Vagy pedig mint egy titulusſa az mondaſ az közönkezendöknec mint ha azt mondana, az mellyec ez után közönkezenec, azokis az bölcz emberekhöz illendö dolgoc és bölcz mondaſoc.

24 Az ki mondgya az Iſtentelennec, igaz vagy, ezt meg átkozzác az népec, meg vtállyác az nemzetſégec.

25 Az

25 Az kic pedig megfeddic (az bűnőſt) azoknac gyönyörűſégekre léſien, és minden iónac áldáſa ſzál reáioc.

26 Aiakait czokolgattyác annac, az ki felel igaz beſiédeket.

27 Sierezd el kiuől az te dolgodat, és kéſiíts el az te meződben: annac vtánna eppíts az te házadatis.

28 Ne légy bizońſág vakmerőképpen az te felebarátod ellen, auagy bolondul ne czelekedgyél az te aiakiddal.

29 Ne mondgyad azt: az miképpen czelekedett én velem, így czelekedem ő vęle, megfizetec az embernec az czelekedeti ſierint.

30 Az reſt embernec mezeinél el ménéc, és az eſitelennec ſiőleie mellet.

31 Imé pedig, fel nőttenec vala mindenűt bennec az tőuiſſec, és annac az ſiuét czanáloc fedeztec vala bę, és az ő kő gyepűie romlott vala.

32 Mellyet látuán én, (gondolkodám,) és arra nézuén tanuſágot vőc abból, (hogy az reſtec igy ſiólnac.)

33 Egy kiczint alunom kel, egy keueſet ſiúniadnom kel, egy keueſ ſékezemet őſiue kel tennem az aluuáſra.

24 Azonközbe el iő mint az ýton iáró könyű à te ſiegénſéged, és az te ſiűkſéged, mint à paiſos ember.

XXV. Réſz.

Sálomon è Cápurban meg mondgya hogy noha Iſten tizteſſégére vagyon el titkolni azokat mellyeket ő el titkolt, mind az által az király nac tizteſséges minden dolgokról tudakozni. Inti az királt az gonoſz teuő embereknec meg bűntetéſére. Meg tiltya az kerkedſéget, vérſengéſt, titkoknac meg ielentéſét, az hamis tanuſságot, vtolſor nagy ſép haſonlatoſſág által int arra hogy iól tegyűnc és minden ſegiteſséggel legyűnc azokhoz az kic minket gyűlőlnec.

1 MEeg ez (kőuetkezendő) bőlts beſiédekis az Sálomone, mellyeket őſiue ſiedegettec az Ezechiaſnac Iuda királyánac emberi.

2 Iſtennec tizteſiégére vagyon az dolgot el titkolni (mellyet meg nem ielentet,) az királyoknac pedig tizteſséges mindenekről tudakozni.

3 Miképpen az Eegnec magaſſágát, az földnec mélſégét, azonképpen az királyoknac ſiiueket nem tudhattya az ember,

4 Miképpen ha az ezűſtből ki tiztittyác az ſalakat: abból ſiép edény léſien.

8 Ezképpen ha el vetic az bűnőſt az király elől, meg erősitetic igaſſágual az ő ſięki.

6 Ne magaztald magadat az király előtt, és az tizteleteſeknec helyében ne álly.

7 Mert iob ha mondgyác te néked, ier ide fel, hogy nem mint le vettetni te néked az tizteſſéges előtt: mellyet látnac az te ſiemeid.

8 Ne indully fel az verſengéſre hertelen, hogy valami illetlen dolgot ne czelekedgyél az verſengés után, mikor gyalázattal illet tégedet az te fele barátod.

9 Az te igyedet végezd el fele barátodual, de máſnac titkát meg ne ielencz.

10 Hogy ne gyalázzon tégedet à ki hallya, és az te gyalázatod el ne táuoztaſſéc.

11 Mint

11 Mint az arany álma az ezüſt roſtélyokban, ollyan az álkolmatoſon mondott ige.

12 Mint az arany köſöntyü, és az ſiép arányból való ékeſſég, ollyan az bölcz dorgáló az ſzó fogadó fülnél.

13 Mint az hauas hideg az aratáſnac ideién, ollyan az hiw kö-uet, kic ötet el boczáttyac; mert az ö wroknac lelkeket meg viddámittya.

14 Mint az ködöc és az ſzél, kikben ninczen esö, ollyan az férfiu ki kérkedic hamis aiándékual.

15 Az türés után meg engezteltethetic az feiedelem, és az lágy beſzéd meg töri az czontot.

16 Ha mézet találſz, egyél az menſ kel te néked, hogy ha felöttе ſokat éiendel, ki ne okadgyal azt.

17 Szorgalmatoſon meg tártoztaſd az te lábadot az te felebarátodnac házától: hogy ha te veled bę tellyeſedic, * meg ne gyülöllyen.

18 Pöröly, fegyuer, és éles nſi az ollyan ember, az ki hamis bizonyſágot ſzól felebaráttya ellen.

19 Mint az romlott fog, és az ki menyült láb, ollyan az hitetlennec bizodalma az nyomorúſágnac ideién.

20 Mint az ki le veti ruháiát az hidegnec ideién, Mint az etzet à Salétromon, ollyan az ki éneket mond az bánatos ſziuö ember elött.

21 Ha éhezic az ki téged gyülöl, adgy enni ö néki, és ha ſiomiuhozic adgy néki vizet.

22 Mert úgy mint eleuen ſzenet rakſz az ö feiére[b] és az WR meg fizeti te néked.

23 Mint az eſiaki ſzél el tiztittya az eſsöt, azonképpen az haragos ábrázat meg enhiti az ragalmazónac nyeluét.

24 Iob lakni az háznac ſzegeletiben, hogy nem mint az háborgó aſſzoni állattal, egy háznac társaſágában.

25 Mint az hideg viz, az meg fáradt embernec, ollyan az meſzſze földröl való hîr hallás.

26 Mint az meg háboritatot forrás, auagy meg veſzett kút fö, ollyan az igaz ki az Iſtentöl meg háboritatic.

27 Igen ſoc mézet enni nem ió, azonképpen az ö maga tizteſſégét viſgálni, nem tizteſſéges.

26 Mint az meg romlott, és keriteſnélkül való város, ollyan az az kinec ninczen birodalma az ö lelkén

XXVI. Réſz.

Szól Sálomon az bolondnac allapattyáról, feddi az reſt embereket, és az kic más ember dolgába egyeliric magokat, az czalardokat, ſuſarlokat, haborúſág Ferzöket, ſondorlokat, haragra ingerlöket, és az kic máſnac romlaſokra igyekeznec.

1 Miképpen az hó à nyárhoz, és az eſsö az aratáshoz: azonképpen nem illic az bolondhoz az tizteſſég.

2 Miképpen az madar el mégyen, és az feczke el repül, azonképpen az öknélkül való átoc nem ſzáll az emberre.

3 Miképpen oſtort véſznec az lóhoz, féket az ſiamárhoz, azonképpen

Rom: 12. b: Az eleuen ſzénen értі az ember ſziuében való égetö indulatokat, vagy az Pœnitentiában való bánatot, annac ſziuében az kibánnya hogy annac ellenſége vólt az iránta iouал vagyon: ez ilyen indúlat oruoſtága az keueſſégnec.

a. Aſz az, Ha felette gyakorlod az te felebarátodnac házát, meg elegeduén te, veled, vegre meg atal.

képpen veſiſiöt az bolondnac hátához.

4 Ne felelly az bolondnac az ö bolondſága ſierint, hogy ne légy teis ö hozzáia haſonlatos.[a]

5 Felelly az bolondnac az ö bolondſága ſierint, hogy ne légyen bölts az ö ſiemei elött.

6 Az ki bolond által izen valamit, mint ha lábait vagdalná el annac, és boſiſiúſágot ſienued.

7 Mint az ſátánac lábai egyenetlenec, azonképpen az beſiéd az bolond ſiáiában.

8 Mint az ki köuet czinál az ſiámſieriben: vgy (czelekedic) az ki az bolondnac tizteſſéget téſien.

9 Mint az réſzeg ember kezében akadott töuis: ollyan az eſies mondás, az bolondoknac ſzáiában.

10 Gyakorta mindeneket bánat tal illet az réſzeg, azonképpen mikor iutalmat véſien magánac az bolond, męg az ártatlanokatis örömeſt abba keuerné.[b]

11 Mint az eb meg tęr az ö okádáſára, vgy az bolond meg kettözteti az ö bolondſágát.

12 Láttálé olly embert, ki az ö ſiemei elött bölcz vólt vólna? Az bolondról iob reménſéged légyen, hogy nem mint arról.

13 Azt mondgya az reſt: fene oroſiláń vagyon (ott kün) az v́ton, oroſzláń vagyon az v́tzákon.

14 Mint az aytó forog az ö ſárkában, v́gy az reſt az ö ágyában.

15 El röyti az reſt az ö kezét ruháia vijában, röſtelli azt czac ſiáiáhozis vinni.

16 Bölczebnec láttatic az reſt az ö maga ſiemei elött, hogy nem mint hęt bölcz, kic az okoſſagra intenéc ötet.

17 Az ebnec fülęt ragadgya,[c] az ki el ménuén meg haragſiic az dologban melly ötet nem illeti.

18 Minęmö az balgatag az ki tüzet, nilakat, és halálos ſzerſzámokat boczát ki.

19 Ollyan valaki meg czallya az ö felebaráttyát: és (azt) mondgya. czac tréfáloc vala.

20 Miképpen az fác mikor meg fogyátkoznac (az tüzön,) n eg aluſzic az tüz, v́gy mikor ninczen ſuſárló, meg ſzünic az háborgás.

21 Mint az eleuen ſzén (alkolmas (az hólt ſzénnec, és az fa az tüznec gerieztéſére, ollyan az háboruſág ſzerzö ember, az patuarkodáſnac fel gyuytáſára.

22 Az fondorlónac beſiédec haſonlatoſoc az vereſégekhöz, mellyec gyakorta el hatnac az embernec belſö réſieire.

23 Minęmö az meg nem tiztitatott ezüſt, mellyet valami edéńre buritottác: ollyanoc az haragra ingerlö aiakac, és az gonoſi ſiiw.

24 Az ö beſiédiuel máſnac tétteti magát az gyülölö, holott az ö ſiiuében gondol álnokſágot.

25 Mikoron keduеſen ſiól, ne bizzál ö hozzá, mert hęt iſianyatoſſágoc vadnac az ö elméiében.

26 El fedeztetic az gyülöſég álnókſággal, de ki ielentetic az ö gonoſſága az gyülekezetben.

27 Az ki vermet aas (máſnac,) abba

a: Nem ellenkezic ez két ſententia egy máſsal. mert elöſzer azt mongya hogy nagy ockal és moddal ſzollyon az ember az bolondal, hogy valamimódon az bolondhoz haſonlátos ne légyen. Az maſic ſententiaban azt mongya, hogy mikor módgya vagyon vgy felellyen az ember az bolondnac, hogy meg eſmerie az ö bolondſágat:

b: Az az, Mikor az bolond az ö érdeme ſzerint büntettetic, azt akarná hogy az artatlanis ſzenuedne.

c: Az az mi képen hogy nyaualyát keres magánac az ki az ebnec fülеit meg ſogia. ſzinte vgy iár, az ki más emler dolgában meg hargzic.

abba belé eſic, és az ki fel hagyittya az kŏuet, ŏnŏn magára eſic.

28 Az álnoc nyeluŏ ember gyŭlŏli az meg romlott embert, és á hizelkedŏ beſzéd nagy romláſt ſzerez.

d: Vagy: Az kit meg ákar romani.

XXVII. Réſz.

Karhoztattya Sálomon az keuelſégbŏl valo kerkedéſeget. Meg iria az bolondoknac haragokat. Az irigyſégnec, gyŭlöſégnec és ſokkelletlenſégnec állapattyat. Inti az mi baráti nac es atyánknac baratinac meg beczŭlésére, az bölczeſségre, okoſſagra, karhoztattya az vakmerŏ kezeſeget, ſemmiſŏl ſemből valo dicze retet, es az verſengŏ affŏni állatot. Vtálſor meg tanit minŏdon kellyen embernec élni az ŏ barmainac haſznaual.

1 NE diczekedgyel az hólnapi napról, mert nem tudod mit hoz az nap (te reád.)

2 Diczérien tégedet kiuŏl való ember, és nem az te ſzáiad, Idegenec, és nem az te beſzédid.

3 Nehezſég vagyon az kŏben, és tereh az fŏuényben, de az bolondnac haragia nehezeb mind az kettŏnél.

4 Az buſulásban kegyetlenſég vagyon, és az haragban áradás, de ki álhatna meg az irigyſég elŏtt.

5 Iob az niluán való dorgálás az titkos ſzeretetnél.

6 Tŭrhetŏc az barátſágos embertŏl vŏtt ſebec, de az gyŭlŏlŏnec czokiai czalárdoc.

7 Az meg elégedett ember még az lépes mézetis tapodgya. De az éh embernec minden keſerŭ édes.

8 Mint az madarka, ki el réueſiti az ŏ féſikét, ollyan az ember, ki el téued az ŏ helyetŏl.

9 Miképpen az kenet, és ió illat meg vidamittya az elmét, úgy mindent az ŏ barátty ának édes tanácza, inkáb meg vidamit, hogy nem mint az ŏ tulaydon tanácza.

10 Az te barátodat, és attyádnac barátttyát el ne hadgyad, és az te atyád fiának házában bé ne meny[a] az te nyomoruſágodnac ideién: Iob az közel való ſzomſzed, az meſſze való attyáfiúnál.

11 Bölczekedgyel, ſzerelmes fiam, és vidamits meg az én elmémet: hogy meg felelheſſec annac az ki énnékem valamit ſzemeimre vetne.

12 Az eſzes meg látuán az (kŏuetkezendŏ) nyaualyát, el rŏyti ŏ magát, az eſztelenec belé eſuén meg bŭntettetnec.

13 Vedd el annac ruháiát, az ki kezes lŏtt kiuŏl valóért, és az idegen aſſioni állatért való kezeſt, zálagold meg.

14 Es az ki áldgya az ŏ barátyát beſzédéuel reggel ió ideién fel keluén, átkozás gyalánt vagyon annac.

15 Az ſebes ſzápor eſsŏ ideién való ſiŭnetlen czepegés, és az morgó aſſiony ember, egy aránt vadnac.

16 Valaki el akaria azt titkolni, haſiontalan dolgot czelekeſſic, [b] miképpen az ŏ iobiának keneti ki tettzic, úgy azis ki mutattya magát.

17 Miképpen éggyic vaſsal az máſikat eleſiti ember, azképpen az embert eleſsiti az ŏ barátty áual való nyaiáſſága.

18 Mint az ki ŏrizi az figét, eſsic annac gyŭmŏlczében: úgy az ki beczŭlli az ŏ W/Rát. tiz teltetic.

a: Nem azt mongya hogy emoey menŋ vallya és veſſe az ŏ ſzŏlebarattyát és ne ellyen az nyomoruſágnac ideien annac ſegitŏ ſzŏuel, hanem hogy az veſzedelemben az közel való, barattyahoz inkáb fol lyamódgyek hogy nem mint az tauol való atty-fiá hoz.

b: Az ſzélei reyti el az, valaki ez illyen gonoſz aſzſzonyi állat nac gonoſz bire el akarna titkolni ſzinte ollyan mint ha az ſzelet a kárnac meg fogni vagy az ió illa ot el titkolni.

19 Mint az vizekben, éggyic ortza à máſikat megmutattya, úgy éggyic embernec elméie, az máſikat.

20 Mint az koporſó és veſiedelem meg nem elégednec, úgy az embernec ſiemei meg nem elégednec.

21 Miképpen az ezüſt az tegelben, és az arany az tüzben probáltatic meg, úgy az ember, az ötet dicziröknec ſáiában.

22 De ha meg törnéd az bolondot moſárban, az moſár törőuel meg tört gabona közöttis, nem táuoznéc el ő tőlle az ő bolonſága.

23 Szorgalmatoſon megeſméried az te ielen való barmaidat, gondot viſely az te nyáiaidra.

24 Mert aúgy örőcké valóié az gazdagſág, és az ékeſség léſiené miniden nemzetſégről nemzetſégre

e: Az az, El veſzendő az iſtenes marha ellen ſzorgalmatos gondot viſelj arra.

25 Mihelt ki nő az ſiéna fű, és meg teteczett az gyergefű, ottan bé ſiedetnec az hegyről az füuec.

26 Az te iuhaid légyenec az te ruházatodra valóc, és az mezőnec árra az keczke bakoc. d

d: Az az, Megſzaporittod az te ſeregedet, hogy az te iuhaidból haſználd.

27 Ennec felette à mennyeckeſzkeczéy vagyon az te ételedre, az te házad népének ételére, és leánidnac ételére való (légyen.)

XXVIII. Réſz.

Az gonoſz, és io lelki ismeretnec gyümölczeit irja meg, Int az bűnnec és Iſten haragiának eſmeretire és az pœnitentiára, karhoztatorya az bolond és kegyetlen feiedelmet, Az artatlan vérnec onraſát Az temély valogatáſt,

1 MInden Iſtentelen fút, ha ſenki nem üldöziij? az igazac pedig haſonlatoſoc az gyermekdéd bizakodó oroſlánhoz.

2 Az hól haſonlás vagyon az tartomáñban, ſoc feiedelem vagyon ott: az hól pedig eſies és tudós ember vagyon, hoſſiabodic az birodalom.

3 Az ſiegén emberből támadott, ki el nyomia az ſiegényeket, haſonló az puztitó eſsőhöz, melly az gabonát el veſiti.

4 Az kic el hadgyác az törueſt, diczéric à latrokat, de az kic meg tartyác az töruéſt, hartzolnac azockal.

5 Az gonoſſágban élő emberec nem véſic eſiekben az igazat. Az kic pedig kereſic az WRat, mindeneket eſékben véſinec.

6 Iob az ſiegén az ki iár tökélleteſen: hogy nem mint az Iſtentelen, és útában el fordúlt gazdag.

7 Az ki meg őrizi az töruéſt, eſies fiu az, à ki pedig társolkodic az tobzodóckal, gyalázattal illeti az ő attyát.

8 Az ki öregbiti az ő marháiát vſuráual, gyüytannac, az ki böuen adakozic az ſiegényeknec.

9 Valak iel fordittya az ő fülét á töruénnyec hallásától, annac konyörgéſeis vtálatos.

10 Az ki el hiteti az igazakat gonoſi útra, az ő vermében ő maga bé eſic, az tökélleteſec pedig biriác az iót.

11 Bölcznec láttatic az ő ſiemei előtt az gazdag ember, de az ſiegén eſies meg viſgállya ötet.

12 Mikoron öruendeznec az igazac, nagy ékeſség az, mikor pedig az I-

az. Iſtentelenec fel támadnac, nyomorgattatic az ember.

13 Az ki elfedezi az ő vétkeit, iól nem léſien dolga, az ki pedig meg vallya és el hadgya, irgalmaſſágot nyer.

14 Bódog ember az ki igen rőtteg ſiüntelen [a] az ki pedig meg keméniti az ő elméiét, büntetélben eſic.

15 Mint az ordító oroſlán, és ehező medue, ollyan az ſiegén népen wralkodó Iſtentelen.

16 Az minden értelemnélkül való feiedelem, és az nyomorgatásban foglalatos meg rőuiditi, az ki pedig gyülöli az telhetetlenſéget, meg hoſſiabittya, az ő napiait.

17 Az ki hatalmaſúl ártatlan vért ont, (mind) az ſérig fút [b] de ſenki nem táplállya őtet.

18 Az ki iár tőkélletesen, meg tartatic: az ki pedig gonoſi vtakon iár, valamellyikben meg akad.

19 Az ki ſiántya az ő földęt, meg elégedic étellel, az ki pedig kőueti az reſt embereket, meg elégedic ſiegénſéggel.

20 Az Iſtenben bizó ember, bőuölkődic áldáſockal, de az ki hertelen akar gazdagúlni, büntetetlen nem léſien.

21 Siemélt válogatni nem ió, mert egy falat kenyérért el ſiakadna az illyen ember (az igaztól.)

22 Siet az marha kereſéſre az gonoſi ſiemő ſobrác ember, de nem tudgya à réá iőuő ſiükſéget.

23 Az ki meg feddi az engedetlen embert, inkáb kegyelmet nyer, hogy nem mint az ki nyeluéuel hizelkedic.

24 Az ki el tékozlya az ő attyánac és annyánac marháiát, és azt mondgya, nem vétec, tárſa az öldöklő embernec.

25 Az ki bizakodic az ő elméiében, háboruſágot ſierez, az ki pedig bizic az WRhan, meg kőuéredic.

26 Az ki bizic ő magában, bolond: az ki pedig iár bölczen, ez meg ſiabadittya ő magát.

27 Az ki ád az ſiegénnec, nem léſien ő néki ſiükſége: az ki pedig el rőyti az ő ſiemét (az ſiegéntől,) meg ſokaſúlnac ő rayta az átkoc.

28 Mikor fel emeltetnec az Iſtentelenec, el rőyti magát az ember, de mikor azoc el veſinec őregbülnec az igazac.

a: Nem inti az embert Sálomon az Iſten kegyelmeſſége felöl valo ketelkedeſre, az mint az Papiſtac magyarazzác, hanem diczeri az ollyan embert az ki meg eſméruén az ő bűnet, és az Iſtennec bűn ellen valo, haragiatol meg rettenuén, az ő bűnét meg vallya, az tel hadgya, és abbol ki ter, és meg emlekezuén az ő erőtlenſégeről és gyarloſágáról magaról alázátoſon ſzol.

b: Az az. Mind az halálig fut, menti magát, de ſoha meg nem menekedhetic és ſenki neki ſegitſegül nem léſzen.

XXIX. Réſz.

Meg iria Sálomon az vakmerő kemény embereknec romláſokat, az kőzőnſéges es keuálkeppen valo birodalomnac gyümölczeit, Az hizelkedeſnec, irelétben valo gorombaſagnac, bolondſagnac, embertelenſegnec, hamis dologra valo háylandoſágnac haſznait, viſontag az tőkelletelegnec, az kőzőnſeges es keualkeppen valo dorgaláſnac, Az felőtteb valo engedelmeſsegnec, haragnac keuelſegnec gyümölcze,

1 AZ melly ember az gyakorta való feddéſre meg keméniti az ő nyakát, hertelenſéggel meg tőretic, vgy hogy meg nem gyógyúlhat.

2 Mikoron wralkodnac az igazac, őrül az nép, mikoron pedig wralkodic az gonoſi, ohayt az nép.

3 Az bölczeſég ſierető ember,

meg vidamittya az ő attyát, az ki pedig adgya magát az paráznákhoz, el veſzti az marhát.

4 Az király itélettel erősíti meg az tartomáńt, az ki pedig aiándokkát vészen, el rontya azt.

*ſartzollya.

5 Az férfiu ki hizelkedic az ő barátyának, hálót vétt annac lábai ellen.

6 Az gonoſz emberre gonoſz tőr kőuetkezic, az igaz ember pedig énekel és vigad.

7 Megérti az igaz az ſiegénnec igyét: az iſtentelen pedig nem gondol reá hogy megértſe.

8 Az czúfoló férfiac fel gyuytyác az városſt: de az bölczec el fordittyác az haragot.

9 Az eſtes ember az ki vetekedic az bolondual, akar meg háborod gyéc, ſ akar neueſſen, mind az által ſemmi haſzna ninczen.

10 Az gonoſz bűnős emberec gyűlőlic az igaz embert, az igazac pedig óltalmazzác annac életét.

11 Az ő egéſz indulattyát elő mutattya az bolond, de a bölcz végre megnyomia azt.

12 Az melly wralkodó az hamiſſágnac beſzédire halgat, annac minden ſzólgai latroc.

13 Az ſiegén és gazdag őſſze találkoznac, mind az kettőnec pedig ſzemeit az WR világoſittya meg.

14 Az melly király hiwſégeſen itéli az ſiegényeket, annac ſzéki mind őrőcké meg marad.

15 Az veſzſző és dorgálás bölczeſséget ád, de az magánac boczátattott gyermec, megſzégyeniti az ő annyát.

16 Mikoron neuekednec az Iſtentelenec, neuekedic az vétec: az igazac pedig azoknac eſſeteket megéric.

17 Sanyargaſd meg az te fiadat, és nyugodalmat hoz te néked, ſierez gyönyörűſégetis az te életednec.

18 Mikoron ninczen az mennyei látáſnac tudománya, az nép el ſzakad Iſtentől: az ki pedig megtartya az törüéńt, ő melly igen bódog az.

19 Czac beſzéddel, nem tanúl meg az ſzólga, ha tudgyais mit kelliene czelekedni, nem miueli.

20 Lattálé dolgaiban és beſzédében hertelenkedő embert? az bolond felől több reménſég vagyon hogy nem az felől.

21 Az ki lágyan neueli gyermekſzégétől fogua az ő ſzólgáiát? végezetre ollyan léſzen mint az fiu.

22 Az haragos háborgáſt ſierez, és az dihőskédőben ſoc vétec eſzic.

23 Az embernec keuélſége meg alázza őtet, az lelkében pedig meg alázatottat táplállya az tiztelſſég.

24 Az ki oſztozic az lopókual, gyűlőli az ő magát: és ha ſzidalmazzákis nem meri ſenkinec mondani.

25 Az emberektől való félelem botránkozáſt ſierez: az ki pedig bizic az WRban, méltoſágban helheſztetic.

26 So-

26 Sokan keuánnyác az feiedelemnec ortzáiát: De az WRtól vagyon a kinec kinec itéleti.

a: Az az, Iól az biró eleibe menni, de mindeneknec előtte az Istent kel meg keresni, ki mindeneknec dolgait igazgattya.

27 Isionyodnac az igazac az hamis embertől, és isionyodic az Istentelenis az igaznac vtától.

XXX. Rész.

Meg vallya az Agur, hogy az emberec az ő elmeieknec elessegéuel az Isteni dolgokat meg nem foghattyác. Annac okaért az Istenre igazit, ki az ő bőlczeséget az ő igeiében meg ielenti, Az vtan kéri Istent hogy néki se gázdagságot, se ſegenységet ne adgyon, vtolſor ſol, az négy telheretlen állatokrol, négy el rőyter dolgokról, négy el ſenuedheretlen állátokrol. es négy aprookos állatokrol.

1 AZ Agurnac Iace fiánac besiédi. Prophetia mellyet mondott az férfiu (Agur az Ithielnec, az Ithielnec mondoc és Vchalnac.

2 Minden embereknél g orombáb vagyoc én, és ninczen emberi értelem bennem.

3 Es nem tanúltam az bőlczeséget, auagy az sienteknec tudományát nem tudom.

4 Kiczoda ment fel az Eegben hogy onnan le siállott vólna? Kiczoda kapczolta az sielet az ő markában? Kiczoda kőthetné az vizeket az ő kőntőseben? ki erőssitette meg à földnec minden határit: kiczoda ennec neue? auagy kiczoda ennec fiánac neue? ha tudod?

18 Az Istennec tellyes besiéde igen tizta, és pais àhoz folyamóknac.

6 Ne tégy az ő besiédéhőz, hog meg ne bűntessen tégedet, és hazug ne légy.

7 Kettőt kérec te tőlled: Ne tarcz meg én tőllem, addig míg élec.

8 Az hiában valoságot és az hazugságot mesisie táuoztaid én tőllem: siegénsegét auagy gazdagságot ne adgy énnékem: táplál y éngemet hozzám illendő eledellel.

9 Hogy meg elegduén meg ne tagadgyalac, és azt ne mongyam, kiczoda az WR? Se pedig meg siegényeduén ne lopiac, végezetre gonosiúl éllyec az én Istenemnec neuéuel.

10 Ne vádold az sjólgát az ő Wránál: hogy meg ne átkozzon tégedet, és bűnősnec találtassál.

11 Vagyon olly nemzetség, ki męg az ő attyátis meg atkozza, és az ő annyátis nem áldgya.

12 Vagyon nemzet ki az ő maga siemei előtt tizta, męg ha az ő rutságából ki nem tiztitatottis.

13 Vagyon keuél siemű nemzetség: és kinec siűmőldőki igen fel látnac.

14 Vagyon nemzetség kinec fogai fegyuerec, és kinec záp fogai kęsec, hogy az siegényeket ez földön meg emés siéc, és az emberec kőzzül az siűkőlkődőket.

15 Az nadálnac kęt leáni vadnac, hozd el hozd el? hárman vadnac kic meg nem elégednec: sőt négyen, kic nem à mondnac eleg.

16 Az koporsó, és bę rekeztettet meddő asisioni állat, az föld meg nem elégedic az vízzel, és az tűz nem mondgya elég.

17 Az ki meg czúfollya attyát, auagy meg vtállya annyánac tanitálát, ſiemét ki váijác az völgynec holló,i auagy meg éſſic ötet az keſelyü fiai.

18 Ez hármac el titkoltatnac én tőllem : Sőt imez négy dolgot nem tudom.

19 Az keſelyünec útát az Egben à kigyoknac útác à kősiklán,à hajónac nyomát à mély tengerben, és az férfiunac útát az leányóual.

20 Ilyen az parázná kodó aſſiſioni állatnac útja,eſſic az után meg törli az ő ſáiát, és azt mondgya, nem czelekedtem ſemmi gonoſit.

21 Három dolog alatt indúl meg az föld: ſőt négy alatt, mellyeket el nem ſienuedhet.

22 Aſólga alatt,mikor vralkodic és à bolod alatt mikor elegetéſiic.

23 Az gonoſi mord keduő aſiſioni állat,mikor férhőz mégyen, végezetre az ſiólgálo alatt,mikor őtőkőſe léſſen az ő aſſiſonyának.

24 Ez négy apró állati vadnac az földnec, mellyec bőlczebbec az bőlczeknél.

25 Az hangyácz erőtlen népec: kic kereſic nyárban az ő ételeket.

26 Az hegyen való egerec, erőtlen kőſleg : mind az által kősiklán czinállyác az ő házokat.

27 Királyoc ninczen az ſáskáknac,mind az által mennec mindnyáián ſiép renduel.

28 Az póc, melly az ő lábaiual munkálkodic, és vagyon az királyoc palotaiban.

29 Három állat vagyon melly ſiépen iár: ſőt négy állatoc mellyec ióI iárnac.

30 Az régi erős oroſiláń az vadac közőtt: ki el nem fút ſenkitől való féltébe.

31 Az hartzra fel ékeſitetett ló, auagy keczkebac: és az király, az kinec ſenki nem mer ellene támadni.

32 Ha bolond vóltál magadba fel fuualkodáſodba,auág gonoſi gondolatodba,kezedet ſiaiádra veſſed

33 Miképpen az ki az teiet köpülli vaiát czinál, és az ki keményen fuija ki az ő maga orrát, vért hoz ki, vgy az ki haragiát meg nem tarthattya, haboruſágot ſierez.

XXXI. Réſz.

Inti az király hogy magat meg oſtalmazza az aſſoni állatoktol, és az reſegiegtől, és az igaſsagnac feretőie legyen, vegezetre az iő aſsoni állatot diſseri, és annac tulaydonſagit iria meg

1 LEmuel, király beſiédi, és Prophetiáia,mellyekre tanitotta vala ötet az ő annya.

2 Mit ſiólIyac, ſierelmes fiam? miczodát,méhemtől ſiakat fiam? miczodát én fogadáſimnac ſierelmes gyermeke.

a: A' mint az Tremellius mongya az Lemuel vagyan az Solomon vólt, mel neuel neuezi tetet az Berſabetól kiſſi korában : annit teſſen mint az ki erős iſtené.

3 Ne adgyad az aſſioni állatoknac az te erődet, és az te útaidat az királyoknac el törléſére.

4 Táuól légyen az királyoktól, ő Lemuel: táuól légyen, mondom, az királyoktól az bornac itala : és az vralkodoktól az meg réſiegitő pohárnac kéuánſágai.

5 Hogy mikor ijandic el ne feletkőzzéc az Iſten paranczolatyáról, és el ne forditſa valamelly nyomorultaknac igaſságokat.

6 Adgyátoc az reſiegitő italt az el ve-

el veſzendőknec, és az bort az keſeredett ſiiuő embereknec.

7 Igyéc hogy feletkezzéc el az ő ſiegénſégéről: és az ő nyaualyáiáról ne emlekezzéc meg tőbbe.

8 Niſd meg az te ſiádat az mellet az ki nęma az ő dolgában, és az kic adattatnac veſiedelemre.

9 Niſd meg az te ſiádat, itély igazán, forgáſd igyét az ſiegénnec és az ſiűkőlkődőnec.

10 Gyors ſerény aſiſioni állatot kicz oda találhat: Mert ennec árra ſockal fellyűl halladgya az Carbunculusokat.

Az ió aſiſioni állatnac ditſéreti.

11 Bizic àhoz az ő Wránac lelke, és annac marháia el nem fogy

12 Ióual illeti őtet és nem gonoſiſial, az ő ęletinec minden napiaiban.

13 Keres gyapiat auagy lent, és meg kéſiiti azokat az ő akarattya ſierint.

14 Haſonló az kereskődő haiókhoz: nagy meſiſiűl bę hozza az ő eledelét.

15 Es fel keluén mig ęl: eledelt ád az ő házánac, és ſiőſit az ő leáninac.

16 Gondolkodic mezőn való őrőkſégről, és meg véſii azt, az ő kezeinec munkáiából ſiőlőt plántál.

17 Ő magais az ő derekát meg őuedezi, és meg erőſsiti az ő kariait.

18 Láttya hogy haſinos az ő munkálkodáſa, meg nem aluſiic éijelis az ő világa.

19 Az ő kezeit veti az fonó kerekre, és az ő kezeiuel fogia az órſót.

20 Az ő markát meg nittya az ſiegéńnec, és az ő kezeit ki terieſiti az ſiűkőlkődőnec.

21 Nem félti az ő háza népét az hidegtől, mert az ő egéſi háza népe fel ruháztatott bęllett ruhác kal.

23 Iſméric az ő fériét az kapukban mikor űl az tartomáńnyac véneiuel.

24 Gyóltſot ſiő és el adgya, és őueket, mellyeket ád à kereskedőknec.

25 Erő és ékeſség az ő ruháia: és nem fél à kőuetkőzendő időktől.

26 Az ő ſiáiát bőltſen nittya meg és kegyeſségnec tudománnya vagyon az ő nyeluében.

27 Szorgalmatoſsan vigyáz az ő háza népe dolgára, és az reſtſég nec étkét nem éſii.

28 Fel keluén az ő fiai, bódognac mondgyác őtet: az ő férie haſonlatos képpen diczéri őtet.

29 Monduán: Soc aſiſioni állatoc munkalkodtac ſeréńſéggel, te pedig meg halladod mind azokat.

30 Czalárd az emberec előtt való kedueſség, es hijában való az ſiépſég, à melly aſiſioni állat féli az Wrat, ez ditſéretet ſierez ő magánac.

31 Adgyátoc ennec az ő keze munkáiánac győmyőlczéből, és diczériéc őtet az kapukban az ő czelekedeti.

Sálomon peldá beſſédinec kőnyvénec vége.

ECCLESIASTES.

AZ AZ, AZ PREDICATOR SALOMON.

AZ EGESZ KŐNYWNEC SVMMAIA.

Ez könyvet Sálomon irta ſinten vénſégének ideién, mellyben mindez világ előtt bizonyſágot akart tenni az ő megtéréſéről: Mert ſumma ſzerint azt mutattya meg, hogy ez világon az miben az emberec az ő boldogſágokat ſoktác helheſztetni, azokban ſemmi állandoſág ninczen: mellyet azért mond, hogy az embereket fel inditſa az Mennyei ioknac kereſésére, neuezi ped.g magát prædikátornac, miuel hogy mind az egeſz könyvben foglalatos az tanitasban mint egy predikátor. Iolkebet Eccleſiaſticuſnakis mondhattyuc, miuel hogy vyonnan az Iſtennec Áinya ſzent Egy házába bé ſzenteltetött, mellytől az előtt el ſzakadott vala.

ELSŐ RESz.

Meg mutattya az Sálomon az embernec minden igyekezetinec és fáradſágának nagy hijába valóſágar, miuel hogy mind az emberec terméset ſerint hijába valóſág ala vettettec, mind pedig az dolgoc az mellyec felől tudakoznac: Ezen dolgot az ő maga példáiuai bizonittya Salomon

1 AZ (Solomon) prędikátor - nac, Ieruſá - lemben való Dáuid király fiának beſzédi.

2 Felőtte igen nagy hijában valóſág, azt mondgya az Prędikátor, felőtte nagy hijában valoſág, ezec [a] mindenec hijaban vá ſág.

3 [b] Miczoda haſzna vagyon az embernec: tellyes minden ő munkáiában, mellyel munkálkodic az napnac alatta?

4 [c] Éggyic nemzetſég el mégyen, és az máſic el iő, ſóllehet az föld mind örőckė meg marad.

5 Es az nap fel ſámaduán, minec vtánna el nyugott, az nap iſmét

a. Tudni illic az mellyekről akaroc ſzolni.

b. Értelmeet; Akar mint fárazza magát az ember az ſzorgalmatoſſággal, de annac hieuis haſzna vagyon, Math. 6:

c. Okat mondgya mint ninczen haſzna az embernecl ſzorgalmatoſſaranac Mert ſollehet az föld meg marad, az nap hacl mygyen eſmét meg iő, az folyo vizekis ha az tengerbe mennekis eſmét viſſza iőnec, de az ember el mulando és többe ez világra nem iő az hálai után.

mét az ő helyére siet, az hól ő fel támadhasson.

6 Siet délre, és által mégyen Esiac felé, az ő el forgásáual környül iáruán siet az ég, és hogy az ő kerengése szerint viszsza térhessen az Eeg.

7 Minden folyó vizec sietnec az tengerbe, mind az által az tenger mégis meg nem telic, akar miczoda helyre az folyó vizec sietsenec, vgyan azon helyre visiia mennec gyorsasággal.

8 *d* Eggyenként ezec az dolgoc mind fáradoznac, senki nem mondhatna, nem elégednéc meg az siem látuán, sem bę nem tellyesednéc az fül hálláual.

9 Az mi vólt, vgyan azon az mi ez vtánnis lésien, és az mi most lésien, vgyan azon az mi ennec vtánnais lésien, és semmi ninczen wij dolog az nap alatt.

10 Vagyon valami az miről mondgyác, nézhetsie ezt, wy ez, melly immár soc száz estendőuel vólt, melly vólt mi előttönc.

11 Ninczen emlekezet az elébbeliekről, és azonképpen az vtólsó dolgokrólis, mellyec iőuendőc, nem lésien emlekezet azoknál kic ez után lésinec.

12 *e* En Solomon prędicator, mikoron vólnéc királlya Izraelnec Ierusálembe.

13 Aduán az én elmémet mind azoknac visgálására, és bölczen való tudakozására, *f* mellyec lésinec az Eegec alatt, (ez azgonosi hijábanualó foglalatosság, mellyet adott Isten az emberec fiainac, hogy foglallyác magokat abban.)

14 Láttam minden dolgokat mellyec lésinec az nap alatt, hogy imé, mind ezec czac hijában valóság, és az léleknec gyötrelme.

15 Az egyenetlen meg nem egyeneśsitethetic, és az fogyátkozás meg nem siámláltathatic.

16 *g* Szóltam én az én elmémuel, monduán, imé, én nággyá lőttem, és nyertem bölczeséget, mind azoknac felőtte az kic főc vóltanac én előttem Ierusálemben, és az én elmém tanúlt soc bölczeséget és tudománt.

17 Adtam annac felőtte az én elmémet az bölczeségnec tudására, és minden esztelenségnec és bolondságnac meg tudására, de meg elmerém eztis lenni az lélecknec nyomoruságának.

II. Rész.

Meg mutattya ez Caputban elősser ez világon valo vigasagoknac hijába valosagat, mind azokon valo örömmel egyhe, mellyet az ember nagy munkáual és fararsaggal eppir. Masodsor az bölczeségnec hijába valosagarol sól, miuel hogy mind az bölcznec mind az bolondnac egy vége vagyon. Vtolsor az embernec erőtlenségit az ő tsalárdságával valo lesében vagy másnac valo hagyásában, mutattya még, holoc mindenec az Isten akaratyától függenec.

1 ANnac vtána miuel hogy az bölczeségnec sokságában soc búsúlás vagyon, és valaki öregbiti az bölczeséget, öregbiti az gyötrelmet.

2 *a* Mondéc én az én siiuemben: noh meg probállac téged à vigan való lakásban, hogy meg lássam mitsoda ió

a Ajánlya vilá gon, Értelme, ő dig ez: En vi mint siralo es bölcz ember mindeneket akartam meg kéżleni és mindenekne vegére menni nand azon nac mondom hogy akar tam vegére menni ollyas ter mesz et szo vint, es az terme szetnec fo y. Jo ellen vadnac és iész nec de látam hogy ezec vaz tyac mind ezec az em bert, bar ez az romlas pedig az ter meszetben meg nem oruo solathatic az romlas pedig soc.

b Az az. Mi nec vi anna megkes. rtem hogy ely. ba valosag va gyon az ter meszet szerint való dolgok nac, vagy az kiről valo do gokna visgalasában, ádam maga o mat az bölcze ségnec tanula sára, mely az ember e'etit informallya.

c Miképpen az felső Caputban menda hogy semmi hásyna nin ezen, és ezac lelkigyörtelem akar mit fay zsia magat ember minden dolgoknac meg hogy semmi

d: Ieronimus igy fordittya Minden dolgoc fel bötte igen nehez ec, Máskeppen oket mondgya azért Sálomon az ő feiső] mondasnac Értelme pedig ez: azért mindenec hijában valoc, és azért hasontalan az embernec fárasságának mindenec nagyec, és valo zandoc amire hogi ember ki nem mondhattya: és az ember nem gyösi nezni és hallani azoknac valo kandozasokat ezt bizonittya az 9. versben e: Harmadszor az ő maga példájával bizonittya Salomon hogy ez világon semmi dologban ninczen tökelletes állandosság, hanem ezac hijába valosság.

f: Azt mondgya hogy elősser azoknac meg gondolására adta magat, mellyec ez világon lésznec vagy természet szerint, vagy az allen.

tudásában. Azonképpen ez Caputban sueg mondgya hà gye ninczen azoknac mellyekben az ember hàlsó képpen az ő testé' gyonyörkösteti.

da ió vagyon abban: de imé azis hijában valóſág.

3 Az neuetéſrõl, azt mondom hogy bolondhoz illic az: az vigaſágról pedig, mit haſiná az?

4 b El végezém az én ſiiuemben hogy magamat adnám bor italra (męg mikor az bõlczeſéget kõuetném, és elõ venném ezt ez bólondſágod, mîg nem meg látám hogy ha az embereknec fiainac ez vólna ió, mellyet kellene czelekedniec az õ tellyes életeknec rendiben.

5 Felõtte igen nagy dolgokat czelekedtem, eppitéc magamnac házakat, ũltetéc magamnac ſiõlõket.

6 Tſináléc magamnac kerteket, és almás kerteket, mellyekben ũltetéc minden fęle termõ gyũmõlczõzõ fákat.

7 Tſináléc magamnac halaſtókat, hogy azokból õntõzném az gyũmõlcz termõ fáknac erdeiét.

8 Sierzécſiolgákat és ſiolgálókat, házámnál neuekedet ſiolgaimis ſokac vóltanac énnékem, õreg és apró barmoknac nyáiaiua lis tõbbel bîrtam mind azoknál, kic voltanac én elõttem Ieruſálemben.

9 Gyũytéc magamnac ezũſtõt és aranyatis, királyoc és tartományoc õrõkſégét ſierzém magamnac, éneklõ férfiakat, és aſiſioni állatokat, és az emberec fiainac gyõnyõrũſégit, minden fęle vigaſág téuõ ſierſiámokat.

b: Ertelme ez: minec vtánna látnam hogy minden dologban hijába valoſág vagyon, adã magam bor italra az ez teſti gyõnyõrũſégre mikor meg el nem ſzakattam volna Iſtentõl, hogy meg keſertenem ha az volna iob, vagy az bõlczeſég.

10 Es naggyá lõc és meg neuekedém minden királyoknac felõtte kic én elõttem vóltac Ieruſálemben: Az én bõlczeſégemis helyén vólt.

11 Valamit kéuánnac vala az én ſiemeim, meg nem fogtam azoktól azokat, meg ſem tartoztattam az én ſiiuemet ſemmi vigaſſágtól, hanem az én ſiiuem õruendezett minden én munkámual gyũytõtt iókban, miuel hogy ez vólt az én réſiem minden én munkáimból.

12 Tekintéc minden én dólgaimra mellyeket czelekedtenec vala az én kezeim, és az én munkámra mellyet ſiorgalmatoſſág-gal ſierzettem vala, imé pedig ezec mind hijában valóſág, és az léleknec gyõtrelme, el añira hogy ninczen annac ſemmi haſina az napnac alatta.

13 d Annac okaért forditám magamat én, hogy meg kéſerteném az bõlczeſéget, és minden bolondſágot és eſitelenſéget, (Mert vallyons kiczoda vólna olly ember ki à királt kõuethetné azoknac meg tudáſában, az mellyeket egyebec czelekedtec.)e

14 Noha látám én haſinosbnac lenni az bõlczeſéget az bolondſágnál, miképpen haſinosb az világoſság az ſetétſégnél.

15 Az bõlczet lenni ollyannac mint az kinec ſiemei vadnac az feiében, az bolondot pedig az ſetétben iárni: de meg eſmerém én hogy vgyan azon egy vége léſien mind ezeknec.

c: Az az, Nem tauoztam vala még el az igaz Iſteni tiztelettõl.

d: Azt mondgya hogy mikor látna hogy ez világi teſti gyõnyõrũſegben ninczen ſemmi állandoſág atta magat ez világi bõlczeſégnec és bolondſágnac meg tudaſára.

e: Mintha azt mondana, nem oknélkül bizonitom az én példámmal hogy mindenec hijába valoc, mert én mindent vgy meg keſertettem és mindennec gy mentem vegére hogy ſenki azt nem miuelheti.

f. Ertelme ez. Noha külõmbõz az bõlczeſég az bolondſágtól, és az bõlcz az bolondtol: Mind az által az bõlczeſégis hijába való.

16 An-

19 Annac okaért mondám én az én elmémben. Az bolondnac állapattya ſierint léſſen az én állapatomis, annac okaért miért bölczelkedném énis fellyeb? Es mondám az én elmémben eztis hiában valóſágnac lenni.

g: Okát mondya. Miért e. bölczeſégis hijába va ſo.

17 Mert nem léſſen emlekezeti ſem az bölcznec, ſem az bolondnac mind örökké, mert az mellyec immár vadnac, azoc az köuetkezendö idökben mind el feleitetnec, és miképpen meghal az bölcz, azonképpen meg hal az bolondis.

h: Vagy, meg gyülöltem.

18 Annac okaért gyülöltem az életet, mert gonoſnac láttatnéc énnékem az dolog az melly léſſen az nap alatt: mert mind ez czac hijában valoſag, és az léleknec gyötrelme.

19 Gyülöltem én minden munkámatis, mellyeket én munkalkodom az nap alatt? miért hogy el hagyom azt olly embernec ki én vtánnam fog élni.

i: Minel hogy Iarnam hogy el kellene azt hagynom. Itt is pedig az vtolsonac hijá ba valoſágat bizonittya ezzel, hogy nem elhet ezzel vgy az mint akarná. és nem hagy hattic annac az kinek és az minémönec akarná.

20 Es ki tudgya ha bölcz léſſené avagy bolond, az ki vralkodandie minden én munkámnon az mellyeket czelekedendekis. az mellyet bölczen ſzerzendec az napnac alatta? Ezis hiában valóſág.

12 Annac okaért én el fórdítám magamat, megſoguán reménſégtöl az én elmémet, minden munkám felöl, mellyel munkálottam ez világon.

22 Mert vagyon olly ember, kinec munkáia el vegelitetett bölczeſſéggel, tudománnyal, és igaſſágga: olly embernec adgya pedig azt örökſegül, azki abban ſem mit nem munkálodott. Ezis hiában valóſág, és nagy gonoſi.

23 Mert miczoda marad meg annac az embernec minden ö munkáiából, és elméienec nyughatatlan fáradozáſából, mellyel ö munkálkodot az nap alatt?

k: Az az. Mi haſznát veſzi az ö faratſágos munkálnac, ha azoc boldogra vagy pedig ſegetre nem rendnac.

24 Holott annac minden napiában vóltnac bnatoc és búſulas az ö foglalatoſſágiban: meg érjelis nem nyugott az ö elméie: ezis hiában valóſág.

25 Ninczen czac ezióis az embernec hatalmában, hogy egyéc, igyéc, és ezt czelekedgye hogy az ö elméie lakozzéc gyönyörüſéggel az ö munkáia á tal való iókból: eztis láttam én az Istennec kezétöl lenni.

l: Az felöl dolgnálod ezt hozza vtasa lomon, hogy az embernec ninczen arra való ereie hogy az örökkeualo ſzerint elöny ben nem ljon mutat az, ſine ſze vagy pe dáinal bizonit es az Istennec elrendelésének ſzüksegeſſe ſegéröl, hi az embereknec ád bölcze ſéget az ö iókeſne ſzerint az gazdagſignac be takari aſára. és annac ismodal való el rendelésére az Istentelenuel bé gyöytei az gazdagſágot, hogy ad gya annac az kinec akária.

26 (Mert én nálamnál fellyeb ki ſiherné azzal? és ki czoda ſlhetné nálamnál nagyob gyönyörüſégre?)

27 Mert az embernec az ki iónac láttatic az ö ſieme elött, ád Isten bölczeſéget és tudománt örömmel: az bünöſnec pedig ád foglalatoſſágot az egybe gyüytésre, és az egybe hordásra, hogy adgya annac az ki iónac tettzic ö elötte. Azis hiába valóſág, és az elménec gyötrelme.

III. Réſz.

Az idöknec viſzontagſágiból nagy, valoziſából bizonittya Salomon ez világon minden dolgoknac hijba valoſágat, és hogy azokna az ember ermi haſznot nem veſi, Melyet hogy iobban meg bizoniſon, az Istennec Prouidentiáiát hozza elö, ki mindenkad mindenekkis, es mindenek

m: Tudniillic az Istennek elött.

ket rendel és igazgat, kinec akarattya ellen az mi tauain kal, nem elheltünc, kinec prouidentiáia állandó, Az vtan egy esmét az hijaba valoságoknac, és az testnec azokban való áriletinec meg iraſara.

a: Világosb vónа ha így fordittatnac az ember holot. ſ. ü. erre, hoi meg hal, nehа illetsenec ha ejnnet ſsaggat, nehajót, nehа gyogyitt etc.

1 MInden dolognac ideie vagyon, és ideie vagyon egnec alatt minden akaratnac.

2 a Ideie vagyon az ſiületéſnec, és ideie à meghaláſnac, ideie vagyon az ültetéſnec, ideie annac kiſaggatáſának az mi ültettetet.

3 Ideie vagyon az megölésnec, és az meg gyogyitáſnac, ideie vagyon az rontáſnac és az eppitéſnec.

4 Ideie vagyon az ſiráſnac, és az neuetéſnec, ideie vagyon az iaygatáſnc, ideie vagyon az ſiókélnec.

5 Ideie vagyon az könec el hányáſának, és az köueknec egybe gyüytéſének. Ideie vagyon az ölelgetéſnec, és ideie az ölelgetéſtöl való el táuozáſnac.

6 Ideie vagyon az kereſéſnec, ideie az veztéſnec, ideie az megarrásnac, és az el verésnec.

7 Ideie vagyon à ſiaggatáſnac és az egybe varráſnac, ideie vagyon az halgatáſnac és az ſiólásnac.

8 Ideie vagyon az ſieretéſnec, és ideie az gyülölésnec, ideie az hadakozáſnac, à ideie békeſégnec.

9 Miczoda haſina vagyon az munkáſnac b abban az miben ő munkalkodic.

10 Láttam ezt lenni foglalatoſſágnac, mellyet adot Iſten az emberec fiaſnac, hogy foglalnác magokat abban.

11 Hogy az Iſten mindent ſiépen rendel-az ő ideiében, mig ez világ fenn állis ád az emberec elméiébe, (attól meg valua mellyet az ember meg nem foghat elméjével) oly dolgot, mellyet az Iſten czelekeſſic kezdettöl fogua mind végig.

12 Meg eſmértem c hogy ninczen az ő hatalmokban az, ió hanem hogy öruendezzen kiki, és hogy iót czelekedgyéc az ő életében.

13 Söt inkáb hogy az ember eſſic és iſſic, és çl az ő keze munkáiából, az mind Iſtennec aiándoka.

14 Tudom hogy valamit Iſten ezelekeſſic az létzen öröcké, ahoz ſemmi nem adattathatic, és abból ſemi el nem vétettethetic d és az Iſten ezt miueli ez végre hogy az emberec az ő ortzáiát röttegiec.

15 Az mi vólt moſtis vagyon. és az mi köuetkezic immár meg vólt, és az Iſten forgattya az egy más után köuetkező dólgokat.

16 e Láttam annac felöttе ez világon, hogy az itéletnec helyén hamiſſág, és az igaſſágnac helyén latorſág vólt.

17 Es mondéc én magamban Az igazat és az hamiſſat meg itéli az Iiten, mert iólleher minden ember akarattyának ideie vagyon f De az ki mind ez dolgokat igazgattya, azis ielen vagyon.

18 Igy ſioléc g azért magamban (emberi okoſſág ſierint minec vtánna azokat meg eſmertette vóna én velem az Iiten, és látnám

c: Az ſzt. ez ſzembe vat tem hogy minczen az emberec hatalma ara hogy az ő iránnual ellyen, hanem hogy vigan megeleged gyec azzal az mit iſten néki enged és ellyenigazan. d. Az iſtennec Prouidẽciáia állando és valtozhatatlan. e: It éſmeet tér Sálomon az hijába valoſagoknac megiraſára Ez ideig pedig az ómaſá peldaiából bizonitotta az világi dolgoknac hijába valóſágat. de immar az olyan peldátiából bizonitotia mellyeket masbanlátot.

f: Az az. vagyon az Iſten telenecner idöiec. melyben ſ. az akaratyoc és keüánſágoc ſzerint czelekedgenec. g: Vagy. Igy ſzoltam vala pe'ig el'ôſzer az országo

hogy

hogy ezec az oktalan állathoz ha-
ſonlóc.

19 Az emberec fiainac végec ha
ſonlatos az oktalan állatnac végé
höz, és egyenlö végec vagyon a-
zoknac, b az mint meg hal éggyic
vgy meg hal az máſikis, és vgyan
azon egy léłec vagyon azokban:
és annac okaért az embernec na-
gyob méltoſága ninczen az okta-
lan állatoknál, hanem hogy mind
ezec hijábavalóſágoc.

20 Ezeknec mindenic vgyan a-
zon egy helyre mégyen, minde-
nic az porból való, és mindenic
porrá léſ'en.

21 Vallyon ſ kiczoda vötte eſ é-
be az ember lelkét hogy fel ment
vólna, és az oktalan állatnac lel-
két hogy az föld alá ment vólna?

22 Annac okaért nékem látta-
tic vala hogy ſemmi nem vólna
jób, mint hogy az ember öruen-
dezne az ö dolgaiban, miuel hogy
czac az vólna az ö réſſe (ez vilag-
ban,) Mert ki mondhattya meg
ami ac miczoda köuetkezic ö vtánna.

IIII. Réſz.

Miuec vtánna az teſtnec ez vilagi nyomoruſagokban való itéletiről ſoloe vólna. Annac vtánna ez világon való dolgoknac hijába valóſágát bizonittya, az teſtieknec, telhetetlen embereknec, gonoſſagban megkemenyedet királyoknac, és az köſſegnec alhatatlanſágának példáiból.

Ez négy elsö verſet nemelyec az felsö Cap. hoz ragaſztyác. Mert oda valoc.

1 VIſſionтag mikor én lát-
nám azokat kic ez világon nyomorgattnac. (Mert imé niluán vadnac) azoknac köny húllatáſoc az kinec ſemmi vigaztalóioc ninczen, vagy az meg ſiabadulásra való ereiec, és az kic minden vigaztalótól meg foztattac.

2 Diczérem vala én elöſſer az meg hóltakat az kic tudni illic meg hóltac vólna, az élöknec felötte, tudni illic azoknac felötte az kic meg élnénec.

3 De az után iobnac láttatic vala, hogy éggyic ſe vólt vólna és meg ne kéſértette vólna az gonoſſágot melly ez világon léſien.

4 Mert látom vala c én, hogy annac minden dolgaiért, és minden igaſſágos czelekedetiért, az emberre irigykedic az ö felebarát tya, Annac okaért ezis hijába valóſág, és léłec faydalom.

5 Az bolond egybe kapczollya az ö kezét, és meg emézti az ö teſtér.

6 Azt gondoluán hogy iob egy tellyes marocnyugalon mal, hog nem mint mind az két marok-nac tellyeſſége nagy munkáual és lelki faydalommal.

7 Viſiontag látéc ez világon mas hijábavalóſágot.

8 Vagyon olly ember kihöz ha ſonlatos ninczen, kinec ſem fia, ſem attyafia ninczen, mind az által ninczen vége az ö fáradſágának, és az ö ſieme meg nem elégeſiic gazdagſ'ggal, hogy azt mondaná: vallyon kinec munká kodom, hog az én lelkemet minden iót túl meg foztom? Ezis hiába valóſág és gonoſi foglalatoſſ'g.

9 Sockaliobban vagyon dólga az kettönec hogy nem az egy

a, Az az Iob tam vala bi, i ha az emberi kedue ſzerint élnie, vagy iot ezc ekeznie irigyc va gon.

b Az bolond es reſſ emberehnec ſzóca iokból bezo nittya ez példá ſi do gokhoz hijábavalóſá gokat.

c Az ſſönö ſobrac embernec pe dáſa bol bizo it tya ez vilagi dolgoknac hijába va loſágát.

d. Az telhetetlen magok nac való ſobrac emberec eſ ez azt mu tya meg, hogy ſocka iobb az barátſágos élet az magá nac való élet, vö mellyec ſzep példákkal Mutat

nec: mert azoknac ió iutalmoc vagyon az ő munkáiokból.

10 Mert ha eleſnekis, az éggyic fel emeli az ő társát. Iay pedig az egyedül valónac ha eleſic, mert ninczen ki fel emellye őtet.

11 Hogy ha éggyüt feküſſikis az kettő, meg melegeſſinec. Az egyedül való pedig mimódon melegedhetic meg

12 Ha másnál erősseb léſienis valaki, ketten ellene álhatnac annac. És az hármas kötel nem hamar ſzakad el.

13 Iob az ſokoſſkodóde bölcz gyermec, az bolond és balgatag királynál, az ki nem ſzenuedi el az intéſt.

14 Mert amaz az fogſágbólis wralkodáſra mégyen, holott ez az ő wralkodáſábannis ſegénſégben ſziületteſſéc.

15 Láttam hogy mind ez világon való élőc adtác magokat az gyermekhöz, az ki annac helyette wralkodandó vala.

16 És hogy ſemmi népnec ninczen vége, és hogy meg az vtánnoc valókis ſemmi feiedelmekkec nem örvendeztenec. Ezis hijába valóſág és lelki gyötrelem.

e: Az bolond kiralnac péld aia abo ſzerint mirya ez vilagi dologna c hijába valóſ got.

f: az ſzegény ſegedertiSalomon az bolondſágotis.

g: Az a, láttam, hogy az kisſeg nem elegedic meg az ő illapatt tyaual, es hogy az bölts ſzerelmes ſem hedoſtec mutathat a kegyes ember ezzel sem hanem mindenkor abban talal voltis leſzen nem ezzel azért, hogy az ondhoz illy az ő mivoltsagtól meg ne ſzakaſztic.

V. Réſz.

Megtanitt Sz. Omon ez Cipurban ez vilagon valo hijaba valoſagoknac kéuánſágitol mimodon oltalmazhattya meg magát ember, tudni illic Iſtent félelemmel, könyörgeſſel, áldozással, gondui eleſe felől valo gondolkodáſſal. Az után tol az föld gyümölczének hiraſſanac hijaba valoſagirol, es mint kellyen az zokal élni, meg tanit.

1 ORizd meg mind az te kęt lábaidat, mikoron mégy az Iſtennec házához, hogy haylandó légy a z halgatáſra inkább, hogy nem mint bolondoknac módgyoc ſierint áldozátra, mert ezec nem tudgyác hogy gonoſit czelekeſſnec.

v: Az az: Iſtennec tórueynec hallgatáſára legy inkább figyelmetes hogy nem az áldozatokra nem vgy mint az bitetlenec. kic az áldozatokban ezec foglalátoſoc, mellyec Iſtennec nem kedueſſec bizodalmul es penitentia nelkül.

2 Ne gyorſálkodgyál à te ſiáddal, és az te elméd ne ſieſſen valamit ſiólni Iſten elött, Mert az Iſten Menyekben vagyon, te pedig ez földön: Azért az te beſiéded kevés légyen.

3 Mert miképen hogy álom ſokott kőuetkezni az ſoc foglalatoſſágból. Azonképen az ſoc beſiédből, bolond beſiéd.

4 Mikoron Iſtennec fogadáſt téſſi, ne halogaſſad annac meg adáſát, mert nem gyönyörködic az bolondokban, Az mit azért fogadſi, meg tellyeſiczed.

5 Iob hogy ne fogadgy, hogy nem mint fogadgy, és ne tellyeſiczęs.

6 Ne engedgyed az te ſiádnac hogy bünre kötelezzen tégedet: és ne mondgyád amaz angyalnac előtt, hogy téuelgéſedből lött, hogy az Iſten az te beſiéded miatt fel ne háborodgyéc, és el ne veſſeſſe az te kezednec munkáiát.

b: Tremelliús ez Angyyan az Chriſtuſt érti.

7 Mert mint az ſoc álomban hijába valóſágoc vadnac, azonképpen az ſoc beſiédben: hanem az Iſtent féllyed.

8 Ha az ſiegénnec nyomoritáſát, és az törvénnec ſ-az igaſſágnac el forditáſát látandod az tartományban, ne czudálkozzál ez akara-

Erti az po noſs emberec akaratty at

[u] Erti gonoſz emberec akaratyat.

[u] akaraton, mert az magaſſágos ki az magaſſágoſnál fellyeb való, láttya azt, ſöt az magaſságos mind ezeknec felötte vagyon.

9 [c] Az földnec terméſe mindeneknec haſinos, Az királynakis haſinál az ióll miuelt mezönec gyümölcze.

[c] Itt eſmét teer Sálomon ez világon való dolgoknac hijába valóſágara. Er teleme pedig ez, Az földnec termeſi haſznaſoc és ſzükſégéſec annira hogy az királis nem lehet azoknélkül, Az pénzis ió, noha azzal nem telic bé ha nem él véle. De ha mind az föld nec gyümölcze mind az pénz megneuekedikis, mi haſzna vagyon?

10 Az ki ſiereti az pénzt, nem telic bę az pénzzel, és az ki ſiereti az ſokſágot, ezis hiába valóſág.

11 Mikor meg ſiaporodic ez illyen ió, meg ſiaporodnac annac meg eméztöijs, mi haſina vagyon azért annac wránac azokban, hanem hogy czac reáia néz ſieméuel.

12 Edes az álom az ſiolgánac, akar ſokat akar keueſet egyéc, az gazdagnac pedig gazdagſága, nem hágy néki alonni.

13 Vagyon gonoſi nyaualya, mellyet láttam ez világon, tudni illic mikor az gazdagſág az ö Wránac veſiedelmére vagyon.

[d] Vagy, az nehez foglalatoſſágbannis, az az, noha nagy ſtorgal matoſſággal igyekezzec meg tartani marháiát ioſzagat.

14 Vagy mikor az gazdagſág el vęſi gonoſi dologban való foglalatoſſág miatt, [d] annira hogy az ö fiánac az mellyet ſiült ſemmié ne légyen.

15 Az mint ki iött az ö annyánac méheböl, mezitelen mégyen eſmét el, az mint iött vala, és ſemmit nem viſien el az ö marháiában mellyet kezében el vinne.

16 Annac okaért ezis gonoſi nyaualya, hogy az mint iött àcképpen mégyen el, mi haſina vagyon néki abban hogy az ſiélnec munkálkodott.

17 Es hogy az ö tellyes életében az ſetétben ött, haraggal keſerüſéggel, és nagy búlſúláſsal.

18 Ez azért az ió mellyet én láttam hogy ſiép dolog, [e] enni és innya, és élni az ö munkáiáual kereſett ióual, mellyel fáraztotta magát az ö tellyes életénec napiain, mellyeket adott néki az Iſten, mert czac ez az ö réſie.

[e] Az teſtnec iteletiröl ſzól

19 Es hogy az kinec adott Iſten gazdagſágot és ioſiágot, és az kinec meg engedte hogy egyéc abból és az ö réſiét el vegye, és öruendezzen az ö munkáiánac, ez az Iſtennec aiándoka.

20 Hogy ha nem ſokat adott (az Iſten) mind az által emlekezzéc meg az ö életénec rendiben arról, hogy az ö ſiiuénec örömét az Iſten kedueli. [f]

[f] Az az, hogy az ö keueſeuel meg elegeduén azzal mertekletéſen az ö teſténec taplálására él, és az Iſtnec diczéri.

VI. Réſz.

Meg mutattya Sálomon ez vilagi ioknac hijába valoſagát abbol, hogy azoc nem mindenkor vgyan azon egy embernél maradnac hanem ide touá oſolnac, és hogy ſem magokat az gazdagſágoc ſem az ö Wrokat az hijába valoſágtol meg nem menthetic, és ſenkit iobbá nem réſznec,

1 VAgyon egy gonoſi mellyet láttam ez világon, és az emberec közt gyakorta vagyon.

1 Mikor valakinec az Iſten ád gazdagſágot, ioſiágot, tiztesſéget, és ki ſemminélkül nem ſiükölködic, valamiben gyönyörködhetnéc, és az Iſten nem engedi annac hogy éllyen azzal, hanem más él azzal: Ez nagy hijába valóſág és gonoſi nyaualya.

3 Bátor ſiüllyön valaki ſiáz gyermekeket, és ſoc eſitendeig éllyen, ióllehet az ö eſitendeinec napiai

ſokac, mind az által ha azzal az ióual meg nem elégeſiic, és nem lèſſen temetéſe, azt mondom hogy iob annál az idetlen gyermec.

4 Mert hijába valóſágban iött, ſetétſégben iár, és ſetétſéggel fedeztetic bę annac az ö neue.

5 [h]Imez az napotis nem látta, és nem keſértette, tŭrhetöb ennec allapattya hogy nem amannac.

6 Hogy ha kęt ezer eſitendöt élneis, és az ióual nem él, auagy nem vgyan azon egy helyre men neké mind ezec?

7 Ha az embernec minden mun kaia ió ſierenczes léſienis, mind az által az ö kéuánſága bę nem telic. [a]

8 Mert miuel kŭlömböz à bölcz az bolondtúl, és az gazdag az ſiegéńtöl, mig az élöc között iárnac.

9 Iob (mondhatnád) az mit ember ſiemmel lát, [b]hogy nem mint az ö kéuánſágánac kŏuetéſe: Ezis hijába valóſág és az léleknec keſerŭſége.

10 Valamint vagyon, [c]immár rayta vagyon az emberen az emberi neuezet, és bizonyos dolog hogy ö ember, és hogy nem vetekedhetic azzal az ki hatalmasb ö nálanál.

11 Ha az ioſſág ſoc, az hijába valóſágis ſoc, és mi haſſna vagyon az embernec abban?

12 Mert kiczoda tudhattya mi légyen embernec ió ez világon, az ö nyomorúlt életinec napiai, mellyekben mint egy árnyékon által mégyen? kiczoda az az ki meg mondhatná az embernec ez világon az mi kŏuetkezic ö reáia.

h Tudni illic, az idetlen gyermec.

h Tudni illic, mind az ki ket ezer eſztendöt elt, mind az idetlen.

a: Az az, Ab bolis meg tettzic minden dolgoknac hiába valóſága mert azoc nem ezac valtozandoc, hanem ha az ember mind ez világot birnais nem elegſzic meg.

b: Az az, Iob az vagyon az nincz ennél.

c: Az az, bator igy légyen hogy iob az gazdagſág az ſzegenſégnel, de azért az ember vgyan ember és hijába valóſág ala vettetet más az hogya ioſzagis ollyan mullando, annac felett: ki tudgya mi kŏuetkezhetic az gazdagra.

VII. Réſz.

Ez világi ioc az ió hirt neuet, az ió hirnél az halált iobnac mondgya. Annac okaért az embereket az bölczeſégre, Iſteni felelemre, és az Iſtennec igazgatáſahoz való engedelemre, és az ſeretetre inti. Az bölczeſégnec vélekedeſet kárhoztattya, és meg mutattya hogy az embernec, kéuálképpen az gonoſſ aſſoni allatnac gonoſſága, vęghetetlen.

1 IOb embernec az ió hir az drága kenetnél, De az halálnac napia iob az ö ſiŭletéſénec napiánál.

2 [a]Iob az ſiralmas házhoz menni, hogy nem mint az lakodalomnac házához, miuel hogy minden embernec vége vagyon, és az élö ember meg emlekezic arról.

3 Iob az ſiomoruſág az neuetéſnél, mert az ortzánac ſiomoruſág által iobbá léſſen az embernec lelke.

4 Az bölcz embereknec elméiec az ſiralmas házban vagyon, Az bolondnac pedig elméiec az vigaſágnac házában.

5 Sockal iob az bölcz embernec dorgaláſát hallani, hogy nem az bolondnac énekléſeket.

6 Mert ollyan az bolondnac neuetéſe, mint az tŏuiſnec ropogáſa az fazéc alatt, [b]Ezis hijába valóſág.

7 Az nyomoruſág miuel hogy meg háborittya à bölcz embertis, és annac ſiiuénec ereiét el veſiti az aiándéc.

8 Iob akar mi dolognac az vége, annac kezdetinél: iob az tŭrö hogy nem az keuély.

9 [d]Ne légy hirtelen az haragra, mert

Ertelmé ez. Az ió hir drága, de abbanis nincz en állandoſág az embereknec tökelletlenſégekért, de az halál iob az hirnél, és az világi ioknal.

a: Hogy az halál iob légyen az ió hirnél, Ezzel bizonittya mert az halottac minket tanitanac.

b: Az az, alhatattan az neuetes és keues ideig tart mint az tŏuiſnec langia.

c: Mintha azt mondana miuel hogy mindenek ez világon alhatatlanoc, és az bölczekis ide touá hanyatnac kŭlömböző indulatoc által azért ökis inkáb kéuánnyac az halált hogy nem az életet &c. és ezzel bizonittya máſod ſzor hogy az halál iob ez világi ioknál.

d: Ez világi dolgoknac hiábavalóſágat bizonittya az bölczeſégböl.

mennec általa enged ember az Istennec providentiaiat annac titkait nem visgálnya. Más embernekis beszélle és ezekedetit nem vigallya, azt mondgya pedig hogy mikor ezekben Istatott bölcselkedni eszébe vötte hogy tánól volt az bölcseségtől. e: Az az, nemellyec az bölcseségnec, nemellyec az gazdagságnac arnyeka alat nyugosnac.

mert az harag az bolondoc kebelében nyúgoſiic.

10 Ne mondgyad ezt: miczoda az oka hogy az régi napoc iobbac vóltac ezeknél? mert nem bölczeſégből ſármazic ez illyen kérdés,

11 Ió az bölczeſég az örökſéggel és elömenetekre vagyon az embereknec kic ez napot láttyác.

12 eMert az bölczeſégnec és gazdagſágnac árnyéka alatt nyúgoſiic, az ember, de az bölczeſég, be czülletesb, melly életet ád az ö Wrainac.

13 Tekincz meg az Iſtennec czelekedetit, mert kiczoda állathattya helyére azt az mit ö el ront?

14 Az ió ſierenczénec ideién élly az ióual, az gonoſi ſierenczénec pedig ideiére vigyáz, mert ezt az Iſten amannac ellenébe helhezette, annira hogy az ember ſemmit abban eſiébe nem vehet az mi reáia köuetkezic.

15 Mind ezeket láttam az én hiába valóſágomnac napiain, hogy vagyon olly igaz ki az ö igaſságában el veſi, és vagyon gonoſi ember ki az ö életének napiait meg hoſſabittyaſaz ö gonoſſágában.

f: Az az, Soc ideig él az gonoſságban. g: Értelme ezec ez: ember daſnac, hogy nem kel az ſmi igaſſágunkal és bölczeſségünkel feleſlö dicziekel nünc.

16 Ne légy felötteb igaz, g és felötteb ne bölczekedgyél, miért kereſnél magadnac veſiedelmet.

17 Ne légy felötteb gonoſi, és ne légy balgatag, miért halnál meg az te idöd elött.

18 Iob hogy ezt meg fogiad, ſöt inkáb az te kezedet ettöl meg ne vonnyad: hogy az ki Iſtent tizteli, mind ezektöl meg ſiabadúl. *h*

19 Ez bölczeſég meg erösíti az bölczet, inkáb hogy nem mint tíz hatalmaſoc kic azon egy városban vadnac.

20 Iólehet ninczen egy igaz ember is ez földön, ki iót czelekednéc és nem vétkeznéc.

21 Ne figyelmezzél minden beſiédre mellyet mondanac, még az te ſiólgád beſiedéreis ne figyelmezzél ha néked gonoſit mond.

22 Mert gyakorta az te lelked vadól tégedet, hogy teis gonoſit mondottál egyebeknec.

23 Mind ezeket meg próbáltam az én bölczeſégem által. Mikor azt gondolnám: bölcz vagyoc, én tülem az bölczeſég ackor táuól vala.

24 Mert az mi felötte igen meſſie vagyon, és felötte mélyſéges, kiczoda tudhattya meg azt?

25 Forditám én magamat és az én ſiuemet az bölczeſégnec tudáſára, meg kéſértéſére és kereſéſére, az okoskodáſnakis meg tanulláſára, azonképpen hogy meg tudnám az bolondſágnac gonoſſágát, és az téuelgéſnec baltagſágát.

26 Es találtam én egy dolgot melly keſeruesb az halálnál, tudni illic az ollyan aſiſioni álatott, kinec az ö ſiiue ollyan mint az tör és az vereſégec, az ö kezei pedig ollyanoc mint az kötelec: Az ki Iſtennec elötte kedues, meg ſiabadúl attól: Az bünös pedig meg fogattatic attól.

27 Láshatſie, ezt meg találtam

h: Vagy mind ezekből ki mégyen, vagy ſzabados ezektöl tudni illic az hiaba való gondolatokrul, holott inkáb az Iſtent tiztelnünc. 1. Reg: 8. 2. Par: 6 Prouer: 20. 1. Ioan: 1. i: Az bünös embernec kételkedeſenec veſſi elest. iolehet bünöſec vagyunc mind az által ha Iſtent tiztellyuc az mi erötlenſegünket fi ſzeglli.

Értelme ez hogy az ö bölczeſégéből fordult egyeb embereknec bölczeſegeknec és bolondſágoknac megh gondoláſára.

(azt mondgya az Egy házi siólga,) mikor gyakorta nagy siorgalmatossággal keresném az okoskodást. i

i: Tudni illic melly vagyon az gonosz aszszoni állatban h: Az az, Végére nem mehetec az aszszoni állatoknac gonosságoknac, azoknac tudni illic az kikről szóla. v. 26.

28 De mennel inkáb keresi az én lelkem, annál inkáb nem találom meg. k Ezer közzöl egy embernec meg találom, de az asszioni állatnac gonosságát, melly mind azockal meg iegyeztetet, meg nem tudhatom.

k: Az melyekről szolec 20: versben.

29 Lássad ezt az mit találtam, hogy tudni illic az Isten teremtette az embert igasságban, ök pedig kereséc hijába való gondolatokat.

m: Mintha azt mondana, ő magától vagyon az embernec gonossága nem az Istentől.

VIII. Rész.

Meg mondgya elöben az feiedelemnec minemő külső engedelemmel cartoznac az emberec, és az porgári külső igazgatasnac hijába valoságát mondgya és bizonittya meg azoknac kegyetlenségekből az kic igazgatóc, ki ker senyeget halassal és iréletted, az iokat pedig vigazallya: Vrolfor az testnec ez illyen dolgokban való iréletic mondgya meg,

Nemellyec ez elsö versett az felsö caputbox ragasztyac.

1 Kiczoda hasonlatos az böltshöz? vagy ához az ki valami dolognac magyarázattyát tudgya? Az embernec bölcsesége meg világosittya az ö ortzáiát annira hogy annac ábrazattyánac erössége meg kettöztetic.

a: Ez világi dologknac hiéka valóságat, az feiedelmeknec pedáiokból bizonittya. Ertelme pedig beszédének ez. Az feiedelmec engedni kel Istennec szerint. Az az, Vgy hogy az Istennec adot hitről meg emlekezzünc vagy azért, mert néhimeg esküttünc. Es az feiedelem ellen nem kel vétkezni

2 e En mondom hogy az királynac paranczolattyát meg kel örizni, de az Istennec esküuésének módgya sierint.

3 Ne meny haraggal el az ö ortzáia elöl, ne maradgy meg az gonosi dologban: mert valamit akar (az feiedelem) meg czelekesii.

4 f Valami dolgot paranczol az király, azt megis czelekesii, Es kiczoda merné néki ezt mondani: mit miuelsi.

b: hogy az ö haragiát és bünteet, el ne ráontathassa az ember. kinoha haragiat el halaztya. de mikor ides is vagyon bossztalo és az ö haragiától nehez embernec meg oltalomazni magat. De ebbenis nagy bolcsság valóság vagyon, mert gyakorta az feiedelem karaual wralkodic: kitis szedithatod. Az királynac beszéde szerint vagyon az ö hatalma. vagy igy: valahól vagyon az király beszéde, ott vagyon az hatalom vagi az wralkodat.

5 Az ki meg tartya az király paranczolattyát, nem késért meg nyomoruságot, Mert az bölcznec elméie tudgya mind az időt, mind pedig minden dolognac módgyát.

6 Mert minden akaratnac (meg czelekedesének) vagyon ideie és módgya, De az embernec nyaualyáiasoc.

7 Mert nem tudgya azt à mi kö-uetkezic, mert ki mondgya meg néki mikor lésien valami.

8 d Egy ember sem wralkodhatic az ö maga lelkén hogy meg tartsa az ö lelkét, és semmi hatalmasság nem fog az halálnac napián, és az ütközetben semmi az nsl, és az tusakodás nem szabadtitya meg azt az ki azzal él.

c: Moddal nem szolgál ember az feiedelemnec ki tudgya micsoda.

9 Mind ez dologban láttam, mikor gondolkodnám minden dologról melly az nap alatt esic, hogy vagyon olly idö mellyben wralkodic az ember az emberen ö maga káráual.

d: Az király ellen való tusakodokrölés az ellen való törekedesről vagy az halál ellen va ö törekedesről szol, mintha azt mondana, nem mentheted meg magadat az halál'tól az feiedelem ellen.

10 e Mert láttam hogy az kegyetlenec el temettettec minec vtánna meg hóltac, és minec vtánna az szent helyből ki mentec, el feleytettec abban az városban az mellyben vgy czelekedtec. Ezis hijába valoság.

e: Okat mondgya miert wralhodnac az feiedelmec Mert meg ha nac el temettetnec, és minec vtánna ki szent helyből, az az, minec vtánna meg valnac az ölt, melly szent hely, el feleitetnec az ö kegyetlenségek gekért.

11 f Miuel hogy hamar sententia

f: Annac mondgya okat az feiedelmec miért kegyetlenkedhetnec nagy bátorsággal, tudni illic mert az Isten el halaztya az büntetést.

tia nem mondatic ellenec, melly az ő gonoſiſágoknac bűntetéſére vólna: Azért viſii az ő ſiiuec öket ez bátorſágra, hogy gonoſit czelekedgyenec.

g: Az friedelmec mondaſa nac végi eleit kit, az bűnben hizelkedőnec magoknac. Azt mondgya azért hogy ha meg hoſſiabirtyatis, is ſiiuelereket az kegyetleneknec, de vagyan ezec az Iſtennek féllőnec léſſen végre iól dolga. h: Az az, Az Ioknac és igazaknac gonoſſágúl, az gonoſſoknac iól leſſen dolgoc.

12 g Ha meg hoſiſiabitanis Iſten életét az bűnőſnec azki ſázſioris vétkezic: Mind az által tudom én hogy az Iſten félőknec léſien iól dolgoc, az kic az ő ortzáiát félic.

13 Es az hitetlennec nem léſien iól dólga, és nem hoſiſiabittya meg az ő életét, ollyan léſien mint az árnyéc, mert röttegi az Iſtennec ortzáiát.

14 h Vagyon è ſföldenillyenhijába valóſág, mert vadnac oly igazac kiknec dólgoc leſien az gonoſiſioknac czelekedetec ſierint, és vadnac gonoſioc kiknec dolgoc léſien az igazaknac czelekedetec ſierint, és mondám hogy ezis nagy hijába valóſág.

i: Tudni illic az teſtnec okoſſágaſſerint.

15 Annac okaért diczérem i vala én az vigaſágot, és hogy ninczen embernec iob ez világon, hanem hogy egyéc igyéc és vigadgyon, miuel hogy az ő életénec napiáiban, mellyeket ád néki Iſten ez világon, az ő fáradſágának haſina czac ez vólna.

IX. Réſz.

Minec vránna meg mutatea volna az felſő Cáputban ez világi dolgoknac hijába valoſiagot az feiedelmeknec peldáiokban: Immár ez Cáputban vgyan azonc meg mutattya az ollyan dolgokban, mellyec az Iſtennec prouſidentziáiból vadnac, mellyec az embernec okoſiságának felőtte vadnac, Azt mondgya azért és ezt mutattya meg ez Cáputban hogy ninczen az embernec hatalmaban hogy mynáinac ſem élye felől, czelekedecinec és tanaſtáinac előmenetteli felől végezzen, melyből ez iő ki, hogy mindenec hijába valoſág alá vettetnec.

1 ANnac okaért adám az a ſiuemetà böltſeſégec meg tudáſára, és hogy meg látnéc minden dolgot melly ez földön léſien, ha ſem éijel ſem nappal az ſieme álmot nem látis. b

a: Értelmes ez négy. ſſő verſnec ert: Mivtán vránna adtam vólna magamat az ollyan dolgoknac megtudoláſira mellyec ez ember creatoc ſelette vadnac, ſollehet vém eſzembe hogy az Iſten dolgai megſoghatatlanoc; mind az által látam hogy mind ennec (az melylyekről ide alá ſzól) ſziuete vgy ejnec az igazaknak böltzeknek és azoknac czelekedeteknek minc akar melly kőzembe reken, Mellyetnem azért mondoc hogy az Iſtennec gonduiſelefet tagadnam, táluallégyen az, mert ſemmi nem eshetic emberekneк ſem ſzemelyeken ſem czelekedetinken, melly meg nem mutattya az Iſten gondniſeléſet, és hogy ninczen ſemmi ereiec emberekneк, az ő megoc ſzemelyenec és czelekedetinec igazgatáſára. Továbbá az felső Cáputban ſzóla az friedelmeknec czelekedetekről. Itt pedig ſzól az Iſten dolgairól mellyec az emberi okoſságnac ſelette vadnac. b: Az az, Adám magamat az ollyan dolgoknac meg tudáſára, mellyeknec meg tudáſában és fogaſában az emberec nyughatatlanoc. c Eſzébe vegyed hogy ezeket mind az 13 verſig, mondgya Sálomon az teſtnec okoſſágából és iteletiből és az Epicuruſoc képében, kikneс hoſſoc Iſtennec. Mindenből igy czelekedic pedig ez iraſában előſſer az ſzemléles értelmet mondgya meg, az után az teſtnec itéletit.

2 Es eſiembe vőm az WRnac minden dólgai felől, hogy az ember nem mehet végére ez világon való dolognac, az mellyért múnkalkodic az ember hogy annac végére menyen, és nem mehet végére, ſőt inkáb ha azt mondgyais az böltz ember, hogy azon vagyon hogy végére mennyen, mind az által nem mehet végére.

3 Mind az által látom vala az én elmémben hogy mind ez (Iólehet mind ez bizonyſágot téſien arról, hogy mind az igazac és böltzec, és azoknac minden czelekedetec Iſten kezében vadnac, és hogy ſem ſierelmes ſem gyűlöléges ioſiágockal nem élhetnec, és hogy ezoc közzül egyickel ſem ſiabadoc.)

4 c Látom vala mondoc hogy ez, mind ezeken eſic ſiinté vgy, mint egyebeken, és hogy azon ſierenczéie vagyon az igaznac és gonoſinac, iónac vagy tiztánac és tiztátalannac,

mind annac az ki áldozic, mind az ki nem áldozic, ẃgy az iónac mint az bŭnŏſnec, az eskŭuŏnec ẃgy mint az ki beczŭlli az eskŭuéſt.

5 Es hogy mind az Eeg alatt való dolgokban ez gonoſi vagyon hog mindeneknec egyenlŏ ſierenczéiec vagyon, és hogy az embereknec fiai kinkec ſiiuec tellyes gonoſſággal, és kiknec elméiekben minden bolondſág vagyon az mîg élnec, haſonlatos képpen az tŏb halottac kŏzzé mennec.

6 Mert akar mellyiket válaſiſiad, czac ez világon d vagyon reménſége, ſŏt inkáb az élŏ ebnekis iobban vagyon dolga hogy nem az meg hólt oroſilánnac.

7 Mert az élŏc tudgyác hogy meg halnac, De az halottac ſemmit nem tudnac, és azoknac ſemmi iutalmoc ninczen, miuel hog azoknac emlekezetec el feleytettett.

8 Mind ſierelmes ioſiágoc azoknac, mind gyŭlŏſéges, mind kéuánatos, immár el veſiett, és tŏbbe ſemmi réſiec ninczen ſemmi dologban melly e zvilágon léſien.

9 Nó azért egyed vigaſággal az te kenyeredet, és igyad vidamſággal az te borodat, az mîglen kedueſec Iſtennec az te czelekedetid.

10 Az te ruháid mindenkor legyenec feiérec, és az olay az te feiedrŏl el ne fogyátkozéc.

11 Eely az te feleſégeddel mellyet ſzeretſi, az te hijába való életednec minden napiáiban, az melly feleſéget Iſten adott néked ez világon azte hijába valóſágod nac napiaiban, ez az te réſied az te életedben és az te munkádban, mellyel ez világon munkálo ſiol.

12 Valamit akarſi czelekedni az te kéuánſágod ſierint azt czelekedgyed, Mert ſemmi czelekedett, okoskodás, tudomány és bŏlczeſég ninczen az koporſóban az houá menendŏ vagy.

13 Fordituán magamat e látám hogy ez világon nem az kŏnyŭ embereké az futás, és nem az erŏſſeké az vijadal, nem az bŏlczeké az kenyér, nem az okoſoké az gazdagſág, és nem az ſiépeké az kedueſſég, hanem idŏ ſierint és f tŏrténetbŏl léſinec mind ezec.

14 Es hogy az ember nem tudgya az ŏ ideiét, mint az halac mellyec meg fogattatnac az gonoſi hálóban, és mind az madarac mellyec meg fogattatnac az tŏŏrben, azonképpen meg fogattatnac az emberec az gonoſinac ideién, mikor az kŏrnyŭl véſii ŏket nagy hirtelenſéggel.

15 Eztis ez bŏlczeſéget láttam ez világon, es én elŏttem nagy vólt.

16 Tudni illic hogy az város kiczín vólt és abban keués emberec, és el iŏtt az ellen hatalmas király, és azt kŏrnyŭl vŏtte, és az ellen nagy erŏſſégeket eppitet.

17 Es találtatott abban ſiegény ember ki bŏlcz vólt, és az ŏ bŏlczeſégéuel az vároſt meg ſiabaditotta

d: Az az, akar az igazat, akarat à hamiſſát valazd, akar az iot akar az gonoſzt, azoknac czac ez világon vagyon reménſégec, iob pedig az élet, akar melly alá valo légyen az halálnál. Mellyet mond Sálomon azt teſtnec iteleti bŏl,

e: Azt mutattya itt meg hogy ninczen az ember ereiebe az ŏ maga dolgánac elŏ vitele, mellyet ember az tŏrtenetnec tulaydónit.

f: Eſzédbe vegyed hogy itt Sálomon ſzol az teſtnec iteleti ſzerint.

g: Az embereknec tanáczoknac elŏmentec ninczen az ember ereieben; mellyet ſzép példa beſzéddel ekeſit és bizoni. Ez pedig az Argumentum. Az bŏlczeknec tanáczok mellyec haſznáſoc az emberi tárſaſág nac meg maradaſára keueſeknél beczŭlletesec, Az balgataknac pedig tanáczoc ſzidalmatos. Ninczen tehát az ember hatalmaban az ŏ tanáczánac elŏmeneteli.

ditotta, és senki meg nem emlekezett arról az siegényről.

18 Ackor én azt mondám: Iob az bölczeség az erősségnél, iólhet az siegénnec bölczesége vtálatos, és az ö beſiédit nem halgattyác meg.

19 Es az alázatos bölcznec beſiédit kel inkáb halgatni, hogy nem mint az bolondockal wralkodónac kiáltását.

20 Es hogy iob az bölczeség az hadakozó sierſiámoknál: és hogy egy téuelgö soc iót vezt el.

21 Miképpen az meg hólt legyec az Paticariusnac kenetit meg büdösáitic: azonképpen az olyan embert ki à bolczeségértés dicsöſ

Értelme ezec ez, hogy az bölcz ember mindenkor ſok ſág gal és maga gondolna ezekben ſzeretne az bolond mint maga gondolná: mel bolondul.

ségért böczülletes, meg gyalázza egy kiczin balgatagság.

22 Az bölcz embernec siiue az ö iob kezénél vagyon, és az bolondnac, az ö bal kezénél.

23 Mert az bolond mikor az úton iáris, az ö siiue balgatag, és mindenec hirdeti hogy ö bolond.

X. Rész.

Meg tanit Sálomon, mimodon viſelliyéc magokat az emberec az hatalmaſokhoz, Az után meg mondgya minſmö dolgoc köuetkeznec mind az io mind az gonoſ és hituán feiedelemnec birodalmából. Vtolſor int hogy az feiedelmec felöl az ember itzteſségeſſen follyon.

a Tudniillic, az feiedelmek ben, az ſzólgakhaníi, b: Maſodic oka miért kel lyen az feiedelemmel ſzemben ezeſekedni, mert az bölczec gyakorta annél kiſebb gyalázatban vadnac. c: Harmadic

1 MIkor az feiedelemnec haragia fel geried te ellened, az te helyedet el ne had gyad, mert az sielidség soc bünöket le czendeſit.[a]

2 Vagyon egy gonoſi mellyet láttam ez világon, az téuelgéſtöl melly siárma ic az feiedelemtöl.[b]

3 Hogy az bolondſágnac nagy méltoſága vólt, az gazdagoc pedig gyalázatban ültenec.

4 Láttam hogy az siolgác louakon ültenec, az feiedelmec pedig gyalog mentec, az földön mint az siólgác.

oka, Mert az ki ſzereti vagy kereſi az veſzedelmet, abban el veſz, boloſt negy haſonlatoſſággal magyarázza meg az engedetlenség mit hoz. d: Az az, Ha az ember gorombaiul ezt leheſzic és nem él bölcze ſeggel hanem ereiét kéſérgeti, e: Varáſolta tott kigyonac ſohtac, azt mondani, mel nec az mérget el veſzic varáslas alatt ezt. Értelme pedig ez, miképpen meg nem orueſolhatoc az olyan kigyonac mérgét el nem vöttée azonképpen orueſolhatatlan az olyan gonoſ melly az bolondſágból ſzármazic. f: Negyedic oka, miért kel az feiedelemmel ſzemben ezekedni. Mert az ember olyan módon keduet ta'ál. g: Tremeſius igy fordittya Akar mint az ember, kiczon nem tudgya magokat. mondo vtatis

5 [e] Az ki vermet czinál, abba bé esic, és az ki az gyepüt el hánnya, meg marattatic az kigyótól.

6 Az ki az köueket helyéből ki hánnya, fáradſágot sienued azoc miatt: Az ki haſogattya az fát, veſiedelemben forog az miatt.

7 [d] Ha az vas meg tompul és annac az éli meg nem köſörültetic, hanem ereiét kefergeti, De à böl-

ſáporitſa à ſzót: à bolond mind az által nem tudgya mit ſzóda az ki mit mód, vagy az után mi köuetkezic da mondaná meg nékí? az az. ſem eleit, ſem végét beſzédének. h: Az az, noha ſoc dologgal ſáraztyac mind az által ſemmit nem tudnac ezec az varáſtá nem tudgyac mellyet az gyermekthis tudnac.

czeſség minden dolognac igazgatáſára nagy elö menetel.

8 Ha meg harap az kigyó melly meg nem varáſoltatott, [e] ſemmi haſina ninczen az varáſló beſiédeknec.

9 [f] Az bölcz ember ſiaiának beſiédi kedueſec, az bolond pedig az ö maga aiakaival el veſiti magát.

10 Az ö ſiáiának beſiédinec kezdete bolondſág, és az ö ſiáiának beſzédinec végeis balgatagſág.

11 [g] Az bolond ſiaporittya à ſiót (és ezt mondgya:) Nem tudgya az ember az mi köuetkezic, és az mi vtánna léſien kiczoda mondgya meg azt néki.

12 [h] Az bolondnac munkáioc el fáraztya öket, vgy mint kic az városbais nem tudnac menni.

13 Iay te néked orſiág, mikor az

te

te királyod gyermec[i], és az te feiedelmid reggel éſinec.

14 Bódog vagy te orſiág, mikor az te kiràlyod ieles embereknec fia, és mikor az te feiedelmid alkolmas idöben éſinec az teſtnec ereieért, és nem az italért.

15 Az reſtſég miatt el hanyatlic az ház, [k] és azon reſtſég miatt tſe pegö az ház.

16 Mikor vigaſágnac okaért lakodalmat ſiereznec, és az bor meg vidamittya az elſöket, és az pénz azt ſierzi hogy mind ezec meg legyenec.

17 Męg az te gondolatodbanis à királynac gonoſit ne mondgy, és az té házadnac titkos réſiébennis gonoſit à gazdagnac ne mondgy, mert az Eegi madáris el viſii az ſiót, és az ſiárnyas állatis bę vádolna az te beſiédedet.

i: Az gyermec királyon ért nem olly királt az ki idöuel gyermec, hanem az ki bölczeſéggel, okoſággal gyermec, az az bolond, eſztelen. Az reggeli ételennis nem egyebet ért hanem ételben italban valótobzodaſt mertekletlenſéget.

k: Mint ha azt mondana, azonképpen meg romol az emberi tarſáſág az feiedelemnec gondviſeletlenſége miatt.

l: Az az, Soc fülöc vagyon az feiedelmeknec, és meg hallyác az mit felölöc mödanac.

XI. Réſz.

Sálomon inti az embert alamiſnálkodáſra, az Iſten igéretiben való bizodalommal. Az Iſtennec czudálatos dolgairol ſol, és czudálatos igaſſágárol, mellynec int hogy engedgyünc. Vtolſor azokat kic ez világi iokban gyönyörködnec, inti hogy az halalrol és ez világon minden dolgoknac hijába valoſágárol meg emlekezzenec.

1 VEſsed az te kenyeredet az viz mellett, [a] mert ſoc napoc múluán meg találod azt.

2 Adgy réſit hétnec auagy nyoltz nakís, [b] mert nem tudod miczoda veſiedelem köuetkezic à földre.

3 Mikor az fellegec meg telnec, eſöt adnac ez földre, [c] és ha le eſendic az fa délre, vagy éſiakra, az melly helyre le eſic, ott marad.

4 [d] Az ki az ſielet nézi nem vęt az, és az ki az fellegre néz, nem arat.

5 Miképpen hogy nem tudod az ſiélnec vtát, és mimódon gyarapodnac az czontoc, az aſiſioni állatnac mehében, azonképpen nem tudod az Iſtennec dolgát, mimódon czelekedgyéc mindeneket.

6 [e] Reggel veſſed el az te magodat, és eſtueis ne reſtelkedgyél, mert nem tudod mellyic iob, ezé auagy amaz, auagy ha mind az kettö ió léſien.

7 Ióllehet édes ez világ, és ió ez mi ſiemeinckel néznünc à napot.

8 De ha ſoc eſitendeig élis az ember, és mind az okban öruendezis, Mind az által meg emlekezzéc az ſetétſégnec napiairól, [f] és hogy ha vgyan ſokis az mi eſitendönc, mind az által valami léſien, mind hijába valóſág.

a: Az kenyeren érti az gabonat, az te gabonadat veſſed az viz mellet, az az, ſiros helyen.

b: Inti ez verſben alamiſnálkodáſra mint pſál: 112 Bizonyos ſzámot neuez pedig bizonta lanért. mint ha azt mondana, az te iogy bal kezre eſel, ott maradſz, és azt io tétemenko matoſſágátol meg foſztatol. De iob léſzen ha igy fordittyuc: Az te magod valamelly félé eſic ott marad, és on két ſegnélkül nyereſéggel véſzed viſzſza. d: Az az ſzanto vetö ember nem nézi ſem az ſzelet, ſem az képpen az io tételben ne gondoly ſemmit az mi megna. e: Az az, Mindenkor iol tegy máſſal mig elz. f: Erti az halalt.

c: Ez haſonlatoſſág általis alamiſnálkodáſra int mikor az fellegec meg telnec: ſöt adnac azonképpen az gazdag ember oſztogaſſon az ö gazdagſágából, Iollehet igeretis lehet ez. Az Iſten meg algya az mi vetemeninket eſöuel, hogy nyereſeggel vegyüc azt bé, igy az mit az ſzegénnec adunc nyereſeggel fizeti meg az Iſten. Az má ſie haſſonlatoſſágot igy magyarazzac. Az halálban, vagy iob kezre, nec minden al fordittyuc: nét minden az, Miképpen felleget, azon tartoztathat ſzagodból, marhadból ſokaknac alamiſnálkodgyal.

XII. Réſz.

Az Sálomon az magában bizakodo embert ſolituán, az Iſtennec, az vénſégnec es az halalnac meg gondoláſára inti. Es akaruán el végezni az könyuet, erőſiti megis az felső tudomanyt, hogy ez vilagon ninczen egyęb hijába valoſagnál: Es indit Iſteni felelemre, az Iſtennec el iöuetelirol, és ez világnac meg iteleſeröl vött erőſſéggel.

1 ÖRuendezz iffiu az te iffiuſágodban, és vidamitſon meg tégedet az te ſiiued az te iffiuſágodnac ideiében, és iáry az te

Ez ket verſet nemellyec az felſö Cáputhoz ragaz ttyác, de nem igazan.

te ſiuednec vtaiban, és az te ſiemeidnec látáſiban, De meg tudgyad hogy mind ezekért az Iſten tégedet itéletre vonſion.

2 Veſd el az haragot az te ſiuedből, és veſd el az gonoſt az te teſtedtől, mert az iffuſág, mint ſiinte az mi ſiületéſünc hijába valóſág.

3 És emleközzél meg az te teremtődről az te iffuſágoknac ideiében, mig az veſſedelemnec napiai el nem iönec. És mîg el iönec az eſitendöc mellyekről azt mongyad: nem ſieretem ezeket. b

4 Az mîg az nap meg ſetétedic az világoſſággal, az hólddal és czillagockal egybe, és mîg az ſiürő fölhöc él érkeznec az eső után. c

25 Az melly időben meg mozdúlnac az háznac amaz őrizői, d és nem biriác magokataz erőſſec, és meg állanac az ételnec őrlői, és meg homályoſodnac az ablakon ki nézöc. d

6 Es az aytóc kiuől bę zárlatnac, e az malomnac zúgáſának meg álláſáért, és mikor fel ſerken czac az madárkának ſiauára, és mikor meg ſünnec az énekis, lő leányoc.

7 ſ Mikor minden halmoczkától félnec és az vton való botlaſtól: Es mikor az mondola fa meg virágzic: mikor az ő kéuánſága meg fogyárkozic és mikor az ember az ő életének vtólſo ideiére iút, és mikor kerülnec az vtzán az ſiróc.

8 g Minec elötte meg rőuidülne az ezüſt kötel, és meg romolna az arany palaſikoczka, és az veder el törnéc az forráſnál, és meg törnéc az kerec az kútnál.

9 Es minec elötte à por földdé légyen az mint az elött vólt, az lélec pedig meg terien az Iſtenhöz az ki adta vólt azt.

10 h Felötte nagy hijába valóſágoc, azt mondgya az prędikator, mind ezec hijába valoſágoc.

11 Annac okaért (miuel hogy az Prędikátor bölcz vólt és az népet tudományra tanitotta, és tudakozuán irott ſoc bölcz beſédeket.

12 Es igyekezett az Prędikátor meg tudni ſoc kéuánſágos beſédeket, igaz iráſt és igaz beſédeket.

13 Mert az bölczeknec beſédec haſonlatoſoc az fulakhoz, és az ſuhkoſárnál az földbe erősen leuert ſiegekhöz, mellyekre tanitott egy páſtor.)

14 Mind ezekből mondom fiam inteſſél meg. Az ſoc könyueknec irásának nem vólna vége, és az ſoc könyueknec oluaſáſa fáradtſágra vólna az teſtnec.

15 A dolognac ſummáia ez: mind ezeket haluán, az ISTENT FELLYED, es az ő paranczolatit meg tartſad, Mert ez az embernec fő dólga.

16 Mert minden czelekedetet az Iſten itéletre elö hoz, minden titkos dologgal, akar ió akar gonoſi légyen az.

ENEK-

a: Az harag gon erti az gonoſſágot vnyczcz az Iſten haragia kőuetkezic emberre.

b: Az veſſeg tir a meg, ezokból melyec az venſegnec vtalyaſodoſſagi.

c: Azaz, miz annira megſe étetnec az te ſzemeid hogy az napokból ſe ſzilagoc homályoſoknac látaſſanac és meg az ſirás után az te ſiemeid meg homályoſnac mert az vtan embere gyanakoria ſirnac, d: Az az az vellyes időben az te kezeid ſzábadulnac meg hezdenec, és az te fogzáid ſzemei nem kezdenec jolgálni. e: Azaz, mikor az te aiakaid, az te fejedgorod, ſáleid bézárlotatnac hogi azoknak ſemmi hasznát ne veheſſed, miuel hogy nem ebetel és nem emeſſybetz és mikor arra az időre iuttz. hogy ezac az madarka ſzávarais felſerkeny, és nem ſ. olhattz ſemmeſig az Ekneklesbe neim gondyőrkő. dől ſ. Az az. Mikoron az ember.

g: Ez ſok könyueknec irásának nem vólna vége, Ez ſok könyueknec oluaſáſa fáradtſágra vólna az teſtnec. Ez ſok könyueknec irásának nem vólna vége, Ez ſok könyueknec oluaſáſa fáradtſágra vólna az teſtnec. Ez ſok könyueknec irásának nem vólna vége, Ez ſok könyueknec oluaſáſa fáradtſágra vólna az teſtnec.

h: Ez ſok könyueknec irásának nem vólna vége, Ez ſok könyueknec oluaſáſa fáradtſágra vólna az teſtnec. Ez ſok könyueknec irásának nem vólna vége, Ez ſok könyueknec oluaſáſa fáradtſágra vólna az teſtnec.

herec mindenaz ezzinbe megbotlanac, hanocſ ſenkiaki megſ ſzeretne mindenezin terhſzlyos leſſen, mindenkéin ſagtol meg ſzigznac, ſzélába az hoppo: jobaſzéjsze. és ſiratiya. ezez az ő attyafiai baráti.

g Azaz. nöig meg nem ſzürölſz. Ez ſok könyueknec irásának nem vólna vége, Ez ſok könyueknec oluaſáſa fáradtſágra vólna az teſtnec. Ez ſok könyueknec irásának nem vólna vége, Ez ſok könyueknec oluaſáſa fáradtſágra vólna az teſtnec.

h: Ez ſok könyueknec irásának nem vólna vége, Ez ſok könyueknec oluaſáſa fáradtſágra vólna az teſtnec. Ez ſok könyueknec irásának nem vólna vége, Ez ſok könyueknec oluaſáſa fáradtſágra vólna az teſtnec.

ember hátais meg győzöl.) Es mig az te ſzéied veleiének kőuetlet, melly miatt vagy meg rőuidöl az

ENEKEKNEC ENEKE.

MELLYET DEAKOL CANTICVM CANTICORVMNAC NEVEZNEC.

Ez könyvben az Sálomon király, az Pharao király leányával ba-
ló házasságának példája alatt meg iria az anya ſzent Egyháznac az Je-
ſus Chriſtuſſal való ſzent eggyeſüléſét, mellyet, ſzerzet, tart, és neuel az
zſal: 5. *ö érтécké való ſzerelme az anya ſzent Egyházhoz, mind addig mig*
Iſa. 54. *nem az Chriſtus az ö máſic el iouetelével azt az házaſságot tökélle-*
Oſe: 12 *reſſé teſſi, egéſs anya ſzent Egyháznac teſtét egybe ſzerkeztetuén,*
Ezech 15. *hogy az Iſten légyen mindeneкében minden.*
2. Cor: 11.
Apoc 19.
17 21.

ELSŐ RESZ.

Corin: 15.

Az anya ſzent Egyház, mely az Chriſtuſnac iegyeſe Epheſ: 5 az ö vő legényenec az Chriſtusnac ſzerelmeuel te iedtzéséuén kiuánnya annac czókolgatáſſát, az ö neuét es iö illatyát magaztalúm. Vallya az ö meltatlanſágat, de má felöl nem tagadgya ſépſégéns, es inſpirálja az vő legént, kit az vő legény tanitván, meg ekeſſi ſépi gerecckel. Az vran egy máſnac örüllue es egy más ſépſégét hirdetic. Az egéſs könyuecſke azért az vő legénnec (ki az Chriſtus) es az menny aſſonnac (ki az anya ſzent Egyház) beſzélgéſeiből áll.

a: Elöſzer ſzól az mely aſſonyaſſony az anya ſzent egy hiſſéget mint ſzeretnec illyen iegyeſ vegyezzoc meg.

ENek-knec éneke, melly Sálomontól ſzereztetett.

2 a Czokolyon meg engemet az ö ſzájának czokiaual. Mert iób az te ſzerelmeid, iobbac az bornál.

AN.

4 Az te drága kenetid iób illatozáſra, az te neued el teriedett, mint az drága kenet, azért ſzerettenec tégedet az leányzók.

4 Vony engemet, és te vtánnad futunc: Mikor bé viſſen engemet az király az ö ágyas házába, örüendezünc és vigadunc te benned elö ſiámlállyuc az te ſzerelmidet, mellyec iobbac az bornál, igaſságot beſzélnec az kic tégedet ſzeretnec.

5 Fekete vagyoc, de ſzép vagyoc azért Ieruſálemnec leányai, haſonlatos vagyoc az ſátorban lakozó Kedarenuſokhoz, de az Sálomon ſátorában lakozókhozis haſonlatos vagyoc.

6 Ne nézzétec hogy én fekete ſzinü vagyoc, hogy az nap ſütöt engemet, hogy az én annyáimnac fiai én ellenem meg haragoduán, idegen ſzölöknec örizöiué töttec

enge-

engemet, hogy az én magam ſiöleiét nem öriztem.

7 Mond meg énnékem te kit az én lelkem ſieret, holott legelteted és nyugotod (az te iuhaidat) délbe. Mert miért vonnám fel ſátoromat az te tárſaidnac iuhainál.

8 b Miuel hogy nem tudod, ô aſſiſoni állatoc között leg ſiépb, Iöy ki ne köueſd annac az nyáynac nyomdokát, és örizzed az te keczkeidet az páſitoroknac ſátoroc környül.

b: Az vö legyeny ſzol. ki az Chriſtus, kinec ſzánát mindenöt igy iegyezzüc meg, CH.

9 Az Pharaó ſiekerében louakhoz haſonlitlac tégedet ſierelmes mátkám.

10 Siépec az te ortzáid, vgy mint drága köueknec rendiuel, és az te nyakad (ékes) arany lántzockal.

11 Arany ékeſséget czinálnac te néked, ezüſtböl czinált gyöngyöckel.

AN. 12 Mikor az király én mellettem ül, Narduſnac ió illattya ſiármazic ö töle.

13 Ollyan az én mátkám énnékem mint egy kötés Mijrrha az én kebeleim között.

14 Mint az Engedi ſiöleiében az Cyprus, ollyan énnékem az én mátkám.

CH. 15 Imé ſiép vagy én mátkám, felötte igen ſiép vagy, az te ſiemeid ollyanoc mint az galambnac ſiemei.

AN. 16 Imé teis ſiép vagy én ſierelmeſem, gyönyörüſéges vagy, az mi nyoſiolyánc zöldellö.

17 Az mi házainknac gerendái Cedrus fából valóc, és az mi mulató helyeinc Cypruſból.

II. Réſz.

Az vö legény és az meny aſſony az ö ſépſégekröl téſznec valláſt, és az meny aſſoni minden ö Iauait az vö legénynec köſöni, és annac tulay donſtrya, es az vö legénynec ö hozzá valo ſerelmeröl, viſontag az ö ſerelmeröl az vö legyenhöz bizonſágot teſen. Az vtán ſol az vö legennec ö hozzá valo iöueteleröl az ö hiuatálárol, es az igeretekröl mellyeket tötrneki, diczekedic az vö legennec ielen voltában, és ielen voltat keuánnya mind az vtolſo el iöueteleig.

1 EN Saronnac róſáia vagyoc, és gyöngy virág. AN.

2 Mint az lilium az töuiſsec között, ollyan az én iegyeſem az leányoc között. CH.

3 Mint az álma fa az erdönec fái között, ollyan az én ſierelmeſem az iffiac között. Az ö árnyékában felötte igen kéuánoc ülni, mert az ö gyümölcze gyönyörüſéges az én ényémnec. AN.

4 Bę viſien engemet az lakodalomnac helyére, és záſilo helyet vagyon ö nálla az én hozzám való ſierelme.

5 Erötſitſétec engemet borral, és (az ió illattú) álmackal táplállyátoc, mert beteg vagyoc az ſierelem miatt.

6 Az ö bal keze az én feiem alatt vagyon, és az ö iob kezéuel meg ölelt engemet.

7 Kénſieritelec titeket Ieruſálemnec leáni az vad kéczkekre és az mezönec ſiaruaſira, fel ne köl czétec és fel ne ſerkenczétec az én ſierelmemet, az miglen akaria. CH.

AN. 8 Az én ſierelmeſemnec ſiauát hallom, imé ö imhól iö ſietuén imez hegyeken, vigadozuán imez halmokon.

9 Haſonlatos az én ſierelmeſem az özhöz, vagy az ſiaruaſoknac fiához, imé ö áll az mi falonkon túl, néz az ablakról, és mutogattya magát az roſtélról.

10 Es ſióluán az én barátom én nékem, monda: kely fel én iegyeſem, én ſiépem, és iözte.

11 Mert imé az tęl el múlt, az esö el múlt és el ment.

12 Siép virágoc láttatnac az földön, az énekléſnec ideie el iött, és az gerlitzénec ſiaua hallattatic az mi földünkön.

13 Az fige fa meg erlelte az ö elsö gyümölczét, és az virágzó ſiölöc, ió illatot adnac kely fel én ſierelmeſem, én ſiépem, és iöy hozzám.

14 En galambom ki lakozol imez kö ſiklánac haſadékiban, és az magas kö ſiálnac haylokában, mutasd meg nékem az te ortzádat, hadd hallyam az te ſiódat, mert az te ſzód gyönyörüſéges, és az te tekinteted ékes.

15 Fogiátoc meg mi nékünc az rókákat, az róka fiakat, kic az ſiölött el puztittyác, mert à mi ſiéleinc virágában vadnac.

16 Az én ſierelmeſem, enim, enis öué vagyoc, ki az liliomoc között legeltetic.

17 Miglen meg ielenic amaz nap, és ez árnyékoc el mulnac, tęry meg, és haſonló légy én ſierelmeſem az özhöz vagy az ſiaruaſoknac fiához kic lakoznac az Bethernec hegyén.

III. Réſz.

Az anya ſent Egy ház ielenti az ö vö legénnyéhoz valo ſierelménec naprol napra való neuekedéſét, mellynec általa ö hozzáia ragaz ködgyéc. Az vtán miuel hogy bizonyos az vö legénnec hozzáia valo ſierelmében, meg mondgya hogy neki ſockal iob nem tartoztatni az vö legént itt, hanem ö vtánna menni minec vtánna az mennyei ágyas házba fel mégyen.

AN. 1 AZ én ágyas házamban éijel kereſuén azt az kit ſieret az én lelkem, kereſuén ötet mikor meg nem találtam vólna, mondéc.

2 Immár fel kelec és el iárom az várost, az ſioroſſakon és az vtzákon kereſém azt az kit ſieret az én lelkem, de kereſuén ötet, nem találám meg ötet.

3 Meg találuán engemet az város örizöc, kic az várost kerülic vala, mondéc nékiec: látatoké azt az kic az én lelkem ſieret.

4 Alig mentem vala el az októl mikor meg találám azt az kit az én lelkem ſieret, meg ragadám ötet, hogy el ne boczátanám mig nem bę vinném ötet az én anyámnac házába, és az én ſiülémnec ágyas házába.

5 Kénſieritelec titeket Ieruſálemnec leáni az vad keczkékre és az mezönec ſiaruaſaira fel ne kölczétec és fel ne ſerkenczétec az én ſierelmemet valamig ö akaria.

6 Kiczoda amaz az ki fel iö az puztából, mint az Myrrhánac, temiénnec, és az Paticarius ió illatú poránac füſtinec oſilopa. CH.

7 Ime

7 Imé ez az Sálomonnac ágya, mellynec környüle vadnac az Izraelnec erössei közzül hatuan érös férfiac.

8 Mindnyáián fegyuer fogoc, az hadakozásban bölczec kinec kinec az ö óldalán fegyuere, az etzakánac felelme ellen.

9 Az háló ágy környül, mellyet czinált magánac Sálomon király az libanus hegynec fayból.

10 Mellynec osilopait ezüstböl czinálta, az ágyát aranyból leplét barsonyból, melynec belsö résie vgy mint meg padimontomoz tatott sieretettel, az Ierusálemnec leánitól (meg ékesitetett.)

11 Iöyetec ki és nézzétec Sionnac leáni az Sálomon királt, az coronában mellyet sierzett ö néki az ö anya az ö mátkáiánac el iegyzesénec napiára, és az ö siiuénec vigasagánac napiára.

IIII. *Rész.*

Christus az anyá ſent Egi háznac ſépségét diczéri, és annac ſerelmétöl vgy mint el ragattatuan, diczéri beſédinec gyönyörſeges voltát, ékeſſéget, tekelleteſſéget, és az ö gyü mölczeit. Azére az anya ſent Egi halz meg eſméruén hógy néki minden iauai az Chriſtuſſol ſármaztac, ötet diczéri, és kęri hogy ö vęle legyen és vęletöl tégyen, melyre az Chriſtus réſ ſerént haiol.

CH. 1 IMe siép vagy sierelmes iegyesem, imé siép vagy, az te sie meid ollyanoc mint az galamboc siemei az te haiadon kiuöl Az te haiad hasonlatos az keczkéknec gyapiahoz mellyeket meg nîrtenec az Gilead hegyen.

2 Az te fogaid hasonlatosoc a az siépen meg niret iuhoknac seregéhöz mellyec az feredöböl fel iönec mellyec mind kettösöket ellenec, és ninczen eggyis azoc között meddö.

a: Vagy az egy aranya iuhokhoz.

3 Mint az veres czérna az te aiakaid ollyanoc és az te besiéded ékes, mint az pomagranátnac darabia ollyan az te kęt vak siemed az te haiadnac fonatekia kö zött.

4 Hasonló az Dáuidnac tornyához az te nyakad, melly epitetett fegyueres háznac, melyben ezer paisoc függeztettec fel az erös vitezeknec paisai.

5 Az te kęt mellyed hasonló az vad keczkénec kettös fiához, mellyec az liliomoc között ésinec.

6 Mig el ió amaz nap, és el múlnac az árnyékoc, el mégyec az Mathánac hegyére, és az temiénnec halmára.

7 Mindenestöl siép vagy te én mátkám, és semmi siéplö ninczen te benned.

8 En velem az libanusröl ö én iegyesem, én velem az libanusröl el ioy, és nési-az Amannac hegyeröl, az senirnec és az Hermonnac teteiéröl, az orosilánóknac barlangiokból, az Pardusoknac hegyeröl.

9 Meg sebesitetted az én siiuemet, én húgom sierelmes iegyesem, meg sebesitéd az én siiuemet az te siemeidnec egy tekintéseuel, és az te nyakadon való egy arany lántzual.

10 Melly igen ſiépec az te ſierelmeid, húgom én iegyeſem melly igen ióc az te ſierelmid, iobbac az bornál, és az te kenetednec illattya, drágab minden fü ſierſiámoknál.

11 Siin méz czepeg az te aiakidról ô én iegyeſem, méz és téy vagyon az te nyelued alatt, és az te ruháidnac illattya, mint az Libanuſnac illattya.

12 Ollyan vagy mint az bę rekeztetett kert, én húgom ſierelmes iegyeſem, mint az bę foglaltatott forrás, és bę peczeltetett kút fö.

13 Az te czemeteid, pomagranátnac czemetei, vgy mint álmás kertnec (czemetei,) édes gyü mölczöckel egybe, Cypruſoc Narduſockal egybe.

14 Nardus és Sáfrány, ió illatú nád és fahey, minden fęle temién termö fáckal, Mirrha és Aloes, minden drága fü ſierſiámockal.

AN. 15 Ő kerteknec forráſa, élö vizeknec kút feie, mellyec folynac az Libanuſról.

16 Serkeny fel éſiaki ſięl, és iöy el dęli ſięl, fuy az én kertemre, hogy follyanac annac drága illatu ſierſiámi, iöijön el az én ſierelmes barátom az ö kertébe, és egye annac gyönyörüſéges gyümölczét.

Réſz. V.

Az anya ſent Egyház Chriſtuſnac ö tőle való el táuozáſát az ő bűneinec tuláydonitu án, beſelli hogy megbántotta az vő legént és hogy méltán bűntettetic, Az hiuec ſegitſéget keri hogy egyenlő igyekezettel meg ielenczéc az ő ſerelmét az vő legenhőz, meg iria az vő legénc, az helyet az houá ment, és magát az hitben erőſsiti.

1 BE ménuén az én kértembe én húgom, én iegyeſem, le ſiedem az én Myrrhámat az én drága fü ſierſiámimmal egybe, éſiem az én lépes mézemet az én mézemmel, iſiom az én boromat az én teiemmel, egyetec barátim, igyatoc és réſiegedgyetec meg ſierelmeſim.

CH. *at Ez elsö vers az felsö Cáputhoz ⸗ való, mellyben okat adgya Chriſtus miért nem lehet mindeneſtöl moſt az ö iegyeſeuel, tudni illic mert oda fel menyben kellenni, hogy az hiueknec helyet ſzerezzen Ioan: 14.*

2 ¶ En el alluttam vala, iólleheтlel kemben vigyázoc vala, és imé az én ſierelmeſemnec ſiaua, ki zör get vala: Niſd meg nékem ſierelmes húgom, én iegyeſem és galamban, én tökélletéſem, mert az én feiem meg rakodott harmattal, és az én haiam az étzakánac harmattyáual.

¶ AN. CH.

3 Feleléc én: le vetettem ruhámat, hogy hogy öltözhetném fel? Meg moſtam az én lábaimot mimódón keuerném azokat az porba?

AN.

4 Az én ſierelmeſem az ö kezét bę nyuytá az aytónac haſadékán, és az én belſö réſieim meg indúlánac én bennem.

5 Fel keléc azért hogy az én ſierelmeſemnec meg nitnám, és az én kezeimröl Myrrha czepeg vala, és az én vijaimról válaztot drága Myrrha, melly az aytónac záriát el folta vala.

6 Meg

6 Meg nitám én (az aytót) az
én ſierelmeſemnec, de az én ſie-
relmeſem el ménuén el vonta
vala magát, az én lelkem meg
indúlt vala az ŏ vęle való beſié-
dem miatt, kereſém ŏtet és
nem találám meg ŏtet: Ki-
áltám ŏtet, de nem felele né-
kem.

7 Meg találánac engemet az
ŏrizŏc, kic az vároſt kerŭlic, meg
verénec engemet, meg ſebeſité-
nec engemet, el vŏuéc az én fé-
delemet én tŭlem az kŏ falnac ŏ-
rizŏi.

b. Vagy kerlec.

8 Kénſieritelec b titeket Ieru-
ſálemnec leányai, ha meg talál-
lyátoc az én ſierelmeſemet mit
mondotoc néki? Ezt: hogy én
az ſierelemnec miatta beteg va-
gyoc.

c: Az Ieruſálem leaninac beſzédit ezec.

9 c Miczoda vagyon az te ſie-
rdlmeſedben egyęb ſierelmeſek-
nec felŏtte: ô aſiſioni állatoknac
ſiépe? Miczoda vagyon az te ſie-
relmeſedben egyęb ſierelmeſek-
nec felŏtte, hogy minket illyen
igen kénſieriteſi.

AN.

10 Az én ſierelmeſem feiér
és piros, tîz ezernélis ſiépb.

11 Az ŏ feie mint az válaztot
drága meg tiztitatott arany, fo-
dor haija és fekete mint az hol-
lónac.

12 Az ŏ ſiemei mint az víz fo-
lyás mellet való galamboknac
ſiemei, mellyec téyben moſat-
tattac meg, mintha bę foglaltác
vólna.

13 Az ŏ ortzái haſonlatoſoc az
drága fŭueknec tábláiához, az
fel neuekedett ſiép pálántokhoz,
az ŏ aiakiaj az liliumhoz (haſon
lóc,) mellyekrŏl drága olay foly.

14 Az ŏ kezeiben vadnac arany
gyŭrŏc, mellyekbe foglaltattac
Hiacinthus ſiinŏ drága kŏuec,
Az ŏ haſa ollyan mint az Saphi-
ruſſal meg rakott Elephant tetem
nec feiérſége.

15 Az ŏ ſzárai ollyanoc mint az
arany fundamentomon álló már-
uány kŏbŏl czinált oſilopoc: Az
ŏ tekinteti mint az Libanuſnac
magaſſága, téttetes mint az Ce-
drus fa.

16 Az ŏ énye édeſſéges, min-
deneſtŏl fogua kéuánatos. Ez az
én ſierelmeſem, és ez az én bará-
tom, ô Ieruſálemnec leányai.

17 Houá ment az te ſierelme-
ſed? ô aſiſioni állatoknac ſiépe,
houá fórdúlt az te ſierelmeſed,
hogy kereſſŭc ŏtet te veled eg-
gyŭt?

d: Ezekis az az Ieruſálem leánlnac beſzédec.

18 Az én ſzerelmeſem el ment
az ŏ kertébe, az drága fŭueknec
táblai kŏzzé, hogy lakozzéc az
kertekben, és liliomokat ſied-
gyen.

AN.

19 En az én ſierelmeſemé va-
gyoc, és az én ſierelmeſem e-
nîm, az ki az liliomoc kŏzŏtt la-
kozic.

VI. Réſz.

Az Chriſtus az ŏ Anya ſent Egyházinac lel
ki ſepſégét magaztallya, és az menyekezŏ
felŏl való kéuánſagát ielenti meg, mellyet bi-
zonit elŏſer hiuataláual, az ŏ iegyeſénec adot
ióknac magaztalaſáual, és az ŏ ielen valo vól
tánac, és hozzáia való ió tétemenyenec igé-
retiuel, mind az menyekezŏnec napiaig.

CH.

1 SZép vagy, én mátkám mint az Thirſa (város,) ékes vagy mint az Ieruſálem, rŏttenetes vagy mint az záſilos táboroc.

2 Nézz én reám az te ſiemeiddel ellenembe, hogy azoc engemet meg vidamitſánac: Az te haiad ollyan mint az keczkec ſeregénec gyapia, mellyec az Gileadról néznec alá.

3 Az te fogaid haſonlatoſoc az iuhoc nyáiához, mellyec fel iŏnec az vizbŏl, mellyec kettŏſŏket ellenec, és meddŏ azoc kŏzŏtt ninczen.

4 Mint az pomagranátnac darabia az te kęt vac ſiemed az te bę font haiaid kŏzŏtt.

5 Ha hatuan királyne aſiſioni vólnais, és nyóltzuan ágyas, és ſoc ſiántalan leáńzókis.

6 Az éneǵgyetlen egy galambomat, az én ſiépemet, ki az ŏ annyánac eǵgyetlen eǵgye, és az ŏ annyánac ſierelmeſe mihelt az leányoc meg láttyác, bódognac mondgyác ŏtet az királyne aſiſionyoc, és ágyaſoc diczéric ŏtet, (monduán.)

a: Az király ne aſiſzonyoc beſzéde ez.

7 [a] Kiczoda amaz az ki v́gy láttatic mint egy haynal, ſiép mint az hóld, tizta mint az nap, rŏttenetes mint az ſoc záſilos tábor?

8 Az meg tiztitatott kertekbe mentem vala, hogy az vŏlgynec ſiép zŏldellŏ fŭueit látnám, és meg nézném ha virágoznéc az ſiŏlŏ, és ha az pomagranát fác ter menénec.

9 Nem néztem vala męg mind azokat meg, az én elmem ŭltete engemet az én engedelmes népemnec ſiekerébe.[b]

10 [b] Tęry meg, tęry meg ô Sulamithbol való, tęry meg tęry meg hogy nézzŭnc tégedet, Mit néztec az Sulamithban? v́gy mint tábori ſeregnec rendit.

b: Az az, nem végeztem vala el dólgomat az kértben, azónkŏz be magamban el gondolám hogy te hozzád, az én barátimmal meg.

meg tériec és az én népemmel, melly engedelmes c: Ezekis az Ieruſálem leáninac ſzanoc.

VII. Réſz.

Ez Caputis az felſŏhŏz való, Mert ebbenis magazrallya Chriſtus az ŏ iegyeſénec, tudni illic az anya ſont Egyháznac lelki ſépſégét, Az ſent Egy ház viſontag haluán Chriſtuſnac hozzáia valo ſerelmét. magát mindeneſtŏl fogua néki adgya,

1 O Melly ſiépec az te lábaid ez arukban, ô te feiedelemnec leánya? Az te temporodnac kerŭleti ollyanoc mint az meſter emberkezétŏl czináltatot kŏſŏntyŏc.

2 Az te kŏldŏkŏd mint az ſiép kerekdéd czeſié, melly ſoha nem ſiŭkŏlkŏdic neduesſégnélkŭl, Az te házad mint az Liliomockal meg kerîtetett gabona aztag.

3 Az te kęt mellyed ollyan, mint az vad keczkénec kettŏs fiai.

4 Az te nyakad ollyan mint az Elephant tetemböl czinált toroń, Az te ſiemeid mint az Esbonbéli halas tóc, az ſoc népŭ kápúnál. Az te orrod haſonlatos az Libanus tornyához, melly néz Damaſcum felé.

5 Az mi az te feiedre tétetet haſonlo az Carmelushóz, és az te ha-

te haiadnac fonatékia ollyanmint az ſiederies bárſony : Akar mely királis meg köttetnéc az ö iáraſiban. [a]

6 Melly igen ſiép vagy és melly ékes, ô én gyönyörüſéges ſierelmem.

7 Az te magaſſágod haſonlatos az pálmafához, és az te mellyeid az ſiölö gerezdekhöz.

8 Azt mondám: fel hágoc az pálma fára, meg fogom az ö ágait, és léſinec az te mellyeid mint az ſiölönec gerezdei, és az te orrodnac illattya mint az álmánac.

9 Es az te ényed mint az ió illatú aor, melly gyönyörüſégeſen és egyeneſen mozog, melynec miatta az aluuóknac aiakokis ſiólnac.

10 En az én ſzerelmeſemé vagyoc, és engemet kéuán ö.

11 Nó én ſerelmeſem mennyünç ki az mezöre, mulaſſunc az falukban.

12 Fel keluén mennyünc az ſiölökbe, láſſuc meg ha virágoſiic az ſiölö, és ha ki mutatta magát az ſzölö ſzem, ha meg virágzottac az pomagranátoc, ott közlöm az én ſierelmimet veled.

13 Az Mandragorácviragoſinac, és az mi aytónc elött, vadnac minden drágalatos gyümölczöc, ô és wy gyümölczöc mellyeket én ſierelmeſem te néked meg tartottam.

[a]: Az az, ninczen oly király az ki bé telhetnéc az te ſzépſégeddel és ninczen oly király ki meg nem állana Mintha meg kötöznec hogy az te ſzépſégedet néz hetné.

[b]: Az te, ényed, az az, az te ſzaiad melly gyönyörüſégeſen és ſzép egyeneſen mozog, haſonlo az borhoz meltól az aluuoc aiakis ſzolnac.

A N.

VIII. *Réſz.*

Az Anya ſent Egyhaz az Chriſtuſſal való eggyeſüléſét kéuánnya, kęri az Chriſtuſt hogy ötet az ö ſiuében hordozza, és bizozonyoſſa téſi ötet az ö hozzáiá valo buzgoſagos nagy ſerelmérül. Az Anya ſent egyhaz tanaczkozic Chriſtuſſal á pogán népeknec hiuatalokról, Chriſtus aianlya magát az Anya ſent Egyhaznac ki teriezteſére, mellyen való nagy örömet ielenti az ö töruénben való Anya ſent Egyhaz. Meg ielenti Chriſtus az ö Anya ſent Egyházahoz való ſerelmét, és inti azt az ö tizteletre, végezetre kęri az Anya ſent egy haz az Chriſtuſnac ſegitſégét.

1 VAyha [a] lennél nékem én attyámfia, hogy ſiopnád az én anyámnac téijet hogy tégedet kiuöl találuán meg czokolnálac, énis nem vtáltatnám meg.

2 [b] El vinnélec és bę vinnélec tégedet az én anyámnac házába, ki engemeit tanit: Adnéc néked drága füuel meg czinált bort, és pomagranátnac leuét.

3 Az ö bal keze léſien az én feiem alatt, és iób kezéuel meg ölel engemet.

4 Kénſieritlec titeket Ieruſálemnec leáni, mongyátoc meg miért költenétec és miért ſerkentenétec fel az én ſierelmeſemet, mig nem ö akaria?

5 [c] Kiczoda ez az ki fel iö az puztából, ki az ö ſierelmeſéhöz támazkodott? Az álma fa alatt költöttelec fel tégedet, ott fogadot téged à te anyád, ott fogadot az ki tégedetſiült.

A N.

[a]: Az az, Vay a tamar eggyüt egy haz an lehetnec veled, nem ſzenuednec enni ſoc gyalazatot.

[b]: Az az, Ackor lenne mi nekünc menyegzönc.

[c]: Az Ieruſálem leáninac ſzauoc: ez iol lehet az Anya ſzent Egyhaz ſzauais lehet. Mintha ezt mondana: ki vólna oly meny aſzſzoiért. Azért az ki mind ezeket ſzenuednc az ö ſzerelmeſeni az betöt igy, fordithatod, kiczoda vólna, ki az puztából fel töucn az ö ſzerelmeſehöz igy adna magat az ö ſzerelmeſehöz.

6 Tégy engemet mint egy pe-
tſétet az te ſiiuedre, és mint egy
bélyeget az te karadon, mert erös
az ſieretet mint az halál, kemény
mint az koporſó az búzgo ſierelem, annac ſiénei tüzeſec és mint
az ſebes láng.

7 Soc vizec el nem olthatnac ez
ſieretetet, az folyó vizekis nem
búrithatnac azt el, ha az ember
minden házabéli marháiát adnáis ez ſieretetért, mégis meg vetnéc azt.

:d Az pogány népec hiuatartól ſzol az ôTeſtumentumbéli anya ſzent egy haz az Chriſtuſſal.

8 [d] Kiczin húgonc vagyon mi
nékünc, kinec ninczen még mel
lye, mit czelekedgyünc az mi húgonc felöl az napon, mellyen arról ſiót tésinec.[e]

e: Az az, Mikor az tſtenec óröc derecromaſzerint az pogan népec el hiuattatnac.

9 [f] Mikor kö falt kelletic eppi-
tenünc, eppitſünc azon ezüſtböl
palotát: ha pedig aytót cziná-
lunc, czinállyuc azt Cedrus dez-
kákból.

f: Az az, Mikoraz pogan nepec el hiuattatnac, mi uelhogy ieruſálemnec hatariba nem fernec az ſokaſágnac miatta, vij varoſt kel epitenünc, és az kö falt el rontnán, vij falt, és vij kapukat kel czinálnunc.

10 Mikor én ollyan léſiec mint
az kö fal, [g] és az mellyeim mint
az tornyoc, ackor ö elötte béke-
ſéget nyerec.

g: Az az, Minec vtanna én az pogányockal egye léſzec, az en keuanſágomnac ió réſze meg léſzen mert az után közel léſzen az mi menyekezönc, és nem meſzſze léſzec az tö kellelés bekeſégtöl és bodogſágtöl.

11 [h] Siöleie vólt az Sálomonnac
köuér helyen, adgya az ö ſiölé-
iét à páſitoroknac, kiki az oc köz-
zül annac gyümölczeiért hoz e-
zer ezüſt ſicluſt.

h: Az az, iol lehet meg az Sálomonis az ö ſzöleit maſnac adgya, és annac gyümölczénec io réſzet az idegenec veſzsic. De az én ſzöllömre én magamnac lészen gondom.

12 Az én ſiölömre, melly én re-
iám néz, nékem gondom léſien, à
ezer ſicluſoc Sálomon tieid le-
gyenec, az két ſiáz ſicluſoc an-
nac gyümölczénec örizöjé.

i: Mint ha azt mondaná, Ha te néked Sálomon emi haſznod vagyon az te ſzöllödböl, tehát az én ſzöllömböl nem háſznot kel nékem varnom.

13 [k] O te ki lakozol az kertek-
ben, az te társaidnac kic az te ſiód
ra figyelmeznec, hirdeſs enge-
met.

k: Chriſtus inti az Anya ſzent egy hazat, hogy ötet birdeſſe ez világon. azkertekben, Az az, Az herezteni gyülekezekben.

14 [l] Iöy hozzám én ſierelme-
ſem, és légy haſonlatos az vad
keczkéhöz vagy az ſiarnaſnac fi-
ához, az drága füueknec he-
gyein.

l: Az az, Meg mutatom az mire inteſs. De arra kerlec hogy te légy én velem, te tanicz, oktas, és az mit igertel, az te öt idöueteledkor, tellyeſitsd meg ki lakozol nalam.

BÖL-

Vége az Eneknec éneke könyvének.

BÖLCZESEGNEC KŐNYWE.

EZ könyv ninczen ſido nyeluen, hanem czac Görög nyeluen.

ELSŐ RESz.

Tanitatnac ez Cáputban arra, mimódon kellyen az Iſtent kereſni, és kiktől találtatic meg. Az vtán, hogy az zúgolodaſt és ragalmazáſt el kellyen táuoztatni.

SZereſſétec az igaſſágot ti földnec birai, iól értſetec az WR felől, és alázatos ſiiuel kereſſétec őtet.

2 Mert azoktól találtatic meg az kic nem kéſértic őtet, és meg ielenic azoknac az kic nem hitetlenec ő hozzá.

3 Mert az gonoſi gondolatoc el válaztanac az Iſtentől, és az ő hatalma mikor kéſértetic az bolondokat meg győzi.

4 Mert az gonoſi lélekbe nem mégyen az bőlczeſég, és az bűnre haylandó teſtben nem lakozic.

5 Mert az fegyelemnec ſient lelke el táuoztattya az álnokſágot, és az értelemnélkűl valóknac gondolattyoktól el táuozic, és ackor[a] eſmértetic meg mikor az hamiſſág el ió.

6 Mert ióllehet az bőlczeſégnec lelke kegyelmes, de nem ſiaba dittya meg az káromlót az ő aiakainac átkától, miuel hogy az Iſten annac veſeinec bizonyſága, és annac ſiiuénec látóia, és nyelue beſiédénec hallóia.

7 Mert az WRnac lelke bę től ti ez földnec kerekſégét, és az ki mindeneket bę foglal, iól érti az beſiédet.

8 Azért az ki ſiól hamiſſágot, el nem titkoltatic, és el nem táuoztattya az itéletet mellyben meg bűntetteſſéc.

9 Mert az Iſtentelennec tanáczi meg bűntettetnec: és az ő beſiédénec hire az Iſtenhőz érkezic, hogy az ő hamiſſági meg bűntetteſſenec.

10 Mert az boſiſiú álló fűl mindeneket hall, és az zugolodáſnac kiáltáſa el nem titkoltatic.

11 Táuoz-

a: Az az, ackoreſmertetic meg az ő creie az gonoſzoknac meg bűnteteſében, mikor az embereknec gonoſſága őket heſerti.

11 Táuoztaſiátoc el azért az haſiontalam zúgolodáſt, és nyelueteket tartoztaſſátoc meg az rágalmazáſtol: Mert az titkon való beſiédis nem múlic el bŭntetetlen, és az hazug ſiáy el veſiti az lelket.

12 Ne kŏueſsétec az halált à ti életeteknec téuelgéſéuel, és ne ſierezzetec veſiedelmet, az ti kezeteknec czelekedetiuel.

13 Mert Iſten az halált nem ſierzette, b és nem gyŏnyŏrkŏdic az élŏknec veſiedelmében.

14 Mert mindeneket teremtet hogy legyenec, és iduŏſségeſec ez világnac eredeti, c mellyekben ſemmi halálos oruoſság ninczen, ſem az pokolnac orſiága az fŏldŏn.

15 Az igaſság pedig halhatatlan.

16 Az Iſtentelenec pedig kezeckel és beſiédeckel ſierzettéc az halált, alitnán azt barattyoknac lenni, meg epedénec mihelt azzal ſierzŏdéſt tŏnec, mert méltóc hogy abban réſieſec legyenec.

b: Az az nem oka az halalnac. Rom: 5.
c: Az az, Mindenee az iduesſegre néznec vala az teremteſyre nézne. Mert nem vala az bŭn és az halal.

II. Réſz.

Iria ez Cápuzban az Iſtenteleneknec itéleteket és beſiédeket az embernec végéről, és az Iſten félő igazaknac meg nyomoritáſokról

1 MErt azt mondác ŏ magokban az Iſtentelen gondolatú emberec: rŏuid és nyomorúſágos az mi eletŭnc, és ninczen oruoſság az embernec halála ellen, és nem tudunc ſenkit ki az koporſóból viſiſia iŏtt vólna.

2 Mert tŏrténet ſierint ſiŭllettettŭnc, ez vtán pedig vgy léſiunc mintha ingyen ſem vóltunc vólna, mert az mi orrunkban való lélket ollyan mint az fŭſt, és az mi ſiiuŏncbŏl ſiármazott beſiéd ollyan mint az ſiikra.

3 Melly mihelt el alúſiic, hamú uá léſien az mi teſtŭnc, és az mi lelkŭnc el múlic mint az felleg

4 Es idŏ iártába az mi neuŏnc el feleitetic, és ſenki az mi czelekedetŭnkrŏl meg nem emlekezic vgy el múlic az mi életŭnc mint az kŏdnec nyomdoka, és mint az felleg az napnac fénye elŏtt, es annac melegſégétŏl ſŭttetuen el mulic.

5 Mert az mi életŭnknec ideie el múlic mint az el múló árnyec és ninczen meg tęrés az mi halálunkból, mert meg peczeteltetet és ſenki meg nem tęr.

6 Nó azért lakiŭnc ez ielen való iockal, és ez ŏrŏkſéggel mint az iffiuſággal vgy éllyŭnc.

7 Ió borral és drága kenettel tellyŭnc meg, és az mi életŭncnec virágát ne múlaſſuc el.

8 Ekeſitteſſŭnc meg róſa koſioróckal, minek elŏtte meg ſiáradna.

9 Senki kŏzzŭlŭnc ne légyen az ŏ faytalanſágánélkŭl, mindenŏt hadgyŭc ieleit az vigaſágnac, mert ez az mi réſiŭnc, és ez az mi ŏrŏkſégŭnc ez világon.

10 Hatalommal nyomiuc az igaz ſiegéńt, ne keduezzŭnc az ŏzuegynec, ſe ne betſŭllyŭc az vén embernec hoſiſiu ŏſi haijait.

11 Es

11 Es az igaſſágnac tŏruénye, légyen az mi erŏnc, mert az mi erŏtelen haſiontalan az.

12 Leſeskedgyŭnc pedig az igaz vtán, mert ártalmas mi nékŭnc, és ellenkezŏ az mi czelekedetŭnc kel, ſiemŭnkre hánnya mi nékŭnc az tŏruény ellen való bŭnŏket, és minket rágalmaz hogy az fegyelemmel nem gondolunc.

13 Mondgya magát Iſten eſmérŏnec, és az WRnac fiánac neuezi magát.

14 Lŏtt mi nékŭnc az mi gondolatinknac meg feddŏie.

15 Czac tekintetijs nehéz mi nékŭnc, mert kŭlŏmbŏz az ŏ élete egyebekétŏl, és maſouá néznec az ŏ ŏſuéni.

16 Meg vetetteknec itéltetŭnc ŏ tŏle, és meg tartoztattya magát az mi vtainktól mint valami tiztátalan dologtól, Bódogoknac mondgya az igazaknac végeket, és az Iſtent attyánac mondgya.

17 Láſſuc meg ha az ŏ beſiédi igazac, és láſſuc meg miczodác kŏuetkeznec ŏ reáia.

18 Mert ha ez igaz Iſten fia, gondgyát viſeli néki, és meg ſia badittya ŏtet az ŏ ellenſéginec kezekbŏl.

19 Boſiſiontſŭc és gyŏtŏriŭc ŏtet, hogy tudgyuc meg az ŏ alázatoſſágát, és tegyŭnc itéletet az ŏ tŭréſe felŏl.

20 Gyalázatos halálra kárhoztaſſuc ŏtet, mert az Iſten az ŏ beſiéde ſierint viſel ŏ róla gondot.

21 Ez fęle dolgokról gondolkodtac és teuélgettec, mert az ŏ gonoſſágoc meg vakitotta ŏket.

22 Es az Iſtennec titkait nem tudtác meg, és az ſient életnec iutalmát nem reménlettéc, és nem itéltéc hogy valami iutalma vólna az ió indulatból ſiármazott czelekedetnec. Gene: 2. & 3. & 4.

13 Mert az Iſten teremtette az embert halhatatlanſágra, és ŏtet az ŏ tulaydon haſonlatoſſágánac ábrazattyára teremtette.

24 De az ŏrdŏgnec irigyſége miatt iŏtt ez világra az halál.

25 Es azt meg kéſértic azoc, az kic annac pártyán vadnac.

III. *Réſz.*

Meg irattatic ez Cápurban az hiueknec ez világi nyomoruſſágoc vtán valo bodogſágos állapattyoc. Es az hitetleneknec bodogtalan állapattyoc.

1 AZ igazaknac pedig lelkec az Iſten kezében vadnac, és nem illeti azokat az gyŏtrelem.

2 Láttatnac az bolondoknac ſiemec elŏtt meg halni, és az ŏ ki múláſſoc nyomoruſſágnac alittatic.

3 Es az mi tŏlŏnc való el menetelec romláſnac, Mind az által békeſégben vadnac.

4 Mert ha az embereknec ſiemec elŏtt gyŏtrettetnekis, ezeknec mind az által reménſégec halhatatlanſággal tellyes.

5 Es ha egy keués nyomorúſággal meg oſtorotatnac, ſoc ió tétemennyel illettetnec, miuelhogy

hogy Iſten meg kéſértette ŏket, és ŏ hozzáia méltóknac találta.

6 Mint az aranyat az kementzében, meg probálta ŏket, és mint az égŏ áldozatot keduelte ŏket.

7 Annac okaért az ŏ meg látogatáſoknac napián fénlenec, és mint az pozdoriában eſett ſiikra, el végezic az ŏ futáſokat.

8 Meg itélic az pogányokat és wralkodnac az népeken, és az WR ŏ bennec ŏrŏcké wralkodic.

9 Az kic ŏ benne biznac meg értic az igaſságot, és az kic hiuec az ſieretetben, meg maradnac ŏ nála, Mert kegyelem és irgalmaſſág vagyon az ŏ ſientihŏz, és az ŏ válaztottira gondot viſel.

10 Az hitetlenec pedig az ŏ gondolattyokhoz illendŏ bŭntetéſt ſienuednec, v́gy mint kic az igazat el hadtác és az WRtól el ſiakadtanac.

11 Mert az ki ſemminec alittya az bŏlczeſéget és az fegyelmet, ſiegény az: Reménſégekis azoknac hijába való, és munkáioc haſiontalan, és azoknac czelekedetec haſiontalan.

12 Azoknac feleſégec bolondoc, azoknac magzattyoc gonoſioc, és ſiaporodáſoc átkozott.

13 Mert bódog az magtalan aſiſioni állat melly meg nem ferteztetett, melly máſnac ágyát gonoſſágban nem eſmérte, az lelkeknec meg látogatáſákor haſinát véſii.

14 Haſonlatos képpen az férfiuſágnélkŭl való, ki az ŏ kezéuel ha miſſágot nem czelekedett, és gonoſi dolgokat az WR ellen nem gondolt. Mert adattatic annac az ŏ hitinec válaztott iutalma, és az WRnac házában kedue ſierint való allapat.

15 Mert az ió dolgoknac gyŭmŏlcze ditſéretes, és az bŏltſeſégnec gyŏkere el nem vęſi.

16 Az paráznáknac pedig gyermekec tŏkélleteſséget nem nyernec, hanem az tiztátalan ágyból ſiármazot mag, el tŏrŏltetic.

17 Mert ha ſoc ideig élnekis, ſemminec itéltetnec, és azoknac vénſégec mind végig bŏcztelen.

18 Hogy ha hamar ki múlnac ez életbŏl, ſemmi reménſégec nin czen, ſem pedig vigaztaláſoc az meg látogatáſnac napián.

19 Mert az hamis nemzetnec, kemény veſiedelmec vagyon.

IIII. *Réſz.*

Az Iſten felŏ embereknec és az Iſtenteleneknec maguoknac ſiaporodaſokról, és elő mene telekrŏl, vagy romláſokról, és az vénſégről ſiól, tudni illic miczoda az beczŭlletes vénſég.

1 AZ gyermekeknélkŭl való magtalanſág, az iámborſággal eggyŭt iob, v́gy mint kinec emlekezeti halhatatlan, mert mind Iſtennél mind embereknél eſméretſégben vagyon.

2 Mellyet mikor ielen vagyon, kŏuetnec, és ha táuól vagyon kéuánnac, melly ez világon diadalmas, és véſii az minden fértelmeſſégnélkŭl való iutalmoknac coronáiát.

3 Az hitetleneknec pedig fellŏttéb ſiaporodó ſokſága ſem haſinot nem hoz, ſem az fattyu cze-

me-

metekből mély gyökeret nem ver, sem pedig azokból állandó fundamentomot nem vethet.

4 Mert ióllehet ágaiual valami keués ideig virágoſiic, mind az által miuel hogy erötelen ágac, az ſiçltül meg inditatnac, és az ſieleknec ereie által az ki a taſitatic tőuéből.

a: A Tudni illic az hitetlenknec ſokſág.

5 Az erötelen ágac környös körül le rontatnac, és azoknac gyü mölczöc haſiontalan, azoknac éretlen gyümölczöc meg enni nem ió, és ſemmire kellő.

6 Mert az töruéntelen eggyeſülésből ſiármazott magzatoc, az ő attyoknac gonoſſága ellen bizoń ſágoc, mikor azoc felöl kérdés léſien.

7 Az igaz pedig, ha hertelen meg halandis, nyugodalomban léſien.

8 Mert nem az hoſſiú idös vén ſég az tizteletes vénség, ſem pedig nem az, mellyet eztendöknec ſiáma határozott meg.

9 Hanem az embereknec vénségec az bölczeſég, és az vénség, az maculanélkül való élet.

10 Mert az vólt Iſtennél kedues, b az vólt ſierelmetes, és mikor az bünöſöc között laknéc el vitetett.

b: Az Enoch példáiával bizonittya, hogy az maculanélkül való élet az vénség Gen. 5.

11 El ragadtatot hogy az gonoſſág el ne változtatná az ő értelmét, vagy az czalárdſág meg ne czalna az ő lelkét.

12 Mert az Iſtentelenség meg homályoſittya azokat az mellyec ióc, és az kéuánſágnac hijába valóſága, az elménec épſégét el forditya.

13 Noha keueſet élt, c mind az által hoſſiu idöket töltöt bę.

c: Az Enochról ſçól, hogy noha nem ſokáſat élt, mind az által vén ember vólt, mert iambor vólt.

14 Mert az ő lelke az Wrnál kedues vala, annac okaért ſietet ötet ki vinni az iſtentelenség közzül.

15 Az népec ezt látuán nem vöttéc eſiekbe, és nem értettéc hogy az Wrnac ſierelme és kegyelme vagyon az ő ſienteiuel, és az ő válaztottiról gondgya vagyon.

16 Kárhoztattya az meg hólt igaz az élö Iſtenteleneket, és az hirtelen el múlt iffiuſág, az hamiſnac ſoc eſitendeiü vénſégét.

17 Mert az bölcznec halálát látyác, De az WR mit végezett ő felöle, és miért helheztette azt bátorſágos helyén, nem értic.

18 Látyác és ſemminec vçlic, az WR pedig meg czufollya öket.

19 Es az után öröcké való ſiidalommal és gyalázattal az hóltac között el vettetnec, mikor öket meg ronttya az ő ſiauoktól meg foztuán, és öket fundamentomokból ki hánnya, és mindeneſtöl el puſitituán faydalomban léſinec, és az ő emlekezetec el vçſi.

20 Az ő bünökről gondolkodnac félelemmel, és az ő hamiſſágoc öket meg gyözi.

V. Réſz.

Az hiueknec az ő haláloc után való bódog állapatyokról, az hitetleneknec bódogtalanſágokról és röttegéſekrol. Az Iſtennec az itéletre való fel fegyuerkezéſéről ſol.

1 ACkoron áll nagy bizodalommal az igaz ember, a-

zoc előtt az kic nyomorgattac ő-
tet, és az kic meg vetettec az ő
munkáiokat.
2 Ezt látuán meg háborodnac
nagy félelemmel, és el almélkod-
nac ezeknec véletlen meg tartá-
sokon.
3 Es ezt mondgyác ő magokban
meg tęruén, és foházkodnac az
ő lelkeknec siorongatása miatt.
Ez az az kit mi régenten tartunc
vala gyalázatnac és közönséges
czufnac.
4 Mi balgatagoc ennec életét
bolondságnac alittyuc vala, és az
ő ki mulását gyalázatosnac.
5 Imé mimódon siámláltatott
az Isten fiai közzé, és az sientec
között őrökséget vött.
6 Niluán el téuelettünc vólt az
igasságnac vtáról, és az igasságnac
világossága nem fénlett mi né-
künc, és az nap nem támadot
vólt fel mi nékünc.
7 Hamisságnac és vesiedelem-
nec vtáin fáradoztunc és az vt-
nélkül való puztában iártunc: Az
Wrnac pedig vtát nem tudtuc.
8 Mit hasinált nékünc az keuél-
ség? és az kerkedséggel való gaz-
dagságoc mit hasináltanac né-
künc?
9 El múltanac mind azoc mint
az árnyéc, és az hirtelen el mú-
landó kőuet.
10 Mint az víznec habiain el
ménő haió, melly mikor el mé-
gyen nem találtathatic meg az ő
nyomdoka, sem az ő ménésénec
vta az habokban.
11 Vagy mint az Eegen el repü-
lő madar, semmi ielensége nem
találtatic az ő el ménésénec, az ő
siárnyánac czattogásáual az lágy
ęget meg háborituán, (melly ve-
rettetic és hasogattatic az ő siár-
nyánac ereiétől,) az ő siárnyánac
mozgatásáual vgy mégyen az ę-
gen, hogy azon az ő el ménésé-
nec semminyoma nem találtatic.
12 Vagy mint az tzélhőz lőött
nyillal el osilattatott ęg azonnal
őssue mégyen, annîra hogy nem
tudhatni annac el ménését.
13 Mijs ezenképpen siülettetuén
el fogyátkozunc.
14 Es az ioságnac semmi ielét
nem mutathattuc, hanem az mi
gonosságunkban mindenestől el
nyelettettunc.
15 Mert az hitetlennec remén-
sége, ollyan mint az sięltül el ra-
gadtaott por, és mint à taytéc mel
lyet az sięl haytogat, és mint az
sięltül el osilattatott füst, auagy
vgy el múlic mint az egy napi
siallásnac emlekezeti.
16 Az igazac pedig őrőcké él-
nec, kiknec iutalmoc vagyon az
WRnál, és azoknac gond viselé-
sec az magasságosnál.
17 Annac okaért az ékességnec
orsiágát vésiic, és siép Coronát az
Wrnac kezéből, mert az ő iob
kezéuel fedezi ezeket, es az ő kar-
iáual óltalmazza őket.
18 a Fel vésii (Isten) az ő egési
fegyuere gyalánt az ő buzgo sie-
relmét, és fel fegyuerkezteti az te
remtet állatot az ellenségen való
bosisiú állásra.
19 Fel öltözi mély vas gyalánt
az igas-

a: Az Istennec az itelete re valo fegyuereről isol.

az igaſſágot,és à ſiſac heljébe felöl tözi à tétteteſnélkül való itéletet.

20 Meg győzhetetlen paiſúl fel öltözi az ſientſéget.

21 Megkőſiörüli pedig kemény haragiát ſiablya gyalánt, és ez világis ſegélli ötet az bolondoknac meg rontáſában.

22 Ki mennec az villamáſoknac nilai egyeneſen, és az kődökből mint à meg vont kezíwből nagy ſebeſſéggel mennec az tzélra.

23 Es ſiürü kö eſöc, az köuel löuöldező haragtól le hanyattatnac haragſiic ezekre az tengernec vize, az folyo vizekis keményen ki aradnac.

24 Az hatalmas lélec ezeken raytoc léſien, és mint az forgó ſiel el hánnya öket,mind az egéſi földet az hamiſſág el puztittya,és az hatalmaſoknac ſiękeket el forgattya az gonoſſág tétel.

VI. *Réſz.*

Inti az bölcz ez Cáputban az ſciedelmeket az igaſſágnac folgalatáſara, és az bölczeſég re. Az bölczeſég aiánlya magát azoknac az kic őtet kereſic.

1 HAllyátoc meg azért királyoc,vegyétec eſietekbe és tanullyatoc föld határinac birái.

2 Füleitekbe vegyetec ſokaſágon wralkodóc, és kic diczekedtec nemzetſégeknec ſokſágáual.

3 Mert az WRtól adattatot tinéktec az hatalom,és az birodalom az felſéges Iſtentöl, ki az ti czelekedetteket meg viſgállya, és tanátſtoknac végére mégyen.

4 Mert az ő orſiágának ſiólgai ſéuén, nem itéltetec igazán, meg ſem tartottátoc az töruént, ſem az Iſtennec tanáczát nem köuettétec.

5 Röttenetesen és hamarſággal raytatoc léſien, Mert kemény itélet ſiáll az feiedelmekre.

6 Mert az ſiegény méltó könyörületeſségre, de az hatalmaſoknac kemény büntetéſec léſien.

7 Mert az WR ſenkinec ſiemélyénec nem keduez, és nem fél az nagyſágtól, holott mind nagyot mind kicziñt ő teremtet légyen, és egyenlöképpen mindenekre gondot viſel.

8 Az hatalmaſokra pedig kemény büntetés köuetkezic.

9 Ti reiátoc néznec azért az én beſiédim ô feiedelmec, hogy meg tanullyátoc az bölczeſéget és el ne veſiſietec,

10 Mert az kic az ſientſégnec töruénît és tizteit igazán meg tartyác, igazaknac itéltetnec, és az kic azokra meg tanitatnac, ól talmat nyernec.

11 Kéuánnyátoc azért az én beſiédimet, és bölczeſéget nyertec.

12 Igen ió, melly ſoha meg nem heruad az bölczeſég, könnyen meg láttatic azoktól az kic azt ſieretic, és meg találtatic azoktól, az kic azt ſieretic.

13 Sőt vgyan eleikbe mégyen azoknac az kic kéuánnyác hogy elein meg eſmérteſséc.

17 Az ki reggel figyelmezic ő hozzá, nem fárad meg, mert az aytóban találllya azt ülni.

15 Mert gondolkodni arról, az eſieſſégnec tokélleteſsége, [a] és az ki ſerényen vigyáz azért, nagy

[a] vagy tökelletes iſzeſség.

hamarſággal meg menekedic az gondtól.

16 Mert az (böłczeſég) környül iáruán, keres ö hozzáia illendöket, és az vtakon ió akarattal mutattya magát azoknac, és minden gondolattyokban eleikbe mégyen nékiec.

17 Mert annac kezdeti, az böłczeſégnec igaz kéuánſága, Az böłczeſégnec kéuánſága pedig, annac ſierelme.

18 Az ſzeretet pedig, az ö töruéninec meg tartáſa, annac pedig töruéninec meg tartáſa, az fegyhetetlen életnec erösſége.

19 Az fegyhetetlen élet miueli pedig azt, hogy az Iſtenhöz közel légyünc.

20 Azért az böłczeſégnec kéuánſága viſien annac birodalmára.

21 Ha azért gyönyörködtöc az királi ſiękekben és páltzákban, ti népeknec királlyai.

22 Tiztellyétec az böłczeſéget, hogy mind öröcké wralkodgyatoc.

23 Miczoda légyen pedig az böłczeſég, és mimódon támadott, meg mondom, és el nem röytem ti töleket az titkos dólgokat, hanem az ö lételénec kezdetitöl fogua viſgáluán meg magyarázom nagy nyluán annac eſméretit, és el nem halgatom az igaſſágot.

24 Az meg emésztö irigyſéggel ſem iároc, mert az illyen nem nyeri meg az böłczeſéggel való közösüléſt.

25 Ez világnac pedig meg tartáſa, az böłczeknec ſokſága, és az eſies feiedelem à népnec erösſége.

26 Annac okaért tanullyatoc az én beſiédemböl, es haſinát veſiitec annac.

VII. *Reſz.*

Meg mondgya Sálomon ez Cápuſban hogy ez világon mindeneknec állapattyoc egy. Em lekezic az után az ö böłczeſégéröl. Dicſéri az böłczeſéget. Az után az teremtet böłczeſégröl mégyen az teremtetlen böłczeſégnec dicſéretire.

1 ENis halandó ember vagyoc, haſonló mindenekhöz, és ſiülettettem embertül, ki elöſier föłdböl formáltatott.

2 Es az én anyámnac méhében formaltáttam teſtté, tíz hólnapnac ideiében, vérben alkottattam az férfiunac maguából, az álom után való gyönyörüſégböl.

3 Es minec vtánna ſiülettettem, az közönſéges ęggel éltem, és vgyan azon nyomoruſágoc alatt való föłdre iöttem, és mindeneckel vgyan azon egy ſiót boczáttam ki ſiráſſal leg elöſier.

4 Polyákban neueltettem és nagy gondokban.

5 Mert egy királynakis ſiületéſénec kulömb kezdeti nem vólt.

6 Hanem mindeneknec ez életbe való bę iöuéſec egy, és ki menetelekis vgyan azon egy.

7 Annac okaért könyörgéc, és adattatéc nékem böłczeſég, és mikor ſegitſégül hinám azIſtent, böłczeſégnec lelke adattatéc én nékem.

8 Fellyeb valónac itélém azt az királi páltzáknál és ſiękeknél, és ſemmi gazdagſágot nem véléc èhöz haſonlitandónac.

9 Egyenlöué ſem töm èhöz az drága köuet, mert minden arany

èhöz

ehöz képeſt egy kis fŏuény, és ha az ezŭſt ahoz haſonlitatic, ſárnac itéltetic.

10 Az egéſſégnél és ſiépſégnél inkáb ſierettem azt, és el gondolám magamban hogy azt világoſ ſág gyalánt tartſam, melynec fényeſſége el nem óltathatic.

11 Meg adattatanac pedig énnékem azzal egybe minden ióc, és az által ſiántalan ſoc gazdagſágoc. 3: Reg: 3.

12 Es ŏruendezéc mindenekben, miuel hogy azoknac oka az bŏlczeſeg vólna. En pedig nem tudom vala hogy azoknac annya az vólna.

13 Ezt minden álnokſágnélkŭl tanúltam irigyſégnélkŭl tanitom, ennec gazdagſagit el nem rŏytem.

14 El fogyhatatlan kéncz az embereknec, mellyel az kic élnec, az Iſtennél vetnec barátſágot, az bŏlczeſégbŏl ſiármazott aiándokból diczértetuén.

15 Ennékem pedig az Iſten engedte hogy ſióllyac értelemből, és az aiándokhoz illendŏ képpen gondolkodgyam, mert az bŏlczeſégreis ŏ vezérlŏ, és az bŏlczeknec tŏkélletes vezérec.

16 Mert az ŏ kezében vagyunc mind mi, mind az mi beſiédinc, és minden bŏlczeſég, és meſterſégeknec tudománya.

17 Mert ŏ adta énnékem azoknac az mellyec vadnac bizonyos értelmét, hogy meg tudhaſſam ez világnac teremtéſét, és az éltetŏ állatoknac ereiét.

18 Az idŏknec kezdetit, közepit és végét, az napnac meg állaſánac változáſit, az háborgó idŏknec kálŏmbſégit, eſitendŏnec forgáſit, az czillagoknac álláſit.

19 Az lelkes állatoknac termeſieteket, és az oktalan állatoknac lelkeket, az lelkeknec ereit, az fáknac kŭlŏmbſégeket és az fŭuek nec ereiéket.

20 Végezétre minden el rŏytet és niluán való dolgokat tudtam, mert az bŏlczeſég melly mindeneknec meſtere, tanitot engemet.

21 Mert vagyon ebben értelmes lélec, ſient, egy tizta teremeſietŏ, ſoc aiándékú, foghatatlan, mozgó, világos, fértelmeſſégnélkŭlvaló, niluán való, ártatlan, ſienuedeſnélkŭl való, ióra igyekezŏ, éles el méiŭ, gyors, iól téuŏ. *Ezekben ſoc vagyon mellyeket az teremtet bŏlczeſegről nem mondhatnac, hanem az teremetetlen bŏlczeſégről kel magyaraſnunc.*

22 Emberſéges, állandó, bizonyos, bátorſágos, mindenható, mindennec látóia, és minden értelmet, tizta és vékoń lelkeknec által iáróia.

23 Mert ſemmi gyorſaſág ninczen mellyet az ŏ gyorſaſágáual meg nem halad à bŏlczeſég, mellj az ŏ tiztaſágáért mindeneken által mégyen, és mindeneket el iár.

24 Mert az Iſten ereiénec páráia, és az mindenható diczŏſégénec tizta folyáſa, annac okaért ſemi fértelmeſſég ahoz nem fér.

25 Mert az ŏrŏcké való világoſſágnac fényeſſége, és az Iſten ereiénec maculanélkŭl való tŭkŏre, és az ŏ ioſágánac ábrazattya. Hebr: 1.

26 Es egyedŭl léuén mindent rehet, és ŏ magában maraduán, min-

deneket meg vijt, és minden idök ben az ſienteknec lelkekre ſiármazuán, Iſtennec barátokat és Prophétákat ſierez.

27 Mert az Iſten ſenkit nem ſieret, hanem czac az kinec az bölczeſéggel vagyon nyáiaſſága.

28 Mert az ſiépb à napnál, és meg haladgya à czillagoknac minden helyeket, és ha az világoſſággal egybe haſonlitatic, méltóſágosbnac találtatic.

29 Mert amaz vtán étzaka köuetkezic, az bölczeſégen pedig nem vehet erőt az gonoſſág.

VIII. *Réſz.*

Mint az felső Caputban, azonképpen ebbennis diczéri és magaztallya Sálomon az bölczeſéget.

1 EL ér pedig eggyic végtül á máſikhoz erőſſen, és min deneket haſinoſon igazgat.

2 Ezt ſierettem és kereſtem az én iffiuſágomtól fogua, és azt iegyeſül magamhoz akaruán foglalni, annac ſiépſégénec ſierelméuel környül vétettem.

3 Az ő nemeſſégét ezzel ékeſsiti meg, hogy az Iſteñél eggyüt él, és á mindeneknec WRa ſierette azt.

4 Mert ez az ki tanit Iſteni tudományra, es ki annac czelekedetit válaztya magánac.

5 Hogy ha az gazdagſágoknac biráſa kéuánatos ez életben, miczoda az minden czelekedő bölczeſégnél gazdagb.

6 Es ha à böltſeſég czelekeſiic, kiczoda à terméſietben való dolgok nac meſterei kőzzül añál nagyob?[b]

7 Es ha valaki az igaſſágot ſiereti, annac fáradſáginac ſoc haſinai vadnac, mert mértekleteſſégre tanit és böltſéſégre, igaſſágra és erőſſégre, mellyeknél ſemmi ninczen haſinosb embereknec ez életben.

8 Annac felőtte ha valaki ſoc dólgoknac meg kéſértéſét kéuánnya, ez tudgya az régi dólgokat, és az iőuendőkről itéletet téſien, az beſiédekben való rauaſſágot, az meſéknec meg feytéſét érti, iegyeket ez czudákat elein meg túd, és az háborgó időknec végeit.

9 Azt gondolám azért hogy ezt véſiem mellém életemben való tárſúl, tuduán hogy lenne nékem ió dolgokról való tanáczoſom, az én gondaimban és háboruſágimban való vigaztaláſom.

10 Az kőſſég kőzött ez által diczőſégem léſien, es iffiu léuén tiztеſſégem az vénec kőzött.

11 Eeles elméiőnec találtatom az itéletben, és az hatalmaſoknac ſiemec előtt czudálatos léſiec.

12 Mikor halgatoc, engemet várnac, és mikor ſioloc, figjelmeteſen halgatnac, ha ſoc ſióual ſiólokis, az ő kezeket az ő ſiáiokra vetic.

13 Ez által halhatatlanſágot találoc, és őrőcké való emlekezetet hagyoc az én vtánnam valóknac.

14 Népeket igazgatoc, és ſoc nemzetſégec léſinec az én birodalmomban.

15 Az rőttenetes kegyetlenec mikor hallandanac engemet, meg félemlenec én tülem, az ſokaſág kőzött iónac láttatom, és az viadalban erőſnec.

16 Be ménuén az én házamban ebben győnyőrkődőm, mert ennec tárſaſágában ninczen ſemmi keſerű-

b Vagy méltoſágosb, beczkűetesb.

keserűség, és az ő nyáiasságában semmi bántás, hanem őrőm és vigaság.

17 Ezeket magamban meggondoluán, és nagy gondolkodásnac általa esiembe véuén, hogy halhatatlanság vagyon az bőlczeségnec társaságában.

18 Es annac barátságában nagy győnyőrűség, és añac kezeinec fáradságiban fogyhatatlan gazdagság, és annac nyáiasságában és vęle való besiéllésben okosság, és ditsőség: siéllel kerenguén keresem vala hogi azt hozzám fogadnám.

19 Valéc pedig ió erkőlczű gyermec, és ió elmét nyertem vala.

c: Vagy leiket.

20 Es miképpen hogy ió valéc, fértelmességnélkűl való testet nyertem vala.

21 De mikor esiembe vőttem vólna hogy én azt kűlőmben nem nyerhetem, hanem ha Isten adandgya, és meg tudni kicz da aiándoka légyen, az bőltseseghőz illenec, iárúluán az WRhoz kőnyőrgéc ő néki, és mondéc az én tellyes lelkemből.

IX. *Rész.*

Sálomonnac az bőlczeségnec meg nyerese-iért való kőnyőrgése.

1 O Mi Attyainknac Istene, és irgalmasságnac WRa, ki teremtettél mindeneket az te igéduel.

2 Es à te bőlczeségeddel az embert rendelted, hogy wralkodnéc az te tűled teremtettet állatokon.

3 Es igazgatná ez világot sientségben és igasságban, és tizta siiuel siolgáltatna itéletet.

4 Adgyad énnékem à te sięked-nél álló bőltseséget, és ne vessel engemet à te fiaidnac siámi kőzzűl.

1: Reg 3.

5 Mert én te siólgád vagyoc, és az te siolgáló leányodnac fia, erőtlen ember és rőuid életű, és kisseb hog nem mint meg érthetném az itéletet és az tőruényeket.

Psal: 115.

6 Mert ha siinte tőkélletes vólnais valaki az embereknec fiai kőzzűl, mind az által ha az te tűled való bőlczeség tauól lésen, semminec beczűltetic.

7 Te engemet eñec előtte à te népednec királyáuá válaztottál, à te fiaidnac és leánidnac biráiáuá.

1 Paral: 28. 2 Paral: 1. 18.

8 Paranczolád hogy epitsec te néked házat az te sient hegyedén, és az te lakó helyednec városában óltárt, az sient sátornac példaiára, mellyet régen késiitettél vala.

9 Te veled vagyon az bőlczeség, melly tudgya à te czelekedetidet, és melly ielen vólt mikor ez világot teremtenéd, és ki tudgya miczoda kedues az te siemeid előtt, és miczoda igaz az te paranczolatidból.

Pro 8. Ioan: 1.

10 Botsásd alá azt à sient meñyekből, az te diczőségednec sięki ből, boczásd el azt hogy én velem eggyűt munkálkodgyéc, és meg érthessem miczoda légyen te előtted kedues.

11 Mert az mindeneket túd és ért, és engemet igazgat ió móddal az én dólgaimban, és ő az diczőségében meg őriz engemet.

12 Es keduesec lésinec az én czelekedetim, mikoron itélem az te népedet igazán, és méltó lésiec az én attyamnac sięki be.

13 Mert kiczoda tudhattya meg az emberec kőzzűl az Iſtennec tanátſát? vagy kiczoda gondolhattya meg mit akar az Iſten. Eſaí: 40 Rom: 11. 1: Cor: 2.

14 Mert à halandó embereknec okoskodáſoc félelmeſec, és álhatatlanoc az ő gondolattyoc.

15 Mert az rothadandóſág alá vettetett teſt meg neheziti az lelket, és ez földi lakás az ſoc gondockal meg tőlt elmét vgyan le vonſia.

16 Es á mellyec ez földőn vadnac azokat czac alig foghattya meg, és à mellyec kezeinc kőzőtt forognac, azokatis nagy munkáual találluc meg. Az mellyec pedig menyben vadnac, kiczoda tudhatta meg azokat?

17 Az te tanátſodat pedig kitſoda tudgya, hanem ha te adandaſi ből czeſéget, és az teſſent lelkedet az magaſſágból el boczátandod?

18 Mert azoknac vtoc az kic ez földőn laktanac vgy vóltanac egyeneſec, és az mellyec te néked kedueſec, meg tanultác.

19 Es à bőlczeſég által meg tartattac.

X. Réſz.

Diczéri az bőlczeſéget azoknac meg ſaba ditaſoknac példáiból, az kiket eleitől fogua meg tártotte.

1 EZ (bőlczeſég) ez világnac elősſer formáltatot ſiűleiét ki egyedűl teremtetet meg tartotta, és őtet az ő eſetiből ki vezęrlette.

Gene: 1. 2 Es adta néki azt az erőt, melynec általa mindeneken wralkodhatnéc.

3 Ettűl pedig mikor az ő haragiában el táuozott vólna az hamis (Chain,) eggyűt el veſie az ődiczőſſégéuel, mellyel meg ölé az ő attyafiát. Gene: 4

4 Kiért az víz özönnel el búritatot földet à bőltſeſég eſmét meg tartotta, mikor az igazat keués fából czinált bárkában hordozta vólna. Gene: 7.

5 Ez az gonoſſágban egybeſiim borált népec kőzőt az igazatmeg találá, és az Iſteñec ártatlanúlmeg tartá, és az ő fiain való keſerűſégében, álhatoſſágban meg tartá. Gene: 11. & 12.

6 Es az igazat, az iſtenteleneket el veztuén, ki ſiabaditá à tűzből, melly az őt váraſokra le ſiálla.

7 Mellyeknec gonoſſágoknac bizońſágára, moſtis az az föld fűſtő lög, és olly gyűmölcznec termő fái vadnac (ott) mellyec ſoha meg nem érhetnec, és az ſó báluány az kętelkedő léleknec emlekezetire helyheztetet. Gene: 19.

8 Mert à bőlczeſégnec meg vtálói, nem czac illyen kárt vallottac hogy az ió dolgot nem tudtác, hanem ez világonnis hattác az ő bolondſágoknac bizońſágát, hogy męg azokatis el nem rőythettéc, az mellyekben el eſtenec.

9 A bőlczeſég pedig az ő tiztelői it, az nyaualyákból meg ſiabaditotta.

10 Ez az igazat mikor az ő attya fiának haragia előtt futna az igaz vton viſelte, meg mutatta néki az Iſtennec orſiágát, és adá néki az ſienteknec eſméretit, meg gazdagitá őtet az ő nyomoruſágiban, és az ő fáradſágit meg fizeté ióknac nagy bőwſégéuel. Gene: 28.

11 Mi-

11 Mikor az telhetetlenſég által nyomorgattatnéc, ő néki mellette vólt, és azt meg gazdagitotta.

12 Meg őrizte ötet az ő ellenſégitől, és az ő vtánna leſeskedőktől meg óltalmazta, és az nehéz tuſakodásban néki diadalmat adott, hogy meg eſmérné az Iſteni félelmet minden dolognál fellyeb valónac lenni.

13 Ez az pénzen el adatott igazat el nem hadta: hanem az bűntől ötet meg tartotta, és ő vęle égygyűt vólt az tömlőtzben.

Gen: 37. Acto: 7.

14 Az fogſágban ſem hadta el ötet, mignem királi birodalmat ada annac, és hatalmat az ő nyomorgatóin: és az ő vádolóit hazugſágban hagya, és őrőcké való dicz őſéget ſierze nékie.

Gene: 41.

15 Ez ſiabaditotta meg az ſient és ártatlan magot, az őket nyomorgató pogány néptől.

Exo: 1.

16 Bę ment az WR ſiolgáiának lelkébe, és az röttenetes királyoknac, iegyeknec és czudáknac

Exo: 3.

általa ellenec állot.

17 Az ſienteknec meg fizette az ő munkáioknac iutalmát, és czudálatos vton hordozá azokat, és

Exod: 13.

vólt nékiec árnyékozóioc nappal, és étzaka czillagoknac fenyeſſége gyalánt.

Exod: 14.

18 Altal vitte őket az veres tengeren, és ſoc vizeken által vezęrlette

19 De azoknac ellenſégeket az vizekbe meritette, őket pedig az tengernec mélyſégéből ki hozta.

20 Annac okaért az igazac az Iſtenteleneket meg foztuán, az te

Exod: 15.

ſient neuedet WRam éneklettec, és az te győzedelmes kezedet egy ſiiuel diczértéc.

21 Mert az bőlczeſég az nemák nac ſiáiokat meg nitotta, és az gyermekeknec nyelueket ékeſen ſiólocká tötte.

XI. *Réſz.*

Meg mondgya előßer hogy az bőlczeſég által vezęrlettek az puztában az hiueknec minden dolgoc. Az vtan meg iria az Iſtennec az iſtentelenec ellen való hatalmat. Meg iria ivgalmaſſágát, és hogy az ő akaratiya ellen ſemmi nem marat hat meg

1 VEzęrlette az ſient Prophe tának keze által az ő czelekedeteket. Exod: 18.

2 Kic az kietlen puztán iárának, és az vtaknélkül való helyeken vontác fel az ő ſátorokat.

3 Ellenec állottác az ellenſégnec, és az őket háborgatókon boſi ſiút állottác. Exod: 17.

5 Meg ſiomiuhozánac, te reiád kiáltánac, és az nagy kőſiiklából víz adatott ő nékiec, és az kemény kőből az ſiomiuſágnac meg enhitéſe. Num. 20.

5 Mert az mi által az ő ellenſegec meg bűntetteténec.

6 Vgyan azon által ezec mikor ſiúkölködnénec, ió tétement vöttenec.

7 Mert az vérrel meg egyelitett folyó víznec forráláért.

8 Hogy az kis gyermekeknec meg őléſec felől való tanáczot nékiec ſiemekre vetnéd: bőwſéges vizet adtál ezeknec az ő reménſégec kiuől.

9 Meg mutatuán az ſiomiuſág által, melly ackor vala, mi módon bűntetted vólna meg az ő ellenſégeket.

10 Mert

a. Az ez-mi-képpen hogy az Ægyptusbéliec vizzel büntettetténec meg. mert az vizet Iſten nékie vérré változtatá hogy ſzemely re hánná az gyermekeknec vizbe ualó hány áſokat. és azért őket meg büntetné: Az ezképpen az Izraelitáck által ióllen az Iſten vizzec dadaſa által. mikor tudnák illic az kőſziklából nékie vizet adá.

10 Mert mikor meg kéſérteténec, és kegyelmeſen meg oſtoroztattac vólna, meg eſméréc minęmö büntetéſec vólt az Iſten teleneknec mikor az Iſten haragiától meg itéltettec vólna.

11 Mert ezeket v́gy mint atya intuén meg probáltad, az okát pedig v́gy mint kemény király kárhoztatuán meg büntetted.

12 Kic mind ielen mind táuól léuén, egyenlöképpen nyomorgattattánac.

13 Mert kettös bánat és foházkodás fogta vala el öket, melly az el múlt dolgoknac emlekezetiböl támadot vala.

b: Tudni illic hogy nagy ſiomiuſágot ſennedaznec es látnac hogy az ſidokat kegyelmeſen tápiálnad.

14 Mert mikor hallottác vólna, hogy az ö büntetéſekböl amazoc ió tétemeńt vöttenec vólna, az Wrat meg eſméréc.

15 Es az kit régenten el hagyatotnac, el vettetnec és czufoſuán nyomorultnac tartottác, azt végezetre czudáltác, mikor ſiomiuhozánac az igazaknac ſiomiuſagoknál ſockal külömb ſiomiuſaggal.

16 • Touábba az ö hamiſſágoknac bolond gondolati helyébe, mellyeckel el tſalattatuán az oktalan kigyókat, és az fene vadakat tiztelic vala: boczátál ö reáioc boſiſiú álláſnac okaért oktalan állatoknac ſokſágát.

e: Az az. Miuelhogy oktalan állatokat imaattac az Ægiptum bélinc, azért boczátál ö reaioc oktalan állatokat bünteléſért.

17 Hogy meg értenéc, hogy valami által valaki vétkezic, vgyan azon által kellene meg büntettetni.

18 Mert az mindenható hatalmas kezedtöl, mellyel ez világot formanélkül való állatból teremtetted, nem vala táuól az erö, mellynec általa medueknec ſokſágát, és bátor ſiiuö oroſilányokat boczátanál reáioc.

19 Vagy nagy dihöſséggel tellyes és eſméretlen fene állatokat, mellyec mint az tüzet vgy boczátanac ki az ö lehelleteket, vagy zúgó füſtöt ſiereznénec, vagy az ö ſiemekböl villamáshoz haſonló ſiikrákat boczátanánac ki.

20 Mellyeknec nem czac ártalmoc ölhette vólna meg azokat, hanem tekintetekis meg röttentuén el vezthette vólna.

21 Mind ezeknélkülis pedig az te itéleted által meg ſiorongattatuán, es az te hatalmaſſágodnac czac ſieléuel el oſilattatuán el veztethettec vólna, de te mindeneket módual, renduel és merteckel meg mértekeltel.

22 Mert az erö mellyel nagyot tehetſi mindenkor nálad vólt, és az te karod ereiénec kiczoda álhat ellene?

23 Mert mint az mértec nyeluénec ponttya, mind ez egéſi világ ollyan te elötted, és mint az haynalnac az földre eſett harmattyánac czeppe.

24 De te mindeneken konyörülſi, mert mindeneket tehetſi, és az embereknec bünöket el halgatod, hogy meg tęrienec.

25 Mert mindeneket mellyec az terméſietben vadnac ſieretſi, és ſemmit az melly te teremtett állatod nem vtálſi, mert ſemmi nem teremtethetett vólna, melly te néked gyülöſéges vólt vólna.

23 Mimó-

26 Mimódon maradhatott vólna pedig meg az, az mit te nem akartal vólna, vagy az mit te nem sióltettál, mimódon tartathatot vólna meg?

27 De te keduezsi mindeneknec, mert tiéid Wram, ki az lelkeknec felötte igen sieretö e vagy.

XII. *Rész.*

AzCanaaneusoknac példáio kal bizonittya hogy az Istennec nagy türhetö, mert mikor azokat egyszersmind el vezetheted, nem vezette ki, hanem az meg tsekelic nekic időt engedett. Meg mondgya azután, hogy az Isten mindeneket fabadon czelekedik, és lelki az ö kezét meg nem soghuty, vtosor azt mondgya meg, hogy az Isten hamissan nem gubernalia hatya ez világot, mivel hogy ö igaz.

1 MErt az te férfelmességnél kül való lelked vagyon mindenekben.

2 Annac okaért az kic el esnenec, azokat keuessé meg ostorozod, és esickbe jutatuán az ö bünöket meg inted öket, hogy az gonoszságot el hagyuán te benned higgyenec Wram.

3 Mert az te földednec régi lakosit mikor gyülölted.

Deut. 9. & 12 & 18. a: Az az. Akarad el vezteni az Canaaneusokat, hic ördöngösöc valanac, és az ö magoc vagyon a'dozzac valá meg.

4 Miuel hogy az ördö gösségnec gyülölsséges czelekedetiben és Isten ellen való áldozatokban fogtalnác ö magokat.

5 (Kic az apró gyermekeknekis irgalmatlan öldökiöi valánac, és az embereknec bőreket és húsokat megésiic vala.)

6 Czinálnánac véres lakodalmat, az áldozó papnac vtálatos véres áldozattyából az segitségnélkül való lelkeknec öldökiö sületeit el akarád vezteni az mi eleinknec kezec által.

7 Hogy az Istennec fiait méltó lakoiúl bé fogadná ez föld, melly te elötted mindeneknél drágab.

8 b De ezeknekis vgy mint emberekněc keduezél, és az te sereged elött darásokat boczátál el, hogy azokat lassan lassan el vezténéc arról.

b: Az az, tsak lehet meg ertelmenec az Canaaneusoc hogy és kot el veztened hamar, mint az által azokat is vezted soc ideig.

9 Nem hogy az Istenteleneket az igazaknac kezekbe nem adhatnád az hartzon, vagy fene vadac által, vagy ezec egy besiéddel öket mind eggyig el nem vezhetnéd.

10 Hanem öket lassan büntetuén helt adsi vala à Penitenttára, tuduán hogy azoknac teremtésetec istentelen, és az ö gonoszságoc velec sületett, és soha semmiképpen meg nem változnéc azoknac gondolattyoc.

11 (Mert eleitöl fogua az az magtol átkoztatott vala,) sem pedig nem valakitöl való félredben boczátod vala meg azoknac bünöket mellyeket czelekedtec vala.

12 Mert vallyon ki czoda mondaná: mit czelekedtél? auagy ki czoda állaná ellene az te itéletednec? és ki vádolná tégedet az pogányoknac el vezteséért kiket teteren tettél? Auagy ki támad tereád, hogy az hamissákért bossiut állana?

13 Mert ninczen te nálladnál töb Isten, kinec gondgya vagyon mindenekre, hogy megmutassad azt, hogy te igazán itélsi.

c: Az az. Senki nem mérte vaiad keményszivmel tekinti az bünösökért hogy azo' at meg bünteted.

14 c Es ninczen sem király, sem feie-

feiedelem kinec te ellened való kemény tekinteti megmaradhat ná, azokért az kiket te meg bűntettél.

15 Miuel hogy pedig igaz vagy, mindeneket igazán rendelsi, idegen dolognac itéluén ezt az te hatalmadtól, kárkoztatni azt, az ki nem érdemlett bűntetést.

16 Mert az igasságnac kezdeti az te hatalmad, és miuel hogy mindeneken wralkodol, abból inditatol hogy mindeneknec ked uezsi.

17 Mert miuel hogy az te tellyes hatalmadnac nem hisinec, meg mutatod az te hatalmadat, és az bölczeknec vakmerősége-ket megfedded.

18 Mind az által te ki hatalmason wralkodol, igasságban itélsi, és nagy engedelmesen vezérlesi minket, mert mikor akarod, az tehetség te néked ielen vagyon.

19 Ez illyen czelekedetec által pedig meg tanitottad az te népedet, hogy az igaznac emberségesnec kel lenni, és az te fiaidnac jó reménséget adtál, hogy az bűnökben, az meg tęrésnec helyet adsi.

20 Mert ha az te fiaidnac ellenségit kic halált érdemlettec vólna, illyen keduezéssel büntetted meg, aduán azoknac időt és helyet, mellyeckel el táuoznának az gonosságtól.

21 Meniuel inkáb minęmű sior galmatossággal itélted az te fiaidat, kiknec attyoknac eskűuéseket és ió igéreteknec siőuetségit adtál.

22 Noha azért minket ostorozsi, de az mi ellenséginket sockal inkáb ostorozod, hogy nagy sior-galmatossággal itéllyünc az te ió vóltodról, meg itéltetuén pedig az te irgalmasságodat váriuc.

23 Annac okaért az hamis embereket, az kic az ő életeket tudatlanságban eméztettéc meg, az ő nön tulaydon vtálatosságoc által gyötrötted. d

24 Mert az téuelgésnec vtain mesisie el téueledtenec, Istenek-nec alîtuán lenni męg az ő ellenségeknec neminęmű vtálatos oktalan állatitis, meg czalattatuán az bolond gyermekeknec módgyoc sierint.

25 Annac okaért azokra vgy mint okosságnélkül való gyermekekre az te itéletedet boczáttad hogy őket meg czúfolnád

26 De azoc az gyalázatos czufolásockal meg nem iobbúluán, az Istennec méltó itéletit meg késértic.

27 Mert az kikről azoc, mikor az bűntetéseket sienuednéc, nagy búsúlással siorgalmatoskodnacvala, azokról mondom az kiket Isteneknec alîtnac vala lenni, mikor vgyan azonockal egybe látnác hogy bűntettetnec, az igaz Istent meg esmertéc, kinec esméretit az előtt tagadtác, azért siállot ő reáioc amaz vtólso kárhoztatás.

d: Az az, lelki segedelmet es bűnt tsi ted az ocsmá emberekkel, lasá meg. Rom: 1

Exod: 9.

XIII. Rész.

Hijába való és bolond embereknec mondgya azokat, az kic az Istent az ő teremtett állatiból nem esmérhettec meg, hanem az Istennec az ő ábrazatry át el formálták embereknec vagy egyęb állatoknac formájára

1 Mert

1 MERT minden emberec hijába valóc terméſiet ſierint, kikben bennec vagyon az
Rom: 1. Pſal: 18. Iſten felöl való tudatlanſág, miuel hogy azokból az iókból mellyeket látnác, nem eſmérhettéc meg azt az ki vagyon, ſem az teremtett állatoknac meg gondolásából az teremtöt meg nem eſmérhettéc.

2 Hanem vagy az tüzet, vagy az ſielet, vagy à gyors éget, vagy à czillagoknac kerekſégét, vagy az ſebes folyó vizet, vagy az égnec világoſitó állatit, ez világnac igazgató Iſteninec alitottac lenni.

3 Mellyeknec ſiepſégekben gyönyörködüén, ha azokat Iſteneknec alitottác lenni, meg kellet vólna érteniec, azoknac WRa meniuel ſiép, mert az ſiépſégnec WRa teremtette azokat..

4 Ha pedig hatalmát és ereiét czudáltác azoknac: Vgyan azonokból meg kellet vólna gondolnioc, meniuel hatalmasb az à ki azokat teremtette.

5 Mert az ſiépſégnec és à teremtet állatoknac nagyſágából, à terméſethöz illendöképpen, azoknac teremtöie meg eſmértetic.

6 De bátor vgy légyen hogy ez dolgokban ezec nem felöttéb kárhoztathatnac: Mert ezec talám téuelegnec kereſuén az Iſtent, és akaruán meg találni.

7 Mert az ö dolgainac viſgálásában forognac, és az látáſſál el czalatnac, mert az melly állatoc láttatnac azoc ſiépec.

8 De viſiontag illyen módonnis nem méltóc à meg botſatáſra.

9 Mert ha az ö értelmeknec anni ereie vólt, hogy ez világot az ö okoſſágokból meg foghatnac, mimódon nem találtác meg inkáb ezeknec Wrát?

10 Nyomorúltac pedig, és hólt állatokhoz támazkodic azoknac reménſégec, az kic Iſteneknec neuezic az embereknec kezeknec munkáiát, az meſterſéggel czinált aranyát és ezüſtöt, és az oktalan állatoknac képeit, vagy az haſiontalan köuet mellyet régen czináltác.

Eſa: 44 Ier: 10.

11 Vagy ha valamelly meſter ember az ö meſterſégéhöz illendö fát le váguán, ſiépen annac az hajat körös környül réſielöuel el reſzeli, és az ö meſterſége által az élernec ſiükſégére valami haſznos edént czinál.

12 Es annac húlladékit eledelnec meg főzéſére meg égetuén, magát meg tölti.

13 Az melly pedig ezekből el vetteret, mely ſemminec nem ió, tudni illic tekerges fát, görczöckel tellyeſt véuén, azt meg faragia hiualkodáſának ideién, és az ö böltſeſége ſierint azt ki formállya, és emberi ábrazattal megékeſiti.

14 Vagy valami aláualó oktalan állathoz haſonlátoſſá téſi, és meg feſti feiér, és veres feſteckel, az ö ſinét meg vereſiti, és abban minden ſéplöt bé ken.

15 Es annac ához illendö házatskát czináluán, az falban helhezteti és vaſs ſieggel azt meg erösiti.

16 Ez (meſter ember) azért gondot viſelt arra hogy az le ne eſſéc, tuduán hog az magáual iól tehetetlen, mert báluány és ſiũkölködic ſegitſégnélkül.

17 De mikor örökſég felöl, menyekezö felöl, és gyermekec felöl könyörög.

18 Nem ſiégyenli ſiólitani az lelketlen állatot, hanem az egeſſég felöl annac könyörög, az minec ſemmi ereie nintſen, az életért annac eſedezic az mi meg hólt állat, és az ſegitſégért az tudatlan állatot ṽntattya.

19 Es az ṽton iárás felöl annac ſiól az mi nem iárhat, az kereſkedés felöl, dolog tétel felöl, és munkáiánac elö mente felöl annac könyörög, az minec az ö kezei mindeneſtül haſiontalanoc.

XIIII. Réſz.

Meg iria az bölts ez Caputban az baluány imadáſnac eredetit, es az báluány imadásbol minęmö gonoſſagoc kőeutkeznec.

1 VIſiontag ha valaki magát kéſiiti az euezéshöz, hogy az kegyetlen habokon által mennyen, annál hituánb fánac eſedezic, az melly ötet az vizen viſii.[a]

2 Mert ezt (az haiót) az kereskedéſnec kéuánſága gondolta, és az meſter az ö meſterſégéuel czinálta.

3 Es az te gond viſeléſed igazgattya, Atyám. Mert az tengerennis ṽtat ſierzettél, és az haboc között bátorſágos öſuéńt.

4 Meg ielentuén azzal hogy minden helyen meg tarthatſi ha minden meſterſégnélkül való ember oda ülendis.

5 Es nem akarod hogy az te böltſeſégednec tſelekedeti hijába valóc legyenec: annac okaért az emberec egy kitſín fárais reá bizzác az ö életeket, és az veſiedelmes tengeren egj kis hay jón által ménuén meg tartattac.

6 Mert elöſiöris mikor à keuély Oriáſoc el veſinénec, ez világnac reménſége egy haijóban ſiabaduláſt nyeruén, és az te kezedtöl igazgattatuán, ez világnac ſiaporodáſra való magot hagyott. Gen:6.

7 Mert áldot fa az, mellynec általa az igaſſág léſien.

8 Amaz kęzzel czinált (báluány) pedig, átkozottt mind ö maga mind annac meſtere: ez ṽgy mint à báluánnac czinálóia, amaz pedig azért, mert rothadandó fa léuén, Iſtennec neuét vötte magára.

9 Mert mind egy aránt gyülöſégeſec Iſten elött, az iſtentelen és annac iſtenlenſége.

10 Mert az czinálmány mind az czinálóiáual egyetembe, meg büntettetic.

11 Annac okaért pogányoknac baluánirais [b] büntetés kőuetkezic, mert vtálatoſſágra czináltattac az Iſtennec teremtet állati között, az embereknec lelkeknec botránkozáſokra, és hogy à bolondoknac láboknac töört veſſenec.

12 Mert az paráználkodáſnac kezdeti, az báluányoknac találáſa, és az emberec életénec romláſa, azoknac gondoláſa.

13 Mert nem vóltac (az báluányoc) eleitöl fogua, és mind öröcké nem léſinec. 14 Mert

a: Az az, Az haiónac fainal hituánb fánac eſedezic.

b: Vagy. Az Pogányoc baluányitis meg viſgallya az Iſten.

14 Mert az embereknec hituán vélekedéſekből iöttec bę ez világra añac okaért hirtelen veſiedelmekis léſien.

15 Mert az atya, az ő fiának hirtelen halállal el ragattatot képét minec vtánna keſerűſégében ki formálta vólna, ackor vgy mint Iólt embert, az vtán pedig mint Iſtent tiztelte, és az ő birodalmában valóknac titkos ſiolgálatokat és áldozatokat rendelt.

16 Az után ez iſtentelen ſiokás idő iártába erőt véuén, töruéñyé költ, és az feiedelmeknec parantſolattyokból ez köuetközett, hogy az faragot képec nagy beczűlettel tizteltetnénec.

17 Es az kiket ielen léteckel az emberec nem tiztelhetnec vala, vgy mint kic meſſ ſic laknának, azoknac táuól való ábrazattyokat mikor ki formáltác vólna, az királnac ábrazattyát, mellyet tiztelnénec, láthatouá töttec, hogy az táuól valót vgy tiztelnéc mint ha ielen vólna.

18 Touábba az báluány imadáſnac neueléſére, à tudatlan embereket, à meſter embernec tizteſſég kéu ánaſais indította.

19 Mert ez, az feidelemnec akaruán kedueskedni, annac ábrazattyát, mennel ſzépben lehetett, meſterſéggel ki faragta.

20 Az goromba köſſég pedig annac ſiépſégéuel meg czalattatuán, azt à kit az előtt vgy tiztelt mint embert, Iſtennec alította lenni.

21 Es ez az ember életének ártalmas vólt, mert az emberec nyomorúſággal vagy kegyetlenſéggel meg nyomattatuán, azt az neuet adtác az köueknec és fáknac, mellyet ſemmi állatnac nem kell adni.

22 Annac felötte nem elégeſinec meg ezzel, hogy az Iſteni eſméretben téuelgenec, hanem az tudatlanſágnac nagy háboruiában éluén, illyen ſoc és nagy nyavalyákat [b] békeſégnec neueznec.

23 Mert auagy magzattyoknac öléſéuel meg férteztetett áldozatokat, auagy titkos el röytet dolgokat, auagy idegen töruén ſierint balgatag lakodalmokat ſierezuén.

24 Sem az ő életeket, ſem házaſſágokat nem tartyác meg tiztaſágban, hanem vagy meg öli éggyic az máſikat leſeskedéſſel, vagy paráznaſágáual meg férteztetuén keſerűſéggel illeti.

25 Es mindeneket minden válogatáſnélkül el foglalt az vér és à gyilkoſſág, lopás és álnokſág, hitetés, hitetlenſég, pártolkodás, hamis hit.

26 Az iámboroknac meg háboritáſa, ió téteményeknec feledekenſége, lelkeknec vndokitáſa, magzatoknac el idegenitéſe, házaſſágoknac eſſueſiéſe, paráznaſág, ſiemtelenſég.

27 Mert az vtálatos báluányok-
nac tizteleti, minden gonoſſnac
kezdeti, oka, és vége.

28 Mert (azoknac tiztelői) auagy öruendezéſekben bolondoskodnac, auagy hamis dolgo-

[b] vagy goonoſſágokat. Az az. Nem ezzac az hatuany imadaſoban teuelgenec, hanem minden czelekedetekben. Mert minden czelekedetec gonoſſág.

kat iõuendõlnec, auagy hamiſſán élnec, auagy hirtelen eskeſien hamiſſan.

29 Mert az lelketlen báluányokban bizuán, nem gondollyác hogy meg bũntettetnec ha hamiſſan eskeſinec.

30 Mind ez két dologért pedig méltán meg bũntettetnec, hogy az báluányokhoz kõteleztetuén, Iſten felõl gonoſiúl értettenec, és az ſientſéget meg vtáluán, hamiſſan és czalárdſággal esküttenec.

XV. Réſz.

Az hiueknec képekben az bõſts hálákat ád az Iſtennec, hogy meg õriztetteé Iſten kegyelmébõl az báluányoknac való ſolgálattol. Neueti az bõſts az hiuec képében az báluányokat &c.

1 TE pedig mi Iſtenũnc, iõ, vagy, és igaz mondó, tũrhetõ, és ki irgalmaſſágodból ſiolgáltatſi mindeneket.

2 Mert ha vétkezũnc, tiéid vagyunc mi, kic tudgyuc à te hatalmadat. Nem vétkezũnc pedig, miuél hogy tudgyuc hogy az tiéid közzé ſiámláltatunc.

3 Mert az te eſméreted tökélletes igaſſág, és az te hatalmaſſágodnac eſméreti, az halhatatlanſágnac gyökere.

4 Mert el nem hitetet minket az embereknec veſiedelmes találmányoc, ſem az képeknec árnyéka, mely haſiontalan múnka, ſem à ſoc féle ſíneckel bę moczkoltatot tábrazat.

5 Mellyeknec ábrazattyoc az bolondokban kéuánſágot indit, mely keuánnya à meg hólt és léleknélkül való képnec ábrazattyát

6 Az gonoſi dolgoknac kéuánói méltóc hogy illyen reménſégec légyen, mind pedig az kic azokat czinállyác, kéuánnyác, és tiztelic.

7 Mert az fazekas az lágy fõldet nyomogatuán, nagy munkáual tſinál minden edént à mi haſznunkra, de vgyan azon ſárból tſinál tizta dolgokra való edényeket, és tiztátalan dolgokra valókat, mellyeknec minęmõ haſina légyen, à fazekas meg ielenti. Num: 9.

8 Vgyan azon fazekas gonoſiúl munkaloduán azon ſárból tſinál hijába való Iſtent, ki egy keuéſſel az elõtt à földbõl vétettetuén, az vtán egy keueſsé oda tęr à honnét vétetet, mikor ez ielen való élettnec adoſſágát meg kéuánnyác.

9 Mert õ néki nem arra vagjon gondgya, minęmõ munkai legjenec nékie, vagj mely rõuid légjen az élet, hanem az arany és ezũſt miueſeckel vetekedic, és az ęrtz miueſeket kõueti, és magánac tiz teſſégnec tartya, hogj hazugſágokat formál.

10 Por annac az õ ſiiue, és reménſége à földnél aláb való, és à ſárnál bõcztelenb annac élete.

11 Mert nem eſmérte azt à ki õtet teremtette, à ki tápláló lelket, és éltetõ lelket ihlet (az emberbe.)

12 Hanem ezec czufſágnac alîtottác az mi életũnket, és az embernec ideiét nyereſégre rendeltétet kalmarkodáſnac, kic azt mondgyác, hogy akar honnét, és az gonoſibólis kellyen embernec marháiát ſiaporitani.

13 Mert

13 Mert ez mindennél iobban tudgya hogy vétkezic, hogy az földi állatból romlandó edényeket és ábrazatokat alkot.

14 Mindnyáián pedig balgatagoc, ſiegényec, az kis gyermekeknél bolondgyabbac, az te népednec ellenſégi, kic azokon való hatalommal gonoſiul élnec.

Pſal. 113. & 135. 15 Mert az pogányoknac minden báluányokat Iſteneknec alíttyác lenni, kiknec ſemec nintſen hogj láthatnának, ſem orroc nintſen az élöségnec bę vetelére, ſem fülöc az hallásra, ſem az ö kezeknec nintſenec vijai hogy azokat bę vonhatnác, ſem pedig iárásra való láboc.

16 Mert ember czinálta azokat, és az ki máſtól vötte az lelket, az alkotta azokat, mert nintſen olly ember ki az Iſtent azokhoz haſonlóuá tehetſe.

17 Hanem halandó léuén, hólt állatot czinál az ö hamis kezeiuel? Mert iob az ö báluáninál, miuel hogy ö él, azoc pedig nem.

18 Annac felötte gyülöſéges állatokatis tiztelnec, mellyec ha az bolond embertöl vettetnénekis egybe egyeb állatockal, aláb valóknac találtatnának azoknál.

a. Az az, ſzidalmatos, rut, és iſtentöl meg atkozott állatoc.

19 Sem pedig nem olly ſiépec tekintetre, hogy azokat kéuánnéc, hanem az Iſtennec diczéretitöllis és az áldáſátólis megfoztattac.a

mint a kigioc mellyeket az Ægyptusbéliec tiſztelnec.

XVI. *Réſz.*

Meg iria az bölts Iſtennec az báluány imádókon valo boſſú állását, és az ö hiueihöz valo io akaratyát, &c.

1 ANNAC okaért méltán büntettettec haſonlatos állatockal, és az kegyetlen állatoknac ſokſágától (méltán) gyötrettec.

Exod: 17. Num: 11. 2 Melly büntetéſnec helyette az te népeddel iól töttél, mikor azoknac az ö kéuánſágoc ſerint, wy izü eledelt, (tudnic illic,) füriet kéſiitettél.

3 Hogy azoc az ö kéuánſágokban az eledeltül meg foztatnánac, azoknac az kic ki küldetnec vala ſiükſéges kéuánſágokért: ezec pedig egy keuetsé a meg fogyátkozuán, wy eledelt kóſtolánac meg.

a: Nėe az Sionnak az Ægyptumbéliekneke és az Izraelitáknac hiſtoriáia. Azt mondgya azért hogy az Ægyptumbéliek meg foztatta az eledelöl is Iſtenmiuel hogy az Izraelitáknac ſiükſégeket latuan vagyoc nem hánya vétſem pedig az kenyernec termeſzet ſzerint való ételſiükſéges kéuánſágát ne gondoltac meg.

4 Mert ſiükſég vala hogy azokra az kic kegyetlenkedtec vala, el táuoztathatlan ſiükſég ſállana, ezeknec pedig ezac meg muttatnéc, az ö ellenſégec mimódon gyötretnénec.

5 Mert mikor ö reáiocziue az oktalan állatoknac kegyetlen haragia, és az ártalmas kigyóknac mardoſáſoc miatt halnának.

6 Nem marada az te haragod ö rajtoc mind végig, hanem hogj meg intetnénec, röuid ideſig háboritatánac meg az ö meg gyógyuláſoknac ielét véuén, à te töruényednec paranczolattyának emlekezetiért.

7 Mert az ki arra néz vala, nem az látott állat által, hanem te általad tartatic vala meg, ki mindeneknec meg tartóia vagy.

8 Es illyen módon el hitetéd az mi ellenſéginckel, hogj te vagj ki meg ſzabaditaſi minden gonoſitól.

9 Mert ezeket az ſáskáknac és legyeknec mardoſáſi ŏltéc meg, és az ŏ életeknec ſemmi oruoſſágát nem találtác, mert méltóc valánac hogy illyen bŭntetéſſel bŭntetténec.

10 Az te fiaidat pedig az mérges kigyóknac fogokis nem győzéc meg, mert más felŏl az te irgalmaſſágod el iŏuén meg gyogyita ŏket.

11 Mert az te beſiédid felŏl való emlekezetért hamar meg gyogyulánac mikor meg mardoſtattac vólna, hogy mélſéges feledekenſégbe búrúluán el ne feletkeznénec az te ió téteménidrŏl.

12 Mert nem az fŭ, ſem az lágyitó ir gyogyitotta meg ŏket, hanem az te beſiéded WRam, mely mindeneket meg gyogyit.

13 Mert te mind az élettel mind az halállal birſi, és te viſiſi az pokolnac kapuiára, és oñét te hozſi viſſia.

14 Ióllehet az ember az ŏ gonoſſágáual meg ŏl. De az ki ment lelket nem hozhattya meg, és az ki vétetett lélec az teſtbe meg tęrien.

15 Az te hatalmad elŏtt pedig ſemmi el nem mehet.

16 Mert az hitetlenec kic tagadgyác vala hogy téged nem eſmérnénec, az te karodnac ereie által meg oſtoroztatánac ſiokatlan esŏckel, kŏ esŏckel, záporockal gyŏtrettec, mellyeket el nem táuoztathatnac vala, és tŭzzel emęztetnec vala meg. Exod:9.

17 Mert az vízen, (mely czudálatos dolog,) mely mindent meg ólt, nagyob hatalma vala az tŭznec, mert ez világis ółtalmazóia az igazaknac.

18 Mert néha meg laſſodic vala az láng hogy meg ne égetné az iſtentelenec ellen boczátot oktalan állatokat, hanem azokat látuán, meg eſmérnéc hogy Iſten itéletitŏl gyŏtretnec.

19 Néha pedig az víz kŏzŏttis felŏttéb geriedez vala, hogy az hamis fŏldnec terméſit meg emęztené.

20 Mellyec helyett az te népedet Angyaloc kenyéréuel táplálad, és ſár adſágnélkŭl kéſiitetet kenyeret adtál nékic, melly minden gyŏnjŏrŭſégre, és minden illendŏ ízre mértekeltethetic vala Pſal:78.

21 Mert az te tŭlŏd adatott állat, az te fiaidhoz való keduedet ielenti vala, miuel hogy az éuŏ embernec kéuánſágának ſiolgáluán, annac az ŏ kéuánſágához ſiabia vala magát.

22 Az hó pedig és az ięgh az tŭzet vgy tartya vala hogy el ne óluadná, hogy eſekbe vennéc, hogy az hóban égŏ tŭz, és az esŏben villamó láng, emęztette vólna meg az ellenſégnec mezeieknec terméſét.

23 Viſiontag vgyan azon tŭz, az ŏ terméſiet ſierint való ereiérŏlis el feletkezet, hogy az igazac tápláltatnánac.

24 Mert az teremtett állat, te néked ki mindeneket teremtettél ſiolgáluán, bŭntetéſre az hmiſſac ellen fel geried, és meg laſsit ió tétemény-

teményre, azokért kic te benned biznac.

25 Annac okaért ackoronnis mindenképpen el formáltatuán, az te ió keduednec (mely mindeneket táplál,) ſiolgál vala, az ſiükölködöknec akarattyoc ſierint.

Deut: 8. Matth: 4. 26 Hogy meg tanúlnác az te fiaid kiket te WRam ſierettél, hogy nem à gyümölczöknec természeti táplállya az embert, hanem az te beſiéded tartya meg azokat kic benned biznac.

27 Mert az mi az tüztöl meg nem eméztetic vala, az napnac fényétöl meg melegitetuén, hamar el oluad vala.

28 Hogy meg tudhatnóc, hogy à napnac fel keleſénec elötte kellene néked hálákat adnunc, és az napnac fel keléſekor kellene néked könyörgenünc.

29 Mert az hálá adatlan embernec reménſége el oluad mint az téli iégh, és el folj, mint à haſiontalan víz.

XVII. *Réſz.*

Az Ægyptumbéli étzakának példáiból bizonyitia meg az Iſtennec bünteteſét.

1 MErt nagyoc az te itéletid és ki mondhatatlanoc, annac okaért az tudatlan lelkec téuelgettenec.

Exod: 10. 2 Mert az hamiſſac mikor azt alîtanác hogy à ſient népen eröt vehetnec, az ſetétſégnec köteleiuel, és az hoſiſiú étzakának békloiual meg ſioritatuán, és házokba rekeztetuén, az te öröc gond viſeléſédtöl meg foztatuán feküttec.

3 Mert mikor azt alîtanác, hogy az ö titkos bünökben az homályos feledekenſégnec paláſtya alatt el fedeztethetnec, el ſiélezténec felötte igen meg rémüluén és látaſockal meg háboritatuan.

4 Mert az mely barlangban valánac, nem óltalmazza vala az meg öket az félelemtöl, hanem környülöc röttentö zörgéſec hallattatnac vala, és ſiomorú látáſoc láttatnac vala ſiralmas ábrazatban.

a: Barlángnac nemeji ak ö teſti bátorſágokat és illyen veleiteſeket hogy ijſten nem látnya öket. vagy az ö házſékokat mellyekben lákac vala.

5 Az tüznec pedig ſemmi ereie világoſſágot nem adhat vala, az czillagoknac fényes lángiokis nem világoſithattyác vala meg azt az étzakát.

6 Hanem láttatic vala nékic félelemmel tellyes valami tüz, és meg röttenuén attól az látáſtól melyre nem nézhetnec vala, az mellyeket látnac vala, azokat gonoſibaknac itélic vala.

7 Es illyen módon haſiontalanoc valánac az ördögi meſterſégnec czufsági, és az keuélyſégnec boſiſiontó kerkedſége, mellel éltec vala az ö bölczeſégekért.

8 Mert az kic azt igéric vala, hogy à félelmet és háborúſágot à meg háborodott embertöl el táuoztattyác, azoc neuetſéges félelemmel gyöttretnec vala.

9 Hogy ha ſemmi háboritó állat öket meg nem röttentette vólnais, mind az által kegyetlen állatoknac mellölöc való el méneſéuel, és kígyóknac tſikorgáſiual gyöttretuén, félrekben meg halnac vala, tagaduán hogy az égetis nem látnác, mely el nem táuoztathatic.

10 Mert félelmes dolog az gonosság, mellyet az ember ö magais kárhoztat, és mindenkor vesiedelemröl gondolkodic, mikor lelki esméretiböl vádoltatic.

11 Mert semmi nem egyęb az félelem, hanem az segitségeknec el fogyása, mellyet az okosság gondolt.

12 [b] Mikor pedig belöl az reménség kitsin, annál inkáb gondollya hogy nem tudgyác okát, az ötet kénzó nyomorusságnac.

13 Azoc pedig az kic azon az el sienuedhetetlen, és az türhetetlen pokolnac barlángiából siármazott érjel vgyan azon egy álmot aluttac.

14 Néha czudálatos látásockal gyöttretnec vala, néha félelemnec miatta el fogyátkoznac vala, mikor ö reáioc hirtelen és váratlan félelem iött vólna.

15 Es illyen módon valaki ott vólna, bę rekeztetuén öriztetic vala vasnélkül való tömlötzben.

16 Mert vagy siántó vetö ember vólna, vagy pastor, vagy puztában való dolgoknac meg sierzöie, környül vétetuén ez el táuoztathatlan siükség alatt feksiic vala.

17 Mert mindnyáián az setétségnec egy lántzáual kötöztettec vala meg.

18 Vagy zúgó sięl, vagy az fáknac sürü ágai között való madaraknac ékes siauoc, vagy à sebessenfolyó vizeknec zúgása.

19 Vagy az le romlott kö siikláknac röttenetes zördülése, vagj az buialkodó oktalan állatoknac láthatatlan futásoc, vagy kegyetlen ordító állatoknac siauoc, vagy à hegyec kebeliben formáltatott zengö sió, azokat félelemmel röttegteti vala.

20 Mert mind az egési világ fénlic vala világossággal, és az ö dolgaiban vala foglalatos.

21 Czac azoknac vala feiec felött nagy étzaka, azoknac az setétségeknec ábrázattya, melyre menendöc valánac. De ök ö magoknac nehezbec valánac az setétségnél.

b: Es vers homalyos, de az értelme ez: hogy az embernec lelki esméreti mennél keuesbe gyötretic, annál inkáb el bizzac magokat az gonosz emberec, és el hisziic hóg nem tudgyac az ö hünöket, mellyec az ö kénoknac okai.

XVIII. *Rész.*

Az Izrelitáknac az Ægyptumban valo világossagokrol, és az istenteleneknec elsö fülötteknec halálokrol sol.

1 AZ te sientidnec pedig világosság vala, kiknec siauokat azoc haluán, ábrazattyokat nem látuán, bódogoknac mondgyác vala öket, hogy azokat nem sienuednéc. Exod: 10.

2 Hogy pedig nékic nem ártanánac holott bosisiúsággal illettettec vólna, nékic hálákat adnac vala, és hogy vęlec ellenkeztec vólna, annac boczánattyát kéric vala.

3 Azoc helyett adtác nékic tüzzel langalló osilopot, melly az ö vtoknac mellyet nem tudnac vala, vezęre lenne, és az ö nagy búdosásoknac ártalomnélkül való napia. Exod: 13.

4 Mert amazoc méltóc valánac, hogy meg foztatnánac az világos-

világoſſágtól és az ſetétſégben őriztetnénec, kic az te fiaidat bę zárolua tartottac vala,kic általà tőrüéhec maculanélkül való világoſſága adandó vala ez világnac.

5 És mikor arról tanáczot tartottác vólna,hogy az te ſienteidnec magzattyokat meg ölnéc,és egy azoc kőzzül ki vértetet vólna,és az után meg tartatott vólna azoknac meg bűntetéſekre:te őket meg foztottad az ő magzattyoknac ſokſágától , és az nagy vízben őket mind éggyűt el vezetted.

6 Az az étzaka az mi eleinknec előſiőr meg ielentetet vólt, hogy meg tuduán bizonnyal mitſoda igéreteknec hittec vólna , bátorſágos ſiiuel lennénec.

7 Es illyen módon az te néped meg látta , mind az igazaknac ſiabaduláſokat, mind az ő ellenſégeknec veſſedelmét.

8 Mert miképpen hogy az mi ellenſéginken boſiſiút állottál, azonképpen minket ſiolituan meg ditsőitettél.

9 Mert az iámboroknac ſient fiai , titkon áldoztac vala , és egyenlő akaratból illyen iſtenes tőrüént rendeltec vala , hogy az ſientec egyenlő képpen vgyan azon ióban és gonoſiban réſieſſec lennénec,az atyáknac Iſteni diczéreteket énekeluén.

10 Zeng vala pedig az ellenſégnec értelemnélkül való ſiaua, és az ſiró gyermekeknec könyőrületes ſiauoc mindenőt hallatic vala.

11 Az ſiólga és az WR, mind egy bűntetéſſel bűntettettec,és az kőz ember az királlyal éggyűt vgyan azont ſienuedte. Exod: 21.

12 Es egyenlő ſiiuel mindnyáján az halált mikor kéuánnác, ſiántalan ſoc halottyoc vala,hogj az élőc nem vólnánac elegec az hóltaknac temetéſekre , mikor egy ſiem pillantásban az ő drága maguoc meg hólt vólna.

13 Mert az kic nem hiſinec vala ſemmit az őrdőgi tudománnac miatta, az ő első ſiülőtteknec halálokban meg vallác,hogy à nép, Iſten fia vólna.

14 Mert mikor az czendeſſég mindeneket el foglalt vólna,és az étzakának fele el múlt vólna.

15 Az te Mindenható beſiéded menyből, az királi ſiękből mint egy erős hadokozó az veſiedelmes földre alá iőue.

26 Az te bizonyos parantſolatodat mint egj eles fegyuert hordozuán,minedneket halállal meg tőlté , egy felől az ęget éruén, más felől à földőn iáruán.

17 Ackor nagy hirtelen nehéz álmoknac lárálijs őket meg háboritác , és váratlan félelmec vőuéc őket környül.

18 Es némelly másutt hólt eleuenen el nyúluán,meg ielenti vala miért halna meg.

19 Mert az álmoc mellyec őket meg háboritottác vala , ezt nékic elein meg ielentettéc vala, hogy meg ne halnánac nem tuduán miért bűntettetnénec.

20 Az

Num: 14. 20 Az igazakonnis ióllehet esett néha az halálnac kéſérteti, és az ſokáſág közzül ſokan le vágattattac az puztában : De az à harag nem ſoc ideîg tartott.

d: Aaron papériul. 21 Mert ſietuén az ártatlan férfiu d az ő ſiolgálattyának fegyueriuel, imádſággal és engeztelő füſtöléſſel, ellene állot az haragnac, és véget veté az veſiedelemnec, meg ielentuén hogy ő te ſiolgád vólna.

22 Mert meg győzé azt az puztitót nem teſti erőuel, nem fegyuernec ereiéuel, hanem beſiéddel győzé meg az boſiſiú állót, az atyáknac tött eskőuéſről és ſiöuetſégről meg emlekezuén.

23 Mert mikor ſokan halua eſſec vólna immár egy máſra, ő közbe áluán az haragot el metzé, és az élőknec útokat el válaztá.

24 Mert az egéſi papi öltözet rayta vala az bokáig való köntösön felől, és az atyáknac ditsőſégec, négy renduel való drága kőuekben, és az ő feiénec Coronáiában, az te ditsőſéges neued.

25 Ezeknec engede az puztitó, és ezektől röttene el. Mert czac annac az haragnac kéſértete elég vala nékic.

XIX. *Réſz.*

Az Ægyptombélieknec az veres tengerbe való veſzedelmekről, és az Sidóknac abból való meg ſabadulaſokról ſól.

1 AZ iſtenteleneket pedig az harag minden kemélléſnélkül kőueté mind végig, úgy mint kiknec gonoſſágokat elein meg látta vala.

2 Hogy az kiket békeſéggel el boczáttac vala, és à kiket nagy ſiorgalmatoſſággal kőuettec vala, azt meg bánuán, eſmét őket meg kergetnéc.

3 Mert mikor még kéſergenénec, és az halottaknac koporſóióknál iaygatnánac, más bolondſágot gondolánac, hogy az kiket könyörgéſſel küldöttec vala ki, azokat úgy mint el ſiökötteket meg kergetnéc. Exod: 13.

4 Mert vonſia vala őket ez végre az ő büntetéſeknec méltó ſiük ſége, mely azok at el feleitette vala vęlec à mellyec az előtt löttec vala, hogj azokban à kénokbã ſienuednéc az vtólſó büntetéſt.

5 Es az te néped az ő vélekedéſec kiuől való úton menne által, azoc pedig wy halálnac neméuel veſinénec.

6 Mert minden teremtett állatoc az ő nemec ſierint, az te tüled rendeltetett tiztekben el iár uán, hogy az te fiaid minden ártalom néikül meg tartatnánac, vijonnan más ábrazatba öltöznec vala.

7 Az felhő fedezi vala à tábort, Exod: 41. és az mely föld az előtt az viztől el foglaltattatot vala, ſiárazon lát tatéc, az veres tengerből ſiép út, és zöldellő mező à kegyetlen haboc közzül.

8 Mellyen az egéſi nép által méne, azoc tudni illic kic az te kezed által meg óltalmaztatuán az te czudaidat láttac.

9 Mert

9 Mert mint az louac vgy nyeritettec, és az bárányoknac módgyoc ſierint vgrandoztac, tégedet W Ram ſiabaditónac énekeluén.

10 Mert meg emlekeztec vala az ő ſiánki vetéſeknec heljén lőtt dolgokról, mimódon az oktalan állatoknac ſiaporodáſoc helyett az főld legyeket teremtett vólna, és az halac helyett az folyó víz békákat adott vólna.

Exod: 8.

11 Az vtán pedig látánac wy madaraknac ſiaporodáſát, mikor az ő kéuánſágokról el vonattatuán gjőnyőrűſéges étkeket kéuántac vólna.

Exod 16.

12 Mert az ő vigaztaláſokra az tengerből fűriec iőuénec fel.

13 Es ezec ez büntetéſec ſiállánac az bűnősőkre, nem elől való ieleknélkűl, tudni illic villamáſoknélkűl; mellyeket méltán ſienuednec vala az ő gonoſſágokért, mert az iőuéuenyekhőz nagy gyűlőſéggel valánac.

14 Mert némellyec az eſméretlen embereket, mikor hozzáioc mentec vólna, nem fogadgyác vala bę, némellyec pedig az iól tőtt iőuéuenyeket rabocká téſſic vala.

15 Nem czac ezt miuelic vala pedig, hanem ha valaki meg látogattais őket (azokatis embertelenűl fogadtác,) mert minden iőueuényeket gyűlőſégeſen fogadnac vala.

16 Némellyec pedig minec vtánna valakiket őrőmmel fogadtác vólna, és vgyan azon tőruénnec táſaſágába fogadtac vólna, nagy munkáual győtrőttec azokat.

17 Annac okaért vakſággalis meg verettettec, mint régen az igaznac aytaiánál, mikor temérdeg ſetétſéggel kőrnyűl vétettec vala, kiki mind az ő házánac aytáiát kereſi vala.

Gen: 19.

18 Mert az éltető állatoc ő magokban el változtattac, mint az Orgonában az zengéſnec minęműſége el változtatic, noha az zengéſec vgyan meg maradnac: mellyet eſſűnkbe vehetűnc az meg lőtt dolgoknac ſiorgalmatos meg gondoláſából.

19 Mert az főldi állatoc vizi állatocká változnac vala, és az vízben vſió állatoc az főldőn iárnac vala.

20 Az tűz meg nem emlekezuén az ő ereiéről, az vízben hatalmas vala, és az viz az ő meg óltó terméſietiről el feletkezic vala.

21 Az láng ez ellen viſiontag az romlandóſágra haylandó állatoknac teſteket meg nem emézti vala, mikor abban iárnánac, ſem pedig az ięghőz haſonló és oluadáſra haylandó drágalatos eledelnec nemét, meg nem oluaztyác vala.[a]

22 Mert mindenekben W ram az te népedet fel magaztaltad, diczőſéggel meg ékeſitetted, és ſoha meg nem vtáltad őket, hogy mindenkor és mindenűt vęlec nem lőttél vólna.

[a] Az Mannaról ſzól, melly az tűznél meg nem oluadot, noha az napnac mélege azt meg oluaztotta.

Az bölczeſégről valo könyvnec vége.

IESVSNAC

IESVSNAC SIRACH FIANAC BÖLTSESEGE.

Ez Kônyuis nintſen Sidoiül, hanem czac Görögül.

ELŐL IARO BESzED.

1. EZ IESVS, Sirach fia vólt, ki vgyan IESVS neuö embernec vnokáia vala.

2 Ez pedig az vtólſo ŭdökben ęlt, az rabſágnac, [a] és az népnec háza iöuetelénec vtánna, és közel mind az Prophetáknac vtánnoc ęlt.

3 Az ö nagy apia pedig Ieſus à miképpen ö magais bizonittya, à Sidóc között igen ſereny, és eſies ember vólt.

4 Ki nem czac az ö elötte való ęrtelmes embereknec bölts beſiédit ſiedegette egybe, hanem męg ö magais ſokákat kéualképpen, és haſinoſon ſióllot, mellyec tudománnyal, és böltſeſéggel rakuac vóltanac.

5 Mikoron annac okaért ez könyuet elöſier ez Ieſus, nagy réſiéböl öſiue ſiedegetue hagyuán, meg hólt vólna: ez Sirach ö vtánna eſmét elö véuén az ö tulay don fiánac az Ieſuſnac hagyá azt.

6 Es ez azont elö véuén, ſiépen mind egj egéſi könywbe rendelé, és a zt böltſeſégnec euezé, az ö maga attyánac, és nagy attyánakis neuéröl, hogy az böltſeſégnec neuéuel az halgatónac ſiándokát és ſierelmét ez könyw felöl való gondolkodáſra édeſgetné.

7 Annakokaért ez könyw eſieſſégnec beſiédit, homályos meſéhöz illendö, és bölts mondáſokat foglal bę; és mind kéuálképpen való, régi, és Iſtenes hiſtoriákat, azokról kic Iſtennec keduében vóltanac, ſ-mind pedig az ö könyörgéſét és Iſteni ditſéretit.

8 Annac felötte minęmö ió tétemenyeckel méltoztatta Iſten az ö népét, és viſiontag minęmö gonoſiockal töltötte meg azoknac ellenſégeket.

9 [b] Sálomonnac köuetöie vólt ez Ieſus, ki annál nem aláb valónac eſmértetet lenni az böltſeſégben és tudománban, kinél valóſággal ſoc fęle tudomány vólt, és böltſnekis neueztetet.

[a] Erti az Babyloniabéli rabſágot.

[b] Tremellius igy fordittya. Nem keuesbe vagy nem külömbē igyekezuén az ö bölcſeſéget ki ielenteni mint Sálomon, mert Iſten mondgya hogy bölcſeſéggel haſonló Sálomonhoz nem vólt ſenki.

AZ IE-

AZ IESVSNAC, SIRACH FIANAC, ELŐL IARO BESZEDE.

SOC, es nagy dolgoc adattattanac mi nékünc az tőruéń által, az prophetác által, es ezec vtán valóc által, melly dologra nézue az Izraelnec méltán tulaydonitatic, az tudománac, es az bőltseségnec nagy ditséreti.

2 Mellyekből nem tsac az oluasóknac kel bőltseknec es tudósoknac lenniec, hanem annac felőtte ezeknec sorgalmatos oluasói az idegeneknekis mind besiédeckel, mind irásockal hasinosoc lehetnec.

3 Az én nagy attyámis azért, minec vtánna nagy soc ideig foglalatos vólt vólna, az tőruéńnec es az Prophetaknac, es az atyáktól irt egyęb kőńueknec oluasásában, es azokban való maga gya korlása által, mikoron nagy elő menetelt nyert vólna: haila őis erre, hogy valamit az tudomáńra es bőltseségre valót irna.

4 Hogy az tanuságban munkal kodóc, es az kic magokat ezeknec tanulására adtác vólna, mégis iobban őregbülnénec, az életnec tőruéń sierint váló rendelésében.

5 Titeket annac okaért intlec, hogy ezeket ió akarattal es figyel metessen oluassátoc, mi nékünc ha valahól az magyarázatnac munkaiában valami igéknec ereiét nem találtuc ki mondani.

6 Mert vgyan azon egy ígéknec nem azon ereiec vagyon, mikor Sidoúl mongyacki, es mikor más nyelwre fordittyác.

7 Nem tsac ezec pedig, hanem męg egyebekis, mint az tőruéń, es az Prophetác, egyęb kőnyuekis nagyual külőmbőznec, mikor az ő nyelueken mondatnac ki.

8 Mert Euergetes királnac birodalmánac harmintz nyóltzadic esitendeiében, mikor mentem vólna Aegyptumba, es ott valami ideig lakozuán találkoztam vólna ez nagy bőlts kőnywre: felőtte siükségesnec itelém lenni, hogy valami munkát, es fáradságot tennéc az kőnywnec más nyelwre való forditásában.

9 Annac okaért az időben, soc vigyázasockal es minden igyekezettel azon vóltam, hogy az kőnyuet véghőz viuén ki botsátanám, hogy az kic az siánkiuetésben tanulni akarnác, elősier ió erkőltsre tanitatuán, az Istennec tőruénye sierint élnénec.

ELSŐ RESz. 3

Magaztallya Syrách az Istenben való bőltseséget, melynec, azt mondgya hogy soha senki végére nem meheret es nem mehet Az vtan ſol, az Istentől embereckel kőzelittert bőltseségről, melliet helheztet az isten beſédében, annac meg tartásában, es az igaz isteni félelemben.

MInden Bŏltſeſég az WRtól ſiármazic,es ŏ nálá vagyon mind ŏrŏcké.

2 Az tengernec fŏuényét,es az eſsŏnec tseppit,és az idŏnec napiait kitsoda ſiámlálhatna meg.

3 Az Eegnec magaſságát, és az bŏltſeſéget kitſoda viſgalhatna meg?

4 Mindeneknél eléb teremtetet az bŏltſeſég,és az eſieſségnee ęrtelme ŏrŏktŭl foguán való

5 Az bŏltseſégnec kút feie az magaſságban lakó Iſtennec beſiéde,és annac vtai az ŏ ŏrŏcké való parantsolati.

6 Az bŏltseſégnec gyŏkere kinec ielentetet meg, és az ŏ eſies dolgainac ki ment végére?

7 Egy az bŏlts, felŏtte igen betsŭlletes,ki az ŏ királi ſiękiben ŭl.

8 Az WR: ŏ teremtette azt, tudta,es elŏ ſiámlálta azt.

9 Es ki ŏntŏtte azt minden ŏ teremtet állatira, és minden teſtre, az ŏ aiándékozáſa ſierint,es adta azt,az ŏtet ſieretŏknec.

10 Az WRnac félelme ditsŏſég,ditsekedés, ŏrŏm, és vigaſágnac Coronáia?

11 Az WRnac félelme gyŏnyŏrkŏtteti az ſiiuet,es ſierez vigaſágot, ŏrŏmet, es hoſſiú életet.

12 Az Iſten félŏnec iól léſien dólga mind végiglen,és az ŏ halálánac napián meg áldatic ŏ.

13 Az bŏltseſégnec kezdeti félni az WRat: ez vagyon az hiuekuel, es annyoc méhében ŏ vęlec teremtetet.

14 Az bŏltseſégnec tellyes vólta,félni az WRat:mert meg réſiegiti azokat az ŏ gyŭmŏltséuel.

15 Minden ŏ házokat meg tŏlti,kéuánatos marháckal, es pintzéiéket az ŏ gyŭmŏltséuel.

16 Mindenic pedig Iſtennec aiándoka, es haſinos az békeſégre.

17 Az bŏltseſégnec Coronáia félni az Wrat:melly nemz béke ſéget, es iduŏſſéges egeſſéget, mert az ditsekedéſt meg ŏregbiti az ŏtet ſieretŏknec.

18 Az bŏltseſég, tudománt és ęrtelmes tanuſágot ád bŏſéggel és fel magaztallya azoknac ditsekedéſeket az kic ſieretic ŏtet.

19 Az bŏltseſégnec gyŏkere, félni az wrat,es az ŏ ágai,hoſſiú életnec(ágai).

20 Az WRnac félelme el ŭzi az bŭnŏket, es mig az meg marad nálunc, el fordittya az haragot.

21 Az haragos férfiu igaznac nem mondattathatic, mert az ŏ haragia romláſára vagyon néki.

22 Az tŭrŏ terméſietŭ ember, ideig békeſéges tŭrŏ, és az vtán néki ŏrŏme léſien.

23 Ideig el titkollya az ŏ beſiédit, es ſokaknac aiakai beſiéllic

lic az ö ęrtelmes eſieſſégét.
24 Böltseſégnec kéntseiben vadnac az ſiep ékes mondáſoc, de vtállatoſſágára vagyon az bünöſnec az Iſteni félelem.
25 Ha kéuánſi böltseſéget, tarcz meg az parantsolatokat, es az WR te néked azt meg adgya.
26 Mert böltseſég es tudomáń az Iſtennec félelme, és kedues ö nála az hüt, es az ſielidſég.
27 Ne kételkedgyél az Wrnac félelmébe, mikoron ſiükölködöl, es ne iárúly ö hozzá kettös ſiiuel.
28 Ne ſiabiad magadat az embereknec beſiédekhöz, és az te aiakidhoz ne ragazkodgyál.
29 Ne magaztald fel tenen magadat, hogy meg eſuén ne hozz az te életedre gyalázatot.
30 Es meg ielentse az WR minden te titkaídat, es az gyülekezetnec közepette meg alázzon tégedet.
31 Miuel hogy nem iárúltál valóſággál az WRnac félelmére, hanem az te elméd álnokſággal vólt tellyes.

II. Réſz.

Az Iſten ſolgái niomoruſág es kereſt alá vettettenec, mellyet meg kell gyözni bekeſéges türéſſel, Iſtenben való bizodalommal es reménſéggel, &c.

1 FIam, ha az WRnac akarſi ſiolgálni, kéſiicz magadat az kéſértethöz.
2 Kéſiicz hozzá az te ſiiuedet, es türy, es az háboruſágnac ideién ne félly.
3 Ragazkodgyál ahoz és el ne ſiakadgy hogy öregbedgyel mind az te végediglen.
4 Valami ið te reád, vedd el öröméſt, es az te meg alázaſodnac el változáſát reméllyed hoſiſiu türéſſel, bátor elméuel.
5 Mert miképen tüzzel probáltatic meg az arany, vgy az kedues emberec az nyomoruſágnac kementzéiében.
6 Higy ö néki, és fel véſien tégedet, Igaſſágnac vtain iáry, es reménſégedet veſied ö benne.
7 Kic félitec az wrát, higgyétec ö néki; es el nem vęſi az ti iutalmatoc.
8 Valakic félitec az Wrat, reménſégtec légyen az ióc felöl; es az öröcké valóſágnac, es irgal maſſágnac öröme felöl.
9 Kic félitec az Wrat, váriátoc az ö irgalmaſſágát, es el ne haiollyatoc, hogy el ne eſſetec.
10 Tekintsétec az régi idökre, es láſſátoc meg.
11 Vallion ſ. kitsoda ſiégyenült meg, az ki az WRban bizott?
12 Auagy kitsoda hagyatot el, az ki az ö félelmében meg maradott. Auagy kitsoda hijtta ötet ſegitségre, es meg vtáltatott ö töle?
13 Mert kegyes es irgalmas az WR, nagy türö, es gazdag irgalmaſſággal, meg botſáttya az bünöket es meg tart az nyomoruſágnac ideién.
14 Iay az félelmes ſiiueknec, az reſt kezeknec, es kęt vtra ménö nec.
15 Iay az reſt ſiiwnec, mert nem

hiſien,es az okaért meg nem óltalmaztatic.

16 Iayti néktec kic el veztettétec az békeſéges türéſt.

17 Vallyon ſ.mit tselekedtec mikoron meg látogat az WR.

18 Az kic félic az WRat, nem kételkednec az ő beſiédiben, és az kic ſieretic ötet, megtartyác az ő vtait.

19 Az kic félic az WRat,kereſic ezt, mi módon leheſſenec ő nála kedueſec

20 Es az kic ſieretic ötet, bę tellyeſednec az ő töruéniuel.

21 Az kic félic az WRat meg tiztittyác az ő ſiueket, és ő elötte meg alázzac magokat.

22 Monduán: eſsünc inkáb az Iſten kezébe,hogy nem emberec kezében.

23 Mert melly nagy az ő felſeges vólta, ollyan nagy az ő irgalmaſságais.

III. Réſz.

Inti az magzatokat hogy az ő atyokat annyokat tiztellyé-, nekiec engedelmeſec legyenec,es fűkſégekben ſegéllyéc. Es meg tilt elmente felől való dolgoknac viſgalaſáról.

1 ENgemet atyátokat halgaſátoc fiaim, es vgy tselekedgyetec hogy iduözülheſſetec.

2 Mert az WR ditsöſéget adot az atyának, hogy fellyeb való légyen az fiaknál; es az anyának itéletit meg erösitette az fiakon.

3 Az ki tizteli az attyát, meg tiztitatic az bünböl:

4 Es az ki tizteſéget talaydonit az ő annyának, haſonló ához, az ki kéntset gyuytt.

5 Az ki tizteli az attyát, iöuendöbe örüll öis az ő fiainac, es az ő könyörgéſének napián meg halgattatic.

6 Az ki tizteſſéget tulaydonit attyának,hoſſiu életü léſien, és á ki az WRat halgattya, az ő annyát meg vidamittya.

7 Az ki féli az WRat tizteli az attyát, es mint Wrainac ſiolgál azoknac kic ſiültéc ötet.

8 Tselekedeteduel es beſiéddel tiztellyed az te attyádat es anyádat, hogy ſiállyon te reád az emberektül áldás:

9 Mert az atyáknac áldáſa meg erösiti az fiaknac házokat, az anyának pediglen átka, ki rontya męg az fundamentomátis.

10 Ne ditsekedgyél az te atyádnac gyalázattyával: mert nem ditséretedre vagyon néked az te atyádnac ſiidalma.

11 Mert az ember ditséretet talál az ő attyának tizteletiböl, és ſiidalmára vagyon az fiaknac az gyalázatos anya.

12 Fiam, fel ſegéllyed vénſégében az te atyádat, es bánattal ne illeſſed ötet az te életedben.

13 Es ha valamikor meg fogyátkozic értelmében, meg botsáſd néki,es éktelenſéggel ne terheld ötet:hanem tizteſſéget tégy minden erödböl.

14 Mert az te atyádhoz való irgalmaſſág el nem feleytetic: hanem az bünöc ellen,az te házadnac támaſiſia léſien.

15 Az

15 Az te nyomoruſágodnac ideién, meg emlekezic te róllad, es miképpen tizta meleg idő által az iég el oluaztatic. Igy az te bűneid el oluadnac.

16 Ollyan mint az káromló, valaki el hadgya az ő attyát, es mint az Wrtól meg átkoztatott, az ki haragra ingerli az ő annyát.

Mint az alázatoſſagra vagy ſzeledſegre es meg tilt az mi erőnc es értelmünc felől valo dolgoknac vijgalaſatul.

17 „ Fiam, az te dólgaidat ſzelidden vigyed véghöz, es az tőkéllettes ember előtt bőtsős léſſeſi.

18 Mennél nagyob vagy, annál inkáb meg alázzad magadat, és az Wr előtt találſz (kedueſſéget).

19 Sokan vadnac fel látóc, es felettéb ditsekedőc; de az alázatoſoknac ielentetnec meg à titkoc: mert nagy az Wrnac hatalma, de az alázatoſoktól veſtē ditſéretet.

Deut. 29.

20 Az te elmédet fellül haladó dólgokat ne viſgallyad vakmeröképpen, és az te erődnél nagyobbakról ne tudakozzál bolondúl: à mellyec parantsol tattanac te néked, azokról ſzentül gondolkodgyál.

21 Mert nem ſzükſég te néked hogy az titkokat által láſſad ſzemeiddel.

22 Hogy bőuölködőc legyenec az te beſzédid, ebben nyughatatlanúl ne munkalkodgyál.

23 Mert többec mutattattanac meg néked, hogy nem mint az emberi elme bę foghatná.

24 Sokakat el hitetet az ő magoc feletteb és hiába való vélekedéſe, és az hiába való vélekedés meg erőtelenitette azoknac gondolattyokat. Ha ſzemed fénye nem léſſen, ſzükölködől világoſſágnélkül, ha azért tudatlan vagy valamiben, ne hirdeſſed azt.

25 Az keméń ſziw végezetre gonoſziúl iár. és à ki ſzereti az veſzedelmet abban léſzen el veſzéſe.

26 Az keméń ſziw, meg nehezitetic nehez munkáual, es az gonoſz ember eggyic bűnt az máſikra rakia.

27 Mikoron az keuélre nyomoruſág ſzál, nintſen meg gyogyulása, az ő vtai giökereſtől ki ſzaggat tatnac, mert Iſtentelenſégnec plántáia gyökerezet meg ő beńe.

28 Az értelmeſnec ſziue gondolkodic az bölts mondáſokról, és ez ſęle halgatónac fülét kéuánnya az bölts.

29 Az lángazó tűzet meg óltya az viz, es az ki ió téteméńuel irgalmas, meg tiztîtatic az bűntől.

30 Mert az WR, ki meg fizeti az irgalmaſſágnac tselekedetit, végre meg emlekezic az ollyanról, hogy az romláſnac ideién támazt találljon.

IIII. Réſz.

Int az ſegény nyomoruló ſzükölködőuel való io tétemenre az bőſzüſég fennedet emberéknec, áruáknac es őzuegyeknec ſegéllesékre.

1 Fiam, az ſiegéntül meg ne vonnyad az eledelt, és az ſzükölködő ſzemeket ne legeltesd ſoc ideig reménſéggel.

2 Az ehező lelket ne illeſſed keſerűſéggel, es ſenkit egy napról máſra ne vontaſs az ő ſzükſégekben.

3 Az meg keſeredett ſziuet iobban meg ne háborits, és az mit

az ſiŭkŏlkŏdŏnec akarſi adni, ne halogaſd.

4 Az kŏnyŏrgŏ nyomorúltat meg ne veſſed, es az te ortzádat el ne fordiczad az ſiegéntŭl.

5 Az ſiŭkŏlkŏdŏtŭl el ne fordiczad ſiemedet, és valakinec okot ne adgy arra hogy néked gonozt kéuánnyon.

6 Mert à ki tégedet meg átkozna kéſerŭſégbŏl, annac kŏnyŏrgéſét meg halgattya az à ki teremtette ŏtet.

7 Baráttya légy az gyŭlekezetnec, es az méltoſágos elŏtt, le hay tſad az te feiedet.

8 Forditſad az te fŭledet ŏrŏmeſt az ſiegénhŏz, és felely ŏ néki ſieliden, békeſéges beſiéddel.

9 Szabadits meg azt, az ki boſzſzuſágot ſzenued, az boſzſzu téuŏnec kezébŏl, és ne légy félelmes elméuel mikoron itélſz.

10 Légy az áruaknac attyoc gyalánt, es férie gyalánt az áruaknac annyánac.

11 Ecképpen léſzeſz vgy mint fia az magaſſágos Iſtennec, es ſzeret tégedet inkáb az te anyádnál.

12 [a] Az bŏltſeſég fel magaztallya az ŏ fiait; es azokat ŏlelgeti az kic kereſic ŏtet.

13 Az ki ſzereti azt, ſzereti az életet, és az kic reggel mennec ahoz, ŏrŏmmel bę tellyeſednec.

14 Az ki meg tartya azt, à ditsŏſégnec ŏrŏkſégét véſzi, és az életnec valamelly nemét válaztya magánac, azt az WR ſzerentſéſſé téſzi.

15 Az kic ſzolgálnac annac, ſzolgálnac az Szentnec, mert az kic azt ſzeretic, ſzereti az WR azokat.

16 Az ki enged annac, itélŏie léſzen népeknec, és az ki figyelmezic àhoz, bátorſágoſon lakozic.

17 Ha hiend annac, ŏrŏkŏſe léſien annac, es az ŏrŏkſégben meg marad annac maradéka.

18 Mert ióllehet elŏſier ezzel verſenkedic.

19 Es félelmet ſ-rettegéſt hoz ŏ reáia, es gyŏtri ŏtet az ŏ fegyelméuel, mig nem bizonyos léſien az ŏ ſiiueknec tŏkélleteſſégében, es meg kéſértendi ŏtet az ŏ tŏruényében.

20 De az vtán eſmét meg tęr ŏ hozzáia egyeneſſen, es meg vidamittya ŏtet.

21 Meg ielentuén néki az ŏ titkos dólgait.

22 Hogy ha el téueledendic az, el hadgya ŏtet, es adgya ŏtet az ŏ veſielyénec hatalmában.

23 Meg tarts az alkolmatoſſágot, es óltalmazd magad az gonoztól.

24 [b] Es az ſiemérmeſſéget hátra hadgyad, mikor az te életednec ártatlanſágáról kell ſiólnod.

25 Mert vagyon bŭn hozó ſiemérmeſſég, es vagyon diczéretetelis es kedues ſiemérmeſſég.

26 Senki ſiemélyénec ne keduezz az te lelkednec káráual, és azt ne tiztellyed az te romláſodra.

27 Ne fogd meg à te beſiédedet, az ió alkolmatoſſágnac ideién.

28 Es el ne titkold az te bŏltſeſégedet, hogy iónac láttaſſal.

29 Mert

a: Az bŏltſeſéget ditſéri, es annac nagy haſznait mongya meg.

b: Nom kell embernec ſzemermeſnec lẽni az ó artatlanſaganac oltalmazaſaban. az itelet ben az igaſſagnac meg mondaſaban, à bŭnnec meg vallaſaban. Iollehet à beſzedben valo vakmerŏſegis nem io.

29 Mert az beſiédből eſmértetic meg az böltſeſég, és az tudomán az nyelwnec igéiéből.

30 Ne ſióly ellene az igaſſágnac ſemmiképpen, hogy az te hazug tudatlanſágodnac ſiégyenét ne vallyad.

31 Ne ſiégyenlyed meg vallani az te bűnödet, es ne tilts meg az folyo viznec alá folyáſát.

32 Ne botſáld magadat egy bolond aláis, es az hatalmaſnac t emélyét ne nézzed.

33 Mind halálig viaskodgyál az igaſſágért, es az WR Iten hartzol te érötted.

34 Ne légy meréſi az te nyelueddel, ſe pedig reſt, es laſſú ne légyaz te dólgaidban.

35 Ne légj olljan mint az oroſláń à te házadnál, es óktalanúl ne kegyetlenkedgyel házad népe ellen.

36 Ne legyen à te kezed ki nyuyt ua az el vetelre, az adáſra pedig len öſſue vont.

V. Réſz.

Fedi azokat az kic bizonac gazdagſagokban, az kic élnec az S kénſigoc ferint tetti bizonſagban, es az Wrnac hoſſu ideig való kegyelmes türeſi b ſi alkolmatoſagot velnec az bűnre es iſtri ezekert az meg térelre.

1 NE támaſzkodgyál az te gazdagſágodhoz, es ne mongyad azt: elég vagyon énnékem életemre való.

2 Ne üzzed az te akaratodnac kéuánſágát, es az te eröder, hogy az te ſiuednec útaiban iáry.

3 Ne mongyad azt: kitſoda vólna nékem birám az én ezelekedetimért? mert az WR bizonyára boſſiut áll te raytad.

4 Ne mond; bünt töttem vala, vallyon ſ-mit ſoda bántáſom vólt én nékem? mert az WR hoſſiu türö es ſemmiképen büntetetlen nem hágy.

5 Az megbotſátáſſal el ne hidgyed magadat, hogy az bűnöket egy máſra rakiad.

6 Es ne mondgyad: az ö könyörületeſſége nág: az én bűneimnec ſokſágát meg botſáttya nékem.

7 Mert ſiirtén ollyan gjors az ö haragia, mint az ö boſſiu alláſa: de à bűnöſökre ſáll az ö haragia.

8 Ne halogyſd az Wrhoz való meg téréſedet, es egy napról máſra ne vontaſſad.

9 Mert hertelenſéggel el iö az WRnac haragia, mellyel meg rontatol, mikoron arról nem gondolkodnál, es az boſſiu állásnac ideien el veſſi.

10 Ne bizzál az hamiſſan gyuytet pénzedhöz: mert ſemmit nem ſegîtenec az melly napon az boſſiu állás el iö.

a: Tanittya az embernec nyeluet beſzédben való tökelleteſſegre, ſzé ed ſeleiere vagy ha'gatára, karhoz attya az tökelletlenſeget az beſzédben es à jondorlaſt.

11 Ne ingadozz minden ſiélre, és ne indúlly el minden vton, mint à két nyelue gonoſi ember.

12 Légy állhatatos az te bizonyos értelmedben, es légyen az te beſiéded.

13 Légy gyors az iónac halláſára, es légyen igaſſággal à te életed es nág ſzelédſeggel adgy feleletet.

14 Ha böltſeſég vagyon te nálad, felely meg az te fele barátodnac, ha pedig nintſen, à te kezed à te ſiádon állyon

15 Vagy ditſéret vagy gyalázat köueti az ſiólást, es az embernec nyelue önön magánac (gyakorta) romláſára vagyon.

16 Ne hiuattaſſál fondorlónac, és az te nyelued ne leſeskedgyéc.

17 Mert mint az lopót nagy gyalázat kõueti, azonképpen az két nyeluõt igen gonoſi kárhoztatás kõueti.

18 Semmi dologban, vagy kitsiñ ben vagy nagyban tudatlan ne légy.

VI. Réſz.

Int arra hogy az ember ne fuual kedgyec fel, es ne hidgye el magát, az õ maga tanácſaual, hanem magnac ioc ió akaro barátokat kerezzen es azoc kõzt az kit meg kéſért ió akaróianac lenni, annac tanácſaual éllyen. De azt mondgya hogy felõtte nagy valogatas vagyon azoc kõzt akic baratsunknac tarsyac magócat. Az vtan int az bõltſeſegnec nagy ſorgalmatoſſaggal való kezeſeſe-ãe.

1 LEg fõképpen meg lásd hogy barátſágos emberbõl ellenſég ne légy, mert ez gonoſi nęw ſiégyennec, es gyalázatnac õrõkſégét véſſi, mint az két nyeluõ bũnõs, ſiidalmát veſien.

2 Ne fuualkodgyál fel az te elmédnec tanátsában, hogy ide ſ-touá ne fuſſon (mint az bika) az te elméd.

3 Es az te fádnac gyenge leueleit meg ne emésſie, es el veſieſſe az te gyũmõltsõdet, és te magadat vgy hadgyon mint egy aſſiu fát.

4 Mert az gonoſi tanáts el vezti az õ gazdáiát, és az õ ellenſéginec tsufiáuá téſſi azt.

5 Az gyõnyõruſéges beſiéd, meg ſokaſittya az barátſágos embereket, és az ékes beſiédũ nyelw, ſokáknac édes beſiédeket hozzáia haitya.

6 Azon igyekezzél hogy ſoc ió akaróid legyenec, az te tanátsoſod pedig ezer közzül egy légyen.

7 Ha barátot akarſi ſierezni meg kéſértet embert ſierezz, és hamar ne bizzad magadat reáia.

8 Mert vagyon olly barátod ió ſierentſénec ideién, ki nem marad meg veled az te nyomoruſágodnac ideién.

9 Lehet olly barátodis ki ellenſégeddé válic, és egybe veſiéſnec ideién az te gyalázatodat ki mondgya.

10 Ismét vagyon aztalnál való barátod, ki meg nem marad az te nyomoruſágodnac ideién.

11 De az te ió ſierentſédben ollyan léſſen, mint te, és az te barátiddal nagy ſiabadſággal nyáiaſkodic.

12 Ha pedig meg aláztatol, te ellened támad, és az te ortzád elõtt el rõyti magát.

13 Ellenſégidtõl magadat meg óijad, es barátidtólis meg óijad magadat.

14 Embernec hiw baráttya erõs óltalom, mellyet valaki meg nyer, kéntset talált.

15 Az hiw barátſágoſnac nintſen árra, kin el váltatnéc, es ſemmi olly mértéc nintſen, ki meg nyomná ennec ſiépſégét.

16 Az hiw barát az életnec oruoſſága, mellyet az Iſten félõc meg találnac.

az Int az tudomanac ſaradhatatlanſaggal való kere, e ere-es anitac dragalatos haſznait meg mon-gyan, es igeretet teſ-i hogy az kic azt ſorga ma-ſon kereſſic meg talallyác

17 Az ki féli az WRat, barátſagot ſierez, mert minęmõ õ maga ollyan az õ baráttyais.

18 a Fiam iſſiuſágodtól fogua ſiereſſed az tudomáñt, és venégedig találſi bõltſeſéget.

19 Mint ha ſiántanál es vetnél, úgy iárúly ához, és ió gyũmõltset váry attól.

20 Mert

20 Mert noha ennec kereſéſé-
ben keués ideig fáradozſi, mind
az által hamar éſiel az ő gyu-
mőltsében.
21 Melly igen kemény az tudo-
mány az tudatlanoknac, holott
abban meg nem marad az bo-
lond?
22 Mint az nehez proba kő, ol-
lyan ennél az tudomány, és nem
kéſic azt el vetni.
23 Mert az bőltseſég nęw ſierint
vagyon tsac azoknál, es ſokaknál
valóba nintsen.
24 Halgasd fiam, es válaſſiſſad
az én értelmemet, es el ne veſd
az én tanátsomat, de botſáſd lá-
baidat az ő békoiába, es nyaka-
dat az ő kalodaiában.
25 Vedd válladra es hordozzad
azt, es ne neheztellyed az ő kőte-
lit.
26 Az te tellyes lelkedből iárully
ő hozzáia, es tellyes erődből
meg tartsad az ő vtait.
27 Visgallyad, kereſsed, es ki ni-
latkozic te nékéd, az vtán ha ké-
uánſágod bę telic, el ne botsáſd
azt.
28 Mert végezetre meg nyered
az ő nyugalmát, es fordúl te né-
ked őrőmedre.
29 Es léſinec te néked az ő bé-
koi, nagy erőſſegeid, és az ő kalo-
dái ditsőſégnec ruháia.
30 Mert arany ékeſsége vagyon
ő néki, és az ő kőtelei Hyacin-
thuſnac kőtelei.
31 Mint ditsőſégnec ruháiát fel
őltőzzed őtet, es mint őrőmnec
Coronáiát vegyed kőrnyűled.
32 Ha kéuánod fiam, meg tani-
tatol, es ha ennec adod élmédet,
okos léſieſi.
33 Ha ſieretended halgatni, ta-
láſſi értelmet, es ha figyelmetes lé
ſieſi az te fűleiddel, bőlts léſieſi.
34 Az vén embereknec ſokaſá-
gában ály, és az ki bőlts àhoz ad-
gyad magadat, minden Iſteni dol
gokról való beſiélgetéſt kéuány
hallani, és az példa beſiédeknec
értelmében tudatlan ne légy.
35 Ha értelmes férfiat látandaſi,
reggel meny ő hozzáia, és az ő
aytainac gráditſit, koptaſſa az te
lábad.
36 Gondolkodgyál az WRnac
parantsolattyáról tőkélletesen, és
az ő hagyomániról elmélked-
gyél mindenkor, ő meg erőſsiti
az te ſiiuedet, és az kéuánt bőltse-
ſég meg adatic te néked.

VII. Réſz.

Meg tiltya az bűnnec kőuetéſét, az fele-
delemſegnec, tízteſſégnec, biróſágna ke-
uánſágát, város ellen való tőrekédéſt, ember
czuſolaſt, hazugſágot, ſoc beſédet. Indit pe-
dig az dolog tételre. Vtolſor meg tanit mi-
modon kellyen magát embernec minden
rendhőz tartani.

1 NE tselekedgyél gonoſiúl,
és az veſiedelem nem kőr
nyekőz meg tégedet.
2 Táuozzál el az hamiſtól, és az
bűn el tęr te tőled.
3 Fiam ne veſs az hamiſſágnac
barázdaiban, hogy hętſirete tőb-
bet ne araſs.
4 Ne kéuány az WRtól feie-
delemſéget, ſe az királtól ditső-
ſéges ſięket.
5 Ne tulaidonits magadnac igaſ-
ſágot az WR előtt, ſe az király
előtt bőltseſéget.

6 Ne

6 Ne igyekezzél biró lenni, ha bosſiúſágot nem ſienuedhetſi, hogy valamikeppén ne félly à hatalmáſnac ortzaiától, es az te igaz ýtadnac botránkozáſt ſierezz.

7 Ne vétkezzél az városnac ſokaſága ellen, es magadat az kŏſſég közzé ne botſáſſad.

8 Ne kettőzteſſed meg az bűnnec kötelét: mert még éggyértis nem maradſi bűntetetlen.

9 Ne mondgyad ezt, az én aiándékimnac ſokſágára tekint az Iſten, és mikoron áldozandom, az magoſſágbéli Iſten meg kedueli azt, ne légy kętelkedŏ ſiiuel az te könyörgéſedben, es ne tsáld gyakorlani az alamiſnálkodáſt.

10 Ne tsufold meg az embert, kinec lelke keſerűſégben vagyon: mert vagyon az ki meg alázzon es fel magaztallyon.

11 Ne gondolly hazugſágot az te atyád fia ellen, es barátoddal haſonlatos képpen ne tselekedgyél.

12 Ne hazudgy ſemmi hazugſággal, mert ennec ſiűnetlen vólta nem léſien iódra.

13 Ne légy ſoc beſiédű az véneknec gyűlekezetekben, és az beſiédet ne kettőztesd az te ſiolásodban.

14 Ne gyűlŏllyed az munkás dolgot, es az felſéges Iſtentől teremtetet ſiántáſt, vetéſt.

15 Ne adgyad te magadat az bűnŏſöknec ſokſága közibe:

16 Meg emlekezzél, hogy az bosſiu állás nem kéſic.

17 Alázd meg felŏtte igen az te elmédet, mert az Iſtentelenen való bosſiu állás, tűz es féreg léſien.

18 El ne változtasd barátodat ſemmi drága dolgon, ſem vęr ſierint való attyádfiát az draga Ophir aranyon.

19 El ne hadgyad az bölts és ió feleſégedet, mert annac az ŏ kedue fellyeb való az aranynál.

20 Ne ſanyargasd ſiolgádat, à ki az ŏ dolgában hiuea el iár, ſe pedig az béreſt, az ki magát mindeneſtűl néked adta.

21 Az eſies ſiolgát ſiereſſe az te lelked, ne fozd azt meg ſiabadſágától.

22 Ha barmaid vadnac meg tekints azokat, ha haſznoſoc te néked, maradgyanac meg te nálad.

23 Fiaid vadnaké te néked? tanitsad azokat, es meg haytsad ifiuſágoktól fogua azoknac nyakokat.

24 Leánid vadnaké te néked? figyelmezzél azoknac teſtekre, es ne mutas vidám ortzát azokhoz.

25 Hazaſits el leányodat, es nagy dolgodat végezed el, de ęrtelmes férfiunac adgyad azt.

26 Kedued ſierint való feleſéged vagyoné te néked? ne vesd azt meg; az mellyet pedig gyűlŏlſi, ne adgyad annac magadat.

27 Tellyes ſiiuedből tiztellyed az te atyádat, es anyádnac faidalmit el ne felyetsed.

28 Meg emlekezzél rólla hogy te azoktol ſiűlettettél: Es miuel fizetz meg ŏ nékiec veled való ió tétemenyekről?

a: Mint kell ſien emberre nec magát tartani feleſégéből, attyához, anyához, fiához, leánához, ſiolgához, az ijiu papiához, az ſzegénekhéz betegekhéz, keſerűekhez, es bŏrmához.

29 Az

29 Az te tellyes elmédből félly-
ed az WRat, és az ő papiait
betsüllyed: tellies erődből ſiereſſed
azt az ki teremtett tégedet,
és el ne hadgyad az ő ſiólgait.
30 Félly ed az WRat, és tiztel-
lyed az papot:
31 Es add ki az ő réſſét, à mint
parantsolua vagyon te néked:
32 Sengéket es bűnért való ál-
dozatokat.
33 Az áldozatra való baromnac
ſegyénec aiándékát, es meg ſiöte-
leſſec az te áldáſod.
34 Es az ſiegénnec nyuyrsad
az te kezedet, hogy meg ſeatel-
eſſec az te áldáſod.
35 Es kedues minden élőc elől
az ſó téte néſi, meg az hóittóiis
kedued et el ne forditsad.
Rom. 12. 36 Ne táuozzál el az ſiróktól,
de az ſiralmaſockal ſiry.
37 Ne reſtellyed az beteget
meg látogatni: mert ez féle dol-
gokért kedues léſſeſi.
38 Minden te beſiédidben meg
b Erri az ha- emlekezzél vrőlſo b végedről, es
lait. őrőcké nem vétkezel.

VIII. Réſz.

Hatalmaſſal, gazdaggal, czatſogoual, es tudatlan embberrel nem io vetekedni.

1 NE vetekedgyél az hatal-
mas emberuel, hogy va-
lamiképpen kezében ne eſſél.
2 Ne verſengy az gazdag em-
berrel, hogy valamiképpen ne
nyomia meg te ellened az fontor.
3 Mert ſokákat veztett el az
arany, meg az királyoknac elmé-
ieketis el forditotta.
4 Ne ſeddődgyel az tsátsogó
emberrel, ſe ne gyüyts az ő tüzére fát.
5 Ne tsufolkodgyál az tudat-
lannal, hogy gyalazattal ne illet-
teſſenec az te ſiüleid.
6 Ne ſiégyenits meg az ő bű-
néből meg tęrő embert, meg em
lekezzél rólla hogy mi mindnyá
ián bűnőſök vagyunc.
7 Ne kiſſebits meg az em bert
véntegében, mert mi közzülünc
valóc az kic meg vénheſinec.
8 Ne örülly az te fő ellenſéged
nec halálán, meg emlekezzel ho-
gy mi mindnyáián meg halunc.
9 Ne vtáld meg az bőitseknec a Ből ſoknea es vén emberecknec beſzedeket nem kell megvetni.
beſiélléſét, hanem azoknac tel-
lyes mondáſokról gondolkod-
gyál.
10 Mert azoktól tanulſi tudo-
máſt, mellyel az méltoſágoſok-
nakis ſiolgálhatſi.
11 Ne téuéledgyél el az vének-
nec beſiédektől: mert ők tanul-
tanac az ő ſiüleiektől.
12 Mert ezektől tanulhatſi ér-
telmet, és az ſiükſégnec ideién b Az 12. Ne ingerüljed az gonoz emberre
való feleletet.
13 Ne geriezd meg az bűnőſnec
hóit ſieneit, b hogy az ő lángazó
tüzéuel meg ne égetteſſél.
14 c Ne haragodgyál az boſiu- c: Haragodni az artalmas emberre. Kol tsent adni hatalmasnac kezsnec lenni maſert, tőrvenkedni bíroual. mereſs emberrel egy vron tarni hatt venni haragoſſal, tanacskozni bolondal, rokkol ni ſiegennel, nem io es nem hasznos.
ſág téuő ellen. hogy mint az tol-
uay ne leſeskedgyéc az te ſiád el-
len.
15 Ne adgy költsön náladnál
hatalmasbnac, hogyha adandaſi
költsön, úgy tarts mint ha el vez
tetted vólna.
16 Nel égy kezes erőd felőtt: ha
kezes

kezes leiendeſi, vgy viſelly gondot reá, mint ha meg fizetnéd.

17 Ne tŏruénkedgyél az biró ellen, mert az ŏ akarattya ſierint léſien az itélet.

18 Ne iáry egy v́ton az méréſi emberrel, hogy te reád ne erŏſſedgyéc: mert ez az ŏ akarrattia ſierint tſelekedic, es te ennec bolondſágáual mind egjŏtt el veſiſi

19 Ne végy bait az haragoſual, es kietlenben azzal ne iáry: mert az vért ſemminec itéli, es á holott, ſemmi ſegitſéged nintsen, meg ŏll téged.

20 Ne tanátskozzál az bolonddal, mert az beſiédet meg nem tarthattya.

21 Ne titkolly az idegennel: mert nem tudod mit akar az.

22 Akar kinec ne ielents ki az te ſiiuednec gondolattyát: hogy ne fizeſsen te néked valaki háládatlanſággal.

IX. Réſz.

Nem kell embernec iámkor feleſégéhoz gianoſnac lenni. De vgy ſem kell magát meg alázni embernec feleſége elŏtt, hog rayta hatalmat vegyen, Az gonoſſ aſonni állatoktol embernec meg kell magát ŏltalmazni es az ſŭzeknec ſ-az hazaſſágben valo aſoni állatoknac eſméretekeris es eggyút való niáiaskodáſokat el kel táuoztátni.

1 NE légy gonoſſul vélekedŏ az te kebeledben niugouó feleſégedhŏz, ſe ne tanitsad ŏtet te ellened gonoſi tanuſágra.

2 Ne adgyad magadat az aſiſioni állatnac, hogy az, te raytad hatalmat ne vegyen.

3 Ne meny az gonoſiúl kereskedŏ aſiſioni állat eleibe, hogy valami módon az ŏ tŏrébe ne eſſel.

4 Ne forogy gyakran énekes aſiſioni állattal, hogy valamiképpen meg ne fogataſſál az ŏ meſterſége által.

5 Az ſiŭznec eſméretire ne igye kezzel, hogy valami módon bo tránkozásba ne eſſél, az ŏ ſiépſégenec ékeſſége miatt.

6 Ne add magadat az kuruáknac, hogy el ne veſieſſed az te ŏrŏkſégedet.

7 Ne ſiemléllyed azt, az varoſnac v́tzáin, męg az ŏ ſiokott v́táinnis ne iáry.

8 Fordits el ſiemedet az ékes aſiſioni állattól, es ne akariad iſmérni az idegen ſiépſéget.

9 Mert aſiſioni állatnac ſiépſégéuel ſokan hitettettenec el, es attól mint az tŭztŭl az ſierelem fel gyulad: ne ŭlly annakokaért ŏlében, meg ŏleuén ŏtet.

10 Az férhŏz ment áſiſioni állattal vgyán ne ŭlly: es ne kŏlts ŏ vęle eggyŭt italnac okaért.

11 Hogy valamiképpen az te lelked ŏ hozzá ne haiolljon, es az te indulatod miatt veſiedelemben eſſél.

12 Ne hadd el az régi barátodat, mert az wy nem léſien amahoz egyenlŏ.

13 Mint az wy bor, az wy barát: mikor meg auólandic, ackor gyŏnyŏruſégeſſen kaptsold hozzád ŏtet.

14 Ne irégyellyed az bŭnŏſnec ditsŏſégét, mert nem tudod mitſoda legyen annac veſiedelme.

15 Ne tetedgyenec te néked az Iſtenteleneknec kedues dólgoc: meg

meg emlekezzél róla hogy azoc ſiintén az pokoligis igazac nem léſinec.

16 Meſſiéd táuozzal az embertöl, kinec hatalma vagyon az meg öléſre,es nem léſieſi ſiorgalmatos az haláltól való félelemnec miatta.

17 Ha ſiintén hozza menendeſiis ne vétkezzel,hogy el ne ragadgya mindgyárálſt az te életedet.

18 Tudgyad hogy ſoc töör közöt mégy által, es az város kö falainac tetein iarſi.[a]

a: Az az. Veſzedelmes helyen iarſz.

19 Nág ſiorgalmatoſſággal meg kéſérts az te barátidat, és az böltſeckel tanátskozzál: az értelmeſeckel légyen az te beſiélgetéſed, és minden te ſiód az magaſſagos Iſtennec töruényéröl.

20 Igaz férfiac legyenec az te vendégid, és az Wrnac félelmeben légyen az te ditſekedéſed.

21 Az bölts meſternec munkaiáról,ditſértetic à mü, es à köſſégnec bölts hadnág,az ö beſiédiröl.

22 Iſiſionyatos az városban az nyelueskedö ember, és az ki az beſiédben vakmerö, mélto gyülöſégre.

X. Réſz.

Az bölts bironac, ertelmes feledelemnec, io királnac ditſerete. Kiket iſten rendel es elö allat,mikor neki kedues akarattya.

1 AZ bölts biró tanittya az ö köſſégét,és az értelmeſnec feiedelemſége iól rendeltetet léſien.

2 Valamineműmö à köſſégnec biráia, ollyanoc az ö ſiólgaijs, és valamineműmö az városnac hadnadgya, ollyan annac minden lakoiais.

3 Az tudatlan király, el veſiti az ö népét,és az feiedelmeknec böllczeſégec által à város lakoſockal meg gyaporodic.

4 Az Wrnac kezében vagyon ez földnec hatalma,és az haſznos embert mikor ideie, fel emeli.

5 Az Wrnac kezében vagyon az férfiunac jó elömeneti, és ö az, ki az irás tudónac ſiemélyénec méltoſágát meg adgya.

6 Minden boſiſiuſágért fele barátodra ne haragodgyál, és ne czelekedgyél ö vele boſiſiuſágos kéuélſégböl.

7 Gyülöſéges mind Iſten ſ. mind ember elött à keuélſég,és mind à kettö, gyülöli az hamis dolgokat.

8 [a] Az kegyetlenſégért,boſiuſág tetelért, és álnokſággal gyüytött gazdaſágért, az orſiág egy nemzetſégtül el vétetic és máſnac adatic.

a: Orſzágonac es hatalmas birodalmaknac, valtozaſoknac okai mitſodac legienec.

9 Mert az föſuénnél ſemmi ninczen hamisb.

10 [b] Mert ez még az ö tulaidon lel kétiséroſſá téſii, mert mig él meg vetettéc azt az ö belsö réſieijs.

b: Az föſnyeniec es az keueliec ellen.

11 Az hoſiſiú betegſéget el metzi az oruos,ſiinte vgy à ki ma király, hólnap meg (halhat.)

12 Miért keuélkedic az föld, es az hamú?

13 Mert az ember meg haluán, kigyóknac,oktalan állatoknac,és férgeknec örökſége léſien.

14 Az keuélſégnec kezdeti, az embernec Iſtentöl való el ſiakadáſa, és mikoron teremtöiétül el áll az ö lelke.

15 Mert az bünnec kezdeti az keuélség; es az kiben keuélség vagyon, ióllehet vtállatos bosisiuságockal illet, de végezetre el vęsi.

16 Annac okaért az Isten az keuélyeknec fel fuualkodásokat meg gyalázza, es végezetre el vesiti öket.

17 Az feiedelmeknec siękit el vésii az Isten, es abban bę ülteti az sielédeket.

18 Az keuély népeknec gjükereket ki siaggattya Isten, es ezec heljett az alázatosokat helhezteti ditsöségben.

19 Az pogánoknac tartomániokat el vezti Isten, el veztuén öket siintén az földnec fundamentomáig.

20 Ki siáraztya azoknac gyükereket, és öket el vesiti.

21 Es el fordittya à földröl ezeknec emlekezeteket.

22 Nem az teremtéstöl vagyon emberben az keuélség, sem az harag az asisioni állattól siülettettekben.

23 [c] Az Isten félöknec maguoc állandó, és drága azoknac palántoc kic sieretic öret: gyalázatos azoknac maguoc, kic az töruént hátra hadgyác: búdoso azoknac maguoc, kic à parantsolatot meg rontyác.

24 Az attyafiac között az tizteletes, az ki ö nékiec hadnagyoc: de az kic félic az Istent, az ö siemei elött ezec tizteletessec.

25 Az feiedelemséget fellül haladgya az Wrnac félelme, az keménség miatt pedig, es az keuélség miatt, az feiedelemség el veztetic.

26 Mind az gazdagnac, mind az tizteletesnec, mind az siegénnec ditsekedésec, az WRnac félelme.

27 Nem igaz dolog, hogy az bölts siegén gyalázattal illetesséc, sem nem illeti az ditséret az lator gazdagot.

28 Ióllehet az méltoságosoc, az birác es hatalmasoc ditsöitetnec, de senki ezec közzül nagyob ninczen mint az ki féli az WRat.

29 Az értelmes siolgánac siolgálnac à fiac, és à tudós ember mi koron tanitatic, nem zúgolodic.

30 Ne vess okot abban, hogy dolgaidban ne iáry, és az nyomoruságnac ideién, keuélség miatt ne siégyenlyed az dolgot.

31 Mert iob annac, az ki munkalkodic, és mindenuel böuölködic, hogy az ki ditsekedic és siükölködic kenyérnélköl.

32 Fiam, sielédséggel keress ditséretet à te lelkednec, és tégy tiztességet annac az miképpen mélto.

33 Azt az ki az ö lelke ellen vétkezic kitsoda mondaná igaznac? és azt à ki gyalázza az ö életét, kitsoda ékesitené ditsérettel?

34 Az siegén ditsértetic az ö tudományáért, az gazdag pedig diczértetic az ö gazdagságáért.

35 Az pedig à ki męg az siegénségbenis ditsértetic, meniuel inkáb ditsöitetic az gazdagságban?

36 Es az ki az gazdagságban gyalázatos, meniuel gyalázatosb vólna az siegénségben?

c: Az Isteni felelem hasznos az Isten felöknec, mikepen hogy az kic nem félic az Istent nagy kaart vallanac. Es az Isteni felelem mindeneket felül halad.

IX. Rész

XI. Rész.

Nem kell ſenkit ſép ábrázatért dicſérni; ſem az Ruth ábrazatert ſidalmazni. Az io ſzerencſenec ideien nem kell fuualkodni. Nem kell embernec ſoc dologba egyeliteni magat, ſol az ſobrac gazdagokrul is, és hogy az mi hiuatalunkban el iaruan nem kellyen ſenkinec elömenetelire irigykednünc. Es hogy mind az io mind az gonoſz ſzerencſeuel iol kellyen elnünc. Vtol ſor arra int hogy az mi házunkba ne boczáſſunc minden embert.

1 AZ alázatos férfiunac böltczeſége, fel magaztallya az ö feiét, es az nagy méltoſágbéliec között ülteti azt.

2 Senkit ne ditſéry az ö ſiépſégeiért, es ſenkit ne ſiidalmazz az ö ábrazatyáért.

3 Kiczin az repüllö állatoc között az méh, de édeſſen czinált eledelnec feie az ö gyümöltſe.

4 Az ruháknac öltözetiuel ne ditſekedgyel, és tizteſſégednec napián fel ne fuualkodgyal; mert czudállatoſoc az Iſtennec dólgai, és az ö czelekedeti emberektöl el titkoltattanac.

5 Nagy ſoc feiedelmec az földre ültenec, és à kiröl ſemmi reménſég nem vólt, Coronát viſelt.

6 Soc hatalmaſoc meggyaláztattanac, es az ditſéretelec adattattanac máſnac kezében.

7 Miglen valami dolognac végére nem mégy, ne vádoly ſenkit, tudd meg elöſier, és az után dorgállyad.

8 Minec elötte meg nem halgatod, ne felelly: es (máſnac) beſéde közibe éggyet ſe ſóly.

9 Az melly dolog te reád nem néz, arról ne verſenkedgyel, és az bünöſöknec itéletiben ne ülly.

10 Fiam, ſoc fele dolgokban ne foglald magad: mert ha ſokákban egyelited magadat, nem léſſi ártatlan: és ha ſokákat akarſi üzni, meg nem nyered, és ha el futan daſſis, el nem ſzaladhatſi.

11 Vagyon olly ki fáradoz, munkálkodic, és ſerénkedic, és annál inkáb meg fogyátkozic.

12 Vagyon (viſiontag) reſt, és ſegidnélkül ſiükölködö, érötül meg fogyátkozott, és igen ſiegén, kit az WRnac ſieme ió akaratttal lát, és az kit az ö alázatos állapattyából fel emel.

13 Kinec fel magaztallya feiét az nyonoruſágból, és kiröl nagy ſokan kérdezkeduén el czudálkoznac.

14 Az ióc és gonoſioc, élet és halál, ſiegénſég és gazdagſág az WRtól vadnac.

15 Az böltſeſég, tudomán, és az töruénnec értelme az WRtól vadnac, az ſieretet, és az ió czelekedeteknec útai ö tölle vadnac.

16 Az téuelgés és az ſetétſég, az gonoſi emberekhöz közel vadnac. Es az kic öruendeznec az gonoſában, azockal vénheſſie meg az gonoſſág.

17 Az WRnac aiándéka, meg marad az hiueckel, és az ö ió akarattya elö menetet hoz mind öröcké.

18 Vagyon olly, ki meggazdagúl az ö ſiorgalmatoſſágaual és ſobrác életiuel, és ez az ö réſſe az ö iútalmából.

19 Mert mikoron ezt mondgya:

talátam nyugodalmat, és immár
iól lakom ſzünetlen az én iaua-
imból, nem tudgya mitſoda idö
iö reáia, hogy meg haluán, azo-
kat hadgya egyebeknec.
20 Maradgy meg az te rended-
ben és iáry abban, és à te dolgod-
ban, vénhedgyel meg.
21 Ne czudálkozzal az bünöſ-
nec czelekedetin: de higy az Wr-
nac és maradgy meg az te mun-
kadban.
22 Mert könyü dolog az WR-
nac ſiemei elött, igen hamar meg
gazdágitani az ſiegént.
23 Az WRnac áldáſa az Iſten
félönec iutalma, ki hamarſággal
meg mutattya azoknac elömen-
teket.
24 Ne mondgyad ezt: mitſoda
haſinom vagyon énnékem az én
tiztemben? és ez vtán mitſoda
iauaim léſinec énnékem?
25 Ne mondgyad ezt: meg é-
rem én vęle, és igaz elég én ne-
kem az mellyec vadnac, miért fá-
raztom azért magamat az én é-
letemben?
26 Az ió allapatnac ideién meg
emlekezzél az nyomoruſágok-
ról, és az nyomoruſágnac ide-
ién, az iókról el ne feletkez-
zel.
27 Mert könyü az WRnac elöt-
te, hogy az halálnac ideién az em-
bernec meg fizeſſen az ö czelekе-
deti ſierint.
28 Az nyomoruſágnac ideie az
gyönyörüſégeket el feleyti, az
embernec pedig ki múláſa, az ö
czelekedetit meg ielenti.
29 Halál elött ſenkit ne mond-
gy bódognac: mert végre az ö
gyermekitöl eſmértetic meg az
ember.
30 Ne vigy bę az te házadba
minden embert: mert ſoc leſeſ-
kedéſi vadnac az ördögnec,
31 Mint az meg fogatott fogoly
madár, az kalitkában ſiéllel néz,
igaz vgy az keuélnec ſiiue: és
mint az magaſſágra hágott ör ál-
ló az te eſetedet leſi.
32 Mert az iókat gonoſiſiá for-
dituán leſeskedic, és męg azoka-
tis, az kic néki ſaiattyai meg
moczkollya.
33 Egy kitſin ſiikráról, meg gyu-
lad az tüz: àcképpen az lator em-
ber mind az vęrig vtánna leſeſ-
kedic az embernec.
34 Szorgalmatoſon meg oijad
magad az gonoſi téuötül, (mert
gonoſi dolgokat czelekeſiic) hog
valamiképpen ne hozzon te reád
hóltig való gyalázatot.
35 Házadba ha bę fogadod az
idegent, tégedet meg háborituán
el fordit és el idegeniti töled, az
te tulaydon marháidat.

XII. Réſz.

Int az io tetemenyre, és meg tanit kickel
kel iol tenni. Maſodſor int arra hogy ſoha
ſemmiképpen ne hidgyen az ember az ö el
lenſégénec, és az kit meg eſmert gonoſ akar-
roiánac lenni, &c.

1 MIkoron iól téſi valakiuel,
meg láſd kiuel téſi iól, és
meg fizettetic az te ió tétemé-
nyed.
2 Tégy iól az Iſtenfélöuel, és
meg fizetéſt találſi, hogy ha ö töle
nemis, de az Iſtentöl.

3 Nem

3 Nem léſinec iól annac dólgai az ki ſiünetlen meg marad az gonoſiban, ſem annac az ki irgalmaſſágos ió tétemeñyel máſnac nem kedueskedic, adgy az Iſten félönec, és az bünöſt ne kedueld.

4 Ióltégy az Iſten félöuel, és ne adgy az Iſtentelennec, fogd meg az te kenyeredet és ne add annac, hogy azokból te ellened hatalmat ne vegyen, mert meg látod hogy kęt fęle gonoſi iö te reád mind azokért az iókért, mellyeket ö vęle töttel.

5 Mert az felſéges Iſtenis gyülöli az bünösöket, és az hiueknec keduekért boſſiut áll, de meg örizi öket amazokért való kemén boſſiu álláſnac napiára.

6 Az te barátodat meg nem eſmérheted ió ſierentſédben, ellenſégedis nem röytheti el magát az ſierentſétlenſégnec napián.

7 Embernec kedue ſierint való dólgaiban, bánkodnac az ö ellenſégi, ſierentſétlenſégében pedig, barátijs el táuoznac töle.

8 Soha te, ellenſégednec ne higy.

9 Mert minęmö az meg roſdáſúlt réz, ollyan annac gonoſſágais.

16 Męg ha meg álázzais magát, és hozzád haiolua iáris, vedd eſiedben magadat, és óltalmazd meg magadat tölle: és mintha az tükört törlötted vólna meg, a meg eſméred hogy az roſda nem mindeneſtül fogua töröltetet el ö rólla.

11 Ne kaptſold ötet te hozzád igen közel, hogy valami módon mikorőtégedet el veztend, te helyedben ne állyon, ne ültesd ötet az te iob kezed felöl, hogy valami képpen az te ſiękedet el ne foglallya, és az vtán az én beſiédemen ne gyötrödgyél, annac igaſſágát eſiedben véuén.

12 Kitſoda könyörülne az kigyótól meg mardoſtatotbü báioſon? auagy azon az ki az fene állatoc közzé ment: azonképpen az ki az bünöſſel tartotta barátſágát, és annac büneiben réſies, kitſoda könyörülne azon?

13 Egy óraig te veled meg marad az te ió állapatodban, de ha meg hanyatlandaſi, ſemmiképpen meg nem marad.

14 Es iólleheт az ö aiakiual gyönyörüſéges az te ellenſéged, de az ö elméieben forgat tanátſokat, mellyeckel tégedet az töörben bę eytſen.

15 Az ö ſiemeiuel könyuez, de ha alkolmatoſſágot talál, meg nem elégedhetic véreddelis, ha nyomoruſágoc iönec te reád, ott elöt ted iár, és mint ha meg akarna ſegiteni, vermet áſs alád.

16 Az ö feiét mozgattya, és tapſol az kezéuel, és imitt amott ſokat ſuttog, és az ö ábrazattyát el változtattya.

a: Az az, Oltalmazd meg magadat az te kep mutato barátodtul és mint az tizta tükörben mindent meg lat az ember, vgy meg latod hogy nem baratod neked az áki magat ideig meg alazta. &c.

XIII. Réſz.

Nem kell embernec nálanál hatalmasbual tárſalkodni, hanem az Iſtent kell félni és embernec barátſágat hozzá haſonlóual kel tartani. Meg mongya az tis mitſoda kár köuekezhetic abbol, ha az ember nálanál hatalmasbual tárſalkodic.

1 AZ ki illeti az fenyũ viazt meg vndokitatic attól, és az ki közösül az keuéllel, haſonló léſien ához.

2 Erõd felõtt való terhet ne végy reád az te életedben, és az náladnál erõsbuel, auagy gazdagbual ne közösüly.

3 Miczoda közösüléſe lehet, az föld fazéknac az vaſs fazékual: ha amaz, ezt meg akarná tõrni, õ maga romlaná meg.

4 Az gazdag mikoron boſſuſágot teſſen: s, mégis õ néki könyörögnec, az ſegén ha boſſuſágot téſien, azonnal fenyegetéſt hall.

5 Ha haſznod veheti, ęl az te munkáddal; ha haſontalan léſſ, el hágy azonnal.

6 Es ha vagyon mit föznöd, éuõ társod léſien, és mikoron el költi az tiédet, ackor õ, néked nem munkálodic.

7 Ha valamire kelleſi néki, el hitet tégedet reád moſólgáſáual, ſ-reménſégetis ád néked ſiép beſiéddel, monduan: mi kell néked?

8 De meg ſiégyenit tégedet az õ egyſier, vagy ketſier adott étkéuel, miglen meg emézt, és végezetre meg czúfol tégedet, és az után látuán tégedet, el hágy, és az õ feiét mozgattya te ellened.

9 Szorgalmatoſon el táuoztaſd, hogy elmédben el ne hitetteſſel.

10 Es az te bolondſágod miatt meg ne romolly.

11 Ha hiuat tégedet az hatalmasb, vonogaſd magadat, és annál inkáb hiuat tégedet.

12 Ne elegyits valakic közzé magadat, hogy beczülletlenül ki ne tollyattaſſál, és meſiſie ſe meny hogy el ne feleyteſſel.

13 Ne félly õ vęle beſiélleni, de az õ ſoc beſiédinec ne higy, mert az ſoc beſiéddel probál meg tégedet, és vgy mint reád neuetuén, viſgállya az te titkos dólgaidat.

14 Irgalmatlan, ki meg nem õrizi az õ beſiédit, és igéretit: Es à te nyomoruſágidnac, és fogſágodnakis nem keduez.

15 Meg óltalmazd magad, és ſiorgalmatoſon halgas, mert az te eſeteddel iárſi.

16 Mikor ezeket hallod, męg az te álmodbanis vigyázz.

17 Tellyes életedben ſiereſſed az WRat, és hijad ſegitſégül õtet az te iduõſſégedre.

18 Minden élõ állat ſieret õ hoz zá haſonlót, és minden ember ſieret az õ (hiuatallyához) haſonlót.

19 Minden teſt gyülekezic az õ neméhõz, és õ hozzá haſonlóual eggyesül az ember. 2. Corint. 6.

20 Mitſoda társaſága lehet az farkaſnac az báránual? haſonlatoſképpen az Iſten félõ embernec, az Iſtentelennel?

21 Mitſoda békeſége az ſene Hyęnanac az ebbel, és mitſoda békeſége, az gazdagnac az ſegénnyel?

22 Miképpen az Oroſlánoknac prędai, az erdei ſiamároc az puztában

taban, azonképpen eledeli, az gakdagonac, az ſiegényec.

23 Miképpen vtálatos az keuélyeknél az alázatoſſág, azonképpen vtállatos az gazdagnál az ſiegén.

34 Az gazdag ha nyomoruſágban eſic, meg erősſitetic az ő barátitól; az ſiegén pedig ha el eſic, annál inkáb meg vettetic barátitól.

25 Az meg eſett gazdagnac, ſokan vadnac óltalmazói, ha gonoſi dolgokat ſiólis, mind azon által ötet igaznac mondgyác.

26 Ha az ſiegén eleſic, annac felötte meg dorgálatic, ha ſiintén értelmes beſiédet ſiólandis, mind azon által nem adnac helt néki.

27 Az gazdag ha beſiél, mindenec halgatnac, és az ő beſiédit az Eegig magaztallyác.

28 Az ſiegén ha ſiólI, ezt mondgyác: kitſoda ez? és ha meg bánt valakit, meg rontyác ötet.

29 Iócz az gazdagſágoc azollyan embernec, az kiben ninczen bün, és gonoſi az ſiegénſég az Iſtentelennec.

30 Az embernec ſiiue el változtattya az ő ábrazattyát, vagy iára vagy gonoſira.

31 Az ió ſierentſében fel fuualkodott ſiiwnec iele, az vidám ortza. Mert az mellyec belől el röytettec, azokat nehéz meg tudni.

XIIII. Réſz.

Karhoztattya az ſoknákſágoc és inti az embert, hogy az ő marháiából ne ezelſegelen és emberſegen ellyen. Vtolſor diſzéri az ollyan embert, az ki bőſzen ezelekeſic minden dólgoc.

1 BOdog férfiu ki nem eſic el az ő ſiáiáual, és nem furdaltatic bünnec ſokſágáual.

2 Bódog ember az kit nem kárhoztat az ő lelke, és az ki el nem táuozott az ő WRában való reménſégtől.

3 Az ſobrác embert nem illeti az gazdagſág, és az irégy embernec mire való az pénz?

4 Az ki gazdagſágot gyüjt, és ő magától meg vonnya azt, egyebeknec gyüjt: és az ő ióuaiból idegenec laknac ióI.

5 Az ki ő magánac gonoſi akaró, vallyon ſ. kinec léſien ió akaró? holott az ő gazdagſágainac ſemmi gyönyörüſégét nem veſii.

6 Ninczen gonozb annál, az ki ő magára irégykedic, és az ő gonoſſágánac igaz iutalma ez.

7 Mert ha ióI téſien valakiuel, kedue ellen téſii, és végezetre meg mutattya az ő gonoſſágát.

8 Az irégy, ſiem látomáſt gonoſi, mert el fordituán ortzáiát, meg vtállya az embereket.

9 Az ſöſuénnec ſieme, nem telic bé ſemmi réſiuel, és az Iſtentelennec hamiſſága, meg ſiáraztya az ő lelkét.

10 Az gonoſi ſiem irégyli az kenyeret, és ſiükölködic az ő aztalánál.

11 Fiam az menire érteked léſien, tennen magadual ióI tégy, és az Wrhoz illendő áldozatockal áldozzál.

12 Meg emlekezzél rólla, hogy az halál nem kęſic, és az halálnac el végezett ideie, nem ielentetett meg néked.

13 Minec elötte meg halnál, iól tégy barátoddal, és az te eröd ſierint ki terieztuén az te kezeidet, iól tégy ö vęle.

14 Meg ne czallyad magad az ió napon, és az te ió keuánſágodnac réſie, el ne mullyéc te töled.

15 Auagy nem máſnac hagyodé az te munkáidat, és az te fáradſággal gyüytöt marháidat, nem az te örököſidnec hagyodé oztozáſra?

16 Adgy és végy, és Sientul viſellyed az te (életedet.)

17 Mert nem ſiükſég hogy kereſs eledelt az koporſóba.

18 Minden teſt mint az ruha meg áuul: mert ez, è világ teremtéſetöl fogua való rendelés: általlyába meg halſi.

19 Miképpen az ſüröfáknac zöldellö leuelei közzül némellyec el húllanac, némellyec wijonnan ki iönec: vgy vagyon az teſtnec és vérnekis nemzéſe: eggyic meg hal, az máſic ſiülettetic.

20 Minden meg rothadó állat meg ſiünic, és aual eggyütel mégyen annac alkotoiáis.

21 Bódog férfiu az ki böltſeſéggel tizteſſéges dolgokról elmélkedic, és az ki az ö értelme által ſient dolgokról tanit.

22 Az ki meg gondollya az ö maga vtait az ö elméiében, añac (az böltſeſégnec) męg titkos dolgaitis meg tudgya, kergeſſed azt mint az viſgáló, és mint az leſeſkedö, annac vtain ály.

23 Az ki annac ablakán néz ki, és annac aytaiánál halgat.

24 Az ki közel forog annac házához, és az ö kö fala mellé üti karóiát, és az ö ſátorát az mellet vonſia fel.

25 Ennec ſiálláſa léſien az minden fęle ióknac ſiálláſán, helhezteti az ö gyermekit annac leple alatt, és annac ágai alatt nyúgſiic.

26 Meg óltalmaztatic az által az hewſeg ellen, és annac diczöſé gében lakozic.

XV. Réſz.

Int az Iſteni félelemre és az töruénnec meg tartáſára, mellynec halnaitis meg mongya. Az vtán int á keuelſégnec és az mi magunc diczretinec el tauoſtatáſára. Vtolſor hogy ne mongyác az Iſtent az bünnec okat ac, holott meg mutattya hogy az Iſten nem akarödia az bünnec.

1 AZ ki fèli az WRat, igaz dolgokat czelekeſiic, és à ki az töruénnec eſmeretire iuthat, meg nyeri azt.

2 Melly vgy mint anya, eleibe mégyen ö néki, vgy fogadgya ötet mint az házaſſágra vitetett ſiüz.

3 Eteti ötet értelemnec kenyeréuel, és innia ád ö néki böltſéſégnec vizét.

4 Es ha meg eröſsitetic azzal, el nem hanyatlic, àhoz támaſikodic és meg nem ſiégyenül.

5 Mert magaztallya ötet az ö fele baráti felött, és az gyülekezetben meg nittya az ö ſiáiát.

6 Ez, örömet, és vigaſágnac Coronáiát

ronáiát adgya néki, és az ŏrŏcké való nęwnec ŏrŏkŏseué téſsi ŏtet.

7 Semmiképpen pedig az bolond emberec ezt meg nem foghattyác, és az bŭnŏs férfiac ſemmiképpen nem láttyác azt.

8 Táuól vagyon az keuélſégtŭl, és az hazug emberec nem emlekeznec arról.

9 Nem ſiép az ditſéret az bŭnŏſnec ſiáiában, mert nem az WRtól ſiármazott az.

10 Ha az ditſéret az bŏlcztŭl ſiármazic, az WR ió elŏ menetet ád annac.

11 Ne mondgyad: az WR által lŏtt az én el eſetem; mert az mit ŏ gyŭlŏl, nem kell azt czelekedned.

12 Ne mondgyad ezt: ŏ vitt engem az téuelgésbe; mert nem kell ŏ néki az bŭnŏs ember.

13 Minden vtállatos dolgot gyŭlŏl az WR: annac okáért azokis nem ſieretic, az kic félic ŏtet.

Geneſ. 1.

14 Ŏ az kezdetben, mikoron teremtette az embert, hatta ŏtet az ŏ maga tanáczába *monduán: ha akarod meg tarthatod az paranczolatot, és az tŏkélleteſſéget; ha azt czelekeded az mi kedues.

*a: Az az akaratnac ſzabadſagaual miándákozta meg.

15 Vetett te elŏdben tŭzet és vizet, valamellyikre akarod, veſſed kezedet.

16 Az embernec adatot eleibe, élet és halál.

17 Es valamellyeket akarandgya, adattatic ŏ neki.

18 Mert ſoc az WRnac bŏltſeſége, erŏſs hatalommal, és lát mindeneket.

19 Es az ŏ ſiemei nézic azokat kic félic ŏtet, és ŏ tudgya az embernec minden dolgát.

20 Nem parantſolta ſenkinec, hogy Iſtentelenŭl czelekedgyéc, és ſenkinec nem adott bŭnre való ſiabadſágot.

XVI. Réſz.

Meg tanit elŏſer minemŏ magzatokat kellyen embernec Iſtentŏl kiuánni, és hogy az Iſtentelenec nem kellenec Iſtennec, hanem inkab meg bŭnteſſe ŏket, és nem keduezzen nékiec, mint az Oriáſoknac, Pharaonac és egyęb Iſtenteleneknec. Meg mongya aſtis hogy az Iſtennec elŏtte ſenki el nem reytezhetic, miuel hogy az ŏ hatalma nagy es meg foghatatlan Vto for hogy az Iſten mindeneket nagy bŏltſeſeggel rendelt.

1 NE kéuánd az fiaknac haſiontalan ſokſágát, és ne ŏruendezz az Iſtentelen fiakon, ha ſokan vadnac ne ŏrŭly ŏ raytoc, hanem ha vagyon bennec az WRnac félelme.

2 Ne gyámolits bátorſágoſon magadat azoknac életiuel, és ne támaſikodgyál azoknac ſokaſágához.

3 Mert iob egy igaz, ezer gonoſinál.

4 Es fiaknélkŭl meg halni iób, hogy nem mint Iſtentelen fiakat ſiŭlni.

5 Mert egy értelmeſtŏl, az egéſi városnac lakói tanitathatnaç, az Iſtenteleneknec pedig nemzetſégec hamar el tŏrŏltetnec.

6 Ez fęléket ſokat látott az én ſiemem, és ezeknél nagyobakat hallott az én fŭlem.

7 Az Iſtenteleneknec gyŭlekezetekben tŭz gyulad fel, és az verſenyes nemzetſegre harag gerjed fel.

8 Nem

Genes. 6. 8 Nem hegyelmezet meg amaz régi Oriásoknac, az kic el siakattanac vala ö töle, az ö bolond ereiékhöz bizuán.

Genes. 19. 9 Nem kedueze az Lot siállásánac kiket meg vtála az ö keuélségekért.

10 Nem könyörüle ez el vesiett nemzetségen, azokon tudni illic, az kic iárnac vala az bönökben, mellyeket czelekesinec vala.

11 Es ezképpen hat siáz ezer ösiue gyült gialogokat, az ö siiuek nec keménségiben, ostorozuán, siánuán, veruén, és giogyitúán az WR, irgalmasságáual, és ostorozásáual meg tartá: Azért ha valaki leend keméń nyakú az kösség közt, czudállatos dolog, ha azt büntetetlen sienuedi.

12 Mert ö nála irgalmasság és harag vagyon.

13 Hamarsággal, auagy engedelmes feiedelem, auagy haragiánac ki öntöie: miképpen soc az ö irgalmassága, azonképpen az ö büntetéseis, mindent az ö czelekedeti sierint meg itél.

14 Nem sialad el az ragadomáńual az bünös: és az Isten félönec békeséges türése meg nem czalatkozic.

15 Minden irgalmasságos ió teteméńnec helt adgy, mert ki ki az ö czelekedeti sierint vésien iutalmat. Az WR meg keménitette vala Pharaót hogy ötet meg ne ismérne: hogy meg esmértetnénec az ö hatalmasságánac czelekedeti az Eegh alatt való teremtett állatoktól: minden teremtet állatnál az ö irgalmassága niluan vagyon, mert az ö világosságát, és az setétséget igen el válaztotta egy mástól.

16 Ne mondgyad ezt: az WR elött el röytezem, és à magasságbélinél ki emlekézic én róllam?

17 Az sokságú nép között, semmiképpen nem emlekeznec én róllam: mert mitsoda az én lelkem az siámolhatatlan teremtet állatoc között?

18 Imé az Eeg, és az felsö Eeg, az tenger és az föld, és az mellyec ezekben vadnac, az ö tekintetire meg indúlnac, az egési világ ki teremtetet, és vagyon az ö akarattya sierint.

19 Az hegyeckel eggyüt, à földnec fundamentoma röttegéssel meg rendülnec, ha az Isten azokra tekint.

20 Méltán az embernec siiue ezekröl meg ingyen sem gondolkodhatic, mert annac vtait ki fog hatna be elméiébe, az sieletis mi módon foghattyác meg, mellyet senki nem láthat?

21 Mert az ö czelekedetinec nagy résie el titkoltatott.

22 Az ö igasságánac czelekedetit ki mondhatná, auagy ki álhatná meg? mert táuól vagyon az ö rendelése, és dólgainac meg tudása, és mindeneknec elméie el fogy arról való tudakozásban.

23 Az ki meg alázza magát, gondolkodic ezekröl, de az bolond férfiu el hitettetuén, bolond dolgokról gondolkodic.

24 Hal-

24. Halgaſd, ſierelmes fiam, es ſiereſſed à tudománt: es az én beſiédemre figyelmezzel az te elméddel.

25 Meg mutatom tellyeſſéggel az tudománt, es ſiorgalmatoſſon ki beſiéllem az ő böltſeſségét.

26 Mert az WR itéletből czelekedet kezdettűl fogua, minden állatoknac teremtéſétűl fogua rendelte azoknac réſieket.

27 Meg ékeſitette öröcké az ő munkáit; miképpen hogy az ő kezében vadnac ezeknec kezdeti nemzetſégről nemzetſégre: meg ſem eheztenec, meg ſem fogyát koztanac az ő tſelekedetekben, el ſem táuoztanac az ő tiztektűl.

28 Eggyic nem volt az máſiknac ſiorolſágára.

29 Es ſoha engedetlenec nem léſinec az ő beſiédinec.

30 Mert minec vtánna az földre tekinte az WR, bę töltötte azt az ő iauaiual.

31 Minden élő állatnac teſte bę fedezi annac ſiiuét, es vgyan azon földben tęrnec minden állatoc.

XVII. Réſz.

Meg iria ez Capurban az Iſtennec emberekhöz, de kiualtkeppen az Izrael nepehöz valo ſerelmęt, es minemű kegyelmeſſeggel es gonduiſeleiſel könnyen kezte meg őket, kiket noha az bűnert meg bűntet, mind az altal irgalmaſſagabol iſmet hozza fogad. Int azęrt minden embert az Iſtenhöz való tęréſre.

1 AZ WR teremtette földből az embert.

2 Es eſmét abba viſiſia forditтja ötet.

3 Meg ſiámlált napokat, es meg határozott időtt adot ezeknec, mikoron adna ő nékiec hatalmat ez földön valo állatokon.

4 Fel ruházta őket az ő állapattyoc ſierint; az ő képére teremté Geneſ. 1. öket.

5 Minden élő állatokba bę oltá az emberektűl való félelmet, hogy az fene es repűllő állatoknac nemein wralkodnanác.

6 Tanátſot es nyeluet, ſiemeket, fülöket, es ſiiuet adá azoknac az gondolkodáſra, de kéuálképpen való réſt aduán az embernec, hatodſier értelmetis adot, es hetedſier az ő hatalmas czelekedetinec magyarázattyára való beſiédet.

7 Ertelmes tudománual bętölté azokat, iókat, es gonoſiokat meg mutatot nékic.

8 Szemét veté azoknac ſiiuekre, es ezt adá nékic, hogy mind öröcké ditſekedhetnénec az ő czudállatos dolgairól: hogyértelmeſen beſiéllenéc az ő czelekedetit.

9 Es az ő ſientſéges neuét ditſérnéc az ő válaztotti.

10 Adá ő nékiec tudománt, es az életnec töruényét örökſégül adá nékic, hogy vegyéc eſzekbe magokat moſtan halandóknac lenni.

11 Öröcké való frigyet tön ő vęlec, es az ő itéletit meg mutatá nékic.

12 Nagyſágos diczőſéget láttac azoknac ſzemec, es az ő diczőſéges ſzauát hallotta azoknac fülöc,

Exód. 20. lõc, mikoron mondana nékiec.

13 Igen meg oiátoc magatokat minden hamiſſágtól: Es mindennec parantſolatot adot, az õ

Geneſ. 8. felebaráttyoknac ſierelméröl.

14 Nem röytettenec el az õ ſiemei elöl azoknac vtoc; õrõcké õ eõtte vadnac: de minden ember iffiuſágától fogua az gonoſi dolgokra haiſandó, annac okaért az õ kõ ſiiuec helyébe nem czinálhatánac hús ſiiuet.

15 Mert mikor meg oſilatnának az egéſi földnec nemzetſégi, égyenként minden nemzetnec rendelé hadnagyot: de az Izraelt kiuálképpen való népéué válaztá, az kit, miképpen elſõ ſiülöttét neuel tudománban, es réſi ſierint közöluén õ vçle az ſieretetnec világoſſágát, el nem hadgya õtet.

16 Annac okaért minden õ czelekedetec, ollyanoc mint az fényes Nap õ eltõtte: és az õ ſiemei ſiünetlen nézic azoknac vtokat.

17 Nem röytettec vólt el õ elõle azoknac hamis dolgoc, de minden õ bünõc niluan vóltanac az WRnál, az WR pedig az ki ió, es meg eſméri az õ keze alkotmányát, ſem el nem küldi, ſem el nem hadgya õket, miuel hogy keduez nékic.

18 Mert az õ emberhöz való irgalmaſſága ollyan, mint az petſét õ nálla: és az emberhöz való kegyelmét mint à ſiemnec fénnyét meg tartya: aduán az õ fiainac és leáninac meg tçréſt: annac vtánna pedig fel keluén, meg fizet nékic, és az õ iutalmokat adgya az õ feiekre.

19 Mind azon által az õ hozzá foliamóknac meg tçréſt adá, meg erõſiti azokat az kic el fogyátkoznac az ſienuedésben.

20 Tçry meg azért az WRhoz, és hadd el az bünöket: könyörög eltõtte, es meg ne bántſad õtet.

21 Tçry meg az magaſſágban valóhoz: és álly el az hamiſſágtól: mert õ ki vezçrl az ſetétſégböl, az iduõſſéges világoſſágra.

22 Es feltõtte igen gyülöllyed az vtállatos dolgot.

23 Az magaſſágban való Iſtent kitſoda ditsérné az koporſóban? mint az õruendezõ élõc.

24 Az meg hólttól mint ha nem vólna, el vçſi az ditſérés.

25 Az élõ, és az kinec ſiiue épp, ditſéri az WRat.

26 Melly igen nagy az mi WRunc Iſtenünknec irgalmaſſága: es à meg kegyelmezés az õ hozzá ſientül meg tçrökhöz?

27 Mert nem lehetnec mindenec az emberekben, miért hogy nem halhatatlan az embernec fia.

28 Mitſoda világosb az napnál? ez mind azon által meg fogyátkozic: azonképpen az emberis az ki gondol teſtet es vçrt.

29 Iólehet az illyen ember az magas çgeknec hatalmát viſgállya, de mind az által minden ember föld, es hamu.

XVIII. Rész.

Előßer ez Caputban ßól az Istennec igaſſágárol, és hogy az ő hatalmas ereienec ſenki végére nem mehet. Máſodßor az ember életinec rőuid voltarol, mellyhőz képeſt mondgya az Iſtent kegyelmeſnec és tűrőnec. Harmadſor int az gonoß beßédeknec el tauoztatáſára, az egeſſégről való gonduiſelęſre, az io tętemenre, á ſogadáſnac bę tőltelere, á gonoß ßerentſęnec ideien az ió ßerentczenec emlekőzetire, viſontag á io ßerentſeben á gonoß ßerentſének emlekőzetire. Vtolßor á bőltſeſegnec bőtſűletiről, á teſtnec győnyőrűſegenec el tauoßtauoßtétáſarol ßol.

1 AZ ki ęl mind őrőcké, az teremtett egyenlő képpen mindeneket.

2 Az WR, egydűl igaz, holott n intſen ő kiuőle más. Az ki teremtette ez világot az ő kezéuel, kinec akarattyánac engednec mindenec, mert ő mindeneknec királlya, ki el válaztya ezekben hatalmáual az ſient dólgokat az fertelmeſektűl.

3 Kinec engedte hogy az ő czelekedetit ki beſiéllye? auagy kitſoda viſgállya meg az ő nagy czudálatos czelekedetit?

4 Az ő nagyſágánac ereiét kitſoda ſiámlálhattya elő? és ki mondhatná elő az ő kőnyőrűleteſſégénec ſiámát?

5 Senki meg ſem kiſſebbitheti, ſem hozzá nem tehet, ſőt meg ſem tudhattya az ember, az Wrnac czudálatos czelekedetit.

6 Mikoron el végezendi az ember, ackor kezdi az Iſten; és mikoron meg ſiűnendic à czelekedettűl, ő ackor czelekeſſic.

7 Mert mitſoda az ember, és mitſoda az ő haſina? mitſoda iaua annac és miczoda gonoſia?

8 Az ember napiainac ſiámi, ha vgyan ſokákis, ſiáz eztendő: és ſenki nem tudgya az emberec kőzzűl, az ő ki múláſánac módgyát: mint az tengerből való egy czepp vîz, és mint az főuénec kőueczkeie, ollyan az ezer eztendő az őrőc időhőz képeſt.

9 Annac akaért hoſiſiú tűrő az emberekhőz az WR, és ki őnti az ő irgalmaſſágát azokra.

10 Látá és meg eſméré hogy azoknac életeknec vége gonoſi vólna.

11 Annac okaért az ő nagy kegyelmeſſégét ki teriezti azokon.

12 Az embernec irgalmaſſága az ő fele baráttyához vagyon.

13 Az WRnac irgalmaſſága pedig, minden teſthőz.

14 Feduén, oktatuán, tanituán, és meg tęrîtuén azokat, mint az páztor az ő nyáiát.

15 Az irgalmaſſág azokat véſii kőrnyűl, à kic bę véſiic az fegyelmet, és à kic ſiorgalmatoſon tudakoznac az ő itéletin.

16 Fiam, mikor ió l vagyon dólgod, ne adgy feddéſre való alkolmatoſſágot, és ſemmi ſiolláſodban gonoſi beſiédnec bántáſát.

17 Auagy nem enhitié meg az heuſéget à harmat? igy iob az (ió) beſiéd, akarmi aiándoknál.

16 Imé az beſiéd nem meg haladgyaé az ió aiándékozáſt? de mind az kettő ſiármazic az kedues embertől.

19 Az bolond, háladatlanúl (ha mi iót tőtt veled) ſiemedre hánnya, és az irégynec aiándéka meg (fáraztya) az ſiemeket

20 Minec előtte ſiólnál tanuly,

és az betegſég elõtt gondot viſely (egéſſégedre.)

21 Az ítélet elõtt meg láſd, hogy iól tégy, és az meg bũntetéſnec napián engeʒteléſt találſi.

22 Minec elõtte betegeskednél, ély magadnac meg tartoztatáſáual, és az bũnoknec ideién, meg tęréſedet mutaſd meg.

23 Ne kéſſeld meg, hogy ideiekor meg nem adnád az fogadáſt, és halálodra ne halaſſiad az te meg iámborúláſodat.

24 Minec elõtte fogadnál valamit, az elõtt kéſſits hozzá magadat, és ne légy haſonló az Iſten kéſértõ emberhez.

25 Emlekezzél meg hogy harag iõ reád az halálnac napián, és az boſſu állaſnac napia el iõ, mikoron ortzáiát el fordittya az WR Iſten.

26 Emlekezzél meg az ęhſégrõl az bõuſégnec ideiében, az ſiegénſégrõl, és ſiükſölkõdéſrõl, mikoron gazdag leendeſi.

27 Reggeltõl fogua eſtuéig el változic az idõ, és mind ezec hamarſágoſoc az WR elõtt: az bölts ember minden dologban fél, és az bũnöknec napián, ſiorgalmatoſon el táuoztattya az vétket, az bolond pedig, nem viſel gondot az idõre.

28 Minden értelmes férfiu, az bölczeſéget és tudomáńt beczülli.

29 Es annac az ki meg nyerte azt, diczéretet tulaydonitot.

30 Az kic értelmeſec, azoc beſiédeckelis az bölczeſéget meg bizonittyác, és ſiereznec haſino^{s} példa beſiédeket, az életnec igazgatáſára: Ió à bizodalom az egyedül való WRhoz, miért hogy az meg hólt ſiiuõ, ragazkodic az meg hólt dologhoz.

31 Ne ũzzed az te gonoſi kéuánſigodat, és tartoztaſd meg az te haylandó kéuánſágodat.

32 Ha az te ſiiuednec kéuánſága ſierint czelekeſiel, az te ellenſégid az kic irigykednec te read, õrülnec te raytad.

33 Ne õrülly az te ſoc gyõnyõrũſégeden, és azoknac társaſágockal meg ne kõtelezteſſel.

34 Meglaſd hogy ſiegénnyé ne légy, az gyakorta való vendéglég miatt, mig ſemmi ne légyen az erſiénben: mert vgy gonoſi neuõ leſeskedõie léſieſi az te életednec.

XIX. Réſz.

Ine az bornac és à gonoſ aſſoni állatnac, gonoſſagnac és gyõnyõrũſégnec el tauoztatáſara, nyeluũnknec meg tartoſtatáſára, felebaratunknac ellenũnc való vérkeinec el tiltolatára, lſteni félelemre, és kép mutató baratiknac el táuoztatáſára.

1 AZ réſieges munkás ember, nem ſiokot meg gazdagodni, és az ki meg vtállya az kiczin dolgokat, laſſan laſſan el fogyátkozic.

2 Az bor és az aſiſioni állat, el hitetic az bölczeket, és az ki égyeſül az tiztátalan paráznackal, vakmerõ az.

3 Az moly és férgec õrökſégül biriác azt, és meg ſiárad, minec vtánna iút nagy gyalázatoſſágnac példaiára.

4 Az

4 Az ki hamar bizza magát ezekre, álhatatlan elméiö; és az ki bünt czelekeſſic, ö maga lelke ellen vétkezic.

5 Az ki örül az gonoſſágnac, méltó feddéſre, az ki pedig ellene áll az gyönyörüſégnec, az ö életét meg coronázza.

6 Az ki biria az ö nyeluét, máſſal háboruſágnélkül él: és az ki gyülöli az czátſogáſt gonoſſial nem illettetic.

7 Máſnac ne mondgyad az mit reád biznac, és ſemmi nyaualyád nem léſien.

8 Ne beſiéllyed barátodnál, auagy ellenſégednél más embernec erkölczét, és ha te néked nem árt az bün, ki ne jelents.

9 Mert ha az meg hallandgya, öis eſiében véſſi az te életedet: és idöuel gyülöl tégedet.

10 Hallottalé más ellen valami beſiédet? te veled hallyon meg, és bátorſágos légy: mert nem haſit meg tégedet az beſiédnec meg tartáſa.

11 Ha az bolond valami ſiót hall gyöttrettetic az miatt, mint az magzat miatt az ſiülö.

12 Mint az embernec tomporaiába löött nyil, ollyan az bolondnac elmeieben az hallot beſiéd.

13 Fedd meg barátodat, hogy ha valamit valami módon nem czelekedett, és ha czelekedett, hogy ez után ne czelekedgye.

14 Fedd meg felebarátodat, ha valamiképpen valamit nem ſiólot, és ha ſiólot, hogy ez után ne miuellye.

15 Fedd meg barátodat. mert gyakorta eſic az vétec.

16 Es minden beſiédnec ne hidgyen az te elméd. Vagyon olly ki meg eſic beſiédében, de nem ſiiue ſierint: vallyon ſ. kitſoda vólna pedig ki az ö nyeluéuel meg nem tántorodnéc?

17 Fedd meg fele barátodat, minec elötte fenyegetnéd, és adgy helt az magaſſágbéli Iſten töruényénec haragnélkül.

18 Az WRnac félelme, az Iſtenhöz való ragakodáſnac elsö grádicza; és à bölczeſség ö hozzá való ſierelmet ſierez: az WR paranczolatinac tudáſa, életnec tanitáſa: és à kic ö néki kedues dolgokban foglallyác magokat, halhatatlanſágnac gyömölczét véſſic. Az WRtól való félelem tellyes bölczeſség, és minden bölczeſégben vagyon à töruénnec czelekedeti, és az ö mindenhatóſágának iſméreti.

19 Az melly ſiólga azt mondgya az ö WRnac: az mi néked tetczic, nem czelekedem, az után ha meg czelekedi, ingerli az ö éltetöiét.

20 Az Iſtentelenſégnec tudománya nem bölczeſég, eſieſſégis ninczen ott, az hól az bünöſöknec tanáczoc vagyon.

21 Vagyon olly gonoſſág, à mellj vtálatos, de vagyon olly tudatlan, à kiben keués bölczeſég vagyon.

22 Iob az félelmes balgatag, annál az ki böuölködic eſieſſéguel, és az Iſten töruényét meg rontja.

23 Vagyon ſiorgalmatos okoſ-

ſág, melly mind az áltál hamis, és vagyon olly ki az igaſſágot el fordittya az itéletnec ki mondáſában; de az ki igazán téſzi az itéletet, ez bölts.

24 Vagyon olly, ki mint ha ſiomorúſág által meg áláztatott vólna, gonoſira igyekezic, de ö magában tellyes tüzes alnokſággal.

25 Ki egy felöl le boczáttya ortzáját és halgat, ſiketnec mutatuán magát, de mikoron ingjennē vélned, elöſieris ö illet kárual.

26 Ha erötlenſége miá ellened való vétkezéſtül meg ſiünikis, de ha alkolmatoſſágot találand, meg bánt.

27 Tekintéſéböl meg iſmértetic az férfiu, és az ſiemélynec ielen való képéröl, meg tettzicaz embernec liue.

28 Az férfiunac öltözeti, és ſiáiát el terieztö neuetés, es az embernec járáſa, meg mutattyácaz ö terméſietit.

XX. Réſz.

Tanit az ember dorgáláſnac modgyára, es az moddal valo halgatáſra, imi az meg dorgáltatott embert az ö bünenec eſmeretire. Az vtan kárhoztattya az aiandoknac de kiualt keppen az bolondoc aiándokának vételét, az hazugſ got, es az böltſeſegnec el titkolaſat.

1 VAgyon olly dorgálás melly alkolmatlan, vagyon olly emberis az ki el halgattya azt, az pedig bölts.

2 Miképpen iob meg dorgálni, hogy nem mint titkon haragunni: vgy az ki az feddönec, bünéröl valláſt teſien, az veſiedelemtöl meg óltalmaztatic.

3 Mineṁ ö az heréltnec gonoſi kéuánſága az leánnac meg ſieplöſitéſére, ollyan az ki erösiakual téſien itéletet.

4 Vagyon olly ki bölcznec alittatic az halgatáſért, és vagyon olly ki gyülöſéges az ö ſoc ſiólláſa miatt.

5 Nemelly halgat, mert nintſen mit felelni, vagyon olly vezteg halgatóis, ki tudgya az alkolmatoſſágot.

6 Az bölts ember vezteg halgat, az mig alkolmatoſſága leſien: az czáczogó pedig és az bolond, az alkolmatoſſágot el hadgya.

7 Az ki ſiapora beſiédü, vtálatos: és az ki magánac hatalmat tulaydonit, gyülöléges.

8 Szép az meg dorgált embernec meg ielenteni az ö meg terését, mert ezképpen az akarat ſierint való bünt el táuoztattya.

9 Iöllehet kedueſec az gonoſi dólgoc, az bünös embernec, de találtatott az ö kárára.

10 Vagyon olly aiándoc melly teneked nem haſinál, és vagyon olly kinec kettös meg fizetéſe léſien.

11 Vagyon olly, ki à diczéretért meg alázza magát, és vagyon olly ki az alázatoſſág által fel magaztalta az ö feiét.

12 Vagyon olly ki kicziñ árron vött ſokákat, de azokat meg kelletet fizetni hat anniual.

13 Az bölts ö magát az ö beſiédiuel kedueſſé teſii, az bolondoknac pedig álhatatlan beſiédeknec ſemmi kedue ninczen.

14 Az bolondnac aiándékát ha el veiended: te néked nem léſien haſinos,

haſinos, ſem pedig az irégynekis az ő alkolmatlanſágáert: mert az ő ſiemei erre néznec hogy eggyért ſokat vegyenec.

15 Keueſet ád, de ſokákat ſiemedre hány, és kiált reád, miképpen az poroſiló.

16 Ma kőlczön ad, ſ-hólnap meg kéri, gyűlőſéges az WRnál és embereknél ez fęle ember.

17 Az bolond ezt mondgya: ninczen ſenki barátom, ninczen kedues fogonattya az én ió tétemenimnec.

18 Az kic éſiic az én kenyeremet, gonoſi nyeluec vagyon.

19 O meniſier és melly ſokan czúfollyác eztemert az minélkűl valaki ſiűkőlkődőttis, nem ió indulattal adta, és ſiinte ollyan mint ha ſemmié nem vólna.

20 Az padimontomon való eſés, az ſiónac ki mondáſánál hirtelenb, vgy az gonoſioknac romláſoc, hirtelen dolog.

21 Az alkolmatlan ember igaz ollyan, mint az beſiéd az tudatlanoknac ſiáiokban.

22 Az tudatlannac ſiáiából mondattatot bőlts beſiéd meg vettétic; ha azt ideiekor nem ſióllya.

23 Vagyon olly ki meg tartoztatic az vétkezéſtől ſiűkſég miá, ki az ő nyugodalmábanis gjőtretic.

24 Vagyon ki el vezti magát ſiemérmeſſég miatt, eſmét olly ki à ſiemélnec beczűlletiuel vezti el önön magát.

25 Vagyon ki ſiégyenletiből kedueſſéget igér, az után azt ingyén téſii ellenſégéué.

26 Gonoſi vndokſág emberben az hazugſág, de az tudatlanoknac ſiáiokban gyakorta forog az.

27 Türhetőb az lopó, az ſiűnetlen hazugnál: mind az kettő pedig veſiedelemnec őrőkſégét találálya.

28 Az hazug embernec élete ſiidalmatos, és az ő ſiégyene ſiűnetlen kőueti őtet.

29 Az bőlts elő viſſi magát beſiédiuel, és az eſiés férfiu az méltoſágoſoknál kedues léſien.

30 Az ki ſiántya az ő mezeiét, magaſſabban rakia az ő aztagát, és az ki kedues az fő embereknél, boczánatot talál az ő hamiſſágának.

31 Az aiándékoc meg vakittyác az bőlczeknec ſiemeket, és az feddéſeket meg tiltiác, mint ha ſiáiát bę dugnác az embernec.

32 Az el titkolt bőlczeſégben, és el reytet kénczben, vallyons miczoda haſion vagyon mind ez kettőben.

33 Iob az ember ki az ő bolondſágát el titkollya, annál az ki bőlczeſégét reyti el.

34 Iob az el táuoztathatatlan békeſéges türes az WRnac kereſéſében, [a] hogy nem mint à ki az ő életét az WRnélkől forgattya.

[a] vagy kőuetéſében.

XXI. Réſz.

Tanit az bűnnec el táuoztatáſára, és az bűnért valo feddéſnec el fenuedéſere. Az után ſol az eſés embernec és az bolondnac külömbſégéről.

1 FIam, mikoron vétkeztel, ne meny touáb benne, hanem inkáb az elebbiekért könyörögy.

2 Mint az kigyótól el táuozzál az bűntől, mert ha hozzá iárúlſi, meg mar tégedet.

3 Oroſlán fogai, az ő fogai, kic el veſitic az embereknec lelkeket.

4 Haſonló az két elő tőrhöz minden hamiſſág, ennec czapáſa meg nem gyogyitathatic.

5 Az viſſia vonás és à keuélſég, el puztittyác az gazdagſágot, azonképpen az keuélyeknec házoc el puztitatic.

6 Az ſiegéſnec könyörgéſe meg halgattatic, és azért való itélet hamar ió.

7 Az ki gyűlöli az feddéſt, az bűnöſnec nyomdokát köueti. De az ki féli az WRat, meg tér ſiiue ſierint.

8 Az ió nyelvű ember táuolis meg eſmértetic, de az eſies ember tudgya hogy ős gyarló.

9 Az ki eppiti az ő házát más ember pénzéuel, ollyan mint az ki gyűyt köuet az ő temetéſének koporſóiára.

10 Az hamiſſaknac gyűlekezetec, mint az egybe gyűytetett czepű, és az ő veſſedelmes végec, az tűz.

11 Az bűnöſöknec útoc iólhet köuel rakatott meg: de annac vége az pokolnac méllége.

12 Az ki meg őrizi az Wrnac törvényét, meg tartoztattya az ő maga gondolatit.

13 Az bölczeſégnec pedig kezdeti, az WR félelménec meg tellyeſitéſe.

14 Nem tanitatic az, à ki nem ſiorgalmatos.

15 Mert vagyon olly ſiorgalmatoſſág, melly meg ſokaſittya az embernec keſerűſégét.

16 Az bölcznec tudománya, mint az víznec áradáſa meg ſokáſúl, és az ő tanácza mint az életnec tizta kút feie.

17 Az bolondnac belső réſiei, haſonlatoſoc az meg romlott edénhöz, ſemmi tudomáñt meg nem tart az ő életiben.

18 Ha az tudós, az bölts ember béſiédet halgattya, diczéri azt és magánac meg tartja, ha pedig hallotta azt az értelemnélkül való, nem kedueli, és háta megé veti.

19 Az bolondnac bel élléſe ollyan, mint az az út on való tereh, az értelmeſnec pedig beſiédébe találtatic kedueſſég.

20 Az eſieſnec beſiéde kéuántatic az gyűlekezetben, és minden ember eſiében véſii annac mondáſit.

21 Mint az el romlotr ház ollyan az bolondnac az bölczeſég, és az tudatlannac bölczeſége, alkolmatlan beſéd.

22 Kaloda helyett vagyon az bolondoknac az tudomáñ, és ollyan néki mint iob kezénec meg kötéſe.

23 Az bolond, az neuetésben fel emeli az ő ſiauát, az bölts férfiu pedig vezteglétesſenis alig moſolyog.

24 Mint az arany ékeſſég az eſieſnec az tudomány, és mint az ő iob kezében az arany peretz.

26 Az bolondnac lába, gyors az máſnac aytaiará, de à tudós ember,

ber, az ſiemérmeteſſégért attól magát meg tartoztattya.

27 Tudatlanſág embernec aytón halgatni, az eſieſnec pedig nagy gyalázat.

28 Az tſáczogó embereknec aiakoc képtelen dolgokat ſiólnac, az eſieſſeknec pedig beſiédec mint egy fonttál meg mérſekeltetnec.

29 a Az bolondóknac ſiáiokban vagyon az ŏ ſiiuec: az bŏlczeknec pedig az ŏ ſiiuekben az ŏ ſiáioc.

a: Az az, valami a bolondoknac ſziuőkbē vagyon ki mongyác, de az bŏltſeknec ſzáiok az ŏ ſziuőkbe vagyon, az az ſziueknec titkait ki nem ielentic.

30 Mikoron átkozza az Iſtentelen az Sátánt, az ŏnŏn maga lelkét átkozza.

31 Meg vndokittya az ŏ tulaydon lelkét az rágalmazó, és valahól iár, lakic, gyŭlŏſeges léſien.

XXII. Réſz.

Kárhoztattya az reſtſeget, ſol az magzatoknac, fiaknac vagy leányoknac ió vagy gonoſ neuelęſekrŏl. Az bolondoknac tanitalokrol. Az io tanáczu emberekrŭl. Vtloſor hogy embernec meg kell tartani barattyahoz való hiuſeget.

1 AZ meg férteztetet kŏhŏz haſonlitatic à reſt, és minden czúfollya az ŏ gyalázattyát.

2 Az ganéioc kŏzzŭl, az tehen ganéyhoz haſonlitatic à reſt, mellyet valaki fel véſien, à kezét meg ſiokta kenni.

3 Szégyenére vagyon az atyánac, az tudomáńnélkŭl való fiunac ſiŭléſe, és az leánzóis, az melly illyen, gyalázatra ſiŭletic.

4 Az eſies leány, az ŏ fériénec ŏrŏkŏſe léſien: à ki pedig ſiégyen uel illeti az ŏ fériét, az ŏ ſiŭleinec ſiomoruſágára czelekeſii.

5 Attyát és fériét gyalázattal illeti az vakmerŏ aſioni állat.

6 Az alkolmatlan beſiéd, ollyan mint az ſiralomban való éneklés, az oſtorozás pedig, és à dorgálás, az bŏlczeſégnec mindenkor alkolmas idŏben vadnac.

7 Az fiac kic ió életben neueltettec fel, el tŏrlic az ŏ ſiŭleieknec nemtelenſégeket: az fiac kic gyalázatban, és tudatlanſágban gyŏnjŏrkednec, az ŏ nemzetſégeknec nemeſſégét meg vndokittyác.

8 Az czerepet enyuezi ŏſiue, az ki tanittya a bolondot, és à mélſégben áluuót ſerkenti fel; à ſiunnyadozónac beſiéll, az ki az bolondnac beſiél: mert az beſiédet el végezuén, azt mondgya: miczoda?

9 Az halottat ſiraſſad, hogy el kŏlt tŏlle az világoſſág: v́gy az bolondot ſiraſsad, hogy értelmét el veztette.

10 Gyŏnyŏrŭſégesben ſiraſſad à meg hóltat, mert meg nyugott.

11 Mert az bolondnac élete, nehezeb az halálnál.

12 Az halotnac ſiratáſa, heted napig való: de az bolondnac és Iſtentelennec ſiratáſa tart az ŏ èletinec minden napiaiban.

13 Az bolondual ne ſiólly ſokat, és ne iáry az értelemnélkŭl valóual, mert miképpen hogy ſemmi értelem nálla ninczen, v́gy minden te beſiédidet ſem̃inec betsŭllj

14 Meg ódd magad attól, hogy meg ne bántaſſál, és az ŏ hituánſá giual, meg ne vndokitaſſál.

15 Táuozzál el attól, és nyugodalmat találſi, és ſemmiképpen ne bizzad magadat az ŏ bolondſágára.

16 Mert az ónnál nehezeb vólna, auagy ha valami egyęb nehezeb állat vagyon ónnál.

17 Az fŏuényet, ſót, és az nagy darab vaſat, kŏnnyeb hordozni, hogy nem az értelemnélkŭl való embert.

18 Az eppitéſre kŏtéſſel ŏſiue foglalatot fác, az ſięlnec hániatáſa miatt el nem bomolnac, azonképpen az eſies gondolaton eppitetet ſiiuŏ ember, ſemmi idŏben meg nem rŏtten félelem miatt.

19 Az értelmes gondolaton fundáltatott ſiiw, ollyan mint à ſiép falon az fŏuényes vakolás.

20 Magas helyen az ſiél ellenébe állattatott sŏuényec, ſemmikeppén meg nem maradnac.

21 Azonképpen az bolondnac gondolattyában való félelmes ſiiw, akar mi félelemnec miattais, ſemmiképpen meg nem maradhat.

22 Az ki az ſiemét dŏrgeli, kŏnyuét indittya, és à ki tſiglandgya az ŏ ſiiuét, annac indulatit meg mozdittya.

23 Az ki kŏuet hagyit à repŭllŏ állatokra, el ŭzi azokat: és az ki gyalázattal illetí baráttyát, fel bontya az barátſágot.

24 Ha barátod ellen fegyuert vonandaſi, ne eſſel kętſégbe: mert vagyon az meg békéllélnec módgya.

25 Barátodra ha meg nitandod ſiádat, ne fély, mert annac el ſierzeſénec módgya vagyon, az gyalázatnac, keuélſégnec, titoknac meg ielentéſénec, és álnokſágos ŭtéſnec kiuŏlé, mert ezekért embernec baráttya el táuozic tŏlle.

26 Hiw légy attyádfiához az ŏ ſiégénſégében, hogy ŏrŭlhes az ŏ ió állapattyábanis.

27 Az ŏ nyomoruſágában maradgy meg ŏ vęle, hogy ŏrŏkŏs táis légy az ŏ ŏrŏkſégében: mert az ielen való állapatot nem kell mindenkor meg vtálni, és nem kell à bólond gazdagot ceczŭlni.

28 Mint az tŭz elŏtt ki mégyen az kementzénec páráia, és fŭſti, igy az ŏldŏkléſnec elŏtte vadnac az ſiitkoc.

29 Baratomat óltalmazni nem ſiégyenlem, és ŏ elŏtte ſem̃iképpen el nem reytem magamat.

30 Ha én raytam ŏ miatta gonoſi eſic, valaki halandgya, meg óltalmazza magát attól.

31 O ha valaki vetne az én ſiámra lakatot, és az én aiakimra erŏs peczétet, hogy el ne romolnéc hertelenſéggel az én aiakaim miatt, és engemet ne veztene el az én nyeluem.

XXIII. Réſz.

Kŏnyŏrŏg lſtennec, hogy az emberi tanárſoknac helyében az ŏ ſent lelkét adgya nékie, kinec általa meg oltalmaztaſſéc minden gonoſ teſti indulatoktul. Az vtán kárhoztatrya az eskŭueſt és az paráznaſágot.

1 WRAM attyám, és az én tellyes életemnec WRa, ne hadgy engemet ezeknec tanáczokra, és el ne hadgy engemet ezec kŏzŏtt eſnem.

2 Kiczoda dorgálná meg az én gondolatomat? és az én ſiiuembẽ bŏlczeſégnec tudományát ki adna? hogy az én tudatlanſágimnac ne kedueznénec, és el ne halgatnác azoknac bŭneit.

3 Hogy

3 Hogy ne ſokaſúllyanac meg az én tévelgéſim,és ne böüölkedgyenec az én bűneim, nyomorúſágimra; annac okaért el veſſiec az én ellenſégim előtt,és örülljön én raytam az én ellenſégem,kiknec reménſégec táuól vagyon az te irgalmaſſágodtól.

4 Attyám, Wram és én életemnec Iſtene, keuélſéget ne adgy énnékem, és az engedetlen elmét mindenkor el táuoztaſd à te ſiólgaidtál.

5 Az hiában való reménſégeket, és kéuánſágokat fordits el én tőlem, és tartoztaſd meg azt mindenkor, az ki akar te néked ſiólgálni. Ne foglallyon el engemet az haſnac,és az más ember feleſégéuél való hálálnac kéuánſága, és ſiemtelen gondolatra ne adgy engemet te ſiolgádat.

6 Halgaſſátoc, fiaim, az igaz mondó ſiáynac tanitáſát; mellyet az ki meg tart,meg nem fogattatic az ő beſiédiuel.

7 Az ő eztelenſégiben meg fogattatic az bűnös:az ſiitkozodó és az keuély meg botránkoznac ezekben.

8 Az eskűuéſre ne ſioktaſſad à te ſiádat,és à te eskűuéſedbē ſient Iſtent neuezni gyakorta ne ſiokiad.

9 Mert miképpen az ſiólga nem keues kékeket hordoz,az mellyet gyakorta ſioktanac bűntetni, vgy à ki eskűſſiic és az Iſtent mindenkor neuezi, az bűntől tizta nem léſſien.

10 Az férfiu ki ſokat eskűſſiic,tellyes hamiſſágual,és el nem táuozic annac házatól az oſtor.

11 Mikor valamiben vétkezic az ember,az ő bűnét ő hordozza, mellyet ha meg nem eſmér,meg kettőzteti azt. Ha vakmerő képpen eskeſſiikis valaki, ártatlan nem léſſien.

12 Mert meg tellyeſedic az ő háza bűntetéſeckel.

13 Es ez illyennec beſiéde környűl vétetett halálual, nem találtatic ez az Iácóbnac örökſége közt.

14 Mert az Iſten félőktől ezec mind táuól vadnac, az kic az bűnökben nem keuerednec.

15 Az mértékletlen eskűuéſre ne ſioktaſſad ſiáiadat? mert abból gonoſi dolgoc támadnac.

16 Emlekezzél meg az te atyádról, és anyádról, mikor az feiedelmec között ülſi.

17 Hogy teis el ne feleyteſſel azoc előtt, és az te ſiokáſoddal meg őztőueredgyel: mert akarnad ha nem ſiülettettel vólna, és à te ſiületéſednec napiát átkozod.

18 Az ſiidalmas beſiédekre ſiokott ember, minden ő napiaibanis ſemiképpen meg nem tanúl.

19 Két rendbéli emberec neuelic az bűnt, és az harmadic, haragot ſierez boſſiuſágra fel geriedet elméuel.

20 Az mint az égő tűz, ki meg nem aluſſiic,mig meg nem emésztetic.

21 Az parázna ember ki vétkezic az ő maga teſtében, ki meg nem ſűnic mig az tűzet fel nem gyuyttya.

22 Az parázna embernec minden

den étec gyönyörüséges, semmiképpen meg nem sünic mig meg nem hal.

23 Az ö agyás házából ki ménö ember, ki igy gondolkodic magaban, kiczoda lát engemet?

24 Setétség vagyon környülem, és az faloc fedeznec bę engemet, és senki nem lát engemet, mit félnéc? az én büneimröl semmiképpen meg nem emlekezic az magasságban lakó.

25 Ki fél czac az embereknec siemektöl, mint ha nem tudná, hogy az magasságban való Istennec siemei ezersier fényesbec az fényes napnál.

26 Mellyec nézic az embereknec minden vtokat, és sintén az el titkolt dolgokatis láttyác.

27 Kinel minec elötte ezec teremtetnénec, tudua valánac mindenec, hasonlatos képpen minec vtánna teremtettec, által lát mindeneket.

28 Ez illyen az városnac vtzáin meg büntettetic, és az hól nem vélné meg fogattatic.

29 Hasonlatos képpen az asisioni állatis, melly el hadgya az ö fériét és à ki örökösöket fogad mástól.

30 Mert elösier nem engedet az Isten töruényénec, és másodsier az ö férie ellen vétkezett, harmadsier paráznasággal paráználkodot, és más férfiutól siült fiakat.

31 Ez az gyülekezetben elö hozattatic, és ennec gyermekin bün tetés esic.

32 Nem teriednec el ez fęléknec fiainac gyükerec, és ezeknec ágai nem teremtnec gyömölczet.

33 Atkozásra hadgya az ö emlekezetit, és ennec gyalázattya el nem töröltetic.

34 Ecképpen meg esméric az kic meg maradandnac, hog semmi iob ninczen az WRnac félelménél, és semmi gyönjörüségesb ninczen ennél, az ki figyelmezic az WRnac paranczolattyára.

35 Nagy diczöség, köuetni az Istent, és életnec hosisiúsága vagyon ebben, ha ö töle kegyelembe vétetel.

XXIIII. Rész.

Ez Caputba ſól az bölts az böltseségnec nagy męltoságárol, melly nem teremtetett hanem az Attyánác örökę valo böltseſęge, mellyröl az Salomnis ſól. Prou. 8.

1 AZ bölczeség ö maga diczéri magát, és az ö népe között diczekedic. Prouerb. 8.

2 Az Istennec gyülekezetiben meg nitttya az ö siáiát, és az ö hatalma elött ditsekedic, monduán.

3 En az felséges Istennec siáiából siármaztam, ki minden teremtet állatnac elötte siülettem.

4 En teremtettem az Eegen az el fáradhatatlan világosságot, és mint egy felhöuel bę fedeztem az földet.

5 Ennékem az magas hellyekben vólt sátorom, és királi siękem vólt az fellegnec osilopában.

6 Az Eegeknec temérdegségét czac én kerültem meg, és az tengereknec mélségét el iártam.

7 Az tengernec habiáual, az egési földdel, minden népekuel és nem zetséggel én birtam.

8 Es mind ezeknél kerestem nyugodalmat, hogy valakinec örökségében laknám.

9 Ac-

9 Ackoron parantſolá én nékem az mindeneknec teremtöie, és az ki teremtet engemet, meg nyugotá az én ſátoromat, monduán.

10 Iácób nemzetſége közt vonnyad fel az te ſátorodat, és örökös légy Ieruſálemben.

11 Az idöc elött, kezdettül fogua teremtet engemet, és öröcké meg nem ſiünöm, az Szent ſátorban ö elötte ſiolgáltam.

12 Es igy Sionban meg erösſitettem, haſonlatos képppen az meg ſienteltetet városban hagyot nyugodnom, és Ieruſálemben vagyon az én hatalmam.

13 Annac okaert meg gyükereztem az meg diczöitetett nép között, az WRnac örökſégénec (réſiében.)

14 Mint az Libanus hegyén való Cedrus fa, fel magaztaltattam és mint az Hermon hegyén való Cyprus fa.

15 Mint az víz parton való pálma fác, fel magaztaltattam, és mint az Ierichonac Róſainac palánti.

16 Mint az ékes olayfa az ſiép mezön, és mint az iegenye fa az vikezböl, ácképpen fel nöttem.

17 Mint az Cynamomum, és az drága illatu Balſamum, ió illatú vóltam.

18 Mint az Galbanum, az Onyx, és Myrrhanac kenete, és à Tömiénnec füſti az ſátorban.

19 En mint az Terpentinánac fáia ki tericztettem az én ágaimat, diczöſégeſec és kedueſec az én ágaim.

20 En mint az törmö ſiölö tö boczáttam ió illatot, és az én virágim teremnec diczéretes és gazdag gyümölczet.

21 En annya vagyoc az ió ſeretetnec, az Iſteni félelemnec, eſméretnec, és az ſient reménſégnec.

22 Mellyeket közlöc minden én fiaimual, hogy mindenkor azockal legyenec, az kiket ád Iſten nékem.

23 Iárullyatoc én hozzám az kic kéuántoc engemet, és az én gyümölczimmel mellyeket termec tellyeſedgyetec meg.

24 Mert az én emlekezetem édesb az méznél, és az én örökſégem az lépes méznél.

25 Az kic éſinec engemet, annál inkáb eheznec engemet, és az kic iſinac engemet, annál inkáb ſiomiuhoznac engemet.

26 Az ki halgat engemet, ſoha meg nem ſiégyenül; és à kic gyakorlanac engemet, el nem téuelednec.

27 Mind ezeket mondgya az felſéges Iſten frigyénec könyue.

27 Es az töruény mellyet paranczolt mi nekünc Moſes, az Iácobnac gyülekezetiben örökſégül: meg ne fogyátkozzatoc, hogy erösſec ne lennétec az WRban: Hogy öis meg erösſiczen titeket, ragazkodgyatoc ö hozzáia: Az mindenható WR egyedül Iſten, és nintſen töb ö kiuöle meg tartó.

29 Ki bę tölt mindeneket mint az Phiſon folyó víz böltſeſégéuel, és mint az meg áradott Tigris az wy gabonánac ideién.

30 ki

30 Ki bę tölt mint az Euphrates, értelemmel, és mint az Iordán vize, melly aratásnac ideién az földet meg neduesiti.

31 Ki meg mutattya mint az világosságot az siép tudomáńt, és mint az Geon, süretnec ideién.

32 Nem tudta ezt meg tökélletesen az elsö, hasonlatos képpen az vtólso nem ment annac végére.

33 Mert az tengernél böuségesb annac értelme, és az ö tanácza az mélségnél nagyob.

34 En böltseség ollyan vagyoc mint az folyó vizböl ki siegett folyás.

35 Es mint az föld alatt való czatornác, vgy mentem Paraditsomba:

36 Mondéc, meg öntözöm az én siép kertemet, és aion kertemnec tábláit meg résiegitem vízzel.

37 Es imé énnékem az árokból lön folyó vizem, és az én folyó vizemböl lön énnékem tenger.

38 Mert az tudomáńt mint az reggeli idöt meg világositom, és meg mutatom azt nagy hossiú ideig.

39 Mert az tudomáńt iöuendölésre ki öntöm, mellyet hagyoc öröc nemzetségekre.

40 Im láttyátoc hogy én nem czac magamnac munkalkottam, hanem mind azoknac valakic keresic azt.

XXV. *Rész.*

Szol az három dolgokrol mellyec keduesecke tesic az embert mind isten elött s mind ember elött. Az vtan az három gyülöséges dolgokrol. Az vén embernec böltseségeröl. Az kilentz bodogságos állapatrol. Neuezet serint az isteni félelemröl. Vtolsör sol az gonos assoni állatokrol.

1 HAarom dologgal löttem siép, és ékessé neuekedtem az WR elött és emberec elött.

2 Attyafiaknac egyenességekuel, közöl valóknac barátságockal, ferfiuual és asisioni állattal, kic egy máss között ióll alkosinac.

3 Három fęle embereket gyülöl pedig az én lelkem, és igen haragsiom azoknac életekre.

4 Szegéń keuélt, és gazdag hazugot, és vén paráznát, kiben keués értelem vagyon.

5 Az te iffiuságodban ha semmit nem gyüytöttél, miképpen találod azt meg az te vénségedben.

6 Az vén embernec melly ékes az itélet: és az véneknec az bölts tanácznac tudása?

7 O melly ékes az véneknec bölczeségec, és à diczéreteseknec tudományoc és tanátsoc.

8 Az véneknec Coronáioc soc dolgoknac meg probálása, és azoknac ditsekedésec az Wrnac félelme.

9 Kilentz gondolatokat mondottam, az én elmemben bódogoknac lenni, és az tizediket ki mondom az én nyeluemuel.

10 Az ö gyermekin öruendözö ember bódog, és az ki életiben láttya ellenséginec romlását.

11 Bódog az ki lakic esies feleséggel, és az ki nyeluéuel meg nem tántorodic, és az ki nálanál meltatlanb embernec nem siólgál.

12 Bó-

12 Bódog az ki nyerhetet eſieſſéget, és à ki azt beſiélli az halgatóknac fülekbe.

13 Melly igen nagy az ki nyert bölczeſéget; de ſenki nincz az ki meg haladná az Iſten félöt.

14 Az WRnac ſiereteti pedig mindeneket fellül halad világoſſággal.

15 Az ki meg tartya azt, kihöz haſonlitathatnéc.

16 Az WRnac félelme kezdeti az ö ſieretetinec, à hüt pedig kezdeti az ö vçle való eggyesülésnec.

17 Nagy ſeb, az embernec ſiuénec ſebe: és nagy gonoſſág, az aſiſioni állat gonoſſága.

18 Minden veréſt el türöc, ezac az ſiiwnec veréſét nem. Es minden gonoſſágot, ezac az aſiſioni állatét nem.

19 Es minden erö tételt, ezac hogy az én gyülölömnec erö tétele lét nem. Minden botſiú álláſt, ezac ellenſégemét nem.

20 Fö ninçſen ártálmasb à kigyónac feiénél, vgy ninczen veſiedelmesb ellenségnec haragiánál.

21 Inkáb akarnéc lakozni oroſlánual, és Sárkañual, hogy nem mint lakozni az gonoſi aſiſioni állattal.

22 Az aſiſioni állatnac gonoſſága el változtattya az ö ortzáiát, és annac ortzáiát meg feketiti, hogy legyen ollyan mint az nöſtény medue.

23 Az ö attyafiai között ha le ülis añac férie, meg akarattya ellenis fobázkodic az ö gonoſi feleſégén

24 Minden fele gonoſſág kitſiń az aſiſioni állatnac gonoſſágához képeſt, az gonoſi embereknec iuſſon az ollyan.

25 Mint az föuényes halomra való fel ménés az vén ember lábának, ollyan az czátſogó aſiſioni állat, az ö alázatos WRnac.

26 Ne ütközzél az aſzoni állatnac ſiépſégében, és aſiſioni állatot ne kéuánj gjöniörüſégnec okaért.

27 Haragos, ſiemtelen, és ſiidalmatos az ollyan aſiſioni állat, melly az ö WRát táplállya. a

28 Alázatos ſiiuet, és ſiomorú ortzát, és ſiiwnec faydalmát ſierzi az gonoſz aſiſzoni állat.

29 Reſt kezeket, és lankadt lábakat ſierez az ollyan, melly nem vigaztallya az ö fériét bánattyában.

30 Az aſzſzoni állattól vagyon az bünnec kezdeti, és az által halunc mi mindnyáián meg.

31 Ne hadgyad az te vizedet ki folni, ſe az gonoſz aſzſzoni állatnac, futarozáſra való ſzabadſágot ne adgy.

32 Ha nem iár az te akaratod ſzerint.

33 Az te teſtedtöl ſzakazd el ötet adgy néki el váláſnac leuelét, b és boczáſd el ötet.

a: Az az, elöt te iar az ö vrának es vayita türödalmot vetſien.

Geneſ. 3.

b: Az az, el váláſról valo bizonſág lec u. let.

XXVI. Réſz.

Szol ez Caputban az ió aſſoni állatnac haſznairol es az gonoſ aſſoni állatnac ártalmirol Es meg tanit minemodon kellyen embernec neuelni az ö leánit.

1 AZ ió aſzſzoni állatnac bódog az ö férie, és az ö napiainac ſzáma kettös.

2 Az erös aſzſzoni állat vidámſágot ſzerez az ö fériénec, és añac

életinec eztendeiét bętölti ió ſierenczéuel.

3 Az ió aſſiſioni állat, ió réſz, az Iſten félőnec réſziül adattatic ez.

4 Mert akar gazdag, akar ſiegén légyen ez illyen, czendeſi elméuel vagyon az Wrhoz, és minden időben vidám ortzáual léuén, őrzendez.

5 Három dologtól rőtteg az én ſiuem, es az negyediknec tekintetőtis félec.

6 Város ellen való árultatáſtól és az kőſſégnec haſonláſától.

7 Es az rágalmazáſtól, mind ezec az haláinal nehezebbec.

8 De terhesb az ſiwnec, és ſiralmasb, az melly aſiſioni állat más aſiſioni állattól félti Wrát.

9 Es az nyelwnec oſtora, melly mindenekhőz ſiót nyúyt.

10 Az ökreknec meg tágult igaioknac nyughatatlanſágához haſonlatos az gonoſi aſiſioni állat, az kinec illyen feleſége vagyon, ollyan mint az ki à mérges Scorpiot fogia meg.

11 Nagy ártalom az réſzeges aſiſioni állat, és à balgatag igen meg háborittya az embernec elméiét, úgy mint ki az ő rútſágát nem fedezi el.

12 Az aſiſioni állatnac ſiemtelenſége, az ő keuély ſiemeiben és ſzőmőldőkiben megtetzic.

13 Szemtelen leányodat erőſſen őrizzed, hogy ha magánac ſiabad lágot veiend, ne éllyen az ő kedue ſzerint.

14 Az ſzemérmeteſſégnélkül való ſzemére reá vigyázz, és ne tſudálkozzál rayta, ha te ellened vétkezic.

15 Miképpen az vton iáró ſiomiu, megnittya ſzáiát, ha kút főre találkozic, és minden közel való vizből iſzic: úgy minden sőuén alatt le ül (az ſzemtelen leánzó,) és az nyil ellen meg nittya az ő tegzét.

16 Az aſioni állatnac édes beſzéde, győnyőrkőtteti az ő fériét, és annac czontait meg hizlállya az ő tudománya.

17 Iſtennec aiándéka az veztegletes és ió akaró aſiſioni állat: és ſemmi ninczen az min annac bőlts elméie el váltathatnéc.

18 Fő kedueſſég az ſiemérmetes és hiw aſiſioni állat.

19 Es ſemmi drága arú ninczen, melly ollyan beczülletes vólna, mint ennec mértékletes elméie.

20 Minęmő az WRnac az magaſſágban fel támadott fényes napia, ollyan az ió aſiſioni állatnac ſiépſége, az ő házának ékeſſége közőtt.

21 Minęmőc az ſient gyertya tartóban fénlő ſőuédnekec, ollyan ennec ábrazatty ának ſiépſége az ő meg állapodot ideiében.

22 Minęmő az ezüſt fundamentumban állattatot arany oſilopoc, ollyanoc ennec ſiép lábai az tőkélletes ſiiuel egybe.

23 Fiam, az te időd nec virágát tarts meg éppen, és ne add idegeneknec az te erődet.

24 Minec vtánna minden mezőc közőtt termő őrőkſéget kereſtel

reſtél, hints el az te magodat, bizuán az te ió nemedhöz.

25 Igy meg maraduán à te fiaid, és nagy bátorſággal az nemes elmét meg tartuán fel neuekednec.

26 Az parázna aſiſioni állat, haſonlónac itéltetic az diſinohoz, az ki pedig engedelmes, baláltól óltalmazó torony az ö Wránac.

27 Az Iſtentelen aſiſioni állat, az gonoſi embernec réſiül adattatic, az kegyes pedig adatic az Iſten félönec.

28 Az ſiemérmeſſégnélkül való aſiſioni állat, gyalázatot támaszt fériére, az tizteſſéges leánzó pedig az ö Wrát beczülli.

29 Az ſiemtelen aſzſzoni állat mint az eb ollyannac tartatic, az kiben pedig ſzemérmetcſſég vagyon féli az WRat.

30 Az melly aſzſzoni állat tizteli az ö Wrát, mindeneknél böltsnec tartatic, az ki pedig nem tizteli azt, mindenektöl Iſtentelennec eſmértetic.

31 Az czátſogó és kialtó aſzſzoni állat tekintetes, az ellenſégnec el üzéſére alkolmatos.

32 Es minden embernec elméie, melly ezekhöz haſonlatos, mint az hadi háboruſág között laknéc.

33 Két okért bánkodic az én ſiiuem: és az harmadikon igen haragſiom.

34 Ha à hadakozó ferfiu ſiükſég miatt meg fogyátkozic, és à böltsemberec ha el vettetuén ſemminec tartatnac.

35 Es ha valaki meg tér az igaſſágról az bünre, kiröl azt rendelte az WR, hogy meg öletteſſéc fegyuerrel.

36 Az kalmár alig mentheti meg magát à büntöl, és bünelkül ninczen az Complár.

XXVII. Réſz.

Arra tanit elöſör hogy embernec nehez az fegenſéget tolael venni és meg gazdagulni igazán. Az után azt mongya meg, hogy az ember az ö beſedében eſmértetic meg, fol azért az után az Iſten félönec és az bolondoknac beſedökrül. Vtól för fol az titkoknac ki ielenteſſénec artalmaſſágarol.

1 AZ ſiegénſégnec miatta ſokan vétkeztenec, és az ki akar gazdagſágot, az ö ſiemét el fordittya az igaztól.

2 Mint az kö falba veretett ſieg, Azonképpen az adás és vétel között ſiorongattatiè az bün miatt az ember.

3 Az ki meg nem tartya ſiorgalmatoſon az Wrnac félelmét, ennec háza hamar fel fordúl.

4 Miképpen az roſtálás után, az roſtában meg marad az ſieny: azonképpen az ember elméiénec vndokſága az beſiédben.

5 Az fazékaſnac edénit az katlan probállya meg, az ember pedig az ö beſiédéuel probáltatic meg.

6 Az termö fáual való daykalodáſt, meg mutattya annac gyümöltſe: azonképpen az embernec ſiiuében való gondolatnac ki mondáſa.

7 Beſiédinec ki mondáſa elött ſenkit ne ditſéry, mert az emberec arról kéſértetnec meg.

8 Ha köueted az igazat, meg találod azt, és fel öltözöd azt, mint az diczöſégnec köntöſét.

9 Az repŭllŏ állatoc, hozzáioc
hasonlatosokhoz tęrnec, az igas-
ság pedig azokhoz tęr, az kic tiz-
telic ŏtet.
10 Mint az orsiláń leseskedic az
vadac vtán, hasonlatos képpen az
bŭn azoc vtán, kic czelekesiic az
gonosságot.
11 Az Isten félŏnec besiéllése
mindenkor bŏltseséggel vagyon:
à bolond pedig változic az hóld-
nac termésieti sierint.
12 Ha à balgatagoc kŏzzé akarsi
menni, esiedbe vegyed az idŏt, az
essesec kŏzŏtt pedig siŭnetlen fo-
roǵ.
13 Az bolondóknac besiéllésec
meg bántanac: és azoknac neue-
tésekbe hituán gyŏnyŏrŭség va-
gyon.
14 Az gyakorta eskŭuŏnec be-
siéde az hay siálat fel állattya, és
ezeknec feddésec czelekedic hoǵ
fŭlŏnket bę dugiuc.
15 Vęrt ont az keuéllyeknec har-
tzoc, és azoknac siidogatásoc ne-
héz hallásra.
16 Az ki meg ielenti az titkot,
el vezti tŏkélletességét, és semmi-
képpen siine sierint való barátot
nem talál.
17 Ió akarattal légy barátodhoz,
és hiw légy ŏ hozáia.
18 Hogy ha ki ielentended az ŏ
titkait, semmi módon ne kŏues-
sed ŏtet az vtán.
19 Mert miképpen el vezti em-
ber az ŏ ellenségét, azonképpen
el veztheti baráttyátis.
20 Es miképpen az repŭllŏ ál-
latot kezedbŏl ki botsátod: vgy
baráztodat el boczátod, mellyet
semi vadasiással meg nem találsi.
21 Ne ŭzzed ŏtet: mert mesisie
állott, és mint az vad a keczke az a: Vagy az ŏz.
tŏŏrbŏl el ment.
22 Mert az sebet bę kŏthetic, és
à siitokról vagyon meg békéllés.
23 De az ki az titkokat meg ie-
lentette, el veztette hiwségét.
24 Az ki sieméuel hunyorgat go-
nosira igyekezic: és az ki tudgya
azt, meg vonsia magát attól.
25 Ióllehet az te siemed elŏtt é-
dessiti az ŏ besiédét, és az te besié-
diden czudálkozic: de az vtán
meg fordittya az ŏ besiédét, és az
te besiédidet gyŭlŏségessé tésii.
26 Felŏtte igen soc dolgokat
gyŭlŏlŏc, de semmit vgy nem
mint ez illyent, és męg az Wris
gyŭlŏli azt.
27 Az ki az kŏúet fel hagyittya,
az ŏ feiére hagyittya: vgy az ál-
noc vereség meg siélesiiti à sebet.
28 Az ki áss vermet, abba esic.
29 Es az ki meg veti az tŏŏrt,
meg fogattatic abban.
30 Az gonosi téuŏre kŏuetkŏz-
nec gonosioc, ióllehet nem tud-
gja honnét iŏijŏnec azoc ŏ reáia.
31 Czúfolás, és gyalázat, kŏueti
az keuélyeket, és az bosisiu állás,
mint az orosiláń leseskedic ŏ v-
tánnoc.
32 Tŏŏrrel fogattatnac meg, az
kic ŏrŭlnec az Isten félŏknec
romlásokon, és meg eméztic ŏ-
ket haláloc elŏtt, az faydalom,
ellenkezés, harag, és minden v-
tálatos dolog: mondom hogy ez
fęle bŭnŏs ember birattatic e-
zektŏl.

28. Rési

XXVIII. Réſz.

Inti á meg bantatott femelyeket hogy az ő felebaratyoknac kic ők̃et meg bántottac meg bocſáſſanac, meg gondoluan az Iſtennec ő hozzáſoc való kegyelmeſſeget. Az után meg mondgya mi modon tauoztathatya el ember az ő felebaratyaual valo egybe veſſo ſértedtſt illiczha az beſedbe valo verſengeſt el tauoztatya. Annac vtánna ſol az embernec nyeluenec gonoſſagárol.

1 AZ boſſiu álléra, boſſiu állás iö az Wrtól, ki annac az ő bünét ſiorgalmatoſon meg tartya.

2 Botſáſd meg boſſiuſág tételét fele barátodnac, és ackoron te nékedis könyörgönec meg boczáttatnac az te bünеid.

3 Auagy illiké hogy eggyic ember á máſic ellen tartſon haragot, és az Wrtól kérien gyogyuláſt.

4 Es ő hozzá haſonió emberuel n: czelekedgyéc irgalmaſſágot, és az ő bünéiért könyörögien?

5 Holott ő teſt ſéuén haragot tart, vallyons kitſoda tiztittya meg az ő bünеit?

6 Emlekezzél meg halálodról, és ſiünnyél meg az harag tartáſtól.

7 Es az haragot ne gyakorlyad fele barátoddal, romláſodra és veſzedelmedre, de az parantſolatokban meg maradgy.

8 Meg emlekezzél az parantſolatokról, és nehezſéget ne tarts fele barátodra.

9 Emlekezzél meg Iſtennec frigyérül, és vtáld meg barátodnac tudatlanſágából ellened való dolgát.

10 Táuozzál el az verſengéſtöl, és meg kiſſebbited az bünt: mert az haragos ember fel gyuyttya az hartzot.

11 Az bünös ember barátit meg háborittya, és á békeſségeſec közzé patuart boczát.

12 Az minęmő á tüznec fáia, vgj geried meg: á minęmő az hartz, vgy öregbül annac tüze: az mint vagyon embernec ereie, vgy annac dihöſſége: és á menire vagjon embernec gazdagſága, annira neuekedic haragia.

13 Az gyors verſengés fel geriezti az tüzet, de az gyors hartz, ki ontya az vért.

14 Ha fuuandaſi az ſiikrára, meg lobban: ha pedig arra reá pökendeſi, meg aluſſic: mind á kettő pedig az te ſiádbol mégyen ki.

15 Az fondorlót és kęt nyeluöt gyülöllyétec, mert ſoc békeſségben léuöket el veztettenec.

16 A kęt nyeluö ſokákat meg háboritot, és el ſiéleztette azokat eggyic nemzetſég közzül máſic közzé.

17 Es keritet városokat el veztett, és feiedelmeknec házokat el rontatta.

18 A kęttös nyelw, erös aſſiſioni állatokat el veztett, és meg foztotta azokat az ő munkáioktól.

19 Az ki halgattya azt, ſemmiképpen nyugodalmat nem talál, ſem nem lakic ez endeſſéggel.

20 Az oſtornac czapáia kéket ſierez; de á nyelwnec tſpáaſa meg rontya az czontotis.

21 Sokan eſtenec el fegjuer miatt, de nem ollyan ſokan mint kic az nyelw miatt el veztenec.

22 Bódog az ki meg óltalmazhatta magát attól, és az ki meg nem kéſértette annac dihöſſégét.
23 Aki nem vonta añac igáiát, és annac köteléuel meg nem kötöztetett.
24 Mert ennec igáia vaſs iga, és ennec kötelei ęrtz kötelec.
25 Gonoſi halál, az melly léſien attól, és az koporſó iob annál.
26 Es az hiueken nem wralkodic, és annac lángiáual meg nem égnec.
27 Az kic el hadgyác az WRat, abban eſnec: és az ö ellenec fel gyulad, és ſoha meg nem aluſſic: ö reáioc boczáttatic, mint az oroſſlán, es mint az nöſtén pardutz meg öli öket.
28 Erölſits meg környül az te ioſiágodat töuiſſel: De à te ſiáiadnac czinály aytókat, és retezeket.
29 Azt e ezüſtödet és aranyadat bę köſſed, de az te beſſédednec czinály mértéket, és az te ſiáiádnac czinály aytót és retezt.
30 Es figyelmezzel reá hogy valamiképpen meg ne tántorodgyál azoc miatt, hogy el ne eſſél az leſeskedö elött.

XXIX. Réſz.

Int ez Caputba az költeſön adáſra, és hogy az mit az ember máſtol költſön vött, azt ſele barátty ánac hálá adáſſal meg adgya. Máſodſor ſol az kezeſſęg dolgarol, és ſi dalmazza azokat kic á kézeſeket benne hadgyác á kezeſſęgben. Vtolſor meg mongya azoknac nyomorult allapatyokar, az kic más ember házaban ſellyęrül laknac.

1 AZ ki gyakorlya az irgalmaſſágot, költsönt ád barátty ánac, és az ki el tökéllette hogy azzal iól tégyen marháiából, meg tartyá az paranczolatot.
2 Kölczen adgy hozzád valónac az mikor ö ſiükölködic, és eſmét add meg attyádfiánac ideiekor, az mit ö töle vöttél.
3 Alhatatos légyen az te beſſéded, és légy hiw ö hozzá, ècképpen minden idöben az mi kel te néked meg nyered.
4 Sokan mint egy talált marhánac véltéc az kölczönt: és meg bántottác azokat, az kic öket meg ſegitettéc.
5 Vagyon olly ki mig az kölczönt véſſi, czókollya annac kezét, és barátty ánac pénzeiért alázatoſon ſiól.
6 Az meg fizetéſnec ideién pedig halogattya az napot: menti reſtſégét, és vęt az idöre.
7 Hogy ha meg fizethetneis, alig viſſi meg felét, és vgy tartya azt az adoſſágot, mint ha találta vólna.
8 Ha pedig vgy nem tartyais, ha meg foztya azt az ö pénzétül, és öknélkül ellenſégéué teiendi azt.
9 Atkozodáſſal, és ſiidogatáſſal fizet néki: à tizteſſég helyébe gyalázattal fizet ö néki.
10 Sokan annac okaért ez gonoſſágért iſiſionyodnac az embertül, és marháioktól való meg foztáſtól félnec.
11 De mind az által az nyomorult attyádfiához hoſiſiu türö légy, és az irgalmas ió tétemeńt ne vond meg ö töle.

4 Az az 279 tartya mint ha iól tenne azzal az hiſ tül az ió re temeut vöue.

12 Az

12 Az paranczolatért légy ſegitſégül az ſiegéńnec, és az ő ſiükſégében el ne hadgyad.

13 El veſieſd az ezüſtöt barátodért, és attyádfiaért, és el ne röyts azt kő alá, veſiedelemre.

14 Tedd el az te kénczed az Iſtennec paranczolattya ſierint, melly haſinosb léſien te néked az arańnál.

15 Rekezd bę az irgalmas ió tétemeńt az te taar házadba, és az tégedet minden nyomoruſágidból ki viſien.

16 Az erőſs paiſnál, és vaſtag kopiánál, ellenſégtöl inkáb meg óltalmaz tégedet.

17 Az iámbor ember kezes léſién máſért, de az ki az ſiemérmet le vetette, az benne hadgya.

18 Az kezeſnec ió tétemenyéröl el ne feletkezzél, mert az ő lelkét vetette te érötted.

19 Az ió kezeſſég alatt való ió tétemeńt el vezti à gonoſi ember.

20 Minec vtánna kezeſt vetett az gonoſi ember el fút, az háládatlan ember, elméiében el hadgya azt b az ki ötet meg ſiabaditotta.

b. Vagy elmeiében immar el hagyta.

21 Az kezeſſég, ſoc ióltéuöket el veztett, és meg forgatta öket, mint az tengernec habiai.

22 Hatalmas férfiakat ki vetett házokból, kic búdoſtanac idegen nemzetec közt.

23 Az WRnac parantſolattyánac rontóia, az kezeſſégben eſic: és az ki más ember dólgainac véghöz vitelébe egyeliti magát, ſoc perbe keueri magát.

24 Tápláld fele barátodat érteked ſierint, és ſiorgalmatoſon el táuoztaſd, hogy magadat veſ edelembe ne eyczed.

25 Az emberi életnec fő táplálása, az víz és kenyér, ruházat és ház, ki az nyomorúlt erötlen állapatot bę fedezi.

36 Iob az ſiegéńnec élete az gerendás házban, hogy nem mint az fényés, friſs lakás, más ember marháiából.

27 Az kitſińnel vgy elegedgyel meg mint az nagyal, hogy az te nagy fényes házadat ne veſſéc ſiemedre.

28 Nyomorult élet egy háztól máshoz gyakorta költözni, mert az hól ſellér vagy, nem mered meg nitni ſiáiádatis.

29 Szálláſra fagadſi, és enniec adſi hálá adatlan embereknec, és annac felötte illyen keſerü ſiókat hallaſi.

30 Halláde, iözte ſellér, veſd meg az aztalt, és ha valamid vagyon, adgy ennem.

31 Meny ki ſellér ez diczéretes ember elött: kell énnékem à ház: ez én attyámfia ide iött ſiálláſra.

32 Nehezec ezec az eſies embernec, à házért való ſiemre hányás és az vſoráſnac gyalázattya.

XXX. Réſz.

Meg tanit ez Caputba mint kellyen embernec az ő fiat tanitani. Az vran fol az ió egeſſégnec aiándokárol: az főſuęny emberről. Vtolfor int vidám ęletre.

1 AZ ki ſiereti az ő fiát, gyakorta oſtorozza azt, hogy örüllyön azon végezetre.

2 Az ki tanittya az ŏ fiát, ŏrül iŏuendŏbe azon, és az iámboroc kŏzŏtt azzal diczekedic.

3 Az ki tanittya fiát, az ŏ ellenséginec irégységeket ŏregbiti, és baráti elŏtt azon vigadozni fog.

4 Ennec attya ha meg halis, ollyan mind az által mint ha meg nem hólt vólna: mert hozzáia hasonlót hagyott vtanna:

5 Az kit éltében latuán, ŏrült annac: halálakoris nem bánkodic.

6 Mert ellensége ellen hagyott bosisiú állót, és az ki barátinac meg fizessen.

7 Az ki vakarót fog az ŏ fiához, bę kŏtŏzi annac sebeit, noha annac minden kiáltására meg háborodic az ŏ gyomra.

8 Az engedetlen fiu ollyan lésien mint az delczegló, és az magánac hagyatott fiu, habahuria lésien.

9 Ketsegesed fiadat, és meg rŏttent végre téged; iattzodgyál vęle és meg siomorit tégedet.

10 Ne czufolkodgyál ŏ vęle, hogy ne illettessel bánattal, hogy végezetre fogaidat ne czikorgassad érŏtte.

11 Ne adgy néki siabadságot iffiuságában, és az ŏ vétkénec ne engedgy.

12 Hayts meg az ŏ nyakát iffiuságában, és ŏztŏnŏzd az ŏ óldalát mig gyermec; hogy ne talám meg kemenyeduén ne légyen te néked engedetlen, és faydalmára légyen az te lelkednec.

13 Tanitsad az te fiadat, és abban munkálkodgyál, hogy végezetre meg ne bántassal annac vndoc állapattyáual.

14 Iob az egésséges siegén, és termésietiben épp, az testében meg sanyargattatot gazdagnál.

15 Az egesség, és az ió termet, minden arannál iob, és az vastag test, nagy temérdeg gazdagságoknál.

16 Ninczen olly gazdagság, ki iob vólna az testnec egésségénél, és ninczen ŏrŏm ki meg halladna az siiwnec ŏrŏmét.

17 Iob az halál hogy nem mint az keserŭ élet, aungy az hosisiu betegeskedés.

18 Az bę fogott siáinál rekedett ióc, ollyanoc mint az koporsónal le rakatott étkec. a

19 Mit hasinál az égŏ áldozat az baluánnac? mert sem ésii, sem siagollya; ollyan az à kit ŭldŏz az WR.

20 Láttya siemeiuel, és foházkodic, mint az melly herélt ember ŏlelgeti az siŭzet, és foházkodic.

21 b Ne add az bánatnac az te elmédet, és ne fonnyazd magadat az te tanáczoddal.

22 Az siiwnec vigassága, az embernec élete, és az ŏruendezés meg hosisiabbittya embernec napiait.

23 Szeressed az te lelkedet, és vigaztald siiuedet, és az siomorusságot táuól állasd tŏled.

24 Mert sokákat veztett el, és ŏlt meg az siomorúság.

a: Az az, az sósuén embereknec szinte annit használ az ŏ gazdagságoc, mint az baluannac az áldozatoc, és az herelt embernec à szüznec ŏlelgetése, és az holt emberec elŏtt le rakatot étkec.

b: Az bánat, harug, és irigység, meg rŏuiditic az embernec életét.

25 Az

25 Az irégyſég és harag meg kiſſebbitic a napokat, és idő előtt vénſéget hoz az ſiorgalmatoſſág.
36 Az ió állapatú és vidám ſiiw az aztalnál czac az ételre viſel gondot.

XXXI. Réſz.

Azt mongya meg, hogy nem ió az gazdagſágnac gyuytéſében az felőtteb való ſorgalmatoſſág, mert az embert meg roncya. Az arannakis felőtteb valo ſereſme nem ió, mert igen veſedelmes. Mindenben azert az mertekleresſeg io.

1 AZ gazdagſágért való vigyázáſoc meg epeztic az teſtet, és azoc felől való gond, el véſii az álmot.
2 Az vigyázó ſiorgalmatoſſág kéuán aluuáſt, és nagy betegſéget el veſien az álom.
3 Fárad az gazdag az pénznec gyűytéſében, és nyugodalmában meg telic az ő gyönyörűſégéuel.
4 Fárad az ſiegén ételénec ſiükſége miatt, de ha nyugſiic ſiükölködő léſien.
5 Aki felőtteb ſiereti az aranyat, nem léſien igaz: és az ki űzi az romláſt, ez illyen meg tellyeſedic azzal.
6 Sokan veſitec el az aranyért, és ſiemec előtt való kęſi veſiedelmec vóltanac.
7 Az kic az arańnac áldoznac, [a] azoknac áldozattyoc botránkozáſnac tőkeie, és minden eztelen meg fogattatic azzal.
8 Bódog az gazdag az ki vétekneélkől találtatic, és az ki nem ſiomiuhozza az aranyat.
9 Kitſoda illyen hogy bódognac mondgyuc őtet? mert az ő népe közt ez illyen ember czuda dolgot czelekeſiic.
10 Kitſoda az à ki meg probáltatott az arańyal, és tőkélleteſnec találtatott? az ollyan légyen példáia az diczőſégnec [b] kitſoda ollyan, az ki mikoron vétkezhetnéc, nem vétkezett? és mikor gonozt czelekedhetnéc, nem czelekedet gonozt?
11 Annac okaért meg erősitetnec az ő iauai, és az ő irgalmaſſágánac ió tétemenit ditſéri à gyülekezet.
12 [c] Nagyſágos aztalhoz mikor ülſi, ne egyél annál mohon.
13 Se ne mondgyad ezt, bizonyára ſokat raktanac le.
14 Meg emlekezzél rólla, hogy gonoſi állat az álnoc ſiem.
15 Mitſoda teremttett álnokab az ſiemnél: annac okaért minden kitſiń dólgon könyuez.
16 Az houá nézendeſi, ne nyujts ki az te kezedet oda.
17 Máſnac bántaſára ne légy az tálban való nyuláſoddal, mint ſie meddel.
18 Nézd meg az közel való embernec dolgát te magadban, és minden igéről gondolkodgyál: egyél úgy mint ember azokban, mellyeket elődben adtác, és faldokua ne nyellyed, hogy meg ne gyülölteſſél.
19 Leg elől te hadgyad el az ételt, mértékleteſſégnec okaért, és ne légy meg elégedhetetlen, hog (valakit) meg ne bánts.
20 Ha ſokac közibe ülendeſi, azoknál eléb kezedet az tálba ki ne nyuytſad.
21 Melly

a: Az az: az kic nagy ſorgamatoſſággal hereſie az aranyat és azt Iſten gyalaui tezteliе

b: Vagy igye hogy az diczőſéjeghe legyé vagy ninſoualo.

c: Aztalnal valo merteketeſſegről ételben, italbā, és beſzedben, kualképpen pedig feiedelmec aſztalánál.

d: Vagy így kellyen meg elegedic az tudos ember.

21 d Melly kitsín elég az tudós embernec, azért az ő ágyas házában nem piheskedic, egességes álommal az mértékletesen élő ió reggel fel kél, és annac elméic helyén vagyon.

22 Nehéz nyughatatlanságoc, gyomornac emelgési, és gyötrelmi vadnac az telhetetlen embernec.

23 Hogy ha kénsieritetnél az ételkor, kelly fel, iary, hány, és nyugodgyál.

24 Halgas engemet, fiam, és meg ne vtály engemet, és végezetre meg probálhatod az én beszédimet.

25 Minden te dólgaidban gyors légy, és semmi betegség nem iő te reád.

e: Noha nem iò az aſztalnál való tob. zodás: mind az által dicsseretes az, a ki tisztességesen ell aſztalánál. mikepen bozysságos az sobrac.

26 e Az ki aztalát iól tartya, mindnyáián áldgyac azt, és az ő tisztességének ió bizonsága vagyon.

27 Az ételben való sobrákra zúgolodic az város: és ennec gonosságának nyiluán való bizonsága vagyon.

f: Akorott az á ki borbã való viteſſégét mutattya De se ötte igen szép és basznos alándoka ISTennec az bort, ha az ember mértekletesen ell azzal.

28 f Az borban ne mutasd magadat férfiunac: mert az bor sokakat el veszett.

29 Mint az kementze meg probállya az fegyuérnec élit, mikor az vizbe mártatic: úgy az bor az keuélyeknec siiueket, mikor meg réſiegednec.

30 Vgy mint élet embereknec az bor: ha azt mértékletesen iiandod.

31 Mitsoda élete az embernec, az ki bornélkül vagyon? mert ez vigasságokra teremtetett az embereknec, nem réſiegségekre.

32 Sziwnec vidámságát, és elménec örömét sierez az, ha alkolmatos időben isſia az ember, és az menye czac elég.

33 Keserűséget sierez az lélekneo az soc bor ital, verſengeséckel és vakmerőséggel egybe.

34 Az bolond embernec elméiét öregbiti az réſiegség, az meg bántásra: embernec ereiét el vészi, és sebeket sierez.

35 Az böw ború lakodalomba meg ne fedgyed barátodat, és ötet semminec ne alitsad az ő örömében.

36 Gyalázatos beſiédet ne siólly néki, és ötet ha elötted forog ne gyötöried.

XXXII. Rész.

Megirja mimodon kell magat annac viselni, az kic az lakodalomban elöl járóuá tettenec.

1 HA ő vezérecké töttenec tégedet à lakodalomban, fel ne fuualkodgyál: hanem légy ő nékiec, mint egy ő közzülöc.

2 Ő reáioc gondot viſely, és úgy üly le.

3 Es mikor tiztedet el végezed, diczéretet véuén, úgy siönnyel meg, hogy azoc miatt örülhes, és ékességnec okaért Coronát nyerhes.

4 Az véneket édes beſiédeckel iólits: mert ez illic te hozzád.

5 De ió móddal való értelemnél, az vigaság téuö sierſiámokatis ne tilczad meg. a

a: Laktoſ-lonbã 13 négyénac való vigſág téuö 'gerſi ſmo. és az érchlet ſec megmeg tetnec.

6 A hol éneklés vagyon, ne siórd ki az beſiédet, és alkolmatlanúl ne böltselkedgyél.

7 Mint

7 Mint az aranyba foglaltatot peczétes Carbunbulus, ollyan az éneklés az boros lakodalomban.

8 Mint az aranyba foglalt petsétes Smaragd, ollyan az énekléſnec zengéſe az gyönyörüſéges bornál.

9 Iſſiu léuén ackor ſiólly mikor ſiükſég ſiólnod, de ha kętſier kérdetelis, az ſioláſra kéſedelmes légy.

10 Summában foglallyad beſiédedet: keuéſſel ſokat (mondgy.)

b: Az veſztegleteſſég-nagy rőuid beſzédel való ſjolás a azatoſſág, ſzemeretteſſeg, ſerenſeg az embert megeke-ſitte.

11 b Ollyan légy mint az értelmes ember, ki mind az által halgat.

12 Az méltoſágoſoc között egyenlőué ne tedd magádat, és az ſokat ne czáczogy.

13 Az meny dörgéſnec előtte iár az villamás, vgy az ſiemérmeſnec előtte iár az keduеſſég.

14 Ió ideién fel kelly, és nem mindennél kęsőbben meny haza, és ott ſokat ne mulaſs.

15 Ott iátzál, és czelekedgyél kedued ſierint, de bünnélkül és keuély beſiédnéikül.

16 Es ezeknec feléttе áldgyad azt, az ki teremtett tégedet, és az ki bę töltött tégedet az ő iauaiual.

17 Az kic félic az Wrat, véſiic az ő tudományát, és az kic reggel munkálkodnac az ő kereſéſében, veſiic az (ő ió) akaratyát.

c: Az Iſten törueny ence keresői meg tallalyac az igaſſagot.

18 c Az ki kereſi az törüénť, bę tellyeſedic azzal: az kép mutató pedig meg botránkozic abban.

19 Az kic félic az WRat, meg találljác az igazat, és az törüénnec igaſſágát, és világát fel gyuytyác. d

d: Az az, az törüennec igaſſága ſjerint ezeleked. ie vę gyebki ec ió peldac leiȝ nec. és az emberekneс ſe me ieket fel gerieȝtic az igaſſagnac j, ę rel mere.

20 Az bünös ember el táuoztattya az dorgáláſt, és az ő akaratya ſierint talál magánac hozzá illendő itéletet.

21 e Az tanáts adó ember nem mulattya el az gondolkodáſt, az eztelen pedig és keuély nem rettęn meg az félelemtül: ha eſsnélkül czelekedettis.

e: Nem kell ſemmit tanoc tanelkül czelekeni. Es nem hogy valami vgy el kellyen embernec indulni birtelen, de az ő tuleyében magzaityanakis nem kell birni.

22 Tanácznélkül ſemmit ne tſelekedgyél, hogy mikoron meg czelekedted meg ne bánnyad.

23 Veſiedelmes vton ne iáry, hogy az köues helyeken meg ne ütközzél.

24 Viſiontag ne higy az vtnac az melly bántáſnélkül valónac tettzic, sőt męg fiaidtólis meg óltalmazd magad.

25 Minden ió czelekedetben bátorſágos légy; mert ez az paranczolatoknac meg tartáſa.

26 Az ki bizic az Wrban, meg tartya az ő paranczolatit; és az ki bizodalmát ő benne veti, meg nem kiſſebbül.

XXXIII. Réſz.

Arra tanit hogy az Iſten ſelő az bölts, az ęrtelmes ember az Iſten eſruenyeben gyönyörködic az vtán fol az bolondokrul. Az embereknec külömbſegekrül. Az ſabadſagnac meg tartaſarul Az fogaſtul.

1 AZ Iſten félőre nem kőuetkezic gonoſi, de męg az kéſértetből is meg ſiabadittya őtet az WR.

2 Az

2 Az bölts nem gyülöli az töruéńt, az kép mutató pedig vgy iár abban, mint nagy ſoc haboknac veſſében.

3 Az értelmes ember bizza magát az töruéńre, és az töruéń ö néki hiw léſſen.

4 Akar melly níluán való légyenis az kérdés, kéſſits hozzá az beſſéd t, és vgy halgaſd meg, köſd öſſue az tudomáńt, és vgy felelly.

5 Szekérnec kerekéhöz haſonló az bolondnac elméie, és az ö gondolattya mint az forgó tengely.

6 Az embernec czufoló baráttya, ollyan mint az méńló, melly minden rayta ülön nyerit.

a: Miképpen az napokat Iſten rendelte el, és eggyet azokközt az tőbinel betsül letesbe tőtt, azonképē az embereknec allapattiokat ö rendelte el.

7 [a] Miért haladgya meg eggyic nap az máſikat, holott az napnac minden világoſſága eztendö által, az fényes naptól ſiármazic.

8 Az WRnac itéleti ſierint válaztattac meg.

9 Az ki el rendelte az idöket, és napokat.

10 Mert azokban némellyeket fel magaztalt és meg ſientelt, némellyeket azokban az napoc ſiama köziben adott.

11 Az emberekis mindnyáiát földböl vadnac, miképpen földböl teremtetet Adám.

12 Nagy tudománnyal meg válaztotta öket, és azoknac külömb külömb vtakat rendelt.

13 Ezec közzül némellyeket meg áldott, és fel magaztaluán ö közzülöc meg ſientelte, és hozzáia vöttemémellyeket ezekben meg átkozott, és el vetet, és ki vetette azokat az ö ſiękekböl.

14 Mint az fazekaſnac az ſára kezében vagyon, és azzal az ö akarattya ſierint czelekeſſic.

15 Vgy az ember az ö teremtöiénec kezében vagyon, hog meg fizeſſen néki az ö iteléleti ſierint.

16 Mint az gonoſinac ellenében ió vagyon, es az halál ellenébe, élet: haſonlatos héppen az bünös ellenébe vagyon az iámbor, és az iámbor ember ellenébe az bünös: végezetre haſonlatos képpen (nézd el az hatalmas Iſtennec minden czelekedetit) kettösöc mindenec, eggyic az máſic ellenében.

17 En pedig vtól ſerkenéc fel, mint az à ki az aratóc vtán ſięd búza feieket: elö mentem Iſtennec áldáſaból, és mint az ſiölö ſie dö meg töltöttem az én ſaytómnac valuiát.

18 Gondollyátoc meg hogy én nem czac magamnac munkálkodtam, de az tudománnac minden karesöinec.

19 Halgaſſátoc WRac, és az gyülekezetnec vezęri fületekbe vegyétec.

20 Fiadnac, feleſégednec, attyád fiánac, auagy barátodnac ne engedgy hatalmat te magadon mig élſi: és ne add máſnac az te örökſégedet; hogy mikor meg bánod azt, könyörgéſſel ne kelleſſéc viſſ ſia kérned.

21 Az mig élſi, és lélec vagyon te benned, egy embernec ſe tegyed magadat rabiáuá.

22 Mert iob hogy fiaid könyörögie-

rögienec te néked, hogy nem mint te nézz à te fiaidnac kezekre

23 Minden te dólgaidban te légy fellyeb való sáfár, hogy az te diczéretedet meg ne gyalázd.

24 Az melly napon bę tellyesednec à te életednec napiai, és halálod ideién, ackor ozd el örökségeder.

25 Abrac, vesisiö, és tereh kell az Szamárnac: az siolgánac pedig, étel, sanyargatás, és munka.

26 Eelly az siolgánac munkáiával, dorgálással, és nyugodalmat találsi: tágits meg az ö kezét, és siabadságot keres.

b: Mint kell, ē embernec tartani az ö sjolgait, mind az rejtéket, engedetleneket mind az iokat.

27 Az iga, és gyeplü meg hayttyac az ö nyakát; az gonosi téuö siolgánac pedig fogság és gyötrelem.

28 Boczásd ki ötet munkára, hogy ne hiuolkodgyéc: mert soc gonosságra tanitott az hiuolkodás.

29 Kénsierits ötet munkára, az mint az ö tiztihöz illic:

30 Ha nem enged, békockal terheld meg, de ne légy felettéb kegyetlen egyhözis, és itélet nélkül semmit ne czelekedgyél.

31 Ha siólgád vagyon, ollyan légyen te néked mint te magad, mert véreddel sierzetted ötet: ha te néked siólgád vagyon: vgy tarts mint attyádfiát, mert vgy siükölködöl nálanélkül mint lelkédnélkül.

32 Szükölködöl ö nálanélkül, ha nyomorgatandod ötet hamissan: és ha el futand, mitsoda vton keresed meg ötet?

XXXIIII. Rész.

Meg iria hogy az alomnac nem kell hinni, azonképen az varáslásoknac és iöuendö mondásoknac. Az vtán sol az ollyan emberröl à ki sokat látot hallott Az Istennec gondviseléséröl és az ötet feretöknec öltalmazásokról. Az Istenteleneknec és kegyetlen ragadozoknac áldozáttyokról.

1 HYába valóc, és hazugoc az várakozásoc az értelemnélkül való embereknec; és az álmoc siárnyat neuelnec à bolondoknac.

2 Mint az ki meg akaria fogni árnyékát, és üldözi à sielet, ollyan az ki hisien az álomnac.

3 Az álom látás, más állatnac ábrazattyáböl lésien, miképpen az ortza ellenébe (az tükörben) meg tettzic az ortzánac hasonlatossága.

4 Az tiztátalantól, mitsoda tiztasság? és az hazugtól mitsoda igasság siármazhatic?

5 Az iöuendölésec, varáslásoc, és az álmoc hijába valóc, és mint az gyermec siülönec láttási, ollyan az látásba merült embernec elméie.

6 a Hogy ha Istentül nem boczátattnac, à ki meg látogat tégedet, ne higy azoknac.

a: Vadnac Istentöl botsatatot álmoc.

7 Mert sokákat el czaltác az álmoc, és meg czalátkoztanac az kiknec abban reménségec vólt.

8 Hazugságnélkül való dolgockal telic bę az töruén, és az igaz siáyban vagyon az böltseségnec tellyessége.

9 Az melly ember sokat búdosott, sokat túd: és az ki soc dolgot meg probált, siol értelmes besiedeket.

10 Az ki ſemmit nem kéſértett, keueſet túd.

11 Az ki pedig iárt, nagy eſieſſégget talált.

12 Sokat láttam az én búdoſásomban: és ſockal többet értec, hogy nem az menit ſi ólloc.

13 Gyakorta halálos veſſedelmekben forgodtam, és meg tartattam:

b: Az Iſten félőknec, erős oltalmazóia és őrizője az Iſten, minden ſzorſokban ſzeleſcében.

14 bAnnac okaért él az Iſten félőknec lelkec.

15 Mert az ő reménſégec àhoz támazkodic, az ki meg tartya őket.

16 Az ki féli az WRat, ſemmitűl nem ijed meg, meg ſem rőtten: mert az ő néki reménſége.

17 Az Iſten félőnec lelke bódog.

18 Kinec adgya magát, és kihőz támazkodic.

19 Az WRnac ſiemei figyelmeteſec az őtet ſieretőkre, hatalmas óltalom, és erős o ilop, árnyéc az hęwſeg ellen, óltalom à dęli hęwſégről, őrizet az bántas ellen, és ſegedelem az eſetben.

20 Fel magaztallya az embereknec lelkeket, meg világoſittya ſiemeket, egéſſéget ád, életet és áldáſt.

c: Nem kedues Iſtennec előtte, az hamis marhából az prédából, és ſzegenyektől erőſzel el vőtt marhából keſzitetet áldozat.

21 cAz hamis marhából áldozónac aiándéka neuetſéges, és keduesec nem léſinec az hamiſſaknac aiándékoc.

22 Nem kellenec Iſtennec az Iſtenteleneknec áldozattyoc, és à bűnért nem engezteteltic meg az áldozatnac ſokſágáual.

23 Ollyan mint à ki az attya elött meg öli az ő fiát, az ki áldozic az ſiegényeknec marháiából kéſitetett áldozattal.

24 A kenyér, életec az ſiegén ſiükölködőknec: mellyet valaki el véſien, vęr ſiopó ember.

25 Az ő fele baráttyát öli meg az, à ki el véſii annac eledelét.

26 Es vęrt ont, az ki meg ſoztya iutalmától az béreſt.

27 Ha éggiyc az mit eppit, az máſic el rontya, mit haſinál az vtán mind ez kettőnec munkáia?

28 Ha éggyic kőnyőrög ſ-az máſic átkozodic, mellyic ſiauát halgattya meg az WR.

29 Az ki meg moſodic az dögnec illetéſe vtán, ha eſmét azt illeti, ennec mitſoda haſina vagyon az ő moſodáſában?

30 Illyen az ember az ki bőytől az ő bűneiért, és eſmét el ménuén vgyan azonokat czelekedi: ki halgatná meg ennec könyörgéſét és mit haſinál az ő maga gyötrölméuel.

XXXV. Réſz.

Meg iria minemő áldozat kedues az Iſtennec előtte, és mimódon, és miuel kellyen áldozni. Az után azt mongya meg hogy Iſten az áruáknac, özuegyeknec és minden nyomorúſáknac könyörgéſeket meg halgatuán, azoknac ellenſégeken boſſut áll, &c.

1 AZ ki meg tartya à törueſnt ez bőuön áldozic.

2 Iduőſſéges áldozattal áldozic, az ki figyelmezic az parantſolatokra.

3 Es az ki az ió tétemenyért hálá adó, vgy czelekeſſic mint az ki áldozna ſemlyét: és az ki gyakorlya az irgalmaſſágot, mintha áldoznéc ditſéretnec áldozattyát.

4 Az

4 Az mi kedues az WR elött, ez hogy az Istentelenségektül el táuozzéc az ember; és áldozat, az hamisságtól el siakadni.

5 Ne meny az WR eleibe üressen:

6 Mert mind ezeket az paranczolatokért kell czelekedni.

7 Az igaznac áldozattya mikoron meg köuériti az óltárt, ennec kedues illattya vagyon az WR elött.

8 Az igaz embernec ádozattya kedues, és ennec emlekezeti feledekénségben nem mégyen.

9 Ió siemmel áldozzal az WR-nac, és meg ne keuesits az te kezeidnec sengeiét.

10 Minden aiándekozásban vidámságot mutass, és az sient dézmákat örömmel adgyad meg.

11 Adgy az felséges Istennec, az miképpen ö adott: és ió siemmel, az menyire vagyon te néked.

12 Mert az WR meg fizeti, és heet annyét ád: ne siakasi el valamit az aiándékokban.

13 Mert él nem venné: ne sierezsi azért hamis áldozatot.

14 Mert igaz itélö biró az WR, és semmit nem hasinál ö elötte az siemélynec nagysága.

15 Nem nézi senkinec siemélyét az siegén ellen, hanem annac könyörgését meg halgattya, az ki bosisiút sienuedet.

16 Semmi módon meg nem vtállya az áruáknac könyörgésit: és az özuegyét, mikororon eleibe támaztya besiédét.

17 Auagy az özuegynec köny hullatási, mikor az ö ortzáián le folynac, nem az ellen vadnaké az ki azokat inditotta?

18 Az ki tizteli az Istent ió siiuel, kedues lésien: és annac könyörgése az Eegic fel hatt.

19 Az álázatos embernec könyörgése által hatt az fellegen: és nyugalmas nem lésien, miglem el közelget: és meg nem siünic, mig meg nem halgattya az Isten: az ki igaz töruént siól az igazaknac, és itéletet tésien.

20 Mert az WR semmiképpen nem késic, sem pedig hos siu ideig türö azoknac igyekben nem lésien az erös Isten: mig nem az irgalmatlanoknac derekokat meg rontya.

21 De az népeken bosisiút áll, mig nem az bosisiúság téuöknec sokaságit el vezti, és az hamissaknac birodalmakat meg rontya.

22 Miglen meg fizetend az embernec az ö czelekedeti sierint, és az embereknec iutalmokat az ö gondolattyoc sierint.

23 Miglen véghöz nem visii az ö népénec itéletit, és azokat meg vidamittya az ö irgalmassága.

24 Melly igen kellemetes az nyomoruságnac ideién az irgalmasság? mint az essö, az siárasságnac ideién.

XXXVI. Rész.

Pogányoc ellen való sép könyörges. Az vtán sól az ió assoni állatnac ditseretyrol.

1 KÖnyöruly mi raytunc, Wram, mindeneknec Istene, és nézz reánc.

2 Es boczásd az te félelmedet

minden pogányokra, kic nem keresnec tégedet.

3 Emeld fel kezedet az idegen pogányoc ellen, hogy láſsác az te hatalmadat.

4 Miképpen ő előttöc meg ſenteltettel mi bennünc: azonképpen fel magáztaltaſſál mi előttünc ő bennec.

5 Es eſmérienec meg tégedet, mikeppen mijs meg eſmértünc tégedet, hogy ninczen te kiuöled töbIſten, WRam.

6 Tégy wy iegyeket, és czeleked gyél külömb külömb czudállatos dólgokat.

7 Szerezz diczöſéget à de kezednec, és iob karodnac, hogy hirdeſſéc az te czudállatos dólgaidat.

8 Indits fel búſúláſodat, és önts ki haragodat.

9 Veſſeſd el ellenkezödet, és ellenſégidet töröld el.

10 Sieſs az idöuel, meg emlekezuén haragodról, hogy hirdeſſenec tégedet az te tſudállatos dólgaid.

11 Tüzes haraggal emézteſſéc meg az ki el ſialadott, és à kic háborgattyác az te népedet, el veſſienec.

12 Törd meg feieket az pogányoc között való feiedelmeknec, kic ezt mongyac: ſenki ninczen feiedelem több mi nálunknál.

13 Gyüyts öſſue az Iácobnac minden nemzetſégét, és adgy örökſéget ö nékic, miképpen kezdettül fogua.

14 Könyörüly az népen, melly à te neuedről neueztetic, WRam: és az Izraelen, kit elsö ſiületnec neueztel.

15 Szánnyad az te ſientſégednec városát az Ieruſálemet, az te nyugodalmadnac helyét.

16 Tölts bę az Siont, hogy az te beſiédidet fel magaztallya, és az te diczöſégeddel az te népedet tölts bę.

17 Az te régtül fogua való örök ſégedről tégy bizońſágot, és az mellyekről az Prophétác az te neuedben iöuendöket mondottác, azokat indits meg.

18 Adgy iutalmat az téged várónac, és adgyad hogy az te Prophétaidnac higgyenec.

19 Halgaſd meg WRam az te ſiólgaidnac könyörgéſeket: mellyet az Aaronnac áldáſa ſierint töttenec, hogy eſmérienec meg tégedet minden ez földön lakozóc, öröcké való WRnac lenni.

20 Minden étket meg éſſic az haſs, de eggyic étec az máſiknál iob.

21 Az embernec ſiáia meg kóſtollya az vadaſſásból való étkeket, azonképpen az ſerény elme az hazug beſiédeket.

22 Az gonoſi ſiiw, ſiomorúſágot hoz, az ſoc dologban meg probáltatott ember pedig meg fizet ennec.

23 Akar melly férfiat hozzá véſien az aſſioni állat: de eggyic leány máſnál ékesb, és keduesb az férfiunál.

24 Az aſſioni állatnac ſiépſége meg vidamittya az embernec ortzáiát, és embernec minden kéuánſágát meg gyözuén, el vonſia.

25 Ha annac nyeluében kegyes beſiéd vagyon, ſzelédſég és oruoſſág, ennec férie nem ollyan, minęmŏec egyebec.

26 Az ki ſzerez magánac aſzſzoni állatot, haſonló ſegedelmet, és nyugodalomnac oſilopát, az ollyan ember immár az ŏrŏkſég ſzerzeſt el kezdette.

27 Az melly ŏrŏkſégnec sŏuénye ninczen, el tékozlattatic, és à kinec ninczen feleſége, foházkodic búdoſuán.

28 Mert vallyon ſ-kiczoda hinné az fel kéſzŭlt toluaynac, ki városról vároſra búdoſic? azonképpen az férfiunakis, à mellynec féſzke ninczen, hanem ſzálláſa vagyon valahól eſtueledic.

XXXVII. Réſz.

Azt mongya meg hogy nem mind ió akaró baráttya embernec, az ki nyeluel annac mondgya magát. Azert ne bizza ember magát és tanátſát minden baráttyára. Az kit pedig eſmér tŏkélletesnec lenni, azt meg betsŭllye. Az vrán meg tanit kickel kellyen embernec tanátſát kŏzleni. Végezetre fól az bŏlczeſégról, az mértekleteſſégról.

1 IOllehet minden barátſágos ember azt mondgya, énis baráttya vagyoc ennec: de vagyon olly ki czac nęuel való barátunc.

2 Nem de halálig való ſzomoróſágé, mikoron tárſod és barátod ellenſégeddé válic?

3 O gonoſz gondolat, honnét ſzármaztál, hogy el fedezned ez fŏldet czalárdſággal?

4 Ember az ŏ baráttyáual ęl ŏruendeteſſen, és az nyomorúſágnac ideién léſzen ellenſége.

5 Vagyon olly ki haſa kedueiért keres barátokat, és végre mint ellenſége ellen paiſt ragad.

6 Ne feletkezzel el barátodról elmédben: de ne emlekezzél meg azokról az kic czac pénzedért barátid.

7 Ne tanáczkozzál azzal, az ki álnokúl olalkodic vtánnad, és az te reád irégykedŏktŏl, tanatſodat el titkollyad.

8 Minden tanátſos, fel magaztallya az ŏ tanátſát: de vagyon olly, ki tanátſot ád magáért.

9 Az tanátſoſtól meg óltalmazd magadat, és elŏſier tudd meg miczoda ſiŭkſége vagyon, (mert az ollyan magánac igyekezic haſinálni.)

10 Ne veſſen tégedet verfelére és ſierentſére, és ne mondgya te néked, ió az te vtad, ŏ pedig azon kŏzbe más felŏl nézze mitſoda kŏuetkezzéc te reád.

11 Ne tanátskodgyál feleſégeddel az ŏ irégye fŏlŏl, ſe az félelmeſſel az hádról, az kalmárral az el váltáſról, az véuŏuel az el adáſról, az hálá adatlannal az hálá adáſról, az irgalmatlannal az irgalmaſſágról.

12 Az reſtuel akarmi munkáról, és eztendŏre fogadott béreſſel, az él végezendŏ munkáról, hiuolkodó ſiolgáual ſemmi munkárol.

13 Ne halgáſd ezeket ſemmi tanáczkozásban.

14 De az iámbor emberrel gyakorta tanáczkozzál, az kit iſmerendeſi hogy az WRnac paranczolattyát meg tartya.

15 Az ki az ő erkölcsében éggyezzen te veled, és az ki mikoron el esendel bánkodgyéc te veled.

16 Annac okaért az te siiuednec tanátsáual tanáczkodgyál, mert senki te neked ennél hiueb nem lésien.

17 Mert az embernec elméie néha iobban meg ielent akar mit, hogy nem mint hęt őör állóc, kic ülnec az magasb őör álló helyén.

18 De mind ezeknec felötte, könyörögy az Istennec, hogy igazgassa az te útaidat.

19 Minden dolognac kezdeti az könyörgés, és az tanáts minden czelekedetben elöl iárion, és az meg változott örömnec ielensége az ábrazat.

a: Az ęs, meg esmertetie embernec abrazattyából valami dologesic nyelw.

20 Nagy dolgoc vadnac, az jó, gonosi, élet, és halál, de à ki ezekben wralkodic siünetlen, az nyelw. b

b: Vagy igy, mellyeknec vonzerlöie az nyelw.

21 Vagyon olly esies férfiu ki sokáknac tanitóia vólt, ki önön maga életének hasontalan.

22 Vagyon olly ki bölczelkedni akar besiéddel, és gyülöséges, miuel hogy minden böltseségnélkül vagyon.

23 Mert ő néki az Wrtól nem adatott keduesség, holott minden böltseségnélkül való légyen.

24 Vagyon olly ki bölts ő magánac, kinec böltseséginec besiédi az ő nyeluében ditséretesséc.

25 Az bölts ember tanittya az ő népét, és az ő értelménec besiédi állandóc.

26 Az bölts férfiu bę tellyesedic áldással, és ötet bódognac mondgyác valakic ötet láttyác.

27 Kinec kinec élete bizonyos napoknac siámába foglaltatott, de az Izraelnec napiai meg siámlálhatatlanoc.

28 Az bölts az ő népe között örökségül ditséretet vésien, és az ő neue meg áll mind öröcké.

29 Fiam, az mig élsi, probáld meg elmédet: és az mi gonosi, abban néki ne engedgy.

30 Mert nem mindenec használnac mindeneknec, és nem minden elme talál beczülletet akarmi dologgal.

c: Az ételben való mertéketlenség igen veszedelmes.

31 c Ne légy telhetetlen minden gyönyörüséggel, és tested lelked ne légyen az étel.

32 Mert az soc ételben való tobzodásban betegség vagyon, és az meg elegithetetlen faldoklás, közel iár az sárhoz.

33 Az meg elégithetetlen faldoklás miatt, sokan hóltanac meg: de az ki meg tartoztattya ő magát. életét meg hosszabbittya.

XXXVIII. Rész.

Meg tanit hogy az Oruost, és az oruossagot mint Istennec aiandokit betsül enni kel. De az betegségnec meg gyogitásában fő oruosság az könyorgés, és az Pœnitencia. Az vrán fol az halotnac siratasáról. Az bölcseségről, &c.

1 TIsztellyed az Oruost à siüksségnec okaért, mert ötet az WR teremtette:

2 Mert az Wrtól vagyon az oruosság, mellyért męg à királtólis ditsértetic.

3 Az Oruosnac tudománya fel ma-

magaztallya annac az ŏ feiét, el annyéra hogy az méltoſágbéliec elŏtt czudállatos.

4 Az WR teremtette az fŏldbŏl az oruoſſágot, añac okaért az eſies ember attól nem iſioniodic.

Exod. 15. 25. 5 Auagy az fától nem édeſſedetté meg az víz: hogy annac ereie az embertŭl meg iſmértetnéc?

6 Adott az embernekis tudomáńt, hogy ditſéretesec lennénec az ŏ czudállatos dolgaiual.

7 Azockal meg gyogyttia az embert, és el véſii annac njaualyáiát.

8 Az patikarios azockal kenetet czinál: és ennec az ŏ munkáia ſoha el nem végeztetic, [a] és ŏ tŏlle vagyon békeſég, [b] ez fŏld ſiinén.

a: Az az, mindenkor foglalatos.
b: Az az, egeſſeg.

9 Fiam, à te betegſégedben meg ne vtáld, hanem kŏnyŏrŏg az Wrnac, hogy ŏ meg gyogyitſon tégedet.

10 Táuozzál el az gonoztól, és kezedet igaz dologban foglallyad, és minden bŭntŏl ſuuedet meg tiztitſad.

11 Adgy ió illatot, és ſemlyéuel eggyŭt való ióſiágot: kŏuér áldozatott égy az Wrnac, gj mint ki nem elŏſier tŏttel ióI Iſtennel.

e: Az az nem vgy mint ha te tŏttei volna elŏſzer ióI Iſtennel, hanem aldozzal vgy mint ki iot tŏttel hala adáſnac okaért

12 Annac vtánna az oruoſnac adgy helt, mert ŏtet az WR teremtette: el ſe táuozzál ŏ tŏlle, mert kel ŏ.

13 Vagyon néha olly idŏ, mikor azoknac kezec által ió elŏ menetel léſien.

14 Mert ŏkis az Wrat kéric, hogy adgyon azoknac nyugodalmat, és egéſſeget életekre.

15 A ki vétkezic az ŏ teremtŏie ellen, eſsic az oruoſs kezébe.

16 [d] Fiam, az halotton kŏnyuet húllaſs, és mint ha nehéz dolgokat ſienuedtel vólna kezd el az zokogáſt: de az ŏ módgya ſierint, fedezd el az ŏ teſtét, és meg ne vtáld az ŏ temetéſét.

d. Az halotton való ſirat és bankodas ió. De abbanris meg kel emlekezni az mertekletesſegrŏl és hogyſiralunkal az halottat vizzanem hozhattyuc ſŏt inkab mi és vtanna megyŭnc.

17 Keſerŭ ſiráſt tégy, és melegitŏ iaygatáſt:

18 És ſiraſſad ŏtet az ŏ méltoſága ſierint, egy nap à vagy kęt nap, az ſiidalomnac el táuoztatáſáért: az vtán vigaztaltaſſál meg, az ſiomoruſág helyébe.

19 Mert à ſiomoruſágtól léſien halál, és az ſiomorúſág az ſiiwnec ereiét el fordittya.

20 Mikoron nyomoruſág iŏ reád, eggyŭt vagyon vęle az ſiomorúſágis: de az nyomorúlt embernec élete az ſiiwben vagyon. [e]

e: Az az ninczen nagyob nyaualya és ſzegéſég mint ha valaki az ŏ keſerŭſegeben az maga eletet vagy lelkét atkozza.

21 Ne adgyad az ſiomorúſágnac az te ſiiuedet, táuozzál el attól, meg emlekezuén annac végérŭl.

22 Meg emlekezzél arról, mert ninczen onnét meg tęrés, aztis nem ſegitheted meg, és te magadatis nyaualyában eyted.

23 Meg emlekezzél hogy annac állapattyais ollyan, minęmŏ az tiéd. Tegnap énnékem, ſ-ma te néked.

24 Minec vtánna el nyugoſſic az halott, nyugoſſad az ŏ emlekezetitis, és mikor ki múlic az ŏ lelke, végy vigaztaláſt az felŏl.

25 A tŏruéń tudónac bŏltſeſége, az alkolmatos ŭreſſégben ſierez-tetic, [f] de az ki ſoc kŭlsŏ dolgockal terheltetic meg, bŏltſeſéget nem talál.

f. Vagy igy. De az ki az ŏ dolgaban nem ſzorgalmatos, nem leſzen bŏlts.

26 Mitſodában lenne bölts az ki tartya az ekét,és ditſekedic az eztenuel, az ökröket haytya, és azoc körül való forgolodásban neuekedet fell, és kinec minden beſiéde vagyon az teheneknec fayzaſokról?

27 Ez ſi ándékozic az barázdáknac haſogátáſára,és ennec vigyázáſi foglalatoſoc à tulkoknac elédelirol.

28 Haſonlatos képpen minden kouáts,és álts meſter, az ki mind az éjjet, mind az napot munkában mulattya el,az kic metzenec petſéteket, és az kiknec minden ſiorgalmatoſſágoc abban vagjon hogy külömb külömb állatokat faragianac, és az kiknec elméiec abban foglalatoſoc,hogy az kép irónac meſterſég ſierint valami állatokat ki faragianac, és kinec vigyázáſa az munkánac el végezéſében vagyon.

29 Igy az vaſs műues ha üll az ö üllöinél, és foglalatos az vasból való miwnec czináſáſában,kinec huſát épezti az tüznec fuuáſa és az kementzénec heuſégéuel viaſkodic.

30 Kinec füleiben gyakorta zeng az pörölnec,és ülönec hangoſſága, ki az öſiemeit az czináłandó állatnac meg formáláſára függeztette.

31 Elméie vagyon az miwnec el végezéſére, és az ö gondgya forog az ö miuénec ékeſitéſében,és végezéſében.

32 Haſonlatos képpen az fazekas üluén az ö munkáián, és lábaiual haytuán az korongot,ſiorgalmatoſon munkálkodic mindenkor az ö dolgában hogy ſiámos légyen az ö tellyes munkaia.

33 Az ö kezéuel az ſárt formálya,néha lábáual nyomia azt, és fáraztya magát.

34 Sziue vagyon ennec az ö miuénec ſimitáſában,és az ö vigyázáſa az katlannac meg tiztitáſában.

35 Mind ezec az ö kezeknec ereiéhöz támazkoduán,ki ki mind azon vagyon, hogy az ö munkájában böltſelkedgyéc.

36 Ezeknélkül nem éppül az város,polgároc ſem lakiác ſem iárnac abban, De à köſſégnec tanáczában nem kéuántatnac, és az gyülekezetben fö méltoſágoc ninczen.

37 Az biráknac ſiékekben nem ülnec,és az törueénnec rendit nem értic,ſem az tudomáñról, ſem az itéletrül nem mondanac ſententziát.

38 Sem pedig bölts mondáſockal nem ékeſec,de ez világnac alkotuánit örizic,és az ö kéuánſágoc vagyon az ö tudományoknac meſterſégében.

XXXIX. Réſz.

Megíria az Iſten törueényében való böltſeznec meltoſagát és tulaydonlagit. Az vrnak imádsára adaſra és diſſéretre, az Iſtennec ſoc hatalmas és czudalatos dolgaiert, &c.

1 HA valaki magát arra nem adgya,és nem gondolkodic az magaſſágbéli Iſtennec törueényéről,bölts nem léſſen.

2 Ez

2 Es minden régieknec böltſeſségeket tudakozza, és az Prophetiákban foglalatos.

3 Az neuezetes férfiaknac beſiédeket eſiében tartya, és böltsbeſiédekuel rakua léuén, azockal iár.

4 Példa beſiédeknec titkos értelmit tudakozza: és böltsmeſseckel ékes léuén iár.

5 Az nagyſágoſoc között ſiolgál, és az hadnagyoc előtt betſültetic.

6 Idegen nemzetnec földében iár, mert iókat és gonoſiokat az emberec között meg probált.

7 Sziuét kéſſiti az Wrhoz, hog ió reggel iárúluán az ő teremtőiéhöz, őtet köſſöntſe, és könyörög ő előtte

8 Es meg nituán könyörgéſében az ő ſiáiát, az ő bűneiért könyörög.

9 Mikoron amaz nagy WR akarandgya, meg tellyeſedic értelemnec lelkéuel.

10 Ez az ő eſſelégének beſiédit ſióluán, könyörgéſében ditſéri az WRat.

11 Ez igazgattya az ő tanátſát és tudományát, hogy az ő titkos dólgairól gondolkodgyéc.

12 Ez ki magyarázza az böltſeſségnec tudományát, és az WR ſzöuetſégének tőruényéuel ditſekedic.

13 Ditſéric ſokan ennec értelmét, és annac emlekezeti, ſoha el nem tőrőltetic.

14 Meg ſem ſűnic az ő emlekezeti, de az ő neue nemzetſégről nemzetſégre ſl.

15 Az ő böltſeſségét beſiéllic az népec, és az ő ditſéretit hirdeti az embereknec gyülekezetec.

16 Ha éluén máſouá mégyen, nagyob neuet hadgya, hogy nem mint egyebec még ezerrennis, ha pedig el nyugoſſikis, neuet hágy ő magánac.

17 Az mit gondoltam bőuebben meg beſiéllem, mert miképpen az meg tölt hóld tellyes vagyoc.

18 Halgaſſatoc engemet ſientec, és neuekedgyetec mint az uedues folyó víz mellet való róſác.

19 Es virágozzatoc mint az lilium, botſáſatoc ió illatot, és diczéretet mondgyatoc énekleſeckel.

20 Aldgyátoc az Wrat minden ő czélekedetiért, beſiéddel való ditſéreteckel, és hegedűckel, és ezképpen ſióllyatoc ditſéruén.

21 Az WRnac minden czelekedeti igen ióc, és minden paranczolattya ideiekor vagyon: nem ſiabad mondanod: miért vagyon ez, mire való ez? mert mind ezec ideiekorán meg ielentetnec.

22 Az ő beſiéde által az víz fel rakodott mint az búza aztag, és az ő ſiáiáinac igéie által az vizek nec folyáſi.

23 Az ő parantſolattya által meg léſſen valami néki kedues, és ſenki ninczen ki meg kiſſebbithetné az ő ſiabaditálát.

24 Min-

24 Minden teſtnec czelekedetit tudgya ő, és ninczen à hól el reytezhetnénec az ő ſieme előtt.

25 Miólta az idő vagyon, mind őrőcké nézi ez világot, és ſemmi ninczen ő előtte czudállatos.

26 Nem kell mondanod, miczoda ez? mert mindenec az ő ſiolgalattyára teremtettenec.

27 Az ő áldáſa, mint az folyó víz el burittya, és mint az aar víz termőué téſſi az főldet.

28 Az ő haragiát az pogányoc vgy veſſic őrökſégűl, mint az vizeket ſós vizzé változtá.

29 Az ő vtái egyeneſſec az ſienteknec, haſonlatosképpen az hamiſſaknac botránkozáſokra vagyon.

30 Az ió állatoc az ióknac terémtettenec eleitől fogua, haſonlatoſon az bűſonőknec az gonoſioc.

31 Az embernec minden életére fő az víz, tűz, vaſs, ſó, kenyér, tey, méz, ſiőlenec vize, olay, és ruházat.

32 Mind ezec az hiueknec ióc: azonképpen az bűnőſőknec gonoſira fordúlnac.

a: Az 43. vad. nac oly lelkec mellyeknec diſpoſitiójokét Iſten gyerieſzti hogy annál in kábhegyetlen hegyenec az termésgettűl nehiec adatott fegyverrel.

33 Vadnac lelkec, kic boſiſiu állára teremtettenec, a és kiknec dűhőſſégeckel azoknac bűntetéſeket meg keméniti, az veſiedelemkor az ő ereieket ki tőltic, és minec vtánna az bűntetéſt meg miueltéc) az ő teremtőieknec haragiát le ſiállittyác.

b: Iſtennec vitezi az tűz halál, mind ezec az boſiſiu, állára teremtettenec.

34 b Az tűz, kő, eſső, ęhſég, és az

35 Fene állatoknac fogai Scorpióc, és mérges kigyóc, és az boſiſiu állo fegyuer, az Iſtenteleneknec veſiedelmekre.

36 Ezec őrűlnec mikoron az Iſten boſiſiu állára fel kęl.

37 Es az főlden az ſiolgálatra mikor kell, kęſiec, és az ő ideiekor az beſiédet által nem hágiác.

38 Annac okaért eleitől fogua ezekben meg erősitetuén minec vtánna meg gondolám könywbe bę irám.

39 Az WRnac minden czelekedeti ióc, és minden ſiükſéges dólgot meg ád ideiekorán.

40 Es nem ſiabad mondanod: ez amannál aláb való, mert mindenec az ő ideiekor ditſéretet találnac.

41 Moſtan annac okaért tellyes ſiiwből, és ſiáijal, ditſériétec az WRnac neuét, és áldgyátoc.

XL. Réſz.

Szol ez Caputban arrol hogy ſükſég képpen minden embereknec meg kellyen halnioc. Az után az hamis gazdagságoknac Iſtentelen nemzetségeknec hirtelenséggel való veſzedelmekről, az irgalmaſſágbol való io tęremęnyől, és mi legyen az embernec győ nyőrűſségesb, drágab, erősb ſepb. Mint ezek nec előtte magaſtallya az Iſteni ſzelemet. vtolſor kirhoztattya az koldus ſzeret.

1 NAgy nyomorúſág rendeltetet minden embernec, és nehéz iga vettetet az Adam fiaira annyoc méhétől fogua, mind az napig, mellyen az mindeneknec annyokhoz (főldbe) meg tęrnec.

2 Az ő gondolatoknac, és ſiiuek-

nec

nec félelminec ſiorgalmatos várása,tudni illic az halál napiának várása.

3 Egy aránt az diczőſségnec ſiékiben ülőnec,és álázatoſon à földre és hamúba le vetetteknec.

4 Egy aránt vereſs bárſoſt és Coronát visőlőnec, és nyers lenbe öltözőnec.

5 Búſúlás, iregyſég, fel háborodás,kętelkedés, és halálnac félelme, harag,gyűlőſég, annac felőtte nyugodalomnac ideiénis az ágyban az étzakai álom embernec elméiét háborgattya.

6 Keueſet, vagy ſemmit nem nyugſiic, és ez miatt az ő álmaban, mint ha őőr állo helyén vigyázna, az ő elméiénec gondolkodása miatt háborog.

7 Es mint ha hartzról ſialadtac vólna,fel ſerkennec,holot ſemmi nyaualyáioc ninczen.

8 Fel ſerkenuén pedig czudálkozic à ſemmiért való félelmén, melly minden teſtnec, embernec és baromnac köz:de az bünőſökre hętſier ennél nehezeb nyaualyác ſioktac iöni.

9 Halál,verſengés,fegyuer,vér, ęhſég, romláſnac és oltornac el iöuéſe,mind ezec az hamiſſac ellen teremtettec, męg az víz özönis azokért lőtt.

10 Valamellyec az földből vadnac, az földbe meg tęrnec: és az mellyec az vízből, az tengerbe meg tęrnec.

11 Minden aiándékozás és hamiſſág el törőltetic.

12 Az hűt pedig meg áll mind öröcké.

13 Az hamiſſaknac gazdaſágoc mint az kis folyó víz meg ſiáradnac,és mint az nagy záporral való meny dörgés,Iſten azokra vgy löuöldez.

14 Mikoron meg nittya az Iſten az ő kezét,őruendez (az igaz:) azonképpen az gonoſi ezelekedőc mindeneſtől fogua el fogyátkoznac.

15 Az Iſtenteleneknec nemzetſégec,nem boczátnac ſoc ágakat, és az tiztátalanoknac gyűkerec, meredec kőſiiklán helheztettec.

16 Ollyanoc mint akar melly víznec,és az folyó víznec partyába akadott taytékoc: minec előtte gyűmőlczet teremtenénec, ki ſiaggattatnac.

17 Az kegyelemből való adakozás ollyan mint az áldáſockal meg erőſsitetet leueles ſién, és mind öröcké meg marad az irgalmas ió tétemén. Vagy,kért.

18 Az ő állapattyáual meg elégedett,és munkás embernec élete gyönyörűſéges:de mind à kettőt felől haladgya az ki kénczet talált.

19 Az fiac,és az városnac eppitéſe, meg erőſsitic az ió hirt neuet: de mind ez kettőnél drágab az tizta iámbor feleſég.

20 Az bor,és az énec ſió,vigaſágot hoznac az ſiiwnec:de mind à kettő felőtt az bölczeſégnec ſiereteti.

21 Az ſip, és diczéretnec énekléſe gyönyörűſéges zengéſt ſierieznec, de mind az kettőt meghaladgya az ékes beſiédű nyelw.

22 Az

22 Az kedutſſéget és ſiépſéget kéuánnya az ſiem: de mind az kettőnél keduesb az zöldellő vetemeny.

23 Akar melly alkolmatoſon illyenec egybe az barátſágos emberec, de mind ezeknél beczősb az férfiunac és aſioni állatnac békeſéges lakáſoc.

24 Az atyafiac, és az ſegitſég, az nyomoruſágnac ideién haſinálnac, de mind á kettőnél beczősb az meg ſabaditó irgalmaſſág.

25 Az arany es az ezüſt meg erősſitic az embernec lábát: de mind á kettőnél fellyeb az eſies tanáts.

26 Az pénz és az erő az embernec bátorſágot adnac, de mindeneknec felőtte az WRnac félelme.

27 Az Iſten félő ſemminélkül nem ſiükölködic, és nem ſiükölködic ſegitſégnélkül.

28 Az WRnac félelme ollyan mint az meg áldott zöldello kert, mellynec miueléſében minden nagyſágos ékeſſéget meg haladtac.

29 Fiam, kóldús életet ne ęlly: iob meg halni, hogy nem mint kóldúlni:

30 Az más aztalára nézö embernec ninczen élete, mellyet (valóba) életnec tarthatnál, meg vndokittya az ő lelkét idegen étellel:

31 Az eſies és az tudós ember pedig el táuoztattya azt.

32 A ſiemtelennec ſiáiában gyönjörüſéges á kóldulás: de (az Iſten átkának) tüze ég az ő házában.

XLI. Réſz.

Azt iria ez Caputban, hogy az halalnac emlekezeti nehez az gazdag embernec és az ki meg nem fogyátkozot ereiében. De á nyomoruſtaknac és az ſegényeknec gyönyörüſéges. Az után int az bölts arra, hogy az halaltol ne félly ünc, karhoztattya az Iſtenteleneket, és int az jó hirnec newnec meg tartaſára, Vtolſor meg mongya mit kellyen embernec ſegyenleni, és kitſodác előtt.

1 O halál, melly ſiomorú az te emlekezeted, az ő iauaiban békeſéggel lakó, és élö embernec.

2 Az ki gondockal ide ſtouá nem vonattatic, hanem mindenekben ió elö meneteli vagyon, és az ki męg ehetic.

3 O halál, melly gyönyörüſéges az te itéleted, az ſiükölködö, és ereiétöl meg fogyátkozott embernec.

4 Ki vénſégében vagyon, és minden fęle ſiorgolmatos kętſég be eſett, és el veztette az békeſéges türéſt.

5 Ne fély az halálnac itéletitül: emlekezzél meg azokról az kic elötted vóltanac, és az kic vtánnad menendöc: mert ez itélet minden teſtre az Wrtól vettetett.

6 Miért tartanál ellent abban az mi tettzic az Iſtennec? akar tíz, akar ſiáz, akar ezer eztendös légj.

7 Az életnec ſemmi mentſége ninczen az koporſó ellen.

8 Atkozott fiac léſinec az gonoſioknac fiai, és az kic laknac az Iſtenteleknec ſiomſiédſágokban.

9 Az bünös fiaknac el vęſi örökſégec, és azoknac maguockal ſiünetlenül vagyon az gyalázat.

10 Az

10 Az Iſtentelen atyára haragoſinac à fiac,ezért mert ō miatta gyalázatoſoc.

11 Iay ti néktec Iſtentelen férfiac, à kic el hadtátoc az Iſteñec tōruényét,mert akar melly ſokan legyetec veſiedelemre valóc vattoc.

12 Mikor ſiūlettetteketis átokra ſiūlettettétec:ha meg haltokis átkoztac léſitec.

13 Valamellyec az fōldbōl valóc,az fōldbe tęrnec:vgy az Iſtentelenec az veſiedelemre.

14 Az (ió) embereknec teſteket ſirattyác, de az ollyan embereknec kic ióc nem vóltanac, neuec el tōrōltetic.

15 Gondot viſely neuedre: mert ez te néked inkáb meg marad, hogy nem mint az arańnac temérdeg ezer kéntſei.

16 Iólehet az iámbor életnec napiai meg ſiámláltathatnac, de az ió hîr nęw mind ōrōcké meg marad.

17 Az fegyelmet az ió ſierenczénec ideién meg tartſátoc fiaim.

18 Az el rōytetett bōltſeſégnec és az titkon való kéncznec, miczoda haſina vagyon mind az kettōnec.

19 Iob az ember ki az ō bolondſágát el rōyti, annál à ki az ō bōlczeſegét el titkollya.

20 Azért az én beſiédemet betsūllyétec meg,mert nem ió minden dologban az ſiemérmeſſég, és nem tettzic mindennec,hogy mindenec hiwſégeſen lōttec vólna.

21 Atyádtól és anyadtól,ſiégyenlyed az paráznaſágot:feiedelemtōl pedig és hatalmasbtōl, az hazugſágot.

22 Az birótól, és feiedelemtōl, az vétket;az gyūlekezet elōtt pedig, és nép elōtt, az tōruéñ ellen való dolgot.

23 Tárſodtól és barátodtól, az hamiſſágot: és ott az hól lakos vagy, az lopáſt.

24 Az Iſten igaſſágától,az ō ſiōuetſégénec meg tōréſét, és attól az ki à kenyeret kōnyōkéuel kōrnyūl vōtte, ſiégyenlyed el venni az kenyeret, és az adásban és vételben való gyaláz atot.

a: Az az-ſiégyenlyed az tolualáſtok borláſt és attol el venni az kenyeret az ki azt ō. rizi és ólcsálamazzac. &c.

25 Es az téged kōſiōntōtōl, az halgatáſt:ſiégyenlyed az parázna aſioni állatra való nézéſedet, és az (fō)embertōl való el fordulásodat.

26 Az ō réſiétūl és aiándékától valakit meg foztani, és az házaſſágban élō aſiſioni álatról való gonoſi gondolkodáſodat.

27 Az leáńzonac tiztaſágát kéſértened,és annac ágyahoz menned.

28 Szegyénlyed barátodat boſiſiuſággal illetni: és az mit adtál, azt ſiemére hánni annac.

29 Szégyenlyed az máſtól hallot beſiédet ki mondani,és az titkos dolgokat ki fetſégni.

30 Igy léſieſi valóba ſiemérmes, és keduelſéget minden ember elōtt találſi.

XL II. Réſz.

Meg mondgya az bōltsmingmō dolgokat nem kel embernec fegyenlení. Mimodon kel az le ánzokat ōrizni. Végezetre ſol az Iſtennec hatalmárol és bōltſeſégérōl. &c.

1 IMez dolgokban pedig ne légyen benned ſiemérmeſſég, és ſiemélre nézue azokban ne vétkezzel.

2 Az Iſtennec tŏruényében és ſiŏuetſégében, és az ollyan itéletben, mellyben az Iſtenfélŏ igaz embert igazitani kell.

3 Mikor barátodat, és az vton iárót kel meg halgatnod, vagy mikor az egyenlŏknec ŏrŏkſégeket kell meg oztani.

4 Mérteknec és fontnac igazitáſában, ſoc auagy keues ioſiagnac biráſában.

5 Az kalmár árúnac egyenlŏ el adáſában.

6 Es fiaknac gyakorta való tanitáſában, és az álnoc ſiólga óldalának veréſében.

7 Az gonoſi áſiſioni állatnac meg enbitéſében, és à hól ſoc kezec vadnac, az te marhádnac el zárláſában.

8 Mikoron máſnac adandaſi, annac ſiámual auagy mérréckel való adáſában, az mit adſi és az mit véſiſi, annac be iráſában.

9 Ne ſiégyenlyed az eſiteleñec, bolondnac, és az iffiackal háborgó vénnec tanitáſát. igy léſieſi bizonyába tudós, és minden élŏc elŏtt beczŭlletes.

10 Az leáñzó az atyának titkos vigyázátokat ſierez, és arról való ſtorgalmatoſſág meg az álmotis el ùzi, mind iffiuſágában, hogy valami módon ideiének virága el ne múllyec, mind mikor el házaſittya, hóg valamiképpen gyŭlŏſéges ne légyen.

11 Szŭzeſſégében, hogy meg ne ſieplŏſiteſſéc, és az ŏ attya házában nehezkes ne légyen: vagy mikor férfiuual ęl házaſſágban, hogy meg ne rontſa paráznaſággal az házaſſágnac tiztaſágát, és el adatuán, meddŏ ne legyen.

12 Az ſiemtelen leáñt erŏſſen meg ŏrizzed, hóg valamiképpen te raytad az te ellenſégidet ne ŏruendezteſſe, és beſiéd ne légy az városban és az nép közŏtt gonoſi hirŏ neuŏ, végezetre hogy meg ne ſiégyenitſen tégedet ſokáknac ſeregében.

13 Egy emberre ſe nézz ſiépſégeért, és az aſiſioni állatoc közŏtt ne ülly.

14 Mert az ruhákból iŭ ki az moly, és az aſiſioni állattól, az aſiſioni állati álnokſág.

15 Iob az férfiunac gonoſſága, hóg nem mint az iól téuŏ aſiſioni állat, (tudni illic) az gyalázatra meg ſzégyenitŏ aſiſioni állat.

16 Elŏ ſiámlálom immár az Wrnac ezelekedetit, és az mellyeket láttam ki beſiéllem az Wrnac beſiédiuel, az ŏ ezelekedetit.

17 Az fenn iáró Nap mindeneket lát, és az Wrnac diczŏſégéuel rakua az ŏ ezelekedete.

18 Nem engedte az ſienteknec ezt az WR, hogy ki beſiélhetnéc minden ŏ ezudállatos dólgait, mellyeket meg erŏſsitet az mindenható Iſten, meg ékeſituén diczŏſégéuel az tellyes világot.

19 Az mélſégeket és az ſiiuet meg viſgállya, és az oknac álnokſágokat iól érti.

20 Tud

20 Túd az Iſten minden tudomáńt, és általlátthya ez világnac ieleit, meg ielentuénaz iöuendö és el múlt dolgokat és à titkos dólgoknac nyomdokit meg ielenti.

21 Túd ö minden gondolatot, ö tölle még ezac egy beſiédis el reytzetetet ninczen.

22 Nagy dolgokat ékeſitet meg az ö böltſeſége, az ki minden idö elött, és mind örökké vagyon.

23 Sem meg nem öregböl, ſem meg nem kiſſebbedic, ſemmi tanácznélkül ſem ſükölködöic.

24 Melly igen kéuánatoſoc minden ö czelekedeti, ezac az kiczin ſikrábanis könyü meg látni.

a Azaz, eziae kitiſin dologhannis meg tapaz, talhatatlanſac az Iſtennec hatalmát.

25 Mind ezec örökké élnec, és meg maradnac minden ſiolgálatra, és mindenec engednec.

26 Mindenec kettösöc, éggyic az máſic ellenében: és ſemmi nem teremtetett, mellyben valami fogyátkozás vólna.

27 Eggyic az máſic iauát meg erösſi ti, végezetre kitſoda tellyeſedhetnéc meg az Iſten ditsöſégénec látáſáual.

XLIII. Réſz.

Magaſztallya ez Caputban az Iſtennec czudálatos hatalmaſſágit à Napban, holdba, czillagokba, és egyeb dolgaiban.

1 AZ magaſſágos ékeſſég, az tizta czillagos Eegh, és az Eegnec ábrazattya, az ö diczöſéges tekintetiuel.

2 Az világoſſág hirdetö nap az ö fel keletiuel, czudállatos teremtet állat, az magaſſágos Iſtennec keze munkáia.

3 Mikoron délen vagyon, meg ſiáraztya az tartomáńt, és annac hęwſégét ki ſienuedheti el?

4 Három ſertel inkáb meg égeti az nap az hegyeket, hogy nem mint az kementze mellyet meg gjujtanac valami állatoknac meg égetéſére: tüzes felhöckel lángoz, és ragyaguán az ö fényeiuel meg homályoſittya az ſiemeket.

5 Nagy az WR à ki teremtette azt, kinec paranczolattya által ſiet az ö folyáſában.

6 Vgyan azon teremtette az hóldot, az idöknec rendeléſére, meg mutatáſára, és azoknac iegyeire.

7 Az innep napis az hóldnac folyáſa által ielentetic meg.

8 Az (hóld) mikoron el fogyátkozic, egy hólnap neuezetic arról: mikoron meg tellyeſedic, czudálatos az ö változáſiért.

9 Olly teremtett állat az magaſſágban fénlö hóld, mellynec körüle tábor vagyon.

10 Az Eegnec ſiépſége az czillagoknac ſiépſége, világoſitó ékeſſég az magaſſágos Iſtennec egeiben.

11 Az ſient (Iſtennec) beſiédire mutatnac vgy mint[a] kárhoztatáſt és az ö helyeket el nem hadgyác, mert el nem fáradnac.

a Az az mikor be fedeztetnec felöbekel, mint hà örüc ſeretiſegre karhoztattac volna.

12 Tekints meg az Eegen fénlö ſiuaruánt, és áldgyad à ki teremtette ötet, igen ſiép az ö féneſſégéuel.

13 Az ö ſiép kerekſégéuel bę öuedezi az Eeget, mikor az magaſſágban valónac kezei ki terieztic azt.

14 Az ő parantſolattyáual ád hauat, és hamarſággal támaztya az ő itéletinec villamáſát.

15 Annac okaért meg nituán az ő taar házát, ki repülnec az fellegec, mint az ſiárnyas állatoc.

16 Az ő nagy hatalmáual meg erősíti az fellegeket, hogy kő elsőket adgyanac.

17 Az ő menydörgéſéuel meg röttenti az földet, és az ő tekinteti előtt, meg indúlnac az földec.

18 Ő akarattyából fú az dęli ſiél és az fuuatagos éſiaki ſięl.

19 Mint az alá repüllő állatokat hinti az hauat, kinec le iöuéſe mint ſáskának le ſiállása.

20 Az ő feiérſégenec ſiépſégét czudállya az ſiem, és ennec záporára az ember elméie almélkodic.

21 Es az vz marázt mint ſót az földre le önti, melly minec vtánna meg fagy, ollyan mint az töuiſs.

22 Az hideg éſiaki ſięl mikor fú, az vízből ięg fagy, minden vizeknec gyülétét által iária, és mint egy pántzélba fel öltözteti az vízet.

23 Meg emézti az hegyeket, és az puztát meg égeti, és az füuet meg öli mint az tüz.

24 Mellyeket hertelenſéggel meg gyogyit az felhő, és az mennyei harmat az hęwſég ellen meg vidamittya.

25 Az ő beſiédéuel meg czendeſiti az tengert, és abban ſiigeteket plántál.

26 Az kic iárnac az tengeren, beſiéllic annac veſiedelmit: mellyet haluán az mi füleinckel, czudállyuc.

27 Azonban vadnac hihetetlen és czudállatos dolgoc, minden állatoknac külömbſége, Czet halaknac ſokſága.

28 Végezetre ő általa mennec mindenec ió végre, és az ő beſiédiuel állanac meg mindenec.

29 Ha vgyan ſokat ſiólnánkis, mind az által ſemmiképpen ki nem beſiélhetnöc: és hogy röuid beſiéddel meg mondgyam, ő az tellyes mindenſég.

30 Mitſoda erönc vagyon az ő ditſéretire? mert nagyob ő minden ő teremtet állatinál.

31 Röttenetes az WR, és igen nagy, és czudállatos az ő hatalma.

32 Diczőituén az WRat magaztallyatoc az menire lehet: mert męgis fellül müllya az mi magaztaláſunkat.

33 Az ti erőtöket az ő magaztaláſában gyakorlyátoc.

34 Ne fáradgyatoc meg: mert ſoha fel nem éritec az ő diczőſegét diczérettel: ki látta őtet hogy meg tudná beſiélleni? és ki magaztalhatná őtet az mint vagyon?

35 Nagy ſokac ennél nagyobbac röytettec el, keueſet láttunc az ő czelekedetiben.

36 Mert mindeneket az WR teremtett, és az őtet félőknec ő adott böltſeſéget.

XLIIII. Rész.

Ditséri ez Caputban elöſör közönséges képpen mind az ſent atyákat, neuezet ſerint pedig Enochot, Noet, Abrahamot Iſachot, Iacobot.

1 IMmár diczériüc az ditſéretes férfiakat, és az mi nemzetſéginkböl való eleinket.

2 Nagy diczöſéget ſierzett az WR ezec által, az ö felſéges vóltánac eleitöl fogua.

3 Kic az ö orſiágokban wralkodtac, és hatalomual neuezetes férfiac vóltac, kic tanáczkoztanac értelemmel, és kic köuetkezendö dolgokról prophetáltac.

4 Kic vezérlettéc az népet alhatatos tanátſockal, és polgári töruényeknec értelméuel.

5 Kiknec tudományokban bölts beſiédec valánac, kic ſierzic vala az énekléſeknec meſterſégit, és az meg irott verſeket magyarázzác vala.

6 Gazdag férfiac, és eröſſec, és békeſég ſieretöc az ö lakáſokban.

7 Ezec mindnyáián az ö ideiekben ditſéretet nyertenec, mellyel diczekedtenec az ö napokon.

8 Vadnac ezec közzül ollyac, kic emlekezetet hadtác az ö diczéreteknec beſiéllésére.

9 Vadnac ollyakis, kikröl ninczen emlekezet, kic el veztenec mint ha nem vóltanac vólna, és vóltac ollyanoc, mint ha nem vóltanac vólna, és azoknac fiaijs ö vtánnoc ollyanoc vóltac.

10 De felötte keduesec vóltac azoc az emberec, kiknec igazán való czelekedetec el nem feleytettenec.

11 Ezeknec maguockal meg marad az ió örökſég, és ezeknec maradékoc az Iſten ſiöuetſégében bę kaptſoltatott.

12 Az ſiöuetſégben vadnac ezeknec maradékoc, és az ö fioc ö vtánnoc.

13 Mind öröcké meg marad ezeknec maguoc, és azoknac ditsö ſégec el nem veſinec.

14 Ióllehet ezeknec teſtec el temettettenec békeſéggel: de azoknac neuec minden nemzetſégre él.

15 Ezeknec böltſeſégeket hirdetic az népec, és ezeknec ditſéretit hirdeti az emberec gyülekezeti.

16 Henoch kedues vólt az WR Iſtennél, és fel ragadtatéc, és az nemzetſégoknec pœnitenciánac példaiáiúl hagyattatot. ENOCH.

17 Noe találtatic tökélleteſnec, igaznac, kinec kegyelem vólt mikor Iſten haragſiic vala. NOE.

18 Annac okaért ez földön meg marada, mikor az özön víz vólna

19 Męg öröcké való frigyetis ſierzett ö vęle (az Iſten,) hogy el ne töröltetnéc az víz özönuel minden teſt.

20 Az Abraham ſoc nemzetſégnec nagy attya vólt, kihöz nem találtatot egyenlö az ö diczöſégében, az ki meg tartotta az Iſtennec töruényét, és frigyet kötött ö vęle. ABR.

21 Annac testében tött frigyet, és az késértésnec ideién hiwnec találtatott.

22 Annac okaért eskűuéssel erősſitette ő néki, hogy az pogányokat meg áldaná az ő maguában.

23 Meg ſokaſitaná őtet mint az földnec porát, és hogy azoc őrőkſéget birnánac eggyic tengértűl fogua máſikig, és az nagy folyó víztűl, az földnec külső réſieig.

ISAAC. 24 Haſonlatos képpen az Iſaakban, helhezteté az attyaért Abrahamért minden embereknec áldáſát, és az frigyet, melly ſ álla az Iacóbnakis felere.

IACOB. 25 Eſméré Iſten az Iácóbot, az ő attja áldáſiban, és mikoron adott vólna ő néki őrőkſéget, el oztá az ő réſiét az tizenkęt nemzetſégre kiket meg oſilata.

MOSES. 26 Es támaztá ebből irgalmaſſágnac emberét, az ki keduelſéget talált minden teſt előtt.

XLV. Réſz.

Dirſeri ez Capurban az Moſeſt, Aaron papot, és az Phineeſt.

Az felső Capurnac vio ſo verſetől függ ez e sö vers.

1 ISTennec és embereknec ſierelmeſt à Moſeſt, kinec emlekezeti áldott.

a Erti az Angya lokat.

2 Egyenlőué tötte ötet az [a] ſienteknec ditsőſégéhöz, és fel magaztalá ötet az ellenſégnec félelméuel, ő beſiédiuel az iegyeket meg tartoztatta [b] és meg diczőitette ötet az krályoc előtt.

b Az az. Moſes könyörgeſere meg aſtatta à czia dekat. Exod. 6 7. 8

3 Paranczolatot adott ő általa az ő népénec, és meg mutatá néki az ő diczőſégét:

4 Az ő hiwſégében és ſielédſégében meg ſiente é ötet: mikoron válaztotta vólna ötet minden teſt közzűl.

5 Meg halgattatta ezzel az ő beſiédét, és bę viué ötet az homály ban:

6 Es ő néki ſiembe paranczolatot aduán, életnec és tudománnac törüényét: meg tanitá Iácóbot az Iſten ſiőuetſégére, és Izráéit az ő törüénire.

7 Az ſient Aaront fel magaztala, haſonlót àhoz, annac attyafiát, az Leuinec nemzetſégéből. AARON.

8 Szerezuén ő vęle őrőc frigyet, adá néki az népnec papſágát, és illendő ékeſſéggel meg bódogitá ötet.

9 Mert fel öltözteté ötet diczőſéges ruházattal, fel öltöztetuén ötet tökélletes diczőſégbe, és meg erőſsitette ötet erőnec ezközéuel.

10 Imeg máſſal, bokáig való ruháual, és melyén való ſioros Ephoddal.

11 Es meg kőrnyékezte az ő ruháiát pomagranáthoz haſonló gombockal, és ſoc arany czengettyűckel kőrőskőrűl, hogy azoknac ſiauoc hallattatnéc az ő iáráſában, és olly zengéſt ſierzene, melly meg hallattatnéc à templomba, az ő népénec fiainac emlekezetire.

12 Aranyból, ſárga és ſiederies ſelyemből meſterſégeſen czináltatott ſient kőntőſſel, és itéletnec Hoſennéuel, az igaſſágnac niluán való ieleiuel.

13 Melly

13 Melly, vereſs viſiált ſelemből meſterſégeſen czináltatott, és egyetembe peczéteknec módgyára mettzetet drága kőuekből, mellyec drága kőueknec foglaló meſterénec meſterſégéuel aranyban foglaltattac, az iráſſal egybe, melly az Izrael nemzetſégenec ſiáma ſierint fel mettzetet emlekezetre.

14 Annac felőtte aranyCoronáual az ő ſűuegén főllűl, melly peczéten való mettzéſnec módgya ſierint, ſientſégnec ielenſégeiért meg mettzetet, tizteſſéges ékeſſéggel, nagy meſterſéggel czinált állattal, embereknec ſiemeinec kéuánatos győnyőrűſégéuel.

15 Ő előtte nem vóltanac az fęle dolgoc, és ſoha azokat idegen fel nem őltőzte.

16 Czac ſiinte az ő fiai, és az ő maradéki ő vtánna mind őrőcké.

17 Kiknec áldozattyoc, égő áldozatra fel vitettetnec ſiorgalmatoſon minden napon kętſier.

18 Ennec kezett Moſes ſientelte meg, és ſient olaijal őtet meg kente.

19 Melly vólt ő néki és az ő maradékának őrőcké való frigyűl, addiglan miglen leéndő az Eeg: hogy ſiolgáluán ő nékiec viſellyenec papſágot, és meg áldgyác az népet az ő neuében.

20 Őtet válaztá minden élőc közzűl, hogy viné égő áldozatot az WRnac, fűſtőt, és kedues illatot, emlekezetre áldozuán az népęrt

21 Adá néki az ő paranczolatit, és az ő ſiőuerſégéről való itéletnec hatalmát, hogy tanitaná Iácobot az bizońſágra, és az ő tőrueényében meg világoſitaná Izraelt.

22 Mikoron egyetembe reá állottac vólna az idegenec, irégykeduén ő reá az puztában némellyec, Dathan, Abiram és az Corachnac gyülekezeti, haraggal:

23 Látuán az WR nem tauallá de meg emézteténec az haragnac búſúláſában.

24 Tőn ő raytoc czudát, meg emęztuén őket tűzes lángual.

25 Es Aaronnac diczőſégét meg őregbituén, ada ő nékic őrőkſéget, az első ſiületteknec ſengeiét ſiakaztá ő néki.

26 Etelt főképpen bőwſégeſen ſierzett; mert az WRnac áldozatit éſiic, mellyet adott néki, és az ő maguának.

27 De à népnec főldében őrőkſéget nem vőtt, ſem à nép közőtt réſie ninczen ő néki: mert ő (maga az Iſten) ennec őrőkſég ſierint való réſie.

28 Phinees pedig Eleázárnac fia harmadic az diczőſégben, ennec okaért mert Iſteni félelemmel való buzgoſsággal vezęrlettetuén. PHINEES. Numer. 25.

29 Az Iſtentől el ſiakadó népnéc nagy bátorſsággal ellene állot, és az Izraelnec meg engeztelte az Iſtent.

30 Annac okaért meg erősité az Iſten néki, és az ő népénec az békeſségnec frigyét, hogy az ſient dolgoknac feie lenne, hogy à pap-

ſágnac nagyſágos méltoſága ðué lenne, és az ð maradékáié, mind ðrðcké.

31 Es az ſiðuetſég ſierint mellyet Iſten tött az Iuda nemzetſégéböl való Dáuiddal, az királnac ðrðkſége czac fiára, és annac eſmét fiára ſiáll. Az Aaronnac pedig ðrðkſége mind az ð nemzetſégéreis ſiáll.

32 Adgyon ti néktec bölczeſéget, mondom az ti ſiiuetekbe, az ð népénec igazán való itéletire, hogy el ne törölteſſenec azoknac iauaj, az ð diczöſége meg maradgyon, azoknac nemzetſégec által.

XLVI. Réſz.

Diſſéri ez Caputban Ioſuer. Chalebet és mind az tőb biráka, fő embereket az Samsue ig kic voltac.

IOSVE. 1 ERðs vala à hadakozásban az Ioſue Nunnac fia, ki máſod vólt Moſes vtán az Prophetiákban.

2 Ez nagy vólt az ð neue ſierint az ð válaztottinac meg maradáſokra, boſiſiút áluán az ellenſégeken kic fel támadnac vala, hogy ðrðkſéget adna Izraelnec.

3 Melly diczöſéges lött, mikoron fel emelné az ð kezeit, és ki nyuytaná fegyuerét az városoc ellen.

4 Ki vólt ð elötte ollyan? mert az WRnac hadát ð viſelte.

Ioſ. 10. 5 Auagy nem az ð kezére tęrté meg az fényes nap, és egy nap ollyan vólt mint kettö?

6 Segitſégül hijtta az magaſſágbéli feiedelmet, mikoron verné ellenſégét minden fele, és az nagy WR meg halgatá ötet, boczátuán eſsöben köueket nagy hatalommal.

7 Ki ütött à pogányokra haddal, és ki ménuén el veztette azokat kic ellene állanac vala.

8 Hogy meg iſmérnéc az pogányoc az ð fegyuereket, hogy az Wrnac gond viſeléſéböl vagyon az ð hadakozáſa, mert üldözi vala azokat, kinec elötte mégyen vala az feiedelem. 4: Tudni illic az Iſten.

9 Męg Moſes ideiébenis irgalmaſſon czelekedéc ð és Cáleb az Iephunénac fia, ellenec áluán (az hitetleneknec) à gyülekezet elött, meg tartoztatuán az népet à bün töl, és az Iſtentelen zúgolodáſt le ſiállítuán. Num 14.

10 Es ezec ketten tartattac meg az hat ſiáz ezer gyalogoc közzül, hogy bę vinné Iſten öket az ðrökſégbe, az téijel és mézzel folyó tartomáńban.

11 Es ada az WR Calebnec eröt, melly mind vénſégeig meg marada ð nálla, el annyéra hogy fel ment ð az földnec magas városira, és az ð magua ðrökſéget niert. CALEB.

12 Hogy meg látnác az Izraelnec minden fiai, hogy igen ió vólna köuetni az WRat.

13 Haſonlatosképpen mind az birac az ð neuec ſierint.

14 Mindnyáián kiknec ſiiuec paráznaſág miatt el nem ſiakadott az WRtól, és az kic el nem hattác az WRat, ezeknekis emlekezetec áldásban vagyon.

15 Ezeknec czontyoc meg vijúllyanac az ð helyekbe, és az ð neuec

uec vgy mint el változásual, meg wijúllyanac azoknac fiaiban, kic diczéretet nyertenec.

SAMVEL 16 Szerelmes vólt az ö Wránál az Samuel Prophéta, ki orsiágokat rendelt, és à feiedelmeket meg kente az ö népe elött.

17 Az Wrnac töruényéböl itélte az gyülekezetet, és meg látogatá Iácóbot az WR.

18 Es hiw Prophétánac találtatott, és meg ismértetett az ö besiédében igaznac lenni.

19 Mert segitségül hiuá az Wrat, mikoron nyomorgatnác ötet minden felöl az ö ellenségi, és sioptatós báránnyal áldozec.

20 Es meg zendüle az WR az Eegböl, el annira hogy menydörgéshöz hasonló sióual hallattatnéc az ö siaua.

21 Es meg töré az Tyrusbélieknec hadnagyit és à Philistęusoknac minden feiedelmit.

22 Az vtán minec elötte ki múlnéc ez világból, bizońságottön az WR elött, és az ö meg kenettetett királlya elött, monduán: pénzt és męg czak sarutis senkitöl nem vöttem: és ötet senki semmiben nem vádolá.

1. Sam. 28. 23 Minec vtánna pedig el alutt vólna, iöuendöle, meg mutatuán à királnac az ö halálát, és fel emelé az földböl az ö siaua iöuendöléssel meg ielentuén, és néphamisságánac büntetését.

XLVII. Rész.

Ditséri Nathant, Dáuidot és Salomont, Szidalmazza, Roboamot és Ieroboamot.

1 AZ vtán pedig támada Nathan Prophéta, Dauid nac ideiében. Nathan. Dauid.

2 Mint az köuérség el válaztatic az áldozatnac húsától, vgy az Dáuid az Izraelitác közzül válaztatott vólt.

3 Az orosiláńockal iattzot mint az gödölyeckel, és az medueckel mint az siopó bárányockal.

4 Iffiuságában ölé meg az Oriast, és el véué az gyalázatot az népröl.

5 Mikoron fel emelné kezét hog az parittyánac köuéuel le ütné az kérkedö Goliatot.

6 Mert segitségül hiuá az magasságbéli Istent, ki ada az ö iob kariánac eröt, mellyel meg ölné az hatalmas hadakozót, hogy az ö népe fel emelné siaruát.

7 Igy soc ezerec között diczöséget sierze néki, és diczéretessé téué ötet az WRnac áldásiual.

8 Mikoron adtác vólna neki az ditsöségnec Coronáiát, meg rontá ellenségit minden felöl, és az ellenkezö Philistęusokat semiué téué, mind ez mai napig meg ron totta azoknac siaruokat.

9 Minden ö czelekedetiben tulaydonitá diczéretet az sient Istennec, nagyságos besiédeckel.

10 Tellyes siiuéböl éneklette, és sierette az ö teremtöiét:

11 Es sierze éneklöket az óltár elött, hogy sióual az ö gyönyörüséges diczéreti énekletnénec, és minden nap diczérnéc az Wrat az énekeckel.

12 Az innep napokat, ſiép ékeſſégeckel meg ékeſitette, és az időket meg ékeſitette épſégeſen, hogy ditſérnéc az ő ſient neuét, és mind reggeltűl fogua zengedeznénec az ő templomában.

13 Az WR el tőrlé az ő bűnét, és az ő ſiaruát mind őrőcké fel magaztalá, ſiőuetſég ſierint néki aduán az orſiágot, és az diczőſéges királi ſiéket Izraelben.

14 Ő vtánna támada bőlts fia, ki az által nagy birodalomhoz iuta.

Solomon. 15 Solomon wralkodéc békeſéges időben, és diczőſéget nyere, mikoron Iſten le czendeſiitette vólna az ő környűle való tartományokat, hogy állatna házat az ő neuénec, és czinálna ſient hellyet mind őrőcké.

16 Ki bőlts lőtt az ő iffiuſágában, és meg tőlt mint az folyo víz értelemmel.

17 Ez egéſi földet bę fedezte az te elméd, és bę tőltőtte bőlts beſiédeckel:

18 Az ſiigetekbe meſiſie el ért az te neued, és ſierelmetes vóltál az te békeſégedben.

19 Enekeden, példa beſiediden, bőlts mondáſidon, és magyarázatidon, czudálkoztanac ſoc tartományoc.

20 Az tellyes földnec WRa Iſtene neuébe, ki hiuattatot Izraelnec Iſtenénec.

21 Gyűytőtted az aranyat mint az fénlő rézet, és mint az ónnat gyűytőtted aze zűſtőt.

22 Haytád az te keduedet az aſiſioni állatokhoz, és idegen hatalomban vóltál az te teſteddel.

23 Meg rútitád az te diczőſégedet, és Iſtentelenné tőd az te magodat, haragot hozuán à te fiaidra: és hogy meg keſeredénec az te ſiemtelenſégedért: mikoron meg ſiakadna az orſiág, és Ephraimból engedetlen orſiág kezdetnéc.

24 Az WR pedig ſemmiképpen el nem hagyá az ő irgalmaſſágát, és nem miuelé, hogy meg ſiakadna az ő czelekedetinec folyáſa.

25 Es el nem tőrlé az ő válaztottának maradékát, és annac az ki őtet ſierette, maguát el nem vezté.

26 De Iácobnac hagyá maradékot, és Dáuidnac gyűkeret abból.

27 Mert mikoron el nyugodnéc Solomon az ő eleiuel.

28 Hagya ő vtánna az ő maguaból az nép közzűl leg bolondabbat, és tudatlanbat az Roboamot: Roboam. az ki el idegenité az népet tanáczáual.

29 Es Ieroboamat Nabatnac fiát ki bűnre viué az Izraelt, és mikoron adott vólna Ephraimnac bűnre való okot, igen meg ſokaſodánac azoknac bűnőc.

30 Anniéra hogy ki vetné őket Iſten az földről.

31 Miglen harag és boſiſiu állás iőne ő reáioc.

XLVIII. Réſz.

Dieſeri az Illyéſt, Eliſeuſt. Ezechias kiráłt, és az Eſaiaſt.

1 Táma-

Illyes. 1 TAmada annac vtánna Illyęs Prophéta mint à tüz: kinec besiéde mint az égö siöuednec égh vala.

1.Reg 17. 2 Az ki hozá ö reáioc nagy ęhséget, és az ö buzgoságáual keuesléckè töué öket.

4 Reg 1. 3 Az WRnac besiédéuel meg tiltá az Eeget, és háromsier tüzet hozott le az Eegböl.

4 Melly ditséretes löttel ô Illjęs az te czudállatos czelekedetiddel, és kitsoda ditsekedhetnéc te hozzád hasonlatos képpen?

5 Ki az halottat fel támaztottad az halálból, és az koporsóból az lelket, az Istennec besiédéuel.

6 Ki az királyokat vesiedelembe hoztad, és az diczöségeseket kì hoztad az ö ágyás házokból.

7 Ki hallottad az Synai hegyén az WRnac gyözedelmét, és az bosisiu állásnac itéletit.

8 Ki meg kented az királyokat, hogy bosisiút állanánac, és az Prophétákat, kic te vtánnad lennénec te helyedbe.

9 Ki fel ragadtatál az tüzben, mikor az siekeret tüzes louac vonnác.

Mal.4. 1 tanet meg tetzic hogy az Malachias mondasat az Illyesnec testben való el iöuesröl ertettec sokan az siioc.

10 Ki rendeltettél bizonyos idökben való dorgalásokra hogy le szálitsad az WRnac haragjáual való itéletit, hogy tęritenéd az attyánac sziuét az fiuhoz, és helyére állatnád Iácobnac nemzetségit.

11 Bódogoc az kic láttanac tégedet, és az te szerelmidben hóltanac meg.

12 Mert mi kętségnélkül élni fogunc.

13 Minec vtánna Illyęs el ragadtatic forgó tüzben, Elisęus meg teléc szent léleckel, el añíra hogy az ö napiaiban meg nem háboritatott az feiedelmektöl, gonoszul sem wralkodot senki ö rayta. Elisæus.

14 Semmi dolog meg nem haladta ötet, söt mikoron el alutt vólnais, iöuendöle az ö teste.

15 Es az ö életében czudákat tött, és az ö hálalábannis czudállatos vólt.

16 Mind ezekre meg nem tere az nép, el sem hagyác az ö bünöket, miglen puztitással el viteténec az ö földekrül, és el oszlánac az egész földön.

17 Ecképpen igen keués nép marada, az feiedelemmel Dáuidnac házában.

18 Kic közzül némellyec czelekedéc az mi kedues az WRnac, némellyec pedig felötte igen vétkezénec.

19 Ezechias meg erösité az ö városat, és bę viué abban az vizet, az kö sziklát vassal ki vágta. Ezechias.

20 Ennec ideiében fel iöuén Sennacherib, el küldé Rabsacest Lacischból: és fel emeluén kezét Sion ellen, fel magaztalá nyakát keuélségéböl. 4 Reg. 18. 19.

21 Ackoron meg háborodánac az ö siiuec, és azoknac kezec, és az faydalom környül vöué öket, mint az siülö asisioni állatokat.

22 Es egitségül hiuác az irgalmas

mas WRat, fel emeluén kezeket ŏ hozzáia.

23 Es az ſient, az Egbŏl meg halgatuán ŏket, meg ſiabaditá az félelemtŭl Eſaiás által.

24 Meg veré az Aſsyriabélieknec táborit, és az ŏ Angyala el tŏrlé azokat.

Eſaias. 25 Mert az Ezechias azt czelekedte vala, az mi kedues vala az Wrnál, és meg erŏſsitette vala magát az Dáuidnac az ŏ attyánac v́taiban, miképpen meg paranczolta vala Eſaiás Prophéta, ki nagy és hiwſéges vala az ŏ látáſiban.

26 Az ŏ ideiében viſiſia méne az nap, és az királynac életit meg hoſiſiabbitá.

27 Nagy léleckel vtólſo idŏben kŏuetkezendŏ dólgokat meg látot: és vigaztalta Sionban à ſiralmaſokat:

28 Soc idŏ vtán leiendŏ dolgokat ki ielentet, és el rŏytet dolgokat, minec elŏtte azoc el iŏnénec.

XLIX. Réſz.

Dicſeri Ioſias királt, Ieremiaſt, Ezechielt, az tizenkęt Prophétakat, Zorobabelt, Ieſuſt, Nehemiaſt, Enochot, Ioſephet, Semet, Sethet Adomot. &c.

Ioſias. 1 IOſiáſnac emlekezeti ollyan mint az Paticarius meſterſégéuel kéſiitett ió illatnac czinálmánya.

2 Minden ſiáyban mint az méz édes az ŏ emlekezeti, és mint az éneklŏ ſierſiámoc az gazdag lakodalomban.

3 Ez igazra inditatuán, mikoron meg tęre az nép, el ronta az vtállatos és hamis dolgokat.

4 Igazgatá az Wrhoz az ŏ ſiiuét, az hamiſſaknac ideiében meg erŏſsite az Iſteni tizteletet.

5 Dáuid kiuŏl, Ezechias és Ioſias kiuŏl, mindnyáián bŭnt czelekedénec.

6 Mert el hagyuán az Iſtennec tŏruényét, az Iuda királi el hagyác ŏtet.

7 Adá azért az ŏ ſiaruokat egjebeknec, és az ŏ diczŏſégeket idegen nemzetnec.

8 Fel gyuytá az ŏ ſient válaztot városát, és el puztitá annac v́tait Ieremias éltében.

9 Mert nyomorgattác vala ŏtet, ióllehet hogy ŏ męg annya méhében az gyomlaláſra, nyomorgatáſra, veztéſre, és eſmét epitéſre és plántáláſra ſienteltetet vólna. Ieremias.

10 Ezechiel pedig látta az diczŏſégnec látáſát, melly néki mutattatott à tŭzes Cherubimoknac ſiekerében. Ezechiel.

11 Ez emlekezic az zápor eſsŏ miatt meg verettetet ellenſégekrŏl, és igazgatta azokat kic néznec vala az egyeneſs v́tra.

12 Az tizenkęt Prophetáknakis emlekezetec légyen áldáſban.

13 Mi módon magaztalhattyuc à nagyſágós Zorobabelt? ki ollyan mint az iob kezben való peczét? Zorobabel.

14 Ha-

IESVS. 14 Haſonlátosképpen az Iesvs az Ioſedeck fia,kic az ő ideiekben eppitéc az ſient házat, és felrakác az WRnac kéſitetett Templomát öröcké való diczőſé
Nehemias. gre.

15 Az válaztottac között vólt Nechemiaſis, kiről ſoc emlekezet vagyon: az ki meg epitette mi nékünc à romlott kő falakat, fel czinálta az kapukat,és retezeket, és megeppitette az mi házainknac fundamentomit vijonnan.
Enoch.

16 Senki nem teremtetet pedig ollyan ez földön mint Henoch:
Ioſeph. mert fel ragattatot az földről.

17 Ioſephhöz ſem vólt fogható férfiu,ki az ő báttyainac vezéree
Sem. vólt.
Seth.
Adam. 18 Oſilopa az népnec,kinec temeire az WR gondot viſelt.

19 Sem és Seth az emberec között diczéretet találtanac,és mindeneknec felötte az teremtésben Adám.

L. Réſz.

Diſſéri az Simont, ki amaz Onyas papnac fia volt.

1 SImonis az Onias fia, ezekhöz való,ki fő Pap vólt, ki az ő életiben éppen tartá az templomot: Az népetis az ő életiben meg erősíté.

2 Ez által fundáltatott az kettős béllet magoſſág,az templomnac magas erőſsége.

3 O ideiében kiczinec vóltanac az víz tartó edényec, de értzből mint egy nagy tó haromſier nagyob czináltatott.

4 Ki meg óltalmazta az ő népét romláſtól:és meg erősítette az városſt környül kerituén azt.

5 Melly tizteſſégeſen viſeli vala magát, mikor az nép között forgana, és mikor az házból ki ménuén és ſuporláttal környül vétetuén úgy iárna?

6 Mint az haynali czillag az fellegec között,és mint az tellyes hóld, az te idődben ollyan vóltál.

7 Es mint az Sziuáruáñ az Egen,melly az diczőſégnec felhőit által iária.

8 Mint az fényes nap az Iſtennec templomában, mint az róſánac virága vyſágában, mint az víz partyán való Lilium,mint az Libanuſnac virága nyári napokban.

9 Mint az tűz, és temién az temiénezőben.

10 Mint az ſiépen meg ſimitatott arany edény, ki minden fęle kőuel meg ékeſsitetett.

11 Mint az ſiép gyümölcs termő olayfa,és mint az fel magaztaltatott Cyprus fa, mikoron fel venné ő az diczőſégnec ruháiát,és fel öltözné az tökélletes diczőſégnec ékeſſégét.

12 Az ſient óltárra való fel ménésbe meg diczőitette az ſientſégnec öltözetit.

13 Mikoron el venné pedig az papoknac kezekből az tagokat, ő magais áluán az óltárnac tűz helyénél.

14 (Mi-

14 (Mikor ő kőrnyűle az attyafiaknac ſerege állana, mint az Libanus hegyén való Cedrus fáknac fiatali, kic kőrnyűl veſſic vala őtet mint az pálma fának czemetéi: mondom mikoron az Aharonnac minden fiai fel öltöztenec az ő ditsőſégekben.

15 Kiknec kezekben vala az WRnac áldozattya az Izraelnec gyűlekezeti előtt,) végezetre ſiolgáluán az óltáron az mindenható Iſten áldozattyának meg ékeſitéſére.

16 Ki nyuytá kezét az pohárra, és áldozéc az ſiőlőnec véréből.

17 Ki öntè az óltárnac fundamentomára, az magaſſágos királynac, gyönyörűſéges illatot.

18 Ackor fel kiáltuán az Aharonnac fiai, zengéſt töttéc trombitáckal, azt czelekeduén hogy hallattatnéc nagy ſiózat emlekezetre az Iſten előtt.

19 Ackoron az egéſi nęp egyſier ſ. mind ſietuén, artzual az földre búrúlnac vala, hogy imádnác az ő mindenható WRokat Iſteneket.

20 Es ditſéreteket mondanác az éneklőc az ő ſiauockal: à ſoc zengésből gyönyörűſéges éneklés támad vala.

21 Es könyörge az magaſſágos WRnac népe az irgalmas Iſten előtt, miglen vęghöz menne az WRnac tizteleti, és az ő ſiolgálattya el vęgeztetnéc.

22 Ackoron le ſiáluán ki nyúytá kezét az Izraelnec tellyes gyülekezetire, hogy az WRat az ő aiakiual áldaná, és annac neuébe ditſekednéc.

23 Annac okaért iſmét könyörgönec vala, hogy az áldáſt el vennéc az felſéges Iſtentől.

24 Moſtan azért áldgyátoc az mindeneknec Iſtenét, ki egyedül mindenűt nagy dolgokat czelekedic, ki az mi életünknec elő menetelt adott anyánc méhétől fogua, és czelekedic mi velünc az ő irgalmaſſága ſiérint.

25 Es könyörögietec hogy légyen békeſég az mi idönkben Iſraelben, az mig léſinec az idönec napiai, és az ő irgalmaſſágát erőſſicze meg mi raytunc, és az mi életünknec napiaiban ſiabadiczon meg minket

26 Kęt nemzetſéggel bántatic meg az én lelkem, az harmadic pedig vgyan nem nemzetſég.

27 Az kic vadnac az Samariánac hegyén, és Peliſtęaban lakó férfiac, és az Sichemben lakozó bolond nép.

28 Ertelemnec és bölczeſégnec tudományát irt bę è konywbe az Ieruſálemi Ieſus Syrachnac fia, melyben az ő elméiénec böltſeſségét meg ielentette.

29 Bódog az ki forog ezekben, és az ki bę óltya ezeket ſiiuébe, bölts léſien.

30 Mert ha ezeket czelekedendi, mindenekre ió léſien, mert az Wrnac világoſſága léſien az ő nyomdoka mellet, ki à hiueknec böltſeſéget ád.

31 Aldott az WR mind örőcke, Amen.

LI. Rész.

Hálákat ád ez vtólso Caputban az Istennec kęt nagy ió tétemęnyérül, az veſſedelemből való meg ſiabadítáról, és az bőltſeſégnec aiándékozáſáról.

AZ Ieſuſnac Syrách fiánac kőnyőrgéſe.

1 Hirdetlec tégedet Wram király, és ditſérlec tegédet, én meg tartó Iſtenemet.

2 Hirdetem az te neuedet, mert óltalmom és ſegitőm vóltál énnékem, és meg ſiabaditottad az én teſtemet az veſſedelemből.

3 Es az rágalmazó nyeluőnec tőréből, az hazugſág ſiólló aiakoktól: és azoc ellen, kic ellenem támadtanac, ſegitőm vóltál.

4 Meg ſiabaditottál engemet az te neuednec irgalmaſſágánac ſokſágáért az bę nyeléſre fel tátott torkoktól.

5 Az én életemet kergetőknec kezekből, az ſoc nyomoruſágokból, mellyec énnékem vóltanac

6 Az kőrnyős kőrül meg foytó tűzektől, az tűznec kőzepéből, annyéra hogy meg nem égtem.

7 Az mélſégnec haſából, az tiztátalan nyelwtől, és az hazug beſiédtől: az királynál az hamis nyelwtől való káromláſtól.

8 El kőzelitet vala ſiintén az halálhoz az én lelkem:

9 Es az én életem kőzel vala az mély koporſóhoz.

10 Kőrnyül vőttenec vala engemet minden felől, és nem vala ki meg ſegitene: nézec vala az emberi óltalomra: de nem vala.

11 Annac okaért meg emlekezém az te irgalmaſſágodról, Wram, és eleitől foguán való czelekedetedről.

12 Hogy te ki mented azokat az kic békeſégeſſen tűrnec, és meg tartod azokat ellenſégeknec kezéből.

13 Azért az földről fel emelém az én kőnyőrgéſem, és az haláltól való meg ſiabaduláſt kéréc.

14 Kéruén az WRat az én Wramnac attyát,[a] hogy ne hagyna el engemet nyomoruſágomnac napián, az keuélyeknec ideién, mellyen meg fogyátkozom vala ſegitſégnélkül.

15 Ditſérem az te neuedet ſiűnetlen, és hálá adaſſal éneklem, hogy meg halgattatott az én kőnyőrgéſem.

16 Mert meg tartottál minket az veſſedelemből, és meg ſiabadittottál engemet az veſſedelmes időtül.

17 Annakokaért magaztallac és ditſérlec tégedet, és áldom az te neuedet, WRam.

18 Męg mikor iffiab valéc, minec előtte téuelgenéc, kereſém az bőltſeſéget, niluán való kőnyőrgéſemmel.

a. Neuezi Syrac Iſtent az ő Wránac attyánac, hoñét nyluan meg tetzic hogy vólt az Iſtenſéghen való harom ſzemelyeknec eſméreti az ő teſtamentábannis. Dan. 9.

19 Az

19 Az templum elõtt könyörgõttem azért: és mind végiglen kereſém azt.

20 Miképpen az virágzás után való ſiõlõ éréſnec, úgy õruendezett annac az én ſiuem: iárt az én lábam egyeneſſen, az én iffiuſágomtól foguán viſgáltam azt.

21 Annac adám keueſſé az én fülemet, és meg tanulám azt.

22 Es nagy ſoc böltſeſéget nyeréc magamnac: elõ menetem vólt énnékem abban.

23 Annac az ki adott énnékem böltſeſéget, hatalmaſſágot tulaydonitoc.

24 Mert gondolkodám annac gyakorláſáról, és iónac kõuetéſéről, és ſemmiképpen meg nem ſiégyenüléc.

25 Viaskodott az én lelkem azért, és azt mikor éheztem vólna, annál inkáb tanulám.

26 Az én kezeimet ki terieztém oda fel, mikor arról való tudatlanſágomat eſiemben venném.

27 Az én lelkemet igazgatám ahoz, és meg tiztitatuán meg találám azt.

28 Ehõz foglaltatott ſiiuel birtam eleitõl fogua:

29 Annac okaért ſemmiképpen el nem hagyatom.

30 Es az én ſiiuem meg indúla annac kereſéſére, annac okaért ſierezéc ió õrökſéget.

31 Adott az WR nyeluet hogy az légyen az én iutalmam: annac okaért azzal ditſérem õtet.

32 Közelgeſſetec én hozzám, ô ti tudatlanoc, és lakozzatoc az tudománnac házában.

33 Miért mulattoc? auagy mit mondotoc ezekre? holott à ti lelketec felõtte igen ſiomiuhozzéc?

34 Az én ſiámat meg nyituán ſióltam, ſierezzetec magatoknac ezüſtnélkül böltſeſéget.

35 Az ti nyakatokat botſáſſátoc az igába, és vegye bę à ti lelketec az tudomáſt: közel mayd meg találályátoc azt.

36 Láſſátoc az ti ſiemeteckel hogy én munkálkodtam, és magamnac nagy nyugodalmat találtam.

37 Réſieſec legyetecaz tudománban nagj ſoc ſiámu pénz helyett, és ſoc aranyat biriatoc azzal.

38 Õruendezzen az ti ſiiuetec annac irgalmaſſágán, és ne ſiégyenlyetec ti az õ ditſéretit.

39 Czelekedgyétec az ti dolgotokat, amaz idõnec elõtte, [b] és meg adgya az ti iutalmatokat az õ ideiében.

b: Erti az vtolsó ítéletnec napiat.

Ieſus Syrach könyuénec vége.

C. 4068/b.

AZ SZENT BIBLIANAC MASODIC RESZE.

MELLYBEN VADNAC AZ PROPHETAC iráſi mind, Az Macchabeuſoc kőnyuei; Es az mi Wrunc IESVS CHRISTVSNAC Wy Teſtamentuma.

Actor: 10. *verſ:* 43.

Erről mind az Prophétákis bizońſágot téſinec, hogy bűne boczánattyát véſſi az ő Neue által, minden az ki hiſien ő benne.

2. PET. 1. verſ. 21.

Mert nem ember akaratyából ſiármaztac régen az Prophétáknac prophétáláſoc, hanem ſient lélektől inditatuán ſióltac az Iſtennec ſient emberei.

Anno Domíni M. D. xc.

2371/1981.

ESAIAS.

AZ EGE'SZ KÖNYWNEC SVMMAIA.

¶ *Az Esaiás Prophéta könyuében az Prophetiánac minden fele nemei vadnac, mellyec az Isten töruényénec haßnát meg mutattyác: tudni illic tanitásoc, intésec, feddésec és vigaßtalásoc, mellyeket akart az Isten lelke meg iratni á Prophéta altal, az Istennec minden idöben való Anya Sz. Egyházánac eppülésére. Mellyeket mindenestöl két réßre oßthatunc. Némellyec ö töruénre való Prophétiac, nemellyec vij Testamentumra való Euangeliomi prophétiác. Az ö töruénre valóc három réßbe vadnac, Elsö rendbéliec czac az sidó orßágra néznec mind az 13. Caputig. Más rendbéliec az sidóc ellensegire, és az Izraelitákrais néznec, mind á 29. Caputig. Harmad rendbéliec az Iuda orßágánac á Babyloniábéliec által való iöuendö romlásokra néznec, holott az Christus orßágárólis soc iöuendölésec vadnac, mind az 40. Caputig. Az Euangeliomi Prophétiac pedig, egyképpen á Babyloniaból való ßabadulásra néznec, melly á lelki fogsagból való ßabadulást példázta. Az vtán á Prophéta az Isten igéretinec val s'gos be tellyesedésére menuén, az Ania ß: Egyházat tanittya az Isten válaßtásáról, ingyen való ßöuetségéröl, az Christus ßenuedésérôl, diczössségérôl, az Euangelium prædikállásáról, á pogán népec hiuatalaról, az Istennec iò téteméninec az ö népeuel való közleséröl, az Isten diczösségére, az ö népénec öröc iduössségére. Mellyekbē be foglaltatnac 26. Caputoc.*

ELSŐ RESz.

Panaßolkodic Isten az ęg elött és az föld elött az ö népénec gonoßágáról, és annira való meg romlásáról az bűnben, hogy sem az io tétemény ec mellyeckel ö tőle meg látogattatott, sē az ostorozásoc, mellyeckel meg ostoroztatott, nē mozdithattyac őket az Istenhőz való meg térésre. Az vtán meg veti az Isten mind azokat az mellyekben az sidóc az ö bizodalmokat helheßtethettée volna. Es meg tanittya őket mit czelekedgyenec ha igaz pœnitentiát akarnac tartani, mellyre őket indittya igereteknec és feniegeréséknec általa. Végezetre álmélkodic az Isten azon, hogy az Ierusálemnec népe olly gonoßßá lőtt, holott az elött io volt, és fenyegeti azokat ostorozással mellynec altala az hiuec meg tißtüllyanac, az gonoßoc el veßßenec.

ESAIASNAC Amos fiánac látása, melljet látott Iuda és Ierusalem felöl, az Iuda Királlyainac, Vziásnac, Iothamnac, Achaznac, és Ezechiásac ideiében.

2 Hallyátoc meg ęgec, és vegied fülcidbe föld, mert az WR sjól: Fiakat neueléc, és azokat nagy méltoságra emelem: öc pedig én tőlem el sjakadánac.

3 [a] Az ökör ésméri az ö Wrát, és az sjamár az ö wránac iáßlát. Az Izrael pedig nem esméri az ö Wrát, és az én népem nem véßi esiébe magát.

4 Oh gonosi nemzetség hamissággal meg terheltetett nép, go-

[a] *Isten panaßolko kodása, hogy az ö népe alább való az ökörnél és az jzamárnal, mért azokban valami vgi mint hálá adás, és engedelmes*

ſzolgálat az ő szrához találtatic, de az Izraelben nem Tou-ba az Izraelen néha az ſzent irásban ezac az igaz nemzetſég értetic kic Samariaboz, hal garnac vala, bolott király volt, mely volt neuez az irás Iácobnak, Ephraimnac, Iosephnec etc. Néha pedig mind az egész tizenket nemzetſéget érti az irás az Izraelnec newén mint itt b: A meg rom lott emberi teſtnec ha'ons latoſſága által mutattya meg, hogy annira meg vet te az Izraelt. hogy ſemmi épſég ninczen benne, &c.

noſi mag, nemtelen hituán fiac, el hadtác az Wrat, fel boſiſiontottác az Izraelnec ſient Iſtenét, hát ra tértenec (az Iſtentől.)

5 Mi az oka hogy mennél inkáb oſtorozlac, annál inkáb neuelitec az bűnt? Imé minden feiet el fogott az betegſég, és minden ſiiuet az erőtlenſég.

6 b Talpától fogua teteiéig ninczen ez teſtben épſég, hanem mindeneſtől ſeb, dagadás, eués kelenény, mellyeket ſem gyogyitottac, ſem kőtöztec, olaijalis nem lagyitottac.

7 Az ti orſiágtoc puſitaſágra jutott, várositoc tüzzel meg égettettec, az ti földeteket ſiemetec láttára idegenec emélitettéc meg és vgy puſitatott el, az mint ſioktác az meſiſiünnen való idegenec puſitaſágot tenni.

8 Es maradott czac az Sionnac leánya, mint az meg ſiedett ſiőlőben való kúnnyó: és az dinnyes kertben való haylék, vgy mint az meg ſiállott város.

Roman. 9.

Geneſ. 19.

9 Ha az Seregeknec WRa Iſtene valami keueſet meg nem hagyott vólna beűnc, vgy iártunc vólna mint az Sodomabéliec, és Iőttünc vólna haſonlatoſoc az Gomorrahoz.

c Meg veti Iſtenn az Sodomnac áldozatokat, mivel hogy az igaz hit, és à Pœnitentia nem vólna ſez áldozatoc mellett. Az in nepekeris meg veti, etc.

10 Hallyátoc az Wrnac beſiédét, Sodománac feiedelmi, és te Gomorránac népe vegyed fülledbe à mi Iſtenünknec tanitáſát.

11 c Mit téſiec én az ti ſoc áldozatotockal, azt mondgya az WR? A koſoknac egéſilen meg égetett áldozatockal, és meg hizlalt barmoknac kőuériuel telljes vagjoc, és tulkoknac, bárányoknac, bakoknac, vérekbe nem gjönjőrkődé.

12 Mikor el iőtőc hogy én előttem meg mutaſsátoc magatokat, kitſoda kéuánta azt ti tőletec, hogy az én tornátzimat nyomdoknátoc?

13 Ne áldozzatoc ez után nékem hijába való áldozattal: az ió illat tétel vtálatos én előttem. Az vij hóldnac, és à ſiombatnac iñepét, egyéb nagy innepeknec gyülekőzetiuel egybe, el nem ſienuedhetem, miuel hogy azoc hiába való gyülekőzetőc.

14 Az ti vij hóldotoknac iñepét és à ti tőletőc rendőltétőtt innépeket gyűiöli az én lelkem énnékem terhemre vadnac, és elfáradtam azoknac viſeléſe alatt.

d Az véres ért mindé gonoſſágot, de kiváltképpen kegyetlenſéget, öldökléſt nyúzáſt, ſoſztáſt, hamiſſágot.

15 Annakokáért mikor az ti kezeiteket ki terieſztenditec, az én ſiemeimet el reytem ti előttetőc, mikor vgyan ſoc ſióual imátkoztokis, meg nem hallgatlac, mert az ti kezeitec rakuác vérrel.d

e: Inti imnyéket igaz Pœnitentiára. m llyet kettőben belhéſſztet, az bűnből való el távozásban és ajionac kőuetéſében. Az mely io-czelekedeket pédig itt elő ſzámlál, azoc által á többiis értti, mellyet Iſten hiván á tőruenben.

16 e Moſdgyátoc meg, tiſitullyatoc meg, vigyétec el az én ſiemeim elől az ti czelekedetteknec gonoſſágát, ſiünnyetec meg az gonoſſágnac czelekődetitől.

17 Tanullyatoc iót czelekedni, igyekezzetec az igaſſágra, ſiabadítſátoc meg à njomorultat, óltal mazzátoc à tőruénbe az áruát, és az özuegynec perit fel vegyétec.

f Az az, miuel hogy meg nem akartoc terni, minden előtte mint bizo hozzátoc nyúlnec, beſzélgeſsünc keſtenc dologrul. Leuit. 26. Luc. 28.

18 f De iőijetec elő, és perellyünc, azt mongya az WR: Ha az ti bűneitec ollyanoc vólnának mint az veres feſtéc, feiérec léſinec mint az hó, és ha piroſſac léſinec

nec, mint à piros feſtéc, ollyanoc léſinec mint az feiér gyapiu.

19 Ha engedelemmel halgatandotoc engemet, ez földnec iauai ual éltec.

20 Hogy ha pedig nẽ akartoc engẽ halgatni, és ellenẽ iártoc, fegyuer emézt meg benneteket, mert az WR ſiáia mondotta azt.

21 [g] Mimódon lõtt paránzáuá az hiu város? elébb tellyes vala ítélettel, igaſſág lakozic vala abban, moſt pedig gyilkoſockal rakua.

22 Az te ezüſtöd Salackal rakua, [h] és az te tiſita borod meg egyelitett vízzel.

23 Az te feiedelmid el haylottanac, és oruoknac társai, mindnián ſieretic az aiándékot, és az fizetéſre néznec. Az áruánac nem itélnec, és az özuegynec perit nem botſáttyác eleikbe.

24 Annakokáért azt mondgya à Seregeknec wra, az Izraelnec erõs Iſtene: ioh vigaſitaláſt véſnec az én ellenſégimnec büntetéſekből, és boſſúút álloc az én ellenſégimen.

25 Mert az én kezemet te reád forditom, és el tiſtitom mindeneſtől az te Salakodat, és el veſiem minden te ónodat.[k]

26 Es ollian birákat és tanárs adó kat adoc tenéked, minémõc elein vóltac. Az után azt mongyác te feléled, ez igaz és hiw város.

27 Az Sion, Iſtennec itéleti által ſiabadúl meg, és az ő meg tęrõi az ő igaſſága által.

28 Egyetembẽ à bũnõsõc és à gonoſtoc el veſnec, és à kic az WRtól el haylottanac meg emésitetnec.

29 [m] Mert meg ſiégyenitettec az báluánioktól, az mellyeket magatoknac kéuántatoc, és az kertektől, à melljeket válaſitottatoc.

30 Mikor haſionlatoſoc léſitec az el húllott leuelõ czerfához, és az víznélkül való kerthöz.

31 Es az ti erõſſégtec ollyan léſien mint az czõpũ, és annac faragóia mint az ſiikra, mind az ſiikra, mind az kettõ fel geried hogy meg égien, és nem léſien ſenki az ki azt meg ólthatná.

II. Réſz.

Miuel hogy látá az Prophęta hogy az meg kemenyedett Sido nęp ſem az io tęremęn nyel, ſem az oſtorozáſſal el nem vonattathatic az gonoſſágtul; Annakokaęrt azokat a pogan nępeknec pęldaiockal indittya fel. Mert Prophęta arrul, hogy iõuendõben az Iſten a pogániokat hiua az õ ẽlmeretire hogy nęki ſoigáliyanac, Inti azert õket hogy kũuelec az pogán nępeknec peldaiokat. De az Prophęta kęſergi az Sidoknac állapattiokat mert azt mongya hogy ezac hijába ſol nękiec mivel hogy Iſten el hatra õket és el tauozóte õ tõlõc, hoſſott ſoc gonoſſagokat ſemlallya el. Es gyhaztet mellyekert Iſten ei hatra õket, neuezet ſerint pedig az báluány imadaſt, és feniegeti õket azokert, feniegeti az baluánokatis.

1 ESaiáſnac Amos fiának beſiéde, mellyet látott Iuda és Ieruſálem felöl.

2 Léſien az vtólſo idõkben, hogy minec vtánna az WR házának hegye minden hegyeknec fölõtte helheſitetic, és magaſſab léſien minden halmoknál, minden Pogány nępec arra gyüllyenec.[a]

3 Es ſoc nępec el mennyenec eſit monduán: Iertec el mennyünc fel az WRnac hegyére, az Iácob Iſtenénec házába, hogy meg taniczon minket az õ vtaira, és iárjunc az õ vtaiban. Mert Sionból ki mégyen à tõruénij, és az WRnac beſiéde Ieruſálemből.

[g] Almélkodic Iſten azon hogy az õ nępe illyen igen megváltoſuta. Az bnoſſõk iái és boriſoc szerzéſitűl vált haſonlatoſſág által mutattya meg, hogy igen el vitatnac az czélbéli állapotból. Mivel azt mutatá: Mi kẽpen az ótestamentomi Sidoknac hiua az ő tiſztęſẽgükből oruoſtul meg gyógyitic, az bõrtõnbeli oroſoknak az bort vízzel meg vęſſic, annia hogy minden az arany mind az bor el vałtozic azonképpen te mintegy ſtől el változtal Salaknac hijác az õrabſẽc az ezüſtre ſęprięst vagy allyát, ki tudgya vałaſt ſyrint ſjól az Iſten mękképen gyógyitod ũl az ember nẽkũr ellenſẽgen boſſúſsue állat: azonképpen ẽn.

[k] Niomo, tiſſág és bátorság által azt iſſen ki kiholly a az embertől à bũn. Ez Iſt ſem az Anyaſſgent gyháznac.

[l] Hogy valaki emberi erõnec ne tulaidoſitſa az Iſten házának epitęſẽt, azt mongya à Prophęta hogy Iſten i ẽletei által iẽſſen az, mellyel meg bũnteti à gonoſoktat: es az õ igaſſága által, mellyel tudni illic az Iokat õlni, mazzat, és az õ igęrei ſzerint acłkic mondent meg ád. [m] Meg mongya okát mert vęſſnec el tudni illic mert az õ bálványioc õket meg nem ſegęlhętic.

[a] Haſonlattia az Anyaſſ Egyházat à hegyen eppitętętett varoſhoz: melli nem dẽ felöl meglattatic: melli ez vilągnac mindẽ ſięgęlętit az õ vilągoſſagaual be tõlti: se. Mintha azt mondana, miuelhogy az fõlſõ inteſſem melnẽ gondolatoc, tuttonkra legyen hogy à męſſiás ęlnac el idõtelekor, mikor à Euangęlium nac gracia allalja alual az Anya Egyhaztet ielẽs lẽſſen mint à magas hegyen ęs piętőit varos, ackor à Pogánokis azt ijẽ haranac ragadoſſnac es azoc ſiolgálnac neki bárimelly akartoc ſelga ni.

[b] Ez Szentęs tiaban à mó'gyat mongya mingyimodõ leſen tette es az Anias ſſ Egyhaz, mint az hegyen eppitętőtt varos igy tudni illic mert az Iſtennec tõrvenyes es bęſſędeſſen abban mellyaſſtatte eſſet tęſi Maſſodſor an

4 Ki az Pogányoc között itélet tétsen, és soc népeket meg fedd hogy az ő siabliáiokból kapákat, es az ő dárdáiokból sarlókat czinálly anac, és egymás ellen fegyuert ne vonnyanac, se pedig többé hadakozást ne tanúllyanac.

5 Iácobnac háza, noh iariunc az WRnac világosságában.

6 a De bizony el hadtad te Wram az te népedet, az Iácobnac házát, mert az Napkelet felöl való tartományioknac gonosi erkölt sőckel bę töltec, és igaz ollyan siem fény vesitőc, varáslóc, mint az Philistęusoc, és az idegeneknec fiaiban gyönyörködnec.

7 e Es bę tölt az ő földöc ezüstel és arañyal, és siántalan soc kintsec kel, bę tölt az ő földöc louagockal, és soc hadakozó siekereckel.

8 Bę tölt az ő földöc báluányoc kalis, az ő kezec czinálmányának haiolnac meg, mellyet az ő kezeknec viaj czináltac.

9 f Es mind az (siegén) ember, mind à fő ember meg alázza magát (à báluány elött,) azért ne keduezz nékiec.

10 g Eregy bę az kősiiklánac hasadékiába, és röytözzél el az földbe, az Istennec félelme elött, és az ő nagyságának diczősségе elött.

11 Az keuély siemö ember meg aláztatic, és az embereknec magasságoc le nyomattatic, és czac az WR magasitaltatic fel à napon.

12 Mert Istennec az Seregeknec Wránac bosisú álló napia iö el minden keuély és magasságos elen, és minden fel emelkedett elen, hogy meg aláztassék.

13 Es à Libá nus hegjnec minden magas fel emelkedett Cedrus fái elien, és à Básannac tölgy fái ellé.

14 Minden magas hegiec ellen, és mindé fel neuekedett halmoc ellé.

15 Minden magas torony ellen, és minden erös kő fal ellen.

16 Es az nagy tengernec haiói ellen, és minden gyönyörkösséges képec ellen.

17 Ackor le njomottatic à magas ember, és az embereknec nagyságoc meg aláztatic, és tlac egjedöl az Isten magasitaltatic fel à napő.

18 Az Báluányoknak is minden nagyságoc el változic.

19 Mikor az báluany imádóc à kősiikláknac és az földnec hasadékiba röyteznec, az WR félelmének elötte, és az ő nagjságának diczősségе elött, mikor fel kęl hogy az töldet meg bünteſſe.

20 Ackor az ember el veti az ő ezüst és arany báluánit, mellyeket magoknac csinált ac vólt hogy azoc elött meg haiolnának, az vakondokoknac és pubdeneuéreknec.

21 Bę menuén az kősiikláknac és az nagy kő siálaknac hasadékiba és lyukaiba, az Istennec félelme elött, és az ő nagyságának diczősségе elött, mikor fel kelend hogy meg verie az földet.

III. Rész.

Miuelhogy az Sidoc à Prophetának feniegeretése ellen, bizrachattác vólna magokat emberi erővel, es az ő orságoknac iol rendeltetett állapatriaual. Annakokaért az Prophera annakis eleit veſi es inti őket hogy emberben ne bizzanac, mert el veſi az Isten mind azokat az kikhöz bizhatnának, hogy az ő orságoknac niomorult állapattia legyen, es feiedelmet ne talalhassanac ki meg oruosolnà az ő romlásokat, mellynec oka, azt mongya hogy az kősségnec bünben valo meg kemęniedese, es à feiedelmeknec kegyetlensége, melly ekert fenyegeti őket, vegezetre az assoni állatokatis teniegeti.

1. Szűn-

nac mongya okát az mit monda az elött, hogy tudni illic à Pogánoc fel mę nec az Isten házának hegyére. Azt mongia azert hogy ez igy lessen, mert noha az elött Sion es Ierusalem vólt az Isten tőruénie nec es beſséde nec helie, de nem hőteleſſetic ackor az Isten beſséde bizonyos helkőz, hanem onnat ki jo ez világnac minden ſergetetre. Matt 28. Ezec. 47. Tehát az Euangelium nę nyr tudomani. e: Ertelme ez az Isten mint biro egihe bę kęlteti az Euangelium által à Sidókat es a poganokat, hogy egy Istenec egię, egy Christus soc, egi hitec, egi keresztség ec. Ephes 4 es egy maſt ſeresſec, beke segrjſſec legyenec.

d Okat mongia azert hiſa Isten à Pogatniokat tudni illic mert az ő gonosságokert el akaria az ő nepet Isten veni, egyetemben feniegeretsés es ho meg nem keresſic az Wrat. e: Az az bizonar nem Isten ben hanę gaz dagsokban es ereiekben. f: Az az minden aianbelua imadoc. g: Feniegetes mint ha azt mondona, ſagi el ha lehet, de nem lehet. h: Ezeken erti az feiedelmeket vrakat es az gazdagokat.

a: Nemellyec ezt az felsŏ eputhot ragyiatac, de nem igazan.

1 SZŭnniétec[a] meg az emberben való bizodalomtól, kinec lelke az orrában vagyon, mert mitsoda bŏtsŭlleti vagyon ŏ nékie?

a: Az emberre terŏben való bizodalmat tiltya, mivel hogy az ember ele e ollyan mint a' pára ez az, erdeszaz ember es semmie nintsen mellyet hamar el nem vegezhet.

2 Mert imé az Istenà Seregŏknec Wra, el vési Ieruſálemből és Iudából à tamáſit, és az táplálót, és kényernec és az viznec ereiét.

3 Az hatalmaſt, à hadakozót, birót az Prophétát, iŏuendŏ dolgoknac meg látóiát, és az vén embert.

4 Az ŏtuenedes hadnagyot, az bŏtsŭlleteſt, à tanátſoſt, tudós meſter embert, és az ékeſſen ſiólokat.

a: Gyermec feiedelmek – nec mondatnac nem tſac azoc, hic idŏ ſerint gyermekec, hanē az hic okoſſaggal ertelemmel es bŏlcſeſeggel gyermekec.

5 Es adoc nékiec gyermec feiedelmeket, és az gyermekec wralkodnac ŏ raytoc.

6 Es illyen módon, à kŏſſég kŏzŏtt eggyic à máſikat meg niomorittja, kiki az ŏ felebarátt ját: à gjermec az vén emberē, és az el veretett alá való à tiſiteletes emberē hatalmaskodic

7 Ha valaki az ŏ attya nemzetſégéből való rokonát meg ragadgya, ezt monduán: Te néked ŏitŏzeted vagyon, légy mi vezerŭnc, hogy az te gonduiſeléſed által az mi romlásunkból fel ęppŭllyŭnc.

8 Meg eskeſſic à napon, ezt monduán: nē oruoſolhatlac meg titeket, házambañis nintsē keniér, ne tegyetec engemet à népnec feiedelméué.

9 Miuelhogy az Ieruſalē el romlott, és à Iuda el eſett. Mert az ŏ nyeluec és az ŏ czelekŏdetec az Istennec ellene vadnac, hogy az ŏ ditsŏſſéges ſiemeit fel ingerlenéc.

10 Az ŏ ortzáioknac megkeménité ſe tésien ŏ ellenec bizoń tágot, mert az ŏ bŭnŏckel mint à Sodomabéliec ſiemtelenŏl kérkeſinec, nē hogy eltitkolnác: Iay az ŏ lelkeknec, mert azoc ſiereznec nékiec nyaualyát.

11 Mondgjatoc ezt az igaznac hogy iól léſien dólga, mert az ŏ tſelekedeteknec gyŭmŏltſéuel élnec.

12 Iay az latornac az ŏ veſiedelmére, mert az ŏ kezeinec tſelekŏdeti ſierint fizetnec ŏ néki.

b: Aſſioniálla toknac monogya az puha feiedelmeket

13 Az én népēnec niomorgatóinac mindenic gyermec, és aſſioni állatoc wralkodnac raytoc. b En népem az kic téged vezérlenec, azoc czalánac meg, és az te útaidat, à mellyen kellene iárnod, el fedezic te tŏled.

14 Az Wr elŏ állott à tŏruénkŏzéſre, és áll hogy à népeket meg itéllie.

15 Az WR el iŏtt itéletre, az ŏ népénec véneijs feiedelmi ellen. Mert ti el kóborlottátoc ez ſiŏlŏt, és az ti házatoc tellyes az ſiegéntŏl el prędáltatott marháual.

16 Valljon mi dolog hogy az én népemet rontiátoc, és à ſiegénnec ort záiát ŏſſue tŏritec azt mondgya az Wr, à Seregeknec Wra?

c: Azteruſalē nec aſſonnepeitu ſemiege ti, kic az ŏ ſoc bŭnŏckel es fŏképpen kemeſſegeckel az Iſtent ſel ingerlŏtec vala.

17 c Annac felŏtte azt mondgya az WR: miuelhogy à Sioñac leányi fel fualkottanac, és fel emelt niackal iárnac, és ſiemeckel pillognac idetoua poroſſkáluán iárnac, és az ŏ lábockal nagy zengéſt bongáſt ſiereznec.

18 Azért az WR meg kopaſſittja az Sion leáninac teteieket, és az WR az ŏ ſiemérmeket meg meziteleniti.

19 A napō el véſſi az WR az ŏ lábokon való zengŏ ékeſſégŏket, az retzés fŏkŏtŏket, es az kŏsŏnttyŭket.

20 Az ió illatra való függŏket, arany lántzokat, és az fáytolokat.

21 A biretromokat, ſiép tſizmákat ſioros ruhákat, melre való ékeſſégŏket, és az fülŏn függŏket.

22 Az arany gyŭrŭket, és az orrokon függŏ ékeſſéget.

23 Az inneplö ruhákat, paláſtokat
fędeleket, és az gombos tüket.
24 Tüköröket, vękoń gyóltſokat,
keſikeneket, ketzeléket.
25 Es léſien az drága illat helyébe
büdöſſég, és à drága párta öw heljé
be, ſiakadozott és el teriedett ruha,
és az ſiép fodor haij helyébe, ko-
paſiſág, és az ſioros ruha helyébe
ſioros ſác, és az ſiép gyengeſég he-
lyébe, az napnac ſütéſe.
26 Az te férfiaid fegyuer miatt
húllanac el, és az erössec az hartzon
veſinec.
27 Bánkodnac pedig és ſirnac az
Ieruſálem kapui: és el puſititatuán
az földön ül.
28 Ackor az idöben hęt aſiſioni ál-
latoc meg ragadnac egy férfiat, és
azt mondgyac, az mi kenyerünket
éſiſiüc, és mi magunc ruházzuc ma
gunkat, czac hogy az te neuedröl
neuezteſsünc, és vedd el mi rólunc
az mi nagy gyalázatunkat.

Nemellyec ez verſen kezdic el az negyedic caputot de ez harmadikhoz való.

IIII. Réſz.

Vigazrallya az Prophéta az hiueket hogy kętſégbe ne eſſenec, az iöuendö Meſsiaſſal, és azt mondgya hogy az Meſsias léſen az valaſtattaknac diczöſſégekre és tiſtreſſegekre mert az ö véréuel meg moſſa azokat hogy Szentec legyenec, es nimorúſágokban, haboruſagokban oltalmazóioc lęſen.

1 ACkor az idöben az wrnac
czemetéie, diczöſſéges és
tiſiteſſéges léſien, és à földnec gyü-
mölcze nagyſágos és ékeſſéges, az
Izraelnec maradékánac.
2 Mert az ki Sionban és Ieruſálem
be meg marad, Sientnec mondatic,
mindē valaki Ieruſálemben az élöc
közzé bę iratott.
3 Mikor az Wr el moſandgya az
Sion leáninac az ö vndokſágokat,
és az Ieruſálemnec vérét ki moſánd
gya ö belölöc, az itéletnec és meg
eméſitéſnec lelke által.
4 Es terempt az Wr Sion hegyé-
nec minden haylokán, az az, az ö
gyülekezetin, nappal felhöt és kö-
döt, és lángadozó tüznec fényeſſé-
gét éttzaka, Mert az gyülekezetnec
tellyes diczöſſégén léſien az Wr-
nac óltalma.
5 Melly óltalomnac hayloka, ár-
nyéc léſien nappal az hęuſég ellen,
és óltalom, à houá magát az ember
el reytſe az vęſi ellen, és az esö ellē.

V. Réſi.

Az Eſaiás éneket czinál az Iſten ſölöiéröl, az az Iſtennec válaſtott népéröl, Mellyben elöſör meg ielenti az Iſtennec az ö népéhöz valo kegyelmeſſégét, mert azt mondgya hogy azt miuelte az ö népéuel az mit ſokott az io ſölö gazda az ö ſöleiéuel miuelni. Maſodſor panaſolkodic az Iſten népenec hálá adatlan gonoſſágarol, hogy teremtettenec Iſtennec vadſölöt, az az, ſoc gonoſſagot czeleköttec. Es az Iſten nepenec ſoc bünet renduel mint egy tablan meg iria. Vtolſor feniegeti öket Iſten haragiaual, &c.

Az ſölön erti az Izrael nemzetſeget, es abban az ö Anya ſient egy hazát.

1 ENeklec én éneket az én ſie-
relmeſſemnec ſiöleiéröl. Az
én ſierelmeſemnec ſiöleie vagyon
felötte köuér helyen.
2 Mellyet gyöpüuel környül vött,
köuektöl meg tiſititott, bę ültetött
drága ſiölöckel, és eppitett abban
tornyot, és kéſitett abban ſaytót.
De mikor várná hog néki édes ſiö-
löt teremtene, vad ſiölöt teremte.
3 Moſtā azért Ieruſálemnec lako ſi,
és Iudánac férfiai, tegyetec én köz
tem és az én ſiölöm között itéletet.
4 Mit kellett vólna egyebet czele-
ködném az én ſiölömmel, mellyet
nem czelekedtem vólna ö vęle.
Mitſoda tehát az oka, hogy mikor
várnám hogy nékem édes ſiölöt
teremtene, vad ſiölöt teremtett?
5 Annac okáért meg mondom én
tinéktec, mit czelekeſiem én az én

ſölevre

ſiŏlem̃el, el vonſiom az ŏ keritéſét hogy el puſititaſſéc, el rontom az ŏ gyŏpŭiét hogy el tapodtaſſéc.

6 Es parlaggá téſiem azt, nẽ mettzetic meg, nem kapáltatic, és az tŏuis, az gaz fel neui, annac felŏtte meg hagyom az fellegeknec hogy eſŏt ne adgyanac reáia.

7 A Seregeknec Wránac pedig az Wrnac ſiŏleie, az Izrael háza: és az ŏ gjŏnjŏrŭſéges ŭltetéſe, az Iudánac férfiai. Várá pedig az Wr hoǵ tſelekedgyenec itéletet, [a] de imé nyomorgatás, igaſſágot vár vala, de imé ohaytás vala.

8 [b] Iay azoknac az kic házokhoz más házat ragaſitanac, és mezŏt az ŏ mezeiekhŏz, mind addig hogy ſemmi hely ne maradgyon, hogy czac ti magatoc lakiatoc è fŏldŏn.

9 Az én halláſomra, à Seregeknec Wra az Wr meg eskŭtt, hoǵ à naǵ ſoc ſiép házakat ha el nem puſititya, [c] annira hogy ſenki ne légyen azoknac lakóia.

10 Es tíz hóld ſiŏlŏ egy Bath bort ereſit: [d] és egy Corus vetés, egy Epha magot ád.

11 [e] Iay azoknac à kic ió reggel fel kelnec, hogy réſiegeskedgyenec, és mulatnac à bor mellet mind eſtueîg, hoǵ az bor fel gerieſiſie ŏket.

12 Kiknec lakodalmokban vagjon hegedŏ, lant, dob, síp és bor, az Wrnac pedig dólgát nẽ tekintic meg[f], és az ŏ kezęnec czelekeditit nem gondollyác meg.

13 Eñec okaért vitetic az én népẽ fogſágra miuel hogy nintſen ſem̃i bŏltſeſége: és ŏ kŏzŏttŏc à tiſiteletes emberec felŏtte igen nagy ęhſéget ſienuednec, és az ſokaſág ſiomiuſág miatt eped meg.

14 Azért az koporſóis igen ki terieſitette az ŏ haſát, [g] és az ŏ torkát felŏtte igen fel tátotta, hogy az én népemnec mind tiſiteleteſi, mind kŏzŏnſéges ſokaſága abba le ſiallja nac, és az kic az fŏldŏn gyŏrnyŏrŭſéggel éltec.

15 Es illyen módon nyomattatic à kŏzŏnſéges ember, és az tiſiteletes emberis le nyomottatic, és az nagyoknac ſiemec meg aláztatnac.

16 Es fel magaſitaltic az Wr, [h] à Seregeknec Wra az ŏ itéletiért, és az erŏſs ſient Iſten ſientnec eſmértetic az igaſſágért.

17 [i] Es à báráńoc legeltetnec mint az elŏtt ſiokta vólt Iſten ŏket legeltetni, és à fogſágból haza iŏtt ſiegényec az gazdagoktól el hagyatott iókból táplállyác magokat.

18 Iay azoknac à kic à hamiſſágot vgyan hozzáioc vonſiác hazugſágnac kŏteléuel, [k] à bŭnt pedig temérdeg kŏteleckel (vonſiác.)

19 Kic azt mondgyác, ſieſſen, iŏijŏn el hamar az ŏ itéleti, hogy láſſuc, és el kŏzelgetuén iŏijŏn el az Izraelnec ſient Iſtenénec el végezett tanátſa, hogy keſértsŭc meg.

20 [l] Iaj azoknac, kic à gonoſit iónac mongyác, à iót gonoſinac, à kic az ſetétſéget világoſſággá, az világoſſágot ſétetſéggé változtattyác. Az keſerŭt édeſnec, az édeſt keſerŭnec mondgyác:

21 Iay azoknac az kic magoknac bŏltſeknec láttatnac lenni, és ŏ magoc elŏtt eſieſec.

22 Iay az nagy bor ihatóknac, és az kic ſerényec az réſiegitéſre való bornac tŏltéſére.

23 Es az kic az latrot aiándékért

a: Az iteleten es igaſſágon mind azt erti, az mit Iſten kiuã az ŏ tŏrueniében. Vagy az igaſſágnac óltalmazáſát, és az gonoſſágnac bŭntetéſet.

b: Az telhetetlenſéget feddi, mellyből ſiokott támadni à ſoc álnocſág, tſalárdſág, ragadozás, kegietlenſég.

c: Mintha azt mondaná, bator igaz Iſten ne legyec, ha azt nem miuelem.

d: Bath mertéknec neme, melly vgy mint egy tſebret teſſen. Corus ezis mertec, mint egy kŏbŏl. Epha mint egy veka.

e: Az reſſegſéget feddi.

f: Az Vrnac dolgan erti à mit Iſten velec czelekedett, vagy bŭntette ŏket vagy iol tŏtt velec hogy azokbol meg tereſre indulnánac.

g: Azt iélenti ezzel hogy felŏtte igen nagy veſſedelem léſſen az népben-aňira hóg nagy koporſónac és veremnec kel annac lenni à melly bé foghaſſa az meg hóltakat az mellyet à Prophéta mond az népnec rŏt tenteſére.

h: Az bŭntetéſnec haſſna mi légyen az Iſtenre nezue.

i: Az hiueknec vigaſztala ſokra mondgya ezt az Propheta: hogy noha az gonoſſokat Iſten el veſſti, mind az által az hiueket meg tárttya.

k: Azoc mondatnac kŏtelen vonni hozzáioc à bŭnt, kic à bŭnnec alkalmatoſſágát nem tánoſſattyác el, hanem azzal élnec hóg eleſſenec, annac példáiát mondgya az 19. versben.

l: Az kép mutatoctmagahittec, réſſegeſec, és ſemély válogatóc ellen.

meg iámborittyác, és az igazaknac igaſſágokat el fordittyác ŏ tŏlŏc.

24 m Annac okaért miképpen meg emézti az pozdoriát az láng, és az polyua ſemmié léſien az láng elŏtt, azonképpen ezeknec gyŏkerec meg rothad, és ezeknec virágoc mint az por el múlic. Mert az Wrnac az Seregŏknec Wránac tŏruényét meg vtáltác, és az Izraelnec ſ'ent Iſtenénec beſiédét meg káromlottác.

m: Fenyegetes,

25 Annac okaért geriedett fel az Wrnac haragia az ŏ népe ellen, és fel húzuán az ŏ kezét, meg verte azt, annîra hogy à hegyec meg rendŭlnénec, és az ŏ hó.t teſtec el vettetuén az v̄tzákon heuernénec. Mind ezeckelis pedig az ŏ haragia el nem múlt, hanem męgis fel huzua vagyon az ŏ keze.

26 n Mert az táuól való pogány népec kŏzŏtt Záſilot emel, és ſiuŏltéſſel int az fŏld határán lakozóknac, hoǵ el iŏijenec, és nagy hamarſággal kŏnnyen el iŏnec.

n Meg iria az ellenſegnec gyorſaſágát, nyughatadanſagat, fegyuerokknec eleſſegét louoknac gyorſaſágát, ŏ magoknac kegyetlenſegŏket, az népnec rŏttenteſeiért, &c.

27 Nem léſien eǵgyis kŏzzŭlŏc el fáradott, ſem pedig az fáradtſág miatt tántorgó, nem ſiúñyad, ſem aluſiic, az ŏ derekánakis ŏue meg nem óldic, ſem pedig ſaruia kŏtele.

28 Az ŏ niloc éleſec, és kęz íuec fel vetue, az ŏ louoknac kŏrmŏc mint az koua, és az ŏ ſiekereknec kerekei mint az forgó ſięl.

29 Nékiec orditáſoc ollyan mint az Oroſiláń orditáſa, és orditanac mint az Oroſiláń kŏlkec, dihŏſkŏdnec és kapiác az prędát, és békeſéggel el viſii azt, ſenki el nem véſii tŭle.

30 Es az idŏben nagy zúgáſſal dihŏskŏdic ŏ ellenec az mint ſiokott zúgáſſal dihŏskŏdni az tenger, és akar mint nézzéc az fŏldet, de nem látnac egyebet ſetét égnél, az az, nyomoruſágnál, (annîra hogy) az nap látttatic meg homályoſodni az ęgen.

VI. Réſz.

Hogy az Prophéta meſtoſágot ſerezzen maganac és az ŏ hiuatalánac, azt mondgya: hogy látta az Iſteni nagy magaſſágos királi ſękben ŭlni, kit az Angyaloc vottec volt kŏrnyŭl es ditſértenec. Maſodſor azt mondgya hogy mikor az Iſtent az ŏ nagy ditsŏſſégébē látta volna, meg eſméruén az ŏ gyarloſágat, magát méltatlannac itélte arra hogy ollyan hatalmas felſégnec kŏuetſégét hordozza. Harmadſor, meg iria mi modon Iſten ŏtet meg tiſztituán el kŭldŏtte, hogy az Sidokat tanitáſa altal meg vakitſa, hogy vakoc legyenec mig tſac tized réſze marad az népnec, es mig az fogſágbol haza iŏnec.

1 AZ melly eſitendŏben meg hala Vzijas király, ackor látám az Wrat ŭlni nagy magos és fel emeltett ſiękben, és az ŏ perémi bę tŏltic vala az Templomot.

2 Es Seraphim Angyaloc állanac vala az ſięc kŏrnyŭl, mindeniknec hat ſiárnya vala, mellyeknec ketteiuel ortzáiokat, ketteiuel lábokat fedezic vala bę, és ketteiuel repŭlnec vala.

3 Es eǵgyic az máſikat indituán, azt mondgyác vala: Sient, ſient, ſzent az Wr az Seregeknec Wra, tellyes mind az ſięles fŏld az ŏ ditſŏſſégéuel.

4 Es az Angyaloknac kiáltáſoktól meg rendŭlénec az aytónac kŭſiŏbei, és az ház bę teléc fŭſtuel.

5 Azért mondéc én: Iay nékem el kell veſznem, mert meg férteſitetett aiakú vagyoc, és fértelmes aiakú nép kŏzŏtt lakom, és az Wrat az Seregeknec Wrát látác az én ſzemeim.

6 De

6 De egy az Seraphim Angyaloc kőzzűl én hozzám rőpűluén, kinec kezében eleuen ſien vala, mel ljet fogóual vőtt vala az óltárról.

7 Az énſzámat illeté azzal mond uán, imé ez illeti az te aiakidat, el veretic azért immár az te hamiſſágod, és az te bűnöd el tiſztitatic.

8 Annac vtánna hallám az WRnac ſzauát, ki azt mondgya vala: kit kűldgjec el és kitſoda mégyen el nékűnc? és én mondéc, imhól vagyoc én, kűldgy el engemet.

matt. 13. Mar. 4. Luc. 8. Ioan. 12. Act. 28. Rom. 11.

9 Ackor monda: Eregy el, mond ezt ez népnec: Haluán hallyátoc, és ne értſetec, látuán láſſatoc és ne tudgyátoc.

10 Miueld azt hogy ez népnec ſiue kőuéredgyéc meg, fűlei dugattaſſanac bę, ſiemeketis fedezd bę: Ne láſſanac ſiemeckel, fűlőckel ne hallyanac, ſiueckel ne érczenec, hogy meg ne tęruén meg ne gyogiytſác magokat.

11 Es mikor mondanám: meddig léſien WRam ez? Monda: míg az városoc puſztán állanac lakoſoknélkűl, és az házac emberek nélkűl, az főldis mindeneſtől fogua puſzta léſien.

12 Es az WR az embert nagy meſſire el vetuén, nagy puſztaſág léſien ez főldön.

13 Es míglen az népnec ezac tized réſie marad, és míglen meg tęrnec (Babyloniából.) Mert el húllanac, mint à hárs fának és tſer fának leuelei el húllanac, melljekben az leueleknec el húlláſa vtánnis az nyerſeſég bennec vagyon. Azonképpen à népnec tizedében léſien az eleuenség, az ſient mag.

VII. Réſz.

Az Prophéta vigaſztallya az Achaz királt, mikor a Syrianac es Izraelnec kiralyainac elſlene való fel indulásoktol igẽ meg ſzeműlt volna, és iőuendőt mond azoknac veſzedelmekről. Annac bizonſságára ſzabadſágotiad az kiralnac hogy az Iſtentől valami ielt kęrien: Az király meg veti à ielt. Meg feddi azért à Prophéta, es ielől adgya az Meſsiaſnac teplőrelen fűzzől való ſűlerétet. Az vtan iőuendőt mond az kęt kiralyoknac romlaſáról, melly nec ieler mutattya az ő maga fiában. Vtólſor iőuendőt mond az Iuda orſzágának meg bűntereſérűl.

1 ES lőn az Iuda királlyának Achaznac, az Vſias fiának, Iothamnac fia ideiében, el iőue Reſin à Syriának királlya, és à Remalianac fia Pecáh, Izraeinec király ja, Ieruſálem alá, hogy meg oſtrő laná azt, de nem veheté meg.

2 Es meg mondác az Dáuid házának, illyen módon: Az Syriának orſiága éggjé lőtt az Ephraim orſiágával, és meg indúla az ő ſiue, és annac népénec ſiue, miképpen meg indúlnac az erdőnec fái, az ſięl előtt.

2 Annac okaért monda az WR Eſaiáſnac: Eredgy eleibe Achaznac, te és az te fiad à Schear Iaſub, az felső halas tónac tſatornaiának végéhöz, az ruha feltöc mezejének útára.

a: Főſtölgő ſſög darabokna ne. azt az két király. hic teruſálem ellen mentec vala, minel hogy aż ő igyekődtéket és ſtandékokat végehöz nem vihetnéc mintha azt mondanane felly tálöc mert akar mint igyekęzet ec, de ſemmit ẽ árthatnac.

4 Es mond ezt nékie: Meg láſd hogy tſendeſſégbe légy, ne félly, és à te ſiued meg ne lágyúllyon, az ket füſtölgő űlzög darab előtt, az Reſin királnac à Syriábéliec kel valófel geriedett haragia előtt és à Remalia fiának haragia előtt.

5 Miuelhogy gonoſz tanáczot tartott te ellened az Syriábéli király. Es az Ephraim orſzágabéliec az Remalia fiával, ezt monduán:

6 Men-

6 Mennyünc el az Iuda orſágaellen, hogy fáraſſiſſuc azt, és megoſſituán azt kaptſollyuc hozzánc, vagy tegyüc királlyá közöttöc azTabeel fiát.

7 Azt mondgya azWR: nemléſſen az, és nem mégyen véghöz.

8 ♄ Mert Syriának feie Damaſcus, ésDamaſcusnac feieReſin: AzEphraim nemzetſége pedig hatuan öt eſitendönec forgáſában annîra meg romol, hogy nem léſſen nép.

9 Mind az Ephraimnac fö vároſáual Samariáual, és Samariánac feiéuel az Remalia fiáual egybe: Auagy nem hiſſiteké? miuel hogy bátorſágot nem véſitec.

10 Annac okaért ſióla iſmét azWR Achaznac, monduán:

11 Kéry ielt magadnac az teWradtól Iſtenedtöl vagy az földön vagy az magas menyben akarod.

12 Es mikor Achaz azt mondaná: Nem kérec, és nem kéſértemazWrat.

13 Monda (az Prophéta.) Hald meg Dáuidnac háza: Auagy nem elégeſiteké meg azzal hogy az embereknec boſſiſúlágokra vattoc, hanem annac felötte az énIſtenemetis boſſonttyátoc?

14 Annakokaért ád az WR tinéktec ielt: Imé egy ſieplötelen ſüz fogad az ö méhébe, és ſiül fiat, és neuezi e azt Emmanuelnec.

15 Vaiat és mézet éſſic ez gyermec, minec elötte tudná az iót válaſitani, és az gonoſit megvetni. g

16 Es bizonyára, minec elötteez én gyermekem meg tudná vetni az gonoſit, és az iót válaſitani, el hagyattatic az à föld mellyet tegyülölſi, az ö két kiralyáitól.

17 AzWK pedig hoz te ellened, az te néped ellen, és az te Atyádnac háza ellen olly idöket, mellyhöz haſonlatoſoc në vóltanac az idötöl fogua, mikor el ſiakadott az Ephraim az Iudától: Az Aſſyriabéli király által.

18 Mert az napon ſiuölt azWR az Ægyptum folyó vize mellet való legyeknec, e és az Aſſyria orſiágának daráſinac.

19 Hogy el iöuén le telepedgyenec, az puſita helyeknec völgyeiben, kö ſiiklákrac haſadékiban, minden töuiſſes között, és mindë ió gjümölts termö fák között.

20 Az idöben el borotuallya azWR ez bérlett borotuáual, az vizentúl való Aſſyriabéli király által, az fönec és az ſábnac ſiörit ſ anac felötte az ſakáltis meg eméſiti.

21 Es léſſen az napon, hogy az ki tart egy feiös tehenet, és két iuhot:

22 Léſſen ez, mondoc: hogy aztéinec bęuſége miatt vaiat egyéc; Mert vaiat és mézet ehetic, valaki meg marandand ez földön.

23 Ezis léſſen az idöben, hogy az melly helyen vadnac ezer ſiölö töc, mellyec ezer Sicluſt érenec vólna, azt az helyet az töuis, és gaz vegye fel.

24 Nilackal és kęz ſuel meñyen oda az ember, miuel hog az töuis és gaz vötte fel az egéſi földet.

25 Azokat pedig az hegyeket, mellye-

b: Az az, A Syriabéli királlnac Damaſcummal, az Ephraim királlyanac Samariával meg kell elégedniec, Ieruſalemböz ſemmi közöe nem leſzen. Nem leſzen Ieruſalem vagy Syrianac vagy Ephraim vára ſinac feie.

c. Tudni ſlic az Iſten vagy az ö Annya. Az Iſten az Prophéta által tött hegyelmes igeretit az Iuda orſzaganac megmaradáſa felöl, megerösíti az Meſſias felöl való igeretről. Miuel hogy az Iſten nec minden igereti erösſec az Chriſtusbun.

2. Cor: 1. Kinelkül az Iſtennec keſzoluesſeget meg ſem gondollhattyuc.

f: Az 15, es 16 verſet. Nemellyee az Emmanuelről magyarazzac. Minthe azt mondana az Prophéta, bizonyara bizony ember leſzen az Emmanuel. &c. Nemellyee pedig à Prophéta gyermekéről magyarazzac, melyet az Prophéta az Iſten parantſolattyából az király eleibe ki viſzen, v. 3. Mintha azt mondana: ſöllehet ez, en gyermekemis nyomorſagot ſzenued, mind az által vaiat es mezet eſzic hogy meg tudgya valaſztani azt iót az gonoſztól: az az, Nem fogiatic meg az kiralyoktól az ö táplalaſſaravalo eledelt, hanem ſel neuelhetic ember korra. sőt inkab az mondom hog mintse elötte felneuelhednéc es ez gyermekem annac elötte mind à két kiraly el veſz.

e: Legyeknec neuezi az Ægyptusnac: lieket az ö puhaſagokert, erötlenſegekert es vndokſagokert. az Aſſyriabeliket pedig daſoknac neuezi az à keſztelenſegekert. Mert mikeppen arra talmaſabes hegyecſenb az daras az legynel a ſonk: ponyon az Aſſyriabeliec az Ægyptusbeliekről.

f. Fönec es labnac neuezi az fölöſ es al ſorendes vaſokat

g. Ielenti ezzel az embernek kenes voltokat: hog az kinec egy tehenne leſzen, annac ſiriual nintsen ſ ükſeget fel eri.

mellyeket kapálni kellett vólna, (de nem kapáltac) az tŏuis és gaz nem véſii fel, hanem barmoknac való hely léſien, és hogy az iuhoc azt tapoduán azon legelteſſenec.

VIII. Ríſz.

Mẹgis az Prophéta nijluan valo ielenſégnec, tudni illic az ŏ fiánac neuénec általa, meg mondgya az Syria és Izrael orſzáginac romláſokat. De hogy az Achaz és az ŏ népe el ne higgyec magokat, meg fényegeti ŏketis az Aſsyriabéli királlyal, miuel hogy az Iſtennec igéretihŏz nem támaſzkodnac, és az ŏ királlyokat á kŏſſég meg vetŏtte, holott mind az által azt mondgya hogy nem megyen mindeneſtŏl vẹghŏz az Aſsyriabéliec tanátſa. Az vtán inti Iſten az Prophetat, hogy az népnec bŭneiben ne légyen réſzes, es azoknac harom nagy bŭnŏket mondgya meg, pártolkodaſokat, magoc meg keménitéſét Iſten ellen, es ŏrdŏggel valo ſzimboraláſokat, mellyekér tiſmét ſenyegeti ŏket.

1 ES monda nékem az WR: Végy magadnac egy nagj leuelet, és ird arra kŏzŏnſéges bŏtŭckel, [b] Sieſs az duláſra, ſieſs az prẹdára.

2 Annakokaért vŏc mellém hiw tanubizońſágokat, az Vrias papot és az Zachariáſt az Iebereciáſnac fiát.

3 (Mert mikor bẹ mentem vólna az Prophéta aſsionyhoz, fogadott vala és ſiŭlt vala fiát,) és monda az WR énnékem, neuezed ennec neuét Sieſs az duláſra, ſieſs az prẹdára.

4 Mert minec elŏtte ez gyermec ezt tndná mondani: Edes atyám édes Anyám, el viſii az Damaſcuſnac gazdagſágát, és az Samariánac prẹdáiát az Aſsyriabéli királnac ſiolgáia.

5 Iſmét ſióla nékem az WR, monduán:

6 Miuel hogy meg vtálta ez nép à Siloe patakánac [a] laſſan folyó vizét, és az Reſinnec és az Remalia fiánac birodalmat kéuánnyác.

7 Annakokaért imé az WR azt miueli, hogy ezec ellen iŏijŏn amaz erŏs és ſiẹles folyó víz, az Aſſyriánac királlya, és minden ŏ hatalma, mellj minden ŏ folyáſinac és parttyainac felŏtte folyuán.

8 Az egéſi Iudátel follya, és meg áraduán által mégyen rayta, és mind torkig ẹr, és annac el teriesitett ſiárnai el lépic az te fŏldednec ſẹleſſégét ô Emmanuel. [b]

9 [c] Tárſalkodgyatoc egybe népec, de meg rontattoc: vegyétec fŭleitekbe kic meſiſie fŏldŏn laktoc, kéſiŭlljetec de meg rontattoc, kéſzŭlletec de meg rontatttoc.

10 Tanáczkozzatoc de haſiontalan léſien, ſióllyatoc beſiéllyetec de nem mégyen véghŏz, mert Iſten vagyon mi vélŭnc.

11 [d] Mert igy ſióla nékem az WR kezemet foguán, mikoron tanitana engemet, hogy ez népnec vtán ne iárnéc, ezt monduán:

12 Ingyen ſe emlitſétec ti az pártolkodáſt, miképpen ez nép minden dologban ŏrŭl az pártolkodáſnac: Es ne féllyetec ezeknec félelmec ſierint: Ingyen ſe mondgyátoc hogy rŏttegni kellyen.

13 Az WR at az Seregeknec Wrát ſientellyétec, ŏ tŏle féllyetec, és ŏtet rŏttegiétec.

14 Es ŏis ſienteléſtekre léſien ti néktec: Az Izraelnec pedig kẹt házánac ŭtkŏzetnec és botránkozáſnac kŏue gyanánt léſien, [e] az Ieruſálem-

Az betŭbenigy vagyon: MAHECECHALAL CHASCHBAZ. Igy akarta Iſten hogy neuezé Eſaiás az ŏ magzattyat az Syria és Izrael orſzaganac romlaſanac bizonſayra, &c.

a: Az Siloenec laſſan folyó vizen ér ti az Iudanac alazatos és erŏtlen kirallyat, mint ha azt mondana: meg vtaltatoc, az Iudanac alazatos erŏtlen kirallyat.

b: Emmanuel fŏldénec neuezi az Iuda fŏldét vigaſztalaſnac okaért, Mint ha azt mondaná: Noha az Iuda orſzága igen meg rontatic az Aſſyriabéli kirallyal, mind az által az Meſsiás el iŏ az Iuda nemzéſségébŏl és te néked Meſsia lakoſod és birodalmad léſzen Iudában.

c: Az Prophéta hitnec általa fel emelkeduén, magát és az népet vigaztallya azellen ſegnec tanáczoc ellen neuetuen azoknac igyekezeket.

d: Ertelme ez. Az iſten nékem azt monda hogy az kŏſſéget ne kŏueſſem, és az királt mégne veſsŭc noha ollyan laſſŭ mint az Siloe patakia, es ellene pártot ne ŭſsŭne, hanem iſtenre veſsŭc az mi ſzemeinket. Luc. 21. Rom. 9. 1. Pet: 2.

e: Innet erŏs bizonſágune vagyon az Chriſtuſnac ŏrŏs Iſtenſége felŏl, mert à kit itt Eſaiás Iehouánac és Seregec Iſtenénec neuez, azt Euangliſtác és à ſzent Pál Chriſtuſnac mondgyác, és ezeket, az Chriſtuſtŏl magyarazzác.

f: Értelme az: Iſten ſzól az Prophétának, és unt őket hogy az ő tiſztiben hatva ne alhon, hanem abban ſzorgalmatos legyen. mert noha ſokan lésznec kic az ő tanitaſának nem engednec, mind az által vadnac ollyac kiknél kedues az ő tanitaſa. Ezt haluán az Prophéta azt mondgya hógy noha Iſten az néppec nagy reſzét meg vetette mind az által ő meg nem botranhozic hanem vari a az ſzent, bekeſségre léſzen, és tiſztiben el iſmérnéc őket azt mondgya hogy ha ſenki nem vólnais. ki az Iſtennec meller fel allana, mind az által ő az ő tanituſmanal kiket Iſten néki adot és ſzent letre uel meg világoſitott, fel áll. &c.

g: Invi az bűnöket kiket ő tanituſmanac neueze, hogy az igaz Iſten mellől ſemmiképpen ne állyanac, és ne haiollyanac idegen Iſtenec melle akar mint ſzorgalmaztaſſanac.

ruſálemnec lakoſinac pedig tőör
és háló gyanánt.

15 Mellybe ſokan meg ütköznec,
és el eſuén meg romolnac, és meg
hálóltatuán meg fogattatnac.

16 *f* Kőſd bę ezt az tanubizoń-
ſágtételt: és petſételd bę az tör-
uénť az én tanituánim között.

17 Annac okaért várom én az
Wrat, ki el rőjtötte az ő ortzáiát
Iácob házától; és várom őtet.

18 Imhól vagyoc én, és az én
tanituánim, kiket adott énnékem az WR ielül és czudáiúl Izraelben: az Sion hegyén lakozó
Wrtúl az Seregeknec Wrától
(vagyon ez.)

19 ǂ Hogy ha pedig azt mondgyác tinéktec, tudakozzatoc az
nézőktől és az iőuendő mondóktól, kic ſuttogua ſiólnac, (ti ne
engedgyetec.) Mert auagy nem
az ő Iſtenétől kérdé minden nem
zetség tanáczot? auagy az ęlőc
felől à hóltaktúl kellé tudakozni.

20 Az törueńre és annac tanitáſára halgaſſatoc: Valaki nem ſióland annac beſiéde ſierint, nem
léſien annac világoſſága.

21 *b* Annakokaért ez főldet által
iária az meg nyomorodott és ęhezett Izraelita, és mikor az ęhſégnec miatta búſul, átkozza az ő
királlyát és az Iſtent, hogy ha oda
fel nęzis (nem léſien ſegitſége.)

22 Ha az főldre nézis: miuel
hogy mindenött nyomorúſág,
homályoſſág, ſetétſég és keſerűſég vőtte környűl őtet.

b: Azoknac bűnteteſekről ſzól à kic Iſtentől el ſzakadván és az ő tudomanyától, egyebeketis Iſtentől el akarnac ſzakaſztani.

IX. Réſz.

Vigaſztallya az Prophéta ez Capurban az hiueket à kőuetkőzendő háborſágoc ellen, hogy valami módon azokba kętſégbe ne eſnenec. Ezzel vigaſztallya pedig, hogy az ő nyomoruſágoc nem lésnenolyan mint az Izrael orſágabélieké, kiket az Salmanazar őrőcké való rabſágra vitt vala. Miſodfor vigaſztallya az Iſtenneció vólt iual, hogy az régen igért Meſſiáſt el borſáraná, ki az ő népének őrőcké állandó békeſeget adna. Annac vtanná iſmét az Izraelnec nemzetſégét keménу fenyegetéſſel fenyegeti.

1 MInd az által nem léſien,
az *ǂ* nyomoruſág ſierint
melly ő rayta eſéc ackor mikor előſiőr czac könnyen illeté az ellenſég az Zabulonnac és Nephtalinnac főldét: ſem vgy mint vtólſior, mikor meg nehezitéc az
néppel tellyes Galileát az tenger
nec vtán Iordánon túl.

ǂ Tudni illic, az inda orſágénac nyomoruſága.

2. Reg: 14. & 17.

2 Az nép melly ſetétſégben iár,
lát nagy világoſſágot; és az kic az
halálnac árnyékának tartományában ülnec, azoknac világoſſág támad.

Tremellius: Az az, mikor az te népedet valami ioual meg áldottadis, állandó őrömet nekic nem adtal, es ha őrömöc vóltis ahoz nagy faradſággal és verrel iuttottac, mint az aratoc nagy munkaual iutnac az gabonahoz aratashor, &c.

3 Mikor ezt à népet meg ſokaſitod valais, mind az által állandó
őrömet nékiec nem adſi vala, ha-
nem àképpen őrültenec te előtted mint az aratóc az aratáſnac
ideién, mikor őrültec az ellenſég-
nec prędáiát oſituán.

4 Mikor az ő terhes *ǂ* igáiát, és
az ő hátának veſiſieiét, és az őtet
nyomorgatónac páltzáiát meg
rontottad, mint az Madianitáknac napián.

ǂ Iudic. 7.

5 Mikor mind egéſi tábor, és
az egy máſra támadott ſokaſág,
és minden vérbe főrtőſitetett öltőzet, nagj hirtelen vgy mint meg
égett, és lőtt à tűznec eledele.

6 De

CHRISTVS 6 De minékünc egy gyermec ſiülettetic,és fiu adattatic minekünc,kinec az ő[a] vállán léſſen feiedelemſég, kinec neuét neuezi czodálatoſnac,tanátſoſnac, erős hatalmas Iſtennec, örökké valóſágnac attyának,békeſégnec fejedelmének.

[a] Tudni illic az Wr.

7 Annac feiedelemſégének és békeſségének nem léſſen vége, az Dáuid ſiękiben és az ő orſiágában ůl,hogy meg erősſitſe azt itéletben és igaſságban, ez időtől fogua mind örökké. Az Seregeknec Wránac buzgo ſierelme miueli ezt.

Luc.1.

8[a] Az ő beſiédét küldötte az WR Iácobnac, és bę tellyeſedic Izraelben.

[a] Prophetál itt Eſaias az Izrael orſzága ellen,melyet Iacobnac Ephraimnak nevez, mert ez harom mind ſegget teſzen.

9 Hogy venné eſiébe magát az nép, Ephraim és Samariának lakoſa, kic azt mondgyác az ő keuélſégekben és fel fuualkodáſokban.

10 Az téglából czinált alkotuányoc el romlottac,de faragott kő uekből eppittünc: az fige fác ki vagdaltattac,de Cedrus fákat ültetünc helyébe.

11 De minec vtánna az Wr az Reſin királion diadalmot ád az ő ellenſéginec: az után az Izraelnec ellenſégét egybe egyeliti.

12 Az Syriabélieket elől,az Philiſtæuſokat hátúl, hogy fel tátott torockal el nyellyéc az Izraelt. Mind ezeckelis pedig az ő haragja nem múlic el, hanem az ő kar iát fel húzuá tarttya.

13 Miuel hogy ez nép nem tęrt meg az ötet meg verő Iſtenéhöz, es az Wrat az Seregeknec Wrát nem kereſtéc meg.

14 Es ki vágia az Wr Izraelből az főt es farkat,[b] az ágat és az nádat egy napon.

[b] Az fön. az farkon, ágon es nádon erti az prophetamind az felső mind az alſo rendenualokat, az az-kir ilt feiedelmeket. Vrakat-és ag hőz nepet-az hamisprophetachal egyeremben-mint ő maga az prophetarag magyarazza a hőnek őzendő versben.

15 (Az vęnes tiſiteletes ember az à fő: az prophéta pedig az ki hazugſágot ſiól,az à farc.)

16 Miuel hogy ez népnec vezęri hitetöc vóltac, és à kic azoktól vezęröltettec,azokat el veſitettéc

17 Annac okaért az ő iffiainac nem-keduez az Wr, és az ő áruán , özuegyin nem könyörül, mert mindnyáián képmutatóc és gonoſi téuöc, és mindeneknec ſiáia gonoſságot ſiól. Mind ezeckelis nem múlic el az ő haragia, hanem męgis fel húzua vagyon az ő karia.

18 Mert az gonoſság fel geried mint à tüz melly à tőuiſset es az tſeret meg emélti,és meg gyuittya az ſürű erdönec fáit, annira hogy fel mennyen annac pora az füſtben.

19 Annac okaért az Wrnac az Seregeknec Wránac haragia miatt è földnec népe meg homályoſodic , és ez nép léſſen az tüznec vgy mint eledele, ſenki az ő attiafián nem könyörül.

20 Mert kapdos iob kęzre, de vgyan meg ebezic , éſiic balkęzre, de vgyan nem elęgeſiic meg, mindnyáián az ő karioknac húſát éſiic.[c]

[c] Rettenetes büntetéſſel ſenegeti Iſten az Izraelitákat,'udni illic hogy miképpen az ember keuania az etelt italt.azonképpen ékanegy dühöſſegegel igy ebez nec egymaſnac romláſára.

21 Az Manaſſe (meg eméſiti) Ephraimot,az Ephraim az Manaſſet,és mind ketten ezec az Iuda ellen léſinec. Mind ezeckelis nem

 múlic

múlic el az ő haragia, hanem megis fel húzua léſien az ő karia.

X. Réſz.

Előſőr ez Caputban fenyegeti az Prophéta az hamis tőruén teúkét. Másodſor igyekſzik őket mond az Aſsyriabelt kiralnac veſſődelmeről, miuelhogy nem az Iſtennec akarattya ſerint, hanem az ő mágа akarattya ſerint ielekednéc az pogány király az népnec bűntetéſében, es hogy Iſten ellen faruat emeluén mindeneket az ő ereienec tulaydonitana. Harmadſor meg mondgya az Aſsyriabeli király veſſedelmenec hafnat, melly ez lélen, hogy az nép Iſtenhőz tyrien. Vtolſor meg iria az prophéta az Aſsyriabeli kiralnac Iuda orſágira valoiőuetelinec vtát.

1 IAy az hamis Decretum ſierzőknec, és az kic irnac emberec nyomoritáſára való hamis ſententziákat.

2 Hogy az ſiegényeknec itéleteket el forditſác, és az én népemnec ſiegéninec igaſságokat el ragadgyác, hogy az özuegiec legyenec. ő prédáioc, és az áruákban ſákmánt veſſenec.

3 Vallyon ſmit miueltec az meg látogatáſnac és az meſſiűnnen teſtec iőuő puſtitáſnac napián? kihőz folyamodnátoc ſegitſégért? Es vallyon holott tennétec le à ti gazdagſágtokat mellybe ditſekedtec?

4 Az én ſegitſégem nélkül az meg kötöztetnél nyomorultab vólna, és az meg ölettetteknél alabb valóc lennénec. Mind ezeckelis nem múlnéc el az ő haragia, hanem megis az ő keze fel húzua vólna.

5 Iay az Aſsyriabéli királnac az én haragomnac veſſtieiénec, iólle het az én búſúláſomnac páltzáia vagyon ő kezékben.

6 Es noha az képmutató nép ellen küldem őtet, és az melly nép ellen meg haragudtam az ellen parantſollyac néki, hogy prædállyon és ſákmánt tegyen azokba, és hogy azt el tapodgya mint az vtzán való ſárt.

7 Mert ő nem acképpen aléittya és az ő ſiue nem vgy gondollya, hanem hogy az ő akarattya ſierint veſſeſſen, és mindeneſtől fogua ki gyomlállyon ſoc népeket.

8 Mert azt mondgya: Auagy az én fő ſiólgaim nem ollyanoké mint egy egy királyoc?

9 Auagy nem meg vőttemé Calno városát mint ſiinte Carchemiſt? auagy nem vgy meg győzte mé Chamath városát mint Arpadot? Auagy Samariát nem vgy meg vőttemé mint Damaſcuſt?

10 Miuel hogy az én kezemnec ereiével vőttem meg azoknac az báluányoknac orſágait, mellyeknec báluáni iobbac vóltac az Ieruſalembéliecnec és az Samariabéliecnec Iſteneknél.

11 Auagy nem czelekedhetemé vgy az Ieruſalembélieckel és az ő báluányockal, mint édon tſelekőtte Samariáual és az ő báluániual?

12 De iőuendőbe minec vtánna el végezendi az Vr minden dólgát, az Sionnac és Ieruſálemnec hegyén meg látogatom az Aſsyriabéli (királnac) nagy akaró ſiuénec gyűmölcſét, és az ő felemelt ſiemeinec diczőſségét.

a Az az, hoſſu életét, es én ellenem va ló fel futaſkodását.

13 Miuelhogy azt mondotta: az én kezemnec ereie által miueltem ezeket, és az én böltſeſségem által, miuelhogy okoſsággal fel ékeſitet-

ékeſitettem, azért vöttem el ſoc népeknec határit, azoknac kintſekben ſákmáńt vetettem, és mint erőſs hatalmas az lakoſokat meg aláztam.

14 Es az én hatalmaſságom mint egy fęſiket, így találta ſoc nemzetęgec gazdagſágának fęſi két, és melly könnyen el ſiedic az el hagyatott madar moniakat, azonképpen az egéſi földnec népét én el takartam, és nem vólt ſenki ki tſac ſárnyát mozditotta vólna, vagy ſáját meg nyitotta vólna, vagy czac mottzant vólnais.

15 Auagy ditſekediké az feiſie az ellen à ki azzal vág? auagy à fürészi fel emelié magát az ellen à ki azzal füréſiel? az veſſiőt mikor forgatryác, auagy fel emelié magát azoc ellen à kic azt forgattyác? mikor az páltzát fel emelic, auagy nem faé az?

16 Annac okaert az WR, az Seregeknec Wra, botſát az ő kőuérire, őſitőuerſéget, és az ő ditſőſségének helién tűznec égéſéhöz haſonló égés ég.

17 Mert az Izraelnec világoſſága léſien tűz helyén, és annac ſente léſien láng helyett, melly meg gyuittya és meg emészti az ötöuſ ſeit és tſereit egy napon.

18 Es az ő erdeiénec és mezeiénec ékeſségét lelkétől fogua teſté ig meg emészti, és minec vtánna meg félemlic el futamodic, és búdoló léſien.

19 Az után az ő erdeiénec fáia keués léſien[h], annira hogy egy kis gyermec fel irhatná azoknac ſámokat.

20 Es léſien az időben, hogy többé az Izraelnec maradéka, és à ki meg marad az Iácob nemzetſégéből, nem támaſikodic az ötet nyomorgatókhoz, hanem az Wrhoz az Izraelnec meg ſientelő Iſténéhöz támaſikodgyéc valóba.

21 [d] Az keués maradéc meg tęr, az Iácob nemzetének maradékia az erőſs hatalmas Iſtenhöz.

22 (Mert ha az te néped az Izrael ſám ſerint anni leiendneis, mint az tengernec főuénye, męgis tſac az maradékia tęr meg annac az Iſtenhöz) ki az ő igaſſága által, az ő örőktől fogua való el metzett akarattyát, mindeneſtől ki árasittya.

23 Mert örőktől fogua el rendeltetett véget tſelekeſſic az Wr, az Seregeknec Wra, mind ez egéſi földön.

24 Annac okáért azt mondgya az WR à Seregeknec Wra: Ne félly én népem Sioñac lakoſa az Aſſyriabeli királtól, Az ő veſſieiével megvęr tégedet, de az ő páltzáiát fel emeli te érőtted, mint ſiinte Aegyptumban.

25 Mert męg tſac egy kéues idő vagyon, és minec vtána haragomról el múlic, az én haragomat ráioc ki ontom hogy meg emésiteſſenec.

26 Mert az Seregeknec Wra támazt ez ellen oſtort, mint az Madianitáknac le vágatáſoknac ideién az Horeb kőſiklájánál, és à tenger mellett fel emelt páltzához haſonló páltzát, és el veſiti ezeket

c Az nyomorúſágoknac haſzna, Iſtenhöz valo megtęrés.

Rom. 9.

d Bizonyitya az Prophéta az ő mondaſat. Megtęr Iſtenhöz az Iácob nępęnec maradéka az maradékát, mondő mert noha ſzamlalhatatlanoc, mind az által ſem az ő örőkvalo vęgzéſenec igaſſága jőn vtánna nagy reſzét à negyed el vezti, kinec akaratia annac ſenki el tęnni nem alhat mint az ő vęgzec.

h Annac ditſőſségének heliéne Iſtenec monogia Ieruſalemet, mellyec allatta nagy birtelen meg emészttetée az Senacherib tabora.

Az az, Meg oſztoz, de meg oltalmazz es meg ſzabadit mint Ægyptumban.

Iud 7.

Exod 14

h Az az, keués léſzen az ő nępe.

zeket mint az Ægyptumbélieket.

27 Es az idöben el vétetic az ö terhe az te válladról, és az ö igája az te nyakadról, sőt mindenestől el rontatic az iga, az olajjal meg kent kirá'yért.

28 e Aiathba iö Migronon által mégyen, Michmásnál rakia le az ö hadakozó terhes szerszámit.

29 Altal mennec az réuen, Gebá ba tęrnec siállásra, Rama meg rémöl, Saulnac Gibea városa el fút.

30 Gallimnac népe emeld fel az te siódat, hogy hallyác meg mind Lais városig, és hallya meg az nyaualyas Anathoth.

31 Az Madmena meg indúl, Gebimnec lakosi egybe gyülnec.

32 Nob neuö városba mégyen à nap sen léuén, hogy ott meg állyon. Az ö kezét fel emeli az Sion hegye ellen, és à Ieruſálemnec halma ellen.

33 f Es imé ackor az Wr, az seregeknec Wra, ki vagdallya az ágakat nagy erőuel, annîra hogy az magasságosoc ki vágattatnac, és az fel magasitaltattac meg alázzatnac.

34 Es az erdönec sűrű ágait le vágia vasal, és az Libanusnac magas fái az hatalmasnac keze által el esnec.

e Megtria à Prophetà az Assyriabeli királnac vtat ámellyen el iö ne Ieruſalem ellen hogy az ö iduenàlo mödaſánac nagyb mîltoſága leſſe.

f Magyarazhatod eſt mind az ſidoknac mind az Assyriai király népenec veſzedelmeről.

XI. Rész.

Iöuendöt mond ez Caputban az Prophéta az Messiasnac Iesse gyökerébol valo származásarol, és el iöueleről; hogy illyen modon az Isten fenyegeresétől meg remölt Sidokat meg vigasztalna. hol'ott az Messias országanac lakosinac termeſzetes ſzep hasonlatoſsag alatt iria meg. Az vrán az Messiasnac az Euangelium által valo fel magasitalásarol, az Pogany népeknec, es az Sidoknakis az Euangelium altal valo hiuatalokrol iöuendöt mond.

1 ES az Ieſsenec törsökéből, a egy siép vesső siál siármazic, és az ö gyökeréből egy virág siál neuekodic.

2 b Kin az Wrnac lelke meg nyugoſsic, böltseſségnec es értelemnec lelke, tanátsnac és hatalomnac lelke, tudománnac és Isteni félelemnec lelke.

3 c Kinec az ö illatozása eggyût léſsien az Isteni félelemmel. Nem à ſiemnec látása ſierint itél pedig és nem à fülnec hallása ſierint dorgál meg.

4 Hanem igasságban itéli meg az ſiegényeket, és igasság ſierint dorgállya az földnec alázatoſit, az földet meg veri az ö ſiáinac veſsſzeiével, és az ö aiakainac lelkével megöli az hitetlent.

5 Es az ö derekának öuedzöie léſsien az igaſság, és az ö veſséinec öuedzöie az álhatatoſság.

6 Es lakozic az farkas az bárányal'a és az Pardus az ketske fiual, az borju és az Oroſsláń köliöc és az köuér barom eggyût léſsinec, és egy kis gyermec örizi azokat.

7 Az feiös tehen és az Medue eggyût legeltetnec, és azoknac fioc eggyütt feküſsinec, és az oroſsláń mint az ökör ſialmát éſsic.

8 Es az tſets ſiopó gyermec az Aſpis kigyónac lyukában gyönyörködic, és az tſetſtől el válaſsitatott gyermec az Baſiliſcusnac lyukában nyuyttya az ö kezét.

9 Nem ártanac, és ſenkit el nem veſsitenec az én egéſsi ſient hegyemen

a Az Ieſſe gyökerebôl származott ſzarmazott ſzalon ertiaz Iesus Christusrol, ki az Dauid nemzetſegebôl es azoknak ſzarmazott emberſege ſzerint, Rom 9 kinec kirali birodalma immar ackor minden neſtôl el rontatott vala.

b Meg iria az prophetat az Istennek el kenetse bôſsges es minden mertekneſtôl valo aiandokit az Christus Ieſusban. melliknec altala bôltsesség, értelmes, tanátsos hatalmas, vndoſsztsen fel3 igaſsagtalô, es az3 hitekncc lelkekben hatalmaſson tſelekedô lenne az ige altal.

c Az az3. nem vchoulon es emberi mod ſzerint judakozic, hanem kemenſzegetlette megyen minden vegre. Az3 ſzamnac predig lelkenec reti az3 hatalmaſsanat.

d Az az3 minden hatalmaſsoc kegielenec kiruluse az Christusnac hatalma altal az. Annyat ſzent egy harnac tar a ſagaba hinattatnac, es à mintha egybe kötetnen.

hiueckel olly bekefegeſſen es olly ſzeretettel lahnac giec volnanac, az egy hitnec es ſzeretetnec altala egi

men, mert tellyes léſien ez fŏld az Wrnac tudományáual, mint az tenger bę búritotta ez fŏldet.

10 e Es léſien az idŏben hogy ahoz, à ki az Ieſſe gyŏkeréböl ſoc népeknec záſilóioc léſien, az pogán népekis gyŭllyenec, és az ŏ nyugalma ditſŏſſéges légyen. f

11 Es léſien az idŏben, hogy az Wr máſodſior veſſe a ŏ kezét az ŏ népénec maradékánac meg kereſéſére, az mellytudni illic meg maradott Aſſyriatól, Ægyptuſtól Parthiatól, Sieretſen orſiágtól, és az Elamitáktól, Chaldęatól, Hamattól, és az tengernec ſiigetitŭl.

12 Es az pogányoc kŏzŏtt záſilót emeluén egybe gyŭytſe az el ſieledett Izraelitákat, és az Iudánac ide touá ſiakadozott tagait, egybe kereſſe az fŏldnec ſiegeletiröl.

13 Es az Ephraimnac irigyſégét el véuén, és az Iudánac ellenſégit el veſituén, az Ephraim ne irégykedgyéc az Iudára, és az Iudais ne tſelekedgyéc vgy, mint ellenſég az Ephraim ellen.

14 Hanem egyenlŏ akaratból hátokon legyenec napnyugat felé az Philiſteuſoknac, és az nap keleti népekben eggyŭtt veſſenec ſákmáńt, az Edomitákra és Moabitákra támadgyanac, és az Ammonitác engedgyenec nékiec.

15 Es az WR meg ſiárazttya az Ægyptum tengerénec kebelétis, és az ŏ kezét fel emeli à (Nilus) folyó víz ellenis, erŏs ſiáraztó ſięlnec általa, és à nagy folyó vizet hęt réſire ſiakaſittya, és azt miueli hogy ſarus lábbal mennyen által azokon az ŏ népe.

16 Es léſien vta az ŏ népénec maradékánac, melly meg maradott az Aſſyriabéliektöl, az mint vólt az Izraelnec mikor ki iŏtt Ægyptumnac fŏldéböl.

e: Sjol à pogan nepeknec hiuatalokrol, kiket mond az propheta hogy az Iſten egy be gyŭt Eegy alol minden nemzetſegec kŏzzŭl az Euangeliúnac prædikallaſa altal, hogy egy zaſſlora tudni illic az Chriſtuſra nezzenec, és egyenlŏ akarattal rontſac az ŏrdŏg orſiágát.

f: Az Iſtēnya galman erti az Annya ſſent egy hazat, mellybe Iſten lakic, Pſal. 132.

g: Tudni illic mint elŏſſer, mikor ŏket Ægyptumbol meg ſiabadita.

XII. Reſz.

Minec vtanna az Propheta iŏuendŏt mondott volna az Aſſyriabeli kiralnac veſſedelmeröl, az Meſſiaſnac el iŏuetelirŏl, az pogan nepeknec hiuatalokrol, es az maradec Sidoknac meg forditaſokrol. Itt immar arrul valo beſſedet hala adaſſal rekeſti bę.

1 ANnac okaért azt mondod az idŏben: Hálákot adoc néked WRam, mert meg haragudtál vólt én reám, de el fordúlt az te haragod, és meg vigaſitaltál engemet.

2 Imé az erŏſs Iſten én ſiabaditóm, bizom és nem félec, mert nékem erŏſſégem és ęnekem az WRr Iſten, ki énnékem ſiabaditóm vólt.

3 Es merîtetec vizeket nagy ŏrŏmmel az ſiabaditónac kútfeiéböl. a

4 Es azt mondgyátoc ackor: Adgyatoc hálát az Iſtennec, magaſitallyátoc az ŏ neuét, hirdeſſétec minden népec kŏzŏtt az ŏ tſelekedetit, mondgyátoc hogy nagy az ŏ neue.

5 Mondgyátoc éneket az Iſtennec, mert nagy dólgokat tſelekedett, adgyátoc tudtára ezt mind az egéſi fŏldnec.

6 Emeld fel az te ſiódat, és énekelly Sionnac lakoſa. Mert nagy te kŏzted az Izraelnec ſient Iſtene.

a: Az ſiabaditonac kutfeien erti vagy az Euangeliumnac tudomaniat, vagy az Ieſus Chriſtuſt ŏ magat kibe vadnac az Iſtennec tudomaniánac és bŏltſeſegenec kintaſi Coloſ. 2. Es kiben bitnec altala az Iſtennec minden iauait mi enhé teſſŭlic.

XIII. Rész.

Ez Caputban az Prophéta iöuendöt mond az Babyloniai birodalomnac romlásárol, az hiueknec vigasztalásokért. Elöször pedig az Mediabélieket az Prophéta fel indittya es hadra kénszeriti az Babylonia ellen: Másodszor meg iria az Babyloniabélieknec nyomorusságokat, mellyeket kellene szenuednie, és az ö romlásoc vtán miczoda köuetközic ö reáioc.

1 AZ Babylonia ellen való terhes iöuendö mondás, mellyet látott Esaiás az Amosnac fia.

2 Emellyetec zászlót az magas hegyen, Sióllyatoc fel emelt szóual nékiec, kezeteckel intsétec nékiec hogy mennyenec bę az (Babyloniai) feiedelemnec kapuin.

3 En parantsoltam az én tülem válasitott vitęzimnec, és az én erösszimet hijttam, az én haragomnac véghöz vitelére, kic az én ditsösségemnec örülnec.

4 Soc népeknec szauokhoz hasonló sokaságnac szaua hallattatic az hegyeken, soc országokból öszue gyült pogáń népeknec szauoc hallattatic, à seregeknec Istene munstrállya az ö hadra való seregét.

5 El iönec meszsze földrül, az ęgeknec vtólsó részéröl, az Isten és az ö haragiának ezközei, az (Babyloniabélieknec) egészi földöknec el rontására.

6 Orditsatoc, mert közel vagyon az Istennec napia, mellyen az Mindenhatótúl pusititás köuetközic.

7 Annac okáért minden kezec meg erötlenülnec, és az embereknec szjuöc el oluad.

8 Es meg rémülnec, nagy kinoc és faydalmac környeközic meg öket, faydalmat szenuednec mint az gyermec szülö aszszoni állatoc, kiki az ö felebaráttyán álmélkodic, miuelhogy az ö ortzáioc meg szégyenültec.

9 Imé az Istennec napia el iü, kegyetlen búsúlással, és fel geriedett haraggal, hogy ez földet el pusititsa, és annac bünösit el veszesse.

10 Mert az ęgeknec tsillaginac, és az bokros tsillagoknac világosságoc nem fénlic, az fel támadott nap homályos lészen, az hóldnakis világa fęnyes nem lészen.

11 Es meg büntetem az földnec gonosságát, és az gonosioknac hamisságokat, és aszt miuelem hogy az keuélyeknec keuélségec meg szünnic, és az kegyetleneknec keuélségeket meg alázom.

12 Azt miuelem hogy dragább légyen az ember (az ellenség elöt) az tisita arańnál, amaz Ophirból hozott szép arańnális.

at Az az, Azt miuelem hogy az ellenség ne kapion az aranion hanem az emberen.

13 Annac okaért az ęgeket meg indítom, az földis az ö helyéböl meg indúl, az Seregec Istenénec búsúlása miatt, az melly napon fel geried az ö haragia.

14 Es ollyanoc lészinec (az Babyloniabéliec) mint az futó öz, és mint az pásitornélkül való iuh, kiki az ö népe közzé mégyen, és kiki az ö földébe szalad.

15 Valaki ott találtatic által veretic, és az ö mellettec való bęrlett vitęzec, fegyuer miatt el húllanac.

16 Es

16 Es az ő kis gyermeki, az ő ſiemec előtt, az földhöz verettetnec azoknac házoc el ſákmányoltatnac, és az ő feleſégec meg ſiepliſitetnec.

17 Imé én fel támaſztom ezec ellen az Mediabeliecket, kic előtt az ezüſtnec ſemmi böczületi nem lé ſien, és az aranyban nem gyönyör ködnec.

18 Hanem az ő kęz ſueckel az gyermekeket által lőuöldözic, és az aſſiſioni állatnac méhénec gyümöltſén nem könyörülnec, és az kis gyermekeknec nem keduez nec.

19 Es az Babylon, melly ſoc orſiágoknac ékeſége vólt, az Chaldęuſoknac pedig ſiépſégec és ditſekődéſeç vólt, haſonlatos képpen el puſitúl mint az Sodoma és az Gomorra.

b Azt akaria mondani hogy ſoha nem leſien olyan nagy birodalmas gazdag es meltoſagos varos, mint annac előtte volt.

20 Nem ülic meg azt ſoha, és ſoha ſemmi időben nem lakiác, nem vonſiác ott fel ſátorokat az Arabiabéliec, és az páſztoroc ott nem legeltetic az ő barmokat.

21 Hanem laknac ott vadac, és annac házait ártalmas állatoc tőltic bę, lakoznac ott báglyoc, és vad emberec ſiögdőſnec ott.

22 Az erdei maczkác kiáltanac az ő el puſitiatott palotoiában, és az ő gyönyörűſéges házaiban az ſárkányoc, a közel vagyon pedig az ő (romláſának) ideie, és az ő napiaimeſiſiére nem halladnac.

XIIII. *Réſz.*

Meg mondgya az Prophéta ez Caputban elől ſer az okat, miért akaria Iſten az Babiloniai birodalmat el rontani, tudni illic hogy az ő népe meg ſabadúllyon, Maiolſor iſmét az Babiloniai birodalomnac romlaſárol prophetál, és az ſidoknac ir gyalazatos éneknec formáia ir, mellyel czufollyac az Babiloniai keuely és kegyetlen kiralt az ő romlaſának napiain, holott iſmét az Iſtennec az Babyloniabeliec ellen valo kemeny itileiről ſol, hogy tudni il lic riſtelleſeges temeteſől meg fozzatnac, es maradekokis ki gyomlaltatic hogy ſoha meg ne gyarapodgyanac, vrolſor a Philiſtęuſoknac birodalmoknac romlaſarol Propheral, kic olyan ellenſégi valanac az ſidoknac mint az Babiloniabeliec.

1 MErt könyörül az Iſten Iácobon, és az Izraelitákat iſmét válaſittya, hogy azokat az ő földekbe viſiſiá vigie. Es ioueué nyec adgyác magokat ő hozzáioc, és ragaſkodnac az Iácob házához, Az ſiſſi Capnac vrolſo verſetől fogua Caputnac végeig.

2 Mert az népeket hozzáioc kaptſollyác, és azokat az ő lakó helyekbe viſiic, és azokat birni fogiác az Izraelitác az Iſtennec földén, hogy azoc nékiec ſiólgác és ſiólgáló leányoc legyenec, és az kiknec ők foglyai vóltac, azoc léſinec ő foglyoc, és wralkodnac azokon az kic őket nyomorgattác. a Az pogán népeknec hiuſ uralokról, nilsin valo bizonyság.

3 Es az melly napon, az Iſten te néked nyugodalmat adand az te fáradſágodtól, nyomoruſágodtól, és amaz kemény ſiolgálatodtól, mellyel ſiolgáltartac téged.

4 Ackor illyen tſufoló kőz beſiédet ſiólaſi az Babyloniai királról, b és ezt mondod: Mimódon romla el az ſáttzoltató, és mint veſte el az aranynac kéuánóia. b Az Prophéta eneket ir a ſidoknac, mellyel tſufolyác az Babiloniai birodalomnac romlaſát, mellyben meg mutatgya elől az Babilonianac romlaſát az Iſten hara gia miatt.

5 El törte Iſten az gonoſioknac páltzáiokat, és az wralkodóknac veſiſieieket.

6 Ki az népeket az ő haragiá-

ban ſiüntelen ſanyargattya vala, ki az pogán népeken nagy dühöſség gel wralkodic vala, és az nyomor gatókat nem tiltotta meg az nyomorgatáſtól.

7 Nyúgoſſic és tſendeſi az egéſi föld, és nagy örömmel éneket mondanac.

e: Azt mondgya hogy mind az okta lan állatoc és az halotta kis iſuſoſſi ſo giac az Babylonial kenely kiralnac rom láſat.

8 eSöt az Iegenye fákis öruendeznec te raytad, és az Libanus erdönec Cedruſi, (ezt monduán:) mi ſlta te el veſitél, ſenki nem iött mi reánc, ki minket ki vagdalna.

9 Az koporſókis az föld alatt meg indúltac te érötted, hogy te néked elödbe mennyenec, fel támaſittyác te néked az halottakat, az földnec feiedelmit, az pogányoknac minden királit fel költic az ö ſiékekböl.

10 Kic mindnyáián téged meg ſiólituán ezt mondgyác: teis erötlenné lettélé mint mi? mi hozzánc haſonlatos lettélé.

11 Az te keuélſéged az koporſóra iutott, mind az te vigaſág téuö ſierſiámiddal egyetemben, az te ágyad féreg léſien, lepledis féreg léſien.

12 Mimódon eſtél alá az ęgröl te Lucifer haynalnac fia? az földhöz verettél te, ki ſoc nemzetſégeket erötelenné töttél vala.

d: Azſyon hegyet érti az gyülekezetnec hegyén, miuel hogy ott vala az Templum, mellybe ſokac vala gyülni az ſidoc.

13 Te pedig azt mondod vala az te ſiiuedben: Az menybe mégyec fel, az erös Iſtennec tſillaginac felötte helheztetem az én ſiékemet, és ülec az gyüleközetnec hegyének éſiac felöl való óldalára. d

14 Az magas felhöknec felibe hágoc, és haſonlatos léſiec az magaſſágos Iſtenhöz.

15 De az koporſóba vetettél, az temetéſre való veremnec ſiélire.

16 Az kic téged látnac, reád függeſitic ſiemeket, reád figyelmeznec (és ezt mondgyác:) Ezé amaz férfiu az egéſi földnec hábor gatóia, ki minden orſiágokat meg ront vala.

17 Ki az földnec kerekſégét ollyanná tötte minçmö az puzta, és annac városit ronttya vala, és az ö foglyainac nem nyitotta meg az tömlötzöt?

18 Az pogány királyoc valamenyén vadnac, tiſiteſſégeſen fekeſinec az ö koporſóiokban.

19 eTe pedig ki vettettél az te koporſódból, mint valami vtálatos tſemete, mint az meg öletett embereknec ruháioc, kic fegyuerrel verettettec által, mellyec az verembe vettetnec, vagy mint az meg tapodtatott hólt teſt.

e: Meg mondgya az Prophétaſnémö kemény ítéletiſzerint iſſtennec az meg romlott Babyloniabeli királyokon, hogy tudni illic az tiſztesſéges temetéſtöl megfoſztatnac, es hogy az ö maradekokis le vagatiatnac hogy ſoha ſe lne gyarapodgyanac.

20 Nem temettetel te el vgy, mint azoc, mert az te földedet el veſitetted, az te népedet meg öled: Az gonoſioknac maguoc nem léſien ſoha emlekezetbe

21 Kéſitſetec öldökléſt az ö fiainakis, az ö attyoknac gonoſságáért, hogy fel ne gyarapodgyanac és ne biriác ez földet örökſégül, és ne töltſéc bę ez földet erös városokal.

22 Es fel kelec ö ellenec, azt mondgya az ſeregnec Wra, és el veſitem az Babylonnac neuétis, az maradékokat az fiackal és vnokáckal.

nokáckal egybe, azt mondgya az WR.

23 Es adom azt örökſégül birni az ſül diſinóknac, és téſzem aſit ál lótóknac helyéué, és meg ſeprem azt puſztitó ſeprőuel, azt mondgya az ſeregeknec WRa.

f. Azt mondgya az Prophéta hogy minden vált záſnékül, az Iſtennec tanácſa és végzéſe az kinélyos és kegyetlen Babyloniai királyoknac romlaſokrol veghöz mégyen: Mint a zt monda: Ha or ne higyetec nékem ez vtan ha vgy nem léſzen. De azt az Prophéta nem mongya ki honnem félhe Szhaſtya, hogy meg tanitſon minket arra, hogy az eſtendőuel ſem erthetetleſſeu elkyánc.

24 Sőt meg eskűt az Seregeknec WRa, ezt monduán: Ha vgy nem léſien az mint gondoltam, és ha vgy nem mégyen véghöz, az mint én el végeztem. *f*

25 Hogy meg rontſam az Aſſyriabéli királt az én földemen, és meg tapodgyam őtet az én hegyeimen, hogy annac igáia el vétetſéc az én népemről, és annac terhetől meg menekedgyéc ezeknec válloc.

26 Ez az tanáts, mellyet végezett Iſten az egéſz föld felől, és ez amaz fel húzott kez mind ez pogányoc ellen.

27 Mert az Seregeknec WRa végezte, és kiczoda télzi azt erőtlenne? és az ő fel emelt kezét kiczoda fordithattya el?

28 Az melly eſztendőben meg hólt Achaz király, ackor vólt ez terhes iűendő mondás.

29 *g* Ne őruendezz te Philiſteuſoknac egéſz orſzága, hogy annac veſzſzeie meg romlott az ki tégedet vér vala. Mert az kigyónac maguából Baſiliſcus ſzármazic, *h* és annac magua léſzen tüzes ſzárnyas ſárkány.

30 Az után legeltetnec az ſzegényeknec elsö ſzülöttei, és az ſzükölködőc bátorſággal nyúgoſznac, minec vtánna éhſéggel meg ölendem az te gyökeredet, és az te maradékidat meg ölendi.

31 Ordits kapu, kiálts város, el romlottál te Philiſtéa mindeneſtül fogua. Mert eſzac felöl iö füſt, és ſenki az hadba menéſre rendeltetett napon, otthon el nem marad.

32 Es mit felelnec ackor az poginy népeknec kőueti? ezt: hogy az Iſten fundálta az Siont: hogy az ő népének ſzegéni ahoz folyamodgyanac.

g. Az Philiſteuſoc birdalomnac romlaſarol valo Prophetia, kic ſsute olyan ellenſegi voltac az ſidohnac, mint az Babyloniabeliec.

h. Az az. Ezechias kiralnac nemzetſegeböl ki tettet meg mart vala tamad baſiliſcus, tudni illic az Ezechias kiſocskalinkab meg'marta vala őket.

XV. *Reſz.*

Ebuendőc mond az Prophéta az Moabitaknac nagy veſedelmekről, és keſerűſéges ſiráſokról es raygatáſokról: Mert noha az Moabi takis az Abraham véréből valoc vólnac: mind az által az Iſzraelitáknac ellenſegi vólnac, es az igaz Iſtennec tiſztelettől el fakadtac, az Chamoz bálualnac imadgyác vala. 3. Regum 11.

1 AZ Moabitác felöl való terhes prophétálás. Egy éjiel el puſztúl az Moabitáknac Ar neuő városoc, és ki vágattatic. Az Moabitáknac Kir neuő városokis egy éjiel el puſztitatic és ki vágattatic.

2 Fel mennec (az Moabitác) Baythba, és Dibonba magas templomokban nagy ſiráſsal. Nebo és Medeba városon iaygatnac az Moabitác, mindeneknec feieken kopaſſág léſien, és ſiakállokat el nijric.

3 Az ő vtzáin gyáſi ruhába öltözuén iárnac, az ő házoknac felső réſſein és az vtzákon kiki iaygat, és keſeruesen ſir.

4 Ackor fel kiált az Hesbon és Elealeh város, annira hogy az ő kiáltáſoc meg halattaſsác mind

Luhas

Iahas városig. Annac okaért az Moabnac erős vitézijs kiáltanac, és az ő siue meg félemlic.

5 Az én siuem kiáltya az Mo- a: Vagy, meg
a: abitákat, és annac vég várait, beſeredic.
mind Zoar városig, mint egy három elitendős tinó: mert az Luhithnac hágóián nagy sirással mennec fel, és az Horonaimnac útán, az ő romlásokat keserűséggel iaygattyác.

6 Mert à Nimra városbélieknec vizec el fogy, annac okaért el siárad az pásit, el fogy az fű, és semmi zöldellő nem léſien.

7 Annac okaért kiki az ő gazdagságát, és az ő iosságát marháját, az füz fáknac patakia mellé hordgya.

8 Mert az kiáltás el kerüli mind az Moáb tartományának határát, és mind Eglaimig és Beer Elimig, hallattatic az ő iaygatása.

9 Mert az Dimonnac vizei bę telnec vérrel, mikor én meg neuelem az Dimonnac vizeit (az Moabitáknac,) véreckel à kic pedig az Moabitác közzül el sialadnac, boczátoc azokra orosláját, azonképpen à földnec maradékira.

XVI *Rész.*

Az Propheta meg mondgya ez Caputnac kezdetiben, hogy ezec hijában igyekeznec az Moabitác iinár az Istent aldozatokkal engeztelni, miuel hogy meg nem tértec akkor, mikor az pœnitentianac ideie vólt. Maſo. Ssor istmet fenyegeti ôket veſedelemmel, az Izraelitákhoz v. aló emberteleníségekért. és kegyetlenségekért es nagy keuelségekert. Hogy pedig az ő iguendő mondasának nagyob meroſsága legyen, bizonyos ideiétis meg mondgya romlásokat.

a: Mintha azt mondana: el mult az pœni

1 Küldgyetec bárant, à földnec Wránac (engesztelé- tentianac és az istennec áldozatoc által való meg engesztelésenec ideie. azért hijába küldetec immar Ierusálembe áldozatra való baranyokat.

sére) az pusztának kősziklájából az Sion leányának hegyére.

2 Mert mint az fészkéből ki üzetett búvoló madár, ollyanoc lésinec az Moábnac leáni, mikor az Arnon vizén által kelnec.

3 b Tartsátot tanátsoc, tegyetec itéletet, sierezz ollyan árnyékot délbe, az minemő vagyon éijel, és röytsd el azokat kic (házáiokból) kiüzettec, és az ki el sialadott azoc kozzül, ne adgyad kęzbe.

b: Az Moabitac veſedelmenec egyic oka ez volt, hogy nyomorusagnac idején embertelenec és kegyetlenec voltac az Izraelnak haz.

4 Lakozzanac tenálad (béke- séggel,) az én népemnec futottai. Moáb te légy óltalom nékic az rabló ellen, mert vége léſien az nyomorgatónac, el fogy az kóborló, és el veſinec ez földről az az pusztitóc.

5 c Mert meg erősitetic az Istennek kegyelméből az ő sięki, mellyben üllyen igasággal az Dáuidnac sátorában, ki itélő biró, itélnec kőuetőié, és az igaságra sietö lésien.

c: Azaz, Meg marad az Iudanac birodalma annakutánna is azaliszt, azoc hogy el veſ.

6 d Hallottuc az Moábnac keuélségét, hogy felötte igen fel fuualkodott, de az ő keuélsége, fel fuualkodása és haragia sierint való tehetsége ninczen.

d: Maſolicoha az Moab rovatalsanac az kene ſeg.

7 Añac okaért eggyic Moábita à másic Moábitát iajgattya, sőt mindnyáián iajgatni fognac à KirHaresetnek uő városnac fundamentomin, miuelhogy azocmeg rontattac.

e: Hesbon és Sibma neueze tesec voltac az io szőlő hegyért. azt mongyaazért hogy az ő drágaszőlő hegyec el puſztiatic.

8 Sőt az Hesbon városnac szőleijs el puztitattac, e az Sibma városnakis szőleie, az pogányoknac feiedelmi el tápodtattac annac drága szőlő veszszeit, melliyec

mind

mind Iazer városig vóltac, sőt mind az pusitáig el teriesitettec vólt, annac drága ültetési el tapod tattac, mellyec az tengertis meg haladgyác vala.

9 Añac okaért az én sirasomban siratom az Iazer várost, és az Sibmanac siőlő tőkéit, meg neduesitelec tégedet Hezbon és Elealeh város az én kőnyhúllatásommal mert az te nyári gyümőlczed és aratásod felől való víg énekléséd el esett.

10 Es az te meződnec hasinán való vigaságod és őrőmed meg siűnt, az siőlőc hasinánakis nem őrűltec és nem énekeltec, az bornyomó nem nyom bort az válúkban, à siűreten való őrőmnec végét vetőttem.

11 Annac okaért az én siiuem az Moabnac vesiődelmén zeng mint az hegedű, és az én belső resieim az Kir Hares városon.

12 Es lésien ez, hogy mikor meg tettzic hogy az Moáb hijába fáraztotta magát az ő Templomában, mégyen más sientségesb helyre imátkozásnac okaért, De semmit nem hasinál azzalis.

13 Ez az besiéd mellyet siólott vala az WR az Moab felől, męg régen.

14 Mostan pedig siól az WR, ezt monduán: Három esitendőben, mellyec ollyanoc lésinec mint az bęresnec esitendei, f meg gyaláztatic az Moabnac ditsősége, mind az ő sokaságával egyetembe, és annac maradékia keués és erőtlen lésien.

f: Beresnec esztendeinec mondatnac az ollyan esztendőc mellyekhőz nem szabad többet adni, sem azokban el venni. Mert az beres nem munkalodic touáb az végezett napnal, az gazdais nem hagy el abban semmit, Azt akaria azért mondani, hogy az három esztendőnec hia nem észen, touab sem mulic az Moab romlása

XVII. *Rési.*

Iőuendőt mond az Prophéta az Damascus városnac es mind az egeß Syria orßágánac, és az tiz nemzetségnec veßedelméről, miüel hogy az tiz nemzetség őßße adta vala magát az Syriabelieckel. Mondgya pedig ezeknec veßedelmeknec okánac lenni azt, hogy az ő igaz Istenec mellől el haioluan, baluányokat imádnac és tißtelnec vala, De azt mongyahogi az nyomorusag altal meg tißtitatnac, hogy az baluányoc mellől, az igaz isten mellé állyanac

1 DAmascus város felől való terhes Prophétálás a Imé az Damascus város el pusitatic, hogy város ne légyen, és lésien romlásnac halma.

2 Az Aroernec városi el hagyattatnac, barmoknac legeltetésére valóc lésinec, és senki nem lésien ki azokat onnét el röttentene.

3 Az Ephraimnakis erőssége meg siűnic, és Damascusnakis birodalma mind az egési Syriával egybe, vgy iár mint az Izraelitáknac ditsőséget, azt mondgya az Seregeknec WRa.

4 Es lésien ackor az időben, mellyben az Iácobnac diczősége meg vékonyodic, és az ő husánac kőuérsége meg ősitőuérődic.

5 Igaz vgy lésien mondoc, mint mikor az arató az veteméńt ősiue siedi, és az gabona feieket kezéuel le arattya, és vgy lésien mint mikor valaki az el hagyott gabona feieket fel siedi az Rephaim völgyében.

6 Hagyattatic ő bennec czac keués siámú, mint mikor az olayfát meg veric, kęt vagy három gyümőlts marad az magas ágnac teteién, négy vagy őt mag az ő ki teriedett ágain, azt mondgya az Izraelnec WRa Istene.

a: Damscus az Syria orszaganac fő varosa vala. Az Aroer nem egyeb hanem az Iordanon túl való mezőföld. Az Ephraimon érti az tiz nemzetséget, kiket Izraelitaknac vagy Iacobnakis neueznec az Prophetac. Ezec el szakattac vala Iudatúl es Ierusalemtől, es Samariaba emeltec vala kiralt. Az igaz Isteni tisztelettűlis el szakaduan Danba es Bethelbe bortu kepet imadnac vala, kiket az Salmanazar Assyrianac kirallya őrőcke valo fogsagra vűn. 2. Reg. 17.

7 Ackor

7 Ackor az idöben tekint az ember az ő teremtöiére, [b] és az ő ſiemei néznec az Izraelnec ſientiſtenére.

b: Az nyomorgatáſnac haſſna ez, mert az ember az nyomorúſágnac ideien az bíluányoſáſt el hagyván az igaz iſten höz tér.

8 Es nem tekint az óltárokra, az ő kezének alkotmányára, és az mit az ő kezének vijai tſináltanac arra nem tekint, ſem az berkekre, ſem az képekre.

6 Az napon az ő erös városi, haſonlatoſoc léſinec az el hagyatott veſſiökhöz vagy ágakhoz, miképpen azokat el hagytác vala az Izrael fiai elött, és puſztác léſinec.

10 Mert el feletkeztél az te megſzabaditó Iſtenedröl, és nem emlékeztél meg az te erös kösikládról: Annac okaért akar mint ültetés drága palántokat, és idegen orſágból hozott ſiöiö veſſiöckel ültesſed ſiölödet.

11 Es akar mint ſiorgalmatoskodgyál affelöl, hogy az melly napon plántálod, azon napon fel neuekedgyéc, és ha magot vetendeſi, hogy meg viragozzéc, de à melly napon azzal cſinedkeilene, nem veheted gyümölcſét, és kętſégbe eſö bánatod léſien rayta.

c: Fenyegeti az Aſſyriabélt királ ve ſedelemmel, miképpen az meg eſec az Sennacherib királyon 2. Reg: 19. Kinec táborá ban egy éjiel ſzaz nyolcz uan de ezer ember veſſe el. erröl az ſokaſágról ſzol az Próphéta.

12 [c] Iay az ſoc népnec ſokſágának kic vgy zúgnac mint az tenger ſiokott zúgni, és à háborgó nemzetſégeknec, kic acképpen dühöſködnec, mint ſioctac az nagy erös vizec dühöſködni.

13 Zúgnac az ſoc népec, miképpen az ſoc vizec. De meg dorgálya azt (az Iſten) és meſſiſie el fút, és el ragattatic mint az hegyeknec pora az ſiel elött, vagy mint az pozdoria az forgó ſiel elött.

14 Eſtue meg rémülnec, és minec elötte meg virrad, nem lęſinec. Ez azoknac réſſec az kic minket kóborlanac, és azoknac iutalmoc az kic minket rabolnac.

XVIII. Réſz.

Jólleher nem mondgya meg neuezet ſerint az Prophéta, miczoda nemzetſeg ellen ſoi, mind az által ez nituán való dolog hogy az Ægyptumhoz és Ethiopiához közel voltac. Nemellyec azt mongyác hogy az Trogloditák ról ſol. nemellyec pedig, hogy az tenger mellet való Ethiopiaſon orſágrol ſol, valakic voltac, de ez bizonyos dolog hogy az tengeren nagy kereſkedéſec volt. Lehetſeges hogy az Aſſyriabéliekhöz adták volt magokat az bidoc ellen és azoknac orſágokat kiuánnac. Vagy az ſidokat beſſédděl tartották az Aſſyriabéliec ellen: Ezeket fenyegeti az Próphéta vckedelemmel, és azt mondgya hogy noha iſten öket ideig ſerentſéſſé tötte, mind az által könyü néki azt el ſorditani.

a: Vitorlác árnyékának föl dénec mongya azt az földét az mell' ellen ſzöl, mivel hogy az haiokon valöſoc viotrlachal nagy árnyékot ſzereznec vala.

1 IAy az vitorlác árnyékának földénec, [a] melly az ſieretſen orſágnac folyó vizén túl vagyon.

b: Azt mondgya az iſten hogy az ő népének oltalmára zaſſlot emel. De elöſzer az pogányokat idvez elö botſatiyza az ioſzerentſeben, hogy mikor ſznte el hínnec magokat, ackor el veſzeſſe azokat nagy bírtſen mint az ſzöllö veſzſzöreneha ki ſznácac vagni mind gyümölſſöiöt hogy abból az iſtennec hatalmaſzaga és ez világrol való gondviſelése meg eſmértéſſre. Ezis lehet az értelme. Az én népemnec ſzabaditaſat el halaztom ideig, de az vtan léſſzenékiec mint az elöſzaras to meleg. és az harmat aſz hew egben. Mert az elenſeget el veſztem.

2 Kic az tengeren küldenec követeket, gyékénből czinált haiókon az vizeknec ſiinén, ezt mondván: mennyetec el követec nagy hamarſággal, az el ſiaggattatott és raboltatott nemzetſéghöz, az nephöz melly röttenetes vólt miúlta kezdet lenni, ſ az vtánnis, az nemzetſéghöz melly laſſan laſſan el tapodtatott, mellynec földét mint az folyó vizec el büritották.

3 [b] Földnec kerekſégének minden lakóſi, meg láttyátoc mikor az hegyeken záſſlomat fel emelem, és mikor az én kürtömet meg fuuallom, meg hallyátoc.

4 Mert azt mondá az Iſten énnékem, én nyúgoſiom és nézec az én ſátoromból: (és ollyan léſiec ez népnec) mint az eſö ſiáraztó me-

tó meleg, és az harmatozó felhö az aratásnac hęuségében.

5 Mert miképpen az siüretnec elötte, mikor immár az siölönec iöuése meg erössödett, és az virágából az ö gyümölczei ki tisitültac: el vagdallya annac vesisieit (az siölö gazda) és iöuésit el meteli és el hánnya.

6 Azonképpen (ezec) hagyattatnac az hegyen lakozó madaraknac, és az földi vadaknac, hogy az madarac azokon nyárallyanac, és az földnec vadai azokon telellyenec.

c: Az hiuec az Istennec hálákot adnac, mikor az ö ellensegeket elueszti, es ö-ket meg szabadittya.

7 c Ackor az idöben visien aiándokat az Seregeknec Wránac, az el siaggattatott, raboltatott nép, az nép melly röttenetes vólt miúlta kezdetett lenni s-az vtánnis, az nemzetség melly lassan el tapodtatott, mellynec földét az folyó vizec el pusititottác, az Seregeknec Wránac neuénec helyére, az Sionnac hegyére.

XIX. Rész.

Fenyegeti az Prophéta ez Caputban az Ægyptumbelieket nagy veszedelmeckel, tudni illic ö magoc között valo hasonlassal, es egymasra valo támadassal, kegyetlen feiedelmeckel, röttenetes nagy szárassággal, bolond, balgatag tanatsosockal, miuelhogy felötte nagy baluány imadoc, gazdagsagokban, orszagoknac erössegeben bizoc valanac, es az Isten nepenec gyakorta nagy arralommal valánac. Vtolszor iöuendöt mond az Prophéta az Ægyptumbelieknec meg tęrésekröl, es azoknac az Izraelitackal valo tarsalkodasokrol az hitben es az Isteni tiszteletben.

a: Az az, Nagy hirtelenséggel megyen bé Isten Ægyptumba büntetésre.

1 AEgyptus felöl való terhes Prophétia a Imé az Isten könyü sürü felhöre üluén, bę mégyen Ægyptusba, és meg háborodnac az ö ortzáia elött az Aegyptusnac báluáni, és az Aegyptusbélieknec siiuec el heruad ö bennec.

2 Es az Aegyptumbélieket az Aegyptumbélieckel egybe vesitem? hogy hadakozzéc kiki az ö felebarattya ellen, és kiki az ö baráttia ellen, az város, várós az ellen: orsiág, orsiág ellen.

3 Es minec vtánna ö bennec az ö lelkec fogyátkozandic, és az ö tanáczoknac esiét vesitem, az ö báluányoktól, siem fény vesitöktül, ördöngösöktöl, és iöuendö mondóioktól kérdenec tanáczot.

4 Es az Ægyptusbélieket kegyetlen Wrac birodalma alá rekesitem, és kegyetlen király wralkodic raytoc, azt mondgya az Seregeknec WRa Istene.

5 El fogyátkoznac à tengernec vizei, és az (Nylus) folyó víz el siárad és el apad.

6 Az folyó vizec el táuoznac, és az töltésec között folyó patakoc el siáradnac és el apadnac, az nád és az saas meg siáradnac.

7 Az folyás mellet, és az folyó viznec parttyán való pásit, az folyás mellet való minden vetemény meg siárad, el fogyátkozic és nem lésien.

8 Es kesergenec az halásioc, és sirnac mind azoc az kic az patakokban horoggal sioktac halásini, és meg erötelenülnec azokis az kic az vizeknec siinén vetic meg az ö hálóiokat.

9 Es meg ſiégyenülnec azokis az meſterec kic lenből és ſelyemből drága marhákat czináltac, és az kic hálókat kötöttec.

10 Es az ő hálói el veſinec, és az kic haltartókat, és halas tókat czináltac, meg ſiégyenülnec.

11 Bizony bolondoc az Soan (városnac) feiedelmi, az Pharaó bölczeinec és tanáczoſinac tanáczoc bolondſág léſien, mimódon mondgyátoc az Pharaó királnac, bölts embernec fia vagyoc, régi királyoknac fia vagyoc?

12 Hól vadnac moſt az te bölczeid? Mondgyác meg tenéked és adgyác tudtodra mit végezett az Seregeknec WRa Aegyptus felől.

13 Az Soannac feiedelmi meg bolondúltac. Az Noph városnac feiedelmi téuelgettec, Aegyptuſt téuelgöbe hoztác az ő nemzetſégeknec ſiegelet köuei. *a*

a Szegelet kö vehnek neuezi az feiedelmeket es tanat oſokat. kikre igaz vagy áll az orſág dolga. mintaz ſegelet köuekben az alkotmány

14 Mert az Iſten réſiegitötte meg öket el fordúlt elméuel, és téuelgöbe hoztác Aegyptuſt minden dolgában, miképpen tántorog az réſieg ember az ő okádáſa ſelől.

15 *b* Es nem léſien Aegyptusban

b: Az az. ſenki nemzettsége leſſince minde dolgokban akar mit hozzá tenne vagy az feiedelmec vagy az köſſeg.

ſemmi dolog, mellyet czelekedſince kődnéc az ſő vagy az farc, az ág vagy az nád.

16 Az napon ollyan léſien az Aegyptus mint az aſſiſioni állatoc, röteg és fél az Seregeknec Wránac kezének fel emeléſétől, mellyet ő fel emel ő ellene.

17 Es az Iuda nemzetſégének földe félelmére léſien az Aegyptuſnac. Valaki arról emlekezic ő elöttöc, rötteg attól, az Seregeknec Wránac tanáczáért, mellyet ő végezett az felől.

18 *c* Az időben léſznec Agyptumban öt Városoc, mellyec az Chananęuſoknac nyeluöken ſiólnac, és eskeſnec az Seregeknec Wrára. Az eggyic város puſitatott városnac neueztetic.

c: Az Aegyptumbéliekneck es az Aſſyriabéliekneck az Euangelium által való hozzaalokrul, az iſtennec igaz iſmeretére nyilua'n való hiuſág. Hogy pedig öt városnac neueztetic, bizonios ſzámot mond bizontalan ſzámért iráſnac mod gyát, ſerent, a helyebe pedig hogy mi igy forditottuc az eggyic város, &c. Tremelius igy forditya. azoknac az városnac az Aegyptumbéliektől, és meg eſmérie az Iſtent az Aegyptumbéliec az napon, áldoznac és aian dokot adnac és fogadáſt téſinec az Iſtennec, és meg adgyác.

19 Az napon léſien az Iſtennec óltára Aegyptus földének közepette, és az ő határánnis léſien az Iſtennec iegyül emeltetett oſilopa.

20 Es léſien iegyül es bizońſágúl az Seregeknec Wráról az Aegyptumnac földében. Mert kiáltanac az Iſtenhöz az nyomorgatóktól való féltekben, és boczát nékic Szabaditet, és ſeiedelmetki öket meg ſiabadicza.

21 Es meg eſmértetic az Iſten az Aegyptumbéliektül, és meg eſmérie az Iſtent az Aegyptumbéliec az napon, áldoznac és aian dokot adnac és fogadáſt téſinec az Iſtennec, és meg adgyác.

22 Hameg veri az Iſten Aegyptuſt, meg veruén iſmét meg gyógyittya, és mikor meg terendenec az Iſtenhöz, és meg kegyelmezend ő nékic, meg gyogyittya öket.

23 *d* Az napon nagy iárt út léſien Aegyptusból Aſſyriába, és bę mégyen az Aſſyriabéli ember Aegyptusba, és az Aegyptusbéli Aſſyriabá, és barátſágoſoc léſinec az Aegyptusbéliec és az Aſſyriabéliec.

d: Az az Városi goſoc leſſnec egy maſſal az Aſſyriabéliec Ægyptumbéliec Izraelitác.

24 Ac-

24 Ackor az időben az Izraelitáknac nemzetſége az Aegyptumbéliekhöz és Aſſyriabéliekhöz harmadic léſien, és az földön léſien (Iſteni) áldás.

25 Kiket meg áld az Seregeknec Iſtene, ezt monduán: Aldott az én népem az Aegyptumbéli nép, és az Aſſyriabéliec, az én kezemnec munkáia, és az én örökſégem az Izrael.

XX. Réſz.

Prophétál az Eſaias ez Caputban az Aegyptuſnac es az Szeretſen orſágnac romláſárol, és el rabláraſárol, melly dolgot erőſit külső bizonyos iellelis, hogy á Sidoc ne bizzanac emberi erőben, hanem ezc az Iſtenben.

1 AZ melly eſitendőben bé ment Thartan Azotus városba, mikor őtet az Sargon az Aſſyriánac királlya el küldötte vólna, melly eſitendőben viuá azt és meg vőue.

2 Ackor az időben ſióla az Iſten Eſaiás által Amos fia által, ezt monduán; Eredgy el és óld le az te derekádról az fekete gyáſi ruhát, és az te lábadról vond le az te ſarudat. Es acképpen czelekődéc mezitelenen és ſarunélkül iáruán.

3 Es monda az Iſten: Miképpen hogy mezitelenen és ſarunélkül iár az én ſió'gám az Eſaiás, három eſitendeig való iegyül és jelenſégül Aegyptus és Szeretſen orſág ellen.

4 Azonképpen viſii el fogua az Aſſyriabéli kiraly Aegyptuſnac ſokaſágát, és az Szeretſen orſágnac fogſágra való népét, gyermekeket és vén embereket, mezitelenen és ſarunélkül, kiknec alfelekis mezitelen léſien az Aegyptumbélieknec gyalázattyokra.

5 Es [d]meg röttenuén meg ſiégyenülnec, tudni illic az Izraelitác az Szeretſenec miatt, kiktül ſegitſéget vártac, és az Aegyptumbéliec miatt kikben bitſékedtec.

6 Es ez tartomáñnac lakoſa ezt mondgya az időben, [a]imé mint iárt az kitől mi ſegitſéget várunc vala, az houá folyamodtunc ſegitſégnec okáért, hogy az Aſſyriabęli királtól meg ſiabadúlnánc. Mi tehát mimódon maradhatnáñc meg?

d: Azt ielenti itt az Prophéta, hogy mikor nagy teſti hatorſágban volna á Babylonia, és az kiraly labodalmat hzne, ackor vetetic meg az várat nagy hirtelen, mint az Daniel bizonitotya, cap. 5.

a: Az az Ha meg nem marhatiac ag Aegyptumbéli e kiktől mi ſegitſéget várunc, az Aſſyriai kiraliſ előtt, mi tehát hogy maradhatunc volna meg.

XXI. Réſz.

Az Prophéta iöuendőt mond ez Caputban három orſágnac romláſárol. Az Babyloniabélieknec, Dumyſoknac, es Arabiabéliecnec orſágokrol, hogy meg tudhatnác az Sidoc hogy ez világon ſemmi hatalmas birodalmokban ninczen állandoſág, hanem ezac az Meſsias orſágában. Másodſor hogy meg tudnác akkis, hogy ez világ nem történet ferinc, hanem az Iſtennec gonduiſeléſe által birattatic. Vtolſor, hogy az Iſten az ő népének ellenſégit nem hadgya ſoha bűntetés nélkül, ha ez világon valami keués ideig io elő menetelec vagyonis.

a: Puſta tengerec nenezi Babyloniat melly vagyon Babyloniatol Sidonál orſág felől.

1 AZ puzta tengerről [a]való terhes prophétia. Miképpen az Délről támadott ſiel veſiec. Vgy az puzta felől, az röttenetes földről.

b: Tudni illic Mediából való ſereſe delem.

2 Mert kemény látás ielentetett énnékem. Az hitetlenen, iſmét hitetlen léſien, az puſititón, puſitító. Eregy el Elam, [c]Száld

c: Az Elamon erti az Cyrus kiralt, mind az Perſiabeliekkel egyetembe. A Madain erti az Media orſágbeli Dariuſt, mind az több Mediabeliekkel egybe, kic á Babyloniát meg vötte vala.

letnec helyére állatásnac nagy ellensége vala. Az Sennacheribnakis fót adott vala, az Eliacimotis ki vetőtte vala hizelkődésuel az vduarbiroságbol: Es azt mondgya á Propheta, hogy az Isten meßse el veti őtet az tißt mellől, es adgya ismét az Eliacimnac.

a: Látás völgyénec neuezi Ierusálemet, miuelhogy tellyes vólt Prophet tackal, kiket látóknac hittac, völgynec mongya, miuelhogy kőrniüle soc hegyec vóltac. Psal. 125.

1 AZ látásnac völgye[a] ellen való iöuendö mondás. Mitsoda lelt mostan tégedet, hoǵ mindenestöl az te házadnac teteiére mentél fel?

2 Holott ez elött nagy zengéssel, czattogással, tellyes es víg város vóltál? és az te meg ölettetteid, nem fegyuerrel ölettettec meg, sem pedig nem az hartzon húllottac el?

3 Hogy az te hadnagyid mindnyáián el ßaladtanac az kęz íw elött, meg kötöztettec, és mindenec valakic te benned találtattac, mind egyetembe meg kötöztettec, azokis az kic meßßiönen futottac volt oda?

b: Az Propheta keseregle rusalem romlásán.

4 [b] Annakokaért mondom, hadgyatoc békét énnékem, hogy kesergessem magamat sirással, ne erölteßetec engemet hogy meg vigaßitallyatoc az én népemnec leányánac romlása felöl.

5 Mert nyomorgatásnac, rontásnac és ßorongatásnac napia ez, az Seregeknec Wrától Istenétül az látásnac völgyében, az kö falnac romlásánac, és az hegyec között való kiáltásnac napia.

c: Az Elamitakon az Perßiabelieket erti, az kiren pedig az Cyrenebelieket, vagy az Media orßagbeieket.

6 Az Elamitác [c] fel véßiic az ö tegzeket, embereknec ßiekereiuel és louagockal egybe, és à Kir elö veßi az ö paisát.

7 Es az te válaztott drága völgyeid bę telnec ßiekereckel, és az louagoc az kapu eleibe ßiálnac táborba.

8 Es minec vtánna el véßi az Iudánac minden erösségét, ióllehet tekinteßi ackor az Libanus erdeiéböl eppitetett fegyueres taar házra.[d]

d: Feddi az Propheta őket hogy az nyomoruságnac és haboruságnac ide ien külső erő renez nec, és nem foliamodnac Istenhöz igaz Pœnitentia által.

9 Es meg tekintitec hogy az Dáuid városánac falain soc repedésec vadnac, és az alsó halas tónac vizeit meg ßaporittyátoc.

10 Es az Ierusálemnec házait meg ßámláluán, némelly házakat el rontotoc az kö falnac eppitésére.

11 Annac felötte árkot czináltoc az kęt köfal között az régi halas tónac vizeinec: De nem tekintetec annac fundálóiára, és annac formálóiára nem néztetec ió ideién.

12 Mert mikor az Seregeknec WRa és Istene hijna titeket ackor az idöben, sirásra, iaygatásra, magatoknac meg kopaßitására, és gyáßi ruhában való öltözetre.

13 Imé öröm és vigaság vala, ökröknec le vágása, iuhoknac meg ölése, hús étel, bor ital, (kic ezt mondgyác vala,) együnc és igyünc, mert hólnap meg halunc.

14 Es ez az Seregeknec Istenénec fülеibe ment, Bátor ha meg botsáttatic néktec ez hamisság, mig meg haltoc: [e] azt mondgya az Seregeknec WRa Istene.

e: Mintha azt mondana bátor ne legyec igaz Isten ha meg botsáttatic.

meg te Madai(Babyloniát) minden ö fohásikodássát meg vetöttem.

3 Ennekokáért az én derekam erötlenséggel meg környekeztetött, nagy fáydalmac fogtac engemet, vgy mint siülö asisioni állatnac fáydalmi, gyötrödöm ez dolognac hállasa miatt, és meg háborodtam annac látása miatt.

4 Az én siiuem resiket, és az isioniuság el röttentet engemet, az kéuánatos éttzakátis énnékem félelmessé tötte.

5 a Vessetec asitalt, vigyázzon az vigyazó, együnc, igyünc: kellyetec fel feiedelmec ragadgyatoc paist.

6 Mert esit mondá nékem az WR: eregy el, állas fel ör állót, és az mit lát, mondgya meg.

7 Mikor annakokaért látott vólna siekereket, feles louagokat, siamároknac és teuéknec siekereit, és nagy figyelmeteséggel vigyázna azokra.

8 Kiálta mint az Orsilán. Wram, az én ör álló helyemben alloc siüntelen nap estig, és éttzakais siorgalmatos vagyoc az én vigyázásomban.

9 Es imé imhól iönec emberek-
nec siekerei, és kęt louagoc, e és
sióla(az ör álló)monduán: El esett
az Babylon, és minden ö faragott
Istenit az földre rontotta(az ellen
ség)

10 Ő én czéplésem, f és én siü-
rümnec fia, az mit hallottam az
Seregeknec Wrától, az Izrael-
nec Istenétöl, azt ielentettem
meg néktec.

11 g Dumah ellen való terhes
Prophétálás. Seirböl kiált én hoz-
zám. Vigyázó mit mondasi az et-
tzakáról? Vigyázó mit mondasi
az éttzakáról?

12 Monda az vigyázó: El iött az
reggel, az vtán az éttzakais el iö:
ha kérdeni akariátoc, kérdgyé-
tec, tęrietec meg, iertec el.

13 Arabia ellen való terhes iö-
uendö mondás. Az sürü erdökön
háltoc Arabiában, az Dedanim-
nac ösuénin.

14 Eleikbe ménuén, vigyenec
vizeket az siomiuhozónac, az
Thema földénec lakosi vigye-
nec kenyeret az búdosónac.

15 Mert az ellenségnec fegyue-
re elött futottac el, az mezitelen
ęles siablya elött, az meg huzott
kęzíw elött, és az vesiedelmes
hartz elött.

16 Mert azt mondá énnékem
az WR: egy esitendö el múluán,
melly hasonlatos lésien az bęres-
nec esitendeiéhöz, az Arábianac
minden ditsössége el vęsi.

17 Es az Arabiábélieknec erös
fiainac kęzíwböl löuöldözö siá-
moc meg keuesedic. Mert az
WR az Izraelnec Istene siólott.

e: Erti Az Cyrust es Darius.

f: Azt ielenti Isten hogy ö általa romol meg Babylonia.

g: Ez Prophetia vagyon az Ismael maradekinac rölasokrul, mert á Dumah Ismael sia vólt, Gen. 25. Vagy á mint nemellyec mondgyác az Idumæusoc ellen. Ertelme pedig ez az ket versnec. Az Idumæusoc engemet Prophetát vagy vigyázot nenetuen és czufoluan, azt kérdic mit mondoc az ö vessedelmekröl. En pedig azt mondom, hogy el iött vala nékic á reggel, az az, Isten soc iót tött vala velec. De miuel hogi nē iol eltec az Isten iö tétemeniuel, el iö az éttzakais az vessédelē. Melyböl ha kérdic mimódon sabadulhatnac meg, azt mondom hogy nem külömben, harē az Istenhöz valo igaz meg teres által.

XXII. Rész.

Iöuendöt mond az Propheta Ierusalemnec meg sallasarol es romlasarol, es az Ierusalembelieknec nagy felelmekröl és röttegesekröl, kiknec nyomorult allapartyokat kelergi az Propheta; es feddi öket hogy az vessedelemnec ideien külsö erösseghöz folyamnanac, es nem Istenhöz az igaz Pœnitentia altal. Az vtan fenyegeti az es Sobnat, ki az Isteni tisztelernec

15 fEsit mondá az Seregeknec WRa Istene, eregy el, menybe ez kints tartóhoz, az Sobnához, ki az király házának gond viselöie, (es ezt mondgyad nékie.)

f: Penyegeti az Prophéta az Sobnat ki elöször Ezekiás kiraly nac irodalmaia vala. 4. Reg. 18. esz. 36. Az után lön vtarhiuatia, és meg mongya hogy meg fogattatic tiöt-tüle, és az Eliacim lessen ö helyebe, kit vgyan azon tisztböl Sobna ki rabsitott vala hüzelkedesenel.

16 Mitsodád vagyon tenéked itt? Kitsoda tenéked itt (nemzetséged) hogy te koporsót vágattál magadnac, mint az ki magas helyen éppiteti koporsóiát, vagy az ki kösziklából vágat magának haylékot?

17 Imé az WR el költöztet tégedet, nagy neuezetes költözéssel, és meg ruház tégedet gyalázattal.

18 Hempelgetuén el hempelget tégedet mint egy tekét mesire födre: ott halsz meg, és ott (siünnec) meg az te diczöltségednec folyási, te ki az te Wrad házának gyalázattya vagy.

19 Ki vetlec tégedet az te állapatodból, és az te helyedből ki ütlec tégedet.

20 Es lésien az napon, siólitom az én szolgámat Eliacimot, az Hilcijásnac fiát.

21 Es fel öltöztetuén ötet, az te öltözetedbe, öueddel meg erösituén ötet, az te wraságodat az ö kezében adom, hogy attyoc gyanánt légyen az Ieruzálem lakosinac, és az Iuda házának.

22 Es az ö vállára vetem az Dáuid házának kólczát, és mikor ö (valamit) meg nit, senki bé nem zária, és mikor bé zár valamit, senki azt meg nem nittya. g

Apocal. 3. g. Az az valamit ö el vészez es rendel, allandó lésen, senki ellene nem merszolni.

23 Es fel függeztem ötet mint egy szeget erös helyre, és lésen tiszteségére az király székinec, és az ö attya házának.

24 h Es ö reá függesitic az ö attya házának minden diczösségét az fiac és az Vnokác, czac az leg kissebb házi ezköztis, mind az iuó pohárokat, mind az vigaság téuö sierszámokat.

h. Az az, ölessen gond viselö nem czac az emberec felöl. Hanem minden akar mely kiczin edenyec felöl.

25 Az napon, azt mondgya az Seregeknec WRa, el vettetic ez szeg, melly erös helyre függesitetett vala, és el vágattatuán le esic, és az reá rakattatott tereh is le esic, mert az WR mondotta.

i: Tudni illic az Sobna.

XXIII. Rész.

Tyrus Phœniciának városa volt, melly nem az sárazon volt, hanem az nagy tengeren éppiteteti vala, az parton belöl hét faz lépéssel, mellyben czac aros emberec, ket esködöc és kalmároc laktanac. Eft az városoft senyegeti az Prophéta ez Caputban vetedelemmel, miuelhogy az városnac erösségéuel, és soc gazdagsagokal igen el hittéc vala magokat, és azt alityác vala hogy soha senki nékic nem arthatna. Aztis meg mondgya az Prophéta hogy hetuen efendeig all pusztán az város, az után ismét meg eppül. Végezetre hogy az Istennec igaz ismeretire iutnac, és gazdagsagokal iol élnec.

1 TYRVS Város ellen való terhes iöuendö mondás. Iaygassatoc Tharsisnac haiói, mert el rontatott (az Tyrus,) annira hogy egy házis ne légyen benne, és semmi menetel ne légyen oda Cittim földéből, k minec vtánna (ez romlás) nékic tud tokra lésien.

a: Az Cittim földen föképpen certi áldörögorszagot.

2 Halgassátoc ti siigetekben lakozóc, te Sidonnac kalmára, kic az ten-

az tengeren által eueztetec, kic tégedet bẹ töltenec vala.

3 [b] Az Nilus mellett termet veteméný az ſoc vizekben vagyon, és az ő éléſe az folyó víznec aratáſa, és vólt ſoc nemzetſégnec váltó helye.

4 Szégyenlyed meg magadat te Sidon városa, mert azt mondgya az tenger, az tengernec erőſſége. Nem vóltam nehesikes, nem ſiültem, nem neueltem ifiakat, és nem tartottam fel ſiüzeket.[e]

5 Mihelt az hîr Ægyptumba iút, bánkodni fognac ez hîren mint ſiinte az Tyrus városbéliec.

6 Mennyetec által az nagy tengeren, iaygaſſatoc ſiigetnec lakoſi.

7 Ezé az ti öruendezö városſtoc, melly ſoc időtül fogua kérkeſſic az ő régiſégéuel? De az ő lábai viſzic öket meſzſze földre búdoſni.

8 Kitſoda végezte ezt amaz Coronás Tyrus felöl, kinec az ő keresködöi feiedelmec, és az ő kalmári ez földnec tiſzteleteſi?

9 [d] Az Seregeknec WRa végez te ezt, hogy meg gyalázna az ditſeköddöknec keuellégeket, és hóg gyalázatoſocká tenné azokat kic ez földön tiſzteleteſec.

10 [e] Szaladgy ki hamar az te földedből mint folyó víz, az Tharſiſnac leányához, nem léſzen többé erőſſége (Tyruſnac.)

11 Az Iſten az ő kezét ki teriezette az tenger ellen, meg röttentötte az orſiágokat. Az Iſten adott parantſolatot az Canaan felöl, hogy el veſitené az ő erőſſégeit.

12 Ezt monduán: Nem örülſi többé, te meg ſieplöſitetett ſiüz, Sidonnac leánya. [g] Meny el Cittimbe, de ottis nem léſien nyugodalmad tenéked.

13 Imé az Chaldęuſoc földét: Nem vólt elöſier kiuáltképpen való nép, az Aſſur fundálta azt az puſitánac lakoſiból, éppiténec várakat, és emelénec palotákat, el rontác azt (az Aſſur birodalmát.)

14 Iajgaſſatoc Tharſiſnac haiój, mert el puſztitatott az ti erőſſégtec.

15 Es léſzen az időben, minec vtánna az Tyrus város hetuen eſztendeig feledekenſégben léſzen, egy királnac életének eſztendei ſzerint: az hetuen eſzten dö múluán, à tiſztátalan ſzemélnec terméſzeti ſzerint énekel.

16 Végy hegedüt kezedbe, kerüllyed az városſt te el feleytetett tiſztátalan parázna, énekelly erőſen, hoſzſzan énekelly, hogy meg emlekezzenec te rólad.

17 [h] Es az hetuen eſitendönec vtánna, meg látogattya az WR Tyruſt, de az iſmét az ő kerekedéſére tęr, és paráználkodic ez földnec minden orſiágiual, mellyec vadnac a földnec ſiinén.

[b]: Azért mondya hogi Tyruſnac veteménye az vizekben vagyon, és elöſet az folyó vizen aratnac, mert Ægyptusból vizen viſſinec vala oda minden élesſt.

[c]: Az az, Ma az Tyrus város melly az tengerrel birt, illyẽ nyomorult állapatra iutott, mintha ſoha nem ſiült volna, az az, városſoc ő belöle nem épültec volna, holott az hatalmas, Carthagus és több városok ekkis eppülecabból: te Sidon ſoc kal inkáb ei romolnac.

[d]: Iſten vegezeſéből romol el a hatalmas Tyrus.

[e]: Az idegen kalmárnak, voknac ſól, hogi ki utennienec Tirusból hazaiokba, minel hóg Tirus meg romlot.

[f]: Az Chananæuſoc földöl kic tulaiſi illic, Tyrusba ſialadnan, meg maradnac vólt.

[g]: Sidon leányanac mondgya Tyrust, mert Sidon ſól eppült va. Toiabba mondgya meg ſieplö, iutott ſiüzec, mert mig az eſtnek ſég meg nem vólnec, ollyan vólt mint az ſiep. ő nélkül való ſiüz. De mire vtánna meg vólnec, ollyan lön mint az meg romlott Tyrus, és azt mondgya hogy ha az Chaldæuſoc az Aſſyriai birodalmat meg holdotat hattac immár az két birodalom, tudni illic az Chaldæuſoc és az Aſſyriabéliek, könnyen meg rontha tya Tyrust.

[h]: Hetuen eſtendö múlván az Tyrus meg eppül es a elöbbi állapattiát meg nieri. Iſmét meg rontatic Alexandertöl. Vegzet re az Euangeliomot vez ſi. Act. 21.

Es az ő marháiocnak tól élnec. Veſd eſedbe pe dig hogy az Tyrus városbéli kereskedö aros emberecket hoſonlittya a paráznа aſſoni állatokhoz, kic ha el hagyattatnac, ſoc ſele meſterſéggel exallnác hozzáioc az ő ſeretöiöket. Mincha azt mondaná az Prophéta: Az Tirus városbéliec vgi biregetic hozzáioc az emberecket, mint a paráznа aſſoni állatoc az ſerſi ſkat.

18 Végezetre az ŏ kereskedése és árúia az Istennec szenteltetett lésien, el nem rŏytic sem el nem titkollyác, hanem az ŏ kereskedésec azoké lésien az kic az Isten elŏtt lakoznac, hogy eleget egyenec és iól meg ruháztassanac.

XXIIII. Rész.

Nem ſól az Prophéta ez Caputban valamelly bizonyos nemzetség ellen, mint ez elŏtt való Caputokban, hanem mind azokat à soc orſágoc és nemzetségec ellen való fenyegetesseket egy summába foglallya, és ezvilágnac eleibe adgya mint egy táblába, noha pedig nagy veſedelmét mondgya az Anya ſent Egy haznac, mind az által, azt mondgya hogy mint az meg rázott gyŭmŏlts fán marad valami keues gyŭmŏlts, azonkeppen marad az Istennec népe, melly ŏtet ditsirie. Inti azért az hiueket az Istennec ditséretire, és panaſolkodic azoknac restsegekrŏl. Annakokaert ismet az fenyegetesre tęr, de vegezetre iŏuendŏt mond az Isten nepenec ſabadulásárol, az Christus orſágánac világosságárol, es az hiueknec Isteni ſolgálattyokrol.

1 IMé az WR meg ŭresiti az fŏldet, és meg pusitittya azt, és el fordituán annac siinét el sięlesiti annac lakoitis.

2 Es egy lésien állapattya az kŏsségnec és az Papnac, az siólgánac és az ŏ wránac, az siólgáló leánnac és az ŏ asisionyánac, az véuŏnec és az adónac, az kŏltsŏn adónac és az kŏltsŏn véuŏnec, az ki vsurára vésien, és az ki vsurára ád.

3 Mindenestŏl meg ŭresitetic az fŏld, és el pusititatic, mert az WR siólotta ez besiédeket.

4 Sir, meg romol az fŏld, meg erŏtelenŭl, el romol az fŏldnec kereksége, meg erŏtelenŭlnec az fŏldnec népénec naggyai.

5 Az fŏld álnokúl czelekedic [a] az ŏ lakosiért, mert meg siegtéc à tŏruényeket, el változtattác az Istennec rendelését, és az ŏrŏcké meg állandó siŏuetségét fel bontottác.

6 Annac okaért az átoc meg emésiti ez fŏldet, és el pusititatnac az fŏldŏn lakozóc, azért égnec meg [b] az fŏldnec lakosi, és keués emberec maradnac.

7 El pusitîtatic az bor, el pusitîtatnac az siŏlŏ tŏuec, és fohásikodnac az víg siiuŏ emberec.

8 Meg siŭnic az dobolásnac vigasága, az vigadóknac zaygásoc meg siŭnic, az hegedŭlésnec vigaságais meg siŭnic.

9 Nem isisiác az bort énekléssel, keserŭ lésien az résiegitŏ állat annac az ki azt isisia.

10 Az álnokságnac városa el rontatic, minden házac bę zárlatnac, hogy senki ne mehessen bę azokba.

11 Panasiolkodás lésien az vtzákon az bor felŏl, minden vigaság meg homályosodic el kŏltŏzic az fŏldnec ŏrŏme.

12 Marad az városban czac pusitaság, és az kapu pusitaságnac miatta le romol.

13 [c] Minec vtánna így lésien ez fŏldŏn ez népec kŏzŏtt (az Istennec itéleti az kic hasonlatosoc lésinec az meg rázott olay fánac gyŭmŏltséhŏz, és hasonlatosoc lésinec az siŭrettŏl maradott siŏlŏ gerezdékhŏz.

14 Azoc fel emeluén az ŏ siauokat, énekelnec az Istennec nagy-

a: Az az remenséget ád az termesrŏl, de meg czal.

Leuit: 26. Deut. 28.

b: Tudni illic, Isten haragianac tüzeuel.

c: Noha az Anya ſent egy háznac nagy romlása lésien, mind az által maradnac keues valásztattac, kic az Istent mágasztallyác.

nagyſágáért, és fel ſióual ſiólánac mind az tengertől fogua.

15 d Annac okaért az vólgyekben ditſériétec az Iſtent, és az Iſtennec az Izraelnec Iſtenénec neuét az tengernec ſiigetiben.

16 Az földnec vtólſo réſzétől fogua, hallottuc hogy az igazaknac ékeſſégec vólt az hálá adó éneklés. Immár pedig meg ősítöuerettem: Iay nekem, az hitetlenec hitetlenül czelekednec, és hitetlenséggel hitetlenül czelekődnec.

17 Az röttegés, az verem, az háló közel vadnac te hozzád földnec lakoſa.

17 Mert léſien ez, hogy az ſutó minec vtánna hallya az félelmet, az verembe eſic, és az ki az veremből meg ſabadúl, az törben meg fogattatic, mert az egeknec czatornái meg nijttatnac, és ez földnec fundamentomi meg rendűlnec.

19 Mindeneſtől meg romol az föld, mindeneſtől meg puſitúl az föld, mindeneſtől meg hanyatlic az föld.

20 Meg tántorodic mindeneſtől az föld, mint az réſzeg, el táuozic helyéről mint az ſátor, és minec vtána reáia nehezedic az ő gonoſſága, vgy eſic el hogy többé fel nem kél.

21 Es ezis léſien az időben, meglátogattya az WR minden magaſſágoſſnac ſeregét, mind az magaſſágoſſal egybe, és è földnec minden királit, az ő földőckel egybe.

22 Es egybe gyűytetnec meg kötöztetuén az verembe, és bé rekeſítetnec az tömlötzbe, és ſoc napoc vtán meg látogattatnac.

23 e Es meg ſiégyenül az hóld, meg pirúl az nap, mikor wralkodandic az Seregeknec WRa Sionnac és az Ieruſálemnec hegyén, és az ő vénei előtt ditſőſſéges léſien, (kic ezt mondgyác.)

e Az az, Semmiuiſág goſſáz nem leſzen haſonló az ő házában wralkodo Iſtennec világoſſágához.

XXV. Réſi.

Hálá adáſnac formáſát iria az Prophéta ez Capitulban, mellyel az hiuec halálkat adgyanac Iſtennec, az ő igaz itéletinec meg ielentéſéért enni ſcc hiualmas erős népen, az az, hogy az gonoſt kegyetlen, iſtentelen hamiſſakat meg büntette, meg rontotta, vagy meg zabolázta, és hogy az hiueknec az ſoc veſedelemben ólra maradoc vólt. Máſodfor iöuendőt mond az Euangelium tudományának világos hirdetéſéről, mellynec általa el vetetnéc az emberec elméiének buriſzkia, az az, homalyoſſága. Egyetembe az Chriſtuſnac, Remélyéről, termeſztéről, ió történtéről, az bűnnec, halálnac, őrdőgnec, és külső ellenſegeknekis romláſokról.

1 ISTEN, én Iſtenem vagy te, fel magaſitallac tégedet, az te neuedet hirdetem, mert czuda dolgokat czelekedtél, az te régtől foguán való tanátſi erőſſec és álhatatoſoc.

2 Mert az városból nagy rakás kőuet töttél, az erős városból omláſt, az vároſt töttéd idegenek nec palotájáuá, ſoha őrőcké meg nem ſzppul.

3 Annac okaért az erős népec ditsőitenec tégedet, az hatalmas pogányoknac városi félnec tégedet.

4 Mert vóltál erőſſég az erőtelennec,

d: Inti az Prophéta az vólgyekben, az az, im ſſée hegyes földön lakozóhat, és à tenger ſſigetiben valókat, hóg az Iſtent diczeriec, és ő neki halakat adgyanac az ő anyaſſent egy hizaboz való io akaratyaiért. Panaſſolkodic pedig a Prophéta arról hogy most az ő népe nem diſzéri vgy az Iſtent mint à régiec mellyen azt mangya hóg olly nagy bánattyá vagyen, hogy abba vigien meg őſſtöuereſſen. Azért az vtán iſmét fénieget óket.

lennec, erősség az siúkölködönec az ő nyomoruságában, óltalom az siel vesi ellen, árnyéc az hęwség ellen, mikor az kegyetleneknec, indulattyoc hasonlatos vólna az kő fal rontó aar vizhöz.

a: Az Iakodalom nem egyéb hanem az Euangelium ban az Istennec és az Iesus Christus nac hozzánc való io volta és io tételenyeinec birdetese.

5 Mint az nagy hęwséget az siágnac ideién, te le czendesiled az idegeneknec háborgásokat, mint az hęuségét sürü felleg gel àképpen az kegyetleneknec kegyetlenségét meg zabolázod.

b: Meg mondgya minémő io tetemenyeket vęsnec a mazsakodásban à melyről sola: Elősser mert az leiki vakságtól meg szabaduluán mellyel bé buritatisuc vólt az Istennec igaz c'merettiuel meg aiandékozta tunc. Második sor. Az halalel tőrölt tic és erőc elettel meg aiandékozta tunc. Harmadic aiandéc, örőm es vigasáę sent lelekben.

6 *a* Es az Seregeknec WRa siegrez minden népeknec ez hegyen lakodalmat kőuér állatokból, meg tisitúlt borból, meg hizlalt állatokból, és sc preiétől meg tisitúlt borból.

7 *b* Es el vesii ez hegyen ez buritéknac ábrázattját mellj minden népeket bę büritott, és az fedelet, mellyel minden népec bę fedeztettec.

8 El vesiti az halált mind örökké, és el törli az WR Isten az köny húllatást minden ortzákról, és az ő népénec gyalázatty át el vesii mind az egési földön. Mert az WR siólott.

9 Es ezt mongya (az nép) akor: Imé ez mi Istenünc, vártuc ötet, és meg tart minket, ez az Isten az kit vártunc, örőllyünc és öruendezzünc az ő siabaditásában.

Rom: 14.

10 Mert nyúgosiic az Istennec keze ez hegyen, és meg czépeltetic az Moáb az ő helyében, mint az pelyua meg czépeltetic az gançiozásra.

11 Es ki teriezti az ő kezeit ő köztöc, miképpen az vsió ember ki teriesiti az ő kezeit az vsiásra, és meg alázza az ő keuélségét az ő kezeinec erősséuel.

12 Es az te magas kő falaidnac erősségét le rontya, meg alázza, és le veti azt az földre az porba.

XXVI. Rész.

Miuel hogy soc hatalmas nemzetségeknec romlásáról iősuendőt mondott vala az Prophéta, hogy az valasztattac kętségbe ne essenec látuán az Anya sent egy háznakis nagy vesedelmér, vigasztallya azokat és bizatttya az Istennec erős oltalmaual, az meg szabaditással, az Istennec azokhoz valo allando io akarattyáual az kic ő benne biznac, az istentelen hatalmasoknac meg rontásual, és hogy az Isten moddal és mértékkel ezekedic ahiueknec bűnteresekbe. Meg iria à hiuek nec természetekeris, hogy az nyomoruságban Istent nézzec és az igasságot meg tanullyác, nem vgy mint à hitetlenec, kic meg kemé nyednec Isten ellen, hogy nem történetnec hanem Istennec tulaidonittyác az vereséget, hogy hiuic az istentelen gonosoknac vesedelmeker, hogy nyomoruságokban Istenhőz kiáltanac, hogy hit által neuekednec az háboruságban, mint az sűuec az harmattal. Végre inti az Isten népet hogy békeséges légyen, mig az WRnac haragia el mulic.

a: Urtelme ez: Erős az Anya sent egy ház az Istennec oltal manal.

1 AZ napon éneklic ez éneket az Iudánac tartományában: *a* Erős városunc vagyon mi nékünc, az ő siabaditását adta kő fal és bástya gyanánt (az Isten.)

b: Inti az hiueket passzorokat es dáttorokat egybe hogy az igazakat kic hisnec Istenben fogadgyac be.

2 *b* Nissatoc fel az kapukat, hogj mennyen bę az igaz nép, az igasságnac meg őrizője.

3 *c* El végezett gondolat hogy meg tartsad à békeséget azoknac kic te benned biznac.

c: Ezzel indit mindent az anya sent egy haznac tarsasagara.

4 *d* Bizzatoc az Istenben mind örőckké,

Mert à kic Istenben biznac azokat meg tartya.

d: Int az Istenben való bizodalomra, melynec sęp okait adgya.

örőcké, mert az Istenben vagyon az örőcké maradandó erősség.

5 Mert az magasságban lakozókat meg alázza, az magas várost le veti, az földhöz veri azt, és le tasitya az földnec poráig.

6 Hogy meg tapodgya azt az láb, az siegénnec lábai, az siűkölködőknec talpai.

7 Az igaznac ősvénye egyenes, és az igaznac útát igaz mértéckel mértékled.

8 Még az te itéletidnec útában-nis, Isten, tégedet várunc, az te neuedet, és az te emlekezetedet kéuánnya az mi lelkünc.

9 Az én siiuemben kéuánlac tégedet érzakais, az én lelkemmel melly én bennem vagyon te hozzád sietec. Mert mikor az te itéletid vadnac ez földön, az igasságot meg tanullyác az földnec lakosi.

10 Ha kegyelmességet czelekedikis az gonosisal, vgyan nem tanúllya meg az igasságot, az igazaknac földeken hamisságot czelekedic, és nem gondollya meg az Istennec méltoságát.

11 Isten, mikor az te kezed fel magasitaltatic, nem vesiic esiekbe (az gonosioc.) Meg láttyác (végre) az ő siégyeneckel az te népedhöz való sierelmedet. Sőt az tűzis meg emésiti az te ellenségidet.

12 Te adsi Isten minékünc állandó békességet: Mert minden mi dolgainkat te czelekedted.

13 Isten, mi Istenünc parantsol nac vala minékünc Wrac te kiuőledis, de czac te általad vagyon hogy az te neuedről meg emlekezünc.

14 Ezec minec vtánna meg halnac, fel nem emelkednec, meg hóltac nem emelkednec fel. Annac okaért meg látogatuán el veséted őket, és minden emlekezeteket el törled.

15 Kegyelmesen czelekődél ez néppel Isten, és kegyelme en czelekeduén ez néppel meg ditsői-tetél, (az néppel mondom) mellyet mesiie földre el vetőttél vala.

16 Isten az ő nyomoruságokban meg látogattac tégedet, alázatosan könyörgöttec tenéked, mikor az te ostorod raytoc vólna.

17 Mint az nehezkes aszszoni állat, mikor el közelget az siülétnec ideie, faydalmat sienued, kiált az ő fáydalmiban, vgy vóltunc te előtted WR Isten.

18 Nehezkesec vóltunc, fáidalmat sienudtünc, mintha sielet siültünc vólna, mert siabadulása az földnec nem lön, és a földnec kegjetlen lakosi nem húllánac el.

19 Meg eleuenednec az te halottaid, az én testemmel egybe fel támadnac, (mert te ezt mondod;) serkennyetec fel és énekellyétec kic lakoztoc a porban, és az te harmatod ollyan mint az füueknec harmattya, minec vtánna az Istentelen kegyetleneket az földhöz vered.

20 Eredgy el azért én népem, meny bę az te ágyas házadba, és zárd

---

e. Noha kegyetlennec latnic isten mikor ostorozz minđ addig általi igaznac az ő dolgai es mi azért kéisegbe nem esőnc.

f. Az hiuec az nyomorusságiknak mindenkor az Istenre nezznec.

g. Az hitet semmiknec sem mit nem használnac a nyomorusságnac, mert vgyan nem tanolyac meg az igasságot, és az sientec elsőtt való gyűlöl sőget nem badgyac el.

h. Az az, Noha az Anya sient egy hűz nyomorgattatic, mind az által te azt megtartod.

i. Bizonetya hogy az Anya sient egy biznac minden dolgat Istensiertette meg. Mert vgy mond wrak kottac vagytunc kegyetlenec, kiktől te megsabaditottal bóg tiged dicsőriilne.

k. Az hiuec látyac hit által az gonosoknac rősáskat.

l. Emlekezése mégis az Istennec az ő népéből valo kegyelmes io voltáról.

m. Az hiuec az ő nyomorusagokban Istenhöz kialtanac. Azért azt mondgya kegyelmesen czelekedel az neppel melyet el vetettel vala wert neked könyörgöttec,

n. Az az, nyomorusagot sienued'ne, mellyből meg nem szabadolhattunc vólna, ha te meg nẽ szabditottal vólna.

o. Az hiuec hitnec altala fel emelkednec az haborusagban, mint hogy az harmattal neuekődic az fű. Erti azért az halottakon es a porban lakozókon, az nyomorultatic.

p. Imi az bizonetre a Prophéta hogy bekesegesse legyenc addig mig az Jwr haragia el múlic.

12 b Es léſien az időben hogy az Iſten tſépléſt tegyen az (Euphrates) folyó víznec folyáſától fogua mind az Ægyptuſnac folyó vízéig, hogy egybe gyüyteſſetec ti Izrael fiai.

b: Az hiuec az bitetlenekkel eggyütt vadnac, de mint az tſépléſ és ſzoras által el válaſſatic a peliua a gabonatul, azonképpen a hiuec egybe gyüytetnec és el válaſſatnac a hitetlenektől. A nagy kürtnec az Euangeliumnac általa Matth. 3.

13 Es léſien az napon hogy minec vtánna meg fuuallyác a nagy kürtöt, el idöijenec az kic el veſſitec vala az Aſſyriánac földén, és a kic Ægyptum földébe ki üzettetec vala, hogy meg haytſác magokat az Iſtennec, az Ieruſálemnec ſient hegyén.

XXVIII. Reſz.

Feniegeti ez Caputban az Prophéta az Ephraim orſzaga, az ő orſagoknac gazdagſaga ban valo bizakodaſert, az nagy teſti bator tagert, keuelſegert es reſzegſegert. Mas felől vigaſtallya az Iuda nemzetieget. Iollehet ezeknekis az ő bünöket femekre hánia, hogy minden rendec, de főkeppen az Papoc és hamis Prophétac annira be merültec az reſzegſegbe, hogy minden aſtaloc rakuác legyenéc okadáſſal, es alkolmatlanoc legyenec mindenestől fogua az Papoc az tanitáſa. Tudatlan ſagokat es elmeieknec gorombáſág ra ezzel bizonitya, mert mind egy gyermekeket, vgy kellene öketis tanitani, es semmi derec dolgot nem foghatnának meg. Másodfor, mert az Iſten az ő fogadatlanſagokert vgy mint idegen nyeluen ſolna nekic. Annac okaert azzal fenyegeti őket, hogy őrőcke gyermekec leſſenec az mennyei tudományban. Az Iſten az karomlokatis fenyegeti, Es az hiuec vigaſtaſaſaert, az Meſsiaſról iöuendőt mond, ki á hitueknec élet, az hitetlenekne halal legyen. Es minec vranna az Iſten az tſufoloknac külſő büntetteſekről ſol, inti őket hogy meg fünienec az tſufolaſtol. Vegezetre hogy valaki az Prophéta fenyegeteſet hiaba valonac ne aliesa, azt mondgya, hogy Iſten, tenddel es moddal tſelekeſic, mint az ſancto verő ember.

1 IAy az keuélſégnec Coronáiának, a az Ephraim réſiegi-

a: Erti az Izraelnec keuely orſzagat.

nec, és az ő ditſöſſéges ékeſſégének el húlló virágának, az kőuér völgynec feiedelminec, kic az bornac miatta tántorganac.

2 Imé egy erős hatalmas b (id) az Wrtól, haſonlatos az ſürü kő eſőhöz, és az veſſedelmes forgó ſiélhöz, az erős ki áradott vízeknec áradáſához, ki mindeneket az földhöz vęr czac egy kezęuel.

b: Erti a' Aſſyriai Salmanazar kiralt

3 Lábbal tapodtatnac meg, az keuélſégnec Coronáia, és az Ephraimnac réſiegeſi.

4 Es vgy léſien dolga az ő ditſöſſéges ékeſſégének el húlló virágának, melly vagyon az kőuér völgynec teteién, mint az ideién meg ért gyümöltſnec, az őſſi gyümölts előtt, mellyet mihelt valaki meg lát, mihelt kezębe véſſi azonnal el nyeli.

5 c Az nápon az Seregeknec Wra, léſien ékes Coronáia, és ſiép koſſorúia, az ő maradéc népének.

c: Ertehmezi Eſaiazis Izraelt az Iſtenis, de az Iuda orſzagat meg tartiya

6 Es léſien itéletnec d lelke, annac à ki az itélő ſiękben ül, és erőſség azoknac, kic az ellenſéget mind az ő kapuiokig vágiác.

d: Az az Iſtennek es ellenmazoia teſzen mind az hiralnac mind ez vitezlő nepnec.

7 e De ezekis az bornac, és az réſiegitő italnac miatta téuelgettec, mind az Pap, mind az Prophéta téuelgettec az réſiegitő ital miatt, az borba merültec, téuelgettec az réſiegſégben, téuelgettec az látásban, meg ütköztec az itéletben.

e: Ennekegeti itt á Iuda orſzagbelieket és abban minden rendet. ne nezzet ſerint pedig az papokat és az hamis prophetakat.

8 Mert minden aſitaloc annira meg töltec okadáſſal és vndokſagal, hogy ſemmi üres hely ninczen azoktól.

f. Azt mondgya hogy az reſzegſegnec miatta alitol matlanoc az papoc az tanitaſra.

9 Kiczodát tanithatna f (ez után à Doctor) tudomanyra, és kiuel értethetné meg azt à mit hallott?

zárd bę az te aytódat te vtánnad, röyts el magadat egy keuesſé, egy ſiem pillantaſig, mîg az én haragom el múlic.

q: Tudni illic az mélly véreket bę tört. az az, vöuid nap 1. ſtenhoſſut áll az ö hiueinec véreiért, &c.

21 Mert imé az Iſten ki iö az ö helyéből, hogy meg bűntesſe, ez földnec lakoſinac álnokſágokat, és meg ielenti à föld az ö véreit, q és az ö meg ölletteit többé el nem fedezi.

XXVII. Réſz.

Ez Caputis az fölsőhöz való: Mert ebbennis vigaſtallya az Prophéta az hiueket, ſoc erőſſéggel, tudni illic, hogy az ő ellenſégeket el vészti, hogy Iſten az ő hiueit bűntelen őrizi, hogy nem haragból oſtorozza őket mint az hitetleneket, hogy meg győkerezic iſuendőben az Iácob, hogy külömben oſtorozza az ő népét, külömben az ő népennec ellenſégér, hogy mértec ſerint oſtorozza az ő népét, és iő végre, tudni illic hóg à bűn azok ban romollyon. Maſodfor iſmét Propheтál à népnec fogſágba valo viueléről, Ieruſálemnec romláſárúl, de máſfelől vigaſtaláſnac okaért Prophétál fabadulóſokról, és egybe győytteſekről, melly lett külső képpen Cyrus által, Lęlekben Chriſtus által.

1 AZ napon meg látogattya Iſten az ő kemény nagy és erős fegyueréuel, az kegyetlen hoſiſiú Leuiathan kígyót, a és az tekergő Leuiathan kígyót, és meg öli az tengerben való nagy ſárkáńt.

a: Erti ezen az Iſten népének minden időben való ellenſégét.

b: Erti az ſtennec kedues és drága ſeregét az veres ború ſzőlőn, mert az ſtent iráſban az bor az veres ſzinről diſſértetic. Gen: 49. Prou: 23.

2 Az napon az veres ború ſiőlő- rűl, b éneket mondotoc.

3 En Iſten meg őrizem azt, minden ſiem pillantásban öntözöm azt, hogy valaki meg ne látogaſſa

c: Értelme ez: Noha meg oſtoroſom az enéimet, mind az által nem haragſom reáioc. Az engedetleneket pedig el vetem.

azt, éjjel és nappal meg őrizem azt.

4 c Nintſen nékem haragom: Iólléhet ha az tőuiſeckel, és az galagonyáual valaki ſiembe botſát viadalra, azokat mind meg gyuytánám.

5 Auagy meg foghatyaé valaki az én erőmet hogy én velem békeſéget ſierezzen, és velem meg békéllyéc.

6 El iö az idő mikor az Iácob meg győkerezic, meg virágozic, és gyümöltsöt teremt az Iſrael, és bę töltic ez földet gyümöltſuel.

7 d Auagy az mint meg verte (Iſten) az ő népénec verőiét, vgy verteié az Iácobot? Vagy az mint megölettettec az ő népénec ellenſéginec meg öletteteiſ, vgy öletetté meg?

d: Az Iſten nem vgy veri az hiueket mint az hitetleneket.

8 e Mértec ſierint itéled az Iácobnac tſemeteit: męg ackoris mikor az kemény ſiáraztó nap keleti ſiellel reáioc fú.

e: Az Iſten mértec ſierint veri az ö neit. 1. Cor. 10.

9 f Annac okaért illyen módon meg tiſtitatic az Iácobnac hamiſſága, és ez léſien minden haſína (az ő rabſágának,) hogy el vegye az ő bűnét, mikor ollyaňá teiendi az ő óltárának kőueit, mint az méſinec meg rontatott kőuei, és mikor helyén nem maradnac az berkec és à báluányoc.

f: Az nyomorúſágoc által ki tiſtitatic à hiuek ből, az bűn.

10 g Mind az által az ő erős vároſa puſita léſien, mint egy el hagyattatott akol, és mint egy kietlen lakoſnélkül való puſita, ott legeltetic à boriú, és ott dęlel, és meg eméſiti annac ágait.

g: Értelme ez: Noha Iſten az ö népének kedenec, mind az által Ieruſálemnec el kell veſſni,

11 Minec vtánna meg ſiáradnac az ő ágai, meg romolnac, az aſſioni állatoc el iöuén meg égetic azt, mert ęrtelemnélkül való nép ez, annac okaért nem könyörűl rayta à ki azt tſinálta, és à ki formálta ſemmit nem keduez néki

23 r Auagy mind az egéſi nap ſiánté az Siántó ember hogy veſſen? barázdollyaé az földet és ronttyaé az ő földénec rögit?

25 Nemde nem ackor vetié el az ledneket, auagy nem ackor hintié el az köméńt, az ő ió gabonáiát és árpáiát, vagy tönkölyét az ő mezeiében nem ackor vetié el, minec vtánna az meg ſiántott földnec ſiinét meg egyeneſiti?

26 Az vtán öſiue köti azt az ſierint, à mint ötet az ő Iſtene tanittya.

27 Mert nem vaſas boronáual töric ki az ledneket, az köméńtis nem ſiekérnec kerekéuel tapodtattyác, mert Iſtáppal veric ki az ledneket, és veſiſiöuel az köméńt.

28 Az búzát ióllehet tſépelic, de nem mind öröcké tſépelic azt, és az ő ſiekerénec kerekeiuel nem mind öröcké tapodtattya, ſem az lónac lábaiual nem öröcké töreti.

29 Ezis az Seregeknec Wrától ſiármazott, ki tſudálatos az ő tanátsában, és nagyſágos az ő tſelekedetiben.

r: Ez haſonlatoſſaggal á prophéta azt ielenti hogy Iſten az ő népenec bűnteté ſében rendel és moddal tſelekeſſic, mint az ſzanto vető ember. Mintha azt mondana mikeppen hogy az ſzantaſnac veteſnec, aratáſnac ideie vagyon, es minden ſele vetemennec czepléſénec kűlömb modgya: Azonkeppen az Iſten iteletinec es minden rendnec bűntetéſenec ideie es modgya vagyon.

XXIX. Réſz.

Ez Capurban az Prophéta fenyegeti az Ieruſálemnec városat mind templomiual és mind öltáraual egybe, mellyekben nagy remenſégeket vetőttéc vala, az Aſſyriabéliec ellen, kiknec kegyetlenſegetis meg iria. Máſodſor arról panaſolkodic, hogy noha ſokat ſol nékiec az ő romláſoc felől, mind az által ſoha azt el nem hihetic, es az Iſtennec beſédenec ęrtelme ő tőlőc el rőitetett. Azt mondgya pedig hogy annac oka nem egyęb, hanem az kep muratas, es az ő tőlőc gondolt hamis tiſteletec. Fenyegeti azert az kepmuratokat nagy veſedelemmel, holott vegezetre azris meg mondgya, az Iſtennec az hiſetleneken valo oſtora, mit haſznallyon az hiueknec.

1 IAy az Arielnec a az Arielnec mondom, az városnac mellyben lakozott az Dáuid, eſitendörül eſitendöre ölettesſenec innep napokon az (áldozatra való) bárányoc.

2 Mind az által meg ſiorítom az Arielt, és léſien keſerűſég és ſiomoruſág, és ollyan léſien (az város) mint az Ariel. b

3 Mert körös környül táborral környül véſilec tégedet, és meg környékezlec tégedet fából tſinált tornyockal és erőſſégeket állatoc te ellened.

4 Annira hogy meg aláztatuán az földröl ſiólly, és à porból léſien az te ſúgua való ſiód, mint az ördöngös iöuendö mondóké ollyan léſien az földröl az te ſiód, és mintha az porból ſuttogna az te ſiód.

5 Mert ollyan léſien mint az por, az te ellenſégednec ſokſága, és az erőſſeknec ſokſága mint az pelua, melly el ragattatic az ſięltül, és léſien hirtelen és hamar.

6 Az Seregeknec Wráltól látogattatic meg menydörgéſſel, földnec induláſáual, és nagy zúgáſſal, forgó és háborgó ſięl veſiſiel, és meg eméſitö tüznec lángiáual.

7 c Es ollyan léſien mint az éijeli látáſnac álma à pogányoknac ſokaſága, mellyec hadakoznac az Ariel ellen, és mindenec kic az

a: Ariel annit teſſen mint Iſtennec oroſzlannia. annac neuezi à nagy oltart à mellyen áldoznac vala, minel hogy ſoc barmot emeſzt vala meg mint egi oroſzlan. De erti à templo motis, es mind az egeſſ várast, mellynec veſſedelmeről prophetal.

b: Az az mint az áldozatnac ideien ſoc meg ölettett barom fekſſic az oltar környül, azonképpen Ieruſálem környül fekeſznec az meg ölettett emberec.

c: Azt akaria ielenteni hogy olly nagy dihöſſeggel es kegyetlenſeggel leſznec az Aſſyriabéliec à Sidoc ellen, hogy ſemmi vérontáſſal, ragadománnyal nem elegednec meg, hanem nekic minden czelekedetec es kegyetlenſegec mint egy ölöklеſſel, vgy tettzie álom.

azockalé à kiket à teytöl el ſiakaſitottác, és az tſetſtül el válaſitottác?

g: Az 43. Annac okáért al kolmatlanóc az tanitáſra, mert tudatlanoc mint az gyermekec, kiket nehezé tanitnac kelleſenként.

10 g Mert egy paranczolat után máſra, más után harmadra, éggyic tanitás után máſra, más után harmadra, egyſeris keuéſſe, máſſioris keuéſſe (kell ötet tanitani.)

h: Maſolatoka miért alkolmatlanoc az tanitáſra. Mert Iſten idegen nyeluen ſzól ezeknec.

11 h Miuelhogy idegen ſióual, és idegen nyeluel ſiólt (az Iſten) ez népnec.

i: Az 43 meg mondottác a Prophetac minemodon maradhatnának meg, de eſmedetlenec voltac.

12 i Mert meg mondotta nékic, ez az nyugalom: az meg fárattat nyugoſsátoc meg, ez az nyugalom, és nem akarac hallani.

k. Az az, mind örökké gyermekec leſſenec a mennyei tudománba. és azért nem lehet hogy ne tanuljanac.

13 k Léſien azért az Iſtennec beſiéde nékic, éggyic paranczolat után máſic, mainc után harmadic, éggyic tanitás után máſic, masic után harmadic, egyſeris keués, máſſioris keués. Annac okáért el mennec és hátra eſnec, megromolnac és meg hálóltatuán megfogattatnac.

14 Annac okáért hallyátoc az Wrnac beſiédét ti tſufoló férfiac, l és ti kic az Ieruſálemnec népén wralkodtoc.

l: Tſufoló fiaknac mondgya azokat kic az Iſtennec ſenkegetéſi neuetic vala. és azt akarttyác vala hogy az Iſtennec itéletét ötet el vonhazniac magoknac.

15 Miuel hogy azt mondgyátoc? az halállal frigyet töttünc, az koporſóual köteſt kötöttünc, az el áradott oſtor mikor által mégyen, mi hozzánc nem érkezic, az hazugſágot válaſitottuc óltalmúl magunknac, és az hazugſág alatt röytezünc el.

I: Az Chriſtuſrol való idéndö mondás. Pſal 117. Matth. 21. 1. Pet. 2.

16 l Annac okáért azt mondgya az Wr Iſten: Imé én vetec Sionba kőuet, proba kőuet, drágalatos ſiegelet kőuet, erös fundamentum kőuet, az ki hiſien nem ſiet az. m

m: Az az Czienle 3 és ſzen az Iſtennek igaſsága bizonyoſſa ſic embereknec.

17 n Es az itéletet regulára vonſiom, és az igaſſágot mértékre, és az kö eſö el ſepri az hazugſágban való reménſéget, és az aár vizec el búrittyác az ti óltalmatokat.

n: Az 43 Chriſtus itéleté az töbelieknec igaſsága és itéletre ez világot meg tanitom, hogy az ö veleködéſec ſenkinec ne legyen.

18 Ackor el töröltetic az halállal való ſiöuetſégtec, és az koporſóual való frigyetec nem marad meg, és az orſiágon el áradott oſtor el tapod titeket.

19 Minden által menend o el ragad titeket, által mégyen pedig nappal és éjel minden napon, annira hogy czac az fęlelemis meg értęſſe az Iſtennec hallott beſiédét.

o: Tudni illik az oſtor ez orſzagon.

20 p Mert röuidebb léſien az ágy hogy nem mint abban el nyuytozhatnéc valaki, és kiſſebb léſien az lepel, hogy nem mint azzal bę lepedhetné magat.

o: Az az, minden felöl annira meg ijzeri attoc, hogy nem tudoc bona lenni, ez az nyugalomnac helie leſſen nékic gyötrelmenec helye.

21 Mert mikeppen az Peraſim hegyén, fel kęl az Iſten, és mint az Gibeonnac völgyében, meg haragſzic, hogy az ö dolgát tegye, az ö idegen dolgát, hogy az ö czelekedetit czelekedgye, az ö idegen czelekedetit. p

2. Sam 5. 1. Paral. 14. Ioſ. 14.

p: Az Iſtennec ſaját dolga a kegyelmeſſeg es iotetemeni, Idegen dolga az oſtorozás, mellyre ötet az mi bűneink kenſeritic.

22 Moſtan azért hadgyátoc el az czúfoláſt, hogy meg ne keménitelſenec az ti köteleitec, mert el végezett meg emélitéſt hallottam az Seregeknec Wrától Iſtenétül mind ez egéſi föld ellen. q

q: Az az. Az Vrtol ezt értettem hogy el vezti mind ez egeſſ földet.

23 Vegyetec füleitekbe és hallyátoc meg az én ſiómat, figyelmezzetec reáia és hallyátoc meg az én beſiédemet.

24 Auagy

ellen vitęzkednec, az kic erősségeket tsinálnac az ellen, és meg siorittyác azt.

8 Es ollyan léſien, mint à melly ęhező ember álmodozic és álmában éſic, és mikor fel ſerken, vgyan üres az haſa, és miképpen álmodozic à ſiomiuhozó, ki álmában iſic, fel ſerken, és imé vgyan ſiomiu és kéuánnya az italt, vgy léſien mind azoknac az pogányoknac ſokaſágoc, az melyec vitęzkednec az Sion hegye ellen.

d: Aſzt mondgya a Próphéta hogy akar mennyi gondolkodgianac arrul à Sidoc à mit nekünc mond az Iſten beſſédebül az ő véghezuiteléről. mind az által az ő ſzentſegec felől valo vetekedéſre annira meg vakitotta őket hogy vgyan nem hiſznec az reánc kő uetkezendő veſſedelmet: Hasonlittya azért őket aſ vízſegekhez: és azokhoz kic az be petételre őt iráſt nem oluashatiyac, vagy vgyan nem tudgyac oluaſni melly dolog az Iſtennec nagy oſtora.

9 d Mulaſſatoc és gondolkodgyatoc (erről:) Meg vakúltanac, és meg vakitanac (egyebeketis,) meg réſiegettec, de nem az bortól, tántorganac, de nem az réſiegitő italtól.

10 Hanem bę búritott az Iſten titeket álomnac lelkéuel, és bę zárlotta az ti ſiemeiteket, az Prophétáckal egybe, az ti bölts feiedelmiteknec ſiemeitis bę fedezte.

11 Annac okaért mind ezeknec látáſa, haſonlatos léſien néktec az bę petſételtetett leuélnec beſié dihöz, mellyet ha adnac az irás tudónac, és ha azt mondgyác, oluaſd el ezt: azt mondgya, nem oluashatom mert bę petſétöltetett.

12 Ha pedig adgyác az leuelet annac à ki nem tud iráſt, és ezt mondgyác néki, oluaſd el ezt, azt feleli: nem tudoc iráſt.

e: Matth. 15. Mar. 7. Aſ Sidoc vak ſágának ket okai

13 e Mert ezt mondá az WR: Miuel hogy ez nép én hozzám közelget ſiáiával, és az ő aiakokkal tiſiteltec engemet, az ő ſiiuec pedig táuól vagyon én tőlem, és à melly tiſitelettel tiſiteltec engemet, emberec parantſolattyából tanúltác azt.

okát mongya az krp mutatáſ. es az emberektől tanáltatott tiſteletet.

14 Annac okaért imé én tſuda dolgokat tſelekeſiem ez néppel, tſuda dolgokat mondoc: és az ő böltſeinec böltſeſégec el vęſi, és az ęrtelmeſeknec ęrtelmec el röyti magát.

1. Cor. 1.

15 f Iay azoknac kic az Iſtentől mélségeſen el röytic az ő tanátſokat, és az ő tſelekedetec ſetétſégben vadnac, és azt mondgyác: Kitſoda lát minket, és kitſoda véſien minket eſiében?

f: Az kepmutatoc ellen.

16 Az mit elmétekben forgattoc bizony ollyan léſien mint az fazéc gyártónac ſára, auagy mondgyaé az tſinálmány az ő tſinálóiáról, nem tſinált engemet, és az alkotmány az ő alkotóiáról, nem tudgya mit alkot?

17 g Nem de nem egy kitſin tſac egy kitſin idő vagyoné, és az Libanus hegy Carmeluſſa változic, és az Carmelus ollyannac tartatic mint az erdő?

g: Az ęgnagi valoságás ſzörnyű földön, az Libanus es Carmelus el puſztulnac.

18 h Es meg hallyác az napon, az (kic moſt) ſiketec, az könywnec beſiédit, és az homályoſſágból ſ. az ſetétſégből az vakoknac ſiemec látnac.

h: Az Iſten oſtorának haſznа, az ő igeiben való engedelem őrömvigaſság, hálaadás, az hiueknec megtartásokért, az kegyetleneknec veſzedelmekért.

19 Es az ſielédec az Iſtenben örülnec, és az emberec között à ſzükölködöc vigadnac az Izraelnec ſient Iſtenében.

20 Miuelhogy ſemmiué lött az kegyetlen, és meg emésſtetett à tſúfoló, és ki vágattattac az kic

ſiorgal-

ſiorgalmatoſoc vóltac az hamiſſágban.

i: Az az, à kic à prophetat feniegetic vala, és halalra hergetic vala az igaz mond aſert.

21 i Es az kic bűnöſſé téſiic vala az embert az beſiédért, és bálót vetnec vala annac à ki őket az kapuban meg feddi vala, és az igazat el fordittyác vala hamiſſággal.

22 Annac okaért azt mondgya az Iſten az Iácob házának, à ki meg ſiabaditotta Abrahamot. Nem ſiégyenül meg immár az Iácob, és immár nem heruad meg az ő ortzáia.

23 Hanem inkáb mikor láttya az ő fiait, az én kezemnec munkáiát ő közte, hogy az én neuemet ſientelic: az Iácobnac ſient Iſtenét (ökis) ſientelic, és az Izraelnec ſientét félic.

24 Es az kic lélekben téuelgenec vala, meg tudgyác az értelmet, és az kic zúgolodnac vala meg tanullyác az tőruént.

XXX. Reſz.

Miuel hogy az Sidoc az Aſsyriabeli kiraltol valo félelmekben, az Iſtenre nem néznec vala, es az ő ſegitſégét nem kericc vala, hanem emberi erőben bizuan Ægyptumbol várnac vala ſegitſeget, azert az Prophera feddi őket, és inti hogy ne külgyenec Ægyptumba ſegitſegert, melly nekiec nem haſznal, az kőuetkeztis kic ſoc ſamárokon es teueken horgyac vala az kintſet Ægyptumba, feniegeti az Prophera. Es hadgya Iſten az Prophetanac hogy az Sidoknac engedetlenſegeket őrőc emlekezetre bé iria. Annac vranna okát mongya à Prophera miert nem ſiet az Iſten az ő nepenec veſedelmere, holott azoknac kic az Iſten ſegitſeget váriac ſoc fép igereteket teſzen, es mondgya minemő io czelekedeteckel ielentic ki azoc az ő igaz meg tęreſeket kiknec külſő iokarás iger, vtolſor meg iria az Iſtennec meg buſult haragiat az Senacherib ellen.

1 IAy az engedetlen fiaknac, azt mondgya az WR, kic tanárſot tartanac én nálam nelkül, és óltalmat kereſnec magoknac az én lelkemnélkül, hogy az ő bűnöket meg neuellyéc.

2 Kic Ægyptusba tőrekeſínec menni, holott az én ſiámtól tanátſot nem kérdettec, hogy az Pharaó erőſſégéuel erősitſéc meg magokat, és az Ægyptus árnyéka alá vonnyác magokat.

3 Mert léſien néktec az Pharaó ereie ſiégyentekre, és az Ægyptus árnyékában való reménſégtec gyalázattokra.

Miuelhogy vóltac az ő feiedelmi h Soan Városba, és az ő kőueti Hanes városig mentec.

h Értí az Iudah országnac feiedelmit, kic Ægyptumbe mentec vólt.

5 Mindnyáián meg ſiégyenülnec az nép miatt, melly nékiec nem haſznál, ſem ſegitſégre, ſem valami haſonra, hanem ſiégyenekre és gyalázattyokra (léſien.)

6 k Az Dęli oktalan állatoc ellen való terhes iőuendő mondás: Az nyomoruſágnac és veſedelemnec földén, az hím és nőſtény oroſlán (ki iőnec) onnét, Baſiliſcus kigyó, és tűzes ſiárnyás kigyó, azoc ellen à kic viſiic az ő gazdagſágokat az ſiamároc hátán, és à teuéknec hátokon az ő kintſeket, à népnec, melly nem haſznál.

k Sidonyſágbol Ægyptumba igen veſzedelmes vtaia oroſlanoc és ſárkányoc miatt a kőueteket ayert a mockal feniegeti az Prophera. Az Dręli oktalan allatokon pedig erti az teueket es ſiamarokat melyeken az keneget hordgyac vala Sidonyſagbol Ægyptusba.

7 Mert az Ægyptusbéliec hijaba igyekeznec meg ſegélleni, azért kiáltom ennec, Az ti erőſſégtec ebben vagyon ha tſendeſſégbe léſitec.

l Tudni illic Ieruſalemnec vagy erről, tudni illic ez dologrul.

8 Moſtan annac okaért eregy el, és ird táblára ezt ő náloc, és

mondgya: Ez amaz vt, ezen iáriatoc, mikor vagy iob kęzre vagy bal kęzre el haioltoc.

22 Es meg ferteztetitec az ezűſtből tſinált báluányoknac ſiép ſegét, és aranyból öntött báluányoknac öltözetit, és el táuoztatod azokat mint az haui kórſágoſnac tiſitátalanſágát, és azt mondod annac: eregy dólgodra innét.

23 Es ád ackor (az Iſten) eſőt az te magodra mellyel az te földedet bę vetetted, annira hogy az kenyér, az földnec termése bőwſéges és köuér légyen: ackor az te barmaidis ſięles mezőn legeltetnec.

24 Az te ökreidis és ſiamáridnac vehmei mellyec az földet ſiánttyác, tiſita abrakot éſinec, mellyec meg ſiórattattac ſióró lapáttal és roſtáuāl.

25 Es léſinec minden magas hegyen, és minden magas halmon patakoc, vizeknec folyáſi, az nagy öldökléſnec napián, mikor le eſnec az tornyoc.

g: Erti az Sennacherib hadának le vagyás ának napiát.

26 Es az hóldnac világoſſága léſien ollyan mint az napnac világoſſága, az napnac pedig világoſſága hętſier nagyob leſien, mint hęt napnac világoſſága, az melly napon az Iſten bę köti az ő népénec romláſát, és annac ſebeît meg gyogyittya.

h: Az Iſtennec hatalmaſſágat és meg buſult haragiát iria meg, mellyel meg emiſte az Senacheribot.

27 h Imé az Iſtennec neue iő nagy meſiſzőnnen, kinec ortzáia ég, és az ő terhe nehęz, kinec aiakai bę töltec haraggal, és az ő nyelue mint az meg eméſztő tűz.

28 Es az ő lehelléſe mint az meg áradott patac, melly törkig ęr, hogy az pogányokat meg roſtállya, mig nem ſemmiué léſznec, i és ollyan mint az idetouá hordozó zabola az pogányoc ſiáiában.

i vagy igy. Es azt mondi hogy az népec tevégyenec, zabolat vetnén az ő ſiáiokba.

29 Et énekeltec acképpen mint az éttzaka mellyen az innepnec ſzenteléſére kéſzültec, és azti ſziueknec örőme léſzen, mint annac az ki ſippal mégyen, hogy fel mennyen az Iſtennec hegyére, az Izraelnec erős Iſtenéhöz.

30 Es az Iſten meg zenditi az ő ſzauánac hatalmaſságát, és az ő kariánac alá ſzálláſſal meg mutattya az ő meg búſult haragiában, meg eméſitő tűznec lángiában, puſztitáſſal, aradáſsal, és kő eſőuel.

31 Mert az Iſtennec beſzédénec álrı la meg rontatic az Aſsyriábéli király, ki egyebeket veſzſzőuel vert.

32 k Es valahouá mégyen, az veſzſzö vgyan hozzá ragaſzta- tottléſzen, mellyet az WR vęt ő reáia dobockal és hegedőckel, és az ő kezének fel emeléſéuel hadakozic ő ellene.

k: Az Aſſyriábéli királyel nem táuoztattatta azt vette. ſödelmet. melly az hiuekne nagy örömökre léſſen.

ird bę kőńwbeis azt, hogy légyen az vtólſó idöben, és mind öröcké bizońſágúl.

9 Mert engedetlen nép (ez,) hazug fiac, és olly fiac kic nem akariac hallani az Wrnac törvényét.

10 Kic azt mondgyác az látóknac: Ne lássatoc, és az böltſéknec, ne lássatoc nékünc igazakat, hanem ſióllyatoc minékünc hizelkődő beſzédeket, lássatoc tſúfoláſokat.

11 Táuozzatoc el az vtról, tęrietec el az öſvéńről, ſünnyéc meg tölünc az Izraelnec ſient Iſtene.

12 Annac okaért azt mondgya az Izraelnec ſient Iſtene: Miuelhogy meg vtállyátoc ez beſzédet, és biztoc álnokſágban és hamiſſágban, és ahoz támaſkodtoc.

b: Az az, az emberben való bizodalmotoc ſzínte olyan erötelen mint az meg repedezett kő fal.

13 b Azért léſien néktec ez hamiſ ſág, haſonlatos az le eſendö (kő falnac) haſadáſához, vagy az magas ki döllyedett kő falhoz, mellynec le omláſa hirtelen egy ſempillantásban léſien.

14 Mellynec romláſa haſonlatos léſien az fazéc gyártó edényénec romláſához, melly minden kiméllés nélkül el törettetic, annyéra hogy annac tſerepei között nem találtatic olly tſerép mellyben ſienet vihetnénec az tüzből, vagy vizet meritenénec az kútból.

c: Az haboru ſágnac ideien az hiueknec tiſztec bekeſſeges türes, es Iſten kegyelmeſſege felől valo reménſeg.

15 Mert igy ſiól az WR, az Iſten, az Izraelnec ſient Iſtene, c nyugodalomban és tſendeſſégben maradhattoc meg, czendeſſégben és reménſégben léſien az

ti erőſſégtec, és nem akarátoc.

16 Hanem azt mondátoc, ſemmikeppen nem akariuc, hanem lóra üluén futunc: Azért futotoc: és gyors állatokon nyargalunc; Azért gyorſac léſinec azoc az kic titeket kergetnec.

17 Ezer ember (futamodic el) egynec meg ryaſitáſa előtt, és ötnec ryaſitáſa előtt mindnyáián el futamodtoc, mig nem vgy maradtoc mint az haiónac árbotz fáia az hegynec teteién, és haſonlatoſoc léſitec az halmon való záſlóhoz.

d: Az az, mint az egyes fa az hegynec tetején melly vgy áll mint egy arbotz fa.

18 e Es annac okaért vár titeket az Iſten, hogy könyörüllyön ti raytatoc, és annac okaért magaztallya fel magát hogy meg kegyelmezzen néktec, mert itéletnec Iſtene az Iſten. Bódogoc mind azoc az kic váriác ötet.

e: Okát mondgya az Prophetaſmiert nem ſiet az Iſten á bűntetéſre olyan modon, mint az ember ſiet az bűnre, mert az Iſten hoſſze'meſ, és vſ'etnec Iſtene. Aſt is mongya pedig hogy noha az Iſten lattatic a'unni, de fel kel az ő népenec ſegitſegere, és ſzép igere teket teſzen az Iſten nepenec.

19 Mert az nép Sionban lakozic és Ieruſálemben, az után nem ſirſi, könyörüluén könyörül te raytad: az te kiáltásodnac ſiauára, mihelt hallandgya azt, meg felel tenéked.

20 Es ióllehet keſerűſégnec kenyerét adgya tenéked, és nyomoruſágnac vizét: De nem táuozic el többé te tüled az te tanítód, és az te ſiemeid láttyác az te tanitódat.

21 f Es az te füleid hallyác az te vtánnad kiáltónac ſiauát, ki ezt mondgya:

f: Azt igeri Iſten nekiec hogy az kic az ő nepe hű zött valaſztatnac, azokat meg teriti az ő igeienec birdeteſe által, és meg iria az igaz pœnitentiat az ő gyümölſeriől, holott ezac az baluánioknac el hanyaſokrul ſzól, de az alatt egyeb gyümölſeiris erti az pœnitentianac, iger pedig az pœnitentia tartoknac ſoc hűſő iohat.

33 Mert meg kéſzitetett eleitöl fogua az Tophet. k az királnakis meg kéſzitetett, mélſégeſen és ſzéleſen czinálta az Iſten azt, mellynec égéſe tüz, és ſoc fa, az Iſtennec fuualláſa gyúyttya meg azt, mint egy kénkönec patakiáual.

k: Az Tophet Ieruſálem uelett egy ſiget völ3y volt mellyet Hinnon völgyenekis hittac, holott az Iſtennec parancz olattya ellen, az ö magokat áz gyermekeket tüzben áldoztác vala, hogy az isten bo tanac. hon Thoph dolcot Gehennanac bel yet igyez. phet völgye neueri Thophetnec es Gehennanac. Mikor annac okaert azt mondgya ittis hogy á pokol es tüzzel Egnet ki nemtö tenetes képen gyötrettetnec. Az vrac emlekezic az Thophetröl 2 Reg: 23. Ier. 14.

XXXI. *Réſz*

Ez Cáputban fenyegeti Iſten az Prophéta álta: az ſidokat az emberi erösben való bizodalomért, es hogy nyomoruſágokban Iſtentöl nem várnac ſegitſeget. Feniteſenec es inteſenec három okac mondgya Elöſer, mert az Iſten kezet senki meg nem ſoghattya hogy meg ne büntetſe á bünöſeket, mikor megakaria büntetni. Másodſor, mert az Ægyptumbeliec, ezec emberec, Hamadſor, mert Iſten az ö nepet meg óltalmazhattya, mint az oroſlán az ö prédaiat. Vegezetre inti az nepet pœnitentiara, mellynec gyömöiczet meg mondgya, es igeretet teſen.

1 IAy azoknac à kic Ægyptumba mennec ſegitſégért, tá-
a: Az Ægyptumbeliec ſoc és nagy lo uag hadat tehetnec vala, azért mond. gya hogy iay azoknac az kic az louakhoz tamaſkodnac, és az ſzekerekben vetic remenſegöket, mert t hadakozo ſe-
maſikodnac az louakhoz, a és rehénſégeket vetic az ſiekerekben miuel hogy ſokac, és az louagokban miuelhogy felöttе igen erösſec, és nem tekintetettec az Izraelnec ſient Iſtenére, és az Iſtent nem kereſtéc meg.

2 b De ö is bölts, és hoz veſiedelmet, és az ö beſiédit nem változtattya el, hanem ellene támad az gonoſzoknac házoc ellen, és azoc ellen, kic ſegitſégül vadnac az hamiſságnac czelekedöinec.

kereketis ſokat tehétnec vala az Ægyptumbeliec.

3 Az Ægyptusbéliec pedig emberec és nem Iſtenec, és ö nékiec az ö louoc teſt, és nem lélec. Azért ha az Iſten ki terieſti à ökezét el romol az ségitö, az meg ségitetettis, és egyetembe mind ezec el veſinec.

Mintha azt mondana, bátor böls legyenec az Ægyptumbéliec es hatalmaſſoc, de az iſtenis bölts hatalmas-ki az gonoſokat és az kic az gonoſokat ſegitic meg bünteti.

4 c Mert ezt mondá énnékem az Iſten: Mint az orditó oroſlán, és az gyermekdéd oroſlán az ö prédáia mellet, mikor az pásztoroc ſereggel gyülnec ö ellene, azoknac tiauoktól meg nem röttен, és az ö ſokaſágoc elött meg nem alázza magát: Azonképpen le ſiáll az Seregeknec WRa hogy hadakozzéc az Sion hegyéért, és az ö halmaiért.

es Iſten az ö népeért olta mazoia, te bat nem helet vólna emberi ſegitſegben bizniuc.

5 Mint az repeſö madarac, azonképpen óltalmazza az Seregeknec WRa Ieruſálemet, óltalmazuán meg ſiabadittya, és környüle iáruán meg tarttya.

6 d Térietec meg ahoz, kit az ti hitetlenſégkteckel fel ingerlettétec ti Izraelnec fiai.

d: inti az nèpet pœnitentiára. es az pœnitentiát gyümölſöről irià meg miuel hogy az pœnitentia emberneс ſiueben vagion e: Igyis ez mint ha azt mondana ha meg tértec. az ellenſegtöl meg mucchedtec.

7 Mert az napon minden ember el veti az ö ezüſt báluánit, ét az ö arany báluánit, mellyeket czináltac néktec az ti kezeitec bünre.

8 e Es el eſic ackor az Aſſyriai had fegyuer miatt, de nem ember fegyuere miatt, és nem ember fegyuere emészti meg azt

azt, és az fegyuer elötte el ſzalad, és az ő erőſſeinec ſziuec el oluad.

9 Es az félelemnec miatta az ő várához folyamodic, és meg rémülnec az ő feiedelmi az záſſlótól. Azt mondgya az WR, kinec tüze vagyon Sionban, és kementzéie Ieruſálemben. *f*

f: Az az, Iſten mondgya az kit Ieruſálemben áldoznac kell tiſztelnec.

Ezechiaskirály minden rendelet ado gorral törö és minden dolgokban iamborra tanitó és rendelő ſzab.

ésaz pelpeknec nyeluekis ſiet ékeſen ſiolni.

5 Es többé az gonoſi ember nem neueztetic iámbornac, és az fösüény nem mondatic adakozónac.

6 Hanem az gonoſi ember mondatic gonoſſág ſiólónac, az kinec ſiue czelekedic hamiſſágot, ki kép mutatás ſierint czelekedic és ſiól Iſten ellen teuelgéſt, az éhező embernec lelkét meg üreſiti, és az ſiomiuhozónac italát el véſſi.

Az képmutato gonoſſ embert irja meg Iſtn és ember ellen való igyekezetiről, beſzédiről es czelekedetiről,

7 *e* Az fösüény embernec gonoſi ezközei vadnac, ki gonoſi tanáczot tart hogy az alázatoſokat el veſieſſe hamis beſiédeckel, mikor az ſiegény ember igaſſágot mondanais.

e: Az fösüény ember nem ſzán mage conſultatiomra minden eſtközei. és minden czelekedeti gonoſoc mint az felső versbenis mondá.

8 Az adakozó pedig tanáts kozic az adakozáſról és az adakozásban elö mégyen.

9 *d* Ti gazdag aſſiſioni állatoc kellyetec fel, hallyátoc meg az én beſiédemet. Ti nagy bátorſágban élö leánzoc vegyétec füleitekbe az én beſiédemet.

d: Az nagy bátorſágban elö városokat és ſalukat értti az aſſioni állatokon és leánzokon.

10 Nagy ſoc eſitendőkben meg háborodtoc ti bátorſágban élöc, mert el fogyátkozic az ſiüret, és az takarás nem léſzen.

11 Röttennyetec meg ti gazdag aſſiſioni állatoc, mozdúllyatoc meg ti bátorſágban élöc, veſſétec le ruháitokat és mezitelenitſétec meg magatokat, és öudezzétec bę az ti derekáitokat gyáſi ruháual.

12 Sir-

XXXII. *Reſz.*

Iöuendöc mond az Prophéta az Ezechias királynac birodalmiról, holott elöſſer megmondgya minęmő lésen az király, minęmöc az vtánna való feiedelmec, és hogy minden rendeletlen dolgokat, mind külső renden, mind az mi nęz az Iſteni tiſztelette, helyére állat az király; Miuelhogy pedig az Ezechias az Chriſtuſt példázta, és az minęmő dolgokat az Prophéta mond, azoczac az Chriſtuſtban találtarnac meg, azért minden ketſégnélkül az Chriſtus orſágáraís nęz az Prophéta. Makodſor inti az népet hogy az Ezechias orſagának vagy birodalminac elötte, az reáioc közetközendő veſedelemnec eleſt vegyéc igaz pœnitentiával, vtolſor meg mondgya az haſznokat mellyeket az hiuec vétnec az Ezechias (vagy az Chriſtus) birodalmából,

a: Iöſeiedelemnec példája az iambor Ezechias király, ki az Iesus Chriſtuſt példázza. Az ſeiedelmeknec pedig igaſſágot és ételeret czelekedetnec nem egyéb hanem Iſten törvénye ſerint czelekedni, az atatlanokat oltalmazni az gonoſokat bántani. *b*: Aſſi akaria erakiſ elente az prophéta hogy az

1 *a* Mé az király wralkodic igaſſágban, és az feiedelmec elöl járnac az itélet tételben.

2 Es léſien az az férfiu óltalom az ſiel ellen, és az zápor eſő ellen meg maradáſnac barlangia: mint az víznec folyáſi az ſiáraz helyen, és mint az nagy köſſálnac árnyéka az ſiomiuhozó földön.

3 *b* Es az kiknec látnioc kell, azoknac ſiemec meg nem homályoſodnac, és az kiknec hallanioc kell azoknac fülöc hallanac.

4 Az bolondoknakis ſiuöc figyelmetes léſien az tudományra,

e: Az Prophéta ſiet ſſoc ne vezi az mezőket, mellyekről ellnec vala mint hogy az kis gyermec az ő anyjának ſſerſſéről.

12 Siriatoc az tſetſért e, az ſiép mezőkért, és az termő ſiőlő tőuekért.

13 Az én népemnec földén tőuis és tſipke neuekedic, minden örömnec házaiban, és minden öruendező városban.

14 Mert az nagy palotác el hagyattatnac, az városnac ſokaſága el puſtitatic, à tornyoc és báſtyác

f: Az ſiloc örökké való időuec mondgyac az boſſuiáért.

barlangoc léſſinec mind örökké, f az vadaknac örömökre, és az barmoknac legeltetéſekre.

g: Az az, mind addig miglen az Iſtennec ſſiue reánc tekint, ki mindeneket megelőzött.

15 g Miglen ki ontatic mi reánc az lélec onnét fellyül, hogy légyen az puſita ollyan mint az Carmelus, és az Carmelus ollyannac itéltetéſéc mint az erdő.

16 Es lakozzéc az puſitában itélet, és igaſſág üllyen az termő mezőn.

h: Az igaſſágnac ſſzámőltetle az békeſség.

17 Ackor az igaſſágnac czelekedete léſſien békeſség, az igaſſágnac czelekedete (mondoc) léſſien czendeſſég és bátorſág mind örökké.

18 Mert lakozic az én népem békeſségnec haylokában, és bátorſágos ſátorokban, és gazdag nyugalmokban.

i: Az az, bátorſágos léſſien minden veſſedelemtelen, az gonoſz nem közelget hozzája, annira hogy heritſnéthül valo vareſokkannis ezzel a völgyben el lakhatic.

19 i Es mikor az kő eſő le ſiáll, az erdőre mégyen, és az város meg örökődic az völgyben.

k: Haſonlíttya az prophéta az kiiueket azokhoz, kic io kőuer nyzőnſſant ottac az ő barmokon.

20 k Bódogoc vadtoc ti kic az vizec mellet vetettétec, és kic az ti ökrötöknec és ſiamártoknac lábait oda boczáttátoc.

XXXIII. Réſſ.

Az Prophéta ez Capurban iőuendőt mond az Sennacherib királnac, es annac kepelben az anya ſſent Egyháznac ellenſegeinec veſſedemek ről, hogy meg elmerreſſec az Iſten lenni igaznac es hatalmaſnac. Az után ſol az nepnec nyomoruſt állapattyárol, holott bizattya őket az Iſten ſegirſegenec közel valo voltával, es az ellenſegeknec handokánac hijába valo voltaual. Vtolſor azt mondgya az Prophéta hogy noha az kep muratoc az nyomoruſságnac ideien az Iſtent vadollyac, mind az által az hiuekhőz ackoris meg murattya io akarattya.

a: Az kóborlon értti az Sennacherib királt.

1 JAy te néked ki kóborlaſi, a holott te máſtól nem kóborlattattal, ki más ellen hamiſſan czelekeſſel, holott te veled hamiſſan nem czelekedtec. Mikor meg ſiűnel foztani, teis meg foztatol, mikor az hamis czelekedetnec végét vetendeſi, te veledis hamiſſan czelekednec.

b: Könyörög Eſſaias az Iſten népenec meg maradaſſaert.

2 b Wram könyörülly raytunc: te benned biztunc, légy ezeknec óltalmazóioc minden napon, és mi ſiabaditónc az ſiorongatáſnac ideién.

c: Iőuendőt mond az Sennacherib veſſedelmeről.

3 Az te itéletednec zenduléſénec ſioua elött el futnac az népec, és az te ditſőſéged elött az pogányoc el oſſlatnac.

d: Mondattia ſſen fel magaztaltatni, itéletet es igaſſagot czelekedni mikor az ő népet meg ſſabadittya, elenleſſeget el vezti et Ertelme ez: Az te állandoſol, erőſſségel és bodogſſágod és kinczed Iſſten az tudomány és ſſen feltől való bőlczeſség és az ſſüni feleſem.

4 Es az ti kóborlott marhátoc egybe gyűytetic, mint mikor az czere bogárokat egybe gyűytic, az ragadozónac ollyan nagy gyorſaſágáual, minemő gyorlaſágoc vagyon az ſáskáknac.

5 Fel magaztaltatic d az WR ki lakozic magaſſágban, Bę töltі az Sіont itélettel és igaſſággal.

6 e Es az te ideidnec állandóſága, erőſsége és bódogſſága lé-

ſſien

ſien az bőltſeſég és tudómány. Az WRnac félelme léſien az ő kéntſe.

f: Prophétál az Sennacherib kőuetiről és az Ezechias kőueteiről, láſd meg Eſa. 36.37.

7 fImé az kőuetec kiáltanac ot kűn, és az békeſégnec kőueti nagy keſerueſen ſirnac.

8 El puſitúltanac az útac, meg ſiünt az úton iáró, fel bontotta az ſiőuetſéget, *g* meg vtálta az városokat, ſemminec ahitotta az embert.

g: Tulhaſſa az Senacherib.

9 Sirt, meg heruadot az föld, meg ſiégyenült, az Libanuſis ki vagattatot, ollyan lött az Sarom, mint az puzta, el puſztitatott az Baſan és az Carmelus,

10 Mayd fel kelec azt mondgya az WR: Mayd fel magaztaltatom, mayd fel magatalom magamat.

h: Az Senacherib hada: ne vetti, értelmec ők, mások gondolatoc hijába és o léſſen mert nem mégyen végbe.

11 Fogadtoc polyuát és ſiültec pozdorját, *h* az ti gondolatotoknac tűze emézt meg titeket.

12 Es ollyanoc léſinec az népec mint az meg gyuytatott męſi kementze, mint az le vágatott tőuiſsec tűzzel égettetnec meg.

i: Értelme ez: ez mind ezekinec ez verjeknec. Noha az Iſtentelenec és az kép mutatoc azt mondgyac hogy ſoha imaſtentől nem helle egyebet varni hanem hogy meg emeſſe az ő neper, mint az tűz meg emeſzti az pozdoriat mind az által ki meg

13 *i* Hallyátoc meg táuól valóc mit czelekedtem én, és értſétec meg ſiomſiédoc az én hatalmaſſágomat.

14 Meg röttentec vala az bűnősőc Syonban, az hitetleneket környül vötte vala az félelem, (és ezt mondgyác vala:) Kitſoda maradhatná mi közzülönc az meg emésztő tűzzel? Kiczoda lakhatnéc mi közzülönc az örökké való lángual?

15 Az ki igaſságban iár, igazat ſiól; az ki meg vtállya az czalárdſágból való nyereſéget, az ki az ő kezét meg óltalmazza aiándoc vetéltől, az ki bę dugia az ő füleit hogy ne hallyon kegyetlenſéget, és az ő ſzemeit bę fogia hogy ne láſſon gonoſit

ter iſtenhez, és az ő paranczolatya ſzerint él, a mag iſten minden tovaal vagyon. Azert ſiép igereteket teſſen iſten az ő népenec.

16 Ez illyen ember magaſſágban lakozic, és ennec óltalma, az kő ſiikláknac báſtyája.

17 Az te ſiemeid az királt az ő ékeſſégében látyác, és látnac meſsſe való földet.

k: Azaz, meg ſzele ednec az tehatarid.

18 Az te ſiued gondolkodic az (elébbi) félelemről. Hól vagyon az iródeiác? Hól az ravás pénznec bę ſiedőie? Hól az fő házaknac iróai?

l: Az az, ez emlekezet az ellenſégről, de nem felz tőlőe, hanem inkab ezuſon lod őket.

19 Kegyetlen népet nem látſi, olly népetis nem látſi mellynec nyeluén nem értenél, idegen nyelű népet, és mellyet meg nem erthetnél.

m: az igeretteket Sionac pędziáual bizonittya.

20 m Tekinthetſe az mi gyűlekezetűnknec városát az Siont, az te ſiemeid láſſác Ieruſálemet az nyugalomnac haylókát, és oly ſátort melly az ő helyéből ki nem mozd tatic, mellynec ſiegei ſoha örocké el nem vitettnec, mellynec kötelei ſoha el nem ſiakadoznac.

21 n Hanem ott mi nékünc az erős WR léſien folyo vizec gyalánt, és ſiéles patakoc gyalánt, mellyen által nem mégyen az hajóſoknac haióioc, ſem pedig az öreg terhes haió azon által nem mégyen.

n: Az wrlé ſien nékünc ollyan erőſſ. gűve mint az folyo vizzé l környűl vőtt várat mely. nőz ellenſég öreg haioc. hal nem me het.

22 Mert

e: Nemellyec igy fordittyac, az ő fáreit erősségnelkül vagy birodalomnelkül valoknac hijac.

12 e Annac fő embereit az királ-
ságra hijác, de senki nem léſien
ott (arra való,) és mind az ő feie-
delmi semmic leſinec.

13 Es az ő palotáiban tövisſeknec ſokſága neuekedic, czalán és bogáts koró neuekedic az ő erősſégeiben, és léſien az ſárkányoknac hayloka, és az Struez madaraknac tornátza.

d: Munſterus Doctor igy fordittia.

14 d Es elöl találályác az erdei vadac az mezei vadakat, és az vad ember kiált az ő társának, ott nju gosiic az bosiorkány, és ott talál nyugalmas helyet.

15 Ott rak fészket az bagoly, ott toijc, és ot költi ki minec vtánna meleggette az ő toijáſit annac árnyékában, oda gyülnec az ſas keſelyüc, eggyic az másickal.

e: Azt ielenti hogy az minemű allatokat mond a hogy az Edomitaknac el puſztult varoſiban fognac lakni azoknac semmi bijne nem leſien, es azoc mind társockal egybe lakni fognac ott hogy el ſzaporodgyanac.

16 Kereſſétec meg az Wrnac könyuében és oluaſſátoc meg, ezeknec egy hijoc nem léſien, ezec közzül eggyic sem foztatic meg az ő társától: Mert az én ſzámparantsolta ezeket, és ő gyüyti az ő lelkéuel azokat oda az helyre.

f: Az az: Iſten adta azoknac az oktalan allatoknac lakoiul azt az helyet. &c.

17 f Es ő vetette el az ő nilokat, és az ő keze oztotta el azt nékiec mértéckel: Mind öröcké biriác azt, nemzetségről nemzetségre laknac abban.

XXXV. Réſi.

Ez Caputban vigazt allya Eſaias az Iſtennec anya ſent Egyhazát, az Meſsiaſnac el iöueteleuel, és azockal az ió reménységeckel mellyeket, az ő el iöueteléuel hozandó vala az ő benne hiuöknec, &c.

1 Örüendeznec az puzta és
vtnélkül való heljec, örül
az puzta, és virágozni fog mint
az róſa.

2 Virágozuán virágzic, és nagy
örömmel örül, és öruendez: Az
Libanuſnac ſiépſége adatic néki,
az Carmeluſnac és Saronnac é-
keſſége: meg láttyác azoc az Wr-
nac ditsöſségét, és az mi Iſtenünk-
nec ékeſſégét.

a: Igis fordits hattinac, Erősſitſetec az elvſ'en hezeke: mert ezo mellyec vgy magyarazzac minc ha iſtenſolna üt az tarſiokonac &c.

3 a Erősſitſétec meg az ti el lan-
kadott kezeiteket, és erötelen tęr-
deiteket erősſitſétec meg.

4 Mondgyátoc azoknac kiknec
ſziuec félelmes, legyetec erősſec,
ne félljetec, Imé az ti Iſtenetec el
iö bosiſiú álláſſal, az Iſtennec fize-
téſéuel: el iö az Iſten és meg ſia-
badit titeket.

Matth. 11.

5 Ackor az Vakoknac ſiemec
meg nilnac, és az ſiketeknec fülöc
meg nittatnac.

6 Ackor vgrandozic az ſánta
mint az ſiaruas, és az némának
nyelue énekel: mert az puztában
vizec fakadnac, és patakoc az
kietlenben.

7 Az ſzáraz hely tóuá léſien, es
à ſiomiuhoz ó föld vizeknec for-
rásiuá, az ſárkányoknac lakó hely-
ekben és azoknac barlangiok-
ban nád es káka terem.

b: Tremellius igy fordittia ezt: tiztátalan nem mégyen azon altal, hanem leſen az vtezeke, tudni iſtic az kiknec ſecmec, nieluec, jöllcmegy gyogitta tnac és meg nittatnac az Meſſiaſtul.

8 Léſien ott Ösuény és vt, és
ſientſégnec vtánac neueztetic:
tiztátalan nem mégyen azon ál-
tal, b és azoknac vtokat iáriác, hoſ
à bolondis el ne téueledgjéc azon.

9 Nem léſien ott oroſláń, és ſem
mi kegyetlen vad nem iár azon,
és nem találtatic azon: hanem
iárnac azon tſac à meg váltattac.

10 Mert az Wrtól meg váltat
tac meg tęrnec, és nagj énekléſſel
Syonba mennec, és öröcké való

o: Az ellenſég nye minden erőſſegeth as on litrya az haſoboz, mellyenec kötelei meg tágultac és az arbotz fát nem tarthyac.

22 Mert az WR mi nékünc bíránc, az WR az mi törueny adónc, az WR az mi királyunc, ő tart meg minket.

23 Meg tágultac az te köteleid, o nem tartyác erősen az ő árbotz fáiokat, és nem terithetic ki az vitorlákat: ackor ſoc ragadomány oztatic el, és àſántákis kapiác az prędát.

p: Az az. Nem panaſol kotic az anyaſent egyhaz az ő nyomoruſ ágáról mert meg botſátatic bűne.

24 És nem mondgya ezt az lakós, p beteg vagyoc, mert az melly nép abban lakozic, meg ſi abadúl az ő bűneitől.

XXXIIII. *Reſz.*

Miképpen az felső Cápuban fenyegete az Sennacheribot: Azonképpen ez Cápuban fenyegeti mind az pogány népeket ki az Iſten házanac ellenſégi voltac, neuezet ſerint pedig fenyegeti az Edomitákat és az Boczra városſt.

1 JŐyietec elő pogány népec és hallyátoc, és nemzetſégec vegyétec eſzetekbe, hallya meg az föld, és annac minden tellyeſſége, ez földnec kerekſége, és annac minden terméſi.

2 Mert az Wrnac buzgó haragia vagyon minden pogány népec ellen, és búſúlása azoknac minden ſokaſágokon: veſiedelemre rendelte azokat, és adgya azokat halálra.

Az Iſtennec haragiának vettenetteſſegenec megiſmeretéſéért mondgya ezeket az Prophéta.

3 Azoknac meg ölettettei el vettetnec, és azoknac hólt teſteknec büzi fel mégyen, és à hegyec megoluadnac azoknac vérec miatt.

4 Az ęgeknec minden ſeregeis megſenyued, és egybe haytatnac az ęgec mint az hártyác, és azoknac minden ſeregec le húll, miképpen le húll az ſiőlőnec leuele, és mikeppen le húll az ſigenéc leuele.

5 Mert meg réſzegitetet az ęgben az én fegyuerem: Imé az Edomitákra le ſzáll itéletre, és az népre mellyet veſzedelemre rendeltem.

Az az, Bé vegezte, mennyben hogy az én ſegyuerem reſzegiteſſen az elleuſegenec verſeuel.

6 Az WRnac fegyuere meg tellyeſedic vérrel, meg hizic köuérſéggel, az bárányoknac és az bakoknac véreckel, a az koſoknac veſeinec köuéréuel: mikor az WRnac áldozattya léſſen Botzrában, és nagy öldöklés az Edomitáknac földökön.

a. Az barányokon az kőſéget. az bakokon, koſokon az feiedelmeket értı.

7 El húllanac az Vnicorniſokis ő vęlec, és az túlkoc az erős (bikácokal,) annira hogy meg réſiegedgyéc az ő földöc vérrel, és az ő poroc meg hizzéc köuérſéggel.

8 Mikor az WRnac boſiſiú állásának napia, és az büntetéſnec eſitendeie léſien az Sionért.

9 Annac okaért az ő patakiai változnac fenyő viaſiſzá, és az ő pora kénkőué, és léſien az ő földe égő fenyő vijaſi gyalánt.

Ezzel ezec azt ielenti hogy az föld meg ég.

10 Eijél és nappal el nem óltatic, mind örökké fel mégyen az ő füſti, nemzetſégről nemzetſégre puztán marad, ſoha örökké ſenki azon által nem mégyen.

11 Hanem örökſég ſerint biria azt az publicán madár és az bagoly, az eztrag és holló lakia azt, és az puſitaſágnac lineáiát, és az hijábavalóſgnac köueit teriezti ki arra.b

12 An-

b: Az az. Azt miueli Iſten hogy valaki

azt meg akria eppitenl, ezec hijába munkálodgyec, és annac meg eppiteſſenec minden alkalmatoſságut el veſi.

béli hatalmas királnac beſiédét.

14 Ezt mondgya az király: Meg ne czallyon titeket az Ezechiás, mert meg nẽ ſiabadithat titeket.

15 Es el ne hiteſſen titeket az Ezechiás hogy bizzatoc az Iſtenben, ezt monduán: Bizonj kętſégnélkül meg ſiabadit minket az WR: nem adattatic ez város az Aſſyriabeli király kezébe.

16 Ne engedgyetec az Ezechiáſnac, mert ezt mondgja az Aſſyriánac királlya: tegyetec én velem ſiöuetſéget és iöijetec ki én hozzám, és egye mindentec az ö ſiöle iénec gyümöltſét, az ö figeiénec gyümöltſét, és kiki igya az ö kútánac vizét.

17 Miglen el iöuén fel veſilec titeket, hogy vigyelec titeket az ti földetekhöz haſonló földre, gabona és bor termö földre, ſiölöuel és kenyérrel gazdag földre.

18 El ne czallyon titeket az Ezechiás, ezt monduán: az WR meg ſiabadit minket. Auagy meg ſiabaditottáké az pogányoknac Iſtenec, kiki az ö földét, az Aſſyriabéli király kezéböl?

19 Hól vagyon Hamatnac és Arphadnac Iſtene? hól vagyon az Sepharuaimnac Iſtene? Auagy meg mentetteké Samariát az én kezemböl?

20 Kitſoda mind ezeknec ez földeknec Iſteni közzül az ki meg ſiabaditotta vólna az ö földét az én kezemböl, hogy az WR meg ſiabaditaná Ieruſálemet az én kezemböl?

21 Halgatánac pedig, és nem felelénec néki ſemmit, mert az király parantſolattya vala, ki meg hatta vala hogy ſemmit ne felelnénec.

22 El méne azért Eliachim az Helcas fia ki az király házában tizt tartó vala, és az Sobna ki iró deiác vala, és az Ioah Aſaphnac fia, ki Secretarius vala, az Ezechiáshoz meg haſogatott ruhákban, és meg mondác néki à Rabſaces beſiédit.

XXXVII. Réſi.

Ezechias kőuetteket küld Eſaiás Prophétahoz az Sennacheribnac karomláſa és vadoláſa felől. Igér Iſten az Prophéta által ſabadulaſt, kőnyörög az Ezechias Iſtennec, meg halgattya Iſten, és Angyala által le vágattya az Sennacherib hádát, ö magátis meg ölic az ö fiai.

1 ES mikor hallotta vólna Ezechiás ezeket, meg haſogatá az ö ruháit, és gyáſi ruhába öltözuén bę méne az WR házába. 4 Reg. 18.

2 Es el küldé Eliachimot az ö házánac gonduiſelöiét, az Sobna iró deiákot, és à papoknac véneit gyáſi ruhába öltöztetuén, Eſaiás Prophétához Amoſnac fiához.

3 Kic mondánac ö néki: ezt mondgya az Ezechiás, háboruſágnac, dorgaláſnac, és káromláſnac napia ez nap, mert iutottac à fiac ſiinte à ſiüléſre, és nintſen ſiüléſre való erö.[a]

4 Vayha hallaná à te Wrad Iſtened az Rabſaceſnec beſiédit, kit el küldött az ö Wra az Aſſyriai király hogy az élö Iſtent ſiidalommal illetné, és ollyan beſiédec kel ſiidalmazná,[b] mellyeket hallot az te WRad Iſtened: Annac

a: Az az, nagy nyomoruſagra iutottac es az meg ſiabadulaſra nintſen ereiec

b: Vagy: vadolna minket tudni illic.

ŏrŏm léſien az ŏ feieken, ŏrŏm és vigaſág véſii ŏket kŏrnyŭl, és el táuozic tŏlŏc az keſerŭſég és nyŏgés.

XXXVI. Réſz.

Az Sennacherib király az Rabſaces által kit Ieruſalem alá küldött vala, nagy fidalommal és káromlaſſal illeti az ęlő Iſtent az Sidoknac halláſokra, &c.

1 ES lŏn Ezechias királnac tizen negyedic eztendeiében, fel iŏue az Sennacherib király Iudánac minden erŏs városira és meg vŏué azokat.

2 Es el kŭlde az Aſſyriánac királlya Rabſaceſt Lachisbŏl Ieruſálembe az Ezechias királhoz nagy ſereggel, ki meg álla az felsŏ halas tónac folyáſánál, az ruhá feſtŏc mezeiénec v́tánál.

3 Es ki méne ŏ hozzáia Eliachim Helciáſnac fia ki az király házában tizt tartó vala, és az Sobna ki iró Deiác vala, és az Ioah Aſaphnac fia, ki Secretarius vala.

4 Kiknec monda Rabſaces: Mondgyátoc meg az Ezechiáſnac. Ezt mondgya az Aſsyriánac hatalmas királlya: mitſoda bizodalom ez, az melyhŏz te támazkodol.

5 Mondhatnám, (de ha mondomis hijába való,) hogy eſieſſéged és erŏſſéged vagyon az hadakozáshoz, annac okaért mihŏz bizol hogy én ellenem támadtál?

6 Imé bizol te imez meg romlott nád ſiálhoz az Ægyptumi királhoz, melyhŏz az ki támazkodic, bę mégyen az ŏ kezébe és meg ſérti azt: ollyan az Pharaó mind azokhoz az kic ŏ hozzá támazkodnac.

7 Hogy ha azt mondandod nékem: Az mi Wrunkban Iſtenŭnkben bizunc: auagy nem azé az à kinec kápolnait és óltárit el rontotta az Ezechias, ezt monduán Iudánac és Ieruſálemnec: Ez óltár elŏtt haiollyatoc meg?

8 Ha pedig tetzic, az én Wrammal az Aſſyriái királlyal hartzoly meg: és adoc te néked kęt ezer louat, hogyha adhatſi embereket kic azokra ŭllyenec.

9 Mimódon maradhatnál azért meg az én Wramnac leg kiſſeb ſiólgai kŏzzŭl eǵgyic elŏtt? De bizodalmod vagyon az Ægyptumbéli királhoz, az hadakozó ſiekerekért és louagokért.

10 De moſtan auagy az Iſten hirenélkŭl iŏttemé én ez tartomáńra hogy azt el puztitſam? Az WR mondotta nékem, eregy ez tartomáńra, és puztits el azt.

11 Es monda Eliachim, Sobna, és Ioah az Rabſaceſnec: kérŭnc téged ſióly mi nékŭnc te ſiólgaidnac Syriai njeluen, mert értŭnc azon az nyeluen, ne ſióly mi nékŭnc Sidoiúl ez nép halláſára, mely az kŏ falon vagyon.

12 Es monda Rabſaces: Auagy az te Wradhoz vagy te hozzád kŭltŏtté engemet az én WRam hogj ezeket ſiólanám? auagj nem ez emberekhŏzé kic az kŏfalon ŭlnec, hoǵ az ŏ ganéiokat egyéc, [a] és vizeleteket igyác ti veletec eǵgyŭt?

[a] Az az, hóg ne keoſeriteſſenec ganéiokat meg enni és vizeleteket meg innia ha meg nem adgyac magokat.

13 Azért meg áluán Rabſaces kiálta nagy fel ſióual Sidoiúl, és monda: Hallyátoc az Aſſyriá-

béli

minden orſzágai eſmériéc meg hogy czac egyedül te vagy az WR.

21 Ackor külde Eſaiás az Amos fia Ezechiáshoz, ezt monduán: Ezt mondgya az Izraelnec Wra Iſtene; Miuel hogy könyörgöttél nékem az Aſsyriabéli Sennacherib király ellen.

e: Az Sennacheribot mongya hog meg veneli és ezt a follia az Sion leanya, tölleher igyes magiaz hani, Tolleher az Senna. herib meg vtál tégedSion leania, &c.

22 Ez az beſiéd mellyet ſiólott az WR ő felöle: meg vtá[l]e tégedet, meg czufol tégedet Syonnac ſüz leánya, te vtánnad haytogatya feiét Ieruſálemnec leánia.

23 Kit ſiidalmaztál és káromlottál? és ki ellen emelted fel az te ſiódat? Kętſégnélkül fel emelted az te ſiemeidet az ſient Izrael ellen.

24 Az te ſiólgaid á'tal gyalázattal illetted az WRat, mikor azt mondanád: Az én ſzekereimnec ſokſágáual én fel mentem az hegyeknec magaſſágokra, az Libanuſnac óldalára: és ki vágom annac magas Cedrus fáit, válogatott iegenyé fáit, és bę mégyec annac végénec magaſſágárais, erdeire és mezeire.

25 En kútakat áſoc és annac vizét iſtom: mert az én lábaimnac talpáual f minden meg ſállot helyeknec folyáſit meg ſáraztom.

f Értiezi népének ſóás ſágát.

26 Auagy nem értettedé hogy régtöl fogua alkottam én azt, g és hogy régi időtül fogua formáltam? Moſtan immár el puztitanémé azt, rakás romláſocká tennémé mint egyęb erös városokat?

g: Szól az Iſten Ieruſalemről noha egyebec kölömben magyarazzac.

27 Mert az oknac lakoſinac kezec meg czonkitatott, meg röttentec és meg gyaláztattac: Ollyanoc lettec mint az mezönec füue, mint az zöld fü, az ház teteién neuekedett virág, melly minec elötte meg érnéc, el ſiárad.

28 Az te lakáſodat, iöueteledet, meneteledet én iól tudom, az te ellenem való búſulásodatis.

29 Miuel hogy te dühösködel én ellenem, és az te háborgáſod fel iött az én füleimbe, annac okáért horgot vetec à te orrodba, és az én zabolámat az te ſiádba, és viliſia viſilec az vton az mellyen iöttél.

h: Eſaiás, az Iſten igéreti nec megerösſitéſére, az Ezechiás kiral nac ielé ád.

30 h Ez légyen pedig te néked ennec az iele. Ez eztendöben egyed azokat az mellyec ſzabadon teremnec (vetéſnélkül,) az más eztendöbennis az melly ſiabadon terem: Az harmadic eztendöben veſſetec és araſſatoc, plántállyatoc ſiöllöket, és egyétec azoknac gyümölcſét.

31 Mert az Iuda házának maradéka, az melly még vgyan vagyon, eſmét meg gyökereſſic mélyen oda alá, és gyümölcſet terempt ide fel.

32 Mert Ieruſálemből ki mennec az maradékoc i és az kic meg maradtac, az Sion hegyéről: Az Seregeknec Wrának buzgó ſierelme miueli ezt.

i: vagi: ki menekednec noha moſt be ſo rultac.

33 Annac okaért azt mondgya az WR az Aſſyriabéli királról: Nem iö bę ez városba, és nilat ſem lö ide bę, paiſoſoc nem fog-

okaért te kŏnyŏrŏg az népnec maradékaiért melly meg vgyan vagyon.

5 El ménénec azért az Ezechiás király siólgai Esaiashoz.

6 Es monda nékiec Esaiás: ezt mondgyátoc az ti Wratoknac: Ezt mondgya az WR: Ne fély az besiédektŏl mellyeket hallottál, mellyeckel káromlottac engemet az Assyriabéli király siólgai.

7 Imé én adoc ŏ beléie olly lelket, hogy hírt haluán meg tęrien az ŏ földébe: annac vtánna le vágatom ŏtet fegyuerrel az ŏ földében.

8 Meg tęruén pedig Rabsaces, találá az Assyriabéli királt Libna város alatt, hogj azt vitatná: mert meg hallotta vala hogy Lachis alól el ment vólna.

9 Mikor hallot vólna pedig az Tirhacah felŏl ki sieretsen orsiág nac királlya vala, illjen hírt: el iŏtt hogy hadakozzéc te ellened, ezt mondoc meg haluán kŏueteket kŭlde Ezechiáshoz, ezt monduán.

e: Sennacheribkaromlása.

10 e Ezt mondgyátoc Ezechiásnac az Iudah királyánac, monduán: Meg ne czallyon tégedet az te Istened az kiben te bizol, ezt monduán, Nem adattatic Ierusálem az Assyrabéli király kezébe.

11 Imé te hallottad mit mieltec az Assyriabéli királyoc minden egyęb tartománjockal, el veztuén mindenestŏl azoknac lakosit: Te pedig meg menekedhetnéle?

12 Auagy meg siabaditottáké azokat az pogányoknac Isteni, mellyeket az én eleim el veztette nec? Gosant, Harant, Resephet, és az Edennec fiait, kic vóltac Telassarban?

13 Hól vagyon Hamathnac királya, és Arpadnac királya? és Sepharuaim városnac, Henanac és Iuahnac királya?

14 Es mikor el vŏtte vólna Ezechiás az leuelet az kŏuetektŏl, és el oluasta vólna azt, fel ménuén az WRnac házába, ki teriezté azokat Ezechiás az WR elŏtt.

15 Es imádkŏnyŏrge Ezechiás az WRnac, ezt monduán.

16 Seregeknec WRa, Izraelnec Istene, ki ŭlsi az Cherubimokon, te vagy egyedŭl minden orsiágoknac Istene, te teremtetted à Mennyet és az földet.

17 Hayts le WRam az te fŭledet és halgasd meg, nisd meg WRam az te siemeidet és lásd meg. Halgasd meg mondoc az Sennacheribnac minden besiédit, ki el küldett hogy gyalázattal illetné az élŏ Istent.

18 Vgy vagyon Wram hogy az Assyriának királyai el puztitottác mind azokat az pogányokat, és azoknac tartományokat.

19 Es azoknac Isteneket meg égettéc, mert nem Istenec valánac, hanem embereknec kezeknec tsinálmánya, kŏ és fa, azért veztettéc el azokat.

20 Mostan azért WRam mi Istenünc, siabadits meg minket az ŏ kezéből, hogy ez földnec

i: Ezechiás ki terieztuen az templumban az Sennacheribnac káromlo leuelét, kŏnyŏrŏg az Istennec. Az Istent pedig monndgyuilui az Cherubimokon, mi-uel hóg azoc kŏzŭl ſokat vala Istenec fŏ papnac feleletet tenni.

deimnec tŏb réſzétŏl meg foztatom.

11 Eztis mondom vala, nem látom az WRat, az WRat az élŏknec fŏldŏkben, és nem látom tŏbbé az embert ez világnac lakoi kŏzŏtt.

12 Az én életem én tŏlem el vétetic, és el táuozic én tŏlem mint az páztoroknac haylokoc, az én életemet el ſzákaztottam mint az takacz (el ſiakaztya az fonalat,) betegſéggel vág ki engemet az Iſten, reggeltŏl fogua eſteuéîg meg ŏlſz engemet.

13 Gondolom vala reggel, hogy mint az oroſſlán àcképpen meg rontya Iſten minden tetemeimet, reggeltŏl fogua étzakáig hogy meg ŏlſi te engemet.

14 Mint az daru és az fetske àcképpen tſátſogoc vala, nyŏgŏc vala mint az galamb: az én ſie meim fel emelkednec vala az magaſſagba: WRam, erŏſiakot ſienuedec, adgy nyugalmat én nékem.

15 Mit mondgyac? Szólá nékem, és meg tellyeſité az mit monda: Az en életemnec, minden ideiében keſerŭſégben a iároc.

a: Vagy alazatoſſágban.

16 WRam mind azoknakis az kic az én életemnec eſitendei vtán élnec, tudtokra léſſen az én lelkemnec élete, hogy engemet el aluttál, és meg eleuenitettél.

17 Imé az békeſégnec ideién keſerŭſéges keſerŭſeg eſéc raytam, de te hozzám való ſierelmedbŏl meg ſiabaditád az én életemet az koporſóból. Mert hátad megé vetéd minden én bŭneimet.

18 Mert nem az koporſó téſien rólad valláſt, és nem az halál ditſér téged, és nem váriác az kic az koporſóba ſiállanac az te igaſſágadot.

19 Az élŏ, az élŏ ditſér tégedet mint én moſtan: az atya az fiaknac hirdeti az te igaſſágodat.

20 Az WR ielen vagyon az én meg tartáſomra, azért az én énekimet énekellyŭc az én életemnec minden napiaiban az Wrnac házában.

21 Meg mondotta vala pedig Eſaiás: Vegyenec egy czomó figét, kŏſſéc az ſebre és meggyógyúl.

22 Ezechiás pedig ezt mondotta vala: mitſoda iele vagyon annac, hogy én fel mégyec az WR Templomába,

XXXIX. Réſz.

Ezechiás király meg mutattya az Babyloniabéli kŏuetéknec az ŏ kénczét, melly dologért meg ſeddi ŏket Eſaiás, és iŏuendŏt mondot az Babyloniabéli ſogſ gról.

1 ACKOR az idŏben Merodac Baladan, Baladannac fia, Babyloniánac királlya, kŭlde leuelet aiándékockal egybe Ezechiáſnac, mert hallotta vala hogy beteg vólt, és meg gyógyúlt vólna. 4.Reg.20.

2 Ŏruen-

lallyác azt el, és tőltéſt nem téſien az ellen.

34 Az mely vton iőtt, azon vton meg tęr, ez városba pedig nem iő, azt mondgya az WR.

35 Es meg óltalmazom ez városſt hogy meg tartſam azt, én éröttem, és az én ſiólgámért Dáuidért.

k: Sennacherib karomlaſának bűntetéſe.

36 k Annac okaért ki iőuén az WRnac Angyala, le vágá az Aſſyriabéliec ſeregében, ſiáz nyóltzuan őt ezer embert: Es mikor fel kőltec vólna reggel, imé mind nyáián halua fekeſinec vala.

37 Ackor el méne és meg tęre az Aſſyriabéli király és lakozéc Niniuében.

38 Es történec hogy mikor imádkoznéc az Niſrochnac az ő Iſtenénec házában, Adramelech és Sareſer az ő hai által veréc őtet fegyuerrel, és el ſialadánac Armeniánac földébe. Es wralkodéc ő helyébe az ő fia Eſarhaddon.

XXXVIII. Réſz.

Eſaias inti az Ezechiſt hogy Teſtamentomot tenné, mert meg halna, könyörög Ezechiás Iſtennec, meg halgattatic, és az ő élete meg hoſſabbitatic tizen őt eſtendőuel, mellynec Iſten bizonſágáris adgya. Hala adáſában éneket mond az WR Iſtennec.

4 Reg. 20. 2. Par. 32.

1 AZ napokban halálos betegſégbe eſéc Ezechiás: Kihőz Eſaiás Amoſnac fia hozzáia ménuén, monda néki: Ezt mondgya az WR, Adgy paranczolatokat házad népének, mert meg halſi te és nem élſi.

2 Annac okaért Ezechiás artzal az falhoz fordúluán, könyörge az WRnac.

3 Es monda: Kérlec WRam, emelekezzél meg arról, hogy én iártam te előtted igaſſágban, és tőkélletes ſiiuel, és hogy azt miueltem az mi te előtted ió vólt: Es ſira Ezechiás felőtte nagy ſiráſſal.

4 Ackor ſióla az WR Eſaiáſnac, monduán:

5 Eregy el és mond meg Ezechiáſnac, ezt mondgya az WR Dáuidnac az te atyádnac WRa Iſtene: Meg hallottam à te imádſágodat, láttam az te ſiralmidat, imé én meg hoſſiabitom az te életedet tizen őt eztendőuel.

6 Az Aſſyriabéli király kezéből is meg ſiabaditalac tégedet és ez városſt, és meg óltalmazom ez városſt.

7 Es ez légyen te néked ieled az WRtól, hogy meg tellyeſiti ezt az mit mondott.

8 Imé én viſſza hozom amaz gráduſoknac árnyékát, mely iár az Achaztól iegyeztetett gráduſokon, az nappal egyetembe viſſza tíz gráduſſal, es viſſza tęre az nap tíz gráduſſal azon gráduſokon mellyeken alá ment vala.

Ezechiáſnac encke.

9 Ezechiáſnac Iuda királlyának iráſa, mikor meg betegült vólna, és betegſégéből meg gyógyult vólna.

10 En azt mondom vala, az én életemnec ideiénec meg rőuidetéſekor: Az koporſónac kapuiára kel mennem, az én eztendeim-

2 Ő̃ruendeze pedig Ezechiás, és meg mutatá azoknac az ő egéſi taar házát, ezüſtét, aranyát, fű ſierſiámit, drága kenetit, és minden edéninec házát, és valami talá'tathatic vala az ő taar házaiban: Semmi nem vólt olly, mellyet meg nem mutatott vólna nékic Ezechiás az ő házában, és minden birodalmában.

3 Annac okáért bę ménuén Eſaiás az Ezechiás királyhoz; monda néki: Mit ſiolánac ez emberec, és honnét iöttenec te hozzád? Kinec monda Ezechiás: meſiſe földrűl iöttec én hozzám Babyloniából.

4 Monda eſmét: Mit látánac az te házadban? és monda Ezechiás: Valami az én házamban vagyon láttác, és ſemmi ninczen tárházaimban mellyet meg nem mutattam vólna nékiec.

5 Es monda Eſaiás Ezechiaſnac: Halgaſd meg az Seregeknec WRának ſiaúát.

6 Imé napoc iönec, mellyekben el vitetic valami az te házadban vagyon, és valamit el töttenec az te eleid mind ez mai napig, Babyloniába, ſemmit nem hagynac meg, azt mondgya az WR.

7 Az te fiaid közzűlis kic te tűled ſiármaznac, az kiket te nemzeſi, el viſinec, hogy legyenec az Babyloniábéli király ſiólgai.

8 Es monda Ezechiás Eaſaiáſnac: Ió az WRnac beſiéde mellyet ſiólál. Az után monda: Czac légyen békeſég és állandóſag az én életemben.

XL. Réſz.

Miuel hogy mind annac előtte, mind az felső Cáputban ſola ſaiás az Babyloniábéli fokſágrol, annac okaért hogy kętſégbe ne eſſenec, vigazallya ez Caputban az Sidokat az fokſagbol valo meg ſabaduláſſal, mellyet ſoc erősſéggel bizonit, de kéuálképpen az Iſtennec nagy hatalmaſſagát és méltoſagat támaztya elejkbe, hogy meg mutaſſa nékic hogy iſten előtt ninczen ſemmi lehetetlen dolog. Feddi azokat vtolſor kic az Iſtennec io voltaban kęſégbe eſtec vala, &c.

1 VIgaztallyátoc: [a] Vigaztallyátoc az én népemet, azt mondgya az ti Iſtenetec.

a: Iſtí Iſten az prophetás hat, hogy az ő meg kéſeredet népet vigaztallyac, az ő fogſágának ideiének el telteſével, holott az ő bűnökről eſſegge meg lá koltac.

2 Szóllyatoc az Ieruſálemnec kedue ſierint valókat, és hirdeſſétec nékiec, hogy el töltt az ő el rendelt ideiec, hogy meg boczáttatott az ő bűnöc, hogy kęt képpen való iutalmatis el vött az WR kezéből az ő bűneiért.

3 [b] Kiáltó ſió az puztában: Tiztitſátoc az WRnac útát, egyengeiſétec meg az puztában az mi Iſtenünknec útát.

b: Az Iſtennek beſédével ſel inditatuan, à Prophéta azt mondgya az fokſágból való meg ſabaduláſnac bizonyos voltáért, mintha ſzazatot halana, hogy az fogſágból haza iövő népnec az vtát czinállyac, mellyen mondia az wy Teſtamentumban az kiáltóról magyarázatic. Matth. 3. Mar: 1. Luc: 3. Ioa: 1.

4 [c] Minden völgy fel magaztaltatic, és minden hegy és halom meg aláztatic, és az egyenetlen út egyenesſé léſien, és az magas helyec ſiép teer földdé léſinec.

c: Czac azt akaria ezzel iellenteni, hogy ſem hegy, ſem völgij meg nem tarttya az ßr hatalmat, mikor az ő népet meg akaria ſabaditani.

5 Hogy

5 d Hogy az WRnac ditsőſége meg ielennyéc, és minden teſt egyenlő képpen meg láſſa, hogy az WRnac ſiáia ſiólott.

6 e Az ſió ezt mondgya vala, kiálts, és mondéc: mit kiáltſac? Hogy minden teſt ollyan mint az fű, és annac ſiépſége mint az mezei virág.

7 Meg ſiárad az fű, le eſic az virág mikor az WRnac ſiele fuual arra. Bizony ollyan az nép mint az fű.

8 Meg ſiárad az fű, az virág el húll: De az mi Iſtenünknec beſiéde meg marad mind őrőcké.

9 f Magas hegyre meny fel te őrőm mondó Sion, emeld fel az te ſiódat te őrőm mondó Ieruſálem, emeld fel ſiódat ne fély, mondgyad az Iudánac városinac: Im hól ið az ti Iſtentec.

10 Imé az WR Iſten el ið nagy hamlommal, kinec az ő karia erős. Imé az ő iutalma ő vęle vagyon, és az ő czelekedete ő előtte.

11 Mint az páſitor, vgy legelteti az ő nyáiát, az ő kariáual egybe gyűyti az bárányokat, és az ő ölében hordozza azokat, az ellőket nagy gyengén hordozza.

12 g Kitſoda mérte meg marockal az vizeket, és araſzſzal kitſoda mérte meg az ęgeket, vagy kitſoda foglalhattya három vija közzé ez földnec porát? és kitſoda mérte meg fontual az hegyeket, és ſerpenyőben az halmokat?

13 Kitſoda igazgatta h az WRnac lelkét, vagy ki adott néki tanáczot, vagy tanitotta ő tet?

14 Kitől kérdett tanáczot és ki tanitotta őtet? kitſoda igazgatta őtet az itéletnec vtában, hogy őtet tanitaná bölczeſégre, és meg mutatná néki az okoſſágnac vtát?

15 Imé az pogányoc mint az vedernec czeppe, és mint az mérő ſerpenyőben az pornac lángia, ollyanoknac itéltetnec: Imé az ſigeteket mint egy kis port meſiſie el vethetné.

16 Az Libanus erdő nem vólna néki elég tüznec, és azon való vadac nem elegec vólnánac néki áldozatra.

17 Minden népec ő előtte ollyanoc mint az ſemmi, az ſemminél és az hijábauálóſágnál aláb valoc ő hozza képeſt.

18 i Mihőz haſonlittyátoc tehát az Iſtent? és miczoda haſonlatoſſágot haſonlitotoc ő hozzáia,

19 Auagy nem az meſter ember czinállyaé az báluánt, és nem az őtuős aranyazzaé meg azt: és nem ő czinálé annac ezüſt lántzot?

20 Az ki ſiegény hogy nintſen miuel aiándokozza az báluánt, olly fát válazt, melly meg ne rothadgyon: tudós meſtert keres az báluány czináláshoz, melly meg

d: Haſſnat mongya meg az ſzabaditaſnac, hogy tuáni illic az Iſten ditſőhiteſſec hatalmaſſágában, és igaz mondaſaban.

e. Az ſzabadulat felől való Prophéta: láſt bizonittya az Prophéta, az Iſten beſſédenec állandóſágaból. Ez világon minczen ſemmiben állandóſág: De az Iſten beſſéde állandó.

f: Miuel hogy Ieruſálemre néz vala fő képpen az ſzabadulaſnac ió tetéménye, azért inti az Ieruſálembélieket, hogy hirdeſſec mindennec az Iſten ió tétemenyét, és meg tanittya mit mondgyanac.

g: Az Iſtennec hatalmaſſágarol ſzól a Prophéta, hogi meg mutaſſa azt hogi ő előtte nintſen ſemmi lehetetlen dolog.

h: Vagi: tanitotta. Sap: 9. Rom. 11. 1. Cor: 2. Szól pedig az Prophéta itt az Iſtennec bölczeſégeról, mint az felső verben hatalmaſſágáról.

i: Ezt azért mondgia az Prophéta, hogi az népet az igaz Iſteni eſméretben meg erőſsi ſe és el vonnia az báluanioc mellől.

2 Kitsoda inditotta vala fel az igazat [b] nap keletről? ki siólituán ötet hogy az ő lába nyomát kövesse, ő birodalmába adá az pogányokat, à királyokat meg hóldoltatá, hogy adná azokat mint az port az ő fegyuere alá, és mint az el ragadtatott pozdoriát az ő kézíue alá.

b: Erti az Abrahamot lásd meg. Gen. 14.

Gen. 14. et 20

3 Kergette azokat, ő pedig békességben meg maradott, az úton az mellyen ő nem iárt vala.

c: Az az, kergette azokat Damascusig, holott ő az előtt nem volt.

4 Kitsoda miuelte és czeleked-te azt? kitsoda hija eleitől fogua az nemzetségeket? [d] En WR vagyoc elsö, és az vtólsockalis vgyan én vagyoc.

d: Az az. Kitsoda parancsol á sok nemzetségeknec, hogy kitsoda rendeli az nemzetséget vagy. Kitsoda parancsol á sok nepeknec.

5 [f] Látác az szigetben lakozóc és meg röttenénec, az földnec vtólso határin el almélkodánac, egy máshoz közelgetnec és egybe gyülnec. [g]

e. Ez mondásban nem armira az ő istenségenec örök állatyát, mint az ő hatalmossá gát bizonyitya, mintha azt mondaná hogy mindent ő ezelcheßic, azért Tremellius igy fordittya. En ővr czeleke-ßem minden elsö és minden vtólso dolgot.

6 Kiki az ő felebarátty ának segitséggel vagyon, és az ő attyafiának azt mondgya: gyorsalkodgyál.

7 [h] Az álcz mester indittya az ötvöst, ki az ő pörölyét az üllönec peresére meg simittya, és azt mondgya, ió léßen ez (az báluánnac) meg aranyazására, és meg erösiti az vas siegeckel hogy meg ne mozdúlna.

f: Ertelme ez: Az én hatalmaßigomat láttác, tuttac, megis báluánt ezináltac és attúl kértec segitségét

g: Az az: tollebet láttac az én hatalmaßigomat, mellyet czeleked-tem Abraham által mégis az báluány imádásról tanáczkoztac. h: Nem egyebet akar az Prophéta ez verßben ielenteni, hanem az báluány imádoknac hiúságtalanságokat, és a báluányoknac ezináláßában valo ferenségeket, hogy mikor b-ßent akarnac ezinalni, eggyis az maßikat inti - az alcz mester, ötvös konacz, mig nem meg ezinallya. és fel allattyac az balvant.

8 [i] De te Izrael én siólgám, te Iácob kit én válaztottam, Abrahamnac én barátomnac magua.

i: inti az népet hogy meg maradgyon alhatatoßon az Istennek birodalom hanem es nezze ßépigeretekeit ießen, az ő meg tartásokról es ellé segéllnec meg ronthatoßaiol.

9 Te kit én az földnec vtólso részéről hoztalac, és azoknac birodalmoc alól ki hijttalac: ezt monduán te néked, én szólgám vagy, válaztottalac téged, és meg nem vtállac téged.

10 Ne fély, mert én te veled vagyoc, meg ne rötteny, mert én vagyoc az te Istened, ki téged meg erösitelec, annac felötte meg segitelec, és az én igasságomnac iob kariáual támogatlac tégedet.

11 Imé meg siégyenülnec és meg gyaláztatnac valakic te ellened fel geriednec, ollyanoc léßznec mint az semmi, és el veßznec az te ellenségid.

12 Kereßed öket és nem találod meg: az kic te veled verßengenec léßznec ollyanoc mint az semmi, és az kic tégedet háborgatnac, mint az semmic.

13 Mert én vagyoc az te Wrad Istened, ki az te iob kezedet fogom, és azt mondom: te néked ne fély, én meg segitelec tégedet.

14 Ne fély te kis férgetske Iácob, Izraelnec férfiai, én segitségöl jéßec tenéked, azt mondgya az WR, és az te meg váltód, az Izraelnec ßzent Istene.

15 Imé én téßilec tégedet ollyanná mint az wy fogu berena, és az kętélö tör: meg tapodod à he-

k: vagy. Meg értsed. az hogy ez kenpe lig értsi az hatalmaßagy elenséget.

meg ne mozditathasséc helyéböl.

k: Az teremtet állatoc és Istennec czudalatos dolgai hirdetic az Istent. Psal: 19. Rom: 1.

21 [k] Auagy nem tudgyátoké? auagy nem hallottátoké? auagy nem mondottáké néktec eleitöl fogua? auagy nem tanúltatoké meg az földnec fuudamentomiból?

22 Azt az ki ül az földnec kerekségén, kinec elötte az földnec lakosi mint az sáskác, ki az ęgeket ki terieztette mint egy sátort, és fel vonta azokat mint egy lakásra való haylokot.

23 Ki az feiedelmeket semmiué tésii, és ez földnec biráit vgy mint hijábaualósággá tésii.

24 Mintha nem plántáltattac vólna, és nem ültettettec vólna, es az ö törsököc meg nem gyökerezett vólna az földben. Mert ha reáioc fuual, meg siáradnac, és az forgó siel mint az pozdoriát el ragadgya öket.

l: Az az, Mind az czillagoc, az nap es hóld engednec az Isten hatalmassagánac, es czac eggyis nem rorogattya magát Isten elött azoc közzül.

25 Mihöz hasonlitanátoc azért engemet, hogy hasonló vólnéc àhoz, azt mondgya az sient (Isten.)

m: Azoc ellen szól az vtolso öt versben, kic az testnec okossagából azt mondgyac vala, hogy Isten ö róloc el felettekezett.

26 Emellyétec fel az magasságba az ti siemeiteket, és lássátoc meg kitsoda teremtette azokat, az ki elö hozza azoknac seregét siám sierint, [l] mindeniket neuén siólittya, az ö nagy hatalmassága és erösége miatt, czac egy hijokis nintsen azoknac.

27 [m] Miért mondod Iácob, és miért siólsi Izrael? El titkoltatott (vgy mond) az én vtam az Wrtól, és az én ügyem el múlt az én Istenem elöl.

28 Auagy nem tudodé? auagy nem hallottadé hogy az öröcké való WR ki teremtette az földnec határit, nem fárad és nem lankad meg? és az ö böltségénec nem mehet senki végére.

29 Az meg fáradotnac eröt ád: és à kinec nintsen ereie annac ereiét meg sokasittya.

30 Meg lankadnac és meg fáradnac az gyermekec, és az iffiac el esnec.

31 De az kic az Wrban biznac, azoknac ereiec meg vijúl, és siárnjockal magasságra repülnec mint az sáskeselöc, futnac és nem fáradnac el, iárnac és nem lankadnac meg.

XLI. Rész.

Ez Caputbannis mint az felsőben vigaztallya az népet: De miuel hogy restec valanac az hitben, hogy öket inkab fel ebresse, azt mongya hogy ha az pogányoc elött perleneis vęlec, öket meg győzne, és az ö hatalmassága és ió volta meg esmértetnéc. Hozza azért elö az Abrahammal tőt ió tétemeneit, hogy azokból bátorságot vegyenec és erősséget az hitben. Az vtán niluán való igéreteckel vigaztallya öket. Es hogy meg ne bottánkozzanac á báluany imádoknác ez világon való ió fetentselekben, á báluányokat mellyeket az pogányoc tiztelnec vala neueti, és meg murattya hogy nem Istenec.

1 HAlgassátoc [a] czendességgel engemet siigetben lakozóc, és az népec vegyenec eröt: Iöijenec elö, sióllyanac, mind ketten egyenlö képpen állyunc perbe.

a: Ertelme ez versnec soc lehet. Elsö: Ha az pogányoc elött perlekis én népe veletec, meg győzlec titeket. Másod, ez vers lehet vgy mint felelet kic azt mondá kezekből az Isten tőruénbe Vtólso: Hogy az kőuetkezendőkel egybe à pogányoc beszédere, gyác vala, hogy Isten nem szabadithattya ki az ö népét. Harmadic: Erthettyűc vgyis mint ha idézne az pogányokat az báluany imádsért. Isten bizonitana az ö hatalmat az pogányockal.

2 Kitso-

à hegyeket, és meg rontod az halmokatis, ollyanocká téſied mint az pozdoria.

16 Meg ſiórod ŏket és az ſiél el viſii azokat, és à fórgó ſiél el hánnya ŏket: te pedig ŏrülſi az WRban, és ditſekedel az Izraelnec ſient Iſtenében.

17 Az ſiükŏkŏdoc és az ſiegénnyec kereſnec vizeket és nem találnac, az ŏ nyeluec ſiomiuſág miatt meg ſiáradott: En WR meg halgatom ŏket, én Izraelnec Iſtene nem hagyom el ŏket.

18 Az magas hegyeken folyó vizeket támaztoc, és az mezŏknec közepiben forráſokat, à puztát vizeknec tauáuá téſiem, és az el hagyattatot földet vizeknec folyáſiuá.

19 Az puztában Cedrus fát neuelec, válaztot Cedruſt, Myrtuſt és fenyŏ fát: az puztában iegenye fát neuelec, ſiilfát, és ſiép árnyékú fákat.

20 Hogy meg lálſác, meg éſmériéc, és eſiekbe vegjéc és mindnyáián meg értſéc, hogy az WRnac keze miuelte ezt, és az Izraelnec ſient Iſtene teremtette ezt.

21 m Hozzátoc elŏ az ti ügyeteket, azt mondgya az WR, hozzátoc elŏ minden erŏſſégteket, azt mondgya az Iácobnac királlya.

22 Mondgyác meg és ielentſéc meg mi nékünc az kŏuetkezendŏ dólgokat, à melljec leg elŏſier léſi nec[n] mondgyátoc meg és hozzátoc haylunc, és meg tudgyuc azoknac végét: az mellyec kŏuetkeznec mondgyátoc meg nékünc.

23 Mondgyátoc meg ez után minemŏ dolgoc léſinec, hogy eſmériŭc meg hogy ti Iſtenec vattoc: auagy czelekedgyetec ióI vagy gonoſſúl, [p] hogy azt látuán álmélkodgyúnc azon mindnyáián.

24 Imé ti ſemmiből vadtoc, és az ti álkotmántokis ſemmiből vagyon. Vtálatos az ember, à ki titeket ſieret.

25 [q] En támaztoc éſiac felŏl ollyat ki el iŏijön, és nap támadatról, ki az én neuemet ſegitſégül hija, ki el iŏuén meg tapodgya az feiedelmeket mint az ſárt, és mint az fazéc gyártó az ſárt.

26 [r] Kitſoda mondotta meg ezt eleitŏl fogua, hogy meg tudnóc, nagy régtŏl fogua, hogy ezt mondanóc, igaz: De ſenki ninczen ki meg mondotta vólna, az kinec ſiaua hallatott vólna, és ſenki nintſen ki az ti beſiédeteket hallaná.

27 En vagyoc az ki eleitŏl fogua mondom az Syonnac: Imhól: Imhól ielen vadnac, és az Ieruſálem bélieknec adoc ŏrŏm mondót.

28 Mert ha tekintem, éggyis nintſen, [s] ezec közöttis nintſen czac éggyis ki tanáczot tudna adni, vagy mikor kérdem ŏket valamit felheletnénec.

29 Imé mind ezec czac hijábavalóſágoc, ſemmi az ŏ czelekedetec, ſiél és hijába valóſág az ŏ öntŏt báluányoc.

l. Erti az biueket. Ez ſi enhetedic verſtŏl fogua pedig 44 21. verſig azoc ellen ſiol, kic a tejſtuec okoſágából vgy iteſic vala hogy lehetet len dolog ról na az urpnec 45 nagy kiterlen vitu élkŭl valo ſiáraz puztán által iŏni és Babyloniából meg ſabadúlni, azt mondgya azért 45 Prophéta, hogy az Iſten nem kŏtŏzteret à kŭlsŏ állatokhoz, hogy ezac ackor ſegithetne meg mikor az ezközöc ielen vadnac, hanem mikor niníenec inkáb ackor ſiokot meg ſegelleni, és termŏſztnec folya ſa ellen való dolgotis ezelekedni. &c. Azért mongya hog 45 hegyec teteiknec ſolyó vizeket és 45 ſiaraz mezŏkŏn forraſokat tamazt, és az beuſ g ellen ſiép ſahat neuel, etc.

m: Az baluanyozokat ſolitsya az Prophéta.

n: Vagy az mellyec elŏſŏr, vagy regen lŏttenec.

o. Vagy mondgyatoc meg ielest az kŏuetkŏzendŏknec, de azisem mondhattyatoc meg.

p: Az báluányoc ſem tŏt ſem gonoſſá ſe tiuelnem tehetnec.

q. Ezt az Cyruſról magyarazzac. Nemellyec: Chriſtuſról. Itt pedig az Iſten hatalmat ellenebe, veti az báluányoc erŏtlenſégének.

r: Ertelmez. Az pogányoc báluánt nem mondhatnac iŏuendŏt. En pedig régtŏl fogua mŏdom az Syonnac, hogy az ſokſágbol az ŏ lahoſi vagy fiai meg ſabadúlnac. Auagy. En olyIſten vagyoc ki nem ezac meg mondottam az iŏuendŏket, hanem azis mondottam. Im hól vadnac, az 45 betellyeſitetŏ mondáſomat. Aztis mongya mimŏdon tanittya az bŏveket à iŏuendŏ dólgokra tudni illic. Prophétae által.

s: Tudni illic, az báluányoc közźt.

Itt pedig elŏſzer ezzel karhoztattya az baluanyokat, hogy iŏuendŏ dolgŏkat nem tudnac.

XLII. Rész.

Ennec előtte miuel hogy nagy soc igereteket tőn az Prophéta Isten képeben az nepnec, immár azért az Christusrol ſol, mert Istennec minden igéreti erőſſec az Christusban, más az hogy az Babyloniabeli fokſágból való ſabadulás az Christusban való tellyes ſabaduláſt példázta. Annac vtánna inti az nepet halá adáſra, és eſmét ſoc ſép igéreteket téſen az Prophéta, mellyec az Christusban tőltec bę. Vtolſor feddi az népet hogy az Iſtennec enni ſoc io tétemenit nem véſic eſekbe.

1 IMé az én ſiólgám [a] kihőz én támazkodom, én válaztattam, kit az én lelkem keduel, az én lelkemet adom ő beléie, az pogány népeknec itéletet ſiól.

2 Nem kiált, [b] nem emeli fel (magát,) és nem hallyác az ő ſiauát az vtzán.

3 Az meg repedezett nádat meg nem rontya, és az fűſtölgő gyertia belet [c] nem óltya meg, igaſſágban ſiolgáltat itéletet.

4 Nem fárad el, és nem vnnya el, mig nem ez földön itéletet téſien, és az ő tőruényét az ſiigetben lakozó pogányoc nagy őrömmel véſiic.

5 [d] Ezt mondgya az hatalmas WR Iſten, az mennyeknec teremtőie, és ki azokat ki teriezti, ki az földet és abból való állatokat el teriezti, ki ád lelket az földön lakozó népnec, és lehelletet azoknac à kic az földön iárnac.

6 En WR hittalac tégedet igaſſágban, és az te kezedet foguán meg őrizlec tégedet, és téſilec tégedet az népnec ſiőuetſégéué, [e] és az pogány népeknec világoſſágáuá.

7 Hogy az vakoknac ſiemeket meg niſſad, és ki hozzad az foglyot az tőmlőtzből, és az fokházból az ſetétſégben ülöket.

8 [f] En vagyoc az WR, ez az én neuem, és az én diczőſégemet máſnac nem adom, és az én tizteſſégemet az báluányoknac.

9 Az régi dolgoc imé el iöttenec, és wy dolgokat én iöuendőlec, minec előtte meg lennénec én meg mondom néktec.

10 [g] Enekellyétec az Wrnac wy éneket, az ő diczéretit énekellyéc az földnec határán: kic az tengeren iártoc, és az tengerben való állatoc, ſiigetec és annac lakoi.

11 Emellyéc fel ſiauokat az puzta, és annac városi, az faluc mellyekben lakoznac az ſieretſenec: énekellyenec az kő ſiikláknac lakoſi, à hegyeknec teteiéről kiáltſanac.

12 Adgyanac ditſőſéget az Wrnac, [h] és az ő ditſéretit az ſiigetekben hirdeſſéc.

13 Az WR mint egy erős Oriás ki iő, és mint egy hadakozó férfiu fel ſerkenuén búſúltában kiált, őrül, és az ő ellenſégin erőt véſien.

14 (Ezt monduán:) régtől fogua halgattam, ſiket vóltam, magamat meg tartoztattam: mint az gyermec ſiülő kiáltoc, puztítoc, és mindeneket eméztec.

15 El puztitom az hegyeket és halmokat, és azoknac minden fűuőket meg ſiáraztom: az folyó vizeket ſiigetecké téſiem, és az tókat meg ſiáraztom.

a: Christus ki meg alazta magat ſzolgai formaban Phil: 2.

b: Az az Alazatoſſágban kiria az ő orſzagat.

c: Vagy fűſtölgő ſzőzt.

d: Christus hiuatala az Iſtentől vagyő

e: Vagy kőzbe iaroiaua, hogy az Iſtét az nephez es az nepet Iſten hez meg engeztellied. Itt pedig ſzol az Propheta Christuſnac tizteiről.

f: Erőſsiti Iſten az Christus felől valo rendeleſet az ő őrőcké valo Iſterſegeuel, es az meg iöuendőlt dolgoknac be tellieſedeſeuel erre

g: Inti az hiueket hala adaſra.

h: Ditſőſeget adni Iſtennec nem egyeb, hanem az ő neuet az az, irgalmaſſagat, hatalmat, igaſſagat, bőltſeſeget hirdetni.

i: Beſzelli az Iſtennec Christus altál valo czelekedetit.

16 Hogy vezęrlyem az vakokat az v́ton, mellyet nem tudnac vala, és viſellyem az ŏſuényeken mellyeket nem tudnac vala, az ſetétſéget világoſságra változtaſſam ŏ elŏttŏc, és az egyenetlen fŏldet egyeneſſé: ezeket czelekeſiem vęlec, és el nem hagyom ŏket.

17 Hátra fordúlnac, és meg ſiégyenŭlnec az kic biznac az báluányban, és az kic mondgyác az ŏntŏtt báluáńnac: ti vattoc az mi Iſteninc.

k: Feddi az Iſtennec nepet, hogy nem látna és nem akarna hallani az Iſtennec czelekedetit és intéſit. Az ŏ ſzolgáian pedig az ŏ nepet és az ŏ kŏueten az papokat érti.

18 k O Siketec hallyátoc, és vakoc láſſátoc.

19 Kitſoda vac, hanem czac az én ſiólgám? és kitſoda ollyan ſiket mint az én kŏuetem, kit el botſátoc? kitſoda ollyan vak mint az feyedelem, és ollyan vak mint az WR ſiolgáia?

20 Soc dolgokat láttál, de nem vŏtted eſiedbe, fŭleid nitua vadnac, de nem hallaſi.

21 Az WR gyŏnyŏrkŏdic vala ŏ benne az ŏ igaſſágaért, az ŏ tŏruényéuel méltoſágoſſá és betſŭleteſſé tŏtte vala ŏtet.

l: Az nepnec romlaſarol prophetál.

22 l De ez nép el ragadoztatott, el tapodtatot, meg kŏtŏzuén az iffiakat tŏmiŏtzbe vetic: el raboltatnac és nem léſien ki meg ſiabadítſa ŏket, és nem léſien ki azt mondgya: botſáſd el ŏket.

m: Eſmet panaſzolkodic az népnec vakſagarul.

23 m Kitſoda véſii ezt ti kŏzzŭletec fŭlébe? kitſoda figyelmezic erre, hogy ez vtán eſiébe vegye magát?

24 Kitſoda adta ragadomáńra Iácobot, és Izraelt az kóborlóknac? auagy nem az WRé à kinec vétkeztŭnc, mert nem akartac az ŏ v́taiban iárni, és nem engedtec az ŏ tŏruényénec.

25 Annac okaért ki ontotta ŏ reáia az ŏ búſúláſánac haragiát, és az hadnac ereiét: meg gyuytotta ŏket mind kŏrnyŭl és nem vŏtte eſiébe: fel geriedett ŏ ellene, és nem véſii eſiébe.

XLIII. Reſz.

Nagy ſoc ſzép igereteket téſzen ez Caputban Iſten az Prophéta által az ŏ népénec, hogy ŏket meg ŏrizi, meg oltalmazza, és az Babyloniabeli fogſágbolis meg ſzabadittya, melly dologgal eſmet az Iſten az poganyoknac iſteni ellen bizonittya az ŏ igaz Iſtenſéget és haralmaſſagat. Azt mondgya az vtán hogy czac kegyelmeſségéből miueli ez iokat ŏ vęlec, hogy az ŏ neue ditſirteſſec, holot az népnec ſzemere hánnya az ŏ kép mutatáſokat, és hogy nem vgy tiztelic ŏtet az mint kellene, holott az ŏ bŭnŏketis czac ŏ botſáſſa meg minden igaſſagoknac ęrdemenélkŭl.

a: Vigaſztallya az nepet ſzép igeretŏckel.

1 a MOſtan pedig ezt mondgya az WR az te teremtŏd ô Iácob, és az te formálód, ô Izrael. Ne fély, mert meg váltottalac tégedet, az te neuedrŏl neuezlec tégedet, enîm vagy te.

2 Mikor az vizen által menendeſi, vęled léſiec, és az vizec el nem búritnac téged. Mikor az tŭzŏn iárándaſi, meg nem égſi és az láng meg nem perſel tégedet.

b: Az az, Ægyptomot és az tŏb orſzágokat el veſztettem hogy te azoc helyet meg maradnál.

3 Mert én vagyoc az te WRad Iſtened, az Izraelnec ſientelŏie, te meg tartód: Adtam az te váltſágodba Ægyptomot, b ſieretſen orſiágot és Sabát te érŏtted.

4 Miólta

4 Miólta az én ſiemeim elött kedues kezdettel lenni, az ólta tizteletes vóltál, mert én ſierettelec tégedet: az embert érötted adom, és az népeket az te életedért.

5 Ne fély, mert én te veled vagyoc, nap keletröl meg hozom az te magodat, és nap nyugatrólis egybe gyuytlec tégedet.

6 Azt mondom az éſiaknac, ádd meg, és az Dęlnec, Ne tarts meg. Hozd meg az én fiaimat meſſünnet, és az én leánimat az földnec vtólſo határiból.

7 Mindent valaki az én neuemröl neueztetic, kit az én ditſöſségemre teremtettem, à kit formál tam, és teremtettem.

e: A z az, kic elöſſér vakoc és ſiketec va lánac.

8 Hozd elö az vak népet, e mellynec (immár) ſiemei vadnac, és az ſiketeket kiknec fülei vadnac

d: Ezeket mongya azoknac meg erösſitesere az ö Iſtenſege felöl a' mellyeket oda fel monda.

9 d Minden népec és minden nemzetſégec gyüllyenec egybe, azoc közzül kiczoda mondaná meg ezt? vagy az elébbi dólgokat mondgyác meg mi nékünc, adgyanac bizonſágot magoc felöl hogy legyenec igazac, hogy hallyác és ezt mondgyác, igaz.

10 Ti vattoc az én bizonſágim azt mondgya az WR, és az én ſzólgám kit én válaztottam, hogy meg tudgyátoc és higgyétec nékem, és meg értſétec hogy én vagyoc czac, és hogy én elöttem nem formáltatott ſemmi az Iſtentöl,

e: Vagy. En elöttem nem formaltatot Iſten.

e és én vtánnamis ſemmi nem léſien.

11 En vagyoc, én vagyoc az WR, és én nálamnál töb ſiabaditó ninczen.

12 En mondom meg f én tartalac meg, én ielentec meg mindeneket, és nem valamelly idegen Iſten ti köztetec, tijs nékem bizonſágim vattoc azt mondgya az WR, hogy én vagyoc az Iſten.

f: Tudni illic az köſzethezendöket.

13 Męg minec elötte az Nap vólnais, én vagyoc, és ſenki az én kezemböl ki nem véſien (valamit,) Mikor én valamit czelekeſiem, kitſoda fordittya azt el?

Tremell ſi: Az Babyloniaac vetſęgetöl prophetal.

14 f Ezt mondgya az WR azti meg váltótoc, az Izraelnec ſient Iſtene: Ti éröttetec el küldöc Babyloniába, és minden erösſégét él rontoc, az Chaldęuſokatis az ö hires haióiockal.

15 En WR vagyoc, az ti ſient Iſtentec, az Izraelnec teremtöie, ti királyotoc.

16 Ezt mondgya az WR, ki az tengeren vtat czinál, és az erös vizeken öſiuént.

Exod. 14.

g: Az az, En vagyoc ki az Chaldeuſokat el bo om hoyy el revęſztem öket.

17 g Ki el hozza az ſiekereket, louagokat, nagy ſokaſágot és eröt mellyec mind egyſier el eſnec, vgy hogy fel ne kellyenec, meg halnac, mint az gyertya beel el óltatnac.

h: Az az, oly nagy io tétemenyec téſznec à mellyekét vel trc miuelec, hogy az regi io tetemenirol ezèkhöz hęſonlitec.

18 Ne emlekezzetec meg az elébbéliekröl, és az régiekröl ne gondolkodgyatoc. h

19 i Imé én wy dolgot czelekeſiem, ezennel meg léſien, auagy

i: Ezt nemolyec az Chriſtuſrul es az Euangeliumnac predicallaſarul magyarazzac. De az Babyloniai fogſagbol valo ſzabadulaſrul ſiol, és hogy az vagy kietlen puztan minden kegyetlen allatoknac artalmoknelkül által hozza öket.

nem értiteké azt meg? Az puztában vtat ſierzec, es az kietlenben folyó vizeket.

20 Meg tiztel engemet az mozönec kegyetlen vada, az ſárkányoc és az Strutz madárnac fiai, minec vtánna az puztában vizet ſierzec, az kietlenben folyó vizeket, hogy az én népemnec, az én válaztattamnac innia adnéc.

21 Az nép mellyet magamnac formáltam, az én ditſéretemet hirdetic.

k: Fedli az ő népet hogy ötet nem akarja tiztelni. Mintha azt mondana, Azért akarom hogy az nép mellyet magamnac formáltam (ilyetlyen mert te nem akarz tiztelni.

22 k Mert te Iácób nem hijſi engemet ſegitſégül, ſőt inkáb meg fáradtál én bennem Izrael.

23 Nem énnékem áldozol az te égő áldozatodnac barmáual, és az te áldozatiddal nem tiztelſi engemet, maga nem terhellec téged (felöttéb) hogy nékem ſiolgálnál Minháual, és nem fáraztalac téged ió illat tétellel.

l: Az az, nem hogy nékem ſzolgalnal de inkáb bántaſomra vagy ſoc bűneiddel

24 Nem vöttel nékem pénzen ió illatu állatot, és az te áldozatodnac véréuel nem reſiegitettél meg engemet, ſőt inkáb ſiolgálattal terhelſi engemet az te bűneidért, fáraztalſi engemet az te hamiſſágiddal.

m: Ertelme ez: noha ſoc bűnöckel engemet megbántottatoc, mind az által ne fellietec, meg ſzabadit lac Babylonia bol. mert meg hoſſatom az ti buneiteket kegyelmeſſegemből, mert ſem te benned ſem atyaidban ſemmi igaſſág ninczen.

25 m En vagyoc, én vagyoc ki el törlöm az te álnokſágidat én magamért, és az te bűneidről meg nem emlekezem.

26 Iutaſd eſiembe nékem, pellyünc ketten, beſéld meg (igaſságodat,) hogy igaznac találtaſſál.

27 Az te atyád vétkezett elöſiör, és az te irás magyarázóid, haylottanac el én tölem.

28 Annac okaért fértelmeſeknec itélém az Stentſégnec feiedelmit, és az Iácóbot veſiedelemre rendelém, és az Izraelt gyalázatra.

XLIIII. Reſz.

Ez Caputbannis Iſten az ő népét felőrte ſép igéreteckel vigaztallya, mellyekben kötelezi magát az ő Annya ſent Egy házának óltalmazáſára, és minden iockal való meg gazdagitáſira, mellyeckel viſontag. Iſten az baluányoc ellen az ő igaz Iſtenſégét támaztya, és az baluányokat neueti az prophéta által, meg iruán az embereknec az baluány ezinálásban valo bolond forgalmatoſſágokat. Imi az Izraelt az igaz Iſteni eſmeretben való meg maradáſra, hálá adáſra, hoſſlott Iſten ſokat fol az ő hatalmáról.

1 n ES moſtan Iácób én ſiólgám halgaſd meg, és Izrael, kit én válaztottam.

n: Ezechet nemellyec az felſő Caputbozragaſztyac, igazan pedig, mert az bünnec bocſanatatya vtan az ſzent lelec alandokaſa Chriſtusban valo meg vijulajt igeri.

2 Ezt mondgya az WR az te teremtöd, és az ki tégedet formált az te anyád méhétöl fogua, és ſegél téged. Ne fély én ſiólgám Iácób, én ſierelmeſem, kit én válaztottam.

3 Mert vizeket töltec ki az ſiomiuhozóra, és folyó vizeket az ſiárazra: b ki töltöm az én lelkemet az te magodra, és az én áldáſomat az te czemeteidre.

b: Szominhozo és ſzaraz földhöz haſonlittya az nyomorult annya ſzent egyhazat, Azt mongya azert hogy melly könyü Iſtennec az ſzaraz földet meg nedueſiteni, ollyan könyü az Annya ſzent egy hazat minden ſele aldaſſual meg aldani, mert azt erti az vizeknec ki töltéſen.

4 Es virágoznac, mint az füuec között (az virágoc,) és mint az füz fák az vizeknec folyáſi mellet.

5 Eggyic azt mondgya: én az WRé

WRé vagyoc, az maſic néueztetic Iácóbnac neuéröl, némelly az ö maga kezéuel iria ezt, En az WRé vagyoc, és az Izraelnec neuéröl neuezi magát.

c: Minec elötte az Babylo niabol valo ſzabadulaſrul ſzolna, annac elötte az ö öröc Iſtenſeger ölſzol, es ellene veti magat az baluanyoknac.

6 c Ezt mondgya az WR az Izraelnec királlya, és az ö meg váltóia az Seregeknec WRa: En vagyoc az elſö, és az vtólſo, és én nálamnál töb Iſten ninczen.

7 Ha valaki én hozzám haſonlatos, hija elö (az mi el múlt,) es mondgya meg azt, és rendellye el azt énnékem, az idötöl fogua hogy ez világnac népét rendeltem: d és az mellyec hamar léſinec, vagy az mellyec (ſoc idö múlua) léſinec, mondgyác meg nékiec.

d: Tremell. Hogy az öröc kétvalo nepet rendeltem, erti pedig az annya ſzent egy hazat.

8 Ne féllyetec és ne röttegietec, auagy nem mondottamé meg, és nem adtamé tudtodra ezeket az idötöl fogua? e és tijs bizońſágim vattoc nékem ha légyen töb Iſten én nálamnál, és hogy ninczen olly erös kit nem tudnéc.

e: Tudni illic mi olta titeket valaztottalac, mintha azt mondana mindeneket en regen meg mondottam, valamellyec raitatoc eſtenec.

9 f Az Báluányoknac czináloi mindnyáián hijába valóc, és az ö ſierelmes báluányoc nékiec nem haſinálnac, és azokról ö magoc bizońſágoc, hogy nem látnac, és ſemmit nem tudnac: annac okaért meg ſiégyenülnec.

f. Meg mutattya Iſten, mellyhyába valoc az báluány imádoc, minec vtánna ſzolt volna az ö iſtenſégénec ereiéröl.

10 Kiczoda czinál azért Iſtent, vagy öntött báluáńt, melly ſemmit nem haſinál?

11 Imé mind annac az ö tárſai meg ſiégyenülnec, és azoknac meſtereijs az emberec közzül valóc: Akar mint gyüllyenec mindnyáián és állyanac, (mind az által) félnec és mind eggyüt meg ſiégyenülnec.

12 g Az kouáts meſter az ö fogóiát foguán, munkálodic az ſiénben, az ö pörölíuel formállya azt: munkálodic à körül minden ereiéuel, annîra meg éhezic hogy ſemmi ereie ninczen, nem iſiikis vizet, annîra hogy el fogyátkozzéc.

g: Iria az propheta nagy ſzep neuciſeggel, az baluany imadoc mimodon, és melinagy ſzorgalmatoſſaggal iſinallac az baluanyokat.

13 Az álcz meſter az mérö czérnát néki vonſia, el intézi azt az ö feſtet ſinóriáual, ſiegeſen ſiabia azt, auagy Circalommal el formállya, mind addig mig nem emberi formára és emberi ábrazatra formállya, hogy üllyön (az báluany) az ö házában.

14 Cedrus fát vág magánac, tölgy és czer fát hoz: válogat az erdönec fáiban: fenyö fát plántál, mellyet az eſö fel neuel.

15 Azokból tüzet geriezt, mert azoknac egy réſiét véſii hogy meg melegedgyéc: az kementzétis bę füti azockal, hogy kenyeret ſüſſön: Annac felötte Iſtent czinál és azt imádgya: báluáńt czinál és az elött artzal le búrúl.

16 Az felét meg égeti, az felénél húſt éſiic, petſenyet ſüt, és meg elegedic: Az vtán meg melegiti magát, és azt mondgya. Bezzeg iól iáréc, meg melegedém, az tüznél vóltam.

17 Annac az maradékából Iſtent farag, az az, báluáńt magá-

rulnac ád minden birodalmot és gazdagſágot, mellyből elmét bizonittya az ő igaz Iſtenſéget. Az után az Babyloniábéliec ellen fol, kic azt alittyac vala, hogy Iſten az ő kezek ből meg nem fabadithattya az Izraelt, holot elmét fol Iſten az ő hatalmaſſagáro, az Cyruſrol, az ſido népnec fabadulaſokról és meg gazdaguláſokról. Vtolſor inti az Izraelt az ő benne valo bizodalomra, holott elmét támaztya az ő igaz Iſtenſéget.

a: Meg kent királynac mondgya Cyruſt-miuel hogy iſtentől vagyaztatot és hinattatott vala.

1 EZt mondgya az WR az ő meg kent[a] királlyáról az Cyruſról, kinec az ő iob kezét fogtam, [b] hogy ő elötte meg hóldoltaſſam az népeket, hogy az királlyoknac derekokat meg erötelenitſem, hogy ő elötte meg niſſam az kapukat, hogy az kapuc be ne zároltaſſanac.

b: Az az, kinec én nellette leſſec es igazgatom.

c: Az az, Minden nehéſſeget én el vegiec, hogy könyen hatalmas orſágokat meg boldoltaſſ.

2 En te elötted mégyec, az egyenetleneket [c] meg egyeneſitem, az ęrtz kapukat meg rontom, és az vas zárokat el töröm.

3 És néked adom az el röytett kentſeket, és titkos helyre tétetett gazdagſágokat: hogy meg tudgyad hogy én vagyoc az WR, ki tégedet neueden neuezlec, Izraelnec Iſtene.

d. Meg mondgya mi végre mineki mind ezeket, tudni illic hogy ő és az ő népehoz valoio volta meg eſmértеſſec.

4 Az én ſiólgámért az Iácobért és az én vláztott Izraelemért ne ueztelec tégedet neuedről: [d] el neueztelec tégedet, ióllehet te nem eſmérſi engemet.

5 En vagyoc az WR, és ninczen nálámnál több, én nálámnál több Iſten ninczen, fel öuedèztelec tégedet, Ióllehet engemet nem eſmérſi.

6 Hog meg tudgyác Nap kelettől fogua, és nap nyugattól fogua, hogy ninczen több én nálamnál: En vagyoc az WR, és ninczen több én nálamnál.

7 Ki az világoſſágot formáltam, az ſetétſéget teremtettem, békeſéget ſierzec, gonozt teremtec, En vagyoc az WR ki mindezeket czelekeſiem.

e: Az gonoſſ ſien erz háborúſágot, vę ſzędelmet, nyomorúſágot. Amos 3.

8 Ecgec harmatozzatoc onnét fellül, és az ęgec czepegiec az igaſſágot, niſsa meg magát az föld, és ſiármazzanac onnét, á ſzabaditás és igaſſág: teremtſe azokat mind éggyût, én WR teremtettem azt.

f: Nem kő nyörges ez mint nemelyec alittyac, hanem iſten aſ földnec mennec ſiel, hogy az ő nepenec ſabadulaſát meg ne hatſac, hanem inkáb elö vigyec. Ierem: 18. Rom: 9.

9 Iay annac az ki az ő teremtöie ellen támad, és az czerépnec melly az több czerépekhöz haſonló, Auagy mondgyaié az ſár az ő czinálóiának. mit czinálſi, holott ez dologhoz ſemmi kezeid nintſenec.

g: Az: Babyloniabéliec ellen mondgya ezt, kic azt alittyác vala hogy Iſten ellen az ſidokat meg tartyac az fokſagbā, azt mondgya pedig hogy ſiente ollyan az. Babloniábéliec gondolattya, mintha aſ ſár az fazec gyártó ellen támadna, és azt mondana hogy neki ninczen ſemmi hatalma vala mi dolognac megſzerzeſére. vagy, mintha az magát az ő fiulei ellen támadna.

10 Iay az ki attyának azt mondgya: mit nemzeſi? és az ő annyának, mit ſiülſi?

11 Ezt mondgya az WR, az Izraelnec Stente, és teremtöie: ezeknec iélenſégét kérietec én töllem, és az én fiaimtol, és kezeimnec czelekedetitól tiltſatoc meg engemet.

h: Mintha aſt mondanat nem foghatnatoc meg az én kezeimet hogy azokot ne czelekedgyem, mert aſ én hatalmom nagy.

12 En teremtettem az földet, az embertis az földön én teremtettem, az én kezeimmel terieztettem ki az ęgeket, és én paranczoloc azoknac minden ſeregének.

13 En támaztom fel ötet [i] igaſſágban, és minden útait én igazgatom: ő eppiti meg az én városomat, és az én foglyaimat el boczáttya iutalomnélkül és aián doknélkül, azt mondgya az Seregeknec WRa.

i: Cyruſt.

nac:meg haiól az elött és imádgya , könyörög néki és azt mondgya: siabadits meg engemet,mert én Istenem vagy te.

18 Nem tudnac semmit, semmit sem értenec, mert (az Isten) bé kente az ö siemeket hogy ne láſſanac, és az ö siiueket hogy ne értsenec.

19 Es nem vészi eszébe, nintsen anni tudománnya vagy értelme, hogy azt mondaná, ennec felét meg égettem, és annac siénénél kenyeret sütöttem, petsenyet sütöttem,jól laktam:az maradékából pedig vrálatosságot kellé czinálnom? és az fánac törsöke elött esnémé térdre?

20 Hijába való dologgal legelteti magát, az ö meg czalatkozott siiuel haytya ötet, és nem siabadittya meg az ö lelkét, sem ezt nem mondgya: auagy nem hamisság vagyoné az éniob kezemben?

21 *b* Emlekezzél meg ezekről Iácob és Izrael,mert én siólgám vagy te,én formáltalac tégedet, én siólgám vagy te Izrael, el ne felerkezzél én rólam.

22 El törlöttem az te álnokságidat mint à felleget,és mint à felhöt az te bünеidet, téry én hozzám mert én váltottalac meg tégedet.

23 *i* Örüllyetec Egec, mert az WR miuelte (ezeket,) öruendezzétec földnec alsó réſiei, hegyec enekellyetec,az erdöc és azoknac minden fái, mert meg váltotta az WR az Iácóbot, és az Izraelben meg ditsöitetic.

24 *k* Ezt mondgya az WR az te meg váltód, és ki téged az anyád méhétöl fogua formált: En vagyoc az WR ki mindeneket czelekesiem,az Eegeket egye dül ki terieztem, és az földet el siçlesitem az én erömmel.

25 *l* Az iöuendö mondóknac iegyeket (az Isten) el fordittya, meg bolondittya az iósokat, az böltseket meg siégyeniti, és azoknac böltseségeket meg bolondittya.

26 *m* Az ö siólgaiának beſiédét meg tellyesiti, és az ö köuetinec tanátsokat véghöz visi: ki azt mondgya Ieruſalemnec, te benned iöuendöre laknac, és az Iudánac városiról: meg eppitettec, és az ö puztáit fel eppitem.

27 Ki azt mondgya az mélységnec , siáradgy meg , és az te folyó vizeidet meg siáraztom.

28 Ki Cyrusnac azt mondgya: En páztorom , és minden akaratomat véghöz visi, az Ieruſálemnec *n* ezt monduán:meg eppitetel , és az templumnac: meg fundáltatol.

b: Inti az Izraelitakat hogy mind ezekről melyeket mondot magarul és az baluanyckrul meg emlekezzenec hogy az Babyloniabol liektul el ne eza'attaſſanac , okat mongya intesenec.mert te én ſzolgam vagy.

i. Ha'a adaſ va inti az Babyloniabol valo iſzabadulaſert. mint ha immar meg ſzabadultak volna. hogy

k: Az Istentul hatalmarul ſzól, hogy az Istennec igeretinec inkáb biggyenec.

l: vagy igy ki az iöuendö mondoknac iegyeket el forditom, az böltseket meg bolondittom &c. Ezt pedig azert mongia. mert az Babyloniabeliec nem ezac eröuel hanem böltſeſeggel is nagyoc volanac &c.

m: Erti az ſzolgan és az köuetekben, magát az töb prophetackal egyöb

n: vagy igy, Hogy az Ieruſalembeliekneс meg mongya, epül lietec meg, és az templum felöl hogy meg epiteſſec.

XLV. Reſz.

Szol Isten ez Capuzban az Cyrus királról, mellynec általa kel vala meg lenni az Sido népnec Babyloniából valo ſzabadulaſanac, és azt mondgya Isten hogy Cyrusnac

14 Ezt mondgya az WR[k] Ægyptumnac marháia, az ſieretſeneknec és az nagy Sabęuſoknac kereskedéſec te reiád fordúlnac és tiéid léſinec, tégedet kõuetnec, békokban iárnac: és magokat te elõtted meg hayttyác és te néked eſedeznec. Mert czac te kõzõtted vagyon az Iſten, ninczen tõb Iſten õ nálánál.

15 Bizony te Iſten ki magadat,[l] el ſioktac rõyteni, Izraelnec ſiaba ditó Iſtene vagy.

16 [m] Meg ſiégyenũlnec és meg gyaláztatnac mindnyáián õk, nagy gyalázzattal mentenec el mindnyáián az báluányoknac faragói.

17 Az Izrael meg ſiabadúl az WRban õrõcké való ſiabaduláſſal, nem ſiégyenyũltec meg, és nem léſitec gyalázatoſoc ſoha õrõcké.

18 Mert azt mondgya az WR, (õ az fõldnec formálóia es alkotóia, õ annac meg erõſsitõie, ki nem hijába teremtette azt, hanem hogy laknánac azon:) En vagyoc az WR és ninczen tõb én nálámnál.

19 [n] Nem titkon ſióltam, nem az fõld ſetétſégénec helyén, nem mondottam hijába az Iácób maguánac, kereſſétec engemet, En vagyoc az WR ki igaſságot ſzóloc, és megielentem az mellyec igazac.

20 [o] Gyũllyetec egybe és iõijetec elõ, iõijetec ide kic az pogány népec kõzzũl meg ſiabadúltatoc, [p] ſemmit nem tudnac az kic hordozzác [q] az õ faragott báluányoknac fáiát, és olly Iſtent imádnac, melly meg nem tarthat.

21 Mondgyátoc meg, hozzátoc elõ, tartſátoc egyetembe tanáczot. Kiczoda mondotta meg ezt régi idõtõl fogua, és eleitõl fogua kiczoda ielentette meg? Auagy nem éné WR? Es ninczen én nálámnál tõb Iſten, igaz Iſten, és meg tartó ninczen tõb én nálamnál. [r]

22 En reiám nézzetec hogy meg tartaſsátoc fõldnec minden határi. Mert én vagyoc az Iſten, és nínczen tõb én nálamnál.

23 En magamra meg eskũttem, ki ment az én ſiámból az igaſságnac beſiéde, és meg nem változic minden tęrd nékem haiól meg, és minden nyelw én reiám eskeſiic.

24 Czac az WRban vagyon (azt mondgyác én felõlem) minden igaſság és erõ: õ hozzáia mennec, de meg ſiégyenũlnec mind azoc az kicharaguſinac õ ellene.

25 Az WRban igazitatnac meg és diczekedic az Izraelnec egéſi magua.

XLVI. *Réſz.*

Iõuendõt mond az Propheta az Babiloniabélieknec báluányoknac romláſokról. Az Izrael népét hija Iſten az õ igaz eſméretire miuelhogy czac õ légyen nékiec óltalmazóioc: Feddi ittis az báluányozókat, neuetuén az báluányoknac czináláſokat, kiknec ellenébe veti Iſten magát, meg bizonituán Iſtenſégénec igaſſágat az õ czelekedetiből.

1 EL eſet, [a] az Bel, el romlot az Nebo, az õ báluányoc az oktalan barmokra rakattattac à kic titeket hordoznac, azoknac terhek-

k: Ezt azért mondgya, mert az templum és az város, az Cyrus és az vtán valo királyoc parancolattyaból, az ſſomſſed orſſagoknac adaiokból eppitetec. De ſſol az pogány nepec hiuatalarolis és hogy mind ezeket ez vegre miueli Iſten, hogy az Chriſtus orſſagat fel epitſe.

l: Az az ki lathatatlan Iſten vagy, és az te titkos akaratodat el ſioktac rõyteni.

m: Az Babiloniabéliec meg ſſegyenyũlnec Az Iſten nepe meg ſſabadul.

n. Miuelhogy az emberi okoſſag meg nem foghattya az Iſtent, annac okaért az Iſten igazittya az õ nepet az õ ſſent igeiere, mellyben azt mondgya hogy nem hiába ſſolott az õ nepenec, noha ſegitſéget el halaztya. mert azt mondgya hogy az mit igert, az bizonyos dolog.

o: Az pogány nepec hiuatalanac niluan valo meg prophetalaſa, az Iſtennec eſmeretire kic az elõt báluánt imadtac.

p: Vagy, kic az pogányoc kõzõt el vetettec.

q: Vagy fel magaztallyac

r. Vagy: én kiuõlem.

Rom: 14. Phili: 2.

s: Tudni illic az hiuec, az az, õ benne biznac.

Tremell: õ hozzá mennyen az ki keuánnya az viiadalt. de meg ſſegyenũlnec: valakic õ ellene fel geriednec, meg ſſegyenyulnec.

a: Az az. El eſic, mert az prophetiánac nagyub bizonſagaért vgy ſſol az kõuetkezendõ dolgokrol, mintmeg lõtt volna, Erti pedig az Belen az Babyloniabélieknec báluányokat.

hekre léſitec, ſúllyoſoc léſitec annira hogy el fáradgyanac.

2 El eſtenec, meg romlottac egyenlöképpen, és nem óltalmazhattác meg magokat hogy terhekre ne lennénec, és az ö lelkec fogſágra vitetett.

b: Inti iſten az ö népet hogy ö tőle el neſſa kadgyanac.

3 b Halgaſſatoc engemet Iácóbnac háza, és Izraelnec mindenmaradéki, kic hordoztattoc az ti anyátoc méhétöl fogua, kic viſeltettec az ti ſiületéſtektöl fogua.

4 Mind vénſégtekig vgyanczac én, és mind addig mig meg öſiültec én hordozlac. En teremtettelec, én hordozlac és meg tartalac.

c: karhoztattya az ſidokat az baluányoknac czináláſáért, és imadaſáért, vagy arra inti őket hogy meg oltalmazzac magokat az Babyloniabéliec báluányozáſoktól.

5 c Mihöz haſonlitotoc engemet, és mihöz téſitec egyenlöué, hogy én ahoz legyec haſonlatos?

6 Kic aranyat véſitec elö az ti erſiénitekböl, és az ezüſtöt meg méritec ſerpenyöben: meg ſierzödtöc az ötuöſſel hogy abból Iſtent czinállyon, melly elött meg haiollyatoc, és mellyet imádgyatoc.

7 Hordozzá azt, az ö vállokon viſelic azt, az vtán helheztetic azt az ö helyére, hollott áll, az ö helyéból el nem mégyen, ha valaki kiáltis ö nékie, nem halgattya meg, az ö nyomoruſágából nem ſiabadittya meg azt.

d: Inti az népet hogy meg maradgyon az igaz iſten mellet, ket erőſſeggel. tudni illic az Iſtennec elöbbi io tetemenyeiből, és az moſtanjból vőtt erőſſeggel, Mintha azt mondana mind regen en tőttem iol reletec, mind moſt en téſſec iol az Cyrus által.

8 d Emlekezzetec meg erröl, és legyetec erőſſec, emlekezzetec meg erröl ti bünöſöc.

9 Emlekezzetec meg az elöbbé liekröl, mellyec eleitöl fogua lettenec, mert én vagyoc az Iſten, és ninczen töb én nálamnál, és ninczen ſenki én hozzám haſonlatos.

10 Ki eleitöl fogua meg mondom (mindennec) az végét, és eleitöl fogua azokat mellyec meg nem lettenec, ki valamit meg mondoc, és az én tanátſom meg áll, és minden én akaratomat végh öz viſiem.

11 Ki el hiuom Nap keletröl az madarat, e és nagy meſiſie földröl az én tanátſomnac meg ſierzöiét: ſióltam és el hozom ezt, én rendeltem, és véghoz viſiem.

e: A Cyrus királt haſonlittya az madarhoz.

12 Halgaſſatoc engemet ti kemény ſiiuöiec, kic az igaſſágtól táuól vattoc.

13 El hozom az én igaſſágomat nem meſiſie vagyon, és az én ſiabaditáſom nem kéſic: mert ſierzec Syonban ſiabaduláſt, és Izraelben léſien az én ditſöſégem.

XLVII. *Réſi.*

Fenyegeti az Prophéta Babiloniát veſſedelemmel az nagy keuélſégért, és az Iſten népe ellen való kegyetlenſégért, és azt mondgya, hogy ſoha ſemmiképpen az veſſedelemtöl meg nem oltalmazhattya magát.

1 SZály le és ülly az porban te ſiüz Babilonnac leánya, ülly az földön, ninczen immar király ſięki az Chaldęábéliec leányánac. Mert nem léſien többé hogy tégedet gyengénec és keduére tartotnac hijanac.

a: Az az, le ſſallaſſ és le ülſſ az porba te Babylon.

2 Eregy az malomba és öröly liztet, b à te haiadat boczáſd meg, mezitelenicz meg à te lábaidat és az te ſiáraidat, eregy által az folyo vizeken.

b: Tudni illic, mint egy rab.

3 Meg ielentetic az te mezitelenſé-

lenſéged, meg láttatic az te rútſágod, boſſúſút álloc, és nem áll ember én ellenem. *e*

e: Nem ſzoc igy: nem mégyec ellened mint emberhanem mint az oroſlán.

4 (Ezt mondgya) az mi megváltónc, ſeregeknec WRa az ő neue, az Izraelnec ſient Iſtene.

5 Vly le, halgas, meny bę az ſetétbe Chaldeuſoc leánya, mert nem hiuattatol többé orſiágoknac Aſſionyának.

6 Fel geriedtem vala az én népem ellen, az én örökſégemet meg férteztettem vala, és adtam vala őket az te kezedbe, nem czelekedtel vęlec irgalmaſſágot, *d* az vén emberen az te igadat igen meg nehezitetted.

d: Okat mondgya meg az Babyloniábéliec romlaſanac.

7 Es ezt mondottad: mind örökké aſſionyléſiec, ez ideig ſoha nem gondolkodtál erről, és meg nem emlekeztél annac végéről. *e*

e: Annac, tudni illic az Izrael népének, az az, hogy végre iol tes ſzec velec. vagy annac, tudni illic az te keueſſeged nec.

8 Moſtan azért hald meg ezt te keduére tartott, ki nagy bátorſággal ülſi, ki azt mondod az te ſiiuedben: En vagyoc és ninczen több én nálamnál, nem ülec özuegyſégben, és az áruſágot ſoha meg nem kóſtolom.

9 De mind ez kettő reiád köuetkezic nagy hamar egy időben, az áruſág és özuegyſég, mikor (az te bűneid) bę tellyeſednec, ackor köuetkeznec reiád, az te ſiem fény veſitőidnec és varaſlóidnac ſokſágáiért. *f*

f: Vagy, az te idueműd mondoidnac és bűbánóſtalanoc ſokſágában, az az, noha azoc ſokan vadnac tikóztettec de titeket meg nem tenec.

10 Mert az te gonoſſágodban biztál, és azt mondottad, ſenki nem lát engemet: Az te bölczeſéged és tudományod czalt meg tégedet. Es ezt mondottad az te ſiiuedben: En vagyoc és ninczen több én nálámnál.

11 Annac okaért iő te reiád veſzedelem, mellynec kezdetit nem tudod: és köuetkezic te reiád romlás mellyet el nem táuoztathatſi, és iő te reiád nagy hirtelenſéggel puztulás, mellyet meg nem tudhatſz.

12 *g* Ally elő moſtan az te varáſlóiddal, és az te ſiem fény vezetéſednec ſokſágáual, mellyekben munkalkodtál gyermekſégedtől fogua: ha valamit haſználhatnál, ha valamimódon meg maradhatnál.

g. Neueti ęs ezokat az Babyloniábéli ehez az ő varaſlóſok. vt.

13 Fáraztottad magadat az te tanátſidnac ſokſágában, állyanac elő immár és tartſanac meg tégedet az ęgben nézőc, kic az czillagokat nézic, és minden hólnapokra ſiámot tartanac, és óltalmazzanac meg tégedet az reiád köuetkezendőktől.

14 Imé ollyanoc léſinec mint az pozdoria, az tűz emézti meg azokat, nem mentic meg életeket az tűztől, nem marad męg az ſienekbennis, melly meg melegitene, *h* ſem az tűzben, melly előtt ülnénec.

h: Az az, Mint az pozdoriának nem marad az ſenékbennis, ſzine vgy azokban ſemmi nem maradad.

15 Igy iárſi te azockal az kikel fáraztottad magadat: ſőt annac felőtte az te kereskedőidis, kic te veled vóltac az ő gyermekſégektől fogua, el bűdoſnac kiki ez világnac éggyic réſie felé: ſenki nem léſién ki tégedet meg óltalmazná.

XLIII. *Réſz*

Feddi ez Capuſtán Iſten az Prophétának által az kép mutató Izraelitákat, hogy noha nékiec mind régen el mült dolgokat, mind köuétkezendőket meg mondott, melyekben ſemmit nem tudtác, mind az által męgis

megis nem nicotetec meg fülöket azoknac halálára, Az után azt mondgya hogy az mit vgyec mſuel, czac irgalmaſſagából miueli. Inti őket Penitentiára, holott ſól az ő hatalmiról, kegyelmeſſegéről, és igeretéről téſſen az Babyloniából való meg ſabaduláſról.

1 HAllyátoc ezt Iácóbnac háza, kic neuezic magokat az Izraelnec neuéről, és az Iudánac forráſsából ſiármaztanac, kic az Wrnac Neuére eskeſſenec, és az Izrael Iſtenét emlegetic, nem hiuen és nem igazán.

2 Iólehet az ſient városiól neuezic magokat, és az Izraelnec Iſtené höz támazkodnac, kinec Neue ſeregeknec WRa.

3 «Az melly régi dólgokat eleitől fogua meg mondottam vala, és az én ſiámból ſiármaztanac vala, azokat hamar véghöz vittem és meg kőuetkeztenec.

4 Miuel hogy tudtam hogy kemény vagy, és az te nyakad vás inákból áll, és az te homlokod ollyan mint az çrtz.

5 Annac okaért meg mondottam te néked eleitől fogua, és minec elötte reiád kőuetkeznéc tudtodra adtam, hogy ezt ne mondanád: Az én báluányom miuelte ezeket, az én faragott vagy öntött báluányom paranczolta ezeket.

6 Hallottad vala, láſſad mind ezt: [b] ti pedig auagy nem téſiteké erről bizonyſágot? Immár moſtan vij és el röytett dolgokat mondoc te néked, [c] mellyeket nem tudſi vala.

7 Mellyec moſtan rendeltetnec, [d] nem régtöl fogua, és mellyeket ennec elötte nem hallottál, hogy azt ne mondanád, imé tudtam én azokat.

8 Mellyekben ſemmit nem hallottál, ſem tudtál, az te füledbeis artól fogua nem mente, [e] Iólle- [e: itt kezdi el Eſaias az nép nec ſabadulá ſáról valo prophéciat.
het tudtam hogy te mindeneſtöl hitetlenül czelekeſtiel, és hogy e- leitöl fogua rugoldozónac hiuattattál.

9 (Mind az által) az én neuemért el halaztom az én büſülésomat, és az én tizteſségemért meg mérteklem ellened való haragomar, hogy tégedet ki ne vágialac.

10 Imé meg tiztitalac tégedet, [f: Az az, Ma néked minden bűneidet ki tiztitanám mint az ezüſtöt, meg de nem vgy mint az ezüſtöt, meg tiztitlac tegedet az nyomoruſág- nac kementzéjében.

11 En magamért, én magamért miuelem, mert mimódon enged ném hogy az én Neuem meg tér- terteſſéc? Az én diczöſségemetis máſnac nem adom.

12 Halgas engemet Iácób, és Izrael ki én tölem hiuattattál, én vagyoc, én vagyoc az elsö, vtólſóis én vagyoc.

13 Az földet az én kezem fundálta, és az én iob kezem mérte meg araſiſial az égeket, ha én ſióli tom azokat, azoñal ielen vadnac.

14 Gyüllyetec egybe mindnyáián, és hallyátoc meg, kiczoda mödotta meg azoc közül ezeket? az Wr ſierette ötet, [h] és minden a- karattyát el végezi Babyloniában, és az ö karialéſien az Chaldeuſoc ellen. [h: Cyrus királyért.

15 En, én ſióltam, és én hijttam ötet, el hozom ötet, és az ö vtaió ſierentſés léſien.

16 Iöije-

[a: Ez teſzi azt Iollehet tudtam az te gonoſſágodat, mind az által kegyelmeſſegemből az miatt iokrol igeretet tettem, hogy azokat meg latogatnam az idönaſobe, azokat bé tel- hezſitettem.

[b: Az az, Vedſſed bele hogy mind vgy ſötétec az mint meg mondottam.

[c: Tudni illic az Babyloniabéli fohſágrol, onnét valo meg ſabadulaſrol, Cyrusrol.

[d: Az az, moſt ielentetnec meg.

16 i Iöyietec én hozzám, hallyátoc meg ezt: Nem ſióltam eleitöl fogua titkon. Az idötül fogua hogy ez dolog lött, ott vóltam, k mert engemet az WR Iſten küldött el, és az ö lelke.

17 Ezt mondgya az WR az te meg váltód, az Izraelnec ſient Iſtene: l En vagyoc az te WR ad Iſtened, ki tégedet tanitalac haſinoſon, és vezęrellec az vton az mellyen iárſi.

18 Vayha fegyelmeztel vólna az én paranczolatimra, ollyan vólt vólna az te békeſéged mint az folyó víz, és az te igaſſágod mint az tengernec habiai.

19 Az te magodis ollyan vólt vólna mint à tengernec föuénye, és az te méhednec gyömöltſei, mint añac m köuetskei: Nem vágattatnéc ki, és nem veſine el az ö neue az én ortzám elöl. n

20 Mennyetec ki Babyloniából, o fuſſatoc ki Chaldęaból, nagy kiáltó ſióual hirdeſſétec és mongyátoc ezt: Hirdeſſétec az földnec vtólſo határáig, és mondgyatoc: Meg ſiabaditotta az WR az ö ſiólgáiát az Iácobot.

21 p Nem ſiomiuhoztac, mikor az puſitán által vitte öket, az kö ſiiklából vizet adott nékiec, meg haſitotta az kö ſiiklát, és vizec iöttec abból.

22 q Ninczen ſemmi békeſégec az Iſtenteleneknec, azt mondgya az WR.

i: Az Propheta bizonyſágot téſſen az ö tiztiben való ſſorgálma: toſágáról, hiwſegeről, és tökelleteſſegeről.

k: Tudni illic az én helyemben, okat mongya pedig, Mert vgy mond az Iſten és az ö lelke küldöt el engemet, 2. Per. 1.

l: Ertelme ez, En tanitalac, Izrael teged az Prophétác által es én vezerellec, annira hogy ha az én beſſédemet az ö ſſáiokból halgattad volna, engedtel vólna, az ió tetemenyec ſoha meg nem ſſüntec volna mint az folyo víz.

m: Tudni illic az tengernec.

n: Tremel: mind az által nem vagattatic ki és nem veſſ el az ö neue.

o: Szolittya à rabſagban valo ſidokat hogy ki ſieſſenec Babyloniából. Iollehet mégel nem vitettec vala.

p: Az az, Mint regen az ö népet nem hadta ſiomiuhozni, azonképpen mikor Babiloniabol öket ki hoza, gondot viſelt roloc.

q: Mintha azt mondana. Azért fuſſátoc ki közzülöc.

XLIX. Réſz.

Minec vtánna az Babyloniábéli fogſágbol valo ſabadulásrol ſoc igéreteket tött volna az Prophéta által Iſten, immár ez Cápurban az Chiſtuſrol ſol, miuel hogy az Iſtennec minden igéreti erőſſec az Chriſtusban, ſol pedig elő ſer Chriſtus az ö hiuatalárol, holott minec vtanna panaſolkodic az fidoknac engedetlenſégekről, el küldetic az pogányokhoz. Az vtán ſol az ö ſoc nagy io tétemeniről, mellyeckel vagyon az Anya ſent Egyházhoz, neuezet ſerint pedig az pogány népeknec hiuatalokrol.

1 HAllyátoc meg beſiédemet ſiigetben lakozóc, és vegyetec eſietekben táuól való népec. Az WR az én anyámnac méhétöl fogua hijt engemet, az én anyámnac méhében mikor vólnéc, meg emlekezett az én neuemröl. a

2 Es ollyanná tötte az én nyeluemet mint az ęles ſiablya, az ö kezénec árnyékáual fedezett bę engemet, és ollyanná tött mint az fényes nyil, az ö tegzében röytett el engemet.

3 Es monda nékem: En ſiólgám vagy te Izrael, b te benned ditſekedem.

4 En pedig mondéc: Hijába munkalkodtam, hijába költöttem el az én erömet: mind az által az én itéletem az WR elött vagyon, és az én múnkám az én Iſtenemnél. c

5 Moſtannis pedig azt modgya az WR az ki engemet magánac ſiólgáiánac formált az én anyámnac méhétöl fogua, hogy az Iácóbot ö hozzá meg tęritſem, hogy

a: Az az, Miképpen hogy öröktöl fogua hiuot, azonképpen az én anyám méhében rendele engem ez tiztre, Ebr: 5.

b: Izraelnec neue: Chriſtuſt, mint ſent Pal az Annyaſcut egy házat Chriſtuſnac 1. Cor: 12. Iollehet Tremellius fordittya, En ſiolgam vagy. Az Izrael az az, ki felöl te általad dicze kedem.

c: Vagy az en tiztem az az, noha hiaba farattam az Izraelitác közöt, mind az által tiz latom kedues temben el iároc és Iſtenre nézec, kinec az én ſiolgaes munkamat meg fizeti.

Hogy ha pedig az Izrael ő hozzáia nem mégyenis, mind az által az WRnac ſiemei előtt ditsőſéges léſiec, és az én Iſtenem léſien én erőſſégem.

Actor. 13. 6 Ezтis monda: Kitſiń dolog ez hogy nékem ſiólgám légy,az Jácób nemzetſéginec meg eppitéſére, és az Izraelnec puztaſágának helyére állatáſára: Az pogány népeknekis világoſſágúl adtalac tégedet, hogy légy én iduőzitőm az földnec mind vtólſo határáig.

7 Ezt mondgya az WR,Izraelnec meg Váltóia és az ő meg Szentelőie,annac az kit meg vtálnac lelkében, az vtálátos népnec,

d. Igereteket az WRaknac ſiolgáiának,[d] Az kitéſſen Iſten az ő anyáſbet egy kazanac es egyetembe az Chriſtuſnac, ki egy az annia ſient egy hazzal.

rályoc meg látnac (tégedet) és felkelnec az feiedelmec, és tiztelnec az WRért ki igaz, és az Izraelnec ſient Iſteneiért à ki válaztottéged.

2. Cor. 6. 8 Ezt mondgya az WR: Kellemetes időben meg [e] halgattalac tégedet, és à ſiabaditáſnac napián

e: Vagy, meg halgatlac ſegitſéggel vóltam néked, és megſiec. ſiól pedig ez ket verſbē az Chriſtuſnac tiztiről

ſegitéggel vóltam néked, és megtartalac tégedet, és téſilec téged az népnec engeztelőiéué, hogy à földet meg eppitſed, és hogj örök ſégűl biriad az el puztúlt örökſégeket.

9 Hogy ezt mondgyad az foglyoknac: Eredgyetec ki, és azoknac kic à ſetétſégben vadnac, mu-

b Az a', mindenůt bŭuelkednec az Iſtennec a dalſiual. ſiól pedig itt az Annia ſient egy hazнac lelki iauairól.

taſſátoc ki magatokat: Az vtakon legeltetnec, [b] és minden magas helyeken léſien az ő fűuőc.

10 Nem éheznec, nem ſiomiuhoznac, az hęuſég nem árt nékiec vagy à Nap: Mert az ki raytoc kőnyörűl, az igazgattya őket, és az vizeknec forráſira viſii őket.

f: Azt ielenti hogy ſenki meg nem bantia az ő nepenec Babyloniabol való meg iöueſet.

11 [f] Az én hegyeimetis mind vtácká téſiem, és az én őſuénim magaſſac léſinec.[g]

g: Aз az meg erőſitem, es vgy mint kőrnyűl veſſem.

12 [h] Imé némellyec meſiſie földről iőnec, némelljec eſiakról, némellyec nap njúgatról, némelljec az Sinnec földéről.

h: Aз az. Minden felől az en nepemet hazá viſſem.

13 Enekellyetec Eegec, őruendezz föld, és hegyec kiáltſatoc. Mert meg vigaztalta az WR az ő népét, és az ő ſiegénin könyörűl.

14 Hogy ha ezt mondgya à Sion: el hagyot engemet az WR, és az WR el feletkezett én rólam.

15 Vallyon el feletkeziké az Annya az ő kis gjermekéről, vgy ho gj ne könyörűllyen az ő méhének fiáin? ha azoc el feletkeznekis, de én nem feletkezem el te rólad.

16 Imé az én kezeimre fel irtalac tégedet: [i] à te kő falaid ſiűntelen én előttem forognac.

i: Az, az ſiűntelen előttem vagy.

17 Te hozzád ſietnec à te fiaid: [k] Az te rontóid és az te puztitóid meſiſie táuoznac te tűled.

k: Az Ania ſient egy hatnac eppuleſeről ſiól mŭly aз pogannokbol epa ne meg. Azert ittis a' pogannoc hiualaiarul ſiep bizonſig vagyon.

18 Emeld fel körőskörnyűl à te ſiemeidet és láſſad, mind ezec egybe gjűluén te hozzád iőttenec: Elec én azt mondgya az WR, hogy mind azockal vgy mint ékeſſéggel fel öltöztetel és azokat nyakad környűl kötőd, mint az meny aſiſiony az arany lántzot.

l: Az ania ſient egy hatnac ekeſſegiecha ſoc fia es lakoſi vadnac.

19 Mert à te romláſid és à te puztaſágid, és te el puztitatott földed maydan ſioroſſab léſien hogy nē mint az lakoſokat bę foghatná, és az te rontóid meſiſie el táuoznac te tűled.

20 Meg az te áruaſágodnac fiai
m: Az az, A pogánioc, kic ſül: etnec neked minéc vetanna az ſidoktol meg foztatol, mert á ſidoc helyebe hiua Iſten à poganokat.
m az te fülед hallására azt kezdic mondani: Stores énnékem è helj, meny el iñét hogy itt lakhaſſam.
21 Es azt gondolod az te ſiiuedben, kitſoda ſiülte nékem ezeket holott én meg foztatott özuegy vóltam? fogoly és ide touá búdoſó vóltam, és ezeket kitſoda neuelte fel? Imé én egyedül maradtam vólt, és ezec honnét vadnac?
22 Ezt mondgya az WR Iſten: Imé fel emelem az én kezemet à pogányokhoz, és az népec között tel emelem az én Zászlómat,
n: Erti az Euangeliomot
nés el hozzác az te fiaidat ölökben, és az te leánid az ö vállokon hordoztatnac.
23 Es az királyoc léſinec te táplálóid, és az királne aſſionyoc te daykaid: hanyat homloc le eſnec te elötted az földre, és à te lábaid-
o: Az az, te elöttед à földre le borulnac tiz teſſegnec okaert.
nac porát niálljác: o Es meg tudod hogy én vagyoc az WR, és hogy nem ſiégyenülnec meg az kic várnac engemet.
p Ez az Iſtennek leueknec ſiuahic az hiuek her-ö predatchnac, es iſgat fogliainac aittyac lenni, es azt gondollyac, hogy ſenki az zokat az ö kezekből meg nem ſabadithatiya.
24 p Auagy el vétethetiké az eröſtöl az préda? Vallyon az igaznac foglyai meg ſiabadulhatnaké?
25 De az WR ezt mondgya, sőt inkáb az erőſtöl el vétetic az ö foglyainac ſerege, és az kegyetlen kezéből az préda ki vétetic: Mert az kic tégedet háborgattac, én azokat meg háborítom, és az te fiaidat én meg tartom.
26 Es azt miuelem hogy à te nyomorgatóid az ö magoc húſát
q: Az az, egyebe vettem ö ket hogy ezy maſt rontſac
meg egyéc, és mint az édes borral, az ö véreckel meg réſiegegjenec, hogy meg tudgya minden teſt hogy én Iſten vagyoc, az te megTartód, és te meg Váltód, az Iácóbnac erös Iſtene

L. Riſz.

Miuelhogy az pogány népeknec hiuatalokról, és az Izrael népénec meg vetteteſſérol ſóla az Prophéta az felső caputban, annac okaert hogy valaki az Iſtent ne vadolhatná, ez caputban azt mondgya meg elöſör hogy nem ö benne vagyon az Sidoc meg vetteteſenec az oka: hanem ö magokban. Annac vranna hogy az Prophéta ſáia álral való igéreteknec méltoſága légyen, ſól az ö hiuatalarol hogy öret az Iſten hiſzta, ö ſolt nekic és az ö rizti mellet ſokat fenuedett, verſegeket, ſidalmat, mellyekben mind azt mongya hogy az Iſtenre nézet Vtolſor inti az hiuelter hogy az ö tudományának engedgyec.
a: Erteſme ez Vagy en hadtalac el. Vagi ti engemet.
Ha en hagyatalac el mon
1 EZt mondgya az WR: Hól vagyon az ti anyátoknac meg vetteteſéröl való bizonſág leuél, mellyel bizonſágot töttem vólna hogy öret meg vetettem? Auagy kitſodác azoc az kiknec én el adtalac vólna titeket? Imé az ti hamiſſágtokért adattatok el, és az ti anyátoc az ö gonoſſágiért vettetet meg.
gyatoc meg kinec adtalac es az el hagyaſrul való leuelet hozzatoc elö. De nē mondhatyatoc meg kinec adtalac, ſem leuelet nem adhat tóe arrul. Tehat ti hadtatoch el engē
Ha pedig el hadtatoc, vagy azert hadtatoc el hogy nintſen hatalmā, vagy hogy ióſ nem akaroc veled tēni és tiztenben el nem iaroc. De ezekben nē vadolhattoc. Tehat okoſelkül hadtal el, az te bünéidert, melyneg tettie abból, mert mikor hiſ'ac, nem iöttöc hozzam.
2 Mitſoda az oka, hogy mikor hozzátoc mégjec, ſenki ielen ninczen? Mikor ſiólitlac, ſenki nem felel? Auagy meg röuidülté az én kezem hogy meg nem ſiabadithat? auagy nintſené én bennem ſiabaditára való erö? Imé az én dorgaláſomal meg ſiáraztö à tengert, az folyó vizeket puztáuá téſiem, annira hogy meg veſiſienec azokban à halac, miuelhog nincz ē víz, és ſiomiuual meg hallyanac.
3 Az Eegeket ſetétſéggel bē búrī tö, és ollyanná téſiē azoknac bē fedezöiét minēmū azgyáſi ruha.
b: Bizonſagot teſzen Iſaiás az ö tiztiben valo hiuſeges ſorgalma oſſagarol mellyekbē nez az Chriſtuſarais.
4 b Az WR Iſten adott énnékem bölts nyeluet, hogy alkalmatos időben tudgyam az igét (ſiólgáltani) az meg fáradotnac,

fel

fel ſerkent minden reggel, fel ſerkenti az én fülemet hogy halgaſſam ötet mint tanitó meſtert.

5 Az WR Iſten nitotta meg nékem az én fülemet, és én nem vóltam néki engedetlen, hátra nem fordúltam (ötöle.)

6 Az én teſtemet adtam az verőknec, és az én ortzámat az ſiaggatóknac: Az én ortzámat el nem vontam az gyalázatoc elött, és az pökdöſés elött.

es bizattya és batoritya magat, tirtiben az Iſtennec ſegitſegeuel, es ſinte vgy ſol mint az Apoſtal Roman. 8.

7 c Az WR Iſten pedig nékem ſegitſégem, azért nem ſiegyenülletem meg, annac okaért kemenitettem meg az én ortzámat, mert tudom hog meg nẽ ſiegyenülec.

8 Közel vagyon az ki engemet meg igazit, kitſoda perelhetne én velem: álljanac elö mind egjetem be: kitſoda léſien nékem pereſem? idijön én hozzám.

d Intí az nepet Iſten igerehöz valo engedelmeſſegre és Pœnitentiara.

9 Imé az WR Iſten az én ſegitſégem, kitſoda kárhoztatná engemet? Imé öc mindnyáián mint az ruha meg auúlnac, à moly emézti meg öket.

10 d Kitſoda közzületec az ki féli az WRat? Halgaſſa az ö ſiolgáinac ſiauát: Az ki ſetétſégben iárt, és nem vólt néki világoſſága,

e: Az az tiitlegen tudomant es tiztelletet kőuettecl, el hagyuan az Iſten igeiuec vilagoſſagat. Am iáriatoc azert à titalalmanitoknac vilagabá minel hög Iſten titeket meg vakitot. De el kel veſſuetec.

bizzéc az WRnac neuében, é, támaſikodgyéc az ö Iſtenéhöz.

11 e Imé ti mindnyáián tüzet gerieztetec, ſiikrácckal meg környeriesztettetec: iáriatoc az ti tüzetecknec világoſſágában, és az ſiikráknál mellyeket ti gerieztettetec. Az én kezemből vagyon ez ti raytatoc, és nagy faydalomban fogtoc fekenni.

LI. Réſz.

Inti Eſáiás az népet az Iſtenben való bizodalomra és békeſégec türéſre az Abraham példáiaual. Az vtán inti ötet Pœnitentiára az Pogány népeknec példaiockal. Iſten iótéteményénec örökké való allandoſagual, és egyetembe vigaztallya öket az ö ellenſégeknec romlaſockal. Az WRnac hatalmas ereiuel, és az ö nyomoruſágoknac el változáſaual.

1 HAlgaſſatoc engemet kic kőuetitec az igaſſágot, kic az WRat kereſitec: Tekintſetec az kö ſiiklára az mellyből ki vágattatoc, a és az meg nilatkoztatott kút före az honnét ki hozattattatoc.

a: Erti az Abrahamot az Saraual egyte, mintha azt mondana. Ti ketſegiſcc vadioc az en hatalmomtá de gondollatoc meg honnet és kiből ſzarmaztatoc az Abrahamtul és Saratul, kic igen ven emberce volac, vgy annira hogy nem hlt ömẽ ſzarmazor ö tülöc Iſaac, mint milyen nagy eröuel vagiac a kőnet az kőlaniabo, ha azert az meg mue hetnem erac beſſetel, Babyloniabolis megſzabadithatlac.

2 Tekintſetec Abrahamra az ti atyátokra, és a Sára aſſionyra ki titeket ſiült: mert egyedül hittam ötet és meg áldám ötet ſ. meg ſiaporitám.

3 Kętſégnélkül meg vigaztallya az WR az Sionț, meg vigaztallya minden ö puztaſágit, és ollyanná téſii az ö puztáiát mint az Heden kertét, és annac puztáiát, mint az Wrnac kertét, öröm és vigaſág találtatic abban, hálá adás és dițſéretnec ſiaua.

b. Az pogany nepeknec pelda ocka' bija az nepet Pœnitentiara ertiti pedig az töruenyin es az ieleten az Euangeliomot mint. Eſai. 7. Mich. 4.

4 b Halgas én hozzám én népem, és én népem à te füled figyel mezzéc én hozzám, mert à törvény én tőlem ki mégyen és az én itéletemet à pogánj népeknec világoſitáſokra meg ielentem.

5 Közel vagyon az én igaſſágom: ki iö az én ſiadaditáſom és az én kariaim az pogány népeket meg itélic: Az ſiigetekben lakozóc engemet várnac, és az én karomban vetic reménſégeket.

6 c Emellyetec fel menybe az ti ſiemeiteket, és nézzetec az földre

c Az Iſten io tetzeninec örőcke való allandoſaganal inditrya az nepet iſten hez valo teresſe.

ide alá: mert az Eegec mint à füſt el fogynac, és az föld mint az ruha meg auúl, annac lakoſijs haſon latos képpen el veſinec: Az én ſiabaditáſom pedig mind örökké léſien, és az én igaſſágom el nem romol.

d: Az Euangelium mellett valo haboruſagtol nem kel meg rettenni.

7 d Halgaſſatoc engemet kic tud gyátoc az igaſſágot. kiknec ſiuök ben vagyon az én törvénjem: Ne féllyetec az embereknec gyalázattyoktól, és azoknac ſiidalmokért kętſégbe ne eſſetec.

e: Az hiueknec ellenſegi hamar el veſſnec.

8 e Mert mint az ruhát, meg éſii öket az moly, és mint az gyapiat meg emézti öket az féreg: az én igaſſágom pedig mind örökké léſien, és az én ſiabaditáſom nem zetſégről nemzetſégre.

f: Az Istennec hatalmaſſagat erőſſel vigaztallya az népet, de azt mint egy kűlyörges formaiában iria meg.

9 f Kely fel, kely fel öltözd fel az erőt wranac karia, ſerkeny fel mint régi időkben és régen el múlt napokban. Auagy nem te vagyé (az erő) melly el veztette Ægyptomot, és faydalommal meg emézté az ſárkánt?

10 Nem te vagyé (az erő) mely az tengert meg ſiáraztotta, és az mélſéges örvényeknec vizeit: ſine ly az mélſéges tengert útá tötte, hogy az meg ſiabadúltac által ménnének?

11 Es az Wrtól meg váltattac haza iönénec, és Sionba mennénec nagy ditſérettel, és örökké való örőm lenne az ő feieken: örömet és vigaſágot találłyanac, az bánat és nyögés el táuozzéc tőlöc.

g: Peldi Isten a népet hogy neki nem hiſſnec, és az ő hatalmat ne berſállic meg.

12 g En vagyoc, én vagyoc az te meg vigaztalód, kitſoda vagy te hogy félſi az halandó embertől, és az embernec fiától, ki ollyan léſien mint az fü?

13 Es el feletkeztél az te teremtő Wradról ki az Eegeket ki terieztette és ez földet fundálta: és ſiüntelen mindennap félſi az te nyomorgatódtól, ki azon igyekezic hogy el veſieſſen, de hól vagyon az nyomorgatónac haragia?

h: Az az, Noha el mtátoc az fogſagot és az nyomorusagot mind az altal maſd el iő à ti fogſagtokból valo ſiabadulaſtoknac ideie. i: Hatalmaruſſol hogy inkab biggyenec neki. k. Isten ſiól az Prophetac altal es azokat ő oltalmazza hogy ez vilagot azoc altal meg vijtſa.

14 h (Sőt inkáb) ſiet à fogoly hogy meg ſiabadúllyon, és ne hallyon meg az tömlötzben, és hogy el ne foggyon az ő kenyere.

15 i Én vagyoc az te Wrad Iſtened, ki az tengert ketté válaztom, mellynec habiai zúgnac, ſeregeknec Wra annac az Neue.

16 k Ki adtam az én beſiédemet az te ſiádba, az én kezemnec árnyékáual óltalmaztalac tégedet, hogy meg plántállyam az ęgeket és fundállyam az földet, és azt mondom az Sionnac: En népem vagy te.

l: Az hiueknec nyomorusagoc ſoc. De az Isten meg ſiabaditya ő ket azokból, és haragiat forditya az ő ellenſegire.

17 l Serkeny fel, ſerkeny fel, kely fel Ieruſálemnec városa, ki megittad az WRkezéből az ő haragiának pohárát, az keſerűſégnec pohárának ſepreiét ittad meg, és vgyan ki ſioptad azt.

m: Az az, Niniſen ſenki ki az en nepemet ſánná hogy meg itta az en haragomnac pohárát, hanem ezac en ſanom.

18 m Az ő fiai közzűl mellyeket ſiült vala, ſenki nem vezęrli vala ötet, és ſenki nem fogia vala az ő kezét az ő fiai közzűl mellyeket fel neuelt vala.

19 Ez két nyomorúſág ſett raytad, kitſod a ſiánna tégedet? Puztaſág és romlás, ęhſég és fegyuer, kitſoda vigaztalna meg tégedet?

20 Az

20 Az te fiaid meg rŏttenuén, fekŭttenec az ʋtzáknac feieinél, mint az hálóba esett erdei vad, kic tellyesec vóltac az WRnac haragiáual, és az te Istenednec fegyelméuel.

21 Annac okaért halgasd meg ezt te siegény, és meg résiegitetett, de nem borral.

22 Ezt mondgya az te WRad, az WR Isten, ésaz te Istened az ŏ népénec gondviselŏie. Imé el vŏttem az te kezedbŏl az ke-
" serŭségnec pohárát, az én hara-
" gomnac pohárának sepreiét, nem
" isiod tŏbbé azt meg.

23 Hanem adom az te nyomorgatóidnac kezekbe, [n] kic azt mondottác az te lelkednec, haioly le elŏttŭnc hogy mennyŭnc által te raytad: Kic elŏtt az te testedet ollyanná tésied vala mint az fŏld, és mint az ʋt az iáróknac. [o]

n: Az az, à kic tegedet nyomorgattac.

o: Az az, annyra meg alázta d vala magadat az kegyetlenec elŏtt, hogy vgy tapodnánac tegedet mint á fŏldet és az vtat.

LII. Rész.

Vigaztallya Elatas altal Isten az ŏ népet az Babyloniábéli fogságbŏl való meg ſabadulassal, és azt mondgya hogy ha Ægyptombŏl meg ſabaditotta, Babyloniábŏl inkab meg ſabaditrya, melly igéretnec hogy inkab higgyenec, ſol az Propheta az tudomannac méltosagárol. Inti ŏket halá adásra, és hogy Babyloniábol ki fiessenec iŏni. Vtolſor kezd ſolani az Christusrol, &c.

1 SErkeny fel, serkeny fel, ŏltŏzd fel az te erŏsségedet Sion, [a] ŏltŏzzel fel az te ékességednec ruháiba Ierusálem, sient város, mert nem mégyen tŏbbé te raytad által az kŏrnyŭl meteletlen és az tiztátalan.

a: Az az, végy bátorságot, és le vetuén az gyáß ruhát ŏltŏzzel vigasághoz valo ruhaba.

2 Tiztits ki magadat az porból, kely fel, ŭly fel Ierusálem, siabadits ki magadat à te nyakadon való kŏtelekbŏl Sionnac fogoly leánya.

3 Mert ezt mondgya az WR: Ingyen adattattatoc el, [b] és pénznélkŭl meg siabaditattoc.

4 Mert azt mondgya az WR Isten: Ægyptomba ment vala régen az én népem hogy ott búdosnéc: [c] Az Assyriábéli királis oknélkŭl meg nyomoritá ŏtet.

5 Es mostan mi hasinom vagyon nékem abban azt mondgya az WR: hogy az én népem el vitetett oknélkŭl, és az ŏ rayta wralkodóc iaygattattyác ŏtet azt mondgya az WR, és az én neuem siŭntelen minden napon bosisiontatic?

6 Annac okaért meg esméri az én népem az én neuemet az napon, hogy én magam az ki sióloc vala, imé ielen vagyoc.

7 [d] O melly siépec ez hegyeken az Euangelium hirdetŏnec lábai az ki békeséget hirdet, siabadulást prędicál, ki azt mondgya az Sionnac, wrálkodic az te Istened.

8 [e] Az te ŏr állóidnac siauoc (hallattatic:) fel emelic az ŏ siauokat, egyetembe kiáltanac, mert az ŏ tulaydon siemeckel meg láttyác mikor visisia hozza az WR Siont.

9 [f] Enekellyetec, ŏruendezzetec mindniáián Ierusálemnec puztasági, mert meg vigaztalta az WR az ŏ népet, és meg siabaditotta Ierusálemet.

10 Fel tŭrte az WR az ŏ sient kariát az pogány népeknec siemec elŏtt, hogy ez fŏldnec minden határi lássác az mi Istenŭnknec siabaditását.

b. Az az, semmi fizetést nē vŏttem senkitŏl, és senkinec nem vagyoc kŏteles hogy titeket meg tarthatna à rabságban.

c. Nemellyec igy fordittyac. Ægyptumba ment vala régen az én népem hogy ott budosnéc. De az Assyriabéliec oknélkŭl nyomorgattyác. mint ha az mondaná. Az Ægyptumbéliecknec volt valami igasságoc az én népembŏr, mert az Iacob ŏ maga ment oda. De az Assyriabeliecknec nincz en &c.

d: A tudomannac méltosagat magaztallya, hogy inkáb higgyenec az igereteknec.

e: Az az, nem lessen titkon, hanem nyluā, az ſabadulás annyra hogy nyluán kiáltsac azt az ŏr álloc.

f: Hálá adásra inti az népet.

2 Corinth 6. g: Inti ötet hogy mikor á ſabadulás nac napia el ió ne kéſſenec hanē ki menenyenec Babylo niabol, és hóg magokat tizē tán meg tar tſác.

11 g Mennyetec el, mennyetec el, fuſſatoc ki onnét, és ſemmi tiz tátalant ne illeſſétec, mennyetec ki ő közzülöc, tiz titſátoc meg ma gatokat kic hordozzatoc az WR nac edénit.

12 Mert nem ſietséggel mentec ki, és nem futua mentec, mert elöttetec mégyen az WR, és az Izraelnec Iſtene gjujt iteket öſſue.

b: Az 13. verſtől fogua mind az egéſz könuetkezendő caputban ſól Eſaias az Chriſtuſról, kiben az Anya ſent Egy haznac deree ſerint meg hellene eppülni Arr mondgya pedig hogy az Chriſtuſnac vége diczőſégez ié ſen, de elöſſer ezuedilates alázatos állapattya lé ſen, és az után predicálnatic mind ez vilá gon, annira hogy rayta ezudálkoz nac, mueik hogy ő feleöle vé letlen dolgot hallanac, &c.

13 b Imé ió ſierentés léſſen az én ſiólgám, fel magaztáktatic, fel emeltetic, és igen diczőſéges léſſē.

14 Miképpen hogy álmélkodtanac ſokan te raytad, miuel hogj az ő ábrazattya rútab vólt hogy nem mint valamelly emberé, és az ő formáia, hogy nem mint az embereknec fiaé.

15 Azonképpen ſoc népeket meg hint, az ki ályoc az ő ſiáiokat ő elötte bę fogiác: mert az mit nékiec nem beſzéllettéc vólt, azt meg láttyác, és az mit nem hallottác vólt, meg értic.

LIII. Réſz.

Hogy az Sidoc meg ne botránkoznának az Meſſiában, ſoł Eſaias ez Caputban az ő ſen ſenuedeſéről es halaláról, az az, hogy Chriſtus ſenuedne es meg haina az mi bűneinekért, de fel tamadna es meg menekednec az halálról, hogy mi ő benne hitnec által a iuſtzűlnenc, es az örőc élenec bodogſágat vennéc, &c.

Ioan. 12. Rom 10.

1 KItſoda hiſzen á mi prędicállásunknac? és az WR nac karia kinec ielenic meg:

2 Mind az által fel neuekedic ő elötte mint egy veſſző ſiál, és mint egy gyöker az ſomiuhozó földből: Nem vala [a] néki formája, és ékeſſége: nézenc ő reája, és nem vala kéuánatos ábrazattya.

a: Vagy Ninczen.

3 Minden emberec között vtálátos és meg vettetett, faidalmoc kal tellyes, beteges, és ollyan vala mint az ki elött ember el rőyti ortzáiat, és ſemmec alitottuc ötet.

4 De az mi betegſéginket ő viſelte, és á mi faydalminkat ő hordozta: ióllehet mi azt alitottuc hogy meg oſtoroztatott és meg verettetett ſ. meg nyomoritatott Iſtentől:

5 De ő meg ſebeſitetett az mi álnokſáginkért, meg rontatott az mi bűneinkért: az mi békeſégünk nec vereſége vagyon ő rayta, és az ő ſebeiuel gyogyúltunc meg.

6 Mi mindnjáian mint az iuhoc el téueledtünc, kiki az ő útára, és az WR mindnyáián az mi álnokſáginkat ő reáia vetette.

7 Az mi bűnönc bűntetéſét ſienuedte és kénoztatott, mind az által nem nitotta meg az ő ſiáiát: mint az bárány az méſár ſękre viteteti, és mint az iuh az ötet nírőc elött meg nemúlt, és nem nitotta fel az ő ſiáiát.

b: Szol á Meſſiaſnac fel tamadáſárul, noha meg hal mind az által fel tamad, es ſoha az után meg nem hal, annira hogy az ő ideiei ſenki meg nē beſzelgeti.

8 b Az fogſágtól és az itélettől meg ſiabadúlt: és az ő nemzetſégét kitſoda beſzélhetné meg? Miuel hogj ki vágattatott az élők nec földökből: Az én népemnec bűneiért vólt ő rayta az vereſég.

c: Az az, Akarta Iſten hogy ezt ſzęn gonoſz emberektől ölettnec meg, noha ő artatlan volna. Az Iſtentelenen es gazdagſág mind egyet ért, mert gyakorta az gazdagſág Iſtentelenneteſzi az ember.

9 Es az Iſtentelenec kezébe adá az ő koporſóiát, és az gazdagnac az ő halálát: ióllehet nem czelekedett hamiſſágot, és álnoſſág nem találtatott az ő ſiáiában.

10 Mind az által az WR akarta ötet meg rontani és betegſég alá vetni: Hogy minec vtánna vetendi az ő lelkét áldozatúl az bű-

nért

nért, meg láſsa az magot, d meg hoſiſiabitſa napiait, és az WRnac akarattya az ö keze által ió ſierentſés légyen.

d: Az magon erti az Iſten fiait, kie az igénec magua által ſzülettetnec.

11 Az ö lelkénec fáradſágánac meg láttya (haſinát,) és meg elegedic, és az ö eſméretiuel, az én igaz ſiólgám ſokákat meg igazít: mert azoknac álnokſágokat ö vötte el.

e: Vgyan azont mondgya az mit ſzent Pal Phil. 2. Meg alázá magát, azért Iſten fel magaztalá ötet.

12 e Annac okaért ö néki réſzt oztoc az nagyockal, és az hatalmaſockal oztya meg à ſákmánt: miuel hogy az ö életét halálra adta, és az bünöſöc közzé ſiámláltatott, és ö ſokáknac bünöket hordozta, és az bünöſökért imádkozott.

LIIII. Réſz.

Ez Caputban Eſaiás vigztallya az Iſten népet, az ö Anya ſzent Egy házánac à pogány népekből való meg eppüléſéuel, az Iſtennec hatalmáual, irgalmaſſágáual, kegyelmeſſegeuel: Az Anya ſzent Egy háznác drága eppiteſeuel, az Iſteni eſmeretben valo tudomannyal, az nyomoruſágoknac el veteleuel, az ellenſegnec erőtlenſegeuel, &c.

1 E Nekely meddö a ki nem ſiülſi vala, örüly és öruendezz ki nem ſiülſi vala: Mert többen vadnac az özueginec fiai, hoǵ nem mint annac à kinec férie vagyon, azt mondgya az WR.

a: Meddönec neuezi az Anya ſzent Egy hazat, melnec ſzaporodaſat az fogſágér ſenki nem remenlette.

2 Szęleſits ki az te ſátoridnac helyét, és à te ſátoridnac kárpitait terieſiſiéc ki, ne tiltſad azt meg: hoſiſiabits meg à te köteleidet, és erőſsits meg az te ſiegeidet.

3 Mert mind iob mind bal kęzre meg ſiaporodol: és à te magod à pogányokatis örökſég ſierint bir ia, és lakoznac à puzta városban.

4 Ne fély, mert nem ſiégyenülſi meg, meg ſem pirúlſi, mert meg nem gyaláztatol: ſöt inkáb à te iffiuſágodnac ſiemérméröl el feletkezel, b és à te özuegyſégednec gyalázattyáról 'többé meg nem emlekezel.

b: Az iffiuſagnac ſzemermen erti az nyomoruſágokat, mellyeket az Anya ſzent Egy haz ſzenuedet az ö neuekedeſenec ideien, özuegiſégnec ideienec neuezi azt mikor Iſtentöl el hagyattatotnac latiatic valá lenni.

5 Mert az te féried, az te teremtöd, Seregeknec Wra annac Neue: és az te meg Váltód, az Izraelnec ſient Iſtene, az egéſi földnec Iſtenénec hiuattatic.

6 Mert vgy mint el hagyatott és keſerues lelkü aſiſioni állatot, hiutt tégedet az WR, és vgy mint meg vettetett iffiu aſiſioni állatot, azt mondgya à te Iſtened.

7 Egy ſiem pillantáſig hadtalac ,, el tégedet, de az én nagj irgalmaſ ,, ſágimban egybe gjüjtlec tégedet. ,,

8 Egy kis búſúláſomban el röy- ,, tettem vala az én ortzámat te töl- ,, led egy ſiem pillantáſig: De az ,, én öröcké való irgalmaſſágom- ,, ban könyörültem te raytad, azt mondgya à te meg Váltó Wrad.

9 Mert ſiinte vgy vagyon ez nékem mint az Noenac özön vize, kinec meg esküttem hogy az Noe özön vize többé ez földön által nem menne: Azonképpen meg eskeſiem hoǵ többé te reiád nem haragſiom, és tégedet meg nem fegylec. Gen: 9.

10 Mert az hegyec meg indúl- ,, nac, és az halmoc meg rendül- ,, nec, az én irgalmaſſágom pedig ,, te tüled el nem táuozic, és az én ,, békeſégemnec ſiöuetſége meg ,, nem tántoroſiic, azt mondgya az ,, te könyörülö WRad.

11 e O ſiegény, ſięl vęztöl hanjattatott, vigaztaláſtól meg foztatott: Imé én à te köueidet Car-

e: Az anya ſzent Egy háznac dítſéſéget iria meg hülsö baſonlatoſſágoc által.

bunculus kőre rakom, és Saphirus kőueken fundállac tégedet.

12 Es az te ablakidat drága kőuekből czinálom, és az te kapuidat Carbunculus kőuekből, és minden te határidat kéuánatos kőuekből.

13 Es minden te fiaid léſinec az Wrtól tanitattac, és az te fiaidnac békeſégec bőwſéges léſien.

14 Igaſſágban meg erősitetel, táuól léſieſi az nyomoruſágtól, mert nem félſi attól, és az rőttegéſtől, mert nem közelget te hozzád.

15 Imé minden kętſégnélkül gyülekezic te ellened(nép,) De én hiremnélkül: Valaki te ellened gyülekezic, te közötted el eſic az.

d: Hatalmaſſágaual bizonittya az felső versben tőtt igeretit.

16 d Imé én teremtettem az kouáczot, ki fuuáſſal à ſienet meg élezti, és ki az ő ſierſiámát valami állatnac czinálására elő hozza: Azonképpen én teremtettem az puztitót az veztéſre.

17 Semmi ſierſiámnac nem léſien elő meneteli, valamelly te ellened kéſiitetic: és minden njeluet valamelly te ellened perbe támad, kárhoztatſi. Ez az WR ſiólgainac örökſégec, kiknec, igaſſágoc én tülem vagyon, e azt mongya az WR.

e: Az az, kihet en oltal mazoc.

LV. Rèſz.

Az Prophéta által Iſten az pogány népeket hiua az ő benne való bizodalomra és az igaz Pœnitentiára, és inti őket hogy az Euangeliumnac tudományát bę vegyéc, hogy pedig azokat inkáb fel indithaſſa, ſép igeretecket téſſen nekiec, &c.

a: Az az, Valaki eſmerti az ő bőnőſ voltát, és bűnbánattal ſiet ahoz, az iſtenhegyelmet, az ſolya mondgyác Iſtenhöz.

1 MIndnyáián kic ſiomiuhoztoc, a iőijetec ez vizekre, tijs kiknec nintſen pénztec, iőijetec el, vegyetec minden pénznélkül, és minden iutalomnélkül, bort és olayt.

b: Okat mondgya intéſénec. Mert ęs ideig hijába való dolgokban kerestétec ſegitséget.

2 Miért költőtőc pénzt az haſiontalan eledelre, b és miért fárad toc azért az mi meg nem elegithet? Halgaſſatoc engemet valóba, hogj iót eheſſétec, és gyönyörkötteſſe az ti lelketec magát ez kőuérſéggel.

c: Eſmert inti őket és intéſé neceſſép okait adgya, ti veletec ſőuetſéget teſſec kegyelmeſſegemből, mint a Dauiddal.

3 c Haytſátoc le az ti füleiteket, és iőijetec én hozzám, halgaſſatoc (engemet) hogy éllyen az ti lelketec, és ſierzec ti veletec örökké való ſiőuetſéget: Az Dáuidnac igért irgalmaſſágimat.

d: Meg mongya az Prophéta miért emlékőzéc Dauidrol, tudni illic, azért mert az Meſsias felől valo igeretec vgy mint ő nala tetettec vala le, iollehet magyarazhattyuc, ęs ſententiát ő maganac à Meſsiaſnac ſőmélyeről, melre itt az Prophéta inkáb gazgattya à pogányokat.

4 d Imé az nemzetſégeknec bizońſágúl adtam őtet, vezęrül és tanitó meſteről.

5 , Imé az melly népet nem eſmérſi vala azt hiuod: és az melly nép tégedet nem eſmért, te hozzád ſiet, à te Wradért Iſtenedért, és az Izraelnec ſient Iſteneiért: ki tégedet megditſőit.

e: Chriſtus nem ezac az Sidoknac ha nem az pogányoknak is ſéie léſen.

6 f Kereſſetec az WRat mîg meg találtathatic, hijatoc őtet ſegitſégül mîg közel vagyon.

f: Inti az népet Pœnitentiara mint az előtt intette vala Iſtenben való bizodalomra.

7 Hadgya el az gonoſi ember az ő útát, és az álnoc férfiu az ő gondolatit: és tęrien az WRhoz és könyörül rayta, és az mi Iſtenünkhöz, mert haylandó az meg botſátáſra.

8 g Mert nem ollyanoc az én gondolatim, mint à ti gondolatitoc, ſem az én útaim nem ollyanoc mint az ti útaitoc, azt mondgya az WR.

g: Ha meg tertec az Iſten meg kegyelmez, mert nem olyan engezteltheteti len az Iſten mint az ember.

9 Mert

9 Mert melly igen táuól az Eg az földtöl, olly igen táuól vadnac az én vtaim az ti vtaitoktól, és az én gondolatim az ti gondolatitoktól.

b: Az Iſtennec kegyelme ſe-lől mellyet ígér az ő bé-ſédében, nem kell keteſkedni mert azoknac haſznát megerezzűc, ha az mi bi-tetlenſéginkel azoknac ellene nem al-lunc.

10 b Bizonyára, miképpen le ſiál az esö és hó az égből, és oda viſſia nem tér, hanem meg ré-ſiegiti az földet, és azt miueli hogy az föld teremien, és az mag vetönec magot adgyon, és kenyeret az éhezönec.

11 Vgy léſien az én beſiédem melly az én ſiámból ki mégyen, nem tér én hozzám üreſſen, hanem meg czelekeſſi à mit akaroc és ſierentſés léſien azoknál à kikhöz küldöttem.

i: Az Babyloniai fogſág ből való igére-retcket el ve-gezi itt az Prophéta, holott viſſon-tag az Iſten hatalmarol emlekezic. De az Chriſtus orſzágarais ſabdiad ezeket.

12 i Mert nagy örömmel iötöc ki, és nagy békeſéggel vezéreltettec, az hegyec és halmoc dicſéretet énekelnec ti elöttetec, és az mezönec minden fái kézzel tapſolnac.

13 Az kis veſſiö ſiál helyébe neuekedic iegenye fa, az bogáts koró helyébe, Myrtus, és léſien az WRnac neuére, k és öröcké való iegyül, mely el nem töröltetic.

k: Az az, hogy abból az Úrnac nene duſer-teſſec.

LVI. Réſz.

Ez Caputban int az Prophéta iréletnec, igaſſágnac czelekedetire, és az Iſten ſombatyának meg tartáſara, az az, Iſten törvényenec es paranczolatinac czelekedetire, azokat pedig mondgya bodogoknac, kic azt czelekeſſic, es meg mutattya az à bodogſág miben állyon. Annac vtánna fenyegeti à Caputnac vegében az pázoroknac tudatlanſágokat, reſtſegeket, telheretlenſegeket.

1 EZt mondgya az WR: Örizzétec meg az itéletet, és tſelekedgyetec igaſſágot. Mert közel vagyon az én ſiabaditáſom hogy el iöjön, és az én igaſſágom hogy meg ielennyéc.

2 Bódog ember az ki ezt czelekeſſi, és az embernec ſia az ki à-hoz ragazkodic: és az ki meg örizi az ſiombatot, hogy azt meg ne férteztesſe, és az ki meg örizi az ö kezét hogy ſemmi gonoſic ne czelekedgyéc.

a: Idezeknec és hereltecnec neuty-ázokat kic az Iſtenicc törvenyc ſze-rint. Deut: 23. Meg-at azoknac itéltetnec vala arra hogy az Iſten nepe közé ſámtalanſág-nac-az tiszteri az olly mok-nac hogy ſze-tól az: fellyenec. mert bé ſzámoltatnac az Iſten ha-zába, &c.

3 Es ne mondgya az idegen, a az ki Iſtenhöz adgya magát, el ſiakaztott az WR engemet az ö népétöl. Az herélt emberis ne mondgya: Imé én meg ſiáradott fa vagyoc.

4 Mert ezt mondgya az WR az herélt emberekröl: Az kic meg tartyác az én ſiombatimat, és azt czelekeſſic à miben én gyönyörködöm, és az én ſiöuetſégemhöz ragazkodnac.

5 Adoc annac az én házamban, és az én kö falaimon belöl helyet, és iob neuet hogy nem nic t az fiaknac b és leányoknac neuec: öröcké való neuet adoc nékiec, melly ſoha el nem vęſi.

b: vagy hóg nem mint az én fiaimnac tudni illic. kic ezt ac-nac uel én fiaim.

6 Az idegeneketis pedig az kic ragazkodnac az WRhoz hogy néki ſiólgállyanac, és az WRnac neuét ſiereſſéc, hogy néki ſiólgai legyenec, és mindent valaki meg örizi à ſiombatot hogy azt meg ne férteztesſe, és az kic ragazkodnac az én ſiöuetſégemhöz.

7 Az én ſient hegyemre viſiem azokat, és meg vidamítom azokat az én imádſágomnac házában,

ban, azoknac egéſilen égö áldozatoc és véres áldozatoc kedues léſien az én óltáromon. Mert az én házam minden népeknec imádſágánac házánac hiuattatic.

8 Ezt mondgya az W R Iſten, ki az el ſiéledezett Izraelitákat egybe gyüyti. Męg többeketis gyüytöc ö hozzá, és az ö egybe gyüytötteihöz.

9 Mezönec minden vadai, iöijetec el hogymeg [b] eméſiſiétec (ezeket,) erdönec minden vadai.

10 Az ö ör állói vakoc, valamenyen vadnac ſemmit nem tudnac: Mindnyáián ollyanoc mint az néma ebec, mellyec alkolmatlanoc az vgatáſra, ſiunyadozóc, vezteg feküuöc, ſieretic az ſiunnyadáſt.

11 Es ez nagy telhetetlen ebec nem tudnac meg elegedni, ö magoc legeltetic magokat, nem tudnac tanitani, mindnyáián az ö magoc vtát köuetic, kiki mind czac telhetetlenſéget köuet az ö tartományában.

12 Iertec el (azt mondgyác) vegyünc bort, réſiegedgyünc meg borral, hólnapis vgy lakiunc mint ma, vagy ſockal iobban.

b: Minec vtánna az népet ſoc ſép igeretecckel vigaztalta vólna, iöuendöt mond nagy romba ſokról hogy magokat el ne higgyec hanem Pœnitentiara inditaſſanac. Az veſſedelemnec okat helhezteti az hamit tanitokban.

LVII. Rèſz.

Mint az felsö Caputban panaſolkodéc az Prophera à pàztoroknac tudatlanſogoleról, és gyęb ſoc vérkekről: Azonképpen ez Caputban panaſolkodic az népnec gorombaſagokról, hogy nem tudgyác meg gondolni, mi légyen az oka mikor Iſten à hiueket ki ſedi ez világból. Az vtán közönſéges képpen kárhoztattya az hitetleneket, és ſemekre hánnya az báluány imádáſt, és az emberi erőben való bizodalmot, melly bűnökne iuralmáris meg mongya. Viſſontag az Iſtenben bizoknakis meg mondgya iuralmokat, &c.

1 AZ igaz el vęſi, [a] és ninczen ſenki ki eſiébe venné: az irgalmaſſág téuö emberec el ſiedetnec, és ſenki meg nem gondollya hogy az köuetkezendö veſiedelem elött vétetic el az igaz.

2 El iö az békeſég, [b] nyúgoſinac az ö ágyas házokban, az ki iárand ö elötte. [c]

3 Ti pedig iöijetec ide, ſiem fény veztönec fiai, paráznánac magua, mely paráznalkodol.

4 [d] Kitſoda ellen gyönyörköttetitec magotokat, ki ellen tátottátoc fel az ti ſiátokat, és vetettétec ki az ti nyelueteket? Auagy nem engedetlen fiac vattoké ti, és hazug maguai azoknac.

5 Kic buialkodtac à baluányockal minden zöld fa alatt, kic az ö gyermekeket meg öltec à patakokban, az magas kö ſiklác alatt.

6 [e] Az völgynec ſiép ſima köuetben vagyon à te gyönyörüſéged, és azoc az te örökſéged: Söt azoknakis áldoztal itali áldozattal, és Minháual. Auagj ió neuem vehetnémé ezeket tüled?

7 Az magas és tettetes hegyen helheztetted az te ágyadat: odais fel mentél áldozatot tenni.

8 Az aytónac belsö réſiéreis és az te küſiöbödre az te báluányozáſodnac ielenſégét helheztetted. és én tülem el táuozuán, magadat meg mezitelenitetted, [f] az te ágyadat meg ſiéleſitetted, ſiöuetſéget vetettél azockal, ſieretted azoknac ágyas házokat, minden helyen valamellyet láttál.

a: Az felsö Caputban az veſſedelemnec okat hamis tanitokban helhezteté. Itt az maſic okat mongya, tudni illic az igazakról valo gondviſeletlenſéget.

b: Az az, minec vtánna meg halnac az hiuec, élnec békeſégben.

c: Tudni illic Iſten elött az az, á ki iár igaſſágban.

d: Auagy kitſodat czufoltatoc meg. Itt pedig közönſéges képpen mind az Sidoknac ſenekre veti az ö attyoknac regi gonoſſagokat.

e: Az az, Moſtis nem ſſántöc meg, hanem az ti atyaitoknac gonoſſagokat, es baluány imadáſokat köuetitecmindenöt, &c.

f: Az az, ſoc báluány iſtenekhöz attaadmagatad.

9 Es

9 g Es el mentél az királyhoz olaiial, és meg ſokaſitottad az te kenetidet : el küldötted az te kőuetidet meſſiſe földre, és meg aláztatól mind az koporſáig.

10 Az te ſoc vtaiddal fáraztottad magadat, mégis nem mondottad, h haſiontalan az én fáradſágom : Segitſéget találtál magadnac, azért nem fáradtal el.

11 i Es kitől röttegtél, és félrél, hogy hazudtál, és én rólam meg nem emlekeztél ſ. meg ſem gondoltál ? Auagy nem annac okaért nem félſié engemet, hogy én halgattam mind ezeitől fogua ? k

12 En meg ielentem az te igaſſágodat, l és az te czelekeditider, melljec te néked nem haſználnac.

13 Mikoron kiáltandaſi, ſiabaditſanac meg tégedet az te bérlet vitęzid. De azokat áſi ęl mind el viſi, à hijába való ſág el ragadgya : m Az ki pedig én bennem vęti reménſégét, örökſégül biria ez földet, és biria az én ſient hegyemet.

14 Es ezt mondgya : n töltſétec, töltſetec, egyengeſſétec az vtat, ſiedgyétec fel az én népemnec vtáról az botránkozáſokat.

15 Mert ezt mondgya az magaſſágos és ditsőſéges, ki örökké valóſágban lakozic, kinec Neue ſzent : En magaſſágban és ſzent helyen lakom, és az töredelmes alázatos ſiuő emberrelis, hogy meg eleuenitſem az alázatoſoknac lelkeket, és meg éleſiſiem az töredelmeſeknec ſiuőket.

16 Mert nem mind örökké perlec, és nem mind örökké haragſiom, miuel hogy az én ortzám előtt az lélec meg emęztetnéc, és à lelkeket én teremtettem.

17 o Az telhetetlenſégnec hamiſſágáiért haraguttam meg, és meg vertem ötet, el röytuén az én ortzámat, és meg haraguttam ? ő pedig el fordúluán az ő ſiuénec gondolattya ſzerint iár vala.

18 Az ő vtait látom, mind az által meg gyógyitom ötet, hordozom ötet, meg vigaztalom ötet, és az kic ő közöttöc ſirnac.

19 Meg vijtom az aiakaknac beſſédeket, p (hogy ezt mondgyác az prophétac,) Békeſég az közel valóknac és az meſſiſe valóknac, azt mondgya az WR : és meg gyogyitom ötet.

20 Az hitetlenec pedig ollyanoc léſinec mint az meg háborodott tenger, melly nem nyughatic : és annac vizei minden rútſágot és ſart hánnac ki.

21 Nintſen békeſégec, azt mondgya az én Iſtenem, az hitetlenecnec.

LVIII. Réſz.

Inti Iſten az Prophétát hogy az ő tizti ſerint az népnec gonoſſág t kiáltia, noha az ő neuével kérkednec. Az az, Inti hogy az kép mutatokat ſedgye. Miuel hogy pedig az ő böytőket hánnyac vala, meg mondgya az Prophéta miért nem kedueli Iſten az ő böytőket. Azris meg mondgya minemű böyt kedues iſtennec előtte, és azoknac à kic vgy böytőlnec lépigéi eteket tęſen, &c.

1 Kiáltstelljes torockal, meg ne ſiünnyél, mint az ttombitaemeld fel az te ſiódat, és mond meg az én népemnec az ő bünö-

g: Az ember erőben való bizodalomat karhoztattya.

h: Vagy : hetejes az én dolgő. Vagy el hagyattatam, &c.

i: Az kép mutatoc ellen ſzól ez versben, mintha azt mondaná. tőllebeti kerkedtec az Iſteni ſélemmel, de ezec hijába, engem nem félectec, nem tiztelltec, hanem inkáb hazudtoc nékem. mert ęz én igemtől el hayolottatoc.

k: Az az, Azért nem félt te engemet mert eleitől fogua kezuedre tartottalac, és ſoc bűncidet halgattam el

l. Czuſság nac okaert tulaidonitnékic igaſſágot. Mint ha azt mondaná, meg mondő minemő lámbor vagy és mit haſznál néked az te lámborſágod.

m: Az Iſten felőlunc iutalmokat mongya meg.

n: Ezt mondgya tudni illic az Iſten, töltſetec, etc. Az az, Valami az anya ſient egy hazunac eppülettire való, mind azt mineli, az

o: Azt mongya meg miert haragut volt az ő népere, melynec mondá hogy iauat akaria.

p: Az az, Ez ideig az prophétac. mint neſſédeimről ſoltac, de az ő nyelueket meg valtoztom. és azt mineſem hág békeſégről ſollyanac az hiueknec, &c.

Pſalm. 31. & 103.

ő bűnöket, és az Iácob házának az ő hamisságokat.

a: Az az, lölehet az én neuemmel kérkedne: de fedd meg ő, ket: mert bűnös ők.

2 [a] Akar mint kereſſenec mindennap engemet, és az én vtaimat akariác tudni: mintha olly nép vólna melly igaſſágot czelekedett vólna, és az ő Iſtenének itéletit hátra nem hadta vólna: tudakoznac én tőlem az igaſſágnac tőrtenjéről, az Iſtenhöz való menetelben gyönyörködnec.

b: Az nép kérkedeſe.

3 [b] Mi az oka (azt kérditec,) hogy mikor böytölünc nem tekinteſi reiánc? Az mi lelkünket gyötrötték, és nem vötted eſiedbe. [c] Imé

ez Iſten ſeretett.

d. Mellyeket tudni illic vaſſanac, ſükölködnec attatot költsön.

à ti böjtölésteknec napián, azt mi uelitec az mi néktec tettzic, hogy az ti marhátokat ki ſiedgyétec. [d]

4 Imé perlödéſnec és verſengéſnec okaért böytöltöc, és hogy verietec (valakit) kegyetlenül az ti kezeiteckel: Nem böytöltöc, (moſt az mint az idő vagyon,) hogy az magaſſágba fel emelnétec az ti ſiótokat. [e]

e: Az az, Nem azért böytölöc hogy magatokat gyötrne: ec, és ſirratoc az mi vegre iſten ſertette az böytöt Leuit. 16. 29.

5 [f] Auagy illyené az böyt mellyet én parantſoltam, hogy nap eſtig az ember gyötörie az ő lelkét, és mint à káka lyehaytſa az ő feiét, vagy hogy az ſákot és hamuat teritſen ő maga alá? ezt neuezedé böytnec, és Iſten előtt kedues napnac?

f: Az kép mutato böltét meg veri melli Parantſnac ſelkül vagion, és meg tanit az igaz böltre.

6 Auagy inkáb nem ezé az böyt mellyet én válaztottam, hogy az gonoſſágnac köteleit el öldgyad, és meg öldgyad à terhes igakat, és ſiabadon boczáſſad az meg romlottakat, és hogy minden igát el ſiaggaſſatoc?

7 Auagy nem ezé, hogy az éhezönec megſieged az te kenyeredet, és az ſiegény búdoſokat bę vigyed az te házadba? mikor mezitelent látſi meg ruházzad, és az te teſted előtt el ne röytſed magadat? [g]

g: Mint ha azt mondana: Ez volna az igaz böjt.

8 Ackor fel támad mint az haynal az te világoſſágod, és az te egeſſéged mindgyáráſt ki virágzic, és az te igaſſágod te előtted mégyen, és az WRnac ditſöſége fedez bę tégedet.

h: Az világoſſágod mindeu io ſzerencſét ért, és io állapatot mint az ezeſégen. Az igaſſágod ért igaz lelki eſmeretet, értelme pedig ez. Az te igaſſágod niluan lészen, mind Iſten előtt, mind embertec előtt. Vagi érti az Iſtennec gondviſeleſer. Az ſzent dics öſſégennis, vagi az igaſſágot, vagi az ő gond viſelet ért i.

9 Ackor könyörgeſi és az WR meg halgat tégedet, kiáltaſi, és azt mondgya: Imhól vagyoc, hogy ha az terhet el vetenditec ti közzületec, [i] és meg ſiünöl az te kezeidet botſátani gonoſira, és álnokſágot ſiólani.

i: Az terhen érti mind azt az emberterolenſéget, és az ſegyenekhez való kegietlenſéget, melről ſzóla oda fel.

10 Es ha az éhezönec az te lelkedet ki adandod, és az megéhezett embert meg elegitended: fel támad az ſetétſégben az te világoſſágod, és à te homályoſſágod ollyan léſien mint az dęl. [k]

k: Az az, Te nagi beke ſzeges léſeſſ az kar melli háborúſágban.

11 Es az Wr léſien te néked mindenkor vezęred, és meg elegiti az nagy ſiárazbannis az te lelkedet, [l] az te czontáidat meg hizlalya: és ollyan léſieſi mint az nedues kert, és az vizeknec folyáſa, mellynec vizei el nem fogynac.

l: Az ki az ſükölködöket taplália. Iſtennis nem hadgia azt ebel meghalni ſükſégnec deien.

12 Es léſinec ti közzületec ollyac, kic meg eppitic az ſoc idötöl fogua való puztákat, az ſoc nemzetſégtöl fogua való fundamentomokat fel rakod: és neuztetel romláſnac eppitőiénec, és vtaknac meg vijtoiánac, hogy az emberec ott lakozzanac.

13 Ha

13 Hameg tartoztatod az te lábodat ſiombat napon,[m] hogy azt ne miuellyed az miben gyŏnyŏrkŏdŏl az én ſient napomon, és az ſiombatot gyŏnyŏrŭſégeſnec tartandod, hogy ſienteltesſéc és tizteltesſéc az WR, és annac tizteſſéget teiendeſi, vgy hogy nem czelekeded az te dolgaidat, és nem czelekeſiel ſ. nem ſiólſi olly beſiédet, mellyben gyŏnyŏrkŏdnél.

m: Az ſiombatnac meg tartaſa a'att igaz Iſteni tizteletet keuan

14 Ackor tégedet ki az Wrban gyŏnyŏrkŏdŏl, az magaſs fŏldre [n] viſilec, és azt miuelem hogy Iácóbnac az te atyádnac ŏrŏkſégéuel élly, mert az WRnac ſiaia mondotta.

n: Az magas fŏldŏn erti ſido orſzagot melly magaſs volt az hegyekert &c

LIX. Réſz.

Meg mondgya az Prophéta hogy az Izraelitáknac ſoc bünec oka, hogy az Iſten ŏket meg nem ſabadittya, mellyeket az Prophéta minec vtánna ſoc ſoual elŏ ſámlalt volna, mind az által azt igeri hogy Iſten az Chriſtusban az ŏ Neueiért az ŏ ellenſégeket meg rontya, az Annya ſent egy házat meg ſabadittya, és azt igeiéuel és ſent lelkéuel igazgattya.

1 IMé az WRnac keze nem rŏuidŭlt meg, [a] hogy meg nem ſiabadithatná, és meg nem ſiketŭltec az ŏ fŭlei hogy meg nem halgathatná.

a: Az felſŏ Caputban ſzep igereteket tŭn, azt mongya azert immar hogy nem Iſten az oka hogy azoc ŏ raytoc meg nem tellyeſednec. hanem az ŏ bünŏc.

2 De az ti hamiſſágitoc tŏttec kŭlŏmſéget ti kŏztetec és az ti Iſtentec kŏzŏtt, és az ti bŭneitec miatt rŏytezett el az ŏ ortzáia ti elŏttetec, hogy meg ne halgatná.

3 Mert az ti kezeitec meg férteztettec vérrel, és az ti vijaitoc hamiſſággal, az ti aiakitoc ſióltac hazugſágot az ti nyeluetec hamiſſágot ſiól.

4 Ninczen ſenki ki az igaſſág mellet ſiólana, ſenki ninczen ki az igaſſágért perlene, haſiontalan dologban biznac, hijábaualóſágot ſiólnac, boſiſiuſág tételrŏl gondolkodnac, és hamiſſágot czelekeſinec.

5 [b] Aſpis Kigyónac monyát kŏltic ki, és póc hálót ſiŏnec: Valaki annac az monyában éſiic meg hal, az kire reáia fetſenis, mint ha az Kigyó marna meg.

b Az az Gondolattioc artalmas minec vtanna azt meg czelekeſzic, és minden czelekedetec haſzontalan, és az ki velec tarſaſkodic meg lattya melly artalmaſoc.

6 Az póknac hálóiából nem léſien ruha, ſenki az pókoknac munkaiockal bę nem fedezi magát: azoknac czelekedetec hamiſſágnac czelekedeti, és álnokſagnac czelekedete vagyon az ŏ kezekbe.

7 Az ŏ lábockal gonoſira futnac, és ſietnec hogy ártatlan vért ontſanac: Az ŏ gondolattyoc hamis gondolatoc, puztitás és romlás vagyon az ŏ vtokban.

8 Az békeſégnec vtát nem tudgyác, és ſemmi igaſſág ninczen az ŏ vtokban: az ŏ magoc vtát el forditottác: Valaki azon iár nem tudhattya az békeſéget.

9 [c] Annac okaért meſiſie el tauozott mi tŏlünc az itélet, és az igaſſág nem véſien kŏrnyŭl: Variuc az világoſſágot, és imé ſetétſég vagyon: az fényeſſégetis (váriuc,) és imé nagy homályoſſágban iárunc.

c: Az itéleten az ellenſegen valo boſzſzu allaſt, az bŭnteteſt erti, Az igaſſágon az hiuec ſzabadulaſat. Az vilagoſſagon az bekeſeget és in el ŏmenetelt.

10 [d] Tapogatunc, mint az vakoc az falt, mint az kiknec ſiemec nintſen acképpen tapogatunc, meg ŭtkŏſŭnc dęlbeis mint eſtue,

d: Az az, meg ezalat kozunc minden tanatoſunkban, nem tudgyuc mit kell czelekedni.

kietlen helyeken vagyunc mint az halottac. [e]

11 Kiáltunc mindnyáian mint az Meduec, és felötte igen nyögünc mint az galamboc, vártuc az itéletet, és nintsen, az siabadulástis, és el táuozott tölünc.

12 Mert meg sokasodtac az mi gonosságinc te elötted, és az mi bünеinc bizonságot töttec mi ellenünc? mert az mi hamisságinc mi velünc vadnac, és az mi hamisságinkat esmeriüc.

13 Hamissan czelekedtünc és hazudtunc az WRnac, és hátra állottunc az mi Istenünktöl: sióltunc patuart és (Istentöl való) el siakadást, gondoltunc és sióltunc siiuönkböl hazug besiédeket.

14 Annac okaért el táuozott tölünc az itélet, és az igasság mesisse állot: Mert az igasság el esett az vtzán, [f] és az igasságnac nintsen elömente.

15 El fogyott az igasság, és az ki az gonosságtól el táuozott, azt bolondnac tartyác: mellyet láta az WR, és nem tettzéc nékie hogy semmi igasság nem vólna.

16 Látá, mondoc, hogy egy (igaz) emberis nem vólna, és czudalkozéc rayta, hogy senki nem vólna közbe iáro, [g] Annac okaért az ö kariáual siabaditá meg azt, és az ö igasságáual erösité meg.

17 Es fel öltözé az igasságot mint egy pántzélt, és az siabaditásnac sisakiát az ö feiébe: fel öltözé az bosisiu állást mint egy ruhát, és búsúlással környül vöué magát, mint egy palástual.

18 Hogy meg fizessen, és bosisiút állyon az ö ellenségin haraggal, annac felötte ellenséginec, és az siigetekben lakozóknac hasonló [h] fizetéssel (meg fizessen.)

19 Es röttegic nap nyugattól fogua az WRnac neuét, és Nap támadattól fogua az ö ditsöséget Mert az ellenség el iö mint az folyo víz, és az WRnac siele el kergeti azt.

20 Es el iö Sionnac az meg Váltó, és azoknac kic meg tęrnec az ö hamisságokból az Iácób nemzétsége közzül, azt mondgya az WR.

21 Es én ö vęlec illyen siöuetséget sierzec, azt mondgya az Wr. Az én lelkem melly te benned vagyon, és az én besiédim mellyeket adtam az te siádba, el nem táuoznac az te siádtól, és az te magodnac siáiától [i] azt mondgya az WR, mostantól fogua soha örökké.

[e] Az az, puzta az mi földünc, és puztaban lakunc

[f] Az az, Közönséges beliekennis nem szolunc és nem czelekedünc igasságot.

[g] Az az, hóg senki nem volna kinec könyörgenc, vagy a ki meg oruoslana az népnec nyomorult allapattyat.

[h] Tudni illic az mint az ö nepenec azoc fizettec.

[i] Vagy magodnac magyuanac sziátul.

LX. Resz.

Az Prophéta inti az Annya sent egy házat hogy az Euangeliumnac világossagat el teriesse mind ez világra. Az vtán meg mutattya, az annya sent egy haz mely igen meg saporodgyec az pogányokbol. Vtolsor magyarazza az iduösségröl, örök életröl és ditsöségröl valo igereteket, melly iókat Isten adando vólna az Annya sent egy haznac, az Christus altal.

1 KEly fel, világoskodgyál, [a] mert el iött az te világosságod, és az WRnac ditsösége te raytad fel támadott.

2 [b] Mert imé az setétség bę buritotta

[a] Az az, teriezszed az Euangelium vilagat melly el te meg vilagositattal.

[b] Az az, Annac okaert teriesszed az Euangeliumot, mert az poganioc setetsegben radnac.

totta az földet, és à homályosſág az népeket: te raytad pedig fel támad az WR, és az ö ditſöſége te raytad meg láttatic.

3 Es iárnac az pogányoc az te világoſſágodban, és az királyoc az te néked támadott fényeſſégben.

e: Az Euangelium nac predicallaſa nac hirtelen nagy hazna leſzen, mert az poganyoc engednec annac.

4 e Emeld felkörökörnyül az te ſemeidet, és láſd meg: Mind ezec egybe gyültenec hogy te hozzád iöijenec; Az te fiaid nagy meſiſie földröl el iönec, és az te leánid ölben hozattatnac el.

d: Megh latod tudnillic az te fiaidnac ſokſagat, és fenies leſzel, el ſzer el almelkodol az te fiaidnac ſokſagan. de az vtan örülz

5 d Ackor meg látod, és világos léſieſi, el álmélkodic de ki teried az te ſiiued, miuel hogy te hozzád fordúlt az tengernec ſokſága, és te hozzád gyülekezett az pogányoknac ereiec.

e: Az ielenti hogy az tanol valo poganioc mind az ö toſzagockal marhaiockal egybe Iſtennec ſzentelic magokat.

6 e Az teuéknec ſokſága el búrit tégedet, Madiánnac és Ephanac (teuéinec) fiai. Mindnyaián Sábából el iönec, aranyat és temiemt hoznac, és az Wrnac ditſéretit hirdetic.

7 Az Kedarnac minden iuhai te hozzád gyülnec, az Nebaiothnac Koſſai ſiolgálnac te néked: Az kic az én óltáromhoz iárúlnac kedueſec léſinec, és az én ditſöſségemnec házát meg ditſöſitem.

f: Az az, Csac en tölem varnac az ſzigetekben lakoſoc mihelt én paranſoloc azonnal el hozzac az te fiaidat.

8 Kitſodác ezec à kic vgy iönec mint az felleg, és mint az galamboc ſioktac reppülni az ö ablakokra?

9 f Mert az ſiigetben lakozóc engemet várnac, és az Tharſiſnac haiói, hogy el hozzác az te fiaidat meſiſie földröl, az ö ezüſtöket és aranyokat vęlec egybe, az te Wradnac Iſtenednec neuénec: és az Izraelnec ſient Iſtenénec: mert meg ditſöſitet tégedet.

g: Az az, hogy az Iſtennec neuet diſcriptioc ki tegedet ditſöſe gelſſe tőle

10 Es megeppitic az idegenec h az te kö falaidat, és azoknac királyoc ſiolgálnac te néked. Mert haragomban meg vertelec vala, de ió vóltomból könyörültem raytad.

h: Elöſzer ez Apoſtaloc ſ vtan az pogányoc közöl valazſok tálnitanioc epitöe az Iſtri hazat.

11 Es nitua léſinec az te kapuid ſiüntelen, éijel és nappal bę nem zároltatnac, i hogy bę vigyec te hozzád az pogányoknac ſokſágát azoknac királyokis bę vitetteſſenec.

i: Az Iſtennec annyaſsagnac egy hatara mindenkor ſzabád be menettel vagyon.

12 Mert az nemzetſég és az orſiág az mely te néked nem ſiolgáland, el vęſi, és azoc mindeneſtöl el puztitatnac.

13 k Az Libanuſnac ékeſſége te hozzád mégyen, az iegenie fa, az puzpang, és az fenyö fa mind egyetembe, az én ſient templomomnac meg ékeſitéſére, hogy az én lábaimnac helyét meg ékeſitſem.

k: Az az nimdence az ö rendec. hinata oc és tiztec ſzerint ſzolgálnac néked.

l: Az templomot mongya ö labainac helſicnec, miuel hogy ott lakoztt, l. Pſal. 132.

14 Es az kic tégedet nyomorgattanac, azoknac fioc te hozzád mennec magokat meg alázuán, és le búrúlnac az te lábodnál az kic téged meg vtálnac vala, és neueznec tégedet Wr városának és az Sionat az ſient Iſtenénec.

15 Az helyébe hogy te el hagyatattál vólt, és gyülöſéges vóltál, és hogy nem vólt ſenki ki te általad menne: örökké való ſiépſéget adoc te néked, és nemzetſégröl nemzetſégre való örömet.

16 Es ſiopod az pogány népek-

nec teijeket, [m] és az királyoknac czeczeket ſiopod, ackor meg tudod hogy én vagyoc az te meg tartó WRad, és te meg váltód, az Iácóbnac erős Iſtene.

17 [n] Az ęrtz helyébe aranyat hozoc, az vas helyébe ezüſtöt és az fákért ęrtzet, és az kőuekért vaſat, és békeſégnec feiedelmit adoc neked, [o] és igaz adó ſiedőket.

18 [p] Nem hallatatic többé az te földeden ragadozás, puztitás és rontás az te határidban, és az ſiabaduláſt hiuod te kő falaidnac, és kapuidnac, az ditſéretet.

19 [q] Nem léſien többé néked az nap nappali világoſſágod, és az hóldnac fénye nem világoſit meg tégedet, hanem az WR léſien néked őrőcké való világoſſágod, és az te Iſtened (léſien) te ditſőſéged.

20 Az te napod nem mégyen többé alá, és az te hóldod nem fogyátkozic el, mert az WR léſien néked őrőcké való világoſſágod, és az te keſerűſégednec napiainac vége ſiakad.

21 Az te néped mind igaz léſien, mind őrőcké őrökſégűl biria ez földet, és azoknac palántyoknac czemetcíe az én kezemnec gyűmöltſe léſien, hogy én ditſőiteſſem. [r]

22 Es az kitſín ezerré ſiaporodic, és az keués erős nemzetſégre. En WR nagy hamarſággal meg miuelem ezt.

m: Az az, minden ſegitſeggel, és ſzolgalattal leſznec te neked, és emberſeggel hozzad az kiralioc.

n: Az az, Az maſodic templum ékeſſége drágab léſzen az elſő templom ſékeſſegénel. Erti az Annia ſzent egyhaznac lelki ekeſſeget.

o: Vagy feiedelmul adom az bekeſeget és adoſzedőiül az igaſſagot.

p: Az az, nem puztitom el többe ollyan modon az én gyűlekezetemet, és az te kő falaidon ſzabadſag, és kapuidban Iſteni ditſeret nec nem ellenſegnec ſzaua hallatic.

q: Az az, Allando leſzen az te bodogſagod és vilagoſſagod, nem ollyan mint az napnac valtozo vilaga, mert az WR leſzen az te le's ki vilagoſſagod.

r: Tremell: Hogy az én palántimnac czemeteic, az én kezemnec munkaiaual ditſekedgiec

LXI. Reſz.

Eſaiás az Chriſtus képében ſól az Iſtentől vőrt ſent leleknec bőwſéges aiándokirol és az ő hiuatalárol. Az vrán ſol az Iſtennec az ő annya ſent egy hazaual valo kegyelmes io tetemenieiről, hogy tudni illic mindenec ſolgalnánac az hiueknec, azoc viſontag Iſtennec, es hogy az gyalazat helyébe ditſőſeggel meg ékeſitetnenec. Vtolſor az Annya ſent Egy ház képeben őrőmet ielenti az prophéta.

1 [a] AZ WR Iſtennec lelke vagyon én raytam, azért kent meg engemet az WR, el küldött engemet hogy az ſiegényeknec Euágeliomot hirdeſſec, hogy bę kőtözném az tőredelmes ſiiuőieket, hogy az foglyoknac ſiabaduláſt hirdetnéc, és az meg kőtöztetteknec az tőmlőtznec meg niláſát.

2 Hogy az Wrnac ió keduénec eztendeiét hirdetném; és az mi Iſtenünknec boſſiú álláſánac napiát, hogy az ſiralmaſokat meg vigaztalnám.

3 Hogy az kic Sionban ſirnac, azokat meg vigaztalnám, hoǵ az hamú helyébe [b] azokat fel ékeſiteném, őrőmnec kenetét aduán az bánat helyébe, ditſéretnec paláſtyát az keſerues lélec helyébe, hogy neueztelſenec igaſſágnac fiainac, és az WRnac palántinac az én ditſőſégemre.

4 [c] Es meg eppitic az régi időtül fogua való puztákat, az régi puztaſágot fel eppitic, és az puzta városokat meg vijttyác, mellyec ſoc nemzetſégtől fogua el puztáltanac vólt.

5 [d] Es fel keluén az idegenec legeltetic az ti barmaitokat, és az idegenec léſinec ti ſiántóitoc és vintzelęretec.

6 Ti pedig az Wrnac papiainac neueztet-

a: Luc 4. Chriſtus mind ezeket magarul magyarazza.

b: Az az, hog megvigaztálna őket, kic keſerűſegekben hamuba ültenec.

c: Az az, meg eppitic az annya ſzent egy hazat.

d: Az az, Segitſegül léſznec ti nektec az Iſten hazanac eppiteſeben.

neueztettec,[e] az mi Iſtenünc ſiólgainac hiuattattoc: az pogányoknac gazdagſágiét eſiitic,[f] és azoknac ditſőſégeckel magaztaltattoc fel.

7 Az ti gyalázatotokért kęt anni iutalmat véztec, és az ſiidalom helyébe öruendeznec az ő örökſégekben,[g] mert az ő földökben kęt réſit birnac, és öröcké valo örömöc léſien.

8 Mert én WR ſieretem az itéletet,[h] gyülölöm az ragadomáńt: az áldozatban, és rendelem az ő czelekedeteket igaſſágban, és öröcké való ſiöuetſéget ſierzec ő vęlec.

9[i] Es eſméretes léſien az ő maguoc az pogányoc között, és az ő czemeteiec az népec között: valakic láttyác öket meg eſméric öket, hogy az WRtól áldatott magoc.

10[m] Nagy örömmel örülöc az WRban, öruendez az énlelkem az én Iſtenemben: mert iduőſſégnec ruháiával öltöztetett fel engemet, igaſſágnac paláſtyával vött engem környül: mint egy vő legéńt meg ékeſitett engemet, és mint egy meny aſſiſióńt, mely magát meg ékeſitette az ő ékeſſégével.

11 Mert mint az föld megtermi az ő czemeteiét, és mint az kert meg termi az ő veteméńit: Azonképpen az WR virágoztattya iőuendőbe az igaſſágot és az diſéretet mind az pogány nepec között.

e: Laſd meg, 1. Pet: 2. az hiuec nemeztetnec papoknac.

f. Az az minden ec az Chriſtus hatalmában leſznec ő vrianna eſ hiuec hatalmában.

g: Az az, biriac az pogánioknac örökſegeket és azokban örueudeznec.

h: Erti az itéleten azt à mi igaz és Iſten törueny ſzerint valo.

i: Ez az ragadomanion minden hamis és tettetes Iſteni tiztelettet.

k: Nemellyec igy fordittyac, meg fizestec nékic az ő czelekedetec ſzerint, de ertelme etsec. En az én lelkem altal vgy igazgatom az ő eleteknec allapattiat, hogy az alhatator legyen, vagy meg vijtom az ő leſkehet hogy nekem ſzolgallyanac igaſſagban.

l: Ekkor tölt be, és mostis ackor teſtic, mikor az pogányoc hitnec altala az Abraham magvaual egy bitnec altala az Chriſtusba oltatnac.

m Az Annya ſzent egy haz öruendez az Chriſtuſnac.

LXII. Reſz.

Az Prophera ielenti elől ől az Annya ſzent egy házert valo forgalmatoſſágár. Az után ſol eſmée az Annya ſzent Egy háznac ékeſſegéről, igaſſágáról, életéről és ditſőſégeről. Vtolſor parantſollya Iſten az ő házában valo őr álloknac hogy ezeket ez iokor nagy forgalmatoſſággal hirdeſſec mind az külſő iockal egybe, mellyeket vennenec az Iſtennec io voltabol.

1 AZ Siońac kedueiért nem halgatoc, és az Ieruſálem kedueiért nem nyugoſiom, mignem el iő az ő igaſſága mint az fényeſſég, és azö ſiabaduláſa mint az lámpás acképpen tündöklyéc.

2 Es meg láttyác az pogányoc az te igaſſágodat, és minden királyoc az te ditſőſégedet, és vij neuet adnac te néked, mellyet az WR ſiáia neuez.

3 Es léſieſi ditſőſégnec coronáia az Wrnac kezében, és mint királi corona az te Iſtenednec kezében.

4 Nem neueztetel többé el hagyattatotnac, és az te földed nem neueztetic többé puztánac, hanem neueztetel te illyen módon: En gyönörüſégem, és az te földed férnec adattatotnac,[a] mert az WR gyönyörködni fog te benned, és az te földed férnec adattatic.

a. Az az, nem leſzen el hagyattatot hanem lattyac azt.

5 Mert miképpen feleſégül véſii magánac az iffiu az leáńzót, azonképpen vgy mint feleſégül véſinec tégedet az te fiaid, és mint az meny aſſiſiońnac örül az vő legény, azonképpen örül te néked az te Iſtened.

6[b] Az te kő falaidra ő Ieruſálem örizöket állatoc, kic éijel és nap-

b: Az örſiőc az paſtoros és doctoros.

pal ne aludgyanac, ti kic az Wrról meg emlekeztec ne halgaſſatoc. e

e: Az ŏr állhat inti az Iſtenhŏg meg ne ſſünnyenec az tanitaſtul

7 Es addig meg ne ſiũnnyetec tũle mig nem meg vijttya, és Ieruſálemet ditſéreteſſé téſſi ez földön.

d: Békeſéget es nyugodalmat tiger az ŏ nepenec, hŏg iolzagockal elhelſenec. és azoktul meg ne ſoztaſſanac.

8 d Meg eskũtt az Wr az ŏ iob kezére, és az ŏ erŏſſégének kariára. Nem adom tŏbbé az te gabonádat eleſségül à te ellenſégidnec, és az idegenec nem iſiſiác az te borodat mellyért te munkálottál

9 Hanem az kic bę takariác azt, azoc éſſic meg és ditſéric az Wrat, és az kic bę takariác az bort, azoc iſiſiác meg az én ſientſégem nec tornátziban.

e: Az Babylonialbol valo ſzabadulaſrul ſzol, az vtan az Chriſtus altal valo lelki ſzabadulaſrul.

10 e Mennyetec által, mennyetec által az kapukon, czinállyatoc vtat az népnec, tŏltſétec meg tŏltſétec meg az vtat, hanny átoc ki à kŏueket, emellyetec záſilót az pogány népekhöz.

Zach 9. Matth. 21.

11 Imé az WR hirdetteti mind az földnec határáig, mondgyatoc meg à Sion leányának: Imé el iŏtt az te ſiabaditód, iméaz ŏ iutalma ŏ vęle vagyon, és az ŏ czelekedetinec ereie ŏ elŏtte.

f: Miuel hogy az Prophéta az Meſsiáſt ſiabaditonac mondannac okáért hogy az hiuchnec ſzemekben az prophétanac nagyobb bizodalmot es az Meſsiáshoz valo ſzeretet in duſon. azt mondgya hozy az ŏ iutalma mellyel meg fizeſſen minden. knec. ŏ vele vagyon, és hatalmais vagyon hogy mindenehet czelekedgyen.

12 Es neuezic ŏket ſient népnec, az WRtól meg váltattaknac: te pedig neueztetel, meg kereſtetett városnac és nem el hagyattatotnac.

Az Iſtennec az ŏ ellenſegin való boſſu állâſat ielenti az Prophéta. Az vrán emlekezic az Iſtennec Izrael népeuel tŏtt kegyelmeſſégeről. Az nepnec hala adatlanſágáról, es viſſontág az Iſtennec vęlec valo io tétemenieről. Vtolſor könyörög az Prophéta Iſtennec hogy az ŏ népéuel regyen iól kegyelmeſſege bŏl.

1 KItſoda ez à ki iŏEdomból, és veres ruhákban Botzrából? ki az ŏ ruháiban ékes, ki az ŏ ereiének nagyſágában iár? En vagyoc, ki igaſſágot ſióloc, és elegſéges vagyoc à meg tartáſra.

a: Az Iſtennepenec ellenſegiuec bŭntetéſeiről ſzol. Vgy iria pedig meg Iſtent mint ha az ellenſegnec verebe kereſet volna.

2 Mi az oka hogy veres az te ruhád, és az te ruhád ollyan mint az bor nyomónac ruháia?

b: Vagy nyomtam.

3 Egyedũl tekertem b az ſaytót, és az népec kŏzzũl ſenki nem vólt én velem. Mert meg tapodom c ŏket az én búſúláſomban, meg tapodom mondoc ŏket az én haragomban, és azoknac vérec hintetic az én ruháimra, és minden én ruháimat bę keuerem.

c. Vagy tapodtam.

4 Mert boſſiu állâſnac napia vagyon az én ſiiuemben, és az enéimnec meg ſiabaditáſoknac eſitendeie.

5 Mikor pedig látnám hogy ſenki nem vólna az népnec ſegitŏie, és almélkodnám hogy ſenki nem ſegéllene ŏket, ſiabaduláſt ſierzett nékem az én karom, és az én haragom ſegélle engemet. d

d: A' 4. C'ac az, én erŏm, hatalmaſſágom és buſuláſom ſegéllett.

6 Es meg tapodom az népeket az én haragomba, és meg réliegitem ŏket az én búſúláſomban, és földhöz verem az ŏ erŏſségeket.

7 e Az WRnac kegyelmeſſégéről emlekezem, és ditſérem az Wrat

e: Könyörög Eſaias az anya ſent egyo

Sz képében, mind az 10. Caputig. Első ſer pedig az Iſtennec régi hegyi meſſe giről emlekezic, hogy őtet fel indiſſa az ő elébbi kegyelmeſſegere.

WRat mind azokért mellyeket mi velünc czelekedett az Wr, és az Izraellel tött ſocio téteményeiért, mellyeket czelekedett ő végelec az ő irgalmaſſága ſierint, és az ő kegyelmeſſégénec ſokſága ſierint.

8 Mert ezt mondotta: Bizony én népem ez, olly fiac kic én velem álnokúl nem czelekednec, annac okaért lette ő meg tartóioc.

9 †Minden ő háboruſágokban ők vélec eggyüt háborgattatott, Az ő ortzáiának Angyala meg ſiabaditotta őket, hozzáioc való ſierelméből és kegyelmeſſégéből meg ſiabaditotta őket, hordozta és viſelte őket minden időben.

10 Ők pedig engedetlenec vóltanac, és meg haragitottác az Iſtennec ſient lelkét, s annac okaért lett ő nékic ellenſégec, és hadakozott ő ellenec.

11 De meg emlekezéc az régi időkről, Moſeſről és az ő népéről. (ezt monduán:ᵍ)hól vagyon az ki ezeket ki hozta az tengerből az ő népénec páztoráual egybe? Hól vagyon az ki ő beléie adta az ő ſient lelkét.

12 Ki vezérli vala (az népet) Moſes iob keze által, az ő diczőſéges kariáual, ki az vizeket ő előttőc ketté válaztotta, hogy magának örőcké való neuet ſierzene?

13 Ki viſelte ezeket az méſſégés őruényekben, hogy meg ne ütköznénec, mint az ló az ſic mezőn.

14 Mint az iuhokat mellyec az völgyre ſiállanac alá, úgy viſelte őket az WRnac lelke: Igy vezetted az te népedet, hogy magadnac diczőſéges neuet ſierezznél.

15 Tekints alá az Egből, és nézz alá az te ſientſégednec és diczőſégednec haylokából, hól vagyon az te buzgó ſierelmed és hatalmaſſágod, az te irgalmaſſágod nac és kegyelmeſſégednec ſokſága, meg tartozotté én tűlem?

16 Mert te mi attyánc vagy, ha az Abraham nem tudis és az Izrael nem eſméris: mind az által W ram te mi atyánc vagy, és mi meg ſiabaditónc, őröktől fogua vagyon az te Neued.

17 Miért engednél minket Wram à te útaidról el téuelednünc? az mi ſiiuőnket miért idegenitetted el az te félelmedtől: tęry meg az te ſiólgaidért kic az te őrökſégednec nemzetſégiből valóc.

18 Keués ideig birta az te ſientſégednecnépe (az te őrökſégedet) azmi éllenſéginc meg tapodtac az te ſient Templomodat.

19 Olyanocká lettünc minęmüc valánc mikor raytunc nem wralkodnál, és mikor az te neuedről nem neueztetnéne.

LXIIII. *Réſi.*

Ez Caputbannis az Eſaias mint kinte az fel ſőben kőnyőrög nagy buzgoſſaggal az Iſtennec, hogy az ő ielen való voltár mutaſſa meg az ő nepénec, mint régenten mikor nekiec az Sinai hegyen megát meg ielentene. Az után az nepnec kepében vallaſt reßen az bűnről, es az ő nyomoruſagokrol, es könyörög ſvikontag hogy czelekedgyec vęlec kegyelmeſſen.

1 VAyha meg ſiakaztanád az ęgeket és le ſiállanál, az hegyec az te ortzád előtt oluadnánac el.

i: Meg mondgya ſit mikor kuan az Iſtentől és kereſénec ſzep okait mondgya.

f: Nemellyec igy olualſſác: Az ő kęſerűſégében ne a kęſérgęte ſzerec. mint ha az maſdan. Az ő nyomoruſagokat nem neuezte, hanem iukáb modot kereſett az ő megſiabaditáſokban, Iſten ortzáiának Angyalának neuezi az Angyalt. mivel hogy az Angyaloc előtte állanac, és az ő akaratiya ſzerint czelekeßenec, noha nemellyec ezt Chriſtuſrol magyarázzác.

g: Az ſient lelkenec ſtemelyéről valo bizonſág.

h: Az Iſten ő maganal tanácskozic itt minth az mondana, ha ez előtt nem hattam az én népemet, ez v kinis nem ha gyom.

4: Vagy, hallſtanad het ſzle. Tovabba azt vedd eßedbe hogy az ſidoc ez verſet, az felső Caputnac vrolſo verſéhöz ragaztyác.

b: Ertelmes et: vayha az te ortzád elött az hegyec olvadnának el, az az, mutatnád meg az te nagy Istened hatalmaſſágodat az te ielen való völtoddal, miképpen régen az Sinai hegyre alá ſiétsz az te nagy hatalmaſſágodat meg mutatád mikor az tűz, lang, és füſt az hegyet bé burította vólna, és az tűz az vizet el nem emésztené hanem ezaz forralna, hogy buzgana mint az tűznel forró fazéc ſem pedig az viz az tűzet el nem öltené. 1: Cor. 2. c. Nemellyec így oluaſſác: ßem nem latta Isten te kiuöled az mellyeket kethelyßetettél azoknac kie tégedet vártanac.

2 § Miképpen mikor az ſebes tűznec lángia miatt mindenec meg oluadnának, és az tűz az vizet forralná hogy az te ellenſégid nec az te neuedet meg ielentenéd, és az pogányoc te tüled röttegnénec.

3 Mikor röttenetes dólgokat czelekednél, mellyeket nem vártunc vólna: le ſiállottál, és az te ortzád elött az hegyec el oluadtanac.

4 Világ teremtéſétöl fogua nem hallottác, és fülökbe nem ment: d Siem nem látott (más Iſtent) te kiuölled ki igy czelekednéc azzal az ki ötet vária.

5 d Segitſéggel vóltál az örülönec és az igaſſág czelekedönec, az kic az te vtaidban meg emlekeznec vala te rólad: Imé pedig meg haraguttal miuel hogy vétkeztünc, ha ſiünetlen az te vtaidban maradtunc vólna, meg tartattunc vólna.

6 e De mi mindnyáián ollyanoc vóltunc mint az tiztátalan, és mint az meg ferteztetett ruha minden mi igaſſáginc, és el húllunc mi mindnyáián mint az fánac leuele, és az mi álnokſáginc el hordanac minket mint az ſiél.

7 Es ſenki ninczen ki az te neuedet ſegitſégül hijná, és az ki fel indúlna hogy téged köuetne, mikor az te ortzádat el röyted mi töllönc, és az mi álnokſáginkban minket el rodhaztottál.

8 Moſtan annac okaért WRam mi attyánc vagy, mi pedig Saar vagyünc, te mi teremtönc vagy, és mi mindnyáian az te kezednec munkáia vagyunc.

tzadat el rey tetted mi töllünc.

9 Ne haragudgyál WRam felöttéb, és ſoha meg ne emlekezzél az mi álnokſáginkról, Imé láſſad kérünc, mi mindnyáián te néped vagyunc.

10 Az te ſientſégednec városi ollyanoc mint az puzta, az Sion mint az puzta, Ieruſálem mint az kietlen.

11 Az mi ſientſégünknec és ékeſſégünknec háza, g melyben az mi attyainc tégedet ditſértenec, tüzzel meg égettetett, és minden kéuánatos marhánc el puztúlt.

g: Az templo mot érti.

12 Auagy meg tartoztatodé magadat mind ezekért h WRam, és minket felöttéb nyomorgatnálé.

h: Tudni illic az mi rayttunc eſet nagy bossüségért, vagy Az mi ſoc bünkeinkert.

LXV. *Réſz*

Ez Caputban ſelel Iſten az Prophétának, ez elöſzer azt mondgya hogy az pogány népekből ſerez maganac Anya ſent Egyházat. Az után panaſolkodic az ö népének engedetlenſégéről, és ſoc egyéb gonoſſágáról, kiket ſenyeget bünteretſel, es az maradéc kiucknec meg tartáſokrol igeretet tészen. Az után elmért az Iſtenteleneknec veſedelmec felöl ſententiat mond, és az hiueket vigaztallya ßep igereteckel.

1 AZoknac i ielentettem meg magamat az kic én felölem nem tudakoztac, azoktól találtattam meg az kic engemet nem kereſtenec, ezt mondottam, Imhól vagyoc én, imhól vagyoc én, az népnec az melly az én Neuemröl nem neueztetic vala.

Röm 10. i: Az az, En magamat meg ielentem az pogányoknac, és azokat hiuom az én eſmeretemre.

2 k Ki terieztettem az én kezeimet minden napon ez verſenyes néphöz, kic iárnac nem ió úton, köuetuén az ö gondolattyokat.

k: Okait mondya miert adkarta hini az pogányokat, Mert az ö nieſso fogadattan.

3 Az néphöz kic ingerlenec engemet ſzemtöl ſzembe ſiüntelen, miuel

miuel hogy áldoznac kertekben, és ió illatokat ſzereznec téglákból czinált óltárokon.

4 [c] Kic az koporſóknál ülnec, és az kietlen helyeken hálnac: kic az diſino húſt meg éſiic, és fértelmes húſnac leue az ŏ fazokokban.

5 Kic azt mondgyác: maragy ott hon, [d] ne iöy én hozzám, mert ſientebb vagyoc náladnál: ezec ellen vagyon füſt az én orromban, és ſiüntelen égŏ tüz. [e]

6 Imé ez fel irattatot én elŏttem, el nem halgatom hanem meg fizetem ezt az ŏ kebelekbe.

7 Mind az ti álnokſágtokat, mind egyetembe az ti atyaitoknac álnokſágokat, azt mondgya az WR: Kic az halmokon tŏttec ió illatokat, és az halmokon illettec engemet gyalázattal, annac okaért az ŏ elébbi czelekedeteket meg fizetem az ŏ kebelekbe.

8 Ezt mondgya az WR: [f] Miképpen mikor ſiŏlŏ ſiemet találnac az gerezden, azt mondgya az ember: ne veſieſd el, mert Iſten áldáſa vagyon azon: Azonképpen czelekedem az én ſiólgaimért, nem veztem el mind ezeket

9 Es az Iácóbból meg tartocm agot és az Iudából, ki az én hegyeim nec ŏrŏkŏſe légyen: és biriác ez ŏrŏkſéget az én váloztottaim, és az én ſiólgaim laknac ott.

10 Es az Saaron tartománya léſien az barmoknac akla, és az Acohr vŏlgye az iuhoknac fekŭuŏ helyec, az én népemért, az kic tudni illic engemet meg kereſendenec.

11 [g] Ti pedig kic az WRat el hattátoc, és az én ſient hegyemrŏl el feletkeztetec, kic az ęgnec ſereginec aztalt ſiereztec, és az czillagoknac itali áldozatot tŏltŏtec.

12 Titeket kętſégnélkŭl ſiablya alá ſiámlállac, és ti mindnyáián meg ŏlettettec: Miuel hogy hijttalac és nem feleltetec nékem, ſióltam és nem hallottátoc, és gonoſit czelekedtetec én elŏttem, és az mit nem ſzerettem, azt válaztottátoc.

13 Annac okaért ezt mondgya az WR Iſten: Imé az én ſiólgaim éſinec de ti éheztec, Imé az áz én ſiólgaim iſinac és ti ſiomiuhoztoc, Imé az én ſzólgaim vigadnac, és ti meg ſiégyenŭltec.

14 Imé az én ſiólgaim vigadnac az ŏ ſziueknec gyŏnyŏrŭſégében, de ti kiáltotoc az ti ſziueteknec faydalma miatt, és az ti lelketeknec keſerŭſége miatt iaygattoc.

15 Es hadgyátoc az ti neueteket átokra az én válaztottimnac, és meg ŏl tégedet az WR Iſten, és az ŏ ſzólgait más nęwel neuezi.

16 Hogy az ki magát áldgya ez fŏldŏn, áldgya magát az igaz Iſtenben, és az ki eskeſzic ez fŏldŏn, eskedgyéc az igaz iſtenre, mert el feleytettéc az elébbi nyomoruſágoc, és az én ſzemeim elŏl el rŏytettec.

17 Mert

c: Az az, tanátſot kérdenec az hóltak tól.

d: Azza, az kic az dorgalaſt, feddeſt, inteſt nem veſſic fel.

e: Nemellyec igy oluaſſác: Ezec ollyanoc mint az füſt az én haragomban. Az az ezec geriezteneс engemet haragra.

f. Azt feleli Iſten az Prophétanac hogy az népnec maradekiát meg tartya, és azokat minden iockal meg áldgya.

g: Az Iſtentelen és engedetlen ſidokat el vezti Iſten miképpen hogy az hiuchet meg tartya, mint, ez elŏtt monda.

17 Mert imé én teremtec vij ęgeket és vij földet, [b] és az elébbiec ingyen ſem emlitetnec, és embereknec eſiekbe ſem iutnac.

18 Hanem örülnec es öruendeznec azoknac mellyeket én teremtec, mind örökkön örökké. Mert imé én meg vijtom Ieruſálemet vigaſsággal, és annac népét öröm mel.

19 Es vigadoc [i] Ieruſálemben, és öruendec az én népemben, és nem hallattatic többé abban ſiralomnac vagy kiáltáſnac ſaua.

20 [k] Nem léſien többé ott kiſſin gyermec idöuel, ſem vén ember ki az ö ideiét ki nem töltötte vólna, mert az gyermec ſzáz eſtendöskorában hal meg, az bünös pedig ha ſiáz eſtendös léſiennis, meg átkoztatic.

21 Es házakat eppituén azokban laknac: és ſiölöket plántálnac, ſ. annac gyümölczében éſinec.

22 Nem eppitenec hogy más lakiéc abban: Nem plántálnac, hogy más egye annac gyümölczét: mert az élö fának napiainac ſzáma ſzerint [l] léſinec az én népemnec napiai, és az ö kezeknec munkáiával ſoc ideig élnec az én válaztottim.

23 Nem múnkálodnac hijába, és nem nemzenec veſſedelemre, mert az WRnac áldottainac maguai léſinec, és az ö gyermekec ö vęlec egybe.

24 Es minec elötte kiáltanánac én meg halgatom, męg mikor ſiólnánac, én meg hallom.

25 Az farkas és az bárány égyüt legeltetnec, és az oroſlán mint az ökör ſialmát éſiic, és à kigyónac kenyere léſien az por. Senkit nem bántanac, és ſenkinec nem ártanac az én ſientſégemnec egéſi hegyén, azt mondgya az WR.

LXVI. *Réſi.*

Az Iſten az kép mutatóknac kentſégeket meg veruén. azt mondgya hogy az alázatos, ſiuö emberekben lakozic. Annac vtánna az Anya ſent Egyházat az kep mutatóknac kęuelſégec ellen bátorituán, igéri annac meg ſaporitáſat. Az ſidokat és pogányokat intí ö römre. Igéri hogy az hitetleneket el vezti, az pogányokat az Anya ſent Egyháznac és az ö tiszteletinec társaſágára hiſa, és hogy az ö ellenſégin diadalmat vęſen, azokat meg tontuan

1 EZt mondgya az WR: [a] Az meny orſág énnékem ülö ſiękem, és az föld az én lábaimnac nyugotóia: Hól vagyon az ház mellyet eppitenétec nékem, és hól vagyon az én nyugalmomnac helye?

2 Mert mind ezeket az én kezem czinálta, és az által kezdettec lenni mind ezec, azt mondgya az WR. Hanem arra tekintec az ki ſięgény és töredelmes ſiuö, és az ki az én beſiédimet rötteği.

3 [b] Az ki ökörrel áldozic nékem, mintha embert ölne, az ki iúhual áldozic, mintha ebet ölne á ki minhával áldozic, mintha diſi no vérrel áldoznéc: az ki temiént hoz elömbe, mintha az báluánt aiándokozná meg, ezeket válaztottác ezec az ö vtokban, és az ö vtálatoſſágokat ſierette az ö lelkec.

4 [c] Enis válaztom azért az ö meg czúfoláſokat, és ráioc hozom

[i] Vagy, gyönörhödém.

[k] Azt akaria ezzel ielenteni, hogy az Meſſiásnac országában mind gyermec mind vénember ez ért időt ér nac, hogy mindenkor élnek virágában legyenec, ezt érti mikor azt mondgya hogy az gyermec vgy hal meg mint az ſáz eſtendös &c. Vi ſſontag hogy az kic nem tagai Chriſtuſnac, ha koros emberek is, de Iſten előtt el veteit tagoc. [l] Az az, hoſſu ideig élnec

Sup: 11.

[a] Ertelme ez. Nem kötetem én az templomot, hozſam az áldozatokat, hanem az mennyországban lakom mind azáltal az alázatos lelkeknek lakozom. Actor: 7.

[b] Megveri Iſten az kép mutatóknac áldozattyokat, mellyec igaz hitnél hűl és Pœnitentziánál valoc valanac.

[c] Vagy Enis valogatoc (az bűntetésben) az ö bűnökért.

zom

zom az mitöl félnec, miuel hogy hijttam és ſenki nem felelt nékem ſióltam és nem hallottac, és gonoſit czelekedtec én elöttem, és azt válaztottác à mit nem ſierettem.

5 Hallyátoc az WRnac beſédét, kic az ö beſédére röttegtec. Ezt mondottác az ti atyátokfiai az kic titeket gyulölnec à kic titeket meg vetettec az én neuemért Tizteltetéſéc az WR: De mikor megielenic az ti örömetekre, ezec meg ſiégyenülnec.

6 Háboruſágnac ſiaua hallatic az városból, ſió hallatic az Templumból, az WRnac ſiaua, ki meg fizet az ö ellenſéginec.

7 Minec elötte az ſiüléſnec ide ie el iöne, ſiült, és minec elötte el iöne az faydalom ö reáia, ſiült ſiát.

8 Kiczoda hallot valaha haſonlatos dolgot, és kiczoda látott haſonlatos dolgot? Auagy egy nap teremtetetté ez föld? Auagy ſiülettetic mind egyſier egy nemzetſég? hogyaz Sion ſiülni akart, és ſiülte az ö fiait.

9 Auagy, én ki az aſſioni állatokat ſiülöcké téſiem, nem ſiülnéké azt mondgya az WR, Auagy én ki azt miuelem hogy ſiüllyenec, meg tiltatomé? azt mondgya az te Iſtened.

10 Öruendezzetec az Ieruſálem mel, és öruendezzetec abban mindnyáián, kic ſieretitec azt, öruendezzetec ö vçle nagy örömmel, kic azt ſirattyátoc vala.

11 Hogy ſiopiatoc, és meg elegedgyetec az ö vigaztaláſinac teijéuel, hogy téijet vegyetec, és gyönyörködgyetec az ö ditſöſégénec fényeſſégében.

12. Mert azt mondgya az WR: Imé én ki araztom ö reáia az békeſéget mint egy folyó vizet, és mint egy ki aradott patakot az pogány népeknec diczöſégeket, mellyet ſioptoc: e azoknac vállokon hordoztattoc, tçrdeken és gyönyörüſégeſen neueltettec.

13 Mint az férfiat kit az ö Annya vigaztal, àcképpen vigaztallac én meg titeket, és Ieruſálemben vigaztaláſt véſitec.

14 Meg láttyátoc és örül az ti ſiiuetec, és az ti tetemitec mint az fü meg virágoznac, és meg eſmértetic az WRnac keze az ö ſiólgaihoz, és haragia, az ö ellenſégi ellen.

15 Mert imé az WR el iö tüzben, és mint az forgó ſiel az ö kerekei, hogy meg mutaſſa haragiát büſülâſſal, és büntetéſét ſebeſſen égö lángual.

16 Mert az WR tüzzel ítél meg, és az ö fegyueréuel minden teſtet, és ſokan léſznec az WRtól megölettetec.

17 Az kic magokat ſzenteknec mondgyác, és az kic magokat moſſác f az kertekben valamelly fánac mellette az kertnec közepin az kic az diſzno húſt éſiic és valami vtálatos állatnac, mint az egernec, egyenlö képpen meg emétetnec azt mondgya az WR.

18 Mert én az ö czelekedeteket és gondolatokat (tudom,) el iött az idö

d: Vagy ditſöſ iteſſec, az az. Az ti atyatok fiai azt mondgyác ti nékitec, az kic az Iſten hazában kép mutatöc, Az Iſten mutaſſa meg az ö ditſöſéget, az ö hatalmat az melyel ti kérkeztec, és illyen modon kéſértic az Iſtent, De ſmihoz az ö igreiſeſerint meg mutatya magat nékitec az ö örömetekre léſen: De ök meg ſiegyenülnec, és miuel hogy az Prophetaknac beſéget ſ uokat nem akartac hallani, annac okáert akarattyoe ellen hallanac verſe telem fel ül valoſſot, az mint az 6. verſben mondgya. Az wtön ſ-l 457. verſtöl fogua az anya ſient Egyházac czudalatos hirtelenſeggel való ſiapodáſárol, Mintha azt mondaná, miképpen az aſſioni állat az ſiüleſnec ideie elöttne haſiál és ſaporit, annyképpen az anya ſient Egyház czudalator képpen megſiapodic.

e: Értelme ez, hogy az pogányoc nagy ſegitſéggel léſſenec az anya ſient egy háznac tagiainac

f: Az ſidoknac az gyakor moſodat ſokaſoc vala, és aztis Iſtni tiztelenec alittyac vala, holot belöl moſdoſlanoc valanac.

az idö hogy minden népeket és nyelueket egybe gyüytsec, és el iönec s-meg láttyác az én diczöségemet.

19 Es meg iegyezem öket, g és az meg siabadúltac közzül el küldöc (némellyeket) Tharsisba, Pul, Lud nemzetségéhöz, kic kęzíuel löuölködöznec, Iauan nemzetségehöz, és messie való siigetbéliekhöz, kic nem hallottác az én neuemet, nem láttác az én diczöségemet, és hirdetic az én ditsöségemet az pogányoc között.

20 Es el hozzác mind az ti atyátokfiait az pogány népec közzül aiándokon az WRnac, louakon, siekereken, lectikakban, ösiuéreken, koczikon, az én sient hegyemre Ierusálembe, azt mondgya az WR: miképpen vissic az Izraelitác az áldozatra való állatokat tizta edényben az Wr házába.

21 Es azoc közzül válaztoc papokat és Leuitákat, azt mondgya az WR.

22 i Mert miképpen amaz vij ęgec és az vij föld mellyet én teremtec, meg állanac én elöttem, azt mondgya az Wr: Azonképpen meg áll az ti maguotoc és az ti neuetec.

23 k Es minden hólnapról hólnapra, és siombatról siombatra, el iö minden test, hogy az Wrat imádgya.

24 Es ki ménuén meg láttyác azoknac hólt testeket, kic én ellenem vétkeztenec: Mert az ö férgec meg nem hal, l és az ö tüzöc meg nem alúsii, és mindenc ember elött gyalázatosoc lésinec.

g: Meg mondgya modgyat mimodon gyüyti egybe az poganyokat, és azokbol mimodon siaporittya meg az el fogiathozot anya sient Egyházát, mert tudni tisie el küldi az ö sölgait azokhoz az ö sient igeienel.

h: Ertelme ez. Az Euangeliumnac predicallasa altal, az sient ségec által, az Apostoloc egybe gyüytic az valaztottakat mind az sidoc mind az poganyoc közzül, hogy légyenec az Isten hazanac lakosi.

i. Pet: 2.

i: Az az. Nem lehet hogy el maradgyanac és el vessenec az valaztattak.

k: Az az. sünteleu tizt el engemet az anya sient egy haz.

Mar: 9.

l: Az az. Mind öröké gyöttretnec.

Esaiás könyvénec vége.

IEREMIAS.

§ *Az Ieremiás Prophèta feddi felöttè igen, az Prophétáknac tiſztec ſerint, az ö idéieben való gonoſſágot, és hirdeti az Iſtennec röttenetes ítéletit és büntetèſet, melly az után nem ſoc idöuel meg eſéc. Más felöl az hiueket az Meſsiás felöl való igéreteckel, és az ö ellenſégeknec vedſedelmeckel vigaſztallya. Végezetre hiſtoriákatis hagy lött dolgokat ir á Sidóc felöl, az ö töuendö mondáſának bizonſágáért. Prophètált pedig Ieremiás Iudæaban és Aegyptusban á Sidoknac, vgy mint 34. eſstendeig.*

ELSŐ RE'Sz.

Az Ieremiás ez caputban meg ielenti az ö nemzetſéget, Prophetáſának ideiét, hiuatálác, maga mentetet. Elméc vgonnan való hiuatalac iſten parancolatyaual, igéretec-kel, és az Prophetalashoz való ieleckel. Végezètre az Sidoc vedſedelmérol való Prophetaſának ſummaiac, és tiſztiben való meg erösitéſet az Sidoc ellen meg iria.

1 IEREMIAS-nac az Helcias fiának beſiédi, melly Helcias az Anathot várasban lakozó Papoc közzül vala, az Beniamin földében.

2 Kinec ſiólla az WR, az Ioſiáſnac királſágának tizen harmadic eſtendeiében, ki az Iuda királlyának Ammonnac fia vala.

3 Es ſiólla Ioacim ideiében is, ki Ioſiáſnac az Iuda királlyának fia vala, mind az Zedechiáſnac, Ioſias Iuda királlyának fiának, egéſi tizen éggjedic eſtendeiéig, mind az Ieruſálemnec rabſágra való el viteleig, melly lött ötödic hólnapban.

4 Szólla azért az WR énnékem monduán:

5 Minec elötte az te anyádnac méhében formálnalac, eſmértelec tégedet, és minec elötte ſiülettetnéi, meg ſienteltelec tégedet, Prophétának rendeltelec tégedet az pogányoc között.

6 Es mondéc: ah ah WRam Iſten, imé nem tudoc ſiólni, mert gyermec vagyoc én.

7 Es monda az WR énnékem: ne mond, gyermec vagjoc én, hanem valamire küldelec tégedet, el menij, és valamiket paranczoloc tenéked, azokat meg mondgyad.

8 Ne félly tölöc, mert veled vagyoc én, hóg meg óltalmazzalac tégedet, azt mondgya az WR.

9 Es ki nyuytá az WR az ö kezét, és meg illeté az én ſámot, és monda nékem: Imé adom az én igémet az te ſiádba.

4 Azaz. A ſidoc kö-zött kic pogány-ſoc hoz haſoníoc az ö eletekre né-ue. Vagy Prophetáua töltetec az pogányoc el-len tudni illic az Babyloniabeliec és Aegyptumbe'iec ellen, mert azoc ellenis Prophétál.

10 Imé én ma tégedet Prophétauá teſilec à pogányokon, és orſiágokon, hogy gyomlálly, ronts veſieſs, tőry, eppicz, és plántálly.

11 Annac felőtte ſiólla az WR énnékem, monduán: Mit látſi te Ieremia? S-mondéc: Mondola veſiſiőt látoc én.

12 Es monda nékem az WR: Iól láttad, mert melly hamar az mondola meg virágzic, olly igen vigyázoc én az én igémre, hogy bę tellyeſitſem azt.

13 Es monda az WR énnékem máſodſior, monduán: Mit látſi te? Feleléc, forró fazekat látoc én, mellynec ſiáia éſiac felől vagyon.

14 Es monda nékem az WR: Eſiac felől ió az veſiedelem az földnec minden lakoſira.

15 Mert imé én Eſiac felől való orſiágoknac minden nemzetſégit őſiue gyűytem, azt mondgya az WR, hogy el iőuén, kiki mind le tegye az ő ſiękit Ieruſálemnec kapui előtt, és körős környűl minden keritéſi ellen, és Iudánac minden városi ellen.

16 Es meg ielentem az én itéletemet ezec ellen az ő ſoc gonoſſágokért: Mert el ſiakadtanac én tőlem, és az idegen Iſteneknec áldoztanac, és az ő tulaydon kezec múnkáiát imádtác.

17 Te azért őuezd meg magadat, [b] és fel keluén mond meg nékiec azokat, mellyeket én tenéked paranczoloc, ne félly tűlőc, hogy tégedet ő előttőc el ne veſieſſelec.

18 Mert imé én ma tettelec tégedet erős városſá, [c] és vas oſilopá, és ęrtz báſtyáuá mind az egéſi földön, az Iuda királi ellen, az ő feiedelmi ellen, az ő Papiai ellen, és az föld népe ellen.

19 Kic viaskodnac te ellened, de meg nem győznec tégedet, mert te veled vagyoc én, azt mondgya az WR, hogy meg ſiabadiczalac tégedet.

II. Réſz.

Ez Caputban elő ſámlállya à Prophéta az Iſtennec az Sidokhoz való ſoc io téreménieit, feddi az papokat és Prophétákat kic az Iſtent meg vetettéc vala, az ſidokat kic az ő bűnőket nem eſméric vala, meg bizonittya bűnőſőknec lenni, annac okaért ſenegeti őket veſedelemmel.

1 ES ſiólla az WR énnékem monduan.

2 Menyel, és kiálcz Ieruſálemnec fűleiben, monduán: Azt mondgya az WR: Emlekezem à kegyelemről, melljel vóltam hozzád iffiuſágodban, és minęmő ſie retettel vóltam, mikor téged magamnac iegyeznelec, mikor engemet kőuetnél az puſitában, az földön mellyet nem vetnec bę.

3 Es hogy az Izrael az Wrnac ſienteltetett nép vólt, az ő gabonaiánac ſengéie; [a] valakic meg éſiic vala őtet, vétkeznec vala, nyomoruſág kőuetkezic vala reáioc, Azmondgya az WR.

4 Hallyátoc meg az WRnac ſiauát Iácóbnac háza, és Izrael házánac minden czelédi.

5 Igy ſiól az WR: [b] Miczoda álnokſágot találtanac az ti attyaitoc én bennem, hogy el idegenedtec én tűlem, és az hazugſág

b: Az az, kéſſűlly hozzá, à te Prophetai tiſztedhöz.

c: Az az, meg erőſsitelec tégedet ez hiuatalban, hóg erőſſen meg álhat ő ellenéc.

a: Az az, Mikeppen minden állatnac első ſengeie az ſwre volt, azonképpen az Izrael az Iſtennec mindē nepec közzűl valaſztot ſengeie vólt. Es miképpen hogy valaki az Iſtennec ſienteltetett ſenget meg ötte, bűnős volt, azonképpen valaki az Izraelt haborgatta bűnős volt es meg bűntettetett.

b: Az Iſten bizonſagot teſzen arrul hogy ő artatlan es ſemmi okot nē adott nekic hóg tőle el ſiakadnanac.

ſág vtán iártanac, és hijába valócká lettenec?

e: Meg bizonyitya Iſten az Izraelnec gonoſſagat.

6 Annira hogy czac azt ſem mondottác: hól vagyon az WR, à ki ki hozott minket Ægyptomnac földéből, és az ki által vitt minket az puſtán, az kietlen és járatlan, vizetlen és halálos földön, mellyet ember nem iárt, és azt ember nem lakta.

7 Es bę iktattalac titeket az bőw földbe, hogy annac gyömölcziuel és iauaiual élnétec; és bę ménuén meg ferteztetétec az én földemet, és az én örökſégemet vtálatoſſá téuétec.

8 Az Papoc nem mondottác: hól vagyon az WR? és az kic az Törueént forgattyác, nem iſmerénec meg engemet, és az páſtoroc hitetlenül el ſiakadánac én tőlem, és az Prophétác az Baal által Prophetálánac, és az báluányokat kőuetéc.

d: Tudni illic mint az előtt à Prophetac által. Az az, hirtelen el nę veſztelec, hanem meg kęſertum ha iot tehetec benuetec.

9 Annac okaért még pörlőc veletec, d és az ti fiaitoknac fiaiual, azt mondgya az WR.

e: Chitim, gőrőg országhe dar az nap keleti uep.

10 Mennyetec által az Cittim eſſigetire, és láſſátoc meg, ez Cedarbanis külgyetec el, és ſiorgalmatoſon vegyétec eſietekbe, és láſſátoc meg, hogy ha ehőz haſonlatos dolgoc lettenec.

f: Az Iſtent erti az Izraelitaknac diczőſegekeng: Az Iſtennec haragianac bizonſagara boczaſſatac nagy eſſőhet, annyra hogy el foggion az neueſſeg az egekből.

11 Hogyha egyęb nemzetſég el változtattaé az ő Iſtenit, noha azoc nem Iſtenec? az én népem pedig el változtatta az ő diczőſégét f báluánra.

12 Egec czudalkozzatoc ezen, és röttennyetec meg, erős képpen ſiáradgyatoc meg, g azt mondgya az WR.

13 Mert kęt gonoſſágot czelekedett az én népem: El hattác engem élő kút feiét, és magoknac kútakat áſtanac, bę omlott kútakat, kikben ninczen víz.

14 Nem der.bé az Izrael? auagy házi ſiolgáé? Mi az oka tehát hogy pręda lett?

15 Es hogy ő ellene orditortanac az oroſiláńoc, és ki boczáttac az ő ſiauokat, és el puſtitottac az ő földeket, az ő városi meg égettettenec, és ninczen benne lakozó?

16 Az Noph és az Daphne *h* fiai bę tőric feieded.

h. Noph es Daphne Ægyptus varaſi erti azert az Ægyptusbeliekett.

17 Vallyons nem te magad ſierzettedé ezt magadnac, miuel hogy à te Wradat Iſtenedet el hagyád, mikor téged viſelne az ő útán? *i*

i: Az mellyen tudni illic parancſolta hogy iarnal. k: Az az, micziodan az Oka, hogy el hagyuan engemet, eubenrekkben veretetec bizodalmatokat, az Ægyptusbeliekben es az Aſſyriabeliekben.

18 *k* Moſtannis mi dolgod vagyon az Ægypruſnac útáual: hogy az Niluſnac vizét iſiod: és mi dolgod vagyon az Aſſurnac útáual, hogy az Euphrateſnec folyó vizét iſiod?

19 Az te magad gonoſſága taniczon meg tégedet, *l* és az te Iſtentől való el ſiakadáſod dorgályon meg tégedet: Vedd eſiedbe melly gonoſi és keſerű légyen, hogy el hagytad az te Wradat Iſteneded, és hogy nem félſi engemet: azt mondgya az Seregeknec WR a Iſtene.

l: Az az, Az te gonoſſagodnac gyümölczeből es baſſnabol tanolly és vedd veſſedbe magadot.

20 Iólehet régen meg rontottam az te igádat, és az te kötéleidet el ſiaggattam: és te azt mondottád, nem ſiolgáloc én (idegen Iſtennec,) mind az által mind magas halmokon, és minden leueles

fa alatt búdoſol vala paráznalkoduán.

21 En pedig plántáltalac vala tégedet, vgy mint válaſ tott ſiõlõt, és mindeneſtõl igaz és hiw magot: Mimódon változtál azért idegen ſiõlõ veſſiſõué?

l: Az az, akar mint ſit hollad az te vndokſágodat, de nincz vagyon, & engemet meg nem czalhaſz

22 m Mert ha magadot ſaletrommal meg moſnádis, ſiappanual feiériczedis magadot, mind az által iegyeztetue vagyon az te álnokſágod én elõttem, azt mondgya az WR Iſten.

m: Az mellyek ben áldoztal, mint az Hinon völgye.

23 Mimódon mondhatnád, nem vndokitattam meg, és az báluánjoc után nem iártam? Láſd meg az te vtaidat az völgyben, n gondold meg mit czelekedtel, te kiollyan vagy mint az gyors nõſtẽy teué, melly az õ vtaiban ſiẽllel folyat.

n: Az Iſraelitáknac az lelki paráznakodásban az az, baluanyimádásã valóbuia kodáſokról ſólmisor ãkettã futoſo nõſtẽy tenebezés ſamarhoz hasonlittia.

24 o Es ollyan mint az puſitához ſiokott nõſtẽy vadſiamár melly az õ kéuánſága ſierint ſiabadon iár ſiẽllel, mellyet az buialkodáſnac alkolmatoſſágától ki czoda tartoztathatna meg? Nem ſiükſég hogy valaki annac kergetéſeuel fáraſſza magát, meg találya azt az õ hólnapiában.

o: Az Iſraelitáknac az lelki paráznakodásban az az, baluanyimádasã valóbuia kodáſokról ſólmisor ãkettã futoſo nõſtẽy tenebezés ſamarhoz hasonlittia.

p: Az az mikor meg hãſolatic vagi meg találliac az vérnec folyãſan.

25 q Ha valaki azt mondgya, ne mezitelenicz meg az te lábodat, és torkodat óltalmazd meg az ſiomiuſágtól: te azt feleled, kẽtſégben eſném, nem miuelem, nem: mert az idegen Iſteneket ſierettem, és azokat kõuetem.

q: Az az. Ha valaki intene tegedet hogy ne paráználkodnal, nem fogadod.

26 r Miképpen meg ſiégyenitetic az lopó, mikoron az lopásban találtatic: azonképpen meg ſiégyenitetic az Izraelnec háza, az õ királi, és az õ feiedelmi, és Papiai, és Prophétai.

r: Az az, mit nem haſználnak az balvanyoc az te megmaradaſodra.

27 Kic azt mondgyác az fánac, te vagy az én attyám: és az kõnec, te ſiültel engemet: mert háttal fordúltac én hozzám nem ortzáiockal. Az õ nyomoruſágoknac ideién pedig azt mondgyác: kelly fel és ſiabadits meg minket.

28 De hól vadnac az te Iſtenid, mellyeket te magadnac czináltál? kellyenec fel ha meg ſiabadithatnac az te nyomoruſágidból, mert az te városidnac ſiáma ſierint vóltanac az te Iſtenid õ Iuda.

s: Az 45 miert panaſſikodtoc az tinyomoruſagtoknac ideiẽn.

29 Mi okaért pörlõtõc ti én velem? Mindnyáián s el ſiakattatoc én tõlem, azt mondgya az WR.

30 Hijába oſtoroztam az te fiaidat, az intéſt nem vettéc, az ti ſiablyaitoc meg emésitettéc az ti Prophétáitokat mint az puſitító oroſláñ.

31 O nemzetſég vegyétec eſietekbe az Wrnac ſiaúát: ollyan vóltamé én az Izraelnec mint az puſita, t auagy ollyan vóltamé mint az ſetétſég földe? Hát miért mondotta az én népem: Wrac vagjunc immár, többé te hozzád nem mégyünc?

t: Az az, nem attam enſeu mit es nẽ voltam ſemmiſonal az Izraelhez, mint az puſztaban ſemmi ſonuſzam.

32 Vallyons az leáñ el feletkezik é az õ ékeſſégéről? auagy az iegybéli leány az õ arañ láncz airól? Az én népem pedig ſiántalanſior el feletkezett én rólam.

33 Miért

33 u Miért mondod iónac lenni az te útaidot, holott te à te ſiereidtől után járſi? Annac okaért még az gonoſiokatis meg tanitottad az te útaidra.

34 Annac felötte az te magad ruháinac ſiélénnis találtatott az ſiegénieknec és az ártatlanoknac vérec, kiket nem az áſásban találtál, hanem mind ezekért. x

35 Te pedig mégis azt mondottad: bizoniára én tiſita és ártatlan vagyoc, czac hogy az ö haragia én rólam fordúllyon el. Imé én töruénkezem te veled, miuel hogy azt mondod: nem vétkeztem.

36 y Mit futkoſsz illy igen, gyakorta változtatuán az te útaidat? Az Ægyptom miattis meg ſiégyenülſi, mint az Aſſur miatt meg ſiégyenülél.

37 z Még az Ægyptombéli királtólis el ſiakadſi, az te kezeidet feiedre kolczoluán. Mert az WR útállya az te bizodalmidat, hogy azokban ſierenczés ne légy.

III. Réſz.

Az Iſten ez Caputba az Prophéta által az ö népét mellyet az báluanſtockal való paráznalkodáſért meg veretec vala, inti pœnitentiara, es bizonios formát ir e'seikbe, mellyben iſtennec elötte az ö bűnökről valláſt tegyenec és annac boczánatriát kéricc.

1 EZt monduán: a ha az férfiu el hadgya az ö feleſégét, és az el hagyuán az ö fériét más férfiuhoz mégyen: vallyon az elöbbi férie veſſié többé azt hozzá? auagy nem férteztetnéké meg az à föld? Te pedig ſoc társaiddal paráznalkodtál, mind az által tęry én hozzám, azt mondgya az WR.

2 Emeld fel ſiemeidet az hegyekre, és láſd meg, holott nem paráznalkodtál: ö nékic le ültél az útakon, b mint az Arabiabéli tolluay az puſitában, és meg útndokittottad az föld et az te paráznaſságiddal és gonoſſágiddal.

3 Es iólſehet nem adattatnéc az eſsö, és nem vólna az tauaſsi eſsö, mind az által az te ortzád az paráznánac ortzáiához haſonló vólt, és nem akartad iſmérni az ſiemérmet.

4 c Vallyon auagy czac moſtan nem kiáltodé ezt énnékem: En attiám, az én iffiuſágomnac te vagy vezére?

5 d Vallyon mind örökké haragſsikéſ? mind végiglen meg tartyaé az haragot? Imé mondod és czelekeded az gonoſſágokat, az mint te töled lehet.

6 e Es monda az WR énnékem az Ioſiás király ideiében, látádé mit czelekedett az én tölem el fordúlt Izrael: el ment ö mindēn ö magas hegyeire, és minden zöld fa alá, és ott paráznalkodott.

7 Es mondéc minec útánna ezeket czelekedte vólna, tęry meg hozzám, és nem tęre, és látá ezt ſi az ö paráznalkodó húga az Iuda.

8 Annac okaért tettzéc nékem, hogy mind azokért az okokért, tudni illic hogy az én tölem el ſiakadott Izrael paráznalkodott, el hagynám ötet, és el váláſról való leuelet adnéc néki: mind az által nem félt az ö hitetlen húga az Iuda, hanem el ment és paráznalkodott öis.

I 3 9 Es

u: Az az, Ne igaricz magadat: Mert nem hogy te igaz volnal, de annac felette az latrokaris megerőſitetted az ö gonoſſágokban.

x: Az az, nem lopasban kaptad őket hogy meg ö hetted volna törueni ſerent Exod. 22. Hanem mind azokert ölted meg azokat, à mellyekert meg ſeddélec titcket.

y: Az emberi erőben való bizodalmat karhoztattia bóg necha Ægyptusboz ne haſonlitod Aſſyriahoz folyamotac.

z: Az az, meg banod és meg ſiratod az Ægyptuſſal való zimboralaſodat.

a: Ez első vers à felsőtül függ és attul nem kellet volna el ſiakaſztani. Az Iſtē vgy mōd vtallya az te bizodalmidat ezt monduan. Az ferfiu nē fogaggya bogzaia az ö feleſeget, ha ö tőle el ſiakad De en hozzā fogadlac noha el ſiakattál, &c.

b: Az az, mint az Arabiabeli tolnai állya az viatest viatorem, azonképpen vártad te az te ſierelmidet hogy azockal paraznaſsagoddal Paraznaſsagnac nevezi pedig à baluani imadaſt. Mert miképpen hogy az melly aſſzſonyallat az ö vramac accort kivül meg nem tartana, ha mas férfiuval közösől paraznalna: ſi magat tęſtvirazāsnac accorkeppen à bi az iſtennec adot kivül meg nem tartanan baluanſtockat imadgaſsa tęrēſi magat lelkeben.

c: Az az, anagyczac moſtan nem terſsed meg engem?

d: Az az, ha meg terſsz az Iſtenis meg fordittya haragiat.

e: Az az, Iudanac és az Izraelnec bűnei beſzelli az Prophéta

f. Tudni illic az Izraelnec paraznaſsagat, es az en inteſemet.

9 Ez az ő hires paráznaſágáual meg férteztetéé à földet, mert paráznalkodéc az kőuel és az fáual.

g: Az az noha lata az Izraelnec parázualkodaſanac bűnteteſeec peldaiat.

10 g Mind az által mind ezec tánnis nem tęre meg én hozzám az ő hitetlen húga az Iuda tiſita ſiiue ſierint, hanem kép mutatáſſal, azt mondgya az WR.

h: Az az, igazb az Izrael bóg nem az Iuda.

11 Azért monda énnékem az WR: Inkáb igazittya magát az viſiſialkodó Izrael, hogy ſem mint az hitetlen Iuda.h

i: Az Izraeli tehat ki: Eſiac fele laknac vala Medianban és Aſſyriaban. az meg marado Iudaeabeliec kel egyben ti pœnitentiara.

12 i Menyel, és kiáltſad ez ſiókat Eſiakra, és azt mondgyad: Tęry meg viſiſia vonyó Izrael, azt mondgya az WR, és el véſiem az én haragomat ti rólatoc: mert kegyelmes vagyoc én, azt mondgya az WR, nem tartoc haragot mind őrőcké.

13 Czac hogy iſmérd meg az te hamiſſágodat, hogy az te WRadat Iſtenedet el hagytad, hanem minden vtakat el iáruán az idegenekhőz adtad magadat, minden zőld fa alatt, és az én ſiómat nem fogadtad, azt mondgya az WR.

14 Tęrietec meg ſió fogadatlan fiac, azt mondgya az WR: és hozzám véſilec titeket, k egy egyet egy városból, kettőt egy nemzetſégből, és bę iktatlac titeket Sionba.

k: Az az. Akarjc emből valo valaſſzas ſerint meg tartom az en népemnec maradekat mind Iudaboi mind Izraelből, és azokat az en aniaſſent egy haromba be viſſem, ac pogniochoſ ſiſ ſok hat az en nepemnel eggyűtt meg tartoc.

15 Es azén ſiuem ſierint való páſitorokat adoc tinéktec, és leſzen geltetnec titeket tudománnyal, és értelemmel.

16 Es minec vtánna meg ſokaſűltoc és meg ſiaporodandotoc à földön, az napokban, azt mondgya az WR, többé nem mondgyác: Ez az WR frigyénec ládáia, l meg ſem gondoliác, ſiuekbe ſem ötlic, meg ſem látogatyác, és nem léſien többé.

l: Az az, nem kerkeſſnec többe à kűlső Ceremoniacekal, hanem az igaz imadoc imagyac az Iſtent lelekkel es igaſſaghban az mi nemő imadoc ac attya keduel, lab 4

17 Az időben Ieruſálemet hijác az WR királi ſiękinec, és minden nemzetſégec oda gyűlnec az WRnac neuében, ki lakozic Ieruſálemben, és nem kőuetic többé az ő ſiiueknec akarattyát.

18 Az napokban az Judánac háza az Izraelnec házáual, el iőnec egyetembe Eſiac felől az földre, mellyet én örökſégül adtam az ti attyaitoknac.

m: Az felső igeretecknec aggya okat. Azert teſſec iol veletec, mert őrőc in dől en gondol bottam arrul mi modon ſiálallialac titeket az en fiaim közzé, és azt vegeztem hogy a ki én bennem bizic, nekem hőnyő rőg és ſiolgal ſient elettel, en fiám legyen az.

19 Mert en illyen módon ſiólác: m miképpen ſiámlállialac titeket az fiac közzé, és mi módon adgyam néked az gyönyörűſéges földet, pogányoc ſeregénec kéuánſágos örökſégét? Es azt végezém, azt mondgyad nékem, én attyám, és tőlem el ne ſiakadgy.

n: imi à Prophéta az nepet az ő bűnéről valo pœnitentiatartaſra. es annac minſen embeſſec elbet valo megſirataſara.

20 Bizony miképpen hitetlenől czelekedic az aſſiſioni állat az ő férjéuel, mikoron ötet el hadgya, azonképpen hitetlenől czelekedéc én velem az Izraelnec háza, azt mondgya az WR.

21 n Az ti ſiótoc hallattaſſéc az magas helyeken, az Izraelitáknac ſiráſoc és könyörgéſec: mert el forditottác az ő vtokat, el feletkeztenec az ő WRokról Iſtenekről.

o: Az Izraelitaknac, bűnről való vallas tetelnec vagy gyonaſnac formaiat aggya eleikbe à Prophéta.

22 Tęrietec meg ſió fogadatlan fiac, meggyogyitom az ti engelenſégteket. Hallattaſſéc mondoc ez ſió: o Imé mi iárúlunc te hoz-

hozzád, mert te vagy à mi Wrunc Istenünc.

p: Az az: A báluányok tól, melliket à hegyek ben imattunc tiſteletünc.

23 Bizony meg czalattattunc à halmoktól, p és az hegyeknec ſokaſágitól; bizony az Izraelnec meg maradáſa az Wrban az mi Istenünkben vagyon.

q: Az bálnánt mögya, és à baluány imadáſt gyas lazatnac és ſegyennec.

24 Mert ez gyalázat q emészette meg à mi attyainknac múnkáiát gyermekſégünktöl fogua, az ö iuhokat, barmokat, fiokat, és leányokat.

25 Heuertünc az mi ſzégyen vallásunkban, és az mi gyalázatunc bę fedezett minket; mert az mi Wrunckal Istenünckel hitetlenül czelekedtünc mi és az mi attyainc gyermekſégünktöl fogua mind ez mai napig, es nem

a: Az az, Haigazan és iomo ſ gyanaleshejſel. Az eskünesſen pedig érti mind az el ſó tablan vaſo iſtoni tiſzteleteket.

engedtünc az mi Wrunknac Istenünknec ſiauánac.

IIII. Réſz.

Iger Isten ez Caputba az meg terö Ieruſálembélieknec boczánatot: az engedetlenekert pedig és à kic pœnitentiat nem akarnac tartani ſenyegeti vekedelemmel, kiket mind az által int pœnitentiára Sirattya à Prophéta az nepnec vekedelmét.

b: Az az, Az pogányoc hiuanni fogiac hogy ök te hozzad ha ſomlatoſoc legyenec: és mi kor valakit akarnac diceretni, azt mondgyác, hogy te hozzad haſomlatos.

1 HA meg terendeſi Izrael, azt mondgya az WR, én hozzám tery: Mert ha én elölem el veted az te vtálatoſſágidat, és ha nem búdoſol.

2 Es ha igy eskünſel: Eel az Wr, tökélleteſſégben, itéletben és igaſſágban, áldgyác ö benne magokat b minden nemzetſégec, és ö benne diczekednec.

c: Wy ſzivaſtól. az vein az környül metetésſtöl vett haſonlatoſſág által int Pœnitentiára. Haſonlitsya az Sidókat à pariaghoz, melyet régi

3 Mert azt mondgya az WR: az Iuda férſiának és az Ieruſálembélieknec: Szánczátoc magatoknac c wy vgarat, és ne vetſetec az töuiſſeken.

4 Metellyétec környül magatokat az WRnac, és veſſétec el az ti ſiiueteknec bũreit, d Iudanac férfiai, és Ieruſálemnec lakozói, hogy az én haragom fel gerieduén annira ne égien hogy ſenki el ne ólthaſſa az ti czelekedeteteknec gonoiſágaért.

d: Erti ezen az embernec ſiueböl való tiſztaſagnac megſinczitéſe által, és az tegyentee alkalmatoſſá az igéneccel bé vételére.

5 e Hirdeſſétec Iudában, és Ieruſálemnec ieleneztétec meg, és mondgyátoc, trombitállyatoc à földön, kiálczatoc, gyülljetec egy be és mondgyátoc: Gyüllyetec öſſue és menyüc bę az erös városokba.

e: Az hóuenkenzödö vędelmeknec meg iſmendö lejeuelinti ökert Pœnitentiara.

6 f Emellyetec záſiló́c Sionban: gyüllyetec öſſue, ne állyatoc; mert én veſiedelmet hozoc eſiac felöl és romláſt.

f: Az az, kerüllyetec had hoz.

7 g Ki vetette magát az oroſiláń az ö barlangiából, és az nemzetſégeknec rablóia el indúlt, ki iött helyéből, hogy el puſticza az te földedet, és az ti városid el puſtitaſſanac, hogy ſenki az okban ne lakozzéc.

g: Vgy ſzól az Prophéta mint ha immar az ellenſégtudozban vablana, hóg az ö bęſzedeczeiſſégét meg iſmerſe.

8 h Ez okaért öltözzetec ſákba, ſiriatoc és iaygaſſatoc. Mert az WRnac fel búlſúlt haragia nem táuozott el rólunc.

h: Az Pœnitentiara indit: melyet à ſákba való öltözzetéſ megnem hóg abban allana à Pœnitentia, hanem hogy annac nemmö iele. Ert pedig à ſákot akar melyet lazatos ruhat.

9 i Mert az napon, azt mondgya az WR: el veſi az királynac és az feiedelmeknec bátorſágoc, és el alméikodnac az Papoc, és à Prophétác czudálkoznac.

i: Az Wrnac felbuſult haragiat ez zel bizonitya, mert az kiralnac feie veſ vgy ana lelki faidalmokra, hogy Istennek czalta az ö népet.

10 Es én ackor azt mondom: Ah ah Istenem WRam, bizony azt fogiác mondani, igen meg czaltad ez népet, és Ieruſálemet,

delmeknec el veſſ az papoknac Prophetaknac eſmeretira hogy azt kerdie mondua: az hiuekneс nagy mokra, hogy Istennek meg czalta az ö népet.

k Az az: Mikor a hamis Prophéták tanáchoz beſzédoc és ígyekezet ellen az ellenſeg el ígyekezek az Iſtennec beſzédenec igaſságáért azt fogiac mondani. Imhol az ellenſég á miat az igaz Prophétác mondottac nec vgy mint az hamusprophetac.

l Az az, Olly ellenſég ſü el enném, a' az: Az én akaratomnac végház viſelésemelly az én népemnec ſziedelméné erőſſeb leſſen. Mostan nē ſo gadgyic azért de ackor énut meg bűntetem őket.

m Inti eſmét az népet Ieruſalemnec ellenſégec ſtromlás ra ez ockal. Mert mind ſzéſſé az ellenſég o ſtromlás or ſzágot.

n Az bizonyſágon értiaz el lenſéget Kic mint az vada ſoc őrizic az hálot, hogy az vad el ne ſzaladgyon: ácképpen őrizic az meg ſzallot vitéſt hogy ſenki el ne ſzaladgyon.

o V. nac ne. nezi az Sidók nac ſzokáſnac ſzérint és mondgyác a' nyelly ſzólás az irás.

p: A' az. Minek hogy az te bűnöd nagy, az bűntetéſis nagy.

q: Az Prophétának beſzédi ezec. ki a nép-

ezt monduán. Békeſégtec léſien tinéktec, holott az ſiablya el hatott mind lelkünkig.

11 k Az időben azt mondgyác, ez népnec és Ieruſálemnec: Imé nagy ſiárasító ſiél iő az puſitánac magas hegyein, az én népemnec leányának útán, nem ſiórásra ſem pedig tiſititásra.

12 Ezeknél hatalmasb ſiél iő el énnékem, l ackor énis ítéletet mondoc nékiec.

13 Imé mint az felhő úgy iő, és mint az ſiél veſi az ő ſiekere, az ő louai gyorſabbac à ſaskelyöknél, iay nékünc mert el veſittünc.

14 m Ieruſálem tiſtíczmeg ſiiuedet az gonoſſágtól, hogy meg tartaſſál, meddig maradnac te benned az te gonoſi gondolatid?

15 Mert az hír mondó hirdeti (az ellenſégnec iöuetelit,) Dan fel löl, és hirdeti az veſiedelmet Ephraimnac hegyénnis.

16 Mondgyátoc meg ez népnec, hirdeſſétec meg az Ieruſálembélieknec, meſſie földrül el iönec az őrizők, n és kiáltanac Iudánac városi ellen.

17 Mint az mezönec őrizői úgy léſinec az város környül; Mert engemet fel boſiſiontott azt mondgya az WR:

18 Az te útad, o és az te czelekedetid ſierzettéc ezt tenéked: ez az te gonoſſágod; mert miuel hogy kéſerü az te p ſiiuedreis el hatott.

19 q Fáy az bélem, és az én ſiiuemnec rekeſii, az én ſiiuem hábā gyakorta vagyon

borg én bennem, nem halgatom el, mert az trombita ſiót hallottad ô én lelkem, és az hadnac kiáltáſát.

20 Es hogy éggyic veſiedelem az máſikat köueti, mert ez egéſi föld el puſititatic, hertelenſéggel el puſtîtatnac az én ſátrorim, r és az én fel vont kárpitim.

21 s Vallyons meddîg látom az záſilót? és hallom az trombita ſiót?

22 t Mîg bolond léſien az én népem, mîg nem engem iſmérnec, mîg balgatag fiac, és értelem nélkül valóc, mîg bölczec léſinec az gonoſira, az ió czelekedetre pedig balgatagoc.

23 u Ha tekintem az földer, imé hijába való és puſita; ha tekintem az égeket, ſemmi világoſſága ninczen.

24 Ha tekintem az hegyeket, imé reſketnec, és minden halmoc ingadoznac.

25 Ha tekintem imé egy emberis ninczen, és minden égi madarac el mentec.

26 Ha tekintem imé az ſiros tartomány ollyan mint az puſita, és néki minden városi el törettettec, az WRnac és az ő haragiának miatta.

27 Mert az mondgya az WR: el puſtititatic az egéſi föld, mind az által nem léſzen ackor vége. x

28 Annac felötte ſir az föld, oda fel meg homályoſodic az ég, mert én mondottam, én gondoltam, és meg nem bántam, és azt el nem változtatom.

29 Az

nec bi-anyos kőuetkezen. dő romlaſat latuan, ſiuec azon faidalmarol bizonſágot tészen.

r: Az ſátorokon es az karpitokon, értiaſſép hazakat.

s: Az az. Vallyon mikor léſzen vége az ſoc hadnac és haborogſagnac?

t: Meg ſelel az Prophéta az kerdéſre. és meg mondgya, miglen nem léſzen vége az hadnac.

u: A' az. A népnec bűne miatt. és à ſoc nyomoruſág miatt, mellyec à bűnnec bűntetéſi, mind az föld mind ég, vtalatos és eheſség nélkül való.

x: Az az. Mince vtaſa el puſtitom à földet, nem léſzen vege az én haragomnac hanem à földet a' puſztaſagban ſoc ideig tartom, tudni illic 70 eſtendeig.

29 Az louagoknac és az kęzíueſeknec kiáltáſoc előtt el futnac az városbéliec, el rőyteznec az ſűrű erdőkben, fel mennec az kő ſiiklákba; minden város el puſztitatic, és ſenki ſem lakozic azokban.

30 Te pedig el puſitulandó tarcománnac népe, mit czelekedel? ki moſtan öltözöl Skarlatban, és ékeſited magadot aranyas kőſönczyűckel, és az te ortzáidot meg feſted feſtéckel, hijában ékeſited magadat, mert az te ſieretőid vtálnac tégedet, az te életedet kereſic.

y: Haſonlittya az Prophéta az Iſraelitakat az tiſztatalan aſſzſzonni állatokhoz, kic magokat fel ékeſitic, hogy az ő ſieretőiket meg ezallyac. Mert az Iſraelitác ſintén azonképpen bizeſkednec vala az Babyloniabéliekne. De azt mondgya a Prophéta, hogy hijába bizelkednec azoknac.

31 Mert vgy mint egy gyermec ſiülő aſſiſoni állat ſiauát hallom, azt mondom, hogy mint egy elsö gyermec ſiülő aſſiſoni állatnac kiáltáſát, hogy vgy hallom az Syon leányának ſiauát: ki nagj ohaytáſſal ő ſſue veri az ő kezeit, monduán: Iay moſt énnékem, mert el fogyátkozott lelkem az meg ő etzkéré.z

z: Vagy, az ölőkhöz: mivatt kic ánépet ölic, &c.

V. Réſz.

Azt mondgya Ieremiás ez Cápurban, hogy ſohól Sido orſzágba, czac egy igaz és Iſten félő ember ſem találtatic, ſem az ſſo iedelmeknec ſem az kőſſégnec rendekben, mellyért az Iſten meg kegyelmezne nékiec. Azért ſoc bűnöket elő ſá vlálván meg mutattya, hogy máskám bűntetetnec az idegen ellenſséggel, kiknec kegyetlenſégekeris meg irta.

1 IAriatoc el Ieruſálemnec vtzait, és láſſátoc meg, vegyétec eſietekbe, és tudakozzátoc meg az ő vtzain, hogy ha löltéké egy embert, és ha vagyon ki igaz itéletet tégyen, és az ki igaſſágot ſiereiſen, és meg kegyelmezec néki.

2 Es ha ſgy eskeſinekis: Eel az WR, bizony hamiſſan eskűſinec.

a: Azért ő ueſen az Iſteni tiſztelecz tet érti. Amit tehén azért mintha azt mondaná: Hamond gyakis hogy engem tiſztelnéc, de hazudnac.

3 WRam az te ſiemeid auagy nem az tökélleteſſégre nézneké? Meg verted őket, de nem bánkodtac, meg eméſitetted őket, de az dorgáláſt nem akariác fel venni, az ő ortzáioc kemenybec vóltanac az kő ſiiklánál, nem akartac meg tęrni.

4 En azért azt mondom vala: Bizony paraſitoc ezec, bolondoc, mert nem tudgyác az WRnac vtát, az ő Iſteneknec itéletét.

5 El mégyec az fő emberekhöz, és ſiólloc nékic, mert ők tudgyác az WRnac vtát, az ő Iſteneknec itéletét. De azokis el vetettéc az igát, el ſiaggattác az kötelecket.b

b: Az igén és az kötelecz kerczről az Iſten törvényéről az emberi tartoztatsya és megrabolaſ.

6 Annac okaért meg ſiaggattya őket az oroſlán az erdőből, és az puſitában lakozó farkas el puſitittya őket, az ő városoc ellen vigyáz az Pardus, valaki ki iű ő közzülöc el ſiággattya; mert el aradott az ő bűnöc, és el ſokaſodtanac az ő pártolkodáſoc.

7 O miért kegyelmeznéc meg te néked? Az te fiaid el hattanac engemet, és eskűſinec azokra, kic nem Iſtenec. Mihelt meg elegitem őket, azonnal paráználkodnac, és nagy ſereggel az paráznac házába gyűlnec.

8 Mint az köuér louac, mellyec reggel eleget éſinec, ollyanoc vóltac, kiki mind az ő fele baráttya feleſégére nyerit.

9 Auagy

9 Auagy nem látogatnámé meg ezért ŏket? Azt mondgya az WR: auagy èffęle nemzetséget, minęmŏ ez, nem bŭntetié meg az én lelkem.

10 Mennyetec fel az ŏ keritésire, és ronczátoc el, mind az által mindenestŏl fogua semmié ne te gyétec:[c] tŏrietec el à keritéseknec magasságit: Mert nem az Wré.

11 Mert vétkezuén vétkezett én ellenem az Izraelnec háza, és az Iudánac háza, azt mondgya az WR.

12 Meg tagadtác az Wrat, és azt mondottác, ninczen, és nem kŏuetkezic mi reánc az vesiedelem, sem fegyuert, sem pedig éhséget nem látunc.

13 Es az Prophétác sięllé lésznec,[d] és ŏ bennec semmi igaz besiéd ninczen, v́gy lésien nékic dolgoc, (az mint mi felŏlŭnc prophétálnac.)

14 Azért azt mondgya az Seregeknec WRa Istene: Miért hogy ezt mondottátoc; imé én ollyanná tésiem az én besiédemet az te siádban, minęmŏ az tŭz, és ez népet ollyanná mint à fákat és meg emésiti az ŏket.

15 Im én hozoc ti reátoc mesisie fŏldrŭl való pogáńt ô Izraelnec háza, azt mondgya az WR. kegyetlen nemzetséget, régi nemzetséget, olly nemzetséget, kinec nyeluén nem értesi, meg sem érted mit siól.

16 Mellynec az ŏ tegze mint à meg nîlt koporsó,[e] mindnyáián erŏssec lésinec.

17 Es meg emésiti az te veteménidet és az te kenyeredet, mellyet az te fiaid és leánid ettenec vólna meg; meg ésii iuhaidat és ŏkreidet, meg ésii az te siŏlŏdŏt és figedet, siegéńségre iutáttya az te erŏs városidat, kikben bizol vala, fegyuer által.

18 De à napokbannis, azt mongya az WR: vgyan nem végezem el az én haragomat.[f]

19 Es mikor azt kérdenditec: Miért miuelte à mi Wrunc Istenŭnc mi velŭnc mind ezeket? Te azt mondgyad nékic: miképpen el hagytatoc engemet, és idegen Isteneknec siolgáltatoc à ti fŏldetekben, azonképpen siolgállyatoc idegeneknec az idegen fŏldŏn.

20 Kiálczátoc ezt az Iácobnac házában, és hirdessétec az Iudában, monduán.

21 Hallyátoc meg most ezt ô bolond és balgatag nemzetség, kiknec siemec vagyon s-nem látnac, kiknec fŭlŏc vagyon, s-nem hallanac.

22 Nem félteké engemet, azt mondgya az WR? Az én ortzám elŏtt nem resiketteké? Ki rendeltem az fŏuéńt az tengernec határánac, ŏrŏcké való végezés sierint, mellyet által nem siŏkŏllic; ióllehet meg indúlnac, de fellŭl nem haladgyác, és meg háborodnac az ŏ habiai, de azon által nem mennec.

23 De ez népnec siiue el hajlott, visisia vonyó; az mint el haylottac vgyan v́gy mennec elŏ.

c: Ezt azért mondgya, mert noha Ierusálem mindenestŏl el rontatott, de az népe nem vessettel mindenestŏl. Vagy azért mondgya, hogy mindenestŏl el ne vegezzec az Isten bosszu állasát, mert az vtánnis bŭntette ŏket.

d. Az az, Semmiue lésen, fŭstbé megyen az Prophétác besséde, és az minemŏ vessedelemrŏl nékŭnc ssolnac, ollyanba esnec ŏk.

e Az az, Sokakat el vesst az ŏ tegzeben való nijackal.

f: Az az, Noha felette igen meg verlec, mind az általne gondollyatoc hŏg immár meg menek ettetec.

Esai: c.

24 Es

14 Es nem mondgyác magokban: Féllyüc immar az mi Wrunkat Iſtenönket, ki ád ideién és késön való eſsöt az ö ideiében; g és az aratáſnac töruényénec heteit meg örzi nékünc.

g: Az az, Ki ád mind tauaſſal, nyarba, és öſſzel eſsöt az vetemenyekre.

15 Az ti álnokſágtoc forditottác el ezeket, és az ti gonoſſágtoc tiltya meg ezt az iót ti tületec.

16 Mert találtatnac az én népem között iſtentelenec, mert két felé fülelnec mint à madaráſioc, és töörthánnac, mellyben az embereket megfogiác.

17 Mint az kalitka hogy madarackal teli, ſgy az ö házoc teléc álnokſággal, h annac okáért nággyá lettenec és gazdagocká.

h: Az az, Alnokſágga, és hamiſſ, ſzgal gyüytött mértnaual.

18 Meg küéredtenec, fényeſſec az iſtentelennekis meg haladtác gonoſi czelekedetét, igaz itélettel nem itéltec, az áruánac igaz itéletet nem tettenec, mind az által megis ſierenczéſſec, az ſiegényeknekis igaſſágokat ki nem ſiolgátattác.

19 Ezt nem látogatomé én meg, azt mondgya az WR: az nemzetſéget melly illyen, nem büntetié meg az én lelkem?

20 Czudálatos és röttenetes dolog lött ez földön.

i: Az az, ha az én büntetéſemmel meg nem tabolartatnatoc, igen el merülnetec az bünben.

21 Az Prophétác hamiſſan prophétálnac, és az Papoc aiándékokat véſinec, az én népemnec pedig tettzenec ezec. Vallyons mit miuelnétec végezetre? i

VI. Réſz.

Meuerſéggel inti az Prophéta az Sidókat, hogy az Chaldeuſoc ellen zſſlót emelvén elkikbe ki mennyenec, elö ſámlállya bünöket mellyekért veſedelem alá vettetnénec tudni illíc, az kegyetlenſéget, Iſtennec igéjének meg vtáláſat. Inti öket az régi fent Atyáknac élelinec követéſére. Meg veri à kép mutatóknac áldozattyokat. Jöuendöt mond az Babyloniaibéliecknec jöuetelekről. Inti Iſten à propétát, ki panaſolkodic az néppel való daykálkodáſának hafontalanſágáról.

1 BEniaminnac fiai futlatoc ki Ieruſálemböl, és Thekuaban fuuallyatoc trombitát, és Bethacheremben emelljetec záſſlót: Mert nagy veſſedelem, nagy gyötrelem láttatic (iöni) eſſac felöl.

2 Az ſiép és keduen tartott aſſioni állathoz haſonlatoſſá tettem vala az Sion leányát.

3 Ö hozzá iönec az páſitoroc az ö nyaiockal egybe, hogy ö ellene fel fonnyác az ö ſátorokat, hogy kiki mind az ö helyét megemélſſie.

a: Értſ az páſztorokon a Babyloni ſi kirſſ. és ſeregedelmeket.

4 b Kéſſiczetec ellene hadat, kellyetec fel, és mennyünc hartzra délben: Iay mi nékünc mert el hanyatlott az nap, és meg hoſſiabúltac az eſtuéli árnyékoc.

b: Ezt Iſtuel, à nyaſſako i pedig értſ azoknac ſeregeket.

5 Kellyetec fel, és mennyünc oſtromnac éttzaka, és ronczuc le az ö palotáit.

b: Ezec az Babyloniabéli királynac és az feiedelmeknec beſſédi, mellyekkel intic az vitezeket az Ieruſálem ellen való hadakozáſra.

6 Mert azt mondgya az Seregeknec WRa: Vágiatoc fákat, és Ieruſálem környül czinállyatoc töltéſeket, ez az meg látogatálnac városa, mellyben egyéb ninczen nyomorgatáſnál.

7 Mint az forrásban fel buzzog az víz, ſgy ki foria az ö gonoſzſágát, boſzſzúſág tétel és nyomorgatás hallattatic benne ſzüntelen én elöttem, betegſég és vereſég.

8 Vedd eſiedbe magadot Ieruſálem, ne táuozzéc el az én lelkem tőled ne tegyelec puſitáuá, mellyben ember nem lakozic.

9 Azt mondgya az ſeregeknec WRa: Meg mezgerlic, mint az ſiőlőtt az Izraelnec maradékát; c kic azt mondgyác, fordîcz az te kezedet mint az ſiőlő ſiedő, az ſiőlő koſárra.

10 Kinec ſióllyac, és kit kériec hogy hallyác? Imé környül meteletlen az ő fülöc, és nem halhatnac, imé az WRnac ſiaua náloc gyalázatban vagyon, nem gyönyörködnec abban.

11 Azért az WRnac haragiával tellyes vagyoc, d el fáradtam magamot tartoztatuán, ki ön tőm azért azt az kiczin gyermekekre az vtzákon, és egyetembe az iffiaknac gyülekezetekre: Sőt még az férhuis az ő feleſégéuel, és az vén az meg teperedett emberrel egyetemben fogſágban eſnec.

12 Es az ő házoc idegenekre maradnac, mezeiec és feleſégégec haſonlatos képpen; mikor ki nyuytom az én kezemet az földnec lakozóira, azt mondgya az WR.

13 Mert kicziñtől fogua nagyig mindnyáián az telhetetlenſégnec adtác magokat; az Prophétától fogua az Papig, mind czalárdoc.

14 Es gyogyittyác vala az én népem leányának romláſát hazugſággal, monduán: békeſég, békeſég, de vgyan nem lőn békeſég.

15 Vallyon ſiégyenliké hogy vtálatoſſágot tſelekedtenec: bizoń nem ſiégyenlettéc, és nem tudtác mitſoda à ſiégyen. Annac okaért el húlnac az meg ölettettec között, az ő meg látogatáſoknac ideién el eſnec azt mongya az WR:

16 Igy ſiól az WR, e állyatoc az vtakon; és láſſátoc meg, és tudakozzatoc az régi ösuényekről, mellyic légyen az igaz vt; és azon iáriatoc, hogy az ti lelketeknec légyen nyugodalma: Es azt feleletéc; Nem mégyünc.

17 Annac felőtte rendeltem ő közöttöc ör állókat, hogy vigyáznának az trombita ſióra; azt feleletéc: Nem vigyázunc.

18 Azért hallyátoc meg pogányoc, és vedd eſiedben ő gjülekezet, mi köuetkezic reáiuc.

19 Hald meg föld: Imé én hozoc ez népre veſiedelmet, az ő gondolattyoknac gyümölczét, f mert az én beſédemre nem halgattanac, és az én törvényemet meg vtáltác.

20 g Miért hoztoc énnekem Sabából tömiént, és ió illatú állatot meſſiſe földről: Az ti egéſilen meg égő áldozatotoc nem kedueſec, ſem à ti véres áldozatitoc nē gyönyörűſégeſec én előttem.

21 Azért azt mondgya az WR: Imé én ſterzec è népnec romláſt, mellyben meg ütköznec az atyác és à fiac egyenlő képpen, az ſomſiéd az ő baráttjáual, és el veſinec.

22 Igy ſiól az WR: Imé népiő el eſiac felől, és nagy nemzetſég indúl fel az földnec végéről.

23 Kik-

c: Az az, Miképpen az ſáiló ſiedes után az ſőlőt meg mezgerlic, és meg kereſſe az mirayta maradott. Azonképpen az Chaldæuſoc meg mezgerlic az Sidokat: előſőr el veſſic az ſó embereket, az után az népnec állyat, és azt mongyac egy maſnac az vitezec.

d: Az az, Prophetaláſſa való beſeddel tellyes vagyoc, mellyec az Istennac bungo haragiarul bizonſágot teſznec.

No láſſatoc hozzá, és az hiekis aphatoc az Istenelitic közzül vigyetec el.

e: Az Prophéta arra inti őket, hogy az régi ſzent attyaknac életeknec modgyat tekintſec meg, és az ő életeket ahoz ſzabiac. Mert az mint megmondottuc az iraſban az vton és ösuenyen, az embernec életenec modgya vagy rendi erteſic.

f: Az gondolatnac gimölcſen erti az bűntéteſt, mellyben hordőuekezic az bűn után.

Eſa: 1. Amos: 5.

g: Megveti Istēn az Prophéta által az Sidoknac kétſéges mutato Ceremoniatokat, mellyekkel helyeſkednec vala: igaz hit nélkül és Penitentiaual.

23 Kiknec kezekben kézíw és pais léſien, kegyetlenec léſinec, és ſemmi irgalmaſſág bennec nem léſien : az ő ſiauoc mint az tengernec zúgáſa, és louagoc léſinec, mind eggyg viadalhoz kéſiültec te ellened, Sionnac leánya.

24 Kiknec czac hireknec hallására az mi kezünknec minden ereie el ſiakadott, az veſiedelem kőrnyül fogott minket, és az faydalom mint az gyermec ſiülő aſiſioni állatot.

25 Ki ne mennyetec az mezőre és vtra ne indúllyatoc: Mert az ellenſégnec fegyuere, és az félelem minden felől kőrnyül vett.

26 En népemnec leánya öltözzel ſákba, [b] és heuery az porban, ſir ke ſeruesen mintha eggyetlen egy fiadat ſiratnád, mert hamarſág-gal el iü reánc az puſititó.

27 [c] Őr álló toronyban helheztettelec én téged az én népem kőzött, és nagy erőſſégben, hogy meg tudgyad és meg kémlellyed az ő vtokat.

28 Mindnyaian felőtte igen vak merőc, kic álnokúl iárnac, [k] atzęl es vas terméſietőiec : mindnyáian őc egyebeknekis erkölczinec veſitői.

29 Az tüztől meg égettetett az fuuó, meg eméſitetett az ón, az oluaſitó meſter hijába munkálkodic, mert az ő gonoſſágoc meg nem tiſititathatic.

30 Meg vettetett ezüſtnec hijatoc őket, mert az WR meg vetette őket.

b: Az ſakon ért akar mi el vetett hituan alazatos ruhat, mellynec fel öltözeſe az pœnitentianac neminemő külſő iele.

i: Az Prophetanac ſzól Iſten. és meg inti őtet az ő tiſztiről.

k. Az az. Vak merőc, engedetlenec.

l: Ez haſonlatoſſagban az oluaſzto meſter az Iſten. Az meg tiſztitando ezüſt, az Sidoc, az fuuo, Ieremias az ón az tiſztitaſra valo ezközöc. Mikeppen az ért az meſter ember nehahijaba munkalkodic az ezüſtnec meg tiſztitaſaban az fuuois el ég. az onis meg emeſztetic: Azonkoppen az Iſten hijaba munkalkodott az Propheta által az Sidoknac meg tiſztitaſokban.

VII. Reſz.

Inti Iſten az népet az Prophéta által az igaz pœnitentiára, kiknec ſép igeretetis téſen. Az vtán inti őket hogy el hadgyác az kepmutataſt, az templumban és annac külſő tizteletiben való bizodalmokat, és fenyegeti őket mind az templummal egybe, holott meg tiltya Iſten az prophétat hogy ne imátkozzéc az népert, miuel hogy baluany imádoc. Meg veti Iſten az ő áldozattyokatis és eſmet fenyegeti őket.

1 EZ à beſiéd mellyet ſiólla Ieremiaſnac az WR, monduán.

2 Ally az WR házánac aytaiában, és kiálczad ott ez beſiédet, és mondgyad: Hallyátoc az Wrnac ſiauát mindnyáián Sidóc, kic bęmentec ez aytókon, hogy imádgyátoc az Wrat.

3 Igy ſiól az Seregeknec WRa, az Izraelnec Iſtene: Iobbiczátoc meg az ti vtaitokat és czelekedeteteket, és ti veletec lákozom ez helyen.

4 [a] Ne bizzatoc hazugſágban, ezt monduán: az WRnac temploma, az WRnac temploma, az WRnac temploma.

5 Hanem inkáb valóba iobbiczátoc meg az ti vtaitokat, és czelekedeteteket, és igaz itéletet tegyetec az emberec kőzött.

6 Az iőueuén kőzött, árua kőzött, és az őzuegyeket meg ne nyomorgaſſátoc, és az ártatlan vért ki ne onczátoc ez helyen, és idegen Iſtenec vtán ne iáriatoc az ti magatoc veſiedelmére.

7 Es azt miuelem hogy békeſég gel lakozzatoc ez helyen, az földön mellyet adtam az ti attyaitoknac mind őrőcké. [b]

a: Az az, Ne hidgyetec az hamis Prophetaknac beſzedeknec, kic azt mondgyac hogy ſoha el nem veſ ti Iſten ez nepet az nagy diczőſeges templomért.

b: Az Sidoc az hoſſzu időt őrőcké valo időnec ſzoktac hini.

8 Imé ti hiztec az hazug beſiédnec, mellynec ſemmi haſina ninczen.

9 [c] Vallyon mikor loptokis vagy öltöc, és paráznalkodtoc, és hamiſſan eskûſitöc, és áldoztoc az Baalnac, és idegen Iſtenec után iártoc, kiket nem iſmértec.

10 Ackoris el iûtöké, és állotoc én elöttem ez házban, melly neueztetic az én neuemröl, és azt mondgyátoc, meg ſiabadúlunc, hogy az után vgyan ezen vtálatos dolgokat czelekedgyetec?

11 Vallyon latroknac barlangiá ua letté ez ház ti elöttetec, melly az én neuemröl neueztetic? Azért énis reá gondoltam, azt mondgya az WR.

12 Mert mennyetec el az én helyemre, melly vala Silóban, holott elöſiör lakozott az én neuem, és láſſátoc meg mit czelekedtem azzal, az én népemnec Izraelnec gonoſſágáért.

13 Annac okaért miuel hogy mind ez dolgokat czelekeſſitec, azt mondgya az Wr, és mikor ſióloc tinéktec reggel felkeluén, nem hallyátoc, és mikor kiáltoc, nem feleltec.

14 Annac okaért vgy czelekeſſem ez házzal, melly az én neuemröl neueztetic, és az mellyben ti biztoc, és ez hellyel, mellyet adtam néktec és az ti attyaitoknac, miképpen az Silóual czelekedtem.

15 Es el vetlec ortzám elöl, mikép en el vetettem mind az ti attyatokfiait, mind az Ephraim maguát.

16 Es te ne imátkozzál ez népért és ne kiálcz ö éröttec, ſe ne könyö rögy, és közben ſe iáry, mert én téged meg nem halgatlac.

17 Nem látodé te, öc mit czelekeſinec az Iuda városiban, és Ieruſálemnec vtzain

18 [e] Az fiac fát ſiednec, az attyác tüzet gyuytnac, az aſſiſioniállatoc dagaſitanac, hogy az çgnec királne aſſiſionyának béleſeket czinályanac, és áldozzanac az idegen Iſteneknec, hogy engemet haragra indiczanac.

19 Auagy én ellenem vagyoné hogy ezec engemet ingerlenec? azt mondgya az Wr, auagy inkáb nem ö ellenec vagyoné, ö magoknac gyalázattyokra?

20 Azért azt mondgya az Wr Iſten: Imé az én haragom és búſúlásom ki öntetic ez hely ellen, az emberekre, és az oktalan állatokra, az mezöknec fáira, és az földnec gyümölczire, fel geried és meg nem óltatic.

21 Azt mondgya az Seregeknec Wra, az Izraelnec Iſtene: Az ti egéſilen meg égetendö áldozattokat tegyétec az hálá adó áldozathoz ſés egyétec meg azoknac az húſát.

22 [g] Mert nem ſióltam à ti attyáitockal, és nem paranczoltam nékic az napon, mellyen ki hoztam öket Ægyptumnac földéböl, az áldozatoc felöl.

23 De ez ſiót parantſoltam nékic möduán: Engedgetec az én ſiómnac, és én tinéktec Iſtentec léſiec, és ti nékem népeim: és iáriatoc mind

d: Az az, Ez vegeztem hogy igy czeleheſzem Iudaual, melyet ſenkit kereſere meg nem masloc.

e: Az az. Minden hiſzemtöl fogua nagyiglan az baluany imadasban foglalatoſoc.

f: Az az. Akar mint foghaſitſatoc az ti allozatiokat, nem kell vekem, ticket legyen.

g: Az az, nem kiuantam ezec az aldozatot ö magán, hanem máſra nézetem az áldozatokban, és titeketis az által máſra akartalac indítani tudni illic az Meſsiásban valo bizodalomra es ez ti magatoknac meg állozáſara, az bünnec meg öldökléſere es ſzent életre, melly ti hennetec nincſen. Nem kell azért az puſzta áldozat.

c: Az az. Minden vakmerıſegböl mondaritec ezt mondani, hogy nem árt nektec ſemmi nyomoruſág, hogy batorſagoſoc vattoc, és nem feltec, miuel hogy meg tartſon titeket iſten, hit ez templomban tiſztelitec, holot innet el menuen vgyan ollyan iamboroc vattoc mint az elött. Matth. 21. Marc. 11. Luc. 19.

mind aſon az ṽton, mellyet paran czoloc néktec, hogy iól legyen dólgotoc.

24 De nem engettec, és nem hay tottác hozzám az ŏ fülŏket, hanē iártanac az ŏ tanáczokbā, és az ŏ gonoſi ſiiueknec keméńſégebē, és hátra máſitanac, nē elŏ mētenec.

25 Az naptól fogua, mellyen ki iŏttenec az ti attyaitoc Ægyptomnac fŏldébŏl, ez napig, kŭldŏttem ti hozzátoc mind az én ſiólgaimot az Prophétákat, minden nap reggel fel keluén és kŭldúén. [h]

26 De nem halgattanac engem, és nem haitottác hozzám az ŏ fŭlŏket, hanem meg kemenitettéc az ŏ nyakokat, és gonoſibúl czelekettec, hogy ſem mint az ŏ attyoc

27 Es mikor meg mondod nékiec mind ez beſiédeket, vgyan nem halgatnac tégedet, és mikor kiáltaſiis nékiec, meg nem felelnec tenéked.

28 Annac okaért mond ezt nékiec: Ez à nép, melly nem engedett az ŏ Wránac Iſtenénec ſiauánac, ſem az tanitáſt fel nem vettéc: el veſiett az igaſſág, és ki ſiaggattatott az ŏ ſiáiokból. [i]

29 [k] Beretuald el haiadat, és veſd el, és nagy iaygatáſſal iaygaſs az hegyeken: mert vtállya az Wr, és el hadgya à nemzetſéget à melly haragſiic.

30 Mert én elŏttem az Iudánac fiai gonoſit czelekedtenec azt mondgya az WR, az ŏ vtálatoſſágokat helheztettéc az házban, melly az én neuemrŏl neueztetic, hogy azt meg ferteztetnéc.

31 Es emeltenec óltárokat Tophetben: [l] melly vagyon az Hinnom fiánac vŏlgyében, hogy meg égetnéc az ŏ fiokat és leányokat tŭzzel, mellyet nem paranczoltam, ſem ſiiuemben nem gondoltam.

32 Azért imé el iŭnec az napoc, azt mondgya az WR, és tŏbbé nem neueztetic az à hely Thophetnec, és Hinnom fiánac vŏlgyénec, hanem ŏletéſnec vŏlgyénec: mert noha temetkeznec Tophetben, mind az által nem léſien elég hely az temetéſre.

33 Hanem ez népnec teſtec léſien az ęgi madaraknac és ez fŏldnec vadainac étkec, és nem léſien ki el ŭzze azokat.

34 Es azt miuelem, hogy meg ſiŭnnyéc Iuda vároſiban és Ieruſálemnec ṽtzain az ŏrŏm és az vigaſág, az vŏ legéńnec és az menyaſiſiońnac ŏrŏme: mert el puſitúl az fŏld.

VIII. Reſz.

Az királioknac, feiedelmeknec, papoknac es prophetaknac tetemeknec ki hanyatáſarol, es az macádec népnec nyomoruſágiról prophétal Ieremias, panaſolkodic az ŏ engedetlenſégekrŏl, Inti ŏket pœnitentiára, az ŏ ſoc bŭnŏket ſermekre hánnya, es fenyegeti ŏket kŏuetkezendŏ veſedelemmel.

1 AZ idŏben azt mondgya az Wr, ki hánnyác az Iuda királyainac czontokat, az ŏ feiedelminec, Papiainac, Prophétainac, és Ieruſálemben lakozó polgároknac czontokat az ŏ koporſóiból.

2 Es ki terític azokat az napra és az hóldra, és az ęgnec minden ſeregi elŏtt, mellyeket ſierettec, és az mellyeknec ſiolgáltanac, és az mellyec vtán iártanac, és az

h: Az az, Igen ſzorgalmatos voltam abban hogy nektec mindenkor Prophetakat kŭldenec.

i: Az az, Soha nem ſzolnac az igaſſagrul és az Iſteni ſzolgalatrul.

k: Az Propheta haianac el nireſen ielenti az Iſten az Sido orſzagnac nagy keſerŭſeges allapattyat, mert az Sidoc az ŏ keſerŭſegekben haiokat el nirie vala.

l: Laſd meg Eſa. 30. az mit iegyeztŭne az Thophetrŏl.

mellyeket kereſtenec, és az mellyeknec tęrdet feiet haytottanac, nem ſiedetnec ðſiue, és el nem temettetnec, ganaijá változnac ez fðld ſiinén.

3 Es inkáb válaſityác az halált, hogy ſem az életet, az kic meg maradnac ez gonoſi nemzetſégbðl, minden helyeken az hól meg maradnac, az houá ki ũzðm ðket, azt mondgya à Seregeknec Wra

4 Annac felðtte ezt mondgyad nékiec: Igy ſiól az Wr:[a] Auagy ṽgy eſteneké el (az Sidóc) hogy fel nem kelhetnec? ha meg tęrnénec auagy nem tęrneie hozzáioc (az Iſten?)

5 Miért fordúlt el ez nép, és az Ieruſálemnec népe vakmerð el forduláſſal? az czalárdſágnac adtác magokat, nem akarnac meg terni

6 Reá vigyáztam és meg hallottã nem igazat ſiólnac, ſenki nintſen ki az ð gonoſſágát meg bánnyá, ezt monduán: Mit czelekedtem? kiki mind a ð ṽtára indúlt, mikeppen az ló hogy folua mégyen az hartzra.

7 Még az eſiteragis az ęgbẽ meg iſméri az ð ideiét, és az gerlicze, és az feczke, és az daru, tudgyác mikor el kel menni, az én népem pedig nẽ iſmeri az wrnac itéletit

8 Mint mondgyátoc bðlczec vagyunc[b] és az Wrnac tðruénye nálunc vagyon? bizony imé hijaban czinálta az ð pennaiát az iró, hijában valóc az irás tudóc.

9 [c] Miueltéké azt az bðltſec hoǵ meg ſiégyenũlnénec és meg rðttennénec az bũn miatt? Imé meg vetettéc az Wrnac ſiauát, mitſoda bðltſeſég vólna tehát ð bennec

10 Azért az ð feleſégeket idegeneknec adom, és az ð mezeiðket más ðrðkðſðknec: mert kiczintðl fogua nagyig à fðſuénſégnec adtác magokat, az prophétától fogua az Papig minnyaián hazugoc

11 Es gyogiyttyác vala az én népemnec leányánac ſebét hazugſággal, monduán: Békeſég, és nem vala békeſég.

12 Vallyons ſiégyenlettéke meg magokat, hogy vtálatoſſágot czelekedtenec? męg az ſiégyenbeñis nem ſiégyenlettéc meg magokat és az ſiégyent nem iſmértec. Annac okaert el eſuec az el eſtec kðzðtt, az ð meg látogatáſoknac ideién el húllanac, azt monǵa az Wr

13 El veſituén el veſitem ðket, azt mondgya az Wr: ninczen ſiðlð az tðkeién, ſem fige az fige fán, az leueleis el húllott, és az miket nékiec adtam, el vétetnec tũlðc.

14 Mit ũlũnc? Gyũllietec ðſiue, és mennyũnc bę az keritett városokba, és ott halgaſſunc: mert bizony az WR-Iſten halgatáſra iutatott minket, és mérges vizet adott innunc: mert vétkeztũnc az WR ellen.

15 Váriuc az békeſéget, és imé ſemmi ió nintſen, váriuc az meg gyogyúláſnac ideiét, és imé félelem vagyon.

16 Dantól fogua hallattatott az ellenſég louainac nyeritéſec, az ð erðs louainac nagy nieritéſi miat meg rðtten az egéſi fðld: mert el iũnec és meg eméſitic az fðldet, és an-

a: Az az. Akar melly nagy legyen az Sidoknac romlaſoc, de ha meg ernenec az Iſten ð hozzaioc fordulna.

b: Meg feddi az Propheta az Sidoknac az ð keueli titulſokat, hogy bðltſeknec és irás tudoknac mongyac magokat, holott az Iſten tðruenyenec ellenſegi

c: Mintha azt mondana, ha bðltſec volnanac meg rettennenec az bũntól.

és annac minden gazdagſágát, az
vároſt és annac lakóit.
17 Mert imé kŭldöc ti reátoc
mérges Baſiliſcus kigyókat,[d] kic
ellē ſemmi varaslás nem haſinál,
és meg marnac titeket, azt mond-
gya az WR.
18 Az én ſiiuem én bennem meg
erötelenŭlt, melly engemet meg
vidamitaná.
19 [e] Imé az én népem leányánac
kiáltáſa, az meſiſie földrŭl iöuö el
lenſégnec félelme miatt, ki ezt
mondgya: Ninczené az Wr Sion
ban? Ninczené abban az ö Kiral-
lya? miért ingerlettec öc haragra
engemet az ö faragott képeiuel,
és hijában való idegen Iſteneckel?
20 El múlt az aratás és az nyár,[f]
és mi meg nem ſiabadúltunc.
21 Az én népem leányánac rom-
láſa miatt meg romoltam, meg
ſiomorodtam, az almélkodás kör
nyŭl fogott engemet.
22 Ninczené Balſamum olay Ga-
laadban? ninczené ott oruos? Mi-
ért nem gyogyitatott meg az én
népem leánya?

d: Az Chaldeuſokat haſonlittya az Baſiliſcuſokhoz az ö kegyetlenſegekert.

e: Ertelme ez. Az én népem kyalt az felelemben és azt kerdik ha vagyon Iſten közöttöc: De én el tauozom közzülöc, mert baluany imadoc.

f: Az az. Soc ideie hogy az ſzabadulaſt varinc, de megis nem ſzabadultunc meg.

IX. Reſz.

Sirattya az Prophéta az népnec veſſedelmét es elö ſámláluan ſoc bűnöket, veſſedelmekröl iöuendöt mond. Annac vtánna az emberben való bizodalomtol el vonuán öket, arra inti hogy az Iſtenben légyen minden bizodalmoc és ditſekedéſec.

1 O Ha valaki az én feiemet
vizecké változtathatná,
és az én ſiememet könyŭ húllatá
ſoknac kút feiéué? hogy éijel nap-
pal ſiratnám az én népem leányá
nac meg öletteit.
2 O ha valaki helheztetne engem
az puſitabā az v́ton iáróknac ven
dég fogadó házokban? hogy el ha
gynám az én népemet és tŭlöc el
táuoznā: mert mindnyáián paráz
nác, és hitetleneknec gŭlekezete.
3 Es fel vetic mint egy kęzíuet az
ö hazug nyelueket, és nem erösſi-
tic meg magokat ez földön az i-
gaſſágban, hanem eggyic gonoſ-
ſágból az máſikba mennec, és en-
gem nem eſmérnec, azt mond-
gya az WR.
4 Minden az ö baráttyától ma-
gát meg óltalmazza, és mindē at-
tyatokfiánac ne higgyétec: mert
mindē attyafi meg tſaluā meg tſal
és minden barátod tſalárdúl iár.
5 Es kiki mind az ö barattyát
meg czallya, és igazat nem ſiólla-
nac: mert az ö nyelueket ſioktat-
tác az hazugſágnac ſiólláſára, az
gonoſſág czelekedetiben el fárad
tanac.
6 Lakozol te az álnokſágnac kö-
zepette, az álnokſág miatt nem
akaránac engem meg eſmérni,
azt mondgya az WR.
7 Azért azt mondgya az Sere-
geknec Wra: Imé én meg oluaſit
uán öket meg probáltam öket:
De mit czelekedgyem az én né-
pem leányáual?[a]
8 Meg ſebeſitö nijl az ö nyeluec,
álnokſágot ſiól: kiki mind az ö ba
ráttyánac békeſégeſſen ſiól ſiáiá-
ual, az ſiiuében pedig leſt hány.
9 Auagy mind ezekért nem láto
gatomé meg öket, azt mondgya
az Wr? vallyon effęle nemzetſé-
gen, minęmö ez, nem állé boſi-
ſiút az én lelkem?
10 [b] Az hegyekért fel emelem az

a: Az az. Minel hogy latom hogy minden munkam hijaba valo, mit kel ez vtan ezelekednem.

b: Az hegyeken erti az Sidoorſzagot melly hegyes föld

föld vala. Az pusztakon erti az hegyec között valo mezöket.

iaygatást, és az pusitákért az sirást mert el pusitúlnac, annira hogy senki nem lésien ki által meñyen, és az barmoknac siauokat nē hallyác, mind az ęgi madarac mind az oktalan állatoc el kŏltŏznec és el mennec.

11 Es Ierusálemet rakásra rontō, és sirkánioknac lakóhelyué tesiē, és az Iudánac városit el pusitîtō annira hogy senki nem lakhattya

12 Kitsoda olly bŏlts az ki erre meg tanitson? és kinec nilatkozot meg az Wrnac siáia, hogy meg mondhassa miért vesiett el á föld, és miért hagyatott el mint à pusita, hogy senki ninczen ki által mennyen rayta?

13 Es monda az Wr: Mert el hattác az én tŏruéniemet, mellyet ele iekbe vetettē, és nē halgattác az én siómat, és à sierint nem iártanac.

14 Hanem iártanac az ŏ siiueknec gondolattya vtán, és az báluányoc vtán, mellyre tanitottác ŏket az ŏ attyoc-

15 Añac okaért azt mondgya à Seregeknec Wra, az Izraelnec Istene: Imé én ez népnec enni adoc, tudni illic keserŭ ŭrmŏt, és innya adoc mérges vizet.

16 Es el osilatom ŏket az ismérettlen nemzetségec kŏzŏtt, kiket sem ŏc sem az ŏ attyoc nem ismértenec, és ŏ vtánnoc fegiuert botsátoc, miglen meg emésitem ŏket.

17 Igy siól az Seregeknec Wra: figyelmezzetec reá, és hijatoc el az siró asisionyokat, hadd iŏijenec el és az bŏlcz asisionyokhozis[e] kŭlgyetec el, hadd iŏijenec el.

e: Az az. Kic az sirasban bŏltsec.

18 Es siessenec és sirassanac minket és az mi siemeinkis hullassanac kŏnyueket, és az mi siemŭnc heiai kŏzzŭl follyanac alá vizec.

19 Mert Sionból illyen nagy sirásnac siaua hallattatic: miképpē rablattatanac el, és mi módō siégyenitetenc meg felŏtte igē? Mert el hadtuc az fŏldet, és az mi lakó helyŭnket az ellenség el puztitotta.

20 Sŏt inkáb hallyátoc meg asisioń népec az Vrnac siauát, és hallyác meg az ti fŭleitec az ŏ siáiánac besiédét, és tanitsátoc meg az ti leánitokat az sirásra,[d] és mindē asioni az ŏ baráttiát az iaygatásra

d: Az az, Hogy ha nem bozhattoc messse földrŏl siro assiony allatokat, ti magatoc tanullyatoc meg, és egy mast tanitsatoc meg az sirasnac formaiara, mellyel magatokat sirassatoc.

21 Mert fel iŏtt az halál az mi ablakunkra, bę iŏtt az mi palotáinkba, hogy el vesiesse az kitsiń gyermekeket az vtakról, és az iffiakat az vtzákból.

22 (Siólly azt mondgya az Wr) és heuer az embereknec hólt testec mint az ganay az mezŏn, és mint az kéuéc az arató vtán, és ninczē az ki ŏsiue gjŭitse azokat.

23 [e] Azt mondgya az Wr: Ne diczekedgyéc az bŏlcz az ŏ bŏltseségében, és az erŏs az ŏ erŏsségében, se ne diczekedgyéc az gazdag az ŏ gazdagságában.

e: Az Propheta el uonnan az Sidokat külsö dolgokban valo bizodalomtul, az Istenben valo bizodalomra inti.

24 Hanem ebben diczekedgyéc az ki diczekedic, hogy ismérien és tudgyon engemet, hogy én vagyoc az Wr, ki czelekedem irgalmasságot, itéletet és igasságot ez fŏldŏn: mert ezt akarom azt mondgya az WR.

25 Imé el iŭnec az napoc, azt mondgya az Wr, és meg látogatom az kŏrnyŭl metelkedettet, az kŏrnyŭl metelkedetlennel egybe.

26 Ægy-

26 Ægyptust és Iudat, Edomot, Ammonnac fiait, és Moabot, és mindeneket, kic lakoznac ez világnac külső siegeletiben, kic lakoznac az pusztában: mert minden nemzetec környül meteletlenec, az Izraelnekis minden háza környül meteletlen siiuel vagyon.

X. *Rész.*

Inti Ieremias az sidokat hogy az pogányoknac vtokat ne kőuessék, és az igaz Istent egybe vetuén az pogányoknac Istenecket, ezeknec hijábavalosagokat, és az igaz Istennec valoságát meg murattya, Fenyegeti az népet veszedelemmel. Az vtán az népnec kepében meg mondgya az Prophéta hogy ninczen anni ereiec hogy el táuoztathassac az veszedelmet, kőnyőrőg azért Istennec hogy kegyelmesen czelekedgyéc vęlec.

1 HAllyátoc meg az siót, mellyet az WR siól ti néktec Iraelnec háza.

2 Igy siól az WR: Ne tanullyátoc meg az pogányoknac vtát, [a] és az ęgen való ielektől ne féllyetec: mert az pogányoc félnec azoktól.

3 [b] Mert az pogányoknac minden sierzetec hijában valóság, mert fát vágnac az erdőn, az álts mester kezéuel meg gyalúllya.

4 Ezüstuel és arannyal meg éke siti azt, siegeckel és pőrőllyel meg siegezic, hogy le ne esséc.

5 Mint az igyenes pálma fa, ollyanoc, és nem siólnac: és hordoztatuán hordoztatnac, mert nem iárhatnac. Azért ne féllyetec tőlec, mert sem iót sem gonosit nem czelekedhetnec.

6 Ninczen hasonlatos te hozzád WRam senki, nagy vagy, és nagy az te neued, az te hatalmasságodért.

7 Ki nem félt égedet, ki az pogányoknakis királlya vagy? Mert tiéd az birodalom, mert az pogányoknac minden bőlczei kőzőtt, és azoknac minden orsiági kőzőtt, ninczen hozzád hasonló.

8 Mind eggyig bolondoc és bolondúl czelekesinec, és hijába valóságra tanit az fa.

9 El lapittatott ezüstőt hoznac Tharsisból, és aranyat Ophirból, az mester embernec czinálmánya, és az oluasitó mester kezénec munkáia: kék és siederies öltőzetec vagyon nékiec, mellyec mind az bőlczeknec kezec munkáia.

10 [c] Az Wr igaz Isten, az élő Isten és őrőcké való király: az ő haragia előtt resiket az föld, és az pogányoc nem sienuedhetic az ő haragiát.

11 (Azt mondgyátoc nékic: [d] Az Istenec kic az ęget és az földet nem czináltac, el vesisienec az földről és az ęg alól.)

12 Ki teremtette az földet az ő ereiéuel, ki rendelte ez világnac keregségét az ő bőlczeségéuel, és az ő bőlczeségéuel ki teriesitette az ęgeket.

13 Ki egy siauáual bőwséges vizet sierez az ęgben, minec vtánna az kődőket fel viszi az földnec határából, villamást essőuel egyetembe czinál, és ki hozza az szelet az ő rőytec helyeiből.

14 Minden ember bolondgyab hogy nem mint esiébe vehetné, hogy az báluány czináló mester az báluánnyal őtet meg siégyeniti: mert

a: Az pogányoknac vtokon érti azoknac az ő báluány imadasokhoz valorend tartasokat es Ceremoniaiokat.

b: Ved essedbe melly soc oka ie számállya, miért nem kell tisztelni á báluányokat. Mert vgy mond, emberi találmányoc 2. hijába valoc. 3. Fából valóc, 4. Ember czinállya feisséuel, gyaluual, 5. Ember ékesiti meg. és meg szegezi hogy el ne esséc, 6. Hasontalanoc mint az néma fác, és nem szólnac, nem segithetnec, sem árthatnac.

c: Az igaz Istent ellene veti Ieremias az pogányoknac Istenenec, hogi meg ismertejsec az igaz Istennec valosága, és az pogányoc báluáninac hijába valosagoc.

d: Arra inti az Prophéta az sidokat ez versben, hogy nem czac ne imadgyac az báluányokat, hanem megis fedgyec az pogányokat.

ti: mert az ő ötteſe hazugſág, és ninczen ő bennec lélec.

15 Hijában valóc, és neuetſégre való múnka, az ő meglátogatáſoknac ideién el veſinec.

e: Iſten örökſé genec veſſeſtenec mondgya az Izraelt, külſő dologtul vőtt hallatoſſáſerint, mintel hogy az örökſéget veſſőuel ſoktac vala oztani, mint ha azt mondaná, hogy vaſſáuel nyerni ſzokſége

16 Nem ollyan mint az, az Iácobnac Iſtene, mert ő mindeneknec teremtője, és az Izrael az ő örökſé génec veſſeie, *e Seregeknec WRa az ő neue.

17 Gyűycz ősiue az főlről az te aruidat, ki lakol keritett városban

18 Mert azt mondgya az WR: Imé ez vtal vgy mint parittyából haytom el ez földnec lakozóit, és meg verem őket, hog meg talállyác (az mit kereſtenec).

f: Értelme ez az harom vtólſó verſnec ez: hyuc Istram az mi bűnteteſünc fitől való szakarattodat, mi néhűne ninczen annira erőnc hogy te kezedből ki vehеſſűc magunkat. Az pogányoc az ő ereiekben bizнac minem bizunc magunkban. Miuel hogy pedig bűnteinni akarz, fel veſſűc az mi erdemünc ſzerint az bűnteiſt ezac meg emlékezzel az te irgalmaſságodról. és ha ki akarod ontani buſulásodat az pogányokra ontſad.

39 Iay nékem az én romláſom miatt, az én vereſégem tellyes fai dalommal: és én ezt fogom mondani: bizony az én vereſégem igen nagy, és mimódon ſienuedhetem el?

20 Az ér ſátorom el hanyattatott, és minden köteleim el ſiakadoztac, az én fiaim el ſiakadoztac én tőlem, és éggyis ninczen bennec, ſenki ninczen az ki ki terieſiſie többé az én ſátoromat, és fel vonnya az én kárpitimat.

21 Mert oktalan állatokhoz haſonlocká lettec az páſitoroc, és az WRat meg nem kérdettée, azért nem léſinec ſierentéſec, és minden legeltető helyec el puſititatott

22 Az hir imé el iűtt, és nagy támadas vagyon ésiac felől, hogy el puſititſác Iudának városit, és tegyéc ſárkányoc lakó helyéué.

23 *f Tudő WRam hogy az ember nec vta ninczen az ő tulaydon halmában, ſem az vton iárónac, hog az ő maga lépéſét igazgaſſá.

24 Oſtorozz meg WRam engem, de az te itéletedben, ne haragodban, hogy engemet el ne roncz.

25 Fordicz haragodat az pogányokra, kic nem iſmértenec tégedet, és az orſágokra, kic ſegitſég re nem hijác az te neuedet: Mert meg emélitettéc az Iácobot, azt mondom hogy el nyeltéc ötet és meg öttéc, és az ő ſátorát el puſitítottác.

XI. *Reſz.*

Az Prophéta altal ekekbe iutattya Iſten az ſidoknac az főuetſéget mellyet régen az ő atyockal tőtt volt, és panaſolkodic arról hogy meg rontottác az főuetſéget, fenyegeti annac okáért őket bűnreteſſel, neuezet Berint pedig fenyegeti az Anathot városbelieket,

1 EZ az beſiéd, mellyet ſiólot az WR leremiáſnác, mondnán:

2 Hallyátoc meg ez ſiőuetſégnec igéiét, és mondgyátoc meg az Iudánac férfiainac, és Ieruſálem lakozoinac.

Deut: 27. az Vas kemén tzénec nemézi az Ægyptum béli fokſágot az keménſégre és kegyetlenſégre nézue, mert mellykennn az vas olly kemén vala az inſeg vag ſzolgálat raytoc, és mint azokmenczе minden meg főzt meg emésſt, azon képpen az Ægyptumbéli fogſág őket nyomorgattya és meg emeſiti vala.

3 Ezt mondgyátoc azért nékiec: Azt mondgya az WR, az Izraelnec Iſtene, átkozott az ember, ki nem hallya ez frigynec beſiédit.

4 Mellyet paranczoltam az tiattyaitoknac az napon, mellyen ki hoztam őket Ægyptumnac föl déből, az vas kementzéből, *a mondúán: Hallyátoc meg az én ſiómat és czelekedgyétec mind azokat, mellyekęt en néktec paranczoloc, és léſitec én népem, és énis ti néktec Iſtentec léſiec.

5 Hogy meg tellyeſitſem az eſkőuéſt, mellyel meg eskőttem az ti at-

ti attyaitoknac,hogy nékiec adom az téíjel és mézzel folyó földet, ez nap ſierint, [b] Es felélec, és mondéc: vgy légyen WRam.

b: Ez nap ſierint, az az, az mint moſt lattyátoc hogy nékteé adtam az földet, és ez igeretemet megteleſitettem.

6 Es monda az Wr nékem: kiálcz ez ſiókat az Iudánac városiban,és Ieruſálemnec vtzain, monduán:Hallyátoc ez frigynec beſédit,és czelekedgyétec azokat.

7 Mert tanu bizonſágokat tettem az ti attyaitoknac az napon, mellyen fel hoztam őket Ægyptumnac földéből mind ez napig, reggel fel keluén, [c] és bizonſágot téuén, és monduán: Hallyátoc meg az én ſiómatt.

c: Az az, Nagy gyakorta es nagy ſorgalmatoſſággal.

8 Es nem hallác, ſem fülöket ahoz nem haytác, hanem mindenec az ő ſiueknec gonoſſága vtán járcanac: azért reáioc botſáttam ez frigynec minden igéiét, mellyet paranczoltam, hogy czelekednénec, és nem czelekedtéc.

9 Monda azért az WR énnékem: Haſonlás vagyon az Iuda férfiai között, és az Ieruſálembéli pólgároc közöt.

10 Meg tértenec az ő eleieknec gonoſſágokra, kic nem engedtec az én beſédimnec, hanem inkáb járcanac az idegen Iſtenec vtán, hogy nékic ſiolgálnánac,meg ſiegéc az Izraelnec és Iudánac háza az én frigyemet, mellyet tettem vala az attyáckal.

11 Azért azt mondgya az Wr: Imé én oſtort hozoc reáioc,mellyből ki nem mehetnec,és kiáltanac én hozzám,és meg nem halgatom őket.

12 Es el mennec az Iudánac városi, és Ieruſálemnec polgári, és kiáltnac az ő Iſtenekhöz, kiknec tömieneztenec, és óltalmazuán meg nem óltalmazzác őket à nyomoruſágnac ideién.

13 Mert az te városidnac ſiáma ſierint vóltanac à te Iſtenid Iuda, és az Ieruſálem vtzainac ſiáma ſierint raktátoc az gyalázatra való óltárokat, óltárokat azt mondom,kinn tömieneznétec az Baal Iſtennec.

14 [d] Te azért ne törkedgyél ez népért, és ne kiálcz ő érötte, se ne könyörögy: mert én meg nem halgatom az idöben, mellyben kiáltanac én reám az ő nyomoruſágokban.

d: Az Prophetanac ſoſ az iſten.

15 Miczoda közi vagyon az én ſierelmeſemnec ez vtán az én házamhoz, holott ő czelekedgyéc ſokáckal egyetembe Iſtentelenſéget? és az ſient húſáknac áldozáſit el hagytad, [e] és druendezſi à gonoſi czelekedetben.

e: Azaz, Nem áldozol nekem vgy à mint kellene, De az Ieroboamus igy ſorattya, Auagy el veſſike az áldozat nac ſient huſai az te gonoſſágidat, mellyek bennte diſſehedel.

16 Siép gyümölczö és formáiú zöld olay fának neuezte az Wr az te neuedet, de az ſiél vęſinec ſiauára annac leueleit tüzzel meg gyuytya, minec vtánna annac ágait le ronyác.

17 Mert à Seregeknec Wra,ki téged plántált, rendelt te ellened veſiedelmet,az Izraelnec és Iudánac házainac gonoſſágáért, mellyet czelekedtenec ő magoc között, hogy engemet haragra ingerlyenec,áldozuán az Baalnac.

18 Az Wr ielentette pedig meg énnékem; hogy én meg tudhatnám:[f] és te ielentetted meg az ő czelekedeteketis énnékem.

19 En

19 En pedig mint az bárány ollyan valéc,[g] és mint az ökör, ki az mésiar siękre vitettetic hogy meg ölettesséc, és esiembenem vettem, mit gondoltanac ellenem, monduán: vesiessüc meg az ö éktét fáual, és gyomlállyuc ki az élöc köz zül, és az ö neue többé emlekezetben ne légyen.

20 De ô Seregeknec Wra, igaz biró, ki az embernec veseieket és siiueket meg probálod, lássam meg az te büntetésedet ö raytoc, mellyel meg bünteted öket: mert te néked ielentettem meg az én igyemet.

21 Azert azt mondgya az WR az Anathotbéli emberekröl, kic keresic az te lelkedet, és azt mondgyác: Ne prophétálly az WRnac neuében, és az mi kezünc miatt meg nem halsi.

22 Azért azt mondom, hogy az Seregeknec WRa azt mondgya: Im meg látogatom öket: az iffiac siablya miatt halnac meg, az ö fioc és leányoc éhseggel halnac meg.

23 Es senki ö közzülöc meg nem marad, mikor ostort hozoc az Anathotbéli emberekre, az ö meg látogatásoknac esitendeiében.

g: Az az, vessessüc el ehséggel rekessüc valami tömöltybe, holott à fátis egye meg ha megehezic, vessünc fát az ö etkebe. az az, valami merges fat darabolyunc az ö etelebe hogy hallyon meg. mert itt panaszolkodic à sidoknác és keuálképpen az ö hazáiábélieknec ö ellene való álnoc titoc tanácz kozásokról.

XII. *Rész.*

Az Prophéta álmélkodic azon hogy az Istenteleneknec ez világon nagy ió elömenetelec vagyon, melly dolognac meg mondgya az okár. Az vtán panaszolkodic az Anathot városbéliekről, és mind az Isten népénec gonosságokrol, az pásztoroknac gond viseletlenségekről, kiket fenyeget Isten haragiáual, de végezetre vigaztallya öket.

1 IGaz vagy WRam, ha pörlökis veled, de mind az által vgyan töruénkezem veled: Miczoda oka hogy illyen bódogságos az hitetleneknec vtoc, és békéségben vadnac mindnyáián az Istentelenec.

2 Hogy meg plántálod, és meg gyökereznec, fel neuekednec, gyümölczöznec, kiknec siáiokban forgasi,[a] de táuól vagy az ö siiuektöl.

3 [b] Bizonyára te Wram esmérsi engemet, látsi engemet, és azért probálod az én siiuemet, hogy te hozzád ragasikodgyéc, holott az Istenteleneket ösiue gyüytöd, mint az mésiár siękre rendeltetett iuhokat, és késiited öket az meg öléſnec napiára.

4 [c] Meddig sirna az föld? és az mezönec füue meddig siáradna? Az benne valóknac gonosságokért miért fogyátkoznánac el minden oktalan állatoc és madarac? mert azt mondottac: Nem láttya Isten az mi végünket.

5 [d] Mikor az gyalogockal futsi meg fárasitanac tégedet, mimódon futnál azért az louagosockal? Es az békeségnec földennis à mellyhöz te bizol vala, (meg fárasitnac téged,) mit czelekednél tehát az Iordán vizénec aradásában?

6 Mert bizony męg az te attyád fiaijs, és az te attyádnac háza, ökis hamissan czelekedtec veled: ökis kiáltottac vtánnad nagy fel sióual, ne higy nékiec ha te veled siinten siépen besiélgetnekis.

7 El hagyom az én házámot, el hagyom az én örökségemet, adom azt az kit az én lelkem sieret

a: Az az, kép mutatoc, kic tégedet czac siaiokban, de nem siinekben hordoznac. Matt: 15.

b: Itt az Propheta meg felel az ö maga kérdesére es azt mondgya hogy az hiuec az nyomorusságoc által meg ismértetnec, meg probaltatnac holott az Istentelenec az io ssereniſenec ideién bizlaltatnac mint az barmoc az messer ssekre: az hiuec állápattyat pedig az ö maga ssemélyében magyarázza meg az Prophéta.

c: Az az, meg erdemlic az vessedelmet, hogy az föld ne kensserítes sec hordozni az ö soc gonossagoknac és Istetelensegeknec terhet.

d: Masodic okat mondgya meg miert erdemlic az vessedelmet mert Isten ellen tamadtac mindnyáián, mind az Anathotbéliec az honnét valo te vagy, mind az Ierusálembéliec. Ha pedig az Anathotbéliec reiád tamadtac, kiktöl iot kell vala varnod vallyon mit kell az Ie

ſieret vala az ellenſégnec kezébe.

8 Az én ŏrŏkſégem ollyan vólt én hozzám, mint az erdŏben való ſiuó oroſiláń, azért gyŭlŏlŏm ŏtet.

9 Ollyané az én ŏrŏkſégem énnékem mint az kŏrmes ragado zó madar? auagy nem állanaké à madarac kŏrŏs kŏrnyŭl ŏ ellene? és azt mõgyác: Iertec el, gyŭllyetec ŏſiue ti mindnyáián erdei vadac, iertec el nyellyŭc bę ŏtet.

10 Az ſoc páſitoroc veſitettéc el az én ſzŏlŏmet, azoc tapodtác el az én ŏrŏkſégemet, az én ſierelmes ŏrŏkſégemet tellyeſſéggel el puſititottác.

11 El puſititottác azt, és immár moſt el puſititatuán én ellenem panaſiolkodic, el puſititatic mind ez egéſi fŏld, mert ſenki ninczen, ki eſiébe venné magát.[e]

12 Minden magas hegyekre az puſitában el iŏnec az puſititóc: mert az Wrnac fegyuere eméſiti meg (ŏket,) az fŏldnec eggyic határától fogua, az más határaig, ſenkinec nem léſien békeſége.

13 Ha búzát vetnec, tŏuiſſet aratnac, ha nagy fáradſággal mun káloſinac, ſemmi elŏmentec nem léſien, meg ſiégyenultec az ti veteméńteknec gyŭmŏltſe miatt, az WRnac haragia miatt.

14 [f] Ezt mondgya az Wr, mind az én gonoſi ſiomſiédim felŏl, kic illetic az én ŏrŏkſégemet, mellyet ŏrŏkſégŭl adtam vólt az én népemnec az Izraelnec: Ime én ki gyomlálom ŏket az ŏ fŏldŏkbŏl, és az Iudánac házát ki ki ſiaggatom ŏ kŏzzŭlŏc.

15 [g] Es léſien, minec vtánna ki ſiaggatom ŏket, meg tęrec, és kŏnyŏrŭlŏc raytoc, és viſſia hozom ŏket, mindent az ŏ ŏrŏkſégében és mindent az ŏ fŏldében.

16 Léſien annac felŏtte, ha valóba meg tanullyác az én népem nec vtait, és az én neuemre eskŭſinec, illyen módon, [h] Eel az WR, miképpen tanitottác vólt az én népemet meg eskŭni à Baalra, fel eppiternec az én népem kŏzzŏt.

17 Ha pedig nem halgatnac engemet, ki gyomláluán ki gyomlálom azt az népet, és el veſitem, azt mondgya az WR.

XIII. *Réſz.*

Ielenti Iſten ez Caputban az ŏ népéhŏz való io téteményét, azoknac hála adatlanſágokat, és bŭnterefeket. Az vtán mindeneket, mind kiralt, kiralyne aſſont, az kŏſſéget az pænitentiára int hogy az Iſtennec haragiat elŏl vehéſſec. Végezette az ŏ bŭnŏkrŏl és vakmerŏſégekrŏl bizonyſagot téuén, az ŏ veſſedelmekrŏl prophiétal.

1 EZt monda az WR énnékem: menyel és végy magadnac len ŏuet, [a] és ŏuedezd bę magadat azzal, és azt az vízbe bę ne vigyed.

2 Es véuéc magamnac ŏuet, az mint az Wr paranczolta vala, és bę ŏuedzém magamot.

3 Es máſiodſior ſiólla az WR énnékem, monduán:

4 [b] Vegyed az ŏuet, mellyet ſierzettél, mellyet reád ŏuedzettél, és kellyfel, meny el az Euphrateshŏz, és rŏycz el azt ott az kŏſiklánac haſadékában.

5 Es el menéc, és el rŏytém az Euphrateſnél, az mint az Wr énnékem paranczolta vala.

6 Es

ruſálembéliektŏl varnod. Ha az Anathothéliec meg faraztottac kic ollyanoc mint az gyalogoc, Az Ieruſalembéliec mimodon nem faraztanac el kic haſonloc az louagokhoz. Azt mongya azért hogy á ſidóc ollyanoc iſten ellen mint az taborrá ſſallot louag gyalog

e: Vagy, Senki ninczen ki az Prophétac beſſédét meg halaná.

f: Az poganyokat mind az ſidockal egybe fenyegeti.

g: Az fenyegeteſt meg mertekeli az iſten az ſſabadulas felŏl való igerettel.

h: Az iſten neuere való eſkŭueſen á prophéta érti az igaz iſteni tiſſteletet mellyet iſten az elſŏ tablankeuan.

a. Példaztatic az ŏuen az Izrael népe, mellyet iſten magahoz kaptſolt vala, es oltalmazta minden veſſedelemtŏl.

b: Ez haſonlatoſſág által azt arnyekozza iſten az Propheta által az ſidoknac, hogy haſſontalan léſſen nékic az Euphrateſnél lakozó Babyloniabéliec fegitſege az mellyhŏz biznac, ſŏt inkab azoc miatt kell el veſſniec és meg gyalaztatnioc.

6 Es lŏn ſoc napoc vtán, és mon
da az WR nékem? kely fel, és
menny el az Euphrateshŏz, és
vedd fel onnat az ŏuet, melly fe-
lŏl paranczoltam vala néked,
hogy ott el rŏytenéd.
7 Es el menéc az Euphrateſ-
hŏz, és ki áſám, és el vém helyé-
bŏl az ŏuet, az holott el rŏytet-
tém vala; és imé az az ŏw meg
rothadott vala, ſemmire kellŏ va-
la.
8 Szólla eſmét az WR nékem,
monduán.
9 Ezt modgya az WR: illyen
képpen meg rothaſztom az Iu-
dánac és az Izraelnec nagy ke-
uélyſégét.
10 Ez gonoſi népnec (mon-
dom), ki nem akaria az én be-
ſiédimet halgatni, iárnac az ŏ ſii-
ueknec gonoſſágában, és iárnac
az idegen Iſtenec vtán, hogy né-
kic ſiolgállyanac, és ŏket imád-
gyác. Es léſinec ollyanoc, mint
ez ŏw, ki ſemmire kellŏ.
11 c Mert miképpen az férfiu
hozzá ŏuezdi az ŏuet, azonkép-
pen magamhoz kapczoltam vala
az Izraelnec egéſi házát, és az
Iudánac egéſi házát, azt mond-
gya az WR, hogy lenne nékem
én népem, az én neuemre és tiſi-
teſſégemre, és diczéretemre, d és
nem halgatánac engemet.
12 Ez ſiót mond azért nékiec,
Azt mondgya az Izraelnec Wra
Iſtene, minden tŏmlŏt horral kel
meg tŏlteni: és azt mondgyác
néked: auagy nem tudgyuké, hogy
minden tŏmlŏt borral kel meg
tŏlteni.

c: Itt imar az Iſten ŏ magaſ meg magyarazza az haſonlatoſſagot.

d: Az az, hogy ez nép az én neuemet meg iſmerne és magaſztalna.

13 Ackoron azt mondgyad né-
kiec: Azt mondgya az WR: Imé
én bę tŏltem ez fŏldnec minden
lakozóit, és az királyokat, kic Dá-
uid helyett ŭlnec az ŏ ŭlŏ ſiękiben, és az Papokat, az Prophétá-
kat, és az Ieruſálemnec minden
lakozóit, réſiegſéggel. e
14 Es ŏſiue verem ŏket eggyi-
ket az máſikhoz, az attyakat és
az fiakat egyetemben, azt mond
gya az WR: Nem keduezec, és
nem léſiec irgalmas, hogy el ne
vezteném.
15 Hallyátoc meg, és vegyétec
eſietekben, ne fuualkodgjátoc fel,
mert az WR ſióllott.
16 f Adgyatoc az ti Wratok-
nac Iſtenteknec diczéretet, mi-
nec elŏtte el hozza az ſetétſéget,
és minec elŏtte meg ŭſſetec à ti lá-
baitokat az ſetét hegyekben: mert
holott ti vártatoc világoſſágot,
azt halálos árnyécká változtatta
és ſetétſéggé.
17 Hogy ha ezt nem halgattyá
toc, az rŏytec helyekben ſir az én
lelkem az ti keuélſégtekért: és
ſiruán ſir, és az én ſiemem kŏny-
uez, miuel hogy az WRnac né-
pe rabſágra vitetic.
18 Mond meg az királynac, és
királyne aſiſiońnac: alázzatoc
meg magatokat, és heuerietec az
fŏldŏn: mert ki eſic feietekbŏl az
ti diczŏſégteknec Coronáia.
19 Az városoc mellyec Dęlre
vadnac, bę zároltatnac annira
hogy ſenki meg ne nithaſſa, el vi
tetic az egéſi Iuda, bizonyára min
deneſtŏl fogua az rabſágra vite-
tett.

e: Az az, Eczátoc ŏ raioc nagy nyomoruſágot, mellyben eſſec okoſſágoc el veſſ mint az réſieg embernec, hogy ne tudgyac mitkellyen miuel niec.

f. Inti ŏket az alazatoſſágra. Iſtenben valo bizodalomra. Pœnitentiára, hogy el tauoztathaſſacaz Iſten iteletit.

20 Emel-

XIIII. Rész.

Fenyegeti Iſten az Iudah országit nagy éhſéggel. Könyörög az Prophéta az népért Iſtennec. Az Iſten meg felel, hogy tudni illic az ő decretomát el nem valtoztattya, és mikor Ieremiás á hamis Prophétákra verne bűnt, fenyegeti mind az Prophétákat mind az népet. Könyörög eſmet Ieremiás az népért.

1 EZ az WRnac ſiaua, melyet ſióllott Ieremiásnac az ſiárazſág felöl.[a]

2 Sirni fog az Iuda, és az ő kapui el romolnac, meg gyaláztatic az földig, és az Ieruſálemnec kiáltáſa fel mégyen.[b]

3 Es az ő feiedelmec el küldic á kiczineketis az vizre, és el ménuén az kútakhoz, nem találnac vizeket, viſzſza tęrnec üres korſóckal, ſzégyent vallánac és megh gyaláztatuán bę fedic az feieket.

4 Az földnec ſzáraſſágáért; mert nem eſett az földre eſső: ſzégyent vallánac az ſzántó emberec, és bę fedezic feieket.

5 Sőt męg az ſzaruaſis meg ellic az mezőn, és el hadgya hát, mert nem léſzen fű.

6 Es az vad ſzamárokis fel állanac az kőſziklákra, és bę ſzijác az ſzelet mint az ſárkányoc: meg fogyátkoznac az ő ſzemec, mert nem léſzen fűuőc.

7 [c] Miuel hogy az mi álnokſáginc téſznec ellenünc tanu bizońſágot WR Iſten, czelekedgyél az te magad neueiért: mert az mi álnokſáginc el árattanac, te elleńed vetkeztünc.

8 Izraelnec reménſége, meg tartónc vagy az nyomoruſágnac

L ideién,

a: Vagy, az egeknec meg tartoztataſa felöl.

b: Az hőrűben vagy ſól ezekről mint el mult dolgokról á Prophétanac bizonios valtaſért de mi világoſſagnac okaert időnkénd időről időre tanuc.

c Könyörgeſnec formaiat iria az Prophéta az Sidoknac, melyben vagyon á bűnec megvallaſa és kérés.

20 Emellyétec fel ſiemeiteket, és láſſátoc azokat, kic iűnec Eſiac felöl: hól vagyon az ſokaſág, ki tenéked adattatott vala, az te ékeſſégednec ruhái? g

g: Az királynac és á ſeiedelemnec chefſége á kőſſeg.

21 Mit mondaſi, mikor meg látogat tégedet? Mert te tanitád meg őket hogy WRalkodnánac á te feieden: b az faydalmac auagy nem környekezneké meg tégedet, mint az gyermec ſiülő aſſiloni állatot?

b: Ezt vagy az Achazrol mondgya, ki Chaldeabol ſegitſeget keve. 2 Reg. 16. vagy Ezechiáſrol, hogy meg mutogatta vala az ő heniſec azoknac. 2. Reg 20.

22 Hogy ha mondandod az te ſiiuedben, miért kőuetkeznénec én reám ez nyaualyác? Az te hamiſſágodnac ſokaſágáért mezitelenül meg az te ſiemérmes teſted, és az te lábaid azért léſinec mezitelenné.

23 Ha el változtathattya az Siereczen az ő bőrét, és az pardutz az ő tarkaſágát: Tijs iót czeleked hetettec, holott az gonoſi czelekedetet meg ſioktatoc.

i: Az Chaldæoſoknak hatalmokat az ſiſtelhez, az ő neket az pozdoriahoz.

24 Azért el hányom őket, mint az könyü pozdoriát; i az puſita feiől való ſięl általl.

k: Az az. Igy fizetec tenekednek az te erdemed ſerint.

25 kEz az te ſorſod és á te mértekeidnec réſie én tőlem, azt mondgya az WR, ki el feletkeztel én rólam, és hittél az hazugſágnac.

26 Enis meg mezitelenitettem az te ſiemérmes teſtedet ortzád

l: Az az, val. lyon meg terhe valaha, és menye időre ternel meg. holott immar az Iſten ſoc ideig várt, ezac hijaba varna ezutan nás, miuelhogy vakmerő vagy.

előtt, hogy ki láttaſſec az te gyalázatod.

27 Az te paráznaſágidat, és az te paráznaſágodnac vndokſágát az hegyeken, az mezőn láttam az te vtálatoſſágidat. Iay néked Ieruſalem: Vallyon léſieſié valaha tiſita? Vallyon menye üdő után? l Mégis meddig?

ideién, miért vólnál vgy mint
d: Az az, Te Iſten fogiatad, hóg mind örökké lakoznál énneppel, miert hagynal el azert minket.
idueuény ez földön? *d* és mint az
vton iáró, ki bę tęr az éijeli nyugouáſra?

9 Miért lennél ollyan mint az meg fáradott férfiu? és mint hatalmas, ki meg nem tarthat? De te mi közöttünc vagy WRam, és az te neuedről neueztetünc mi, ne hadgy el minket.

10 Azt mondgya ez népnec az WR: miképpen ſierettéc az búdoſáſt, és az ő lábokat meg nem tartoztattác: azonképpen az Wr ſem ſierette öket, moſt emlekezic az ő álnokſágokról, és meg látogattya az ő bünöket.

11 Es ſiólla nékem az WR: Ne könyörögy ez népért, hogy iól czelekedgyem vęle.

12 Mikoron böytölnec, én az ő kiáltáſokat meg nem halgatom, és mikoron nékem áldozatokat téſinec, én nálam kedues nem léſien: mert fegyuerrel, éhſéggel, és dög halállal meg eméſitem öket.

13 Es mondéc: Ah ah WRam Iſten: Imé az Prophétác mondgyác nékic, fegyuert nem láttoc, éhſég ſem léſien raytatoc: hanem álhatatos békeſéget adoc néktec itt ez helyen.

14 Es monda az WR nékem: Hazugſágot Prophétálnac az Prophétác én neuemben: nem küldtem öket, és nem parantſoltam nékic ſem vęlec nem beſiéllettem, hazug látáſt és iöuendöléſt, hijában való dolgot, és az ő ſiiueknec czalárdſágát iöuendöllicti néktec.

15 Azért azt mondgya az WR az Prophétác felöl, kic Prophétálnac az én neuemben, és én nem küldöttem öket, és azt mondgyác: fegyuer és éhſég nem léſien ez földön: azoc az Prophétác fegyuer és éhſég miatt eméſitetnec meg.

16 Az nép pedig kinec öc Prophétáltanac el vettetic Ieruſálem nec vtzáin az éhſég és az fegyuer miatt, ſenki nem léſien ki el temetné öket: öket az ő feleſégeket az ő gyermekeket, és az leányokat: és ő reáioc öntöm az ő gonoſſágokat.

e: Az az, az ő gonoſſágok nac mélto bün tetéſet.

17 Mond azért nékic ez ſiót: az én ſiemeim ſirnac éijel és nappal, és meg nem ſiünnec: Mert nagy ſanyaruſággal meg ſanyargattatott az én népemnec leánja, igen nagy vereſéggel.

18 Ha ki mégyec à mezöre, imé ott fekűſinec az fegyuer miatt meg ölettettec: ha bę mégyec az városba, imé ott vadnac az éhſég miatt meg epettec: mert mind Próphéta ſ. mind az Pap meg kerültéc az földet, és nem tudnac (ſemmit.) *f*

f: Azaz mind Prophétac, papoc el keuálic ez földet, és vgy keuſnec magok nac ſegitſéget, de nem tudnac, vagy ninczen értelemmel bennec. az az, nem veſſic eſzekbe hogy hatalmas à kűlső emberi ſegitſég, és ezac Iſtennel vagyon az ſegitſég.

19 Vallyon valóban meg vetettedé az Iudát? Az Siont vtállyaé az te lelked? Miért vertél meg minket, és ſemmi oruoſſágunc ninczen? Vártuc az békeſéget és ſemmi békeſég nem vólt: és az gyógyuláſnac ideiét, és imé félelem.

20 Eſmériüc WRam az mi vétkeinket, az mi attyainknac álnok-

nokſágát, és hogy vétkeztünc tenéked.

21 Ne veſs meg minket az te neuedért, ne veſd meg az te diczőſégednec ſiękit: g emlekezzél meg, ne tedd hijába valóuá az te mi velünc tett frigyedet.

g: Iſten diczőſegénec ſzékinec neuezi az Izrael nepét, miuel hogy azoc kőzőt la kozot, vagy à templomot.

22 Vadnaké az pogányoc hijába való Iſteni kőzzül, kic eſsőt adhat nác? adnaké az ęgből eſsőt? Auagj nem te vagyé az mi Wrunc Iſtenünc? és te benned biztunc, mert te czelekedted mind ezeket.

XV. Réſz.

Az Prophetánac az felső Caputban való kőnyőrgéſére meg felel az Iſten és azt mondgya hogy ſemmiképpen meg nem kegyelmez az népnec, miuel hogy igen bűnőſöc Sirattya az propheta az ő nyomorúlt állapattyat, kinec Iſten igeri az ő állapattyanac meg iobbitáſát, holott eſmér fenyegeti az népet. Emlekezic az Propheta az ő ártatlanſágárol, kit Iſten vigaztal, és az ő tiztiben vijonnan meg erőſsit.

1 ES monda az WR énnékem: Ha én előttem állánánac Moſes és Samuelis, az én ſiiuem nem haylana ez néphőz: küld ki az én ortzám elől, és mennyenec ki.

2 Ha pedig azt mondgyác tenéked? Houá megyünc ki? Azt mondgyad nékic: Igy ſiól az Wr: Az ki halálra való, halálra: és az ki fegyuerre, fegyuerre: és à ki éhſégre, éhſégre: és az ki az fogſágra, az fogſágra.

3 Es eleiekbe vetéc nékic négy fęlét, azt mondgya az WR: fegyuert az meg őléſre, és ebeket az meg ſiaggatáſra, és ęgi madarat, és ez földi beſtiát az meg éuéſre, és az el veſitéſre.

4 Búdoſóuá téſiem őket ez földnec minden orſiágiban az Manaſſeſſért, az Ezechiáſnac Iudánac királlyánac fiaért, azokért, mellyeket Ieruſálemben czelekedett. Deut 28. 4. Reg. 21.

5 Mert ki kőnyőrül te raytad Ieruſálem? és ki vigaſital meg tégedet? és ki mozdúl ki czac heliébőlis az ki tudakoznéc az te állapatod felől?

6 Te hagytál el engemet azt mondgya az WR, az előbbi vétekre tęrtél: azért ki nyuytom az én kezemet te reád, és el veſitelec tégedet: el fáradtam mind ʼvntalan el változtatuán az bűntetéſt.

7 Es meg ſiórom ſióró lapáttal őket az földnec minden kapuiban, a áruáuá téſiem, el veſitem az én népemet, miuel hogy az ő ʼvtairól meg nem tęrtenec.

a: Az az, az földnec minden hatariban.

8 Meg haladtác ſokaſággal az ő őzuegyi az tengernec főuényét, hozoc nékiec az iffiaknac gyülekezeti ellen puſititót dęlben, és boczátoc ő ráioc hertelenſéggel való eſi veſiéſt és felélmet.

9 El fogyátkozic az hęt gyermec ſiülő aſiſioni állat, b az faidalom miatt el fogyátkozott az ő lelke: az ő világa el múlic, mikor męg nappal vólna. c Meg ſiégyenül és el pirúl, és az ő maradékokat az fegyuerre vetem az ő ellenſégec előtt, azt mondgya az WR.

b: Az az. Meg nyomoroſic az io ſzaporiso aſſoni allat, bizomos ſzámot mond bizontalanert: az az, melly ſoc gyermeket ſiül.

c Szol az Iuda nemzetjégerőt: hogy mikor io allapatról gondolkodnánac ackor à nyomoruſág kőrnyül veſſi.

10 Iay nékem én anyám hogy ſiültél engemet, viſiſia vonyáſnac

és az egési földön való perpatuar nac férfiat. Nem adtam kölczönt ö kis nem adtác nékem [d] kölczönt: Mégis minden siidalmaz engemet.

11 Es monda az WR: [e] Ha az te idödnec hátra való résiénec iól nem lésien: ha meg nem engesitelem tenéked az ellenséget az háboruságnac ideién.

12 Vallyon el törié az vas az atzélt és ęrtzet. [f]

13 Az te kénczedet és gazdagságodat az prędara vetem pénz nékül, [g] az te bünei dért, minden te határidban.

14 Es vitetlec tégedet az te ellenségidhöz, az földre mellyet nem láttál: mert az én búsulásom nac égö tüze ti ellenetec fel geriedett.

15 Te tudod WRam, [h] emlekezzél meg rólam, és látogass meg engemet, és mencz meg engemet az én ellenségimtöl, az te haragodnac halasitásában ne végy ki engemet: Tudgyad hogy te érötted sienuedem az gyalázatot.

16 Mikor az te besiéded ielen vólt, helyet adtam annac, [k] és az te besiéded én nékem örömemre vólt, és az én siiuemnec vigaságára: Mert az te neuedröl neuezetem ô seregeknec WRa Istene.

17 Nem ültem az czúfolóknac gyülekezetekben, és nem öruendeztem az te kezedért, czac egyedül ültem: [l] mert buzgosággal bę töltöttél engemet.

18 Miért lésien az én faidalmam öröcke való, és az én verettetésem gyógyulhatatlan? Lennél énnékem mint az álhatatlan hazug pataknac folyása. [m]

19 Annac okaért azt mondgya az WR: Ha meg tęrendesi, [n] énis meg tęritlec tégedet, és én elöttem állasi, és ha el válasitod az iót az hituántól, lésisi mint az én siám. Tęrienec meg öc te hozzád, [o] de te ne tęry ö hazáioc.

20 Es adlac tégedet ez népnec erös bástyáúl: és viaskodnac te el ened de nem gyözhetnec meg: Mert én te veled vagyoc hogy meg tartsalac, és meg siabadiczalac tégedet, azt mondgya az Wr.

21 Es meg siabaditlac tégedet az hitetleneknec markokból, és ki vésilec az erösseknec kezekböl.

XVI. Rész.

Az Isten az Prophétatol meg tiltia hogy meg ne házasodgyec és magzatokat ne baporitson, miuel hogy az orsagra vesedelem nagy kőuetkeznéc, meg tiltia azt is hogy se siralmas se öruendetes házba ne mennien. Az vtán az népnec bünöket mondgya meg, és ö reaioc sentenciát mond.

1 SZólla az WR énnékem, monduán.

2 Ne végy magadnac feleséget és ne legyenec tenéked fiaid leánid itt ez helyen.

3 Mert azt mondgya az VVR az fiac és az leányoc felöl, kic ez helyen siülettetnec, és az anyác felöl

d: Az az, nem vólt nékem semmi társalkodásom és semmi niáiasságom ö velec nem adtam semmi okot és ialkolmatosságot à haborusságra, ha nem czac az én tiztemben és hiuatalomban iártam el holot az Prophéta panaszolkodic az ö nyomorúlt állapattyarol.

e: Az az, ha ezt nem miuelē, bátor igaz Istē ne legyec è versbē meg felel Isten az Prophéta kéuánságára, és azt mondgya hogy noha most nem az ö kedueßerint vagyon dolga, mind az által végre iól léßen. Ackor pedig iöllehet sokat kellene ßenuedned, mind az által én az ellenséget te hozzád meg engesztelem.

f: Az az, öc te ellened vas termeßetöc lesnec, de én az te oltalmazasodra erösseb léßec.

g: Az az vgi meg nem valt hatod. Vagy, penznelkül. az az, nem valami iutalomert, hanem az te bünei dert.

h: Tudni illic, mit ßenuedec az én ellenségimtöl.

i: Az az, miuel hogy tudom hogy az te néped ellen való haragodat halaßtod. Ne végy ki azert ez világból, miglen latandom az hoßßa állast.

k: Az betüben igy vagyon: Az te beßedid meg talaltattac, és meg ettem azokat.

l: Az az, miuel hogy te read és az én tißtemre neztem hög Prophetaua tettel engemet, czac egyedöl ültē, az az, meg vontam magamot mindētöl és czac azen tißtemben iartám, miuel hogy ßcrelmē volt hozzad.

m: Az az, ha engemet te el hagynál, holott öröckö fel fogattad az te házadnac gödgiát, hasonló lennél az patakhoz vagy forráshoz, mellyböl ki fogy hamar az viz.

n: Az az, ha magadot az soc gonoßoc közze nem adod, hanem azokatul el ßakaßtod magad, meg erössitelec tegedet, hogy nekem ßolgalhass.

o: Az az, ö dolgoc à hög meg terienec, te ne térij hoz ßaioc, az az, ne hizekledgyél nékiec.

felöl kic ſiülic azokat, és az attyác felöl az kic nemzettéc azokat itt ez földön.

4 Keſerues halállal halnac meg, nem ſirattatnac, és el nem temettetnec, ganéijá Iéſinec ez földnec ſiinén: fegyuer és dög halál miatt eméſitetnec meg, és léſien az ö teſtec az ęgi madaraknac és az földnec vadainac étkec.

5 Mert azt mondgya az WR: [a] Ne menny az ſiralmas házhoz, ne meny ſirni, ſe pedig fel ne inditaſſál ö éröttec: Mert az én békeſégemet ez néptöl el vettem, azt mondgya az WR, az én irgalmaſſágomat és kegyelmeſſégemet.

a: Azt ielenti ezzel az Iſten, hogy nē léſſnec meltoc arra hogy ſirattaſſanac, és tiſſteltetteſſenec azzal, az miuel az hallottakat ſoktac tiſſtelni.

6 Es meg halnac mind az nagyoc ſ. mind az kiczinec ez földön, nem temetic el öket, ſem ſirattyác öket, és nem metelic magokat, [b] ſem haiokat ki nem ſiagattyác.

b: Az mint az poganyoktul tanultac vala az Sidoc.

7 Es az kezeket nem veric öſiue, hogy öket vigaſitalnác az meg hólt felöl, és nem vigaſitallyác öket [c] az ö attyoc és annyoc felöl.

c: Az betűben igy vagyon: Es nem adnac nekic vigaſſtalo pohart.

8 Az lakodalom házbais bę ne meny, hogy le ülly vęlec az ételre és italra.

9 Mert azt mondgya az Seregeknec WRa, az Izraelnec Iſtene: Imé én el véſiem innen ez helytöl az ti ſiemetec elött az ti idötökben az vigaſágnac és az örömnec ſiauát, az vö legéńnec és az meny aſiſiońnac ſiauát.

10 Es léſien mikor meg mondod ez népnec mind ez ſiókat, és azt mondgyác néked: Miért mondotta az WR mi felölünc mind ezt az nagy gonoſit? Es mitſoda az mi álnokſágunc? Es mellyec az mi bününc, mellyel vétkeztünc à mi Wrunc Iſtenünc ellen.

11 Ackoron mondd ezt nékic: Azért hogy el hattanac az ti attiaitoc engemet, azt mondgya az WR, és idegen Iſtenec vtán mentenec, és nékiec ſzolgáltanac és imádtác öket, és el hadtanac engemet és az én töruényemet meg nem öriztéc.

12 Es ti gonoſzſzabbúl czelekedtetec hogy ſem mint az ti attyaitoc: és imé ti el indúltatoc mindnyáián az ti gonoſz ſziueteknec keméńſége vtán, v́gy annira hogy engemet nem halgatnátoc.

13 Azért ki üzlec titeket ez földröl, az földre mellyet ti nem láttatoc ſem az ti attyaitoc, és ott ſzolgáltoc az idegen Iſteneknec nappal és éijel, mert meg nem kegyelmezec tinéktec.

14 Azért imé el iönec az napoc azt mondgya az WR, és többé nem mondgyác: Eel az Wr, ki ki hozta az Izraelnec fiait Ægyptomnac földéböl.

15 Hanem ezt mondgyác. Eel az VVR, ki ki hozta az Izraelnec fiait az Eſzaknac földéböl és egyęb földekböl, mellyekre ſiámkiuetette vala öket, minec vtánna viſzſza hozom öket az ö földökbe, mellyet adtam az ö attyoknac.

16 Imé én küldec az ſoc haláſzokhoz azt mondgya az VVR, és meg haláſztatnac, és annac vtánna el küldec az ſoc vadáſzok-

hoz,és ki vadáſiſiác ökket minden hegyből és minden halomból,és az kő ſiikláknac haſadékiokból.

17 Mert az én ſiemeim vadnac nékic minden útokon,nem röyteztenec el az én ortzám elöl, és nem fedeztettenec el az ő álnokſági az én ſiemem elöl.

18 Es elöſiör meg fizetec az ő álnokſágokért és vetekért két képpen:[d] Mert meg vndokitottác az én földemet az ő vtálatoſſáginac teſtéuel, és az én örökſégemet bę töltöttéc az ő fértelmeſſégeckel.

19 Az WR az én erőſſégem és az én báſtjám,és az én óltalmam az én njomoruſágomnac napián: te hozzád iönec az népec à földnec határiból, és azt mondgyác: Bizony hazugſágot birtanac az mi attyainc,hijába valóſágot, és ſemmi haſion nem vólt bennec.

20 Vallyon ezinálhaté magának az ember Iſteneket? Bizony azoc nem Iſtenec.

21 Azért imé en meg mutatom nékiec ez vttal,azt mondom hog meg mutatom nékic az én kezemet,és az én erőſſégemet:és meg iſméric hogy az én neuem Iſten.

d. Tudni illic minec előtte az en igeretemet à ſabaditaſrol be tel lyeſetenem.

e: Ertt az emberi tejteknec aldozatit, és à ſerte meſſegen az halmokat.

f: Az iſteuer ter ac Prophéta, és az Iſtenec igerétét magyarazza az Sidoknac meg ſabaditaſokrol és az poganoknac hiuatalek volokbóllörlene az Iſten hazanac megeppkini.

XVII. Réſz.

Az népnec keménység, engedetlen, és vakmerő ſiuéről ſól az Prophéta elöször. Az vran kárhoztattya az emberben való bizodalmat, és az Iſtenben bizokat bódogoknac mondgya kárhoztattya, viſontag az ember ſiuénec czalárdſágit. Kínyörög az Prophéta az ő ellenſégi ellen. Vtólſor inti az népet az ſombarnac meg ſzentelésére, mellyert nekiecminden iót ígér.

1 AZ Iudánac vétke fel irattot vas pennáual az Adamas köre, [e] fel irattatott az ő ſiiueknec tábláira, és az ti óltáritoknac ſiaruaira.

2 Miuel hogy meg emlekeznec az ő fioc az ő óltárokról, és az ő berkekről, mellyec à zöld fáknál vadnac, és à magas hegyekben.

3 Te ki az hegyekben bizol,az te meződön való örökſégedet és minden kénczedet prędára vetem az báluányokért az te bűnödért,melly vagyon minden te határidban.

4 Es meg foſitatol az te örökſégedtől mellyet tenéked adtam, és ſiolgáltatom te veled az te ellenſégidet à földön,mellyet nem iſmérſi: mert meg gyuytottátoc az tüzet az én haragomban, melly mind örökké ég.

5 [f] Azt mondgya az WR:átkozott az férfiu,ki bizic az emberekben,és erőſſégét helhezeti az teſtben, és az ő ſiiue el táuozott az WRtól.

6 Es ollyan léſien mint à hanga fa az puſitában,és nem láttya mikor el iű az ió,[g] hanem lakozic az puſitában való ſiáraſſágokban az ſouány földben, holott nem lakoznac.

7 Bódog az férfiu ki bizic az Wrban,és kinec az WR az ő bizodalma.

8 Mert haſonlatos léſien az vizec mellet plántáltatott fához,és ki az folyó víz mellett meg gyökereſiic,és ingyen ſem érzi mikoron el iű az hęuſég, és léſien az ő leuele zöld, és az ſiáraz eſtendőtől nem fél, ſem az gyümölczözéſtől meg nem ſiűnic.

9 [h] Czalárd az ſiiw minden dolgoknac felőtte,és gonoſi, ki tudhattya meg azt?

10 En

f: Az ſiteuer ter ac Prophéta, és az Iſtenec igerétét magyarazza az Sidoknac meg ſabaditaſokrol és az poganoknac hiuatalek volokbóllörlene az Iſten hazanac megeppkini.

[f] Az emberben való bizodalmat karhoztattya. Az Iſtenben bizokat bodogoknac mondgya

[g] Az iſten értí az égi haſonlatot mintha azt mondana, ninczen veſſe az eſsőben hagyomis hazſontalan.

[h] Ez versben az Prophéta meg felel az Sidóknac kic azt mondhattác vólna, mi ídőnkben vagyunc, és Iſtenből biznnc. Azt mondgya azért hogy alnoc az ember ſiue, és az ember nem láthattya, meg tſalhattya az ember az embert: de az Iſten ő maga meg akarja hínni vetni az embernec ſiuét.

a: Ez mondaſſal azt akarja ielenteni à ſiuénec czalárdſágit. Könyörög az Prophéta az ő ellenſégi ellen. Vtólſor inti az népet az ſombarnac meg ſzentelésére, mellyert nekiecminden iót ígér.

[e] fel irattatott az ő ſiiueknec tábláira, és az ti óltáritoknac ſiaruaira. Ez a' Iudánac vétke, mellyet ſok helyeknek ſzemére hozta Prophétáknac, és annira meg hemenyegtette abban, hogy remenſeg nem lehet az inſtus felől.

10 En vagyoc az WR, ki meg roſtálom à ſiiuet, meg probálom az veſëket, hogy meg fizeſſec kinec kinec mind az ö útai ſierint, és az ö czelekedeti ſierint.

11 Mint az fogoly madár melly ſokat toic, de nem mind ki költí mindenkor: Azonképen az ki gazdagſágot gyüyt, és nem igazán, az ö napiainac közepiben el hadgya azt, és az ö halálának vtólſo óráiában bolond léſien.

d: Arról ſól az Prophéta, minemö diczöſséggel latogatta Iſten à Siido népet, hogy tudni illic ö közöttöc volt az ö diczöſséges ſeki, mellyet azért mond, hogy abból inkáb megtetdgyec az ö hala adatlan ſágoc

12 d Az magaſſágoſnac diczöſéges ſieki, eleitöl fogua vólt, az mi Templomunknac helye.

13 O WRam Izraelnec reménſége, mindenec kic el ſiakadnac te töled ſiégyenemül lyenec: és kic én tölem el ſiakadnac, az földön irattatnac bę: e mert el hattác az WRat, az élö vizeknec kút feiét.

e: Az hiuek nec neuec az menniben irattattac meg. Luc: 10. Az hüetlenec ſzac ez földön.

14 Gyogyicz meg WRam engem, és meg gyogyúloc, tarcz meg engemet, és meg tartatom, mert az én diczéretem té vagy. f

f: Az az. te felöled diczekedem az emberec elött.

15 Imé ök mondgyác nékem: Hól vagyon az WRnac ſiaua? Iöjjön el moſt.

16 g En pedig nem vtáltam meg az te vtánnad való páſtorſágot: és az háboruſágnac napiát nem kéuántam te tudod: az mi az én ſiámból ki iött, te elötted vólt.

g: Az az. Te valaſtontal engemet propheraua, ös engettem, nem kiaanom az én nëpemnec romlaſat, de miuel hög te igaz Iſten vagy, tudom hogy el nem ſenueded az ö gonoſſagokat.

17 Ne légy énnékem félelemre, te vagy nékem reménſégem az háboruſágnac napián.

18 Meg ſiégyenültеſſenec kic kergetnec engemet, és én ne ſiégyenüllyec meg, féllyenec ök, én pedig ne féllyec. Hozd reáioc az háboruſágnac napiát, és ket fęle nyomoruſággal roncz meg ökct.

h: Az Szombatnac megtartaſara int ſzép igeretecekkel, és egyeztembe kemeny fenyegeteſec kel.

29 h Azt mondotta nékem az WR: Meny el és álly meg ez népnec fiainac kapuiban, mellyen bę mennec és ki iönec az Iudánac királi, és Ieruſálemnec minden kapuiban.

20 Es mond meg nékic: Hallyátoc meg az WRnac ſiauát, Iudánac királi, és egéſi Iuda, és Ieruſálemnec minden lakozói, kic bę mentec ez aytókon.

21 Azt mondgya az WR: Örizzétec meg à ti lelketeket, és Siombat napon ſemmi terhet ne horgyatoc, ſem az Ieruſálem kapuin bę ne vigyétec.

22 Se pedig az ti házatokból terhet ki ne vigjetec Siombat napon, ſemmi múnkát ne tſelekedgyetec: hanem ſientellyétec meg az Siombat napot, miképpen à ti attyaitoknac meg parantſoltam.

23 De ök nem hallác meg, ſem fülöckel arra nem figyelmezénec, hanem meg kemenitéc nyakokat, hogy ne hallanác, és az tanitáſt ne veenéc.

24 Mert ha valóba halgattoc engemet azt mondgya az WR: és nem viſiitec bę à terhet az városnac kapuin, hanem meg ſientelitec az Siombatnac napiát, és ſemiņemö dolgot ackoron nem czelekedendetec.

25 Bę mennec az városnac kapuin ackoron az királyoc és az feiedelmec, kic ülnec az Dáuidnac ſię-

nac ſiękiben, és iárnac ſiekereken és louakon, mind ő magoc mind az fő népec az Iudánac férfiai, és Ieruſálemnec lakozói: és az városban lakoznac mind ő röcké.

26 Es el iönec az Iudánac városiból, és Ieruſálemnec megyeiéiből, és Beniaminnac földéből, és az mező földről, és az hegyes földről, és Dęl fölől hozuán egéſilen égetendő áldozatokat: Minhát és tömiéńt, és hozuán hálá adó áldozatokat az WRnac házába.

27 Ha pedig nem engedtec énnékem, hogy meg ſientelnétec az ſombatnac napiát, és ne hordanátoc az terhet, ſe terehuel bę ne mennétec az Ieruſálemnec kapuin az Sombatnac napián: Tüzet gerieſſitec az ő kapuiban, ki meg eméſſiti Ieruſálemnec kapuit, és mag nem óltattathatic.

XVIII. Réſz.

Az Iſten nagy ſép haſonlatoſſág által meg ielenti hogy néki hatalma vagyon az Sidokon, és hogy ha Pœnitentiát tartanac, meg tarrya és óltalmazza őket, ha pedig pœnitentiát nem tartanac, meg bűnteti őket, holott bűnöketis elő ſamlálya. Végezerre Iſten előtt panaſolkodic az ő ellene való álnoc tanátſokról, es keri Iſten ſegitſeget az ő óltalmára, es ellenſeginec veſſedelmekre.

1 EZ az beſiéd, mellyet ſiólla az WR Ieremiáſnac, monduán.

2 Kelly fel, és meny bę az fazekaſnac házába, és ott meg mondom néked az én beſiédemet.

3 Azért bę menéc az fazekaſnac házába, és imé fazekat czinál vala az kereken.

4 Es el romlá az edény az fazekaſnac kezében, mellyet ſárból czinál vala, és fordúluán czinála abból más edéńt, az mint iobnac tettzéc à fazekaſnac, hogy czelekednéc.

5 Es ſiólla az WR nékem, monduán:

6 Vallyon mint ez fazekas, czelekedhetemé így ti veletec ô Izraelnec háza? Azt mondgya az WR: Imé mint az ſár az fazekaſnac kezében, így vattoc ti az én kezemben Izraelnec háza.

7 Ha ſiólloc az nép ellen, és az orſiág ellen, hogy ki gyomlálom, meg rontom, és el veſitem egy ſiem pillantásban.

8 Ha meg tęr az nép az gonoſſágból, az melly ellen ſiólottam, énis meg tęrec az gonoſitól, mellyet el végeſitem vala hogy ő vęle czelekedném.

9 Viſiſiontag ha ſiólloc az nép felől, és az orſiág felől, hogy megeppitem, és meg plántálom azt.

10 Ha gonoſit czelekedic én előttem, és nem halgattya az én ſiómat, meg bánom a az iót, mellyel végeſitem vala, hogy vęle iól czelekedgyem.

a: Vagy el változtatom.

11 Moſtan azért mond meg kérlec az Iudánac férfiainac és Ieruſálemben lakozóknac, monduán: Azt mondgya az WR: Imé én kéſiitec ti ellenetec gonoſit, és gondoloc ti ellenetec gondolatot: tęrietec meg moſtan, kiki mind az ő gonoſi útáról, és az ti útaitokat fordiczátoc meg, és az ti czelekedeteteket.

12 Es

12 Es azt mondottác: Ninczen siándokunc az meg tęrésre, b hanem az mi gondolatinc vtán mégyünc, és mindnyáián az mi gonosi siiuünknec gondolattyát tse lekedgyüc.

b: Igis forditható: Ninczen immár remenségünc.

13 Azért azt mondgya az WR: Kérgiétec meg mostan az népeket, ki hallott hasonlatost èhöz? Vndokságot czelekedett az Izraelnec leánya.

c: Itt ez vers ben két fęp hasonlatosság által kárhoztattya az Izrael bolondságát: azt ember mikor az Libanusról folyó vizben közel ihatic, nem mégyen azért mossle. Vagy á mellyhideg vizet á mezőről be be vissnec az városba: mikor az ember abban thatic, nẽ kereſi azt masutt: De vgy mond az Izraelengemet élő viznec kút feiét el hagiott, és az mit nálam találhatt meg, másnál kereſi azt. Tremellius igy fordittya: vagyon az vizen iáró el hadgyá az mezőt á kősiklásért, és az hauas Libbanusert. Vagy el hagi naiè valaki á felsőtèb bideg vizért az forró vizet.

14 c Vallyon el hadgyaé valaki az mezőnec kősiklájának vizét, és azt melly az Libanus hauasáról siármazic?

15 Mert el feletkezett én rólam az én népem, hijában tésznec áldozatot, holott meg botránkoztatác öket az ő vtokban, az régi vtokban, hogy iárnának az ősüknyeken, tudni illic az iáratlan vton.

16 Hogy az ő földöket el pusitsam, és neuetségessé tegyem örökké; hogy valaki által ménygyen rayta, el almélkodgyéc és feiét czouállya.

17 Mint az Nap keleti sęllel, el veſitem öket az ellenség előtt, hátamat nem orczámat mutatom nékic az veſiedelemnec napián.

18 Es mondának: Iertec el, és gondollyunc Ieremiás ellen gondolatokat; mert az Paptól el nem veſi az törvény, és az tanácz az bölcztül, sem az igé az Prophétától: d Iertec el, és veriüc meg

dAz az: dugyuc bé az ő szàz egy szoual Tonsba ket képpen magyarázhassyuc, ezt hogy azt mondgyác. Az Paptól sem veſ &c. Először, az teremiàst veſessüc el, mert tőllebet ő Papi nemből való Prophéta és bölcz ember, mint az àl al ha ezt el veſtyükis nẽ lészünc Papnélkül, ki az Istennek törvényét magyarázza, sem Prophèt a nélkül. Masodszor: Ne halgeſſünc az Ieremiásra, dugyuc be egy szoual szàzat Az mi Papinc es Prophétáinc lenne tellen dolog hogy tẽuelgenénec, hic á törvénében tudosoc.

ötet nyelvel, se ne halgaſſunc az ő siavára.

19 Figyelmezzél WRam én reám, és az én pereſimnec siavokat hald meg.

20 Avagy az ióért gonosiságal kelle fizetni, hogy árkot áſtanac az én lelkemnec? Emlekezzél meg hogy én te elötted állottam, hogy ő éröttec iól sióllanéc, hogy ő róloc az te haragodat el forditanám.

e: Noha Istennek lelke által mondotta ezt az Prophèta, mind az által mi nékünc nem kell kétkednünc, mert ez kiualképpen való példa Mas az, hogy vgy vólt ő benne ez az Istennek diczőssègért való buzgoság, hogy az testi indulattal meg nem frèttette mèlt nem adatott mindennec.

21 Annac okaért az ő fiokat veſd az éhségre, és hánd öket az siablyára, és legyenec az ő aszſionnepei özvegyec és áruác, és azoknac fériec halálos halállal veretteſſenec meg, az ő iffiai fegyuer miatt veſiſienec el az hartzon.

22 Hallattaſséc az kiáltás az ő házokból, mikoron nagy hirtelen reáioc hozod az sereget; mert vermet áſtanac, hogy meg fogjanac engemet, és töört verettenec az én lábamnac.

Annac fèltète, ez siroc mindenestől meg kemènyedett és meg vakult emberec vólta, mellyet Istèn az Prophèta által, ki akart ielenteni. Mivel hogy azèrt mi bennünc sollyan ai indoc nem vólt mint az Ieremiásban, mi az Christus mondáſaboz tartſuc mahalkinec

23 Te pedig WRam tudod minden ő tanáczokat az én halálomra én ellenem; ne kegyelmezz meg az ő álnokságoknac, és az ő bünöket el ne feleycz, el húllyanac te elötted, az te haragodnac ideién czelekedgyél ő ellenec.

gunkat: tmáthozzatoc ellenségtehèrtis. Mert gonosst kivannunc, azt vetic semünkre: Nem tudgyátoc mitsoda indulatbol sőltoc.

XIX. Rész.

Az Isten az Prophèta által az egèsz Iudah orszàganac romlàsàt és veſedelmèt jelenti meg, az fazèkgyárto edènyènec elrontàsa és törèse által.

1 Azt

1 AZt mondgya az WR: Meny el, és végy magadnac az fazekaſtól egy ſárból czinált korſót, és vedd melléd az népnec veneit, és az Papoknac véneit.

2 Es meny ki az Hinnon fiának völgyéhöz, melly vagyon az Nap keleti kapu felöl, és nagy ſióual kiálczad az ſiókat, kiket én néked mondoc.

3 Es azt mondgyad: Hallyátoc meg az WRnac beſiédét Iudánac királlyai, és Ieruſálemnec polgári; Igy ſól az Seregeknec WRa, Iſraelnec Iſtene: Imé nyomoruſagot hozoc ez földre, úgy annîra, hogy valaki meg halliandgya azt, meg czendülnec à fülei belé.

4 Azért, mert el hadtanac engemet, és el idegenitettéc ez helyét, és áldozatott tettenec benne az idegen Iſteneknec, kiket ſem ök nem eſmértec, ſem az ö attyoc, ſem az Iudánac királlyai, és bę töltöttéc ez helyet ártatlan vérrel.

5 Es emelénec óltárokat à Baalnac, hogy az ö gyermekeket à tüzben meg égetnéc, és áldoznánac az Baalnac: mellyet nem parantſoltam ſem felöle nem ſióltam, ſöt męg ſiiuembeñis nem iutott.

6 Azért imé el iünec az napoc azt mondgya az WR, és ez hely nem hiuattatic többé Thophetnec, és à Hiñom fiának völgyénec, hanem meg öléſnec völgyénec.

7 Es eſiét veſitem az Iudánac, és az Ieruſálembélieknec ez helyen, [a] és le vágatom öket fegyuerrel az ö ellenſégi előtt, és az ö lelkec kereſöinec kezec által; és az ö hólt teſteket az ęgi madarackal étetem meg, és az földnec fene vadaiual. [a] Az az, Ieruſálemben.

8 Es az városſt czudánac téſiem, és minden meg ſüuöldi, valaki által mégyen rayta, almélkodic és ſüuöldt az nagy romláſon.

9 Es meg étetem vęlec az ö fioknac és leányoknac húſát, és kiki mind az ö baráttyának húſát meg éſii az meg ſiállásban és az nyomoruſágban, mellyel meg ſiorongattyác öket az ö ellenſégi, és az kic kereſic az ö lelkeket.

10 Az után törd el az korſót ſiemec láttára azoknac, kic te veled el mennec.

11 Es mond ezeket nékic: Azt mondgya az Seregeknec WRa: Igj meg rontom ez népet és ez várost, mint meg rontya az ember az fazekaſtól czinált edéñt, mellyet többé meg nem eppithetnec: és Thophetben temettetnec el, mert más hely nem léſien az temetſégre.

12 Vgy czelekeſiem, męgis azt mondom, ez hellyel, és az ö lakozóiual, azt mondgya az WR, hogy tegyem ez városſt ollyanná mint Tophet.

13 Es léſinec Ieruſálemnec házai, és Iudánac királyainac házai, mint Tophetnec helye, vndokoc; mind az házakért, kiknec teteién áldoztanac az ęgnec ſeregénec, és áldozatot tettenec az idegen Iſteneknec.

14 Az

14 Az után haza iöuén Ieremiás Tophetből, à houá küldötte vala ötet az WR, hogy prophetálna, meg állapodéc az WRnac házánac tornátzában, és siólla az egési kösségnec.

15 Azt mondgya az Seregeknec WRa, az Izraelnec Istene, Imé hozoc ez város ellen, és mind az ö több városi ellen, minden gonosit, mellyröl sióltam ö ellene: mert meg kemenitettéc az ö nyakokat, hogy ne hallanác az én beſzédimet.

XX. Rész.

Az Pashur az Ieremiást meg veri, és meg foguan ötet az tömlötzbe vetti másod napon Ieremiás iöuendöt mond az Pashurnac, és minden ö haza népének gyalazatos fokságáról. Az után az Próphéta elö hozuán az ö hiuatalát, panaſolkodic az ö nyomorusági. ról. és kért Istennec segitségéràz ö ellensége gi ellen, és lelkében bizodalmát véuén, az Istennec hálákat ád az ö ſabaditaſáiért, es ellenſeginec rontaſokert, &c.

1 ES hallá az Phaſſur Pap, az Immer fia, (ö pedig feiedelem vala az Wrnac házában,) mikor Ieremiás prophétáluán, ez ſiókat mondaná.

2 Es meg czapdoſá Phaſſur Ieremiás Prophétát, és veté ötet az tömlötzbe, melly vala az Beniaminnac felsö kapuiában, melly az WR házának ellenében vala.

3 Es lön másnap, hogy ki venné Phaſſur Ieremiást az tömlötzből. Es monda néki Ieremiás: Nem Phashurnac hijtra az WR à te neuedet, hanem Magor Miſſabibnac.

a: Magor Miſſabib, az az, minden felöl félelmes.

4 Mert azt mondgya az WR: Imé én adoc félelmet te beléd és az te barátidba, kic el húllanac az ö ellenſéginec fegyuere miatt, az te ſiemeid láttára; és az egési Iudát adom à Babyloniai király kezébe, és el viſii öket Babyloniába, és fegjuerel le vágattja öket.

5 Es annac felötte ez városnac minden erösségét, múnkáiát, diczöſségét, és Iuda királlyainac, minden kénczeit adom az ö ellenſéginec kezeibe, és ſákmáńra hánnyác azokat, el ragadozác, és Babyloniába viſiic.

b Panaſolkodic az Próphéta Istenelöt hogy az Prophetaſágra fel inſtituta, és immár enni ſoc nyomoruſágot háboruſágot kel ſzenuednie: holott az elött azt mondotta vala néki, hogy jem mit ne fellyé

6 Te pedig Phaſſur, és à te czeleded az rabſágra vitettec: Babyloniába mégy, és ott halſz meg, és ott temettetel, te és az te barátid, kiknec hamiſſan prophetáltál.

Cap: 1. Némellyec igy fordittyác: elhitettel engemet.

7 Meg czaltál WRam engem, és meg czalatkoztam, erösseb vóltál nálamnál, és fellül haladtál engemet: Szüntelen czufolnac engemet, az egési Iuda czufol engemet.

c: Az az, Az időtül fogua hogy az te beſzédednékem gyalázatora vólt, mind ezac pánaſommal bántottalac tégedet igis forditható: Amiröl fogua ſólni kezdetem, mivel hogy az ö hamiſſágokat és à puſztuliſt kiáltottam az te beſzédednek gyalázatomra vólt

8 Mert mióltatól fogua ſiólni kezdetem, kiáltoc az ellenem valóboſiſiúſágról és az én romlásomról kiáltoc: Mert az WRnac ſiaua énnékem mindenkoron gyalázatomra és czufolásomra vagyon.

9 Azért mondéc: Soha többé arról meg nem emlekezem, ſem az ö neuébe nem ſiólloc. De az én ſiiuemben az WRnac igéie ollyan vólt, mint az én czontaimba rekeztett égö tüz, és azt hordozuán el fáradoc, és nem hordozhatám.

10 Iólleher hallyam ſokáknac rágal-

ragalmazásokat, és az ö minden felöl való fenyegetéseket, azoknakis az kic így siólnac, mondgyátoc meg mit sióllyunc: d Minden én barátim az én tántorodásamra figyelmeznec, monduán: talám meg botránkozic, és meg foghattyuc ötet, és bosisiút álhatunc rayta.

d: Az hamis prophetakat erti, kic az kössegnec keuansaga sierint siolnac.

11 De az WR én velem vgy mint erös Oriás, azért az én kergetöim el esnec, és nem érnec én velem, igen meg siégyenülnec, mert nem ióll lésien dolgoc, öröcké való gyalázat lésien raytoc, mellyröl el nem feletkeznec.

12 Azért ô Seregeknec WRa, ki siereted az igazat, ki látod az veséket, és az siiuet, lássam az te büntetésedet ö raytoc, mert néked ielentettem meg az én igyemet.

13 Enekellyétec az WRnac, diczériétec az WRat, mert à siegénnec lelkét meg siabaditotta az gonosioknac kezéböl.

14 Atkozott légyen az nap, mellyen siülettettem vólt; à nap, mellyen az én Anyám siült engemet, ne légyen áldott.

Iob: 3. Az sientek nec erötiensegeknec vagy gyarlosagoknac peldaia.

15 Atkozott az ember, ki meg mondotta az én attyámnac, monduán: Születtetet néked férfiui magzatod, és meg öruendeztette ötet.

16 Es légyen az ember ollyan mint az városoc, kiket el vesitett az WR, és meg nem bánta? añac felötte hallyon reggel kiáltást, és zenebonát dęlben. e

e: Az az. Soha ne legyen annac az embernec nyugodalma se reggel se delbe.

17 Miért Isten hogy meg nem öltél engemet az én Anyámnac méhében? Es az én anyám nékem ko porsóm lett vólna, és méhében soha senkit ne fogadott vólna.

18 Miért iöttem ki az én anyámnacm éhéböl, hogy látnám az nyomoruságot és az bánatot, és hogy az én életemnec napiai gyalázatban vegeztetnénec el.

XXI. Rész.

Sedechiás király tanáczot kérd az Ieremiás prophétától, minec vtánna Nabucodonozor meg ſzallotta vólna Ierusalemet, ki az királnac meg izeni az városnac, és az benne valoknac nagy veſzedelmeket. Annac okaert inti à népet hogy életekről visellyenéc gondot, hodollyanac meg az ellenségnec. Az király haza népet inti Pœnitentiara.

1 EZ az besiéd mellyet sióla az WR Ieremiásnac, mikor külde ö hozzá az Sedechiás király Phassurt az Melchiasnac fiát, és Sophoniást az Maasias Papnac fiát; monduán:

2 Kérd meg most mi éröttünc az Wrat, mert az Nabucodonozor à Babyloniánac királlya viaskodic mi ellenünc: hogy ha czeleködiké mi velünc az ö czudai szerint, és el hagyé minket Nabugodonozor.

3 Es monda nékic Ieremiás: Azt mondgyátoc Sedechiásnac.

4 Igy szól az WR Izraelnec Istene: Imé én meg tartosztatom minden hadi szerszámotokat, mellyec à ti kezeitekben vadnac, mellyeckel ti vijaskodtoc az Babyloniai király ellen és az Chaldęusoc ellen, kic oñan kiuöl meg szállottanac titeket, és bę iktatom öket az városnac közepibe.

5 Es

5 Es én kezem kij niuituán viuoc ti ellenötöc,és nagy erösſkar ual.haragomban, búſúlásomban és nagy fel indúlásomban.

6 Es meg verem ez váraſnac lakozóit, mind embert, ſ. minden oktalan állatot,nagy dög halállal halnac meg.

7 Es annac vtánna aſit mondgya az Wr: Adom az Sedechiáſt az Iudánac királlyát,és az ö ſiólgait, és az népet,és kic meg maradnac az városban,az dög haláltúl, az ſegyuertül, és az éhſégtül, az Nabugodonozornac az Babylloniai királnac kezébe,és az ö ellenſéginec kezébe, és azoknac kezébe, kic kereſic az ö lelkeket, és meg öli üket éles fegyuerrel:nem keduez nékic,nem enged,és nem könyörül raytoc.

8 Es eſit mongyad ez népnec: Azt mondgya az Wr,Imé én elö tökben vetem néktec az eletnec és az halálnac vtat.

9 Az ki ez városban lakic fegyuer,éhſég, és dög halál miá kell meg halni;Az ki penigki mégyen belöle,és az Chaldçuſokhoz mégyen,kic meg ſiállottanac titeket el,és az ö lelkét meg nyeri.

10 Mert én ortzámat forditottam ez vároſnac veſiedelmére, nem meg ſiabadulására, azt mondgya az Wr:az Babylloniai király kezeben adattatic és tüzzel égeti meg.

11 Es az Iuda Kirallyánac házánac mond meg: Hallyátoc meg az Wrnac ſiauát.

12 Dáuidnac háza azt mondgya az Wr:hamarſággal tegyetec igaz itéletet,az nyomorultat mentſétec meg az nyomorgatónac kezéböl,hogy az én haragom mint az tüz ki né mennyen, és fel geryedgyen, és ne legyen ki meg ólthaſſa,az ö tſelekedeteknec gonoſſágáért.

13 Imé én reád mégiec Ieruſálem, ki lakol az mezön való kösſiklánac völgyében, a azt mondgya az Wr,kic azt mondgyatoc, kitſoda iö mi ellenünc? és ki iöbe az mi házainkban?

a:Erti az Sionnac varat, melinec mellette völgyee és mezöc vannac.

14 Es meg latogatlac az ti tſeleködeteknec gyümöltſe ſierint,azt mondgya az Wr, és tüzet gyuytoc az ö Erdeiében, és körökörnyül mindeneket meg emészt.

XXII. Reſz.

Az Propheta Iſten parantſolattiabol inti az kiralt,az feiedelmeket és az koſſegec meg tereſre igeretec es fenyegetelec altal: Az vtan minden rendnec gonoſſagar meg gondoluan neuezet ſérint az kiralyoknac Ioachaznac, Ioachimnac es Ieconiaſnac mongya meg az ö nyomoruſagokat.

1 ASit mondgya az WR: menny alá az Iuda királyánac házaba,és ott mond meg ez ſiót.

a:Vſſetet és igaſſagot eſe leuedni az kiualtac nem egyeb hanem az igaſsagnac nyomorultatkat, artatlanokat oltalmazni az gonoſsokat pedig meg büntetni. Nehas pedig az irasban itéletet eſzikedni nem egyeb hanem vſtan tördzenye ſierint ezekedni.

2 Es mond ezt: Hald meg az Wrnac ſiauát Iudánac királlya, ki ülſi az Dáuid királi ſiékiben,te és az te ſiólgaid, és az te néped, kic bé iártoc ez kapukon.

3 Aſit mondgya az Wr: tegyetec iteletet,és igaſſágot, a és mentſétec meg az nyomorultat az nyomorgatónac kezéböl,az idegent,árvát, és özvegyet ne nyomorgaſſátoc, és az ártatlan vért

ez helyen ki ne ontſátoc.

4 Mert ha tſelekeduén tſelekődítec ez dolgot, bę mennec ez háznac kapuin, az Dauidnac maguaból való királyoc, kic űlnec az ő ſiękiben, ſiekereken és louakon űluén, mind ő, ſ mind az ő ſiólgai, ſ mind penig az ő nępe.

5 Ha nem fogadgyátoc ez ſiókat, én magamra meg eskűttem, azt mondgya az WR, hogy ez ház el puſtúl.

6 Mert aſit mondgya az WR Iuda királlyánac háza felől, olyan vóltál te én előttem mind Gilead[a], és vóltál az Libanuſnac feie, ha el nem puſtitlac, mint az városokat, mellyekben nem lakoznac. [b]

7 Es fel kéſiitem te ellened az rablókat, mindent egyetemben az ő fegyueréuel, és ki vágiác az te válogatott Cedruſidat és az ſiénre tęſſic.

8 Es által mennec ez városon ſoc népec, és azt mondgyác egy máſnac, Miért miuelte az WR ezt ez nagy városſal?

9 Es ezt mondgyác: Mert el hatác az ő WRoknac Iſteneknec frigyét, és ręrdet feiet haitottanac az idegen Iſteneknec, és nékic ſiolgáltanac

10 Ne ſiraſſátoc az halottat, és ne bánkodgyatoc rayta, hanem ſiruán ſiraſſátoc az ki az rabſágra vitetic, mert többé viſſia nem iű, és az ő ſiületéſének földét nem láttya.

11 [c]Mert azt mondgya az WR az Sallum felől az Ioſiáſnac az Iuda királlyának fia felől, ki WRalkodic az Ioſiáſnac az ő Attyanác helyette, mikor ki mégyen ez helyből viſſza nem tęr többé.

12 Hanem az houá az rabſágra el vitettetic, ott hal meg, és ez földet többé nem láttya.

13 Iay annac az ki házat eppit ha miſſan magánac, és fel házakat álnokúl, és az ő felebaráttyáual ingyen ſiolgáltat, és munkáiánac bęrit néki meg nem adgya.

14 Az ki ezt mondgya: nagy házat ęppitec magámnac, és ſięles vatſoráló helyet, és nagy ablakokat tſinál rayta, és Cedrus fából tſinált deſikáckal bęlli meg, és meg feſti Cinobriummal.

15 [d]WRalkodolé azért, hogy Cedruſſal kerited meg magadat? az te Atyád nem ętte és iuttę? mikor igaſſágot, és itéletet tſelekednéc, ackor iól vólt nęki dólga.

16 Igaz töruéńt tętt az ſięgénnec és az ſiükőlkődőnec, és ackor iól vólt dólga: nem eźé az én igaz eſméretem, azt mondgya az WR?

17 De az te ſiemeid, és az te ſiued czac az főſuénſégre vadnac, és az ártatlan vérre, hogy ki ontſad, és az ragadomáńra, és az nyomorgatátra, hogy ezeket tſelekedgyed.

18 [e]Azért azt mondgya az WR Ioachim felől az Ioſiáſnác az Iuda királlyának fia felől, nem ſiratyác ętet, Iay attyámfia, vagy iay húgom: nem ſiratyác ętet, Iay WRam, Iay az ő ditſőſégének.

19 Szamárnac temetſégéuel temettetic el, ki vonyattatic és el vettet-

[a] Az az, Hires, nemes vóltal, és nępzel tęllyes iuttat az Gilead. Jac ſzépſégzel gazdagſaggal meg eketſuettelec vala, mint az Libanuſt Cedrus fackal.

[b] Mintha azt mondaná, bator igaz iſtennę lęgyec ha el nem puſztítálac. De eſſt nem mődgya ki az iſten, hogy meg tanitſon minket arra hogy az eskűuéſſet mértékletesſen ellűnc.

[c] Sallum vagy Ioachaz király ellen való prophetalás.

[d] Az az. Nem ez teſten tegedet királlya hogy Cedrus fabol czinalt hazban lakol hanę ha igaſſagot és itelet tet czelekezſzel, és az te atyadat kęnęted, ki király modra lakott, de azonkázbe igaſſagot czelekędett es iol volt dolga

[e] Ioachim ellen való prophetalás.

vettettetic az Ieruſálem kapui kiuöl.

20 Meny fel az Libanus hegyére, ſés kiálts, és az Baſan hegyében emeld fel ſiódat, és kiálts minden felé, mert el romlottanac mind az te ſieretöid.

21 Sóltam tenęked męg mikor békeſégben vólnál, azt mondottad, nem halgatlac: Iffiuſágodtól fogua ez az te útad, hogy az én ſiómat nem halgattad.

22 Minden te páſztoridat meg eméſzti az ſzęl, és az te ſieretöid az rabſágra mennec; ackor ſégyent vallaſz, és meg pirúlſz mind az te gonoſſágodért.

23 Te ki lakozol az Libanusban, féſziket vertél az Cedrus fákon, mitſoda léſzen az te vigaſágod, mikoron el iünec az te fáydalmid, mint az gyermec ſiülö aſſiſioni állatnac faydalmi?

24 Eelec én, azt mondgya az WR, hogy ha az Iechoniás az Ioacimnac az Iuda királlyának fia ollyan vólna, mint az én iob kezemben való gyüröis, mind az által onnan én téged ki vonnálac.

25 Es adlac tégedet az te lelked kereſöinec kezébe, és azoknac kezekbe, kiknec tekintetektül fęlſz, és az Nabugodonozornac az Babyloniai királnac kezébe, és az Chaldęuſoknac kezekbe.

26 Es el vitetlec tégedet, és az te anyádat, ki ſiült tégedet, az idegen földre, mellyben nem ſiületteteteс, és ott meg haltoc.

27 Es az földre viſia nem iünec, melyre az ö lelkec kéuánkoznéc.

28 Auagy vtálatos, és el romlott edénye ez férfiu ez Iechonias? auagy olly edénye, kiben ſemmi gyönyörüſég nintſen? miért vettettenec el ö és az ö magua és az földre hányattattanac, mellyet öc nem tudtanac?

29 Föld, föld, föld, hald meg az Wrnac ſiauát.

30 Azt mongya az Wr, iriátoc fel hogy ez férfiu árua léſzen, kinec ſemmi ió elö meneteli nem léſzen az ö ideiében, mert ſenkinec ki az ö maguából az Dáuid ſiękiben ül, ió állapattya nem léſzen, és többé Iuda orſiágában nem vralkodic.

f: Az az, Hatſzontalan leſzen akar az Aſſyriabeli, ęnnec akar az Ægyptusbelicknec eſedezzel.

g: Az az, Lakozol nagy gyönyoraſęgeſzen az Libanuſon termet Cedrus fákból ezinalt házban.

h: Iechonias ellen való Prophetalat.

i: Az nepnec beſzędi ezec, kic azt mondhattac volna hogy nem vęſzti Iſten és nem töri el az Iechonias királt.

XXIII. Reſz.

Fenyegeti ez Caputban közönſéges képpen az pásztorokat, az az, á feiedelmeket, holot azonközbe vigaztallya az népet az Annya fenz Egy háznac kőuerkezendö eppülettiül. Végezetre az hamis prophétákat feddi kic az népet látáſoknac ſine alatt meg czállyac valá, egyetembe az népet is feddi miuelhogy az igaz prophétákat czufollyác vala, és mind az két rendbélieket vękedelemmel fenyegeti.

1 IAy az páſztoroknac kic el veſztic és el ſiaggattyác az én mezömnec iuhait, azt mondgya az WR.

2 Azért azt mondgya az WR az Izraelnec Iſtene, az páſztoroknac kic legeltetic az én népemet: Ti kergettétec el az én iuhaimat, és el ſięlhettétec öket, imé én meg látogatom ti raytatoc az ti gonoſi tſelekedeteteknec gonoſſágát, azt mondgya az WR.

3 En penig öſſue gyüytem az

én iuhaimnac maradékát, mind az földekrűl, kikre űzendőm őket, és viſſza hozom őket az ő aklokba, és ſzaporodnac, és meg ſokaſodnac.

4 Es rendelec ő melléiec páſztorokat, kic legeltéſſéc őket, és többé nem félnec, és nem röttegnec, ſem meg nem fogyátkoznac, azt mondgya az WR.

a: Az Meſſiás felől valo igereczkel vigaſztallya az Prophéta aſ Iogſágnac nemorui ſágá tol meg rettent népet.

5 a Imé el iűnec az napoc, azt mondgya az WR, és fel támaztom az Dáuidnac igaz maguát, és wralkodic az kiraly, és ſierentſéſen tſelekeſſic, itéletet, és igaſſágot tſelekedic ez földön.

6 Annac ideiében meg ſzabadúl az Iuda: és az Izrael tſendeſſégben lakozic: és ez az ő neue, mellyel neuezic őket, az VVr Iſten mi igaſſágunc.

7 Azért imé el közelgetnec az napoc, azt mondgya az WR, mellyekben nem mondgyác többé: Eel az WR, ki ki hozta az Izraelnec fiait Ægyptomnac földéből.

8 Hanem inkáb: Eel az WR, ki ki hozta, és el hozta az Izrael házánac maguát, az Eſſaki földrűl, és minden földekről, kikre ki űztem vala őket: és lakoznac az ő földökben.

b: Az Prophétac es egyhazi rendec ellen valo iſzonú mondás.

9 b Az Prophétákért meg keſeredett az én ſiuem én bennem, minden én tſontaim meg mozdúltanac, ollyan vagyoc mint az réſieg ember, kit az bor meg hatott, az Wrért, és az ő ſient igéiei ért.

c: Az az. Az Iſtenhéz és az ő igeihez valo buzgo ſzerelmem. és azert valo boſſzu allaſnac kéuanſága miatt.

10 Mert az föld bę tölt parázznáckal, mert az hamis eskűuéſért az föld el puſtitatott, az puſtának mezeie el ſzáradott, és az ő futáſoc az gonoſira vagyon, és az ő hatalmaſſágoc hamis vólt.

11 Mert mind Prophéta ſ. mind Pap, vétkeztenec, męg az én házambannis meg találtam az ő gonoſſágokat, azt mondgya az WR.

12 Azért az ő útoc léſien ollyan mint az igen ſic útac, az ſetétben meg botránkoznac, és el eſnec, mert báboruſágot hozoc őreájoc az ő meg látogatáſoknac ezendeiét, azt mondgya az WR.

13 Az Samariabéli Prophétakbannis láttam bolondſágot, az Baal neuében prophétáltanac, és el tſaltác az én népemet az Izraelt.

14 Es az Ieruſálembéli Prophétakbannis láttam rútſágot: paráznalkodnac, és hazugſágban járnac: és az gonoſſoknac párttyokat fogiác, úgy annira, hogy ſenki meg nem tęr az ő gonoſſágából: úgy tartom őket, mint Sodomát, és az benne lakozókat mint Gomorrhát.

15 Azért azt mondgya az ſeregeknec WRa azoknac az Prophétaknac: Imé én adoc enniec én innioc mérget nekic, Mert az Ieruſálembeli Prophétaktól ment ki az gonoſſág minden földre.

16 Azt mondgya az Seregeknec WRa, ne halgaſſátoc azoknac az Prophétaknac ſzauokat, kic prophętálnac tinektec: Meg bolondi-

bolonditanac titeket, az ő ſiuőknec látáſát ſóllyác, nem az WRnac ſiáiából.

17 Sőntelen azt mondgyác azoknac, kic meg vtálnac engemet: Azt mondta az Wr, békeſégtec léſien tinéktec: és mindeneknec kic iárnac az ő ſiueknec keménſégében azt mondottác: nem iő ti reátoc az veſzedelem.

18 Mert ki állott az Wrnac tanátſában? és látta és hallotta az ő igéiét? ki figyelmezett az ő igéiére, és meg hallotta?

19 Imhól az WR nac ſiçl veſie, nagy haraggal ki iő, és az kőuetkezendő ſiçluçſi az hitetleneknec feiekre eſic.

20 Nem ſűnic meg az Wrnac haragia, mind addigis, mig meg nem tſelekedi, és mig az ő ſiuénec gondolattyát bę nem tellyeſiti, az vtólſo napokban értitec meg ez dolognac értelmét.

21 Nem küldőttem azokat az Prophétakat, és ők futnac vala: nem ſiólottam nékic, és ők prophétalnac vala.

22 Ha az én tanátſomat fogattác vólna, bizonyára meg tanitottác vólna az én népemet az én igémre, és meg tęritettéc vólna őket az ő gonoſz vtairól, és az ő tſelekedeteknec gonoſſágáról.

23 Nem de nem közel való Iſten vagyoké én? azt mondgya az Wr, és nem meſiſie való?

d: Az az. Miuel hogy en ti hozzatoc igen közel vagyoc, nem tauol vagyoc mindeneket től latoc.

24 Vallyon el röytőzhetiké valaki az röytők helyeken, hogy én ne láſſam őtet, azt mondgya az Wr? En vallyon nem töltőmé be az mennyet és az főldet, azt mondgya az Wr?

e: Ssól az Prophetà mind az Cſupnac vegeig az hamis prophetac ellen. hit Iſten nruche prophetalnac va'a. maga Iſtennec abban bire nem vala, et hazugſagok Prophetalnac vala.

25 e Hallottam, hogy mondgyác az Prophétac kic prophétalnac az én neuemben hazugſágot, monduán: álmot láttam, álmot láttam.

26 Meddig léſien az hamis Prophétáknac ſiiuőkben ez, kic az ő ſiueknec tſalárdſágát Prophetályác.

27 Kic el akariác az én népemmel feleytetni az én neuemet, az ő álmockal, mellyeket minden az ő társának beſiél, miképpen az ő attyoc el feletkőztec az én neuemről az Baalért.

28 Az melly Prophétánál álom vagyon, beſiéllyen álmot, az kinél penig az én igém vagyon, beſiéllye az én igémet igazán: Mitſoda haſonlatoſſág vagyon az pelyua es az búza között? azt mondgya az Wr.

29 Nem ollyané az én igém mint az tűz, azt mondgya az Wr, és az pőröly, ki meg ronttya az kőuet?

30 Annac okaért imé én az Prophétákra tęrec, azt mongya az Wr, kic az én beſiédimet el lopiác, kiki mind az ő barátyától.

31 Imé én az Prophétakra térec, azt mondgya az Wr, kic fel emelic nyelueket, és azt mondgyác: monda az Wr.

32 Imé én az Prophétákra támadoc, kic hazug álmokat Prophétálnac, azt mondgya az Wr, és beſiéllic azokat, és meg tſalliác az én népemet, az ő hazugſágockal,

és hizelkŏdéſeekel: En penig nem botſáttam ŏket, ſem parantſoltam nékic, és haſinaluán nem haſináltanac ez népnec: azt mongya az Wr.

f. Azoc ellen ſzol az kic tſutſagbol kerdic vala az prophetak tut mi volna az Wr terhe

33 f Mikoron penig meg kérd tégedet ez nép, auagy Prophéta, auagy Pap, monduán: Mitſoda az Wrnac terhe? Ackor feleld azt nékic: Mitſoda az Wrnac terhe? Ez tudni illic, El hadlac titeket, azt mondgya az Wr.

34 Mert az melly Prophéta, auagy Pap, auagy kŏſſég, azt mondangya, ez az Wrnac terhe g meg látogatom azt az embert, és az ŏ házát.

g: Az az, Valaki iſuſſaggal ſzól az Prophetaknac prophetiaioc ſelől.

35 h Kiki mind azt mondgya az ŏ baráttyánac és az ŏ attyafiánac, mit felelt az Wr, és mit ſióla az Wr.

h: Meg mongya mimoden ſzollyanac és tudakozzanac az Prophetaktul.

36 Es az Wrnac terhét ne emlegeſſétec tŏbbé, mert mindennec terhes léſien az ŏ ſzaua, ha el fordittyátoc az élŏ Iſtennec, az Seregeknec Wránac, az mi Iſtenünknec beſzédit.

37 Azt mondgyad az Prophétánac, mit felele néked az WR, és mit ſióla néked az VVr?

38 Hogyha ezt mondgyátoc, Ez az VVrnac terhe, azt mondgya az VVr: Miuelhogy ezt mondottátoc. Ez az VVrnac terhe, ióllehet küldec ti hozzátoc, kic ezt mondanác, ne mondgyátoc, Ez az VVrnac terhe.

39 Azt mondom hogy ezért el feletkezem ti rólatoc, és ki gyomlállac titeket: és az várost, mellyet tinéktec, és az ti Atyaitoknac adtam, el vetem az én ortzám elŏl.

40 Es ŏrŏcké való ſiégyent, és gyalázatot hozoc ti reátoc, melly el nem feleytetic.

XXIIII. Reſz.

Iſten mind peldákban, mind pedig nyluán valo beſzedd el ielenti az Annya ſzent egy háznac kŏuetkezendŏ eppŭléſet, es az királnac ſ az népnec iŏuendŏ rabſágra valo vitetéſékról prophétal.

1 LAtáſt mutata nékem az VVr: Es imé kętkoſár fige tétetet vala le az VVrnac Temploma elŏtt, minec vtánna Nabugodonozor az Babyloniai király, az Iechoniaſt az Ioacimnac Iuda királlyánac fiát el viué, és az Iudánac fŏfŏ népeit, és az álts meſtereket, és az ŏtuŏſeket, Ieruſálemböl, és el vitte vólna ŏket Babyloniába.

2 Az éggyic koſárban igen ió figéc valánac, minęmŭc az elein érŏ figec: és az máſikban igen hituán figęc valánac, mellyeket meg ſem ehetnénec, annira hituányoc valánac.

3 Es monda az VVr énnékem, Mit láttſi te Ieremia? Es mondéc: figeket, igen ió figeket, és igen hituánokat, mellyeket az ŏ hituanſágokért meg ſem ehetnec.

4 Es ſióla az VVr nékem, monduan.

5 Azt mondgya az Izraelnec VVra Iſtene, mint ez figeket látom hogy ióc, azonképpen meg iſmérem az Iudánac foglyait, kiket ez helyrŏl, az Chaldęuſoknac fŏldébē vitettem, nékiec iauokra

6 Es vetem az én ſiememet ŏ reáioc

reáioc hogy iól tegyec vęlec, és ez
fŏldre visſsia hozzam ŏket, holott
meg ęppitem ŏket, és el nem ron
tom, és bę plántálom ŏket, és ki
nem ſiaggatom.
7 Es ſiiuet adoc nékiec, hoǵ meg
eſmérienec hogy én vagyoc az
Wr, és ŏk én népeim léſinec, és én
nékic Iſtenec léſiec. Mert meg tęr
nec én hozzám tellyes ŏſiiuekbŏl.
8 Es minęmŏc az hituán figéc,
mellyeket meg nem ehetnec à ke-
ſerŭſégnec miatta, azt mondgya
az Wr, ollyañá téſiem Sedechiáſt
az Iudánac királlyát, és az ŏ mara
dékát, és az ŏ feiedelmit, és Ieru-
ſálemnec maradékát, kic meg ma
radtanac ez fŏldŏn, és azokat, kic
lakoznac Ægyptumnac fŏldében.
9 Es vetem ŏket à háboruſágra.
nékic veſiedelmekre, ez fŏldnec
minden orſiágiban: gyalázatra,
és példára és ſiidalomra, minden
helyeken az houá ki ŭzem ŏket.
10 Es ŏ reáioc fegyuert botſátoc,
éhſéget és dŏg halált, mind addig
mig el fogynac à fŏldrŏl, mellyet
nékic adtam, és az ŏ attyoknac.

XXV. *Réſi.*

Az Prophéta bizonyſágot reſſen az király és kőſſég felől, hogy engedetlenec vóltac az Iſten paranczolatihoz, annac okaért iőuendőt mond az hetuen eſtendeig való fogſágról. az vtán minden pogányoknac és az Babyloniai bélieknekis ellenec iőuendőt mond, és azoknac veſſedelmeket és romláſokat meg mongya.

1 EZ az beſiéd melly lŏn Iere-
miáshoz az egéſi Iuda népe
felŏl, az Ioacimnac negyedic eſi-
tendeiében, ki Ioſiaſnac az Iuda
királlyánac fia vala, (melly elſŏ eſi
tendeie az Nabugodonozornac
az Babyloniai királynac.)
2 Melly beſiédet ſióla Ieremias
Prophéta mind az egéſi Iudá né-
pénec, és mind az Ieruſálemben
lakozóknac, monduán.
3 Az Ioſiaſnac tizenhárom eſi-
tendeiétŏl fogua, ki az Amoñac az
Iuda királlyánac fia vala, ez napig
(ez huſion harmadic eſitendeie,)
ſióla az Wr éñékem; és meg mōd
tam néktec, réggel fel keluén, ſiol-
tam és meg nem halgattátoc.
4 Es el kŭldte az WR ti hozzá-
toc, mind az ŏ ſiólgait az Prophé-
tákat, reggel fel keluén, és el kŭld-
uén, és meg nem hallottátoc, és
az ti fŭleietket le nem figeztetté-
tec az meg halláſra.
5 Kic eſit mondanác: Tęrietec
meg mindnyáián az ti gonoſi v́-
taitotokrol, és az ti gonoſi czele-
kedetetekbŏl: és lakozzattoc az
fŏldŏn, mellyet az Wr adott nék-
tec, és az ti atyaitoknac mind ŏ-
rŏckŏn ŏrŏcké.
6 Es ne iáriatoc idegen Iſtenec
vtán, hogy nékic ſiolgálnátoc, és
tęrdet feiet haytanátoc nékic: ne
gerieſiſietec fel engem az ti keze-
tec munkaiáual, és gonoſit veletec
nem czelekedem.
7 Es nem engedtátec nékem, azt
mondgya az Wr, hanem fel akar-
tatoc engem gerieſiteni az ti ke-
zetec munkáiáual, az ti veſiedel-
metekre.
8 Azért azt mondgya az Sere-
geknec Wra, miuel hogy nem
engedtetec az én beſiédimnec.
9 Imé én el kŭldŏm, és fel vę-

ſiem az Eſiaknac minden nemzet ſégit, azt mongya az WR, és az Nabugodonozort az Babyloniai királt az én ſiólgámat, és bę hozom ŏket ez fŏldre és az ŏ lakozóira, és mind ez kŏrnyŭl való nemzetſégekre, és el veſitem ŏket és czudáuá téſiem ŏket, és ſiŭuŏltéſſé, és ŏrŏcké való puſitaſággá.

10 Es el véſiem tŭlŏc az ŏrŏmet, és az vigaſſágot, az vŏ legénnec és az menyaſiſionnac ſiauát, az malmoknac zŏrgéſét, és az ſiŏuétneknec világoſſágát.

11 Es mind egéſi fŏld el puſitúl, és czudáuá léſien, és ez nemzetſégec ſiolgálnac az Babyloniai királynac hetuen eſitendeig.

12 Es léſien, mikoron bę tellyeſednec az hetuen eſitendŏc, meg látogatom [a] az Babylonyai királyon, és az ŏ népén, azt mondgya az Wr, az ŏ álnokſágokat, és az Chaldęai fŏldŏn, és ŏrŏcké való puſitaſágra vetem ŏtet.

a: Az az, meg huntetem az Babyloniai királt mind az ŏ népét az ŏ gonoſſágokért.

13 Es bę tŏltŏm az én beſiédimet azon à fŏldŏn, mellyeket ſióltam felŏle, valami meg vagyon irattatuán ez kŏnywben, mellyet Prophétált Ieremiás minden nemzetſégec felŏl.

14 Mert ŏ raytokis wralkodnac az pogány nemzetſégec, és az királyoc, és meg fizetnec nékic az ŏ czelekedetecſ ſierint.

b: Az Wr boranac poharanem egyéb, hanem az Wr haragia. Annac el kŏſſŏneſe nem hanem az propétánac iŏuendŏ mondaſa azoknac veſſedelmec felŏl az kiket neuez.

15 Mert azt mondotta az Izraelnec Wra Iſtene énnékem, vedd el az én kezemböl ez haragnac boránac pohárát, [b] és kŏſiŏnd azt minden nemzetſégekre, kikhŏz én téged kŭldlec.

16 Hogy igyanac, réſiegŭllyenec meg, és bolondoskodgyanac az fegyuer miatt, mellyet én ŏ kŏzikben boczátoc.

17 Es az Wr kezéböl el vęuém az pohárt, és kŏſiŏném minden nemzetſégekre, kikhŏz kŭlde engem az Wr.

18 Ieruſálemre, és az Iuda városira, és az ŏ királira, és az ŏ feiedelmire, hog el puſititanám ŏket, czudáuá tenném, ſiuŏltéſre és átokra méltóknac, mint vagyon ezmai napon.

19 Pharaora az Ægyptuſnac királlyára, ŏ ſiolgáira, és az Wrakra, és mind az ŏ kŏſſégére.

20 Es minden el elegyedett népre, és az Wr fŏldénec minden királira, és az Philiſtęuſoc-fŏldénec minden királira, és Aſcalonra, Gazara, Accaronra, és Azotuſnac máradékira.

21 Idumeára, Moabra, és az Ammonnac fiaira.

22 Es Tyruſnac minden kiralira, és Sidonnac minden királira, és az ſiigeteknec minden királira, kic túl vadnac az tengeren.

23 Es Dedanra, és Themara, és Buzra, és mind azokra kic ez világnac vtólſo határira lakoznac.

24 Es Arabiánac minden királira, és Arabiánac elegy népénec minden királra, kic lakoznac az puſitában.

25 Es Zimrinet minden királira, és

ra, és Elamnac minden királira, és à Medusoknac minden királira.

26 Eſiaknac minden királira, mind az kőzel valókra, ſ-mind az táuól valókra, eǵgyikről az máſik ra, és az földnec minden orſiágira, mellyec ez földnec ſiinén vadnac: és az Seſachnac királlya [d] iſiic ezec vtán.

d. Scheſchacnac királlya Az az, mint Tremellius mondgya, az inneplő Babylonianac Királlya.

27 Azért modd eſit nékic: Aſit mondgya az Seregeknec Wra Iſtene, az Izraelnec Iſtene, igyatoc és réſiegüllyetec meg, okadgyátoc, és hullyátoc el, és fel ne kellyetec az fegyuer előtt, mellyet ti kőzitőkben küldőc.

28 Es léſien, ha az te kezedből nem akariác az pohárt el venni, hogy igyanac belőle, azt mondd nékiec: Igy ſiól az Seregeknec Wra, kętſégnékül meg kell innotoc.

29 Mert imé az városra, melly az én neuemről neueztetett, el kezdem hozni az háboruſágot, ti penig meg menekedteké: nem menekedtec: Mert fegyuert hozoc az földnec lakozóira azt mondgya az Seregeknec WRa.

30 Te penig nékiec prophétald meg mind ez ſiókat, és mond azt nékic: Az WR az magoſſágból ſiól, [e] és az ő ſient lakó helyéből kiált, nagy kiáltáſſál kiált az ő házára, minęmő az bor nyomóknac kiáltáſoc ollyan ſióual kiált az földnec minden lakozói ellen.

e: Az az, mint az oroſlány mikor prédat lat, nagy orditaſſal és haraggal mégyen az prédara, vgy az Iſten az ő népe ellen.

31 Meg hallattatic az kiáltás az földnec végére, mert tőruénye vagyon az Wrnac az pogányockal, ő minden teſtnec itélő biráia, az hitetleneket veti à fegyuerre, azt mondgya az WR.

32 Igy ſiól az Seregeknec Wra, Imé az az nyomoruſág el iő eǵgyic nemzetſégről az máſikra, és nagy ſięl vęſi támad az földnec határiból.

33 Es le vágattatnac az Wrtól az napon eǵgyic föld végétől fogua az máſic végéig: nem ſirattatnac, és egyben nem hordattatnac, és el nem temettetnec, ollyanoc léſinec ez földnec ſiinén mint az ganęy.

34 Iaygaſſatoc páſitoroc, és kiáltſátoc, és heuerietőc az porban kőſſégnec naǵgyai, mert bę tőltenec az te meg őletéſednec napiai, az ti el ſięlledéſteknec napiai, és el húllottoc, noha drága edényec vadtoc.

25 Es nem tudnac houá futni az páſitoroc, és à kőſſégnec naǵgyai nem tudnac houá ſialadni.

36 Az páſitoroc kiáltáſánac ſiaua hallattatic, és az kőſſégnec naǵgyainac iaygatáſa, mert el puſititotta az WR az ő legeltető helyeket.

37 Es el puſititatnac az békeſéges legeltető helyec, az WRnac haragia miatt.

38 Melly geriedez haraggal, mint az gyermekdéd oroſiláń, melly el hadgya az ő barlángiát, mert el puſititatott az ő földőc az nyomorgatónac keze miatt, és az ő búſuláſánac haragia miatt.

XXVI. *Réſz.*

Ieremiás int mindeneket Pœnitentiára, és az engedetlenec ellen hirdeti az Iſtennec itéletit, annac okaért meg fogiác őtet és vadollyác az papoc és hamis Prophétác, de az Iſtennec keuélkeppen való gond viſeleſeből meg óltalmazttic.

1 Az

1 AZ Ioacim wralkodáſánac elein, ki Ioſiáſnac az Iuda királlyánac fia vala, ez ſiót ſióla az WR, monduán.

2 Aſit mondgya az WR, álly az Wr házánac tornátzában, és ſiólly mind az Iuda városiban való polgároknac, kic el iŭnec, hogy imádkozzanac az Wrnac házában, azt mondom, hogy ſiólд mind ez igéket mellyeket paranczoltam te néked, hogy ſióllyad nékiec, és az igét el né lopiad.

3 Ha ſiót fogadnac, és kiki mind meg tęr az ŏ gonoſi v̓táról, énis meg tęrec az háboruſágtól, mellyet gondoloc hogy reáioc el hozzac az ŏ czelekedeteknec gonoſſágáért.

4 Aſit mōdom męgis hoǵ mond meg nékiec: Igy ſiól az Wr, ha nem fogadgyátoc ſiómat, hogy az én tŏruénîmben iárnátoc, mellyet néktec elŏtekben vetŏttem.

5 Es hogy engednétec az Prophétáknac az én ſiólgaimnac beſiédinec, kiket el boczátoc reggel fel keluén, és el kŭlduén, és nem engedtétec nékic.

6 Bizonyára téſiem ez házat ollyanná mint az Silo, és ez várost meg átkozza ez fŏldnec minden nemzetſége.

7 Meg hallác penig az Papoc, és az Prophétác, és az egéſi kŏſſég hogy Ieremiás ez igéket ſiólna az WRnac házában.

8 Es lŏn, mikoron Ieremiás el végezné az beſiédeket, mellyeket az Wr parantſolt vala, hogy meg mondaná mind az egéſi kŏſſégnec, meg ragadác ŏtet az Papoc, és az Prophétac, és mind à kŏſſég, monduán: meg kell halálnac haláláual halnod.

9 Miért Prophétéltal az Wrnac neuéuel, monduán: Mint az Silo ollyan léſien ez ház, és ez város el puſititatic, v̓gy annira hogy męg lakozó ſem léſien rayta: és ŏſiue gyŭle mind az kŏſſég az Ieremiás ellen az Wrnac házában.

10 Meg hallác penig az Iudánac feiedelmi ezeket, és fel menénec az király házából az Wrnac házába, és le ŭlénec az Wrnac wy kapuiánac aytaiában.

11 Es ſiólánac az Papoc, és à Prophétác az Wraknac, és az egéſi kŏſſégnec, monduán: halálra méltó ez ember, mert ſiólott ez város ellen, az mint tulaydon fŭleiteckel hallottátoc.

12 Es ſióla Ieremiás az Wraknac és mind az egéſi kŏſſégnec: az Wr kŭldŏtt el engemet hogy Prophétalnéc ez ház ellen, és ez város ellen mind ez ſiókat, mellyeket hallottatoc.

13 Moſtan azért meg iobbitſátoc azti v̓taitokat, és fogadgyátoc az Wrnac à ti Iſtenteknec ſiauát, és az Wr el hadgya az nyomoruſágot, mellyel fenyeget titeket.

14 En penig imé kezetekben vagyoc, és czelekedgyetec én velem az mint iónac és igaznac tertzic ti néktec.

15 Mind az által el higyétec hoǵ ha meg ŏltec engemet, ártatlan vér ſiall ti reátoc, és ez városra, és az ŏ lakozoira. Mert bizony az WR kŭldŏtt el engemet

met ti hozzátoc, hogy az ti fülei-
tec hallására meg mondanám ez
ſiókat,

16 Es mondánac az Wrac, és
mind az egéſi kőſség az Papok-
nac, és az Prophétáknac, nem
méltó ez ember halálra, Mert az
Wrnac az mi Iſtenünknec neué-
ben ſiólt mi nékünc.

17 Es fel kelénec az földnec elei
közzül némelly férfiac, és mon-
dánac mind az egéſi kőſſégnec
monduán.

18. Az Moraſtbéli Michęas Pro-
phétált az Ezechiáſnac az Iuda ki-
rállyánac ideiében, és monda az
egéſi Iuda népénec monduán: aſit
mongya à Seregeknec Wra, az Si-
ont mint az ſiántó földet meg
ſiánttyác, és az Ieruſálem el puſi-
túl, és az Templomnac hegyét
ęrdő nőui bę.

19 Meg ölteé azért ötet Ezechi-
ás az Iudánac királlyá, és az egéſi
Iuda népe: nem félteé az Wrac,
nem könyörgetté néki, és meg
nem tartoſitattataé az Wr magát
à háboruſágtól, mellyel fenyegette
öket? és mi nagy gonoſit czele-
kedünc az mi lelkünc ellen:

20 [a] Vólt annac felötte egy em-
ber, ki az Wrnac neuében Pro-
phétált, Vrias Semeinec fia, Caria
thiarimból való, és prophétált
ez város ellen, és ez föld ellen,
mind az Ieremiás beſiédi ſierint.

31 Es meg hallá az Ioacim ki-
rály, és mind az vtánna való
Wrac. és minden főfő emberi
az ő beſiédit, és akará az kiraly ö-
tet meg ölni, és meg érté Vrias, és
meg ijede, és el futa, és által mę-
ne Ægyptomba.

22 Es az Ioacim királ embere-
ket külde Ægyptumba, Elaathant
az Achobornac fiát, és egyęb fér-
fiakat vęle egyetemben Ægyptum
ba.

23 Es ki hozác Vriaſt Ægyptum
ból, és az Ioacim királynac elei-
ben viuéc, ki meg öleté fegyuer-
rel, és az ő meg hólt teſtét vette-
té az kőſſégnec temető helyébe.

24 De az Ahicamnac az Saphan
fiánac keze lőn az Ieremiaſſal,
hogy ne adnác ötet az kőſſég ke-
zébe halálra.

a. Nemellyec az magyarazoc kőzzül azt mondgyac hogy az Ieremiás partya mondotta ezt, Mintha azt mondanac, Egy Prophetat meg ölt vala Ioacimkirály. de aztis nem iol miuelté volt. Nemellyec azt mongyad hogy az Ieremiás ellenségi mondottac Mintha azt mondanac. vgy vagyon hogy Ezechias nem ölte meg Micheaſt de Ioacim meg ölte Vriaſt.

XXVII. *Réſi.*

Iſten az Prophéta által ielenti az Nabucodonozornac birodalmát, és minden népeken való wralkodaſát. és az népnec tanátſot ad. Azt vtán az királtis inti hogy meg holdollyon az Babyloniabéli királnac, és az hamis Prophétáktól meg oltalmazza magát, Azon képpen minden rendet int az Babyloniabéli királhoz való engedelemre igeretec és fenyegeteſec által.

1 AZ Ioacim királſágánac
kezdetiben, ki Ioſiáſnac
az Iuda királlyánac fia vala, ez
ſiót monda az Wr Ieremiáſnac,
monduán.

2 Igy ſiól az Wr énnékem: czi-
nálly magadnac kőteleket, és iár-
mot, és ved azokat az nyakadbā.

3 Es küld azokat az Ædomnac
királlyához; és az Moábnac királ-
lyához és az Tyruſnac királlyá-
hoz az kőuetec által, kic el iőnec
Ieruſálembe az Sedechiashoz az
Iudánac királlyához.

4 Es parantſold meg nékiec, hog
az ő wroknac meg mongyác, aſit
mond-

mondgya az Seregeknec Wra az Izraelnec Iſtene, ezt mondgyátoc az ti wraitoknac.

5 En teremtöttem ez földet, az embert, és az barmot, melly ez földnec ſiinénvagyon, az én nagy erömmel, és az én ki nyuytott karommal, és adtam azt annac az ki kedues vólt az énſzemem elött.

6 Es moſt én adtam mind ez földeket kezébe az Nabugodonozornac az babyloniai kiràlnac én ſiólgámnac, ſöt még az mezei állatokatis néki adtam hogy néki ſiolgállyanac.

7 Es ſiolgálnac néki minden nemzetſégec, és az ö ſiánac, és az ö vnokaiánac mind addig mig az ö földönec ideie el nem iö, és az öñön maga ideie, és ſiolgálnac néki ſoc nemzetſégec, nág királlyoc.

8 Es léſſen hogy az nemzetſég és az orſzág mellyec néki nem ſiolgálnac, töddni illic Nabugodonozornac az Babyloniai királnac és az ki nem téſſi nyakát az Babyloniai királnac, iármába, fegyuerrel és éhſéggel és dög halállal meg látogatom azt az nemzetſéget, azt mondgya az WR, miglen adom öket az ö kezébe.

9 Ti azért ne halgaſſátoc az ti Prophétaitoknak, és az ti löuendö mondoitokat, és az ti álom magyarázoitokat, és az ti ioſtokat, és az ti varáſlóitokat, kik aſit mondgyác néktec, monduán: ne ſiólgállyatoc az Babyloniai királnac.

10 Mert hazugſágot Prophétalnac ti néktec, hogy meſſiſie vigyenec titeket az ti földetekből, és ki haytſalac titeket, és el veſſiétec.

11 Az nemzetſég penig ki az ö nyakát adgya az Babiloniai királnac Iármába, és ſiolgál néki, az ö földében hagyom azt, azt mondgya az WR, és miuelí azt, és lakózic bénne.

12 Söt az Sedechiaſnac az Iuda királlyánakis ez beſiédec ſierint ſiólottam monduán: adgyátoc az ti nyakaitokat à Babyloniai királynac Iármába, és ſiolgállyatoc ö néki, és az ö népének, és éltec.

13 Miért halſi meg te és az tenéped fegyuer, éhſég, és dög halál miat, à miképpen ſiólott az Wr à népnec, ki nem akar ſiolgálni az Babyloniai királnac.

14 Es ne fogadgyátoc az Prophétaknac ſauokat kic ezt mondgyác, ti néktec, Ne ſiolgállyatoc az Babyloniai királnac: Mert hazugſágot Prophétálnac ti néktec.

15 Mert nem küldöttem öket, azt mondgya az WR, és ök az én neuemben hazugſágot Prophétalnac: hogy innen titeket ki üzzelec, és el veſſiétec ti, és az Prophétac, kic iquendölnec ti néktec.

16 Az Papoknakis és ez egéſi köſſegnec ſiólottam, monduán: Azt mondgya az WR, Ne fogadgyátoc az ti Prophetaitoknac ſauokat, kic Prophétálnac ti néktec monduán, Imé az WR házának edéni viſsa hozattatnac Babyloniából mindiárt: Mert hazug-

zugſágot Prophetálnac néktec.

17 Azért ne halgaſſátoc ŏket, ſiolgállyatoc à Babyloniai királnác, és çltec: Miért puſztitatic el az város?

18 Hogyha ŏc Prophétác, ésnáloc az Wrnac igéie vagyon, Imádkozzanac moſtan az Seregec Wránac, hogy az edényec mellyec moſtan az Wrnac Templomában vadnac, és az Iuda királlyának házában, és Hieruſalemben, ne viteſſenec el Babyloniába.

19 Mert azt mondgya az Seregeknec Wra az kŏ lábac felŏl, és az tenger felŏl, és az oſilopoc felŏl, és az edényeknec maradéka felŏl, mellyec męg ez Városban maradtanac.

20 Mellyeket Nabugodonozor az Babyloniai király el nem vitt mikoron fogſágban vinnę az Iechoniáſt az Ioacimnac az Iuda királlyának fiát Hieruſálemből Babyloniába, és Iudának és Ieruſálemnec minden főfŏ népeit.

21 Megis azt mondom hogy az Seregeknec WRa azt mondgya, az Izraelnec Iſtene, az edényec felŏl mellyec meg maradtanac az Wrnac házában, és az Iuda királlyának házában és Ieruſálemben.

22 Babyloniába el vitetnec és ott léſznec mind à napig mellyen meg látogatom ŏket, aſit mongya az WR: Annakutánna fel hozom ŏket és viſiſia hozom ŏket ez helre.

XXVIII. Réſz.

Az Hananias Prophéta ellene támad Ieremiáſnac, de meg feddi azt Ieremias mikor az fidoknac minden iót igérne, az Chaldæuſokat pedig veſſedelemmel fenyegetné, kinec mind az által enged Ieremiás mind addig miglen az Iſtentŏl el kŏlderuèn az ŏ iŏuendŏléſét meg erŏſźíti, és az Hananiáſnac halálát meg Prophétállya, melly męgis tellyeſedic.

1 Lŏn az Eſztendŏben az Sedechiaſnac az Iuda királlyának királſágának kezdetiben, negyedic eſztendŏben, ötödic hól napban, monda eńnékem Hananias (az Azurnac fia, Prophéta, ki Gabaonból való valá,) az Wrnac házában az Papoknác és mind az kŏſſégnec ſiemec elŏtt, monduán.

2 Aſit mondgya az Seregeknec Wra Izraelnec Iſtene, monduán, El tŏrtem az Babyloniai királnac iármát.

3 Minec vtánna kęt eſztendŏc el múlnac, én viſiſia hozom ez helyre az Wrnac házának minden edénit, mellyeket Nabugodonozor az Babyloniai király el vitt innét és bę vitt Babyloniába.

4 Es Ioconiaſt az Ioacimnac az Iuda királlyának fiát, és mind az rabokat kic Iudából el vitettenec Babyloniába, én viſiſia hozom ide ŏket azt mondgya az WR, mert el tŏrŏm az Babyloniai királnac iarmát.

5 Ackoron monda Ieremiás Prophéta az Hananias Prophétának, az Papoknac és az egéſz kŏſſegnéc ſieme elŏtt, kic állanac vala az Wrnac házában.

6 Es monda Ieremiás Prophéta, vgy légyen, vgy tſelekŏdgyéc

az WR: tõltse bę az WR az te besiédidet mellyeckel Prophétálád hogy visſsia hozattattnac az Wrnac házánac edęni, és à rabſágban való kõſſég Babyloniából ez helyre.

7 Mind az által hald meg ez besiédet moſtan mellyet én tenéked ſióloc és az egéſi kõſſégnec.

8 Az Prophétac kic én elõttem és te elõtted eleitõl fogua vóltac, Prophétáltanac nagy fõldec ellen és nagy orſiágoc ellen, az had felõl, és à háboruſág felõl, és az dõg halál felõl.

9 Az melly Prophéta iõuendõlt az békeſég felõl, mikoron bę tellyeſedic az Prophétánac beſiéde, ackoron meg eſmértetic az Prophéta hogy ha az WR kũldõtte azt valóba.

10 Es el véué az Hananias Prophéta az Iármot az Ieremiás Prophéta nyakából és el tõré azt.

11 Es monda Hananias mind az egéſi kõſſég elõtt, monduán, Eſit mondgya az WR, illyen módon tõrõm el az Nabugodonozornac az Babyloniai királnac Iármát kęt eſitendõ bę teluén minden nemzetſégeknec nyakáról: Es el méne Ieremiás Prophéta az õ vtára.

12 Es ſióla az WR Ieremiáſnac, Minec vtánna el tõré Hananiás Prophéta nyákáról az Iármot, monduan.

13 Mennyel és mond meg à Hananias Prophétánac, monduán, Ezeket mondgya az WR, az fa iármot el tõrted, de tſinállj te magadnac az helyében vas Iármot.

14 Mert ezt mondgya az Seregeknec Wra az Izraelnec Iſtene, vas Iármot vetõttem mind è nem zetſégeknec nyakokba hogy ſiolgállyanac az Nabugodozornac az Babyloniái királnac, és ſiolgálnac néki, ſõt annac felõtte à mezei állatokatis nęki adtam.

15 Es monda Hieremias Propheta à Hananiás Prophétánac: Hald meg Hanania, nem kũldõtt téged az WR, és te hazugſággal biztatod ez népet.

16 Azért igy ſiól az WR: Imé én ki kũldelec tégedet ez fõldnec ſiinérõl: ez eſitendõben meg halſi mert az WR ellen való ſiót ſiólál.

17 Azért meg hala az Hananias Prophéta vgyan azon eſitendõben, Hetedic hólnapban.

a: vagy, az tõrtól való, el ſzakadaſt adád tanátſul az népnec.

XXIX. Réſz.

Ieremias az Babylonyábéli fokſágban való ſidokat leuél által meg tanittya mihõz tartſác magokat az rabſagban, és bizonioſſa teſi õket az ſzabadulaſnac ideiérõl. Szol azoknac kõuetkezendõ nyomoruſágokrol kic az hamis tanitokról meg czalattatuán nem mentec volt az fokſágba Ieconiaſſal. Feniegeti azért az hamis Prophétákat és azoknac veſzedelmekrõl ſõuendõt mond.

1 EZ ſióc vóltanac az leuélben, mellyet Hieremiás Prophéta kũldé Ieruſálembõl, az rabſágban való véneknec maradékinac, és az Papoknac, és à Prophétaknac, és az egéſi kõſſégnec, mellyet fogua vitt vala el Nabugodonozor Ieruſálembõl Babyloniába.

2 Minec vtánna ki iõue Iechonias király és à királné aſiſionijs, az fõfõ népec Iudánac feiedelmi, és Ieruſalem, és az Alts meſter, és az õtuõs Ieruſalembõl.

3 Az

a: Azoknac nevében mondgya meg az kiktőlteremis az levelet küldötte az fiúoknac Babyloniába.

3 a Az Elasánac az Saphan fiánac, és az Gamariánac az Helciás fiánac kezec által, kiket küldöttSedechias az Iudánac királlya Nabugodonozorhoz az Babyloniai királhoz Babyloniába, monduán.

4 Ezt mondgya az Seregeknec WRa az Izraelnec Istene, mind az raboknac kiket Ierusálemből Babyloniába vitettem.

5 Eppitsetec házakat és lakiatoc benne, kerteket plántállyatoc és azoknac gjümölcsiuel éllyetec.

6 Vegyetec magatoknac feleségeket és szüllyetec fiakat és leányokat: és az ti fiaitokatis házasitsátoc meg, és à ti leánitokat adgyátoc férnec, és szüllyenec fiaikat és leánjokat, és siaporodgjatoc meg ott, és meg ne keuesedgyetec.

7 Es az városnac békeségét keressétec, mellyben titeket rabságra küldöttelec, és könyörögjetec érötte az Wrnac, mert annac békéségében lésien à ti békeségtec.

8 Mert azt mondgya az Seregeknec Wra az Izraelnec Istene: Ne hitessenec el titeket az ti Prophétáitoc kic vadnac ti közöttetec, és az ti iöuendö mondóitoc: Es ne figyelmezzetec az ti álmaitokra mellyeket álmodoztoc.

9 Mert hamissan Prophétálnac tinéktec az én neuemben, mert nem küldtem öket, asit mondgya az WR.

10 Mert azt mondgya az WR, mihelt bé tellyesednec Babyloniában az hetuen esztendöc, meglátogatlac titeket, és ti raytatoc bé töltem az én ió siómat, hogy visszia hozzalac titéket ez helyre.

11 Mert én tudom az én gondolatimat melljet én ti felöletec gondoloc, azt mondgya az Wr: Békésségnec gondolati és nem háboruságnac, hogy tinéktec adgyac kéuánatos véget.

12 Ackoron segitségre hijtoc engemet, és el mentec és imádtoc engemet, és titeket meg halgatlac

13 Es kereséstec engemet és meg találtoc: Mert kereséstec engemet tellyes siiuetekből.

14 Es meg találtatom ti tületec azt mondgya az WR, és meg hozlac az rabságból és össiue gyüitlec titeket minden nemzetségekből és minden helyekből azhouá ki üztelec titeket azt mongya az VVR: és vissia hozlac titeket az helre az honnan siám kivetöttelec titeket.

15 Mert azt mondottátoc: Támasitott minékünc az VVR Prophétát Babyloniában.

b: Nemellyec igy olualsszac: Minec vrámat meg vallyátoc hogy az Istennec tinéktec Prophétakat támasztott vólt hirdetni mondotác vólt hozzánk Babyloniában kell mennünc: Azazminec vtánnamegesmérjétec az Prophétác mondásinac igasságát.

16 Azért azt mondgya az VVR az királnac ki ül à Dauidnac siékiben, és az egész kösségnec, ki lakozic ez városban, Tudni illic az ti atyátoc fiainac az kic ti veletec az fogságra ki nem mentenec.

17 Azt mondom hóg azt mondgya à Seregeknec VVRa: Imé én küldec ö reáioc fegyuert, éhséget és dög halált, és tésziem öket ollyanocká mint az meg veszett figéc, mellyeket à keserüség miatt meg nem ehetnec.

18 Es üldözem öket fegyuerrel, éhséggel és dög halállal, és à föld-

nec minden orſiáginac gyötrelmére[b] adlac titeket, átkozáſára, és tſodáiára, és meg ſiuöltéſére, és mindē nemzetſégeknec ſiidalmára, à kic köziben ki vetettē öket.

[b] Az az, hogy minden nemzetſeg gyötörie, atkozza öket, és az ö romlaſokon ezudalkozzanac mindenec

19 Azért mert nem fogadtác az én beſiédimet, azt mondgya az WR, mellyeket én ö nékiec izentem az én ſiólgaim által az Prophétác által, reggel fel keluén és el külduén: és nem fogadtátoc, azt mondgya az WR.

20 Ti azért hallyátoc meg az Wrnac ſiauát minden raboc, kiket Ieruſálemböl Babyloniába vitettem.

21 Azt mondgya à Seregec Wra az Izraelnec Iſtene, az Achabnac az Choliánac fiának és az Sedechiáſnac az Maaſias fiának, kic Prophetálnac néktec az én neuemben hamiſſan: Imé én adom öket az Nabugodonozornac az Babyloniának királlyának kezébe, és ſiemetec láttára meg öli öket:

22 És azoktól ſiidalomnac formáiát, vélſinec az Iudából való raboc, kic Babyloniában vadnac, monduán: Téged az WR tégyen ollyañá mint az Sedechiáſt és Achabot, kiket meg égete tüzzel az Babyloniai király.

23 Mert gonoſſágot tſelekedtenec az Izraelben, és paráznalkodtanac az ö felebaráttyoknac feleſégiuel, és én neuemben hazugſágot ſióltanac, mellyet nem parantſoltam nékic: En penig tudom azt és bizonſág vagyoc, azt mondgya az VVR.

24 Es az Semeia Nehelamiteſnekis, [c] mond meg.

[c] Ez Semeiáh irt volt Babyloniabol Ieruſalembe az fő papnac, hogy Ieremiáſt meg büntetne

25 Azt mondgya az Seregeknec WRa, az Izraelnec Iſtene, mondván: Miuelhogy leuelet küldöttél az én neuemmel mind az köſſéghöz ki Ieruſálemben vagyon, és az Sophonias Paphoz az Maaſiáſnac fiához, és mind az papokhoz monduán:

26 Az WR tett tégedet Pappá az Ioiadas Pap helyében, hogy feiedelmec legyetec az Wrnac házában minden bolond férfiun és Prophétán, hogy veſſed ezt à tömlötzbe és az kalodába.

27 Azért miért nem dorgáltad meg az Anatot városbéli Hieremiáſt ki tinéktec Prophétál?

28 Mert mi hozzánc küldött Babyloniába, ezt monduán: Hoſi ſiú à ſiám ki vetéſnec ideie, ęppitſetec házakat, és lakiatoc benne: plántállyatoc kerteket és ęllyetec azoknac gyümöltſiuel.

29 Es el oluaſa Sophonias Pap ez leuelet Hieremias Prophétánac hallására.

30 Es ſióla az WR Ieremiáſnac, monduán:

31 Küdgy el mind az egéſi rabok hoz, monduan: Ezt mongya az WR az Semeia Nehelamites felél: Miuel hogy Prophétált tinéktec Semeia, holott én nem küldöttem ötet, és hazugſággal biztatott titeket.

32 Azért azt mondgya az WR: Imé én meg látogatom Semeia Nehelamiteſt és az ö maguát, nem léſien neki embere, ki lakozzéc

zéc ez nép kőzőtt, ſem nem láttya az iót mellyet én az én népemmel tſelekedem, azt mondgya az WR: Mert az WR ellen való ſiót ſiólott.

XXX. Réſz.

Parantſollya Iſten Ieremiáſnac hogy meg irná az Ania ſent Egy haznac eppűlése felől való igéreteket Annac okaért előſőr ſól az Iudah orſágánac kőuetkezendő nyomornſágárol. Az vrán ſól az Iſtennec az háborusagokban valo ielen léréről, és az ő népénec meg ſabaditáſarol, ellenſeginec meg rontaſárol, &c.

1 EZ az ſió, mellyet ſiólott az WR Ieremiáſnac, monduán:

2 Azt mondgya az Izraelnec WRa Iſtene, monduán: Ird meg magadnac mind az ſiókat mellyeket néked mondottam egy bizonyos kőnywben.

3 Mert imé el iőnec az napoc, azt mondgya az WR, és viſſa hozom az én rabſágban való népemet az Izraelt és Iudat, azt mondgya az WR: és viſſa hozom őket az földre mellyet az ő attyoknac adtam, és biriác azt.

4 Ezec penig az ſióc mellyeket az WR Izrael és Iuda felől ſiólott.

5 Mert azt mondta az WR: félelemnec ſiauát hallottuc, rőttenéſnec és nem békeſégnec.

6 Kérdgyetec meg moſtan és láſſátoc ha ſiűl az férfiu: Mi az oka hogy látom hogy mind az férfiac az ő kezeket az agyékokra vetettéc mint egy gyermec ſiűlő aſiſioni állat, és az ő ortzáioc mind meg heruadott?

7 Iay mert nagy az az nap, vgy annîra hogy ne légyen hozzá haſonlatos: Es noha az háboruſágnac ideie vagyon az Iácóbon, mind az által abból meg ſiabadúl.

8 Es léſien az napon, azt mondgya az Seregeknec VVRa, őſiue tőrőm az ő igáiát az te nyakadból, és az te kőteleidet el ſiaggatom, és tőbbé az fogſágra az idegenec őtet nem ſiorittyác.

9 De ſiolgálnac az VVRnac az ő Iſteneknec, és Dáuidnac az ő királyoknac, mellyet nékiec fel támaſitoc.

10 Te azért ne félly oh én ſiólgám Iácób, azt mondgya az Wr, ſe ne rőttegy Izrael, mert imhól vagyoc én ki meg ſiabaditlac tégedet az meſiſie földről, és az te magodat az ő rabſágoknac földéből: és viſiſſa tęr az Iácób és meg nyugoſiic, és tſendeſi léſien, és ſen ki nem léſien félelemben.

11 Mert én te veled vagyoc azt mondgya az VVR, hogy meg tartſalac tégedet, mert véget vetec minden nemzetſégekben, kic kőzzé ki ſielhettelec tégedet mind az által te benned véget nem vetec, hanem meg oſtorozlac tégedet itéletben, de azért nem veſitelec el tégedet.

12 Mert azt mondgya az WR: veſiedelmes az te romláſod, veſiedelmes az te vereſéged.

13 Senki nintſen ki meg itélné az te igyedet, hogy bę kőtné ſebedet, oruoſſágoc, és emplaſtrum nem haſinál tenéked.

14 Minden te ſieretöid el feletköztenec te rólad, és téged nem kereſnec, mert meg vertelec tégedet kegyetlen oſtorozáſſal, az te bűneidnec ſokſágáért, és hogy el áradtanac az te bűneid.

15 Miért kiáltaſi az te romláſodért? azérté hogy nehéz az te faidalmad? mert az te gonoſſágodnac ſokſágáért, és az te bűneidnec el áradáſáért tſelekedtem ezeket te veled.

16 Azért mindenec kic bę nyelnec tégedet, el nyelettetnec, és minden te ellenſégid, azt mondom hogy mindnyáián az rabſágra mennec: és az tekóborlóid kóborláſra vettetnec, és mindenec kic tégedet el prędálnac, el prędáltatnac.

17 Mert gyógyúláſt hozoc te reád, és meg gyógyitlac az te faidalmidból azt mondgya az Wr: Mert ſiám ki vettetnec hijttanac tégedet Sion, Nintſen ki tudakozzéc ö felöle.

18 Azt mondgya az WR: Imé én viſiſia hozom az Iácób házainac foglyait, és az ö házain könyörűlec, és az város fel ęppitetic az ö magas helyén, és az palotác az ö helyeken maradnac.

19 Es ki iö belöle hálá adás és öröm, és meg ſokaſitom öket, és meg nem keueſednec, azt mondom hogy meg ſokaſitom öket, meg ſem keueſednec.

20 Es léſinec az ö fiai mint elein, és az ö ſerege az én ortzám elött meg eröſitetic: és meg látogatom mind azokat kic meg nyomoritottác ötet.

21 Es támad ö belöle eröſs Hadnagy, [a] és az ö Wralkodóia ö belöle iö ki, és ötet hozzám hiuom hogy hozzám közelgeſſen. Mert kitſoda az, à ki ſiiuét arra haitaná hogy hozzám iönne, azt mondgya az WR?

22 Ti léſitec énnékem népeim, és énis ti Iſtentec léſiec.

23 Imé mint az ſięl vęſi az Wrnac haragia ki iött, és az ielen való ſięl vęſi az hitetleneknec feieken marad.

24 Meg nem tęr az Wrnac haragia mig végre nem viſi és mig az ö ſiiuénec gondolatit meg nem eröſsiti: az vtólſo napokban értitec meg ez dolgot.

a: Ezt magyarázzac az Chriſtuſrol, ki az Iuda nemzetiből támadott, kit Iſten Pappá tött melly meltoſagot ſenki nem veſſen maganac.

XXXI. Riſz.

Az Iſten orſágánac ſidokból és pogaonyokból való iöuēdö meg eppűléſéről nagy ſep igéreteket téſen Iſten az Prophéta által. Tou ebba azt mondgya meg hogy noha az Anya ſent Egyház ez világon nyomoruſágoc által, és az ö magoc erötlenſége altal háborgatatic, mind az altal az Iſten kegyelmes Iſtene léſen az Anya ſent Egy háznac, és ö vęlec vij ſöuetſéget ſerez.

1 AZ idöben monda az Wr: En léſiec Izraelnec minden nemzetſégénec Iſtene, és öc léſinec énnékem népeim.

2 Azt mondgya az WR: kegjelmet talált à nép à puſztában, [a] kic az fegyuertöl meg menekedtec vala, az Iſten ö elötte iára hogy meg nyúgotná ötet, tudni illic az Izraelt.

3 [b] Soc idötöl fogua (azt mondgya az nép) meg ielent énnékem az WR, Söt inkáb az WR azt mondgya öröcké való ſzeretettel ſzerettelec tégedet, azért te-

a: Az az, mikor Ægyptűből az én nepemet ki hoznā, à kic meg maradanac az Pharao fegyueretöl azoknac meg kegelmezec.

b: Anagy igy ſoc idete hög az Iſten nekem meg ielenic vala.

rieſz

rieſitettem reád az én irgalmaſſágomat.

c: Az Sidónác meg eppẽ eſõrõl valo igeret.

4 c Még fel eppitlec tégedet, és fel eppittetel Izraelnec leánya, Még meg ékeſitetel, dobockal és iáttzodóknac ſeregéuel mégy ki.

5 Még ſiõlõket plántálnac az Samariánac hegyeiben, plántálnac à plántálóc és ẽlnec gyümöltſéuel.

6 Mert léſien olly nap mellyben kiáltnac az páſztoroc az Ephraimnac hegyében: kellyetec fel és mennyünc fel Sionban az mi WRunkhoz Iſtenünkhöz.

7 Mert azt mondgya az WR: Enekellyetec Iácobnac vigaſsággal, és nagy fen ſióual ſiõllyatoc, az pogányoc elõtt. Hirdeſſetec, ditſéritétec, és mongyátoc: Tarts meg WRam az te népedet az Izraelnec maradékát.

d: Azt ielenti hogy ſenkit nem hagy el az õ nepe közzül.

8 d Imé en viſſſa hozom õket az Eſiaknac földéből, és õſſue gyüytem az földnec határiból, õ közöttöc léſien vak, és ſánta, és terhes aſſſioni állat, és egyetemben gyermec ſzülõ aſzſzoni állat, nagy roppant ſereg iõ viſſſa ide.

9 Siralommal iõnec, és kegyelemmel hozom viſſſa õket, hordozom õket az vizeknec folyáſi mellett igaz vton; holott el nem eſnec: Mert az Izraelnec Attya léſiec, és az Ephraim énnékem elsõ ſiülõttem.

10 Hallyátoc meg az WRnac ſiauát Pogányoc, és hirdeſſétec az meſſſe való ſiigeteknec, és mondgyátoc ezt: az ki el oſſlattatta az Izraelt, azon gyüyti õtet õſſue, és meg õrzi õtet mint az páſztor az õ nyáiát.

11 Mert az WR meg váltotta az Iácobot, meg váltotta õtet az hatalmaſnac kezéből, ki hatalmasb õ nálánál. e

e: Vagy meg ſzabditotta ez racit az hatalmaſnac kezéből, ki hatalmasb az Izraelnel.

12 Es el iõnec és Enekelnec az Sionnac magas hegyén, f és futnac az WRnac ió vóltához, búzáual, borral, olaijal, és az iuhoknac és az barmoknac nyáiáual, és léſzen az õ lelkec mint az meg õntözött kert, és többé nem bánkodnac,

f: Az ar. Halakatadnac nekem, az hinec ẽz ſzabatulaſért és tiſztelnec engemet.

13 Ackoron vigadoz az leánzó az ſeregben, az iffiac és egyetemben az vénec, és az õ ſiralmokat õrömre fordîtom, és meg vigaztalom õket, és meg vidamitom az õ bánattyokból.

14 Es à Papoknac lelkeket meg elégitem köuérſséggel, és az én né pem bẽ tellyeſedic az én ió tetemémimmel, azt mondgya az WR:

g: Azt mondgya az Iſten hogy nohat az Satan dühösködic meg az ſentec ellen. Matth. 2. Es leſſnec nyomorusagoc, annira hogy az anya ſent egy hat ſiraſſa az õ megſzletetett fiait, mind az altal az anya ſent egy hat nac fiai ſhonetlen ſlapoc ro lnac mind az Sidokbol, mind az pogányokbol.

15 g Azt mondgya az WR: ſzó hallattatott az magas hegyen, ſirás és keſerues iaygatás: az Rachel ſiratuán az õ fiait, nem akara meg vigaztaltatni az õ fiai feléll, mert nintſenec.

16 Azt mondgya az WR: tarts meg magad az ſiráſtól, és az te ſiemeidet à könj húllatáſtól, mert az te czelekedetednec iutalma léſien, azt mondgya az WR: és az õ ellenſégének földéből viſzſza iõnec.

17 Es végezetre ió remenſéged léſien, azt mondgya az WR, és az te fiaid viſiſia iönec az ö tartományokba.

18 b Haluán hallottam hogy mikoron az Ephraim ſirna, ezt mondotta: Meg vetél engemet és meg verettettem, mint az tuloc ki az iármot nem ſiokta, tęrits meg engemet, és meg tęrec: Mert te vagy az én Wram Iſtenem.

19 Mert minec vtánna meg tęritettél engemet, meg bántam, és minec vtánna meg eſmértem magamat, vertem az én tzombomat, meg ſiégyenültem és el pitúltam, mert viſeltem az én iffiuſágomnac gyalázattyát.

20 Auagy nem kedues fiamé nékem az Ephraim? Auagy nem keduére tartott gyermeké? Mind az által miólta ſiólottam ö felöle, meg elmekezem ö róla, azért az én belsö tagaim meg indúltanac ö rayta, könyörüluén könyörülec rayta, azt mondgya az WR.

21 Rendelly magadnac iegyeket, és raky köueket öſsue ielöl, vigyázz az öſuéñre, az vtra mellyen iártál; iöy viſiſia Izraelnec leánya, iöy viſiſia az te városidba.

22 i Meddig búdoſol oh ſió fogadatlan leány? Mert az WR wy dolgot tſeleködte ez földön, az aſſiſioni állat környül véſii az férfiát. k

23 Azt mondgya az Seregeknec WRa, az Izraelnec Iſtene; meg ez ſiót mondgyác az Iudánac föl dében, és az ö városában, mikoron viſiſia hozom öket az rabſágból: Meg áldgyon tégedet az WR oh igaſſágnac háza, oh ſient hely.

24 Es lakoznac Iudában, és néki minden városiban az ſiántó emberec, és az barom tartó emberec.

25 Mert meg öntözem az ſomiu lelket, és minden ſiomorú lelket bę töltec.

26 Erre vigyázoc és nęzec az én ędes álmombannis.

27 Imé el iönec az napoc, azt mondgya az WR, és bę vetem az Izraelnec házat és az Iudánac házát embernec maguáual, és minden állatnac maguáual.

28 Es léſien miképpen ſiorgalmatos vóltam, hogy öket ki gyomlállyam, és el rontſam és meg töriem, és el veſieſſem, és oſtorozzam: Azonképpen vigyázoc arra hogy öket meg epitſem, és bę plántállyam, azt mondgya az WR.

29 Az napokban többé nem mondgyác: az atják öttéc meg az egreſt, és az fiaknac fogoc váſott meg belę. m

30 Sötinkáb kiki mind az ö gonoſſágáért hal meg: minden embernec, ki meg éſſi az egreſt, tulaydon foga váſic meg belę.

31 n Imé el iönec az napoc, azt mondgya az WR: és wy ſiöuetſéget ſierzec az Izraelházáual, és az Iudaházáual.

32 Nem az ſiöuetſég ſierint mellyet vetöttem az ö attyockal az napon, mellyen nékiec kezeket fog-

b: Értelme ez. Noha az erölenſég és gyarloſagis leſſen abán ne pemben, mellről ö magoc vallást teſſnec, mind az által vgyan ſ. relmes hęt uer népem nékem az Izrael, mellęl érti az anya ſient egy házat. Tou ibbá az tizen ötödic verſtöl fogua á husadic verſig igis magyarazha toſ. Az Rachel noha ſirattya az ö fiait, az az, noha keſernes ſiratyác az Sido aſſzoni allatoc az ö rabmagzatokat, mind az által meg vigaztalom öket. Mert az Ephraimis meg firattya az ö bánet és meg terr.

i: Inti Iſten az ö népet, hogy minden feleſem nélkül bátorſággal haloſſyon ö hozzá.

k: Az Anya ſient egy házat haſonlitya Iſten az özuegy aſſzoni allathoz. Azt mongya azért te en hozzam nem hallaſſ, mint az özuegy aſſzoni allat ſeriet keres magának, azonképpen az én anya ſient egy házam-

nac népet kereſec mellyből meg ſzaporodgyec. Igy fordithatyac azért ſzépben: Az aſſzoni allat férfiat keres. Némellyec magyarazzac ezt az Chriſtuſnac Maria mehében valo fogattatáſáról.

l: Az az, meg ſzaporitom az én népemet melly el fogyot vala.

m: Az az, valoba meg mutatom az az én igaſſágomat az ka romloc ellen.

n: Az Iſten ezzel batoritstya az ö nępet és hija hozzája, mert ö vélec wy frigyet kött, mellyet az Ieſus Chriſtuban erösſit meg, melly kötesnec az ſummaiatis meg mondgya. Azért iti meg iratatic az ö, es wy Teſtamentomnac külömbſége.

ket fogtam, hogy ki hoznám ők-
ket Ægyptomnac földéből, mert
ők meg rontottác az én ſiõuetſé-
gemet, maga én meg maradtam
vólna az ſiõuetſégben, azt mond-
gya az WR.

33 Hanem ez az ſiõuetſég mel-
lyet vetec az Izraelnec házával,
ez napoc után, azt mondgya az
WR: adom az én tõruényemet
ő beléiec, és az ő ſiuõkbe irom
bę azt: és én léſiec Iſtenec, és ők
énnékem léſinec népeim.

34 Többé ſenki nem tanittya
az ő felebaráttyát, és az ő attya-
fiát, monduán: eſmériétec meg
az WRat: Mert mindnyáián
meg eſmérnec engemet, kitſíntől fogua nagyig, azt mondgya
az WR: Mert meg kegyelmez-
zec az ő álnokſágoknac, és az ő
bũnőkről többé meg nem emle-
kezem.

o Az ő igére tinec erőſſé-
geről-és el-
batarozáſá-
ról ſol.

35 o Azt mondgya az WR: ki
az Napot adta az napnac világoſſágul, és az hóldnac iáráſit,
és az tſillagokat adta világoſſágúl az éttzakának, ki el ſiakaſittya à tengert, és annac habiai zúg
nac, Seregeknec Wra az ő Neue.

36 Ha fel bomolhatnac ez ren-
deléſec az én ortzám elõtt, azt
mondgya az WR: az Izraelnek-s
magua el fogyátkozhatic, hogy
ſoha én elõttem nép ne légyen.

37 Azt mondgya az WR: ha
oda fel az égeket meg mérhetic,
és itt alatt végére mehetnec az
földnec fundamentominac, énis
meg vtálom az Izraelnec min-
den maguát, mind azokért mel-
lyeket czelekedtenec, azt mond-
gya az WR.

p: Az mit
ez előtt ſolá
az Iſten az ő
anyaſſent egi
hajánac meg
ſzaporitaſa-
rol, azon dol-
got értiekoſ
az Iſten ez
verſekben.

38 p Imé az napoc el iõnec, azt
mondgya az WR: és ęppitettic
város az WRnac, az Hananiel
tornyától fogua, mind az ſiege-
letnec kapuiáig.

39 Es killyeb mégyen meg az
mérő kõtel az kapunál mind
az Garéb hegyeſég, és meg kerüli
Goatant.

40 Es az hólt teſteknec egéſi
völgyét, és az hamúnac helyét,
és mind az egéſi mezõt az Ce-
dronnac patakáig: Mind à Iouac
kapuiának ſiegeleteig, melly nap-
keletre vagyon, az WRnac ſien-
teltetic, ki nem gyomláltatic,
ſem el nem tõrettetic ſoha többé.

XXXII. Réſz.

Az Prophera Iſtennec hagyatából mezõt
véſen pénzen, kinec igéretet téſen hogy
meg iõuendõbe az ő maradéki birnác azt.
Mikor látná Ieremiás hogy az ellenſég az
véroſt oſtromlaná, panaſolkodic Iſten elő t
az mezőnec vetele felől. Az Iſten meg mond-
gya Ieremiáſnac, hogy az bũntetés és az vá-
roſnac romlaſa meg téſen, de iõuendõbe az
ő népet meg fogadtatya.

1 EZ az ſió mellyet ſiól az
WR Ieremiáſnac, Sede-
chiáſnac az Iuda királlyánac ti-
zedic eſitendeiében: Ez az Na-
bugodonozornac tizen nyóltza-
dic eſitendeie.

2 Es ackoron az Babyloniai ki-
rálnac ſerege meg ſállotta vala
Ieruſálemet, és Ieremiás Prophé-
ta az tõmlõtzben bę rekeſitetett
vala, melly az Iuda királlyának
házában vala.

3 Mert az Sedechiás az Iuda
királlya rekeſitette vala bę õtet,
mond-

monduán: Miért Prophétálſi te, ezt monduán: Azt monda az WR: Imé én ez városſt adom az Babyloniai királnac kezébe, és meg veſſi azt.

4 És az Sedechiás az Iuda királlya, meg nem meneködic à Chaldęuſoknac kezéből, hanem aduán adom az Babyloniai királynac kezébe, és ennec ſiáia ſiól amannac ſiáiáual, és ennec ſiemei láttyác amannac ſiemeit.

5 Es Babyloniába viſi Sedechiáſt, és ott léſien mind addîg az mîg meg nem látogatom ötet, azt mondgya az WR: miuel hogy badakoztoc az Chaldęuſoc ellen, nem iól léſien dolgotoc.

6 Es monda Ieremiás: Szólt az WR énnékem, ezt monduán:

7 Imé Hanameel az Sellumnac az te öregbic bátyádnac fia te hozzád mégyen, monduán: vedd meg magadnac az én mezömet, melly Anathotban vagyon. Mert te reád néz vér ſierint hogy meg vegyed.

8 Eliöue azért én hozzám Hanameel az én öregbic bátyámnac fia az WR nac beſiéde ſierint az tömlötznec tornátzához, és monda nékem, kérlec vedd meg az én mezömet melly Anathotban à Beniaminnac földében vagyon, mert töruéń ſierentis te vólnál örökös benne, és te reád néz töruéń ſierintis, hogy meg vegyed: Ackoron vöm eſſemben hogy az WR nac ſiaua vólna.

9 Azért meg vöm az mezöt az Hanameeltöl az én öregbic bátyámnac fiától, melly vala Anathatban, meg adám azért néki az pénzt, tudni illic tizenhęt ezüſt Sicluſokat.

10 Es bę irám leuélbe és bę petſétlém, és tanu bizońſágotis tétetéc felöle minec vtánna à pénzt meg fizettem vólna.

11 Kezemben vöm ezeknec vtánna az meg vętel felöl való leuelet, melly meg vala petſétel-tetuén az parantſolatnac, és az töruéńnec ſiokáſa ſierint, az felött az feiedelemnec közönſéges leuelétis.

12 Es ez vétel felöl való leuelet adám Barucnac az Neriánac fiának, ki Maaſiáſnac fia vala, az Hanameelnec az én öregbic bátyámnac fiának ſiemei előtt, és az bizońſágoc ſiemei előtt, kic bę valának irattatuán az vétel felöl való leuélben, mind az Sidóknac ſiemöc előtt kic üłnec vala az tömlötznec tornátzában.

13 Es parantſoltam Barucnac azoknac ſiemec előtt, monduán:

14 Azt mondgya az Seregeknec WR a Izraelnec Iſtene, vedd fel ez leuelet, ez vételnec leuelét, Mind az bę petſételtetett ſ mind az közönſéges leuelet, és tedd azokat ſárból tſinált edéńben, hogy ſoc ideſg meg állyanac.

15 Mert azt mondgya az Seregeknec WR a Izraelnec Iſtene: Męg házakat véſinec, és mezöket és ſiölöket ez földön.

16 Es könyörgéc az WR nac minec vtáńa adám az vétel felöl való

való leuelet Baruenac az Nériánac fiának, monduán:

17 Ah ah WRam Iſtenem: Imé te teremtetted mennyet és az föld-det, à te nagy hatalmaddal, és az te ki terieſztett karoddal: ſemmi nintſen te tüled el röytetuén.

18 Ki irgalmaſſágot czelekedel ezeriglen, és az atyáknac álnokſágokat az ö fioknac kebelekben ki öntöd ö vtánnoc, te vagy az nagy Iſten, hatalmas, Seregeknec WRa az ö Neue.

19 Nagy tanátsú és nagy tſelekedetö: Mert az te ſiemeid nituán vadnac az embereknec fiainac minden vtaira, hogy kinec kinec mind megfizeſs az ö vtoc ſierint, és az ö czelekedeteknec gyümöltſöc ſierint.

20 Ki ieleket és czudákat töttél az Ægyptumnac földében mind ez napiglan, és az Izraelben, és az emberekben, és ſierzettél magadnac neuet mind öröcké.

21 Es ki hoztad az te népedet az Izraelt Ægyptumnac földéből ieleckel és czudáckal, és hatalmas kézzel, és ki nyuytot karral, és nagy röttegésben.

22 Es adtad nékiec ez földet, melly felöl megeskütté az ö attyoknac, hogy adnál nékic téjjel és mézzel folyó földet.

23 Es bé mentenec és örökſégöl magoknac vöttéc azt, mind az által nem engedtenec à te ſiódnac, és az te töruényedben nem iártanac az mellyeket nékic parantſoltál hogy megczelekednénec, nem czelekedtéc. Annakaért mind ez gonoſit reáioc búritottad.

24 Imé koſockal iöttenec az városnac megvételére, és az város adattatic az Chaldeuſoknac kezekben, kic ötet oſtromlyác fegyuerrel, éhſéggel és dög halállal. Es valamit nóltál nékic bé tellyeſedett, és imé te látod.

25 Te penig mondottad WRam Iſten nékem: Végy magadnac mezöt pénzen es tanu bizonſágid legyenec felöle, és mind az által imé az város à Chaldéuſoknac kezekben adattatic.

26 Es ſióla az WR Ieremiáſnac, monduán:

27 Imé én WRa Iſtene vagyoc minden teſtnec, vallyon el titkol tathatiké valami én tölem.

28 Azért azt mondgya az WR: Imé én adom az városſt az Chaldeuſoc kezébe, és az Nabugodonozornac az Babyloniai királynac kezébe.

29 Es bé mennec az Chaldeuſoc az kic oſtromlyác az városſt, és ez városſt meggyuyttyác tüzzel, és megégetic ötet, és az házakat mellyeknec teteieken füſtöt tſináltanac az Baalnac, és áldozatokat töttenec az idegen Iſteneknec, hogy engemet haragra ingerlenénec.

30 Mert bizonyára az Izraelnec, és az Iudánac fiai iffiuſágoktól fogua tſac gonoſit tſelekedtenec az én ſiemeim elött: Mert az Izraelnec fiai bizonyára haragra gerieztettenec engemet az ö kezeknec tſelekedetiuel, azt mondgya az WR: 31 Es

XXXIII. Resz.

Minec vtánna az Annya ſent Egyházat ez Caputnac elſő réſében inditotta vólna Iſten bátorſágra, az vtán nagy ſép igéreteket réſen annac ſabaditaſarol, meg vijtaſarol békeſéggel és őrőc állandoſággal való fel ekeſitéſeről az Chriſtusban, az ő ditſőſégere. Igéretit az Iſten meg erőſsiti, és az embereknec ellenkező ertelmeket meg hamiſsittya, az napnac, hóldnac terméſeteckel.

1 ES Máſodſior ſióla az VVr Hieremiáſnac (ő penig meg fogua vala az tőmlőtznec tornátzában,) monduán:

2 Ezt mondgya az VVr, ki tſinál ta Ieruſálemet, az WR az ki formálta azt hogy meg erőſsitené azt, VVr az Neue.

3 Kiálts én hozzám és meg felelec tenéked, és nagy dólgokat mondoc tenéked, és el rőytőtteket kiket nem tudſi.

4 Mert azt mondgya az VVr az Izraelnec Iſtene: ez városnac házai felől, és az Iuda királlyánac házai felől, mellyec el rontattac[a] koſockal és fegyuerrel.

5 Miuel hogy az ő benne lakozóc el mentenec, hogy vijnánac az Chaldęuſockal, hogy bę tőltenéc az házakat hólt teſteckel, kiket az én haragomban és boſsiú álláſomban meg őltem. Es miuel hogy el rőytőttem az én ortzámat ez várostól az ő ſoc gonoſſágokért.

6 Imé én gondot viſelec Ieruſálemnec egéſſégére és oruoſſágára, és meg gyogyitom őket, és meg mutatom nékic az állandó békeſégnec ſokaſágát.

7 Es meg hozom Iudát és Izraelt az rábſágból, és fel ęppitem őket mint annac előtte.

8 Es meg tiſitítom őket minden ő álnokſágokból, mellyel vętkeztenec én ellenem, és meg kegyelmezec minden ő álnokſágoknac, mellyel vétkeztenec én ellenem, és mellyel gonoſiúl tſelekedtenec én ellenem.

9 Es léſien nékem hiremre neuemre, őrőmemre, tiſiteſſégemre és ditſéretemre, ez földnec minden nemzetſéginél, kic hallyác az én ió téteménimet, mellyet én ő vęlec tſelekeſiem: és félnec és meg rőttennec, az ió tétemény-ért és az békeſégért, mellyet én ő vęlec tſelekeſiem.

10 Azt mondgya az Wr: męg iőuendőben hallattatic ez helyen, (melly felől ti azt mondgyátoc: El hagyattatott emberektől és mind baromtól,) az Iudánac városiban, és Ieruſálemnec vtzáiban, mellyec el puſititattanac, és embernélkűl és lakónélkűl, és oktalan állatnélkűl vadnac.

11 Hallattatic minden őrőm és vigaſág, az vő legénnec és az meny aſiſiońnac ſiaua és azoknac ſiauoc kic azt mondgyác: Ditſeriétec az Seregeknec VVrát, mert ió az VVr, mert őrőcké való az ő kegyelme: Azoknac ſiauoc kic áldozatot hoznac az WRnac házába, mert meg hozom őket az rabſágból, mint annac előtte, azt mondgya az VVr.

12 Azt mondgya az Seregeknec VVra, męg ez puſita helyen, melly emberektől, oktalan állatoktól meg foſitatott, és minden ő váro-

[a] Az az, mellyec el rontatnac, ſſol penig az propheta vgy mint el mult dologrol, az ő iőuendő mondaſanac bizonios voltaiert.

31 Es haragomnac ſ. búſúláſomnac gerieztöie vólt, ez város mi i dötül fogua eppitöttéc ötet mind ez ideig hogy el törleném ötet az én ſiinem elöl.

32 Az Izrael fiainac és az Iuda fiainac minden gonoſſágokért melljeket tſelekedtenec hogy engemet fel háboritanánac, ö magoc, az ö királyoc, az ö feiedelmi, az öwrai, az Papoc, és az ö Prophétáioc, és az Iudánac vitęzi, és Ieruſálemnec polgári.

33 Es én hozzám háttal fordúltanac nem artzal, és mikoron öket tanitanám reggel fel keluén és tanituán, nem hallác hogy bę vennéc az tanitáſt.

34 Es az ö vtálatoſſágokat helheſitettéc à házban, melly neueztetett az én neuemröl, hogy meg férteſitetnéc azt.

35 Es emeltenec az Baalnacmagos óltárokat, mellyec vadnac az Hinnon fiánac völgyében, hogy áldoznác az ö fiokat, és ö leányokat à Molochnac: mellyet nékic nem parantſoltam ſem meg nem gondoltam, hogy ez vtálatoſſágot czeleködnéc, hogy az Iuda vétköznéc.

36 [a] Es moſtan azért azt mondgya az Izraelnec WRa Iſtene, ez városnac az ki felöl ti mondgyátoc: Adattatott az Babyloniai királynac kezében, fegyuer, ęhſég, és dög halál miatt.

37 Imé én öſiue gyüytem öket minden földekröl, az mellyekre ki vetettem öket haragomban, és fel geriedéſemben, és nagy boſzſzonkodáſomban: és viſiſia hozom öket ez helyre, és lakni hagyom öket nagy bátorſágban.

38 Es énnékem népeim léſinec, és ö nékic Iſtenec léſiec.

39 Es adoc nékiec egy ſiiuet és egy vtat, hogy mindenkoron engemet féllyenec, hogy iól légyen dólgoc és az ö fioknac ö vtánnoc.

40 Es öröcké való frigyet vetec ö vęlec, tudni illic hogy el nem táuozom az ö vęlec való ió tétemén̄töl, és az ö ſiiuekben adom az én félelmemet, hogy el ne táuozzanac én tülem.

41 Es ö bennec öruendezec, iót czelekeduén vęlec, és meg plántáluán öket, ez földben nagy erösſen tellyes ſiiuemmel, és tellyes lelkemmel.

42 Mert azt mondgya az WR: Miképpen hoztam e népre mind ez nagy háboruſágot: Azonképpen én hozoc ö reáioc minden iót mellyet én ö felölöc mondoc.

43 Es örökſégül birattatic az mezö ez földön, ki felöl ti azt mondgyátoc: El hagyattatott mind embertöl ſ. mind baromtól, adattatott az Chaldęuſoknac kezekben.

44 Mezöket pénzen véſinec bę iruán à leuélbe és bę petſételuén, és tanu bizońſágot tétetuén felöle à Beniaminnac földeben, és Ieruſálemnec kerületiben, és Iudánac városiban, és az hegyen való városokban, és à mezön való vá-ſokban, és dęl felöl való városokban. Mert viſiſia hozom öket az rabſágból, azt mondgya az WR.

[a] Az fenyögetes vtán vigaſztaláſt ád az hiueknec, hogy azoc ketſégne eſſenec. Es penig minden Prophétanac ſzokaſa, mert Iſten egy felöl, ha meg ſebeſit, más felöl meg gyogit.

33 Réſi.

ſiban páſitoroknac haylékoc léſien, kic az ð iuhokat le telepitic.[b]

13 Az hegyen való városokban, és az mezðn való városokban, és az Dęlfelðl való városokban, és az Beniaminnac fðldében, és Ierusálemnec kerületiben, és Iudánac városiban, męg az iuhoc által mennec az ſiámlálónac keze által,[c] azt mondgya az Wr.

14 [d] Imé el iünec az napoc, azt mondgya az VVr, és meg erðſsitem az én ió beſiédemet mellyet ſióltam az Izraelnec és az Iudánac házánac.

15 Az napokban és az idðben meg gyümðlczðztetem Dáuidnac az igaſſágnac maguát, és itéletet téſien és igaſſágot az fðldðn.

16 Az napokban meg ſiabadúl az Iuda, és Ierusálem bátorſágban lakozic, és ez az ð neue mellyel hiuattatic ð, az Wr Iſten mi igaſſágunc.

17 Mert azt mondgya az VVr, nem vágattatic ki Dáuidnac az férfiu[e] ki üllyðn az Izrael házánac ſiękiben

18 Es az Leuita Papoknakis ki nem vágattatic az férfiu én elðlem, ki áldozatot tégyen minden koron.

19 Es ſióla az Wr Ieremiáſnac, monduán.

20 Azt mondgya az Wr, hogy ha fel bonthattyátoc az én ſiðuetſégemet melly vagyon az nappal és az éttzakáual: [f] vgy hogy ſe nap ſe éttzaka ne légyen az ð ideiében.

21 Az én ſiólgammal az Dáuiddal való frigyemis fel bomol, vgy hogy ne légyen néki fia ki wralkodgyéc az ð ſiękiben, és az Leuita Papockal az én ſiólgaimmal.

22 Miképpen az ęgnec ſeregi és az tengernec fðuénye meg nem ſiámláltathatic: azonképpen az én ſiólgámnac Dáuidnac maguát és az Leuitákat kic énnékem ſiólgálnac, meg ſokaſitom.

23 Es ſióla az Wr Hieremiáſnac monduán.

24 Nem hallottadé mit ſióla ez nép? monduán, Az kęt nemzetſéget mellyet az Wr válaſitott vala el veté, és az én népemet meg vtálta, vgy hogy tðbbé az ð itéletec ſierint ne légyen nemzetſég.

25 Azt mondgya az Wr, hogy ha ſiðuetſégem nem léſien az nappal, és az étzakáual, és ha az ęgnec és az fðldnec tðruényeket én nem rendeltem.

26 Az Iácóbnakis és az én ſiólgámnac az Dáuidnac maguát el vetem, vgy hogy az ð maguából ſenkit fel ne vegyec ki wralkodgyéc Abrahamnac, Iſáknac és Iácóbnac maguán: mert viſiſia hozom ðket az rabſágból, és meg kegyelmezec nékiec.

XXXIIII. Réſz.

Ieremias az Iſtennec hagyáſából meg mondgya az Sedechias királnac veſſedelmét. Annac vtánna mikor az Sidor az ſolgáknac ſabadſágoc felől valo vegezeſt el valoztattac volna, miuel hogy Nabucodonozor el fállot vala az varos alol, feddi ðket az propheta felőtte

b: Az az, noha moſtan ez fold puzta, és mindeneſtől fogua meg rontatic. az Iudanac nem zetſege, mind az által meg iöuendöbe Iſten az ö nepét meg ſzabadittya és ád nekiec io paztorokat, kic az nepet meg ſzamlallyac, az az, örizic oltalmazzac. Sup. cap 23.

d: Az az, Az én igéretemet az Meſsiaſnac el botſatoſa felöl be töltöm, ki teſt ſzerint Dauidnac fia léſzen Vagy ki viragoztatom az az el botſatoma az Meſsiaſt, ki teſt ſzerint Dauid nemzetſegeből valo leſzē ki az ö benne hiuöket meg igazittya, az hitetleneket meg iteli.

c: Az az: Nē fogy ithozic el az Dáuidnac királi magua Mellyet az Meſsiástrol és az ö öröcké való királſágárol kell magyaráznunc, mert az Dáuidnac agiékából valo teſti kiraly el fogyott volt.

f. Az az miképpen hogy az nappal és az ettzakáual valo ſzöuetſegem ſoha el nem bomol, hogy nap es ettzaka ne lenne. Azonkeppen az Dauiddal valo ſzöuetſegem ſoha fel nem bomol.

lőrte igen, és meg mondgya nékiec hogy meg bünteri Isten őket, és az Babyloniabeli kira y kezebe adgya őket rabsagra.

1 EZ az besiéd mellyet siólot az Wr Ieremiásnac (mikoron Nabugodonozor az Babyloniai kiraly és néki minden serege és ez földnec minden orsiági mellyec az ő hatalmas kezei alatt valánac, és minden nępec vijnáiác Ierusálemet és minden városokat,) monduán.

2 Azt mondgya az Wr az Izraelnec Istene, mennyel és mond meg Sedechiásnac az Iuda királlyánac, azt mondom hogy mond meg néki: Azt mondgya az Wr: Imé én adom ez várost az Babyloniai királnac kezébe, és azt fel gyuyttya tüzzel.

3 Es te az ő kezéből el nem sialadsi, hanem meg fognac és kezében adnac, és az te siemeid meg láttyác az Babyloniai királnac siemeit, és az te siád siól ő előtte, és Babyloniába bę mégy.

4 Mind az által hald meg az Wrnac siauát Sedechia Iudánac királlya, azt mondgya az Wr te felőled: Fegyuer miatt meg nem halsi.

5 Békeségben halsi meg, és az te atyaidnac az előbbi királyoknac temető helyeknec meg füstőlése sierint, kic te előtted vóltanac, füstőlic meg ió illattal az te temető helyedet: Es iay Wram, igy siratnac tégedet, Mert én sióltam ez siót mondgya az Wr.

6 Es meg mondá Ieremias Propheta Sedechiásnac az Iuda királlyánac mind è siókat Ierusálembe

7 Az Babyloniai királnac penig serege vija vala Ierusálemet, és Iudánac minden városit, kic meg maradtanac vala, tudni illic Lachist, és Azechat: mert az Iuda városi kőzzül tsac ezec maradtanac vala hátra az meg vételtől, mellyec erős városoc valánac.

8 Ez az besiéd mellyet sióla az Wr Ieremiásnac minec vtánna Sedechias király frigyet vete az Ierusálembéli néppel, és szabadságot kiáltata ő kőzőttec.

9 Hogy tudni illic kiki mind sia badon botsátaná siólgáiát és siól galó leányát, Sidó férfiat és Sidó leánt, hogy senki ne siolgáltatná vęlec, tudni illic Sidó attyafiáual.

10 Es meg hallác mind az Wrac és mind az kősség kic ez siőuetséget sierzettéc vala, hogy kiki mind el botsátaná az ő siólgáiát és siólgaló leányát siabadon, hogy senki azockal ne siólgáltatna mint siolgáckal többé, azt mondom hogy meg hallác és el botsátác.

11 Annac vtánna penig tanátsokat el változtatác és visisia hozác az siólgákat és az siólgálo leániokat kiket siabadságban el botsáttac vala, és őket siólgacká és siólgálo leányocká téuéc.

12 Es lőn az Wrnac siaua Ieremiáshoz az Wrtol, monduán:

13 Azt mondgya az Izraelnec Wra Istene: En vetettem frigyet az ti atyaitockal az napon mellyen ki hoztam őket Ægyptom-

nac földéből az ſiolgálatnac házából, monduán.

14 Mikoron az hęt eſitendőc bę tellyeſednec, kiki mind el botſáſſa az ő Sidó attyafiát ki néked adattatot vala, minec vtánna hat eſitendeig ſiólgált tégedet, ſiabadon boczáſsad ötet: De nem halgatánac az ti atyáitoc engemet, és az ő füleket le nem figgeſitéc.

15 Es ma meg tęrtetec vala és igazat tſelekedtetec vala én előttem hogy kiki mind az ő attyafiánac ſiabadſágot kiáltata, és én előttem frigyet vetettetec vala az házban, melly az én neuemről ne uęztetett.

16 De hátra tęrtetec, és meg rútitottátoc az én neuemet, és kiki mind az ő ſiólgáiát viſiſia hozta és az ő ſiólgalo leányát, kiket aka rattyoc ſierint ſiabadoſocká töttétec vala, és igában vetettétec őket, hogy tinéktec ſiólgaitoc és ſiólgáló leánitoc lennénec.

17 Azért azt mondgya az VVr, ti nem engedtetec nékem hogy kiki mind az ő attyafiának ſiabad ſágot kiáltana és az ő felebarátyának: Imé én hirdetec néktec ſiabadſágot, azt mondgya az Wr az fegyuerre, és az dög halálra, és az çhſégre, és adlac titeket az földnec minden orſiáginac fel in duláſra.

18 Es adom az férfiakat kic meg ſięgtéc az én frigyemet, az az, kic meg nem erősſitettéc az én frigyemnec igéit, mellyet vetettenec vala én előttem, tulockal kit kęt réſire vágánac, és által menénec az ő réſiei között.

19 Iudánac feiedelmit, és Ieruſálemnec főfő népeit, az papokat és az földnec minden népét, kic által mentenec az tuloknac réſiei között.

20 Azt mondom hogy adom őket az ő ellenſégeknec kezekben, és az ő lelkeknec kereſőinec kezekben: és az ő hólt teſtec az ęgi madaraknac és ez földnec vadainac étkéc léſien.

21 Az Sedechiáſtis az Iuda király át, az ő vtánna való wrakat adom az ő ellenſégeknec kezébe, és az Babyloniai királnac ſeregénec kezébe, ióllehet el mentenec ti tőletec.

22 Imé parantſoloc, azt mondgya az Wr, és viſiſia hozom őket ez városra és vijac aſit, és meg véſſic, és tűzzel fel gyuittyac és el puſititom az Iudánac városit, vgy annyéra hogy ſenki benne nem lakic.

XXXV. Reſz.

Az Iſten az Rechabitaknac peldaiokat hozuán elő kic az ő attyoknac parancſolattyát nem el botſátoc ſoha meg rémontottac magokat, es azt ſoha meg nem tartottac, az Sidokat feddi. es az ő engedetlen ſegeket ſemekre hánnya, mellyert őket minden veſedelemmel fenyegeti, az Rechabitaknac pedig minden iot iger.

1 SZóla az Wr Ieremiáſnac, az Ioacimnac az Ioſiáſnac Iuda királlyának fiának ideiében, monduán.

2 Mennyel az Rechabitaknac házokhoz, és ſiólly vęlec, és vidd bę őket az Wrnac házába, az kamoráknac éggyikébe, és adgy nékic bort innioc.

3 Es mellém vőm Iazoniat az Ieremiáſnac

a: Az az, ay minekű bogy ez föld meg indullyon el- Ieretec.

b. Az az. A kic meg nem allac az ſő- uetſeget mel- lyet külső Ce rimoniaual és erős eskő- uęſſel ſzerzet tec vala.

c: Az frigi- nec auagy ſző

d: Ezt azert mongya mert mikor meg hallotta vol- na Nabucodo nozor hogy az Ægyptum beli kiraly ióne ſegitſege re Ieruſálem nec, el ſzallot vala az varos alol. Az ſiloc azt latuan meg valtoz- tattac vala az ſzolgaſ- nac el botſá- taſoc felől va lo vegezeſt, mellyet az varoſnac ſzal laſakor ve- geztec vala. Azert ſemie- geti őket az Prophéta.

e: Az ſzőlő- nec plantaia- tiaual, és az abbol valo italnac el tiltaſaual, az Rechabitak- nac ſzent ſzo- kaſokat ſzerzet tec vala.

f: Az az, ſem- mi ſzőlőt, ſem- mi egyeb gyümölcſöt.

g: Az az, ſem- mi épületet.

h: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

i: Az az, ſem- mi ſzőlőt.

k: Az az, ſem- mi épületet.

l: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

m: Az az, ſem- mi ſzőlőt.

n: Az az, ſem- mi épületet.

o: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

p: Az az, ſem- mi ſzőlőt.

q: Az az, ſem- mi épületet.

r: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

s: Az az, ſem- mi ſzőlőt.

t: Az az, ſem- mi épületet.

u: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

v: Az az, ſem- mi ſzőlőt.

w: Az az, ſem- mi épületet.

x: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

y: Az az, ſem- mi ſzőlőt.

z: Az az, ſem- mi épületet.

aa: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

bb: Az az, ſem- mi ſzőlőt.

cc: Az az, ſem- mi épületet.

dd: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

ee: Az az, ſem- mi ſzőlőt.

ff: Az az, ſem- mi épületet.

gg: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

hh: Az az, ſem- mi ſzőlőt.

ii: Az az, ſem- mi épületet.

kk: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

ll: Az az, ſem- mi ſzőlőt.

mm: Az az, ſem- mi épületet.

nn: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

oo: Az az, ſem- mi ſzőlőt.

pp: Az az, ſem- mi épületet.

qq: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

rr: Az az, ſem- mi ſzőlőt.

ss: Az az, ſem- mi épületet.

tt: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

uu: Az az, ſem- mi ſzőlőt.

vv: Az az, ſem- mi épületet.

ww: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

xx: Az az, ſem- mi ſzőlőt.

yy: Az az, ſem- mi épületet.

zz: Az az, ſem- mi ſzántó földet.

remiéſnac fiát, ki Habaſaniának fia vala, és az ő rokonſágit, és minden ő fiait, és az Rechabitáknac minden házoc népét.

4 Es bę viuém őket az Wrnac házába, az Hanan fiainac kamoráiába, ki Igdaliáſnac az Iſten emberének fia vala, melly az feiedelmec kamoráia mellett vala, melly à Maſiáſnac Sellum fiának kamoráián fellyűl vala, ki az Iſten házának aytaiának őrizőie vala.

5 Azért az Rechabitác eleiben téuéc tellyes tſéſiéket borral, és pohárokat, és mondéc nékic: Igyatoc bort.

6 Es felelénec: Nem iſſunc bort mert Ionadab Rechabnac fia az mi atyánc parantſolta nékünc, monduán, ne igyatoc bort ti ſoha ſem az ti fiaitoc.

7 Se házat ne tſinállyatoc, ſe ſiántſatoc, ſe kapállyatoc, ſe ſiőlőt ne tartſátoc, hanem ſátorokban lakiatoc tellyes életetekben, hogy ſoc ideig ęllyetec è főldnec ſiinén mellyben ti iőueuényec vattoc.

8 Azért engedtünc Ionadabnac az Rechab fiának az mi atyánknac ſiauának mindenekben, mellyeket nékünc parantſolt, hogy tellyes életünkben bort ne innánc, mi, az mi feleſéginc, az mi fiainc, és az mi leáninc.

9 Se házakat ne eppitenénc hóg benne laknánc, ſe ſiőlőnc ſe mezőnc, ſe vetélünc ne leñe nekünc.

10 Hanem lakoznánc ſátorokban, és engedtünc, és à ſierint tſelekedtünc, mint nékünc Ionadáb à mi atyánc meg parátſolta vala.

11 Lőn penig, mikoron fel iőne Nabugodonozor az Babyloniai kiraly az főldre, ackoron azt mondoc: Iertéc el, mennyünc bę Ieruſálembe az Chaldęabeli ſereg előtt, és az Aſsyriabéli ſereg előtt, és lakoztunc Ieruſálemben.

12 Es ſióla az Wr Ieremiáſnac, monduán.

13 Igy ſiól az Seregeknec Wra, az Izraelnec Iſtene, Mennyel, mond meg az Iudánac férfiainac és Ieruſálemnec lakozoinac. Nem veſiteké fel az intéſt, hogy engednétec az én beſiédimnec, azt mondgya az Wr?

14 Erősſec az Ionadabnac az Rechab fiának beſiédi, kiket parantſolt az ő fiainac hogy bort ne innánac: Es mind ez ideig ſem ittanac bort, mert engedtenec az ő attyoknac parantſolattyának: En penig ſióltam tinéktec reggel fel keluén, és ſzoluán, és nem engedtetéc énnékem.

15 Es küldtem hozzátoc mind az én ſzólgaimot az Prophétákat, reggel fel keluén, és küldüén, monduán: Kérlec kiki mind tęrien meg az ő gonoſi útáról, és iól tſelekedgyetec, az idegen Iſtenec után ne iáriatoc, hogy nékic ſzolgállyatoc, és lakoztoc az főlden, mellyet adtam néktec, és az ti atyaitoknac, és az ti fületőket le nem haytátoc, és nem engedtetec nékem.

16 Miuel hóg erősſen tarttyác az Rechab fiának az Ionadabnac fiai az ő attyoknac parantſolattyát, mellyet parantſolt vala nékic, ez nép penig nem engede nékem.

17 Azért azt mondgya az Seregeknec Wra Iſtene, az Izraelnec Iſtene, Imé én hozoc Iudára, és Ieruſálemnec lakozóira, minden gonoſit, mellyrŏl ſióltam nékic: azér, tmert ſióltam nékic, de nem fogadtác, kiáltottam nékic, és nem feleltec.

18 Az Rechabitáknac házánac penig monda Ieremiás: Azt mondgya az Seregeknec Wra, az Izraelnec Iſtene, Miuel hogy engedtetec Ionadabnac az ti atya toknac parantſolattyánac, és meg ŏriztétec minden ŏ parantſolatit, és ẃgy tſe ekedtetec mint meg hadta vólt nektec.

19 Azért azt mondgya az Seregeknec Wra, az Izraelnec Iſtene, nem fogyátkozic el az Ionadabnac à Rechab fiánac maradéka ki én elŏttem állana mindenkoron.

XXXVI. Réſz.

Ieremias Iſtennec hagyáſábol meg irattya Baruchnal az ŏ prophetalaſinac ſummatát egy kŏnybe, es azt az koſſég elŏtt el oluaſtattya: mellyet mikor az feledelmec meg ĕrtetec volna, elŏ hiuattya Baruchot, az kŏnyuet eſmet el oluaſtattya. Az királnac meg mongyac, elŏ hozattya az kŏnyuet, melybŏl minec vtanna oluaſtac volna valami keulet, az kŏnyuet meg egeti. Ieremiaſt és Baruchot parantſollya hogy meg fogiác. De Iſtentŏl meg tartatnac, es eſmet meg iriac az prophetiákat.

1 ES az Ioacimnac az Ioſiaſnac Iuda királlyánac fiánac negyedic eſitendeiében, ſióla az Wr Ieremiaſnac, monduán.

2 Vedd kezedbe az kŏnyuet, és ird belę az ſiókat, mellyeket én ſióltam tenéked az Izrael és az Iuda ellen, és minden nemzetſégec ellen, à naptól fogua mellyen ſióltam tenéked, az Ioſias ideiétŏl fogua, mind ez napig.

3 Ha meg hallaná az Iudánac háza mind azokat à gonoſiokat mellyeket gondoloc hogy vęle tſelekedgyem, hogy kiki mind az ŏ gonoſi ẃtáról meg tęrién, és kegyelmes legyec az ŏ álnokſágoknac és bŭnŏknec.

4 Es hiuá Ieremiás Baruchot az Neriáſnac fiát, és meg irá Baruch az Ieremiás ſiáiábol mind az ſiókat mellyeket az Wr ſiólott vala nékie, az kŏnywbe.

5 Es parantſola Ieremiás Baruchnac, monduán: En fogoly vagvoc nem mehetec bę az Wrnac házába.

6 Azért te meny bę, és az kŏnyŭbŏl mellyet az én ſiámból irtál, oluaſd el az Wrnac ſiauát az kŏſſégnec hallottára, az Wrnac házában, az bŏytnec napián: Es az egéſi Iudánac hallottára, kic fel gyŭlnec az ŏ váraſokból, oluaſd el nékiec.

7 Ha valahoǵ ŏc kŏnyŏrŏgnec az Wrnac, és kiki mind meg tęr az ŏ ẃtáról, mert nagy az Wrnac haragia, és nagy az ŏ fel háborodáſa kirŏl ſiólt az Wr ez nép ellen.

8 Tſelekedéc penig Baruch az Neriáſnac fia mind az ſierint mint néki Ieremias propheta meg parantſolta vala, el oluaſuán az kŏnywbŏl az Wrnac ſiauát, az Wrnac házában.

9 Es lŏn Ioacimnac Ioſiáſnac az Iuda királlyánac fiánac ŏtŏdic eſitendeiében, kilentzedic hólnapban, bŏytŏt hirdeténec az Wr elŏtt az egéſi kŏſſégnec, kic valánac Ieruſálemben, és az egéſi kŏſ-

ſégnec

ſégnec,kiIuda városiból feliö vala Ieruſálembe.

10 Es el oluaſá Baruch az kōnyből azIeremiáſnac beſiédit az Wrnac házában azGamariáſnac az Saphannac az irás tudónac fiá nac kamoráiában à felſō tornátz, ban az Wrnac wy házának kapu iának aytaiában,az egéſi kōſſég - nec hallottára.

11 Es hallá MicheasGamariáſnac fia,melly Gamariás Saphan fia va la, az Wrnac minden beſiédit az kōnywből.

12 Es le méne az királnac házába àCancellariuſnac kamoraiába, és imé ott ūlnec vala mind az wrac, Eliſama ki irás tudó vala,és Da laiasSemaiának fia,ésElnathan az Achobornac fia,és Gamarias àSa phañac fia,ésSedechiás à Hanani aſnac fia,és mindà tōb fōfōnépec.

13 Es meg beſiélle nékic Micheás mind az ſiókat mellyeket hallott vala az kōnywből hogy oluaſná à Baruch mind à kōſſég hallottára.

14 Azért el küldéc az Wrac Baruchhoz az Iehudit ki Nathariáſ nac fia vala,ki Selemiának fia va la,ki Chuſinac fia vala,monduán: az kōnyuet az kiből oluaſtál az kōſſégnec hallotára, vōd kezedbe és iduel: Es kezébe vévé Baruch à Neriáſnac fia az kōnyuet és el méne hozzáioc.

15 Es mondánac néki ūl:le és oluaſd el az kōnyuet az mi fülünc hallottárais: és el oluaſá Baruch fülöc hallottára.

16 Es lōn mikoron hallanác mind az ſiókat,ki ki mind az ō felebarát tyára tekinte, és meg félemlénec, és mondánac Baruchnac,Bizony meg mondgyuc mind ez ſiókat az királnac.

17 Mondánac penigBaruchnac, mond meg nékünc mimódon ir tad mind ez ſiókat az ō ſáiából.

18 Es mondá nékic Baruch:Száiá ual mondta nékem mind ez ſiók kat,és én téntáual bę irtam az kō nywben.

19 Es mondánac az Wrac Baruchnac:Menny el és rōytōzzél el te és Ieremiás,és ſenki ne tudgya hól vadtoc.

20 Es el ménénec az királyhoz à Tornátzba(és az kōnyuet le téuéc az irás tudó Eliſamának ka moráiában,) és meg mondác az király hallottára mind ez ſiókat.

21 Es el boczátá az király Iehu dit, hogy kezébe vennę az kōny uet, azért el hozá azt az irás tudó Eliſamának kamoráiából,és el ol uaſá azt Iehudi à király hallotára és minden fōfō népeknec hallot tára,kic à király előtt állnac vala.

22 Az király penig ūl vala az tęl házban,kilenczedic hólnapban, és az tūz ęg vala előtte.

23 Es lōn mikoron Iehudi három auagy négy leuelet el oluaſott vól na beñe, à deáknac kęſiuel el me téle azt és az tūzben haytá,ki az tūz helyen vala, mig az egéſi kōnyw meg nem égne az tūzben, melly az tūz helyen vala.

24 Nem félénec,ſem ruháiokat nem ſiaggatác meg az király és mind az ō ſiólgai kic hallyác vala mind ez ſiókat.

25 Sŏt meg Elnathanis és Dalaia és Gamarias kéréc az királt hogy az kŏnyuet meg ne égetné, és nem fogadá ſiauokat.

26 Hanem meg hagyá az király Ieramelnec à Hamelec fiánac, és Seraianac az Azriel fiánac, és Selemiánac à Abdeel fiánac, hoǵ meg fognác az Baruch deákot az Ieremiás Prophétát: de az Wr el rŏyté ŏket.

27 Szola penig az Wr Ieremiáſnac minec vtánna à király meg égette vala az kŏnyuet, és à beſié deket mellyeket Baruch az Ieremiáſnac ſiáiaból irt vala, monduán.

28 Tęry viſiſia és végy más kŏnynet és ird belé mind az elebbi ſiókat mellyec valánac az elébbi kŏnywben, mellyet Ioacim az Iuda királlya meg égetett.

29 Es az Ioacimnac az Iuda királlyánac mond meg: azt mondgya az Wr: te égetted meg ez kŏnyuet, monduán: miért irtál illyen dolgokat az kŏnywben, kétſégnékŭl el iŏ az Babyloniai király, és el veſiti ez fŏldet, és el veſiti belŏle az embert és minden állatot.

30 Azért azt mondgya az Wr Ioacim felŏl az Iuda királlya felŏl: nem léſien néki helyébe való à ki az Dáuid király ſiękibe ŭllyŏn, és az ŏ hólt teſte el vettetic nappal à hęure, és az dęrre éttzaka.

31 Es meg bŭntetŏm ŏtet és az ŏ maguát, és az ŏ ſiólgait az ŏ álnok ſágokért: és reáioc hozom és az Ieruſálembéli polgárokra, és az Iudanac férfiaira mind à gonoſit mellyrŏl ſiólottam ŏ felŏlec, és nem fogadtác.

32 Azért ackoron Ieremiás más kŏnyuet vŏn kezében és adá Baruchnac az irás tudó Neriáſnac fiánac, és meg ira abba az Ieremiás ſiáiából mind az ſiókat, mellyec valánac az kŏnywben, mellyet Ioacim az Iuda királlya meg égetett vala az tŭzben: Es annac felŏtte tŏbbet iránac belé kic haſonlóc valánac az elŏbbiekhŏz.

XXXVII. *Réſi.*

Mikor az Nabucodonozor ſerege el ſallot vólna Ieruſalem alóll, kŭld Sedechias Ieremiáshoz hogy Iſtennec kŏnyŏrŏgyŏn, meg mongya à Prophéta hogy viſſa tęr az Nabugodonozor király hada és meg veſi Ieruſalemet. Meg fogiac Ieremiáſt, az tŏmlŏtzbe vetic, az király elŏ viteti ŏtet, és ŏ tŏle minec vtánna tudakozott vólna, nem vetteti az tŏmlŏtzbe, hanem annac felsŏ réſébe az foghazba.

1 VRalkodott penig az Sedechiás király az Ioſiáſnac fia Iechonias helyett ki Ioachimnac fia vala, kit az Nábugodonozor az Babyloniai király Iudánac fŏldében királlyá tŏtt vala.

2 Es nem halgatá ſem ŏ ſem az ŏ ſiólgai, ſem az fŏldnec népe az Wrnac ſiauát mellyet ſiólott vala az Ieremias Prophéta által.

3 Es el kŭldé Sedechiás király Iuchalt az Selemiánac fiát, és Sophoniáſt az Meſias papnac fiát Ieremiás Prophétához, monduán: kérlec kŏnyŏrŏgy mi érŏttŭnc az mi Wrunknac Iſtenŭnknec.

4 Ieremiás penig bę és ki mégyen vala az kŏſſég kŏzŏtt, mert męg az tŏmlŏtzben bę nem vetettec vala ŏtet.

a: Az az, ſzabadon iar vala.

5 Az Pharao ſerege penig ki iŏtt vala Ægyptumból, Es az Chaldęuſoc meg hallottác vala kic meg ſiállot-

ſiállottac vala Ieruſálemet ez hírt ő felőlec, és azonnal el hagyác Ieruſálemet.

6 Es ſióla ackoron az Wr Ieremiás Prophétának, monduán.

7 Aſit mondgya az Izraelnec Wra Iſtene, ezt mondgyátoc az Iuda királlyának, az ki el küldett titeket én hozzám, hogy meg kérdenétec engemet: Imé az Pharaónac ſerege az ki ki iőtt az ti ſegitſégtekre, viſſa mégyen Ægyptumnac földébe.

8 Es viſſiſſa tęrnec az Chaldęuſoc és oſtromollyác ez vároſt, és meg véſſic őtet és meg égetic tüzzel.

9 Aſit mondgya az Wr, ne tſallyátoc meg à ti lelketeket, mondván: altalán fogua el mennec mirólunc az Chaldęuſoc: mert nem mennec el.

10 Mert ha az egéſi Chaldęuſoknac ſeregét meg veritekis, kic oſtromlanac titeket, és maradnac ő közzülőc czac à meg ſebeſültec, męgis miden fel kęl az ő ſátorából, és meg égetic tüzzel az vároſt.

11 Es lőn minec vtánna az Chaldęuſoknac ſeregefel ménc Ieruſálem alól az Pharaonac ſerege miatt.

12 Ki méne Ieremiás Ieruſálemből hogy menne az Beniaminnac földébe, hogy el voná magát à köſſégtől: mert à köſſég között vala.

13 Mikoron penig az Beniaminnac kapuiában vólna, és ott vólna az Hadnagy, kinec neue vala Ierias à Selemiának fia, melly Selemias Hananiáſnac fia vala, meg fogá Ieremiás Prophétát, és monda: A Chaldęuſokhoz ſiőkől te.

14 Es monda Ieremiás: Hamiſſat ſiólaſi, mert nem ſiőkőm az Chaldęuſokhoz, és nemhallá meg az ő beſiédét, és meg fogá Ierias Ieremiáſt, és viué őtet az wrakhoz.

15 Es meg haraguánac az Wrac Ieremiáſra, és meg veretéc őtet, és vetéc őtet az fogházban az irás tudó Ionathannac házában, mert azt az házat rendeltéc vala fogháznac.

16 Es mikoron Ieremiás bę ment vólna à tőmlőtzbe, és az helyre à holott az foglyoc valának, és Ieremiás ott ſoc napig vólt vólna.

17 Végre el boczátá Sedechiás király és elő hozatá őtet: és megkérdezé őtet à király az ő házánál titkon, és monda: Az Wrnac ſiauaé ez? Ackoron monda Ieremiás, azé: Añac felőtte monda néki, az Babiloniai király kezében adattatol.

18 Es monda Ieremiás az Sedechiás királnac: mit vétettem én te ellened, és az te ſiólgaid ellen? és az köſſég ellen, hogy bę vettettél engem az fogházba.

19 Es hól vadnac à ti Prophétáitoc, kic Prophétáltanac ti néktec monduán: nem iő el à Babyloniai király ti ellenetec és ez föld ellen.

20 Te azért moſtan Wram király kérlec halgaſd meg az én könyörgéſemet, ne küldgy engemet viſſiſſa az irás tudó Ionathañac házában, és ott ne hallyac meg.

21 Es paranczola az Sedechiás király, és vetéc az Ieremiáſt az tőmlőtznec tornátzában, és adánac ő néki minden napon egy egy darad kenyeret az ſütőknec vtzáiából, miglen el fogyna az kenyér az vá-

az városban: Es marada Ieremiás az tömlöztnec tarnátzában.

XXXVIII. *Rész.*

Az Ieremiást esmét tömlöztbe vettetic az Wrac, honnér egy Iambor Isten felö fö ember által meg szabadittatic, kitöl az király esmét tanátsot kérd, kinec vgyan-azon elebbi beszéde szerint felel, és tartatic az Prophéta fogságban az tömlöztnec tornátzában mind az városnac megvételeig.

1 HAllá penig Saphatias Matthañac fia, és Gedelias Phasurnac fia, és Iuchal Selemiásnac fia, és Phassur Melechiásnac fia, az siókat, mellyeket siólott vala Ieremiás az egési köséghez, monduán.

2 Azt mondgya az Wr, à ki meg marad ez városban, meg hal fegyuer, ehség, és dög halál miatt: az ki penig ki mégyen az Chaldeusokhoz, él; és lesien néki az ö élete, nyeresége helyett, és él.

3 Azt mondgya az Wr, imé az Babyloniai királnac seregénec kezébe adattatic ez város, és meg vésiic azt.

4 Es mondánac az Wrac az királynac, kérünc hallyon meg ez ember: mert meg erötleniti az vitézeknec kezeket, kic meg marad tanac ez városban, és az egési köségnec kezeket, hogy ez féle siókat siól: Mert ez ember nem az köségnec megmaradására igyekezic, hanem vesiedelmére.

5 Es monda az Sedechiás király, Am à ti kezetekben vagyon, mert à király semmit néktec meg nem tagadhat.

6 Azért el viuéc Ieremiást, és vetéc ötet az Melchiásnac az Hammelech fiánac vermében, melly vala az tömlöztnec tornátzában, és le botsátác Ieremiást kötelen, az veremben penig nem víz vala, hanem saar, és le eséc Ieremiás az saarban.

7 Melly dolgot mikoron hallott vólna Ebedmelech sieretsen, ki Hopmester vala, (ö penig vala az király palotáiában) hogy Ieremiást az veremben vetettéc vólna: az király penig ackoron az Beniminnac kapuiában ül vala.

8 Ki méne azért Ebedmelech az király palotáiából, és sióla az királnac, monduán.

9 Wram király, gonosiúl czelekedtenec ez emberec mindenek ben mellyeket Ieremiás Prophétáual czelekedtec, kit az veremben vetettec: mert meg hal ott éh uel, mert ez után semmi kenyér nem lésien ez egési városban.

10 Azért paranczolá az király Ebedmelech sieretsennec, monduán: végy kezedhöz harmintz vitézt, és vedd fel Ieremiás Prophétát az veremböl, minec elötte meg halna.

11 Vön azért Ebedmelech harmintz vitézt kezéhöz, és bé méne az királnac házába, tudni illic oda az helyre, ki vala az kints tartó ház alatt: hoza onnét régi meg rothadott, és meg siakadozott positókat, és alá botsátá azokat Ieremiásnac kötelen az veremben.

12 Es monda Ebedmelech sieretsen, Ieremiásnac: tedd ez régi meg siakadozott es el rothadott positókat hólnod alá az kötél alá, és Ieremiás azt czelekedé.

13 Ki vonác azért Ieremiást kötélen, és ki hozác ötet az veremböl, és

bŏl, és lakozéc Ieremiás az tŏmlŏtznec tornátzában.

14 El kŭlde penig az Sedechiás király, és hozzá hiuatá az Ieremiás Prophétát az harmadic aytóig, melly vala az WRnac házában, és monda az király Ieremiásnac: Tégedet valamire kérdelec, ſemi tagadáſt beñe ne régy.

15 Monda penig Ieremiás Sedechiásnac, ha meg mondom néked auagy nem meg ŏlſié? és ha tanáczot adoc, nem engedſi énnékem

16 Es meg eskŭéc Sedechiás király Ieremiásnac titkon, mondván: ęl az WR, ki teremtette nékŭnc ez lelket, ha meg ŏllec, és ha adlac azoc kezében, kic kereſic az te lelkedet.

17 Ackoron monda Ieremiás Sedechiásnac, azt mondgya az Seregeknec WRa Iſtene, az Izraelnec Iſtene: ha ki mégy az Babyloniai királnac főſŏ népeihöz, ęlſi, és ez város meg nem égettetic tŭzzel, hanem ęlſi te, és az te házad népe.

18 Ha penig ki nem mégy az Babyloniai királnac főſŏ népeihöz, adattatic ez város az Chaldęuſoknac kezekben, és meg égetic azt el ſem ſialadſi kezekből.

19 Monda Sedechiás Ieremiásnac: Félec az ſidoktól kic az Chaldęuſokhoz futottanac, hogy engem kezekben adnac, és meg tſúfolnac engemet.

20 Es monda Ieremiás, nem adnac, kérlec hald meg az WRnac ſiaúát, mellyet néked mondoc, és ióllęſien dolgod, és él à te lelked.

21 Ha penig te ki nem akarſi menni, ez az ſió, mellyet nékem megielentett az WR.

22 Imé minden aſſiſoñ népec kic meg maradtanac vala az Iuda királlyának házában, ki vitetnec az Babyloniai királnac főſŏ népeihöz, és ŏllehet azoc meg mondgyác hogy meg tſaltác tégedet, és erŏt vŏttéc te raytad az te ſiólgaid, és azért akadtac meg à te lába id à ſárban, és viſiſia fordúltanac.

23 Mind az által az te feleſégidet és az te gyermekidet ki viſnic az Chaldęuſoknac, te ſem menekedel meg kezekből, hanem az Babyloniai kiraly kezęuel meg fogattatol, és ez városſt meg égeti tŭzzel.

24 Monda penig Sedechiás Ieremiásnac: ſenkinec ne mond ez ſiókat és meg nem halſi.

25 Hogy ha meg hallyác az WRac, hogy beſiélletem veled, és el iŏnec hozzád, és azt mondgyác te néked, mond meg nékŭnc mit be ſiéllél az királnac, ne tagadd meg tŏlŭnc, és meg nem ŏlŭnc tégedet, és mit monda néked à király.

26 Aſit mond nékic, könyörgéc à királnac, hogy engem viſiſia ne viteſne az Ionathannac házába, hogy ott meg ne halnéc.

27 Mindnyáián azért az WRac el ménénec az Ieremiáshoz, és meg kérdéc ŏtet, és azonképpen felele nékic, mint az király meg paranczolta vala, és halgatáſſal el ménénec tŏle, mert nem hallottác vala ăz beſiédet.

28 Es lakéc Ieremiás az tŏmlŏcznec tornátzában, mig meg véuéc Ieru-

a: Az az, hi viteſnec az aſſŏny népec az pogány királyi Iſtenhez. kic téged nem vadolnac, hanem inkáb mentenec, de nem buſsuál.

Ieruſálemet, holott vala mikor meg véuéc Ieruſálemet.

XXXIX. *Réſz.*

Meg veßi Nabucodonozor Ieruſálemet, és paranczolatot ád Nabuzardannac hogy az Ieremiás Prophétáual iól tégyen, és ötet meg ßabadiſa. Az Ebedmelechnekis Iſten ßabadulaſt és minden iót iger, miuel hogy az Ieremiſſal iól tött vala, és ötet az fogſágból meg mentette vala.

1 SEdechiáſnac az Iuda királlyánac kilentzedic eſitendeiében, tizedic hólnapban. El iöue Nabugodonozor az Babyloniai király, és minden ſeregi Ieruſálemre, és meg ſiállác azt.

2 Sedechiáſnac tizen egy eſitendeiében, negyedic hólnapban, kilentzedic napián az hólnapnac, le düle az városnac kö fala.

3 Es bę ménénec az Babyloniai királnac minden hadnagyi, és le ülénec az közep kapúban Nergal, [a]Sarezer, Samegar Nebo Sarſechim, Rapſaris, Nergal Sarezer, Rabmag, és az töb hadnagyi az Babyloniai királnac.

a: Tremellius igy fordttyia Nergal Sarezer kikentz tartóvala, Sarzecim ki vduar hadnagy vala, Nergal Sarezer ki tábor meſter vala.

4 Es lön, mikoron látta vólna öket Sedechias az Iuda királlya, és minden vitęzlö férfiac, el futamánac, és ki ménénec eijel az várasból az király kerténec v́tán, az ayton, melly vala kęt kö fal között, és ki méné az puſitánac v́tán.

5 Es üzec öket az Babyloniai ſeregec, és meg fogác Sedechiáſt lerichonac puſitáiában, el hozác ötet, és viuéc Nabugodonozornac à Babyloniai királnac, Riblatha városába, melly vagyon Emath földében, és ö reáia ſententiát monda.

6 Es meg ölé az Babyloniai király, Sedechiáſnac fiait Riblathaban ſieme látt́ára, és Iudánac minden Nemeſſeit meg ölé az Babyloniai király.

7 Az Sedechiáſnac penig ſiemeit ki tolatá, és vásban vereté, hogy el vinné ötet Babyloniába.

8 Az király házát penig, és az kösſégnec házait fel gyuytác az Chaldęuſoc tüzzel, Es Iéruſálemnec kö falait el rontác.

9 Az töb kösſéget penig ki az városban meg maradt vala, és az kic hozzá futottac vala, és az töb kösſéget ki vgyan vala, el viué Nabuzardan à fö Hadnagy Babyloniába.

10 Es az kösſégnec ſiegénit, kik nec ſemmiec nem vala, meg hagyá Nabuzardan fö Hadnagy Iudánac földében, és adá nékiec ſzö löket, és mezöket az napon.

11 Meg paranczola penig Nabugodonozor az Babyloniai király Ieremiás felöl Nabuzardan Hadnagynac, ezt monduán.

12 Vedd hozzád ötet, és gondot viſely róla, és ſemmi gonoſit néki ne czelekedgyel, hanem az mit akar az czelekedd vęle.

13 Es el külde Nabuzardan Hadnagy, és Nebuſasban, Rabſaris, és Neregal, Sarezer, Rabmag, és az Babylaniai kinálynac töb Hadnagyi.

14 Azt mondom hogy el küldénec, és el hozác Ieremiáſt az töm lötznec tornáczából, és bizác ötet Godoliáſra Az Achicamnac Saphan fiánac fiára, hogy házba vinné

vinné ötet, és lakoznéc az kösség között.

15 Az WR penig monda Ieremiásnac, mikor męg az tömlötznec törnátzában vólna, monduán.

16 Menny el és mond meg Ebedmelech Szeretsennec: Azt mondgya az Seregeknec WRa: Izraelnec Istene: Imé én bę töltem az én beſiédimet ez városnac veſiedelmére, és nem ſiabadulására, és à napon ſiemeid elött léſinec.

17 Es az napon meg ſiabaditlac tégedet, azt mongya az WR, és az embereknec kezekben nem adattatol, kiktül félſi te.[b]

18 Kętſégnelkül meg ſiabaditlac tégedet, fegyuer miatt el nem eſſel, és az te lelked meg ſiabadúl: mert reménſéged én bennem vólt, azt mondgya az WR.

b: Tudni illic Sedechiaſnac és az töb feiedelmeknec, kic teged halalra kereſnec en eretem hogy engemet el ſiabadital.

XL. Réſz.

Ieremiás noha el vitetec Rama városig az töb rabockal egybe, mind az által onnét meg ſabadúl. Az feiedelmec és mind az egéſ kösſeg kic el futotta vala Godoliáshoz, viſſa tęrnec, meg mondgyác néki az Iſmaelnec ő ellene való gonoſ ſandekat, mellyet nem hiſen az Godolias.

1 EZ az ſió mellyet az WR ſióla Ieremiáſnac, minec vtánna Nabuzardan az fő Hadnagy el botſáta ötet Rhamaból, mikoron el vitte vólna ötet:[a] Es ő lántzockal vala meg kötöztetuén az Ieruſálembéli és Iudábéli ſoc foglyoc között, kic Babyloniába vitetnec vála.

a Ieremiás az töb rabockal egybe vitetic Ramaig, honnet az vtan el botſáttatic.

2 Es az fő Hadnagy el vöué Ieremiáſt és monda néki: A te Wrad Iſtened rendelte ezt ez büntetéſt ez hely ellen.

3 Es el hozta, és azt tſeleködte az WR az mint meg mondotta vala, mert vétköztetec az Wrnac és nem halgattátoc az ő ſiauát, azért tellyeſedett bę ti raytatoc ez dolog.

4 Moſtan azért imé én tégedet ma meg ſiabaditlac az lántzról melly az te kezeiden vala: ha tettzic néked az Babyloniában való iöués, iere: Ennekem penig gondom léſien te reád: ha penig nem tettzic tenéked hogy Babyloniaba el iöy én velem, maradgj meg, Imé ez egéſi föld elötted vagyon az mellyiket válaſztod, és az mellic iobnac tettzic hogy oda mennél oda meny.[b]

5 (Miuel hog meg męg nem tęrt vala Ieremiás,) azért meny viſſa az Godoliáshoz az Achicámnac Saphan fiának fiához, kit az Babyloniai király tiſztartóuá tött Iuda városiban, és lakiál vęle az kösſég között: auagy à mellic hely inkáb tettzic az menéſre, oda menny: és adá az fő Hadnagy néki étket és aiandékokat, és el botſátá ötet.

b: Ertelme ez Azt mongya Nabuzardan Ieremiáſnac. Ha el nem akarz tőni Babyloniaba, menij haza. Az vtan parenthesiban azt mongya, mert vgy mond meg az Ieremiás haza nement vala, hanem az raboc közöt vala.

6 Es méne Ieremiás az Godoliáshoz Achikamnac fiához Mſpathba: és lakéc ő vęle az kösſég között, az kic meg maradtac vala az földön.

7 Es mikoron hallottác vólna az ſeregeknec fő Hadnagyi, az kic valánac az mezön, ő magoc és az ő alattoc való férfiac, hogy az Babyloniai király Godoliáſt az

Achikamnac fiát tötte vólna tiſi tartóuá az földön : és hogy reá bizta vólna az férfiakat, és az aſſioni állatokat, és az kitſindęd gyermekeket, és az földnec ſiegénit kic Babyloniában nem vitettetec vala.

8 El ménénec Godoliáshoz Miſpathba: Iſmael Nathaniánac fia, és Iochannan, és Ionathan Chareánac fiai, és Seraia Thanechumetnec fia, és az Nethophatbéli Ephainac fiai, és Iazanias Maachatnac fia, öc és az ö emberi.

9 Es meg esküuéc nékic Godoliás Achikamnac Saphan fiánac fia, és azoknac emberinec, monduán: Ne féllyetec az Chaldęuſoknac ſiolgálattyoktól, hanem lakozzatoc ez földön, és ſiolgállyatoc az Babyloniai királnac, és iól léſien dólgotoc.

10 Es én imé lakozom Miſpathban, hogy eleikben állyac à Chaldęuſoknac kic iönec mi hozzánc: ti penig ſiürietec bort, olayt, és ſierezzétec az ti edęnitekben, és ſiedgyetec gyümöltſet, és lakiatoc az váraſokban mellyeket el foglaltatoc.

11 Söt minden Sidóc kic à Moabitaknál valánac és az Ammonac fiainál, és az Idumęuſoknál, és mindenec kic külön külön tartományokban el ſięlhettenec vala, meg hallác hogy az Babyloniai király Iudából meg hagyott vólna valami maradékot, és hogy Godoliáſt Achikámnac Saphan fiánac fiát tötte vólna elöttöc Tiſittártóuá.

12 Azért haza iöuénec mindnyáián az Sidóc mindenünnen az houá futottac vala, és iöuénec Iuda földébe Godoliáshoz Miſpathba, és bort ſiürénec, és ſoc gyümöltſet ſiedénec.

13 Es Iochannan Chareáhnac fia, és az Seregeknec minden Hadnagyi kic az mezön valánac, el menénec Godoliáshoz Miſpathba.

14 Es mondánac néki: Nem tudodé hogy az Baalis az Ammonitáknac királlya el küldötte Iſmaelt az Nathaniánac fiát hogy téged meg öllyen? De nem hiué Godoliás Achikamnac fia azoknac beſiédeket.

15 Iochannan penig Chareahnac fia monda Godoliáſnac titkon Miſpathban, monduán: Mayd el mégyec és meg ölöm Iſmaelt Nathaniánac fiát, ẃgy hogj ſenki ne tudgya: Miért akar meg ölni tégedet, és mindnyáián az Sidóc el oſiolnac az kic te hozzád gyültenec vala, és Iudánac maradékais el vęſi.

16 Es monda Godoliás Achikamnac fia Iochannánac Chareahnac fiánac: Ne tſelekedd ez dolgot, mert hamiſſat ſiólaſi Iſmael ellen.

XLI. Réſz.

Iſmael az Ammonitác kirallyánac ſiólgáia meg öli az Godoliáſt, kit az Nabucogonozor tizt tartóuá tött vala Sidó orſiágban, és Godoliáſſal egybe ſoc fö népeket. Az népnec maradékiát mikor rabſágra vinne, eleibe mégyen lohanan és azokat meg ſiabadittya attól, kiket el viſien bátorſágos helre, &c.

1 ES lŏn hetedic hólnapban el iŏue Iſmael az Nathaniánac Eliſamánac fiánac fia, ki királi nemből vala, és az királnac fŏ fŏ népei és tíz férfiac vęle, Godoliáshoz Achikamnac fiához Miſpathban, és ott ŏnec eggyütt kenyeret Miſpathban.

2 Es fel kele Iſmael Nathániánac fia, és az tíz férfiac kic velę valánac, és meg ŏlé Godoliáſt Achikamnac à Saphan fiánac fiát ſablyáual: és meg ŏlé azt kit az Babyloniai király tiſzt tartóuá tŏtt vala az fŏldŏn.

3 Es az Sidókat kic Godoliáſſal valánac Miſpathban, és az Chaldęuſokat kic ott találtatánac, tudni illic vitęzlŏ embereket ŏlé meg az Iſmael.

4 Máſnap penig minec vtánna meg ŏlé Godoliáſt, męg mikor ſenki nem tudna.

5 El iŏuénec férfiac Sichemből, Siloból és Samariából, tudni illic nyóltzuanon kiknec à ſiakálloc el beretuáltatott vala, és ſiakadozot ruhában valánac, és véres ortzáual: Vala penig kezekben áldozatra való aiándéc és tŏmién, hogy áldoznánac az WRnac házában.

6 Es ki méne Iſmael Nathaniánac fia eleiekben azoknac Miſpathból, iáruán és ſiruán. Es lŏn mikoron eleiekben ment vólna, monda nékiec, iertec el Godoliáſhoz Achikamnac fiához.

7 Es lŏn mikoron bę mentec vólna az városba, meg ŏlé ŏket Iſmael Nathaniánac fia, és hányá azokat az árokban, ŏ és az férfiac kic ŏ vęle valánac.

8 Tíz emberec találtatánac penig ŏ kŏzzŭlŏc kic mondánac Iſmaelnec, ne ŏlly meg minket, mert kęntsŭnc vagjon minékŭnc az mezŏn, tudni illic búza és arpa, olay és méz: és meg tartoſitatá magát és nem ŏlé meg ŏket az ŏ attyokfiai kŏzŏtt.

9 Az ároc penig mellyben Iſmael hányá az embereknec hólt teſteket, kiket meg ŏlé Godoliáſſal: Az az, mellyet Aſa király tſinált vala Baſaért az Izraelnec királlyá ért: Ez árkot Iſmael Nathaniánac fia meg tŏlté hólt teſteckel.

10 Es fogua viué el Iſmael az kŏſſégnec maradékát, melly vala Miſpathban, tudni illic az királnac leánit és az kŏſſéget ki hagyattatott vala Miſpathban, kit Nabuzardan fŏ Hadnagy Godoliáſra Achikamnac fiára bizott vala, mellé véué azért Iſmael Nathaniánac fia ŏket, és el méne hogy az Ammon fiaihoz menne.

11 Es meg hallác Iochannan Chareahnac fia, és az ſeregeknec minden Hadnagyi kic ŏ vęle valánac az veſſedelmet, mellyet Iſmael Nathaniánac fia tſelekedett vala.

12 Es fel véuéc mind az embereket, és el ménénec hogy meg vijnánac Iſmaellel Nathaniánac fiával, és el érécŏtet az nagy vizeknél mellyec vadnac Gabaonnál.

13 Es lŏn mikoron látta vólna az kŏſſég melly Iſmaellel vala,

9 Es monda nékic: Azt mondgya,az Izaelnec WRa Iſtene: az kihöz küldöttetec engemet,hogj meg ielenteném az ti könyörgéſteket ő elötte.

10 Ha lakoztoc ez földön,fel ęp pitlec titeket, és el nem rontlac, és el plántállac titeket, és ki nem gyomlállac: mert meg bántam az mit tſelekedtem veletec.

11 Ne féllyetec az Babyloniai királtól,kitöl moſt féltec, ne féllyetec tüle azt mondgya az Wr: Mert veletec vagyoc, hogy meg tartſalac titeket,és hogy meg ſiabaditſalac az ő kezéből.

12 Es tſelekeſſem veletec irgalmaſſágot, hogy meg kegyelmezzen néktec,és lakni hadgyon titeket az ti földetekben.

13 Hogy ha azt mondgyátoc, nem lakunc ez földön, nem engeduén az ti WRatoknac Iſtenteknec ſiauánac.

14 Monduán: ſemmiképpen nem akarunc,hanem Ægyptomnac földében mégyünc bę holott nem látunc hartzot, és az trombita ſiót nem hallyuc,és kenyeret nem ęhezünc,és ott lakozunc.

15 Moſtan azért hallyátoc meg az Wrnac ſiauát Iudánac maradéki,azt mondgya az Seregeknec WRa,az Izraelnec Iſtene: ha ti tſac fordittyátokis ortzátokat, hogy bę mennyetec Aegyptomba,és bę mentec hogy ott búdoſſatoc.

16 Léſien hogy az fegyuer kitöl ti féltec, az légyen raytatoc Aegyptomnac földében, és az ęhſég, mellytöl röttegtec,környül véſien titeket Aegyptomban, es ott haltoc meg.

17 Mert az léſien,hogy minden férfiac kic fordittyác ortzáiokat, hogy bę mennyenec Aegyptomba,hogy ott búdoſſanac,meg halnac,fegyuer, ęhſég, és dög halál miatt: és meg nem marad bennec,és meg nem ſiabadúl az veſſedelemtöl, mellyet hozoc én reáioc.

18 Mert azt mondgya az Seregeknec WRa az Izraelnec Iſtene: Miképpen ki öntetött az én haragom az Ieruſálemnec polgárira,azonképpen ki öntetic ti reátoc az én haragom ha bę mertec Aegyptumba,és léſitec,átoc,tſuda,ſiidalom,gyalázat,és többé ez helyet nem láttyátoc.

19 Szólott az WR ti ellenetec ô Iudánac maradéki,ne mennyetec Aegyptomba.Bizonnyal tudgyátoc,(Mert bizonſágot téſtec ma ellenetec.)

20 Miuel hogy meg tſaltatoc (engemet)az ti ſiiuetekben:Mert ti küldettetec engemet az WRhoz az ti Iſtentekhöz, monduán: könyörögy az WRnac az mi Iſtenünknec,és az mint ſióland az mi WRunc Iſtenünc,úgy mond meg nékünc, és àcképpen tſeleködünc.

21 Mikor pedig mondom néktec ma, nem engedtec à ti Wratoknac Iſtenteknec ſiauánac, és mind azoknac,kikért küldett engemet ti hozzátoc.

22 Moſtan azért tudgyátoc

Iochannat az Chareáhnac fiát és az ſeregeknec minden Hadnagyit kic vęle valánac, ŏrŭlénec.

14 Es viſiſia tére mind az egéſi kŏſſég, mellyet Iſmael el vitt vala Miſpathból, és viſiſia térénec és el menénec Iochannaual Chareahnac fiáual.

15 Iſmael penig Nathaniánac fia tſac nyóltzad magáual ſialada el Iochannan elŏtt, és az Ammon fiaihoz méne.

16 Es fel véué Iochannan Chareahnac fia, és à ſeregeknec minden Hadnagyi kic ŏ vęle valánac, az kŏſſégnec maradékiát kit viſiſia hoztanac vala Iſmaeltŏl Nathaniánac fiától, Miſpathból: minec vtánna meg ŏlé Godoliáſt Achikamnac fiát, és el viuén erŏs ferfiakat, vitęzeket és aſiſión népeket, és gyermekeket, és Hopmeſtereket, kiket viſiſia hozott vala, Gibeonból.

17 El ménénec és meg telepedénec Geruth Chimhamnál, melly vala Betlehemhŏz kŏzel, hogy el mennénec, és bę mennénec Ægyptomba.

18 Az Chaldęuſokért: mert félnec vala tŭlŏc: Mert Iſmael Nathaniánac fia meg ŏlte vala Godoliáſt Achikamnac fiát, mellyet az Babyloniai király feiedelemmé tŏtt vala az fŏldŏn.

XLII. Réſz.

Ieremiáſtól tanatſot kerd az népnec maradékia, meg mondgya nékiec hogy ne mennyenec Ægyptumba, hanem az ŏ fŏldŏkben maradgyanac, és igér nékic Iſten ſiauáual minden iót, mellyet mikor nem fogadtac vólna, hanem Ægyptumba akarnánac menni, fenyegeti ŏket az Prophéta minden veſedelemmel.

1 ELŏ iŏuénec penig à Seregeknec minden hadnagyi, és Iochannan Chareahnac fia, és Iezaniás Ozaniánac fia, és az egéſi kŏſſég kitſińtŏl fogua nagyig.

2 Es mondánac Ieremiás Prophétánac, kérŭnc halgaſd meg kéresŭnket, és kŏnyŏrŏgy érŏttŭnc az Wrnac az te Iſtenednec mind ez maradékért, mert keueſen maradtunc meg az ſokaſágból, mint az te ſiemeid iól látnac minket.

3 Es mondgya meg az te Wrad Iſtened az v́tat, kin iáriunc, és az dolgot mellyet tſelekedgyŭnc.

4 Es monda nékic Ieremiás Prophéta: Meg Hallottam; a Imé én kŏnyŏrgŏc az ti WRatoknac Iſtenteknec az ti beſiédetec ſierint, valamit penig felel az WR ti néktec, meg mondom tinéktec, ſem̄it tŭletec el nem titkoloc.

a: Tudni illic az ti kereſteket.

5 Ŏc penig mondánac Ieremiáſnac: legyen az WR mi kŏztŭnc tŏkélletes, és igaz tanubizońſág, ha az ſierint nem tſelekedŭnc, az miben tégedet, mi hozzánc el botſát az WR.

6 Vagy ió, vagy gonoſi, az mi Wrunknac Iſtenŭnknec ſiauánac engedŭnc, kiért mi tégedet ŏ hozzá kŭldŭnc, hogy iól légyen dólgunc, mikoron engedŭnc az mi Iſtenŭnknec ſiauánac.

7 Lŏn penig, tized nap vtán ſió la az WR Ieremiáſnac.

8 Es hiuá Iochannant Chareanac fiát, és az Seregeknec minden hadnagyit, kic vęle valánac, és az egéſi kŏſſéget kitſińtŏl fogua nagyig.

9 Es

mondoc hogy fegyuerrel, és ęhſéggel, és dög halálal haltoc meg az helyen, az houá kéuankoztoc menni.

XLIII. Réſz.

Ieremiáſnac intéſéuel nem gondoluán az Iohanan, el viſi az népnec maradékát Ægyptomba mind Ieremiáſſal egybe, holott az Prophéta iſuendőt mond Ægyptuſnac veſſedelmeről, &c.

1 ES lőn minec vtánna Ieremiás el végezte vólna ſiólni az kőſſéghöz az ő WRánac Iſtenénec ſiauát, mellyért küldette vala az ő WRoc Iſtenec őtet hozzáioc, mind azokat az ſiókat mondom.

2 Ackoron monda Azariás Ozariánac fia, és Iochannan Chareahnac fia, és minden Hadnagyoc, és minden keuély férfiac, monduán Ieremiáſnac: Hazugſágot ſiólſi te, nem küldett tégedet az mi WRunc Iſtenünc hogy azt mondgyad. Ne mennyetec bę Ægyptomba hogy ott búdoſnátoc.

3 Hanem Baruch Neriánac fia izgat tégedet mi ellenünc, hogy minket adgyon az Chaldęuſoknac kezében, hogy meg öleſſen minket és Babyloniába viteſſen.

4 Es nem engede Iochannan Chareanac fia, ſem az hadaknac hadnagyi, ſem az egéſi kőſſég az WRnac ſiauánac, hogy az Iudánac földében laknánac.

5 Hanem el viué Iochannan Chareanac fia, és az Seregeknec minden Hadnagyi Iudánac maradékát, kic viſſza iőttenec vala minden nemzetſégec közzül az houá ki üzettettenec vala, hogy lakoznánac Iudánac földében.

6 Tudni illic el viué az férfiakat, és aſiſtoni állatokat és gyermekeket, és az királnac leánit, és minden lelket, mellyet Nabuzardan fő Hadnagy hagyott vala Godoliáſſal Achikamnac Saphan fiánac fiával, és Ieremiás Prophétát, és Baruchot Neriánac fiát.

7 Es el ménénec Ægyptomnac földébe, mert nem engedénec az WRnac ſiauánac, és el ménénec mind Taphneſig.

8 Es ſióla az WR Ieremiáſnac Taphnesben, monduán.

9 Végy az te kezedben nagy kőueket, és rőyts el azokat az ſárban az tégla égető kementzében, mely vagyon à Pharaó házának kapuiában Taphnesben, minden Sidó embernec ſieme láttára.

10 Es mond ezt nékiec: Azt mondgya az Seregeknec WRa az Izraelnec Iſtene: Imé én el küldec és fel veſiem az Nabugodonozort az Babyloniai királt, az én ſiolgámat, és téſiem az ő ſiękit ez kőuekre, mellyeket el rőytöttem, és az ő Sátorát fel vonſia ez kőueken.

11 Es el iő, és meg veri Aegyptomnac földét, az ki az halálra való, az halálra mégyen: és az ki az rabſágra, az rabſágra: és az ki az fegyuerre, az fegyuerre.

12 Es tűzet gyuytoc az Aegyptomnac Iſteninec házaiban, és meg égeti azokat és fogua el viſii őket, és fel öltözi Aegyptomnac földét, a miképpen az pásitor reá veſi az ő ruháiát: és békeſéggel ki mégyen onnan.

a: Az az, Aegyptomnac minden gazdagſágat.

13 Es

13 Es el rontya Betſemeſnec Iſteninec minden faragott képeit, melly Ægyptumnac földében vagyon: Es Ægyptomnac Iſteninec házait tüzzel meg égeti.

XLIIII. Réſz.

Inti Ieremias az Ægyptumban való Sidókat az előbbi veſſedelemnec példáiaból, hog meg fünnyenec az báluány imádáſtól, fenyegeti pedig őket ha meg nem fünnec. Az Sidóc meg veruén az prophétánac intéſét, akarnac az ő báluány imádáſokban meg maradni, kiket az Prophéta meg fenyeget, és az Ægyptumbéli királnakis veſſedelméről iöuendőt mond, &c.

1 EZ az ſió melly lön Ieremiáshoz, mind az Sidóc felöl, kic lakoznac vala Ægyptomnac földében, kic lakoznac vala Migdolban, és Taphnesben, és Memphisben, és Patroſnac földében, monduán:

2 Azt mondgya az Seregeknec WRa az Izraelnec Iſtene: Ti láttátoc az nyomoruſágot, mellyet hoztam vólt Ieruſálemre és Iudánac minden városira, és imé moſtan el puſitúltanac, és moſt ſenki nem lakozic bennec.

3 Az gonoſſágért mellyet tſelekedtenec, hogy engem fel ingerlenénec, mikor el mentenec, hogj áldozatot tennénec és ſiólgáſnánac az idegen Iſteneknec, kiket ök nem eſmérnec vala, ſem ti, ſem az ti atyáitoc.

4 Es el küldöttem ti hozzátoc, az én ſiólgaimot az Prophétakat reggel fel keluén és el külduén, ezt monduán: kérlec ne tſeleködgyetec ez vtálatos dolgot, mellyet vtáloc.

5 Es nem engedtenec, ſem az ö fülöket hozzám nem haitottác, hogy ki tęrnénec az ö gonoſſágokból, és az idegen Iſteneknec ne áldoznánac.

6 Es ki öntetött az én haragom és az én boſſiú állaſom, és fel geriedett Iudánac városiban, Ieruſálemnec vtzáin, és puſitán vadnac mind ez napig.

7 Moſtan azért azt mondgya az Seregeknec WRa az Izraelnec Iſtene: Mire tſeleköditec ez nagy gonoſſágot az ti lelketec ellen, hogy ki fogyaſſátoc közzületec az férfiat és az aſiſioni állatot, az gyermeket és az tſötſemöt Iuda közzül, hogy tinéktec tſac maradékotokatis ne hadgyátoc.

8 Hogy meg haragitſátoc engemet az ti kezeteknec tſeleködetiuel, áldozuán az idegen Iſteneknec áldozattal Ægyptumnac földében, kire ti iöttetec hogj ott lakozzatoc, hogy veſiedelmet ſie rezzetec magatoknac, és hogy átokban és gyalázatban legjetec e földnec minden nemzetſeginél.

9 Vallyon el feletkezteteké az ti Atyáitoknac gonoſſágiról, és az Iuda királinac gonoſſágiról, és az ö feleſéginec gonoſſágiról, és à ti gonoſſágtokról, és az ti feleſegiteknec gonoſſágiról, mellyeket tſelekedtenec Iudánac földén, és Ieruſálemnec vtzáin.

10 Nem aláztac meg magokat mind ez mai napigis, és nem féltenec, ſem az én töruényemben nem iártanac, ſem az én parantſolatimban, melljeket adtam elö tekben, és à ti atjaitoknac eleibē.

11 Azért azt mondgya az Seregeknec WRa az Izraelnec Iſtene:

Imé én vetem az én ortzámat ti reátoc gonoſi végre: Es hogy az egéſi Iudát el veſieſſem.

12 Es fel véſiem Iudánac maradékát, kic forditottác ortzáiokat, hogy bę mennénec Ægyptomnac földébe, hogj ott lakoznánac, és meg eméſitetnec mindnyáián Ægyptumnac földében, el eſnec fegyuer miatt, meg eméſitetnec ęhſég miatt, kitſíntöl fogua nagyig: fegyuer és ęhſég miatt halnac meg, és léſinec átoc, tſoda, ſidalom és gyalázat.

13 Es meg látogatom azokat, kic lakoznac Ægyptomnac földében, miképpen meg látogattam az Ieruſálembélieket fegyuerrel, ęhſéggel és dög halállal.

14 Es ſenki nem ſiabadúl meg az Iudánac maradéki között az kic iöttenec ide búdoſni, tudni illic Ægyptomnac földébe, hogy meg tęrnénec Iudánac földébe, kire ök fel emelic az ö lelkeket, hogy viſiſia tęrienec és ott lakozzanac: Mert viſiſia nem mennec, hanem az kic el ſialadnac.

15 [a] Es felelénec Ieremiáſnac minden férfiac, kic tudgyác vala hogy az ö feleſégec az idegen Iſteneknec áldoznánac, és minden aſiſioni állatoc kic fen állnac vala, az nagy gyülekezet, és az egéſi köſſég kic lakoznac való Ægyptomnac földében Patrosban, monduán:

15 Az ſiót mellyet ſióltál minékünc az WRnac neuében, nem akariuc tüled hallani.

17 Hanem az czelekedgyüc az mi ki ſiármazott az mi ſiánkból, hogy áldozatot tegyünc az ęgen való állatoknac, és néki itali áldozattal áldozzunc miképpen tſele ködtünc mi, és az mi atyainc, és à mi királinc, és az mi hadnagyinc Iudánac városiban, és Ieruſálemnec vtzáin, és bę töltünc kenyereckel, és gyönyörüſégben vóltunc, és ſemmi gonoſit nem láttunc.

18 Mi idötöl fogua penig az ęgen való állatoknac nem kezdénc áldozni, mindennélkül ſiükölködünc, fegyuer és dög halál miatt meg eméſitettünc.

19 Mikoron penig mi az ęgen való állatoknac áldoztunc, vallyon az mi férieinc hîre nélkül tſináltunké néki bęleſeket, hogy azokat tiſitelnénc, és néki itáli áldozatot tennénc.

20 Szóla azért Ieremiás az egéſi köſſégnec, az férfiaknac és aſiſioni állatoknac és az egéſi köſſégnec, kic ez ſiót feleltec vala néki, monduán:

21 [b] Auagy az ió illatról mellyet töttetec Iudánac városiban és Ieruſálemnec vtzáin, ti és az ti atyáitoc, az ti királitoc és az ti hadnagyitoc, és az földnec népe, arról emlekezetté meg az WR, és az iutotté néki eſiében.

22 Nem ſienuedhete touáb az WR az ti gonoſi czelekedetetekt, az vtálatoſſágokért, mellyeket czelekedtetec, és el puſitúlt az ti földetec, lött czuda és átoc, vgy annîra hogy ſenki ne légyen, ki lakia mind ez napig.

23 Azért

a: Iſten ellen valo vakmerőſegnec peldaia.

b: Ertelme ez: Az Iſten nem azért adot nektec iot az baluanyozaſnac ideien hogy azt ioua hatta volna, hanem kegyelmeſſegeből miuelte, varuan titeket, de miuel hög meg nem akariatoc terni, touab nem akart ſienuedni, és titeket bűntetesnelkül hagyni. Azért az Iſtennec kegyelmeſſegenel, nem iol miuelitec hogy az ti gonoſſagtokat palaſtollyatoc, &c.

23 Azért, mert illatozást tettetec és vétkeztetec az Wrnac, és nem engedtetec az WRnac siauánac, és az ő tőruényében, és az ő parantsolatiban, és az ő tanubizońságiban nem iártatoc: Azért kőuetkezett ti reátoc ez nyaualya, miképpen ma meg tettzic.

24 Monda añac felőtte Ieremiás az egési kőilégnec, és minden aszszoni állatoknac: Hallyátoc meg az WRnac szauát Iudánac minden nemzetsége, kic vattoc Ægyptomnac földében.

25 Azt mondgya az Seregeknec WRa az Izraelnec Istene, monduán: Ti és az ti feleségitec sióltatoc az ti siáiátockal, és bę tőltőttétec à ti kezeiteckel, mőduán: meg tselekeszszűc az mi fogadásinkat mellyeket fogattunc, hogy az ęgen való állatoknac áldozatokat tegyűnc: Meg erősitőttétec à ti fogadástokat, és meg czelekedtétec az ti fogadástokat.

26 Azért hallyátoc meg az Wrnac siauát Iudánac minden nemzetsége, kic lakoztoc Ægyptomnac földében: Imé az én nagy neuemre meg eskűttem azt mongya az WR: [c] ha tőbbé neueztetic az én neuem à Sidó férfiunac siáia által, (monduán: Eel az Wr Isten,) Ægyptomnac minden földében.

[c] Eskűuesnec forméia: Mint ha azt mondaná, bis zony soha nē engedem hog az Sido neuezze az en neuemet.

27 Imé én vigyázoc reáioc gonosi végre, és nem ió végre: Es meg emésitetnec Iudánac minden férfiai, kic vadnac Ægyptumnac földében, fegyuer és ęhség miatt, míg nem mind el fogynac.

28 Es kic az fegyuertől meg siabadúlnac, Ægyptomnac földéből visissia tęrnec Iudánac földében, siám sierint keuesen, és Iudánac minden maradéki meg tudgyác, kic bę mentenec Ægyptomnac földébe hogy ott laknánac: Mellyic sió tellyesedic bę, az enimé auagy az őuéc.

29 Es ez lésien néktec az iel azt mondgya az WR: Mert meg látogatlac titeket ez helyen, hogy meg tudgyátoc hogy álluán meg állanac az én besiédim, az ti reátoc kőuetkőzendő vesiedelem felől.

30 Azt mondgya az WR: Imé én adom az Pharaó Ophrath az Ægyptumnac királlyát az ő ellenségénec kezébe, és az ő lelkénec keresőinec kezébe: miképpen adtam Sedechiást az Iudánac királlyát, az Nabugodonozornac Babyloniai királnac az ő ellenségénec kezébe, és az ő lelkénec keresőinec.

XLV. Rész.

Baruch meg értuen az Ieremiás kőnyuéből az Isten fenyegétésit, forgalmatoskodic az nép felől, kinec Isten azt mondgya hogy az mit el végezett meg miueli, de az ő eletét meg tartya.

1 EZ az sió mellyet Ieremiás Prophéta sióla Baruchnac Neriánac fiánac, mikoron kőnywben irná ez szókat Ieremiás siáiából, Ioacimnac Iosiasnac Iuda királlyánac fiánac negyedic esitendeiében, monduán:

2 Azt

2 Azt mondgya az WR Izraelnec Iſtene téneked Baruch;

3 Azt mondottad: Iay nékem moſtan, mert az WR eggyic bánatomra más bánatot adott, el fáradtam az én fohászkodáſomban, és nyugodalmat nem találtam.

4 Ezt mond néki: azt mondgya az WR, Imé az kiket én fel ęppitettem, el rontom, és az kiket plántáltam, ki ſiaggatom, tudni illic ez egéſi földet.

5 Es te kéuánſié magadnac nagyokat? Ne kéuánny mert imé én el hozom az nyomoruſágot minden teſtre, azt mondgya az WR: Es az te lelkedet adom néked, vgy mint ragadományúl, minden helyeken valahouá mégy. [a]

a: Az az, miképpen az mit ember ki ragad az veſſedelemből, az az ragadomány, nyereſeg, és meg marad, azon képpen az te eletedet meg ſabdieuan adom néked vgy mint ragadomanyul.

XLVI. Réſz.

Meg iöuendöli Ieremiás, hogy az Euphrateſnél meg verettetnec az Ægyptumbéliec. Az vtán meg mondgya hogy Ægyptus orſzága az Nabucodonozortól el ſoglaltatic, és el puſztitatic, és ez dologgal vigaztallya az Iſten népét, &c.

1 EZ az ſió mellyet az WR ſiólott Ieremiás Prophétánac minden pogányoc ellen.

2 Az Ægyptus ellen, az Pharaó Nechonac Ægyptomnac királlyánac ſerege ellen, melly vala az Euphrates foljó vize mellet Carchemisban, mellyet meg veré Nabugodonozor az Babyloniai király, Ioacimnac Ioſias fiánac Iuda királlyánac negyedic eſitendeiében.

3 Kéſiitſétec az paiſt és mennyetec az hartzra.

4 Fogiátoc az louat és üllyetec az louakra, és legyetec az ti ſiſaktokban, tiſztitſátoc az ti kopiaitokat, vegyétec reátoc az pántzélokat.

5 Miért látom hogy ök meg röttentec, el futottac? az ö vitezi meg verettettenec és el futottac, és viſiſia nem tekintettec, azt mondgya az WR:

6 Ne fuſſon az könyü, és az erös el ne ſialadgyon, ęſiac felöl az Euphrates vizénél gyözettettenec meg és el húllottanac.

7 Kitſoda ez ki mint à folyó víz vgy neueködic, az mint folyó vizec melljnec vizei meg indúlnac?

8 Ægyptus, mint az folyó víz vgy neuekedic, és mint az meg háborodott viz ö folyó vizec, mert azt mondotta? fel mégyec és el lepem az földet, el veſitem az várost és az benne lakozókat.

9 Iöijetec fel louac, és zörögietec ſiekerec, iöijenec ki az erösſec, tudni illic az Sieretſenec, és à Libiabéliec, kic paiſoſoc, és az Lidiabéliec, kic kęzíuéſec.

10 Az penig az nap az Seregeknec Wránac büntetesénec napia, az ö ellenſégin való boſzſzú álláſánac napia: Es az fegyuer meg eméſzt, és meg elégeſiic, és az ö véreckel meg réſzegül: Mert áldozattya vagyon az Wrnac, az Seregeknec Wránac, az eſzaknac földében Euphrates vize mellett.

11 Meny fel Gileadba és végy magadnac Balſamomot, Ægyptomnac ſiüz leánya, héiában ſokaſitod

kaſitod az oruoſſágokat? ſemmi gyógyúláſod nem léſſen néked.

12 Hallottác az pogányoc az te gyalázatodat, és à te kiáltáſoddal bę tölt az föld, mert az erős meg ütközött az erősben, és mind az kettő egyſier ſ. mind el eſett.

13 Ez à ſió mellyet az WR ſiólott Ieremiás Prophétának à Nabugudonozornac az Babyloniai királnac el iöuetele felöl, az Ægyptomnac földének meg veréſére.

14 Hirdeſſétec meg Ægyptomban, és hirdeſſétec Migdolban, mondgyátoc meg Memphisben és Taphnesben. Mondgyátoc meg: álly meg és kéſziits fel magadat, mert az fegyuer meg emészti azokat mellyec à te kerületidben vadnac.

15 Miért verettetett meg à te erőſſed: Nem álhatott meg, mert az WR ijeſztette el őket.

16 Meg ſokaſitotta à húllókat, kiki mind az ő társára hállott, és azt mondották, kelly fel és menyünc à mi nemzetſégünkhöz, és az mi ſületéſünknec földére, az gyözödelmeſnec fegyuere elött.

17 Es azt kiálttyác ackor: Az Pharaó az Ægyptomnac királlya, háboruſágnac királlya el hagyta az rendelt időt.

a: Az az, minden keſegneſsài el tő az ellenſeg. és ez prophetia fel nẽ bomol-hanem meg all mint az Thabor és Carmelus.

18 a Eelec én (azt mondgya az király, kinec Seregeknec WRa az ő neue,) mert mint à Thábor áll az hegyec között, és mint à Carmelus az tenger között, vgy el iö.

19 Kéſziits magadnac el költözéſre való edényeket Ægyptomnac lakozó leánya, mert Memphis el puſitúl, vgy annira hogy męg ezac lakozó ſem léſſen benne.

20 Mint az ſiép üſiö tinó ollyan Ægyptus: az nyomoruſág eſiac felöl iött.

21 Męg az ő fogadott vitęzijs ollyanoc ő közöttöc mint az hizlalt üſiöc: De ökis hátat forditottanac egyetemben el futottac, b meg ſem állottac, mert háboruſágnac napia iött ő reáioc, az ő meg látogatáſoknac ideie.

b: Kẽnyörkẽ zendő dolgokról vgy ſol. mint el multtról az jtenszö mondaſnac hizonyos voltaert.

22 Az ő ſiaua mint kigyónac ſiaua, c mert nagy ſereggel iönec, és ſiekertzékuel iönec el ő ellene, mint az fa vágóc.

c: Az az, mint az kigyoc ſuſogoc, ácképpẽ az Ægyptusbéliec nem mernec nilauan ſolni.

23 Ki vágtác az ő erdeiét, azt mondgya az WR: Mert az ő ſiámoc (az Chaldęuſoknac,) meg nem ſiámláltathatic, mert többec léſſinec hogy ſem mint az ſáſkác, és ſiámoc nékic nem léſſen.

24 Meg ſiégenyitetett az Ægyptumnac leánya, adattatic az eſſaki népnec kezébe.

25 Azt mondgya az Seregeknec WRa Izraelnec Iſtene, imé én meg látogatom az d Alexandriábéli ſokaſágot és Pharaót, és Ægyptomot, és az ő Iſtenit, és az ő királit, és az Pharaót, és azokat kic biznac ő benne.

d. Ez varos az betüben neuezteteis Nonac.

26 Es adom őket az ő lelkeknec kereſőinec kezébe, és az Nabugudonozor királnac kezébe, és az ő ſiólgainac kezébe: Az után e lakoznac abban mint annac elötte, azt mondgya az WR:

e Tudni illic 40. ezt. tendő multua. Ezech: 29.

27 Es te ne félly oh én ſiólgám Iácób, és ne röttegy Izrael: Mert imé én meg ſiabaditlac tégedet meſſiſe

meſſie földről, és az te magodat az ő rabſágoknac földéről, és viſſia ió Iácób és meg nyugoſſic, és békeſégben léſſen, és ſenki nem léſſen ki meg ijeſſie.

28 Ezt mondom hogy ne félly, oh én ſiólgám Iácób: azt mondgya az WR, mert én te veled vagyoc: mert el fogyatom mind az nemzetſégeket, kic közzé ki vettelec tégedet: téged penig el nem fogyatlac, hanem meg verlec tégedet itéletben, és mindeneſtől ki nem váglac tégedet.

XLVII. Réſz.

Az Prophéta iövendöt mond az Philiſteuſoknac. Tyrus Sidon városbé iecnec, és mind renger mellet valo Syriának veſedelméről.

1 EZ az ſió mellyet az WR ſióla Ieremiás Prophétának à Philiſtçuſoc ellen, minec elötte meg rontaná Pharaó Gázát.

2 Azt mondgya az WR: Imé fel iönec eſiakról az vizec, és léſſinec ollyanoc mint az ſebes patac, és ki áradnac az földre, és az ő tellyes vóltára (az az,) városra és az ő lakoſira, és kiáltanac az emberec, és à földnec minden lakozóia ordit.

3 Az louaknac láboknac zörgéſe miatt, az ő ſiekereinec zörgéſe miatt, az ő kerekeinec zúgáſa miatt, nem tekintettenec az atyác az fiakra az ő nagy röttenéſec miatt.

4 Köuetkezendő napért, mellyen el puztittya mind az Philiſteuſokat, Tyruſt és Sidont, és minden meg maradott ſegitſéget: Mert az WR el rontya az Philiſtçuſokat, az Caphthor ſiigeténec maradékit.

5 El iött az kopaſſág Gázára, Aſchalon el puztitatott, és az ő völgyöknec maradéki: Vallyon ſ. meddig ſiaggatod magadat? *) Tudni iſſie az te kéſe rüſégéd miat

6 Oh WRnac ſtablyára, meddig nem nyugſiol meg? röyts el magadat az hiuelybe, nyugodgyál meg és halgaſs.

7 Miképpen nyughatic meg holott az WR paranczolt néki, hogy Aſchalonra, és az tengernec parttyára menyen, mert oda rendelte ötet.

XLVIII. Réſz.

Az Prophéta iövendöt mond az Moábitáknac az Chaldçuſoc által való veſedelmekről, az ő báluány imádáſokért, kemélſégekért. Iſten ellen való karomlaſokért, és az ő népen tött boſſuſágért. Vegezetre vigaztallya öket.

1 AZ Moabitác ellen: azt mondgya az Seregeknec WRa, az Izraelnec Iſtene: Iay Nebonac, mert el puztitatott, el romlott Chariathaim, meg ſégynült Miſgab, és el rçmült.

2 Többé nem kérkedic à Moab Heſebon ellen. Gondoltanac ő ellene gonoſſt: Iertec el és veſieſſüc el ötet, ne légjen nemzetſég, Madmen teis el törettel, te vánnad fegyuer köuetközic.

3 Nagy kiáltás hallattatic Coronaimból, puſitáſág és nagy gyötrelöm.

4 El nyomorodott Moab: Az ő kitſininec ſiauokat meg hallottác

5 Mert Luhitnac hágóiára az ſiralom, a ſſünetlen fel mégyen. Mert à Choroniaimnac leytóién az ellenſégec meg hallottác ez ve ſiedelmes kiáltáſt. *) Az Siro Moabitac fel menéſec.

6 Fuſ-

6 Fuſſatoc, mentſétec meg lelketeket, és léſitec mint az hanga fa az puſitában.

7 Miuel hogy az te bizodalmad vólt az te marháidban és az te kéntſeidben, teis meg fogattatol, és Chamos [b] mégyen à fogſágra, az ő Papiai és az ő feiedelmi egye temben.

b: Chamos az Moabitac bál uania volt.

8 Es el mégyen az puſititó min den városra, egy városis meg nem menekődic, és el vęſi az vőlgy és az mező, az miképpen ſiólott az Wr.

9 [c] Adgyatoc ſiárnyat Moabnac, mert el rőpűluén el rőpűl: Es az ő városi el puſitúlnac, vgy annira hogy ſenki nem lakic azokban.

c: Az Moabot tſufollya az Propheta.

10 [d] Atkozott ki az Wrnac dolgát tſalárdúl czelekeſſi, és átkozott ki az ő fegyuerét meg fogia az vértől.

d: Az Chaldeuſokat biztattya és inti az Propheta ver ontaſra.

11 Tſendeſſégben vólt Moab gyermekſégétől fogua, és meg nyugott ő az ő ſőpreiében, és egy edénből másban nem őntőttéc [e] és rabſágra nem ment: Azért meg maradt az ő izi ő benne, és az ő ſiaga el nem változott.

e: Az az, mint az bor mikor egy hordobol másba nem őntetie, az ő izit meg tartya, Igy az Moabitac miuelhogy mindenkor hazá iokban laktac, gazdagoc.

12 Azért imé el iőnec az napoc, azt mondgya az Wr, és botſátoc ő reá rablókat, à kic el rabollyác őtet, és az ő edénit meg űreſitſéc, és az ő palaſikait őſiue tőriéc.

13 Meg ſiégyenől Moab az Chamos miatt, mint meg ſiégyenőlt Izraelnec háza Beth el miatt, az ő bizodalmában.

14 Mi modon mondgyátoc, erőſſec vagyunc, és erős férfiac az hadakozáſra?

15 El puſititatott Moab, és az ő városit el puſititotta [f] és az ő válogatott iffiai mentenec az halálra, azt mondgya az király, Seregeknec Wra az ő neue.

f: Tudni illic az Iſten.

16 Kőzel vagyon Moabnac veſiedelme, ihól iő és igen ſiet az ő veſiedelme.

17 Bánkodgyatoc Moabon kic kőrnyűle vattoc, és mindnyaián kic tudgyátoc az ő neuét, mongyátoc, Mikeppen tőrt el az erőſnec páltzáia, az ſiépſégnec veſiſieie?

18 Siálle az ditſőſſégből és űlly az ſiomiuſágban [g] Dibonnac lakozó leánya: Mert az Moabnac rontóia fel iőtt reád, el ronttya az te erőſſégidet.

g: Vagy, az ſzomiuhozo ſzaraz földón

19 Ally meg az ýton, és nézzi deſtouá Aroernec lakozó leánya, kérd meg az futott embert, és azt az aſiſioni állatot az ki el ſzaladott, mond azt: Mint lőtt az dolog?

20 Meg ſzégyenűlt Moab, mert meg romlott: Orditſatoc és kiáltſatoc, hirdeſſętec Arnonban hog el puſztitatott Moab.

21 Es az itélet iőtt az Mező földre, Holonra, Iaſara és Nephatra.

22 Es Dibonra, és Nabora, és Diblattaimnac házára.

23 Es Chariathaimra, és Bethgamulra, és Bethmeonra.

24 Es Kiriotra, és Bozrára, és Moabnac földénec meſzſze való városira, és kőzel valókra.

25 El tőrettetőtt Moabnac ſiarua, és az ő erőſſége el tőrt, azt mondgya az Wr.

26 Réſiegitſétec meg ötet, mert az Wr ellen fel tátotta az ö ſiáiát, és Moab heuerien az ö okádáſában, és legyen tſúfság.

h: Az Iſten nepe ellen való keuelſegeket hanyya Iſzemekre.

27 h Vallyon nem tſúfod vólté néked Izrael, auagy az lopóc között találtátoké? mert valamikor ſiólottál felöle, mindenkor keuélyen ſiólottál.

28 Hadgyátoc el az városokat, és lakiatoc az köſſiklákban Moabnac lakozói, és legyetec mint az galamb az ki az odúban rac fęſiket.

29 Hallottuc az Moabnac keuél ſégét, felöl te igen keuély: az ö fel fuualkodáſát és keuélſégét és kér ködéſét, és az ö ſiuénec fel magáſztaláſát.

30 En tudom, azt mondgya az Wr, az ö keuélſégét, és az ö hazugſága nem igaz, nem vgy léſien (az mint gondolta,)

31 Azért az Moabért iaygatoc, és az egéſi Moabért kiáltoc, az Chirheres férfiaiért nyög (az én lelkem.)

32 Iaezernec ſiratáſa után ſiratlac téged Sibmanac ſiölöie, az te fiatalid által mentenec az tengeren, mind az Iaezernec tengeréig el iutottanac, az te nyári gyümöltſeidre és az te ſiüretödre rá iöt az koborló.

33 Es el vétettetic az öröm és az vigaſág az te termett mezedröl, és az Moábnac földéröl, és az ſay tóból meg fogyátkoztatom az bort, nem nyomia nagy énec ſióual az niomó (az bort) nem ęnekel

34 Az Heſebon kiáltáſa miatt Elealig és Iaſaig ki botſátottac az ö ſiauokat, és Soartól fogua Coronaimig kiált az Moab, ki ollyan mint az harmad eſitendös üſiö, mert az Nymrimnac vizei i el apadnac.

i: Az Nymrimnac vizei inkeſt az nagy beuſegek.

35 Es el fogyatom Moabból, azt mondgya az Wr, ki áldozatot tenne az magas hegyben, és füſtöt ſinálna az ö Iſtenénec.

36 Azért az én ſiiuem Moabért mint egy ſíp zöng, és az én ſiiuē az Chirheresbéli ferfiakért mint az ſíp zöng, Miuel hogy az kéntſec el veſitenec mellyeket gyüytött vólt.

37 Mert minden fö meg kopaſztúlt, és minden ſakáll el nírettetött, mindē kęzen metéléſec vadnac, és mindē ember derekán ſác.

38 Moabnac minden házain, és ö néki minden vízain ſiralom, mert meg törtem Moábot mint az ędént, melly ſemmirekellö, azt mondgya az Wr.

39 Iaygatunc (ezt monduán) miképpen töretött el? Mimódon fordúlt hátral Moab? Meg ſiégyenülr: Es Moab tſúffá lött, és röttentéſére mind azoknac kic környüle vadnac.

40 Mert azt mondgya az Wr, Imé mint az Saskeſeliyö el repül az ellenſég, és az ö ſiárnyait ki ter ieſiti az Moabra.

41 Meg vétettec az városoc és az ö erőſſégi, és az Moab férfiainac ſiiue ollyan vólt az napon, mint az gyötrelömben való aſſiſioni allatnac ſiiue.

42 Es el veſiett az Moab, vgy annyéra

nyéra hogy nép ſe légyen, mert az Wr ellen fel emelte ſiáiát.

43 Félelem, és átoc, és tör iö te ellened oh Moábnac lakozóia, azt mondgya az Wr.

44 Az ki el fút az félelem elött, az veremben eſic, és à ki ki iö az veremböl, az törben meg fogatta tic: Mert hozom ö reáia, tudni illic Moábra, az ö meg látogatáſának eſtendeiét, azt mondgya az Wr.

45 Az Heſebonnac árnyékában állottanac az hatalom elött az futóc, De tüz iött ki Heſebonból, és láng Sihonnac közepiből, és bé nyeli Moábnac ſiegeletit és határát, és az háborgó haknac teteiét.

46 Iay tenéked Moáb, el veſiett Chamoſnac népe, mert az te fiaid az fogſágra el vitettenec, és az te leánid.

47 Es Moábot viſſza hozom az rabſágból ſoc idö után, [k] azt modgya az Wr, eddig vagyon Moábnac itéleti.

[k] Vagy. Es az Moábnac rabiait meg ſzabadittom.

XLIX. Reſz.

Propheтál Ieremias az Ammoniтáknac, Edomitáknac, Syriabélieknec, Arabiabeliéknec az Nabucodonozor által való puztulaſok ról, és egyetembe az Perſiabéliéknec veſedelmekről.

1 [a] AZ Ammonnac fiai felöl azt mondgya az Wr, nintſeneké Izraelnec fiai? Nintſené örökeſe néki? miért biria örökléget az ö királlyoc az Gad örökléget, és az ö népe lakozic az ö városiban?

[a] az Ammon ellen való prophetalas. Értelme pedig ez. Az Izraelnec nintſeneke maradeki hogy az Gad nemzeſségenec örökſéget magaénaeſoglalnad minec vtanna az ellenſég ö. het el vitte raba fiainac hartzánac kiáltáſát, és lé- rabſagrat Auagy az Ia dabnem örö ſien el puſititatott rakás, és az ö leáni tüzzel meg égettetnec, és Izrael kezdi birni azokat, kic moſt ötet biriác. köſöie az ö földenec hóg ötet abban haborgatod.

2 Ordíts Heſebon, mert el puſititatott Hay: kiáltſatoc Rabbatnac leáni, öltözzetec ſákban, ſiriatoc és futkoſſatoc az ſiorokon, mert az ö királlyoc el vitetett az fogſágra, az ö papiai, és az fö népec egyetemben vçle.

3 Mit ditſekedel az te völgyeidben? [b] el múlt az te völgyed, engedetlen leány, ki bizic az ö kéntſében, ki azt mondgya, kitſoda iö én reám?

b: Ezt azert mongia, mert az Ammonitae föld bogos, völgies föld volt. Azt mongya azért hogy abban ne bizzanac, mert meg ezalatt koznac.

4 Imé én hozoc te reád félelmet, azt mondgya az Wr, az Seregeknec Iſtene, minden te környüled való helyekből, és ki üzettettec azoc elött, és nem léſien ki öſſue gyüytſe az el ſiélhetteket.

5 Es ezeknec vtánna viſſza hozom az fogſágból az Ammonnac fiait, azt mondgya az Wr.

c Edom ellen, hogy pedig azt mondgya az nyoltzadic versben, meg tertee, alnot tanáſot tartottanac ezre az prophetaneueti öket, mint ha azt mondana, ti azt akittianoc hogy mind ö röckö otthon laktoc, de meg ezalatt koztoc.

6 [c] Azt mondgya az Seregeknec Wra Edom ellen: vagyonné böltſeſég Themanban? El veſietté az tanáts az értelmeſektöl? Héiában valóuá lött az ö böltſeſégec.

7 Fuſſatoc el, (Meg tértenec, rauaſi tanátſot tartottanac, hogy ott hon lakianac) Dedannac lakozói. Mert Eſaunac veſiedelmét hozom ö reáia, az ö meg látogatáſának ideién.

d Értelme ez. Az ſiöllö ſzedöc el hagyiac az ſzöllöben, az lopoknak marhaban de ök ſem mit nem hagyoc az ti marhatokbö

8 Hussatoc el, (Meg tértenec, rauaſi tanátſot tartottanac, hogy ott hon lakianac) Dedannac lakozói. Mert Eſaunac veſiedelmét hozom ö reáia, az ö meg látogatáſának ideién.

9 [d] Ha az ſiöllö ſiedöc iöttenec vólna te reád, Nem hattanac vólnaé ſiöllöt? Ha lopóc iöttenec vólna éiczaka, auagy nem tſac azt

veſitöttéc vólnaé el, mellyel meg
értéc vólna öc?
10 Mert én mezitelenitem meg
az Eſaut, az ö titkait én ielentem
ki, és ö magát el nem röytheti, az
ö magua el puſititatott, és az ö at-
tyafiai és ſiomſiédi, és nem léſien
ki azt mondgya.
11 Hadd el az te áruáidat, én el
tartom, és az te özuegyid én ben-
nem veſſéc reménſégeket.
12 Mert azt mondgya az Wr,[e]
Imé à kiknec nem kell vala meg
innioc az pohárt, meg iſiſiác: Te
penig ſiabados lennélé? Nem leſi
ſiabados, mert kętſeg nęlkül meg
iſiod.
13 Mert én magamra meg eskütt
tem, azt mondgya az Wr, hogy
el puſitúl, és gyalázatban, puſita-
ſágban, és átokban léſien Bozra,
és néki minden városi örökké va-
ló puſitaſágban léſinec.
14 Sióthallottunc az Wrtól, és
el küldettetett az köuet az pogá-
nyokhoz, ki azt mondgya: gyül-
lyetec öſiue és iöijetec el öreá, és
kellyetec fel az hartzra.
15 Mert imé az pagányoc között
meg gyaláztalac tégedet, és az em
berec között vtálatoſſá töttelec.
16 Meg tſalt tégedet à te félelmed
[f] és az te ſiiuednec keuélſége, ki la-
kozol az kö ſiikláknac haſadékai
ban, ki el foglaltad az hegyeknec
teteieket: Ha ollyan magas hely-
en raknádis az te féſikedet mint
az Saskeſellyö, le vonſialac onna-
tis tégedet, azt mondgya az Wr.
17 Es el puſitúl Edom: valaki ál-
tal mégyen rayta, el álmélkodic,
és minden ö veſiedelmén ſüuölt.

e: Az az. Miuel hogy az Wr haragia nac pohárat meg ittac náladnál iobbac nékedis meg kell innod.

f: Az te felelmed. az az, à te rettenetes iſzonyu hegies földedben valo bizodalmod, vagy. Az te felelmed czalt meg, az az, ez hogy ez elött egyebec feltec te tőled.

18 Sodománac és Gomorrhánac
és az ſiomſiéd váraſoknac el ſil-
liedéſec ſierint, azt mondgya az
Wr, egy ember ſem lakic ott, és
benne embernec fia nem lakozic.
19 Imé mint az Oroſilán fel emel
te magát az Iordánac magaſſága
felött,[g] az erös Iſtennec lakó he-
lye ellen: De hamarſággal ki ü-
zem ötet ez orſiágból, és az ki vá
laſitott azt téſiem azon feiedelem
mé. Mert kitſoda hozzám haſon-
ló? Es ki rendel énnékęm idöt, és
kitſoda az à páſitor az ki én elle-
nem meg álhatna?
20 Annac okaért hallyátoc meg
az Wrnac tanátſát mellyet tar-
tott Edom ellen, és az ö gondola-
tit mellyet gondolt Themánnac
polgári ellen: Ha az népnec kitſi-
ni nem vetic le öket,[h] ha az ö lakó
helyeket niakokban nem vonſiác
21 Az ö romláſoknac ſzaua elött
meg rendölt az föld, az ö kiáltá-
ſoc meg hallatot à veres tengeren
22 Imé mint az ſaskeſellyö fel iö
az ellenſég, és röpül, és az ö ſzár-
nyait el terieſzti Bozrán: Es az E-
dom vitęzinec ſziuec léſzen az
napon mint az faydalmas aſzſzo-
ni állatnac ſziue.
23 [i] Damaſcus ellen: Meg ſzégye-
nült Emat és Arphad, mert go-
noſz hírt hallottanac, és el oluad-
tanac mint az à ki az tengeren
vagyon, az félelem miatt nem
nyughatic.
24 Meg erötlenölt Damaſcus, az
futáshoz kéſzöl, és reſiketés vötte
ötet környül, nyomoruſág és fay-
dalmoc környęköztéc meg mint
az ſiülö aſzſzoni állatot.

g: Az az, fellyeb emelt magat, vagy kül lieb teriezti hogy nem az Iordan vize, vagy, fel emelte magat, és hatalmat vöt az Sidokon &c.

h: Az az, Nem kell nagy erö ezeknec romláſokra. Eskűuéſnec módgia: mint ha azt monda ná bátor igaz Iſten ne legiec ha igy nem léſzen.

i: Damaſcus ellen valo Prophetia.

25 Miért nem maradott ki az
veſiedelemböl az ditſéretesváros
az én ŏrŏmemnec városa?
26 Azért el húllanac az erŏſs fér-
fiac az ŏ vtzáiokon, és minden vi
tęzlŏ férfiac le vágattatnac az na-
pon, azt mondgya az Seregeknec
Wra.
27 Es tŭzet gyŭytoc Damaſcuſ-
nac kŏfalán, és Bennadádnac pa-
lotáit meg eméſiti.
28 [k] Cedarnac és Haſornac orſiá
gi felŏl, mellyeket meg vert Na-
bugodonozor az Babyloniai ki-
rály, azt mondgya az Wr, kellye-
tec fel és mennyetec fel Cedarra
és az Napkeletnec fiait veſieſſé-
tec el.
29 Az ŏ ſátorit és az ŏ nyilait el
viſiic, és az ŏ kárpitit és neki min
den edénit, és teuéit magoknac el
hayttyác, és kiáltanac, és kŏrŏs-
kŏrnyŭl félelem léſien raytoc.
30 Fuſſatoc el, mñeyetec meſiſie,
(rauaſi tanátſot tartottanac hogy
otthon lakianac) Haſornac lako-
zói, azt mondgya az Wr: Mert ta
nátſot tartott ti ellenetec Nabugo
donozor az Babyloniai király, és
ellenetec gondolatot gondolt.
31 Kellyetec fel, mennyetec az ba
torſágos nemzetſég kŏzzé, tudni
illic azoc kŏzzé, kic békeſégben
lakoznac, azt mondgya az Wr,
kiknec ſem kapuioc, ſem zároc
nintſen, tſac ŏ magoc laknac.
32 Es az ŏ teuéi el haytatnac, és
az ŏ ſoc barmai prędác léſinec, és
el ſzęlhetem ŏket minden ſzęlre,
minden ſiegeletre: Es minden ha
tári felŏl hozoc reáia veſiedelmet
azt mondgya az Wr.

k: Az Arabiabeliec ellen valo prophetia.

33 Es Haſor léſien Sárkányoknac
lakó helyec, ŏrŏcké való puſita-
ſág, ſenki ott nem lakic, és ember
nec fia nem lakia aſit.
34 [l] Ezt mondá az Wr Ieremiás
Prophétanac Elam ellen, Sedechi
áſnac Iuda királlyánac orſiágláſá
nac elein, hogy meg mondaná.
35 Azt mondgya az Seregeknec
Wra, Imé én el tŏrŏm az Elam-
nac kęzíuét, mellyben helheztetic
az ŏ reménſégeket.
36 Es hozoc Elam ellen nagy
ſieleket az Egnec négy határiból,
és el ſięlhetem ŏket mind ezekre
ez helyekre, és nem léſien nemzet
ſég az kihŏz nem futnac az Elam
nac futotti.
37 Es meg ijeſitem Elamot az ŏ
ellenſegi elŏtt, és az ŏ lelkénec ke
reſŏi elŏtt, és hozoc ŏ reáioc nyo-
moruſágot, tudni illic az én hara
gomat, azt mondgya az Wr, és
vtánnoc botſátoc fegyuert mind
addig mig meg nem eméſitem
ŏket.
38 Es le téſiem az én ſiękemet
Elamban, és onnat el veſitem az
királt, és az fŏfŏ Wrakat, azt
mondgya az Wr.
39 Es végezetre meg hozom E-
lamot az fogſágbol, azt mondgya
az Wr.

l: Perſia ellen

L. Reſz.

Prophétál Ieremiás Babyloniánac romláſárol, és az Iſten népénec az Babyloni beli fokſágból valo meg ſabadulaſárol. Okaitis elő ſamlállya Babyloniánac romláſánac.

1 EZ az ſió mellyet ſióla az
Wr Babylonia felŏl, és az
Chaldęuſoknac fŏldŏc felŏl, az Ie
remias Prophéta keze által.

2 Hirdeſſétec az Pogányoc kőzőtt,és mondgyátoc meg,az záſlót emellyétec fel, mondgyátoc meg azt mondom,és el ne titkollyátoc:mondgyátoc ezt:meg vétetett az Babylonia, meg ſiégyenült az Bel, el romlott az Merodach,meg ſiegyenültenec az ő faragott képei, és az ő báluáni el romlottanac.

3 Mert az Eſiac felől való nép fel iőtt ő reáia,ki el puſitittya földét, és nem léſien ki lakozzéc benne, embertől fogua oktalan állatig,el futottac,el mentenec.

4 Az napokban,és az időben,azt mondgya az Wr,el iőnec az Izra elnec és az Iudánac fiai egyetemben,ménuén,és ſiruán mennec,és az ő wrokat Iſteneket meg kereſic

5 Az Sionnac útát meg kérdic,Sion felé fordittiac az ő ortzáiokat, iőuetec el és adgyátoc magatokat az Wrnac őrőcké valóſiőuetſeggel,melly ſoha feledſégbe nẽ léſſẽ

6 Mint az el veſiett iuhoc,ollyanoc vóltac az én népem,az ő páſtori el téueſitettec őket, az hegyekben búdoſtattác őket,à hegyekről az halomra mentenec,el feletkőztec az ő fekűuéſekről.

7 Mindenec az kic ő reáioc talál koztac, meg eméſitettéc őket,és az ő ellenſégi azt mondottác:Nẽ vétkőztűnc,mert vétőttéc az Wr ellen az igaſſágnac aklában, azoc kiknec az ő attyoknac reménſégec vólt az Wr.

8 Fuſſatoc ki Babyloniából, és Chaldęaból iőietec ki,és legyetec mint à ketske bakoc à nyái előtt.

9 Mert imé én fel támaſitom, és fel hozó Babyłonyára nagy nemzetſégeknec gyűlekőzetét Eſiaknac főldéről,és ő ellene hadat rendelnec,és az után meg vétettetic: és az ő nyilai ollyanoc mint az erős őldőklő vitęzé, mellyec közzül heában éggyis viſiſia nem tęr.

10 Es Chaldęa léſien prędára, valakicel prędállyác őtet, bę telnec vęle azt mondgya az Wr.

11 Miuel hogy őrültetec,és őruendeztetec,mikoron el dúlnátoc az én őrőkſégemet: és ſokan vóltatoc mint az fűuen való űſiőc, és nyeritettetec mint az erős louac.

12 Azért meg ſiégyenült az ti Anyátoc, és az ti ſiülőtec felőtte igen el pirúlt:Imé mindẽ nemzetſégeknec ſepreie léſien, az ő földőc puſita,ſiáraz és el hagyattatott léſien.

13 Az Wr haragia miatt, nem lakoztatic,hanem tſac puſitaſág léſien,valaki által mégyen Babylonián álmélkodic, és meg ſűuől ti minden ſiegeletit.

14 Kéſiitſétec az hadat körőskörnyűl Babylonia ellen, valakic az kęzíuet el véſiitec,lőrjetec reáia,ne kiméllyétec az nijlat, mert az Wr ellen vétkezett.

15 Kiáltſatoc reá körőskörnyűl: kezét adta,a le húllottac az ő fundamentomi, le romlottanac az ő kőfalai, mert az Wr bűntetéſe ez,bűnteſſétec meg őtet, az mint tſelekedet,vég tſelekedgyetec vęle

a: Az az, Engedett az ellenſegnec az Babylon miuel hogy annac ellene nem áhatott

16 Vágiátoc le Babyloniában az mag vetőt,és az ki kezében fogia az ſarlót az aratáſnac ideién: az meg ölő fegyuer előtt kiki mind

az ő

az ő népéhöz ſialad, és kiki mind az ő földe felé fút.

17 Mint az el ſiélhett iuh az Izrael, az oroſlánoc el kergettéc ötet, elöſier bényelte ötet az Aſſyriabéli király, és végezetre ez Nabugodonozor az Babyloniai király meg törte az ő tſontyait.

18 Azért azt mondgya àSeregéknec Wra, az Izraelnec Iſtene, Imé én meg látogatom àBabyloniai királt, és az ő földét, miképpen meg látogatám az Aſſyriabéli királt.

19 Es viſſza viſiem Izraelt az ő lakó helyére, és legeltetic Carmel hegyében, és Báſánban, és Ephraim hegyében, és Galaadban meg elégſiic az ő lelke.

20 Az napokban, és az időben, azt mondgya az WR, kereſtetic az Izraelnec álnokſága, és nem léſien, az Iudánac gonoſſága, és nem találtatic, mert kegyelmes léſſec azoknac, kiket meg hagyandoc.

21 Az háborgatóknac földére meny fel és az meg [b] látogatáſnac lakóit veſéſd el, öllyed és veſieſſed öket, azt mondgya az Wr, az ſierint czelekedgyél, mint meg paranczoltam néked.

22 Viadal hallattatic az földön, és nagy romlás.

23 Miképpen veſiett el és el rom lott mind ez egéſi földnec pörölye, miképpen puſztúlt el Babylon az pogányoc között?

24 Törbe eytöttelec tégeded, és meg vétettel Babylon, te penig nem tudtad: meg találtattál, és meg fogattattál, mert az Wrral feddettél.

25 Fel nitotta az Wr az ő kéntſét, és elő hozta az ő haragiának edénit, Mert ez czelekedet az Wré, az Seregeknec Wraé, az Chaldeánac földében.

26 Iertec reá mindé felöl, niſſátoc fel az ő röytec heleit, tapodgyatoc ötet mint à kéuét, és veſieſſétec el ötet, hogy maradéka ne légyen.

27 Öllyetec meg néki minden túl kait, [d] iöjenec alá à meg öléſre: iaj nékic mert el iött az ő napioc, az ő meg látogatáſoknac ideie.

28 [e] A futóknac és à Babyloniánac földéből el ſiabadúltaknac ſia uoc, hóg meg mongyác Sionban, az Wrnac à mi Iſtenünknec bóſiſiú állását, és az ő Templomáért való boſiſiú állását.

29 Gyüytſétec öſiue Babylon ellen à hatalmaſokat, mindnyáián kic fel vetitec à kęziuet köröskörnyül iáriatoc tábort ő ellene, hóg ſenki el ne ſialadhaſſon, fizeſſétec meg néki az ő czelekedeti ſierint, az mint tſelekedett vgy tſelegedgyetec vęle, mert az Wr ellen keuélkedett, az Izraelnec ſiente ellen

30 Azért el húllanac az öifiai az ő vtzáiokon, és néki minden vitęzi el veſinec az napon, azt mondgya az WR.

31 Imé én te reád mégyec, azt mongya àSeregeknec Wra Iſtene ô keuély, mert el iött à te napod, à te meg látogatáſodnac napia.

32 Es meg ütközic à keuély, és el eſic, és ſenki nem léſien ki ötet fel költſe, és meg gyuytom az tüzet az ő városiban, ki meg emésſiſie azokat kic környüle vadnac.

[b] Az Chaldéuſokat neuezi meglátogatáſnac fiainac, miuel hogy azoc eſtalatoget[t]ya vala. az az. büntetni vala Iſtn az ő népet. vagy azért mert azokat meg akarta vala büntetni.

[c] Vagy: Tört vetettem te néked, és meg fogattatol.

[d] Artuſſ oc kon érti az erőſseket.

[e] Az az, nem maradnac e-gyebechanem etac az kic birt mondgyanac terſſélemben hogy az Iſtennec hatalma diſſérteſſec.

33 Azt mondgya az Seregeknec WRa: meg nyomoritattac vólt az Izrael fiai, és az Iudánac fiai egyetemben, és mindnyáián kic rabokat fogtanac, rabſágban tartyác ötet, nem akariác el boczátani ötet.

34 De az ö meg váltóioc erös, Seregeknec Wra az ö neue, fel veſſi az ö pöröket, hogy meg háboritſa az földet, és az Babyloniánac lakozóit meg röttentſe.

35 Fegyuer léſien az Chaldeuſokon, azt mondgya az WR, és Babyloniánac lakozóin, és az ö feiedelmin, és az ö bölczein.

36 Fegyuer léſien az ö varáſlóiokon, és meg bolondúlnac, fegyuer léſien az ö vitęzin, és el ijednec.

37 Fegyuer léſien az ö louakon és az ö ſiekereken, és à köſſégnec ſokaſágán melly vagyon ö benne, és léſinec haſonlatoſoc az aſſiſoni állatokhoz: Fegyuer léſien az ö kéntſéken és meg foztatnac.

38 Száraſſág léſien az ö vizeken, és el ſiáradnac: Mert báluányoknac földe, és az faragott képekben diczekednec.

39 Azért lakoznac ott az vad beſtiác az baglyockal, annac felötte lakoznac benne Strutz madárnac fiai, és ſoha többé azt nem lakiác, azt mondom hogy nem lakiác ſoha örökkön örökké.

40 Miképpen Iſten el ſillyeſté Sodomát és Gomorrhát, és à ſiom ſiéd városokat, azt mondgya az WR, nem lakozic ott egy embe-

ris, és embernec fia nem lakia azt.

41 Imé el iö éſiakról az nép és az nagy nemzetſég, és ſoc király oc támadnac az földnec határiból.

42 Iuet és paiſt véſinec kezekben, kegyetlenec léſinec es ſemmi irgalmaſſág bennec nem léſien, az ö ſiauoc mint az tengernec zúgáſa, és louagoc léſinec, kęſiec léſinec az viadalra te ellened Babyloniánac leánya mindnyáián.

43 Hallotta az Babyloniai király az ö hireket, és az ö kezei el ſiakadoztac az félelemnec miatta, az nyomoruſág vötte ötet kör nyül, az faydalom, mint az gyermec ſiülö aſſiſoni állatot.

44 Imé mint az oroſiláń fel emelte magát az Iordán vizénec magaſſága felött az erös Iſtennec lakó hellye ellen: De hamar ki üzem ötet ez földröl, és az ki válaſztatott arra, azt téſiem azon feiedelemmé? Mert kitſoda haſonlatos hozzám? és ki ſiab nékem töruént? és kiczoda az páſitor az ki én ellenem állyon.

45 Azért hallyátoc meg az Wr nac tanátſát, mellyet tartott Babylonia ellen, és az ö gondolatit mellyeket gondolt Chaldęa földénec lakozói ellen; ha le nem vonſiác öket az népnec kitſini, ha az ö házokat nyákokra nem rontyác.

f. Mirtha ezt mondaná, hátor igaz iſten ne legyec.

46 Az meg vött Babyloniánac kiáltáſa miatt meg indúlt az föld, és az ö kiáltáſa hallattatott az pogányoc között.

LI. *Réſi.*

Mint az első Caputban, azonképpen ebben nis az Babyloniánac romláſáról és veſedelméről ſól, és annac veſedelménec okairol. Annac vtánna adgya az Babylonia ellen való propheciát Saraiáſnac, hogy azt Babyloniába vigye, és az raboc előtt azt el oluaſuán, az vtán az Euphratesbe veſſe.

1 AZt mondgya az Wr, imé én támaſitoc Babylonia ellen, és azoc ellen kic az én ellenſegimnec közepötte lakoznac, [a] nagy ſiel veſiett.

2 Es küldec Babylonia ellen ſiórókat, kic ötet meg ſióriác, és az ö földét meg üreſsitic, mert léſznec ö ellene minden felöl az nyomoruſágnac napián.

3 Az kęz íuéſnec, és az ki fel öltözic pántzélliában (azt mondő,) ne keduezzetec az ö iffiainac, öllyétec meg mind az ö ſeregét.

4 Es el eſnec az meg ölettettec az Chaldęuſoc földében, és az által ökleltettec az ö vtzáiokon.

5 Mert nem hagyattatott el Izrael és Iuda az ö Iſtenétöl, az Seregeknec Wratól: Söt inkáb az ö földöc rakua véteckel az Izraelnec ſzenteiért.

6 Fuſſatoc ki Babyloniából, és kiki mind tartſa meg az ö lelkét, ne veſzſzetec el az ö gonoſſágában, mert az WRnac meg látogatáſánac ideie ez, meg fizet néki.

7 Mint az aranyas pohár ollyan Babylon az Wrnac kezében, meg réſzegiti ez egéſz földet: az pogányoc iſznac az ö Borából, azért meg bolondúlnac az pogányoc.

8 Hamar el eſett az Babylon és el romlott, orditſatoc rayta, köſſétec bę Balſammommal az ö fay dalmát, nétalam meg gyógyúl.

9 Gyogyitottác Babyloniát és meg nem gyógyúlt: hadgyátoc el ötet és mindnyáián mennyünc à mi földünkben, mert az ęgig hatott az ö itélete, és fel emelkedett az fölyhökig.

10 Ki hozta az WR az mi igaſſágunkat, iertec el és beſiéllyüc meg Sionban az mi Wrunknac Iſtenünknec dolgát.

11 Kéſiitſétec az nílakat, és az paiſokat kereſſétec öſiue: fel inditya az Wr az Mediabéli királnac lelkét, mert Babylonia ellen vagyon az ö gondolattya, hogy el veſieſſe azt, mert az Wrnac boſiſiú álláſa ez, az ö Templomáért való boſiſiú álláſa.

12 Az Babyloniánac kö falain emellyétec fel az záſilót, eröſsitſétec meg az örizöket, ſierezzetec vigyázókat, rendellyétec el az leſeket: mert az Wr męgis gondolta, megis czelekedte azokat, mellyeket ſiólott Babyloniánac lakozói ellen.

13 Oh ki lakozol nagy ſoc vizec mellett, ki felötte gazdag vagy, el iött az te határod, és az te nyomoruſágodnac mértéke.

14 Meg eskütt à Seregeknec Wra az ö lelkére: ha bę nem töltlec téged embereckel mint tſere bogárockal, és énekelnec te felöled, diadalmas éneket. [b]

15 Az ki teremtette az földet az ö ereiéuel, ki meg eröſsitette az

föld-

a: Erti az Babyloniábélieket, kic az pogányoknac vgy mint közepette lakoznac vala.

b: Mintha azt mondaná, bátor Iſtenne légyec.

fȫldnec kerekſégét az ȫ bȫlczeſégéuel, és az ȫ értelméuel ki terieſi tette az ęgeket.

16 Ki egy ſiauáual az ęgben ſierez vizeknec ſokaſágát, minec vtánna fel viſii az fȫlhȫket az fȫldnec határiból, villamáſt eſȫuel egyetemben ſierez, ki hozza az ſielet az ȫ helyekbȫl.

17 Minden ember meg bolondúlt az ȫ bȫlczeſége miatt, minden ȫtuȫs meg ſiégyenȫlt az ȫ tȫle ȫntȫtt báluány miatt, mert hazugſág az ȫ ȫntéſe, és bennec lélec ninczen.

18 Heiában való dolgoc és neuetſégre valóc, az ȫ meg látogatáſoknac ideién el veſinec.

19 Nem ollyan, mint azoc, az Iácóbnac ȫrȫkſége: Mert mindeneknec teremtȫie ȫ, és az ȫ ȫrȫkſégénec páltzáia, [c] Seregeknec Wra az ȫ neue.

c: Az az, ȫ ȫwralkodic az ȫ ȫrȫkſegen az Izraelen.

20 Pȫrȫlyȫm vagy te nékem, hadi ezkȫzim, hogy te általad meg rontanéc ſoc nemzetſégeket és te általad el veſiteném az orſiágokat.

d: Azt mondgyalſim hogy néki az fȫldnec bȫnteirſeben az Babyloniai király ezae ez kȫze volt.

21 Es te általad meg rontanám à louat és az rayta ȫlȫt: hogy te általad ȫſiue rontanám az ſiekeret és az benne ȫlȫket.

22 Es ȫſiue tȫrném te általad az férfiat és az aſiſioni állatot, hogy meg rontanám te általad az vént és az gyermeket, hogy meg rontanám te általad, az iffiat és az ſiȫzet.

23 Ȫſiue tȫrném te általad az páſitort és az ȫ nyáiát, és meg rontanám te általad az ſiántó embert, és az ȫ iga barmát, és meg rontanám te általad az hadnagyokat és az fȫfȫ Wrakat.

24 Es meg fizetem Babyloniánac, és Chaldęánac minden lakozóinac, mind azokat az ȫ gonoſſágokat, mellyeket czelekedtec Sionban, az ti ſiemetec láttára, azt mondgya az Wr.

25 Imé én te reád fordúloc veſiedelemnec hegye, azt mondgya az WR, ki minden fȫldet el veſitettél, és te reád ki nyuytom az én kezemet, és alá vetlec tégedet az kȫ ſiiklákról, és meg égettetȫtt rakáſſá téſilec tégedet.

26 Es te tȫled nem viſinec kȫuet az ſiegeletre, és az fundamentom ra, mert ȫrȫcké való puſitaſágba léſiſi, azt mondgya az WR.

37 Emellyetec Záſilót az fȫldȫn, fuuallyatoc trombitát az pogányoc kȫzȫtt, kéſiitſétec ȫ ellene az pogányokat, gyȫytſétec ȫſiue ȫ ellene az [e] Araratnac, Minninec és Aſchenaznac orſiágit, válaſiſiatoc ȫ ellene hadnagyot; hozzátoc ki az louakat mint az rȫttenetes tſere bogárokat.

e: Erti mind az két Armeniat, az nagy obbikat és kiſſebiket. Pontus és Bithynia orſiágot.

28 Kéſiitſétec ȫ ellene az pogányokat, tudni illic Mediánac királit, az ȫ hadnagyit, es minden ȫ fȫfȫ Wrait, és az ȫ birodalmánac minden fȫldét.

29 Es meg rendȫl az fȫld és fay dalomba léſien, mert az WRnac minden gondolattya álhatátos léſien Babylonia ellen, hogy Babyloniánac fȫldét el puſititſa, vgy annîra hogy ſenki ne légyen benne lakozó.

30 Baby-

30 Babyloniánac vitęzi meg ſiŭn
tenec az viadaltól, czac az kerité-
ſekben ŭltenec, el fogyátkozott
az ŏ erŏſſégec, haſonlatoſſá lŏttec
az aſiſioni állatokhoz, fel gyuytot
tác az ŏ lakó helyeket, el tŏrtenec
az ŏ záriai.

31 Az poſta az poſtánac eleiben
fút, és az hir mondó az hir mon-
dónac hogy meg mondgya az
Babyloniái királnac hogy meg
vétettetŏtt az ŏ vároſa onnan ki-
uŏl.

32 Es az ręw helyec el foglal-
tatranac és az álló tóc tŭzzel
meg ęgettettenec, f és az vitęzec
el rŏttentenec.

f. Az az, vgy meg ſzaradtanac az tóc mint mikor az tŭz meg emetti az fát.

33 Mert azt mondgya az Sere-
geknec WRa, az Izraelnec Iſte-
ne, az Babyloniánac leánya ol-
lyan mint az ſięrŏ, ielen vagyon
az ŏ meg nyomtataſánac ideie,
męg egy kiczín idŏ vagyon ide
hátra, és el iŏ az ŏ aratáſa.

34 Be nyelt engemet és el ron-
tott az Nabugodonozor az Ba-
byloniai király, ŭreſs edénnyé
tett engemet, bę nyelt engemet
mint az ſárkány, bę tŏltŏtte az
haſát az én gyŏnyŏrŭſégimmel,
és ki vetett engemet.

35 Az én raytam és az én teſte-
men eſett hatalom Babyloniára
tęrien, azt kezdi mondani az Si-
onnac lakozó leánya: Es az én
vęrem az Chaldęanac lakozói
ellen, azt kezdi mondáni Ieruſá-
lem.

36 Azért azt mondgya az Wr:
Imé én meg itélem az te igye-
det, és boſiſiút álloc érŏtted, és
meg ſiáraztom az ŏ tengerét, és
az ŏ forráſát ki apaſitom.

37 Es Babylonia léſien egy máſ
ra rómlott kŏ rakás, ſárkányok-
nac lakó helye, tſoda, és ſiiuŏltés,
lakozónélkŭl való.

38 Orditanac mint az oroſilá-
nyoc, ordítanac mint az oroſilá-
nyoknac kŏlkei.

39 g Az ŏ kedueknec ideién té-
ſiec nékic lakodalmokat, és meg
réſiegitem ŏket, hogy vigadgya-
nac és ŏrŏcké valóálmot alodgya
nac, és fel ne ſerkennyenec, azt
mondgya az WR.

g: Néz az Prophéta az Poldiſár király lakodalmara, mellyet meg ir Daniel Cap: 5. mely lakodalom alatt meg vŏnec Babyloniat.

40 Elŏ hozom ŏket mint az
bárányokat az meg metzéſre,
mint az koſokat az bakockal e-
gyetemben.

41 Miképpen vétetett meg Se-
ſac, h és el foglaltatott az egéſi
fŏldnec ditſéreti? Mimódon puſi
titatott el az Babylonia, minden
nemzetſégec kŏzŏtt.

h: Erti Babyloniat.

42 Fel iŏtt Babyloniára az ten-
ger, az ŏ habiai miatt el búritа-
tott.

43 Az ŏ vároſi el puſitúlnac, ſiá-
raz fŏld léſien, és el puſztólt,
mellyen ſenki nem lakozic, ſem
az embernec fia által nem mé-
gyen rayta.

44 Meg látogatom ŏ magátis
az Bélt i Babyloniában, és ki vo-
nyom ſiáiából az mit bę nyelt,
és tŏbbé nem futnac reáia az nem
zetſégec, Babyloniánac kŏ falais
le romol.

i Belus. Babylonianac baluany Iſtene vólt.

45 Iŏijetec ki belŏle oh én né-
pem, kiki mind ſiabaditſa meg lel
két az Wrnac haragiától.

40 Es

k: Erti az Cyrus királynac Babylonia ellen való kelléti hirét.

46 Es meg láſſátoc hogy el ne oluadgyon à ti ſiuetec, és ne féllyetec az hîrtöl, k melly hallattatic ez földön, mikor elſö eſitendöben el iö az hîr, és az máſodic eſitendöbennis vgyan azon hîr, és mikor léſien az földön dúllás, és az wralkodó el iö az wrálkodóra.

47 Azért imé el iönec az napoc, és meg látogatom Babelnec öntött képeit, és mind az ö földe meg ſiégyenyöl, mind az ö meg öletetti el húllanac ö közepötte.

48 Es vigadoznac Babylonia ellen az ęgec, és az föld, és mind az benne valóc, mert éſiac felöl el iönec az ö el puſititói, azt mondgya az WR.

49 Miképpen Babylonia (oka vólt) hogy az Izraelnec meg öletetti el húllanának, azonképpen Babyloniában el húllanac az egéſi földnec mag öletetti.

l: Inti az Prophéta az ſiló nat, hogy hallyan az ö ellen ſegitſ-eromla ſokat, ki fieſſenec Chaldéaból, mert noha moſt meg ſiegyenültec, mind az által az ö ellenſſegöt meg ſiegyenülnec.

l 50 Mennyetec el kic meg ſiaba dúltatoc az fegyuertöl, ne állyatoc, emlekezzetec meg táuól földön az Wrról, és iuſſon eſietekben Ieruſálem.

51 Meg ſiégyenültettünc, mert hallottúc az gyalázatot, el búritotta az mi ortzáinkat az kiſſebſség, hogy az idegenec iöttenec az Wrnac házának Sanctuariomiába.

52 Azért imé el iönec az napoc azt mondgya az Wr, és meg látogatom az ö önterett képeit, és néki minden földein kiált az ſebes.

53 Ha Babylonia fel mégyen az ęgben, és ha meg erösíti az ö erösſégének magaſlágát, mind az által ö ellene el mennec én tülem az puſititóc, az mondgya az Wr.

54 Kiáltás hallattatic Babyloni ából, és az Chaldęuſoknac földéből nagy romlás.

55 Mert el puſittya az Wr Babyloniát, el veſiti belöle az nagy ſiót, iöllehet zúgnac az ö habiai, mint az ſoc vizeknec vgy hallattatic az ö ſiauoknac zúgáſa.

56 Mert el iött ö ellene, Babilonia ellen, az puſititó, és meg fogattattac és rabbá eſtec az ö vitęzi, el törött az ö kęzíuec, Mert az Iſten az megfizetéſnec WRa, bizonnyal meg fizet.

57 Es meg réſiegitem az ö fö Wrait, és az ö bölczeit, és az ö Hadnagyit, és az ö Tiſitartóit, és az ö vitęzit, és örökké aluſinac, és fel nem ſerkennec, azt mondgya az király, kinec neue Seregeknec WRa.

58 Azt mondgya az Seregeknec WRa: az Babyloniának ſięſes kö fala bizonnyal el törettetic, és az ö magas kapui tüzzel meg égettetnec, és az népec hijában munkálkodnac, és az pogányoc (munkálodnac) az tüznec, és hijában fáradnac. m

m: Az az. Valamit éppitenec à Babyloniaiac hijában éppitic mert az tüz megemezti.

59 Ez az ſió mellyet Ieremiás Prophéta paranczolá Saraiának Meriának ſiának, ki Mahaſias fia vólt; mikoron Babyloniába menne Sedechiáſtól az Iuda királlyától, királſágának negyedic eſitendeiében, Saraia penig vala Menuchanac n feiedelme.

n: Az Menuchanac Iudanac és Dannac határában való tartomány vólt.

60 Es meg irá Ieremiás mind az háboruſágot melly következendö

vala

vala Babyloniára egy könywben, tudni illic mind ezeket az siókat, mellyec meg irattatanac Babylonia ellen.

61 Es monda Ieremiás Saraiánac, mikoron iuttsi Babyloniába és látandod és el oluasod mind ez siókat.

62 Azt mondgyad: WRam te siólottál ez hely ellen, hogy el vesitenéd azt, vgy annîra hogy benne lakozó ne lenne, embertöl fogua oktalan állatig, hanem öröcké való pusitaságban légyen.o

o: Az Sidoknal az hosszu idő öröcke valonac mondatic. Mikor pedig azt mögya hogy soha Babyloniat nē lakiac, erti hogy soha ollyan hatalmat fenyes, neppel tellyes nem lessen mint az elött.

63 Es lésien mikor ez könywnec oluasását el végezed, köss reáia egy köuet és haijts bę az Euphratesnec közepibe.

64 Es mond azt: így meröl el az Babylonia és meg nem meneködic az nyomoruságtól mellyet én reá hozoc, akar mint fáradgyanac.

¶ *Eddig vadnac Ieremiásnac beszédi.*

LII. Rísz.

Meg iria Ieremiás az Sedechiás királnac sokságát, hogy az Isten mond isinac és fenvegetésinec igasságát meg mutatná. Az templū meg foztatic minden gazdag ságról. A maradéc nép el viretic Babyloniába. Iechoniás királt az tömlőrzből ki véteti Euilmerodach, és őtet minden kiralyoknac felőtte tizteli, kic ő nalla fogua valánac, &c.

1 HVsion egy esitendös vala Sedechiás, mikor Wralkodni kezde, és tizen egy esitendeig Wralkodéc Ierusálemben, és az ő Annyánac neue vala Hamutal, Libnabul való, Ieremiásnac leánya.

2 Es gonosit tselekedéc az WR elött, mint az Ioacim tselekedett vala.

3 Mert az Wrnac haragiaért, melly vala Ierusálem és Iuda ellen, miglen el vetné öket siine elöl Sedechiás engedetlen lön az Babyloniai királnac.

4 Lön penig az ö királságánac kilentzedic esitendeiében, tizedic hólnapban, tizedic napián az hólnapnac, el iöue Nabugodonozor az Babyloniai király, és az ö deréc serege Ierusálemre, és tábort iáránac ellene, és minden felöl sántzot veténec fel ellene.

5 Es az város meg siállasban lön, Sedechiásnac tizen éggyedic esitendeiéig.

6 Negyedic hólnapban, kilentzedic napián az hólnapnac, nagy ęhség támada az városban, vgy annîra hogy az föld népénec kenyere nem vólna.

7 Meg vétetéc az város, és az vitęzlö népec mind el futánac, és éttzaka ki ménénec az városból az kapunac vtán, melly vala kęt kö faloc között, mellyec valánac az király kerténél, (az Chaldęusoc penig valánac az város mellett köröskörnyül,) és el ménénec az vton melly visien az pusitába.

8 Meg üzé penig az Chaldęusoknac serege az királt, és meg fogác Sedechiást Ierichónac pusitáiában, mert minden serege el futa mellöle.

9 Meg fogác azért az királt, és viuęc ötet az Babyloniai királyhoz Riblatában, melly vagyon

Emathnac fŏldében, ki tŏruéńt látatá reáia.[9]

[9] Vagy ŏ reaia sententiat monda mint oda fel fordítottuc.

10 Es feieket vételé az Babyloniai király Sedechiás fiainac, siemei láttára, és annac felŏtte Iudánac minden fŏfŏ Wrainac feieket vételé Riblatában.

11 Sedechiás királnac penig siemeit ki tolatá, és lántzra vetteté, és viteté ŏtet à Babyloniai király Babylonyába, és veté ŏtet à tŏmlŏtzbe mind halálánac napiáig.

12 Ŏtŏdic hólnapban penig, az hólnapnac tizedic napián, (az esitendŏ penig tizenkilentzedic esitendeie vala Nabugodonozornac az Babyloniai királnac,) El iŏue Nabuzárdan az vitęzeknec hadnaǵgyoc, ki áll vala az Babyloniai király elŏtt, Ierusálembe.

13 Es fel gyuytá az Wrnac házát, és az királnac házat, és Ierusálemnec minden házait, és minden nagy házat tŭzzel meg égeté.

14 Es Ierusálemnec minden kŏfalait kŏrŏskŏrnyŭl le rontác az Chaldęusoknac seregi, kic valánac az Hadnaǵgyal.

15 Az kŏsségnec penig siegéniböl, és az tŏb nép kŏzzŭl, kic az városban meg maradtac vala, és az futottac kŏzzŭl, futottac vala az Babyloniai fogságra el vŭn Nabuzárdan, az fŏ Hadnagy.

16 Az fŏld népénec penig siegéni kŏzzŭl meg hagya Nabuzardan az Hadnagy az siŏlŏ miueseket, és az siántó embereket.

17 Es az ęrtz osilopokat, az mellyec valánac az Wrnac házában, és az kŏ lábakat, és az ęrtz tengert, az melly vala az Wrnac házában, el tŏréc az Chaldęusoc, és azoknac minden ęrtzeket el viuéc Babyloniába.

18 Az vas fazekakatis, és az sŏprŏket, és az éneklŏ siersiámokat, és az mendentzéket, és az kalánokat, és minden ęrtz ezkŏzŏket, az mellyeckel siolgálnac vala, el viuéc.

19 Es az vedreket, és az temiénezŏket, és az medentzéket, és az fazekakat, és az gyerttya tartókat, és az mosárokat, és az pohárokat mind arany mind ezŭst edényket el vŭn az hadnagy.

20 Kęt osilopot, egy ęrtz tengert, és tizenket ęrtz ŏkrŏket, az mellyec valánac az tenger feneke alatt, mellyeket tsinált vala az Sálomon király az Wrnac házában, nem vala mérteke mind ezeknec ez ęrtz edényeknec.

21 Es az osilopoknac eǵgyikénec tizen nyóltz sing vala az magassága, és tizenkęt sing sinór ęri vala által kŏrŏskŏrnyŭl ezt, kinec temerdégsége vala négy v́yni, és belŏl ŭreg vala.

22 Az gombia penig az melly vala ezen fellyŭl, ęrtz vala, eǵgyic gombnac magassága ŏtt singni vala, és az hálóc és az pomagranátoc az gombon kŏrŏskŏrnyŭl ętrzec valánac, és hasonlatosoc valánac az másodic osilophoz, és az pomagranátokis.

23 Vólt penig az pomagranát kilentz-

a: Az oſſlopenac tereieuec negy ſiegeletin negy gomboc vóltac, azzocha egyike vólt ſiaz mindeneſtől, &c.

kilentzuen hat, a minden felől, mindeneſtől az pomagranát ſiáz az hálón fellyől kőrőskörnyűl.

24 El viué az Hadnagy Seraiátis az fő papot, és Sephaniat az máſodic papot, és az aytónac három őrizőit.

25 Es az városból el vňn egy fő embert, ki hadnaggyá tétetett vala az vitęzlő renden, és hetet az férfiac kőzzűl, kic állanac vala az király előtt, kic találtatánac az városban, és az kénts tartót, az hadnac gonduiſeléiét ki az föld népét fel véſii vala az hadra: és hatuan férfiakat az föld népe kőzzűl, kic találtatánac az városban.

26 Azt mondom hogy el viué ezeket Nabuzárdan fő Hadnagy, és el viué őket az Babyloniai királyhoz Riblatában.

27 Es meg őletteté őket az Babyloniai király: Es meg őletteté őket Riblatában Emathnac földében, és el vitettetéc Iuda az ő földéből.

28 Ez az nép mellyet el vitettete Nabugodonozor hetedic eſtendőben, három ezer, és huſion három Sidókat.

29 Tizen nyóltzadic eſtendőben Nabugodonozor el vitete Ieruſálemből nyóltz ſiáz és harmintz két lelkeket.

30 Huſion harmadic eſtendeiében Nabugodonozor nac, el vitete Nabuzárdan à fő Hadnagy, hętſiáz negyuen őt Sidókat, mindeneſtől vóltanac négy ezeren és hat ſiázan.

31 b Lőn penig az Ioacinnac az Iuda királlyánac fogſágának harmintz hetedic eſtendeiében, tizen kettődic hólnapban, az hólnapnac huſion őtődic napián, fel emele Euilmerodach az Babyloniai király, az melly eſtendőben Wralkodni kezde, Ioacinnac az Iuda királlyánac feiét, és ki vęué őtet az tőmlőtzből.

b: Euilmerodach az tecconiás király az tőmlőtzből ki véteti. és őtet mint kiralt tiſzteli.

32 Es ſióla vęle ſiép ſióual, és helheſiteté az ő királi ſiękit az királyoknac ſiękec felőtt, kic vęle valánac Babyloniában.

33 Es el változtatá az tőmlőtzben való ruháit, és éſiic vala kenyeret vęle ęleténec minden napiaiban.

34 Es táplálájára való eledel adattatic vala néki ſiűnetlen az Babyloniai királtól, minden napra mind halálának napiaig, ęleténec minden napiaiban.

Ieremias könyuenec vége.

IEREMIASNAC SIRALMI.

¶ Ieremias ez könyuetskébe ſirattya az egéß Sidó orßágnac, és kiuáltképpen az Iſtennec Anya ßent Eegyházánac nagy romláſát. Valláſt teßen mind az kiuáltképpen, mind az közönſeges képpen való bünökröl: Int mindent az Iſtenhöz való meg térésre, az igaz hitre, és könyörgéſre. Az Iſten haragiát engeßteli és az ö kegyelmetkéri az ö népéuel tött ßöuetſég ßerint.

ELSŐ RESz.

¶ Panaſolkodic Ieremiás nagy keſeruesen az anya ſent Egyház képében az ö nagy romlaſokrol és nyomoruſágokröl, mellyeket tulaydonit az ö ſoc bünöknec mellyeknec botſanattyat kéri mind az ſabadulásſal egybe. Az vtan panaſolkodic az poganyoknac kegyetlenſéget felöl, és kéri iſtent hogy azokat meg büntelſe, &c.

1.

MIKEPPENül puſitán czac ö maga az város, mellj böuölkedic vala ſoc néppel: vgy mint özueggyé lön az Pogán népeknec aſiſionya: az Tartományoknac feiedelme lön adó fizetöué.

2 (Mimódon) ſir felötte igen étzaka, és az ö könyhúllatáſi az ö ortzáián le folynac, nem találtatéc minden ö baráti közzül ki meg vigaſitalná ötet. Minden ö baráti meg vtálác ötet, és lönec néki ellenſégi.

3 Számkiuetéſre méne az Iuda az nagy nyomoruſágnac és az nagy ſiolgálatnac miatta, és ö lakozuán az Pogányoc között nem talála nyugodalmat, az kic ötet kergetic vala, el éréc az ſioros vtakon.

4 Sionnac vtai mind ſirnac hog nintſenec kic fel mennénec az innep napra, nęki minden kapui el puſitultanac, minden papiai ſirnac, az ö ſzüzöi ſzomoruac, és ö maga vagyon nagy keſerüſégben.

5 Az ö ellenſegi föué löttenec, az ö ellenſégi ſierentſéſſen tſelekédtec, mert az WR verte meg ötet az ö bünénec ſokaſágáért, az ö kitſinded gyermeki az rabſágra ménénec az ellenſég elött. *a: Auagy ſwralkodtanac raitoc.*

6 Es el táuozéc az Sionnac leányától minden ö ékeſſége, löttec az ö feiedelmi ollyanocká mint az ſiaruaſoc, mellyec nem talál-

nac

nac eledelt, és el futánac minden erõnélkül az õ ellenségec elõtt.b

b: Az az, nem volt annj ereiec, hogy az ellenséggel ſemberc m: rtec volna vini hanem el fuiottac.

7 Meg emlekezéc Ieruſálem az õ nyomoruſágának, és az õ keſerüſégének napiain minden gyönyörüſégéröl, mellyec vóltának eleitöl fogua: mikoron eſnéc az nép az õ ellenségének kezébe, és nem vólna ſemmi ſegedelme: Látá az ellenség õtet, és tſufolá az õ (gyönyörüſéginec) meg ſiünéſét.

c: Vagy, azért viteték a rabſágra, azért lõn nyughatatlan nemcſe hyec igy oluaſ ſác. vélkedett az Ieruſálem azért vgy mint tiſztá dolan el vetetett: Az az, miuelhogy az õ lelki ſerie ellen vétett, el vetette õtet vgy mint tiſztatalant, az törvénnec Ceremoniaia ſerint. Leu 12. d: Vagy le vetteté az õnagy diſpoſitiõ.

8 Vétkezéc felõtte igen az Ieruſálẽ, annakokaért tſufoltatéc meg Mindnyáián az kic tiſitelic vala õtet, meg vtálác õtet, mert látác az õ rutſágát, õ pedig ſiruán fohaſkodott, miuelhogy hátra vetetett.

9 Az õ rútſága vagyon az õ ruháiának perçmin: nem remeleked zett meg az õ vtólſo ideiéröl, leſiálla d tſodálatos képpen: nem vólt néki vigaſitalóia: Tekénts meg Wram az én nyomoruſágomat, mert az ellenség én raytam erõt võtt.

10 Az ellenség az õ kezét ki nyu itotta minden (drága) kéuánatoſira, mert látta az pogányokat bę menni az õ Sanctuariomiába kic felöl meg parantſoltad vala hogy bę ne mennyenec az te gyülekõzetedbe.

11 Minden õ népe fohâſikodic, kenyeret kereſuén, adtác az õ drága marháiokat kenyerért, hogy meg vijtanác e lelkeket: Láſd meg Wram és tekints meg hogy lettem vtálatoſſá.

e: Vagy Elevenitenec.

12 Ne légyen néktec nehéz mindnyáián kic által mentec az vton, tekéntſétec meg és láſſátoc, ha vagyon ollyan bánat mint az enîm, mert keſerüſséggel illetett engemet az WR az õ haragiának napián.

13 Az magaſſágból tüzet botſátott az én tſontaimra, és Wr alkodott azokon: hálót vetett az én lábaimnac: el vetett engemet, puſitáuá tött engemet, és ſiünetlen bánkodom.

14 f Egybe köttetett az én álnokſágimnac igáia az õ kezéuel, egybe fonattattac és bę vettettec az én nyakamban, erõtelenné tötte az én erõmet: adott engemet az WR azoknac kezekbe, kiktöl meg nem ſiabadúlhatoc.

f: Az az, miképpen á kötteicc egybe fonatnac, azonképpen az en bünéimet en gybe fonta, egybe kötötte az Iſten, és azokat az büntetéſſel en gybe az en nyakamba vötte.

15 Meg tapodta az WR mind az én erõs vitęzimet én közöttem, gyüleſt tött én ellenem hogy az én iffiaimat meg rontaná, ſaytót nyomott az WR az Iuda leáninac.g

g: Az az, rabſágra adta Iſten az Sion leániát, hogy mint az ſajtó meg nyomottatic az ſajtóban, azonképpen õ nyomattaſſéc.

16 Ezekért ſiroc, az én ſiememböl, az én ſiememböl alá mégyen az víz, mert meſiſie táuozott tõlem az vigaſitaló, ki meg vigaſitalná az én lelkemet, az én haim el veſitenec, mert hatalmat võtt az ellenség.

17 Ki terieſitette Sion az õ kezeit: nintſen néki vigaſitalóia, az WR parantſoltIacób ellen hogy az õ ellenségi környül vennéc õtet: lett Ieruſálem õ közöttöc vtálatos.

18 Igaz az WR mert az õ ſáia ellen rúgodoztam: hallyátoc meg

kérlec minden népec, és lássatoc meg az én bánatomat, az én ſiüzeim és az én iffiaim az rabſágra mentenec.

19 Kiáltottam az én barátimat, de ŏc meg tſalánac engemet, az én papim, és az én véneim az városban hóltanac meg, ętelt kereſuén magoknac, hogy meg eleuenitenéc az ŏ lelkeket.

20 Tekints meg Wram mert gyŏtrelembe vagyoc, az én belsŏ réſieim el epettenec, el fordúlt az én ſiiuem én bennem, mert te ellened rúgodoztam, ottkin à fegyuer puſitit otthon vagyon halál.

21 Hallottác hogy foháſikodom, de nintſen nékem vigaſitalóm, minden ellenſégim haluán az én nyomoruſágimat ŏrültenec rayta, hogy te ezt tſelekedéd: El hozod az napot (reáióc) mellyet te rendeltél, és ollyanoc léſinec mint én vagyoc.

22 Minden ŏ gonoſſágoc mennyenec elŏdbe, és tſelekedgyél vęlec, miképpen tſelekedtél én velem az én gonoſſágimért, mert ſoc az én foháſikodáſom, és az én ſiiuem ſiomorú.

II. Réſz.

Sirattya Ieremiás az kŏſſégnec, az orſiágnac és az Iſteni tiztelernec romláſát, és dolgoknac meltarlanſágárol panaſolkodic. Végezetre tanittya az ſidókát mimódon vegyéc eleic az Iſten haragianac, és mimódon talallyác meg az Iſtennec irgalmaſſágát, &c.

1 MIképpen homályoſitotta meg haragiában az Wr Sionnac leániát, az ęgbŏl alá haitá az fŏldre Izraelnec ékeſſégét, és meg nem emlekezett haragiánac ideién az ŏ lábai alatt való ſiękrŏl?

2 El veſitette az WR minden kéméllés nélkŭl Iácóbnac minden haylékit, le tŏreté haragiában Iuda leányánac minden erŏſſégit, azt fŏldre hányatuán meg rútitá az orſiágot, és az ŏ feiedelmit.

3 Le tŏré haragiában Izraelnec minden ſiaruát, hátra vonuán kariát az ellenſégtŏl,[a] és gerieſitett Iácób ellen vgy mint kŏrŏskŏrnyŭl meg eméſitŏ lángnac tŭzét.

[a] Tudni illic hogy az ellenſegnec ellene ne allana.

4 Meg vonyá kęzíuét mint az ellenſeg, meg erŏſsite az ŏ iob kariát mint az ellenſég, és mindent valami ſięp vala meg ŏlé Sion leányánac ſátorában, ki ŏntę mint az tŭzet az ŏ boſiſiu állását.

5 Vólt az WR ollyan mint az ellenſég, el veſitette az Izraelt, el veſitette minden ŏ palotáit, el hányatta nęki minden erŏſſégit, és meg ſokaſitotta Iudánac leányában az ſiráſt és az iaygatáſt.

6 Es el hánta mint az kertet az ŏ ſátorát, el veſitette az ŏ gyŭlekŏzetét, el felekŏzŏtt az WR az Sionban való gyŭlekŏzetrŏl, és à ſiombatrol, és meg vtálta haragiában az királt, és az papokat.

7 Meg vtalá az WR az ŏ óltárát, meg vetę az ŏ Sanctuariomiát, az ellenſeg kezębe adá az ŏ palotáinac kŏ falait: kiáltáſt tŏn az Wrnac házában az ellenſeg, mint az innep napon.[b]

[b] Az az, az mint ſoktac vala az innepen kialtani az Izraelitác.

8 Gon-

8 Gondolá az WR, hogy el veſztené Sion leányánac kö falát, ki terieſzté az mérö kötelet: [c] az el veſztéſtöl meg nem voná kezét, és el puſztita az báſtyát, és à kö falt, egyetemben ezec el puſztitattac.

c: Hogy tudni illic el rontaſſec, es az földel egyenesse teteſſec. 2 Reg: 21. Eſa: 24.

9 Az földre le törettetének az ö kapui, el veſzte, el töre annac záriait, az ö királlya és feiedelmi az Pogányoc között vadnac [d] töruén nélkül: Es az Prophétáknac nintſen az Wrtól ielentetett látáſoc.

d Az az, meg foztattac az Iſten töruenyetül, es annac tanitaſatul. Az poganyoknac töruenyeckel birattatnac.

10 Az földre le ültenec, halgatnac az Sion leánynánac vénei, port hántanac az feiekre, ſákokban öltöztenec, feieket az földre botſáttác Ieruſalemnec leáni.

11 Meg fogyátkoztac ſiemeim az ſiralom miatt, meg háborodtanac az én belsö réſzeim, az én máijam földre ki öntetött, [e] az én népem leányánac gyötrelme miatt, holott el fogyátkozott az kis gyermec, és az tſets ſzopó az városnac vtzáin.

e: Az az, nintſen az en maiamban vér, mint ha az földre ki omlott volna.

12 Azt mondottác az Annyoknac: hól vagyon az kenyér, és az bor? mikor tudni illic el vánſzorottac vólna, mint az ſebeſec az városnac vtzáin, mikor az ö lelkec ki múlnéc az ö annyoknac ölekben.

13 Mitſoda bizońſágot hozzac néked elödbe? Mitſoda példát mutathatnéc tenéked Ieruſálemnec leánya? mit haſonlitſac hozzád, hogy meg vigaſitállyalac tégedet Sionnac ſiüz leánya? mert nagy mint az tenger az te nyomoruſágod: ki gyogyit meg tégedet?

14 Az te Prophétáid láttac tenéked hazugſágokat, és bolondſágot, és ki nem ielentettéc az te álnokſágidat, hogy meg tęritettenec vólna tégedet az fogſágból, azt mondom hogy hijában való Prophétiákat láttanac tenéked, és ſiám ki vetéſeket. [f]

15 Az ö kezeket egybe czaptác az te veſiedelmeden az kic által mentenec az vton, ſiuöltettenec, és feieket tſouáltác Ieruſálemnec leánin, monduán: Ezé az város, melly felöl azt mondottác, bezzeg ſiép, az egéſi földnec örömе.

f Az az, ollyakat mondottac neked mellyec okai voltac az te ſzam kinete ſednec.

16 Meg nitottác te raytad ſzáiokat mind az te ellenſégid, és ſiuöltettec, és tſikorgattác fogokat, ezt monduán: Veſzeſsüc el, bizonyára ez az nap az kit vártunc, meg leltüc, láttuc.

17 Meg czelekedte az WR, az miket meg gondolt, meg tellyeſitette ſzauát, mellyet eleitöl fogua meg parantſolt vala, el rontotta, nem keduezett, és meg vidamitotta te raytad az ellenſéget, fel emelte ſzaruát az te ellenſégidnec.

18 [g] Kiáltott az ö ſziuec az Wr-

 hoz

g Tremellius igy fordittya, kiáltot az ö ſziuec az Wr ellen: Mint ha azt mondana az Propheta: Miuel hogy az poganyoc Iſten ellen nagy karomiaſokat ſzoltac, azert ö Sion panaſſolkodgyal az Iſten elött könyörgeſedben.

hoz: O Sion leányánac kŏ fala, éijel és nappal follyanac az te kŏnyhúllatáſid, mint az folyó viz meg ne ſzŭnnyél, meg ne nyugodgyéc az te ſzemednec fénye.

19 Kelly fel kiálts éijel elsŏ álomkor, ŏnts ki mint az vizet à te ſiiuedet az WR elŏtt, emeld fel kezeidet hozzá az te kitſińdédidnec lelkekért, kic el fogyát koznac az ęhſeg miatt.

20 Láſd meg WRam és tekints meg kiuel czelekedtel így: auagy illiké hogy meg egyéc az aſiſioni állatoc az ŏ méheknec gyŭmŏltſét, tudni illic az ŏ egy ſingni gyermekeket: auagy illiké meg ŏlettetni az WRnac Sanctuariomiában az Papnac és az Prophétánac?

21 Az v́tzákon az fŏldŏn heuertenec az gyermec és az vén ember, az én ſzŭzeim és az én iffiaim fegyuer miatt el húllottanac; meg ŏltél haragodnac napián, meg ŏltél és nem kedueztél.

22 Egybe hijttad mint az innep napra az én félelmimet minden felŏl, és ſenki meg nem ſiabadúlt az WRnac haragiánac napián: az kiket fel tartottam, és neueltem, az ellenſég eméſztette meg azokat.

III. Réſz.

Panaſolkodic az Anya ſent Egy haznac kepében, mind az külsŏ mind pedig az belso és lelki nyomoruſagokrol haboruſagokrol, és faydalmokrol, mind az által azt mondgya hogy kerſégbe nem eſic, hanem meg gondoluan az Iſtennec io voltat bekeſeggel ſenuedi az nyomoruſagokat. Vtolſor meg valuán az ŏ bűneit, és az nyomoruſagokrol panaſolkoduan, ſabadulaſaiért, és ellenſéginec romlaſokert kŏnyŏrŏg, &c.

1 EN vagyoc az ſanyaruſág látott ember, az haragiánac veſiſieie miatt.

2 Engem vitt az ſetétſégre, és az vilagoſſágra.

3 Bizonyára reám fordúlt, kezét reám forditotta mind nap eſtig.

4 Meg ſzáraztotta az én teſtemet, és az én bŏrŏmet, ŏſzue rontotta az én czontaimat.

5 En ellenem erŏſſéget eppitett, és kŏrnyŭl vŏtt engemet méreggel és nyomoruſággal.

6 Az ſetétben fektetett engemet, mint az kic régen meg hóltanac.

7 Meg rekeſitett engemet, és ki nem ſialadhatoc: nehéz békokat vetett az én lábaimra.

8 Ha kiáltokis, bę dugta fŭleit az én imádſágomra.

9 Faragott kŏuel rekeſitette bę az én v́taimat, az én ŏſuénimet el forditotta.

10 Ŏ mint az olalkodó medue én vtánnam, mint az rŏy tekben való oroſiáń.

11 Az én v́taimat el forditotta, és darabokra vagdalt engemet, el puſititott engemet.

12 Meg

12 Meg vonta kezíuét és à nijlnac tzélly áuá tett engemet.

13 Az én veſéimben lötte be az ő nijlait.

14 Az én népemnec tſúfia vóltam, és énekec nap ęſtig.

15 Bę töltett engemet keſerűſséggel, meg réſiegitett engemet méreggel.

16 Az köbe ki törte az én fogaimat, az porba nyomott engemet.

17 Es el táuozott az én lelkem az békeſségtöl, [a] el feletkeztem az ióról.

18 Azért azt mondottam; el veſzett az én erőſſégem, és az én reménſégem az Wrtól.

19 Meg emlekezuén az én nyomoruſágimról, és az én ſiralmimról, az méregröl és az keſerűſségröl

20 Mert meg emlekezic (az nyomoruſágokról,) és meg aláztatic bennem az én lelkem.

21 Erröl [b] meg emlekezem, azért reménſégem léſien.

22 Az WRnac kegyelmeſſége, hogy tellyeſſéggel meg nem eméſtettünc: mert nem fogyátkoztac el az ő irgalmaſſági.

23 [c] Minden reggel meg vijúllnac az ő irgalmaſſagi, nagy az te igaſſágod.

24 En örökſégem az WR, azt mondgya az én lelkem: azért várom ötet.

25 Ió az WR, azoknac kic váriác ötet, az béleknec, ki kereſi ötet.

26 Ió várni és tſendeſségben lenni az Wrnac ſiabaditáſáig.

26 Ió az férfiunac mikor iffiugáſában viſeli az igát.

28 Ő magánac űl, és halgat, mert hordozta az igát nyakában.

29 [d] Téſzi az ő ſiáiát az porban, ezt monduán, talám vagyon még reménſeg.

30 Fordittya ortzáiát az verekedönec, elęgſzic meg ſiidalommal.

31 Mert mind öröcké el nem hágy az WR.

32 Mertha bánattal illet, iſmét kegyelmes léſzen, az ő kegyelmeſſégénec gazdagſága ſzerint.

33 Mert nem ſziue ſierint vęr, ſem bánattal nem illeti az embernec fiát.

34 [e] Hogy meg rontſa lábaiual az földnec minden foglyait.

35 Hogy el forditaſſéc az embernec itéleti az hatalmas elött.

36 Hogy el forditaſſéc az ember az ő töruényében: ezt az Wr nem miueli.

37 Kiſsoda parantſolattyából vagyon valami, ha az WR nem parantſolta. [f]

38 Auagy

a: Az az. Lelkemnekis nintſen ſemmi nyugodalma minden reménſegtöl, meg ſoztattam magamat azoka à ſok nyomoruſagoc mellyec miatta ſzemben intnec letetetlen dologhogy lelkem meg ne alaztaſſec.

Noha pedig az ketſegbeeſésnec keſerueties kórnyúl vött, mind az által nem eſem minden eſſöl ketſegbe, &c. Es magat ſocſep erőſſegrekel, vigaztallya.

b: Erröl tudui illic az mit az vtan mond, hogy az Iſten irgalmaſſaga mindeneſſöl el nem fogyott

c: Az Wr irgalmas kegyelmes, ſabadito Azert nem eſem ketſeghe hanem türec. Es meg mondgya az bekeſſeges türesnec baznait, tulaidoſagit es ezekhez detit.

d: Vagy hel hezteti az ő ſaiat az porban, az az, meg alaſſa magat, à földre arnal le burul, alazatoſon ſol maga felől, nem engedi Iſten ellen.

e: Ez harom vers az 34. 35. 36 egy igöne valo, es mint egy verſet, vgy kell olualni.

f: Mindenec Iſtennec akaratyabol vadnac, tehat nem eſem ketſegbe es nem tagol bünöc ſierint ſenueduse sőt inkab tertünc meg az Iſtenhöz es tegyunc vallaſt büneinkről. Azert az Prezbeta ſep vallaſtteſen az bűnről es az bünteteſnec melto voltarul nyörög Iſtennec az ſabadulaſacrt, es ellenſeginec kerſ.

38 Auagy nem az felséges Istennec siáiából iöijé ki minden ió, és gonosi?

39 Miért panasiolkodic az ęlö ember, és az férfiu az ö bünénec büntetése felöl?

40 Tudakozzunc inkáb az mi vtainc felöl, és keressüc meg, és tęriünc meg az WRhoz.

41 Emellyüc fel siiueinket kezeinckel egyetemben az ęgben az Istenhöz.

42 Mi vétkeztunc és engedetlenec vóltunc, azért nem kedueztél te.

43 Ellenünc támasitottad haragodat, és üldöztél minket, meg öltél, és nem kedueztél.

44 Felhöt vetettél elödbe, hogj által ne mennyen az mi imádságunc.

45 Pelyuauá, és el vetött állatocká tettél minket, minden népec között.

56 Meg nitottác mi ellenünc siáiokat minden mi ellenséginc.

47 Az röttegés, és az tör vólt mi raytunc, az pusztitás és az rontás.

48 Folyó vizec mentenec alá az én siememböl, az én népem leányánac nyomoruságáért.

49 Az én siemem nem siünic meg az siráftól, vgy annîra hogy semmi nyugodalma nintsen.

50 Mîg reánc nem tekint az WR az ęgböl.

51 Az én szemem bánatban eyté az én lelkemet, az én városomnac minden leániért.

52 Vadásizuán vadásztac engemet mint az madarat, az én ellenségim méltatlan.

53 Bę szoritottác az én ęletemet az tömlötzbe, és reám köuet hántanac.

54 Az vizec fellyül áradtac az én feiem felött, és azt mondottam; ki vágattattam.

55 Segitségre hijttam [h] az te neuedet ô WRam az alsó tömlötzböl.

56 [g] Hallottad az én szómat, à te füledet ne röyts el az én kiáltásom elött, és az én könyörgésem elött.

57 Hozzám közelgettél az napon, mellyen segitségre hijttalac tégedet, azt mondottad: Ne félly.

58 Meg itélted WRam az én lelkemnec itéletit, meg siabaditottad az én ęletemet.

59 [h] Láttad ô WRam az én nyomoruságomat, itéld meg az én igyemet.

60 Láttad nékic minden boszszú állásokat, minden én ellenem való gondolattyokat.

61 Hallottad az ö szidalmokat WRam, minden én ellenem való gondolattyokat.

[h] Vagy segitsegre hiuom az te neuedet.

[g] Az Istennec elebbi io tetemeni uel. es könyörgesence meg halgatasaual batorittya magat.

[h] Az ellensegnec gonossagánac elö szamlalasaual indittya Istent az meg halgatosra.

62 Az

62 Az én reám támadóknac nyelueket, és az ŏ én ellenem való minden napi gondolattyokat.

63 Le ŭléſeket, es fel keléſeket láſd meg, én vagyoc énekec nékiec.

64 Fizeſs meg nékic WRam, az ŏ kezec múnkáia ſierint.

65 Adgy nékic ſiiuec faydalmát, és az te átkodat veſd ráioc.

66 Kergeſd ŏket haragodban, és veſieſd el ŏket az ęg alól Wram.

IIII. Réſz.

Ez Caputbannis Ieremiás nagy ſoc ſſóual pánaſſolkodic az Anya ſſent Egy háznac nyomoruſagiról, és azt mondgya hogy mind azoc Iſtennec az bŭn elien való iteletiből lőttec. Vtolſſór iŏuendőt mond az hiueknec ſſabadúláſokról, és az hitetlen ellenſégnec romlaſaról, &c.

1 MIKEPPEN homályoſodott meg az arany, el változtatott az ſiép arany, el hányattattanac az Sanctuariumnac kŏuei az ѵtzákra.

2 Sionnac drága fiai, kic tiſzta aranyban valánac fel ŏltŏztetue, miképpen haſonlitatánac az ſárból tſinált edéńhŏz, mellyet az fazekas tſinált.

3 Męg az ſárkányokis ki vetic az emleieket, ſioptattyác az ŏ kŏlkeket, az én népem leánya penig kegyetlen mint az puſztában való Strutz madarac.

4 Az ſzopó gyermekeknec nyeluec az inyékhŏz ragada, az ſzomiuſág miatt, az kitſindedec kenyeret kérénec, és nem találtatéc ki adna nékic.

5 Kic gyŏnyŏrŭſéges étkeket éſznec vala, meg halánac az ѵtzákon: kic az veres bárſońban neueltetnec vala fel, ŏlelgetéc az ganęiokat. [a]

6 Nagyob lŏn azért az én népem leányánac vętke, [b] hogy ſem mint Sidománac az ŏ bŭne, ki egy ſzem pillantásban el veſie, és az veſiedelemnec helyei benne nem maradánac.

7 Az ŏ Nazaręuſi [c] feiérbec valánac az hónál, feiérbec az téynél vereſſebbec valánac à teſtec, hogy ſemmint az drága kŏuec: ollyanoc valánac mint az ſiépen ki mettzettetett Saphir fŏ.

8 De moſtan feketébbec az koromnál, és meg nem eſmértettec, az ѵtzákon, az ŏ bŏrŏc az tſontokhoz ragadott, el ſiáratt mint à fa.

9 Iobban vólt dólgoc azoknac, az kic fegyuerrel ŏlettec meg az ęhuel meg hóltaknál, és az kic meg eméſztetnec ſebnec miatta, hogy nem mint az kic meg foztattac az fŏldnec gyŭmŏltſétŏl.

10 Az irgalmas Anyáknac kezec meg fŏztéc az ŏ gyermekeket, kic vóltanac nékic étkec az én népem leányánac nyomoruſágában.

11 Bę tŏltŏtte az WR az ŏ haragiát, és az ŏ boſzſzú állaſát ki ŏntŏtte, és meg gyuytotta az tŭzet Sionban, ki meg eméſitette

a: Az az. Az nagy ſſük ſognec miatta az ganeiban kereſnec vala kenyeres.

b: A nagy bŭntetéſe: Az az Ieruſalemet laſſan laſſan veſſte el Iſten, es kŭlŏmb kŭlŏmb veſſedelemnec helye vólt benne: nem vgy veſſie, mint Sodomat egy ſſem pillantasban.

c. Nazaræuſoknac mondattac azoc, à kic Iſtennec ſſentelic vala magokat.

tette annac minden fundamentomit.

12 Nem hiſzic vala az földnec királi, és ez föld kerekſégénec lakozói, hogy az ellenſég bę iöne Ieruſálemnec kapuin.

13 Az ö Prophétáinac vétke miatt, és az ö Papiainac álnokſágokért, kic abban ki öntöttec az igazaknac véreket.

14 Tántorgottac mint az vakoc az v́tzákon, vérben meg förtözettec, d mert nem lehetſéges, hogy vért ne illetnénec az ö ruháiockal.

15 e Táuozzatoc el, à tiſztátalanoc azt kiáltottác nékic, táuozzatoc el, táuozzatoc el, ne illeſſetec. Azért el repültenec, és búdoſtanac: azt mondottác az Pogányoc között: nem tęrnec többé viſzſza hogy ott lakoznánac.

16 Az WRnac haragia oſzlatta el öket, többé nem tekint reáioc, miuelhogy az papokat nem tiſzteltéc, az véneken nem könjö rültenec.

17 Męg mikoron békeſégben vólnánc meg fogyátkozánac az mi ſzemeinc az hijában való ſégitſégnec váráſa miatt, az mi városunkban, mellyet vártunc az nemzetſéget, melly meg nem ſiabadithat.

18 Vadáſztác az mi iáráſinkat, hogy ne iárnánc az mi v́tzáinkon: el közelgetett az mi végünc, bę töltenec az mi napiainc, bizony el iött az mi végünc.

19 Az mi kergetöinc gyorſabbác vóltanac az ęgen repülö ſaskeſelyöknél, az hegyeken kergettec minket, az puſitában leſeskedtec vtánnunc.

20 Az mi életünc (tudni illic,) az WRnac meg kent királlya meg fogattatéc az ö törökben, ki felöl azt mondottuc, hogy az ö árnyékában élünc az Pogányoc között.

21 Örülly és vigadozz Edomnac leánya, ki lakozol Huſnac földében, mert męg te raytadis által mégyen az pohár, meg réſiegülſi, és okádol. f

22 Minec vtánna meg eméſitetic az te álnokſágod, Sionnac leánya, nem hágy tégedet az ſiám ki vetésben: De meg látogattya à te álnokſágodat Edomnac leánya, meg ielenti à te büneidet.

d: Az az, Mikeppen az vak ſemmi aú lömbſeget nē tud tenni az tizta, es tiztatalan között, hanem minden valogataſnelkül iar és magat az tiztatalan ſagtul meg nem oltalmazhattya, azon keppen Ieruſalem olly tellyes tiztatalanſaggal, hogy ſoha ſen ki magat megnem oltalmazhattya fertelmeſſegtöl.

e: Az felsö ſentētiat biçonittya hogy mindenec meg fertezettec Ertelme pedig ez: Annira meg fertezettet, az varos hög mihelt ember ki megyen hazabol mint ha pokloſockal rakua volna az varos, az Iſtennec töruenye ſzerint az tiztatalanoknac kialtaſokat hallya. Miuel hogy azert tiztatalanoc, az föld el nem ſzenuedhette az ö fertelmeſſegeket, ki üzettec az földröl kic azt mondgyác, hogy nintſen remenſegec az ſzabadulaſrol.

f: Az az. Moſtan Edom örülſz à Sidoc romlaſan, de teis meg koſtolod az Iornac haragiat iöuendöben.

V. Réſz.

Az Anya ſzent Egy haz panaſolkoduán Iſten elöt az ö nyomoruſagiröl, valláſt réſzen büneiröl, és nagy keſeruelen ſirattya mind az bünt mind az nyomoruſagot, és az romlaſt. Engezteli az Iſten haragiát, és kéri az ö irgalmaſſagat.

1 EMlekezzél meg WRam arról az mi eſett mi raytunc, tekénts reánc, és láſd meg az mi gyalázatunkat.

2 Az mi örökſégünc ſiállot az kiuöl valókra, az mi házainc az idegenekre.

3 Aruác

3 Aruác vóltunc Atya nélkül, az mi Anyáinc ollyanoc, mint az özuegyec.

4 Az mi vizünket árron ittuc, az mi fáinkat pénzen vöttüc.

5 Az mi nyakunkon wralkodóc miatt háboruſágot ſienuedtünc, fáradoztunc és nem vólt nyugodalmunc.

6 Ki nyuytottuc kezeinket az Ægyptumbélieknec, és az Aſsyriabélieknec, hogy kenyeret adnánac.

a Az az, ſoka galtunc az Ægyptombelieknec, és az Aſsyriabelieknec.

7 Az mi Atyainc vétköztenec, es nintſenec, mi pedig az ő álnokſágokat hordozzuc.

8 Az ſiólgác wralkodtac mi raytunc, nem vólt ki minket kezekből meg ſiabaditaná.

9 Eeletünknec veſiedelméuel hozzuc vala bę kenyerünket, à puſitában való fegyuer miatt.

10 Az mi böreinc mint az kementze meg feketödtec, az nagy ęhſég miatt.

11 Az Sionban az aſsſioni állatokat nyomorgattác, és az ſiüzeket Iudánac városiban.

12 Az feiedelmec azoknac kezektől fel akaſitattac, az véneket nem bötſültéc.

13 Az fel zördült iffiakat az malomban fogtác, és à gyermekec az rakás fánac terhe alatt el eſtenec.

14 Az vénec meg ſiüntenec az kapuból, és az iffiac az ő énekléſektől.

15 Meg ſiünt az mi ſiiuünknec öröme, ſiralomra fordúlt az mi örömünc.

16 El eſett az mi feiünknec Coronáia, Iay moſt nékünc, mert vétkeztünc.

17 Azért ſiomorú vólt az mi ſiiuünc, ezekért meg homályoſodott az mi ſiemünc.

18 Az Sionnac hegyeért, miuelhogy el puſitúlt, vgy annira hogy rókác lakiác azt.

19 Te Wram örökké meg maradtſi, az te ülő ſięked örökké allandó.

20 Miért feletkezel el örökké mi rólunc? El hadſié minket ſoc ideiglen?

21 Tęrits meg Wram minket te hozzád, és meg tęrünc, ęppits fel az mi napiainkat, mint (vala) az régi idökben.

22 De mindeneſtől meg vetettél minket, felötte igen meg haragudtál mi reánc.

¶ *Iremiás ſiralmának vege.*

BARVCH.

Minec vtanna az Sidoknac egy réſze Babyloniaba vitetett vólna az Iechonias királlyal. Az Baruch Prophétats oda ménuén hozzáioc ſzabad akarattya ſzerint, az fogſágba vitetett Sidóckal tanáts kozic, kic Ieruſalembe áldozatra való penzt kûlduén, irnac leuelet az maradec Sidoknac Iudeaba az ö bünöknec iſmereti és meg vallása felöl,

az ő meg teréſec felöl, és az Iſtennec az meg térökhöz való kegyelmes igeretirol. Végezetre az Ieremias leueletis meg iria Baruch, mellyet irt vólt à ſzamkiuetett Sidéknac, mellyben öket à báluanyoc ellen, és báluány imádás ellen erösſiti.

I. Reſz.

Az Baruch Babyloniaban ir egy könyuet, mellyet el oluás az Ieconias kiraly elött, főfő népec elött, es az kőſſeg elött. Küldenec penzt Ieruſálembe aldozatokra, és az templom edéninec helyere allatáſára. Az konyuetis el küldi Baruch, hogy azt az innepeken oluaſſac, es tanittya őket abban az ő bűnőknec iſmeretire, es annac meg valláſára.

1 EZEC 'A Könywnec beſiédi, mellyeket irott Babyloniában Baruch Neriáſnac fia, melly Neriás, Maaſiáſnac fia vala, ki Sedechiáſnac fia vala, ki Haſabiáſnac fia vala, ki Helciáſnac fia vala.

2 Ötödic eſtendöben, hetedic napon, azon idöben, melyben meg vettéc az Chaldęuſoc Ieruſálemet, és tüzzel meg égetéc.

3 Ennec azért ez könywnec beſiédit el oluaſa Baruch, Iechoniáſnac az Ioacim Iuda királlya fiánac, és az egéſi kőſſégnec halláſára, kic à könywnec halláſára öſſue gyültec vala.

4 Az főfő népeknec, à királyoc fiainac, az véneknec, és az egéſi kőſſégnec halláſára, kitſintöl fogua nagyig, kic Babyloniában lakoznac vala az Sud vize mellett.

5 Kic ſirnac vala, és böytölnec vala, és imádkoznac vala az Iſten elött.

6 Es ſiedénec pénzt egymáſon, kinec kinec az ő érteke ſierint.

7 (Mellyet küldénec Ieruſálembe az Ioacim Papnac Helciás fiánac, ki Sallom fia vala, és az Papoknac, és az töb kőſſégnec, kic Ieruſálemben ő vęle egyetembe találtatánac.

8 Az Iudęanac földébe, az Siuan hónac tizedic napián, hogy az à Pap helyére állatna az Wr házánac edénit, mellyec à templomból ki vitettettec vala, az ezüſt edényeket, mellyeket meg tſináltata Sedechiás Iudęanac királlya, az Ioſias fia.

9 Minec vtánna Nabugodonozor az Babyloniai király el viuén Iechoniaſt Ieruſálemböl, az Wrackal és à hatalmaſockal meg kötözue, az kőſſégetis el vitte vólna Babyloniába.)

10 Es ezt izenéc: Imé pénzt küldöttünc tinéktec, mellyel vegyetec áldozatokat az mi bűneinknec meg tiſitulaſáért, és temiént ſaiándékot ſierezzetec, és áldozzatoc à mi Wrunknac Iſtenünknec óltáránál.

11 Es imádkozzatoc az Nabugodonozornac az Babyloniai királnac életeiért, és az ő fiánac Bóldiſárnac életeiért, hogy az ő napioc az földön, idöuel el ériéc az egnec napiait.[a]

12 Es ád minekünc az Wr erőſſéget, és

[a] Az az Hőgſoc eſztendeig ellyenec

get,és az mi ſiiueinket meg világoſittya,és élünc à Nabugodono zornac az Babyloniai királnac árnyéka alatt, és az ő fiánac Bóldiſárnac árnyéka alatt, és ſiolgálunc nékiec ſoc napig, és kegyelmet nyerünc náloc.

13 Annac vtánna mi érettünkis à mi Wrunknac Iſtenünknec imádkozzatoc,miuelhogy vétkeztünc az mi Wrunknac Iſtenünknec, męg ez ideigis el nem fordúlt mi rólunc az ő boſiſiu állása és haragia.

14 Annac felötte oluaſſátoc el ezt ez könyuet, mellyet néktec küldöttünc,hogy az innep napokon az Wrnac házában el oluaſſátoc.

b: Bűnről valo vallás tetelnec formaia.

15 b Es azt mondgyátoc: Az mi Wrunknac Iſtenünknec adaſſéc igaſſág:nékünc pedig ſiégyen vallás,à mint moſt az Sidón vagyon és à Ieruſálemnec lakoſin.

16 Az mi királinkon,főfő Wrakon, az Papokon, az Prophétákon,és az mi Atyáinkon.

17 Mert vétkeztünc az Wr elött és néki nem hittünc.

18 Sem az ő ſiauát nem hallottuc hogy az ő parantſolatiban iárnánc,mellyeket niluán nékünc ki adott vala.

19 Az naptól fogua mellyen az Wr az mi Atyáinkat ki hozta vala Ægyptomnac földéből, ez napiglan ellene támadtunc à mi Wrunknac Iſtenünknec, és az ő ſiauát ſemminec bötſültüc.

Deut: 28.

20 Es iólleher ſiállottanac mi reánc ez veſiedelmec, és az átoc mellyet az Wr Moſes által az ő ſiólgaia által meg mondott vala az időben mellyben à mi Atyáinkat ki hozta Ægyptomnac földéből, hogy az téijel és mézzel folyó földet nékünc adná, miképpen mais nyiluan vagyon.

21 Mind az által męgis nem hallottuc az mi Wrunknac Iſtenünknec ſiauát, mind azokban mellyeket az Prophétac meg mondottác,kiket küldött mi hozzánc.

22 Hanem kiki mind az ő ſiiuénec gonoſi gondolattyát köuette. hog idegen Iſteneket köuetnénc, és az mi Wrunknac Iſtenünknec ſiemei elött gonoſſágokat tſelekednénc.

II. Reſz.

Valláſt téſznec arrol hogy az ő bűnőkért méltán ſenuedic à bűntetéſt. Igeri az Iſten nékic hogy őket meg ſabadittya az fogſagbol, és őröcké valo főuetſéget ſerez vęlec.

1 AZokaért bęis töltötte az Wr az ő ſiauát, mellyet mi ellenünc, és az mi biráinc ellen kic itéltéc az Izraelt, annac felötte az mi királinc és főfő Wrainc ellen, Touábba minden Izraelitác és Iuda nemzetſégi ellen ſiólott.

2 Hogy mi reánc nagy nyomoruſágokat botſátana, minemőiec ſemmi orſiágban az ęg alatt ſoha nem löttenec,az minémőiec löttenec Ieruſálemben, à ſierint à mint az Moſes törvényében meg vagyon írua. Deut. 28.

3 Hogy az ő fioknac és leányoknac húſokat ennéc némellyec à mi emberinc közzül.

4 Es adta ŏket minden orſiágok nac kezébe és rabſágába kic kŏrnyŭlŭnc vadnac, az ſiidalomnac rutſágára, és puſitulásra minden nemzetſégec kŏzŏtt kic kŏrnyŭlŭnc vadnac, kic kŏzzé el ſiçlhette ŏket az Wr.

5 Ecképpen meg aláztattac nem fel magaſitaltattac: Mert vétkŏztŭnc à mi Wrunknac Iſtenŭnknec, hogy az ŏ ſiauát nẽ halgattuc

6 Az mi Wrunknac Iſtenŭnknec igaſſág adaſſéc, Minékŭnc pedig gyalázat, Minçmŏ moſtan nyiluan vagyon.

7 Az melly nyomoruſágockal minket az Wr fenyegetett, mind azoc bę tŏltenec raytunc.

8 Mind az által nem kŏnyŏrgŏttŭnc az Wrnac, hogy kiki mind az ŏ ſiiuénec gonoſi gondolattyá tól el táuoznéc.

9 Es azért vigyázott az WR mind ez háboruknac reánc való botſátáſában, mellyeket reánc hozott: Mert igaz az WR minden tſelekedetiben, kic felŏl nékŭnc parantſolatokat adott.

10 Azŏ ſiauát ſem halgattuc, hog az ŏ parantſolatibã iárnánc, mellyeket minékŭnc elŏnkben adott.

11 Es moſt Izraelnec Wra Iſtene, ki az te népedet ki hoztad Ægyptomnac földéből hatalmas kęzzel, ieleckel es tſodáckal, nagy hatalommal és nagy erŏuel, es te magadnac hîrt neuet ſierzettél, minémŏ moſtis nyiluán vagyon.

12 Mi bizonyára, mi Wrunc Iſtenŭnc, vétkŏztŭnc, és hamiſſan tſelekedtŭnc, és minden te itéletidben gonoſiúl forgódtunc.

13 De az te haragod fordúllyon el rólunc, mert keueſen maradtunc az pogányoc kŏzŏtt, kic kŏziben ki üztél.

14 Hald meg Wram az mi imádſágunkat és kęrésŭnket, és te magadért ſiabadits meg minket, és ſierezz nékŭnc kegyelmet azoknál, kic minket hazánkbólki hoztanac.

15 Hogy ez egéſi föld megeſmérien tégedet mi Wrunknac Iſtenŭnknec lenni, és hogy az te neuedről neueztetett az Izrael, és az ŏ nemzetſége.

16 Tekints reánc Wram az te Sanctuariomodnac házából, és figyelmezzél reánc, hayts le az te füledet, és halgaſs meg.

17 Niſd fel Wram az te ſiemeidet, mert nem az meg hóltac, kic vadnac à föld alatt, kiknec teſtekből el vétettetett az Lélec, tulaydonitanac az Wrnac igaſſágnac ditſéretét és tiſiteſſéget. pſal. 113.

18 Hanem az nyomoruſágnac és gyalázatnac nagyſága miatt bánkodó lélec, és à meg fogyátkozot ſiemec, és az çhezŏ Lélec, tulaydoneit Wram tenéked ditſŏſſeget és igaſſágot.

19 Mert nem az mi Atyáinknac ió tſelekedetiben, ſem az mi királinknac ió tſelekedetiben bizuã, kŏnyŏrgŭnc Wram te néked.

20 Hanem miért hogy az te haragodat és boſiſiú állásodat botſáttad mi reánc, az miképpen az te ſiólgaid által Prophétác által ſiólottál vala.

21 Monduán: Aſit mondgya az Wr:

Ierem. 29. Wr, haytſátoc meg az ti hátaitokat és ſiólgálljatoc àBabyloniai királnac, és meg maradtoc à földön mellyet à ti atyátoknac adtã.

22 Ha az Wrnac ſiauát nem akariátoc hallani, hogy ſiólgálnátoc az Babyloniai királnac, azt tſelekedem hogy Iuda városiból és Ieruſálemből,

23 El vétetſéc az öröm és az vigaſság, à vö legénnec és à menyaſſonnac ſiaua, és az egéſi föld el puſtitataſſéc lakozó nékül.

24 Mi pedig nem halgattuc az te ſiódathogy ſiólgalnánc à Babyloniai királnac: Azért valóba meg ielentetted à te ſiauaidat, mellyeket à te ſiólgaid által az Prophetac által ſioltál vala, tudni illic hogy az királyoknac és à mi Atyáinknac tſonttyoc helyekből másouá vitetnénec.

25 Imé azon tſontoc az napnac melegſégére, és az éttzakának hidegſégére ki haſtatuán feküſſénec, és azoc keſerues faydalommal, ęhſséggel, fegyuerrel, és ſiám ki vetéſſel hóltanac meg.

26 Az te házadat pedig mellyben neuedet ſegitſégre hijtác, olly állapatra iutattad, minęmöt ez nap meg mutat, az Izrael és az Iuda házának gonoſſágáért.

27 Es te mi Wrunc Iſtenünc az te ió vóltod és irgalmaſſágod ſierint tſelekedtél mi velünc.

Leuit. 20. Deut. 28. 28 Miképpen Moſes által az te ſiólgád által tanubizońſágot tettél az napon, mellyen parantſoltad az te töruényedet az Izrael fiai elött meg irni.

29 Monduán: Ha az én ſiómat nẽ hallandgyátoc, è népnec ſokſága, melly mint à ray méh zöng, à pogánjoc közöttigen meg keueſedic, kic közzé én titeket ki vetlec.

30 Mert tudom hogy engemet nem halgatnac: mert kemény nyakú nép, hanem az ö rabſágának földében eſiébe véſſi magát.

31 Es ackor meg eſméric hogy én vagyoc az ö Wroc Iſtenec: és adoc nékic ſiuet, hogy értſenec, és füleket hogy hallyanac.

32 Es ditſérnec engemet, és az én neuemről meg emlekeznec.

33 Es amaz ö engedetlen hátokat le téſſic, és az ö gonoſſágokat el hadgyác, mikoron meg emlekeznec az ö attyoknac vtairól, kic vétkeztenec az Wrnac.

34 Es viſſſia hozom öket à földre, mellyet hitemmel igértem az ö attyoknac, Abrahamnac, Iſáchnac, és Iácóbnac, hogy el vegyéc azt, Annac feldöre öket meg ſokaſitom, meg ſem keueſednec.

36 Es ſierzec ö vęlec öröcké való frigyet, hogy Iſtenec légyec ö nékiec, öc viſiontag nékem legyenec népeim, többé az Izraelnec népét az földről, mellyet nékic adtam, ki nem vetem.

III. Réſz.

Könyörög megis az nép az ö fabaduſáſáért. Aianlya Baruch az népnec az bölcſeſéget, és meg mutattya nékiec hogy annac meg vetéſéért, eſtec enni ſok nyomoruſágba.

1 WRam Izraelnec hatalmas Iſtene, az nyomoruſágban léuö lélec kiált te hozzád.

2 Hald meg Wram és könyörülly mi raytunc, mert irgalmas vagy: Azt mondom hogy légy ke

gyelmes nékŭne, mert vétkeztŭnc ellened.

3 Mert te ŏrŏcké meg maradſi: Mi pedig ŏrŏcké el veſiŭnc.

4 Wram Izraelnec hatalmas Iſtene, hald meg kérlec az meg hólt[a] Izraelnec kŏnyŏrgéſét, és az te ellened vétkezett fiaknac, kic az ŏ Wroknac Iſteneknec ſia uát nem halgattác, mellyért ſiállottác mi reánc ez nyaualyác.

a: Az az: Kic az nagy nyomoruſágnac miatta haſon latoſoc az halottakhoz.

5 Az mi Atyainknac álnokſágok ról meg ne emlekezzél, hanem emlekezzél meg hatalmaſſágodról és az te neuedrŏl ez idŏben.

6 Mert te vagy az mi Wrunc Iſtenŭnc, és ditſérŭnc tegedet Wrã.

7 Mert azért vetŏtted à mi ſiiueinkbe à te félelmedet, hogy à te neuedet ſegitſégre hijuc, és tégedet à mi ſiám ki vetéſŭnkben ditſériŭnc, vgymint kic az mi atyainknac kic te elŏtted vétkŏztenec minden gonoſſágokról meg emlekeztŭnc.

8 Imé mi moſt az mi ſiám ki vetéſŭnkben ſiidalomban vagyunc, átokban és nagy adó fizetésben, az mi Atyainknac minden álnokſágoc ſierint, kic az mi Wrunktól Iſtenŭnktŏl el ſiakadtanac.

9 Hald meg Izrael az életnec parantſolatit, és az bŏltſeſégnec meg iſméretire haytſad fŭleidet.

10 Mi dolog Izrael hogy ellenſégnec fŏldén lakol?

11 Az idegen fŏlden meg aggottál az hóltackal meg fŏrtŏſitettél, és azoc kŏzzé ſiámláltattál kic az fŏldnec gyomrábã vadnac

12 Az bŏltſeſégnec kút feiét el hattad.

13 Mert ha az Iſtennec v́tán maradtál vólna meg, ŏrŏcké való bekeſégben élhettel vólna.

14 Tanóld meg hól légyen az eſieſſég, hól az erŏ, hól légyen az ęrtelem: Hogy egyetembe meg tudgyad hól légyen az hoſiſiu élet, és ŏ maga az ęlet, és az ſiemek nec világoſſága, és az békeſég.

15 Ki találta meg annac helyét, auagy az ŏ tárházában ki ment valaha bę?

16 Hól vadnac à Pogányoc feiedelmi, és azoc kic à fŏldnec oktalan állatin wralkodnac?

17 Kic az ęgnec madaraiból iatekokat és tſúfságokat tſinálnac, kic el rŏytic ezŭſtŏket és aranyokat, mellyben az emberec biznac, ſem annac kereſetinec véget nem vetnec.

18 Mert az ezŭſtnec és az pénznec verŏi, kic azokat olly nagy ſiorgalmatoſſággal tſinállyác, melly meg ſem gondoltathatic.

19 Immaran el múltanac és alá ſiállottanac az fŏldbe, és egyebec azoknac helyekbe ſiállottanac.

20 Iffiuſágokban láttác az világoſſágot, és laktanac ez fŏldŏn: Az tudomáńnac pedig v́tát meg nem tudtác.

21 Nem értettéc az ŏ ŏſuénit, ſem az ŏ fioc azt meg nẽ tapaſitaltác, meſiſie táuoztac tŭle.

22 Sem pedig az Chanaannac fŏldében nem hallattatott, ſem Themanba nem láttatot.

23 Sem az Agarnac fiai kereſuén az fŏldŏn az eſieſſéget, ſem à Medannac, ſem Themánac kereskŏdŏi, ſem

ködöi, ſem az példa beſiédeknec magyarázói, ſem az töb eſieſſégnec kereſöi, meg nem émértéc az böltſeſégnec útát, ſem az ö útairól meg nem emlekeztec.

24 Oh Izrael melly tágas az wrnac háza, melly ſiéles az ö lakó helye.

25 Az hely nagy és véghetetlen, magas és mérhetetlen.

26 Vóltanac ottOriáſoc, kic eleitöl fogua hireſec vóltac, kiknec nagy teſtec vólt, és az hadakozáſban bölczec vóltanac.

27 Mind az által az wr öket nẽ vá laſitotta, ſem à tudománnac útát nékic nẽ adta, azért el veſitenec,

28 Mert eſiec nem vólt, az ö eſitelenſégeckel veſitenec el.

29 Kitſoda ment az ęgben és kereſte az böltſeſéget, auagy azt alá hozta az fölyhökböl.

30 Ki ment által az tengeren, és kiczoda találta meg az bölczeſéget, hogy onnét azt hozna inkáb hogy ſem tiſita aranyat.

31 Senki nincz ki tudgya annac útát, ſem pedig ki elméiébe foghatná az ö öſuénit.

32 A kinél niluán vadnacmindenec à tudhattya azt, és az ö értelméuel meg találllya azt, à ki à földet örökké meg erösitötte és bę töltötte azt négy lábú állatockal.

33 Ki mikoron ki botſáttya az világoſſágot, ki iö az, mikoron viſiſia hija vgyan azont, röttegéſſel enged néki.

34 A tſillagoc az ö álláſokban világoskodtác, és öruendöztec.

35 Mihelt ſiólitotta öket, azt mondottác: Ielen vagyunc, és örömẽl vilagoskodtac az ö terẽtöiöknec.

36 Ez az mi Iſtenünc, és ninczen hozzá haſonló ſenki.

37 Ő találta à böltſeſégnec minden útát, és azt az ö ſiólgáiának Iácóbnac, és Izraelnec az ö ſierelméſének adta.

38 Es annac vtánna láttatott ez föld ön, és az emberec közöttforgott

IIII. *Réſi.*

Meg iria az Iſten törvényenec meg tártóſonac iutalmokat, és annac meg vráloinac bünte teſeket, vigaſztallya az rab ſidókat, Meg iria Ieruſálemnec panaſzolkodáſat, és azt vigaſztal lya.

1 EZ az Iſten parantſolatinac könyue, és az örökké meg maradandó töruény, valakic azt meg fogadgyác, az életre meñec, kic pedig el hadgyác azt, meg hal nac.

2 Tęry meg Iácob, és ragadd meg azt, és az ö világoſſágának fényeſſégénél iáry.

3 Az te diczöſſégedet ne add máſnac, ſem az te haſinaidat, az idegen nemzetſégnec.

4 Bódogoc vagyunc ô Izrael, mert à mellyec az Iſtennec tettzet tenec, nékünc meg ielentettec.

5 Légy bátorſágos ô én népem, Izraelnec maradéka.

6 Nem azért adattátoc el, hog el veſiſietec, de miuel hogy az Wrat à haragra inditottátoc, azért adattattátoc az ellẽſégnec hatalmába.

7 Mert haragra gerieſtettétec azt ki teremtett titeket, áldozuán az örökkẽgöknec, és nem az Iſtennec.

8 El feletkeztetec arról, ki titeket ſiült, az örökké való Iſtenről, és az Ieruſálemet, ki titeket fel

tartott, keſerűſséggel illettétec.

9 Mert látta az Iſtentől reátoc ſiállott boſſiú álláſt, és ezt mondotta: hallyátoc meg Sionnac ſiomſiédſági, nagy ſiralmat hozott az Iſten én reám.

10 Mert láttam az én fiaimnac, és leánimnac rabſágát, mellybe őket az Őrőcké való vetette.

11 Mert az kiket őrőmmel fel tartottam, azokat ſiralommal el botſátottam.

12 Senki ne örűllyön én raytam özuegyen, és ki ſokaktól el hagyattattam, Mert el puſitúltam az én gyermekimnec vétkeiért, kic az Iſtennec tőruényétől el hanyatlottanac.

13 Az ő itéletit pedig meg nem eſmértéc, ſem az ő paranczolatinac útain nem iártanac, ſem az ő igaſſágánac öſuénin nem állottanac.

14 Sionnac ſiomſiédi iőjetec én hozzám, és emlekezzetec meg az én fiaimnac és leánimnac fogſágokról, mellybe az Őrőcké való őket vetőtte.

15 Mert meſſiűl való nemzetſéget hozott ő reáioc, ſiemtelen és parazt nemzetſéget.

16 Olly embereket, kic az véneket ſem bőtſülléttéc, ſem az gyermekeken nem könyőrültenec kic az özuegjeknec ſierelmes gyermekit el vittéc, és az egyedül valót leánitól meg foſitottác.

17 En pedig mi ſegitſéggel lehetec ti néktec.

18 Mert az ki reátoc és nyomoruſágokat hozta, azon titeket az ti ellenſégtec kezéből meg ſiabadit.

19 Mennyetec el fiaim, mennyetec el, mert én egyedül el hagyattattam.

20 Le vetettem pedig az békeſégnec ruháiát, az én könyörgé ſemnec gyáſi ruháiát vőttem fel, hogy az én életemben az Őrőcké valóhoz kiáltſac.

21 Iő hitben legyetec fiaim, és kiáltſatoc az ti Iſtentekhöz ki titeket à ti ellenſégteknec wralkodá ſából és kezéből iőuendőben meg ſiabadit.

22 Mert én immár az Őrőcké való Iſtentől reménlem az ti meg ſiabaduláſtokat, és örőm adatott nékem az Sienttől, az irgalmaſſágért, melly az őrőcké való meg Siabaditónktól rőuid időn ti néktec meg adattatic.

23 Mert titeket ióllehet ki botſát talac ſiralommal, de titeket az Iſten nékem őrőcké való örőmmel és vigaſſággal meg ád.

24 Mert miképpen Sionnac ſiomſiédi moſt láttác az te rabſágodat, azonképpen rőuid nap meg láttyác az Iſtentől meg adattatott ſiabaduláſtokat, melly nagy ditſőſſéggel, és őrőcké való fényeſſéggel adattatic meg ti néktec.

25 Fiaim békeſséggel ſienuedgyétec az Iſtentől reátoc botſáttatott boſſiu álláſt: ióllehet tégedet háborgatott az te ellenſéged, de te hamar meglátod annac veſiedelmét, és az ő nyakat tapoduán, tſufolod őtet.

26 Az én keduekre neueltetett fiaim, az darabos útakra mentenec, mint az el ragadozott nyáy, az ellenſégtől el vitettec.

27 Biz-

27 Bizzatoc fiaim, és az Iſtenhöz kiáltſatoc, mert az ki titeket ez állapatban hozott, vgyan azon megis emlekezic rólatoc.

28 Mert miképpen hogy arra haylott ſiſuetec, hogy az Iſtentöl el ſiakadnátoc, azonképpen ö hoz zá tęruén, tíz ſierrel inkáb ötet kereſſétec.

29 Mret à ki ez myomoruſágokat ti reátoc botſátta, vgyan azon öröcké való örömet az ti meg ſiabaduláſtockal egyetemben ád.

30 Ió reménſégben légy Ieruſálem: Mert az ki el neuezett tégedet, meg vigaſital tégedet.

31 Nyomorúlt emberec azoc, kic téged gyötröttec, és az kic az te eſeteden örültenec.

32 Nyomorúlt, és bódogtalan városoc, kiknec az te fiaid ſiolgál tanac, nyomorúlt az, ki az te fiaidat el vötte.

33 Mert miképpen az te romláſodon örült, és az te eſeteden örruendezett: azonképpen azö puſitaſágában bánkodic.

34 Es az ö öruendezö ſokaſágát el veſiem, és az ö kérkedéſit ſiralomra fordîtom.

35 Mert az öröcké való Iſtentöl ö reáia ſoc ideiglen való tüz botſáttatic, és ſoc ideig lakoztatic az ördögöktül.

36 Ieruſálem tekincz napkelet felé, és nézd meg az világoſſágot ki az Iſtentöl te reád köuetközic.

37 Imé à te fiaid, kiket el botſáttál vala, napkelettöl fogua nap nyugatiglan elö iönec öſiue gyüytetuén à ſient Iſtennec igéie által, öruendözuén az Iſtennec diczöſſégén.

V. *Réſz.*

Indittya Baruch Ieruſálemet örömre az ö fiainac az fogſágból valo viſſatérüeſekért.

1 VEſd le à ſiralomnac és à te gyötrelmednec ruháiát ô Ieruſálem, és öltözzél fel az ditſöſſégnec ékeſſégében, mellyet néked öröcké ád az Iſten.

2 Vedd reád az Iſtentöl néked adattatott igaſſágnac kętſieres ruháiát, vedd feiedben az tiſzteſſégnec biretromát, mellyell az öröcké való Iſten tegédet meg akart ékeſiteni.

3 Mert az Iſten az te fényeſſégedet, mind az egéſi ęg alatt való nemzetſégnec meg mutattya.

4 Mert neueztetel Iſtentöl öröcké való gaſſágnac békeſégénec, és Iſteni tiſiteletnec ditſöſſégénec.

5 Serkeny fel Ieruſálem, és álly magas helyen, tekints napkelet felé, és láſd meg Iſten igeiéuel öſiue gyüytött fiaidat napkelettöl fogua nap nyugatiglan, kic az Sientnec neuet ditſéric.

6 Mert gyalog mentec ki te belö led azoc kiket az ellenſég el vitt: az Iſten pedig öket ditſöſſéggel és méltoſággal fel magaſitaluán, mint király fiakat viſiſia hozza te hozzád.

7 Mert el rendelte az Iſten hogy az hegyeket és köſiklákat le rontſa, és az völgyeket meg egyeneſitſe, hogy az Izraelnec bátorſágos vta légyen, nagy ditſöſſéggel.

8 Az erdöc és az ió illató fákis az Izraelnec árnyékot tartanac, az Iſten paranczolattyából.

9 Mert az Iſten Izraelt viſſa hozza örömmel, az ö diczöſſégénec

nec világoſſágában, az Irgalamaſſágnac és az igaſſágnac általa, melly ő tőle vagyon.

VI. *Réſz.*

Az leuélnec máſſa, mellyet Ieremiás küldött az Babyloniaibéli királtol Babyloniába vijendő fiaknac, hogy abban tudtokra adná nékic az Iſtennec páranczolattyát, mellyet ő tőle vőtt vala.

1 AZ bűnökért, mellyeket Iſten ellen czelekedétec, fogua vitettec el Babyloniába Nabugodonozortól az Babyloniái királtól.

2 Azért bę ménuén Babylonban ſoc eſitendeig léſitec ott, és ſoc ideig, tudni illic, hetedic nemzetſégig: az után pedig békeſséggel onnat titeket ki hozlac.

3 Es ackor meg láttyátoc az arany, ezűſt, és fa Iſteneket, kic viſeltetnec az vállakon, kic röttegtetic az pogányokat.

4 Meg láſſátoc azért, hogy magatokat ne ſiabiátoc az idegen pogányoknac erkölcſökhöz, és ſiokaſokhoz, és az ő Iſteneknec félelmétől meg ne röttennyetec.

5 Mikoron láttyátoc az ſokaſágot, hogy elől és vtól imádgyác azokat, à ti ſiiuetekben azt mondgyátoc: Téged kell Wram imádni.

6 Mert az én Angyalom veletec vagyon ki az ti leiketeket óltalmazza.

7 Mert azoknac fáioc az álts meſtertől ékeſitetett meg, a és az arannyal és ezűſtuel meg buritatott képec, hijában valóc, nem tudnac ſiólni.

a Mellyec így fordítyac azoknac nyeluec az alt eſtut czinálo tatoct.

8 Mint az el adó ſiűz leánt, ki az ékeſſéget kéuánnya, vgy aranyazzác azokat.

9 Es koſiorúkat czinálnac, mellyeket az ő Iſteneknec feiekben téſinec: történic pedig néha, hogy az papoc el foſituán az ő Iſtenektől az aranyat, az ő tulaydon haſznokra kőltic el.

10 Auagy az házoknál való kuakra kőltic: iſmég az ezűſt, arany, és fa Iſteneket mint embert ruhában fel öltöztetic.

11 Ezec pedig ſem az roſdától, ſem az mollytól meg nem óltalmazhattyác magokat.

12 Iólehet bárſonban öltöztetéſéc őket, és tiſitogaſsác az portól ki à házban feltámaduán reáioc ſiáll.

13 Páltzáis vagyon kezében, mint egy orſiág királly ának, maga meg mem öli az ő ellene vétkezett embert.

14 Annac felőtte fegyuert, és ſiekeritzét viſel az ő kezében, ki mind az által az hadtól és latroktúl magát meg nem óltalmazhattya, mellyekből könnyen megtettzic hogy azoc nem Iſtenec.

15 Ne féllyetec azért tűlőc: mert miképpen az el törettetett edény haſzontalan az embernec, ollyan ezeknec Iſtenec.

16 Mikor az házakban helheſitetnec, azoknac ſiemec bę telic porral, melly az bę iőuőknec lábok tól támad.

17 Es mint az ki az királt meg ſęrti, auagy az ki fő vérelre ki vitetic, erős őrizet alatt vagyon: azonképpen az papoc azoknac házokat, aytockal, zárockal, és re-

tezec-

tęzeckel meg erősitic, hogy az latroktól meg ne foſztaſsanac.

18 Szőuetnekeket gyuytanac né kic, és męg többet, hogy ſem mint magoknac, mellyeknec égyikét ſem láttyác, miuel hogy ollyanoc az házban mint egy gerendác.

19 Azoknac pedig belső réſiec, azt mondgyátoc hogy az földből való férgektől meg emésſitetic, kiktől ruháiockal egyetemben meg étetnec, és nem érzic.

20 Ortzáioc meg feketődic az házban támadott füſttől.

21 Az ő teſtec és feiec felőtt az baglyoc, fetskéc, és egyęb madarac rőpősnec, azonképpen a matſkákis.

22 Honnan meg iſmérhetitec hogy nem Iſtenec, ne féllyetec azért tőlőc.

23 Soha az araántól, kiuel meg ékeſitettenec, nem fénlenec, hanem ha ſiőtelen tiſitogattyác, mikor czináltatnánac ackor ſem vólt érzékenſég bennec.

24 Nagy árron vőttéc őket, kikben ſemmi lélec ninczen.

25 Ninczen láboc, az emberek nec vállokon viſeltetnec, az ő magoc gyalázattyátt mutogatuán az embereknec: az kic őket tiſitetelikis meg ſiégyenülnec.

26 Mert ha valamellyic el eſic, fel nem kelhet, ha egyeneſſen állattyais, meg nem mozdúl ő magatól, ha le haiól, fel nem egyeneſitheti magát: hanem mint az meg hóltakhoz kęzzel nyúlnac.

27 Az ő áldozatokat pedig el aduán az papoc, gonoſúl élnec vęle: Azonképpen az aſſiony népec abból valamit el rőytuén, és meg tartuán az tárházban, ſem mit belőle az ſiegénnec és az ſiúkölkődőnec nem adnac.

28 Végezetre az ő áldozattyokat az gyermec ſiúlő, és az hauas aſſioni állat meg illeti. Azért holott ezekből értitec hogy nem Iſtenec, ne féllyetec tőlőc.

29 Mert honnan hiuattatnac Iſteneknec? azérté hogy az aſſzoń népec, az ezüſt, arany, és fa Iſteneknec aiándékokat adnac?

30 Az papoknac pedig ſiakadozott ruháioc vagyon, és feieket, ſiakállokat meg níretuén azoknac házokban ülnec, kiknec feiec mezitelen.

31 Az ő Iſtenec előtt pedig nagy kiáltáſſal orditanac, mint az meg hólt embernec toriában.

32 Az Papoc az ő ruháioktól meg foztyác őket, és az feleſegekre, gyermekekre ruházzác.

33 Ha pedig valaki vagy iót, vagy gonoſt téſien vęlec, meg nem fizethetić: ſem királt nem tehetnec, auagy ki nem vethetic az orſiágból.

34 Senkinec gazdagſágot, ſem pénzt nem adhatnac. Ha valaki fogadáſt téſien nékic, ſ-meg nem tellyeſithetic, ſoha tőle meg nem kéuánnyác.

35 Az embert haláltól meg nem menthetic, ſem az hatalmasbtól az erőtlent.

36 Az

36 Az vaknac látáſt nem adhtanac, ſem az nyomoruſágban léuöt meg nem ſegithetic.

37 Az özuegyen nem könyörülhetnec, ſem az áruáual iól nem tehetnec.

38 Az hegyekben vágatott köuek höz haſonlatoſoc, az meg aranyazott és meg ezüſtözött fa báluányoc, az kic azokat tiſitelic meg ſiégyenülnec.

39 Azért mimódon tarthattyác azokat Iſteneknec, auagy mimódon neueztethetnec azoknac.

40 Męg az Chaldęuſokis gyalázatot téſinec azokon, mert ha láttyác, hogy nem ſiólhat az néma, az Belhöz mennec, és keuánnyác hogy ſióllyon.

41 Mintha érzékenſége vólna annac, ezeket holott eſiekben veſiic ök, mind az által el nem hagy hattyác, holott ö magoknakis nin czen értelmec.

b: Azt akaria mondani hogy az tiztatalan aſſoni állatoc kic az báluányoknac áldoznac, vgyankerkednec azzal hogy az öſſol galattyokért meg aiándekoztattac ezzel az báluánul, hogy valamelly ſérſiu meg kedueln és meg ſſéplöſitene öket.

42 b Az aſiſiony népekis kötelec kel bę öuedezuén magokat az vtakon ülnec, kic azoknac korpaióckal áldoztác (az báluányoknac.)

43 Es mikoron valamelly közzülöc az vton iárótol meg ſieplöſitetic, az máſiknac ſiemére hánnya, hogy nem ſierettec azt vgy mint ötet, és annac kötele el nem ſiakadott.

44 Mindenec pedig mellyec azoc környül léſinec, hamiſsac: miképpen vęlhettyüc azért auagy mondhattyüc öket Iſteneknec.

45 Az áltſoktól, és az ötueſöktöl tſináltattanac, egyebec ſem lehettenec, hanem az minec az álts meſter emberec akartác ötet lenni.

46 Ő magoc az áltſoc nem ſokáig élhetnec, miképpen lehetnec hát azoc Iſtenec kiket ök czináltac.

47 Mert hazugſágot, és gyalázatot hadtac azoknac örizöinec.

48 Mert mikor vagy had, vagy egyęb háboruſág vagyon, tanátſkoznac az papoc közöttöc, hól röytezzenec el az ö faragott képpeckel.

49 Mi hát az oka hogy el nem akariuc hínni, hogy ſemmiképpen nem Iſtenec, kic ſem az hadban, ſem egyęb háboruſágokban, magokat nem óltalmazhattyác.

50 Mert holott fából czináltattanac, és ezüſtben vagy aranyban foglaltattanac, hogy azoc hamiſſág, ennec vtánna könnyen meg érthetni: minden nemzetſégeknec és királyoknac niluán léſien, hogy ezec nem Iſtenec, hanem emberec által löttenec, ezekben Iſtennec ſemmi munkáia ninczen.

51 Honnét kell azért meg tudni hogy nem Iſtenec?

52 Innét: Mert egy orſiágnac ſem adnac királt, ſem az embernec eſöt nem adnac.

53 Sem töruéńt ö közöttöc nem téſinec, ſem, holott erötelenec, az boſiſiüſág tételért ſemmit nem tehetnec, mert ollyanoc; mint az variac mellyec az ęg és az föld között röpöſnec.

54 Mert mikoron az fa, ezüſt, és arany Iſteneknec házokat fel gyuyt-

gyuittyac, az Papoc ő magoc el ſialadnac az tűzből, azoc pedig mint az gerendác meg égnec.

55 Sem penig királnac vagy ellenſégnec ellene nem állanac: azért mimódon vélhettyűc, vagy mimódon vehettyűc bę azokat mint ha Iſtenec vólnánac?

56 Sem lopókat, ſem latrokat el nem táuoztathatnac à fa Iſtenec, kic aranyban,, és ezűſtben foglaltattanac, holott azoc ezeknél erőſſebbec legyenec.

57 Az aranyat, ezűſtöt, és ruhát, mellyel fel ruháztattac, vęlec egyetemben el vigyenec, és el menyenec, ezec magokat meg ſe ſegitſéc.

58 Nagyobb hát az király ki meg mutattya az ő erőſſégét, auagy à házban való haſinos edény, ki az ő Wránac haſinára vagyon, hogy ſem az hamis Iſtenec: iobb az háznac aytaia, ki meg őrzi azokat kic benne vadnac, auagy az királi házaknac oſilopi, hogy ſem mint az hamis Iſtenec.

59 Mert az Nap, és az Hóld, és az töb tſillagoc, miuelhogy világoſoc, és fénlenec, mikor az ſiolgálatra ki ereſitetnec, őrömeſt engednec.

60 Haſonlatos képpen, az villa máſis, mikoron meg ielenic, latható és nézhető: azonképpen az ſięl, ki minden tartományon által iár.

61 Es minden fölhöc, mikor parantſollyác hogy minden orſiágon által mennyenec, az parantſolatot fel vęſiic, és el végezic.

62 Az hegyeknec, és erdöknec meg égetéſére ki botſáttatott tűz is azt tſelekedi, az mit parantſoltac: Ezeknec pedig ſem ábrazattyoc, ſem ereiec nintſen, hogy haſonlatoſoknac láttaſſanac azokhoz.

63 Mellyből meg tettzic hogy Iſteneknec tſac vęlni ſem kell, ſem mondani, holott ſem töruéńt nem tehetnec, ſem iól embereckel nem tehetnec.

64 Azért ne féllyetec tűlöc, ha meg eſmértétec hogy nem Iſtenec.

65 Mert az királyokat ſem meg nem áldgyác, ſem meg nem átkozzác.

66 Az Pogányoc köz ött iegyet nem téſinec, ſem az ęgen, ſem pedig nem fénlenec mint az Nap, és nem világoſitanac mint az hóld.

67 Az oktalan állatoc iobbac azoknál, kic haylékokban futhatnac, és magoknac haſinálhatnac.

68 Nyiluán vagyon hát mi nálunc hogy nem Iſtenec: azért ne féllyetec tűlöc.

69 Mert minęmő az vetemęnyes kertben az váz, ki ſenkit meg nem őriz, ollyan ezeknec fa, ezűſt, és arany Iſtenec.

70 Mint à kerti töuis, kire minden madár reá ſiáll: touábba az ſetétben el vettetett hólt teſthöz haſonlatos az ô fa, ezűſt és arany Iſtenec.

71 Az raytoc meg rothadott fé-

nyes bárſońról meg eſméritec hogy nem Iſtenec, ö magoc végre meg eméztetnec, és minden tartománra gyalázatott hoznac.

72 Iob hát az igaz ember, kinec nintſen faragott képe: mert táuól léſien az ſiégyentöl, és az gyalázattól.

Baruch könyuénec vége, &c.

EZECHIEL.

¶ Az Ezechiel Prophéta az ö könyuében, elöſſer az Sidóknac gonoſſágokat és Iſtentelenſégéket feddi meg, és az Iſtennec ráioc kőuetkezendö büntétéſet iria meg mind az 25. caputig. Az vtán az Sidó orſſág környül való pogányoknac az Nabucodonozor által kőuetkezendö veſſedelmékröl ſſól mind az 33. caputig. Es az rabſágra vitetteket kemenyen meg dorgáluán, az Pœnitentiára és az kőuetkezendö meg ſſabadúláſnac reménſégére inti. Es miuel hogy az népnec ſſabaduláſa ket fele leiendö vala, eggyic az Babyloniából, máſic az CHRISTVS *által való ſſabadulás. Azért minec vtánna az elsöröl ſſólt vólna az Prophéta, azt mondgya az vtán hogy mind az által az Anya ſſent egy háznac nyomoruſága meg nem ſſünic. Es az kőnyuet el végezi az Anya ſſent Egy háznac tellyes ſſabaduláſa felöl való tudományon, melly nékünc az Chriſtusban adatott és az Euangeliumban ielentetett meg.*

ELSŐ RESz.

¶ Meg irattatic ez Caputban, Mikor és holott Prophétalt légyen Ezechiel. Az vtán az Negy állatokról, az kerekekröl, és az Iſten Fękiröl való látás vagyon.

1 ES lön harmintzadic eſitendöben, negjedic (hóban,) az hónac ötödic (napián:) mikoron én vólnéc azoc között, kic fogſágra vitettec vala, Kebar foljó víz mellett, meg nyilatkozánac az ęgec, és látéc Iſteni látáſokat.

2 Ötöd (napián azért) az hónac, (ez ötödic eſitendeie Ioachin király fogſágba vitelénec.)

3 Lön az Wr beſiéde Ezechielhöz Buzi fiához, ki az Chaldęabéliec

béliec földében Pap vala Kebar folyó víz mellett: és lön ott ö rayta az WR keze.[a]

4 Es látám, és imé forgó ſięl ŭ va la Eſiakról, és nagy felhö tüzzel elégy, melynec környüle nagy fényeſſég vala, és közepette mint egy tüzes ſiínnec ábrazattya, az tüznec (tudni illic) közepette.

5 Es annac közepiböl (tettzéc ki) négy lelkes állatoknac haſonlatoſſága, és ez vala az ö ábrazattyoc, emberi kép vala raytoc.

6 Es mindeniknec négy ortzáia vala, és négy ſiárnya mindeniknec.

7 Es az ö láboc egyenes láb, és láboc talpa mint az bornyú lábac talpa, és ſiikráznac vala mint az meg ſimitott atzélnac ſiíne.

8 Touábba ember kezec az ö ſiárnyoc alatt négy réſi felöl: és ortzáioc és ſiárnyoc vala, mind az négy réſiec felöl.

9 Eggyic állat az máſickal ſiárnyockal egy más mellé valánac ſierkeztetue: nem fordúlnac vala meg mikor iárnac vala, mindenic artzal eleibe mégyen vala.

10 Az ö ortzáioknac haſonlatoſſága ez vala: emberi ortza, és oroſilán ortza mind az négynec ióbia felöl: [b] és ökör ortza mind az négynec ballya felöl, és ſas keſelyü ortza mind az négynec.

11 Es az ö ortzáioc ezec: az ö ſiárnyoc pedig ki terieſitue fellyül: mindeniknec kęt ſiárnyoc öſiue ér vala, mindenic (az máſickal:) az kettei pedig födözi vala az ö teſteket.

12 Es mindenic (állat) artzal eleiben egyeneſſen mégyen vala: valahouá az [c] lélec indittya vala, hogy mennénec, (oda) mennec vala: meg nem fordúlnac vala mikor iárnánac.

13 Es à lelkes állatoknac az ö tekénteteknec haſonlatoſſága, mint az tüzes és égö üſiögé, mint az (égö) fákliác tekénteti, kic ide ſ-touá [d] futaroznac (vala) az lelkes állatoc között, és à tüznec fényeſſége vala, és az tüzböl villamás mégjen vala ki.

14 Es az lelkes állatoc [d] futnác és meg tęrnec vala, mint egy villamás.

15 Es mikor láttam vólna az lelkes állatokat, imé egy keréc vala az földön az állatoc mellett, mind az ö négy ortzáioc felöl.

16 Az kerekeknec tekinteti, és azoknac czinálmánya, mint az Tharſis, [e] és mind az négynec vgyan azon egj ſiine vala: az oknac látáſa, [f] és azoc czinálmánia mint ha egy kerékben (más) keréc vólna.

17 Mikor meñec vala, négy óldalra [g] mennec vala: meg nem fordúlnac vala mikor iárnac vala.

18 Es keréc talpoc vala és azoknac magaſſága röttenetes vala: és azoc talpa háta rakua vala ſiemec kel köröskörül mind à négynec.

19 Es mikor iárnac vala az állatoc, iárnac vala az kerekekis azoc mellett, és mikor fel emelkednec vala az állatoc az földrül, fel emelkednec vala az kerekekis.

20 Valahouá az lélec (indittya) vala hogy mennénec, mennec,

[a] Az az, ere ie, auagy az ſwr lelke, az Prophetianac lelke: az azott kezdett Prophétalni az ſwr lelke altal.

[b] Az az, az ökör és ſaske felik orcza egymas mellet valanak balkéz felöl mint hogiſmet iob kez felöl az ember és oroſlan orcza.

[c] Az lelken nemellyec ertic az Iſten lelke inditaſat, nemellyec az ſelet nemellyec pedig az ö akarattyokat, à hova akarnac vala menni.

[d] Futoſnac.

[d] Az az, iönec mennec, ide ſ toua futnac vala.

[e] Draga kö, ki tengeri ſint mutat.

[f] Az az, há az ember lattya.

[g] Az az, négy felé.

tőuiskec te ellened, e és Scorpiockal lakol te: az ő beſiédektől(azért,)ne félly, és az ő ortzáioktól ne rőttegy: mert engedetlen háznép.

7 Es ſióllyad az én beſiédimet, vagy hallyac vagy nem, mert engedetlenec.

8 Te pedig embernec fia hald meg mikor tenéked ſiólloc: Ne légy engedetlen, mint ez, ez engedetlen ház, nijſd meg ſiádat, és edd meg az miket adoc néked.

9 Es látám, és imé egy kęz kűldetéc én hozzám, és abban őſiue haitatott leuél vala. f

10 Es azt ki terité előttem, és imébę vala irua elől és hától, és abban valánac irua ſiráſoc, nyögésec és iay ſióc. g

III. Réſz.

Az Iſten az ő igéiet ſiáiabán aduan, és az bátorſagnac lelkét néki aduán, el küldi az Propheta Izrael népéhőz az fogſágban. Az vtán ielőntetic meg az páſtornac bűntetéie, az ki az népet vétkéről nem ſeddi. Az mezőn meg ielenic néki az Iſten diczőſſége.

1 ES monda énnékem: Embernec fia az mi előtted vagyon edd meg: edd meg ezt ez leuelet: a és mennyel, ſiólly Izrael házánac.

2 Fel nîtám azért az én ſiámat, és meg éteté velem az kőnyuet.

3 Es monda énnékem: Embernec fia, vegyed az te haſadba, b és az te belső réſieidet tőlcz meg ez leuéllel, mellyet adoc néked: és meg őm azt, és lőn az én ſiámban mint az édes męz.

4 Es monda énnekem: Embernec fia, eregy meny bę az Izrael házához, és ſióllj én ſiómal nékic

5 Mert nem valami mély beſiédő c néphőz kűldettetel, és nehéz nyeluőhőz, d (hanem) Izrael házához.

6 Nem ſoc népekhőz, kic mély beſiédűec és néhez nyeluűec, kiknec nem érthetnéd beſiédeket: Bizonyára ha azokhoz kűldtelec vólna tégedet, azokis meg halgattac vólna tégedet.

7 De az Izrael háza nem akar téged halgatni, miuel hogy nem akarnac engem halgatni: Mert egéſi Izrael hazá erős homlokú, és kemény ſiiuő.

8 Imé adtam te néked erős ortzát, e az ő ortzáioc ellen, és erős homlokot az ő homlokoc ellen.

9 Az te homlokodat (ollyaténná tettē) mint az Adamas ki erőſſeb az tűz kűnél: Ne félly azért tőlőc, és meg ne rőttenny az ő tekéntetektől: mert vakmerő ház.

10 Es monda nékem: Embernec fia, minden beſiédimet mellyeket ſiólloc te néked, vedd az te ſiiuedbe, és hald meg fűleiddel.

11 Es menny el, meny bę az foglyoc kőzzé, az te néped fiaihoz, és ſiólly nékic, és mondgyad nékic, Igy ſióla az WR Iſten, vagy hallyác vagy nem hallyác.

12 Es fel vőn engem az lélec, és halléc vtánnam nagy redzenéſnec ſiauát, (monduán:) Aldott az Wrnac diczőſége, az ő helyéről. f

13 Es az állatoc ſiárnya ſiauát, kic egy máſt éric vala, és az kerekec czikorgáſát ellenőkbe: g és nagy indúlaſnac ſiauát.

e: Az Sido igemind kettőt iegyzi, mind tőuisket mind Scorpiot: Es az Sidoc az Scorpion ertic amaz keményeb tőuiſket. Laſd 1. Reg. 12. v. 14 Az tőuiſſeken pedig és Scorpiokon erti itt az iras az gonoſſ és ſſofogadatlan nepet, ki maſnac bātaſara és artaſara igyekezic, mint à tőuisk hogy meg ſért ha kezeddel nyulſſ hozza, auagy labaddel rea hagſſ.

f: Erti egen à Prophetianac aiandokat, mellyet adandó vala Iſten az Ezechielnec hogy azt el vonné és abban el iarna, melyről azt monda hogy meg egye az az meg tartſa azt, eſſebe vegye es abban el iarion.

g: Mert Prophetál itt az városnac, az templumnac puſſtuláſárol és az népnec ſſán kiueteſeről.

a: Ez őſſue haitott leuelből czinalt kőnyw abrazat alatt adgya az Iſten az ő lelkét à Prophetanac. Haſonlo dolgot oluaſunc. Eſai. 6. v. 6. 7.

b Meg tartcz, ki ne veſd, az az, è Prophetia aiandekat meg tartz.

c: Az az, nem valami nagy bőlcz és tudos nephez.

d: Az az, ki idegen nehez nyelwen ſſollana. Az az: Nem olly nephez kűldelec mellynec beſſedet nem ertened és mellyeket te beſſededet nem ertene.

e: Az az Bátor ſſiuet, az ő vakmerőſegce ellen.

f: Ki az ő templomatul nem ſoc idő mulua el tauozic: Prophetal homalyoſon az Ieruſalem temploma el puſſtulaſarol: Mert abban az templomban mutatta ki Iſten az ő diczőſeget, ott adott ſele leteket, ott halgatta meg az ő hiueinec kőnyörgeſeket.

g: Mert prophetál itt az városnac, az templumnac puſſtulaſárol és az népnec ſſán kiueteſeről.

vala, és oda az kerekec lelkeis[b] vahogy mennének, és az kerekec fel la emelkednec vala ellenekben: mert az lelkes állatnac lelke vala az kerekekben.

[b] vagy, indulattya.

21 Mikor iárnac vala az állatoc, mennec vala az kerekekis, és mikor állanac vala, ezekis állanac vala: és mikor fel emelkednec vala az földrül, fel emelkednec vala az kerekekis ellenekbe: mert lelkes állat lelke vala az kerekekben.

22 Es mindenic állatnac feie felött egnec hasonlatossága vala, vgy mint (egy) röttenetes (fényes) Criſtal tekénteti, ki terieduén felül feiec felött.

23 Es az eg alatt azoknac ſiárnyoc egyenesec valának, s mindenic éggyic à másikal öſſue éruén: és mindeniknec két két ſiárnya (vala,) kickel bé fedic vala az ö teſteket.

[g] Azaz, egyenesen alla nac vala fel.

24 Es hallám az ö ſiárnyoc zúgáſát mint ſoc vizeknec zúgaſát, és vgy mint az Mindenhatónac ſiauát, mikor iárnac vala: ſiólláſoknac ſiauát mint valami (nagj) tábornac ſiauát: mikor állanac vala, le ereſitic vala az ö ſiárnyokat.

25 Es lön ſiózat az égböl, ki vala az ö feiec felött, mikor azoc állanac vala, és le ereſitic vala az ö ſiárnyokat.

26 Es az eg felött, ki vala az ö feiecfel ört, ſiéknec haſonlatoſſága vala, ollyatén mint az Saphir kö, és az ſiéknec haſonlatoſſága felött, ábrazat, vgy mint emberé (ki ül) vala fellyül az felött.

27 Es látéc vgy mint tüzes ſinnec ábrazatyát, mint egy tüznec tekinteti, abban körökörül derékától fogua oda fel, és derékától fogua alá látéc mint tüznec ſiinét, és abban fényeſſég vala körökörül.

28 Mint az minemö az ſioruáruán ki ſiokott lenni az fölhöben eſsös idöben, vgy vala az fényeſſég körökörül: Ez (vala) az WR diczöſsége haſonlatoſſágának látáſa: és látám, és eſém az én ortzámra, és (egy) ſióllónac ſiauát hallám.

II. Rész.

Az Iſten Ezechiel Prophétának küldi Izrael népéhöz, őket meg batorítuán, és hozzá kötuén az köueſséghöz.

1 ES monda énnékem: Embernec fia ály az te lábaidra, és ſólloc de veled.

[c] Az az, megbatorodá, ki vgy mint el boltam vala az latatból.

2 Es lélec iöue én belém, [c] minec vtánna ſiólla nékem: és állatá engem az én lábaimra és hallám hogy ſiólla énnékem.

[b] Az az, kie Chaldæabas balanac, kinek Gőimnac neuez, melly neuen neuezi tetnec az Sidonyeluen az Iſten nepekörnyül való pogany nemzetec: Neuezi ezért igy ötet az baluanyozaſért, melyre magokat attác vala az ſogſágban az pogany nepec között.

3 Es monda nékem: Embernec fia, küldelec én téged Izrael fiaihoz, [b] az pártos nemzetekhöz, kic pártot ütöttenec én ellenem, kic mint az ö attyoc vétkeztenec én ellenem mind ez mai napig.

4 Az kemény ortzáiú fiakhoz, és kemény ſiiuöiekhöz küldlec tégedet: és ezt mondgyad ö nékiec: Igy ſiól az WR Iſten.

5 Vagy hallyác vagy nem hallyác, miért hogy pártos ház, [c] de (mégis) meg tudgyác hogy Prophéta vólt ö köztöc. [d]

[c] Az az, ennenac ſokaert hű de'ec tegedet ö hozzaiok, hogy magokat ne mentheſſec.

[d] Az az, annac ſokaert hű de'ec tegedet ö hozzaiok, hogy magokat ne mentheſſec.

6 Te azért embernec fia ne felly ö töllöc, és az ö beſſédektöl ne röttegy: miuel hogy pártoſoc és

töuiſ-

14 Es az lélec fel vŭn engem, és el ragadá engemet, és el ménéc el keſereduén az én lelkem haragiában: és az WRnac erős keze lŏn énraytam.

15 Menéc azért az Thel Abib tartományba vitt foglyokhoz, kic lakoznac vala Kebar folyó víz mellett, és le ŭléc, ŏkis ott ŭluén: ŭléc (azért) ott hęt nap álmelkoduán ŏ kŏzŏttŏc.

16 Es lŏn hęt nap múlua az WRnac ſiaua én hozzám, monduán:

17 Embernec fia, ŏr áilóúl adtalac én tégedet Izrael házának: hald meg azért az én ſiámból az én beſiédemet, és ints meg ŏket az én neuemben.

18 Ha én mondandom az hitetlennec: Halállal halſi meg: és ŏtet meg nem inted, és nem ſióllaſi néki, hogy az hitetlen az ŏ vtától el táuozzéc, hogy éllyen: az à hitetlen meg hal az ŏ álnokſágában, de az ŏ vérét az te kezedből kéuánom meg.

19 Ha (pedig) meg inted à hitetlent, és meg nem tęrend az ŏ hitetlenſégétől, és az ŏ Iſtentelen vtától: az, az ŏ álnokſágában hal meg, de te az te lelkedet meg mentetted.

20 Es ha el fordúl az igaz az ŏ igaſſágától, és álnokſágot czelekeſſic, és[b] botránkozáſt vetec elei ben: ŏ meg hal, mert meg nem intetted ŏtet, az ŏ bünében hal meg és emlekezetbe nem iŏnec az ŏ igaſſági à mellyeket czelekedett: és az ŏ vérét kezedből kéuánom meg.

[b]: Az az, az igaz ittlettemből mikor azt mine em, hogy az ennepemnec bűne arra fordulyon ŏre, az által mint oſtorral bűntet teſſee, és abban el veſſen.

21 Hogy ha meg inted azt az igazat, hoģ az igaz ne vétkezzéc, és nem vétkezendic, éluén él, miuel hogy meg intetted, és te az te lelkedet meg mentetted.

22 Lŏn pedig ackoron az WRnac keze én raytam, [i] és monda énnékem: Kelly fel, meny ki az mezŏre, és ott ſióloc veled.

[i]: Az Úrnac kezen az Úrnac erejet ertti.

23 Fel kelék azért, és ki menéc az mezŏre: és imé ott az WRnac diczŏſęge áll vala, ki haſonló vala ahoz az diczŏſéghŏz mellyet láttam vala az Kebar folyó víz mellet, és eſém az én ortzámra.

24 Ackor az én lelkem meg iŏue: és állatá engemet az én lábaimra, és ſiólita engemet, és monda nékem: Meny bę, és zárd bę magadot az te házadba.[k]

[k]: Az az, ninczen moſtan ideie hogy ſolly, mert nem halgatnac meg, sŏt inkab meg ha borgainanac: halgas azonbann moſt, és legy nema, mikor ideie leſſen aſolaſnac megnitom az te ſiadat.

25 Te pedig embernec fia, imé kŏteleket vetnec reád, és azockal meg kŏtŏznec téged, [l] és ki ne menny kŏzikbe.

26 Az te nyeluedet ragaſitom az te inyédhŏz, és néma leſieſi, és ne légy nékic meg feddŏ férfi: mert vakmerŏ ház.

[l]: Az az, miuel hogy moſt tegedet még nem halgatnac ollyan leſeſs mint ha meg kŏtŏztee volna.

27 Mikor pedig ſiólloc te veled, meg nitom az te ſiádat, és mondgyad nékic: Ezt mondgya az WR Iſten: Az ki hallya, hallya meg: és az ki nem akaria, ne hallya, mert vakmerŏ ház.

IIII. Réſz.

Ez Caputban Prophetál Ieruſálem vſa roſa meg vállaſáról: Es az nagy ſhſegről az fogſágban.

1 ES te embernec fia végy magadnac egy téglát, és tedd azt elŏdbe, és ird meg rayta Ieruſálem városát. 2 Es

2 Es iry az ellen meg ſiálláſt, a és eppicz ellene ſántzot, és tölcz ö ellene(föld)töltéſt:és ſierezz ellene tábort, és veſs ellene körös körül koſokat.b

3 Es végy magadnac (egy) vas ſerpenyöt, és állaſd fel azt vas kö fal gyanánt te közted és az város között: és erösſicz meg ortzádot ö ellene,c és mintha meg ſállottác vólna, hogy te meg ſzállottad: Iegye ez Izrael házának.d

4 Es te feküdgy az te bal óldaladra, és veſd Izrael háza álnokſágát arra: az napoknac ſzáma ſierint,mennijn hálſi azon, viſelled Izrael házának álnokſágit.

5 En pedig adtam tenéked az ö álnokſágoknac eſitendeit, napoc ſzámában, három ſiáz kilentzuén napot, és viſeled Izrael házának álnokſágát.e

6 Es ezec ki teluén feküdgy iob óldaladra máſodſior,és viſeld Iuda házának álnokſágát negyuen napig: f(egy)napot (egy) eſitendöiért: Egy napot (mondom) hogy adtam néked egy eſitendöiért.

7 Es Ieruſálem meg ſiálláſára erösſicz meg az te ortzádat, és karod fel türue légyen, g és prophétálly ö ellene.

8 Es iméh köteleket vetettem reád, és meg nem fordithatod magadat eggyic óldaladról az máſikrai mig bé tölted az te meg ſiálláſidnac napiait.

9 Es te végy magadnac búzát, és árpát és babot, és lénczét, és köleſt, és ledneket, és tedd ezeket egy edénybe, és ezekböl czinály magadnac kenyeret, az napoc ſiáma ſierint, mîg fekſiel az te óldaladon.k

10 Az te ételed pedig mellyel élſi (léſien) mértec ſierint, húſz Siclus nyomó egy napra, időröl időre egyed azt.l

11 Es az vizet mérteckel igyad, egy Hinnecm hatod réſzét,időröl időre igyad (azt.)

12 Es mint hamú alatt sütött pogáczát, úgy egyed azt, és ſiemec láttára emberi ganeinál ſüſſed azt.n

13 Es monda az WR: Igy éſiic az Izrael fiai az ö fértelmes kenyereket az pogán nemzetec között, az kic közzé öket ki üzöm.

14 Es mondéc: Ah ah WRam Iſten,imé az én lelkem ſoha meg nem férteztetett, és döggel hóltat,és(vadtól)meg ſiagattatt nem öttem iſſiuſágomtól fogua ez ideig; és az én ſiámom bę nem ment tiſitátalan állat húſa.

15 Es monda nékem:Imé tehen ganeit o adtam te néked az emberi ganéy helyében,és süſd az te kenyeredet annál.p

16 Es monda énnékem: Embernec fia, imé én el törem az kenyérnec bottyát q Ieruſálemben, és éſiic kenyereket mérteckel és röttegéſſel;és vizeket mérteckel és el aiulálſſal iſiſiác-

17 Hogy kenyérnélkül és víz nélkül meg fogyátkozuán, el álmélkodgyanac mindnyáián, és meg rothadgyanac az ö hamiſſágokban.

a: Az az, vgi triad Ieruſalemet mint ha meg ſtallottac volna.
b: Az az, fal törö ſzerſzamokat.
c: Az az, ſtáld meg és oſtromold mig telyeſſeggel el remolnac keriteſi.
d: Hogy tudni illic az Ieruſalem varoſa az Templomual eggyüt el romlattic.
e: Az az, Enni ideig, 390. eſtendeig tart az ö álnokſága. mint hogy beis tellyeſedec terekoſam tol fogua az Izrael nemzetſegenec vetkedelmeig.
f: Az az, Mindenic napot egy egy eſtendeiert tuduan az 10 ſiaſnac 1 8. eztendeitöl fogua az vetkedelmig.
g: Vagy, ki nyiuitua.
h: Az az, Meg kötözetlec.
i: Az az, Mig be nem tellyeſedic az te prophetiad Ieruſalem ſtallaſarol, es el puſztulaſarol.
k: Az az, harom ſaz kilenczuen napig egyed azt az keſerüuet.
l: Az az, Bizonos rendelt orannapiban egyſzer.
m: Mertecneue volt az Sidoknal, mint nalunc az icze a vagy pint.
n: Az Sidoige iegyzi az ember kemeny gömbölyü ganeiat: effelenec hamuia alatt, hadgia azert hogy süſſe az pogaczat: Mellyel ielenti az fanac ſtüe es dragaſtalatt.az minemö ſtüc ſzokott lenni az fa. az megſtallott varakban es varoſokban.
o: Vagy engettem.
p: Az az, Ahac hamuia alatt ſtüſd meg.
q: Az az el veſztem minden eltetö es taplalo ereiet.ez ſolaſnac modgya gyakorta vagyon az ſent iraſban. Laſd meg. Eſa:4.

V. Rész.

Az el beretualt hainac peldaia: melly példázza à Népnec vefedelmet Az Iſten haragiának oka az ő népe ellen. Az el beretualt haynac példáia meg magyarazza.

1 ES te emberr ec fia, végy magadnac egj éles kęſt, (tudni illic) borbély beretuát végj magadnac, és vond el azt à te feieden
a: Az az, beretuald el azzal az te haiadat, fakalodat.
és ſiakálodon: a és végy magadnac egy mértéket: és ozd kęt felé azokat. b
b: Az el beretuale ſſört: Az beretua iedzi az Iſten el vegezett haragiat az bűntetęſről, az ſſörpedig Ieruſalem lakoit.
2 Harmad réſiét tüzzel égeſd meg az város közepette, az meg ſiállás napiai bę tellyeſedéſe ſierint: c az után vedd à harmad réſiét, és vagdald apróra à fegyuerrel minden felöl; és harmad réſiét hincz el az ſięlre: és à fegyuert ki vonſiom vtánnoc.
c: Az az, minec vtanna betellyeſedic az ſiallaſnac ideie.
3 Es végy innétd egy keueſet, és köſd azokat az te ruhádnac peremire.
d: Az te haiad es fakalod ſzörből.
4 Es ezec közzül iſmét végy, és veſd à tüz közepire, és égeſd meg azokat tüzzel: abból mégyen tüz Izrael minden házára.
5 Igy ſióla az WR az Iſten: Ez az Ieruſálem, és à pogány nemzetec közibe vetettem ötet, és az körülötte való földeket.
6 Es változtatta az én itęletemet hitetlenſégre inkáb à Pogányoknál, és az én rendéſimet azoknál à nemzeteknél, kic ő körülötte vadnac: mert az én itęletimet meg vet Kuagyis fordicha tal: Miért hogy meg faháſitot alac tituket, inkáb hogy nem az pogányokat, &c.
táltác, és az én parantſolatimat, és azokban nem iártanac.
7 Ez okaért igy ſiollott az WR Iſten: e Miért hogy à ti (álnokſág toknac) ſokaſága felljeb vagyon à pogányoknál kic körülötted vadnac, az én parantſolatimban nem iártattoc, és az én itęletimet nem tſelekedtetec: sőt (tſac) az pogánjoc itęleti ſierentis, kic körülötte tec vadnac, nem tſelekedtetec. f
f: Azaz, Czac anni iogaſſág ſiuttsen bennetec mint az pogánokban az igaſſág tętelben.
8 Ez okaért igy ſiollott az WR Iſten: Imé én mégyec reád: En czelekeſiem te közepetted itęletekęt az pogányoc ſiemec láttára.
9 Es czelekeſiem raytad, az mit nem czelekedtem, és haſonló dolgot nem czelekeſiem többé, az te minden vtálatoſſágidért.
10 Mert az attyác meg éſiic fiokat te közepetted, és à fiac meg éſiic az ő attjokat, és tſelekeſiem te rajtad itęleteket, és à te maradékidat ſiélre hánjom minden réſire.
Laſd meg. Dent: 28. Tren: 4.
11 Ez okaért, élec én, azt mondgya az WR Iſten: Ha meg nem tſelekeſiem, g miért hogy az én ſient helyemet meg ferteſitetted minden vtálatoſſágiddal és minden vndokſágiddal, h énis azért el rontom, és az én ſiemem nem kęduez, és nem könyörülöc (rayta.)
g: Mintha azt mondana: Bator igaz mondo ne legyec.
h: Erti az halunyokat, kiket az Sido nyelwben igy ſiolkott az iras neuezni, mert ſemmi vtalatoſb Iſten elętt nintſen.
12 Harmad réſied dög halál miatt vęſi el, és ęhſég miatt emęſitetic meg te közepetted: és harmad réſied fegyuer miatt húll el te körülötted; és harmad réſiét minden ſięlre el hintem, és fegyuert vonſioc vtánnoc.
13 Es meg ſzünic az én búſúlásom, és le ſiállitom az én fel geriedett haragomat ő ellenec, és vigaſitaláſt vęſiec, i és meg értic hogy én WR ſiólottam az én buzgoſágomban, mikor boſſiankodáſomat bę töltem ő raytoc.
i Az az, Minec vtanna boſſumotraytoc ki töl ném, el mulia haragom, es raytoc boſſuſi aluan, wgyan meg vigaſztalnac.
14 Es

14 Es adlac tégedet puſitaſágra, és gyalázatra az pogányoc kőzött kic kőrűlőtted vadnac mindennec ſieme láttára ki el mégyen mellőled.

15 Es léſieſi gyalázat, és meg vtálás, példá, és álmélkodás az pogánjoknac kic kőrűlőtted vadnac, mikor ellened itéletet téſiec búſúltomban és haragomban, és haragos feddéſimben: En WR ſióllottam (ezeket.)

16 Mikor botſátom az ẽhſég gonoſi és veſiedelmes nijlait ő ellenec, kiket botſátoc hogy el veſieſſelec titeket, és mikor ẽhſéget boczátuán ti reátoc el rontom ti köztetec az kenyér bottyát. *h*

h: Az az, Mikor el veſſem az kenyérnec erejét.

17 Es mikor botſátoc reátoc ẽhſéget, és gonoſi fene vadakat, kic magzat nélkűl hagynac tégedet: és dög halál, és vér ontás mégyen által te raytad; és fegyuert hozoc te reád: En WR ſiollottam (ezeket.)

VI. Réſz.

Prophétál az Népnec bűntetéſéről az Báluányozáſert. Az nép maradékának pœnitentiát tartáſáról, és megſabaduláſáról: Az vakmerőknec veſedelmekről,

1 ES lőn az WR nac ſiaua én hozzám, monduán:

2 Embernec fia, *a* veſd orczádat az Izrael hegyeire, és prophétállj ő ellenec.

a: Avagy fordicsad.

3 Es mondgyad: Izrael hegyei, hallyátoc meg az WR Iſten beſiédét: Ezt mondgya az WR Iſten az hegyeknec és halmoknac, à patakoknac és völgjeknec: Imé én hozoc reátoc fegyuert, és el veſitem az te magaſſágidat. *b*

b: Avagy, magas o'tari dát. Értí az hegyeken és egyebűt eppi terett magas es terſ'etes o'tarokat, kapolnákat az balnanyoknac tiſztelete tekre.

4 Es el puſitulnac az te óltárid, és el rontatnac az ti báluánitoc, *c* és le vágatom az ti ſebeſ ſeiteket az ti báluántoc előtt.

c: Az Sidó ige iedzi az N. p tűſ. elő tire ſſintetes tett ſaragot képpeket.

5 Es vetem az Izrael fiai hólt teſteket az ő báluányoc eleibe, és ide ſ-touá hányom az ti czontaitokat az óltároc körű'.

6 Minden lakó helyeitekben az városoc puſitáckà maradnac, és az magaſſágoc *e* el puſtittatnac: úgy hogy el puſitúlua és el hagyua léſinec az ti óltáritoc, és el rontatnac és ſemmié léſznec az ti báluánitoc, és ki vágatnac az ti képeitec, és el törőltetnec az ti múnkáitoc. *f*

e: Az az, magat o'taroc à magai helyeken.

f: Az az, Az ti kezetteckel ſinalt baluanyoc.

7 Es el húll az meg ölött te kőzőtted: és meg tudgyátoc hogy én vagyoc az WR.

8 Es meg (hagyoc valamenit bennetec) hogy legyenec kőzzűletec kic meg menekedgyenec, à fegyuertől az pogányoc közőtt, mikor el oſzlattattoc az földre.

9 Es meg emlekeznec én rólam, kic kőzzűletec meg menekednec à Pogányoc közőtt, az kic közőtt fogſágban léſinec: miért hogy meg bántattam az ő paráznа ſiiuec miatt, ki tőlem el ſiakadott, és az ő parázna ſiemec miatt, paráznalkoduán az ő báluányoc után: és le vágattatnac azoc előtt, *g* az gonoſſágokért mellyeket tſelekedtenec minden ő vtálatoſſágokban. *h*

g: Tudniſſálic az balua nyoc előtt.

h: Igy neuezi az irás az baluanyokat es azoc tiſztelettet.

10 Es meg eſméric hogy én vagyoc az WR, hogy nem hijában mondtam, hogy meg czelekeſiem ő raytoc ezt az veſiedelmet.

11 Igy

11 Igy ſiólla az WR Iſten: ŭſd ŏſiue kezedet, [i] és tapodgy lábaddal, és mond ezt: Iay, az Izrael házánac gonoſſágánac minden vtálatoſſágiért: mert fegyuer miatt, ęhſég és dŏg halál miatt húllanac el.

12 Az ki meſiſie léſien, dŏg halál miatt vęſi el; az ki kŏzel léſien fegyuer miatt eſic el: és az ki ezektŏl [k] meg hagyatic, és kŏrnyŭl vétetic ęhſég miatt, meg hal, és bę tŏltem az én boſiſionkodáſomat ŏ raytoc.

13 Es meg tudgyátoc hogy én vagyoc az WR, mikor az ŏ meg ŏlettei az ŏ báluányoc kŏzŏtt léſinec, az ŏ óltároc kŏzzŭl minden magas halmokon, minden hegjeknec tetein, és minden zŏld fa alatt, és minden sŭrŏ ágas czer fa alatt, à helyen àhól gyŏnyŏrŭſéges illatott tettenec minden ŏ báluányoknac.

14 Ki nyuitom azért az én kezemet ŏ raytoc, [l] és téſiem à fŏldet puſitáuá, és kietlenné az puſitától fogua mind Diblatig, minden ŏ lakó helyekben, és meg tudgyác hogy én WR vagyoc. [m]

i Banatnac es almekodaſnac iegye. Mint hog mikor valamin banattal el almelkodic ember, kezeuél terdet meg ſokta ůtni, as uagy kezet ŏſſue tſapni, es labaual az fŏldet vgy mint toppantuan ůtni.

k: Tudni illic, dŏg halal tol es fegyuertŏl.

l: Az az meg bůntetem ŏket boſſůt alloc raytoc.

m: Az az, valoſagos Iſten mind ter meſſetemben mind beſſedēben es fenyegetesemben, hogy meeg elec, es az mit meg mondoc, valoſagoſſais teſſem, be tellyeſitem azt. Mert az Iſten à Sido nyelwben Iehouanac mondatic az valoſagtol: Melly no uezetnec okai: 1. Mert ŏ az valoſagos Iſten, kinec valoſaga nem maſtolvagyon, hanem ŏ magatol, es ŏ magaban vagyon minden idŏknec elŏtte, kezdet es vegnelkůl. 2 Az teremtett all atokra nezue, mert ŏ à ki azoknac valoſagot adott, az ki ŏket teremtette. 3. Mert az ŏ beſſedet mind fenyegeteſiben mind pedig ingeretiben valoſagoſſa teſi, es be tellyeſiti, mert Minden hato ereiů Erre nezue mondgya azert ittis enniſſer az Propheta altal az Iſten, hogy meg iſmerteti magat ŏ velec igaz Iehouanac lenni, tudni illic az fenyegeteſnec be tellyeſitesében.

VII. Réſz.

Az egéſſ Izrael fŏldénec iſſuend ŏ vtólſo vége hirtelen léſſen: Ennec okai: Semmi fegirlégec nem léſſen hogy az ellenſégnec és Iſten haragiánac ellene álhaſſanac.

1 ES lŏn az WR beſiéde én hozzám, monduán:

2 Es te embernec fia, igy ſióla az WR Iſten az Izrael fŏldénec: Vég vagyon el iŏtt ez fŏldnec négy ſiégeletinec vége.

3 Immár kŏzel vagyon az te véged, és botſátom az én haragomat reád, és meg itéllec tégedet [a] az te vtaid ſierint, és vetem reád minden te vtálatoſſágidat.

4 Es nem keduez az én ſiemem tenéked, ſem meg nem ſiánlac, hanem à te vtaidot vetem reád, [b] és az te vtálatoſſágid te kŏzepetted léſinec, és meg tudgyátoc, hogy én WR vagyoc.

5 Igy ſióllott az WR Iſten: Imé éggyic veſiedelem az máſikot éri.

6 El iŏtt az vég, el iŏtt az vég: [c] fel ſerkent te ellened, imé el iŏtt.

7 El iŏtt az reggeli ſententia te néked, [d] te ki az fŏldŏn lakozol; el iŏtt az idŏ; kŏzel vagyon az zengéſnec ideie: és nem hegyeknec zengéſe léſien. [e]

8 Moſt rŏuid idŏn ki ŏntem az én haragomat te reád, és bę tŏltem az én búſúláſomat te raytad, és meg itéllec tégedet az te vtaid ſierint, és vetem reád minden te vtálatoſſágidat?

9 Es nem keduez az én ſiemem, ſem meg nem ſiánlac, hanem fizetec néked az te vtaid ſzerint, és az te vtálatoſſágid te raytad léſinec: [f] és meg tudod hogy én WR vagyoc, az ki verlec téged.

10 Imé az nap, imé el iŏtt, [g] ki iŏtt az reggeli ſententia, meg virág-

a: Az az, Meg bůntetlec.

b: Az az, Meg bůntetlec tegedet, az te erdemed ſerint igazan.

c: Az az, fel tamadott, el kezdett az bůntetes.

d: Az az, Te read az Iſtentŏl ideien ki adatott ſententia.

e: Az az, Nem ollyan zenges leſſen à minemŏ ſokott lenni az emberec ſaua vtan az hegyekben, hanem valoſagos.

f: Az az, Az te gonoſſagodnac melto bůntetesi.

g: Az az, ki adatott.

virágzott *h* az veſſiſz, meg zöllet az keuélyſég. *i*

11 Az hamiſſág *k* fel neuekedett hitetlenſégnec páltzáiáuá: *l* Senki nem marad meg közzülöc, ſemmi nem marad meg gazdagſágokban, ſem az ő maguokban, és nem léſien az ſirás köztöc. *m*

12 El iőtt az idő, ielen az nap: à ki veſien, *n* ne örülyön (annac,) és az ki ád, ne ſiomorkodgyéc (rayta:) Mert harag (iőtt,) minden ő ſokaſágára. *o*

13 Mert az adó az el adott (ioſiágra) meg nem tęr, *p* męg ha életben (léſienis) az ő lelkec: mert az látás minden ő ſokaſága feliöl meg nem *q* tęr: és ſenki az ő álnokſága miatt az ő életét, meg nem erősitheti. *r*

14 Am bátor fuiátoc az Trombitát, és kéſitſétec elö mindent, *s* de nintſen à ki mennyen à hartzra, mert az én haragom minden ő népén.

15 Fegyuer kiuöl, dög halál és çhſég belöl: az ki à mezön, fegyuer miatt hal meg, és à ki az városban, çhſég és dög halál emésti meg.

16 Es (az mi keueſen) el ſiadnac közzülöc, léſinec az hegyeken mint az völgyekben búgoſó galamboc, mindnyáján o. haytuán k ki az ő álnokſágáért.

17 Minden kezec el erötlenülnec, *t* és minden tęrdec el oluadnac mintt az víz. *u*

18 Es öltöznec ſákbá, és à röttegés fogia el öket, és mindē ortzán ſiégjen, ſ-mindē feieken kopaſilág

19 Az ő ezüſtöket az vtzákra vetic ki, és az ő aranyokat el hánnyác; az ő ezüſtöc és aranyoc meg nem ſiabadithattya öket az WR búſúláſának napián: az ő le keket *x* meg nem elegithetic, és haſokat bę nem töltheticz: mert ez è romlás az ő álnokſágokért léſien.

20 Es az ő ékeſſégeknec ſiépſégét keuélyſégre forditottác, *y* és az ő vtálatoſſágoknac és báluányoknac képeket tſináltac abból: ez okaért vetettem azt el.

21 Es adom azt idegeknec kezekbe el ragadozáſra, és az földnec hitetlen lakoinac ſákmánra, és meg ferteztetic azt.

22 Es el fordîtom az én ortzámot ő töle, és meg ferteſitetic az én Sanctuariomomat, és bę mennec abba az rontóc, és meg ferteſitetic azt.

23 *z* Czinálly lántzot, mert az föld rakua *a* vérec itéletiuel, és az város rakua álnokſággal.

24 Es hozoc felötte gonoſi pogányokat, és el fogljaliác az ő házokat, és azt czelekeſem hogy meg ſiünnyéc az hatalmaſoknac keuélyſégec, és meg ferte tetnec azoknac Templomi.

25 Az ki vágás *b* el iőtt: és békeſéget kereſnec, *c* és nem léſien.

26 Egy romlás az máſikra iö, és egy

h: Anagy hot, anagy oſtor, mellyet tudni illic ratos bonſatoc immar reatos könyörkezic.

i: Trmellium igy: forditotta: Ez nem zetſeg minec vtanna virágzott, keuelyſeget terem tett. De ez az igaz à mit mi forditottue. Azt akaria pedig mondani hog az hatalmas Nabucodonozor immar kezeből vötte az biro lat mat, à ki altal iſten öket meg akaria rontani.

k: Az az, Az erőſac à ſegenyeken.

l: Az az, Az à hamis erő ſagoka az palczanac, az oſtornac mellyel iſten az hitetleneket veri büntteti.

m: Az az, Nem marad ſac az ki ſiraſſais öket: anagy az nagy nyomoruſag miatt ingyen ſem tudnac ſirni. az elöc nem ſiruac az ő halottyakon.

n: Az az, dragaes ſzep ioſagokat, örömkſeget ſzerez

p: Az az, Ha elnenekis Nez itt az Prophéta az tobol aſſtendöre-kiről tőrtenet a ki az iſten Leuitaſ is hogy minden ötuened c aſſtendöre viſſza terhelleſſen. az ember a' ő el a dott iſtenſagahoz: Azt mondgya a'ert itt az Prophéta, hogy nem lehet többe helye annac az törtennec. ha ſimte e nemekis ackaron: mert mindny ajan fogſagra viteenec

q: Vz az, ez è propheta. hijaba nem eſſe hanem be kell tellyeſedni.

r: Az az, Az iſten büntteſe ell en meg nem oltoz hattya.

s. Tudni illic valami hell az riadalhoz.

t: Az az, ſemmi hatez ra ualo erő nem eſſen benec.

u Az az, ke zekkel haſonlatos tęſnec az hatez ra. Iaboc el oluad az az, el lankadnac hogy el neſſa laſſuſſanac.

x Az az, Az ö eteltre valo kiuanſágokat. aranyeſtegeket.

y: Az az, gazdagſagoc kal gonoſſal elitczes arok bol baluanyokat ke czin tac Vagy: Az ö Templomokkal melly nekie ekeſſegec volt el bittec magokat, es azokban balvanyokat emeltec, &c.

z: Tudni illic inigyob igyből, hogy bizonyos ideje legyen annac, hogy meg valtoztathatatlan képpen fogſagra vitetnec à Chaldéuſokhoz, meg kőn töztetuen nagy hoſſza lanczokkal.

a: A' az, ha lalos büntteſre melto gonoſſagokkal.

aa: A' az, Az veſſedelem.

bb: A' az, Kereſſe keduet az ellenſegnec, hogy

c: Az az, Kereſſe hijaba

egy hír után más támad: [e] és lá-
táſt kereſnec az Prophétától, [d]
és az törvén el vész az Paptól, és
az tanácz az vénektől.

27 Az király ſiomorkodic, az
feiedelem puſztaſágba öltözic, [e]
és az föld népének kezei el hábo-
rodnac: az ő útoc ſierint [f] czele-
kedném vélec, és az ő ítéletec ſie-
rint ítélem meg őket: és meg tud-
gyák hogy én vagyoc az WR.

e: Az az, Joc ſele hirec ellenſeg ſe lészi.
d: Latnák kereſnec. Az az: lönendő leſz kereſnec. tudakoznac mit kellyen czelekedni, mint maradhaſſanac: Futnac az Prophetákhoz es Papokhoz, hogy az Iſten törvényéről tudakozzanac: es az venekhéz hogy tanaſsokkal ellyenec, az kiket az elsőt nem akarnac hallgatni. De el veſs az törvény az Paptul, es az tanacz az venektől, az az, ſemmi tanaczot nem tudnak adni az Papo. es venec.
e: Az az, puſztaſághoz illendő ruhába öltözic.
f: Az az: erdemec ſzerint.

VIII. Réſz.

Az Iſten haſonlatoſſágban jelenic meg á Prophétának. Az Iſten lelkéről Jeruſálemben vitetic: Megmutattya ott néki az Iſten Izrael népe ſoc báluányozáſit, főképpen pedig az papokét.

1 ES lön, hatodic eſitendőben, hatodic hóban, az hónac ötödic napián, én ülöc vala az én házámban, és Iuda vénei ülnec vala én előttem, és eſéc én reám ott az WR Iſtennec keze. [a]

2 Es látám, és imé mint egy tűznec ábrazattyának haſonlatoſſága, [b] az ő derekától fogua és alá, tűz vala: derekától fogua pedig és oda fel úgy mint fényeſſégnec tekinteti, mint egy tüzes fényeſſégnec látáſa.

3 Es nyuyta ollyat mint egy kéz, és foga engemet feiem üſtökénél fogua, es fel emele engem az lélec az ég és a föld között, és vön engemet Iruſálembe Iſteni látásokban, [c] az belső (Templom tornátza,) kapuiának aytaiához, melly éſiakra néz vala: ahól vala helye az boſſiúſágnac báluá-

a: Az az, Az Iſten lelke, az Prophetianac lelke.
b: Az az, Mint egy tüzes ember képe.
c: Az az, Nem teſtemben hanem lelkemben.

nyának, ki boſſiúſágra ingerli. [d]

4 Es imé vala ott az Izrael Iſtenénec diczőſége: az látás ſierint mellyet láttam vala à mezőben.

5 Es monda nékem: Embernec fia, emeld fel moſt à te ſzemeidet éſiac felé: Fel emelém azért ſzemeimet éſiac felé, és imé éſiakra az óltár kapuia mellet (vala) az à boſſiúſágnac báluánya, [e] (mikor az kapun) bę mennénec.

6 Es monda nékem: Embernec fia, nem látodé mit czelekeſinec ezec, az nagy vtálatoſſágokat, mellyeket czelekeſinec itt az Izrael háza népe, hogj meſſiſie el táuozzam az én Templomomtól? De męgis fordúlly, és látſi nagyob vtálatoſſágokat. [f]

7 Es vön engemet az tornárz aytaiához, és látám, és imé egy lyuc vala az falban.

8 Es monda énnékem: Embernec fia lyukazd által az falt: és által lyukaſitám az falt, és imé egy aytó lön.

9 Es monda nékem: Menj bę, és láſd meg à gonoſi vtálatoſſágokat mellyeket ezec ott czelekeſinec.

10 Bę menéc azért, és tekéntém: és imé minden vtálatos czúſzó máſió, és oktalan állatoknac képe, és az Izraelnec házának minden báluáni fel irua valának az falon körőskörül.

11 Es hetuen férfiu az Izrael háza vénei közzül áll vala előttöc, és Iaazaniaſis Saphanſia á l vala ő köztöc, és mindeniknec kezében vala az ő temienczőie, és az füſtnec sürű köde mégyen vala fel.

12 Es

d: Tudni illic az Iſtent. Az az, Abol belhettette vala az Baal báluant, mellt az Iſtent haragra inditot ta, mivel hog az ő Templomában, az ő diczőſségenec házában vala kit ő az á igaz tiſztelettire, nem bal uanyoc tiſztelettire eggyitett vala.
e: Auagy, boſſiu allatra ingerlő balvanny.
f: Egy nemeſſ azirau az bálványokat es azoc tiſztiſitic: mivel ſem minémő Iſten előtt, vtálatosb az bálványoknál.

12 Es monda énnékem: Látádé embernec fia, az Izrael házának vénei miket tſelekeſinec az ſetétben, ki ha az ő képuel bę iratott ágyas házokban? mert azt mondgyác: Nem lát minket az Wr, el hatta az Wr az földet.

13 Es monda énnékem: Mégis fordully, és látſi nagyob vtálatoſſágokat, kiket ezec czelekeſinec.

14 Es vŭn engem az Wr háza kapuia aytaiához melly vagyon Eſiakra: és imé ott aſſiſioni állatoc ŭlnec vala ſiratuan Thammuzt.

15 Es monda énnékem: Nem látodé embernec fia? Mégis fordúlly, és látſi nagyob vtálatoſſágokat ezeknél.

16 Bę vŭn engem azért az WR házának belſő tornátzába, és imé az Wr temploma aytaia mellett, az porticus és az óltár közŏtt vala úgy mint huſionöt férfi, kic hát tal fordúltac vala az Wr templomára, és ortzáioc vala nap keletre, és magokat meg haituán imátkoznac vala Naptámadás felé.

17 Es monda énnékem: Nem látádé embernec fia? Auagy kitſiné Iuda házának, hogy tſelekeſſi ez vtálatoſſágokat, kiket itt czelekeſinec? Miért hogy bę töltöttéc az földet álnokſággal, és erre tęrtenec hogy fel ingerlyenec engemet: és imé botſátanac bŭdöſſéget az ő orrokban.

18 Es énis búſúláſomban tſelekem(nékic,) és nem könnyörŭlöc(raitoc,) és kiáltanac az én fŭleimbe nagy ſióual, és meg nem halgatom őket.

IX. Reſz.

Az varos puſtulaſárol, és az benne lakozóknac veſedelmekről. Meg iedzeti hómkokon az Iſten az kiket meg akar tartani. Az kiknec iegyec nintſen, meg ölesnec. Parabolakodic az Prophéra az nép veſedelméről. Ennec okát adgya az Iſten.

1 ES kiálta az én fŭleimbe nagy ſióual, monduan: El közelgettenec az városnac meg látogatáſi, és mindenic kezében el veſitéſrevaló fegyuere vagyon.

2 Es imé hat férfi ió vala az felſő kapu vtáról, melly néz Eſiakra, és mindenic kezében vala az ő rontáſra való ſierſiáma, és egy férfi vala ő közŏttöc gyólczban öltözue, és iró ſierſiám vala az ő óldalán: kic bę ménuén állánac az ęrtz óltár mellé.

3 Es az Izrael Iſtenének diczőſége el méne az Cherubtól à kin vala az templum kŭſiőbéhöz: és hiuá az férfiat ki gyólczban vala öltözue, à kinec óldalán az iró ſierſiám vala.

4 Es monda az Wr ő néki: Menj által az város közepin, Ieruſálem közepin, és iegyezz egy Taf bŏtŭt az férfiaknac homlokokra, kic nyögnec, és (bánattal) kiáltanac, mind ezekért az vtálatoſſágokért, kiket tſelekeſinec annac közepette.

5 Es az többinec monda az én halláſomra: Mennyetec által az V városon

---

g: Thammuz, baluan neue, kiről az Sidoſok irnac egy ertelmec vagyon. Nemellyec azt iriac hogy olly baluan volt, kinec ſzeretŏttec megh, meg olualſztottac tűzet alá rakuan, és vgy tettec, mintha aj baluanſirt volna. Nemellyec mondgyac hogy az Ægyptumbeliecknec, baluanioc volt, mellyet neueztec Oſirisnec, neuezlec Ammunakis mint az Plutarchus beſzelli &c.

h: Mintha azt mondana, nem veſzic eſzekbe, de ef fele baluanioſſal, és azoknac valo tęmienezeſekhez az ő orrokban, hogy az ő orrokat ſzenvernec bűzt, ſiem(vęlec,) nem keduez az én ſiben az ő orroc fatſaródic meg.

a: Az az, en halluttomra.

b: Az az, A kic altal az Iſten meg la togattya, es bűnteti Ieruſalemet: az látogatáſra az nagy bűneſſre rendeltętt nep. Nabucodonozor vitezi. Nemellyec igy fordittyac: Iöttec el ez városnac feiedelmi és mindennec legyen kezében az ő öldöklő fegyuere, Mintha Iſten ſzolitana az Nabucodonozor ſiolgait, hogy legyenec haſſ ſzec Ieruſalemnec rontaſara.

c: Erről ſzól, mert azt akaria meg ielenteni, hennet kezd az ellenſeg ŭlni még ſzallani az varoſt.

d: Az Cherubinoc közŏtt mondatic lakni az Iſten. mŭuel hogy onnet ſzol vala az Papoknac 1. Sam. 4. Azt mondgia azert az Prophéta hogy az Wr diczőſege el ment az Cherubinoc közől aj templumaitaiaig, mellyel azt ielenti hogy aj Iſten nem hatta el az Sidokat egy vttal mindeneſtől fogua, hanem laſſan laſſan tanozott el tőlöc, hogy illyen modon őket inditana Penitentiara.

vároſon ð vtánna, és vágiátoc, ne keduezzen az ti ſiemetec, és ne kðnvðrüllyðn.

6 Véneket, iffiakat, és ſiüzeket, kitſineket és aſiſioni állatokat ðllyetec meg mind egy lábig: de azokra az férfiakra az kiken Taf bðtü léſien, ne mennyetec: és az én templomomtól kezgyetec el. Es el kezdéc az vén férfiakról, az kic az templomnál valánac.e

e: Az az. Az Templum mellett valo Papi hazaknai, kic az templomhoz ragaztua körül kiuöl valanac.

7 Es monda nékic: Férteztesſétec meg az házat, f és tðltſétec meg az tornátzokat meg ðlletteckel: Mennyetec ki, ki ménénec azért, és vágác (az népet) az városban.

f: Az az. Az templomot.

8 Es lðn mikor le vágtác vólna ðket, én maradéc meg, és artzal le borúléc, és kiáltéc, és mondéc: Ah ah, Wram Iſten, auagy el veſi tedé Izraelnec minden maradékit, kit ðntuén az te búſúláſodat Ieruſálemre?

9 Es monda énnékem: Izrael és Iuda házánac álnokſága felðtte nagy, és az fðld meg tðlt véreckel és az város rakua el fordúlt (itélettel), g mert azt mondtác: El hadta az Wr az fðldet, és az Wr nem láttya.

g: Auagy, Iſtentől valo el ſzakadaſſal.

10 Es énis, (nem keduez az én ſiemem, és nem kðrnyðrülðc,) az ð vtokat fizetē viſiſia az ð feiekre. h

h: Az az. Bűntetem ðket az ð erdemec ſzerint.

11 Es imé az férfi, az ki gyólczba ðltðzðtt vala, à kinec óldalán iró ſierſiám vala, felele (illyen) beſiéddel, monduán: Meg tſelekedtem, az ſierint az mint parantſoltál énnékem.

X. Réſz.

Az ferfirol az ki eleuen ſenet veſen ki az kerekec és az Cherubimoc kőzzül, melly iedzi Ieruſálem vároſanac tűz miatt valo meg eméſtréſét. Az kerekeknec: Az allatoknac, Es az Cherubimoknac látáſat hozza elő.

1 ES látám: és imé az ęg felðtt melly (vala) az Cherubimoc feie felðtt, mint egy Sapphir kð, és vgy mint egy ſięknec haſon latoſſága tettzic vala ð felðttec.

2 Es monda amaz férfinac, ki gyólczba ðltðzðtt vala: monda (azért): Meny bę az kerekec kðzzé (kic vadnac) az Cherubimoc alatt, és tðlts meg az te kezeidet eleuen ſiénnel, melly az Cherubimoc kðzðtt vagyon, és hincz el az vároſra: és bę méne ſiemem láttára.

3 Az Cherubimoc pedig állánac vala az templumnac iob felðl való réſie felðl, mikor ez è férfi bę menne, és az kðd bę teli vala az belſð tornátzot.

4 Es el táuozéc az Wrnac diczðſége az Cherubtól az ház kűſiðbéhðz: és még teléc az ház kðddel, és az tornátz bę teléc az Wr diczðſége fényeſségéuel.

5 Es az Cherubimoc ſiárnyainac czattagáſais hallic vala mind az kűlſð tornátzig, vgy mint az mindenható Iſteñec ſiaua, mikor ſiól

6 Es lðn mikor parantſolt vólna amaz gyólczba ðltðzðtt férfinac, monduán: Végy tűzet az kerekec kðzzűl és az Cherubimoc kðzzűl: be méne és álla az kerekec kðzzé.

7 Es az (eggyic) Cherub az Cherubimoc kðzzűl nyuytá kezét az tűzhðz, melly vala az Cherubimoc kðzðtt, és vűn, és téué az gyólczba

ólczba öltözötnec markába: ki el véué, és ki méne.

8 Es láttzéc az Cherubimokon emberi kęznec hasonlatossága az ö siárnyoc alatt.

9 Es látám, és imé négy keréc az Cherubimoc mellett, eggyic kerec vala az eggyic Cherub mellet, és az másic kerec az másic Cherub mellet: az kerekeknec pedig tekinteti ollyan vala mint az Tharsis könec sine.

10 Es azoknac az négy kerekeknec ábrazattya egy vala, mintha egy kerec az más kerec közepette vólt vólna.

11 Mikor mennec vala, mind az négy óldalokra mennec vala: meg nem fordúlnac vala mikor iárnac vala: hanem arra az helre, mellyre fordúl vala az elsö (Cherub) az vtán mennec vala: és visisia nem fordúlnac vala, mikor mennec vala.

12 Es minden testec és hátoc, és kezec és siárnyoc, és az kerekec rakuac valánac siemeckel, mind az négy kereknec kerületin.

13 Az kerekeknec kiáltánac: a ö kerec, az én hallásomra.

a: Tudni illic egy az Cherubimoc köszül

14 Es mindenic (Cherubnac) nég ortzáia vala: az elsö ortza Cherub ortza: és az másodic ortza, ember ortza: és az harmadic orosilán ortza, és à negyedic saskeselió ortza

15 Es fel emelkedénec az Cherubimoc: ez az lelkes állat mellyet láttã vala Chebar folyó vize mellett

16 Es mikor iárnac vala az Cherubimoc, iárnac vala à kerekekis ö mellettec: mikor pedig fel emelic vala à Cherubimoc az ö siárniokat, hogy fel emelkednénec az földtül, nem tęrnec vala visisia az kerekekis ö mellölec.

17 Mikor állanac vala (az Cherubimoc) állanac vala az kerekekis, és mikor azoc fel emelkednec vala, fel emelkednec vala (ezekis) ö vęlec: mert lelkes állat akarattya (vala) ö bennec. b

18 Es ki méne az Wr diczösége az templumnac küsiöbétöl c és álla az Cherubimoc fölibe.

19 Es fel emeluén azoc az Cherubimoc az ö siárnyokat, fel emelkedénec az földtül siemem láttára: mikor ki mennénec öc, az kerekekis valánac ellenekbe vęlec: es meg álla az Wr házánac Nap keleti kapuiánac bę menetelibenés az Izrael Istenénec diczösége fellyül ö raytoc.

20 Ez az állat az mellyet láttam vala az Izrael Istene alatt az Chebar folyó vize mellett: és meg esmerém hogy Cherubimoc vólnánac.

21 Négy ortzáia vala mindeniknec, és négy siárnya mindeniknec: és emberi kęznec hasonlatossága az ö siárnyoc alatt.

22 Ortzáioknac pedig hasonlatossága, mint azoknac az ortzáknac, mellyeket látéc az Chebar folyó víz mellet, mind tekintetec mind ö magoc, mindenic artzal mégyen vala elöl.

b: Az az, Egy lelek es egy akarat vala az kerekekben az Cherubimockal.

c: Ennec elötte azt monda hogy az VVr diczösége az Cherubimoktól az aytoigment: Itt immár azt mödgya, hogy az melly Cherubimokat ö latott, azokhoz ment az Isten diczösége, hogy ezzel azt ielentené meg hogy az Isten diczösége lassan lassan tánozott el az templomtul.

XI. Resz.

Kic hitettec légyen el az Ierusalembeli népet: Ezeknec bűnteté sekről Prophetal. Az foglyoc vissa hozását igeri az Isten. Vissa vitetic Chaldęaba az Propheta az Izrael fogsagaba, az Isten lelkétöl

1 ES fel emele engemet az lélec, és bę vǔn engem az Wr házának Nep keleti kapuiára, melly néz Nap keletre: és imé az kapu aytaiában husíon ǒt férfi kic kǒzǒtt látám Iaazaniat Azur fiát, és Pelatiát Benaiah fiát, az népnec feiedelmit.

2 Es monda énnékem: Embernec fia, ezec az férfiac az kic gondolnac álnokſágot, és gonoſi tanátſot tartanac ebben ez városban.

3 Mert azt mondgyác: Nem kell kǒze házakat eppiteni, mert az város fazéc lenne, mi pedig amaz hus.

a: Az az ejec olij vakmerǒ engedetlenes etſelekben ſiro emberre, hogy az penitentiarul nem gondol. hodnac, hanē arrul tanatz hoznae hogy az kerítesbeǰ kǒzel hazakat ne vakiac. hogy azoc miatt meg ne egie nec mint az fazekban az hus meg fǒ. ha azokat meg gyuiia az ellenſeg.

4 Ez okért prophetálly ǒ ellenec prophétálly embernec fia.

5 Eſéc azért én reám az Wr lelke, és monda énnékem, mondgyad: Igy ſiól az Wr: Igy ſióllottatoc Izrael háza: és az ti ſiiuetek be az mi fel mégyen,

b: Az az. gondolatotokba as mi vagyon

ióI tudǒ én

6 Sokakat ǒltetec meg ebben ez városban, és az ǒ vtzáit meg tǒltǒttétec meg ǒletteckel.

7 Ez okaért igy ſiól az Wr Iſten: Az kiket ti megǒltétec, kiket ez város kǒzepire vetettetec, ezec az hús,

c: Az as vgy vagyon hogy ez varos olly an mint egy fazec, és az hiket ti meg ǒltetec, a toc ollyanoc mint az forro fazekban az hus. de miuel hogy

c az város pedig fazéc: és titeket ki viſilec ǒ belǒle.

8 Fegyuertǒl féltetec, és fegyuert hozoc ti reátoc: monda az WR Iſten.

9 Es ki hozlac titeket belǒle, és adlac titeket idegen kezekbe, és téſiec ti ellenetec itéleteket.

10 Fegyuer miatt húllotoc el, Izrael határában itéllec meg titeket: és meg tudgyátoc hogy én vagyoc az Wr Iſten.

11 Ez nem léſien tinéktec mint fazéc, d ſem ti nem léſitec ǒ kǒzepette mint hús: Izrael határában itéllec meg titeket.

d: Tudni illic Ieruſálem varoſa. Az az, Nem maradtoc meg Ieruſalemben, à mint magatokat biztattyatoc, hanem fogſagra vitettec.

12 Es meg értitec hogy én vagyoc az Wr, mert az én végezéſimben nem iártatoc, és az én ítéletimet nem tſelekedtétec, hanem az pogányoc itéletec ſierint tſelekedtetec, kic ti kǒrǔlǒttetec vadnac.

13 Es lǒn, mikor prophétálnéc, Pelatiah Benaiah fia meg hala, és eſém az én ortzámra, és kiáltéc nagy fel ſióual, és mondéc: Ah ah Wram Iſten, auagy el fogyatodé Izrael maradékit?

e: Az az, Ezzel bizonyitotac az te atyadfiait, kic Ieremias tanatſabol fogſagra mentec hogy azoc oda legyenec ǒ nem mennec fogſagba mert Iſten nekic adta ez földet.

14 Es lǒn az WRnac ſiaua én hozzám, monduán:

15 Embernec fia, e te atyád fiai, te attyad fiai, te rokonid, és egéſi Izrael háza, mind azoc, az kiknec Ieruſálem lakoi mondottác: Táuól legyetec az Wrtól, minekünc adatott ez è föld ǒrǒkſégǔl.

f: Az az. Soc tartomaniokra.

16 Ennec okaért mondgyad: Igy ſiól az Wr Iſten: Noha táuól vetettem ki ǒket az pogányoc kǒzzé, es el oſilattam ǒket ez földekre, f de azért léſiec ǒ nékic kitſin templomúl az földeken

g: Az az, Otta az fogſagban ielen leſzec velec, és lelkében tiſztelnec engemet noha az Ieruſalembeli templomba az Iſteni tiſztelettekre fel nem mehetnec: vol tac azert otthis az Iſtennec hiuei,

g kik re mentenec.

17 Ennec okaért mondgyad: Ezt mondgya az Wr Iſten: Egybe gyuytelec titeket az népec kǒzzǔl,

mint Ezechiel, Daniel, és ezechel többen. Nem fogyatom azert el ǒket tellieſſeggel az mint te felſz. Pelatiah halalabol, vi gaſztallia azert az Prophetat, hogy az Iſten viſſza hozza az fogſagbol az ǒ népet: melly meg ſzabadulaſan erti amaz kǒzǒnſeges meg ſzabadulaſt melly lǒtt az Chriſtus altal.

ſokan vadnac, titeket azockal egy fazekba nem ſzoritlac, ha nem nektec nagyob fazekat keſuitettem.

közzül, és együué hozlac titeket az földekről, az kikre el oſilottatoc, és adom néktec Izrael földet.

18 Es bé mennec oda, és el hánnyác minden ő benne való fértelmeſſégitės vtálatoſſágit arról az földről.

19 Es adoc nékic egy ſiiuet, és vij ſiiuet adoc ő beléiec, és ki véſem az kő ſiiuet az ő teſtekből, és adoc nékic hús ſiiuet.

20 Hogy az én végezéſimben iárianac, és az én itéletimet meg őrizzéc, és tſelekedgyéc azokat: és legyenec énnékem népem, és én legyec nékic Iſtenec.

21 Es az kiknec ſiiuec az ő fértelmeſſégec és vtálatoſſágoc után iár, [b] azoknac vtokat az ő feiekre vetem, [i] az Wr Iſten mondgya.

b: Az az, A kic az bálua niokat követic engemet hatra vetuen is Az az, meg bűntetem őket.

22 Fel emeléc azért az Cherubimoc az ő ſiárnyokat, és az kerekec ő ellenekben, és az Izrael Iſtenénec diczőſége vala fellül ő felöttöc.

23 [k] Es el táuozéc az Iſten diczőſége az város közepiről, és álla az hegyre melly az városnac Nap kelet felöl való réſién vagyon.

k: Az Iſten diczőſége az városbol az hegire megyen.

24 Es az lélec fel vün engemet, és víſiſia vün engemet Chaldęa földére az fogſágban valókhoz, látásban Iſten lelke által: es el táuozéc én tőlem az à látás mellyet látéc.

Az az, az alaiſa hegiere.

25 Es meg beſiéllém az fogſágban valóknac az Wrnac minden beſiédit, kiket énnékem meg ielentett vala.

XII. Reſz.

Az fogſágban ménőknec kefülettőknec példa beſéde. Kit magyaráz az Iſten Sedechias király fogſágáról. Az nagy éhſégről es fomiuſágról Ieruſálem népén. Az meg mondott bűntetés őknec hírtelen el iöuetéről.

1 ES lőn ſiaua az Wrnac én hozzám, monduán:

2 Embernec fia engedetlen ház közepette lakol: kiknec ſiemec vagyon az látáſra, és nem látnac, fülöc vagyon az hallásra, és nem hallanac: mert engedetlen ház ez.

a: Erti miod azt, az mi ne hál nem lehet nec az kic meſſze vtra indulnac, hoſſonac: mint hogy kezekbe botoc veſznec, feiekbe vti ſáuegét, tanuſſrat hatokra kiben kenyeret és egy mas kete paraiokat ſyoktac hordoni, és vtan Ezekhez haſonlittya az Sido népet, kiknec az Babyloniai fogaſagba valo meneſekről prophetal.

3 Es te embernec fia készicz elő az te vtra való ſierſiámidat [a] és meny el nappal ſiemec előtt: menyel az te helyedről más helyre ſiemec láttára, hogy ha valamiképpen láttyác: mert engedetlen ház ez.

4 Es vidd ki az te portékaidot, úgy mint vtra való ſierſiámokat, nappal ſiemec láttára, te pedig meny ki eſtue ſiemec láttára, mint à kic máſua akarnac menni.

5 Siemec láttára lyukazd által az falt, és vidd ki az által.

6 Siemec láttára válladon hord ki, ſetétben vidd ki, ortzádot fedbe, és az földet ne nézd: [b] mert czudáúl adtalac tégedet Izrael házának.

b: vgy mint ſzegyenlétedet miatt.

7 Igy czelekedém azért, az mint parantſolua vala nékem: az én portékaimot elő hozám nappal, mint az kic máſúua hordozkodnac, és eſtue által likaſitám kezemel az falt: ſetétbe hozám elő, vállamon hordám ki ſiemec láttára.

8 Es lőn az Wr beſiéde én hozzám reggel, monduán.

9 Embernec fia: Nem de mondáké tenéked Izrael háza, ez engedetlen

gedetlen ház (hogy) mit tſelekeſiél?

10 Mondgyad ö nékic: Ezt mondgya az Wr Iſten: Ez az prophétia az Ieruſálembeli feiedelemröl vagyon, és Izraelnec egéſi házáról ki ö köztöc vagyon.

11 Mondgyad (nékic:) En ti [e] czodátoc vagyoc à mint czelekedtem, igy léſien nékic (dólgoc:) el mennec, és fogſágra mennec.

12 Es az feiedelem ki ö köztöc vagyon, vállán hordozza (ruháit) az ſetétben, és ki mégyen: az falt által lyukaztyác, hogy ki vigyéc ötet azon: az ö ortzáiát bę fedi, hogy ſieméuel az földet ne láſſa.

13 Es ki terieſitem az én hálómat ö ellene, és meg fogatic az én varſámban: és viſiem ötet Babylonba az Chaldęuſoc földére, de mind azáltal azt nem láttya, és ott meg hal. [d]

14 Es mindeneket kic ö körülötte vadnac az ö ſegitſégére, és minden ſeregit el oſilatom minden ſięlre, [e] és ki vonſiom az fegyuert ö vtánnoc.

15 Es meg tudgyác hogy én vagyoc az Wr, mikor el oſilatom öket az pogányoc közzé, és el hintem öket az földön.

16 Es hagyoc meg ö közzülöc keués férfiakat az fegyuertöl, az dög haláltól: hogy meg beſiéllyéc minden ö vtálatoſſágokat à pogányoc között, az kic közzé mennec: és meg tudgyác hogy én vagyoc az WR.

17 Es lön az Wr beſiéde én hozzám, monduán.

18 Embernec fia, az te kenyeredet röttegéſſel egyed, és az te vizedet reſiketéſſel és félelemmel igyad.

19 Es ſiólly az föld népénec: Ezt mondgya az Wr Iſten Ieruſálem felöl, az Izrael földe felöl: Az ö kenyereket félelemmel éſiic, és az ö vizeket puſitaſágban iſiſiác: hogy meg puſititaſſéc az ö földe az ö tellyes vóltától, [f] mind azoknac álnokſágokért kic benne lakoznac.

20 Es az lakott városoc el puſitúlnac, és az föld el hagyattatic: és meg tudgyátoc hogy én vagyoc az WR.

21 Es lön én hozzám az Wrnac beſiede, monduán:

22 Embernec fia: Miczoda köz beſiédetec vagyon tinéktec az Izrael földében, monduán: nagy meſiſie halladnac az idöc, és el vęſi minden látás? [g]

23 Ezokaért mond meg nékic, azt mondgya az Wr Iſten: Meg tſelekeſiem hogy meg ſiünnyéc ez è köz beſiéd, és többé nem mondgyác ezt ez köz beſiédet Izraelben: Hanem mongyád nékic: El közelgettenec azoc az napoc, és minden látáſnac dólga. [h]

24 Mert nem léſien többé ſemmi látas [i] hijába való: és nem léſien hizelkedö iöuendöles Izrael házában.

25 Mert én WR ſiólloc: az melly ſiót ſiólloc, meg léſien, nem hallaſitatic touáb, hanem az ti idötökben engedetlen ház, ſiólloc és

e: Az az, Ti ieletec vagyoc az bünteteſröl melly röuid nap reatoc köuet hezic.

d: Ezt azert mondgya, mert Nabucodonozor Sedechiaſnac ſzemeit ki tolattia, és vgy viſzi Babylonba, 2. Reg: 25. ver: 7.

e: Az az, Ez vilagnac minden reſzeire.

f: Az az, Minden iauaitol kickel moſt rakua, minden gazdagſagitol.

g: Az latas gyakorta prophetiat iegez az iraſban Ezzel biztattyac vala azert magokat az Prophetac fenye geteſec ellen, No idö mulic meg addig, nem moſt leſzen az.

h: Az az, Minden prophetianac valoſagos be telliesedeſe, valamit lattanac és prophetaltanac az prophetac.

i. Az az Prophetia.

loc és meg czelekeſiem azt, azt mondgya az Wr Iſten.

26 Es lőn az WR beſiéde én hozzám, monduán:

27 Embernec fia: Imé az Izrael háza azt mondgya: Az látás mellyet ez lát nagy ſoc időkre való, és hoſſiú időkre Prophétál.

28 Ennec okaért mondgyad né kic: Igy ſiól az Wr Iſten, nem hallad touáb ſemmi én beſiédem, az én beſiédem mellyet ſiólloc, meg léſien, azt mondgya az Wr Iſten.

XIII. *Réſz.*

Szól az WR az hamis prophétákról: Es az hazug hamis prophetalo aſſonyokról.

1 ES lőn az WR beſiéde én hozzám, monduán.

2 Embernec fia, prophétálly Izrael prophétái ellen, kic prophétálnac: és mondgyadaz kic prophétálnac az ő ſiuekből: a Hallyátoc meg az WR beſiédet.

3 Igy ſiólt az WR Iſten: Iay az balgatag prophétáknac, kic járnac az ő gondolattyoc után, maga ſemmit nem láttanac. b

4 Mint az puſitabéli rókác, az te Prophétáid ô Izrael, (ollyanocká) lettec.

5 Nem hágtatoc fel az tőreſéktre, c ſem ſöuénr nem czináltatoc Izrael háza körül, hogy meg állanátoc az hartzon, az WR (haragia) napián.

6 Hiuſágot láttanac, és hazugſágnac idöuendöléſét mondnac, monda az WR, és az WR nem boczátta őket, és reménſéget adnac (az népnec,) hogy meg erősſitic az beſiédet. d

7 Auagy nem hijába való látáſt láttatoké, és hazug idöuendöléſt ſiólottatoké? és (mégis azt) mondgyátoc: Szólla az WR, maga én nem ſiólottam.

8 Ennec okaért igy ſzól az Wr Iſten: Miért hogy hiuſágot ſzóllottatoc, és láttatoc hazugſágot, ez okaért imé én ti ellenetec (léſiec) azt mondgya az Wr Iſten.

9 Es léſien az én kezem az prophétác ellen, kic hiuſágot látnac és hazugſágot idöuendölnec, az én népemnec gyülekezetekben nem léſinec, és az Izrael házának bę iráſában nem irattatnac, e és Izrael földére bę nem mennec, és meg tudgyátoc hogy én vagyoc az Wr Iſten,

10 Ez okért, ez okért hogy el áltattác az én népemet, monduánBékeſég, és nem vala békeſég, és eggyic eppit vala falt, és imé azoc mázollyác f vala azt (az falt,) ſemmire kellyő ſárral.

11 Mondgyad azoknac kic hituán ſárral mázolnac, el eſic (az fal) nagy bew zapor eſſő léſien, és adoc köues eſſöt, kic el rontyác (az falt,) és az forgó ſiçl el haſogattya. g

12 Es imé el eſéc az fal, Auagy nem mondgyaké ti néktec: Hól vagyon az mázolás mellyel mazóltatoc?

a: Az az, az ő ſiuec godolatit iſten akarieſe nekül prédicellyac.
b: Az az, ſemmi prophétai latáſt auagy iſteneſſ Iſtentől nem vettec hit kellyen prédica'ni.
c: Az az, nem ezelekedtétec vgy, mint az viterzlő nepec kic az meg rontatott kő ſalra állanac az ellenſeg ellen.
d Az az, Bíztatyac es el altattyac az Izrael neprt hogy bé tellyen ſoſis prophétálnioc.
e: Ertſ az es ſcteneckőniuet mellyben bé vagyon irua az hiueknec és valáſztottaknacneuere. Luc: 10v 20.
f: Az több hamis prophétác, haſonlatoſsag az haſontalan eppitekről.
g: Az az. Ki repedez az fal az ſſel mi att.

13 Ennec okaért igy ſiól az Wr Iſten: Es ki botſátom az forgó ſiel az én haragomban, és bewſéges zápor eſſő léſien az én búſú lá-
h: Az az fal, ki hituán ſár-ból eppitetett Ieruſalem, mellyet az hamis Prophétae eppitenec, biztatnac, és rőſitenec hituan ſarral az az hamis prophétiácál és remenſegeckel az meg maradas felől: Az zapor és kő eſſő pedig mellyel ez hituan falt el rontya az Iſten. az Nabucodonoſor, és annac ſereget. mint a ſárrá zapor eſſő, ki elſoguia az egéſ Iſrael földet. i: Az az, iot és keduec ſerint valit prophétalnac. k: Az iouendőbli aſſioni állatoknac. Mért pedig aſſioni prophéta az prophétálo aſſioni állatoknac ſokaſokra, kic az allando békeſségnec bizony ſagara, valámi vankoſoknac ſinálnac és ſüregeket, mellyeket ſi norral ſoritottac meg. mellyeckel az nepnec bizelkeduen. őket meg ezaltac, ezac hogy magokat taplalhaſſac. l: Az az, Akar mi kitſin iutalomért, adomanyért:

mba. *b*

14 Es el rontom azt az falt, mellyet mázoltatoc hituán ſárral, és az földig rontom azt: és az ő fundamentoma fel hányatic, és le romol és el veſitec ő közepette: és meg tudgyátoc hogy én vagyoc az WR.

15 Es bę töltem az én búſúláſomat az földön, és az kic azt hituan ſárral mázollyác, és mondom ti néktec: Ninczen az fal, és ninczenec az kic azt mázoltác.

10 (Tudni illic) az Izrael prophétai, kic prophétálnac Ieruſálemnec, és látnac ő néki békeſségnec látáſát, *i* és ninczen békeſség, monda az WR Iſten.

17 Es te embernec fia, fordicz az te ortzádat az te néped leánira, kic prophétálnac az ő ſiuekből és prophétálly ő ellenec.

18 Es mondgyad; Igy ſiól az WR Iſten: Iay azoknac az kic vánkoſokat varranac mindeńec kariánac hólna alá: és az kic czinálnac egybe ſioritó ſierſiámomokat, akar mikorbélieknec feiekre, hogy vadáſiſiác az lelkeket? Nem de az én népemnec lelkeket vadáſiſiátoké, hogy az ti lelketeket eleuenen meg tartſátoc.

19 Es gyalázattal illettec engemet az én népem között (egy ne hány) maroc árpaiért, és darab kenyerért, hogy az lelkeket meg öllyétec, kic meg nem halnac, és eleuenen meg tartſátoc az lelkeket kic nemélnec, *m* hazuduán az én népemnec melly (örömeſt) hallgattya az hazugſágot.

20 Ennec okaért igy ſzól az Wr Iſten: Imé én az ti vánkoſitokra (botſátom haragomat) kickel ott vadáſitoc lelkeket, hogy ki repüllyenec, *n* és el ſiaggatom azokat (az vánkoſokat) az ti karotoc alól, és el botſátom az lelkeket hogy el repüllyenec, kiket ti vadáſitoc.

21 Es el ſiaggatom az ti kaptſaitokat, es megſiabaditom az én népemet az ti kezetékből, és nem léſinec touáb az ti kezetekben vadáſiáſra: és meg tudgyátoc hogy én vagyoc az Wr Iſten.

22 Miért hogy ſiomoruſággal illettétec az igaznac ſiiuét hazugſággal, és én azt ſiomoruſággal nem illettem, és meg vaſtagitottátoc az hitetlennec kezeit, hogy meg ne tęrien az ő gonoſi vtától, hogy eléteben ötet meg tartſam.

23 Ez okaért hiuſágot nem láttoc, és iöuendöt nem iöuendöllettec többé, és ki mentem az én népemet az ti kezetekből: Es meg tudgyátoc hogy én vagyoc az WR Iſten.

Iaſd meg effele hamis prophétakról. Miſch: 3. vr 5. m: Az az, Hogy prophétalaſtokban, életet igérietec az el veſendőknec, és az élendőket halallal fenyegeſſetec. n: Hogy kire pűllyenec. Az az, ki ſiálad gyanac mint az madarka az túrből, az ti halotokból, én altalam, vagy azt mivelem, hogy az ti vankoſtoc ne haſznallyon, hanem rabſágra menyenec ak kiket ti el ezaltatoc.

XIIII. *Réſ.*

Az Iſten az bűnért neptől az ő igéiét meg vonſa. Az ő igeiének meg valoſit az Iſten né ha az hamis Prophétác altal el álta tya. Az igazac az hitetleneket meg nem ſabaditty ac az bűntetéſtől az ő igaſſagokkal, hanem czác ő magokat.

1 Es

1 ES iöuénec én hozzám férfiac az Izrael vénei közzül, és le ülénec én elöttem.

2 Es lön az WR beſiéde énhoz zám, monduán:

3 Embernec fia, ezec ez férfiac báluányokat emeltec fel az ö ſiiuekben, és az ö álnokſágoknac botránkozáſát vetettec ö eleikbe. Auagy gondolodé inkáb ha ezec én tölem tanáczot kérdenec.

4 Ennec okaért ſiólly ö nékic, és möndgyad nékic: ezt mondgya az WR Iſten, valaki Izrael házából az ö báluánit az ö ſiiuébe bę véſſi, és az ö álnokſágánac botránkozáſát veti eleibe, és mégyen az pophétához, én WR felelec meg annac az ki iö, az ö báluányoknac ſokaſága felél.[a]

5 Hogy meg fogiam Izrael házát az ö ſiiuében,[b] hogy el ſiakad tanac én tölem mindnyáián ök az ö báluányoc miatt.

6 Ez okaért mondgyad Izrael házának, ezt mondgya az WR Iſten: Tęrietec meg, és fordúllya toc el az ti báluányotoktól, és minden vtálatoſſágoktól fordítſa toc el az ti ortzátokat.

7 Ha valaki Izrael házából, és az iöueényec közzül, kic Izraelben vadnac, el vonſta magát hogy én vtánnam ne iöijön, és ſiiuébe bę véſſi az ö báluánit, és az ö álnokſágánac botránkozáſát eleibe veti, és menend az Prophétához, hogy tanáczot kérdgyen ö általa én tölem, én WR felelec meg ö néki én értem.

8 Es ellene vetem az én ortzámot ennec ez férfiunac, és vetem ötet iegyül és köz beſiédül, és ki veſitem ötet az én népem közzül. és meg tudgyátoc hogy én vagyoc az WR.

9 Es az Prophétát mikor el áltattyác,[c] és valamit mondand,[d] én WR áltattam el azt az Prophétát, és ki nyuytom az én kezemet ö reá, és ki törlöm ötet az Izraelből az én népem közzül.

10 Es viſelic az ö álnokſágokat: az mint vagyon az kérdönec álnokſága, úgy (léſien) az Prophétánakis álnokſága.

11 (Hogy) ne téuelegyenec többé Izrael házai, nem köuetuén engemet, és magokat meg ne férteztesséc többé minden ö el ſzakadáſockal, hanem legyenec énnékem népem, és én légyec ö nékic Iſtenec: Azt mondgya az Wr Iſten.

12 Es lön az Wr beſiéde énhoz zám, monduán:

13 Embernec fia, mikor az föld vétkezic én ellenem, gonoſságot czelekeduén, ki nyuytuán az én kezemet az ellen, el töröm ö néki az kenyérnec bottyát, [e] és boczátoc ö reá ęhſéget, és ki vágom ö róla az embereket és barmokat.

14 Ha amaz három férfi léſienis az földön, Noah, Daniel, és Iob, ök az ö igaſságockal meg ſiabadittyác az ö lelkeket: az WR Iſten mondgya.

15 Ha-

a: Az az, nem egyebről téſſec ſcieletet hanem az ö báluányoc felél.

b: Az az Hogy Istkec iſmeretiben megyozzem ö. ket az báluányozáſról.

c: Tudni illic az kic tálöc kerdeſt kenec, vala mi adomanyal.

d: Az az, keduec ſörint fogiel affele báluányozoknac

e: Az az, El veſſem az kenyernec és minden etelnec elteto. tapaló ereiet. mellytartttya, tamogattya az mi eletünket, nemi kölöbbe mint ag paleza auagy bot az ki a hoz támaszkozic.

15 Ha gonoſi fene vadakot botſátoc által az földre, és puſitáuá téſiic az földet, az puſitán marad, hogy ſenki által nem mégyen rayta az fene vadac miatt.

16 Es ez ez három férfi léſien az földön, [f] ęlec én, az WR Iſten mondáſa, hogy ſem fiokat ſem leányokat meg nem ſiabadittyác: (Hanem) czac ö magokat ſiabadittyác meg: az föld pedig puſitáſág léſien. [g]

f: Az az, Abban az tartomanyban.

g: Az az, el puſitatic..

17 Auagy (ha) fegyuert hozoc ez földre, és mondandom: fegyuer, meny által az földön, és le vágatom arról az embereket és barmokat.

18 Es amaz három férfi léſien ez földön: Eelec én, az WR Iſten mondáſa, meg nem ſiabadittyác az ö fiokat és leányokat: (Hanem tſac) ö magokat ſiabadittyác meg.

19 Auagy (ha) dög halált boczátoc az földre, és ki öntem az én haragomat ö reá, vęr ontáſra, hogy ki vágiam ö róla az embereket, és barmokat.

20 Es ha Noah, Daniel, és Iob léſienis ez földön, ęlec én, az Wr Iſten mondáſa, ha fiokat, ha leányokat meg ſiabadittyác: (Hanem czac) ök az ö igaſſágockal ſiabadittyác meg az ö életeket

21 Mert igy ſiól az WR Iſten: Męg hogy ha az én négy veſiedelmes itéletimet, az fegyuert és az éhſéget, és az gonoſi fene vadakat, és dög halált boczátomis Ieruſálemre, hogy ki vágiam belöle az embereket és barmokat.

22 Ha meg maradnakis valami keueſen ö bennec, kic él vitetnec (az fogſágba,) fiac és leányoc, Imé azokis ki mennec ti hozzátoc, [h] és meg láttyátoc az ö vtokat [i] és czelekedeteket, és vigaſitaláſt véſitec az veſiedelmekböl, mellyeket hozoc Ieruſálemre, mind azokból mellyeket ö reá hozoc.

h: Vryan azon Babyloniái fogſág. ba mellyben ti moſtan vattoc kiknec vigaſztalaſokra mondgya eztis.

i: Az az, meg lattyátok hogy azokatis meg bünteteſem.

23 Es vigaſitaláſtokra léſinec ti néktec, mikor látandgyátoc az ö vtokat, [k] és czelekedeteket: és meg tudgyátoc hogy nem oknélkül czelekedtem mindeneket, az miket czelekedtem ö rayta: az Wr Iſten mondáſa.

k: Az az, mikor lattyátoc az ö erdemec ſerint valo büntetéſeket.

XV. *Réſz.*

Miképpen hogy á ſölö töke haſontalan fáia az tüzben vetteric, Igy kell Ieruſalemnec tüz miatt meg emeſtetni.

1 ES lön az WR beſiéde én hozzám, monduán.

2 Miczoda az ſiölö töke fáia egyęb fához képeſt? (auagy) az ſiölö veſiſiö az erdöben való fákhoz képeſt.

3 Auagy veſineké abból fát, hogy valamit czinállyanac belöle? auagy czinálnáké belöle ſa ſieget, hogy valami edént tegyenec reá.

4 Imé az tüznec adatic meg eméſitéſre: ha az kęt végét meg eeméſiti az tüz, és közepi meg pergelödic vallyons haſinálé valami dologra.

5 Imé mig épp vala ſemmi dologra nem vala ió, mennél inkáb

ahól

ahól az tűz meg eméſztette, és meg égett, mit tſinálhatni belőle.

6 Ennec okaért igy ſiól az Wr Iſten: az mint (vagyon) az ſiőlő tőkefáia, az erdőn valófák közőtt, mellyet adtam az tűznec meg eméſztésre, igy adtam az Ieruſálem lakozóit.

7 Mert vetem az én ortzámot ő ellenec: egy tűzből ki mennec, és más tűz eméſzti meg őket: és meg tudgyátoc hogy én vagyoc az Wr, mikor ő ellenec vetem az én ortzámot.

d: Az 4. mikor ő reiioc tamadoc.

8 Es adom az földet puſztaſágra: miért hogy el haylottanac gonoſſágockal: az WR Iſten mondáſa.

XVI. *Réſz.*

Minec előtte Ieruſálem vtálatos vétkeit elő ſamlallya, az előtt az Iſtennec vgy le tőrt iotétemenit veti eleiben. Hála adátlanſágát fedéli Ieruſálemnec az Baluányockal valo ſzarzenaſágért. Ez okért kemény bűrtetéſel fenegeti őket. Sodoma és Samaria vérkeit egybe veti Ieruſálem vétkeiuel: és Ieruſálemnél azokat igazabbaknac mondgya. Sodoma vérkei, Sodomnac, az Ammonitaknac és Moabitaknac megtéréſekről.

1 ES lőn az Wr ſiaua én hozzám, monduán.

e: Minthaz azt mondaná: o Ieruſálem olyan vagy te mint az ki ſiſta merő ſiőlőtől ſzármazott pozſony ſiőlek től ſzármazott kiben ſem ni Iſtent iſméret és félelem ninczen, ki válaſzt ad annac igaz Abrahamnac vadéki közzől, és Chananéuſokha vált atoc tellyeſſzegel.

2 Embernec fia add tudtára Ieruſálemnec az ő vtálatoſſágit.

3 Es mondgyad: Igy ſiól az WR Iſten Ieruſálemnec: Az te lakáſod és nemzetſéged Chanaan földéről való: *e* az te atyád Amorrheuſoc közzül való, és az te Anyád Hettęuſoc ſęle.

4 Az te ſiületéſed pedig (illyen:) az melly napon ſiülettél, el nem mettzett az te köldőköd, és vizzel meg nem moſtac hogy tiſzta lenne teſted, ſem ſóual meg nem ſóztanac, ſem bę nem poláztanac.

5 Semmi ſiem meg nem ſiánt tégedet, hogy ezekbe valamit te veled czelekedet vólna; kőnyörűlvén raytad: Hanem el vettettél *f* vóltaz mezőn meg vtáltatuán, az melly nap ſiülettél.

f: Auagy, az te vtalatoſſágid gyermekeuel, ſi vtalatoſſágid ban.

6 Es el múlám te mellőled, és látálac tégedet el tapodua az te véredbe: és mondéc néked: Az te véredben élly: mondám (mondoc) te néked, az te véredben élly.

g: Az az, igen vetimnec ez reá ieuel eltetted lec tégedet.

7 Nagy ſoc ezerekre ſiaporitotalac én tégedet, mint az mezei füuet: és meg ſiaporodál, és fel neuekedél, és iutál nagy ſiépſégre, emlęid meg neuekedénec, és ſiőrőd ki nőtt vala: te pedig mezítelen és bę fedőzetlen valál.

8 Es mellőled megyec vala, és látálac téged, és imé az te időd házaſſágra valo idő vala: és ki terítém az én ruhámat te reád, és bę fedezém az te mezitelenſégedet, és meg eskűüém te néked, és ſzigyet vetéc te veled azt mondgya az WR Iſten, és lől nékem feleſégemmé.

9 Es meg moſálac téged vízzel, el molám az te véredet rólad, és meg kenéléc téged (drága) olaiial.

10 Es meg ruházálac tégedet külömb külömb ſiinű ruháckal, és karmaſin ſarut adéc lábodra, bibor ővel ővedzélec meg téged, és ſelyemuel fedélec bę tégedet.

11 Effelől

11 Effelŏtt fel ékesitélec téged siép ékességgel: Es adtam karra való ékességeket az te kezeidre, arany lántzot az te nyakadra.

12 Es adtam Násphát à te homlokodra, és fülre való ékességet az te fuleidre, és diczŏsségnec Coronáiát az te feiedben.

13 Fel ékesited azért magadat aránnyal es ezüstuel, és az te ruhád bibor, selyem, és külŏn külŏn siin vala: semlyét, és mézet, és olayt ŏttél, és meg siépülél felŏtte igen, és orsiág birodálmára iutál.

14 Es ki méne az te hired neued az pogányoc kŏzzé à te siépségedért: mert tŏkélletesképpen nagy vala, az én ékességemért mellyet vetŏttem te reád: azt mondgya az Wr Isten.

15 De el bizád magad az te siépségedben, és az te hired neuedért paráznáuá lŏl, és ki ŏntéd à te paráznaságidat mindenre, az ki azon által menne, ahoz vala az te kéuánságod.

16 Es véuél az te ruháidból, és czinálál magos óltárokat magadnac külŏn külŏn fęle siinnél, és azockal paráznalkodál, nem kŏuetkeznec hasonló dólgoc, és nem léśien ollyan nép, az ki illyen dólgokat czelekednéc.

17 Es véuéd az te ékességednec siersiámit az én aranyomból és ezüstŏmbŏl, kiket te néked adtam vala, és czinálál magadnac férfiu képeket, és azockal paráznalkodál.

18 Es elŏ véuéd az te külŏn külŏn fęle siinü ruháidat, es bę fedezéd azokat, és az én olaiomat, és drága illatomat vetéd eleiekben.

19 Az én kenyeremetis mellyet adtam vala te néked, semlyét és olayt, és mézet, kickel tartottalac téged, ŏ eleiekben rakád, hogy lenne kedues illat azt mondgya az WR Isten.

20 Effelŏtt véuéd az te fiaidat és leánidat, kiket énnékem siültél val, a és meg áldozád ŏket hogy meg eméśitetnénec: auagy kitsiné ez az te paráznaságid kŏzzül?

21 Es meg áldozád az én fiaimat, e és adád ŏket hogy azoc tüz által áldoztatnánac meg.

22 Es minden vtálatosságidban és paráznaságidban meg nem emlekeztél az te kiczinségednec ideiéröl, mikor mezitelen és bę fedezetlen valál, és el tapodua az te véredben.

23 Es lŏn minden te gonosságod vtán: (Iay iay te te néked, azt mondgya az Wr Isten.)

24 Eppitél magadnac bordély házat, és czinálál magadnac magos óltárt minden vtzákon.

25 Es minden kereśit vtáknál fel éppitéd az te magos óltárodat, és vtálatossá téuéd az te siépségedet, és tęrdedet kęt felé vetéd minden vton iárónac, és felŏtte igen paráznalkodál.

26 Paráznalkodál az Ægyptusbélieckel f az te siomsiédiddal, nagy testüeckel, és meg siaporitád paráznaságodat, hogy engemet haragra ingerlenél.

27 Ennec okaért imé ki nyuytám az én kezemet te ellened, és meg

e: Az az, az el jŏ śülŏtteket kiket az Isten ŏ maganac hagyott vala śentŏltetni. Exod: 13. v. 2.

f. Az az, az Ægyptusbéliec bálu ínyt tiśteled: lŏn es Ezechias király ideiében. Isa: 30. 31. ośtan. Iehoiakim és Sedecias ideiében. 2. Reg: 24. és 25.

meg küſſebitém az te rendélt eledeledet, és adálac téged azoknac kéuaſságokra kic téged gyülölnec, az Philiſteuſoc leáninac, kic általlyác az te éktelen vtadat.

28 Es ez után paráznalkodál az Aſſyrabélieckel miért hogy meg nem elégedél: paráznalkodál ő vçléc, de igyis meg nem elégedhetél.

29 Es megſokaſitád az te paráznaſágodat, az Chanaan földén az Chaldeuſockal, de még ſem elégedél még ezzelis.

30 Melly erötelen az te ſiued, azt mondgya az WR Iſten: hogy mind ezeket tſelekedted, maga biró parázna aſiſioni állatnac tſelekedet't.

31 Hogy çppitet-ed az te bordélyodat minden kereztvtakon, és magos óltárodat fel tſináltad minden vtzákon: és nem vóltál mint (egyéb) kurua, meg vtáluán az bért.g

g Értelmeſ mint egyéb tiſztatalan gőmelyőc hamis igyrnes ſeruőij kenetſtic, vonogatnyac magokat, hogy itt hab többet vehéſſenec vallocznem oll: á vagy te hanè te jüzetz in habſ te tarſ ő. tannac az te ſzeretőidnec: Az mint kőneikőzic.

32 (Mint) az parázna aſiſioni allat, az ki férie helyében idegeneket botſát hozzá.

33 (Mert) minden kuruánac bért adnac: te pedig te adtad az te aiándékidat minden te ſieretőidnec, és aiándékoztad őket, hogy bé mennénec te hozzád minden felöl az te paráznaſágidért.

34 Es te közted külömbſég vagyon és az több aſioni állatoc között, az te paráznaſágidban: (mert) vtánnad nem iártac paráznalkodáſért, hanem te adtál bért, és más tenéked bért nem adott, külömben tſelekedtél azért ebben egyebeknél.

35 Annac okáért te kurua, hald meg az WR Iſten beſiédét.

36 Igy ſiól az WR Iſten: Miért hogy ki öntue vagyon az te rútſágod, és ki nylatkozua vagyon az te mezítelenſéged az te paráznaſágidban az te mezítelenſéged az te ſieretőiddel: és az te vtálatos báluánid miatt, és az te fiaid vérec miatt kiket adtál ő nékic. h: Az ő-kel állóztal az baluanyokac.

37 Ennec okáért imé én eggyüé gjüitem minden te ſieretőidet, kickel gyönyörüſégeſſen éltél, és mindeneket kiket ſierettel, mind azockal az kiket gyülölſi vala, egybe gyüitöm öket te ellened minden felöl, és meg mutatom az te mezítelenſégedet ő nékic, hogy láſſác minden te mezítelenſégedet.

38 Es meg ítéllec téged ollyan ítélettel mint ſioktác az paráznákat és az vçr ki ontókat ítélni, és véredet ki ontatom haraggal és buzgó indúlattal. i: Az az, ollyan büntetéſſel büntetic mint a paraznakat és gilkoſokat az mint bűntetic.

39 Es adlac téged azoknac kezekben, és el rontyác az te bordélyodat, és el töric az te magos ſiçkeidet, k és le vonſiác rólad az te ruháidat, és el véſiic az te ſiép ékeſſégidet, és mezítelen és ruhátlan hadnac tégedet. k: Auagy magos oltaridat

40 Es gyüléſt téſinec te ellened, és meg köueznec téged, és álta vernec téged az ő fegyuerec kel. l: Az az nagy hadat tamaſztanac ellened.

41 Es meg égetic az te házaidat tüzzel, és ité ereket téſinec te ellened ſoc aſiſioni állatoc ſieme

láttára: és azt tſelekeſtem hogy meg ſiünnyél az paráznaſágtól, és többé bért nem adtſi,(az te ſieretőidnec.

42 Es így nyugatom meg az én haragomat te raitad:és el táuozic az én búſúláſom tüled, és meg nyugſiom, és többé nem haragſiom.

43 Miért hogy meg nem emlekeztél az te kitſinſégednec ideiéről, hanem ingerlettél haragra engemet mind ezekben: és imé énis az te vtadat feiedre forditod tam, azt mongya az WR Iſten, hogy ne ezelekedgyed az te minden gondolatidat az te vtálatoſſágidban.

44 Imé valaki köz beſiéddel (ő:őmeſt) él: köz beſiéddel kezd rólad ſiólani, monduán: az minęmő az Annya, ollyan az leányáis.

45 Anyád leánya vagy te, az ki meg vtálta az ő fériét és fiait: és húgaidnac nénnye vagy, az kic meg vttálác az ő féricket és fiokat: az ti Annyátoc Hetheuſoc fęle, es Atyátoc Amorrhęuſoc fęle.

46 Az te Nened Samaria, ki az vgy mint fő leániual egybe, bal kezed felől vagyon, es az te húgod ki lakozic iob kezed felől, Sodoma, az ő leániual egybe.

47 Es azoknac vtokban nem iártál, es azoknac vtálatoſſágoc ſierint nem tſelekedtel, mint ha kitſin dolog vólt vólna az, nem meg veſitél inkáb azoknál minden te vtaidban.

48 Eelec en, azt mongya az Wr Iſten: ha így tſelekedett Sodoma az te húgod és annac leáni, az mint te tſelekedtél, te és az te leánid.

49 Imé ez vólt álnokſága Sodomának az te húgodnac, az keuélſég, az kenyérnec elégſége, és hivolkodáſnac bőuſége vólt ő néki, és az ő leáninac, és az ſiükölkődönec és az ſiegénnec kezét nem fogta.

50 Fel fuualkodának azért, és tſelekedénec vtálatoſſágot én előtrem, és el vetęm őket, mikor meg láttam vólna.

51 Touábba, Samaria fęlenîre nem vétkezett mint te, és meg ſokaſitottad az te vtálatoſſágidat azoc felőrt, és minden te vtálatoſſágidban kiket tſelekedtél, nálad nál igazabbacká tötted az te nénédet, húgodat.

52 Teis azért viſeld az te gyalázatodat, az ki itéled vala az te néoédet,, az te bűneidért mellyeckel vtálatosban vétkeztél azoknál, igazbac válának tenáladnál: Te mondom ſiégjenüllj meg és viſeld az te gyalázatodat miuelhogy az te nénéidet ſ és húgaidat igazbaknac mutatod lenni.

53 (Ha) meg tęrîtem azért azoknac fogſágokat (az) Sodomának és az ő leiánnac fogſágát, Samariának és az ő leáninac fogſágát, az te foglyaidnakis fogſágát ő vęlec eggyütt (meg ſiabadîtom.)

54 Hogy viſellyed az te gyalázatodat, és meg ſiégyenülly mind azokért az miket tſelekedtél:

o: Ieruſalemről ſól hozzá tartozo ſaluchal, varaſochal eggyütt.

p: Az az, nem támogatta, nem ſegetőtte azokat.

q Tudni illic, az ő gonoſſágokat: Nez amarra Gen. 18 v. 21. Als megyőc moſt, az Iſten monda Abrahamnac Sodomáról és Gomorrhárol, és meg látom, ha az ő kiáltáſa ſerêt mellyſel hatott en hozzam ſſelekőtenec.

r: Az az, Samariat és Sodomát: az az, ha eggiűc vet nec teged Ieruſalem, azoc kal, igazabbaknac találtatnac azoc tenálad felsű gonoſſágot nẽ tőtte mint te.

s: Az az, hi neue-el vala Samariat mikor az fogſágra vitetnec.

t: Az az, Sodomát, kic nagyobbac voltac.

m: Samaria nakes Sodomanac leanîuer tîj ezekhez vgy mint fő varaſokhoz tartozo apro varaſokat és falukat.

n: Az az, kitſiu dolognac atta gy semmi nec veltek ha tſac vgy vetőzől mint Samaria és Sodoma tartoműnyoſtul, ha utem meg halattad azokat a gonoſſágá

u: Ez harom versben mint ha azt mondana: Hazokat meg teritöm és vissza hozom az fogságból, titeketis vissza hozlac: de azokat sohas vissza nem hozom: sintén vgy azért titeket sem hozlac, akar mint bizassanac hazugsagockal az hamis Prophetac titeket. Hanem à timaradéktokat hozom hazá.

x: Az az, tékeuerly és boldog allapatoban meg nem emlékö tel Sodomiarol és annac vsedelmerol, hogy arrol gyakorta beszéllöttel volnac, s meg röttentel volna à gonosságoiy: Az at. meg nem emlékezel az nyomorusagrul, mellyben roltal az Syriabe ize és Philistæusoc miatt.

z: Az az, az hitöt, melyel feleseghl enekem megtsküvel: osa jel v. 8.

tel: mikor azoknac vigasitaláskra léfiesi.

55 Es ha az te húgod és nénéd, Sodoma és az ö leáni visia tornec az ö régi állapattiokra: és Samária és az ö leáni meg tornec az ö régi állapattyokra, teis és az te leánid meg tértéc az ti régi állapatotokra.[u]

56 Es az te húgodnac Sodománac hire nem vólt az te siádban,[x] az te keuélségidnec ideién.

57 Minec elötte ki ielennéc az te gonosságod: mint mikor gyalázatban vólnál az Syriabélieknec és Philisteusoknac leáninál, kic ö körülötte vadnac, kic tégedet mindeneftül fogua meg vállnac.[y]

58 Az te gonosságodat, és vtálatosságidat viseled, azt mondgya az WR Iften.

59 Mert azt mondgya az WR Iften, vgy tselekesiem veled mint te tselekedtél, ki meg vtáltad az eskütéft,[z] hogy à frigyet fel bontanád.

60[aa] De mind az által én meg emlekezem az én fogadásomról mellyet töttem te veled à te gyermekségédnec ideién, és öröcké való frigyet vetec veled.

61 Es meg emlekezel az te vtaidról, és meg siégyenled magad, mikor hozzád vesied az te néneidet húgaiddal eggyütt, és adom azokat teneked leányúl, de nem az te frigyedböl.[bb]

62 Es meg erösitem az én frigyemet te veled: és meg esméred hogy én vagyoc az WR.

63 Hogy meg emlekezzel és meg pirúlly, és meg ne nijsslad az te siádat siégyenletedben, mikor meg kegyelmezec néked mindenekben valamiket tselekedtél: azt mongya az WR Iften.

XVII. Rész.

Az két Saskesellyünec peldaia: Melly ied zi Sedechias királnac el hayl sát az Ægyptusbeli királihóz, meg seguen hiti ellen azt az frigyet mellyet tört vala Nabugodonozor kirallial: Melly hiti meg segesetlön vekedelmének is oka. Prophetia Zorobabelről Iechonias vnokaiáról: annac vralkodasáról Iesusálemben: ki példaia az Christusnac és az ö orságának: ki Zorobabel nemzetiből sarmazot: Matth. 1. v. 12.

1 ES lön én hozzám az WR beszéde, monduán.

2 Embernec fia, vess mesét és adgy példa beszédet Izrael háza eleiben.

3 Es mongyad: Igy sizól az WR Iften, egy nagy siárnyu nagy saskeselyü, kinec hosszu siárnyai valának, ki rakua vala tallackal, kikben külön külön sele sinec valának, jöue az Libanus (hegyére:) és Cedrus az fának teteiét el siede.[z]

4 Az ö gyenge ágainac teteiét el siaggatá, és viue azt az kalmároknac földére, és az árosoknac városokban téué le azt.[b]

5 Es vön annac az földnec maguából,[c] és el veté azt az termeken

[a] Amar nagi Nabucodonozor az Babyloni ii király ez: ammint magyarazza v. 12. Ez ielue Iuda orságara, kit amaz ielös Libanus hegyehöz hasonlit, és ers dechöz. Az Cedrus fa ágainac teteie, az Iuda orság friedelmi. v. 12.

[b] Az kalmaroc földere: az az, Babyloniaba.

[c] Nabucodonozor von az Iuda földenec maguabol, az az, az király magbol, Erti Sedechiast. Kit el vete az ö földeben: mert Nebucadnezar Iuda orságaban helere állata, és királlya tenne holott gyümölcsö is teremhetett volna: maga és orsága hassanal bekeuel maradhatott vólna, ha Nebucadnezartul el nem hasonlott volna. Fel neuchödec azert az ö földen, és föld ö tulne lön, ki magaban alatson az több fahoz képöst, az az, nem ollyan nagy meltosagra

[z] Az Babylonbeli Nabucodonozor király Sedechias királnac el hayl sát az Ægyptusbeli Pharaohoz, kinec hatalmas hadi vala, és ö reá bizta magat, és az ö hadira, hogy ö meg segetne, és meg szabaditana az Babylonbeli király hatalmatol: Ez pedig az ö hitenek meg szegesére, és az Babylonbeli király ellen való fegyuer fogasara, és

ken földben, viué azt ſoc víz mellé, mint az füzet v́gy veté azt el.

6 Es ki iöue, és ki ágazott ſiölö tüué lön, alatſon magaſſágra neueke duén, v́gy hogy az ſiölö veſiſiöc ö reá (az türe) néznénec, és annac gyökeri az alatt vólnánac: és ſiölö tüué lön, és veſiſiöket teremte, és ágatskákat botſáta ki.

7 Es vala más nagy ſaskeſelyü, ki azis nagy ſiárnyu vala, és tallackal bęuölködic vala: és imé ez è ſiölö tü az ö gyökeréuel ragaſikodéc àhoz, és az ö veſiſeit ki niuita ö hozzá hogy öntözné ötet az ö ültetéſénec barázdaiból.

8 Ez ió földben ſoc vízec mellett plántáltatott vala, hogy ágakat neuelne, és gyümöltſet terem tene, és lenne ielés ſiölö tö.[d]

9 Mongyad (azért,) Igy ſiól az WR Iſten: [e] Vallyons iauára léſiené ez néki? vallyon az ö gyökerit nem ſiaggattyaé ki, es az ö gyümöltſét nem vágiaé ki: és nem ſiáraſittyaé meg, minden ö iöuéſénec ágait el ſiaraſittia: nem de nem eröſs karral: és ſoc néppel ſiaggattyaié ki azt mind gyökereſtöl?

10 Es imé el plántáltatott: Auagy iól léſiené dólga? [f] Auagy ha az Napkeleti ſięl illeti ötet nem el ſiáradé, és az ö terméſénec veſieiuel nem meg ſiáradé?

11 Es lön az WR ſiaua én hozzám, monduán.

12 Mongyad moſt az engedetlen háznac: Auagy nem értiteké, mit icgyezzenec ezec? Mongyad: Imé el iött az Babyloniai király Ieruſálembe, és fel véué az ö királlyát és feiedelmit, és el viué ö hozzá Babyloniába.

13 Es vön az királi magból, és frigyet vete ö vęle, és meg eskütté ötet [g] és az földnec erösſeit el viué.

14 Hogy az orſiág alázatoſſágban tartaná magát, hogy fel ne fuualkodnéc, és hogy az ö fogadáſát meg tartaná, hogy abban meg állana.

15 De el ſiakada ö tüle, botſátuán köuetöket Ægyptusba, hogy adna ö néki louakat és ſoc népet: vallyons iauára eſiké ez néki? vallyons meg ſiabadittyaé magát az ki ezeket tſelekeſſi? az ki meg ſiegte az frigyet meg menekediké?

16 Eelec én, azt mondgya az WR Iſten: [h] Ha annac az királnac lakó helyében Babyloniában meg nem hal, az ki ötet királlya tötte vólt, az kinec tett esküuéſét meg vtálta, és az kiuel tett frigyét fel bontatta.

17 Es Pharaó nagy haddal és nagy ſokaſággal ſemmit ö néki nem tehet az hadban: mikor töltéſt rakni kezd, és ſántzokat tſinálni [i] ſoc lelkec veſiedelmére.

18 Meg vtálta az esküuéſt hogy meg törné az fogadáſt mellyet tett vala kezét bę aduán, [k] és mind ezeket tſelekedte, (ez okaért) meg nem ſiabadúl.

19 Annakokaért igy ſiól az Wr Iſten: Eelec én, ha feiére nem fordîtom az én esküuéſemet, [k] és az én frígyemet mellyet meg ſiegett:

20 Es

emeltetéc mint az elött az tuda kirali meltoſaga: de más ſaskeſelyühöz ragaſkodec, az az az Ægyptusbeli kiralhoz álla, meg ſieguen az ö hütit, mellyet adott vala az Babyloniai kiralnac, hogy az ellen öntözne ötet ſoliaſiual, az az hogy Nilus mellé ſegitſégöt adna mellé: és hadat botſatana Ægyptusból kiuel oltalmazná magat Nebucadnezar ellen melly hit és frigi töres lön Sedechiast veſſedelmenéc és fogſagnac oka az egeſſ orſſaggal eggyüt.

d: Az az Iol volt dolga az kiralnac, ha el nem ſaka dot volna Babyloniatul.

e: Az az nem leſſen ez iauara, hanem veſſedelmere Sedeciaſnac.

f: Vagy igy, és noha el plántáltatot de vallyon iol leſſene dolga.

g: Tudni illic Sedechiaſt.

h: Mintha azt mondaná, igy ſ igy legyön, igaz mondo ne legyec ne ellyec en Iſten ha vgyan azö kiralnac Nebucadnezarnac vduarabā meg nem kel halni, akit hitiuel meg tſalt.

i: Ieruſalem körül.

k: Mellyet tött az en neuemben, mellyel en neuemre eſkütt meg.

20 Es ki terítem ő ellene az én hálómat, és belé akad az én varsámban: és vitetem őtet Babyloniába, és ott ő vele törvénkedem az ő gonoſſágáért, mellyel én ellenem iárt.

21 Es minden ő el futotti, minden ő ſeregiuel fegyuer miatt hullanac el: és az kic meg maradnac, minden ſiélre el hányatnac: és meg tudgyátoc, hogy én WR ſiólottam.

l: Az az. föld nec minden fögeletire.

22 Igy ſiól az WR Iſten: Es véſiec én amaz magas Cedrus fánac teteiéből, m és el téſiem: az ő felsö gyenge ágai közzül gyenge ágat ſiegec le, és én el plántálom az magos és fel emelt hegyen. n

m: Az ez. ákirali nemzetnec maradekiból, mellyből volt Zorobabel, és ennec maradekiból az Chriſtus teſt ſerent.

23 Izrael magos hegyén plántálom őtet, és ágait fel neueli, és gyümöltſet teremt: és nagy Cedrus fáuá neuekedic: és laknac ő alatta minden fele ſiárnyas madarac, az ő ágainac árnyéka alatt laknac.

n: Az az. az Anyaſſent ő gyhazban, Ioſ. 2. v. 2.

24 Es minden mezei fác meg eſméric hogy én vagyoc WR az ki az magos fát alatſonná téſiem, és az alatſon fát magoſſá téſiem, én ſiáraztom meg az zöldellö fát, és az aſiú fát az ki zöldé téſiem: En WR ſiólottam, és meg tſelekeſiem.

XVIII. Réſz.

Mindennec az ő bűnénec terhét kel viſelni, Az Pœnitentia tartónac iduöſſegeiről. Az igazat az ki az igaz vtról el tér, halállal fenyegeti, Az még tſökhöz kegyelmes az Iſten.

1 ESlön én hozzám az WR Iſiaua, monduán.

2 Mi dolog hogy ezt az köz beſiédet ſioktátoc mondani Izrael földéröl, monduán: Az atyác ötték meg az vad ſiölött, és az fiaknac fogoc váſic meg belé? a

a: Az az. ennek mentsöc magatot, az hogy nem az ti gonoſſágtoknert bünteti az Iſten, hanem az ti eleitöknec, atiaitoknac gonoſſágáért.

3 Eelec én, azt mondgya az WR Iſten, ha többé helye léſien közte öc ennec ez köz beſiédnec Izraelben.

4 Imé minden lélec enîm: vgy az atyának lelke mint az fiunac lelke, enîm: az melly lélec vétkezic, annac kel meg halni.

5 Es az férfi ha igaz léſien, és itéletet és igaſſágot tſelekeſiic:

6 Ha az hegyeken nem ött, b és az ő ſiemeit fel nem emelte az Izrael házának báluánſra: és az ő felebaráttya feleſégét meg nem ferteztette, és feleſégéhöz haui betegſégében közel nem iárúlt.

b: Tudni illik az baluanyogokat: a Baluanoc tiſztöletire ſirettetett aldozatokból: laſd meg. Pſal. 106. v. 28 és 1. Corint. 8. és 10

7 Es ſenkit meg nem nyomorîtott: az adóſnac az zálagot meg adta: az máſét erőuel el nem vötte: az éhezönec kenyerét adta, és az mezîtelenre ruhát adott:

8 Az ki vſurára nem ád, és többet nem véſien: meg vonſia az ő kezét az álnokſágtól: igaz itéletet téſien egy más között:

9 Az én parantſolatimban iár, és az én itéletimet meg örzi hogj igaſſágot tſelekedgjéc: ez az igaz, élue él: azt mondgya az WR Iſten.

10 Es ha vér ontó lator fiat ſiülend, és ez gonoſſágoknac valamelliket czelekeſii.

11 Es mind ezeket nem tſelekeſii, hanem az hegyeken éſzic, és

az ŏ felebaráttyánac feleſégét meg ferteſzteti.

12 Az ſzŭkŏlkŏdŏt és az ſzégéńt meg nyomorîttya, az máſét erŏuel el véſzi, és az zálagot viſzſza nem adgya, és à Báluányokra emeli az ŏ ſzemeit, vtálatoſſágot tſelekeduén.

13 Vſurára ád: és tŏbbet véſzen: vallyons élé ez? Nem él: mind ezeket ez vtálatoſſágokat tſelekedte, halállal hal meg: az ŏ vére ŏ rayta léſzen.[c]

c: Az az, ŏ maga leſſen oka az ŏ halálanac.

14 Hogy ha fiat ſiŭlend, és láttya az, az ŏ attyánac minden vétkeit kiket tſelekeſsic, láttya, és nem tſelekeſsic az ſierint:

15 Az hegyeken nem éſzic, és az ŏ ſzemeit fel nem emeli az Izrael háza báluánîra, az ŏ felebarattyánac feleſégét meg nem ferteſzteti.

16 Es ſenkit meg nem nyomorît, az zálagot meg nem tarttya, és az máſét erŏuel el nem véſsi: az ŏ kenyerét az ehŏzŏnec adgya, és az mezîtelent ruháual bę fedezi.

17 A ſzegéńtŭl meg nem vonſia az ŏ kezét,[d] vſurat és tŏbbet nem véſzen, az én itéletemet tſelekeſzi, az én parantſolatimban iárand: ez meg nem hal az ŏ attya álnokſágáért, (hanem) ęlue ęl.

d: Az az, meg tartoſſtattya, nem hanttya, nem nyomorgattya.

18 Az ŏ attya (penig) miért hogy nyomorgatáſt tett, az ŏ attya fiaét erŏuel el vŏtte, és az mi nem ió, azt tſelekedte az ŏ népe kŏzŏtt, ezokaért imé meg hal az ŏ maga álnokſágáért.

19 (Ti penig azt) mondgyátoc [e] Hogy nem viſelné az fiu az ŏ attya álnokſágát? Mikor az fiu itéletet és igaſſágot tſelekeſsic, minden én parantſolatimat meg tarttya, és tſelekeſsi azokat, élue él.

e: Mint ha azt mondanac az Izrael fiai, ha mi eleg peldac vagynnekic az mi atiainknac vetkŏkert bŭntettetŭnc, hŏg alhat az meg, hogy az fiu az ŏ attya alnokſagat nem viſeli, de mar meg felel erre nekic az Iſten.

20 Az melly lélec[f] vétkezic annac kel meg halni: az fiu nem viſeli az Attyánac álnokſágát, ſem az attya nem viſeli az fiunac álnokſágát, az igaznac ŏ magán léſsen az ŏ igaſſága, [g] és az hitetlenen az ŏ hitetlenſége.

f: Az lelken nem erti az ember lelket ki halhatatlan magában hatē giakorta az iras az lelken erti az egeſs embert ki teſtbŏl lelekbŏl allaſd meg Gen. 14. v. 21, mintha azt mondana: az melly ember, auagy valaki vetkŏzic annac kŏll meg halni.

21 Az hitetlen penig ha meg tęrend minden ŏ bŭneibŏl kiket tſelekedett, és meg tartandgya minden én parantſolatimat, és itéletet és igaſſágot tſelekeſsic, élue ęl, meg nem hal.

22 Semmi gonoſſágirŏl kiket czelekedett emlekezet nem léſsen, az ŏ igaſſágáért mellyet tſelekedett, él.

g: Az az, az ŏ igaſſaganac intatma.

23 Nem de kéuánatoſſággal kéuánomé én hogy az hitetlen meg hallyon, azt mongya az WR Iſten? Nem de inkáb, ha meg tęrend az ŏ vtaitól, hogy éllyen.

24 Ha penig el haiól az igaz az ŏ igaſſágától, és tſelekeſsic álnokſágot minden vtálatoſſágoc ſierint mellyeket tſelekéſsic az hitetlen, nem de ęlé? Semmi ŏ igaſſági kiket tſelekedett emlekezetben

ben nem léſinec: az ő gonoſſágáért mellyet czelekedett, és az ő vétkeiért, mellyet tett, ezekért meg kell halni.

25 Es ezt mondgyátoc męgis: Nem igaz az WRnac v́ta: [h] Halljátoc meg moſtan Izrael háza: Auagy nem igazé az én v́tam? auagy inkáb nem az ti v́taitoké nem igazac?

h: Az az, nem igazan czelekőſſic, az mi bűntete sűnkben.

26 Mikor az igaz az ő igaſſágáról el tęr, és álnokſágot czelekeſſic, meg hal azokért: az ő álnokſágáiért hal meg, mellyet tſekedett.

27 Es mikor az hitetlen az ő hitetlenſégétől meg tęr mellyet tſelekedett, és itéletet tſelekeſſic és igaſſágot, az, az ő lelkét meg tarttya ęletben.

28 Mert eſſében vőtte magát, és meg tęrt minden vtálatoſſágiból mellyeket tſelekedett, ęlue él, meg nem hal.

29 Es mond: az Izrael háza. Nem igaz az WR v́ta: auagy nem igazaké az én v́taim, Izrael háza? auagy inkáb nem az ti v́taitoc nem igazac?

30 Ennekokaért mindeniteket az ő v́tai ſierint itélem meg, Izrael háza: azt mondgya az WR Iſten: tęrietec meg, és fordúllyatoc el minden ti álnokſágtoktól, és tinéktec az álnokſág nem léſien romláſtokra.

31 Veſſétec el tőletec minden álnokſágtokat mellyel vétkeztetec, és ſierezzetec magatoknac wy ſiiuet és wy lelket: és miért halnátoc meg Izrael háza?

32 Mert nem győnyőrkődőm az halálra valónac halálában: azt mondgya az WR Iſten: tęrietec meg azért, és ęllyetec.

XIX. Réſz.

Az oroſlán kőlykekőn és az Oroſlánon peidázza Ioachaz és Ioachim ſogſágát.

1 TE penig tégy ſiráſt Izrael feiedelmin:

2 Es mond ezt: Mitſoda (vala) az te anyád? Nőſtén oroſlán, [a] ki fekſſic az oroſlánoc kőzőtt, és neueli az ő kőlkeit.

a: Az Nőſten Oroſlan Iuda nemzetſege es orſſaga.

3 Es fel neuele eggyet az ő kőlkei kőzzől: és vaſtag oroſlánnyá lőn, [b] és meg tanulá az ragadomáńt hordani, az embereket meg enni.

b: Az első vaſtag oroſlan kőlyőc, amaz hitetlen kegyetlen Ioachaz kiraly kit Pharao fogua viſſőn Ægyptusban, 2. Reg: 3. v. 33.

4 Es meg hallác (ezt) ő róla az Pogáń népec, kiknec hálóiokban meg fogatéc, viuéc őtet lántzockal Ægyptus földébe.

6 Mikor azért látná (az te anyád) hogy ſoc ideig várta vólna, és hogy oda veſſett az ő reménſége, vőn eggyet az ő kőlkei kőzzűl, kit vaſtag oroſláńná tőn. [c]

c: Az maſic Ieholakim: Kinec hitetlenſegeről, ſoc artatlan vér ontaſarol laſſad. 2. Reg: 24. v: 3. 4.

6 Es ez iár vala ſűntelen az oroſláńoc kőzőtt, [d] és magabiró oroſláńná lőn, és el tanulá az ragadomáńt hordani, és embereket enni.

7 Es gonoſiúl ęle azoknac őzuegyiuel,

Kit Iſten az Babyloniai kiraly Nebuchadnezar inſege alá vete, es attol el ſzakaduan ſoc fele pogan ellenſegeket tamazta reaott emlekőzic áſſem irat.

d: Mert Ioachim hol az Ægyptus kirallyaual, hol az Babyloniai kirallyal tartot frigyet: es azonkőrben dőhőskő dőtt mind az ő nepen, az Prophetakon, mind ſzomſed nemzetſe gőkőn.

uegyiuel, e és el rontá az ŏ palotáiokat, és városokat el pusitítá, és pusitán marada à fŏld és minden benne való, az ŏ ordîtása siaua miatt.

e: Tudni illic az kiket meg ölt es el veztett Vagi az ŏzuegyeken erti az puzta falukat es varosokat.

8 Es reá késiŭlénec f az pogán népec kŏrŏskŏrŭl à tartományok ból, és ki teritéc reá az ŏ hálóiokat, kiknec hálóiokban meg fogatéc.

f: Auagy, fŏl kialtanac ellene.

9 Es vetéc ŏtet tŏmlŏtzre meg lántzoluán, és viuéc ŏtet az Babyloniai királynac, hogy vinnéc ŏtet az g keritésekbe, hogy tŏbbé ne hallattatnéc az ŏ siaua Izrael hegyein.

g: Az az, Babyloniaba melly uaros erŏs volt keritesekkel.

10 h Az te nyugodalmodban az te anyád ollyatén vala mint az vizec mellett plántáltatott siŏlŏ tŏ, gyŭmŏltsél es vesisiŏuel bŏwŏl kŏdic vala az soc vizektŏl.

h: Iuda orszaganac éleb bi bodogsagos allapattyarol szol.

11 Es valánac ŏ néki erŏss vesisiei az wralkodóknac paltzáiual i egybe, és nagy vala az ŏ magossága az kŏzŏttŏc el futott sŭrŏ ágac kŏzŏtt: k és az ŏ magosságáual ki tettzéc az ŏ vesisieinec sokaságáual.

i: Az az, az wrackal es seiedelmeckel egybe erŏss királyai.

k: Az az, egyeb orszagoknal es birodalmoknal tettetesb vala.

12 De ki szaggattatéc az (Isten) haragia által, és az fŏldre vettetéc, és az napkeleti sięl siárazta az ŏ gyŭmŏltsét, le tŏretténec és el siáradánac: és az ŏ erŏss vesisieit az tŭz emésité meg.

13 l Mostan penig az pusitában plántaltatott, az siáraz és siomiu fŏldŏn.

l: Az az, fogsagra vitetett.

14 Es tŭz ménuén ki, az ŏ ágainac vesisieiéböl, m az ŏ gyŭmŏltsét meg emésité, vgy anniéra hogy nem marada ŏ benne erŏss vesisiŏ, az wralkodásra n ez az siralom és lésien siralomra. o

m: Az az, leg erŏsb fa iabol.

n: Az vessŏn az mellyböl tŭz menc ki, erti Ieboiakim kiralt, ki ŏ maga vezte magat az orszaggal eggyŭt, hitit es az frigyet fŏl bontuán, mellyet tŏtt vala az Babyloniai kiral lyal, 2 Reg: 24. v: 3. Attol fogua azert kirali nemböl nem tamadott ki magat birhatta volna az kirali meltosagban, mind az Christus el iŏueteleig: lassad, Ier: 22. v: 24. es 30.

o: Az az, ez az Iuda kiralluarul valo Prophetia, igy tellyesedie be, mellyböl nagy siralom lessen.

XX Rész.

Az Isten nem akar feleletet adni az kérdez kedŏknec: az háládatlanságért, kit itt semekben vet. Igeri az nepnec meg tereset az fogságból. Az erdŏ meg gyuytásán peldázza Ierusalem vesedelmet, kiben ióc és gonoszoc valánac, mint az erdŏben nyers és meg aszott fa.

1 ES lŏn hetedic esitendŏben, ŏtŏdic hónac tizedic napián: iŏuénec valami férfiac az Izrael vénei kŏzzŭl, hogy tanátsot kérdenénec az Wrtól, és le ŭlénec én elŏtttem.

2 Es lŏn én hozzám az WR besiéde, monduán:

3 Embernec fia, siólly az Izrael véneinec, és mondgyad ŏ nékic: Igy siól az WR Isten: Nem de én hozzám iŏtŏké tanácz kérdeni? Eelec én ha kérdéstékre meg felelec tinéktec; azt mondgya az WR Isten.

4 Ezeknec igyeket forgatnádé? auagy igyeket vennédé fel inkáb, embernec fia? (sŏt) add tudtokra az ŏ attyoknac vtálatosságokat.

5 Es mondgyad nékic: Ezt mondgya az WR Isten: Azon az napon, mellyen válasitám Izraelt, és fel emelém az én kezemet Iácob háza maguáiért, és meg esmértetém magamat ŏ vęlec Ægyptus fŏldén; fel emelém az én kezemet nékic, a monduán:

a: Az az, kezem fŏl emelue meg eshŭttem Iacob maradekinac.

En

En vagyoc az WR az ti Iſtenetec.

6 Azon azért azt napon fel emelém az én kezemet nékic, hogy ki hoznám ŏket Ægyptus földéröl az földre mellyet meg néztem vala nékic, ki téijel és mézzel folyó, kéuanatosb minden tartományonál.

7 Es mondéc nékic minden az ŏ ſiemei vtálatoſſágit, el veſſe, és az Ægyptusbéli báluányoc kal meg ne ferteztesſétec magatokat: En vagyoc az ti WRatoc Iſtenetec.

b: Az az, az baluanyoc hat kiket tiſztelnec vala.

8 De pártot ütének én ellenem, és nem akaránac énnékem engedni, és ſenki az ŏ ſiemec vtálatoſſágit el nem veté, és az Ægyptusbéli báluányokat el nem hagyác: végezém azért hogy ki ŏnteném az én haragomat ŏ reáioc, hogy bę tŏlteném az én haragomat ŏ raytoc Ægyptus földe közepött.

9 De czelekedtem az én Neuemért c hogy ne gyaláztatnéc à Pogányoc ſiemec elŏtt à kic kŏzŏtt valánac, mert meg eſmértettem vala magamat ŏ vęlec d az ŏ ſiemec elŏtt, hogy ki hoznám ŏket Ægyptus földéröl.

c: Tudni illic, hogy fogadaſomnac allanec: d: Az Izrá el fiainal, az poganyoc lattara.

10 Ki hozám azért ŏket Ægyptus földéből, és hozám az puſitába.

11 Es adám ŏ nékic az én parantſolatimat, és az én itéletemet ki ielentém nékic, kiket ha melly ember czelekednéc, ęlne azoc által.

12 Es èffelŏtt adám nékic ez én ſiombatimat hogy lennénec én kŏztem és ŏ kŏztŏc, hogy tudnác hogy én vagyoc az WR, ki ŏket meg ſientelem.

13 De pártot ŭte én ellenem Izrael háza az puſitában, az én parantſolatimban nem iárának; és az én itéletimet el vetéc, kiket ha ember tſelekeſiic, ęl az által: Es az én ſiombatimat meg ferteztettéc felŏtte igen: és mondám hogy ki ontanám az én haragomat ŏ reáioc az puſitában, hogy el veſiteném ŏket.

14 De tſelekedtem az én Neuemért, hogy ne gyaláztatnéc az Pogányoc elŏtt, kiknec ſiemec láttára ki hoztam vala ŏket.

15 Es énis fel emelém nékic az én kezemet az puſitában, hogy bę nem viſiem ŏket à földre mellyet adtam, ki téijel és mézzel folyó: kéuánatosb minden tartományoknál.

16 Miért hogy az én itéletemet el vetettéc, és az én parantſolatimban nem iártanac, és az én ſiombatimot meg ferteſitettéc: mert az ŏ ſiiuec az ŏ báluányoc után iárna.

17 Mind az által keduezett az én ſiemem ŏ nékic, hogy ŏket el ne veſiteném, és vęget nem vetŏttem ŏ bennec az puſitában. e

e: Az az, mind eggyig el nem veſztŏtem ŏket az mint erdemlettec volna.

18 Es mondéc azoc fiainac az puſitában: Az ti atyaitoknac parantſolatiban ne iáriatoc, f és azoknac itéleteket meg ne tartſátoc, és azoknac báluányockal magatokat meg ne ferteſztesſétec.

f: Azoc ſzerint ne ęlyetec.

19 En

19 En vagyoc à ti Wratoc Iſtenetec: az én parantſolatimban iár iatoc, és az én itéletimet tartſátoc meg, és azokat tſelekedgjétec

20 Es az én ſiombatimat meg ſientellyétec, és legyenec iegyül én kõztem és ti kõztõtec, hogy tudgyátoc hogy én vagyoc az ti Wratoc Iſtenetec.

21 De az fiakis pártot ütenec én ellenem, az én parantſolatimban nem iártanac, és az én itéletimet meg nem tartottác, hogy meg tſelekednéc azokat, kiket ha tſelekednéc az ember, ęlne azoc által; az én ſiombatimat meg fértez tettéc: és mondéc, g hogy ki õnteném haragomat õ reáioc, hogy bę tõlteném haragomat raytoc az puſitában.

g: Tudni illic, magamban, az az, gondolam.

22 De meg vonám az én kezemet, és tſelekedém az én Neuemért, hogy ne gyaláztatnéc à pogányoc elõtt, kiknec ſiemec láttára ki hozám õket.

23 Enis azértfel emelém az én kezemet reáioc à puſitában, hogj ides touá oſilatom õket az pogányoc kõzzé, és el hintem õket tartományokra.

24 Miért hogy az én itéletimet nem tſelekednéc, az én parantſolatimat meg vetnéc: Es ſiombatimot meg ferteſitetnéc, és hogy az õ Attyoc báluáni vtán vólna az õ ſiemec.

h. Az az, nem keduec ſierint valokat, mellyec nem iauokra hanem romlaſokra lennenec Vagy erti az pogányoknac parantſolattyokat, mellyec ala Iſten vetette õket ſokſor.

25 Enis azért adéc nékic nem ió parantſolatokat: h és itéleteket mellyec által ne élnénec.

26 Es fertelmeſſégre vetém õket az õ aiándékockal, i miért hogj minden elsõ ſiülõttet meg égetnec vala, k hog el puſititatnám õket, hogy meg elmérnéc, hogy én vagyoc az W R.

i: Az az, aldozattyockal.

k: Mint az poganyoc regen az Moloch Iſtennec az õ elsõ magzattyockal aldoznac vala, õket tüzre vetuen.

27 Ennekokaért ſiólly az Izrael házánac, embernec fia, és mondgyad nékic: Igy ſiól az W r Iſten: męg ebbennis gyalázattal illettec engemet az ti atyaitoc, mikor el ſiakaduán vétkõzénec én ellenem.

l: Az az, kezem fel emelue meg esküttem vala.

28 Hogj mikoron bę vittem vólna õket à fõldre, kin emelém fel az én kezemet, l hogy azt õ nékic adnám: meg tekinténec minden magos halmot, és minden sürü ágú fát, és ott áldozzac vala az õ áldozattyokat, és ott téſiic vala az õ haragra ingerlõ áldozattyokat, és ott téſiic vala az õ ió illatú áldozattyokat, és ott áldozzác vala az õ itali áldozattyokat.

m: Az magaſſagon, deakul Excelſum, Sidoul bama. erti az iras az nagy magos oltarokat kiket à baluanyoknac tiſztelettire eppitõttec, kikhõz graditſon mẽtec fõl, auagi hogy magos helyekõn, hegyekõn, halmokon eppitõttéc: kit az Iſten meg tiltott vala, hogy egyebüt ne aldozzanac, hanem az melly helet õ az õ tiſztelettire valazt, ki az Ieruſalembeli Templom volt, melly peldazta az Chriſtuſt.

29 Es mondéc õ nékic: Mitſoda ez è magoſſág àhouá ti gyülekeztec: De męgis Bamanac m neueztetic mind ez mai napig.

30 Ennekokaért mondgyad az Izrael házánac: Igy ſiól az W R Iſten; Nem de à ti atyaitoc módgyára ferteztetitec magatokat, és az õ vtálatoſſágoc ſierint paráznalkodtoké?

Deut: 12. v: 13 az mint az Chriſtus magiarazza. Ioh: 2. v: 19. es 21.

31 Es mikor aiándékot viztec fel, hogy az ti fiaitokat meg égeſſétec, meg ferteſitetitec magatokat minden ti báluánitokban mind ez mai napig: és én az ti tanácz kérdéſtõkre meg felelnéké te Izrael háza? Eelec én, azt mondgya az W R Iſten: ha meg felelec tinéktec. n

n: Az az, ſemmikeppen nem czelekeſſem, hogy meg felelnec.

32 Es

32 Es az mit elmétekben gondoltoc ſemmiképpen nem léſien: hogy azt mondgyátoc, hogy: Léſiünc ollaténoc mint az Pogányoc,[o] mint è tartományoc nem zetſégi, ſiolgáluán az fánac és az kõnec.

o Az az, Oüyan ſzeretnénk leſſen minden dolgunk mint az Pogányoknac, ha vélec együt az ő j. es ſó hanyoknak ſüſtelhüc. az mint az Istennec nepeſcl Jeremiásnac. Cap. 44. v: 15 16. 17. &c.

33 Eelec én, azt mondgya az WR Iſten: ha erõſs kęzzel, és ki nyuytott karral, és ki ontott búſúlt haraggal nem wralkodom raytatoc.

34 Es ki viſilec titeket az népec kõzzül, és egybe gyüytelec benneteket az földékről kikre el oſſlattoc, erõſs kęzzel, és ki nyuytott karral, és ki ontott búſúlt haraggal.

p Az az, hordozlak titeket az pogányoc kõzött, ſoc kõdemb kálaub helyekben.

35 Es viſilec titeket az népec puſztáſára,[p] àhól ſiemtöl ſiembe tõruénkezem veletec.

q Az az, az én birtokom ala hayталас bennetec: Vagy, Az egéſz Izrael meg hanyom vetem mint az paſztor az tuhokat, hogy az Iohat az en ſõuetſegeimbe fog allyam es az en akolomba vigyẽ. à gonoſokat el veſſem.

36 Az mint tõruénkeztem az ti Atyaitokkal Ægyptus földe puſztáiában, igy tõruénkedem velétec, azt mondgya az WR Iſten: 37 Es által viſilec titeket az veſſiſő alá,[q] és hozlac titeket az frigynec kõtelére.

r. Mintha azt mondana: Inkab akarom hogy mi ſzan valo hãluanyoc legyetec, hogy nem mint kétlábra ſantikállyatoc, mint illyes

38 Es ki válaſitom kõzzületec az pártoſokat, és à kic én ellenem iárnac, az ő lakó helyekből ki hozom õket: és Izrael földére ſenki kõzzülõc nem mégyen; hogy meg tudgyátoc mert én vagyoc az WR.

39 Es ti Izrael háza, azt mondgya az WR Iſten: mindenitec iárion az ő báluáni vtán,[r] és ſiollgállyatoc (azoknac) minec vtánna nem engedtec énnékem: és az

es igy az en neuem gya'aztaſſec ti altalatok: az prophetais ſzól az Izrael nepenec. 1. Reg: 18. v: 21.

én ſient Neuemet tõbbé meg ne ferteſiteſſétec à ti aiándékitockal és báluánitockal.

40 Mert az én ſient hegyemen, és Izraelnec magos hegyén, azt mondgya az WR Iſten: ott ſiólgál énnékem Izraelnec egéſi háza, egéſiſien azon az földõn: ott léſien kedues akaratom hozzáioc, és ott kéuánom meg az ti áldozatotokat, és à ti aiándékitoknac elsõ ſengéiét minden ti áldozattokban.

41 Az ti ió illatú áldozatokért kedues akaratom léſien hozzátoc, mikor ki hozlac titeket az népec kõzzül, és egyben gyüytelec titeket az földékről kikre ki oſſlattattatoc: és meg ſienteltetem ti bennetec az Pogányoc ſiemec elõtt. s

s: Az az Pogányoc diſznec es-gem à ti megſzabadu aſtok: kert.

42 Es meg tudgyátoc hogy én vagyoc az WR: mikor bę viſilec titeket Izrael földére, arra à földre, mellyért fel emeltem az én kezemet, hogy adom azt az ti Atyáitoknac.

43 Es ott meg emlekeztec az ti vtaitokról, és minden tſelekedettekről, kickel meg ferteſitettétec magatokat, és méltóknac itélitec magotokat t kic ki vágattaſſatoc minden gonoſſágokért mellyeket tſelekedtetec.

t: Ti magatokban.

44 Es meg tudgyátoc hogy én vagyoc WR: mikor tſelekeſiem veletec az én Neuemért, nem az ti gonoſi vtaitoc ſierint, és az ti meg veſiett tſelekedettec ſierint, Izrael háza, azt mondgya az WR Iſten.

45 Es

45 Es lõn az WR beſiéde én hozzám, monduán:

u Az az, ſolly mértékes ſolas haſonlatos azesõhöz igy veteie gyakorta az trashan.

46 Embernec fia, veſd az te orrzádat Dęlre, és tsöpögy u Dęl felé és prophétálly az Dęli mezõ erdeie felé. x

Amos: 7. v: 16.

x: Erti Iuda orßagát, ki Chaldeahoz keprſt áhól Ezerhiel volt, Dél felé volt.

47 Es mongyad az Dęl erdeiénec: Hald meg az WR beſiédét: Azt mondgya az WR Iſten: Imé én tüzet gyuytoc te benned, és meg emęſit te benned minden nyers fát, y és minden aluſiú fát, meg nem aluſsic eggyic láng az más vtán: és meg égnec à miá minden ortzác Dęltõl foguan éſiakig.

y Az az, Iokat, gonoſokat, es egyic nyauaſsa az maſsikat éri hogy meg ſegyenlõſsöner mint ha orgaioc egnec.

48 Es meg látrya minden teſt, hogy én WR gyuytottam meg azt, és meg nem óltatic.

z: Ezzel kędie magokat menteni, hogy nem értic bęſedemet, hanem ros beſsędęl ſo oc nekic, nem nyilvan Prophetaloc.

49 Es mondéc. Ah ah Wram Iſten: ezec azt mondgyác nékem: Nem de ez (tſac) példa-beſiéddel ſiólé. z

XXI. Rſz.

Fegyuerrel fenyegeti Ieruſalemet. Az Babyloniai kiraly hadaual fel kęſtöluén gondolkodic ha elõßr Ieruſalemre auagy az Ammonitákra męnyën. Eſtſten az õ iõuendõlõit vgy igazgattya, hogy Ieruſalemre mennyen. Sedechias kiraly meg gyalazáſáról. Az Ammonitac romláſáról.

4 ES lõn az WR nac beſiéde énhozzám, monduán:

2 Embernec fia veſd az te orrzádat Ieruſalemre, és tsöpögy a az ſient helyekre, és prophétálly Izrael földe ellen.

a: Az az, ſolly, auagy prophetally az mint kõnethõic

3 Es mondgyad Izrael földének: Ezt mondgya az WR: Imé én te reád (mégyec), és ki vonſiom az én kardomat az õ hüuelyéből, b és ki vágom belõled az igazat, és az hitetlent.

b: Erti a hard. az Chaldeai beli fegyuerõs ſereg.

4 Miuel hogy penig ki vágom belõled az igazat és az hitetlent: ezokért ki mégyen az én fegyuerem az õ hüuelyéből minden teſtre dęlről éſiakig.

5 Es meg érti minden teſt, hogy én WR vontam ki az én fegyueremet az õ hüuelyéből, meg nem tęr többé. c

c: Tudni illic, mig ez en akaratom veghez nem megyen.

6 Es te ember nec fia fohászkodgyál fel, mintha derekádban faidalmat ſienuednél, és keſerüſséggel tégy foházkodáſt ſiemec láttára.

7 Es léſien, mikor mondnac tenéked: Miért nyögſi te? mondgyad: Az hirért: d mert iõ (immár,) és el oluad minden ſiiw, és minden kezec el erõtlenednec, és minden lélec ſiomoruſágban eſic, és minden tęrdec vizzel foljnac, e imé el iõ, és meg léſien, azt mondgya az WR Iſten:

d: Az ellenſeg felõl valſo hirart, ki v. ban vagion. e: Minden ſiince batorſaga.

8 Es lõn az WR beſiéde énhozzám, monduán:

9 Embernec fia prophétálly, és mondgyad: Ezt mondgya az WR Iſten: mondgyad: Az fegyuer, az fegyuer meg elõſitetetett, és megis tiſititottác.

f: Az az, veritechel. ß nagy feleloſsen es rõtteges miatt, auagy rõttegnec mint az ingadozo viz.

g: Az az, auagy felõl ben az vizzel leiõt meg nẽ tartathatnyec.

10 Hogy áldozatokat õllyön, meg elõſitetett; hogy fényes légyen meg tiſititatott: Auagy õrüllyünkéż holott az én fiam veſiſieie ez melly minden fát meg vtál. h

h: Az az, oly eles fegyuer hogy minden fan altal megyen.

11 Es adtá; azt meg tiſitiráſra, hogy kęzben fogiác: meg éleſitetett és meg tiſititatott, hogy adgya azt az meg õlõnec i kezében.

i: Tudni illic az Iſten.

k. Tudni illic, Nabucodonozornac.

12 Kiálts

12 Kiálts,és ordíts embernec fia, mert ez az én népemen léſien, és minden Izrael feiedelmin: Ettől ez fegyuertől való rőttegéſec léſinec az én népemen : ezekért űſd meg az te tzombodat.[l]

l: Tudni illic: melly tegyiel banatodat ie löntſed : mint hogy birtelẽ bánattyokbã az emberec mikor el akarnac melkodnac.

13 Miuel hogy próba ez , mit haſinal az?[m] auagy az ſiablya mel ly ſenkinec nem keduez, nem vól naé veſſiő?azt mondgya az Wr Iſten.

m: Azaz, Mi uelhogy tſac nyc morusag, gaſprobalom «zen nepemet ſemmit nem haſznaloc, as nagy nem kel le azért immar az veſſő beiett ſzabiia ualelnem.

14 Te azért embernec fia prophétálly , és kezeidet űſd egybe, mert az fegyuer három izbe tęr meg,[n] az meg ölettetteknec fegy uere,az meg ölettetetett feiedelmeknec fegyuere , melly az ő titkos házakatis el iária.

n: Ezt azert mondgya az Iſten-mert harom izbe pusztiratott Ieruſálem, laſd meg Ier.40. 52.2.Re.25. o: Azaz,meg rőttennien es rőtlen legyen minden bator ſagnekűl.

15 Mert hogy (minden) ſiiwel oluadgyon,[o] és ſokac el húllyanac az ő kapuiokban, vetettem (reá ioc)fegyuer rőttegéſét, ah melly fényes elü kéſiitetett az öldökléſre.

16 [p]Eregy el tarts iob kęzre, veſd magad balra, á houá tekinteted vagyon rendeltetuén.

p: A' fegiuer nec ſiol az Iſten, mintha azt mondana Iard az egeſz Iudeat, és ſzemi te elörted meg ne menekődgiec q: Az 23. Azt miuelem hog az en haragő meg tellyeſedgyek és raytoc meg nyugoggyec.

17 Es énis az én kezemet egybe tſapom , és meg nyugatom az én haragomat: én Wr ſiolottam.[q]

18 Es lőn az Wr beſiéde én hozzám,monduán:

19 Es te embernec fia, rendelly magadnac kęt útat, az mellyen jűijőn az Babylonyai király fegyuere: eg földről iűijőn ki mind az kettő:[r] és válazd el eggyiket: az kęt út feiénél,az városra való útat válazd.

r: Az 24.mind az ket ut.

20 Eggyic útat rendeld hogy jűijőn az fegyuer Rabbathra, az Ammonſiai(városára,) és az máſikat: hogy Iudára és Ieruſálemnec keritett városára.

21 Mert az Babyloniai király kęt felé ágazott úton áll meg, az kettős útnac feién,hogy (ott) iűuendőt láttaſſon nyilainac vaſat meg fényeſitette,[s] meg kérdőtte az báluáni képeket,meg nézte az máijat.

s: Az pogan bokna ſzokaſokra nez,kic iűuendő dolgokrul ez hanem keppen tudakoztac, nyilnac fenyeſſegenec egeſſe ből vagy aſzoknac fel lő uefekből. Maſodſzor, baluanchtul tudakoztac, kic altal az ördög ſugolott Harmadſzor az haromnac belſő reſzenec állaſat nezzec meg.

22 Az ő iűuendőléſe iob kęz feIę Ieruſálemre ſiólgált,hogy rendellyen hadnagyokat, kic ſiáiokat meg niſſác az öldöklésre,[t] hogy fel emellyéc ſiauokat nagy kiáltaſſal, hogy fal törő koſokat rendellyenec az kapukra , hogy töltęſeket tſinállyanac, és ſántzot ęppitſenec.

t: Azaz, hic nagy toroc kal intſec, batoritſac az nepet az ellen ſeg öleſere u: Azaz. Azſiboc nem biſzic hogy az Chaldeuſoc realoc nemnec,miert hogy ſrigyet vetőttec vala az Chaldeuſockal,melly ellen Sedecias kiraly meg szegc. Nemellyec magyarazzac az Chaldeuſokrol hogy nem bir

23 Es léſien ő nékic mint ha ki hamiſſat iűuéndölne ő előttőc, miért hogy eskőueſt tettenec ő nékic,[u] és ez (az iűuendő mondás) eſiekben iuttattya (az Chaldęuſoknac) az álnokſágot, [x] ki miatt meg vétetic. [y]

x: Az ſiaz.

24 Ennec okaért ezt mondgya az Wr Iſten,miert hogy [z] eſiemben iutott az ti gonoſſágtoc, és minden láttára vadnac az ti vétkeitec minden tſelekedetetekben miért hogy eſiemben iutottátoc, kęzben akadtoc.

25 Te penig [aa] hamis és hitetlen ő Izraelnec feiedelme, kinec na-

tenec az ő iűuendőléſeknec melly Ieruſalemre mutatott,mierth og az Ieruſalembeliec nekic megeskőttec vala x: Az Sedecias hamis hitit melly el Nebucadnezar kiralt meg tſala y: Melly hamis hit miatt hogy Sedecias az Iſten neuẽre hamiſſan eskőtt meg. meg veſzi Ieruſalemet az ellenſeg.

z: Azagy, eſzömben iutatt itoc az ti alnokſagtokat.

aa: Erti Sedeciaſt,ki megſzege hitit melliyet Nebucadnezarnak az Babyloniai kiralnac adott vala.

pia és ideie el iütt, hogy vége legyen álnokſágodnac.

26 Ezt mondgya az Wr Iſten: El véſiem az királi biretromot, és el véſiem az Coronát (feiedről,) ez nem léſien ez: az alázatoſt fel emelem, és az keuélt meg alázom.

27 El fordîtom, el fordîtom, el fordîtom azt, és ez nem léſien többé mind addig, mig nem el iü az, az kié az itelet, és adom annac.

28 És te embernec fia Prophétally, és mondgyad: Eſit mongya az Wr Iſten az Ammon fiairól, és azoknac gyalázattyokról, mondgyad azért: Az fegyuer, az fegyuer ki vonyatott öldökléſre, meg tiſitatott hogy eméſſien fényeſségéuel.

29 (Azonközbe) mig teneked hiuſágot látnac, és teneked hazugſágot iüuendölnec, hogy adgyanac téged (az fegyuerre) az meg öldöt hitetlen eknec nyakockal egybe, kiknec el iütt napioc, az álnokſágnac véginec ideién.

30 (Nemde) viſia viſiemé (az fegyuert) az ö hiueliébe? à helyen mellyen teremtettél, az te lakó földedben itéllec meg tégedet.

31 Es ki ontom te reád az én haragomat, az én búſúláſomnac tüzét fel fútatom te reád: és adlac tégedet goromba férfiaknac kezekben, akic fö meſterec léſinec az puſititáſra.

32 Tüz miatt eméztetel meg, az te véred léſien az földön, b emlekezetben nem iüſſ, mert en Wr ſiólottam.

a: Nemellyec papi ſzuegnec fordittyac, de minde ketſegnelkül iüuendöt mond az királi birodalomnac romlaſarul, és hogy többé az Corona mellyet Sedechiás feiében vala nem lenne, az az, meg ſzünnec az birodalom, melynec vtanna lenne az Meſſiás orſzaga. Tuáni illet az orſzagot. e. Az Iejus Chriſtus orſzagarol vala propheta: Mintha azt mondana: El vetetic az orſzag mind addig, mig amaz igaz király az Meſsiás el iü hinec höcke valo birodalom adatic Nemellyer ertie ezt Nabugodonozorrol hinec az itelet adatec az, az, kit Iſten borſata Iuda meg bántetec. Jerusálés kinec kezében adá Iuda orſzagat kiralliásval Sedechiaſſal együt. f: Az az, Meſſiás vege lenne az ö álnokſágoknac. g: Az az, oſtoba vakmerö pogan nemzet kezében. kikben ſemmi iſteni feleſem es emberſeg, ertes nincſen.

h: Az az, ki ontattic az földre, az emeſſzi meg.

i: Aſſad, Sobaſenki meg nem emlekezic rolad, hogy boſſzu dat meg álolya.

XXII. Reſz.

Az Ieruſálembélieknec kegyetlenſégekről, és ſoc ſzörnyü neuezetes vétkekről.

1 ÉS lön az WR beſiéde én hozzám, monduán.

2 Es te embernec fia, nemde meg itéledé? a meg itéledé ez ártatlan vér ki ontó városſt, és meg ielentedé neki az ö vtálatoſſágit?

3 Mondgyad azért: Ezt mondgya az Wr Iſten: O te város: ki ö közepötte az vért ki onttya: hogy el iöjön az ö ideie: és az ki báluániokat tſinált ö maga ellen, hogy magát meg férteztetne.

4 Az te vér ontáſoddal mellyet ki ontottál, vétkeztél: és az te bál uánjddal kiket tſináltál, meg férteztetted magad, és közeleb hoztad az te napodat, és iutottál az te eſitendeidig, b Ezokaért adtalac téged gyalázatúl az Poganyoknac, és meg tſufoláſúl minden földeknec.

5 Kic közel vadnac, és kic táuól vadnac töled, neuetnec téged, ki vtálatos neuö léſieſi, kin ſoc ſzörnyü romlás léſien.

6 Imé az Izrael feiedelmi, kiki mind az ö ereic ſierint azon vólt te benned, hogy vért ontana ki.

7 Attyokat és annyokat meg vtáltác te benned, az iüueényen hatalmat tſelekedtec te közepötted, az áruát és özuegyet meg nyomoritottác te benned.

8 Az mi nékem ſzenteltetett, meg vtáltad, és az én ſiombatimat

a: Tremel. Avagy partiát fognade ez veronto varoſnact ſöt inkab mond meg nekic az ö hamiſſagokat.

b: Kikben tudni illic, fogſágra kell vitetnöd.

mat meg fértőſítetted.

9 Tſalárd férfiac vóltac te benned, hogy vért ontanánac, és az hegyeken őttec te benned, e vtálatoſſágokat tſelekődtec te közepőtted.

10 Az attyoknac rútſágát fel foſítottác d te benned, az haui betegſég miatt való tiſitátalan aſſonállatott meg nyomorítottác te benned.

11 Es kiki az ő felebarattyának feleſégéuel vtálatoſſágot tſelekedett: kiki az ő menyét meg férteſi tette éktelenől, és kiki az ő húgát, az ő attya leányát meg ſieplőlitet te benned.

12 Aiándékokat vőttenec fel te benned az vér ontáſra: vſurát és felit vőttél fel, és meg tſaltad az te felebarátidat meg rontuán őket: és el feletkeztél én rólam, azt mondgya az Wr Iſten.

13 Es imé egybe tſapám az én kezemet az te telhetetlenſégeden mellyet tſelekedtél, és az te vér ontáſodon, melly vólt te közepőtted.

14 Nem de meg álhaté az te ſiued? auagy az te kezeid erőſſec lehetneké azokban az napokban, mikor (ezeket) tſelekeſiem veled? f En WR ſióllottam és megis tſelekeſiem.

15 Es el oſilatlac titeket az Pogányoc közzé, és el hintelec tégedet az földekre, és véget vetec az te tiſitátalanſágodnac, melly benned vagyon.

16 Es léſieſi te magadnac hagyátott őrökſég g az Pogányoc ſiemec láttara, és meg tudod hogy én vagyoc WR.

17 Es lőn az Wr beſiéde én hozzám, monduán.

18 Embernec fia Az Izrael háza béliec ollyaténocká lőttec nékem, mint amaz koh ganéy, h mindnyáián ők ollyac mint az ęrtz, és az feiér ónnac, és az vaſnac, és az fekete ónnac az kementze közepőtt való ganéia: ollyacká lőttec mint az ezűſt ganéy.

19 Ennec okaért igy ſiól az Wr Iſten: Miért hogy ollyaténocká lőttetec mindnyáián ti mint az koh ganey, imé én egybe gyűytelec benneteket Ieruſálem közepire.

20 Az mint egybe ſioktac gyűy teni az ezűſtöt és az ertzet, és az vaſat, és az fekete ónot, és az feiér ónot az koh kementze közepiben, hogy abban fel fuijác az tűzet, meg oluaſitani, igy gyűitelec őſiue az én búſúláſomban és haragomban, és vetlec (az kohban) és egybe oluaſitalac titeket.

21 Egybe gyűytelec azért titeket, és fel fuuom az én búſúláſomnac tűzét ti reátoc: és egybe oluadtoc ő közepőtte. i

22 Az mint egybe oluad az ezűſt az kohban, igy oluadtoc egyben ő benne: és meg tudgyátoc, hogy én Wr öntöttem ki az én haragomat ti reátoc.

23 Es lőn az Wr beſiéde én hozzám, monduán.

24 Embernec fia mondgyad ő néki: Te föld nem tiſita vagy,

c: Az az, Bálnaniotoc vóltac, hic az hegiekön áldoztac. es ott az, Zalaktac az mint az balvanyoknac áldoztác.

d: Az az, Az attyoknac feleſegeuel éktelenül eltec.

e: Tel penzt.

f: Az az, meg álhattyátoke inkab az bűneteſeket, mellyec követkőznec reátoc.

g: Az az. Ed dig én őrökſegőm voltál, és gondodat viſeltem, de ezután enim nem

h: Tudni illic Ieruſalemben

i: Tudni illic Ieruſalemben

nem leſteſſ, ha nem temagadnac hadlac, meg vonuán minden gondui eleſemet

tűled: Auagy az sido igy más iegyzéſe ſerint, Es vtálatos leſteſſ magadban.

h: Iadzi amaz kohban meg egetett aranynac. etűſtnec ertznec, oſſonnac, vagy vtami effelenec. alliát kit kiſőktac à ſemetſe veini

ſem eſöuel meg nem öntöztettél az búſúláſnac ideién.

25 Pártoſoc az ö Prophétai ö közepötte,[k] mint az ordîto oroſilán ki az ragadomáńt el ragadgya, bę nyeltéc az lelkeket,[l] kazdagſágot és minden drága ſiépſéget hozzáioc vettenec: az ö özuegyt meg ſokaſitottac ö benne.

26 Az ö Papiai az én töruényemet el loptac,[m] és az mi nékem ſienteltetett, meg fertöztettéc, és külömbſéget nem töttec à között az mi ſient és az mi köz, és válogatáſt nem töttec az tiſitátalan és az tiſita között, és az én ſiombatimtol el röytöttéc az ö ſiemeket, és meg vtáltattam ö köztec.

27 Az ö feiedelmi ö közepette mint az ragadozó farkaſoc, kęſiſiec az vér ontáſra, az lelkeket el veſiteni, az telhetetlenſeget és nyereſéget ahitatoſon köuetni.

28 Az ö Prophétai mázolnac[n] vala nékic erötelen ſárral, hiuſágos látáſokat téuén, és hazugſágot nékic iöuendöluén, monduán, Igy ſiól az WR Iſten, maga az Wr nem ſiólott

29 Az föld népe egy máſt hamiſſan nyomorgattác, ragadozáſt töttenec, és az ſiükölködöt és az ſiegéńt meg nyomorîtottác, és az iöueuéńt töruéńtelen nyomorgattác.

30 Es kereſéc közzülöc valakit ki az ſöuéńt meg eppitené, és állana az töréſen én elömbe[o] az földért, hogy el ne puſititanám azt, de (ſenkit) nem találéc.

31 Ennec okaért ki ontom ö reáioc az én haragomat, és meg eméſitem öket az én haragomnac tüzéuel: az ö vtokat adom az ö feiekre[p] azt mondgya az Wr Iſten.

k: Sʒól az hamis Prophetákrol, kic partot ütöttec az igaz Prophetac ellen.

l: Az az, el veztettec hazugſagockal és joc özuegyet ſʒerzettec.

m: Tudni illic, az köſſeg töl, Az az, tiſʒtec ſʒerent nem tanitottác az nepet az Iſten töruenjere.

n: Laſd meg oda fel, cap. 13. ve. 10. 11 12. 13.

o: Az az, ha ki az en haragomat köniörgeſeuel engeſʒtelne Ieruſalem es Iuda orſʒaga ellen.

p: Az ö gonoſʒ eletekenec iutalmát, Erdemec ſʒerint meg fizetem.

XXIII. Reſz.

Aholáh és Aholibáh, kęt parázna aſſoniállat neue alatt panaſolkodic az Iſten Samaria es Ieruſalem lelki paráznaſágáról, az az, báluániozáſáról. Egybe veruén ſen telembnec mondgya Ieruſalemnec hogy nem Samariánac paráználkodáſat. Prophetal Ieruſalem el puſtuláſáról. Mind az kęt parázna aſſoniállatnac förtelmeſſeget: Es azoknac veſedelmeket veti elö.

1 ES lön az WR beſiéde én hozzam, monduán.

2 Embernec fia, kęt aſiſioniállat vala, kic egy Anyától valánac.[a]

3 Ezec Ægyptusban paráznalkodánac,[b] az ö iffiuſágokba adác magokat paráznaſágra, ott ſiorongattác az ö emleieket, és ott rontottác meg az ö ſiüzeſegeknec emleit.

4 Touábba azoknac neuec: Ahola az nagyobbic, és annac húga, Aholibah: és ezec enimmé löttec vala, és ſiülénec fiakat és leányokat: ezeknec neuec, Samaria-Ahola,[c] és Ieruſálem, Aholiba.

5 Es paráznalkodéc Ahola én alattam,[d] és fel geriede az ö ſieretöihöz az közel való ſyriábeliekhöz.[e]

6 Kic

a Erti az Iuda és Izrael orſʒagat, kic egy atyatul anyatul valoc és egy nepec voltac Robeanmig.

b: Erti az lelki paráznaſagot, az az, à baluaniozaſt az Ægyptusbeli baluanioknac tiſʒteletit.

c: Ahola, Az az, ö maga ſatora, ennec neuezi Samariai miuel hóg el ſzakaduan az Iſten ſatoratul, à bornyukepeknec ö magoc emelenec ſatort, Aholiba, az az, en ſatorom ö közte, ennec neuezi Ieruſalemet miuel hogy ott vala az Iſten temploma.

d: Az az, Mikor magamnac iedzöttem volna.

e: Nem közel volt Samariahoz Aſsyria, mongya azert közel valoknac, miuelhogy erkölczuel, közel valoc, az az, haſonlatoſoc voltac.

6 Kic viola ſiinŏ ſelyem ruhában ŏltŏznec vala, feiedelmec és fŏ tiſitartóc, keuánatos iffiac (valánac) mindnyáian, louagoc, kic louakon hordoztattyác magokat.

7 Annac okaért paráznalkodéc ŏ vęlec, az Aſsyriabéli minden vá logatott iffiackal, és mindenneckel az kiket meg ſierete: minden ŏ Baluányockal meg ferteztete magát.

8 De az ŏ paráznaſágitis, mellyeket vett vólt az Ægyptusbéliektŏl, el nem hatta: mert ŏ vęle háltanac az ŏ iffiuſágában, és ŏc tapogadtác az ŏ ſiŭzeſégénec em leit, és ki ŏntŏttéc az ŏ paráznaſá gokat ŏ reá.

9 Ennec okaért adtam ŏtet az ŏ ſieretŏinec kezekben, az Aſsyria fiainac [f] kezekben, kiket meg ſieretett vala.

f: Az az, Az Aſsyriabelieknec.

10 Azoc mutatác ki az ŏ rútſágát fiait és leánit el viuéc, és ŏ magát fegyuerrel ŏlet meg, és lŏn hirec neuec az aſiſioni állatoknac, és tŏnec itéleteket ŏ benne. [g]

g: Az az, meg bŭntete Iſten ŏket az Aſsyriabeliec altal.

11 Es látá az ŏ húga Aholibah: Es meg halladá tiſitátalan ſieretetel ŏtet [h] és az ŏ paráznaſágiual az ŏ nénnyénec paráznalkodáſit.

h: Tudni illic Samariat.

12 Az Aſsyria fiait meg ſierette, az feiedelmeket, az kŏzel, [i] való hadnagyokat, kic minden fęle ſiépſégben ŏltŏznec, kic louagoc, louakon hordoztattyác magokat mindniáyán kellemetes iffiac.

i: Kŏzel valoknac mondgya vagy azert hogy erkŏlczel voltac kŏzel valoc à mint meg mondoc, vagy azert hogy az ſomſzed Syriat el foglaltac vala 2. Reg. 15. ver. 19.

13 Es látám hogy meg ferteztetet: egy ṽton indúltac mind ketten.

14 Es az meg bŏuité az ŏ paráznaſágit: mert hogy láta az meg irott férfiakot az falon, az Chaldęuſoknac képeket ki iegyezue Cinobriommal.

15 Es hogy párta ŏuec vadnac derékokon, és feſtett patyolatoc az ŏ feieken, [k] mindeniknec tekinteti mint feiedelmeké, és haſonloc az Babyloniai fiakhoz, kiknec ſiŭletéſeknec fŏlde, Chaldęa.

k: Az Perſiabeli feiedelmeknec kiualtkeppen valo ekéſſegŏc vala feiŏkŏn, ki feiŏknec hatulſo reſſet fŏdtebe és feiŏkrŏl ala ſuggŏtt. Mellyet lehet ſeges hogy kŏuettec az Aſsyriabeliec.

16 Ezeket meg ſiereté ſiemeiuel meg tekintuen (ŏket,) és botſata kŏueteket ŏ hozzáioc az Chaldęuſoc fŏldére.

17 Es bę menénec ŏ hozzá az Babyloniai fiac az ſieretetnec ágyas házába, és meg ferteſitetéc ŏtet az ŏ paráznaſágockal, és ezis magát azockal meg ferteztete, és el méne az ŏ lelke azoktúl. [l]

l: Az az, Vegre meg vtalac az Aſsyriabelieket.

18 Es ki ielenénec az ŏ paráznalkodáſi, és ki nyilatkozéc az ŏ rútſága: ezokért el táuozéc az én lelkem ŏ tŏle, [m] mikent az ŏ nennyétŏl az én lelkem el táuozott vala.

m: Az az, El ſzakada minden io keduĕ tŭle és io akaratom, az Iſten ſſol és panaſſolkodic itt.

19 Es meg ſokaſitá az ŏ paráznalkodáſit, meg emlekŏzuén az ŏ iffiuſágánac ideiéröl, mellyben paráznalkodott vala Ægyptus fŏldében.

20 Es meg ſiereté az ŏ ſieretŏit, kiknec teſtec (ollyan mint) az ſiamároc teſte, és az ŏ folyáſoc (mint) az louac folyáſa. [n]

n: Erti az baluany imadasban valo buiialkodaſt mellyet az poganiokban kŏuettec az Iuda orſſagabeliec.

21 Es meg emlekezél az te iffiuſágodnac vtálatoſſágáról, mikor tapogattác Ægyptusban az te emleidet hogy meg rontanác az te iffiuſágodnac emleit.

22 Ennec okaért Aholiba, Igy ſiól az Wr Iſten: Imé én fel támaztom az te ſieretöidet te ellened, az okat à kiktül el ſiakadott az te lelked, és te reád hozom öket minden felöl.

23 Az Babyloniai fiakat, és minden Chaldęabélieket, tiſitartokat feiedelmeket, és haduiſelöket, és minden Aſsyriabelieket ö vęlec: kéuánatos ifiakat, haduiſelöket és feiedelmeket, kic mind ieles vitęzec és neuezeteſſec, és louagoc (léſinec) mindnyáián.

24 Es iönec te reád kotſickal, ſiekereckel, és kereckel, és népeknec ſokaſágáual, környül véſinec téged minden felöl dárdáckal, paijſſal, és ſiſackal, és adoc nékic hatalmat az itéletre, és meg itélnec téged az ö itéletec ſierint.[n]

n: Az az, meg bünetnec az ö kedüec ſzerint.

25 Es vetem az én meg búſúlt haragomat te ellened, és tſelekeſinec te veled búſúláſſal, az te orrodat, fülеidet el metélic,[o] és az te népednec állya fegyuer miatt húll el: fiaitokat és leánitokat el viſiic (fogſágra,) és az te meg maradott réſied tüz miatt eméſitetic meg.

o: Az mint ſzoktác à parazna aſzont meg bünetni miért hogy teis nagy lelki paraznaſágnac, az Baluaniozaſnac attad vólt magadot.

26 Es meg foſitanac téged az te ruháidtól, és el véſiic az te ékeſſégidet.

27 Es véget vetec az te vtálatoſſágodnac, és paráznaſágodnac (mellyet hoztál) Ægyptus földéböl: és ſiemeidet reáioc fel nem emeled, és többé Ægyptuſról meg nem emlekezel.

28 Mert igy ſiól az WR Iſten: Imé én el adlac téged azoc kezébe à kiket gyülölſi, à kiktöl el ſiakatt az te lelked.

29 Es gyülöſeggel tſelekeſinec te veled, és minden te munkádat el véſiic, és mezítelen és ruhátlan hadnac téged, és nyiluán léſien az te paráznaſágidnac rútſága, és az te vtálatoſſágod, és az te paráznalkodáſid.

30 Tſelekeſiem ezeket veled, miért hogy paráznalkottál az Pogányoc vtán, miért hogy meg fértezretted magad azoknac Báluányockal.

31 Az te Nénéd vtán iártál, és adom az ö pohárát az te kezedbe.[p]

p: Az az, vgy bünetlec vegedet mint, Samarlat.

32 Igy ſiól az WR Iſten: Az te nénéd pohárát meg iſiod, ki mély és ſięles, hogy meg neuetteſſél és czufoltaſſál nagy ſięles ez pohár.

33 Réſiegſéggel és bánattal meg telél: (az az) puſitaſágnac és el puſitulásnac poháráual, az te Nénédnec Samariánac poháráual.

34 Meg kell innod azt, és fel haitod, és az ö czerepit el rontod,[q] és ſiaggatod az te emleidet, mert én ſiólottam, azt mondgya az Wr Iſten.

q: Tudni illic az nagy keſerüſégnec miatta.

35 Ennec

35 Ennec okaért ezt mondgya az WR Iſten, Miért hogy el feletkeztél én rólam, és vetettél engem hátad megé, teis hordozd az te vtálatoſſágodat és paráznaſágidat.r

r: Az az, ſſmo teieſet az te báluányimádaſodnac.

36 Es monda az WR énnékem: Embernec fia: auagy nem ítéledé meg Aholat és Aholibat, hogy hirdeſſed nékic az övtálatoſ ſágokat?

37 Mert paráznalkodtác, és vér vagyon az ö kezekben: és az ö Báluányoekal paráznalkodtac: és effelött fiokatis kiket ſüültenec vala énnekem, által vittéc (az tüzén) ö nékic, s meg emeſitéſre.

s: Az az. meg álldoztac az báluányoknac tüzzel azokat meg égetuen.

38 Söt eſitis czelekedtec velem meg férteztettec az én ſient helyemet azon az napon és az én ſombatimat meg vndokitotác.

t: Tudni illic az mélly napon álldoztac az báluányoknac.

39 Es mikor meg álldoztác az ö fiokat az ö báluányoknac, bę mennec vala az én ſient helyembe azonaz napon, hogy megférteſitetnéc azt: és imé így czelekedtec az én házámban.

40 Sötmęg annac felöttе, hogy el küldettec az meſſiſünnen iö uö emberekhöz kic az köuetec ſiauára mindgyáráſt el iünec, kiknec keduekért meg moſodál, kenettel meg kenéd ortzádat, és fel ékeſitéd magadat ékeſséggel.

41 Es ülél ékes ágyra, és aſital kéſiitetéc az (ágy) elött, és téuéd arra az én meg gyuytott töm iénömet * és az én olaiomat:

42 Es lön annál (az aſitalnál) öruendezö ſokſágnac ſiana-, és hogy meg ſokaſitattnánac az férfiac, hozatánac Sababéliékis az puſitából, kic adánac karra való ékeſségeket az ö kezekre, és ékes koronát az ö feiekre. *

u: Az az. drá gaiö ſſtatokal meg ekeſſited az te agyadat, és a'ldo lodat.

43 Es mondéc (annac az ki) el aggott immár az ö paráznaſágiban, immár el fogynac az ö paráznalkodáſi: De ö (nem akará meg tęrni.)

x: vagy igy. hic az ö kezekbet aranyos tſeteckel. es feiekbet Coronánal meg ekeſſitec. Mellyel nem egyebet ielent. hanem hogy Aholá és Aholibá nem elegettec meg dzzal hogy az Aſſiriábéliekel és Ægyptium béliekbel paraznalkodtac hanem az Saberſſecha* lis paraznalkodtac.

44 Es bę menénec ö hozzá, mint valaki menne az paráznaſiſioni állathoz, vgy mentec bę Aholahoz és Aholibahoz, ez vtálatos aſiſioni állatokhoz.

45 Es az igaz férfiac meg itélic öket paráznaknac és vęr ontoknac itéletiuel,y mert paráznác és vagyon az ö kezekben.

y: Az az. vgyanazonbün tetes alá ítéletic. az, mellyre melioc az paraznac és gyilkoſoc az az halálra: ac kiben valami igaſſágnac ertelme vagyon ſſól genig az Babyloniabéliekről, hic az Iſtennec igaz ítéletinec és büntetéſenec kiſſolgálatoi való nac.

46 Mert így ſiól az WR Iſtenhozoc ö reáioc gyülekezetet, és adom öket meg indúláſra,z és rá gadományra.

z: Az az. vagyis az ſſidókat az ö halálokra.

47 Es az gyülekezet meg kötuezi, öket, és ki vágiác öket az ö fegyuereckel: az ö fiokat és leányokat meg ölic, és az ö házokat tüzzel égetic meg.

48 Es meg ſiünetem az vtálatoſságot az földröl, aa és tanúlnac minden aſiſioni álatoc, bb és nem kezdenec cze-

Y 4 leked-

aa: Auagy, ki törlöm hogy vége lę gyen. bb: Az az, táb egyebſſemſed nemmeſſegekis tanulhatnac tólatoc.

re, auagy gyötrelemre.

lekedni az ti vtálatoſſágtoc ſierint.

49 Adgyác azért az ti vtálatoſſágtokat ti reátoc, c és az ti bálványitoknac vétkeit viſelitec: és meg tudgyátoc hogy én vagyoc az WR Iſten.

c: Az az, megbüntetéc ti tiket az ti gonoſſágtoknac érdeme ſzerint.

XXIIII. *Réſz.*

Az fel forrott fazékon példázza Ieruſálem meg égéſét. Az Ezechiel meg hólt feleſege példája: kit meg magyaráz az Prophéta.

1 ES lön az WR beſiéde én hozzám, kilentzedic eſtendöben, tizedic hóban, vgyan azon hónac tizedic napian, monduán.

2 Embernec fia, ſrd meg magadnac ennec ez napnac neuét, (mert) ezen az napon közelgetett az Babyloniái király Ieruſálemhöz. a

a: Az az, Ez napon kezdte meg ſzállani Ieruſálemet. Chaldéában vagyon Ezechiel Prophéta az mi Iuda országában eſött vgyan azon nap arról ſol tanól lánén azoknac hic vélleggyütt ott az fogſághan valanac. hogy meg eſmértteſſe igaz prophétá nac lenni.

3 Es veſs példa beſiédet az engedetlen ház ellen, és mondgyad nékic: Ezt mondgya az WR Iſten: Tegy fazakat, b tégy fázokat (az tüzhöz) és töltz vizet belé.

4 Gyüyts belé való darabokat, minden ió darabot, lapotzkáiát, és tzémeret, és töltz meg válogatott velös konczockal.

b: Az példa beſédnec magyarazattya ez: Az, Ieruſálem: az be-é öntött viz, hoſſzu ſzállása az vándorlásnac: mint hogy ſoc ideig mégyen páráia az viznec az tüznél, az tüz a Chaldéuſoc ſerege, és az mellet ſoc külömb külömb feleknyomoru ſag az meg ſálásban. az ſoc darab hus, az ſiloknac ſokſága, hic ackor az meg ſzállott városban vóltanac. az veleskontzoc. az fö méltoſagbéli emberec. Az io köuér valaſtott juhoc az nép nec gazdagi az mint mayd magyarazattya közic.

5 Végy válaſitott iuhokatis és gyüyts meg az czontokatis az (fazéc) alatt, forrald azt erösſen, fözzétec el az czontokatis ö benne.

6 Ennec okaért igy ſzól az Wr Iſten: Iay az vér ontó városnac, az fazéknac kinec taytekia benne vagyon, c és belöle az taytéc ki nem ment: darabonként, darabonként ſiedd ki belöle, ne eſſéc ſors reá. d

c: Az taytec az Ieruſálem béliec nyſlu in való gonoſſági, mint hogy az taytec az léunec állya és fenn lább: mint az bálványozás, vér ontás, és egyéb vétkek, kic az fazékban Ieruſálémben maradtac, mert belölle ki nem tiſzult ki nem tért.

7 Mert az ö vér ontáſa ö közepette vólt, az magas tiſita kö re öntötte azt: Nem öntötte azt az földre, e hogy porral bé fedné.

8 Hogy fel inditaná az haragot az boſſúiú álláſra: (énis azért) vetöttem az ö vérét az magos kö re, hogy bé ne fedeſitteſſéc.

9 Ennec okaért igy ſiól az Wr Iſten, Iay az vér ontó városnac, énis nagy tüzet rakoc. f

d: Az az, az Ieruſálembe valóknac hólt teſtec minden valogatas nélkül ki hanyatnac az város körül való árkokban.

10 Böuen rakom reá az fákat meg gyuytom az tüzet, az húſt tellyeſséggel el fözem, ízi ſierſámát meg adom, és tſontai el égnec.

11 Es téſiem az (fazékat) üreſsen az ö tüzére, hogy el hévüllyon, és meg égien az ö feneke, és egyben oluadgyon ö benne az ö vndokſága, meg emésiteſſéc az ö taytékia. g

e: Az az, az prophétáknac és az igazaknac artatlan vérének miuán mindenec láttára ki öntötte nagy bátorſsággal, nem titkolvan gonoſſágit.

12 Hazugſágockal fáraſitotta magát

f: Az az, Tüzet tamaſztoc Ieruſálemben kiben ag nagy fözés miatt, az az, az hoſſu meg ſál las miatt mind azoc ſemmié léſſnec, hic benne léſſnec, mind az város hamuua léſſen

g: Az az, hogy meg hallyanac és el veſſenec az ö gonoſſágok ban és vndoſágokban.

magát, és belöle ki nem ment az ö ſoc taytekia (ez okaért) tüz mi att eméſitetic meg az ö taytékia.

13 A te tiſitátalan ſágodban (vagy męgis, az az,) az te vétkedben: és miért hogy tiſitogattalac tégedet, [b] és meg nem tiſitúltál az te tiſitátalanſágodból, többé meg nem tiſitúlſi, mig meg nem nyugotom az én haragomat te raytad.

b. Tudni illic, intuén az én prophétáim által hogy ki tiſitulnal az te gonoſſágid ból

14 En WR ſiólottam: el iütt (az idö) és meg czelekeſiem, hátra nem álloc (benne) és nem kéduezec, és meg nem bánom: az te vtaid és czelekedetid ſierint itélnec meg tégedet, azt mondgya az WR Iſten.

15 Es lön az WR beſiéde én hozzám, monduán:

16 Embernec fia, imé én el véſiem töled tſapaſsal az te ſiemeidnec kéuánſágát: [i] ne ſiraſd (ötet) ſe ne iaygaſd, ſe könyued ne mennyen (rayta.)

i. Az az, az te ſzerelmes feleſégedet, az mint nilvuabban meg tettzie alab, v: 18. el veſſen hirtelen halallal.

17 Fohaſikoduán veſitegſéggel lęgy, és halottakon való ſiráſt ne tégy, az te füre való ékeſſégedet köſd fel magadra, és ſaruidat vödd lábaidban, és felſö aiakadat bę ne fedezd, és férfiaknac kenyereket ne egyed.

k: Czac azt akaria mondani hogy feleſeget ne gyaſſollya és az mint ackor ſoktac vala az gyaſſoloc, az ö baiuſſat bé ne feggyes és baratitul küldöt eleſeget vigaztalaſſnac okaért meg ne egyec.

18 Szoléc azért reggel az népnec, és eſtuére meg hala az én feleſégem, és reggel vgy czelekedém az mint meg vala hagyua énnékem.

19 Es monda nékem az nép: Auagy nem ielentedé meg mi nénékünc, mit iegyezzenec ezec mi nékünc? mert te czelekeded (ezeket mit éröttünc.)

20 Es mondéc ö nékic: Az Wr beſiéde vólt én hozzám, monduán:

21 Mond meg Izrael házánac: Ezt mondgya az WR Iſten: Imé én meg férteſitetem az én ſient helyemet, [l] à ti erösſégteknec keuélſégét, az ti ſiemeiteknec kéuánſágát, és az ti lelketeknec keduezéſét, az ti fiaitoc és leánitoc, kiket el kelly hadnotoc, fegyuer miatt húllanac el.

l. Az az, Meg fertezetem az templomot, az várost az orſágot, ſeicdelemſéget és mindent vala mi nalatoc keduts és vamihoz biztoc.

22 Es czelekeſitec az mint én czelekedtem: felſö aiakatokat bę nem födözitec, és embereknec kenyereket nem éſiitec.

23 Es az ti före való ékeſſégtec nem léſinec az ti feieteken, és ſaruitoc az ti lábaitokban: nem iaygattoc, ſem nem ſirtoc, hanem el ſiáradtoc à ti álnoſágatoc miatt, és nyügue fohaſi kodtoc egy máſſra.

24 Es léſien ti néktec Ezechiel iegyül: mind azoc ſierint az miket czelekedett, tijs vgy kezdetec czelekedni: mikor ez el iö, ackoron tudgyátoc meg hogy én vagyoc az WR Iſten.

15 Es te embernec fia: nemde az idöben mikor el veſiem tülöc az ö erösſégeket, az ö diczösſégeknec örömét az ö ſiemekneckéuánſágát az ö lelkeknec gyünyörüſégét az ö fiokot és leányokat.

26 Az idöben (azért) auagy nem iöé te hozzád az ki el ſialad, hogy te néked hírt mondgyon.

27 Az idöben meg nîttatic az te ſiád azzal az ki el ſialadott, és ſiólaſi, és többé meg

meg

meg nem nemüllsi,m és léſieſi ö né kic tſodaiúl, és meg tudgyác hogy én vagyoc az WR.

m: Az az, az hir mondo mikor meg kezdi beſélleni az városnac ezoddalatos és iſſonyu romláſát, ackor nagy bátorſággal ſol hatta az nép nec, es engedetlen és vakmerö népnec, hogy imé mind ezeket meg mondtam vala meg az előtt ti nékietec, de nem hiuetec az én beſédimnec.

XXV. *Réſz.*

Ez Cáputban prophétal elöſer az Amoni nac ellen, kic Ieruſalem romlaſan örültenec. Az vtan Moab és Seir ellen. Idumęabeliec ellen. Es az Philiſtęuſoc ellen.

1 ESlön az WR beſiéde én hozzám, monduán:

2 Embernec fia veſd az te ortzádat az Ammon fiaira, és, prophétálly ö ellenec.

3 És mondgyad az Ammon fiainac; Hallyátoc meg az WR Iſten beſiédit: Igy ſiól az WR Iſten: Miért hogy te hahát mondál a az én ſient helyemen hogy meg ferteſitetett, és az Izrael földén, hogy el puſitiratott, és Iuda házán, hogy fogſágra mentec.

a: Az az, hogy botat, ütöt tel örüliel.

4 Ez okaért adlac én tégedet az napkeleti fiaknac b örökſégül, és helhezteric az ö palotáiokat tebenned, és az ö lakó helyeket vetic te benned, ök éſiic az te földed) gyümöltſét, és iſſiác iz te teiedet.

b: Az az, az Perſia és Mediábeliecnec.

5 Es adom Rabbat c iſtallóúl az teuéknec és Ammon tartományát fekűuö helyűl az barmoknac, és meg tudgyátoc hogy én vagyoc az WR.

c: Az Ammon nemzetnec fő városat.

6 Mert igy ſiól az WR Iſten: Miért hogy kezeddel tapſóltál, és lábaddal toppantottál, és örülſi lélekből minden meg vtálaſodból Izrael földén.

7 Ennec okaért imé én ki nyuytottam az én kezemet te reád, és adlac téged ragadományúl az pogány népeknec, és ki váglac téged az népec közzül, és el veſitlec téged az földekről, és el töröllec téged, és meg tudod hogy én vagyoc az Wr.

8 Ezt mondgya az Wr Iſten, d Miért hogy Moab és Seir azt mondta, hogy: Imé (vgy mond) Iuda házais ollyan mint minden pogány népeké. e

d: Az Moabitác ellen való prophetia.

e: Az az, vgy el hagyattatot Iſtenről. Jemmit nem hán lombót aztáb népekről. az kar mint kérkedgyenec Iſtenecke.

9 Ez okért imé én meg nítom Moab óldalát, f az városokról (el kezduén,) azokról tudni illic az ö városokról, kic vadnac az ö leg végſö réſién: (az az,) az kénánatos földet, Bethieſimot, Baalmeont, és Chiriathaimot.

f: Az az, leg erőſſeb réſſeit kin az ellenſég bé nem beſſen.

10 Az napkeleti fiakat (hiuom) az Ammon fiai ellen, és adom ötet örökſégül, vgy hogy emlekezetben ſe legyenec az Ammon fiai az pogányoc között.

11 Moab (nemzetinnis) itéleteket téſiec, és meg tudgyác, hogy én vagyoc az WR.

12 Igy ſiól az WR Iſten, g Miért hogy Edom boſſúú állált ezelekedett, boſſúúiát meg állván Iuda házán, és verkezuén vétkeztenec, és boſſúúiókat meg állottác ö raytoc.

g: Edomoſoc ellen valo prophetia.

13 Ez okaért igy ſiól az WR Iſten: ki nyuytom az én kezemet Edomra, és ki vágom ö belöle az embereket, és az barmokat

mokat, és vetem ötet puſitaſágra Theman (városától) fogua, és Deman (lakozói) fegyuer miatt húllanac el.

b: Az az, azon ellenség által, melly által az Istra eit megbüntetem.

14 Es boſúmat meg állom Edo mon az én népemnec Izraelnec keze által, b és tſelekeſinec Edomon az én búſúláſom ſierint, és az én haragom ſierint, és megeſméric az én boſſiú állásomat, azt mondgya az Wr Iſten.

i. Az Philiſtéuſoc ellen való prophetia.

15 i Igy ſiól az Wr Iſten: Miért hogy az Philiſtęuſoc boſſiúból czelekedtec (Izraellel) és boſſiúiokat meg állottác lélekből való vtálással, hogy el veſztenéc öröc gyülöſséggel.

16 Ez okért ezt mongya az Wr Iſten: imé én ki nyuytom az énkezemet az Philiſtęuſokra, és ki vágom az Cerethęuſokat, k és el veſzi tem az tenger parttyán (lakozóknac) maradékit.

k: Paleſtinában auagy az Philiſtheuſoc földében fekő nemzetség volt az tenger felől.

17 Es czelekeſiem ö raytoc nagy boſſiú állásokat, haragból való ſanyargatásockal, és meg eſméric hogy én vagyoc az WR, mikor boſſiúmat meg állom ö raytoc.

XXVI. *Réſz.*

Prophétál Tyrus el puſtulásá felől: Miért hogy czúfolta Ieruſálem romlását. Az ſocſzlekereskedőc álmélkodása Tyrus romlásán.

1 ES lőn tizen eggyedic eſtben dőben, az hónac elſő napián, lőn az Wr nac beſiéde én hozzám, monduán:

2 Embernec fia, miért hogy ezt monda Tyrus Ieruſálemről: Ha ha, el törötett az népeknec kapuia, én reám fordúlt (az ö kereskedéſe,) meg telem (drága aruckal) el púztúlt.

3 Ez okért így ſiól az WR Iſten Imé én Tyrus te reád (mégyec) és viſiec fel te reád ſoc pogány nemzeteket, mikent az tenger fel emelkedic az ö habiaiual.

4 Es el hánnyác Tyruſnac kő falait, és az ö tornyait el rontyác, és le vonſiom az ö porát ö róla, és téſiem ötet magos kőſikláuá. c

c: Az ez ezen egy marad mint egy magos kőſikla magának,

5 Az tengerben való varſáknac meg ſzerétére való hely léſien, d mert én ſiólottam, azt mondgya az WR Iſten, és léſien ragadománya az pogányoknac.

d: minden epplet nélkül, az földre és földi épptéſet az tengerben alá hanyatom.

6 Es az ö leány kic az földön vadnac, e fegyuerrel ölettetnec meg: és meg eſméric, hogy én vagyoc az WR.

e: Az ez, hallaſoc helyett teſzem Tyrust.

7 Mert így ſióla az WR Iſten: Imé én hozom Tyrus ellen Nebucadnezart az Babyloniai királr, Eſiakról, az királyoknac királlyát, louackal és ſiekereckel, és louagockal, és nagy gyülekezettel es néppel.

c: Az Tirus leánin, értsd az hoz tartozo városokat, falukat, ſi abban lakotokat, mert az orſzágban tartományban, az fő várost ollyan az hoz ſa halgato tő városokhoz, ſalukhoz mint az anya az ö leánihoz.

8 Az te leánidat f kic vadnac az (te) földeden, fegyuerrel öli meg, és te ellened ſántzot vęt, és föld töltéſt rac, és emel te ellened paiſt. e

f Az az, az te hozzád tartozo városidot faluidat az az, abban lakozokat. oda fel. v: a.

e Azaz. vſſouve id paiz for ſereget.

9 Es lőuő ſierſiámokat ké ſiit te ellened, és az te tornyaidat le rontya az ö törö ſierſiámiual.

10 Az ö louainac ſokſága miatt, bę lep tágedet azoknac pora az lo-

az louagoknac, és kerekeknec, és ſiekereknec tſattagáſa miatt meg indúlnac az te kö falaid, mikor bę mégyen az te kapuidon, vgy mint el romlott városnac bę menetelin.

11 Az ö louainac körmeiuel tapodgya minden te vtzáidat: az te népedet fegyuerrel öli meg, és az te erősségednec fel állatott köueit az földre veti le.

12 Es prędára hánnyác az te gaz daſágidat, és el ragadozzác az te áruidat, és le ronttyác az te kö falaidat, és az te kéuánatos házaidat el ronttyác, és az te köueidet, és fadat, és porodat az víz közepire hánnyác. f

f: Az az, kő, fából, és földből czinált á hotmanidat.

13 Es meg ſiünetem az te énekléſidnec ſokſágát, és az te hegedüidnec zengéſe többé nem hallattatic.

14 Es téſilec téged magos kő ſiik láuá, varſaknac vető helye léſieſz, és többé meg nem éppitetel, mert én Wr ſiólottam, g azt mondgya az WR Iſten.

g: Tudni illic illyen nagy dicsőſséggel és hatalommal mert ſollhet meg éppitetne minec vtánna azt el rontta az Alexander, mint meg tettzic az Chriſtus ſenyegetéjéből. Matt. 17. Acto: 12. de az után ſzázon éppitertett volt nem vizen.

15 Igy ſiól az WR Iſten Tiruſnac: Auagy az te alá romláſodnac zuhanáſa miatt, mikor az te ſebeſſeid kiáltanac, mikor az te benned valóc öltön ölettetnec (auagy ackor) nem indúlnaké meg az ſiigetec.

h: Auagy az tengermellet valo.

16 Es le ſiállanac az ö drága ſiękekből az tengeren való feiedelmec, hés el vetic az ö felſö ruháiokat, és az ö külömb külömb ſiinü ruháiokat le vetic, el iſionyodnac, az földen ülnec, és röttegnec minden ſiem pillantáſra, és el álmélkodnac te raytad.

17 Es ſiralmas éneket téſinec fel ſióual raytad, és mondnac te néked: mimódon veſiél el, ki az tengerec között lakol vala, illyen hîres neues város? Ki az tengeren erős vala, ö és az ö benne lakozói, kic félelmekre valánac mind azoknac kic az tenger mellett lakoznac.

18 Moſtan meg félemlénec az ſiigetec az te romláſodnac ideién és meg röttennec az tengerben való ſiigetec az te ki ménéſed miatt. i

i: Az az, ſem ki retefre va lo meneteled miatt.

19 Mert azt mondgya az WR Iſten: Mikoron téſilec téged el puſitúlt városſá, mint az melly városokat nem laknac, és mikor fel hozandom te reád az nagy mélſéget, és bę búritnac téged ſoc vizec.

20 Es le vonſilac téged azockal kic az koporſóban le ſiállanac az régen meg hólt néphöz, és helhez tetlec téged az földnec alſó réſiében, k mint ſoc idöktöl foguán való puſitaſágokban, azockal kic az koporſóban le ſiállanac, vgy hogy többé, ſenkine lakiéc raytad és minec vtánna meg mutatom az én ditſöſségemet az élöknec földén.

k: Az az, az koporſoban, az földnec gyomrában.

21 Meg eméztelec tégedet, m és nem léſieſi, és kereſnec téged, és többé öröcké meg nem találtatol, azt mondgya az Wr Iſten.

l. Az az, minec vtánna megſzabaditom az én népemet, hogy megielentſembatalmaſſágomat.

m. Vagy, nagi felelemre adlac tegedet, hogy tudni illic rettentö példa legy mindenekuec.

XXVII. *Réſz.*

Az prophétaſiráſa Tyrus romláſán, és el puſtulaſán. Az Tyruſnac ſoc gazdag és külömb külömb fęle kereskedéſi iria meg. Tyrus hirtelen való romláſa.

1 Es

1 ES lŏn az WRnac beſzéde én hozzám, monduán:

2 Te penig embernec fia, tégy ſiráſt Tyruſon.

3 Es mondgyad Tyruſnac ki lakic à tenger ręw heljein, ki ſoc népec kŏzŏtt kereskŏdic nagy ſoc ſzigetekre: Igy ſzól az WR Iſten, Tyrus, te mondtad: En tŏkélletes ſzépſégben vagyoc.

4 Hogy az tengernec kŏzepette vadnac az te határid, [a] az te eppitŏid hogy tŏkélleteſſé tŏttec az te ékeſſégedet.

a: Az az, ezzel kerkeſſel hogy az tengerrel, erős kő falackal tornyockal vetettel kőrnyúl, &c.

5 Az Senir hegyérŏl való fodor iáuor fából ęppitettéc tenéked minden haióidat, Libanusból hoztac Cedrus fákat, hogy tenéked árbotz fát tſinálnánac.

6 Baſanbéli tſerfákból tſináltac az te euezŏidet, az euedzŏc ŭlŏ helyeket, Kitthim ſiigetiböl való Elephánt tetémböl tſináltac az Aſsyriabéliec.

7 Ægyptusbéli kŭlŏmb kŭlŏmb fęle ſiinŏ ſelyemböl vólt az te ki terieſitett vitorlád: Elyſa ſiigetiböl való ſárga és ſiederies ſiinŭ ſelyemböl vólt az te haiódnac buritékia.

8 Sidonba és Aruadba lakozóc vóltac tenéked euezŏid: az te böltſeid te Tyrus kic te benned vadnac, azoc vóltac az te kormányoſid.

9 Gelalbéli vénec, és abban való böltſec ęppitettéc meg te benned az te haſadękidat: minden tengeren való haióc, és azoknac euezŏi valánac te benned az te kereskedéſednec ŭzéſében.

10 Perſiabéli és Lydiabéli és Aphiricabéli (férfiac) valánac az te ſeregedben, ieles hadakozó férfiac: paiſſokat és ſiſakiokat fel figgeſitöttéc te benned: ezec ſierzŏttéc (néked) az te ékeſſégedet.

11 Az Aruad fiai az te ſeregeddel valánac az te kŭ falaidon kŏrŏskŏrŏl, és Gamadęuſoc valánac [b] az te tornyaidban: az ŏ paijſſokat fel figgeſitettéc az te kŏfalaidon kŏrŏskŏrŭl: ezec tŏttéc tŏkélleteſſé az te ſiépſégedet.

b: Gamadim vagyon az Sidoban, mely neuen nemellyec az Cappádociabeliek ertic, nemellyec pedig pigmæuſoknac, az az, amaz apro lu, ki emberek nec fordittyac.

12 Tharſis az te kereskedŏ tárſod, az ŏ ſoc gazdagſágánac miatta arańnyal, vaſſal, feiér és fekete ónnal: kereskedett az te ſokadalmidban.

13 Ionia, Thubal és Meſech, ezec vóltac az te kŏzŏſid, rab embereket és ęrtz edényeket árultac az te ſokadalmidban.

14 [c] Thogarmah házából louakat és louagokat és ŏſiuéreket árultac az te váſárodon.

c: Az az, Phrigia tartomanybol: most az Sidoc Tőrőc orſzagot Togormanac neuezic.

15 Az Dedan fiai vóltac az te kereskedŏid, ſoc ſiigeteckel vólt az te kereskedéſed: Elephánt tetémböl való ſiaruakat, és páuákat adnac vala te néked aiándékban.

16 Syriais kŏzŏsŏd vólt tenéked az te ſiép marháidnac ſokaſága miatt, Smaragdal, bárſonnyal, és kŭlŏmb kŭlŏmb fęle ſiinŏ ruháckal, és biborral, és koláriſſal, és drága Vnio kŏueckel, kiket árultac az te ſokadalmidban.

17 Iudais és Izrael földe kŏzŏſid vóltac tenéked, Minnit és Pannag földéböl való gabonából és męzböl és olayból, és teriékböl

d: Auagy baldſamum draga kenetből.

mellyeket árultac az te ſokadalmodban.

18 Az Damáſcuſis kŏzŏsŏd vólt tenéked az te drága mŭueidnec ſokſága miatt, és az te ſoc kazdagſágid miatt, Helbonbéli borba és feiér gyapiuban.

19 Dan penig és Gŏrŏg orſiág hordanac az te ſokadalmodra tiſita vaſat, Caſsia és Kalamus vólt az te ſokadalmodon.

20 Dedan az te kŏzŏsŏd drága poſitókban ſiekerekre.e

e: Az az, ſiekerec ekŏſſegere.

21 Arabia és Kedárnac minden feiedelmi (vóltac) az te kereskedŏ tárſaid, iuhockal, koſockal, bakockal kereskedtel ŏ vęlec.

22 Saba és Raemabéli ároſoc vóltac az te kŏzŏſid, minden fęle drága illatú állatokban, és minden drága kŏben és aranyban te veled kereskedtec.

23 Haran, és Channéh és Eden, Sababéli kereskedŏc: Aſsyria és Chilmád az te kereskedŏ tárſod.

24 Ezec az te kŏzŏſid, minden fęle árukban, ſárga és kŭlŏmb kŭlŏmb fęle, ſiinŭ ruhákban, kŏteleckel egybe kŏtŏztetett drága ruháknac ſiekréniben, és aranylántzokban, az te ſokadalmodban.

25 Az Thárſis fŏ haiói vóltac az te kereskedéſedben: és meg telél, és felŏtte igen meg kazdagúlál az tengerec kŏzŏtt.

26 Męly vizekre vŭnec téged az te euezŏid, f az napkeleti ſięl meg ronta téged az tenger kŏzepŏtt.

f: Haſonlittia Tyruſt az haiohoz melly az melly tengerre megyē és az ſeitŏl el rontatic.

27 Az te kazdagſágid, és ſokadalmit, kereskedéſed, euezŏid, és kormányoſid, az te haſadékidnac meg eppitŏi, és kereskedeſidben való tárſaid, és minden hadakozó férfiac kic te benned valánac, és minden te benned való ſokaſág bę eſnec az tengernec kŏzepire az te romláſodnac ideién.

28 Az te haióſidnac kiáltáſokra meg rŏttennec az hoſtádoc. g

g: Erti az Tyrus kŏrnyŭl valo varoſokat, mellyec mint egy hoſtaggyai valanac Tyruſnac. Tremellius igy fordittya: Meg rettennec az tengernec habiai.

29 Es ki ſiállanac az ŏ haióiokból az euezŏc, az haióſoc és haiós meſterec az tengeren, az fŏldre ſiállanac.

30 Es az ŏ ſiauokat mindenec halláttára fel emelic te reád, és keſerueſen kiáltanac, és feiekre port hintenec, és hamúban heuernec.

31 Es feieket meg nijric te érŏtted, és ſákban ŏltŏznec és keſerues ſiráſt téſinec te raytad nagy lelki keſerŭſégben.

32 Es ſiralmas éneket téſinec te raytad az ŏ ſiráſokban, és (igy) ſiratnac téged: Melly (város vólt ollyan) mint Tyrus (ki) igy ki vágattatott az tenger kŏzepŏtt.

33 Mikor ki mennec vala à te áruid az tengerekbŏl, ſoc népeket meg elégiteſi vala: az te kazdagſágidnac ſokaſágáual és kereskedeſiddel à fŏldŏn való királjokat meg kazdagitottad.

34 Az melly idŏben el rontatol az tengereken az vizeknec mélſégiben: az te árud és minden benned való ſokaſág el veſinec.

35 Az

35 Az ſiigetekben való minden lakozóc el álmélkottanac te raytad: és azoknac király meg röttentenec, és meg háborodtanac ábrazattyokban. *b*

b: Az az, meg rettenec ábrazattyokban meg valoznac.

36 Az népec között való kereſkedöc süvöltöttec te raytad, röttenetes löttçl*i*, és többé öröckè nem léſzeſz.

i: Az az, röttentesre valo példa.

XXVIII. Réſz.

Az WR ſaua Tyrus királlya ellen az ö nagy keuelſegeiért. Az Prophéta ſiráſa ö rayta Prophetal Sidon ellen. Igéri az Iſten Izrael fiainac egybe gyüzteſét.

1 ESlön az WR beſiéde én hozzám, monduán:

2 Embernec fia, mondgyad az Tyrus feiedelménec: Ezt mondgya az WR Iſten: Miért hogy fel futualkodott az te ſiiued, és mondtad, *a* Iſten vagyoc én: az Iſten ſiçkiben ültem az tenger közepett, *b* holott te ember vagy és nem Iſten, és az te ſiiuedben Iſtennec alítottad magadat.

a: Tudni illik ſiiuedben, az az, gondoltad

b Az az, mint hogy az egbé az Iſtennec nè árthat ſenki hozza ſenki nem terhet, és ezokert batorſagot lako helye vagyon: ſinte igy enis az tengöröc közepette ſenkiről nem feltec.

3 Imé böltſeb vagy Danielnél, *c* ſemmi el röytetött dolog nintſen ki te töled el röytetett vólna.

4 Az te böltſeſégeddel és értelmeddel gyüytetted magadnac az kazdagſágot, *d* es ezüſtet, aranyat gyuytöttél kéntſednec.

c: Az az, azt alitod hogy böltſeb vagy Danielnel.

5 Az te böltſeſégednec nagy vóltáual, és kereskedéſeddel ſokaſitottad megaz te kazdagſágidat: és fel futalkodott az te ſiiued az te gazdagſágod miatt.

d: Az az, mind erökét te az te eſednec tudáſodnac tod.

6 Ezokért igy ſiól az Wr Iſten: Miért hogy ſziuedben ollyannac alítottad magadat mintha Iſten vólnál.

7 Ennekokaért imé én hozoc te reád idegeneket, az Pogáñoc között való erös hadakozókat, és fegyuereket ki vonſiac az te böltſeſégednec ſiépſége ellen, és az te ſiépſégedet meg förteſitetic.

8 Az veremben vetnec téged, és meg halſi azoknac halálockal kic az tengernec közepötte meg ölettetnec.

9 Nemde monduán mondodé (ackor,) Iſten vagyoc, az elött az ki téged meg öl? Holott ember vagy és nem Iſten, (mikor léſieſi) annac kezében acki téged meg öl.

10 Környül metéletleneknec *e* halálockal halſi meg, idegenec kezе által, mert én ſiólottam, azt mongya az WR Iſten.

e: Az az, hitetlenöknec, Pogantoknac kikben ſemi irgalmaſſag nintſen.

11 Es lön az WR beſiéde én hozzám, monduán.

12 Embernec fia, tégy fel ſióual való ſiráſt Tyrus királlyán. és mondd ö néki: Igy ſiól az WR Iſten: Te petſétled bę az ſummar: ſtellyes léuén böltſeſéggel, és tökélletes, ékeſſéggel.

f: Az kimot: Az az, neked vagyon hatalmad minden kalmiron, és az armac el adaſaban veueſeben, behozaſaban, és meg tiltaſaban, &c.

13 Az Iſten kerte gyönyörüſégében vóltál, *g* minden drága kövеckel körnjül vétettél vala mint egy söuénnyel: Sardiuſſal, Topaziuſſal, és Iaſpiſſal, Chryſolythuſſal, Onyxal, és Berylluſſal, Saphiral, Carbunculuſſal, és Smaragdal, és arannyal *h* az te dobiaid-

g: Haſonlitya Tyrus gyönyörüſegit és kazdagſágit-az iſten paradiſſomaгyön, örüſegeher, holott ſemmi ionac fogyatkozáſa nintſen.

h: Az az, az Tyrusbeliec olly nagy kazdaſágban voltac: hogy az királyoc és fö örac draga köueckel tündöklö palotakban lakrac, auagy hogy aranyban foglalt draga köueket viſeltec volnac.

nac és ſipiaidnac ſrerſáma te benned attól az naptól fogua kéſitettenec még mikor teremtettél.ⁱ

i: Az az, az te gazdagſágid és gyönörüſegeid vgyan véled ſületenec.

14 Te vagy az fel kenetett Cherub ᵏ miúlta tégedet elö állattalac: Az Iſten ſient hegyén vóltál: az tüzes drága köuec között iártál.

k: Az az, miolta teged kiválya tötteſec ollyan vagy mint az Paradyſuſtban ſiuara állatott Cherub Angyal: mindenec ſelett és vnegyec tétled, iſteneс aſtad vala megadot.

15 Tökélletes valál az te útaidban attól az naptól foguán meltyen teremtettél, miglen álnokſág találtatéc te benned.

16 Az te kereskedéſednec beſége miatt bętöltettéc az te belsö réſieidet ragadománnyal, és vétköztél ezokért le vetlec téged az Iſten hegyéröl, és el veſztlec téged te oltalmazó Cherub, az tüzes drága köuec közzül.

17 Fel emelkedett az te ſziued az te ſzépſéged miatt: el veſitetted az te böltſeſégedet à te fényeſſéged-ben, az földre vetlec (azért) téged, az királyoc eleiben vetlec téged hogy láſſanac téged.

18 Az te álnokſágidnac ſokſága miatt, és az te hamis kereskedéſed miatt meg férteſitetted az te ſzentheleyded, és támaſitoc tüzet te benned, ki téged meg emészt, és hamúvá téſilec téged az földen mindenec láttára, kic te reád néznec.

l: Az az, az te drága patkóidat, az az, te vagy azoknac el puſztulaſanac oka.

19 Mindnyáián az kic eſmértec téged az népec között, el álmélkodnac raytad: röttegéſekre vóltál (nékic) és nem léſieſi teis öröckć.

20 Es lön én hozzám az WR ſzava, monduán.

21 Embernec fia, veſd az te orczádat Sidon ellen, ᵐ és Prophetálly ö ellene.

m: Sidon város ellen való Prophetia.

22 Es mondgyad: Igy ſiól az WR Iſten: Imé én te reád (mégyec) Sidon: és meg diczöittetem te benned: és meg tudgyác hogy én vagyoc az WR, mikor itéleteket téſiec ö benne, és ö benne meg mutatom magamot ſientnec lenni:

23 Es botſátoc ö reá dög halált, és vérontáſt az ö vtzáira, és el húllanac az meg ſebhettec ö benne, fegyuerrel (iünec) ö ellene, minden felöl: és meg tudgyác hogy én vagyoc WR.

24 Es nem léſien többé Izrael házának megſértö töuisk ⁿ és faidalom ſierzö töuisk (nem léſien) mindenec közzül, kic ö körülötec valának kic öket meg vtáltác: Es meg tudgyác hogy én vagyoc az WR Iſten.

n: Az az, ſem Tirus ſem Sidon nem hagyattia többe az en nepemet ſem egyeb pogányoc.

25 Igy ſiól az WR Iſten: Mikor egybe gyüytem az Izrael házát az népec közzül kic közzé el oſilattanac, és magamat meg ſientelem ö bennec az Pogáñoc ſiemec láttára: laknac az ö földöken mellyet én adtam az én ſiolgámnac Iácobnac.

26 Es laknac azon bátorſággal, és házakat ęppitenec, és ſiölöket plántálnac, laknac bátorſággal, mikor téſiec itéleteket mindenecken, kic öket háborgattyác ö körülöttec, ° és meg eſméric hogy én vagyoc WR az ö Iſtenec.

o: Az az, mikor igaz itéletöm ſerint az ö ellenſegit bántetni kezdem.

29 Réſi.

XXIX. Rſéz.

Prophétál Pharaó király ellen. Ægyptus orſág el puſztulaſárol, és az Ægyptusbélyeknec ides touá való el oſláſáról az Pogan népec közzé. De negyuen eſztendő múlua igéri az Iſten Ægyptuſnac előbbi ępp állapattyánac helyére való állását. Az Iſten iuralmul Nabugodonozornac igéri Ægyptuſt, hogy ſolgált nęki Tyrus oſtromláſában, es el puſztitáſában.

1 TIzedic eſitendőben [a] (annac) tizedic hauában, az hónac tizenkettődic napián, lőn ſiaua az WRnac én hozzám, monduán:

2 Embernec fia, veſſed az te ortzádat Pharaó ellen az Ægyptuſbéli kiraly ellen, és Prophétálly ő ellene, és egéſi Ægyptus ellen.

3 Sólly és mondgyad: Igy ſiól az WR Iſten, Imé én te reád (mégyec) Pharaó, Ægyptus királlya, te nagy Cethhal, ki fekſiel az ő folyó vizeinec közepőtte: [b] ki azt mondta: Enîm az folyó víz, és én teremtettem magamnac:

4 Vetec én horgokat az te ſiádban, és tſelekeſiem hogy az te folyó vizeidben való halac bę ragaſikodgyanac az te heiaidban, és ki vonſilac téged az te folyó vizeidnec közepiből, és az te folyó vizeidnec minden halai ragaſikodnac az te heiaidhoz.

5 Es hadlac téged az puſitában, [c] tégedet, és minden te folyáſidban való halakat, az mező ſiinire eſel, és egybe nem ſiedetel és nem gyűytetel, hogy légy ételűl az földi vadaknac és az ęgi madaraknac.

6 Es meg tudgyác mindnyáián az Ægyptusban lakozóc, hogy én vagyoc WR: Miért hogy vóltanac Izrael házánac [d] nád páltzáúl.

7 Mikor tartanac téged kęzen fogua, meg tőretel, és meg ſérted nékic minden vállokat: és mikor te hozzád támaſikodnac, meg romlaſi, és egyeneſſen állatod az ő derekokat.

8 Annakokaért igy ſiól az WR Iſten: Imé én hozoc te ellened fegyuert, és ki vágom te belőled az embert és az barmot.

9 Es léſien Ægyptus földe álmélkodáſrá és puſitaſágra: és meg tudgyác hogj én vagyoc az WR, miért hogy azt mondta, Enîm az folyó víz, és én ſierzettem őtet.

10 Ennekokaért imé én (mégyec) te ellened, és az te folyó vizeid ellen, és téſiem Ægyptus földét puſitáuá, hogy légyen puſitaſágra és álmélkodáſra Seueneh 'tornyától fogua, mind ſieretſen orſiág határáig.

11 Nem mégyen az on által ember láb, ſem barom láb ő rayta által nem mégyen, és rayta nem laknac negyuen eſitendeig.

12 Es adom Ægyptus földét puſitaſágra, az el puſztúlt földec között, és az ő városi léſznec az el puſztúlt váraſoc között puſztaſágra negyuen eſztendeig, és el oſzlatom Ægyptuſt à Pogányoc közzé, és el hányom őket (minden) földekre.

13 Mert így ſzól az WR Iſten: Az Negyuen eſztendőnec végin egybe gyűytem Ægyptuſt az né-

a: Tudni illic, Sedechias fogſagnac.

b: Ertij az Nilus vizet, és annac ſoc ſele valo foliaſit. kiekel egeſſ Ægyptuſt el ſſukta fogni.

c: Az az puſta, viz nekül valo helen, afſele helőn penig, ſſarazon viz kiuől az hal nem elhet ezzel azert Prophetal az Iſten Ægyptusbelieknec fogſagokrol, hogy mint az hal ki voniat tarnac orſſagokbol és fogſagra vitetnec mind kiralyockal őſſue.

d: Az az, erőtlen ſegitſegül

e: Az az, te olij vagy hogha te hozzad bizic valaki meg ezalatkozic, mint az ki az nad ſſalhoz tamazkodic, melliet az ki eſſebe veſſen, nem tamazkodic tőbbe hozzad.

Vagy, Sijenes.

pec közzül, kic között léſinec el oſilatua.

14 Es viſia viſiem Ægyptus fogſágát, f viſia viſiem őket Pathros földére, az ő lakó földökre, és léſinec ott kitſiń orſzággá.

f: Az az, megſabadiom az rabſágra vitetett ſokaságot.

15 Az több orſzágokhoz képeſt kitſiń léſzen, és többé fel nem emelkedic az Pogáń népec felőtt, mert meg kiſſebitem őket hogy ne wralkodgyanac az Pogányokon.

16 Es nem léſzen többe bizodalmára az Izrael házának mely meg emlekeztetne engemet az ő álnokſágokról, ha ezec azoc vtan mennének: g és meg tudgyác hogy én vagyoc az WR Iſten.

g: Az az, hogy többe az Ægyptumbéliec az Izraelitakat el ne hitteſſec hogy ő hozzaioc tamaſkoggyanac mint az elött.

17 Es lőn huſzon hetedic eſztendőben, elsö hóban, az hónac elsö napián, lőn az WR beſzéde én bozzám, monduán.

18 Embernec fia, Nebucadnetzar az Babyloniai király nagy ſzolgálattal fáraſztotta az ő ſeregét Tyrus ellen, minden fő el kopaſzúlt, s és minden vállnac szőre el ment, és iutalma nem vólt ő néki, ſem az ő Tyrusbéli ſeregénec, azért à ſiolgálatért mellyet ſzolgált (nékem) ő ellene.

h: Tudni illic az nagy munka miatt, ſarúſag miatt ſeibe haia vagyon el hullott, és vallac megtörőtt az nagy törőh viſeles miatt.

19 Ennekokaért igy ſzól az Wr Iſten: Imé én adom Nebucadnetzarnac az Babyloniai királnac Ægyptus földét, és el viſzi az ő ſokaſágát, és el ragadozza az ő ragadománit, és el predállya az ő prędáiát, és léſzen iutalmúl az ő ſeregénec.

20 Az ő munkaiáért mellyel ſzólgált énnékem ő ellene, adtam ő néki Aegyptus földét, mert én ellenem tſelekedtec:

21 Azon az napon Izrael házának fel neuelem az ő ſzaruát, és teneked ſzádat meg nitom ő közi töc. i Es meg tudgyác hogy én vagyoc az WR.

i: Az az, bátorſagot adok az ſolaſra.

XXX. Ríſz.

Siralmas Prophétia Ægyptuſnac, és az ő fő váraſinac romláſárol.

1 ES lőn az WR beſzéde én hozzám, monduán:

2 Embernec fia Prophétálly, és mondd ezt: Igy ſzól az WR Iſten: ordítſátoc (monduan:) lay annac az napnac.

3 Mert közel vagyon az nap, közel vagyon az Wrnac napia, ſetétes nap, Pogányoknac ideie léſzen. k

k: Mellyen tudni illic meg bűnteteteknec az pogánioc.

4 Es fegyuer iő Aegyptuſra, és léſzen félelem Szeretſen orſzágban, l mikor ſeb miatt el húllanac Aegyptusban, és fel véſiic az ő ſokaſágát, és el rontatnac az ő fundamentomi:

l: Ki hataros Ægyptuſſal.

5 Szeretſen orſiágbéliec és Lybiabéliec, és Lydiabéliec, és minden kőſſég, és Chub orſiág, m és az frígy földénec fiai, n ő vęlec együt fegyuer miátt húllanac el.

m: Certi az bele ſő Libya orſiagot.

n: Az az, vele takic Ægyptuſſal frigyben ſőc.

6 Igy ſiól az WR: El eſnec az kic Aegyptuſt támogattyác, és az ő erőſſégénec keuélyſége le ſiáll: Seueneh o törniatól fogua fegyuer

o: vagy Syenes.

ner miátt húllanac el ő benne, azt mondgya az WR Iſten.

7 Es el puſitſtatnac az el puſirúlt földec között, és az ő városi léſinec el puſitúlt városoknac ſiámoc között.

8 Es meg tudgyác hogy én vagyoc az WR, mikor botſátoc tüzet Ægyptuſra, és meg rontatnac minden ő ſegitői.

9 Azon az napon ki mennec azén köuetim én elölem haiokban az nagy bátorſágba lakozó Szeretſen orſiágnac röttentéſére, és léſien félelem ő bennec mint Ægyptus napian, *f* mert imé el jött.

f: Az az, mint mikor Ægyptuſt el veſtié, mert el akart tudni ildözni az ő bünteteſenec ideie.

10 Ezt mondgya az WR Iſten: Es czelekeſiem hogy meg ſiünnyéc Ægyptuſnac ſokaſága Nebucadnetzarnac az Babyloniai királnac keze áltál.

11 Ő, és az ő népe ő vele égyütt, az Pogányoknac erősſei el hozatnac az földnec el veſitéſére, és az ő fegyuereket ki vonſiác Ægyptuſra, és az földet bé töltic meg ölletteckel.

12 Es az folyó vizeket meg ſiáraſitom, és el adom az földet gonoſioknac kezekbe, és el puſitom az földet, és valami benne vagyon, idegneknec keze által: En WR ſióllottam.

13 Igy ſiól az WR Iſten: és el veſitem az képeket, és czelekeſiem hogy meg ſiünnyenec az báluányoc Nophból: *g* Es feiedelem Ægyptus földéről többé nem léſien, és botſátoc félelmet Ægyptus földére.

g: E' ſő verſa Ægyptuſnac ki Memphiſnec neuezteti, mert Alkalſr nac hijac.

14 Es el puſitom Pathroſt, és botſátoc tüzet Zoanra, és téſiec itéleteket No (városában.)

15 Es ki öntem az én haragomat Sinra, Ægyptus erősſégére: és ki vágom az ſokaſágot Noból. *h*

h: Az az, Alexandriaból, mert az mely várost akkor hittac Nonac, az van neueztec Alexandriának.

16 Es botſátoc tüzet Ægyptuſra, nagy bánatban léſien Sin, és No ides toná ſiaggattatic, és Nophnac naponként való háboruſági leſinec.

17 Auen iffiai és Phibéſetbéliec fegyuer miatt húllanac el, és azokis fogſágra mennec.

18 Es Tehaphnehesben meg ſetétödic az nap, *i* mikor el rontom ott Ægyptus igáiát, és meg ſiünic ő benne az ő erősſégében való keuélyſége: el fog a ötet az köd, és az ő leáni fogſágba mennec.

i: Az napnac homályoſagan ert az irás minden feleyszoru ſagot.

19 Es téſiec itéleteket Aegyptusban, és meg tudgyác hogy én vagyoc az WR.

20 Lön tonábba, tizen éggyedic eſtendöben, *k* elsö hóban, az hónac hetedic napián, lön az WR beſiéde én hozzám, mondván:

k: Tu'nik lic Sedecias biraſalma, mikor toccim fogua volna.

21 Embernec fia, Pharaónac az Aegyptusbéli királnac kariát le törtem, és imé bé nem kötöttéc hogy meg oruoſlanác, hogy ruhával bé tekernéc, hogy meg erősſitenéc, hogy fegyuert foghaiſon (kezébe.)

22 Ennekokaért igy ſiól az WR Iſten: Imé mégyec Pharaóra az

Ægyptus királlyára, és el rontom az ő kariait, erősségét, és immár meg törötett, és el eytetem vçle kezéből az fegyuert.

23 Es el osilatom Ægyptuſt az Pogányoc közzé, és el hányom öket (minden) földekre.

24 Es meg erősitem az Babyloniai királnac kariait, és adom az én fegyueremet ő kezében, és el rontom az ő kariait, és kiált ő elötte mint à ki halálra sebesitetett meg.

25 Meg erősitem azért az Babyloniai király kariait, és le esnec az Pharaó király kariai: és meg tudgyác hogy én vagyoc az WR, mikor adom az én fegjueremet à Babyloniai király kezébe, és ő ki vonſia azt Ægyptus földe ellen.

26 Es el osilatom Ægyptuſt az Pogányoc közzé, és el hányom öket (minden) földekre: és meg tudgyác hogy én vagyoc az WR.

XXXI. Rész.

Egybeveti Pharaónac bodogſágát, az Aſſyriabéliec bodogſágaual: Es Prophétál azoknac haſonló következendő veſedelmekről.

1 ES lön tizen eggyedic esi-
tendőben, harmadic hó-
a: Az Aſſyriabeli királyokat haſonlitya az magas fahoz melyec arnicában az vadac, az egaz madarac nyugoſnac. Mert az io ſzeretelemnec ollyanac kell lenni.
ban, az hónac elsö napián, lön az WR beſiéde én hozzám, monduán:

2 Embernec fia: Szólly az Ægyptusbéli királnac Pharaónac, és az ő ſoc népének: kihöz vagy haſonló az te nagyſágodban?

3 Imé Aſſur ollyan vala mint az Cedrus fa Libanus erdeién, kinec ſiép ágai vadnac, és sürö ágaiual árnyékot télien, és nagy magoſs, és az ő teteie az sürö ágac között.

4 Az vizec neueltéc fel ötet, az mélség tötte magoſſá ötet, az ő folyáſi körül iáriác az ő gyökerét, és ki botſátta az ő folyáſit minden mezei fákra.

5 Ennekokaért fel méne az ő magaſſága minden mezei fác felött, és meg ſokaſulánac az ő ágai, és nagy hoſſián ki neueködénec az ő ágai, az ſoc vizekért, kiket az à mélség ki botſát vala.

6 Az ő ágain tſinálnac vala féſi ket minden çgi madarac, és az ő ágai alatt ſiaznac vala minden mezei vadac, és az ő árnyékában lakoztanac minden mezei vadac, és az ő árnyékában lakoztanac minden nagy nemzetségec.

7 Annakokaért ſiéppé lött magaſſágáual, és hoſſián ki teriett ágaiual, miérthogy az ő gyökere ſoc vizec mellett vólt.

8 ¶ Az Cedrus fák ötet el nem röytöttéc, az Iſten kertében az fenyö fác nem vóltac haſonlóc az ő ágaihoz, és az geſitenye fác nem vóltac mint az ő ágai, ſemmi fa nem vólt haſonló az Iſten kertében hozzá az ő ſiépſégében.

Ez az. Az egeſz világon nem volt az Aſſyriabeliecnec hatalmas nemzetſeg az idában.

9 Széppé töm ötet az ő ſoc ágaiual, és irégyködtec reá minden gyönyörüſéges fác, kic vadnac az Iſten kertében.

10 Eñec okaért igy ſió! az WR Iſten: Miért hogy magaſſággal fel emélkedtél, és teteiét fel botſátta

ſátta az sűrő ágac közzé, és fel emelkedett az ő ſiue az ő magaſſágában.

11 Adtam ötet erőſs nemzet kezében, mindent el czelekeſiic ő rayta, az ő hitetlenſégeiért ki üzem ötet.

12 Es ki vágiác ötet idegenec, Pogányoc erőſſei, és el hadgyác ötet az hegyeken, és minden völgyekben el húllanac az ő ágai minden föld folyáſi mellett: és le ſiállanac e az ő árnyékából minden föld népe, és el hadgyác ötet.

e: Vagy, el ſiuoznac.

13 Az ő el dőlt tőkéijén laknac minden égi madarac, és az ő ágain léſinec minden mezei vadac.

14 Annakokaért fel ne emelkedgyenec magoſſágockal az víz mellett való fác, és az sűrő ágac között fel ne mennyenec, és ne állyanac azoc felől mind az kic vizet iſinac: d Mert mindnyáián halálra adattanac, az föld alá az emberec fiai közzé, à kic az koporſóban alá mentec.

d: Vagy: Es el ne higgyec magokat az ő magoſſagockal az mellyek vizet ſſenac, az az, el ne higgyec magokat az hatalmaſoc, mert tőuendőre meg romolnac.

15 Igy ſiól az WR Iſten: Azon az napon mellyen pokólba alá mené, e ſiralomra hozám, és gyáſi ruhába öltöztetém az mélſéget, és az ő folyáſit meg tartoſitatám, és az ſoc vizec meg tiltatánac, és az Libanuſtis ſiomorulſágra inditám ő érötte, ſ. minden mezei fác el ſiomorodánac (ő érötte.) f

e. Tudni illic az Aſſyriabeli király, hit peldaz amaz nagy magas sűrő agu nagy viz mellett valo ſtep fa.

f: Czac azt akaris ielenteni, hogy az Aſſyriabeliek nec romlaſan minden allatoc bankodni fogtac.

16 Az ő le eſéſének zendőléſe miatt fel inditám à Pogányokat, mikor ötet le vetném pokolra azockal kic az koporſóba alá ſiállanac, és vigaſitaláſt vőnec az földön minden alſó rendbéli gyökér nyőrűſéges válaſitott fác, és az Libanus (hegyénec ſiépſége) mindnyáián kic az vizet iſiác. g

g: Az az, örwendetnec azon alabvaló ſzerelemnec, hogy ilyen hasonlo feiedelmec ſzerſec lőtt aſſyriabeliek veſztedelmében.

17 Azokis vęle eggyütt alá ſiállottac pokolra azokhoz kic fegyuer miatt meg ölettec, h és az ő karia, kic az ő árnyéka alatt nyugoſinac vala, à Pogányoc között.

h: Az ez. Nem czac ő maga vonul meg, hanem mind azokis a kiket ő az ő hatalmoſſaggal meg bődöltatot es à kic à pogany népec közül az ő arnyékában nyugottac, ſőket neuez kiraliknac ianac.

18 Az kihöz (azért) igy haſonlóuá löttél à ditsőſſégben és mélſégben az gyönyörűſéges fác között, (vgy) le vettetel az gyönyörűſéges fákal az alſó földre? az környűl metéletlenec között feküſielazockal eggyüt kic fegjuer miatt ölettec meg: Es az Pharaó és minden ő ſokſága: azt mondgya az WR Iſten:

i: Az az, Mikeppen hogy haſonlo voltal Pharao az Aſſyriabeli kiralhoz mel tolsaggal, az konkeppen az veſztedelemben is haſonlo leſſ ő bogzac.

XXXII. Réſz.

Az Prophéta ſiráſa Pharaón Ægyptuſnac kirallyán, és az ő pokolra állalán: Ægyptuſnac el puſztitáſa a Babyloniai kirally altal. Azokról az kic Pharaóual pokolra állanac.

1 ES lőn tizenkettődic eſtendőben, tizenkettődic hóban, az hónac első napián, lőn az WR beſiéde én hozzám, mondván:

2 Embernec fia tégy ſiráſt nagy fel ſióual Pharaón az Ægyptusbéli királyon, és mongyad ő néki: Haſonlóuá löttél te az Oroſlán kölyökhöz az Pogányoc között: és valál mint az Ceth hal à tenger vizeiben, ki à folyó vizeken kiiöuén meg háboritod az vizeket labaiddal, és meg zauarod azoknac folyáſit.

3 Igy ſiól az WR Iſten: Meg vetem te ellened az én hálómat ſoc népeket egybe gyüyituén, és ki vonſinac téged az én varſámban.

a: Az az, az ſtarazon.

4 Es hadlac téged az földön, a à mezöre vetlec ki téged, és minden ęgi madarrakat te reád ſiállitoc, és te belöled meg elégitem minden földnec vadait.

5 Es vetem az te teſtedet az hegyekre, és bę töltem az völgyeket az te (dögednec) magas rakáſáual.

6 Es meg öntözem az te vſió vizedet az te véreddel mind az hegyig: és az árkoc meg telnec te belöled. b

b: Az az, az te veröddel.

7 Es mikor el óltalac téged, bę búrîtom az ęgeket, és azokon való tſillagokat bę ſetétitem, az napot köddel bę fogom, és az hóld az ö világoſſágát nem adgya.

8 Az ęgen való minden világoſitó világoſſagokat meg ſetétitec te raytad: és adoc ſetetſéget az te földedre: azt mondgya az WR Iſten.

9 c Es haragra inditom ſoc népeknec ſiiueket, mikor reád hózom az te romláſodat, az Pogányoc között, az földeken kiket te nem tudſi.

c: Az az, ſokan meg röttenec es el álmelkodnac mikor hallyac az tób Pogan nepec között az mi raytad eſic: az mint maid vij nabban követközic.

10 Es ezt tſelekeſiem hogy el álmélkodgyanac ſoc népec te raytad, és azoknac királlyoc el röttentenec nagy rémüléſſel te miattad, mikor az én fényes fegyueremet ki vonſiom ö elöttec, és el röttennec minden ſiem pillantás ként mindenec az ö lelkekben, az te romláſodnac napián.

11 Mert meg mondta az WR Iſten: hogy az Babyloniai király fegyuere iö te reád.

12 Az erösſeknec fegyueréuel el húllatom az te ſokaſágodat, az pogányoknac erösſei léſinec mind, és el puſitittyác Ægyptus keuélſégét, és el vęſi minden ö ſokaſága.

13 El veſitem minden ö barmait, az ſoc vizec mellöl, és többé azokat meg nem zauarîttya embernec lába, és barmoknac körmei fel nem zauarittyác.

14 Ackor méllyé téſiem azoknac vizeket, és azoknac folyáſit folyatom mint az olayt, d azt mondgya az WR Iſten.

d: Az az, miert hogy ember es barom miatt meg fogyatkozec á föld, tiſztac leſſnec az vizec es mellyec: melyen folynac es tiſt an mint olai tſen deſſ folyaſſal az Nilus vizei, mert mezökre arkoc kal el nem oſſlattyac ides toua az Nilus folyaſit az mint ſſoktac vala tſelekedni.

15 Mikor (tudni illic) adom Ægyptuſt puſitaſágra, és meg foſitatic az föld az ö benne valóktól: mikor meg verem mind az benne lakozókat: és meg tudgyác hogy én vagyoc WR.

16 Ez az ſirás mellyel ſirattyác ötet, az Pogányoc leáni e ſirattyác ötet Ægyptuſt és minden ö ſokaſágát ſirattyác, azt mondgya az WR Iſten:

e: Az az, az pogany varoſoc, auagy pogany aſſonyoc.

17 Es lön tizenkettödic eſitendöben, az hónac tizenötödic napián, lön az WR ſiaua én hozzám, monduán:

18 Embernec fia ſiry Ægyptus ſokaſágán, és veſd alá ötet, veſſed ötet, és az fö Pogányoknac leánit az föld alá, azockal kic az koporſóban mennec.

19 Miért

19 Miért hogy ſzépb vagy, f menny alá és fekŭgy az kŏrnyŭl metéletleneckel.

20 El eſnec g azoc kŏzŏtt kic fegyuer miatt ŏlettec meg: fegyuerre adatott, voñyátoc, le azért ŏtet és minden ŏ ſokaſágát.

21 Szóllyanac ŏ vęle az erŏſs hatalmaſoc az koporſóból, és az ŏ ſegitŏiuel, kic alá ſiállottac és el aluttac az kŏrnyŭl metéletleneckel, kic fegyuerrel ŏlettec meg.

22 Ott vagyon az Aſſyriabéli (ſeiedelem,) és minden ŏ ſerege, az kŏrŭl léſinec ennec koporsói, h azoc mindnyáián meg ŏlettec, és fegyuer miá el húllottanac.

23 Az kinec koporſóia vagyon; (Immár) az (męlly) ſérnec óldalaiban: és az ŏ ſokaſága az ŏ koporſóia kŏrŭl: mindnyáián ŏk meg ŏlettec, és fegyuer miá húllottac el, kic az élŏknec földén rŏttentéſre vóltac.

24 Ott (vagyon) Elam és minden ŏ ſokaſága az ŏ koporſóia kŏrŭl; mindnyáián ŏk meg ŏletuén fegyuer miatt húllottac el: kic kŏrnyŭl metéletlenec léuén alá ſiállotac az föld alatt valókhoz: kic rŏttentéſt tŏttec az élŏk i nec földén; ; és viſeltéc az ŏ gyalázattyokat azockal kic à ſérben alá ſiállanac.

25 Az meg ŏletteknec kŏzepŏtte vetettec ŏnéki ágjat, minden ŏ népéuel ŏ kŏrŭlŏtte annac koporſói mindnjáián azoc kŏrnyŭl metéletlenec, fegyuerrel ŏlettec: mert az ŏ rŏttenetes vóltoc ki hatott az élŏknec földére: és viſeltéc az ŏ gyalázattyokat azockal kic alá ſiállanac az koporſóban, à meg ŏlettec kŏziben vetteteti.

26 Ott (vagyon) Meſech Thubal, és minden ŏ ſokaſága: ŏ kŏrŭlŏtte annac koporſói; mindnyáián kŏrnyŭl metéletlenec, fegyuerrel ŏlettec: mert félelmet ſzerzettec az élŏknec földén.

27 Es nem fekŭſinec az erŏſſeckel, kic el eſtec à kŏrnyŭl metéletlenec kŏzzŭl, kic alá ſiállottac pokolra k az ŏ hadi ſierſiámockal, és tŏttéc az ŏ fegyuereket az ŏ feiec alá: hanem az ŏ álnokſágoc az ŏ tſonttyokon: / mert erŏſ ſéknec rŏttentéſekre vóltac az élŏknec földén.

28 Te penig az kŏrnyŭl metéletlenec kŏzŏtt rontatol meg, és fekſiŏl azockal kic fegyuer miatt ŏlettec meg.

29 Ott (vagyon) Edom és az ŏ királi, és minden ŏ feiedelmi, kic vettettec az ŏ erŏſſégeckel azokhoz kic fegyuer miá ŏlettec meg: ŏk az kŏrnyŭl metéletlenec kel fekſienec, és azockal az ſérben ſiállanac alá.

30 Ott (vadnac) az eſiaki minden feiedelmec és minden Sidonbéliec, az kic alá mentec m az meg ŏletteckel, az ŏ rŏttenetes vóltockal az ŏ erŏſſégekben meg ſiegyenitetuén: és fekſienec kŏrnyŭl metéletlenec léuén azockal kic fegyuer miá ŏlettec meg, és viſeltéc az ŏ gyalázattyokat azockal kic alá ſiállanac az koporſóban.

31 Azokat

f: Az az, noha alitottad magadat egyebeknel ſzebnec, de rea kell az avokra mŭed, mint az tŏb pogyanoc rea mentec.

g: Az Æ gyptusbeliec.

h: Az az, Pharaonac: az az, ſinte vgy leſŏn ennekis veſzedelme.

i: Az az, kegyetlenkettec az elŏbŏn eletekben.

k: Az az: meg boltac es el temettec tec.

l: Az az, nem fekŭſnec azockal az kic termeſet ſzerint valo halallal multac ki ez világbol, es kic vgy mint vitezec fegyuerekben temetnec el, hanem azockal kiknec teſtec fegyuer miatt meg ŏlettec az fene vadaktol ſzaggatatott es tſonttyocides tolta hanyattatiac.

m: Tudni illic az koporſoban.

n: Mind ezekel nem egyebet akar mondani az Prophetа, hanem hogy Pharao minden az ke gyetlenöc el veſſ.

31 Azokat meg láttya Pháraó,[n] és vigaſztaláſt véſſen az ő ſokaſágán à kic fegjuer miá meg ölettec Pháraó és az ő minden ſerege, azt mondgya az WR Iſten.

o: Vagy mi nec vtanna az en felelmemet az elöbe földere botſatom. Az az, mincz vtanna meg vettenē az emberekhez, kikneke zendö dologrol azert vagy ſol mint meg lett dologrul. Botſattam - az az, bo ſatom.

32 Mert botſáttam az én rettentéſemet,[o] az élöknec földére: és fekſiic az körynül metéletlenec között azockal kic fegyuer mijá ölettec meg, Pharaó és minden ő ſokaſága: azt mondgya az WR Iſten:

XXXIII. Rſz.

Az ör álló példáiával inti mind az Prophétákat az ő tiſztekről: mind az népet, hogy azoc inteſſenec engedelmeſſel legyenec. Az Iſten igaſsága az megtérőkkőz. Az igazsnac elöbbi igaſſ-gi nem haſznalnac ha az bűnre adgya magát. Igy az meg rögzö hitetlennec nem ártanac az ő elöbbi álnokſági. Meg vific az Prophetanac, Jeruſálemet hogy meg'vette az elsö ſeg. Ismet nagyob bátorſsággal Popheral az nép ellen.

1 ES lön az WR beſiéde én hozzám, monduán:

2 Embernec fia ſiólly az te néped fiainac, és mondgyad ő nékic: Mikor hozandoc fegyuert az földre, és az föld népe válaſit egy férfiat ő közzülöc, és ötet ör állóuá téſsic ő magoknac.

3 Es az meg láttya iöni az fegyuert az földre, és az trombitát meg fuuallya, és (azzal) meg inti az népet.

4 Valaki hallandgya az Trombita ſiót, és magára gondot nem viſel, és az fegyuer el iö, és el veſziti ötet: az ő vére az ő feién lé-

a: Az az, ő maga leſsen az ő halalanac oka. es az ő maga veſzedelmet nem maſnac, hanem ő maganac tulaidonithattya.

ſien.[a]

5 (Mert) az Trombita ſiót halotta, és magára gondot nem viſelt: az ő vére ő magán léſsen: à ki penig ő magára gondot viſel, az ő lelkét meg mentette.

6 Az ör álló penig ha láttya az fegyuert iöni, és az trombitát meg nem fuija, és az nép magára gondot nem viſel, és el iö az fegyuer, és el veſit közzülöc valamelly lelkét, az az ember az ő maga álnokſágáért ragadtatott el, de az ő vérét annac az ör állónac kezéből kéuánom meg.

7 Te azért embernec fia, ör állóúl adtalac én téged Izrael házában, hogy mikor hallod az én ſiámból az én beſiédemet; meg intſed öket én tőlem.[b]

b: Az az, en ſommal.

8 Ha mondandom az hitetlennec: Te hitetlen halállal halſi meg; és nem ſiólandaſi hogy magát az hitetlen meg örizze az ő vtától: az à hitetlen az ő álnokſágáért hal meg, de az ő vérét az te kezedből kéuánom meg.

9 Hogy ha (penig) te meginted az hitetlent az ő vtáról, hogy abból ki tęrien, és ki nem tęr az ő vtáról, az, az ő álnokſágáért meg hál; és az te lelkedet meg mentetted.

10 Te azért embernec fia mondgyad az Izrael házának: Ezt mondgyátoc ti, monduán: Az mi álnokſáginc és az mi bűneinc vadnac mi raytunc, és azokért kell el veſinűnc: mi módon çlhetűnc azért.

11 Mond-

» 11 Mondgyad ő nékic: Eelec én,
» azt mondgya az Wr Iſten: Nem akarom az hitetlen halálát, hanem hogy az hitetlen ki tęrien az ő v́táról, es ęllyen. Tęrietec meg, tęrietec meg(azért)az ti gonoſi v́táitokról, és miért halnátoc meg Izrael háza.

12 Te azért embernec fia mondgyad az te néped fiainac, Az igaznac igaſſága meg nem menti őtet az nap mellyen vétkezendic, és az hitetlennec hitetlenſége el nem veſiti őtet az nap mellyen ki tęrend az ő hitetlenſégéből: és az igaz nem ęlhet az ő (igaſſágáért) az nap mellyen vétkezendic.

13 Mikor azért mondom az igaznac, Eeluen ęl: és bizuán az ő igaſſágához álnokſágot tſelekeſiic, ſemmi ő igaſſága emlekezetben nem iő: hanem az ő álnokſágáért mellyet tſelekedett, meg hal.

14 Iſmét ha mondandom az hitetlennec, Halállal halſi meg, és el fordúl az ő vétkétől, és itéletet és igaſſágot tſelekeſiic.

15 Az zálagot meg adgya az hitetlen, az mit(erőuel) el vőtt meg adgya, azéletnec parantſolatiban iár, hogy álnokſágot ne tſelekedgyéc, éluen él, és meg nem hal.

16 Semmi ő bűne mellyet tſelekedett, elő nem ſiamláltatic néki [e] itéletet és igaſſágot tſelekedett, ęluén ęl.

[e] Az az, ſemmi bűneiről meg nem emlekezem.

17 Es mondanac az te nęped fiai: Nem igaz az Wrnac v́ta: maga az ő v́toc nem igaz.

18 Mikor az igaz el fordúl az ő igaſſágától, és álnokſágot tſelekeſiic, meg hal azért.

19 Es mikor az hitetlen el fordúl az ő hitetlenſégétől, és itéletet és igaſſágot tſelekeſiic, ęl azért.

20 Es(megis) azt mondgyátoc hogy nem igaz az WRnac v́ta: mindeniteket az ő v́ta ſierint itélem meg, Izrael háza.

21 Lőn touábba az mi fogſágunknac tizenkettődic eſitendeiében, tizedic hóban, annac az hónac őtődic napián, iőue én hozzám egy ember ki Ieruſálemből el ſialadott vala, monduan: Meg véuéc az várost.

22 Es az Wrnac keze [d] lőn én raytam eſtue, minec előtte iőne reggel (hozzám) à ki el ſialadott vala, és meg nijtá az én ſiámat: meg nita(azért) az én ſiámat, és tőbbé meg nem ſiűném az ſiólástól.

[d] Az Wrnac kezén erti az Iſten lelket, és ennec propheriai alandekat.

23 Lőn touábba az Wrnac beſiéde én hozzám, monduán.

24 Embernec fia, ezec kic az el puſititatott helyeket lakiác Izrael földén, azt mondgyác, monduán: [e] Egyedül vólt Abraham, és birta ez földet: mi penig ſokan vagyunc: és minekünc adatott az föld hogy biriuc.

[e] Azoc ellen, kic az Babyloniai fogſagtul földőkbē meg maratac vala és magokat biztattac azzal hogy őc az földet birhattyác. hol Iſten az prophetac altal meg mődotta vala, hogy az föld nec betuen eſſtendeig kell puſztan állaani.

25 Ez okért mondgyad nékic: Eſit mondgya az Wr Iſten: Ti vérrel ęltec: és az ti ſiemeiteket emelitec az báluányokra, és vért ontotoc ki, és ez földet birnátoké?

26 Az ti fegyuertekben állottatoc, [f] vtálatoſſágot tſelekődtetec, és

[f] Az az biztatoc inkab az Iſtenben.

az ti fegyuertekben hogy nem mint

és mindenitec az ð felebaráttyánac feleségét meg förteztette, és megis ezt ez földet birnátoké?

27 Igy sióllyð nékic: Igy siól az Wr Isten, Eelec én, hogy à kic az pusitákban vadnac, fegyuer miatt húllanac el, és à ki à mezön az vadaknac adom, hogy meg egyęc ötet: és à kic keritésekben és barlangokban, dög halállal halnac meg.

28 Es adom à földet pusitaságra és el hagyásra, és meg siünic az ð erösségénec keuélsége, és el pusitúlnac Izrael hegyei, vgy hogy nem lésizen ki azon által mennyen.

29 Es meg tudgyác hogy én vagyoc az Wr, mikor pusitáuá és el hagyattá tésiem az földet, az ð minden vtálatosságokért, kiket tselekedtec.

30 Es te embernec fia, az te néped fiai rágalmaznac téged az faloc mellet, és házakac aytaiban, és eggyic az másickal szól kiki az ð attyafiaual, monduán: Iertec kerlec, és hallyátoc meg mitsoda besiéd légyen à ki az Wrtól ki iü.

31 Es te hozzád iönec az népnec siokása sierint, és ül te elötted az én népem, és hallyác az te besiédidet, de nem tselekesiic azokat: mert tsúfolást tésinec az ð siáiockal: az ð telhetetlenségec vtán iár az ð siiuec.

32 Es imé te ð nékic ollyan vagy mint egy tsúfoló énec, ki siépen esic, és gyönyörüséges nótáia vagyon: mert hallyác az te besiédidet, és azokat nem tselekesiic.

33 De mikoron el ið az, 8 (mert) imé el ið, (ackor) tudgyác meg hogy prophéta vólt ð kösitöc.

8: Az az, Mikor be tellyesedic az ð veszedelmec felöl valo prophetalasod.

XXXIIII. Resz.

Az pásztoroc ellen kic az Christus nyáiat el hagyuán, az ð hasznokat keresic, Igęri az Isten hogy az ð iuhait meg látogattya és egybe gyűiti. Igér az Isten egy igaz pásztort az Christust, és azzal bekeseget.

1 ES lön az Wr besiéde én hozzám, monduán.

2 Embernec fia, Prophétálly Izrael pásztori ellen, prophétálly, és mond meg azoknac az pásztoroknac: Igy szól az Wr Isten: Iay az Izrael pásztorinac à kic ð magokat legeltettec, auagy nem az páztoroc tiztié hogy az iuhokat legeltesséc?

3 Az köuérit meg észitec, és gyap iuiáual ruházzátoc magatokat, az mi meg hizott azt ölitec, az iuhokat penig nem legeltettétec.

4 Az erötlent nem erösitettétec, és az beteget nem gyógitottátoc, és az meg töröttet nem kötözgettétec, és az el estet visza nem hoztatoc, és az el vesztet meg nem kerestetec, hanem keményen és kegyetlenöl wralkodtatoc ð raytoc.

5 Es el oszlottac ide s-touá (az én iuhaim) pásitor nélkül, és el hagyattac meg ételre minden mezei vadnac, és ide s touá el sięihettec.

6 El

6 Él téueledtenec az én iuhaim minden hegyekben, és minden magas halmon, és minden földnec ſſinén el oſilottac az én iuhaim, és nem vólt à ki elö kérné, ſem à ki fel kereſné.

7 Annac okaért ti páſitoroc hallyátoc meg az Wr beſiédét.

8 Eelec én, azt mondgya az Wr Iſten: ha meg nem (kereſem ezt az ti kezetekből) miért hogy az én nyáiam ragadomáńra hagyatott és meg ételre minden mezei vadnac páſitor nélkül, és nem kereſtéc az én páſitorim az én iuhaimat, hanem legeltettéc az páſitoroc ö magokat, és az én iuhaimot nem legeltettéc.

9 Ennec okaért ti páſitoroc hallyátoc meg az Wr beſiédét.

10 Igy ſiól az WR Iſten: Imé én mégyec azokra az páſitorokra, és meg kéuánom az én iuhaimot az ö kezekből, és el hagyatom vęlec hogy az én iuhaimot ne legelteſſéc, és nem legeltetic többé az páſitoroc ö magokat, és ki ragadom az én iuhaimot az ö ſiáiokból, és nem léſinec ö nékic ętelöl.

11 Mert azt mondgya az WR Iſten: Imé én magam elö kereſem az én iuhaimot, és megkereſem öket.

12 Miképpen az páſitor kereſi az ö nyáiát az melly nap az ö el oſilott iuhai között vagyon, igy kereſem meg az én iuhaimot, és ki ſiabaditom öket minden helyekről à houá el ſięlhedtec vólt, az ködnec és homálynac napián.

13 Es ki hozom öket az népec közzül, és egybe gyüytem az földekről öket, és bę viſiem öket az ö földökbe, és legeltetem öket Izrael hegyein, az folyó vizec mellet, és az földnec minden lakó helein.

14 Az ió föuen legeltetem öket, és Izraelnec magas hegyein léſien az ö akloc: ott feküſinec az ió akolban, és ſiép köuér füuel legeltetnec Izrael hegyein.

15 En legeltetem az én iuhaimot, és én nyugotom meg öket, azt mondgya az Wr Iſten.

16 Az el veſitet meg kereſem, és az el téueſitöttet viſiſia hozom és az meg ſerüttet bę kötöm, és az beteget meg erösſitem: az köuért penig és az erösſet el veſitem [a] és legeltetem azokat itéletben.

17 Ti penig én iuhaim, igy ſiól az Wr Iſten, Imé én itéletet téſiec az iuhoc es az iuhoc között, az koſoc és az bakoc között.

18 Auagy kitſiń dologé ez tinéktec, hogy ió füuen legeltettec, hogy męg az ti legeltetéſtekre való fünec maradékátis lábaitockal el tapodgyátoc? és hogy az mély vizet iſiſiátoc, hogy męg az maradékiátis lábaitockal fel zauariátoc?

[a] Az az, à mely erei ben bizic, és fel rugó les ſzen.

19 Es az én iuhaim az ti lábaitoknac tapodáſát éſic, és az ti lábaitoknac tapodálát iſiſiác.

20 Annac okaért azt mondgya az Wr Iſten ő nékic: Imé én, én téſiec itéletet az köuér és az öſitőnér iuhoc között.

21 Miért hogy mind óldallal és vállal taſiittyátoc, és ſiaruaitockal el öklöldözitec az erőtlenit, miglen ki űzuén ide ſ. touá oſilattyátoc őket.

22 Annac okaért meg tartom az én iuhaimot, és nem hagyatnac többé ragadomáńra, és itéletet téſiec az iuh és az iuh között.

23 Es támaſitoc ő nékic egy paſitort,[b] és legelteti őket, az én ſiól gámot az Dáuidot, ő legelteti őket, és ő léſien nékic páſituroc.

b: Egy paſztort, az Chriſtuſt igeri az Iſten az ő nepnec. Iſa 40 v. 11. Dan. 9. ver 25 10d. 10. ver. 11.

24 En penig WR, léſiec ő nékiéc Iſtenec, és az én ſiólgám az Dáuid feiedelem ő köztöc, én WR ſiólottam.

25 Es vetec ő vęlec békeſégnec frigyét, és azt tſelekeſiem hogy meg ſiűnnyenec az gonoſi vadac az földről, és laknac az puſitában bátorſágoſan, és az erdöken fekűſinec.

26 Es vetec ő reáioc, és kic az én halmom körül vadnac áldáſt és eſőt adoc alkolmatos ideiekor, áldott eſőc léſinec.

27 Es az mezei termőfa meg adgya az ő gyűmöltſét, és az föld meg adgya az ő gyűmöltſét, és léſinec az ő földöken bátorſággal, és meg tudgyác hogy én vagyoc WR, mikor el rontom az ő igáioc köteleit, és ki mentem őket azoknac kezekből kic ötet ſiolgáltattyác.

28 Es nem léſinec többé prędáúl az Pogányoknac: és az földnec vadai meg nem éſiic őket, és batorſággal laknac, és nem léſien ki fel ijeliſic (őket.)

29 Es támaſitoc nékic egy neuezetes [a] plántát, és többé meg nem eméſitetnec çhſég miatt az földön, és többé nem viſelic az pogányoc gyalázattyát.

a: Az plantan erti Chriſtuſt vagy az Anya ſzent egy hazat.

30 Es meg eſméric hogy én WR ő Iſtenec vęlec vagyoc, és öc én népem, Izrael háza, azt mondgya az Wr Iſten.

31 Ti penig én iuhaim, az én legeltetéſemnec iuhai, emberec vattoc: [c] én vagyoc az ti Iſtenetec, azt mondgya az Wr Iſten.

c: Vagy igy, Ti emberec, én iuhaim és en nyaiam leſzec. Holot vegyed eſzedbe hogy közönſeges keppen embereket mond és nem ezac Izraelitakat, mert az Chriſtus minden hiuő embereknec paſztora.

XXXV. Reſz.

Az Seir hegynec, mellyen laknac vala az Idumęuſoc, romlásáról és puſtúlásáról Prophétal ez Caputban az prophéra, miuel hogy azoc az Iſten népének nyomorgatoi valanac.

1 ES lőn az WR beſiéde én hozzám, monduán.

2 Ember-

2 Embernec fia, veſd az te ortzádat Seir hegyére, és prophétally ö ellene.

3 Es mondgyad ö néki: Azt mondgya az WR Iſten: Imé én te reád (mégyec) Seir hegye: és ki nyuytom az én kezemet te ellened, és vetlec téged el puſitulásra és puſztaſágra.

4 Az te városidat puſitaſágra vetem, és te puſztulásra léſzeſi: és meg tudod, hogy én vagyoc az WR.

5 Miért hogy öröcke való gyülöſéget tartottál, és ki ontottad (véreket) az Izrael fiainac elös fegyuerrel, az ö veſiedelmeknec ideién, mikor az hamiſſágnac vége lön.[a]

6 Ennec okaért élec én, azt mondgya az WR Iſten, hogy vérhöz kéſiitelec téged, és vér köuet téged: ha az vért nem gyülölöd,[b] vér ontás köuet tégedet.

7 Es vetem az Seir hegyét puſitaſágra és el puſitúlásra, és el veſi tem ö belöle mind az által ménöt, mind penig az viſiſia tęröt.

8 Es bę töltem az ö hegyeit azockal kic közzülöc meg ölettettec, és az te halmaidat és völgyeidet, és viz folyáſidat azockal kic fegyuer miatt veſznec el, es belę veſinec

9 Öröc puſitaſágra adlac tégedet, és az te városid elöbbi állapatra nem állanac: és meg eſméritec hogy én vagyoc WR.

10 Miért hogy azt montad: Ez kęt nemzetſég,[c] és ez kęt föld, miénc léſien, és el biriuc öket: mikor az WR ielen vólna ott.

11 Ennec okaért élec én, azt mondgya az WR Iſten, Az te haragod ſierint tſelekeſiem, és az te gyülöſéged ſierint, mellyet tſelekedtél, miért hogy gyülölted öket:[d] és meg eſmértetem ö bennec, mikor meg itéllec téged.

12 Es meg tudod hogy én WR hallottam minden teſiidalmidat, kiket mondottál Izrael hegyei ellen, monduán: El puſitúltac, nékünc adattac ételül.[e]

13 Es nagyokat tſelekedtetec én ellenem az ti ſiátockal, és ſoc keuély ſiót töttetec én ellenem, én hallottam.

14 Igy ſiól az WR Iſten:[f] Igy örül az egéſi föld az puſztaſágon mellyet tſelekeſiem raytad.

15 Az mint te örültél Izrael háza örökſégén, miért hogy el puſztúlt, igy tſelekeſzem te veled: el puſztitatic Seir hegye, és mind egéſzſzen Edom: és meg tudgyác hogy én vagyoc WR.

a: Az az, Mikor Iſten az ö hamiſſagokat touab nem ſzenuedhetné.

b: Az az, ha az vér ontaſt el nem hagyod, Vagy igy. Miuel hogy gyülölöd az vert: az az à te ver ſzerint valo attyadfiait az Izrael itakat

c: Tudni illic Iudah és Izrael, kic egy birodalom alatt valanac, de Salomon halala vtan kette ſzakadanac.

d: Az az. Mi keppen te haraguttal az Izrael és öket haborgattad, azon keppen en tegedet.

e: Az az. hög el nyellyüc es ſemmit étegiüc öket.

f: Az az. Mi: keppen hogy ti en ellenem és az én népem ellen keuelyen ſzoltatoc, es nyomorúſagokon örültetec, azonkeppen örülnec egyebec az ti romlaſtokon.

XXXVI. Reſz.

Igéri Izrael meg'fabadulaſat az Poganyoc kőzzűl. Okai az ő ſaniargaſoknac, Az ő velec tőtt iókat ne az ő érdemeknec, hanem Iſten irgalmaſſáganac tulaidonitſac. Iſten á ki az mi ſiuőnket meg vijtrya.és indittya hogy az ő parantſolatiban iarhaſſunc.

1 ES te embernec fia, Prophétálly Izrael hegyei felől: és mongyad: Izrael hegyei hallyátoc meg az WRr beſiédét.

2 Igy ſiól az WR Iſten: Miért hogy ezt monda az ellenſég ti felőletec: Ha ha, [a] męg ez világnac magaſſágijs miénké lőttec őrőklégől.

3 Ennec okaért mondgy iőuendőt,és mondgyad: Azt mondgya az WR Iſten: Miuel hogy, miuelhogy (mondoc) el puſititánac és meg emezténec titeket minden felől, hogy legyetec őrőkſége az Pogányoc maradékinac, [b] és ſoc népeknec aiakokra kőltetec, és minden népec előtt gyalázatoſocká lőttetec.

4 Ennec okaért Izrael hegyei, hallyátoc meg az WR Iſten beſiédét: Igy ſzól az WR Iſten az hegyeknec, és az halmoknac, víz folyáſoc heleinec és völgyeknec, és el hagyott puſztáknac, és el hagyott városoknac, kic hagyattac vólt rágadomáńra és meg czúfoláſra az Poganyoc maradékinac, kic körőskörnyűl vadnac.

5 Ennec okaért (azért) azt mondgya az WR Iſten: [c] Ha az én búſúláſomnac tűzében nem ſiólottam, az Poganyoc maradéki ellen, és egéſz Edom ellen, kic magoknac akartác foglalni az én főldemet őrőkſégűl tellyes ſiiueknec őrőméuel, és elménec meg vtáláſáual, hogy ki vetnéc őtet ragadomáńra.

6 Ennec okaért mondgy iőuendőt Izrael főldére, és mondgyad az hegyeknec, és halmoknac, az viz folyáſoc helyénec, és völgyeknec, azt mondgya az WR Iſten: Imé az én búſúláſomban, és fel háborodott vóltomban ſzólottam: miért hogy az Pogányoc gyalázattyát ſzenuedtétec.

7 Ennec okaért ezt mondgya az WR Iſten: En fel emeltem az én kezemet, [d] ha az Pogányoc kic körűlőttetec vadnac, az ő gyalázattyokat nem viſelic.

8 Ti penig Izrael hegyei néktec az ti ágaitoc meg neuekednec, és gyűmőltſet hoztoc az én népemnec Izraelnec: mert közel vadnac és el iőnec (ezec az időc.)

9 Mert imé én ti hozzátoc (mégyec) és hozzátoc fordúloc: és meg miuelnec és bę vetnec (titeket.)

10 Es meg ſokaſitom ti raytatoc az embereket, az egéſz Izrael házát egéſiſien, és az váraſokat lakni kezdic, és az puſitákat meg ęppitic.

11 Es

a: Az az, Miuel hogy az ti nyomoruſagtokon ha ſzagiac az Idumenſoc, és azt mondottac hogy az Iuda orſſagnac hęgyes főldeit ăuei leſſen.

b. Erti azokat kic az Babyloniai kiralyrahlas ſorul meg maradtac vala az poganyoc kőzzűl az ſzomſzedſagban. Miuelhogy vgyan mond minden őt ti feloletec ſzolnac es titeket ragalmaznac.

c: Az az, Ha fel gerieded ę haraggal és buſulaſombă nem ſzoltam. D. az befzędet felben ſza kaztya, mint az buſult emberec ſzokotac ezekedni. mint ha azt mondana bator igaz mondo ne legyec.

d Az az, hęzem fől emelue, meg eſkűtem, hogy az Poganyoc hordozzac ę gyalazattyokat.

11 Es meg ſokasítom ti raytatoc az embereket, és az barmokat, és meg ſokaſúlnac, és el tenyéſinec, és helheztetlec benneteket az ti régi lakó helyetekre, és tőb ióual léſiec néktec hogy nem az előtt, és meg tudgyátoc hoy én vagyoc az Wr.

12 Es viſiec embereket te[e] reád az én népemet, Izraelt: és téged birnac, és léſieſi nékic őrőkſégűl, és tőbbé áruaſágba nem hagyod őket.

e: Tremellius igy fordittya és viſſec ti horatoc embereket az én népemmel az Izraellel.

13 Igy ſzól az WR Iſten: Miért hogy mondgyác ti néktec, embereknec meg eméſitőie vagy te, és áruaſágra iuttattad az te nemzetedet.

14 Ennec okaért, az embereket tőbbé meg nem eméſited, és az te nemzetedet áruaſágra tőbbé nem iuttatod, azt mondgya az Wr Iſten.

15 Es nem engedem hogy tőbbé hallyad az pogányoc gyalázattyát, és tőbbé nem viſeled az népeknec ſiidalmát, és tőbbé áruácká nem tęſied az te nemzetidet, azt mondgya az WR Iſten.

16 Es lőn az WR beſiéde én hozzám, monduán:

17 Embernec fia, az Izrael háza mikor az ő földőken laktac, meg ferteſitettéc azt ęleteckel és czelekedeteckel, az ő erkőltſec ollyatén vólt én előttem, mint amaz haui betegſégben való aſiſioni állatnac tiſztátalanſága.

18 Es ki őntém az én haragomat ő reáioc, az vérért mellyet ki ontottac az földre, [f] és miért hogy az ő báluányockal meg ferteſitettéc azt.

f: Az gyilkoſſág és bálu nyozás-oka Iuda veſſedelmenec.

19 Es el oſilatám őket az pogányoc kőzzé, és el hanyatánac földekre, az ő erkőltſec és czelekedetec ſierint itéltem meg őket.

20 Es bę ménuén az pogányokhoz az kikhőz mentec, meg ferteſitettéc az én ſient Nenemet, mikor mondanác nékic, [g] az WR népe ezec, és az ő földéről iőttenec ki.

g: Az az, meg ferteztetet az én neuem ti erettetec mert azt mondottac ezuſſágba ti feleletec, Az Wr népe ez.

21 Es kedueztem az én ſzent neuemnec, [h] mellyet meg fertez-tetett Izrael háza az pogányoc kőzőtt, az kic kőzzé ki mentenec.

h: Az az, meg ſſantam meg tekintettem az én neuemet.

22 Ennec okaért mondgyad Izrael házánac: Azt mondgya az WR Iſten: Nem ti érőttetec czelekeſiem Izrael háza, hanem az én ſzent Neuemért kit ti meg ferteſztettetec az pogányoc kőzőtt az kic kőzzé mentetec.

23 Es meg ſientelem az én nagy Neuemet, [i] melly meg ferteſztetett az pogányoc kőzőtt, mellyet ti meg ferteztettetec ő kőzőttec: és meg tudgyác az pogányoc hogy én vagyoc az WR: azt mondgya az Wr Iſten, mikor meg ſienteltetem ti bennetec, az ti ſiemetec láttára

i: Az az, meg ferteztetet vala, és meg gyalaztatott vala az én neuem, és hatal maſſagom ti miattatoc az pogányóc kőzőtt, de meg miuatom az én neuemnec ſſentſéget, és az én hatal-

24 Es fel véſzlec titeket az

 pogá-

titeket meg maſſagomat, mikor az pogányokat el veſſtem, és ſſabaditlac.

pogányoc közzűl, és egybe gyüytelec titeket minden földekről, és bę hozlac titeket az ti földetekre.

k: Az testi és külső ioknac igeretiről, tér az Istennek lelki és mennyei ioknac igeretire, az Christusnac testében való megtisztulásoknac és az szent lelek által való megszentelésecknec igeretire.

25 k Es hintec ti reátoc tiszta vizet, és meg tisztultoc minden ti vndokságtokból, és minden ti báluánitokból meg tisztitlac titeket.

26 Es adoc ti néktec wy szíuet, és wy lelket adoc ti belétec: és el vészem az kő sziuet az ti testetekből, és adoc ti néktec hús sziuet.

27 Es az én lelkemet adom ti belétec, és czelekesiem hogy az én paranczolatimban iáriatoc, és az én itéletimet meg őrizzétec, és meg czelekedgyétec azokat.

28 Es laktoc azon az földőn mellyet adtam az ti atyaitoknac, és lésztec énnékem népem, és én léſiec ti néktec Istenetec.

l: Szól igy, mert Istennec igaz egy sabára mindenec meg lésnec, és párán ezosatiyára engedelmesecc minden tevemtett állatoc.

29 Es meg tartalac titeket minden ti álnokságtoktól: és elő hiuom az gabonat, l és meg bőuitem azt, és nem adoc reátoc éhséget.

30 Effelőtt meg siaporitom az termő fáknac gyümőltsét, és az mezei terméseket: hogy többé ne viſellyétec az ehség nec gyalázattyát az pogányoc közőtt.

31 Es meg emlekeztec az ti gonosi vtaitokról, és czelekedettekről kic nem ióc: és méltóknac itélitec ti magatokat kic ki vágassatoc, ti magatoc előtt az ti álnokságtokért, és vtálatosságtokért.

m m: Az az, az ti magatoc iteléti szerint, meg esmeritec hogy meltoc valtoc az ve ſeledemre vagy, meltoc voltatoc.

32 Nem ti érőttetec czelekeszem én, azt mondgya az WR Isten, tudtotokra légyen ti nékteс, szégyenűllyetec és pirúllyatoc meg az ti álnokságtokért, Izrael háza.

33 Aszt mondgya az WR Isten: Az időben mikor titeket meg tisztitlac minden álnokságtokból, ezt czelekesiem hogy lakiác az városokat, és az puſztac meg eppitetnec.

34 Es az el puſitúlt földet ismét miuelni kezdic, azért hogy el puſitólt vólt minden vton iárónac sieme láttára.

35 Es mondanac: Ez az el puſititatott föld, ollyanná lett mint az Eden kerte: n és az el hagyatott és puſititatott, és el rontatott városokat lakiác vgy mint meg erősitett városokat.

n: Az az, mint egy paradiſom.

36 Es meg tudgyác az pogányoc kic ti körülöttetec meg hagyattattanac, hogy én WR éppitettem meg az el romlott (helyeket,) és plántáltam bę az el puſitúlt (helyeket,) én WR szólottam, és meg czelekesiem.

37 Igy szól az WR Isten: Még ebbennis kegyelmes léſiec, az Izrael házának, hogy ezt czelekedgyem ő vçlec, meg siaporitom őket embereckel mint iuhockal.

o: Avagy rendeltetett telme pedig ez, melly nagi bőuſéggel ſiokta lenni az iuhoc Ieruſalemben az innepeken, olj bőuſéggel lenni az embereкre.

38 Mint az áldozatra sientelt tetett o iuhoc, mint Ieruſálem-

ſálemben az fő innepekre való iuhoc, igy léſinec az el hagyatott városoc, tellyeſec emberec nyaiaiual, és meg tudgyác hogy én vagyoc WR.

XXXVII. *Réſz.*

Az mint az előbb igire az Iſten, annac bizonyos volt ſit erősíti az teſtnec fel támadáſſual vagy mint kiről valo Decretoma az Iſten nec meg valtozhatatlan igaſſág. Igeri viſſa tereſeket Izraelnec, az ő földökre. Az két egy monſtul el ſakatt orſágnac, az az, Izraelnec és Iudanac eggyé lérérol prophétál: mellyben peldazatiaz pogan népeknec meg tereſec az Chriſtushoz, Az Chriſtus egy es őrőcké va lo páſtora és kirallya az ő népének.

1 LŐn én raytam az Wrnac kezeʒ, és ki vön engemet az WR lelke által, és helheztete engemet az mező közepett, melly tſontockal rakua vala.

2 Es által vön engem azoc mellett körőskörnyül: és Imé feiőtte ſoc vala az mezőn ſinen, és igen meg ſiáradtac vala.

3 Es monda énnékem: embernec fia, nemde élneké ezec ez tetemec? es mondéc, WRam Iſten, te tudod.

4 Es monda énnékem: Prophétálly ez tetemec felől, és mongyad ő nékic: Timeg ſzarádt tetemec, hallyátoc meg az WR beſzédét.

5 Igy ſzól az WR Iſten ezeknec ez tetemeknec: Imé én boczatoc ti belétec lelket, és éltec.

6 Es adoc ti reátoc inakat, és húſt adoc reátoc, és bőrrel bé buritlac titeket: és adoc ti belétec lelket, és éltec: és meg tudgyátoc hogy én vagyoc az WR.

7 Prophétálec azért, az mint meg vala parantſolua énnékem, és mikor prohétálnéc lőn zúgás, és imé indúlás, [a] és egybe ménénec az tetemec, mindenic tetem az ő tetemehöz.

a: Az az föld indulás a nagy tetemeknec indulaſſá és tſatteʒáſa.

8 Es látám, és imé inac valának ő raytoc, és hús neuekedett vala (raytoc,) és fellyül az bőr bé buritotta vala őket: de lélec nem vala ő bennec.

9 Monda touábba énnékem: Prophétálly az léleknec, Prophétálly embernec fia, és mondgyad à léleknec: Ezt mondgya az WR Iſten: Az négy ſzelec felől [b] iöy elöte lélec, és lehell ezekben ez meg ő ettekben hogy éllyenec.

b: Az az, ez világnac négy ſegeleti felől.

10 Prophétálec azért az mint hatta vala énnékem, es lélec méne ő beléiec, és megéledénec, es állá az ő lábara felőtte igen nagy ſereg.

11 Es monda énnékem, embernec fia, mind ez ec ez tetemec, Izraelnec háza, [c] Imé azt mondgyác: El ſiáradtac az mi tſontainc, [d] és el veſſett az mi reménſégünc, [e] és ki vágattunc mi magunkba.

c: Az az, élegyezi Izrael népét ki az fogſágra adatott.

d: Az az, minden erőnc el fogia kozott.

e: Hogy valmi illic valaha viſſa menyünc hazánkban, hi vagattatunc mi magunkban, az az, mi itt elenc ſzetnic.

12 Annac okaért prophétálly, és mondgyad ő nékic: Igy ſiól az Wr Iſten, Imé én meg nyitom az ti koporſoitokat, és ki hozlac titeket az ti koporſóitokból, én népem, és viſſlec Izrael földére.

13 Es meg tudgyátoc hogy én vagyoc az Wr, mikor meg nitandom

tandom az ti koporſóitokat, és ki hozlac titeket az ti koporſói-tokból, én népem.

14 Es adom az én lelkemet ti belétec, és éltec, és meg nyugotlac titeket az ti földerteken, és meg tudgyátoc hogy én Wr ſzólottam, és meg czelekeſzem, azt mondgya az Wr.

15 Es lön az Wr beſzéde én hozzám, monduán.

16 Es te embernec fia végy magadnac egy fát, és îrd eſzt reá, Iudaié és Izrael fiaié az ö tarſaié, f és iſmét végy egy fát, és îrd ezt reiá: Ioſephé, Ephraim fáia, és az egéſz Izrael házáié az ö tárſaié.

f: Az az, Iudáié és Leui, Beniamin nemzetſegeie, Ioſephé az az, Az Izrael orſſagaie, vagy nemzetſegeie mert Sálomon halala vtan ket fele ſzakadtac vala.

17 Es veſd eggyüué azokat, eggyiket az máſic mellé, hogy legyenec te néked egy fáuá, és léſznec egy fáuá az te kezeidben.

18 Es ha mondgyác te néked az te néped fiai, mondnán: Auagy nem ielentedé meg nékünc ezeckel mit akarſz ielenteni.

19 Szólly ö nékic: azt mondgya az WR Iſten: Imé én fel véſzem Ioſeph fáiát melly Ephraim kezében vagyon, és az ö tárſait az Izrael nemzetſégét, és téſiem azokat g ö mellé, az az, Iuda fáia mellé, és egy fáuá téſzem öket, és eggyé léſznec az én kezemben. h

g: Tudni illic az Izrael nemzetſegit.

h Prophétal Iuda és Izrael orſſág eggyé léteröl: hogy ez két el ſzakatt orſſág iſmét eggye leſſen az Meſſias alatt nem az Moſes tör nenye altal, hanem az Chriſtusban valo hit altal. Es miért hogy az tiz nemzetſég az fogſagban marada az pogányoc között, és el ſzakada az Iſten népetöl, és igaz tiztelettöl, és keueſſen iöttec meg köz zülöc Izrael földére, az Babyloniai fogſag vtán: ezokért erthe tni az Ephraimon az pogányokat, kic az Chriſtusban való hit által egy neppe löttec az igaz Iuda nemzeteuel, Gal. 3. nintſen ſido, ſem Görög, &c. mert ti mindnyáián eggyec vattoca Ieſus Chriſtusban.

20 Legyenec penig fác, az ki ken irſi, az te kezedben az ö ſiemec láttára.

21 Es ſiólly ö nékic: Ezt mondgya az WR Iſten, Imé én fel véſiem az Izrael fiait az pogányoc közzül az kic közzé mentec, és egybe gyüytelec titeket minden felöl, és viſiem öket az ö földökre.

22 Es egy néppé téſiem öket az földön Izraelnec hegyein: és egy királlyoc léſien ö nékic, és nem léſinec többé kęt néppé és többé nem oſiolnac kęt orſiágra.

23 Es többé meg nem férteztetic magokat az ö bálnányockal, és az ö vtálatoſſágockal, és minden álnokſágockal, és ki ſiabaditom öket minden ö lakó helekböl az kikben vétkeztenec, és meg tiſititom öket, és léſinec nékem én népem, és én léſiec ö nékic Iſtenec.

24 i Es az én ſiólgám az Dáuid léſien ö nékic királlyoc, és egy páſitoroc léſien mindnyáián ö nékic, es az én itéletimber iárnac, és az én paranczolatimat meg örzic, és meg czelekeſiic.

i: Az Chriſtus ki Dáuidnac fia teſt ſerint az ö egy kereſztien népenec egy és örökké való királlya és paſſtora Ioan. 10, ver. 11.

25 Es laknac az földön mellyet adtam az én ſiólgámnac Iácobnac, az mellyen laktac az ti atyáitoc, azon laknac ökis, és azoknac fioc, és azoknac fiainac fiai mind örökké, és Dánid az én ſzólgám léſzen feiedelmec ö nékic örökké.

26 Es vetec vęlec békeſégnec frigyét, örökké való frigyem léſien ö vęlec és helheſitetem öket (az én föl-

én ſöldembe,) és meg ſokaſitom ötet, és helheſíretem az én ſient Templomomat ö közöttöc mind öröcké.

27 Es léſien az én lakó helyem ö köſítöc, és léſiec ö nékic Iſtenec, és ök énnékem én népem.

28 Es meg tudgyác az Pogányoc, hogy én WR ſientelem meg Izraelt, mikoron léſien az én ſient Templomom ö köſitöc mind öröcké.

XXXVIII. *Réſi.*

Prophétál Gogról és Magogról, kic nagy hadi kaſülettel mennec az igiret ner föld ére. Ezeknec gonoſſ andékokról, és veſſedelmek ről.

1 ES lön az Wrnac beſiéde én hozzám, monduán.

2 Embernec ſia fordíts ortzádat Gogellen, az Magog földe ellen, Meſech és Thubal feiedelme és ſeie ellen, és prophétálly ö ellenec.

3 Es mondgyad: Ezt mondgya az WR Iſten: Imé én te reád (mégyec) Gog, Meſech, és Thubal feiedelme és ſeie.

4 Es meg rontlac téged, és vetec horgot az te ſzáiadba, és ki vonſilac téged és minden te ſeregedet, louakat kic fel öltöztec minden féle fegyuerekben, nagy ſokaſágot, kic paiſoſoc és kopiáſoc, és mindnyáián fegyuer viſelöc léſinec.

5 Perſiábéliec, ſieretſen orſiág béliec, Libyábéliec léſinec ö vélec: kic mindnyáián paiſſal és ſiſackal léſinec.

6 Gomer, és minden ö ſeregi: Thogorma háza, melly éſiac felé lakic, és minden ö ſeregi, ſoc népec te veled.

7 Kéſiits hozzá magad, és kéſiits elö magadnac minden te ſokaſágodat kic te hozzád gyüitenec, és ne légy nékic örizöül.

8 Soc idöc mülúa meg látogattatól, az vtólſo eſitendökben az fegyuer miatt meg romlott földre idſi, ki ſoc népec közzül gyüytetett egyben, (az az) Izrael hegyeire: kic ſiüntelen való puſi tulásban vóltac: kic meg ſiabadúluán az pogán népec közzül, bátorſágban laktanac.

9 Es reá mégy, vgy mégy mint egy ſiél vęſi, és léſiſi mint az felleg, hogy az földet bę buritſad, te, és minden te ſeregid, és az ſoc nép ki te veled léſien.

10 Igy ſzól az WR Iſten: Es' léſien abban az idöben, tanáſokat forgatſz az te ſiiuedben, és gondolſi gonoſi gondolatot.

11 Es mondaſi: Fel mégyec az falukból álló földre, ſ mégyec azokra kic nyugodalomban vadnac, és bátorſágban laknac, kic mindnyáián kapu nélkül laknac, zároc és kapuioc ninczen ö nékic.

12 Hogy dúláſt foſitáſt teheſs, és prędálhaſs, és hogy viſiſia tęritheſſed az te kezedet az puſitaſágokra kiket lakni keſidtec vala, és az népre ki az pogá-

a: Az az, meg bünteté: meg látogatni az irásban gyakorta bünteteſért vetetic az mint az törvénben az elſö tablán való irás ſodic parancolatban mongya az Iſten hogy meg látogattya, az az, meg bünteti az atyaknac álnokſágokat harmad és negyedizigien.

b: A' a' kik ezt ſa ne vadnac, ſemmi erös és kerités vagy roſoc ninczenec.

pogányoc kozzül gyüytett egy be, ki barom tartásnac és iosiágoknac gondgya viseléſére adta vala magát, lakuán az földnec kö zepette.

13 Seba és Dedan, és Tharſisbéli kereskedöc, és minden ö oroſiláni, e eſit mondgyác te néked: nem de azért iüſi é, hogy dúláſt foſitáſt tégy? nem de azért gyuytöttedé egyben az te ſoc népedet hogy kóborolly, hogy ezüſtöt es aranyat vigy, hogy barmokat és marhákat vigy, és nagy duláſt foſitáſt tégy.

e: Erti az oroſlánokonak hátalmaſokat az ſwrakat, az orſágban mint hogy az oroſlan eröuel egyeb altokat meg hallad.

14 Annac okaért Prophétálly, embernac fia, és mond eſit Gognac: Igy ſiól az Wr Iſten, Auagy abban az idöben mikor az én népem Izrael bátorſágban kezd lakni, nem tudnadé meg. d

d: Auagy nem latnade meg tudni illic az én iteletimet és büntetesémet, mellyel meg büntetem az kegyetleneket.

15 Es el iöſi az te helyedröl éſiac felöl, te, és ſoc népec te veled, louagoc léſinec mindnyáián, nag gyülés és nagy ſereg.

16 Es fel mégy az én népem ellen, Izrael ellen, mint az felleg hogy el lepied azföldet: az vtólſo idökben léſieſi: e és hozlac tégedet az én földemre hogy az pogányoc meg eſmérienec engem, mikor meg ſienteltetem f te benned azoknac ſiemec elött te Gog.

e: Az az, Te Gog léſén az te tamadaſod és birodalmad az vtolſoidökben.
f: Az az, ſent és hatalmas Iſtennec eſmertetem lenni.

17 Igy ſiól az Wr Iſten: Nem de te vagyé az, az kiröl ſiólottam régi idökben, az én ſiólgaim által az Izrael prophétái által, az kic prophétáltac azokban az idökben (ez elött ſoc) eſitendöckel, hogy tégedet ö reáioc hoználac.

18 Es léſien abban az idöben, mikor Gog el iö Izrael földe ellen, azt mondgya az Wr Iſten, fel mégyen az én haragom az én búſúláſomban.

19 Es fel háborodott vóltomban, az én haragomnac tüzében ſzólottam (ezt,) Ha azon az napon nagy indúlás nem léſzen Izrael földén.

g: Mintha azt mondana bátor igaz Iſten ne legyec.

20 Es röttegnec az én ſiinemtöl az tengerbéli halac és az ęgi madarac, és az mezei vadac, és minden tſúſió máſió állatoc, kic mozognac az földön, és minden emberec kic vadnac az földnec ſiinén: és fel fordúlnac az hegyec, és el romolnac az magaſs köſiklác, és minden kö fal az földre romol.

21 Es elö hiuom ö ellene minden én hegyeimen az fegyuert, azt mondgya az Wr Iſten: és mindennec fegyuerre az ö attyafia ellen léſien. h

h: Az az, egy maſra tamaztom öket.

22 Es töruéńközem ö vęle dög halállal és vérrel, és böwſéges zápor eſöt, és kö eſö köueit, tüzet és kęnköues eſöt botſátoc ö reá, és az ö ſeregire, és az ſoc népekre, kic ö vęle léſinec.

23 Es fel magaſitaltom és meg ſienteltetem, i es meg eſmértettem ſoc pogányoknac ſiemec elött: és meg tudgyác hogy én vagyoc Wr.

i: Az az, meg mutatom hogy nagy és hatalmas és ſient vagyoc.

XXXIX. *Réſz.*

Szól mégis Gog és Magog rontaſárol; melly példázza az Antichriſtus veſzedelmét és eletit: Laſd meg Apo: 10. v: 7. &c. Gognac és az ö ſeregénec temetéſe. Az ęgi madarakról és ſene vadakról éretic meg mind népéſtö

pestől. Miért pusztitatott légyen el Izrael háza. Igéri Izraelnec vissza hozását az rabságból.

1 ES te embernec fia Prophétálly Gog ellen, és mondgyad: Igy sjól az WR Isten: Imé én te reád(mégyec)Gog, Mesech és Thubal feiedelme és feie.

2 Es meg rontalac téged, és hatod résit hagyoc meg te benned, és fel hozlac téged eszac felöl, és hozlac téged Izrael hegyeire.

3 Es ki ütem az te kęziuedet az te balkezedböl, és az te nyilaidat az te iob kezedböl le ütem.

4 Izrael hegyein esel el te, és minden te seregid, és az népec kic te veled lésznec: az madarac seregénec és valami siárnyas állatt, és az mezei vadaknac adtalac téged hogy meg egyenec.

5 Az mezö siinén esel el: mert én sjólottam, azt mondgya az WR Isten.

6 Es botsátoc tüzet Magogra, és azokra az kic az siigetekben laknac bátorságban: Es meg tudgyác hogy én vagyoc WR.

7 Es az én sient neuemet meg esmértetem Izrael között az én népem között: Es többé nem hagyom meg fertesitetni az én sient neuemet: Es meg tudgyác az Pogányoc hogy én vagyoc sient WR az Izraelben.

8 Es imé el iött és meg lött:[a] azt mongya az WR Istén: ez az idö az kiröl szólottam.

a: Az az, olly bizonyos hóg ez meg lessen mint az mi meg lött immar.

9 Es ki mennec Izrael városinac lakozói, és meg gyuittyác és meg égetic fegyuereket, paisokat és kopiáiokat, kęzíueket és nilakat, és kęzbeli botokat, és dárdákat, és hęt esztendeig tésznec tüzet azockal.

10 Es fát nem hordanac az mezöröl, sem az erdökröl nem tüzelnec, mert az fegyuerekböl tüzelnec, és az ö fosztóiokat meg fosittyác, és az ö prędálóiokat meg prędállyác, azt mondgya az WR Isten.

11 Es lésien abban az idöben, adoc Gognac temetö helyet ott (tudni illic) Izraelben, abban az völgyben, az mellyben iárnac az napkeleti tengerre: és bę dugiác orrokat az kic azon által mennec, és ott temetic Gogot és minden ö sokaságát, és neuezic Gog sokasága völgyénec.

12 Es el temetic öket Izrael háza, hogy az földet meg tisititsác hęt hólnapig.

13 Temetic öket à földnec minden népe: és neuezetes lésien nékic az az nap, az mellyen meg diczöitetem, azt mondgya az WR Isten.

14 Es válasitanac embereket az kic siüntelen az földet által iáriác, tudni illic temetöket, kic iáriác az földet és temesséc kic az föld siinén hagyattac, hogy meg tisititsác az földet, hęt hólnap múlua el végezic az testec keresését.

15 Es által iáriác az kic az földet nézelic, és ha ki ember tetemet lát, az mellett ielt tésien, mig azt el temesséc az temetöc az Gog sokasága völgyében.

16 Es az városnakis neue Hamona [b](léſien:) és meg tiſztittyác az földet.

17 Es te embernec fia, igy ſiól az WR Iſten, Mondgyad az Madaraknac és minden ſiárnyas állatnac, és minden mezei vadaknac: Gyüllyetec egybe, és iüijetec el: gyüllyetec egybe az én áldozatomra mellyet én ſierzec tinéktec, az nagy áldozatra Izrael hegyeire, hogy egyetec húſt és vért igyatoc.

18 Az erőſſeknec húſokat éſzitec, és az földnec feiedelminec vérét iſiſiátoc, koſoknac, bárányoknac, bakoknac és ökröknec, kic mind Baſan (tartományában) hiztanac meg.

19 Es éſitec kőuérſéget mind addig mig meg elégeſitec, és iſitoc vért mig meg réſiegedtec az én áldozatomból, mellyet kéſiitettem tinéktec.

20 Es meg elégeſitec az én aſztalomnál louackal és louagockal erőſs és hadakozó férfiackal, azt mondgya az WR Iſten.

21 Es meg mutatom az én diczőſégemet az Pogányoc között, és meg láttyác mind azoc az Pogányoc az én itéletemet mellyet tſelekedtem, és az én kezemet mellyet vetettem ő reáioc.

22 Es meg tudgyác Izrael háza, hogy én vagyoc WR az ő Iſtenec, attól az naptól foguán és az vtán.

23 Meg tudgyác az Pogányokis hogy az ő álnokſágokért vitettec fogſágra Izrael háza, miért hogy vétkeztec én ellenem, és el reytettem az en ortzámat ő tülöc, és adtam őket az ő ellenſéginec kezekben, és mindnyáián fegyuer miatt el húllottanac.

24 Az ő tiſitátalanſágoc és vétkec ſierint tſelekedtem ő vęlec, és el rőytettem az én ortzámat ő tülöc.

25 Ennekokaért így ſiól az Wr Iſten: Moſt tęritem meg Iácob fogſágát, és meg kegyelmezec egéſi Izrael házánac, és fel indúloc magamban az én ſient neuemért.

26 Minec vtanna viſelic az ő gyaláz attyokat, és minden ő vétkeket mellyel vétkeztenec én ellenem, mikor laknánac az ő földőken bátorſágban, és nem vólna az ki (őket) meg röttentené.

27 Mikor viſiſia hozom őket az népec közzül, és egybe gyüitem őket az ő ellenſégeknec földőkről, és meg ſienteltetem ő bennec, ſoc Pogányoknac ſiemec előtt.

28 Es meg tudgyác, hogy én vagyoc az ő Wroc Iſtenec, mikor viſiem őket az Pogányoc közzé, és egybe gyüitem őket az ő földőkre, és többé ſenkit ott nem hagyoc ő közzülöc.

29 Es többé el nem rőytem az én ortzámat ő tölöc, miért hogy ki öntettem az én lelkemet Izrael házára, azt mondgya az Wr Iſten.

XL. Réſz.

Meg ielenti Iſten az Templomnac iőuendő időben való meg eppitéſét, melynec altala peldázratic az Anya ſent Egy haznac Chriſtus

b: Nemelliec az pogani torökőknec az vtolſo időben valo meg rom laſokrul magyarazzac à Gog és magog felől való Prophetiat azert nagy ſſorgalmatoſſaggal tudaſ koznac raita, holot legyen az Amonah neuő varos. De az hyaba valo bolondſag. Mert az Amonah aſſit teſſen mint ſokaſagi mint, ha azt mondana hogy az ſoc nepeknec le vagataſokért az à hely neueztetic Amonahnac az az ſokaſagnac.

Rus IESVS által való meg eppitése: Mellyet miuel hogy nem értenec az Sidoc, váriác mind ez oraigis az Templumnac harmadic meg eppűlése, &c. Előber pedig az Templumnac közönseges keritését iria meg az 17. versig. Az vtan az leg külső tornaátzot az 28. versig harmadfor az közép tornátzot az 44 versig az leg belsőrul az 48. versig.

a: Az az Iconias fogsaganac hussan ötödic eztendeiében.

1 HVsson ötödic esitendeiében, az mi fogságunknac, annac az esitendönec kezdetiben, az hónac tizedic napián, tizen négy esitendöben, minec vtánna az város meg vétetéc, azon az napon lön az WR keze én raytam, és vün oda (Ierusálemben) engemet.

b: Syont erti.

2 Isteni látásokban vün engem Izrael földére, és le tön engem egy igen magos hegyen, b kin vala mint egy ęppitött város dęl felöl.

c: Hasonlo az tiszta fenős és villámozo ertzhoz, vagy meg fenyesitetett aczelhoz.

3 Vün (azért) engem oda, és imé (vala ott) egy férfiu, kinec tekinteti vala mint egy ęrtznec, c és lenböl tsinált sinór vala az ö kezében, és egy mérö páltza, d és áll vala az kapuban.

d. Vagy, mérö nad sial.

4 Es sióla énnékem az az férfi, (monduán:) Embernec fia lásd az te siemeiduel, és hallyad füleiduel, és figyelmetes siiuel légy mindenekre, valamiket mutatoc néked: mert hozattál ide, hogy meg mutatnám tenéked (azokat) hirdess mindeneket à miket latsz, Izrael házánac.

e: Az az. leg külső kö keritesnec melnec mind te merdegsege, mind magassaga egy volt

5 Es imé köfal vala az ház kiuöl kötöskörnyül: és az mérö páltza annac az férfinac kezében hat singni vala, mindenic sing hosisiab vala à köz singnél egy tenyérrel: és méré az ęppületnec e sięlességét egy (ollyan) páltzánîra, és magasságátis egy páltzánîra.

6 Es méne az kapuhoz ki néz vala napkeletre, és fel méne annac gráditsin, f és meg méré az kapu küsiöbét, eggyiket egy páltza mértec sięlességre, az másikatis egy páltza mértéc sięlességre.

f: Ezt azert mongya mert az templum az hegynec teteien eppitetett vala.

7 8 Es à kamorákat egy páltzáni mértékre, hosisiaságra, és egy páltzáni sięlességre, és az kamorác közit öt singnire, sięlességre, és az kapu küsiöbét az kapu porticussa mellett belöl, egy páltzánîra.

g: Ezec az kamorac az köfal mellett voltanac.

8 Es mikor mérte vólna az kapu belsö porticussát egy páltzánîra.

9 Méré annac az kapunac porticussátis nyóltz singre, és annac küsiöbit kęt singre, tudni illic az kapunac belsö porticussát.

10 Es az Napkeleti kapúnac mind egy felöl és mind más felöl három három kamoráia vala, egy mértéke mind az háromnac: és egy mértéke az küsiöbnekis mind egy felöl s. mind más felöl.

11 Es méré az kapu aytaiánac sięleségét tiz singre, és annac az kapunac hosisiaságát b tizen három singre.

b: Az az, magassagat.

12 Es az kamorác elött való tágasságot i egy singnîre egy felöl, más felölis egy singnîre: az kamora penig hat singîre vala, mind egy felöl, mind más felöl.

i: Erti ezen az kamoraknac ezterháiat az mint Tremellius magyarazza, mely minden felöl egy singni volt.

13 Méré azért az kaput az kamora héazattyától az másic kapunac heázattyáig husson öt singni sięlességre: eggyic aytó à másickal ellenben vala. k

k: Az az, az ket kapuközi husson öt sing vala, és à kamaraknac aitat egy mas ellenebe valanac.

14 Es késiite óldal küsiöbeket hatuan singnieket l és mindenic

l: Erti az porticusnac mas

gasságat, és azt mongya hogy minden kapu tornatzanac aita ianac magasságа hatuan ſing vòlt.

tornátz kűſiőbénec, és az kapunac (vgyan azon vala mértéke) kőrőskőrnyűl.

15 Es az kapunac bę meneteléről fogua az belső kapu porticuſáig őtuen ſingni (tágaſſág vala.)

m: Azaz, az kapuc felettis ablakoc valanac, hogy az haznac mindęn reſzei világoſoc volnanac, mongya pedig hogy belől voltac az ablakoc, mert kiuűl ſoroſſac voltac.

16 Es ſioros ablakai valánac az kamoráknac, és azoknac felső kűſiőbeinekis belől à kapuc kőrnyűl ecképpen az porticuſokbannis: és ezec az ablakoc kőrőskőrnyűl belől valánac, és mindenic óldal kűre pálma fánac formáia faragtatott vala.

n: Immar az Templumnac kűlső tornatzanac megtraſara megyen, minec vtaña meg irta az egęß alhotuañac legkűlső kerítęſet.

17 n Es vűn engemet az kűlső tornátzba, és imé kamorác valánac (ott) és kőrőskőrnyűl abban à tornátzban pagyimontom ępitetett vala: harmintz kamora vala azon à pagyimontomon.

o: Tudni illic egy felőlis tizen őt maſ felőlis anni.

18 Es az à pagyimontom az kapuc mellett azoknac à kapuknac hoſſiſiaſága ellenében, alſó pagyimontom vala.

p: Tremellius igy fordittia. Es ez pagyimontomnac ket felől való oldala hoſſaba alatſon va la. &c. Mert azt mongya hogy az kűlső atriumnac pagymontoma homoru vòlt, az kőzepi magasb.az ket ſęle alatſoub, hogy inkab megſeperhetnec, és ha kellene meg moshatnac.

19 Es meg méré az ſięleſſéget, az alſó kapunac kűſiőbétől fogúán, à belső tornátznac kűſiőbéig kiuől, q (melly téſien) ſiáz finget nap keletre és éſiakra.

q: Azt akaria mondani hog à kűlső tornatznac hoſſa, az maſic tornatzig. ßaz ſing vòlt.

20 Es az kapunac, melly nęzeſiac felé, az kűlső tornátzra, (annakis) meg méré hoſſiſiaſágát és ſięleſſégét.

21 Es annac kamorái, három egy felől, más felőlis három, és annac (à kapunac) kűſiőbi, és porticuſi, egy mértéken valánac az első kapuual: őtuen ſingre hoſzſzaſága, és ſzęleſſége huſzon őt ſingre.

Aſſó kapunac mongya pedig az kűlső atriumnac be metelet, miuel hogy hegyen vala, és hegyrekel vala fel menni.

22 Ablaki penig, és porticuſi, és pálma fa faragáſi annac az kapunac mértéke ſierint valánac mellj néz napkeletre, és hęt graditſon mennec vala fel hozzá: és porticuſi az graditſoc előtt valánac.

23 Es az belső tornátznac kapuia vala az éſiaki és napkeleti kapu ellenében: és méré eggyic kaputól az máſic kapuig ſiáz finget.

24 Es vűn engem az dęli vtra, holott vala à Deel felé való kapu, és meg méré az ő kűſiőbit, és annac porticuſsit vgyan ezen mértékec ſierint.

25 Ablaki és porticuſi kőrős kőrnyűl mint azoc az ablakoc: hoſſiſiaſága őtuen ſing, és ſięleſſége huſzon őt ſing.

b b: Tudni illic mellyekről ez elől ſola ver. 16.

26 Es az ő gráditſi, hęt grádits, és porticuſi azoc előtt, és pálma faragáſi valánac, eggyic egj felől, az máſic más felől az ő kűſiőbén.

27 Es kapu vala az belső tornátzban Dęl felé: és méré eggyic kaputól az más kapuig az Dęli vt felől ſiáz finget.

28 ; Es bę vűn engemet az Dęli kapunac belső tornátzába, és meg méré aſit az Dęli kapút ez mértékec ſierint.

i: A templumnac kęzęp tornatzat iria az 44 verſig.

29 Es annac kamorái és porticuſi valánac ez mértékec ſierint, és ablakoc valánac rayta és az ő porticuſsin kőrőskőrnyűl: őtuen ſing vala hoſſiſiaſága, és ſięleſſége huſzon őt ſing.

30 Porticuſoc valánac kőrőskőrnyűl (kiknec) hoſſiſiaſága (vala) huſzon őt ſing és ſięleſſége őt ſing.

31 Es

31 Es porticuſi valánac az kűlsö tornátz felé,és pálma faragáſi az ö kűſzöbén , és gráditſi, nyóltz grádits.

32 Vűn touábba engem az belsö tornátzba napkelet felöl , és meg méré azt az kaput ez mértékec ſzerint.

33 Mind kamoráit,mind kűſzöbit,mind porticuſsit ez mértékec ſzerint: és ablaki valánac annac, és az ö porticuſsinac köröskörnyűl, hoſſiaſága vala ötuen ſing, és ſzéleſſége huſzon öt ſing.

34 Es porticuſsi valánac az kűlsö tornátz ellenében,és pálma faragáſoc kűſiöbin mind egy mind más felöl:és gráditſi,nyóltz grádits.

35 Vűn engem az éſiaki kapurais, és meg méré aſitis vgyanezen mértékekre.

36 Az ö kamorai,kűſiöbi és porticuſsi, és ablaki (valánac) köröskörnyűl: hoſſiaſága (vala) ötuen ſing,és ſzéleſſége huſion öt ſing.

37 Es kűſiöbi az kűlsö tornátz ellenében , és pálma faragáſoc mindenic kűſiöbén mind egy felöl, mind penig más felöl : és nyóltz gráditſoc vala.

k: Tremell. kamorac valánac azoknac aitatioc-kal egybe,az kapuknac minden kuſſobunel, &c.

38 Es(egy)kamora(vala,)[k]és annac aytaia az kapuc kűſiöbinél: ott moſſác vala az egéſilen égö áldozatokat.

39 Az kapunac penig porticuſſában két aſital vala egy felöl , és más felölis kettö vala , hogy azokon áldoznánac egéſilen égö áldozattal , és bűnért való áldozattal,és vétekért való áldozattal.

40 Es óldalra kiuöl az hól fel mennec az éſiaki kapu aytaiára, két aſital vala : és az máſic óldalrais melly az kapu porticuſſában vala,két aſital.

41 Négy aſital egy felöl,és más felölis négy aſital,ennec az kapunac mellette: és ezen ez nyóltz aſitalon vágiác vala az áldozatot.

42 Es az égö áldozatra való négy aſital faragott köböl vala:más fél ſing hoſzſzaſága , és más fel ſing ſzéleſſége, és magoſſága egy ſing:ezekre téſzic vala az ſzerſzámokat kickel az égö áldozatot és egyéb áldozatot ſzoktác vala meg áldozni.

43 Es bé hailott ſzégec valánac egy [l] tenyérnec keſſitetuén belöl köröskörnyűl, [m] és az aſztalokon az áldozat húſa áll vala.

l: Tremellius ſör littya-tűz belbet való hőuehnec.

m: Erti az vaſtagſágeket , kiket az falban tſinálnac vala kikre ſoktác vala az áldozatra való állatokat fel tenni , meg műzni és beleket ki vemi.

44 [n] Es az belsö kapu kiuöl valánac az Cantoroc kamorái az belsö tornátzban , melly vala az éſzaki kapu óldalára : mellyec néznec vala Délre:éggyic az napkeleti kapu óldala mellett , mely éſzakra néz vala.

n. Az leg belſö tornátzot iria az 48. verſig.

45 Es ſzóla énnékem: Ez az kamora melly délre néz az papoké, az kic az házhoz való ſzolgálatban foglalatoſſac.

46 Az kamora penig melly néz éſzakra , az papoké, az kic az óltárhoz való ſzolgálatban foglalatoſoc:Ezec az Sadoch fiai, kic iárúlnac az Wrhoz , az Leui fiai közzűl,hoǵ ſzolgállyanac ö néki.

47 Es meg méré az tornátzot: hoſzſzaſága ſzáz ſing, ſzéleſſégeis

ſzáz ſing, nęgy ſzegre, és az óltártis meg méré (à ki vala) à ház elöt.

48 [1] Es vön engem az ház porticuſſába, és à porticuſnac kŭſzöbét meg méré egy felölis öt ſingre, más felölis ötre: az kapu ſięleſſége penig egj felölis három ſing, más felölis három ſing.

49 Az porticuſnac hoſiſiaſága vala húſi ſing, és az ſięleſſége tizen egj ſing, és gráditſoc valánac, kiken fel mennec vala arra: és oſi lopoc valánac az kŭſiöbec mellett, eggyic egy felöl, à máſic más felöl.

[1] Tremellyut ez verſen kezdiel az 41. caputot, ketſegnelkül pedig itt kel kezdeni, mert immar à templumnac negyedic tornatzat iria.

XLI. Réſz.

Az Vy Templumnac, és ahoz való ęppŭleteknec el rendeléſe.

1 ES bę vŭn engem az Templomba, és az kŭſiöbeket meg méré, hat ſing vala egy felöl, és más felölis hat ſing (mint) az porticus ſięleſſége.

2 Az kapu ſięleſſége penig tiz ſingni vala: és az kapu óldalai egy felöl öt ſing, más felölis öt ſing: meg méré hoſiſiaſágátis negyuen ſingnire, és ſięleſſegét húſi ſingnîre.

3 Es bę męne belöl, és meg méré az kapu kŭſiöbét kęt ſingnire, és az kaput hat ſingnire, és az aytó ſięleſégét hęt ſingnire.

4 Meg méré hoſiſiaſágátis húſi ſingnire, és ſięleſſégét húſi ſingnire, az templum elött: Es monda énnékem: Ez az ſientſégeknec ſientſége.[a]

5 Es meg méré az ház falát hat ſingnire, az kamora ſięleſſégétis négy ſingnire, az ház körül minden felöl.

6 Es ez kamorác, eggyic kamora à máſikon, harmaſoc valánac, harmintz renduel, és à kamoráknac gerendái mind körös körnjül az ház falát ęric vala, hogy az kö falhoz ragadnánac, de az kö falba nem mennec vala.

7 Mert az kö fal oda fel az kamorákért meg ſięleſitetic vala, mellyec az házat oda fel köröskörnyül meg kerülic vala, annac okaért oda fel à házaknac tágasb heljec vala: és illyen módon az alſo háznac ſięleſſége meg neuekedic vala oda fel az máſic rend kamorában.

8 Es látam az háznac magaſſágát köröskörnyül: az kamorác fundamentominac penig tellyeſſeggel egy páltzáni (az az) hat ſingni magaſſága vala.

9 Az kamora falánac ſięleſſége penig kiuöl öt ſingni vala: és az kamorác házánac ŭreſſen hagyatott közijs, melly belöl vala:

10 Az kamorác között penig húſi ſingni ſzęleſſég (vala) az ház környül, köröskörnyül.

11 Es az kamora aytáia az ŭreſſen hagyott hely mellett vala: eggyic aytó éſzakra, és à máſic aytó dęlre: ſzęleſſége penig az ŭreſſen hagyott helynec, ött ſingni vala köröskörül.

12 Az ęppŭlet penig melly vala az köz köfal elött napnyugat felé, hetuen ſingni hoſzſzu vala: az eppŭlet falánac ſzęleſſége penig öt ſingni vala köröskörnyül, és hoſiſiaſága kilentzuen ſingni vala.[b]

[a] Az az igen ſientſeges hely, ſanctum ſanctorum. Az templumnac belsö reſſe.

[b] Az az, az ſanctum ſanctorum elött valo eppŭlet hetuen ſing vala, az ſanctum ſanctorum huſſ ſing és minde neſtöl illyen modon 90. ſing.

13 Es

13 Es Meg méré à háznac: hoſzſzát, ſzáz ſingre tudni illic az kŏz kŏ falt, az ęppŭletet és annac falait ſiáz ſingre.

14 Az háznac elsŏ réſiénec, és à nap kelet felŏl való falnac ſięleſſégétis ſiáz ſingre.

15 Meg méré touábba annac az ęppŭletnec hoſiſiaſágát melly vala az kŏz kŏ fal elŏtt, és melly vala az v́tón: és az kamorákat mind egy felŏl mind más felŏl ſiáz ſingnire, az belsŏ Templomotis: és az tornátznac porticuſsit.

16 Az kŭſiŏbeket és ſioroſs ablakokat, és az kamorákat kŏrŏſkŏrnyŭl három felé az kŭſiŏb ellenében, melly deſikáckal vala meg bęlelue kŏrŏskŏrnyŭl, és az fŏldtŏl fogua az ablakokig, és az ablakokis bęlettec valánac.

17 Mind az aytónac felsŏ réſiéig az belsŏ házig, és kiuŏl, és az egéſi falt kŏrŏskŏrnyŭl belŏl és kiuŏl, mértékre véué.

18 Es (az fal) Cherubim és palma fa képeckel vala tſinálua, és egy pálma fa vala kęt Cherub kŏ zŏtt, és az Cherubnac kęt ortzáia vala.

19 Es ember ortza néz vala az pálma fára egy felŏl, és oroſiláń ábrazat néz vala az máſic pálma fára más felŏl, és az egéſi házon igy vala kŏrŏskŏrnyŭl.

20 Az fŏldtŏl fogua mind az aytó felig, Cherubimoc és pálma fác valánac ki faragua, és igy az Templom falánnis.

21 Az Templom óldal kŭſiŏbe négy ſiegŭ vala, és az Templom leg belsŏ ſientſéges helyénec kŭſiŏbinekis vgyan azon egy formáia vala.

22 Es az fa óltárnac magaſſága három ſing, és hoſiſiaſága kęt ſing: és az ŏ ſięgeleti és hoſiſiaſága, és óldalai fából valánac tſinálua: Es monda énnékem: Ez az aſital az melly áll az WR elŏtt.

23 Es kettŏs aytó vala az Templomban és az Sanctuariomban.

24 Es kettŏs egybe iáró aytó tábla mindenic kapu aytáián, kęt aytó tábla eggyic aytón, és kettŏ iſmét az máſikon.

25 Es valánac tſinálua az Templom aytain Cherubim és pálma fa képei, mint az falokon: és egy fa gerendais vala kiuŏl az porticus elŏtt. c

26 Es ſioroſs ablakoc, és pálma fác mind egy és mind más felŏl az porticus óldaláin, és az ház óldaláin, és az gerendákon.

c. Vagy, az tornatz homlokan, mely vagy az alkotuant tartotta, vagy az aytonak volt ſegitſegere.

XLII. Réſz.

Az kints tartó kamoráknac, és egyeb ſent dolognac ſŭkſeges helyeinec meg eppitéſébrŏl.

1 ES ki vŏn engem az kŭlsŏ tornátzba az éſiaki v́ton, és vŏn engem az kamorához, melly vala az kŏz kŏ fal ellenében, és az ęppŭlet ellenében éſiac felé.

2 Száz ſingni hoſiſiaſág elŏtt vala az éſiaki aytó, és ŏtuen ſingni vala ſięleſſége.

3 (Annac) az húſi (ſingnec) ellenében, melly vala az belsŏ tornátzban,

nátzban, és annac az pagyimontomnac ellenében, melly vala à kůlsö tornátzban, kamorác egy más ellenében, három rendben.

4 Es az kamorác elött tíz singni sięles mulató hely vala oda bę, egy singni vt, [a] és azoknac nijlása ésiakra vala.

a: Az az, mely mulato helybe menetel vala az tornatzbol egy sioros ayton.

5 Az sölsö kamorác penig siorossabbac valánac (az többinel:) mert a mulató helljec inkáb meg sioritottác vala azokat, hogj nem az alsó és közepsö kamorákat.

6 Miért hogy három rendbe valánac, és nem vala ezeknec osilopoc, mint az tornátzoknac, ezokért siorossabbac valánac az alsóknál és à középsöknél à földtül.

7 Es az kö fal melly kiuöl vala az kamorác ellenében, az kůlsö tornátz vta felé, az kamorác ellenében, ötuen singni hoszszú vala.

8 Mert az kamorác hosisiasága, mellyec az kůlsö tornátzban valánac, ötuen singni vala, és imé az Templom elött siáz singni hosisia vala az kamoráknac.

9 Az kamorác alatt penig vala bę iáró vt, nap kelet felöl, mikor valaki bę menne azokba az kůlsö tornátzból.

10 Az nap kelet felöl való kö falnac sięlességeben, az köz kö fal elött és az ęppůlet elött kamorác valánac.

11 Es azoc elött való vt, hasonlatos vala az kamorác vtához, mellyec ésiakra valánac: mind hosisiaságoc mind sięlességec egy aránt vala és mind ki iárásoc azoknac módgyoc sierint, és ayta ioc sierint valánac.

12 Es az Dęl felöl való kamorác aytai mellett vala egy ajtó annac az vtnac kezdetin, melly az ékessen rakot kö fal ellenében vala, ha ki az nap keleti vton mégyen bę.

13 Es monda énnékem: Az ésiaki és Dęli kamorác, mellyec vadnac az köz kö fal elött, sient kamorác: az kikben az papoc kic közel iárnac az WRhoz ésiic az igen sientséges áldozatokat: ott rakiác le az igen, sientséges áldoztokat, és az eledeli áldozatokat, és az bünért és vétekért való áldozatokat, mert sient az az hely.

14 Mikor bę mennec oda az Papoc, ki ne iöijenec onnét az sient helyröl az kůlsö tornátzba, [a] hanem ott (az kamorában) vesséc le az ö ruháiokat kikben siolgáltac, [b] mert sientec: és más ruhában öltözzenec, és (vgy) mennyenec az helyre àhól az nép vagyon. [c]

a: Ahol az ferfiac gyůle köţeti ßokott vala allani.

b: Tudni illic az isteni Ceremoniakban es tißtele tökben.

c: Az az, à firfiaknac tornatzaban.

15 Végre viué azért tellyességgel az belsö háznac mérésit, és ki vön engem az nap kelet felöl való kapu vtán, és meg méré aztis köröskörnyül.

16 Az nap keleti óldalt méré öt siáz páltzáni hosisiaságra, amaz mérö páltzáual köröskörnyül.

17 Meg méré az esiaki óldaltis, öt siáz páltzánira, az mérö páltzáual köröskörnyül.

18 Az Dęli óldaltis öt siáz páltzánira méré, à mérö páltzáual.

19 Kerüle az nap nyugati óldalrais, és méré aztis öt siáz páltzánira, mérö páltzáual.

20 Négy

20 Négy ſiegre méré azt : kö fala vala köröskörnyül, hoſiſiaſága öt ſiáz páltzáni, és ſięleſége öt ſzáz páltzáni, hogy válaſztáſt tenne az ſient és az nem ſient között. [d]

d: Az az, hogy az fal meg valaſztand az ſient helyet à kőzheltől: Auagy az Templomot ki az Iſten tiſzteletire ſſenteltetet vala, az varoſtol ki kőzhely es nem ollyan ſient vala mint az Templom.

XLIII. Réſz.

Lártya az Iſten dirsőſégét az Templomban, à kitől az előtt el táuozott vala. Izráel népénec báluanyozáſát ſzamlállya elő: ki miatt eméſztettec meg. Inti őket à pœnitentiára. Az Iſten házánac és az óltárnac formáiát iria meg. Az áldozat tételnec módgya.

1 ES vön engem az kapura, arra az kapura melly néz vala az nap keleti vtra.

2 Es imé az Izrael Iſtenénec ditsőſſége iö vala nap kelet felől: és az ő zúgáſa, mint egy nagy viznec zúgáſa: és az föld világos vala az ő ditsőſſégétől.

3 Es az látás mellyet látéc, ollyatén vala mint az à látás mellyet látéc mikor mennéc az vároſt el veſiteni : [a] és az látáſoc, mint az à látás mellyet láttam vala Chebar folyó vize mellett, [b] és artzal le borúléc.

a: Az az, mikor meñec prophetalni az varos, az az Ieruſalem veſſedelmeről. Laſſad oda fel, cap: 9. v: 1. &c.

b: Oda fel, cap: 1. v: 1.

4 Es az WR ditsőſſége bę méne az házban annac az kapunac vtán, melly néz napkeletre.

5 Es fel emele engem az Lélec, és bę vön engem à belsö tornátz ba : és imé az WR ditsőſſége bę tölté az házat.

6 Es hallám hogy (egy) ſiól [c] (vala) énnékem az házból, és egy férfiu áll vala én mellettem.

c: Tudni illic Angyal ſerſi kepben.

7 Es monda énnékem: Embernec fia, imé az én ſiękemnec helye, és az én lábam talpainac helye, àhól én lakom az Izrael fiai között örökké : Es többé meg nem ferteſiteti Izrael háza az én ſient Neuemet, ök, az ő királi, az ő paráznaſágockal, [d] és az ő királyoknac hólt teſteckel, és azoknac magaſs kápolnáiockal. [e]

d: Erti az lelki paraznaſagot, az az, az baluanyozast.

e. Az kiralyoknac temeteſekre ſſoktac vala kapolnat vakni az Iſten Temploma mellett, az mint oluaſſuc Ammorol es Manaſſeſről, hogy az Templom mellett valo kertekben temetkeſſtec, holott hamis iſteni tiſzteleteckel eltec, melly dolgockal az Iſtent meg bantottac. Ez az miről ſſol az Propheta.

8 Ahól az ő (alſó) küſiöböket az én küſiöbem mellé vetettéc, és az ő óldalköſiöbeket az én óldalköſiöbem mellé: egy fal vala tſac én köſitem, és ő köſitöc : és meg ferteſitettéc az én ſient Neuemet az ő vtálatoſſágockal, mellyeket tſelekedtec, ezokért el veſitem öket az én haragomban.

9 Moſtan azért táuoztaſſác el az ő paráznaſágokat, és az ő királlyoc hólt teſteket én tölem: [f] és ő köſitöc lakozom mind örökké.

f: Notald meg az holt teſtec témete ſeről az Templomokban. Az ſent helyec regen holt teſtec illeteſeuel meg ferteztettec: Laſd meg ide ala, cap 44. v. 25.

10 Te embernec fia, hirdeſſed Izrael házánac ezt ez házat, és pirúllyanac meg az ő álnokſágokért, és mériéc meg ezt (az Templum) példáiát. [g]

g: Az az, vegyec formaiat igazan mindeneſtől meriec meg.

11 Hogy ha meg pirúlnac mindenekről à miket tſelekedtenec, az ház formáiát, és annac rendéléſit, és ki iáráſit, és bę ménéſit, és minden formáit, és minden iedzéſit, és minden irott képeit, és minden töruénit ielents meg nékic : és ſiemec előtt írd meg, és tartſác meg annac minden formáiát, és minden iedzéſit, és az ſierint tſelekedgyenec.

12 Ez az háznac töruénye : Az hegy teteién léſien: Minden határi köröskörnjül tökélletesképpen való ſientſéges léſien, [h] imé ez annac az háznac töruénye.

h: Az az, az egeſſ Sion hőgyc az mellyen eppittetic ez ê Templom. Iſten tiſzteletire ſſentteltetett leſſen.

13 Az óltárnac penig mértéke

ez

i: Az az. A mely singel ez ideig mertem, azzal mereteſſec az oltar.

ez ſing ſierint, i az ſing penig(réſien)egj kŏz ſinget és egy tenjért: kŏzépben (magoſſága az óltárnac)egj ſingni,és egy ſingniſiéleſſége: pártazattya penig az ſiélin kŏrŏskŏrnyŭl,egy araſini ez magaſſága az óltárnac.

14 Az óltárnac az fŏldŏn való fundamentomától fogua az alſó pártazatig kęt ſing, az pártazatnac k ſiéleſſége egy ſing: Az alſó pártazattól fogua az felsŏig négj ſing, mely pártazatnac ſiéle egy ſing.

k: Vagy ŏuedzŏnec. Mert het ŏuedzŏic volt, alſo es felsŏ.

15 Az óltár penig négy ſingni vala l és az óltár ŭregſégébŏl oda fel, négy ſiaru mégyen vala fel.

l: Erti az oltarnac ŭregſeget à hona az áldozatra az ſakat rakiac vala.

16 Touábba az óltárnac tizenkęt ſing vala hoſiſiaſága: négy ſiegŏ vala négy óldalára.

17 Annac penig az pártazattya tizen négy ſing az hoſiſiára,tizen négy az ſiéleſſégére, az négy ſiegeletin mely pártazat mellett vala,más ŏuedzés, kŏrŏskŏrŭl fęl ſingni,és à fundamentoma vala néki egy ſingni kŏrŏskŏrnyŭl: és az ŏ gráditſi nap keletre valánac.

18 Es monda énnékem : Embernec fia. Ezt mondgya az WR Iſten; Ezec az óltárhoz való rend tartáſoc, az melly nap fel ęppitetic, hogy azon égŏ áldozattal áldozzanac, és vért hintſenec reá.

19 Es à Leui nemzetſégébŏl való fŏ papoknac, kic Sadoc maguából valóc, kic iárnac én hozzám,azt mondgja az WR Iſten: hogy ſiolgállyanac énnékem; adgy egy gyermekdéd bornyút, bŭnért való áldozatra.

20 Ez végy annac vérébŏl, és hints meg az óltárnac négy ſiaruát: és az óltárnac felsŏ pártazat tyánac négy ſiegeletit,és (annac) ſiélit kŏrŏskŏrnyŭl , és tiſitits és ſienteld meg azt.

21 Es vegyed az tulkot melly à bŭnért vitetett az áldozatra,és égeſd meg az háznac rendelt helyén az ſient hely kiuŏl.

22 Máſod nap penig vigy áldozatúl egy bakot éppet,az bŭnért: és tiſititſác meg(azzalis)az óltárt az mint az tulyockal tiſititottác.

23 Mikor el végezed(az óltár) meg tiſititáſát,vigy áldozatúl egj gyermekdéd tinót éppet, és egy koſt éppet az nyáyból.

24 Es áldozzál vęlec az WR elŏtt, és az papoc hintſenec ſót reáioc, és vigyéc égŏ áldozatúl ŏket az WRnac.

25 Heted napig minden nap egj egy backal áldozzanac à bŭnért, azonképpen áldozzanac gyermekdéd bornyúual, és koſſal éppel az nyáyból.

26 Hęt napon ſientellyéc és tiſititſác meg az óltárt , és ſientellyéc meg az ŏ kezeket.

27 Es mikor ezec ez napoc bę telnec,nyóltzad napon és az vtán áldozzác az Papoc ez óltáron à ti égŏ áldozatotokat, és az ti háláadó áldozatotokat: és kegyelmes léſiec ti hozzátoc , azt mondgya az WR Iſten.

XLIIII. Réſz.

Az Templomnac mellyic kapuia állyon bę réue: Meg hadgya az Iſten hogy az Prophéta az népnec vętkeit ſemében hánnya. Kikre kę lyen à Templomhoz való ſolgalatot bizni; kikre ne kellyen bizni. A Papoc kŏzzŭl kiknec légyen ſabad bę menni à Templomnac belsŏ reſzebe; Es ezeknec mi legyen tiſtec.

1 Es

1 ES visisia vön engem az külsö Sanctuarium kapuia v́tára, melly néz napkeletre, és az bę zárua vala.

2 Es monda énnékem az WR: Ez à kapu bę zárua lésien, meg nem nijlic, és senki rayta bę nem mégyen: mert az WR az Izrael Istene ment bę rayta; és bę zárua légyen.

3 Az feiedelemnec siabad lésien: à feiedelem a benné ülhet, hogy kenyéret egyéc az WR elött: annac à kapunac porticussa v́tán mennyen bę, és annac v́tán mennyen ki.

a: Erti az fö papi feiedelmet, hogy be mehet azon az ayton.

4 Es bę vön engem az ésiaki kapu v́tán à ház eleibe: és látám, és imé az WR háza bę teléc az WR ditsösségéuel, és artzal le búruléc.

5 Es monda nékem az WR: Embernec fia, vödd esiedben, és tekénts meg siemeiddel, és hald meg fülleiddel valamiket én sióloc te veled, az WR házánac minden rendelésiröl, és minden töruéniröl, és légy figyelmetes siiuel az háznac bę ménésére, és az sient helynec minden ki ménetelire.

6 Es mondgyad az engedetlen Izrael házánac: Elég légyen immár tinéktec az ti minden vtálatosságtoc, Izrael háza.

7 Hogy idegeneket vittetec bę kic mind siiuekben mind testekben körnjül metéletlenec vóltac, hogj lennénec az én sient helyemen, hoǵ az én házamat meg fer teztetnéc: mikor az áldozatra fel vittétec az én kenyeremet, (az az,) à köuerséget és az vért, és fel bontottác az én frigyemet minden ti vtálatosságtockal.

8 Es meg nem tartottátoc az én sient tisiteletimnec rendelését: hanem sierzettetec magatoknac b kic meg tartanác az én rendelésemet az én sient helyemen.

b Az az, az ti magatoc akarattya szerint, nem az en parantsolatom szerint rendeltetec papokat az én Templomomban magatoknac.

9 Igy siól az WR Isten: Senki idegen fiu, à ki siiuében és testében környül metéletlen, bę ne mennyen az én sient helyemre, minden idegen fiac közzül kic Izrael fiai között vadnac.

10 Söt męg azoc az Leuitákis, kic el táuoztanac én tölem, mikor Izrael el téuelyedéc, à kic el téuelyedtéc vólt az ö báluányoc vtán: az ö álnokságokat viselljéc.

11 Es lésinec az én sient helyemben siólgác, rendeltetuén az ház kapui örizetire, és à házban c való siolgálatra: ök öllyéc à népnec az égö áldozatot: és egyęb áldozatot, és ök ö elöttöc állyanac, hogy siolgállyanac nékic.

c: Az az, az Templomomban.

12 Miért hogy siólgáltac nékic az ö báluányoc elött, és vóltac Izrael házánac botránkozására, az álnokságra: ezokért fel d emeltem az én kezemet ö reáioc, ezt mondgya az WR Isten: és az ö álnokságokat viselic.

d: Az az, meg eskültem.

13 Es közel én hozzám ne iárianac, hogy én elöttem papi tisitet visellyenec, és hogy minden én sientségimhöz iárianac mellyec igen sientec, hanem az ö gyalázattyokat visellyéc és vtálatosságokat mellyeket tselekedtec.

14 Es

14 e Es téſſem őket őrizőcké az
e Az az, Miert hogy az Leuitac á balualoknac ſolgaltac, fő papi tiſztet te viſelheſſenec az olta kőrről es az áldozat tetelekben, hanē alab valo tiſztekben ſolgallyanac, ha pen alloc es őrzhe legyenec, es az áldozatra vitet allatokat nyuzzac.
én házam őrzéſére, annac minden ſiolgálattyára, és mindenre valamit abban kell czelekedni.

15 Az Leui nemzetſégéből való Papoc legyenec az Sadoc fiai, á kic az én ſient helyemnec rend tartáſát meg tartottác mikor az Izrael fiai el téueledtec vólt én tőlem, ők iárianac én előttem hogy ſiolgállyanac énnékem, és állyanac én előttem hogy áldozzanac énnékem kőuerſéggel és vérrel, azt mondgya az WR Iſten.

16 Ők iárianac bę az én ſient helyembe, és ők mennyenec az én aſitalomhoz hogy ſiolgállyanac nékem, és az én rendeléſemet meg őrizzéc.

Exod: 28. 17 Es mikor az belső tornátz kapuin bę akarnac menni, len
f: Az az: Az emberiec peritchei helyen, ahól iobb ſohoz veritchezni.
ruhában öltőzzenec, és gyapiu ne légyen raytoc, mikor ſiolgálnac az belső tornátz kapuiban és annac belől.

18 Len süueg légyen az ő feiek
mint az őuedzes alol, a nagy holnap lett: hanem az emberi derekokon, ne őuedzéc magokat
ben, és len alló imeg légyen az ő
az veritéc f helyén.

19 Mikor penig ki mennec az
g: Ezt azert mondgya mert az ő Teſtamentumban á papoknac az Iſteni ſolgalatban keual keppen valo ruhaioc es öltözetyec volt, mellyekel nem ſabad volt elni az kőſſeg hazárt, mely bálámbſeg meſt el tőrli tetet, Col: 2.
külső tornátzba, á külső tornátzba az néphőz, veſſéc le az ő ruháiokat á kikben ſiolgáltac, és tegyéc bę azokat az ſient helynec kamoráiba, és öltőzzenec más ruhákban: és meg ne ſientellyéc az népet az ő ruhaiockal. g

20 Es feieket meg ne nijriéc, ſe haiát ne neuellyenec: ha nem feiec haiát körőskörnyűl óllóual meg igyengeſſéc.

21 Es ſenki az Papoc közzűl bort ne igyéc, mikor az belső tornátzba bę mennec. Leuit: 10.

22 Es özuegyet auagy fériétől meg vettettet feleſégül magoknac ne vegyenec: hanem ſiüzeket az Izrael háza maguából: auagy olly özuegyet vegyenec, ki Paptól maradott meg. Leuit: 21.

23 Es az én népemet tanitſác, hogy tudgyác meg válaſitani az
b: Az az, attol á mi kőz, es nem ſentőltetőrt iſteni tiſztőletre.
ſientet az nem ſienttől, b és az tiſitáralant az tiſitától, meg tanitſác hogy meg tudgyác válaſitani.

24 Es az pörben ők állyanac elő itélni, az én itéletem ſierint itéllyéc meg: és az én törvénimet és végezéſimet meg tartſác minden én innepimben, és az én ſiombatimat meg ſientellyéc. Deut: 17. Leuit: 21.

25 Az meg hólt emberhőz penig bę ne mennyen az Pap, hogy
i Az az: az ohnac holt teſtehez el mehet, es illetheti azok nac holt teſtet.
mágát meg förteſiteſſe: hanem attyán, és annyán, és fián, és leányán, attyafián és húgán, kinec még férie nem vólt, magát meg ferteſitethetic. i

26 Mikor penig meg tiſitúland,
k Az az, tiztátalan le ß nac pap á holt teſtnec illeteſenert het napon. az vtan tiszta le ſen. Nemelyec igy. Az het nap vtan eſmet het napot ſzamlallyanac.
ſiámlállyanac néki hęt napot. k

27 Es az melly nap bę mégyen az ſient helyre az belső tornátzba, hogy ſiolgállyon az ſient helyen, vigyen áldozatot fel az ő bűneiért, azt mondgya az WR Iſten.

28 Es léſien (az papſág) ő nékic örökſégül, én vagyoc az ő örökſégec, és ioſágot ne adgyatoc birni ő nékic Izraelben, én vagyoc az ő ioſágoc. Leuit: 6. & 7. Num: 18.

29 Es

29 Es az ő élésec lésien, az eledeli áldozat: és az bűnért és vétekért való áldozat, és valami Istennec sienteltetic Izraelben, az ðuéc lésien.

Num. 15. 30 Es minden elől érő gyűmöltsnec sengei, és minden valami titűletec áldozatra vitetic, az Papoké lésien: és az vy gabonából sűtött kenyereknec első sengéit adgyátoc az Papnac, hogy áldást vessen az te házadra.

Leuit. 21. 31 Semmi döggel hóltat, és el siaggattat, vagy madarat vagy egyęb fęle állatot az papoc ne egyenec.

XLV. Resz.

Az egeß igiret földéből negy réßt ßakaßtat ki az Isten: az eggyic réßt az Papoknac és az Templomnac. Az másic réßt az Leuitáknac. Harmadikat az város ßámára. Az negyediket az Feiedelem ßámára. Inti az Izrael feiedelmit. Az sont es az mértecigaz legyen. Az első sengeknec fel viteléről es egyeb áldozatokról. Az fő innepekről. Az Husuérnac. Pinkősdnec és sátoros innepnec meg innepléséről auagy ßenteleséről. Touabba vedd eßedbe hogy itt mindenestől fogua külömbe ző rendet ir meg az Prophera attol, mellyet Moses rendelt vala mind az Isteni ßolgálatban, mind az külső pogany rendben. Hogy ezzél meg ielentene, Előßer hogy az Moses-ról rendeltetet Ceremoniaknac vege léßen. Masbdßor, Hogy az Iesus Christusban meg vyultac mindenec.

1 Mikor penig az földet nijllal kezditec el osztani örökségül, válaßiatoc ki aiándéki áldozatúl az WRnac, melly légyen sient,[a] az földből: hoßiaßága (légyen) husionöt ezer sing, és siélessége tiz ezer, sient lésien mindē ő határáig köröskörnyül.

a: Az az, Istennec szentöltetött.

2 Ebből[b] légyen az sient helyért négy siegő tágasság, melly öt siáz (singet tésien)[c] minden felé: és ötuen singni pusitáia lésien köröskörnyül.

b: Tudni illic ez első föld meresből.
c Mind hoßszaßága mind szelessége.

3 Ebből azért ez mérésből, kinec hoßiaßága husionöt ezer (sing) és sięlessége tíz ezer: abból méry (helyet) es abban lésien az sienthely, az Sienteknec siente,[d]

d Az az, Ki minden heiteknel szenteb

4 Ez az sient (rési) az földből az Papoké lésien az sienthelyen à kic siolgálnac, à kic siolgálni mennec az Wr eleibe, és ðuéc lésien az, hogy házakat éppitsenec, és az sient helyet.[e]

e: Az az, Ezen eppitessec az templum az Papoc hazaiual egybe.

5 Es (ez kiuöl siakasisiatoc) husionöt ezer (sing földet) hoßiaßában, és tíz ezert sięltében, és az à Leuitaké lésien az házhoz való siolgáké, hogy biriác azt, (és eppitsenec rayta magoknac) húsz kamorát.

6 Az városnakis adgyatoc örökséget, kinec sięléssége legyen öt ezer sing, és hoßiaßága húsionöt ezer, az kiválasitatott sienthelnec földe ellenében,[f] melly az egési Izrael házáé lésien.

f: Az az, à hely mellet kit az Templom eppitesere, az Papoc es Leuitac szükségere ki szakasztánac.

7 Az feiedelemé penig[g] mind kęt felöl (lésien) az ki válasitott sient (rési) mellet, és à város, siámara ki mért iosiága mellet, az ki valasitott sienthely, és à város siámára való iosiág elött, az nap nyugati siegelettöl fogua, mind nap nyugatig, és nap keleti siegelettül fogua napkeletig, és hoßiaßága (lésien) mindenic rési sierént nap nyugati határtól fogua nap keleti határig.

g: Az à resz mellyét az feiedelem számára attoc es ki mértöt

8 Azon az földön lésien ő néki iosiága[h] Izraelben, és többé nesanyargassác az én feiedelmim az én népemet[i] hanem az (töb) földet adgyác Izraelnec, az ő nemzetségec sierint.

h: Az az, azt az resz biriatúl aidonul.
i. Az az, el ne vegyec az majet.

9 Azt mondgya az Wr Iſten, Legyen elég immár tinéktec ti Izrael feiedelmi: [h] Az tőruéńtelenſéget és ragadozáſt táuoſitaſſátoc el, itéletet és igaſſágot tſelekedgyetec, veſſetec el az ti ſátzoltatáſtokat az én népemtől, azt mondgya az Wr Iſten.

h: Az az. Elégedgyetec immar vele az mit eddig tſelekőrtetőc iobbullyatoc meg.

10 Igaz mértektec légyen, és igaz Ephah és igaz Bath.

11 Az Epha [l] és az Bath egy mértékűuec legyenec, hogy az Homernec tized reſze férien belé az Bathban, az Homernec tized réſze az Ephabannis: az Homerhőz kell mind az kettőt igazitani.

l: Ezec mertekec neue, mellyeckel el tec regen az Sidoc. mint mi nalunc a kőből, megied anagy veka. Az mint egic bőttis teſzen: az itt emlekezetőt azok rol. Az Epha és az bath egy arant vas lo mertekec volta: tſac hogy az Ephai ſzáraz allatot mertec, mint buzat, tauaſzt és egyeb affe'et az barral penig b g álla. tott mint, bort. olait.

12 Az Siclusban húſz fillyér legyen, húſz Siclus, huſzonőt Siclus és tizenőt Siclus, [m] ez legyen tinéktec az Gira.

m: Mind ezec egyűtt. ki teſz, 60 hatuan Sicluſt.

13 Az ſzabad akaratból fel emelt áldozat, [n] mellyet fel viſztec ez (legyen,) az Ephánac hatod réſzét egy Homer búzából, és egy Homer arpából hatod réſzét az Ephanac.

n: Mert azt teſzi az Thorumah.

14 Az olayból való rendelt áldozat penig (az bath penig olay mértec) az Bathnac tized réſzét (adgyatoc) egy chorusból: tiz bath egy Homer, mert tiz bath (téſzen) egy Homert.

15 Es két ſzáz iuhból egy báráńt Izrael kőuér [o] (iuhaiból,) az eledeli áldozatra, és az égő áldozatra, és az háláadó áldozatra, az ő megtiſztuláſokra, azt mondgya az Wr Iſten.

o: Az az ebből leg kőuerebb

16 Az földnec minden népe kőteles légyen erre ez áldozatra, az Izraelben feiedelemért [p].

p: Vagy az feiedelemmel egyűtt.

17 Az feiedelem (tiſzti léſzen) penig, hogy adgyon egéſzlen égő áldozatokat, és eledeli áldozatokat, és itali áldozatokat az innepeken, az vij hóldoc elſő napian, és az ſzombatokon, és Izrael házának minden fő innepin, ő tégyen áldozatot az bűnért, és eledeli áldozatot, és égő áldozatot, és hálá adó áldozatokat, hogy Izrael házát meg tiſztitſa.

18 Ezt mondgya az Wr Iſten: Elſő (hóban) elſő (napián) az hónac, végy egy gyermekdéd bornyút, éppet, és tiſtits meg az ſient helyet.

19 Es végyen az pap az bűnért tett áldozatnac véréből, és hintſe az háznac óldalkűſzőbére, és az óltár ſzęli négy ſzegeletire, és az belső tornátz kapuia óldalkűſzőbére.

20 Igy tſelekedgyél az hónac heted ic napiannis, mindenért valaki tudatlanſágból meg vétkezic és meg tſalatkozic: és meg tiſtits az (Iſten) házár.

21 Elſő hóban, az hón: : tizennegyedic napián léſzen tinéktec Huſuéttec, [q] az innep hęt napig (tartſon) kouáſztalan kenyeret egyetec.

q: Az az. Az Huſuetiben nincs meg etele.

22 Es az feiedelem azon az napon áldozzéc ő magaért, és az egéſz föld népeiért tulyockal bűnért való áldozatra.

23 Es az innepnec hęt napián tégyen égő áldozatot az Wrnac, hęt tuliockal, és hęt koſſal éppeckel mindennap hęt napon, és bűnért való áldozatra egy backal minden nap.

24 Es

24 Es ęledeli áldozattal, (minden)tuloc mellé egy Ephaual, és egy Ephaual áldozzéc (minden) kos mellé, és egy Hin olaijal(minden)Epha mellé.

25 [r] Hetedic (hóban) az hónac tizen ötödic napián az innepen, hasonlóképpen tselekedgyéc hęt napon, mind az bünért való mind az égö áldozatban, az eledeli áldozatban, és az olaijal való (áldozatban.)

r: Ert az Satoroc innepet

XLVI. Resz.

Az ſombarnac, és az hold vijſágnac áldozatirol. Az feiedelem áldozattyarol Melly kapukon kellyen bę menni az Templomban, es ki menni. Az feiedelemnec ſzabad akarattya ſzerint valo áldozattyarol Kiknec adhaſſon az feiedelem ioſzágabol örökſeget aiandékon: kiknec ne. Az Papoc konihairol, ahol az áldozatokat főztec ſütöttéc.

1 AZt mondgya az Wr Iſten: Az belſö tornátz kapuia, melly néz Napkeletre, [a] bę téue légyen, az dologtéuö hat napokon, [b] és ſiombat napon nijttaſſéc meg, és az vij hóld napián.

a: Erti az papoc tornatzat ahol öc allottac à templomban.
b: az az, het közbe hat köz napon.

2 Es az feiedelem annac à kapunac porticuſſa vttyán mennyen bę onnét kiuöl: és állyon annac à kapunac óldalköſiöbi me lett, és áldozzác meg az Papoc az ö égö áldozattyát, és hálá adó áldozatit: és meg haytuán magát imádkozzéc annac az kapunac köſiöbénél, és mennyen ki, az penig az kapu bę ne tételſſéc eſtuéig.

3 Es magát meg haytuán [c] imádkozzéc az föld népe annac az kapúnac aytaiánál ſiombat napokon, és az vij hóldnac napian, az Wr elött.

c: Anagy terdet haytuán, vagy terdre eſuen: mert annit teſzön à Sido ige.

4 Az égö áldozat penig az mellyet az feiedelem fel vigyen az Wrnac, ez légyen: Siombat napon hat ępp báránt, és egy ępp koſt.

5 Es eledeli áldozatra egy Ephat az kos mellé: és az bárányockalis eledeli áldozatra az ö keze aiándékat, [d] és az Epha mellé egy Hin olaijt.

d: Az az, az menyt ſzabad akarattya ſzerint adni akar.

6 Az vij hóldnac napián penig egy ępp ökör boriú, és hat bárány és egy kos, (ezec mind) éppec legyenec.

7 Es az boriú mellé egy Ephat tégyen, és egy Ephat az kos melléis eledeli áldozatra: az bárányoc mellé penig az mi kezétül lehet, [e] és az Epha mellé egy Hin olaijt.

e: Az az, ammint erteke es ſzabad akarattya leſzen.

8 Es mikor bę mégyen az feiedelem, az porticus kapuián mennyen bę, és azon vton meñyen ki.

9 Mikor penig az föld népe bę megyen az Wr eleibe, az innepeken, à ki az eſiaki kapun megyen bę hogy meg haytuán magát imádkozzéc, az Dęli kapun mennyen ki: à ki penig à Dęli kapún megyen bę, az eſiaki kapún mennyen ki: ne tęrien arra az kapu vtára az mellyen bę ment, hanem annac ellenében valón mennyen ki.

10 Az feiedelem penig, mikor bę mennec, ö köſitöc mennyen bę, és mikor ki mennec eggyütt mennyen ki vęlec.

11 Es az innepeken és az ieles napokon az Eledeli áldozat ez léſien: minden tuloc mellé egy

Epha, és minden kos mellé egy Epha,és az báranyoc mellé, az ő kezе aiandéka, és az Epha mellé egy Hin olay.

12 Toudbba mikor az feiedelem ſiabad akaratból téſien égő áldozatot,vagy háláadó áldozatot az Wrnac, niſsa meg magánac ſazt az kapút melly napkeletre néz,és tégyen égő és hálá adó áldozatokat, mint ſiombat napon ſiokott tenni, és az vtán mikor ki mégyen,az kaputtegye bę ki menéſe vtán.

f: Avagy,niſsáz meg neki tudni illic az papoc.

13 Es egy eſitendős épp báránnyal áldozzál égő áldozatra,minden nap az Wrnac minden reggel.

14 Es eledeli áldozatot áldozzál azzal minden reggel,ki légyen az Ephánac harod réſie,és egy Hin olaynac harmad réſie, melly légyen á ſemlye liſit elegyitéſére, melly őrőcké való rendelés léſien ſiüntelenül az Wrnac.

15 Aldozzanac azért báránnyal, és Elédeli áldozattal és olaijual minden reggel ſiünetlen égő áldozattal.

16 Azt mondgya az Wr Iſten: Ha az feiedelem aiándékon ád valamit az ő fiai közzül valamellyiknec az ő örökſégéből, az, az ő fiaié legyen , és annac wraſága örökſégül őuéc léſien.

17 De hogy ha ſiólgai közzül valamellynec aiándékot ád az ő örökſégéből, (tſac) az ſiabadſág eſitendeiéig léſien őué, és tęrien viſiſia az feiedelemre (az ő-röкſég) de annac örökſége az ő fiaié , és azoké léſien. h

g Erti az io be' eſitendőt. az á neuéſie eſitendőc mel lyről iſol az irás Leui 25 v. 10. Es vgyan ott cap.

h: Az az, Az feiedelem maradckié legyen es azok tul el ne idegenitęſſec.

18 Es az feiedelem el ne vegye az népnec örökſégét,hogy ki veſſe őket az ő ioſiágokból, hanem az ő ſáiát ioſiágából hadgyon örökſéget az ő fiainac, hogy az én népem közzül ſenki el ne kélieritęſſéc búdoſni az ő ioſiágától.

19 Es bę vżn engemet azon az bę menéſen melly vala az (napkeleti) kapu mellett óldaloslag, az Papoc ſient kamoráiba , mellyec éſiakra néznec vala , és imé vala ott egy hely óldaloslag napnyugatra.

20 Es monda énnékem: Ez á hely, holott az papoc főzzéc az vétekért és az bünért való áldozatokat,és ahól főzzéc az Eledeli áldozarot,hogy ne kellyen ki vinni az külſő tornátzba az népnec meg ſienteléſére.

21 Es ki vżn engem az külſő tornátzba,és el hordoza engem annac á tornátznac négy ſiegeletin, és imé minden ſiegeletben (egy) tornátz (vala.)

22 Az tornátznac négy ſiegeletin valánac tornátzoc egy máſt éruén , négyuen ſingni hoſiſiac, és harmintz ſingni ſiéleſſec , egy mértéke vala azoknac mind az négy ſiegen való tornátznac.

23 Es fal vala azoc körül, mind az négy körül,és az faloc alatt konyhác valánac tſinálua körökörül.

24 Es monda énnékem: Ez az főző ház, holott főzzéc á Templom ſiólgai az népnec áldozattyát.

XLVII.

XLVII. Reſz.

Lát az Templomból ki folyó vizeket. Az Izrael földe el oſztáſat végezi el: mellyet el kezdett vala oda fel cap. 45. Melly valamenire külömbőz attól mellyet meg ir Moſes Num. 34.

a: Értil az háznak templomot, melly ez az Iſten ő hazanac neuez, Iſa. 56.

1 ES viſſiſa tęrité engem az ház [a] aytaiához, és imé víz forr vala ki az ház kűſziőbe alól napkelet felé: miérthogy az ház napkelet felé vala: és az víz foly vala az ház iob felől való óldala alól, az óltárnac éſiac felől való réſie felé.

2 Es ki vűn engem az éſiaki kapu útán, és viſſiſa vűn engem az kapu kiuől való úton arra az útra melly napkeletre néz: és imé az víz iob felől való óldalból forr vala ki.

3 Mikor ki menne az à férfi napkelet felé, mérő ſinór vala az ő kezében, és ezer ſinget mére, és által vűn engem az vízen, az víz penig bokáig ęr vala.

4 Es mére iſmét ezer (ſinget) és által vűn az vízen, az víz penig tęrdig(ęr vala) mére iſmét ezert, és által vűn engem az vizen, (melly ęr vala) veſéig.

5 Es mére iſmét ezert, és lőn olly melly folyás, hogy által nem mehetnéc rayta miért hogy az víz fel emelkedett vala, [b] úgy hogy az vizet úſni kellene, kit meg nem lábolhatni vala.

b: Az az, meg nevekődött, vala, meg gyűlt vala, meg aradott vala.

6 Es monda nékem: Látádę embernec fia? [c] Es ki vűn engem, és viſſiſa vűn engem à víz parttiára.

c: Tudni illic, hogy az kiſin forrásból melly nagy viz nevekődee. vgy annira hogy te által nem mehetsel

7 Es mikor viſſiſa tęrtem vólna imé az víz parttyán nagy ſoc fák valának mind két felől.

8 Es monda nékem: Ez è víz az elſő Galileara mégyen ki, és az lapátzra mégyen alá, és az tengerbe mégyen bę, az tengerbe ſiakad és meg gyogyulnac az vizec. [d]

d: Az az, meg tauulnac. e deſſe es egeſſe vallanac.

9 Es léſien, [e] hogy minden ęlő lélec à ki mozog, valahouá ez folyás mégyen, ęl: és halaknac nagy bőuſége léſien, miérthogy ez ec ez vizec mentec oda, és meg iaúúluac, és él minden valahouá ez è víz mégyen.

e: Erőkön ez egeſſeges vizekőn értie az here, zsien doctorac az Euangelium tudomanyát mellyterjeſztelemből ſolt et ſzármazott ki ez egéſz világra az Apoſtoloc által.

10 Es léſien hogy az halászoc ez mellet állanac [f] Engedditől fogua mind En eglaimig terîtic ki az hálókat: mindennęmű halac nagy bőuſéggel léſinec benne, mint az nagy tenger halai. [g]

f: Ez ſolyo viz mellet ſorognac.

g: Az Iſten minden ſyema ly válogatás nélkül hiv mindenekket az idvőſſégre.

11 [h] Az ő ſáros helyei és tóij meg nem iauúlnac, ſóſon hagyatatnac. [i]

h: Tremell: Az ő ſaros es tauat helleit modem hogy meg iaulnac, melliec előſzer nem ioc ſoſoe valanac.

i: Az bitetlenekree kic ez tűnnec ſárában ſörtőngenec, és abbol igaz hit által ki nem tiſztulnac. az Euangeliomnac elő vize ſemmit nem haſznal idvőſſeségre.

12 [k] Es az folyó víz mellet és annac partyán mind két felől, minden enni való gyűmőlts fa nevekedic fel: az ő leuele el nem húll, és el nem fogy az ő gyűmőltſe, minden hóban vij vij gyűmőltſet teremnec, mert az ő vizec az ſient helyből folynac ki, és az ő gyűmőltſec eledelre valóc, és leuelec oruoſſágra valóc.

k: Az hiuec az Euangeliomnac elő vize által naponkent eppulnac az Iſtennek felelőmben az ő őrőc elenre-es mikent az ſolyo viz mellet plantalatott ſzep termő fac. gyűmőltſet hoznac Pſal: 1.

l: Tudni illic, eggyic Manaſſes, maſic Ephraim reſzere, Gen. 48 ver. 22.

13 Es monda az Wr Iſten: Ez à határ à melly ſierint örökſégül oſſiſátoc el az földet az Izrael tizenkęt nemzetſęginec: Ioſephé két réſi léſien. [l]

14 Es örökſégül vegyétec azt, eggyitec mint az máſtoc, à melly földön fel emeltem az én kezemet,[m] hogy az ti atyaitoknac adom' és ti néktec örökſégül eſic ez è föld.

m: Az az, meg eskűttem.

15 Ez penig az föld határa eſiakra, az nagy tengertül mikor mennec az Hetlón vtán Sedadra.

16 Hamath, Berótha, Sibraim melly Damaſcus és Hamath határa között vagyon, Haſer Hatichon, melly Hauran határában vagyon.

17 Es légyen az határ az [n]Haſár Enon tengerétöl fogua az Damaſcus határa, és éſiakra való határ az Hamat határa, és ez az eſiaki határ.

n: Haſar Enó vara'nac ne[ve] mely Sidonyſzegnac. Damaſcuſnac határa volt eſzac felöl.

18 Es az Napkeleti réſit Hauran és Damaſcus között, és Gileád között, és Izrael földe közepitöl Iordantól, az napkeleti tenger határától mériétec, Ez az napkeleti határ.

19 Az Dęli réſit penig ęſiakra Thamartól fogua az háborgás vizéig Cadesben, az pataktól fogua az nagy tengerig: és ez az eſiac felé valo Dęli határ.

20 Az Napnyugati határ penig az nagy tenger légyen, ettül ez határtól addig az helig, melly Hamat vta elienében vagyon: Ez az Napnyugati határ.

21 Oſiſiátoc el azért eſit az földet magatoknac Izrael nemzetſégi között.

22 Es oſiſiátoc el azt örökſégül ti magatoknac és az iöueuényec kic lakoznac ti köztetec, kic magzatokat nemzettenec ti köſitetec, és vgy tartſatoc öket mint lakoſokat Izrael fiai között, éggyütt léſien örökſégec ti veletec, Izrael nemzetſégi között.

23 Es ez legyen, hogy az melly nemzetſégben léſien az iöueuény, ott adgyátoc ki az ö örökſégét, azt mondgya az Wr Iſten.

XLVIII. Reſz.

Az hęt nemzetſégnec ki oſtotc réſe. Első hozzaiſmet az Papoknac, Az Leuitáknac, az városnac, es az feiedelemnec ki ſakaſtotc iöſágokat. Az több nemzetſégeknec ki oſtotc réſec. Az város kapuirol.

1 ES ezec az nemzetſégeknec neuec: Az eſiaki határtól fogua Hethon vta határa felé mikor mennec Hamathra, Haſarra, Enanra ki határos Damaſcuſſal eſiak felé, Hamath határa felé (Mert ezec határi önéki napkeletröl napnyugatig) Dan (nemzetſégéié) egy (réſi.)

a: Tudni illic kic között az föld örökſegül nyillal meg oſztaſſec.

2 Es Dan határa mellett napkeleti határtól fogua napnyugati határig Aſer (réſie) egy.

3 Es Aſer határa mellett, napkeleti határtól fogua, napnyugati határig, Naphthali (réſie) egy.

4 Az Naphthali határa mellet, napkeleti határtól fogua napnyugati határig Menaſſeh (réſie) egy.

5 Es Menaſſeh határa mellett, napkeleti határtól fogua napnyugati határig, Ephraim (réſie) egy.

6 Es Ephraim határa mellett, napkeleti határtól fogua napnyugati határig, Ruben (réſie) egy.

7 Es Ruben határa mellett, napkeleti határtól fogua napnyugati határig Iehuda (réſie) egy.

8 Es

8 Es Iehuda határa mellett, nap keleti határtól fogua, nap nyugati határig légyen az ki ſiakaſilott réſi, mellyet külön válaſiſiatoc, [b] mellynec ſiéleſſége huſion öt ezer mérö páltzáni légyen, hoſiſiaſága penig mint eggyic eggyic réſi, [c] nap keleti határtól fogua nap nyugati határig: és az ſienthely közepette légyen.

b: Tudni illic az ſtennec tiſti eletire. c: Az az, mint az meni eſic egy nemo retſegre.

9 Ez ez ki válaſitott réſi, mellyet az WRnac válaſitotoc ki, huſion öt ezer (páltzáni) hoſiſiu, és tíz ezer (páltzáni) ſiéles légyen.

10 Es ezekéléſien az az ki válaſztatott ſient réſi, Tudni illic az papoké, éſiakra huſzón öt ezer (páltzáni hoſzſzaſág) és nap nyugatra tíz ezerni ſiéleſſég, és délre huſion öt ezerni hoſzſzaſág: és közepette az WRnac ſienthelye légyen.

11 Az papoké (légyen ez ez réſi) kic meg ſzenteltettec Sadoc fiai közzül, az kic megtartottác az én rendeleſimet, kic nem téuelgettec mikor Izrael fiai el téueledtec vólna, [d] miképpen el téueledtec vólt az Leuitác.

d: Tudni illic, az ö válnaſzokaſokal.

12 Es öneć léſien az az ki ſzakaſztott réſz az földnec ki válaſzott réſzéből, felötte igen ſient ſéges, az Leuitác határa mellett,

13 Az Leuitáknac penig (réſzec) az papoc határa mellett, hoſzſzaſága huſion öt ezer, és ſzéleſſége tíz ezer: az egéſi hoſzſzaſág huſzon öt ezer, és ſzéleſſége tiz ezer.

14 Es ſemmit abból el ne adgyanac, ſe el ne tſerélljéc, ſe az földnec ſengéiét, [e] el ne idegenitſéc, mert az WRnac ſzentel tetett.

e: Az az, az földből iſten tiſteletire ki ſiakaſtott reſſe.

15 Touábba, az öt ezer (páltzáni) az melly az ſzéleſségben meg marad [f] az huſzon öt ezerből (melly helly) nem ſzent, az városé légyen lakáſra, és város alatt való tágaſſágra, és abban közép arant légyen az város.

f: Mert az Iſten tiſteletire ki ſiakaſtott reſſnec ſzéleſſége huſion öt ezer ſing vala, ebben tiz ezer az papoké lön, tiz ezer az Leuitaké, maradt azért még öt ezer hat az város ſiükſegére és épületire hagy, melly helyet ſzentelletlennec ne vez nem ſient nec, annak üzéniſegéſennec, az papoc réſzére nézue, melly iſtennec tiſteletire ſzenteltetett vala.

16 Es ezec annac mérési: éttzaki határa négy ezer öt ſzáz (páltzáni) és az Déli határ négy ezer, öt ſzáz: az nap keleti határis négy ezer öt ſzáz, és az nap nyugati határis négy ezer öt ſzáz (légyen.)

17 Az város alatt való tágaſ, ſág éſſiac felé két ſzáz ötuen (páltzáni) légyen, és délreis két ſzáz ötuen, nap keletreis két ſzáz ötuen, nap nyugatrais két ſzáz ötuen.

18 Az mi penig meg marad az hoſzſzaſágban az ki válaſzott ſzent réſz ellenében, tíz ezer (páltzáni) nap keletre, és tíz ezer nap nyugatra, az ki válaſztott ſzent réſz ellenében légyen: annac penig halzna azoknac táplálásokra légyen kic az városnac ſiólgálnac. [g]

19 Es Izraelnec minden nemzetſégiből legyenec az kic ſzólgállyanac az városnac.

g Vagymint hec azt tudni illic az földet.

20 Az egéſi huſion öt ezer ſingni réſit, melly huſion öt ezer ſing

nire négy ſiegre léſien', adgyátoc ſient aiándékúl az városhoz tartozó réſiſiel egybe.

21 Az mi penig (ettől) meg marad, az feiedelemé léſien mind két felől az ki válaſitott ſient réſi mellet, és az városhoz való ioſiág mellet, az huſion öt ezer (páltzáni) ki válaſitott réſi ellenében az nap keleti határig, ez réſieknec ellenében, az feiedelemé légyen, és ki válaſitott ſient réſi léſien az, és az ſient helynec háza ö közepette.

22 Es az Leuitác ioſiágától, és az városhoz való ioſiágtól fogua az mi léſien Iuda határa és Beniámin határa között, az feiedelmé légyen.

23 Touábba az mi néz az több nemzetſégekre, nap keleti határtól napnyugati határig, Beniamin (réſie) egy.

24 Es Beniamin határa mellet napkeleti határtól nap nyugati határig, Simeon (réſie) egy.

25 Es Simeon határa mellet, nap keleti határtól nap nyugati határig, Iſsachar (réſie egy).

26 Es Iſsachar határa mellet, nap keleti határtól nap nyugati határig, Zebulun (réſie) egy.

27 Es Zebulun határa mellett, nap keleti határtól nap nyugati határig, Gad (réſie) egy.

28 Es Gad határa mellett az Dęli határra Dęl felé, léſien az határ Thamartól fogua az vérſengéſnec vizéig Cadesben, az patakig melly az nagy tengerben (foly.)

29 Ez az föld az mellyet Izrael nemzetſégi között örökſégül el oſiſiátoc, és ezec azoknac réſie, azt mondgya az WR Iſten.

30 Es ezec léſinec az város ki iáráſi: felől (való óldala az városnac) négy ezer öt ſiáz (páltzáni) mértec ſierint.

31 Es az város kapui Izrael nemzetſéginec neuei ſierint neuezteſſenec, három kapu éſiac felől: Ruben kapuia egy, Iehuda kapuia egy, Leui kapuia egy.

32 Es az nap kelet felől (való óldala az városnac) négy ezer öt ſzáz (páltzáni.) és három kapu, Ioſeph kapuia egy, Beniamin kapuia egy, Dan kapuia egy.

33 Dęl feléis, négy ezer öt ſiáz (páltzán) mértec ſierint: és három kapu, Simeon kapuia egy, Iſsachar kapuia egy, Zebulun kapuia egy.

34 Nap nyugatfelölis négy ezer öt ſiáz (páltzáni) és kapuioc három, Gad kapuia egy, Aſer kapuia egy, Naphtali kapuia egy.

35 Köröskörnyül tizen nyóltz ezer (páltzáni légyen az város) és az város neue attól az naptól fogua (léſien,) WR (lákozic) ott.

Ezechiel könyuénec vége.

DANIEL,

Dániel nem ſidó országban hanem Babyloniában irta az fogságnac helyén az ő könyvét, mint az Ezechielis mellyben az ő maga állapattyáról társaival egybe, és fő képpen ez világon való négy birodalmokról Cap: 2, & 7. Az fogságban való anya ſzent egy háznac nyomorúságáról, és az Iſtennec az ő Egy háza felől való gond viſeléſéről Cap: 3. & 6. Az kegyetlen Babyloniái feiedelmeknec büntetéſekről, Cap. 4. & 5 Az Dárius és Alexander birodalmáról, es ennec halala után való királyoknac veſſekedéſekről, Cap: 8. & 11. Az ő könyörgéſének meg halgatáſáról az népnec meg ſzabadulása felől, Az Chriſtus haláláról, diczőſégéről, fel támadáſáról, örök életről nagy niluán ſől Cap: 9. 12.

ELSŐ RESz.

Ioachim Iuda királlya fogſágra viteſtic Babiloniába, Nabucodonozor az rab gyermekec közzül válogattac: azokat irásban, tudományban, és Chaldeuſoc nyelvének tanulásában hadgya fel tartaeni, kic iővendőre az király előtt forogianac, kic közzül vőlt Dániel az ő három társaival egybe. Dániel nem akaria magát az pogány feiedelem ételével italával meg ſerteztetni. Az Iſten Danielt az ő társaival egybe nagy bőlcſéſséggel ſereti.

IOachimnac Iuda királyanac birodalmának harmadic eſztendeiében, iővue Nabucodonozor à Babyloniái király Ieruſálemre és meg ſzállá azt.

2 És adá az WR az ő kezébe Ioachimot Iuda királyát, és az Iſten házának edéninec (valami) réſiét: és viue azokat Sennaar földére az ő Iſtenének házában: és az edényeket bę viue az ő Iſtenének kénczes házába.

3 És az királ paranczolá Aſpenaznac az komornikoc feiedelménec, hogy az Izrael fiai közzül vinne Babyloniába, és az király nemből és feiedelmec fiai közzül.

4 Olly gyermekeket kikben ſemmi macula ne lenne, hanem kic ſzépec vólnának tekintetre, és túdoſoc minden bőſzeſégben, és értői az tudományoknac, és ékeſſen ki mondói az ő értelmeknec, és az kikben erő lenne, hogy álhatnának az király palotáiában és à kiket tanitana irásra és Chaldeuſoc nyelvére.

5 Es ren-

5 Es rendele ŏ nékic az király minden napi éléſt az ŏ királi éte-lébŏl, és az ŏ bor italából: és hogy ŏket tarcza három eſiten-deig, és az vtán állanánac az király elŏtt.

6 Touábba valánac ezec kŏzŏtt Iuda fiai kŏzzŭl, Dániel, Ananiás Miſael, és Azarias.

7 Kiknec az komornikoc feiedelme neueket ada: Es Dánielt Baltaſſarnac, és Ananiáſt Sidrachnac, és Miſaelt Meſachnac, Azariáſt Abednegonac neuezé.

8 Es az Dániel el tŏkéllé az ŏ ſiiuében, hogy magát meg ne férteztetné az király ételéuel és az ŏ boráual, és keré az komornikoc feiedelmét, hogy magát meg ne férteſitetné.

9 Touábba tŏtte vala az Iſten Dánielt kedueſſé az komornikoc feiedelme elŏtt, hogy ŏ hozzá kegyelemmel és irgalmaſſággal lenne.

10 Es monda az komornikoc feiedelme Dánielnec: Félem az én Wramat, az királt, à ki az ételt és az italt rendelte ti néktec, ki hogy ha látandgya az ti ortzátokat, hogy hituánb az gyermekekénél az kic (moſt) haſonlóc ti hozzátoc, halálos ſententiát hoznátoc az én feiemre az királytól.

11 Es monda Dániel Malaſarnac, az kire az komornikoc feiedelme bizta vala Dánielt, Ananiáſt, Miſaelt, és Azariáſt.

12 Kéſercz meg kérlec az te ſzólgaidat tíz napig, és adgyanac mi nékŭnc bŏtſŏ eleſéget hogy azt egyŭc, és vizet kit igyŭnc.

13 Es láttaſſanac meg te elŏtted az mi ábrazatinc, és az gyermekeknec ábrazattyoc, az kic élnec az király ételéuel, és az mint te néked tettzic czelekedgyel v̂gy az te ſiólgaiddal.

14 Es engede nékic ebben ez do logban, és meg kéſérté ŏket tíz nap.

15 Es tíz nap múlua, láttatéc az ŏ ábrazattyoc ſiépbnec, és teſtekben kŏuérbeknec azoknál à gyermekeknél az kic élnec vala az király ételéuel.

16 Es ezokaért Malaſar az ŏ ételec réſiét el veſii vala, és az ŏ italokra való rendelt bort, és ád vala nékic bŏtſŏ eleſéget.

17 Es annac az négy gyermeknec adá az Iſten tudományt és értelmet minden irásban és bŏlczeſégben: Danielnec pedig hogy értŏie lenne minden látáſnac és álmoknac.

18 Touábba az idŏc el múluán, kikben hatta vala az király hogy eleibe vinnéc ŏket, eleibe viué ŏket az komornikoc feiedelme Nabucodozornac.

19 Es ſzólla vęlec az király, és nem találtatéc mind kŏzzŏlŏkis ollyan, mint Dániel, Ananiás, Miſael, és Azarias. és vduarlanac vala az király elŏtt.

20 Es minden bŏlcz és értelmes beſiédben kirŏl tŭlŏc az király tudakozéc, találá ŏket tíz kép-

képpen fellyeb minden terméſiet és ęgi dolgokban való tudóknál kic az ő egéſi orſiágában valánac.

21 Es lőn Dániel (abban az vduari ſiolgálatban) Cyrus király el ső eſitendeig.

II. *Réſi.*

Nabucodonozor álmot lát, orſiágában az bőltſeket bę hiuattya, kic miuelhogy az álmot meg nem mondhattyác es meg nem magyarázhattyác, meg őleti őket. Dániel időt kér, Iſten meg ielenti néki az álmot, és az király előtt meg magyarázza, és ezokért Dániel tár ſaiual egybe az király nagy méltoſágra emeli.

1 TOuábba máſod eſitendeiében birodalmánac láta Nabucodonozor álmokat: és meg rőttene az ő lelke, és az álom el a múléc tőle.

a: Az az, el feleite az almot mellyet látott vala.

2 Es hagyá az király, hogy hinánac terméſiet tudó bőlczeket, ęg forgás tudókat, váraſlókat, és Chaldęuſokat, hogy az királynac meg ielentenéc az ő álmait: és bę ménénec és állánac az király eleibe.

3 Es monda az király ő nékic: Almot láttam, és meg rőttene az én lelkem, hogy meg nem emlekezhetem az álomról.

4 Es mondánac az Chaldęuſoc az királynac Siriai nyeluen: király mind őrőcké élly: mond meg az álmot az te ſiólgaidnac, és az magyarázattyát meg ielentyűc.

5 Felele az király és monda az Chaldęuſoknac, az az dolog feiemből ki eſett: De ha meg nem mondgyátoc énnékem az álmot, és annac magyarázattyát, kontzról kontzra hányattattoc, és az ti házaitoc peruatá ſięcké léſinec.

6 Ha pedig az álmot, és annac értelmét meg mondgyátoc, aiándékot, iutalmot, tiſiteſséget nagyot veſitec én tűlem, ez okaért az álmot, és annac magyarázattyát mondgyátoc meg énnékem.

7 Felelénec máſodſior, és mondánac: Az király mondgya meg az álmot az ő ſiólgainac, és az magyarázattyát meg mondgyuc.

8 Felele az király és monda: Bizonnyal tudom én hogy czac időt halaſitotoc: miért hogy láttyátoc hogy elmemből ki ment az dolog.

9 De ha az álmot meg nem ielentitec énnékem, egy ſententia vagyon felőletec, miért hogy hamis és tétouázó beſiéddel akartoc engemet tartani, mig idő múllyéc, ez okaért az álmot meg mondgyátoc énnékem, hogy tudgyam hogy magyarázattyátis meg mondhattyátoc.

10 Felelénec az Chaldęuſoc az király előtt, és mondánac: Ninczen ember ez főldőn, ki az király dolgát meg ielentheſſe, ez okaért ſenki, ſem király, ſem feiedelem, ſem fő tiztartó nem kéuánt valamelly bőlcztől, ęg forgáshoz tudóktól, és Chaldęuſtól illyen dolgot.

11 Es az dolog melyről az király tuda-

tudakozic igen nehez, és ninczen az ki azt meg mondhaſſa az király elött, hanem az Iſtenec, kiknec lakáſoc ninczen az embereckel.

12 Annac okaért az király haragiában, és búſuláſában meg hagyá, hogy meg ölетnenec mind az Babyloniai bölczec.

13 Es az paranczolat ki méne: és az bölczeket ölic vala, és kereſic vala Dánieltis és az ö tárſait, hogy meg ölettetnénec.

14 Ackor Dániel tanáczkozéc ez dolog felöl az Ariockal, az király vitęzinec Capitánnyáual: az ki ki ment vala ölni az Babyloniai bölczeket.

15 Es monda Ariochnac annac az király tiztartoiánac: Mi okért ſiet az király ezzel ez paranczolattal? Ackoron az dolgot meg ielenté Arioch Dánielnec.

16 Es Dániel bę méne, és kéré az királt hogy adná idötö néki, és az magyarázatot meg vinné az királnac.

17 Ackoron Dániel házához méne: és Ananiáſnac, Miſaelnec, és Azariáſnac, az ö tárſainac, ez dolgot meg ielenté.

18 Es hogy irgalmaſſágit kérnéc az mennyeknec Iſtenénec, erröl ez titkos dologról: hogy el ne veſinénec Dániel és az ö tárſai, az töb Babyloniai bölczeckel eggyüt.

19 Ackoron Dánielnec, éijeli látásban ez è titoc meg ielentetéc: és ez okaért Dániel áldá az mennyei Iſtent.

20 Felele Dániel, és monda[b] Aldott légyen az WRnac neue öröckön és öröcké: öué az bölczeſég és az erö.

b: Daniel hálakat ad Iſtennec az alomnac meg ielentéſéiért.

21 Es ö az ki meg változtattya az idöket, és az idöknec réſieit: leveti az királyokat, és ſierez királyokat: ád bölczeſéget az bölczeknec, és ęrtelmet az tudóſoknac.

22 Ö ielenti meg az męly és el röytett dólgokat: ęrti az mi az ſetétſégben vagyon, és világoſſág lakozic ö vęle.

23 Tégedet vallac én attyáimnac Iſtene, és diczérlec tégedet, hogy bölczeſéget és eröt ádtál énnékem, és moſtan meg ielentetted énnékem az mit kértönc te tüled, mert az király álmát meg ielentetted mi nékünc.

24 Annac okaért bę méne Dániel Ariochhoz, az kit rendelt vala az király hogy el veſitené az Babyloniai bölczeket, el méne azért, és így ſiólla ö néki: Az Babyloniai bölczeket ne veſieſd, vigy engemet az király eleibe, és az magyarázatot meg ielentem az királynac.

25 Ackoron Arioch hamarſág-gal bé viué Dánielt az király eleibe, és így ſiolla néki, Találtam férfiat Iuda nemzet foglyai között, az ki az magyarázatot meg ielenti az királnac.

26 Felele az király, és monda Dánielnec, kinec neue vala Baltaſsar, vagyoné tehetſéged te néked hogy meg ielentheſsed énnékem az álmot mellyet láttam, és annac magyarázattyát?

27 Felele

27 Felele Dániel az király elött, és monda: Az titkot melyröl az király tudakozic, az bölczec, ęgi forgás tudóc, terméſiet tudóc, iöuendölöc, meg nem ielenthetic az királnac.

28 De vagyon Iſten menyben à ki az titkokat meg ielenti, és tudtára adgya Nabuchodozor királnac, mi léſien iöuendöre az [c] vtólſo napokban. Az te álmod és az te feied látáſa az te ágyadban, ez.

29 Te néked király az te gondolatid az te ágyadban, elmédben fel hatánac, [d] hogj ęrthetnéd, mi lenne vtánnad, és az ki meg ielenti az titkokat, meg ielentette te néked az mi iöuendö.

30 Ennékem penig nem az bölczeſégért [e] melly én bennem vólna, minden élö emberec felött, ielentetett meg ez à titoc, hanem hogy az magyarázatot tudtára adgyam az királnac, és az te ſiiuednec gondolatit meg ęrtenéd.

31 [f] Te király látád: és imé egy nagy álló kép, nagy és tettetes kép áll vala elötted, és az ö ábrazattya röttenetes vala.

32 Ennec ez álló képnec feie ieles aranyból vala: Az ö mellye és az ö kariai ezüſtböl, [g] az haſa és az ö óldalai ęrtzböl.

33 Az ö ſiárai vasból: lábai [h] egyréſiént vasból, és egy réſiént czerépböl.

34 Nézed vala, mig egy kö el haſada kęznélkül: és el törté az álló képet az ö vas és czerép lábairól, és apróra rontá öket.

35 Ackoron eǵgyüt el romlá az vaſs, czerép, ęrtz, ezüſt, és arany, és lönec mint az pelyua az nyári ſiürün, mellyet az ſięl fel veſien, és ſemmi helyét ſem találni: Az az kö penig az melly el üte az álló képet, nagy heǵgyé lön, és bę tölte az egéſi földet.

36 Ez az álom: és magyarázattyátis meg mondgyuc az király elött.

37 [i] Te király királyoknac királya vagy: mert az mennyei Iſten, orſiágot, hatalmot, eröt, és diczöſéget adott te néked.

38 Es valahól lakoznac emberec fiai, mezei oktalan állatoc, és ęgi madarac, adta azokat az te kezedbe, és Wrrá tött mind ezeken: te vagy az arany fö.

39 Es te vtánnad támad más birodalom, [k] ſiępb az tiédnél, és harmadic birodalom ęrtz, melly ez egéſi földön wralkodic. [l]

40 [m] Es az negyedic birodalom léſien erös mint az vaſs: mert miként hogy az vaſs el tör és el ront mindeneket: és miként à pöröly, azonképpen ez birodalom mindent el tör és egybe ront.

41 Hogy pedig láttad lábait és vijait fęl réſiént czerépböl, és fel réſiént vasból, [n] az birodalom kęt felé oſiol: és valami vaſs eröſſég léſien ö benne, az miatt láttad hogy az vaſs elegy az czeréppel.

42 Es hogy az lába vijai réſi ſierint vaſs, réſi ſiérint tſerép: léſien az az birodalom réſi ſierint erös, és réſi ſierint léſien romlandó.

43 Hogy pedig láttad az vaſat elegyülue à földi czeréppel, (iedzi

d hogy)

c: Nemellyec igy fordittyac, mi leſſen köuetkezendö idokben.

d: Az az, te király gondolkodol vala az te ágyadban arrul, te vtannad mitſoda idöc lennénec.

e: Az az, nem azért ielentetet meg nekē az alom hogy en mindennel bölczeb volnec, hanem az Iſten akarta neked en altalam azt meg ielenteni.

f. Daniel meg mongya az almot az kiralnac.

g: Nemellyec igy fordittyac. Az haſa és az ö tomporai.

h: Az lábain érti az lábanac ſeiét bokaiától fogua mind à tal paual egybe.

i: Nabucodonozor álmánac magyarazattya.

1. Elſeo birodalom ez vilagon az Aſſiriai birodalō, mellyben fö volt az nagy Nabucodonozor, ezt peldazza az arany fö.

k: 2. Maſodic birodalom az Perſiai birodalom melben fö volt az Cyrus Darius.

l: 3. Harmadic birodalom az Alexander birodalma.

m: 4 Negedic az Romai birodalom.

n: Az Negyedic birodalom ket reſſre oſſlot, az eggyic vas, az maſic ſaar vagy czerep, és ezec ſemmiképen egybe nem fernec

hogy) ŏsiue elegyŭlnec emberi mag által: [o]de egy mással nem eǵgyesŭlhetnec, mint hogy az vass nem eǵgyesŭl az czeréppel.

o: Az emberi magon ert hazassag altal valo eggyeseget, de mõgya hogy az altal egybe nẽ ferhetnec, mint hogy az vas és czerep eggyé nem lehet

44 [p] Touábba azoknac az királyoknac ideiékben támasit à mennyei Isten birodalmot ki ŏrŏcké meg nem romol, és ez è birodalom más népnec nem hagyatic: (ki)el rontya és el tŏri mind ezeket ez birodalmokat: és az állandó lésien ŏrŏcké.

p: Mind az negy birodalomnac vtanna lessen az Iesus Christusnac ŏ róche allando birodalma.

45 Az mint láttad hogy az hegyrŏl kęz nélkŏl le siakadt kŏ el rontá az vasat, ęrtzet, czerepet, ezŭstŏt, és aranyat: Az nagy Isten ielentette meg az királnac azt az mi ez vtán iŏuendŏre lésien: és igaz az álom, és bizonyos annac magyarázattya.

46 Ackoron Nabuchodonozor király arztál le borúla, és Dánielnec maga meg haytásáual tiztességet tŏn: és hagyá hogy áldozattal és ió illattal áldozzanac néki.

47 Felele az király Dánielnec, és monda: Bizonnyal az ti Istenetec, ŏ az Isteneknec Istene, és az királyoknac Wra, és meg ielentŏie az titkoknac: hogy meg ielenthetted ezt az titkot.

48 Ackoron az király Dánielt fel magaztalá, és soc és nagy aiándékokat adá néki, és fŏ tiztartóuá téué az egési Babylonia tartománján: és tiztartóc feiedelméué Babyloniában való minden bŏlczékŏn.

49 Es Dániel kére az királtól, és válaztá feiedelmŭl Sidrakot, Misakot és Abdenagot az Babyloniai tartománnac gondgya viséléfére: Dániel penig (vala) az király portáián.

III. Rész.

Nabucodonozor aranyből öntött báluánt emeltet fel, mellyet paranczol hogy mindnyáian imádgyanac, de az Daniel három társai ném akariac imadni, kic ez okert az égő kementzebe vettetnec az király parantio attyából. De az Isten őket az tűzben meg tartya, és az tűzben énec sóual diczéric az Istent, melly dologból az kiraly az Istent meg esméruén ő róla vallást tessen.

1 NAbucodonozor királj tsináltatá [a] egy aranj álló képet: melynec magassága vala hatuan sing, sięlessége hat, és helyhez teté azt Dura mezeién Babylonia tartományában.

a: Iollehet ninczen arrul emlekezet mi vegre és honnet inditatot volt ez baluannac fel emelesere az Nabucodonozor kiraly, mind az altal az mint megteczic az hatodic Caputbol, mikor latnác az fő nepec hogy az Sidoc illyen nagy meltoságra emeltettec az kiraltol, lehetséges hogy ő ellenec valo iregségből indiottac az ŏwrac az kiralt erre, hogy azokat el vesithetnec.

2 Es Nabucodonozor király el kŭlde egybe gyŭyteni az feiedelmeket, hadnagyokat, tiztartókat, tŏruény ki siolgáltatókat, kincztartókat, tanáczokat, tŏmlŏtztartókat, és tartományoknac minden feiedelmit, hogy iŏnénec az álló képnec meg sienteléfére, mellyet fel emelt vala Nabucodonozor király.

3 Ackoron egybe gyŭlénec az feiedelmec, hadnagyoc, tiztartóc tŏruény ki siolgáltatóc, kéncztartóc, tanáczoc, tŏmlŏtztartóc, és tartományoknac minden feiedelmi az kęp meg sienteléfére, mellyet fel állatott vala Nabucodonozor király: és állánac vala az kép elŏtt, mellyet fel állatott vala Nabucodonozor király.

4 Es az porosiló kiált vala nagy fel sióual: Tinéktec paranczollyác, népeknec, nemzetségeknec és min-

és minden nyelueken (valóknac.)

5 Mihelt hallyátoc az kŭrtnec, ſipnac, hegedŭnec, harphanac, tzimbalomnac, énekléſnec, és minden vigaſſág téuŏ ſiérſiámok nac ſiauát: le eſſetec és imádgyátoc az arany álló képet, az mellyet fel emeltet ez Nabucodonozor király.

6 Es valaki tęrdre nem eſic, és nem imádangya, azon órában bę vettetic az égŏ tŭzes kementzébe.

7 Annakokaért mihelt hallác minden népec az kŭrtnec ſiauát, ſipnac, hegedŭnec, harphanac cymbalomnac és minden vigaſſág téuŏ ſierſiámnac, tęrdre eſęnec minden népec, nemzetſégec, és minden nyelueken valóc: és imádác az arany oſilopot, mellyet fel emeltetŏtt vala Nabucodonozor király.

8 Ezokaért mindgyárt el ménének az Chaldęabéli férfiac, és vadoláſt tŏnec az Sidóc ellen.

9 Szóllánac azért és mondánac Nabucodonozor királynac: király ŏrŏcké ęly.

10 Te király paranczolatot adtál ki, hogy minden ember mikor hallangya az kŭrtnec, ſipnac, hegedŭnec, harphanac, cymbalomnac, és énekléſnec, és minden vigaſſág téuŏ ſierſiámnac ſiauát, tęrdre eſſéc, és imádgya z arany oſilopot.

11 Az ki pedig tęrdre nem eſic, és (nem) imádangya, bę vetteſſéc az tŭzes kementzébe.

12 Vadnac Sidó férfiac, kiket rendeltél az Babyloniai tartomáńnac gondgy uiſeléſére, Sidrac, Miſach és Abdenago: ezec ez férfiac nem gondolnac veled király: az te Iſtenidet nem tiztelic, az arany oſilopot kit fel emeltel nem imádgyác.

13 Ackoron Nabucodonozor nagy haraggal és búſúláſſal hagyá hogy elŏ hoznác Sidrakot, Miſakot, és Abdenagot: és mindgyárt elŏ viuéc ŏket az király eleibe.

14 Szólla Nabucodonozor és monda nékic. Igazé Sidrac, Miſac, és Abdenago, hogy az én Iſtenimet nem tiſitelitec, és az arany oſilopot az kit fel emeltem nem imádgyátoc?

15 Moſtan azért kéſiec vattoké, hogy mihelt hallyátoc az kŭrtnec, Sipnac, hegedŭnec, harphanac cymbalomnac, és énekleſnec, és minden vigaſſág téuŏ ſierſiámnac ſiauát: hogy tęrdre eſtec és imádgyátoc az oſilopot mellyet czináltam? hogy ha nem imádangyátoc, mindgyárt bę vettettec az égŏ tŭzes kementzébe, és kiczoda az az Iſten, ki titeket ki vegyen az én kezemből?

16 Felelénec Sidrac, Miſac és Abdenago, és mondánac Nabucodonozor királnác: Nem ſiŭklég minékŭnc erről az dologról meg felelnŭnc néked.

17 Imé à mi Iſtenŭnc à kit tiſitelŭnc, hatalmas ki ſiabaditani minket az égŏ tŭzes kementzę-

böl, és az te kezedböl király, ki vésien.

18 Haki nem (vesienis) tudtodra légyen király, hogy az te Istenidet mi nem imádgyuc, és az ositopot mellyet fel emeltél nem tisitellyüc.[b]

b: Az igaz Istení tiszteletben és szolgalatban való tökelletesseghec, az Istен neueröl való vallas tetelnec peldaia.

19 Ackoron Nabucodonozor el teléc haraggal, és az ö ortzáiának siine el változéc, Sidrac, Misac, és Abdenago ellen: Azért sióla és hagyá hogy bę gyuitanác az kementzét hętsierte inkáb mint sioktac vala bę gyuytani.

20 Es erös férfiaknac kic az ö seregében valának, hagyá hogy meg kötöznéc, Sidrakot Misakot, és Abdenagot, hogy vetnéc az égö tüzes kementzébe.

21 Ackoron ezec az férfiac meg kötösiteténec, mentéiékben, felsö ruháiokban, patyolattyokban, és (egyęb) öltözettyekben, és vetéc öket az égö tüzes kementzébe.

22 Ezokaért miért hogy az király paranczolattya sietteti vala öket, és az kementzét igen bę fütette vala; azokat az férfiakat az kic Sidrakot, Misakot és Abdenagot ki vittéc vala, meg ölé az tüznec lángia.

23 Es ez az három férfi, Sidrac, Misac, és Abdenago, eséneс az égö tüzes kementze közepiben, kötözue.

Az mellyec köuet keznec az Sidó irásban ninczenec, hanem az hetuen magyarázóknál.

c: Az kic Sidobol az Bibliat Görögre fordítottac.

24 Es iárnac vala az láng közepött, diczéruén az Istent, és az Wrat álduán.

25 Fen áluán azért Azarias, igy könyörge és siáiát meg nituán az tüz közepött, monda.

d: Azariasnac az tüzes kemenczeben való könyörgese.

26 Aldott vagy WRam, az mi Attyáinknac Istene, diczéretes az te neued, és mind öröcké diczöséges.

27 Mert igaz vagj mindenekben valamiket velünc czelekedtél: és minden te czelekedetid igazac, és igazac az te útaid, és minden te itéletid igazac.

28 Mert igaz itéletidet mutattad mindenekben, valamiket mi reánc és à mi Atyáinknac sientvárosára Ieruſálemre boczáttál: mert igasságban és itéletben hosi tad mind ezeket (mi reánc,) az mi bünеinkért.

29 Mert vétkesitünc és álnokúl czelekedtönc kic el siakadtunc te tüled, és mindenekben vétkeztünc.

30 Kic nem halgattuc az te paranczolatidat, sem meg nem tartottuc, sem nem czelekedtüc az mit paranczoltál, hogy iól lenne dólgunc.

31 Valamiket azért hoztál reánc, és czelekedtél, igaz itélettel czelekedted.

32 Es adtál minket az hamis és Istentül el siakadt kegyetlen ellenségeknec, és az hamis királnac, ki gonoszab (mindeneknél) valakic vadnac ez egési világon.

33 Es mostan siánkat nem siabad fel mitnunc, gyalázat és siidalom löttünc à tesiólgaidnac, és mindeneknec kic téged tisitelnec.

34 Ne

34 Ne veſs azért el minket tellyeſſéggel az te neuedért,és az te frigyedet meg ne ſiegd.

35 Es mi tűlűnc az te irgalmaſſágodat meg ne vonnyad Abrahamért,ki nálad kedues vólt, és Iſákért az te ſiólgádért, és az te ſientedért, Izraelért.

36 Kiknec ſióllottál, igęruén ő nékic, hogy az ő maguokat mint az ęgi czillagokat, és az tenger határa főuénit meg ſiaporitod.

37 Mert WRam minden népec felől kic ez világ kerekſégében vadnac, igen meg keueſettűnc, és ez mai napon minden földön az mi bűneinkért męg aláztattunc.

38 Ninczen minékűnc feiedelműnc ez moſtani időben, ninczen Prophéta, ninczen előttűnc iáró, ninczen tűzes áldozat, ninczen hálá adáſra való áldozat, ninczen aiándéc áldozat, ninczen jó illatrá füſt, ninczen hely holot küllyön áldoznunc előtted.

39 Hogy az te irgalmaſſágodat meg nyerheſſűc: de miért hogy tőredelmes elméuel és ſanyarodott léleckel vagyunc, végy hozzád (minket.)

40 Es miként koſoknac és bikáknac tűzes áldozati és ſoc ezer kőuér bárányoknac áldozati vitetnénec előtted, vgy légjen ma te előtted az mi áldozatunc, és az te ſiined előtt (kedues) áldozatúl légyen: mert meg nem ſiégyenűlnec azoc, kic az ő bizodalmokat te benned helyheſitetic.

41 Es moſtan tellyes ſiiwből kőuetűnc és félűnc, és az te ſinedet kereſsűc.

42 Ne ſiégyenicz meg minket, hanem az te kegyeſſégedért, és irgalmaſſágodnac nagy vóltáért czelekedgyél mi velűnc.

43 Az te czuda tętelid ſierint ſia badits meg minket, és à te neuednec Wram ſierezz diczőſéget.

44 Szégyenűllyenec meg az kic gonoſiúl czelekedtenec az te ſiólgaiddal: és minden ő hatalmaſſágockal eggyűt gyaláztaſſanac meg, és minden ő ereiec rontaſſéc meg.

45 Es eſmérienec téged egyedűl WRnac Iſtennec lenni, és az egéſi földnec kerekſégén diczőſégeſnec.

46 Ezenközben meg nem ſiűnnéc vala az kic őket bę vetőttec vala, az király ſiólgai, az kementzét, enywel, ſiurockal, czepűuel, és venikéuel gyuitogatni.

47 Vgy annyéra hogy az láng mikor ki űtött, az kementzét negyuen kilentz ſingni magaſſággal haladna meg.

48 Es az kiket körűl Chaldęuſokat találá, meg égeté.

49 Az WRnac penig Angyala, az ki Azariás társaiual eggyűtt az kementzében alá ſiállot vala.

50 Kęt felé űtuén az kementzéből az tűzes lángot, zúgó vgy mint harmatos ſiellőt támaſita közepőn, hogy az tűz tellyeſſéggel nem illetné őket ſem meg nem ſértené, és ſemmi bántáſſal nem lenne nékic.

e: Az harom Sido ferſiaknac az tüzes kemenczeben való hala adotnekec.

51 ꝛ Ackoron az az három, ẃgy mint egy ſiáijal az Iſtent az kementzében éneckel diczéric, és diczöſéggel és diczérettel igy tiſitelic vala.

52 Aldott vagy az mi Attyáinknac WRa Iſtene, diczérendö és mind öröcké fel magaſitalandó: áldott az te diczöſégednec ſient és mind felötte igen diczerendö, neue, és öröckön öröcké fel magaſitalandó.

53 Az te ſient felſégednec templomában méltó vagy ki diczérteſſél, és öröcké való diczéreteckel tiſiteltеſſél (ki) felötte igen diczöſéges (vagy.)

54 Diczérendö vagy az te orſiágodnac diczöſéges ſiękiben, és minden idökre minden nagy diczérettel és diczöſéggel tiſitelendö.

55 Diczérendö vagy ki az mélyſégeknec mély fenekeit el látod, és Cherubimon ülſi, öröc idökig diczérendö és fel magaſitalandó.

56 Diczérendö vagy az ęgnec erös állandóſágában, és felötte igen tiſitelendö, diczöſéges öröcké.

57 Az WRnac minden munkái kirdeſſétec az WRat, és ötet öröcké énekellyétec és fel magaſitallyátoc.

58 Az WRnac Angyali hirdeſſétec az WRat, diczériétec ötet és magaſitallyátoc öröcké.

59 Hirdeſſetec ęgec az WRat, diczériétec ötet és magaſitallyátoc öröcké.

60 Az ęgec felött való minden vízec hirdeſſétec az WRat, diczériétec ötet és magaſitallyátoc öröcké.

61 Az WRnac minden erei hirdeſſétec az WRat, ötet diczériétec és magaſitallyátoc öröcké.

62 Nap és hóld az WRat hirdeſſétec, ötet diczériéitec és magaſitallyátoc öröcké.

63 Egnec czillagi az WRat hirdeſſétec: ötet diczériétec és magaſitallyátoc öröcké.

64 Minden zápor eſsö és harmat hirdeſſétec az WRat, diczériétec ötet és magaſitallyátoc öröcké.

65 Minden lelkec hirdeſſétec az WRat, diczériétec ötet és magaſitallyátoc öröcké.

66 Tüz és hęuſég az Wrat hirdeſſétec, diczériétec és magaſitallyátoc öröcké.

67 Hidegſég az és hewſég Wrat hirdeſſétec, diczériétec és magaſitallyátoc öröcké.

68 Hirdeſſétec az WRat harmatoc és hóesöc, ditſériétec ötet és magaſitallyátoc öröcké.

69 Fagy és hideg az WRat hirdeſſétec, ötet diczériétec és magaſitallyátoc öröcké.

70 Zuzmarázoc és hauac az WRat hirdeſſétec, ötet diczériétec és magaſitallyátoc öröcké.

71 Hirdeſſétec az WRat éijec és napoc, diczériétec ötet és magaſitallyátoc öröcké.

72 Vila-

72 Világoſſág és ſetétſég az WRat hirdeſſétec, ötet diczérjétec és magaſitallyátoc örökké.

73 Villámoc és fölyhöc az WRat hirdeſſétec, ötet diczériétec és magaſitallyátoc örökké.

74 Az WRat hirdeſſe az föld, ötet diczérie és magaſitallya örökké.

75 Hegyec és halmoc az WRat hirdeſſétec, ötet diczériétec és magaſitallyátoc örökké.

76 Az földnec minden idüéſi hirdeſſétec az WRat, diczériétec ötet és magyaſitallyátoc örökké.

77 Hirdeſſétec forráſoc az WRat, diczériétec ötet és magaſitallyátoc örökké.

78 Tengerec és folyó vizec hirdeſſétec az WRat, diczérjétec ötet és magyaſitallyátoc örökké.

79 Cet halac és minden vizben vſió állatoc hirdeſſétec az WRat, diczériétec ötet és magaſitallyátoc örökké.

80 Minden ęgi madarac az WRat hirdeſſétec, ötet diczérjétec és magyaſitalljátoc örökké.

81 Hirdeſſétec az WRat oktalan állatoc, és minden barmoc, diczériétec ötet és magaſitallyátoc örökké.

82 Emberec fiai hirdeſſétec az WRat, diczériétec ötet és magaſitallyátoc örökké.

83 Izrael hirdeſſe az WRat, ötet diczérie és magaſitallya örökké.

84 WR Papiai hirdeſſétec az WRat, diczériétec ötet és magaſitallyátoc örökké.

85 WR ſiólgai hirdeſſétec az WRat, diczériétec ötet és magaſitallyátoc örökké:

86 Lelki állatoc és igazaknac lelkei az WRat hirdeſſétec, ötet ditſériétec és magaſitallyátoc örökké.

87 Hirdeſſétec az WRat ſientec, és alázatos ſiüuel valóc, diczériétec ötet és magaſitallyátoc örökké.

88 Anania, Azaria, és Miſael az WRat hirdeſſétec, és ötet diczériétec és magaſitallyátoc örökké: mert ki ragadott minket pokolból, és à halalnac hatalmától meg ſiabaditott minket, és az lánggal égö kementzénec közepiből, az tüz közepiből ki mentett minket.

89 Valláſt tegyetec az Wrról, mert ió, mert örökké valóaz ö irgalmaſſága.

90 Az WRnac minden tiſitelöi hirdeſſétec az Iſteneknec Iſtenét, diczériétec, vegyetec eſietekben, mert az ö irgalmaſſága minden idökre való.

¶ *Eddiglen az Sidóban ninczen: és az miket ide töttünc, Theodotion ki boczáttatott iráſából vadnac fordituán.*

91 Ackoron Nabucodonozor király el almélkodéc és hamarſággal fel kele : ſiólla és monda az ő ſiólgainac : Nem de három férfiat , vetenké az tűzben meg kötözue? Felelénec és mondánac az királynac , vgy vagyon király.

92 Felele és monda : Imé látoc négy férfiat meg óldua iárni az tűz közepött : és ſemmi ſérelem nincz ő bennec : és az negyediknec ábrazattya haſonló az Iſtennec fiához.

93 Ackoron iárúla Nabucodonozor király az égő tűzes kemen tze ſiáihoz és ſiólla , és monda : Sidrac, Miſac, és Abdenago , az nagy Iſtennec ſiólgai , iertec ki és iöijetöc ide. Ackoron ki iöuénec Sidrac , Miſac , és Abdenago az tűznec közepiből.

94 Egybe gyülénec azért az feiedelmec, tiſittartóc és hadnagyoc és à király tanáczoſi, hogy néznéc ezeket az férfiakot, hogy az tűznec ſemmi hatalma nem lett az ő teſteken , és hogy meg haioc ſiála ſem égett meg, és az ő ruháioc meg nem változtanac , és az tűznec ſiaga által nem iárta őket.

95 Szólla Nabucodonozor , és monda : Aldott ezeknec Iſten ec, Sidrac , Miſac , és Abdenago (Iſtene,) ki el boczátta az ő Angyalát, és ki ſiabaditotta az ő ſiólgait, kic ő benne biztanac , és az király beſiédét meg változtattác, és adtác az ő teſteket veſiedelemre, hogy ne tiztelnénec ſe imádnánac ſemmi Iſtent az ő Iſtenec kiuől.

96 f En tűlem vagyon azért adua az paranczolat : hogy minden nép , nemzetſég és nyelw à ki káromláſt: mond Sidrac , Miſac , és Abdenago Iſtene ellen , kontzra hányaſſéc, és annac háza peruata ſiczké tételſéc : mert ninczen Iſten ki meg ſiabadithaſſon , mint ez.

f: vagy igy . En azert pa = rantſolom.

97 Ackoron az király nagyra emelé Sidrakot , Miſakot , és Abdenagot , Babylonia tartományában.

98 g Nabucodonozor király minden népeknec nemzeteknec, és nyelueknec, kic lakoznac az egéſi földön , bőwſéges békeſég tinéktec.

g: Nemellyec itt kezdic el az megyedic reſz.

99 Az iegyeket és czudákat kiket czelekedett én vęlem az Iſten: illendő dolognac tettzéc énnékem meg beſiélleném.

100 Az ő iegyei melly nagyoc, és az ő czudái erőſſéc ? az ő orſiága öröcké való, és az ő wralkodáſa nemzetſégről nemzetſégre.

IIII. Réſz.

Más álmot lát az Nabucodonozor király, Dániel meg magyarázza, hogy az birodalom el vétetic tőle: Az oktalan állatokkal lében lakáſa hét eſztendeig , és végezetre meg adatic néki az birodalom, meg eſmérvén az Iſtent és annac hatalmát az kevélyeknec meg fégyenitéſében. Tanáczot ád Dániel az kiralnac. Reia telic az királyra az álom. Az Iſtent és az ő hatalmát meg eſmérvén : mind az emberi okoſſagot, mind az elébbi állapatot Iſten néki meg adgya.

1 En

1 EN Nabucodonozor nyugodalomban valéc, az én házámban, és kazdag az én palotámban.

2 Almot látéc és meg rŏttente engemet, és az gondolatoc az én ágyamban, és az én feiemnec látási, meg háboritánac engemet.

3 Es adéc ki parantsolatot, hogy bę hoznác elŏmben Babyloniánac minden bŏlczeit, kic az álomnac magyarázattját meg ielentenéc énnékem.

4 Ackoron bę iŏuénec (én hozzám,) siŭletésbŏl iŏuendŏlŏc, bŏlczec, terméſiet tudóc, és iŏuendŏ mondóc: és az álmot meg beſiéllém elŏttec: de az magyarázattyát meg nem ielenthetéc énnékem.

5 Mîglen végezetre bę hozác én hozzám Dánielt, kinec neue Baltasar, az én Istenemnec neue ſierint, [a] és à kiben az ſient Isteneknec lelke vagyon, és az álmot ŏ elŏtte meg mondám:

6 Baltasar az iŏuendŏlŏ bŏlczeknec feie, tudom hogy az ſient Isteneknec lelke vagyon te benned, és ſemmi titoc el nem rŏytetett te elŏtted: az én álmomnac látáſit mellyet láttam, és annac magyarázattyát mond meg énnékem.

7 Az én feiemnec látáſi pedig az én ágyamban (ezec,) látom vala, és imé egy fa az fŏld kŏzepŏtt, es annac magaſſága nagy (vala.

8 [b] Nagy (vala) az fa és erŏs, és annac magaſſága az ęgig hatt vala, és annac el látáſa ez egéſi fŏldnec kŭlsŏ határáig.

9 Az ŏ ága ſiép, és gyŭmŏlcze ſoc: és éléſe minden (állatoknac vala) rayta: alatta árnyékot ád vala az mezei vadaknac, és az ŏ ágain laknac vala az ęgi madarac, és abból ęl vala minden teſt.

10 Látom vala az én feiem látáſiban az én ágyamban, és imé à ſient vigyázó [c] az ęgbŏl le ſiálla.

11 Kiálta erŏſſen és igy ſiólla: Vágiátoc le az fát, és vagdallyátoc el az ŏ ágait, rázzátoc le az ŏ leueleit, és hánnyátoc ide ſ. touá az ŏ gyŏmŏlczeit: mennyenec el az vadac ŏ alóla, és az madarac az ŏ ágairól.

12 De az ŏ tŏkeiét gyŏkereſtŏl à fŏldbe meg hadgyátoc, és vaſs, és ęrtz kŏtélbe légjen à mezei fŭuŏn, ęgi harmattal ŏntŏzteſſéc, és az oktalan állattal légyen réſie az fŏldnec fŭuén.

13 Az emberi ſiiw ŏ benne meg változtaſſéc, és baromnac ſiiue adaſſéc ŏ néki, és hęt idŏ múllyéc el ŏ rayta.

14 [d] Az vigyázóc végezéſébŏl (vagyon) ez: és az ſienteknec beſiédkben ez az kéuánſág: hogy meg eſmériéc az élŏc, hogy az fel ſéges (Iſten) wralkodgyéc az embereknec birodalmokban: és az kinec akaria (annac) adgya azt, és az emberec kŏzŏtt az aláb valót emeli fel arra.

16 Ez álmot láttam én Nabucodo-

a: Beltheſchazar, Babyloniai ſo, annit teſſen mint az Bel Iſten kenezenec ŏrizŏie.

b: Io feiedelemnec tiztit vagy termeſſetit ielenti ez latas, mert ollyannac kel lenni az io feiedelemnec, minemŏ az nagy magas fa, melynec again az madarac fezket gyŭtnec, az arnyekaban az vadac nyugoſſnac.

c: Szent vigyazonac nè nezi az ſſent Angyalt, mert az Angyaloc vigyaznac az Iſtennec akaratttyanac meg ſŏrzéſere, es az hineknec oltalmazaſokra. Ebr: 1.

d: Azt mongya az Angyal, nem ezac egyedŭl en akaratom ez az Nabucodonozor felŏl, hanem mind az menyei ſſent Angyaloc approbaltác ezt az Iſten decretomat, ez fŏldŏnnis az emberec vgyan ezt akaeſſen.

riac, kic egy akaratttal kŏnyŏrgŏttec az kiraly

codonozor király, és te Balthaſar annac magyarázattyát mond meg, mert az én orſiágomnac minden bölczei magarázattyát meg nem ielenthettéc énnékem: te pedig meg miuelheted, mert az ſient Iſteneknec lelke vagyon te benned.

16 Ackoron Dániel kinec neue vala Balhtaſar, el aiúla, vgy mint egy óráig, és az ö gondolati meg háboritác ötet: Felele az király és monda: Baltaſſar az álom és annac magyarázattya meg ne röttenczenec tégedet. Felele Baltaſſar: En WRam, az álom légyen az te gonoſi akaróidnac, és annac magyarázattya az te ellenſégidnec.

17 [e] Az fa à kit láttál, ki nagy és erös vala, és annac az ö magaſſága az ęgig ęr vala, és annac el látáſa minden földre.

18 Es az ágai ſiépec, és az ö gyümölcze ſoc, és arról éléſe mindeneknec: az alatt laknac vala az mezei vadac, és az ö ágain laknac vala az ęgi madarac.

19 Te vagy király az ki nagyá és erössé löttél, és az te nagyſágod fel neuekedéc, és az ęgig méné, és az te hatalmod az föld végeig.

20 Hogy pedig látá az király az vigyázót és az ſientet le ſiállani az ęgböl, és monda: Vágiátoc le az fát, és hánnyátoc ide ſ-touá, de tökeiét gyökereſtöl az földben hadgyátoc, és vaſs és ęrtz kötélben az mezei füüön (légyen,) és ęgi harmattal hinteſſéc, és az mezei oktalan állatockal légyen réſie, mîg hęt idö múlic el rayta.

21 Ez magyarázattya király, és az felſégnec végezéſe, melly néz az én Wramra az királyra.

22 Mert tégedet ki üznec az emberektöl, és az mezei oktalan állatockal léſien az te lakáſod, és az fü léſien tenéked éléſed, mint az ökröknec, és az ęgi harmattal öntöznec tégedet, és hęt idö múlic el raytad, [f] mîg meg ęrczed, hogy az felſég wralkodic az emberec birodalmán, és adgya azt à kinec akaria.

23 Hogy pedig mondác, hogy az tökeiét gyökereſtöl meg hadgyác az fánac, az te orſiágod tenéked meg marad, mîg meg eſméred, hogy az Wré az ęgec.

24 Annakokaért király, az én tanáczom teſſéc tenéked, és az te vétkeidet igaſſággal válcz meg, [g] és az te hamiſſágidat ſiegények höz való irgalmaſſágoddal: imé léſien oruoſſága az te vétkednec.

25 Mind ezec reá telénec Nabucodonozor királyra.

26 Tizenkęt hô el múluán az Babyloniai orſiágnac palotáiában ſétál vala.

27 Szólla az király és monda: [h] Nem de nem ezé amaz nagy Babylon, mellyet én epitettem orſiág házánac, az én hatalmaſſágomnac ereie által, és az én ékeſſégemnec diczöſégére?

28 Męg ez ſió az király ſiáiá-

ban

e: Nabucodonozor almanac lataſa, az nagy magas fa felöl, es annac magyarazattya.

f: Az az, het eſtendö mulic el mig az barmockal leſſen lakaſod.

g: Nem ſol az bünnec Iſten elött valo fel valtaſarol, mert az Iſtennec elötte nem valthattyuc föl az bunt ſemmi külsö igaſſaggal es alamisnalkodoſſal, hanē ſol az bünnec em böröc elött, valo föl valtaſarol, mintha azt mödana: ez ideig ſoc gonoſſagot es kegyetlenſeget tſeleket tel, immar tery meg, es à kickel gonoſol czeleket tel, azockal tegy iol.

h: Nabucodonozor kiralnac keuel ſege es hatalmaſſagaban valo bizodalom.

ban vala, és az ęgböl ſiózat iöue le: Tenéked mondgyác Nabucodonozor király, az birodalom el ment te tüled.

29 Es az emberec közzül tégedet ki vetnec, és az mezei barmockal léſien az te lakáſod: és füuel legeltetnec mint az ökröket: és hęt idöc múlnac el te raytad, mîg meg eſméred hogy az felſéges (Iſten,) wralkodic az emberec birodalmán, és annac adgya azt à kinec akaria.

30 Vgyan azon órában az beſiéd bę teléc Nabucodonozoron, és az emberec közzül ki vettetéc, i és mint az ökör, füuet éſiic vala, ęgi harmattal öntöztetic vala az ö teſte, mîg az ö ſiöri, mint az ſaskeſelyüié neuekedéc, és az ö körmei mint az madaraké.

i: Innet meg teczic hogy az Nabucodonozor nem valtozot el baromi abrazattra, mint à köſſeg gondolia, hanem mondatic baromma valtozotnac lenni, mert az ö okoſſagatol, es az emberi tarſaſagtol, meg foztatuan az mezei vadac között lakot, holott körmei, haia, ſakalla es minden ſöre vgy nöttec meg, hogy oktalan vadnac alitatnec.

31 k Es azoknac az napoknac vtáña én Nabucodonozor az én ſiemeimet az ęgben emelém, és az én ęrtelmem meg iöue énnékem: és az felſeges (Iſtent) áldám, és az örökké élöt diczöitém: mert az ö hatalma örökké való hatalom, és az ö orſiága nemzetröl nemzetre.

k: Nabucodonozornac meg tereſe.

32 Es az földnec minden lakozói ollyannac böczültetnec, mint az ſemmi: és az ö akarattya ſierint czeleköſiic az ęgnec ſeregében, és az földön lakozóc között, és ninczen à ki az ö kezét meg báncza, és mondgya ö néki: Mit czelekedtel?

33 Vgyan azon idöben az én ęrtelmem meg tęre én hozzám, és az én orſiágomnac diczöſégére, (tęrec) az én ékeſſégem és méltoſágom meg tęre hozzám: és az én tanáczoſim meg kereſénec engemet, és az én orſiagomban meg erösſitetém, és nagyob méltoſág adatéc énnékem.

34 Moſtan (azért,) én Nabucodonozor diczérem, magaſitalom, és diczöitem az mennyei királt, mert minden ö czeleködeti igaſſág, és az ö vtai itélet: és azokat à kic iárnac keuélſégben, meg alázhattya.

V. Riſz.

Balthaſar kiraly nagy lakodalmat tétet, melyben elö hozattya az Iſten Templomanac edénit nagy keuélſéggel, lat egy iro kezet az falon. Mellyet az Babyloniai böltſec nem ęrthernec, Daniel el oluaſſa és meg magyarázza azt, hogy tudni illic az birodalom az kirá'tol el vetetic. Vgyan azon érzaka meg ölic Balhraſar királt, és az birodalom el vétetic az Chaldęuſoktól, és adattatic Cyruſnac és Dariuſnac.

1 BAlthaſar király ſierze nagj lakodalmat az ö ezer fö népeinec, és az ezer (feiedelmec) elött bort iuéc. a

2 b Es Balthaſar hagyá az borital között, hogy elö hoznác az arany és ezüſt edényeket: kiket el vitt vala Nabucodonozor az ö attya à Templomból, melly vala Ieruſalemben: és hogy innánac azokból, az király és az ö fö népei, az ö feleſégi és vęle hálói.

a: Az az, iol lakec, az ezer feiedelmeken pedig ſoc feiedelmeket ert, &c.

b: Balthaſar kiraly az Iſtennec Templomanac ſſét edenit, meg fertezteti az lakodalomban.

3 Ackoron elö hozác az arany edényeket, kiket el vittenec vala az Iſten házánac Templomából melly vala Ieruſálemben, és iuánac azokból az király, az ö fö népei, feleſégi, és vęle hálói.

4 Iuánac (azért) bort, és diczéréc

czérec az arańból, ezüſtből, ęrtzből, vasból, fából és kőből (czinált) Iſteneket.

5 Vgyan azon órában ki iöuénec emberi kęznec wijai, és irnac vala az gyartya tartó ellenében az király palotáiánac falán, és az király nézi vala azt az kęz tenért à ki ír vala.

6 Ackoron az király ábrazattya meg változéc, és az ő gondolati meg háboritác ötet, és derekában való ereie el ſiakada, és tęrdei egybe verődnec vala.

7 Kiálta (azért) az király erősſen, hogy bę vinnénec ő hozzá terméſiet tudókat, Chaldęuſokat, és iöuendőlőket: és ſiólla az király, és monda az Babyloniai bölczeknec: Valaki el oluaſſa ezt az iráſt, és annac magyarázattyát meg ielenti énnékem, bárſonyban öltözic az, és arany lántz léſien az ő nyakában, és harmadic (léſien à ki) parantſol az orſiágban.

8 Ackoron bę ménénec az királnac minden bölczei, és el nem oluashatác az iráſt, és az ő magyarázattyát meg nem mondhatác az királnac.

9 Ackoron Balthaſar király igen meg röttene, és az ő ábrazattya meg változéc ő benne, és az ő fő népeijs meg háborodánac.

10 Az királne aſſiony ezért az dologért melly eſéc az király on és az ő fő népein, bę méne az lakodalom házába: és ſióla, és monda: király öröcké él: ne röttenczenec téged az te gondolatid és az te ábrazatid ne változzanac.

11 Vagyon egy férfiu az te orſiágodban, kiben az ſient Iſteneknec lelke vagyon, és az te atyádnac ideiében, ęrtelem, tudomány és böltſeſség mint az Iſteneknec böltſeſége találtatott ő benne, kit Nabucodonozor király az te atyád az terméſiet tudóknac, ęg forgáſához tudóknac, Chaldęuſoknac, és iöuendőlöknec feiedelméué tön, az te atyád az király.

12 Miért hogy Dánielben kit az király Balthaſarnac neuezet vala, nagyob lélec és tudomány, és ęrtelem találtatot vala: álmoknac magyarázattya, titkoknac meg ielentéſe, és nehéz dolgoknac meg feytéſe: Moſtan azért hiuattaſſéc az Dániel, és magyarázattyát meg ielenti.

13 Ackoron Dániel vitetéc az király eleibe: Szólla az király, és monda Dánielnec: Te vagyé amaz Dániel, ki vagy Iuda nemzet fogſágából való férfiac közzül, kit ide hozott az király az én atyám Iudah orſiágából?

14 Es hallottam felőled, hogy az ſient Iſteneknec lelke vagyon te benned, és ęrtelem, és tudomány, és böltſeſég bőuebben találtatott te benned.

15 Es moſtan hozatánac én előmben bölczec, és ęg forgás tudóc, kic ez iráſt el oluaſnác, és annac mágyatázattyát meg ielentenéc énnékem, és ez beſiédnec, magyarázattyát meg nem ielent hettec.

16 Es

16 Es én hallottam te felöled hogy magyarázatokat magyarázhatsi, és kötéseket meg feythetsi, most azért ha el oluashatod az irást és annac magyarázattyát meg ielentheted énnékem, barsońban öltözel, és arań lántz lésien az te nyakadban, és harmad (lésiesi ki) wralkodol az orsiágban.

17 Ackoron felele Daniel és monda az király elött: Az te aiándékid tiéd legyenec, és adománidat másnac adgyad: De mind az által az irást el oluasom az királnac. és annac magyarázattyát meg ielentem néki.

18 Te király, az felséges Isten, birodalmot, és nagy böczületet, és diczöséget és méltoságot adá Nabucodonozornac, az te attyádnac.

19 Es azért az nagy hatalomért mellyet adá ö néki, minden népec, nemzetec és nyeluec röttegtec és féltenec az ö ortzáiától: à kiket akar vala meg öl vala, és à kiket akar vala, veri vala, és à kiket akar vala, fel emeli vala, és à kiket akart, meg alázza vala.

20 De mikor siiue fel fualkodot vólna, és az ö lelke meg kemenyedet vólna az keuélségre, le vettetéc az ö orsiágánac siękiböl, és diczöségét el véuéc ö töle.

21 Es az emberec fiai közzül ki vettetéc, és az ö siiuét olyanná téué (az Isten) mint az barmoké, [e] és az vad siamárockal lön az ö lakása, és füuel étettéc ötet mint az ökröket, és ęgi harmattal öntöztetet az ö teste: mig meg esméré hogy az felséges Isten wralkodic az emberec orsiágában, és azt à kit akar, helyhezteti arra.

e: Az az, ökossagatul meg fozta.

22 Es te ö fia Balthasar meg nem aláztad az te siiuedet, ahól mind ezt (iól) tudtad.

23 Es az mennyei Wr ellen fel emelködél, és az ö házánac edénit elö hoztad te elödbe: és te és az te fö népeid, és az te feleségid, és veled hálóid bort ittatoc abból: és az ezüstböl és arańból, ęrtzböl, vasból, fából és köböl tsinált Isteneket diczéréd, kic nem látnac, sem nem hallanac: és az Istent à kinec kezében vagyon az te lelked, és minden te vtaid, nem tisitelted.

24 Annac okaért az ö siine elöl küldetet ez kęz tenér à ki ezt az irást fel iedzette.

25 Es ez az irás melly fel iedzöttetet: MENE, MENE, THEKEL, VPHARSIN.

26 Ez magyarázattya az besiédnec: MENE, meg siamlálta az Isten az te orsiágodat és azt bę töltötte. [d]

27 TEKEL, Meg mérettel az fontban: és heáual találtattal. [e]

28 PERES, El osilatot az te orsiágod, és adatot az Media és Persiabélieknec.

29 Ackoron meg hagyá Balthasar, és öltöztetéc Danielt barsońban, és arań lántzot veténec nyakában, és meg kiáltác elötte, hoǵ harmadic ö à ki paranczolna az orsiágban.

30 Vgyan azon étzaka meg öle-

d: Az az, veg hez vitte, véget vetett az te birodalmodnac

e: Az az, Meltátlannac talalt Isten az birodalomra

téc Balthaſar az Chaldęuſoc királlya.

31 Es az Mediabeli DARIVS vé-
[illegible] hozzá az orſiágot, mikor hatuán kęt eſitendŏs vólna.

VI. Reſz.

Darius az ŏ orſiágában Danielt az fŏ tiztartóc feiedelmeué téſi, Irigy ſégbŏl tanáczot tartanac az fŏ tiztartoc Daniel ellen, és az királnac bę adgyac, hogy az király decretoma ellen imátkozua talaltac. Az oroſlánoc kŏzzé vettetic az verembe. Az Iſten az oroſlanoc kŏzŏtt meg oltalmazza. Az Daniel aruloit az kiraly az oroſlanoc kŏzzé hanyattya feleſégeſtŏl gyermekeſtŏl, ez azoktul el ſaggatatnac. Darius parancſollya hogy az Daniel Iſtenét féllyec es diczeriec mindenec.

1 TEttzec Dariuſnac hogy rendelne az orſiágon ſiáz húſi feiedelmet, kic lennénec az egéſi orſiágon.

2 Es azoc felŏtt három feiedelmet, kic kŏzzŭl Daniel eggyic (vala) kiknec azoc az feiedelmec ſiámot adnánac, hogy az királnac ſemmi bántáſa ne lenne.

3 Ackoron Dániel fellyeb haladgya vala az feiedelmeket, és az tiſitartókat, miért hogy bŏueb lélec (vala) ŏ benne, és az király gondolkodic vala (róla) hogy ŏtet rendelne az egéſi orſiágon.

4 Ackoron az feiedelmec és tiſitartóc kereſnec vala alkolmatoſſágot Daniel ellen az [a] orſiág felŏl és ſemmi alkolmatoſſágot auagy vétket nem találhatánac, mert igaz vala, és ſemmi fogyátkozás és vétec nem találtatéc ŏ benne.

a: Az az, hóg Daniel tiztiſelŏl vadolhatnac. Irigſegnec peldaia.

5 Ackoron azoc az férfiac mondánac: Nem találhatunc ebben ez Danielben ſemmi okot, hanem ha (valamit) találunc ŏ ellene az ŏ Iſtenénec tŏruényében.

6 Ackoron az feiedelmec, és tiſitartóc egybe gyŭlénec az királnál és igy ſiollánac ŏ néki: Dárius király ŏrŏcké ęly.

7 Tanáczot tartottanac az orſiágnac minden feiedelmi, hadnagyoc, tanáczoſoc, tiſitartóc, hogy király végezéſt végezz, és meg erŏſicz az fogadáſt, hogy valaki kér kérŏt valamely Iſtentŏl auagy embertŭl harmintz napig, hanem czac te tŏled király, vetteſſéc az oroſiláńoknac barlangiában.

8 Moſt (azért) király erŏſicz meg ez paranczolatot, és ird irásban, hogy meg ne változtaſſéc az Media és Perſiabéliec tŏruénye ſierint, ki el nem múlic.

9 Annac okaért Dárius király bę peczetlé az iráſt és az paranczolatot.

10 [b] Daniel pedig hogy meg érte hogy meg peczeltetet vólna az irás, bę méne az ŏ házába, és ablakit ki nituán az ŏ vaczoráló házánac, Ieruſálem felé háromſior napiában tęrdre eſuén le haitya vala magát, és kŏnyŏrŏg vala, és valláſt téſien vala az ŏ Iſtene elŏtt miként czelekeſiic vala az elŏtt.

b: Az Iſten ſzolgalatban es tiſztelet-ben valo ebkelleteſſegnec peldaia.

11 Ackoron azoc az férfiac egybe gyŭlénec és találac az Danielt hogy kŏnyŏrŏgne, és eſedeznéc az ŏ Iſtene elŏtt.

12 Ackoron el ménénec és mondánac az király elŏtt, az király ki adott paranczolattya felŏl: Nem de az paranczolatot meg irádé

hogy

hogy valaki kérend valamely Iſtentöl auagy embertol harmintz napig, hanem czac te tüled király, vettetnéc az oroſilánoc barlangiában? Felele az király és monda: Igaz az ſió, az Media és Perſiabélieknec töruénye ſierint, ki el nem múlhatic.

13 Ackoron felelénec és mondánac à király elött: Daniel ki Sidó nemzet fogſágából való fiac közzül vagyon, nem gondolt veled király, ſem az paranczolattal mellyet irtál: hanem háromſior könyörög napiában.

14 Ackoron az király mikor hallotta vólna ez ſiót, igen meg ſiomorodéc magában: és tellyes ſiiwböl azon vala Daniel felöl, hogy ötet meg ſiabaditaná, és nap nyugatig töreködic vala (rayta) hogy ötet meg menthetné.

15 De azoc az férfiac egybe ütéc ö magokat az királnál, és mondánac az királnac. Tudgyad király, hogy ez az Media és Perſiabéliec töruénye, hogy ſemmi paranczolat auagy végezés mellyet az király végez, meg ne változtaſſéc.

16 Ackoron az király ſióla, és elö hozác az Danielt és vetéc az oroſiláńoc vermében. Felele az király és monda Danielnec: Az te Iſtened kit te tiztelſi ſiüntelen, az tégedet[b] ſiabadiczon meg.

[b] Auagy meg ſzabadit.

17 Es hozánac egy köuet és vetéc az verem ſiáiára, és meg peczetle az király az ö gyüröiéuel, és az ö feiedelminec peczetiuel, hogy meg ne változtatnéc az akarat Daniel felöl.[c]

[c] Az az. Hogy az király meg változtatuan az ö akarattyat ki ne ſzabaditana Danielt

18 Ackoron méne az király az ö Palotáiába, és vaczora nélkül méne nyugodni, és vigaſſág téuö ſierſiámoc eleibe nem viteténec, és az álom tüle el méne.

19 Ackoron az király nagy reggel fel kele mikor meg világoſodnéc, és gyorſaſággal az oroſilánoc verméhöz méne.

20 Es mikoron közelgetet vólna az veremhöz, Danielt ſiomoru ſióual kiálta, és ſióluán az király monda Danielnec: Daniel az élö Iſtennec ſiólgáia, az te Iſtened à kinec ſiólgálſi ſiüntelen, meg tarthatotté tégedet az oroſilánoktól?

21 Ackoron Daniel az királlyal ſiólla: király öröcké ély.

22[d] Az én Iſtenem el boczátta az ö Angyalát, és bę zárlá az oroſiláńoknac ſiáiát, és nem árthattanac énnékem: mert ö elötte igaſſág találtatot én bennem, és te elöttedis király ſemmi gonoſſágot nem czelekedtem.

[d] Az Iſtennec kegyelmes gondui felesenec és oltalmaz aſanac peldaia.

23 Ackoron az király igen meg örülé ö rayta, és Danielt ki hozatá az veremböl, és ki véuéc ötet az veremböl és ſemmi ſérelem nem találtatéc ö rayta.

24[e] Es paranczola az király, és elö hozác azokat az férfiakat kic Danielt vádoltac vala, és az oroſiláńoc vermébe vetteténec (mind) öc, (mind) azoknac fioc és feleſégec: és męg az verē fenekére nem iutottanac vala, hogy az oroſilánoc raytoc hatalmát vünec és mindē ö czontyokat égbe rontác

[e] Aeki maſnac vermet czinal veſzedelemre gyakorta annac nyaka ſzakad abba.

25 Ackoron Dárius király irá

minden népeknec, nemzeteknec és nyelueknec kic lakoznac vala az egési földön: Az ti békeségtec böuséges légyen.

26 En tülem adattatot ez à végezés hogy az én orsiágomnac minden birodalmában féllyéc és röttögiéc az Daniel Istenét: mert ö az élö Isten és öröcké meg marandandó es az ö orsiága meg nem romol, és az ö wralkodása mind végig.

27 A ki ki ment és meg siabadit, és iegyeket és czudákat czelekesiic mennyen és ez földön, à ki ki mentette Danielt az orosiláńoc hatalmából.

28 Es Danielnec ió sierenczesen lön dólga Dárius orsiágában, és az Persiabéli Cyrusnac orsiágában.

Vagy birodalmaban.

VII. Resz.

Daniel álmot lát négy oktalan fene állatokról, mellyet az Angyal magyaráz ez világnac négy birodalmáról az Antichristusról, annac hatalmáról és birodalmánac neuesködeseről és romlásáról. Az Christusnac örücké valo orsagarol.

1 BAlthassarnac az Babyloniai királnac elsö esitendeiében Daniel álmot látá: és az ö feiénec látási (lönec) az ö ágyában ackoron az álmot meg ira: besiédinec kezdetiben monda.

2 Siolla az Daniel, és monda: Látom vala az én látásomban etzaka: és imé négy ęgi sięl tusakodic vala az nagy tengeren.

3 Es négy nagy állat iö vala fel az tengerböl, kic külömböznec vala egymástol.

4 Az elsö mint egy orosiláń, és Saskeselyü siárnyai (valánac,) Nézem vala mig siárnyait ki siaggatác és fel vétetec az földtöl, és mint (egy) ember lábára álla: és emberi siiw adatéc néki.

5 Es imé az másodic állat hason latos az Meduehöz, és fel kele egy óldalára,[a] és három óldal tetem vala siáiában fogai között: és így sióllanac vala néki: kely fel egyél soc húst.

6 Ez vtán látéc (látást) és imé más (állat) mint egy pardotz, és madar siarniai, négy siárnia (vala) az ö hátán: és négy feie az állatnac, és hatalom adatéc ö néki.

7 Ez vtán látám étzaka látásomban: és imé az negyedic állat röttenetes és isionyu, és igen erös (vala) kinec nagy vass fogai (valánac) éssic és rág vala, és az mi meg marada, lábaiual el tapodgya vala: és külömbözö vala mind azoktol az állatoktól kic ö elötte valánac, és tíz szarua vála ennec.

8 Figyelmetes valéc az szaruakra: és imé más kis szaru neueködéc ki az többi között, és három az elöbbi szaruac közzül ki romla az kis szaru elött: szemec mint ember szemec (valánac) ebben az szaruban, és száy, ki szól vala nagyokat.

9[b] Nézem vala, mig szękeket hozánac elö,[c] és az[d] Regi idös le üle: az ö ruháia feir mint az hó és az ö feie haia tizta mint az gyapiu: az ö szęki tüzes láng, kerekei égö tüz.

10 Tüz foliás foly vala és iö vala ki az ö szine elöl: ezerszer való

a. Nemellyec igy forditty ac. Es vgy mond egy feiedelemseget emele. Az az nem szenued hete el az többéstiaknac vrasagokat, hanem azokat az ö birodalma ala haita. Az harö oldal tetemen pedig erti az Babyloniai-Mediai, es Persiai birodalmot, mert mind ebböl allot az birodalom mellyet Persiai birodalomnac neueztec Iolebet nemellyec ez vilagnac harom reszet értic hogy tudni illic azokat mind haborgatta.

b. Az az gondolkodom vala az negyedic fene vadarul.

c: Nemelliec ez igy forditty ac mig nem vgy mond az kiralyszekec eluettetenec, az az vegöc lön azoknac.

d: Az regi üdös az öröcke valo Isten.

ezeren

ezeren vduarlanac vala ŏ néki, és tíz ezersier való siáz ezeren állanac vala elŏtte: itéletnec ŭle: és kŏnyuec nittatánac meg.[e]

11 Figyelmetes valéc ackoron az kemény besiédec siauára mellyeket az kis siaru siól vala: nézem vala (azért) mig meg ŏletec az az állat, és az ŏ teste el vesie, és ŏ vettetéc az tŭzre.

12 Az tŏb állatoktólis el vétetéc az ŏ hatalmoc: és az életre hosisu idŏ adatot vala nékic[f] ideig és ideig.

13 Látom vala étzakai látásomban, és imé az ęgi fŏlyhŏben mint (egy) embernec fia iŏ vala,[g] és méne az régi ideiŏhŏz, és eleiben viuéc ŏtet.

14 Es ada néki hatalmot, és diczŏséget, és orsiágot, és minden népec, nemzetec, és nyeluec ŏ néki siólgálnac: az ŏ hatalma, ŏrŏcké való hatalom à ki el nem vétetic, és az ŏ orsiága meg nem romol.

15 El fogyátkozéc az én lelkem énnékem Danielnec az én testemben,[h] és az én feiem látási meg háboritánac engemet.

16 Menéc egyhŏz azoc kŏzzŭl kic fen állanac vala, és kéréc igaz (ęrtelmet) ez egési (dolog) felŏl: és meg mondá énnékem, és ez dolgoknac magyaráz attyát meg ielente énnékem.

17 [i] Ez az négy nagy állat: négy király, kic támadnac ez fŏldŏn.

18 [k] Es az Magasságoknac siéntei el vésiic az orsiágot, és biriác az orsiágot ŏrŏckŏn ŏrŏcké.

19 Ackoron kéuánéc igaz értelmet vennem az negyedic állat felŏl ki kŭlŏmbŏzŏ vala mind az tŏbbitŏl, felŏtte rŏttenetes: kinec vass fogai és ęrtz kŏrmei (valánac) ésiic és apróra ront vala (mindent) és az maradékot lábaiual tapodgya vala.

20 Az tiz siaruac felŏlis az ŏ feién: az másic felŏlis ki alól neuekŏdéc fel, és elŏtte három eséc el az elŏbbiec kŏzzŭl: és ennec az siarunac siemei (valánac) és siáia, ki nagyokat siól vala, és tekinteti nagyob (vala) az tŏbbinél.

21 Látom vala és ez è siaru hadakozic vala az sientec ellen, és gyŏzedelmet vesien vala raytoc.

22 Mig el iŏue az régi idŏs, és itélet adatéc az magassságoknac sienteinec,[l] és az idŏ el iŏue, és az orsiágot el véuéc az sientec.

23 Igy siólla: (az Angyal) Az negyedic állat, negyedic orsiág lésien ez fŏldŏn, melly nagyob lésien minden orsiágoknál, és meg ésii az egési fŏldet, és el tapodgya és el rontya.

24 Es az tíz siaruac (iedzic hogy) ebbŏl ez orsiágból tíz király támad, es másis ezec vtán[m] es ez nagyob lésien az elŏbbieknél és három királt aláz meg.

25 Es szókat szóll az felséges (Isten) ellen, és az felséges Istennec sienteit meg rontya, és véli hogy meg változtathattya az idŏket és az tŏruént: és adatnac (az sien-

e: Mikor azt mŏdgya hogi kŏnyuec hozattac elŏ, az itiletnec formaiat iria, mert ackor mindenec nyluan lesznec, mintha kŏnyböl szamlaltatnanac elŏ, mint az itilet ben szokot lenni.

f: Az az bizonios ŭdŏt szabott az Isten az birodalomnac, és vegŏc leszen noha hoszu ŭdŏnec teizic, ezt az hiuec vigaztalasara mongya.

g: Nemellyec magyarazzac ezt az Christusnac testhe valo iŏueseröl meny be menescröl, az atya iobian valo ŭleseröl, az ŏ ŏrŏké valo Vralkodasarol Phil. 2. az atianal valo egyenlŏsegeröl Nemelliec pedig az iteletre valo iŏueseröl magyarazzac.

h: Az az elmemben meg fogiatkozam az nagy haborodat es felelem miatt.

i: Az negy kiralion negy birodalmot ert, melyröl oda felis szolune, az Assyriai, Persiai Görögöc és Romaiac birodalmat.

k: Tremellius igy fordittya: Mely negy kiralioc el veszic ez orszagot az magassagoknac szenteinec orszagat, kic biriac az orszagot mind ŏrŏcké.

l: Vagy. Az felseges Istennec szenteinec Az magassagoknac szentein pedig erti az ŏrŏc eletre valo hiueket.

m: Ezt nemelliec az Iulius Czaszarra, nemellyec az tŏrŏkre, nemellyec az Papara magyarazzac. Nemellyec az Antiochus Epiphanesre. Az mi nez az tŏrŏc birodalmara, ez bizonios dolog hogy immar az Ægyptom beli Soltant, az Constantinapoli Czaszart meg rŏtotta, felŏ hogy az harmadic szaru az Romai seiedelem leszen, kit immar ado fizetŏue tŏtt.

ſzentec) az ö kezébe ideig, idökig: és az idönec feleig.

26 Es itélet léſzen, és az ö hatalmát el véſzic, hogy el veſzeſſéc és el rontſác mindeneſtöl.

n: Az negyedic birodalomnac telleſſeggel valo romlaſa vtan leſzen az itelei napia.

27 n Es orſzág és hatalom, és orſzágnac nagyſága az egéſz ęg alatt adatic az felſéges Iſtennec ſientei népénec, Az ö orſiága, örök orſiág, és minden hatalmoc ö néki ſiólgálnac és engednec.

28 Eddig vége ez beſiédnec, Engemet (pedig) Danielt az én gondolatim igen meg röttenténec, és az én ábrazatom meg változéc én bennem, és az beſiédet meg tartám az én ſiiuemben.

VIII. Reſz.

Daniel látásban láttya egy koſnac es baknac vnaskodáſat, mellyet az Angyal magyaráz az Perſiai király, és az Görögöe kirallya közöt valo hadahozaſtol, és ennec hatalmarol, ki világ biro Sándor vólt, es ennec birodalmanac négy feiedelemſegre való oſlaſárol ezec közöt az kegyetlen Antiochus Epiphaneſtöl, ki fö ellenſege vólt az iſten népénec, es árnyekozta az Antichriſtuſt.

1 BAlthaſſar királnac harmadic eztendeiében, látás iellenéc énnékem Danielnec, az vtán mely ielent vala nékem elöſiſiör.

2 Es látám látásban, és lön mikor látnám valéc Suſan várában, mely vagyon Elam [a] tartomániá ban, látám azért látásban, és imé valéc Vlai folyó víz mellet.

a: Elam, az az Perſia.

3 Es fel emelém az én ſiemeimet és látám, és imé egy kos áll vala az folyó víz mellet, és kęt ſiarua vala, [b] és azoc az ſiaruac nagyoc valánac, és eǵgyic az máſiknál magaſſab, és az magaſſab neuekedic vala vtólſior.

b: Az koſnac ket ſzarua az Mediai es Perſiai birodalmot peldázta mert az kos az Perſiai kiralt az Dariuſt peldazta. Mongya pedig hogy vtolſzor neuekedet az magaſſab ſzaru, mert Darius elöſzer birta Mediat, az vtan Perſiat, melly nagyob volt az maſiknál.

4 Látám azt az koſt hogy az ö ſzaruaiual öklel nap nyugatra és éſzakra és dęlre, és ſemmi állatoc meg nem álhatnac vala ö elötte, és nem vala ki meg ſzabaditaná (valakit) az ö kezéböl, és czelekedéc az ö akarattya ſzerint, és naǵgyá lön.

5 Es én valéc figyelmetes, és imé egy keczke bac ió vala nap nyugatról ez egéſi földnec ſzinére, és nem illeti vala az földet, és annac az baknac vala egy tettetes ſzarua az ö ſiemei között.

6 Es méne az koshoz az mellynec kęt ſzarua vala, mellyet láttam vala hogy áll az folyó víz mellet, és futámec arra nagy erös haraggal.

c: Ez peldazza az Alexander kiralt kinec ſenki nem álhata ellene, ki az Darius kiralt meg rontá, kinec birodalmánac ket ſzarua vala Media Perſia.

7 c Es látám hogy az koshoz kö zelget vala, és fel emelkedéc az bak annac ellene, és meg öklelé azt, és kęt ſzaruát el rontá, és nem vala erö az kosban hogy meg álhatna elötte, és le ùté azt az földre és meg tapodá, és nem vala az ki meg mentené attól az koſt.

8 Az keczke bak azért naǵgyá lön, és mikor ereiében vólna, el törec az à nagy ſzaru, és az helyébe négy nagy tettetes ſzaru neuekedéc fel, [d] az ęgnec négy ſzele felé.

d: Peldaztatic ezzel az Alexander birodalmanac negy réſzre valo ſzakadaſa.

9 Es

9 Es azoknac eggyikéböl neueuekedéc ki egy kis ſiáru[e] és nagy ſel neuekedéc dęlre, nap keletre és az kéuánatos földre.

10 Es fel neuekedéc mind az ęgi ſeregig, [f] és az földre le eyte az (ęgi) ſeregböl (ſokakat) és az czillagokból, és azokat meg tapodá.

11 Es az ſeregeknec feiedelmeig [g] emelkedéc, és ö töle el vétetec az ſiüntelen áldozat, és el hányat tatéc az ö ſanctuariomiánac helye.

12 [h] Es az ſereg adatéc kézbe az ſiünétlen való áldozatert, az vétekért: és veti az igaſſágot az földre, és meg czelekeſſi (ezeket) és jó ſierénczes elömeneti léſien.

13 [i] Es halléc egy ſientet hogy ſzóla, mert ſióla egy az ſientec közzül egy czudalatoſnac, Meddig léſien az ſiünetlen való áldozatnac el vételénec látáſa, és az puztitó gonoſſág, [k] hogy mind az Sanctueriumot, mind az ſereget el puſztitſa?

14 Es monda nékem: kęt ezer és három ſzáz eſtueig és reggelig, és (az vtán) meg tiztitatic az Sanctuarium.

15 Es lön hogy mikor én Dániel látnám ez látáſt, és kereſném értelmét, imé álla én elömbe (egy) haſonló az férſiuhoz.

16 Es halléc emberi ſzót az Vlai folyó víz közepin, ki kiálta és monda: Gabriel tanicz meg ezt az látáſra.

17 Es iöue oda az holott álloc vala, és mikor iöne meg röttenéc és le búrúléc ortzámra, és monda énnékem: Ercz meg embernec fia, mert vég idöre léſien ez látás. [l]

18 Es mikor ſzólana én velem, vgy mint álomtól el fogatuán eſém ortzámra az földre, és meg illete engemet, éslábamra állatta.

19 Es monda: [l] mé én meg tanitlac tégedet, mi léſien az haragnac végén, [m] mert vég idö felé léſien.

20 Az az kos mellyet látál, hogy kęt ſiarua vagyon, az Mediánac és Perſiánac királlyát példázza.

21 Es az keczkebac az Görög orſiágnac királyát, és az nagy ſiaru melly vala az ö ſiemei között, az elsö [n] királt.

22 Es hogy az ſiaru el töréc és négy álla helyében, négy biro-

e: Az kiczin ſiaru az Antiochus Epiphanes. Az keuánatos földön pedig érti az Iudánac földet, neueztetic pedig keuánatos földnec az nagy böſegert, mellyre nézue teſſel és mézzel folyo földnekis neueztetic. Vagy az ſido népnec keuanſagáranezue, kic meinden ketſegnéikül nagy keuanſággal kivan koztac az ö hazaéokba, kic közzül, Dánielis volt. Magyarazzac nemellyec diczöſégnec földenekis mi uel hogy azt valaztatta vala Iſten, hogy ott tizteltetnec.

f: Az egi ſeregen érti az Iſten népet és abban az hiueket, kic ellen Antiochus Epiphanes dihösködöt mint az Maccabéuſot hiſtoriat bizonittyac. Az czillagokon érti az Iſten népe közöt való fö embereket, feiedelmeket, papokat, ſent életö hiucket, &c.

g Az ſeregeknec feiedelmen az Iſtent erti, kit az Antiochus Epiphanes nagy káromlaſſal karomla, és az Iſtentöl rendeltet eti Ceremoniakat, és az áldozatokat mellyeckel ſiüntelen ſoktac vala áldozni, el veſſté, és az Iſtennec ſent Templomat meg rontá, abban nagy báluánt emeluen.

h: Az az, Adattatic az áldozatban való álnokſágért az Iſten népe az ellen ſég kezébe, ki az Iſten töruenyet, és az ö igaz tizteletit meg rontya.

i: Az az, meddig léſſen az áldozatnac ſiüneti az Templomnac és az népnec romlaſa.

k: Az az, ket ezer három ſaz napig léſſen, melly nap reggelböl és eſtueböl áll, az az. egy eyböl és napból, ki téſſen bét eſtendöt három hólnapot és napot, melly bé tellyeſedéc, mert ez idö bé teluén, az Iudas Maccabéus az Templomot meg tiztitá, es az báluányt az Templomból ki vetuén, az Iſten tiztteletit helyere állatá. Laſd meg oda ala Cap: 12. v7: az mit ez két ezer három ſaz napokról irtuen.

l: Mikor azt mongya hogy vég idöre léſſen ez látás, azt ſoc képpen magyarázzac. Nemellyec igy, veg idöre az az, vtólſo vagy meſſe idöre. nem moſt léſſen az bé tellyeſedeſe Nemellyec igy, mikor vgy mond vége léſſen ez Babyloniabéli fogſágnac. Nemellyéc, hizonyos idöre léſſen ez látáſnac vége, mint ha azt mondana, el nem múlic mert idöt rendelt annac az Iſten.

m. Az az, Az Iſten boſſu álláſánac vége felé.

n Az az, Alexander.

dalom támad abból az nemzetböl, de nem annac erössége szerint. n

23 Es azoknac birodalmoc végin, mikor el fogyattatnac az gonoszoc, áll egy kemény ortzaiú király, o és meséknec értöie.

24 Es annac ereie nagy lésien, noha nem az ö ereie altal p és czudálatos képpen pusztit, és elömeneti lészen, és meg czelekesii (akarattyat) és el vezt erösseket, és az szenteknec seregét.

25 Es az ö értelme által ió sierentses lésien az álnokság az ö kezében, és az ö siiuében fel fuualkodic, és az bekéségben el vezt sokakat, q söt az feiedelmeknec feiedelme ellenis fel támad, és kęznélkül rontatic meg.

26 Es az estuéröl és reggelröl való látás, melly meg mondatot, igasság r? Es te petseteld bę ez látást, mert soc napokra való.

27 Es én Dániel el aiuléc és el betegüléc (egy nehany) napig, és fel keléc, és az király dolgát töttem, és el álmelkodtam ezen ez látáson, és nem vala az ki értené.

n: Az az, nem lésen ollyan erösmint az e sö király birodalma.

Antiochus Epiphanes.

o Ertelme ez, minec vtánna Isten az ö itiletiés az bün ellen való haragia szerint el vezti és meg bünteti az istintelen sidokat, annac vtánna támad egy király Ne mellyec igy magyarázzac, minec vtánna az Seleucus nemzetségéböl való királyoc meg halnac, támad egy szemtelem. kegyetlen álnoc rauaß király. Erti pedig az Antiochus Epiphanest kit Illustrisnakis neuezteneк, kinél az sidoknac nagyob ellenségec nem volt, kinec az ö kegyetlensége tartot az mint'oda fel az Prophétánac ielente tec két ezer és három ßáz napig, az az, hat eztenhölnapig és tizen nyolcz vagy tizen hat napig v. 14.

p: Az az, nem vitessegeuel hanem álonksságával vißi elö dolgát. q: Az az. ezalardsággal és álnoksággal gyöz meg sokákat. kiket' el vezt mikor senki töle nem felne. Az Istennekis elleno támad, de el véß nem emberi kéz miatt, hanem Isten keze miatt nagy hirtelenséggel 2: Maccab: 9.

r: Az az. Az mint az Angyal meg monda oda fel v: 14 hogy két ezer és három ßáz estueig es nappalig tart ez romlás, az vgy lésen. ezt ez látást és ez dolgot nálad titkon tartsad, mert soc idö múlua tellyesedic be. azokaért most el vagyon röytetuc, nemértic most de ackor meg értic.

IX. Rész.

Dániel könyörög az Istennec hogy tellye sirse bę igeretit az ö népenec meg ßabaditása felöl az Babyloniai fogságból. Meg halgattya Isten az ö könyörgését. Meg magyarázza az Angyal az hetuen hetekröl valo látást, mellyben prophétál az Christus el iöueteleröl, az ö ßenuedéséröl, és az sido népnec meg vettetéséröl.

1 DAriusnác az Assuerus fiánac elsö esitendeiében, ki az Mediabéliec nemzetségéböl vala, ki királlya tétetett vala az Chaldęusoc orsiágán.

2 Birodalmánac azért elsö esztendeiében, én Dániel meg értém az könyuekbol az esztendöknec siámát, a mellyröl az WR siólot vala Ieremias Prophétánac, hogy hetuen eztendöt töltene bę Ierusálem puztulásiban.

3 Es emelém az én ortzámat az WRhoz, az WR Istenhöz hogy keresném ez imádságot és könyörgést böytöléssel és sákban való öltözéssel és hamuual.

4 Imádkozám az én WRamnac Istenemnec, és vallást töc és mondéc, b kérlec WR Isten, nagy és röttenetes, ki meg tartod az fogadást és az irgalmasságot azokhoz az kic téged sieretnec és meg örizic az te paranczolatidat.

5 Vétkeztünc és álnokságot czelekedtünc, hitetlenöl czelekedtünc, és el siakadtunc te töled, és el táuoztunc az te paranczolatidtól és itéletidtöl.

6 Es nem vóltunc engedelmesec az

a. Az az, meg értem az Ieremias könyuekbol Cap: 29: hogy az fogságnac, és az Ierusalem városanac puztaságánac 70 esztendeig kellenc tartani, &c. Touábba ez Dartus az volt kit Darius Medusnac neueznec, neuezteteт Cyaxaresnekis, ez az Cyrusnac apa volt.

b: Danielnec imadsága, az, Isten nepenec az fogságbol vala meg ßabadulasaért mellyben elößervallast teßen az bünröl és az bünteténec igasságáról. &c.

ſec az te ſiólgaidnac az Prophétáknac kic ſióltac à te neuedbe az mi királinknac, feiedelminknec, atyáinknac és az egéſi fŏld népénec.

7 Tenéked Wram igaſſág, és mi nékŭnc ortzánc pirúláſa az mint ma (meg tettzic) Iudah férfiainac, Ieruſálemnec lakoſinac és egéſi Izraelnec kŏzel es táuól valóknac minden fŏldeken, mellyekre ki vetetted ŏket az gonoſſágért mellyel vétkeztenec ellened.

8 O Wram mi nékŭnc ortzánc pirúláſa, az mi királinknac, feiedelminknec, atyáinknac, mert vétkeztŭnc te néked.

9 Az mi WRunké Iſtenŭnke az irgalmaſſág és az boczánat, mert ŏ tŏle el ſiakadtunc.

10 Es nem engedtŭnc az mi Wrunc Iſtnŭnc ſiauánac, hogy iárnánc az ŏ tŏruényben mellyeket vetett elŏnkbe az ŏ ſiólgai által az Prophétác által.

11 Es az egéſi Izrael által hágta az te tŏruényedet, és el haylottanac hog ne engednénec az te ſiódnac. Ennec okaért reánc omlott az átoc és az eskŭués melly meg vagyon irua Moſeſnec az Iſten ſzólgáiánac tŏruényében: mert vétkeztŭnc ŏ néki.

Deut: 27. 28. Leuit. 26.

12 Es valóba meg bizonitotta az ŏ beſiédét mellyet ſiólot vala mi ellenŭnc és az mi biráinc ellen az kic minket itéltenec, hozuán mi reiánc nagy veſiedelmet melly nem vólt az egéſi ęg alatt, mint (az mi) lett Ieruſalemen.

13 Az mint meg vagyon irua az Moſes tŏruényében mindeneſtŏl az veſiedelem reiánc iŏue: és az mi WRunknac Iſtenŭnknec ſiine elŏtt nem eſedeztŭnc, hogy meg tęrnénc az mi álnokſáginkból, és figyelmeznénc az te igaſſá godra.

14 Es ſiete az WR az veſiedelemmel, és azt reiánc hozá, mert igaz az mi WRunc Iſtenŭnc minden ŏ czelekedetiben, mellyeket czelekedett, mert nem engedtŭnc az ŏ ſiauánac.

15 Es moſtan mi Wrunc Iſtenŭnc, ki ki hoztad az te népedet Ægyptus fŏldébŏl hatalmas kęzzel, és ſierzettél magadnac neuet mint moſtannis iól látni. Vétkeztŭnc, hitetlenŏl czelekedtŭnc.

16 WRam az te minden igaſſágid ſierint táuozzéc el kérlec az te haragod és búſúláſod az te vároſodtól Ieruſálemtŏl, az te ſientſéges hegyedtŏl, mert az mi bŭneinkért és az mi attyáinknac hamiſſágokért, Ieruſálem és az te néped gyalázatra vagyon mindeneknec mi kŏrnyŭlŭnc.

17 Es moſtan halgaſd meg mi Iſtenŭnc az te ſzólgádnac kŏnyŏr géſét és az ŏ imadſágát, és világoſiez meg az te ortzádat az te Sanctuariomodon melly el puſititatott, Az VRERT.[c]

c. Az az halgasd meg az Meſsiaſert.

18 Haytſad én Iſtenem az te fŭledet és halgas meg, niſd meg az te ſiemeidet, és tekincz meg az mi puſitulásinkat, és az vároſt melly az te neuedrŏl neueztetic:

Mert

lemnec meg eppiteſe felöl, minec vrånna meg ertette volna Ieremias prophetanac irasåbol, hogy az Iſten hetuen eſtendöt veret volna az ö fokſagoknac, Azert ez negy verſekben felel Danielnec az Angyal altal az ö könyörgeſere. Azt mondgya azert az Angyal Dánielnec az 24. versben. Az te nepед felöl, es az te varaſod felöl, es hogy vege ſakadgyon az gonoſsagnac, hetuen hetec rendeltettec Iſtentöl. &c.

Holot az nepet es az varoſt Danielenec mondgya, nem hogy Iſten azokat meg vetette volna az minc nemellyec magyarazzac, hanem azert, mert Daniel felötte igen forgalmatos vala azoknac allapatyakrol. Mintha azt mondana. Az melly nepet te es városert illyen forgalmatoſſaggal tőrekeſel, annac az nepnec ſabadulaſanac es az varoſnac meg eppiteſenec az Iſten rendelt hetuen heteket. Nem czac annac pedig hanem az Meſsiaſnakis el borſatasanac rendelte ez időt, Mert Iſten nem czac az nepnec ſabadulaſa, es az varoſnac eppöſeſe felöl halgatot meg tegedec, hanem az Meſsiaſnac el boczataſa felöl is, az az. Nem czac meg ſabaditya az nepet az Babiloniabeli fogſagbol, es nem czac meg eppiti Ieruſalemet, hanem az meg igert Meſsiaſtis el boſsatya, ki az nepet az lelki fogſagbol meg ſabaditſa es lelki varoſt eppitſen Iſtennec, az nepet meg ſabaditſa az bönöl, az el vezet igaſſagot helyere allaſſa, hogy az latasoknac es iöuendöleſeknec vege legyen, es az penteknec pente az Meſsias az Prophetai, Papi, es kirali meltoſſagra fel kenetteſſec.

Miuelhogy pedig az mondgya hogy Iſten mind ezeknec hetuen heteket rendelt, meg kell larnonc meni időt teſen az. Azert az pent irasban ket fele hetec vadnac. Elſö rendbeli hetec napi ſam ferint valo hetec. mellyec het napokbol allanac mint Deut: 6. v. 9. mikor azt mondgya Moſes hogy az huſuet vrán az Pinkeſd innepeig her hetet ſamlallyanac. Maſod rendbeli hetec, eſtendö ſam ferint valo hetec, melly hetec het het eſtendöböl allanac, mint Leuit. 25. v. 8. Holott meg hadgya Iſten Moſeſnec, hogy het eſtendei heteket ſamlallyon, mellyec het het eztendöt foglallyanac bę. Az Angyal azert nem napoknac hanem eſtendöknec heteröl ſol, mellyec mindenektöl 490. eſtendöt teſnec, mert hetuenker valo het 490. Azert azt mondgya az Angyal, hogy az nepnec haza menetelinec az varoſnac, az Templomnac meg eppöleſenec, es az Meſsiaſnac el boczataſanac, halalanac, fel ramadaſanac 490. eſtendöt rendelt Iſten. Mintha azt mondana. Az rabſag es az Iſten haragia 70. eſtendeig volt, de Iſten az ö kegyelmeſſeget hetſerre kiilyeb tetſezti, tudni illic hetſer hetuen eſtendeig. &c.

Az hufon hetödic versben meg tanittya az Angyal Danielt ez 490. eſtendöket honnet kellyen ſamlalni. Azt mondgya azert: Az nepnec ſabadulaſa, es Ieruſalemnec meg eppiteſe felöl valo bekednec ki meneteleröl fogua. &c. Holott az bekednec ki menetelin erti az Cyrus kiralnac paranczolatyanac ki hirdeteſet. Mert minec vranna Cyrus meg vötte volna Baby loniat, es az Perſakra a ſallot volna az Chaldęuſoknac és Aſsyriabélieknec birodalma, meg kialtattya es irasban mindenöt birodalmaban el hirdetteti Cyrus hogy az ſidoknac ſabadſagot legyen haza menni Ieruſalembe, és meg eppiteni az Iſten Templomat mint meg vagyon irua 2. Par: 36. 1. Eſdr: 1. Annac okaért noha egyebec maſut kezdic ez 490. eſtendöket ſamlalni. De minden ketſegnelkül kell kezdeni az Cyrus birodalmanac elſö eſtendeietöl, mikor parancſolatot ád az nepnec haza menetele felöl. De azt vegyed eſedbe hogy az Angyal az hetuen heteket harom reſzre ozrya. Het hetekre, hatuan ket hetekre, es egy hetre. Mert azt mondgya, az nepnec haza menereli, és az városnac meg eppiteſe felöl való bekednec ki menetelicöl fogua az Meſsiaſsig het hetec. &c.

Az het hetec pedig teſnec 49. eſtendöc, mert az mint mondoc minden het bę foglal het eſtendöt, hetſer het pedig 49. teſen. Enni idö vagyon az ſogſagbol valo ſabadulaſtol fogua az Templomnac eppiteſenec vegeig, mert az fundamentomat harom eſtendeig vetettec meg, el vegeztec az rakaſſát 46. eſtendeig mint az ſidokis mondgyac 46. eſtendeig eppiteter ez Templom Ioan: 2. Maſodſor azt mondgya, hatuan ket hetec vadnac az Chriſtus feiedelemig, es az nep haza megyen, meg eppitetic az viza, az kerites: teſen pedig az hatuan ket het 434. eſtendöt, ez idö alat eppült meg az város, annac vczai, es keritcſe, az Meſsiaſis ez idö allat időt el, az az, az ſabadulaſtol fogua 483. eſtendönec forgalaſaban, mert noha ennec elötte fűleret vala, mind az altal ez idökorba kerezrelkedec meg az kerezrelö Ianoſtol, és meg ielente magát ez vilagnac mikor harmintz eſtendös volna. Luc: 3. Azrıl mondgya hogy idönec foroſſagaban epül az város, az az, nagy nyomoruſagos időben, ſoc haboruſaggal, mint azrol bizonſagot teſen az Eſdras, Nehemias, és az Machabęuſoc könyu.

Az 26. versben az Chriſtuſnac halalárol és fel ramadafarol nagy niluan ſol az Angyal. Mert azt mondgya hogy 62. het mulua az Meſsias meg ölettetic és neki nem art az halal, holott azt vegyed eſedbe hogy az 62. hethöz kell ſamlalni az het hetetis. melyről ez elört ſola. Azert meg ölettetic az Chriſtus 69. hetec vran, minec vranna az Babyloniabéli fogſágbol meg ſabadulnac. Mellydolognac az köuetkezendö versben bizonyos eſtendeiet mondgya: mert azt mongya hogy het hetec és hatuan ket hetec vran egy heteen ſokaknac meg erösíti az ſöuetſeget, és hogy mégis niluabban ſollyon azt mondgya hogy ſél hetbe vegyét az áldozatoknac, tudni illic az ö halalanac, áldozattya altal, holott ſol az Angyal az Chriſtus kereztſege vran valo eſtendökről, mert az ö kereſtſégének vránna, minec vránna tanitott vólna ſél hetig, az az, negyed ſel eſtendeig, az után meg hala, és az ö áldozattyanac és vere hallaſanac altala az Iſtennec velönc való ſöuetſéget meg erösité és meg petſetlé. holoc vifontrag azt vegyed eſedbe hogy az hétnec felé, az az, negyed ſel eſtendö nem rölt bę. De Az angyal neuez hetuen heteket vgy mint keret ſamot, hogy az hiuec arrol inkáb meg emlekezzénec, hanem ha magyarázod azt az Apáſtaloknac tanitaſoknac ideiére: De az nem negyed ſel eſtendöt tötte.

Mind ezeknec vranna, hogy az ſidoc el ne hidgyec magokat, hanem gondolkodgyanac az Pęnitentiaról, iöuendöt mond ö nékiec és az városnac vtolſo veſedelmekről és romlaſokrol. Mert azt mondgya:

és mignem meg emezteténec, es mind vegig leſen puztitas.

Paginus. Az vtalatoſſágoknac el teriedeſeiért puztulas leſen, mig nem mindeneſtöl el vegezet meg emeztes köuetkezin az meg kemenyedet nepre. Cal: es az vtalatoſſágoknac el teriedeſen el álmelkodic (azember) és mind vegig és az vegezet veſedelemig ſall az meg kemeniedetre (azpuztulas) Oecolamp. Es az ſarenyon puſtulaſnac vtalatoſſagi és mind az emeztesig és tellyes veſedelmig ſall (azpuztoſag) az el veſönep re.

Munſterus: Es az vtalatoſágoknac el teriedeſeért léſen puztulas, óe mind az meg emeztesig es el vegezet puztulſig ſall az nep re, melly melto az puztulaſra.

Az várost

Mert nem az mi igaſſágunknac bizodalmában vettyük elődbe az mi könyörgéſinket, hanem az te nagy irgalmaſſágodban (való bizodalomban.)

19 WRam halgas meg, WRam légy kegyelmes, WRam légy figyelmetes, és ne kéſedelmezzél én Iſtenem, mert az te neuedről neueztetic az te váro-

d: Daniel könyörgeſet Iſtennek meg halgattya, és Angyalat küldi el ki bizonyoſſa tegye ötet imaſſaganac meg halgatáſa felől. az népnec ſabadulaſa, vároſnac és templomnac eppülése felől. és az után az Meſſiaſnac el iövetele felől. és halála felől. és az fidoneppnec az után való veſſedelme ésromlaſa felől.

ſod és az te néped.

20 [d] És még ſióloc vala és imádkozom vala, és vallást téſiec vala az én bünömről, és az én népemnec Izraelnec bünéről, és vetem vala az én könyörgéſemet az én WRam Iſtenem eleibe, az én Iſtenemnec ſionthegyeiért.

21 És még ſóloc vala az én imádſágomban, és amaz férfiu az Gabriel kit láttam vala látásban elöſſer hogy nagy ſebeſſéggel repül, meg illeté engemet az eſtueli áldozatkor.

22 És meg tanitá és ſióla nékem és monda: Daniel, moſt idöttem ki hogy meg tanitſalac téged az értelemre. *e*

e: Az az. hogy értelmeſſeadgyam az tiztos dolgokat mellyekről értened akarſz.

23 Az te könyörgéſidnec kezdetiben, *f* ki méne az beſéd, és én idöttem hogy meg ielentſem. Mert te kedues vagy (Iſtennél) érez meg azért az beſiédet, és érez meg az látáſt.

f: Az az. mihelt imaſkozni kezdettel, paranczolt az onnal nékem az Iſten hogy el iövec és tenéked meg ielentsem az iövendö dolgokat, mellyeket Iſten el vegezet és rendelt volt az te könyörgeſſed előtt.

24 Hetuen hetec végeztettec az te néped felöl és az te városod felöl, hogy vége ſiakadgyon az gonoſſágnac, és bé petſeteltetteſſéc az bün, és hogy ki tiſititaſſéc az hamiſſág, és az öröc igaſſág meg hozattaſſéc, és bé petſetelteſſéc az látás, és az Prophetia, és fel kenetteſſéc az ſienteknec ſiente.

25 Tudgyad azért és eſiedbe vegyed hogy az népnec ſiabadúlása és Ieruſálemnec még eppitéſe felöl való beſiédnec ki menéſétöl fogua az Chriſtus feiedélemig héthetec [g] és hatuan két hetec vadnac, és haza vitetic az nép, és meg eppitetic eſmét az vtza és az kerités, (és léſien ez) idöknec ſiorosſágában.

g: Tremellius igy fordittya. Az után leſſenec hatuan két hetec mineć után meg eppitetic az vtza és az örökc.

26 És hatuan két hét után kivágattatic az Meſsias és (az halál) néki ſemmit nem (árt.) És az városſt és az ſient Templomot el puztittya, az köuetkezendö feiedelem népe annira hogy az ö végelégyen (neminemö) víz özönnel, és mind az hadnac végeig tel lyeſſéggel való puſitúlás.

27 És meg erösiti ſokáknac az ſiöuerſéget egy heten, és fél héten véget vét az véres áldozatnac és az áldozatra való aiándoknac [h] és az vtálatoſſágoknac el teriedéſe miatt leſien puſztulás, és mindeneſtöl fogua való és el tökéllet puſitúlás ſiáll az népre.

h: Tremellius igy fordittya. Az után az vtálatos puſztitto nepnec ſerege által, mindeneſtöl el vegezet puztitas ſiall (az nepre.)

Az 24. 25. 26. 27. verſeknec világos Magyarazatya.

Ieronim. Es Iſſen az Templomban puſztulásnac vtálatoſſága.

Miuel hogy ez negy verſekben nagy homalyoſſag vagyon, bölcſeg azert azokat meg magyarazni, könyörge az Daniel Babyloniaban Iſtennec az nepnec az fokſagbol valo ſabadulaſa felöl, eſterueſſ. Iſtennec

Az várost és az templomot el pusztittya az iöuendő seiedelemnec népe, mellyen érti az Titus Czaszart ki öket mindenestől el ronta és el pusztita mint az ozőn viz vagy ár viz mindent el pusztit, hogy pedig magoknac ne hizelkedgyenec és az vtolso vesedelembő l szabadulast ne remenlyenec, azt mondgya hogy lastentől el vegezteret pusztulas szall reaioc,, és az hadnac vége őrőcke valo pusztulas lészen, ez szornyű pusztulasnac pedig az oka azt mondgya hogy nem egyeb lészen, hanem az vtalatossagoknac el teriedese, mellyen erti az bűnnec el aradasat. &c. De azt iol eszedbe vegyed hogy az Ierusálem pusztulasanac esztendeit, nem kell szamlalni az 70 hetec közze, mint azoc az Christus halalaban el töltec, az vtan az pustulas lött 42. el tendőuel, &c.

X. *Rési.*

Ielenic Danielnec egy ferfiu gyolts ruhaban, ki Prophétal az Persia orszagra kőuetkezendő hadakrol.

1 CYrus királnac harmadic esitendeiében, ki Persiánac királlya vala, sió ielentetéc Dániel nec, ki neueztetic vala Baltasarnac, és annac az siónac és az rendelt nagy időnec igassága, és az siónac értelme (adatéc) néki azon látásban.

2 Azokon az napokon adám magamat sirásnac, három egész hetnec napiain.

3 Kéuánatos állatoknac etkét nem öttem, hús és bor bę nem ment az én siámon, sem kenettel nem kentem magamat, migbę nem telénec az három heteknec napiai.

4 Es az elsö hónac husion negyedic napián valéc én az nagy Hiddekel neuö folyó viznec partyán.

5 Es mikor siemeimet fel emeltem vólna, látám és imé egy férfiu vala ott gyólts ruhában öltözue, és dereka fel vala öruedezue drága siép arannyal.

6 Es az ö teste mint az Tharsis (drága kö) és az ortzáia, mint az villamásnac ábrazattya, és az ö siémei mint az égö siöuednekec, és az ö kariai és kezei, mint az tüzes ęrtznec ábrazattya, és az ö besiédénec siaua, mint az sokaságnac siaua.

7 Es én Dániel látám egyedül az látást, és az férfiac kic én velem valánac, nem láttác ezt az látást, hanem nagy réttenés siálla reáioc, és el futánac, hogy magokat el röytenéc.

8 Es én magam hagyatám egyedül, és látám ezt ez nagy látást és semmi erö nem marada én bennem, és az én siinem meg változéc annira hogy eröm el veszne.

9 Es hallám az ö besiédénec siauát, és mikor hallanám az ö bedénec siauát, vgy mint álom miatt ortzámra búrúléc, és ortzám az földön vala.

10 Es imé egy kęz illete engemet, és fel állatá engemet tęrdeimre, és az én kezeimnec tenyerére.

11 Es monda énnékem, Daniel kedues férfiu (Istennél,) ércz meg az besiédeket mellyeker te néked sióloc, és ály az te lábaidra, mert most boczáttatam te hozzád, és mikor ez siót siólaná én velem, fel álléc resiketuén.

12 Es monda énnékem, Ne fély Dániel, mert az elsö naptól fogua, mellyen indúla à te siiued hog meg értsed az látást és magadat sanyargassad böytöléseddel az te-

Istened

Iſtened elõtt meg halgattattac az te beſiédid, és én iöttem az te beſiédidért:

13 a De az Perſia orſágának fejedelme álla én elõmbe huſzon egy napig, és imé az Mihal (Angyal) egy az fõ feiedelmec közżżül iöue hogy nékem ſegitſégül lenne, és maradéc ott az Perſiai királyoknál.

14 És iöttem hogy te néked tudtodra adgyam, az mi kõuetkezic az te népedre az vtólſo idõkben, mert à látás ſoc napokra (ſiólgál.)

15 És mikor ſiólana én velem ez beſiédec ſierint, vetém ortzámat az földre, és el némúlée.

16 És imé egy ki haſonló vala ember fiai haſonlatoſſágához, illeté az én aiakaimat, és meg nyitám az én ſiámat és ſióléc, és mondéc annac à ki áll vala én elõttem: Wram az látásban reiám fordúlánac minden faydalmim, annîra hogy ſemmi erõm ne lenne.

17 És mimódon ſiólhat ezzel az én Wrammál az én Wramnac ſiólgáia, és attól fogua nem álla én bennem erõ, és lélekzet nem marada én bennem.

18 És iſmét illeté engemet mint egy embernec haſonlatoſſága, és az Angyal meg erõſsité engemet.

19 És monda: Ne fély te kedues férfiu. Békeſég te néked, erõs légy és bátorits meg magadat. És mikor ſiólana velem, meg bátoritám magamat és mondéc: Siólljon az én Wram, mert meg bátoritál engemet.

20 És monda: Tudodé miért iöttem hozzád? b Mert moſtan tęrec meg, hogy hartzoſſyac az Perſiai feiedelem ellen, és én ha ki mégyec, imé Görög orſzág feiedelme iõ elõ.

21 De meg beſiéllem te néked az mi meg vagyon iegyezue az igaſſágnac irálában. Mert ſenki ninczen az ki magát erõſſen tartaná ezekben én velem, c hanem czac MIHAL (Angyal) az ti feiedelmetec.

a: Okát mongya az Angyal Danielnec, miért nẽ tõrt ő hozzá azoſſal, hà az ő könyörgeſe meg halgattatot. Azt mõ gya azért hogy à Perſiai királyoknac dolgs tartoz tatta meg hoſſo egy egéſz napig, az az, mind addig mig Daniel könyörgött.

b: Az az, el mégyec hogy mint az elõtt harczolcam az Perſiai király mellet, azonképpẽ ez után ő ellene harczollyac Alexander mellet. Ionet meg tetzic hogy minden ez ſia jókonac kellẽ ſegẽt vala Angyali vadnac.

c: Az az, ſenki nem oltalmaz za az Anyaſzent egy hazat, hanem czac az Meſſias. Tovabba azt teſzedbe vegyed hogy à mit rõuiden monda az Angyal az Alexander birodalmarul, vgyan azonrol bõuchben ſol az 11. Caputban.

XI. Réſz.

Iõuendõt mond az Angyal az Perſiai királyrol, Az Görög orſágrol, Aegyptus erõſségrol, annac ſegyerõl és hadakozáſarol az Suriai orſággal. Az Sidokról kic az Aegyptus kirally-hoz ſutnac, és azoknac veſedelmekrõl. Az Aegyptus és Syria kiralyainac ſok hadakozáſrol. Az Antiochus hatalmaſságrol. ki az Antichriſtuſt példázza, &c.

1 ÉS én az Mediabéli Dariuſnac elſõ eztendeiében álléc hogy õtet meg erõſsitſem, és néki ſegitſéggel légyec.

2 a És moſtan igaſſágot ielentec te néked, Imé meg három király támad Perſiában, és az negyedic el gazdagúl nagy gazdagſággal mindeneknec felõtte, és mikor meg halad mindeneket gazdagſággal, fel támazt mindeneket Görög orſág ellen.

a: Ezt az Angyal es-gyenſſen a Perſiai királtokrol. Cyruſrol. Cambiſesrõl. Dariuſrol. es Xerxeſrõl.

3 És támad egy erõs király, és wralkodic nagy wralkodáſſal, és czelekeſſic mindent az õ akarattya ſierint.

4 Esminec vtánna meg [h] allapodic, meg rontatic az ŏ orsiága, és el osiol, az ęgnec négy sięlére, de nem siál az ŏ maradékira, és nem az ŏ wralkodása sierint (wralkodnac,) mellyel wralkodot. Mert ki siaggattatic az ŏ birodalma, és egyebeknec adatic ezec kiuŏl. [b]

5 Es meg erŏssŏdic az dęli király, és az ŏ feiedelmi kŏzzŭl másis (meg erŏssŏdic) és ez hatalmat vésien azon, és wralkodic, nagy wralkodás lésien az ŏ wralkodása. [c]

6 [d] Es egy néhany eztendŏ múluán egybe barátkoznac, és az Dęly király leánya mégyen az ésiaki királhoz, hogy ŏket egybe békeltesse, de nem lésien annac arra való karia, ereie sem pedig, az király meg nem marad az ŏ ereiében, hanem kęzbe adatic az asisioni állat, mind azoc az kic azt el hoztac vólt, mind az ŏ attya, és az kic az idŏben azt bátoritottác.

7 Es támad annac (az király leányánac) gyŏkerénec czomotai kŏzzŭl egy, az ŏ királi rendiben, ki el ménuén hadat visien az ésiaki király erŏssegei ellen, és azokat el foglallya.

8 Ez annac felŏtte azoknac Isteneketis, feiedelmeckel, és azoknac gyŏnyŏrŭséges arany és ezŭst edényeckel egybefogságba visii Ægyptusba, és az tŏb esitendeig wralkodic az esiaki királnál.

9 Es az Dęli király az ŏ orsiágába mégyen, és visisia tęr az ŏ fŏldébe.

10 [e] De annac fiai hadat siereznec, és minec vtánna sokaságot és soc seregeket gyŭytenec, el iŏ nagy gyakorta, és mint az ár víz, azonképpen ki teried az ŏ népe, és által mégyen és meg tęruén hadakozic mind az ŏ erŏsségeig.

11 Es el háborodic az Dęli király, és ki mégyen és meg ŭtkŏzic az ésiaki királlyal, és állatt nagy sokságot, és adatic az az sokaság az ŏ kezébe.

12 Es az az sokaság fel emelkedic, és fel fuualkodic annac siiue, és soc ezereket el vezt, mind az által ereiében meg nem marad.

13 Mert az ésiaki király meg tęruén. állatt nagyob sokaságot hogy nem az elŏtt, és egy néhány eztendŏ múluán el mégyen nagy sereggel és nagy gazdagsággal.

14 Es azokban az idŏkben sokan állanac az Dęli király ellen, és az puztitó fiac [f] az te néped kŏzzŭl fel fuualkodnac, hogy meg erŏsitséc az látást, és el vesinec.

15 Mert

Alexander.

[h] *Az az, minec vtanna ez vilag birodalmat maganac vessies lesszen Monarcha.*

[b] *Az az, nem szall az Alexander birodalma az ŏ fiaira, hanē az ŏ szolgaira, ez vilagnac negyssegeleti sserint, kiknec birodalmoc nem lessen hasonlo az Alexander birodalmahoz. Mert Antiochus attya Seleucus Syriat foglalá el, mely Sido orszagra nezue essakra vagyon. Antigonus, kisseb Asiat nap keletre, Cassander Macedoniat nap nyugatra, Ptolemæus Lagus fia Ægyptust delre, &c.*

[c] *Az az, hatalmas lessen az Ægyptusbeli király à Syriabeli kiralis, es ez hatalmasb lessen az Ægyptumbeli kiralnal.*

[d] *Ezt azert mongya az Angyal, mert à Ptolomæus Philadelphus az ŏ leaniat Bernicet ada Antiochus Theosnac, mellyert az elebbi feleseget Laodicet meg veté, de vgyan nem maradhata meg kŏzŏttŏc az baratsag, es Bernice bekeseget nem szerezhete. Sŏt inkab Antiochus Theos meg vetuen Bernicet, az Laodicet haza fogada, mely dologert Ptolomæus Euergetes Syriara haddal megyen, de vgyan az Seleucus Callinicus miatt veess Bernice minden hozza tartozockal egybe, melly Callinicus mostoha fia volt Bernicenec.*

[e] *Az az, Seleucus Callinicusnac fiai, Seleucus Cerannius és Antiochus magnus nagy hadat sereznec Ptolomæus Euergetes ellen, az Ægyptumbeli király ellen, hogy az Syriaban hagyatot nepet Euergetesnec, ki ŭzzek es az ŏ orszagokat vissa vegyec, es minec vtanna az Seleucus Cerañius ahban az hadbā el veess, el megyen az Antiochus magnus es nagy haddal el foglallya Syriat es Iudæat, az vtan országat meg szabaditnan megyen Ægyptusra, es azt el dullya mind az Raphia neuŏ erŏssegig.*

[f] *Az pusstito fiakon erti az pártos es vissa viuo Sido nemzetseget, kic kŏzŏt ackor az idŏben nagy partolkodasoc voltac. Ioseph. lib 12. Antiq. cap 3. Azt mondgya azert hogy az Sidoc allanac az Ægyptumbeli király melle, de el vessnec es meg ŏlettetnec Antiochussal, minec vtanna ŏ Ægyptust meg vessi, es ez latas az dolog felŏl meg telliesedic.*

15 Mert el iö az ésiaknac kirá-
g: Keuena-tos föídnec nevezi az Sido országot.
lya, és töltéſt töltt, és meg veſſi az erös városſt, és az Ægyptus kirá-
azt mongya azert hogy minec vtánna Antiochus boſzut allÆgyptuſon, Sido ország-nac kariai meg nem álhatnac, ſem az ö válogatott népe, és ſem-mi ereie nem léſien az ö ellen-ſége ellen való meg maradáſra.

16 Es minec vtánna czelekeſiic az ö ellenſége az ö kedue ſierint,
h: Azaz, valami reſte el veſien Ægyptuſban, de nem leſien mindenéſtöl ſzerencſes
Cleopatrat, mellyet az vtan Antiochus magnus adott az Epiphaneſnec
holott ſenki nem léſien ellene ál-ló, állani fog az kéuánatos föl-dönnis, s mellyet az ö ereiéuel meg emézt.

17 b Az vtán eſmét el végezi hogy bę mennyen az ö orſiágá-nac minden ereiéuel, békeſégnec
b: Az az, minec vtáña Antiochus el puſtitytatudaat,
ſiine alatt, és valamit c ezelekeſiic, és az ö d leányat adgya feleſégül az királnac, azt beſzédeckel el álgyekezic az vtan eſmet be menni Ægyptusba, de minuel hogy olyan ſzerentſeit nem leſzen mint elöſter, álnokſaggal igyekezic czelekedni. Leanyat adgya az Ægyptum beli kiralnac és el vegezi leanianal hóg meg állye az kiralt, de nē ezelekeſiic az attyanac keuanſaga és akarattya ſzerint.
tatuán, de az nem áll meg abban, és az ö attyának akarattya ſzerint nem czelekeſzic.

18 i Es fordittya ortzáiát az ſzi-getekre, és ſoc ſzigeteket meg vé-ſzen, és annac gyalázatos czele-kedetit meg eńhiti egy hadnagy, viſzſza aduán annac az gyalázá-tot, minden ö gyalázattyanél-kül.

19 k Es fordittya ortzáiát az ö maga orſzágának erösſégeire, és meg botránkozuán el eſic és nem találtatic.

c: Az az, Antiochus megyen az Romai biro hatalmában valóſigetekre, mellyec közżül noha ſokakat meg veſſen, mind az által végre meg verettetic egy Romai hadnagytól az Scipio Africanuſtul, ki vgy adgya viſſza Antiochuſnac az gyalázatot, melly látatic vala lenni Scipion, hogy ſemmi gyalázat nem maradna Scipion, &c.

k: Az az, meg verettetuen Scipiotul, házáiaba mégyen, és az ö erösſegeiben lakic, és akarvuen meg foztani az Helus templomat az ö gazdagſágitul, az kösſegtöl ölettetic meg.

20 l Es áll ennec helyébe egy, ki az ö birodalmában az adó ſze-döt által iártattya. Ki röuid na-pon meg rontatic, nem haragba, ſem viadalban.
l: Erti az Antiochus Soter, ki kegiet leuſaltzolto vala, ki les ruſalembölis el akaria vala à templum kenſet hozatni 2. Mart 4. ki nem viadalban veſſet el, hanē Heliodoruſtul méreggel vezteteti el.

21 Es áll annac helyébe egy vtá-latos, és nem adgyác ö néki az or-ſzág Coronáiát feiébe, hanem czalárdſággal mégyen bę, és hi-zelkedéſſel iút az orſzághoz.m
m: Ezt mongya az Angyal Antiochus Epiphaneſrul, kit ezuſſagbol illuſtriſnakis neuezteec per Antiphraſin, az ö dühöſſegeiert pedig Epimaneſnekis hittac. Mongya pedig hogy alnokſaggal iut az orſzaghoz, mert ſeleucuſt az ö attyafiat meg öli, annac hiſa ſebic fiat le veti az melioſagbol, az Nagyobiknac Demetriuſnac hizelkedic és azt alnokſaggal veſſi környul, acképpen az kösſergetis, mintha ö nem kiraly volna, hanem az aruaknac gondiſeloſe mellett vgy mint kiraly képe.

22 Es az karoc áruízzel fogat-tatnac el az ö ortzáia előtt, és meg töretnec: n Az ſzöuetſégnec feie-delmeis.
n Ezeket nemellyec maſ gyarazzac mind az hiſon örödic verſig. az Antiochus Epiphaneſnec Syria orſzaganac el foglalaſaban valo alnoc meſterſegeröl, az karokon erti az orſzágbeli feiedelmeket és hadnagyokat, kic az orſzagnac oltalmazaſaban ſinte ollyanoc mint az teſtnec oltalmazaſaban az embernec kariai. Az áruizen pedig ért nepeknec ſokſagat, és azoknac hirtelenſeggel valo robanaſokat valamelly földre. Az ſönetſegnec feiedelmen erti Ptolomeus Philometort, ki Epiphaneſſel frigyet akar vala ſzerzeni. Azt mongya azert hogy az Ægyptumbeli feiedelmec nagy hirtelen környul vetetnec az Epiphanes halatul, és meg rontatnac mind az ßorac, mind pedig az kiraly.

23 o Es békeſégnec ſzine alatt, czalárdúl czelekeſzic azzal, és el menuén győzedelmet véſzen ke-ués néppel.
o: Ezt azert mongya az Angyal, mert Antiochus Epiphanes vgy megyen be Ægyptusba, mint ha Ptolomæus Philometornac tutora akarna lenni, miuel hogy az Epiphanes attya egy volt Philometor annyaual az Cleopatraual, és hogy inkab ne hetelkedgyenec hozzaia, hanes magaual megyen be, és vgy foglallya el az orſzágot.

24 Nagy czendeſſéggel foglal-lya el az orſzágnac gazdag réſzét, és azt czelekelzi mellyet nem cze-lekedtec ſem az ö attyai, ſem az ö öſei, ſakmánt, prędát, gazdagſá-got ozt az ö vitęzinec, és gondol-kodic az erösſégeknec meg vete-le felöl, de azt ideig (el titkollya.)

25 Es fel indittya az ŏ ereiét és ſiuét az Dęli király ellen nagy ſereggel, és az Dęli királis ingerlettetic hadra nagy ſereggel és igen erŏſſel, de meg nem álhat, mert gondoltac ŏ ellene (gonoſi) gondolatokat.

26 p Es az kic az ŏ kenyerét éſiic meg rontyác ŏtet, és az ŏ ſeregét el nyomia mint egy ár víz, és ſokan ſebnec miatta el húllanac.

27 q Es ennec ez kęt királynac ſiiue egy más ellen való gonoſira léſien, és egy aztalnál hazugſágot ſiólanac (egy máſnac,) és az ŏ tanáczoc véghŏz nem mégyen, mert annac vége más idŏre halaztatic.

28 r Azért meg tęr az ŏ fŏldébe nagy gazdagſággal, és az ŏ elmeiében gondolkodic az ſient ſiŏuetſég ellen, mellyet mikor meg czelekeſiic, meg tęr az ŏ fŏldébe.

29 s Bizonios idŏben eſmét mégyen Dęlre, de nem léſien ollyan ſierenczés mint elŏſier vagj mint vtólſior.

30 t Es iŏnec ŏ reáia olaſi orſiági haióc, honnét nagy bánattya léſien, és viſiontag haragſiic az ſient ſiŏuetſég ellen, és véghŏz viſii akarattyát, és viſiſia tęruén eggyet ért azockal kic el hadgyác az ſient frigyet.

p Az az, miuel hogy az Ptolemæus Philometort az ŏ maga ſiólgai el arullyac, annac okaért erŏt veſſen Antiochus à Ptolomæus Philometoron

q: Az az, ez ket kiraly, Antiochus Epiphanes és Ptolemæus Philometor egy máſnac veſſedelmére igyekeznec, de azt el fedezic barátſágnac ſiue alatt és egi máſnac nē árthatnac, az iſtentól arra rendeltetet idŏnec elŏtte.

r: Az az Ægyptumbol való meg tertében megyen Ieruſalembe, és minec vtánna minden dihŏſſeget veghŏz viſſi, az vtan Syriaba haza megyen 1. Maccab. 1. 21. 2. Maccab. 15. 11.

s: Az az, eſmet maſodſſoris Ægyptuſra megyen, de ſierenczéie ollyan nem leſſen, minemŏ vólt elŏſſŏr vagy legh vtolſſor.

31 u Es az karoc ŏ melléie állanac, és meg ferteztetic az erŏs Iſtennec Sanctuariumiát, és el veztic az ſiŭnetlen áldozatot és fel teſiic az puztitó vtálatoſſágot.

32 Hogy az kic hitetlenŭl czelekeſinec az Iſten ſiŏuetſége ellen, azokat meg ferteztesſe hizelkedé ſeckel, és az kic az Iſteni eſméretben meg maradnánac, azokat meg fognác, miképpen hogj meg is czelekeſiic.

33 Es az népnec ęrtelmeſi ſokakat oktatnac, és el eſnec ſokan fegyuer és tŭz miatt, fogſág és rablás miatt ſoc ideig.

34 x Es minec vtánna el húllanac, meg ſegitetnec kiczín ſegitſéggel, és adgyác magokat hozzáioc ſokan ſiép beſiédeckel.

35 Es az ęrtelmeſec kŏzzŭl el húllanac hogy meg probáltaſſanac magokban, meg tiztitaſſanac és meg feiéritesſenec az végezet ideig, mert még az el rendelt idŏ touáb léſien.

36 Es czelekeſiic az ŏ akarattya ſierint az király, és fel emelkedic, és fel magaztallya magát minden Iſten felŏtt, és az Iſteneknec Iſtene ellen czudákat ſiól, és ſierenczés léſien, mig végre mégyen az harag, b mert végezés lŏtt (affelŏl.)

37 Az ŏ eleinec Iſteniuelis nem gondol, ſem az aſiſioni állatoknac kéuánſágára nem figyelmezic, és ſemmi Iſtennel nem gondol, hanem mindeneknec felŏtte magaztallya magát.

t: Ezt azért mondgya, mert mikor Antiochus Alexandriat vina, az Romai kŏueteknec ſiauokra el kelletie ſiandokát hagyni, honnet meg teruen Ieruſalemre eſmet nagy dihŏſſeggel megyen, kinec melleie allanac ſoc pártolkodo ſidoc, keualképpen Iaſon és Menelaus, kic az papi feiedelemſegen vinac vala.

u: Az az, ſokan à Sido feiedelmec kŏzzŭl állánac Antiochus melle, kic az templomot meg ferteztetic és az Iſteni tiztelecéket meg rontyac, az Iupiter Olympius kepet az templumban fel allatuan hŏg azt imadgyac tiztellyec, mellyannalis nagyob puſſtulaſnac oka léſſen. Laſd meg. 1. Maccab. 1. es 2. 2 Maccab. 6. 7. es 8.

x: Ezt azért mongya, mert Iſten az Antiochus ellen az papi nemzetbŏl tamaztya fel az Mattatias fiát az Iudas Maccabæuſt, kinec maradeki az vtánnis ſoc ideig az pogányoc ellen az népnec öltalmazói vóltac, és nagy dolgokat czelekeitenec.

b Az az, mind addig mig az Iſten az ŏ boſſu allo haragiat meg mutattya Antiochuſon.

38 Es tizteli az Maozim y Istent az ő ſiçkiben, az Istentis kit nem eſmértenec az ő attyai, tizteli arannyal, ezüſtel, drága kőueckel, és kéuánatos állatockal.

39 z Es czelekeſſi (mind ezeket) az erőſségeknec keritéſiben, az idegen Istennel az kit meg eſmérend, és meg ſokaſittya annac diczőſségét, és azokat ſokakon Wracká téſſi, és az földet el oztya iutalom gyanánt.

40 Es végezetre meg ütközic ő vçle az Dçli király, és mint az forgó ſiçl úgy mégyen reáia az éſiaki király, ſiekereckel, louagokal és ſochaijóckal, és bę mégyen az földekre, és mint egy ár víz el ſiéled, és által mégyen (az orſiágon.)

41 Es mégyen az kéuánatos földre, aa és ſoc városoc meg romolnac, és ezec meg ſiabadulnac az ő kezéből, Edom és Moab, és az Ammon fiainac feiedelmi.

42 Es veti az ő kezeit az földekre. Es Ægyptus földe nem menekedic meg ő tőle.

43 Es Wralkodic arany és ezüſt kénczein, és minden drágalatos iauain Ægyptuſnac, Lybianac és ſiereczen orſiágnac: az ő járáſiban. bb

44 Es hirec rőttentic el ötet Nap keletről és éſiakról, és ki iő nagy haraggal, hogy el veſſeſſen és meg öllyen ſokakat.

45 cc Es fundállya az ő palótáinac ſátorit az tengerec között az kéuánatos ſient hegyen, és mégyen annac téteiére, és nem léſien néki ſégitője.

XII. Réſz.

Prophétál az Angyal az halottac fel támadáſáról. Ez Prophetiana, homályoſſagáról ſól az vtan, &c.

1 ES az időben, miuel hogy az nagy feiedelem Mihal (Angyal) a Wralkodic, ki az te népedért áll: mikor leiend az nyomoruſágnac ideie, mellyhöz haſonló nem vólt attól fogua hogy az nép kezdett lenni mind ez ideig: ackor mondom az időben az te néped meg ſiabadúl, valaki irua találtatic a mazkönywben.

2 Es ſokan azoc közzül kic aluſinac az földnec porában, fel serkennec az örőc életre, némellyec pedig gyalázatra és örőcké való vtálatoſſágra.

3 Es az bölczec, fénlenec mint az égnec fényeſſége: és az kic ſokakat az igaſſágra viſinec, miként az czillagoc örőckön és örőcké. b

4 Es te Dániel zárd bę ez beſiédeket, és peczételd bę az végső ideig, Tudakoznac erről ſokan, és az értelem böuebben leſien. b

f 3 5 Es

y: Maozim, az az erőſſegek nec iſtene, mellyet azert neuez igy az Angyal, mert Antiochus annac tulaidonitotta az ő ereiet az az ſeiedelemſéget. z: Ez verſet Tremellius igy oluaſſa. Es az nagy ereiű Istennec erőſſegeit idegen iſteneire biruan. Az kiket eſmerēd azokat meg aiandekozza, &c. Az az. Bizza tudat az Iupiter gond viſeléſére, kinec képet Ieruſalemben fel emeli. Es az kiket akar fel magaztalui, azokat fel magaztallya. Ieronymus igy oluaſſa. Az Maozim iſtent meg erőſſei már Iſtennel kit nem eſmer. Vatablus igy. Es az Maozim Iſtennec erőſſeginé teſti (az varoſokat) más Iſtennel egybe Kit az ki tiztelend, azt meg aiandekozza, &c.

aa: Erti Sidoniam, mert az 28-31. és 41. versből kitetszic pedig hogy Epiphanes haromſzor dulta el Ieruſalemet.

bb: Tremellius és az Lipſiabeliec ét ſierenſen orſiagbeliec kőnuetic az ő nyomdekat.

cc: Nemellyec igy oluaſſac, és mikor iuttand az ő haſtárába, erti pedig az Eliomais varoſt melly az ő birtámada és mindenektől el hagyattatec. Laſd meg. 1. Mac. 6. 2. Mac. 9 &c

a: Ez Mihal Angyal, nem egyéb hanem az Ieſus Chriſtus &c. Ki az ſidoknac enni ſok nyomoruſagoc vtan mellyeknek ſola a ſelſő Caputban az emberi teſt bē megielentuen magat, az ő hiueinec örőc ſiabadſagokat el kezdé, mellyet vegből viſſen az vtolſo napon. Matth. 25.

b: Az az, Chriſtuſnac eliőneteli vtán bőſzebbec léſſenec az emberec az menyei titkoknac értéſében ezokaért ackor erről bőuebben tudakoznac.

5 Es tekintém én Dániel, és imé más kęt Angyal áll vala eggyic az folyó víznec partyán innét, az másic túl az folyó víznec partyán.

6 Es eggyic monda az férfiunac az ki gyólts ruhába öltözöt vala, az ki az folyó víz felött vala: Mikor léſien vége az czuda dolgoknac?

7 Es hallám hogy az férfiu az ki gyólczba öltözöt vala, az ki az folyó víz felött vala, ki fel emelte vala az ö iob kezét és bal kezét az ęg felé, meg eskůuéc z öröcké élö Iſtenre, cc hogy ideig, idökig, és az idönec feleig, és minec vtánna el végezic az ſient népnec ereiénec rontáſát, mind ezec el végeztetnec.

cc: Az Angyal eskůueſſel erőſsiti hogy valamit mondott az ſent nepnec az Antiochus Epiphanes mi att valo haborgataſarul és rontaſarul, azoc mind be tellyeſednec, Touabba nem ezac azt mongya hogy be tellyeſednec, hanem idötis bizonyoſt lattatic annac vetni, mert azt mongya ideig, idökig, és az idönec feleig vagy valami reſſeig. Ez elöttis pedig capit. 7. Azt mondá az Angyal az Antiochuſrul. capit. 7. verſ. 25. Adattatnac vgy mond az ſentec ö kezebe ideig, idö[illegible] az idönec feleig. Mellyet az bölczec ſoc képpen magyaráznac. Nemellyec igy hogy valami bizonyos ideig adattatnac az ſentec az kegyetlen kezebe, melly idöt czac az Iſten tud, hogy bizonyos idöt neuezzen bizontalan idöiert. Nemellyec az idön, idöken ertenec innepeknec ideit, az Iſten töruenyet, és az ö tizteletit, mintha az mondana az Angyal hogy az Antiochus kegyetlenſége annira megyen, hogy igyekezzec el vezteni és valtoztatni az innepeket, az Iſten töruenyet és tizteletit, &c. De nem ſůkſeg ez illyen idegen magyarazat, mert az Maccabæuſokrol irott könyw, és az ſent Ianoſnac mennyei lataſarol valo könyue erre meg tanit. Azt mongya az hiſtoria, 1. Maccab. 1. verſ. 57. Az Cisleu hauanac tizen ötödic napian, (melly mi nalunc karatſon hauanac mondatic,) ſaz negyuen ötödic eztendöben, fel tetetec az oltarra az puſtulaſnac vtalatoſſaga. Eſmet azt mongya, 1. Maccab. 4 verſ. 52. Mikor reggel fel költec völna az Cisleu hauanac huſſon ötödic napian, ſaz negyuen nyoltz eſtendöben, aldozanac az oltaron, &c. Honnet meg teczic hogy az Antiochuſnac Iſten ellen valo karomlaſa, és az puſtulaſnac vtalatoſſaga, harom eſtendeig és egy nehani napig, közel negyed fel eztendeig allott. Az ſent Ianos lataſaban capit. 12. Az aſſoni allat (vgy mond) el futa az puſtaba, holott vagyon Iſtentöl keſſitetett helye, hogy ott taplallyac ötet, ezer két ſaz hatuan napig. Eſmet capit. 13. Adattatéc (vgy mond) az beſtianac karomlaſra valo ſáy, és adattatéc néki hatalom hogy negyuen ket holnapig ſwralkodnec. Holot ſol ſent Ianos az Antichriſtuſrul, kit minden ketſegnelkůl peldazot az Antiochus Epiphanes. Eſmet mond capit. 12. Es adattatanac az aſſoni allatnac ſárniác hogy az ſarkany elöt el repůlne az puztaba, hogy ott taplaltaſſec ideig, idökig, és az idönec feleig. Azért immar ketſegnelkůl valo dolog hogy Danielnel az idö, idöc és az idönec darabia teſſen. 42. holnapot, vagy 1260. napot, az az, közel negyed fel eztendöt. Enni ideig mongya hogy leſſen az Antiochus karomlaſa. Azt mongya azert Daniel, hogy az Angyal eskůueſſel mondotta, hogy mind ezec meg leſſnec idönec, idöknec, es idönec darabianac vtanna, vagy ez idö alatt és az vtan meg rontya az Iſten az ö nepenec rontoiánac ereiet.

De itt egy nagy neheſſeg [illegible]mad elönkbe. Mert capit. 8. azt mondá az Angyal hogy ket ezer és harom ſaz napig leſſen az puztito vtalatoſſag es az ſůnetlen valo aldozatnac el vetele. Melly napoc teſſnec mint meg mondottuc hat eſtendöt harom holnapot és egy nehani napot. Melyre kůlömben nem felelhetůnc, hanem ha azt mongyuc hogy az Antiochuſnac eleitöl fogua valo kegyetlenſege az Sidoc ellen, mind vegig enni ideig tartot. Ez pedig igaz felelet. Mert azt mongya az hiſtoria hogy ſaz negyuen harom eſtendöben ment be elöſſer nagy kegyetlenſeggel az Antiochus Ieruſalembe. 1 Maccab. 1 verſ. 21. Meg ſůnt pedig az ö kegyetlenſege 148. eſtendöben. 1. Maccab. 4. verſ. 52.

8 Es én hallám és nem értém, és mondéc: WRam mitſoda léſien ezeknec vége?

9 Es monda: Menny el Dániel, mert bę vadnac zárua és peczételue ez beſiédec vtólſo ideig.

10 Meg tiztitatnac, meg feiéritetnec, és meg friſſeltetnec ſokan, d és az hitetlenec hetetlenůl czelekeſinec, és à hitetlenec ſemmit nem értenec, de azér telmeſec értenec.

d: Az az, meg probaltatnac mint az arany es ezüſt az tüzben.

11 Es

11 Es az idötöl fogua mellyen el vétetic az ſiünetlen áldozat, és fel tétetic az puztitáſnac vtálatoſſága, léſſen ezer kęt ſiáz és kilentzuen nap. e

e: Ezis meg bizonittya à mi magyarazatunkat az időrül, időkrül es az időnec felerül Mert az ezer ket ſiaz es kilenczuen nap, mindeneſtől negyed fel eſſtendő teſſen.

12 Bódog az ki vária, és éri az ezer három ſiáz és harmintz öt napot: f

f: Az az, Az Templomnac meg tiztitaſa vtan 45. nappal. ſockal iob allapattya leſſen à nepnec, mert ez idő alatt az nep mindeneſtol meg menekedic az kegyetlen Antiochuſtol.

13 Es te Dániel meny el az te határodig, és el nyugſiol, és állaſz az te állapatodra à napoknac végén. g

g: Az az, meny el az te életednec vtolſo hataraig, mellyet Iſten neked rendelt. Az vtan te meg halſz, de eſmet fel tamadſz az te allapatodra. Nemellyec igy fordittyac: Meny el az te hatarodig, nyugodgyal es maradgy meg vegig az te allapatodban. Az az, Elegedgyel meg most ez latáſſal, ne tudakozzál az Iſtennec titkai felől, &c.

¶ Az köuetkezendö két vtólſó Caput nintſen az Sido betüben, ſem az Görögben, hanem az Theodotion Bibliaiából vétetet.

XIII. Réſz.

Ioacim feleſégül véſſi maganac Suſannat az Helcias leányát, kinec ſerelmére fel geriedvén kęt vén emberec, ſorgalmaztattyác őtet bűnre, kiknec mikor Suſanna nem engedne, vadoltatic az vénektül paráznaſágban, halálra itéltetic Suſanna, ki mikor Iſtennec kőnyőrgene, fel indittya Dániele Suſannánac mentéſére. Dániel ez dolgot vijonnan meg látuán, talállya az vén embereket hamis biráknac lenni, kiket tőrueny ſerint meg őlet, és Suſannát ártatlannac talállya, &c.

1 VALA egy férfiu ki lakic vala Babyloniában, kinec neue vala Ioachim.

2 Ki feleſégül vött vala egy Suſanna neuöt, Helcias leányát: ki igen ſiép termetö és Iſten félö vala.

3 Es ſiüleijs igazac valánac, és leányokat az Moſes töruényében oktattác vala.

4 Ioachim pedig igen gazdag vala, kinec háza mellet kerte vala, kihöz az Sidoc gyakran iárnac vala, miuelhogy egyebeknél mindeneknél beczületesb vala.

5 Touábba abban az eſitendöben, kęt vén embert töttec vala biróuá, kikröl az WR ſiólott hogy Babylonból ſiármazott az álnokſág, az vén biráktól, kic az népet igazgattyác vala.

6 Ezekis azért gyakorta valánac az Ioachim házánál, kikhöz mennec vala azoc à kiknec valami perec vala.

7 Mikor pedig az nép dęlbe el oſiol vala, ſiokot vala Suſanna bę menni az ö férie kertébe múlatni.

8 Az kęt vén biró pedig láttya vala ötet, hogy minden nap bę mégyen és ott iárogat, és éktelen ſieretettel ellene fel geriedénec.

9 Es

9 Es az ő elméieket és ſiemeket el fordítác, hogy az ęgbe nem tekintenének, és az igaz ítéletről meg nem emlékezénec.

10 Es mikor mind ketten annac ſierelme miatt meg ſebhettec vólna, mind az által eggyic az máſiknac az ő faydalmát nem jelenti vala.

11 Miuel hogy ſiégyenlic vala az ő buiaſágokat ki jelteni, hogy kéuánnác ő vęle való eggyesülésęket.

12 Touábba mikor ſzorgalmatoſon reá vigyáznának, hogy ötet láthatnác minden nap: Mondánac egy máſnac.

13 Mennyünc el háza, mert immár ebédnec ideie vagyon, és ki ménuén, egy máſtol el válának.

14 Es meg tęruén, mind egy helyre ménének, és mikor köztöc okát kérdeznéc, végezetre buia kéuánſágokat meg vallác, és köz tanáczal időt rendelének, mellyen ő magát egyedül találhatnác.

15 Lőn azért hogy mikor álkolmatos időt gondoltac vólna, Suſanna az ő mindennapi ſiokáſa, ſierint kęt leánnyal az kertbe bę méne, és miuel hogy hęuſég vala, moſodni akara.

16 Es ſenki ott nem vala, az kęt vén embernél egyęb, kic ott lappagnac vala, és reijá vigyáznac vala.

17 Ackor az Suſanna à leányoknac monda: Hozzatoc én nékem olayt és ſappant hogy moſodgyam meg, és az kertnec aytáit záriátoc bę.

18 Mellyet az mint parantſolta vala meg czelekedének, és bę téuén az kert aytáiát, ők röytec helyenki menének, hogy el hoznác az mit parantſolt vala nékic, és az véneket nem látác, miuel hogy el röyteztenec vala.

19 Lőn azért hogy mikor az leányoc ki mentec vólna, az kęt vén ember fel kele, és Suſannához futamánac, monduán:

20 Imé az kertnec aytai bę zárolua vadnac, és ſenki nintſen ki minket láſſon, és minket az te ſie relmed el fogott, azért engedgy mi nékünc, és magadat ádd mi nékünc.

21 Ha azt nem miueled, bizoń ſágot téſiünc ellened, hogy egy iffiu vólt veled, és azért boczáttad el az leányokat tülled.

22 Ackor foházkodéc Suſanna és monda: Minden felől ſiorongatnac engemet az búſongáſoc. Mert ha czelekeſiemis ezt, az halál nékem kęſien vagyon, ha nem czelekeſiemis azt, ki nem menekedem az ti kezeitekből.

23 De mind az által iob énnékem, hogy à gonoſſágot ne czelekedgyem, és vgy eſſem kezetekbe, hogy nem az WR ſiine előtt vétkezzem.

24 Es azonnal Suſanna nagy fel ſióual kiálta, és az kęt vén emberekis ő ellene kiáltának.

25 Eggyic

25 Eggyic azért ő kőzzűlőc futaméc, az kert aytaiához, és meg nijta.

26 Es mikor az kiáltáſt az kertből à ház népe meg hallotta vólna, bę futamánac az aytón, hogy látnác mi dolog vólna.

27 Mikor azért az vénec az ő beſiédeket meg mondottac vólna, felőtte igen ſiégyenléc az ſiólgác, mert ſoha ſemmi èffęle dolog Suſannához nem hallatot vólna.

28 Mikor pedig más napon az nép Ioachimhoz az ő férieihőz bę gyűlt vólna, az kęt vénis elő iőue, kit rakuác valánac hamis gondolatockal Suſanna ellen, hogy őtet halálra itélnéc.

29 Es az nép előtt mondánac: Küldgyetec Suſannaért Helcias leányáért, Ioachim feleſégeiért.

30 Ackor elő hiuác, és elő méne ſiűleiuel és gyermekiuel és minden rokoniual.

31 Vala pedig Suſanna igen keduére tartott, és ſiép ábrazatú.

32 Annac okaért miuel hogy bę fedezte vala magát, el vétetéc ortzáiárol az fedél, hogy ſiépſégéuel meg elegedhetnénec.

33 Ez után mikor rokoni ſirnánac, és mindenec kic őtet eſmértec vala.

34 Vgyan azon kęt vén ember fel kele az nép kőzőtt, és kezeket feiére vetéc.

35 Es ő ſirván az ęgbe néz vala, miuel hogy lelkénec bizodalma vala az Wrban.

36 Mondánac azért az vénec: mikor mi magunc iárnánc az kertben, ez kęt leánnyal bę iőue, és mikor az kert aytáiát bę téuén leánit tűle el boczátta vólna.

37 Méne hozzáia egy iffiu ki ott titkon vala, és vęle vétkezec.

38 Touábba mikor mi az kert ſiegeletiben vólnánc, és ez gonoſſágot látnóc, hozzáioc futamánc.

39 Es mikor kaptuc vólna az czelekedetben, az iffiat meg nem foghatóc mert nálunknál erősseb vala, és az aytót ki nituán el ſialada.

40 Ezt pedig meg foguán, mikor kérdenőc ki vólna az iffiu, nékűnc nem akará meg ielenteni, ezeknec mi bizońſági vagyunc.

41 Ezeknec az gyűlekezet mikor hitt vólna, vgy mint véneknec és az népnec biráinac, őtet halálra itéléc.

42 Ackoron Suſanna nagy ę fel ſióual kiálta, és monda: Őrőc Iſten titkoknac értője, ki mindeneket tudſz minec előtte meg lennénec.

43 Te tudod hogy ezec hamis tanu bizońſágot ſiólánac én ellenem: Imé én meg haloc holott ſemmit azokban nem czelekedtem, az mellyeket ezec én ellenem gonoſiúl és álnokúl gondoltanac.

44 Es meg halgatá az WR az ő beſiédét.

45 Es mikor halálra viretnéc, inditá az Iſten egy iffiunac az ő lelkét, kinec Dániel vala neue.

46 Es

46 Es nagy fel ſióual kiálta: Tizta vagyoc én ennec véretöl.

47 Kire fordúla à nép, es monda: Mitſoda ſió ez à mellyet ſiólál?

48 Ackoron ö közikbe áluán, monda: Illyen bolondoc vattoké Izrael fiai, hogy az Izrael leányát, ióI végére nem ménuén az dolognac kárhoztattyátoc?

49 Tęrietec viſiſia az itéletre, mert ezec hamis tanubizoñſágot ſiólottac ez ellen.

50 Ezokaért ackor viſiſia tęre az ſokaſág: Es mondánac néki az vénec. Iöy ide és üIly mi közünkbe, és minékünc mutaſd meg hogy Iſten te néked adta ezt az vénekhöz illendö tiztet.

51 Es monda Dániel: Válaſſiátoc el öket egy máſtol, hogy öket meg kérdezzem.

52 Minec vtánna pedig egy máſtól el válaztottác vólna, ackor Dániel hiuá eggyiket, és monda néki: Te régi idötül fogua meg rögzött gonoſſágnac vége, moſtan iöttenec elödbe az te büneid, mellyeket ez elött czelekedtél.

53 Hamis itéleteket czelekeduén, mikor az ártatlanokat kárhoztatod vala, az ártalmaſokat pedig igazitod vala, holott az WR meg parantſolta hogy az ártatlant, és az igazat meg ne öld.

54 Moſt azért ha ezt láttad, mitſoda fa alatt láttad, hogy vétkeztenec: Az pedig felele: Lentiſcus [a] fa alatt látám.

55 Kinec Dániel monda: Igazán hazudál az te magad feiére, mert imé az Iſtennec Angyala töle értelmet véuén, kette vág tégedet.

56 Ackor azt fęl felé külduén, hagyá hogy az máſikat hijnác elö. Kinec monda: Chanaan nemzetſége inkáb hogy nem Iudaié, az ſiépſég czalt meg tégedet, és az buiaſág forditotta el az te elmédet.

57 Igy czelekeztec vala Izrael leániual, és azoc féltekben veletec élnec vala: De az Iudah leánya az ti álnokſágtokat nem ſienuedte.

58 Moſt azért mond meg énnékem: mitſoda fa alatt kaptad öket hogy vétkeztec, az pedig monda: töldgy fa alatt látám.

59 Kinec Dániel monda: Igazán hazudál teis az te magad feiére, mert immár téged vár az Iſten Angyala fel húzuán az fegyuert, hogy téged ketté vágion, és mind kettötöket el veſzeſſen.

60 Ackor az egéſi gyülekezet fel ſióual kiálta, és áldá az Iſtent azoknac meg tartóiát, az kic ö benne vetic reménſégeket.

61 Es egyetembe az két vén emberre támadánac, miuel hogy Dániel az ö magoc ſiáia által meg győzte vólna öket, hogy hamis tanu valláſt mondottác vólna.

[a: Miuel hogy az mi orſzagunkban, nintſen Lentiſcus nem tudgyuc meg mondani mitſoda fa legyen. Azt iriac feldle, hogy minden kor zöld es haromſor terem egy ezendöben.]

62 Es

Deut: 19. v: 19. Pro: 19 v: 5.

62 Es ŏket azon halálnac neméuel bŭntetéc az Moſes tŏruénye ſierint, mellyett gonoſiúl felé baráttyoc ellen gondoltac vala, és ŏket meg ŏléc, és azon az napon az ártatlan vér meg tartatéc.

63 Es Helcias és az ŏ feleſége az ŏ leányokért Suſannaért Ioachimmal az ŏ fériéuel egybe és minden rokoniual diczéréc az Iſtent, hogy ſemmi gonoſſág ŏ benne nem találtatot vólna.

64 Daniel pedig attól az napſágtól fogua és az vtán, az nepnél nagy beczŭlletben vala.

65 Mikor pedig Aſtyages király meg hólt vólna, az Perſiai Cyrus veué magához az orſiágot.

XIIII. Réſz.

Az Bel neuŏ báluányrol és annac etelérŏl mellyet az papoc eméztenec vala meg, Daniel az királnac eleibe adgya az Papoc czalárdſagát, kiket feleſégeſtŏl gyermekeſtŏl meg ŏlet, Daniel az Belt mind kapolnaſtol el rontya. Az ſárkantis meg ŏli Daniel, mellyet az Babyloniabéliec imádnac vala, mely dologért ŏtet az oroſlanoc kŏzzé vetic, kinec Habacuc eledelt viſſen Iſten parantſolattyából. Daniele az király eleuenen talállya az oroſlánoc kŏzŏtt, az vádolókat azoc kŏzzé vetteti.

1 DANIEL az királlyal: él vala barátſágoſon, és minden baráti kŏzŏtt tizteletes vala.

2 Vala pedig az Babyloniabélieknec egy báluányoc, kinec Bel vala neue, melyre minden nap kŏltenec vala tizenkęt [h] véka liztet, negyuen iuhot: és hat metretabort.

[h] Artabanac neuezi à merteknec nemet.

3 Es az király tizteli vala azt, és hogy imadná minden napon hozzáia mégyen vala, Daniel pedig az ŏ Iſtenéc imadgya vala, kinec az király monda: Miért nem imádod az Beluſt?

4 Mert v́gy mond nem tiztelem az kęzzel czinált báluányokat, hanem az élŏ Iſtent ki az fŏldet mennyet teremtette, és kinec hatalmában vadnac minden lelkes állatoc.

5 Kinec az király monda: Bel nem láttatiké te néked élŏ Iſtennec lenni? auagj nem látodé melj ſokat éſiic és iſiic.

6 Ackor Daniel neuetuén, monda: Ne téuelegy király, ez belŏl ſár, kiuŏl pedig ęrtzbŏl vagyon czinálua, és ſoha ſem éſiic ſem iſiic.

7 Az király azért meg haragoduán az ŏ papiait hiuatá és monda nékic: Ha én nékem meg nem mondgyátoc ezt az mit kŏltŭnc, ki éſii és iſiſia meg, meg haltoc.

8 De ha meg mutattyátoc hogj Bel éſii meg, Daniel meg hal, miuel hogy káromlaſt ſiólot az Bel ellen, és Daniel monda: Legyen v́gy az mint mondod.

9 Valánac pedig az Bel papiai hetuenen, feleſégeknélkŭl és gjermekeknélkŭl, és mikor az király Daniellel az Bel Templomába ment vólna.

10 Azon Bel papiai mondánac: Imé mi ki mégyŭnc, te pedig király az étkeket téteſd elŏ, az rendelt bortis téteſd elŏ és az aytót bę téuén peczételd bę peczéteddel.

11 Es

11 Es ha reggel viſſza téruén nem találſz mindeneket hogy Bél meg ött, hallyunc meg mi, auagy hamiſſat ſiólot Daniel mi ellenünc.

12 Azoc pedig bátran ſiólnac vala, mert az aztal alatt titkon való bę menéſt czináltac vala, mellyen mindenkor bę mennec vala, és az mi az aztalra tétetett, vala el viſſic vala.

13 Mikor azért ki mentec vólna, az király Bélnec az étket elö téteté, és az Daniel ſiólgai hammat hozánac az mint meg hatta vala, és az király előtt az egéſi Templomot bę hintéc, és ki mén uén, az aytót bę téuén és az király peczetiuel meg peczeteluén, el ménénec.

14 Az Papoc pedig az ö ſiokáſoc ſierint étzaka bę menuén feleſégeſtöl gyermekeſtöl, meg ölnec mindeneket és meg iuánac.

15 Es mikor az király Daniellel eggyütió reggel fel költ vólna.

16 Monda: Eppen vadnaké Daniel az peczétec? kinec Daniel monda: éppen vadnac király.

17 Mihelt pedig az király meg nita az aytót, tekintuén az aztalt, nagy ſióual fel kiálta. Nagy vagj ö Bél és ſemmi czalárdſág nálad nintſen.

18 De Daniel neuetuén, az királt meg tartoztatá hogy bę ne menne, és monda: Tekincz meg az pagyimontomat és vedd eſſedbe mitſoda nyomdékoc legyenec ezec.

19 Ackor az király monda: Látom férfiaknac, aſſiſioni állatoknac és gyermekeknec nyomdékokat.

20 Es meg haragoduán, az papokat feleſégeſtöl gyermekeſtöl meg fogatá, kic mikor mutattác vólna az röytec aytókat, mellyeken bę ménuén meg eméztic vala à mit az aztalra téſinec vala.

21 Az királtól meg öleténec, és ö töle az Bel Daniel hatalmába adatéc, ki ötet mind Templomoſtól el veſité.

22 Vala pedig vgyan azon helyen nagy ſárkány, kit az Babyloniabéliec tiztelnec vala.

23 Es monda az király Danielnec: Auagy eztis çrtzböl czináltnac mondodé? Imé ez çl, és éſiic iſiic. Nem tagadhatod hogy ez élö Iſten ne légyen. Azért imádgyad ezt.

24 De Daniel monda: Az én WRamat Iſtenemet imádom, mert ö az élö Iſten.

25 Te pedig király adgy hatalmat énnékem, és ezt ez ſárkánt fegyuernélkül és dorongnélkül meg ölöm, kinec az király monda: adoc néked arra hatalmat.

26 Dániel azért ſiurkot, fadgyat, és ſiört eggyütt meg főzé, és mikor abból téztákat czinált vólna, az ſárkány ſiáiába veté, és az meg haſada. Daniel pedig monda: Imé ez az ti Iſtentec.

27 Mel-

27 Mellyet mikor az Babyloniábeliec hallottac vólna felötte igen bosisionkodánac, és támaduán az királra mondánac. Az király Sidóuá lött ki Belt el vezté, az Sárkántis el vezté, az papokatis meg ölé.

28 Es menuén az királhoz mondánac, Add kezünkbe Danielt, vagy téged házad népéuel egybe el veztünc.

29 Mikor azért látná az király hogy felötteb eröltetnéc, siükség képpen kénsieritetuén, Danielt kezekbe adá.

30 Es azoc ötet az orosiláñoc vermébe vetéc, holott hat napon lön.

31 Vala pedig az veremben hét orosiláñ, mellyeknec minden napra két tagot és két iuhot adnac vala ételekre. Az nap pedig semmit nem adtac vala hogy Danielt meg ennéc.

32 Touábba vala Iuda orsiágában Habacuc Prophéta, ki pépöt föztött vala, és kenyeret törtdelt vala az kosárba, és mégyen vala az mezöre hogy az aratóknac vinné.

33 Kinec monda az Angyal: Vidd el az ebédet ki nálad vagyon Babyloniába Danielhöz az orosiláñoc vermébe.

34 Felele Habacuc: Babylont én Wram soha nem láttam, és az verem hól legyen nem tudom.

35 Ackor az Angyal az ö teteiét meg fogá, és feie haiánál fogua el ragaduán és el viuén az ö lelke sebességéuel Babylonba, az orosiláñoc verme felött helhezteté.

36 Ott mikor Habacuc kiáltott vólna, Daniel, Daniel vgy mond, Vedd el az ebédet mellyet néked az Isten küldött.

37 Ackor Daniel monda: Mégis meg emlekeztél rólam Isten, és azokat az kic téged keresnec és sieretnec el nem hattad.

38 Azért azonnal fel kele és éuéc. Az WR Angyala pedig Habacucot esmét azonnal helyére viué.

39 Az király pedig heted napra méne siratni Danielt, és mikor az veremhöz ment vólna és bę tekintet vólna, imé Daniel ül vala.

40 Ackor az király nagy sióual kiáltuán: Nagy vgy mond az Danielnec Wra Istene, és nintsen más te kiuöled.

41 Ötet azért az veremböl ki vonatá, és hányatá vgyan azonba azokat, kic azö vesiedelmére igyekeznec vala, kiket azonnal ö elötte meg éuénec (az orosiláñoc.

Daniel könyuénec vége.

HOSEAS PROPHETA.

Miuel hogy az Izrael orſzágában Ieroboamnac birodalmában, az igaz Iſteni tiſztelet igen meg bomlot vala, es az egéſz orſzág népe: Iſtentöl el ſzakadott vala: feddi az Hoſeas az Izrael népét, az nagy nyluán való bünökért, és kiualtképpen az báluány imádáſt és az idegen Iſteneknec tiſzteletit kárhoztattya, és miuel hogy lelki paráznaſággal, az az, báluány imádáſſal, az igaz Iſtentöl el ſzakadtanac, Iſtennec büntetesiuel öket eröſſen fenyegeti.

I. Reſz.

Egy parázna aſſoniallatnac peldaia altal mellyet lelki látásban az Prophetaual Iſten el vétet, peldazza Iſten az Izrael népenec, mint hiteſénec ő tőle való el ſzakadáſát, és az báluanyokhoz való állásat. Es az parázna aſſoniallatnac gyermekinec ſzüleréſeken, példázza hogy őc mindnyáian paráznaſágból ſzármazott fiai, nem Izraelitac hanem Izrelitac, kiken Iſten nem akarna könyörülni, hanem őket el akarna vetni, meg tartuán az hiueket.

AZ WRNAC ſiaua (ez) mellyet ſiólott Hoſeáſnac az Beeri fiánac, az Vziaſnac, Achaznac, Ezechiáſnac Iuda orſiágbéli királyoknac ideiekben, Es Ieroboamnac ideiében, ki Ioaſnac az Izrael orſiágánac királlyánac fia vólt.

2 Elöſier igy ſióla az WR Hoſeas által: Monda az Wr Hoſeaſnac, meny el végy feleſégül magadnac egy nyiluán való paráznát,[a] és (neuelly) fiakat az paráznaaſiſiońtól: mert paráználkoduán paráználkodott ez földnec népe hogy ne köueſſe az Wrat.

Vagy ig: Vegy melled parazna feleſeget és paraznaſagbol valo fiakat.

a. Nem kell azt alitannac hogy ezec valóba lőttec volna, mert Iſten az tiſztaſágnac ſzerétőie, az ő ſzolgaiat penig mimodon gyalazta volna meg az parázna feleſeggel, ha őneki az vtán ſemmi meltoſaga nem lőtt volna, az tanitásban: Azert minden ketſegnekül ezec latasban lőttec, minemőc az Prophetac iraſaban ſokac vadnac. Ezzel penig az Propheta, mindgyaraſt az ő tanitaſanac kezdetiben kemeny beſzeddel ſzoluan az nepnec miuelhogy az ő gonoſſágoc gyogiythatatlan vala, az Iſten nepet vádollya az lelki paráznaſágban. az az, báluany imadásban, mert mikeppen az melly aſzſzoniállat az ő Wranac adott hitit ha meg rontya és máshoz adgya magát, azzal magát teſti paraznaua teſzi, azonkeppen az ki az Iſtennec adott hitit meg rontuán, idegen Iſtenekhöz adgya magat, lelki paráznáná teſzen: Mintha azt mondana: Ha nem tudgyátoc minemőc vattoc, az en peldamban láſſátoc meg, ki az Iſten parancolattyabol látásban, parazna feleſeget vöttem &c. mellyel azt ielenti hogy paráznác lelekben &c.

3 El méne azért (Hoſeas) és véue magánac feleſégül Gomert[b] az Diblaim leányát, és terehbe eſéc, s-hoza néki egy fiat?

4 Es

b: Gomer, annit teſzen mint meg veſzes: Diblaim, tſomo figec: Annit teſzen azert mintha azt mondana: feleſegül vöm magamnac az meg veſzött tſomo figet: Mellyel azt ielenti, hogy az nép elöſzör Iſtennec kedue ſzerint valo volt, de immár meg veſzött. Nemellyec pedig azt mondgyac hogy az Gomer epſeget iegyez. Az Diblaim nagy puſztaſagot: Mellyel Iſten ielenti hogy öket mindene-

mindeneſtöl minden ſzep alandekockal meg ehſituen maganac valaztotta volt és hozta volt az puztabol, melben 40. eztendeig budoſtac vala.

4 Es monda az WR néki: neuezd Izreelnec e ötet: mert egy keués idö múlua meg büntetem Iehunac háza népét Izreel városában töt vér ontaſért, és az Izraelnec orſiágát el rontom.

e: Az elſö gyermeket neueri Iſten paranczolattyából Izreelnec, melly newnec altala az ö heuel ſegöket karhoztattya, mintha azt mondana, ti neuezitöc magatokat Izraelitáknac: melly new bizony ſzep volna ha annac meg felelnetec, de miuelhogy meg nem felelitec, nem Izraelitac hanem Izreelitác vattoc. Az Izreel pedig egy várat volt, az kiralnac lako helyo mint Samaria, melyben felöttefoc ariatlan ver ontas volt: holott az Iehu kiraly az Achabnac minden nemzetſeget el töröltte vala, 2. Reg. 10. azt mondgya azert: Izreelitac nem Izraelitac vattoc. Az alityátoké pedig hogy en el feiethettem az Iehu altal ki ontott verröl, nem felelhettem el: mert noha en paranczoltam azt Iehunac: mind az altal nem az en parantſolatomtra nezue miuelte azt, hanem ſac az predara nezue. Azért meg büntetöm, Rónideden mondua az elſö gyermeknec neue alat telenti Iſten hogy kep mutatoc es nem azoc az minec neuezteenec.

5 d Es ackor léſien ez, hogy Izrael orſiágának iuét el töröm Izreelnec völgyében.

d: Az emberi eröben valò bizodalomnac veſzi eleit: Mintha azt mondana: Tudom hogy az Izrael orſzaganac ereieben bizroc, de en az Izraelnec iuet meg rontom, holott az ſucu ert mindent valamiben bizhattanac volna.

6 e Iſmet terehben eſéc (à Gomer) és hoza egy leánt, ſ-monda az Wr néki, neuezd az ö neuét Lo Ruchamának, Mert többé nem miuelem hogy meg kegyelmezzec Izrael házának, hanem el veſitem, el veſitem ötet.

Lo Ruchama az az. Kegyelmeſkül valo.

e: Minec vtanna az Propheta meg ielöntötte volna az ö paranczolatyát, es attul ſzarmaztott gyermeknec peldaia altal, hogy az Izrael paráznaſ, és paráznaſagbol valoc, immár az maſic gyermekenec neue alatt azt bizonittya hogy Iſten meg nem kegyelmez nekiec, hanem az ö paranaſiságokert rabſágra adgya öket. az mint az hiſtoriac bizonittyac, hogy Salmanaſar kiraly fogſagaba atta öket minden kegyes ömnekül, 2. Reg 17. Minec vtanna az Tiglatpilneſer altalis meg raboltatta volna öket, 1. Paral. 5.

f Mintha az mon-

7 f De az Iudá orſiágának meg kegyelmezec, és meg tartom ö-ket az ö Wrokban Iſtenekben, ſ-nem ijeckel ſem fegyuereckel, tartom meg, ſem ütközeteckel, ſem louockal, ſem louagockal.

mondana Iolehet ti az ſi riabaſtecke-kel egybe akartatoc veſſtenni az Iuda nemzetſeget, mint az altal meg tartom azt.

8 Es el válaſitá Lo Ruchamát az tſetſtöl, ſ-terehben eſéc, ſ-hoza egy fiat.

9 g Es monda (az WR,) neuezd az ö neuet Lo amminac mert ti nem én népem, én ſem léſiec ti Iſtenetec.

Lo Ammi. az az. az nem en nepem.

g: Az harmadic gyermeknec ſzületeſen es neuen peldázza az Propheta, hogy az Iſten az Izrael nepet el veti, hogy nekie ne legyen ö nepe, az az, hogy mindeneſtöl fogua el veti es öröc rabſágra viteti, az mint azt meg miuelte az Salmanazar altal, 2. Reg 17.

10 h Mind az által az Izrael fiainac ſiáma ollyan léſien mint az tengernec föuénye, melly meg nem mérettethetic, meg ſem ſiámláltathatic, és meg lelien ez, hogy az helyen ahól eſit mondot tác ö nekic, nem en népem vattoc ti, ott mongyác ezt nékic, az élö Iſtennec népei vattoc ti.

h: Ez versben meg lagyittya Iſten az fölſö versben valo fenegreſſt, mert azt mongya hogy iollehet az Izrael nepet mindeneſtöl igen meg veri, mind az által az Iſtennec kegyelmeböl valo vilaſztottahat meg tartya, melly meg lött az Chriſtuſnac el iöuetelében, mellyet az Propheta ielönt az 11. versben. Mikor (egy mond) az Iuda nemzetſege es az Izraelitac egybe gyülnen ez földröl fel iönec [Ieruſalembe]: es mikor egy fiedelmet leſzen az, mikor az Annya ſzent egy haznac togiai leſznec az egy ſö alatt az Ieſus Chriſtus alatt, és az Iſtent egy ſziuel lelekkel tiſztelic.

11 i Es öſſue gyülnec Iuda és Izrael orſiágának fiai egyenlöképpen, és egy feiedelemhöz halgatnac, ſ-fel iönec az ö budoſáſoknac földéröl, mert nagy léſien Izreelnec napia.

1. Reg. 17. 3 Reg. 9. i. Az Chriſtus alatt valo meg egeſſülteſſel vigaſztallya. Nagynac mögya pedig az Izreelnec napiat, miuel hogy az VVrnac boſſzu allása az Izreelen nagy vala. Máſodſzor erthettyük igy it, hogy à ſzabadulaſra nezue mondgya nagynac

12 [h] Mondgyátoc meg az ti atyátoc fiainac, hogy immár én népeim ōc, és az ti húgaitoknac, hogy keduemben vadnac énnekem.

h: Minte vtanna Iſten igeretōt rōla arról, hogy az ő nepe ſōs zāl megtartyatnac, valaſtoztakat. im nár ez verſben arra inti ōket, hogy ezt az Iſtennec kegyelmeſſeget egymaſnac hirdeſſec, és egy az Iſten kegyelmoben gyaporodgyanac.

II. Reſz.

Hogy Iſtennel ne fedhelſſenec kemenſegeiert, ſemekre hanyva balnaniozāsokat es atyoknac idei ōkrōl fogua valo el ſakadāſokat az Iſtentōl, Azert iclōnti hogy a mit ſeuednec mēltan ſenuedic, vtatis murat nekic, az kō uerközō vekedelmeket mikeppen tauoztathaſſac el.

Iſmet az feniegeteſekre és panaſzolkodāſokra teer.

1 PErellyetecaz ti anyátockal perellyetec, mert nem én feleſégem ō, én ſem vagyoc férie ō néki, veſſe el azért az ō kuruaſágát az ō ortzáiáról, és az ō paraznaſágát az ō mellyéről.

a: Eſt annac okaert mongya az Prophéta mert mikeppen hogy az tiſztátalan aſszſzonſzallatoc nem hogy ſzegyenlenéc az paraznaſágot, de ſukab ortzaiokat es mellyeket ekeſitic, hogy az ſzerſzamokat bozzaioc tſalhaſſac. azonkeppen az baluany imādoc, nem hogy az baluany imādaſt ſzegyenlenec, de inkab annac tzegerc emelnec.

2 [b] Hogy meg foſituán mezitelen ne hadgyam ōtet, és ne tegyem ollyanná minemō vólt az ō ſzületéſének napián, puſztaſágra ne iutaſſam és ſiáraz fōldé ne tegyem ōtet, és ſiomiuual meg ne ōllyem.

b: Az az, hogy az en hegyelmemtōl meg ne foſzſzam és az ō eltōbi ſzegeny āllapatyokra ne iutaſſam.

3 Az ō fiain ſem könyörülec, mert paráznaſágbol való fiac.

4 [c] Mert paráználkodott az ō annyoc, ſiralomba bę merült, à ki ōket ez világra ſiülte, mert ezt mondotta, el mégyec az én ſieretōim után, kic énnékem meg adgyác az én kenyeremet, vizemet, gyapiamat, lenemet, olaiomat, és az én italomat.

c: Biznittya az ō nepenec paraznaſāgāt, mert lehi parāznaſāg az iſkat Iſten kiuōl maſtul vārni embereket.

5 [d] Annac okaért imé én tōuiſſelbę rekeſitem az ō vtat. Es ſzuént fonoc eleibe, hogy az ō ōſuényét ne találllya meg.

d: Ez verſben azt ielenti Iſten, hogy az ō nepenec gonoſſāga kenſzeriti ōtet arra hogy hetenſzegh tarſa ōket, mint az ferfiu az ō engedetlen feleſeget.

6 Es az ō ſieretōi vtán iáruán azokat ne érie el, és kereſuén ne talállya meg, az vtán azt mondgya, e el mégyec az én elsō fériemhōz, mert nékem ackor vólt iobban dolgom, mikor nála vóltam, hogy nem mint moſtan.

e: Megerſi hogy hāſāba tiſztelet à bal uaniokat, és az feniteckel Iſtenhōz terc à ki ōue.

7 Mert ō eſiében nem véſii hog én adom ō néki à bort, à búzat, az olayt, és én ſiaporitom meg az ezüſtōt ō néki, ō pedig Baalra kōl totte az aranyat.

8 Annac okaért reá tęrec, es el véſiem tüle az én búzamat az ō ideiében, és muſtomat diuattyában, és ki ſiabaditom kezéből az én gyapiamat es az én lenemet, mellyel az én ellenem való rútſagokat fedeztéc.

9 Hogy ki nyilatkoſitaſſam az ō gonoſſágát az ō ſieretōinec ſiemec elōtt, kiket ſenki az én kezemből ki nem ragadhat.

10 Es meg állatom minden ōrōmét, innepléſét, Wy hóldnac innepét, ſiombattyát és minden ō innepe napiát.

11 El puſititom ſiōlōiét és füge fáit, mellyec felōl ezt mondta, bęrembe iutottac ezec énnékem, mellyet az én ſieretōim adtac énnékem, és erdōué téſiem azokat, és az mezei vad meg éſzi.

f: Auagy: Meg bōnteem ō benne az Baalnac napiait.

12 [f] Es reá emlekōſitetem ōtet az

az Baalmac tiſiteletinec napiaira, à mikor áldozott, és mikor fülön függöiéuel, arany lántzáual magát fel ékeſitötte, és el ment az ő ſieretői vtán, és én rólam el feletkezett, azt mondgya az Wr.

g: Azt mondgya itt az Iſten hogy minec vtanna az ő nepet ſoc istenes dolgokra nyomorusággal gyötri az vtan meg helyesliez nehez.

13 g Annac okaért imé én hozzam haijtom ötet, mikor az puſztába viſiem ötet, és ſióloc néki ſiép ſióual.

14 Es meg adom néki az ő ſzőlőiét mikor onnat az fogſágból meg hozom, és Achornac völgiét meg mutatom, hogy ió remén ſég támadgyon bennec, és háláadáſnac énekét énekli ott mint iſiuſágának ideiében, és mint ackor mikor Ægyptuſnac földéből fel iöue.

h: Az igaz pœnitentiánac haſtra az igaz Iſtennec tiſzteleti.

15 h Es meg léſien ez, azt mondgya az Wr, hogy ackor ezt mondod énnekem, én ſériem vagy, és nem mondod többé ezt énnékem, En Baalom vagy.

16 Es el veſitem az Baaloknac neueket ſiáiából, és nem emlekezic meg többé azoknac neuekről.

17 i Es frigyet ſierzec ő nékic azon az napon, à mezei vadackal és az égi madarakkal, és è földi tſuſzó máſió állatockal, az iwet, à fegiuert, és az hadakozáſt el veſitem ez földről, és meg nyugotom öket nagy bátorſággal.

i: Ez verſsben azt ielenti, hogy az nep mindeneſtől fogua bodog leſzen, minec vtanna meg bekellie az Iſmaelbonnet meg tettzie hogy minden genoſſag ineſt vagyon, hogy az emberec az iſtent es az ő haragyat ſel ingerlic. Ha azert az iſten ellenſegünc, ſzükſeg hogy minden állat ellenſegünc legyen.

18 Es vyonnan el iedzelec magamnac tégedet házas társúl mind öröckké, és el iedzelec tégedet magamnac igaſſággal és itelettel kegyelemből és irgalmaſſagimból.

19 Es el iedzelec tégedet magamnac hittel, és meg eſméred az Wrat.

20 Es leſien azon az napon, hogy meg halgatom, azt mondgya az Wr, meg halgatom az égeket, ők is meg halgattyác az földet.

21 Az földis meg halgattya à buzát, à muſtot, az olait, és ők is meg halgattyác az Izraelt.

k: Az az, Iolehet az tiltó neuetkert meg lazogatalac benne teket ſzaraſsággal és ſzükſeggel. mind az altal ne fellye tec.

22 Es bę vetem én magamnac ötet az földbe, k és meg kegyelmezec annac à ki kegyelemnékül vala, és ezt mondom annac à ki én népem nem vala. En népem vagy te, Es ő azt monpgya, te vagy az én Iſtenem.

Mert en zárſottam be az egeket, es'en nem engettem hogy eſſő ſzálljon ez földre, mert nem történetből hanem az en akaratombol vagyon az eſső, es az ſzáraz idő. De mivelhogy immar haragomai el vöttem volatocs tiſztekct magamnac vijonnan el égyeztelec az Egeket meg bſgatom, az az meg lagitom azokat hogy eſőt adgyanac. Az földnec meg lagitaſara es az emberekncc taplalaſara, &c. I. Az az, Meg ſzaporitom az nepet, hogy az földnec legyenec ſos lakoſi, melly annac előtte puſztá vala.

III. Reſz.

Bizzattia Iſten az Pámkiuetetsbennis az ő nepet iöuendő fabadittaſſal, hogy megis könnyebben türhetſéc az nyaualyác.

1 MOnda az Wr énnékem, mennyel megis ſiereſs olly aſſiſioni állatot, à mellyet az férie ſieretett, de azert parázna, az Wrnac Izrael fiaihoz valo ſiereteti ſierint, kic megis az idegen Iſtenekhöz vágyakoznac és ſieretic az palazk bort.

a: Az az, nem ezac baluany imadoc vattoc hanem az teſtli gyönörű ſegetis igen ſzeretetec: Mert azt erti azon mikor azt mondgya hogy az bort igen ſzeretic &c.

2 [b] Es meg ſierzém én azt magamnac tizen ðt ezüſt pénzen, és másfél véka árpán.

3 Es mondéc néki, ſoc ideig ülſi te ðzuegyen én ſiámomra, s nem paráznáſkodol, más férhöz ſem megy, és én hozzám véſilec iſmét tégedet

4 Mert az Izrael fiai ſoc ideig ülnec kiralynélkül ſ. feiedelem nélkül, áldozatnélkül, óltár nélkül, pap öltözönelkül, és képeknélkül.

5 Annac vtánna meg tęrnec az Izrael fiai és meg kereſic az ð Wrokat Iſteneket, és Dáuidot az ð királyokat, és felelemmel iárúlnac az Wrhoz, és az ð ió vóltához az vtólso időben.

1111. Reſz.

Feddi Iſten az Izrael az ſoc bűnert, emberteleníegert, es Iſtentelenſegért, es fenyegeti ðket veſedelemmel, melynec okát veti az papokra propherakra, kiket az neppel egybe fenyeget. Az vtan inti Iuda nemzetſeget, hogy ne keueſſe az Izraelnec az ð gonoſſágát

1 HAllyátoc meg az Wrnac beſiédét ti Izrael fiai, mert az Wrnac peri vagyon ez földnec lakoiual, azért hogy nintſen ð bennec ſemmi igaz beſiéd, ſemmi irgalmaſſag, és az Iſtennec ſemmi eſméreti nintſen ez földi emberekben.

2 [a] Az hamis eſkűués, az hazugſág, à gyilkoſſag, az orſág, és az paráznaſág el áradtanac, és égyic vér az máſikot ęri.

3 Annac okaért meg romol è föld, és minden lakoi el veſinec róla, minden mezei vadackal, ęgi maradackal, ſőt az tenger halaiual egyetemben el veſinec.

4 [b] Męgis bátor ſenki ne fedgyeſ ne oktaſſa az embert, mert az te néped (ákihöz én téged küldlec) kęzłég nélkül haſonlatos azokhoz kic az ð papiockal ſiembe ſiöknec.

5 De el kell fénies nappal veſznéd, el veſi az Prophétais éijel veled egyetemben, el veſ tem az te Anyádatis. [c]

6 El veſi az én népem miuelhogy tudomány nékül való: miuelhogy te meg vetetted az igaz tudomáñt, énis meg vetlec tégedet hogy papom ne legy enékem, és miuel hogy az te Iſtenednec tőruéniéről el feletkeztél, enis el feledkezem az te fiaidról.

7 Mennél több ióual vóltam hoz záioc, annál inkáb ellenem iártanac, de én az ð ditſöſégeket gyalázatra fordîtom.

8 Az en népemnec bűnéiért való áldozatty áual élnec, [e] es azoknac az ð bűnökre nagy ſiorgalmatoſſággal vigyáznac.

9 Annac

[b] Miképpen vlebbis meg mondoc, nem kell gondolnunc, hogy ezőr valoba ſőtöc volna, hanem latás ban Mikor azert Iſten azt haggya az Prophetanac latatban, hogy olly aſſőuiallatot vegyen kit az ſerie ſzeretőtt, de azert vgyan paraznaazzal példázza azt, hogy noha ő az Izraelt ſzerette, de az Izrael vgyan nem elegedőt meg az igaz egy Iſtennel. Mikor pedig azt mongya az Propheta hogy az ő jelejege ſoc ideig özuegyön ül, ferhez nem megyen, ői pedig özuegyen ül: telönti azzal az Izraelnec ſoc ideig valo rabſágát, kiket mind az által Iſten el nem hagyna és el nem vetne. Az hat madic verſet pedig igis fordithatod, ülly vezteg ſoc ideig ne paráznalkodgyal ferhez, ſe menyesnis özuegilec te eretted, nem vagſz mas feleſeget.

[a] Az fő nepec bűnei fédi mint Eſa. Az veren pedig nem egiebet ert, hanem ahar minemő iſtenyu gonoſſagot, hiualiképpen az gyilkoſſagot

[b] Az az, Noha enni ſoc gonoſſag vagyon ez földön, mind azáltal nem hogy meg ternenec, de inkab emiránt meg kemenſedtec hogy az inteſtis nem ſzenuedie.

[c] Az Anyat erti az egész orſzagot, vagy az hiuec gyülekőzetit. [d] Forditttya az Prophetа beſzedet az papokra es fenyegeti őket az Iſten törueniyenec meg nem őrizeſeert.

[e] Az az, Miuel hogy azen nepemnec, bűneiert való áldozattyaból elnec es azzal hiznac az papoc azért igen vigiaznac az en nepemnec bűnere. Iollehet igis fordithatod: Az en nepem az ő maga gonoſſagat kőnyebeti. Az az, miuel hogy az papoc az ő bűnőkert áldoznac azert az bűn ſemminec alittyac.

9 Annac okaért az mint iár miáttam az nép, vgy iár az Pap, és meg bűntetem ötet az ő gonoſi útáiért. és meg fizetec néki munkaiáért.

10 Mert éſinec de meg nem elégednec, paráználkodnac de nem ſzaporodnac, f mert el ſiakadtac az Wrtól, hogy ő néki ne ſiolgállyanac.

11 Az paraznaſág, à bor, az muſt el vötte eſieket. g

12 Az én népem az ő faIſtenétől kérd tanáczot, h hogy az ő pálczáia felellyen néki, mert az paráznaſágoknac lelke meg tſalta ötet, hogy paráználkodgyánac el fordúluán Iſtentől.

13 Az hegyec tetején áldoznac, és halmokon gyüytnac áldozó füſtöt, tſer fa alatt, nyár fa, és hárs fa alatt, mert ió annac az ő árnyéka. Annac okaért az ti leánitoc kuruácká léſinec, és az timenyeitec paráznácká.

14 Es nem büntetemé meg az ti leánitokat hogy kuruálkodtac? és az ti menyeiteket hogy paráználkodtac? mert ők az ő paráznaiokhoz adgyác magokat, i és az kuruáckal áldoznac, és az értelemnelkül való nép el veſi.

15 k Ha te paráznalkodolis Izrael, czac immár az Iuda orſzágá ne ſzakadna el én tőlem, Ne mennyetec Gilgalba, ne mennyetec fel áldozni Bethauenbe, és ne eskedgyetec ott (monduán,) Eél az WR.

16 Mert mint az délteg üſső olyan délteg azIzrael népe, de ezennel tágas földön őrizi őtet az Wr, mint az igen gyengebárányt.

17 Az báluányokhoz ragaſzkodott Ephraim orſiága, hagy békét néki (Hoſea) ne baiolly vele.

18 Meg döglött az ő bőröc, paráználkoduán paráználkodtanac ſierettéc mondani az ő fő népei az ő gyalázattyokra, hozzátoc (aiandékot.)

19 De az hirtelen való veſiedelemnec ſiele, ſzárnya alá véſii ez népet, és meg ſzégyenyül az ő áldozati miatt.

V. *Réſz.*

Mind az égéſi népet feddi, de főképpen az Papokat, és az főſő népeket kic minden gonoſſágnac okat valánac.

1 HAllyátoc meg ezt ti papoc, vegyétec eſietekben ti Izrael népei, halgaſſátoc meg királnac vduara népe. Mert ti veletec vagyon peri az Wrnac, kic ollyanná lettetec az köz népnec mint az Mizpah magas hegyén az madaraknac meg vettetett tőr, és az Tabor hegyen az vadaknac ki teritetett háló.

2 Kic az öldökléſre álnoc taná, tſot tartottanac, iólIehet én dolgom hogy mindeneket meg bűn teſſec.

3 Iſmérem én az Ephraimot, és az Izrael nem rőytezett el én előt tem, mert te Ephraim paráznalkodtál, meg ferteztetett az Izrael.

4 Nem igyekeznec azon hogy az ő Iſtenekhöz térienec, mert az paráznalkodáſra való nagy búzgó lélec vagyon bennec, és az WRat nem iſméric.

f: Az az, Iolehet tőrtén ellenis igyekeznec ſaporodni. de én nem engedem hogy ſaporodgyanac.

g: Az az, en nira belé mertől ec az reſtegſegbe és paráznaſágba, hogy ſemmi intes nem fog raytoc.

h: Az az, ollyan az én népem mint az vak, melly az ő paltzáiától kérd tanáſſot

Az paráznaſágnac lelken érti az báluányozáſra való buzgoſágot.

i: Vagy, az paráznákal egy be el ſzakatsyac magokat én tőlem.

k Inti az Iuda orſzágábéliekket hogy ne társalkodgyanac az báluány imádo izrdéli ac kal. Az melly varaſt pedig elöſſer neuezi nec vala Bethelnec, az az, Iſten házának, azt neuezi az Prophéta Bethauennec, az az, álnokſág házának, miuel hogy ott emeltetett vala terobo-am boriu képet hogy azt imádnac. 2. Reg: 12.

5 De elég tanóia léſien Izrael ellen az ő keuélſége. Az Izrael azért és Ephraim az ő álnokſágokért el veſznec, meg az Iuda orſiágais ő vęlec el veſi.

a: Az az, igye keznec iſtent meg engeztel ni barmoknac áldozatinal, de nem lehet. Az idegen fiakon pedig 7 versben érti az báluány imadokat.

6 a Az iuhockal és barmockal mennec az WR kereſni, de nem találłyác, mert el röytözet elöttöc.

7 Hitetlenöl czelekedtec az WR ellen, mert idegen fiakat nemzettenec: moſt immár bizonyos veſiedelem röüid napon bę nyeli öket az ő örökſégeckel egye tembe.

8 Kürtöllyetec ſaruual Gibeában, kürtöllyetec Ramaban, trombitállyatoc Bethauenbennis, az után hogy te benned ô Beniamin kürtöltenec. b

b: Nemellyec így fordítják, az után hürül lyen az hí te vilnad tahic o Beniamin. Az az, hörtellyen az Iudais.

9 Az Ephraim el puſztul az büntetéſnec ideién. Az Izraelnec nemzetſégi között elég gé tanitottam az igaſſágot.

10 Fel bontottác az Iudának feiedelmi az Iſten töruényének határát, de ki ontom reáioc mint az viz ezönt, az én nagy búſulásomat.

11 Prędára költ az Ephraim, töruény ſierint romol meg, mert ſzabad ákarattya ſzerint iárt emberec paranczolattya után.

c: Az az, miképpen hogy az moly árthát, és az ſüſféreg az fát laſſan laſſan emeszti meg, vgy én az Iſraelt laſſan laſſan emeſztem meg.

12 c De én meg emésztö moly gyanánt léſiec Ephraimnac, és Iuda házának ſiú féreg gyanánt.

13 Es látá Ephraim az ő nyualyáiát, Iudais látá az ő ſebét, és Aſsyriába ment az Ephraim, az Iareb királyhoz küldött, de ő nem gyögyithatott meg titeket és nyaualyátokból titeket meg nem oruoſolhatott.

14 Mert én az Ephraim ellen ollyan léſiec mint az oroſzlány, és az Iuda háza népe ellen mint az oroſzlány kölyöc, én magam én magam meg ſzaggatom el mégyec meg ragadom, és ſenki kezemböl ki nem ragadhattya.

15 El mégyec viſzſza tęrec az én helyemre, d mind addig mig nem meg eſméric magokat hogy vétkeztenec, és mig nem meg kereſic az én ortzámat: mikor az nyáualya raytoc léſien meg kereſnec engemet.

d: Az az, meg vonſzom magamat és az énſegitſegemet ö tülöc, hogy

meg nyomoruſuán meg kereſſenec engemet.

VI. *Réſz.*

Prophétál az népnec, á ſanyaruſág alatt Iſtenhöz vlö meg terelésről. és panaſzolkodic ſoc ſęle gonoſſágaról.

1 a JEertec el tériunc viſzſza az WR hoz, mert ő ſiaggatott meg, és ő gyogyit meg minket, meg vert és bę köti az mi ſebeinket.

a: Indittyác egy máſt az Iſtenhöz való meg terésre. azIſtennec irgalmaſſaga ból és tö volta ból vált erö ſſégeckel.

2 Meg eleuenit minket két nap múlua, harmad napon fel támaſit minket, és elünc az ő ortzáia élött.

3 Meg iſmériüc ió vóltát, és el iutunc az WR kegyelmének iſmé-

ismeretire, hozzánc kesiölt az ö ki
b: Az Istennec ki idüetelen érti az Istennec kegyelmessegenec megiesetet, melyet hasonlit az haynalhoz és az heiaes esöhöz.
iüuetele mint az haynal, b és el iö
mi hozzánc mint az esö, mint
az tauasi idöbéli esö, az föld-
nec alkolmas ideiebéli osö-
ie.

4 Mit czelekedgyem te veled
Ephraim? mit czelekedgyem te
veled Iuda? Mert az ti iámbor-
c: Az az: ideig való az ti iamborsagtoc kep mutatoc vattoc.
ságtoc ollyan mint az reggeli har-
mat, c és mint az köd melly reg-
gel fel kel.

5 d Az okaért meg vertem az én
d: Az az, mis uel hogy kep mutatoc voltac kemeseritem kemeny dorgalasockal élni és nagy világosson igazgatam beszéddel az ti eletetecker. Matth: 9.
Prophétaim által, meg ölem öket
az én számnac beszédiuel, és az te
itéletid (ollyanoc voltac) mint az
fel iüue napnac világossága.

6 Mert irgalmasságot kéuánoc
én (tüled) s-nem áldozatot, és az
Istennec ismereti inkáb tettzic
én nálam az égö áldozatnál.

7 De ök mint meg romlott em
e: Vagy vgy mint emberecnec szöuetségét meg törtec az én szöuetségemet.
berec meg siegtéc az én szöuetsé
gemet, e és abban hitetlenül cze-
lekedtenec én velem.

8 Az Galaad, álnokságnac czele-
kedöinec városa, és vérontásba
bé merölt.

9 Es mint az toluaioc lesic az
f: Erti ezen az papoknac kegyetlenségeket, nem hogy az papoc nilluan volo toluaioc volnának.
embereket, f azon képpen az pa-
pi társaság egyenlö tanátsal az vr
ton embert ölnec, mert az ö szán
dékokat tellyesitic meg.

10 Nagy gonosságot látoc Iz-
rael házában, ott vagyon az
Ephraimnac paráznalkodása,
meg ferteztetett az Izrael orszá-
ga.

11 De teis Iuda tsemetéket plán-
talsz magadnac, holott én gon-
dolkodom az én népem foglá-
gnac meg váltositatásáról. g
g: Az az, Teis Iuda szerzes magadnac veszedelmes plántálást, vagy aratást, az az Tégedet változtatalac vala magamnac, de teis hálaadásra hayla, hogy tegedetis meg ültetselec, noha arról gondolkodom vala hogy tégedet meg tartsalac.

VII. *Rész.*

Megis az nepnec ö tölö valo és sakadás án panaszolkodic.

1 h Mikor az Izrael népét or-
h: Az Izrael nec gonosságanac fundamentomat mondya meg. Értelmes pedig ez mint az beteg ember ö maga vezti magat engedelmessegének-nel-sintc vgy az én népem, mert mennel inkáb igyekezem öket meg orvoslani, annal inkáb meg kemenitec magokat á gonosságban.
uoslanám, ackor tettzéc
ki Epraimnac álnoksága, és az
Samariának gonosága. Mert
czalárdúl czelekedtenec mint az
lopó, mint az toluay egy máft
ronttyác.

2 Es nem gondoltác az ö szi-
uekben hogy minden ö gonos-
ságokat látom: Mostan környül
vöttéc öket az ö gonosz cze-
lekedetec, s-én eöttem vad-
nac.

3 Az ö gonosságockal vidámit-
tyác meg az királt, és az ö hazug
ságockal az fö népeket.

4 i Mindnyáián paráznalkod-
i: Az Izraelitaknac az lelki vagy testi paraznalkodassa való buzgo indulattyokat hasonlitty a ákemenczéhöz mellyet az sütö mind addig geriezt mig az tészta meg kél.
nac, hasonlatosoc az sütönec be
gyüytött kementzeiéhöz, ki
czac ackor siünic meg annac ge-
rieztéséröl, mikor az meg dagasi-
tott télita meg kel.

5 Az királt öröme napián az
fö népec tömlö borockal meg
betegitöttéc, ös az czufokhoz
tötte magát.

6 Mert az ö siiueket az álnok-
sághoz vgy hozzá késitettéc a-
lattomba

lattomban mint az ſütő kemen-
tzét, melly egéſi éttzaka ég mig
az ſütő aluſſic, mint az lángozó
tűz.

7 Mindnyáián heuec az gonoſ-
ságban, mint az hęw ſütő kemen-
tze, meg emęſtic az ő biráiokat:
minden ő királlyoc el húllanac,
de męgis egy ſem kiált én hoz-
zám ő közzülöc. e

e: Az az, ollyan az én né-
pem, mint az pogátſa, mely-
et ha meg nem fordítanac, eg ſzél
meg ęgy más
felől ſule len
marad, az az,
d: Tudni illic,
az ſoc nyava-
lyában, nyo-
morúſágban.
kép mutato.

8 Az Ephraim az pogány nép
közzé elegyitötte magát, az Eph-
raim ollyan mint à tüz elött meg
nem forditatott pogátſa.

9 Meg örtéc az idegen népec az
ő ereiét és ő nem vélli eſiébe, mę-
gis ősiült, ą męgſem véſſi eſiébe
magát.

10 Es Izraelnec az ő keuélyſé-
ge ióllehet bizonyſágot téſien ő
ellene, de męgis nem tęrnec az ő
Wrokhoz Iſtenekhöz, és nem
kereſtéc ötet mind enni rongálá-
ſábannis.

11 Es ollyan az Ephraim mint az
bolond galamb, balgatag: Ægyp-
tuſra kiáltnac, és Aſsyriába men-
nec. e

e: Az az, Æ-
gyptusból és
Aſſyriából
varnac ſegi-
ſeget.

12 De valahouá mennec meg
vetem nékic az én hálómat, és
mint az ęgi madarat le vonſiom
öket, meg kötözem öket mint
meg hallottác az ő gyülekezetek.
ben. f

f: Tudni illic,
a Prophéták
tol.

13 Iay ő nékic mert el táuoſitá-
nac én tőlem, azért el puſititat-
nac, mert hitetlenöl czelekedtec
én ellenem. En váltottam meg
öket és ők hazugſágot ſóltanac
én ellenem.

14 g Es nem kiáltottanac én hoz
zám ſiiuec ſierint mikor az ő á-
gyas házokban iaygattac: Az bú-
záért, borért, egybe gyülnec, de
én tőlem el ſzakadtac.

g: Meg mon-
dgya mit ért
az felső verſ-
ben az hazug
ſágon, tudni
illic, hogy
nem kiáltnac
ſiiuec ſierint
Iſtenhöz, ha-
nem ezec or-
ditnac, Ha pe
dig az ſük-
ség henſeriti
öket akkor
egybe gyúl-
nec, de acko-
ris bizonyſá-
got teſſnec
arról, hogy
Iſtentől el ſa-
kattac.

15 h Es én bę kötöztem az ő ka-
riokat, és meg erősitöttem, és
ők gonoſit gondoltac én ellenem.

h: Az az,
Noha en ſoc
iot tettem

16 Meg tęrnec de nem az Iſten-
höz, ollyanoc vóltanac mint az
tſalárd kęziw; de fegyuerrel hú-
llanac el az ő fő népei az ő nyel-
ueknec keuélſége miatt, ez az ő
meg czufoltatáſoc, Ægyptuſnac
földében.

velec mind az által ők hala adatlanoc vóltac.

i: Haſonlittya az kép mutatokat az ezalard bęz iwhöz. Mert mikeppen az meg ezyalla az embert neha, neha mégis ſerti', es hatra rugia magat: Azonképpen az kép mutatoc akar mint mutogaſſac magokat, de ezalardoc és hatra alanac.

VIII. *Réſz.*

Az Izrael népét hirtelen való veſedelem mel fenyegeti, melly nép magát Iſten hazanac alittya vala, de életével nem bizonittya vala.

1 VEgyed ſiádban az kürtöt
(Hóſea, és mondgyad,)
Mint az keſellyü ollyan ſebeſen
iö az veſiedelem az WRnac há-
zára, mert megſegtéc az én fri-
gyemet, és az én töruényem el-
len hitetlenöl czelekedtenec.

2 Kiált én hozzám az Izrael né
pe: En Iſtenem (vgy mond,) iſ-
mérünc tégedet.

3 De meſiſie táuozott Izrael az
iótól, az ellenſég azért kergeti
ötet.

4 Királt emeltenec ŏk, de nem én tanátſomból, feiedelemſéget ſzerzettenec ſ-én nem tudtam,[a] az ŏ ezŭſtŏkbŏl és az ŏ aranyokból báluányt tſináltanac, az okáért el veſinec.

5 El hágy tégedet az te boriú képed ô Samaria, mikor az én haragom fel geried ŏ ellenec: Vallyon ſ-meddig nem igyekez nec az ártatlanſágra?

6 Mert ezis az boriú Izraelben támadott, meſter ember czinálta azt, ſ-nem Iſten ŏ, mert darabon ként romol Samariánac bornyúia.

7 Bizony czac ſzelet vetnec az fŏldbe,[b] Es forgó ſzelet aratnac nem indúl az ſiárba, nem léſien abból az gabonából liſit, és ha ſiinte teremneis, az idegenec meg eméſitic azt.

8 Bęnyeli az Izraelt az ellenſég, mayd immár az pogányoc kŏzŏtt ollyanoc léſinec mint az el vettetett edény.

9 Mert ŏk Aſsyriába mentenec fel, az Ephraim mint az egyedŏl való mezei ſiamár: ſieretŏt fogadott magánac.[c]

10 Noha meg berlettéc az pogányokat, mind az által egybe gyŭytŏm azokat (ŏ ellenec,) és az királnac és feiedelmeknec terhe miatt keſeregnec egy kerſeſé.[d]

11 Miuel hogy az Epraim meg ſiokaſitotta az óltárokat bŭn tételre, annac okaért veſiedelmire léſinec ŏ néki az ŏ óltari.

12 Eleiben irtam az én drága tŏruényemet, de ŏk mint teléc idegen dolgoknac alitottác (azokat.)

13 [e] Az én égŏ áldozatomnac áldozattyában áldoznac nékem húſſal, és meg éſiic, de nem véſii ió neuen az WR: immár meg emlekezic az ŏ álnokſágokról, meg látogattya azŏgonoſſágokat hogy ŏk Ægyptushoz folyamnac.

14 Es el feletkezett az Izrael az ŏ teremtŏiérŏl, és óltárokat éppitett, és az Iuda erŏs városokat ſiaporitott. En pedig tŭzet botſátoc ki az ŏ városira, melly meg eméſiti az ŏ palotáit.

IX. *Réſz.*

Haragſic Iſten az nepnec vakmerŏ ſŏ fogadatlanſagáert, és kŭŏmb kŭlŏmb fęleoſtoráual fenyeget ŏket.

1 [a] NE ŏrŭlly Izrael te, az te békeſégednec mint egyęb népec, Mert paráznalkodáſoddal el ſiakadtal az te Iſtenedtŏl, ſzeretted ez parázna bęrit minden búza ſiŭrŭdŏn.[b]

2 (De) az ſiŭrŭ és az ſaytó, nem tartya el ŏket, és az muſt meg czallya ŏket.[c]

3 Nem laknac az WRnac fŏldén, hanem iſmét Ægyptusba tęr az Ephraim, Aſsyriában fertelmeſt éſinec.[d]

4 [e] Nem áldoznac az WRnac borral

a: Az az. Ioua nam hattam.

b: Az az, minémŏ az vetes ollyan az aratas, minémŏ az czelekedet, ollyan az Intalma, az báluányoc hiiába valoc, nem veſſic azért azoknac haſſnokat.

c: Az emberi ſegitſegben való bizodalmot karhoztattya.

d: Ertelme kettŏ lehet veſ elsŏ. Iollehet az pogányokat meg borlettec ſegit ſégre, de nem haſſnal az nékic, mert azokat ellenec tamaztom, kiket hogy az királlyoc meg engeztel lyen fizeteſt vét reáioc, és az alat keſeregnec. Maſodic, noha én tŏlem el ſiakaduan emberi ſegitſeghŏz folyamnac, mind az által nem hagyom ŏket, és azt miuelem, hogy keneſſe bankoggyanac.

e: Az az, Iollehet áldoznac nékem es vigadoznac mikor az áldozatnac huſat eſſtede az nékem nem kell, Eſa: 1.

a: Az az, Iollehet moſt bekeſegben vagi de annac ne örŏly, miert nem léſſen állándo ez bekeſeg.

b: Az az. az te gabonadat idegen Iſtentŏl vartad, és azokért az báluanioknac attal, halakat melly nem egyeb hanem lelki parazna ſag holott okat mongya miért ne örŏllyen az bekeſegnec.

c: Az az, miuel hogy az azokat tŏlŏc.

d: Tudui illic, mellyet Iſten meg tiltot az tŏruenyben.

e: Az az. Tudom hogy azzal mentitec magatokat hogy Ægyptusbannis áldoztatoc Iſtennec, De nem léſſen kedues mint az ſirok nac áldozattyoc, kiknec áldozattyoc nem mégyen az ŏwr házába, az az. nem kedues néki: mondgya pedig hogy az ŏ lelkekért való áldozat nem kell, nem hogy az áldozat idvŏz itet vólna valakit, hanem azért mert azoc példazzac vala az igaz bŭn tŏrlŏ és meg igazito áldozatot.

borral, és nem léſinec kedue-
ſec az ő áldozattyoc ő néki, az
ő áldozattyoc ollyan mint az ſi-
róknac kenyerec, az kic abban
éſinekis meg ferteſitetnec, mert
az ő kenyerec az ő lelkekért nem
mégyen bę az WR házába.

5 Mit czelekeſitec az eſitendőn
ként való innepen, az WRnac
innepe napián.

6 Mert imé az puſituſág miatt
el búdoſnac, Ægyptus rekeſiti bę
őket, Memphis temeti el őket:
kintſeckel çppített győnyőrűſé-
ges őrőkſégeket az tſalán véſii fel,
és tőuis fogia fel az ő lakó helye-
ket.

7 El érkeztenec az ő meg láto-
gatáſoknac napiai, el iutottac az
fizetéſnec napiai, meg iſméri ac-
kor az Izrael népe, hogy bolond
vólt Prophétáia, balgatag és hijá
ba való vólt az ő álnokſágának
ſokſágáért, és Iſtennec ő ellene
való gyűlőſégeiért.

8 Az Ephraimnac őr állóia,
(tudni illic) az Prophéta, mada-
ráſinac tőriué lett minden ő vta-
iban, vtálatos állat ő, az ő Iſte-
nének házában.

9 Méllyen bę merűltenec az
gonoſſágba, meg romlottanac é-
letekbe, miképpen az Gabaabé-
liec, meg emlekezic (Iſten) az ő
álnokſágokról, meg látogattya az
ő gonoſságokat.

10 Olly kedues vólt én nálam
az Izrael mint az puſztában talált
ſiőlő, és mint az füge fának
elſő gyümőltſe az ő elſő ter-
méſében, ollyan kedueſen fogad-
tam az ő attyokat, de ők az Baal
peor báluányhoz bę mentenec, *f*
és nagy ſiégyenſéggel tőlem el ſi a
kadtanac az ő vtálatoſſágoc vólt
az ő keduec ſierint.

11 Ephraimnac az ő ditſőſsége
el rőpűl mint az madár, męg ſű-
letéſétől ſ-méhébe hordozáſától,
és méhébe való fogadáſától fog-
ua.

12 Mert męg ha fiakat neuelend
nekis, ki ſiaggatom őket hogy
emberkort ne çrienec, *g* bizony-
iayis lęſien nékic mikor el táuo-
zom ő tűlők.

13 Az Ephraim az mint én lát-
tam, ollyan mint az Tyrus vá-
rosban haylęc alatt keduére plán
táltatott fa, de mind az által az E-
phraim ki hozza az ő fiait az ve-
ſiedelemre.

14 Adgy valamit nékic WRam
de mit kériec, hogy adgy nékic?
adgy gyermec veſitő méhet né-
kic, és téynélkűl való kebele-
ket. *h*

15 Minden ő gonoſſágoc Gilgal
ba vagyon, mert ott gyűlőltem
meg őket az ő gonoſi czelekede-
tekért, ki vetem házamból őket
nem ſieretem többé őket, mert
minden ő feiedelmi el állottanac
mellőlem.

16 Meg verettettett az Ephraim,
meg aſiott az ő győkere, nem te-
remtnec gyűmőltſet, męg ha
nemzenénekis, az ő méheknec
ſierelmes magzatit meg ölőm.

17 El veti az Iſten tőle őket,
mert nem fogadtác az ő ſiauát,
és budoſócká léſinec à pogányoc
között.

f: Az ő attyok nac regi bálványo, aſoknak veti ſemekre Num: 25. mikor peligat mondgya bogy az ő vtalatoſſágoc az ő keduec ſierint vagyon azt akaria mondani hogy az ő báluanyozaſokat neuelec az mint akarnac.

g: Nem veſſet te el ijen az Izraelit mint gyarlaſtalec teſében, az mint mondgya v: 11. ha: ezt akaria azzal iclentoni, hogy a pronkent vonya őket, egy ſzeris, maſzſzeris. ha meg nem térnec.

h: Mintha azt mondana: azt kéuánom őtőlem, hogy ne ſzaporodgyanac ſok káb, hogy nemenni ſoc nyomoruſágot láſſanac.

X. Rész.

Panaßolkodic az WR Iſten az nęppel, és közel valo vęſedelemmel fenyegeti ŏket hogy ŏ hozzi nem ęrnec.

1 MInt az [a] meg fiedett ſiŏlŏ
Mollyan az Izrael gyümŏl-
czet teremt magánac, az ŏ gyü-
mŏtſénec ſokaſága ſierint meg ſo-
kaſitotta az óltárokat, bŏuŏn kŏl-
tŏtt az óltárokra, az ŏ földénec
bŏuſége ſierint, iól tŏttenec az
képeckel.

2 El haſonlott az Iſtentŏl az ŏ
ſiiuec, maydan reáioc rakodic
bŭnŏc: ŏ maga (az Iſten) el rontya
az ŏ óltárokat, és el töri az ŏ bál-
uányokat.

3 [b] Mert ezennel (ŏ magoc) kez-
dic mondani, nintſen nékŭnc ki-
rályunc, mert nem féltŭnc az
Wrtól, és az király mit iót tehet
mi velŭnc?

4 Szóual tartottác az Iſtent, ha-
miſſan eskŭttenec, meg ſiegtéc az
ſiŏuetſéget, az ŏ iámborſágoc ol-
lyan mint az földnec barázdáiá-
ban termett ŭröm.

5 Bethauennec ŭſiŏi miatt meg
rémŭlnec Samariánac lakói, mert
meg ſirattya azt az ŏ népe, és az
ŏ papiai, kic annac ŏrŭlnec, mi-
uelhogy annac diczŏſſége el tá-
uozic ŏ tŏle.

6 Es azis [d] Aſsyriába vitetic Ia-
rebkirálnac aiándékon: ſiégyent
vall az Ephraim, és meg ſiégye-
nŭl az Izrael az ŏ tanátſa miatt.

7 Ki vágattatott Samariánac az
ŏ királlya, mint az víz ſiinén való
taytéc.

8 Es el veſinec Auennec báluá-
ni, tudni illic az Izraelnec gonoſ-
ſága, tŏuis és bogáts koró neue-
kedic az ŏ óltárinac helyeken, és
azt kezdic mondani à hegyeknec,
búritſatoc bę minket, és az hal-
moknac, omollyatoc mi reánc.

9 [f] Gabaanac napiától fogua
azon bŭnben vóltatoc, abban ma-
radtatoc meg, nem fogott ŏ ray-
toc à Gabaabeli veſiedelem, melly
lŏtt az ŏ álnokſágoknac fiain.

10 Fogadáſom tarttia ſ. meg ron
gálom ŏket, és népec gyŭlekŏz-
nec ŏ ellenec, męg ha kęt baráz-
dában bę ſiorétkoznának is.[g]

11 [h] Ollyan az Ephraim, mint az
nyomtatáſra ſioktatott ŭſiŏ, de
énis az ŏ kŏuér nyakán által men-
tem, louagolni inditottam Ephra-
imot, az Iuda pedig ſiánt és Iácob
magának boronál:

12 [i] Veſſetec igaſſágnac maga-
toknac, hogy kegyelemnec mér-
tékét araſſatoc, ſiántáſt ſiántſatoc
magatoknac, [k] és ideie meg kere-
ſnétec az Wrat, mind addig mig
hozzátoc iŏijŏn, és igaſſagnac e-
sŏiét adgya tinéktec.

13 [l] Iſtentelenſéget ſiántottatoc
és álnokſágot arattatoc, hamiſſág
nac gjŭmŏltſét ŏttétec, mert az te
vtadban biztál, az te erŏs néped-
nec ſokaſágában.

14 Es azokáért zendŏlés támad
az te néped közŏtt, és minden te

h erŏſ-

a: Értelme ez miképpen az ſiŏlŏ meg fozatic gyumŏltetŏl, azonképpen az Iſrael meg fozatott, es nem tŏtt az óltárokra, az ŏ földénec teremtŏ ſemmit Iſtenner, hanem maganac es az ŏ lelki paraznaſaganac tanálaſara.

b: Az az, tolhet bizzac kiraliokhoz de azt mindenkor hogy meg eſmeric, es ŏ magoc azt mondgyac, hogy vgy vadnac mint ha kiralyoc ſem volna, es hogy ſemmi iot vele nem tehet. Nemellyęc az nępnec gonoſságarol magyarazzac, vgy mond az bŭnben akira meg kemeniet teitec hogy maid azt ſoghatoc mŏdoni hogy ſemmit nem gondeltoc az kiralyal, Iſtent nę felitec ſinem kiral.

c: Az bŭnnec bŭnteteſerŏl ſol ez verſben. Azt mondgya pedig hogy az boruyu nępnec imadáſáért mely Bethelben vagyon meg rettentec, és azt meg ſirattya az nęp, az papoc kic az baluannac ŏrźŏltec. miuel hogy annac minden tiſzteleti el veſs.

d: Tudni illic az baluany. Azt mondgya pediz hogy meg ſęgyenyŏlliznak az ŏ tanatſa miat, tudni illic hogy à baluant tiſztelte.

e: Okát mondgya az nagy bŭnteteſnec, tudni illic hogy vegen kezdettec Iſten ellen vetekezni, és azotul ſogua meg rem ſŭntec.

f: Az az, Noha az en nępem melly keteſre ſakadott, igen egy be baratkozott, és bitonac az ŏ Ereiŏkŏn es hatalmokban, mind az által az elleníeg meg rontya ŏket. Nemelyec igy fordittyac, nepec gyulekeznec ellenec, meg kŏtŏzuen ŏket az ŏket lakoheliekben.

g: Ertelme ez az Ephraimnet en keduere tartottam és hŏnyen kŏtŏn neueltem, mikępen az gabonanac nyomtatáſara tanitot iáſŏc, mellyen nem ſantanac miuel hogy aſantas vagy monka. De miuel hogy ollyatoc vala magokat, nincs kŏura alocz, és ſeuagolni meſſe botſatom ŏket. Az

h: Azt mondgya pedig hogy az boronal az az nyomoruſag alat leſſen, mind az altal meg maradnac. 2. Reg. 17.

i: Inti ŏket Pœnitentiora. Mint ha azt mondana, ezekelkedyetec igaſſagot, és aratſatoc kegyelmeſſęget. Az az, baſſoa az igaſſagnac leſſen az iſten kegyelmeſſęge.

k: Meg magyarazza mit ert az ſantaſon veteſen, tudni illic, Iſtenhez valoterrſt és az Iſtennec meg kereſeſet, hogy pedig azt mondgya, miglen hozzatoc iŏ és igaſſagnac eſźiet adgya, ertelme ez, miglen ei iŏ es az igaſſagra meg tanit, vagy miglen meg ſabadit.

l: Iud. 20.

k: Az az, nem hogy te azt miuelted volna az mit en akartam, de inkab mindeneſtöl ellenkeztel velem. l: Fenyegeti öket ö magoc közöt valo haboruſaggal es partolkodaſſal.

erösségid el puſititatic, miképpen el puſititá Salman az Beth Arbelt az hartznac napián: az annya az fiackal egybe az földhöz veretic.

15 [m] Igy tſelekeſiic ti veletec az Bethel az ti nagj gonoſſágtokért: egy haynalban hirtelen el vęſi az Izrael királlya.

m: Az az, à Bethelben valo baluanij imadas leſſen oka az ti veſſedelmetteknec. Azt mondgya pedig hogy egy haynalba leſſen, az az, nagy hirtelen az kiralnac veſſedelme.

XI. Réſz.

Itris panaſſolkodic az WR Iſten az nepnec hálá adatlanſagaról, hogy noha igen kitſinſégétöl fogua gondgyat viſelte és tanitotta, de ſoha ſſot nem ſogattac, azért fenyegeti is öket,

1 MIkor męg gyermec vala az Izrael, keduelém ötet: Es Ægyptusból hiuám ki az én fiamat.

2 Hiuác öket, de öc más felé menénec elölöc, Baalimnac áldozánac, és az báluányoknac áldozánac ió illattal.

3 En igazgattam az Ephraim lábánac iáráſát, ölembe hordoztam az Ephraimot, de nem iſmértéc meg hoǵ meg gjogjitottam öket.

4 [a] Embereknec köteléuel vontam öket hozzám, ſieretetnec köteleiuel, és vóltam nékic ollyan mint az kic az iármot az baromnac nyakában meg könnyebitic, és ételt adtam nyugalmaſon eleikbe.

5 [b] Nem tęr viſiſia Ægyptuſnac földébe, de az Aſsyriai király léſien az ö WRoc, azért hogy nem akartac meg tęrni.

6 Es fegyuer ſiáll az ö váraſira, és meg eméſiti az ö zárit, és meg eméſiti öket az ö tanáczkozáſokért. [c]

7 [d] Az én népem meg általkodott az én tülem való el ſiakadáſban, nagj fel ſióual hijác (öket,) de ſenki nem indúl meg rayta.

8 [e] Miképpen tſelekedgyem te veled Ephraim? Miképpen adgyalac kęzbe tégedet Izrael? Miképpen tſelekedgyem veled? vgy czelekedgyemes veled mint Sodomáual? vgy tegyeké veled mint Seboim̃al? meg eſett én bennem az én ſiiuem, és egyetembe meg ſiántam igyeközetimet.

9 Nem tſelekeſiem az én haragomnac búſúláſa ſierint, nem tęrec Ephraimnac el veſitéſére, Mert Iſten vagyoc én ſ-nem ember, [f] ſient te közötted, [g] és nem mégjec bę (haraggal) az városba.

10 [h] Az Wr vtán iárnac, és ordît mint az Oroſilán, mikor ö ordît ackoron röttegnec à nap nyugatnac lakói.

11 Röttegnec mint az veréb az Ægyptusbéliec, és mint az galamb, az Aſsyriabéliec: és lakoſocká téſiem öket az ö házokban, azt mongya az WR Iſten.

12 Környül vött engemet mint egj meg ſiállott várat az Ephraim hazugſággal, és az Izraelnec háza czalárdſággal, az Iuda pedig męg Wralkodic az Iſtennél, és az ſienteckel à hiuſégbe meg maradott męg.

a: Az az, kegyelmeſen tſelekettem velec.
b: Fenyegetes, nem adom öket az Ægyptumbeli király kezebe, honnet egyſſer meg ſſabaditottam hanem az Aſſyriai kirali kezebe.
c: Tudni illic hogy baluant imadnanac Iſten ellen.
d: Okat mondgya az veſſedelemnec. Tudni illic hogy meg kemenedtec az bünben, és à Prophetaknac inteſekre nem veſſic eſſekbe magokat.
e: Iſtennec emberi mód ſſerint valo tanátskozáſa azoc felöl az kic az Prophetac inteſire meg tértec vala.
f: Az az, nem vagyoc engeztelhetetlen mint az emberec, igeretem bennis az valaztottaknac meg tartaſoc felöl erös vagyoc.
g: Az az, Noha bünös vagy, mind az altal en meg ſſentellec, büneidet el törlöm, mellyec az en kegyelmeſſegemet hozzaioc, meg kesleliec.
h: Igeri hogy hazaiokba hozza Iſten öket és minden ellenſeg ellen meg oltalmazzá, ſöt azokat meg remiti. Mintha azt mondana, noha ideig Iſten el haggya az ö népet, mind az altal meg ſſabadittya öket, nekic vezerec leſſen, azoc köuetic öket és rettenetes leſſen az ellenſegnec hogy az nepnec tölöc bekeſeſſen.

haza iöuetelét meg ne bánthaſſác, földökbennis gefen lakhaſſanac.

XII. Réſz.

Feddi megis Iſten az Népet az ö ſoc hamis és hijába való reménſegeiért, és iſmet veſſedelemmel fenyegeti öket.

1 SZęllel tápláltatic az Ephraim, [a] és à napkeleti ſiáraſitó ſielet köueti: naponként az hazug-

a: Erti az ſſelen az hijaba való reme ſeget, és az em-

beri erőben valo bizodalmat hogy Ægyptusbol es Aſsiriabol biznac vala.

zugſágot és az puſitaſágot ſokaſittya: frigyet ſierez az Aſsyriabéli feiedelemmel, és olayt küld Ægyptusba.

b: Iudán kezdi el az fenyegeteſt, hogy Izrael bekeſeget ne varion.

2 Peri vagyon az Wrnac Iudával, [b] hogy meg látogaſſa oſtorával az Iácobnac házát az ő útai ſierint, az ő tſeleködeti ſierint fizet meg néki.

Geneſ. 25. 31. c: Mintha azt mondana az Prophéta. Az ti Attiatoc az Iacob, mindent meg kiſertett, mind az Annya methben, mind az vtan hogy az Iſten kegyelmet és az áldáſt el vehette. Ha azert Iacob maguat vattoe, teritec meg hogy az áldáſt el veheſſetec.

3 [c] Az Annya méhében meg ragadá Iácob az ő bátyának talpát, és az ő ereiével küzdéc az Iſtennel.

4 Es küzdéc az Angyallal ſ-meg győzé, ſira és könyörge néki, Bethelben találá meg (Iſten)ötet, és ott ſióla ő vele.

5 Es ſeregeknec Wra Iſtene, WR Iſten az ő neue.

d: Az Iacobnac peldaiabol inti az Izraelt pœnitentiara.

6 [d] Teis tęry meg az te Iſtenedhöz, örizd meg az irgalmaſſágot, és az itéletet, és mindenkor az te Iſtenedben veſſed reménſégedet.

7 [d] Chanaan nemzet ez, kezébe vagyon az hamis mértec, ſiereti az ragadozáſt.

e: Hizelkedic az nep maganac á bünben, azon panaſſolkodic az Iſten

8 [e] Es ezt mongya az Ephraim, meg gazdagúltam, gazdagſágot ſierzettem magamnac, ſemmi kereſetemben nem találnac énnékem álnokſágot, mert nagy bün vólna az.

9 Maga én vagyoc az te Wrad Iſtened Ægyptuſnac földetöl fogua: (de) ſátorokba lakóuá téſilec (iſmét) tégedet, [f] mint amaz gyüleközetnec ideién.

f: Más forſzagal fenyegeti öket.

g: Az az, ſoc képpen tanitottalac, de ti engedetlenec voltatoc.

10 [g] Es ſiólottam néktec à Prophétác által, ſ-én magam ſoc látáſokat ielentettem nékic, és az Prophétác által peldázó dólgokat mutogattam.

11 [h] Vallyons vagyoné Gileadban hamiſſág? bizonyhazugſág vagyon, Gilgalban ökröckel áldoztanac, óltárokis olly igen ſoc, mint az ſiántó földnec barázdáin az rakáſoc.

h. Neueti iſtẽ öket, hic velic vala hogy Iſtennec ſolgálnánac maga ket helyen bálusnyotnac vala Gileadban, Gilgalbã mintha azt mondana. Akar mint inẽs ſetec magatokat de Gilead vagy Gilgal bizonittya azti gonoſſagtokat.

12 [i] Es Syriának földére búdoſott Iácob, ſ-ott ſiólgált Izrael az ő feleſégeiért, és iuhot örizött feleſégeiért.

i Eleinec nyomorult voltat és az Moſes altal tött io tetemenyeket ſamlalya elö hogy öket penitentiara inditaſſa. Exod. 14.

13 Es az ő Prophétáia által fel hozta az WR Izraelt Ægyptuſból, és az Prophéta által ſiabaditotta meg.

14 Ingerlette Ephraim az Iſtent az ő magas báluányozó helyein: de meg lakol az ő Iſtentelenſégéröl, és meg adgya néki az ő gyalázattyát az ő WRa.

XIII. Réſz.

Megis panaſkodic az WR Iſten az népnec tüle valo el ſakadáſarol, ielentuén mi vólt, ſ-miue lött, és fenyegeti öket veſedelmeckel.

a: Az az, elöſör az Ephraimbiria vala magat, de az baluanyimadaſſal el viſite magat, és az halorhoz lött baſoulator.

b: Harom dologban vadolya öket. Elöſer, hogy bálnöket neuelic. Maſodſor hogy borniu hegyekrt önöctec. Harmadſor hogy az aldozo embereket arra kenſeritic hogy az borniu képeket ezokolgaſſac, az az tizeliyec.

1 MIkor [a] az Ephraim ſiól vala, mindenec röttegnec vala tüle, fel vötte magát az Izrael népe között, de vétkezéc az Baal Iſtennel, ſ-meg hala.

2 [b] Még moſtannis többitic bünöket, és képeket ontöttec magoknac az ő ezüſtökből az ő értelmec ſierint, mellyec báluányoc és meſter embereknec müue, mellyekröl ő magoc mondgyác, hogy az melly emberec áldoznac tſokolgaſſac az boriukot.

3 Annakokaért ollyanná léſinec mint az reggeli köd, mint az reggel fel kelö hó harmat, ſ-mint az polyua, mellyet az ſiél el hayt az ſiérröl, és mint az füſt melly az

küttöröl ki mégyen és el oſiol.

4 Es én vólnéc az te Wrad Iſtened Ægyptuſnac földétöl fogua, ſ. nem kell vala én nálamnál töb Iſtent iſmérned, mert ninczen töb ſiabaditó én nálamnál.

5 En iſmértelec ſ-én viſeltem gondodat az puſitában az vizetlen és az ſiárazſágnac földén.

6 Böu földre hozám, ſ. meg elégedénec, meg telénec, ſ el hiuéc magokat, és el feletköznec én rólam.

7 De én mint az Orſiláń ollyan léſiec raytoc, mint az Leopard leſelkedem vtokban vtánnoc.

8 Eleikbe futoc mint az Medue mellynec kölykét el vöttéc, meg ſiaggatom ſiiueket, béleket, bę nyelem öket mint az Oroſiláń, az mezei fene vad el ſiaggattya öket.

9 ✠ Te magad veſitetted el magadat Izrael, Mert én bennem ſegitſéged vagyon.

10 En vagyoc (mind öröcké) de hól vagyon az te királyod hogy meg óltalmazna tégedet minden te városidban? és hól vadnac az te biráid az kic felöl ezt mondottad énnekem, adgy királt és feiedelmeket énnékem?

11 [d] Adéc tenéked királt haragomban, és el vöm te töled az én büſúltomban.

12 Petſét alatt vagyon Ephraimnac álnokſága, el röytetett az ö büne.[e]

13 (De) gyermec ſiülönec faidalma ſiáll ö reáia, bolond fiu ö, mert ſiületéſének ideién meg nem fuladna.[f]

14 Az koporſónac hatalmától meg menthetném öket, az halálól meg ſiabadithatnám öket, [g] halál te veſiedelmed léſiec én, koporſó romláſod léſiec én tenéked el röytetett az változás az én ſiemeim elött.

15 Ióllehet ö neueködic az ö attyafiai között, de el iö az Napkeleti ſiáraztó ſiél, az WR ſiele, melly az puſitából fel iö, és meg ſiáraſittya az ö erét, és meg ſiárad az ö kút feie, el ragadozza ö minden drága marháiának kintſét.

XIIII. Réſz.

Hirdeti az nepnec közel valo veſzedelmet, az után az valaſztattakat pœnitentziára inti.

1 EL puſititatic Samaria orſiága, mert meg keſeritötte az ö Iſtenét, fegyuer miátt húllanac el, oſilopokhoz veric az ö apró gyermekeket, és az ö terhes aſiſioniállatoc kettö vágattatnac.

2 Tęry meg Izrael az te Wradhoz Iſtenedhöz, mert el romlottál az te álnokſágodban.

3 Vigyetec beſiédet Iſtenhöz veletec, ſ-tęrietec az Wrhoz, ſ-mondgyátoc ezt néki, minden álnokſáginkat vedd el mi rólunc, és légy kegyelmes mi hozzánc, és áldozunc tenéked az mi aiakinknac áldozó tulkaiual.[4]

4 Az Aſsyriai feiedelem nem óltalmaz ez után minket, [h] nem ülünc lóra és nem mondgyuc ez után, az mi kezünc munkáinac: mi Iſtenünc vattoc ti, mert az árua te nálad talál kegyelmet.

5 Meg

---

e: Az betüben igy vagyon. Az te veſzedel med Izrael vagy, el veſztett tegedet Izrael tudni ihic vala mi ſoda, vagy az teſoc. bü 1ód. 1. Samuel. 8.

d: Az az, mi modon oltalmazna meg teged ennellen az ki raiiod, ha en adam azt és en el veſzem mikor akarom.

e: Az az, e' nem feledtem à te bünеidet meg büntetlec, noha nem bir telen.

f: Az az, mi hirtpen az kis gyermec mikor ſiületic, ha az ö Anyának mehebäl ſiet ki iöni meg meneködic az veſzedelemtöl ſimte vgy ha ſiétenec az bünöl kił terül. az Izrael el nem veſſe.

Cor. 15.

g: Az az, nem lehetne olly veſzedelom, mellytöl meg nem ſiabaditanam, mind Pokoltul, ha-laltul, és io te temet ſohá meg nem bánnam. &c. Nemellyec igy: De immár el nem valtoſztatom. tudni illic, az el veſztefröl valo vegeſemet. Nemelliec igy az vigaſztalas el reitetett tülem, az az, nem vigaſztalom meg öket mert nem akarnac meg terni, &c.

4 a: Az az, hálákat aduna tenéked.

Ebre. 13.

h: Az az, nem megyunc, ſohoua, idegen tegieſeg körni, és nem bízunc erömhöz

c: Az Istennec kegyelmes igeretiuel inti az népet pœnitentiára.

5 c Meg gyogyitom az én tölem való el siakadásokat, ingyen való nagy keduembe véßem öket, mert el fordúlt az én búsúlásom ö róla.

6 Léßec Izraelnec mint az harmat, virágzic ö mint az lilium, gyökeret vęr mint az Libanus hegyén való ęlö fa.

7 Ki teriednec az ö ágai, és az ö ékessége ollyan léßen mint az olayfánac ékessége, és az ö ßaga mint az Libanns hegynec ßaga.

8 Meg vijulnac az ö árnyékánac lakói, és meg eleuenednec, neuekednec mint az földbe vetett búza mag, és tsemetéznec mint az ßölö tö, és az ö ßaga ollyan léßen mint az Libanus hegyen termett bornac ßaga.

9 Ezt kezdi az Ephraim mondani, mit téßec én többé az báluánjockal? én meg tekintettem és meg halgattam ötet, léßec én ö néki mint az zöldellö iegenye fa, én nálam lelted az te gyümöltsédet. d

d: Az az, ennekem kößönnyed valami iot valába vöttel.

10 Kitsoda az bölts hogy meg ęrtenéie ezeket? Kitsoda az ęrtelmes ember, hogy eßébe vennéie ezeket? Mert igazac az WRnac vtai, az igazac iárnac azokon, noha az Istentelenec meg botlanac rayta.

Hoseas könyuénec vége.

IOEL PROPHETA.

¶ *Elößer feddi az népnec keménségét, hogy holott az Istentöl illyen kémenyen meg verettetett, mégis nem érzi az ö nyaualyáit, hanem azokban inkáb meg kéméniti magát. Másodßor, miüelhogy az nép az Isten büntetésire inkáb meg keményedett vala: hogy nem mint meg alázta vólna magát, nagyob veßedelmeckel fenyegeti öket. Harmadßor inti öket pœnitentiára. Negyedßer igéreteket téßen, mert iöuendöt mond az Christus orßágáról, és meg mutattya hogy noha illyen nagy romlásra iutottac, mind az által Isten el nem feletközett az Attyákual tött ßöuetségröl.*

ELSŐ RESz.

Feddi az nępnec kemenséget, hogy az Isten büntetesęuel semmit nem gondol,
Es inti az papokat hogy az ö tiſtec ſerint böytöt hirdeſſenec.

17 El rothadtanac az el vetett magoc az barázdác alatt, el pusitúltanac az gabonás házac, el romlottanac az tsűrőc, mert ki asiott az búza à földből.

18 Miképpen fohásikodic az ok talan állat? miképpen bőgnec az őkrőc? mert nintsen életec, męg az iuhoknac nyáiais el vesiett.

19 Te hozzád kiáltoc WRam, mert az asiálynac tűze meg emésitette az pusitábéli fűuet, és az hęuség el égette az mezőnec minden fáit.

20 Męg az mezei vadakis te hozzád kiáltanac, mert el siáradtanac à folyó vizeknec vőlgyei, mert meg emésitette az heuség à pusitábéli siép zőld fűuet.

II. Rész.

Vgyan azon vesedelmékről emlekezic à Propheta az mellyekről az első Caputban emlekőzett vala, és inti az népet sent gyűlesekre, bőytől ésekre, és igaz Pœnitentiára, kiknec igér külső testi iokat, és azockal egybe lelki iokaris.

a: Az az, Hirdessetec meg mind az egesz orszagban, hogy Ierusalemben gyűles lessen.

1 KVrtőllyetec[a] Sionban és kiáltsatoc az én sient hegyemen, meg rémőllyetec ez földnec minden lakói, mert el iőtt az WRnac napia, mert kőzel vagyon.

2 Az setétségnec és az homálynac napia, à kődnec és à homálynac napia, mint az haynal ollyan hirtelen ki tęről az hegyekre: nagj és rőttentes nép kihőz világ kezdetitől fogua hasonló nem vólt, s. többé sem lésien nemzetségről nemzetségre.

b: Rőttenetes ellenseggel fenyegeti az nepet mellyet nemellyec az Assyriabeliekről, nemellyec sat kakrol magyaraznac.

3 b Meg emésitő tűz lésien ő előtte, és ő vtánna égető láng, Iudánac földe ollyan ő előtte, mint az győnyőrűség es paraditsom kerte, de ő vtánna pusitulásnac pusitáiá lésien, s. vgyan nem menekedhetic ő meg.

4 Az ő tekénteti ollyan lésien, mint az louaknac tekintetec, és futosnac mint az louagoc.

5 Az hegyeknec teteién olly zőrgéssel vgrandoznac, mint az siekereknec zőrgésec, és mint az pozdoria emésitő lángnac tsattagása, mint az űtkőzetre kęsiőlt erős nép.

6 Minden népec el réműlnec tűle, minden ortzác el feketednec tőlőc való féltekben.

7 Ollyanoc lésinec mint az Oriásoc, sięllel futosnac mint az űtkőzetre való férfiac, az város kő falára fel hágnac, és kiki mind siabadon iár az ő vtán, nem tartoznac meg vtokban.

8 Senki az társát vtában nem siorongattja, kiki mind siabadon iár az ő vtában, az fegyuer kőzzé mennec, męg sem esic seb raytoc.

9 Az várost siabadon által iáriác mintha kapuia sem vólna, az keritésen futosnac, házakat meg hágnac, ablakokon bę mennec mint az lopó.

10 Resiket az föld ő előtte, és keseregnec az ęgec, az nap és az hóld el feketődnec, és à tsillagoc meg vonsiác az ő fényeket.

11 Es az WR siól az ő serege előt, s. ő nódittya (őket,) mert felőtte igen nagy az ő tábora, mert erős à ki meg sierzi az ő besiédét: Mert nagy az WRnac napia, és igen rőttenetes, s. ki álhattya meg azt?

1 AZ WRnac ſiaua,ez mel lyet ſiólott Ioel által ki Pethuelnec fia vala.

2 Vénec hallyátoc meg ezt, és mindē földnec lakói halgaſſátoc meg,vallyons vólté valaha illjen dolog à ti idötökben? Es vallyon az ti Atyáitoknac ideiekben vólté többe illyen ſiokatlan dolog?

3 Beſiéllyétec meg ezt az ti haitoknac, és beſiéllyéc meg az ti haitoc az ö fioknac, és azoknac fioc beſiéllyéc meg az ö maradékoknac.

4 [a] Az mi meg maradott vala az Sáskától,meg éué az czerebogár, és az mi az czerebogártól meg maradott vala, meg éué az hernyó,az mi az hornytól meg maradott vala,el sütte az ragya.

5 Serkennyetec fel téſiegeſec és ſiriatoc,és ordítſatoc mindniáián ti bor iuóc az muſtért,mert el vétetet az ti ſiáitoktól.

6 [b] Bizonyára erös ſ nép iöue fel az én földemre, mellynec ſiáma ninczen,az ö fogai ollyanoc mint az Oroſiláñnac fogai,és azoknac zápiai, ollyanoc mint az Oroſzlánac zápai.

7 Puſitáuá téué az én ſiölömet, és az én ſige fámat meg hámtá, meg mezitelenituén meg mezitelenité és ſiellel hányá, meg hiruadánac az ö ágai.

8 Keſereg mint az gyáſi ruháben iáró menyaſiſiony keſergi az ö iffiu Wrát.

9 El költ az WR házából az kenyérrel ſ.borral való áldozat, keſeregnec az Wrnac Papiai, az Wrnac ſiólgai.

10 El puſitatott az mezö, keſeregnec az földnec lakói, mert el veſiett à búza,el ſiáradott à muſt, meg izetlenölt az olay.

11 Szégyenüllyetec meg ſiántó emberec, órditſatoc ti ſiölö miueſec, az búzáért és az árpáért-mert el veſiett az mezönec gabonáia.

12 Ki ſiáradott az ſiölö tü,el veſiett az figés kert, az pomagranátis,az pálma fáis, az álma fa, az mezönec minden ęlö fái ki aſitanac, bizony ki ſiáradott az öröm az embereknec fiai közzül.

13 [c] Öltözzetec ſákban, ſiriatoc ti Papoc,Iaygaſſatoc ti kic az oltárhoz ſiolgáltoc, iöuetec el hallyatoc gyáſi ruhában kic az én Iſtenemnec ſiólgai vattoc, mert az ti Iſtenteknec házából el veſiett az kenyérrel és borral való áldozat.

14 Hirdeſſetec böytöt', hi'játoc öſſue à népet,gyüttetec egybe az véneket, és az földnec minden lakóit az ti Wratoknac Iſtentecknec házába, és kiáltſatoc az Wrhoz (ezt monduán.)

15 Iay nékünc ez nap, mert közel vagyon az Wrnac napia, és úgy iö mint az puſztitó az mindenható Iſtentöl.

16 Auagy nem ſzemetec láttára veſzetté el az ęlés? vallyons nem az ti ſzemetec láttára veſzetté ki az Iſten házából az öröm és az vigaſág?

17 El

a. Reáli à nép hogy az Iſtennec ezen ſok valo oſtorit nem tehintic meg.tudni állic, minemö hatuan ſergec het elenöket el vörte és dragaſáget ſzerzett.

b: Hogy Iſtennec más oſtorának ſem gödöltac, azert feddic velec. Nemelliec azt mongyác hogy az fellyül meg neuezett boſarokat neuezi erös népnec. Nemelliec vgy magiarázzác mint ha az Prophéta más vrfiödelömrül ſolna, melly ez vtán követköznec.

c: Az Papokat inti hogy látuán mind az el mult veſedelmet. mind pedig az ielen valot és közuetközendöt, gyaſz ruhában ölözzuen, hirdeſſenec böjtöt, hogy az könyörgeſre alkalmatoſſo lehеſſenec, és az könyörgeſnec büvös formáját iria nekic.

12 Es męg ſiinte moſtanis, ezt mondgya az WR: tęrietec meg én hozzám, tellyes ti ſiiuetec ſierint bŏytŏléſſelis, ſiráſſalis, keſergéſſelis.

13 Es ſiaggaſſátoc ſiiueteket nem ruhátokat, ſ- tęrietec az ti Wratokhoz Iſtentekhŏz. Mert ŏ kegyelmes és irgalmas, kęſedelmes az haragra, és nagy az ŏ kegyelmeſſége, meg tartozic az bŭntetéſtŏl.

14 Ki tudgya talám hozzátoc tęr az Iſten és meg bánnya ſiándékát, és ki tudgya talám áldáſát hadgya vtánna raytatoc, meg hadgya az kenyérrel, és borral való áldozatot az ti Wratoknac Iſtenteknec.

15 Kŭrtŏllyetec Sionban, ſientellyetec bŏytŏt, hirdeſſetec gyŭléſt.

16 Gyŭtſétec ŏſiue az népet, hirdeſſetec gjŭléſt, vegyétec mellétec az véneket, vegyétec kŏzzétec az aprotskákat, [c] és az tſets ſiopókat, ſ- mennyen ki az vŏ legény az ŏ belsŏ házából, és az menny aſiſioni az ŏ ágyás házából.

c: Az aprokat azert, hogy meg ŏſmeriec azokō mit erdemlertec ŏk, ha meg azokis Iſten haragtaban vadnac.

17 Az Templomnac tornátza kŏzŏtt, és az óltár kŏzŏttt ſirianac az papoc az WRnac ſiólgai, ſ- ezt mondgyác: Légy kegyelmes WRam az te népedhŏz, és ne botſáſſad ſiidalomra à te ŏrŏkſégedet, hogy à pogányoc ŏ raytoc wralkodgyanac, hog ne mongyác az népec, hól vagyon az ŏ Iſtenec?

18 Es nagy buzgó ſieretettel hozzá fogadgya az WR az ŏ fŏldénec népét, ſ- meg kegyelmez az ŏ népénec.

19 Es válaſit téſien néki az WR, ſ- ezt mondgya az ŏ népénec: Im én adoc tinéktec búzát, muſtot, olayt, ſ- meg elégedtec vęle, és nem adlac tŏbbé titeket pogányoknac ſiidalmára.

20 Es az éſiaki népet meſiſie ŭzem tŭletec, puzta és ſiáraz fŏldre ſięlleztem ŏtet, az nap keleti tengerre fordîtom artzal, és az vtóllyát az vtólſó tengerre, fel mégyen az ŏ doha, fel mégyen az ŏ bŭzi, mert el hitte magát hogy minden tehetŏ légyen.

21 Ne félly fŏld népe, hanem ŏrŭlly ſ- vigadgy, mert az WR nagy kęſiŭlettel kęſiŭlt az te ſegitſégedre.

22 Ne féllyetec mezei vadac, mert meg zŏldŭl à puſitánac mezeie, mert az fa gyŭmŏlczét teremti, az fŭge és az ſiŏlŏ ki hozza az ŏ gazdagſágát.

23 Tijs Sionnac fiai ŏruendezzetec és vigadgyatoc az ti Wratokban Iſtentekben: Mert alkolmatos idŏben esŏt ád tinéktec, és zápor esŏt ſiállit le tinéktec, és esŏt az elsŏ hólnapban.

24 Es meg rakodnac tsŭrŏtŏc buzáual, tſikorognac az ſaytóc borral, olaijal.

25 Es más eſitendŏket adoc azoc helyébe à mellyekben à ſáska, az tſere bogár, és az hernyó az életet meg ŏttéc, az én nagy ſeregem mellyet reátoc kŭltem vala.

26 Es

26 Es ſiŭntelen éſitec ſ-meg elégeſitec, és ditſéritec az ti Wratok nac Iſtenteknec neuét, mert tſuda képpen tſelekŏdett veletec, és nem marad az én népem ſiégyen be ŏrŏcké.

27 Es meg tudgyátoc hogy Izrael népe kŏſit vagyoc én: En vagyoc az ti Wratoc Iſtentec, nintſen tŏbb én nálamnál, ſ-nem pironkodic ŏrŏcké az én népem.

Eſa: 44. Act: 2.

28 d Es ez vtán léſien ez, hogy ki ontom az én lelkemet minden emberre, és prophétálnac az ti fiaitoc, és leánitoc, és az ti véneitec álmakot látnac, és az ti iffiu népetec látáſokat látnac.

d: Lelki aian dekockal igeri magat Iſten az ŏ nepenec.

29 Sŏt męg az én ſiólgaimra és ſiólgáló leánimrais ki ŏntŏm az én lelkemet azokon az napokon.

30 Es tſudákat téſiec az ęgeken és ez fŏldŏn, " vért, tŭzet, és kŏd oſilopokat.

Az ſent irat á napnac, holdnac es ezillagoknac homalyoſſagan, mindenkor kŏnetkezendŏ nyomorusagot es haborusagot ielentenec, mert az veſſe delemnec ideien az ember nec vgy tenic hogy azokis nem fenlenec.

31 Az nap ſetétſéggé válic, és az hóld vérré, minec elŏtte el iŏ az WRnac nagy és rŏttenetes napia.

32 Es ackoron valaki az WRnac neuét ſegitſégre hija, meg ſiabadúl: Mert Sionnac hegyén és Ieruſálemben léſien az ſiabadúlás, mint meg igérte az WR, az az, à maradékokban, à kiket az W R hijut.

III. Réſz.

Ez Caputban nijluábban ſol az ŏ népénec meg ſabaditaſárol, és az ŏ ellénſegeknec romláſokrol, mellynec haſnátis meg mondgya az Prophéta, az ván azt mondgya hogy minec vránná Iſten az ŏ népet helyére állattya, meg áldgya, hogy ſemmi fogyárkozáſoc ne légyen.

1 MErt imé azokon az napokon, és az idŏben az mellyben Iudánac és Ieruſálemnec fogſágát meg fordîtom.

2 Ackor egybe gyŭytec minden pogányokat, és ſiólitoc Ioſaphatnac vŏlgyére, a és ott perlec ŏ vęlec az én népemért, és az én ŏrŏkſégemért az Izraelért, mert az pogányoc kŏzŏtt azt el ſięlleſitettec, ſ-meg oſitoztac az én fŏldemmel.

a: Az Ioſaphat vŏlgyeröl az emberec ſokat ſolottanac, es illy gondolatbã voltanac, hogy mindez vilagnac odá kellyen gyŭlni az itiletre, de az ollyan gonodolat nem egyeb hanẽ hijaba valo alom: Iollehet pedig hogy fordithatnŏc igy, hogy az Iſten az pogan nepeket az ŏ itiletinec vŏlgyebe gyŭyti, mert az Iehoſaphat, annit teſſen mint Iſten itiletinec vŏlgye. De ketſeg nelkŭl az Iſtennec hatalmat diadalmarol ſol, mellyet vŏtt vala az poganyokon Ioſaphat altal egy mezŏben Ieruſalembŏz nem meſſe. Azt mongya azert hogy noha minden pogan nepec ellenſegi az ŏ nepenec, es ŏket rontani, veſſteni akariac, mind az altal mint regen az Ioſaphat vŏlgyeben meg rŏtotta vala á ſoc poganyokat. 2. Paral. 20. azonkeppen moſtis nem hadgya az ŏ nepet, hanem az ŏ nepe mellett zaſſlot emel az poganyoc ellen.

3 Es nijlat vontanac az én népemre, b és az gyermekeket olly óltſón arúba vetŏttéc, melly óltſó az parázna leányokat boron el adtac, hogy ihaſſanac.

b: Nagy ket gyalazattya az Iſten nepenec, hogy oltſon adgyac, es az arrat gonoſſ helyre kŏltic.

4 c Sŏt mi kŏzŏm vólt énnékem te vęled Tyrus és Sidon, és Sidoſágnac minden határos ſiom ſiédi, vallyon érdemlettemé ezt à miuel fizettél énnékem, és ha ezzel fizettec énnékem, nagy hirtelen az ti feietekre fordîtom az mint érdemlettétec.

c: Az ſſomſſe dockal panaſſolkodic, hogy ŏkis az idegen nephŏz aduan magokat, rontottac az Sidokat.

5 Mert az én ezŭſtŏmet, és aranyamat el vittéttec, d és az én drága marhámat az ti Templomitokba vittétec.

d: Az Templum gaſdag ſagaert ot annac gyalazattyaert feddic.

6 Es

6 Es Iudánac ſ- Ieruſálemnec
fiait az tenger elué Gŏrŏgŏknec
pénzen el adtátoc, hogy meſſſie
vetnétec ŏket az ŏ házoktól.
7 De imé fel kŏltem ŏket az
helybŏl à houá pénzen adtátoc,
és meg fizetec néktec az ti érde-
metec ſierint.
8 Es adom az ti fiaitokat, és az
ti leánitokat az Iuda fiainac ke-
zekbe, és ŏk el adgyác azokat pén
zen, à Sabeuſoknac meſſſie való
népnec, mert az WR végezte.
9 Hirdeſſétec meg ezt az népec
kŏz ŏtt, hirdeſſétec hadat, támaſi-
ſiátoc fel az hatalmaſokat, el iŏ-
nec, fel kelnec mindnyáián az ha-
dakozó férfiac.
10 Rontſátoc el az ti ſiántó va-
ſatokat tſinállyatoc fegyuereket
benne, és kaſiátokból tſinállya-
toc dárdákat, à beteges ezt mond
gya: de erŏs vagyoc én.
11 Gyŭllyetec ŏſiue és iŏijetec
el minden népec, gyŭllyetec fel
minden felŏl, ott vágia le az WR
az te erŏs ellenſégedet.
12 Serkennyenec fel és iŏijenec
fel à népec Ioſaphat vŏlgyébe,
mert ott ŭlŏc hogy meg itéllyec,
és meg bŭnteſſec minden népe-
ket, kic kŏrŏskŏrnyŭl vadnac.
13 d Veſſetec ſarlót az gaboná-
ba, mert meg ęrt à gabona, iŏije-
tec el ſiállyatoc le mert rakua az
ſaytó, teli vadnac az nyomóſier-
ſiámoc, meg ſokaſúltanac az ŏ
gonoſſágoc.

d: Indittya Iſten az ŏ bŭntetŏ ſſolgait. mert ideie à bŭntetesnec, meg ert à gabona, mert rakuac gonoſſággal.

14 Az népec, à népec à tſépléſ-
nec vŏlgyébe iŏnec: Mert kŏzel
vagyon az WR napia az tſépléſ-
nec vŏlgyében.
15 Az nap és à hóld meg homá-
lyoſodnac, és az tſillagoc meg
vonſiác fényeket.
16 Es az WR Sionból nagy ſió-
ual ſiól, e és Ieruſálembŏl ſiózа-
tot téſien, ſ-meg rémŭlnec az ę-
gec, és az fŏld, és az WR léſien
az ŏ népénec reménſége, és Iz-
rael fiainac erŏſſége.
17 Es meg tudgyátoc, hogy én
vagyoc az ti WRatoc Iſtentec
ki lakom Sionon, az én ſientſé-
gemnec hegyén, és léſien Ieruſá-
lem ſientſéggé, ſ-idegenec tŏbbé
által nem iáriác ŏtet.
18 Es hogy ackor az napon
à hegyec muſtual tſeppegnec, és
az halmoc téijel folynac, és Iudá-
nac folyáſi vizeckel bęuŏlkŏd-
nec, és kút fŏ ſiármazic az WR
házából, és meg ŏntŏz Sittimnec
vŏlgyét.
19 f De Ægyptus puſitáuá lé-
ſien, és Edomnac fŏlde kietlen
puſitaſágra iút, az Iuda fiain tŏtt
gyŏtrelmeiért, mert ártatlan vért
ontottac az ŏ fŏldŏkben,
20 Es az Iuda ŏrŏcké meg ma-
rad, és Ieruſálem nemzetſégrŏl
nemzetſégre gyarapodic.
21 g Es ki tiſititom vérekbŏl,
mellybŏl ki nem tiſititottam va-
la: Mert én vagyoc az Sionban
lakó WR.

e: Sionbol es Ieruſalembŏl mondatic ſſolni az Iur, mert ott mondatic vala la kozni az Cherubimoc kŏzŏtt.

Pſal: 132.

f: Meg bŭnteti Iſten az ŏ nepenec ellenſegit.

g: Ertelme ez. En ez ideig az en nepemnec tiztatalanſagat el nem tiztitottam nyomoruſagoc altal, annac okaert az ŏ tiztatalanſagokan vgyan el rodhattac, azért meg tiztitom ŏket, hogy tiztac legyenec.

Ioel könyuénec vége.

AMOS

AMOS PROPHETA.

Az Amos Propheta Izrael orſiágában prédicállot, ki elöſſör Prophetál az Iſten Anya ſient Egy házának ellenſéginec büntetesékröl. Az vtán Prophetál az Iuda és Izrael orſiágabéliec ellen, és öket fenyegeti Iſten haragiával az báluány imádáſért, az nagy teſti bátorſágért. Az vtán bé rekeſiti iráſát Euangeliomi igéreteckel.

ELSŐ RESz.

Az Prophéta magánac neuét, és tanitáſánac ideiét fel vetuén, és tanitáſánac, hogy Iſtentöl ęrtett tudománnyal iő, méltoſágot ſerezuén, fenyegeti Iſten haragiával az Syriabélieket, Philiſteuſokat, Tyrusbélieket, Edomitákat, Ammonitákat, az Iſten népén tött boſſúſágért.

I.

AMOSNAC beſiédi ezec, ki az Tekuai páſitorocköz zül való vala, mellyeket látott Izrael orſiága felöl, Vziáſnac Iuda orſiága királlyánac ideiében, és az Ieroboamnac, Ioáſnac, Izrael orſiága királlya fiánac ideiében, kęt eſitendöuel az föld indulás elött.

2 Es monda: Az WR Sionból kiált és Ieruſálemböl téſien ſiózatot, ſ- el veſinec az páſitoroknac karamoc, ſ- meg ſiárad Carmelus hegynec teteie.

Damaſcus ellen.

3 Igy ſiól az WR: Damaſcuſnac három és négy gonoſſágáról meg nem kegyelmezec: [a]

a: Damaſcuſnac harom es negy gonoſſagan, annac ſiantalan ſoc gonoſſagat erti, mert bizonyos az ſiamot mond bizontalanert: Mintha azt mondana: Miuelhogy ſoc gonoſſagot tſelekéttec, es az Izraelnec ſoc boſſúſt töttec, nem keduezec nekie.

Mert az Galaad várost vas czépeckel tſéplettéc meg.

4 Es tüzet botſátoc Haſael király házára, és meg eméſiti à Benadad királnac palotáiát.

5 Es el rontom Damaſcuſnac erösſégét, és ki veſitem Auen mezeinec lakóit, és az feiedelmet Edennec házából, és Syriánac népe Kir városba vitetic, azt mondgya az WR:

Az Philiſteuſoc varoſt ellen.

6 Igy ſiól az WR: Gáza városnac három és négy gonoſſágáról meg nem kegyelmezec, mert tellyeſſéggel rabſágra adtác (az én népemet,) hogy öket az Edomitác kezébe adnác.

7 Es tüzet botſátoc Gáza városnac kö falára, melly meg eméſiti az ö palotáit.

8 Es ki veſitem Azotusból az lakós

lakós népet, és Aſcalonból az feiedelmet, és tęritem az énkezemet Accaronra, és az Philiſtęuſoknac maradékoc el veſznec, ezt mondgya az WR Iſten.

Tyrus ellen.

9 Igy ſiól, az Tyruſnac három és négy gonoſſágáról meg nem kegyelmezec, mert tellyeſſéggel Edomnac fogſágába eytettéc (az én népemet,) és nem emlekeztenec meg az Atyafiac ſiöuetſégéröl. a

a: Az az. Nem emlekeztec meg arrol, hogy Dauides Hiram az Tyruſnac kirallya, vgy mint atyafiac voltac. Vagy: Nem emlekeztec meg arrol, hogy Iacob es Eſau eggyec voltac, kiktöl ſſarmaztac az Izraelitac es az Edomitac

10 Es tüzet botſátoc Tyruſnac kö falára, melly meg eméſiti az ö palotáit.

11 Igy ſiól az WR: Edomnac három és négj gonoſſágáról meg nem kegyelmezec, mert fegyuerrel háborgatta az ö attyafiait, és nem vólt irgalmaſſaggal b hozzá, mind öröcké ragadozó vólt az ö haragia, és öröcké haragot tartott reá.

Edomitac ellen.

b: Az betöben igy vagyon, es meg rontotta az ö irgalmaſſagit, az az: Nem volt benne ſemmi irgalmaſſag az ö attyafiahoz.

12 Es tüzet botſátoc Theman városára, melly meg eméſiti Boſranac palotáiát.

13 Igy ſiól az WR: három és négy gonoſſágáról, az Ammon fiainac kegyelmes nem léſiec, mert az terhes aſiſioni állatokat kettę vágtác c Galaadban? hogy az ö határokat terieſitenéiec.

Ammonitac ellen.

c: Nemellyec igy fordittyac, kette vagtac az hegyeket,

14 Es tüzet gerieztec Rabba városánac kö falára, melly meg eméſiti nagy iaygatáſſal az ö palotáit az ö hartzánac napián, az ö háborgó vęſiénec ideién.

15 Es fogſágba vitetic az ö királlya, ö maga és vęle eggyütt az föfö népekis, ezt mondgya az WR:

II. Réſz.

Fenyegeti Iſten az Prophéta által elöför az Mobitákat, az vtan Iudánac és Izraelnec népét, kickel hala adatlanſágokrol panaſolkodic.

1 EZT mondgya az WR: Három és négy gonoſſágáért Moabhoz nem fordúloc, mert ö égette meg Edom királlyánac tetemeit mint az meſiet.

Moabitac ellen

2 Es tüzet vetec Moábra, melly meg eméſiti Keriot várost, és háborunac zörgésben, kürtnec zöngéſébe hal meg.

3 Ki veſiem ö belöle az birót, és minden fö népeit vęle egyetemben meg ölöm, ezt mondgya az WR:

4 Igy ſiól az WR: három és négy gonoſſágáról az Iudánac meg nem kegyelmezec, mert meg vetettéc az WRnac töruényét, és az ö ſierzéſit nem örzöttéc, és téuelgésbe vitte öket az ö hazugſágoc, mellyeket az ö attyoc köuettenec.

Iuda ellen.

5 Es tüzet vetec Iudába, melly meg eméſiti Ieruſálemet.

6 Igy ſiól az WR: Izraelnec három és négy gonoſſágáért hozzá nem fordúloc, mert pénzen el adtác az igazat, és az nyomorúltat egy öltö ſarún.

Izrael ellen.

a: Nemellyec igy fordittyac, kic az ſſegenyeknec feieket meg rötyac inkab à földnec poranal. Tremellius igy fordittya, kic az ſſegenieknec feiekre igyekeznec, hogy azokat az földnec poraba leveſſec,

7 a Sietnec ez földön à ſiegényeknec feiekre, az nyomorúltaknac igaſſágokat el fordittyác, az fiu az ö attyáual egy teánnyal vétkezic, hogy az én ſient Neuemet meg ferteſiteſſéc.

8 Es

8 Es az zálagba vetett ruhákon haityac meg magokat minden óltároknál, és az meg esett embereknec birságokból az Isteneknec Templomában borral lakoztanac.

9 Iólleheт én siaggattam ki az Amorrçusokat elöttec földökböl kiknec magasságoc ollyan vala mint az Cedrus fáknac magasságoc, és kic olly erössec valánac mint az tserfa, és el vesitettem fel lyül az ö gyümöltsét s-aló l az ö töuét (tellieſſéggel.)

10 Es én hoztalac ki Ægyptusnac földéböl titeket, és négyuen esitendeig hordoztalac à pusitában, hogy az Amorrçusoknac föl döket birhatnátoc.

11 Es prophetákat tamaztottam az ti fiaitoc közzül, és az ti iffiaitoc közzül Nazarçusokat, vallyon s-nem vgy vagyoné Izrael fiai? ezt mondgya az Wr.

12 Es ti bort adtatoc innioc az Nazarçusoknac, és à prophetáknac meg hattátoc, monduán, Ne prophetállyatoc.

13 Pagninus igi fordittya Imc en meg szoritlac titeket az ti helietekben, mikeppen meg szoritatic az keueckel tellies szeker. Ieronymus igy fordittya Ime en czikorgoeti alattatoc, mint az szeneual meg rakot szeker.

13 Imé én meg nyomom ezt à ti helieteket, miképpen az vasas siekér nyomia az tellyes kéuét.

14 El kél az futás az gyors embertöl, és az erösnec ereie semmit nem fog, és az maga biró ember meg nem óhattya magát.

15 Es az kęzíues helyén meg nem maradhat, és az gyors gyalog futasáual meg nem siabadúl, az louag sem sialadhat el.

16 Az io siiuö legény az erössec között, mezitelen sialad az napon azt mondgya az Wr.

III. Resz.

Feniegeti Isten az Propheta által az ö nepet az engedetlensegert, de miuel hogy gyánakodhadnec à nep, hogy nem Isten akarattyabol fenyegeti öket, annac okaert az propheta az Istenre igazittya öket.

1 HAllyátoc meg ti Izrael fiai az siót, mellyet az WR siól ti felöletec, mind az egési tselédröl mellyet Ægyptusnac földéröl fel hoztam, ezt monduán.

2 Tsac titeket válasitottalac magamnac ez földnec minden nemzetségi közzül: Annac okaért meg büntetlec titeket minden álnokságtokért.

3 [a] Vallions iárnaké ketten eggyütt, ha ö köztöc eggyesec nem lesinec?

a: Az Isten fenyegetese ez, Meg büntetlec: Okat adgya mert mint az vton iaro ket emberec eggyütt nem iarhatnac hanem eggyesec, azonkeppen miuel hogy ti en velem bekesec nem vattoc, nem ehetec veletec. Az vtán az 4 versben azt mondgya, hogy mint az oroszlan nem ordit predanelkül, azonkeppen nem fenyegetne öket ö ha meltoc nem volnanac à büntetesre. Az 5. versben azt mongya hogy nem törtenetböl hanem Isten rendeleseböl adattatnac büntetesre, ki à mint el vegezte azonkeppen vegheztis viszi az büntetest. Az 6 versben azt mondgya, hogy mikeppen az trombita fuuallastul meg remöl az ember, azonkeppen mikor az Isten szolgay trombitalnac, attul meg remöllienec, mert Istentöl arra rendöltettec, hogy az iöuendö vesedelemröl meg intsec az nepet, melly veszedelem nem törtenetböl hanem Istentöl vagyon.

4 Vallions ordité az erdöben az Orosilán ha ragadomant nem talál? vallions az orosilán keliec ordité az barlangból mikor semmit nem kaphat?

5 Vallyons az madar esiké az földre à madarási nélkül? auagy fel siedié à madarási à tört à földröl mig valamit nem fogott?

Tremellius igi, Mikor az trombitanac szauara az nep az varosban egybe nem fut, auagy eshetike az varasban valami veszedelem melliet nem az VVr czelekedet volna.

6 Vallyons mikor az várasban zöng az kürt, nem rémülé meg à nép? auagy lésiené olly vesiedelem à varosban, mellyet az WR nem sierzene?

7 Mert ſemmi dolgot nem tſelekeſſic az WR Iſten addig mig nem meg ielenti az ŏ titkát az ŏ ſiólgainac az Prophétáknac.

8 Az oroſiláń orditott és ki nem fęlne? az Wr Iſten ſiólott és ki nem Prophetalna?

9 [b] Tegyetec hirt Aſdod palotái ban lakó feiedelmeknec, és Ægyptus fŏldében való palotáknac lakóinac, ſ mongyátoc ezt, Gyŭllyetec ŏſſue az Samariánac hegyein, és nézzétec meg ŏ kŏzŏttec az ſoc inſéget, és az nyomorúltaknac nyomoruſágokat ŏ kŏzŏttec.

b: Tanoba ſogattya Iſten á pogányokat á Sidoc ellen. Mintha azt mondana Iſten. Nem czac ti itellietec meg az en nepemnec gonoſſagat, hanem itellietec meg az poganiokis.

10 Es nem tudnac iót tſelekŏdni azt mondgya az Wr, ragadomáńból kintſet gyŭitnec és palotáiokat kóborlott marháual meg rakiác.

11 Annac okaért azt mondgya az WR Iſten, az ellenſég, és ez fŏld kŏrnyŭl való ſiomſiédſágis el véſſi tŭled minden erŏdet, és el rontatnac az te palotáid.

12 Ezt mondgya az Wr, mikép pen az páſtor az oroſiláńnac ſiáiából az iuhnac tſac kęt ſiárát ragadgya ki, auagy az fŭlénec kŭlſŏ réſiét: ezenképpen ragattatnac ki az Izrael fiaiban az veſiedelemböl, kic Samariában ŭlnec az ágynac óldálán, és Damaſcusban az ágynac lábán.[c]

c: Az az, A kic Samariaban és Damaſcusban nagy gyŏniŏrŭſegben ŭlnec.

13 Hallyátoc meg és tegyetec tudomáńt Iácobnac házában, ezt mondgya az Wr Iſten, az Seregeknec Wra.

14 Mert à melly nap meg bŭntetem Izraelt az ŏ gonoſſágáért, meg látogatom Bethelnec óltáritis, és le tŏretnec az óltárnac ſiaruai, és az fŏldre le romolnac.

15 Es el rontom az tęli házat az niári házzal egybe, és az Elephant tetémmel meg ékeſitetett házac el veſſnec, és el fogynac az nagy házac, azt mondgya az WR.

IIII. Reſz.

Ez Caputban ſeddi Iſten az Propheta által az feiedelmeket à ſegeny nyomorultakon valo tŏruentelenſegert, hamiſſagert es kegyetlenſegert, es fenyegeti ŏ [illegible] veſedelemmel, mellyböl meg nem ſabadulhatnac az ŏ baluanyoc es hamis tiſteletec altal. Az vtan meg mutattya az Propheta hogy noha ſockeppen es ſokſor intettec Iſtentŏl az pœnitentiara, mind az altal annira meg kemenietteс, hogy ſemmikeppen nem akartac meg tęrni, Annac okaert inti az Propheta iſmet ŏket fenyegeteſſel az meg tęreſre.

1 HAllyátoc meg ezt ez beſiédet ti Baſannac ŭnŏi, kic Samariánac hegyen vattoc, kic nyomorgattyátoc az ſiegényeket kic rongallyátoc az ſiŭkŏlkŏdŏket, kic az ŏ Wroknac ezt mongyátoc, hozd elŏ ſ igyunc.[a]

a: Hozd elŏ igiunc: Az az, nektec és ti ellenetec ſzoloc, kic az ſzegenieken wralkodokat azoc ellen ingerlitec es az ſzegenieknec marhaiioknac ragadomaniábol lakodalmat tſinaltoc, es abbol hizlallyátoc magatokat.

2 Meg eskŭtt ezen az WR Iſten az ŏ Sanctuariumiára,[b] hogy imé napoc kŏuetkŏznec reátoc, mellyeken el viſien titeket az ellenſég horgockal, és az ti maradéktokat mint az haláſinac haláſió horgáual.

b: Vagy az ŏ ſzentſegere.

3 Es mindentec az tŏréſen ſialad ki egy más vtán, és az ti palotáitokbol el hánnyátoc az ti marhátokat,[b] ezt mondgya az Wr.

b: Vagy: Es az ti palotaitokbol el ſzaladtoc. vagy palotaitokban el reiteztec.

4 [b] Mennyetec Bethelbe, es vétkezzetec Gilgalba, neuellyétec az ti go-

b: Tſufollya hijába valo bizodalmockal ŏket mint ha azt

azt mondana akar mint ſarazzatoc magatokat az ſoc áldozatokkal,de nekem nem kell,es ti magatokat annál inkáb terhelitec az bűnnel.

ti gonoſſágtokat,hozzátoc fel bátor az ti áldozatotokat,és három eſtendőnként adgyátoc bę az ti dęzmátokat.

5 Es áldozzatoc kouáſios kenyerrel hálá adó áldozatokat, és hirdeſſetec ſiabad akarat ſierint való áldozatokat,kiáltſatoc:Miuelhogy igy tettzic kedueteknec Izrael fiai,ezt mondgya az Wr Iſtē.

6 Enis fogatoknac tiſitaſágáual vertelec meg titeket minden ti városokban, az az, kenyérnec ſiükſégéuel minden ti helyeitekben, de męgis nem tęrétec meg én hozzám,azt mondgya az Wr.

7 Annac felőtte meg tartoztattam ti tűletec az eſőt az aratáſnac előtte három hólnappal, és eſőt adtam egy városra, más városra pediglen nem adtam: az főldnec eggyic réſſe eſőuel meg őtőztetett, és az melly főld nem engette hogy eſő ſiállyon reáia, meg ſiáradott.

e: Az az. à mely tartomany az ő bűneiuel meg tartoztatta az egeſset.

8 Es mennec vala kęt vagy három városnac népei egy városhoz hogy vizet innánac, de nem elégitetnec vala meg,męgis nem tęrétec én hozzám,azt mondgya az Wr.

9 Meg vertelec titeket ſiáraſſág gal,és ragyáual az ti ſoc fęle kerteiteket,ſiőleiteket,figes kerteiteket, és az ti olaijfás kerteiteket meg emésitette az hernió, de męgis nem tęrtetec én hozzám , azt mondgya az Wr.

10 Dög halált botſáttam reátoc mint régen Ægyptuſnac főldére, fegyuerrel le vágattam az ti iffiaitokat,louaitokat fogſágra vitettem , és azt miueltem hogy az ti tábortoknac doha az ti orrotokban fel hatna,de męgis nem tęrtetec meg én hozzám,azt mondgya az WR.

11 Meg emésitéc ti közzűletec ſokakat az mint meg emézté Iſten Sodomát és Gomorrát,annira hogy haſonlatoſoc lennétec az tűzbol ki ragadott űſiőghőz, de męgis nem tęrétec én hozzám, azt mondgya az Wr.

d: Tudni illic az mint meg mondam oda fel. v. 2. 3.

12 Annacokaért ecképpen ſ tſelekeſiem veled,ô Izrael: Miuelhog ecképpen tſelekeſiē veled,kęſiűlly à te Iſtenednec eleiben ô Izrael.

e: Az az. Vegyed eleit az Iſten haragianac igaz pœnitentiaual.

13 ſ Mert imé à ki az hegyeket formálta, és à ki az ſielet teremtette,és ki meg ielenti az embernec az ő gondalattyát, ki à haynalt ſetétſéggé változtattya, és è főldnec hatalmaſságit meg rontya, Seregeknec Wra Iſtene annac az ő neue.

f: Ezeket azért mondgya hogy az Izrael inkáb felindulaſſec az ő maga meg alaſſura illyen hatalmas fuſſeg előt.

V. Réſz.

Siratya az Prophęta az Izraelnet romlaſat,és kemękre hanyuan baluany imádaſokat es egyeb gonoſſagokat,inti őket az igaz pœnitentiara, fenyegetuen őket vękedelemmel ha meg nem tęrnec. Es meg veri mind azokat mellyekben az ő bizodalmokat helhęztette vala.

1 HAllyátoc meg ez ſiralmas beſiédet, mellyet ſióloc ti ellenetec ô Izraelnec háza.

2 El eſic es nem maradhat meg az Izraelnec ſiűze, a el hagyattatic az ő főldén,és ſenki nem emeli fel őtet.

a Vagy: az ſzűz Izrael. Mondgya pedig ſzűznec, mert mind az ideig eppen voltac, es meg nem ostromlattac vala.

3 Mert ezt mondgya az WR Iſten: Az melly városból ezeren

kelnec vala ki, ſiázan maradnac abban, és az mellyböl ſiázan kelnec vala ki, tízen maradnac az Izrael házánac.

b Inti az Izraelt pœniten ciara, hogy Iſtent kereſſec es el hadgyac az baluani imadaſt

4 b Mert ezt mondgya az Wr az Izrael házánac, kereſſétec engemet és ęltec.

5 Es ne kereſſétec Bethelt, Gilgalba ſe mennyetec, Beerſebaba ſe mennyetec által: Mert Gilgal minden kętſegnelkül fogſágra mégyen, és Bethel ſemmiué léſien.

a Peniegeteſſe indittya az nepet pœnitentiara.

6 Kereſſétec az Wrat és ęltec: c hogy el ne eméſiſie mint az tüz az Ioſeph házát, és meg eméſiſie Bethelt ólthatatlan tüzzel.

d: Miert kel meg terniec és miert emeztetnec meg, tudni illic. mert az itelet meg veſſet Izraelben

7 d Kic az itéletet keſerüſégre változtattyác, és az igaſſágot az földön hadgyác heuerni.

e. Az Iſten hatalmaſſagaual indittya öket pœnitenciara.

8 (e Azt az Iſtent mondom hogy kereſſétec) ki à fias tyukot és az kaſiahugyát terētötte, ki világoſſágra változtattya az temérdeg ſetétſéget, és à napot etzakáual bę fedezi, ki az tengernec vizeit (az ęgre) fel vonſia, és ki tölti azokat az földnec ſiinére, kinec neue Wr Iſten.

f Mas oka miert kell pœnitenciat tartanioc. Vagy miért büntettetnec meg.

9 Ki meg erösſiti à puſititót az erös ellen, hogy az puztitó az erösſégbe bę mennyen.

g: Vagy hatalmaſkóttoc az ſzegenien. Az az azert kereſſetec az VVrat, vagy azert büntettetnec meg. mert az ſzegenyken hatalmaſkodtoc.

10 f Gyülölic azt à ki az kapuban (az töruén téuöket) meg feddette, es vtáltác az igaz mondót.

11 Annac okaért miuelhogy fáraſityátoc à ſiegént, g és az ö rakás gabonáioktól meg foſittyátoc ötet: faragott köböl ęppitettetec házakat, de nem lakoztoc azokban, gyönyörüſéges ſiölöket ültetetec, de nem iſitoc azoknac borában.

12 Mert tudom az ti ſoc hamiſſágtokat, és az ti erös büneiteket, az igazat nyomorgattyác, az bünöſöktül váltſágot véſinec, és az ſiükölködöknec igaſſágokat az kapuban el fordittyác.

13 Annac okaért az eſies ember halgat ackor, miuelhogy az idö gonoſi.

14 Kereſſétec az iót és nem az gonozt, hogy ęllyetec, és ecképpen veletec léſien az Seregeknec Wra Iſtene, az mint mondgyátoc.

15 Gyülöllyétec az gonozt és ſiereſſétec az iót, és ſiólgáltaſſatoc az kapuban igaz itéletet, talám meg kegyelmez à Seregeknec Wra Iſtene az Ióſeph maradékinac.

16 Annac okaért ezt mondgya à Seregeknec WRa Iſtene, minden vtzákon léſien iaygatás, és minden vtzákon ezt mondgyác, Iay iay: és iaygatáſra indittyác az ſzántó vetö embertis, mind azockal egyetemben kic az iaygatásban meſterec.

17 Minden ſiöleidbennis iaygatás léſien, mikor te közötted által mégyec, azt mondgya az Wr.

18 Iay azoknac kic kéuánnyác az Wrnac napiát: mit haſinál néktec az (Wrnac napia?) holott Setétſégnec es nem világoſſágnac napia az.

19 Miképpen ha valaki el ſialad az oroſiláń elött, és Medue találkozic reáia, auagy ha valakit ki

az ö

az ő házába, bę ment és kezéuel az falhoz támazkodott, az kigyó meg mar.

20 Auagy nem ſetétſégnec napiaé az Wrnac napia, és nem világoſ ſágnac? és nem homályos napé mellyben ſemmi világoſſág nintſen?

21 Gyűlöltem, meg vetettem, és nem ſiagolom az ti innep napoto kon való io illatokat.

22 Hogy ha egéſilen égő áldozatockal és minhákal áldoztokis, nem keduelem, és az ti kőuér hálá adáſra való áldozatatokra nem tekintec.

23 Vedd el én elölem az te ſoc énekléſidet, az te hegedőidnec énekléſét nem halgatom meg.

24 Hanem follyon mint az víz az itélet, és az igaſſág mint à ſebes patac.

25 Vallyon énnékem áldoztatoké, és énnékem hoztatoké elömbe minhát az pulitába negyuen eſtendeig, Izraelnec háza?

26 Sőt inkáb az ti Moloch ſ bálúántoknac ſátorát hordoztátoc, és az Chionnac, képeit az ti képeiteket, az ti Iſtenteknec tſillagát, mellyeket tſináltatoc magatoknac.

27 Annac okaért az Damaſcum bélieknél touabb vitetlec titeket, azt mondgya à kinec Seregeknec Wra Iſtene neue.

b: Az az, kül ſő keppen ſol gáltatoc az Iſten ſátorának, de valoſággal tiſtel tetec az Ammonitac Iſtenet az Molochot és egyeb poganoknac Iſtenecket.

c: Az Chion az Ammonitac határában valo városnac neue volt mellyet ſzent Iſtuan Act 7. Remphannac neuez, mellyet neuez tenec Rophannakis auagy Rephonnac-azt mondgya azert az Prophéta hogy annac à varoſnac báluanjat tiſzteltec. Es hogy à tſillagoc közzűlis volamellyet Iſten gyanant tiſztelec mellyet valamelly báluánnial ki abrázoltac.

VI. Reſz.

Feddi az Iſten az Prophéta által Sionnac es Samariánac teſti batorſagban elő nepét: Es eskűuéſſel mongya az Iſten hogy az mit Izraelnec bűnteréſe felől gondol, veghőz viſi.

1 IAy azoknac kic Sionba nagy bátorſágban élnec, és à kic à Samariánac hegyén el bizakottac, melly hegyec neueztetnec az ő népeknec feieinec, mellyekhöz ſioktanac gyűlni az Izrael házának lokoſi.

Azert mondgya ezt, mert azokon a hegyeken vala a kerosſagnac ſzeki az honna ſiokat vala gyűlni. Nem-illvec igy fordiſtya Me y hegyec neueze teſec voltac az poganioc idoſeben mellieket el fogalt az Izrael haza.

2 Mennyetec Chalne városba, és nézzétec meg. Es mennyetec onnat az nagy Hamat városba, az után mennyetec az Philiſtęuſoknac Gad neuő városokba: auagy iobbaké azoc ez orſiágoknál? auagy ſiélesbé azoknac határoc az ti határotoknál?

a. Ertelme ez. Az Iſtentől oly ſoc es nagy io tetemenyeket vőttetec hogy haſonlokat ſemmi nemzetſeg nem vőtt.

3 Kic az veſiedelemnec napiát meſſie vetitec, kic az erőſiac tételnec ſięket emeltec.

4 Kic Elephant tetemből tſinált nyoſiolyában aluztoc, és el nyútóztoc az ti ágyaitokban, kic válogatott bárániockal laktoc, és meghizlalt boriuckal.

5 Kic hegedő ſioo mellett énekőltec, és vigaſág téuő ſierſiámokat gondoltatoc mint az Dáuid.

6 Kic az bort nagy pohárokból iſiſiátoc, és drága olaijal kenitec magatokat: Es nem ſiánnyátoc az Iósephnec romláſát.

7 Annac okaért ezennél elől vitettec ti à népec közőtt az fogſágra, és el közelget az ágyban nyutózóknac iaygatáſoc.

8 Meg eskütt az WR Iſten az ő Eeletére, azt mondgya à Seregeknec WRa Iſtene, vtálom

én Iácobnac az ő keuélségét, gyű Jőlem az ő palotáit, annac okaért kęzben adom az várost minden kazdagságiual.

9 Es ha tíz emberec maradnának is egy házba, meg halnac.

10 Es mikoron valakit az ő baráttya fel vésien, auagy az temető hogy ki vigye annac testemit à házból, ha annac azt mondandgya annac à háznac siomsiédgya, vagyoné meg valaki több à te házadba? azt feleli az, nintsen: annac felőtte azt mondgya, halgass, mert ezec az Wrnac az ő neuét nem emlitettéc.b

b. Az az gonosznac istenec voltanac, annac okaért az ő stnyegetesenec igasságat vaitec meg tellie sitőtte.

11 Mert imé az Wr parantsol, és meg veri à nagy házat romlásockal, és az kitsin házat hasadozásockal.

c. Az az, Miképpen az kő sikben nem futhatnac és nem szaladhatnac, azonképpen lehetetlen dolog hog meg maradhassatoc.

12 c Vallyon futhatnaké à louac à kősiklán? vagy fel szanthattyaé azt valaki ökrökön? mert az itéletet el változtattátoc méreggé, és az igasságnac gyümölcsét üröm mé.

13 Kic örültec hijába való dolgokon, és ezt mondgyátoc, Auagy nem az mi erőnckel szerzettünké illyen nagy d birodalmokat?

d. Az az, egyéb hatalmul fogua az masic hatarizmert ezec felől valo hatarva Hemat vala Num 34 del felől valo hatara pedig Sihor patakaig, Ios. 13.

14 De imé én támasitoc ti ellenetec ô Izrael háza, azt mondgya az Seregeknec Wra Istene, ölly nemzetséget melly meg nyomorit titeket, Hamatnac vtától fogua, mind az mezőségnec patakáig.d

VII. Resz.

Az Isten az Caputban az Prophetanac látás altal jelenti az Izraelnec Saska es tűz miatt valo romlását, mellyec az prophéta az ő könyörgesével el fordit. Az után jelenti az Prophéta az Izraelnec kersegnekül valo vesedelmet. Ellene áll Amasias az Amosnac, de az ő hiuatala mellett tőkelletesen meg all, es jőuendőt mond Amasiasnac mind az ngpuel egybe valo vesedelmről.

1 ILlyen látást mutata énnékem az Wr Isten, hogy imé ő formálna sáskákat, mikor az fü kezdene neuekedni: tudni illic mikor az deréc kasiálás után az fü meg neuekedett vólna.

Ez Caputnac az elsö reszében ezt akaria ezec ielenteni Amos hogy Isten az ő kegyelmessegeből az ő könörgesere el valtoztata az vesedelmet, mellyet akart szerezni az sashac által, és az ők altal: De miuel hog gonosznal eltec az Isten kegyelmessegeuel touab nem vária öket.

2 Es mikor az Sáska meg ötte vólna az földnec füuét, mondéc ackor, WRam WRam, kerlec légy kegyelmes ez népnec, mert mimódon maradhatna meg az Iácob? miuelhogy kitsin.

3 Es el változtatá az Wr az ő sándékát, és monda az Wr, nem lésien ez.

4 Illyen látástis mutata énnékem az WR Isten, hogy imé tüz zel kęsülne az Wr Isten az büntetésre: melly minec vtánna meg emésitett vólna nagy mélséget, meg emésite (Izraelnekis) egy résiét.

5 Es mikor ezt mondanám, WRam WRam, siünnyél meg kerlec, kitsoda maradhat meg az Iácob népe közzül? mert igen kitsin.

6 El változtatá az Wr az ő sándékát, és monda az Wr Isten, ezis nem lésien.

7 Illyen látástis mutata az Wr énnékem, hogy imé az Wr áll vala egy lineára rakatott kő falon, kinec kezében vala egy linea.

8 Es mikor énnékem mondaná az Wr,

az WR, mit látſz Amos? Mondéc, egy lineát látoc: monda az WR,[h] Imé én lineára való igyen getéſt ſierzec az én népem kőzőtt az Izrael kőzőtt, nem miuelem tőbbé hogy őtet el kerűlném.

9 Mert el puſititatnac az Iſachnac magas házai, és az Izraelnec Templomi puſitácká téttenec, minec vtánna fegyuerrel támadoc az Ieroboamnac háza ellen.

10 Ackor kűlde Amaſias az Bethelnec papia az Ieroboamhoz Izraelnec királlyához, azt monduán, pártot űtőtt te ellened Amos az Izráel házának kőzepőtte, nem ſienuedheti el ez főld minden ő beſiédit.

11 Mert így ſzól az Amos, fegyuer miá hal meg Ieroboam, az Izrael penig rabſágra vitetic el az ő főldéből.

12 Az vtán meg paranczolá Amaſias Amoſnac, te Prophéta eregyel fuſs el az Iuda főldére, és ott egyél kenyéret ſ-ott Prophétálly.

13 Bethelbe penig tőbbé ne prophétálly, mert az királnac, Szent Temploma ez, és az orſiágnac háza.

14 Es felele Amos ſ monda Amaſiáſnac, nem valéc én Prophéta, ſem Prophéta fia nem valéc, hanem barom páſitor valéc, és vad figéuel élec vala.

15 Es el hiua engemet az WR az barom mellől, és meg paránczolá ennékem az WR, eregyel prophétálly az én népemnec az Izraelnec.

16 Moſtan azért hald meg az Wrnac beſiédét, te azt mondod, ne prophétálly az Izrael ellen, és ne ſiólly az Iſach háza ellen.

16 Annac okaért azt mondgya az Wr, az te feleſéged ez városba paráználkodic; az te fiaid, leánid, fegyuer miá húllanac el, és az te főlded kőtéllel oſitattatic el, te penig meg hálſi az fertelmes főldőn, minec vtánna az Izrael rabſágra vitetic az ő főldéből.

[h] Az az, miképpen az kő falban valo fogyatkozaſt az lineára ſoktac meg iobbitani, az azonképpen én ezeket lineára vonſom. az az, miuel hogy kegyelmeſegemmel gonoſſul elnec nem irgalmáſſagom, hanem igaſſágom ſerint czelekeſſem velec.

VIII. *Réſ.*

Az Iſten ez Caputba meg ielenti látásban az Izraelitaknac veſſedelmeket, és az ő ember telenſegeket és egyeb gonoſſ bűnőket ſemekre hányuán, meg mongya hogy azokert keſerűſéges iaygatas kőuetkezic reaioc, mellyekben az Iſten igeienec vigaſtaláſátolis meg feſtatnac,

1 ILlyen látáſt ieler te énnékem az WR Iſten, hogy vólna én előttem egy koſár meg ért nyári gyűmőlts.

2 Es monda nékem, mit látſi te Amos, mondéc én, egy koſár nyári gyűmőltſet, ſ-monda az WR énnékem, el iőtt vége az én népemnec az Izraelnec, nem miuelem tőbbé hogy el kerűllyem őtet.

3 Es iaygatáſra fordúlnac az Templombéli énekléſec azon az napon, azt mondgya az WR Iſten, minden helyeken ſoc hólt teſtec czendeſséggel kezdnec heuerni.

4 Hallyátoc ezt ti kic az ſzegényeket bę nyelitec, és ez főldnec ſiűkőlkődőit rontyátoc.

5 Kic ezt mondgyátoc, czac múlnéc el az wy hóldnac innepe, hogy árúlhatnóc gabonánkát, és czac múlnéc el az ſzombat, hogy nyithatnóc fel búza vermeinket, kitſinithetnöc meg az vękát, öregbithetnöc az árrát, és hamis mértékeket ſzerezhetnénc.

6 Hogy az ſiegényeket pézünkön rabaincká teheſſüc, és az ſiükölködöket egy öltö ſaruual meg kötelezheſſüc, és az gabona otſóiát pénzen el adhaſsuc.

7 Meg eskütt az WR Iácobnac diczöſégére, bátor ha ſoha el feletkezem ezeknec minden ö gonoſságokról.[h]

[h] Mintha azt mondana, bátor ne éſſyec ha el feletkezem.

8 Auagy nem zendülneié meg ezen ez föld, és nem ſirnaé annac minden lákoſa? Hogy el buritſa az veſiedelem mint egy folyo víz az egéſi földet, mellyel el büritaſſéc mint az Ægyptuſnac folyó vizéuel?

9 Söt inkáb az napon azt mondgya az WR Iſten, azt miuelem hogy az nap el nyugodgyéc dęlbe, és bę ſetétitem az földet fényes nappal.

10 Es ſiralomra fordîtom az ti innep napotokat, és minden énekléſteket keſerüſégre, gyáſi ruhát adoc mindennec derekára, és mindennec feiére kopaſſágot, és iutatom Izraelt olly keſerüſégre, minęmö keſérüſég ſiokott lenni az éggyetlen egy ſzülötön, hogy annac végelégyen, vgy mint keſerüſeges nap.

11 Imé napoc iönec azt mondgya az WR Iſten, mellyeken boczátoc ęhſéget ez földre, nem kenyérnec ęhſégét ſem vizeknec ſzomiuſágát, hanem az WRnac beſiédénec halgatáſánac ęhſégét és ſzomiuſágát.

12 Es búdoſnac eggyic tengertöl fogua máſic tengerig, és eſiaktól fogua napkeletig futoſnac az WRnac beſzédénec kereſéſéiért, és nem talállyác.

13 Azon az napon el epednec az ſiép ſiüzec, és az iffiac az ſiom iuſág miatt.

14 Kic eskeſznec az [h] Samariánac bünére, és ezt mondgyác, ęl az te Iſtened ki Danban vagyon, és ęl az Berſebánac vtánac Iſtene: El húllanac (ez illyenec,) és ſoha töbſiör fel nem kelhetnec.

[h] Az az, az kic eskeznec az báluányokra mellyeket az Samariabéli királyoc ſzerzettec. és az mellyeket neueſſyec.

mostis tiztelnec, hogy az nepnec, bünet inkáb

IX. Réſz.

Az Templom aytaiánac romlaſánac látáſa alatt peldázza az prophéta az egéſz Templomnac és az Sidó nemzetſégnec romlaſat, és az iſtennec bünterö itiletit, mellyet ſemmi keppen el nem tauoztathatnánac miuel hogy az Iſten ha almas, ök pedig bünöſöc. Vtolſor prophétál az Izraelnec az pogányockal egybe való meg ęppüleſerül az Chriſtus orſzagaban.

1 LAtám az WRat állani az óltáron, ki ezt mondgya vala: üsd meg az (Templom) aytáiánac felſö réſiét hogy meg rendüllyenec az aytónac óldalai, és az aytónac óldalait felſö réſzétöl fogua mind az alſóig ronts le: az mi penig azoc megetc

megett vagyon [a] fegyuerrel vágatom le, nem ſialad el ő közzülöc az ki el akarna futni, meg ſem menekedic az az ki meg akarna menekedni.

2 [b] Ha az földnec gyomrába áſnákis bę magokat, az én kezem onnanis ki hozza őket, ha az ęgbe hágnának is fel, onnanis le vonſiom őket.

3 Ha az Carmelus teteién rőyteznénekis el, onnatis elő kereſuén ki vonnám őket: Ha az én ſzemeim előtt az tenger fenekébe rőyteznénekis, paranczoloc ottis az kigyónac, és meg maria őket.

4 Es ha az ő ellenſégec előtt őket fogſágra viſſikis, ottis paranczoloc az fegyuernec, és forditom ellenec az én ſzemeimet veſzedelmekre és nem iauokra.

5 [c] Mert mikoron az Seregeknec WRa Iſtene meg veri az földet, meg rendől, és ſirnac mind azoc valakic azon lakoznac, és bę búrittya az egéſz földet mint egy folyó víz (az veſſedelem,) és el búrúl az föld mint az Ægyptuſnac földe az Niluſsal (el búritatic.)

6 (Aſzt az WRat mondom) az ki ottfen mennyekben eppitötte az ő lakó helyét, és az ő Seregét ez földön helheztette: [d] Ki az tengernec vizeit ſzóllittya, és ki tölti azokat az földnec ſzinére, kinec neue WR Iſten.

7 [e] Auagy nem haſonlóc vattoké én előttem az Szeretſének nec fiaihoz ô Izraelnec fiai? azt mondgya az WR, Auagy nem én hordtaméki Izraelt az Ægyptom földéből mint az Philiſteuſokat Caphtorból, és az Syriabélieket Cirból?

8 [f] Imé az WR Iſtennec ſiemei vadnac az bűnös orſiág ellen, hogy el veſſeſse azt ez földnec ſiinéről: mind az által mindeneſtől fogua el nem törlem az Iácobnac házát, azt mondgya az WR.

9 Mert imé én paranczoloc, és meg hányom vetem az pogán népec között az Izraelnec házát, miképpen meg hányattatic az gabona az roſtában, úgy hogy czac egy kőuetskeis ne eſſéc az földre.

10 [g] Fegyuer miá halnac meg az én népemnec minden bűnősei, kic azt mondgyác, nem ęr el minket és nem léſſen ez veſiedelem.

11 [h] Az időben fel emelem az Dáuidnac le eſett Sátorát, és meg eppitem annac repedezéſit, és fel emelem annac romláſit, és meg ęppitem azt mint vólt régi idő ben.

12 [i] Hogy birhaſſác az Edomnac

a: Az az, az Iuda és Izrael országabeliekhez, hic az Templomnac arnyékaba ſiengőſnec, az az, az temp lumhoz és abba való Cere moniáhhoz biznac Ierem. 7. el veſſtem. b: Azt mondgya meg az harom verſben hogy az Iſtennec itelétit ſenki el nem tanoczlat hattya.

c: Bizonittya az Iſtennec hatalmaſſagaual, hogy az ő iteleti előtt ſenki el nem ſaladhat.

d: Ertia az Iſtenſeregen az embereket és egyéb teremtet állatokat mellyeket rendelt az ő iteletinec végbőz ritelere.

e: Az Izraelitaknac bűnökből vő erőſſéggel bizonittya, hogy el nem mehetnec az Iſten iteleti, előlt. Ertelme pedig ez nem vattoc ti' iobbac az ſtereczenéknél tottalac pedig Ægyptumból ki, hanem egy vehekeis hozzam ki haſoncło fogſághól kiket meg vertem az bűnért.

f: Az Iſtennec igaſſagaual bizonittya vegyan azont.

g: kenalkepen valo bűntetéſet mondgya meg az Izraelnec, és okatis meg mondgya.

h: igyeztet teſſen az Dauid házának, az az. az Anya ſzent egy háznac az Chriſtusban valo megepiteſeről.

i: Az az, hogy az Izraelitácknac ſem vaſſitékal egybe kic az Iſten neueről neuezte tnec, az pogányokis legyenec Iſtennec örökſi.

nac maradékát, és minden népeket, azoc az kic az én neuemről neueztettec, azt mondgya az WR, az ki ezeket czelekesi.

k: Az Christus országának gazdagságát iriák fő hasonlatossagoc alat. Az szentember azbornyomoual egybe találkozic, az. Az szantas vetes es szüret egy mastersi. l: Az Christus országanac masic hasnas szabadsag.

13 k Imé napoc iönec azt mondgya az WR, és az szantó ember az aratóual, és az bor nyomó azzal az ki magot visten vetni, egybe találkozic, és az hegyec mustual tsepegnec és minden halmocvgy mint meg oluadnac.

14 l Es haza hozom az fogságból az én népemet az Izraelt, kic meg éppitic az el puztúlt városokat hogy azokban lakozzanac, és szőlőket plántálnac hogy azóknac borát igyác, kerteket czinálnac hogy azoknac gymölczét egyéc.

15 m Es el plántálom öket az ő földökben, és többé ki nem szagattatnac az ő földökből mellyet nékiec adandoc, azt mondgya az te WRad Istened.

m: Harmadic hasnas, öröcke valo es bodog ságos lakas.

Amos könyuének vége.

ABDIAS,

ELSŐ RESZ.

Az Prophéta iövendől mond az Edomitáknac következendő veszedelmekről, az ő keuelsegeket, követsegeket és bőlczesegeket tsufolya, és az Anya fentegyházon tőtt bosut semekre hányuan, inti öket hogy ez után ne igyekezzenec ártani. Vtolsor az vakmerő ellenségnec veszedelmet megmondván melly ő reátoc az Anya fentegy házért következic az ő örökségeknec fababulását, terjedését, és meg maradását iövendöli az Christus országban.

1 Abdiasnac látása. Ezt mondgya az WR Isten az Edomitakról, Hirt hallottunc az WRtól; és hogy az pogányokhoz követ boczátratot, ki ezt mondgya, kellyetec fel hogy támadgyunc ő ellene haddal.

az Elsser hirualarol ßoi. Az után azt mondgya hogy az ő prophétalása az Idomitsoknac romlásse fel ül kelsegnec hól be telic, mert Isten immar izent az pogányok nac hogy fel kellyenec.

2 Imé kitsinnyé tészlec tégedet az pogány népec között, és felötte igen vtálatos lésiesi.

b: az fenyto geteßnec ßummáia.

3 Az

3 e Az te ſiinednec keuélſségetſalt meg tégedet, ki lakozol erős kősiiklác között, az te magas lakó helyedben: ezt monduán az te ſiiuedben: kiczoda vonna le engemet az földre?

e: Az Edomitac veſſedelmenec elſő okaz keuelſség, az ő bőlczeſe gekben és erőſségekben való bizodalom.

4 d De ha fel emelkednélis az egbe mint az keſellyő, és ha az tſillagoc között helheztetnédis az te féſikedet, onnatis le vetnélec, azt mondgya az WR.

d: Az Iſten hatalmatvſelenec az Edomitaknac kic az ő erőſségekben bizuac vala.

5 e Auagy czac lopóc menteneké te reád? auagy étzakai toluajoké? mimódon vágattattál azért ki? auagy nem czac annit loptác vólnaé az meni nékic elég vólt vólna? Ha ſiőlő ſzedőc mentec vólna te reád, auagy nem hattac vólnaé egy néhány gerezdeket?

e: Az Edomitac veſſedelmenec erős karvallaſanac nagyſágáról ſze. Mintha azt mondana Nem czac olyan hárt vsſ loſſ, mint mikor meg lopnac vagy meg toluatolnac.

6 f Mi módon kereſtettec meg Eſau nemzetſégénec minden kéntſei, melly igen fel kereſtettec minden ő röytec helyei?

f: Azt mondgya hogy nem haſonlonac az reytekec.

7 g Határodbólis ki űznec tégedet azoc az kickel te frigyet tartottál, meg czalnac tégedet, erőt véſinec raytad azoc az kickel moſt békeſéges vagy, az kiket te vendéglettél azoc áſnac vermet alád, annira hogy ember alig foghattya meg. h

g: Az ellenſégel valóſómerſeg ſemmit nem haſznal az Iſten haragianac napián.

h: Nemellyec igy fordityác Ninczen bőltſeſ ő benne tudni tſlic az Edomitákban, az az. el veſſem az ő bőlczeſégeket, mint az kőnetkezendő versben mondgya.

8 Auagy nem veſztemé ki az napon az bőltſeket Edomból, azt mondgya az WR, és az eſzeſséget az Eſau hegyéről.

9 Es meg rémülnec az te erős vitézid ő Theman, mert ki vágattatic minden az Eſau hegyéről az nagy öldökléſnec miatta.

i Theman Eſau fia vólt. Erti azért egéſz az Edomitakat.

10 i Az te atyádfia ellen az Iácob ellen való erőſzac tételért ſzáll te reád ſiidalom, és ki vágattatol mind örőcké.

i: Maſodic oka az Edomitac romlaſanac, az Iſrael ellen való hegyetlenſég.

11 Mert ez napon ő vęle ellenkezél, az melly napon az idegenec azoknac ioſzágokat el viſzic vala, k és mikor az idegenec bę ménuén az ő kapuin, Ieruſálemre nijlat vetnec vala, teis azoc közzül éggyic valál.

k: vagy, mikor azoknac ſoc ſeregeket népeket fogua viſſik vala. Nemellyec igy fordityác, mikor az pogányoc ő hatalmaſagoc viſſic vala, te ellenkezel, vala velec.

12 Azért ne nézzed örőmmel az te atyádfia veſiedelménec napiát, az ő ſzám ki veſéſénec napiát: Es ne örűlly Iudánac fiain az ő veſzedelmeknec napián, és ne neueſſed ő tet az ő meg ſzorongatáſának napián.

l: Inti az Edomitakat hogy az ő atyok fiainac veſſedelmeken ne örűllyenec.

13 Ne meny bę az én népemnec kapuián az ő veſiedelménec napián: és ne nézzed teis az ő nyaualyáiát romláſának ideién: Es ne nyúlly az ő ioſiágához az ő veſiedelménec ideién.

14 Es ne álly eleikbe hogy el veſieſsed azokat az kic el ſzaladnánac, és az ő maradékit ne add kęzbe háboruſágoknac ideién.

15 Mert

15 Mert kőzel vagyon az WR-
nac napia mind ez népec ellen:
az miképpen czelekedendel más-
sal, vgy czelekesinec te veledis,
az te feiedre tér az miuel másnac
fizettél.

16 [n] Mert miuel hogy ti ittatoc
az én sient hegyemen, azonkép-
pen isinac siüntelen minden po-
gán népec: isinac mondom es fel
hőrpőgetic (az WR poharát,)
és ollyanoc lésinec mintha nem
vóltac vólna.

17 [o] Az Sion hegyén pedig lé-
sien siabadulás, és lésien sientség,
és őrökségül biria az Iácob há-
za az ő őrökség sierint való iósiá-
gát.

18 Es lésien az Iácob háza vgy
mint tüz, és az Iósepb háza vgy
mint láng, és az Esau háza vgy
mint pozdoria, és meg égetic
s-meg emésitic őket és nem ma-
rad senki az Esau házából, mert
az WR siólott.

19 Es őrökség sierint biriác az
Esau hegyénec dęl felől való ré-
siét, és az Philistęusoknac mező
földőket, és biriac őrökség sie-
rint az Ephraimnac és Samariá-
nac mezeit, és az Beniamin Gilea-
dot biria.

20 Es az Izraelitáknac siámki
vetésre vitetett sokságoc, az mi
vólt az Chananęusoké mind Sar-
phatig, és az Ierusálemnec siám-
ki vetettei, az mi az ő birodal-
moknac határa vólt, azt biriác ő-
rökség sierint az dęl felől való vá-
rosockal egybe.

21 Es mikor fel menendenec az
siabaditóc az Sion hegyére [p] hogy
meg itéllyéc az Esau hegyét, ac-
kor lésien az WRnac országa.

m: Okat mondgya miért ne őrüllyenec az Izraelitác vesedelmenec, miért tudni illic az minémő merteckel mérie masnac nékic elmet ollyannal méric.

n: Az hiuekre sordittya beszédet az Prophéta te az Isten Haragia: hordoztatoc, az pogányoknakis azért hordoznyoc kell.

o: Noha Isten nyomoruságala veti az Sion, mind az által azt meg tartya és meg szabadittya, és az mint az tiz és lang meg emezt mindent, azonképpen az Izraelert Isten meg emezti az pogányokkat.

p: Az az, Mikor nékic szabaditokat ad mint régen az birac ideiében, hogy az Edomitakat meg büntessre ackor az Sur wralkodic közöttöc melly bé tölt lelekben. Az az, mikor az Euangeliumnac predicalolasa által meg szabadittya Isten az ő anya szent Egy házet az ő ellenségitől, ackor wralkodic az Sur.

IONAS,

Az Ionas Prophéta könyve mindenestől Historia, mellybe meg beszéltetic az Ionasnackét rendbéli biuatala, az melly elött el akart futni mignem az Isten ötet kergetuén áz halálban eyti, honnét czoda képpen ismét visszahozza, hogy az ő engedetlen elméiét meg enhitené és engedelmességre haytaná: Az masic, az mellynec engeduén Ionas az Niniuebélieknél prédicall és őket pœnitentiára hozza, kiknec meg maradásokat és az Isten irgalmasságánac vélec való közlését bánuán, az Istentöl meg intetic mind az ő hamisságáról, mind az Isten kegyelmességénec igasságáról.

ELSŐ RESz.

Ionaſt Iſten küldi Prophétálni Niniuébe, ki mikor Iſten előtt el akarna futni, ſalad az tengerre, holott Iſten ellene támad az tengernec habiai által. Az haios méſterec nyilat, vetnec ő mago kőzőtt, az nijl eſic Ionaſra, kit az tengerben vetnec és az tenger meg tſendeſedic.

Ionaſnac hiuatala à Prophetaláſra.

1 ES ſióla az WR Ionáſnac Amittai fiánac, ſ-monda:

2 Kelly fel menyel Niniuébe az nagy városba, és kiálts az ellen, mert az ő lakóinac gonoſſágoc én előmbe fel hatott.

3 Es fel kele Ionas hogy ſialadna Tharſisba az WR előtt: Annac okaért Iapho a városba ménuén és ott haiót találuán melly Tharſisba menne, meg adá az haió bęrt, és bę ſiálla az haióba, hogy ő vęlec el menne Tharſisba az WR ſiine előtt.

a: Ezt az váraſt neuezteс annac vtanna Ioppenac. Az Tharſiſon penig erti à Ciliciat.

4 Es az WR támaſita nagy ſielet az tengeren, és lőn felőtte igen nagy ſięl vęſi az tengeren, annîra hogy azt alitanác hogy az haió el romlana.

5 Es meg rémüluén az haióſoc kezdénec kiáltani kiki mind az ő Iſtenéhőz, és az haióban való terhet hánnyác vala az tengerbe, hogy az haiót meg kőnyebbitenéc: Az Ionas pedig az haiónac eggyic óldalába le ſiállott vala, és veſiteg fekűuén aluſiic vala.

6 Es hozzá ménuén az kormányos meſter, monda néki: mi dolog te nagy álható? Kelly fel kiálts az te Iſtenedhőz, talám meg kegyelmez mi nékűnc hogy el ne veſiſiűnc.

7 Es mondánac egy máſnac, Ier veſsűnc ſorſot hogy tudhaſſuc meg mi okért ſiállott ez veſiedelem mi reánc, és ſorſot vetęnec, az ſors pedig eſéc Ionáſra.

8 Es mondánac néki, beſiéld meg moſt minékűnc miért ſiállott reánc ez az veſiedelem, mitſoda rendbéli ember vagy, ſ-honnat iűſi? mitſoda az te házad és mitſoda nemzet vagy?

9 Es monda nékic: Sido vagyoc én, és az mennyeknec Wrát Iſtenét tiſitelem én, az ki az tengert és az ſiárazt teremtette.

10 Meg rőttenénec azért azoc az férfiac felőtte igen, és mondánac néki: Miért mielted ezt: mert tudgyác vala hogy az WR ſiine előtt futna, miuelhogy nékic meg beſiéllette vala.

11 Es mondánac néki: mit tſelekedgyűnc te veled hogy az tenger meg ſiűnnyéc mi tőlűnc? mert az tengernec habiai houá touáb inkáb neuekednec vala.

12 Es monda nékic: Fogiátoc engemet és veſſétec az tengerbe, és meg ſiűnic az tenger ti tűletec, mert tudom hogy én érőttem támadott ez nagy háboru ti reátoc.

13 Es igyekeznec vala azoc az emberec azon hogy az ſiárazra viſſia hoznáiác az haiót, de nem lehet vala, mert az tenger habiai inkáb inkáb neuekednec vala ellenec.

Az az, miuel hogy mi ellenőne ſemmit nem vetkezet, de te tűlled az ſors altal az ő nyelue vallaſa ſzerint ez halalra itelteteti.

14 Kiáltánac azért az Wrhoz, monduán, kérűnc téged Wram ne veſſiűnc el ez embernec lelkeiért, és ne bűnteſs minket ennec ártatlan véreiért, mert te Wram az mint akarod vgy tſelekeſiel.

15 Es ragaduán Ionaſt vetéc az tengerbe, és meg ſiűnéc az tenger az ő háborgáſától.

16 Annakokaért azoc az emberec nagy félelemmel féléc az Wrat, és áldozatot tőnec, fogadáſokatis fogadánac az WRnac.

II. Réſz.

Ionaſt el nyeli egy nagy Ceth hal, mellynec gyomraban könyőrőguén az ő nyauaſlyait Iſten eleibe tamaſztya és ſzabaduláſt ker. Meg halgattya Iſten Ionaſt, parantſol az Cet halnac, melly őtet az ſzarazra ki veti.

Matth. 12.

1 KEſiitett vala penig az WR egy nagy halat hogj bę nyelné Ionaſt, és lőn Ionás az halnac gyomrában három nappal és három eijel.

a: Ionas könyőrgeſe, holot vagyon erős és alhataros hitnec példaia.

2 [a]Es kőrnyőrge Ionás az ő Wránac Iſtenénec az halnac gyomrából.

b: Tudni illic ſzabadulaſa vtan.

3 Es monda, [b]kiáltec az én keſerű ſégembē az én wramhoz, ſ-meg halgata engemet, az koporſónac torkából kialtéc ſ-meg halgatá az én ſiómat.

4 Mert [b] vetettél vala engemet az mélſégbe, az tengernec őruényébe, az víz kőrnyűl vőtt vala engemet, az te hánkodó vizeid és à te habiaid én raytam által mennec vala.

b: Az ő nyomoruſaganac nagy voltat iria meg

c: Vagy mind az altal meg latom meg az te ſzent templomodat, holot ved eſzedbe az könyőrgesbē valo tuſakodaſnac peldaiat.

5 Annîra hogy én azt mondanám, él vettettem az te ſiemeid elől: mind az által meg nem ſiűnem nęzni az te ſient Templomodra. [c]

d: Olij fűről ſzo. mely az tenger feneken terem, az leuelei pedig az viznec ſzinen vadnac, mellyec meg bantſac az embert, az ki uzni akar, mint ha azt mondana Annira meg kőtöztettem az ezethal gyomraban mint ha az ſeiemre fű tekeredet volna.

6 Kőrnyűl vőttenec vala engemet az vizec veſiedelmeſen, az mélſég kőrnyűl vőtt vala engemet minden felől, fű tekeredet vala az en feiemre. [d]

7 Az hegyeknec alsó réſieibe ſiállottam vala, az föld bę zároltatott vala az ő záriaiual én kőrnyűlem mind őrőcke: [e] Mind az által meg ſiabaditád az én ęletemet az rothadáſtól, ô én Wram Iſtenem.

e: Az földnec záriain erti az nagy hegyeket vagy az nagy kőſziklakat mellyec vgy mint be zariác az tenger t hogy partia ne legyen.

8 [f] Mikor az én lelkem el fogyátkozot vólna, meg emlekezém az Wrról, és bę méne imátſágom te hozzád az te ſient Templomodba.

f: Az ſzabaditaſnac nagy voltat azzal ielenti. mert mikor lelke el fogyatkozot volna akkor tőt iol vele.

9 [g] Az kic hijaba való hazugſágoc vtán indúlnac, minden bódogſágtól el rekeſitic magokat.

g: Az az, az kic baluaniokat imadnac és tiztelnec, az Iſtennec aldaſatul ambator rekeszec el mogokat: De en teged imadlac

20 En penig hálá adó ſióual áldozom te néked, és az mit fogattam meg adom tenéked. Az Wré az ſiabaditás.

11 Es parantſola az WR az halnac és ki veté Ionaſt az ſiárazra.

III. Réſz.

Szolittya iſmét az Iſten Ionáſt és őtet el küldi az Niuiuebé'ſekhöz, kic az Ionaſnac prędikalláſára meg tęrnec, és Iſtentől kegyelmet nyernec.

1 Szóla

1 SZóla az WR máſodſior Ionáſnac, ſ-monda.

2 Kelly fel mennyel Niniuébe amaz nagy Városba, és prędikállyad abban az mitén tenéked parantſoloc.

3 Es fel keluén Ionás el méne Niniuébe az Wrnac parantſolattya ſierint, à Niniue penig felőtte igen nagy város vala, mellynec [a] kerűleti három napi iáró főld vala.

4 Es mikor bę ment vólna az városba egy napi iáró főldőn, és kiáltott vólna, monduán; męg negyuen nap vagyon az vtán Niniue el ſűllyed.

5 Hiuénec az Niniuebéliec az Iſtennec, és bőytőt hirdetuén kiczińtől fogua nagyig gyáſi ruhába őltőzénec.

6 Mert minec vtánna ez beſiéd à Niniuebéli királnac fűlébe eſett vólna, fel keluén az ő királi ſiękiből le veté az ő királi ruháiát, és gyáſi ruhába őltőzuén űle az porban.

7 Es parantſolá hogy meg kiáltanác és meg hirdetnéc Niniuébe az királnac és az ő fő népeinec akarattyokból, hogy ſe az emberec, ſe az barmoc, őkrőc és iuhoc ſemmit meg ne kóſtolnánac, ſe ne ennénec, és vizet ne innánac.

8 Hanem őltőzzenec giáſi ruhába az emberec az barmockal egybe, és kiáltſanac az Iſtenhőz ſiűntelen, és tęrien meg minden ember az ő gonoſi vtáról, és az ő hamiſſágától melly ő benne vagyon.

9 [b] Ki tudgya talám meg tęr, és el váltoſitattya Iſten az gonozt, hogy el fordúluán az ő haragiánac búſúláſától el ne veſiſiűnc.

10 Annakokaért mikor látta vólna Iſten az ő czelekedeteket, hogj tudni illic meg tértec vólna az ő gonoſi vtokról, el váltoſitatá Iſten az gonoſit az mellyel őket meg fenyegette vala, és nem veſzté el őket.

a: Az Niniue városnac kerőleti negy ſáz futamatni főld vólt, mellynec kőrnyűle vólt nagy kő kerites és ezer őt ſaz torioc à mint Herodotus es Diodorus beſſellic.

Pœnitencianac peldaia à Niniue varoſ beliekben.

b. Ezt nem ketelkedesből mondgya az király hanem magaban meg tuſakodic gődoluan à Prophetanac ſauat, és az ő bűneknec nagy voltat. Vagy igy ſol hogy meg ielentſe ez dolognac nehez voltat. Szinte igy ſola Ioel cap. 2. v. 14.

IIII. Réſz.

Bánkodic az Prophéta azon hogy az Niniue ellen való Prophetaláſa nem tellyeſedett bę, de az Iſtentől meg fedderic, és pęldaba meg mutattatic néki hogy az ő haragia méltatlan vólna, és az Iſten méltán kőnyőrűlt vólna az Niniuebelieken.

1 SEmmiképpen nem tettzéc pedig ez az Ionáſnac, és meg haraguéc.

2 Kőnyőrge azért az WRnac, és monda: Kérlec Wram, auagy nem ez valaé az én mondáſom męg mikor vólnéc az én főldemben? azért futottam vala Tharſusba, mert tudom vala hogy te kegyelmes és irgalmas Iſten vagy, nagy tűrhető, nagy irgalmaſſágú, és à gonoſznac el váltoſztatóia vagy.

3 Moſtan azért Wram vedd el kérlec az én lelkemet én tűlem, mert iobb énnékem meg halnom hogy nem élnem.

4 Es monda az WR, Auagy méltán geriedetté fel az te haragod?

5 Mert ki ménuén Ionas az Városból űl vala az város ellenébe napkelet felől, holott tſinált vala

magánac haylokot hogy az alatt ülne árnyékban, mind addig mig meg látnáia mint lenne az városnac dólga.

6 Mert késitett vala az WR Isten egy tököt [a] hogy fel menne az, az Ionas haylokára, hogy árnyékot tartaná az Ionas feiénec és meg óltalmazná az hęuségnec bántásától, és örüle Ionas az töknec felötte igen.

a: Nemelliec borostiannac, nemellyec cziuda sanac neuezec, mellyet az deiakoc Ricinusnac mondanac.

7 Az vtán sierze az Isten egy férget másod napon reggel hainalba melly az töknec az töuét meg rágá és meg asia.

8 Es lön napkeletkor hogy az Isten siáraztó sielet támasitana, és az napnac hęusége meg sütné Ionasnac feiét, annîra hogy el bággyadna, és kéuánna magánac halált, ezt monduán, iob nékem hóltom hogy nem éltém

9 Es monda az WR Ionásnac, vallyons méltán haragsiolé ezért ez tökért, és monda, méltan czelekesiem hogy haragsiom mind halálig. [b]

b: Az az, Annira hogy kiuanniam ins kab holtomat hogy nem eltemet.

10 Es monda az WR, Te siánod ez tököt mellyért nem munkálkottál és az mellyet nem neuel tél, melly egy éijel fel neuekedett és más ęijel ismét el heruadott:

11 Es én ne siánnám Niniuét az nagy várost, mellyen töb vagyon tizenkętsier tíz ezer [c] embernél, kic nem tudnac külömbséget tenni az iob és bal kezec között, mellyben baromis soc vagyon.

c: Az az, Tob vagyon ez varosban ßaz huß ezer aprogyermeknel.

Ionas könyuénec vege.

MICHÆAS.

¶ *Az Michæás az ö egéß könyuében feddi elößör az Iuda és Izrael orßagában valóknac Istentelenségéket, báluány imádásokat, hálá adatlanságokat, és az Istennec reáioc köuetkezendö büntetéseuel fenyegeti öket. Másodßor az hiueket vigaztallya az Meßias felöl való igéreteckel, az Euangeliomnac predicaltatásaual, és az Anya ßent Egyházra köuetközendö iöckal.*

ELSŐ RESz.

q Meg mondgya az Prophéta az ö neuét, hazáiát, és Prophétálásinac ideiét. Annac vtánna fenyegeti az Izrael és Iuda orßágát az bűnért, neuezet ferint penig az báluány imádásert, Istennec büntetéseuel, mellytöl semmiképpen meg nem menekedhetnénec.

1 EZ az WRnac beſiéde, mellyet ſiólott az Moreſeth vároſból való Michęaſnac, Iotam, Achaz és Ezechiaſnac Iuda királlyainac idejekbe: mellyet látott Samaria és Ieruſálem felöl.

2 Hallyátoc meg minden népec, vegyed eſiedbe föld, és mind annac lakóſi: és az WR Iſten légyen bizońſág [b] ti ellenetec, az WR mondoc (légyen bizońſág) az ö ſientſéges Templomából.

[b] Vagy, mi kőzöttunc.

3 Mert imé az WR ki iö az ö helyéböl, és alá ſiáluán meg tapodgya ez földnec magaſſágit.

4 Es el oluadnac az hegyec ö alatta, és az völgyec el ſiakadoznac, mint az vijaſi az tüz elött, és mint az vizec mellyec magaſſágról ſiakadnac alá.

5 Az Iácobnac gonoſſágáért léſien mind ez, és az Izrael hazánac bűneiért. Vallyon hoñét vagyon az Iácobnac gonoſſága? Auagy nem Samariátólé? Es honnét vagyon Iudánac báluányozáſa? Auagy ném Ieruſálemtölé?

6 Annakokaért ollyanná téſiem Samariát mint az mezöben való rakás kö, és mint az ſiölö plántálni való föld, és el ſięleſitem az völ gybe az ö köueit, és męg fundamentomitis ki mutatom.

7 Es minden ö faragott báluáni el rontatnac, és minden ö aiándokai tüzzel meg égettetnec, és minden ö báluánit el puſitîtom: mert paráznaſágnac iutalmából gyüitötte ezeket, annakokaért iſmét paráznaſágnac iutalmára forditatnac. [a]

[a] Az Propheta az egeſſ ſſent iraſnac ſſolaſanac módgya ſſerint az baluanyokat és azoknac imadoit, paraznaknac mongya, az baluany imadaſt paraznaſágnac az baluanyokra függeſſ etett aiandekokat penig haſonlittya az aiandekokhoz, mellyeket az parazna ferfiu ad az ö ſſeretőienec. Azzal ſenyegeti azert az Propheta az Izrael nepet, hogy az báluányokra figgeſſtetett aiandekoc az baluany imadoktul viſſontac más rendbeli baluanyozoktul tudni illir az Aſſyriabeliektől és az Chaldæuſoktul az ö baluanyokra függeſſtetnec.

8 Ennekokaért keſergec én és iaygatoc, [b] ruhátalan és mezitelen iároc: ſiroc mint à ſárkányoc, és iaygatoc mint az Strutz madár nac fiai.

[b] Az Propheta hogi inkab fel indithaſſa az nepet, ſirattya az ö allapattiokat

9 Miuelhogy keſeruеſec az ö tſapáſi: és miuelhogy el ęrkezett az veſſedelem ſiinté Iudáig, el hatott az én népemnec ſiinte kapuiáig, ſiinte Ieruſálemig.

10 Gath vároſánac tudtára ne adgyatoc, ne ſiriatoc: az Ophra hazáért ülly az porba. [c]

[c] Ophra váraſa Beniamin nemzetſegebe vala, erti azon az egeſſ Beniamin nemzetſeget. Mikor pedig azt mongya Az Gath vároſanac tuttara ne adgiatoc ertelme ez. Miuel hög az Philiſtæuſoc az ti nyomorusagtokō igen örulnec, ingyen ne iclentſetec az ti keſeruſégteket.

11 [d] Költözzel el teis Saphir vároſánac lakoſa, ki gyalázatoſon meg mezitelenitettél: Nem ment ki az Zaenan vároſnac lakóia az Beth Ezel lakoſinac ſiralmokra: el véſii az ellenſég az ti gazdagſágtokat, à ti földeteken való múlatáſáért.

[d] Ez versbe homályoſſag vagyon De az Saphirnac váraſán nem annira ert egy bizonios váraſt, mint az Iuda orſſágánac legh ſſeph reſſet. Mert az egeſſ Iudat ez versbe ket reſſre oſſtiya, tudni illir legh ſſeph dragabb, és alább való reſſre Azt mongya azért az versnec elsö reſſeben, hogy az Iudanac legh ſſeph reſſe el veſſ Az alább való reſſröl azt mongya hogy (az mint Tremellius forditya.) nem mennec ki az ſouany földön lakozoc, hanem az ö földökbe keſeregnec Iudanac ſſeph reſſenec veſſedelmen, az honnet az ö eleteket tapláltác. De mi vgy forditottuc mint ha három váraſrol emlekeznec, és hogy à Zaenan váraſtis meg rontana az ellenſeg. Iollehet az Tremellius magyarazattyat az könetkezendö verſekis erőſitic.

12 e Mert az Mároth városnac lakosa bánatban esett az ő iauainac el vesiése miatt, miuelhogy az WRtól vesiedelem siállott Ierusálemnec kapuiára.

13 Az te siekeredbe fogh' gyors louakat Lachisnac lakóia, ki az bűnnec kezdőie vóltál f az Syon leányával egybe: mert te benned találtattanac az Izraelnec gonosságai.

14 g Annakokaért adgy bátor aiándékokat az Gathoz tartozó Moreseth várossal egybe: az Aczib városnac házai m:g tsallyác az Izraelnec királit.

15 Iőuendőben örökőst h hozoc én tenéked ô Maresanac lakóia, ki mind Adullam városig és az Izraelnec diczősségéig el érkezic.

16 Kopasiits meg te magadat, és nijrd el az te haiadat az te gyönyörűségben élő fiaidért, teriezd ki kopasságodat mint az Saskesellyő, i mert rabságra vitetnec az te nepeid.

II. Rész.

Fenyegeti ez Caputban az Prophéta kőzönseges képpen az nepet, az alnokságert, hamisságert, kegyetlenségert, ragadozálert, az hamis Prophetákért, az vtonialoknac, őzuegyeknec, aruaknac nyomorgatásokért, és iőuendőt mond az ő vesedelmekről.

1 IAy azoknac kic hamisságot gondolnac, és kic gonoszra siándékoznac az ő ágyas házokban, hogy mihelt meg virrad azonnal meg czelekedgyéc azt, miuelhogy arra hatalmoc vagyon.

2 Es azoknac az kic ha meg sierettéc az más ember mezeiét, azt azonnal el ragadgyác: auagy házát, és azt el vésic: és nyomorgattyác az embert az ő háza népéuel egybe, az embert és az ő örökségét.

3 Annakokaért azt mondgya az WR, Imé én gondoloc ez ház népe ellen gonoszt, mellyből ki nem vonhattyátoc az ti nyakaitokat: és nem iártoc keuélyen, miuelhogy az idő vesedelmes lésien.

4 Az napon példa beszédbe kőlt titeket az siró, és keseruesen sirat titeket, ezt monduán, mindenestől fogua el pusztóltunc, az én népemnec éggyic részét el költöztette az Isten: mi módon foszt meg minket, és à mi örökségünktőlis el idegenituén, mi módon oszttya el azt?

5 Annac okáért nem lésien ez után ki az WRnac seregébe az örökséget sorsual el ositaná. d

6 b (Mert azt mondgyátoc az Prophetáknac:) Ne Prophétállyatoc, de vgyan Prophetálnac azért. Nem Prophetálnac ezeknec, és nem esic ő raytoc gyalázat.

7 Oh te ki Iácob házánac mondatol, auagy meg sioritatotté az WRnac lelke? auagy ezeké az ő czelekedeti mellyeket ti czelekesitec? auagy nem használnaké az én beszédim annál az ki igazán iár?

8 De

---

v: Nemelliet igy fordittyác, Bizonyra bankodni fog az Márothnac lakosa.

f: Auagy ki őket attal az Sion leányanac bűnere, és kiben vgyan azon bűnbe találtattanac mint az Izrael országában.

g: Az az, akar mint aiandekokkal kezzétoc az ti szomszed ellenségeiteket hogy veletec békességesse legyenec, de az semmit nem hasznal. Hogy ha penig az Iudanac királlia az erős Aczib varasthoz folyamodnac, meg tsalatkoznac.

h: Az örökőssön erti az pogany ellenséget, az Izraelnec diczősségére ierusalemben.

i: Ezt azert mondgya, mert az sas hesehyü az ő venségében annira el hanyya az ő tollait, hogy mindenestől kopasz.

d: Az az, annira ki veszetem az gonoszokat ez földrul, hogy nem lésen azon semmi bizonios örökssege az Izraelnec valamel nemzetségenec, mint annac előtte.

b: Tremellius igy forditia Ne ezepegietec, hanem ezec ezepogiecnec. Nem ezepegnec azoc vgy mint ezec hogy az nepnec nem lésen gyalazattya.

Az az, ti azt mongyatoc, hogy ne Prophetallianác az igaz Prophetac, hanem az hamisságc, miuel hogy azoc nem bizeskednec vgy mint ezec.

8 De az melly nép az elött én népem vala, mint ellenségre én reám támadot, ha kinec ruháia vagyon, [c] azt azoktól à kic bátorsággal iárnac az v́ton el vonsiátoc, mintha hartzról tęrtec vólna meg.

c: Nemellyec igy fordittyac, az v-ton iaroknac ekes ruhaiokat el vonsiatoc.

9 Az én népemnec ŏzuegyit, ki ŭzitec az ŏ kedues házokból, és az ŏ kitsíndedektöl, el vésitec az én aiándékomat siŭntelen.

10 Kellyetec fel azért és mennyetec el, mert az föld nem nyugalmatoc néktec, az ŏ tisitátalanságáért el vezt titeket, vtólsó vesiedelemmel pedig.

11 Ha valamelly hazug tsalárd hazud tinéktec, ezc monduán, [d] prophétaloc néktec az borért auagy résiegitŏ italért, az kedues Prophéta ez népnec.

d: Nemellyec igy fordittyac, ha tinektec hizelkednem es ßolanec à borrul, vagy az reßeghitŏ italrol, kedues prophete volnec.

12 Mindenestöl fogua egybe gyŭtelec tégedet Iácob, az Izraelnec maradékát egybe takaritom, egybe gyŭytŏm azt mint az Bosranac iuhait, mint az sereg iuhot az akolba, és zengnec az városoc az embereknec sokasága miatt.

13 El iŏ az rontó az ŏ siemec láttára, kic rontanac által ménuén az kapun à mellyen ki mennec: és az ŏ királlyoc ŏ elöttŏc fogságra mégyen, és az WR lésien az ŏ feiec felött (bosisiú állásra. [h]

h vagy, Es az ŏr leßen az ŏ seregek ben feiedelem tudni illic, hogy az ellen seget igazgassa.

III. Rész.

Ez Caputba az Prophéta az feiedelmeknec kegyetlenségec ellen es az hamis prophetáknac hamisságoc ellen prophetál, kiknec bŭnŏkért meg mondgya, hogyaz Si onnac el kellene vesni.

1 ES mondéc én, hallyátoc meg kérlec Iácobnac feiedelmi, és Izrael házának vezęri: Auagy nem ti tisiteteké tudni az itéletet.

2 De ŏk azoc à kic gyŭlŏlic az iót és sieretic az gonosit, kic ezeknec bŏrŏket róloc le vonsiác, és az ŏ húsokat az ŏ tsontyokról.

3 Es à kic meg ésiic az én népemnec húsát, és az ŏ bŏrŏket le vonsiác ŏ róloc: az ŏ tsontyokatis meg rontyác, és meg darabollyác, mint az fazékba való húst, és mint az vas fazékba való húlt.

4 Ackor kiáltanac az WR hoz és nem halgattya meg ŏket, hanem el rŏyti az ŏ ortzáiát ŏ tŏlŏc ackor, miképpen hogy gonosiúl tselekŏdtenec az ŏ dólgokban.

5 Igy siól az WR az Prophétác ellen, kic az én népemet el tsallyác, kic mikor eleget ésinec békeséget hirdetnec, és az ellen à ki valamit nem vęt siáiokban, hadat hirdetnec.

6 Annac okaért ęttzaka siáll ti reátoc az látásért, és sétetség az iŏuendŏ mondásért: és az nap el enijsiicp ez rophetáknac, és meg setétedic az nap ŏ nékiec.

7 Es meg siégyenŏlnec az látóc, és meg pirúlnac az iŏuendŏ mondóc, és bę dugiác mindnyáián az ŏ siáiokat, miuelhogy

nem léſien az Iſtentől ſemmi feleletec.

8 En pedig bizonyára bę tellyeſedtem az WR lelkének ereiéuel, itélettel, álhatatoſſággal, hogy hirdeſſem Iácobnac az ő gonoſſágát, és Izraelnec az ő bűnét.

9 Hallyátoc meg ezt kérlec Iácob házának feiedelmi, és Izrael hazának vezęri, kic gyülölic az itéletet, és minden igaſſágot el forditanac.

10 Azis hallya meg à ki ęppiti az Siont vérrel, és Ieruſálemet hamiſſággal.

11 Kiknec feiedelmi aiándokért itélnec, és kiknec papiai iutalomért tanitanac, és kiknec propheтái pénzért iűuendölnec, azonkőzbe az WRhoz támaſzkodnac, ezt monduán: Auagy nem mi kőſittünc vagyoné az WR? Nem kőuetkezic mi reánc veſiedelem.

Ier: 26. 12 Annac okaért ti miattatoc az Sion meg ſiántatic mint az ſiántó föld, és az Ieruſálem rakás kőué léſien, és az Iſten házának hegye erdös héggyé.

IIII. Réſz.

Ez Caputba az hiueknec vigaſztaliſokért Iűuendőt mond à Prophéta az Iſtennec Anyaſent Egy hizánac nagy méltoſágirol, és annac az igenec hirderéſe által valo gyarapodáſarol. Máſodfor vigaſztallya őket az Babyloniabéli fogſagbol valo ſabadulással, és az ellenſégnec ő ellenec valo tanácskozáſoknac hijába valoſagual.

Eſa: 2. 1 DE az vtólſó idökben, minec vtánna az WR házának hegye minden hegyeknec felőtte helheztetic, és minden halmoknac felőtte magaztaltatic; arra ſoc népec gyülnec.

2 És arra ſoc pogány népec mennec, és ezt mondgyác: Iertec el mennyünc fel az WR hegyére, és az Iácob Iſtenénec házához, és meg tanit minket az ő útaira, és iáriunc az ő öſuénin: Mert Sionból mégyen ki az törueny, és az WRnac beſiéde Ieruſálemből.

3 Es ſoc népec között itéletet téſien (az Iſten,) és ſoc nemzetſégeket meg fed, nagy meſſie földig, és az ő fegyuerekből kapákat czinálnac, és az ő dárdáiokból ſarlókat, és eggyic nép az máſic ellen fegyuert nem vonſion, és többé hadakozáſt nem tanúlnac.

4 És kiki mind békeſéggel nyugoſſic az ő ſiöleie alatt, és az ő fige fáia alatt, és ſenki meg nem röttenti öket, mert az ſeregeknec WRánac ſiáia ſiólott.

5 Mert minden fęle népec az ő Iſteneknec neuében iárnac: De mi az mi WRunknac Iſtenünknec neuébe iárunc mind örökön örökké.

6 Az idöben azt mondgya az WR: hozzám fogadom az ſántát, és egybe gyüytem azt à ki el ſęlledett, és azt à kit nyaualyáckal meg látogattam vala.

7 És ſiámlálom az ſántát az én maradéc népem közzé, és az kit meſſie el vetöttem vala, erös

néppé

néppé tésiem: Es wralkodic az WR ő raytoc Sionnac hegyén, mostantól fogua mind örökké.

8 Es te gyülekezetnec tornya Syon leányának vára, el iö te hozzád és el érkezic az elébbi Wraság, az Ieruſálem leányának birodalma.

9 Mostan miért kiáltasi nagy kiáltással? auagy nintsé egy király ti közöttetec? és az te iótanáts adód el vesietté? miuel hogy bánatnac eresitetted magadat mint az gyermec siülő.

10 Bánkodgyál és fohásikodgyál Sionnac leánya mint à gyermec sülő: mert ki mégy városodból és az mezőn lakozol: és vitetel szinte Babyloniáig, honnat meg siabadúlsi, onnét meg siabadit tégedet az WR az te ellenségidnec kezekből.

11 Mert iólehet immáronnis soc pogán népec gyültenec te ellened, kic ezt mondgyác: Imhát auagy el már el kárhoztatott, és siemeinc kel meg láttyuc az Sionnac vesiedelmét.

12 De ők nem tudgyác az Wrnac gondolatit, és nem értic az ő tanátsát, hogy ő őssue gyüyti azokat mint az kéuét az sierőre.

13 Kelly fel és tsépeld (ellenségidet) Sionnac leánya, mert az te siaruadat vassá tésiem, és à te körmeidet atzéllyá, hogy meg ronts soc népeket: és az ő gazdagságokat az WRnac sienteled: és az ő marháiokat az egész földnec Wrának.

V. Rész

Ez capurban sol elöször az Prophéra az Anya sent Egy háznac nyomoruságárol. Az után az hiueknec vigasztalásokért sol az Messiasnac el iöueteliről, az Anya sent Egy háznac meg maradasáról, oltalmazásáról, gyarapodásáról, és annac ellenségeinec romlásokrol. Vtolsor meg mondgya az Prophéra az Anya sent Egy haz szabadulásanac modgyát, melly ez, ha meg fogtatic minden külső erőtül, emberi segitségtől, báluányoktol és azoknac tüzeiteiről:

1 MOstan sereggel gyülly egybe te soc seregnec népe, ki mi ellenünc à mi városunknac meg siállásáról gondolkodol: és veriéc artzól vesisüuel az Izraelnec biráiát. a

a: Nemellyec 1: verset Ieruſálemről magyarázzác, és illyen módon fordittyác: Maidan egybe gyülitetsi, vagy egybe forcitatol te gyülekezetnec leánya, mert az ellenség környül vészen minket, és vesszüuel veric arczul az Izraelnec biráiát. De mi köuetsüc itt az Tremellisust, ki ez verset magyarázza az Assyriabéliekről és Babyloniabéliekről. Tudni illic, hogy Ieruſalemnec meg fallasáról tanáczkoznac, és hogy az Izraelnec feiedelmit minden gyalázatos, bosszusaggal illesse. Mind az által vala nellyikét válaſzod, az értelem vgyan azon egy lessen, tudni illic, hogy minec előtte az Messias el iönne az Istennépének nyomorusága lessen.

2 De te Ephratanac Betleheme iólehet kitsin város vagyaz Iudánac fő városi között, mind az által te belöled siármazic énnékem az ki Izraelben wralkodó lésien: kinec az ő ki iöueteli elei töl fogua, és örök idöktül fogua vadnac. b

b: Az az, hit az Istenről fogua. auagy örök idöktül fogua végezetet el boritani az testben. Vagy az mint Tremellius magyarázza, ki eleitől fogua meg ielentette magát az teremtés által, sent igéie és hatalma ezelekedete által. miképpen az fel tamado nap, fényüuel, melegéuel ielenti ki magát. Iolehet közönséges képpen sokrác magyarázni ez verset Christusnac az Atya állattyából való örök születéséről.

3 c Annac okaért iólehet el hadgya

c: Ez versz hellis mint az elsöben iönendöt mond az Prophéta az Anya sent Egy háznac nyomoruságáról, de vgyan ezen versbe vigasztallya az hiueket, hogy az ő nyomoruságoc idéig való lesznek örömnec kezdete, mint az Assyrnak állatnac faidelommal valo fogsága.

hadgya ôket az mig az ſiûlô ſiûl: mind az által az ô attyafiainac maradéki meg tęrnec az Izrael fiaihoz.

h: Tudn: illic à Meſſiás, kiről ſola v: 2.

4 Es állandó léſien h és legelteti (az ô népát,) az WRnac ereiéuel az ô WRánac Iſtenénec nagyſágos neuéuel: és bátorſágoſon çlnec, mert fel magaſztaltatic az földnec határáig.

5 Mert léſien áz mi békeſégünc; és minec vtánna az Aſſyriabéli feiedelem az mi földünkre iôuend és minec vtánna az mi palotáinkat meg tapodgya, állatunc ô ellene hęt paſitorokat, i és nyóltz feiedelmeket az emberec közzül.

i: Bizonyos ſiamot mond bizontala nert: Mint ha azt mondana, aki paſztort es feiedelmet allatunc az ellenſęg ellen à meni kell.

6 Kic az Aſſyriánac földét el veſitic fegyuerrel, és az Nimrotnac lakó földét k az ô fegyuereckel: és meg ſiabadit az Aſſyriabéliektől minec vtánna iôuendenec az mi földünkre, és meg tapodgyác az mi határinkat.

k: Erti az Babyloniat.

7 Es az Iácobnac maradéka az pogán népec között, és minden nemzetſégec között ollyan léſien mint az mennyei harmat, és mint az fűuőn való harmatoc, melly f nem vár vala embertől, és nem bizic vala az emberec fiaiban.

f: Erti az Iácobnac maradekat, melről azt mondgya hogy nẽ vart embertől es nem bizot emberekben. Az az, mindenektol el hagyatot volt.

8 Es az Iácobnac maradéka az pogán népec között, és ſoc nemzetſégec közöt ollyan léſien, mint az oroſláń az erdei vadac között, és mint az oroſláń kölyöc az iuhoknac nyáia között, melly ha által mégyen azokon, és meg ſiaggatandgya és el ragadandgya, ſenki ki nem vęheti ſiáiából.

9 Es az te kezed erôt véſien az te ellenſégiden, és minden te ellenſégid ki vágattatnac.

10 g Mert az napon, azt mondgya az WR: el veſitem az te louaidat te közzüled, és el veſitem az te hadakozó ſiekereidet.

g: Meg mondgya minemô moddal akaria ôket meg tartani, tudni illic igy, hogy elôſzer meg fogyaſſanac mind azoktol à mellyekben biztac. hogy az Ur kegielmenec helye legyen. Azt mondgya azert hogy elôſzer meg fogya ôket az louaktol, az erôs varoſoktol, iôuendô mondoktol. balauanyoktol.

11 Es el rontom az te földednec városit, és minden te ellenſégidet le tôröm.

12 Es ki veſitem közzüled az iôuendô mondókat, és ſiem feny veſitôid nem léſinec tenéked.

13 Es el veſitem az te faragott képeidet, és az te báluánidat te közzüled, és nem tiſzteled többé az te kezednec czinálmányát,

14 Es el veſitem az te berkeidet te közzüled, hogy el veſieſſem az te ellenſégidet.

15 Es haragomban ſ. búſúlásomban boſiſiút álloc az pogán népeken, kic énnékem nem engettenec.

VI. Réſz.

Az Iſten ez Caputban pereluen az ô népéuel ſemekre hánnya az minęmô iô tetemennyel vólt ô hozzáioc eleitől fogua, és meg veruen az kep murazó hamis Iſteni tiſteleteket, meg tanitteya ôket mimódon tiſtelly éc ôtet. Az után panaſolkodic az ô ágeihôz valo engedetlenſégekről, és fenyegeti ôket az ô hamiſſágokért, álnokſágokért és báluány imádáſokért.

1 HAllyátoc meg kérlec az mit mond az WR: kelly fel perelly ez hegyeckel, és ez halmoc hallyác meg az te ſiódat.

2 Hallyá-

2 Hallyátoc meg hegyec az WRnac tőruénkezéſét, és ez földnec erős fundamentomi, mert az WRnac tőruénkezéſe vagyon az ő népéuel, az Izrarellel perel.

a: Bizonſágot teſſen Iſten az ő artatlanſágáról, es az ő nepéből valo io tetemenivél.

3 a En népem mit vétettem te ellened? és mibe vóltam tenéked ártalmadra? tégy tudomáńt én ellenem.

Exod: 15.

4 Mikoron az Ægyptumnac földéből ki hozuán az rabſágnac házából tégedet meg ſiabaditottalac vólna, és te elötted botſátam vólna Moſeſt, Aaront, Mariát.

Numer 22. & 23.

5 En népem emlekezzél meg kérlec mit gondolt vala te ellened Balac az Moabitáknac királlya, és mit felelt ő nékie az Balaam az Beornac fia, és minemő dolgoc lettenec Sittimtől fogua mind Gilgalig, hogy meg tudhatnád az WRnac ió tétemenit.

b: Az bűnös nepnec kepében tudakozic az Prophéta arról miuel vehetne eleit az Iſten haragiának. Azt mongya pedig hogy egyebből nem, hanem igaz penitentiaual.

6 b Miuel mennyec eleibe az WRnac? mimódon alázzam meg magamat az Felſéges Iſtennec elötte? Auagy egéſilen égő áldozatockal mennyeké eleibe? Auagy eſitendős borijuckalé?

7 Vallyon keduét találnámé az WRnac ezer koſockal? tíz ezer olay forrásból költ olaijal? vallyon ſ. adgyamé elsö ſiülöttemet bünömnec váltſágáiért, és az én méhemnec gyümöltſét az én lelkem gonoſlágának váltſágáiért.

8 Ember meg mondotta te néked (az Iſten) mi légyen az ió: és mit kéuán az WR te tőlled egyebet, hanem hogy igaſſágot czelekedgyél, ſiereſſed az irgalmaſſágot, és hogy meg alázzad magdat, és hogy az te Iſteneddel iáry?

9 c Az WRnac ſiaua az városban kiált: De czac az értelmes emberec láttyác az te neuedet. Hallyátoc meg azért az veſiſiöt, és kitſoda fenyegeſſen titeket azzal.

c: Pánaſok kodic hogy noha nilvan hallatic az Prophetaknac ſzavoc, mind aſz altal keues haſznac vagyon, hanem czac az értelmeſek nel, az az: az valaztottaknal vagyon haſzna.

10 Vallyon vadnaké még az Iſtentelen ember házában hamiſſággal gyüttöt kénczec? Vallyon vagyoné még kiczinitet vtálatos véka?

11 Vallyon iouá hagyomé az hamis mértéket, és az czalárd fontot?

12 Mert az gazdagoc ő köztöc még töltöztenec ragadománnyal, és az ő lakói hazugſágot ſiólтac, és az ő nyeluec az ő ſiáiokban tſalárd.

13 Enis azért meg veruén tégedet meg keſeritelec és el vetlec tégedet az te bűneidért.

14 Eſiel te de meg nem élég eſiel: és az te romláſod tin köſztetec léſien, örized magadat de nem óltalmazhatod, d és à kiket meg óltalmazandaſi, én fegyueralá adom.

d: Ez verſnec vtolſo reſzet ſoc keppen magyarazzac. Nemellyec igy: Az te feſeged fogad az ő mehebe de nem ſül elő magatot hanem azt el veſſi. ha ſülis élöt, en azt fegyuer alá adom Nemellyec igy, veitegeted marhadat de nem oltalmazhatod meg, az mit penig meg oltalmaſ. azt is prédara adom. Nemellyec igy: Te Atya igyekezel meg tartani az te fiaidat, de nem tarhatod. Vtolſor igyis magyarazzac. Az varos ſokahat be fogad, de nem oltalmazhattya meg.

15 El

15 El veted az földbe magodat de fel nem aratod, meg ſaytólod az olayt, de nem kened magadot azzal, muſtot nyomſi, de te bort nem iſiol.

16 Mert męgis az Amri király parantſolattyát tarttyátoc e és az Achab háza népénec dolgát kö-uetitec, és azoknac tanátſokon iártoc, hogy ki vágialac tégedet, és az te lakóidot tſufságra iuttaſſam, és hordozzátoc az én népem nec ſiidalmát.

e: Az az, Baluany ima doc, es ver ſopoc vadtoc minemö volt Amri es Achab.

VII. Réſz

Panaſſolkodic az Iſten elöſör ez Caputban az igazaknac kenés voltokrol, és à nepnec eſetekben valo nagy romláſokrol, mellybe az Prophéta mondgya hogy magat az emberektöl el vonuan Iſtenhöz tſatollya magat. Maſodſor à Propheta vallaſt teſſen arrul az egéſſ gyülekezet kępębe, hogy az Iſten haragiát à bünére męltan hordozza, de vgyan ott magát vigaſztallya köuetközendö ſabadulas láſſal. Vtolſor könyörög a Prophéta à népnec kepebe, kit az Iſten vigaſzal töuendö ió tétemennyel kinec nagy irgalmaſſágarol az Prophéta vallaſt teſſen.

1 IAy énnékem, mert vgy maradéc mint az nyári takarodás vtán az tarló, és à ſzedés vtán az meg ſiedett ſiölö, egy enni való gerezd ſem maradott: elein érö gyümöltſet kéuán vala az én lelkem.

2 El veſiett ez földröl az ió téuö ember, egy igazis nints az emberec között, mindnyáián vér vtán olalkodnac, ki ki mind hálóual vadáſiſia az ö attyafiát.

3 Hogy véghöz vigyéc az gonoſſágot à melly kezec között vagyon, az feiedelem (adománt) kéuán, az biró fizeteſért (itél,) és az ki fö ember, ö maga beſiélli az ö lelkénec gonoſſágát, és azt meg erösſitic.

4 Az ki leg iobb közöttöc, ollyan mint az töuis, az ki leg igazb közöttöc, ollyan mint az töuis bokor: az te ör állóidnac napioc, és az te meg látogatáſodnac napia el iött, ackor ſiégyenölnec ök meg.

5 Ne higgyétec barátatoknac, ne bizzatoc tanáts adótokhoz, annac à kit kebeledbe tartaſi ne ielentſed meg titkodat.

6 Mert az fiu, boſiſiúual illeti az ö attyát, az leány, annya ellen támad, az meny az ö napára, és embernec az ö háza népe ellenſége. Matth: 10

7 a En penig az Wrra nézec, várom az én ſabaditáſomnac Iſtenét, és meg halgat engemet az én Iſtenem.

8 b Ne örülly az én nyaualyámon én ellenſégem, mert noha el eſtem, de fel kelec, mikor az ſetétſégben ülendekis, az WR léſſen nékem világoſſágom.

9 Az WR haragiát hordozom mert vétkeztem ö ellene, mind addig mignem meg láttya az én pöremet és igaz töruéńt téſſen énnékem, ki viſien engemet az világoſſágra, hogy meg láſſam az ö igaſſágát.

10 Es meg látuán az én ellenſégem ezt, meg ſiégyenlye magát, ki ezt mondotta én felölem, hól vagyon az te Wrad Iſtened? az én ſiemeim meg láttyác, hogy az én ellenſégem mayd el tapodtatic mint az vtzán való ſár.

a: Az az, Noha az emberec illyen gonoſſoc mind az altal en vgy viſelem magamat es vgy elec hög czac az egy Iſten legyen elöttem es az en Iſtenemtöl el nem tauozom, mig nem meg ſabadit engemet.

b: Az Propheta az anya ſent egy haz kepeben meg veti az keſerteleket mellyec az hiueket az nyomorusagokban haborgattyac.

11 Az

11 Az melly napon meg eppiti az Wr az te meg romlott gyöpüidet, az napon meſiſie veti az te ellenſégednec parantſolattyát.

12 Az napon te hozzádis el iönec [c] Aſsyriából és az erös várakból, és minden erösſégből fogua, és éggyic tengertöl fogua az máſic tengerig, éggyic hegytöl fogua az máſic hegyig.

[c] Ez versben az Prophéta nem egyebet akar, hanem hogy minden vtonna Iſten Ieruſalemnec az elébbi állapattyát helyre állatya, minden pogán nepec kic annac előtte annac ellenſegi voltanac az: nagy meſſiſe földről meg ritſzeiic.

13 Es el puſititatic ez föld az ö lakói miatt az ö tſelekedeteknec gonoſſágáért.

14 [d] Legelteſſed az te népedet Wram az te veſſiöddel, az te örökſégednec ſeregit, melly tſac ö maga lakozic az erdöben, és az mezönec közepette: legelteſſenec az Baſannac mezeién és az Gilead on mint az régi idökben.

[d] Könyörög az Prophéta Iſtennec mind az hiuec kepében hogy Iſten az ö népét orizze, oltalmazza mint regen.

15 [e] Mint az Ægyptus földeből való ki iöuetelednec ideién, azon képpen meg mutatom néki az én tſudálatos dólgaimat.

[e] Az Prophéta könyörgésére felel Iſten.

16 Meg láttyác ezt az pogánioc és meg ſiégyenülnec minden ereiekben, az ö kezeket ſiáiokra téſſic, és az ö fülöc meg ſiketölnec.

17 Az port nyallyác mint az kigyóc, mint az földi férgec az ö féltekbe meg remölnec, az mi Wrunc Iſtenünc elött féinec, és rettegnec te tüled.

18 Kitſoda ollyan Iſten mint te vagy, ki el véſied az mi álnokſáginkat, és az te örökſégednec maradékának gonoſſágát el halgatod? Nem mind öröcké tarttya meg az ö haragiát mert gyönyörködic az irgalmaſſágban.

19 Hozzánc terüén könyörül raytunc, el tapodgya az mi álnokſáginkat, és az tengernec mélſéges örueniben veti minden bünеinket.

20 Niluán meg mutatod Iácobnac tött fogadáſodat, és Abrahámnac igért irgalmaſſágodat, mellyeket eskünéſſel fogadtál vala az mi Atyáinknac meg az régi idökben.

NAHVM.

ELSŐ RESZ.

Ez Capurban elsöben a Prophéta az Iſtennec termeſzetiről ſokat böl, hogy az ö propheталálatinac nagyob mſtoſsága legyen. Az után isuendöt mond Niniuenec es az Aſsyriai birodalomnac kirallyával egyetembe való romlaſ rul, és az hiueknec vigaſztalaſokért az annya bent egy háznac fabadulaſáról isuendöt mond.

1 Az Ni-

AZ NINIVE város ellen való terhes prophétia: az Elos városbéli Nahum látasánác könyue.

2 Nem sienuedhetöié Isten à bosisiúnac, és bosisiú alló az Wr, bosisiú álló mondoc az Wr, és buzgó haragú, bosisiút áll az Wr az ö ellenségin, és meg tarttya haragiát az ö ellenségi ellen.[a]

3 Az Wr nagy türhetö, és nagy hatalmú, ki à bünt büntetés nélkül semmiképpen nem hadgya: az Wrnac vta nagy sięl vęsiben és forgó sięlbe vagyon, és az felhöc az ö lábainac pora.

4 Ki az tengert meg feddi és meg siárazttya azt, és minden folyó vizeket meg siárazt, à Básan és az Carmelus meg erötelenöl, és à Libanusnac virága meg heruad

5 Az hegyec meg rendölnec ö elötte, és az halmoc meg siakadoznac, az föld ég az ö siine elött, ez földnec kerekségeis, és mind azoc kic azon laknac.

6 Az ö haragia elött ki álhat meg? és kitsoda álhattya meg az ö haragiánac búsúlását? Az ö búsúlása ki omol mint az tüz, az kö siiklákis meg repedeznec ö elötte

7 Ió az Wr, és az siorongatásnac napián erösség, és nem hadgya azokat à kic ö benne biznac.

8 Es nagy hirtelenséggel mint egy árvízzel által ménuén végét éri annac az földnec, és az ö ellenségit setétséggel veri meg.

9 Mit gondoltoc az Wr ellen? meg emézt ö titeket: Nem lésien kętsier vesiedelmetec.[b]

10 Mert az siöueuénies töuissekhöz, és az ö italockal meg résiegültekhöz (el érkezic az Wrnac bosisiú állása,) meg eméstetnec mint az siáraz pozdoria mindenestöl fogua.

11 Te belöled siármazott az à ki az Wr ellen gonosi tanátsot tartott, az álnoc tanáts adó.

12 Igy siól az Wr, Ha békeségbe vadnakis, akar melly sokan legyenekis, el vesinec, és által mégyen (az Wr raytoc,) ióllehet meg ostoroztalac tégedet (én népem) de többe nem ostorozlac.

13 Mert most immáron el vésiem az ö igáiát te rólad, és az te köteleidet el siaggatom.

14 Es azt végezte az Wr te felöled,[c] hogy ez vtán emlekezetedis el vesisien: az te Istenidnec templomából ki vesitem az faragott és öntött báluánt: ott helhesitetem az te koporsódat, mert átkozott vagy.

15 [d] Imé az hegyeken vadnac à hír mondóknac és à békeség hirdetöknec láboc: sientellyed Iuda az te innepidet, add meg az te hálá adó fogadásidat, mert nem mégyen többé által raytad az Istentelen, ki mindenestöl fogua ki vágattatic.

a: Az az ideig el hallasztya à bosisiu allast, de mikor à boszu allasnac ideie el iü, bosszu áll. Ezeket pedig mongya az propheta az Istennec termeszetiröl hogy a Niniue ellen valo prophetalasanac nagyob meltosaga legyen.

b: Mintha azt mondana, Egyszer Isten annira el ront benneteket, hogy ket szer nem kell abban munkalodni, ö neki szöl pedig itt az propheta az Assyriabeliec ellen, kiket hasonlit az töuissekhez az artalomra nezue es meg reszegültekhez, hogy meg ielentse mely könnyen meg gyözettethetnec, &c.

c: Tudni illic Niniuenec kirallya.

d: Ielenti az Assyriabeliekhnec vesedelmeknec es az Iudanac szabadulasanac röuid napiat, es az Iudat inti hala adasra.

II. Rész.

Ez Caputbannis az prophera nagy Niluan valo vesedelemmel senyegeri az Niniuebelieket, es az ellensegnec tudni illic az Chaldęusoknac kesülteteket es kegyetlensegeket meg iria.

1 El

1 ELiött az puſtitító ſiemed
láttára,örizzed az te erőſ-
ſégedet, nézzed az útat, erősits
meg derekadat, keménits meg
erődet.

a: Vagy igy. Meg ſerkentse az VVr Iacobnac dicſőſegét mint az Izraelét dicſőſeget. De vgy igaſb a mint fordittuc, Mintha azt mondana, Miuel hogy az VVr elegge meg enyhitette az Iacobnac keueſ ſegét, mint az Izraelnec. Imar hányoſ vái voytoc, es ellenſegeket el vezti.

2 Mert el vötte az Wr Iácob-
nac keuélſégét, a mint az Izrael
keuélſégét: mert à puſtitóc elég-
gé puztitottac,es az ő tſemeteie-
ket ki vágtác.

3 Az ő erős vitęzinec paiſoc
meg véreſitetett, az ő hadakozó
férhai véres ruhákba öltöztec,
mint à tűzes fáklyác az ő ſiekerei
az ő kęſiőleteknec napián, és az
iegenyefából tſinált dárdác ren-
gnec kezekben.

4 Az útzákon bolondoskodnac,
az ſiekerekben űlöc egy másba
ütköznec az útzákon,az ötekinte
tec mint az fénlő lámpáſoc, fut-
koſnac mint az villámás.

5 Meg emlekezic az Niniue ki-
rállya az ő erős vitęziről, útokba
meg tſökönnec,ſietnec az ő köfa-
lának óltalmazáſára, kęſiitenec
óltalmat.

6 Az folyó vizec felől való ka-
puc pedig meg nijttatnac, és az
király palotáia meg romol.

7 Es az nagy bátorſágban nyu-
gouó kiralné aſiſiony ſiám kiue-
téſre vitetic,és az ő ſiolgáló leáni
kéſéric ötet keſereguén az ő ſiiu-
ekben mint az nyögő galamboc

8 Ióllehet az Niniue ollyan vólt
mint az bőw vizű halas tó régtől
fogua,mind az által el futnac, (és
akar mint mondgyác nękiec) ál-
lyatoc,állyatoc,de ſenki ő közzű-
löc hátra nem tekint.

9 Ragadozzátoc el az ő ezűſtit,
ragadozzátoc el az aranyat,és az
ő véghetetlen gazdagſágit: Az
ő ditſőſsége vagyon drága házi
ezközökben.

b: Vagy. Az ő házi merhaia dragah minden marhanal.

10 Meg üreſiült,meg üreſiült(az
Niniue) és meg mezitelenült,
meg oluadott ſiiue, egybe veret-
tetnec tęrdei, reſiket minden de-
reka,mindeneknec ortzáioc meg
feketedtec.

b: Neueti az Aſſyriabeliteket kic azt alittyac vala hogy ſoha ſemmi ellenſeg nekic nę arthatna, és ollyan bátorſagoſoc valanac mint az oroſlanoc az ő barlangiokban.

11 b Hól vagyon az Oroſiláñok-
nac hailokoc,és az Oroſiláñ kől-
köc éléſénec helye, az houá mé-
gyen vala az Oroſiláñ és az Oroſi
láñ kölyöc, és nem vala ki meg
röttentené.

12 Az Oroſiláñ ragadoz vala à
meni elég vólna az ő kölkeinec,
és az ő nőſtęñ Oroſiláninac va-
dakat foyt vala, és meg tölti vala
barlangiait ragadomáñnyal, és
az ő röytec helyeit prędáual.

13 Imé én te ellened mégyec,azt
mongya à Seregeknec Wra,hoģ
meg égetuén fűſtbe botſáſsam az
te ſiekereidet, és az te Oroſiláñ
kölkeidet à ſiablya eméſiſie meg,
és végét vetem ez földön à te prę
dáláſodnac, és nem hallattatic
többé az te köuetidnec ſiaua.

III. Reſz.

Ez Caputbannis az prophera az Aſſyriai birodalomnac es az Niniue várafának romlá ſarul propheral, es annac romláſinac okait mongya meg.

1 IAy az vér ſiopó városnac,
melly rakua hazugſággal es
ragadománnyal,melly böl ſiaka-
datlan az pręda.

2 Oſtornac tſattagáſa, kerekec

forgáſánac zergéſe, nyeritö louak nac és forgó ſiekereknec zengéſe hallattatic abban.

3 Az louag fel emeli az ö tündök lö ſiablyáiát, és az ö villagó dárdáiát: meg ölettetteknec, és meg hólt teſteknec ſokaſága léſien, és nem léſien vége az hólt teſteknec, annira hogy az hólt teſtekbe meg botlanac.

4 [a] Az kedues paráznánac paráznaſágánac ſokſágáért, ki az hitetéſre meſter vólt, és az pogányokat el adgya az ö paráznaſágiual, es ſoc nemzetſégeket az ö étetéſiuel.

5 Imé én léſiec ellenſéged azt mondgya az Seregeknec Wra, és az te ortzádra fordîtom fel az te ruhádnac allyát, és meg mutatom az pogányoknac az te mezitelenſégedet, és ſoc orſiágoknac az te rutſágodat.

6 Es minden rutſágot reiád hányoc, és gyalázattal illetlec tégedet, és ollyanná téſilec tégedet mint az [b] ganéi.

7 Es minden valaki látánd tégedet, táuól áll tüled, és ezt mondgya: el puſitúlt az Niniueh. kitſoda bánkodic rayta? hól kereſſec te néked vigaztalókat?

8 Auagy iob vagyé te az ſoc népü Alexandriánál, mely az folyó víz között fekſiic vala? melynec környüle az tenger, melynec árokia az tenger, és az tenger az ö kö fala.

9 Sieretſen orſiág annac erösſége és Ægyptus, és ſiántalan ſoc népec: Aphrica és Lybia néki ſegitſége.

10 De męg azis ſiám ki vetéſre és fogſágra iutott: męg az apró gyermekekis abban az falhoz verettettec minden vtzákon: és az ö feiedelmire ſorſot vetettéc, és az ö nagy wrai vasba verettettec.

11 Teis azért meg réſiegedel és ſemmiué léſieſi, teis az te ellenſégedtölis ſegitſéget kérſi.

12 Minden te erösſégeid ollyanoc léſinec mint az meg érett fügéc, mellyeket ha meg mozdîtnac, az embernec ſiáiába eſnec.

13 Imé az te néped te benned ollyanoc mint az aſiſiony népec: az te kapuid meg nittatnac az te ellenſégidnec, az tüz emézti meg annac zárait.

14 Sierezz magadnac az ſiálláshoz való vizet, vijts meg az te erösſégidet, nyomiad az ſárt, keuerd az méſiet, erösſits meg az méſi kementzét.

15 De vgyan meg emézt tégedet az tüz, el fogyat tégedet az ſiablya, meg emézt tégedet (az ellenſég) mint az czere bogár, ſiaporodgyál bátor mint az czere bogár, ſiaporodgyál mint az ſáska.

16 Meg ſokaſitottad az te kereskedö kalmáridat mint az ęgnec czillagait. De mint az prędálo czere bogár el repül, vgy az te népeid el repitetnec.

[a] Erti à propheta az Niniuenec paraznaſágan, es etetesen az kegyetlenſeget, ſoc hamiſſagot es álnokſagot, mellyel az idegeneket meg bodoltatuán rabokká tettec, Nemellyec ertic az Aſſyri abelieknec paraznalkodaſokon az ö baluany imadaſokat.

[b] Tremell: Tegedet egyebeknec tukörül vagy peldaiul adlac.

Ez varaſt hittac regen Nonac. Ertel me pedig ez. Ha Iſten nem kedvezet Alexãdrianac, nekedis nẽ kedvez. Es valamihez hizhattac volna, azt mondgya hogy mind azoc haſzontalanoc leſznec.

17 Az

17 Az te feiedelmid mint az ſáska, és az te hadnagyid mint az ſáskáknac ſokaſága, mellyec az hideg időben az gyepükben laknac. De mihelt az meleg nap fel támad, el mennec, és helyeket meg ſem eſméric.

18 Az te tanáczoſid Aſſyriánac királlya ſiunyadni fognac, az te erős vitézid el reſtülnec, az te néped el oſiol az hegyeken, és nem léſien ſenki az ki ősſiue gyűitené őket.

19 Az te romláſodnac ſebe bę nem gyógyúl, rakua faydalommal az te nyaualyád, minden valaki hiredet hallya, tapſol rayta, mert kiczoda óltalmazhatta vólna meg magát az te gonoſſágodtól?

Nahum könyuének vége.

HABACVC.

ELSŐ RESZ.

Panaſolkodic à Prophera az Sidoknac gonoſſágokról és hitetlenſégekről, kinec az Iſten felel hogy az Chaldęuſoc által meg bűnteine az Sidokat: Mellyet haluán az propheta annalis inkab panaſolkodic az Chaldęuſoknac Iſtentelenſégekről, méltátlannac alitiuán lenni hogy az Sidoc az Chaldęuſoc által bűnteteinének meg.

1 EZ az terhes Prophétia mellyet látott Habacuc Prophéta.

a: Az Iſten nepenec ſoc gonoſſágairul, kegyetlenſegeről-hamiſſagairol panaſzolkodic, es hogy az Iſten nec tőruenie az ő gonoſſagokért gyalazatba eſett

2 a Meni ideie vagyon Wram hogy kiáltoc és nem halgattſi meg? Vntatlac tégedet az emberec kőzőtt való tőruéntelen hatalomért, és nem ſiabaditaſi meg?

3 Miért hagyod néznem az hamiſſágot, és miért nézeted velem az nyomorgatáſt? Az ragadozás és az hatalom miért vagyon előttem? és miért vagyon elöttem az ki pert és verſengéſt támaſit?

4 Annac okaért nintſen bőtſületi az Iſten tőruényénec, és ſoha az igaſſág elő nem mehet, mert az Iſtentelen környül véſii az igazat, annac okaért léſien az hamis itélet.

b: Velel Iſten az prophetanac és azt mondgya hogy meg bűnteti az ő nepet a Chaldeuſoc által.

5 b Tekintſetec az pogányokra es nézzétec meg, és tſodálkozzatoc, mert

toc, mert olly dolgot tſelekedem az ti idŏtŏkben, mellyet ha beſiéllenénec, nem hinnéc azt.

6 Mert imé én fel támaſitom az Chaldęuſokat, az kegyetlen és vakmerŏ nemzetſéget, melly el iária az ti fŏldeteknec ſięleſségét, hogy el foglallya az nem ŏ haylokáit.

7 Rŏttenetes és iſionyu nemzetſég ez, mellytŏl ſiármazic ez népnec itéleti és rabſágra való vitele.

8 Kiknec louoc gyorſabbac az Pardutznál, és kegyetlenbec az eſtue iáró eh farkaſoknál: kiknec louagioc ſoc, és az ŏ louagioc meſiſiŭnnen iŏ, gyorſan repŭlnec mint az dŏgre ſietŏ ſaskeſellyŭ.

9 Az egéſi ſokaſág az ragadományért iŏ, az ŏ abrázattyoc haſonlatos az napkeleti ſzáraſztó ſzęlhŏz, és ſoc ſzántalan rabot gyŭit mint à fŏuényet.

10 Es ez nép az királyokat neueti, és az feiedelmec ŏ néki tſufſágoc, minden erŏſſéget meg neuet, tŏltéſt tſinál az ellen es meg véſzi azt.

11 [c] Ackor el változic az ŏ ſziue és meg halladuán az tzęlt gonoſzúl tſelekeſzic, és az ŏ ereiét az ŏ báluany Iſteninec tulaydonittya.

12 [d] Auagy nem ŏrŏktŏl fogua való vagyé te? Az Wr én Iſtenem, én ſzentem, nem veſzŭnc el, Wram az itelétre rendelted ŏtet, és te én erŏſſégem az mi dorgáláſunkra válaztottad ŏtet.

13 Tiſztábbac az te ſzemeid hogy nem mint az gonoſſágra nézhetnél, és az embereknec nyomorgatáſát nem nézheted: Miért tekinteſi tehát az hitetlenekre? és el halgatod mikor az Iſtentelen el nyeli az ŏ nálánál igazbat

14 Ollyanná téſied az embereket mint az tenger halait, és à tſúſio máſió férget melynec nintſen vezęre.

15 Mindeneſtŏl az ŏ horgáual ki vonſia azokat, bę gyŭyti az ŏ gyalomiába, és bę takarittya az ŏ hálóiába: Annac okaért ŏrŭl és tapſol annac.

16 Annac okaért áldozic az ŏ gyalomiánac, [e] es ió illatot téſien az ŏ hálójánac, mert ezeknec általa vagyon az ŏ kŏuér réſie és az ŏ ióllakáſa.

17 [f] Vallyonſ-azért ki terieztié az ŏ gyalmát, és ſiorgalmatos léſiené az népeknec ŏldŏkléſében, hogy ſemmit ne keduezzen?

e: Az az, Ilhiſzi magat hatalmaſſagában az Babyloniai kiraly, es tulaidonittya maganac vagy az baluanioknac az ŏ birodalmat, laſd meg az Danielben d: Ezee eſmet azt Propheta beſzedi, Ertelme pedig ez. VVram, Iöllehet az mi nyomoruſagunc ſoc, mind az altal miuel hogy te benned bizunc mint mi Iſtenŏnkben, hiſſŭc hogy nem veſzŭnc el. De miuel hogy az te ſemeid az gonoſſagra nem nezhetnec, miert engeded hogy az poganyoc wralkodgyanac az ſzenteken, es azokat fogdoſſac, nyomorgaſſac, mint az halakat ki fogia az ŏ haloiaual.

e: Az az. Iſteni tiztesſeget tulaidonit maganac, es az ezkŏzŏknec mellyec neki ſzolgaltac.

f: Az az, Miért es meddig engeded VVram hóg az Aſſyriai kiraly ki terieſzſze mi ellenŏnc az ŏ háloiat? Es miuel hogy ŏc ollyanoc mi ellenŏnc mint az Vadáſzoc es haláſzoc, meddig engeded hogy raytunc kegyetlenkedgyenec.

II. Reſz.

Ez Caputban meg felel az Iſten az Propheranac es niluán valoképpen meg tanittya ŏtet, hogy az Chaldęuſoc viſſic véghŏz az Iſtennec itilerit; de vegezette keuélſegekért, telhetetlenſégekert, kegyetlenſegekert es baluany imadaſokert meg bŭntetnie ŏket: Es meg mongya hogy ez alatt az hiuec hŭtnet altala tſendeſsegben ęlnec.

1 MIkor az én álló helyemben állanéc, es állanéc az erŏſſégben, es nagy ſiorgalmatoſon vi-

ſon vigyáznéc annac meg látáſára az mit ſiólna énnékem az Wr, és mit kellene felel nem az én dorgáláſom vtán. a

2 b Felele énnékem az WR monduán, Ird meg ez látáſt nîluán való bötückel ez táblákra, hogy az oluaſó ſiabadon oluashaſſa azt.

3 Mert az látás bizonyos idöre hallaſitatott, és végezetre ſiól, és meg nem tſal, ha kéſendic váriad azt, mert kétſégnéikül meg léſien és nem kéſiic.

4 Imé az kinec lelke nem igaz ö benne, fel fuualkodic: Az igaz ember pedig az ö hitiuel él.

5 c Annac okaért miuel hogy borba merült az keuély maga hitt ember, az ki nem nyughatic egy helyben, és el táytya az ö torkát mint az koporſó, és haſonló az halálhoz, és nem elégeſiic meg, es minden népeket hozzáia hait, és minden nemzétſégeket hozzáia gyüyt.

6 Auagy nem költiké ötet mind nyáián ez népec példa beſiédbe, és nem ſiólnaké ö róla példa beſiéddel? ezt monduán, Iay annac az ki gazdagittya magát az máſéból, vallyon meddig tart az? és annakis iay à ki ſürü ſárt gyüyt az ö maga feiére.

7 Auagy nem támadnaké hirtelen kic tégedet mardoſſanac, és fel ębredgyenec az kic tégedet meg háboritſanac hogy ök tégedet el tapodgyanac?

8 Miuel hogy te meg foſitottál ſoc nemzetſéget, meg foſitnac tégedet az népnec maradéki az embereknec ártatlan vérekért, és az föld népén tött kegyetlenſége-dért, városokon és az ö lakóin tött hatalmaſágodért.

9 Iay annac az ki gonoſiúl az máſét kéuánnya az ö házánac öregbitéſéiért, hogy magas féſiket rakhaſſon magánac, hog meg ſiabadulhaſſon az veſiedelemtöl.

10 Az te házadnac gyalázattyára tartottál tanátſot mikor ſoc népeket veſitettél vólt: és vétkeztęl az te magad lelke ellen.

11 Mert az köuec à kö falokból te ellened kiáltnac, és az fa ęppitéſekböl az gerendác te ellened bizonyſágot téſinec.

12 Iay annac az ki várost ęppit vérrel, és az ki várost kéſiit álnokſággal.

13 Auagy imé az Seregeknec WRától nem iöé boſiſiú állás? Annac okaért az népec tüzre ęppitenec, és hijába munkálkodnac az nemzetſégec.

14 Mert az WR ditſöſſégénec iſméretiuel bę telic az föld, miképpen az vizec az tengernec mélſégét bę burittyác.

15 Iay annac az ki meg itattya az ö felebaráttyát, és ki reáia éröſſödöl hogy meg réſiegitſed ötet, hogy az öſiemérmeket láthaſſad.

16 Gyalázattal meg rakodál az ditſöſſég helyében: Iſiol teis és

a: Tudni illic, mellyel meg dorgaltam vala az népet, vagy. Mit kellene felelnem az engem kerdöknec, vagy engem feddöknec vagy. Mit kellene felelnem az én vetekedeſem felöl tudni illic mellyröl ſiola, Cap. 1.

b. Felel iſten az prophétánac panaſſolkodaſſal való könyörgeſére mellyet tött vala az felſö Caputban. Az ſummaia pedig ez, vgy vagyon Habakuc hogy az Chaldéuſoc az én népem ellen ollyanoc mint az vadaſſoc éshalaſſoc de én el veſſtem az Chaldéuſokat, miuel hogy pedig az Babyloniabáli friedelemnec romláſat valami keues ideig el halaztom. és affelöl valo latáſnac igaſſága iöuendö be tettzic meg, azért ird meg azt hogy oluaſſac és rula el ne feletkezzenec, és ha az ö iteletec ſſerint keſendic az ö ellenſegeken való boſſſu allaſom bekeſegeſec legyenec, és az igeretekben való hitnec altala tapiallyac magokat, mert iollehet az hitetlen ember jel fuualkodic iſten ellen, mind az által az igaz ember az hit altal él.

c: Meg iria immar az Babyloniai királnac és birodalmanac romlaſat, és annac romlaſanac igaz okait.

meg miziteleniteteI: mert te reád fordúl az Wr iob kezének pohára, és gyalázatos okadás esic az te ditsőségedre.

d: Az Libanuſon tött hatalmon érti, az Izrael népe ellen való hegyeskenſéget.

17 d Mert az Libanuſon tött hatalmad és annac vadainac el prédálása melly azokat el röttentette, az veſt el tégedet, az embereknec véreknec ki ontásáért, és az földön, az városon és annac lakóin tött hatalmadért.

e: Az Babyloniabéliec bálványinac hijábavaloſágokat irja megh, hogy megh mutaſſa azt hogy azoc megh nem oltal mazhattyac őket.

18 e Mit haſznál te néked az faragott kép, hogy annac faragóia ki faragta azt, vagy az ontött kép melly hazugſágra tanit, miuel hogy bizic annac faragóia annac czinálmányába, hogy néma bálványokat czináljon?

f Az Babyloniabéliec halványinac ellenébe veri az igaz Iſtent ki az ő Templomában. Az az. Anya ſent egyházában lakic és azt oltalmazza.

19 Iay az ki az fának azt mondgya: Serkeny fel, és az néma kőnec, ébredgy fel: Auagy tanithatéaz? Imébe búritatott arannyal és ezüſtuel, de ſemmi lélec ninczen benne.

20 f Az Wr pedig az ő ſientſéges Templomában vagyon, röttegie azért ötet mind az egéſi föld népe.

III. *Réſi.*

Az Prophéta az Iſten népének kőuetkezendő romlaſa felől való iőuendő mondáſon meg rettenuén, könyörög Iſtennec ez Capuſban hogy az ő haragiában irgalmaſágrol megemlekezzéc: Es vigaztallya magat az Iſtennec haralmas dolgainac példáiual, mellyekre czelekedéc az ő népeuel az Ægyptumból valo ſabaduláſnac ideien.

d: Az az. mellyben könyörgéc Iſtennec hogy az ő népenec bolöntſégiből és

1 HAbakuc Prophéta könyörgéſe az tudatlanſágnac bűneért. a

vakmeröſéghől való bűneit meg boczáſſa, nemellyec igy fordityac, Habakuc könyörgeſe, külömb külömb vigaſag teuő ſzerſſmokban. Toubbá mikor azt mondgya az maſodic verſben, az ő eſſ tendrienec közepette eleuenicz meg az te munkaſor, Tremellius azt igy fordittya. A tonközbe, tudni illic az vabſagnac idején, ne hadgyad az te népedet, Iſten munkáinac neuezi az népet aſ tere mészre és valaztaſra nezue, az az, hogy azokat maganac valaz ſotta vala.

2 WRam hallám az te ſenyegető beſiédedet és meg röttenéc: WRam az te munkádot az ő eſitendeiénec közepette eleuenits meg, az ő eſitendeiénec közepette mondom ielents meg (irgalmaſſágodat,) haragodban irgalmaſſágodról emlekezzél meg.

b: Hogy az Prophéta bizonyſágot tegyen Iſtennec az ő népe ſeiről való gondviſeléſéről, eſtlő hozza minémő diſpoſitiogel és hatalmaſſággal ielentette volt regen ki magat az Sinai hegyen, és az ő hatalmaſſáganac minemű ieleit mutatta az pogany Canaaneuſoknac meg rontaſok ban, kic lattatnac vala őrőkőſökneс leuni az földön.

3 b Az Iſten az Theman hegyeről ki mutatá magát, és az ſient Iſten az Paran hegyéről, Selah. Bęfogá az ęgeket az ő ditsőſége: az ő ditsőſſégéuel rakua az föld.

4 Es az ő fényeſſége ollyan vólt mint az napnac világoſſága: és ő mellette az ő ſiaruai, és abban röytetett el az ő erőſsége.

5 Az ő ortzáia előtt dög halál iár vala, és az ő lábai előtt tüzes keléſec iárnac vala.

6 Fel álla az Iſten és el oſitá az földet: reáioc tekintett es el ouaſitotta az pogányokat: meg félemlettec az kiké valánac az örőcké való hegyec, meg aláztattac az kiké valánac az örőcké való halmoc, örőcké c valóc az ő útai.

c: Auagy örőktől fogua valoc.

7 d Láttam az Chuſan ſátorinac romláſát, d az Midian földénec kárpittyai reſikettenec.

d. Auagyſemmiét letet.

8 e Auagy az folyó vizec ellen geriedett valaié fel à te haragod? auagy az tenger ellen búſultal valaé? mikor ülnél az te louaidon, és az te ſiabaditó ſiekereiden.

e: Az az, mikor az tengert és azlor dſne het ſele valaztad, nem azokra valo haragodbol miuel azt, hanem az te nepedből és ſereſuedből, mikor ő elötteciárnal.

9 Az vizeknec folyáſinac helye meg ielentetett az te kęziued (által az Sido nemzetſégnec tött eskűueſid és beſiéded által, Selah:) és az földnec folyó vizeit kettéválaztad.

10 Lá-

10 Látánac tégedet és meg rémülénec az hegyec : f az vizeknec sokſága el méne : az tengernec mélſége ſiót ada néked, és az ő kezeit fel emelé.

11 Az nap és hóld meg állánac az ő helyekben : az napnac világánál az te nîlaid le ſiállottanac, és annac fényeſſégénél az te villagó kopiád. g

12 Haragodban meg tapodád az földet, h búſúltodba meg tſépléd az pogányokat.

13 Ki támadál az te népednec ſiabaditáſára, az te népednec ſiabaditáſára mondom az te Chriſtuſoddal, i meg rontád az főt az hitetlennec házában, k és meg mutatád à fundementomot mind az nyakáig, l Selah.

14 Az ő Seregénec feiét általuerted az önnön fegyueréuel : mint az forgó ſiel vgy támadtac vala az én veſiedelmemre: és örüendeznec vala mint az kic titkon az ſzegénnec rontáſára fel támadnac.

15 m Az te louaiddal tapodtatad az tengert, az mélſéges vizeknec rakáſát.

16 Hallám n és meg röttene az én ſiiuem, az te ſzódra aiakimis reſiketénec : az én tſontaimrais rothadás ſiálla, és magamba meg háborodám : mind az által nyugoſiom az nyomoruſágnac napián, mikoron az ellenſég ſereggel iö fel ez nép ellen hogy azt el rabollya.

17 Mert az fige fa nem virágzic és ſemmi gyümölts nem léſien az ſzölökben, meg tſal az olay fa, és az mezöc éléſt nem teremtnec, ki vęſi az iuh az akolból: nem léſien ökör az iſtallóban.

18 En penig az WRban öruendezec, és vigadoc az én meg ſiabaditó Iſtenemben.

19 Az WR Iſten az én erőſſégem, ki az én lábaimat ollyanocká téſſi mint az nöſtén ſiaruaſok nac láboc, és magas helyeken iártat engemet. Ackoris o hálá adó ditſéretet éneklec vigaſág téuö ſierſiámokban.

f: Az az: az hegyec vtat attac az te népednec, az tenger és az Iordán meg ſzárattanac az te népedelőtt.

g: Ioſ: 10 Erti az Iſtennec nijlain és kopiain az meny ütő köueket, kő eſőket, mellyeckel Iſten az Ioſue ellenſegit el retentette vala.

h Az az, meg rontad az Chanaan földénec népét.

i: Az az, El veſſted az Iſtentelen Pharaot és az Ægyptus orſzágát mind az feiedelmeckel és kőſſeggel egyetembe megrontod ſzerentis erti

k: Az főn ert az ő népeiért tic Pharaot, Exod: 12. keretől fogua

l: Az Chriſtuſon pedig az ſidoknac magyarazattyoc az közbe iáró Ieſus Chriſtuſt. akar melly feiedelmet, miképpen tudgyuc hogy Iſten regen nagy feiedelmeket meg rontott. Nemellic erés az ő elſő ſzülöttet, kit Az Angyal le vagot vala.

l: Az az, el vezted az ellenſeget győkereſtől, győmind teteig.

m: Az az, te vitted által az te népedet az tengeren mintha nagy ſereggel mennel előttöc és az tengert te valaztad két fele.

n Hallam tudni illic az te fényegető beſzédidet az népnec bűntete ſe felől.

o: Tudni illic, mikor az te népedet az fogſágból meg ſzabaditod.

Habacuc könyuénec vége.

SOPHONIAS,

ELSŐ RESz.

Ez Cáputban az Iſten fenyegeti az Prophéta által az ſidokat veſſedelemmel, az báluány imadaſert, ragadozaſett, kegyetlenſegért és czalardſágért.

1 Az WR.

AZ Wrnac beſiéde mellyet ſiólott Sophoniáſnac, az Chuſi fiánac, ki Godolias fia, ki Amarias fia, ki Hiſcijas fia vala, Ioſiáſnac Amon fiánac Iuda királlyánac ideiében.

2 El veſitec mindeneket ez fŏldnec ſiinéröl, azt mondgya az Wr.

3 El veſitem az embert és az barmot, el veſitem az ęgi madarakat és az tengernec halait, az hitetleneknec romláſoc léſien, és el veſitem az embert az fŏldnec ſiinéröl, azt mondgya az Wr.

4 Es ki nyuytom az én kezemet az Iuda ellen, es az Ieruſálemnec lakói ellen, és ki veſitem ez helyböl az Bálnac maradékit, és az ŏ tiztelŏinec neueket mind az papockal egybe.

5 Azoc ellenis kic az ęgeknec czillagit imádgyác magas helyeken, és az kic tiſztelic az WRat és eskeſinec ŏ reáia, és az ŏ királlyokra.[a]

6 Azoc ellenis az kic hátra állottanac hogy ne kŏueſséc az Wrat, és az kic nem kereſic az Wrat, és nem tudakoznac ŏ felŏle.

7 Halgas az WR Iſtennec ortzáia elŏtt, mert kŏzel vagyon az Wrnac napia, mert el kéſiitette az Wr az áldozatot, el rendelte az ŏ hiuatalos vendégit.

8 Es az Wrnac áldozattyánac napián meg látogatom az feiedelmeket, és az király fiait, és mind azokat kit idegen ŏltŏzetben ŏltŏztenec.

9 Es meg látogatom mind aztis az ki tombol az más ember házánac kŭſiŏbén[b] az napon, es az kic meg tŏltic az ŏ Wroknac házokat erŏuel és tſalárdſággal gyŭy tŏt gazdagſággal.

10 Es léſien az napon, azt mondgya az Wr, kiáltás az hal kaputól fogua, és iaygatás az városnac máſic réſiétŭl fogua, és nagy romlás az halmoc felŏl.

11 Iaygaſſátoc ti város kŏzepin lakozóc, mert el veſiett az kalmároknac ſokſága, el veſitec mind az kic pénzzel gazdagoc valánac.

12 Es léſien az idŏben, fel kereſem Ieruſálemet ſiŏuétnekeckel, és meg látogatom azokat kic az ŏ ganéiokba meg keményedtenec, kic azt mondgyác az ŏ ſiiuekbe, ſem iót ſem gonoſit nem czelekeſiic az Wr.

13 Es az ŏ gazdagſagoc prędára kęl, és az ŏ házoc el puſitúl: házakat ęppitenec és nem laknac azokban, ſiŏlŏket plántálnac és nem iſinac azoknac borában.

14 Kŏzel vagyon az Wrnac nagy napia, kŏzel vagyon mondom és igen ſiet: az Wr napiánac ſiaua keſerues, kiált azon az napon az erŏs férfiu.

15 Haragnac napia az az nap, ſiorongatáſnac és nyomoruſágnac napia, háboruſágnac és puſitúláſnac napia, ſetétſégnec és homályoſságnac napia, kŏdnec és felhŏknec napia.

19 Trom-

a: Ezt azért mondgya az prophéta mert az eskŭuesbe nem akar Iſten egybe ſzerkeztetni az báluás nyockal vagy embereckel.

b: Erti azt az ki az más ember házát erŏuel el foglallya.

16 Trombitáknac és kiáltásoknac napia minden erös város ellen, és minden magaſs tornyoc ellen.

17 Es meg ſiorongatom az embereket, és iárnac mint az vakoc: mert az WR ellen vétkeztenec, és ki omol az ö vérec mint az por, és az ö teſtec léſien mint az ganéi.

18 Sem ezüſtöc, ſem aranyoc nem ſiabadithattya meg öket az WR haragiánac napián, mert az ö búſúláſánac tüze eméſiti meg az egéſi földet, és hirtelenſéggel való véget vét ez földnec minden lakoſiban.

II. *Réſz.*

Az Prophéta ez Capurba minden népeket int pœnitentiara, mind hiueket mind hitetleneket, és iöuendöt mond az Philiſteuſoknac Moabitaknac, Ammonitaknac, Beretſeneknec éz az Aſsyriabélieknec romlaſokrol, az Sidoknac penig ſzabadulaſokról.

1 VEgyétec eſietekbe magatokat, vegyétec eſietekbe te meg gyülölt nemzetſég.

2 Minec elötte az decretom ſierint fel virradna az nap, mellyen ollyanoc léſitec mint az polyua melly ſemmiué léſien, minec elötte reátoc köuetkezzéc az WR haragiánac búſúláſa, minec elötte reátoc köuetkezzéc az Wr haragiánac napia.

3 Kereſsétec az WRat ez földnec minden alázatoſi, kic az ö itéletit czelekedtétec: kereſſétec az igaſságot, kereſſétec az alázatoſságot, talám meg óltalmaztattoc ti az WR búſúláſánac napián.

4 Mert puſita léſien az Gaza város, el puſititatic az Aſcalonis, az Aſotus város népét nap világnál rabſágra viſiic, és az Accaron el rontatic.

5 Iay az tenger mellett lakozóknac, az Ceretheuſoknac: az WRnac beſiéde vagyon ti ellenetec Chanaan, Philiſtęuſoknac földe, és el puſititalac tégedet, annira hogy lakós ne légyen raytad.

6 Es léſien az tenger mellett való tartomány páſitoroc aklánac hayloka, és barmoknac Iſtállóia.

7 Es léſien az tenger mellett való tartomány az Iuda házánac maradékánac nyugalmas helye, ott legeltetnec, az Aſcalon házai ban nyugoſinac eſtue: mert meg látogattya öket az ö Wroc Iſtenec, és meg ſzabadittya az fogſágból öket.

8 Hallottam az Moabnac ſiidalmazáſát és az Ammon fiainac boſiúſág tételeket, mellyeckel gyaláztác az én népemet, és fel fualkodtanac az ö határoc ellen.

9 Annac okaért élec én, azt mondgya az Seregeknec WRa, az Izrael Iſtene, hogy az Moab ollyan léſien mint az Sodoma, és az Ammon fiai mint az Gomorra, tſalán termö föld, ſouány és puſita léſien mind öröcké: az én népemnec maradéki prędállyác el öket, és az én népemnec maradékia bíria öket.

10 Ez eſic ö raytoc az ö keuélſégekért, mellyel ſiidalmaztác és boſiontottác az Seregeknec Wránac népét.

11 Röt-

11 Röttenetes léſſen az WR ő ellenec, mert meg eméſíti az ő földöknec minden Iſtenit: és tiſteli ötet kiki mind az ő a helyében, és az pogányoknac minden ſiigetinec lakoſi.

a: Az ő helyében. az az. mind ez ſſeles világon. minden nemzetſége kőzőt az Iſtent diſſérie és tizteli.

12 Tijs ſzeretſenec az én fegyueremmel ölettettec meg azoc. kal egyetemben.

13 És fel emeli az ő kezét Eſiac ellen, és el veſíti Aſsyriát, és el puſtittya Niniuét, és ollyanná téſi mint egy puſta kietlent.

14 És annac közepette fekſiic barmoknac nyáia, és minden pogány népec között való fene vadac, az ökörbika, az bagoly, hálnac az ő aytaiában, annac ablakában azoknac ſiauoc hallattatic, kapuiában puſitaſág léſzen, mert el puſtitotta az ellenſég az Cedrus fából czinált eppületeket.

15 Ez amaz kéuely város melly bátorſágba nyugſéic vala, melly ezt mondgya vala az ő ſiiuében, én vagyoc és én nálamnál több ninczen: mimódon puſitúlt el, és lett az vadaknac lakóhelye? valaki azon által mégyen ſüüöllt, és az ő kezeit hánnya.

b: Az az, ſſudalkotic rom laſon, kezét egybe veri és murogattya az romláſt.

III. *Réſz.*

Ez Capurban az Prophéta feddi Ieruſálemet, annac feiedelmit, Prophétait és papiait bizonyos bűnökért, és kiualképpen az ſom fed pogán nepeknec bűntetéſekből, nem iſmertec meg magokat. Az vran ſól az pogan nepeknec hiuzaloktól, az Anya ſent Egyházhoz eppültetről, az bűnnec boſſanatryarul, az meg tentelről, és az Chriſtus által való örök diſzőſegről.

1 IAy az meg fertéſitettetnec és az meg vndokitattotnac, az kóborló városnac.

2 Nem figyelmezett az WR ſiauára, nem fogadta az fenitéket, nem bizott az Wrban, az ő Iſtenéhöz nem közelitett.

3 Az ő feiedelmec ő közöttöc ollyanoc mint az orditó oroſlányoc, az ő birái mint az eſtuére meg éhezett farkaſoc, nem halaztyác reggelre hogy az czontokat meg rontſác.

4 Az ő Prophérái álhatatlanoc és bűnös férfiac: Az ő papiai meg ſertéztettéc az ſient helyet, meg rontottác az törvént.

5 Az ti köztetec lakozó igaz Wr nem czelekedic hamiſságot, a reggel, ió reggel nap féñre hozza az ő itéletit, nem fárad el, mind az által nem tudgya az ſiemérmetez hamis nép.

a: Az az. lehet igaz hogy Iſten ti közöttetec lakozic az mint mondgyátoc. de el nem tanozot az ő termeſzetiről. hogy az hamiſſagot ſzeretné. ſőt inkáb az ő tetſetinec és az bűnnec bűntetéſinec ſoc példait mutatia. de mégis nem tuttoc meg terni.

6 El puztitottam az pogányokat, el puztitatott azoknac erőſſégec, el veztettem azoknac faluiokat, hogy azokon ſenki által ne mennyen: el puztitatott azoknec városoc, annira hogy egy ember ſem maradott, és ninczen lakos.

7 Ezt gondolám, bizony félni kezdeſi engemet, fel veſied az fenitéket: és nem véſz el az ő lakó helye, iólehet immár meg látogattam ötet: Mind az által ſiettec (az gonoſſágra,) és az ő czelekedeteket meg inditottac.

8 b Annac okaért váriatoc engemet mind az napig azt mondgya az Wr, mellyenfel kelec az prédálásra: mert az én végezéſem ez hogy egybe gyüytſem az népeket, hogy egybe gyüytſem az orſiágokat

b: Az az. Miuel hogy ſemmit nem fogtatoc az ſures. tanitaſſeddes, imár azért egy mint ellen ſeg veſiétoc ſzmadoc. egybe gyüytoc minden nepeket hogy azokat meg bűntéſſem. azokkal egybe titkeſitis meg bűntéſſelec.

kat, hogy ki ŏntſem azokra az én haragomnac tellyes búſúláſát: mert az én haragomnac tűze miatt eméſitetic meg az egéſi fŏld.

9 c Mind az által ackor el változtatom az népeknec aiakokat hogy tiſita légyen, hogy mindenec ſegitſégűl hijác az WRnac neuét, hogy ſiolgállyanac néki egyenlŏ akarattal.

10 Az Szeretſen orſiágnac folyó vizén túl lakozóc, kŏnyŏrŏgnec énnékem, és az én el oſilott népemnec leáni aiandékot hoznac énnékem.

11 d Az napon nem ſiégyenűlſi meg az te czelekedetidért, az mel lyeckel vétkeztél én ellenem: Mert ackor el véſiem kŏzzűled azokat az kic kérkednec az te keuelſégeddel: Es tŏbbé nem keuélkedel az én ſientſéges hegyemen.

12 Es maraſitoc én te kŏzted meg nyomorodott ſiegény népet: és biznac az WRnac neuében.

13 Az Izraelnec maradéki nem czelekeſinec hamiſſágot és nem ſiólnac hazugſágot, és nem találtatic az ŏ ſiáiokban álnoc nyelw, mert ŏc legeltetnec Iſtentŏl, és nyugoſinac, és nem léſien ſenki ki ŏket el rŏttenſe.

14 Ŏrűlly Sion leánya, ŏruendezz Izrael, ŏrűlly és tellyes ſiiuel ŏruendezz Ieruſálemnec leánya.

15 Le tŏtte az WR az te itéletidet, el forditotta ellenſégidet, az WR te kŏzŏtted vagyon, nem látſi tŏbbé veſiedelmet.

16 Az napon ezt mondgyác Ieruſálemnec, ne félly Sion, ne botſáſd le az te kezeidet.

17 Az te kŏzŏtted lakozó erŏſs WRad Iſtened meg tart, nagy ŏrŏmmel ŏruendez te raytad, az te ſierelmedben gyŏnyŏrkŏdic, nagy ŏrŏmmel vigad tenéked.

18 Az kic te kŏzzűled ideig meg nyomorodtanac, azokat egybe gyűytem, és à kic gyalázatot ſienuedtenec.

19 Imé én el veſitem minden te nyomorgatóidat ackor az idŏben: és meg tartom az ſántát, e és haza hozom az ſiámkiuetettet, és ŏket ditſéretesecké és tiſiteletesecké téſiem az ŏ gyalázattyoknac fŏldén.

20 Az idŏben haza hozlac titeket, idŏuel egybe gyűitlec titeket, mert hireſecké neueſecké téſilec titeket ez fŏldnec minden népei kŏzŏtt, mikor az ti ſiámkiuetéſtekbŏl meg ſiabaditlac titeket az ti ſiemetec láttára, azt mongya az WR.

Sophonias kônyuénec vége.

c: Ertelme ez Minec vtanna az fŏldet illyen modon meg tiztitom az en anya ſſent egy hazam nem veſſel, ſŏt inkab az en neuemnec eſmereti meſſſe valo nepek hŏzze ki teried, és engem tiztelnec nekem ſſolgalnac, az en neuemet ſegitſegűl hiac egy akarattal. Ezt pedig mondgya az hiuec vigaztalaſara, kic azt gondol hattac volna hogy ha Sido orſſag el veſſ, az Iſteni tiztelетis nem leſſen.

d: Menemŏ legyen az Anya ſſent egy haz azt iria meg, tudni illic ſſĕt és az ŏ bűneibŏl meg tiztitatot, azert mondgya. Nem ſſegyenŏlſſ meg az te bűneidert, tudni illic, mert azoc meg boczatatnac. Touabba az vijoñan valo ſſűleteſſnec iŏ tetemenyerŏlis emlekezic. Es vgy mond az keuelſéget el veſſem te belŏled, azokatis el veſſtem kic tegedet keuelſegre inditottac.

e: A meg nyomorodot ania ſſent egy hazat haſonlittya az ſantahoz és ſſanki vetethŏz.

AGGÆVS.

ELSŐ RESz.

Feddi Aggeus az Sidokat, hogy az ő tulaydon házokat ęppitenéc és az Iſten temploma puſtán állana, és meg mondgya nékic minęmő karoc volna és kőuetkeznéc az Iſten házának ęppitéſének halaſztában. Azért Zorobabel és Iehoſua az kőſſęggel egyetemben fel indultatuán Iſtentől, az ęppiteſt el kezdic.

1 DAriVS királnac másodic eſtendeiénec hatodic hólnapiában, az hólnapnac elsŏ napián ſióla az WR Aggęus Prophéta által Zorobabelnec az Sealtiel fiának, Iuda feiedelménec, és Iehoſuanac Iehoſadach fiának az fŏ papnac, ezt monduán.

2 Ezt mondgya az Seregeknec WRa, monduán: Ez nép azt mondgya, Nem iŏtt męg el az WR háza ęppitéſének ideie.

3 Szóla azért az WR az Aggęus Prophéta által, monduán.

4 El iŏtté tinéktec idŏtec hogy lakozzatoc az ti ſiép házaitokban hogy ez ez ház puſtán áll?

5 Moſtan azért ezt mondgya az Seregeknec WRa, Gondollyátoc meg ióla zti dolgaitokat.

6 Sokat vetettetec de keueſet hoztatoc bę abban: Eſitec és nem elégeſitec meg, iſitoc és nem réſiegedtec meg, ruhákba ŏltŏztec de nem melegeſitec meg, és az ki munkáiának iutalmát véſti bę, mintha meg ſiakadott ſákba tŏltene azt.

Értelmi ez ſolaſſal, hogy minden munkaioc és ſzorgalmatoſſagoc haſonnehúl lenſen, mert annac az arra erŏſziekhŏ is kiveſ. Értelme pedig az 5. és 6. verſnec ez, ti azt mondgyatoc hogy nem iŏt meg el az Iſten haznanac epuletinec idie, de ha eſetekhez veſztec magatokat, azért nintſen ſemmiben elŏmenteletec, mert az Iſten hazat nem epititec.

7 Eſit mondgya az Seregeknec WRa, gondollyátoc meg ióla zti dolgaitokat.

8 Mennyetec fel az hegyre és hozzatoc onnat fákat, és ęppitſétec meg az házat, és kedues léſſen nékem az, és diczŏitetem abban, azt mongya az WR.

9 Sokat vártatoc bę de imé kcués takarodott bę, bę vittétec azt az ti házatokba, de én reá fualloc arra: mi okért azt mongya az Seregeknec WRa? az én házamért melly puſtán áll, ti peniglen ſiettec kiki mind az ŏ házának eppitéſére.

10 Ennekokaért zárlatott bę az ęg hogy ne adná néktec harmatot, az földis bę zárlatott hogy néktec gyümölczet ne teremtené.

11 Es ſiáraſſágot hijttam ez földre, és az hegyekre, az gabonára és az borra, az olayra és valamit az föld teremt, az emberekre és az barmokra, és az embernec minden kęzi munkáiára.

12 Meghallá penig Zorobabel az Sealtiel fia, és Iehoſua, Iehoſadach

dach fia az nagy pap, és mint az tŏb kŏſſég az ŏ WRánac Iſtenénec ſiauát, és az Aggęus Prophéta beſiédit, az mint el botſátta vala ŏtet az ŏ Wroc Iſtenec, és meg félemléc az nép az WRtól.

13 Mondá azért Aggęus az Wrnac kŏuete, az WRnac kŏuetſégébe, monduán az népnec: En ti veletec vagyoc, azt mongya az WR.

14 Es fel inditá az WR Zorobabelnec Sealtiel fiánac az Iuda feiedelménec lelkét, és Iehoſuanac Iehoſadac fiánac az fŏ papnac lelkét, és mind az tŏb kŏſſégnec lelkét, és bę menénec és munkálodánac az Seregeknec Wránac az ŏ Iſteneknec házában.

15 [b] Hatodic hólnapnac huſion negjedic napián, Dárius királnac máſodic eztendeiében.

b: Az időt mongya meg, mikor kezdettéc el az templum eppiteſet.

II. Réſz.

Azt mondgya az Prophéta hogy az máſodic templumnac diczŏſége nagyob léſſen hogy nem az elsŏnec. Az vrán meg mondgya à Prophéta az Iſteñec bůntetesénec okait, tudni illic hogy fertelmeſec vóltac minden dólgokban. Vtólſor igér nékic Iſten az Prophéta által áldáſt, ha eppitic az templomot, miképpen hogy áz előtt annac el halaztaſáért ſerentſetlenec vóltac.

1 HEtedic hólnapnac huſion eggyedic napián, ſióla az WR az Aggęus Prophéta által, monduán.

2 Mond meg moſt Zorobabelnec Sealtiel fiánac, az Iudah feiedelménec, és az Iehoſuanac Iehoſadac fiánac az fŏ papnac, és az népnec maradékánac, ezt monduán.

3 Kitſoda az ti kŏzzŭletec az ki látta ezt ez házat az ŏ elsŏ diczŏſégében? ez az mellyet moſt láttoc, auagy nem ollyannac tetziké ti néktec àhoz képeſt mint ha ſemmi vólna?

4 Moſtan mind az által légy erŏs az te dolgodban, azt mondgya az WR, és erŏs légy teis Iehoſua Iehoſadaknac fia, ki fŏ pap vagy, és erŏſſec legyetec ti fŏldnec népei azt mondgya az WR, és munkálodgyatoc, mert én veletec vagyoc, azt mondgya az Seregeknec WRa.

5 Az beſiéd ſierint mellyel fogadáſt tŏttem néktec, mikor ki iŏttetec Ægyptumból, és az én lelkem meg marad ti bennetec, ne féllyetec.

6 Mert ezt mondgya az Seregeknec WRa. [a] Męg egy keués idŏ vagyon, és én meg indîtom az ęgeket, az fŏldet, az tengert és az ſiárazt.

7 Es meg indîtoc minden népeket, és el iŏ az minden pogány népeknec kéuánſága, [b] és bę tŏltem ez templomot diczŏſéggel, azt mondgya à ſeregeknec Wra.

8 [c] Enîm az ezŭſt, enîm az arany, azt mondgya az ſeregeknec WRa.

9 Nagyob léſien ennec ez háznac diczŏſége, hogy nem az elsŏ háznac diczŏſége, azt mondgya az ſeregeknec WRa, és ezen ez helyen adoc kékeſéget azt mondgya az Seregeknec WRa.

10 Kilentzedic hólnapnac huſion negyedic napián, Dáriuſnac

a: Az az, inkab miuelne azt iſten hóg ez egez vilagnac abrazattya el valtoztatna, hogy nem mint igeretit meg nem tellyeſitene, és az ŏ nepenec tellyes valtſagat el nem hozna.

b: A Chriſtuſnac el iŏuetelirŏl valo Prophetia, kit pogan nepec keuanſaganac neuez. Iollehet igyis fordittiae, meg inditom az poganyokat, hogy azoc hŏzzŭl az valaſtottac el iŏiſŏnec.

c: Az az, volna hatalmam arra hogy arannyal ezŭſtel meg ekeſsitenem ez templomot, de más leſſen ennec ekeſſége tudni illic az Wrnac diczŏſege, az Meſſias ki ez templumban tanit és ezudokat teſſen.

máſodic eſitendeiében, ſzóla az WR, az Aggęus Prophéta által, ezt monduán.

12 Ezt mondgya az Seregeknec WRa, kérd meg az papokat az tŏruény felŏl, ezt monduán.

13 [d] Ha valaki ſientelt húſt viend az ŏ kŏntŏſénec állyában, és az ŏ kŏntŏſénec ſiéléuel illetend kenyeret, fŏzeléket, bort, olayt, és valami éleſéget, vallyon meg ſienteltetiké az? és felelenec az papoc, ſ-mondanac: Nem ſienteltetic.

14 Es monda az Aggęus: Ha valaki illetendi ezeket az ki lélekben fertelmes léſien, auagy meg ferteztetiké? és mondánac, meg ferteztetic.

15 Es feleluén az Aggęus monda. Azonképpen ez nemzetſég és ez nép én elŏttem, azt mondgya az WR, és az képpen minden ŏ kezec munkáia, és valamit ŏc nékem fel hoznac, ferttelmes léſien.

16 [e] Es moſtan gondollyátoc meg kérlec az ti ſiiuetekben ez napſágtól fogua az napokat mellyec el múltanac, mikor męg egy kŏuet ſem tŏttec vólt más kŏre az WR templomában.

17 Annac elŏtte ha el ment az ember az aztaghoz melybŏl húſi véka búzát várt, czac tizet talált, és mikor az ſaytóhoz ment hogy ŏtuen veder bort meritené, húſiat talált.

18 Meg vertelec titeket nap keleti ſiéllel, rogyáual, és kŏ esŏuel minden ti kezetec mankáiát, de ti męgis nem tęrétec én hozzám azt mondgya az WR.

19 Gondollyatoc meg kérlec az ti ſiiuetekben ez napſágtól fogua az napokat mellyec el multac, az kilentzedic hólnapnac huſion negyedic napiától fogua, az napſágtól fogua mellyen az WR templuma fundáltatott, gondollyatoc meg az ti ſiiuetekben.

20 Auagy bę takarodotté az mag az ti czŏretŏkbe? męg ſem à ſiŏlŏ, ſem à fige és pomagranát, ſem az olay fa nem termet, De ez naptól fogua meg áldlac titeket.

21 Es ſióla az WR máſodſior az Aggęuſnac az hónác huſion negyedic napián, monduán.

22 Mond meg Zorobabelnec az Iudah feiedelménec. En meg inditom az ęgeket és az fŏldet.

23 [f] Es el fordîtom az orſiágoknac királi ſiękeit, és à pogány orſiágoknac ereiét el veſitem, az ha dakozó ſiekeret és abban ŏlŏket, és le húllanac az louac és azokon ŭlŏc, az ŏ attyoc fiánac fegyuere miatt.

24 Az napon azt mondgya az Seregeknec WRa, fel véſilec tégedet Zorobabel Sealtiélnec fia én ſiólgám, azt mongya az WR, és olljanná téſilec mint egy petſétes gyŏrŏ (az én vijomban) miuel hogy válaztottalac tégedet, azt mondgya az ſeregeknec Wra.

d: Ertelme ez Miképpen az meg ſientelt hus, ſemmi allatot meg nē ſientel ha illetijs azt De az ki lelekben fertelmes mindent meg ferteztet. Azonképpen ti akar mint aldozzatoc nekem, azoc nem keduesec és azoc az aldozatoc titeket meg nem ſientelnec, ſŏt inkab miuelhogi lelekben fertelmeſec vattoc, azokatis meg ferteztetitec.

e: Ertelme ez mind az 21. verſig. Ha meg gondollyatoc az ti allapattokat az templum eppiteſe elŏt nem volt ſemmi iŏ elŏmenetec. Minec vtanna pedig kezdettetec epiteni, iol vagyon dolgotoc. Azért meg ne ſiunyetec az eppiteſtŏl.

f: Azt akaria ielenteni hogi ſemmi hatalmáſſag meg nem tartoztattya ŏtet hogy az anya ſient egy hazzal iol ne tegyen és azt meg ne eppitſe.

Aggæus könyuénec vége.

ZACHA-

ZACHARIAS.

¶ *Az Babyloniából való ßabadulásnac vtánna, emlekezteti az Prophéta az Sidókat arrol, miért sanyargatta vólt meg Isten az ö Attyokat ollyan keseruesen. Az vtán inti öket hogy ió reménségben legyenec igaz ßabadulásoc felöl, czac hogy ßiuec ßerint Istenhöz térienec. Végre feddi öket az ö gonossagokért, miuel hogy meeg az elébbi vétkekben soc vala bennec.*

ELSŐ RESz.

¶ Előßőr inti az Prophéta az Caputban az Sidókat hogy meg tęrienec Istenhőz, és az ő attyoknac gonossagokat ne kőuessec. Másodßor vigaßtallya az fogságbol haza iőtt Sidokat az Isten fiánac (kit az Myrtus fac kőzőtt állo Angyal pęldaz) kőzőttőc való létéuel, az Angyaloknac mellettec való vgyazasockal, az Isten fiánac érettec való tőrekődéseuel, az Istennec kegyelmes gonduiseléseuel, hozzaioc való ió akarattyáual, az ő ellenségeknec romlásockal, mellyeket mind az Prophéta három latasokban példaz.

1 DARIVS királnac másodic eßtendeiénec nyóltzadic hólnapián, ßóla az WR Zachariásnac Barachias fiánac, ki Iddo Prophéta fia vala, ezt monduán.

2 Meg haragut vólt az WR felőtte igen az ti atyáitokra.

3 Ezt mondgyad azért nékic. Ezt mondgya à seregeknec Wra. Tęrietec én hozzám azt mondgya az seregeknec WRa, és ti hozzátoc tęrec, azt mondgya az seregeknec WRa.

4 Ne legyetec ollyanoc mint az ti atyáitoc, mert ez előtt való Prophétác kiáltottac nékiec, monduán. Ezt mondgya az seregeknec WRa. Tęrietec meg kérlec az ti gonoß vtaitokról, és az ti gonoß tselekedettektől: és nem fogattac ßót, és nem figyelmeztec én hozzám, azt mondgya az WR.

5 [a] Hól vadnac à ti atyáitoc? és à Prophétác? mind őrőcké élneké?

6 De az én beßédim és az én végezésim, mellyeket az én ßólgaimnac az Prophétáknac meg paranczoltam, vallyon nem tellyésedteké bę az ti atyáitokon? mert meg tęruén azt mondottác, az mint el gondolta vala az Seregeknec WRa hogy mi velűnc czelekedgyéc, az mi vtainc és tse-

[a] Az ötödic és hatodic vers eggyűue valo, mellyeknec ertelme ez, vgy vagyon hogy az ti atyaitoc meg holtac, à Prophetákis meg holtanac de az en beßedim meg nē holtanac, azert melto dolog hogy az ti atiaitoknac peldaiokbol és à regi Prophetaknac intesekből tanullyatoc.

lekedetinc ſierint, vgy czelekedett mi velünc.

7 Az tizen eggyedic hólnapnac (mellyet Sebatnac neueznec) huſion negyedic napián, Dáriuſnac máſodic eſitendeiébe, ſióla az WR Zachariáſnac az Barachias fiánac, ki Iddo Prophéta fia vala, ezt monduán.

8 Látám éttzaka, és imé egj férfiu [b] ül vala vereſs louon, és áll vala Myrtus fác között, mellyec valánac mély helyen: és az ö háta megett valánac veres louac, tarkác és feiérec.

b: Magyarazzac ezt az Ieſus Chriſtus rol.

9 Es mondéc én, mit akarnac ezec Wram? Felele nékem amaz Angyal az ki engemet meg ſiólîta, [c] En meg mondom tenéked mit akarnac ezec.

c: Erti vgyan azont az ki röl ſiola à felſö versben.

10 Ackor feleluén amaz férfiu à ki áll vala az Myrtus fác között, monda: Ezec azoc az kiket az WR küldött hogy bę iáriác ez földet.

11 Es feleluén [d] az WR Angyalánac ki à Myrtus fác között áll vala, mondánac, El iártuc az földet, és imé az egéſi föld nyugſiic és nagy bátorſágban vagyon.

d: Tudni illic az kic az Angyalnac hata megett valanac. verſ 8.

12 Ackor ſióluán az WR Angyala monda, [e] ô Seregeknec Wra meddig nem könyörülſi te az Ieruſélembélieken, és az Iudánac városin, mellyec ellen haraguttál immár hetuen eſitendötül fogua?

e: Chriſtus kőzbe taro és könyörgö 1. ſten elött az Anya ſent egy hazert.

13 Felele pedig az Seregeknec WRa az Angyalnac az ki én velem ſiól vala, ió beſiédeket, és vigaſitaló ſiókat.

14 Annac okaért meg paranczolá nékem az Angyal az ki én velem ſiól vala, kiálts, ezt monduán, ezt mondgya az Seregeknec WRa, ſieretem én az Ieruſálemet és az Siont nagy buzgoſágos ſieretettel.

15 [f] De nagy haraggal haragſiom ez bátorſágban élö népec ellen: mert én keueſſé haraguttam vala az én népemre, öc penig kegyetlenöl czelekedtec vęlec.

f: Az az, haragſom az poganyokra kiknec kezek be attam vala az en nepemet: Mert öc kegyetlenbec voltac az en népem ellen hogy nē mint kellet vólna.

16 Annac okaért azt mondgya az WR, meg tęrtem az Ieruſálem városához kegyelmeſen, az én házam meg çppitetic abban, azt mondgya az Seregeknec Wra, és ki nyuitatic az mérö linea ö rayta.

17 Megis kiálts ezt monduán: Ezt mondgya az Seregeknec Wra, męg az én városim felötte beuölködni fognac ſoc ióckal, minec vtánna az WR Siont meg vigaſitallya, és Ieruſálemet hozzáia véſſi.

18 Es fel emeluén az ér ſiemeimet, látéc négy ſiaruakat.

19 Es mikor kérdeném az Angyaltól az ki én velem ſiól vala, miczodác ezec? monda nékem: Ezec az ſiaruac mellyec el hántác Izraelt, Iudát és Ieruſálemet.

20 Az vtán mutata énnékem az WR négy kouátſokat.

21 Es mikor kérdeném, mit akarnac ezec czelekedni? feleluén monda: Ezec az ſiaruac mellyec el hántác Iudát, annîra hogy ſenki feiét fel ne emelhetné: Ez kouátſoc

uátſoc penig el iöttec hogy azokat el röttentſéc, hogy az pogányoknac ſiaruokat le rontſác, mellyec ſiaruat emeltec vala Iuda földe ellen, hogy azt el rontanác.

II. Réſz.

Ez Caputban vigaſztallya az Prophéta az Sidokat Ieruſálemnec meg eppűléſeuel, az Anya ſent Egy háznac ſaporodáſával, az Iſtennec kegyelmes gonduiſeleſeuel, à foglyoknac ſabadulaſaual, az Meſsiaſnac el iöueteliuel, és az pogan nepeknec meg fordulaſockal.

1 FEl emeluén iſmét az én ſiemeimet látéc egy férfiat, kinec kezében vala egy mérö kötél.

2 Es mondéc, houá mégy: Es felele nékem, hogy meg mériem Ieruſálemet, és meg láſſam mind ſiçlit hoſzſzát.

3 Es imé amaz Angyal à ki én velem ſiól vala, ki iöue, és más Angyalis ki iöue annac eleibe.

4 Es monda annac: fuſs el ſiólly ez gyermeknec [a], monduán: Ieruſálemet kerités nélkül kezdic lakni, az ö benne való embereknec és barmoknac ſokſága miatt.

5 En pedig, azt mondgya az WR: léſiec ö néki tüz fal körökörnyül, és ditsöſſégre léſiec néki ö közepötte.

6 [b] Nó, nó fuſſatoc ki éſiaknac földéböl, azt mondgya az WR: miuelhogy az ęgnec négy ſiçle felé el hántalac titeket, az mondgya az WR:

7 O Sion ſiabadits ki teis magadat, ki lakozol az Babel leányánál.

8 Mert ezt mondgya az Seregęknec WRa: az ditsöſſég vtán [c] el küld engemet az pogányokhoz, mellyec titeket meg foſitottanac, mert à ki titeket bánt az ö ſieme fényét bánttya.

9 Mert imé én fel emelem az én kezemet ö ellenec, és léſinec az ö ſiólgáioknac prędáia: és meg tudgyátoc, hogy az Seregeknec WRa botſátott engemet.

10 [d] Örülly és öruendezz Sion leánya, mert imé én el mégyec és lakozom te közötted, azt mondgya az WR:

11 Es nagyſoc pogán népec adgyác az napon magokat az Wrhoz, és léſinec én népem, és lakozom ö közöttec: és ackor meg tudod hogy à Seregeknec WRa küldött engemet te hozzád.

12 Es örökſégül biria az WR Iudát az ö örökſégét ez földön, és iſmét magához véſii az Ieruſálemet.

12 [e] Halgaſſon minden teſt az WR elött, mert fel kęl végre az ö ſientſéges lakó helyéböl.

III. Réſz.

Vigaſztallya Iſten ez Caputban az Prophéta alral az Sidokat, hogy miképpen az népet, az vároſt, az Templomot, azonképpen az fő papſágotis helyére allattya, és hogy iöuendőben az Dáuidnac el fogyatkozott nemzetſégéböl az őrőcké való papotis, az az, à Meſsiáſt el botſatana, kinec io teremeniről az Angyal ſól.

a: Erti Zachariaſt: Mikor pedig azt mongya, hogi Ieruſalemet keriteſnelkül lakiac, azt ielenti hogy az Anya ſent egy haznac lakoſi oly ſokan leſſnec, hogy kerités be nem fernec.

b: Inti az Babyloniaban maradott nepet, hogy ſieſſenec, ki iöni onnet es az Anya ſent egy haznac tagai közze ſamlalni magokat.

c: Az mit az Propheta ez verſnec kezdetibe mond: Az ditsöſſeg vtan, vgy mond: el küld Iſten &c. Azt ſoc keppen magyarazzac az böltſec: Nemellyec igy, hogy minec vtanna az Sidoknac ditsöſſegec meg ſünic, az Iſten az pogan nepekhez küld köuetöket Nemellyec igy: Miuel hogy az poganyoc ez ideig eleg ditsöſſegbe voltanac, annakokaert az Iſten ez vtan köuetöket küld hozzaioc az ö veſſedelmec felöl. De mind ezeknel igazb magyarazat ez, hogy minec vtanna az Iſten nagy ditsöſſeggel ki hozta az Sidokat Babyloniabol, immaran öket nem hadgya, es az poganyokat meg enhiti hogy nekic ne artſanac.

d: Vigaſztallya az Anya ſent egy hazat. Iſtennec közöttec valo lakaſaual. Vagy à Chriſtuſnac meg ielenteſeuel. Maſodſor az Anya ſent egyt haznac az poganyokbol valo meg ſaporodaſarol, melyről ſola az 9. versbennis, hogy az poganyoc à Sidoc rabiai es predai leſſnec.

e: Az az, alazza magat minden ö elötte, es ſenki ellene neki ne ſollyon, mert boſſa allo az Wr.

1 AZ vtán mutatá nékem (az Angyal) Iehoſuát az fö papot, hogy állana az WRnac Angyala elött, kinec à Sathan áll vala iob keze felöl, hogj ellenkeznéc ö vęle.

2 Es monda az WR az Sathannac: dorgállyon meg tégedet Sathan az WR Iſten, dorgállyon meg mondoc az WR ki az Ieruſálemet magánac válaſitotta: auagy nem ollyané ez mint az tüzböl, ki ragadot üſiög? a

3 Az Iehoſua penig öltöztetött vala ſiennyes ruhákban, és áll vala az Angyal elött.

4 Es ſióla (az Angyal,) és monda azoknac, kic elötte állanac vala, monduán: Vegyétec le ö róla az ſiennyes ruhákat: és monda ö nékie: Imé el vöttem az te álnokſágodat, és wy ruhákban öltöztettelec tégedet.

5 Es monda, tegyenec az ö feiében tiſita pap ſüueget. Tönec annac okaért az ö feiébe tiſita pap ſüueget, minec vtánna fel öltöztettéc vólna ötet ruhákban. Az WRnac Angyala pedig ott áll vala.

6 Es esküuéſſel fogadá az WRnac Angyala az Iehoſuanac, ezt monduán:

7 Ezt mondgya az Seregeknec WRa, ha az én vtaimban iárándaſi, és ha az én parantſolatimat meg örizended, teis itélöie léſieſi az én házamnac, söt añac felötte örizöie léſieſi az én tornátzimnac, és meg engedem tenéked, hogy ez én elöttem állóc között iáry.

8 Hald meg te Iehoſua fö Pap, és az te barátid kic te elötted ülnec, mert ezec tſudálatos férfiac: Imé én elö hozom, az én ſiólgámat az tſemetét. b

9 Mert imé egy kö léſien c mellyet én helheztetec à Iehoſua pap elött, és ez egy könec hęt ſiemei léſinec, és én faragom annac az ö faragáſit, azt mondgya az Seregeknec WRa: és el veſiem ez földnec álnokſágátt egy napon.

10 Az napon, azt mondgya az Seregeknec WRa: kiki mind hija az ö felebaráttyát az ſiölö tö alá és az fige fa alá. d

a: Erti az Iehoſuat à fö papot kit Iſten tſudalatoskeppen ſzabaditott vala ki az fogſagbol. Mikor pedig ezt mondgya: dorgallyon meg teged az Wr, ertelme ez, te Sathan az Iſten az te hatalmadat vegye el artalomra valo ſzandokokat enhitſe meg, hogy ne arthaſd az Iehoſua papnac.

b: Igeri ez versben Iſten az Iehoſua papnac à pap ſagnac meg eppiteſet az Meſsiasban az Chriſtus Ieſusban, kit neuez az Iſten itt ö ſzolgaianac es tſemetenec, mint Ierem: 23. Eſa: 11. 53. Luc: 1. Miuel hogy az Dauidnac vgy mint meg holt es el ſzaradott nemzetſegeböl kell vala ſzarmazni, mint az tſemete ſzokott ki neuekedni az föld alatt valo törsökböl. Neuezi penig az Iehoſua ſzolga tarſait tſudalatoſoknac, vagy ez vilag tſudainac, miuelhogy ez vilag elött vtalatoſoc valanac, mint Eſa: 8. az Eſaias tanituani neueztetnec vilag tſudainac.

c: Az kit à Propheta az fölsö versben tſemetenec monda, vgyan azont mongya itt könec, mint maſuttis ſoc helyen à Chriſtus neueztetic könec, Eſa: 8 Pſal: 118. Matth: 21. &c Mikor penig azt mondgya hogy het ſzemei, az az, ſoc ſzemei leſznec à Meſsiaſnac: Ielenti azzal az ö tökelletes gonduiſeleſet. Vtolſzor mikor azt mondgya hogy annac faragaſit ö faragia, ielenti azzal hogy ö ekeſitene fel à Chriſtuſt minden mennyei aian. Iekockal. Ioa: 3.

d Az az, lakoztoc nagy bekeſegben, tſendeſſegben minden felelem nelkül.

IIII. Réſz.

Vigaſztallya Iſten ez Caputban az Sidokat azzal, hogy Iſten az ö Anya ſzent Egy házát ſoha el nem hadgya, hanem azt örizi és otalmazza nem külsö emberi erőuel, hanem kiualtképpen valo Iſteni hatalmaual, és hogi az ö ſzent Ielkeuel minden fogyatkozásnélkül táplállya.

1 ES meg tęre az Angyal à ki én velem ſzól vala, és fel költe engemet, mint à kit álmából fel költenec.

2 Es monda énnékem: mit látſi te, és mondéc: imé egy mérö arany gyerttya tartót látoc, melljnec à teteién vagyon az ö tanyéra: és azon hęt ſiöuetnekec: és hęt töltſérec à hęt ſiöuétnekekre, mellyec vadnac à gyerttya tartónac teteién.

3 Es

3 Es kęt olay fác az gyertya tartó mellett, eggyic az gyertya tartón iob kęz felöl, az másic bal kęz felöl.

4 Es mondéc az Angyalnac à ki én velem sióll vala, mitsodác ezec WRam?

5 Es feleluén az az Angyal az ki én velem sióll vala, monda énnékem, auagy nem tudodé mit akarnac ezec? kinec mondéc, nem tudom WRam.

6 Es feleluén, monda énnékem: Ez az WRnac besiéde az Zorobabelhöz, monduán: Nem eröuel, nem hatalommal, hanem az én sient lelkem által, azt mondgya az Seregeknec WRa: [a]

7 Mitsoda vagy te nagy hegy [b] az Zorobabel ellen, el osilatol és tęr földé lésiesi, és fel tésii Zorobabel az fölsö köuet az népnec nagy hálá adó kiáltásáual: Hálá légyen, hálá légyen Istennec.

8 Es sióla nékem az WR, monduán:

9 Az Zorobabel kezei fundáltác ez házat, és az ö kezei végezie el, és meg esméred hogy az Seregeknec WRa küldött engemet te hozzád.

10 Mert à kic ez ęppitésnec kitsín kezdetit meg vtáltác vala, öruendezni fognac, és meg láttyác az Zorobabel kezében az mérö lineát. Ezec az WRnac hęt siemei, mellyec bę kerülic ez egési földet.

11 Es sióluán mondéc nékie, mit példáznac imez kęt olay fác az gyertya tartó mellet, iob kęz felöl és bal kęz felöl.

12 Es másodsioris sióluán mondéc néki, mit példáz imez kęt olay folyás, mellyec vadnac az kęt arany töltsiér között, melljekböl arany siinö olay foly ki.

13 Es sióla énnékem monduán: Auagy nem tudodé mit példáznac ezec? Es mondéc, nem tudom WRam.

14 Annac okaért monda: Ezec az kęt olay forrásoc, mellyec az egési földnec Wránál vadnac. [d]

V. Rész.

Ez Caputban az Prophéta elöser azt ielenti, hogy Isten az ö népét ollyan igen meg sanyargatta vólt, az ö érdemec serint. Annac vtánna azzal vigaztallya öket hogy Isten immár ez vtán az ö büntetö haragiát az Chaldéusokra fordittya, &c.

1 AZ vtán ismét fel emeluén az én siemeimet látám, hogy imé egy könyw répös vala (az ęgen.)

2 Es mikor azt mondaná énnékem: mit látsi te? mondéc: látoc egy repesö könyuet, kinec hossia húsi sing és sięle tíz sing.

3 [a] Es monda nékem: ez az átoc melly ez egési földnec siinére ki mégyen: mert valaki oroz, ez nemzetségben, mint másban, meg büntettetic: Es valaki hamissan eskesic, ez nemzetségben, másban meg büntettetic.

4 Es

[a] Az az, Mikeppen ez sőuetnekec nem embertől taplaltatnac olaijal hanem Istentől, azon keppen az en Anya sent Egy hazamatmelly az arany gyertya, tartón peldazta tic, nem emberi erőuel es hatalommal, hanem az en Isteni hatalmammal őrizem, es sent lelkemel taplalom:

[b] Nagy hegynec neuezi az Zorobabel ellensegit.

[c] Az az, Ez dolog nem egyeb altal hanem az sen, melly sőuednekec tőkelletes Istennec tőkelletes gond viseleseből, es az altal leltal ez vilagot biria. Vagy: Ezec tudni illic, az het nem egyebet, hanem az Wrnac het sceuit, az az, gond viseleset peldazzac.

[d] Az az, Ez olay fac peldazzac az Isten lelkenec beuseges aiandokat, mellyet minden időben sűntelen ad az ö Anya sent Egy hazanac Christus altal.

[a] Az az, Ennec ez könywnec irasaban vagyon az Sidoc ellen valo sententia, kic noha sentekenec mutattyac magokat, mind az altal lopoc es hamis hi. Nemellyec eggyic resseben hamissan esreseben, meg tőec, az az, vetkeztec mind à ket tabla ellenigy fordittyac, minden lopo (az mint ez könywnec ben meg vagyon irua.) meg büntettetic, es minden köue (az mint meg vagyon irua ez könywnec masic büntettetic. Auagy vaka vagy köböl.

4 Es ki botſátom azt az átkot, azt mondgya az Seregeknec Wra: és bę mégyen az lopónac házába, és annac házába à ki hamiſſan eskeſiic az én neuemre, és meg marad annac házában, és meg eméſiti azt, annac fáit és kõueit.

5 Es elõ iõuén az Angyal à ki én velem ſiól vala, monda nékem: Emeld fel az te ſiemeidet és láſd meg mitſoda ez az mi elõ iõ.

6 Es mikor kérdeném tũle mitſoda ez? monda: az mi elõ iõ nem egyęb hanem mértéc, b és monda: ez az õ ſiemec az egéſi fõldõn.

7 c Es imé egy darab ſiçleſen ki vert ón forog (vala az ęgen,) és egy aſiſioni állat ũl vala az mértéknec kõzepiben. d

8 e Es monda: ez az Iſtentelenſég: és veté az ónnot az mértéknec kõzepire, és azzal az mértéknec ſiáiát bę fedeze.

9 f Es fel emeluén az én ſiemeimet, látám, és imé kęt aſiſioni állatoc iõuénec elõ, és azoknac ſiárnyokban ſiçl vala, és ſiárnyoc ollyan vala mint az eztragnac, és fel emeléc az mértéket az ęg és az fõld kõzzé.

10 Es mondéc az Angyalnac az ki én velem ſiól vala: houá viſiic ezec az mértéket?

11 Es felele nékem: Hogy házat eppitſenec annac az Sinear fõldében, és le tétetic és meg erõſsitetic ott az õ fundament omán. g

b: Az az. Ez azt peldazza, hogy Iſten az Iſtentelenecknec minden gonoſſagokat mint ha egy ſomoba voſtanac iol lattya, es azoknac mertec ſerint meg fizet, az az, à mint erdemlettec, noha ollyanoc, mint ha az egen repeſnenec, az az, vgy tezic az embereknec, hogy Iſten nem zabolazza meg õket, es azt alittyac, hogy Iſten nem tudgya, nem lattya õket, de iol tudgya. &c.

c: Az ón mely termeſet ſerint nehez, peldazza az Iſtennec az Sidoc ellen valo nehez es ſulyat itelotit.

d: Az aſſſoni allat peldazza mind az Sido nemzetſeget, az kiket tudni illic, Iſten az õ iteleti ala rekeztett vala, mint az Angyal mondgya az 8. versben, ez vgy mogd az iſtentelenſeg, az az, peldazza ez aſſſoni allat az Sidokat, kic az Iſten iteletire tartatnac.

e: Az az, be fedeze az edent azonnal, mellyben vala az aſſſoni allat, mellyel ielenti hogy az Sidoc vgy mint tõmlõzbe rekeztetuen tartatnac az bũntetefre.

f: Ez latáſſal ielenti az Propheta, hogy az Iſten el veſſi, immar az oſtort az Sidokrol, es ennec vtanna az Chaldæuſokat oſtorozza, kic az õ nepenec ellenſegi voltac. Vagy az mint nemellyec magyarazzac, ezt peldazza, hogy minec vtanna az Sido nep az õ bũneirõl meg gyõzettetic, az Iſten iteleti ala rekeztetic, es haſonlo bũnteteſſel bũntettetnec, azokhoz kic az Babyloniai ſokſagban akartac inkab maradni, hogy nem mint Sido orſſagba meg terni.

g: Az az, ott Babyloniaban, holott immar meg gyõkereztec vala, &c.

VI. Réſz.

Ez Caputban ielenti az Prophéta Iſtennec az Angyaloc által való gond viſeleſet az Sidoc felõl, mind à kic vadnac, mind à kic onnet ki iõttec. Az vtán ſól az Meſsiáſnac királi és papi méltoſagarol, melly dolog az Iehoſuanac kettõs Coronaual való meg Coronazaſa alatt peldazratic.

1 ES a fordúluán fel emelém az én ſiemeimet, és tekintuén látám, és imé négy ſiekerec iõnec vala ki, kęt hegy kõzzũl, és azoc az hegyec ęrtz hegyec valánac

2 Az elsõ ſiekerben veres louac valánac, az máſodic ſiekérben fekete louac.

3 Az harmadic ſiekérben feiér louac, és az negyedic ſiekérben tarka louac.

4 Es ſióluán mondéc az Angyalnac, az mely én vęlem ſiól vala: Mitſodác ezec WRam?

5 Es

a: Tremellius az negy ſiekeren erti az Angyali ſereget kic Iſtennec parantſolattya ſerint ez vilagnac minden reſſeben az Iſtennec akarattyat czelekeſſic. Az erz hegyekẽ erti az Iſtennec hatalmat tanaczat, melyből leſſnec ez vilagõ mindenec. Az louakon erti az Angyaloknac gyorſaſagokat. Azert az Propheta azt ielenti es tanaczainac el vegezéſere.

hogy Iſtennec vadnac ſolgai, minden õ dolgainac

5 Es feleluén az Angyal, monda nékem: ezec az ęgeknec négy ſielei, [b] mellyec ki iŏnec az helyekbŏl az holott ſioktac állani az egéſi fŏldnec WRa elŏtt.

6 [c] Az mely ſiekérben az fekete louac vadnac, mennec éſzaknac fŏldére, az feiér louac azoc vtán mennec, és az tarka louac Dęlre ménnec.

7 [d] Az vereſec ki iŏuénec, és kéuánác hogy el iárnác ez fŏldet: és monda (Iſten:) Mennyetec el, iáriátoc el az fŏldet, és el iárác az fŏldet.

8 Es elŏ hiuán engemet ſióla én vęlem monduán: láshatſie, az kic ki ménénec éſiaknac fŏldére, az én haragomat meg czendeſiitéc az éſiaknac fŏldén. [e]

9 Es ſióla az WR énnékem monduán:

10 Végy az ſiánkiuetésbŏl haza iŏttektŏl, tudni illic, Heldeitŏl, Tobiáſtól, Iedaiatól, és meny el te azon napon, meny el mondoc az Zephaniás fiánac Ioſiánac házához, kic Babyloniából ſiabadúltac.

11 Végy (mondoc ezektŏl) ezŭſtŏt és aranyat, és czinály Coronákat, és tegyed az Ioſedec fiánac az Iehoſuánac az fŏ papnac feiére.

12 Es ſióly nékie, ezt monduán: Ezt mondgja az Seregeknec Wra: [f] Imé egy férfiu támad, kinec néue, czemete, és az ŏ helyébŏl fel neuekedic, [g] és az WRnac Templomát meg ęppiti.

13 Es ŏ ęppiti meg [h] az WR Templomát, és ŏ ditsŏſéges léſien, és ŭluén wralkodic az ŏ ſiękiben, és papis léſien az ŏ ſiękiben, és békeſégnec ez kettŏ kŏzŏtt. [i]

14 Es legyenec az Coronác az Chelemnec, Tobiáſnac, és Iodaiáſnac Zephaniás fiánac emlekezetŏl az WR Templomában.

15 Es az meſiſiŭl valóc el iŏnec, és eppitenec az WR Templomában, és meg tudgyátoc hogy az Seregeknec WRa kŭldŏtt engemet ti hozzátoc, és meg léſien ez, ha valóba halgattyátoc az ti Wratoknac Iſtenteknec ſiauát.

VII. Réſz.

Meg felel ez Caputban az Prophéta az kŏſſegnec kérdeſére, hogy ha ſirion és bŏytŏllyon mint az elŏtt. Azt mondgya pedig hogy haſontalan az bŏytŏlés és ſiras az igaz Pœnitentianélkŭl, &c.

1 ES [a] az Dárius királnac negyedic eſitendeiében, az kilentzedic hónac mely Ciſleunec neueztetic, negyedic napián, ſióla az WR Zachariáſnac.

2 Minec vtánna az nép kŭldŏtte vólna az Iſten Templomához, Sareezert és Regemmelechet tŏb tárſaiual egybe, az WR ortzáiánac engezteléſére.

3 Es hogy meg mondanác az papok-

b: Az az. Az Iſtennec Angyali, kic az egnec negi reſzerŏl az Iſten eleibe alnan az ŏ parantſolattyanac meg ſzerzeſere ki mennec.

c: Az az, Az Angyaloknac eggyic reſſe Babyloniaba megyē, hogy az Sidokra viſellyen gondot, kic meg ott vadnac. Az eggyic reſſe megyen Iudeaba hogy az haza iŏtt Sidokrol viſellyen gondot.

d: Az Iſtennec az Angyaloc altai valo gond viſeleſt iria az Iudah orſzagorol, mely ſzolgalatot az Angyaloc ŏ magoc keuannac.

e: Az az, Miuel hogy az Angyaloc ſokakat inditottac pœnitentiara Babyloniaban, es az Iſteni tiztelet re, azert azt miueltec, hóg az Sidoktól kic meg az fokſagban vadnac, az en kegyelmeſſegemet meg nevonnam.

f: Az Meſſiaſrol valo iŏuendŏ mondas, mintha azt mondana te peldazod azt az ferfiat.

g: Az az, fel neuekedic az ŏ tulaidon nemzetſegebŏl.

h. Tudni illic tanitaſaual.

i: Az az. Nagy eggyeſſeg leſſen az királſag es papſag kŏzŏtt. Vagy bekeſeg ſzerzŏ leſſen mind az poganyoc mind az Sidoc kŏzŏtt.

a: Ez kerdeſt kerdi az papoktul es prophetaktul az fokſagbol haza iŏt nep. Mert miuel hogy az Templum el puztitatot vala à Nabucodonozortol, az ŏtŏdic holnapban, azt rendeltec vala à Sidoc hogy azt az holnapot, bŏytŏleſſel mulatnac el. Azert minec vtanna meg eppŭl az Templum, kerdec ha megis bŏytŏllyenec. Laſd meg az Templum puztulaſanac ideiet. 2 Reg: 25. Ier: 52.

papoknac, kic à ſeregeknec WRánac házában valánac, és à prophetáknac, illyen ſióckal: Auagy ſiriaké mégis minden ötöd hólnapban, és böytöllyeké az mint tſelekedtem enni eſitendötül fogua?

4 Es ſióla az ſeregeknec WRa énnékem, ezt monduán:

5 Mond meg ez földnec minden népének és az papoknac, monduán: Mikor böytöltetec és ſirtatoc az ötödic és hetedic hólnapban, és ez hetuen eſitendökben, auagy énnékem böytöltetéké?

6 Es mikor öttetec ittatoc, valyon nem magatoknac öttetec ittatoké?

7 Auagy nem ezenec vóltanaké az beſiédec mellyeket ſiólott az WR az elébbi prophétác által, mikor még az Ieruſálem tſendeſi és gazdag vólna, és az ö környüle való városoc, dél felöl való réſie, és az mezö ſégnec tartománya nyugalomban vólna.

8 Es ſióla az WR Zachariásnac, monduán:

9 Ezt mondgya az Seregeknec WRa: Igaz itéletet tegyetec, irgalmaſſágot és könyörületeſſéget czelekedgyéc kiki mind az ö felebarättyáual.

10 Az özuegyet és áruát, iöuéuént és ſiegént meg ne nyomoritſátoc, és ſenki az ö ſiuében felebárattya ellen való gonoſiról ne gondolkodgyéc.

11 Es nem akarác halgatni, és háttal fordúlánac (Iſtenhöz,) és fülöket bę dugác, hogy ne hallanác.

12 Es Adamas köué töuéc az ö ſiiueket, hogy ne hallanác az beſiédeket mellyeket az ſeregeknec WRa Iſtene az ö lelke által küldött vala, az ö elébbi Prophétai által: és lön felötte igen nagy harag reáioc az Seregeknec Wrától.

13 Annac okaért miképpen, hogy én kiáltottam és nem hallác meg: azonképpen kiáltottác és nem halgattam meg, azt mondgya az ſeregeknec WRa:

14 Hanem mint egy forgó ſiéllel el ſiéleztettem öket minden pogány népec közzé, mellyeket nem eſmértec, és az föld el puztúlt ö vtáñoc, annîra hogy ſenki azon által ne menne: és az kéuánatos földet puztáuá tönec.

b: Ertelme ez. Ez böyto-ket Iſten nektec nem parancſolta, azert hazeztek is, ſtéñc az nem haſznal, hanē ezekis, ſemmikart abbā nis nē vall, hanem ti nektec erre kellet volna fökeppen gondot viſelnetec, hogy vagy ezzec vagy nem. de az Iſten törueny ſzerint elnetec, mikeppē az regi prophetakis tanitottac.

VIII. Réſz.

Ez Caputban Iſten az Prophéta által vigaztallya és batorittya az ö népét hozzája való iò akaratty ával, ellenſégekre való haragiával: Ieruſálemnec meg eppüleſeuel, föld vetemenyeknec termeſeuel. Az után inti öket Pœnitentiára. Vtolſor az pogány népeknec hiuatallyokról fól.

1 ES ſióla az Seregeknec WRa, ezt monduán:

2 Ezt mondgya az ſeregeknec WRa: nagj búſúlással meg búſúltam à Sionért, és felötte nagy haraggal meg haraguttam érötte.

3 Ezt mondgya az ſeregeknec WRa: Meg tértem az Sionhoz és lakozom Ieruſálemnec közepette: és neueztetic Ieruſálem igaſſágnac városának, és az ſeregeknec WRának hegye, ſent hegynec.

c: Meg mondgya miben allyon az igaz böcöleſ, melyſi Iſten az regi prophetac altalis ſolt, tudni il liz az bünnec öldökleſében, az bünről va lo el tauozásban, es az ſent eletnec hüeteſében.

4 Igy

4 Igy ſiól az ſeregeknec WRa: Męg lakoznac az vén férfiac és aſiſioni állatoc Ieruſálemnec v́tzáin, és az férfiunac páltza léſien kezében az ö vénſége miatt.

5 Es az városnac v́tzái tellyeſec léſinec férfiu gyermekeckel és leánzóckal, kic az ö v́tzáin iátzodnac.

6 Ezt mondgya az ſeregeknec WRa: Ha ez czuda léſien az maradéc népnec ſieme elött az napokban, vallyon az én ſiemem elöttis czuda léſiené? azt mongya az Seregeknec WRa.

7 Igy ſiól az Seregeknec Wra: Imé én meg ſiabaditom az én népemet nap kelet és nap nyugat felöl.

8 Es meg hozom öket, és lakoznac Ieruſálemben, és léſinec nékem én népem, és én léſiec nékiec Iſtenec tökélleteſſéggel és igaſſággal.

9 Ezt mondgya az ſeregeknec WRa: Eröſſödgyenec meg az ti kezeitec néktec kic hallyátoc moſtan ez beſiédeket az prophétáknac ſiáiokból, kic ſióltac néktec az Seregeknec Wránac háza fundamentománac fel vetéſétöl fogua, hogy az templum meg eppitetnéc.

a: Az az. Miuel hogy nem az VVrert munkalodtoc vala az templumnac eppiteſebē, annac okaert à mit az prophetac altal igertem nem telliesitet tembe, hanē gyötrettetec ebſegtöl es ellenſegtöl.

10 a Mert ez napoknac elötte ſem az embernec ſem az baromnac fáradſágánac nem vólt ſemmi iutalma, és ſem menönec ſem iöuönec ſemmi békeſége nem vólt az nyomoruſág miatt, és az embereket kitkit egy máſra támaztottam.

11 De moſtan nem v́gy czelekeſiem mint az elött való napokon az én népemnec maradékáual, azt mondgya à ſeregeknec Wra.

12 Mert az ti vetéſtec békeſéges léſien: az ſiölö az ö gyümöltſét meg termi, az földis meg adgya az ö gyümöltſét, az ęgec harmatot adnac, és mind ezeket örökſégül adom az én népem maradékánac.

13 Es miképpen átoc alatt vóltatoc az pogány népec között, Iudánac és Izraelnec háza: Azonképpen meg tartalac titeket és áldottac léſitec. Ne féllyetec, bátoritſatoc meg magatokat.

14 Mert ezt mondgya az Seregeknec WRa: Miképpen el gondoltam vala hogy veſiedelmet hozzac reiátoc, mikor az ti atyáitoc engemet haragra ingerlettec vólna, azt mondgya az ſeregeknec WRa: és meg nem bántam.

15 Azonképpen meg tęruén el gondoltam hogy Ieruſálemmel iól tegyec és Iudáual. Ne féllyetec.

16 Ezec az dolgoc à mellyeket czelekedgyetec, ſióllyon kiki igaſſágot az ö felebaráttyáual, igaſſágnac és békeſégnec töruényét ſióllyatoc az ti kapuitokban.

17 Es ſenki az ö felebaráttya ellen az ö ſiuében gonozt ne gondollyon, és az hazug esküuéſt ne ſiereſſétec, mert ezec az mellyeket én gyülölöc, azt mondgya az WR.

18 Es ſióla az ſeregeknec WRa

 én né-

én nékem, monduán.

19 Ezt mondgya az ſeregeknec WRa: Az negyedic,[b] az ŏtŏdic[c] az hetedic[d] és az tizedic[e] hólnapnac bŏyti, Iudah házánac ŏrŏmére fordúl, vigaſágára, és ió innépére. Azért ſiereſſétec az igaſſágot és az békeſéget.

20 Igy ſiól az ſeregeknec Wra: Męg léſien olly idŏ mikor el iŏnec az népec, és nagy városoknac lakói.

21 [f] Es eggyic városnac lakói az máſikhoz mennec, ezt monduán: Mennyŭnc el az WRnac ortzáiánac engezteléſére, és az ſeregeknec WRánac kereſéſére. Enis el mégyec.

22 Es el iŏnec ſoc népec, és hatalmas nemzetſégec Ieruſálembe az ſeregeknec Wránac kereſéſére, és az WR ortzáiánac engezteléſére.

23 Ezt mondgya az ſeregeknec WRa: Az napokban léſien hogy tíz emberec minden nyeluen való pogányoc kŏzzŭl, meg ragadgyác az Sidó kŏntŏſénec peremit, ezt monduán: el mégyunc veletec, mert hallottuc hogy az Iſten vagyon veletec.

b: Tudni illic melben az varaſt meg vŏttec, Ier. 52.
c. Tudni illic, melyben az templum el rontatot.
d: Tudni illic mellyen meg ŏltee az Godoliaſt, kit tiz tartonac hagiot vala Sidoſagban Nabucodonozor
e: Tudni illic melyben kezdettec az varaſt vini.
f: Az pogany nepeknec hiuatalokrul valo prophetia.

IX. Réſz.

Az hiueknec vigaztalaſokére fenyegeti Iſten az ŏ népénec ellenſégit, ŏ nékic pedig igér oltalmat az Meſsiásban, kinec el iŏuetelérŏl nagy niluán való foual prophétal az Zacharias.

1 AZ WR fenyegetŏ beſiédénec ſulyſága Chadrac[a] ellen, és Damaſcuſon léſien az fenitéknec nyugalma: minec vtánna az embernec és az Izraelnec minden nemzetſégénec ſieme az Wrhoz fordúlt.

2 Męg Hemath városis azon határban léſien,[b] Tyrus, Sidonis, ióllehet igen okos.

3 Es erŏſſéget eppitett magánac az Tyrus, és gyŭitŏtt ezŭſtŏt mint az port, és aranyat mint az vtzán való ſárt.

4 Imé az WR ſiegénnyé téſii ŏtet, és az ŏ tengerén való hatalmát meg rontya, és tŭz emézti meg ŏtet.

5 Meg láttya ezt Aſcalon és meg rŏtten, az Azais, és bánkodni kezd, az Accaronis, miuel hogy meg ſiégyenŭlt az ŏ reménſégében, és ki vęſi az királ Azaból, és az Aſcalonban ember nem lakic.

6 Es laknac Azotusban idegenec, és el veſitem az Philiſtęuſoknac keuélſégeket.

7 [c] Es el veſiem az ŏ ſiáiokból az ártatlan vért, és ki vonſzom az ŏ fogoc kŏzzŭl az vtálatos ragadományokat, és az meg maradot (Sido) nép az mi Iſtenŭnké léſien, és ollyan léſien mint Iudában egy feiedelem, és az Accaron vgy iár mint az Iebuſęus.

8 Es tábort iároc az én házam kŏrnyŭl az ellenſég ellen, az által ménŏ és meg tęrŏ ellenſég ellen, és nem mégyen tŏbbé raytoc által az kóborló, mert moſt látom ſiemeimmel (népemnec nyomoruſágát.)

9 [d] Ŏrŭlly erŏſſen Syonnac leánya, ŏruendezz Ieruſálemnec leánya.

a: Erti az Syrianac orſzagat.
b: Az az Ollyan bŭntetes ſel bŭnteti Iſten Hemath varoſtis.
c: Ertelme ez Nem engedē touab hogy az Philiſteuſoc vert ontſanac es kobor lianac. Az en nepemnec pedig maradeka nekem kedues leſſen es mindenic mint egy feiedelem. Az Accaronbelieket pedig ki ŭrŏm ez fŏldrŏl mint az Iebuſeuſt.
d: Az Meſsias felŏl valo iŏuendŏ mondas.

nya. Imé az te király od el iö tenéked, igaz és ſiabadit ó ö, ſiegény és ſiamár háton ülö, és nöſtén ſiamárnac vehmén.

10 e Es ki veztem az ſiekereket Ephraimból, és az louat Ieruſálemböl, az hadako záſra való kęz iuetis ki veztem, és ſiól békeſéget az pogányoknac: és az ö birodalma eggyic tengertül fogua az máſic tengerig, és az (Euphrates) folyó viztöl fogua, az földnec vtólſo határáig.

11 f Teis (ô Sion leánia) az te veled való ſiöuetſégemnec vére által meg ſiabaditottam az te fogliaidat az kútból, mellyben víz nem vala.

e: Az az, Azt miuelem hóg az en Annya ſzent egy hazában mindē haboruſag le ſzallyon es bekeſeg legyen, meg bekeltetuen magamnal az pogányokat az Chriſtus vere altal, Eph 2.

f: Ieronymus igy fordittia Teis az te ſzöuetſegednec vere altal ki borſattad az foglyokat az viznelkül valo veremböl. Vatablus es Pagninus. Teis az te ſzöuetſegednec vere altal (meg tartatol.) De igazb az mint mi forditottuc Ertelme pedig ez. Ne ketelkedgyel azokbā az iokban mellyeket nektec igeree. Mert miuel hogy en ti veletec ſzöuetſeget töttem, Az en ſzfiā altal melnec bizonſagi az aldozatoc es azoknac verec, en az ert meg ſzabaditom az te foglyaidat az veremböl. Miuel hóg pedig az ſzabaditas bizonios vala, azert az köuetkezendörül vgy ſzól mint el multrol. Az vermen erti az lelki fogſagot &c.

12 g Tęrietec az erösſéghöz ti reménſégnec foglyai mais mondom néktec, hogy kettös ió tétemennyel meg aiandékozlac tégedet.

g: Inti öket hogy az ö erösſegekhöz terienec, mellyen erti ſido orſzagot, Ieruſalemet, az templomot, erösſegnec mondgya pedig azt, mert azt lako heliöl valaztotta vala maganac Pſal. 132. es azt igerte hogy nekic oltalmazoioc leſzen. Remenſegnec foglyainac mondgya azokat kic fogſagban, rabſagban valanac, de remenſegec volt az ſzabadulaſrul.

13 h Mert az Iudát magamnac mint egy kęz iuet fel vetettem, és Ephraimot meg raktam, és fel inditottam az te fiaidat Sion, az te fiaid ellen te pogány nemzet, és ollyanná töttelec tégedet mint az erös Oriáſnac fegyuere.

h: Az az, Iollehet Iudah te neked ſoc ellenſeged vagyon es mintſen erödarra hogy ellene allhaſs azoknac, mind az altal en ollianna tezlec tegdet mint az keziu, es mint egy tegzet, es fegyuert. Az az, Azt miuelem hogy en altalam minden ellenſegiden erőt vegy. Vgyan azont mondgya mind az Caputnac vegeig. Az 15. versben azt mondgya hogy az VVR oltalmazza öket hogy egyenec, minec vtanna az parittianac köueit meg hodoltattyac, mellynec ertelme czac ez, minec vtanna meg hodoltattyac az parittyas ellenſeget. Az etelen, italon, bor miat valo zaigaſon, poharnac vagy ezeſzenec meg telleſen, erti az Iſtennec minden iauainac beuelkedeſet. Azont erti mikor azt mondgya hogy, meg tellienec mint az oltar ſzegeleti, mellyec ſoc vert emeztenec vala meg.

14 Es meg tettzic hogy az WR vęlec vagyon, és ki mégyen kezéböl az nijl mint az villámás, és az WR Iſten kürtöt fuual, és dęli forgó ſieleckel elö iö.

15 Az Seregeknec WRa meg óltalmazza öket, hogy (békeſéggel) egyenec, minec vtánna meg hóldoltattyác az parittyánac köueit, és igyanac es zaiogianac az bortól, meg tellyenec mint az tſéſzéc, és mint az óltárnac ſiegeleti.

16 Es meg óltalmazza öket az ö WRoc Iſtenec az napon, mint az iuhnac nyáiát az ö népet, és mint az Coronába tétetett drága köuec fel emeltetnec az ö földén.

17 Mert melly nagy az ö ió tétemenye? és melly nagy az ö ſiépſége? az gabona az iffiakat, és az bor az leányokat meg vidamittya.

X. Reſz.

Feddi elöſter az népet hogy nem váriác Iſtentöl, es nem kéric ö tőle az mit kęſſ volna adni, hanem inkab idegen báluániokhoz ſietnénec. Az vtán vigazztallya öket az Iſtennec gongya viſeleſeuel.

1 KErietec az WRtól eſöt alkolmatos idöben, és az

WR felhöt ſierez, és zápor eſöt ád nékiec, és kinec kinec fűuet az ö mezeiében.

2 Mert az báluányoc hazugſágot ſióltanac, és az Ioſoc hamiſſágot láttac, és hazug álmokat láttac, hijába vigaztaltác, Azért mikor rablágra mennénec mint az iuhoc bizonſagot, tönec arról hogy nem vólt pásitoroc.

3 Az pásitoroc ellen fel geriedet az én haragom, meg látogatom az bakokat: Mert meg látogattya az ſeregeknec WRa az ö nyáiát az Iudah házát, és ollyánocká téſſi öket mint az ütközetre fel ékeſitetet louat.

4 a Ö közzülöc támad ſiegelet, ö közzölöc támad ſieg, és hadakozáſra való kęz Iw, es támad ö közzülöc rauóis.

a: Azt akarta telentem az baſonlatoſ ſágoc által, hogy valami az ö orſzágoknac külſö erőſſegere való, ennélkül meg nem fogyátkoznac.

5 Es léſinec olly erőſſec mint az Oriáſoc, kic az hartzon az ſárba tapodgyác ellenſégeket, és hartzolnac, mert az WR vagyon ö vęlec, és meg ſiégyenülnec az kic ö ellenec lóra ülnec.

6 Es meg erősitem az Iudah házát, és az Ioſeph házát meg tartom, és haza hozom öket: Mert könyörültem raytoc, és ollyanoc léſinec mint ha meg ſem vetettem vólna öket, mert én vagyoc az ö Wroc Iſtenec, és meg halgatom öket.

7 Es az Ephraim nemzetſégi ollyanoc léſinec mint az Oriáſoc, és örül az ö ſiiuec mint kic az bortól örülnec, és az ö fioc meg láttyác és örülnec, öruend az ö ſiiuec az W Rban.

8 Siuöltec én ö nékiec és egybe gyüitöm ök et, b mert meg ſiabaditom öket, és meg ſokaſúlnac mint az elö tt meg ſokaſúltac vala.

b: Tudni illik az kic ez ideig haza nem iöttec Babyloniabol.

9 c Es el ſięleztem öket az népec között, és az meſiſie való föl-dekben meg emlekeznec én rólam, és éluén az ö fiockal egybe én hozzám haza tęrnec.

c: Vgyan azoc mondgya az mint az fölſö verſnec vegében, tudni illic hogy meg ßz poritiyaónet aruira hogy az poganyoc kórőttis el teriedegyene

10 Es haza hozom öket Ægyptus földéből, és Aſſyriából öſſue gyüitöm öket, d és az Gileadnac és Libanuſnac földére hozom öket, és helyet ſem találnac nékiec.

d: Az az. Valabol leſzne az maradec Siloc, ca egybe gyüiſtöm azokat.

11 e Es az tengeren által mégyen az oſtor, és meg czendeſiti az tengernec habiait, és minden folyó vizeknec mélſége meg ſiárad, és meg töretic Aſſyriának keuélſége és Ægyptuſnac ereie el táuozic.

e: Az az. Miképpen regen az tengert het ſele valaztá iſten hogy az ö nepet által hozna, azonképpen monſtis ſemmi ötet meg nem tartoztartya hogy nepet meg ne ſzaba

12 Es meg erősitem öket az WRban, és az ö neuében iárnac, azt mondgya az WR.

ditana. Mert el veſzi Aſſyrianac es Ægyptuſnac minden hatalmat.

XI. Reſz.

Ez Caputban az Prophera iſuendöt mond az Iudah orſzáganac romláſarol, és abban az fő embereknec veſzedelmekről, miuel hogy Iſten ſoc es nagy iö teremenyeckel vólt ö hozzáioc, és ſzépen birta azokat kikhöz az külſö paſtoroc ſemmi ioual nem voltac. De az ö io teremenic meg nem rudtac böſſülleni. Vrolfor azzal fenyegeti öket, hogy hituán pásztorokra bizza öket.

1 d NIſd meg az te kapuidat Libanuſnac hegye, hogy az tűz

d: Értelmez ez haron verſnec ez, hogy noha az Iudoc

az tűz meg eméſſie az te Cedrus fáidat.

doc az Libanus hegynec erőſſegéhőz igen biznac, mind az általminec vtánna az Iſten hoſſzu állásánac napia el iő, az Libanuſnac kapui meg nilnac, az az, el iő azon az ellenſég-es az Iudah orſzagában minden rendek, VVrac, feiedelmec-gond viſelőc, gazdagoc, ſzegényec meg bűntettetnec. Mert az Cedrus fákon, az tőlgy fákon, az páztorokon, orozlánokon az fő népeket erti Az iegenie fákon, az páztoroknac erőſſegéken az kőſſéget erti &c.

2 Ordits te iegenye fa, mert le eſett az Cedrus, mert az fő népec el húllottac, orditſatoc Baſannac tőlgy fái, mert le vágattatott az erős erdő.

3 Az Páztoroknac orditáſoknac ſiaua hallattatic, mert el kőlt az ő erőſſégec: az oroſiláńoknac orditáſoknac ſiaua hallattatic, mert el puztúlt az Iordánnac keuélſége.

4 [b] Igy ſiól az én WRam Iſtenem: Legelteſſed az én meg nyomoritatott (maradéc) iuhaimat.

b. Az Iſten aianlia az ő nepenec maradekanac gond viſeleſet az ő fianac az Ieſus Chriſtuſnac, az propheta képében, hogy azokrul gondot viſellyen-őrizze, oltalmazza azokat, okat adgya pedig miert aianlia az ő Iuhait Chriſtuſnac. Mert az paztoroc nem őrizic azokat es czac az haſſnokat veſzic el.

5 Mellyeket az ő raytoc wralkodóc meg őlnec, és (azt alittyác hogy) nem vétkeznec, és az kic őket el adgyác pénzen, azt mondgyác: Aldott az Iſten, mert meg gazdagottam: és az kic azokat legeltetic, ſemmit nékic nem kedueznec.

6 [c] Mert nem czelekeſiem tőbbé kegyelmeſen ez főldnec lakoſiual azt mondgya az WR: hanem imé én adoc mindent az ő felebaráttya kezébe, és az ő királlya kezébe, és meg rontyác az ő főldőket, és nem ſiabaditom meg őket azoknac kezekből.

c: Ez hatodic versben mas okat mongya az Iſten, miért aianla az nepnec nyomorult maradekat az Ieſus Chriſtus gond viſeleſere, tudni illic, mert Sido orſzagra nagy veſzedelem, es haboruſag kőuetkezic.

7 Azért én fel vőm gonduiſeléſét az (maradéc) meg nyomoritatott iuhoknac, tudni illic az népnec ſiegéninec, és válaztéc magamnac kęt páztori páltzát, eggyiket neuezém ſiépſégnec, az máſikat eggyeſſégnec, és vgy legeltettem őket.

8 [d] Es egy hólnapon három páztort boczáttam el tűlőc: Es meg keſeredéc az én lelkem az ő hálá adatlanſágokon, miuel hogy az ő lelkec meg vtála engemet.

d: Szól az Propheta az Ieſus Chriſtus kepeben, es azt mondgya hogy minec vtanna az Iſten neki aianlotta az maradec hiuchnec gond viſeleſeket, ſel vőtte azoknac gondiokat es ſzepen legeltette azokat De az vtan panaſzolkodic azoknac hala adatlanſagoc felől. Azt mongya azert, harom paztort botſatta el. Az az ſzorgalmatos voltam abban hogy egy paztor helyebe maſt adnec nekic, hogy meg ne ſogyatkoznanac paztoroelkül.

9 [e] Es mondéc: Nem őrizlec én titeket, az ki halálra való hallyon meg, és az kinec ki kel vágattatni, vágattaſſéc ki, és az mellyec meg maradnac, egye meg kiki az tárſánac húſát.

e: Ez őtt versben ſenie geti az Propheta Chriſtus képében az ő népét, az nagy hálá adatlanſagért, es az ő nagy iő gond viſeléſénec es páztorſágánac bőtstelenſégeiért, hogy harmintz penzre bőtſűllőttec őtet. az az, hogy mindeneſtől bőtstelen volt ő előttőc, es azt mondgya hogy tőbbé nem paztorkodic nekie. Touabba mikor azt mondgya hogy el veſſec es az fazekaſnac adgyac, azzal czac azt akaria ielenteni, hogy akar melly ala valo miues emberit nem elegednéc még azzal az bérrel Mondgya pedig hogy az templumba veſſe el, hogy minden ember laſſa, es keualkeppen laſſac az papoc az Iſten neuenec gyalazattyat.

10 Es kezembe vőm az én veſſiőmet, tudni illic az mellyet neueztem vala ſiépſégnec, és el tőrém azt, hogy ſemmiué tenném az ſiőuetſéget, mellyet ſier-

zettem vala mind ez népeckel.

11 Ez ſemmiué lŏn azon napon, és illyen módon eſiekbe vŏuéc az nyaynac ſiegéni, az kic engemet tiztelnec vala, hogy az Wr dolga vólna ez.

12 Es mondéc nékiec, ha iónac tetzic néktec, adgyátoc meg az én ſiolgálatomnac iutalmát: hogy ha nem tetzic, hadgyatoc békét néki, és harmintz ezŭſt pénzt adánac bęrembe.

13 Es monda az WR énnékem, veſd az fazekaſra ez nagy bęrt, az melyre engemet betſŭltenec: és vŏm az harmintz ezŭſt pénzt, és vetém az templumba, hogy azt az fazekaſnac adnác.

Matth 27.

14 Es el tŏrém az én máſic páltzámatis, tudni illic az éggyeſſégnec páltzáiát, hogy meg oſilaſſam az atyafiuſágot Iuda és Izrael kŏzŏtt.

15 Es monda az WR énnékem. *f* Végy immár egy bolond páztornac való táskát nyakadba.

f: Azzal fenie geti az Sido nepet hogy bolond paſztorockal veri meg ŏket, miuel hogy az io paſztorokat nē tuttac meg betſŭlleni.

16 Mert imé én ſierzec páztort ez fŏldŏn, melly az ki az nyayból ki ſiakadott, meg nem kereſi, az gyenget ŏlébe nem véſii, az meg romlottat meg nem gyogyittya, az mely békéuel vagyon azt nem ŏrizi, az kŏuérinec húſáual lakic, és azoknac kŏrmŏket meg rontya.

17 Iay az haſiontalan páztornac, melly el hadgya az nyaiat, fegyuer kŏuetkezic annac kariara és iob ſiemére, az ŏ karia meg ſiárad, és az ŏ iob ſieme ki apad.

XII. Reſz.

Igeri az Prophéta Iſten kepeben az Annya ſent egy haznac oltalmazaſat az ŏ ellenſegecellen, Az vtan igeri Iſten az ŏ belſŏ kegyelmetis, tudni illic az ſent lelket, mellynec tanitaſa altal meg eſmeriec bŭnŏket, Iſtenhŏz terienec, meg ſiratuan erŏſſen az ŏ bŭnŏket, és el ne veſſenec, hanem bŭnŏknec botſanattyat vegyec.

1 AZ WRnac Izrael ellen való terhes beſiéde. Ezt mondgya az WR ki az ęgeket ki terieztette, és az fŏldet fundálta, és ki az emberben az lelket teremtette.

2 *a* Imé én az Ieruſálemet réſiegitŏ pohárrá téſiem minden kŏrnyŭle való népeknec: Mind annac az ki Iudánac, mind annac az ki Ieruſálemnec ellenſége léſien.

a: Aztakaria mondani az Propheta. hogy az Ieruſalem ellen ſeginec, veſſedelmes leſſen az ŏ tanatſoc ŏ magoc pohárbol.

ellen, nem kŭlŏmben mintha merget innanac valami

3 Es az napon téſiem én az Ieruſálemet nehéz kŏué minden népeknec, valaki vijnni akaria azt, meg ſiakad bęléie, ióllehet ŏ ellene gyŭlnec az fŏldnec minden nemzetſégi.

4 Azon az napon azt mongya az WR, meg remitec minden louat, és meg bolonditoc minden louagot, és ſiemeimet vetem Iudára, és minden népeknec louokat meg verem vakſággal.

5 Es ezt mondgyác Iudánac feiedelmi az ŏ ſiiuekben, Ieruſálemnec lakói az mi erŏſſégŏnc, az ſeregeknec Wrában az ŏ Iſtenekben.

6 Azon az napon Iudánac feiedelmit fáknac meg eméztŏ tŭzéué téſiem, és ollyanocká mint az égŏ ŭſiŏg az kéuéc kŏzŏtt, és

mind

mind iob mind bal kęzre meg eméztenec minden népeket, és meg marad Ierusálem męg az ŏ helyén Ierusálemben.

7 Es meg óltalmazza az WR Iudánac sátorit mint elein. Annac okaért nem ditsekedhetic az Dáuid házánac ékessége, és az Ierusálem lakosánac ékessége az Iudah ellen.[b]

8 Azon az napon óltalma lésien az WR az Ierusálem lakosánac, és ŏ kŏzŏttŏc az leg aláb való hasonlatos lésien az Dáuidhoz, és az Dáuid háza mint az Angyalé, és mint az WRnac Angyala az ŏ ortzáioc elŏtt.

9 Es azon napon kęsi lésiec el vesiteni minden nemzetségeket, valamellyec Ierusálemre iŏnec.

10 [c] Es ki ŏntŏm Dáuidnac házára és Ierusálemnec lakosira az kegyelemnec és az kŏnyŏrŭletességnec lelkét, és én reiám tekintenec kit bosisiusággal illettenec, és sirattyác ŏtet mint az ember siokta siratni eggyetlen egy magzáttyát, és keseregnec ŏ rayta, mint sioktac keseregni az emberec elsŏ siulŏttŏkŏn.

11 [d] Azon az napon nagy siralom lésien Ierusálemben minęmŭ vólt Hadgdrimmonban, az Megiddon mezeién.

12 Es sir az fŏld népe, minden czelédec kŭlŏn, az Dáuid háza népe kŏlŏn, és az ŏ feleségec kŭlŏn, az Nathan háza népe kŭlŏn, és az ŏ feleségec kŭlŏn.

13 Az Leui háza népe kŭlŏn, ás az ŏ feleségec kŭlŏn, az Simeon háza népe kŭlŏn, és az ŏ feleségec kŭlŏn.

14 Minden maradéc czelédec, minden ház népe kŭlŏn, és az ŏ feleségec kŭlŏn.

XIII. *Rési.*

Vigaztallya az népet bŭnŏknec el mosásával, báluányoknac és hamis Prophétáknac kŏzzŭlŏc valo ki vezreseuel. Más felŏl iŏuendŏt mond az anya sent Egyháznac nyomorusagárol.

1 AZon az napon kút fŏ fakad Dáuid házánac és Ierusálem lakosinac, az ŏ bŭnŏkbŏl való tiztulásokra és meg mosodásokra.

2 Es lésien azon az napon azt mondgya az Seregeknec WRa, ki vesitem az báluányoknac neueket ez fŏldrŏl, és soha tŏbbé emlekezetben nem lésinec: sŏt męg az ŏ (hamis) prophétáiokatis, és az fertelmes lelket ki siaggatom ez fŏldrŏl.

3 Es lésien ez, hogy mikor valaki Prophétál, azt mondgya annac az ŏ attya és az ŏ annya, az kic azt ez világra siŭltec: Nem élsi, mert hazugságot sióltál az WRnac neuében, és által veric azt, az ŏ attya és annya az kic azt siŭltec, miuel hogy prophétált.

4 Es azon à napon meg siégyenjŭl

b: Az az, ollyan lesen ekessege az Dáuid házánac és Ierusálemnec, minemŏ az egéss Iudánac.

Ioa: 19.

c: Ez versben az Zacharias sol az Istennec nem czac külsŏ segitsegerŏl, hanem belsŏ kegyelmessegerŏl keualképpen, tudni illic hogy az ŏ sent lelkét adgya nékic mellynec tanitasáhol meg esmerhessec hogy az Isten nekic kegyelmes io akaro Istenec, Ha pedig igy fordittyuc, ki ŏntŏm ŏ reáioc az mellyec fordi ideig az ŏ nyedet volt, ŏ bŭnŏkŏn és tem sirianac, uetkezendŏ tec, mind az dittyac, ki kegyelemnec és kesergesnec lelket az mintt nettyac, ertelme ez lésen Iollehet az én népem ez igonossagaban és nyomorusságában igen meg kemenmind az által adom az en lelkemet nékic, hogy az nyomorult allapattyokon keseregienec, és én elŏtés ez ertelem minden értelmeknél iob, mint az kŏigekirmeg mutattyac noha eng m bossusággal illet által én reiam tekintenec &c: Nemellyec igyis fordŏntŏm az kegyelemnec és kŏnyŏrgesuec lelket.

d. Szol az Prophétal ez versekben, az hiueknec az ŏ bŭnŏk én valo nagy keserŭsegekrŏl és sirasokrol, mellyet tŏttec az Iesus Cristus halála vtán és az ŏ bŭnŏknec esmereti vtán.

nec azProphétác az ő látáſoc miatt, mikor Prophétálnac, és nem öltöznec többé ſiörös ruhába hogy hazudgyanac.

5 Hanem ezt kezdi mondani: Nem vagyoc én Prophéta, ſzántó vető ember vagyoc én, és az emberec engemet gyermekſégemtöl fogua (barom) pásitorſágban neueltec fel.

6 a Es ha valaki kérdi töle, mitſoda kékec ezec az kezeden, azt feleli, az én barátim házában vérénec meg engemet.

7 b Fegyuer ſerkeny fel az én pásitorom ellen, és az férfiu ellen ki nékem társom, azt mondgya à Seregeknec Wr a, verd meg az Pásitort és el oſzolnac az iuhoc, és fordîtom az én kezemet az én kitſinimre.

8 c Es léſien az egéſi földön, azt mondgya az Wr, az földnec két réſiei ki vágattatnac és meg halnac, és az harmadic meg marad azon.

9 Es által viſien az harmad réſit az tüzön, és meg koholom azokat mint meg kohollyác az ezüſtöt, és meg probálom öket mint az aranyat, és ſegitſégül hiiác az én neuemet, és én meg felelec nékic, és ezt mondom: En népem ez, ök pedig azt mondgyác. Az Wr az én Iſtenem.

a: Az az: Ha meg nem öli his az hamis Prophétát, de az ő barátimégis el nem ſennedic, ha nem megdorgállyac és megvrtic az: Matth: 26. Mar: 14.

b: Miuel hogy azt monda az Prophéta. hogy az hamis prophétac meg ölenec. hogy valaki azt ne alitaná hogy az Ieſus Chriſtus hamis Prophéta vòlna, miuelhogy ollyan rettenetes halállal kellene meg ölettetni, azt mondgya az Prophéta hogy Iſtennec rendeléſéböl léſſen halála néki. tollebet ezt más képpennis magyarázhattyuc. Mert miuel hogy az Iſtennec annya ſzent Egyházának kötelezen dö iö allapatt tyáról ſola. hogy azt ne alitſác hogy ſemmi háboruſágoc nem léſſen, arról prophétál az Zacharias hogy az anya ſzent Egyháznac, és abban az tanitoknac háboruſágoc leſſen, &c. Az verſnec vtólſo réſében az ötuenec iger oltalmat.

c: Izelenti az egéſſidö nemzetſégnec nagy réſzenec romlâſát és veſzedelmét, melly ben mind az által Iſten az ő hiueit meg tartya noha azokatis az nyomoruſágnac tüze által meg probállya, melly nec az hâſſa tis meg mondgya.

XIIII. *Réſz.*

Iöuendöt mond Zacharias az anya ſzent Egyháznac kötelezendö haboruſaga felöl, De mis felöl vigazállya azt, az Iſten gond viſeléſeuel, és az ellenſégnec bünteteſeckel. Prophetal az pogany népeknec hiuataloc felöllis.

1 IMé el iö az WRnac napia, és az te ioſiágodat marhádat fel oztyác te benned.

2 Mert minden népeket fel gyüytöc Ieruſálem ellen ütközetre, és meg véſiic az városſt, és az házakat el kóborlyác, az aſiaſioni állatokat meg ferteztetic, az város népének fele ſiánki vetéſre mégyen, és az népnec maradéka nem vçſi ki az városból.

Meg mondgya mimodon vezti el az földnec két réſzet, mint az jelſö Caputban monda v. 8. es mimodon tartya meg harmad réſzet.

3 Es ki támad az WR, és hadakozic ez népec ellen, mint amaz napon, hartzolt az hartznac napián.

a: Azaz: mint annac elötte mindenkor.

4 b Es állanac az ő lábai azon az napon az olayhegynec teteién, melly Ieruſálemnec nap kelet felöl ellenébe vagyon, és az olay hegy középben ketté válic nap keletre és nap nyugatra, és léſien igen nagy völgy, és fele az hegynec éſiac felé, az fele dçl felé ſiakad.

b: Azaz ezzel izelenti az Prophéta hogy az Iſten hatalma, és az ő népe felöl való gond viſeléſe oly nil nán való léſzen, mint ha az olay farul nezné Iſten az ő népenec nyomoruſágat, az ellenſég.

5 Es nec kegyetlen ſzegzés, és ott allana ſtrâſat ö mellettec. Mikor pedig azt mondgya hogy az hegy kette ſzakad, ezzac azt izelenti hogy egy völgyben volt volna ez idéig Ieruſálem. mellyet lathatnanac, mind az által ennec vtánna tetteres léſſen. Az ö tödic versben azt mondgya, hogy az Wrnac izelen valo volta ret tenetes léſſen mindeneknec, mert ſükſég hogy minden teſt meg alaz taſſec az Iſten elött.

5 Es ez ketté ſiakadott hegynec vŏlgyébe futotoc, mert az hegyekne cvŏlgye Azalig nyúl, és ẃgy futotoc mint futottatoc az fŏld indúlas elŏtt Vziaſnac Iudah királyánac ideiében: és el iŏ az én Wram Iſtenem, és mind az ſient (Angyaloc) ŏ vęle.

6 Es nem léſien azon az napon világos és állándó nap.[c]

7 Es léſien egy napon (melly napot túd az Iſten,) hogy ſem nap ſem étzaka nem léſien: [d] és léſien eſtue felé világoſſág.

8 [e] Es léſien az napon hogy élŏ vizec iŏijenec ki Ieruſálemböl, mellyeknec fele az nap keleti tengerre, és fele az vtólſo tengerre ſiakad, és tęlbe nyárba folynac.

9 Es az Wr léſien királlya az egéſi fŏldnec, azon az napon egy Wr léſien, és neueis egy léſien.

10 [f] Es az egéſi fŏld változic ẃgy mint tęr fŏlddé, Gebatól fogua mind Rimmonig, Ieruſálemnec dęl felŏl való réſiében, és fel magaztaltatic, és azon ŏ helyén lakiác az Beniamin kapuiától fogua az elsŏ kapunac helyéig, az ſiegelet kapuiá g, és az Chananeel tornyától fogua az király Saytoiáig.

11 Es laknac abban, és tŏbbé el nem vęſi, és Ieruſálemet nagy bátorſággal lakiác.

12 [g] Es ez léſien az tſapás mellyel meg vęr az WR minden népeket az mellyec Ieruſálem ellen hadakozandnac, meg ſenyued azoknac húſoc mikor az ŏ lábokon állanac, és az ŏ ſiemec ki iárnac az ŏ helyekböl, és az ŏ nyeluec meg rothad az ŏ ſiáiokban.

13 [h] Es léſien ez hogy azon az napon az WR nagy háborút indit ŏ kŏzŏttŏc, és ki ki mind meg ragadgya az ŏ tárſánac kezét, és fel húzza kezét az ŏ felebaráttyánac keze ellen.

14 Sŏt męg az Iudais hadakozic Ieruſálem ellen, és fel gyŭl minden népeknec ſerege kŏrŏs kŏrnyŭl, aranyoc, ezŭſtŏt, és drága ruháioc nagy bŏwſéggel léſien.[i]

15 Es az lónac, ŏſzuérnec, teuénec, ſzamárnac és minden baromnac veſiedelme, melly az táborban léſien, ollyan léſien mint az emberec veſiedelme.

16 [k] Es léſien hogy valaki meg marad mind az népec kŏzzŭl, mellyec Ieruſálem ellen iŏnec, eſztendŏrŏl eſztendŏre fel mennyen az királynac, (tudni illic) az Seregeknec WRánac tizteletire, és az Sátoros innepnec meg ſienteléſére.

17 Es léſien ez, hogy valaki fel nem mégyen ez fŏldnec népe kŏzzŭl Ieruſalembe, hogy az Seregeknec WRánac Iſtenénec

c: Vagy igy, Nem léſſen világos nap, hanem homalyos.

d: Az az, Az ſoc és nagy nyomoruſágoc miat az nap és ettzaka kŏzŏt nem tudtoc kŭlŏmbſéget tenni. Mind az által eſtue világoſſag léſſen. Az az, vegre io vége léſſen az nyomoruſágoknac.

e: Az 8. és 9. versben azt mongya, hogy iollehet az anya ſſent Egyház haboruſag alat léſſen mind az altal az Euangeliumnac tudomanya mind ez vilagon prédicaltatic, melynec általa meg eſmérte, tic az Iſten, naſſág hogy és meg romol minden hamis Iſteni tizelet és babos eſmértesſec igaz Iſtennec lenni az egy Iſten akaria ielenteni az Prephéta hogy az Iſtennec Egyháza tettetes, ekes, ſſeles léſſen, és el nem veſſ meg marad.

f: Czac azt Anya ſſent ſoha, hanem

g: Az Anya ſſent Egyházanac ellen egi nec meg bůnecéſekrŏl.

h: Ertelme ez hogy az ellenſeg ŏ magats rontyamagat kŏztŏc való haſoulaſſal.

i: Az az, gazdagoc leſſnec, nem kéuánnac egyebet vér ontaſnal. nemellyec igy fordittyac, minden népeknec gazdagſagat egybe gyŭyti, aranyat ezŭſtet.

k: Az pogany népeknec hiuataolkrŏl.

nec kŏnyŏrŏgiŏn, nem léſien azokra eſsŏ.

18 l Ha Ægyptuſnakis háza népe fel nem menend, ŏ reiáiokis nem léſien eſsŏ, és léſien ŏ raytoc az az bŭntetés, mellyel az WR meg bŭnteti mind az pogány népeket, kic fel nem iŏnec az ſátoros innepnec meg ſienteléſére.

19 Ez léſien Ægyptuſnac, és minden népeknec bŭntetéſec, mellyec fel nem iŏnec az ſátoros innepnec meg ſienteléſére.

l: Ægyptuſban nem léſſen eſsŏ, hanem à Nilus folyo viznec aradaſa neduesiti és ſiroſittya meg az földet mikor azért azt mondgya hogy Ægyptusbannis nem léſſen eſsŏ, azt ielenti hogy kŏzŏttŏc nagy ſſŭkſeg lenne, és meg ſoztatnánac azoktól az miuel eleteket taplallyác.

20 m Azon az napon męg az louaknac fékekennis ez irás léſien, Iſtennec ſienteltetett: és léſinec az vas fazekac az WR házában, mint az óltár elŏtt való medentzéc.

21 Es minden vas fazéc Ieruſálemben és Iudában az Seregkenec WRánac ſienteltetic, és el iŏnec mindenec az kic áldozni akarnac és elŏ veſinec azokban és fŏznec benne, és nem léſien tŏbbé Cananęus n az Seregeknec Wránac házában azon az napon.

m: Azt akaria czac mondani az Prophéta ez verſben, hogy mindenec el valtoztattyac az ŏ terméſſeteket, hogy Iſten tizteletire ſienteltesſenec.

n: Az az, tizta léſſen az anya ſſent Egy ház, meg tiztitatic minden vndokſág tól.

Zacharias kŏnyuénec vége.

MALACHIAS.

Miuel hogy az Iſtennec népe, minec vtánna az 70. eſſter leig válo Babyloniabéli fogſágbol háza iöuén, az Templomot és az vároſt meg epitettéc vólna, az ŏ elébbi gonoſſ eletekben ſemmi változáſt nem töttenec vala, és czac hiába oſtoroztattac vala meg az nagy fogſággal. Azért Iſten ez Prophéta által panaſſolkodic az ŏ hálá adatlanſágokról, és az ŏ ſoc gonoſſágokat elŏ ſſámláluán, mind az papoknac gonoſſágockal egybe, kiknec az Iſteni tizteletre keués gondgyoc vala, és az ŏ gonoſſ példáiockal az köſſégetis meg botránkoztattyác vala: inti öket pœnitentiára, mind igereteckel, mind fenyegetéſeckel.

ELSŐ RESZ.

Elŏſſer Iſten az Prophéta által ſemekre hánnya az ŏ népénec az minęmŏ ió retemennyel vólt ŏ hozzaioc. Az vtán panaſſolkodic az ŏ hálá adatlanſágokról, hogy nem tiztelic ŏtet vgy az mint kellene.

1 Az

1 AZ WR beſiédénec terhes Prophétiáia Izrael ellen, az Malachias által.

2 Sierettelec titeket azt mondgya az WR: és azt kérditec. Miben mutattad hozzánc való ſierelmedet? Auagy nem attyáfia valaié Eſau Iácobnac azt mondgya az WR, az Iácobot pedig ſierettem.

3 Eſauot pedig gyűlöltem, és az ő lakó hegyeit puſztáuá töttem, és az ő örökſégét ſárkányoknac barlangiáuá.

4 Ha azt mondandgya Edom, el fogyátkoztunc, de tęriunc meg és eppitſűc meg az mi puſztainkat, azt mondgya az Seregeknec WRa, ők eppitenec de én el rontom: és ezt mondgyác ő nékic, Iſtentelenſégnec határa az ti határotoc, és olly nép ez, mellyre az WRnac öröcké való haragia vagyon.

5 Mellyet az ti ſiemeitec meg látnac és ti magatoc azt kezditec mondani: fel magaztaltatot az WR az Izraelnec határában.

Első vetke az népnec hogy nem iol áldoznac és nem az iſten törvénye ſerint mint az kőuetkezendő verſekben mondgya.

6 Az fiu tizteli az atyát és az ſiólga az ő Wrát, Ha én atyátoc vagyoc, hól az én tizteſſégem? és ha én WR vagyoc, hól az én félelmem? ezt mondgya az Seregeknec WRa ti néktec ti papoc, kic meg vtállyátoc az én neuemet, és azt mondottátoc, miben vtáltuc, meg az te neuedet?

7 Kic az én óltáromra fertelmes kenyeret [a] hoztoc fel, męgis azt mondottátoc, miben ferteztettűnc meg tégedet? ebben: mikor azt gondollyátoc hogy az Wrnac aztala vtalatos. [b]

a: Az az, ollyat mellyet iſten meg tiltott, és nem paranczolt.

8 Ha vac oktalan állatot viſieſi az áldozatra, nem gonoſié az? és ha ſántát vagy beñát viztec, nem gonoſié: Vigyed azt az te kűlſő feiedelmednec, láſſad ha ió neuen véſzi tőled, vagy ha ió ſiemmel lát tégedet, azt mondgya az Seregeknec Wra.

b: Az az, ezzel ferteztetic meg, mert azt gondollyátoc, nem oly méltoſágos az iſteni ſolgalat, hogy valaztaſt kellene tenni az áldozatra való allatokban.

9 [c] Moſtan annac okaért könyörögietec az Iſtennec hogy könyörűllyön raytunc, miuelhogy ti ezt miueltetec, vallyon reiá tekinté valamellitekre, azt mondgya az ſeregeknec Wra.

c: Az az, Miuelhogy illyen gondolatban vattoc Iſten felől, laſſátoc mit haſſualtoc vele.

10 [d] Kitſoda az ti közzűletec az ki ingyen bęzárlana az Templumnac aytáit? Auagy az én óltaromon ingyen áldoztoké, nem keduellec titeket azt mondgya az Seregeknec Wra, és az áldozatot az ti kezetekből nem keduelem.

d: Az az, Ninczen ti közzűletec oly, az ki nékem ingyen ſölgalna mindenteckel iol töttem

11 [e] Mert nap kelettől fogua nap nyugatig nagy az én neuem az pogányoc között, és minden helyen ió illatú fűſtuel áldoznac nékem, mert nagy az én neuem az pogányoc között, azt mondgya az Seregeknec Wra.

e: Ertelme ez, Miuel hogy nem az én akaratom ſerint áldoztoc nékem nem kell az ti áldozatoc, Mert mindenőtt ez vilagon, még az pogányokis áldoznac nékem lelki áldozatockal igaz hitnec altala.

2 Ti

2 f Ti pedig meg ferteztettétec azt, mikor azt mondgyátoc, az WRnac aztala meg ferteztetett, és annac az ŏ iŏuedelme vtálatos eledel.

13 g Es azt mondottátoc: Imé mint fáradánc, és ſuhaytottátoc az áldozat mellett, annac felŏtte vadaktól meg ſiaggatott állatot, ſántát, és betegeſt hoztatoc nékem, és áldoztatoc Minháual, auagy kedueſé ez az ti kezetekbŏl, azt mondgya az WR.

14 Atkozot pedig az ollyan álnoc ember, kinec mikor az ŏ iuhai kŏzŏtt hím bárány vagyon, és fogadáſt téſien, áldozic hituán báránnyal az WRnac, Mert nagy király vagyoc én, azt mondgya az ſeregeknec. WRa, és rŏttenetes az én neuem az pogányoc kŏzŏtt,

f: Az az, annac okaért nem kedues az ti áldozattoc, mert az én áldozatim ti elŏttetec bŏcztelenec és azt mondgyátoc hogy nem kell az áldozatokra valo barmokban valogatni.

g: Az kép mutatoc beſſéde, kic az Iſteni ſolgalatot faratſagnactartottac.

II. *Réſz.*

Feddi az Prophéta az papokat hogy az ŏ tiztekben nem igazan iarnac el, és az regi Aaron paptól igen el tauoztanac, és ŏ hozzáioc kepeſt az népis gonoſt, feddi touabba arrulis hogy meg nem elegeduen egy feleſeggel, az Iſten tŏruénye ellen tŏbbet vennénec.

1. 1 MOſtan azért ti reiátoc néz ô papoc, ez paranczolat.[h]

h Tudni illic, Az Iſteni tiztelet felŏl.

2 Ha nem engedendetec, és ha ſiuetec ſierint nem adtoc ditſŏſéget az WRnac neuénec, azt mondgya az Seregeknec WRa, átkot botſátoc ti reiátoc, és az ti áldáſtokat meg átkozom, ſŏt męgis átkoztam azokat, miuel hogy ſiuetec ſierint nem figyelmeztec én hozzám.

3 Imé én meg veztem az ti vetni való magotokat, és ganéial bę kenem az ti ortzáitokat, az ti aldozatotoknac ganeiáual: és mindeneſtŏl fogua ganéiuál bę keuertec léſitec.

4 a Mert tudgyátoc hogy én adtam néktec ez paranczolatot, hogy nékem kŏtéſem légyen az Leui nemzetſégéuel, azt mongya az Seregeknec Wra.

a: Az az, Ennec okaert bŭntetlec meg mert ti iol tudgyatoc az tŏruént, és tudgyátoc hogy nékem kŏtéſem vólt az Leui nemzetſégeuel az én tizteletem felŏl.

5 Es hogy nékem kŏtéſem vólt azzal, életnec és békeſégnec kŏtéſe, és adtam néki az én félelmem felŏl való tŏruéńt, és félt engemet és én elŏttem meg alázta magát.

6 Az igaſſágnac tŏruénye vólt az ŏ ſiáiában, és álnokſág nem találtatott az ŏ aiakaiban, békeſégben és egyeneſſégben iárt én velem, és ſokakat meg tęritet az álnokſágból.

7 b Bizonyára az papnac aiakai ŏrizic az tudomáńt, és ŏ tŏle kérdenec tŏruéńt, mert az Seregeknec WRánac kŏuete.

b: Az az, Tiztec ez az papoknac, hogy az kŏſſeget tanitſac az tŏruennec igaz ertelmere.

8 De ti el haylottatoc az v́tról, ſokakat meg botránkoztattatoc az tŏruényben, fel bontottátoc az Leuiuel való kŏtéſemet, azt mondgya az Seregeknec Wra.

9 De énis ſiidalmatoſocká tŏttelec titeket és vtálatoſocká az egéſi nép elŏtt, miképpen hogy nem tartottátoc meg az én v́taimat, hanem fel emeltétec[h] ortzátokat az tŏruény ellen.

2. h Maſodic vetec, hogy idegen feleſegeket vŏttec.

10 Vallyon ſ-nem mindnyáián egy atyánc vagyoné minékŭnc? Auagy

c: Azoknac beſſedec kic magokat mentic vala hogy idegen feleſegeket vŏttec vala, hiſſem vgy mond egy atyanc volt, egy Iſtenŏl teremtettŏnc, egy termeſſetŭnc, tehat ſem Iſtennec ſem embernec ezzel boſſut nem tŏttŭnc hogy idegen feleſeget vŏttŭnc,

Auagy nem vgyan azon egy Iſten teremtetté minket? miért tſallya meg tehát d kiki az ő felebaráttyát hogy az mi atyainknac kőtéſeket meg ferteztetnőc?

d: Az az, miért mongyaa hóg meg tſallyuc az mi felebaratinkat, és á ſſőuetſeg ellen czelekedűnc.

11 Hitetlenűl czelekedett az Iudah, és vtálatoſſág lett Izraelben és Ieruſálemben: miuel hogj meg ferteztette Iudah az WRnac Sanctuariumiát, hogy ſierette és feleſégűl vőtte magánac az idegen Iſten leányát.

12 El vezti az WR az illyen embert az ki ezt czelekeſſi, mind az ki inditóia mind à ki tſelekedőie az Iacobnac ſátorából, és az ki áldozatot viſien fel az ſeregeknec WRánac. e

e: Az az: nem czac az kőſſeget bűnteti meg az Iſten, hanem az papokatis, kic az Iſtennec aldogni ſſoktac.

13 f Eztis czelekedtétec máſodſior, hogy kőny húllatáſſal, ſiráſſal, keſergéſſel bę tőltenétec az Wrnac óltárát, annîra hogy tőbbé ne tekintſen Iſten az áldozatra és ne vegye el kezetekből az ió akaratot.

f: Az az, ezzetis az Iſtent meg bantottatoc, hogy á ti elebbi feleſegeteket el hagyuan, az Iſten oltara előtt azoc ſirua panaſſolkodnac.

14 Es azt kérditec, vallyon miért? Annac okaért, mert az WR tőtt g tanu bizońſágot te kőzőtted, és az te iffiuſágodnac feleſége kőzőtt, mellyet te meg czaltál holott ő tárſod, és te hozzád ſiőuetſéggel ſierkeztetett feleſéged vólna.

g: Az az, Iſten ſzerzet benneteket egybe, te pedig azt el hagyuan maſt vőttel feleſegűl.

15 h Mert nem eggyé tőtteié (az férfiat és aſiſioni állatot) holott minden lelkes állatoc ő hatalmában vólnánac? Miért pedig eggyé? hogy azoc által ſiaporodnéc az Iſten magua. Annac okaért óltalmazzátoc meg lelketeket, és az ti iffiuſágtoknac feleſége ellen ne vétkezzetec.

h: Az az, noha minden lelkeknec attyais kűlőmben czelekedhetett volna, de nem czelekedett, hanem azt akarta hogy ketten egyenec egy teſte verre.

16 i Ha meg gyűlőli valaki feleſégét, boczáſſa el, azt mondgya az Izraelnec Wra Iſtene: De fedezi az ő kegyetlenſégét vgy mint paláſtal, azt mondgya az ſeregeknec WRa. Azért őrizzétec meg lelketeket és ne czalárdkodgyatoc.

i: Nem azért mondgya ezt hogy az ő feleſegeknec el hagyaſat ioua hagyna, mellyet Iſten ſoha ioua nē hagyot, hanem hogy meg mutaſſa azt, hogy kiſſeb bűn el botſatni ha nem ſſereti, hogy nem mint ſoc feleſeget tartani. Az vtan azt mongya. De ő fedezi az ő kegyetlenſeget palaſtal Az az, ti kic feleſegteket el hagytátoc és idegeneket vőttetec, ezzel mentitec magatokat, és bűnőtőket ezzel fedezitec mint egy palaſtal, hogy azokat noha el hagytátoc, mind az altal, hazatokban tartyatoc &c. De Tremellius ſockal kűlőmben fordittya. Az Izraelnec Wra Iſtene azt mondgya hogy neki nem tetzic az el hagyas, mert ő az ő kegyetlenſeget az ő palaſtiaual fedezi &c. Az az, iol lehet ti az Iſten tőruenyeuel mentitec magatokat, mely vagyon, Deutr. 24. De az Iſten nem engedi hogy feleſegtec ellen valo hamiſſagtokat az ő tőruenyeuel fedezzétec mint palaſtal. Mert gyulőli Iſten azt, ha valaki oknelkűl el hadgya feleſegét.

17 k El fáraztottatoc az WRat az ti beſiédeteckel, és azt kérditec, miuel fáraztottuc el őtet? ezzel hogy azt mondgyátoc, hogy valaki gonozt czelekeſiic kedues az WR előtt, és azokban győnyőrkődic, vagy mikor azt mondottátoc: hól vagyon az itélő Iſten?

k: Harmadic vetec, hogy azt Iſten igaſſaga ellen karomlaſokat ſſolnac.

III. Réſz.

Az Iſtenteleneknec az félső Caputban valo zugolodaſoc ellen igeri Iſten hogy el botſattya az kereſtelő Ianoſt és az Meſsiaſt, ki á hiueket meg tiztitſa, az hitetleneket meg bűnteſſe. Az vtan inti őket pœnitentiata, és ſemekre hannya az ő bűnőket. Az Iſten felőknec minden iot iger, &c.

1 IMé én el kűldőm az én Angyalomat, és meg tiztittya az vtat én előttem, és mindiáráſt el ið az ő templomába az WR az kit ti kereſtec, és az ſiőuetſégnec kőuete az kit kéuántoc, imé el ið azt mondgya az ſeregeknec Wra.

Matth. 11. Marc. 1. Lucæ 1. IEVSS CHRISTVS.

Christus hatalma.

2 Es kitſoda ſienuedheti el az ŏ el iŏuetelinec napiát? és kitſoda maradhat meg az ŏ meg ielenéſekor? Mert ŏ ollyan mint az tiztitó tŭz, és mint az ruha feſtŏknec feijéritŏ fŭuŏc.

a: Chriſtuſnac ereié és ezelekedeti à hiuekben.

3 a Miképpen ŭl az ezŭſtnec oluaztóia és tiztitóia, vgy meg tiztittya az Leui fiait, és meg friſſeli ŏket mint az aranyat és mint az ezŭſtŏt, és az WRnac áldoznac igaſſággal.

4 Es kedues léſien az WRnac az Iudánac és Ieruſálemnec áldozattya, mint az régi napokban, és az régi eſitendŏkben.

b: Chriſtus ereié az hitetlenekben, és azoc ellen.

5 b Es hozzátoc kŏzelitec az itéletre, és hirtelen tanú léſiec à ſiem fény veztŏc ellen, az paráznác és hamiſſan eskŭuŏc ellen, és kic az munkáſnac bęrit meg tartyác, az ŏzuegyet, áruát, idegent nyomorgattyác, és az kic nem féltec engemet, azt mondgya az ſeregeknec WRa.

c: Az az, noha ti engemet abban vadoltoc hogy meg valtozuan ir galmaſſagomban, de nem valtoztam, mely meg tetzic innet, mert az ti bŭneitekért meg nem emeztettelec titeket.

6 c Mert én Wr Iſten meg nem változom. Azért ti Iácobnac fiai megis nem eméztettec meg.

d. Negyedic vetke az népnec, hogy az dezmat nem adgyac meg igazan, és inti ŏket Pœnitentiara.

7 d Az ti atyáitoknac ideiektŏl fogua el táuoztatoc az én parantſolatimtól, és meg nem ŏriztétec azokat. Tęrietec én hozzám, énis ti hozzátoc tęrec, azt mondgya az ſeregeknec Wra, és mondátoc, miben tęriŭnc te hozzád?

8 Auagy meg foztyaié ember az Iſtent, miuel hogy ti engemet meg foztottatoc? és mondátoc, miben foztottunc meg tégedet? az dęzmákban és az áldozatokban.

9 Atockal meg átkoztattatoc, miuel hogy ti engemet mind feienként meg foztottatoc.

10 Hozzátoc bę az egéſi dęzmát az én tár házamba, és légyen élés az én házamban, és probállyatoc meg ezen engemet, azt mondgya à ſeregeknec WRa, ha meg nem nitom ti néktec az ęgeknec czatornáit, és ha áldáſt nem botſátoc reiátoc, annîra hogy helyet ne találhaſſatoc marhátoknac.

11 Es meg dorgálom ti érŏttetec az kár téuŏt, és nem vezti el az ti fŏldeteknec gyŭmŏltſét, és nem léſien az ſiŏlŏ tŏ meddŏ ti néktec mezŏtŏken, azt mondgya az ſeregeknec WRa.

12 Es bódognac mondanac titeket minden népec, mert léſitec drága fŏldnec lakói, azt mondgya az ſeregeknec WRa.

e: ŏtŏdic vetke az népnec hogy nem ternec meg és az Iſteni ſiolgalatot meg vnuan az Iſten telenſegben gyŏnyŏrkŏdnec.

13 e El hatalmaztac én ellenem az ti beſiédetec, azt mondgya az WR, és mondátoc: miben ſióltunc ellened?

14 Ezt mondottátoc, hijába ſiól gálunc Iſtennec, mi haſina vagjon hogy az ŏ tŏruényét ŏrizzŭc, és hogy alázatoſon viſeltŭc magunkat az ſeregeknec WRa elŏtt.

f: Az az, noha az Iſtentelenec nem felic az Iſtent, és nem tiztelic, mind az altal az hiuec felic tiztelic, és variac az Iſtent az ŏ nyomeruſagokban, hic az Iſtennel leſznec órŏc emlekezetben.

15 Sŏt inkáb bódogoknac mongyác az keuélyeket, neuekednec az kic hamiſſágot czelekeſinec, és az kic kéſértic az Iſtent, meg ſiabadulnac.

16 f Ackor az kic az WRat félic ſiólánac kiki mind az ŏ felebaráttyánac, és reáia figyelmezéc az WR és meg hallá, és irattatéc emlekezetnec kŏnyue ŏ elŏtte azokért

zokért az kic az WRatféléc, és az ő neuét megbeczűllic.

17 Es léſinec énnékem azon az napon mellyen igéretemet meg tellyeſitem, kéuáltképpen való népemmé, azt mongya az ſeregeknec WRa, és keduezec nékiec miképpen ember az ő fiának keduez, az ki ő hozzá engedelmes.

18 Ackor meg tęruén meg láttyátoc mitſoda kűlőmbſég légyen az igaz és Iſtentelen között, az között, az ki ſiólgál Iſtennec, és az ki nem ſiólgál nékie.

IIII. Réſz.

Szol ez Caputban az Meſsiaſnac el iőuetelinec napiarul, ki az hiuec és hirtelenec kőzőtt kűlőmbſéget tegyen mint az felső Caputban monda. Szol az kerezrelő Ianoſrolis. De minec előtte el iőne kereztelő Ianos és az Meſsias, inti őket hogy meg emlekezzenec az Moſesről.

1 MErt imé el iő à nap, mint az égő kementze, és meg emésztetnec minden keuélyec, és minden álnokſágnac czelekedői mint az pozdoria, és meg égeti őket az az iőuendő nap, azt mondgya az ſeregeknec WRa, annîra hogy ſem győkerec ſem ágoc ne maradgyon.

2 Es fel támad ti néktec kic az én neuemet félitec az igaſſágnac napia, és egeſſég léſien az ő ſárnyai alatt, és elő mentec ſ meg ſiaporodtoc mint az meg hizlált túlkoc.

3 Es lábotoc alá tapodgyátoc az Iſtenteleneket: Mert ollyanoc léſinec az ti lábaitoknac talpai alatt mint az hamú, à napon mellyen beſiédemet meg tellyeſitem, azt mondgya az ſeregeknec Wra.

4 Meg emlekezzetec Moſesnec az én ſiólgámnac tőruényéről, mellyet ő általa Horeb[a] hegyén az egéſz Izrael népének adtam, tudni illic az én végezéſimet és itéletimet.

5 Imé én el boczátom ti néktec az Illyęs Prophétát minec előtte el iő az WRnac nagy és [b] betſülletes napia.

6 Es az atyáknac ſiiuőket az fiakhoz haitya, és az fiaknac ſiiuőket az atyákhoz, hogy el iőuén el ne veſieſſem ez főldet őrőc veſiedelemmel.

a: Az Horeb és Sinai, egy hegy, ezaz hogy annac az hegynec nap kelet felől valo réſzét hittac Horebnec, az nap nyugat felől valo réſzét Synainac.

b Vagy vőttenetes. Matth. 17. Marc. 9. Luc. 1.

Malachias könyuének vége.

AZ MACHABÆVSOC ELSÖ KÖNYVE.

§ *Machabæuſoc könyueinec neueztetnec ezec, az Machabæuſoknac neuekről, kic Aſſamonæuſoknakis neueztettec, kic papi rendből vaſlóc vóltac, és fegyuerrel óltalmaztác az Izraelt, minec vtánna Iudastól az királſágnac birodalma el vétetet vólna. Ez elsö könyben pedig meg irattatic az Iſten népének ſoc romlása, ſoc diadalma, változása, és az Iſten anya ſzent Egy házának czudálatos megtartása. Neuezet ſzerint pedig azoc irattatnac meg, mellyeket á Macabæuſoc czelekedtec az Iſten tiszteſſégére és az népnec meg maradására, Antiochus Epiphanes és Eupator, Demetrius Soter, Alexander, Epiphanes, Demetrius Nicanor, és Antiochus Sedetes király ideiében. Be foglál pedig ez könyb 40. eſztendöt, &c.*

ELSÖ RESz.

Alexandernec hólra után Wrálkodic Syriában Antiochus Epiphanes, ki Ægyptum orſágát meg rontuán meg hóldoltatya. Az után Ieruſálemetis meg véuén, az Sidókat az Iſten tőruenye mellől igyékezic el vonni nagy kegyetlenſéggel, és haitani idegen Iſteni tiszteletec mellé, az Iſtennec ſent óltarán, más idegen óltárt eppituén, &c.

1 MInec vtánna az Macedoniai Alexander, Philöpnec fia, el ménuén Cethim földéből, az Dáriuſt az Perſáknac és Meduſoknac királlyát meg veré, és ö vtánna orſiáglá, midön elöb Görög orſiágban Wralkodott vólna.

2 Lön hogy azon Alexander ſoc hadakat indituán, meg véuén erősſegeket, és meg öluén az földi királyokat.

3 Szinte az földnec ſiélére iutna, és ſoc nemzetektől ragadománt ſierezuén, az föld ö elötte meg alázná magát.

4 Ezokaért elmeiében fel fuualkodtab léuén és keuélyb, nagy erős hadakat gyüite.

5 Es népeknec és királyoknac tartománit el foglalá, és azokat magánac adó fizetöcké téué.

6 Az után pedig midön ágyba fekünni eſett vólna, és iſmérte hogy néki meg kellene halni.

7 Elö hiuán az ö fö ſiólgait, kic ö vele éggyüt gyermekſégéktől fogua

fogua neueltettenec vólt, még éltében az ő orſiágit nékic oſitá.

8 Touábba miđn Alexander tizen két eſitenteig orſiágolt vólna, és meg hólt vólna.

9 Az ő ſiólgai kiki mind az ő helyénec wraſágát birác.

10 És feieken való koronákat viſelénec: és az ő fioc ő vtánnoc ſoc eſitendeig azon hatalmaſſágot birtác, és meg ſokaſodánac az ſoc nyomoruſágoc az földőn.

11 Azoktól ſiármazot az gonoſi fiatal, az Antiochus illuſtris, annac az Antiochuſnac fia, az ki miđn Romába zálágúl adattatot vólna, az Görögöc orſiágláſánac ſiáz harmintz hetedic eſitendeiében kezde Wralkodni.

Antiochus Epiphanes.

12 Az időkben valánac Izraelből valami roſi emberec, kic ſokaknac tanáczól adác, monduán: Mennyünc el, és az mi környülünc való nemzeteckel ſiőuetſéget veſſünc: mert az időtül fogua hogy tőlöc el váltunc, nyomoruſágokba kőteleskedtünc vólt bę.

13 Ezt őc az beſiédet iónac véléc lenni.

14 És ſokan az nép közzül ez értelmet ióuá hagyác, és az királyhoz ménénec, kiknec az hatalmat adá, hogy az pogány nemzetſégeknec ſzerzéſiuel és rendtartáſiual élnénec.

15 Ez okaért az pogán nemzetſégeknec módgya ſzerint eppiténec Ieruſálemben magoc gyakorláſára való helyeket.

16 És környülmetelkedetlenſéget czináluán magoknac, az ſient ſiőuetſégtől el ſiakadánac, és à pogányokhoz aduán magokat, az gonoſi czelekedetre kőtelezéc magokat.

17 Touábba miđn Antiochus orſiágát immár meg erősitette vólna, az Ægyptom orſiágátis kéuánnya vala, hogy két orſiágban Wralkodhatnéc.

18 Ez okaért reá méne Ægyptomra nagy haddal, ſiekereckel, Elephantockal, louagockal és nagy vizi erőuel.

19 Es hadát indita Ptolemęuſra az Ægyptomi királljára és miđn Ptolemęus ő előtte meg röttenuén el futot vólna, és le vágattatuán ſokan el veſitec vólna.

20 Antiochus el foglaluán Ægyptomban ſoc erős váraſokat, az Ægyptom földét eldúlá.

21 Es Ægptomon tőtt veſiedelemből meg tęre Antiochus, ſiáz negyuen három eſitendőben az Izrael népe ellen.

22 ¶ Es fel méne nagy haddal Ieruſálembe.

a: Antiochus Epiphanes Ægyptomot el raboluan Sido orſzagba és Ieruſalembe megyen, és az templomot meg fozatya minden ſzepſegetől és kenczetől.

23 Es az Sanctuariumba keué-lyſéggel bę méne, amaz arany öltárt el viué mind az világoſitó gyertia tartóual, és annac minden kęſiületiuel, az kenyeres aſitallal, és az hîg áldozat téuő edényeckel, czeſieckel, és az áldozathoz rendelt arany moſdó medentzeckel, az ſuporlatual, coronáckal, és az templomban léuő arany ékeſſégeckel.

24 Kikről mindenekről le von-

uán az ezüſtöt és aranyat minden kéuánatos edényekuel elviué: annac felötte az el tétetett kinczet, mellyet meg talált, el prę dáluán és el viuén magáual mindeneket, földébe meg tęre.

25 Minec vtánna nagy öldökléſt czelekedett vólna, és beſiédében nagy keuélyſégét mutogatta vólna.

26 Ennec okaért Izraelnec minden ö helyeiben nagy ohaytás támada.

27 Az feiedelmec és vénec igen fohászikodánac, az iffiv: és az ſüzec el erötlenedénec, az aſſioni állatoknac ſiépſégec el változéc.

28 Es minden vö legény ohayta: és az melly aſſioni állat ágyas házában ül vala, ſiralomban forga.

29 Az földis pedig az ö lakozóin meg indúlt vala, és az Iácobnac minden háza gyalázatban öltözéc.

30 Az után két eſtendöuel az király az adó ſiedéſnec feiedelmét küldé Iudánac városiba, ki Ieruſálembe iöue embereknec nagy ſokaſágáual.

b: Az Antiochus nepe eſmet maſodſor el dullya Ieruſalemet.

31 Es mikor az lakoſſac az ö álnokſággal czelekedö békeſéges beſiédének hittec vólna.

32 Hertelen az városba robaná, és azt nagy veſiedelemuel illete: mert az Izraelitác közzül ſokat ölé meg.

33 Es az városl el dúlá, azt tüzzel fel gyuytá, és annac házait és kö falait körökörnyül el rontá.

34 Az aſſiony népeket pedig mind magzattyockal fogua viuéc, és az barmokat el foglalác.

35 cAz Dáuidnac városátis nagy és vaſtag kö fallal, és erös tornyockal meg eppitéc és azt vár helyett czinálác.

c: Antiochus népe el fogallya és meg erösiti az Dauid városat Ieruſalemben.

35 Es azonokban lator és Iſtentelen embereket és férfiiat helhez teténec, kic ott nagy eröt vönec.

37 Es vgyan azon helyre fegyuert és éléſt gyüiténec, és az Ieruſálembe gyüytöt ragadomáńtis oda rakác.

38 Ezokaért nagy tör és leſelkedés czináltatot vala ezekben az ſient hely ellen, és Izraelnec minden idöbéli gonoſi ellenſége.

39 Mert az Sanctuariumnális á rtatlan vért ontánac, és azt meg ferteztetéc.

40 Es ö miattoc az Ieruſálemben lakozóc el futánac, és à miatt az idegenec lakoztac az városl, és az ſaiat lakozóitól el idegenitéc és el hagyattatéc azoktól kic abban ſiülettec vala.

41 Az ö Sanctuariomia mint az puſita el vólt hagyattatua, és az innepléſec ſiráſra fordulánac: az ſiombatoc gyalázatra, és az ö tiſiteſſége gyalázatra változéc.

42 Es menyéuel diczöſégesb vólt, annyiual nagyob gyalázat köuete, annac felötte az ö nagy felſége ſiralmas állapatra fordúla.

43 d Mikor pedig leuelet küldöt vólna az király, hogy kiki el hadná az ö rend tartáſát.

d: Antiochus kenſeriti az Sidohat hogy el haggyac aſ ö törueniyeket.

44 Engeduén ezokaért minden népec az ö paranczolattyának.

45 Sokan az Izraelitác közzülis az idegen Iſteni tiſitelethöz ragazkodánac, áldozánac az bálványoknac,

nyoknac, és az ſiombat napot meg nem ſienteléc.

46 Sőt annac felőtte az király kőuetec által Ieruſálemben és Iudánac városiba leuelel kűlde, hoǵ más főldnec tőruényét veñéc fel.

47 Az egéſilen meg égő áldozatokat egyęb áldozatokat, és hig áldozatokat az Sanctuariomtól meg tiltánac.

48 Es hogy az ſiombatokat, és iñep napokat meg ferteſitetuén.

49 Es az Sanctuariumot egyetembe az ſient embereckel meg ferteſitetuén.

50 Oltárokat, berkeket, báluányoknac kápolnákat czinálnánac, diſinókat és tiſitátalan állatokat áldoznánac.

51 Az ő fiokat kőrnyűl meteletlen hadnác, az ő lelkeket minden tiſitátalanſággal vtálatoſſá tennéc, és magokat olly pogáńnyá tennéc, hogy à tőruéńt őrőc feledekenſéggel el tőrlenéc, és az Iſtennec minden ſierzéſét és itéletit el változtatnác.

52 Hogy ha valaki az király paranczolatttya ſierint nem czelekednéc, halálnac bűntetéſe alatt lenne.

53 Mind ez mondáſoc ſierint irt mind az ő egéſi orſiágánac, és tiſitartókat rendeluén minden népeken.

54 Az Iuda városinac meg paranczol, hogj városonkint áldoznánac.

55 Touábba ſokan az kőſſég kőzzűl ő hozzáioc gyűlénec, tudni illic az tőruéńnec minden el hagyói, kic à főldőn gonoſſágot czelekednec vala.

56 Es rőytec helyekbe kéſieritic vala futni az Izraelitákat, àhól magoknac óltalmat találhatnac vala.

57 Az Caſleu hólnapiánac pedig tizen őtődic napián, az ſiáz negyuen őt eſitendőben, à puſitaſágnac, vtálatoſſága fel emeltetéc az óltárra.

58 Es à kőrnjűl való Iudánac városiban óltároc eppiteténec, és az kiuálképpen való házánac aytaiban és vtzákban fűſteléſec lőnec.

59 Es az tőruény kőnyuec kic találtatánac el ſiaggattatánac és tűzzel égetteténec meg.

60 Valakinél az ſiőuetſégnec kőnyueis találtatott vólna, auagy ha valaki ragaſikodott vólna az tőruéńnec kőnyuéhőz, az király páranczolattyából meg őlettetic vala az.

61 Az tiſitartóc az ő ereiekben bizuán ècképpen czelekednec vala az Izraelitáknac, azoknac az kic minden hólnaponként az városokban találtatnac vala.

62 f Az hólnapnac huſion őtődic napián az előbbi óltárra tétetett óltáron áldozuán.

63 Az aſiſioni állatokat pedig, kic fiokat kőrnyűl metéltec vólna, meg őlic vala az király paranczolattya ſierint.

64 Es az kis gyermekeket az ő nyakokra akaſityác vala, az ő házokat el dúllyác vala, és meg őlic vala azokat, kic az kis gyermekeket kőrnyűl metéltec vólna.

e: Puztaſagnac vtalatoſſaganac neuezi az oltart, mellyet az pogani feiedelē eppitetet vala az baluanyoc tizteſſegere, es meg tiltot allatoknac aldozaſara, mely mint az ſient oltar puztan all vala.

f: Innet megtetzic hogy az Iſtennec boſſuſagara az pogani kiraly ſolgai, az baluanyoc oltarat, az ſient oltaron fellől helyhettettec rok &c.

65 Sokan mind az által az Izraelitác közzöl meg kemenitéc magokat, és hogy tisitátalanokat ne ennénec elméiekben el tökéllée, és inkáb akartanac meg halni, hogy nem mint az étellel meg ferteſitetni.

66 Es az ſient ſiöuetſéget meg ſiegni: ezokaért meg öltec öket.

67 Annac okaért annyéual nagyob harag geriede (Antiochusban) az Izrael ellen.

II. Réſz.

Matathias az ő fiaiual egybe ſirattya Ieruſálémnec romlaſát. Es mikor az király ſolgai kenſéritenéc öket áldozni az báluannac, nem engednec, sőt inkáb meg öl Matathias egy Sidot az király ſolgáiával egybe, mikor az áldoznécaz király paranczolattya ſerint. El ſalad az ſueiuel az puzrába, kic közzül ſokan meg ölnec ſombat napon. Matathias az ő halala óráián inti az ő fiait az Iſten tőruény énec meg óltalmazáſára, &c.

MATTATHIAS. 1 AZ időkben fel kele Mattathias Ianoſnac fia, ki Simeon fia vala, az Ioarib renden való Pap, Ieruſálemből való, és meg ſiálla Modinba.

2 Valánac pedig ő néki öt fiai, Iohannan, kinec vezetéc neue Gaddis.

3 Simon, ki neueſitetet Thaſſinac.

4 Iudas, vezetéc veuén Maccabęus.

5 Eleazar, Abaron vezetéc neué, és Ionathan, vezetéc neuén Apphus.

6 Ez midőn látta vólna az Iſten ellen való káromláſokat Iudęában és Ieruſálemben.

7 Iay nékem, (úgy mond:) mire ſiülettettem énis azérté hogy az én nemzetſégemnec nyomoruſágát, és az ſient városnac veſiedelmét láſſam, és ott üllyec.

8 Mig az és à Sanctuarium az ellenſégnec kezébe és idegeneknec adatic? az nemtelen férfiuhoz haſonló az Iſten Temploma.

9 Az ő drága edéni fogſágba vitettenec: az ő kis gyermeki az útzákon, és iſſiai ellenſég fegyuerétől meg ölettettec.

10 Mitſoda nemzet nem foglálta el az ő orſiágát, auagy mitſoda nemzetſégnec nem iutott az ő ragadománya?

11 El vétettetett minden ő ékeſége: és az ki ſiabad vala, ſiólgálatra adatott.

12 Es az mi ſientſégeinc, ékeſſeginc és dicczőſégünc el puſitúl tanac, és az pogányoktól meg úndókitattac.

13 Mi oka vagyon ezokaért hogy męgis ez életben maradgyunc?

14 Egyetembe kedig Mattathiás meg ſiaggatá ruháit, és vęle égyüt fiai, és gyáſiba öltözuén felötte igen ſiránac.

15 Touábba midőn az királynac tiſitartói, kic az el ſiakadáſt kéſieritic vala, és áldozatoknac gonduiſeléſénec okaért Modin városában mentec vólna. *a Modin az Mattabias hazaia.*

16 Es nagy ſokan az Izraelitác közzül azokhoz mentenec vólna: Mattathias is és az ő fiai őſſue gyülénec.

17 Acko-

17 Ackoron azoc kic az királytól boczáttatac vala, Mattathiásnac illyen sióual sióllánac: Miuel hogy ez városban te vagy feiedelem és tisiteletes, és legnagyob, annac felötte fiaid és attyádfiai vadnac.

18 Most elösier te iöy ide, és az király paranczolatta sierint czelekedgyél, à miképpen czelekedtenec minden nemzetec, és az Sido férfiac, és azoc kic Ierusálemben maradtac: és mind házad népéuel egybe az király baráti közzé siámláltatol, és az te fiaiddal arannyal és ezüstuel, és egyęb soc aiándékockal tiszteltetel.

19 Mattathiás pedig felele, és nagy fel sióual monda: Ha siinte minden nemzetec, kic az Antiochus királj házához valóc, néki engednekis, es az ö házáioknac Isteni tisiteletétöl el siakadna kis, és az ö parantsolattyát fogadgyákis.

20 En mind az által és fiaim, és az én attyámfiai, az mi attyáinknac siöuetségekben iárunc.

21 Oltalmazzon Isten minket attól, hogy az töruéńt és az itéletet el hadnánc.

22 Sem v́gy nem engedünc az király parantsolatinac, hogy az mi Isteni tisieteletünktöl iob kęzre auagy balra fordúllyunc.

23 Es midön besiédét el végesite vólna, elö iárola egy Sido férfiu mindenec láttára, hogy az óltáron (melly Modinba siereztetet vala,) az király parantsolattya sierint áldoznéc.

24 b Kit meg látuán Mattathiás, olly nagy haragra indúla fel hogj inaijs resiketnénec, és neminęmö elméiénec búsúlásáual fel geriedne, az töruéńhöz való sieretetböl fel indúluán, es reáia ménuén meg öle azt az óltáron.

b: Az Isteni tiztelethez valo igaz buzgosagnac peldaia.

25 Es azon idöben az királynac tisitartóiát, ki kesieriti vala az embereket az áldozatra, meg ölé, az óltartis el rontá.

26 Es az töruéńhöz való búzgó sieretetböl inditatuán, az mint czelekedett vala Phinees Zimriuel az Sallum fiáual. Num: 25.

27 Fel kiálta az városban Mattathiás, nagy fel sióual monduán: Iöijön ki vtánnam, az ki az töruéńnec buzgó köuetöie és sieretöie, és à ki az siöuetségnec állandó vóltát akaria.

28 Es egyetembe ö és az ö fiai el hagyuán iosiágokat, mellyeket az városban birnac vala, az hegyekre futánac.

29 Ackor sokan az igasságnac és itéletnec siomiuhozói, az pusitába ménénec.

30 Hogy ott laknánac feleségeckel, gyermekeckel és barmockal, miuel hogy ö raytoc az nyomoruságoc meg sokasodtac vólna.

31 Midön pedig az király emberinec és seregénec, kic Ierusálemben Dáuidnac városában valánac, meg izentec vólna, hogy némellyec kic az király parantsolattyát meg vetettec vólna, az pusitánac barlangaiba mentec vólna, sokan öket kergetni kezdéc.

32 Kic

32 Kic midŏn ŏket meg talál-
uán ſánczot vetettec vólna elle-
nec, ſiombat napon hartzot kez-
dénec ellenec.

33 Illyen ſióckal intic vala pe-
dig ŏket: Elegedgyetec meg ed-
dig való engedtlenſéggel, moſt
iŏijetec elŏ, és à király parantſo-
lattyánac engedgyetec, hogy él-
lyetec.

34 Kiknec azoc felelénec: Sem-
miképpen ki nem mégyŭnc, ſem
az király paranczolattyánac nem
engedŭnc, hogy az ſiombat na-
pot meg ronczuc.

35 Midŏn pedig ellenec hartzot
kezdettec vólna.

36 Semmit nem felelnec vala,
męg czac kŏuet ſem haytánac
vala ráioc, ſem az titkos helyeket
nem zárlác bę.

37 Hanem, à mi egyigyŭſégŭnk
ben hallyunc meg v́gy mond:
bizońſáginc legyenec nékŭnc à
meny és az fŏld, hogy minket
hamiſſan ŏltŏc meg.

83 Ezokaért hartzual hozzáioc
kezdénec, melly miatt ŏc es az ŏ
magzattyoc, és feleſégec barmo-
ſtól ezer emberig meg ŏleténec.

39 Melly hirt meg haluán Mat-
tathias, és az ŏ baráti, felŏtte i-
gen ſiránac.

40 Es illyen ſióual ſiólla ég-
gyic az máſiknac: Ha mi v́gy
czelekedendŭnc, mint az mi at-
tyánc fiai czelekedtenec, hogy az
mi életŭnkért és hitŭnc valláſá-
ért nem viaskodunc, azoc min-
ket ez fŏldrŏl hamar el tŏrle-
nec.

41 [c] Ezokaért ezt végezéc egy
más kŏzŏtt illyen ſióckal: Vala-
melly ember reánc támadand
ſiombat napon, vęle meg vijunc,
hogy mindnyáián meg ne hal-
lyunc, à mint az mi attyankfiai
meg hóltanac.

c: El vegezi Matathias az Sidockal hóg ſiombat naponnis meg vijanac az ellenſeggel.

42 Ackor hozzáioc adác mago-
kat az Aſidęuſoc, [d] kic az Izrae-
litác kŏzzŭl erŏs népec valánac,
az kic à tŏruéńnec óltalmára ſia-
bad akarat ſierint valánac hay-
landóc.

d: Az az. Az kic ide toua budoſnac vala az poganyoc' elŏtt az ŏ hiteknec meg tartaſaert.

43 Es az kic az iſtentelnektŏl el
ſiakadnac vala, azokhoz adác
magokat, és nékic ſegitſégŏl lŏ-
nec.

44 Ezenképpen hadat gyŭyt-
uén és ſierezuén, haraggal és boſi
ſionkodáſſal fel gerieduén, az la-
tor és iſtentelen embereket le
vágác, az tŏbbi futua ſialadánac
az pogányoc kŏzzé, hogy meg
maradhatnánac.

45 Kŏrnyŭl iáruán pedig Mat-
tathias és az ŏ baráti, rontyác va-
la az óltárokat.

46 Es az kŏrnyŭl meteteletlen
gyermekeket, kiket Izrael ha-
tárában találtanac vólna, nagy
bátorſággal kŏrnyŭl metélic
vala.

47 Es az keuély embereket ker-
getuén, iól és ſierenczéſen for-
gattyác vala dolgokat:

48 Ecképpen ſiabaditác meg
az tŏruéńt az pogányoknac, és
királyoknac kezekbŏl, és az go-
noſi embereknec nem engedé-
nec hatalmaskodnioc.

49 To-

e: Matathias Teſtamentoma.

49 e Touábba az Matatthias halálának napiai el közelgetének, ki az ő fiainac igy ſióla: Moſt miuel hogy erőt vett az keuélyſég, az bűntetés, az romláſnac ideie, és az búſúláſnac haragia.

50 Ti ezokaért fiaim, à tőruénnec óltalmát vegyetec fel, és az ti lelketeket az mi attyáinknac ſiőuetſégekért ontſátoc ki.

51 Iuſſanac eſietekbe az dólgoc, mellyeket az ő ideiekben czelekedtenec az mi attyáinc: és nagy tiſiteſſéget ſ. őrőcké való neuet ſierezzetec.

Gen: 22. 52 Abraham mikor az kiſertetben hiwnec találtatot vólna, nem de nem tulaydonitatéké az néki igaſſágúl.

Gen: 41. 53 Ióſeph az ő győtrelménec, ideién az paranczolatot meg tartotta: és az Ægyptomnac wraſágát nyeré.

Num: 25. 54 Phinees amaz mi attyánc, az tőruénnec és az hitnec vallásának óltalmaért, az Papſágnac őrőcké való ſiőuetſégét nyeré.

Num: 14. Joſ: 1. 55 Ioſue miuel hogy az paranczolatot véghez viué, Izraelnec vezérlőiéué tétetéc.

Num: 14. 56 Chaleb midőn álhatatos bizonſágot tőtt vólna az ő látáſiról az gyülekezetben, az földnec őrőkſégét nyeré.

2. Sam 2. 57 Dáuid az ő egyigyűſégeiért, az orſiágnac őrőkös királi ſiékét vőué.

4. Reg: 2. 58 Illyęs az Iſtennec tőruényét nag buzgó ſieretetuel kőuetuén, ſiintén mennyekbe vétetéc fel.

Dan: 3. 59 Ananias, Azarias, és Miſael, hogy az Iſtennec hittéc vólna, az lángból meg tartatának.

60 Es Dániel az ő tökélleteſſégeiért, az oroſilányoc ſiáiokból, meg tartatéc és ſiabaditatéc. Dan: 6.

61 Es ezenképpen minden időket gondollyátoc meg, és tudgyátoc meg, hogy ſoha ſenki nem vólt, nint ſis, ki az Iſtenben helyheztetuén reménſégét meg ſiégyenült vólna.

62 Se az lator embernec paranczolattyától ne félljetec, kinec diczőſége ganaijá és féreggé léſien.

63 Ma az ki fel magaſitaltatic, hólnap meg nem találtatic, ez okaért mert az ő maga poráuá változic, és az ő gondolattya el vęſi.

64 Annac okaért erőſſec legyetec fiaim, és emberekedgyetec az tőruény óltalmazáſában: mert abból diczőſéget ſiereztec magatoknac.

65 Imé pedig eſmérem, hogy Simon az ti attyátoc fia nagy tanáczú férfiu, kit ti halgaſſátoc minden időben. ő attyátoc heljét léſien ti néktec.

66 Az Iudas Maccabęus pedig kinec nagy ereie vólt iffiuſágától fogua, à ti hadakozáſtoknac hadnággya légyen: vgy hadakozzatoc az népért.

67 Minden tőruény tiſitelőket hozzátoc fogadgjátoc, és à ti nézetſégtekért boſiſiút állyátoc.

68 Fizeſſétec meg à pogányoknac, és az tőruénnec paranczolatira figyelmezzetec.

69 Az után meg álduán őket, az ő attyaihoz vitetéc. Matathias meg hal.

70 Meg

70 Meg halaſiáz negyuen hat eſitendös korában, és ötet az ö fiai az ö attyoknac koporſóiában temetéc el, és ötet mind az Izraelitác nagy ſirálſſal ſiratác.

III. Réſz.

Iudas Machabæus minec vránna feledemmé válaſztatot vólna, meg veri az Apolloniuſt, és az Seront. Az Lyſias az Antiochus parantſolattya ſerint az Izrael ellen nagy hadat boczáſt. Iudas Machabæuſis az Iſtennec könyöröguen és böytöluen, az ôueiuel es gyetembe kęſſül az viadalhoz.

IVDAS Machabæus elsö hadnagi.

1 ACkoron ö helyébe lön az Iudas az ö fia, kinec vezetéc neue Machabæus.

2 Kit ſegitnec vala mind az ö attyafiai, mind azockal kic magokat az ö attyához adtác vala, és Izraelért nagy bátorſággal hadakoznac vala.

3 Es az ö nemzeténec diczöſégét öregbiti vala, és fegyuer derékba öltözuén mint egy Oriás, és hadakozó fegyuerrel fel ôuedezue hadakozicv ala, az tábort fegyuerrel óltalmazuán.

4 Es haſonlatos vala czelekedetiben az oroſlánhoz, auagy az prędára agyarkodó oroſlán kölykéhöz.

5 Az iſtentelen embereket fel kereſuén kergeti vala, és az ö népénec háborgatóit tüzzel eméſti vala meg.

6 Ezokaért az gonoſi emberec az ö töle való röttegés miatt meg ſiünénec, és igen meg félemlénec mindenec, kic az álnokſágot köuetic vala: az ö forgolodáſa által pedig bódog ſiabaduláſt ſierze.

7 Es ſoc királyoc ö töle meg háboritatánac: Iácob pedig az ö czelekedetiuel meg vijult vala, mellynec emlekezetit öröcké kelly hirdetni'.

8 Söt annac felötte az Iuda városit el iáruán, az iſtenteleneket azokból ki üzte és ki gyomlálta: az ártalmat Izraeltöl el fordita.

9 Es azokat kic el ſiçledeztec vala, egybe gyüytuén, az ö neuét ez földnec végeig ki terieſzté.

10 Es midön Apollonius az pogányoc közzül hadat gyüytöt vólna, és az Samaridból nagy hadat ſierzet vólna, hogy Izraelre haddal menne. *Apollonius nagy haddal megyen az Izraelre.*

11 Iudas meg értuén az dolgot eleibe méne, és meg veruén ötet meg ölé: annac felötte ſokan le vágattatuán meg halánac, az többi futáſnac adác magokat. *Apollonius meg veri Iudas.*

12 Kiknec ragadománi Iudáſé lönec, és Apollonius fegyuerétis el nyeruén, azzal élt (Iudas) az hadakozásban minden idöben. *Seron nagy haddal megyen Iudaſra.*

13 Seron pedig az Syriai hadnac hadnággya, mikor hallotta vólna hogy Iudas ſereget gyüytöt vólna, és hogy az hiueknec hadakozó ſokaſága vólna vęle.

14 Monda: neuet ſierzec és diczöſéget magamnac az orſiágban, és az Iudáſt az ö társaiual, kic meg vtáltac az király paranczolattyát, haddal el veſitem.

15 Fel indúla ezokaért, és fel méne, mikor ötet köuetné iſtenteleneknec nagy ſerege, hogy az Izraelen boſſiút állanánac.

16 Es

16 Es midőn közelgetet vólna Bethoron fel hágóiára, Iudas eleibe méne ezac keues vitęzeckel.

17 Kic látuán az ellenec iőuő hadat, igy ſiólánac Iudáſnac, miképpen ütközhetűnc meg hadi renduel mi illy keueſen eñi es illy hatalmas embereknec ſokaſágával, kiualkáppen miuel hogy ma étlenſég miatt el fogyátkoztunc.

18 Monda ackor Iudas: könyü (vgy mond) ſokaknac keueſec kezébe adattatni és rekeſitetni: és nem néz Iſten arra, keueſſelé vagy ſockal kellyeſſéc meg óltalmazni.

19 Mert nem az ſokaſágban, és az erőknec nagy vóltában áll az hadnac győzödelme, hanem az menyből vagyon az hatalmaſſág.

20 Őc vgy vagyon hogy nagy keuélyſégben bizakoduán, és hamiſſágban iőnec reánc, hogy minket feleſégeſtől és gyermekeſtől el veſieſſenec és el rabollyanac.

21 Mi pedig az mi életünkért és Törvényünkért viuunc.

22 Ennec okaért ő maga az Iſten őket az mi ſiemünc előtt ſemmié téſi, ezokaért ti ő tőlőc ſemmit ne féllyetec.

23 Mikor ezeket mondotta vólna, hertelen ráioc üté: és az Seron az ő hadával egybe meg veretéc és le vágattatéc.

Iudas megveri az Seront.

24 Kit az Bethoronnac vontatóiától fogua mind az ſikig üzénec: el eſénec pedig azoc közzül vgy mint nyóltz ſiáz férfiac, az többi pedig az Paleſtinuſoc földére ſiellel ſialadánac.

25 Ackoron az Iudáſtól és az ő attyafiaitól való félelem az környül való pogányokra eſéc.

26 Es az ő neue ſiinte az királyhoz iuta, hirdetuén minden népec az Iudáſnac diadalmit.

27 Ezeket Antiochus király meg haluán nagy boſiſionkodáſſal fel geriede: és el külduén hadnagyit, kic egéſi orſiágának ſeregit őſſue gyűitenéc, nagy erős hadat ſierze.

28 Es tárházát meg nituán, az ő ſeregénec eſitendeig való fizetéſt ſiámlála, és azokat minden ſiükſégre kęſinec hagyá lenni.

29 Touábba mikor látná hogy az ő kencze el fogyna, és hogy az orſiágnac iőuedelme igen keués vólna, az viſiſia vonyáſnac és veſiedelemnec miatta, kinec ő vala ſierzője az orſiágban, azokaért mert az régi időben ſierzett igaz törvényeket meg vetette vólna.

30 Féle rayta, hogy elég nem kezd lenni (vgy mint az előtt) az után az költſégre, es aiándékozáſokra, mellyeket añac előtte bőw kęzzel adot vala, és à mellybe adakozáſáual az előtte való királyokat fellyül múlta vala.

31 Elmeiében pedig gond miatt előtte győtrődüén, el végezé hogy Perſiába menne: hogy azoknac az orſiágoknac iőuendelmét el véuén, nagy ſumma pénzt ſierzene.

32 Ezokaért hagyá az királi nemből támadot nemes embert Lyſiaſt, kit azoknac gond viſelőiévé tőn mellyec az orſiág dólgai

Antiochus Perſiaba menuen Lyſiaſra bizza fiat Antiochuſt es az orſzágot.

az Euphrates vizétöl fogua Ægyptomnac határáig.

33 Es az ö fiának Antiochuſnac fel neueléſének gondgyát reá hagyá, miglen ö meg tęrne.

34 Annac felötte az ö hadának fęl réſiét és az Elephantokat néki adá, és minden akarattyát néki meg paranczolá, és azoc felölis kic Ieruſálemben és Iudęaban laknac vala.

35 Hogy hadat boczátaná azokra, kiuel az Izraelnec hatalmát, és Ieruſálemnec maradékát el veſitené és ki gyomlálná, és az ö emlekezeteket arról az helyröl el veſitené.

36 Es más nemzetet helheztetne azoknac határira, az földet nyil vetéſſel el oſztaná.

37 Ő maga pedig az király hozzá véuén hadának fęl réſiét, melly maradot vala Antiochiatól az ö királi városától, el indúla ſiáz negyuen hęt eſitendöben, és által keluén az Euphrates folyó vizen, az felſö tartományokon mégyen vala.

Lyſias nagy hadat küld az Izrael ellen.

38 Ackor Lyſias el válaſituán küldé Ptolomeuſt Dorimenes fiát, és Nicanort, és Gorgiaſt, kic az király baráti között hatalmaſſac valának.

39 Es ö vęlec negyuen ezer férfiakat, és hęt ezer louagokat, hogy Iudęára mennének, és azt az király paranczolattya ſierint el puſitanác.

40 Ezokaért el ménuén minden ereieckel, az földre iutának, kic midön Emmauſnál az mezöſégen tábort iártac vólna.

41 Az tartománnac kalmári azoknac iöuetelit haluán, ſoc arannac és ezüſtnec ſiámát viuéc hozzáioc ſiólgáſtól az táborba, hogy az Izraelitákat az rabſágra meg vennéc, kikhöz az Syriának és az kiuöl való népeknec ſeregi hozzáioc adác magokat.

42 Iudas pedig és az ö attyafiai minec vtánna láttác vólna, hogy az ö nyomoruſágoc meg ſokaſodot vólna, és annac az hadnac tábora az ö határokon vólna, és az király beſiédét mellyet paranczolt vala, az Sidóknac veſiedelmére, és meg emésitéſére, hogy meg ęrtettéc vólna.

43 Igy ſióla éggyic az máſiknac: Szabaditſuc meg à mi népünket è gyalázatból, és à mi nemzetünkért és hitünkért viaskodgyunc.

44 Es öſſue gyüle az ſokaſág hogy kęſiſien lenne, mind az had viſeléſre, mind pedig az imádkozáſra, és az kegyelemnec és irgalmaſſágnac kéréſére.

45 Ieruſálem pedig ollyan vala mint az el hagyattatot puſita: és nem vala ſenki az ott lakóc közzül ki bę menne belé, auagy ki iönne: Es az Sanctuarium el puſitatuán, az várat idegen népec biriác vala, és az pogányoknac ſiállása vala: és Iácobtól az öröm, és ſip, és hegedö meg ſiünt vala.

46 Ezokaért öc öſſue gyüluén ménénec Miſpaba, ki ellenébe vala Ieruſálemnec helyheztetue, azokaért mert az Izraelnec imádſágnac helye az elött Miſpaban rendeltetet vala.

Az Izraelitac Miſpaba gyüluen imádkoznac es böjtölnec.

47 Ott

47 Ott bőytőt ſientelénec az napon,gyáſiba őltőzuén, feiekre hamuat hintuén, és ruháiokat meg ſiaggatuán.

48 Es ki terieſitéc az Tőruéń könyueit, az mellyeket kereſnec vala az pogányoc, hogy azokba az ő báluányoknac képeket meg irnác.

49 Annac felőtte az ſient ruhákat, az elſő ſengeket,és az tizedeket elő hozác,és az Nazarçuſokat fel inditác:kic midőn az ő napiokat bç tőltőttéc vólna.

50 Az menybe nagy fel ſióual igy kiáltanac fel, mit miuellyűnc ezeknec, auagy houá küldgyűc ezeket?

51 Az te ſientſégid el tapodtattanac és hijába valóuá tétettenec, és à te Papiaid ſiralomban és nyomoruſágban forognac.

52 Imé az mi romláſunkra az pogányoc egybe gyültec:mit gondoltanac azoc mi ellenünc te tudod.

53 Miképpen álhatunc meg ő előttőc, hanem hate ſegiteſi meg minket.

54 Es trombitákat fuiánac, és nagy fel ſióual kiáltánac.

55 Annac vtánna rendele az nép nec Iudas hadnagyokat,vitze hadnagyokat, ſiázadoſokat, ötuenedeſeket,és tizedeſeket.

56 Es azoknac kic ház eppitésben valánac, auagy ſiőlő plántálásban, auagy az kic vij házáſoc valánac,és félenkéc valánac,mindeniknec meg hagyác hogy haza tęrnénec.

57 El indult táborát Emmauſnál iárá.

58 Ott Iudas monda,fegyuerkezzetec fel és erős férfiac legyetec, és reggel kęſiſiec legyetec az ütkő zetre az pogániockal,kic mi ellenünc nékünc az mi hitünknec romláſára gyültenec őſiue.

59 Mert iob nékünc meg halnunc az hadban, hogy nem mint az mi nemzetünknec és az ſienteknec nyomoruſágát láſſuc.

60 Mind az által az mint az menyei Iſten akarattya,vgy légyen.

IIII. Reſz.

Iudas Machabęus meg veri az Lyſias hadát kętſer. Az után fel ménuen Ieruſalembe az templomot meg tiſztirtya es meg vįttya, mellyet Antiochus meg fertęztętet vala, és annac emlekezetire innepet ferez.

1 TOuábba az Gorgias melléie véuén őt ezer férfiakat, és ezer válogatot louaſokat, ki indúla az táborból éijel.

2 Hogy à Sidóc táborára ütné, és el veſitené őket hertelen,az hegyeknec lakoſi valánac pedig néki vezęri.

3 Ezt mihelyen meg érté Iudas, az ő ereiéuel Emmausba ſiete az király hadát meg verni.

4 Az mig még el táuozua vala az ſereg az tábortól.

5 Es hogy eijel iutott vólna Gorgias az Sidóknac táborába és ſen kit nem talála,kereſi vala őket az hegyeken:mert azt gondollya vala,hogy azoc ő előtte futnánac.

6 Ió reguel pedig Iudas az mezőn láttatéc három ezer férfiackal: de midőn ſem óltalmazó ől-

tőzetec ſem fegyuerec nem vólna,az mint akariác vala.

7 Látnác pedig az pogányoknac hadát erőſnec és pantzelyoſoknac, annac felőtte louaſockal meg kőrnyekeztetnec,kic iól tudnac vala az hadakozáshoz

8 Ackoron Iudas az őueinec illyen képpen ſiólla, Ne féllyetec ezeknec ſokaſágától, ſe az ő vakmerőſégeket ne röttegietec.

9 Emlekezzetec meg rólam miképpen tartattanac meg az mi attyáinc az veres tengerben,midőn őket Pharahó haddal kergetné. Exod. 14.

10 Moſt ezokaért az ęgbe kiálczunc,ha valami képpen könyörül raytunc az WR,és az attyáckal ſierzett ſiőuetſégről meg emlekezuén,ez hadat ma az mi láttunkra el veſiti.

11 Hogy meg iſmériéc minden nemzetec, hog vagyon ki Izraelt meg ſiabadicza és meg tarcza.

12 Midőn pedig az idegenec fel emeluén ſiemeket őket láttac vólna ellenec menni.

13 Őc az táborból az ütközetre ki menénec: és à kic Iudas felől álnac vala, ütközetre trombitát funánac.

14 Es meg ütközuén meg vereténec az pogányoc,és az mezőn el ſiçledénec.

15 Kiknec minden vtóllyát fegyuerrel le váguán,üzéc őket ſiinte Gazeronig, és Idumæánac, Azotuſnac, és Iamniánac mezeiéig, és le váguán ő közzülöc három ezer férfiakat. Iudát Machabeus meg veri az Lyſias hadat.

16 Iudas az haddal meg tęre az futóknac üzéſéből.

17 Es igy ſiólla az ő népénec,az prędánac kéuánſága titeket el ne foglallyon, mert ellenünc való had vagyon męg.

18 Es az Gorgias az hégyen közel vagyon hozzánac hadáual:ha nem állyatoc moſt az mi ellenſégünknec ellene: és veriętec meg őket,hogy az vtán bátran és ſiabadon ſiedgyétec az ragadomáńt.

19 Męg mikor ezeket mondaná Iudas, egy neminęmő réſie meg mutatá magát az hegyről.

20 Kic midőn láttac vólna hogy az ő fęlec futóban vólnánac,és az Iudas vitęzi gyűytogatnác az tábort,(mert az füſt mellyet látnac vala, ielenſége vala az lett dolgoknac.)

21 Felőtte igen meg röttenénec, és látuán az Iudáſnac hadát, az mezőn kéſien állani. Gorgias meg rettenuen az Iudas hadatul.el ſzalad mind hadaual egybe.

22 Az idegeneknec földére futánac.

23 Iudas pedig meg tęruén az tábornac megfoſitáſára,nagy ſoc aranyat és ezüſtöt, annac felőtte Hyacinthuſt,és tengeri veres bár ſonr,és nagy gazdagſágot nyere.

24 Midőn igy iártac vólna,meg tęruén az mennyei Iſtent magaſztallyác vala,és őtet hirdetic vala, mert ió,mert öröcké vagyon az ő irgalmaſſága.

25 Bizonyára nagy ſiabaduláſa lőn az nap Izraelnec.

26 Valakic pedig az idegenec közzül el ſialadánac, midőn Lyſiashoz mentenec vólna, valamint lett az dolog néki hirré adác.

27 Mel-

27 Mellyeket ő meg haluán,meg rémüluén elméiében kętſégbe eſéc,mert nem vgy történt vólna Izraelnec dólga à mint ő akarta vólna,ſem vgy lön mint az kiraly néki paranczolta vala.

Lyſias eſmet nagy haddal megyen Ieruſalem ellen.

28 Ez okaért az kőuetkező eſtendőben azon Lyſias hatuan ezer válogatot gyalogokat gyüyte és őt ezer louagokat,hogy ez erőuel Ieruſálemet meg venné.

29 Ménénec pedig Idumęaba,és midőn tábort iártanac vólna Bethſuranál, eleikbe méne Iudas tíz ezer férfiackal.

30 Es látuán az hadnac nagy ereiét,imátkozuán igy ſióla: Aldandó vagy Izraelnec meg ſiabaditóia, ki az te ſiólgádnac Dáuidnac kezeáltal az hatalmaſnac ereiét el törted, és az kiuől való pogányoknac hadát IonataſnacSaul fiának és az ő apródgyának kezébe adád.

1. Reg. 17. & 14.

31 Ez ſokaſágotis rekezd az te népednec Izraelnec kezébe,hogy meg ſiégyenedgyenec az ő hatalmaſſágokban és louagokban.

32 Boczás röttenéſt ráioc, és az ő ereieknec bátorſágát erőtelenicz meg, hogy ez ő romláſokon álmélkodgyanac.

33 Verd le őket az téged ſieretők nec fegyueréuel,és diczéreteckel tiſitellyenec tégedet mindnyáián az kic iſméric ez te neuedet.

Iudas maſodſzoris meg veri ac Lyſias hadat.

34 Az vtan meg ütközuén, az Lyſias hadaból őt ezer férfiac húlánac el, az többi mindnyáián ő elötröc meg futamánac.

35 Lyſias pedig minec vtánna látá az ő hadánac futamáſát,és az Iuda hadánac bátorſágát, hogy erőſſen mind élni mind halni kęſi vólna, Antiochiába viſiſia tęre, idegen vitęzeket gyüyt vala, és anni ſiámú ſereget állatuán mint az elöbbi, gondolkodic vala iſmét azzal Iudęára menni.

36 Iudas pedig és az ő attyafiai mondánac: Imé meg romlottanac az mi ellenſéginc,mennyünc fel az ſient helynec tiſititáſára, és vijtáſára.

37 Es mind egéſi táboroſtól egy be gyüluén,az Syon hegyére menénec fel.

38 Ackoron látác hogy az Sanctuarium el puſitúlt, és az óltár meg ferteztetett, és hogy az kapukis meg égettettec, és veſiſiöc nöttec mint egy berekben,auagy valamelly hegyben, és az Papoknac házaczkáiokis el rontattac.

39 Ez okaért meg ſiaggatuán ruháiokat, nagy ohaytáſt tönec, és feiekre port hintuén.

Az Iudas Machabeus meg vijttya, es meg tiztitotya az Ieruſalembeli templomot, melyet az Antiochus Epiphanes meg ſerteztetet vala.

40 Artzal búrúlánac az földre, és az iel téuő trombitáckal trombitálánac,és mennybe fel kiáltánac.

41 Ackoron Iudas férfiakat rendele kic azoc ellen hartzolnánac, kic az várat tartyác vala, mig az ſient helyet meg tiſititanác.

42 Es válaſita ſient életű Papokat, és kic az töruénnec ſieretői vólnánac.

43 Ezec midőn az ſient helyet meg tiſititottác vólna, és az meg fertelitetet köueket ki vittéc vólna.

44 Az meg fertesitetet égö áldo zatnac óltára felöl tanáczkozuán mit kellyen vęle czelekedni.

45 Ez lön ió tanáczoc, hogy azt el rontanác, hogy valamikor gyalázattyokra ne lenne, hogy azt az pogányoc meg fertesitettéc vólna, ennec okaért az óltárt el rontác.

46 Az köuét az templumnac hegyén illendö helyre rakác le, mig Prophéta támadna, ki ezekröl feleletet tehetne.

47 Egési köueket véuén ezokaért az töruén sierint, vij óltárt eppiténec az elsö mellet.

48 Es meg eppituén az sient helyet, és az templumnac belsö résieit, és tornátzit meg sienteléc.

49 Annac felötte az templumnac sient edénit meg vijtác, és gyertya tartót, és az égö áldozatnac és füstöléseknec óltárit, és asi talt viuén az templumba.

50 Illatozó áldozatokat tönec az óltáron, gyertyákatis gyuituán az gyertya tartókba az templumot meg világositác.

51 Kenyereket téuénec az asitalra, és az kárpitokat fel vonác, és el végezuén az ö sierzet dólgokat.

52 Midön reggel fel keltec vólna, az kilentzedic hólnapnac husion ötödic napián (melly Cisleunec mondatic,) az siáz negyuen nyoltzadic esitendöbe.

Cisleunec neueztec azt az hauat mellyet mi Decembernec az az karaczon hauanac neuezünc.

53 Aldozatot vinec az tüzzel égö áldozatnac óltárára, mellyet wyonnan eppitettec vala.

54 Az melly napon meg fertesitettéc vólna azt az pogányoc, azon napon sienteléc meg az óltárt énekléseckel, hegedöckel, cinyrusockal, és cymbalmockal.

55 Midön mind az egési kösség artzúl le búrúluán imádkoznéc, és azt à ki ió sierenczét adott vólna az ęgbe magasitalnác.

56 Es az óltárnac meg wijtását sienteléc nyáltz napig, mellyekbe égö áldozatokat áldozánac nagy örömmel, hálá adásnac és diczéretnec áldozattyát áldozuán.

57 Az templumnac eleiét arany kosiorúckal, és kerekdéd rósa formáckal ékesitéc, és meg wijtác az kapukat és az házakat, aytókat czináluán azokra.

58 Ackoron az nép között felötte nagy örömvala, és az pogányoknac gyalázattya el vétetéc.

59 Iudas pedig az ö attyafiaiual és az egési Izraelnec sokaságáual el végezé hogy az meg sienteltetett óltárnac napia minden esitendönként, az Cisleu hólnapnac husion ötödic napiától fogua nyoltzad napig örömmel és gyö nyörüséggel sienteltetnéc.

Innepet rendel Iudas, az templumnac meg tiztitasanac emlekezetire.

60 Es azon idöben az Syon hegyét minden felöl nagy magas kö fallal és erös tornyockal környül véuéc: hogy ha valamikor reá mennénec az helyekre az pogányoc, el ne tapodnác azokat, vgy à mint az elött czelekedtec vala.

61 Es örzésnec okaért ott sereget helhezteténec, és vgyan añác

óltalmára

óltalmára Bethſurat meg eppitéc, hogy az népnec az Idumęuſoc ellen erőſsége lenne.

V. *Réſz*

Iudas Machabęus az ſomſed pogányokat, kic az Izraelnec romláſára igyekeznec vala, meg rontya. Az Timotheuſt meg veri. Ephron városát mindeneſtől el rontya mikor azon őtet hadáual által nem boczátanác, Ioſephet meg veri az Gorgias. Iudas az pgányoc közőttis hadakozic ſerenczeſen, és azoknac báluányokat rontya.

1 LŐn kedig, hogy mikoron az kőrnyűl való pogányoc meg értettec vólna, hogy az óltár meg eppitetett, és az Sanctuárium, mint az előtt vólt, meg vijtatott, felőtte igen boſſionkodánac.

2 Es az Iácob ki veſitéſe felől miuel hogy köztőc lakoznéc, tanáczot tartánac: és kezdénec az nép kőzzűl némellyeket meg őlni és el veſiteni.

3 Iudas pedig ackor az Eſautól ſiármazot Idumęuſoc ellen hadakozic vala, az Akrabbęuſoc tartományában, miuel hogy azoc az Izraelitákat kőrnyűl vőttec vólna, kiket igen meg vere, és ioſiágokban ſákmánt vetuén, őket el veſité.

4 Meg emlekezéc az [a] Hakan nemzeténec gonoſiſágárólis, melly az népnec tőrűl és botránkozáſúl vala, miuel hogy azoknac az ṽton leſt vęt vala.

[a] Az Hakan nemzetſégi, az Eſau nemzetſégeből valoc voltac, voltac azért Edomitac.

5 Ezeket azért várakba ſioritván meg ſiálla, és veſiedelemre rendelé, és azoknac várokat mind az benne valóckal meg égeté.

6 Onnat által ménuén az Ammonitáknac nemzetére, midőn erős hadat és nagy ſereget talált vólna, kinec hadnaǵgya vala Timotheus.

7 Meg űtkőzuén vęlec, ſokſior őket az ő ortzáia előtt meg rontá.

8 Es meg véuén Gazert az ő városkáiual, Indęaba viſiſia méne.

9 Midőn pedig az pogányoc, kic Gilead tartományában laknac vala, őſiue gyűltec vólna az ő határokban lakozó Izrael népe ellen, azoc Dathema erőſſégéhőz folyamánac.

10 Onnat leuelet kűldénec Iudáſnac és az ő attyaſiainac, illyen ſióual: az mi romláſunkra őſiue gyűlt az mi kőrnyűlűnc való pogányſág.

11 Reánc kéſiűlnec és meg akariác venni az melly erőſſégbe ſialadtunc, azoknac hadánác pedig Timothęns hadnaǵgya.

12 Moſt ez okaért ſegitſégűl iőuén ſiabadits meg minket az ő kezekből, mert mi kőzzűlűnc ſokan el veſitec.

13 Es az mi attyánc fiai, az kic Tob vidéken valánac, meg őlettettec azoknac feleſégec, gyermekec és marháioc rabſágra vittettec, és kőzel ezer férfiac őlettettec meg.

14 Midõn męg az leuelet oluaſnác, imé más hîr mondóc iõuénec Galilęaból meg ſiaggatot ruháckal, kic vgyan ollyan hîrt beſiéllénec.

15 Monduán: Mi ellenünc Ptolemaisból, Tyrusból és Sydonból, mind az egéſi Galilęánac idegen nemzetſége õſſue gyûlt, hogy minket meg emésſiſienec.

16 Melly hîrt mihelyen Iudas és az nép meg halla, nagy gyûléſt hirdetének, hogy tanáczkoznánac mit czelekednénec azockal az õ attyoc fiaiual, kic az veſiedelemben forganánac, és az ellenſégtöl rontatnánac.

17 Ackor Iudas Simonnac az õ báttyának igy ſióla: válaſſi magadnac férfiakat, kickel el ménuén az te attyád fiait kic Galileában vadnac, meg ſiabadiczad: én pedig és az én õczem Ionathas Galaadba mégyünc

18 Ioſephet pedig Zachariaſnac fiát, és Azariáſt az maradéc haddal, hadnagyúl az Iudęaban léuõ népnec õrizéſére hagyá.

19 Es nékic meg hagyá hogy az nép elõtt lennénec, és meg ne viwnánac addig az pogányockal mig õ meg tęrne.

20 Es mikor Simon mellé három ezer férfiakat válaſitattac vólna, kickel Galilęába menne, Iudánac pedig Galaadba nyoltz ezer férfiac.

21 El méne Simon Galilęába, és midõn ſokſior meg hartzolt vólna az pogányockal, azokat meg rontuán, és el futámtatuán ſiintén Ptolemais kapuiáig üzé.

22 Es lé váguán az pogányoc közzül vgy mint három ezer embert, és meg foſituán õket.

23 Fel véuén azokat kic Galileában és Arbattaban valának mind feleſégeſtöl és gyermekeſtöl, minden marháiockal egyetembe, nagy örömmel Iudęába viué.

24 Touábba Iudas Machabęus, és az õ õcze Ionathas, által kel-uen az Iordánon, és harmad napig menuén az puſitán.

25 Az Nabathęuſokra találkozánac, kic békéuél ménének eleikbe, és meg beſiéllénec mindeneket az mellyec eſtenec vala Galaadban az õ attyokfiain.

26 Es hogy ſokan közzülöc Botzraba, és Boſorba, Alemisba, Hasbonba, Magedba, és Carnaimba (mellyec erõs és nagy városoc valának.)

27 Es az töb Galaadnac városiba ſioritattac vólna, kiket holda kelue el végeſitéc hogy ráioc viuán az erõſségeket, és mind meg foguán õket egy nap el veſieſſéc.

28 Ez miatt meg fordúluán Iudas az õ hadáual, mindgyárt az puſita útára ereduén Bozra város felé, meg véué az városſt, és fegyuerrel le váguán minden férfiakat, ésaz városnac minden gazdagſágát el takarituán, azt tüz zel fel gyuytá.

29 Mi-

29 Mikor onnat éijel el indúltanac vólna, mintha erősségbe akarna menni.

30 Minec vtánna reggel meg virrada, ſiemeket fel emeluén, imé nagy és ſiámlálhatatlan népet látnac vala, kic laytrákat és kosokat viſinec vala, az erősségnec meg véuéſére, és ökct oſtromlyác vala.

31 Látuán ez okaért Iudas hogy immár el kezdtéc vólna az hartzot, és hogy az városnac kiáltáſa trombitáckal és röttenetes kiáltáſsal az ęgig fel menne.

32 Az ő hadának férfiait inté, monduán: Ma viaskodgyatoc (vgy mond) az ti attyátoc fiajért.

33 Es három ſeregbe oſtoluán, az oknac hátocmegett meg fuualác az trombitát, és könyörgéſſel fel kiáltánac.

34 Mellyből az Timotheuſnac ſerege meg értuén Maccabęuſnac ielen vóltát, el futánac ő elötte: és ő töle igen meg veretuén, az napon azoc közzül nyoltz ezer férfiac vágattatánac le.

Mitzpara. 35 Onnat Maſphara tęre, mellyet meg véuén el foglalá, és minden benne léuő férfiakat meg öluén és el dúluán, tüzzel gyüytá fel.

36 Iſmég el ménuén onnat el foglalá Hasbont, Magedot, és Boſort, és Galaadnac több városit.

37 Touábba ez dólgoc meg léuén, Timotheus más hadat gyüy te: és midön tábort iárt vólna Raphon ellenében az patakon túl.

38 Iudas az tábort meg kimleni külde, kic illyen hírt hozánac néki: minden pogányoc kic környülünc laknac ő hozzáioc gyültenec felötte nagy haddal.

39 Az Arabiabéliceketis ſegitſégöl hozzáioc ſogadtác, és az patakon túl iáruán táborokat, kéſiſiec haddal te reád iöni. Midön pedig Iudas eleikbe menne.

40 Timotheus az ő hadának vezérinec igy ſióla: Mihelyen Iudas az ő hadáual közelgetend az patakhoz, ha elöb iöuend által mi reánc, nem birhattyuc meg ötet: mert erőuel erősb léſien.

41 Ha pedig meg röttenuén, az folyó vizen túl járand tábort, mi költözködgyünc által ráioc, és győzödelmeſec léſiünc.

42 Mikor pedig Iudas az patakhoz közelgetet vólna, meg állatá az tábor meſtereket az pataknál, és meg paranczolá nékic, ſenkit ne hadgyátoc táborba ſiállani, hanem mindnyáián hartzra által mennyenec.

43 Es illyen módon az ellenſégre elöb méne által, és minden ſokaſága vtánna méne, és el ſiélledénec ő elötte minden pogányoc: kic midön el hányuán fegyuereket, ſialadtac vólna az kapolnába, melly Carnaimban vagyon.

44 Meg

44 Meg véuén az vároſt, az kapolnát mindeneckel kic abban valánac, tűzzel gyuytá fel. Eképpen forditatéc el az Carnaim, és immár nem álhatnac vala meg azoc az Iudáſnac előtte.

45 Ackoron ősſue gyűyté Iudas mind az Izraelitákat kic Galaadban valánac, kicziñtől fogua nagyig, mind az ő feleſégeckel és gyermekeckel, és minden marháiockal mint egy tábort, hogy Iudęaba mennénec.

46 Es midőn Ephronig iutottac vólna, (melly az vtba nagy város és erős) és attól ſem iob ſem bal kęzre nem tęrhetnénec, hanem annac közepin vólna az vt.

14 Es annac lakozói őket el rekeſitettéc vólna, és az kapukat bę raktác vólna kőueckel, küldę ő hőzzáioc Iudas, kic ſiép ſióual.

48 Mondanác meg: Engedteſſéc meg által menetelűnc az ti földeteken, hogy az mi házánkba mennyűnc: ſen ki ſemmi boſiſiúſágot néktec nem téſien, hanem czac által mégyűnc. De azoc nem akaruán meg nijtni.

49 Mikoron ki hirdette vólna Iudas az kiáltó által az hadban, hogy az ki minęmő helyen meg állot vólna, néki menne.

50 Néki ménénec az vitęzec, és az vároſt mind az egéſi nappal és az éijel viuác, melly midőn az ő kezekbe adatott vólna.

51 Minden férfiui magot fegyuerrel le vágatá, és fundamentomától fogua azt el forditá: és ezenképpen el viuén onnat az prędát, az le vágatott teſteken ménénec az vároſon által.

52 Es által keluén az Iordánon amaz ſięles mezőre iutánac, melly az Bethſannac előtte vagyon.

53 Iudas pedig az ſeregnec vtóllyát takargattya vala, bátorituán az népet mind az egéſz vton mig Iudęaba iutnánac.

54 Es midőn Syon hegyére iuttottac vólna fel, őrőmmel és vigaſággal tőuéc égő áldozatokat: azért mert ſenki közzülőc meg nem hólt vólna, hanem mindnyáián ió ſierenczéuel tęrtec vólna meg.

55 Touábba az melly időben Iudas Ionataſsal Galaadban vala, és Simon az ő báttya Ptolemaiſnál Galilęában.

56 Ioſeph Zachariaſnac fia, és Azarias az hadnac feiedelmi, meg értuén amazoknac ió ſierenczéieket, és azoktól véghez vitetett hadakat.

57 Sierezzűnc mondánac, mijs magunknac neuet, és az mi környülűnc való pogányoknac meg rontáſára mennyűnc ki.

58 Es eggyűt paranczoluán, ki viuéc hartzra az vitęzeket, kic vęlec valánac, és Iamniára ménénec.

59 Touábba mikor Gorgias az

ðuei-

ðueiuel az városból eleikbe hartzra ki ment vólna.

60 El ſieleſiteténec Ioſeph és Azarias, és ſſinten Iudánac határáig ŭzeténec: el eſénec pedig az napon az Izrael népéböl kęt ezer férſiac, olly igen nagy vala az nép nec futáſa.

61 Azért mert Iudánac és az ð attyafiainac nem engedtec vólna, azt alituán hogy ðk nagy dolgot czelekedhetnec.

62 Nemis valánac pedig ezec azoknac az férfiaknac magua kðz zŭl valóc, kiknec engedtetet vala az Izraelt meg ſiabaditani.

63 Amaz férfiu pedig az Iudas és az ð attyafiai nagy diczðſéget nyerénec mind az egéſi Izraelitáknál, mind pedig minden pogányoknál, az kikhðz ért az ð neuec.

64 Kic gyakorta hozzáioc folyamnac vala kedueskedéſért.

65 Touábba Iudas az ð attyafiaiual egybe az Dęl felöl való tartományban lakozó nemzetſegétis meg rontá haddal, és Hebront el veſité, és annac városkáit, es el rontá az ð eppitéſit, és kŏrŏskŏrnyŭl az tornyokat fel gyuytá.

66 El indituán az vtán táborát az idegeneknec fŏldére igyekezuén, Saharim tartományát iária vala.

67 Az idŏben az városoknac Papiai midŏn vitęzi módon igye keznénec czelekedni, vakmerŏ-képpen az hartzra ki ménuén, el veſiénec.

68 Tęrité ez okaért magát Iudas az idegeneknec fŏldére Azotusba, kiknec óltárokat el rontá, az Iſteneknec képeit tŭzzel meg égetuén, és az városokból nagy nyereſéget el viuén, az Iuda fŏldébe meg tęre.

VI. *Réſz*

Antiochus Epiphanes Perſiaból meg tęruén, meg hal az vtban, és az bizodalmot hadgya az ð fiánac Antiochus Eupatornac, ki nagy haddal ſido orſſágra mégyen. Sion varat meg ſſállya és Lyſias tanáczából békeſéget ſſerez az Sidockal, melly békeſéget az vtán mindgyárást meg háborit.

1 AZonkŏzben az Antiochus király el iáruán az felſŏ orſiágokat, meg érté Perſiánac Elymais neuŏ tartományában, hogy vagyon egy gazdag város, vgy mint az melly arannyal és ezŭſtuel hires neues vólna.

2 Es abban igen gazdag kápolna, kiben vólnánac amaz arany ŏltŏzŏc, pantzéloc és fegyuerec, mellyeket az Macedoniai Alexander, Philŏpnec fia, ki elŏſſer orſiágolt Gŏrŏg orſiágban, hagyot vala.

3 Ez okaért oda méne, azt az vároſt akará meg venni és el dúlni, de nem lehete, mert midŏn az vároſnac lakozói az dolgot meg értuén.

4 Ő ellenec haddal támadtac vólna fel, meg futamtatuán azoktól, nagy bánattal el méne, viſiſia ménuén onnat Babyloniába.

5 Ackoron hír mondóia méne Perſiába, hogy à melly hada Iudęara ment vólna, meg verettetet:

6 Es

6 Es hogy az Lyſias, az ki erős haddal kezdette vala az hadakozáſt, elősſier az Sidóktól meg verettetett, azoc pedig az után fegyuerrel és hatalomual, és az meg vert tábornac ſoc nyert prędáiáual igen meg neuekedtec vólna.

7 Annac felőtte hogy el rontottác vólna az vtálatoſságot, mellyet ő amaz Ieruſálembéli óltáron czináłt vólna, és az ſient helyet az elöbbi formára, és az ő városát Betſurat nagy magas kő falackal meg keritettéc vólna.

8 Ez ſzókat haluán az király el remőle, és felőtte meg háborodván fekünni eſéc, és keſerűſégében meg betegedéc, hogy az dolog nem az ő akarattya ſierint eſett vólna.

9 Es mikor ott ſoc napig mulatot vólna, meg öregbedvén az ő nagy betegſége, alitá hogy néki meg kellene halni.

10 Ackoron minden barátit hoz zá hiuán, az álom (vgy mond) az én ſiemeimet el hatta, és az bánat miatt elmémbem meg fogyátkoztam.

11 Igy gondolkodom magamban, minęmő nyomoruſágba iutottam én, és minęmő veſiedelemnec habiaiba eſtem, az mellyekben moſt forgoc, én ki bódog és böczületes valéc az előtt, az én hatalmamban.

12 Moſt pedig mikor meg emlekezem az gonoſſágokról mellyeket Ieruſálemben czelekedtem, midőn minden ott léuő arany és ezűſt edényeket el vittem: és annac felőtte ſiólgaimot el küldöttem, kic el veſitenéc az Iudçánac lakozóit, kic ſemmit affęlét nem érdemlettec vólna.

13 Ez veſiedelmec iſmérem hogy azért történtenec raytam, és imé nagy keſerűſéggel veſiec el, itt ez idegen földön.

14 Es midőn barátinac éggyiket, tudni illic Philöpöt elő hiuán, egéſi orſiágán föué tette vólna.

15 Néki aduán az Coronát, és az király ruhát az gyűrőuel egybe, hogy az ő fia az Antiochus tanitatnéc és neueltetnec az birodalomra.

16 Meg hala ott Antiochus ſiáz negyuen kilentz eſztendőben. *Antiochus Epiphanes hala.*

17 Mihelyen pedig Lyſias à király halálát meg érté, helyébe rendelé az király fiát Antiochuſt, hogy wralkodnéc, és az iffiat fel neuele, kit Eupatornac neueze. *Antiochus Eupator.*

18 Touábba az kic az várat biriác vala, az Izraelitákat igen ſiorongattyác vala az ſient helynél, ſiűntelen romláſokra igyekezuén nékiec, és az pogányoknac eppű léſekre.

19 Iudas ez okaért gondollya vala azokat el veſiteni, minden népét azoknac meg ſiállására ki hiuán.

20 Minec vtánna azért öſſue gyüle, környül veué öket ſiáz őtuenedic eſitendőben, ſiámſieriakat és koſokat kéſiituén ellenec.

21 El ſialaduán pedig némellyec az ſiállásból, kic mellé adác magokat nemelly Iſtentelen Izraelitác.

22 Es

22 Es az királyhoz ménuén, mondánac : Mig kęſel itéletet tenni, és az mi attyánkfiaiért boſi ſiút allani?

23 Mi el végeſitűc elménkben az te attyádnac ſiólgálni, és az ő paranczolattyán iárni, és hagyáſának engedni. Ióllehet az nép közzűl valóc azért idegenettec el mi tőlűnc.

24 Es annac felőtte valakiket mi közzűlűnc találtac meg öltéc, és azoknac ioſiágokban ſiakmáſt vetettec.

25 Nem czac mi ellenűnc kegyetlenkedtec pedig, hanem minden ő határokban lakozóc ellenis.

26 Es imé moſtanis meg ſiállottác az Ieruſálem várát, hogy azt el foglallyác: annac felőtte à ſient helyetis Bethſurat meg erősſitettéc.

27 Es ha mingyárt nékiec eleiket nem veſied, nagyobbakat tſelekeſinec ezeknél, hogy végezetre őket meg nem győzheted.

28 Mikor ezeket az király meg hallotta vólna, meg haraguéc, és öſſue hiuá minden ő barátit, az ő hadának feiedelmét és az hadnagyokat.

29 Es annac felőtte az ſiomſiéd királyoktól és barátitól, és tengernec ſiigetiből fogadot hadac iőuénec hozzáia.

30 Es tellyeſedéc az ő hadának ſiáma ſi az ezer gjalogra, és húſi ezer louaſra, hartzra tanitatot harmint két Elephantockal egybe.

31 Ezec Idumęán ménuén bę Bethſurat meg ſiáluán, ſoc napig vijac vala àhoz való ſierſiámockal: azoc pedig ki ütuén az városból meg égetéc azokat, és ember módon hartzolánac.

32 Ackoron Iudas az vár alól el ſiálla : és midőn táborát Bethzachariánál iárta vólna, az király tábora ellen.

33 Az király ió reggel fel keluén, Bethzacharia felé viué ki nagy erős hadát, és mikor az had ütközethöz rendelue állot vólna, ütközőtet fuiánac.

34 Touabba az Elephantoknac az ſiőlőknec és ſiedreknec vér ſiinyű vízet mutattyác vala, hogy az hartzra ingerlettetnénec.

35 El oſituán pedig az Elephantokat az hadnac rendi és réſiei ſierint, mindenic Elephantot ezer ezer gyalogoc vettec vala környűl, kic pantzélokat és értz ſiſakokat viſelnec vala feieken: és mindenic Elephant mellé öt ſiáz válogatot louaſokat adtac vala.

36 Kic mindenűt ott valánac valahól az Elephant vólna: és valamelyre menne, éggyűt mennec vala vęle, és attól el nem táuoznac vala.

37 Erős fa tornyokis valánac azokon az Elephantoknac óltalmazáſokra, mellyec meſterſéggel kötőztettec vala ő reáioc: kikben harmintzketten valánac hartzoluán azokból, az Elephantnac Indiából való vezęréuel egybe.

38 Az töb louag ſereget pedig két felől állatác két ſeregbe, kic

mind kęt felől ingatnác az hadat azokban az ſioroſſágokban, és meg tartoſitatnác.

39 Valameniſier pedig az nap az ő fényét az aranyas paiſokra vetné, fénlenec vala azoktól à hegyec, és mint az égő ſiőuetnekec fénlenec vala.

40 Ecképpen az király hadának eggyic réſie az hegyeknec teteiéig terieduén, egy réſie az völgyben, ockal és renduel mennec vala.

41 Es rőttegnec vala mindnyáján valakic annac az ſokaſágnac ſiauát, és à ſeregnec ménéſét, ſ. az fegyuereknec zörgéſét hallottác vólna: mert az had felőtte igen nagy és erős vala.

42 Touábba Iudas és az ő hada hartzra es ütközetre méne, kiktől hat ſiáz férfiac vágatánac le az király hadából.

43 Amaz Eleazar pedig ki Abaronnac mondatott, midőn látott vólna egy Elephantot, kit királi pántzéllal öltöztettec vólna bę, ki mind az több Elephantoknál nagyſággal őregb vala, vélé hogy az király azon vólna.

44 Es midőn az ő nemzeténec meg tartáſáért, és maga őrőcké való neuezetinec ſierzéſénec okáért reá ment vólna:

45 Reá futaméc nagy bátorſággal az hadnac közepette, és mind iob mind bal kęzre czapdoſuán, az ellenſég kęt felé álla előtte.

46 Es aláia méne az Elephantnac, és azt meg ölé: melly az földre reá dőluén vgyan ottan meg hala.

47 Látuán pedig ezec az királynac ereiét, és az ő hadának ſokſágát, fęl felé állánac előttőc.

48 Es à király ſerege, eleikbe fel méne Ieruſálembe: Midőn azért az király Iudęába, és az Sion hegyén iárta vólna táborát.

49 Békeſéget ſierze az Bethſuręuſockal, kic ki ménnén az várasból, miuel hogy az földnec Szombattyaért nem vólna éleſégec, mellyel az ſiálláſt el tűrhetnéc.

50 Az király Bethſurat el foglalá, annac meg őrzéſeiért népet hagyuán benne.

51 Touabba à ſient ház alatt ſoc ideig lőn tábora, helheztetuén oda ſiámſiérijakat, és hadi ſierſiámokat, és kőueknec ſ. tüzeknec lőuő ſierſiámit, mind pedig nyil lőuődző ijakat és parittyákat.

52 Melly ſierſiámoc ellen amazokis ellenkező ſierſiámokat czinálánac, és ſoc ideig hartzolánac.

53 Midőn pedig az czűrőkben ſemmi eledelec nem vólnánac, miuel hogy az hetedic eſitendő vala, az takaruáńnac maradékiát pedig azoc eméſitettec vólna meg, kic az pogányoc közzűl Iudęaba mentenec vala.

54 Az ſient helyen keues férfiac maradánac, azért mert az éhſég meg őregbeduén kiki mind házához oſlott vólna.

55 Touábba mihelyen meg érté Lyſias, hogy az Philőp, kit az király męg éltében Antiochuſnac fel neueléſére az orſiágban főué tött vala.

56 Perſia-

56 Perſiaból és Mediából meg tęrt az haddal, mellyet az király vęle el vitt vala, és hogy az orſiágnac gonduiſeléſét magára akarná venni:

57 Hertelenſéggel ſietuén az várból az királyhoz és az fő hadnagyhoz méne, és monda: Naponként el fogyátkozunc, és keues eledelűnc vagyon minékűnc: annac felőtte az melly helyet meg ſiállottunc igen erős, és az orſiág gondgya raytunc vagyon.

58 Moſt ezokaért ez embereknec kezűnket aduán, békeſéget ſierezzűnc ő vęlec, és mind az ő egéſi nemzeteckel.

59 Es erőſsitsűc meg, hogy őc az ő tőruényeckel ollyan ſiabadon éllyenec mint az előtt: mert az mi tőlűnc el veſitett tőruényec miatt indúltac haragra hogy ezeket ezelekednéc.

60 Tettzéc ez beſiéd mind az királynac, mind az feiedelmeknec: midőn pedig az békeſég ſierzőc hozzáioc botſáttattac vólna:

61 Az békeſégnec állánac az királynac és az fő Wraknac hiteckel: ezec vtán midőn azoc ki mentec vólna az erőſſégből.

62 Az király bę ménuén à Syon hegynec erőſſégébe, és az helynec eppitéſét ſiemleluén, az ő hitét meg ſiegé, és paranczolá az kő falt minden felől el rontatni.

63 Az vtan nagy ſietſéggel el méne: és Antiochiaba meg tęruén, midőn az város wraſágában találta vólna Philőpőt, kőrnyűl véuén őtet és az vároſt, erőuel véué meg.

VII. Réſz.

Meg őli az had népe Antiochus Eupatort mind Lyſiaſſal egybe, Wralkodic ő helyette Demetrius az Seleucus fia, ki Bachideſt az lator Alcimuſſal Sido orſagra kűldi nagy haddal, kic az Izraelt nyomorgattyác. Az Bachideſnec meg tęreſe vtán kűldi oda Nicanort, kit az Iudas meg őli az hartzon.

1 SZáz őtuen eggyedic eſiten dőben, Demeter Seleucus fia ki ménuén Romából, keueſed magáual méne az tenger mellet való [h] városba, és ott Wralkodéc.

[h] Tripolis neuő varasba, az mint Ioſephus teſſelli.

2 Tőrtenéc pedig hogy mikor ő bę menne az ő eleinec királi házokba, az had Antiochuſt és Lyſiaſt meg fogná, hogy őket hozzá vinné.

Demetrius Seleucus fia.

3 De midőn ő à dolgot meg értuén meg tiltotta vólna, hogy azokat eleibe ne vinnéc.

4 Az had őket meg őlé, és az orſiágnac királi ſiękét Demeter el foglalá.

5 Ackoron hozzá ménénec az Izrael népe kőzzűl való gonoſi és Iſtentelen emberec, kiknec Alcimus vala hadnaggyoc, ki az Papſágot kéuánnya vala.

Alcimus.

6 Ezec az kőſſéget à király előtt illyen ſióckal vádolác: Iudas és az ő attyafiai meg őltéc mind az te hiueidet, és minket házánkból ki űztenec.

7 Moſt ezokaért boczáſs olly embert kinec higy, ki oda ménuén, minden veſiedelmet meg nézzen, mellyet mielt ő mi raytunc és az király tartományán, és azokat meg bűnteſſe mind azockal egybe, kic nékiec ſégitſéggel vóltanac.

Bachides.

8 Ackoron à király el válaſituán Bachideſt az királynac hiuét, ki az vizen túl wralkodic vala, és az orſiágban nagy ember vala, és az királyhoz hiuſéges: azt kűldé el.

9 Es vęle amaz Iſtentelen Alcimuſt, kinec rendelé az Papſágot, és paranczolá hogy az Izraelitákat meg bűntetné.

10 El ménuén ez okaért, és nagy haddalbę ménuén az Iuda főldébe, kőueteket boczátánac előttőc Iudáshoz és az ő attyafiaihoz, hizelkedő álnoc kőuetſéggel.

11 De azoknac beſiédének, nem engedének, miuel hog átnác hog nagy haddal iőttenec vólna.

12 Gyűle ez okaért Alcimushoz és Bachideshöz az Iraſtudóknac bizonyos ſiáma és ſerege, hogy neminçmő illendő dólgokat kéuánnának.

13 Az Izraelitác kőzőtt pedig az Aſsidęuſoc valának elsőc, kic békeſéget kérnének tőlőc.

14 Mert igy ſiólnac vala: Papi ember iőt az haddal az Aaronnac nemzetiből, ki ſemmi boſiſiút nem fog tenni raytunc.

15 Ezeckel az (Alcimus) békeſégeſſen beſiélle, és erős eskűuéſſel fogadá, hogy ő nékic ſ-az ő barátyoknac ſemmi ártalmokra nem igyekeznéc.

16 De mikor néki hittéc vólna, azoc kőzzűl hatuan férfiakat fogánac meg, és meg ölé azokat egj napon amaz mondás ſierint.

Pſalm. 29.

17 Az te ſientidnec teſteket és azoknac véreket Ieruſálem kőrnyűl ki ontottác, és nem vala ki őket el temetné.

18 Ez okaért ő tőlőc meg röttene az egéſi kőſſég: mert vgy mondnac vala hogy ő beñec ninczen ſemmi hit és igaſſág: mert az fogadot ſiőuetſéget és erős eſkűuéſt meg ſiegtec vólna.

19 Touábba Bachides midőn el hagyuán Ieruſálemet táborát iárta vólna Bezaithnál, el külduén meg fogata ſokakat az hozzá fotottac kőzzűl, kic ő vęle valának, és az kőſſég kőzzűlis némellyeket, kiket meg öletuén egy kútba hányatá.

20 Az vtán Alcimuſnac hagyuán, az orſiágot, és az ő ſegitſégére való vitęzeket hagyuán, ő maga az királyhoz viſilia méne.

21 Alcimus pedig az fő Papſágért tuſakodic vala.

22 Kihöz gyűluén mind az ő nemzeteknec háborgatói, az Iudánac főldét el foglalác, és Izraelnec nagy veſiedelmet hozának.

23 Látuán ezokaért Iudas à nagj nyomoruſágot, mellyel Alcimus az ő vęle valóckal egybe kegyetlenbből illetic vala az Izrael fiait az pogányoknál.

24 Ki űté gyakrán kőrőskőrnyűl az Iudęánac minden határira, és meg bűnteté amaz el ſiakadott férfiakot, vgy hogy az tartománnac rabláſától magokat az vtán meg tartoztattác.

25 Minec vtánna pedig Alcimus látná Iudaſt az őueiuel hatalmasbnac lenni, és hogy azoc ellen magát meg nem óltalmazhatna, meg tęruén az királyhoz erőſſen bę vadlá őket.

26 Ennec

Nicanor. 26 Ennec okaért az király à Nicanort boczátá ki, az ő fő emberi közzül éggyiket, ki az Izraelitáknac ellenſége és gyülölője vala: és néki paranczolá az népnec tellyeſſéggel való el veſitéſét.

27 Midőn ezokaért Nicanor nagy erőuel Ieruſálemre ment vólna, Iudáshoz és az ő attyafiaihoz küldé, kic téttetet bekeſégnec álnoc czalárd beſiédiuel igy ſiólnának.

28 Ne légyen köztünc és köztetec valami hartz, keueſed magam mal mégyec, hogy békeſégben láſſam az ti ortzátokat.

29 De mindőn az Iudáshoz ment vólna, békeſéggel köſiöntuén egy máſt, az ellenſég el akarja vala Iudaſt ragadni.

30 Ez dolgot meg iſméruén Iudás, hogy czalárdſággal ment hozzáia, meg röttene tőle, és nem akará többé az ő ortzáiát látnia.

31 Minec vtánna pedig eſiébe véué Nicanor, hogy az ő tanátſa nyiluán vólna, eleibe ménc Iudáſnac Capharſalamahoz.

32 Es meg halának az Nicanor hadából öt ſiáz férfiac, az maradéka pedig az Dáuid városába futának.

33 Hogy ez dolgoc pedig lőnec, midőn az Nicanor fel ment vólna Syon hegyére, ki ménénec ő hozzá az Papokba az ſient helyből, és az népnec vénei közzül, kic ötet békeſéggel köſiöntenéc, és az királyért való áldozatot néki meg mutatnác.

34 De ő meg czufolá és meg neueté öket, és meg fertezteté keuélyen ſióluan nékiec.

35 Mégis eskűuéc és nagy boſiſienkodáſſal monda: Ha moſt kezembe nem adatic Iudas és az ő hada, mihelyen békéuel meg iöuendec, fel gyuytom ez házat. Es egyetembe nagy haraggal ki méne.

36 Ackoron bé ménuén az Papoc, az óltár és templum előtt áluen, ſiránac, és mondánac.

37 Te válaſitottad ez házát, hóg az te neuedről neueztetnéc, hogy az te népednec imádſágának és könyörgéſének háza lenne.

38 Ally boſiſiút ez emberen és az ő hadán, hogy fegyuerrel öletteſſenec meg: emlekezzél meg az ő átkokról, és ne adgyad hogy meg maradhaſſanac.

39 Ki ménuén ezokaért Nicanor, Bethoronba járá táborát, kinec eleibe ménénec az Syriából iöttek hadac.

40 Iudas pedig Adaſisba járt vala tábort három ezer férfiackal, holot imádkozéc Iudas, és monda:

41 Régen azoc kic az Sennacherib királytól küldettenec vala, mi dőn gyalázatoſſan ſióltanac vólna, fel támaduán az te Angyalod ſiáz nyoltzuán öt ezert ölé meg közzülöc. 4. Reg. 19. Eſai. 37.

42 Azonképpen törd meg mais ez hadat mi előttünc, honnat tanullyác meg hogy ő az te ſientſegid ellen gonoſiúl ſiólot, és ötet az ő gonoſſágáért itéld meg.

Adar honac neuevec az Martiust, az az, böitmas hauat.

43 Az vtán meg ütközuén az hadac, az Adar hólnapnac tizen harmadic napián, meg veretéc à Nicanor hada, és ö maga eséc el elsöbeis abban az hartzban.

44 Kit mihelen látá az ö serege hóg le vágattatot, el hányuán fegyuereket futásnac adác magokat.

45 Es azokat egy napi iáró földig Adasistól fogua siinte Gazeráig üzéc, üzésre való ielt fuuán ö vtánnoc trombitáckal.

46 Ki támadnac vala pedig minden felöl Iudánac minden faluiból, añîra hogy eggyic rend beliektöl meg menekeduén, más rendbeli ellenségre akadnánac: ezenképpen mindnyáián fegyuerrel öleténec meg, vgy hogj ö közzülöc czac egy sem sialadott el.

47 Es ecképpen soc prędát nyerénec, az Nicanornac feiét pedig és iob kezét mellyet keuélyen nyuytot vala ki, el vágác: és azt Ierusálemhöz viuén fel fügesitéc.

48 Az nép kedig igen örülüén, az napot mint nagy örömnec napiát innepléc.

49 Es azon napot minden esitendönként az Adar hólnapnac tizen harmadic napián innepleni rendeléc.

50 Ecképpen az Iuda földe keués napokig meg nyugouéc.

VIII. Rész.

Iudas Machabęus meg értuen az Romabelieknec nagy hatalmassagokat, és minden ellenségeken való diadalmokat, és hogy az kic hozzáioc folyamodnac azokat óltalmoc alá vesic: kőueteket küld hozzáióc, hogy ötet az ö barátságokba vennéc, mellyet azoc meg miuelnec, ęrtz táblára iruán az kőuerséger, és azt Iudasnac külduén.

1 MEg hallá pedig Iudas az Romaiaknac hireket neueket, hogy igen erössec vólnánac, és hogy könnyen meg enged néc mind azokat, az mellyeket ö tölöc kérnénec, és barátságot sierzenénec azockal, kic ahoz folyamodnánac: hogy gazdagsággal és eröuel nagyot tehetnénec.

2 Meg hallá az ö hadokatis, nagj hirrel neuel és vitęsseggel viselt dolgokat az Gallusoc ellen, kiket meg gyözuén magoknac adó fizetöcké töttec vólna.

3 Annac felötte valamit miueltec vólna Hispania tartományában, miképpen birnác az ott való arany és ezüst bányákat, az egési tartománt tanáczal és nagy bátorsággal mi módon gyöztéc meg, és birodalmoc ala haitottác, noha az à hely ö tölöc igen mesisie vólna.

4 Annac felötte hogy az királyokat, kic haddal mentec ráioc az földnec végeiröl, meg vertéc, és nagy vesiedelemuel illettéc, az többitöl pedig adót vennénec minden esitendönként.

5 Azoc között hogj męg az Philöpötis, és Persest az Cithieusoknac királlyát, és az többitis kic fegyuerrel mentec ellenec, öc meg vertéc, és hatalmoc alá vetettéc.

6 Azoknac siáma közzül való vólt amaz nagy Antiochus az Asiánac

Aſiánac királlya, ki mikor viaskodni ment vólna az Romaiac ellen, ſiáz és húſi Elephantockal, louagockal, ſiekereckel, és nagy erőckel, azoktól el ſiẹleſitetett és meg veretett.

7 Es mikor eleuenen el fogatta tot vólna, parantſolác hogj mind ő, mind az ő vtánna valóc az orſiágban, nagy adót fizeſſenec, és zálagot adgyanac.

8 Es hogy vgyan azonoc el oſituán Aſiat, India, Media, Lydia, tartománit, és az melly kies orſiágoknac réſiét Antiochuſtól el vettenec, Eumenes királynac adtác.

9 Midőn pedig az Görögöc el végeztéc vólna, hogy ő reáioc támaduán el veſieſſéc: ők mihelyen az dolgot meg ertettéc.

10 Egy hadnagyot azoc ellen küldvén, az haddal meg ütközuén ſokakat le váguán meg öltenec közzülöc, ſoc foglyokat vittec el, az ő feleſégeckel, gyermekeckel, és prędát nyeruén azoknac földöket ðuecké tettéc: annac felőtte az ő eppüléſeket el rontottác, es őket el raboluán rabocká tettéc mind ez napiglan.

11 Annac felőtte az töb orſiágokat, és ſiigeteket, mindeneket valakic ellenec állottanac, el puſititottac és aláioc vetettéc.

12 Az ő baráttyockal pedig, és azockal kic vęlec eggyet értettenec, barátſágoſſan éltenec, és azt meg tartottác: ėcképpen mind az közel való orſiágokat, mind az meſiſie valókat ðuecké tettec, és hogy mindenec röttegnénec ő tőlöc, valakic hallanác az ő neueket.

13 Valakiket annac felőtte ők meg akarnánac ſegiteni, és orſiágot birni, azoc birnác az orſiágot, és viſiontag valakiket orſiágokból ki akarnánac üzni, azokat ki üznéc, és hogy felőtte igen fel magaſitaltattac vólna.

14 Mind az által mind ezekbenis nem viſelne ſenki közzülöc feién Coronát, auagy veres barſónba nem öltöznéc, mellyel magát felſégre tartaná.

15 Hanem hogy tanáczbéli embereket válogattác vólna magoknac, mellybe három ſiáz és húſz férfiac tanáczkoznánac minden nap az köſſég állapáttyáról, hogy azt meg ékeſitenéc.

16 Es hogy az ő feiedelemſégeket egy emberre biznác minden eſitendőnként, ki wralkodnéc minden ő földőkön, kinec mondáſához halgatnác mindnyáián, ſem irégyſég ſem máſnac tiſiteſſégénec kéuánáſa ſem vólna ő köztöc.

17 Iudas eñec okaért válaſituán Eupolemuſt az Iánoſnac fiát, ki Accotznac fia vala, és Eleazarnac fiát az Iaſont, Romaba küldé, hogy barátſágot és társaſágot, ſierezne az Romaiackal..

18 Hogy ő tőlöc attól az ſiólgálatnac igáiától meg ſiabaditat nánac, mellyel az Görögöknec birodalmától láttyác vala az Izraelt ſiorongattatni.

19 Ezec Romába ménuén nagj hoſiſiú vton, minec vtánna az tanácz kőzzé bę mentec vólna, igy kezdéc el az beſiédet.

20 Az Iudas ki Maccabęuſnac neueztetic, és az ő attyafiai, és mind az egéſi Iuda népe minket hozzátoc küldöttenec, hogy társaſágunc, és békeſégünc légyen veletec, és az ti társaitoknac és barátitoknac ſiáma kőzzé irattaſſunc.

21 Ez nékic à beſiéd kedues lőn.

22 Es ez az leuélnec mássa mellyet ęrtz táblákon irua küldénec Ieruſálembe, hogy az Sidoknál, lenne az békeſégnec és társaſágnac bizońſága.

23 Iól légyen dolgoc az Romaiaknac, és az Sidóknac mind tengeren mind földön őrőcké, fegyuer és ellenség táuól légjen tőlőc.

24 Mind az által ha had támad előſiőr az Romaiakra, auagy akar melly társokra minden ő birodalmokban.

25 Segitſéggel menyen nékic à Sido nemzet tellyes ſiiuel, az mint annac ideiét eleikbe iriác és adgyác.

26 Sem búzát ne adgyon az ellenſégnec, ſem fegyuert, ſe pénzt, auagy haiót ſe adgyon, az mint az Romaiaknac tetzendic, kiknec parantſolattyokat meg tartſác: aiándokót nem véuén az ellenſegtől.

27 Haſonlatoſképpen pedig ha elől léſien hada az Sido nemzetnec, nagy hiuſéggel ſegitſéget adnac az Romaiac, az mint az idő intendi őket.

28 Es az ellenſégnec ſem búza ő tőlőc nem adatic, ſem fegyuer, pénz, haióc, az mint az Romaiaknac iónac láttatic lenni, és ez meg irt dólgokat minden tſalárdſág nélkül meg tartyác.

29 Illyen ſióckal tőnec kőtéſt az Romaiac az Sido nemzettel.

30 Hogy ha ez igékhőz el végezendnec ezec, auagj azoc vala mit adni, auagy el venni azokból egy más akarattyából czelekedgyéc azt, és állandó légyen valamit hozzá téſinec, auagy azokból el veſinec.

31 Touábba az boſiſiúſágokról, mellyeket mielt Demeter az Sidokon, illyen ſióual irtunc néki: Miért nehezitetted meg az az te igaddal az mi barátinkat, és társainkat az Sidókat?

32 Bizony ha hozzánc iőnec te ellened vijonnan, az ő igaſſágokat fel fogiuc, és hadat támaſitunc ellened mind földön vizen.

IX. Réſz.

Az Nicanornac hólra vtán eſmét el küldi Demeter király Bacchideſt és Alcimuſt à Sidóc ellen, kic meg ölic Iudas Machebęuſt-kit az ő attyafiai ſiratnac és el temetnec. Feiedelemmé téſic Ionathaſt. Ionathas igen meg veri az Mouabitakat. Meg harczol az Bacchideſſelis, ki az vtán haza mégyen. Alcimus meg hal. Bacchides eſmér meg tęr Sido orſágra, és meg veretic Ionathaſtul, &c.

1 MInec vtánna pedig meg értéDemeter, miképpen viſelte vólna Nicanor hadát az ő ſeregéuel, vijonnan el küldé Bacchideſt és Alcimuſt Iudęába, és

melléiec

mellétiec adá az ő válogatot fő hadát.

2 Ezec azért el ménuén Gilgal felé való vton, tábort iárának Ceſuloth ellenébe az ſic mezőn, és azt meg véuén ſoc embereket ölénec meg.

3 Annac vtánna az ſiáz ötuen két eſitendőnec első hólnapián, táborokat Ieruſálem alá inditác.

4 Es el indúluán Bethzethahoz iutánac húſi ezer gyaloggal, és két ezer louaſſal.

5 Iudáſnac pedig álló ſerege Hapaſában vala, három ezer válogatot férfiac.

6 Kic mikor az hadnac nagy ſokaſágát láttác vólna, felötte meg röttenénec, és ſokan el oſilánac à táborból, vgj hogj nyóltz ſiáz férfiaknál töb ſenki nem maradna.

7 Látuán ezokaért Iudas hogy az ő hada el oſilot, mikor az ellenſég ötet ſiorongatná, és meg röttent vólna, miuel hogy nem vala ideie azoknac viſiſia gyüytéſére.

8 Monda azoknac az kic meg maradtac vala, kellyünc fel és támadgyunc az mi ellenſéginkre, ne talám meg verhettjüc öket.

9 De az oc röttentic vala attól ötet, és mondánac: Semmiképpen nem verhettyüc meg, sőt inkáb ez moſtani időben életünkre gondollyunc: Tęry meg, mert az mi attyánc fiai el oſilottanac: és mi meg verhetnöké ezeket, holott czac keueſen vagyunc?

10 Es monda Iudas: Táuól légyen én tőlem hogy ezec előtt el fuſſac, miuel hogy az mi napunc el iött, hallyunc meg bátorſággal az mi attyánc fiaiért, és az mi ditsőſégönknec ne hadgyunc gyalázatot.

11 Azonközbe az táborból ki indúla az had, és meg álla ezec ellen. Vala pedig az louag két réſire oſitua, és à had előtt mennec vala az paritty áſoc és nyilaſoc, kic mindnyáián erős hadakozó férfiac valánac.

12 Bachides pedig az hadnac iob ſiaruába vala: Egybe ütközénec azért mind à két felől való ſeregec, minec vtánna trombitákat futtác vólna.

13 Mert meg fuallác az Iudas vitęzijs az trombitákat, annîra hogy à föld az hadaknac zengéſe miatt rengene, és hartzolánac reggeltől fogua eſtuéig.

14 Látá pedig Iudas hogy Bachides és az hadnac erőſſége iob felől vólna, hozza czatlác azért magokat az erős bátorſágos ſiiuő vitęzec.

15 Es meg futamtatuán az iob felől való hadat, az futókat ſiinte Aznoth hegyeig üzéc.

16 Touábba az kic az bal kęz felől való ſiaruon valánac, midőn láttác vólna hogy az iob felől való had meg futamtatot vólna, hatúl véuec Iudáſt és az ő társait.

17 Meg ſulyoſoduán pedig az hartz, mikor mind két felől egy máſt váguán sürön húllanánac.

19 Iudaſis meg hala, és az többi el futamodánac. IVDAS Machabæus halála.

19 Acko-

19 Ackoron Ionathas és Simon fel véuén Iudáſt az ő attyoc fiát, az ő eleieknec koporſoiába téuéc Modinba.

20 Es firatác ötet, és ohaytác mind az Izraelitác nagy zokogáſſal, és firatác ſoc napokig, ezt monduán:

21 Miképpen eſett el az erős férfiu, Izraelnec meg tartóia?

22 Iudaſnac az ő töb czelekedeti és hadai, és az ő vitęzſégi, és az ő méltóſága, nem irattattac meg: mert azoc felötte ſokac vóltanac.

23 Touábba az Iudáſnac halála vtán, történéc hogy elö mutatnác magokat az gonoſi emberec Izraelnec minden határiban, és minden álnokſág czelekedöc.

24 Vgyan azon idöben felötte nagy éhſégis támada, mellyel az tartomány el nyomattatuán, meg hayla (Bachideshöz.)

25 Ackoron Bachides amaz iſtentelen embereket rendelé az tartománnac wraiuá.

26 Ezec az Iudáſnac barátit kereſic vala és tudakozzác vala, és az Bachideshöz viſiic vala, ki bünteti vala öket czufoluán azokat.

27 Es az Izraelitákon olly nagy nyomoruſág történéc, mellyhöz haſonló nem vólt, miúlta ő közte Prophéta nem láttatot.

28 Touábba Iudáſnac minden baráti Ionathához gyüluén, mondánac.

29 Miúlta Iudas az te attyád fia meg hólt, nintſen ő hozzá haſonlatos férfiu, ki az mi ellenſéginknec, és Bachideſnec, ſ. az mi nemzetönknec ellenſége vólna.

30 Moſt ennec okaért ma tégedet válaſitunc, hogy mi feiedelmünc légy ő helyette, és az mi hadakozálunknac hadnággya. *Ionathas valaſztyac az Sidor feiedelmunec az Iudas helyet.*

31 Ecképpen Ionathan az feiedelemſéget az idöben fel véué, és az ő attyafia helyet Iudas helyet lön.

32 Mellyet mikor meg értet vólna Bachides, meg ölni kereſi vala ötet.

33 Ez dolgot meg értuén Ionathas és az ő attyafia Simon, minden hozzá tartozóckal egybe Thecuanac puſitáiába futánac, és táborokat iárác Aſphar tauánac vizei mellett.

34 Mellyett mikor Bachides meg értett vólna, Szombat napon minden ő hadáual által méne az Iordánon.

35 Azonközben mikor Ionathas az ő attyafiát az ſokaſágnac vezęrét à Nabathęuſokhoz az ő barátihoz küldötte vólna könjör geni, hogy náloc tennéc le álláni az ő terheket, mellyec nála ſokac vólnánac.

36 Az Amri fiai ki ütuén Medebaból, meg fogác Ianoſt, és mind azoknac marháiockal melljec nála valánac meg terheluén magokat, el ménénec. *Medeba ez Moabitac varoſa volt.*

37 Ezec pedig meg léuén meg izenéc Ionathánac, és az ő atyafiának Simoñac, hogj vgjan azon Amri fiainac nagy menjegzöi lakodalmoc vólna, és hog menj aſſioñt vinnénec Medebaból, egy

neminę-

neminęmŭ Chananęuſoc kŏzzŭl
való hatalmas fŏ embernec leá-
nyát,nagy pompáual.
38 Ezokaért meg emlekezuén
ezec az ŏ attyoc fiaról Iánoſról,
fel ménénec és el rŏytéc magokat
az hegynec barlangiában.
39 Ezec pedig fel emeluén ſie-
meket, ſoc népet és nagy keſiŭle-
tet látánac: és hogy az vŏ legény
az ŏ barátiual és attyafiaiuál eleik
be menne nékic,dobockal, orgo-
náckal és ſoc fegyuereckel.
40 Kikre ŏc az lesbŏl ki támad-
uán,ráioc ŭténec,ſokakot kŏzzŭ-
lŏc le váguán meg ŏlénec,az tŏb-
bit pedig az hegyre ſialaſitác, és
azoknac minden ŏgazdagſágo-
kat el nyeréc.
41 Ecképpen az menyekezŏ ſi-
ralomra fordúla,és az vigaſág té-
uŏ ſierſiámoknac zengéſe iayga-
táſra.
42 Ezec pedig az ŏ attyoc fiá-
nac véreiért boſiut áluán, az Ior-
dannac határira viſiſia tęrénec.
43 Mellyet mikor meg értet
vólna Bachides,és az Iordan par-
tyára iŏtt vólna nagy hadáual
ſiombat napon.
44 Ionathas igy ſióla az ŏueí-
nec: Kellyŭnc fel moſt, és az mi
életŭnkért viaskodgyunc: mert
nem vgy vagyon moſt az dolog
mint tegnap auagy harmad na-
pon.
45 Mert imé az had ſiorongat
minket mind elŏl ſ-mind hától,
és az Iordannac vizei mind kęt
felŏl,annac felŏtte az tóc és ber-
kec, ninczis helye az el ſialadáſ-
nac.
46 Moſt ezokaért kiáltſátoc az
menybe, hogy az ti ellenſégtec
kezéböl meg ſiabadulhaſſatoc.
47 Touábba mikor hartznac
állottac vólna,Ionathas ki nyuitá
kezét hogy az Bachideſt le vágná,
de az el voná magát az fegyuer
elŏtt.
48 Az vtán Ionathás, és az kic
vęle valánac az Iordanba ſiŏgdŏſ-
uén,az túlſó partra vſiánac, és e-
zec nem ménénec által vtánnoc
az Iordánon.
49 Le vágatánac pedig az na-
pon az Bachides vitęzi kŏzzŭl e-
zerig: ŏ maga pedig Ieruſálembe
meg tęre.
50 Erŏs városokat eppite Iudę-
aban,az Iericho erŏſſégétis, Em-
mauſét,Bethoronét, Thamma-
thaét,Pirhatonét,Tappiaét, ma-
gas kŏ falackal, kapuckal és zá-
uorockal(meg eppitéc.)
51 Es hadát hagyá azokban,hoǵ
az Izraelt háborgatnác.
52 Bethſura városátis meg erŏſ-
ſité, és Gazarat és Acrat, azokat
néppel és éléſſel meg rakuán.
53 Annac felŏtte az tartomány
feiedelminec fiait zálagúl véué,
és azokat Ieruſálemben ŏrizet a-
latt hagyá.
54 Az ſiáz ŏtuen harmadic eſi-
tendŏnec máſodic hólnapián,mi
kor paranczolta vólna Alcimus,
hogy az ſient háznac tornáczá-
nac kŭlsŏ fala el rontaſſéc, és az
Prophétaknac munkáioc el bon-
taſſéc,és immár el kezdette vólna
az rontáſt.

Acranac neueztetet az Ieruſalem varaſanac harmad reſſe Gŏrŏg nyeluen. Sup. cap. 4. v. 41.

55 Vgyan

55 Vgyan azon időben meg veretéc Alcimus, és az ő igyekezeti meg bántatánac, mert bę kapczoltatéc az ő ſiáia, és guttatól meg ŭttetéc, vgy hogy ezac egy ſiót ſem ſiólhatna, ſem teſtamentomot nem tehetné:

56 Es meg hala vgyan ackor nagy győtrelemmel.

57 Látuán ezokaért Bachides hogy Alcimus meg hólt vólna, az királyhoz meg tęre: Ennec okaért az Iuda főlde kęt eſztendeig meg nyugouéc.

58 Annac okaért az gonoſi emberec tanáczot tartuán, mondánac: Imé Ionathas és az ŏuei nagy békeſégben njúgoſinac: moſt ezo kaért indiczuc fel Bachideſt, ki ŏket mindnyáian egy éijel meg fogia.

59 Es el ménuén az ő tanáczokat vęle közléc.

60 Ki el indúluán, hogy nagy hadáual el menne, leueleket küldé titkon minden ő társainac kic Iudęában valánac, hogy Ionathaſt az ŏueiuel meg fognác: de eztazoc nem miuelhetéc, mert ezec azoknac tanátſat meg értéc.

61 Es meg foguán az tartománnac lakozóit, az latorſágnac vezęrit, ŏtuen férfiakat ŏlénec meg közzŭlŏc.

62 Annac vtánna Ionathas és Simon az ŏueiuel ménénec Bethketzitzbe, melly az Iericho puſitáiában vagyon, és annac romlátſát meg czináluán meg eppitéc.

63 Ezeket mikor Bachides meg tudta vólna, ŏſſue gyŭytuén minden ő ſeregét, ki hiuán Iudęaból. is az vitęzeket:

64 El ménuén táborát járá Bethketzitz alatt, és hadi ſierſiámokat eppituén ſoc napokig viuá.

65 Ackoron Ionathas az ő attyafiát Simont az városban hagyuán, az mezŏre ki méne: és ſoc ſiámú hadat viuén ki.

66 Meg ŏlé az ſtraſánac feiedelmét mind az ő mellette valóckal egybe, és az kic az ſátoroc kŏr nyŭl vigyáznac vala: mikor pedig el kezdette vólna az hartzot, és inkáb inkáb erŏt venne.

67 Simonis az városból ki ŭté az ŏueiuel, kic az hadakozó ſierſiámokat fel gyuytác.

68 Es meg ŭtkŏzuén Bachideſſel, ŏtet felŏtte meg rontuán meg veréc: Miuel hogy pedig az az tanácz és az had hijába való lett vólna.

69 Meg haraguéc Bachiddes amaz gonoſi férfiakra, kic okai valánac hogy az tartományra ki iŏne, és közzŭlŏc ſokakat meg ŏlé: és el végezé hogy az ő főldébeis viſſia menne.

70 Ez okaért kŏueteket küldé Ionathas, békeſég ſierzéſre hogy az foglyokis meg adattatnánac.

71 Mellyet ő fel vŏn, és az ő kéuánſáginac engede: és annac felŏtte megis eskŭuéc, hogy ſoha tellyes életében néki ſemmi gonoſiſára nem igyekezic.

72 Es

72 Es az Iuda földéről az előtt el vitt foglyokat néki viſſia adá. Ackor viſſia téruén az ő földébe, el méne, és ſoha többé az Iudánac határiba nem ment.

73 Ezenképpen el vétetuén Izraelből az had, Ionathas Machmasban lakozéc, holott kezdé az népet itélni: és az Iſtenteleneket Izraelből ki irtá.

X. Reſz.

Demeter király akar ſőuetſéget ſerzeni Ionathaſſal, de azt nem akaruán Ionathas Alexánderhőz adgya magát. Meg ütközic Demeter Alexanderrel és meg veretic ſ-meg ſöletic. Ptolemeus az ő leányat Alexandernec adgya, Ionathaſt tiztelleggel fogadgyac az kyralioc. Apolloniuſt meg veri Ionathas.

1 SZáz hatuanodic eſitendőben, Alexander Antiochuſnac fia, kinec vezetéc neue Illuſtris vala, fel méne, és Ptolemaiſt el foglalá, és bę fogattatuán ott wralkodéc.

2 Melly dolgot mikor meg értet vólna Demeter kiraly, nagy ſokſágú fogadott néppel méne ő ellene hadakozni.

3 Egyetembe Ionathaſnac békeſéges ſiőckal irott leuelet külde, mellyben ötet magaſitallya vala.

4 Mert ezt gondollya vala, Sierezzünc békeſéget ezeckel, minec előtte ő mi ellenünc Alexanderrel békeſéget ſierzene.

5 Mert meg emlekezic ſ-gy mond minden gonoſſágokról, mellyeket néki ſ-az ő attyafiainac és nemzetſégénec miueltünc.

6 Es had gyűitéſre, fegyuer ſierzéſre, és ő vęle való társolkodáſra hatalmat ada néki: az várban való zálogokatis paranczola néki meg adatni,

7 Ieruſálembe méne ez okaért Ionathas, és az leuelet az egéſi népnec és az vár őrzőinec meg oluaſá.

8 Kic mikor hallottác vólna, hogy hatalmat adot vólna néki az kiraly hadat gyűiteni, nagy félelemuel meg röttenénec.

9 Az zálagokat Ionathaſnac meg adác, kiket az ő ſiűleieknec viſſia adá.

10 Touábba Ieruſálemben lakozuán Ionathas, kezde eppiteni, és az városſt vijtani.

11 Es paranczolá hogy az miueſec az kő falakot és az Syon hegyét minden felől faragot kőueckel ezinálnác erőſſégért: mellyet mikor ſ-gy ezinálnának.

12 Az minęmő idegen nemzetec az Bacchideſtől eppitetet erőſſégeket biriác vala, el futánac.

13 Es kiki mind el hagyuán az ő helyét, hazáiokba viſſia ménénec

14 Hanem czac Bethſurába maradánac némellyec az tőruénnec és parantſolatoknac meg rontói, mert az vala nékic ſialadóheliec.

15 Meg hallá pedig Alexander király az igéreteket, mellyeket Demeter Ionathaſnac igért vala, mikor meg beſiéllettéc vólna néki az ő hadait, és azokat mellyeket mind ő, mind pedig az ő attyafiai nagy vitęſſéggel czeleket-tenec vala.

16 Monda, vallyon találhatnánké mi illyen férfiat? moſtan azért

tegyüc ötet mi barátuncká és tár ſuncká.

17 Külde annac felötte ö néki illyen beſiédeckel irt leuelet.

18 Alexander király: Ionathaſnac az ö attyafiának ió ſierenczét kéuán.

19 Mi értettüc te felöled hogy te nagy ereiö férfiu vagy, és méltó vagy az mi barátſágunkra.

20 Ezokaért mi ma tégedet az te nemzetidnec fö Papiáuá téſiünc, hogy az király barátty ának hiuattaſſál, és velünc eggyet érez és az mi barátſágunkhoz tarczad magadot, és egyetembe veres bár ſónt küldé néki, és arany Coronát

21 Annac okaért az ſiáz hatuan eſitendönec hetedic hólnapiában Ionathas à Sátoroknac innepe napián reá véué az ſient ruhát, hadat gyüite, és nagy ſoc fegyuereſeket ſierze.

22 Mellyeket meg értuén Demeter, nagy bánattal illettetéc.

23 Mit tſelekedtünc vg mödj, hog Alexander az ö ſegitſégére az Sidóckal való barátſágnac ſierzéſében és nyereſébē minket elöl vett

24 Iroc énis nékic intö beſiédeckel, és méltóſágot adoc nékic aiándékockal egybe, hogy az ö ſegitſégeket mi mellénc adgyác.

25 Ira pedig illyen ſióckal Demeter kiraly: A Sido nemzetnec ió ſierenczér.

26 Hogy ti mi velünc meg tartottátoc az ſierzet kötéſt, és az mi barátſágunkban meg maradtatoc, és nem adtatoc magatokat az mi ellenſégünkhöz, meg hallottuc, és öröltünc rayta.

27 Moſt ezokaért az mi hiuſégünknec meg tartáſában maradgyatoc, és az ti mi hozzánc való hiuſégteket ió tétemeniünckel fizettyüc meg.

28 Es ſokakat meg engedünc az mit meg kel engednünc, és aiándékokat adunc.

29 Es imár azért moſt ſiabadſágot adunc néktec, és minden Sidóknac meg engedem az adókat, és à ſóért, és az Coronakért való fizetéſt, annac felötte az vetemenyéknec harmadát.

30 Es az fáknac fele gyümölczét mellyel nékem tartoznac, meg engedem néktec immár ez naptól fogua ennec vtánna, hogy ſe az Iudánac földétöl ki ne ſiedgyéc, ſe az ö hozzá adatott Samariánac és Galileánac három feiedelemſégitöl, ez naptól fogua mind örökké

31 Annac felötte az Ieruſálem ſientſéges légyen, és ſiábados minden határiual az dęzmától és vámtól.

32 Az Ieruſálemben való várnakis birodalmát meg engedem, és azt az fö Papnac adom, hogy abba férfiakat állaſſon, kiket ö akar annac örizéſére válaſitani.

33 Annac felötte mind az Sidókat, kic az Iudánac földéröl minden én orſágimba rabſágra el hozattac, ingyen el ſiabaditom, vgy hogy mindeneknec meg barmoknakis vámioc meg engedteſſéc.

34 Annac felötte minden innep napoc, Stombatoc, és vij hóldnac innepi, és bizonyos napoc, es az innep nap elött, és az után való

három

három napoc, ezec mind ſzabados napoc legyenec, minden én orſiágomban lakozó Sidóknac.

35 Es ne légyen hatalma ſenkinec ollyat miuelni, mellyel valakit ő közzülöc az ő dolgában meg háboritana.

36 Touábba irattaſsanac az király hada közzé az Sidoc közzül harmintz ezer férfiac, kiknec ſólgyoc ſiinte vgy fizetteſſéc mint az királynac több vitézinec, és ő közzülöc némellyec rendelteſſenec az királynac erős házaiba.

37 Némellyec rendelteſſenec ő közzüliöc az orſiágnac olly dólgainac gonduiſeléſére és ſiolgáltatáſára, az mellyec hitet kéuánnac, és az ő hadnagyoc és feiedelmec ő közzülöc ſierezteſſenec, és az ő törvényec ſierintęllyenec, mi képpen hadta az király az Iuda földében.

38 Sőt annac felőtte amaz három feiedelemſégec, mellyec Iudęához adattattac az Samariánac földéből, Iudęához ſiámláltaſſanac, vgy hogy egy feiedelemſég alatt legyenec, és ſenkinec egyębnec, hanem czac az fő Pap hatalmánac engedgyenec.

39 Ptolemaiſt pedig az ő hozzá való tartomáńnyal egyetembe, az Ieruſálembeli ſient templumhoz aiándékoztam, az templumnac ſiükſéges költſégére.

40 Adoc annac felőtte az enímből eſitendőnként az király kénczéből tizen öt ezer ſicluſt, az ő hozzá tartozó helyeknec iőuedelméből.

41 Azel múlt eſitendőkbe való meg meg nem fizetett meradéc adókatis ez után immár az templumnac eppitéſére kőlczéc.

42 Es ezeknec felőtte az öt ezer Sicluſtis, mellyec minden eſitendőben az templum ſiükſégére való költſégből az felső eſitendőkben el vétettenec vala, megengedgyőc, miuel hogy az Iſteni ſiolgálatban foglalatos Papoké az.

47 Es valakic az királynac valamiuel adóſſac vólnának, vagy ő ellene vétkeztec vólna, ha az Ieruſálembeli templomba auagy annac akar melly határára ſialadnac, el boczáttaſſanac: és valami joſiágoc az én orſiágomban vadnac, éppen nékic meg tartaſſanac.

44 Végezetre à király kéntſéből adattatic költſég az ſient dólgoknac meg ſierzéſére és wijtáſára.

45 Annac felőtte az Ieruſálemnec kő fala czináláſára, és mindē felől való eppitéſére, az királynac tárházából adatic az költſég, és az Iudęában való városoknac kő falainac eppitéſéreis.

47 Ezt haluán Ionathas és az kőſſég, el nem hiuéc, nemis engedénec nékic, meg emlekezuén az veſiedelemről, mellyel illette vala az Izraelt, és hogy felőtte igen meg nyomorgatta vala őket.

47 Hanē az ő akarattyokat Alexanderhöz adác, mert ő adot vala elősier békeſséges ſiót nékic, és néki lőnec ſegitſégől minden időbē

48 Mikor azért Alexander az ő nagy hadát Demeter ellen hartzra ki vitte vólna.

49 Meg ũtkõzuén mind az kęt királyoc,az Demeter király hada el futamodéc,kit meg ũzuén Alexander,gyõzõdelmet võn ellenec

50 Mikor pedig az az erõs hartz mind éſtuéig tartott vólna,azDemeter királis az napon meg hala.

51 Ackoron boczáta Alexander Ptolemęushoz az Ægyptõbéli királyhoz kõueteket illyẽ izenettel.

52 Miuel hogy meg tęruen az orſiágba,ũluén az én eleimnec ſiękiben,birodalmam vagyon,Demetert meg vertem, és az mi tartományunc mi birtokunkba eſett.

53 (Mert õ vęle meg ũtkõzuén, melly ũtkõzetben õ meg verettetet mi tõlünc az õ hadáual egybe az õ orſiágánac ſiękit el foglaltuc)

54 Moſtã veſſünc barátſágot egy máſſal,és az te leányodat adgyad nékem feleſégũl, hogy te võd legyec,és te hozzád ſ. õ hozza illendõ aiándékokat adoc.

55 Kinec igy felele Ptolemęus: Bóldog az à nap mellyen az te eleidnec földébe meg tęruén, az õ orſiágoknac ſiękibe ũltél.

56 Ezokaért moſt vgy czelekedẽ veled az mint irtál, de te nékem elõmbe iõy Ptolemaisba, hogy ſiembe legyünc, és te ipad léſiec az mint kérted.

57 El iõue ezokaért Ptolemęus Ægyptumból,Ptolemaisba ménuén az õ leányáualCleopatraual, ſiáz hatuan kettõdic eſitendõben

58 Houá mikor Alexander királyis ment vólna, Cleopatra az õ leáńa néki házas társúl adattatéc, és meniegzõt tõn nagy ditſõſséggel királi módon Ptolemaisba.

59 Az Alexander király pedig Ionathaſt leuele által eleibe ki hiua.

60 Ki midõn Ptolemaisba ment vólna ditſõſséggel,mind az kęt királlyalſiembe lõn,ezũſtõt és arani at viuén nékic,és azoknac barátinac aiándékokat, és nagy keduet talála náloc.

61 Õſiue gyũlénec pedig vgyon oda õ ellene az hituán és gonoſi férfiakis Izraelbõl,hoǵ vádolnác: de az király õket meg nẽ halgatá.

62 Hanem Ionathaſt le vétkeztet uén ruháiból, veres barſońba hagyá õltõztetni: melly mikor vgy lett vólna, az király õtet maga mellé ültetuén.

63 Monda az õ fõ népeinec, el ménuén ezzel az város közepire, kiáltó által meg paranczollyátoc hogy ſenki õtet valami dologból ne vádollya,auaǵ õtet ſenki meg ne háboritſa czac egy ſióualis auagy mondáſſal.

64 Ecképpen lõn hogy az vadlóc minec vtánna az õ diczõſégét és veres bárſoń õltõzetit látnác, az mint hirdettetet vala, mindnyáián el futánac.

65 Ionathas pedig, midõn õtet méltoſággal ékeſituén à kiraly az õ fõ baráti közzé irta vólna, és hadnaǵgyá tette vólna,és az feiedelemſégben réſieſſé.

66 Ieruſálembe békeſséggel és õrõmuel viſiſia tęre.

67 Touábba ſiáz hatuan õt eſitendõben Demeter,Demeternec fia,Cretából meg iõue házáiába.

68 Kit mikor meg hallot vólna Alexander, nagy bánatba eſuén, Antiochiaba viſiſia tęre. 69

69 Demeter pedig hadnággyá téue Apolloniuſt Cœleſyriának tiſitartóiát,ki nagy hadat gyüituén,és táborát iáruán Iamnianál, Ionathaſnac az fő Papnac illyen paranczolatot küldé.

70 Czac te magad emelkedel fel mindenec közzül ellenünc:én pedig meg iádzottattá miattad, és gyaláz attal illettettem: mit hatal maskodol mi ellenünc à hegiekē.

71 Sőt ha erődben valami bizodal mad vagyon,iöy alá immár moſt mi hozzánc az mezőre,holott fegyuerrel végezzünc egy máſſal: mert nálā vagyő à városnac ereie

72 Kérd meg és tanuld meg ki vagyoc én,és az többi kiknec ſegitſégéuel élec,és meg felelnec, hogti meg nem álhattoc lábatokon mi elöttünc,mert az ti eleitec az ő földökbē kętſier verettettec meg

73 Moſtis az louagot,és enni hadat nem ſienuedhetz el az mezőn, holott ninczen ſemmi kő ſiikla, ſemmi kő,és annac felötte az ſialadáſra ſemmi alkolmatos hely.

74 Ez Appollonius beſiédit midőn hallotta vólna Ionathas,meg indúluán elméiében,tíz ezer válogatot férfiackal ki méne Iéruſálēből,és midőn ſegitſégöl hozzá adta vólna magát Simō az ő attiafia

75 Ioppera viué hadát,és ki rekeſitetuén az városból,miuel hogy Apollonius hada vala benne, azt meg oſtromlá.

76 Ennec okaért meg röttenuén à város népe, à város kapuit meg nitác,és Ionathaſé lőn Ioppe.

77 Ez hírt meg haluán Apollonius,három ezer válogatot louagiá ual,és ſoc ſiámú gyalogockal.

78 Mintha útra menne,Azotusba méne,és egyetembe az ſikra méne:eñec okaért,mert ſoc louagia vala, és abba felöttebizic vala, kit Ionathas mikor Azotusba meñe,hátúl meg ütuén, az vtólſo ſeregéuel meg ütközéc.

79 Hagyot vala pedig Apollonius hától ezer louaſokat titkon ő vtánnoc lesben.

80 Melly leſt mikor eſiébe vette vólna Ionathas hától közeliteni, az ő hadát környül véuéc, és ollyan módon löuöldözic vala reggeltöl fogua eſtuéig az népet.

81 Meg álla mind az által az nép az mint az Ionathas paranczolta vala,és azoknac louokat meg fáraſitá.

82 Ackoron Simon az ő hadát kiterieſituén, az álló ſeregre üte: (mert el fáratt vala az louas,)mel ly ő tőle el ſięleſitetéc és el futámtatéc.

83 Az louaſoc pedig ſięllel futuán az mezőn, Azotusba ſialadának, az Dagon báluánnac házába, meg ſiabaduláſoknac okaért.

84 Az Ionathas pedig meg égeté Azotuſt,mind az környül való városkáckal egybe, és azokból ſoc nyereſéget el viuén, az Dagon templomát mind azockal egybe, kic oda ſialadtac vala,meg égeté.

85 Es tellyeſedéc à fegiuerrel le vágottatot és meg égetteteknec ſiámoc,nyóltz ezerre.

86 Onnét el ménuén Ionathas, Aſcaloñál iárá táborát, és midőn az lakoſſac eleibe mentenec vól-

na nagy bőczűletes tiſitelettel.
87 Ieruſalémbe viſiſia tęre mind az vęle valóckalegbe,nagy ſereſséggel
88 Ez dolgokat meg haluán Alexander király, Ionathaſt nagyob tiſteſséggel meg őregbité.
89 Es néki arany gombot küldę, az minęmőt ſioktac vala adni az király rokoninac,és Accarőt minden ő hataráiual néki adá őrökſégül,

XI. Réſz.

Ptolemęus es Alexander kőzőtt való haboruſag irattatic meg.Meg hal az Ptolemęus, kinec helyette wralkodic Demeter kiraly, ki az Ionathaſſal ſőueſséget veruén,Sidoſágnac ſabadſágot iger. Az vtan,mikor Ionathas őtet meg ſabadittotta volna nagy veſedelemtől,meg veri Ionataſſal az baraſágot. Az Ionathas hadakozic az Philiſtęuſoc ellen.

1 TOuábba az Ægyptomi király ſiámlálhatatlā hadat gyűituén,mint az tenger partyán való ſoc főuény,és beuſéges haiókat, az Alexander orſiágát czalárdſággal igyekezic vala el foglalni,és az ő orſiágához adni.
2 Mikor ezokaért barátſágnac tettetéſe alatt,ment vólna bęSiriába,az kic az városokat biriác vala,meg nitác néki az kapukot, és eleibe ki ménénec:mert az Alexāder királynac parantſolattya vala hogy eleibe meńénec mint ipánac
3 Es igy Ptolemęus az városba bę ménuén mindenikben népét hágy vala.
4 Hogy pedig közelgete Azotuſhoz,meg mutattatéc néki az Dagan el égett kápolnáia,és az Azotuſis az környűl való városockal el rontatuán, és az heuerő teſtec, és azoknac hólt teſtec kic az hadban meg égettettec vala, mert azokat az vton mellyen kell vala menni,rakáſokba hántac vala.
5 Es valamit annac felőtte Iudas miuelt vólna, az királynac meg beſiélléc,hogy őtet azzal vádolnác à király mind az által halgata.
6 Es Ionathas eleibe méne néki Ioppéba wr módō, holott mikor egy máſt kőſiőntuén háltac vólna
7 Ionathas az királyt az folyó vizig,ki Eleutheruſnac neueztetic,köuetuén, Ieruſálembe viſiſia méne.
8 Ptolemęus király pedig az tenger melléki városokat Seleuciáig ki azis tenger melléki vala,el foglaluán, gonoſi tanáczokat gondol vala Alexander ellen.
9 Es köueteket küldę Demeter királyhoz,illyē ſiőckal: Noſia,kő téſt ſierezzűnc egy más közőtt,és az én leányomat ki Alexandernél vagyon,néked adom házas társúl és tiéd léſien az attyád orſiága.
10 Mert én bánom hogy az én leányomat néki adtam feleſégül, mert meg akart engemet ölni.
11 Ezenképpen vádoluán őtet, mint ki az ő orſiágát kéuánnya.
12 Attól az ő erőuel el vett leányát Demeternec házas társúl adá, és ő el idegeneduén az Alexandertől, niluán való ellenkedéſec támadánac köztőc.
13 Ezokaért Ptolemęus Antiochiába bę ménuen,Aſiának és Ægyptuſnac kęt Coronáiát teué feiébe magának.
14 Ciliciában vala pedig az időben Alexander király, miuel hogy az helieknec lakozói el ſiakadáſra igyekeznec vala. 15 Ki

15 Ki meg halluán az hirt, hadat támaſíta az ellen, de mikor Ptolemęus ſeregét ki viuén erős haddal ment vólna eleibe, meg veret uén tőle Alexander.

16 Arabiába ſialada, hogy ott bátorſággal meg maradna: Ptolemęus pedig az orſiágnac deréc birodalmára emeltetéc.

17 Touábba az Arabiai Zabdiel el véué feiét Alexandernec, és azt Ptolemęushoz küldé.

18 Es Ptolemęus királyis az után harmad nappal meg hala: az kic az ő erősſégekbe valánakis, egyic az máſiktol meg ölettetuén, el veſiénec.

19 Ezenképpen Demeter ſiáz hatuan hęt eſitendőben wralkodni kezde.

20 Az időben pedig Ionathas az Sidoc közzül ſeregét gyűite az Ieruſálem várának meg veteléré: és mikor immár ſoc hadi ſierſiámot czinált vólna ellene,

21 Nemelly ő nemzetſéginec gyű lölő látor férfiai à királyhoz mén uén, hîrré téuéc néki, hogy Ionathas az várat meg ſiállotta.

22 Mellyet mihelyen amaz meg hallá, meg haraguéc: és mihelyen meg hallá el indúluán Ptolemaisba méne, és Ionathaſnac meg irá hogy az várnac viuáſát el hadná, és mindgyárt néki Ptolemaisba beſiédre eleibe menne.

23 Ez izenetet haluán Ionathas az várnac viuáſát az ő vitęzire bizá, ő maga az Izraelből válogatot véneckel és Papockal az veſiedelemnec adá magát.

24 Es ezűſtöt és aranyat, és ruhákat, és egyęb nag ſoc kéntſeket vé uén magához, Ptolemaisba à király hoz méne, és nála keduet niere.

25 Es noha ötet némell ő nemzet ſégénec látor népei vádolnác,

26 Az király mind az által vęle vgy czelekedéc, mint az előbbi királyoc, és ötet minden ő baráti előtt magaſitalta.

27 Annac felötte az ő Papi feiede lemſégét meg erősſité minden az előtt való tiſiteſſégiuel: és ötet az ő feiedelmi között baráttyának akará bőczültetni.

28 Kéuána annac okaért Ionathas az királtól, hogy Sidoſágnac és az három tiſiteknec, és Samariának és annac határinac ſiabadſágot adna: és néki három ſiáz talentumot jgére.

29 Ez pedig tetzéc az királynac. ki illyen értelemuel irt leuelekétis küldé mind ez dolgokról az Ionathaſnac.

30 Demeter király Ionathánſnac az ő attyafiának, és az Iuda nemzetének békeſéget (kéuán.)

31 Az leuélnec máſſát mellyet ti felöletec Laſteneſnec irtunc, néktekis meg iriuc, hogy néktekis tudtotokra légyen.

32 Demeter király Laſteneſnec vgy mint attyának ió ſierenczét (kéuán.)

33 Az Sidóc nemzetének, kic nékünc barátinc, és kic az vęlünc kötött töruényeket meg tartyác, az ő mi hozzánc való ió akaratyokért, ió tétemenyeket végeztünc adni.

34 Ezokaért Iudęaban bizonyos

határt rendeltünc nékic, az hárō tiſiteketis Aphęremat, Lyddat, és Ramathat, Samariából az Iudęahoz adattattakot, minden hozzá tartozóckal egbe azoknac enged tüc, kic Ieruſálemben áldoznac: à király adaiáért, mellyet à király az elött ō töllöc eſitendönként mind à földnec gyümölczéből mind az termō fákéből véſien vala.

35 Egyebeketis azonképpen, mel lyec minket illetnénec, mind tize deket, mind az nékünc való adókat, és annac felötte az ſó aknákat és koronákat mellyeket nékünc fizetnec vala.

36 Egyetembe mindenoket nékic meg engedünc, és imár ettöl fogua ſoha ſemi ezekbē fel nē bomol

37 Moſt ezokaért ezeknec máſſát iraſſatoc meg, melly Ionathaſnac adattaſſéc, és az ſient hegyen jó helyre tételéc.

38 Látván pedig Demeter hogy à föld meg czendeſiedet vólna ō elötte, és hogy ſemi nem állana el lene, mindē ō hadát főrül főre haza botſáta, az idegen hadtól meg válua, mellyet à pogányoknac ſiigetiből gyüitett vala. Ennec okaert az ō hada melly attyától mara dott vala reá, meg gyülöle ötet.

39 Vala ackor eg nemingmō Tryphō, ki az elöttAlexander pártiát tartotta, ki látván hog az vitęzec mindnyáián Demeter ellen tanátskoznánac, az Arabiai Malcœl höz méne, ki Antiochuſt az Alexander fiát neueli vala.

40 Es kénſierité ötet hogy néki adná ötet az attya helyett való waralkodáſra, és egyetembe meg mondá néki valamellyeket Demeter czelekedet vólna, és az vitęzeknec ō ellene való gyülölſégeket, és ott ſoc napokig lakéc.

41 Azonközbe Ionathas irá Demeter királnac, hogy az Ieruſálē várában és egyęb erōſſégekbē va ló népét ki vinné, azért hogy Izra elt haddal gyakran bántanác.

42 Kinec Demeter ez feleletet adá: Nem tſac ezt tſelekedē veled és az te nemzeteddel, hanem alkolmatoſſágot találuán, tégedet és egyetemben az te nemzetedet ditſöſſéggel tiſiteſſégeſſē téſilec.

43 Touábba moſt ió czelekeded ha ſegitſégemre való férfiakat bo czátandaſi hozzám, mert minden hadam el ſiakadott tölem.

44 Ackorō Ionathas három ezer erös férfiakat külde Antiochiába, kic mikor à királhoz iutottac vólna, és ō azoknac iōuéſekē örülne

45 Az városbā lakozóc à város kö zepire vgy mint ſiáz huſi ezer fér fiac öſiue futánac, hogy ötet meg ölnéc.

46 A király ezokaért az ō házába ſialada, mellyet mikor el foglaluā az város vtzáit az városban lakozóc oſtromlani kezdettec vólna.

47 Az Sidoc ſegitſégét kéré, kic mikor mindnyáián hozzá gyültec vólna, ki ütuén az városba.

48 Meg ölénec abba ſiáz ezerig az napon, és meg gyüituán az városſt, és azon napon ſoc prędat nyeruén, az királt meg óltalmazác.

49 Mikor pedig az városbéliec látnác, hogy az Sidoc az városſt à

mint

mint akartac meg vöttec, meg re
mülüén elméiekben, az királra
könyörgés képpen kiáltánac.
50 Ezt monduán: Adgyad iob ke
zedet nékünc, hogy az Sidóc siün
nyenec meg az mi rontásunktól,
és az város rontásától.
51 Es egyetembe fegyuereket el
hányác, ecképpen békeség sierez-
tetuén, az Sidoc diczöséget nyer-
uén az királynál és mind orsiágá-
ban leuöknél, soc prędáual meg
terhettetuén ménénec Ierusálébe
52 Demeter pedig wijonnan az ö
orsiága siękibe helheztetuē, im̃ar
meg tsendesieduén ö alatta à föld
53 Minden igéretet meg hazudá,
és az Ionathástól el idegeneduén,
nem hálálá meg az ö töle vött ió-
kat, hanem ötet felötte meg bán-
togatá.
54 Touábba ezec igy léuén meg
tęre Tryphon, az iffiu Antiochús-
sal, ki el foglaluán az orsiágot
meg coronáztatéc.
55 Mert ö hozzá gyülénec mind
az Demetertöl el boczáttatot sere
gec, és mikor ö ellene hadat indi-
tottác vólna, meg veréc ötet, és
meg verettetuén el sialada.
56 Es az Elephantokat el foguán
Tryphon, Antiochiat meg veué.
57 Ackor iffiu Antiochus Iona-
thasnac ira illyen sióckal: Az Papi
feiedelemséget tenéked meg erös
sitem, és az négy tisitartoságon
feiedelmé tésilec, hogy az király-
nac baráttya légy.
58 Es egyetembe külde néki arań
pohárokat az siólgalathoz, és sia-
badságot ada néki aranybol iñia,
és veres barsónt arań gōbal viselni
59 Simonnac pedig az ö attyafiá
nac, az Tyrus határától fogua
siinte az Ægyptom végeig való
tisitartóságot ada.
60 Altal ménuén ezokaért Iona-
thas az vizen, városonként iár va-
la, és mikor mind hozza gyüit-
uén à Syriai ségitö hadat, Ascalon
hoz ment vólna, az város polgári
nagy tisitességgel eleibe ménénec
61 Onnat Gazaba méne, és az Ga
zaiaktól ki rekeztetuén, azt meg
siálla, és az környül fekuö vároſ-
kákat fel gyuitá és el rablá.
62 Ezenképpen könyörgénec Io
nathásnac az Gazaiac: kiknec az
iob kezét nyuitá, és ö tölöc az feie
delmeknec fiait zálagól veué, azo
kat mikor Ierusálembe küldötte
vólna, ö azt az tartomáńt siinte
Damascusig el iárá.
63 Touábba mikor meg értette
vólna Ionathas, hogy az Demeter
fö népei az Galileában való Ca-
desbe nagy haddal iöttec vólna,
hogy akarnác ötet az tartomán-
tól ki rekesiteni.
64 Eleikbe méne nékic, hatta va
la pedig Simont az ö attyafiát há-
záiában.
65 Ki mikor Bethsurat meg siál-
lotta vólna, soc napokig ostro-
moluán vgy meg sioritá.
66 Hogy az városbéliec iob ke-
zét kéuánnyác vala adatni: kit mi
kor meg adot vólna, és öket onét
ki vitte vólna, el foglaluán az vá-
rost, népét hagyá benne.
67 De Ionathas az ö hadáual az
Genesar taua mellé viue táborát,
és ismég onnat inditá Chatzor
mezeiére. 68 Ho-

68 Holott az idegeneknec véletlen ſerege méne eleibe az mezőben: leſt vetettec vala pedig néki az hegyekben, őc pedig ellenec mennec vala.

69 Midőn pedig azoc kic az lesbē valánac, az ő heliekről fel kőltenec vólna, és meg ütköztec vólna

70 Minnyáián meg futamánac, kic Ionathas pártyai valánac: és czac egy ſem állot meg ő közzülőc, az Abſolon fiától Mattathiaſtól meg válua, és Iudától Calphus fiától, kic az ſeregeknec hadnagyi valánac.

71 Ackoron Ionathas meg ſiaggatuán ruháit, és feiére port hintuén Iſtennec kőnyőrőguén.

72 Meg tęre ráioc hartzoluán, és meg veré az ellenſéget, és meg futamtatá?

73 Kit mikor láttánac vólna az futó népec, és hozzá viſiſia tęrtenec vólna, ſiinte Cadeſig üzéc őket, az ő táborokba, holott tábort iártac vala.

74 Es le váguán az napon az idegenec közzül vgy mint háromezer férfiakat, Ionathas Ieruſálembe meg tęre.

XII. Reſz.

Ionathas kőueteket küld Romaba es Spartaba, az elebbi barátſagnac es ſzőuetſegnec meg vijtáſáért. Az Ionathas ſzembe ſzaluán az Demeter hadaual, el rőttenti azt. Tryphon alnokſaggal meg fogia az Ionathaſt, népet le vágattya.

1 LAtuán pedig Ionathas hog őtet az időnec álkolmatoſſága ſegiti, válogatot férfiakot külde Romába, az Romaiackal való barátſágnac meg erőſsitéſére és wijtáſára.

2 Es Spartabais és egyęb helyekre azon értelmű leueleket külde.

3 Es mikor Romába mentec vólna, az tanáczba bę ménuén, mondánac: Ionathas az fő Papi feiedelem, és az Iudęuſoc nemzetſége küldött minket ide, hogy meg wijtanóc az mi köztünc ſiereztetett régi barátſágot és tárſaſágot az elſő törvényec ſierint.

4 Ackoron azoc leueleket adánac ezeknec minden helyeknec lakoſihoz, hogy őket békeſégben vinnéc Iuda földébe.

5 Ez pedig az leuélnec példáia, mellyet küldött Ionathas az Spartabélieknec.

6 Ionathas az fő Papi feiedelem, és az nemzetſégnec tanátſa, és az Papoc, mind pedig az Iudęuſoknac tőb népe, az Spartabéli attya fiaknac egeſſéget.

7 Az nálatoc wralkodó Areuſtól im̄ár ez előt az fő Papi feiedelemnec Oniaſnac leuél küldetet vólt, mellyben meg bizonitottátoc magatokat mi attyánc fiainac lenni, az mint az leuélnec ide alá meg irt máſſa bizonittya.

8 Ez az Onias az küldetet férfiakat tiſiteſſéggel fogadta, és az barátſág és tárſaſág felől irattatott leueletis el vette.

9 Annac okaért mijs, kic azoc né kül nem ſiükölkődünc, mint kic az mi vigaſitaláſunkat az kezünk nél való ſient kőnyuekből véſiüc.

10 Akartunc néktec irnia az attyafiui eggyeſségről, és az barátſágnac meg wijtáſáról, hogy nékünc tőletec valami idegenſé-

günc

gũnc ne lenne, azért mert ſoc idő múlt attól fogua, hogy nékũnc irtatoc.

11 Mijs pedig minden időben és ſiũntelen, mind innep napokon mind egyęb alkolmatos napokő az ti emlekezeteteket meg tartyuc az áldozatokban, és imádſágokban, az mint ſiabad és illic az attyafiakról meg emlekezni.

12 Es męg annac felőtte őrülũnc az ti diczőſégteken.

13 Touábba mi ſoc háboruſágoc kal környűl vóltunc vétetue, és nagy hadackal, az mi környülünc való kiralyoknac hadai iöttec reánc.

14 Mind az által ez hadakban ſem ti néktec, ſem az töb társaink nac és barátinknac nem akartunc bántáſokra lenni.

15 Mert ielen vólt nékũnc menyből ſegitſégũnc, mellyel mijs az mi ellenſéginktől meg ſabaditat tunc, és az mi ellenſéginc meg verettenec.

16 Válaſitottuc mind az által Antimachus fiát Numeniuſt, és Antipatert Iaſonnac fiát, és azokat az Romaiakhoz küldőttűc az barátſágnac és az régi társaſágnac meg vijtáſára.

17 Kiknec aztis meg hattuc hoģ ti hozzátokis mennénec eskőſiön tenénec, és az mi leuelünket az attyafiuſágnac meg vijtáſa felől néktec meg adnác.

18 Ezokaért moſt immár iól téſiitec, ha azokra nekũnc meg feleltec.

19 Ez pedig az leuélnec máſſa, mellyet küldőttec vala Oniáſnac.

20 Areus az Spartabélieknec királlya, Oniáſnac az fő Papi feiedelemnec egeſſéget.

21 Meg találtatott az Spartabéliec és az Iudęuſoc felől való iráſban, hoģ ezec attyafiac vólnánac és az Abrahamnac nemzetétől ſiármaztac vólna.

22 Mellyet minec vtánna meg értettűnc, alitottuc hogy iól czelekeditec ha nékũnc irtoc az ti állapattoc felől.

23 Mi pedig viſiontag néktec iriuc, hogy az ti barmaitoc és ioſiágitoc miéinc: és az mellyec miéinc, tiéitec, El küldőttűnc annac okaért férfiakat, kic ti tőletekis illyen izenetet hoznánac.

24 Touábba mikor Ionathas hallotta vólna, hogy az Demeter fő népei az előbbi hadnál ſockal nagyob haddal tęrtenec vólna meg hogy ő ellene hadakoznánac.

25 El ménuén Ieruſálemből, eleikbe ſiete nékic Hamath tartomáńba, mert nẽ engedi vala hoģ az ő tartományába bę menénec.

26 Es kémeket boczáta azoknac táborába, kic meg tęruén meg mondác: hogy azoc vgy végeztéc, hogy őket éijel üſſéc meg.

27 Mihelyen ezokaért az nap el nyugouéc, vigyázni hagyá Ionathas az őueinec, és fegyuerben állani az hartzra mind egéſiéijel, és à tábor kiuől vigyázókat rendele

28 Mikor pedig meg értette vól na az ellenſég, hogy Ionathas az őueiuel kéſi az viadalra, meg rőttenuén és elméiekben el rémülúén.

uén,tűzeket gyuitánac az ő táborokban,(és el ménénec.

29 Nemis tudá meg az dolgot Ionathas az őueiuel,mig meg virrada: azért mert az égő tűzeket láttyác vala.

30 Ackoron Ionathas őket hátúl űzé,de el nem érheté;mert immar az Eleutherus folyó vizen által mentenec vala.

31 Ennec okaért tęre Ionathas az Arabiaiakra, kic Nábathęuſoknac neueztetnec: és azokat meg veré, és azoknac marháiokat el viué.

32 Es onnat el indituán táborát Damaſcusba méne,és annac minden mezeit el foglalá?

33 Simonis pedig mikor ſiinte Aſcalonig, és az közel való erősſégekig hatott vólna haddal, onnat tęre Ioppéra és azt el foglalá.

34 Es miuel hogy hallotta vólna hogy azoc az erősſéget az Demeter pártyán valóknac gondoltác adni,erőt hagyá benne annac meg tartáſára.

35 Meg tęruen pedig Ionathas, az népnec véneit őſſue hiuá,és tanáczkozni kezde arról,hogy erősſégeket eppitene Iudęaban.

36 Es az Ieruſálem kő falainac meg czinálása felől,és hogy nagy magas kő falt raknánac az vár és az város között, melly az várat az váraſtól el válaſitaná, hogy az külön lenne,hogy az városban ſe arulnánac, ſe vennénec ſemmit az várbéliec.

37 Ezokaért őſſue gyülénec azoc kic az városſt meg eppitenéc (mert az kő falnac réſſe, melly az pataknál vagyon nap kelet felől, el romlot vala,) és à helyet melly Cephenatánac neueztetet, meg vijtác.

38 Simon pedig meg czinálá Adidat Sephelában,és azt kapuckal és zauarockal meg erősſite.

39 Touábba Tryphon igyekezic vala Aſiaba wralkodni, és Coronát tenni maga feiébe, az Antiochuſt meg őluén.

40 De féluén hogy azt meg nem engedi Ionathas,hanem hadat vinné reá, azért módot keres vala benne,hogy őtet meg fogná és el veſitené.

41 Mikor ezokaért el indúluán Bethſanba ment vólna, eleibe ki ménuén néki Ionathas,hadra válogatott negyuen ezer férfiackal, őis Bethſanba méne.

42 Látuán pedig Tryphon őtet nagy haddal ielen lenni, féluén kezét reá nyuitani.

43 Tiſitelſséggel fogadá őtet, és az ő barátinac aiánlá: néki aiándékokat adá,és hagyá hogy baráti és az ő hada egyenlőképpen mint magánac úgy engedgyenec

44 Ionathaſnac pedig igy ſióla: miért fáraſitottad az népet ha ſemmi had nincz közöttünc?

45 Immár ez okaért viſiſia boczátuán ezeket házokhoz, és válogatuán magadnac valami keués férfiakot,kic veled maradgyanac,iőy velem Ptolemaisba: mert azt néked adom az több erősſégeckel, ſeregeckel és tiſitartóckal, hogy az után viſiſia mennyec à

honnan

honnan iöttem: mert czac ezokaért vagyoc ielen.

46 Kinec hiuén amaz, az ö tanaczánac engede, és hadát Iuda földére boczáta.

47 Meg tartuán maga mellet három ezer férfiakat: kiknec kęt ezerét Galilęában hagyá, és az ezer férfiakat magáual el viué.

48 Touábba mihelyen Ionathas Ptolemaisba bę méne, az Ptolemaisbéliec bę téuén az kapukat, meg fogác ötet, és mind azokat az kic bę mentec vala, fegyuerrel meg öléc,

49 Ackoron Tryphon az gyalog hadát az louassal Galilęába amaz nagy mez öbe külde, hogy az Ionathasnac minden társait meg ölnéc.

50 De mikor azoc az Ionathas fogságát meg értettec vólna, és hogy az öueiuel meg öletet, egy mást nógatuán, az hartzra késiec valánac,

51 Ezokaért azoc kic öket kergetni iöttec vala, látuán hogy azoc késien vólnánac életekért meg vijni, meg tęrénec.

52 Amazoc pedig egességgel iutánac Iudęába, ohaytuán Ionathast és az ö társait: ennec okaért felötte igen meg röttenuén mind az Izraelitác, nagy sirást tartánac

53 Mert minden pogányoc kic környülöc valánac, igyekeznec vala öket el törleni.

54 Mert azt mondgyác vala, ninczen senki sem hadnagyoc, sem segitöiöc: ezokaért most had dal támadgyunc ráioc, és az ö emlekezeteket az emberec közzül el vesiessüc.

XIII. Resz.

Ionathas helyebe Simont választyác feiedelemnec, ki Ionathasnac váltságaért ßáz talentum ezüstöt küld es az Ionathas fiait Tryphönac, ki mind az által meg öleti Ionathast, kit Simon riztességgel temet. Antiochust meg öli Tryphon es az birodalmot el foglallya. Demeter király békeséget ferez Simonnal. Simon meg veßi Gazat, es az Sion várát, es feiedelemme téßi az ö fiat Ianost.

1 TOuábba Simon mikor meg értette vólna, hogy Tryphon nagy hadat gyüitött, mellyel az Iuda földére, és annac rontására akarna menni.

2 Mikor látná hogy az nép nagy röttegésben és resiketésben vagyon: Ierusálembe fel ménuén, az ösiue hiuott népet.

3 Illyen sióual inté: Ti magatoc vgy mond tudgyátoc, minęmö és meni dolgokat czelekedtünc, én és az én attyámfiai, az én attyámnac háza, az töruényekért és sient helyért, és minęmö hadakban és siorongásokban forgodtunc.

4 Mert ezekért hóltac meg az én attyámfiai az Izrael mellet, és czac én magam maradtam.

5 Táuól légyen ezokaért most én tölem, hogy az én életemnec valamelly háborusságos idöben keduezzec: mert nem vagyoc én iob az én attyámfiainál.

6 Hanem az én nemzetemért, és az sient helyért, mind feleséginkért és gyermekinkért bosisiút álloc: mert minden pogányoc az mi romlásunkra ellenséges elmé-

uel ő ſſiue tanáczkoztanac.

7 Mihelyen ez beſſédeket meg hallá az kőſſég, elméiekben meg bátoroduán és meg vijuluán.

8 Fel ſſóual kiáltuán felelénec: te vagy az mi hadnagyunc az te attyádfiainac Iudaſnac és Ionathaſnac helyette.

Simont valaz tya az kőſſeg feiedelemme az Ionathas helyet.

9 Te viſellyed az mi hadunkat, és mindeneket valamellyeket nékűnc paranczolandaſi, meg czelekedgyűc.

10 Ackoron ő ſſiue gyűité mind az hadakozó férfiakot, és egyetembe az Ieruſálem kő falainac czináláſát ſſorgalmaztatuán, azt minden felől meg eppité.

11 Ionathaſt pedig Abſolonnac fiát nagy haddal Ioppera küldé, mellybe az ott lakoſokat ki űzuén, bę ſſálla.

12 Azonközbe mikor Tryphon nagy haddal Ptolemaisból ki mozdúlt vólna, hogy az Iuda földére menne, es Ionathaſt magával fogua vinné.

13 Simon Adidiſnec mezeie ellenébe tábort iára.

14 Minec vtánna pedig Tryphon meg értette vólna, hogy Simon az ő attyafia helyett Ionathas helyet vagyon, és hogy ő vęle meg akarna vijni, kőueteket küldeő hozzáia.

15 Kic ezt mondanác, az te attyádfiát Ionathaſt az pénzért tartyűc, mellyel az király ſſámára adós, az ő reá bizatott gond viſeléſért.

16 Moſt ezokaért küldgy ſſáz talentum ezűſtöt, és az ő kęt fiait zálagra (hogy el boczáttatuán el ne ſiakadgyon tőlűnc,) és el boczáttyuc ötet.

17 Ennec okaért Simon noha érti vala, hogy álnokſággal czelekednéc vęle, az ezűſtöt mind az által és az gyermekeket el küldé, hogy az népnec gyűlőſégét el táuoztatná.

18 Mintha az ő attyafia azért ve ſiett vólna el, miuel hogy az ezűſtöt és gyermekit el nem küldötte vólna.

19 El küldé ezokaért az gyermekeket az ſſáz talentumockal, de az meg ſiegé az hitet, és az Ionathaſt ſem ereſité el.

20 Az vtan mikor Tryphon az tartomáńnac puſititáſára meńe, Dorum felé való vton menuén, Simon viſiontag az ő hadát eleibe viſii vala, valamelly helyre amaz mégyen vala.

21 Az kic pedig az várat biriác vala, kőueteket küldénec Tryphonhoz, kic ſſorgalmaſitatnác ötet hogy az puſitán menne hozzáioc, és éléſt küldene nékic.

22 Ezokaért Tryphon minden ő louagiát ahoz az vthoz kéſiité: de miuel hogy az éijel nagy hó lett vala, meg tartoztatuán az hótól, el nem mehete, hanem Gilead tartományába méne.

23 Mikor pedig közelgetet vólna Botzekathahoz, Ionathaſt meg ölé.

24 Kit ott el temetuén, meg tęruén az ő földébe viſiſia méne.

25 Ackoron el külde Simon, és el hozatá onnat tetemét Ionathaſnac

thaſnac az ő attyafiának, kit Modinba az ő házáiában temetének el.

26 Es mind az Izraelitác nagy ohaytáſſal ſoc napokig ſiratác ötet.

27 Es eppite Simon az ő attyának és attyafiainac koporſót nagy magas faragot kőuekből, ki mind elől ſ. mind hától tettetes vala.

28 Es hęt oſilopokat állata az temető helynél, eggyiket máſic elle nébe, attyának, annyának és négy attyafiainac.

29 Annac felötte azokat nagy oſilopoknac meſterſéges czinálásáual környűl véué, és az oſilopokra helyheztete minden fegyueri kéſiűletet örök emlekezetre, haióknac képeit faragtatuán az oſilopokra az fegyuerec mellet, mellyec meg latathatnánac az tengeren euezőktűl.

30 Ez az koporſó, mellyet ő czináltatott Modinba, kit ez napis láthatni.

31 Touábba Tryphon álnokſág gal czelekeduén az iffiu Antiochus királlyal, ötet meg ölé.

32 Es wralkodéc ő helyette Aſiának Coronáiát feiébe téuén, és nagy veſiedelmet miele az földőn.

33 Simon pedig meg eppité az Iudának erőſſégit, és azokat nagy magas tornyockal es nagy kő falackal, báſtyáckal, kapuckal és zauarockal meg erősité, és az erőſſégekbe éléſt rendelé.

34 Es válogatott férfiakat küldé az Demeter királyhoz az orſiág ſzabadſága felől, azért mert Tryphonnac minden czelekedeti ragadományoc valának.

35 Kihöz Demeter viſiſia köueteket boczáta illyen paranczolatockal és feleleteckel, és néki illyen leuelet ira viſiſia.

36 Demeter király, Simonnac az fő Papi feiedelemnec, és az királyoc barátyának, és az Iudęuſoc nemzeténec ió ſierenczét.

37 Az arany Coronát és az bahemet, a mellyet küldöttetec el vettűc: és kéſiec vagyunc veletec nagy békeſéget ſierzeni, és irni az tiſztartóknac, hogy néktec ſiabadſágot er gedgyenec.

a Bahemt vagy draga ruhat, vagy valami draga köuet, vagy arani lanczot ért ezen.

38 Es hogy az mellyeket fogadtunc néktec, állandóc legyenec, és annac felötte tiéitec legyenec, az melly erősſéget eppitettetec.

39 Az vétkeketis, és az mellyeket ez napig niluán vétettetec, néktec meg engedgyűc, az Coronáual eggiűt mellyel tartoztatoc, és ha valami egyęb adót fizettec Ieruſálembe, immár az ne fizetteſſéc.

40 Hogyha valakic vadnac ti közzűletec, kic az mi ſiólgainc közzé irattathatnác, irattaſſanac bę, és békeſég ſierézteſſéc mi közöttünc.

41 Száz hetuenedic eſitendőben vétetec el Izraelről az pogányoknac igáia.

42 Es ekképpen kezdé az Izrael népe irnia áru felől való leueleket, és emlekezetre méltó dolgokról való könyuet, Simonnac az nagy fő Papi feiedelemnec, az

ſudęuſoc hadnagyánac, és feiedelménec elſö eſitendeiében.

43 Az idökbe Simon tábort iáruán Gaza ellen, környül véué azt táborral, és az város viadallyához kéſiitetet ſierſiámot az város alá vitetuén, egy tornyát v́gy rontá meg, hogy az vároſt meg venné.

44 Es mikor azoc kic az hadi ſierſiám mellet valánac, az városba alá ſiökdöſtec vólna, nagy reſi ketés támada az városban.

45 Es az pólgároc egyetembe feleſégeckel és gyermekeckel meg ſiaggatuán az ö ruháiokat az kö falokra futánac: és nagy felſióual kiáltnac vala, hogy Simon kezét adná nékic.

46 Es mondgya vala: Nem az mi gonoſſágunc ſierint, hanem inkáb az te irgalmaſſágod ſierint czelekedgyél mi velünc.

47 Simon pedig meg ſianá öket és meg ſiünéc az vároſnac veſitéſétöl. Az vtán ki üzuén az városból öket, és az házakot mellyekben az báluányoc valánac, meg tiſitituán: bę méne az városba diczéruén és magaſitaluán az Iſtent.

48 Es ki hányuán onnat minden tiſitátalanſágot, mikor az töruénnec ſieretöit helheztette vólna belé, azt erösbé téué, és magánac lakó házat eppite benne.

49 Az kic pedig az Ieruſálem várát biriác vala, mikor az mezökre ſem ki nem mehetnénec, ſem bę nem mehetnénec, és mind az vetélnec ſ-mind az adáſnac alkolmatoſſágától el rekeſitettec és meg bántattac vólna, nagy éhſéget ſienuedénec, annira hogy az ęhſég miatt ió réſiec el veſine.

50 Ennec okaért nagy kiáltáſockal kéuánnyác vala, hogy Simon iob kezét adná nékic: mellyet midön meg adott vólna, és öket onnat ki vetette vólna, az várat az v́ndokſágtól meg tiſitita.

51 Es az ſiáz hetuen eggyedic eſitendönec máſodic hólnapiánac, huſion harmadic napián, méne az várba diczéreteckel és pálma ágackal, hegedöckel és cymbalmockal, nablumockal, hymnuſockal, és énekléſeckel, azért hog az kegyetlen ellenſég el rontatot vólna, és ki üzetet vólna Izraelböl.

52 Es azt az napot minden eſitendönkéntis örömmel rendelé ſienteltetni.

53 Es iobban meg eppité az ſient helynec hegyét, melly az vár mellet vala, és ott az öueiuel egybe lakozéc.

54 Látuán pedig Simon, hogy Ianos az ö fia ember korba iutott, ötet téué mind az egéſi hadnac hadnagyáuá, és Gazarisba lakozéc.

XIIII. Réſz.

Arſaces meg véri és meg fogia Demeter kiralt, Simonnac ideieben Izraelben felöte nagy bekeſég léſſen. Az Romabeliec es Spartabeliec meg vijttyac az ſöuetſéget az Sidockal. Az köſſég meg emlekezuén Simonnac ió tetemenyéröl, tizteli ötet.

1 SZázhetuen kettödic eſiten döben, Demeter király Mediába méne magánac ſegitſéget gyüiteni,

gyüiteni, hogy Tryphon ellen hadakoznéc

2 Mihelyen meg hallá pedig Arſaces az Perſiának és Mediának királlya, hog az ö határiba bę ment Demeter, eggyet el küldé à fö emberi közzül, ki eleuenen fogná meg ötet.

3 Ki Demetert (meg veruén az ö hadát) fogua viue Arſaceshöz, kitöl örizet alá adaték.

4 Az föld pedig nyugodalomban vala Simonnac minden ideiében, mert ſiorgalmatoſis vólt az ö nemzetſégének haſinára, és annál az ö hatalmaſſágáual és diczöſégéuel minden idöben kedues vala.

5 Mert minden ö ieles czelekedetinec felötte Ioppetis meg véué, hogy az lenne Iudęánac portuſa, és az tengernec ſiigetire menetelt ſierze.

6 Az ö nemzeténec határit ki ter ieſite, és az tartomáńnac Wra léuén.

7 Soc foglyokat ſiabaditá meg, wraſágábā lönGazariſnac ésBeth ſuránac, és az várnac, mellyböl az tiſitátalanſágokat ki hányá, és im már ſenki ellene nem áll vala.

8 Hanem békeſégben miueli vala kiki mind az ö földét, az föld pedig az ö gabonáiát, és az mezöknec termö fái meg adgyác vala gyümölczöket.

9 Az vénec az vtzakon ülnec vala mindnyáián, ió dolgokról beſiélnec vala egy más között, az iffiakorlyac vala magokat az vitezi dologban. ac pedig ſiép öltözeteket viſelnec vala, és öltöznec vala hadakozó öltözetbe.

10 Annac felötte az városoknac éléſt ſiolgáltatvala, és azokat fegyuereckel mellyeckel meg erösitetnénec, meg rakátel annira hog az ö neuénec diczöſége ſiinte az földnec ſięleig ki hirhedéc.

11 Ez ſierze az földnec békeſéget, mellyböl Izrael nagy örömet vön

12 Mert kiki mind az ö ſiölö töue és füge fáia alatt ül vala, és nem vala ſenki ki öket el röttentené.

13 Mert el vétettenec vala az föld röl az ö ellenſégec, és az királyoc az idökben meg rontattanac vala

14 Ez meg erösite az ö nemzetinec minden alázatoſit, az töruéńt ſiorgalmatoſſan kereſte, és mindē Iſtentelent és latrot el törlött.

15 Meg ekeſitette à ſient helieket és à ſient edényeket meg ſokaſitá

16 Touábba mikor meg hallottác vólna Romába Ionathaſnac halálát, és az hîr ſiinte az Spartában lakozókhoz iutott vólna, nagy bánattyoc eſéc.

17 Minec vtánna pedig meg hallác, hogy Simont annac attyafiát tettéc vólna ö helyette fö Pappá, és hogy győzödelmes léuén ö birná az tartomáńt az városokal.

18 Iránac ö néki ęrtz táblákon az barátſágnac és társaſágnac vęle való meg vijtáſá felöl, mellyet ſierzettec vólt Iudáual és Ionathaſſal az ö attyafiaiual.

19 Es az irás Ieruſálembe az egéſi gyülekezet elött el oluaſtatéc, Ez pedig az leuélnec mássa, mellyet küldtenec az Sparta városból.

20 Spartabéliec feiedelme, és városa, Simonnac az fö Papi feiede-

ſemnec,mind pedig az véneknec és Papoknac,és à Iudęuſoc egyęb népénec,az mi attyánc fiainac egeſſéget kéuánnac.

21 Minec vtánna az mi népeinkhöz küldetet köuetec, tudtunkra adtác à ti diczöſégteket és tiſiteſſégteket,az ö iöueteleket örültüc, az ö köuetſégeket az köſſég könyuébe bę irtuc illyen, módon.

22 Midön Numenius az Antiochus fia,és Antipater Iaſonnac fia az Iudęuſoknac köueti hozzánc iöttenec vólna,az régi barátſágot velünc meg vijtani.

23 Tetzet az népnec azokat az férfiakot tiſiteſſéggel fogadni, és az ö czelekedeteknec példáiát kö zönſéges leuélbe irni, hogy az Spartabéli köſſégnec emlekezetére lenne,ezeknec máſſa pedig à fö Papi feiedelemnec Simonnac meg irattatot.

24 Ezeknec vtáña el küldeSimon Numeniuſt Romába ezer Gyra nyomó nagy arany paiſſal,az Romaiackal való társaſágnac meg erösítéſeiért.

25 Mikor pedig az nép az igy lett dolgot meg értette vólna, mondánac: Miczoda hálá adáſſal legyünc Simöhoz és az ö attyafiaihoz

26 Mert ö az ö attyafiaiual és attyánac házáual meg erösítette Izraelt,és az ellenſégeket haddal meg rontuán Izraelnec ſzabadſágot nyert: azért meg iratot ęrtz táblákot czinálánac fel oſilopokra az Syon hegyén.

27 Ez pedig az iráſnac máſſa: Az ſáz hetuen kettödic eſitendöben Elul hauánac, tizen nyóltzadic napián,(melly harmad eſitendeie vala à Simon fö Papi feiedelemſégénec.)

28 Az Papoknac és az népnec,annac felötte az népnec feiedelminec,és az tartomáñnac véneinec nagy Conciliumiában, közönſégeſen itéltüc ki hirdetni, hogy mikor az mi tartománinkban gyakor hadac támadtac vólna.

29 Simö Mattathias fia,ki à Iarib maradékitól ſiármazott, és az ö attyafiai magokat veſiedelére adtác,és az ö nęzetſégeknec ellenſégi ellen állottanac,hog añac ſient ſégi és töruénie meg állanánac,és vgyan azon nemzetſéget nagy diczöſséggel meg ékeſsitettéc.

30 Mert az Ionathas az ö nemzet ſégét egibe gyüytuę, lön azoknac fö Papioc: Minec vtáña pedig az az ö nęzetſégéhöz tetetett vólna

31 Es az ö ellenſégec igyekezénec az ö földökre támadni, hogy azt el rablanác,és az ö ſientſégekre kezeket vetnéc.

32 Ackoron Simon el kezduén, hadat támaſita az ö nemzetſégeiért, és az ö magaiéból ſoc pénzt el költuén, az ö nemzetſégénec vitęzit fegyuerrel fel eppitette,és azoknac földot adott.

33 Annac felötte az Iudabéli városokat meg eppitette,és azoc kö zött Bethſurat,ki Iudęanac határin vagyon,holott az elött az ellenſég fegyueri vóltac,és abba Sido férfiakat helyheztetett.

34 Ioppetis az tenger melléki városſt meg erösitette, és Gazarat melly Azotus határin vagyon, mellyet az elött az ellenſég birt, kikbe Sidókat helheztetett, és

min-

c: Az az,meg holt vólna.

b: Elulnac hittac az ſent Mihal hauat.

mindennel meg rakta valami azoknac eppitéſekre és meg mara dáſokra ſiükſégeſec vólnánac.

35 Látuán pedig az kőſſég Simonnac hiuſégét, és minçmő diczőſéggel végeſite vólna az ő nézetét illetni, őtet magánac hadnaggyáua téué, és mind ezekért fő Papi feiedelemſéget viſelt, és azértis az igaſſágaért és hiuſégeiért, mellyet meg tartot az ő nem zetének, mint ki az ő népét mindenképpē fel akarta magaſitalni.

36 Ennec ideiében az ő bódog czelekedete által lőtt, hogy az pogányoc az ő földőkből ki rekeſitetnénec, azockal egybe kic az Dauid városát Ieruſálemben el foglaltác vólt, és abban magoknac várat czináltac vala, honnét ki üt uén az környül való ſientſégeket meg ferteſitetic vala, és à ſientſégnec nag veſiedelmet hoznac vala

37 Ez várat Simő, ſido férfiakot rē deluén abba, meg erősité à tartománnac és városnac ſegitſégére, és à Ieruſálēnec kő falait fel emelé

38 Demeter király is az ő Papi feiedelemſégét meg erősité.

39 Mind az Sidoknac végezéſec vólt: és az ő baráti kőzzé ſiámlálá és nagy diczőſéggel ékeſité.

40 Mert meg hallotta vala, hogy à Sidókat az Romaiac baráttyoknac és társoknac neueztec, és à Simő kőuetit tiſiteſſéggel fogadtac

41 Annac felőtte hogy az Sidoknac és Papoknac tettzet, hogy Simon feiedelem, és mindenkor való fő Pap légyen, mig bizonyos Prophéta léſſen.

42 Es annac felőtte ő hadnagvoc, kinec gondgya lenne az ſient dólgokra, és az ki az ő tiſitekre és tartományokra, mind pedig fegyuerekre és erősſégekre bizonyos embereket rendelne.

43 Kinec gondgya leſie à ſiét templumra, és kinec parantſolattyánac mindnyáiā engednénec: anac felőtte hog az ő neuéuel irattatnánac à tartománbā minden okleuelec, és hogy aranyat és veres bárſónt viſelne.

44 Es ſenkinec az nép kőzzül aua gy az Papoc kőzzül nē vólna ſiabad valamit ezekből fel bontani, auag az ő parantſolattyánac ellene mondani, auagy gyüléſt gyüiteni az tartománban az ő hagyáſa nélkül, auagy veres bárſonba öltőzni, és arań gőbockal ékeſitetni

45 Hogyha valaki è kiuől czeleke det vólna, auagy ezekbē valamit meg ſiegett vólna, az meg bűntettetnéc.

46 Mert tettzéc az egéſi kőſſégnec végezni, hogy Simon mind ez be ſiédec ſierint czelekednéc.

47 Mellyet Simon miképpē hog fel vőn, és tettzéc néki, hogy à Papi feiedelēſégetis viſelné, és hogy hadnággyais leñe, és feiedelme à Sido nezetſégnec és az Papoknac és mindeneknec előtte iáróia leñe

48 Azonképpē végezéc, hog ezec értz táblára irattatnánac, mellyeket az templum környül való falra tiſiteſſéges helyre tennénec.

49 Azoknac mása pedig tétetnéc az kincz tartó házba, hog az meg tartatnéc Simoñac és az ő fiainac.

XV. Reſz.

Antiochus Simonnal frigiet vet, és az Tryphont kergeti. az Romabéliec leueleket küldenec az kiralyoknac és tartőmányoknac

az Sidoc mellet. Antiochus meg veti az barſágot Simonnal, es Sido orſag ellen küldi haddal az Cendebeuſt.

1 TOuábba Antiochus az Demetér király fia az tenger nec ſiigetiből külde leuelet Simőhoz, az Iuda nemzetének fő Papiához és feiedelméhőz, és az egéſi nemzetſéghőz.

2 Mellyec illyen formán irattattac vala: Antiochus király Simonnac az fő Papnac az Iuda nemzete feiedelmének, és az nemzetſégnec, egeſſéget.

3 Miuel hogy az dőgleletes emberec az én attyáimnac orſiágát el foglaltác, el végeztem azt az orſiágot viſſia vennem, hogy azt meg vijtſam, és az előbi állapatra hozzam: melly okért nagy ſoc hadakozó vitęzeket fogadtam, és hadakozó haiókatis ſierzettem.

4 Hogy à tartománnyra meńiec és azokon boſſiſiút állyac, az kic azt el puſititottác, és az orſiágnac ſoc városit puſitáuá tettéc.

5 Ennec okaért minden ſiabadſágokat, mellyeket az én előttem való királyoc néked engedtenec, azokat moſt néked meg erősſitę, és valami egyęb fizetéſt meg engedtenec.

6 Añac felőtte meg engedem néked, hoģ tulaidő ielű pénzt vereſs

7 Ieruſálem pedig és à ſient hely ſiabados légyen, és hogy minden kéſiitett fegiuerid, és az erősſégec mellyeket eppitettel és birſi, néked maradgyanac.

8 Añac felőtte valamiuel az királynac mind moſt adoſſac ſ-mind ez után léſinec, mind az meg engedue légyen néked.

9 Mikor pedig az mi orſiágunkat helyére állattyuc, tégedet és az te nemzetedet, és az templomot nagy diczőſséggel meg ékeſi tűnc, annira hogy az ti diczőſségtec nemes légyen minden főldőn

10 Száz hetuē negedic eſtendőbē méne bę Antiochus az ő attyának főldébe, kihőz folyamának mind az ſeregec, el añira hogy tſac igen keueſen maradának Tryphonnál

11 Mikor pedig Antiochus király őtet kergetne, az tenger melléki városba Dorába ſialada,

12 Mert láttya vala hogy minden gonoſi reá ſiállot, és hogy tőle az had el állot és el hagyatot.

13 Antiochus ezokaért táborát Dora alatt iáruán, ſiáz ezer vitęzlő gyalogockal és nyoltz ezer louaſockal az városſt meg ſiálla.

14 Es azt az tengeren léuő haiócckal viuán, mind főldőn mind tengeren ſiorongatuán, az városból ſem ki nem hágy vala ſenkit menni, ſem bę menni.

15 Azonközbe Numenius és az ő ſzti társai Romából az királyoknac és tartományoknac illyen irt leueleckel megiőuénec.

16 Lucius az Romaiac Conſula, Ptolemęus királynac egeſſéget.

17 Az Sidóknac kőueti, az kic mi barátinc és társainc, hozzánc iőttenec az régi barátſágot és társaſágot meg vijtani, kic küldettec Simontól az fő Paptól, és az Sidóknac népétől.

18 Kiktől ezer Gira nyomó arany paiſis hozattatott nékűnc.

19 Ezokaért tettzet nékűnc az

kirá-

királyoknac és tartományoknac irnunc, hogy ōket ſemmi boſiſúual ne illeſſēc, auagy az ō városokat és az ō tartományokat ne háborgaſſác, auagy az ō ráioc hadakozóknac ſegitſéget ne adgyanac

20 Es tettzet nékūnc, hogy azt az paiſt el vennōc ō tōlōc.

21 Ez okaért ha valamelly gonoſi téuōc hozzátoc ſialadtac, adgyátoc ōket Simonnac az fō Papnac kezébe, hogy ōket az ō tōruénye ſierint meg būnteſſe.

22 Ezeneket irác az Demeter királynac, Attaluſnac, Ariaratheſnec, Arſaceſnec.

23 Es minden tartományoknac, Lampſacuſnac, azonképpen az Spartabéliecnec, Delusba, Myndusba, Sicioneba, Cariaba, Samusba, Pamphiliaba, Lyciaba, Halicarnaſſusba, Rhodba, Sidaba Aradba, Phaſelidesbe, Gortynaba Gnidōba, Cyprusba, és Cyrenébe

24 Mellyeknec máſſa Simonnac az fō Papnac meg irattatot.

25 Anticchus király azért Dorát meg ſiállá, és máſod napon az városnac rontáſára való ſierſiámokat kōrnyūl el rendeluén, Tryphont annira meg ſioritá, hogy ſem bę nem mehetne, ſem ki nem iōhetne.

26 Kinec Simon kęt ezer válogatott férfiakot kūlde ſegitſégre, egyetembe añac felōtte ezūſtōt és aranyat és nagy ſoc fegyuereket.

27 Mellyeket noha ackor el vōn, de az után fel bontá mind azokat az mellyeket az elōtt néki fogadot vólt, és ō tōle el idegeneduén.

28 El kūlde Antiochuſt eggyiket az ō baráti kōzzūl, ki vęle illyen beſiéddel ſióllana, Ti el foglaltatoc Ioppet és Gazarat, és az várat Ieruſálemben az én orſiágomnac városában.

29 Es azoknac határinac el puſitáſában az fōldōn nagy veſiedelmet czelekedtetec, az én orſiágomnac ſoc helyein wralkodtoc.

30 Moſt ezokaért az városokat kiket el foglaltatoc, mind az helyeknec vámiaiual, kiken Iudęánac határi kiuōl wralkodtoc, meg adgyátoc.

31 Auagy bizonyára azokért ōt ſiáz talentum ezūſtōt ſiámlállyatoc: azértis az nyomorgatáſért mellyet ti mieltétec az tartományon, és az helyeknec vámiáiért, más ōt ſiáz talentumokat fizeſſetec: auagy bizonyára haddal reátoc támaduán meg rontunc.

32 El iōue ezokaért Athenobius az király baráttya Ieruſálembe, és látuán Simonnac nagyſágos vóltát, az arany ſ. ezūſt edéniō po hár ſiękét, az à nagy kéſiūleten almélkoduán, az király hagyáſit né ki meg beſiéllé.

33 Kinec feleluén Simon, ſem idegen fōldet, vgy mond, nem foglaltunc, ſem az máſét nem biriuc, hanem mi az mi attyáinktól hagyatott ioſiágot, kiket ideig hamiſſán az ellenſég birt.

34 Alkolmatoſſágát találuán, viſiſia vettūc.

35 Mert Ioppe és Gazara à mellyeket kértec, noha azoc az mi népeinknec à mi tartománinkbā nagy

kárt

kárt tettenec, azokért mind az
által ſiáz talentumot fizetünc. E-
zekre Athenobius czac egy igét
ſem felele.

36 Hanem boſiſionkodáſſal az
királyhoz meg tęruén ez mondá
ſokat, és egyetembe az Simon-
nac nagyſágos vóltát, és valamel-
lyeket ö látot vólna, néki meg
mondá. Az király ezokaért nagy
haraggal fel gerieduén.

37 Mikor Tryphon haióra ſia-
ladott vólna, és Orthoſiába futot
vólna.

38 Cendebęuſt téué tenger mel-
leki tiſitartóuá, és néki mind gya
log ſ-mind louas hadát ada.

39 Es néki meg paranczolá, ho-
gy hadat inditaná Iudęa ellen,
Gedorat meg vijtaná és kapuc-
kal meg erösſitené, hogy az nép-
re hadakoznéc: ö maga pedig
Tryphont kergetne.

40 Méne ezokaért Cendebęus
Iamniara, és az népet ingerleni,
és az tartomáńt oſtromlani kez-
dé: annac felötte fogua el haytani
az embereket, és le vágni. Es meg
eppité Gedorat.

41 Es louaſokat rendele oda és
hadat, kic ki ütéſeckel az Iudęá-
nac vtáit (mint az király paran-
czolta vala) el iárnác.

XVI. Reſz.

Cendebęuſt meg veric az Simon fiai. Si-
mont kęt fiáual egybe meg öli az Ptolemęus
Ierichouac feiedelme az Iakodalomban álnok
ſaggal. Ianos az Simonnac fia, meg öli Ieru-
ſalemben az Ptolemęus ſolgait kic az ö meg
öleſere küldettec vala Ptolemęuſtul.

1 ACkoron Iános Gazara-
ból el ménuén, hirré téue
Simonnac az ö attyánac, az mel-
lyeket Cendebęus czelekedett
vólna.

2 Ezokaért Simon az ö kęt öreg
bic fiait Iudat és Ianoſt elö hiuá,
és monda: én és az én attyámfiai,
és attyámnac háza hadakoztunc
az Izrael ellenſégéuel, iffiuſágunk
tól fogua mind ez mai napig: és
az mi kezeinc által ió ſierenczéſ-
ſen Izrael gyakran meg tartatott.

3 De én moſt meg vénhöttem,
tinéktec pedig az ti idötökhöz ké
peſt io alkolmatoſſágtoc vagyon,
hogy az ti házatockal iól tegye-
tec: ti vegyétec fel az én tiſitemet
es az én attyámfiai tiſitét, és el
ménuén az mi nemzetünkért ha-
dakozzatoc. Az Iſten pedig ſegit.
ſégöl légyen néktec az menyböl.

4 Ennec okaért azon tartomá-
nyból, húſi ezer vitęzlö gyalogo-
kat és louaſokat válogatuán, Cen
debęus ellen ménénec.

5 Mikor Modinba háltanac vól
na, reggel fel keluén, az mezöre
ki mennec vala: mind az kettö
között pedig egy patac vala.

6 Melly mellet iárta vala Iános
az ö táborát: mikor pedig látna
hogy à nép félne által kelni az pa-
takon, elöſiör ö maga által méne:
mellyet mikor láttac vólna à töb-
bi, ökis ö vtánna által kelénec.

7 Ackoron kęt felé válaſitá az
hadat, louaſokat állatuán az gya-
logoc közzé: az ellenſégnec pe-
dig nagy ſoc louagia vala.

8 De mikor ütközetet fuytac
vólna, meg futamtatéc Cendebę-
us és az ö hada, és ſokan le vágat-
tatuán meg halánac közzülöc: az
mara-

maradéki pedig az erőſſégekbe ſialadánac.

9 Ott mikor Iúdas az Iánoſnac őcze meg ſebeſedett vólna, Iános az futókat ſiinte Gedoráig ůzé, kit amaz eppitett vala vijonnan,

10 Mikor pedig az Azotus mezeién való várakba ſialadtac vólna, mindeniket tűzzel gyűita fel, és azoknac férfiait kęt ezerig le váguán, egeſſéggel méne viſiſia Iuda főldébe.

11 Vala pedig egy neminęmő Ptolemęus Abubi fia, az Iericho mezeiénec tiſitartóia, ki arannyal és ezűſtuel bőuelkedic vala.

12 Miuel hogy az fő Papnac vei vólna.

13 Ez fel fuualkoduán el meiében az tartomáńnac wraſágát ké uánnya vala, és czalárdſágot gondol vala el meiében Simon ellen, és az ő fiai ellen, mellyeckel őket el veſitené.

14 Ackoron Simon mikor iárná az tartomáńnac városit, és azoknac gond viſeléſére ſiorgalmatoſ kodnéc, Ierichoba alá méne az Mattathiaſſal es Iudaualaz ő fiaiual, az ſiáz hetuen hetedic eſitendőnec tizen eggyedic hólnapian, melly az Schebadnac hólnapia.

Sebathnac ne neztec az Bőit elő hauat.

15 Ackor őket Abubi fia az Doch neuő erőſſégetskébe, mellyet eppitett vala, czalárdúl bę fogaduán, nagy lakodalmat kéſiité, egy nehány férfiakot ott el rőytuén.

16 Mikor pedig Simon és az ő fiai bőuebben ittac vólna, fel támaduán Ptolomęus és az ő felei, fegyuereket ragaduán Simonra rohanánac az lakodalomban, és őtet ſ-az ő kęt fiait egy nehány ſiólgaiual meg őléc.

17 Mikor ez nagy méltatlanſágot meg czelekedte vólna Ptolomęus, és az ió tétel heliébe gonoſſágot fizetet vólna.

18 Ira ezec felől, és az királyhoz kűlde, hogy hadat kűldene néki ſegitſégére, és az ő tartományokat és városokat néki adná.

19 Más rendbélieket pedig Gazaraba kűlde, kic Iánoſt el veſitenéc: és az Tribunuſoknac leueleket kűlde, hogy haza mennénec és nékic ő ezűſtőt és aranyat, és aiándékokot ád.

20 Harmad rendbélieket Ieruſálembe kűlde, kic azt és az templum hegyét el foglalnác.

21 Mikor pedig egy elől el futot vólna, és Iánoſnac az ő attyánac és az ő attyafiainac halálát meg mondotta vólna, és hogy el boczáttattanac kic őtetis meg őlnéc

22 Ő az hirtől felőtte igen meg rőttene, és az férfiakot kic őtet meg őlni iőttenec vala, meg fogúán meg őlé: mert meg tudta vala hogy azoktól ő le vágattatni kereſtetett vólna.

23 Egyęb dólgai pedig Iánoſnac tudni illic az ő hadai, és ió hirrel viſelt erős czelekedeti, annac felőtte az ő tőle eppitetett kő falaknac eppűleti, és egyęb ő dólgainac viſeléſe.

24 Mondom hogy ezec az ő fő Papſágáról való hiſtoriáiában meg irattattac, az időtűl fogua, mellyben fő Pappá tétetett az ő attya vtán.

AZ

AZ MACHABÆVSOC MASODIC KÖNYVE.

Az Machabæusoc másodic könyue, az Isten hazában lött dolgokat iria meg, Seleucus Philopator ideietöl fogua mind az Antiochus Eupatornac ideieig, mellyben Nicanor Iudas Machabæustul meg ölettetet Neuezet szerint pedig azoknac historiáiokat iria, kic az Istennec tôruényeiért nagy álhatatossággal halált szenuedtenec. Be foglál ez könyb 14. esztendöt.

ELSŐ RESZ.

Az Ierusálemben lako Sidoc irnac leuelet az Ægyptumbéli Sidoknac, mellyben intic öket hogy az Antiochus királnac halálaért adgyanac hálakat az Istennec. Az vtan emlekeznec az kútban el rőytetet tűzről.

1 AZ ÆGYPtomban lako zó attyafiaknac, az Ierusálemben és az Iuda földén léuő Sido attyafiac, egességet és bódog czendességet kéuánnac.

2 Iót czelekedgyéc veletec az Isten, meg emlekezuén az ő hiw siólgaiual, Abrahammal, Isáckal és Iácobbal tett siöuetségéről.

3 Es azt az elmét adgya mindnyáiátoknac, mellyel ötet tisitellyétec, és az ő akarattyánac enged gyétec tellyes siiwből és igyekezetből.

4 Annac felötte az ti siiueteketis az ő töruényéhöz és paranczolatihoz nissa meg, és békeséget adgyon néktec.

5 Es az ti imádságtokat meg halgassa, hozzátoc meg engesiteltesséc, és titeket az háboruságos időben el ne hadgyon.

6 Mijs pedig itt Istennec könyörgünc éröttetec.

7 Mi Sidóc siáz hatuan kilentzedic esitendöben, Demeter király ideiében irtunc néktec, mikor háboruságban és az erösiac tételben forganánc, mellyec raytunc lettenec ez esitendökben, attól fogua hogy Iason és az ő társai az sient földtöl és az orsiágtól el siakadtanac.

8 Es az kaput meg égettéc, és ártatlan vért ontottanac: Az időben mikor imátkoztunc vólna az Wrnac, meg halgattattunc: és barmockal és semlye lisitnec áldozattyáual áldoztunc, gyertyáinkat meg gyuitottuc, és az sient kenyere-

kenyereket az ſient aſitalra raktuc.

Casleunec neueztec az haraczon hauat.

9 Ennec okáért moſt ti az Chaſleu hólnapnac ſátoros innepét inneplyetec.

10 Siáz nyóltzuan nyóltz eſiten dŏben az Ieruſálembéliec, és az kic Iudęában vadnac, az tanácz és Iudęanac népe, Ariſtobuluſnac az Ptolomeus király meſterénec, ki az meg kenetett Papoktól ſiármazott, és az tŏb Ægyptomban lakozó Iudęuſoknac ió ſierentſét és egeſſéget.

11 Nagy veſiedelmekbŏl meg ſiabaditatuán az Iſtentŏl, nagy hálákat adunc néki, ſiinte mint ha királt gyŏztŭnc vólna meg az hadban.

12 Mert ŏ azokat kic az ſient vároſt akartac vijni, el viué.

13 Mert az feiedelem Perſiába ménuén, és az ŏ hada ki gyŏzhetetlennec láttatic vala, az Naneanac templomában el vagdaltatott az Nanea Papiai czalárdſágoc által.

Az Naneat nemellyec Diananac mongyac.

14 Mert Antiochus, mintha az Naneaual akarna eggyeſŭlni, az helyre méne az ŏ barátiual, hogy iegy ruhánac neue alatt onnat az kénczet el hozná.

15 (Mellyekrŏl az Naneanac Papiai ſiólnac vala, mikor az király keueſed magáual az kapolnánac kerengŏiébe ment vólna) bę zároluán az ŏ bę ménéſe vtán az templomot.

16 Es meg nituán az bóltnac titkos aytáiát, mint egy meny ŭtŏ kŏueket haigaluán, az feiedelmet az ŏueiuel egybe le veréc, és da rabokra vagdaluán ŏket, el véuén feieket, onnét ki hányác azokat.

17 Mindenben tiſitelendŏ az Iſten, ki az Iſtenteleneket meg bŭntette.

18 Meg akaruán ennec okaért innepleni az Chasleu hólnapnac huſion ŏtŏdic napián az templũnac tiſituláſánac napiát, akartuc meg ielenteni azt néktec, hogy tijs az Sátoroknac és az tŭznec innep napiát inneplyetec, mellyen Nehemias az templomot és az óltárt meg eppituén aldozott.

19 Mert mikor az mi attyáinc Perſiába vitetnénec, az kic ackor Iſten félŏ Papoc vóltac, az tŭznec réſiét az óltárról el véuén, egy kútnac vermében rŏytéc el titkon, kiben ſiáraz hely vala: és olly bátorſágos helyre tettéc, hogy ſenki azt nem tudta.

Sido hazugſag.

20 Soc eſitendŏc el múluán pedig, mikor Iſtennec tettzet, el boczáttatuán az Perſiai királytól Nehemias, azoknac az Papoknac vnokáit kŭlde az tŭznec meg kereſéſére, az kic azt el rŏytettec vala: kic mihelyen nékŭnc meg mondác, hogy nem tŭzet hanem nagy vizet találtanac vólna.

21 Hagyá hogy azt meritenéc és elŏ hoznác: annac vtánna azokat, mellyec az áldozatra valóc az óltárra fel téuén, hagyá Nehemias az Papoknac az vizzel meg ŏnteni mind az fákat mind pedig az mellyec azokra tétettec vala.

22 Mellyet mihelyen meg czelekedénec, és egy keués idŏ múluán az

uán az nap ki tiſitúlt vólna az fellegekből,nagy tüz gyulada,el annira hogy igen czudálkoznának mindnyáian.

23 Azonközbe mig az áldozat meg.emésitetic, mind az Papoc mind egyebec mindnyáián imátkoznac vala, az Ionathas azt el kezduén elöttöc, és az többi az Nehemias példáia ſierint vtánna monduán.

24 Ecképpen rendeltetett vala pedig az imádſág: WRam, Wram Iſten,ki mindeneknec röttenetes,hatalmas,igaz,irgalmas teremtöie vagy, ki egyedöl vagy király és ió akaró.

25 Egyedöl böuen adakozó,egyedöl igaz,mindenható, és öröcké való,ki Izraelt minden gonoſitól meg ſiabaditod ki válaſitottad az mi attyáinkat,és öket meg ſientelted.

26 Keduellyed ez egéſi te Izrael népedért néked vitetett áldozatot,az te réſiedet tarcz meg és áld meg.

27 Gyüicz egybe az mi el ſiledett népeinket, ſiabadits meg az pogány nemzetſég között ſiolgálókat,az meg vtáltattakat és gyalázatoſokat tekéncz meg: hogy az pogányoc meg iſmériéc hogy te mi Iſtenünc vagy.

28 Verd meg azokat az kic minket el nyomnac, és gyalázatoſon és keuélyül nyomorgatnac.

29 Es az miképpen Moſes mondotta,plántáld meg az te népedet az te ſient helyeden.

30 Az Papoc pedig hymnuſokat énekelnec vala.

31 Es mikor meg emésitetett vólna az áldozat,és az víz meg marad vólna,Nehemias hagyá,öreg kö vallukba tölteni azt.

32 Melly mihelyen meg lön,láng geriede az óltáron való lángnac fényeſſégétöl és az viz meg emésitetéc.

33 Mihelyen pedig az dolog kinilatkozéc, és az Perſiai Királynac meg mondatéc, hogy az helyen melybe az fogſágra vitetett Papoc röytettéc vólna az tüzet, viz találtatott, mellyel Nehemias áldozatott tött vólna.

34 Az dolgot ióuá hagyuán az király, az helt környül kerituén, ſientſégeſſé téué.

35 Es ſoc külömb külömb fęle aiándokot ada az király az ſient helyhöz, az mellyeket akara ió vóltából adni,

36 Touábba neueze az helt Nehemias Nephtarnac, melly vízzel való tiſituláſt iegyez,és az köſſégtöl Nephtarnac hiuattatic.

II. Reſz.

Meg irattatic ez Caputban, mimodon röytette volt el Ieremias az hegyen az Iſten ſatorát,az ládát,az óltárt. Az vram emlekezic az laſonnac öt könyueröl, mellyeket egy könywbe foglált bę.

1 MEg vagyon pedig az irásokban, hogy Ieremiás Prophéta meg hatta vólt azoknac, az kic ſiám kiuetésbe mennec vala,hogy vennéc az tüzet,az mint meg mondóc.

2 Es hogy azon Prophéta az ſiám ki vetésbe menöknec meg paranczolta az töruént nékic aduán,

hogy

hogy el ne feletkeznénec az Wrnac paranczolatiról, és meg ne czalattatnánac elméiekben, mikor az arany és ezüſt báluányokat, és azoknac ékeſſegét látnác.

3 Es egyebeket effęleket paranczoluán, inti vala, hogy à tŏruény az ŏ elméiekbŏl ki ne eſnéc.

Ezis Sido ha zugſag-mert ez ſemmi iras ban nintſen.

4 Ezis azon irásban vagyon, mi képpen hatta az Prophéta Iſteni ielenésbŏl, vtánna menni à Sátort és az ládat, és mikor az hegyre iutott vólna, mellyre Moſes fel ménuén, az WRnac ŏrŏkſégét meg ſiemlelte vala.

5 Az hegyen eléb ménuén Ieremias, az barlángban egy házat talált vólna, az Sátort és ládat és az fŭſtŭléſnec óltárát belé vitte, és az aytáiát bę zárlotta.

6 Annac felŏtte hogy mikor némellyec az v́tnac meg tudáſánac okaért, az kic vęle eǵgyŭt el mentec vala, oda ménuén, az helyet meg nem találhattác.

7 Melly dolgot meg tuduán, meg fedde ŏket Ieremiás, és azt mondotta, hogy az à hely addig meg nem tudatic, mig az Iſten ŏſiue nem ſiedi az népnec ſokaſágát, és mig meg nē engeſiteltetic.

8 Es oſitan ackor mutattya meg az Wr azokat, és az ŏ diczŏſége az fŏlyhŏckel ielenic meg, az mint Moſes ideiébenis meg ielent, és à mint Solomon kérte, hogy az hely nagy diczŏſéggel ſienteltetnéc meg.

2 Reg. 8.

9 Mert niluán meg irattatott, minemŏ bŏlczeſéggel áldozta ŏ az meg ſienteltetett és el végeztetett templomnac áldozattyát.

10 Miképpen kŏnyŏrgŏt Móſes az Wrnac, és tŭz ſiállot le az ęgbŏl, melly az áldozatot meg eméſi tette: azonképpen mikor Solomonis imátkozott vólna, az le botſáttatott tŭz eméſité meg az tŭzzel meg égŏ áldozatot. *Leuit. 10.* *2. Par. 7.*

11 Azt mondgya pedig Móſes, hogy az bŭnért való áldozatot nem vóltſiabad meg enni, és annac okaért meg égettetett. *Leuit. 10.*

12 Azonképpen inneplette Solomonis amaz nyóltz napokat.

13 Vagyon pedig emlekezet azokban az iráſokban, és az Nehemiás iráſibanis azon dolgokról, és mimódon kŏnyueknec ſokaſágát gyŭituén egybe, az királyokról és Prophétákról való iráſokat, az Dáuid iráſitis, az királyoknac aiándokokról való leueleketis azoc kŏzzé rakta.

14 Haſonlatos képpen Iudaſis mind ŏſiue ſiedte azokat, mellyec az mi kŏztŭnc való hadnac miatta el veſitec vala, és nálunc meg vadnac.

15 Kic nélkŭl hogy ha ſiŭkŏlkŏdtec, kŭlgyetec ollyakat kic néktec el vigyéc.

16 Moſt pedig az tiſituláſnac innépét ſienteluén, irtunc néktec: ezokaért iól miuelitec, hogy ha tijs ezen innep napokat meg tartyátoc.

16 Az Iſtent pedig mind az egéſi népnec meg ſiabaditóiát, ki az birodalmat mindeneknec az orſiág gal és Papſággal és az Sanctuariumual.

18 Mint az tŏruényben igérte meg adta mondom azt az Iſtent reménlyŭc hogy rŏuid idŏn raytunc kŏnyŏrŭl, és mind az egéſi ęg alatt való földrŏl az ŏ ſient helyére ŏſiue gyŭit.

19 Mert nagy veſtedelemből mentett meg minket, és az heyet meg tiſtitotta.

20 Touabba az Iudas Machabęus czelekedetit, és az ŏ attyafiaiét és az nag templomnac meg tiſtitáſát, és á óltárnac meg ſienteléſét

21 Annac felŏtte az Antiochus Illuſtriſſal, és az ŏ fiáual Eupatorral való hadait.

22 Es az minemŏ ieleket tett Iſtē menyből azoknac kic az Iuda tŏrtuényе mellet vitęzkedtec, annira hogy keueſen mind az egéſi tarto mánt el kóborlanác, és az pogány ſeregeket kergetnéc.

23 Es mind ez világon amaz hîres neues templomot meg vijtanác, az városſt meg ſiabaditanác, és immár az tellyeſſéggel el veſtŏ tŏruenyeket, az Wr hozzáioc nagy kegyelmeſſéggel meg engeſiteltetuén, helyére állatnác.

24 Mind ezec az Cyrenebéli Iaſon ŏt kŏnyuébe meg irattattac, mellyeket mi egy kŏnywbe igyekezŭnc ſioritani.

25 Mert meggondoluán az iráſnac hoſiſiú vóltát, és abban való nehezſégéket azoknac az kic meg akariac hánni azt az hiſtoriát, az iráſnac ſokſága miatt.

26 Azon igyekeztŭnc hogy az olуaſócannac oluaſáſában gyŏnŏrkŏdgyenec, és az kic elméiekbe akarnác foglalni, azt kŏnnyen meg tanulhatnác, és az oluaſóc haſionnal oluaſnác.

27 Es minékŭnc, kic ez kŏnywnec egy rŏuid ſummába való fog laláſát fel vettŭc, nem kŏnyŭ hanem fáradſágos munkánc vólt.

28 Mint mikor valaki lakodalmat ſierez, és egyebec haſinát kereſi, az á dolog gondnékŭl nem lehet: mind az által ez munkát fel veſiſiŭc, hogy minekŭnc ſokan hálákat adgyanac.

29 Az dolognac tellyes forgatáſát és kŏnywnec iróiánac engeduén, mi abban munkálkodunc, hog aztrŏuid ſumába foglallyuc.

30 Mert á mint az vij háznac me ſterénec ſiorgalmatoſnac kell lenni mind az egéſi eppŭletrŏl, az ki pedig azt képeckel meg akaria irni, annac ſiŭkſég hogy azoknac ábrazattyoknac ékeſitéſére gondgya légyen: így vélem hogy nékŭnkis ácképpen kel czelekednŭnc.

31 Az hiſtoriánac iróiához illic, hogy ſoc kerengŏ beſiédeckel éllyen, és minden dolgoknac ióltegére mennyen.

32 Annac pedig az ki abból rŏuid hiſtoriát akar irni, meg kell engedni hogy rŏuid beſiéddel éllyen, és az mellyec ſoc kŭlŏmb kŭlŏm̃ fęle dolgoknac ékeſitéſére valóc vólnánac, azokat el hadgya.

33 Minec vtánna ez elŏl iáró beſiédet el végeztŭc, innet kezdgyŭc el az beſiédet: mert bolondſág á hiſtoriánac iráſa elŏtt ſokat ſiólani, az hiſtoriát pedig meg rŏuideteni.

III. Resz.

Beſélli azt, az pogany feiedelmec minemő tiztességgel vóltac az templumhoz, és az Simon mimódon arulta el az templum kénczet, melynec el hozására mikor az király Heliodorust el küldőtte vólna, meg verettetic Heliodorus Istentől, az vtán meg gyogyitatic Onias konyőrgésére.

1 MIkor az ſient városban nagy békeſéguel laknánac, és az Tőruényec igen ſiépen meg tartatnánac az Onias fő Pap nac iámborſágáért, ki minden gonoſſágtól idegen vala.

2 Lőn hogy ő magokis az királyoc az ſient helyet tiſitelnéc, és az Templomot ſiép aiándekockal ékeſitenéc.

3 Añira hogy az Seleucus Aſiánac királlya az ő iőuedelmiből minden kőltſégét meg adná, valamellyec az áldozatokhoz való ſiólgálatra kellenénec.

4 Egy neminęmő Simon pedig, az Beniamin nemzetéből való, ki az templomnac feiedelme vala, az városban lett álnokſág felől verſeng vala az fő Pappal.

5 Ki mikor az Oniaſt meg nem győzhetné, méne Apolloniushoz Thraſęus fiához, ki az időben Cœleſyriánac és Phœniciánac tiſitartóia vala.

6 Es ő néki hirré téué, hogy az Ieruſálembéli kints tartó ház, pénznec meg mondhatatlan ſokſágáual rakua, el añira hogy ſiám lálhatatlan ſoc pénz vólna, melly nem à áldozatokhoz való vólna, meg lehetne pedig, hogy az király hatalmába iutna.

7 Mikor pedig az királyhoz mēt vólna Apollonius, és néki az meg mondatott pénzt meg ielelentette vólna, ő válaſituán az Heliodorust az ő kints tartóiát, illyen paranczolattal kűlde el, hogy az meg mondott pénzt el vinné.

8 Es mindgyárt Heliodorus el indúla illyen ockal, mintha Cœleſyriánac és Phœnicianac városit akarná el iárni, maga az király tanáczát akaria vala véghőz vinni.

9 Es mikor Ieruſálembe iutott vólna, és az városnac fő Papiától ió keduel fogadtatott vólna, az mint az dolog lett vólna, meg mondá, és minęmő dolognac okaért iőtt vólna meg ielente, tudakozuán annac felőtte, hogy ha bizonnyal azoc vgy vólnánac.

10 Kinec az fő Pap meg mondá hogy az pénz az őzuegyeknec és áruáknac ſegitſégekre tétetet vólna el.

11 Nemelly pedig annac felőtte az pénzben az nagy méltóſágbéli Hircanus Tobiáſé vólna: mindeneſtűl pedig négy ſiáz talentum ezűſt, és kęt ſiáz talentum arany vólna.

12 Es hogy boſiſiúſággal illetnénec azoc, az kic az helynec ſientſégéhőz, és az minden időben tiſiteletes Templumnac diczőſégéhőz, és az ſieghetetlen Iſteni tiſitelethőz bizuán azt az pénzt ott hattac, és hogy ſemmiképpen nem lehetne az à mit ő akarna.

13 De az Heliodorus az királytól vett paranczolatokért mondgya vala, hogy az király kintſtartó házába kellene annac vitetni.

14 Sőt annac felőtte bizonyos napon akar vala bę menni, annac az pénznec meg látáſára és elren deléſére: eñec okaért nem kicziń keſerűſég foglalá el az városſt.

15 Mert az Papoc ſient őltőzetek ben őltőzuén, az óltár eleibe búrúluán, az ęgbe fel kiáltuán azt hijác vala ſegitſégől, az ki az le tett pénz felől való tőruéńt rendelte vala, hogy azoknac kic azt le tettec vala meg tartaná.

16 Főképpen pedig azoknac elméiec ſebeſedic vala meg: az kic ſiemlelic vala az fő Papnac ortzáját, mert az ő el változott ortzáia és ſiine elméiénec győtrelmét meg ielenti vala.

17 Mert kőrnyűl vétetett vala az à ferfiu teſténec neminęmő félelméuel és reſiketéſéuel, mellyekből az reá nézőc niluán meg itélhetic vala, minęmő bánat vólna ſiiuében.

18 Annac felőtte az házakból ſeregenként az kőzőnſéges kőnyőrgéſre őſiue futnac vala: azért hog az hely meg vtáltatáſra láttatnéc iutni.

19 Az gyáſiba őltőzőtt aſiſioni állatoc pedig az vtzákot bę tőltic vala: de męg az házba bę zárlatta tott ſiűzec kőzzűlis némellyec az kapukra futnac vala, némellyec az kő falokra, némellyec az ablakokról nézelnec vala.

20 Mindnyáián pedig kezeket az ęgbe ki nyuituán, kőnyőrőgnec vala.

21 Tellyeſſéggel keſerues futoſáſa vala az egéſi népnec, és az nagy keſerűſégben helheztetett Papi fe iedelemnec várása.

22 Ezec azért az mindenható Wrat hijác vala ſegitſégűl, hogy az pénzt azoknac az kic azt reáioc biztac vala, éppen bátorſágos őrzéſſel meg tartaná.

23 Heliodorus pedig az mit el vé gezett vala, azt czelekedi vala: touábba mikor ő az vitęzeckel immár az kints tartó helyhőz ment vólna.

24 Az attyáknac Wra, és mindē hatalmaſſágnac feiedelme, niluā való és nagy czudat adá, annira hog mindnyáián à kic ő vęle oda mertec vala menni, az Iſtennec hatalma által meg röttentétuen, az bátorſág helyett felőtte igen meg felemlenénec.

25 Mert láttatott ő tőlőc egy ló, kin röttenetes louag űl vala, ſiép ſéges őltőzettel ékeſitetue, az mel ly reá futamuán Heliodoruſra ve té az első kőrmeit: az louon űlőnec pedig minden fel öltőzőtt fegyuere aranynac láttatic vala.

26 Kęt iffiac láttatnac vala ő előtte, kic erőuel és diczőſégnec ékeſſégéuel hatalmaſſac valánac, és ſiép öltőzetűec, kic kęt felől áluán, ſiűntelen oſtorozzác vala őtet, és veric vala.

27 Es mikor hertelen az főldre eſett vólna, és nagy homállyal kőrnyűl vétetet vólna, fel ragaduán őtet lecticaba téuéc.

28 Es azt az ki egy keuéſſel az előtt nagy ſokaſággal és kőrnyűl való ſiólgáckal az kints tartó hely hőz ment vala, az őueinec ſegitſé

gétől

gétŏlel hagyatua viſiic vala,mint ki niluán az Iſtennec hatalmát meg eſmérte vólna.

29 Es ŏ Iſten ereie miatt némán, és mind reménſégtŏl és gyógyúláſtól el hagyattatuán fekſiic vala.

30 Imezec pedig az Wrat magaſitallyác vala,ki diczŏſéggel látogatta vólna meg az ŏ helyét: és az melly templomegy keueſſel az elŏtt félelemmel és háborodáſſal vala tellyes,minec vtánna az mindenható Wr ŏ magát meg ielentette vólna,ŏrŏmmel és vigaſággal teléc meg.

31 Mindgyáráſt pedig az Heliodoruſnac neminęmŏ baráti kéréc Oniáſt, hogy ſegitſégŭl hivna az felſéges Iſtent, hogy annac ki immár lelkét ki akarná boczátni életét meg aiándékozna.

32 Féleluén az fŏ Pap,hogy az király gyanoſágba ne eſnéc,mintha valami gonoſi czalárdſágot czelekedtec vólna Heliodoruſon,añac az férfiunac egeſſegeiért áldozatot tŏn.

33 Touábba mikor az fŏ Pap az Iſtent meg engeſitelte vólna,vgy an azon iſſiac azon ruhákban léuén ŏltŏzue,meg ielenénec Heliodoruſnac, és álluán mondánac: Nagy hálákot adgy Oniáſnac az fŏ Papnac,mert az Wr az ŏ kedueiért adta meg életedet.

34 Te pedig az menybŏl meg oſtoroztatuán, az Iſtennec nagy hatalmát mindennec hirdeſſed. Mikor azoc ezt mondottác vólna,ſieme látáſa elŏl el ménénec.

35 Heliodorus pedig mikor az Wrnac áldozatot tŏtt vólna,és annac nagy fogadáſokat tett vólna,az ki életét meg adta vala, Oniáſt kŏſiŏntuén,és el indituán tá borát az királyhoz meg tęre.

36 Az minęmŏ czelekedetit pedig látta ŏ maga ſiemeiuel az nag Iſtennec, mindeneknec arról bizońſágot tŏn.

37 Es mikor az király Heliodoruſt meg kérdette vólna, kit itélne álkolmatoſnac lenni ki iſmeg Ieruſálembe kŭldetnéc.

38 Ha valaki,vgy mond, ellenſéged,auagy az te életed vtán leſelkedŏ embered vagyon, azt kŭld oda,és meg oſtoroztatua iŏ meg, męg ha élue ſialadhat el. Mert bizony neminęmŏ ereie vagyon ott az helyen az Iſtennec.

39 Mert az ki az menyei házban lakozic,az annac az helynec nézŏie és óltalmazóia, ki meg veri és el ſięlleſiti azokat, kic oda ártalomnac okaért menendnec.

40 Es az mi az Heliodoruſra, és az kínts tartó helynec meg óltalmazáſára nęz,ezec tŏrténtenec.

IIII. Réſz.

Oniaſt vádollya hamiſſan Simon az király elŏtt,Iaſon az királtól meg kéri az Papi feiedelemſéget, és idegen erkŏlczŏkel fertezteti meg Ieruſálemet. Haborganac az papſagért egy maſſal, Iaſon, Menelaus, Lyſimachus, Andronicus meg ŏli Oniaſt, kiért ŏis meg ŏlettetic az Antiochus királtul.

1 SImon pedig (kirŏl oda fel emlekezet lŏn,)az pénznec és házáiánac arúloia, vádollya va

la Oniáſt, mintha ő verte vólna meg Heliodoruſt, és minden gonoſiſágnac ſierzőie vólt vólna.

2 Es őtet ki az ő házáiáual ióltett vala, és az ő nemzetſégének gondgyát fel vette vala, és à tőruénnec ótalmazóia vala, az királſágnac kéuánoiának mondgya vala.

a: vagy, az orſzagnac gonoſ akaró iának.

3 Mikor pedig az ellenkedéſec annira mentec vólna, hogy az Simonnac neminęmő baráti által őldőkléſec lennénec.

4 Látuán Onias az ellenkedéſeknec kemény vóltát, és az Apolloniuſnac dihős bolondſágát, ki Cœleſyriának és Phœniciának tiſztartóia vala, és az Simonnac gonoſiſágát őregbiti vala, az királyhoz méne.

5 Nem mint az ő polgárinac vádolóia, hanem akaruán mind közönſéges mind kiuálképpen az kőſſégnec haſználni.

6 Mert láttya vala, hogy az király gonduiſeléſe nékül immár békeſég nem adathatic, ſem Simon nem vęt véget az dihőſſégnec.

7 Mikor pedig Seleucus meg hólt vólna, és ő heliébe lett vólna Antiochus vezetéc neuén Epiphanes az orſiágban, Iaſon az Oniáſnac attyafia kéuánuán az fő Papſágot.

8 Az királyhoz méne, három ſiáz hatuan talentum ezűſtöt igéruén, és más neminęmő iőuendelemből nyóltzuan.

9 Ezeknec felőtte igéri vala, hóg męg más ſiáz és őtuen talentumot rendel, ha néki hatalmat ád az ſcholának ſierzéſére, mellyben gyakorlattatnéc az iffiuſág, és hogy az Ieruſálemnec lakozói Antiochiabéliecknec irattatnának.

10 Mellyeket mikor az király meg engedett vólna, és ő meg nyerte vólna az feiedelemſéget, mindgyárt az ő nemzetét az Gőrőgöc erkőltſére kezdé formálni.

11 Es meg veti vala az feiedelmeknec kegyelmeſſen engedett ſiabadſágokat, és az Ianos által nyert dólgokat, ki annac az Eupolemuſnac attya vólt, ki az Romaiackal való barátſágnac és taruſaſágnac ſierzéſének kőuetſégére ment vólt, és annac felőtte az tőruén ſierint való közönſéges rendeléſeketis meg vetuén, Iſtentelen ſiokáſokat kezde bę hozni.

13 Mert mikor az vár alatt ſiabad akarattya ſierint ſchólát rendelt vólna, minden ieles iffiakot az ő pártyára vonuán, az iátékra viſii vala azokat.

13 Es illyen módon erőtt veſien vala az Gőrőgöknec erkőlczöc, és elő meneti vala az idegen erkőlcznec, ez Iſtentelen embernec az Iáſonnac, nem fő Paphoz illen dő gonoſſága miatt.

14 Hogy immár többé az óltár kőrnyűl való tiſztre az Papoknac elméieknec ſemmi haylandoſſága és kéſi akarattya nem vólna: hanem meg vtáluán az templomot, és az áldozatokat el henyeluén, az éktelen iátékoknac nézéſére mennec vala, mellyec az haſárton és az karikáckal való iátékokban léſinec vala.

15 Es házáioc tiſtreſſégit ſemminec tartuán, az Gőrőg ékeſſégeket tar-

ket tartyác vala ſiepbeknec.

16 Ennec okaért nehéz nyomoruſág fogá öket környül: és az kik nec köuetic vala igyekezeteket és ſierzéſeket,és az kikhöz haſonlóc akarnac vala lenni, azonoc vóltac ellenſégec és bünteteiöc.

17 Mert ſemmiképpen nem kiczin dolog, Iſtentelenöl az Iſteni töruényeket meg ſiegni, de ezeket az köuetkezendö idö meg mutattya.

18 Touábba mikor az ötöd eſitendöben való iátékot iátzodnác Tyrusban, holott az király ielen vala.

19 Külde amaz lator Iáſon nézöket Ieruſálemböl, mintha Antiochiabéliec vólnánac, kic három ſiáz Gyra ezüſtöt viſinec vala az Herculeſnec áldozattyára: mellyeket azokis az kic azt az ezüſtöt el viſiic vala, kéréc hogy ne költetnénec arra az áldozatra, miuel hogy nem illenéc, hanem más költſégre adattatnánac.

20 El küldeténec ez okaért ezec, az Iaſon akarattya ſierint, az Herculeſnec áldozattyára: azoknac pedig kéréſekre az kic azokat vittéc vala, haióknac cziná láſára költeténec.

21 Mikor pedig Antiochus Apolloniuſt az Mneſtheus fiát Ægyptomba el külduén, az Ptolomęus Philometor királynac fel ſienteltetéſéért,eſiébe vette vólna,hog az Ptolomęus el idegenedet vólna ö töle,re á gondola hogy az ellen bátorſágos lehetne:ennec okaért Ioppeba méne, és onnét Ieruſálembe méne.

22 Holot mikor nag tiſiteſſéggel fogadtatott vólna bę az Iáſontól, és az vároſtól, és ſiöuetnekeckel és kiáltáſockal az városba be vitetett volna,az után hadát el viuén Phœniciában álla meg.

23 Harmad eſitendö után pedig el küldé Iaſon Menelauſt,Simonnac(kiröl oda fel emlekezém) attyafiát,ki pénzt vinne à királynac és hogy ötet ſiükſéges dolgokról meg intené.

24 Az pedig az királynac keduébe eſuén, miuel hogy az birodalomnac ditſöſégét ö néki tulaydo nitotta vólna,az fö Papſágot magánac nyeré,mikor az Iáſont három ſiáz talentumual el hallatta vólna.

25 Paranczolatokat véuén azért az királytól,Ieruſálembe iöue ſemmi fö Paphoz illendö dolgot nem hozuán magáual,kegyetlenſéggel és fene beſtiához illendö haragual.

26 Es az Iáſon ki álnokſággal vette vala környül az ö attyafiát, álnokſággal környül vétetuén máſtól, futua kéſieritetéc ſialadni az Ammonitác tartományába.

27 Menelaus pedig az feiedelemſéget iólleher biria vala, de az királynac igért pénz felöl ſemmibe elö nem mégyen vala, noha Soſtratus rendeltetet vólna annac ki ſiedeſére.

28 Mert ö dólga vala az pénzeknec ki ſiedéſe: azért mikor mind ketten az királytól ki hiuattattac vólna.

29 Menelaus az fö Papſágnac gond

gond viſeléſére hagyá Lyſimachuſt az ő attyafiát, Soſtratus pedig Crateteſt az Ciprusbéliec tiſi tartóiát.

30 Azonközben történéc hogy az Tharſusbéliec és Mallotac párt tot ütnénec, miuel hogy az Antiochus király háló tárſának adattatac vólna aiándékon.

31 Ennec okaért az király mindgyárt az dolgoknac el czendeſitéſére méne, gonduiſelőiül hagyuán Andronicuſt az fő emberec közzül.

32 Ackoron pedig Menelaus alituán, hogy ő ió alkolmatoſságot talált, az templomnac neminemő arany edénit el lopuán, Andronicuſnac aiándékozá: és többeketis Tyrusba, és à környül való városokba az templum marháiában el adá.

33 Melly dolgot meg értuén Oniás, ſiidalmazza vala azt, ki Daphnéba Antiochianac ſiomſiéd városába ſialodott vólna maga mentſégeiért.

34 Melly okért Menelaus magán találuán Andronicuſt, kéré hogy Oniáſt meg ölné, Mikor ezokaért amaz czalárdól ſierzett hittel Oniáshoz ment vólna, és iob kezét erős eskűuéſſel aduán (noha gyanuſág nékül nem vólna) vęle el hitette vólna, hogy onnét az helyről ki ménne, mindgyárt ötet meg ölé, az igaſſággal ſemmit nem gondoluán.

35 Ennec okaért nem czac az Sidoc, hanem añac felötte ſokac az kilső nemzetſégec közzülis, añac az férfiunac méltatlan és hamis meg öletéſét néhezen ſienuedéc.

36 Mikor pedig az király Cilicia ból viſsa iött vólna, à melly Sidoc az városban valánac, ſegituén őket à latorſágnac gyülőſége miatt az Görögökis, az Oniáſnac méltatlan halálárol néki panaſiolkodánac.

37 Annac okaért Antiochus igen bánkoduán, irgalmaſſágra tęruén ſiratá az meg hólt embernec tiſiteſſégét, és nagy emberſéges maga tartáſát.

38 Ackor haraggal felgerieduén mindgyárt levonuán Andronicuſ ról az veres bárſónt, és ruháiát meg haſogatuán, ötet mind az egéſi városba környül hordoztatuán, azon helyen holott Oniáſt Iſtentelenül meg ölte vala, az gyilkoſt meg öletteté, méltó büntéſſel az Wr ötet meg büntetuén.

39 Touábba mikor ſoc ſientſég tő réſeket czelekednéc Lyſimachus az városban az Menelauſnac tanáczából, és à dolognac hîre el mét vólna, az ſokaſág ő ellene öſſue gyüle minec vtánna immár ſoc aranyat vittéc vólna ki külömb külömb helyekre.

40 Ott az Lyſimachus, mikor az ſokaſág fel támadot vólna, és haraggal tellyes vólna, vgy mint há rom ezer feguereſeckel, hatalma ſon kezde czelekedni ég nemimő kegyetlen által, ki mind ideiében mind elméiében immár meg fogyátkozot vala.

41 Látuán ezokaért amazoc az Lyſimachuſnac igyekezetét, némellyec köueket ragadozuán, né-

mell yec

mellyec fa darabokat, és némellyec földet, az Lyſimachus népét hagyigallyác vala.

42 Kiktöl ſokan meg ſebeſeduén, és némellyec leis verettetuén mindnyáián futni kéſieriteténec: az ſientſég tŏrŏ ŏ maga az kints tartó helynél meg ŏlettetéc.

43 Melly dolgokért mikor az Menelaus ellen itélet lett vólna.

44 Mikor az király Tyrusba iŏtt vólna, az tanáczból boczáttatott három férfiac ŏ elŏtte az Menelauſt bŭnŏſſé tŏuéc.

45 Menelaus pedig immár meg győzettetuén, ſoc pénzt igére Ptolomęuſnac Dorymenes fiának, hogy az királt hozzá meg engeſi telné.

46 Ennec okaért Ptolomęus az királt, mikor az egyneminęmŏ pituarba hiuŏskŏdni fęl felé mĕt vólna, értelmétöl el fordità.

47 Hogy az Menelauſt az egéſi latorſágnac ſierzŏiét az vétkekböl meg óldozná: amaz ſiegényeket pedig meg ŏletné, kic ha ſiinte az Scittiabeliec elŏtt mondottác vólnais felcleteket, minden vétektöl mentſégeſſec és ſiabadoc lettec vólna.

48 Ennec okaért mindgyárt hamiſſan meg bŭntetteténec, az kic az városnac és az népnec, és az ſient edényeknec igyét fel vettec vala.

49 Minec okaért az Tyrusbéliekis az latorſágnac gyŭlŏſégéböl meg indúluán, az mellyec azoknac temetéſére valóc vóltanac, nagy gazdagon meg adác.

50 Menelaus pedig az hatalmaſoknac fŏſueńſégec által az feiedelemſégben meg marada, neuekeduén az gonoſſágban, és az polgároknac nagy ellenſégec lŏn.

V. *Réſz*

Az Ieruſalembeliec látnac az ęgben czudákat. Az Iaſon ki az ŏ atyafiainac nagy haborgatoia vala, ſanki verésben hal meg. Antiochus Ieruſalembe ménuen, vágattya az nepet, és az templomot meg foztya. Vgyan azont miueli az után Apollontus által.

1 AZ idŏ táyba pedig Antiochus máſodſior kéſiŭle haddal Ægyptomra.

2 Törtenéc pedig hogy mind az egéſi város fŏlŏtt vgy mint negyuen napokig az ęgben láttatnának arany ŏltŏzetben ide ſ-touá futoſó louagoc, és mint dárdáſoknac fegyueres ſeregec

3 Es louagoknac el rendelt ſeregec, és ſiembe való ŭtkŏzetec, és minden felöl való ŏſſue egyeledéſec, egyetembe paiſoknac forgatáſoc, nagy ſoc nyilac, mezítelen ſiablyác, nilaknac löuŏldözéſi, és fényeſſéggel tündöklŏ arany ékeſſégec, és minden fele pántzéloc láttatnának az ęgben.

4 Ennec okaért mindnyáián kŏnyörögnec vala, hogy ez látáſoc iója lennénec.

5 De mikor hamis hír támadot vólna, hogy Antiochus meg hólt, Iaſon gyŭituén vgy mint ezer férfiakat, az város vetelére iŏue hertelen: mikor pedig az polgároc az kŏ falokra futottac vólna, és immár az város meg vétettetnéc Menelaus az várba ſialada.

6 Iaſon pedig vágattya vala az

ŏnnŏn

önnön pólgárit,ſenkinec nem en geduén:meg ſem gondoluán hóg az öuei ellen való diadalom nagy ſierenczetlenſég,deazt gondollya vala,hogy ö ellenſégén és nem az pólgárokon véſien győzödelmet

7 Mind az által ö az feiedelemſéget ſem nyeré meg,hanem az ö gonoſiſágának iutalma gyalánt ſiégyenſéget nyeruén el ſialada, és iſmég az Ammonitác tartomá nyába méne.

8 Végezetre ennec okaért ſieren czetlenül iára az Aretaſnál az Arabiai feiedelemnél,vgy meg ſio ritatuán, hogy eggyic városból máſikba futna:kit mikor mindenec kergetnénec, és mint az törueénnec el hagyóiát gyülölnéc, és vtálnác mint házáiának és polgá rinac hóhárát, Ægyptumba ſiám kiuettetéc.

9 Es à ki ſokakat házáiokból ki üzött vala, ö maga ſiámkiuetéſben veſie el,midön ö az Lacedemoniabéliekhöz ment vólna, mintha az rokonſágért bátorſágos meg maradáſa lenne náloc.

10 Es annac az ki ſokakot temetetlen el vetett vala, minden ſiratás nélkül, és az hallottakhoz illendö emberſég nélkül háza kiuöl temettetéc.

11 Mikoron ezeket vgy à mint lettenec az király meg értette vól na, gyanakodéc hogy Iudęa haſonláſról gondolkodnéc: ennec okaért meg tęruén Ægyptumból és elméiében fel fuualkoduán,az városſt fegyuerrel meg véué.

12 Es az vitęzeknec meg paranczolá, hogy ſenkinec ne keduezznénec,és mind azokat ölnéc kic vtokban lennénec, mind azokat az kic házakba ſialadtac vólna.

13 Vágattatnac vala ezokaért mind az iffiac,mind vénec,egyetembe az férfiac és aſiſioni állatoc, magzatoſtól meg ölettetnec vala,az ſiüzec és czecz ſiopóc által verettetnec vala.

14 El annira hogy mentöl fellyeb harmad napig nyóltzuán ezeren ölettettenec meg, és negyuen ezeren fogattattanac meg,és nem keuesb adattatott el az meg ölletteknél.

15 De ezzel ſem elegeduén meg, mind ez egéſi világon való ſientſéges templombais bę meré menni, kinec vezęre vala Menelaus, az törvényeknec és házáiának arúlóia.

16 Es lator kezeiuel az ſient edényeket ragaduán, és egyetembe azokatis,mellyec egyęb királyok tól az helynec nagyſágára,diczöſégére és tiſiteſſégére ſienteltettec vala,Iſtentelē kezeiuel forgatuán

17 Elméiében Antiochus fel fuualkodéc, nem gondoluán meg, hogy az Wr az népnec bűneiért röuid ideig haragutt meg, és annac okaért vettetett és vtáltatott meg az hely.

18 Melly ha nem történt vólna, és ſoc bű iöket nem czelekedtec vólna,à mint amaz Heliodorus, ki az Seleucuſtól küldetett vólt à kintſes háznac meg látáſára,àképpen ezis mihelyen bę ment, hertelen meg oſtoroztatuán,az ö

vakme-

vakmerőſégétől el fordúlt vólna.

19 De nem az helynec kedueiért az nemzetet,hanem az nemzetſég kedueiért válaſitotta vólt az WR az helyt.

20 Ennec okaért az à hely melly az népnec gonoſſágában réſies vólt,vgyan azon hely az Wrnac ió tétemenibennis réſies vólt: és à melly az mindenhatónac harag ia miatt el hagyattatott vólt, azon hely az nagy Iſtennec kedue meg engeſiteltetuén, minden diczőſéggel helyére állattatott.

21 Antiochus ezokaért mikor ezer és nyóltz ſiáz talentumot el vitt vólna az templomból,hertelen Antiochiába viſiſia méne,azt alituán keuélyſége miatt,hogy az földet euezhetőué, és az tengert gyalog iárhatóuá teheti,olly nag vala elméiénec fel fuualkodáſa.

22 Tiſitartókat hagyá pedig kic az Sidokat nyomorgatnác: Ieruſálemben Philőpet, ki Phrigiai nemzet vala, erkölczében annál az ki ötet rendelte vala, pórabb és fenébb.

23 Garizimba pedig Andronicuſt,és ezec kiuül Menelauſt, ki mindeneknél keményben czelekedic vala az ő polgáriual:

24 Mert ellenſéges akarattal va. la az Sido polgároc ellen:el külde annac felőtte az vtálatos dolgoknac találóiát Apolloniuſt, huſion kęt ezer emberrel, illyen paranczolatockal,hogy az öreg emberket meg ölné,az aſiſioń népeket, pedig es az iffiakot el adná.

25 És mikor Ieruſálembe iutott vólna, békeſégeſnec tétetuén magát,az dolgot az ſient ſiombat napig hallaſitá:mellybe ünnepelue találuán az Sidokat, az öueinec hogy fegyuereckel fel öuedezue legyenec meg paranczolá.

26 Es illyen módon az kic nézéſnec okaért ki mennec vala, azokat meg ölé, és az városra támaduán az fegyuereſeckel felőtte ſoc embert öle meg.

27 Ackoron Iudas Machabęus tized magáual az puſitába fęl felé méne, és ott az öueiuel vadac módgyara él vala az hegyeken,és füueknec gyökereit éſſic vala, hogy magokat meg ne ferteſitenéc.

VI. Reſz.

Az Ieruſálembeli templum meg fertezo tetteric, Kénſeritetnec az Sidoc hogy el hadgyac az Iſten törueny ét. Kőtenetes kénockal kénoztatnac az kic az Iſten törueny e mellől nem akarnac el állani. Eleazarnac az halálnac el fenuedéſében való álhatatoſſága irattatic meg.

1 NEm ſoc idő múluán el kül de az király egy neminęmő Athenasbéli vén embert, ki kéſieritene az Sidokat házáioknac és az Iſtennec törueny ét el hadni,hogy azockal ne birattatnánac.

2 Es az ki az Ieruſálembéli templomot meg vndokitaná, és azt Olympiai Iupiterénec: azt pedig melly Gazarimban vala,à mikép pen a helynec lakozói kéuañyác vala, vendég fogadó Iupiter templománac neuezné.

3 Nehéz és keſerues vala mindeneknec ez latorſágnac bę hozáſa.

4 Mert az templum az pogá-

noknac buijaſágáual és zabalodáſáual teli vala,kic az paráznác kǒzǒtt henyélnec vala, és az ſient templumnac falai kǒzǒtt paráznalkodnac vala az aſſioni állatockal: annac felǒtte az mellyec ſemmiképpen nem illenec vala, azokat viſſic vala bę.

5 Az óltáris az tǒruényben meg tiltatott méltatlan dolgockal vala meg rakua.

6 Es ſenki ſem meri vala az ſiombatot ſientelni, ſem házáiánac innepét meg tartani: ſem Sidónac ſemmiképpen magát mondani.

7 Vitettetnec vala pedig keſerues erǒuel az király ſiületéſe napiánac minden hólnaponként való innepléſére, az báluányoknac áldoztatott állatoknac ételére:és mikoron az Bacchuſnac innepét ſientelnénec,kéſieritetnec vala az Sidoc boroſtyán koſoróban az Bacchus pompáiát iárni.

8 Annac felǒtte végezés méne ki az Gǒrǒgǒknec ſiomſiéd városirais Ptolomęuſnac tanáczából, hogy vgyan azon ſierzés és lakozás fel vetettetnec az Sidoc ellen.

9 Valakic pedig az Gǒrǒgǒknec rend tartáſára és erkǒlczére nem hailanánac,meg ǒlettetnénec,annira hogy ſenki egyebet nem latna az ielen való nyomoruſagnál.

10 Kęt aſſioni állatoc hozatánac elǒ,hogy fiokat kǒrnyǔl metéltec vólna:kic az czeczekre fel akaſitott gyermetskéieket viſeluén, az városon kǒzǒnſégeſſen kǒrnyǔl hordoztattanac, és az kǒ falról alá taſitattanac.

11 Némellyec pedig mikor az kǒzel való barlangokba futottac vólna,hogy az hetedic napot titkon meg ſientelnéc,mikor bę vádoltattac vólna Philepnec , meg égetteténec, miuel hogy az ſientſéges napnac diczǒſége miatt magokat féltéc meg ſegiteni.

12 Ennec okaért kérem azokat kic ez kǒnyuet fogiác oluaſni, hogy ez háboruſágoc miatt el ne rǒttennyenec elméiekbē: hanem inkáb gondollyác meg hogy èffę le bǔntetéſec nem az mi nemzetǔnknec veſiedelmére,hanem fenitekért rendeltettec.

13 Es annac felǒtte nagy ió akaratnac iele,hogy nem hoſſiú idǒ engettetett kegyetlenkedni az Iſtentelen embereknec , hanem czac hamar meg bǔntettenec.

14 Mert nem vgy czelekeſiic Iſten mi velǔnc,mint egyęb pogányockal,kiknec bǔntetéſeket ſoc ideig halaſitya, mind addig miglen az ǒ bǔnǒknec mértékét fel tǒltic:hogy minketis az után bǔntetne, minec vtánna az bǔnnec ſokſágat fel raktuc.

15 Ennec okaért mi tǒlǔnc az ǒ irgalmaſſágát meg nem vonſia: az ǒ népét pedig ſierentſétlen eſeteckel meg dorgáluán , el nem hadgya.

16 De ezec intéſnec okaért legyenec eddig tǒlǔnc mǒdatua : moſt ezec után az beſiédre kelly viſia tęrni.

17 Eleazar egy az fǒ irás tudóc kǒzzǔl,ki immár vén ember , és ki ortzáiának ábrazattyáual tiſi-

teſſéges

teſſéges vala, ſáiát még nitnia, es az diſinó húsba enni kéſieritetic vala.

18 De ő az diczőſéges halált inkáb válaſituán az gyülöſéges élet nél, az győtrelemre ſiábad akarat tya ſierint mégyen vala.

19 Mindenec láttára meg haytuán magát, az mint kell azoknac elő állanioc, az kic meg meric magokat óltalmazni az ollyanok tól, mellyeket nem ſiabad meg kóſtolni, az életnec ſierelmeiért.

20 Touábba az kic az hús ételnec feiedelmi valánac, az férfiunac régi iſmeretſégeiért ötet fęl felé viuén, kéric vala hogy ő magánac olly húſt kéſiituén, mellyet ſiabad vólna néki enni, téttetné mintha az királytól meg parantſoltatott áldozatoknac húſát eñé

21 Hogy ècképpen az halált el tá uoztatná, és az régi vęlec való ba rátſágért irgalmaſſágot nyerne.

22 Amaz pedig tiſiteſſéges, és az időhöz ſ-az vénſégnec tettetes vóltához méltó gondolatot kezd uén: és imár tekintetes ősi léuén, és gyermekſégétől fogua való nagy ió maga viſeléſének czeleke dete eſiébe iutuán, az Iſtentől ſiereſitetett ſient tőruéñnec, végezé ſe ſierint, mindgyárt felele, és mondá, hogy ő kęſi vólna mindiáráſt az koporſóba menni.

23 Mert vgy mond nem illic az én időmhöz az tettetés, mellyből ſoc iffiac alituán hogy immár az kilentzuen eſitendős Eleazar, az kilső pogányoknac rend tartáſára állott vólna.

24 Ókis az én tettetéſemért, és az egy keués ideig való életemnec általa én általam meg czálatatſanac, és énis vénſegemnec vtálatoſ ſágot és gyalázatot ſierezzec.

25 Mert ha ſiinte moſtan az embereknec bűntetéſétől meg ſiabadulokis, bizony az mindenhatónac keze előtt ſem éluén ſem haluán ſoha el nem ſialadhatoc.

26 Annac okaért moſt bátorſág gal meg haluán, az mint illic az vénſéghöz, vgy czelekedem.

27 Az iffiaknac pedig ſiép példat hagyoc, hogy az ſient és tiſitelendő tőruényekért bátran és álhata toſſan mennyenec az halálra. Mikor ezeket mondotta vólna, leg ottan az győtrelemre indúla.

28 Az kic pedig ötet viſiic vala, az ő elméieket az ió akarattól mellyet az előtt egy keuéſſel hozzá mutattac vala, gonoſi akaratra forditác, az oda fel meg mondott ſiókért ötet bolondnac véluén.

29 De az à vereſęg között immár meg akaruán halni, fohászikoduā, az Wr, vgy mond, kinél vagyon ſient eſméret, tudgya, hogy mikor az haláltól meg ſiabadulhattam vólna, teſtemben meg oſtoroztatuán kemény faydalmakot ſienuedec, elmémuel pedig az kinokat az ő tiſiteletiért örömeſt el ſienuedem.

30 Es ez ècképpen végezé el életét, és az ő haláláual nem czac az iffiaknac hanem egyebeknekis az ő nemzetſégi közzül nagy ſokaknac, az ő halálát álhatatos elménec és erőſſégnec példáia gyalánt hagyá.

VII. Resz.

Meg irattatic az hęt attyafiaknac az Isten tőruénye mellet való ſenuedésec az ő añyoc kal egyetembe.

1 TŐrtenéc pedig hogy hęt attyafiac añiockal eǵgyüt meg fogattatuán, diſinó húſt kéſieritetnénec enni az királytol, veſiſiőckel és oſtorockal oſtoroztatuán, mellyet nem ſiabad vala enni.

2 Kic kőzzül eǵgyic az leg elſő igy ſióla: Immár mit akarſi kérdezni, auagy tudakozni mi tőlünc? mert mi kéſiſiebbec vagyũc meg halni, hogy nem mint az mi házánkbéli tőruénieket el hadni.

3 Ackor az király haraggal fel geriede, és hagya az ſerpenyőket és vas fazekákot fel forradni: kic mindgyárt meg gyuitatuán.

4 Leg ottan az ki előſier ſióllott vala, hagyá nyeluét ki metzeni, és őtet bőrét le vonuã, kilſő teſtének tagaiban meg czonkitani, az tőb attyafiainac és annyoknac láttára

5 Az vtán minden tagaiban haſiontalanná tétetuén, meg lélekzetet véuén, az tüzhőz hagyá tenni, és ſerpenyőben égetni: Touábba mikor annac az ſiaga az ſierpeniő ből ſięllel el hatná, amazoc egy máſt annyockal intic vala az álhatatos halálra való ménéſre.

6 Es igy ſiólnac vala: Az Wr Iſten láttya ezeket és bizon vigaſitaláſt[a] véſien mi bennünc, mikép pen az nép előtt czinált énekben mondgya Moſes: és az ő ſiólgain magát vigaſitallya.

7 Mikor èképpẽ hólt vólna meg amaz elſő, és az máſodic az czufoltatáſra vitetnéc, amazoc az ő feie bőrét haiaſtól le vonuán, kérdic vala ha ennéc (az diſinó húsban) minec előtte tagonként teſte el vagdaltatuã, meg bűntettetnéc

8 De ő hazáia nyeluén feleluén, Semmiképpen nem, monda. Ez okaért az vtán ezis azonként ſien uede, mellyet az elſő.

9 Es meg akaruán immár ſiinte halni, monda: Vgy vagyon hogy te kegyetlen hóhár ez ielen való életünket el veſied: amaz világnac királlya pedig minket kic az ő tőruéniéiert meg halunc, fel támaſit az őrőc életnec fel támadáſára.

10 Ez vtan pedig az harmadic, mikor ðis czufoltatnéc, nyeluét mellyet kéuánnac vala, leg ottan ki nyuituán, és kezeit bátorſággal ki nyuituán.

11 Bátorſággal monda: Ezeket az ęgből vettem, vgyan ezeneket meg vtálom az ő tőruéniért, az kitől reménlem hogy én iſmet viſiſia veſiem.

12 Vgy hoǵ ő maga à király azockal kic ott valánac, az iffiunac bátorſágát czudalná, ki azokat az győtrelmeket ſemminec tartaná.

13 Ezis meg haluán, az negyediket azon győtrelmeckel kinozzác vala.

14 Ki immár halálához kőzel léuén, ècképpen ſióla: Kéuánatos dolog, el vetuén az emberi remén ſéget, az Iſtenébẽ győnyőrkődők nec, várni Iſtentől azt az fel támadáſt, mellyel őc életre viſiſia hiuat taſſanac:

a: Az az, meg bűntetuen az mi elleſeginket vigaſitaláſt veſſen, Deut. 32.

taſſanac: mert néked nem léſien arra azéletre való fel támadáſod.

15 Az vtan midõn az õtõdic elõ hozattatuán gyõtrettetnéc, az királyra nézuén.

16 Te vgy vagyon, vgy mond, az embereken hatalmat véuén, maga rothadando vagy, az mi néked tetzic azt czelekeded: de ne alîtſad hogy az mi nemzetünc az Iſtentõl el hagyattatott.

17 Váry czac pedig, és az õ nagy hatalmát láſd meg, miképpẽ fogtégedet és az te maradékidot gyõtõrni.

18 Ez vtán pedig mikor az hatodic elõ hozattatuán, immár meg akarna halni, Ne téuelegy, vgy mond, vakmerõképpen: mert mi ezeket mellyec méltóc czudára, mi magunkért ſzenuedgyüc: mint kic az mi magunc Iſtenc ellen véckeztünc.

19 Te mind az által ne aliczad hogy bũntetés nékül és boſiſiú állás nékül fognáliõuendõre lenni, mint ki Iſtenuel igyekeztel hadokozni.

20 De felõtte igen czudalandó vólt az annyoc, és méito õrõcké valoió emlekezetre, ki azon egy nap az õ hęt fiának veſiedelmét látuán, engedelmes és erõs ſiiuel nézhette, az reménſégekért mellyeket az Wrbã helhezteter vala

21 Mert azoc közzül mindeniket tulaydon nyeluén inti vala, tellyes léuén álhatatos léleckel, és az aſiſioni állati gondolatott férfiui elméuel fel ſerkentuén, ezt mond gya vala.

22 Minçmõ vólt az ti eredettec az én méhembe én nem tudom: ſem lelket ſem életet néktec nem adtam, ſem az éltetõ állatokat mellyekbõl áll mindenitec, nem én czináltam õſiue.

23 Hanem ez világnac teremtõie ki az embert az õ eredetébe formálta, és mindeneknec nemzéſét találta, azon viſiontag néktec mind lelketeket ſ-mind életteket meg fogia adni, kic az ti életeteket moſt az õ tõruéniért meg vtál lyátoc.

24 Antiochus pedig alſtuán magát megvtáltatni, és az õtet feddõ beſiédet eſiébe véuẽ, midõn meg vgyan vólna à leg kiſſebbic, nem czac ſióual inti vala, hanem añac felõtte erõs eskũuéſſelis bizonytya vala, hogy õtet gazdaggá és bódoggá téſi, ha az házáinac tõruényétõl el ſiakadna, és annac felõtte õtet barátyának tartya, és aiándekokat adna néki.

25 De mikor az iffiu ſemmit abban nem fogadna, az király elõ hiuá az annyátis, inti vala hogy az iffiunac meg maradáſára tanáczot adna.

26 Ki, mikor õtet amaz ſokáig kéſleritette vólna, igeré magát hogy fiáual el hiteti.

27 Hogy pedig ahoz közelb mẽt vólna, z kegyetlẽ hatalmaſt meg neuetuén, hazáia nyeluén igy ſióla: Kõnyörülly raytam fiam, ki téged kilentz hólnapig az én méhẽben hordoztalac, ki három eſiten deig ſioptattalac, ki fel tartottalac, és ſiinte ez ideig hoztalac, és fel neueltelec.

28 Kéuánom tőled fiam, hogy az menybe fel nézuén, és az főldet ſ. mindeneket az mellyec abban vadnac meg ſiemleluén, eſmérd meg hogy Iſten azokat ſemiből czinálta, és vgyan azonképpen teremtette az emberi nemzetetis

29 Ez hóhártól ne félly, de méltoztatuán magadot az te atryádfiaihoz, az halált vedd fel: hogy egy kőnyörületeſſégbe foglallyalac titeket.

30 Ezeket mikor meg ő ſiólana: kit vártoc, vgy mond az iſſiu? Az király parantſolattyánac nem engedec, hanem inkáb halgatom az tőruénnec paranczolattyát, melly az mi atryáinknac adatott Moſes által.

31 Te pedig ki minden gonoſſágnac találóia vóltál az S doc ellen, az Iſtennec kezeit ſoha el nem kerüiheted.

32 Mi ezeket az mi bűneinkért ſienuedgyűc.

33 Hogy ha dorgáláſnac és tanitáſnac okaért az élő WR mi reánc vala menire meg haragutt, viſiontag mind az által az ő ſiólgaihoz meg engeſſteltetic.

34 Te pedig Iſtentelen, és minden embereknél latrabb, ne fuual kodgyál fel magadban vakmerőképpen, bizontalan reménſéggel fel gerieduén, az mennyei Iſtennec ſiólgaira vetuén kezeidet.

35 Mert még az mindenható, és reád nézó Iſtennec itéletétől meg nem menekedtél.

36 Mert az én atryámfiai rőuid faidalmat ſiénueduē, az Iſteni élet nec ſiőuetſégébē vadnac őrőcké, te pedig keuélſégednec igaz bűntetéſére adatol az Iſtennec itéleti által.

37 En pedig mint az én atryámfiai mind teſtemet mind életemet házamnac tőruéniért adom, az Iſtent ſegitſégől hiuán, hogy ő rőuid időn kegyelmes légyen az mi nemzetűnknec, és hogy te az győtrelmec és oſtoroc között vallyad, hogy czac ő az Iſten.

38 En beñem pedig és az én atryā fiaiban à mindenhatónac haragia ſiűnnyéc meg, melly méltan vettetett mindē mi nemzetűnkre

39 Ackor az király haraggal meg indúluán, és hogy ő meg czufolta tott vólna, nehéznec tartuán, ez ellen keméűben és kegyetlenben tartá magát.

40 Ezokaért ezis telliesſéggel az Wrba bizuán, tiſitán hala meg.

41 Leg vtólſſor pedig fiai után az annyoc végezé el életét.

42 Az Báluáñnac áldoztatot eledelről, és az röttenetes kénzáſokról, eddig elég légyen az beſiéd.

VIII. Reſz.

Iudas Machabęus ſereget gyűit. Nicanort erőſſen meg veri, és az nyereſeget nagy őrőmmel és halá adaſſal el oztyác. Nicanor nagy ſe gyennel és gyalazattal Antiochiába ſalad.

1 TOuábba Iudas Maccabęus és az kic társól adtac vala magokat ő hozzá, titkon az kaſtélyokba bę ménuén, az ő rokonokat az társalágra ki hijác vala: és mikor azokat kic à S do töruényben meg maradtac vala, melléic ec vettec vólna, hat ezer emberig telénec.

2 Segit-

2 Segitſégöl hijác vala pedig az Wrat, hog az mindenektöl meg nyomorgattatott népet meg tekintené: és az Iſtentelen emberek töl meg ferteztetett, és meg rontattatott templomon, az földig le rontatott városon könyörülne: és hogy az ö hozzá kiáltó vért meg halgatná.

3 Es meg emlekeznéc az ártatlan kiczin gyermeczkéknec méltatlan halálokról, és az ö neuén tett ſiidalmakról, és az ö haragiát mutatná meg az gonoſſágoc ellen.

4 Maccabęus ezokaért mikor ſereget gyüitött vólna, ſienuedhetetlen vala az pogányoknac, minec vtánna az Wrnac haragia ir galmaſſágra fordúlt vólna.

5 Mert városokat és kaſtélyokat nagy hertelen meg ütuén azokat fel gyuitya vala, és alkolmatos helyeket el foglaluán, nem keues ellenſéget, futamtat vala el.

6 Kiuálképpen pedig az ettzakai idönec alkolmatoſſágáual él vala ez illyen dolgokban: és az ö vitęzſégénec hire mindenüt el teriedet vala.

8 Ez okaért látuán Philep, hogy ez férfiu laſſan mind öregbednéc, és gyakran ieles ió ſierentſés dólgokat czelekednéc, Ptolomęuſnac Cœleſyriánac és Phœniciánac tiſitartóiának irá, hogy az király dolgait meg ſegitené.

9 Ö pedig válaſituán az Nicanort az Patroclus fiát az ö fö baráti közzül, el küldé, és mellé adá idegen elegy nemzetſégböl gyüitött húſz ezer embert, hogy az egéſz Iudęuſoknac nemzetét el törlene: melléie adá annac felötte az ió hadakozó férfiat Gorgiaſt, ki az vitęzi dologban igen gyakorlatos vala.

10 El halaſitotta vala pedig az adónac meg fizetéſét, mellyel az Romaiaknac azkirály tartoznéc, tudni illic két ezer talentumot, hogy azt az Iudęuſoc fogſágából tellyeſitené ki.

11 Ezokaért leg ottan az tenger melléki városokhoz küldé, kic az Sido raboknac véuöit ki hinác, kilentzuen rabokat igéruén egy talentumért hogy adna: nem vár uán à boſiſiu álláſt, melly az Mindenhatótól reá köuetkezędö vala

12 Maccabęus pedig az Nicanor iöuéſéröl bizonyos léuén, mikor az öueinec meg ielentette vólna az ellenſégnec iöuetelit.

13 Nemelly féluén, és az Iſten boſiſiú alláſában kętelkeduén, magokat el lopuán ſięllel futnac vala.

14 Némellyec pedig valami náloc meg maradot vólt, el aduán, egyetembe könyörögnec vala az Wrnac, hogy meg tartaná azokat, kiket az Iſtentelen Nicanor az ö ſiembe menéſe elött el adott vólna.

15 Mellyet ha ö éröttec nem miuelne, mind az által az Attyáckal ſiereztetett ſiöuetlégekért czelekedné: és az ö ſient és felſéges neueiérr, mellyröl neueztetnénec.

16 Maccabęus pedig az öſiue gyüitöt társait, kic hat ezeren valánac ſiám ſierint, inti vala hogy az ellenſégtöl ne félnénec, ſe à po-

gányoknac ſokaſágától, kic hamiſsan támadnánac ráioc,ne rõtegnénec,hanem erõſſen vínánac

17 Siemec elõtt tartuán mind az ſidalmat,mellyel az ſient hely Iſtételenõl és méltatlan illettetett, mind az megczufoltatott városnac boſiſúiát,mind pedig az eleiktõl ſiereztetett polgári társaſág nac telleſséggel való ei fordítását.

18 Vgy vagyon,vgy mond,hogy azoc fegyuerekben és egyetembe vakmerõſégekben biznac:mi pedig az mi bizodalmunkat az mindenható Iſtenben helheztettyũc, ki azokat kic mi reánc iõnec, és meg mind ez egéſi világotis czac egy intéſéuel le vetheti.

4. Reg 19. 19 Annac felõtte nékic az ſegitſégeket elõ ſiámlálá, mellyeckel vólt vólna Iſten az elõtt az õ eleiekhõz: és aztis mellyel Senacherib alatt ſiáz nyóltzuan õt ezeren veſitenec.

20 Annac felõtte Babyloniában az Galatabélieckel való hartzot: holott mikor az dologra kõltec vólna,és nyóltz ezeren négy ezer Macedoniabélieckel õſſue gyültec vólna: az Macedoniabeliec tartoztatuán magokat, czac nyóltz ezeren ſiáz es húſi ezer embert õltenec meg,az menyböl nékic kũldetett ſegitſég áltat,mellyböl ſoc haſinokat nyertec vólna.

21 Ez beſiedéckel mikor õket meg bátor totta vólna, és tõruénye kért ſ hazáiokért kéſiſiec vólnánac meg halni.

22 Négſe é oſitá ſeregét:melléiec aduán az õ attyafiait, Simont, Ioſephet,és Ionathaſt,kic mindenic ſeregben az nép elõtt vólnánac, kinec mindenikénec ezer és õt ſiaz embert ada, és azon népnec hadnaggyáuá téué Eleazartis.

23 Es mikor elõttõc az ſient kõnyũböl oluaſott vólna,és ielöl ezt adta vólna,ISTEN AZ MISEGITSEGÜNC: az elſõ ſeregnec hadnagya hartzot kezde Nicanorral.

24 Az mindenható pedig meg ſeg tuén õket, az ellenſégben kilentz ezernél többet õlénec meg: nagyob réſiét pedig az Nicanor hadánac meg ſebeſitéc, és tagiok ba meg czonkitác,és mindnyáio kat futni kéſieritéc.

25 Azoknakis pénzeket el nyeréc,kic az õ meg véuéſekre iõttec vala, az után mikor õket eleggé kergettec vólna.

26 Az idõtũl meg bántatuán meg tçrénec, mert ſiombat eſti vala, annac okaért nem ſokaig kergetéc õket.

27 Hanem fel ſieduén az ellenſég fegyuerit, és meg foſituán õket,az ſiombat napnac ſienteléſére adác magokat,nagy diczéreteket és hálákot aduán az Wrnac, hogy meg tartotta vólna õket az napig,tudni illic az õ irgalmaſſágának napiáig, melly irgalmaſſága vijonnan ſiállána ráioc.

28 Az Siombat után pedig az nyereſségnec egy réſiét, az erõtleneknec, özuegyeknec és áruáknac oſituán, az többit egy más között és gyermekec közõtt el oſitác.

29 Ezec

29 Ezec meg léuén, és közönséges könyörgést hagyuán, az irgalmas Wrat imádác, hogy mind öröcké meg engesiteltetuén lenne az ö siólgaihoz.

30 Es ösiue aduán magokat azokra támaduán, kic Timotheussal es Bacchidessel valánac, húsi ezer embernél többet ölénec meg: és nagy magas erösségeket nagy ió sierentséuel meg véuē, soc prędát ositánac el egymás közöt, az erötleneket, áruákot, özuegyeket, és az véneketis egyenlöué téuéc magokhoz azoknac el ositásában.

31 Az ellenségnec fegyuereket annac felötte siorgalmatossan ösiue sieduén, alkolmatos helyekre téuéc el: és az ragadománnac meg maradot résiét Ierusálēbe vitettec

32 Meg öléc annac felötte Philarcest az tisitátalan férfiat, ki az Timotheus pártyán vólt, és soc bántással gyötrötte vala az Sidokat.

33 Azonképpen mikor az gyözödelemnec iñépét sientelnéc házáiokban, Calistheneſt, ki az sient kapukot fel gyuitotta vala, mikor neminęmö házatskába sialadott vólna, tüzet vetuén aláia meg égetéc: melly dologban ö az ö Istentelenségénec iutalmát vette.

34 Amaz lator Nicanor pedig, ki az Sidoknac el adására ezer kalmarokot hiuott vala ki.

35 Azoktól az kiket nem bötsüll vala, Isteni segitséggel meg verettetuén, le téuén az nagyságos öltözetet, az nagy tengeren mint egy siökött siólga egyedöl méne Antiochiaba, el vesituén az hadat, és felötte igen sierentsétlenöl viseluén dolgát.

36 Es az ki igérte vala, hogy az Romaiac adóiát az Ierusálembéli foglyokból sierzi meg, meg izene azoknac, hogy az Sidokért Isten viaskodic, és azoc azért nem estec sebekbe, mert az Istentöl rēdeltetett töruénieket köuetnéc

IX. Rész.

Antiochus Persepolis varosat meg akaruán venni, az benne valoktól meg verettettic Vißßatęrtében az vton Istentöl meg verettetic, añira hogy az fergektöl emézteтnéc meg, tétter betegségében Pœnitenciat és könyörög, végre meg hal.

1 VGyan azon idö táyba Antiochus Persiánac tartománibol siégyen vallással iött vala meg.

2 Mert bę ménuén az városba melly Persepolisnac neueztetic, az templomot sientség töréssel igyekezte meg fositani, és az várost el foglalni: ezokaért mikor az fel inditatot kösség fegyuerre költ vólna, maga oltalmáiért, tör tenéc hogy Antiochus az öueiuel az ott lakóktól meg futamtatuán rútul menne visisia.

3 Mikor pedig Ecbatanában vólna, hirt hozánac néki Nicanornac és Timotheusnac dólgairól.

4 Annac okaért annira fel geriede haragia, hogy az kiktöl el futamtatott vala, azoc ellen való bosisiuiátis az Sidokon akaria vala ki tölteni, ennec okaért hagya à siekér vezetönec, hog à louakot siüntelen haytuán sietne az vtat el végezni, miuel hogy az mennyei itélet kénsieriti vala ötet: mert azt mondot-

mondotta vala, hogy Ieruſálemet az Sidoc temetõ helyéué téſſi.

5 De az Izraelnec mindenható Wra Iſtene, gyógyúlhatatlan és titkos czapáſſal meg veré õtet: mert mẽg mikor az beſiédeket ſiólná az béleknec oruoshatatlan faydalma és belſõ tagainac keſerues gyötrelmi el foglalác.

6 Ezt pedig igen igazán ſienuedé mint ki ſoc és vij kinzáſockal gyötrõtte egyebeknec béleit.

7 Õ mind az által az õ kérkedſégétõl meg nem ſiũnic vala, hanẽ keuéliſéggel mẽg inkáb fel fuualkodic vala elméiében, tũzet fuyuán az Sidokra, paranczoluán ſiólgainac hogy ſietnénec az vtat el végezni: törtenéc pedig hogy az ſiekerrõl, mikor hertelen vitetnéc, le eſnéc: és nehez eſéſſel illettetuén, minden teſtének tagainac õſiue romláſáual gyõttrettetnéc.

8 Ez okaért à ki azt alîttya vala, hogy az tenger habiainac paranczolhat, az nagy keuélyſégnec miatta, melly emberi módnac felõtte vala, és ki véli vala hogy az hegyeknec nagyſágokat és magaſſágokat ſerpeniõbe teheti, az à föl dre le vettetuén ſaraglyán viretic vala, az Iſtennec hatalmaſſágát magában meg mutatuán.

9 Vgy hogy az Iſtentelennec teſtéből férgec forranánac, és mẽg éltében az faydalmakban és kinokban húſai le eſnénec, és az õ rothadáſának vndoc bũzi az egéſi hadnac nehéz vólna.

10 Annira hogy à ki egy keuéſſel az elõtt az ẽgnec czillagit láttatic vala érni, azt az el ſienuedhetetlen bũznec nehéſſege miatt ſenki nem hordozhatná.

11 Ackor kezde az ſoc ſebeknec miatta az õ keuélſégénec ſokſágá tól meg ſiũnni, és az Iſten oſtorának általa magát meg eſmérni, mikor minden ſiem pillantásban az faylalmac õ benne neuekedné nec.

12 Es mikor mẽg õ magais az õ maga bũzit el nem ſienuedhetné, ezeket ſiólá: Méltó dolog hogy az ember Iſtẽ alá vetteſſéc: és nem ió halandó embernec keuély gondolatockal magát õ hozzá haſonlitani.

13 Kéri vala pedig az à lator az õ rayta nem könyörülõ WRat, monduán.

14 Hogy õ amaz ſient városſia baddá téſii, mellybe mégyen vala nagy hertelen haraggal, hogy az földuel egyeneſſé tenné azt, éskõ zönſéges temetõ hellyé tenné.

15 Es hogy az Sidokat mind az Athenasbélieckel egyenlõcké tenné, kic felõl az elõtt azt végezte vala, hogy koporſóckal ne tiſiteltеſſenec, hanem mind gyermekeſtõl az madaraknac és vadaknac hányattaſsanac.

16 Az ſient templomot pedig, mellyet meg foſitott vólna az elõtt, nagy ſiép aiándékockal ékeſiti, és az ſent edényeket mind meg adattya, és azokat meg ſoka ſitattya: és annac felõtte az áldozatokra rendeltetett törvény ſierint való kõltſégeket az õ iõuedel miből adna.

17 Ezek-

17 Ezeknec felötte hogy ö Sido lenne, és minden lakozható tartományokat, az Istennec hatalmat hirdetuén el iárná.

18 Touábba mikor az faydalmoknac semmi sïünése nem lenne, (azért mert az Istennec igaz itélete reá támadot vala) maga felöl kętsegbe esuén, ez alatt való leuelet irá az Sidoknac, mellyben illyen könyörgés vala.

19 Antiochus király és feiedelem, az Sidoknac ieles polgároknac nagy soc békeséget, egességet és bódogságot (kéuán.)

20 Ha ti és az ti gyermektec egességben vattoc, és az ti dolgaitoc az ti kéuánt akarattoc sierint vadnac, bizony az Istennec nagy hálákot adoc, az menybe vetuén reménségemet.

21 Noha én betegségben valéc, mind az által az ti én hozzám való tisitességtekrölés ió akaratotokról örömest és sieretettel emlekeztem meg: mig pedig az Persiai tartományokból meg tęréc, nehéz betegségben esuén, sïükséges dolognac alitottam, hogy mindeneknec közönséges meg maradásokra gondom lenne.

22 Nem hogy magam felöl kętségbe esném, hanem hogy reménségem léuén az gyógyúlasban.

23 Meg gondollyam hogy az én attyámis, az idökben mellyekben az felsö tartomániokra hadat vitt ö vtánna valót rendelt.

24 Hogy ha valami reménseg kiuöl történt vólna, auagy ha valami keseruesb dolog izentetett vólna, à kic az tartomáńt lakiác, tuduán kié vólna à birodalom, semiképpen meg ne háborodnánac.

25 Annac felötte meg gondoltam, hogy à sïomsïéd feiedelmec az alkolmatosságra vigyázuán az dolgoknac végét váriác: ez okokért fiamot Antiochust királlyá válasitottam, kit ti közzületec sokra biztam, mikor ez felsö tartományokba iöttem, és ö nékijs leuelet küldtem illyen példáual, melly ide alá meg vagyon irua.

26 Ez okaért intlec titeket és kérlec, hogy meg emlekezuén az ió tétemenyekröl az kiualtképpen valo ió akaratot meg tarczátoc, mellyel én hozzam és az én fiamhoz vóltatoc.

27 Mert reménlem hogy az én akaratomat köuetuén, maga mertekletességgel és tisitességgel fog engedni néktec.

28 Touábba az à gyilkos és Isten káromló, azon keserüségeket sienueduén, mellyeckel egyebeket illetett vala, hazáia kiuöl búdostába az hegyec között nagy nyomorúlt fęle halállal végezé életét.

29 Az ö testét pedig el vitetteté az ö vęle eggyüt neueltetett Philep: ki az Antiochus fiától féluén, Ægyptomba az Ptolomęus Philometorhoz méne.

X. Resz.

Máchabęus el foglallya az várost és az templomot. Beßélli az Antiochus Eupator historiáiát. Hadakoznac az Sidoc az Idumęusoc ellen. Timotheus Sido orßagra mégyen, kiuel Iudas meg ütközic, meg ielennec öt ferfiac menyböl az Iudas segitségére. Meg ölettetic az Timotheus.

1 Az

1 AZ Machabęus pedig és az ŏuei,az Wrnac vezęr léſéből az templomot és az vároſt viſiſia véuéc.

2 Es az piátzon való idegenektől czinált óltárokat,és kápolnakotis el rontác.

3 Es mikor ki tiſitituán az templomot más óltárt czináltac vólna,és az tűz űtŏ kŏuekből tűzet vettec vólna, áldozatot téuénec az város meg vetele után kęt eſitendŏuel és hat hólnappal, és ió illatot tŏnec, és az gyertyákot az ſient kenyereckel egybe el rendeléc.

4 Mikor ezeket miueltec vólna, artzal le borúluán könyŏrögnec vala az Wrnac,hogy többé effęle gonoſſágba ne eſnénec: hanem ha valamikor vétkeznénec, kegyelmeſſen dorgaltatnánac meg ŏ tŏle,ſe az Iſten káromló pogányoknac és idegeneknec ne adatnánac.

5 Es az melly napon az templom az idegen pogányoktól meg ŭndokitatott vólt,azon napon lŏn azon templomnac tiſitulása: melly annac az hónac huſion ŏtŏdic napia vala,melly Caſleunec mondatic.

6 Ackor pedig ŏrŏmmel nyóltz napokat inneplénec,mint egy ſátoros innepeket, meg emlekezuén hogy nem régen az ſátoroknac innepén az hegyekben és az barlangokban nyomorgottac vólna.

7 Annac okaért boroſtyán koſiorókat,ſiép ágakat,és annac felŏtte pálma ágakat tartuán kezekben,énekeket énekelnec vala annac, ki elŏ menetet adott vólna nékic az ŏ helyeknec megtiſitiſára.

8 Es kŏzŏnſéges végezéſſel és tanáczal rendeléc, hogy azoc az nyóltz napoc az egéſi Sido nemzetſég kŏzŏtt meg ſienteltetnénec minden eſitendŏnként.

9 Es az Antiochus Illuſtriſnac életének vége igy vólt.

10 Immár pedig az Antiochus Eupator dolgait beſiéllyŭc meg, ki amaz Iſtentelennec fia vólt,az hadac miatt lett veſiedelmeket bę foglaluán.

11 Ki minec vtánna az királyſágba ŭlt vólna,egy neminęmŏ Lyſiaſt tŏn feiedelemmé, ki Cœleſyriának és Phœniciának fŏ tiſitartóia lenne.

12 Mert az Ptolemęus ki Macronnac hiuattatic vala, meg akaruán tartani fŏképpen az Sidokhoz való igaſſágot,az ŏ raytoc tétetet boſiſiúſágért, azoknac dolgokat békeſéggel igyekezic vala forgatni.

13 Mikor ezokaért az Eupatornál barátitól be vádoltatott vólna,és gyakran mondattatnéc arúlónac,hogy az Philometortól reá bizattatott Cypruſt el hatta vólna, és hogy ŏ az Illuſtris Antiochushoz ment vólna: és mikor ſemi tiſiteſſéges birodalma nem vólna,elméiénec keſerűſége miat minec vtánna mérget vŏtt vólna bę,meg hala.

14 Gorgias pedig ez helyeken feiedelmé

ſeiedelmé rendeltetuén, ſogadott hadat tart vala, és az Sidoc ellen hadakat kéſit vala.

15 Vęle egyetembe az Idumęuſokis, kic nagy erőſſégeket birnac vala, az Sidokat bántyác vala: és azokat kic Ieruſálemből ki üzettetnec vala, bę fogaduán, amazokat ſiüntelen haddal igyekezic vala nyomorgatni.

16 De azoc az kic Maccabęuſt kőuetic vala, mikor kőnyőrgéſt téuén Iſtent imádtác vólna, hogy nékic ſegitſégől lenne, az Idumęuſoknac erőſſégére ménénec.

17 Es azokra nagy erőuel ménuén, és az erőſſégeket el véuén, mind azokat kic az kő falon viaſkodnac vala ellenec, el veſitéc, mind pedig az kiket elő találtac meg öléc, és el veſténec vgy mint húſi ezer embereket.

18 Es mikor ſialadtac vólna vgy mint kilentz ezeren ket erős tornyokba, mellyekben valánac az ſiálláshoz minden ſiükſéges dolgoc.

19 Machabęus Simont és Ioſephet és Zachęuſt, és vęlec elegy ſokakat hagyuán azoknac ſiállá-ſára, az ártalmasb helyeknec meg ſiállá-ſára méne.

20 De az kic az Simonnal valánac, kic az pénznec ſieretői valánac, azoktól kic à tornyokat birjac vala, pénzuel el haitatánac: mert mikor hetuen ezer Gira ezüſtöt vettec vólna fel, némellyeket el hagyánac azoc kőzzül ſialadni.

21 Melly dolgot Machabęus meg értuén, őſſue gyüytuén az népnec feieit, azokat bę vadlá hogy az attyafiakot pénzen adtác vólna el, mikor az ő ellenſégeket el boczáttac vólna.

22 Őket pedig benne éruén az arúltatásbá, meg ölé: és mingjárt az két tornyokat el foglalá.

23 Es fegyuereckel és kezéuel mindeneket ſierentſéſſen ezelekeduén, az két erőſſégben húſi ezer férfiaknál többet ölé meg.

24 Timothęus pedig ki az előtt az Sidoktól meg győzettetett vala, nagy ſoc fogadott vitęzeket és Aſianac ſoc louagit őſſue gyüytuén, vgy ió vala mint Iudęánac fegyuerrel való meg vetelére.

25 De Machabęus és az kic őtet kőuetic vala, mikor immár ő el közelgetné, az Iſtenhöz való alázatos kőnyőrgéſre fordúlánac: és földet vetuén feiekre, és gyáſiba öltőzuén.

26 Az óltár előtt való földre burúluán, imádgyác vala őtet, hogy ő hozzáioc meg engeſiteltetuén, ellenſége lenne az ő ellenſégeknec, és az ő ellene támadóknac ellenec támadóia az mint, az Tőruényben vólna. Levit. 26.

27 Ez imádſágot pedig el végezuén, fegyuert foguán, az városstól killyeb ménénec: és hogy közeleb mentec vólna az ellenſéghöz, meg állánac.

28 Mihelyen pedig az nap fel iője, mind két felől hartzot kezdénec: kiknec diadalmoknac és ió ſierentlés elő meneteleknec igérőie vala az Iſten: amazoknac pedig vezęrec tſac az ő vakmerőſégec vala.

29 Mikor pedig immár erősſen vijnánac, láttatánac az ellenſégtől ötférfiac, kic boczáttattac vólna menyből, kic arany zaboláiú louakon üluén ſiépec valánac, kiknec kettei az Sidoc előtt mennec vala.

30 Es közbe véuén Macchabęuſt fegyuerreckel óltalmazuán ſebtől óltalmazzác vala, az ellenſégre pedig nyilakot és meny ütő kőueket haigálnac vala: Ezokaért mikor az látáſnac miatta meg félemlettec vólna, háboruſággal tellyeſſec léuén vágattatnac vala.

31 Es húſi ezer ſ-öt ſiáz emberec, és annac felőtte hat ſiáz louaſoc öleténec meg.

32 Ő maga pedig Timotheus Gazarába ſialada, melly erős vár vala, melly helynec Chęreas vala tiſitartóiá.

33 Azt az erősſéget az Machabęus pártyai huſion négy napokon fekűuéc környül.

34 Az kic pedig benne valánac, az helynec magaſſágába bizuán, felőtte Iſtentelen ſiidalmockal és méltatlan beſiédeckel illetic vala őket.

35 Ennec okaért az huſion ötödic nap eliőuén, az Machabęus ſiai az Iſtentelen ſiidalmac miatt elméiekben fel gerieduén, mikor vitęzi módra az kő faloc mellé mentec vólna, kegyetlenül mindent valakiket találnac vala: vágnac vala.

36 Egyebekis az kic kerülue mentec vala fel az erősſégbéliec ellen, az tornyokat fel gyűtyác vala: és tűzeket gyuytuán, az Iſtennec káromlóit eleuenen égetic vala meg.

37 Némellyec pedig az kapukot bę töréc, és bę boczátuán az több hadat az városſt el foglalác: és az Timotheuſt ki egy neminęmő bárlangban el rőytezett vala, és az ő ötſét Chereat, és Apollophaneſt meg öléc.

38 Melly dolgokat mikor el végeztec vólna, az WRat diczéreteckel és hálá adáſockal tiſiteléc, ki Izraellel iól teńe, és nékic győzödelmet adott vólna.

XI. Réſz.

Lyſias ſgyekezic az Sidokat haddal meg rontani, kiknec menyből boczarratic ſegitſég, és az Lyſiaſt meg veric, annira hogy kenſeritetnec az Sidockal ſőuetſéget tenni. Emlekezic valami leuelekről, Liſiaſnac az Sidokhoz, Antiochuſnac Lyſiashoz és az Sidokhoz, és az Romai kőuetteknec az Sidokhoz irott leuelekről.

1 ES nem ſoc idővel az után Lyſias az király gonduiſelői és rokona, és az ő tiſittartóia, az illyenképpen lett dolgokat igen bánuán.

2 Egybe gyűytuén vgy mint nyóltzuan ezer embert, és mind az egéſi louagſágot, az Sidoc ellen hadat támaſita, gondoluán hogy az városſt Görögöc lakó helyéué teheti.

3 Es à templomból kereskedéſt ſierezhet, minęmőc à pogányoknac több kápolnai, és hogy az Papſágbólis eſitendönként való kereskedéſt indit.

4 Az Iſtennec hatalmát ſemmiképpen meg nem gondoluán: ezokaért az gyalogoknac és louaſoknac

ſoknac ſoc ezer ſiámaiual, és nyóltzuan Elephantockal, elméiében és okoſſágában fel fuualkoduán.

5 Es Iudęába bę ménuén Bethſuránál iáruán táborát, azt ſiorongattya vala, ki erös helyen czináltatott vala, és Ieruſálemhöz vgy mint öt futamatni földön vala.

6 Minec vtánna pedig az Machabęus pártyai meg értettec vólna, hogy amaz az ö erösſégeket meg ſiállotta vólna, öc és az köſſég egyetembe ohaytáſſal és ſiráſſal az WRnac könyörögnec vala hogy ió Angyalt küldené Izraelnec ſiabaditáſára.

7 Ö maga pedig Machabęus elöſiör fegyuert ragaduán, az többit inté, hogy eggyüt vęle az veſiedelmet fel véuén, az ö atty afiainac ſegitſégül lennénec.

8 Ackor eggyütt az városból vidamon ki üténec: mikor pedig męg nem meſiſie vólnánac Ieruſalemtöl, meg ielenéc nékic egy feiér ruhába öltözött louas, az ö aranyas fegyuerét forgatuán.

9 Ackor pedig az irgalmas Iſtent diczéréc: és annſra meg bátoritatánac elméiekben, hogy kéſiſiec vólnánac nem czac az embereket, hanem az fene vadakotis, és vas falokat oſtromlani.

10 Ennec okaért el rendeltetett ſereggel el indúlánac, kiknec menyböl vala ſegitöiöc: minec vtánna az WR ö raytoc könyörült vólna.

11 Es mikor oroſilány ſebeſſéggel az ellenſégre üttöttenec vólna, le húllatánac azoc közzül tizen egy ezer gyalogokat, és ezer ſ-hat ſiáz louaſokat.

12 Mindnyáiokat pedig futni kéſieritéc, kic közzül nagy ſokan meg ſebeſeduén mezitelen ſialadánac: ö maga pedig Lyſias vndoc futáſſal menté meg magát.

13 Es miuel hogy rauaſi ember vólna, minęmö kárt vallott vólna magába meg gondoluán, és egyetembe meg értuén hogy az Sidoc győzhetetlenec, miuel hogy az mindenható Iſten vólna ſegitöiöc.

14 Köueteket külduén igeré, hogy ö minden igaz okoknac enged, és az királlyal el hitetuén az ö barátſágokra haytya.

15 Machabęus pedig az haſinot gondoluán, ielenté hogy ö mindeneket meg czelekedic, az mellyeket Lyſias kéuán vala: Mert valamit az Machabęus irua ada Lyſiaſnac az Sidokért, mind azokat az király meg engedé.

16 Mert illyen leuelet irt vala Lyſias az Sidoknac: Lyſias az Iuda népénec békeſéget (kéuán.)

17 Ianos és Abeſſalom az ti köuetitec, kic az töletec irattatott parantſolatokat és kéuánſágokat nékünc meg adtác, kéuántác hog az mellyec azokban vadnac, meg adnánc.

18 Ezokaért valamit az királynac meg kellet mondani, én néki meg mutattam: kitöl, az mellyec lehetſégeſſec vóltac meg engedtettenec.

19 Hogy ha az mi dólgainkban az ti ió akarattokat meg tartandgyátoc, ez vtán énis minden ió elö meneteltеknec ſierzöie akaroc lennem.

20 Touábba minden dolgoc felöl parantſolatot adtam mind ezeknec, mind pedig az én köuetimnec, mellyeket elötökbe adgyanac.

21 Legyetec egeſſégben. Száz negyuén nióltz eſitendöben, „Dioſcorus hólnapnac huſion negyedic napián.

a: Vagy az Corinthuſi Iupiternec hauanac.

22 Az Király leuelében pedig ezec valánac: Antiochus király, Lyſiaſnac az ö attyafiánac ió egeſſéget.

23 Minec vtánna az mi attyánc az Iſtenekhöz vitetett, mi kéuánuán hogy azoc az kic az mi orſiágunkban vadnac, czendeſi állapatban léuén, dolgokat tegyéc.

34 Meg hallottuc hogy az Sidoc nem akarnac engedni azoknac az dolgoknac meg változtatáſánac, mellyel attyám öket az Görögöknec rend tartáſára vitte vala, hanem inkáb akariac az ö ſierzéſeket meg tartani: és ennec okaért kéuánnyác hogy nékic az ö töruényec meg engedteſſenec.

25 Ennec okaért mi akaruán hogy ez nemzetſégis minden háboru nékül éllyen, rendeltüc hogj az templum nékic viſiſia adaſſéc, és öc az ö eleieknec közönſéges ſierzéſéuel éllyenec.

26 Iól czelekeded ezokaért ha ö hozzáioc küldendeſi, és iob kezedet adod nékiec, hogy az mi akaratunkat meg iſméruén, ne bánkodgyanac, és örömmel élheſſenec az ö ioſiágockal.

27 Az melly leuelet pedig az király iratott vala az Sidoc nemzetſégénec, illyeten vólt: Antiochus király az Iuda tanáczánac, és egyęb Sidoknac egeſſéget (kéuan.)

28 Ha egeſſégben vattoc, kéuánſágunc ſierint vagyon: mi egeſſégben vagyunc.

29 Menelaus nékünc meg beſiéllette, hogy ti házátokba meg tęruén, az ti dolgotockal és erköltſtöckel akartoc élni.

30 Azoknac azért az kic hozzátoc mennec, à Xanthicus hólnapnac harmintzadic napiaig iob kezünc adatic nagy bizodalomual.

31 Hogy az Sidoc az ö életeknec módgyaiual és töruényeckel éllyenec, és ſenki ö közzölöc ne bántaſſéc azokért, az mellyeket tudatlanſágból czelekedtec.

32 Menelauſt pedig vigaſitalni hozzátoc küldöttüc.

33 Legyetec egeſſégben, az ſiáz negyuen nyóltzadic eſitendöben, az Xanthicus hólnapnac tizęn ötödic napián.

34 Küldénec az Romaiakis az Sidoknac illyen módon való irt leuelet: Quintus Memmius, és Titus Manlius az Romaiac köuetec, az Sidoc népénec egeſſéget (kéuánnac.)

35 Az mellyeket Lyſias az király rokona néktec engedet, azokat mijs iouá hadgyuc.

36 Az

36 Az minęmŏ dolgokat pedig az királyra halaſitott, azokról tanáczot tartuán, mindgyárt valakit kŭlgyetec: hogy az mint hozzátoc illic, vgy végezzŭnc, mert mi Antiochiába mégyŭnc.

37 Ezokaért mentŏl gyorſabban valakiket kŭldgyetec, hogy mijs, mi légyen az ti értelmetec, megiſmériŭc.

38 Legyetec egeſſégben, az ſiáz negyuen nyóltzadic eſitendŏben, az Xanthicus hólnap tizen ŏtŏdic napián.

XII. Réſz.

Timotheus haborgattya az Sidókat. Az Ioppe városbelieket meg bŭnteti, kic az Sidokon nagy boſſuſágot tŏrtec vala. Meg iratratna Iudaſnac hartzai, mikor Timotheuſt kergetne. Timotheus meg fogattatic elevenen, és ſmét el boczattatic. Gorgiaſt kergeti Iudas, &c.

1 EZ ſiŏuetſégnec vtáňa Lyſias az királyhoz méne: az Sidoc pedig az ŏ földŏc miueléſében vóltac foglalatoſoc.

2 De az tiſitartóc Timotheus és Apollonius Gennęuſnac fia, annac felŏtte Hyeronimus és Demophon, és ezec kiuŏl Nicanor Cypruſnac tiſitartóia, nem hadgyác vala ŏket czendeli állapatban élni.

3 Az Ioppe városbéliekis illyen méltatlanſágot czelekedénec: mert mikor az ŏ náloc lakozó Sidokat intettéc vólna, hogy az ŏ tŏlŏc kéſiitetett haiókba feleſégeſtŏl gyermekeſtŏl ŭlnénec, mintha vęlec ſemmi ellenkedéſec nem vólna.

4 Es ezec az városnac kŏzŏnſéges végezéſénec engedtec vólna, (mint kic az békeſégre igyekeznénec, és ſemmit nem gyanakodnánac,) mikor ŏket az mélyſéges tengerre vittéc vólna, vgy mint kęt ſiázat el buritánac bennec.

5 Azért Iudas mikor az ŏ nemzetſégén eſett boſiſiút meg hallotta vólna, az vęle való férfiaknac parantſolá hogy fegyuert fognánac, minec vtánna az igaz itélŏ Iſtent hitta vólna ſegitſégŏl.

6 Es az ŏ attyafiainac gyilkoſira méne: és az portuſt éijel meg gyŭituán, és à haiókat meg égetuén, meg ŏlé azokat az kic oda az helyre futottac vala.

7 Touábba miuel hogy à helykeritett vólna, el méne vgy hogy iſmét viſiſia térne, és mindeneſtŏl fogua az Ioppe városbélieket el tŏrlené.

8 Mikor pedig meg értette vólna, hogy az Iamniabéliekis azon latorſágot ſiándékoznác az náloc lakó Sidockal czelekedni:

9 Azokrais eijel reáioc ŭtuen, az portuſt az haióckal egybe fel gyŭytá, annîra hogy annac langia Ieruſálemig meg láttátnéc, melly kęt ſiáz negyuen ſtadiumra vala onnét.

10 Onnat mikor kilentz ſtadiumra el ſiállott vólna, mikor Timotheus ellen akarna menni, reáia ŭténec az Arabiabéliec ŏt ezer gjalogockal és ŏt ſiáz louagockal,

11 Es erŏs viadalt kezduén, mikor azoc kic az Iudáſſal valánac, Iſten ſegitſégéből diadalmaſoc lettec vólna, az meg gyŏzettetett ſátorban lakó Arabiabéliec iob

kezét ké ricvalaIudaſtól,barmokat igéruén hogy ŏc adnánac, és hogy egyęb dolgokban néki ſégitſégŏl lennénec.

12 Iudas pedig mikoron meg gondolta vólna, hogy néki ſoc dolgokban haſinoſoc lehetnec, meg engedé hogy békeſég lenne kŏztŏc:ezokaért iob kezeket véuén, azoc az ŏ ſátorokba takarodánac.

13 Reá méne egy neminęmŏ vároſrais, melly hiddal és kŏ fallal kŏrnyŭl keritet vala, mellyben ſoc fęle elegy nemzetec lakoznac vala,mellynec Caſpia vala neue.

14 Az kic pedig az vároſt biriác vala,az kŏ falaknac erŏſſégébe, és az beñe való éleshŏz bizuán, reſten óltalmazzác vala magokat,ſiidalmazuán az Iuda vitęzit, és olly káromláſockal és gyalázatockal ſiidalmazuán ŏket,mellyeket nem illic mondani.

15 Ackoron az Iuda vitęzi ez világnac nagy Wralkodóiát ſegitſégŏl hiuán, ki koſoknélkŭl és
Ioſue. 8. minden hadi ſierſiámoknac keſiŭleti nélkŭl Ioſue ideiébe az Ierichot el forditotta vala,az kŏ falokat nagy ſebeſſéggel és kegyetlenŭl meg oſtromlác.

16 Es meg véuén Iſten akaratyából az vároſt, olly ŏldŏkléſt tŏnec,kit beſiéddel ki nem mondhatni: annîra hogy az ott álló tó, kinec ſiéle kęt ſtadium vala, tellyeſnec láttatnéc vérrel.

17 Onnat mikor hęt ſiáz és ŏtuen ſtadiumra mentec vólna, Garacaba iutánac, kic Tobianuſoknac neueztetnec vala.

18 Es az Timotheuſt à helyeken nem tapaſitalhatác,(mert az immár onnan hijába iáruán el ment vala,)de mikor az erŏs ſegitſéget hagyott vólna egy neminęmŏ helyen.

19 Doſitheus és Soſipater, kic az Machabęus hadában hadnagyoc valánac,oda ménuén,azokban kiket Timotheus óltalmúl hagyott vala,tŏbbet ŏltenec meg tíz ezer férfiaknál.

20 Machabęus pedig el kéſiituén az ŏ hadát,és azokat ſeregekbe rendeluén, Timotheus ellen ſiete,kiuel vala ſiáz húſi ezer gyalog,louas pedig kęt ezer ſ-ŏt ſiáz.

21 Timotheus pedig meg tudván az Iudas iŏuetelét, ki küldé az aſiſiony népeket és gyermekeket, és egyęb akadekokat az erŏſſégbe, melly Carniumnac mondatic, miuel hogy olly hely vólna, mellyet vijni és ához hozzá menni nehéz vólna,az hozzá menetelnec ſiorolſágáért.

22 Touábba mihelyen magát az Iudaſnac elsŏ ſerege meg mutatá, meg rŏttene az ellenſég: és olly nagy félelem támada annac ielen való vóltából, az ki mindenekre nęz, hogy el futamtatuán, hirtelenſéggel ide ſ-touá ſialadoznánac, és ſokan ŏ magoktól meg ſértetnénec, és az ŏ magoc fegyueréuel által verettetnénec.

23 Es mikor Iudas ŏket nagy buzgoſsággal ŭzné, és vágná az latrokat,harmintz ezer férfiakot ŏlé meg.

24 Timo-

24 Timotheus pedig midŏn Dositheusra és Sosipaterre talált vólna, felŏtte czalárdúl kéri vala, hogy eleuenen botsátnác el, azért mert sokaknac siŭlei, nemellyeknec pedig attyokfiai vól nánac nála, és hogy azoc el hagyattatnánac, ha ŏ meg ŏlettetnéc.

25 Mikor ezokaért soc besiéddel el hitette vólna ŏket, és fel fogadta vólna, hogy ŏ sérelem nélkŭl meg adgya azokat: az ŏ attyokfiainac siabadulasokért, el boczátác ŏtet.

26 Az vtán Maccabęus méne Carniumba, és Atergationba, és ott husion ŏt ezer embert ŏlé meg.

27 Ezeknec futásoc és le vágattatásoc vtán, Iudas viué hadát az erŏs Ephron városára, melljet bir vala Lysias, és kŭlŏmb kŭlŏmb fęle nemzeteknec sokaságа: holott erŏs iffiiac állanac vala az kŏfalokon, és erŏssen hartzolnac vala, és ott siámsierijaknac és nijlaknac nagy késiŭlete vala.

28 Ezec mind az által az Mindenható Istent hiuán segitségŏl, ki az ŏ hatalma által el rontya az ellenségeknec ereieket, az várost erŏuel meg véuéc: és az benne valóc kŏzzŭl husion ŏt ezerig ŏlénec meg.

29 Onnan el ménuén Scythopolisra sieténec, melly Ierusálem tŏl hat siáz stadiumra vagyon.

30 Holott mikor az ott lakó Sidoc bizonitottác vólna, minęmŏ ió akarattal vóltac hozzáioc az Scythopolisbéliec, és az vesiedelmes idŏkben meni emberséggel tartottac vólna ŏket.

31 Azoknac meg háláluán, és ŏket intuén hogy az tŏb idŏkbenis azon ió akarattal lennénec az ŏ nemzetéhŏz, miuel hogy immár el kŏzelgetne az heteknec innepe, [a] Ierusálembe visisia ménénec.

32 Mikor pedig el múlt vólna Pinkŏst napia, Gorgiásra az Idumęusoc feiedelmére ménénec haddal.

33 Ki három ezer gyalogockal és négy siáz louasockal iŏue ki.

34 Es mikoron meg vijttac vólna, tŏrtenéc hogy az Sidoc kŏzzŭl valami keuesen el esnénec.

35 Touábba egy neminęmŏ Dositthęus neuŏ louas az Bakenornac serege kŏzzŭl való, mikor az Gorgiást meg kapuan az ŏ ruháiánál fogua, azt el akarná vinni, akaruán azt az latrot eleuenen meg fogni: egy Thraciabéli vitęz reá találuán, és az ŏ vallát el váguán, azt czelekedé hogj Gorgias Maresába sialadna.

36 Miuel hogy pedig az Hesdrin várost vijác vala, és immár el fáradtac vala, Iudas segitsegŏl hiuán az WRat, hogy lenne segitŏie és vezęre az hadnac.

37 Hazáia nyeluén el kezduén, és kiáltással ditséretet monduán: hertelen az Gorgias vitęzire rohanuán, ŏket el futamtatá.

38 Ackor Iudas ŏsiue gyŭytuén az ŏ vitęzit, Odolla városába viué, holott miuel hogy elŏttŏc va-

[a] Heteknec innepenec hittac a Pinkesd innepet miuel hogy az husuet vtan hetedhetbe esett.

Esdrin, vagy Saharaim varos.

la az hetedic nap, ſiokáſoc ſierint meg tiſitúluán, ſiombatot ſientelénec.

39 Az kŏuetkezendŏ nap pedig az Maccabęus vitęzi, az mint az idŏ az ŏ tiſiteket kéuánnya vala, el ménénec hogy az ŏ attyokfiainac teſteket fel vennéc, és az ŏ rokonſágockal egybe az ŏ attyoc koporſóiba helheztetnéc.

40 Találánac pedig az meg ŏlettetteknec ruháioc alatt, az Iamniabéliec báluáninac ſienteltetett állatokat, kic meg tiltattanac az Sidoktúl az Tŏruénybe: honnat mindenec meg iſmérhettéc, hogy azoc annac okaért veſitenec el.

41 Ezokaért mikor mindnyáián az igaz birót, és az titkos dolgoknac ki nilatkoztatóiát áldottác vólna.

42 Imádſágokra fordúluán, kéric vala hogy az minęmŏ vétec eſett vólna, tellyeſſéggel el tŏrŏltetnec: és egyetembe az nemes Iudas mindnyaiokat az ſokaſágnac inté, hogy magokat tiſitán és tŏkélletesen tartoztatnác meg az bŭntŏl, mint kic az ŏnnŏn ſiemeckel láttác vlóna, az mellyec az meg ŏletteknec bŭnŏkért tŏrténtec vala.

43 Az vtán mikor minden ſiemelt meg róuán, kęt ezer Gira ezŭſtŏt ſierzett vólna, kŭldé azt Ieruſálembe, az bŭnŏkért való áldozatoknac tételére, igen ió és tiſiteſſégeſſen czelekeduén, hogy az fel támadaſról gondolkodnéc.

44 [b] (Mert ha azokat az kic meg ŏlettec vala, nem reménlette vólna fel támadni, hijába való és haſiontalan dolog vólt vólna az hallottakért imádkozni.)

45 Annac felŏtte hogy meg gondolná, hogy azoknac kic Iſteni félelemmel halnac meg, az kegyelemnec nagy ſiép aiándéka tétetett el.

46 Szent és kegyes gondolat, hogy az hallottakért áldozatot tŏtt, hogy az bŭntŏl meg tiſitúlnánac.

b: Ez harom vtolſo verſekbŏl az Papiſtac akariac allatni à Purgatorimot, es az holtakert valo kŏnyŏrgeſt, es igy okoskodnac. Ha az halottac az eletre mennec, nem kell azokert valo kŏnyŏrges, mert nintſenec gyŏtrelemben Ha pokolba mennec, vgis haſſontalan az kŏnyŏrges, mert pokolbol nintſen ſabadulas. Di itt azt mondgya az iras hogy ſŭkſeges à halottakert valo kŏnyŏrges. Vagyon tehat Purgatorium kennya, melybŏl valo ſabadulaſert haſſnos az kŏnyŏrges, es à Miſe, &c. Kikneo igy felelŭnc. Elŏſŏr azt mondgyuc, hogy itt az betŭben czac egy igeuel valo emlekezetis nintſen az Pugatoriumrol, hanem az halottakert valo kŏnyŏrgeſrŏl, az kic tudni illic valami bŭnben holtac meg. Maſodſor azt mondgyuc hogy ennec az kŏnywnec nintſen arra valo meltoſaga, hogy àhoz kŏtŏznŏc az mi lelkŭnket, es abbol bizonitanoc az mi bitŭnknec valamelly ágát, mikeppen ez meg tenic ezen kŏnywnec 15. reſſebol v. 39. Harmadſor: Az Iſten mikor az aldozatokrol valo parancolatokat adta, ſohul nem ſolot arrol hogy à halottac bŭneiért aldozzanac. Vtolſor: Az egeſſent iras bizonitty ahogy az halal vtan nintſen valtſag, laſd meg: Luc: 16 v. 26. A halottakert valo kŏnyŏrgeſrŏl, az Purgatoriumrol ſohul nem ſol. Azert ha lehet, az Papiſtac mas erŏſſeget kereſſenec.

XIII. Réſz.

Antiochus Eupator Sidoſágra mégyen, ki Menelauſt mint minden gonoſſagnac okat meg ŏleti. Iudas meg veri az Antiochus hadar. Az vtán meg bekellic Antiochus az Sidockal, &c.

1 SZáz negyuen kilentzedic eſitendŏbē pedig, hîrré teuéc Iudáſnac, hogj Antiochus Eupator haddal kŏzelgetne Iudęába

2 Es ŏ vęle eggyŭtt az ŏ gonduiſelŏie és tiſitartóia az Lyſias; kiknec hadába vólnánac ſiáz tiz ezer Gŏrŏg gyalog, és ŏt ezer és három ſiáz louaſoc, ſ-huſion kęt Elephantoc, és három ſiáz kaſiás ſiekerec.

3 Kik-

3 Kikhöz adta vala magát Menelaus, ki Antiochuſt az ö nemzetſégénec nagy ſiidalmáual fel inditotta vala: nem hazáiának iauára, hanem az feiedelemſéget reménluén hogy meg nyeri.

4 De amaz királyoc királlya, Antiochus elméiet az lator ellen gerieſité: és mikor Lyſias meg ielentette vólna, hogy ö vólt vólna minden gonoſſágnac ſierzöie, paranczolá hogy Berçaba vinnéc, holott az ſiokott büntetéſſel illettetuén, meg halna.

5 Ott az helyen egy torony vala, mellynec ötuen ſing magaſſága vala, melly tele vala hamuual, mellyben valami forgó ſierſiám vala, melly minden felöl az hamuba ér vala.

6 Holott az ſientſég törö Menelauſt az veſiedelemre taſitiác, ki egyéb gonoſſágokbannis réſies vala.

7 Vgy történéc hogy az gyalázatos ember èffçle büntetéſnec neméuel halna meg és mçg temetéſe ſem lehet ne Menelauſnac.

8 Es méltán: mert à ki az óltár körül ſoc bünt tett vala, holott az ſientſéges tüz es hamu vala, az à hamúba hólt meg.

9 Touábba kegyetlen indúlattal iü vala Antiochus, nagyob kegyetlenſégnec páldait akaruán czelekedni, hogy nem mint valaha az attya czelekedett vólna az Sidokon.

10 Melly dolgot meg értuén Iudas, az népnec meg hirdeté, hogy mind éiel nappal az WRat hiunác ſegitſégöl: hogy ha valamikor az elött, moſt fö képpen azoknac lenne ſegitſégül, à kic az töruényböl, és à ſient Templomból veſiedelemben vólnának.

11 Se az moſtan meg pihent népet, ne ſienuedné az ſiemtelen pogányoc alá vettetni.

12 Mikor ezt mindnyáián meg tudtác vólna, és az irgalmas WRat ohaitáſockal és böytöléſeckel harmad napig le búróluan ſegitſégül hijttac vólna, Iudas inte öket hogy hozzáia gyülnének.

13 Ö maga pedig titkon az véneckel tanáczot tartá, hogy minec elötte az király hada Iudeára iönne, és az várost meg venné, kiménuén és az Iſtennec ſegitſégébe bizuán, meg kéſértenéc az viadalt.

14 Ezokaért mikor az gondot ez világ wralkdóiara bizta vólna, intuén az öueit hogy az töruényekért, az Templomért, városért, hazáiokért és köſſégért, erösſen és halálig viaskodnának, táborát iárá Modinnál.

15 Es ielöl aduán ezt az öueinec, Iſtene az gyözödelem: ieles válogatott iffiackal éijel à király ſátorára üté, és az táborban négy ezer férfiakot ölé meg: és az fö Elephantotis meg ölé, az Elephanton való kaſtélyban valóckal egybe.

16 Es minec vtánna az tábort félelemuel és háborgáſſal meg töltöttéc vólna, ió ſierentſéuel el ménének.

17 Ez pedig ackor lön, mikor immár

immár meg virrat vólna,az Wrnac óltalma ſegituén ötet.

18 Touábba az király mikor meg kóſtolta vólna az Sidoc vak merőſégét, más felől meſterſéggel kéſérte az erőſſégeket.

19 Bethſura alá az Sidoknac erőſſégec alá viué táborát, holott mind az által meg futamtatic vala, akadoz vala, és rontatic vala.

20 Azoknac pedig,kic az erőſſégben valának, Iudas eledelt küld vala.

21 Touábba Rodocus, ki az Iuda hadából való vala,az Sidoknac titkos tanáczokat, az ellenſégnec hirré téſii vala : ezokaért meg tudakozuán meg fogatéc, és az tömlöztbe vettetéc.

22 Iſmég ſióla az király az Bethſurabélieknec, és iob kezét aduán és véuén el méne.

23 Az után meg viuán Iudáſſal meg győzettetéc : Es mikor meg értette vólna, hogy Philep, ki Antiochiában tiſitartóiúl hagjattatott, el haſonlott, meg háboroduán,alázatos könyörgés képpen az Sidoc alá adá magát, és meg eskűuéc minden igaz Conditioknac bę vetelére:és meg békeluén, áldozatot tön: az Templomot meg tiſitelé,az töruényhöz ió akaró lön.

24 Es Maccabęuſt hozzá kapczoluán tiſitartóuá téué, Ptolemaiſtól fogua ſiinte az Gerrhenuſokig.

25 Es mikor Ptolemaisba ment vólna,vgy találá az Ptomaisbélieket,hogy nehezen ſienuednéc az ſiöuetſéget:mert nehezen ſienuedic vala, hogy az Conditioc meg rontattac vólna.

26 De mikor Lyſias az ſiękbe fel állot vólna, álkolmatoſſan menté meg az dolgot:vęlec el hiteté,és ió akarocká téué: Az után Antiochiába mené:Illjen képpen vólt az királynac, mind hadba menéſe, mind viſiſia tęréſe.

XIIII. Réſz.

Az Alcimuſnac ingerléſéből Demeter király Nicanort el küldi az Sidoknac el veszéſekre,ki az Sidoknac ereieket meg gondolván, velec friget ſerez,mellyet az után az király akaratyából fel bont. Az Razaia neuő Sidoc akaria meg fogatni Nicanor, ki hogy az pogányoc kezébe ne eſſéc, meg oli magát, &c.

1 HArmad eſitendöuel az után,hîrré téuéc Iudáſnac, hogy Demeter Seleucus fia, az Tripolisportuſán bę iöuén ſokaſággal és haiókal.

2 Meg öluén Antiochuſt,és annac gonduiſelöiét Lyſiaſt,az orſiágot el foglalta.

3 Egy neminęmö Alcimus pedig, ki az elött a Papſágot viſelt vala,ki à pogánjockal va ó társal kodáſának ideién ſiabad akarattya ſierint magát meg ferteztette vala,meg értuén hogy ſemmi reménſége nem vólna,és ſemmiképpen az óltárhoz többé nem iuhatna?

4 Az ſiáz ötuén eggyedic eſitendöben, az Demeter királyhoz méne, arany Coronár, és egyetembe pálmát, és annac felötte az Templomnac inneplö ágai közzül némellyeket viuén néki: és az napon halgatá.

5 De

5 De mikor az ő bolondſágának alkolmatos ideiét találta vólna, mikor az Conciliumba hiuatott vólna Demetertől, és meg kérdetett vólna, minęmő állapatban és tanáczban forgánának az Sidoc.

6 Ezeket felelé: Az kic à Sidoc kőzzűl Aſidęuſoknac neueztetnec, kiknec hadnaǵgyoc amaz Iudas Maccabęus, az ſoc hadac és viſiſia vonyáſoc által nem hadgyác az orſiágot nyugodalomban és czendeſſégben lenni.

7 Ennec okaért én az én eleimnec méltoſágától, (mondom az fő Papſágtól) meg foſitatuán, iőttem ide moſt.

8 Elősiőr pedig azért, mert à király haſinára igjekezem: annac vtánna hogj az én polgárimual iól tegjec, mert azoknac vakmerőſégec által, kiket meg neuezéc, à mi nemzetſégűnc nem keues kárban és nyomoruſágban vagyon.

9 Mellyeket miuel hogy te király iól tudſi, az mi kőrnyűl vétetet, tartományunkra és nemzet ſégünkre az te kegyelmeſſégedből, mellyel vagy mindenekhöz, viſelly gondot.

10 Mert valamig Iudas élend, ſemmiképpen nem lehet hogy addig à dolog békeſéges légyen.

11 Mikor ő ezeket mondotta vólna, azonnal az töb baráti, kic Iudęánac ellenſégi valánac, Demetert haragra gerieſitéc.

12 Ezokaért leg ottan ſiólituán Nicanort, kit az Elephantoc feiedelméué tett vala, és hadnaǵgyá válaſitott vólt, Iudęára el küldé.

13 Illyen paranczolatockal, hogj Iudat meg ölné, és az ő társait el ſięlleſitené: az Alcimuſt pedig az nagy Templomnac Papi feiedelméué rendelné.

14 Ackoron az pogányoc, kiket Iudęából Iudas ki vert vala, az Nicanorhoz mint az nyáiac vgy gyűlnec vala, azt gondoluán hogy a Sidoknac njomoruſágoc és háboruſágoc ő bódogſágoc léſien.

15 Imezec pedig meg értuén az Nicanor iőuetelét, és à pogányoknac ő ellenec való támadáſát, meg hintuén magokat porral, imádgyác vala azt, à ki az népet rendelte őrökſégéué, mind pedig az ő őrökſégét az ő ielen vóltának ieleiuel óltalmazta vólna.

16 Annac vtánna az hadnagy hagyáſából leg ottan onnat el ménuén, à ſiomſiéd Deſſauba ménénec, hogy meg ütköznénec az ellenſéggel.

17 Ott Simon az Iudaſnac attyafia, mikor az Nicanorral ſiembe ment vólna, az ellenſégeknec hertelen való czendeſſégec miatt el almélkodot vala.

18 Nicanor mind az által mikor hallotta vólna az Iudaſnac ſereńſégét, és hadakozáſiban való ió ſie rentſéiét, mellyet hazáiaért miuel vala, fél vala vęle meg ütközni.

19 Ennec okaért Poſidoniuſt és Theodotiuſt és Matiáſt káldé, kic iob kezeket adnác és vennéc azoktól.

20 Touábba ſokaig tanátshozuán ez dolog felől, mikor az hadnagy az dolgot az ſokaſágnac meg

meg mondotta vólna, mindenec egyenlö akarattal engedénec az ſiöuetſégnec.

21 Napot végezénec pedig az ö magoc között való beſiélléſnec, melly nap elö méne mind az két felöl való hadnagy, és ſiékec tétenec le.

22 Es mikor Iudas fegyuereſeket rendelt vólna alkolmatos helyekre, kic kéſiſien lennénec, hogy valami módon az ellenſég hertelenſéggel való boſiſiút ne tenne raytoc, egy máſſal ſiépen beſiéllénec.

23 Annac vtánna Nicanor Ieruſálemben kéſéc, és nem ſierze ſemmi méltatlan dolgot: az öſiue gyüytött ſokaſágot pedig ſeregenként el boczátá.

24 Iudáſt pedig mindenkor keduelli vala: és az férfiat ſiiue ſietint ſieretuén.

25 Kéré hogy feleſéget venné, és gyermekeket nemzene. Feleſéget vön azért, és czendeſien, és közönſégeſſen élt.

26 Alcimus pedig hogy meglátá az ö egy máshoz való ió akaratyokat, és à meg lett ſiöuetſégeketis meg tudá, Demeterhöz ménuén meg mondá néki, hogy Nicanor à király ellen való dolgokról gondolkodnéc: mert az ö orſiága után intſélkedö Iudáſt rendelte vólna vtánna föué.

27 Ennekokaért az király felgerieduén haraggal, és az latot embernec patuarkodáſával fel inditatuán, Nicanornac irá, hogy ö à ſiöuetſéget igen nehezlené, és hog à Maccabęuſt mindgyárt fogua küldené Antiochiába.

28 Mellyeket mihelyen meg érté Nicanor, meg háborodéc, és báñya vala hogy fel kellene bontani à ſiöuetſéget az emberrel, ki ſemmi dologban boſiſiút nem tett vólna.

29 De miuel hogy à királynac ellene nem álhat vala, arra viſel vala gondot, hogy meſterſéggel és okoſſággal vinné véghöz az dolgot.

30 Maccabęus pedig minec vtánna eſiébe vette vólna, hogy à Nicanor keméñben tſelekednéc ö ellene, és nem vgy mutatná néki magát mint az elött ſiokta vala, véluén hogy nem ió elméből ſiármaznéc az keméñſég, öſiue gyüytuén az öueinec ſokaſágát, az Nicanor elött el röytezéc.

31 De minec vtánna Nicanor eſiébe vette vólna, hogy az férfiutól nemes okoſſággal meg czalattatott, bę ménuén amaz nagy és ſient Templomba, à Papoknac kic törueñ ſierint áldoznac vala, paranczolá hogy az férfiat kęzbe adnác.

32 Amazoc pedig mikor erös eskűuéſſel bizonitanác, hogy ök tellyeſſéggel nem tudnác hól vólna az ki kereſtetnéc, ki nyuytuán Nicanor à Templom ellen kezét.

33 Ecképpen eskűuéc: Hogy ha vgj mond nékem fogua ötet nem adandgyátoc, ez Iſtennec házát az földre rontom mind az óltárual egybe, és ez helyen à Bacchuſnac fö Templomot eppitec.

34 Es

34 Es mikor ezeket mondotta vólna elméne. De az Papoc ki nitytuã az ęgre kezeket, ſegitſégöl hijác vala azt, ki azt nemzetſegnec ðrðcké való óltalmazóia vólt, ezeket monduán.

35 Te mindeneknec Wra, iólle het ſemmi nekül nem ſiükölkðdnél, mind az által akartad hogy mi köztünc templomod légyen, hogy abban lakoznál.

36 Es moſt minden ſientſégnec ſient Wra, ez templomot melly moſt tiſtitatott meg, ðrðcké értelmeſſegnékül tarcz meg, és minden hamis ſiáiat dúgdbę.

37 Touábba egy Rezaia neuð ember, ki az Ieruſalembéli vénec közzül való vala, Nicanornál bę vádoltatott vólt, ki az városnac ió akaróia vala, és kinec ió hire neue vala, és az ió akaratért az Sidoknac Attyánac neueztetic vala

Razeia.

38 Mert ez az elðtt való idökben az Sido tðruéniben való álhatatoſſágának példáiát mutatta vala és mind teſtét mind életét az Sido tðruényért veſiedelemre vetette vala.

39 Akaruán ezokaért Nicanor meg mutatni melly gonoſi akarattal vólna az Sidokhoz, ðt ſiáz vitęzeknél többet külde hogy azt meg fognác.

40 Mert azt alíttya vala, hogy annac fogſágáual az Sidoknac veſiedelmet ſierez.

41 Touábba mikor az Nicanor népe el akarná foglalni az erőſſéget (mellyben Razeia vala) immár mikor az tornátznac aytaiát oſtromlanác, és tüzet akarnának vetni az erőſſégnec aytaiának, mikor iműr ſiinte kęzbe akadna Razeia, fegiuerrel magát által veré.

42 Diczereteſſen akaruán inkáb meg halni, hogy nem mint az lator embereknec kezébe eſni, és az ő nemzetſégének méltoſágához nem illendő gyalázatokat ſienuedni.

43 De mikor az ſiorgalmatos ſiet ſég miatt, nem bizonyos helyen ſebeſitette vólna meg magát, az ſokaſág pedig az aytón immár bę iöne, nagy ſietſéggel az kő falra futamuán, bátorſággal az ſokaſág közé alá ſiökéc.

44 Melly mikor bertelen el állott vólna elöle, helt aduán neki, nyakra före eſékalá.

45 Mikor pedig meg lélekben vólna, és elméieben fel gerieduén fel költ vólna, és az vére felötte igen folna, igen meg ſebeſitetuén által futa az ſeregen.

46 Egy neminçmő meredec kő ſiiklán áluán immar ſiinte hólt eleuenen, meg foguán mind két kezéuel bęleit magának ki ſiaggatá, és az ſokaſag közzé hányá: és az életnec és léleknec Wrát kéruén, hogy azokat iſmeg néki megadná, ècképpen végezé él eletet.

XV. Réſz.

Nicanor bombat nap akar Iudas Machabęuſra menni, mely dologtul mikor meg tiltatnec, káromlaſt ſöl. Iudas Machabęus az ő népet bátoritrya, meg veri Nicanort, és az ő feyét kezéuel egybe el vágattya, nyeluét az madaraknac daraboltattya.

1 DE Nicanor minec vtánna meg értette vólna, hogy

Iudas Samariához tartozó helyekben vólna, tanáczot tartá hogy az nyugodalomnac napián ütné meg ötet, mikor nagy bátor ſágban vólnának.

2 Mikor pedig az Sidoc, kic kéſieritésből kötuetic vala ötet, ezt mondanác néki: Ne czelekedgyel illyen kegyetlenöl és embertelenöl vęlec: hanem az napnac melly tiſiteſſéggel és ſientöl ſienteltetett meg, attól az ki mindeneket néz, tiſiteſſéget tulaydonicz.

3 Az à lator meg kérdé ha vólnaé hatalmas az menyben, ki az Stombat napot hatta vólna meg tartani.

4 Es ezec bizonituán hogy vagyon menyben élö mindenható Iſten, ki parantſolta az hetedic napot meg tiſitelni.

5 Ö pedig monda: En vagyoc máſodic hatalmas feiedelem ez földön, ki paranczoloc fegyuert fogni, és az király dolgait el végezni. Mind az által azt nem teheté, hogy az ö ſiegén tanáczát el végezné.

6 Az Nicanor pedig nagy keuélyſéggel fel fuualkoduán, elmeiében gondolta vala, hogy az Iudánac ſeregében mind ſiakmánt vetne.

7 Maccabęus pedig mindenkor bizic vala tellyes bizodalomual, hogy az Iſtentöl ö ſegitſéget nyerne.

8 Ez okaért inti vala az öueit, hogy az pogányoknac iöuetelén ne félnénec, hanem eſtekbe tartuán az elött az menyből nékic adatott ſegitſégeket, moſtis az iöuendö gyözödelmet és ſegitſéget várnác az Mindenhatótól.

9 Ezeknec felötte vigaſitaluán öket az töruényből és Prophetákból, és azoknac az viadaloknac elö ſiámlálaſáual, mellyeket immár meg czelekedtec vólna.

10 Sereńbecké téué, és ſiiuekben öket meg bátoritá: egyetembe annac felötte meg mutatuán hogy az ſiöuetſégec az pogányok tól méltatlan fel bontattanac, és az hitec meg ſiegettettec.

11 Ecképpen mindnyáiokat fel fegyuerkezteté nem czac paiſoknac és kopiaknac erösſégéuel, hanem ſiép beſiédeknec intéſiuel. Es annac felötte igaz álom látáſát nékic meg beſiéluén, öket meg vidamitá.

12 Az látás pedig illyen vala: Hogy Onias ki régen fö Pap vólt, ki ió és tiſiteſſéges férfiu, böczületes tekintetü, annac felötte pedig nyáias erkölczü, és kegyes ékeſſen ſióló, és gyermekſégétöl fogua minden ioſiágos czelekedetben gyakorlottatott vólt, keze ki nyuytua imádkozott az Sidoknac egéſi ſeregeiért.

13 Annac felötte haſonlatoſon láttatott egy öſi és nagy böczületes férfiu, kinec az ö környüle való méltoſága czudálatos és ékes vólt.

14 Ki felöl Onias meg kérdetuén, azt mondotta: Ez az attyafiaknac amaz ſieretöie, ki ſokat könyörög az népért és az ſient

városért,

városért, amaz Ieremias az Istennec Prophétáia.

15 Ki ackor iob kezéuel Iudásnac egy arany tört adott, és az adás közbe ezeket sólta.

16 Ez sient fegyuert vegied az Isten aiándékat, mellyel az ellenséget meg ronczad.

17 Ackor az Iudas siáiából véuén az ió intő besédeket, melly az iffiaknac elméieket fel indithattya vala, és öket bátorságosoc ká teheti vala, el végezéc hogy tábort ne iárnának, hanem bátorsággal néki mennének az ellenségnec, és siemtől siembe meg vijnánac vçlec, miuel hogy mind az városnac, mind az sientségeknec, mind az templomnac vesiedelmében iárna az dolog.

18 Mert feleségeknec, gyermekeknec, és attyokfhainac és rokonoknac vesiedelméuel keuesbet gondolnac vala, hanem föképpen az sientséges templomot féltic vala.

19 Azokis pedig kic az városban hagyattattac vólna, felötte siorgalmatosoc valának az kiuől valo ütközet felől.

20 Touábba mikor immár mindniáián várnác az viadalt, és az ellenség hartzolni kezdett vólna, mikor immár ki teriedet vólna az had, és az Elephantoc alkolmatos helyen helheztettec vólna, és az louag siarnyul inteztetett vólna.

21 Macccabęus mihelyen láta az seregnec iöuetelét, és az fegyuereknec külömb külömb késsületét, és az Elephantoknac kegyetlenségeket: ki nyuytuan menybe kezeket, az ezudálatos Istent hiua segitségöl, mint ki tudná hogy nem fegyuereckel siereztetic az győzödelem, hanem az mint néki tettzenéc, az méltoknac adgya azt.

22 Touábba illyen siókal imádkozic vala ö: Te Wram az Ezechiásnac Iudának királliának alat ta el küldötted az te Angyalodat, ki az Senacherib vitęzi közzül siáz nyóltzuán öt ezert ölt meg. 4 Reg. 19.

23 Mostis mennyeknec WRa, boczásd le az ió Angyalt, ki mi elöttünc mennyen ezeknec el röttentésére.

24 Kic az te sient népedre gyalázattal iönec, az te karodnac nagy vóltáual remitessenec meg. Es ö ecképpen végeze imádságát

25 Az Nicanor pártya pedig trombitásockal és nagy öruendetes éneckel mégyen vala siembe.

26 Az Iudásnac seregi segitségöl hiuással és könyörgéssel viuánac meg az ellenséggel.

27 Ezenképpen kezeckel hartzoluan, és siiueckel Istent imáduán, nem keuesbet verénec le har mintz öt ezer embereknél, az Istennec niluán valo ielen vóltán felötte örüluén.

28 Ez ütközetet pedig el végezuén, mikor örömmel meg terné nec, látác az Nicanornac minden fegyuerével egybe való rom lását.

29 Es nagyon fel kiáltuán, az nagy hatalmú Wrat az ö nyelueken diczéréc.

30 Ackor az à ki mindenekben mind testéuel mind lelkéuel az ŏ polgárinac óltalmazóia vala, ki életénec minden ideiében ió aka rattyát az ŏ nemzetéhŏz meg tar totta vala, paranczola hogy az Nicanornac el vŏtt feiét és válláual az kariát Ierusálembe vinnéc

31 Ő maga pedig mihelt oda iuta ŏsiue hiuán az ŏ nemzetit, és Papokat állatuán az óltáreleibe, mikor azokat kic az várat biriác vala, hiuattatta vólna.

32 Az lator Nicanor feiét nékic meg mutata, egyetembe annac felŏtte az káromló embernec kezét, mellyet az mindenhatónac sient hazára ki nyuitán, keuélien kérkŭtt vala.

33 Es az Istentelen Nicanornac ki mertzett nyeluet, darabonként monda hogy adna az madaraknac, és az ŏ bolondságánac iutalmit az templom ellenebe fŭggesi tene fel.

34 Mindniáián pedig az égre fordúluán az felséges Wrat diczéreteckel tisiteléc ezt monduán: Aldandó az Isten ki az ŏ helyet fertelmesség nékŭl meg tartotta.

35 Fel fŭggesité annac felŏtte Iudas az várból az Nicanornac feiét, hogy azt mindenec látnác, az Istentŏl adatott niluán való segit ségnec ielét.

36 Es kŏzŏnseges végezéssel mindniáián el végezéc, hogy azt az napot tisiteletlenségbe ne hadnác.

37 Hanem azt innepnec sientelnéc az tizen kettŏdic hónac tizen harmadic napián, melly Siriai nyeluen Adarnac mondatic, az Mardochęus napiánac estin.

Adarnac neueztec az Martiust, mellyet neuezunc magyarul bŏit mas honac.

38 Miuel hogy pedig az Nicanor dólgai igy végeztettec, és az idŏtŭl fogua az város az Sidoknac hatalmába esett: Enis ez helyen besiédemnec végét vetec.

39 a Hogy ha pedig igazán, és az historiához illendŏ képpen irtam, azt én magamis akarom, ha pedig nem, erŏm felŏtt nem igye kezhettem.

a: Ez 39. versbŏl meg tetzic menemŏ meltosagot kel ez kŏnyuec tulaidonitani, mert soha igy nem szol az Isten lelke az Prophetaknac, Euangelistaknal es Apastaloknal.

40 Mert à mint az bort ŏ magába innia, azonképpen az vizet izetlen: az vízzel elegytetett bor pedig, ió izŏ, és kedues gyŏnyŏrŭséget hoz: Ecképpen az besiédnec ékessége az historia oluasoknac fŭleit gŏnyŏrkŏdteti. Ez legyen vége besiédŭnknec.

AZ

AZ MACHABÆVSOC HARMADIC KÖNYVE.

Az Machabæuſoknac harmadic könyuet, az nagy fô papénac mondgyác lenni az Sidoc, ki Simonnac neueztetet, melyben az Iſten házánac nagy nyomoruſága, és czudálatos meg tartáſa vrattatic meg, mely lött az Aegyptumbeli Ptolomæus Philopator király alatt.

ELSŐ RESZ.

Ptolemęus az Antiochuſſal valo vńadalanac veanna Ieruſálembe mégyen és eg templumnac rakaſanac ſépſegét czudallya. De mikor az templumnac belſő réſébe bę akarna menni, es mikor attól meg tiltatnéc, erőuelis bę akar menni, es nem engedi hogy attol meg tiltaſſec.

1 MIKOR Philopator à meg tértektől meg értetté vólna, hogy tőle el vette Antiochus az helyeket, mellyeket bir vala, fel keſiité mind gialog mind louag hadát.

2 Es Melléie véuén Arſinoet az ő húgat, ki méne az Raphia mellétt való tartományokig, holott vala tábora az Antiochus hadánac.

3 Egy neminęmő Theodotus pedig az dolgot titkos meſterſéggel akaruán meg czelekedni, mikor az Ptolomęuſtól reá bizatott erős fegyuereſeket vette vólna melléie, az Ptolomęuſnac ſátorához méne éiel, hogy ötet meg ölné, és acképpen vetne véget az hadnac.

4 De Doſitheus ki Drimylus fiánac mondatott (ki Sido nemzetből való vólt, az után pedig el hagyuán az tőruént az ő hazáiánac rendeléſitől el idegenölt vólna) mikor azt el rőitette vólna, egy neminęmő kőz embert helheztete helyette az ſátorban, ki amaz helyett ölettetéc meg.

5 Touábba mikor erős viadalt kezdettec vólna, és erősben harczolna Antiochus, Arſinoe ſiorgalmatoſon iáruán az ſereg között, háiait meg ereſituén, ſiralommal nagy könyörületeſséggel könyörög vala, hogy bátorſágoſſan ſegitenéc meg ötet, gyermekeket es feleſégeket, kęt kęt gyra aranyat igeruén az diadalmaſoknac.

6 Ecképpen az ellenſég az viadalban meg verettetéc, és ſokan meg fogattatánac.

7 Ackoron meg gyözuén az leſelkedö ellenſéget, el iáruán az ſiomſiéd városokat, gondolá hogy beſiéddel erösſitené azokat mellyet mikor meg czelekedéc, és az kápolnákat meg aiándékozá, az alatta valóknac elméieket meg bátoritá.

8 Mikor pedig az Sidoc véneket boczáttanac vólna az tanáczból az Philopatorhoz, kic köſiöntenéc ötet, és aiándokokat viuén, és az ö dolgáiért vęle öruendeznénec, törtenéc hogy ö annális inkáb kéuankoznéc hozzáioc menni.

9 Ieruſálembe méne ezokaért, és az nagy Iſtennec áldozéc, és hálákat aduán az mi az helyhöz illendö vala meg czelekedé.

10 Az vtan az helybe bę ménuén, az meſterſéggel czináltatott ékeſſégén el almélkodéc, és az templomnac illendö rakáſát czudáluán, az titkos helyreis nagy kéuánſággal gondolkodic vala bę menni.

11 Amazoc pedig mikor azt mondanác, hogy az nem illendö, és hogy még az ott lakóknac ſem vólna ſiabad bę menni, meg az Papoknac ſem, hanem czac eginec az leg föb Papnac, és ackoris czac egiſier eſitendöben, mind az által nem engedé hogy el állatnác.

12 Es mikor az töruén néki oluaſtatnéc, meg ſem ſiünic vala bę menni, ezt monduán, hogy néki bę kellene menni. Hogyha vgy mond azoc ez tiſiteſſégtöl meg foſitattac, mind az által engem nem kell meg foſitani: és kérdezi vala miert nem tiltotta vólna meg ſenki ötet azocközzül az kic ielen vadnac az templumba való bę méneteltöl.

Exod. 30. Leuit. 10.

13 Es mikor maga gondolatlanól egyfelelt vólna, hogy azt gonoſiól tettéc vólna: monda király, ha ez meg engettetett, miért nem mennéc bę vagy akarnác vagy nem.

14 Ennec okaért az Papoc minden öltözeteckel le borúluán, és az nagy Iſtent imáduán, hogy lenne ſegitſégöl az kéſieritö ſiükſégnec, és az gonoſira ſiándékozónac ereiét el forditaná, és az templomot bę töltuén kiáltaſſál és ſiráſockal, az többi kic az városban valánac meg haboroduán, és nem tuduán mi történt vólna, ki iöuénec házokból.

a: Az az, Ha az derec templomtol meg nem tiltottac annac helſö reſzetölis nem tilthatnac meg.

15 Az ágias házakba bę rekeſitett ſiüzekis az ö annyockal egybe ki futnac vala, feiekre port és hamuat hintuén, és az útzákat ſiraſſal és ohaytáſſal bę töltuén.

16 Az kic pedig az elött záſiókat kéſiitettec vala, hogy az királynac eleibe mennénec, az ö hozzáioc illendö ſieméremröl el feletkezuen, nagy ſiettſéggel futnac vala az városon.

17 Es kis gyermekeket és magzattyokat el hagiuan, aniác egyetembe és daykác, házakból és vtzákból futnac vala az fö templomba.

18 Es külömb külömb vala az egybe gyülteknec ſiauoc az ellen, az mel-

az mellyeket amaz méltatlanól igyekezic vala.

19 Ennec felötte bátorsággal fel indúluán, az polgároc nem engedic vala ötet bę menni, ki az ö siándékát véghöz akariá vala vinni: de az fegyuer fogásra, és az bátorsággal halál sienuedésre hazáioknac töruényeiért fel kiáltuán, az helein az népet nagy haragra inditác.

20 De mind az által le siálitatuán az Papoktól és vénektöl, az elöbbi imádságnac helyére ménénec.

21 Es az kösség az mint kezdette vala, figyelmes vala az könörgésre: az vénec pedig az királt környül álluán, soc képpen késérgetic vala az ö keuély elméiét az el gondolt tanácztól él vonni.

22 De amaz vakmeröképpen mindeneket meg vtáluán, męgis bę igyekezic vala menni, az mit egysier mondott, alituán hogy véghöz viheti.

23 Mellyet azokis látuán, az kic ö vęle valánac, ahoz tęröluén az ki mellet vagyon minden hatalmasság, eggyütt az myeinkuel annac könyörgenec vala, hogy segitséget adna à ielen való dolgoknac, se az méltatlan és keuély latorságot el ne sienuedné.

24 Az oda gyült sokaságnac pedig zaygásából czudalatos nagy kiáltás támadott vala: Mert láttatnac vala nem czac az emberec hanem az falokis mind az egési padimontomual zengeni, miuel hogy mindenec inkáb kéuánnyác vala halálókat, hogy nem mint añac à helynec meg ferteztetését.

II. Resz.

Az fö pap imádkozic és az istennec segitsége kery az Istentelen kegyetlen Ptolemęusnac igyekezeti ellen. Meg halgattatic Istentöl és az király meg büntettetic. Onnet Ægyptumba ménuén igyekezic az Sidokon boßßút allani.

1 SImon pedig az fö Pap tęrd re esuén az titkos helynec el lenébe, és illyendö képpen kezeit ki nyuytuán, illyen imádságot tön, és minnyáian egy siiuel léleckel mondác.

2 WRam, WRam, mennyeknec királlya, és minden teremtett állatoknac Wra, ki az sientec között sientséges vagy, mindenható es egyedül való feiedelem, nézz mi reánc, kic az Istentelen pogány embertöl, az ö bátorságában és hatalmában keuélkedötól nyomorgattatunc.

3 Mert te vagy ki mindeneket teremtettél, igaz feiedelem, ki mindeneket birsi, te vagy biráia az eröuel és keuélséggel czelekedöknec.

4 Te az régi hamisság czelekedöket, kit között vóltanac az ö ereiekben és meresiségekben bizakodó Oriasoc, ráioc hozuán az mélyseges özön vizet el törlötted. Gen: 6. & 7.

5 Te égeted meg tözzel az keueli Sodomabélieket, és kic látorságockal neuezetessec valánac, az ö vtáñoc valóknac példát hagjuán. Gen: 19.

6 Te az engedetlen Pharahónac, ki siolgálattal fárasitya vala az te sient népedet Izraelt, meg mutattad az te hatalmadot, kit soc külömb külömb és soc büntetéseckel ostorozál, mellyeckel az Exod. 14.

te nagy hatalmad ki ielentetett.

7 Es ötet az méllyſéges tengerbe burîtád, mikor az te népedet Exod: 15. ſiekereckel és ſoc néppel kergetné, az kic pedig te benned minden teremtett a Iatoknac feiedelmébe biztanac, egeſſégbe által vittéd kic az te kezeddel lett dolgokat meg iſméruén, tégedet mindenhatót diczertenec.

8 Te az véghetetlen és mérhetetlen földnec teremtö királlya, válaſitottad ez városſt és ez helyet az te tiſiteletedre, noha ſemmi nélkül nem ſiükölködöl, és az te diczöſéges meg ielenéſeddel azt fel magaztaltad, és azt beczületeſſé tetted az te neuednec diczöſégeſért.

9 Es az Izrael házához való ſierelmedböl meg igérted, hogy ha minket bünöſöket az ſiorongató nyomoruſág környül venné, és ezhelyre iönénc könyörgeni, meghalgatnád az mi könyörgéſünket.

10 Bizony pedig hiuſéges és igaz mondó vagy. Mert az mi attyainknak, kik gyakran nyomorgattattac, ſegitſégöl vóltal az nyomoruſágban, és öket nagy veſiedelmekböl meg ſiabaditottad.

11 Es moſtis imé ſient kiraly, mi az mi ſoc és nagy büneinkért nyomorgattatunc, és az mi ellenſéginc ereie alá vettetuén erötlenſégünc miatt el fogyátkozunc az mi nyomoruſágunkban.

12 Ez vakmerö pedig és tiſitátalan akaria meg ferteztetni az ſient helyet, mellyet éz földön az te diczöſéges neuednec ſientelтél.

13 Mért az te házad az magaſſágos ęgec, houá emberec nem mehetnec. De miuel hogy tettzett te néked az te diczöſégedet az Izrael népe között helheztetni, es ezt ez helyet meg ſientelted.

14 Ne álly boſſúút raytunc ez tiſitátalan emberec által, és ne büntes minket az pogányocáltal, hogy elméiekbe ne diczekedgyenec az gonoſiac, ſe az ö nyelueknec kérketſégéuel felfuualkoduán ne mondgyác azt, hogy ök á ſient házat el tapottác, miképpen az vtálatos házac el tapottatnac.

15 Töröld el az mi büneinket, és az mi vétkeinket vesd el, és ez moſtani idöben az te irgalmaſságodat mutasd meg. Az te irgalmaſſágid vegyenec elöl minket, és adgy diczéretet az keſerues ſiuöieknec ſiáiokban, aduán nékünc békeſéget.

16 Ott ackor az mindeneknec nézöie, és az mindeneknec felötte való ſient Iſten, az törnény ſierint való imadſágot meg halgatuán, amaz erösiac tétellél és nagy vakmeröſéggel fel fuualkodott királt meg véruén, mint az nadat az ſięl, vgy meg oſtorozá, hóg immár földön fekünnéc haſiontalanúl, és tagaiban erötlenül, és igaz büntetésbe bę köteleſitetue, ſemmit nem ſiólhatna.

17 Ennec okaért az ö baráti, és teſte környül forgolodói, látuán teſténec hertelen oſtorozáſát, melly

melly ötet el foglalta vala, féltuén hogy meg ne halna, felötte igen meg remüluén ki vonyác ötet.

18 Az vtán pedig mikor meg eb rült vólna, noha meg verettetett, mind az által meg nem tęre, hanem kegyetlenül meg fenyegetuen öket el méne.

19 Mikor pedig Ægyptomba ménuén mind az ö maga latorſáginac neuekedéſiuel, mind pedig az felöl meg mondott ſegitöknec és tárſoknac ſegitſégec által, kik minden igaſſágtól el állottac vala, nem czac ſzámlálhatatlan buijaſágokra adá magát, hanem olly vakmeröiéis lön, hogy az népet mindenütt átkozná, és baráti köz zül ſókan látuán az királynac indulattyát, ökis az ö akarattyát kö uetnéc.

20 Es mikor az király el végezte vólna, hogy az ſido nemzetſéget közönſéges gyalázattal illetné az vduar mellet való toronnál fel emelt oſilopra bötückel hagyá fel mettzetni, hogy valaki áldozatot nem akar tenni, ne menne bę az Ægyptumbéliec Templomiba, és hogy az ſidoc mind meg ſiámláltatuán ſzólgai állapatra rendel tetnénec: melly dolognac ha valakic ellene mondanánac, eröuel el ragattatuán meg ölettetnénec.

21 Az kic pedig az ſzámlálásba neueket meg vallottác vólna, azoknac teſtekre bęlegért az Bacchus czimerét, tudni illic boroſtián leuelet ſütnénec tüzes vaſſal, és az vtán vgy élnénec az elöbbi ſiabadſággal.

22 Touábba hogy ne lattatnéc mindenekhöz kegyetlennec aláia irá hogy ha valakie azockal akarnànac nyáiaskodni, az kic az ſient dolgokban való ſiólgálatra rendeltettec, egyenlö töruényeckel élnénec az Alexandriai polgárockal.

23 Némellyec ezokaért az városokban az ſoc fęlle Iſteni tiſiteletnec rendit meg gyülöluén könyen engedénec, mintha az királlyal való eggyezésböl diczöſéget nyernénec.

24 Sokan pedig elméieknec erösſégét meg tartuán az Iſteni félelemtöl el nem állánac, hanem életeket pénzen meg váltuán, felelem nélkül igyekeznec vala magokat meg ſiabaditani, hogy neueket bę ne vallánác, ió reménſégben léuén, hogy męg iöuendöre ſegitſéget találnánac.

25 Azokat pedig kic el álnac vala tölöc, átkozzac vala, és az ö nemzetſégeknec ellenſéginec tartyác vala, és az közönſéges eggyütt nyáiaskodáſoktól ki rekeztic vala.

III. *Réſi.*

Miuel hogy az ſidoc az ö gyülekezetekböl, és nyaiaſſagokbol ki rekeztic az ollyan ſidokat kic az pogany kiraly paranczolattyanac engéttec vala, meg haragſic az kiraly, és minden birodalmaba leueleket külduén meg paranczollya, hogy az ſidoc ö hozzaia fogua vitetteſſénet halalra.

1 EZeket meg értuén az az Iſtentelen annira meg haraguéc, hogy nem czac Alexandriabéliekre haragudnéc, hanem męg az egéſi tartományba lakozókna-

zóknakis ellenſége lenne, és mind azokat egy helybe gyüituén, paranczolna meg ölettetni.

2 Mikor ezec lennének, az Sido nemzetſég felöl felötte gonoſi hîr támada, az emberec egybe tanáczkozuán az ártalomra, az kiknec tudni illic ez dolognac véghöz vitelére alkolmatoſſág adatic vala, mintha az Sidoc vólnának okai hogy ö köztöc az töruényec meg nem tartatnának.

3 Az Sidoc pedig az ö ió akarat tyokat és hiuſégeket az királyokhoz álhatatoſon meg tartyác vala: de miuel hogy az Iſtent tiſitelic vala, és az ö töruéniuel élnec vala, némellyeket ki rekeſitnec vala, (minec okaért némellyeknec ellenſégeknec láttatnac vala,) es az igaz és ió czelekedeteckel az közönſéges életet ékeſituén, minden embereknél diczéreteſec valának.

4 Ennec okaért az ö ſient életeket, melly minden nemzetſégnél mindenütt tudua vala, az idegenec nem gondollyác vala, hanem az Iſteni tiſiteletben és eledelben való külömbſéget hánnyác vala, ezt monduán: hogy ſem az király nac ſem az hatalmaſſágokn c nem baráti az Sidoc, hanem ellenſégi, és az közönſéges haſinoknac igen ellene vadnac. Es azoc nem kiczin ſiidalommal illetic vala ötet.

5 Az Görögöc pedig, kic az városban valának, miuel hogy ſemmi boſiſiúual ezektöl nem illettettec vala, látuán az emberec ellen való véletlen háboruſágot, és hogy hertelen támadaſoc lennénec, ióllehet öket nem ſegithetic vala, miuel hogy az kegyetlen király végezéſe vólna az.

6 Mind az által boſiſionkoduán vigaſitallyác vala öket, és ezeknec változáſát reménlic vala, miuel hogy ez dolog ezen állapatban meg nem maradhatna, és az ki mindeneket lát, az illyen kegyetlen haſonláſt bünteté nélkül el nem halgattya.

7 Immár pedig némelly ſiomſiedokis és baráttyoc, és áros társoc, titkon némellyeket házokba fogaduán, eskeſinec vala hogy nékic ſegitſégöl léſinec es óltalommal.

8 Touábba amaz az ielen valo ió ſierentſéuel fel fuualkoduán, ſem az nagy Iſtennec hatalmát meg nem gondoluán, hanem azt alituán, hogy öröcké azon tanáczal élhet, ez leuelet irá az Sidoc ellen.

9 Ptolemęus Philopator király, az Ægyptombéli hadnagyoknac és vitęzeknec, és minden helyeknec békeſéget és egeſſéget: mert én egeſſégben vagyoc, és minden én dólgaim iól vadnac.

10 Mi minec vtánna haddal mentünc vólt Aſiára, az mint ti magatoc tudgyátoc, es az mi dolgainkat az Iſtenec ſegitſégéböl el végeſitüc vólna az mi kéuánſágunc ſierint igen ſzépen, gondoloc hogy nem fegyuereknec ereiéuel, hanem igaſſággal és emberſéggel kellene tartanunc az nemzeteket,

zeteket, mellyec Cœleſyriában és Phœniciában vadnac, és ſiabad akarat ſierint való ió tétemenyeckel kellene illetnönc.

11 Es mikor az városoknac templomihoz nagy iöuedelmeket adtunc vólna, gondolóc hogy Ieruſálembeis fel mennénc, és az gonoſi embereknec templomokat, kic ſoha meg nem ſiünnec bolondoskodni, meg tiſitelnöc.

12 Azoc pedig beſiéddel az mi oda menetelünknec öruendezuén, de vóltaképpen tökélletlenec léuén, mikor kéuánnánc az ö titkos helyekre bę menni, és azt fö és ſiépſéges aiándékockal ékeſiteni, az régi keuélyſéggel fel inditatuán, minket meg tiltottac az bę menéſtöl.

13 Nem tuduán az mi hatalmunkat, azért az emberſégért az mellyel vagyunc minden emberekhöz. Es az ö mi ellenünc valo keménſégeket niluán meg mutattac, vgy mint kic minden népec között az királyoc ellen, az ö vęlec ióltett emberec ellen ſiaruat emeluén, ſemmi igazat nem akarnac el ſienuedni.

14 Mi mind az által ezeknec bolondſágoknac meg kegyelmezuén, minec vtánna győzödelemmel tęrtünc Ægyptomba, minde nekhöz nagy emberſéggel léuén, az mi illendö vólt azt czelekedtüc

15 Azonközbe az ö nemzetſégec között meg hirdettüc, hogy illien nagy boſiſiuſágról el akarnánc feletkezni, és mind az társaſágért, mind az egyigyüſég által eleitöl fogua ráioc bizatott ſoc tiſitekért az ö állapattyokat akaruán változtatni, öket az Alexandriabéliec ſiabadſágáual akartuc meg aiándekozni, és az öröc Papſágnac társaſágába venni.

16 De azoc az dolgot másképpen magyarázuán, és az iót, az bennec ſiületett gonoſſág miatt, meg vetuén, az gonoſira ſiüntelen haylandóc léuén, nem czac meg vetéc annac az városnac megböczülhetetlen ſiabadſágát, hanem annac felötte ſióual és vóltaképpennis, azokat kic ö közzülöc keueſen tiſita ſiiuel hozzánc haylottanac, vtállyác, mindenkor reménluén hogy mi röuid idön ſiidalmas halál által véget ériüc az ió ſierenczéknec.

17 Ezokaért bizonyos ielekből niluán el hiuén, hogy ezec minden képpen gonoſi akarattal vad nac hozzánc, és meg gondoluán hogy ha valami módon hertelen haſonlás léſien, ne legyenec hátunc megett ez Iſtentelen arúlóc és kegyetlen ellenſégec.

18 Paranczollyuc, hogy mihelyen ez leuél meg adattatic, vgyan azon napon azoc az kic meg iegyeztetnec, éggyütt feleſégeckel és gyermekeckel, erőſſac tétellel való nyomorgatáſockal, minden felöl vas lántzockal meg kötöztetue küldeſſenec hozzánc, az el táuozhatatlan nyomoruſágra, és ellenſégekhöz illendö halálra.

19 Mert mihelyen ezec megbün tetnec, hiſiſiüc hog az után az mi dolgainc

dolgainc álhatatos és ió állapatban léſinec.

20 Hogy ha valaki valamelly Sidót, vagy nagyot vagy keczińt, vagy czecz ſiopót óltalmazand, az mind czelédeſtől rút kinockal győtrettetic.

21 Az ki pedig azt meg mondgya, *az ollyan nem czac az bę vádoltatott ember ioſiágát nyeri el, hanem az király tár házábólis kęt ezer gira ezűſtel és ſiabadſággal meg aiándékoztatic.

*a. Tudni illic hogy valaki Sidot reitett el hazaban, és aztotalmazza.

22 Minden hely pedig az mellybe valamelly Sido bę fogattatic, az el puſtitattuán meg égetteſſéc hogy minden embereknec mind ördöcké haſiontalan légyen. Es ez királ leuelénec máſſa.

IIII. Reſz.

Az Sidoc meg ertuén az királ leuelében való paranczolatot, ſirnac és az ő ielen való nyomoruſágokon keſergnec, Az pogányoc pedig örűlnec. Viſſnec az királlhoz követzuc ſoc Sidokat. Az rőb Sidoknakis neueket irattya birodalmaban, de nem győzic meg irni.

1 VAlahouá érkezic vala pedigez leuél, az pogányoc ott nagy örömmel és vigaſsággal közönſéges lakodalmat tartnac vala: vgy mint kic nagy bátorſág gal az ő gyülöſégeket ki ielentenéc, melly az ő ſiiuekben régtől fogua vólt.

2 Az Sidoc pedig nagy keſerues bánatban valánac, és nagy felſióual iaygatnac vala, kiknec ſiiuec felőtte igen meg búſúlt vala, ſirat uán az ő élteknec hertelen és váratlan rendeltetett veſiedelmét.

3 Semmi feiedelemſégnec tiſiti, auagy város, auagy akar melly hely vagy vtac nem vóltac, mellyec bę nem töltec vólna az ő iaygatáſockal.

4 Mert az városi feiedelmektől olly kemény és kegyetlen indúlattal küldetnec vala el az Sidóc, hogy az ſiokatlan kénzáſokból meg az ellenſég közzülis némellyec meg gondoluán az közönſéges irgalmaſſágot, és ez élet nec bizontalan változáſát, ſiratnác azoknac nyomoruſágokat.

5 Mert véneknec ſokalága vitetic valaki, és az vénſég miatt meg görbült láboknac kéſedelméuel, az feddéſnec és ſiemérem nékül való fenyegetéſnec okaért, ſiokáſoc kiuől élnec vala.

6 Az melly leáńzóc pedig nem régen attác vólt magokat az házaſſágban való társolkodáſnac életére, ſirnac vala az kedues élet helyet: és az keneteckel meg kent haioc, immár porral meg hintetuén, fédél nékül vitetnec vala, ohaytáſt kezduén egyſierſmind az menyegzői énec helyett: vgy mint kic az idegen népeknec nyomorgotáſaual meg ſaggattatuán és közönſégeſſen meg kőttetuén mind addig vonattatnac vala, az holott az haióra kellene ülniec.

7 Azoknac férieketis pedig nia kon kőttetuén az koſioroc helyett, az ő iffiuſágoknac ideiében az iffiuſágnac véndegſége és múlatſága helyet, az menyekezőknec napiait ſirásban eméſitic vala meg, láboc előtt látuán az koporſót.

8 Vitettetnec vala pedig mint az vadac vas lántzockal vonyattatuán, némellyeknec az nyakoc az haiónac arbotz fáiához tſatoltatuán, némellyeknec láboc meg ſioritatuán meg óldozhatatlan kötözéſeckel, ſoc deſkáckal bę burituán öket, hogy minden felöl az ö ſiemec meg ſetétitetuén az ö életeknec ellenſégitöl vgy vitetnénec mind az egéſi euezéſben.

9 Ezeket ecképpen viuén à meg mondott haióra, minec vtánna az euezéſt el végeſitéc vólna az király parantſolattya ſierint, paranczolá az király hogy ſátorokba helheztetnéc öket, az városon kiuöl való ló futtató helyén, mellynec nagy kerekſége vala, és alkolmatos hely vala ſiegényeknec gyalázattyokra, mind azoknac kic az városba mennec vala, mind az kic onnét ki mennec vala: hogy ſem az király népéuel ne beſiélhetnénec, ſe az kö falon belöl ne boczáttatnánac.

10 Ez mihelyen meg lön, mikor hallottác vólna hogy az városból titkon némellyec vęlec egy nemzetſégből valóc ki mennec, hogy ſiratnác az ö attyokfiainac ſiidalmas nyomoruſágokat, meg haraguán hagyá hogy azockalis vgy czelekednénec, és hogy az bűntetéſtöl meg ne menekednénec, és annac felötte hogy az egéſi nemzetſéget neuenként bę irnác.

11 Miuel hogy ö azokat nem az fáratſágos munkánac ſiólgálatyáual, mellyet az előtt nem ſoc idöuel hirdettetett vólt meg, hanem nyiluán való győtrelmeckel kinoztatni és egy nap akarna mind meg öletni.

12 Iriac vala azért azokat nagy ſiorgalmatoſſággal nap kelettül fogua nap nyugotig, b noha negyuen napiglanis nem vihetéc véghöz.

b: Az az, reggeltöl fogua mind eſtueig.

13 Azonközbe az király nagy és ſiüntelen való örömuel tellyes léuén, és minden báluányockal lakodalmat ſierezuén, az igaſſágnac vtától el táuozott elméiéuel, éslſtentelen ſiáiáual diczéri vala az némákat, mellyec ſem ſiólhatnac vala, ſem pedig ſenkit meg nem ſegithetnec vala: az nagy Iſten ellen pedig ollyakat ſiól vala, mellyec nē illenec vala.

14 Touábba az oda fel meg mondott idö után, mikor az iró deákoc az királnac meg mondottác vólna, hogy öc az Sidóknac bę iráſára immár nem elegec, az ö véghetetlen ſokaſágoc miatt, mint kic közzül męg nagy ſokac vólnánac az tartományban, nemellyec męg házonként, némellyec bizonios helyeken öſſue gjűl uén, annîra hogy az egéſi Ægyptombéli tiſitartóknakis lehetetlen vólna azt miuelniec.

15 Noha az király öket kemeſſben meg fenyegette vólna, mintha aiándékot vettec vólna, azoknac meg ſiabaduláſokért, mind az által az dolgot el hitetéc vęle, mikor nyiluán való okockal bizonitanác mondáſokat, és mon-

z danac

danác, hogy papiroſoc és pennáioc mellyeckel irtanac mind el fogyott.

16 Ez pedig annac gonduiſeléſénec ereiéből vala, az ki ſegiti vala menyből az Sidokat.

V. Réſz.

Paranczollya Ptolemęus hogy az Sidoc halálára az Elephantoc el kéſziteſſenec. De az Iſten az király ſándokat meg bántya, előſer álom által, az vtan kegyelmeſſégre hajtuán az ő ſiuet, mind az által mégis oly ſandékal vagyon hogy azokat az Elephantockal el ſaggattaſa.

1 ACkor hiuatuán Hermont az Elephantoc gonduiſelőiét, nagy haraggal és megengeſitelhetetlen boſiſionkodáſſal tellyes léuén, hagyá hogy az iővendő napō ſoc tőmiént ſoc erős borral adnánac innioc mind az őt ſiáz Elephantoknac, hogy az bőuen adatott italtal meg kegyetlenűlvén az Sidoc meg őletéſére bę hozattatnánac.

2 Es mikor ő ezeket hatta vólna, őſiue hiuán az ő barátit és had nagyit kic à Sidokat gyűlőlic vala, lakodalomnac adá magát. Az Elephantoknac meſtere pedig Hermon az király paranczolattját ſiorgalmatoſſan véghőz viué

3 Annac felőtte azoknac ſiólgai eſtue felé ki ménuén kőtőzic vala ſiegényeknec kezeket, és egyęb ő környűlőc való dolgokra viſelnec vala gondot, alituán hogy ſetét haynalba az az nemzetſég egy veſiedelemmel meg halna.

4 De az melly Sidoc minden ſegitſég nékül el hagyattattaknac láttatnac vala az pogányoknac, az minden felől őket ſiorongotó nyomoruſágnac ſiűkſége miatt, az mindenható WRat, és minden hatalmaſſágnál nagyob ő irgalmas Iſteneket és attyokat, ſiüntelen ſióual mindniáian ſirua hijac vala ſegitſégől, kéruén hogy az ő ellenec való tanáczot el forditaná, és az ő nagy diczőſéges meg ielenéſéuel előttőc való haláltól meg mentené.

5 Ezeknec ſiüntelen való könyőrgéſec az ęgbe vitetic vala. Hermon pedig, ki az kegyetlen Elephantokat immár bę tőltötte vala bőuſéges bornac itáláual, és tőmienuel meg elegittette vala, reggel az király vduárába méné, hogy ez dolgot az királnac meg mondaná.

6 De az Iſten álmot boczáta az királra, melly Iſtentől eleitől fogua teremtetett álom, ió az embereknec, mellyet nappalis boczát az emberekre: az az, ki kegjelmeſſen ád mindeneket azoknac az kiknec akaria.

7 Annac okaért meg t: rtoztatuán az WRnac győnyőrűſéges és nagy ereie által, ſiándékában igen meg czalattatéc: és az Iſtennec változhatatlan tanácza által meg czalattatéc.

8 Az Sidoc ez okaért mikor az hagyott időt el múlattac vólna, diczéréc az ő ſient Iſteneket, és az kegyelmes Iſtent imádgyác vala vijonnan, hogy az ő erőſſéges kezeinec hatalmát az keuély pogányoknac meg mutatná.

9 Es immár vgy mind tized fęl

órán,

órán, az hiuogató az ſoc hiuatalóſokat ielen lenni látuán oda méne, és az királt fel költé: és ötet fel ebreſituén meg mondá hog az lakodalomnac ideie el iött vólna, és azokról ſióla: melly beſiédeckel az király intetuén, mikor az helyre ment vólna, hagyá azokat, kic az lakodalomba iöttec vala, néki ellenébe le ülni.

10 Mellyet mikor amazoc meg czelekedtec vólna, inté öket hogj iól lakozuán az lakodalomnac ielen való ideiét tiſiteluén az vidamſágnac adnác.

11 Touábba mikor az lakodalom az beſiélgetéſſel igen meg hoſſiabúſt vólna, az király hiuatuán az Hermont, kemény fenyegetéſſel meg kérdé, mi okaért engedtettenec vólna az Sidoc még az napon élni.

12 Amaz pedig meg monduán, hogy ö az éijel az paranczolatot meg czelekedte, mellyet az ö barátijs bizonitanác, nagyob kegyetlenſéget mutatuán Phalariſnál, az maiálomnac köſiönnyéc, vgy mond, azoc.

13 Te pedig halladéc nélkül az Elephantokat az hólnapi napra azonképpen kéſiitſed az gonoſi Sidoknac halálokra:

14 Ez király parantſolattyát mikor vigan az kic ott valánac, minnyáján ditſértéc vólna, kiki mind házához méne: holott az éjnec ideiét nem annîra az álomba foglaltác, mint az Sidoc ellen való gyalázatnac gondolâſában, kiket alîtnac vala nyomorultaknac lenni.

15 Mihelyen ezokaért az kakas reggel ſióla, Hermon az fegyueres Elephantokat az ö tagás helyeken izgattya vala, és az városnac ſokaſága gyülekezic vala az keſerues dolognac nézéſére, kéuánua váruan az virrattát.

16 De az Sidoc mind az egéſi idöben fohâſikoduán könyues imádſágockal, ſiralmas énekeckel kezeket az égbe nyuituán, az nagy Iſtent imádgyác vala, hogy hamar nékic ſegitſégül lenne.

17 Még pedig az nap meg nem világoſodott vala, mikor a király az ö barátit vendéglené, Hermon oda menuén, ki hija vala à királt, ielentuén hogy az király akarattya kéſiſien vólna.

18 Mellyet mikor amaz hallott vólna, azon az méltatlan ki ménetelen almélkoduán, mint ki mindenekröl el feletkezett vólna tudakozza vala mi dolog miért czelekedne ö ezt illyen ſorgalmatoſſággal. Ez pedig az mindeneken Wralkodó Iſtennec erös czelekedete vala, ki az ö elméiére azoknac az feledekenſéget botſátta vala, mellyeket az elött gondolt vólt.

19 Mikor pedig mondaná Hermon, és minden baráti, az Elephantoc és az had, ô király az te kemény akaratod ſierint el kéſitettenec.

20 Ö pedig ez beſiédeken igen meg haragoduán, miuel hogy Iſtennec gonduiſeléſe által az király gondolattyának elſe veſiett vala, nagy fenyegetéſſel monda.

21 Valamelly attyác vagy anyáknac fiai én hozzám iönec ez dolog felöl, azoc az Elephantoknac eledeli léſinec az ártatlan Sidoc helyett, kic az én hozzám és eleimhöz való tökélletes és álhatatos hiuſégeket meg mutatác: Iólleheth a tégedet nem ſieretnélec az mi eggyütt való neuekedésünkért és az te ſiolgálatodért, az Sidoc helyett téged öletnelec meg.

22 Ecképpen Hermon az vélet-len és veſiedelmes fenyegetéſeket ſienueduén tekéntetében és ortzáiában meg röttene: baráti pedig eggyenként ſiomoruán el ménénec, kic az öſiue gyült népet el küldéc dolgokra.

23 Az Sidoc pedig à király mondáſit meg értuén, diczéric vala az tiſiteletes WR Iſtent, az királyoknac királlyát, kitöl nyertéc vólna ez ſegitſéget.

24 Touábba mikor az király azon ſiokáſa ſierint iſmég vendégſéget ſierzett vólna, inté az vendégeket hogy vigác lennénec és hiuatuán Hermont fenyegetéſſel monda, ô gonoſi ſiólga, hánſior kell vgyan azon dolgoc felöl néked paranczolni? eſmét kéſiicz el az Elephantokat à hólnapi napra az Sidoknac meg öléſekre.

25 Ackoron az ö rokoni az kic eggyüt ö vele ülnec vala az ö álhatatlan elméiét czodáluán, ezeket ſiólác: O király meddig kiſergeez minket mint egy eſitelenéket, ki immár harmadſior hagjod öket el veſitetni, és eſmét az dolognac czelekedéſében meg változuã, à mit el végz eſi fel bontod.

26 Az város bizony ez okért haborg várakozuán, és az ſoc gyülekezetnec miatta félö hogy el ne dúlattaſſéc.

27 Ennec okaért az Phalariohos haſonló király tellyes léuén eſitelenſéggel, és à Sidoknac meg tártáſoc felöl való tanáczának változáſát ſemminec tartuán.

28 Erös eskũuéſſel bizonita, hog ö el hagyuán minden halladékot, az barmoknac lábockal és tzrdeckel meg vndokitatuán azokat pokolba boczáttya: az után hadát indituán Iudęára, tüzzel és vaſſal röuid idön azt el puſitittya', és az Sidoknac templomokat, mellybe (vgy mond) minket nem boczátánac, az holott áldozni ſioktac, tüzzel meg égetuén öröcké való puſiáuá téſiem.

29 Ackoron mikor baráti és rokoni örömuel el mentec vólna, ſtráſákot rendelénec az városnac álkolmatos helyein.

30 Az Elephantoknac feiedelme pedig az barmokat minec vtánna dihöſſégre fel inditotta vólna illatos italockal, és tömiennel egye litetett borral röttenetes kéſiületel elö hozta vólna azokat. Es immár haynal felé mikor imár à ló futtató bę töl vólna ſiámlalhatlan ſokaſággal, az király vduarába bę ménuén, az királt az el végezett dologra fel ſerkenté.

31 Ackor amaz Iſtentelen és haraggal tellyes elméuel, nagy ſokaſággal az Elephantockal elö iöue,

kegyet-

kegyetlen elméuel és ſiáradt ſiem mel kéuańuán látni az oda fel meg mondattaknac nyomorúlt veſiedelmeket.

32 Mihelyen pedig az Sidoc az kapuban ki ménö Elephantokat, és az vtán ménö fegyueres hadat és az népnec lába porát meg látác, és az röttenetes zengö tolyon gáſt meg hallác, miuel hogy az ö életeknec vtólſo ſiem pillantáſánac alitanác azt lenni.

33 Az nyomoruſágos váráſnac végénel egy máshoz való könyörületeſſégre és iaygatáſra fordúluán, az rokonſágoſoc, az attyác az ö fioknac, anyác leányoknac nyakokra eſuén, egy máſt czókolgattyác vala.

34 Némellyec az ö moſtan ſiülетett gyermekeket vtólso ſiopáſért ölökbe véſiic vala:

35 Viſiſiontag pedig meg emlekezuén arról minęmö ſegitſéggel vólt az elött Iſten nékic mennyböl, artzal egyenlöképpen le borúluán, az czets ſiopókat emleiöktöl el ſiakaſituán, nagy fel ſióual kiáltnac vala az Mindenhatóhoz.

36 Könyörögué hogy az ö meg ielenéſéuel könyörülne raytoc, kic immár pokol aytaiára iutottanac.

VI. Réſz.

Eleazar könyörög Iſtennec az ſabaduláſért, és el boczát Iſten kęt Angyalt kic öket óltalmaznic, és az ellenſeger meg röttentenec Az kiraly meg röttenuen paranczollya hogy az Sidoc el oldoztaſſanac és el boczattaſſanac. Az Sidoc örülnec, Iſtennec halakat adnac és lakodalmot ſereznec.

1 ELeazar pedig egy neminęmö ieles férfiu, ki az tartomáńnac Papiai közzül való vala, és immár vén ember léuén, ez élethöz illendö minden ioſiágos czelekedetéuel magát meg ékeſitette vala, le czendeſituén maga környül az véneket, az ſient Iſtent ſegitſégöl hiuán, igy imádkozéc.

2 O attyánc, nagy hatalmas király, és felſéges mindenható Iſten, ki minden teremtett állatokat kegjelmeſſen vezęrleſi, tekints meg az Abrahamnac maguát, és az ſient Iácobnac nemzetſégét, az te néked ſienteltetett réſinec népét, kic az idegen földön veſiedelem alá vettettec.

3 Te az ſiekereckel böuölködö Pharahót régen az Ægyptomnac feiedelmét, ki vakmerö engedetlenſéggel és nyeluénec kérküe kenſégéuel fel fuualkodott vala, az ö keuély hadáual az tengerbe merituén el veſitetted, az te irgalmaſſágodnac világáual meg világoſituán az Izrael nemzetét. Exod. 14.

4 Annac felötte az ſiámlálhatatlan hadáual kérküuö Sennacheribot, az Aſsiriáiaknac hatalmas királlyát, ki immár fegyuerrel az egéſi földet birodalma alá vetette vala, ki az te ſient vároſod ellen fel fuualkodott vala, és ki keuélyen és méreſien átkot ſiól vala, meg törted WRam, ſoc nemzetſégeknec nîluán meg mutatuán az te hatalmadat. 2 Reg. 19.

5 Te amaz Babyloniában való három tárſokat, kic vidamon ad- Daniel. 3.

tác vala életeket az tüzre, hogy az hijába valókat ne tiſitelnéc, az égö kementzet meg harmatozuán, meg tartottad hogy haiokis meg ne perſölödnéc, és az tüznec lángiát az ellenſégre fordităd.

6 Te az iregyſégből való vádoláſoc által az oroſilanyokhoz az
Daniel. 6. föld alá vettetett Dánielt, hogy az vadaktól meg étetnéc, egeſſéggel az világoſra viſiſia hoztad: és az tengerben élö Cet halnac haſában ſiorongattatott Ionaſt azöuei
Ioen.2. nec iſmég egeſſégbe mutattad, ó attyánc.

7 Moſtis ne kęſſel mindeneknec kegjelmes nézöie, hanem mutaſd meg mingiárt magadot az Izrael nemzeténec, melly az vtálatos és Iſtentelen pogányoktól hamiſſan nyomorgattatic.

8 Hogj ha bódoſtunkba à mi éle tünc iſtentelenſéggel meg fertéztetett, meg mentuén az ellenſégnec kezéből ô WRam, akar minçmö bünteteſſel veſieſs minket.

9 Hogy ezec kic hijába való dolgokban bölczelkednec, à hijába valóknac ne kedueskedgyenec azoknac el veſiéſén kiket ſieretſi, és azt mondgyác: Męg az ö Iſtenec ſem ſiabaditotta meg öket.

10 Ennec okaért te öröcké való, ki nagy ereiö és nagy hatalmú vagy, tekénts meg moſt és ſiánny meg minket, kic az iſtenteleneknec hamis ereiec által leſelkedöknec módgyoc ſierent ölettetünc meg.

11 Tedd azt hogy almélkodgyanac az pogányoc ma az te győzhetetlen hatalmadon, és a te nagy erödet az Iácob nemzeténec ſiabadulâſában mutaſd meg.

12 Néked könyörög mind az kiczinkeknec ſokſága, és azoknac ſiülei ſiralmockal. Légyen nyiluán minden nemzeteknec, hogy te WRam nékünc ielen vagy, és az te ortzádot tölünc el nem forditottad.

13 Hanem az mint ſióltál, hogy męg az ellenſég földén ſem hagyod az tiéidet, acképpen czelekedgyél WRam.

14 Mikor pedig az imádſágot Eleazar el végezte vólna, à király az Elephantockal és minden hadánac zergéſéuel az pállya futtató helynél ielen lön.

15 Mellyet mikor láttac vólna az Sidoc, az mennybe nagy kiáltáſt téuénec, el annîra hogj à környül való völgyec zeneguén, mind az egéſi hadat nagy ſiráſra inditanác.

16 Ackor az nagy diczöſeges, mindenható és igaz Iſten az ö ſient ortzáiát meg mutatuán, az mennyei kapukot meg nitá, kikből kęt ékes és röttenetes Angyaloc ſiállánac le, kic mindenektől az Sidoktul meg valua láttatnac vala.

17 Ezec ellent álluán az ellenſég nec ſeregét háboruſággal és röttegéſſel meg töltéc, és békokba ſioritác, mellyec miatt meg nem mozdulhatnac vala, annîra hogy az király teſte irtoznéc, és az ö haragos méreſiſégét el feledné.

18 Az Elephantokis az vtánnoc

mén-

menö fegyueres ſeregekre fordúluán azokat tapodgyác és ölic vala.

19 Ezokaért az király haragia könyörületeſſégre fordúla, és azoknac mellyeket az elött igyekezic vala, meg firatáſára.

20 Mert meg haluán à kiáltáſt, és látuán hogy mindenec igen haylandóc az Sidóknac veſiedelmekre, ſiruán, és haragual ſiduán barátit, monda:

21 Az királlyal gonoſiúl éltec, vgy mond: és az kegyetleneket kegyetlenſéggel felüll haladgyátoc, és mind én magamotis, ki veletec iót tettem, az birodalomtól; mind pedig lelkemet az élettöl immár meg akariátoc foſitani, titkon czelekeduén olly dolgokat, mellyec az orſiágnac ſemmiképpen nem haſinoſſác.

22 Kitſoda gyüitötte ide mind ez ö helyekröl ki hanyattatott ártatlanokat, kic à mi birodalmunknac eröſſégit hiuén birtác?

23 Kitſoda köteleſite illyen méltatlan büntetéſekre, azokat kic mind eleitöl fogua hozzánc való ió akarattal minden nemzetſégeket mindenben meg haladtác, gyakran nagy veſiedelmekre aduán magokat?

24 Oldozzatoc meg az hamis köteleket, óldozzatoc meg, és ezeket az ö házokhoz egeſſéggel viſiſia boczátuán az elött való czelekedetekért meg köueſſétec: Boczáſſátoc el az Mindenható mennyei élö Iſtennec fiait, ki az mi eleinknec ideiétöl fogua mind eddig, az mi dolgainknac háboruſág nélkül való állapattját adta.

25 Es az király ezeket mondgya vala: amazoc pedig mindgyárt meg óldoztatuán, mikor meg ſiabadultac vólna az haláltól, az ö meg ſiabaditó ſient Iſteneket diczéric vala.

26 Az vtán oſitan à király az vá rosba meg tęruén, ſiólituán az iöuedelmeknec ſáfárát, borokat és az lakodalomhoz való egyęb dolgokat hagyá ſiolgáltatni heted napig à Sidoknac, el végezuén, hogy à minęmö helyen alitottac vólna hogj halált kell ſienuedniec, vgyan ott tiſitelnéc az meg ſiabaduláſnac innepét.

27 Ackoron azoc kic az elött ſiidalmatoſoc valánac, és koporſóhoz közel léuöc, söt inkáb kic abba bę ſiállottac vala, az keſerü és ſiralmas halál helyett, ſiép lakodalmat ſierezuén, tellyeſſec léuén örömmel, az ö romláſoknac és koporſóioknac rendeltett helyét ſiękeckel rakiac vala bę.

28 Es el hagyuán az ſiralmas ohaytáſnac énekét, az meg ſiabaditó és czoda téuö Iſtent diczéruén, hazáiokbéli éneket kezdnec vala, és minden ſiráſt és iaygatáſt el hagyuán, az békeſéges örömnec ielenſégére tánczolnac vala.

29 Haſonlatosképpen pedig az királis ezen való örömében nagy lakodalmat téuén, diczéreteket mond vala mennyben ſiünetlen és ékeſſen, az ö hirtelenſéggel való ſiabaduláſáért.

30 Az kic pedig ez elött meg öléſre, és az madaraknac eledelekre, nagy örömmel rendeltec vala azokat, azoc bándoknac vala, miuel hogy ſiégyenlenéc ezeket magokban, és látnác hogy az ö kegyetlen vakmeröſégec nagy gyalázattal füſtbe ment vólna.

31 Az Sidóc pedig az mint immár mondottuc, tántzoláſnac és lakodalomnac aduán magokat, az idöt vigaſággal és énekléſſel mulatác el.

32 Es közönſéges töruénnyel el végezéc, hogy az ö ſiámkiuetéſeknec minden ideiében, az fellül meg mondott napokat vigaſágnac ſientelnéc, nem à réſiegſég nec és zabalodáſnac kedueiért, hanem az Iſtentöl nékic adatott ſiabaduláſért.

33 Annac vtánna az királyhoz ménuén, kéuánác hogy haza boczáttatnánac.

Az Ægyptumbeliec Pachonnac neuezte az Aprilis hauat: Epiphnec neueſſtec az Iuniuſt.

34 Touábba az ö bę iratáſoc lött az Pachonhólnapnac huſion ötödic napiától fogua, az Epiph hólnapnac negyedic napiáig, negyuen napokig: az Sidoknac el veſitéſekben pedig munkalkodtanac, az Epiph hónac ötödic napiától fogua azonnac hetedic napiáig, három napokig: mellyeken az ö irgalmaſſágát diczö ſégeſſen meg mutatuán az mindeneken wralkodó, ſérelem nélkül öket mind meg tartotta.

35 Lakodalmat tartánac pedig, mikor az király nékic mindeneket adatna, tizen négy napig.

36 Melly nap ö hozzá mentenec az ö el boczáttatáſoc felöl. Kiketa király diczéruén, minden városoknac tiſitartóinac nagy buzgoſággal ez alatt való leuelet irá.

VII. Réſz.

Ptolemeus király leuelet ir az ö orſagaban valo tiztartoknac, melyben az ö elebbi akarattyat, mellyetleuelben ielentet vala az Sidoknac meg öletéſec felöl el valtoztattya. El boczattya az kiraly az Sidokat, és az ö parantſolattya ſerint, mindeneket meg adnac nékiec, &c.

1 PTolomęus Philopator király, az Ægyptumban való tiſitartóknac, és minden dolgoknac ki ſiolgaltáſára bizattattaknac, békeſéget és egeſſéget (kéuán:) mert mi à mi gyermekinckel egeſſégben vagyunc.

2 Minec vtánna az nagy Iſten nékünc az mi kéuánſágunc ſierint minden dolgainknac elö menetét adta vólna, némellyec az mi barátinc közzül minket el vntatuán, arra kéſieritettec, hogy à mi birodalmunc alatt való Sidokat egy helyre gyüytuén, mint ellenſégünket ſiokatlan büntetéſeckel illetnöc.

3 Miuel hogy azt mondanác: hogy az mi dolgainc ſoha ezendeſſégben nem léſinec, az gyülöſegért, mellyet ezec viſelnénec minden nemzetec ellen, mig ez el nem töröltetnéc.

4 Es mikor öket ide kötözue hoztac vólna, ſoc nyomorgatáſockal, mint rabokat, söt mint toluaiokat minden tudakozás nélkül és kéſedelem nélkül, igyekeztec öket meg ölni, nagyob kegyetlenſéggel Scythiabéliec kegyetlenſégénél.

5 Mi

5 Mi pedig azokat annac okáért kemenyben dorgáluán, minec vtáña à mi kegyelmeſſégünc ſierint, mellyel mindenekhöz vagyunc, ezeknec életeket nehezen meg engedtüc vólna, és meg iſmértüc vólna, hogy az Iſten ótalmazta az Sidokat mint attya az fiakat, és meg gondoltuc vólna az mi eleinkhöz és mi hozzánc való tökélletes ió akarattyokat, añac okáért öket minden bűntöl ártatlanoknac mondgyuc lenni.

6 Es mind neknec meg hadtuc hogy minden helyen az ðuekhöz boczáttaſſanac, ſenki ſemmiképpen meg ne bántſa öket, auagy valamit azokban mellyeket hamiſſan ſienuedtenec, ſiemekre ne veſſen.

7 Mert tudgyátoc, hogy mi ha valami álnokſágot czelekedünc ð ellenec, auagy hatſac meg ſiomorityukis öket, nem ember, hanem à minden hatalmaſſagon wralkodó feiſéges Iſten léſien czelekedetinknec ellenſéges boſiſiút állóia, mindenkor, mindenben, és el táuozthatlanképpen. Legyetec egeſſégben.

8 Mind az által minec vtánna ez leuelet vettec vólna az Sidoc, nem mindgyárt ſieténec el menni, hanem az királtól aztis kéuánác, hogy az kic à Sidoknac nem zete közzül az ſient Iſten ellen az ð törüényét akarattyoc ſierint fel bontottác vólna, mélto büntetéſſel büntettetnénec meg ð tölöc.

9 Ezt monduán: hogy azoc kic haſoc kedueiért az Iſten parantſolatit által hágtác vólna, meg az király parantſolatihozis ſoha nem lennénec engedelmeſec.

10 Az király pedig meg gondoluán hogy azoc igazat mondanánac, diczéruen öket, hatalmat ada, hogy azokat kic az Iſten törüényétel bontottác vólna, az ð orſiágánac minden helyén ſiabadon meg öllyéc, minden királi hatalmaſſágnélkül és töruén nélkül.

11 Ackoron az királynac hálákat aduán, az mint illett, ezeknec Papiai és egyetemben az egéſi ſokaſág Alleluiat kiáltuán-örömuel el ménénec.

12 Es ècképpen mindent, valakit elöl találnac vala az ð nemzetſégec közzül, az ki magát meg ferteztette vólna; meg büntetnec vala, és ſoc képpen ſiidalmazuán, meg ölic vala.

13 Es az napon három ſiáz férfiaknál többet ölénec meg, és vigaſágokat tönec örömuel az iſten teleneket meg öluén.

14 Az kic pedig Iſtenhöz hóltig ragaſikottac vala, az ſiabaduláſnac tellyes gyömöltſét nyeruén, ki mennec vala az városból, mindennemü iósiagú virágoknac némeiből való koſiórockal meg ékeſitetuén, örömuel és kiáltaſſal, diczéreteckel és énekléſeknec gyönjörüſéges zengéſéuel az ð attyoknac Iſtenénec az Izelnec ſient meg ſiabaditóiánac hálákat aduán.

15 Es

15 Es mikor iutottac vólna az Ptolemaisba, mely város az helynec terméſietiért neueztetett Rhodophoroſnac, holott az haióc váriác vala ðket, kðzðnſéges tanátsból ott heted napig való lakodalmat tartánac, miuel hogy az király mindennec nagy ðrðmeſt ád vala az mi ſiükſég vala nékic, mig haza értec vólna.

Rodophoros. az az, roſa termö.

16 Es vgyan ott el végezéc, hogy minec vtánna haza mennec békeſéggel, azon napokat az ð ſiám ki vetéſeknec minden ideiében lakodalomnac ſzentelnéc.

17 Melly napokat mikor ott lakodalomnac ſienteltéc vólna meg, és az lakodalom helyén fel emelt oſiloppal végezéſeket meg erðſsitettec vólna, egeſſégben és ſiabadſágban el ménénec nagy ðrðmmel az tengeren és folyó vizeken az ð házokba, meg tartatuán az király parantſolattya által, és ſockal nagyob hatalmat nyerénec az ð ellenſégec ellen, hogy nem az elðtt, nagy diczðſéggel és tðlðc való félelemmel egybe.

18 Es ſenkinec hatalmáual az ð ioſiágoktól meg nem foſitatánac, hanem mindenec az ð marháiokat meg nyeréc, à mint azoc fel irattac vala, annir a hogy valaki azokban valamit el vðtt vólna, nagy félelemmel meg adná. Illy nagy dolgokat czelekeſiic vala az Iſten az ðueinec meg tartáſokra.

19 Aldott légyen az Izraelnec meg ſiabaditóia mind ðrðckðn ðrðcké. AMEN.

Az Machabéuſoc könyuéinec, Es az egéſi ó Teſtamentumnac vége.

AZ MI VRVNC IESVS CHRISTVS-NAC WY TESTAMEN-TOMA.

MELLYNEC ELSŐ RESzEben, az Euangelistác könyuei, az Másikban az Apastaloc leuelei vadnac.

IEREMIAS XXXI.

¶ Imé napoc iőnec azt mondgya az WR, és az Izrael és Iudah házával vij ſőuetſéget ſerzec. Nem az ſőuetſég ſerint mellyet ſerzettem az ő attyockál, az mely napon fogám az ő kezeket hogy őket ki hoznam Ægyptumból; Hanem ez léſen az ſőuetſég mellyet az Izrael házaual ſerzec: Adom az én tőruényemet ő belé iec, és az ő ſiuekbe bę irom azt: és léſec nékic Iſtenec és őc én népeim léſnec. Es nem tanittya ſenki többé az ő felebaráttyát, ezt monduany; eſmérd meg az Iſtent. Mert mindnyaian kiczintől fogua nagyiglan meg eſmérnec engemet, azt mondgya az WR. Mert meg kegyelmezec az ő bűnőknec, és az ő bűnőkről ſoha meg nem emlekezem, &c.

ANNO M. D. XC.

AZ EVANGELISTAC KŐNYVEINEC RENDI.

Szent Mátthé.	Kőnyue: Cap.	28.
Szent Marc.		16.
Sent Lukácz.		24.
Szent Iános.		21.
Apaſtaloc czelekedetiről irott könyu.		28.

Az Apaſtaloc leueleinec rendét meg mondgyác, az by Teſtamentum kőnyueinec máſodic reſzénec kezdetiben, &c.

SZENT MATTHE
IRASA SZERENT
VALO EVANGELIVM.

ELSŐ RESZ.

IEsvs Christusnac, Dáuid és Abraham fiának nemzetségéről való könyw.

Vagy igy: Iesus Christusnac Dauid fiának, ki Abrahamfia volt nemzetségéről való kőnyw, holott néz ß: Mathé az Abrahamnac és Dáuidnac tőrt igere-tekre, kiknec nemzetségekből származo: Christus embersége szerint. Gen. 12 Psalm. 132. Matth. 22. a: Genes. 38. 1 Paralip 2 b. Ruth 4.

2 Abraham nemzé Isaacot. Isaac nemzé Iácobot, Iácob nemzé Iudath, és az ő attyafiait.

3 a Iudas nemzé Phareſt és Zarat Thamartól. Phares nemzé Esromot, Esrom nemzé Aramot.

4 Aram nemzé Aminadabot. Aminadab nemzé Naassont. Naasson nemze Salmont.

5 b Salmon nemzé Boozt Rachabtól. Booz nemzé Obedet az Ruth asszonytól. Obed nemzé Iesset.

6 c Iesse nemzé Dáuid királt. Dáuid király nemzé Sálomont, attól az ki vala (elősier) Vriásé.

c: 1. Reg. 16 ℣ 17. 2. Reg. 12.

7 d Sálomon nemzé Roboamot. Roboam nemzé Abiat, Abia nemzé Asat.

d: 3. Reg. 11 1. Paral 3.

8 Asa nemzé Iosaphatot. Iosaphat nemzé Ioramot. Ioram nemzé Hoziast.

9 Hozias nemzé Ioathamot. Ioatham nemzé Achazt. Achaz nemzé Ezechiast.

e: 4 Reg 20. ℣ 21.

10 e Ezechias nemzé Manasseſt. Manasses nemzé Amont. Amon nemzé Iosiast.

11 f Iosias nemze Iakimot. Iakim nemzé Ieconiast és az ő attyafiait, az Babyloniái fogságra való vitélkor.

1. Paral. 3. f: 4. Reg. 23. ℣ 24. 2. Paral 36.

12 g Az Babyloniai fogságra való vitélnec vtánna pedig, Iecönias nemzé Salathielt, Salathiel nemzé Zorobabelt.

g 4 Reg 24. 1. Paral. 6. 1 Paral. 3. 1 Esdr. 3. ℣ 5.

13 Zorobabel nemzé Abiudot. Abiud nemzé Eliachimot. Eliachim nemzé Azort.

14 Azor nemzé Sadokot. Sadoc nemzé Achimot. Achim nemzé Eliudot.

15 Eliud nemzé Eleazárt. Eleazár nemzé Mathant, Mathan nemzé Iácobot.

16 Iacob nemzé Iosephet, Mariának férjét, kitől siületéc az Iesus. Ki Christusnac mondatic.

17 Annac okaért az egési nemzetség. Abrahamtól fogua Dáuidig, tizen négy nemzetség Es Dáuidtól fogua az Babyloniái fogságra való vitélkorig, tizen négy nemzetség, és az Babyloniai fogságra való vitéltől fogua az Christusig, tizen négy nemzetség.

18 Az Iesus Christusnac siüle-

téſe pedig igy vólt. Mikoron az ð annya az Maria iegyeztetett vólna Ióſephnec, minec elðtte ðtet haza vinné,[b] táláltatec viſelðſnec az ſient Lélektðl.

b. Vagy minec elðtte eggyut laknanac, az az, á menyegzőnec elðtte.

19 Ióſeph pedig az ð férie, miuel hogy igaz ember vala, és nem akará ðtet gyalázatba keuerni, akará ðtet titkon el hagyni.

20 [i] Mikoron pedig ezeket magában el gondolta vólna, imé az WRnac Angyala álomban meg ielenéc néki és monda, Ióſeph Dáuidnac fia, Ne fély el venni az Mariát feleſégül, Mert az mi ð benne fogantatott, az ſient lélektðl vagyon.

i: Ieſus Chriſtus ſient lélec altal Maria méheben fogantatuán, ſületic Bethlehemben az igeretec ſerint.

21 Szül pedig fiat, és neuezed ðtet Ieſuſnac: Mert ð ſiabadíttya meg az ð népét, az ð bünöktül.

22 Mind ez pedig (azért) lðtt, hogy meg tellyeſednéc, az mit az WR mondott vólt, az Prophéta által, ki igy ſiól.

Eſai. 7.

23 Imé egy ſiüz, fogad az ð méhében, ſiül fiat, és neuezed ðtet Emanuelnec, mellynec magyarázattya azt téſii. Mi velðnc Iſten.

Vagy. Es mel leie, vön az ő feleſeget.

24 Fel ſerkenuén pedig Ióſeph az álomból, vgy czelekedéc az mint néki az Angyal paranczolta vala, és el vöué (Mariát) feleſégül.

k: Az az, mint nemellyec magyarazzac, ſoha nem eſmerte Mariát De miuel hog azt nem mongya meg mi kőuetkeget az vtán, nem kell azon veſſeked nűne.

25 Es nem eſméré ðtet, miglen ſiüle amaz ð elsð ſiülðtt Fiát:[k] Es neuezé az ð neuét Ieſuſnac.

II. Réſz.

1 Mikoron pedig ſiületett vólna Ieſus Bethlehemben Iuda (nemzetſégénec) városában, Herodes király ideiében, Imé nap kelet felöl iöuénec Ieruſálembe bölczec.

Az vyonnan ſületec Ieſuſt, tiztelic mint Iſtent, és kiralt, á pogán bölcſec.

2 Es mondánac. Hól vagyon à Sidóknac királlya, à ki ſiületett? Mert látóc az ð Czillagát nap keleten, és iöttünc, hogy néki tizteſſéget tegyünc.[a]

a Vagy hogy imadgyuc ötet.

3 Ezeket pedig mikor hallotta vólna Herodes király, igen meg háborodéc, és ð vęle egybe, mind az egéſi Ieruſálem.

4 Es egybe gyüytuén mind az Papi feiedelmeket, és az köſſég között való irás tudókat; tudakozic vala tölöc, holott kellene az Chriſtuſnac ſiületni.

5 Azoc pedig mondánac néki, Iuda nemzetſégénec városában Bethlehemben. Mert igy vagyon meg irua az Prophetánál.

6 Teis Bethlehem Iuda földénec városa Semmiképpen nem vagy leg kiſſeb Iudánac feiedelemſéginec városi között, Mert te belöled támad az feiedelem, ki az én népemnec az Izraelnec legeltetöie[b] léſien.

Mich. 5.

b: Vagy igazgatoia, biroia

7 Ackor Herodes titkon hiuatuán az bölczeket, ſiorgalmatoſon meg tudakozéc tölöc, miczoda idöben ielent vólna meg nékiec az czillag.

Herodeſnec álnoc és titkos tanatſa Chriſtus ellen kinec meg tartaſára az Iſten vigyáz.

8 Es mikoron el botſátaná öket Betlehembe: monda nékiec. El ménuén oda, ſiorgalmatoſſon értekezzetec meg az gyermec felöl. Es minec vtánna meg talállyátoc, adgyátoc tudtomra, hogy énis el mennyec, és tizteſſéget tegyec néki.[c]

Vagy Imadgyam ötet.

9 Azoc

9 Azoc pedig az király beſiédit meg haluán, el ménénec, és imé az czillag mellyet láttac vala nap keleten, elöttöc mégyen vala, miglen iutna és meg állana (az helly felött) az hól az gyermec vala.

10 Es mikor láttác vólna az tſillagot, felöttе igen meg öruendezénec.

11 Es bę ménuén az házba, meg találác az gyermeket az Mariáual az ö Annyáual, és le búrúlván, d tizteſſéget tönec néki, és az ö kénczeket elö hozuán, adánac néki aiándékokat, Aranyat, temiéńt, és Mirrhát.

d: Vagy imádác ötet.

12 Es az Iſtentöl meg intetuén álom által, hogy Herodeshöz viſſſa ne mennénec, más vton tęrénec az ö haza iokba.

13 Minec vtánna pedig meg tęrtenec vólna, imé az WRnac Angyala meg ielenéc Iósephnec álomba, és monda: kelly fel, vegyed à gyermeket az ö annyáual egybe, és ſialadgy Ægyptumba, és légy ott, az mig én mondom: Mert az Herodes maydan halálra fogia keresni az gyermeket.

AZIESVS Christuſnac ereiſtöc vala ſenuedeſenec kezdeti.

14 Az Iósęph pedig fel kelvén, vöué az gyermeket az ö annyáual egybe ettzaka, és ſialada Ægyptumba.

15 Es lakéc ott mind az Herodes haláláig: hogy meg tellyeſednéc az mit az WR mondott az Prophéta által, ki igy ſiollot: Ægyptumból hijttam ki az én fiamat.

Oſe. 11.

16 Ackor az Herodes, mikor eſiébe vötte vólna, hogy meg czufoltatott az bölczektül, igen meg búſúla, és el külduén (ſiólgair) le vágatá mind az gyermekeket, kic valának Bethlehemben, és annac határiban, két eztendösöket, és annál kiſſebeket az idö ſierint, mellyet kérdett vala az bölczektöl.

Az kis gyermekeknec az Iesus mellett valo martyromſagoc.

17 Ackor tellyeſedéc meg az mit az WR mondott vólt Ieremiás által, ki igy ſiollott vólt.

18 Az kiáltás az magaſſágbais meg hallatott, (tudniillic) keſerö ſiuás, riuás, Az Rachel ſiratuán fiait nem akart vigaztaláſt bę venni, miuel hogy (az ö fiai) nem vólnának.

Ieremi. 31.

19 Mikoron pedig meg hóltAz Herodes hoſta vtan az Iesus Ægyptumból ki hozatasa és ſeb tartatasi Názarethben.

vólna az Herodes, imé az Iſtennec Angyala, meg ielenéc álomba Iósephnec Ægyptumban.

20 Es monda: Kelly fel, vegyed az gyermeket, az ö annyáual egybe, és eregy el Izraél orſiágába, mert meg hóltanac az kic az gyermeknec életét keresic vala.

21 Iósęph azért fel keluén, vöué az gyermeket, az ö annyáual egybe, és mene Izrael orſiágába.

22 Mikor pedig hallotta vólna, hogy Iuda orſiágában, Archelaus wralkodnéc az ö attya helyébe, nem méré oda menni, hanem az Iſtentöl meg intetuén álom által, Galilęa felé tarta.

23 Es mikor oda ment vólna, lakozéc Nazarethnec városában, hogy bę tellyesednéc az mit az Prophétác mondottanac. Nazarenusnac hiuattatic.

III. Rész.

Kereztelö Ianos, vgy mint hop mestere az Christusnac pœnitentia predicalassal, neki vtat tiztit.

1 ACkor az idöben elö iöue kereztelö Iános, ki predikál vala Iuda orsiágnac puztaiában.

2 Es ezt mondgya vala: Térietec meg, mert el közelitett az mennyeknec [a] orsiaga.

a: Az mennyeknec orsiágan erti az Istennec beñöne valo orsiaglasát az hit altal. Mintha azt mondaná. Az Isten nektec kegyelmes, meg bocztattya az bünt, Christus ielen vagyon minden iauaiual azert terietec meg. Esai. 40. Marc. 1. Luc. 3.

3 Mert ez amaz, kiröl siólot Esaiás Prophéta, ezt monduán. Kiáltó sió (vagyon) az puztában: késiitsétec meg az Wrnac vtát, és egyengessétec meg az ö ösuényét.

4 Az Iánosnac pedig ruháia vala Teué siörböl, és az ö derekánac öue, börböl (czináltatott.) Elesége pedig vala sáska és erdei męz.

5 Ackor ki mennec vala ö hozzá, mind az Ierusálembeliec, Iuda orsiágbéliec, és az Iordán víze mellet való tartomáńbéliec.

6 Es meg kereztelkednec vala ö töle, az Iordán vizében, minec vtánna az ö bünökröl vallást tennénec. [b]

b: Az az, minec vtánna meg esmertec volna az ö bünöket és vallást töttec volna arrul, hóg bünösöc, &c.

7 Mikoron pedig látta vólna (Iános) hogy az Pharisęusoc, és Sadducęusoc közzül, sokan iönénec ö hozzá, hogy meg kereztel-tetnénec, monda nékiec, [c] mérges kigyóknac nemzetségi, kiczoda inte meg titeket, hogy az Istennec, köuetkezendö haragiát el tauoztatnátoc?

c: Az Iduösségnec vtat, igen meg bantia az emberi igassagnac bizodalma.

8 [d] Teremtsétec azért az pęnitentiához illendö gyümölczet.

d: Az Istenhez valo igaz meg teres, az iduösségnec vta.

9 [e] Es ingyen meg se gondollyatoc, hogy ezt kellyen mondanotoc. Abraham mi nekünc attyánc, mert mondom néktec, hogy az Isten ez köuekböl támazthat fiakat az Abrahamnac.

e: Az attyaknac hütöc, nē hasnal, az hitetlen fiaknac.

10 Immár pedig az feysie, az fánac gyökerére vettetett, minden fa pedig, valamelly ió gyümölczet nem teremt, ki vágattatic, és az tüzre vettetic.

11 [f] Bizony az, hogy én kereztelec vizzel, hogy az emberec meg tęrienec. De amaz, az ki én vtánnam ió, én nálamnál erösseb, kinec nem vagyoc méltó, hogy czac sólyáiát visellyem, az titeket kereztel sient Léleckel, és tüzzel.

f: Az kereztseg nem igazit meg Istenelöt, hanem à Christus, kit az kereztseg peldaz.

12 Kinec az ö sióró lapáttya kezében vagyon, és meg tiztíttya az ö sieröiét, és az ö gabonáiát az ö czürében bę takaria, az pelyuat pediglen, meg égeti, ólthatatlan tüzzel. [g]

g: Az hütetlenec vegre el vesnec, akar mint tapsollyanac most.

13 Ackor elö iöue Iesus Galileából, Iordán víze mellé Iánoshoz, hogy meg kerezteltetnéc ö töle.

14 Az Iános pedig erössén tíltya vala ötet, monduán: Ennékem kell te töled meg kereztel-tetném, te pedig én hozzám iösisié?

15 Fe-

15 Feleluén pedig Iesus, monda
nékie: Hagy békét most nékem,
mert igy illic mi nékünc (az mi
tiztünknec) minden igasságat bę
töltenönc: Es békét hagya Iános
nékie. b

b: Az Christus meg kereztelkedic, hogy az ő te steben, az mi kereztségünket megßentelne.

16 Mikoron azért meg kerez-
teltetett vólna, Iesus azonnal ki
iöue az vizböl, és imé meg nilat-
kozánac az ęgec ö nékie; és látá
az Istennec lelkét el iöni, mint egj
galambot, és ö reá siállani.

i: Az Istenseghen harom külömböz ő ßemelicc vadnac.

17 i Es imé az ęgböl siózat (a-
datéc,) melly ezt mondgya vala:
Ez amaz én sierelmes fiam, kiben
én meg engezteltettem.

IIII. Resz.

1 ACkor Iesus vitetéc az lé-
lektöl az puztába, hogy
meg késértetnéc az ördögtöl. a

a: Christus az kereztseg vtan igen meg kesertetic az Satantol, de diadalmat veßen az Satanon.

2 Es mikoron böytölt vólna, b
negyuen nappal és éijel, az vtán
meg éhezéc.

b: Az azßenuedet volna etlenseget semmit nem ött volna.

3 Es mikoron hozzáia ment
vólna az késértö, monda néki:
Ha Istennec Fia vagy, parantsoly
hogy ez köuec változzanac ke-
nyerecké.

Mar: 1. Luc: 4. Deut: 8.

4 Iesus pedig felele, és monda:
Meg vagyon irua. Nem tsac ke-
nyérrel él az ember, hanem Isten-
nec minden igeiéuel, melly az ö
siáiából siármazic.

5 Ackor viué Iesust az ördög
az sient városban, és helyhezte-
te az Templum teteiére.

6 Es monda néki: Ha Istennec
Fia vagy, botsátkozzál alá innét:

Psal. 91.

Mert meg vagyon iruán, hogy az
ö Angyalinac parantsol (Isten) te
felöled, hogy valamikor meg ne
üssed az köbe, az te lábodat.

7 Monda néki Iesus: Esmég
meg vagyon irua, ne késértsed az
te Wradot Istenedet.

Deut 6.

8 Ismét viue ötet az ördög egy
nagy magas hegyre, és meg mu-
tatá ö néki ez világnac minden
orsiágait, és azoknac siépsé-
gét. h

h Vagy, ditsöseget.

9 Es monda néki: Mind eze-
ket te néked adom, ha le búrúl-
uán, tiztelendesi h engemet.

h Vagy. Imadandaß.

10 Es monda néki Iesus: E-
regy el Sátán. Mert meg vagyon
irua: Az te Wradat Istenedet
imádgyad, és tsac ötet siolgál-
lyad.

11 Ackor el hagya ötet az ör-
dög, és imé az Istennec Angyali
iárúlánac, és siolgálnac vala né-
kie.

Deutr: 6.

12 Mikoron pedig meg hallotta
vólna Iesus, hogy kereztelö Iános
az tömlötzbe vettetett vólna.
Meg tęre Galileába.

c: Az kereztelö Ianos fogsaga vtan. Christus ki ielenti megat ez vilagnac, es az Pœnitentia tartoknac, hirdeti à bünnec botsanattyat.

13 c Es Nazareth városát el hagy
uán, méne és lakozéc az tenger
mellet való Capernaumban, Za-
bulonnac és Nephtalimnac ha-
táriban.

14 Hogy bę tellyesednéc, az
mit Esaiás mondot, ki igy siólott
vólt.

Esa: 9.

15 Zabulonnac, és Nephtalim-
nac földe, az Iordán vizen túl az
(Tiberiás) tengernec vta felé,
(mely) pogányoc Galileáia.

16 (Az az,) Az ſetétſégben helheztetett nép, láta nagy világoſſágot, és az halálnac árnyékában, és tartományában helheztetteknec, világoſſág támada.

17 Az idötöl fogua kezdé Ieſus predicállani, és ezt mondani: Tęr ietec meg, mert el közelitett az mennyeknec orſiága.

d: Az Chriſtus ö maga melle valazt Apaſtalokat.

18 d Mikoron pedig iárna Ieſus az Galileánac tengere mellett, láta kęt attyafiakat, Simont, ki mondatic Peternec, és Andráſt, (Simonnac) attyafiát, kic az ö hálóiokat ackor vetic vala az tengerbe, mert haláſioc valánac.

e: Simonnac es Anáraſnac az Apaſtalſagra valo hiuataloc.

19 e Es monda nékiec: köueſſetec engemet, és azt miuelem hogj embereket haláſiſiatoc.

20 Azoc pedig azonnal el hagyuán az ö háloiokat, köuetéc Ieſuſt.

f: Iacabnac es Ianoſnac hiuataloc.

21 f Es onnat eléb ménuén, láta más kęt attyafiakat, Iacabot, az Zebedęus fiat, Iánoſt az ö attyafiát, az haióban az ö attyockal Zebedęuſſal, kic az ö háloiokat kötözgetic vala, és hiua öket.

22 Amazoc pedig azonnal el hagyuán az ö hálóiokat, és az ö attyokat, köuetéc Ieſuſt.

23 Es el kerülé az egéſi Galilęát Ieſus, tanituán az ö S nagogáiokban és predicáluán az Iſten orſiágánac Euangeliumát, és gyógyituán minden betegſéget, és erötlenſéget az köſſég között.

24 Ackor el teriede az ö hire, egéſi Siria orſiágban, es hoznac vala ö hozzáia minden nyomorúltakat, külömb külömb betegſégben és gjötrelemben valókat, ördöngöſöket, korſágoſokat, gutta ütötteket, és meg gyogyittya vala öket.

25 Es köueté ötet ſokaſág Galileából, az tiz városokból, Ieruſálemböl, Iudęaból, és az Iordánon túl való tarto mányokból.

V. Réſz.

1 Mikoron pedig látta vólna (Ieſus) az ſokaſágot, fel méne egy hegyre, és mikoron le ült vólna, hozzáia ménénec az ö tanituáni.

2 Es ſiáiát meg nituán, tanittya vala öket, monduán:

3 a Bódogoc az lelki ſiegényec, mert öuéc az mennyeknec orſiága.

a: Az embernec bodogſaga nem ez vilagban, ſem ez vilagi dolgokban, hanem menben, es mennyei dolgokbã helheztett. Luc. 6.

4 Bódogoc az kic ſirnac: Mert ök meg vigaztaltatnac.

5 Bódogoc az alázatoſoc: Mert ök örökſég ſierint biriác ez földet.

6 Bódogoc à kic éhezic, és ſiom miuhozzác az igaſſágot: Mert ök meg elegitetnec.

7 Bódogoc az irgalmaſoc, mert ök irgalmaſſágot nyernec.

8 Bódogoc à kiknec ſiiuec tizta, mert ök Iſtent meg láttyác.

9 Bódogoc az békeſégre igyekezöc, mert azoc Iſtennec fiainac mondatnac.

10 Bódogoc az kic háboruſágot ſienuednec az igaſſágért, mert azoké az mennyeknec orſiága.

11 Bódo-

11 Bódogoc léſitec, mikoron tite ket ſiidalmaznac, háborgatnac, és minden gonoſi hazugſágot mondanac ti ellenetec, én érőttem: Őrüllyetec és őruendezzetec, mert az ti iutalmotoc bőſéges menyekben: Mert ezképpen háborgattác à Prophétákatis, kic ti előttec vóltanac.

b: Az tanitoknac kell mindeñel eleb az mennyei bodogſagra valo vtat meg mutatnioc, mind eletekel mind tanitaſockal.

12 b Ti vattoc ez főldnec Sauai: hogy ha az Só meg izetlenül, miuel ſózathatic meg? nem ió az vtán ſem̃ire, hanem hogy ki vetteſſéc és meg tapodtaſſéc mindenektül.

13 Ti vattoc ez világnac világoſſági, nem rőytethetic el az hegyen epitettetet város.

14 Az gyertyátis nem azért gyüyttyác meg, hogy el rőytſéc véka alá, hanem hogy az gyertya tartóra tegyéc, és fénlyéc mindeneknec kic az házban vadnac.

15 Vgy fénlyéc az ti világoſſágtoc az emberec előtt, hogy láſſác az ti czelekedeteteket és ditsőitſéc az ti mennyei attyátokat.

c: Chriſtus nem azert iőt, hogy az iduſſegnec, vagy az igaſſagnac dolgabã, mas wy vtat mutatna, es az tőruent el tőrlene, hanem hogy be tőltene, meg ſzabadituan attul, meg fizetuen mi erőttünc, meg magyarazuan azt, meg mutatuan az tőruenhez valo engedelemnec modgyat es ſzent lelec altal fel inditnan az tőruenhez valo engedelemre.

16 c Ne gondollyátoc hogy iőttem, az tőruéńnec, és az Prophétáknac el tőrléſére: nem iőttem hogy el tőrőllyem hanem inkáb hogy bę tőltſem.

17 Mert bizony mondom néktec, hogy mig az ęg és az főldel múlic, egy kis iota, vagy pontots ka el nem múlic az tőruéńben, mig nem abban mindenec bę tellyeſitetnec.

18 Valaki azért az tőruéń paran tſolatinac tſac kiſſebikétis meg rontandgya, és azképpen tanitandgja az embereket, à meñyeknec orſiágában leg kiſſeb léſien. Valaki pedig à tőruéńt tſelekeſii, és v̄gy tanit, az mennyeknec orſiágában nagy léſien.

19 d Mert mondom ti néktec, hogy ha az ti igaſſágtoc fellyeb nem bőuőlkődendic, az irás tudóc, és à Phariſęuſoc igaſſágánál, ſemmiképpen nem mehettec bę az mennyeknec orſiágába.

d: Az Iſten tőruenye, tellyes engedelmet keuan.

20 e Hallottátoc hogj meg mondatott à régieknec: Ne ölly, mert valaki ölend, mélto itéletre.

Exod. 20. Deut. 5.

e: El kezdi az tőruennec magyarazatyat az hatodic parantſolatnac magiarazattyan.

21 f En pedig azt mondom néktec, hogy valaki haragſiic felebarattjára oknélkül, méltó itéletre, valaki pedig azt mondgya az ő attyafiánac, Racha, méltó gyülekezetre: valaki eſmét azt mondgya: Bolond, méltó az Gehennánac tüzére.

f: Nem tőrli ell, ſem pedig nem iobbittia meg Chriſtus az Iſtennec tőruenyet, hanem annac igaz ertelmet mutattya meg, az Phariſeuſoknac hamis magyarazattyoc ellen.

22 Azért ha à te aiándékodat az óltárhoz akarod vinni, és ott meg emlekezel arról hogy à te fele barátod haragoſiic te reád.

23 Hadd az óltár előtt az te aiándékodat és menj el: békélljel meg előſier attjádfiáual, és az vtán v̄gy vigyed fel az te aiándékokat.

24 h Légy ió akaróia az te ellenſégednec hamar, mig vęle az v̄ton vagy, hogy az te ellenſéged valami módon téged az biró kezébe ne adgyon, az biró ne adgyon az poroſiló kezébe és az tőmlőtzbe ne vetteſſél.

h Vagy. Bekelljel meg az te ellenſegeddel.

25 Bizony mondom néked: hogy ki nem iőſi onnét, mig nem meg fizetſi mind egy fillérig.

26 Hal-

Exod: 20.

g: Hetedic paranisolatnac magyarazattya.

26 g Hallottátoc hogy meg mondatott az régieknec: Ne paráználkodgyál.

27 En pedig azt mondom néktec, hogy valaki Asisioni állatra tekint gonosi kéuánságnac okaért, immár paráználkodott az ŏ siiuében.

h: Az mi alkolmatossagot ad az gonoßra, el vallyunc attul karunkalis.

28 h Hogy ha az te siemed azt miueli hogy meg botránkozzál, vayd ki azt, és vesd el tŏled: Mert iob néked hogy egy az te tagaid kŏzzŭl el vesisien, hogj nem mint az egési tested pokolra vettessĕc.

29 Es ha az te iob kezed meg botránkoztat, vagd el és vesd el tŏled, iob te néked hogy az te tagaidkŏzzŭl egy el vesisien, hogy nem mint az te egési tested az Gehennara vettessĕc.

Deut: 24.

30 Meg mondatott (régen) ezis, valaki el hagyandgya az ŏ feleségét, adgyon néki el valásról való bizońság leuelet.

31 En pedig azt mondom néktec, hogy az ki meg vetendi feleségét, paráznaságnac okánac ki uŏle, paraznáuá tésii azt, és az ki-

Leuit: 19.

oknélkŭl el hagyatott asisioni állatot vésien, paráználkodic.

i: Harmadic paranisolatnac magyarazattya. Az Phariseusoc es iras tudoc ertelme ellenkic az eskŭes ben valo wy formakat, mentic vala

32 i Esmét hallottátoc, hogy meg mondatott az régieknec: Az te eskŭuésedben ne hazudgy, hanem az mirŏl meg eskŭttél Istennec, azt meg tellyesitsed.

33 En pedig azt mondom néktec, hogy semmiképpen ne eskedgyetec, se az ęgre, mert Istennec királi sięki.

34 Se az fŏldre, mert Istennec lábainac sámolya, se Ierusálemre, mert à nagy királnac városa.

35 Se az te feiedre ne eskedgyél, mert nem teremthetsi egy feiér, vagy fekete hay siálat.

36 Hanem az ti besiédetec légyen, v́gy v́gy, nem nem, ennec felŏtte valami esic az gonosztól vagyon.

Exod: 21.

Leuit: 24.

k: Az iras tudoknac hamis magyarazattyoc ellen, Christus az masic tablā valo parā czolatoknac summaiat, ebben helhezteti, hogy gonoßßal ne fizessŭne à gonoßert: hanem inkab ellensegŭnkeeis ßeressŭc.

37 k Hallotáttoc hogj meg mondatott, siemet, siemért: fogat, fogért.

38 En pedig azt mondom néktec, hogy az gonosinac ne állyatoc ellene (gonosisial,) hanem az ki téged iob felŏl artzul ŭtend, ford tsad az másic ortzádatis.

39 Es az ki akar te veled tŏruéńkezni, és el akaria venni az te alsó ruhádat, engedd néki felsŏ ruhádatis.

40 Es ha ki téged egy mély fŏldre késierit menni, meny el vęle kettŏre.

41 A ki tŏled kęr, adgj néki: és à ki kŏltsŏn kęr tŏled, meg ne vessed.

42 Hallotáttoc hogy meg mondatott: Sieressed fele barátodat, és gyŭlŏlljed ellenségedet. En pedig azt mondom néktec: Szeressétec ellenségteket, áldgyátoc à kic titeket átkoznac, iól tegyetec azockal az kic titeket gyŭlŏlnec: Es imádkozzatoc azokért, az kic titeket hborgatnac, és kergetnec.

43 l Hogy legyetec az ti mennyei Attyátoknac fiai, ki az ŏ napiát fel támaztya, mind az gonosiokra mind az iókra, és essŏt ád, mind az igazaknac mind az hamissaknac.

l: Az minemŏ az Isten, ollyanoknac kell az ŏ fiainac lenniec, es ez vilagnac fiaitol kŭlŏmbŏzniec kell.

44 Mert ha azokat sieretitec az kic titeket sieretnec, mitsoda iutalmat

talmat véſiitec annac? nem de az fukarokis nem azont miueliké?

45 Es ha tſac az ti attyátoc fiait köſiöntitec ſieretettel, mit tſelekeſtitec egyebeknél többet? Nem de az Publicanuſokis nem azont miueliké?

Tökelletesſnec mondgya Chriſtus nem azt á kiben ſemmi ſieplö nintsẽ, hanem az ki hittel es ſient elettel ſiolgal Iſtennec.

46 Legyetec azért ti tökélletesſec, mint az ti mennyei Attyátoc tökélletes.

VI. Réſz.

a: Az alamiſnat hallon talalia teſſi à kenelſeg.

1 ESietekben a vegyetec, hogy az ti alamiſnátokat ne oztogaſſatoc emberec elött, hogy láttaſſatoc azoktól: Mert ha külömben (tſelekeztec,) az ti mennyei attyátoknál iutalmatoc nem léſien.

2 Azért mikor alamiſnát oztogatſi, ne tégy annac tzégért ſipoláſſal, az mint az kép mutatóc tſelekeſinec az Synagogákban, és az vtzákon, hogy az emberektöl ditſéretet nyerienec. Bizony mondom néktec hogy el vöttec iutalmokat.

3 Mikor pediglen te oſitogatſz alamiſnát, ne tudgya az te bal kezed, mit tſelekeſſic iob kezed.

4 Hogy az te alamiſnád titkon légyen. Az te Attyád pedig, az ki te reád néz titkon, meg fizeti néked niluán.

b. Az imadkozaſt meg vtiitya, es hogy hiuſontalanul ne tegyen az keuelſeg es az hiuſontalan ſoc ſzo.

5 ß Es mikor imádkozol, ne légy ollyan mint az kép mutatóc, kic örömeſt imádkoznac fen álua gyülekezetekben, és vtzáknac ſiegeletin, hogy emberektöl láttaſſanac: Bizony mondom néktec hogy el vöttéc iutalmokat.

6 Te pedig mikor imádkozol, meny bę az te titkos házadba, és aytód bę zárolua imádgyad az te attyadat, az ki titkon vagyon: Es az te Attyádaz ki reád nęz titkon, meg adgya néked niluán az mit kérſi.

7 Mikor pedig imádkoztoc ne legyetec ſoc beſiédüec mint az pogányoc, kik azt alittyác hogy az ſoc beſiéd által halgattatnac meg.

8 Ne legyetec azért ö hozzáioc haſonlatoſſoc: Mert iól tudgya a ti Attyátoc minélkül ſiükölködtöc, minec elötte kérnétec.

c: Az keresztienecknec imadkozaſoknac formaia. Luc: 11.

9 cTi azért igy imádkozzatoc: Mi Attyánc ki vagy az menyekben, ſienteltetſſéc meg à te neued.

10 Iöijön el az te orſiágod: Légyen meg à te akaratod, mint az menyben, vgy itez földönnis.

11 Az mi minden napi kenyerünket add meg nékünc ma.

12 Es botſáſſad meg az mi vétkeinket, miképpen mijs meg botſátunc azoknac, az kic mi ellenünc vétkeztenec.

13 Es ne vigy minket az kéſértetbe: De ſiabadits meg minket az gonoztol, mert tiéd az orſiág, az hatalom, az ditsöſég mind örökké, Amen.

14 Mert ha meg botſáttyátoc az embereknec az ö bünöket, meg botſáttya néktekis az ti mennyei attyátoc.

15 Ha pediglen nem botſáttyátoc az embereknec az ö vétkeket, à ti mennyei Attyátokis nem botſáttya meg az ti vétketeket.

16 Mi-

d: Azoc ellen, az kic az böitölesben keresnec ſſent ſegot.

16 d Mikoron pedig bŏytŏltŏc, ne legyetec feketitet ortzáual, mint az kép mutatóc, kic meg feketitic az ŏ ortzáiokat, hogy láttaſſanac emberektŏl bŏytŏlni. Bizonj mondom néktec, el vŏttec iutalmokat.

17 Te pedig mikor bŏytŏlſi, kend meg az te feiedet, és ortzádot moſd meg.

18 Hogy ne láttaſſal emberektŏl bŏytŏlni, hanem az te mennyei Attyádtól, ki titkon vagyon, és az te attyád ki néz reád titkon, meg fizet néked niluán.

e: Hijaba valo azoknac igyekezetec, kic az ŏrŏc eletnec kereſeſet hatra hagyuan, ez vilagi el veſſendŏ marha kereſesben, emeztic meg eleteket.

19 e Ne gyŭytſetec kéntſet ez fŏldŏn, holott az roſda, és à mollj meg emézti. és holott az lopóc ki áſſác, és el lopiác azt.

20 Hanem gyŭytſetec magatoknac kéntſet menyorſiágban, holott ſem az roſda ſem à mollj meg nem eméſiti, és holott à lopóc ki nem áſſác, ſem el nem lopiác.

21 Mert az holott vagyon az ti kéntſetec, ott vagyon az ti ſiiuetekis.

f: Az terme ſſetbe oltot vilagoſſagot nem kel meg foitani.

22 f Az teſtnec lámpáſa az ſiem. Azért ha à te ſiemed tizta leiend, mind az te egéſi teſted világos léſien.

23 Hogy ha az te ſiemed homályos leiend, az egéſi teſtis homályos léſien: Hogy ha azért az te benned való világoſſág, homályoſſág: az homályoſſág menyéuel nagyob léſien?

g: Az Iſten mind egeſſ embertŭl, akar tizteltetni.

24 g Senki nem ſiolgálhat kęt WRnac: Mert vagy éggyiket gyŭlŏli, az máſikat ſiereti, vagy az éggyikhŏz ragazkodic, az máſikat meg vtállya: Nem ſiolgálhattoc Iſtennec, és ez világi gazdagſágnac.

h: Ez vilagi dolgokban, à hijaban valo ſſorgalmatoſſag meg tiltatic.

25 h Annac okaért mondom néktec: Ne legyetec ſiorgalmatoſoc az ti életetekrŏl, mit egyetec, vagy mit igyatoc, ſem az ti teſtetekrŏl, miuel ŏltŏzteſſetec: Nem de, nem nagyobé az lélec, hogy nem az eledel, és à teſt, hogy nem az ŏltŏzet?

i: Az Iſtennec gonduiſeleſenec meg gondolaſa, meg zabolazza az feletteb valo ſſorgalmatoſſagot.

26 i Tekintſetec az ęgi madarakra, mert azoc nem vetnec, ſem aratnac, ſem az tsŭrbe nem takarnac, mind az által à ti mennyei Attyátoc el tartya azokat: Nem de, nem drágabbac vattoké ti azoknál?

27 Kitſoda pedig az kŏzzŭletec, az ki akar mely ſiorgalmatos gondolkodáſſal meg neuelhetné egy ſinguel nagyobra az ŏ teſténec magaſſágát?

28 Az ŏltŏzetrŏlis pedig mit ſiorgalmatoskodtoc? vegyétec eſietekben az mezei liliomokat, mi módon neuekednec, nem munkálkodnac és nem fonnac.

29 Mind az által mondom néktec, hogj à Solomonis minden királi ditsŏſégébennis nem ŏltŏzŏt vgy; mint ezec kŏzzŭl egy.

30 Hogy ha az Iſten igy ruházza à mezŏnec fŭuét, mely ha egy nap vagyon, más nap à kementzé be vettetic, nem de, nem ruházé ſockal inkáb titeket: ŏ kitſín hitŏuec?

31 Ne legyetec azért ſiorgalmatoſoc, ezt monduán: mit egyŭnc, mit igyunc, és miuel ruházzuc magunkat.

32 (Mert

32 (Mert az pogányoc ſioktac mind ezeket kérdeni,) mert ióltudgya az ti mennyei attyátoc, hogy mind ezeknélkül ſiükölköttöc.

33 Hanem kereſſétec elöſier az Iſtennec orſiágát, és annac igaſſágát, és mind azoc meg adatnac néktec.

34 Ne legyetec azért ſiorgalmatoſoc az hólnapi napról, mert az hólnapi nap gondot viſel az ö dólgáirol. Elég az napnac az ö minden napi ſiorgalmatoſſága.

VII. Reſz.

a: Meg kell az mi fele baratinkat feddenünc, de nem vakmerökepen ſem hogy mi ſzentebeknec alitſuc magunkat, ſem pedig nem gyülöſegböl.

1 [a] NE itéllyetec, hogy tijs ne itélteſſetec.

2 Mert az minęmö itélettel mâſt itéltec, és az minemö mérteckel męritec máſnac, ollyannal méric néktec.

3 Miért nézed pedig az ſialkat, az te felebarátod ſiemében, az gerendát pedig mely az te ſiemedben vagyon, nem veſied eſiedbe?

4 Vagy mi módon mondhatod à te attyádfiánac, hadd veſſem ki az ſiálkát az te ſiemedböl, ha az te ſiemedben gerenda vagyon?

5 Te kép mutató, veſd ki elöſier azt az gerendát az te ſiemedböl, és az vtán gondoly arra, hogy az ſialkát az te attyádfia ſieméböl ki veſſed.

b. Az Euangeliumnac vakmerö ellenſeginec, nem kell azt predicalni.

6 [b] Ne adgyátoc azt, az mi ſient, az ebeknec, ſe az diſinóc eleibe ne hánnyátoc az ti drága gyöngyötöket, hogy azokat meg ne tapodgyác lábockal, és rátoc forduluán meg ne ſiaggaſſanac titeket.

7 [c] Kérietec és meg adatic ti néktec, kereſſétec, és meg talállyátoc, zörgeſſetec és meg nittatic néktec.

c: Iſten parantſollya az imátſagot, melnel ninczē iob oruoſſagunc nyomorusagban.

8 Mert minden kérö meg nyeri (azt az mit kęr,) és az kereſö meg talállya (az mit keres,) az zörgetö nec meg nittatic.

9 [d] Mert kitſoda az ti közzülетec, ki az ö fiánac köuet adgyon, ha ö töle kenyeret kér?

d: Az Iſtennec igereti vagyon az könyörgeſnec meg halogataſara.

10 Es ha halat kér, vallyon kigyot adé néki?

11 Hogy ha azért ti gonoſioc léuén, az ti fiaitoknac tudtoc ió aiándékokat adni, menyéuel inkáb az ti mennyei attyátoc ád iókat azoknac, az kic ö töle kéric?

12 [e] Valamit akartoc azért hogy czelekedgyenec az emberec ti veletec, azont czelekedgyetec tijs azockal. Mert ez az törueny, és az Prophétác.

e: Az maſodic tablan valo parantſolatoknac ſummaia.

13 [f] Mennyetec bę az öröc életre az ſioros kapun, mert ſięles kapu az, és ſięles vt, az melly veſiedelemre viſien, és ſokan vadnac kic azon iárnac.

f: Az életnec peldaiat, nem az ſokaſagtul kell vennünc.

14 Mert ſioros kapu és kesken vt, az melly viſien életre, és keueſen vadnac azoc, az kic azt meg talállyác.

15 [g] Őrizzétec magatokat az hamis Prophétáktól, kic ti hozzátoc iönec iuhoc ruháiában, de belöl ragadozó farkaſoc.

g: Az hamis tanitokat el kel tauoztatnunc, kiknec ielec, az hamis tudoman, es az gonoz élet.

16 Az ö gyümölczökröl eſméritec meg öket, vallyon ſiedneké az töuiſröl ſiölöt, vagy az boytoriánrol figét?

17 Ecképpen minden ió fa, ió

hanem czac ſióual parantſoly,és meg gyogyúl az én ſiólgám.

9 Mert énis feiedelemſég alá vettetet ember vagyoc,és vadnac az én hadnagyſágom alatt vitézec, és ha azt mondom éggyiknec eregy el,el mégyen,az máſiknac(ha mondom) iözte, el iö, és (ha mondom) ſiolgámnac, ezt miueld,azt miueli.

d: Mongya Chriſtus az Centurio hitit nagyobnac az ſidoknal,miuelhógy ollyan hirtelen ollyan nagyra neuekedett vala,és nem keuan vala ezudakat mint az Sidoc: Az poganoc hiuatalaual, és az Sidoc meg vetetſerül.

10 d Ezeket pedig mikor hallotta vólna Ieſus el tſudalkozéc, és monda az ötet köuetöknec:Bizony mondom néktec męg az Izrael népe köſitis nem találtam illyen nagy hitet.

11 e De mondom néktec, hogy ſokan el iönec nap keletröl, és nap nyugatrol, és le telepednec Arahammal, Iſackal, és Iacóbal, az menyorſiágban.

12 Ez orſiágnac pedig fiai ki vettetnec az kiuöl való ſetétſégre, holott léſien ſirás, és fogaknac tſikorgatáſa.

13 Es monda Ieſus az Centurionac,eregy el,és az te hitöd ſierint légyen néked, és meg gyógyúla az ö ſiolgáia azon órában.

f: Szent Peter feleſegenec annyanac meg gyogyta ſa.

14 f Es mikor ment vólna Ieſus Peter házába,látá az ö napát fekenni az agyba hideg lelésben.

15 Es illeté az ö kezét, és el hagya ötet az hideg, és fel kele, és ſiolgála nékiec.

16 Es mikor eſtue felé vólna,hozánac ö hozzá ſoc ördöngöſeket, és tſac beſiédéuel ki üzi vala az (tiztátalan) lelkeket, és minden betegeket gyogyit vala.

Eſa:53. 17 Hogy bę tellieſednéc az mit Eſaiás Prophéta mondott: Ő vötte el az mi erötlenſégünket, és az mi betegſégünket ö hordozza.

18 Mikoron pedig látta vólna Ieſus az ſokaſágot ö környüle,parantſola az halgatóknac, hogy az (Tiberiás tengerénec) túlſó pártyára mennénec.

19 Es mikoron iárúlt vólna Ieſushoz egy irás magyarázó,monda néki. Meſter, én te vtánnad mégyec valahouá mégy.

g: Az Chriſtusnac igaz tanituanimac az ſzenuedeshez hozza hell magokat keſzitenioc.

20 g Es monda Ieſus nékie: Az rokáknac barlangoc vagyon, az ęgi madaraknac féſikec, de az embernec fiának nintſen feiét holott le haytſa.

21 Más az ö tanituáni közzül monda: Wram, Engedd meg hogy elöſier mennyec el,és temeſſem el az én attyámat.

h: Az iſteni ſzolgalat nagyob ez világi emberekenec és attyaknac ſzolgalatyoknal.

22 Ieſus pedig monda néki. h kö ues engemet, hadd temeſſéc el az halottac,az ö halottakat.

23 Es mikoron ö az haióba ült vólna,köuetéc ötet az ö tanituáni.

i. Chriſtus nem hatta tanitui az ſueit el hagyni az haborusagban,de vegezetre megſzendeſiti az haborusagot, és az ſueit az partra ki viſſi.

24 i Es imé nagy háború támada az tengeren,vgy anniéra hogy az haió el búrittatnéc az hábokról, ö pedig aluſiic vala.

25 Es az tanituányoc hozzá iárúluán,fel költéc ötet,ezt monduán. Wram tarts meg beńünket mert el veſiünc.

26 Es monda nékic, mit féltec ô kitſiń hitöuec: Es fel keluén meg dorgála az ſieleket, és az tengert,és lön nagy tſendeſſég.

27 Az emberec pedig el tſudálkozánac monduán, kitſoda ez?

gyŭmŏlczŏket teremt, az meg ve
ſiett fa pedig, hituán gyŭmŏlczŏ-
ket teremt.
18 Nem teremthet az ió fa, hit-
uáń gyŭmŏlczŏket, ſem az még
veſiett fa ió gyŭmŏlczŏket.
19 Valameli fa nem teremt ió
gyŭmŏlczŏket, ki vágattatic, és
az tŭzre vettetic.
20 Azért az ŏ gyŭmŏlczŏkrŭl,
eſméritec meg ŏket.
21 b Nem minden, az ki azt
mondgya nékem, WRam, W-
ram, megyen bę menyorſiágba,
hanem az ki tſelekeſi az én men-
nei Attyamnac akarattyát.
22 Sokan mondgyac nékem a-
maz napon, WRam, WRam,
nem de, nem az te neuedben tani-
tottunké, és az te neuedbe ŭztŏn-
ke ŏrdŏgŏket, és az te neuedbe
ſoc hatalmas dólgokat tſeleked-
tŭnké?
23 Ackoron pedig valláſt téſiec
nékiec, ſoha nem eſmértelec tite-
ket, táuozzatoc el én tŏlem, álnok
ſágnac tſelekedŏi.
24 i Valaki azért hallya én tŏ-
lem az én beſiédimet, és azokat
meg tartya, haſonlitom azt az
bŏlts emberhŏz, ki az ŏ házát ep-
pittette az kŏ ſiiklán.
25 Mert el iŏtt az eſſŏ, el iŏtt az
ár víz, el iŏttec az ſielec, meg ŭt-
kŏztec az házba, és nem romlott
el, mert kŏ ſiiklán eppitetett.
26 Es valaki halgattya az én be-
ſiédemet, és azokat meg nem tar-
tya, haſonlatos léſien az bolond
emberhŏz, ki az ŏ házát eppitet-
te fŏuénien.

b: Ackar mel ly nág aiando kokis, az Iſte ni féleſemnel-kül nem ioc.

i: Az igaz ke reztienſegnec fundamentoma Chriſtus azert meg áll erőſſen.

27 Mert el iŏtt az eſsŏ, el iŏtt az
ár víz, el iŏttec az ſielec, meg ŭt-
kŏztec az házba, és az ház el rom-
lott, és annac romláſſa lŏtt nagy.
28 Es mikor el végezte vólna Ie-
ſus ez beſiedeket, álmélkodic va-
la az ſokaſág az ŏ tudományán.
29 Mert tanittya vala ŏket nág
méltoſágal, nem vgy mint az irás
tudoc.

VIII. Réſz.

1 MIkoron le ſiállott vólna
(Ieſus) az hegyrŭl, kŏueté
ŏtet nagy ſokaſág.
2 a Es imé egy bęl poklos el iŏ-
uén tęrdre eſéc ŏ elŏtte, és monda
WRam ha akarod meg tiztit-
hatſi engemet.
3 Es az ŏ kezét Ieſus ki nijtuán,
illeté ŏtet, és monda, akarom tiz-
tuly meg. Azon órában azért el
tiztúla az ŏ pokloſſága.
4 Ackor monda néki Ieſus: meg
láſd hogy ſenkinec ne mondgyad
hanem meny el mutaſd meg ma-
gad az Papnac, és vidd fel áz aián
dokat, mellyet parantſolt Moſes,
hogy az légyen nékic bizońſagúl
5 b Be ménuén pedig Ieſus Ca-
pernaumba, hozzáia méne az
Centurio c kéruén ŏtet.
6 Es ezt monduán, Wram az
én ſiólgám othon mint egy el ve-
tet fekſiic, gutta ŭtésben, és felŏt-
te igen gyŏtrettetic.
7 Ackor monda nékie Ieſus: El
mégyec, és meg gyogyitom ŏtet.
8 Es feleluén az Centurio mon-
da: Wram nem vagyoc én arra
méltó, hogy az én házámba iŏy,
hanem

a: Chriſtus illeti az tiztatalan embert, hogy bizonſagot tegyen arrul hogy az bűnőſt nem vtállia.

Leuit. 14.

b: Az Centurio peldaiaual bizonittia Chriſtus, hóg az poganokat Iſten nem vtallya.

c: Centurio, annit teſzen mint ſzazados hadnagy.

nituaninac: Mitſoda az oka, hoǵ az ti Meſtertec Publicanuſockal, és az bűnőſeckel éſiic?

12 Ieſus pedig mikor ezt hallotta vólna, monda nékiec, Az egeſſéges emberec nem ſiűkőlkődnec oruoſnélkűl, hanem az betegec.

13 Sőt inkáb mennyetec el, és tanullyatoc meg mi légyen (ez mondás:) Irgalmaſſágot akaroc, és nem áldozatot, Mert nem iőttem hogy az igazakat hijnám, hanem az bűnőſőket pœnitentiára.

Oſe: 6:

14 [c] Ackor iőuénec ő hozzá az (kereztelő) Iános tanituáni, és mondánac: Mi az oka hogy mi és az Phariſęuſoc ſokat bőytőlűnc: az te tanituánid pedig nem bőytőlnec?

c: Azoc ellen az kic egy maſſal haborganac az ollyan dolgokért, mellyekrűl nintſen irat.

15 Es monda nékiec Ieſus: vallyon bőytőlhetneké az vő legéń ágyas házánac fiai, mig vęlec vagyon az vő legéń? El iő az idő mikor el vétetic ő kőzzűloc az vő legéń, és ackor bőytőlnec.

16 [d] Senki pedig nem foldgya vij poztó foltal bę az hituán ruhát, mert añac az ő vij poztó foltia, az hituáń ruhát meg ſiakaztya, és az ytán nagyob ſiakadás léſien rayta

d: Nem kel mindeneket egy eletnec formaiara erőltetni, mert ſokaknac kűlőmb allapattioc vagyon, nemis illenec mindenec mindenekhez, az erőtleneknec pedig keduezni kell.

17 Sem pedig az vij bort nem tőltic hituán tőmlőkbe, mert el ſiabadoznac az tőmlőc, az bor ki omol, az tőmlőkis el veſinec, hanem az vij bort, vij tőmlőkbe tőltic, és mindenic meg marad.

18 Mikor ezeket mondaná Ieſus, imé egy ember ki (az Synagogánac) feiedelme vala, el iőuén tęrdre eléc ő előtte, és monda: Az én leániom moſtan hólt meg, de iere es veſſed az te kezeidet ő reá, és meg eleuenedic.

19 Ackor fel keluén Ieſus, kőuete azt mind az ő tanituániual egybe

20 [e] Es imé egy aſiſioni állat, ki tizenkęt eztendőtűl fogua vérnec foliáſát ſienuedi vala, hától iárúluán illeté az ruháiánac peremét.

e: Nintſen oll regi nyauallya, mellyet Chriſtus meg nem gyogithat, ha az hittel illettetic.

21 Mert igy gondolkodic vala magában, ha tſac ruháiát illetemis, meg gyogyúloc.

22 Ieſus pedig meg fordúluán, és ő reá tekintuén, monda, bizzál leányom, az te hitőd tégedet meg tartott, és meg gyogyula az aſiſioni állat az órától fogua.

23 Es mikor iutott vólna Ieſus az Synágogánac feiedelménec házához, és látta vólna az ſipoſokat, és az háborgó ſokſágot.

24 Monda nékic, mennyetec el innét, mert nem hólt meg az leáńzó, hanem aluſiic, és tſufollyác vala őtet.

25 Es mikor ki ment vólna az ſokaſág az házból, bę ménuén, meg fogá az (leáńzónac) kezét, [f] és fel kele az leáńzó.

f: Az Chriſtus hatalmanac, az halalis enged.

26 Es el méne az hír, mind az egéſi tartomáńban.

27 Es mikor el ment vólna onnet Ieſus, kőuetéc őtet kęt vakoc, kic kiáltnac vala, ezt monduán, kőnyőrűly raytunc Dáuidnac fia.

28 Mikor pedig házba ment vólna, hozzáia ménénec az kęt vakoc, és monda nékiec Ieſus, hiſiiteké hogy én meg tſelekedhetem, (az mit kértec,) és mondánac néki: hiſiſiűc Wram.

29 [g] Ackor illeté az ő ſiemeket,

g: Chriſtus ez vilagnac vilagoſitoia.

hogy mind az ſielec, és az tenger engednec néki?

k: Az Chriſtus el ſöet, hogy az ördög orſzagat meg rontſa.

28 k Es mikor iutott vólna az túlſó partra az Gergeſenuſoc tartomániába, iöuénec ö eleibe két ördöngöſöc az koporſókból, felötte igen kegyetlenec, vgy anniéra hogy ſenki azon az vton el nem mehetne.

29 Es imé kiáltnac vala, monduán. Miczoda társolkodáſunc vagyon nékünc, teveled Ieſus Iſten nec fia? Iöttel ide hogy minket gyötrenél idö elött.

30 Es vala táuol ö tölöc ſoc diſinónac ſerege, mely ott eſiic vala.

31 Az ördögöc pedig kéric vala ötet monduán. Engedd meg nékünc hogy mennyünc az diſinóc ſeregébe.

32 Es monda nékic, mennyetec el azoc pedig ki ménuén ménénec az diſinoc ſeregébe, és imé az egéſi ſereg diſino, nagy magas helyröl, nyakra före az tengerben rohana, és az vízbe hala.

33 Az páztoroc pedig el futánac, és az városba bę ménuén, tudrokra adác mind ezeket, és az ördöngöſöckel mit tſelekedett vólna.

l: Akor mi el vetet bicsan állat. beſſélletrül az vilag réſzei Chriſtuſnal.

34 l Es imé mind az egéſi város ki méne Ieſus eleibe, és mikor lát tác vólna ötet, kéréc hogy az ö határokból ki menne.

IX. Reſz.

Mat. 2. Luc. 5.

1 ES bę ménuén az haióba, által méne az tengeren, és méne az ö városába.

2 Es imé hozánac néki, egy gutta ütött, ágyban feküuö embert. Es mikor látta vólna Ieſus az ö hiteket, monda az gutta ütöt embernec, ſiam meg botſáttatnac néked az te bünеid. m

m: Minden nia ualianac oka az bün, melyet Chriſtus botſat meg.

3 Es imé az irás tudóc közzül némellyec, mondánac ö magokban: Ez káromláſt ſiól.

4 Es mikor látta vólna Ieſus az ö gondolattyokat, monda, miért gondoltoc gonozt az ti ſiiuetekben?

5 Mert mellyic könnyeb? ezt mondanomé, meg botſáttatnac néked az te bünеid, vagy ezt mondanom, kely fel, és iáry?

6 Hogy pedig meg tudgyátoc hogy az embernec fiának vagyon hatalma az földön meg botſátani az bünt, (ackor monda az gutta ütöt embernec,) kely fel vedd fel az te ágyadat, és eregy haza.

7 Ackor az fel kele, és el méne az ö házához.

b: Az Chriſtus az bünöſöket hozzaia bija, és kep mutatokat pedig vtallya. Mikor pedig azt mondgya hogy az adoſzedö helröl hitta el ſzent Mathet, erti azt à heliet holot az Publicanuſoc az adot ſzoktac vala ſzedni. miuel hogy az Publicanuſoc varaſoknac iduedelmit meg ſoktac vala vemni az Romai tiztartoktul, mint moſt az török köc közt az Eminger.

8 Az ſokaſág pedig mikor ezt látta vólna, el almélkodéc, és dicſöite az Iſtent, hogy illyen hatalmat adott vólna az embereknec.

9 b Es mikor Ieſus onnét el menne, látá egy embert ülni az adóſzedö ſiedö helyen, kinec neue Mathe vala, és monda néki, köueſs engemet, és az fel keluén köueté Ieſuſt.

10 Es mikoron Ieſus lakodalomhoz ülött vólna, az (Mathe) házánál. Imé ſoc Publicanuſoc, és bünöſöc iöuénec ö hozzáia, és égyüt Ieſuſſal, és az tanituániockal le telepedénec.

11 Es mikor ezt láttác vólna az Phariſęuſoc, mondánac az ö tanitua-

zatoc meg,ki vólna ott méltó, és annál maradgyatoc, mind addig mig onnét ki mentec.

12 Bę ménuén pedig az házba, kŏsiŏntsétec az ház népét, illyen módon: bekeség ez háznac.

13 [e] Es ha az ház méltó lésien, siál lyon à ti békeségtec ŏ reáioc, hoǵ ha pedig méltó nem lésién, az ti békeségtec ti reátoc tęrien.

e. Tol lessen dolgoc az oknac kic az Euangeliumot beressic, de az kic bé nem ressic el vessnec.

14 Es valaki titeket bę nem fogadand, sem pedig besiédeteket nem halgatandgya,ki ménuén az házból, vagy az városból az ti lábatoknac porátis veriétec le.

15 Bizony mondom néktec,kŏnnyeben lésien dólga Sodománac és Gomorránac az itélet napián, hogy nem annac az városnac.

f. Mint kellyen az tanitoknac magokat az haborusághan viselni.

16 [f] Imé én el boczátlac titeket mint iuhokat à farkasoc kŏzibe,legyetec azért okosoc mint àkigjóc, és szelédec mint az galamboc.

17 Meg óltalmazzatoc magatokat az emberektŏl,mert titeket à birác sięki elŏtt vádolni fognac, és az ŏ gyŭlekezetekben titeket meg ostoroznac.

18 Sŏt tiztartóc, és királyoc eleibe vitettec én érŏttem, hogy légyen az nékiec(Sidokknac)és pogányoknac bizońságúl.

19 De mikoron feiedelem eleibe vitettettec,ne legyetec siorgamatosoc mi módon és mint siólyatoc,mert azonnal meg tanittattoc (arra,) mit sióllyatoc.

20 Mert nem ti vattoc, az kic sióllani fogtoc, hanem az ti mennyei Attyátoknac lelke az, az ki sólni fog ti általatoc.

21 Az atyafiu az ŏ attyafiát halálra adgya,és az attya az ŏ fiát,és támadnac à fiac az ŏ attyokra,és azt meg ŏlic.

22 Lésitec (azért) tijs gyŭlŏsége sec mindenec elŏtt, az én neuemért, De az ki végiglen meg áll, meg tartatic.

23 Mikoron pedig háborgatnac titeket abban az városban,sialadgyatoc más városba,Bizony mondom néktec, hogy mind el nem iáriátoc Izraelnec városit, addig el kŏzelit (hozzátoc) az emberenec fia.

24 Nem fellyeb való az tanituáń az tanitónál,sem az siólga az ŏ Wránál.

25 Elég az tanituáńnac ha ŏllyan lésien mint az ŏ Mestere, és az siólgánac,ha ollyan lésien mint az ŏ Wra, ha az gazdát Belzebubnac hittác, sockal inkáb az ŏ háza népét.

26 Azért ne féllyetec tŏlŏc,mert ninczen semmi olly el rŏytetett dolog,mellynec meg nem kel ielentetni,és oly titoc,melynec meg nem kell tudatni.

27 A mit néktec az sététben mondoc, az világon mondgyátoc,és az mit most hallotoc fŭleteckel,à háznac felirŭlis predikállyátoc.

28 Es ne féllyetec az októl,kic az testet ŏlhetic meg, hanem féllyetec attól, à ki mind az testet mind à lelket el vezthett az Gehennaba,

29 Nemde, nem meg vehetneké kęt verebetis egy kis filléren? De męgis czac egy sem esic azoc kŏzzŭl à fŏldre,az ti mennyei attyátoc akarattyanélkŭl.

és monda, Az ti hitetec ſierint légyen néktec.

30 Es meg nilatkozánac az ŏ ſie mec, és meg feniegete ŏket Ieſus, ezt monduán: meg láſsátoc hogy ezt ſenki meg ne tudgya.

31 De azoc ki ménuén el terieztéc az ŏ hirét, mind az egéſi tartomáńban.

32 Mikoron pedig azoc el mentenec vólna, imé hozánac néki egy ŏrdŏngŏs némát.

h Chriſtus az ŏrdŏg orſzaganac ronto-ia.

33 [h] Es az ŏrdŏgŏt ki ŭzuén abból, meg ſiólalá az néma, és tſudálkozic vala az ſokaſág, ezt monduán: Soha Izrael (orſiágában) illyen dolog nem vólt.

34 Az Phariſęuſoc pedig azt mondgyác vala: az ŏrdŏgŏc feiedelme által ŭz ŏrdŏgŏket.

35 Es iária vala Ieſus mind az vároſokat, és falukat, tanituán az ŏ Synagogáiokban, és predikáluán az Iſten orſiágánac Euangeliumát, és gyógyituán akar minęmŏ betegſéget, és erŏtlenſéget az kŏſség kŏzŏtt.

i: Chriſtus nem hagya az ŏ nepét, mikor tanitóc nintſenekis.

36 [i] Mikor látta vólna pedig az ſokaſágot, kŏnyŏrŭleteſségre indúla raytoc, hogy el fáradtac vólna, és el ſięlettec vólna, mint az páztornélkŭl való iuhoc.

37 Ackor monda az tanituányoknac. Az aratáſra való gabona bizony hogy ſoc, de az arató keués.

k: Az tanitoc Iſten aiandoki.

38 [k] Kériétec azért az gabonánac Wrát, hogy botſaſſa ki az aratókat, az ŏ gabonáiánac arataſára.

X. Réſz.

1 [a] ACkor az ŏ tizenkęt tanituánit elŏ ſiólituán, adá nékiec hatalmat az tiztátalan lelkec ellen, hogy azokat ki ŭznéc, és gyógyitanánac minden betegſéget és erŏtlenſéget.

a: Az tanituaniokat el boczattya Chriſtus hogy Izrael orſzagaban predicalliac az Euangeliomot.

2 [b] Az tizenkęt Apaſtaloknac pedig neuec ezec. Elsŏ Simon, ki mondatic Péternec, András, Péter attyafia, az vtán Iacab Zebedęus fia, Iános az ŏ attyafia.

b: Az tizenket Apaſtaloknac neuec.

3 Philep, és Berthalan, Thamás, és amaz Máthé, ki Publicanus vala, Iacab Alpheuſnac fia, Lebbęus ki vizetéc neuérŏl Taddęuſnac hiuattatic vala.

4 Simon Cananeábéli, Iudas Iſchariotes, ki Ieſuſt el arúlá.

5 Ezeket tizenkettē el kŭlde Ieſus es meg parantſolá nékiec, monduán: az vtra melly az pogányoc kŏzzé viſien, ne mennietec, és az Samaritánuſoc vároſibais ne mennyetec.

6 Hanem mennyetec inkáb az Izraelnec hazánac el téueledet iu haihoz.

7 El ménuén pedig, predikálliatoc, és ezt mondgyátoc. [c] El kŏzelitett az mennyeknec orſiága.

c: Az Apaſtalo predicalláſanac ſummaia.

8 Betegeket gyógyitſatoc, pokloſokat tiztitſátoc, halottakat támaſiſiatoc, ŏrdŏgŏket ŭzzetec, ingyen vŏttétec, ingyen adgyatoc.

9 [d] Ne ſierezzetec aranyat, ſe ezŭſtŏt, ſe pénzt az ti erſiéńtekbe.

d: Az Euangelium predicalloinac el kell tauoztatnioc mindent valami ŏket meg kéſelne tiztekben.

10 Se vtra való táskát, ſe kęt ruhát, ſe ſarut, ſe páltzát, mert méltó az múnkás az ŏ táplálására.

11 Valamely városban pedig, vagy faluba bę mentec, tudakozzatoc

30 Néktec pedig feieteknec haia ſiálais, mind ſiámán vadnac.

31 Ne féllyetec azért, ti ſoc verebeknél drágabbac vattoc.

g: Az Chriſtus neueről való vallas tetel ſükſeges.

32 g Valaki azért valláſt téſien én rólam emberec előtt, énis valláſt téſiec arról, az én mennyei Attyám előtt.

33 Valaki pedig meg tagadand engemet emberec előtt, meg tagadom énis azt, az én mennyei attyám előtt.

h: Az Euangeliumot emberec kőzt valo haborusag kőueti.

34 h Ne gondollyatoc, hogy azért iőttem vólna, hogy békeſéget botſáſsac ez főldre, nem azért iőttem, hogy békeſéget boczáſſac, hanem fegyuert.

35 Mert iőttem hogy azt tſeleked gyem, hogy az fiu az ő attyánac ellenſége légyen, az leáńzó az ő annyánac, az menye az ő napánac.

36 Es hogy az embernec ellenſége légyen, az ő háza népe.

i: Mindeneknec felette kell az Iſtent ſeretni és néki ſolgalni.

37 i Az ki ſiereti attyát vagy annyát, inkáb hogy nem engemet, nem méltó én hozzám, és az ki ſiereti fiát vagy leányát, inkáb hogy nem engemet, nem méltó én hozzám.

38 Az ki fel nem veſii az ő kereztit, és kőuet engemet hátúl, nem mélto én hozzam.

39 Az ki meg tartya az ő életét el vezti azt, és az ki el vezti életét én érőttem, meg talállya azt.

k: Az Iſten ſolgaiual tőtt io tetemennec iutalma el nem veſſ.

40 k Az ki titeket bę fogad, engem fogad bę, és az ki engem bę fogad, azt fogadgya bę, az ki engemet botſátot.

41 Az ki bę fogadgya az Prophétát Prophéta neuébe, az Prophéta iutalmát veſii. Es az ki az igazat bę fogadgya, igaznac neuébe, az igaznac iutalmát véſii.

42 Es az ki italt ád ezec kőzzűl czac az kiſſebiknec, czac egy pohár hideg vizet tanituáńnac neuébe, bizony mondom néktec, nem veſiti el az ő iutalmát.

XI. *Réſz.*

1 ES mikoron el végezte vólna az tizenkęt Apaſtaloknac való parantſoláſát, el méne onnét hogy tanitaná és predicállaná az ő városokban.

2 Az (kereztelő) János pedig, mikor hallotta vólna az fogſágban az Chriſtus czelekedetit, el kűlduén kettőt az ő tanituani kőzzűl.

3 Meg kérdé (azoc által,) te vagyé az ki el iőuendő vala, vagy máſt váriunc?

4 Es feleluén Ieſus monda nékiec: Mennyetec el, és mondgyátoc meg Iánoſnac, az mellyeket hallottoc és lattoc.

5 Az vakoc, ſiemec világát vęſiic, az Sántác iárnac, pokloſoc meg tiztúlnac, ſiketec hallanac, halottac fel támadnac, és az ſiegényeknec, az Euangelium prędicáltatic.

6 Es bódog az ki én bennem meg nem botránkozic.

7 Mikor pedig azoc el mentenec vólna, kezdé Ieſus az ſokaſágnac az kereztelő János felől ſiállani. Mitſoda látni mentetec vólt ki az puztába? hogy ingadozó nádat láſſátoké mellyet az ſięl haytogat?

8 De

8 De mi látni mentetec vólt ki? hogy gyenge ruhában öltözött embert lássátoké? Imé az kic gyenge ruhákat viselnec, az királyoc palotaiban vadnac.

Mala: 3.

9 De mi látni mentetec vólt ki? hogy prophétát lássátoké? Bizoń mondom néktec, nagyobat láttatoc prophétánál?

a: Nagyoc az prophétac Nagyob azoknal kereztelö Iános, De Christus annalis nagyob.

10 Mert ez az kiröl meg vagyon irua, Imé én el botsátom az én köuetemet te elötted, ki meg tisitittya te elötted, à te v́tadat.

b: Az Euangeliomnac tudományat ezzel commendalia Christus hogy azt sokan nagy buzgosággal vessic.

11[a] Bizoń mondom néktec, hog nem támadot nagyob kereztelö Iánosnál assioni állatoktól siülettettec közzül, de az ki leg kisseb az mennyeknec orsiágában, nagyob ö nálánál.

c: Mintha azt mondana, nem illic hogy az emberec restelkedgyenec, mert az ötr ielen vagyon az ki felöl regen iöuendö mondasoc voltac.

12[b] Az kereztelö Iános ideiétöl fogua pedig mind ez ideig, à mennyeknec orsiágán eröt tésinec, és az erössec kapiác azt.

13[c] Mert az prophétác mind, és az töruéń, kereztelö Iánosig prophétáltanac.

d: Mal: 4.

14 Es ha bę akariátoc venni, ö amaz Illyęs, az ki el iöuendö vala.

Az Euangeliumnac ellensegi azoc, az kiknec venni kellet volna azt.

15 A kinec vagyon füle az hallásra, hallya.

16 [d] De mihöz hasonlitsam, ez nemzetséget? hasonlatos az gyermekekhöz, kic az piátzon ülnec, és kiáltnac az ö társainac.

17 Es ezt mondgyác, sipoltunc ti néktec, és nem tánczoltatoc, siralmas énekeket énekeltünc, és nem sirtatoc.

18 Mert el iött az (kereztelö) Iános, s-nem ésiic, sem isiic, és azt mondgyác hogy ördög vagyon benne.

19 El iött az embernec fia, s-ésiic, és isiic, és azt mondgyác felöle, imhól az tóbzodó, és részeges ember, az fukaroknac, és az bünösöknec baráttya. De meg igazitatott à böltseség az öfiaitól.[e]

e: Az az, vöttec és vessic az Euangeliomot az valoztattac, mellyet egyebec meg vetnec.

20 [f] Ackor kezdé Iesus siemekre hánni az városoknac, az mellyekben Isteni erö által való tsudákat tött vala, hogy meg nem tęrtenec vólna.

f: Az keuelyec meg vetic az Euangeliomot, az ö nagy vessedelmeckel, melly Euangelium az kiczineknec ideuessegekre vagyon.

21 Iay tenéked Chorázin, Iay tenéked Betsaida. Mert ha Tyrusban és Sidonban, azoc az Isteni eröc lettec vólna, mellyec te benned lettec, régen gyász ruhában üluén, meg tęrtec vólna,

22 De mondom néktec, hogy könnyeben lészen dólga Tyrusnac, és Sidonnac, az itélet napián, hogy nem néktec.

23 Teis Capernaum ki az ęgiglen fel magaztaltattal, az pokolig le vettettel, mert ha Sodomában, azoc az Isteni eröc lettec vólna, mellyec te benned lettec, mind ez mai napig meg maradtac vólna.

24 De mondom néktec, hogy az Sodománac könnyeben lésien dólga az itélet napián, hogy nem néked.

25 Ackor az idöben sióla Iesus, és monda: vallást tésiéc te elötted én Attyám, földnec meńnec Wra, hogy el röytetted ezeket az bölczektöl, és az értelmesektöl, és azokat meg ielentetted az kis gyermekeknec.

Vagy halakatadoc te néked.

26 Iól vagyon attyám, mert ez vólt az te ió kedued.

27 Minde-

27 Mindenec nékem adattac az
én Attyámtól, és ſenki nem eſmé
ri az fiut, hanem czac az attya, az
atyátis ſenki nem eſméri hanem
az fiu, és az kinec az fiu meg akar-
ia ielenteni.
28 Iöijetec én hozzám mind-
nyáián, kic meg fáradtatoc, és
meg terheltettetec, és én meg nyu
gotlac titeket.
29 Vegyétec fel az én igámot
reátoc, és tanullyatoc meg én töl-
lem, hogy én ſieléd és alázatos
ſiiuö vagyoc, és találtoc nyugo-
dalmat az ti lelketeknec.
30 Mert az én igám gyönyörü-
ſéges, és az én terhem könyü.

XII. Réſz.

a: Az ſiombat nac igaz meg ſientelesérôl és annac el törötteteſerôl.

1 a AZ idöben, mégyen vala
Ieſus ſiombat napon az
vetéſec között, az ö tanituani pe-
dig, miuel hogy meg éheztenec
vala, kezdéc ſiaggatni az búza fe-
ieket, és azt enni.
2 Az Phariſęuſoc pedig, mikor
ezt láttác vólna, mondánac: Imé
az te tanituánid azt czelekeſiic, az
mit nem ſiabad ſzombaton cze-
lekedni.
3 Ő pedig monda nékic: Nem
oluaſtátoké, mit czelekedet Dá-
1. Sam: 21. uid, mikor meg éhezet vólna ö,
és az kic ö vęle valánac.
4 Mi módon bę ment az Iſten
házába, és az Iſten aztalára tött
ſient kenyereket meg ötte, mel-
lyeket nem vala ſzabad néki meg
enni, ſem az oknac kic ö vęle valá-
nac, hanem czac az Papoknac.
5 Vagy nem oluaſtátoké az tör-
uénbe, hogy ſiombat napokon,
az Papoc az Templumban az
ſiombatot meg töric, és nem vét-
keznec?
6 Mondom pedig néktec hogy a
Templumnál nagjob vagyon itt.
7 Hogy ha tudnátoc mitſoda ez: Oſe: 6.
Irgalmaſságot kéuánoc, és nem
áldozatot, nem kárhoztattátoc
vólna ez ártatlanokat.
8 Mert az ſiombatnakis WRa,
az embernec fia.
9 Es el ménuén onnét, méne az
az ö Synagogáiokba.
10 Es imé vala ot egy meg ſiára-
dott kezü ember, és meg kérdéc
ötet monduán, ſiabadé ſiombat
napon gyogyitani? czac hogy vá-
dolhatnác ötet.
11 Ő pedig monda nékiec, ki-
tſoda az közzületec, az ki, ha egy
iuha vagyon, és az ſiombat napon
az verembe eſic, ki nem vonnya
onnét azt?
12 Meníuel drágab pedig az em-
ber az Iuhnál? Siabad azért ſiom-
bat napon iót czelekedni.
13 Ackor monda Ieſus a ember-
nec, nyuicz ki az te kezedet, és a-
zonnal ki nyuytá, és ollyan éppé
lön, mint az máſic.
14 Az Phariſęuſoc pedig ki mén
uén, tanátſot tartánac ö ellene,
hogy ötet el veztenéc.
15 Ieſus pedig ezt mikor meg ér-
tette vólna, el méne onnét, és kö-
ueté ötet nagy ſokaſág, és minde-
neket meg gyogyit vala.
16 Es fenyegeti vala öket, hogy
ötet ki ne ielentenéc.
17 Hogy bę tellyeſednéc az mit
mon-

mondot vólt Eſaias, ki igy ſiól-
lot.
18 Imé az én ſiólgám, az kit én
Eſa: 42. válaztottam, az én ſierelmeſem,
kiben az én lelkem nyugoſiic. Az
én lelkemet adom ŏ beléie, és az
pogáń népeknec predicál itéle-
tet.b
b: Az az wral kodic, az Euangelium által ŏket meg terituen az báluány imadasbol.
19 Nem verſeng (beſiéddel)
nem kiált, és nem hallya ſenki az
v́tzákon az ŏ ſiauát.
20 Az megtŏrŏdŏt nádat nem
rontya el, és az fŭſtŏlgŏ gyertya
bęlet, nem oltya el, mig nem itéletet téſien diadalommal.
21 Es az ŏ neuében bíznac az
pogáń népec.
c: Az niluan valo igaſſag ellenis vagyon patuar, de mind az által az igaſſágot oltalmazni kell.
22 c Ackor hozánac ŏ eleibe egy
ŏrdŏngŏs vakot, es némát és meg
gyogyitá azt annyéra hogy az ki
vak és néma vala látna és ſiólna.
23 Es el almélkodéc az egéſi ſo-
kaſág, és ezt mondgya vala, nem-
de ezé Dáuidnac amaz fia?
24 Az Phariſęuſoc pedig, mikor
ezt hallottác vólna, mondánac,
Ez nem egyęb által, hánem az
ŏrdŏgŏc feiedelme által, az
Belzebub által, ŭzi ki az ŏrdŏ-
gŭt.
25 Ieſus pedig mikor az ŏ gon-
dolattyokat látta vólna, monda
nékic. d Minden orſiág valamelly
magában meg haſonlíc, él puſi-
túl, és egy vároſis vagy ház népe,
à melly meg háſonlic magában,
meg nem maradhat.
d: Az Chriſtus orſiága és az ŏrdŏge meg nem maradhat eggyut.
26 Hogy ha pedig az ŏrdŏg az
ŏrdŏgŏt kergeti, ŏ magokban
meg haſonlottac. Mi módon ál-
hat meg tehát az ŏrdŏg orſiága?
27 Es ha én az Belzebub által
uzŏc ŏrdŏgŏket, az ti fiaitoc ki ál-
tal ŭzic? Azért ŏk itélnec meg ti-
teket.
28 Hogy ha pedig az Iſten lelke
által ŭzŏc ŏrdŏgŏket, tehát el ér-
kezett hozzátoc az Iſten orſiága.
29 Mert mi módon mehet bę va
laki az hatalmaſnac hazába és mi
módón vethet ſiákmáńt marhá-
iában, hanem ha elŏſier az hatál-
maſt meg kŏtŏzi, v́gy vethet ſiák-
máńt añac házábęli marháiában?
30 Az ki én velem ninczen, én
ellenem vagyon az, és az ki én ve-
lem eǵgyŭt nem takar, tékozló az
31 e Annac okaért mondom nék
tec, hogy minden bŭn és kàrom-
lás meg botſáttatic az embereknec. De az Sſent lélec ellen való káromlás, nem botſáttatic meg az embereknec.
e: Az Szent lélec ellen valo karomlaſról.
32 Es valaki ſióland az ember-
nec fia ellen, meg botſáttatic né-
ki. De valaki ſióland az Sſent lé-
lec ellen, nem botſáttatic meg,
ſem ez világon ſem az máſſon.
33 Vagy legyetec ió fác, és te-
remtſetec ió gyŭmŏltſet, vagy lé-
gyétec rothatt fác, és teremtſetec
hituán gyŭmŏltſet, mert az gyŭ-
mŏltſrŏl eſmértetic meg az fa.
34 f Mérges kigyóknac nemzet-
ſégi, mi módon ſiólhattoc iókat,
ha gonóſioc vattoc? mert az ſiyŭ-
nec tellyeſſégébŏl ſiól az ember.
f: Az kép mutatoc ŏmagoc meg mutattyac magokat menemŏc legyenec.
35 Az ió ember az ŏ ſiiuénec
gazdagſágábólhoz elŏ iókat, és
az gonoſi ember az ŏ ſiiuénec go-
noſi gazdagſágábólhol hoz elŏ
gonoſiokat.

36 De

36 De mondom néktec, akarami hiuolkodó beſzédet ſióllyanac az emberec, ſiámot adnac arról az itélet napián.

37 Mert az te beſiédedből eſmértetel meg igaznac, és az te beſiédedből eſmértetel hamiſnac.

38 Ackor felelénec némellyec néki az irás tudóc, és az Phariſęuſoc kŏzzŭl: akarnánc te tŏled látni valami ielt.

39 Ŏ pedig monda, gonoſi és fattyu nemzetſég, ielt kéuán, de nem adatic néki iel egyęb, hanem az Iónás Prophétának amaz iele. Ion: 2.

40 Mert miképpen az Iónás három éijel nappal vólt az Czethalnac gyomrában, azonképpen az embernec fia, három éijel nappal léſien az földnec gyomrában.

g: Ion: 3. Az Sidoc példáiában mutattya meg Chriſtus melly veſedelmes légyen az Euangeliomot meg veini.

41 g Az Niniuebęliec az itéletnec napián fel támadnac ez nemzetſéggel egybe, és kárhoztattyác ezt, hogy ŏk meg tęrtec az Iónás predicállására, maga imé nagyob vagyon itt Iónáſnál.

3: Reg. 10.

43 Az Dęlnec királne aſiſionya fel kęl az itéletnec napián ez nemzetſéggel egybe, és kárhoztattya ezt, hogy ŏ ez földnec határiból el iŏtt, hogy hallaná az Solomonnac bölczeſégét, maga imé nagyob vagyon itt Solomonnál.

b: Rŏttenetes fenyegetes az Iſten beſédenec meg vtaloi ellen. melyben meg mondgya az ŏrdŏgnec az hitetlenekben valo erŏtet.

43 b Mikoron pedig az tiztátalan lélec ki mégyen az emberből, iár ſzáraz helyeken, kereſuén nyugalmat: és nem talál.

44 Ackor azt mondgya: Meg tęrec az én házamba az honnét ki iŏttem, és mikor oda mégyen, találla azt ŭreſen ſiépen meg ſeperue és ékeſitue.

45 Ackor el mégyen és véſien melléie hęt lelkeket, gonoſiba kat ŏ magánál, és bę ménuén lakoznac ott, és léſien az embernec vtólſo állapattya gonozb az elſŏnél, igy léſien dólga ez nemzetſégnekis.

46 Mikor pedig męg ſiólna az ſokaſágnac, imé az ŏ annya, és az ŏ attyafiai állanac vala kiuŏl, akaruán ŏ vęle ſióllani.

47 Es monda néki egy (ember,) Imé az te anyád és attyádfiai ott kŭn állanac, és te veled akarnac beſiélleni.

48 Es ŏ feleluén monda annac az ki néki ezt mondotta vala: kiczoda az én anyám, és kitſodác az en attyámfiai?

41 i Es ki nyuytuán az ŏ kezét az ŏ tanituánira, monda: Imé ezec az én anyám, és az én attyám fiai.

i: Nintſen ſenki nékŭnc közelb való atyankfia mint az ki mi nelŭnc egy ki tet vall.

50 Mert valaki az én mennyei Attyámnac akarattyát czelekeſſi, az énnékem az én attyámfia, néném és anyám.

XIII. *Réſz.*

1 AZon napon ki ménuén Ieſus az házból, le ŭle az tenger mellet.

2 Es gyŭle ŏ hozzá nagy ſokaſág, annyéra hogy az haióba kenſieritetnéc menni, és ott ŭlni. Az ſokaſág pedig az parton ŭl vala.

3 Es ſióla nékic ſokat példa beſiéd által, monduán.

4 [a] Egy mag vető ember ki méne vetni.

5 Es mikor az magot hintené, nemely az magban eséc az vt félre, és el iőuénec az madarac, és el kapdosác azt.

6 Nemelly eséc à kőues helyre, à hól nem vala soc főld, és hamar ki kele, miuel hogy az főldben nem vala mélyen az mag.

7 Es az nap mikor fel kőlt vólna, meg sűtte azt, és miuel hogy nem vala győkere, ki siárada.

8 Nemely pedig eséc az tőuis kőzzé, és az tőuissec fel neuekeduén, meg foytác azt.

9 Nemely eséc az ió főldbe, és gyűmőlczet teremte, némely siáz annit, némely hatuan annit, némely harmintz annit.

10 Az kinec vagyon fűle az hallásra, hallya.

11 Ackor hozzá ménuén az ő tanituáni, mondánac: mi az oka hogy példa besiéd által sióllasi az népnec.

12 [b] Es ő feleluén monda: mert néktec adatot, hogy az mennyeknec orsiágánac titkait érthessétec, azoknac pedig nem adatot.

13 Mert az kinec vagyon adatic annac, és inkáb bőuőlkődic, de az kinec ninczen, az mi vagyon, azis el vétetic tőle.

14 Azért sióloc példa besiéd által nékiec, mert látuán, nem látnac, és haluán nem hallanac, sem értenec.

15 Azért bę telic ő bennec az Esaiás Prophétálása, melly azt mondgya: haluán hallyátoc, és nem értitec, látuán láttyátoc, és által nem láthattyátoc.

16 Mert meg kőuéredett ez nép nec siiue, és az ő fűleckel nehezen hallanac, és az ő siemeket bę zárlottác, hogy valami módon ne lássanac siemeckel, és fűleckel ne hallyanac, siiueckel ne ęrtsenec, meg ne tęrienec, és meg gyogyitsam őket.

17 Az ti siemeitec pedig bódogoc hogy látnac, és fűleitekis hoǵ hallanac.

18 [c] Mert bizony mondom néktec, hogy soc Prophétác és igazac, kéuántác látni, az mellyeket ti láttoc, és nem láthattác, és hallani az mellyeket ti hallotoc, de nem halhattác.

19 Hallyátoc meg azért ti az mag veterűl való példa besiédnec magyarázattyát.

20 Mikor valaki hallya az igét, az mennyeknec orsiága felől, és nem érti, el iő az gonosi és el kapia azt, az mi annac siiuébe vettetet vala. Ez az, à kiben az vt mellé esett az mag.

21 Az ki pedig az kőuesre vette az magot, ez az, az ki az igét hallya, és azt mindgyárt nagy őrőmmel vésii.

22 De ninczen ő benne győkere, hanem ideig való, és ha háboruság vagy nyomoruság kőuetkezic az igéiért, azonnal meg botránkozic.

23 Az ki pedig az tőuis kőzzé vette az magot, ez az, az ki az igét hallya, de ez világnac siorgalmatossága, és az gazdagságnac cza-

a: Az Euangelium maguanac hitesnec nē egy arāt valo elő menete vagyō az emberekbē miuel hóg vagy be nem vőssic azt vagy nem engedic azt fel neuekedni.

b: Az ertelemnec és hitnec aiādoka czac az valaztattake, egyebec az Istennec igaz iteleti serint meg vakitatnac.

Esai. 6. Marc. 4. Luc. 8. Ioan 12. Actor 28. Rom. 11.

c: Az anya sent egy haznac allapattya iob most hogy nem az ő testamentū belieke.

39 Az mezŏ pedig ez világ, az ió mag, az Iſten orſiágánac fiai. Az konkoly pedig amaz gonoſi ŏrdŏgnec fiai

40 Az ellenſég pedig az ki az konkolt vetette, az ŏrdŏg, az aratás, ez világ vége: Az aratóc az Angyaloc.

41 Miképpen azért az konkolt egybe gyŭytic, és meg égetic, àcképpen léſien ez világnac végén.

42 Az embernec fia el boczáttya az ŏ Angyalit, kic ki ſiednec az ŏ orſiágábol minden botránkozáſokat, és azokat kic tſelekedtec hamiſſágot.

43 Es vetic azokat az kementzébe, ott léſien ſirás, és fog czikorgatás.

44 Ackor az igazac fénlenec mint az nap, az ŏ attyoknac orſiágában, Az kinec vagyon fŭle az halláſra, hallya.

g: Az Iſten orſiaganac gazdagſaga nag, de annac kŭlŏmben reſſeſi nem lehetŏnc hanem ha mindeneket el adunc erette.

45 g Eſmet haſonlatos az mennyeknec orſiága az mezŏben el reytett kénczhŏz, mellyet minec vtánna meg talál az ember, el rŏyti azt, és az talált kénczen való ŏrŏmében, ei mégyen titkon, és minden marháiát el aduán meg veſii az mezŏt.

46 Eſmét haſonlatos az mennyeknec orſiága az kereskedŏ emberhŏz: Ki ſiép drága kŏueket keres.

47 Ki minec vtánna találánd valami drága kŏuet, el mégyen és minden marháiát el aduán, meg véſii azt.

48 h Eſmét haſonlatos az mennyeknec orſiága, az tengerbe vetett gyalomhoz, mely minden féle állatot bę takaritot.

h Sokan vadnac az Anya ſent egy hazban kic nē az anya ſent egy haz tagai kic az vtolſo napon ki haniatnac.

49 Mellyet, minec vtánna meg tŏlt, az haláſioc az fŏldre ki vontanac, és le ŭluén ki ſiedtéc az mi ió abban vólt, az ŏ edényekbe, az mi pedig haſiontalan állat vólt, el vetettéc.

50 Vgy léſien ez világnac végén nis: El iŏnec az Iſtennec Angyali, és ki válaztyác az gonoſiokat az igazac kŏzzŭl.

51 Es azokat vetic az égŏ kementzébe, holott léſien ſirás, és fog czikorgatás.

52 Es monda nékiec Ieſus: Ertéteké mind ezeket? és ŏc mondánac: Ertettŭc WRam.

53 i Ŏ pedig monda nékiec: Annac okaért minden irás tudó Doctor, ki az Iſtennec orſiágában meg tanitatott, haſonlatos valamely gazdához, ki az ŏ ęlés házából hoz elŏ ôt, és vijat.

i. Haſonlittya Chriſtus à tanitokat az io gond viſelŏ haz biro emberhoz, ki nē czaç ŏ maga felŏl ſorgalmatos, hanem egyebnec ſŭk ſegekre valo éleſeis vagyŏ, azert à tanitoknakis gazdagoknac kellenniec tudomannyal, hog azt mikor kel elŏ vegyec mint egy tar hazbol.

54 Es mikor el végezte vólna Ieſus ez példa beſiédeket, el méne onnét.

55 Es mikor ment vólna az ŏ hazáiába, tanittya vala ŏket, az ŏ Synagogáiokban, vgy annîra hogy almelkodnánac, és ezt mondanác, Honnét vagyon ebben ez bŏlczeſég, és ez (Iſteni) erŏc?

56 k Auagy nem ezé amaz Alts meſter fia? nemde, nem Mariánac hijaké az ŏ annyát, és az ŏ attyafiait, Iacabnac, Ioſenec, Simonnac és Iudánac?

k: Az emberec neha ſabad akaratyoc ſerint oakor kereſnec az botrankozaſra, hogy ne engedgyenec Iſtennec.

lárdſága meg foytya az igét, és gyümölczötnem teremt.

24 Az ki pedig ió földben vette az magot, ez az, az ki halgattya az igét és érti, és gyümölczöt terempt, nemely ſáz annit, nemely hatuan annit, némely harmintz annit.

d: Soha nem leſſen az Iſtennec haza az tudomanhã es erköltsbẽ való botrankozaſnelkül, mind à napig mellyen el vagyonac az iokeual az gonoſſoc.

25 d Más példa beſiédetis adá eleikbe nékiec Ieſus, ezt monduán: Haſonlatos az mennyeknec orſiága az emberhöz, ki az ö földébe ió magot vet.

26 Es mikor az emberec alunnánac el iöue az ö ellenſége, és vete konkolt az gabona közzé, és el méne.

27 Es mikór fel neuekedett vólna az gabona, és gyümölczöt teremtett vólna, meg tettzéc az konkolis.

28 Es az gazdánac ſiólgai elö áluán mondánac néki, WRam, Auagy nem tizta magot vetettel valaié az te földedben, honnét vagyon azért az az konkoly?

29 Es monda nékiec: Valamely ellenſégem miuelte ezt. Az ſiólgác pedig mondánac. Akarodé tehát hogy el mennyünc és ki ſiaggaſſuc az konkolt?

30 Ö pedig monda: Ne (ſiaggaſſátoc) mert netalám az konkollyal eggyüt az gabonátis ki ſiaggattyátoc.

31 Engedgyétec hogy mind az kettö neuekedgyéc eggyüt az aratáſig, és az aratálnac ideién meghagyom az aratóknac: Szedgyétec öſſue elöſier az konkolt, és köſſétec azt kéuébe, hogy meg égetteſſéc, az gabonát pedig takariátoc az én czürömbe.

e: Az Iſten orſiaganac kezdeti kiczen, hogy annac nevekedeſeböl az ö batalmainkab megtedgyec.

32 e Eſmét más példa beſiédet ada eleikben, monduán: Haſonlatos az mennyeknec orſiága az Muſtár maghoz, mellyet valaki el vęt az ö mezeiében.

33 Mely ióllehet minden magoknál kiſſeb, De mikor fel neuekedic, az füuec közt leg nagyob, és végre fa neuekedic benne, vgy anniéra, hogy az ęgi madarac reiá ſiállyanac, és féſiket rakianac az ágain.

34 Eſmét más példa beſiédet ſióla, ezt monduán: Haſonlatos az mennyeknec orſiága az kouáſihoz, mellyet az aſſioni állat el egyelit három mértze liztben, miglen mind meg poshad az lizt.

35 Mind ezeket mondá Ieſus az ſokaſágnac példa beſiéd által, és példa beſiédnélkül ſemmit nem ſióla nékic.

36 Hogy bę telnéc à mit az Prophéta ſiólott, ezt monduán: Meg nîtom az én ſiámat példa beſiéd által, és ki mondom azokat mellyec ez világ fundamentomának fel vetéſétöl fogua el titkoltattac vólt. Pſal. 77.

37 Ackor el boczátuán az ſokaſágot méne házba, és az ö tanituáni hozzá menuén mondánac: Magyarázd meg nékünc amaz földbe vetett konkolról való példa beſiédet.

38 f Es ö feleluén, monda nékiec: Az ki az ió magot veti, az embernec fia az.

f: Megmagyarazza Chriſtus az könkolrol valo példa beſiedet

39 Az

18 Ő pedig mondá: hozzátoc ide nékem azokat.

19 Es mikor paranczolt vólna az ſeregnec, hogy le ülnénec az fűuen, és vötte vólna az öt kenyereket, és az két halakat, az égre ſiemeit fel emeluén, hálákat ada az Iſtennec, és mikor meg ſiegte vólna à kenyereket, adá az tanituányoknac, az tanituányoc pedig à ſokaſágnac.

20 Es önec mindnyáián, és meg elegedénec, és fel ſiedéc az maradéc darab kenyereket, tizenket koſárral.

e: Nem kel el tekozlanunc azt az mi megmarad az mi ételönkről ha nem maſſori ſükſegre meg kel tartani.

21 Es az kic öttec vala, valánac vgy mint öt ezer férfiac, aſſioni állatoknelkül, és gyermekec nélkül.

d: Nekünc az veſedelmec kőzött kel baioskazunc, de Chriſtus ſoha el nem hagy ha oda megyunc à honn ő kéld

22 *d* Es mindgyáráſt kénſierité Ieſus az ő tanituánit haióba ülni, hogy elől el mennénec az túlſó partra, mig ő el boczátaná az ſokaſágot.

23 Mikor el botſátta vólna azért az ſokaſágot, el méne az hegyre magánac, imádkozni, és mikor immár kéſő vólnais, czac ő maga vala.

24 Az haió pedig immár az tengernec közepette vala, és az haboktól háborgattatic vala, mert az ſiél ellenekben fú vala.

25 Az etzakánac pedig negyedic réſién, méne hozzáioc Ieſus az tengeren iáruán.

26 Es mikor láttác vólna az tanituányoc, hogy az tengeren iárna, meg háborodánac, monduán, ez valami el múlandó állat, és féltekben kiáltnac vala.

27 De azonnal ſióla nékiec, és monda: Bizzatoc, én vagyoc ne félly etec.

28 *e* Es feleluén néki Péter, monda: Ha te vagy, paranczoly hogy hozzád meheſſec az vizeken.

e: Az hitnec altala erőt vő ſünc az habo ruságokon, ha Iſten ſegiti az mi hitünket.

29 Ő pedig monda, Iőwel és mikor ki ſiállott vólna az haióból Péter, iár vala az vizeken, hogy Ieſushoz menne.

30 Es látuán az nagy ſielet, meg réműle, Es mikor el kezdett vólna merülni, kiálta, monduán: Wram tarts meg engemet.

31 Es mindgyárt Ieſus kezeit ki nyuituán meg ragadá Pétert, és monda néki: ő kicziń hitű miért eſel kétſégbe?

32 Es mikor bę ment vólna (Ieſus) az haióba, meg ſiünéc az ſiél.

33 Az kic pedig az haióba valánac, imádác ötet, monduán: Bizony Iſten fia vagy te.

34 Es mikor által kőltec vólna az vizen, menénec Genezareth földébe.

35 *f* Es mikor meg eſmértéc vólna ötet az helynec lakoſi, el küldénec az egéſi tartomáñban, és minden betegeket ő hozzá hozánac.

f. Chriſtus ſoc betegeket gyogituun azzal bizonſagot tesſen, hogy Iſteni betegſeginknek ő gyogyitoia.

36 Es kéric vala ötet, hogy czac az ő ruháiánac peremét illetnéc, és valakic illetic vala, meg gyogyúlnac vala.

g: Nekünc ec gyebeketis az Chriſtushoz kel vinnünc.

XV. Reſz.

1 ACkor iárúlánac ő hozzá- *Marc.7.*
ia valami Ieruſálembéli irás tudóc, és Phariſeuſoc, kic ezt mondác.

2 Mi az oka hogy az te tanituá-

57 Es az ŏ nénnyeijs, nem de, nem nálunc vadnaké? Honnét vadnac ennec azért mind ezec?

58 Es meg botránkoznac vala ŏ benne. Iesus pedig monda nékiec. Ninczen az Prophéta tiztességnélkŭl, hanem czac az ŏ hazáiában és házában.

Marc. 6. Luc. 4. Ioan. 4.

59 Es nem czelekedéc ott soc erŏket[h] az ŏ hitetlenségekért.

[h] Az az, Isteni erŏ altal valo czudakat.

XIIII. Rész.

1 ACkor az idŏben Herodes Tetrarcha hallá Iesusnac hirét.

2 Es monda az ŏ siólgainac: Ez amaz kereztelŏ Iános, ŏ támadott fel az halálból, és annac okaért czelekesinec ŏ benne ez erŏc.

3 [a] Mert az Herodes meg fogta vala az Iánost, és meg kŏtŏztetuén ŏtet, vettette vala az tŏmlŏtzbe az Herodiasért, az ŏ attya fiánac Philep királnac feleségeiért.

4 Mert azt mondgya vala néki Iános: Nem siabad te néked azzal élned.

5 Es mikor ŏtet meg akarna ŏlni, fél vala az sokaságtól, miuel hogy ŏtet vgy tartyác vala mint egy Prophétát.

6 Mikor pedig az Herodesnec siŭletésénec napiát tiztelnéc, tántzola az Herodiásnac leánya ŏ elŏttŏc, és az Herodes meg keduele az léánnac tántzát.

7 Azért nagy eskŭuessel fogadást tŏn, hogy valamit tŏle kérne, meg adna néki.

8 Az leány pedig az ŏ annya tanáczából monda: Hozasd elŏ nékem ide egy tálban az kereztelŏ Iános feiét.

9 Es meg siomorodéc à király, de az ŏ eskŭuéseiért, és az lakodalmosokért, paranczola elŏ hozatni.

10 Es el kŭlduén az hóhért, feiét vételé Iánosnac az tŏmlŏtzben.

11 Es elŏ hozác az ŏ feiét egy tálban, és adatá azt az leánnac. Az leány bę mutatá az ŏ annyánac.

12 Es elŏ iŏuén az ŏ tanituáni, el viuéc az ŏ testét, és el temetéc azt, és el ménuén, meg mondác azt Iesusnac.

13 Mikoron pedig ezt hallotta vólna Iesus, el méne onnét haión az puztába czac magánac, és mikoron ezt hallotta vólna az sokaság, gyalog kŏuetéc ŏtet az városokból.

14 Es elŏ iŏue Iesus látá az sokságot, meg siáná ŏket, és az ŏ betegeket meg gyógyitá.

15 Es mikor estue felé vólna, hozzáia ménénec à tanituányoc, és mondánac: Puzta hely ez, és az idŏ el múlt, boczásd el az sokságot, hogy mennyenec el az falukba, és vegyenec magoknac eleséget.

16 [b] Iesus pedig monda nékiec: Nem siŭkség hogy el mennyenec, adgyatoc ti nékiec enniec.

17 Mondánac az tanituányoc: Ninczen itt tŏb eleség, ŏt kenyér nél, és ket kiczin halaczkánál.

18 Ŏ pe-

[a] Az kereztelŏ Iános alhatatossagnac peldaia, mellyet az tanitoknac kŏuet niec kel. Herodes kegyetlensegnec, és keuelsegnec peldaia. Az Herodias az ŏ leianyaual egybe tiztátalan buijaságnac és aßßoni allati kegyetlenségnec peldaia.

[b] Christus meg elegituen nagy sokasagot ŏt kenyerrel és ket halatskaual, bizonsagot teßē arrul, hŏg semmi fogyat kozasoc nem leßen azoknac, kie mindeneket hatra hagyuan az Isten orßagat keresic.

nid az régi vén embereknec rendeléſéket meg rontyác? Miuel hogy nem moſſác meg az kezeket, mikor enni akarnac.

a Nem mutt meg itt Chriſtus az Apoſtalokat, hanē czac azt mo gyu ueg, mely meltatlan hauagoſnac az emberec paranczolattya nac meg rontaſaiert, holot az iſten parantſolatinac meg tartaſara ſem mi gongyoc ninczen b: Az Phariſæuſoc az ő tanituniokat igy tanitottac hogy valamit offeralnac az templumnac, annakerdemet veſzi az ő atyaik, a' orkőzbe az atyas el hagyattatnac vala, és az Phariſæuſoc minārt magokhoz hepozitnac vala, ezt karhoztattya Chriſtus. Eſai 29. c: Karhoztattya az Phariſæuſokat Chriſtus hogy hep mutatoc es az iſten orſagat kűlső dolgokkā helbeztetic. Marc 7. d: Meg felel Chriſtus az Phariſæuſoknac hic az Apoſtalokat vadoltac vala hogy meg nē moſdottac volna.

3 a Iesus pedig feleluén monda: Mi az oka hogy tijs az Iſtennec paranczolattyát meg rontyátoc, az ti rendeléſtec által?

4 Mert Iſtennec paranczolattya ez: Tiztellyed az te attyádot, és az te anyádat: Eſmét valaki gonozt mond attyának, vagy annyának, meg ölletteſſéc.

5 b Ti pedig azt mondgyátoc hogy valaki az ő attyanac és annyának azt mondgya, valami aiandokat én Iſtennec offeráloc, te néked haſznál, bűnnelkül való léſien, ha az ő attyát, annyát, ſoha nem tizteltеis.

6 Es az Iſtennec paranczolattyát, az ti rendeléſtec által erőtlenné tőttétec.

7 c Kęp mutatóc, Igazán Prophétált Eſaiás ti felőletec, ezt monduán:

8 Ez nemzetſég én hozzám czac ſiáual kőzelget, és czac aiakackal tiztel engemet, az ő ſiiuec pedig én tőlem táuól vagyon.

9 Hiába tiztelnec pedig azzalis, ha oly tudományokat tanitnac, melljec embereknec parantſolati

10 d Es az ſokaſágot elő ſiólituán, monda nékiec: hallyátoc és érczétec meg.

11 Nem fertezteti meg az embert, az mi az ſiáián mégyen bę, hanem az mi ki iő az ſiáián, az fertezteti meg az embert.

12 Ackor iárúluán az ő tanituánj, mondánac: Tudodé hogy az Phariſęuſoc, az te beſiédedből meg botránkoztanac?

13 Ő pedig feleluén monda: minden palánt, valamellyet az én mennyei attyám nem plántált, ki ſiaggattatic.

14 Hadgyatoc békét nékic, az vakoknac vac vezęrec, ha pedig az vac vezeti az vakot, mind ketten az veremben eſnec.

15 Feleluén pedig Péter monda néki: Magyarázd m[illegible] nékűnc az példa beſiédet.

16 Ieſus pedig monda: Mégis ęrtelemnélkűl vattoké tijs.

17 Nem tudgyátoke hogy az mi embernec ſiáián bę mégyen az embernec gyomrába, és onnét az árnyéc ſiékbe mégyen.

18 Az mellyec pedig az embernec ſiáiából ſiármaznac, à ſiűből iőnec ki, és azoc ferteztetic meg az embert.

19 Mert az embernec ſiiuéből iőnec ki az gonoſi gondolatoc, gyilkoſſágoc, paráznaſágoc, tiztátalanſágoc, lopáſoc, hamis tanuſágoc, rágalmazáſoc.

20 Ezec ferteztetic meg az embert: Moſdatlan kézzel enni pedig, nē fertezteti meg az embert.

21 Ki ménuén onnét Ieſus, méne Tyruſnac és Sidonnac tartományába.

22 Es imé egy aſiſioni állat, Chanaan nemzetéből való, onnét az tartomáñból ki iőuén, kiált vala monduán: Kőnyörűly raytam Wram Dáuidnac fia, az én leányom az ördögtűl gonoſiul győttretic.

23 Ieſus

23 e Iesus pedig semmit nem felele néki: Ackor az ő tanituáni iárúluán ő hozzá, kéric vala őtet, monduán: botsásd el őtet, mert vtánnunc kiált.

24 Ő pedig feleluén monda: Nem botsáttattam én, hanem az Izrael nemzetségénec el vesiett iuhaihoz.

25 Es az asisioni állat el iőuén, tęrdre eséc Iesus előtt, és monda: WRam légy segitségül nékem.

26 Ő pedig feleluén monda: Nem ió az fiaknac kenyerét el venni, és az ebeknec vetni.

27 f Az asisioni állat pedig monda: vgy vagyon WRam, mert az kőlkőc az morsalekockal élnec, mellyec húllanac az ő Wroc aztaláról.

28 Ackor feleluén Iesus monda: ő asisioni állat nagy az te hitőd. Légyen az te kéuánságod sierint, és meg gyógyúla az ő leánya az siem pillantástól fogua.

29 Es el ménuén onnét Iesus, méne à Galilea tengere mellé, es mikor az hegyre fel ment vólna, ott le üle.

30 Ackor méne ő hozzá nagy sokaság, és visinec vala vęlec soc sántákat, vakokat, némákat czonkákat, g és soc egyęb fęle betegeket, és az Iesus lába eleibe helyheztetéc azokat.

31 Vgy annira hogy az sokaság almélkodnéc rayta, mikor látnác hogy az némác siólnac à czonkác epülnec, az sántác iárnac, az vakoc látnac, és ditsőitéc az Izrael Istenét.

32 h Iesus pedig az ő tanituánit elő szólitán, monda nékic: Az sokaságot igen keserülem, mert immár harmad napia hogy velem vadnac, és nintsen mit egyenec; és nem akarom őket éhen el botsátni, hogy az vton el ne fogyátkozzanac.

33 Ackor mondánac néki az ő tanituáni, hól vehetünc az puztában annyi kenyeret, hogy meg elegitsünc enni sokaságot?

34 Monda azért nékic Iesus: hánj kenyeretec vagyon? azoc pedig mondánac, hęt és valami keués ha latskánc.

35 Ackor parantsola hogy az sokaság le telepednéc az földőn.

36 Es az hęt kenyeret és az halakat kezébe véué, mikoron hálákat adott vólna, meg siegé, és adá az ő tanituáninac, az tanituányoc pedig az sokaságnac.

37 Es őuénec mindnyáián és meg elegedénec, és fel sieduén az maradéc darab kenyereket meg tőlténec hęt kosárokat.

38 Valánac pedig à kic őttenec vala, négy ezeren asisioni állatoknélkül és gyermekeknélkül.

39 Es el botsátuán az sokaságot haióba üle és méne Magdalánac határiba.

XVI. Rész.

1 ES mikoron hozzáia mentenec vólna az Pharisęusoc, és Sadducęusoc, késértuén kéréc őtet hogy valami mennyei tsudát tenne ő előttőc. Mar: 8. Luc: 12.

2 Ő pedig feleluén, monda

e: Az Christus noha az mi kőnyőrgesünket el mulattya es annac meg adasat à mit kerünc el halattya, de az ő ditsőségeiert es az mi hanunkert.

f: Az asisioni állat à Christus beszedet erősiti, mint ha azt mondana. Vgy vagyon WRam az mint mondod, nem io à fiaktul el venni az kenyeret, es az ebeknec vetni, mert eleg az kőlkőknec ha az morsalekokban ehetnec, az morsalekot kerem azert.

g Vagy, erőt elen tagu embereket, mert sohul nem oluassuc hogy czonka embernec kezet adot volna, noha azis nekinem volt volna nehez.

h Christus sohanem hadgya el azokat à kic őtet kőuetic.

nékiec : Mikor estue vagyon azt mondgjátoc, tizta idő lésien, mert az ęg veres.

3 Es reggel (azt mondgyátoc:) ma háborgó idő lésien, mert à sio morú ęg veres, kép mutatóc az ęgnec ábrazattya kőzt válaztást tudtoc tenni, az időknec pedig ieleit nem tudgyátoc meg válaztani.

4 Gonosi parázna nemzetség ielenséget kéuán, de nem adatic néki ielenség, hanem tsac az Iónás Prophéta ielensége.

Ion: 2.

5 Es őket el hagyuán el méne.

6 Es mikor az ő tanituáni el mentenec vólna à túlsó partra, el feley tettéc vala kenyeret vinni vęlec.

7 Iesus pedig monda nékic: [a] Meg lássátoc hogy meg óltalmazátoc magatokat az Pharisęusoc és Sadducęusoc kou ásisiátol.

a: Az hamis tanitokat es az hamis tudomant el kel tauoztatni.

8 Ők pedig ő magoc kőzt vetekednec vala, monduán: Kenyereket nem vőttűnc velűnc.

9 Iesus pedig ezt mikor meg értette vólna, mondá nékiec : Mit háborgottoc magatokban kitsín hitőec, hogy kenjereket nem vőttéteké.

10 Męgis nem értiteké, és nem emlekezteké meg amaz őt kenyerekről, kickel őt ezer embert elegitettem meg, és hány kosárt tőltőttetec meg?

Sup: Cap: 14 Ioan. 6.

11 Sem pedig à hęt kenyerekről, kickel négy ezer embert elegitettem meg, és hány kosárt tőltettetec meg?

Sup: Cap: 15

12 Hogy vagyon ez hogy nem értitec, hogy nem sióltam néktec az kenyér felől, (mikor azt mondám) hogy meg óltalmaznátoc magatokat az Pharisęusoc és Sadducęusoc kouásiától?

13 Ackor meg értéc hogy nem arról siólot vólna, hogy à kenyérnec kouásiától, hanem hogy az Pharisęusoc és Sadducęusoc tudományától óltalmaznác meg magokat.

14 Mikoron pedig ment vólna Iesus à Cęsareánac tartományába, mely Philep királyról neueztetic, meg kérdé az ő tanituánit, ezt monduán: Engemet embernec fiát, kinec mondanac lenni az emberec.

15 [b] Azoc pedig mondánac: némellyec Iánosnac, némellyec Illyęsnec, némellyec Ieremiásnac, vagy egynec à Prophétác kőzzűl.

b: Az Iesus Christus felől soe fele ieleletec vadnac az emberec kőzt, de őtet esmerit az őuei.

16 Es monda nékiec : ti pedig kinec mondotoc engemet?

17 Feleluén pedig Simon Péter, monda : Te vagy amaz Christus az élő Istennec fia.

18 Ackor feleluén Iesus, monda néki : Bódog vagy Simon Ionánac fia. Mert az test és az vér ezeket nem ielentette néked, hanem az én mennyei attyám. [c]

c: Az igaz hit nem à ter meßettől, hanem az kegyelemből vagyon.

19 De énis mondom néked : [d] Te Péter vagy, és ezen az kő siálon eppitem fel az én Anya sient Egy házamot, és à pokolnac kapui nem vehetnec azon diadalmat.

d: Czac az Iesus Christuson eppitetet hit, az igaz es győzhetetlen hit.

20 [e] Es néked adom az mennyeknec orsiágánac kóltsát, és valamit meg kőtőzendesi ez földőn, menjekbenis kőtőzue lésien, és

e: Az egy hazi ßolgalatnac es az Isten igeienec hirdetesenec meltosaga, mennyei.

és valamit meg óldaſi ez fŏldŏn, az mennyekbeis óldozua léſſen.

f: Ezzel azt ielenti hogy elŏſſer tanolnioc kell, az vtan tanitani

21 f Ackor meg tiltá az ŏ tanituánitól, hogy ne mondanác ſenkinec, hogy ŏ vólna amaz Ieſus Chriſtus.

22 Az idŏtŏl fogua kezdé Ieſus ielenteni az ŏ tanituáninac hogy néki Ieruſálembe kellene menni, és ſokat ſienuedni az tanátsbéli vénektŏl, és az Papi feiedelmektŏl, és az irás tudóktól, és meg ŏletni, de harmad nap fel támadni.

23 Es az Péter meg foguán Ieſuſt, kezdé dorgálni, monduán: keduezz WRam magadnac, ne légyen az mit mondaſi.

24 Ieſus pedig fordúluán monda Péternec: Táuozzál el én tŏlem Sátán, bántáſomra vagy nékem: Mert nem vagy bŏlts az Iſteni dolgokban, hanem az emberi dologban.

g: Az Ieſus Chriſtus mellet ſienuedni kell, es magat embernec kell meg tagadni ha Chriſtuſſal akar reſſesúlni.

25 g Ackor monda Ieſus az ŏ tanituáninac: Az ki akar én vtánnam iŏni, tagadgya meg magát, és vegye fel az ŏ kereztét és kŏueſſen engemet.

26 Mert valaki akaria az ŏ életét meg tartani, el vezti azt, és valaki el vezti az ŏ életét én érŏttem, meg talállya azt.

27 Mert mit haſſnál valakinec ha mind ez világot meg nyerijs, ha az ŏ lelke meg bŭntettetic? Vagy mitſoda váltſágot adhat akarkijs az ŏ lelkeiért?

28 Mert az embernec fia el iŏuendŏ az ŏ Attyánac ditsŏſégéuel, az ŏ Angyaliual, és ackor meg fizet mindennec az ŏ tſelekedeti ſierint.

29 h Bizony mondom néktec, vadnac némellyec azoc kŏzzŭl kic it állanac, kic az halált meg nem kóſtollyác addig, mig nem látándgjác az embernec fiát menni az ŏ orſiágában.

h: Az Iſten orſſaganac el iŏnetelin erti à mennyei ditrŏſegnec meg ielenteſet, mellyet az ŏ fel tamadaſa vtan kŏzde el.

XVII. Réſz.

1 AZ a vtán hatod nappal melléie vŏué Ieſus, Pétért, Iacabot, és Iánoſt az ŏ attyáfiát, és fel viué ŏket magoknac, egy nagy magas hegyre

a: Chriſtus noha alazatos, de azert fŏldnec menynec ŏwra.

2 Es el változéc ŏ elŏttŏc, és fényes vala az ŏ ortzáia mint az Nap, és az ŏ ruhái feiérec valánac mint az fényeſſég.

3 Es imé látác Mooſeſt és Illyęſt beſiélleni ŏ vęle.

4 Feleluén pedig Péter monda Ieſuſnac: WRam ió minékŭnc it laknunc: ha akarod tſinállyunc itt három haylékokat, néked eggyet, Móſeſnec máſikat, és Illyęſnec az harmadikot.

5 Es mikor ezeket mondaná: (Péter,) imé nagy fényes kŏd, kŏrnyŭl vŏue ŏket, és imé à kŏdbŏl ſió adatéc, ezt monduán: Ez az én ſierelmes fiam, kiben én meg i nyugodtam, ŏtet halgaſſátoc.

Supr: 3. 1. Pet. 1.
i Vagy, kiben meg engeztelettem.

6 Es mikor ezt hallottác vólna az tanituányoc, artzal le eſénec, és igen meg rémŭlénec.

7 Ackor Ieſus iáróluán illeté ŏket, és monda: kellyetec fel és ne féllyetec.

8 Fel emeluén pedig az ŏ ſieme ket, ſenkit nem látánac, hanem tſac Ieſuſt egyedŭl.

9 Es

9 Es mikoron le ſiállottac vólna az hegyrül, paranczola nékiec Ieſus, monduán: Senkinec ne mondgyátoc ez látáſt, mig nem az embernec fia halálból fel támad.

10 Ackor meg kérdéc ötet az ö tanituáni, monduán: Mit mondanac tehát az irás tudóc, hogy ſiükſég elöſier iöni az Illyęſnec?

11 Ieſus pedig feleluén monda nékic: Az Illyęs bizony el iö elöſier, és mindeneket helyére állat.

12 De mondom néktec hogy az Illyęs immár el iött, kit nem eſmérénec, hanem azt miueléc vęle az mit akaránac: ezen képpen köuetkezic, hogy az embernec fiais ſienuedgyen ö tölöc.

13 Ackor meg értéc az tanituányoc hogy az kereztelö Iános felöl mondotta vólna ezeket ö nékiec.

Marc. 9. Luc. 9.

14 Es mikor mentec vólna az ſokaſág közzé, méne ö hozzáia egy ember, le eſuén az ö lábai elött.

15 Es ezt monduán: WRam könyörölу az én fiamon, mert az én fiam kórſágos és nyaualáſul gyötretic, mert gyakorta eſic az tüzbe, gyakorta az vizbe.

16 Es vittem ötet az te tanituánidnac, és nem gyogyithattác ötet.

17 Feleluén pedig Ieſus monda: ô hitetlen és el fordúlt nemzetſég: Vallyon ſ-meddig léſiec veletec? S. vallyon meddig ſienuedlec titeket? hozzátoc ide én elömbe az beteget.

18 Es meg dorgálá Ieſus az ördögöt, és ki méne belöle, és meg gyogyúla az gyermec az órától fogua.

19 Ackor az tanituányoc Ieſushoz ménuén mondánac néki: Mi az oka hogy mi ki nem üzhetöc az ördögöt?

20 Ieſus pedig monda nékiec: Az ti hitetlenſégtekért. b Mert bizony mondom néktec; hogy ha anni hitötec vólna mint à muſtar mag, azt mondanátoc imez hegynec, mennyel innét, el menne, és ſemmi lehetetlen nem vólna néktec.

b: Azt akarta tſac ez ßolaſſal ielenteni Chriſtus, hogy az Iſten nem vonſſa meg magat mi tölönc, tſac mi magunc be ne tegyüc az kegyelemnec kapuiat à mi hitellenſegünkel.

21 Ez illyen ördögnec néme pedig ki nem üzettethetic, ha nem könyörgés és böytölés által.

22 Es mikor Galileában vólnánac, monda Ieſus az tanituányoknac: Az embernec fia iöuendöbe adattatic az emberec kezébe.

23 Es meg ölic ötet: De harmad napon fel támad, és felötte igen meg ſiomorodánac.

24 Mikoron pedig iutottac vólna Capernaumba, ménénec Péterhöz az kic à kęt drachmat ſiedic vala, és mondánac: Az ti Meſtertec nem adgyaié meg (ö magáért) az kęt drachmat? c

c: Exod: 30. Az Iſten parãtſolta volt hogy minden ember az egy hazi ßolgalatnac meg maradaſara adgyon fel ſicluſt, mely tött huß penzt, mert az Templum ſicluſa tött negyuen penzt, azt az fel ſicluſt mondgyac ket drachmanac, melböl meg tenic hogy az à drachma tiz pénzt tött. Miuel hogy pedig azt mondgya az az iras itt hogy egy ſtatert adot Chriſtus magaiert es Peterert, abbol meg tenic hogy az ſtater negy drachmat tött, az az, negyuen penzt, ezt adta Chriſtus az adoba, &c.

25 Es

25 Es felele Peter: igenis (meg ſiokta adni.) Es mikor bę ment vólna az házba, elöl véué ötet Ieſus monduán: Mint tetſzic néked Péter? Ezföldi királyoc,kiktöl ſioktac venni adót vagy rauáſt? Az ö fioktólé vagy idegenektöl.

26 Monda nékie Péter: Az idegenektöl, és monda Ieſus: tehát az fiac ſiabadoſoc.

27 De hogy öket meg ne botránkoztaſsuc, meny el az tenger mellé, veſd bę az horgot, és az mely hal elöſier reiá akad vond ki, és az ö ſiáiát fel nituán találſi abban egy ſtatert, és azt ki véuén adgyad én éröttem és te érötted.

XVIII. Réſz.

1 AZon órában ménének ö hozzá az tanituányoc, ezt monduán: kitſoda nagyob az mennyeknec orſiágában?

2 Es mikor egy gyermeket ſiólitott vólna elö Ieſus, állata azt ö eleikben.

a: Az alázatoſſag által mehet az ember nagyra. 3 a Es monda: bizony mondom néktec, ha meg nem tęrtec, és ollyanoc nem léſitec mint à kis gyermekec, ſemmiképpen nem mentec bę az mennyeknec orſiágába.

4 Valaki azért meg alázza magát,mint à kis gyermec, az mennyeknec orſiágában leg nagyob.

b vagy, Az ki illien gyermeckel iol teſſen. 5 b Es valaki egy illyen gyermecnec gondgyát fel véſii az én neuembe,énnékem véſii fel gondomat.

6 c Valaki pedig meg botránkoztat valamellyet ez kitſinec közzül,kic én benem hiſinec, iob vólna hogy egy nagy malom kö-uet kötnénec az nyakára, és az tenger mélſégébe vettetnéc.

c: Az hinec közöt az kit leg helſſebnec vallis nagy ſö dunknac kell lenni.

7 d Iay ez világnac az botránkozáſoc miatt: Mert ſiükſég hogy legyenec az botránkozáſoc. De iay az embernec az ki általà botránkozás léſien.

d. Az botrankozaſokta magunkat nem oltal mathetiuc, de mind altal añac minden alkalmetoſſagat el kel tauoztatni. Supr: Cap: 5.

8 Hogy ha pedig az te kezed vagy az te lábad azt miueli,hogy meg botránkozzál, vágd el azokat és veſd el töled, iob te néked az életre menned ſántán és tſonkán, hogy nem mint kęt kęzzel lábbal az öröc tüzre vettetned.

9 Es ha az te ſiemed azt miueli hogy meg botránkozzál, vayd ki azt, és veſd el töled, iob néked fęl ſiemmel mennea az életre, hogy nem kęt ſiemmel vettetned az Gehennának tüzére.

e: Mennel valaki erösebb añal nagyob gondunknac kell arra lenni. 10 e Meg láſſátoc hogy valamellyet az kitſinec közzül meg ne vtállyatoc: Mert mondom néktec hogy ezeknec Angyali, menyorſiágban mindenkor láttyác az én mennyei atty ámnac ortzáiát.

11 Mert az embernec fia azért iött,hogy megtartſa azt az mi el veſiett vala.

12 Mint tettzic néktec:Ha valamely embernec ſiáz iuha vagjon, és ègy el veſiend azoc közzül, nem de nem el mégyené az hegyekre és meg kereſié az el veſiett iuhot,el hagyuán az kilentzuen kilentzet? Luc: 15.

13 Hogy

13 Hogy ha pedig meg talalandgya azt, bizony mondom néktec hogy inkáb örül azon, hogy nem az kilentzuen kilentzen, kic el nem veztenec.

14 Ezenképpen nem akaria az ti mennyei attyátoc hogy el veſſien éggyis ez kitſiń gyermekec közzül.

15 Ha pedig vétkezic te ellened az te felebarátod, dorgáld meg ötet, tſac te közötted és ő közte, hogy ha ſiódat fogadgya, meg nyerted az te felebarátodat.

f: Az mi ellenünc vethezet felebarátunknac meg dorgalaſanac modgya, es rendi.

16 fHa pedig ſiódat nem fogadgya, végy melléd egy vagy két embert, hogy két vagy három bizonſágnac valláſa után akar melly dolog bizonyosb léſien.

17 Hogy ha azoknakis nem fogadgya ſiauokat, mondd meg à gyülekezetnec, hogy ha az gyülekezetnekis nem fogadgya ſiáuat, légyen te elötted ollyan mint valamely pogány, vagy fukar.

g: Az ki az anyaſent egi hatnac itületit meg vtalya iſtent vtallya meg.

18 Bizony mondom néktec, valakiket meg kötöztöc ez földön, menybeis kötözue léſinec, és valakiket meg óldoztoc, óldozua léſinec menyorſiágbais.

19 Eſmét mondom néktec, ha kettö ti közzületec egy akaraton léſien ez földön, valamit kérnec meg adatic nékiec az én mennyei Attyámtól.

h: Az iſten engettelhrtetlen leſen azoc ellen, kic az ő felebarattyoktul meg bantatuan azoknac meg nem boſſatnac.

20 Mert valahól ketten vagy hárman egybe gyülnec az én neuembe, ott vagyoc ő közötöc.

21 hAckor hozzaiá ménuén Péter, monda: WRám meg botſáſſaké az én felebarátomnac, valamenniſier én ellenem vétkezic? Meg botſáſſaké hétſier?

22 Monda néki IESVS: Nem mondom hogy hétſiertſac, hanem hetuenhétſier ſieris.

i: Az az. valamenniſier vetkezic es meg engedtel.

23 Annac okaért haſonlatos az mennyeknec orſiága az királyhoz, ki az ő ſiólgaiual akará ſiámot vetni.

24 Es mikor ſiámot kezdett vólna vetni, hozánac ő eleibe egj ſiólgát, ki adós vala tiz ezer talentummal.

25 Es mikoron az meg nem fizethetné, parantſola hogy el adnác azt, mind feleſégét, mind gyermekét és mindenét az mié vala, hogy az adoſſág meg lenne.

26 Le búrúluán azért az ſiólga, könyörög vala az ő WRánac, ezt monduán: WRam múllyéc el ellenem való haragod, és mindenekröl meg elegitlec.

27 Könyörüluén azért az WR az ő ſiólgáián, el botſátá ötet, és meg engedé néki az adoſſágot.

28 Ki ménuén pedig az à ſiólga találá éggyet az ő ſiólga társai közzül, ki néki adós vala ſzáz pénzuel.

29 Es meg ragaduán azt foytogattya vala, ezt monduán: fizeſd meg az miuel tartozol.

30 Le búrúluán azért az ő ſiólga társa ő elötte, könyörög vala néki, ezt monduán: múllyéc el tſac moſt ellenem való haragod, mindenekröl meg elegitlec.

31 Amaz

31 Amaz pedig nem akará, hanem el menuén veté azt az tömlötzbe, mig nem meg adná az adosságot.

32 Mikoron pedig láttác vólna annac az ö siólga társai ezeket, igen meg siomorodánac, és el ménuén, mindeneket eleibe adánac az ö Wroknac, az mellyec löttec vala.

33 Ackor elö hiuatuán azt az ö Wra, monda nékie: gonosi siólga, minden adosságodat meg engedém néked miuel hogy könyörgél nékem.

34 Nem kelletté te nékedis könyörölned az te siólga társodon, miképpen énis könyörültem te raytad?

35 Es meg haragoduán az ö Wra, adá azt az hóhéroc kezébe, mig nem mind meg adná az miuel tartoznéc.

36 Ezenképpen tselekesiic az én mennyei attyámis veletec, ha meg nem botsáttya ki ki mind az ö felebaráttyánac ellene való vét két siiue sirint.

XIX. Resz.

1 ES mikoron el végezte vólna Iesus ez besiédeket, Galileából el indula, és méne Iudęa orsiágánac határiba, az Iordán vizén által keluén.

2 Es köueté ötet nagy sokaság, és meg gyogyitá azokat ott.

3 Ackor hozzáia ménénec az Pharisęusoc, kic késértuén ötet ezt kérdic vala, Szabade az Embernec el hagyni az ö feleséget akar mi vétekért?

4 Ő pedig feleluén monda, nem oluastatoké hogy az teremtö, az elsö teremtésben férfiat és asisioni állatot teremtett? Gen: 2. 1 Cor: 6. Eph: 5.

5 [a] Es azt mondotta: Ezért el hadgya ember mind attyát annyát, és ragazkodgyéc az ö feleségéhöz, és ketten lésinec egy testte.

a. Az hazassagnac kötelesel bomolhatatlan.

6 Azért többé immár nem kettö hanem egy test. Az mit azért Isten egybe serkeztetett, az ember el ne válasisia.

7 Es mondánac néki: Miért parantsolta tehát Moses hogy (az férfiu) el válásról való bizońság leuelet adgyon (az ö feleségénec,) és azt el hadgya. Deutr. 24.

8 Felele nékiec: [b] Az Moses az ti siiueteknec keméńségeiért engedte vólt meg néktec, hogy el hagyhassátoc az ti feleségteket, De nem vgy vólt eleitöl fogua.

b: Az mit neha el kell türni az külső polgari tarsasagnac, az Isten azt nem mindenkor kedueli.

9 [c] Mondom pedig néktec, hog valaki el hadgya az ö feleségét, hanem ha paráznaságért, és mást veiend, parázna lésien az, és az ki öknélkül el hagyatott asioni állatot vésien feleségül, azis parázna lésien.

c: Az paraznasag meg bontia az hazassagot.

10 Mondánac néki az ö tanituáni. Ha igy vagyon az férfiunac dólga az ö feleségéuel, nem ió tehát embernec meg házasodni.

11 Es ö monda nékiec: [d] Nem mindenec vésiic bę azt az besiédet, hanem az kinec adatot.

d: Az Istennec keualtkeppen valo aiandoka az maga meg tartoztatasnac aiandoka az emberben, azert senki nem kötelezheti arra magat &c.

12 Mert vadnac herélt emberec kic az ö annioc méhéböl vgy siülettec. Vadnac ollyakis kic emberektül heréltettec meg. Vadnac ollyakis kic ö magoc heréltec

tec meg magokat az mennyeknec orſiágaiért. e Az ki bę veheti vegye bę. f

13 Ackor hozánac ő eleibe gyermekeket, hogy az ő kezeit vetné azokra, és imádkoznéc (éröttec,) Az tanituányoc pedig dorgálliyác vala azokat.

14 Ieſus pedig monda: Hadgyatoc békét az gyermekeknec, és ne tiltſátoc meg öket hogy hozzám ne iöijenec. Mert illyeneké az mennyeknec orſiága.

15 Es mikor az ő kezeit ráioc veritte vólna, el méne onnét.

16 Es imé egy (ember) hozzáia iárúluán monda néki: Ió Meſterem, Mitſoda iót tſelekedgyem, hogy az öröc életet veheſſem?

17 Es ő monda annac, g Miért módaſi engem iónac? ha nintſen ſenki ió töb az egy Iſtennęl, ha pedig bę akarſi az életre menni, tarcz meg az paranſolatokat.

18 Monda az à Ieſuſnac: Mellyeket? Ieſus pedig monda: h Ne ölly. Ne paráznalkodgyál, ne orozz, hamis valláſt ne tégy.

19 Tiztellyed Attyádat, anyádat, és ſiereſſed felebarátodat mint te magadot.

20 Monda néki az iffiu: Mind ezeket meg tartottam az én iffiuſágomtól fogua, mi fogyátkozás vagyon męg bennem?

21 i Monda néki Ieſus: Ha tökélletes akarſi lenni, eregy el, add el minden marhádat, és oztogaſd az ſiegényeknec, és kéntſed léſien menyorſiágba, és iere és köueſs engemet.

22 Mikor hallotta vólna pedig az iffiu ez beſiédet, el méne meg ſzomoroduán, mert ſoc ioſiága vala.

23 Ieſus pedig monda az tanituányoknac. Bizony mondom néktec hogy az gazdag nehezen mégyen bę menyorſiágba.

24 k Eſmét mondom néktec, hogy könnyeb az teuénec által meñi, az tönec fokán, hogy nem az gazdagnac Iſten orſiágába menni.

25 Ezeket meg haluán az tanituányoc, igen meg háborodánac és mondánac: Kitſoda iduözülhet tehát?

26 Ieſus pedig ráioc tekintuén monda nékiec: Az embereknél ez lehetetlen, de az Iſtennec mindenec lehetſégeſec.

27 Ackor Péter feleluén monda néki: Imé mi mindeneket el hadtunc és köuettünc téged, mint léſien azért dólgunc?

28 l Ieſus pedig monda nékiec: Bizony módom néktec, ti kic engemet köuettétec, amaz vijoñan való ſiületéskor, mikor ülend az embernec fia az ő ditſöſéges ſiękibe, tijs ültöc tizenkęt ſiękekben, és meg itélitec az Izraelnec tizenkęt nemzetſégét.

29 Es valaki el hadgya házait, attyafiait, nénnyeit, húgait, attyát annyát, feleſégét, gyermekét, ioſiágát az én neuemért, ſiáz annit véſien, és az öröc életet örökſég ſierint biria.

30 m Soc elſöc pedig léſinec vtólſóc, és ſoc vtólſóc léſinec elſöc.

e: Nem azt mongya Chriſtus hogy az ſzükſeſség erőſſen az öröc életet, mert ſzinte az igen igaz ſzükſeſség ſem erőſſiti azt, hiñe azt mongya hogy vadnac ollyac kic magokat meg tartoztattyac az ha zaſſagtul hóg az mennei dolgokban lehetſenec ſerenbec és ſzorgalmatosbac ſ: Az az, á ki nec ercie vagyon arra hogy meg ne hazaſodgiec tartoztaſſa meg magat.

g: Nem tagadgia Chriſtus az ő io voltat, hanem az iffiat az ő tudomanianac és ſzemeſſenec igaz eſmeretire akaria vinni, mintha azt mondana, hya ha wendeſség io nac ha meg nem eſmerſki legyec en. Exod: 20.

h: Az iffiat Chriſtus az törueny re igazitya, hogy meg eſmerie abból az ő erőtlenſeget, és orwoſſagot kereſſen ő nalla.

i Az törueny ſohul nem kiuanya hogy minden marhaiat el adgyuc és az ſiegenyeknec adgyuc

adgyuc. De minel hogy ez iffiu nem eſmeri az ő bel ſő gyarloſagat, az telhetetlenſeget, hanem czac az kűlſőrűl ſzorgalmatos hogy tudni illic ne legyen kűlſő keppen lepo vagy paraszna, annac okaert mongya neki hóg marhaiat el adgya, hogy meg eſmerteſſec mi vagyő ſiiueben.

k: Nem kőuet kőzic innet hogy az gazdagſag nem io, mert minden hetſegnel kűl az gazdagſag ő magaban io, hanem gonoſz lęſzen es el vezti az embert, ha gonoſzul ell azzal.

l: Az mit el hagyunc az Iſten kedueert, nem vezetinc azt el.

m: Nem eleg Chriſtus vtan indulnunc, ha nem ő mellette vegig meg maradgyunc.

XX. Reſz.

a: Ez ſententia mind azt tōbiuel egybe az felſō Capatnac vtolſo verſetēi függ es azt erōſsiti

MErt haſonlatos az menyeknec orſiága az gazdaghoz, ki ió reggel ki mégyen, miueſeket fogadni az ō ſiōleiébe.

2 Es meg ſierzōduén ō vęlec egy napra tíz pénzbe, el küldé ōket az ō ſiōleiébe.

3 Es ki ménuén három órakor, látá más rendbélieketis az piátzon áluán hiuolkodni.

4 Monda azoknakis: Mennyetec el tijs az ſiōlōbe, és az mi igaz néktekis meg adom.

b: Az Iſten ki senkinec nem adoſt, hegyel-meſſegebōl az kit akar, es mikor akaria hijni, el hijia.

5 Azoc pedig el ménénec. b Es eſmét, hat és kilentz órakor ki ménuén ſiinte azonképpen tſelekedéc.

6 Tizen egy órakor pedig ki ménuén, találá más rendbélieket áluán hiuolkodni, és monda nékiec: Miért állotoc itt nap eſtig hiuolkoduán?

7 Mondánac néki, mert ſenki nem fogadott meg minket, és monda nekiec: mennyetec el tijs à ſiōlōbe, és az mi igaz meg fizetē

8 Mikoron pedig immár eſtue vólna, monda az Gazda az ō Vin tzelérénec, hidd elō az miueſeket és fizes meg nékic, el kezduén az vtólſokon mind az elſōkig.

9 Es mikor elō iōttec vólna az kic tizen egy órakor mentec vala az munkára, azokis feienként tiz pénzt vōnec.

10 El iōuén pedig az elſōc, alittyác vala hogy ōc tōbbet vennénec, de azokis feienként tíz pénzt vōnec.

11 Es mikor fel vōttec vólna az pénzt, zúgodnac vala az gazda ellen.

12 c Ezt monduán: Ez vtólſóc tſac egy óráig munkálodtanac, és azokat mi hozzánc haſonlatoſocká tōtted, ki az napnac terhét és heuſégét ſienuedtūc.

c: Az Iſten egy arant fizet azoknac az kiket nem egy idōben hijut el. Mi azert ſe Iſten ellen ſe az mi felebarattinc ellen ne zugolodgunc, hanem az mi hinatalunkban iarunc.

13 Ō pedig feleluén monda egyiknec, barátom, ſemi boſiſiút nem téſiec raytad, vagy nem tíz pénzbe ſierzōttelé meg én velem

14 Vedd fel az mi tiéd és meny el, én pedig az vtólſónakis annit akaroc adni mint te néked.

15 Vagy nem ſiabadé nékem az én marhámból azt miuelném az mit akaroc? auagy az te ſiemed azérté gonoſi hog én ió vagyoc?

d: Az az, Azért irigi hedelc ō reaios hogy en ō velek iol tōttem

16 Ezenképpen az vtólſóc elſōc leſinec, és az elſōc vtólſóc. Mert ſokan vadnac az hiuataloſoc, de keueſen az válaztottac.

e: Chriſtus ſzākſeg keppen ſzenued, de ſzabad akarattyabol.

17 e Es fel ménuén Ieſus Ieruſálembe, melléie vōue az tizenkęt tanituányokat tſac magoknac az vton, és monda:

18 Imé fel mégyūnc Ieruſálembe és az embernec fia el arúltatic az Papi feiedelmeknec, és az iras tudóknac, és halálra kárhoztattyác ōtet.

19 Es adgyác ōtet az pogányoc kezébe hogy meg tſúfollyác, meg oſtorozzác és meg feſitſéc, de harmad nap fel támad.

f: Az Zebedeus fiainac annyoknac kerūſaga.

20 f Ackor méne ō hozzáia az Zebedęus fiainac annya, az ō fiaual egybe, tęrdre le eſuén és akaruán ō tōle valamit kérni.

21 Ieſus pedig monda neki: mit akarſi? Es az monda: Parantſol-

lyad hoǵ az én kęt fiaim ŭllyenec à te orſiágodbã, eǵgyic iob kezed felöl, az máſic bal kezed felöl.

22 Feleluén pedig Ieſus monda: Nem tudgyátoc mit kértec. Meg ihattyátoké az pohárt, az mellyet én meg iſiom, és az kereztſéggel meg kereztelkedhetteké, à mellyel én meg kereſitelkedem? és mondánac: Meg miuelhettyŭc.

g: Az pohárnac meg italanes az kereztelkedeſen mind eggyet ért, tudni illic az haboruſag ſzennedeſt.

23 Ackor monda nékic: Az pohárt bizonyára meg iſiſiátoc, és azzal az kereztſéggel kereztelkedtec, mellyel én, hogy pedigaz én iob vaǵ bal kezem felöl ŭllyetec, nem én adhatom, hanem adatic azoknac, h az kiknec az én atyám tól meg kéſiitetett.

h: Az az, nem én tiztem es nem azért iöttem hogy wraſágot oztogaſſac.

24 Es mikor ezt hallottác vólna az tíz tanituányoc, meg háborodánac az kęt tanituány felöl.

25 Ieſus pedig elö ſiólituán öket, monda: i Tudgyátoc hogy az pogányoknac kirali wralkodnac à pogányokon, és az kic hatalmaſoc, hatalmaskodnac azokon.

i: Az Apaſtaloc es tanitoc nem wrac hanem ſzolgac.

26 De nem vgy léſien ti köztetec hanem az ki ti köztetec nagy akar lenni, légyenti ſiolgátoc.

27 Es valaki ti köztetec akar elſö lenni, legyen ti ſiolgátoc.

28 Mint az embernec fia, nem iött hogy ſiolgállyanac néki, hanem hogy ö ſiolgállyon, és adgya az ö életét váltſágra ſokakért.

29 Es mikor Ierichoból ki mennénec, köuete ötet ſokaſág.

30 Es imé kęt vakoc kic ŭlnec vala az vt mellet, mikor hallottác vólna hogy Ieſus azon menne el, kiáltnac vala, monduán: Wram Dauidnac fia könyörŭly mi raytunc.

31 Az ſokaſág pedig dorgállya vala öket hogy halgatnánac: azoc pedig annál inkáb kiáltnac vala, monduán: WRam Dáuidnac fia könyörŭly mi raytunc.

32 Es mikor meg állott vólna Ieſus, elö ſiólitá öket, és monda: Mit akartoc hogy tſelekedgyem veletec?

33 Mondánac néki: WRam hogy az mi ſiemeinc meg nilatkozzanac.

34 k Es könyörŭluén raytoc, illeté az ö ſiemeket, és mindgyáráſt meg nilatkozánac az ö ſiemec, és köuetéc ötet.

k: Chriſtus meg aduan az vakoknac ſzemec vilagat, azzal meg bizonittya hog ö ez vilagnac vilagoſſaga.

XIX. Réſz.

1 a ES mikor közelgettec vólna Ieruſálemhöz, és iutottac vólna Bethphagéba az olay fáknac hegyéhöz, el kŭlde ackor Ieſus kettöt az ö tanituáni közzŭl

Mar. 11. Luc. 19.

a: Az Ieſus Chriſtuſnac orſzaga nem teſti, hanem lelki.

2 Ezt monduán nékiec: Mennyetec imez faluba az melly elöttetec vagyon, és mindgyáráſt találtoc egy meg kötött ſiamárt, és az ö vehmét vęle eǵgyŭt, oldgyátoc el és hozzátoc nékem.

3 Es ha valaki ti néktec valamit ſióland, mondgyátoc hogy az WR ſiŭkölködic eznélkŭl, és azonnal el botſáttya azokat.

4 Ez pedig mind azért lött, hoǵ bę telnéc az Prophétánac mondáſa, ki imigyen ſiólot.

5 Mondgyátoc meg az Sionnac leányánac: Imé az te királyod iö néked alázatoſon, Siamár hátán ŭluén, és tereh alá ſioktatott Siamár-

Zach. 9.

márnac vehménec hátán.

6 El ménénec pedig az ð tanituáni, és v́gy tſelekedénec, az mint nékiec parantſolta vala Ieſus.

7 Es el hozác az Siamárt, és az ð vehmét, és az ð felſð ruháiokat azokra teritéc, és Ieſuſt ůltetéc azokon fellůl.

8 Az ſokaſág pedig az ð ruháiát az v́tra teriti vala, némellyec fánac ágait ſiegdelic vala, és azokat hintic vala az v́tra.

9 Az melly ſereg pedig elöl es hától mégyen vala, kiált vala, monduán: [h] Legy ſegitſégůl (Iſten) az Dáuid fiánac. Aldott legyen az ki iött az Wrnac neuébe. Légy ſegitſégůl (Iſten) ki vagy az magaſſágban.

[h] Vagy, Hoſanna az Dauid fianac. Hoſanna az magaſſagos egekben.

10 Es mikor bę ment vólna Ieruſálembe, meg háborodéc mind az egéſi város, ezt monduán, kitſoda ez?

11 Az ſokaſág pedig azt mondgya vala: Ez amaz Ieſus az Nazarethböl, Galilea városából való Prophéta.

12 [b] Es bę méne Ieſus az Iſten templomába, és ki ůzé onnét az váſárlókat, és az pénz váltóknac aztalokat, és az galamb árosſoknac ſiękeket fel forgatá.

[b] Chriſtus az Iſten hazanac meg tiztitoia

13 Es monda nékiec, meg vagyon iruán: Az én házam imádkozáſnac házánac mondatic, ti pedig azt latroknac barlangiáuá töt tétec.

Eſa. 56. Ier. 7.

14 Es ménénec ackor ð hozzá vakoc és ſántác az templumban, és meg gyogyitá azokat.

15 [c] Mikoron láttac vólna pedig az papi feiedelmec és az irás tudóc az tſuda dolgokat à mellyeket tſelekedett vala, és hallottác vólna az gyermekeket kiáltani az templumbán, és ezt mondani: Légy ſegitſégůl Iſten az Dáuid fiánac: meg haragodánac.

[c] Az Papoc irigykednec Chriſtuſra, de hyaba.

16 Es mondánac néki: Hallodé az mit ezec mondanac? Ieſus pedig monda: Ióll hallom: ſoha nem oluaſtátoké ezt. Az kitſín és tſets ſiopó gyermekeknec ſiáioc által, végezted el az ditſéretet?

Pſal. 8.

17 Es ökket el hagyuán, ki méne az városból Bethaniaba, és ott marada ſiálláſon.

18 Reggel pedig az városba bę tęruén meg éhezéc.

19 [d] Es mikor látott vólna egy fige fát, az v́t mellett, oda méne az fához, és nem talála ſemmit azon, hanem tſac à leuelét, és monda annac: Soha ðrðcké te raytad ez vtán gyůmölts ne teremien, es azzonnal meg ſiárada az fige fa.

[d] Az fige fat Chriſtus meg atkozza, igy iarnac vegre az kep mutatokis.

20 Mikoron azért ezt láttác vólna az tanituányoc, el tſudálkozánac, monduán, mi módon mindgyáráſt meg ſiárada az fige fa?

21 [e] Feleluén pedig Ieſus monda nékic: Bizoń mondō néktec, hog ha hitetec leiend, és nem kętelkedtec, nem tſac illyen dolgot tſelekedtec, hanem ha azt mondgyátoc imez hegynec, kelly fel, és ſið kiél az tengerbe, meg léſien.

[e] Az hitnec nagy ereie vagyon.

22 Es valamit kérendetec könyör géſtekbē, ha hiendetec, el veſiitec

23 [f] Es mikor ment vólna az templumba, az Papi feiedelmec és az irás tudóc hozzáia ménénec, mikor tanitaná, és mōdánac: Mitſoda méltoſággal tſelekeded ezeket

[f] Az Papi feiedelmec ſemmit nem gondoluan az tudomannyal, ezac az hiuatalta hannyac mint moſtis az papiſtac.

és ki adta néked ez méltoſágot?
24 Feleluén pedig Ieſus monda
nékic: Enis kérdelec titeket egy
dologra, melyre ha meg feleltec,
énis meg mondom néktec mitſo-
da méltoſággal tſelekeſiẽezeket.
25 Az kereſitelö Ianos kereſtſége
8 honnét vala, menibölé vagy em
berektöl? Amazoc pedig ö ma-
gokban illyen módon okoskod-
nac vala: Ha azt mondgyuc hogy
menyböl vólt, azonnal azt mond
gya mi nékünc, miért nem hitté-
tec tehát néki?
26 Ha pedig azt mondgyuc hogy
emberektöl vólt, félünc az köſſég
töl, mert az Iánoſt mindnyáián
vgy tartyác mint Prophétát.
27 Es feleluén Ieſuſnac mondá-
nac: Nem tudgyuc. Monda né-
kic (Ieſus:) En ſem mondom meg
mitſoda méltoſággal tſelekeſi-
tem ezeket.
28 b Mint tettzic pedig ti néktec?
Egy embernec vala kęt fia, és mõ
dá az eggyiknec, eregy el fiã mun
kálkodgyal ma az én ſiölömben.
29 Es az feleluén monda: Nem
mégyec, de az vtán meg gondol-
uán magát, el méne.
30 Es az máſiknac haſonlatos
képpen ſióla, és az feleluén mon-
da: El mégyec Wram, maga nem
méne el.
31 Ez kettö közzül mellyic tſe-
lekedte az atyánac akarattyát?
Mondánac néki: az elſö. Monda
Ieſus nékic: Bizoń mondõ néktec
à fukaroc és az paráznac elöl véſi
nec titeket az Iſteñec orſiágában.
32 Mert el iött ti hozzátoc kerez
telö János, az igaſſágnac vta, és
nem hiuétec néki: Az fukaroc és
az paráznac hiuénec néki, Ti pe-
dig kic ezt láttátoc, nem tértetec
meg az vtán, hogy néki hinnétec
33 i Hallyátoc más példa beſié-
det, Vala egy ház biró ember, ki
plántala ſiölöt, és azt gyepüuel
környül vöue, és abban emele
ſaytót és eppite torniot, és azt az
munkáſokra bizuán, ö maga
meſiſie földre méne.
34 Es mikor az gyümölts éréſnec
ideie el iött vólna, el küldé az ö
ſiólgait à munkáſokhoz, hogy az
ſiölönec gymöltſében hoznánac.
35 Az munkáſoc pedig meg fog-
uán az ö ſiólgait, némellyet azok-
ban meg verénec, némellyet meg
ölénec, némelliet meg köuezénec
36 Eſmét más rendbéli ſiolgákat
botſáta, többe ket az elebieknél, es
azockalis igy tſelekedénec.
37 Vtólſior pedig el küldé az ö
maga fiát, ezt monduán: meg be-
tſüllic az én fiamot.
38 Az munkáſoc pedig látuán az
gazdánac fiát, mondánac ö köz-
töc: Ez az ſiölönec örököſe, ier öl-
lyüc meg ötet, és foglallyuc el az
ö örökſégét.
39 Es meg foguán azt, ki üzéc
az ſiölöböl, és meg öléc ötet.
40 Mikoron azért meg iöuend
az ſiölönec Wra, vallyon mit tſe
lekeſiic az ſiölönec munkáſiual?
41 Es mondánac néki: à gonoſio
kat gonoſiul el veſiti, az ö ſiöleiét
pedig más rẽdbeli munkáſoknac
adgya, kic à ſiölönec gyümöltsét
bę adgyác mikor alkolmas ideie
léſien.
42 Monda nékiec Ieſus: Soha
nem

g: Az kereztſegen erti egezlen az kereztelö Ianos ſzolgalattyat

h: Ez vilagon gyakorta azoc vetic meg az Euangeliomot, az kiknec elöſzeris kellene venni, es az niluan valo bünöſöc veſſic.

Eſa: 5. Ier. 2.

i Gyakorta az Iſtennec hazanac azoc nagy ellenſegi az kikre az bezatott, de az Iſtennec hiuatala nem köttetet bizonios idöhöz, helihez es ſzemeliekhez.

Psal: 118. Actor: 4. Rom: 9. 1. Pet: 2.

nem oluaſtátoké az irásban: Az melly kőuet az eppitőc meg vetettec, az lőtt az ſiegeletnec feie, Az Wrtól lőtt ez, és czudálatos dolog mi előttünc?

43 Annac okaért mondom néktec, hógy el vétetic ti tőletec az Iſteñec orſiága, és adatic az pogány népeknec, hogy annac gyümőltſét terem tſe.

Eſa. 8.

44 Es az ki eſic erre az kőre, meg romol, az kire pedig fellül eſendic, el rontya aztis.

45 Es mikoron hallottác vólna az Papi feiedelmec és az Phariſęuſoc az ő példa beſiédit, meg értéc hogy ő róloc mondta vólna.

Az hitetlenec és kegyetlenec ſemmitnem czeleked hétnec Iſten akarattya ellen.

46 Es mikoron akarnác őtet meg fogni, meg félemlénec az kőſſégtül, mert vgy tartyác vala őtet mint Prophétát.

XXII. *Réſz.*

a: Nem azoc az anya ſſent egy háznac tagai kic az ige altal hiuattatnac, mert azoc gyakorta inkáb akarnac ez vilagnac ſſolgalni, az hiuogatokatis gyakorta haborgattyac: hanem az kic engednec az hiuatalnac.

1 ES [a] feleluén Ieſus, eſmét ſióla nékiec példa beſiedec által, ezt monduán:

2 Haſonlatos az mennyeknec orſiága az királyhoz, ki az ő fiánac menyegzőt ſierze.

3 Es el küldé az ő ſiólgait hogy el hijnac az kic az lakodalomba hiuataloſoc valánac, de nem akaránac el iőni.

4 Eſmét el külde más rendbéli ſiolgákat, ezt monduán: Mondgyátoc meg az hiuataloſoknac, imé az én ebédemet el kéſiitettem, az én túlkaim és madarim meg őlettettec, és mindenec kéſiec, iertec el az lakodalomba.

5 Amazoc pedig magokat vonogatuán, némelly ő kőzzülőc az ő ioſiágába méne, némelly az ő kereſkedéſére.

6 Az tőbbi pedig meg foguán az ő ſiólgait, boſiſiúſággal illetéc és meg őléc őket.

7 [b] Az király pedig mikor ezt hallotta vólna, meg haraguuéc, és az ő hadát el külduén, el veſité az gyilkoſokat, és azoknac városokat fel gyuita.

b: Az Euangeliumnac meg vetői megbűntettetnec.

8 Ackor monda az ő ſiólgainac: Az lakodalom bizonyára meg kéſiitetett, de az kic hiuataloſoc valánac, nem vóltac méltóc.

9 [c] Mennyetec el azért az vtaknac feiéire, és valakiket találtoc hijátoc bę az lakodalomba.

c: Az Iſten el hija az valaztattakat mikor arrul ingyennem gondolkodnánac

10 Es ki ménuén az ſiólgác az vtakra, mindeneket be gyuyténec valakiket találánac, iókat és gonoſzokat elegy, és bę teléc az lakodalmas ház vendégeckel.

11 Es bę ménuén az király hogy meg tekintené az vendégeket, láta ott egy embert, kinec nem vala menyegzei ruháia.

12 [d] Es monda nékie: barátom, mi módon iőttel ide, holott ninczen menyegzei ruhád? és az meg némúla.

d: Vadnac az Iſten hazaban az hiuec kőzőtt kep mutatoc.

13 Ackor monda az király az ſiolgáknac, ennec kezeit lábait meg kotőzuén vigyétec el innét, és veſsétec az külſő ſetétſégre, ott léſien ſirás és fogaknac tſikorgatáſa.

14 Mert ſokan vadnac az hiuataloſoc de keueſen (vadnac) az válaſitottac.

15 Ackor à Phariſęuſoc el ménuén, tanátſot tartánac hogy meg fognác őtet az ő beſiédében.

16 Azért kŭldéc ŏ hozzá az ŏ tanit
uányokat à Herodes ſiólgaiual, kic
igyen ſióllánac: Meſter, tudgyuc
hogy te igaz vagy, és az Iſtennec v́-
tát igazán tanitod, és hogy ſenki-
uel nem gondolſi, miuelhogy ſen-
kinec ſiemélyét nem nézed.
17 Mond meg azért mi nékŭnc
mint tettzic néked, kellé az Czá-
ſiárnac adot fizetni vagy nem?
18 Es meg eſméruén Ieſus az ŏ ál-
nokſágokat, monda: mit kéſérget-
tec engemet kép mutatóc?
19 Mutaſſatoc nékem egy adó
pénzt, és ŏk mutatánac néki egy
pénzt.
26 Es monda nékic: kié ez az ábrazat, és az pénzen való irás?
21 Mondánac néki: à Czáſiáre. e Ac
kor monda nékic, adgyátoc meg a
zért az mi az Czáſiáre, az Czáſiár-
nac, és az mi Iſtené, Iſtennec.
22 Mikoron azért eſit hallottác
vólna, el czudalkozánac, és el hagy
uán ŏtet el ménénec.
23 Vgyan azon napon ménénec ŏ
hozzáia az Sadduceuſoc, kic az fel
támadáſt tagadgyác, és kérdéſt tŏ-
nec ŏ tŏle.
24 Ezt monduán: Meſter, à Moſes
azt parantſolta, hoǵ ha valaki meg
haland magzatoknelkŭl, añac az ŏ
attyafia el vegye à feleſéget mint So
gor aſiont, és az ŏ meg hólt attya-
fiánac magot támaſiſion.
25 Vóltanac pedig mi nálunc hęt
attyafiac, és az elſŏ feleſéget véuén
magánac, meg hala, és miuel hogy
nem valánac magzati, az ŏ feleſé-
gét hadta az ŏ attyafiára.
26 Haſonlatos képpen az máſodic
és harmadic, mind hetediglen.

e: Az kerez-
tienec tartoz
nac engede-
lemmel és fi-
zetesſel az I-
ſtentelen ſe-
nedelemné-
kis, de vgy
hogy az Iſten
nec meltoſá-
ga helyen ma
radgyon.

Deuter: 25.

27 Vtolſior pedig az aſiſioni álla-
tis meg hala.
28 Az fel támadáſnac ideién azért,
melliké léſien az aſioni állat, mert
az mind az hętnec feleſége vólt.
29 Es feleluén Ieſus monda néki-
ec: Téuelgetec miuel hogy nem
tudgyátoc az iráſokat, ſem az Iſten-
nec hatalmát.
30 Mert az fel támadáſnac ideié-
ben ſem feleſéget nem véſinec, ſem
házaſágra nem adatnac, hanem ol-
lyanoc léſinec mint az Iſtennec An
gyali menyben.
31 f Az halottaknac fel támadáſa fe
lŏl pedig nem oluaſtátoké à mit I
ſten mondott néktec, illyenmódō.
32 En vagyoc Abrahamnac, Iſác-
nac, Iácobnac Iſtene, Az Iſten pe-
dig nem hóltaknac hanem élŏknec
Iſtene.
33 Es mikor ezt hallotta vólna az
ſokaſág, el tſudálkozéc az ŏ tudo-
mányán.
34 Az Phariſęuſoc pedig mikor hal
lotác vólna hogy Ieſus bę dúgtá
vólna ſiáiokat az Sadducęuſoknac,
egybe gyŭlénec.
35 Es meg kérdé ŏtet ŏ kŏzzŭlŏc
egy tŏruén tudó kéſértuén ŏtet, és
ezt monduán.
36 Meſter, mellijc az nagy paran
tſolataz tŏruénben?
37 Ieſus pedig monda nékie: Sie
reſſed az te Wradat Iſtenedet tel
lyes ſiiuedbŏl, telleys lelkedbŏl, és
tellyes elmedbŏl.
38 Ez az elſŏ és naǵ parantſolat.
39 Az máſodic pedig haſonla-
tos èhŏz, ſiereſſed az te felebara-
todat mint te magadat.
40 Ez kęt parantſolatban fŭg
mind

f: Az halot-
taknac fel ta
madaſat bi-
zonittya Chri
ſtus az Sad-
ducéuſoc el-
len
Exod: 3.

mind az tőruéń,és az Prophétac
irása.
41 Mikor pedig az Pharisęusoc
mind oda gyűltec vólna,kérde ő
ket Iesus.
42 Ezt monduán:mi tetzic nék
tec az Christus felől?ki fia? Mon-
dánac néki, Dáuidé.
43 Monda nékiec Iesus: Mint
vagyon tehát, hogy Dáuid az
ſient lélec által őtet wránac
mondgya,ezt monduán?
44 g Monda az Wr az én W-
ramnac, űlly az én iob kezem fe-
lől,miglen vetem az te ellenségi-
det az te lábad alá
45 Ha azért Dáuid neuezi őtet
Wránac,mi módon ő fia?
46 Es ſenki ſemmit nem felel-
het vala néki, ſem pedig az nap-
ſágtól fogua ſenki őtet tőbbé ſem
miről nem meré meg kérdeni.

Psal. 110. g: Christus bizonittya magat emberſége ſerint Dáuid fianac lenni, ez Istenſége ſerint Dáuid Wranac, az az, Istennec.

XXIII. *Rész.*

1 a Ackór Iesus ſiólla à ſokaſág
nac,és az ő tanituáninac.
2 Monduán: A Moses ſiékiben űl
nec az irástudóc és à Pharisęusok.
3 Mindeneket azért valamellye
ket néktec paranczolnac hogy
meg tartſátoc, meg tartſátoc, és
azt tſeledgyétec:De az ő tſelekede
tec ſierint ne tſelekedgyétec: mert
ők mongyác,de nem tartyác meg.
4 Mertők nehez és el hordozha
tatlan terheket kőtőznec egybe,és
azokat vetic az embereknec há-
tokra, de ők azokat czac vijockal
ſem akariac illetni.
5 Minden ő tſelekedeteket pedig
czac azért czelekeſſic hogy az em
berektől láttaſsanac:Meg ſięleſi-
tic az ő homlokokon valóPhilacte
riomokat,b és az ő kőntőſőknec pe-
remieit meg hoſſſabittyác.
6 Es az lakodalmokban az fő
helyet ſieretic, és az gyűlekeze-
tekben az elől űléſt.
7 Es az piátzokon valo kőſiő-
néſeket, és hogy az emberec igy
neuezzéc: Meſter:Meſter.
8 Ti pediglen ne hiuataſſatoc
Meſtereknec. c Mert egy az ti me
ſtertec,tudni illic à Christus,ti pe
dig minnyáián attyafiac vattoc.
9 Es ſenkit ez földen attyátok-
nac ne neuezzetec,Mert egy az ti
Attyátoc à ki menyben vagyon.
10 Ne hiuattaſſátoc Doctorok-
nakis, mert egy az ti doctorotoc,
az Christus.
11 Hanem az ki kőztetec leg
nagyob,légyen ti ſiolgátoc.
12 Valaki pedig magát fel magaſi
tallya,meg aláztatic:és à ki magát
meg alázza,fel magaztaltatic.
13 De iay ti néktec kép mutató
irás tudóc és Pharisęusoc, mert à
mennyeknec orſiágát bę záriátoc
az emberec előtt: Mert ti nem
mentec bę,és az kic bę akarnánac
meñi,azokatis nem botſáttyátoc.
14 Iay néktec kép mutató irás
tudóc és Pharisęusoc mert az ſie-
gény őzuegyeknec házokat meg
eméſititec hoſſſiú kőnyőrgéſnec
ſiine alatt, annac okaért ſúllyasb
léſien az ti bűntetéſtec.
15 Iay ti néktec kép mutató irás
tudóc és Pharisęusoc,mert mind
az tengert mind az földet el ke-
rűlitec, hogy pogáńból Sidót te-
gyetec, és mikor Sidóuá leiend,
azt Gehennánac fiauá téſſitec,
ketſier-

a: Halgatnunc kel az ſeslet eletű tanitokatis, de az ő eleteket nem kel kőuetnőnc.

b: Az Philacterium, feieken vagy homlokokon való ekeſſeg volt, mellyre az tiz paranczolatot fel irtac, laſd meg: Exod: 13. Deut. 6. Az kőntőſőknec peremieről, laſd meg, Num: 15. Deut: 22.

c: Nem tiltya meg, Christus az tiztesſéges neueket, hanem az keuelſeget az fel fuualkodáſt, az tiztesſégnec felőttőb való keuanaſat, mint az atyanac neuet nem tiltya, hanem az alat tiltya az emberekben való bizodalmot.

kętſierte inkáb hogy nem mint ti vólnátoc.

16 Iay néktec vac vezęrec, kic azt mondgyátoc: valaki eskeſiic à Templomra, ſemmi az, valaki pedig az Templumnac aranyára, bŭnŏs.

17 Bolondoc és vakoc, mellyic nagyob, az aranyé, vagy az Templom, melly ſienté teſii az aranyat?

18 Es valaki eskeſiic az óltárra, ſemmi az, De valaki eskeſiic az óltárra tŏtt aiéndokra, bŭnŏs.

19 Bolondoc es vakoc mellyic nagyob, az aiándoké vagy az óltár, melly meg ſienteli az aiándokot.

20 Az ki azért eskeſiic, az óltarra, arrais eſikeſiic, és mind azokra mellyec az óltáron vadnac.

21 Es az ki eskeſiic az templumra, mind arra eskeſiic, mind pedig arra az ki az Templumba lakozic.

22 Es az ki eskeſiic az ęgre, eskeſiic az Iſtennec királi ſiękire, és arra az ki abban ŭll.

23 [d] Iay néktec kép mutató irás tudóc és Phariſęuſoc, mert meg dęzmállyátoc az mentat, az kŏmént, az kaprot, és el hadgyátoc à mi az tŏruénbe fŏ dolog vólna, az itéletet, az irgalmaſságot, az tŏkélleteſséget, ezeket kellene czelekedni, amazokatis el nem kellene hagyni.

24 Vak vezérec kic meg ſiŭrtec az ſiúnyogot, és az teuét el nyelitec.

25 [e] Iay néktec kép mutató Irás tudóc és Phariſęuſoc, mert meg nac kŭlſŏ réſiét, belŏl pedig azoc rakuac ragadományal és mértekletlenſéggel.

26 Vak Pharaſeę, tiſiticz meg elŏſier az mi belŏl vagyon az pohárban, és az tálban, hogy az mi kiuŏl vagyon azis tiſita légyen.

27 Iay néktec kép mutató irás tudóc és Phariſęuſoc, mert ſiinte haſonlatoſoc vadtoc az meg feiéritett koporſókhoz, mellyec kiuŏl ſiépnec tettzenec, belŏl pedig rakuac hóltaknac tetemeiuel, és minden vndokſággal.

28 Azonképen tijs láttattoc em bereknec kiuŏl igazaknac: De belŏl rakuac váttoc kép mutatáſſal és mindenIſten tŏruénye ellen való bŭnuel.

29 [f] Iay néktec kép mutató irás iudóc és Phariſęuſoc, miuel hogy eppititec az Prophétáknac temetéſeknec helyét, és az igazaknac temetéſeknec helyét ékeſgetitec.

30 Es azt mondgyátoc, ha az mi atyánknac ideiében éltŭnc vólna, nem lŏttŭnc vólna nékiek társai az Prophétac halálában.

13 Azért ti magatoc ellen bizońſágot téſitec, hogy ti fiai vattoc azoknac kic meg ŏltec az Prophétákat.

32 Tijs tŏltſétec bę az ti attyáitoknac mértékét.

33 Kigyoc mérges kigyóknac nemzetſégi, mi módon táuoztat-hattyátoc el az Gehennánnac bŭntetéſét.

34 Annac okaért imé én boczátoc ti hozzátoc Prophétákat és bŏltſeket, és irás tudókat, és azokat

d: Az mentanac, kapornac kŏmennec dęz malaſan érti azt, hogy az Phariſeuſoc kitſen dolgokban igen ſorgalmatoſoc az mi fŏ dolog volna pedig el hadgyac az ſiunyognac meg ſŭreſennis azont érti.

e: Az Phariſéuſoc az kŭlſŏt 3taſagrol ſorgalmatoſoc. az belſŏt pedig el hadgyac.

f: Az kép mutoc azzal runttyac meg magokat az miuel el akarnác bŭnŏket fedeyni.

zoc kőzzűl némellyeket meg őltőc és meg feſsitetec, némellyeket meg oſtoroztoc az ti Sinagogaitokban, és kergetitec eggyic városból az máſikba.

35 g Hogy ſiállyon ti reátoc minden igaz vér, melly ki ontatott ez főldőn, az igaz Abelnec vérétől fogua mind az Zachariaſnac Barachiás fiánac véreig, mellyet meg őltétec az Templum kőzt és az óltár kőzt.

g: Gene: 4. 2. Paral: 24. Azoknac bűn tetesekről kic valami Iſteni buzgoſagnac ſline alatt az Euangeliomot haborgattyac.

36 Bizony mondom néktec, hog mind ezec reiá kőuetkeznec ez nemzetſégre.

37 Ieruſálem, Ieruſálem, ki meg őlőd az Prophétákat, és meg kőuezed azokat kic te hozzád botſátatnac, menyiſier akartam egybe gyűyteni az te fiaidot, miképpen az tyúc az ő fiait egybe gyűyti, az ő ſiárnyai alá, és nem akartad.

38 Imé (azért) az ti házatoc puzta léſsen.

39 b Mert mondom néktec, hogy ez időtől fogua nem láttoc engemet mig nem azt mondgyátoc. Aldott ki iőtt az Wrnac neuébe.

b: Az az. Nem lattoc engemet mig nem ſokan az Iſtenlelke altal meg teritetuen eſmérnec engemet lenni Iſtentől kűldetett Meſiaſnac. Mar: 13. Luc: 21.

XXIIII. *Réſz.*

1 ES ki ménuén Ieſus az Templumból, akar vala el menni, és iárulánac ő hozzáia az ő tanituáni, hogy mutogatnác néki az Templumnac eppűletit.

2 Ieſus pedig monda nékiec a Nem lattyátoké mind ezeket? Bizony mondom néktec, nem marad ebben egy kő más kőuőn, melly el nem romlana.

a: Iőuendőt mond Chriſtus Ieruſálemnec és az Templumnac romlaſárol.

3 Es mikor az olay fáknac hegyén űlne, ménénec titkon ő hozzáia az ő tanituáni, és mondánac b WRam mond meg mi nékűnc mikor léſsnec ezec, és miczoda iele léſsen az te el iőueteledneс és ez világnac végénec.

b: Az Apaſtaloc kerdeſe, az városnac el romlaſa felől és ez világnac vége felől.

4 c Es feleluén Ieſus monda nékiec. Meg láſſátoc hogy valaki titeket el ne hiteſſen.

c: Az Templum romlaſánac ieleit mondgyátoc pedig az hamis tudomanyoc és ſoc fele nyomoruſágoc.

5 Mert ſokan fognac el iőni az én neuembe, kic azt mondgyác, én vagyoc az Chriſtus, és ſokakat el hitetnec.

6 Kőuetkezic ezis hogy hallyátoc hadakozáſokat, és hadakozáſoknac hireit, Meg láſſátoc hogy meg ne háborodgyatoc. Mert ſiűkſég mind ezeknec meg lenni, de meg ackor nem léſsen vége.

7 Mert támad eggyic nemzetſég az máſikra, eggyic orſiág az máſikra: Es léſsnec éhſégec, dőg haláloc, és főld indúláſoc minden helyeken.

8 Mind ezec pedig czac kezdeti léſsnec ſoc nyomoruſágoknac.

9 Ackor meg nyomoritanac titeket, és meg őlnec és gyűlőſégeſec léztec minden népec előtt az én neuemért.

10 Es ackor ſokan meg botránkoznac, eggyic az máſikat el árúllya, és eggyic az máſikat gyűlőli.

11 Es ſoc hamis Prophétác támadnac, kic ſokakat el hitetnec.

12 Es miuel hogy à bűn igen meg ſokaſodic: Az attyafiui ſieretetis igen meg hidegeſsic ſokakban.

13 De az ki végiglen meg marad, az iduőzűl.

14 d Es predikáltatic ez Iſten orſiágá-

d: Az Euangelium predicaltatic mind ez világon, de ſoc ellenſége leſſen.

ſiágánac Euangeliuma mind az egéſi földěn, hogy az minden pogányoknac bizońſágúl légyen, és ezec vtán el ið (Ieruſálemnec) vége.

15 Mikoron azért látandgyátoc amaz puztitó[e]: vtálatoſſágot mel ly az ſient helyen fog állani, melly meg mondatott az Dániel Prophétátol, (az ki oluaſſa iól gondol kodgyéc róla.)

16 Ackor az kic Iudęa Orſiágban léſinec, fuſſanac az hegyekre.

17 Az ki az ö felſö házában vagyon, ne ſiállyon alá hogy valamit házából ki vigyen.

18 Es az ki az mezön vagyon, ne tęrien haza hogy az ö ruháit el vigye.

19 Iay az terhes aſioni állatoknac, és az ſioptatóknac az napokon.

20 Imádkozzatoc pedig hogy tęlbe ne legyen futáſtok, ſe Szom bat napon.

21 Mert léſien ackor nagy nyomorúſág, minęmö nem vólt ez világnac kezdetitöl fogua ez ideig, ez vtánnis nem léſien.

22 Es ha azoc az napoc meg nem röuiditettec vólna, mindeneſtöl fogua el veſine minden ember, De az válaſitattakért meg rö uiditetnec az nyomoruſágnac napiai.

23 Ackor ha valaki azt mondgya néktec, Ime itt vagyon az Chriſtus vagy amott, ne hidgyétec.

24 Mert hamis Chriſtuſoc és hamis Prophétác támadnac és nag ieleket és tſudákat téſinec, vgy an nira hogy el hiteſſéc (ha lehetne) az válaztottakatis.

25 Ime meg mondottam néktec.

26 Annac okaért ha azt mondandgyác néktec. Imé az puſitában vagyon, ne meñyetec ki. Imé az röitec házakban, ne hidgyétec.

27 Mert miképpen az villámás ki ið nap keletröl, és meg tettzic nap nyugatrais, vgy léſien az embernec fiánac el iöuetelijs.

28 f Mert valaholott leiend az dög, oda gyülnec à Sas keſelyüc.

29 g Mindgyáráſt pedig az napoknac nyomoruſágánac vtánna az nap meg homályoſodic, és az hóld nem fénlic, az czillagoc le húllanac az ęgröl, és az ęgeknec hatalmaſſagi meg háborodnac.

30 Ackor meg tettzic az embernec fiánac iele az ęgben, h és ackor az földnec minden nemzetſégi ſirnac. Es meg láttyác az embernec fiát el iöni az ęgnec felhöiében, nagy hatalom̃al és ditzöſéggel.

31 Es ö el küldi az ö Angyalit, trombitánac hatalmas ſiauáual, és az ö válaſitottit egybe gyüitic az négy ſięlekröl, az ęgeknec eg̃gyic végétöl fogua az máſic végeig.

32 Az fige fátol pedig vegyétec példát, mikor az ö ága gyenge, és leuelezni kezd, tudgyátoc hogy közel vagyon az nyár.

33 Azonképpen tijs mikor mind ezeket látandgyátoc, tudgyatoc hogy közel vagyon az (Chriſtus,) és czac az aytó elött.

34 Bi-

Dan. 9.

e: Puztito vtalatoſſagnac neuezi, az templumban helheztetet baluant, az templumnac meg fertezteteſet, és az iſten töruenie ellen valo ezelekedeteket, mellyec okai lönec es ielei az köuetkezendö puztulaſnac.

f: Az az, Mikeppen az ſas keſeliuc az dögreſzoktac gyülni az mellyet meg ereznec, azonkeppen az hiuec enni ſoc nyomoruſagokban és hamis tudomanyoc között külömben meg nem maradhatnac hanem ha hit altal Chriſtuſt meg kereſic.

g: Ez vtan immar ſzol Chriſtus az vtolſo naprul es annac ieleiröl.

h: Ezt nemellyec magyarazzac az kerezt ſanac iegyeröl, de itt ö maga meg mongya az ö ielet, tudni illic az felhöket, hatalmat ditſöſeget.

i: Ezeket mongya Christus az Ierusalem romlasanac ie gyeiről.

34 [i] Bizoń mondom néktec, hogj el nem múlic ez mostani egy nemzet, mig nem mind ezec meg léſinec.

35 Az ęg és az föld el múlnac, De az én beſiédim ſemmiképpen el nem múlnac.

k: Isten el titkolta az vtolſo napnac tudaſat, hogy annal inkab rigyazzunc.

36 [k] Amaz napot pedig és hórát ſenki nem tudgya, męg az mennyei Angyalokis, hanem czac az én attyam egyedül.

Geneſ. 6.7.

37 Minęmö vala pedig az Noenac ideie, ollyan léſien az embernec fiánac el iöuetelénekis ideie.

38 Mert miképpen az Őzön víz elött való napokba, éſinec iſinac vala, házaſodnac vala, házaſityác vala leányokat: Mind az napig melly nap bę méne Noe az bárkába.

39 Es nem tudhatác meg az özön vízet mig nem el iött vólna, és mindeneket el törlöt vólna, vgy léſien az embernec fiánac el iöuetelekoris.

l: Azoc ellen ſiol, kic az Iſten kegyelmeſſegenec palaſtia alatt nagy teſti batorſagban elnec.

40 [l] Ackor ketten léſinec az mezön: az egyic el ragattatic, az máſic el hagyatic.

41 Kęt örlö aſioni állatoc léſinec az malomban: az eggyic el ragadtatic, az máſic el hagyatic.

m: Int Christus vigyazaſra melly vagyon igaz hitben es ſent eletben, az vigyazo gazkanac es ſiolganac peldaianal.

42 [m] Vigyázzatoc azért mert nem tudgyátoc mely órában iö el az WR.

43 Azt pedig meg tudgyátoc, hogy ha az háznac gazdáia meg tudhatná az ettzakánac mellyic réſién iö el az lopó, vagyázna, és nem hagyná meg áſni az ö házát:

44 Azért tijs legyetec kéſiec, mert à mely órában nem gondolnátoc, abban iö el az embernec fia.

45 Kiczoda azért hiw és bölcz ſiólga, kit az WR gonduiſelöué tött az ö háza népén, hogy azoknac eledelt adgyon alkolmatos idöben?

46 Bódog ſiólga az, az kit az WR talál az ö tizti ſierint czelekedni, mikoron haza iöuend.

47 Bizoń mondom néktéc hogj minden ioſiágá gonduiſelöué téſii.

48 Hogy ha pedig amaz gonoſi ſiólga azt gondolandgya az ö ſiiuében: el halaſitya męg az én Wram az haza iöuetelt.

49 Es kezdendi verni az ö ſiólga tárſait, és à réſiegeſſeckel kezd enni innya.

50 Meg iö annac az ſiólgánac Wra az mely napon nem vária, és az mely órában nem gondollya.

n: Tudni illic az ö haza nepetöl.

51 Es el ſiakaztya [n] azt és az kép mutató ſiólgác közzé ſiámlállya, [o] ott léſien ſirás és fog czikorgatás.

o: Az az vgy fizet neki mint kep mutato ſiolganac

XXV. Réſz.

a. Int Christus ez pelda beſiedben az ſiüntelen val vigyazaſra es az faradhatatlan alhatatoſſagra.

11 [a] ACkor haſonlatos léſien az mennyeknec orſiága az tiz ſiüzekhöz, kic az ö lámpáſokat kezekbe véuén, az vö legéńnec eleibe ménénec.

2 Az öte pedig bölcz vala, az öte bolond.

3 Az kic bolondoc valánac, mikor az ö lámpáſokat kezekbe vöuéc, nem viuénec olayt vęlec.

4 Az bölcſec pedig vittec vala olayt az ő edényekben, mind az ő lámpáſockal egybe.

5 Mikor pedig az vő légény kéſnéc, el ſunnyadánac mindnyáján és el aluuánac.

6 Ey ſélkor pedig kiáltás lőn, Ihon iő az vő legény, mennyetec ki ő eleibe.

7 Ackor fel kelénec mind azoc az ſiűzec és el kéſitéc az ő lampáſokat.

8 Az bolond ſiűzec pedig mondánac az bölczeknec, adgyatoc nékűnc az ti olaiotokban, mert az mi lámpáſinc el aluſinac.

9 Felelénec pedig amaz böltſec: (nem adunc,) mert netalám nékűnc és néktec nem léſien elég: Mennyetec el inkáb azokhoz az kic árollyác (az olayt,) és vegyetec magatoknac.

10 Es mikor mennénec venni, el iőue az vő legény, és az kic kéſiec valánac, bę ménénec ő vęle az lakodalomba, és bę zárlatéc az aytó.

11 Az vtán el iőuénec az töb ſiűzekis, kic ezt mondgyác vala, WRam, WRam, niſd meg nékűnc.

12 Es az feleluén monda: Bizony mondom néktec, nem eſmérlec titőket.

13 Vigyázzatoc annac okaért, mert nem tudgyátoc ſem az napiát, ſem az óráiát mellyen az embernec fia el iő.

14 [b] Mert ſiinte vgy vagyon mint mikor valamely ember meſiſe főldre akaruán menni, elő ſiólitya az ő ſiólgait, és minden pénzét kezekbe adgya.

15 Az eggyiknec ád őt talentomot, az eggyiknec kettőt, eggyiknec pedig eggyet, mindeniknec az kereskedésben való értelme ſierint, és azonnal el mégyen meſi ſie főldre.

16 Es el ménuén az ki őt talentomot vőtt vala, kereskedéc azoc kal, és nyere más őt talentomot.

17 Azonképpen az ki kęt talentomot vőtt vala, nyere azis más kęt talentomot.

18 Az ki pedig egy talentomot vőtt vala, el ménuén el áſa azt az főldbe, és el rőyté az ő WRánac pénzét.

19 Nagy ſoc idő múluán pedig meg iőué az ſiolgáknac WRa, és ſiámot vete azockal.

20 Ackor elő iőuén az ki őt talentomot vőtt vala, hozá más őt talentomot, ezt monduán: WRam énnekem őt talentomot adtal volt, imé más őt talentomot nyertem azokon.

21 Monda pedig néki az ő WRa: ióI vagyon, iámbor és hiw ſiólgám, keueſen vóltál hiw, ſokra bizlac ez vtán, meny bę az te WRadnac örömébe.

22 Elő iőuén azis az ki kęt talentomot vőtt vala, monda: WRam kęt talentomot adtal vala nékem, imé kęt talentomot nyertem azoc felől.

23 Es

b Azt mondgya Chriſtus hogy noha az ő el iőueteli tauol vagyon, mind azaltal el io vegre, és mindenektől ſamot vęſen.

23 Es monda néki az ő WRa: Iól vagyon ió és hiw ſiólga, keue ſen vóltál hiw, ſokra bizlac ez vtán, meny bę az te Wradnac örömébe.

24 Elő iouén azis az ki egy talentomot vött vala, monda: Wram, tudtam hogy kegyetlen ember vagy te, ki ottis aratſi az holott nem vetettél, és az holott nem vetettél, ottis takarſi.

25 Azért féluén te tüled, el mentem és el áſtam az te talentomodat az földbe, ihon az te pénzed meg vagyon.

26 Feleluén pedig az ő WRa, monda nékie, gonoſi és reſt ſiólga, tudtad hogy ottis aratoc ahól nem vetettem, és ottis takaroc az holott nem vettettem.

27 Kellet vólna azért az én pénzemet az pénz váltóknac adnod, és én el iöuén nyereſſęggel vöttem vólna el az én pénzemet.

28 Vegyétec el ő töle az egy talentomot, és adgyátoc annac az kinec tíz vagyon.

29 Mert mindennec az kinec vagyon, adatic, és meg ſiaporitatic. Az kinec pedig ninczen, az mié vagyonis, el vétetic ő töle.

30 Es az haſiontalan ſiólgát veſſétec az külſő ſetétſégre, ott léſien ſirás és fogaknac czikorgatáſa.

e: Az vtolſo itiletrec formaia.

31 e Mikoron pedig el iöuend az embernec fia az ő diczőſégéuel, és mind az ſient Angyaloc ő vęle, ackor ül az ő diczőſégénec királi ſiékiben.

32 Es gyüytetnec ő eleibe minden népec, és el válaſitia öket egy máſtól, mint az Páſitor el válaztya az Iuhokat az keczkéktől.

33 Es állattya az Iuhokat iob keze felöl, az ketskéket pedig bal keze felöl.

34 Ackor azt mondgya à király azoknac az kic az ő iob keze felöl léſinec: Iertec el én Attyámnac áldottai, biriátoc az orſiágot mely meg kéſiitetett néktec, ez világnac fundamentomának fel vetéſe előtt.

d: Emlekezic Chriſtus nem az bitről, hanem az io ezelekedetekről miuel hogy az bit azokbol eſmertetic meg.

35 d Mert éheztem és ennem adtatoc, ſiomiuhoztam és innom adtatoc, vton iáró vóltam és bę fogadtatoc.

36 Mezitelen vóltam, meg ruháztatoc, beteg vóltam, meg látogattatoc, fogoly vóltam, és én hozzám iöttetec.

37 Ackor felelnec néki az igazac, ezt monduán: WRam mikor láttuc hogy éheztel vólna, és tápláltunc vólna tégedet, vagy hogy ſiomiuhoztál vólna, és innod adtunc vólna?

38 Mikor láttuc pedig hogy vton iáró vóltál vólna, és házunkba fogadtunc vólna? vagy hogy mezítelen vóltál vólna, és meg ruháztunc vólna?

39 Vagy mikor láttunc téged betegen, vagy à tömlötzben, hoģ tégedet meg látogattunc vólna?

e: Chriſtus ő maganac tulaidonitya az mit czelekedtetec az ő hiueiuel vagyot vagy gonoſt.

40 Es feleluén à király, azt mondgya nékiec: Bizony mondom néktec, az mit czelekedtetec eggyel ez en ſiegény attyamfiai közzül, én magammal czelekedtétec.

41 Ackor ſiól azoknakis kic az

ŏ bal keze felŏl léſinec, illyen mó don: Atkoztac mennyetec el én tŭlem, az ŏrŏc tŭzre, melly kéſiitetett az Ordŏgnec és az ŏ Angyalynac.

42 Mert éheztem és nem adtatoc ennem: ſiomiuhoztam és nem adtatoc innom.

43 Vton iáró vóltam, és nem fogadtatoc bę mezîtelen vóltam és meg nem ruháztatoc, beteg vóltam, tŏmlŏtzben vóltam és meg nem látogattatoc.

44 Ackor azokis felelnec néki, ezt monduan: Wram mikor láttunc tégedet éhezni, vagy ſiomiuhozny, vagy vton iárny vagy mezîtelenen, vagy betegen, vagy az tŏmlŏtzben, és nem ſiólgáltunc vólna te néked?

45 Ackor felel ŏ nékiec ezt monduán: Bizony mondom néktec miuel hogy ezeket nem miuel tétec eggyel az én kiczinem kŏzzŭl, én velem nem miueltetec.

46 Es el mennec ezec ŏrŏc gyŏt relemre, az igazac pedig az ŏrŏc életre.

XXVI. Réſz.

1 ES [a] Mikor ezeket az beſiédeket el végezte vólna Ieſus, monda az ŏ tanituánynac.

2 Tudgyatoc hogy kęt nap el múluán huſuétnec innepe léſien, és az embernec fia el arúltatic hogy meg feſiiteſſéc.

3 [b] Ackor egybe gyŭlénec az Papi feiedelmec, az irás tudóc és az népnec vén biráj az nagy Papi feiedelemnec házába, ki Caiphaſnac mondatic vala.

4 Es egyenlŏképpen tanáczot tartánac, hogy Ieſuſt álnokſággal meg fognác, és meg ŏlnéc.

5 De ezt mondgyac vala: Ne (miuellyŭc) az innepen, hogy az nép kŏzt ne légyen támadás.

6 Es mikor Ieſus vólna Bethaniábanà, poklos Simon házában.

7 Ment vala ŏ hozzáia egy aſiony állat, kinél vala drága kenetnec Alabaſtramból czinált ſielentzéie, és tŏltŏtte vala azt ŏ feiére, mikor Ieſus az aſitalhoz le ŭlŏt vólna.

8 Azt látuán pedig az ŏ tanituány meg haraguánac, ezt monduán: Mire való ez haſiontalan tékozlás?

9 Mert el adhattác vólna ez drága kenetet nagy árron, és adhattác vólna az ſiegényeknec.

10 Mikor pedig ezt eſiébe vŏtte vólna Ieſus, monda nékiec: Miért háborgattyátoc az aſionj állatot, mert ió czelekedetet czelekedett én velem?

11 Mert ſiegényec mindenkor léſinec veletec: De én nem mindenkor léſiec veletec.

12 Mert hogy ez ez kenetet tŏltŏtte az én teſtemre, az én temetéſemre nézue miuelte.

13 Bizon mondom néktec, valaholott ez egéſi világon predikáltatic az Euangelium, az mit én velem czelekedéc azis hirdettetic az ŏ emlekezetiert.

14 [c] Ackor el ménuén egy az tizenket tanituányoc kŏzzul, ki mondatic, vala Iudas Iſcarioteſnec, az Papi feiedelmekhŏz.

15 Monda

a: Chriſtus keſſŏluen az halalra ſſabad akarattya ſſerent, bizonſagot teſſen arrul hogy az ŏ engedelmeſſegeuel az mi bŭneinket el akaria tŏrleni.

b: Az Papi feiedelmecj tanaczkoſnac à Chriſtus halalam az iſtennec ŏrŏc decretoma ſſerent.

c: Iudas el arullya à Chriſtus Ieſuſt.

15 Monda nekiec: Mit adtoc énnékem, és én ŏtet néktec kezetekbe adom? Ŏc pedig rendelénec néki harmintz ezŭſt pénzt.

16 Az idŏtŭl fogua keres vala alkalmatoſſágot Iudas hogy ŏtet el árulna

17 d Az pogatſas iñepeknec pedig elsŏ napyián, ménénec az tanituányoc Ieſushoz, ezt monduán nékie, holott akarod hogy meg kéſziczŭc néked ételedre az huſuéti báráńt?

d: Chriſtus meg eſſi à hutueti barant az Iſtennec tŏrvenye és paranczolattya ſerint.

18 Ŏ pedig monda: Mennyetec el az városba egyemberhŏz és ezt mondgyátoc nékie: Az Meſter azt mondgya: Az én Idŏmkŏzel vagyon: te nálad éſiem meg az huſuéti báráńt az én tanituánymal.

19 Es az képpen czelekedénec az tanituányoc az mint meg paranczolta vala nékiec Ieſus, és meg kéſiitéc az huſuéti báráńt.

20 Es mikoron eſtue vólna, le ŭle az tizenkęt tanituánnyal.

21 Es mikoron ennénec, monda: Bizony mondom néktec, ti kŏzzŭletec egy ma el árul engemet.

22 Es felŏtte igen meg ſioma roduan kezdénec eǵgyenkent mondany: En vagoké WRam?

23 Ŏ pedig feleluén monda, az ki én velem eǵgyŭt márt az tálba, az árul el engemet.

24 Az embernec fia pedig el mégyen az mint meg vagyon irua ŏ felŏle, De iay annac az embernec az ki által az embernec fia el árultatic, iob vólt vólna annac az embernec hanem ſiŭletett vólna.

25 Feleluén pedig Iudas, az ki ŏtet el akaria vala árolny monda: En vagyoké, meſter? monda nékie: Te mondád.

26 e Es mikoron ennénec: Vŏue Ieſus az kenyeret, és mikor hálákat adott vólna meg ſiegé, és adá az ŏ tanituánynac, és monda: vegyétec, egyétec, Ez az én teſtem.

e: Az ŏur vaczoraianac ſzerzeſe, az ŏ halalanac és vere hullaſanac emlekezetire.

27 Es mikor az pohárt vŏtte vólna, és hálákat adott vólna adá nékiec monduán. Igyatoc ebbŏl mindnyáián.

28 Mert ez én vęrem, melly vij teſtamentumnac veré: Melly ſokaknac bŭnŏknec botſánattyára ki ontatic.

29 Mondom pedig néktec, hogy nem iſiom ez idŭtŏl fogua ez ſiŏlŏ tŏkénec gyŭmŏlczében, mind az napiglan, mellyenti veletec vyiat iſiom az én attyámnac orſiágában.

30 Es mikoron diczéretet éneklettéc f vólna, ki ménénec az olay fáknac hegyére.

f: Vagy, mondottac volna mert mondhatnac diczeretet enekleſnelkulis. Sach. 13.

31 g Ackor monda nékiec Ieſus: Mindnyáián ti ez éttſiaka meg botránkoztoc én bennem: Mert meg vagyon irua: Męg verem az Páſitort, és el ſięledeznec à nyaynac iuhai.

g: Iŏuendŏt mond Chriſtus az Apaſtaloknac el futaſokrol de az vtan ŏket vigaztallya.

32 Minec vtánna pedig fel támadandoc, elŏl véſilec titeket Galileában.

33 Feleluén pedig Péter, monda nékie: Ha mindnyáián meg bo-

tránkoznakis te benned, én ſoha meg nem botránkozom.

34 Monda néki Ieſus: Bizony mondom néked, ez éttzaka minec elötte à kakas ſiólna, háromſior meg tagadſi engemet.

35 Monda néki Peter: Ha meg kel veled halnomis, meg nem tagadlac tégedet, haſonlatos képpen ſiólánac az töb tanituányokis.

h: Chriſtus ſabad akarattya ſerint az arultatáshoz rendeltetett helire megyē, holott az Iſten haragianac ſulſagat meg koſtollya meltöl az vtan meg ſabaduluan az atyat nekönc meg engezteli.

36 [h] Ackor méne Ieſus ö vęlec az faluba mely Gethſemanénac hiuattatic: Es monda az tanituányoknac: V̊llyetec le itt addig mig el mégyec és amott imádkozom.

37 Es melléie véuén Pétert, és az Zebedęuſnac kęt fiait, ſiomorkodni kezde, és felötte igen gyötrödni.

38 Ackor monda nékiec Ieſus: Minden felöl ſiomorú az én lelkem halálig, maradgyatoc itt és vigyázzatoc én velem.

39 Es egy keueſſe elö ménuén, artzal le eſéc, könyöröguén és ezt monduán: En attyám ha lehetſéges, múllyec el ez pohár én tülem: Mind az által nem v̊gy (légyen) mint én akorom, hanem az mint te.

i Veſſedelembē valo batorſagnac peldaia.

40 [i] Ackor méne az ö tanituánihoz, és találá öket aluuán és monda Péternec: Igy nem vigyáz hattoké én velem egy óráig?

41 Vigyázzatoc és imádkozzatoc hogy kéſértetbe ne eſſetec, Mert iöllehet az lélec kéſi, de az teſt erötlen.

k: Ezt az Apaſtaloc felöl mongya Chriſtus mintha azt mondana.

42 Eſmét el méne máſodſioris, és könyörge, monduán: En attyám ha el nem múlhatic én tülem ez Pohár, hogy meg ne innám azt, légyen az te akaratod.

tudom hogy keſſec vadtoc lelekben, de miuel hogy ö teſt erötelen azert vigyazzatoc.

43 Es mikor meg tęrt vólna, talála öket eſmét aluuán, mert az ö ſiemec meg nehezedtenec vala.

44 Es nékiec békét hagyuán eſmét el méne, és imádkozéc harmadſioris azon beſiéddel ſiólúán.

45 Ackor méne az ö tanituánihoz, és monda nékiec: Alodgyatoc immár és nyugodgyatoc: Imé el közelget az óra és az embernec fia adattatic az bünös embereknec kezekbe.

46 Kellyetec fel, mennyünc el: [l] Imé el közelget az ki engemet el árul.

l: Chriſtus ſabad akarattya ſerint kezbe megyen, hogy ſabad akarattya ſerint valo engedelmeuel, az Adamnac ſabad akarattya ſerent valo büneiert fizetne.

47 Es mikor ezeket ſióllana, imé az Iudas az tizenkettönec eggyic el iöue, és ö vęle eggyüt ſoc nép, fegyuereckel és fuſtelyockal (kic) az papi feiedelmektöl, és az népnec vén biráitól (boczáttatac vala.)

48 Az ki pedig ötet el árulta vala, adott vala nékiec ielt, ezt monduan: Valakit én meg czókolandoc, az az (Ieſus,) meg tarczátoc azt.

49 Annac okaért mihelt Ieſuſhoz iutott vólna, monda néki: Egeſſéggel Meſter: Es meg czókola ötet.

50 [m] Ieſus pedig monda néki: Barátom miért iöttel? ackor iárólánac és kezeket reá vetuén meg fogác ötet.

m: Chriſtus meg fogattatic hogy mi meg ſabadullyunc.

51 Es

51 Es imé egy azoc kőzzűl kic Iesussal valánac, kezét nyuyt uán ki voná az ő siablyáiát, és mikor az fő Papnac siolgáiához vágot vólna, el vágá az eggyic fűlét.

52 Ackor monda Iesus, tedd el az te szablyádat helyére, mert valakic fegyuert fognac, n fegyuerrel kell vesiniec.

n: Tudni illic az ő hiuataloc ellen, vagy hiuatal nelkül.

53 Vagy gondolodé hogy én nem kérhetném az én Attyámat, hogy mostan én mellém adna tizen kęt sereg Angyalokat.

Esa: 53.

54 De mi módon telnénec bę az irásoc, hogy igy kel lenni?

55 Az órában monda Iesus az seregnec: Mint egy latorra vgy iőttetec fegyuereckel és fustelyockal, hogy meg fognátoc engemet, (maga) minden nap ti nálatoc űltem tanituán az Templumban, és nem fogtatoc meg engemet.

56 Mind ez pedig lőtt, hogy bę telnénec az Prophétáknac irásoc: Ackor mind az ő tanituáni el hagyuán őtet, el futánac.

57 Amazoc pedig meg foguán Iesust, viuéc Caiphashoz az fő Paphoz, holott az irás tudóc, és az vén tanátsoc egybe gyűltenec vala.

58 Az Péter pedig kőueti vala őtet táuol mind az fő Papnac házáig, és bę ménuén, űl vala az siólgáckal, hogy látná végét.

59 Az Papi feiedelmec pedig és az vén birác, és mind az egész gyűlekezet keresnec vala hamis bizonságot Iesus ellen, hogy őtet meg őlnéc.

60 Es nem találánac: Es noha soc tanóc iőttec vólna elő; mind az által vgyan nem találánac. Vtólsior pedig kęt hamis tanóc elő iőuén.

Ian: 2.

61 Mondánac: Ez az tmondotta: El ronthatom az Istennec Templomát, és harmad napra meg eppithetem azt.

62 Es fel keluén az fő Pap, monda néki: Semmit nem felelsié? mitsoda az, mit te ellened ezec vallanac?

63 Iesus pedig halgat vala: Es feleluén az fő Pap monda néki: Az élő Istenre késieritelec, hogy mond meg mi nékűnc, hogy ha te vagy amaz Christus, az Istennec fia.

64 Monda nékie Iesus: Te mondád: Sőt annac felőtte mondom néktec, ez időnec vtánna meg láttyátoc az embernec fiát űlni az Istennec hatalmas iobia felől, és el iőni az kődőkben.

65 Ackor az fő Pap meg siakazta az ő maga ruháiát, és monda: Káromlást sióla, mit tésiűnc tőb bizońsággal? imé most hallyátoc az ő káromlását.

66 Mint tettzic néktec? Amazoc pedig feleluén mondánac, méltó halálra.o

67 Ackor pőkdősénec az ő ortzáiára, és őtet artzúl tsapdosác, némellyec pedig páltzáckal veréc őtet.

o: Christus hamis tanu vallasockal meg terheltetuen, halálra karhoztatic artatlan leuen, hogy meg esmertetnec, hogy bűnös emberec kepet hordozza, es azokert szenued.

68 Ezt monduán: Mond meg nékünc Chriſte, kitſoda veré tégedet.

p: Peter tagadaſa, es nagy ſörnyü eſetemelben el nem veſet miuel hogz ő erette Chriſtus könyörgött vala. Luc: 22.

69 p Az Péter pedig üll vala kiuöl az Palotában, és méne ő hozzáia egy leánka, ezt monduán: Teis az Galileábéli Ieſuſſal valál.

70 Ő pedig meg tagadá mindenec halláſára, ezt monduán: nem tudom mit mondaſi.

71 Es mikor ki menne Péter az tornátzba, látá ötet más egy leánzó és monda azoknac az kic ott valánac imezis az Nazaretbéli Ieſuſſal vala.

72 Ackor eſmét meg tagada az Ieſuſt eskuéſſel, ezt monduán - Nem eſmértem az embert.

73 Egy keues idő múluán, azoc az kic ott állanac vala, elő iöuénec és mondánac Péternec: Bizony teis ő közzülöc való vagy, mert az te ſiódis meg ielent tégedet.

74 Ackor kezdé magát átkozni, és kezdé eskenni, hogy nem eſmérte vólna az embert, és az kakas azonnal meg ſiólala.

75 Ackor meg emlekezéc Péter Ieſuſnac beſiédéről, ki meg mondotta vala néki: Minec elötte az kakas ſióllana, három ſior meg tagadſi engemet: Es ki ménuén, nagy keſerueſen ſira. q

q: Peter meg ſirattya az ő bünet.

XXVII. Reſz.

1 ES reggel tanátſot tartánac mind az Papi feiedelmec, és az népnec vénei Ieſus ellen, hogy ötet meg ölnéc.

2 Es ötet kötözue el viuéc, és adác kezébe Pontius Pilatuſnac az tiztartónac.

3 a Ackor Iudas ki ötet el árulta vala, látuán hogy ötet halálra kárhoztattac vólna, meg bánuán dolgát, viſiſia viué az harmintz ezüſt pénz: az Papi feiedelmeknec és az népnec véneinec.

a: Az iſtennec reitenetes iueletinec peldaia azoc ellen kic az Ieſus Chriſtuſt el arulyac, el adagyac es à hic meg veſſic.

4 Ezt monduán: Vétkeztem hogy el árultam az ártatlan vért. Es ök mondánac: Mit gondolunc mi azzal am te meg látod.

5 Es ő le vetuén az ezüſt pénzeket az Templumban, fęl féle méne, és fel akaztá magát.

6 Az Papi feiedelmec pedig azokat az ezüſt pénzeket fel véuén mondánac: Nem ſiabad ezt az Templum kéntſe közzé tennünc, mert vérnec arra.

7 Es tanátſot tartuán rolla, meg vöuéc azon az fázec gyartónac amaz mezeit, iöueuéni embereknec temetéſekre.

8 Annac okaért hiuattatott az mező vérnec mezeienec mind ez mai napiglan.

9 Ackor teléc bę az mit mondott vólt Ieremiás Prophéta, ezt monduán:

10 Es vöuéc az harmintz ezüſt pénzeket, az meg betsültetetnec árrát, ki meg betsültetett az Izrael fiaitól. Zach: 11.

11 Es adaác azokat az fazéc gyartónac mezeiénec meg vetélére,

léré, az mint az WR rendelte vólt énnékem.

12 [b] Iesus pedig álla az tiztartó cleibe, meg kerdé ötet az Tiztartó, ezt monduán: Te vagyé az Sidóknac királlya? Es monda nékie Iesus: Te mondod.

13 Es mikoron ö vádoltatnéc az Papi feiedelmektöl, és az vén biráktól, semmit nem felele.

14 Ackor monda nékie Pilatus: Nem hallode, melly soc tanú bizońságot tésinec te ellenéd?

15 Es nem felele nékie egy besiédéreis, vgy annira hogy igen almelkodnéc azon az tisitartó.

16 [c] Az tisitartó pedig, siokott vala az innepen el botsátani egy foglyot, az kosség kedueiért, az kit ök kéuántanac.

17 Vala pedig ackor egy fö foglyoc, ki Barrabasnac neueztetic vala.

18 Mikor azért az kösség egybe gyült vólna, monda nékiec Pilatus: Mellyket akariatoc hogy el botsássam néktec, Barrabasté vagy az Iesust ki mondatic Christusnac?

19 Mert ióltudgya vala, [d] hogy irigységböl adtác vólna ötet kęzbe.

20 [e] Es mikoron az az töruénytéuö siękbe ült vólna, külde ö hozzáia az ö felesége, ezt izenuén néki: Ne auasd magadat ez igaz embernec dolgahoz. Mert én sokat sienuedtem ma álmomban ö miatta.

21 Az Papi feiedelmec pedig és az vén birác adác tanátsúl az kösségnec hogy Barrabást kérnéc meg, és Iesust el veztenéc.

22 Feleluén pedig az tiztartó monda nékiec: Mellyket akariatoc az kettö közzül hogy el botsássam ti néktec? Es ök mondánac az Barrabást.

23 Monda nékiec Pilatus: Mit miuellyec tehát az Iesussal, ki mondatic Christusnac? Mondánac néki mindnyáián, fezitesséc meg.

24 Az tiztartó pedig monda: s-mitsoda gonozt tött? De azoc annál inkáb kiáltnac vala, monduán: fesiitesséc meg.

25 [f] Látuán pedig Pilatus, hogy semmit nem hasinálna az ö besiéde, hanem añal nagyob haboruságlésien, vizet hozatuán meg mosá az ö kezeit az kösség elött, eztmonduán: Artatlan vagyoc én ez igaz embernec vérétöl. Am ti meg láttyátoc.

26 Es feleluén mind az egési kösség monda: Az ö vére mi raytunc és az mi fiainkon.

27 Ackor el botsátá nékiec az Barrabást Iesust pedig meg ostoroztatán, kęzbe adá hogy meg fesiitetnéc.

28 [g] Ackor az tizrartónac vitęzi mikor Iesust ki vittéc vólna à Palotába, ö hozza gyütéc mind az egesi sereget.

29 Es mikor le vetkeztettéc vólna ötét, adánac ö reáia veres palástot.

30 [h] Es töuisböl tsiinált Coronát

b: Christus vaaoltatuan halgat, hogy mi ne vadoltassunc es az ö halgatasaual az ö artatlangarul, es à mi bünös voltunkröl bizonsagot tessen.

c: Christus minec elötte Pilatus karhoztatna, annac elötte artatlansagarul bizonsagot tessen, hogy meg esmertesset hög igaz leuen bünös embereket sienued.

d: Tehat menthetetlen az Pilatus.

e: Ezis bizonsag az Christust artatlansagarul.

f: Az mely Christust az elött Pilatus artatlannac valla azt kezbe adgya, &c.

g: Christus à mi bünéinknec gyalazattyat hordozza, hogy mi ne hordoznoc.

h: Istennec ezudalatos tauatsabol kiralnac vallyac Christus az ö ellensegi.

nát tŏnec az ŏ feiébe, és nád ſiálat az ŏ iob kezébe, és tęrdet haytuán ŏ elŏtte, czúfollyác vala ŏtet, ezt monduán: Egeſſéggel Sidóknac királlya.

31 Es mikoron ŏtet meg pŏkdŏſtéc vólna, az nád ſiálat kezébŏl ki véuén, veric vala azzal az ŏ feiét.

32 Es mikor eléggé czúfoltác vólna, leuetkeztetéc az veres paláſtból, és az ŏ maga ruháiába fel ŏltŏztetéc, és el véuéc ŏtet hogy meg feſiitenéc.

33 i Mikoron pedig oda ki mennénec, találánac egy Cyrenebéli embert, kinec neue Simon vala, azt kénſieritéc hogy az ŏ kerezt fáiát el vinne.

34 Es mikoron iutottac vólna az helyre mely Gotgothanac, az az, ember feiénec kaponyainac helyénec mondatic vala.

35 Adánac néki innia etzetet méreggel meg egyelitue, és mikor meg kóſtolta vólna, nem akara innia.

36 k Minec vtánna pedig meg feſiitéc ŏtet, meg oſitác az ŏ ruháit, nilat vetuén azokra, hogy bętelnéc à Prophéta mondáſa: Meg oztác kŏztŏc az én ruháimat, és az én kŏntŏſŏmre nilat veténec.

37 Es az kic ott ŭlnec vala, vigyáznac vala ŏ reiáia.

38 Es az ŏ feie felibe fel tŏuéc irua az ŏ halálánac okát: Ez az Ieſus, az Sidóknac királlya. l

39 m Ackor feſiiténec meg ŏ vęle éggjŭt kęt latrot, éggyiket iob keze felŏl, à máſikat bal keze felŏl.

40 Az kic pedig ŏ mellŏle el múlnac vala, ſiidalmazzác vala ŏtet, az ŏ feieket haytogotuán rayta.

41 Es ezt monduán: te ki az Iſten Templomát el rontod és harmad napra meg eppited, ſiabadits meg magadat, ha Iſten fia vagy ſiáll le az kerezt fáról.

42 Haſonlatos képpen az Papi feiedelmekis tſúfoluán ŏtet az irás tudóckal és az véneckel, azt mondgyác vala:

43 Egyebeket meg tartott, ŏ magát nem tarthattya meg, ha Izraelnec királlya, ſiállyon le moſt az kereztfáról, és hiſiŭnc nékie

44 Bizott az Iſtenben, ſiab. itſa meg moſt ŏtet, ha kedueli ŏtet: Mert azt mondotta: Iſtennec fia vagyoc.

45 Az latrokis pedig az kic ŏ vęle meg feſiitettec vala, vgyan azont hánnyác vala ſiemére.

46 n Hat órától fogua pedig ſetét ſég lŏn mind az egéſi tartományban, mind kilentz órákorig.

47 Kilentz órákor pedig fel kiálta Ieſus nagy ſióual, ezt monduán: Eli Eli lamaſabachtani, az az, En Iſtenem, En Iſtenem, miért hagyál el engemet. o

48 Némellyec pedig azoc kŏzzŭl kic ott állanac vala, mikor ezt hallottác vólna, ezt mondgyác vala: Az Illyęſt hija ez.

49 Es azonnal egy ŏ kŏzzŭlŏc oda futamoduán mikor egj ſpongiát meg tŏltŏtt vólna etzettel, és valami nád ſiálra fŭggeztette vólna, adá nékie hogy innéc.

50 Az

i: Chriſtuſt ki viſſic feſſiteni, hogy minket ŏ be vinne meny orſſagba, es minden vigaztalaſtul meg foztatic, hogy mi ŏ benne meg vigaztaltaſſunc.

k: Chriſtus, meg feſſiteſe. Pſal: 22. Chriſtus a toc leſſen az fán, hogy ŏ benne meg aldaſſunc es ruhaiatul meg foztiac hogy az ŏ mezitelenſegeuel mi be fedeztetnene.

l: Kiralnac vallyac Chriſtuſt azoc az kic meg vetic.

m: Chriſtus ket Lator kŏtŏtt fŭg meg iteltetuen, ki vgyan ott ez vilagot itelni kezdi.

n: Az egekis meg homalyoſodnac à Chriſtuſon eſett nagy meltatlanſagert. Pſal: 22.

o: Chriſtus à mi kepŭnkben az Iſtennec ſeki elŏtt az ŏ haragianac ſulſagat hordozuan, es meg itelet uen, panaſſolkodic hogy Iſtentŏl el hagyatott volna, mert ſiŭk ſeg volt neki mind ez keſerteteket es az pokolnac faidalmit meg koſtolni, es nem ezac teſtben ſſenuedni, mely keſerteteket meg gyozŏtt Iſtent erŏuel.

50 Az tőbbi pedig azt mondgyác vala, hadd lássuc ha el iő az Illyęs, hogy meg siabaditsa őtet.

51 p Iesus pedig mikor visiontag kiáltot vólna nagy fel sióual, ki botsátá az ő lelkét.

p: Christus halala az halalnac rontoia.

52 q Es imé az Templomnac kárpittya ketté hasada, az felitől fogua mind az első résieig, és az főld meg indúla, és az kősiiklác meg repedezénec.

q: Christus az ő holta vtannis, vagy az ő holtabā hatalmas Istennec ielenti magat lenni.

53 Es koporsóc meg nilatkozánac, és soc sienteknec testec, kic el aluttac vala, fel támadánac.

54 Kic az koporsokból ki iőuén Iesusnac fel támadása vtán, bę mentec az sient városba, és meg ielentenec sokaknac.

55 Az siázados vitęz pedig, és az kic ő vęle valánac őrizuén Iesust, mikor láttac vólna az főld indúlást, és azokat à mellyec lőttec vala, igen meg rémülénec, monduán: Bizony Istennec fia vala ez.

56 Valánac pedig ott soc asisioni állatokis, kic táuol nézic vala ezeket, kic kőuettéc vala őtet Galileá ból, és siolgálnac vala néki.

57 r Mikor pedig immár estue vólna, el iőue egy gazdag ember ki Arimathiaból való vala, kinec neue Ioseph vala, ki Iesusnac tanituánya vala.

r: Christus temetese, kinec testet Pilatostol meg keri az Ioseph, es el temeti az ő wy koporsoiaba.

58 Az hozzáia méne Pilatushoz, és meg kéré Iesusnac testét, és parantsola Pilatus, hogy meg adnác az ő testét.

59 Es az Ióseph mikor az Iesus testét le vőtte vólna, bę takará azt tizta gyóltsba.

60 Es helhezteté az ő wy koporsóiába, mellyet kősiiklából vágatott vala ki, és nagy kőuet téuén az koporsó siáiára, el méne.

61 Ott vala pedig az Mária Magdaléna, és à másic Mária, kic ülnec vala az koporsó ellenébe.

62 Másod nap pedig, mely az hu suétre késiőlő nap vtán vala; gyülénec az Papi feiedelmec, és az Pharisęusoc Pilatushoz.

63 Ezt monduán: emlekezüne róla hogy amaz hitető éltében meg mondotta, hogy harmad napra fel támadna.

64 Parantsold meg azért hoǵ őrizzéc à koporsót harmad napig, hoǵ valami módon el ne iőijenec az ő tanituáni, és el lopiác őtet, és azt mongyác à kősségnec hogj fel támadot ahalálból, és az vtólso téuelgés gonozb lésien az elsőnél.

65 s Monda nékiec Pilatus: Vadnac őrizetre való vitęzitec, mennyetec el és őriztessétec az mint tudgyátoc.

s: A Christus koporsoianac őrizeti, az ő ellensegire bizattatic, hogy az ő fel tamadasa felől inkab ne ketelkedgyenec.

66 Amazoc pedig el ménuén meg erősitéc az koporsót az kőuet meg petsételuén, és őrizőket vetuén melléie.

XXVIII. *Rész.*

1 AZ a siombatnac pedig végén, mikor virradna à hętnec első napiára, el méne Mária Magdaléna, és másic Mária hogj meg látnác az koporsót.

a: Az Christus fel tamadasa, mellyel bizonsagot tőtt az halalnac rontasarol.

2 b Es imé nagy főld indúlás lőn. Mert az Istennec Angyala mikor meńből le siállott vólna, és oda iárúlt vólna, el vőué à kőuet à koporso ajtaiárol, és fellől azon üll vala.

b: Az Angyal az főld indulas, az ő res koporso, bizonsag az Christus fel tamadasárul.

3 Es vala az ő tekénteti mint egy villámás, és az ő ruháia feiér mint az hó.

4 Az

4 Az ŏrizŏc pedig az nagy félelemnec miatta, meg rŏttenénec, és ollyanoc lŏnec mint az hóltac.

5 Feleluén pedig az Angyal, monda az Aſsſioni állatoknac: Ti ne féllyetec, mert iól tudom, hogy az meg feſsitetett Ieſuſt kereſitec.

6 Nintſen itt mert fel támadott az mint meg mondotta: Iŏijetec ide, láſſátoc az helyet à holott fekŭtt az WR.

7 Es hamar el ménuén, mondgyátoc meg az ŏ tanituáninac, hogy fel támadott az halálból: Es imé elŏttetec mégyen Galileába, c ott meg láttyátoc, imé meg mondottam néktec.

c: Vagy, elŏl veſſen titeket Galileaban.

8 Ackor ki iŏuén az koporſóból, nagy félelem̃el és ŏrŏmmel futnac vala, hogy meg mondanác az tanituányoknac.

9 d Es mikor mennénec, hogy meg mondanác az tanituányoknac, imé Ieſus eleikbe mẹ́ne nékiec, ezt monduán: Egeſſégel. amazoc pedig iárúlánac és meg fogác az ŏ lábait, és tẹrdre eſuén tiſzteléc ŏtet. e

d: Chriſtus az ŏ fel tamadaſa vtã meg ielenti magat az Mariaknac.

e: Vagy, Imadac ŏtet.

10 Ackor monda nékiec Ieſus, Ne félljetec, mennyetec, el mondgyátoc, meg az én attyámfiánac: hogy mennyenec Galileába, ott engemet meg látnac.

11 Es mikor ŏk el mentenec vólna, imé az ŏrizŏc kŏzzŭl némellyec bẹ ménénec az városba, és meg beſiélléc az fŏ Papnac mind azokat à mellyec lŏttec vala.

12 f Ackor egybe gyŭluén az vén tanátſal egybe, tanátſot tartuán, ſoc pénzt adánac az vitẹzeknec.

f Az Papi ſeiedelmec hazugſagra kenſeritte penzert az ŏrizŏket az ŏrizekis hazudnac penzert.

13 Ezt monduán: Azt mondgyátoc hogy az ŏ tanituáni iŏttec el éttzaka, és azoc loptac el ŏtet mikor mi el aluttunc vólna.

14 Hogy ha ezt meg hallya az tiſitartó, mi el hitettyŭc vẹle, és titeket bátorſágoſocká téſiŭnc.

15 Amazoc pedig az pénzt fel véuén v́gy czelekedénec az mint ŏket meg tanitottác vala: Es mind ez mai napiglan az Sidoknál el hirhedéc ez beſiéd.

16 Az tizen egy tanituányoc pedig el ménénec Galileába, az hegyre az houá hatta vala Ieſus.

17 Es mikor láttác vólna ŏtet, tẹrdre eſue imádác ŏtet, némellyec pedig kẹtelkednec vala.

18 Es hozzáioc iárúluán Ieſus, monda: Tellyes hatalom adatot nékem, mennyen és fŏldŏn.

19 g Azért el ménuén tanitſatoc minden népeket, meg kerezteluén ŏket Attyánac, Fiúnac, és ſient Léleknec neuébe.

g: Az Apoſtoloc tudomanyanac ſummaia, az igenec predicallaſa, es az ſzentſegeknec oziogataſa.

20 Tanituán ŏket, hogy meg tartſác mind azokat mellyeket én parantſoltam néktec: Es imé én ti veletec vagyoc minden nap világ végeig.

Szent Máthé iráſa ſierint való Euangeliumnac vége.

SZENT MARK IRASA SZERINT VALO EVANGELIVM.

ELSŐ RESZ.

1 IEsvs Christusnac, az Isten fiánac Euangeliománac kezdeti.

Malach. 3. 2 Mint meg vagyon irua az Prophétáknál. Imé én el botsátom az az én kőuetemet à te ortzádelőtt, ki meg késiiti az te vtadat te előtted.

Psal: 40. 3 Kiáltó sió az puztában, késiitsétec meg az Wrnac vtát, egyengessétec meg az ő ősuénit.

4 Kereztel vala az Iános az puztában, és prędikállya vala az meg tęrésnec kereztségét, [a] az bűnőknec botsánattyára.

a: Az az. sȝolgaltattya vala az kereztseget es ezt predikallya vala hogy az kic meg ternec es meg kereztelkednec vesȝic az bűnnec botsanattyat.

5 Es ki mégyen vala ő hozzáia, az egési Iudęánac tartománya, és az Ierusálembéliec, és mindnyáián meg kereztelkednec vala ő tőle az Iordán vizében, az ő bűnőkrül vallást téuén.

6 Az Iánosnac pedig őltőzeti vala teué siőrből, és az ő derekánac őuedezőie bőrből tsináltatot, és ésiic vala sáskákat és erdei mézet.

7 Es predikál vala, ezt mondván: [b] En vtánnam ið, à ki én nálamnál erősb, kinec nem vagyoc méltó, hogy le haioluán meg old gyam saruiánac kőtelét.

b Kereztelő Iános, es mind az tőb tanitoc Christusra nutatnac.

8 En iállehet kereztelteleс titeket vizzel, de ő kereztel titeket sient Lélekel. Actor. 1.

9 Es lőn az napokban, el iőue Iesus Nazaretből Galileánac városából, és meg kereztelkedéc az Iánostól. Matth: 3. Luc 3.

10 Es azonnal fel iőuén az vizből, látá az ęgeket meg nilatkozni, és az (sient) lelket mint egy galambot ő reiá le siállani.

11 Es siózat lőn az ęgből, Te vagy amaz én sierelmes fiam, az kiben én meg engezteltettem. c: Vagy: kiben keduem tőlt.

12 Es azonnal az lélec el ragadá őtet az puztába. Matth. 4. Luc. 4.

13 Es vólt ott az puztában negyuen napiglan, és az Satan késérti vala őtet, és vala à vadackal, és az Angyaloc siólgálnac vala ő néki.

14 Minec vtánna pedig az Iános az tőmlőtzbe vettetet vólna, el méne Iesus Galileiába, prędikaluán az Isten orsiágánac Euangeliomát. [d] Matth. 4.

d: Igy neuezteti az Euangelium, mert az altal orszagol Isten az hiuőknec szinőkben.

Es ezt mondgya vala, be tőlt az idő, és el közelitett az Istennec orsiága,

ſiága,tęriétec meg,és hidgyetec az Euangeliumnac.

Matth.4. 16 Es mikor iárna az Galileánac tengere mellet, látá az Simont,és az Andráſt az ő attya fiát hogy az tengerbe vetnéc az ő hálóiokat,mert halálſioc valánac.

17 Es monda nékiec Ieſus: Követſſetec engemet,és azt miuélem hogy embereket halálſiatoc.

18 Es azoc mindiáráſt el hagyuán az ő hálóiokat,követéc ötet.

19 Ackor eléb ménuén onnét egy keuéſſé,látá az Iácabot az Zebedęus fiát,és Iánoſt az ő attya fiát, kic az haióban az ő halóiokat kötözgetic vala.

20 Es azonnal hiwá öket, és el hagyuán az haióban az ő attyokat az Zebedęuſt az ſiolgackal, követec ötet.

Matth.4. Luc 4. 21 Es bę ménenec Capernaumba, és azonnal bę ménuén Ieſus ſombat napon az Synagogába, tanit vala.

22 Es meg indúlnac vala az ő tudományán, mert tanittya vala öket vgy mint kinec méltoſága vólna,és nem vgy mint az irás tudóc.

Luc.4. 23 Vala pedig azoknac Synagogáiokban egy ember,kiben tiztátalan lélec vala,ki fel kiálta.

24 Es monda: Ah mi dolgunc vagyon mi nekünc te veled,Nazaretbéli Ieſus?azért iöttele hogy el veſies minket? tudlac tégedet kitſoda légy, tudni illic az Iſtennec amaz ſiente.

25 Es meg dorgála ötet Ieſus, monduán: Némüly meg,és meni ki ez emberböl.

26 Ackor mikor az tiztátalan lélec igen meg rangatta vólna azt,és fel ſióual kiáltott vólna, ki méne belöle.

27 Es el almelkodánac mindniáián, annira hogy ön köztöc egy máſtól kérdenéc, ezt monduán, mitſoda ez? és mitſoda vij tudomány ez, hogy illyen nagy hatalommal parantſol az tiztátalan lelkeknekis,és engednec ő néki?

28 El méne azért azonnal az ő hire, mind az egéſi Galileiánac videkire.

29 Es mindiáráſt ki ménuén az Synagogából, ménénec Simonnac és Andráſnac házokhoz, az Iácabbal és Iánoſſal egybe. Matth. 8. Luc.4.

30 Az Simonnac pedig napa, fekſiic vala hideg lelesben, és mindiáráſt ſiólánac néki àffelöl.

31 Ackor Ieſus annac kezeit foguan,fel emele azt, és az hideg lelés el hagyá ötet azonnal, és ſiolgálá nékiec.

32 Es mikor eſtue vólna és az nap le kezdett vólna menni, minden betegeſéket, és ördöngöſöket hoznac vala ő hozzáia.

33 Es mind az egéſi város,gyült vala,az aytó eleybe.

34 Es ſoc külömb külömb betegſégbe eſteket meg gyógyit vala, és ſoc ördögöket üze ki, és nem hadgya vala ſiólni az ördögöket,miuel hogy ötet eſmérnéc

35 Es igen reggel, meg ettzaka mikor fel köllt vólna, ki méne, és el méne puzta helre, és ott imádkozic vala.

36 Es

36 Es kŏuetéc ŏtet, Simon és à kic ŏ vęle valánac.

37 Es mikor meg leltec vólna ŏtet, mondánac néki, Mindenec tégedet keresnec.

38 Ackor monda nékiec, mennyŭnc el az kŏzel való városkákba, hogy ottis predikállyac, mert azért iŏttem

39 Es predikáll vala azoknac Synagogáiokban mind az egési Galileában, és ŏrdŏgŏket ŭz vala.

Matth. 8. 40 Es Iŏue ŏ hozzáia egy bęlpoklos ember, kéruén ŏtet, és az ŏ lábainal le borúluán, és ezt monduán, ha akarod meg tiztithatsi engemet.

41 Iesus pedig kŏnyŏrŭletességre indúluán, ki niytuán az ŏ kezét illeté azt, és monda, akarom tiztúllij meg.

42 Es mikor ezt mondotta vólna, azonnal el táuozéc ŏ tŏlle az poklosság és meg tiztúla.

43 Es erŏssen meg fenyegetuén el kŭldé ŏtet azonnal.

Leuit. 14. 44 Es monda néki, meg lásd hogy senkinec semmit ne siólly, hanem eregy el, mutasd meg magadat az papnac, és vidd fel az te tiztulásodért, az mit Moses parantsolt, hogy ez legyen nékiec bizońságúl.

Luc. 5. 45 Az pedig ki ménuén kezde sokat siólani és hirdetni v́gy annira hogy immár nem mehetne az Iesus niluan varosba, hanem kiuŏl puzta helieken vala, és mennec vala ŏ hozzá minden felŏl.

II. Rész.

1 ES esmet bę méne Capernaumba egy nehán nap el muluán, és meg hallác hogy ŏ othon vólna. Matth. 9.

2 Es azonnal sokan gyŭlénec ŏ hozza, v́gy annira hogy immár az aitó eleibeis nem férnénec, és predikállia vala nekiec az igét.

3 Ackor iŏuénec ŏ hozzá, kic hoznac vala egy gutta ŭtŏtt embert, kit négy ember hoz vala.

4 Es mikor ŏ hozza nē férnénec à sokaság miatt meg, hánijác az háznac fedelet, az melyben vala és annac padgyát fel bontuán, le ereztéc az nyosioliát az melyben az gutta ŭtŏt ember fekesiic vala

5 Mikoron pedig látta vólna Iesus azoknac hitŏket, monda az gutta ŭtŏtt embernec, fiam, meg botsáttattac te néked à te bŭneid

6 Valánac pedig ott ŭluén nemellyec az irás tudóc kŏzzŭl, kic az ŏ siiuékben illyen módon okoskodnac vala.

7 Mi dolog hogy ez illyen káromlásokat siól? Kitsoda botsáthattya meg az bŭnt, hanem czac az Isten? Esa. 43.

8 Es mikor azonnal által látta vólna Iesus az ŏ lelkéuel amazoknac magokban való okoskodásokat, monda nékiec, miért gondollyatoc ezeket az ti siiuetekben?

9 Mellyiket nékem kŏnnieb mondanom az gutta ŭtŏtt embernec, Meg botsatatnac te neked az te bŭneid, vagy ezt mondani, kelly fel, ved fel az te ágyadat és eregy el?

10 Hogy pedig meg tudgyatoc hogy az embereknec fiánac vagyon méltóſága az bŭnnec meg botſátáſára ez fŏldŏn, monda az gutta ŭtŏtt embernec.

11 Te néked mondom, kellyfel vedd fel az te nyoſioliádat, és eregy el haza.

12 Ackor azonnal fel kele amaz, és fel véuén az ŏ nyoſiolyáiát, ki méne mindenec láttára, annira hogy mindenec almélkodnánac és ditſŏitenéc az Iſtent, ezt mond uan: ſoha illyen dolgot nem láttunc.

13 Es ki méne viſiontag az tenger mellé, és mind az egéſi ſokaſág mégyen vala ŏ hozzáia, és tanittya vala ŏket. *Matth: 9. Luc 5.*

14 Es mikor onnét el menne, láta az Leuit, az Alpheuſnac fiát, ŭlni az [a] vam ſiedŏ helien, és monda nékie, kŏues engemet, és az fel keluén kŏueté ŏtet. *a: Vagy: az ado ſzedŏ helyen laſd meg ſzent Mathenal.*

15 Es mikor Ieſus le telepedett vólna annac házában, az Publicánuſoc és bŭnŏſŏc kŏzzŭlis ſokan eǵgyŭt Ieſuſſal és az tanituániockal le telepettec vala, mert ſokan valánac, és ŏtet kŏuetec vala.

16 Es mikor az irás tudóc és az Phariſęuſoc láttác vólna ŏtet eǵgyŭt enni az Publicanuſockal és az bŭnŏſŏckel, mondánac az ŏ tanituáninac, Mi dolog hogy az Publicanuſockal és az bŭnŏſŏckel éſiic és iſiic.

17 Es mikor ezt halotta vólna Ieſus, monda nékiec: Az kic egeſſégeſec nem ſiŭkŏlkŏdnec az oruoſnélkŭl, hanem az kic betegec. Nem iŏttem hogy az igazakat hijam, hanem az bŭnŏſŏket az meg tęréſre.

18 Az Iánoſnac pedig és az Phariſęuſoknac tanituáni bŏytŏlnec vala, elŏ iŏuénec azért és mondánac néki. Mi az oka hogy az Iánoſnac és az Phariſeuſoknac tanituáni bŏytŏlnec, az te tanituánid pedig nem bŏytŏlnec. *Matth 9. Luc. 5.*

19 Es monda nékiec Ieſus: Auagy bŏytŏlhetneké az ágyas háznac fiai, miglen ŏ vęlec vagyon az vŏ legény? mig vęlec vagyon az vŏ legéni, nem bŏytŏlhetnec.

20 [b] El iŏnec pedig az napoc, mikor el vétetic ŏ tŏllŏc az vŏ legény, és ackor az napokon bŏytŏlnec. *b: Az bŏytŏles veſzedelmes idŏre valo.*

21 De ſenki nem varria az vij poztó fóltot az ô poztóhoz, mert az vij poztó fólt az ô poztót hozzáia ſiakaztya, és annál nagyob ſiakadás léſien rayta.

22 Es ſenki nem tŏlti az vij bort régi hituán tŏmlŏkbe, mert az vij bor el ſiakaztya az tŏmlŏket, és az bor elomol, az tŏmlŏkis el veſinec, hanem az vij bort, vij tŏmlŏkbe kell tŏlteni.

23 Es lŏn hogy ŏ ſiombat napon az vetéſec kŏzŏtt menne által, és az tanituányoc mentekben kezdéc az gabona feieket ſiaggatni. *Matth: 12. Luc. 6.*

24 Ackor az Phariſeuſoc mondánac néki: Ime, miért miuelic azt az ſiombat napon, az mit nem ſiabad miuelni?

25 Es ŏ monda nékiec, ſoha nem oluaſtatoké mit miuelt azt Dáuid mikor meg ſiŭkŏlt vólna, és

meg

meg éhezet vólna mind az vęle valóckal egybe.

26 Mimódon ment bę az Iſten házába az Abiathar fő pap ideiében, és az ſient kenyéreket meg ötte, mellyeket nem ſiabad meg enni, hanem az papoknac, és mimódon adta az vęle valóknakis? 1. Samuel. 21. Leuit. 8. 24.

27 Es monda nékiec: Az ſiombat à emberért teremtetett, nem az ember az ſiombatért.

28 Annac okaért az embernec fia az ſiombatnakis wra.

III. Reſz.

Matth. 12. Luc. 6.

1 ES bę méne viſſontag az Sinagogába, és vala ott egy meg ſiáradott kezű ember.

2 Es figielmeznec vala reáia, ha ſiombat napon meg gyogitaná azt, hogy ötet vádolhatnác.

3 Ackor monda az meg ſiáradott kezű embernec: kelly fell álly középre.

4 Es monda azoknac: ſiabadé ſiombat napon iól vagy gonoſiúl tenni valakiuel? Az embert meg tartani, vagy meg ölni, és ők halgatnac vala.

5 Es mikor haraggal öket el nézte vólna, bánuán hogy azoknac ſil uec meg keményedett vólna, monda az embernec: Nyuicz ki az te kezedet, és ki nyuita, és meg gyogyula az ő keze, és meg eppűle mint az máſic.

6 Ackor az Phariſeuſoc ki ménuén, mindiáráſt az Herodes ſiólgaiual tanátſot tartánac ő ellene, hogy ötet el veztenéc.

7 De Ieſus az tanituányockal el méne az tenger mellé, és nagy ſokaſág kőueté ötet Galileából, és Iudeából.

8 Es Ieruſálemből, és Idumeából, és az Iordánon túl való tartomáñból, és à kic Tyrus és Sidon mellet laknac vala, nagy ſokſággal iőuénec ő hozzáia, mikoron hallottác vólna az melly nagy dolgokat tſelekednéc.

9 Ő pedig meg hagyá az ő tanituáninac, hogy mindenkor egy haiót tartanánac néki, az ſokaſág ért, hogy ötet le ne tapodnác.

10 Mert ſoc embereket gyogyitot vala meg, vgy añira hogy reá rohannánac, hogy ötet illetnéc, valakic betegſégnec oſtorában vólnánac.

11 Es az tiztátalan lelkec mikor ötet láttac vólna, iárulnac vala ő hozzáia, és kiáltnac vala, ezt módúán. Te vagy az Iſteñec amaz fia

12 Ő pedig fenyegeti vala öket igen, hogy ötet ki ne ielentenéc.

13 Ackor fel méne az hegyre, és ſiólitá hozzáia az kiket akara, és ő hozzá ménénec. Matth. 10. Luc. 9.

14 Es válazta tizenkettőt kic ő vęle lennénec, és kiket el botſátaná hogy prędikálnánac.

15 Es hatalmoc lenne az betegek nec gyogyitáſára, és az ördögöknec ki űzéſére.

16 Elſőt az Simont, kit neueze Peternec.

17 Iacabot az Zebedęus fiát, és Iánoſt az Iacabnac attya fiát, és neueze öket ily newel, Boanerges, az az, méndörgéſnec fiai.

18 Andráſt és Philepet, Bertalant, Mátthét, Thamáſt és Iacabot az

6 Mikor pedig az nap fel támadott volna, meg ſütè az meleg, és miuel hogy nem vala gyökere, meg ſiárada.

7 Némelly pedig eſéc az tövis közzé, és fel neuekedének az tövisſec, és meg foytác azt, és gyümöltſet nem ada.

8 Es némelly eſéc ió földbe, és ada neuekedö, és büuelködö gyümöltſét és némelly hoza harmintz annit haytuan, annit, nemely ſiáz annit.

9 Ackor monda nékiec, az kinec vagyon füle az halláſra, hallya.

10 Es mikor czac ö maga vólna, meg kérdéc ötet az kic ö környüle valának à tizenkèt tanituányoc kal, ez példa beſiédröl.

11 Es monda nékic: Néktec adatott hogy az Iſten orſiágának titkait tudgyátoc. Az kiuöl valóknac pedig mind ezec példa beſiéd ben léſinec.

Eſa: 6. Matth. 13. Luc: 8: Ioan: 12. Actor: 28. Rom: 11.

12 Hogy látuán láſſanac, és ne láſſanac, haluán hallyanac, és ne értſenec, hogy valamikor meg ne tèrienec, és meg bottſátaſsanac nékiec az ö bünöc.

13 Es monda nékiec: Nem értiteké az példa beſiédet? mimodon érthetitec tehát meg az töb példa beſiédeket?

14 A maz mag vetö, az igéthinti.

15 Azoc pedig az kikben az út fèlre eſett az mag, az kiknec hintetic az igé, de minec vtánna hallottác, azonnal el iö az Sátán, es el ragadgya az ö ſiiuekbe vettetet igét.

16 Az kikben pedig az köueſre eſett az mag, ezec azoc az kic minec vtánna az igét hallyác, azonnal nagy örömmel véſiic azt.

17 Es nintſen ö bennec gyökere, hanem idö ſierint valóc, az vtan ha nyomoruſág vagy haboruſág köuetkezic az igeiért, azonnal meg botránkoznac.

18 Az kic pedig az töuis közzé véſiic az magot, azoc, az kic az igét halgattyác. De ez világnac ſiorgalmatoſſági, és az gazdagſágnac tſalardſaga, és egyèb dolgoknac kéuánſági, bè ménuén meg foytyác az igét, és az haſiontalan léſien.

20 Az kic pedig ió földbe vettéc az magot, azoc az kic hallyác az iget, és véſiic, és gyümöltſöt teremtenec, nemelly harmintz annit, némelly hatuan annit, némelly ſzáz annit.

Matth: 5. Luc: 8.

21 Auagy azért hozzáké elö az gyertyát, hogy az véka alá tegyéc, vagy az ágy alá? auagy nem azérté hogy az gyertya tartóba tegyéc.

22 Mert nintſen ſemmi oly el röytet dolog, melynec meg nem kel ielentetni, auagy olly, melly el röytethetnéc, hanem ſiükſég hogy niluán valóuá légyen.

23 Ha valakinec vagyon füle az halláſra, hallya.

24 Es monda nékiec: Iól eſietekbe vegyétec az mit hallotoc. Az minçmö mérteckel méritec, ollyannal méric egyebec ti néktec, és böuebben méric néktec, kic hallyátoc.

Matth: 7. Luc: 6.

Alpheuſnac fiát, és Taddęuſt, és az Cananeábéli Simont.

19 Es az Iudas Iſchariotest, ki ŏtet el árulá, és haza[c] ménénec.

c: Vagy: hazba menenec.

20 Egybe gyŭle pedig viſiontag nagy ſokaſág, vgy annira hogy ingyen nem ehetnénekis.

21 Es mikoron ezeket hallottác vólna az ŏ attyafiai, el iŏuénec hogy meg fognác ŏtet, mert azt mondgyác vala, hogy eſiétŭl el táuozott.

Matth. 12. Luc. 11.

22 Az irás tudóc pedig kic Ieruſálemböl iŏttec vala, azt mōdgyác vala, hogy à Beelzebul ŏrdŏg vólna vęle, és az ŏrdŏgŏc feiedelme által ŭzné ki az ŏrdŏgŏket.

23 Es mikor ŏket elŏ ſiólitotta vólna, monda nékiec példa beſiédec által, mimódon ŭzheti ki az Sátán az ſátánt?

24 Ha pedig valamely orſiág magában meg haſonlic, meg nem maradhat.

25 Az házis ha ŏ magában meg haſonlic, ſoha meg nem álhat.

26 Ezenképpen ha az Sátanis feltámad, és magában meg haſonlic meg nem álhat, hanē vége léſien.

27 Nem vethet ſenki ſákmánt valamely hatalmaſnac marháiában, añac házába bę ménuén, hanem ha elŏſier azt az hatalmaſt meg kŏtŏzi, és vgy tehet ſákmánt annac házában.

Matth. 12. Luc. 12.

28 Bizony mondom néktec, meg botſáttatnac mindē bŭnŏc az embernec fiainac, és az káromláſokis az mellyeket ſióltac.

29 De az ki az ſient Lélec ellen ſióland káromláſt, ſoha botſátáſa nintſen, hanē méltó ŏrŏc itéletre.

30 Mert azt mondgyác vala hog tiztátalan lélec vólna ŏ benne.

31 El iŏuénec azért az ŏ attyafiai és az ŏ Annya, és kiuŭl áluán kŭldénec ŏ hozzáia, és ŏtet hiuattyác vala.

Matth. 12. Luc. 8.

32 Vll vala pedig ŏ kŏrnyŭle ſokaſág, és mondánac azoc ŏ nékie: Imé az te Anyád és à te attyádfiai ottkŭn kereſnec tégedet.

33 Ackor felele nékiec, monduán: Kitſoda az én anyám, vagy az én atyámfiai kitſodác?

34 Es mikoron el nézte vólna kŏrŏs kŏrnyŭl az tanituányokat kic ŏ kŏrŭlle ŭlnec vala, monda: Imé az én anyám, és az én atyámfiai.

35 Mert valaki azt tſelekeſii az mit akar az Iſten, az nékem az én atyámfia, néném és anyám.

IIII. Réſz.

1 ES eſmét kezde az tenger mellet tanitani, és gyŭle ŏ hozzáia nagy ſokaſág, vgy annira hogy ŏ bę ménuén az haióba ŭlne az tengeren, mind az egéſi ſokaſág pedig, az tenger mellet az fŏldŏn vala.

Matth. 13. Luc. 8.

2 Es ſoc dolgokra tanittya vala ŏket példa beſiéd által, és ezt mōdgya vala nékiec tanitáſában

3 Hallyátoc meg: Imé egy mag vetŏ ember ki méne mag vetni.

4 Es az mag vetéskor, némelly eſéc az vt mellé, és el iŏuénec az ęgi madarac, és meg ŏuéc azt.

5 Némelly pedig eſéc az kŏueſre az holot nem vala ſoc fŏlde, és hamar ki neuekedéc, miuel hogy nem vala mély fŏlde.

6 Mikor

Matth: 13. & 15. Luc: 8 & 19

25 Mert à kinec vagjon, adatic an nac: és az kinec nintſen, à mié vagyon, aztis el véſiic tőle.

26 Es mongya vala: így vagyon az Iſtennec orſiága mint mikor az ember à magot bę veti az földbe.

27 Es el aluſiic, és fel kel eijel nap pal, és az mag gyűmölcſőzic, és fel huzálkodic vgyan hirenélkűl.

28 Mert à föld ő magától gyűmöl tſöt teremt, elöſier füuet, az után feiet, az után gabonát az föben.

29 Mikor pedig à gabonának gyű möltſe meg mutattya magát, azonnal meg arattya, mert el iött az aratáſnac ideie.

Matth: 13. Luc: 13.

30 Es eſmét mondgya vala: Mihöz haſonlitſűc az Iſten orſiágát, és miuel vettyűc azt egybe.

31 Ollyan mint az muſtár mag, melly mikor à földbe vettetic, minden földi magnál kiſſeb.

32 De minec vtáña el vettetic, fel neuekedic, és minden kertben vetett fünél nagyob, és nagy ágai léſi nec, vgy añira hog añac árnyéka a latt az ęgi madarac féſiket raknac.

33 Es illyen ſoc példa beſiédben ſiól vala nékiec, az mint halhattyác vala.

34 Példa beſiédnélkül pedig nem ſiól vala nékiec, az tanituányoknac pedig kéuálképpen mindent meg magyaráz vala.

Matt: 8. Luc: 8.

35 Es monda nékiec az napon mikor kéſő vólna: mennyünc az vizen túl.

36 El botſátuán azért à ſokaſágot, el viuéc ötet vgy à mint vala à haióbā, de valának töb haiókis vęle.

37 Ackor támada nagy ſiél vęſi, és az haboc bę mennec vala az haióba, annira hogy immár az haió meg telnéc.

38 Es ő vala az haiónac hátúlſó réſiében, és aluſiic vala egy fő allyon, ackor fel költéc ötet, és mondánac néki: Meſter nintſené gondod arra hogy mayd el veſiünc.

39 Fel ſerkenuén azért meg dorgálá az ſielet, és monda az tengernec, halgas, némülly meg. Ackor meg álla az ſięl, és lön nagy tſendeſſég.

40 Es monda nékiec: Miért vattoc illyen félelmeſec? hogy vagyon, hogy ninczen hitetec.

41 Es igen meg félemlénec, és ezt mondgyác vala egy máſnac, kitſoda ez, hogy az ſięlis, és az tenger engednec néki?

V. *Réſz.*

Matth 8. Luc: 8.

1 ES ménénec az tengernec túlſó partyára, az Gadarenuſoc tartományába.

2 Es mikor Ieſus az haióból ki ment vólna, azonnal méne ő eleibe az koporſókból egy ember, kibentiztátalan lélec vala.

3 Kinec lakáſa az koporſókban vala, és lántzockalis ſenki azt meg nem tarthattya vala.

4 Miuel hogy gyakorta bękockal, és lántzockal meg kötöztetet vala, de az lántzoc le ſiakadoztac vala róla, és à bękoc el romlottac vala, és ſenki ötet meg nem enithette vala.

5 Es mindenkor éijel és nappal az hegyeken, és az koporſókban vala, kiáltuán, és magát meteluén éles köueckel.

6 Mi-

6 Mikór látta vólna pedig Ieſuſt táuól, oda futamodéc, és elötte le búrúla.

7 Es nagy fel ſiónal kiáltuan monda: Ieſus, felféges Iſtennec fia mi dolgom vagyon nékem te veled. Az Iſtenre kénſieritelec tégedet, hogy ne kénozz engemet.

8 Mert azt mongya vala nékie, eregy ki tiztátalan lélec ez emberből.

9 Es meg kérdé ötet, kitſoda néked neued? és felele monduán legio nékem neuem, mert ſokan vagyunc.

10 Es felötte igen kéri vala ötet, hogy ne küldené azon az tartományon kiuül.

11 Vala pedig ott à heg mellet, nagy ſereg diſino, mell' ott éſic vala

12 Es kéréc ötet mind az ördög, göc möduán: botſás minket à diſinókba, hogy azokba menyunc bę

13 Es azonal meg engedé nékiec Ieſus, és ki ménuén azoc az tiz tátalan lelkec, bę ménénecà diſinokba, és az ſereg d' ſino hanyot hom loc nagy magas helyrül à tengerbe rohana, (vala pedig vgy mint két ezer az diſino) és az tengerbe halánac.

14 Az kic pedig az diſinokat örizic vala, el futánac es meg mondác az városban és à falukban ez dolgot, és azoc ki menénec hogy meg látnác, mitſoda dolog vólna az mi lött vala.

15 Ménénec azért Ieſushoz, és látác az ördöngöſt ülni fel öltözteten, és hog eſién vólna az, à kiben à legio lakott vólna, és meg félemlénec.

16 Es à kic azt láttac vala, meg beſiéllec azoknac mint lött vólna dólga az ördöngöſnec, és az diſinoc felöl is.

17 Es kezdéc Ieſuſt kérni, hogy ki menne az ö hatarokból.

18 Es mikoron ö à haióba bęment vólna, kéri vala ötet az ki ördöngös vala, hogy lenne Ieſuſſal.

19 Ieſus pedig nem engedé nékie, hanem azt monda nékie, eregy haza az te házad népéhöz, és beſiéld meg melly nagy dolgokat tſeleke. dett te veled az Wr, és melly igen könyörült raytad.

20 El méne azért az, és kezdé à tiz városokban hirdetni, melly nagy dolgokat tſelekedett vólna ö vęle Ieſus, és mindenec tſudalkoznac vala rayta.

21 Es mikor eſmét által ment vólna Ieſus az túlſó partra haión, gyü le nagy ſokaſág ö hozzáia, és vala az tenger mellett. *Matth: 9.*

22 Es imé el iöue egy az Synagogának feiedelmi közzül, kinec Iairus vala neue, és mikor látta vólna ötet, lábánál le burúla. *Luc: 8.*

23 Es igén keri vala ötet, monduán: Az én leányom halálán vagyon, iere kérlec, és veſd reá kezedet hog gyógjúllon meg es éllyen.

24 El méne azért Ieſus ö vęle, és köueti vala ötet ſokaſág, és ötet meg ſiorittyác vala.

25 Ackor egy aſioni állat, ki tizen ket eztendötöl fogua vérnec folyáſát ſienuedte vala.

26 Es ſoc oruoſoktól ſokat ſienuedet vala, és minden marháiát el köl-

el kŏltŏtte vala, de ſemmit néki nem haſináltac vala, hanem annális inkáb meg nyomorodott vala.

27 Mikor Ieſus felŏl hallott vólna, az ſeregben Ieſuſnac háta meg ŭl kerŭle, és az ŏ ruhaiát illete.

28 Mert azt mondgya vala, ha czac ruháiát illethetem, meg gyógyúloc.

29 Es azonnal megſiárada az vérnec feié, és meg érzé teſtében hogmeg gyógyúlt vólna abból à nyualyából.

30 Es mikoron ŏ magaban azonnal eſiébe vŏtte vólna Ieſus az (Iſteni) erŏt, az melly ki ſiármazott vala ŏ tŏlle, hátra forduluán az ſokaſág kŏzŏtt, monda: kitſoda illeté az én ruháimat?

31 Es mondánac néki az ŏ tanitŭáni, látod hogy az ſokaſág el ſioritott, mégis azt kérded, kitſoda iletet engemet?

32 Es ŏ ſiéllel néz vala, hogmeg lát hatná azt, á ki ezt tſelekedte vala.

33 Az aſioni állat pedig, féluén és rezketuén, mikor tudná mitſoda lŏtt vólna ŏ rayta, elŏ iŏue és az ŏ lábai elŏtt artzúl le búrúla, és néki igazan mindent meg mŏdá.

34 Ő pedig monda nékie. Leányóm, à te hited tégedet meg tartott eregyel békeſégel, és gyogyŭli meg az te nyaualyádból.

35 Azonkŏzbe hogy Ieſus ezeket ſiólána, el iouénec némellyec az Synagoga feiedelménec házától ezt monduán, az te leányod meghólt mit fáraztod touáb à meſtert

36 Ieſus pedig mihelt ez beſiédet hallotta vólna, az mellyet mondánac vala, monda az Synagoga feiedelménec. Ne félly, ezac higy.

37 Es nem engedé hogy ſenki ŏtet kŏuetné, hanem Péter és Iácab és Iános az Iácabnac attyafia.

38 Ackor méne az Synagoga feiedelménec házához, és láta az nagy zenébonát, az Sirókat és iaygatókat.

39 Es bę ménuén monda nékiec, mit zaiogtoc és Sirtoc az leáńzó nem hólt meg, hanem aloſiic.

40 Es tſúfollyác vala ŏtet: Ő pedig mindeneket ki kŭlduén az leáńnac attyát annyát melléie vŏue és azokat az kic ŏ vęle valánac. és bę méne oda, az holott az leáńzó fekſiic vala.

41 Es meg foguán az leáńnac kezét, mondanéki: Talitha Cumi az az, leáńzo néked mondom kelly fell.

42 Es azonnal fel kele az leáńzó és iár vala, mert tizenkęteztendŏs vala, és felŏtte igen el almelkodánac.

43 Ő pedig keményen neg parantſolá nékiec, hogy ſenki azt meg ne tudná, és meg mondáhog enni adnánac az leáńnac.

VI. *Réſz.*

1 ES ki méne onnét, és méne az ŏ házáiába, és kŏuetéc ŏtet az ŏ tanituáni. *Matth. 13. Luc. 4.*

2 Es mikor el iŏtt vólna az ſiombat, kezdé az Synagogában tanitani, és ſokan az kic hallyac vala meg indúlnac vala, ezt monduán honnét vadnac ennec mind ezec? ésmitſoda bŏltſeſégez à melly ennec ada-

nec adatott, hogy illyen nagy Iſte ni erőc léſinec ő altala?

3 Auagy nem ezé amaz álts me ſter az Mariánac fia az Iácobnac, Ioſenac, Iudáſnac és Simonnac attyafia? Nemde az ő néñyeijs itt mi kőztűnc vadnaké? és ő benne meg botrankoznac vala.

4 Ieſus pedig azt mondgya vala nékiec: Ninczen tizteſſégnél-kűl az Prophéta, hanem czac az ő hazáiában, és rokony kőzőtt és az ő hazában.

Ioan: 4.

5 Es ott ſemmi Iſteni erőt nem czelekedhetéc, hanem minec vtánna keués betegekre vőtettevól na kezeit, meg gyogyitá azokat.

6 Es czudalkozic vala azoknac hittetlenſégeken, és kerűly vala az falukat kőrős kőrűl.

7 Ackor elő ſiólitá amaz tizenkęt (tanituányokat,) és kezdé azokat kettonként el botſátni, és ádá azoknac hatalmat az tiztátalan lelkeken.

Matth. 10.

8 Es meg paranczolá nékiec hogy az vtra ſemmit ne vinnénec hanem czac páltzát, ſem erſiént, ſem kenyeret, ſem pénzt az ő erſiényekben.

9 Hanem hogy czac ſólyát von nánac lábokban, [a] és kettés ruhát ne vennénec reáioc.

10 Es azt mondgya vala nékiec: Valaholott házba bē mentec, ott maradgyátoc mind addig mig onnét ki mentec.

11 Es valakic bę nem fogadanda nac titeket, és nem halgatandanac titeket, onnét ki ménuén, verietec le à ti lábatokhoz ragadott port hogy az, légyen ő ellenec tanuibizonſág gyalánt bizony mondom néktec hogy tőrhetőb léſien az Sodomabélieknec vagy Gomorrabęlieknec dolgoc az ité letnec napián, hogy nem annac az városnac állapattya.

12 Ki ménuén azért az tanituányoc, predikállyác vala hoǵ meg tęrnénec az emberec.

13 Es ſoc őrdőgőket űznec vala ki, és ſoc betegeket kennec, [b] vala meg olaial, és meg gyógyittyác vala azokat.

14 Meg hallá pedig ezeket á Herodes király (mert az ő neue igen hireſſé lőtt vala) és monda: Amaz Iános à ki kereztel vala à támadot fel, és azértléſinec ez erőc ő általa.

15 Némellyec azt mondgyác vala, az Illyęs ez? Némellyec pedig azt mondgyac vala, Prophéta ez vagy egy az Prophétác kőzzűl.

16 Mikor azért ezeket hallotta vólna Herodes, monda: Ez amaz Iános az kinec én feiét vetetém, az támadot fel az halálból.

17 Mert az Herodes el kűlduén (az ő ſiolgáit,) meg fogta vala az Iánoſt, és őtet az tőmlőtzbe vetette vala, az Herodiáſért, az ő attya fianac Philepnec feleſégeiért, mert azt vőtte vala magánac feleſégűl.

18 Mert azt mondgya vala az Iános Herodeſnec, Nem ſiabad te néked el vennéd az te atyádfiánac feleſégét.

19 Az Herodiás pedig olalkodic vala ő vtánna, és igyekezic vala őtet meg őlni, de nem lehet vala.

20 Mert

a: Vagy ſarut Sandalium deiakul vagy gőrőgul, kőnyu ſarunac neue, minémű az magyarok nal az tzipelles vagy az ſolya.

b: Az Apaſtaloc meg kentec az betegeket amaz draga balſamum olaial, és egyetembe meg gyogyitottac az betegeket. Moſt miuel hogy az gyogyitaſnac az iandoka nintſen, az olaijs hijaba való. Matt: 14. Luc: 9.

Leuit: 15.

20 Mert az Herodes féli vala az Iánoſt, miuel hogy tudgya vala, hogy igaz és ſient ember vólna, és betſülli vala ötet, és az ő intéſénec hallájára ſoc dolgot czelekeſiic vala, és erömeſt halgattya vala ötet.

21 Mikoron azért alkolmas ideie iött vólna, mikor az Herodes az ő ſiületéſének napián, az ő fő ſiólgainac, hadnagyoknac és Galileái fő fő emberinec vatſorát ſierzene.

22 Es bę ment vólna az Herodiáſnac leánya, és ott tántzolt vólna, és az tettzet vólna az Herodeſnec és az vendégeknec, az király monda à leánnac: kéry én tőlem à mit akarſi, és meg adom.

23 Es meg eskűuéc néki: valamit keréndeſi én tőlem, meg adom néked, ha orſiágomnac felęt kéredis.

24 Es az ki ménuén, monda az ő annyának, mit kériec? amaz pedig monda: Az kereſitelő Iánoſnac feiét.

25 Az leány azért nagy vigan azonnalbę ménuen, azt kére, mond uán: azt akarom hogy mindiáráſt hozaſd ide nékem egy tálban az kereztelő Iános feiét.

26 Az király pedig igen meg ſio morodéc, mind az által az ő eskűueſeiért, és azokért az kic az lakodalomban valának, nem akara annac kéréſét meg vetni.

27 Es az király azonnal el külduén az hóhért meg paranczolá hogy az kereztelő Iános feiét elő hozna.

28 Az annac okaért el méne, és feiét vőué néki az tőmlőtzben, és elő hozá az ő feiét egy tálban, és adá azt az leánnac, az leány az annyának ada.

29 Es mikoron azt meg hallottác vólna az ő tanituáni, el iöuénec és el viuéc az ő teſtét, és helyhez tetéc azt koporſóban.

30 Az Apaſtaloc pedig haza iöuénec Ieſushoz, és meg beſiéllénec néki mindeneket, mind à mit czelekedtec, mint à mit tanitottac vólna.

31 Es monda nékiec: Iertec el ti magatoc fęl felé az puztába, és nyugodgyátoc meg egy keueſsé. Mert ſokan valának az iöuőc ménőc, és ingyen ſem ehetnec vala.

32 El ménénec azért puzta helyre, haión czac ő magoknac. *Matth. 14. Luce 9.*

33 Lată az ſokaſág hogy el menénec és ſokan meg eſmérécőtet, és gyalog minden városokból gyülénec oda, és eleiket vőuéc nékiec, és hozzáia gyülénec. *Matth. 9. & 14. Luce. 9.*

34 Es ki ménuén látá az nagy ſokſágot Ieſus, és könyörületeſſégre indula raytoc, mert ollyanoc valának mint az páſitornélkül való iuhoc, és kezde öket ſoc dolgokra tanitani.

35 Mikoron pedig immár nagy idő vólna, hozzáia ménénec az ő tanituáni, ezt monduán: puzta ez hely, és immár nagy idő vagyon.

36 Botſáſd el öket hogy el ménuén az környül való városkákba és falukba, vegyenec magoknac kenyeret, mert nintſen mit egyenec.

37 Ő pe-

37 Ő pedig feleluén monda nékiec: Adgyatoc enniec ti, ackor mondánac, hanem ha el megyünc hogy vegyünc ezeknec két ſiáz pénzárra kenyereket, és nékiec adgyuc hogy egyenec.

Ioan 6. 38 Ő pedig monda nékiec, hány kenyéretec vagyon? mennyetec el és láſſátoc meg, és azoc meg látuán, mondánac: öt kenyerünc és két halunc vagyon.

39 Ackor paranczola Ieſus hogy le ültetnéc öket az zöld páſſíton, mint ſioktac aztalhoz ülni lakodalomban.

40 Le telepedénec azért külön külön ſeregenként ſiázanként és ötuenenként.

41 Es minec vtánna vötte vólna az öt kenyereket és az két halakat, az égre fel tekintuén, hálákat adá, és meg ſiegé az kenyereket, és adá az ő tanituáninac hogy azoc eleibe adnác, és az két halatis el oztá mindennec.

42 Euénec azért mindnyáián, és meg elegedénec.

43 Es fel ſiedéc az maradéc darab kenyereket, és az hal maradékiát tizenkét koſárral.

44 Valánac pedig az kic öttenec vala, vgy mint öt ezer férfiác.

45 Es azonnal kénſierité az ő tanituánit haióba ülni, és elöl el menni Bethſaidába az túlſó partra, mig ő el botſátania az ſokaſágot.

46 Es mikoron el botſátta vólna öket, el méne az hegyre imádkozni.

47 Mikoron pedig késö vólna, Matth. 14. vala az haió tengernec közepin, és ő maga egyedül az földön.

48 Es látá öket hogy az haiónac euezéſében veſiekednénec mert ellenkező ſiél fú vala, és az ettzakánac negyed réſiekor hozzáioc méne, iáruán az tengeren, és akar vala mellölöc el menni.

49 Azoc pedig mikor láttac vólna ötet az tengeren iárni, alitác lenni valami el múlandó látáſnac, és kezdénec kiáltani.

50 Mert mindnyáián látty ác vala azt, és meg háborodánac, de azonnal meg ſiólitá öket, és monda nékiec, bátorſágoſoc legyetec: En vagyoc ne féllyetec.

51 Ackor bé méne hozzáioc az haióba, és meg álla az ſiél, és azoc ő magokban annál inkáb almélkodnac és tſudálkoznac vala.

52 Mert nem iutott vala eſiekbe az öt kenyereknec czudáia, miuel hogy ſiiuec oſtoba vala. c Vagy kemény vala.

53 Es mikor által mentenec vólna, az Genezaret földére ménénec, és iutánac az partra.

54 Ackor mikor ki mentenec vólna az haióból, azonnal ötet meg eſméruén.

55 Mikoron el futottac vólna mind az egéſi vidéket, kezdéc nyoſiolyakban az betegeket ſiéllel hordozni, az holott hallyác vala ötet lenni.

56 Es valahouá bé mennec vala, vtzákra, városokra, falukra, à betegeket az vtzákra téſiic vala, és kéric vala ötet hogy köntöſénec

peremiét illetnec, és valakic illetic vala, meg gyógyúlnac vala.

VII. Réſz.

Matth. 15. 1 ACkor gjülénec ő hozzáia az Phariſęuſoc, és némellyec az irás tudóc kőzzűl, kic iőttec vala Ieruſálemből.

2 Es mikoron láttác vólna hogy az ő tanituáni kőzzűl némellyec meg ferteztetet, (az az, moſdatlan) kęzzel ennénec, panaſiolkodnac vala arról.

3 Mert az Phariſęuſoc, és mind az Sidóc, nem éſznec hanem ha gyakran meg moſſác kezeket, ebben az régi vęn embereknec rendeléſeket kőuetuén.

4 Es az piátzrólis mikoron haza mennec, nem éſznec mig meg nem moſodnac, és ſoc egyęb dolgokis vadnac mellyeket vőttec hogy meg tartſác, mint pohároknac moſáſat, korſóknac, ęrtz edényeknec, nyoſiolóknac.

5 Az után meg kérdéc őtet à Phariſęuſoc és az irás tudőc, Mi az oka hog à te tanituánid, nem iárnac az vén embereknec rendeléſec ſierint, hanē moſdatlan kęzzel éſznec

Eſai. 29. 6 Ő pedig feleluén monda: Bizony igazán iőuendőlt Eſaiás ti felőletec, kép mutatóc felől, mint meg vagyon iruán: Ez nép ezac aiakackal tiztel engemet, az ő ſiuőc pedig táuól vagjon én tűlem.

7 Hiába tiztelnec pedig engemet, tanituán oly tudományokat, mellyec embereknec parantſolati.

8 Mert el hagyuán az Iſtennec parantſolattyát, az emberi rendeléſt tartyátoc meg, korſóknac és pohároknac moſáſát, és effęléket egyebeket ſokakat czelekedtec.

9 Es monda nékiec, iól vagyon bátor, hogy az Iſtennec parantſolattyát el tőrlitec, hogy az ti rendeléſteket tartſátoc meg.

10 Mert Móſes azt mondgya: Tiztellyed atyádat és az te anyádat: és valaki ſiidalmazza attyát vagy aňyát, halállal meg hallyon. Exod. 20. & 21. Deut. 5. Leuit. 20. Proner. 20.

11 Ti pedig azt mondgyátoc: Ha valaki azt mondandgya attyának vagy annyának, àmi aiándokot én fel viſiec, néked haſinál, (az ollyan ember bünnélkűlvalo.)

12 Es nem engeditec hogy az, ſemmit egyebet czelekedgyéc az ő attyáual és annyáual.

13 El tőrőluén az Iſtennec beſiédét az ti rendeléſteckel mellyet rendeltétec, és èhőz haſonlatoſt ſokat czelekeztec.

14 Azért mind az ſokaſágot elő ſiólituán, monda nékiec: halgaſatoc engem mindnyáián, és érczétec meg.

15 Ninczen ſemmi az emberen kiuől, az mellybę menuén az emberbe, meg ferteztethetné őtet, hanem az mellyec az emberből ſiármaznac, azoc ferteztetic meg az embert,

16 Ha valakinec vagyon fűle az halláſra, hallya.

17 Es mikoron házba ment vólna bę az ſokáſág kőzzűl, meg kérdéc őtet az ő tanituáni az példa be ſiéd felől.

18 Ackor monda nékiec, tijs illyen tudatlanoc vattoké? nem értiteké hogy valami kiuől mégjen bę az emberbe, nem ferteztetheti az meg az embert?

19 Mert

a Az mi az arniec ſiekre megyen mondatic meg tiztitani az eledelt, mert az, minden eledelnec ſepreie.

19. Mert nem mégyen az az embernec ſiiuébe, hanem az haſába, és az árnyéc ſiékre mégyen, mely meg tiztit minden eledelt.

20 Es ezt, mondgya vala, hogy az mi az emberböl ki ſiármazic, az ferteztetné meg az embert.

Gen. 6. & 8.

21 Mert onnét belöl az ember ſiiuéböl ſiármaznac az gonoſi gondolatoc, házaſſág törésec, paráznaſágoc, gyilkoſſágoc.

22 Lopáſoc, fösuénſégec, latorſágoc, álnokſág, ſiemtelenſég, gonoſi ſiem, rágalmazáſoc, keuélſég, bolondſág.

23 Mind ezec az gonoſſágoc belöl iönec ki, és meg ferteztetic az embert.

Matth. 15.

24 Es onnét fel keluén, méne Tyruſnac és Sidonnac határiba, és házba ménuén, nem akaria vala hogy ſenki ötet meg tudna, de nem titkolhatá el magát.

25 Mert mikor ö felöle hirt hallot vólna egy aſſiony állat, kinec leányában tiztátalan lélec vala, el iöue és artzúl lábainál le búrúla.

26 (Vala pedig az aſioni állat? pogany, Syrophenicianac tartományából való nemzetſége ſierint,) és kéré ötet hogy az ördögöt ki üzne az ö leányából.

26 Ieſus pedig monda nékie, engedgyérec hogy meg elegedgyenec elöſier az fiac, mert nem ió az fiaknac kenyereket el venni és az kölyköknec vetni.

28 Es az felele, és monda nékie: Vgy vagyon Wram: Mert az köl köc az gyermekec morſálékáual ſioktanac élni.

29 Ackor monda nékie, Ez beſiédért eregy el, az ördög ki ment az te leányodból.

30 Es mikoron az haza ment vólna, vgy talállya hogy az ördög ki ment volna, es az ö leánya az ágyon fekennéc.

31 Ackor meg téruén Tyruſnac és Sidonnac határiból, méne az Galilea tengere mellé, az tíz vároſnac határin által.

32 Es hozánac néki egy nehezen ſióló ſiketet, és kéric vala ötet, hogy vetné kezét arra.

33 Es mikoron azt ki vitte vólna fęl felé az ſokaſág közzül, borſátá az ö wijait az ö fülébe, és mikorō pököt vólna, illeté añac a nyeluét.

34 Es fel tekintuén az ęgbe, foházkodéc, és monda nékie, Ephatha, az az, nyilatkozzál meg.

35 Es azonnal meg nyilatkozánac az ö fülei, és az ö nyeluénec kötele meg óldatéc, és igazán ſiól vala.

36 Es meg tiltá ö tölöc hogy ſenkinec ne mondanác, De mennél inkáb tiltotta vólna, annál inkáb hirdetic vala.

37 Es felötte igen almélkodnac vala, ezt monduán: Mindeneket iól tſelekedett, azt tſelekeſſi hogy az ſikétec hallyanac, és az némác ſióllyanac.

VIII. Reſz.

1 AZ napokban, mikor felötte nagy ſokaſág vólna ö vęle, és nem vólna mit eñénec, elö ſiólitá Ieſus az tanituányokat, és monda nékiec. *Matth. 15.*

2 Keſerülem ez ſokaſágot, mert immár harmad napia hogy én velem vadnac, és nintſen mit egyenec.

3 Hogy ha éhen botſátom el ők̃et házokhoz, el fogyátkoznac az vton, mert némellyec ő közzülöc meſiſiünen iötrenec.

4 Felelénec néki à tanituányoc: honnét elégithetné meg itt ezeket valaki eledellel ez puztában?

5 Es meg kérdé ők̃et, hány kenyeretec vagyon? és ők mondánac: hęt vagyon

6 Ackor meg paranczolá az ſeregnec, hogy le ülne az földre, és kezébe véuen az hęt kenyereket, mikor halálákat adott vólna, meg ſiegé, és adá az ő tanituáninac hogy eleikbe adnác, és eleibe adác az ſokaſágnac.

7 Vala pedig valami keues halokis, és mikoron hálákat adott vólna, meg paranczolá hogy azo katis eleikbe adnác.

Vagy darab kenyerecskel halackal.

8 Ouénec azért és meg elegedénec, és meg tölténec *fragmentaual az melly maradott vala, hęt koſárokat.

9 Valánac pedig az kic ötténec vala, vgy mint négy ezeren, és el botſátá ők̃et.

10 Es azonnal bę ménuén az hajóba az ő tanituániual, méne Dalmanutha felé.

11 Es el iöuénec az Phariſeuſoc és kezdénec ő vęle verſengeni, kéruén ő töle mennyei ielt, kéſértuen ötet.

12 Es ő mikoron lelkében nagyot ſoházkodott vólna, monda: Mitſoda az oka hogy ez nemzetſég ielt kéuán: bizony mondom néktec, nem adatic ez nemzetſégnec iel.

13 Es azokat el hagyuán, eſmét bę ménuén az haióba, el méne az túlſó partra. *Matth. 16.*

14 El feleytettec vala pedig az tanituányoc kenyeret vinni vęlec, és nem vala az haióban egy kenyereknél töb.

15 Ackor parantſolá nékiec monduán: Meg láſſátoc hogy meg óltalmazzátoc magatokat az Phariſęuſoc kouáſiſiától, és az Herodes kouáſiſiától.

16 Es egy más közt vetekednec vala, monduán. Mi velünc ninczenec kenyerec.

17 Es mikor azt eſiébe vötte vólna Ieſus, monda nékiec: Mit vetekedtec azon hogy kenyeretec ninczen? męgis nem veſiitéké eſietekbe, és ninczené męgis értelmetec? męgis oſtobaié az ti ſiiuetec?

18 Szemetec léuén nem láttoké: és holott fületec vagyon nem hallotoké? és nem emlekezteké meg?

19 Mikor amaz ők̃et kenyereket meg ſiegém az ők̃et ezer embereknec, hány koſárt hozátoc el fragmentackal tellyeſeket: Mondánac neki, tizenkettöt. *Ioan. 6.*

20 Mikor pedig amaz hęt kenyereket az négy ezer embernec meg ſiegém, hány koſárokat hozátoc el fragmentackal tellyeſeket? és mondánac: hetet.

21 Es monda nékiec: Mint vagyon

gyon hogy ezeket nem értitec?
22 Es méne Bethſaidába, és hozánac eleibe egy vakot, és kéréc ötet hogy illetné azt.
23 Ackor meg foguán az vaknac kezét, ki viue ötet az falún kiuöl, és mikor az ö ſiemére pököt vólna, és az ö kezeiuel illette vólna, meg kérdé ötet ha látna.
24 Ki mikor az ö ſiemeit fel emelte vólna, monda: látom az embereket, Mert látom öket iárni mint valami fákat.
25 Az után eſmét illeté az kezeiuel az ö ſiemeit, és fel emeltete eſmét az emberrel az ö ſiemeit, és meg eppüle, és láta meſiſie és világoſon mindeneket.
26 Es házához küldé ötet, mond uán: Amaz falúba ſe meny és az falubannis ſenkinec ezt ne mond gyad.
Matth. 16. Luc. 9. 27 Es bę méne Ieſus az ö tanituániual egybe Cęſareánnac faluiba, mely Cęſarea Philöp királyról neueztetic, és az úton meg kérdé az ö tanituánit, mond uán nékiec: Kinec mondanac engemet az emberec?
28 Azoc pedig felelénec: kereztelö Iánoſnac, némelljec Illjęſnec, némellyec egynec az Prophétac közzül.
29 Es ö monda nékiec: Ti pedig kinec mondotoc engemet, feleluén pedig Péter monda nékie: Te vagy amaz Chriſtus.
30 Es meg fenyegcté öket, hogy ſenkniec azt ö felöle ne mödanác
31 Es kezdé öket tanitani, hogy az embernec fiának ſokat kellene ſienuedni, és meg vettetni az vénektöl, az papi feiedelmektöl és az irás tudóktól, és meg kellene ölettetni, és harmad napra fel támadni.
32 Es azt nîluán mondgya vala: Ackor az Péter meg foguán ötet, kezdé dorgálni.
33 Es ö hátra fordúluán, és az ö tanituánira tekintuén, meg feddé az Pétert, monduán: Eregy el én tülem Sátán: Mert nē vagy böltz az Iſten dólgaiban, hanem az emberekében.
34 Es mikor elö ſiólitotta vólna az ſokaſágot az ö tanituaniual egybe, monda nékiec: Valaki engemet akar köuetni meg tagadgya magát, fel vegye az ö keresztét, és úgy köueſſen engemet.
35 Mert valaki akaria az ö lelkét meg tartani, el vezti azt, valaki pedig az ö lelkét én éröttem és az Euangeliomért el vezti, az meg tartya azt.
36 Mert mit háſinál valakinec, ha mind ez világot meg nyerneis, ha az ö lelkét el vezti?
37 Auagy mitſoda váltſágot adhat valaki az ö lelkeiért?
Matth. 10. Luc. 10. 38 Mert valaki ez parázna és bünös nemzetſég közzül ſiégyenli engemet, és az én beſiédemet: Az embernec fiais ſiégyenli azt mikor el iöuend az Atyának ditsöſégéuel, az ſient Angyalockal.

IX. Reſz.

Matth. 17. Luc. 9. 1 ES monda nékiec: Bizony mondom néktec, vadnac némellyec azoc közzül az kic itt

állanac, kic addig meg nem kóſtollyác az halált, mignem meg látty ác hogy az Iſtennec orſiága el iött hatalommal.

2 Hatod nappal pedig ez után, melléie vöué Ieſus az Pétert, Iacabot és Iánoſt, és fel viué czac ötket egy nagy magos hegyre ſél felé, és el változéc ö előttöc.

3 Es az ö ruhái fényeſecké lönec, feiérec mint az hó, melyhöz haſonló feiérſéget ez földön az ruha feſtö nem czinálhat.

4 Es meg ielenéc nékiec Illyęs az Moſeſſel egybe, kic Ieſuſſal beſiéllenec vala.

5 Es ſióluán Péter, monda Ieſusnac: Meſter, ió vólna mi nékünc itt laknunc: t ſinállyunc azért három haylokokat, néked éggyet, Moſeſnekis éggyet, Illyęſnekis éggyet.

6 Mert nem tudgya vala mit ſiól na, mert meg rémültenec vala.

7 Es felhö támada, melly öket bę fogá: és az felhöböl ſió adatéc, ezt monduán: Ez amaz én ſierelmes fiam, ezt halgaſſátoc.

8 Es nagy hirtelen mikor el tekintettec vólna, nē látánac az vtā ſenkit Ieſuſnál egyebet ö vęlec.

9 Mikoron pedig az hegyröl alá ſiállanánac, meg paranczola nékiec hogy ſenkinec ne mondanác az mit láttac vala, hanem mikoron az embernec fia az halálból fel támadna.

10 Es ez dolgot magoknál tartác, egy máſtól ön köztöc arról tudakozuán mi vólna az, à halálból fel támadni.

11 Es meg kérdéc ötet monduán: Malach. 4. Miért mögyác az iras tudóc, hog elöſier el kell iöni az Illyęſnec?

12 Ö pedig feleluén monda nékiec: Az Illyęs bizonyára elöſier el iöuén mindeneket helyére állat, és az mint meg vagyon irna az embernec fia felöl, ſiükſeg hog ſokat ſienuedgyen, és ſemīnec ali- Eſai. 53. taſſéc.

13 De mondom néktec, hogy az Illyęſis el iött, és azt czelekedtec vęle à mit akartanac à mint meg iratott ö felöle.

14 Es mikor az ö tanituánihoz ment vólna, látá nagy ſokaſágot azoc körül, és az irás tudókat, kic azockal verſengenec vala.

15 Es azonnal az egéſi ſokaſág ötet látuán el almélkodéc, és eleibe ménuén, köſöntéc ötet.

16 Es meg kérdé az irás tudókat, mit verſengetec ti magatoc közt?

17 Es feleluén az ſokaſág közzül egy, monda: Az én fiamat ide hoz tam te hozzád, kiben néma ördög vagyon.

18 Es valaholott meg ragadgya ötet, ſiaggattya, ö pedig taytékot túr, az fogait czikorgattya, és el fonnyad, és kérém az te tanituánidat hogy ki üznéc, de nem tehetéc ſierit.

19 Ő pedig feleluén néki, monda: ô hitetlen nemzetſég, vallyon meddig léſiec ti veletec? meddig ſienuedlec titeket? hozzátoc én hozzám azt.

20 Oda viuéc azért azt: Mihelt pedig Ieſus meg látta vólna azt) azonnal az ördög ſiaggatni kezde az

de az embert, és mikor az földre le eſett vólna, ferteng vala tayték kot túruán.

21 És meg kérdé Ieſus az ő attyát: Meni ideie hogy ez eſett rayta. Az pedig monda: gyermekſégétől fogua.

22 És gyakorta eyti ötet az tüzbe és az vizbe, hogy el veſieſſe: De ha mit tehetz légy ſegitſégül mi nékünc, könyörüluén mi rajtunc.

23 Ieſus pedig monda nékie: ha hihered azt, mindenec lehet ſégeſec az hiuönec.

24 Az gyermeknec attya azonnal kiáltuán, köny hullatáſſal monda: Hiſiec WRam, légy ſegitſégül az én hitetlenſégemnec.

25 Mikor pedig Ieſus látta vólna, hogy az ſokaſág mind egyetembe hozzáia futna, meg dorgálá a tiztátalan lelket, ezt monduán néki: Te néma és ſiket lélec, én tenéked parantſolom, meny ki az gyermekből, és többé ne meny beléie.

26 És mikor kiáltott vólna az lélec, és az gyermeket igen meg ſiaggatta vólna, ki méne ő belőle, és az gyermec ollyan lőn mint az hólt, úgy annira hogy ſokan mondanác, hogj meg hólt vólna.

27 Ieſus pedig meg foguán az ő kezét, fel emelé azt és á fel kele.

28 És mikoron házba ment vólna bę, meg kérdéc ötet külön, miért nem üzhetőc mi ki amaz lelket?

29 Ieſus pedig monda nékiec: ez illyen ördögöknec neme nem üzettethetic ki külömben, hanem könyörgés és böytöles által.

30 És onnét ki ménvén, mind eggyüt ménnec vala Gelileán által, és nem akaria vala Ieſus hogy ſenki meg tudná. Matth. 17 Luc. 9

31 Mert tanittya vala az ő tanituánit, és azt mondgya vala nékic: Az embernec fia adattatic az emberec kezébe, és meg ölic ötet, de minec vránna meg ölic, harmad napon fel támad.

32 Ők pedig nem értic vala ez mondáſt, és félnec vala ötet meg kérdeni.

33 Méne azért Capernaumba, és mikor haza ment vólna, meg kérdé öket, miről vetekedtec vala az úton.

34 Ők pedig halgatánac, mert ők az úton egy más ellen arról vetekedtec vala, mellyic vólna az többinél nagyob.

35 És mikor le ült vólna, ſiólitá az tizenkęt tanituánit, és monda nékiec: Az ki első akar lenni, mindeneknél utóſob légyen, és mindenteknec ſiólgáia.

36 És egy kis gyermeket állatuán elő, közöttöc meg állatá és azt ölébe véuén, monda azoknac.

37 Valaki ez illyen kitſiń gyermekec közzül eggyet bę fogad az én neuembe, engemet fogad bę, és valaki engemet bę fogadand, nem engem fogad bę, hanem azt az ki engem el botſátott.

38 Felele pedig nékie az Iános, monduán: Meſter, láttunc egy embert hogy az te neued által ördögöket üz, ki nem köuet minket,

9 Az mit azért Iſten egybe ſerkeztetett,az ember el neválaſiſia.

10 Es házban, az tanituányoc vgyan ezen dolog felöl meg kérdéc ötet.

Matth.5. & 19. Luc:16. 11 Ő pedig monda nékic:Valaki el hadgya az ö feleſégét, és máſt veiend,paráznalkodic az ellen.

12 Es ha az aſiſioni állat el hadgya az ö fériét, és máshoz menend,paráznalkodic.

13 Ackor hozánac néki gyermekeket hogy illetné azokat, az tanituányoc pedig feddic vala azokat, az kic az gyermekeket hozzác vala.

14 Mellyet mikor látott vólna Ieſus, meg haraguéc, és monda nékiec: Engedgyetec hogy iöjenec én hozzám az gyermekec, és meg ne tiltſátoc öket,mert illyeneké az Iſtennec orſiága.

15 Bizony mondom néktec: Valaki vgy nem veſſi az Iſtennec orſiágát mint az kis gyermec, ſemmiképpen nem mégyen oda.

16 Es mikor azokat ölébe vötte vólna,kezeit reáioc vetuén meg álda öket.

Matth: 19. Luc:18. 17 Es mikoron ki akarna menni hogy útra indulna,mikor egy ember oda futamadott vólna, és lábánál le búrúlt vólna, meg kérdé ötet:Ió meſter,mit tſelekedgjem hogy az öröc életet veheſſem.

18 Ieſus pedig monda nékie: Miért mondaſi engem iónac?nin tſen ió töb, hanem tſac egy,tudni illic az Iſten.

19 Tudod à parantſolatokat: Ne paráznalkodgyál. Ne ölly, Ne orozz,hamis tanuſágot ne mongj, ſenkinec kárt ne tégy, tiztellyed az te atyádat és anyádat.

20 Amaz feleluén monda néki: Meſter, mind ezeket meg tarttotam az én iffiuſágomtól fogua.

21 Ieſus pedig reá tekintuén, meg keduelé ötet,és monda néki: egj fogyátkozáſod vagyon még, eregy el, valami marhád vagyon add el, és adgyád à ſiegenyeknec, és kéntſéd lélien ményben, és iere köues engem,fel véuén az kereztet.

a: Nem azt mongyo hogy az törueu kiül ſükölködic egy dologuelkül, mert valamit Iſten keuan tölöne azt az törueuben be foglalta,hanem azt mongyo hogy az törueuy meg tartaſoban ſükölködic egy nelkül, &c.

22 Amaz pedig meg ſiomorodúán ez beſiéden, el méne nagy ſiomorúſággal,mert ſoc ioſiága vala.

23 Es mikor környül el tékintet vólna Ieſus, monda az ö tanituáninac,melly nehezen mennec bę az Iſtennec orſiágába,az kiknec gazdagſágoc vagyon.

24 Az tanituányoc pedig el almélkodánac az ö beſiédén, Ieſus pedig feleluén eſmét, monda nékiec : fiaim mely nehez dolog, hogy à kic az ö gazdagſágokban biznac, bę mennyénec az Iſtennec orſiágába.

25 Könnyeb az teuénec à tünec fokán által menni, hogy nem az gazdagnac Iſtenorſiágába meñi.

26 Azoc pedig annális inkáb álmélkodnac vala, ezt monduán magokba : Kitſoda iudözülhet tehát?

27 Reáioc tekintuén pedig Ieſus,monda:Az embereknél ez lehetetlen,de nem azIſtennél,mert Iſtennél mindenec lehetſégeſec.

28 Es

ket,és meg tiltóc ŏtet,miuel hogj minket nem kŏuet.

39 Iesus pedig monda: Ne tiltsátoc meg azt: Mert senki nintsen olly ki az én neuem által erŏt tselekedic, az ki gonosiúl siólhatna én felŏlem.

40 Mert az ki nintsen mi ellenŭnc,mi mellettŭnc vagyon.

41 Mert valaki innotoc adand néktec, tsac egy pohár vizet az én neuembe,az az, hogy Christúsé vadtoc, bizony mondom,el nem vezti az ŏ iutalmát.

42 Es valaki meg botránkoztat eggyet ez kitsínec kŏzzŭl, az kic én bennem hisinec, iob vólna inkáb, ha az ŏ nyakára egy malom kŏ kŏttetnéc, és az tengerbe vettetnéc.

Matth: 5: [h] Vagy, Azt miueli, hogy meg botrankozzal.

43 Hogy ha az te kezed meg[h] botránkoztat tégedet, vágd el azt, iob te néked az életre menned tsonkán,inkáb hogy nem kęt kezed léuén à Gehennára,az meg ólthatatlan tŭzre.

Esa: 66.

44 Holott az ŏ férgec meg nem hal,és tŭzec meg nem alusiic.

45 Es ha à te lábad meg botránkoztat tégedet; vágd el azt, iob tenéked sántán menned az életre, inkáb hogy nem kęt lábad léuén az Gehennára vettetnél, az meg ólthatatlan tŭzre.

46 Holott az ŏ férgec meg nem hal, és tŭzŏc meg nem óltatic.

47 Es ha az te siemed meg botránkoztat,váyd ki azt,iob tenéked vákon menned az Isten orsiágába, inkáb hogy nem mint kęt siemmel az Gehennánac tŭzére vettetned.

48 Holott az ŏ férgec meg nem hal,és tŭzŏc meg nem alúsiic.

49 Mert minden ember tŭzzel sózatic meg, [a] és minden áldozat sóual sózatic meg.

50 Ió az só,ha pedig à só izetlen lésien, miuel sózzátoc azt meg. Légyen ti bennetec só, és ti kŏztetec egy máshoz légyetec békeségesec.

a: Szokatlan so'asnac mod gya tŭzzel sozatni, de azert mongya est,mert mint az sonac, azō keppen à tŭznec tiztitó ereie vagyon, azert mikeppen az aldozatoc ioc valanac ha soualmeg sozatnac vala, azō keppen az embereknec soual vagy tŭzzel kel meg sozatnioc, az az, meg szentetetniec az igeuel es szentleleckel.

X. Rész.

1 ES mikoron onnét fel kŏlt vólna,méne Iudęánac határiba,az Iordánon túl való tartományon által, és gyŭle esmét ŏ hozzá sokaság,és az ŏ siokása sierint tanittya vala ŏket.

2 Es az Pharisęusoc hozzáia iárúluán,meg kérdéc ŏtet, ha siabad vólna az férfiunac el hagyni az ŏ feleségét,késértuén ŏtet.

Matth: 19.

3 Ő pedig feleluén monda: Mit parantsolt néktec Moses?

4 Azoc pedig felelénec az Moses meg engedte hogy el válásról való leuelet iriunc, és el botsássuc feleségŭnket.

Deut: 24.

5 Es feleluén Iesus, monda nékiec: Az ti siiueteknec keménségeiért irta Moses néktec ez parantsolatot.

6 Az teremtésnec pedig kezdetiben, férfiat és asisioni állatot teremtet Isten.

Gen: 1. Matth. 19.

7 Annac okaért el hadgya ember attyát és annyát,és ragazkodgyéc az ŏ feleségéhŏz.

Gen: 2. 2 Cor: 6. Eph: 5.

8 Es az kic ketten vóltanac, egy test lésinec: Azért ezec tŏbbé nem kettŏc,hanem egy test.

9 Az

28 Es az Péter kezdé néki, mondani. Imé mi mindeneket el hattunc, és követtünc tégedet.

29 Feleluén pedig Iesus monda: Bizoń mondom néktec, nintsen senki, à ki el hagyandgya házát, vagy attyafiait vagy nényeit, és annyát, gyermekit, és siánto földeit, én éretrem és az Euangeliomért.

30 Az ki siáz annit nem venne mostan ez idöben, házakat, atyafiakat, nénnyeit, annyait, gyermekeket, siánto földeket, háboruságockal egybe, és az iövendö világon öröc életet.

Matth: 19. Luc: 13. 31 Soc elsöc pedig vtólsoc lésinec, és az vtólsoc, elsöc.

32 Valánac pedig vton, és mennec vala Ieruſálembe, és Iesus elöl mégyen vala, és álmelkodnac vala, és ötet követuén félnec vala. Es ö esmét melléie véuén à tizenkét tanituányokat, kezdé nékiec mondani, à minémö dolgoc következnénec ö reáia.

Matth: 10. Luc: 18.

33 Imé (vgy mond) fel mégyünc Ieruſálembe, és az embernec fia el árultatic, az Papi feiedelmeknec és az irás tudóknac, és halálra kárhoztattyác ötet, és adgyác ötet à pogányoc kezébe.

34 Es az pogányoc meg tsutollyác ötet, meg ostorozzác, meg pökdösic, és meg ölic, de harmad napon fel támad.

Matth: 20.

35 Es iárulánac ö hozzáia, Iácab és Iános az Zebedeus fiai, ezt monduán: Mester, azt akariuc hogy az mit töled kérünc meg adgyad mi nékünc.

36 Ö pedig monda: mit akartoc hogy tselekedgyem veletec?

37 Amazoc pedig mondánac néki: Ezt engedgyed mi nékünc hogy éggyikünc iob kezed fèlöl, az másikunc bal kezed felöl üllyön az te ditsöségedben.

38 Iesus pedig monda nékiec: Nem tudgyátoc mit kértec, meg ihattyátoké az pohárt az mellyet én isiom, és az mellj kereztséggel én meg kereztelkedem, meg kereztelkedhetteké azzal?

39 Azoc pedig mondánac: meg lehet, Iesus pedig monda nékiec: Az pohárt bizoń az hogy meg isisiátoc az mellyet én isiom, az kereztséggelis à mellyel én kereztelkedem meg kerezteltettec.

40 De hogy iob kezem felöl, vagy bal kezem felöl üllyetec, nem én adhatóm az, hanem adatic azoknac az kiknec készitetett.

41 Es mikoron ezt hállottác vólna az töb tiz tanituányoc, kezdénec haragodni az Iacáb és Iános felöl.

Luc: 22. 42 Iesus pedig elö siólituán öket, monda nékiec: Tudgyátoc hogy à kiknec tettzic pogány népeken való wralkodás; wralkodnac azokon, és à kic ö köztöc hatalmasoc, siabadságoc vagyon azokon.

43 De nem vgy léssien ti köztetec, hanem à ki akar ti köztetec nagy lenni, ti siolgátoc légyen.

44 Es az ki akar ti közzületec elsö lenni, légyen mindenektec siolgáia.

46 Es

45 Mert az ember fiais nem iött hogy néki ſiolgálnának, hanem hogy ő ſiolgálna, és adna az ő lelkét váltságnac árraiúl ſokakért.

Matth: 20. Luc. 18. 46 Es ménének Ierichoba, és mikor ki menne Ierichoból ő, és az ő tanituáni, és az ſokaſág, à Timęuſnac fia Bartimęus ki vac vala, ül vala az úton kóldúluán.

47 Es mikor hallotta vólna hogy ő vólna amaz Nazaretbéli Ieſus, kezdé kiáltani, és ezt mondani: Ieſus, Dáuidnac fia, könörülly én raytam.

48 Es ſokan dorgállyác vala ötet hogy halgatná, ő pedig annál inkáb kiált vala, Dáuidnac fia, könörülly én raytam.

49 Ackor Ieſus mikor meg állott vólna, parantſola hogy elő hijnac ötet, hiuác azért ötet monduán néki: légy ió hitben, kelly fel, téged hiuat.

50 Az vac pedig el vetuén az ő felső ruháit, mikor fel költ vólna Ieſushoz méne.

51 Es feleluén Ieſus, monda nékie: Mit kéuánſi hogy tſelekedgyem veled? az vac pedig monda nékie: Meſter, hogy láſſac.

52 Ieſus pedig monda nékie: eregy el, az te hitöd téged meg tartott, azonnal meg iöue azért az ő ſieme világa, és köueti vala Ieſuſt az úton.

XI. Réſz.

Matth. 21 Luc. 19. 1 MIkoron pedig közelgetnének Ieruſálémhöz, Bethphagéhöz és Bethaniahöz, az olay fáknac hegyéhöz, el küldé kettöt az ő tanituáni közzül.

2 Es monda nékiec: Ménnyetec el imez faluba à melly elöttetec vagyon, és mindiáráſt, hogy oda bę mentec, találtoc egy meg kötött vehmet, mellyen ſenki az emberec közzül nem ült, ólgyátoc el, és hozzátoc én nékem.

3 Hogy ha valaki néktec azt mondandgya: miért miuelitec azt? azt mondgyátoc, hogy az WR ſük ölködic annékül, és azt azonnál el botſáttya.

4 El ménének azért, és találának egj meg kötött vehmet az aytón kiuül az kettös útnál, és el óldác azt.

5 Es neméllyemberec kic ott állanac vala, mondánac nékiec: mit miueltec hogy el óldgyátoc az vehmet?

6 Azoc pedig felelének azoknac az mint Ieſus meg parantſolta vala, és el botſátác öket.

7 El hozác azért az vehmet Ieſushoz, és az ő ruháiokat arra hányác, és reáiá üle.

8 Sokan pedig az ő ruháiokat az útra tęritéc, némellyec pedig ágakat ſiegdelnec vala az fákról, és az útra hánnyác vala.

9 Es az kic elöl mennec vala, és hától köuetic vala, kiáltnac vala monduán: Hoſanna. Aldott ki iött az WRnac neuébe.

10 Aldott az mi Attyánknac Dáuidnac orſiága, mely iött az Wrnac neuébe, Hoſanna ki az magaſſágos ęgekkben vagy.

11 Es bę méne Ieruſálembe az WR, és à Templumba, és mikor mindeneket el nézet vólna, és immár

tõletec, felellyetec meg azért nékem, és meg mondom énis mitsoda méltosaggal tselekesiem ezeket.

30 Az János kereztsége menyböl valaié, vagy emberektül? felellyetec meg nékem.

31 Azoc pedig magokban illyen módon okoskodnac vala, ha azt mondgyuc hogy mennyorsiágból vólt, azt fogia mondani, miért nem hittetec tehát néki.

32 Ha pedig azt mondgyuc hogy az emberektül, félünc az kösségtöl, mert mindenec illy értelemben valánac az János felöl, hogy ö igaz Propheta vólt.

33 Ackor feleluén mondánac Iesusnac: Nem tudgyuc. és Iesus feleluén monda nékiec: Enis nem mondom meg mitsoda méltosággal tselekesiem ezeket.

XII. Rész.

Matth: 21. Luc 20. Esa 5. Ier. 2. a: Tudni illic melybe az mustot venné az saitobol, fordithatod saitonakis.

1 ES kezde nékiec példa besiédec által siólani. Egy ember siölöt plántála, és gyepöuel környül vöue, és vermet ásá, és tornyot eppite, és az siölöt bizá az munkásokra, es (ö maga) mesisie el méne.

2 Es mikor alkolmas ideie vólna, el külde siolgáiát az munkásokhoz, hogy az munkásoktól bę venne az siölönec gyümöltsében.

3 Amazoc pedig meg foguán az siolgát, meg verée, és üressen botsátác haza.

4 Es esmét más siolgáiát külde hozzáioc, amazoc pedig, eztis mikor köueckel meg hagygáltac vólna, az feiét meg sebesitéc, és visisia küldéc minec vtánna gyalázattal illettéc vólna.

5 Es visiontag mást külde, és azt meg öléc, és sokakat többeket, nemellyeket veruén, némellyeket meg öluén.

6 Mikor pedig męg vólna egy sierelmes fia, el küldé aztis vtólsior hozzáioc, ezt monduán: Az én fiamat meg betsüllic.

7 Az munkásoc pedig mondánac ön közöttöc: Ez az örökös, iertec el öllyüc meg ötet, és mienc lésien az örökség.

8 Es meg foguán azt, meg öléc, és ki vetéc az siölön kiuöl.

9 Mit tselekesiic azért az siölönec wra? El iö és el vezti amaz siölö munkásokat, és az siölöt egyebeknec adgya.

10 Auagy nem oluastátoké ez iráftis: Az melly köuet az eppitöc meg vetettenec, az lött az siegeletnec feie. Psal. 118. Esa 28. Matth. 21. Act. 4. Rom 9. 1. Pet. 2.

11 Az Wrtól lött ez, és tsudálatos az mi siemeinc elött.

12 Igyekeznec vala azért ötet meg fogni, de félnec vala az kösségtöl. Mert tudgyác vala hogy ö ellenec mondotta vólna az példa besiédet, azért el hagyuan ötet el ménénec.

13 Es küldénec ö hozzáia némellyeket az Pharisęusoc közzül, és az Herodes siólgai közzül, hogy ötet meg fognác az besiédben.

14 Azoc pedig mikor el iötte, nec vólna, mondánac nékie: Mester tudgyuc hogy te igaz vagy, és senkiuel nem gondolsi, mert

immár kéſő vólna, méne Bethaniába az tizenkęt tanituánnyal.

12 Es máſod napon mikor Bethaniából ki mentenec vólna, meg éhezéc.

13 Es mikor tauól látott vólna egy leueles fige fát, oda méne hogy meg látná ha találna valamit rayta, és mikor oda ment vólna, ſemmit nem találá az leuenél egyebet, mert nem vala męg az fige éréſnec ideie.

14 Ackor Ieſus feleluén, monda: Soha ez után ſenki ne egyéc te róllad figet, és ezt hallác az ő tanituáni.

15 Menénec azért Ieruſálembe, és bę menuén Ieſus az Templomba, kezdé azokat ki verni az kic árúlnac és váſarlánac vala à Templumban, és az pénz váltóknac aztolokat, és à galamb ároſoknac ſiekeket fel fordita.

16 Es nem engedi vala, hogy ſenki valami edént az Templomon által vinne.

Pſal: 50. Ier: 7.

17 Es tanit vala, monduán nékiec: auagy nintſené meg irua hogy az én házam imadſágnac házának hiuattatic minden népektől? ti pedig azt tőttétec latroknac barlangiaua.

18 Es ezt meg hallác az iras tudóc és az Papi feiedelmec, és kereſnec vala módot benne mimódon el veztenéc őtet, mert félic vala őtet, miuel hogy az egéſi ſokaſág tſudalkozic vala az ő tudományán.

19 Mikor pedig eſtue vólna, ki méne Ieſus az városból.

20 Es reggel az figefa mellől el ménuén, látác hogy gyökereſtől meg ſiáradott vólna.

21 Ackor meg emlekezuén Péter, monda nékie: WRam, imé amaz fige fa az mellyet meg atkozál, meg ſiáradott.

22 Es feleluén Ieſus, monda nékic: Légyen bizodalmotoc Iſtenben.

23 Mert bizoń mondom néktec: valaki azt mondangya imez hegynec, kelly fel, vetteſſél az tengerbe: és az ki nem ketelkedic az ő ſiuében, hanem hiſi hogy meg léſien az mit igér, meg adatic annac valamit igért.

24 Azért mondom néktec: valamit imátkozáſtokban kérendętec, hidgyétec hogy el veſiitec, és meg léſien néktec.

25 Es mikor fel állotoc imátkozni, meg boczáſſátoc annac az ki ellen valami dolgotoc vagjon, hogy à ti mennyei atyátokis meg boczáſſa nektec az ti vétkeiteket. *Matth. 6.*

26 Mert ha ti meg nem boczátandotoc, az ti mennyei atyátokis nem boczáttya meg az ti vétkeiteket.

27 Es eſmét menénec Ieruſálembe, és mikoron ő à templumban járna, menénec ő hozzáia az papi feiedelmec, és az irás tudoc és az vénec. *Matth. 21. Luc. 20.*

28 Es mondánac neki: Miczoda méltoſaggal czelekeded ezeket? és kiczoda atta néked ez méltoſagot, hogj ezeket czelekednedé?

29 Ieſus pedig feleluén monda nekic: Enis valami dolgot kérdec

tőletec

embereknec ſiemélyekre nem nézſi, hanem az Iſteñec útát igazán tanitod. Kellé az Czáſiárnac adot fizetnünc vagy nem? adgyunké adot vagy ne?

15 Ő pedig miuel hogy tudgya vala az ő kép mutatáſokat, monda nékiec: Mit kéſértetec engemet? hozzátoc elő nékem egy pénzt hogy láſſam.

16 Azoc pedig hozánac elő (egy pénzt,) és monda nékiec. Kié ez ábrazat és az irás az pénzen? Azoc pedig mondánac: Czáſiáre.

17 Es feleluén Ieſus monda nékiec. Adgyátoc meg az mi Czáſiáre az Czáſiárnac, és az mi Iſtene Iſtennec: Es el almélkodánac ő rayta.

18 Ackor iőuénec ő hozzáia Sadducęuſoc, kic azt mondgyác hogy nintſen az fel támadás, és meg kérdéc őtet monduán.

19 Meſter: Az Moſes azt irta mi nékünc, hogyha valakinec attyafia meghólt, és feleſégét meg hagyandgya, és magzatokat nem hágy, annac attyafia vegye el az meghólt attyafiának feleſégét, és támaſtſion magot az ő attyafiának. Deut. 25.

20 Valánac hęt attyafiac, és az elſő feleſéget vön, és meg haluán magot nem hagyá.

21 Az máſic el vőué annac feleſégét, és meg hala, azis pedig nem hagyá magot, az harmadic haſon latos képpen.

22 Es mind az hęt el vötte az aſioni állatot, és nem hattanac magot, vtólſiſior meg holt az aſioni állatis.

23 Az fel támadaskor azért, mikor fel támadnac, mellic feleſége léſien az? mert hętnec vólt feleſége.

24 Ackor feleluén Ieſus monda nékiec: Auagy nem azért téuelgetteké hogy nem tudgyátoc az iráſokat, ſem az Iſtennec hatalmát?

25 Mert mikor az halálból fel támadnac, feleſéget ſem veſinec, ſem házaſſágra nem adatnac, hanem ollyanoc léſinec mint az Angyáloc kic menybne vadnac.

26 Az halottakról pedig, hogy azoc fel támaztatnac, nem oluaſtátoke az Moſes kőnyuében, miképpen ſiólot az Iſten néki az czipke bokorban, ezt monduán. En vagyoc az Abrahamnac Iſtene, és Iſáknac Iſtene, és Iácobnac Iſtene? Exod. 3. Matth. 22.

27 Az Iſten nem hóltac Iſtene, hanem élőké, ti azért igen téuelgetec.

28 Es mikor elő állot vólna egy az irás tudóc közzül, ki hallotta vala az ő vetekedéſeket és tudgya vala hogy ő amazoknac iól fetelt vólna, meg kérde őtet, mitſoda vólna az parantſolatoc között az fő.

29 Ieſus pedig felele néki: Hallyad Izrael: Az mi Wrunc Iſtenünc egy Wr. Deut. 6.

30 Stereſſed azért az te Wradat Iſtenedet, tellyes ſiiuedből tellyes lelkedből, tellyes elmédből, és tellyes erődből, ez az fő parantſolat.

31 Es az máſodic ahoz haſonlatos, Stereſſed az te fele barátodat mint Levit. 19. Matth. 22. Rom. 13. Gal. 5.

mint magadat: Nintſen más ezeknél nagyob parantſolat.

32 Ackor monda nékie az irás tudó: Iól vagyon meſter, igazán mondád. Mert egy az Iſten, és nintſen annál töb.

33 Es ſieretni az Iſtent tellyes ſiwből, tellyes elméből, tellyes lélekből, és tellyes erőből, és ſieretni embernec felebaráttyát mint magát, ſockal nagyob minden áldozatoknál.

34 Ackor látuán Ieſus hogy böltſen felelt vólna, monda néki, nem meſiſie vagy az Iſten orſiágától. Es ſenki többé nem méri vala ötet meg kérdeni.

Matth. 22. Luc. 20. 35 Es feleluén Ieſus ezt mondgya vala tanituán az templumban: Mimódon mondgyác az irás tudóc, hogy Chriſtus Dáuid fia?

Pſal. 110. 36 Mert Dáuid azt mondgya ſient lélec által: Monda az Wr az én Wramnac, ülly az én iob kezem felől, miglen vetem az te ellenſégidet az te lábad alá.

37 Az Dáuid azért ötet mondgya Wranac: mimódon azért ő fia, és az ſokaſág örömeſt halgattya vala ötet.

Matth. 23. Luc. 11. 20. 38 Ő pedig mondgya vala nékiec az ő tanitáſában. Őrizzétec meg magatokat az irás tudóktól, kic örömeſt iárnac hoſiſiú köntö ſökben és ſieretic az piátzon való köſiönéſeket.

39 Es az fő helyeket az gyülekezetekben, és az elöſiör való le üléſt az lakodalmokban.

Matth. 23. 40 Kic az özuegyeknec házokat fel fallyác, és külſő képpen hoſiſiú imádſággal élnec, ezeknec keméňb ítéletec léſien.

41 Es mikoron ült vólna Ieſus az ſiegényec pénzének ládaia ellenébe, nézi vala mimódon az ſokaſág hánna az pénzt az ládába, az gazdagoc azért ſokan ſoc pénzt hánnac vala.

42 Es mikor elő iött vólna egy ſiegény özuegy aſioni állat, veté az ládába két fillért, egy pénznec negyed réſiét.

43 Ő pedig elő ſiólituán az ő tanituánit, monda nékiec: Bizony mondom néktec, hogy ez ſiegény özuegy többet veté az ládába, hogy nem mind az többi, kic pénzt hányánac az ládába.

44 Mert mindenec, abból veténec pénzt à miuel böuölködnec, ez pedig az ő ſiegéňſégéből valamié vólt mind oda veté, tudni illic minden ő éléſét.

XIII. Reſz.

1 ES mikor ki menne az templumból, monda néki egy az ő tanituáni közzül: Meſter nézhetſie minemő köuec ezec és minemő alkotuányoc. Matth. 24. Luc. 21.

2 Ackor feleluén Ieſus, monda néki: látodé ez nagy alkotuányokat. Nem marad egy kő más köuön, melly el nem rontatnéc.

3 Es mikor az olay fáknac hegyén ülne az templum ellenébe, meg kérdéc ötet külön, Péter és Iacab, Iános és András.

4 Mond meg mi nékünc mikor léſinec ezec es mitſoda iele

léſien,mikor mind ezec meg léſinec.

5 Ieſus pedig feleluén nékic,kezdé mondani: Meg láſsátoc hogy valaki titeket meg ne tſallyon.

6 Mert ſokan fognac eliöni az én neuemben kic ezt mondgyac: En vagyoc az Chriſtus, és ſokakat el hitetnec.

7 Mikoron pedig hallotoc hadakat és hadaknac hireit, meg ne háborodgyatoc: Mert ſiükſég ezeknec meg lenni, de még nintſen ackor vége.

8 Mert támad egy nemzetſég más nemzetſég ellen, egy orſiág, más orſiág ellen, és minden helyeken léſinec föld induláſoc, és léſinec éhuel halláſoc és háboruſágoc.

Matth.10. Luc.12. 9 Az nyomoruſágoknac kezdeti ezec:De ti óltalmazzatoc meg magatokat. Mert titeket fogua viſinec az birác tanátſa és gyülekezeti eleibe. Verettettec, és az tiztartóc, királyoc eleibe vitettec, én éröttem, hogy ez legyen ö ellenec tanu bizónſágúl.

10 Es minden pogány népec között kell elöſiör az Euangeliumnac predikáltatni.

11 Mikor pedig titeket fogua vijendenec, ne legyetec ſiorgalmatóſoc ió ideién arról mit kelleſſéc ſiólnotoc,és ne gondolkodgyatoc, hanem valami adattatic néktec az órában, azt ſióllyatoc, mert nem ti vattoc kic ſióltoc, hanem az ſient Lélec.

12 Az atyafiu az ö attyafiát,és az atya az ö fiát halálra adgya, és az magzatoc támadnac az ö ſiüleiec ellen,és azokat meg öletic.

13 Es mindenec elött gülöſégeſec léſitec az én neuemért: De az ki meg marad mind végiglen,az meg tartatic.

14 Mikor pedig látándgyátoc amaz puztitó vtálatoſſágot,melly meg mondatott Dániel prophetától, melly ott helheztetic Dan 9. az holott nem kellet vólna helheztetni,(az ki oluaſſa, iól eſiébe vegye,)ackor az kic Iudeabā vadnac,az hegyekre fuſſanac.

15 Az ki pedig az ö házának padgyán vagyon, alá ne ſiállyon házába, és bé ne mennyen hogy Matth.24. valamit házából ki vigyen.

16 Es à ki az mezön leiend,haza ne térien hogy az ö köntöſét fel vegye.

17 Iay pedig az nehezkes aſioni állatoknac és az ſioptatóknac az napokba.

18 Imádkozzatoc pedig hogy az ti futáſtoc ne légyen télbe.

19 Mert oly nyomoruſágoſoc léſinec azoc az napoc, mellyekhöz haſonlóc nem vóltac, minden teremtet állatoknac mellyeket Iſten teremtett, teremtéſetül fogua,mind ez ideig, ez vtánnis nem léſinec.

20 Es ha az Iſten meg nem röuiditette vólna azokat az napokat: minden teſt el veſine. De az válaztottakért à kiket válaztott, meg röuiditette azokat az napokat.

21 Ackor pedig ha valakic azt mon-

mondandgya néktec: Im hol vagyon az Chriſtus, vagy amhol vagyon,ne hidgyetec.

22 Mert támadnac hamis Chriſtuſoc,és hamis prophétác,és téſi nec ieleket és czudákat,az válaztottaknac el hitetéſére,ha lehetſéges dolog vólna.

23 Ti pedig óltalmazzátoc meg magatokat: Imé mindeneket elől meg mondottam néktec.

24 De az napokban annac az nyomoruſágnac vtánna, az nap meg homályoſodic, és az hóld nem fénlic.

25 Es az ęgnec czillagi le húllanac,és à mennyei hatalmaſſágoc meg rendűlnec.

26 Es ackor meg láttyác az embernec fiát el iöni az felhökben nagy hatalommal és ditſöſséggel.

27 Es ö ackor el botſáttya az ö Angyalit,és az ö válaztottit,égbe gyüyti az négy ſięlec felöl,az föld nec vtólſo határától fogua, az ęgnec vtólſo határáig.

28 Az fige fától vegyétec pedig példat,mikor az ö ága gienge léſien,és az ö leueleit ki botſáttya, tudgyatoc hogy az nyár közel vagyon.

29 Azonképpen tijs, mikor láttyátoc hogy ezec meg léſinec tudgyátoc hogy közel vagyon,és czac az aitó elött az Iſten orſiága

30 Bizony mondom néktec hogy nem múlic el ez nemzetſég addig,mig nem mind ezec meg léſinec.

31 Az ęg és az föld el múlnac, az én beſiédim pedig ſemmiképpen el nem múlnac.

32 De arról az napról és óráról ſenki ſemmit nem túd, ſem az mennyei Angyaloc,ſem az fiu,ha nem czac egyedül az attya.

33 Oijatoc meg magatokat, vigiázzatoc és imádkozıatoc,mert nem tudgyátoc mikor iö el,az az idö.

34 *Mint mikor valamelly ember meſiſie földre indúluán, el hadgya az ö házát,és minden hatalmat az ſiolgákra bizuán, és mindennec dolgaról parantſoluán,az kapun állónac meg paran tſolta hogy vigyázna.

*a: Az az, vgy vagyon az ember fianac dolga, mint mikor. &c.

35 Vigyázzatoc annac okaért, mert nem tudgyátoc mikor iö háza az háznac wra,eſtueié,vagy éyfęlkor, vagy tyúc ſiókor, vagy reggel.

36 Hogy ha hertelen meg iöuend,ne találłyon titeket aluán.

37 Az mellyeket pedig néktec mondoc, mindeneknec mondom, vigyázzatoc.

XIIII. Réſz.

1 VAla pedig huſuét, és két nap el múluán az pogátſaknac innepe,és az papi feiedelmec és irás tudóc kereſnec vala alkolmatoſſágot arra, mimódon ötet álnokſággal meg foguán, meg ölnéc. Matth.26. Luc.22.

2 Azt mondgyác vala pedig? Ne miuellyüc ez innep napon, hogy az köſſég fel ne zendüllyön.

3 Mikor pedig Ieſus Bethaniában vólna, az poklos Simonnac házában,és le telepedett vólna az aztalnál, el iöue egy aſioni állat, kinél vala drágalatos és igaz Nat

dusból czinált kenetnec, Alabaſtrumból czinált edénye, és fel ſieguén az Alabaſtrum edéñt, ki tölté az drága kenetet az ő feiére.

4 Némellyec pedig háborganac vala ő magoc közt, mondván: Mit haſinál ez drága kenetnec tékozlása?

5 Mert ezt el adhattác vólna több̃ben három ſiáz pénznęl, és adhattác vólna az ſiegényeknec, és haraguſinac vala az aſioni állatra

6 Ieſus pedig monda: Hadgyátoc békét néki, miért háborgattyátoc ötet? ió dolgot czelekedett én velem.

7 Mert ſiegyénec mindenkor vadnac veletec, és valamikor akariatoc ióltehettec ő vęlec. De én nē mindenkor vagyoc veletec

8 Ez az mit tehetet, azt miuelte: Mert az én teſtemet egyebec elöt megkente az én temetéſemre.

9 Bizony mondom néktec valaholott ez Euangelium predikáltatic ez világon, az mit moſt én velem tſelekedett, azis hirdettetic az ő emlekezetire.

10 Es az Iudas Iſchariotes, egy az tizenkettő közzül, el méne az papi feiedelmekhöz, hogy ötet azoknac el árúlná.

11 Amazoc pedig azt haluán örülénec rayta, és fogadác hogy néki pénzt adnánac. Keres vala azért alkolmatoſſágot arra, hogy ötete l árúlhatná.

12 Es az pogátſas innepeknec elſő napián, mikor az huſuéti baránnyal áldoznac vala, mondánac néki az ő tanituáni: Holott akarod hogy el ménuén meg kéſiitſüc az te ételedre az huſuéti báráñt?

13 Es el botſátuán kettöt az ő tanituáni közzül, monda nékiec: Mennyetec el az városba, és egy ember iő elötökbe, ki egy korſó vizet viſien, köueſſétec azt.

14 Es az houá bę menend, mondgyátoc ezt az gazdánac: az meſter kérdi, hól vagyon à ház melyben meg egyem az huſuéti báráñt az én tanituánimmal?

15 Es ő mutat néktec, egy nagy vatſoráló meg ékeſsitetett, és el kéſiitetet helyet, ott kéſiitſetec el nékünc az huſuéti báráñt.

16 El ménénec azért az ő tanituáni, és el iutánac az városba, és acképpen találác az mint nékiec mondotta vala, és el kéſiitéc az huſuéti báráñt.

17 Es mikor eſtue vólna, el méne az tizenkęt tanituányockal.

18 Es mikor le telepedtec vólna, és ennénec, monda Ieſus: Bizony mondom néktec, egy ti közzű letec el árúl engemet, ki en velem éſiic.

19 Es azoc kezdénec ſiomorkodni, és ő néki eggyenként mōdani: En vagyoké? máſikis, én vagyoké

20 Ő pedig feleluén monda néki ec: Egy az tizenkettő közzül, à ki én velem az tálba nyul.

21 Az embernec fia pedig el mégyen, az mint meg vagyon ő felöle irua, de iay annac az embernec, az ki által el árultatic az embernec fia, ió vólt vólna annac az embernec ha nem ſiületet vólna.

22 Es

22 Es mikor ennénec, mikor vŏt te vólna Ieſus à kenyeret, és meg áldotta vólna, meg tŏré, és adá nékiec monduán: vegyétec el, egyetec meg, ez az én teſtem.

23 Es az pohárt véuén, minec vtánna hálákat adot vólna, adá né kiec, és iuánac abból mindnyáián

24 Es monda nékiec: Ez az én vérem, amaz wy Teſtamentumnac vére, melly ſokakért ki ontatic.

25 Bizoń mondom néktec, nem iſiom tŏbbé à ſiŏlŏ tŏnec gyŭmŏl tſében, mind à napiglan, mellyen vijat iſiom veletec az Iſteñec orſiágában.

26 Es mikoron ditſéretet mondottác vólna, ki ménénec az olay fáknac hegyére.

27 Es monda nékiec Ieſus: Mindnyáián megbotránkoztoc énben nem ez éttzaka. Mert meg vagyon irua, meg verem a pálitort, Zacha:13. él el ſięlednec az iuhoc.

28 De minec vtáña fel támadandoc, elŏttetec mégyec Galilęába.

29 A Peter pędig monda nékie: ha mindenec meg botránkoznakis, De én nem.

30 Es monda nékie Ieſus: bizony mondom néked, ma ez éttzaka minec elŏtte à kakas kętſier ſióllana háromſior meg tagadſi engemet.

31 Ő pedig añál inkáb mondgyavala: ha nékem veled eggyŭt meg kell halnomis, téged ſeműképpen meg nem tágadlac, à tŏbijshaſon latos képen azont mongyác vala. Matth: 26.

32 Ménénec azért à helyre, melynec neue Getſemane, és monda az ŏ tanituáninac: ŭllyétec le itt mig én imádkozom.

33 Es melléic vŏué Petert, Iacabot és Iánoſt és kezde felŏtte igen rŏttegni és gyŏtrŏdni.

34 Es monda nékiec: Felŏtte igen ſiomoru az én lelkem halálig maradgyatoc itt és vigyázzatoc.

35 Es egy keueſſe elŏ ménuén, az földre eſéc, és imádkozéc, hogy ha lehetſéges vólna, múlnéc el ŏ tŏle az az óra.

36 Es monda: Atyam, mindenec lehetſégeſec te néked, Ments meg engemet ez pohártól, mind az ál tal nem az én akaratom, hanem az te akaratod légyen.

37 Es hozzáioc tęruén, találá azokat aluuàn, és monda Peternec: Simon aluſiolé? Nem vigyázhatalé egy óráig?

38 Vigjázzatoc és imátkozzatoc, hogy kéſertetre ne iuſſatoc: A lélec iólléhet kęſi, de à teſt erŏtelen.

39 Es mikor eſmét el ment vólna, kŏnyŏrge, és azŏ beſiédekel ſióla

40 Es meg tęruén, találá ŏket eſmét aluuán, (mert az ŏ ſiemec igen meg nehezettec vala,) és ingyen nem tudgyác vala mit kellene néki felelni.

41 Es el iŏue harmadſioris, és monda nékiec: aludgyatoc immár, és nyugodgyatoc, elég, el iŏtt az óra, Imé adattatic az embernec fia az bŭnŏs emberec kezébe.

42 Kellyetec fel, meñyŭnc el, imé el kŏzelget à ki engemet el árúl.

43 Es mindiáráſt hogy męg ſiólna, el iŏue az Iudas, ki az tizenkettŏ kŏzzŭl egy vala, és ŏ vęle nagy ſokaſág, fegyuereckel és fuſtelyockal, kic à papi feiedelmektŏl, irás

tudóktól és az vénektöl botſáttattac vala.

44 Adott vala pedig az áruló kõ zönſéges ielt, monduán: valakit én megtſókolãdoc, azaz, fogiátoc meg és vigyetec el bátorſággal.

45 Mikor azért oda iutot vólna (Iudas,) azonnal iárula õ hozzáia és monda nékie: Meſter, meſter, és meg tſókola õtet.

46 Amazoc pedig reáia vetéc kezeket, és meg fogác õtet.

47 Es egy az ott álloc közzül, az õ ſiábláiát ki vonuán, à fõ pap nac ſiolgáiához tſapá, és el vága annac az fülét.

48 Es feleluén Ieſus monda nékiec: Mint egy gonoſi ember ellen úgy iötteteké ki fegyuereckel és fuſtelyockal hogy engemet meg fogiatoc?

49 Minden napon nállatoc váléc azt emplumban tanituán, és nem fogtatoc meg engemet, de ſiükſég hóg az iràſoc bę tellyeſedgyenec.

50 Es el hagyuán õtet, mindnyáian el futánac.

51 Es egy iffiu kõueti vala õtet, ki czac gyólts ingbe öltözöt vala, és meg fogác azt az iffiat.

52 Az pedig à gyólts ingez kezek be hagyuán, mezitelen el ſialada kezekböl.

53 Es viuéc Ieſuſt à fõ paphoz, és hozzáia gyülénec mind à papi feiedelmec, az vénec és irás tudóc.

54 Az Peter pedig bę kõueté õtet táuól mind az fõ papnac hazáig, és ül vala az ſiolgáckal, és meleggiti vala magát aztüznél.

55 Az Papi feiedelmec pedig, és mind az egéſi tanáts, kereſnec vala bizońſágot Ieſus ellen, hogy õtet meg ölnéc, és nem találnac vala.

56 Mert ſokan hamis tanuſágot mondanac vala õ ellene, de azoknac bizońſágoc nem valánac egyenlõc.

57 Es fel kelénec nemellyec, és õ ellene hamis vallâſokat tõnec, ezt monduán.

58 Mi hallottuc hogy azt mon- Ioan: 2.
dotta: En el ronthatom ez kęzzel czinált templomot, és harmad napra máſt eppithetec, melly kęznélkül czináltatot.

59 De igyis nem vala azoknac bizonyſágoc illendõ.

60 Es à papi feiedelem, mikoron közikbe fel állott vólna, meg kérdé Ieſuſt, monduán: Nem felelſié ſemmit, miczoda ez az mit ezec te ellened mondanac?

61 Es õ halgat vala, és ſemit nem felele: eſmét meg kérdé õtet a papi feiedelem, és monda nékie: te vagyé amaz Chriſtus az áldott Iſtennec fia?

62 Ieſus pedig monda: En vagyoc, és meg láttyátoc az embernec fiat ülni az Iſten hatalmaſſágának iobián, és el iöni az ęgnec felhõiben.

63 Az fõ pap pedig az õ maga ruháit meg ſiakaztuán, monda: Mit téſiünc męgis tanúckal?

64 Hallátoc az káromláſt, mi tettzic néktec? azoc pedig mindnyáián õ ellene ſententiát módánac, hogy õ méltó vólna halálra.

65 Es kezdéc nemelljec õtet pök dõſni, és az õ örtzáiát bę kötni, és öklökel verni, és azt mondani:

Mond

Mond meg ki ũtõtt. Az ſiolgác ped g artzúl tſapdoſſác vala õtet.

66 Es mikor az Peter alatt vólna az palotában, el iõue egy az fõ papnac ſiólgáló leáni közzũl.

67 Es látuán Petert ki ott fũtõzic vala, reiá tekintuén monda: teis az Nazaretbéli Ieſuſſal valál.

68 Ő pedig meg tagadá monduán: Nem eſmértem õtet, és nem tudom mit mondaſi, és ki méne à pituárba, és à kakas meg ſiólala.

69 Es mikor az leány zo eſmét látta vólna õtet, monda az ott állóknac, ez éggyic azoknac.

70 Oe pedig eſmét meg tagadá, Es viſiontag à kic ott állanac vala, mondánac Peternec: Bizony õ közzülõc való vagy, mert Galilea béli vagy, és à teſióláſod haſonló.

71 Es õ kezde átkozodni és eſkenni. Nem eſmértem ez embert az melyrõl ſióltoc.

72 Es máſodſior ſióla à kakas, és meg emlekezéc Peter à beſiédekrõl mellyeket Ieſus mondott vala, minec elõtte azkakas ſiólana két ſier, háromſior meg tagadſi enge met, és mikor ki ment vólnaſira.

XV. *Réſz.*

1 MIndiáráſt pedig reggél, tanátſot tartuán az fõ papoc az véneckel és irás tudóckal, és mind az egéſi tanátsbéliekel, Ieſuſt meg kõtõzuén el viuéc es adác az Pilatuſnac kezébe.

Matth: 27. Luc: 22.

2 Es meg kérdé õtet Pilatus: Te vagyé à Sidoknac amà királyoc? és õ feleluén monda: Te mõdod.

3 Es igen vádollyác vala õtet az papi feiedelmec.

4 A Pilatus pedig eſmét meg kérdé õtet, monduã: Nẽ felelſie ſemmit? Im mel ſokat ſiólnac ellened

5 Ieſus pedig ſemmit nem ſióla többet, annira hogy az tiztartó almélkodnéc rayta.

6 Az Innepen pedig ſiokott vala nékic éggyet az foglyoc közzül el botſátani, valamellyet akartác.

7 Vala pedig egy Barabbas neũ, ki az háboruſág támaztóckal éggyũt meg fogatot vala, kic az háboruſág támaztásban gyilkoſſágot czelekedtec vala.

8 Es az ſokaſág kiált vala kéruén Pilatuſt, hogy vgy czelekednéc mint ez elõtt mindenkor ſiokot vólna czelekedni.

9 Pilatus pedig felele nékiec monduán. Akariatoké hogy elbotſáſam néktec az Sidoknac amaz királyát?

10 (Mert tudgya vala hogy irigyſegbõl adtác vólna kézbe õtet az papi feiedelmec.)

11 Az papi feiedelmec pedig fel inditác az kõſſéget, hogy Barabbaſt botſátaná el inkáb nékiec.

12 Es az Pilatus eſmét feléluen monda nékiec: Mit akartoc azért hogy czelekedgyem ezzel, kit mondotoc Sidoc királyának?

13 Azoc pepig eſmét fel kiáltánac, feſiicz meg õtet.

14 Az Pilatus pedig azt mondgya vala nékiec: Mitſoda gonoztſelekedett? Azoc pedig annálinkáb kiált anac vala, feſiits meg õtet.

15 Pilatus pedig akaruán à kõſſég nec keduét kereſni, el botſáta nékiec à Barabbáſt, és Ieſuſt megoſtoroztatuán, kézbe adá, hogy meg feſiitetnéc.

16 Az

16 Az vitézec pedig bé viuéc ötet az palotába, melly az töruény téuő ház vala, és mind az egéſi ſereget egybe gyüytéc.

17 Es bárſonba öltöztetéc ötet, és az ő feiébe teuénec töuisből ſont Coronát.

18 Es kezdéc ötet köſzönteni, Egeſſéggel Sidoc királlya.

19 Es veric vala az ő feiét nád ſiállal, és pödköſic vala ötet, és térdeket meg haytuán tiztelic vala ötet.

20 Es mikor eleggé czúfoltác vólna ötet, le vetkezte éc az bárſony ruhából, és fel öltöztetéc az ő maga ruháiába, és ki viuéc hogy meg feſſitenéc ötet.

21 Es kénſieritéc az mellöl öc el múló Simon Cyreneuſt (ki az mezőről iö vala, és Alexandernec és Rufuſnac attya vala,) hogy el vinne az Ieſus kerezt fáiát.

22 Es viuéc ötet az Golgotának helyére, melly annit téſien meg magyarázua, mint: kaponyának helye.

23 Es adának néki innya Myrrhaual czináltatott bort, ő pedig nem iuéc.

24 Es mikor meg feſſitettéc vólna ötet, meg oztác az ő ruháit, nilat vetuén azokra, ki menyerézt venné abban.

25 Vala pedig három órakor, mikor meg feſſitéc ötet.

26 Es az ő kárhoztatáſának oka meg iratott vala illyen módon, Ez az Sidoknac amaz királlya.

27 Meg feſſitének pedig ő vele két latrokatis, éggyiket iob keze felöl, az máſikat bal keze felöl.

28 Es bé teléc az irás, melly azt mongya: Es (vgy mond) az latroc közzé ſiámláltatéc. Eſa: 53.

29 Es az kic onnét el mennec vala, ſiidalmazzác vala ötet, az ő feieket haytogatuán, és ezt mond uán: vah ki el rontod az templomot, és harmad napra meg eppited.

30 Tarts meg magadat, és ſiálly le az kerezt fáról.

31 Haſonlatos képpen pedig az papi feiedelmekis czúfoluán azt mondgya vala éggyic az maſiknac, az irás tudóckal egybe: egyebeket meg tartott, magát nem tarthattya meg.

32 Amaz Chriſtus az Izraelnec ki ralya ſiállyon le moſtan az kerezt fáról, hogy láſſuc és higgyünc, az kic meg feſſitettec valais ő vęle, azokis ſiidalomal illetic vala ötet

33 Es mikor el iött vólna à hat óra, ſetétſég lön mind az egéſi tartomáñbā, mind kilentz órakorig

34 Es kilentz órakor ki álta Ieſus nagy fel ſióual, monduán: Eloj, Eloj lamma ſabachtani, melly annit téſien meg magyarazua, mint: En Iſtenem, én Iſtenem miért hattál el engemet.

35 Némellyec pedig az ott álloc közzül mondának, mikor hallottác vólna az ő ſiauát: Ime az Illyęſt hija.

36 Oda futamodéc pedig egy ember, és az ſpongyat meg töltuén ecttettel, és azt veſſiő ſiálra függeztuén, innya ada, monduán: hadd láſſuc ha el iö az Illyęs hogy ötet le végye.

37 Ie-

37 Iesus pedig nagy fel sióual kiáltuán, meg hala.

38 Es az Templumnac kárpittya kęt felé hasada, felitöl fogua mind az alsó résseig.

39 Es mikor látta vólna az Centurio, ki néki ellenébe áll vala, hogy ö fel sióual kiáltuán hólt vólna meg, monda: Bizony, ez ember Istennec fia vala.

40 Valánac pedig asioni állatokis kic táuól nézic vala ötet, kic között vala Mária Magdaléna az kisseb Iacab annya Maria, és az Iosenac annya, és a Sálome.

41 Kic köuettéc vála ötet, és siólgáltac vala néki, męg mikor Galilęában vólnais, és töb asioni állatoc, kic ö vęle fel mentec vala Ierusálembe.

42 Es mikor immár estue vólna, (miuel hogy innep esti vala, az az, siombat elött való nap.)

43 Az Arimathiából való Iósеph, ki tiztességes és tanáczbéli ember vala, el iöuén, ki az Isteñec orsiágát vária vala, nagy bátorsàggal bé méne az Pilatushoz, és meg kéré Iesusnac testét.

44 Az Pilatus pedig czudálkozéc rayta, ha immár meg hólt vólna: és az siázados vitezt elö siólituán, meg kérdé ha régen hólt vólna meg.

45 Es meg értuén az dolgot az siázadostól, az Iósephnec meg adá az Iesus testét.

46 Az Iósеph pedig vön gyóltsot, és le véuén az Iesust az fáról, bę takara az gyólczba, és helhezteté az koporsóba, melly kö siiklaból vágattatott vala, és nagy köuet tön az koporsónac száiára.

XVI. *Rész.*

Matth: 28. Luc: 24 Ioan: 20.

1 ES mikor el múlt vólna az szombat, az Maria Magdaléna, és az Iacab annya Mária, és az Sálome, vönec drága keneteket, hogy el ménuén meg kennéc ötet.

2 Annac okaért nagy reggel, az hetnec elsö napián ménénec az koporsóhoz, mikor immár az nap fel zendült vólna.

3 Es mondnac vala ön köztöc, kitsoda vési el minékünc az köuet az koporsó siáiáról?

4 Es oda tekintuén, látác hogy az kö el vetetett vólna, mert felötte igen nagy vala.

5 Bę ménuén azért az koporsóba, látánac egy iffiat ülni iob felöl, ki feiér ruhába öltöztetett vala, és meg rémülénec.

6 Es az monda nékiec: Ne féllyetec, amaz Nazaretbéli Iesust keresitec az ki meg fessitetett vala, fel támadott ninczen itt, im hól az helly az holott helheztettec vala ötet.

7 De meñyetec el és mongyatoc meg az ö tanituáninac és az Peternec, hogy ö elöttetec mégyen Galileába, ott ötet meg láttyátoc, az mint meg mondotta néktec.

8 Es nagy hamar el ménuén el futánac az koporsótól, mert az félelem és almélkodás el fogta vala öket, és senkinec semmit

mit nem ſiolanac vala, mert felnec vala.

Ioan: 20. 9 Es mikoron fel támadott vólna Ieſus, reggel, az hétnec elſõn napian, meg ielenéc elõſier, Maria magdalenának, melyből hęt ördögöt üzöt vala ki.

10 Es ő el ménuén, tudtokra adá azoknac, az kic Ieſuſſal valának, mikor azoc keſergének és ſirnának.

11 Azoc pedig mikor hallották vólna hogy ő élne, és láttatott vólna ő tülle, nem hiuéc.

Luc: 24. 12 Az vtan pedig, idegen ábrazatban meg ielenéc kettönec ő közzülöc, mikor vtra indúluán mezőre mennének.

13 Azokis el menének, és tudtokra adác az többinec, kic azok nakis nem hiuénec.

14 Vtolſſor mikor ők tizen éggyen, együt ülnénec meg ielenté magát nékiec, és az ő hitetlenſégeket, és ſiiueknec keménſéget ſiemekre hánya, hogy az kic láttác volna ötet fel támatnac lenni, azoknac nem hittenec vólna.

15 Es monda nékiec: El ménuén mind ez ſiéles világra, predikállyátoc az Euangeliomot minden teremtet allatnac.

El kuldi az Apoſtalokat Chriſtus az Euangeliumnac prédicalaſara mind ez világra.

16 Az ki hijend és meg kerezteltkedendic, üduözül, az ki pedig nem hijend, kárhozic.

17 Azokatpedigà kic hijendenec illyen ielec köuetic: Azén neuem által ördögöket üznec, wy nyelueken ſiolanac.

18 Kigyokat veſinec fel: és ha valami mérges allatot iſinac meg, nékiec nem árt, betegekre vetic kezeket, és meg gyogyulnac.

19 Az WR annac okaért, minec vtánna ſiolott vólna nékiec, fel vitetéc menybe, és üle az Iſtennec iobiára.

Chriſtus menybe meneſe.

20 Azoc pedig ki ménuén prędikállánac mindenüt, Az WR éggyüt czelekeduén ő vęlec, és az ő beſiédeket erősituén az ielec által, mellyec az ő tanitáſokat köuetic vala.

Szent Marc által tratott Euagelis umnac vége.

SZENT LVCATS IRASA SZERINT VALO EVANGELIVM.

ELSŐ RESZ.

1 MIVEL hogy ſokan kezdettec rend ſierint meg irni, azoknac à dolgoknac meg beſiélléſét, mellyec mi nálunc mindeneſtöl foguan bizonyoſoc.

22 Az mint mi nékünc elönkbe adtác, az kic eleitöl fogua ſiemmel látói, és ſiolgái vóltanac az igénec.

3 Azért tettzéc énnékemis, ki mindeneſtöl fogua, mindeneknec iól végére mentem eleitöl fogua, hogy azokról te néked rend ſierint irnéc ió Theophile.

4 Hogy meg tudhaſſad azoknac az dolgoknac valóſágos igaſſágát, mellyeket hallottál.

5 [a] Vala az Iudęa tartományánac királyánac, à Herodeſnec ideiében egy Pap, kinec Zachariás vala neue, Abiánac rendéböl való: Annac pedig feleſége, Aaron Papnac leáni közzül való vala: kinec neue Erſebet vala.

6 Valanac pedig mind ketten, igazac Iſten elött, kic az Wrnac minden parantſolatiban, és rendeléſiben fegyhetetlenül élnec vala.

7 Es nem vala nékiec magzattjoc, miuel hogj az Erſebet aſionj meddö vólna, és mind ketten immár idös emberec vólnánac.

8 Lön pedig, hogy mikor az réſire oſitot papſágnac rendi ſierint, az Iſten elött való ſiólgálatokban az Papſág Zachariáſon vólna.

9 Az Papi tiſitnec rendi ſierint, reiá iutá az ſier, hogy az Wrnac templomába bę ménuén, ió illatot gerieztene.

10 Es az köſſégnec minden ſokſága, kiuöl imádkozic vala az ió illatozáſnac ideién.

11 Meg ielenéc pedig ö néki az Wrnac Angyala, áluán az ió illatozáſra való óltárnac iobia felöl.

12 Es az Zachariás azt látuán meg háborodéc, és félelem eſéc ö reáia.

13 Monda pedig az Iſtennec Angyála ö néki: Ne félly Zacharia: Mert meg halgattatott az te könyörgéſed, és az te feleſéged az

[a] Zachariás Pap, és Erſebeth aſſon, Kerertelö Ianos ſüleij.

Erſebet, ſiŭl te néked fiat, és az ŏ neuét neuezed Iánoſnac.

14 Es léſien te néked ŏrŏmedre, és vigaſágodra, és ſokan fognac ŏruendezni az ŏſiŭletéſén.

b: Az kereztelŏ Ianos ſemelyet, és tiztit iria meg.

15 b Mert nagy léſien az Wrnac elŏtte, és bort, ſ-reſiégitŏ italt nem iſiic: Es az ŏ annyánac méhétŏl fogua ſient léleckel bę telic.

16 Es az Izrael fiai kŏzzŭl, ſokakat meg tęrit az ŏ wrokhoz Iſtenekhŏz.

17 Mert ez, ŏ elŏtte fog iárni, az Illyęſnec lelkéuel és ereiéuel, hogj az atyáknac ſiiueket az fiakhoz forditſa, és az engedetleneket az igazaknac bŏltſeſégekre, hogy az Iſtennec kéſiitſen tŏkélletes népet.

c: Zachariaſnac ketelkedeſe.

18 c Es monda Zachariás az Angyalnac: Min eſmérhetem én ezt meg? Mert én vęn ember vagyoc, és az én feleſégemis igen idŏs.

19 Es feleluén az Angyal monda nékie: En vagyoc az Gabriel ki álloc az Iſtennec elŏtte, és botſátattam hogy ſióllyac te veled, és ez ŏruendetes dolgokat ielentſem te néked.

20 Es imé meg némúlſi, és nem ſiólhatſi, mind az napiglan melly napon ezec meg léſinec: miuel hogy nem hittél az én beſiédimnec, mellyec bę telnec az ŏ ideiében.

21 Es az kŏſſég vária vala az Zachariáſt, és czudállyác vala hogy az templumban kéſnéc.

22 Es ŏ minec vtánna ki iŏtt vólna az templumból, nem ſiólhat vala nékiec: és eſiekbe vŏuéc hogy látáſt látott vólna az templumban: Mert ŏ czac int vala nékiec és vgyan némán marada.

23 Es minec vtánna bę tŏltec vólna az ŏ ſiolgalattyánac napiai, el méne házához.

24 d Az napoc vtán pedig az ŏ méhében fogada az Erſebet aſiony, és el rŏyteſiteté magát ŏt hólnapig, ezt monduán.

d: Kereztelŏ Ianos fogantataſa.

25 Igy czelekedéc az Iſten én velem az napokban, mellyekben ſiemeit én reám veté, hogy el venné én róllam az emberec kŏzt való amaz nagy gyalázatomat.

26 e Hatod hólnapba pedig kŭldetéc az Iſtentŏl az Gabriel Angyal, az Galilęianac városába Nazarethbe.

e: Az Ieſus Chriſtuſnac fogantataſa.

27 Egy ſiŭzhŏz, melly férfiunac iegyeztetet vala, melly ferfiunac neue Ioſeph vala, ki az Dáuidnac háza népe kŏzzŭl való vala, az ſiŭznec pedig neue vala Mária.

28 Bę ménuén azért az Angyal ŏ hozzáia, monda: f Ŏrŭlly te ki az WRnál ingyen vagy kedues: Az WR te veled vagyon: és te áldott vagy az aſiſioni állatoc kŏzŏtt.

f: Vagy, légi egeſſegben te Maria, vagy: Iduŏz légy te Maria, &c.

29 Amaz pedig mikor az Angyalt látta vólna, meg háborodéc az ŏ beſiédén, és gondolkodic vala azon minęmŭ vólna ez kŏſiŏnés.

30 Es monda nékie az Angyal: Ne félly Mária, mert az Iſtennél kegyelemben vagy.

31 Es

Esai. 7. 31 Es imé az te méhedben fogadſi, és ſiülſi fiat, és neuezed az ŏ neuét Ieſuſnac.

32 Ez nagy léſien, és az magaſſágban lakozó Iſtennec fiánac hiuattatic, és az Wr Iſten néki adgja az Dáuidnac az ŏ attyánac ſiękit.

Esai. 9. 33 Es wralkodic az Iácobnac házán mind ŏrŏcké, és az ŏ orſiágánac vége nem léſien.

34 Monda pedig à Maria az Angyalnac: Mimódon léſien ez, ho lott én férfiat nē fogoc eſmérni?

35 Es feleluén az Angyal monda nékie: Az ſient lélec ſiál te reád, és az magaſſágban lakozó Iſtennec ereie árnyékoz meg tégedet: Annac okaért azis az mi te tüled ſiületic, miuel hogy ſient léſien, Iſtennec fiánac hiuattatic.

36 Es imé az te rokonſágodis az Erſebet aſiony, ŏis az ŏ vénſégében fogadott fiat, és immár hatod hólnapi viſelŏs, az à ki mondatic vala meddŏnec lenni.

37 Mert az Iſtennel ninczen ſemmi lehetetlen dolog.

38 Monda pedig az Maria: Im hóll vagyon az WRnac ſiolgáló leánya: Légyen nékem az te beſiéded ſierint: Es el méne ŏ tŏle az WRnac Angyala.

39 Es mikor fel kŏlt vólna az Maria az napokban, el méne az hegyes tartománba nagy ſietſéggel Iudánac városába.

40 Es bę méne Zachariáſnac házába, és kŏſiŏnté az Erſebeta ſiónt

41 Es minec vtánna hallotta vólna Erſebet aſiony az Mariánac kŏſiŏnetit, az magzat repeſe az ŏ méhében, és bę teléc ſient léleckel az Erſebet aſiony.

42 Es fel ſióual kiálta, monduán: Aldott vagy te az aſioni állatoc kŏzŏtt, és áldott az te méhednec gyümŏltſe.

43 Es honnét vagyon ez, hogy az én WRamnac annya én hozzám iŏijŏn?

44 Mert imé, mihelt az te kŏſiŏnéſednec ſiaua az én fülеimbe iuta, azonnal repeſni kezde az magzat az én méhémben.

45 Es bódog az ki hitt, mert bę tellieſednec azoc, az mellyeket az WR nékie mondott.

46 g Ackor monda à Maria: Magaſitallya az én lelkem az Wrat. g: Maria eneke.

47 Es ŏruendez az én lelkem, az én meg tartó Iſtenemben.

48 h Mert meg tekinté az ŏ ſiolgáló leányánac alázatos állapattyát: Mert imé engemet ez idŏtül fogua bódognac mondanac minden nemzetſégec. h: Az az Iollehet az en alázatos állapatomat látta az Iſten, mind az altal nem vetett el engemet hanem reiam tekintett.

49 Mert az hatalmas Iſten, én velem nagyſágos dólgokat czelekedéc, és ſient az ŏ neue.

50 Es az ŏ irgalmaſſága nemzetſégrŏl nemzetſégre vagyon, azokon az kic ŏtet félic.

51 Hatalmas dólgot czelekedéc kariánac ereie által, és az keuéllyeknec ſiiueknec gondolattyánac eſiét vezté.

52 Az hatalmaſokat le voná az ŏ ſiękekbŏl, és az alázatoſokat fel magaztalá.

53 Az éhezŏket minden ióckal bę tŏlté, és az gazdagokat üreſſen botſáta.

54 Hozzá fogadá Izraelt az ŏ ſiolgáiát, hogy meg emlekeznéc az ŏ irgalmaſſágáról.

55 (Miképpen ſiólott vala az mi attyáinknac, Abrahamnac és az ő maradékinac) mind örőcké.

56 Marada pedig à Maria az Erſebet aſionnyal vgy mint három hólnapig, és az után haza tęre.

i. Születic keresztelő Ianos és környűl meteltetic.

57 i Az Erſebet aſionnac pedig, bę telèc ſiülésének ideie, és ſiülé az ő fiát.

58 Es meg hallác az ő ſiomſiédi és az ő rokonſági, hoģ az Wr nagj kegyelmeſſéget czelekedett vólna ő vęle, és ő néki örülnec vala.

59 Es nyóltzad napon el iőuénec hogy az gyermeket környűl metelnéc, és az ő attyának neuéről neuezic vala ötet Zachariásnac.

60 Es feleluén az annya, monda: Semmiképpen nem: hanem Iánoſnac neuezteſſéc.

61 Es mondának: ſenki ninczen az te nemzetſéged közt az ki illyen néwel neueztetnéc.

62 Intenec vala pedig az ő attyának, hogy meg ielentené, kinec akarná neueztetni.

63 Es minec vtánna táblát kért vólna elő, ezt irá, Iános nékie neue, és czudálkozának rayta mind nyáián.

64 Es meg nyilatkozéc az ő ſiáia azonnal, és az ő nyelue, és ſiólla vala, álduán az Iſtent.

65 Támada aňacokaért félelem mind az ő ſiomſiédiban, és mind az egéſi Iudęánac hegj között való tartományában ki hirdettetének mind ezec ez dólgoc.

66 Es mindenec az ki hallác, azokat az ő ſiiuekbe el rőytéc, ezt monduán, vallyon kiczoda léſien ez gyermec? Az Wrnac keze vala pedig ő vęle.

67 k Es az Zachariás az ő attya, bę tellyeſedéc ſient léleckel, és Prophétala, ezt monduán. k. Zacharias enekc.

68 Aldott az Izraelnec WRa Iſtene, hoģ meg látogatta és meg váltotta az ő népét.

69 Es fel emelte az iduőſſégnec ſiaruát mi nékünc, az ő ſiólgáiának az Dáuidnac házában.

70 Az mint ſiólott az ő ſient Prophétainac általa: kic eleitől fogua vóltanac.

71 Hogy à mi ellenſéginktől meg ſiabaditaná, és azoknac kezekből az kic minket gyűlölnec.

72 Hogj irgalmaſſágot tſelekednéc à mi attyáinckal, és meg emlekeznéc az ő ſient fogadáſáról.

73 Es eskűuéſéről, mellyel meg eskütt az mi atyánknac az Abrahamnac, (tudni illic) hogy ő meg adná mi nékünc.

74 Hogy à mi ellenſéginknec kezekből meg ſiabadúluă, mindę kę telkedéſnélkül ſiolgálljűc ő néki.

75 Sźętſséggel és igaſſaggal ő előtte, à mi életünknec mindę ideiében.

76 Te pedig kis gyermec à magaſſágos Iſtennec Prophétáiának hiuattatol: Mert az Wrnac előtte iárſi, hoģ az ő vtait meg kéſiitſed.

77 Es az iduőſſégnec eſméretire megtanitſad az ő népét, mel'vagjő az ő bűnőknec botſánattya által.

78 Az mi Iſtenünknec nagy irgalmaſſágáért, mellyel meg látogatott minket, az magaſſágból való czemete. Ierem. 23. Zach. 3 & 6.

79 Hogy meg ielennyéc azoknac az kic az ſetétſégben, és az halálnac árnyékában vadnac, hogy az mi lábainkat igazgaſſa az békeſségnec útára.

80 Az

80 Az kis gyermec pedig neuekedic és öröködic vala lelkében, és puztákban vala mind az napiglan, mellyen meg kellene magát az Izraelnec mutatni.

XI. Reſz.

a: Chriſtus ſzületeſe, ki az iſteñec igeretiſſerint Bethlehemben az Auguſtus Czeſzar alatt ſzületic.

1 ES lön az napokban, az Auguſtus Czéſártól parantſolat adatéc ki, hogy mind az egéſi föld bę irattatnéc.

2 (Ez bę irátás lőtt elöſier, mikor Syriában Cyrenius tizt tartó vólna.)

3 Mennec vala azért mindenec hogy bę irattatnának, kiki az ő városába.

4 Fel méne pedig Iósephis Galilęából, Nazarethnec városából Iudęa tartományába, az Dáuid városába, melly Bethlehemnec neueztetic, miuel hogy Dauidnac házából és haza népe közzül való vala.

5 Hogy bę irattatnéc az Mariáual, melly néki iegyeztetet vala feleſégül, és vala várándós.

6 Es lön ez, hogy mikoron ott vólnának, bę telnénec az napoc az mellyeken néki ſziilni kellene.

7 Szülé azért az ő elſő ſziilöttét, és bę poláza és helhezteté ötet az Iáſiolba, miuel hog nē vala nékiec helyec az ſiállás fogadó háznál.

b: Az Ieſus Chriſtuſnac ſzületeſe meg ielenic az Paſztoroknac Angyal által, ki az Chriſtuſnac Iſtenſegeről és tizteről predical.

8 b Valának pedig páztoroc azon tartomáñban, kic kün az mezön hálnac vala, és vigyáznac vala étzáka az ő nyáioc mellett.

9 Es imé az WRnac Angyala hozzáioc el iöue, és az WRnac diczőſége környül vöue öket, és nagy féleleműel meg félemlénec.

10 Es monda az Angyal nékiec: Neféllyetec, mert ime hirdetec néktec nagy örömet, melly mind az egéſi népnec örömére léſien.

11 Mert ſiületett néktec ma az meg tartó, (ki az WR Chriſtus,) az Dauidnac városában.

12 Ez pedig néktec az iele, találtoc egy gyermeket, bę polóluán fekenni az Iáſiolban.

13 Es hertelenſéggel ielenéc az Angyallal mennyei ſeregeknec ſo kaſága, kic az Iſtent diczéric vala és ezt mondgyác vala.

14 Diczőſég az magaſſágos mennyekben az Iſtennec, és ez földön bekeſég, és az emberekhöz ió akarat.

15 Es lön hogy mikor el mentec vólna az Angyaloc ő tőllöc à menybe, mondánac az páztoroc egy másnac: Mennyünc el mind Bethlehemig és láſſuc meg ez dolgot, mellyet az WR meg ielentet mi nékünc.

c: Az Paſztoroc meg kereſic az Ieſuſt és ő benne meg nem botránkoznac.

16 c El ménénec azért ſietſéggel, és meg találác Mariát és Iósephet, és az kis gyermeket ki az Iáſiolban fekſiic vala.

17 Mikoron pedig láttác vólna, el hirdetéc azt, az mi ő nékic az gyermec felöl mondatott vala.

18 Es mindenec à kic hallác, tſudál közánac azokō à melljeket à páztoroc nékiec mondottanac vala.

19 Az Maria pedig mind ezeket magában tartja vala, és azokat az ő ſiuében forgattya vala.

20 Meg tęrénec pedig az páſitoroc, diczőituén és diczéruén az Iſtent, mind azoc felöl, mellyeket

hallottác és láttac vala, az mint
nékiec mondatott vala.

d: Christus kőrnyül metelkedese.

21 d Es mikor el iött vólna à nyól-
tzad nap, hogy à gyermeket kör-
nyül metelnéc, neuezéc az ö ne-
uét Iesusnac, melynec neueztetett
vala az Angyaltól minec elötte ö
fogantatnéc az ö añya méhében.

22 Es mikor bę töltenec vólna
Mariánac tiztulásánac napiai az
Leuit. 12. Mosesnec töruénye sierint, fel vi-
uéc à gjermeket Ierusálembe, hoǵ
az Wrnac bę mutatnác ötet.

Exod. 13. Num. 8.

23 (Miképpen meg vagyon iruán
az Wrnac töruényében, Minden
elsö siülöt férfiu mag, az Wrnac
sienteltesséc.)

24 Es hogy áldozatra valót ad-
nánac, à sierint az mint meg mon
datott az WR töruényében, kęt
Gerlitzet, vagy kęt galamb fiakat.

e Simeon propheta meg mondgia hóg el iött à Christus, és iöuen döt mond az sidoknac el vettetesökrol és az pogani nepeknec hiuatalokrol.

25 Es imé vala Ierusálemben egy
ember, kinec Simeon vala neue,
és ez igaz és Isten félö ember vala,
ki az Izraelnec vigaztalását vária
vala, és az Isten lelke vala ö rayta.

26 Es Istentöl sient lélec által
meg mondatott vala néki, hogy
halált nem látna addig, mignem
meg látná az Wrnac amaz Chri-
stusát.

27 Ez annac okaért az sient lé-
leknec inditásából méne az tem-
plumba, és mikor az gyermec
Iesust bę vinnéc az ö siülei, hogy
ö érötte czelekednénec az töruén
nec siokása sierint.

28 Ackor vöué ötet ölébe, és ál-
dá az Istent, és monda:

Simeon eneke

29 Mostan botsátod el az te siol-
gádat Wram békességgel, az te
besiéded sierint.

30 Mert láttác az én siemeim az
te iduözitödet.

31 Mellyet késiitettél minden
népeknec siemec elött.

32 Az pogány népeknec meg vi
lágositásokra való világosságot,
és az te népednec az Izraelnec
diczöségét.

33 Az ö attya pedig és az ö an-
nya, czudálkoznac vala azokon,
az mellyeket mondanac vala ö
felöle.

34 Es meg áldá öket Simeon,
és monda Mariánac az ö annyá-
nac: Imé vettetet ez sokaknac ese-
tekre, és sokaknac fel támadáso-
kra Izraelben, és iegyül kinec so-
kan ellene mondanac.

35 Söt az te lelkedetis által hat-
tya, az ęles tör, hogy meg ielen-
tessenec soc siiueknec gondolati.

36 Vala pedig egy Anna neuö Anna Prophetissa.
Prophéta asiony, Phanuelnec le-
ánya, Asernec nemzetségéböl va-
ló: Ez soc idöt élett vala, minec
vtánna élett vólna az ö Wráual
hęt esitendeig az ö siüzeségétöl
fogua.

37 Es mikor vólna, vgy mint
nyóltzuan négj esitendös özuegj,
nem táuozic vala el az templom-
tól, hanem éijél és nappal siólgál
vala Istennec, böytöléleckel és i-
mádkozásockal.

38 Ez annac okaért, mikor azon
órában oda ment vólna, vision-
tag vallást tésien vala az Wrról:
és siól vala ö felöle mindeneknec
kic Ierusálemben váriác vala az
váltságot.

39 Azoc pedig minec vtánna el
végez-

végeztec vólna mindeneket az WRnac tŏruénye ſierint, meg tęrénec Galilęába, az ŏ városokba Nazaretbe.

40 Az kis gyermec pedig neuekedic és ŏrŏkŏdic vala lélekben, és tellyeſedic vala bŏltſeſéggel, és az Wrnac kegyelme vala ŏ rayta.

41 Mennec vala pedig minden eſitendŏnként az ŏ ſiŭlei Ieruſálembe az huſuét innepébe.

42 f Mikor azért lŏtt vólna (Ieſus) tizenkęt, eſitendŏs, fel ménénec Ieruſálembe az ŭnnepnec ſiokáſa ſierint.

f: Chriſtus bizonſagot teſſen gyermekſegeben az ŏ tiztiról es bŏltſeſegeról.

43 Es mikor az ŭnnepnec napiai el tŏltenec vólna, mikoron ŏk haza tęrtenec vólna, el marada az gyermec Ieſus ſeruſálemben, mellyet nem vŏnec eſiekbe ſem Ióſeph, ſem az ŏ annya.

44 Azt alituán ped g hogy az v́ti tárſaſágban vólna, ménénec egy napi iáró fŏldet, és kereſic vala ŏtet az rokonſágoc és az eſmerŏc kŏzŏtt.

45 Es mikor ŏtet nem találtac vólna, viſiſia tęrénec Ieruſálembe, kereſuén ŏtet.

46 Es lŏn hogy harmad napon meg találnác ŏtet az Templumban, ki ŭll vala az Doctoroc kŏzŏtt, és halgattya vala és kérdezi vala ŏket.

57 Almélkodnac vala pedig mindnyáián az kic ŏtet halgattyác vala, az ŏ értelmén és az ŏ feleletin.

48 Es minec vtánna ŏtet láttác vólna el almélkodánac, és monda néki az ŏ annya: Fiam miért czeleketted ezt mi velŭuc? Imé, az te atyád és én nagy bánattal kereſŭnc vala tégedet.

49 Es monda nékiec: Mi dolog hoǵ engemet kereſtec vala, auagj nē tudgjátoc valaié, hoǵ azokban kell nékem foglalatoſnac leñem, mellyec az én atyámnac dólgai?

50 De ŏk nem ęrtéc az beſiédeket, mellyeket ŏ nékic ſióla.

51 Es alá méne vęlec, és méne Nazarethbe, és engedelmes vala nékiec, és az ŏ annya mind ezeket tartya vala az ŏ elméiében.

52 Ieſus pedig gyarapodic vala bŏltſeſégben, teſténec állapattyában, és Iſten elŏtt ſ-emberec elŏtt való keduеſſégben,

III. Réſz.

1 AZ a Tiberius Czáſiárnac pedig birodalmánac tizen ŏtŏdic eſitendeiében: Mikor Iudęa tartományában tiztartó vólna Pontius Pilatus, és Galilęánac negjedes feiedelme Herodes, Ituręánac pedig és Trachonites tartománjánac feiedelme, az ŏ attyafia Phŭlep, és Abilone tartománjánac Lyſanias vólna feiedelme.

a: Kereztelŏ Ianos az Prophetaknac iŏ uendŏ mondadaſoc ſerint el kezdi az ŏ tanitaſat, meg mutattya az Iſtennec Chriſtusban valo kegyelmeſſeget, meg tanit az gaz Pœnitentiara, es kereztel, &c.

2 Annaſnac és Caiphaſnac fŏ papſágoc alatt, lŏn az WRnac ſiaua az Zachariás fiahoz Iánoshoz az puztában.

3 Es méne az Iordan vize mellet való tartomáńban, predikálnán à meg tęréſnec kereztſégét, az bŭnnec botſánattyára.

Matth: 3. Mar: 1.

4 Mint meg vagyon irua az Eſaiás beſiédinec kŏnyuében, ki ezt mondgya: kiáltó ſió (vagyon) à puztában, tiztitſátoc az Wrnac v́tát, egyengeſſétec az ŏ ŏſuénit.

Eſa: 40.

5 Minden vŏlgy bę tŏltetic, és
minden hegy és halom le nyo-
matic, és az mellyec egyenetle-
nec, egyenesec lésinec, és az dara-
bos ѵtac tiztác lésinec.
6 Es minden test meg láttya az
WRnac siabaditását.
7 Igy siól vala azért az sokaság-
nac, mellj mégyen vala hogj meg
keresiteltetnéc ŏ tŏle: Vipera ki-
gyoknac nemzetségi, kitsoda mu-
tatta meg néktec, hogy à reiátoc
kŏuetkezendŏ haragot el táuoz-
tatnátoc?
8 Teremtsetec azért meg tęrt
emberhŏz illendŏ gyŏmŏltseket,
és ne mondgyátoc magatokban:
Abraham mi nékŭnc az mi a-
tyánc. Mert mondom néktec:
hogj az Isten imez kŏuekbŏlis, tá-
mazthat fiakat az Abrahamnac.
9 Immár pedig az feysie az fák-
nac gyŏkerére vettetet, minden
fa azért valamelly ió gyŏmŏl-
tsŏt nem teremt, ki vágattatic, és
az tŭzre vettetic.
10 Es meg kérdé ŏtet az sokaság,
monduán: Mit czelekedgyŭnc?
11 b Es feleluén monda nékiec:
az kinec kęt kŏntŏse vagyon, kŏ-
zŏllye azzal (kinec nintsen, és à
kinec vagyon eledele, hasonlatos
képpen czelekedgyéc.
12 El iŏuénec pedig az Publica-
nusokis, hogy meg keresitelked-
nénec, és mondánac néki, Me-
ster, c mit czelekedgyŭnc?
13 Ŏ pedig monda nékiec: Sem-
mit tŏbbet ne vegyetec, hanem
az mi el rendeltetet.
14 Meg kérdéc pedig ŏtet à vitęz
lŏ népekis, ezt monduán: Mi pe-
dig mi tselekedgyŭnc? Es monda
nékiec: Senkit meg ne rontsatoc,
senki ellen ne patuarkodgjatoc, és
meg elegedgjetec à ti sóldotockal
15 Es mikor az kŏsség várná,
és mindenec az ŏ siiuekben illyen
módon gondkodnánac az Iános
felŏl, hogy ha ŏ vólnaé amaz
Christus.
16 Felele az Iános ezt monduán
mindeneknec: c En ióllehet viz-
zel kereztellec titeket, de el iŏtt ki
en nálamnál erŏsseb, kinec nem
vagjoc méltó hoǵ meg óldgyam
saruiánac kŏtŏiét, az kereztel
titeket sient léleckel és tŭzzel.
17 d Kinec sióró lapáttya az ŏ
kezében vagyon, és meg tiztittya
az ŏ sierŭiét, és az gabonát az ŏ
tsŭrébe takaria, az polyuat pedig
meg égeti meg ólthatatlā tŭzzel.
18 Egyebekreis soc dolgokra
intuén tanittya vala az népet.
19 Herodes pedig, az negyedes
feiedelem, mikor feddetnéc ŏ
tŏle az Herodiásért az ŏ attya-
fiánac az Phŭlŏpnec feleségeiért,
és minden egyęb gonosságiért,
mellyeket czelekedett vala.
20 Eztis czelekedé mind azok-
nac felŏtte, hogy az Iánost az
tŏmlŏtzbe veté.
21 e Lŏn pedig, hoǵ mikor mind à
kŏsség kereztelkednéc és az Iesusis
meg kereztelkedet vólna és imád
koznéc, meg nyilatkoznéc az ęg.
22 Es le siállana à sient lélec testi
ábrazatban mint egy galamb, ŏ
reiá, és siózat lenne menybŏl, ezt
monduán: Te vagy amaz én sie-
relmes fiam, te benned vagyon az
én keduem.

23 Ie-

b: Meg mutattya kereztelŏ Ianos az Pœnitentianae igaz gyŏmŏltseit.

Matth: 3. Mar: 1. Ioa: 1. Actor: 1.

c: Hogy az sientsegeckel iol elhessŭnc, nem kell ezac az kŭlsŏ ielekre nezŏnc, sem azoknac folgaltatoira, hanem à Christusra az ki az iegyzet allatokat adgya mi nekŏnc.

d. Az Euangelium mind ez vilagot meg rostallya.

Matth 3.

e: Az Christusban az kereztseg meg sienteltetic. Es az atya isten az Christust mi kirallyunknac papunknac ec Prophetaknac ielenti.

23 Ieſus pedig kezd vala lenni
vgy mint harmintz eztendös, ki à
mint alittyác vala, Ioſeph fia va-
la, ki Heli fia vólt.

24 Ki vólt Matthat fia, ki vólt
Leuie, ki vólt Melchie, ki vólt
Iamnae, ki vólt Iósephe.

25 Ki vala Mattathias fia, ki vala
Amoſe, ki vólt Naume, ki vólt
Eſlie, ki vólt Naggęie.

26 Ki vólt Maathé, ki vólt Mat-
thathiáſe, ki vólt Semeie, ki vólt
Iósephe, ki vólt Iudae.

27 Ki vólt Ioannaie, ki vólt Rhe
ſaie, ki vólt Zorobabele, ki vólt
Salathiele, ki vólt Nerie.

28 Ki vólt Melchie, ki vólt Ad-
die, ki vólt Coſame, ki vólt Elmo
dame, ki vólt Ere.

29 Ki vólt Ioſeie, ki vólt Elie-
zere, ki vólt Iorime, ki vólt Mat-
thate, ki vólt Leuie.

30 Ki vólt Simeone, ki vólt Iu-
dae, ki vólt Iósephe, ki vólt Iona-
me, ki vólt Eliacime.

31 Ki vólt Meleae, ki vólt Mai-
name, ki vólt Matthatae, ki vólt
Nathane, ki vólt Dáuide.

32 Ki vólt Ieſſeie, ki vólt Obe-
de, ki vólt Booze, ki vólt Sálmo-
ne, ki vólt Maaſſone.

33 Ki vólt Aminadabe, ki vólt
Arame, ki vólt Eſrome, ki vólt
Phareſe, ki vólt Iudae.

34 Ki vólt Iácobe, ki vólt Iſache,
ki vólt Abrahame, ki vólt Tha-
reie, ki vólt Nachore.

35 Ki vólt Saruche, ki vólt Ra-
gaue, ki vólt Phaleç, ki vólt Ebe-
re, ki vólt Saleie.

36 Ki vólt Arphaxade, ki vólt
Seme, ki vólt Noeie, ki vólt La-
meche.

37 Ki vólt Mathuſale, ki vólt
Enoche, ki vólt Iarede, ki vólt
Mahalaleele, ki vólt Cainane.

38 Ki vólt Henoſe, ki vólt Se-
the, ki vólt Adame, ki vólt Iſtene.

IIII. Réſz.

1 IEſus az ſient léleckel tellyes
léuén meg tęre az Iordán
vizétöl, és vitetéc az lélektöl az
puztában. *Matth: 4. Mar: 1.*

2 Es negyuén napig kéſérti va-
la ötet az ördög, és nem öuéc ſem
mit azokon az napokon, de mi-
nec vtánna azoc el múltac vólna
meg éhezéc.

3 Es monda néki az ördög: ha
Iſtennec fia vagy, mondgyad ez
könec hogy változzéc kenyérré.

4 Es felele néki Ieſus, mond-
uán: Meg vagyon iruán, hogy
az ember nem czac kenyérrel él,
hanem az Iſtennec minden igé-
iéuel. *Deut: 8. Matth: 4.*

5 Mikor az vtán fel vitte vólna
ötet az ördög egy nagy magas
hegjre, meg mutatá nékie ez föld
nec minden orſiágit egy ſiem
pillantásban.

6 Es monda néki az ördög:
Te néked adom mind ezt ez ha-
talmat, és ezeknec ditſöſségét,
mert énnékem adatott, és annac
adom az kinec akarom adni.

7 Azért ha te imádandaſi en-
gem, mind ezec tiéid léſinec.

8 Feleluén pedig Ieſus, monda
da nékie: táuozzal el én tölem ſa-
tán, mert meg vagyon irua: Az
te wradot Iſtenedet imadgyád,
és czac ö neki ſiólgálly. *Deut: 6.*

9 Az

9 Az vtán viué ötet Ierusálembe, és helhozteté ötet à Templum nac teteiére, és monda nékie: Ha Istennec fia vagy, botsásd alá innét magadat.

Psal: 91. 10 Mert meg vagyon irua: Az ö Angyalinac parantsolt te felöled, hogy örizzenec tégedet.

11 Es kezekben hordoznác tégedet, hogy meg ne üssed az köbe az te lábodat.

Deut: 6. 12 Feleluén pedig Iesus nékie: Meg mondatott: Ne késértsed à te Wradat Istenedet.

13 Es minec vtánna el végeztetet vólna minden késértés, el táuozéc ö töle ideig az ördög.

14 Meg tęre pedig Iesus sient léleknec ereiéuel Galilęába, és ö néki hîre ki méne mind az egési környül való tartomáńba.

15 Es ö tanit vala azoknac Synagogáiokban, és mindenec ditsöitic vala ötet.

Esa: 6. a Christus az Esaias ira sabol meg mutattya kitsoda legyen ö es mi vegre iött ez vilagra.

16 a Méne azért Nazarethbe, az holott fel tartatott vala, és bę méne az ö siokása sierint siombat napon az Synagogába, és fel kele hogy oluasná irást.

17 Es adác néki az Esaiás Prophéta könyuét, és mikor meg nitotta vólna az könyuet, találkozéc az heljre à holott ez vala irua.

18 Az WRnac lelke vagyon én raytam, miuel hogy meg kent engemet: azért küldött engem hogy az siegényeknec az Euangeliomot hirdessem, hogy meg gyogyitsam az töredelmes siiuöieket, hogy à foglyoknac siabadulást hirdessec, és az vakoknac siemeknec meg nilását, és az meg romlottakat siabadon botsássam.

19 Hogy hirdessem az WRnac kedues esitendeiét.

20 Es bę haytuán az könyuet mikor meg adta vólna az siolgánac, le üle, és mindeneknec siemec az Synagogában ö reiá függeztettec vala.

21 Es kezdé nékiec ezt mondani: Ma tellyesedett bę ez irás, az ti hallástokra.

22 Es bizonyságot tésinec vala ö felöle mindnyáián, és almélkodnac vala az ö kedues besiédin, mellyec siármaznac vala az ö siáiából, és ezt mondgyác vala: auagy nem ezé az Iósephnec fia?

23 b Es monda nékiec: Bizonyára amaz példa besiédet fogiátoc énnékem mondani: Oruos, gjogyits meg magadat. Valamelljeket hallottunc Capernaumban hogy löttenec, ittis az te hazádban vgyan az onokat czelekedgyed.

24 Monda pedig: Bizoń mondom néktec, Egy Prophétais nem kedues az ö hazáiában.

25 De igazán mondom néktec: hogy soc özuegyec valánac Illjęs ideiében Izrael orsiágában, mikor az ęg bę zároltatott vólna három esitendeig és hat hólnapig, annira hogy mind az egész tartomáńban nagy éhség vólna.

26 De azoc közzül éggyikhözis nem küldetett az Illyęs, hanē tsac à Sidon városbélieknec Sareptaiokba, az özuegj asisioni állathoz. 1. Reg: 17.

27 Es az Elisęus Prophéta ideiében soc bęl poklosoc valánac Izrael orsiágában, de azoc közzül éggyis nem tiztúlt meg, hanem czac az Syriából való Naaman. 2. Reg: 5.

b: Az Sidoc gondolattyanac vagy besiedenec vessi eleit Christus. Mert azt mondhattac volna. Te mi reianc haragsol hogy tegedet be nem vessünc, de mi meltan miuel lyüc hogy teged be nem vessünc. Mert mint az oruosnac elöser magat kell meg oruoslani, azon keppen elöser neked itt hazadban kellet volna czudakat teñed. Christus meg felel hogy az ö hiteriensgekert nem tessen czudakat, es ket peldaual bizonittya, hog nem ezuda ha Isten az idegeneket ö naloknal inkab betsülli, &c.

28 Es

c: Ez világ mennel inkáb dorgáltatic, annal inkáb dühösködic, de az hiuknec elétekinec nem arthat. 28 ᶜEs bę telénec mindnyáián haraggal azSynogogában,mikor ezeket hallottác vólna.

29 Es mikor fel költec vólna,ki üzéc ötet az városon kiuöl, és vinéc ötet siinte à hegynec teteiére, mellyen az ö városoc eppitetet vala, hogy ötet onnét vetnéc alá.

30 ᶜÖ pedig mikoron közöttöc,által ment vólna, el méne.

31 Es alá méne Capernaumba Galilęánac városába, és ott tanittya vala öket siombat napokon.

32 Es czudálkoznac vala az ö tudományán, mertaz ö beſiéde hatalmaſſággal vala.

33 Es vala az Synagogában egy ember,kiben tiztátalan ördögi lélec vala, ki nagy ſióual kiálta.

34 Monduán: Ah mitſoda közünc vagyon mi nékünc te hozzád Nazarethbéli Ieſus ? azért iöttelé hogy el veſieſs minket ? eſmérlec téged ki légy, tudni illic az Iſtennec amaz ſiente.

35 Es meg dorgálá ötet Ieſus, monduán: nemúlly meg,és menj ki ez emberböl, és az ördög azt, mikor közzéiec vetette vólna, ki méne ö belöle, és néki ſemmit nem árta.

36 Es támada félelem mindenek ben,és egy máſſal ſiólnac beſiélnec vala,monduán: Mi dolog ez, hogy nagy méltoſággal és hatalommal parantſol az tiſitátalan lelkeknec, és ki mennec.

37 Es ki méne az hír ö felöle, mind az környül való tartományoknac helyére.

38 Mikor pedig fel költ vólna Ieſus az Synagogából, bę méne az Simonnac házába , az Simonnac pedig napa , nagy hidegleſésben fekſiic vala,és könyörgénec neki àffelöl. Matth: 8. Mar: 1.

39 Es Ieſus melléie áluán , meg dorgálá az hideg leléſt,és el hagyá azt,és az mikor mindiáráſt fel költ vólna ſiolgála nékiec.

40 Es mikor immár az nap le menne, mindenec az kiknec külömb külömb fęle betegi vólnánac,viſiic vala azokat ö hozzá , ö pedig mindenikre kezeit vetuén, meg gyogyitá azokat.

41 ᵈNagy ſokakból pedig ördögökis mennec vala ki, kic kiálta: nac vala és ezt mondgyác vala : Te vagy amaz Chriſtus Iſtennec fia, de ö meg dorgáluán azokat, nem hadgya vala ſiólni, miuel hogy tudgyác vala hogy ö vólna az Chriſtus. d: Miuel hogy az ördög az igaſſagnac ellenſege, ackoris nem kell neki hinnöne mikor igazat mond.

42 Es mikor az nap fel költ vólna, ki ménuén, méne puzta helyre,és az ſokaſág kereſi vala ötet és ménénec ö hozzáia, és tartoztattyác vala ötet hogy ö tölöc ne menne.

43 ᶜÖ pedig monda : Egyęb városoknakis kell nékem hirdetném az Iſtennec orſiágát , mert azért botſáttattam.

44 Es predikáll vala Galilęánac Synagogáiban.

V. Réſz.

Matth: 4. Mar: 1.

1 ES lön hogy mikor az ſokaſág reiá ſiorúlna az Iſten beſiédénec halgatáſánac okaért, ö áll vala az Genezareth tauanál.

2 Es

2 Es látá kęt haiót az vizen állani, à halásioc pedig minec vtánna azokból ki siállottac vólna, mossác vála az ŏ hálóiokat.

3 Es bę ménuén eggyic haióba, mellj Simoné vala, kéré ŏtet hogj egy keuessé az fŏldtŏl bellyeb vinne, és mikor le ŭlt vólna tanittya vala az sokaságot az haióból.

4 Minec vtánna pedig meg siŭnt vólna az siólástól. Monda Simonnac: Vigyed az mélyre, és botsássátoc le az ti hálóitokat hal fogásra.

5 Es feleluén Simon, monda nékie: a Mester ióllehet ez egési étzaka fáraztottuc magunkat és semmit nem fogtunc, mind az által az te parantsolatodra, le vetem az hálót.

a: Az Isten aldasanelkül minden munkanc es farat sagunc hijaba valo.

6 Es mikor azt miueltec vólna, halaknac nagy sokságát rekeztéc bę, siakadoz vala pedig az ŏ hálóioc.

7 Es intenec vala az ŏ társainac kic az más haióban valánac, hogj el iŏnénec és nékic segitséggel lennénec: El iŏuénec azért, és meg tŏltéc mind az kęt haiót, annira hogy el merŭlnénec.

8 Mikor pedig ezeket látta vólna Simon Péter, Iesusnac lába eleibe eséc, monduán: eregy el én tŏlem, mert én bŭnŏs ember vagyoc WRam.

9 Mert az félelem el fogta vala ŏtet, és mind azokat kic ŏ vęle valánac, az halaknac fogása miatt, mellyeket fogtac vala.

10 Hasonlatos képpen Iacabot és Iánostis az Zebedęusnac fiait, kic valánac Simonnac társai. Es monda Simonnac Iesus: Ne félly, ennec vtánna embereket fogsi.

11 Es mikoron ki vontác vólna az haiókat az fŏldre, mindeneket el hagyuán kŏuetéc ŏtet.

12 b Es lŏn hogy mikor vólna egy városban, iŏue ŏ hozzáia egy bęlpoklossággal tellyes ember, és látuán az Iesus artzúl le búrúluán kéré ŏtet, monduán: WRam ha akarod meg tiztithatsi engemet.

Matth 8. Mar: 1.

b: Az belpoklosnac illetesevel bizonsagot tessen arrul Christus, hogy mi kic az Isten tŏruenyej ßerint tiztatalanoc vagyunc, kŭlŏmben meg nem tiztulunc, hanem ha ŏ illet minket.

13 Iesus pedig ki nyuytuán az ŏ kezét, illeté azt, monduán: akarom tisitúlly meg, és azonnal el táuozéc ŏ tŏle az bęlpkolosság.

14 Es ŏ meg parantsolá nékie: hogy azt senkinec ne mondaná: hanem eregy el vgy mond, mutasd meg magad az papnac, és vigy áldozatra való aiándokot, az mint Moses parantsolta hogy az nékic légyen bizońságúl.

Leuit: 14.

15 Annál inkáb teriednec vala pedig az ŏ felŏle való besiédec, és nagy sokaság gyŭl vala egybe hogy halgatná ŏtet, és ŏ általa meg gyogyulnánac az ŏ betegségekbŏl.

16 Ŏ pedig fęlfelé ménuén, vala az puztákban, és imádkozic vala.

17 Es lŏn némelly napon, mikoron tanitaná, és ott ŭlnénec az Pharisęusoc és az tŏruénnec Doctorai, kic iŏttec vala Galileanac és Iudęanac minden faluiból, és Ierusálemböl, és az WRnac hatalma vólna ŏ vęle az betegeknec gyogitására.

18 Imé

Matth. 9. Mar. 2.

18 c Imé ackor iöuénec valami emberec, kic ágyban hoznac vala egy gutta ütött embert, és igye keznec vala azt bę vinni, és Iesus eleibe tenni.

c: Christus az gutta ütött embert meg gyogyituan, meg mutattya minden nyaualyaknac es nyomorusagoknac az okat.

19 Es mikor nem találtac vólna helyet honnét bę vihetnéc azt az sokaság miatt, az házra hágánac, és az ház fedele által botsátác azt mind ágyastól közikbe, Iesus eleibe.

20 Es látuán azoknac hitöket, monda: Ember, meg botsáttattac te néked az te bűneid.

21 Es kezdénec az irás tudóc és az Pharisęusoc magokban okoskodni illyen módon: Kitsoda ez, hogy illien káromlásokat siól? Kitsoda botsáthattya meg az bűnt hanem czac egyedűl az Isten?

Esa. 43.

22 Iesus pedig mikor látta vólna az ö okoskodásokat, feleluén monda nékiec? Mit okoskodtoc az ti siiueitekben?

23 Mellyiket könnyeb mondani. Meg botsáttattac te néked az te bűneid, vagy ezt mondani, kelly fel és iáry?

24 Hogy pedig meg tudgyátoc hogy az embernec fiánac vagyon hatalma ez földön meg botsátani az bűnt, (monda az gutta ütött embernec:) Néked mondom kelly fel, és fel véuén az te nyosioliádat, eregy házadhoz.

25 Es az mikor fel költ vólna azoknac siemec elött, fel véuén az ö nyosioláiát melyben fekűtt vala, el méne haza, ditsöituén az Istent.

26 Es az almélkodás el fogá mind öket, és ditsöitic vala az Istent, és bę telénec félelemmel, monduán: bizony reménségűnc kiuöl való dolgokat láttunc ma.

27 d Ezeknec vtánna pedig ki méne, és látá egy Leui neuö Publicanust, ki az adó siedö helyen ül vala, és monda nékie: köues engemet.

Matth 9. d: Az sęent Mathenac az Apastalsa gra való hiuatala, mely meg mutattya hog Christus az bűnös embereknec hiuatalokert iött, mint ö maga mondgya.

28 Es az, mindeneket el hagyuán fel kele, és köueté ötet.

29 Es az Leui nagy lakodalmot sierze néki az ö házánál, és vala ott Publicanusoknac sokságа, és egyebeknec, kic ö vęlec le ültec vala.

30 Az kic pedig azoc közzül irás tudóc és Pharisęusoc valánac, zörgölödnec vala az ö tanituani ellen, ezt monduán: Miért ésitec és isitoc az Publicanusockal és az bűnösöckel?

31 Es feleluén Iesus monda nékiec: Nem siükölködnec az egességesec oruosnélkül, hanem az betegec.

32 Nem azért iöttem hogy az igazakat hijam, hanem az bűnösöket az pœnitenciára.

33 e Azoc pedig mondánac néki: Mi az oka hogy az Iános tanituáni gyakorta böytölnec és imádkoznac, hasonlatos képpen az Pharisęusoknac tanituánijs, az te tanituánid pedig ésinec és isinac?

e. Az kep mutatoc es tudatlan emberec az Isteni sęolgalatot az böitölesben, es egyeb aprolekban helihez tetic, melyröl iras nintsen.

34 Ő pedig monda nékiec. Auagy miuelhetiteké azt, hogy az vö legénnec baráti böytöllyenec míg vęlec vagyon az vö legény?

35 El iönec az napoc mikor el vétetic ö tölöc az vö legény, ac-

bot, Iánoſt, Phülepet és Bertalant.

15 Máthét,és Thamáſt,Iacabot az Alphęus fiát, és Simont ki neuezteteic Zeloteſnec.

16 Iudáſt az Iacab attyfiát, és az Iudas Iſcharioteſt(ki árúló vala.)

17 Alá méne ŏ vęlec és meg álla az tęr földŏn,és az ŏ tanituánínac ſerege,és az kŏſſégnec ſokſága mind az egéſi Iudęaból és Ieruſálemből,és Tyruſnac,Sydonnac tenger mellet való tartományából,kic iŏttec vala hogy halgatnác ŏtet, és meg gyogyulnánac az ŏ betegſégekből.

18 Es az kic gyŏttretnec vala tiz tátalan lelkektől:és meg gyogyul nac vala.

19 Es mind az egéſi ſokaſág igyekezic vala ŏtet illetni, mert Iſteni erŏ ſiármazic vala ŏ belŏle, és mindeneket meg gyogyit vala.

20 Ò pedig fel emeluén az ŏ ſiemeit az ŏ tanituánira,ezt mondgya vala:Bódogoc vattoc ſiegényec, mert tiétec az Iſten orſiága

21 Bódogoc vattoc kic moſt éheſitec,mert meg elegitettec:Bódogoc vattoc kic moſt ſirtoc, mert meuetni fogtoc.

22 Bódogoc léſitec mikor az emberec titeket gyŏlŏlni fognac, és mikor az gyŭlekezetekből ki vetnec,és titeket ſiidalmaznac,és az ti neueteket mint gonozt ki vetic az embernec fiaért.

23 Oerüllietec az napon és ŏruen dezzetec,mert imé az ti iutalmotoc bŏſeges menyben: Mert haſonlatos képpen czelekedtec az Prophetackal az ŏ attyoc.

24 De iay néktec gazdagoknac, mert el veſiitec az ti vigaztaláſtokat. *b: Tudni illic ez vilagon.*

25 Iay néktec kic meg tŏltétec, mert meg eheztec:Iay néktec kic moſt meuettec,mert ſirni és iaygatni fogtoc.

26 Iay ti néktec mikor minden emberec iót mondanac ti felŏlletec:Mert haſonlatos képpen czelekedtec az hamis prophétáckal az ŏ attyoc.

27 *d* De tinéktec mondom halgatóknac,ſiereſſétec az ti ellenſégeiteket,Iól tegyetec azockal az kic titeket gyŭlŏlnec. *d: Az keresztyeni ſzeretet kŭlömbŏzŏ ez vilagi ſzeretettől, mert nem hogy boſſuit allana, de inkab ellenſegetis ſzereti az Iſtenert nem hogy az io tetemenis ben valami haznot kereſne.*

28 Aldgyátoc azokat à kic titeket átkoznac, és imádkozzatoc azokért az kic titeket háborgatnac.

29 Es az ki az te ortz ádat egy felŏl ŭti,fordits oda néki az máſikatis, és attol az ki felsŏ ruhádat el veſſi,ne tarts meg az alſó ruhátis.

30 Mindennec pedig az ki te tŭlled kér,adgy,és attól az ki el viſſi marhádat, ne kérd viſiſia.

31 Es à mint akariatoc hogy az emberec ti veletec czelekedgyenec,tijs azonképpen czelekedgyetec azockal.

32 Mert ha azokat ſieretitec,à kic titeket ſieretnec, mitſoda kedue léſien annac? Mert az bŭnŏſŏkis ſieretic azokat,à kic ŏket ſieretic.

33 Es ha azockal téſitec iól,az kic ti veletec iól téſinec,mitſoda keduetec léſien Iſtennęl azért? Mert az bŭnŏſŏkis vgyan azont czelekeſſic.

34 Es ha azoknac adtoc kŏltſŏnt

Matth. 5.

kor böytölnec az napokban.

f: Az böitölesnec törnemẽ meg kell sorkörnyûl állò dolgokat gondolni, tudni il lieidöket, fzemelieket es azoknac erötelenfegeket, mert ha minden valogatàsnelkûl vaioc az böitöiefrôl valo törueuyec, nem ioc.

36 f Mond vala pedig nékiec pél da beſiéd általis, ſenki nem tóldgya az vij poſitó fóltot az ô poſitóhoz, mert az vijatis meg ſiakaztya, és az ô poſitóhoz nem illic az vij.

37 Es ſenki nem tölti az vij bort ô tömlökbe, mert az vij bor meg ſiakaztya az tömlöket, és az bor ki omol, ſ. az tömlökis el veſinec.

38 Hanem az vij bort vij tömlökbe kell tölteni, és mind az kettö meg marad: Es ſenki az ki ô bort iſiic, mindiárá ſ. vij bort nem kéuán innia, mert azt mondgya: Az ô bor egeſſégesb.

VI. Reſz.

Matth 12. Mar. 2.

1 LÕn pedig hogy az elſöhöz haſonló máſod ſiombaton * az vetéſeken menne által: a: Erti az buſuet innepenec vtolſo napiat, melỳ ſzinte ollyan ſzent volt mint az elſö nap Leuit. 23

Es az ö tanituáni ſiaggattyác vala az gabona feieket, és éſinec vala, azokat kezec között töruén.

2 Némellyec pedig az Phariſęuſoc közzül mondánac nékiec, Miért miuelitec azt à mit nem ſiabad ſiombat napon miuelni?

1 Reg. 21. 3

3 Es feleluén Ieſus monda nékiec: Azt ſem oluaſtátoké à mit Dauid czelekedett mikor éheznéc ö, és à kic vęle valánac?

4 Mimódon bę ment az WRnac házába, és az ſient kenyereket vötte, és meg ötte, és adta azoknakis à kic ö vęle valánac, mellyeket nem ſiabad vala meg enni hanem czac az papoknac?

5 Es ezt mondgya vala nékiec: Az embernec fia wra az ſiombat nakis.

b: Meg mutatya az Chriſtus hogy minden Ceremoniai törueinek regulaia az attyafiui ſgeretet.

6 b Lön pedig más ſiombaton, hogy ö bę menne az Synagogába és tanitana: Es vala ott egy ember, kinec iob keze meg ſiáradott vala.

7 Es leſesködnec vala ö vtánna az irás tudóc és az Phariſęuſoc, hogy ha ſiombat napon meg gyogyitaná azt, hogy ö ellene találhatnánac vádoláſt.

8 Ö pedig tudgya vala azoknac gondolattyokat, és monda annac à kinec meg ſiáradott vala az keze, kelly fell és ally elö, amaz pedig fel keluén elö álla.

9 Monda azért nékic Ieſus: kérdelec titeket egy dologra, ſiabadé ſiombat napon ióltenni vagy gonoſiúl valakiuel? Az embert meg tartani vagy el veſiteni?

10 Es mikor azokat mind környül el nézte vólna, monda az embernec, nyuyts ki az te kezedet, és amaz àcképpen czelekedéc, és az ö keze meg eppüle mint az máſic.

13 Amazoc pedig meg telénec balgatagſággal, és ſiólnac vala egy máſſal, mit czelekednénec Ieſuſſal.

c: Chriſtus mielött az Apaſtalokat valaztaná imatkozie hogy minketis megtanitana mely nagy könyörgeſſel es ſzorgalmatoſſaggal kelene valaztanunc az egyhazi ſzolgakat.

12 c Es lön az napokban, el méne à hegyre imádkozni, és vgyan ott lön az éttzaka imádkozuán az Iſtennec.

13 Es mikor meg virradot vólna, elö ſiólitá az ö tanituánit, és mikor azoc közzül válaztott vólna tizenkettöt, kiket Apaſtalocnac neueze.

14 (Simont, kit neueze Peternec, Andráſt az ö attyafiát, Iacabot,

az kiktől gondollyátoc hogy eſmét vehettec,mitſoda kedue vagyon annac Iſten előtt? Mert az bűnöſökis az bűnöſöknec adnac költſönt,hogy haſonló ió tétemenyeket vegyenec.

35 Annac okaért ſiereſſétec az ti ellenſégeiteket,és ió́l tegyetec,és költſönt adgyatoc,ſemmit abból nem váruán: Es az ti iutalmotoc ſoc léſien, és amaz magaſſágos Iſtennec fiai léſitec: Mert ő ió́l téuő az hálá adatlanockal és gonoſiockal.

b Az az.ſemmi viſſont aggſaggal valo io tetement azert nem varuan. Matth. 5.

36 Legyetec azért irgalmaſoc mint az ti atyátokis irgalmas.

37 *c* Ne itéllyetec és nem itéltettec: Ne kárhoztaſſatoc és nem kárhoztattoc, meg botſáſſatoc, néktekis meg botſáttatic.

c Nem tiltya meg az feleſelemnec vetetlit,hanem azt mondgya meg menemönec kell lenni az mi ſelebaratinknac dorgalaſoknac,tudniillic igaznac es merteklteſtnec, melly io ſtiből es io karathol ſzarmazzec nem vagalmazaſra valo igyekezetből.

38 Adgyatoc és néktekis adattatic, ió mértéket, meg nyomatott,meg razott,és el folyó mértéket adnac az ti kebeletekbe. Mert azon mérteckel méric egiebec néktec,à mellyel ti méritec.

39 Mond vala pedig nékiec illyen példá beſiédet: Auagy az vac vezerhetié az vakot? auagy nem mind ketten az verembe eſneké?

f: Mint az fel ſó vrſzékben azt monda, hogy az tudatlan dorgalo mind magat el vezti mind egyebeket: Azonkepen itt azt mondgya hogy az kepmutatoc egyebec ellen igen ſzemeſec, az ő magoc vetkenec pedig latoſaban vakoc

40 Nem fellyeb való à tanituán, az ő meſterénél, ſőt inkáb az tanituán tőkélletes, ha az ő meſteréhöz haſonló.

41 *f* Miért nézed pedig az te felebarátod ſiemében való ſiálkát, az gerendát pedig melly az te ſaiat ſiemedben vagyon, nem veſied eſiedbe?

42 Auagy mimódon mondhatod à te felebarátodnac,barátom hadd veſſem ki az ſiálkát melly az te ſiemedben vagyon,holott te az te ſiemedben való gerendát nem látod? Te kép mutató veſd ki elősier az gerendát az te ſiemedből, és az után viſelly arra gondot hogy ki veſſed az ſiálkát, melly az te felebarátod ſiemében vagyon.

43 Mert nem ió fa az,à melly hit után gyümöltſőt teremt, és nem gonoſi fa,à melly ió gyömöltſőt teremt.

44 Minden fa az ő tulaydon gyü mötſéről eſmértetic meg. Mert az tőuiſről nem ſiednec ſigét, és az czipkéről nem ſiednec ſiőlőt.

45 Az ió ember az ő ſiiuénec ió kéntſéből hoz elő iót, és az gonoſi ember az ő ſiiuénec gonoſi kéntſéből hoz elő gonozt: Mert az ſiiwnec tellyeſſégéből ſió́l az embernec ſiáia.

46 Miért mondgyátoc pedig nékem, WRam, Wram, ha nem miuelitec az mellyeket mondoc? *Matth.7.*

47 Valaki én hozzám iő, és halgattya az én beſiédimet, és azokat meg tartya, meg mondom néktec mihöz haſonló.

48 Haſonlatos valamelly ház eppitő emberhöz, ki méllyen ki vágta(az kőuet,)és fundamentomot vetett kő ſiiklán,minec után pedig el iőtt az ár víz,meg ütközött az folyó viz abba, de azt meg nem mozdithatta, mert kő ſiiklán fundáltatott.

49 Az ki pedig halgatta, és meg nem tartotta, haſonlatos az emberhöz à ki czac az földön eppitette

tette házát fundamentomnélkül melybe meg ütközic à folyó viz, annac okaért azonnal el omlott, és lőtt annac az háznac nagy romlása.

VII. Rész.

Matth. 8. 1 MIkoron el végezte vólna pedig minden ő beſiédit az kőſſég halgatáſára, bę méne Capernaumba.

2 Egy ſiázados vitęznec pedig ſiolgáia gonoſi beteglség miatt, haló fęlben vala, melly néki kedues ſiolgáia vala.

3 Az pedig mikor hallot vólna az Chriſtus felől, külde ő hozzá az Sidóknac véneit, keruén ötet hogy męne el, és tartaná meg az ő ſiolgáiát.

4 Azoc pedig mikor Ieſushoz mentec vólna, nagy ſiorgalmatoſon kéréc ötet, ezt monduán hog méltó vólna kiuel ez iót tenne.

5 Mert ſiereti vgy mond az mi nemzetſégünket, és az Synagogá tis ő eppitette mi nékünc.

6 Ieſus azért mégyen vala vęlec, és mikor immár nem meſſie vólna az háztól: Külde ő hozzáia az Centurio barátit, ezt izenuén nékie: Wram, ne fárazd magadat, mert vgyanis nem vagyoc méltó arra hogy az én házamba iöy.

7 Annac okaért magamatis nem itéltem méltónac hogy hozzád mennéc: hanem czac parantſolly beſiédeddel és meg gyogyul az én ſiólgám.

Mert énis feiedelemſég alatt való ember vagyoc, és vitęzlöc vadnac az én birodalmomban, és ha eggyiknec azt mondom, eregyel, el mégyē, és à máſiknac ha mondő, iöſite, él iű, és ha ſiolgámnac mondom, ezt miueld, azt miueli.

9 Ezeket mikor hallotta vólna Ieſus: almélkodéc azon, és hátra fordúluán monda az vtáña való ſeregnec: Mondom néktec hogy az Izraelbennis nem találtam illyen nagy hütöt.

10 Es minec vtánna haza mentec vólna az kiket oda küldött vala, egeſſégben találác az ſiólgát, az melly beteg vala.

11 Es lőn máſod napon, mégyen vala az Nain neuő városba, és az ő tanituáni ſokan mennec vala ő vęle, és nagy ſokaſág.

a Chriſtus nit uan valo peldaual meg mutattya az halalon valo birodalmat.

12 Mikor pedig közelitet vólna az városnac kapuiához, imé egy halottat hoznac vala ki, ki az ő annyánac éggyetlen egyfia vala, melly aſioni állat özuegy vala, és az városnac ſoc népe vala ő vęle.

13 Es az Wr ő reáia tekintuén, könyörüle rayta, és monda, ne ſiry.

14 Es mikor oda iárúlt vólna, illeté az koporſót, azoc pedig az kic viſiic vala meg állánac, és monda: Iffiute néked mondom kelly fel.

15 Es fel üle az meg hólt, és kezde ſiólani, és meg adá azt az ő annyánac.

16 Es el fogá mind azokat az félelem, és ditſőitic vala az Iſtent, ezt monduán: Bizony nagy Prophéta támadott mi köztünc, és bizony az Iſten meg tekintette az ő népét.

17 Es ki méne ö felöle ez hir
mind az egéſi Iudęába, és mind
az környül való tartomáńba.
18 b Es az kereztelö Iános tanituá
ni mind ezeket meg mondác né-
ki: ki az ö tanituáni közzül kettöt
elö ſiólituán.
19 El külde Ieſushoz, monduán:
Te vagyé az à ki el iöuendö vala,
vagy máſt kell várnunc?
20 Mikoron azért azoc hozzáia
mentenec vólna, mondánac: Az
kereztelö Iános küldött minket
te hozzád, és ezt mondgya. Te
vagyé az à ki el iöuendö vala,
vagy máſt kell várnunc?
21 Azon órában pedig ſokakat ſia
badita meg betegſégekböl, Iſten
oſtorból, tiztátalā elkektöl, és ſoc
vakoknac adá meg ſiemec világát
22 Es feleluén Ieſus mōda nékiec
El ménuén mondgyátoc meg Iá-
noſnac à mellyeket láttatoc és hal
lottatoc, hogy az vakoc ſiem vilá
gát véſiic, az ſántác iárnac, az bęl
pokloſoc meg tiſitúlnac, az ſike-
tec hallanac, halottac fel támad-
nac, és az ſiegényeknec az Euan-
gelium predikáltatic.
23 Es bódog valaki én bennem
meg nem botránkozic.
24 Mikor pedig el mentec vól-
na az Iános köueti, kezde az ſere-
gnec Iános felöl ezt mondani. Mi
tſoda látni mentetec vólt ki az
puſitába? hogy ſięl miatt hailan-
dozó nádat láſſátoké?
25 De mi látni mentetec vólt ki?
hogy gyenge ruhába öltözött em
bert látnátoké? Imé az kic drága
öltözetbē és gyönyörüſégbē vad-
nac, az királioc vduariban laknac

Matth. 11. b: Kereztelö Ianos az ö hi tetlen tanitua nit el küldi Christushöz, hogy ö tőle az hitben meg erösiteſſenec.

26 De mitſoda látni mentetec
vala ki? hogy Prophétát látnáto-
ké? bizony mondom néktec hogy
nagyobbat láttatoc Prophétánál.
27 c Ez az à ki felöl meg vagyon
irua. Imé el botſátom az én köue-
temet az te ortzád elött, ki meg
kéſiiti az te vtadat te elötted.
28 Mert mondom néktec hogy
azoc között kic aſioni állattól ſiü
lettetnec, nintſen nagyob prophé
ta kereztelö Iánoſnál, de az ki leg
küſſeb az Iſten orſiágában, nagy-
ob ö nálánal.
29 Es mikor ezeket hallottác vól
na, mind az köſſég, és az publicá-
nuſoc kic az Ianos kereztſégéuel
kereſitelkedtec vala meg, az I-
ſtent igazitác.
30 Az Phariſęuſoc pedig és az tör
uéń tudóc az Iſten tanátſát meg
vetéc, ö magoc ellen, miuel hogy
meg nē kereſitelkedénec ö tölle.
31 d Monda pedig az Wr, Mihöz
haſonlitſam azért ez nemzetſég-
nec embereit? és mitſoda állat-
hoz haſonlatoſoc?
32 Haſonlatoſoc az piátzon ülö
gyermekekhöz, kic egy máſnac
kiáltanac, és azt mondgyác, Si-
poltunc ti néktec és nem ſiöktе-
tec, Siralmas énekeket éneklet-
tünc néktec, és nem ſirtatoc.
33 Mert el iött az kereſitelö Iános
ki ſem ött kenyeret, ſem ijut bort,
és azt mondgyátoc hogy ördög
vagyon benne.
34 El iött az embernec fia, ki éſiic
és iſiic, és azt mōdgyátoc, Imhól
az tobzodó ember és réſiéges, az
Publicanuſoknac és az bünöſök-
nec baráttya.

Mal. 3. c: Az prophe tac az mit ta uol mutattac, azt kereztelö Ianos niluan mutatta. Nagy azert az kereztelö Ianos nagyob az prophetak nal, de az vij teſtamentumban az kitſenekis nagyubac ö nalanal

Mongya ſzent Lukats hogy az iſtent igazitottac mind nialan, az az, hala adaſſal, es betſülettel vöttec iſten aiandokat az Christusban. d: Akarmenemö modot talallyon es köueſſen iſten az embereknec tanitaſokban, mind az altal mindenkor talalnac botrankozaſra valo alkol matoſſagot, de iſtenner vgyan vagyon mindenkor ſerege.

35 De

Az az, Igaz nac itéletet és esmértetet leuni.

35 De az Istennec böltsége, meg igazitatott, minden ö fiaitól.

36 Kéré pedig ötet egy az Phariseúsoc közzül, hogy ö vele ennéc, annac okaért bé ménuén az Phariseus házába, le telepedéc.

37 Es imé egy asioni állat, melly az városban bünös vala, mikor meg értette vólna, hogy ö az Pharisęus házában telepedet vólna lakodalomhoz, drága kenetnec alabastrumból czinált szelenczéjét elö véuén.

38 Es az ö lábánál hátúl meg áluán, siruán kezdé köny húllatásáual mosni Iesusnac lábait, és az ö feiénec haiáual törli vala meg, és czokolgattya vala az ö lábait és azd rága kenettel keni vala.

39 Mikor pedig látta vólna azt az Pharisęus, az ki ötet bé hitta vala, monda magában, ez, ha Prophétá vólna, tudna kitsoda és mi nęmö asioni állat vólna az melly ötet illeti, mert bünös.

a: Az Christust szeremi nilúán valo bizonyssága az bünnec botsanattyanac.

40 a Es feleluén Iesus monda néki: Simon, vagyon valami bessédem mellyet mondgyác néked. Es az monda: Mester, mondgyad.

41 Egy költsönöz ö embernec két adóssa vala. Az eggyic adós vala ötsáz pénzzel, az másic pedig ötuennel.

42 Es mikor azoc meg nem adhatnác, mind az kettönec megengedé, Ez kettö közzül azért mond meg mellyic szereti azt inkáb.

43 Feleluén pedig az Simon, monda: Azt gondolom hogy az szereti inkáb az kinec többet engedett meg. Es Iesus monda, igazán itélél.

44 Es az aszoni állathoz fordúlúán, monda Simonnac: látodé ez asioni állatot? Bę iöuéc az te házadba, az én lábaimnac vizet nem adál, ez pedig köny húllatásáual öntöze az én lábaimat, és az ö feiénec haiáual törlé.

45 Engemet meg nem czókolál, ez pedig az idötül fogua hog bę iöttem, nem siünt meg az én lábaimnac czókolásától.

46 Olaijal az én feiémet meg nem kented, ez pedig drága kenettel kene meg az én lábaimat.

47 *f* Annac okaért mondom te néked, hog az ö sok bünei meg botsáttattac néki, mert igen szeretett. Az kinec pedig keues botsáttatic meg, keuesbe szeret.

f: Nem az ez mondasnac értelme az mint nemelyec mongyac hogy azszeretet erdemli ag bünnec botsanattyat, hanem ezzel akaria Christus bizonitani az asioni állat bünenec meg botsatas ert: hogy igen szereti.

48 Es monda annac, meg botsáttattac te néked az te bünеid.

49 Es az kic éggyüt telepettec vala, le, kezdénec ön köztöc mondani, kiczoda ez hogy az bünt is meg botsáttya,

50 Monda pedig az asioni állatnac, Az te hitöd tégedet megtartott, eregy el békeséggel.

VIII. *Rész.*

1 ES lön ez után, és ö iár vala városonként és fálunként, prędikáluán és hirdetuén az Istennec orságát, és az tizenkęt tanituányoc vęle valánac.

a: Vgyan az zon Euangelíumnac nem mindenöe egyenlö elömenetelyes vagyon.

2 Es némelly asioni állatoc, kiket meg siabaditot vala tiztáta-

lan lelkektől és betegſégektől, az Maria ki neueztetic vala Magdalenának, mellyből hęt ördögöc mentec vala ki.

3 Es az Ioanna az Chuzanac feleſége ki Herodes dólgoſa vala, és az Suſanna, és ſoc egyęb aſioni állatoc kic az ő marháiokból, ſáfárkodnac vala néki.

4 Mikor pedig nagy ſokaſág gyülne egybe, és az kic minden városokban valának, mennének ő hozzáia, monda példa beſiéd által.

Matth: 13. 5 Egy mag vető ember ki méne, hogy el vetné az ő maguát, és az mag vetés közbe némelly eſée az vtra és el tapodtatéc, és az ęgi madarac meg ęuéc azt.

6 Es némelly eſéc az kő ſiiklára, és mikor ki költ vólna, el ſárada, mert nem vala nedueſſége.

7 Némelly eſéc az tőuis közzé, és mikor eggyütt az tőuiſſec fel nőttec vólna, meg foytác azt.

8 Es némelly eſéc az ió földbe, és mikor ki költ vólna, ſiáz anni haſinot hoza. Ezeket monduán kiált vala, A kinec vagyon halláſra való füle, hallya.

9 Kérdezic vala pedig ötet az ő tanituáni, monduán: mitſoda vólna ez példa beſiéd.

10 Oe pedig monda nékiec: Tinéktec adatott hogy az Iſten orſiágának titkait értſétec, egyebeknec példa beſiéd által ſióloc, hogy látuán ne láſſanac, és halluán ne értſenec.

Eſa: 6. Matth. 13. Mar: 4. Ioan: 12. Act: 28. Rom: 11.

11 Az példa beſiéd pedig ez: Az mag, az Iſtennec beſiéde.

12 Az kic pedig az vtra (eſtec,) azoc ezec, kic hallyác, az után el iő az ördög, és ki kapia az igét az ő ſiiuekből, hogy ha hijendenénec, ne iduözüllyenec.

13 Az kic pedig az kő ſiiklára, azoc ezec, kic minec vtánna hallyác az igét, nagy örömmel véſiic azt, de ezeknec nintſen gyökerec, kic czac ideig hiſinec, és a kéſértetnec ideién el ſiakadnac.

14 Az melly mag pedig az tőuis közzé eſett, azoc ezec az kic hallottác, de el ménuén az ſoc ſiorgalmatoſſágoktól, gazdagſágoktól és az világi gyönyörüſégektől meg foytatnac és gyümölcſöt, nem teremtenec.

15 Az melly pedig az ió földbe eſett, azoc ezec, az kic tiſita és ió ſiiuel az hallott igét meg tartyác, és gyümölcſöt teremtenec békeſéges türes által.

16 b Senki pedig az gyertyát bę nem fedi valami edénnyel, ſem az ágy alá nem röyti, hanem az gyertya tartóba téſi, hogy az kic bę mennec láſſác az világot.

Matt: 5. Mar: 4.

b: Az iſtentől ki ki az minemő aiándokot vött. azzal közönſéges haſonra oda lyen.

17 Mert nintſen olly titoc melynec meg nem kel ielentetni, és nintſen olly el röytetett, melynec meg nem kel tudatni, és világra kelni.

18 c Meg láſſátoc azért mimódon halgattyátoc, mert a kinec vagyon adatic annac, és az kinec nintſen, męg az miét gondolnác hogy vagyonis, él vétetic tőle.

c: A mennyei aiándokoc annal inkab neuekednec mernel inkab ſafarkodunc azokból. Matth: 12.

19 Iöuénec pedig ő hozzá az ő annya és az ő attyafiai, és nem lehetnec vala vęle ſiembe az ſokaſág miatt.

20 Es

20 Es tudtára adác néki, ezt nonduán: Az te anyád és az te atyádfiai ott kŭn állanac, kic akarnánac téged látni.

21 Ő pedig feleluén monda nékiec, az én anyám és az én atyám fiai, ezec kic az Istennec besiédét halgattyác, és azt czelekesiic.[d]

22 Lŏn pedig ez egy napon, bę méne az haióba ŏ, és az ŏ tanituáni, és monda nékiec, mennyŭnc az tónac túlsó partyára, és el indulánac.

d: Minden kůlsŏ eggyesegnel nagyob az Chirstussal való eggyessegůnc.

23 Mikor pedig eueznénec, el sienderedéc, és támada az vizen nagy sięl vęsi, és meg kezdénec vala merŭlni, és az vesiedelemhŏz kŏzel valánac.

Matth: 8. Mar: 4:

24 Iárúluán pedig fel kŏltéc ŏtet, monduán: Mester, mester, el vesiŭnc. Oe pedig fel serkenuén meg dorgála à sielet és az viznec habiait, és meg siŭnénec és lŏn czendesség.

25 Monda pedig nékiec: hól vagyon à ti hitŏtŏc? és félelemmel czudálkoznac vala, egy másnac ezt monduán: kiczoda ez hogy a sieleknekis, az viznekis parantsol és engednec néki.

26e Es euezénec az Gadarenusoc tartományába, melly Galilea ellenébe vagyon.

e: Christus bizonyságot tessen arrol hogy ŏ az ŏrdŏg orsságánac rontasára iŏtt.

27 Oe pedig mikor az fŏldre ki ment vólna, iŏue néki eleibe egy ember, kiben ŏrdŏgŏc valánac soc idŏktŏl fogua, és ruhába fel nem ŏltŏzic vala, sem pedig házban nem marad vala, hanem koporsókban.

28 Mikor azért az látta vólna Iesust, és fel kiáltot vólna, lába eleibe eséc ŏ néki, és fel sióual monda: mitsoda kŏzŏm vagyon nékem te hozzád Iesus, felséges Istennec fia?

29 Mert parantsol vala az tisitátalan léleknec hogy ki menne az emberbŏl, mert soc idŏtŏl fogua kŏrnyekezte vala meg ŏtet, annac okaért lántzockal és békockal meg kŏtŏztetuén ŏriztetic vala, de az kŏtŏzésec el siakadozuán, az ŏrdŏgtŏl puzta helyeken hordaztatic vala.

30 Meg kérdé pedig ŏtet Iesus, ezt monduán: kitsoda néked neued? és ŏ monda: legio, mert soc ŏrdŏgŏc mentec vala abba bę.

31 Es kéric vala ŏtet, hogy ne parantsolna nékiec hogy az mélségbe mennénec.

32 Vala pedig ott soc disinoknac nyáia, mellyec ésinec vala az hegyen, és kéric vala ŏtet hogy meg engedné nékiec hog azokba mennénec, és meg engedé nékiec.

33 Es minec vtánna ki mentec vólna az ŏrdŏgŏc az emberbŏl, bę ménénec az disinókba, és az disinóknac nyáia nagy meredéc helyrŏl az tóba rohana és oda vesie.

34 Mikor pedig az pásitoroc láttác vólna az lŏtt dolgot, el futánac, és el ménuén hirré adác az városban és az falukban.

35 Ki ménénec azért hogy meg látnác à mi lŏtt vala, és ménénec Iesushoz, és találác az embert, kibŏl az ŏrdŏgŏc ki mentec vala, fel ŏltŏzue, és esién lenni, ki

Iesus

Iesus lábainál ŭl vala, és meg félemlénec.

36 Meg besiélléc pedig nékiec azokis az kic láttác vala, mimódon siabadült vólna meg az ŏrdŏngŏs.

f: Az embereknec embertelen hala adatlansagoc, kic akar mihituán állatot dragabnac betsülnec Christusnal.

37 f Es kéré ŏtet az Gadarenusoknac egési kŏrnyŭl való tartománya, hogy ŏ kŏzzŭlŏc el menne, mert felŏtte igen félnec vala, ŏ pedig bę ŭluén az haióba, meg tęre.

38 Kéri vala pedig ŏtet az ember à melybŏl az ŏrdŏgŏc ki mentec vala, hogy ŏ vęle lenne, de el botsátá ŏtet Iesus, ezt monduán.

39 Eregy el házadhoz és besiéld meg mely naǵ iókat tŏtt az Isten te veled. El méne azért, hirdetuén mind az egési városban, melly nagy dolgokat czelekedett vólna Iesus ŏ vęle.

49 Es lŏn hogy mikor meg tęrt vólna Iesus, az nép ŏrŏmmel fogadá ŏtet, mert mindnyáián várjác vala ŏtet.

Iairus. Matt: 9. Mar: 5.

41 8 Es el iŏue egy ember kinec Iairus vala neue, ki az Sinagogánac feiedelme vala, és mikor Iesusnac lábai elŏtt le esett vólna, kéri vala ŏtet hogy az ŏ házába menne bę.

g: Christus bizonyságot tésen ez kettős io tetemen nyel arrol, hogy ŏwra mind az eletnec mind az halalnac.

42 Mert vala nékie eǵgyetlen egy leánya, v́gy mint tizenkęt esitendŏs, és az halálan vala. Mikor pedig menne, az sokaság siorongattya vala ŏtet.

43 Es egy asioniállat, melly vęr folyásban vólt tizenkęt esitendŏtŭl fogua, és minden életét az oruosokra kŏltŏtte vala, de senkitŏl meg nem gyogyitathatot vala.

44 Mikoron hától iárúlt vólna, illeté az ŏ kéntŏsénec peremiét, és azonnal meg álla rayta az vęrnec folyása.

45 Es monda Iesus: kitsoda à ki engemet illete? és mikor mindnyáián azt tagadnác, monda Peter és az kic ŏ vęle valánac: Mester à sokaság siorongat és nyom meg tégedet, és azt kérded kitsoda az ki engemet illete?

49 Iesus pedig monda: Illete engem valaki, mertén vŏm esiembe hogy (Isteni) erŏ siármazéc ki én tŏlem.

47 Mikor pedig látta vólna az asioni állat, hogy titkon nem czelekedhetet vólna, resiketuén elŏ iŏue, és néki lába elŏtt le esuén, meg ielenté nékie mind az sokaság elŏtt, miért illette vólna ŏtet, és mimódon azonnal meg gyogyúlt vólna.

48 Es monda nékie: Bizzál leányom, az te hŭtŏd tégedet meg tartot, eregy el békeséggel.

49 Mikor pedig męg à sió siáiában vólna, el iŏue egy ember à Synagogánac feiedelménec házától, ezt monduán néki, meg hólt à te leányod, ne fárazd az Mestert.

50 Iesus pedig mikor ezt hallotta vólna, felele nékie, ne félly, czac higy és meg tartatic.

51 Bę ménuén pedig à házba senkit nem botsáta bę hanem Petert, Iacabot, Iánost, és az leánzónac attyát, annyát.

52 Sirnac vala pedig mindnyáián, és iaygattyac vala azt, ŏ pedig monda: Ne siriatoc, Nem hólt meg, hanem alusiic.

53 Es

33 Es czufollyác vala ötet, miuel hog tudnác hogj meg hólt vólna.

54 [c] Ö pedig mindeneket ki küldüén, és à leánzónac kezét foguán, kiálta, monduán: Leánzo kellj fel.

55 Es meg tęre az ö lelke, és azonnal fel kele, és ö paranczola hogy ennie adnánac néki.

56 Es el almélkodánac annac siülei: ö pedig meg paranczola hogy senkinec ne mondanác az mi lött vala.

IX. Rész.

Matth: 10. Mar: 3. a: Christus el küldi az Apastalokat predikalni sido országban, hogy fenki az Izraelitac közzül magat ne menthetne, és hogy az Apastaloc keszitetnénec amaz közönsegesez vilagra való el boczátashoz.

1 MInec vtánna pedig ösiue hijtta vólna Iesus az ö tizenkęt tanituánit, ada nékiec eröt és hatalmat minden ördögöc ellen, és minden betegségnec meg gyogyitására.

2 Es el küldé öket hogy predikállanác az Istennec orsiágát, és betegeket gyogyitanánac.

3 Es monda nékiec: semmit az vtra ne vigyetec, se páltzákat, se táskát, se kenyeret, se pénzt, se kęt ruhátoc ne légyen.

4 Es valamelly házba bę menendetec, ott maradgyatoc, és on nét mennyetec ki.

5 Es valakic bę nem fogadandanac titeket, ki ménuén abból az városból, męg az portis veriétec le lábaitokról, hogy légyen ö ellenec bizonságúl.

Matth: 14. b: Az Euangeliumnac hallasára ez vilag külömbezö ertelmekre hasonlic Az kegyetlenec pedig rettegnec.

6 Ki ménuén añac okaért, minden falúba bę mennec vala, hirdetuén az Euangeliomot, és gyogyituán mindenüt.

7 [b] Meg halál pedig az Herodes Tetrarcha mind azokat à mellyec lésinec vala ö általa, és magaban kętelkedic vala, miuel hogy némellyec azt mondanác, hogy János támadot vólna fel à halálból.

8 Némellyec pedig hogy az Illyęs ielent meg, némellyec pedig hogy az régi Prophétác közzül támadot vólna fel valamelly.

9 Es monda Herodes: Az Iánosnac én vöttem feiét: kitsoda pedig ez à ki felöl én illyen dolgokat hal loc: Es igyekezic vala ötet látni.

10 Meg tęruén pedig az Apastaloc, meg besiélléc néki az mellyeket czelekedtec vala, és azokat melléie véuén: el méne fęl felé ö magánac az Bethsaida neuö városnac puztáiába.

11 Mellyet mikor à sokaság meg értet vólna, köueté ötet, ö pedig örömmel fogadá öket, és siól vala nékiec az Istennec orsiága felöl, és az kic gyogyúlásnélkül siükölködnec vala, azokat meg gyogyittya vala.

12 [c] Az nap pedig le kezdet vala menni, és à tizenkęt tanituányoc ö hozzáia iárúluán mondánac néki: botsásd el az sokságot hogy el ménuén ez környül való falukba, és mezö városkákba, oda osiol lyanac, és eledelt találljanac, mert itt puzta helyen vagyunc.

Matth: 14. c: Az kic Christust köuetic az puztabannis nem fogyatkoznac meg.

13 Oe pedig monda nékiec: Adgyátoc nékiec ti, öc pedig mondánac: Ninczen nékünc töb öt kenyerünknél és kęt halnál, hanemha el mégyünc, és vésiünc mi magunc mind ez egési sokaságnac eledelt.

14 Mert valánac ott vgy mint

öt

ȍt ezer férfiac, monda pedig az ȍ tauituáninac, ȕltessétec le ȍket, minden rendbe ȍtuent ȍtuent.

15 Es àcképpen czelekedénec, és le ȕlénec mind azoc.

16 Minec vtánna pedig vȍtte vólna az ȍt kenyereket, és az kęt halakat, menybe fel emeluén siemeit, meg áldá azokat és meg siegé s-ada az tanituányoknac, hogy az sokaságnac eleibe adnác.

17 Euénec azért, es meg elegedénec mindnyáián, és fel siedéc az mi fragmenta maradot vala ȍ tȍlȍc, tizen kęt kosárral.

Matth 16. Mar: 8. d: Iollehet ez vilag soc kȕlȍmbezȍ tauelgesben vagyon, mind az által nem kell meg vtalnunc hanem annal inkab keresnünc kel az igasságot.

18 [d] Es lȍn mikor ȍ maga imádkoznéc, valánac ȍ vęle az tanituányoc, és meg kérdé ȍket monduán: kinec mond engemet az sokaság?

19 Oec pedig feleluén mondánac, kereztelȍ Iánosnac, némellyec pedig Illyęsnec, némellyec pedig hogy az régi Prophétác kȍzzȕl támadot fel valamelly.

20 Monda pedig nékiec: Ti kinec mondotoc engemet? Feleluén pedig Peter monda: Az Istennec amaz Christusánac.

21 Oe pedig meg fęnyegetuén ȍket, meg paranczolá hogy senkinec azt ne mondanác.

e: Kerezt és halal által ment Christus az ditsȍségbe, kit mi nékünkis kel kȍuetnȍnc.

22 [e] Ezt monduán: siȕkseg az embernec fiánac sokat sienuedni és meg vettetni az papi feiedelmektȍl és az irás tudóktól, és meg ȍlettetni, és harmad napon fel támadni.

23 Mondgya vala pedig mindeneknec: ha valaki akar engemet kȍuetni, tagadgya meg magát, és minden napon vegye fel az ȍ kereztét, és kȍuessen engemet.

24 Mert valaki akaria az ȍ életét meg tartani, el vesiti azt, valaki pedig el vesiti az ȍ életét én érȍttem, az meg tartya azt.

25 Mert mit hasinál valakinec, ha mind ez világot meg nyeri, ȍ magát pedig el vesiti, és magában kárt vall?

26 Mert az ki engemet, és az én besiédimet siegyenli, azt az embernec fiais siegyenli, mikor el iȍuend az ȍ ditsȍségéuel, az atyaiéual, és mind az sient Angyalokéual.

27 Mondom pedig néktec bizonnyal, hogy vadnac az itt állóc kȍzzȕl némellyec, kic az halált meg nem kóstollyác, mignem meg látandgyác az Istennec orsiágát.

Matth: 17. f: Christus az ȍ mennyei ditsȍségét meg kostoltattya az Apastaloc kal, hogy meg ielentse az Apastaloknac hogy az ȍ halala sabad akarattya serint valȍ lésen, és hogy abban meg ne botrankoznanac.

28 [f] Es lȍn ez besiédec vtán vgy mint nyóltzad nappal, az Petert, Iánost és Iacabot mikor melléie vȍtte vólna, fel méne az hegyre hogy imádkoznéc.

29 Es az imádkozás kȍzbe az ȍ ortzáiánac ábrazattya el változéc, és az ȍ ruháia feiér és fénlȍ.

30 Es imé kęt férfiac siólnac besiélnec vala ȍ vęle, kic valánac, Moses és Illyęs.

31 Kic ditsȍségben meg ielenuén, besiéllic vala az ȍ halálát mellyet Ierusálemben kellene néki meg tellyesiteni.

32 Az Peter pedig és az kic ȍ vęle valánac, álom miatt meg nehezettec vala, Es mikor fel ebred

tec vól-

tec vólna, látác az ő diczőségét, és amaz kęt férfiakat, kic ő vęle állanac vala.

33 Es lőn mikor azoc el táuoztac vólna ő tőle, monda Peter Iesusnac: Mester ió mi nékünc itt lennünc, czinállyunc itt három haylokokat, eggyiket te néked, eggyiket Moselnec, és egyiket az Illyęsnec, nem tuduán mit mondana.

34 Es mikor ő ezeket mondana: felhő támada melly őket bę árnyékoza, meg félemlénec pedig mikor az felhő őket bę fogta vólna.

35 Es siózat lőn à felhőből, mellj azt mondgja vala: Ez amaz én sierelmes fiam, ezt halgassátoc.

36 Es minec vtánna az az siózat lőtt vólna, találtatéc Iesus czac ő maga: Az tanituánjoc pedig vesi tegletességben lőnec, és semmit abban az mit láttac vala senkinec ackor nem mondánac.

37 Es lőn másod napon, mikor
Matth. 17. őc az hegyről le siállottac vólna, soc nép méne eleibe.

38 Es imé egy az sokaság közzül fel kiálta, monduán: Mester kérlec téged, tekincz az én fiamra, mert nékem eggyetlen eggyem.

39 Es imé az lélec meg ragadgya őtet, és hertelen kiált, és őtet siaggattya annîra hogy taitékot túr, és nehezen mégyen el tülle, siaggatuán őtet.

40 Es kérém à te tanituánidat hog ki üznéc azt, de nem tehetéc.

g: Christus semmiuel vgyan meg nē 41 g Feleluén pedig Iesus monda: ó hitőtlen és el fordúlt nemzetség, meddig lésiec köztetec, és meddig tűrlec titeket, hozd ide az te fiadat.

bantatic mint hitetlenseggel noha ideig azt el tűri

42 Mikor pedig oda vinné, azon közbe az őrdőg azt à földhőz ütté és siaggatni kezdé: Meg dorgálá pedig Iesus az tiztátalan lelket, és meg gyógyitá az gyermeket, és meg adá azt aző attyánac.

43 Almélkodnac vala pedig mindnyáián az Istennec nagyságos ereién: Mikor pedig mindenec almélkodnánac mind azokon az mellyeket czelekesiic vala, monda az ő tanituáninac.

44 Vegyétec bę az ti fülleitekbe ezeket az besiédeket: Mert az embernec fia iőuendőbe adattatic az embereknec kezekbe.

45 Azoc pedig nem értic vala ez mondást, és ő tőllőc el rőitetet vala, hogy azt ne értenéc, és félnec vala meg kérdeni őtet ez mondás felől.

46 h Eséc pedig vetelkedés ő köztec, mellyic vólna ő közőttőc nagyob?

Matth 18. h: Az heuelyeket isten meg alazza, az alazatosokat fel magaztallya.

47 Iesus pedig látuán az ő siiueknec gondolattyát, egy kis gyermeket meg foguán, melléie állatá azt.

48 Es monda nékiec: Valaki ez kis gyermeket hozzáia fogadangya az én neuembe, engemet fogad hozzáia: Es valaki engemet bę fogad, azt fogadgya bę à ki engemet el botsátott: Mert az ki leg kisseb mindniáián ti köztetec, az nagy lésien.

49 Feleluén pedig az Iános monda: Mester, látánc egy embert, ki Marc. 9.

az te neuedbe ördögöket üz vala, és meg tiltóc ötet miuel hogy tégedet nem követ mi velünc.

50 Es monda néki Iesus: Ne tiltsátoc meg: Mert az ki ninczen mi ellenünc, mi mellettünc vagyon.

i: Christus ßabad akaratt-ya ßerent menyen az halálra.

51 i Lön pedig mikor az idö el közelgetne, mellyben oda fel kellene vitetni, magát meg bátoritá hogy Ieruſálembe menne.

52 Es botſáta köueteket az ö ortzáia elött, kic el ménuén bé ménénec Samaritánuſoknac egy faluiokba, hogy néki ſiálláſt ſiérzenének.

53 De azoc ötet nem fogadác bé, miuel hogy Ieruſalembe ménö akarattyát ielenti vala.

4 Reg. 8.

k: Az Iſtentiſztelſſege mellett való buzgoſagbann mertekletesſeg kel: Az regieknec peldig peldaiokat moddal kell köuetni.

54 k Mikor pedig ezt láttác vól na az ö tanituáni, Iacob és Iános. mondánac, Wram, Akarodé hogy parantſollyuc, hogy tüz ſiállyon alá az égböl, és meg emésſe ezeket, mint az Illyéſis czelekedett?

55 De az Iesus reáioc fordúluán meg dorgálá öket, monduán, nem tudgyátoc minémö lélec légyen ti bennetec.

56 Az embernec fia pedig, nem azért iött hogy el veſitené az embereknec lelkeket, hanem hogy meg tartaná.

Matth. 8.

57 Lön pedig mikor mennénec öc, egy ember monda az vton, köuetlec tégedet Wram, valahouá menendeſs.

l: Akic Christ ſtuſt köuetni akariac minden nyomoruſagnac ßen uedeſere kell lenni.

58 l Es monda nékie: Az rókaknac vagyon barlángioc, és az égi madaraknac fészkec: De ninczen az embernec fiának holott le haitaná az ö feiét.

59 m Monda pedig máſnac: köues engemet: Az pedig monda, Wram engedd meg nékem hogy el mennyec elöſier, és temeſſem el az én atyámat.

m: Az Christuſt kel intsek köuetnönc hogy nē embereknec ſolgalnonc.

60 Monda pedig néki Iesus: hadd temeſſéc el az halottac az ö halottokat, te pedig el ménuén hirdeſſed az Iſten orſiágát.

61 n Monda pedig máſis: köuetlec tégedet Wram, de engedd meg nékem elöſier, hogy vegyec bútſút azoktól az kic az én házamban vadnac.

n: A kic Christuſt akariac köuetni, minden ez vilagi ſorgalmatoſſagnac beket kel hagyniok

62 Monda pedig néki Iesus: Valaki az ö kezét az eke ſiaruára veti, és azokra néz à mellyec vtánna vadnac, nem alkolmas az Iſtennec orſiágára.

X. Reſz.

1 EZeknec o vtánna pedig rendele az WR, más hetuen tanituányokatis, és el küldé azokat kettönkint az ö ortzáia elött, minden városba és helyre, az houá ö menendö vala.

o: Hetuentanituanyoc.

2 Mondgya vala azért ö nékiec: Az aratáſra való gabona ióllehet ſoc, de az munkáſoc keueſen vadnac: kériétec azért az aratáſnac Wrát hogy botſáſſa ki az arátokat az ö gabonáiába.

Matth. 9.

3 Mennyetec el, iméén el botſátlac titeket, mint bárányokat az farkaſoc közibe.

4 Ne hordozzatoc erſiéñt, ſe táskát, ſe ſarut, és az vton ſenkit ne köſiöntſétec.

5 Valamely házba bé mentec, elöſier ezt mondgyátoc: Békeſég ez háznac.

6 Hogy

Matth. 10. 6 Hogy ha leiend ott valaki békeſégnec fia, az ti békeſégtec azon marad, hogy ha nem leiend, ti reá toc tęr.

7 Vgyan azon házban maradgyatoc pedig, azt éuén és iuán az mit elŏtŏkbe adnac, mert mélto az munkás az ŏ iutalmára, ne iár iatoc egy házról máſra.

8 Es valamelly városba bę menendetec, és bę fogadandanac titeket, azt egyetec az mit elŏtŏkbe adnac.

9 Es gyogyitſátoc az betegeket az mellyec ott leiendenec, és ezt mondgyátoc nékiec: El közelitett ti hozzátoc az Iſten orſiága.

10 Valamelly városba pedig bę menendetec, és titeket bę nem fogadandanac, annac vtzáira ki ménuén, ezt mondgyátoc.

11 Męg az portis az melly mi reánc ragadott az ti vároſtokból itt ti köztetec le törŏllyŭc: Mind az által ez légyen tudtotokra, hogy az Iſtennec orſiága el közelitet ti hozzátoc.

12 Mondom ped g néktec, hogy az Sodomabélieknec állapattyoc tŭrhetŏb léſien amaz napon, hog nem añac az városnac állapattya.

Matth. 11. 13 Iay te neked Chorazin, Iay te néked Bethſaida: Mert ha Tyruſban és Sidonban lŏttenec vólna azoc az Iſteni erŏc, mellyec te beñed lŏttec, régen ſákban és hamúban ŭluén, meg tęrtec vólna.

14 Annac okaért Tyruſnac és Sidoñac tŭrhetŏb léſien állapattya az itéletben hog nē à ti itéletetec.

15 Es te Capernaum, melly mind az ęgig, fel magaztaltattál, mind pokolig le njomattatol.

16 Az ki titekét halgat, engemet halgat, és az ki titeket vęt meg, engemet vęt meg, és az ki engemet vęt meg, aztveti meg az ki elbotſátot engemet.

17 Meg tęrénec pedig az hetuen tanituányoc nagy ŏrŏmmel, ezt monduán: Wram, męg az ŏrdŏgŏkis engednec mi nékŭnc az te neued által.

18 Ŏ pedig monda nékiec: Látom vala az ſátánt, mint az villámáſt le húllani az ęgből.

19 Imé adoc néktec hatalmat, hogy az kigyókat és Scorpiokat meg tapodgyatoc, és az ellenſégnec minden ereién, és ſemi nem árthat néktec.

20 b De azon ne ŏrŭllyetec, hogy az ŏrdŏgŏc néktec engednec, hanem inkáb azon ŏrŭllyetec, hogy az ti neueitec fel irattattac menyben. b: Az hiuek ner tellyes ŏrömbe ebben vagyon ha az eletre valaztattac.

21 Azon órában ŏruendeze Ieſus lelkében, és monda: valláſt téſiec neked Atyám, meñnec földnec Wra, hogy ezeket el rŏytetted az bŏltſektŏl és értelmeſektŏl, és meg ielentetted azokat az kitſin gyermekeknec. Iól vagyon attjám: mert vgj tettzet te néked. Matth 11.

22 c Mindenec nékem adattac az én atyámtól, és ſenki nem tudgya kiczoda az fiu, hanem czac az atja, és ki légjen az atja, hanem czac az fiu, és az kinec meg akaria ielenteni az fiu. c: Az Iſtent nem eſmerhet tilŏc az fiu nelkŭl.

23 Es fordúluán az tanituányokra, monda ŏ magoknac: Bódog Matth. 13.

ſiemec a mellyec láttyác azokat, az mellyeket ti láttoc.

24 Mert mondom néktec, hogy ſoc Prophétác és királyoc kéuántác látni az mellyeket láttoc, és hallani az mellyeket hallotoc, de nem halhattác.

25 Es imé egy tŏruéń tudó fel kele, kéſértuen, ŏtet és monduán: Meſter mit czelekedgyem hogy az ŏrŏc életet veheſſem?

Matth. 22. 26 Ő pedig monda annac: Az tŏruéńben mi vagyon meg irua? mint oluaſod azt?

27 Amaz pedig feleluén monda: Szereſſed az te Wradat Iſtenedet tellyes ſiiuedbŏl, tellyes lelkedbŏl, minden erŏdbŏl, és minden tellyes elmédbŏl, és az te felebarátodat mint magadat.

28 Monda pedig annac: Iól felelél, azt miueld és élſi.

29 Amaz pedig akaruán magát igazitani, monda Ieſuſnac: kiczoda az én felebarátom.

d: Felebaratine mi nekőne azoc az kic az mi ſegitſegőnknel kűlſűkő kőd nec.

30 d Ieſus pedig feleluén monda: Egy ember mégyen vala Ieruſálembŏl Ierichoba, és találkozéc toluaiokra, kic azt meg foſituán és meg ſebeſituén el ménénec, azt hólt eleuenen hagyuán.

31 Tŏrténet ſierint pedig mégyen vala alá azon az v́ton egy pap, ki azt látuán el kerűlé.

32 Haſonlatos képpen egy Leuitais, mikor oda arra az helyre ment vólna, és azt látta vólna, el kerűlé.

33 Egy Samaritánuſis mikor az v́ton menne, iuta az helyre, és azt látuán, kŏnyŏrűleteſſégre indula.

34 Es iárúluán hozzáia bę kŏtŏzé az ŏ ſebeit, olayt és bort tŏltuén abba, és azt fel helheztetuén az ŏ barmára, viue à ſiállas fogadó házhoz, és añac gŏdgjátviſelé.

35 Máſod napon pedig el akaruán menni, kęt pénzt ki véuén adá à gazdánac, és monda nékie: Viſelly gondot erre, és valamit ezen fellűl reá kŏlteſi, én mikor meg tęrendec megadō te néked.

36 Ez három kŏzzűl azért, mellyic láttatic néked hogy attyafia vólt annac, az ki az toluaioc kezébe eſett vala?

37 Amaz pedig monda: az az ki kŏnyŏrűlt ŏ rayta, Monda azért nékie Ieſus, eregy el, és teis haſonlatos képpen czelekedgyél.

38 e Lŏn pedig, mikor az v́ton menne, bę méne egy faluba egy Mártha neuŏ aſioni allat pedig, bę fogadá ŏtet az ŏ házába.

e: Chriſtus nē az iol tartaſt keuannya, ha nem hogy az ŏ ſent igeiet halgaſſuc.

39 Es ennec vala nénnye, ki neueztetic vala Mariánac, ki az Ieſus lábainál le űluén, halgattya vala az ŏ beſiédét.

Martha, és Maria.

40 Az Mártha pedig foglalatos vala az ſiűntelen való ſiolgálatban: El iŏuén annac okaért, monda: Wram ninczené arra gondod, hogy az én néném el hagyott engemet hogy czac én magam ſiolgállyac? Mondgjad azért néki hogy énnékem ſegéllyen.

41 Feleluén pedig monda nékie Ieſus: Mártha, Mártha, ſiorgalmatos vagy, és ſokra igjekezel.

42 De egy a ſiűkſéges dolog: Az Mária pedig az iob réſit válaſitotta, melly el nem vétetic ŏ tŏle.

IX Réſi.

XI. Rész.

1 ES lőn, mikor ő imádkoznéc egy helyen, minec vtánna el végezte vólna az könyőrgéſt, monda néki egy az ő tanituáni közzűl: Wram tanits minket imádkozni, miképpen az Jánoſis tanitotta az ő tanituánit.

Matth 6. 2 Monda pedig ő nékiec: Mikor imádkoztoc, ezt mongyátoc: Mi attyánc ki vagy az menyekben: Meg ſienteltetſſéc az te neued: Iőiőn el à te orſiágod: Légyen meg az te akaratod, miképpen menyben, azonképpen ez földőnnis.

3 Az mi mindennapi kenyerűnket: add meg mi nékűnc naponként.

4 Es boczáſd meg mi nékűnc az mi bűneinket: Mert mijs meg botſátunc mindeneknec az kic mi nékűnc adoſſoc: Es ne vigy minket az kéſértetbe: De ſiabadicz minket az gonoztól.

5 Es monda nékiec: Ha valamellyiteknec baráttya vagyon, és ához mégyen éyfélkor, és azt mondgya nékie: barátom adgy nékem kőlczőn három kenyeret.

6 Mert az én barátom én hozzám iőtt az vtról, és nintſen mit adgyac ennie.

7 Es amaz onnét belől feleluén azt mondgya: Ne bánts engemet, imár az aytó bę zároltatot, és az én gyermekim velem vadnac az én háló házamban, nem kelhetec fel, és nem adhatoc.

8 Mondom néktec, ha nem akarnais fel keluén adni, iollehet amaz baráttya légyen, mind az áltál annac ſiorgalmaztatáſáért fel kęl és ád néki az menyi kel.

9 Enis mondom néktec, kérié- Matth. 7.
tec és meg adattatic néktec, kereſſétec és meg találályátoc, zőrgeſſetec és meg nittatic néktec.

10 Mert valaki kéri, el véſii, és az ki kereſi, meg találálya, és az zőrgetőnec meg nittatic.

11 Kiczoda pedig ti közzűletec, ki attya léuén, ha az ő fia kenyeret kér ő tőle, kőuet adna nékie? Vagy ha halat kér, vallyon az hal helyébe, kigyót ádé nékie?

12 Auagy ha tikmonyat kér, auagy Scorpiot ádé nékie?

13 Ha ti annac okaért gonoſioc léuén, tudtoc az ti fiaitoknac ió aiandokokat adni, menyéuel inkáb, az ti mennyei atyátoc ád ſient Lelket azoknac, az kic ő tőle kérendic.

14 Es ördőgőt űz vala, melly néme vala, és lőn mikor ki ment vólna az ördög, meg ſiólala az néma, és czudálkozéc azon az ſokaſág.

15 Nemellyec pedig azoc köz- Matth. 12.
zűl mondánac: Az Beelzebul által, az ördőgőknec feiedelme által űz ördőgőket.

16 Es nemellyec kéſértuen őtet, mennyei ielt kéuánnac vala ő tőle.

17 Ő pedig miuel hogy tudná azoknac gondolattyokat, monda nékiec: Minden orſiág az melly maga ellen meg haſonlic, el puſi-

tűl, és az melly ház magáual ellenkezic, meg romol.

18 Hogy ha az Sátanis ő magáual ellenkezic, mimódon álhat meg az ő orſiága: Mert azt mondgyátoc, hogy én Beelzebul által űzöc ördögöket.

19 Hogy ha én az Beelzebul által űzöc ördögöket, az ti fiaitoc ki által űznec? Annac okaért ők léſinec az ti itélőitec.

20 Ha pedig Iſtennec vijáual űzöc ördögöket, kętſégnélkül el érkezett ti hozzátoc az Iſtennec orſiága.

21 Mikor valamelly erős fegyueres őrizi az ő palotáiát, valamié vagyon, békeſéggel vagyon.

22 Minec vtánna pedig valaki ő nálanál erősſeb ő reáia iőuén, őtet meg gjőzendi, mindē fegjuerét el véſſi meljhőz bizic vala, és à mellj marhát attól el foſitott, el oſitya.

23 Az ki én velem ninczen, én ellenem vagyon, és az ki én velem nem takar, tékozol az.

24 Mikor az tiſztátalan lélec ki mégyen valakiből, iár ſiáraz helyeken, kereſuén nyugodalmat, és mikor nem talál, azt mondgya: meg térec az én házamba à honnét ki iőttem.

25 Es haza ménuén találla azt meg ſeperue, és fel ékeſitetue.

26 Ackor el mégyen, és melléie véſien más hęt lelkeket, nálanál gonoſibakat, és bę ménuén, lakoznac ott, és annac az embernec vtólso állapattya ſockal gonoſiab léſien az elsőnél.

27 Lőn pedig mikor ezeket mondaná, fel emeluén az ő ſiauát egy aſioni állat az ſokaſág kőzzűl, mőda nekie: Bódog męh az melly tégedet hordozott, és az emlők az mellyeket teſioptál.

28 Ő pedig monda: Sőt inkáb bódogoc, à kic halgattyác az Iſtennec beſiédét, és meg tartyác azt.

29 Mikor pedig az ſokaſág gjűlne ő hozzáia, kezde mondani: Ez nemzetſég gonoſi: ielt kéuán, de iel nem adatic néki, hanem az Iónás Prophétának maz iele. *Matth. 12.*

30 Mert miképpen hogy az Iónás ielűl vólt à Niniuebélieknec, azonképpen léſien az embernec fia ez nemzetſégnec. *Ione. 1.*

31 Az Dęlnec királne aſionya, fel kęl ez nemzetſégnec férfiaiual az itéletnec napián, és kárhoztattya ők et, hogy az főldnec határiról el iőtt az Sálomonnac bőltſeſégének halgatáſára, és imé itt ez helyben nagyob vagyon Sálomonnal. *3. Reg. 10.*

32 Az Niniuebéli férfiac, fel kelnec az itélet napián ez nemzetſég gel, és kárhoztattyác azt, hogy az Ionáſnac kiáltáſára meg tęrtenec, és imé itt ez helyen nagyob vagyon Iónáſnál. *Ioan. 3.*

33 Senki pedig az meg gyuytott gyertyát nem rőyti el, ſem valami véka alá nem téſi: hanem az gyertya tartóra, hogy az kic bę mennec, láſſác az világoſſágot. *Matth 5.*

34 A teſtnec ſiőuedneke à ſiem, ha azért az te ſiemed tiſita leiend, mind az egéſi teſted világos léſien, ha pedig à te ſiemed tiſztátalā leiend, à te teſtedis ſetétes léſiē.

35 Meg

35 Meg láſd annac okaért, hogy az világoſſág melly te benned vagyon, ſetétſég ne légyen.

36 Annac okaért ha mind az egéſi teſted világos; és ſemmi réſiében homályoſág nem leiend, ollyan világos léſien mind, mint mikor az ſiŏuednec meg világoſit az ŏ világoſſágával.

37 Es minec vtánna ſiólot vólna, kéré ŏtet egy Phariſęus, hogy ŏnálla ebéllenéc: Bę ménuén azért le ŭle.

38 Az Phariſęus pedig mikor ezt látta vólna, el czudálkozéc azon hogy az ebédnec elŏtte nem moſdot vólna meg.

Matth: 23 39 Monda pedig az WR ŏ néki: Ti iólleheт Phariſęuſoc, az pohárnac és az tálnac kŭlsŏ réſiét meg moſſátoc, de à mi ti bennetec vagyon, rakua ragadomán nyal és gonoſſággal.

40 Bolondoc, az ki azt teremtette à mi kiuŏl vagyon, auagy nem vgyan azon teremtetteié aztis à mi belŏl vagyon?

a: Chriſtus az kŭlsŏ Ceremoniakrul, az atyafiui ßeretetre vißi az Phariſeuſokat, es azt mondgya hogy nē vizzel, hanē io tetemeñyel tiztatic meg mind az ember mind az eledel, az az, Vgy leßnec ioc az eledelec ha iol elŏnc azockal nem vgy ha meg moſſuc kezeinket, &c.

41 a Sŏt inkáb azokból az mellyec vadnac, adgyatoc alamiſnát, és imé mindenec tiſitác léſinec néktec.

42 De iay néktec Phariſęuſoknac, kic meg dęzmállyátoc az menthat, Rutat, és minden fęle parayt: De hátra hadgyátoc az itéletet és az Iſteni ſieretetet. Ezeknec ſiŭkſég képpen meg kellet vólna lenni, és amazokat nem kellet vólna el hagyni.

43 Iay ti néktec Phariſęuſoknac, mert ſieretitec az elsŏ ŭléſt à gyŭlekezetekben, és az piátzokon való kŏſiŏntéſeket.

44 Iay néktec irás tudóc, és kép mutató Phariſęuſoc, mert ollyanoc vattoc mint az koporſóc, mellyeket nem látnac, és mellyeket nem tudnac azoc à kic azokon iárnac.

45 Feleluén pedig egy az tŏruéń tudóc kŏzzŭl, monda nékie: Meſter, mikor ezeket mondod mineketis boſiſiúſággal illetſi.

46 Ő pedig monda: Iay néktekis tŏruény tudóknac, mert el hordozhatatlan terheckel terhelitec meg az embereket, de ti eggyic vijotockal ſem akariátoc azokat az terheket illetni.

47 Iay néktec, mert eppititec a Prophétaknac koporſóiokat, az ti atyáitoc ŏltec pedig meg ŏket.

48 Bizonyára az te bizońſág tételeteckel, à ti atyáitoknac czelekedeteket ióuá hadgyátoc: Mert azoc ŏltec meg ŏket, ti pedig eppititec azoknac koporſóiokat.

49 Annac okaért mondotta az Iſten bŏltſeſégeis: Botſátoc ŏ hozzáioc Prophétákat és Apaſtalokat, és azoc kŏzzŭl némellyekeet meg ŏlnec, némellyeket el ŭznec kergetnec.

50 Hogy elŏ kérettesséc ez nemzetſégtŏl minden Prophétáknac ez világ fundamentumánac fel vetéſétŏl fogua ki ontatott vérec.

51 Az Abelnec vérétŏl fogua, mind az Zachariáſnac véreig, ki el veſiett az óltár kŏzŏtt és az Templum kŏzŏtt, bizony mondom, hogy elŏ kéuántatic ez nem zetſégtŏl. Gen: 4. 1. Paral: 14.

kődnekis valakinec à gazdagſági, nẽ abból vagyon añac az ő élete.

b: Bolondoc az kic az ő gazdagſa gokba bizuac.

16 b Monda pedig nékiec, illyen példa beſiédet: Egy gazdag embernec nagy bőſégeſen termett vala az ő maiorſága.

17 Añac okaért magában okoskodic vala, módúán: mit tſeleked gyem? mert nintſen houá takarnom az én ioſiágomnac terméſét

18 Es monda: ezt miuelem. Az én gobonás tsűreimet el rontom, és nagyobbakat eppitec, és abba takarom az én ioſiágom haſinát és az én iauaimat.

19 Es azt mondom az én lelkemnec, én lelkem, ſoc eſitendőre való el tőtt iauaid vadnac, nyugodgjal, egjél, igjál, győnyőr kődgjél.

20 Monda pedig néki az Iſten: bolond, ez éijel meg kéuánnyác az te lelkedet te tőled, az mellyeket pedig kéſiitettél kijé léſinec.

21 Igy vagyon dólga annac, az ki magának kéntſet takar, az Iſtenben pedig nem gazdag.

Matth: 6. c: Az Iſten nec gonduſe leſeről valo gondolkodas, el tanoztatya az ſoc bijaba valo kűlső ſiorgalmatoſſagot.

22 c Monda pedig az ő tanituáninac: Annac okaért mondom néktec, ne legyetec ſiorgalmatoſoc az ti életetekről mit egyetec, ſe az teſtről miuel kellyen bę fedeztetnétec.

23 Az lélec drágab hogy nem az eledel, és az teſt, hogy nem az őltözet.

24 Gondollyátoc meg az hollókat, mert ſem vetnec ſem aratnac, kiknec nintſen tár házoc, vagy gabonás czűrőc, mind az által az Iſten el táplállya azokat, menyéuel drágabbac vattoc ti az madaraknál.

25 Kitſoda pedig az ti közzülletec, à ki nagy ſiorgalmatos gondolokodáſsalis, meg nagyobithatná az ő állapattyát egy ſingniéuel?

26 Annac okaért ha az mi legkiſſeb dolog, azt ſem miuelhetitec, miért vattoc az tőb dolgokról ſiorgalmatoſoc?

27 Gondollyátoc meg az Liliomokat, mimódon neuekedgyenec, nem fáradoznac, és nem fonnac, mondom pedig néktec, hogy Sálomonis minden ő ditsőſégébennis nem őltőzőtt vgy mint ezec közzül egy.

28 Hogy ha az fűuet, melly ma à mezőn vagyon, és hólnap az kementzébe vettetic, az Iſten igy ruházza, menyéuel inkáb, titeket, ô kitſiń hitőiec.

29 Ti annac okaért ne tudakozzatoc azon mit kell ennetec vagy innotoc, és ne kętelkedgyetec.

30 Mert mind ezekről ez vilagi pogányoc ſiorgalmatoſoc, az ti attyátoc pedig tudgya, hogy ti azoknélkül ſiükölkődtőc.

31 d Sőt inkáb kereſſétec az Iſten orſiágát, és mind ezec meg adattatnac néktec.

d: Az kic ſiorgalmatoſoc az Iſten orſagarul, azoc meg nẽ fogiathozanac.

32 Ne félly kitſiń ſereg: Mert tettzet az ti atyátoknac, hogy adgyon néktec orſiágot.

33 e Adgyátoc el à ti ioſiágtokat, és adgyatoc alamiſnát, ſierezzetec magatoknac olly erſiényeket, mellyec meg nem auólnac, és menyorſiágban el fogyhatatlan kéntſet, houa az lopó nem mehet, és holott az moly meg nem emęztheti.

e. Az gazdagſagnac kereſeſnec vta, az adakozat.

34 Mert

b: Eleitöl fogua, Azoc tiltyac meg az embereket az Isteni esmerettöl, az kic az Anya ſſent Egy hazban az tudomannac kultſat biriac.

52 b Iay néktec tŏruény tudóknac, mert el vŏttétec az tudomáńnac kóltſát, ti magatokis nem mentetec bę, az kic bę akartac menni azokatis meg tiltottátoc.

53 Mikor pedig ezeket mondaná nékiec: az irás tudóc és az Phariſęuſoc kezdénec felŏtte igen ellene állani, és ŏtet ſoc dolgokra való feleletre kénſieriteni.

54 Ŏ vtánna olálkoduán, és igyekezuén valamit az ŏ ſiáiából ki kapni, hogy ŏtet vádolhatnác.

XII. *Réſz.*

Matth: 16. Mar: 8.

1 ES mikor nagy ſokaſág állana ŏ kŏrnyŭle, annira hogy egy máſt le tapodnác, kezdé az ŏ tanituáninac mondani: Leg elŏſier óltalmazzátoc meg magatokat az Phariſęuſoknac kouáſioktól, melly az kép mutarás.

2 Mert ſemmi olly el fedezett dolog ninczen, melynec meg nem kel nyilatkoztatni, ſem olly titoc melynec meg nem kell tudatni.

3 Annac okaért az mellyeket az ſetétſégben mondottatoc, az világoſſágban hallattatnac, és az mit fŭlbe ſugtatoc rŏytec házákban, az házac teteién predikáltatic.

Matth: 10.

4 Mondom pedig néktec én barátimnac: Ne féllyetec azoktól az kic az teſtet ŏlic meg, és az vtán tŏbbet nem árthatnac.

5 Meg mondom pedig néktec: kitŏl féllyetec, féllyetec attól az ki minec vtánna meg ŏll, vagyon arrais hatalma, hogy az Gehennára veſſen. Bizoń mondom néktec hogy ettŭl féllyetec.

6 Auagy nem ŏt verebetskéket véſineké kęt filléren, és egy azoc kŏzzŭl nintſen Iſtennél el feleytue?

7 Sŏt inkáb az ti feieteknec hai ſiálaijs mind meg ſiámoltattac. Ne féllyetec azért, ſoc verebeknél bŏtsŏsbec vattoc.

8 Mondom pedig néktec: Valaki engemet valland emberec elŏtt, az embernec fiais valláſt téſien arról, az Iſtennec Angyali elŏtt.

9 Az ki pedig engemet meg tagadand emberec elŏtt, meg tagadtatic az Iſteńec Angyali elŏtt.

Matth: 12. Mar: 3.

10 Es ha valaki valamit mondand az embernec fia ellen, meg botſáttatic annac: De annac à ki az ſient lélec ellen káromláſt ſiólánd, meg nem botſáttatic.

11 Mikoron pedig viendenec titeket az Synagogákba, feiedelmec és hatalmaſſágoc eleibe, ne legyetec ſiorgalmatoſoc, mimódon vagy mit ſióllyatoc magatoc óltalmára.

12 Mert az ſient lélec azon órában meg tanit titeket, mit kellyen mondanotoc.

13 Monda pedig néki egy az ſereg kŏzzŭl: Meſter, mond meg az én atyámfiánac hogy oſiſia meg velem az ŏrŏkſéget.

14 a Ŏ pedig monda nékie: Kitſoda tŏtt engemet ti kŏztetec biróuá, vagy oſitóuá?

15 Monda azért nékiec: Meg láſſátoc hogy el táuoztaſsátoc az telhetetlenſéget. Mert ha bŏuŏlkŏdne-

a: Chriſtus nem akar biro lenni az oztozo atyaſiac kŏzŏtt. Elŏſſer hogy az Sidoknac ertelmeket az Chriſtuſnac teſti kiralſaga felŏl, az zal ne erŏſſitſe. Maſodſſor hogy az kŭlsŏ biroda lomtul meg valaſſſa az egy hazi ſolgalatot. Harmadſſor hogy azokat ezzel meg fedgye à kic az Euangelium ſſine alatt es az tanitoknac neuec alatt, az ŏ magoc haznat kereſic.

53 Meg hasonlic az atya, à fiu ellen, à fiu az atya ellen, az añya az ŏ leánya ellen, és az leáńzó az ŏ annya ellen, az napa az ŏ menye ellen, és à menye, az ŏ napa ellen.

Matth. 16 k: Az emberre az földi dolgokban okosoc, az menyei dolgokban pedig bolondoc

54 k Mond vala pedig az sokaságnakis: Mikor láttyátoc hogy nap nyugatról felleg támad, azonnal azt mondgyátoc, zápor esŏ iŏ, és v́gy lésien.

55 Es mikor hallyátoc fúni az dęli siélet, azt mondgyátoc, hęwség lésien, és v́gy lésien.

56 Kép mutatóc, az ęgnec és az fŏldnec ábrazattjáról itéletet tud toc tenni, ez idŏrŏl pedig mi dolog hoǵ nem tudtoc itéletet teñi.

57 Mi dolog hogy ti magatoktól meg nem itélitec az igazat?

58 Mikor pedig az te ellenségeddel à feiedelem eleibe mégy, igyekezzel rayta az v́ton, hogy menekedgyel meg tŏle, hogy tégedet ne vonnyon az biró eleibe, és az biró adgyon tégedet az sáttzóltató kezébe, és az sáttzoltató vessen tégedet az tŏmlŏtzbe.

Matth. 5.

59 Mondom te néked; hogy nem iŏsi ki onnét, mignem meg fizetsi mind az vtólso kis fillérig.

XIII. Rész.

a: Nem kell egyebeknec nyomorusogokon örülnön c, hanem inkab azoc altal Pœnitentiara intessünc.

1 IŐuénec[a] vgyan azon idŏben valami emberec, kic ŏ néki hîrt mondánac az Galilęabéliec felŏl, kiknec véreket az Pilatus egyelitette vala az ŏ áldozatockal.

2 Es feleluén Iesus monda nékiec: gondollyátoké hogy ez Galilęabéliec bŭnŏsbec vóltanac vólna az tŏb Galilęabélieknél, miuel hogy ezeket sienuedtéc?

5 Nem, mondom néktec: Sŏt inkáb ha meg nem tęrtec mindnjáián hasonlatos képpen el vesitec.

4 Auagy amaz tizen nyóltz embereket, az kikre siakadot az torony à Silomnál, és meg nyomta azokat, alittyátoké hogy minden embereknél, kic Ierusálembe lakoznac, bŭnŏsbec vóltanac vólna

5 Nem, mondom néktec: Sŏt inkáb ha meg nem tęrtec, mindnyáián hasonlatos képpen el vesitec.

6 [b] Monda pedig ez példa besiédet: Vala egy embernec siŏleiében plántatott fŭge fáia, és el méne hogy keresne azon gyŭmŏltsŏt, és nem talála.

b: Isten soc ideig el sienuedi az gonosokat de vegre meg bŭnteti.

7 Es monda az Vintzelérnec: Imé három esitendeie vagyon miólta ide iároc és keresec gyŏmŏltsŏt ez fŭge fán, és nem találoc: Vágd ki azt, miért tésii az fŏldetis hijába valóuá?

8 Es az feleluén monda: Wram, hagy békét néki ez esitendŏbennis, mignem kŏrŏs kŏrŭl meg kapálom, és meg ganaiozom.

9 Es ha gyŭmŏltsŏt teremt, ió, ha hól nem, az vtán vágd ki.

10 Tanit vala pedig siombat napon, egy Synagogában.

11 [c] Es imé vala ott egy asisioni állat, kiben vala betegségnec lelke, tizen nyóltz esitendŏtŏl fogua, és meg gŏrbedet vala, annira hogy magát fel nem egyenesitheti vala.

c: Christus azert iŏtt hogy minket az ŏrdŏgnec kŏteleitŏl meg szabaditana.

12 Es mikor azt látta vólna Iesus, elŏ siólitá, és monda nékie: asisioni

34 Mert az holott az ti kéntſetec vagyon, ott léſien az ti ſiuetekis.

35 Legyenec az ti derekaitoc fel ŏuedezue, és ſiŏuednektec meg gyuytua.

f: Az Iſten ſolgainac eletec ez világon, vigyazas.

36 f Es ti haſonlatoſoc legyetec azokhoz, à kic váriác hogy az ŏ wroc meg iŏijŏn az menyekŏzŏnec lakodalmából, hogy mihelt meg iŏuend, azonnal meg niſſác néki.

37 Bódogoc azoc az ſiólgác, kiket az WR mikor haza mégyen vigyázua talál. Bizoń mondom néktec: hogy fel ŏuedezuén magát le ŭlteti azokat, és elŏ iŏuén ſiólgál nékiec.

38 Es az ettzakánac vagy máſodic, vagy harmadic réſiekor ménend haza, ha így találllya az ŏ ſiólgait, bódogoc azoc az ſiólgác.

Matth: 24. 39 Ezt pedig tudgyátoc, hogy ha tudna à házbiró ember, melly órában iŏ el az lopó, vigyázna és nem hagjna meg áſni az ŏ házát.

40 Tijs annac okaért legyetec kéſiec, mert az melly órában nem gondolnátoc, abban iŏ el az emberenc fia.

41 Monda pedig nékie az Péter: Mi nékünc mondodé ez példa beſiédet, vagy mindeneknec egyebeknekis?

g: Azoknac kell inkab az Iſten hazaban vigyazonyoc à kic vilami meltoſagra emelttetec abban.

42 g Monda pedig az WR: Kitſoda hiw és bölts ſáfár, kit az WR az ŏ ſiólgai közt főué téſien, hogy alkolmas idŏben adgyon rendelt eledelt azoknac.

43 Bódog ſiólga az, à kit az WR, mikoron meg iŏuend, àcképpen talál czelekedni.

44 Bizony mondom néktec: hogy minden iauain gond viſelŏué téſii.

45 Hogy ha azt mondandgya az à ſiólga az ŏ ſiuében, kéſŏre iŏ meg az én WRam, és kezdendi verni az ſiolgákat és az ſiólgáló leányokat, és ennie és innia, és réſiegeskedni.

46 Haza iŏ annac az ſiólgánac WRa, az mely napon nem vária, és az mely órában nem tudgya, és el válaſitya azt, és annac az hitŏtlenec kŏzŏtt ád helyet.

47 Az melly ſiólga pedig tudgya az ŏ WRánac akarattyát, és magát àhoz nem kéſiitette, és annac akarattya ſierint nem czelekedett, ſockal bŭntettetic.

48 Az ki pedig nem tudta, és bŭntetéſre mélto dolgokat czelekedett, keueſebbé bŭntettetic: Az kinec pedig ſokat adtanac, ſokat kéuánnac elŏ tŭle, és à kinél ſokat tŏttenec le, többet kérnec elŏ tŏle.

49 h Azért iŏttem hogy ez világra tŭzet botſáſſac, és mit akaroc ha immár meg geriedett?

h: Az Euangelium az hiuec közŏtt az bekeſegnec oka, az hitetlenec kŏzŏtt haboruſagot ſierez.

50 i De kereſitléggel kell nékem meg kereſiteltetnem, és melly igen ſiorongattatom, miglen az el végeſitelléc.

i: Az az, ſeruednem kel nekem az emberi nemzetſegnec iduŏſſegeert.

51 Azt alittyátoké hogy én azért iŏttem vólna, hogy békeſégét adgyac ez földŏn? Nem, mondom néktec: sŏt inkáb hogy viſiſia vonáſt.

52 Mert az idŏtŭl fogua léſinec egy házban ŏten kic viſiſiát vonnac, hárma kettŏ ellen, és kettŏ három ellen.

53 Meg

aſiſioni állat, meg óldattál az te betegſégedböl.

13 Es reáia veté az ö kezeit, és azonnal fel egyeneſedéc és ditſöi ti vala az Iſtent.

14 Feleluén pedig az Synagogánac feiedelme, haraguuán hogy ſiombat napon gyogyitot vólna Ieſus, monda az ſokaſágnac, hatnap vagyon az mellyeken munkálodni kell, azokon iöijetec azért, és azokon gyogyitaſſatoc, nem ſiombat napon.

15 Felele azért nékie az WR, és monda: Kép mutató, ſiombat napon auagy nem óldgyaié el mindentec az ökröt, vagy az ſiamárt az iáſióltól, és nem viſiié itatni?

16 Ezt pedig az Abrahamnac leánját, mellyet à Sátán imé tizen nyóltz eſitendötöl fogua meg között vala, nem kelleté meg óldani ez kötelböl ſiombat napon?

16 Es mikoron ezeket mondana, meg ſiéngyenülnec vala mindenec valakic magokat néki ellenébe vetic vala, és mind az egéſi köſſég örül vala mind azokon az ditſöſéges dólgokon az mellyec ö általa léſinec vala.

Matth 13. 18 Monda pedig Ieſus: Mitſodához haſonlatos az Iſtennec orſiága? és mihöz haſonlitſam azt?

19 Haſonlatos az muſtár maghoz, meljet az ember véuén el vęt az ö kertében, és fel nenekedet és lött nagy fáuá, és az ęgi madarac féſiket raktanac annac ágain.

20 Es eſmét monda: Mihöz haſolitſam az Iſtennec orſiágát?

21 Haſonlatos az kouáſihoz, mellyet az aſiſioniállat véuén el röytet három mértec liztben, mignē mind egéſiſien meg poshadna.

22 Altal mégyen vala azért minden városokon és falukon, tanituán, és Ieruſálembe ménuén.

23 Monda pedig ö nékie egy ember: Auagy keueſen vadnaké à kic iduözülnec? ö pedig monda nékiec:

24 d Igyekezzetec bę menni az ſioros kapún, mert ſokan (mondom néktec:) igyekeznec bę menni, és nem mehetnec.

25 Tudni illic, minec vtánna fel kelend az gazda és bę zárlangya az ö aytáiát, és kezdetec kiuöl állani, és az aytót zörgetni, ezt monduán: niſd meg mi nékünc, ki feleluén azt mondgya néktec: nem tudoc honnét valóc vattoc.

26 Ackor kezditec mondani: te elötted öttünc és ittunc, és az mi vtzáinkon tanitottál.

27 Es azt mondgya: Mondom néktec, nem tudom honnét valóc vattoc, táuozzatoc el én tülem mindnyáián kic hamiſſágot czelekedtec.

28 Ott léſien ſirás és fogaknac tſikorgatáſa, mikoron látándgyátoc az Abrahamot, Iſácot, és Iácobot, és mind az Prophétákat az Iſten orſiágaban, titeket pedig ki rekeztetni.

29 Ackor el iönec ſokan nap keletröl és nap nyugatról, és éſiakról és Dęlröl, és az Iſten orſiágában le telepednec.

30 Es imé vtólſoc (moſt) à kic elsöc léſinec, és elsöc, az kic vtólſoc léſinec.

31 Vgyan

Matth d: Azoc e à kic az kackal inkab akarnac teuelgeni, hogy nem az keueſeckel az igaz vton iarni, mignē az ö reſtſegeknec miatta ki rekeztetnec az Iſten orſagabol.

e: Hijaba valo lenni az anya ſent Egy hazban, ha nem az Anya ſent Egy haznac igaz tagia valaki

Matth: 19. & 20.

f: Az mi hiuatalunkban el kel iarnonc minden felelmec ellen.

31 f Vgyan azon napon iöuénec hozzá némellyec az Phariſęuſoc közzül,kic ezt mondác néki,eregy ki,mennyel innét, mert az Herodes meg akar téged ölni.

32 Es monda nékiec:El ménuén mondgyátoc meg annac az rokánac,imé ördögöket üzöc, és gyogyitoc ma és hólnap, és harmad napon el végeztetem.

g: Sohul ninczenec az hiuatalnac kegiet lemb ellenſegi mint az Iſten hazanac belſö réſzében.de Iſten lattya es boſzſzue áll

33 g Mind az által ſiükſeg nékem ma,hólnap és az után hogy úton iáriac:Mert nem lehetſéges hogy az Prophéta Ieruſálem kiuöl veſiſien el.

Matth.23.

34 Ieruſálem,Ieruſálem, ki meg ölöd az Prophétákat, és meg köuezed azokat à kic te hozzád bot tſátattac,meniéſier akartam egybe gyüiteni az te magzatidat,mi képpen az tyúc az ö fiaczkáit az ö ſiárnia alá, és nem akartátoc.

35 Imé hagyattatic az ti házotoc puſitán.Bizony mondom pedig néktec,nem láttoc engemet, mignem el iö az idö, mikor azt mondgyátoc,Aldott ki iött Wrnac neuébe.

XIIII. Réſz.

h: Az ſzombatnac töruenye nem tiltotta meg az attya fiui ſzeretetöl való ezelekedeteket.

14 h ES lön,mikoron à fö Phariſęuſoc közzül egynec házához ment vólna ſiombat napon enni, öc leſeskednec vala néki vtánna.

2 Es imé egy vizi korſágos ember vala ö elötte.

3 Es feleluén Ieſus, monda az töruény tudóknac,és az Phariſęuſoknac illyen módon : ſiabadé ſiombat napon gyogyitani?

4 Öc pedig halgatánac, és meg foguán azt, meg gyogyitá és el botſátá.

5 Es feleluén nékiec monda:Ha valamelliteknec ſiamára, auagy ökre az verembe eſic,auagy nem vonſiaié ki azt azonnal ſiombat napon?

6 Es nem felelhetnec vala ö ellene ſemmit ezekre.

b: Az keuelſegnec intalma gyalazat az alazatoſſagnac dicziret es tiſztéſeſeg.

7 b Monda pedig példa beſiédet azoknac à kic hiuataloſoc valánac,mikor eſiébe vötte vólna,mi módon válogatnác az fö helyeket,monduán nékiec:

8 Mikor valakitül menyegzöi lakodalomba hiuattatol, ne üllyaz fö helyre,mert nétalám te náladnál tizteletesb ember hiuattatott.

9 Es az à ki mind tégedet mind azt hitta,el iöuén azt mondgya te néked,engedd ennec az helyet,és ackor ſiégyennel az aláb való helyre fogſi ülni.

10 Hanem mikor hiuattatol,mennyel és üllyle az aláb valóhelyen, hogy mikoron el iöuend az ki tégedet hijwt, azt mondgya te néked: Barátom üllyfellyeb. Ackor te néked tiſiteſſéged léſien azoc elött à kic te veled éggyüt ülnec.

et Azoc ellen à kic maſſal iöl teſſnec

11 Mert minden valaki magát fel magaſitallya,meg aláztatic,és à ki magát meg alázza, fel magaſitaltatic.

12 c Mond vala pedig annakis, az ki ötet hitta vala: Mikorö ebédet vagy vatſorát kéſiiteſi, ne hijad barátidat,ſe attyádfiait, ſe ro-

ezzac keuölſegböl es megſiizeteſnec remenſege alatt holott az keresztieni ſzeretet Iſten dicziöſségere nes felebaratiaſnac haſznara.

konidat, ſe gazdag ſiomſiédidat, hogy ŏc viſiontag tégedet ne hijanac, és illyen módon az ió tétemeny meg fizetteſſéc.

13 Hanem mikor lakodalmat kéſiiteſi, hijad az ſiegényeket, czonkabonkakat, ſántákat, vakokat.

14 Es bódog léſieſi, miuel hogy nem fizethetic meg te néked az ió tétemént. Mert meg fizettetic te néked, az igazaknac fel támadáſoknac ideién.

15 Ezeket pedig mikor halotta vólna egy azoc kŏzzŭl à kic ŏ vęle eǵgyŭt ŭlnec vala, monda nékie. Bódog az, à ki eiendic kenyeret az Iſten orſiágában.

d: Iſten az Euangelium altal ſokakat hijw az ŏ fiánac eſmerelire.

19 [d] Ŏ pedig monda annac: Egy ember kéſiite nagy vatſorát, és hiua ſoc vendéget.

17 Es el kŭldé ſiolgáiát az vatſoránac ideién, hogy meg mondaná az hiuataloſoknac. Iertec el, mert immár mindenec el kéſiitettec.

e: Az emberec engedetlenec az Iſten hiuatalanac, kiket az Iſten aiandoki gyakorta meg keslelnec holot inkab azoc altal fel kellene indítaniok.

18 [e] Es mindniáián egyenlŏképpen kezdéc magokat mentegetni, az elſŏ monda, [h] mezŏn való ioſiágot vŏttem, és ki kell mennem, hogy azt meg láſſam, kérlec tégedet ments meg engemet.

h: vagy, falut vŏttem.

19 Az máſic monda: Ŏt igabarmot vŏttem, és el mégyec hogy azokat meg probállyam, kérlec tégedet ments meg engemet.

20 Es más monda: feleſégemet hoztam, és annac okaért nem meherec.

f: Iſten mindenkor talal embereket à kiket el hijon,

21 [f] Mikoron azért az ſiólga haza ment vólna, meg mondá ezeket az ŏ wránac: Ackor meg haragoduán az gazda, monda az ŏ ſiólgáinac: eregyel hamar az városnac vtzáira és ſioroſsira, és az ſiegényeket, czonka bonkákat, ſántákat és vakokat hoz bę ide.

ha az kiket hijut azoc nem engedtec

22 Es monda az ſiólga: wram meg lŏtt, az mint parantſolád, de męgis ŭres helly vagyon.

23 Ackor monda az Wr az ſiolgánac, eregyel az vtakra, ŏſuéniekre, és kénſierits bę iŏnij (mindeneket,) hogy tellyéc bę az én házam.

24 Mert mondom néktec, hogy eǵgyis az hiuatalos férfiac kŏzzŭl, nem koſtollya meg az én vatſorámat.

25 Mégyen vala pedig ŏ vęle nagy ſokaſág, és hátra fordúluán, monda azoknac.

26 [g] Ha valaki én hozzám iŏ, és meg nem gyŭlŏli az ŏ attyát, annyát, feleſégét, és magzatit, attyafiait, húgait, nénnyeit, ſŏt az ŏ magalelkétis, nem lehet n tanituányom.

g: Minden kŏzél valoinknal Iſtent kell inkab ſzeretnŏnc. Matth. 10. & 16.

27 Es valaki nem hordozza az ŏ kereztét, és kŏuet engemet, nem lehet én tanituányom.

h: Az ki Chriſtuſt akaria kŏuetni meg laſſa hogy veghez vigie az mit el kezdet, es keſz legyen mindē keſertetnec es haboruſagnac el ſzennedeſere, es ha kelletic minden marhaianakis el kŏlteſere, ſŏt ſzerel meſinekis el hagyaſara.

28 [h] Mert ti kŏzzŭletec valaki ha tornyot akar eppiteni, auagy, nem meg ſiámlállyaé le ŭluén elŏſier az ŏ kŏltſégét, ha vagyoné annac el végezéſére való kŏltſége?

29 Hogy ha minec vtánna az fundamentomot fel vetette, és el nem végezheti azt, meg ne czúfollyác

follyác ŏtet mindenec valakic azt látandgyác.

30 Ezt monduán: Ez ember, el kezdette vólt az eppitést, s-nem vihette véghŏz.

31 Auagy ha valamely király el akar menni, hogy más királlyal meg ŭtkŏzzéc, auagy nem tanáczkoziké elŏsier, le ŭluén, hogyha tiz ezer emberrel ki siálhat az ellen, à ki ŏ ellene húsi ezeren iŏtt?

32 Mert ha kŭlŏmben czelekesiic, męg mikor amaz táuól vólna, kŏueteket kŭlduén hozzáia, békeséget kér tŭle.

33 Ezenképpen annac okaért: Valamellitec butsuiát nem vésii minden iauaitól, nem lehet én tanituányom.

Matth. 5. i: Az isten igeienec sauaual kel meg sozat none hogy izetlenec ne legyŏnc.

34 i Ió az só: Ha pedig az só meg izetlenŭl, miuel sózzác meg?

35 Sem az fŏldre, sem az ganaira nem ió: ki vetic azt: Az kinec vagyon fŭle az hallásra, hallya.

XV. Resz.

a: Nem kell meg vtalnunc es el hagínonc azokat à kic el teuelettec, hanem sŏkeppen azoc felŏl kel sjorgalmatosoknac lennŏnc.

1 a Kŏzelgetnec vala pedig ŏ hozzáia mind az Publicanusoc és bŭnŏsŏc, hogy halgatnác ŏtet.

2 Es zúgolodnac vala az Pharisęusoc és az irás tudóc, ezt monduán: Ez à bŭnŏsŏket hozzáia fogadgya, és ŏ vęlec eggyŭt ésiic.

3 Oe pedig sióla nékiec ez példa besiédet, monduán:

4 Ha valakinec ti kŏzzŭletec siáz iuha vagyon, és eggyet azoc kŏzzŭl el vesitend, auagy nem hadgyaié el az kilentzuen kilentzet az puztában, és auagy nem mégyené annac meg keresésére à melly el vesiett, mignem azt meg találllya?

5 Es minec vtánna meg találllya fel veti az ŏ vállára ŏrŭluén.

6 Es haza ménuén egybe hija barátit és siomsiédit, monduán nékiec: ŏruendezzetec [h] nékem, mert meg találtam az én iuhomat à melly el vesiett vala.

h Vagy, en velem.

7 Mondom néktec hogy illyen módon ŏrŏm lésien menyben, egy meg tęrŏ bŭnŏs emberen, nagyob hogy nem kilentzuen kilentz igazakon, kic nem siŭkŏlkŏdnec meg tęrésnélkŭl.

8 Auagy ha valamely asioni állatnac tíz drachmaia vagyon, és egy drachámt el vesitend, auagy nem gyŭité gyertyát, és nem seprié meg az házat, s-nem keresié nagy siorgalmatossággal mig nem találllya?

9 Es minec vtánna meg találllya nem hijaé egybe az ŏ asiony barátit és siomsiédit? ezt monduán, ŏrŭllyetec én velem mert meg találtam az drachmat mellyet el vesitettem vala.

b: Az emberec istentŏl soc iokat vŏttec vala, mellyeket mind el tekozlottac. De Isten az ŏ ió voltabol azokat el nem veti, hanem pœnitenciara ŏket fel inditaan hozzaia fogadgia, es annac felette soc aiando okal meg aiandekozza.

10 Ezenképpen mondom néktec: Ŏrŏmŏc vagyon az Istennec Angyalinac, egy bŭnŏs embernec meg tęrésén.

11 b Monda pedig: Egy embernec vala kęt fia.

12 Es monda az iffiabbic az attyánac: Add ki énnékem az ðrökſégből az én réſiemet. Annac okaért az, meg oſita közöttöc az ðrökſéget.

13 Nem ſoc napoc vtán pedig, mikor mindeneket egybe takart vólna az ð iffiabbic fia, meſſie méne idegen tartomáñba, és ott el tékozlá minden marháiát, miuel hogy nagy tékozláſſal élne.

14 Minec vtánna pedig mindeneket el tékozlott vólna, támada nagy éhſég abban az tartomáñban, és ð meg kezdé fogyátkozni.

15 Es el ménuén adá magát annac az tartomáñnac egy lakoſához, ki el küldé azt az ð mezeire hogy legeltetne az diſinókat.

16 Es kéuánnya vala meg tőlteni az ð gyomrát az mosléckal mellyet éſinec vala az diſinóc, de aztis ſenki nem adgya vala.

17 Es mikoron magába tęrt vólna, monda: Az én attyámnac melly ſoc bęreſi bőuelkednec kenyereckel? En pedig ehuel haloc meg.

18 Fel keluén el mégyec az én atyámhoz, és ezt mondom nékie: Atyám, vétkeztem az ęg ellen, és te ellened.

19 Es nem vagyoc immár méltó arra, hogy te fiadnac hiuattaſſam, tégy engemet óllyanná mint az te bęreſidnec eggyic.

20 Fel keluén azért el méne az ð attyához: Mikoron pedig męg táuól vólna, meg látá őtet az ð attya, és meg ſianá őtet, és hozzáia futuán eléc az ð nyakára, és meg czókolgata őtet.

21 Monda pedig néki az ð fia: Atyám, vétkeztem az ęgh ellen, és te ellened, és nem vagyoc immár méltó arra, hogy te fiadnac hiuattaſſam.

22 Es monda az ð attya az ſiolgáknac: hozzátoc elő amaz én fő öltőző ruhámat, és öltőzteſſétec fel őtet, és adgyátoc gyűrőt az ð kezébe, és ſarut az ð lábaiba.

23 Es elő hozuán amaz meg hizlalt túlkot öllyétec meg, és lakozzunc nagy vigaſsággal.

24 Mert ez én fiam meg hólt vala, és fel támadott, el veſtett vala, és meg talaltatott: kezdénec azért vigan lakni.

25 Vala pedig az ð nagyobic fia az mezőn, ki mikor háza iőuén közelgetet vólna az házhoz, hallá az énekléſt és az vigadozáſt.

26 Es eggyet az ſiólgác közzűl elő ſiólituán, meg tudakozéc rayta mi dolog vólna az.

27 Az pedig monda: Az te őtſed iőtt meg, és meg ölete az te atyád amaz hizlalt tulkot, miuel hogy egeſſégben iőtt meg.

28 Meg haragodéc pedig az, és nem akara bę menni: Az ð attya

annac

annac okaért ki ménuén : kéré ŏtet.

29 Amaz pedig feleluén monda az attyánac : Imé enni eſitendŏtŏl fogua ſiolgáloc te néked, és ſoha parantſolatodat meg nem rontottam, męgis nem adtál nékem czac egy keczke fiatis, hogy az én barátimmal vigan laknám.

30 Minec vtánna pedig ez te fiad meg iŏtt vólna, ki minden te marhádat az paráznackal kŏltŏtte el, meg ŏletted ŏ néki amaz hizlalt tulkot.

31 Ŏ pedig monda néki, fiam te mindenkor én velem vagy, és minden marhám tijéd.

32 Vig keduel kell vala pedig te néked lenned, és ŏruendezned kell vala, hogy az te atyádfia meg hólt vala, és meg eleuenedett, el veſett vala, és meg találtatott.

XVI. Reſz.

a: Az emberec gyakorta az maſebolis iol teſznec maſſal, az mi tulaidonunkbol tehat ſockal inkab iol kell igyebeckel tennőnc.

1 [a] MOnda pedig az ŏ tanituáninakis : Vala egy gazdag ember, kinec vala egy Sáfára, és az bę vádoltatéc annál, hogy minden iauait el tékozlana.

2 Hiuá azért azt, és monda nékié : Mit halloc felŏled? adgy ſiámot az te Sáfárſágodról, mert nem lehetſi ez vtán Sáfár.

3 Monda pedig magában az Sáfár : Mit miuellyec miuel hogy az én wram el véſsi én tŏlem az Sáfárſágot: Nem kapálhatoc, az kolduláſt ſiégyenlem.

4 Tudom mit kell tennem, hogy mikor az Sáfárſágtól meg foſstatom, bę fogadgyanac engemet házokba.

5 Minec vtánna azért az ŏ wránac minden adoſſait egybe gyŭitŏtte vólna, monda az elſŏnec : Menyéuel tartozol az én wramnac?

6 Az pedig monda: ſiáz Batus oláijal: Es monda nékie, Vegyed az te ſiám tartó kŏnyuedet, és le ŭluén hamar, iry ŏtuent.

Az Batus, merteknec neme volt, melliel eltee ſidoſagban es mertec azzal hig allatot.

7 Az vtán monda máſnac, te pedig menyéuel tartozol? Az pedig monda: ſiáz Corus búzáual: és monda annac, vegyed az te ſiám tartó kŏnyuedet, és iry nyóltzuant.

Az Coruſis merteknec neme volt, mellyel mertec ſzaraz allatot mint gabonat, arpat &c.

8 [b] Es ditſiré az wr az hamis Sáfárt, hogy eſieſen czelekedett vólna. Mert ez világnac fiai eſiesbec az világoſſágnac fiainál az ŏ nemec ſierint.

b: Nem ditſeri az wr az lopaſt, hanem az bőltſeſeget vagy okoſſagot az Safarban.

9 Enis mondom néktec, ſierezzetec magatoknac ió akaró barátſágos embereket, az hamis gazdagſágból, [c] hogy mikoron meg fogyátkoztoc, bę fogadgyanac titeket az ŏrŏc haylokokba.

c: Hamiſnac mondgya az gazdagſagot, nem hogy magaban gonoz volna, hanem azert mert gyakorta hamiſſan gyŭitetic.

10 Az ki hiw az keueſen, ſokonnis hiw az, és az ki az keueſen hamis, az ſokonnis hamis.

11 Ha annac okaért az hamis

gazdagſágon hiuec nem vóltatoc, kitſoda bizná reátoc igaz gazdagſágot?

12 Es ha az máſén hiuec nem vóltatoc, az mi tijétec kitſoda bizná azt reátoc?

Matth 6. 13 Egy ſiólgais nem ſiolgálhat kęt wrnac, mert vagy az eǵgyiket gyülöli, és az máſikat ſiereti, vagy az eǵgyikhöz ragazkodic, és az máſikat meg vtállya: Nem ſiolgálhattoc az Iſtennec és az Mammonnac.

14 Hallyác vala pedig mind ezeket az Phariſęuſokis, kic föſuényec valánac, és ötet czúfollyác vala.

d: A Iſten lattya az titkos bűnöketis. 15 Es monda nékiec: d Ti vattoc kic emberec elött magatokat igazittyátoc: Az ISTEN pedig tudgya az ti ſiiueiteket, Mert az mi bötſületes az emberec elött, az Iſtennec elöttte vtálatos.

Matth. 11. 16 Az töruény és az Prophétác (kereſitelö) Iánoſig (vadnac,) az idötöl fogua az Iſtennec orſiága hirdettetic, és minden ember erőuel oſtromlya azt.

17 Könnyeb pedig az meńnec földnec el múlni, hogy nem az töruéńnec czac egy pontyánac hiába eſni.

Matth. 5. & 19. 18 Valaki el hadgya az ö feleſégét és máſt véſien, paráznalkodic, és az ki az ö wrától el hagyatott aſioni állatot véſii feleſégül, paráznalkodic.

e: Az Gazdagrul es La 19 e Vala pedig egy gazdag ember, és öltözic vala bárſońba és biborba, és minden napon vigan lakic vala.

20 Vala pedig egy Lázár neuö kóldus, ki el vettetett vala az ö háza elött, és fekéllyeckel tellyes vala.

21 Es kéuán vala meg elegedni az morſálekockal, mellyec húllanac vala az gazdagnac aſitaláról: De az ebekis el iönec vala, és nyallyác vala az ö ſebeit.

22 Lön pedig, hogy meg halna az kóldus, és vitettetnéc az Angyaloktól az Abrahamnac kebelébe: Meg hala pedig az gazdagis, és el temettetéc.

23 Es az pokolban fel emeluén az ö ſiemeit, mikor vólna az kénokban, látá az Abrahamot táuól, és az Lázárt az ö kebelében.

24 Es ö kiáltuán monda: Atyám Abraham, könyörülly én raytam, és botſáſd el az Lázárt, hogy mártſa az ö kiſſebic viját az vízbe, es híuöſitſe meg az én nyeluemet, mert gyöttrettetem ez lángban.

25 Monda pedig az Abraham: Fiam emlekezzél meg rólla, hogy te az te iauaidat el vötted az te életedben, haſonlatos képpen az Lázáris az ö nyaualyáit Moſtan pedig ez vigaztaltatic, f te pedig gyöttrettetel.

26 Es mind ezeknec felötte, mi közöttünc és ti közöttetec nagy közbe vetés vagyon, annira hogy

Zarrul, holot meg mutattya Chriſtus hogy az hiueknee ſzegen ſegeket öröc bodogſag. Az Iſtentelen gazdagoknac pedig az ö gyönöruſeges eleteket öröc karhozat köueti.

f: Vagy, gyönöruſegeſen el.

ra hogy az kic akarnánac innét ti hozzátoc által menni, nem mehetnec, ſem pedig onnét ide nem iöhetnec.

27 Monda pedig amaz: kérlec azért tégedet atyám, hogy bocząſd ötet az én atyámnac házához.

28 Mert vadnac öt atyámſiai, hogy bizońſágot tégyen nékiec hogy ökis ide ez gyötrelemnec helyére ne iöijenec.

29 Monda nékie Abraham: vagyon Moſeſec és Prophetáioc, halgaſsác azokat.

30 Amaz pedig monda: Nem úgy, atyám Abraham, hanem az halottac közzül ha valamely ö hozzáioc ménend, megtęrnec.

31 Az Abraham pedig monda néki: Ha Moſeſt, és az Prophétákat nem halgattyác, annac ſem hiſinec, ha valamelly az hallotac közzül feltámaztatnékis.

XVII. *Réſz.*

d: Botránkozaſoknelkûl nem lehet az anya ſent egy haz, de azokat Iſten megbünteti az kic az leg kiſſebbet az biuec közzûl meg botrankoztattyac.

1 MOnda pedig az ö tanituáninac: Lehetetlen dolog hogy botránkozáſoc ne eſſenec, de iay annac az ki által eſnec.

2 Iob annac, ha egy nehéz malom kőuet vetnec az nyakába, és ha az tengerbe vettetic, hogy nem mint eggyet ez kitſinec közzül meg botránkoztaſſon.

3 Őrizzétec magatokat, Ha az te felebarátod vétkezendic te ellened, dorgáld meg ötet, és ha meg tęr, botſás meg néki.

4 Es ha egy nap hętſier vétkezic elłened, és mind az hętſier te hozzád tęrend, ezt monduán: Meg bántam czelekedetemet, meg botſás nékie.

5 Es mondánac az Apaſtaloc az WRnac: Neuellyed az mi hitünket.

6 Monda pedig az WR: ha anni hitötöc vólna, menyi az muſtar mag, azt mondanátoc imez eper fánac, *b* ſiakagy ki gyükereſtül és plántáltaſſál az tengerbe, engedne néktec.

b: Gyermeki az mint az bűtesemberec ſinac vulla, minden hetyſegnélkül, eper vagy ſeder fa.

7 Kitſoda pedig ti közzületec az, az kinec ſiántó auagy barom legeltető ſiólgáia vagyon, ki az mezőről meg iött, ſiólgáiának az mondaná mindiáráſt, Ier elő, üly le?

8 Sőt inkáb auagy nem azt mongyaié néki: Kéſiits vatſorám ra valót, és hozzá kéſiüluén ſiolgálly énnékem, mig én éſiem iſiom, és az után teis egyél és igyál?

9 Auagy meg köſiönié annac az ſiólgának, hogy azt miuelte, az mit nékie parantſolt vólt? Nem gondolom.

10 Azonképpen tijs, Ha mind azokat meg tſelekedenditekis az mellyec néktec paranczoltattac, azt mongyátoc, haſiontalan ſiólgác vagyunc, mert az mit kellet tſelekednünc, azt czelekedtüc.

c: Akar mely ſorgalmatoſon munkaloſgyunc, az iſten vgyan nem tartozic mi nékünc ſemmiuel, mert ßuei vagyunc mind mi, mind pedig valamink vagyon.

11 Es lőn, mikor menne Ieruſálembe, által mégyen vala Samaria és Galilea között.

d: Christus az hala adatlanockalis iol téßen, de ezac az hala adoknac haßnalnac az Istenio tetemeni.

12 d Es mikor egy faluba menne, bę iŏuénec ŏ eleibe tíz bęl poklos férfiac, kic táuól meg állánac.

13 Es fel emeléc ſiauokat, mond uán: Ieſus Meſter, kŏnyŏrŭlly mi raytnnc.

14 Ki mikor ŏket látta vólna, monda nékiec: El ménuén mutaſſátoc meg magatokat az papoknac: Es lŏn hogy mikor oda mennénec, meg tiſztulánac.

15 Egy pedig ŏ kŏzzŭlŏc, mikor látta vólna hogy meg gyogyúlt vólna, meg tęre, ditſŏituén az Iſtent nagy ſióual.

19 Es artzal le búrúla az ŏ lábainál, hálákat aduán ŏ néki, és ez Samariabęli vala.

17 Feleluén pedig Ieſus, monda: auagy nem tizen tiſitúlánaké meg? az kilentze pedig hól vagyon?

18 Nem tęrénec hátra hogy az Iſtennec diczŏſéget adnánac, hanem czac ez idegen nemzet.

19 Es monda neki: kelly fel, és meny el, az te hitŏd tégedet meg tartott.

e: Az Iſten orſiágat ſokan nem veſſic eſſekbe mikor ielen vagyonis, Mert azt alittyac hogy kúlsŏ ez vilagi fenyetſeggel kŏttetett, egybe.

20 e Mikoron pedig meg kérdetett vólna az Phariſęuſoktól, mikor iŏne el az Iſtennec orſiága, felele nékiec és monda: Nem iŏ el v́gy az Iſtennec orſiága hogy ember eſizébe vehetné.

21 Es nem mondgyác ezt: Imé itt, auagy imé amott vagyon, Mert imé az Iſtennec orſiága ti bennetec vagyon.

22 Monda pedig az ŏ tanituáninac: El iŏ az idŏ, mikor kéuántoc látni eǵgyet az embernec fiánac napiai kŏzzŭl, és nem láthattyátoc.

23 Es ezt mondgyác néktec: Imé itt, vagy imé amott (vagyon,) de oda ne mennyetec, és azt ne kergeſſetec. Matth, 24.

24 Mert miképpen az fénlŏ villámás, ez ęgh alatt való eǵgyic tartomáńból, más ęgh alatt való tartomáńba fénlic: azonképpen léſien az embernec fiais az ŏ napián.

25 De elŏſier ſokat kell néki ſien uedni, és meg vettetni ez nemzetſégtŏl.

26 f Es miképpen lŏtt az Noe ideiében, azonképpen léſien az embernec fiánac napiaikoris. Gene: 7. f. Ez világra hirtelen iŏ az itelet, azért az hiueknec ſkintelen vigyazniockel.

27 Eſinec iſinac vala, feleſégeket véſinec vala, és házaſságra adatnac vala, mind az napig az mellyen bę ment Noe az bárkába, és el iŏue az ŏzŏn víz, és mindeneket el veſité.

28 Haſonlatos képpen az mint Lot ideiébennis lŏtt, éſinec és iſinac vala, véſinec és adnac vala, plántálnac és eppitenec vala. Gene: 19.

29 Az melly nap pedig ki ment Lot Sodomából, tŭzes és kénkŏues eſŏ lŏtt az ęgbŏl, és mindeneket el veſité.

30 Ezen-

30 Ezenképpen léſien az nap, mellyen az embernec fia meg ielenic.

g: Megoltal mazzuc magunkat hogy ſe ketlegſe ez vilagnac ſzerelme vagy valami attya fiuſignac tekinteti minket meg ne keſtellyen.

31 g Az napon ha valaki az háznac felötte léſien, és az ö marhája az házban, ne ſiállyon le annac el vitelére, és az ki az mezön vagyon, azonképpen ne tęrien hátra.

32 Emlekezzétec meg az Lotnac feleſégéröl.

33 Valaki igyekezic az ö lelkét meg tartani, el veſiti azt, és valaki azt el veſitendi, meg eleueniti azt.

Matth: 24.

34 Mondom néktec, azon az ettzakán ketten léſinec egy ágyban, eggyic fel ragadtatic, az máſic el hagyatic.

35 Kęt aſioni állatoc örölnec eggyüt, eggyic fel ragattatic, az máſic el hagyattatic.

36 Ketten léſinec az mezön, az eggyic el vitettetic az máſic el hagyattatic.

h: Az megmaradaſnac modgya ezha Chriſtuſhoz ragazkodunc.

37 h És feleluén mondánac néki: holott Wram? ö pedig monda nékiec: valahól leiend az teſt, oda gyülnec az ſas keſelyü - kis.

XVIII. *Réſz.*

a: Szüntelen kel könyörgeni, és ha Iſten keſic, meg nem kell ag keresben reſtöl nönc.

1 a MOndá pedig példa beſiédetis nékiec, erröl, hogy nékiec mindenkor imádkoznioc kellene, és nem kellene abban meg reſtülni.

2 Ezt monduán? vala egy biró, egy neminęmü városban, ki az Iſtent nem féli vala, és ſenkit nem betſüll vala.

3 Vala pedig abban az városban egy özuegy aſſioniállát, mellj ához méne, monduán: Ally boſſiút én éröttem az én ellenſége - men.

4 Amaz pedig nem akará ſoc ideig. Az után pedig monda ö magában: Iólléhet az Iſtent nem félem, és ſenkit nem betſüllec.

5 Mind az által miuel hogy né kem bántáſomra vagyon ez özuegy aſſoni állat, meg ſiabaditom ötet, hogy ſiüntelen reiám iár - uán ne vntaſſon engemet.

i: vagy hogy végezetre el iöuen arttul ne verien engemet.

6 Monda pedig az WR: hallyátoc mit mond ez hamis biró.

7 Az Iſten pedig nem állé boſſiútaz ö válaſztottiért kic ö hozzá kiáltanac éjjel és nappal, ha éröttec való boſſiú állálát el halaztya is.b

b: Az az, ha kéſedelmeſnec latſatiktis lenni az ö rajtoc eſett boſſuſágnac meg bántetéſeben.

8 Mondom néktec meg ſiabadittya öket hamar. Mind az által, az embernec fia mikoron el iöuend, auagy találе hitöt és földön.

c: Az Phariſeuſröl és Publicanuſröl, kiknec példáiokban meg mutattya Chriſtus hogy az könyörgeſt ha a ſontalanna teſt az magaban való bizodalomége gyebeknec meg vtalaſa. Es hogy Iſten ez löttkedues az töredelmes ſiuö ember.

9 c Monda pedig némellyeknekis, kic el hittéc vala magokban hogy ök igazac vólnánac, és egyebeket ſemminec alitanac vala illyen példa beſiédet.

10 Ket emberec mennec vala fel az Templumba hogy imádkoznánac, az eggyic Phariſeus, az máſic Publicanus.

11 Az

11 Az Phariſęus áluán, illyen módón imádkozic vala magában: Iſten, hálákat adoc néked, hogy nem vagyoc ollyan mint egyęb emberec, ragadozóc, hamiſſac, paráznác, vagy minęmű imez publicanuſis.

12 Böytölöc kętſier egy heten, igazán meg adom dęzmáiát minden marhámnac.

13 Az Publicanus pedig táuól áluán, nem akaria vala ſiemeitis az ęgre fel emelni, hanem veri vala az ő mellyét, ezt monduán: Iſten légy irgalmas nékem bűnös embernec.

14 Mondom néktec, alá iőue ez az ő házához meg igazitatuán, inkábhogy nem amaz. Mert valaki fel magaztallya magát, meg aláztatic, és az ki meg alázza magát, fel magaztaltatic.

15 Hoznac vala pedig ő hozzája kis gyermekeketis, hogy azokat illetné, mikor pedig azt láttác vólna az tanituányoc, meg dorgálác azokat.

16 d Ieſus pedig mikor az gyermekeket hozzáia hitta vólna, mőda: Engedgyétec hogy à gyermekec iőjénec én hozzám, és őket meg ne tiltſátoc, mert illyeneké az Iſtennec orſiága.

17 Bizony mondom néktec, valaki vgy nem véſi az Iſtennec orſiágát mint az kis gyermec, ſemmiképpen nem mégyen bę abba.

18 Ackor meg kérdé ötet egy az fő emberec közzül, ezt mond uán: Ió Meſter, mit czeleked gyem hogy az öröc életet veheſſem.

19 Monda pedig nékie Ieſus: Miért mondaſi engemet iónac? Nintſen ſenki ió, hanem czac az egy Iſten.

20 Az paranczolatokat tudod: Ne paráznalkodgyál: Ne ölly, Ne orozz: Hamis tanuſágot ne mondgy. Tiſitellyed az te atyádat és az te anyádat.

21 Amaz pedig monda: mind ezeket az én iffiuſágomtól fogua meg tartottam.

22 Ieſus pedig ezeket haluán, monda nékie: Męg egyben vagyon fogyátkozáſod. Valami marhád vagyon add el, és oſitogaſd az ſiegényeknec, és kéntſed léſien menyorſiágban, és iere köueſs engemet,

23 e Amaz pedig ezeket haluán, igen meg ſiomorodéc, mert igen gazdag vala.

24 Es mikor látta vólna Ieſus, hogy az igen meg ſiomorodott vólna, monda: Melly nehezen mennec bę az Iſtennec orſiágába, az kiknec pénzec vagyon.

25 Mert könnyeb az teuénec az tönec fokán által menni, hogy nem mint az gazdagnac az Iſten orſiágába bę menni.

26 Az kic pedig ezeket hallottác vala, mondánac: ſ. kitſoda iduözülhet tehát?

27 Ő pedig monda nékiec: Az mellyec az emberec elött lehetet-

d: Az hiueknec gyermekec az Iſten elött kedueſec, mert bé foglaltatnac à ſiöuetſégben.

Matt: 19.

e: Nehez dolog gazdagnac, és Iſten felőnec lenni.

hetetlenec, az Iſtennec elõtte lehetſégeſec.

28 Monda pedig az Peter: Imé mi mindeneket el hattunc, és kõuettũnc tégedet.

f: Az kic Chriſtuſért mindeneket el hagynac. meg gazdagulnac.

29 f Ő pedig monda nékiec: Bizony mondom néktec: Senki nin tſen olly, az kiel hagyangya az õ házát, vagy ſiũleit, vagy attyáfiait, vagy feleſégét, vagy gyermekit az Iſten orſiágáért.

30 Az ki ſoc iókat nem venne ez idõben, az kõuetkezendõ világon pedig õrõc életet.

31 Ieſus pedig mikoron melléie võtte vólna az tizenkęt tanituányokat, monda nékiec: Imé fel mégyũnc Ieruſálembe, és el végezteтnec mindenec az embernec fia felõl, az mellyec meg irattattac az Prophétáktól.

Matth: 20. Mar: 10.

32 Mert az pogány népec kezébe adattatic, és meg czúfoltatic, és boſiſiúſágockal illettetic, és meg põdkõſtetic.

33 Es minec vtánna õtet meg õſtorozzác, meg õlic. De harmad napon fel támad.

34 Oek pedig ezekben ſemmit nem érténec, és ez beſiédec õ tõlõc el röytettec vala, és nem értéc az mellyeket mond vala.

g: Chriſtus ezuda tetellel meg bizonitotta hogy ez vilagnac vilagoſſaga lesgyen.

35 g Lõn pedig, mikor õ közelgetne Iericho városához, egy vac ũll vala az vt mellet kóldúluán.

36 Mikor azért az hallotta vólna az mellõle el ménõ ſereget, tudakozic vala mi dolog vólna az.

37 Meg mondác pedig nékie, hogy az Nazaratbéli Ieſus menne el onnét.

38 Es kiálta monduán: Ieſus, Dáuidnac fia, könyörülly én raytam

39 h Az kic pedig elõl mennec, vala, dorgállyác vala õtet hogy halgatna, amaz pedig ſockal inkáb kiált vala, Dáuidnac fia könyörülly én raytam.

h: Mennel több keſertesẽnc vagyon az keſertetben, annal inkáb elõ mennyũnc ab ban,

40 Ieſus pedig mikor meg állott vólna, parantſola hogy hozzáia hoznác azt, és mikor oda közelgetet vólna, kérdé õtet.

41 Ezt monduán: Mit akarſi hogy czelekedgyem veled? Amaz pedig monda: WRam, hogy az én ſiemem világa meg iõijõn.

42 Es Ieſus monda nékie: Láſs, az te hitõd tégedet meg tartott.

43 Azonnal annac okaért, az õ ſieme világa meg iõue, és kõueti vala õtet, ditſõituén az Iſtent, és mind az egéſi ſokaſág mikor ezt látta vólna, adánac ditſéretet Iſtennec.

XIX. Réſz.

1 ES a bę ménuén Ierichoba, azon mégyen vala el.

a: Chriſtus gyakorta azokat kereſi meg az kic ſidegenekntc lattatnac vala ai õkegyel metõl.

2 Es imé vala egy ember, ki neuéről hiuattatic vala Zachęuſnac ki az Publicanuſoknac elõttõc iáróioc vala, és gazdag vala.

3 Es igyekezic vala látni, ki vólna az Ieſus, es az ſokaſágtól nem láthattya vala, miuel hóg állapattya ſierint kis ember vala.

b. Sycomorus nem mindenes ſtõl fogſa. ha nem oly az mint az bõlts emberec mongyac. melly az figa hõz és ſedehõz haſonlo. és ez kettõ kõzõtt mint egy kõz haſonlo ſa.

4 Es elõl el futuán fel hága egy füge fára, b hogy õtet meg láthatná, mert azon kel vala néki el mennie.

5 Minec vtáña pedig oda à helyre iutott vólna, fel tekintuén Ieſus

Iesus látá ŏtet, és monda nékie, Zachęe hamar ſiálly alá, mert ma énnékem az te házadnál kell maradnom.

6 Es ſietſéggel le ſiálla, és nagy ŏrŏmmel fogadá ŏtet.

7 Es mindenec mikor ezt láttác vólna, zúgolodnac vala, ezt monduán: hogy ŏ bŭnŏs emberhŏz ment vólna bę, hogy ſiállá-ſa ott lenne.

8 [c] Az Zachęus pedig elŏ áluán monda az Wrnac: WRam imé minden ioſiágomnac felét az ſiegényeknec adom, és ha valakitŏl valamit patuarkodáſſal el vŏttem, négy annit adoc helyébe.

c: Az igaz Pœnitentia meg eſmértetic az ŏ gyŭmŏltſerŏl.

9 Monda pedig nékie Ieſus: Ma lŏtt iduŏſſége ennec ez háznac, miuel hogy ŏis az Abrahamnac fia. [d]

d: Vagy, miuel hogy teis az Abraham fia vagy, Az az, Ma lett ennec ez ezelednec iduesſege, miuel hogy ez haz nepeis az Iſtennec Abrahammal tett fogadasban bé foglaltatic

10 Mert azért iŏtt az embernec fia, hogy meg kereſſe és meg tartſa az mi el veſiett vala.

11 Es mikor ezeket amazoc hallottác vólna, az ŭton mentében mondapélda beſiédet, miuel hoǵ kŏzel vólna Ieruſálemhŏz, és miuel hogy azt alitanác hogy azonnal meg ielennéc az Iſten orſiága.

Matt: 25.

12 [e] Monda azért: Egy nemzetes ember el méne meſiſie való tartományba, hogy venne magánac orſiágot, és meg tęrne.

e: Nemellyec azoc kŏzzŭlkic az Iſten hazaban vadnac meg vetic Chriſtuſt, nemellyec iol elnec az Iſten aiandokiual. Nemellyec gonoſſul, Az elsŏ rendbélieket meg iteli az ŏwr, az ma ſod rendbélie

13 Es az ŏ ſiólgait ſiólituán ada nékiec tíz girát, és monda nékiec: kereskedgyetec mig meg iŏuec.

14 Az városnac pedig lakoſi gyŭlŏlic vala ŏtet, és kŭldénec kŏueteket vtánna, ezt monduán: nem akariuc hogy ŏ wralkodgyéc mi raytunc.

ket meg aiandekozza, Az harmad rendbéliektŏl aztis el veſſi az mi naloc vagyon.

15 Es lŏn, mikor meg iŏtt vólna az orſiág vétele vtán, hiuatá az ŏ ſiólgait hozzáia, à kiknec à pénzt adtavala, hoǵ meg tudná ki mint kereskedett vólna.

16 El iŏue pedig az elsŏ, ezt monduán, Wram az te girád tíz girát nyert.

17 Amaz pedig monda nékie: Iól vagyon ió ſiólga, miuel hogy keueſen vóltál híw, légyen birodalmod tíz városokon.

18 Es az máſikis elŏ iŏue, monduán: WRam az te girád ŏt girát nyert.

19 Monda ennekis: nékedis légyen birodalmod ŏt városokon.

20 Máſis elŏ iŏue, monduán: Wram imé imhól vagyon az te girád, mellyet kŭlŏn az én keſikenŏmben kŏtue tartottam.

21 Mert féltem te tŭled, miuel hogy kegyetlen ember vagy, el veſied az mit nem te tŏttél el, és aratod aztis az mit nem te vetettél.

22 Monda pedig annac: Az te ſiádból itéllec meg tégedet gonoſi ſiólga, tudtad hogy én kegyetlen ember vagyoc, ki el veſiem à mit nem én tŏttem el, és aratom az mit nem én vetettem.

23 Miért nem adtad azért az én pénzemet az pénz váltóc aſitalára, és én meg iŏuén, nyereſéggel vŏttem vólna azt meg?

24 Es az ott állóknac monda: Vegyétec el ettŭl az girát és adgyátoc

gyátoc annac az kinec tíz giráia vagyon.

25 Es mondánac néki: Wram, Tíz giráia vagyon annac.

26 Es ő monda,mert mondom néktec: Mindennec adatic az kinec vagyon, az kinec pedig ninczen,męg az mié vagyonis,el vétetic tűle.

27 Sőt annac felőtte amaz én ellenſégimetis, kic nem akartac hogy ő raytoc wralkodgyam, hozzátoc ide,és én előttem őllyé tec meg őket.

28 Es ezeket monduán,mégyen vala elől,fel ménuénIeruſálembe.

Matth. 21.

29 Es lőn mikor közelgetet vólna Bethphagéhoz és Bethaniához,az hegyhöz melly hiuattatic olay fáknac hegyénec, el küldekettőt az ő tanituáni közzül.

30 Ezt monduán: Mennyetec el az falúba,melly ellentekbe vagyon, mellybe bę ménuén, találtoc egy meg kötött vehmet, mellyen ſoha egy ember ſem ült, el ólduán azt, hozzátoc ide.

31 Es ha valaki kérdend titeket, miért óldgyátoc el:ezt mondgyátoc: Mert az WR ſiükölködic ennélkül.

32 Es el ménuén az kiket el küldöt vala, vgy találác az mint nékiec mondotta vala.

33 Es mikor az vehmet el óldanác,mondánac nékiēc annac gazdai, miért óldgyátoc el az vehmet?

34 [c]Oc pedig mondánac: mert az WR ſiükölködic ennélkül.

35 El viuéc azért azt Ieſushoz, és az ő felső ruháiokat az(ſiamárnac) vehmére vetuén, Ieſuſt reá helheztetéc.

36 Es mikoron ő meñe,az ő felső ruháiokat teritic vala az vtra.

37 Es mikor immár közelgetne, az olai fáknac hegyénec leitőiére az őruendező tanituánioknac ſokaſága, kezdé diczirni az Iſtent fel ſióual, mind az Iſteni erőkről az mellyeket láttác vala.

38 Ezt monduán: Aldot à király ki iőtt az Wrnac neuébe: Békeſég az menyben, és diczőſég az magaſſágban.

39 Es némellyec az Phariſęuſoc közzül az ſeregből mondánac nékie: Meſter dorgáld meg az te tanituánidat.

40[f] Es ő feleluén monda nékiec: Mondom néktec, ha ezec meg ſiűnnec,à köuec fognac kiáltani.

41[g] Es mikor el közelgetett vólna,az városſt látuán,ſira azon.

42 Ezt monduán: Vayha akarczac te eſiedbe vehetted vólna, auagy czac az te moſtani napodon,az mellyec néked az te békeſégedre valóc, De azoc moſt el reytettec az ti ſiemeitektől.

43 Mert el iő az idő te ellenned, mellyben az te ellenſéged te környűled palánkot eppit[h] és környűl vélinec tégedet, és minden felől meg ſioritanac.

44 Es téged az főlddel egyeneſſé téſinec, és az te fiaidat ottben: Es nem hagynac te benned egy köuet más köuön, miuelhogy nem betſüllötted meg amaz te meglátogatáſodnac napiát.

[f] Hà azoc nē diczeric 1. ſtent az kikneckel, ő tamaze ollyakat az kic ő tet diczeriec.

[g] Chriſtus arra győnyőrködic az gonoſoknakis veſzedelmükben.

[h] Arkot, tőltéſt.

16 El mégyen és el veſiti azokat az miueſeket, és à ſiölöt egyebeknec adgya: Ezt pedig mikor hallottác vólna, mondánac, táuól légyen az.

Pſal. 118. 17 Es ö reáioc tekintuén monda: Miczoda tehát az mi meg vagyon irua: Az melly köuet az eppitöc meg vetettenec, az lött az ſiegeletnec feie.

18 Valaki arra az köre fellül eſic, meg romol, az kire pedig eſic, meg rontya azt.

19 Es igyekeznec vala az papi feiedelmec és az irás tudóc az ö kezeket ö reáia vetni azon órában, de félénec, mert meg értéc, hogy ö ellenec mondotta vólna ez példa beſiédet.

20 Annac okaért ö vtánna vigyázuán, botſátánac leſeskedöket kic igazaknac tettetnéc magokat, hogy az ö beſiédében patuart találnánac, hogy ötet adhatnác az tiztartónac birodalmába és hatalmába.

21 c Kic meg kérdéc ötet, mond uán: Meſter tudgyuc, hogy te igazán ſiólaſi és tanitaſi, és ſiemélt nem válogatſi, hanem az Iſten vtát igazán tanitod.

Matth. 22. Marc. 12. c: Az igaz tanitoknac ha külömben ez világ nem arthat, partolkodoknac mondgya ö-ket.

22 Illiké adót fizetnünc mi nékünc az Czáſiárnac, auagy nem.

23 Es mikor eſiébe vötte vólna azoknac álnokſágokat, monda nékiec: mit kéſértetec engemet.

24 Mutaſſatoc nékem egj pénzt, ki ábrazattya és neue vagyon ray ta? feleluén pedig mondánac, az Czáſiáre.

25 Ö pedig monda nékiec: Adgyátoc meg azért az mi Czáſiáre az Czáſiárnac, és az mi Iſtene, Iſtennec.

26 Azért nem fegyhetéc meg az ö beſiédit az köſſég elött, és czudálkozuán az ö beſiédin, halgatánac.

27 Mikor pedig az Sadducęuſoc közzül némellyec ö hozzá mentec vólna, (kic tagadgyác lenni az fel támadáſt,) meg kérdéc ötet.

28 d Monduán: Meſter, Az Moſes meg irta mi nükünc, ha valakinec attyafia meg haland, kinec feleſége vólt, és magzatoknél kül haland meg, hogy annac attyafia el vegye amannac feleſégét, és az ö attyafiánac támaſiſion magot.

Deut. 25. d: Az teſtnec fel tamadaſat bizonittya Chriſtus.

29 Hęt attyafiac vóltac azért, kic közzül az elsö feleſéget véuén, meg hólt magzatoknélkül.

30 Az máſic vöué azért azt el, és azis magzatoknélkül hólt meg

31 Az vtán az harmadic vötte el azt, haſonlatos képpen mind hęten, ſ-nem hadtanac magot és meg hóltanac.

32 Mind ezec vtán pedig, meg hala az aſioni állatis.

33 Az fel támadáſnac napián azért, ezec közzül mellyic feleſége léſien az? mert mind az hętnec feleſége vólt.

34 Es feleluén monda nékiec Ieſus: Ez világnac fiai véſinec magoknac feleſégeket, és adatnac házaſſágra.

35 Az kic pedig méltóknac itéltetnec, hogy amaz világot el ve-

45 Es bę ménuén az templumba, kezdé ki ŭzni azokat az kic árúlnac és véſinec vala abban.

Eſai. 56. Ierem. 7.

46 Monduán nékiec: Meg vagyon irua, Az én házam imádſágnac háza, ti pedig tŏttétec azt latroknac barlángiáuá.

47 Es tanit vala minden nap az templumban: Az papi feiedelmec pedig és irás tudóc, és az kŏſſégnec elei, igyekeznec vala ŏtet el veſiteni.

48 Es nem tudgyác vala mit czelekednénec, mert mind az egéſi kŏſſég ŏ tŭle fŭgg vala, miuel hogy ŏtet halgatnác.

XX. Reſz.

Matth. 21. Marc. 11. a: Az Phariſeuſoc miuel hogy Chriſtusnac tudómannya ellen nem ſzolhatnac, az ŏ kŏlcŏ hiuatalarol teſznec kerdeſt, de az ŏ magoc lelki eſmeretitŏl meg gyŏzetnec.

1 ES a lŏn azoknac az napoknac eggyikén, mikoron ŏ az kŏſſéget tanitaná az templumban, és az Euangeliomot hirdetne, el iŏuénec az papi feiedelmec az irás tudóc, az Véneckel egybe.

2 Es mondánac nékie: Mond meg mi nékŭnc, miczoda méltoſágból czelekeded ezeket, auagy kiczoda az, az ki néked ezt ez méltoſágot adta.

3 Feleluén pedig mōda nékiec: enis egy dologra kérdelec titeket, mondgyátoc meg azért nékem.

4 Az Iánoſnac kereſitſége, meńbŏlvaló valaié, vagy emberektŏl.

5 Amazoc pedig okoskodnac vala magokban, ezt monduán: ha azt mondandgyuc, hogy menybŏl vólt: azt fogia mondani: miért tehát hogy nem hittetec ŏ néki?

6 Ha pedig azt mondgyuc hogy emberektŏl vólt, mind az egéſi kŏſſég meg kŏuez minket: Mert el hitte az kŏſſég hogy ŏ Prophéta vólna.

7 Felelénec azért, hogy ŏc nem tudnác, honnét vólna.

8 Es Ieſus monda nékiec: Enis nem mondom meg ti néktec miczoda méltoſágból czelekeſiem ezeket.

Eſai. 5. Ierem. 2. Matth. 21. Marc. 12. b: Chriſtuſnac és az ŏ ſzolgainac ellenſegi giakorta az kic az iſten hazat biriac, kiket iſten bŭnteteſnelkŭl nē hagy.

9 b Kezdé pedig az kŏſſégnec az példa beſiédet mondani: Egy ember plántála ſiŏlŏt, és adá azt az miueſec kezébe, és ſoc ideig táuól vólt.

10 Es ideiekorán el kŭldé ſiólgáiát à ſiŏlŏ munkáſokhoz, hogy adnánac az ſiŏlŏnec gyŏmŏlczében, kic azt meg veruén el kŭldéc ŭreſſen.

11 Amaz pedig más ſiólgáiátis botſátá, de à munkáſoc eztis meg veruén és boſiſiúſággal illetuén, el kŭldéc ŭreſſen.

12 Es harmadic ſiólgáiátis el kŭldé: de azoc aztis meg ſebeſituén ki vetéc.

13 Monda azért az ſiŏlŏnec Wra: Mit czelekedgyem, el kŭldŏm az én ſierelmes fiamat, talám azt minec vtánna látandgyác, meg beczŭlic.

14 Es mikor azt láttác vólna az ſiŏlŏ miueſec, ſiólánac egy máſs kŏzt, ezt monduán: Ez az ŏrŏkŏs, Iertec ŏllyŭc meg ŏtet, hogy miénc légyen az ŏrŏkſég.

15 Es minec vtánna ki vetettéc vólna azt az ſiŏlŏbŏl, meg ŏléc ŏtet: Mit czelekéſiic azért az ſiŏlŏnec Wra azockal?

16 El

gyéc,és az halából való fel támadást, sem feleségeket nẽ vésinec, sem házasságra nem adattatnac.

36 Mert meg sem halhatnac tõbbé,mert hasonlatosoc az Angyalokhoz, és az Istennec fiai, miuel hogy fel támadásnac fiai.

37 Hogy pedig az halottac fel támadnac,az Mosesis meg ielentette az czipke bokornál, mikor az Wrat mondgya Abraham Istenénec,Isác Istenénec,és Iácob Istenénec.

Exod. 3.

38 Mert az Isten nem az hóltaké,hanem az élõké, mert mindenec élnec õ néki.

39 Feleluén pedig néki némellyec az irás tudóc kõzzül, mondánac: Mester iól siólál.

40 Es tõbbé semmirõl nem meric vala õtet meg kérdeni.

41 Monda pedig õ nékiec: Mimódon mondgyác hogy à Christus Dáuidnac fia.

Psalm. 110.

42 Hollott az Dáuid azt mondgya az Sóltároknac kõnyuében: Monda az WR az én Wramnac,ülly az én iob kezem felõl.

43 Miglen teiendem az te ellenségedet à te lábodnac sámoliáuá?

44 A Dáuid annac okaért Wrnac mondgya õtet, és mimódon õ fia?

45 Es mind az egési kõsségnec hal lására, monda az õ tanituáninac.

Matth. 23. Marc. 12.

46 Oltalmazzátoc meg magatokat az irás tudóktól, kic kõntõsben sieretic iártokat, és sieretic az piátzokon való kõsiõneteket,és az gyülekezetekben az elsõ ülést, és az vatsorákon az elõl ülést.

47 Kic meg ésiic az õzuegyeknec házokat,és külsõ képpen hosi siú imádkozásockal élnec, ezeknec nehéz itéletec lésien.

XXI. Rész.

1 ES a mikor oda tekintet volna, látá hogy az gazdagoc hánnyác az õ aiándokokat à pénz tarto ládába.

Marc. 12. a: Az mi alamisnanc kedues Istennec ha io sibõl ad gyuc azt.

2 Láta pedig egy siegénj õzuegj asisioni állatotis, hogy abba kęt kis fillérkét vetne.

3 Es monda: Igazán mondom néktec, hogy ez siegény õzuegy, sockal tõbbet vete az ládába, hogy nem mint mind az tõbbi.

4 Mert mind ezec,abból az miuel õk bõuõlkõdnec vettettec aiandokot Istennec: ez pedig az õ siegénségébõl, minden élését valamelly vala,oda veté.

5 Es mikor némellyec mondanác néki az templum felõl, hogy siép kõueckel, és aiándokockal ékessitetet vólna meg,monda:

Matth 24. Marc. 13.

6 Ezeket láttyátoké?el iõnec az napoc mellyekben egy kõ más kõuõn nem marad,melly el nem romolna.

7 Meg kérdéc pedig õtet, ezt monduán: Mester, mikor lésinec ezec?és mitsoda ielensége lésien, mikor kõuetkezic hogy mind ezec meg legyenec.

8 Ő pedig monda: Meg lássátoc hogy meg ne czalattassatoc,mert sokan iõnec el az én neuembe: Kic azt mondgyác: En vagyoc (az Christus,)és az az idõ el kõzel get,ne kõ uessétec azért azokat.

9 Es

9 Es mikor hallandotoc hadakat, és párt ütéſeket, meg ne félemlyetec, mert meg kell elöſſer ezeknec leñi, de nem léſſen mindjáráſt vége.

10 Ackor monda nékiec: egy nemzetſég más nemzetſég ellen támad, és egjic orſiág à máſic ellẽ

11 Es minden helieken nagy föld indúláſoc léſinec, és éhſégec ſ-dög haláloc, és remülléſec, és az ęgből nagy ielec léſinec.

12 De mind ezeknec elötte kezeket reiátoc vetic, és titeket kergetnec, aduán az gyülekezetec eleibe és tömlötzökbe, királyoc eleibe és tiztartóc eleibe viuén, az én neuemért.

13 Ezec pedig ti néktec bizoñſágúl léſinec.

14 Az ti ſiuetekben azért erőſſen el tökéllyétec, hogy nem kell arról ió elein gondolkodni, miuel mentſétec magatokat.

15 Mert én adoc ſiáiat és böltſeſéget, melynec ellene nem ſiólhatnac, ſem ellene nem álhatnac, mind azoc az kic magokat ellentekbe vetic.

16 El árúltattoc pedig męg ſiüleitektülis, atyátokfiaitól, rokonſágitoktól, és baráticktól, és meg ölnec némellyeket ti közzülletec.

17 Es léſitec gyülöſégeſec mindenec elött, az én neuemért.

18 De tinektec haiatoc ſiálais nem vęſi el.

19 Az ti békeſéges türéſteknec, általa, biriátoc az ti lelketeket.

20 Mikor ped g látandgyátoc hogy az ſeregektől környül vétetic Ieruſalem, ackor tudgyátoc hogy el iött az ö el puſitúlása.

21 Ackor az kic Iudęanac tartományában vadnac, fuſſanac az hegyekre, és az kic közepette vadnac annac, ki mennyenec abból, és az kic mezöben vadnac, ne mennyenec bę abba.

22 Mert azoc az boſiſiú állásnac napiai, hogy bę tellyeſedgyenec mind azoc az mellyec meg irattattac.

23 Iay pedig az viſelös és ſioptató aſioni állatoknac az napokban: Mert léſien nagy ſiükſég ez tartomáñban, és haragh az nép között.

24 Es el húllanac fegyuernec ęli miatt, és fogua vitetnec minden népec közzé, és Ieruſálem tapodtatic az pogányoktól, miglen bę telnec az pogányoknac ideiec.

25 Ackor léſinec ielec az napban, az hóldban és az Czillagokban és ez földön az pogány népeknec ſiorongatáſoc, tanáczokban való meg fogyátkozáſnac miatta, miuel hogy az tenger zúgni fog.

26 Az emberekis el amúlnac à félelemnec miatta, és azoknac váráſoknac miatta, mellyec ez földnec kerekſégére köuetkeznec: Mert az ęgeknec hatalmaſſági meg indúlnac.

27 Es ackor meg láttyác az embernec fiát el iöni az felhöben, hatalommal és nagy diczöſéggel.

28 Mikor pedig ezec kezdenec meg lenni, nézzetec fel és emelly é

b: Az haragon ert nyomorusagokat mellyec az meg haragodoti Istenről bocząlatnac.

c: Nemellyec tanec ki vonia hogy az ſidoc á Chriſtuſnac el iöueteli elött meg ternec, miuel hogy azt mondgya Chriſtus hogi Ieruſalem az pogányoktul tapodtatic, még az pogányoknac ideiec el telic, ere. Es ide hozzac amaz mondaſtis. Luc. 13. v. 35 és à ſent Pal mondaſat. Rom. 11. v. 2.

tec fel az ti feieiteket, mert el közelget az ti váltságtoc.

d: Az Chriſtuſnac el idönetelere ſiúkſeg mindenkor vigyazz nunc hóg mindenkeſſületlenöl ne találion.

29 *d* Monda pedig nékiec ez példa beſiédet: tekinczétec meg az füge fát és minden fákat.

30 Mikor immár bimbozni kezdenec, és azt láttyátoc, ti magatoktól meg tudgyátoc hogy közel vagyon az nyár.

31 Azonképpen tijs mikor láttyátoc hogj ezec meg léſínec, tudgyátoc hogy közel vagyon az Iſtennec orſiága.

32 Bizony mondom néktec, hóg ſemmiképpen ez nemzetſég el nem múlic, mignem mind ezec meg léſínec.

33 Az ęg és az föld el múlnac, de az én beſiédim ſemmiképpen el nem múlnac.

34 Meg óltalmazzátoc pedig magatokat, hogy valamikor meg ne nehezedgyenec az ti ſiiueitec tóbzodáſnac, réſzegſégnec, és ez világi ſiorgalmatoſſágoknac miatta, és nagj hértelen rátoc idöjön az az nap.

35 Mert mint egy tör, úgy véſien környül mindeneket, kic ez földnec kerekſégénec ſiinén lakoznac.

36 Vigyázzatoc azért minden idöben, kéruén hogy méltócká tegyen Iſten benneteket, kic el táuoztathaſſátoc mind ezeket: az mellyec köuetkeznec, és meg álhaſſatoc az embernec fia elött.

37 Tanit vala pedig nappal az templumban: éttzaka pedig ki ménuén az hegyen vala, melly ola fáknac hegyénec neueztetic.

38 Es mind az egéſi köſſég reggel mégyen vala ö hozzáia hogy ötet halgatná az templumban.

XXII. Réſz.

1 EL közelget vala pedig az pogátſaknac innepe, mellj mondatic Paſchának. *Matth. 26. Marc. 14.*

a: Vagy huſuet innepenec

2 *b* Es az papi feiedelmec és az irás tudóc, kereſnec vala módot abban, mimódon ötet meg ölhetnéc, mert félnec vala à köſſégtül.

b: iſtennec kenualképpen va lo gonduiſeleböl fogatott meg Chriſtus az huſuet innepében, nem emberec tanaſabol.

3 *c* Bę méne pedig az Sátán Iudásba, ki vezetéc neuéröl Iſcariotéſnec neueztetic vala, ki az tizenkettöc közzül való vala.

c: iſten az ö igſudalatos és meg fogbatatlan tanatſabol akarta hogy az örökség, az ki oka volt veſzedelmének, ſolgaljon à mi valtſagunc dolgaban.

4 Ki el ménuén ſióla az papi feiedelmeckel, és az templumnac feiedelmiuel, mi módon árúlná el ötet nékiec.

5 Kic örülénec, és fogadác hogy pénzt adnánac nékie.

6 Es ö fogadáſt tön arról: és keres vala alkolmatoſſágot hogy ötet nékiec kezekbe adhatná háboruſágnélkül.

7 El iöue pedig az pogátſaknac napia, mellyen meg kel' vala öletni az huſuéti báránnac.

8 *d* Es el küldé Petert és Iánoſt, ezt monduán: El ménuén kéſiitſétec meg mi nékünc az huſuéti báránt, hogy azt együc meg.

d: Chriſtus meg biromitya magat Iſkmec lenni, noha meg kel lene halni.

9 Ök pedig mondánac nékie: holott akarod hogy azt meg kéſiitſüc.

10 Ö pedig monda nékiec: Imé minec vtánna bę menendetec az városba, elöl találtoc egy embert, ki egy korſó vizet viſien: követſétec azt házba, à melybe ménend.

11 Es

11 Es mondgyátoc ezt az háznac gazdáiánac: Ezt mondgya néked az Meſter, hól vagyon az ſiállás fogadó ház, à holot meg egyem az én tanituánimmal az huſuéti báráńt.

12 Es ŏ mutat néktec ſiépen meg ékeſsitetett nagy vatſoráló helyet, ott kéſiitſétec meg.

13 El ménuén pedig mindeneket v́gy találánac, à mint nékiec mondotta vala: és el kéſiitéc az huſuéti báráńt.

14 Es mikor el iŏtt vólna az idŏ, le ŭle, és az ŏ tizenkęt tanituáni ŏ vęle egyetembe.

15 Es monda nékiec: Nagy kéuánſággal kéuántam, ez huſueti báráńt meg enni veletec, minec elŏtte én ſienuednéc.

16 [e] Mert mondom néktec: hogy én tŏbbé abban nem éſiem, miglen bę tellyeſedic az Iſtennec orſiágában.

17 Es az pohárt véuén, minec vtánna hálákat adott vólna, monda, vegyétec ezt: és oſſiátoc el ti magatoknac.

18 Mert mondom néktec: hogy én nem iſiom az ſiŏlŏ tŏkénec gyŭmŏltſébŏl, miglen el iŏuend az Iſtennec orſiága.

19 [f] Es minec vtánna az kenyeret vŏtte vólna, és mikor hálákat adot vólna, meg ſiegé, és adá nékiec, monduán: Ez az én teſtem, melly ti érŏttetec adatic, ezt miuellyétec az én emlekezetemre.

20 Haſonlatos képpen az pohártis, minec vtánna vatſorált vólna, ezt monduán: Ez pohár amaz wy Teſtamentum az én véremben, melly ti érŏttetec ki ontatic.

21 Mind az által imé annac keze az ki engemet el árúl, én velem vagyon az aſitalnál.

22 [g] Es ióllehet az embernec fia el mégyen à mint el végeztetett: De iay annac az embernec, a ki által el árúltatic. [h]

23 Es ŏk egy más kŏzŏtt kezdéc kérdezni egy máſtól, ki vólna ŏ kŏzŏttŏc, az ki azt miuelne.

24 Támada pedig kŏzŏttŏc verſengéſis, mellyic láttatnéc kŏztŏc nagyobnac lenni.

25 [i] Ő pedig monda nékiec: Az pogányokon wralkodnac az ŏ királyoc, és az kiknec azokon birodalmoc vagyon, iól téuŏknec hiuattatnac.

26 Ti pedig nem v́gy, hanem az ki leg nagyob ti kŏztetec, ollyan légyen mint az ki leg kiſſeb, és az ki fŏ, (ollyan légyen,) mint az ki ſiólgál.

27 Mert mellyic nagyob? azé à ki le ŭl, vagy az ki ſiólgál? auagy nem azé à ki le ŭl? De én ti kŏztetec ollyan vagyoc, mint az ki ſiólgál.

28 [k] Ti vattoc pedig azoc, kic meg maradtatoc én velem az én kéſértetimben.

29 En azért adoc néktec, miképpen az én atyám adott nékem orſiágot.

30 Hogy egyetec és igyatoc az én aztalomon az én orſiágomban, és ŭllyetec ſiękeken, meg itéluén az Izraelnec tizenkęt nemzetſégét.

e: Chriſtus minec vtánna meg ŏtte volna az huſueti barant az Apaſtalokal, meg mongya hogy vtolso lakodalma leſſen ez neki ez vilagon.

f: Az ŏwr vatſoraiarul Matth: 26. Mar: 14. 1. Cor: 11.

g: Az Chriſtus ſſabad akarattya ſſerint ſſenued, iollehet tudgya hogy ŏtet el arulyac.

h: Iollehet ſſükſeg keppen ſſenued Chriſtus az Iſtennec decretoma ſſerint, mind az altal az ezkŏzŏc nem mentic meg magokat.

i: Az egy haci emberec nem wraſagra, hanem ſſolgalatra hiuattac.

k: Az kic Chriſtuſſal eggyŏt ſſenuednec eggyŏt meg, di tſŏitetnec.

nyűle valánac à mi kŏuetkeznéc, mondánac néki: WRam, vágiuké ŏket fegyuerrel?

50 Es egy ŏ kŏzzűlŏc vágá az fŏ papnac ſiolgáiát, és el vágá annac iob fülét.

51 Feleluén pedig Ieſus monda: Elég eddig. Es illetuén annac fülét, meg gyogyitá azt.

53 Monda pedig Ieſus azoknac: kic ŏ hozzá mentec vala, az papi feiedelmeknec, az Templum feiedelminec, és az véneknec: Mint egy gonoſi téuŏ ember ellen, iŏtteteké, ſiablyáckal és fuſteljockal.

53 Lám mindennapon ti kŏztetec vóltam az Templumban, és az ti kezeiteket nem vetettétec én reám. De ez amaz ti órátoc, és az ſetétſégnec hatalma.

54 Megfoguánazért ŏtetet viuéc, és bę viuéc à fŏ papnac házába, az Péter pedig kŏueti vala táuól.

55 Es mikor tŭzet gerieztettec vólna az palotában, és mind égyŭt le ültec vólna, az Péteris le üle ŏ vęlec.

56 t Es mikor ŏtet látta vólna egy ſiólgáló leány hogj az tŭznél ülne, ſiemeit reá vetuén monda: Ezis ŏ vęle vala.

t: Peter megtagadgya háromſor Chriſtuſt holot tapuztald meg az emberi gyarloſagot.

57 Ő pedig meg tagadá ŏtet, monduán: Aſiſioni állat nem eſmértem ŏtet.

58 Es vgy mint egy keuéſſel az után más látuán ŏtet monda: teis azoc kŏzzŭl való vagy. Az Péter pedig monda: Nem vagyoc.

59 Es vgy mint egy óra múluan, más bizoñyal mondgya vala ezt monduán: Bizony ezis azzal vala, mert Galilęiából való ez.

60 Monda pedig az Péter: Ember, nem tudom mit mondaſi, és azonnal hogy ezeket mondaná, à kakas ſióla.

61 Es hátra fordúluán az WR, tekinte az Péterre, és meg emlekezéc Péter az WR beſiédéröl, az mint néki ſiólott vala: minec elŏtte az kakas ſióland, háromſior meg tagadſi engemet.

62 t Es ki ménuén Péter, ſira nagy keſeruesen.

t: Peter megſirattya az ŏ bŭneit.

63 Es azoc àkic éggjŭt ŏrizic vala Ieſuſt, czúfolljác vala veruén ŏtet.

64 u Es mikor ſiemeit bę fedeztéc vólna, artzúl czapdoſſác vala ŏtet és kérdezic vala ŏtet, monduán: Mond meg kitſoda az à ki tégedet artzul vere.

u: Chriſtus bordozta az mi gyalazatunkat meſolyet az bŭnert erdemlettŏnc volna.

65 Es ſoc egyęb dolgokat ſiidalmazuán mondanac vala ŏ néki.

66 Es minec vtáña meg virradot vólna, az kŏſſęgnec véneinec rendec, és à papi feiedelmec ſ. az iras tudóc viuéc ŏtet az ŏ gyŭlekezetekbe.

67 Ezt monduán: Auagy te vagyé amaz Chriſtus? mond meg mi nékŭnc. Monda pedig nékiec: Ha mondandom néktec, nem hiſiitec.

68 Ha pedig kérdendelekis, vgyan nem feleltec énnékem, engemetis nem botſáttoc el.

69 Ez idŏtöl fogua az embernec fia ül az Iſten hatalmánac iobia felöl.

70 Mondánac pedig mindnyáián: Te azért Iſtennec fia vagyé? ŏ pedig monda nékiec: Ti mond gyátoc hogy én az vagyoc:

71 Ama-

31 Monda pedig az WR: Simon, Simon. Imé az Sátán kéuánt titeket, hogy meg roſtalna, mint az gabonát.

32 l De én imádkoztam érötted, hogy el ne fogyátkozzéc a te hütöd, te annac okaért idöuel, meg fordúluán, az te attyádfiaidat erösſitſed.

33 m Ö pedig monda nékie: Wram te veled kęſi vagyoc, mind tömlötzre, mind az halálra menni.

34 Ö pedig monda: Mondom néked Péter, ma nem ſiól addig az kakas, mignem meg tagadod háromſior, hogy nem eſmértél engemet.

35 Es monda nékiec: Mikor titeket el botſáttalac, erſiénnélkül, táskanélkül és ſarunélkül, vólté valami fogyátkozáſtoc? ök pedig mondánac, nem vólt ſemmi.

36 Monda azért nékiec: De moſtan à kinec erſiénye vagyon, elö vegye azt, haſonlatos képpen az táskátis. Es à kinec nintſen, adgya el felsö ruháiát és vegyen ſiablyát.

37 Mert mondom néktec, hogy męg el kell én bennem végeſitetni amaz iráſnac: Es (vgy mond,) az gonoſi emberec közzé ſiámláltatott. Mert à mellyec én felölem irua vadnac, azoknac végec vagyon.

38 Azoc pedig mondánac: Wram imhóll vagyon kęt ſiablya, ö pedig monda nékiec, elég. o

39 Es ki ménuén, méne az ö ſiokáſa ſierint, az olay fáknac hegyére, köuetéc pedig ötet az ö tanituánijs.

40 Mikor pedig oda az helyre iutott vólna, monda nékiec: Imádkozzatoc hogy kéſértetbe ne eſſetec.

41 Es ö el táuozéc tölöc, mint az menyére köuel el hagyithatnánac, és tędre eſuén imádkozéc. p

42 Ezt monduán: Atyám, ha akarod táuoztaſd el én tülem ez pohárt, mind az által nem az én akaratom, hanem az te akaratod légyen.

43 Es Angyal ielenéc meg ö néki menyböl, ki ötet bátoritana.

44 q Es miuel hogy nagy tuſakodásban vólna, buzgoſágoſon imádkozic vala. Es az ö veritéke ollyan vala mint az vérnec czeppei, mellyec az földre le húllanac vala.

45 Es minec vtánna fel költ vólna az imádkozáſtól, és az ö tanituánihoz ment vólna, talála öket aluuán az ſiomoruſágnac miatta.

46 Es monda nékiec: Mit aluſitoc? kellyetec fel és imádkozzatoc, hogy ne eſſetec az kéſértetbe.

47 Es mikoron męg ezeket, mondaná, imé az ſokaſág, és az ki mondatic vala Iudáſnac, egy az tizenkettö közzül, elöttöc mégyen vala, és közelgete Ieſushoz, hogy ötet meg czókolna.

48 Ieſus pedig monda nékie: Iuda, czókoláſſal árúlodé el az embernec fiát.

49 r Látuán pedig az kic ö kör-

nyüle

l: Az valaztottaknac hitec, hogy el nem fogy, az Chriſtus könyörgeſenec köſſönnyec. Azert nem fogy pedig el az valaztottac hiti hogy az erötelenteket erösſitſec.

m. Meg mutattya à Chriſtus az Peter eſetinec peldaiaual hög az hitt külömbez az vakmerö batorſagtul.

n: Czac azt ielenti ezzel mely nagy faraſagos mũka vagyon elöttöc.

Eſa: 53.

o: Az az. Nem teſti hanẽ lelki fegyuér kell az en orſzagomban az oltalomra, tudni illic hit, könyörges, bekeſeges türes.

p: Nintſen iob tamaſſune keſertetben az könyörgeſnel.

q: Ezec niluen valo bizonſagot teſznec Chriſtuſnac lelkeben valo ſſenuede ſerölis, es az Iſten haragianac, az törueny atkanac, halalnac hathoztatnac ſulſagnac meg koſtolaſarul.

r: Azmi hiuatalunc eſſẽ valo buzgoſag nem kedues Iſtennec.

x Chriſtuſt karomlonac itelic hóg az Iſteñec előtte az karomlaſtol mellyet erdemlettőne volna meg ſza badullyone.

71 x Amazoc pedig mondánac: Mitſoda kell több bizońſág? Mert mi magunc hallottuc az ő ſzáiából.

XXIII. Réſz.

1 ES minec vtánna fel kőlt vólna mind az ő egéſi ſokaſágoc, viuéc őtet Pilatushoz.

Matth 22 a: Chriſtuſt vadollyac de ſemmi bűnt benne nem talalnac, hogy meg eſmerteſſee hogy á mi bűncſelnec bűntetéſet hordoſſa.

2 a Es kezdéc őtet vádolni, ezt monduán: Bizonnyal meg tudtuc, hogy ez az népet fel háborittya, és meg tiltya az Czáſiár adáinac fizetéſét, miuel hogy mondgya magát válaztatot királynac.

3 Az Pilatus pedig meg kérdé őtet, monduán: Te vagyé az Sidóknac királlya. Ő pedig felelvén néki monda: Te mondod.

4 Monda pedig Pilatus az papi feiedelmeknec és az ſokaſágnac, ſemmi bűnt nem találoc ez emberben.

5 Amazoc pedig annál inkáb erőt veſinec vala, ezt monduán: Az népet fel zenditi, tanituán mind az egéſi Iudeában, el kézdvén Galileától mind eddig.

6 Az Pilatus pedig az Galileának neuét haluán, meg kérdé ha Galileából való vólna.

7 Es mikor meg értette vólna, hogy ő az Herodes birodalmához való vólna, küldé őtet Herodeshőz, ki az napokban Ieruſálemben vala.

8 Az Herodes pedig minec vtánna látta vólna Ieſuſt: igen meg örüle. Mert ſoc időtül fogua kéuánnya vala őtet látni, miuel hogy ſoc dolgokat hallana ő felőle, és reménli vala hogy ő valami ielenſéget látna, mellyet ő tenne.

9 Kérdezé pedig őtet ſoc beſédeckel, de őſemmit nem felele nékie.

10 Allanac vala pedig az papi feiedelmec, és az irás tudóc tellyes igyekezettel vádoluán őtet.

11 b Az Herodes pedig az ő ſiólgaiual egybe ſemminec alituán őtet és meg czúfoluán, minec vtánna fel öltöztette vólna fényes ruhába, viſiſia küldé Pilatuſnac.

b: Chriſtus az feiedelmeknec ezuſſag, de azokat meg iteli iſuendőbe.

12 c Es az napſágtól fogua lőnec barátſágoſoc ők köztőc Pilatus es Herodes, mert az előtt ők köztőc ellenſégeſec valánac.

c: Az iſtenteleneſ es hitetlenec à Chriſtuſoſben vaſo gyűlőſegben meg egyeznec.

13 Az Pilatus pedig à papi feiedelmeket, egyéb feiedelmeket és az köſſéget egybe gyüytuén.

14 Monda nékiec: Hoztátoc én nékem ez embert; d vgy mint ki az népet el forditaná, és imé én ti előttetec meg tudakozuán, ſemmi bűnt nem találtam ez emberben: azoc közzül à mellyekben őtet vádollyátoc.

d: Az az, à kiről ti azt mondgyatoc, hogy az népet el hiteti.

e: Pilatus eſmet artatlanac iteli Chriſtuſt.

15 De még az Herodeſis (nem talált:) Mert titeket ő hozzá igazitalac, és imé ſemmi halálra való dolgot nem czelekedett ő.

16 Megfegyuén f azért őtet, el botſátom.

f: vagy, megoſtorozuan.

17 Kell vala pedig el botſátani ő nékiec, az innepen egy foglyot.

18 Fel kiálta pedig mind az egéſi ſokaſág, ezt monduán: öld meg ezt, az Barabbáſt pedig botſáſd el.

19 Ki

19 Ki valami hasonlásért és az városban lőtt gyilkosságért az tőmlőtzbe vettetet vala.

20 Azért esmét az Pilatus sióla nékiec, akaruán el botsátani Iesust.

21 Amazoc pedig ellene kiáltnac vala, ezt monduán: fesiicz fel, fesiits fel őtet.

22 Ő pedig harmadsioris monda nékiec: s-mitsoda gonosit tőtt? Semmi halálra való bűnt nem találtam ő benne, meg fegyuén g azért őtet el botsátom.

g: Vagy, meg ostorozuan.

23 Amazoc pedig nagy fel sióual tőrekesinec vala, kéruén hogy meg fesiitetnéc, és az ő siauoc és à papi feiedelmec siaua erőt vésien vala.

24 Az Pilatus pedig, itélé hogy meg lenne az mit kérnec vala.

25 El botsáta pedig ő nékiec azt, à ki az hasonlásért, és az gyilkosságért az tőmlőtzbe vettetet vala, a kit meg kértec vala, Iesust pedig az ő kéuánságoknac eresité.

26 Mikoron azért el vinnéc őtet, egy Cyrenebéli Simont meg ragaduán, ki az mezőről iő vala, annac vallára adác hogy az kerezt fát vinne Iesus mellet.

27 Kőueti vala pedig őtet az népnec és asisioni állatoknac sokasága, melly asisioni állatoc iay gattyác és sirattyác vala őtet.

28 h Iesus pedig ő ráioc fordúluán, monda: Ierusálemnec leáni, ne siriatoc én raytam, hanem ti magatokon siriatoc és az ti magzatitokon.

h: Az Istentelen embereknec őrömeket rettenetes veszedelem kőueti.

29 Mert imé el iőnec az napoc, mellyeken azt mondgyác: bódogoc az meddőc, és az melly méhec nem siűltenec, és az emlőc mellyec nem sioptattac.

30 Ackor kezedic mondani az hegyeknec, essetec mi reánc, és az halmoknac, buritsatoc el minket.

31 Mert ha az zőldellő fán ezt miuelic, mi esic az siáraz fán?

32 Vitetnec vala pedig kęt egyęb gonosi téuő emberekis hogj ő vęle meg őlettetnénec.

33 i Mikoron azért mentenec vólna az helyre, melly mondatic kaponyánac helyénec, ott fesiitéc megőtet és az gonosi téuőket, éggyiket iob kęz felől, az másikat bal kęz felől.

i: Christus lessen mi erőt tőne az kerezt fan atoc.

34 k Iesus pedig mondgya vala: Attyám botsáld meg nékiec, mert nem tudgyác mit czelekesinec. El oztuán pedig az ő ruháit veténec reiá sorsot.

k: Christus az ő ellensegiert kőnyőrőguen meg mutattya hogy kőzbe iaro.

35 Es az kősség áll vala nézuén, czufollyác vala pedig őtet az fő népekis azockal egybe, ezt monduán: Egyebeket meg tartott tartsa meg magát, ha ez az Istennec amaz válasitot Christusa.

36 Czúfollyác vala pedig őtet az vitęzekis, oda iárúluán és etzettel kénáluán őtet.

37 Es ezt monduán néki: ha te vagy az Sidóknac amaz királlya, siabadicz meg magadat.

38 l Vala pedig az ő titulussáis feie felőtt meg irua, Gőrőg, Romai és Sido betőckel. Ez az Sidoknac amaz királlya.

l. Pilatus vallast tessen az Christusnec kiraisogarul.

39 Az

2 Találác pedig az kŏuet, hogy el vétetett vólna az koporſóról.

3 Es bę ménuén nem találác az Wr Ieſuſnac teſtét.

4 Es lŏn hogy mikor meg rémŭluén abban az dologban kętelkednénec, kęt férfiac el iŏuénec hozzáioc, kic fényes ŏltŏzetben valánac.

5 Mikor pedig meg rémŭluén, az főldre haitottác vólna ortzáiokat, mondánac nékiec, mit kereſitec az hóltac kŏzŏtt az élŏt?

6 Nintſen itt, hanem fel támadott, emlekezzetec meg róla, az mint néktec ſiólott, męg mikor Galilęiában vólna.

7 Ezt monduán: ſiŭkſég az embernec fiának adattatni az bŭnŏs emberec kezébe, és meg feſiitetni, ſ. harmad napon fel támadni.

8 Meg emlekezénec azért az ŏ beſiédiről.

b: Az aſſiſioni állatoc hirdetic az Apaſtaloknac az Chriſtus fel támadaſát, de az Apaſtaloc nem hiſic azt

9 b Es meg tęrvén az koporſótól, meg mondác mind ezeket amaz tizen egy tanituányoknac, és mind az többinekis.

10 Az Maria Magdaléna pedig, és az Ioanna, és az Iacab annya Mária, és egyęb aſioni állatoc valánac azockal, az kic ezeket mondgyác vala az Apaſtaloknac

11 De azoknac beſiédec láttatéc azoknál úgy mint balgatagſágnac, és nem hiuénec azoknac.

12 Az Peter pedig fel keluén el futa az koporſóhoz, és mikor bę tekintet vólna, látá czac az lepedŏket, és el méne, ŏ magában tſudálkozuán ez dolgon.

c: Az Emmaus ba menŏ ket

13 c Es imé azoc kŏzzŭl ketten mennec vala vgyan azon napon egy faluba, melly Ieruſálemtŏl hatuan futamatni főld vala, mellinec neue vala Emmaus.

tanituanioknac meg iriec Chriſtus.

14 Es ſiólnac beſiélnec vala ŏn kŏſitŏc, mind azokról az mellyec lŏttenec vala.

15 Es lŏn mikor ketten ŏn kŏztŏc beſiélgetnénec, és egy máſt kérdeznéc, Ieſus hozzáioc méne, és vęlec éggyŭt mégyen vala az vton.

16 Az ŏ ſiemec pedig tartoztatnac vala, hogy ŏtet meg ne eſmernéc.

17 Monda pedig ŏ nékiec: Mitſoda beſiédec ezec, à mellyeket ſióltoc bęſiéltec iártotokban, és vattoc ſiomorú ábrazattal?

18 Feleluén pedig az éggyic kinec neue Cleopas, monda nékie: czac te magad vagyé iŏuenény Ieruſálemben, és nem tudodé az minęmŭ dolgoc lŏttec abban ez napokon?

19 Es monda nékiec: Mitſoda dolgoc? Amazoc pedig mondánac: Az mellyec eſénec az Nazarethbéli Ieſuſon, ki prophéta vala, ezelekedetekben és beſiédekben hatalmas, Iſten elŏtt, és az egéſi kŏſſég elŏtt.

20 Es mimódon ŏtet el adá az papi feiedelmec és az mi feiedelminc, hogy halálra kárhoztatnéc, és meg feſiitéc ŏtet.

21 Mi pedig azt reméllyŭc vala, hogy ŏ vólna ki meg ſiabaditaná az Izraelt: Mind ezeknec felŏtte pedig harmad napia ma miólta ezec lŏttec.

39 Az gonoſi téuőc kőzzűl pedig,az kic fel függeztettec vala, égyic ſidalmazza vala ötet,ezt monduán:ha te vagy amaz Chriſtus,ſabaditsmeg magadat,minketis.

40 Feleluén pedig az máſic meg dorgálá ötet, monduán: Az Iſtent ſem féledé, miuelhogy azon kárhoztatás alatt vagy?

41 Mi pedig méltán, mert à mi tſelekedetűnknec méltó bűnteté ſét veſiſűc,ez pedig ſemmi méltatlan dolgot nem czelekedett.

m: Chriſtus az halalnac kőzepette bizonſagot teſſen arrul, hogy az bűnőſőknec meg tartaſokert iőtt.

42 m Es monda Ieſuſnac: Wram emlekezzél meg én rólam, mikor menendeſi az te orſzágodba.

43 E monda nékie Ieſus: Bizoń mondom néked, ma velem léſieſi Paradiſumban.

n: Chriſtus bizonſagot tſſen az ő iſtenſegeről.

44 n Vala pedig vgy mint hat órá kor, és ſetétſég lőn az egéſi tarto máſnban mind kilentz órákorig.

45 Es meg homályoſodéc az nap,és az Templumnac kárpittya középen ketté haſada.

Pſal:10.

o: Chriſtus az halalſetet ſegebe megyen, hogy azt meg rontana.

46 o Es mikor kiáltot vólna nag ſióual Ieſus,monda: Atjám à te kezeidben téſiem le az én lelkemet, és mikor ezeket mondotta vólna,meg hala.

47 Mikor látta vólna pedig az ſázados az mi lőtt vólna,ditsőite az Iſtent, monduán:Bizony ez ember igaz vala.

p: Chriſtus az halalbanis maganac nepet ſzerez.

48 p Es mind az ſokaſág melly ez dolognac látáſára ment vala oda,látuán azokat à mellyec lőttec vala, véruén az ő mellyét meg tęr vala.

49 Allanac vala pedig mindnyáián az ő eſmerői táuól, és az aſiſioni állatoc kic kőuettéc vala ötet Galileából, kic ezeket láttyác vala.

q: Chriſtus temeteſe.

50 q Es imé egy ember kinec Iőſeph vala neue ,tanáczbéli ember, lámbor és igaz férfiu.

51 Ki nem vala réſies azoknac tanáczokban és tſelekedetekben: Arimathiaból az Sidoc városából való: ki ős vária vala az Iſtennec orſiágát. Matth: 27.

52 Ez hozzá ménuén Pilatuſhoz,meg kére Ieſuſnac teſtét.

53 Es le véuén bę takará gyoltsba, és helheztette azt koporſóba, melly kőből vágatott vala,melyben męg ſenki nem helheztetett vala.

54 Es az nap innep eſti vala, és kőuetkezic vala à ſiombatnac napia.

55 Az aſiſioni állatokis pedig, kic ötet kőuetuén, ő vęle Galileából iőttec vala,meg nézéc az koporſót, és mimódon helheztetett vólna az ő teſte.

56 Meg tęruén pedig, kéſiiténec drága aromákat és keneteket, és az ſiombaton nyugouánac az parantſolat ſierint.

XXIIII. Réſz.

a: Chriſtus fel tamadaſa nieły előſörös az aſſoni allatoknac ielenic meg.

1 AZ a hętnec pedig első napián, ió reggel ménénec az koporſóhoz viuén a drága keneteket, mellyeket kéſiitettec vala, és némelly egyęb aſiſioni állatokis valánac ő vęlec.

2 Találác

22 De valami aſiſioni állatokis kic mi kŏzzŏlŭnc valóc, el czabitottác minket, kic ió reggel mentenec az koporſóhoz.

23 Es mikor nem találtac vólna az ŏ teſtét, haza iŏttec, azt monduán: hogy Angyaloknac ielenéſét láttac vólna, kic azt mondgyác hogy ŏ él.

24 Es azoc kŏzzŭl némellyec kic mi velŭnc valánac, el mentenec az koporſóhoz, és vgy találtac az mint az aſioni állatoc mondottac vala, ŏtet pedig nem láttác.

25 [d] Es ŏ monda nekiec: O balgatagoc és reſt ſiiuŏiec azoknac el hiueſére, à mellyeket az Prophétác ſióltanac.

d: Chriſtus meg feduen az tanituaniokat, meg mutattya hogy kellet ſzenuedni néki mint az Prophetac azt meg mondottac vala.

26 Auagy nem ezeket kelletté ſienuedni az Chriſtuſnac, és vgy menni bę az ŏ ditſŏſégébe?

27 Es el kezduén az Moſeſtŏl és mind az Prophétáktól fogua, magyarázza vala nékic mind az iráſokat, az mellyec ŏ felŏle irattattac meg.

28 El kŏzeliténec pedig az faluhoz à melybe mennec vala, és ŏ tétteti vala hogy meſiſieb menne.

29 De kénſieritéc ŏtet, ezt monduán: Maradgy meg mi velŭnc, mert immár bę eſtueledic, és az nap el hanyotlott, bę méne azért hogy ŏ vęlec maradna.

30 Es lŏn mikor le ŭlt vólna ŏ vęlec, az kenyeret véuén meg áldá, és azt meg ſieguén nékiec ada.

31 Meg nilatkozánac pedig az ŏ ſiemec, és meg eſmeréc ŏtet: De ŏ el vitetéc azoc elŏl.

32 Es mondánac ŏn kŏztŏc: Auagy nem geriedez valaé az mi ſiiuŏnc mi bennŭnc, mikor mi nékŭnc ſiólna az vton, és mikor magyarázná nékŭnc az iráſokat?

33 Es fel keluén azon órában, meg tęrénec Ieruſálembe, és meg találác az tizen egy tanituániokat egybe gyŭlue, és azokat az kic vęlec valánac.

34 Kic ezt mondgyác vala: fel támadott az Wr bizonnyal, és meg láttatot Simontol.

35 Es ezekis meg beſiélléc az minęmŭ dolgoc lŏttec vala az vton, és à miképpen meg eſmértetett vala ŏ tŏlŏc az kenyérnec meg ſiegéſéröl.

36 [e] Es mikor ezeket ſiólanác, meg álla Ieſus ŏ kŏzŏttŏc és monda nékiec: békeſég ti néktec.

e: Chriſtus meg ielenic az Apaſta'oknac, es bizonios leleckel meg bizonittya hogy azon teſtel tamadot fel à melben ſzenuedet vala.

37 Meg remŭluén pedig és el almélkoduán, alittyác vala hogy valami lelket látnánac.

38 Es monda nékiec: Miért háborodátoc meg, és miért iŏnec ſiiuetekbe vetekedéſec?

39 Láſſátoc meg az én kezeimet és lábaimat, mert én vagioc, tapogaſſatoc meg engemet, és láſſátoc: Mert az léleknec nintſen húſa és czontya, az mint láttyátoc hogy énnékem vagyon.

40 Es mikor ezeket mondotta vólna, meg mutata nékiec kezeit és lábait.

41 Mikor pedig męg nem hinnéc az ŏrŏmnec miatta, és czudál-

dálkoznánac, monda nékiec: Vagyoné itt valami ennetec való?

42 Őc pedig adánac néki egy darab sült halat, és valami lépes męzet.

43 Mellyeket el vŭn, és ŏ elŏttŏc euéc.

44 f Es monda nékiec: Ezec az besiédec mellyeket sióltam néktec mikor męg veletec vólnéc, hogy siŭkseg bę tellyesedni mind azoknac, mellyec meg irattattac Moses tŏruényében, az Prophétáknál, és az Sóltárokban én felŏlem.

f: Az Euangeliumnac predicallasat, mellyŏl az Prophétac szoltac es az vtan meg tellyesitetett, bizza Christus az Apastalokra melnecsummaia az pœnitencia es à bŭnnec botsanattya.

45 Es meg nita ackor az ŏ elméieket, hogy értenéc az irásokat.

46 Es monda nékiec: Igy vagyon meg irua, és igy kellet sienuedni Christusnac és fel támadni az halálból harmad napon.

47 Es predikáltatni az ŏ neuében az Pœnitenciánac, és az bŭnnec botsanáttyánac minden pogányoc kŏzt, Ierusálemtól el kezduén.

48 Ti vattoc pedig ezeknec bizońsági.

49 Es imé én el kŭldŏm ti reátoc az én atyámnac igéretit, ti pedig maradgyatoc Ierusálem városában, mig nem fel ŏltŏztettec mennyei erŏuel.

50 Ki viué pedig ŏket Bethaniaig, és fel emeluén az ŏ kezeit meg áldá ŏket.

51 g Es lŏn, mikoron ŏ áldana azokat, ŏ tŏlŏc el siakaduán oda fel vitetic vala menybe.

g: Christus menybe menese, ki iollehet testben el haggya az tanituaniokat, mind az altal szent lelecket be tölti az ŏ sziuŏket.

52 Őc pedig imáduán ŏtet, meg tęrénec Ierusálembe nagy ŏrŏmmel.

53 Es mindenkor az templumban valánac, Ditséruén és álduán az Istent.

Szent Lukáts irása szerint való Euangeliumnac vége.

SZENT IANOS IRASA SZERINT VALO EVANGELIVM.

ELSŐ RESz.

1 AZkezdetben vala amaz Ige, és az az ige vala az Istennęl, és az az ige Isten vala.

2 Ez az ige, kezdettöl fogua az Istennél vala.

3 [b] Mindenec ez által teremtettec, és ö nálanélkül semmi nem teremtetett, valami teremtetett.

4 Ő benne vala az élet, és az élet vala az embereknec amaz világosságoc.

5 Es ez az világosság az setétség ben fénlic, de az setétség azt meg nem esmérte.

6 Vala egy ember Istentül boczátatott, kinec neue Iános vala.

7 [c] Ez iöt tanubizońság tenni (az az,) hogy az világosságról bizońságot tenne, hogy ö általa mindenec hinnénec.

8 Nem vala ez amaz világosság, hanem (küldetet vólt) hogy bizońságot tenne arról az világosságról.

9 Ez vala amaz igaz világosság, mely meg világosit minden ez világra siülетett embert.

10 [d] Ez világon vala, és ez világ ö általa teremtetett, de ez világ ötet meg nem esmére.

11 Az öuei közzé iöue, és az öuei ötet bę nem vöuéc.

12 Valakic pedig ötet bę vöuéc, ada azoknac illy méltoságot, hogy Istennec fiai lennénec, (tudni illic) azoknac az kic az ö neuében hisinec.

13 Kic nem vértöl, sem az testnec akarattyától, sem az férfiunac indulattyától, hanem Istentöl siülettettec.

14 [e] Es amaz ige testté lött, és lakozot mi közöttünc, (és láttuc az ö ditsöségét, v́gy mint az Attyánac eggyetlen egy siülötténec ditsöségét,) ki tellyes vala kegyelem mel, és igassággal.

15 Az Iános bizońságot tötte ö róla, és kiáltott monduán: ez az kiröl én sióloc vala, Az ki én vtánnam iött, én nálamnál fellyeb betsültetett, mert én nálamnál méltoságosb.

16 [f] Es az ö tellyességéböl vöttünc

a: Az Istennec fia az ö attyaual egy öröcke valo és egy allatu Isten.

b: Az Istennec fia az ö Istenseget ki ielentette az teremtes meg tartas altal, es az emberec elmeiebe oltot vilagossag altal, mely noha setetsegre valtozot, mind az altal vagyon bennec megis meg marador vilagossag, azért menthetetlenec.

Matth 3. Mar 1. Luc. 3.

c: Kereztelö Iánosis bizonsag az Istennec fiarol.

d: Mikor ez világ az Istennec fiat nem akarna meg esmerni az teremtes altal, lathatokeppē meg ielentette magat az ö nepenec.

Matth. 1. Luc. 2.

e. Az Istennec fia emberi testbe öltözec, hogy azon egy szemely legyen Isten es ember, mel dolgot niluan valo bizonsagockal meg bizonitot az emberec között.

f: Christus minden menniei ioknackut feie.

tünc mindnyáián, kegyelmetis kegyelemért.

17 Mert az töruény Moses által adatott, de az kegyelem és az valóság az Iesus Christus által lött.

g: Az Isteni esmeret Christus altal vagyon.

18 g Az Istent soha senki nem látta, amaz eggyetlen egysiületet fiu ki az atyánac kebelében vagyon, az besiéllette meg mi nékünc.

h: Kereztelő Ianos Christus hopmestere.

19 Ezis az Iánosnac bizońság tétele, mikor az Sidóc Ierusálemböl küldénec ö hozzáia papokat és Leuitákot, hogy meg kérdenéc ötet: Te kitsoda vagy?

20 Es meg vallá s-nem tagadá meg, meg vallá, hogy ö nem vólna amaz Christus.

21 Ackor meg kérdéc ötet: Mitsoda vagy tehát? Illyęs vagye te? és monda, nem vagyoc, Propheta vagyé tehát? és felele, nem vagyoc.

22 Mondánac annac okaért amazoc: kitsoda vagy tehát, hogy meg tudgyunc azoknac felelni az kic minket el küldöttec, mit mondasi magad felöl?

23 Es monda: En kiáltó sió vagyoc az puztában, Egyengessétec meg az wrnac vtát, mint az Esaias meg mondotta.

Esa: 40.

24 Az köuetec pedig valánac az Phariseusoc közzül valóc.

25 Es meg kérdéc ötet és mondánac néki: Miért kereztelsi tehát, ha te nem vagy Christus, sem Illyęs, sem Prophéta?

Matth. 3. Mar. 1. Luc. 3.

26 Es felele nékiec Ianos, monduán: En kereztelec vizzel, de ti köztetec vagyon, az kit ti nem tudtoc.

27 i Ez az à ki én vtánnam iött, de én nálamnál fellyeb bötsültetett, kinec az ö saruiánac kötöiét hogy meg óldgyam, nem vagyoc arra mélto.

i: Christus az kereztsegnec wra, nem kereztelő Ianos es annac ereie Christustul vagyon.

28 Ezec löttenec Bathabarában az Iordánon túl, holott az Iános kereztel vala.

29 Másod napon látá az Iános Iesust ö hozzáia menni, és monda: Imé ez az Istennec amaz báránya, ki el vésii ez világnac bünét. k

k: Az Christusban vagyon az töruenben valo aldozatoknac valosaga, ez vilagnac meg tiztitasara.

30 Ez az kiröl én azt mondom vala: En vtánnam iött egy férfiu ki én nálamnál fellyeb betsültetett, mert én nálamnál méltoságosb.

31 Es én nem esmértem ötet, de hogy meg ielentesséc az Izraelnec, annac okaért iöttem én kereztelni vízzel.

32 Es bizońságot tön ackor Iános, ezt monduán: Látám az Istennec lelkét le siállani az ęgböl mint egy galambot, és meg nyugouéc ö rayta.

33 l Es én nem esmértem ötet, de az ki el botsáta engem, hogy kereztellyec vízzel, az mondotta vala nékem. Az kire látod az (Istennec) lelkét le siállani, és rayta meg nyugonni, az à ki kereztel sient lélekel.

l: Christus Isten fianac bizonitatie lenni az szent leleknec lathato reia szallasaual, az atatya Isten szauaual, es az kereztelő Ianos bizonsag teteleuel.

34 En azért láttam, és bizońságot tészec róla, hogy ez az Istennec amaz fia.

35 Másod napon esmét áll vala az Iános kęt tanituańual egyetemben.

36 Es látuán az Iesust ott iárni,

4 Monda néki Iesus: Mitsoda dólgom vagyon nékem te veled aszszoni állat, nem iöt męg el az én hórám.

5 Mondá az ö annya az szólgák nac: valamit parantsoland néktec azt czelekedgyetec.

6 Valánac pedig ott hat kö vedrec, mellyec helbeztettec vala ott az Sidóknac tiztulásokra, mellyeknec mindenikbe kęt ket, vag három három metreta, fęr vala.

7 Monda nékiec Iesus, töltsétec meg az vedreket vízzel, meg töltéc azért azokat szinten teli.

8 Es monda nékiec: meritsétec immár és vigyetec az nasznagynac, el viuéc azért néki.

9 Es mikor meg kóstolta vólna az nasinagy az vízet, melly borrá változot vala, (nem tudgya vala pedig honnét vólna az, de az siólgác tudgyác vala az kic az vizet meritettec vala,) szólitá az vö legént az nasznagy.

10 Es monda nékie: Minden emberecelöszer ió bort sioktanac az vendégnec adni, és minec vtánna meg borosodnac, ackor ad nac aláb valót, te pedig az ió bort eckorrá tartottad.

11 Ez czudát töué elöszer Iesus Canában, Galilea városában, és meg mutatá az ö ditsöségét, és hünec ö benne az ö tanituáni.

12 Az vtán méne Capernaumba, ö és az ö annya, és az ö attyafiai, és az ö tanituáni, és ott nem soc napig lönec.

b: Metreta, merieknec neue, az mint pedig az böltsec mongyac, egy metreta bor tött ßaz fontot, két metreta 200. fontot, harom metreta 300. fontot, miuel hogy azt mongya azért hogy egy vederbe két vagy három metreta vólt és az veder hat vólt, abbol meg tetzzic, hogy ßep ai indokot adot vólt Christus az lakodalomba tudni illic. 1800 font bort.

13 Mert közel vala az Sidoknac husuétec, Fel méne azért Iesus Ierusálembe.

14 [c]Es talála az templumba ökröknec, iuhoknac és galamboknac árosit, és pénz vóltákat ott ülni.

c: Christus nagy Isteni buzgosággal el kezdi az ö Papi és Prophetai tiztit.

15 Es kötelböl ostort tsináluán, ki haytá mind azokat az Templomból, mind az ökrököt, mind az iuhokat, és az pénz váltóknac pénzeket el hinté, és aztalokat el forditá.

16 Es az galamboknac árosinac monda: Vigyetec el ezeket innét, ne tegyetec az én attyámnac házát kalmárságnac hazáuá.

17 Meg emlekezénec pedig az ö tanituáni, hogy meg vagyon iráuán: Az te házádhoz való buzgó ßerelmem meg emézte engemet.

Psal: 68.

18 [d]Felelénec azért az Sidóc és mondánac néki? Mitsoda ielt mutatsi mi nékünc hogy te ezeket czelekedesied.

d: Azor ellen az kic az rend ßerint valo hiuatalahoz vgy kötic Istent, hogy czuda teteleknélkül az rend kiuöl valo hiuatalnac engedni nem akarnac, és azt nem bötsüllic.

19 Felele Iesus és monda nékiec: Rontsátoc el ez Templumot, és harmad napra fel epitem azt.

20 Mondánac azért az Sidoc: Negyuen hat esitendeig epitetett ez Templom, és te három napon fel epitened azt.

21 Ő pedig siól vala az ö testénec Templomáról.

22 Mikor azért fel támadott vólna az halálból, meg emlekezénec az ö tanituáni, hogy ezt

monda: Ez az Iſtennec amaz bárá-
nya.
37 Es haluán az kęt tanituá-
nyoc az ð ſiauár,kðuetéc Ieſuſt.
38 Hátra fordúluán pedig Ieſus,
mikor látta vólna hogy ðtet kð-
uetic azoc,monda nékiec.
39 Mit kereſtec? azoc pedig
mondánac néki: Rabbi (az az,
Meſter,) hol lakozol?
40 Es monda nékiec: Iertec el
és láſsátoc meg. El ménénec az-
ért és meg látác holott laknéc,és
ð nála maradánac az napon,
mert vgy mint tíz hóra vala.
41 Vala (pedig) András az Si-
mon Péternec attyafia, eggyic az
kęt tanituányoknac,kic hallottác
vala azokat az Iánoſtól,és kðuet-
téc vala ðtet.
42 Meg találá az elðſiðr az ð
attyafiát az Simont,és monda né
kie: meg találtuc az Méſsiáſt,az
az,à Chriſtuſt.
43 Es viue ðtet Ieſushoz,és reiá
tekintuén Ieſus monda: Te vagy
Simon Ionánac fia, te hiuattatól
Cephaſnac,az az, kð ſiiklánac.
44 Az vtán való napon akará
Ieſus menni Galileába, és talála
Philepet,és monda nékie, kðueſs
engemet.
45 Vala pedig Philep Bethſai-
dából,Andráſnac és Péternec ha-
záiából való.
Gen 12 & 49. Deut. 18. Eſa 4.40. Ier.23. Ezech.34. Dan.9.
46 Talála Philep Nathanaelt,
és monda nékie: Meg találtuc
azt à ki felðl irt Moſes az tðrué-
nyben,és az Prophétác, tudni il-
lic az Nazarethbéli Ieſuſt, Io-
ſephnec fiát.
47 Es monda nékie Natha-
nael: Nazaretbðl támadhaté va-
lami ió? Monda nékie Philep:
Iere és láſd meg.
48 Látá az Ieſus Nathanaelt
ð hozzáia menni,és monda ð fe-
lðle: Imé ez igaz Izraelita, mely-
ben nintſen álnokſág.
49 Monda nékie Nathanael,
honnét eſmérſi engemet? felele
Ieſus és monda nékie, Minec elðt
te az Philep tégedet hijna, mi-
kor az fige fa alatt vólnál, látlac
vala tégedet
50 Felele az Nathanael,és mon
da: Rabbi, te vagy az Iſtennec
amaz fia, te vagy az Izraelnec
amaz királlya.
51 Felele Ieſus és monda néki:
Miuel hogy azt mondám hogy
láttalac téged az fige fa alatt, hi-
ſiedé? ezeknél nagyobakat látſi.

52 Annac felðtte monda nékie:
Bizony bizony mondom néktec,
ennec vtánna meg láttyátoc az
ęget meg nîlatkozni, és az Iſten-
nec Angyalit fel menni és lé ſiál-
lani az embernec fiára.

II. Reſz.

1 a ES harmadnapon menyeg
zð lðn Canában, Galileá-
nac városában, és ott vala Ieſuſ-
nac annya.
2 El hiuattatéc pedig Ieſuſis az
ð tanituániual egybe,az menyeg
zðbe.
3 Es mikor el fogyot vólna az
bor, Ieſuſnac annya monda néki:
Nintſen boroc.

a Chriſtus az viznec borra valo valtozta taſaual meg bizonittya magat ðrðc Iſtennec lenni ki az teremtet allatockal es azoknac termeſzetecekel bir.

4 Monda

mondotta vólna nékiec, és hũnec az iráſnac és az beſiédnec melljet Ieſus mondot valanékiec.

23 Mikoron pedig Ieruſálémben vólna az huſuétnec innepébe, ſokan hũnec az ő neuében, látuán az ieleket az mellyeket czelekeſſic vala.

24 e Ieſus pedig nem bizza vala magát azokra, miuel hogy mindeneket iól eſmérne.

25 f Es nem ſiükſég vólna hogy valaki ő néki valamelly emberről bizonyſágot tenne, miuel hogy ő iól tudná mitſoda vólna az emberben.

e: Nem bátor ſigos azoknac bitec ez kic ezac ezuda teiekhöz tamaszkodnac.
f Chriſtus az ſiuenec titkait lattya, tehat Iſten.

III. *Réſz.*

1 VAla az Phariſęuſoc közzül egy ember, kinec neue Nicodemus vala, ki az fő Sidóc közzül való vala.

2 Ez méne Ieſushoz éijel, és monda néki: Meſter, tudgyuc hogy az Iſtentől iöttel tanitó meſterül, mert ſenki nem teheti azieleket à mellyeket te téſieſi, hanem ha Iſten leiend azzal.

a: Az kereztienſegnec kezdeti ebben helhezteiet, hogy eſmerniec magunkat az bũnbeennin deneſtől meg holtaknac lenni, és hogy néhũne és az mi termeſzetünknec minemũ ſegenec mindeneſtől el hel valtozni, melly ezac azon Iſteni erő által lehet, az melly által teremtettönc.

3 Felele Ieſus és monda nékie: a Bizony bizony mondom néked, ha valaki vijonnan nem ſiületendic, nem láthattya az Iſtennec orſiágát.

4 Monda néki az Nicodemus: Mimódon ſiülethetic az ember az ki vén, nemde bę meheté az ő annyának méhében másodſior, hogy ſiületteſſéc?

5 Felele Ieſus: Bizony bizony mondom néked, ha valaki nem ſiületendic viztől és ſient lélektől, nem mehet bę az Iſten orſiágába.

9 Az mi ſiülletetett teſttől, teſt: és à mi ſiülettetett lélektől, lélec.

7 Ne czudállyad hogy azt mondám néked, hogy ſiükſég néktec vijonnan ſiülettetnetec.

8 Az ſięl az houá akar fúni, fú. és annac zúgáſát hallod, de nem tudod honnét iö, és houá mégyen, Igy vagyon minden az ki ſient lélektől ſiülettetic.

9 Felele Nicodemus, és monda néki: b Mimódon lehetnec ezec?

10 Felele Ieſus, és monda: Te Izraelben meſter vagy, és ezeket nem tudődé?

11 Bizony bizony mondom néked, az mit tudunc azt mondgyuc, és az mit láttunc arról tęſiünc bizonyſágot, de az mi tanu bizonyſágunkat nem véſitec bę.

12 Ha földi dolgokat mondottam, és nem hiſitec, mimódon hiſitec ha mennyeieket mondandoc.

b: Az mi vijonnan valo ſületęſünknec titkat ſoha az mi teſti okoſágunkal meg nem foghattyuc, hanem ezac az Ieſus Chriſtuſban való hit által.

13 Mert ſenki nem ment fel menyben, hanem az ki le ſiállot menyből, tudni illic az embernec fia, ki az menyben vagyon.

14 Miképpen pedig fel emelte Moſes az kigyót az puztában, àc képpen fel kel magaztaltatni az embernec fiának. c

15 Hogy, valaki hiſien ő benne el ne veſſien, hanem öröc életet vegyen.

Num: 21.
c Chriſtuſnac fel kel magaztaltatni, hogy mind ez világ ő reája nezzen, mely fel magaztaltas az Euangeliomnac predikallaſa által lőtt és leſzen.

16 d Mert úgy ſieretéIſten ez világot, hógy az ő éggyetlen egy ſiületet fiát adná, hogy minden valaki hiſien ő benne, el ne veſzſzen, hanem öröc életet vegyen.

d: Az mi idnkbęſſęzünknec fundamentoma az Iſtęnec ſzerelme, melly vagyon az Ieſus Chriſtuſban. mellyet hittel fogunc meg.

17 Mert nem azért botſátta Iſten

ſten az ő fiát ez világra, hogy kár hoztaſſa ez világot, hanem hogy meg tartaſſéc ez világ ő általa.

18 Az ki hiſien ő benne el nem kárhozic, az ki pedig nem hiſien, immár el kárhoztatott, mert nem hitt az Iſtennec eggyetlen egy fiánac neuébe.

19 Ez pedig az kárhoztatás, hogy világoſſág iött ez világra, de az emberec inkáb ſierettéc az ſetétſéget hogy nem az világoſſá got, mert az ő czelekedetec gonoſiſiac valánac.

20 Mert valaki gonoſiúl czelekedic, gyűlöli az világoſſágot, és nem mégyen az világoſſágra, hogy az ő czelekedeti meg ne fed dettesſenec.

21 Az ki pedig igazán czelekedic az világoſſágra mégyen, hogy az ő czelekedeti nîluán valóc legyenec, hogy azoc Iſten ſierint valóc.

22 Az vtán méne Ieſus és az ő tanituáni az Iudęánac földére, és ott mulat vala vęlec, és ott kerez tel vala.

23 Kereztel vala pedig az Iánoſis Ænonban Salim mellet, mert ott ſoc víz vala, és mennec vala ő hozzá, és meg kereztelkednec vala.

24 Mert męg az Iános nem vettetet vala az tőmlőtzbe.

25 Támada annac okaért vetekedéſec az kereztelő Iános tanituáninac az ſidóckal, az máſodás felől.

26 [d] Es ménénec az Iánoshoz ſ-mondánac néki. Meſter, az ki te veled vala az Iordan vizen túl kirőlte bizonyſágot től, ám kerez tel, és nagyſokan meñec ő hozzá.

27 Felele Iános, és monda: Az ember nem vehet ſemmit magánac, hanem ha menyből adattatic.

28 Ti vattoc nékem bizonyſágim, hogy én meg mondottam, nem vagyoc én Chriſtus, hanem botſáttattam ő előtte.

29 Az kinec iegyeſe vagyon, vő legény az, Az vő legénnec pedig baráttya mikoron hallya az vő legénnec ſiauát, őrűl az vő legénnec ſiauán, Ez azért az én őrőmem bę tőlt.

30 Annac neuekedni kel, és énnékem ſiállanom kel.

31 Az ki onnét fell űl iött, mindenec felőtt vagyon, à ki az földről való, földi az, és földieket ſiól, az ki az menyből iött mindeneknec felőtte vagyon.

32 Es az mit látott, és hallot, arról téſien bizonyſágot, de az ő bizonyſág tételét ſenki nem véſii.

33 Az ki bę véſii az ő bizonyſág tételét, az valóba el hitte hogy az Iſten igaz légyen.

34 Mert az kit Iſten el botſátot, az Iſten beſiédét ſióllya, mert az Iſten annac nem mérteckel ad gya az ő lelkét:

35 Az attya ſiereti az fiut, és min deneket adott az ő birodalmába.

36 Az ki hiſien az fiuba, vagyon annac őrőc élete, az ki pedig nem hiſien az fiunac, nem láttya az életet, hanem az Iſtennec haragia marad rayta.

d: Az Satan az kereztelő Iános tanituáni által meg akaria bantani az

Euangeliumliumnac folyaſat. De abbol alkolmatoſſágot véuen ſient Iános, annal inkáb bizonyſágot teſſen Chriſtuſról.

e: Chriſtus menyrinec mondatic, miuel hogy Iſten ő botſátatott és menyei az ő tudománya.

IIII. Réſi

IIII. *Rész.*

1 MInec vtánna azért eſiébe vötte vólna az Wr, hogy az Phariſeuſoc meg hallottác vólna, hogy néki több tanituáni vólnánac, és többeket kereztelne hogy nem Iános.

2 (Ióllehet Ieſus ő maga nem kereztel vala, hanem az ő tanituáni.)

3 El hagya Iudea tartományát, és el méne eſmét Galileába.

4 Kel vala pedig néki által menni Samariánac tartományán.

Gene. 33. & 48. Ioſ. 24.

5 *a* Méne azért Samariánac városába, melly neueztetic Sicharnac, az maior mellet, mellyet adott vala Iácob az ő fiának Ioſephnec.

a: Chriſtus el hagyuan az keueſſebbe riſeuſoknak Samariaba megyen, és az ő vöc eletnec, kenſet közli az bünös aſſioni allattal kit meg tanit az igaz Iſteni tizteletre, és magat neki megielenti

6 Vala pedig ott az Iácobnac forráſa: Ieſus azért el fáraduán az vton való iárásba, azon módon le üle az forráſnál, mert vala vgy mint hat hóra.

7 Es el iöue egy Samariábéli aſſioni állat hogy meritené vizet, és monda néki Ieſus: Adgy innom én nékem.

8 Mert az ő tanituáni el mentenec vala az városba: hogy eledelt vennének.

9 Monda azért néki az Samariábéli aſſioni állat, Mi módon kérſi te, holot Sidó vagy, én tőlem italt, ki Samariábéli vagyoc: Mert az Sidóc nem barátkoznac az Samariábeliekkel.

10 Felele Ieſus, és monda nékie: ha tudnád te az Iſtennec amaz aiandokát, és kitſoda légyen az ki azt mondgya néked, adgy innom nékem, tekértél vólna ő tőle, *b* és adott vólna néked élő vizet.

b: Az élő vizen nem egyebet ert hunem az Iſten lelke által való vuláſunkat az mi romlot termeſſetünkből

11 *c* Monda néki az aſſioni állat: WRam, nintſen miuel meritened, az kút pedig igen mély hól vennéd tehát azt az élő vizet

c. Nem erti az aſſioni állat az Chriſtus mondaſat, azért két erőſſéggel akaria az Chriſtus mondaſat rontani Első hogy az kut mély: Maſodic, hogy Chriſtus nem nagyob Iacobnal, ki ez vizzel élt.

12 Nemde nagyob vagyé te az mi attyánknál Iácobnál, ki mi nékünc adta ez kutat, mellyből ijut mind ő, mind az ő fiai, mind barmai.

13 *d* Felele Ieſus, és monda néki: Az ki ez vizben iſiic eſmét meg ſiomiuhozic.

d Ezzel mondgya Chriſtus az ő vizet, mert az után ſohonſenki meg nem ſiomiuhozic.

14 Valaki pedig ijandic az vizben, az mellyet én adoc, meg nem ſiomiuhozic öröcké, ha nem az víz mellyet én adoc nékie, léſien ő benne, öröc életre forró víznec kút feie.

15 Monda nékie az aſſioni állat: Wram, Adgyad nékem azt az vizet hogy meg ne ſiomiuhozzam, és ne iöijec ide meriteni.

e: Akaria Chriſtus az aſſioni állatot az bünnec eſmeretire vinni, azért mondgya hogy elöbija az ő ſzomſzat.

16 *e* Monda nékie Ieſus: Menyel hijad az te feriedet, és iöy ide.

17 Felele az aſſioni állat és monda néki: WRam, nintſen *f* ériem. Monda néki Ieſus: Iól mondád, hogy ninczen ſéried.

f: Az aſſioni állat nincz vitatánna az ő bűnneincz eſmeretire vitetett vólna, latuan hogy alkolmatoſſaga vagyon az tanulaſra, tudakozic az Iſteni igaz tizteletről hogy abban teuelegien Mikor azért az Samariábéliec tizteletit oltalmazna az regi atyac

18 Mert öt ſéried vólt, az moſtanijs pedig nem ſéried te néked, igazán mondád.

19 *f* Monda néki az aſſioni állat: Wram látom hogy Propbéta vagy te.

20 Az mi attyáinc ez hegyen tizteltéc az Iſtent, ti pedig azt mond

példáiaual. Chriſtus oltalmazta aſſeruſálembéliec tizteletit, miuel hogy Iſten valaztotta volt azt az helyet. De az után meg mondgya hogy el tőrőltetnec az kbiſő tizteletec vagy Ceremoniac, minelbogy az Iſten az ki lelki állat, lelekben akartiy eletni.

mondgyátoc hogy Ieruſálemben vagyon az helly, holott az Iſtent tiztelni kel.

21 Monda néki Ieſus: Aſioni állat meg higgyed hogy el iött az hóra, mellyben ſem ez hegyen, ſem Ieruſálemben nem imádgyátoc az attyát.

22 Ti azt imádgyátoc az kit nem tudtoc, mi azt imádgyuc az kit tudonc, mert az iduöſſég az Sidóc közzül támadott.

23 Es el iöt az hóra, és az moſtán vagyon, mikor az igaz imádóc imádgyác az Attyát lélekbe, és igaſſágban, mert az attya illyeneket keres kic ötet imádgyác.

24 Az Iſten lelki állat, és az kic ötet imádgyác, ſiükſég hogy lélekben és igaſságban imádgyác.

25 Monda néki az aſiſioni állat: Tudom hogy az Meſsias el iö, ki mondatic Chriſtuſnac, és mikoron az el iö, mindenekre meg tanit minket.

26 Monda néki Ieſus: En vagyoc az, az ki te veled ſiólloc.

27 Azonközben pedig meg iöuénec az ö tanituáni, és czudálkoznac vala azon, hogy az aſiſioni állattal beſiéllene, mind az által eggyic ſem monda, mit ſierezz? Vagy miért beſiélleſi az aſiſioni állattal.

28 El hagya azért az aſiſioni állat az ö vedrét, és el méne az városba, és monda az városbéli embereknec.

29 Iertec el, és láſſátoc az embert az ki meg mondá nékem mindeneket az mellyeket én czelekedtem, vallyon nem azé az Chriſtus.

30 Ki ménénec azért az városból és ménénec ö hozzáia.

31 g Azonközben kéric vala ötet az ö tanitnáni ezt monduán, Meſter, egyél.

32 Ő pedig monda nékiec, vagyon nékem eledelem mellyel éllyec, mellyet ti nem tudtoc.

33 Mondánac azért az tanituányoc egy máſnac: vallyon hozot té valaki néki eledelt.

34 Monda nékiec Ieſus: Az én eledelem ez, hogy annac akarattyát tegyem az ki engemet el botſatott, és el végezzem az ö dolgát.

35 Nemde nem azt mondgyátoké ti, męg négy hólnap vagyon és az vtán aratás léſien. Imé mondom néktec, emellyétec fel az ti ſiemeiteket, és láſſátoc meg az tartományokat, h mert meg ęrtenec az aratáſra.

36 Es az ki arat iutalmát véſii, és takar gyümöltſöt az öröc életre, hogy mind az mag vetö mind az arató eggyüt örüllyenec.

37 i Mert ebben amaz mondás igaz: Más az mag vetö, mas az arató.

38 En el botſáttalac titeket añac aratáſára mellyben ti nem munkálkottatac, egyebec munkálkottac, és ti az ö munkáiokba állottátoc.

39 k Abból pedig az városból ſoc Sama-

g: Az teſtnec taplalaſarais gondot kel viſelnöuc, de mikor az Iſten orſzagánac teriezteſere alkolmatoſſagunc vagyon, el ne mulleſſuc azt.

h: Az lelki aratáſra való gabona minec vtánna meg éric, nem kel kéſnöne az aratáſſal.

i: Az Prophétac tudomanya ollyan vólt mint az vetes. Az Euangeliome mint az aratas, és mind az kettö közott, és azoknac tanitoi között nagy egyeſſeg vagyon.

k: Chriſtus örömeſt veſſic az Samariabéliec kit az ſidoc meg vetenec.

Samaritánuſoc hiuénec ŏ benne az aſioni állatnac beſſédeiért, ki bizońſágot tŏtt vala arról, hogy mindeneket meg mondott vólna néki, az mellyeket czelekedett vólna.

40 Mikor azért ŏ hozzáia mentenec vólna az Samariabéliec, kéréc ŏtet hogy ŏ nálloc maradna, és marada ott kęt nap.

41 Es ſockal tŏbben hiuénec az ŏ maga beſſédeiért.

42 Es az aſioni állatnac azt mongyác vala: Immár nem az te beſſédedért hiſſŭnc. Mert mi magunc hallottuc és tudgyuc hogy ez bizonual ez világnac amaz meg tartóia, az Chriſtus.

43 Kęt nap el múluán pedig ki méne onnét, és méne Galileába.

44 Mert Ieſus ŏ maga bizońſágot tŏtt vala arról, hogy az Prophétanac nintſen tizteſſége az ŏ hazáiában.

45 Mikor azért ment vólna Galilęába, bę fogadác ŏtet az Galilęabéliec, miuel hogy láttác vólna mind azokat az mellyeket tſelekedett vala Ieruſálemben az innep napon, Mert azokis el mentec vala az innepre.

46 Méne azért Ieſus eſmét Canába, Galilęánac városába à holott az vizet borrá változtatta vala. Vala pediglen Capernaum ban egy királi vduárából való fŏ ember, kinec az fia beteg vala.

Sup: 2. I. Chriſtus tauol Ieteben czac beſſedéuel meg gyogyita az király vduaraból való fŏ embernec fiat

47 *1* Ez mikor hallotta vólna hogy Ieſus Iudęából Galilęába ment vólna, hozzáia méne, és kéré ŏtet hogy el menne es meg gyogyitaná az ŏ fiát, mert vonagic vala.

48 Monda azért nékie Ieſus: ha az ieleket és czudákot nem láttyátoc, nem hiſſtec.

49 Monda néki az ember: Wram iere, minec elŏtte meg hallyon az én fiam.

50 Monda néki Ieſus: Eregy el, az te fiád ęl, hŭn az ember az beſſédnec, mellyet mondott vala néki Ieſus, és el méne.

51 Mikoron pedig immár menne, az ŏ ſiólgai eleibe iŏuénec, és tudtára adác néki, ezt monduán, az te fiad él.

52 Meg tudakozéc azért ŏ tŏlŏc az óráról à melyben meg kŏnnyebbedet vólna, és mondánac néki, teg nap v́gy mint hęt órakor hagyá el ŏtet az hideg lelés.

53 Eſſébe vŏué azért az (gyermeknec) attya, hogy az gyogyúlás az órába lŏt vólna, az melyben Ieſus azt mondotta vala néki. Az te fiad él, és hŭn mind ŏ ſ-mind az ŏ egéſſ háza népe.

54 Ezt ez czudát tŏué Ieſus má ſodſior, mikor Iudęából Galilęába ment vólna.

V. *Réſz.*

1 EZeknec *a* vtánna vala az Sidóknac innepec, és fel méne Ieruſálembe.

a: Nintſen olly regi nyaualya és betegſeg, mellyet meg nem oruoſol hat Chriſtus.

2 Vagyon pedig Ierſálemben az barom váſárnac piátzán egy halas tó, melly Sidó nyeluen Betheſdánac neueztetic, melynec ŏt porticuſa vagyon.

3 Azokban fekſſic vala betegek

nec

nec ſokaſága, vakoknac ſántáknac, meg ſiáradott embereknec, kic váriác vala az viznec meg mozdúláſát.

4 Mert az Iſtennec Angyala bizonyos idŏben le ſiáll vala az halas tóban, és meg háborittya vala az vizet, annakoért valaki elŏſiŏr az vízben ſiálhatot añac meg háboritáſa vtán, meg gyogjul vala, akar minęmŭ betegſége vólna

5 Vala pedig ott egyember, ki harmintz nyóltz eztendŏtŭl fogvaló betegſégbe fekſiic vala.

6 Ezt mikoron látta vólna Ieſus ott fekŭñy, és meg eſmérte vólna hogy ſoc idŏtŭl fogua fekŭtt vólna az betegſégben, monda néki, akarſié meg gyogyŭlni.

7 Felele néki az beteg: WRam nintſen ſenki ki engemet az vizbe vinne mikoron az meg háborodic, hanem mig én oda megyec addig en elŏttem más ęri.

8 Monda néki Ieſus, kellyfel, ved fel à te nyoſiolyádat és iárij.

9 Es azonnal meg gyogyúla az ember, és fel véue az ŏ nyoſioláiát, és mégyen vala, az napon pedig ſiombat vala.

10 Az Sidóc azért mondanac vala annac à ki meg gyogyúlt vala ſiombat vagyon, nem ſiabad az nyoſiolyát hordoznod:

11 Felele nékiec: az ki meg gyogyita engemet, az monda nékem, vedd fell az te nyoſiolyadot és menyel.

12 Meg kerdéc ŏtet añakokaért, kitſoda az ki azt monda néked, vedd fel az te nyoſiolyadot és meny el.

13 A pedig a ki meg gyogyult vala, nẽ tudgya vala kiczoda vólna Ieſus pedig ki mént vala az ſokaſág kŏzzŭl à mellj ott à heljẽ vala.

14 Az vtán meg találá ŏtet Ieſus az templomba, és monda nékie: Imé meg gyogyultál, tŏbbé ne vétkezzél, hogy gonoſibúl ne légyen dólgod.

15 El méne az, és meg mondá az Sidóknac, hogy az Ieſus vólna à ki ŏtet meg gyogyitotta vólna.

16 Es annakokaért haborgattyác vala az Sidóc Ieſuſt és akariac vala ŏtet meg ŏlny hogy ezt miuelte vólna az ſiombaton.

17 [b] Ieſus pedig felele nékiec: Az én attyám mind ez ideig munkálodic, énis munkálodom.

18 Annac okaért annális inkáb akariác vala az Sidoc ŏtet meg ŏlni, miuelhogy nem czac meg rontotta vólna az ſiombatot, hanem az Iſtentis ſaiat attyánac mondotta vólna, az Iſtenhŏz magát egyenlŏué téuén.

19 Felele azért: Ieſus, és monda nékiec, Bizoni, bizoni mondom néktec, hogy ném czelekedhetic à fiu ŏ magától, hanem ha látandgya az atyat tſelekedni. Mert valamit az czelekeſiic, vgyan azonokat haſonlatos képpen az fŭijs czelekeſii.

20 Mert az atya ſiereti az fiut, és mindeneket meg mutat néki az mellyeket ŏ tſelekeſiic, és ezek nél nagyob dólgokat mutat meg nékie, annîra hogy ti czudálkozzatoc rayta.

21 [c] Mert miképpen az attya tá-

b: Az Iſtenî czelekedet ſoha nem rontotta meg az ſiombatot: Touaba az Chriſtus czelekedeti és az atyaie eggyec mert egy Iſten az atya és fiu és az atya az fiu altal czelekeſſic.

c: Az Attya ſenkit nem te.

ßen az örök elethen reßesse hanem tsac az fiuban.

mazt halottakot, és meg eleueniti, azonképpen az fiuis az kiket akar meg eleueniti.

22 Mert az atya nem itél ſenkit, hanem az tellyes itéletet az fiunac adta.

d: Az atyanac és fiunac tiztelet egy.

23 d Hogy mindenec tiztellyéc à fiut, miképpen tiztelic az attyát, az ki nem tizteli az fiut, nem tizteli az attyát, az ki azt el küldötte.

e: Az Iſten tizteleti vagyon az Chriſtus beßedenec hittel valo hagataſaban, es az az örök eletnac vta.

24 e Bizony bizony mondom néktec, az ki az én beſiédemet halgattyá, és hiſien annac az ki engemet el boczátott, örök élete vagyon, és à kárhozatra nem mégyen, hanem által ment az halálból az életre.

f: Mindniaian meg holtune az bünben. és külömbē meg nem eledhetönc, hanem az Chriſtus beßedenec hittel valo halgataſa altal.

25 f Bizonj bizonj mondom néktec: El iö az idö, és moſt vagyon, mikor az halottac hallyác az Iſtennec fiánac ſiauát, és à kic hallandgyác, élnec.

26 Mert miképpen az attyánac vagyon élete magába, azonképpen adta az fiunakis hogy légyen élete magában.

27 Es az itéletreis adott nékie méltoſágot, miuel hogy embernec fia.

g Mindennec az Chriſtus itelö ßekt eleibe kel allani.

28 g Ne czudállyatoc ezt: Mert el iö az óra mellyen mindenec kic az koporſókban vadnac, hallyác az ö ſiauát.

29 Es az kic iókat czelekedtenec, ki iönec az életnec fel támádáſára, az kic pedig gonozt czelekedtenec, kárhozatnac fel támadáſára.

h: Valamit Chriſtus czelekeßic, az atyanac akarattyabol tſelekeßi.

30 h Nem czelekedhetem én én magamtól ſemmit: Az mint én hallom, vgy itélec, és az én itéletem igaz: Mert nem kereſem az én akaratomat, hanem annac akarattyát, à ki engemet el boczátott, tudni illic attyámét.

31 Ha én téſiec én magam felöl bizońſágot, az én bizońſág tételem nem illendö léſien.

32 Más az, az ki én felölem bizońſágot téſien, és tudom hogy igaz az bizońſág az mellyet én felölem téſien.

33 i Ti el küldöttetec Iánoshoz, azis bizońſágot tött az igaſſágról

Matth. 3. Sup. 1.

i Chriſtuſrol bizońſagot tött mind az keresztelö Ianos, mind az czuda tetelec mind az Prophetaknac mondaſoc, mind az altal ez vilag ezt nem veßi eßebe.

34 En pedig nem kereſem az embereknec bizońſágokat, de ezeket mondom hogy ti meg tartaſſatoc.

35 Az (Iános) égö és világos ſiöuednec vala, ti pedig czac ideig akartatoc örülni annac világánac.

36 De énnékem vagyon nagyob bizońſágom az Iános bizońſágánál, mert az czelekedetec mellyeket az én attyám én reám bizott hogy azokat el végezzem, azoc az czelekedetec mellyeket én tſelekeſiem, bizońſágot téſinec én rólam, hogy az én atyám boczátott engemet.

Matth 3. & 17.

k Chriſtuſrol az iraſokban bizon ag vagyon, de neue ti Chriſtus az ſidoknac balgatag kerkedſegeket, hogy holot czac az meg holt betöhöz ragazkodtac abban eletet alitottac leñi és az iraſnac ertelmet vagi veleiet el hagytac.

37 Az én atyámis az ki engem el boczátott, bizońſágot tött én rólam, annac ſiauát ſem hallottátoc ſoha, ſem pedig ábrazattyát nem láttátoc.

38 Es az ö beſiéde nem marad ti bennetec, mert az kit ö el botſátott, annac ti nem hiſitec.

39 Tudakozzátoc az iráſokat, mert néktec vgy tettzic, hogy azokban örök élettec vagyon: Es

azoc

azoc, az mellyec én rólam bizońſágot téſinec.

40 Nem akartoc pedig én hozzám iöni, hogy életetec légyen.

41 Az emberektöl nem véſiec diczéretet.

42 De tudom hogy az Iſtennec ſierelme ninczen bennetec.

43 En az én atyámnac neuében iöttem, és nem véſitec engemet, ha más valaki iöne az ö maga neuébe, azt bę vennétec.

44 Mi módon hihettec ti, holott eggyic az máſtoktól vár diczöſéget, és az diczöſéget melly czac az Iſtentöl ſiármazic, nem kereſitec?

45 Ne alitſátoc hogy én vádollyálac titeket az attyánál: vagyon ki vádollyon, tudni illic Moſes az kiben ti reménſégteket vetettétec.

Geneſ. 3. 22. 49. Deuter. 18. 46 Mert ha hinnétec Moſeſnec, énnékemis hinnétec, mert én felölem irt ö.

47 Hogyha az ö beſiédének nem hiſitec, mimódon hiſitec az én beſiédemnec?

VI. Réſz.

a: Az kic Chriſtuſt köuetic, noha meg ebeznec de ſoha meg nem foztatnac az Iſten ſegitſegetöl.

1 EZeknec[a] vtánna méne Ieſus Gálileánac Tyberiás neuö tengeren túl.

2 Es köueti vala ötet ſoc nép, mert láttyác vala az ö ſoc czuda tételit, mellyeket czelekeſſic vala az betegeckel.

3 Fel méne pedig Ieſus az hegyre, és ott le üle az ö tanituániual.

4 Közel vala pedig az huſuét, az Sidóknac innepec.

5 Mikoron azért fel emelte vólna Ieſus az ö ſiemeit, és látta vólna az ſoc népet hozzáia gyülni, monda az Philepnec: hól vegyünc kenyereket, hogy ezec egyenec?

6 Ezt pedig mondgya vala kiſértuén ötet, mert ö tudgya vala az mit czeleködendö vólna.

7 Felele nékie Philep: két ſiáz pénz árra kenyér nem elég ezeknec, ha mindenic czac kicziñt venneis abból.

8 Monda nékie egy az ö tanituáni közzül, az András, Simon Péternec attyafia.

9 Vagyon it egy gyermec kinec vagyon öt árpa kenyere és ket halaczkáia, de miczoda az enni ſoc népnec?

10 Monda pedig Ieſus: Vlteſſetec le öket, vala pedig ott az helyen ſoc fü, le ülénec azért ſiám ſierint, vgy mint öt ezer férfiac.

11 Vöue pedig az kenyereket Ieſus, és halákat aduán oztá az tanituányoknac, à tanituányoc pedig az le ült népnec, haſonlatos képpen az halakbólis az menit akarnac vala.

12 Minec vtánna pedig eleget öttec vólna, monda Ieſus az ö tanituáninac, ſiedgyetec fel az maradéc darabokat, hogy ſemmi el ne veſiſien benne.

13 Fel ſiedéc azért, és meg tölténec tizenkęt koſárokat darab kenyéreckel, az öt árpa kenyérböl, mellyec maradtac vala azoktól, az kic öttenec vala.

14 Azoc annac okaért mikor

láttac vólna az czudát mellyet Iesus tött vala, azt mondgyác vala: Bizony ez amaz Prophéta az ki el iöuendö vala ez világra.

b: Christus'nĕ testi kiraly és nem gyönyörködic ez világi hüsö tiszteletben.

15 b Iesus annakokaért mikor esiébe vötte vólna hogy el akarnának iöni és ötet el ragaduán királlyá tenni, el méne visiontag ö maga az hegyre.

16 Mikoron pedig estue lött vólna, az ö tanituáni siállának az tengerre.

Matth. 14. Marc. 6.

17 Es az haióban bę ménuén akarnac vala menni az tengeren túl Capernaum felé, immár pedig setét vala, és Iesus nem ment vala ö hozzáioc.

18 Es az tenger az nagy siçlnec fuuása miatt háborog vala.

19 Mikor azért bę mentec vólna, úgy mint husion öt vagy harmintz futamatra, látác Iesust iárni az tengeren, és az haióhoz közelgetni, és meg remülénec.

20 Ö pedig monda nékiec: En vagyoc ne féllyetec.

21 Bę vöuéc azért ötet az haióba, és az haió azonnal el iuta az tartományba, az meljbe akarnac vala menni.

c: Iollehet sem mi fogyatkozasoc nintsen azoknac kic az Isten orszagat keresik mind az altal az Euangelium nem hasznanac hanē lelkünknec abraka, &c

22 c Másod napon az sokaság, melly az tengeren túl áll vala, mikor látta vólna hogy ninczen ott több haió annál az egynél, melybe az Iesus tanituáni bę mentec vala, és hogy Iesus nem ment vólna bę à haióba à tanituányoccal, hanem czac az tanituányoc mentec vólna el.

23 Es hogy Tiberiásból iöttec vólna el valami haióc oda à hely mellé az holott kenyeret öttenec vala az WRnac hálá adásának vtánna.

24 Mikor azért látta vólna az sokaság, hogy sem Iesus, sem az ö tanituáni nem vólnának ott, ülénec ökis haiókra és ménénec Capernaumban, keresuén Iesust.

25 Es meg találuán Iesust az tengeren túl, mondánac néki, Mester mikor iutottál ide.

26 d Felele nekiec Iesus: bizony bizony mondom néktec, keresztec engemet nem hogy láttátoc az ieleket, hanem hogj öttetec amaz kenyerekben, és meg tölt vala az hasatoc.

d: Feddi Christus az balgatokat hogy ö testi ioknac kereseſere sc. lettek hailandóc, és inti ötet à mennyeiknec keresere.

27 Munkálodgyatoc nem az eledelért az melly el vęsi, hanem az kenyérért melly meg marad az örök életre, mellyet az embernec fia ád néktec: Mert ezt (ez végre) bélyegezte el az attya, tudni illic az Isten.

Matth. 3. & 17.

e: Az az, annac okáért buzgatta ol az Isten hogy aggyon örök életre meg maradando kenyeret.

28 Mondánac azért nékie: Mit czelekedgyünc hogy az Istennec dólgait czelekedgyüc?

29 f Felele Iesus és monda nékiec Ez az Isteni czelekedett, hogy hidgyétec abban az kit ö el botsátott.

f: Az emberec akar mint mükalodgyanac, de nem kedueſec, az bitnek hül.

30 g Mondánac azért nékie: Miczoda ielt mutatz annakokaért hogy azt lássuc és hidgyünc te néked? mit czelekesiel?

Exod. 16. Num. 11. Psal. 77.

31 h Az mi attyáinc öttenec Mannát az puztában, mint meg vagyon

g: Nagy seledék ejegnec és embertelen hala adatlansagnac ielei, maſt kernec: és az Moſeſt nagyobnac ielic Christusnal: Mint ha azt mondanac, miczoda ielt teſeſs hogy el ſakaduan Moſeſtöl te hozzad allyunc, Moſes nagyob dolgot czelekedet nalalnal, mert te öt ezer embert elegitettel meg Moſes pedig hatſaz ezert mennyei kenyerrel.

hogy meg nem emlekezuen az elebbi ezudarol, maſt kernec: és az Moſeſt nagyobnac ielic Christusnal: Mint ha azt mondanac, miczoda ielt teſeſs hogy el ſakaduan Moſeſtöl te hozzad allyunc, Moſes nagyob dolgot czelekedet nalalnal, mert te öt ezer embert elegitettel meg Moſes pedig hatſaz ezert mennyei kenyerrel.

gyon iruán: Mennyei kenyeret ada(vgy mond) nékiec hogy ennénec.

32 b Monda azért nékiec Iesus: Bizony bizony mondom néktec, nem adta Moses ti néktec az mennyei kenyeret, hanem az én attyám adgya néktec, amaz igaz mennyei kenyeret.

33 Mert az Istennec amaz kenyere az, az ki siállot menyből és ád életet ez világnac.

34 Mondánac azért nékie: Wram, adgyad mi nékünc mindenkoron ez kenyeret.

35 Monda pedig nékiec Iesus: En vagyoc az életnec kenyere, az ki én hozzám ið, semmiképpen meg nem éhezic, és az ki hisien én bennem, meg nem siomiuhozic soha.

36 De mondám néktec, hogy láttatokis engem, de vgyan nem hisitec.

37 i Az mit nékem ád az én attyám, én hozzám ið, és azt az ki én hozzám ið, el nem vetem tőlem.

38 k Mert le siállottam menyből, hogy czelekedgyem nem az én akaratomat, hanem annac akarattyát az ki engem el küldött.

39 Ez pedig annac akarattya az ki engem el boczátott, tudni illic az atyáé, hogy valamit nékem adott, abban semmit el ne vesiessec, hanem fel támasisiam azt amaz vtólso napon.

40 Ezis pedig annac akarattya az ki engem el boczátott, hogy minden valaki láttya az fiut és hisien ő benne, őrőc élete légyen, és én fel támaztom azt amaz vtólso napon.

41 l Zőrgőlődnec vala azért az Sidóc azon, miuel hogy azt mondotta vala: En vagyoc az kenyer az melly menyorsiágból siállot.

42 Es mondanac vala: Nem ezé az Iesus, az Iosephnec fia, kinec mi esmértűc mind attyát s-mind annyát? Mi módon mondgya azért ő, menyből iőttem?

43 Felele azért Iesus és monda nékiec: Ne háborogiátoc ti köztetec.

44 Senki nem iőhet én hozzám, hanem ha az attya az ki engem el boczátott vonandgya azt: En pedig fel támaztom azt amaz vtólso napon.

45 Meg vagyon irua az Prophétáknál": Es lésinec (vgy mond) mindnyáián Istentől tanitattac: A ki azért az attyától hallot és tanúlt, az én hozzám ið.

46 Nem hogy az attyát látta vólna valaki, hanem czac az az ki Istentől vagyon, az látta az attyát.

47 Bizony mondom néktec, az ki én bennem hisien, őrőc élete vagyon.

48 m En vagyoc az életnec kenyere.

49 Az ti attyáitoc őttenec Mannát az puztában, és meg hóltanac.

50 En

h: Azt mongya Christus, hogy az igaz és valosagos mennyei kenyeret nem adta Moses az Izraelitaknac, hanő azt az kenyeret az ő mennyei szent attya aggya. Es az ő mondasanac illyē okat adgya. Mert az Istennec mennyei kenyere az az mely ala szallot menyből, holot nem tagadgya az Mannat lelki kenyernec és eledelnec lenni az szent Pal ellen, hanem szol az halgatoknac ertelmec szerent, kic az Mannat czac testi kenyernec alittyac vala.

i: Hogy valaki azt ne alitan.. hogy az Christus tudomannya nē igaz, mert az sidoc nem biznec annac, azt mongya hogy az ő engedetlensegeknec oka ez, mert Istentől nem valaztattac.

k: Nem őknelkül megyünc az Christushoz: Mert azért iőtt Christus hogi az atyanac akarattyat czelekedgye.

l: Az test eszebe nem veheti az lelkieket, azert az mi iduessegőnknec kezdeti Istentől vagion ki az mi termeszetőnket el valtoztattya hogy ő tőle inditatuan Christustol tauallyunc.

Esai. 54. Icre. 31.

m: Az szentsegekel igy el hetőnc iol ha az iegyzet allatra vezereltetőnc azoc altal, az Christusra tudni illic kiuel valo reszesőlesőnknec altala vesszuc az őrőc eletet Touaba vedeszedbe hogy iollehet Christus itt nem tractal az veg vatsorarol mert emlekezet ninezen sem kenyerről sem borrul, sem hala adasrul sem az kenyernec meg tőrdeleseről, mind az altal miuel hogy Christus szol mely az valosaga, mel hogy szerezte Azert azt tudomanya az ő testenec verenec igaz velőnc valo reszesiteseről, mi lelkőnknec etele itala, mely az ꝏr vatsoraianac nec bizonsagara mongyac az tőb Euangelistac Christus az kenyernec és bornac etelet italat, mongyac hogy ez caput az ꝏR vatsoraianac melle valo, &c.

o: Mint az kenyer az mi testünknec táplaloia, azonképen á Christus teste lelkünknec táplaloia az örök életre.

50 n Ez amaz kenyer az ki menyből iött alá, hogy az ki abban éſſic meg ne hallyon.

51 En vagyoc az élő kenyér ki menyből le ſállottam, ha valaki éſſic ez kenyérben, ęl örökké, és az kenyér mellyet én adoc, az én teſtem, mellyet én adoc ez világ életeiért.

p: Az teſt nem tud valaztuſt tenni az teſtiétet között melynec ez közei az ſoguccs azzal ki étel közöt mely hit altal vagyon, mind az altal annac tanitaſat nem kel ei hagynonc.

52 o Tuſakodnac vala azért az Sidóc, eggyic az máſic ellen, ezt monduán: Mi módon adhattya ez mi nékünc az ő teſtét hogy azt együc?

53 Monda azért nékiec Ieſus: Bizony bizony mondom néktec, ha nem éſſitec az embernec fiának teſtét, és nem iangyatoc az ő vérét, nem léſſen élet ti bennetec.

54 Az ki éſſi az en teſtemet, és iſſiſia az én véremöt, öröc élete vagyon, és én fel támaztom azt az vtólſo napon.

45 Mert az én teſtem bizony étel, és az én vérem bizony ital.

56 Az ki éſſi az én teſtemet, és iſſiſia az én véremet, én bennem lakozic, és énis abban.

57 Miképpen el boczátott engemet amaz élő attya, és mint énis élec az attya által, azonképpen az ki engemet éſſien, él azis én általam.

58 Ez amaz kenyér az ki menyorſiágból iött: Nem úgy mint az ti attyaitoc öttenec Mannát és meg hóltanac, az ki ez kenyeret eiendi, él mind örökké.

59 Ezeket monda az Synagogában, mikor tanitana Capernaumban.

60 Sokan azért az ő tanituáni közzül, ezeket haluán, mondánac kemény beſiéd ez, ki halgathattya őtet?

61 Tuduán azért Ieſus hogy az tanituányoc ezen háborgánánac ő köztöc, monda nékiec: Ez bántaç meg titeket?

p: Mintha azt módana Christus: Nem ez az husos testet eſſitec, mert ez fel vitetic menyországa Christus akaria őket az ő testenegenec ereſtenec eſmeretire vilki mint ha azt mondana, miuel hogy az testbe vagyoc semmi ſzükſeg erőt nem eſmertec en benne nem, de vgyis napon az iſten menneyei erőuel engemet fel öltözetuen, ez halando eletnec gyalazatos allapattyabol megſzabaditua, menyei dicziőſeggel ekeſit meg.

62 p Ha azért látandgyátoc az embernec fiát fel menni oda az holott elől iőr vólt, (mit mondotoc?)

63 q Az lélec az, az melly megeleuenit, az teſt nem haſinál ſemit: Az beſiéd mellyet én ſiólloc néktec, lélec és ęlet.

q: Okat mond Christus mert az ő teſte eleuenitő, mert ő ember leuen, iſſenit, mely dolgot ezac hitnek foghatunc meg, mely hit ezac az vlazlottake.

64 De vadnac ti közzületec némellyec kic nem hiſinec: Mert tudgya vala Ieſus eleitől fogua, kiczodác vólnánac az kic nem hiſinec vala, és kiczoda árúlná el őtet.

65 Es ezt mondgya vala: Azért mondám néktec, hogy ſenki nem iöhet én hozzám, hanem ha adatatic néki az én attyámtól.

66 Az időtől fogua ſokan az ő tanituáni közzül hátra állánac, és az után nem iárnac vala ő vęle.

6 Monda azért Ieſus az tizenkettőnec: Nemde el akartoké tijs menni?

68 Felele azért néki Simon Peter: Wram kihöz mennénc, öröc életnec beſiéde vagyon nállad.

r: Kiczin az Christusſorege, azoc közzülic, nemelyec hep matatok, vagy nyluan valo gonoſoc.

69 Es mi hittüc és meg eſmértüc, hogy te vagy amaz Chriſtus, az élő Iſtennec fia.

70 r Felele nékiec Ieſus: Nemde nem tizenketten válaztalaké én titeket

titeket, és nem de nem ŏrdŏgé eggyitec?

71 Szól vala pedig az Iudas Iſcarioteſrŏl, Simonnac fiáról: Mert ez árúlándó vala el ŏtet, iállehet egy vólna az tizenkettŏ kŏzzŭl.

VII. Reſz.

1 EZeknec vtánna iár vala Ieſus Galilęában, mert nem akar vala Iudęában iárni, miuel hogy az Sidóc akariác vala ŏtet meg ŏlni.

2 Kŏzel vala pedig az Sidóknac Sátoros innepec.

3 Mondánac azért néki az ŏ attyafiai: Meny el innét, és meny el Iudęába, hogy az te tanituánid láſſác az te dólgaidat az mellyeket czelekeſiel.

4 Mert ſenki nem czelekeſiic ſemmit titkon, à ki hires akar lenni: Ha illyen dólgokat tſelekeſiel, mutáſd meg magadot ez világnac.

5 Mert az ŏ attyafiaijs nem hiſi nec vala ŏ benne.

6 Monda azért nékiec az Ieſus: Az én idŏm męg el nem iŏtt, az ti idŏtŏc pedig mindenkor ielen vagyon.

7 Nem gyŭlŏlhet titeket ez világ, engemet pedig gyŭlŏl: Mert én bizońſágot téſiec ŏ róla, hogy az ŏ czelekedeti gonoſioc.

8 Ti mennyetec fel ez innepre: En męg nem mégyec el ez innepre, mert az én idŏm nem tŏlt męg el.

9 Ezeket pedig mikor nékiec mondotta vólna, marada Galilęában.

10 Minec vtánna pedig fel mentenec vólna az ŏ attyafiai, ŏis fel méne az innepre, de nem nyiluán, hanem vgy mint titkon.

11 Az Sidóc azért kereſic vala ŏtet az iñepen, és ezt mondgyác vala: hól vagyon amaz?

12 Es az kŏſſég kŏzŏtt nagy háboruſág vala ŏ felŏle: Mert némellyec azt mondgyác vala: Ió ember, némellyec azt mondgyác vala: Nem, hanem az népnec hitetŏie.

13 Mind az által ſenki nyiluán nem ſiól vala ŏ felŏle, az Sidóktól való félelemnec miatta. a

14 Mikoron pedig immár az innepnec fele el múlt vólna, fel méne Ieſuſis az Templomba és tanit vala.

15 Es tſudálkoznac vala az Sidóc ŏ rayta, ezt monduán: mi modon tudgya ez az iráſt, ha nem tanúlta.

16 Felele nékiec az Ieſus, és monda: Az én tudományom nem enim, hanem azé à ki engemet el botſátott.

17 Az ki az Iſtennec akarattyát téſii, meg érti az tudomáńt, ha Iſtentŏl vagyon, vagy én magamtól ſiólloc.

18 b Az ki ŏ magatól ſiól, az ŏ maga ditſŏſégét kereſi: Az ki pedig kereſi annac ditſŏſégét az ki ŏtet el kŭldŏtte, ez igaz, és nintſen abban hamiſſág.

19 c Nem de nem néktec attaé Moſes az tŏruéńt, hogy ti kŏzzŭletec

a: Az az. Nem meriu vala mondani igaz Doctornac vagy Prophetanac.

b: Az igaz tudomany az hamis tudomantul ezzel kŭlŏmbez, mert az igaz tudomani az Iſten ditſŏſeget magaztallya, az hamis tudomani pedig az emberec ditſŏſeget kereſi et az Iſten ditſŏget meg homalyoſittya

c: Az kie az Iſten tŏruenyenec rontoi, gyakorta azoc kerkednec az Iſten ŏruenyeuel, &c.

zŭletec ſenki nem akaria azt meg tartani? Miért akartoc engemet meg ŏlni?

20 Felele az ſokaſág és monda: ŏrdŏg vagyon te benned, kitſoda akar téged meg ŏlni?

21 [d] Felele Ieſus és monda nékiec: Egy dolgot tſelekedem, és mindnyáián tſudálkoztoc rayta.

22 Maga Moſes adá néktec az kŏrnyŭl metélkedéſt, (nem hogy Moſeſtŭl vólna, hanem az attyáktól,) és ſiombaton kŏrnyŭl metélitec az embert.

23 Hogy ha az kŏrnyŭl metélkedéſt véſi az ember ſiombat napon, hogy mind az által az Moſes tŏruénye meg nem romol, én reám haragoztoké hogy az egéſi embert meg gyogyitottam ſiombaton?

24 Ne itéllyetec kŭlsŏ ábrazat ſierint, hanem igaz itélettel itéllyetec.

25 Mondánac vala azért némellyec az Ieruſálembéliec kŏzzŭl: Nem de nem ezé à kit meg akarnac ŏlni?

26 Imé nyiluán ſiól, és ſemmit nem mernec néki ſiólni, nem de nem meg eſmérteké az fŏ népec hogy bizonyára ez az Chriſtus?

27 De iól tudgyuc ez honnét való, mikor pedig el iŏuend az Chriſtus, ſenki nem tudhadtya honnét való léſien.

28 Kiált vala azért Ieſus à Templomban tanituán, és ezt monduán: Engemetis eſmértec, honnét való legyec, aztis tudgyátoc, és én magamtól nem iŏttem, de igaz az ki engemet el kŭldŏtt, kit ti nem eſmértec.

29 En pedig eſmérem ŏtet, mert ŏ tŏlle vagyoc, és ŏ botſátott engem.

30 [e] Akariac vala azért ŏtet meg fogni, de ſenki nem vethete reá az kezét, mert męg nem iŏtt vala el az ŏ óráia.

31 Az ſokaſág kŏzzŭl pedig ſokan hŭnec ŏ benne, és ezt mondgyác vala: Az Chriſtus mikor el iŏ vallyon teheté tŏb ieleket azoknál az mellyeket ez tŏtt?

32 [f] Meg hallác az Phariſęuſoc hogy az kŏſſég ezeket ſióllana ŏ felŏle, és el kŭldénec az Phariſęuſoc és papi feiedelmec ſiolgákat, hogy ŏtet meg fognác.

33 Monda azért nékiec Ieſus: egy keués ideig męg veletec leſiec, az vtán el mégyec àhoz à ki engemet el kŭldŏtt.

34 Kereſtec engemet, és nem találtoc meg, és a holott én léſiec ti oda nem iŏhettec.

35 Mondánac azért az Sidóc ŏ kŏztŏc, vallyon houá mégyen ez, hogy ŏtet meg nem találhattyuc? nem de nem azokhoz mégyené az kic az Gŏrŏgŏc kŏzŏtt el ozlottac, és nem de az Gŏrŏgŏket fogiaé tanitani.

36 Mitſoda beſiéd ez à mellyet monda? Kereſtec engem és nem találtoc meg, és à holott én léſiec ti oda nem iŏhettec.

37 Az innepnec pedig vtólſo nagy napián, meg álla Ieſus, és kiálta monduán: [g] ha valaki ſiomiuhozic iŏijŏn én hozzám és igyéc.

38 Az

d: Az ſombat nem tiltya meg az Iſteni czelekedeteket, ſŏt inkab azoknac gya korlaſara ſereztetet, mellyec kŏzŏt fŏ az atyafiui ſeretet.

e: Az gonoz embereknec akarattyoc az hiuec ellē, nem megyen veghez mindenkor az ŏ keduec ſerint.

f: Mikeppen hogy neuekedic az Iſten orſzaga, azonkeppen neuekedic az ellen ſegnec dihoſſege, mignem meg foztatuan az mennyei ioktul azokat az vtan hijaba kereſſec.

g: Az mi iduesſegŏnknecket aga vagyon. 1. Hóg az mi ſegenſegŏnket, meg eſmeriŭk. 2. Hogi az mi lelki iauainkat az Chriſtusban kereſſuc.

Ifa: 55. 38 Az ki én bennem hiſien mint az irás mondgja, élő viznec folyáſi ſolynac annac haſából.

39 Ezt pedig mondgya vala az ſient lélekről: mellyet veiendőc valánac az ő benne hiuőc. Mert męg nem vala az ſient lélec, mert az Ieſus męg meg nem

b: Az ſent lelknec latható iandekiról ſol, mellyec valanac az anya ſent egy hazban az Chriſtus menybe mene ſe vtan.

ditſőitetett vala.*b*

40 Sokan azért az ſokaſág közzűl mikor ez beſiédet hallottác vólna, azt mondgyác vala; bizony ez amaz Prophéta.

41 Némellyec azt mondgyác vala, ez az Chriſtus, némellyec pedig azt mondgyác vala: Nem de Galilęából iőjé el az Chriſtus?

Pſal: 132. Mich: 5.

42 Nem de nem az irás mondgyaé, hogy az Dáuid maguából és az Bethlehemnec városából az holott Dáuid lakic vala, iő el az Chriſtus?

43 Haſonlás lőn azért az kőſségközőtt ő miatta.

44 Némellyec pedig ő közzűlőc akariác vala meg fogni, de ſenki nem veté kezeit reáia.

45 El ménénec azért az ſiólgác az papi feiedelmekhöz, és à Phariſęuſokhoz, kic mondánac nékiec: Miért nem hozátoc el őtet?

46 Felelénec az ſiólgác, ſoha ember vgy nem ſiólot, mint az ember.

f: Az hamis tanitoc oly bolondoc hogy az anya ſent egy hazat az ſokaſagbol itelic.

47 *f* Felelénec azért az Phariſęuſoc ő nékiec, nem de tijs el hitetteteké?

48 Nem de az fő emberec közzűl vagy az Phariſęuſoc közzűl hitté ő benne valaki?

49 De ez köſſég, melly nem tudgya az tőruént, átkozott.

50 Monda nékiec Nicodemus: à ki ő hozzá ment vala éijel, és azoc közzűl eggyic vala.

51 Nem de az mi tőruényűnc kárhoztaté valakit, hanem ha elősier annac ſiauát meg hallya, és meg érti mit czelekedett?

Deut: 19.

52 Felelénec és mondánac néki: Nem de teis Galilęus vagyé? tudakozzál róla, és láſd meg hogy Galilęából Prophéta nem támadott.

53 *k* Es kiki el méne az ő házához.

k. Ninſen az ſzr ellen tanacz.

VIII. Réſz.

1 IEsvs pedig el méne az olay fáknac hegyére.

2 Es reggel viſiontag az Templumban ielen vala, és mind az ſokaſág méne ő hozzáia, és üluén tanittya vala őket.

3 Viuénec pedig ő hozzáia az irás tudóc és Phariſęuſoc, egy aſiſioni állatot, kit paráznaſágban találtac vala, és mikor azt elő állattác vólna.

4 Mondánac néki: Ez aſiſioni állat találtatott ſiintén az czelekedeten, mikor paráznalkodnéc.

5 Az tőruénben pedig Moſes meg parantſolta mi nékűnc, hogy ez illyenec kővel verettęſſenec agyon, te azért mit mondaſi.

Leuit: 20.

6 Ezt

6 Ezt pedig mondgyác vala kéſértuen ötet, hogy ötet vádolhatnác. Ieſus pedig alá haioluán, áz vijáual ír vala az földön.

7 Mikoron pedig ſiorgalmaztatnác az kérdéſſel, fel egyeneſſedéc, és monda: a Az mellyitec bünnélkül való, az veſſen elöſier köuet ö reáia.

a: Az kep mutator ellen kie az ö magoc vetket el titkoluan, egyebeknec vetkeket es bünöket itelic.

8 Es viſiontag le haioluán, az földön ír vala.

9 Mikoron pedig ezeket hallottác vólna, miuel hogy lelkec eſmereti vádollya vala öket, egy más vtán ki ménénec eggyenként, el kezduén à vénektül mind az vtólſóig, és tſac Ieſus marada, és az aſiſioni állat, ott áluán.

b: Chriſtus nem veſſi maganac à külsö feiedelemnec tiztit, ha nem az ü tizti ſerint az aſſioni allatot inti Pœniten tiara.

10 b Mikor pedig Ieſus fel egyeneſitette vólna magát, és ſenkit nem látná az aſiſioni állatnál egyebet, monda nékie, aſiſioni állat hól vadnac az te vádolóid? ſenki nem kárhoztaté téged?

11 Es az monda: Senki nem WRam. Monda nékie Ieſus: Enis nem kárhoztatlac téged, eregy el és többé ne vétkezzél.

c: Ez vilag termeſſet ſerint vac, es ezac Chriſtus ban talal vilagoſſagot.

12 c Eſmét ſióla azért Ieſus nékiec, monduán: En vagyoc ez világnac világoſſága, az ki köuet engemet, nem iár az ſetétben, hanem életnec világa léſien annac.

d: Chriſtus az igaſſagnac erös bizöſaga, mert azert botſatot Iſtentöl, ki ſoc ezuda teteleckelis meg erösſitetet es bizontatot Iſtentöl boczatattatnac lenni, etc.

13 A Phariſçuſoc azért mondánac ö néki: te téſieſi magad felöl bizońſágot, az te bizońſág tételed nem igaz.

14 d Felele Ieſus és monda nékic: Ha én magam téſiekis magam felöl bizońſágot, az én bizońſág téttelem igaz, mert tudom honnét iöttem és houá mégyec, ti pedig nem tudgyátoc honnét iöttem és houá mégyec.

15 Ti teſt ſierint itéltec, én ſenkit nem itélec.

16 Hogy ha itélekis, az én itéletem igaz, mert én egyedül nem vagyoc, hanem én és az én attyám.

17 Az ti töruéńtekbennis pedig meg vagyon irua, hogy kęt embernec bizońſág tétele eröſs.

Deut: 17. & 19.

18 En vagyoc à ki bizońſágot téſiec magam felöl, és bizońſágot téſien én felölem az ki botſátot engem, az én attyám.

19 Mondánac vala azért nékie, hól vagyon az à te attyád? felele Ieſus, ſem engemet nem eſmértec ſem az én attyámot, ha engemet eſmérnétec, az én attyámatis eſmérnétec. e

e: Az Iſtent nem eſmerhet tyüc külömben hanem az ö fiaban.

20 Ezeket monda Ieſus à kénts tartó helyen, tanituán az Templomban, és ſenki nem fogd meg ötet, mert nem iött vala el az ö óráia. f

f: Az mi eletönket az Iſten biria es az ö akarattya ſerint elönc, tehat el iarionc ſiorgalmatoſon az mi tiztönkben.

21 g Monda azért eſmét nékic Ieſus: En el mégyec, és kereſtec engemet, és az ti büneitekben meg haltoc, az houá én mégyec, ti oda nem iöhettec.

g: Miuel hogy az emberec az mennyei dologtul termeſſet ſerint iſſonyodnac, ſenki azert az Chriſtuſnac alkolmas tanituánya nem lehet, hanē czac à kit az Iſten lelke tanit.

22 Mondánac azért az Sidóc: Nem de meg ölié magát, hogy ezt mondgya: à houá én mégyec, ti oda nem iöhettec.

23 Ackor monda nékiec: ti innét alól valóc vattoc, én onnét fellyül való vagyoc, ti ez világból valóc vattoc, én nem vagyoc ez világból.

Azonköz be ez vilagnac el kel veſſni, miuel hogy Chriſtuſt meg vtallya.

24 Azért

24 Azért mondám néktec hogy meg haltoc az ti bűneitekben, Mert ha nem hiſiitec hogy én vagyoc, meg haltoc az ti bűneitekben.

25 Mondánac azért néki: te ki vagy? ackor monda nékiec Ieſus: h Az vagyoc à minec eleitől fogua mondottam magamat.

26 i Soc vólna à mellyeket ti felőletec kellene ſiólnom, és meg itélnem, de à ki engemet el botſátott igaz az, és az mellyeket én ő tőle hallottam azokat ſiólom ez világnac.

27 Es nem vőuéc eſiekbe, hogy ő az atyáról ſiólna nékiec.

28 Monda azért nékiec Ieſus: Mikoron fel magaztallyátoc az embernec fiát, ackor meg eſméritec hogy én vagyoc, és én magamtól ſemmit nem tſelekeſiem, hanem az mint tanitot engem az atya, azokat ſiólom.

29 Mert a ki engemet el botſátot, én velem vagyon, nem hagyott egyedűl engem az én attyám, mert én mindenkor azokat tſelekeſiem, az mellyec neki kedueſec

30 Es mikor ezeket mondaná, ſokan hiuénec ő benne.

31 k Mond vala azért Ieſus azoknac az Sidóknac, a kic hittéc vala néki, ha ti meg maradtoc az én beſiédemben, bizony én tanituanim léſitec.

32 Es meg eſméritec az igaſſágot, és az igaſſág ſiabadoſſá téſien titeket.

33 Felelénec nékie: Abraham magua vagyunc, és ſoha ſenkinec nem ſilógáltunc, mi módon mondod hogy mi ſiabadoſoc léſiűnc?

34 Felele nékiec Ieſus: Bizony bizony mondom, valaki bűnt tſelekeſiic ſiólgáia az bűnnec.

35 Az ſiólga pedig nem marad mind őrőcké az házban, az fiu mint őrőcké (ott marad.)

36 Azért ha az fiu meg ſiabadit titeket, bizony ſiabadoſoc léſitec.

37 l Tudom hogy Abraham magua vattoc, de engemet meg akartoc ölni, mert az én beſiédemnec nintſen helye nállatoc.

38 En azt ſióllom az mit az én attyámtól láttam, tijs azt tſelekeditec az mit láttátoc az ti attyátoknál.

39 Felelénec és mondánac nékie: Az mi attyánc Abraham. Monda nékiec Ieſus: ha Abraham fiai vólnátoc, az Abraham tſelekedit tſelekednétec.

40 Moſtan pedig igyekeztec engemet meg ő'ni, olly embert ki igaſſágot ſióltam néktec, mellyet hallottam az Iſtentől. Az Abraham ezt nem miuelte.

41 Ti az ti attyátoknac tſelekedetit tſelekeſiitec. Mondánac azért néki: mi paráznaſágból nem nemzettűnc, egy attyánc vagyon, tudni illic az Iſten.

42 Monda azért nékiec Ieſus: ha az Iſten vólna néktec attjátoc, ſieretnétec engemet, mert én az Iſtentől fiármaztam és iöttem, mert én magamtól nem iöttem, hanem az küldött engemet.

43 Miért nem eſméritec az én ſioláſo-

h: Czac az eſmeri meg az Chriſtuſt, à ki figyelme teſen halgat arra à mit ő mond.

i: Az az, ſokat kellene ſiolanom az ti bűneitec felől, es ſoc volna az miről titeket meg kellene fedde nem. De az ki engemet el botſátot es feniteckel parátſolta hogy engemet halgaſſátoc miuel hogy igaz, meg bűntet titeket.

k: Az Chriſtus tanituani meg maradnac az ő beſſedeben hóg az igaſſagnac eſmeretiben neuekeduen, à bűnnec ſiolgalattyatol meg ſiabadullyanac, &c.

l: Az embereknec eletec és erkőltjőc meg mutattyá, hogy termeſſet ſierint mindenec őrdögi termeſſettel ſűletnec ez vilagra De el valtoznac es az Iſten nepe kőzze ſiamlaltatnac Chriſtuſban hit altal, mely hit meg eſmertetie az ſſent eleitől.

siólásomát? Mert nem halhattyátoc az én beſiédemet.

44 Ti az ördög attyától valóc vattoc, és à ti attyátoknac kéuánſágát akariátoc tellyeſiteni. Az eleitöl fogua ember öldöklö vólt, és az igaſſágban nem állot meg, mert nintſen ö benne igaſſág. Valamenisier hazugſágot siól, az ö magaéból siól, mert hazug és hazugſágnac attya.

45 Ti pedig, miuel hogy én igaſſágot sióloc nem hisitec énnékem.

m: Chriſtus bizonittya hogy az iſten töl ö reia bizatot tizhen oly hiuen es ſorgalmatoſ ſagal iart, hogy ötet abban ſenki nem vadolhattya.

46 m Kitſoda gyözhetne meg engemet ti közzületec az bünröl? ha igaſſágot sióloc, miért nem hisitec énnékem?

47 Az ki Iſtentöl vagyon, halgattja az Iſten beſiédet, azért nem halgattyátoc ti, mert Iſtentöl nem vattoc.

n: Az Chriſtus ellenſegi idrig örülnec, de vegre Iſten meg alolya az ö fianac boſſuiat

48 n Felelénec azért az Sidoc és mondánac néki: Nem igazán mondgyuké mi hogy Samaritánus vagy te, és ördög vagyon benned?

49 Felele Ieſus: En bennem ördög nintſen, de tiztelem az én attyámat, és ti boſiſiúſàggal illettec engemet.

o: Ninſec az halal ellé iob oruoſſág az Euangeliumnac tudomanyanal, ha tudni illic igaz bit altal vagazkodnac ábor.

50 En nem kereſem az én ditsöſségemet, vagyon ki kereſſe és meg itéllyé.

51 o Bizony bizonj mondom nékтec: valaki az én beſiédemet meg tartandgya, ſoha halát nem lát.

p: Azoc ellen kic az ſentek nec fenyeſſegekel meg a kariac homlyoſitani az Chriſtus diſſöſeget.

52 Mondánac azért nékiaz Sidóc, moſt veſitüc eſiünkbe hogy ördög vagyon benned p Abraham meg hólt, az Prophétákis (meg hóltac) te pedig azt mondod: Az ki az én beſiédemet meg tartya az halált ſoha meg nem kóſtóllya.

53 Nagyob vagyé te a mi attyánk nálAbrahamnál ki meg hólt? Az Prophétákis meg hóltac kitſodánac alitod te magadat?

54 q Felele Ieſus: ha én ditſöitem magamot, az én ditſöſégem ſemi, az én attjám az, à ki engemet meg diczöit, a kit mondotoc ti Iſtenteknec.

q: Chriſtus ez vilagi diſſöſeget nem keuanya, de az Iſten fel magaztalta öt es mindenec nec felötte.

55 Maga nem eſméritec ötet, én pedig eſmérem ötet, és ha azt mondandom hogj nem eſmérem ötet, haſonlatos hazug léſiec hozzátoc, de ötet eſmérem és az ö beſiédét meg tartom.

r: Az regi ſeeratyaſ latтac az igere. tkeb egleſus Chriſtuſt. es nagy örömmel igaz bit altal tamaszkodtac ö hoza. Azert az ö aldozattya nac ereie bas nos volt a z ö Teſtamentum bannis.

56 r Az Abraham az ti attyátoc, nagy kéuánſággal kéuánta látni ezt az én napomot, látta és öruendezett.

57 Mondánac azért a Sidóc, ötuen eztendöd nintſen még, és Abrahamot láttad?

58 s Monda nékiec Ieſus: Bizony bizony mondom néktec, minec elötte Abraham vólna én vagjoc.

s: Chriſtus öröcke valo iſten.

59 t Ragadozánac azért köueкét, hogy ö reiáia hagygalnác, az Ieſus pedig el röyté magát, és ki méne a Templomból, által ménuén ö köztöc, és illyen módon el méne.u

t: Az igaz mondaſt gyülöl ez vilag.

u: Iſten hatalmáual nagyon az emberneк elötte.

IX. Réſz.

1 ES a el ménuén látá egy embert, ki ſiületéſétöl fogua vac vala.

a: Minden teſti nyaualiа nac oka az bün mind az altal nē minsdenkor az bönt nezi Iſten azokban á kiket oſtoroz.

2 Es meg kérdéc ötet az ö tanituáni, monduán: Meſter, mellyic vétkezett? ezé, vagy ennec ſiülei, hogy ez vakon ſiülettetnéc?

3 Felele

3 Felele Ieſus: Sem ez nem vétkezett, ſem ennec ſiŭlei, hanem (ſiŭkſég vólt,) hogy az Iſten dólgai meg ielenteſſenec ebben.

4 Szŭkſég énnékem annac tſelekedetit tſelekednem, az ki engemet el botſátott, mig nappal vagyon, el ið az etzaka mellyen ſenki nem tſelekedhetic.

5 b Mig ez világon leiendec, ez világnac világoſſága vagyoc.

6 c Ezt mikoron mondotta vólna, az fŏldre pŏké, és az ŏ nyálából ſárt tſinála, és az ſárt az vaknac ſiemére kene.

7 Es monda nékie, meny el moſgyál meg az Siloam halas tóban, (melly annit téſien ha meg magyarázod, mint el kŭldetett,) el méne azért, meg moſodéc, és meg tęre látuán.

8 Az ſiomſiédoc azért, és az kic az elŏtt láttác vala hogy vac vólna, mondanac vala, nem de ez valaé à ki ŭluén kóldól vala?

9 Némellyec azt mondgyác vala, ez az, némellyec pedig haſonlatos, (vgy mond) àhoz. Az pedig azt mondgya vala: En vagyoc az.

10 Mondánac azért nékie: Mi módon nyilatkozánac meg az te ſiemeid.

11 Felele az és monda: Egy ember à ki Ieſuſnac mondatic, ſárt tſinála, és az én ſiemeimet azzal meg kené, és monda nékem: menj el az Siloam halas tóra moſgyál meg, és minec vtánna el mentem vólna és meg moſdottam vólna, az én ſiemem világa meg iŏue.

12 Mondánac azért néki, hól vagyon az? és monda: nem tudom.

13 Viuéc ŏtet az Phariſeuſokhoz azt a ki az elŏtt vac vala.

14 Vala pedig ſiombat mikor Ieſus az ſárt tſinálta vala, és az vaknac ſiemeit meg nyitotta vala.

15 Eſmét meg kérdéc azért ŏtet az Phariſęuſokis mi módon nyiltac vólna meg az ŏ ſiemei, és az monda: ſárt kene az én ſiememre meg moſdám és látoc.

16 Némellyec azért az Phariſeuſoc kŏzzŭl mondnac vala: ez ember nintſen Iſtentŏl, mert nem tartya meg az ſiombatot, némellyec azt mondgyác vala, mi módon tehet bŭnŏs ember illyen ieleket? és haſonlás vala kŏztŏc.

17 Eſmét mondánac az vaknac, te mit mondaſi az felŏl, hogy meg nyitotta az te ſiemeidet? Es az monda Prophéta az.

18 Nem hiuéc annac okaért az Sidóc az ember felŏl, hogy vac vólt vólna és ſiemei meg nyiltac vólna, mig nem hiuác annac ſiŭleit, à kinec ſiemei meg nyiltac vala.

19 Es meg kérdéc ŏket monduán: Ezé az ti fiatoc, kirŏl azt mondgyátoc hogy vakon ſiŭletet vólt? mi módon lát azért moſt?

20 Felelénec az ŏ ſiŭlei és mondánac, tudgyuc hogy ez mi fiunc, és hogy vakon ſiŭletett.

21 De mi módon lát moſt, nem tudgyuc, azt ſem tudgyuc kitſoda nyitotta meg az ŏ ſiemeit, ideie vagyon hozzá, ŏ magát kérdgyétec, ŏ maga ſiól maga felŏl.

b: Az Chriſtus czelekedeti ollyanoc mint az világoſſág, mellyec ez világ ſetetſeget meg világoſittyac c: Chriſtus az vakon ſzŭletet embernec ſzemet aduan azzal bizonittya hogy ŏ teremtŏ es nekŭnc mind lel kŭnknec mind teſtŏnknec meg vijtoia.

22 Ezeket mondác az ő ſiülei, miuel hogy félnec vala az Sidóktól: Mert immár el végeſítéc vala az Sidóc hogy valaki Chriſtuſnac vallaná (az Ieſuſt,) az gyülekezetből ki rekeztetnéc.

23 Annac okaért mondác az ő ſiülei, elég ideie vagyon, ő magát kérdgyétec.

24 Máſodſíoris ſiólitác azért az embert az ki vac vólt, és mondánac néki: Adgy ditſőſéget az Iſtennec, mi tudgyuc hogy ez ember bűnös.

25 Felele azért az, és monda: Azt én nem tudom ha bűnös, ez eggyet tudom hogy vac vóltam, és moſt látoc.

26 Mondánac pedig ő néki eſmét, mit tſelekedéc veled? mimódon nitá meg az te ſiemeidet?

27 Felele nékiec: Immár meg mondottam, ſ-nem hallátoc? miért akariátoc eſmét hallani, nem de ő tanituáni akartoké tijs lenni?

28 Meg ſiidalmazác azért azt, és mondánac, te légy ő tanituánya, mi Moſes tanituáni vagyunc.

29 Mi tudgyuc hogy Iſten ſiólot Moſeſnec, ez ped g bonnét légyen nem tudgyuc.

30 Felele az ember és monda nékiec: Bizony tſuda hogy nem tudgyátoc honnét légyen, maga az én ſiemeimet meg nyitotta.

31 Tudgyuc pedig hogy az Iſten à bűnöſeket meg nem halgattya, De az ki az Iſtent tizteli, és az ő akarattyát tſelekeſi, azt halgattya meg.

32 Öröcké ez nem hallatot hogy valaki vakon ſiületett embernec ſiemeit meg nyitotta vólna.

33 Ha Iſtentől nem vólna ez, ſemmit nem tſelekedhetnéc.

34 Felelénec és mondánac néki, te mindeneſtől bűnben ſiülettél és te tanitaſié minket? és ki vetéc ötet (az gyülekezetből.)

35 d Meg hallá Ieſus hogy azt ki vetettéc vólna, és mikor meg találta vólna ötet, monda nékie: Te hiſiſié az Iſtennec fiában:

36 Felele az, és monda: Wram, kitſoda az, hogy higgyec ő benne?

37 Monda nékie Ieſus: Láttadis ötet, és à ki veled ſiól, az az.

38 Es az monda: Hiſiec Wram, Es imáda ötet.

39 e Es monda Ieſus: Hogy ítéletet tegyec azért iöttem én ez világra, hogy az kic nem látnac láſſanac, és az kic látnac vakoc legyenec.

40 Meg hallác azért ezeket az Phariſęuſoc közzül némellyec, kic ő vęle valánac, és mondánac? nem de mijs vakoc vagyunké?

41 Monda nékiec Ieſus: ha vakoc vólnátoc, nem vólna bűnötöc, de miuel hogy azt mondgyátoc, látunc, azért az ti bűnötöc meg marad.

d: Tol vagyon az oknac alla pattyoc az kic az hitetlen iſtentelénektől ki vetettetnec az ő gyülekezetekből, ha az annya ſzent egy haz nemüel kerhednekis, mert annal közelb hozzaioc Chriſtus.

e Chriſtus az Euangelium altal meg viſagoſitya azokat à kic az ő vahſagokat meg eſmeric, az kic pedig látatnac magoknac ſgemeſeknec, azokat meg vakittya.

X. Reſz.

1 BIzony bizony mondom néktec à ki az iuhoknac aklába nem az aytón mégyen bę, hanem máſonnét hág bę, lopó és toluay az.

d Minel hogi ezac az Chriſtus altal vagyon menetelünc iſtenhöz, azert ezac azoc az igaz pattyoroc az kic ahoz igaz gatnac, es ezac az, az igaz akol, à mely az Chriſtushoz gyüt minket.

2 Az

2 Az ki pedig az aytón mégyen bę, az Iuhoknac páztora az.

3 Ennec meg nyittya az aytót, az aytó tartó, és az iuhoc az ŏ ſiauát hallyác, és az ŏ iuhait neueken neuezi, és azokat ki viſii.

4 Es mikor ki botſáttya az ŏ iuhait, elöttöc mégyen, és az iuhoc ŏtet kŏuetic, mert az ŏ ſiauát eſmeric.

5 Idegen páztort nem kŏuetnec, hanem el futnac attól, mert nem eſméric az idegeneknec ſiauokat.

6 Ez példa beſiédet monda nékiec Ieſus, azoc pedig nem értéc mitſoda vólna az mit nékiec ſióla.

7 Ieſus azért eſmet monda nékiec: Bizony biznoy mondŏ néktec: En vagyoc az iuhoknac aitáia

b: Chriſtus elŏt iöttenec, az kiket ŏ nem botſatot, es az kic az Euangeliomual ellenkeznek tudomant tanitanac.

8 [b] Valakic én elŏttem iöttenec, oruoc és toluaioc, de nem halgattác azokat az iuhoc.

9 En vagyoc az aytó, En általam valaki bę menend, meg tartatic, és bę mégyen ſ-ki mégyen, és ió füre találkozic.

c: Chriſtus az annya ſzent egy haznac paztora, es ezac az az igaz gyülekezet, mely ezt ez paztort eſmeri, hamis paztoroc es lopoc, bereſee az hic nem leſzen tudomanniual, ezac az haſonra neznec es veſzedelemben el haggyác az iuhokat

10 Az lopó nem egyebért iŏ hanem hogy el lopia, meg ŏllye, és el veſieſſe (az iuhokat,) én azért iöttem hogy életec légyen, és bŏuelkŏdgyenec.

11 [c] En vagyoc amaz ió páztor, az ió páztor az ŏ életét adgya az iuhokért.

12 Az bęres pedig és ki nem páztor, kinec nem tulaydoni az iuhoc, látuán el iöni az farkaſt, el hadgya az iuhokat és el fút, az farkas pedig el ragadozza és el ozlatyá az iuhokat.

13 Az bęres pedig el fút, mért bęres, és nintſen neki gondgya az iuhokra.

14 En vagyoc amaz ió páztor, és eſmérem az én iuhaimot, és eſmértetem énis azoktól.

15 Az mint eſmér engem az én attyám, énis eſmérem az én attyámot, és az én életemet adom az iuhokért.

16 Más iuhaimis vadnac nékem, mellyec nem ez akolból valóc, azokatis elŏ kel hoznom, és az én ſiómat halgattyác, és léſien egy akol, és egy páztor.

17 Annac okaért ſieret engemet az én attyám, mert az én életemet le téſiem, hogy eſmét fel vegyem azt.

d: Chriſtus az Iſtennec deretoma ſzerint az annia ſzent egy haznac paztora ki ſzabad akaratya ſzerint bolt meg, es ſaiat ereiuel tamadot fel.

18 [d] Senki nem veſii el én tŏlem azt, hanem én magam adom (halálra) az én életemet ſiabad akaratom ſierint, vagyon hatalmam letenni azt, és viſſontag fel venni: Ez parantſolatot vöttem az én attyámtól.

19 Haſonlás támada azért eſmét az Sidóc kŏzt ez beſiédekért.

20 Sokan pedig ŏ kŏzzŭlŏc azt mondgyác vala, ŏrdŏg vagyon benne, és bolondozic, miért halgattyátoc ŏtet?

21 Némellyec azt mondgyác vala: ez beſiédec nem ŏrdŏngŏs ember beſiédi, vallyŏ az ŏrdŏg meg nythattiaé az vakoknac ſiemeket

e: Ez innepet Iudas Machabeus ſzerzette vala az templomnac balaniokul valo megtiſztitaſanac emlekezetire 1. Macab 4.

22 Lŏn pedig Ieruſálemben [e] Encœnia innep, és tęl vala.

23 Es iár vala Ieſus az Sálomon templomának porticuſába.

24 Kŏrnyŭl vŏnéc azért ŏtet az

3 Kŭldénec azért az (Lázárnac) nénnyei Iesushoz, monduán: Wram, imé az kit sieretsi, beteg.

4 Iesus pedig mikor azt hallotta vólna, monda, ez betegség nem halálos, hanem Isten ditsŏségére vagyon, hogy az által ditsŏitesséc az Istennec fia.

5 Siereti vala pedig Iesus az Márthat az ŏ nénnyét es az Lázárt.

6 Mikor meg hallotta vólna azért hogy az (Lázár) beteg, ackor noha kęt nap marada ott à helyben az hól vala.

7 De az vtán azt mōdá à tanituanyoknac: Meñyŭnc el Iudęa felé.

8 Mondánac néki à tanituányoc: Mostis meg akarnac vala téged kŏuezni à Sidóc, esmét oda megié

9 [b] Felele Iesus: Nemde nem tizenkęt óráia vagyoné az napnac, Az ki nappal iár nem ŭtkŏzic meg, mert ez világnac világosságát láttya.

10 Az ki pedig éijel iár, meg ŭtkŏzic, mert nintsen añac világossága

11 Ezeket monda, és az vtán mōda nékic: Lázár az mi barátunc alussic, de el mégyec hogy fel kŏlsem ŏtet.

12 Mondánac azért az ŏ tanituani: Wram ha alussic meg gyógjúl

13 Azt mondotta vala pedig Iesus annac haláláról, de az tanituanioc azt alitác hogy álomnac áluásáról siólna.

14 Ackor azért monda nékic niluán: Az Lázár meg hólt.

15 Es ŏrŭlŏc ti érŏttetec (hogy hidgyétec) hogy ott nem vóltam, De mennyŭnc el ŏ hozzáia.

16 Monda azért az Thamás, ki kettŏsnec mondatic, az ŏ tanituany társainac, mennyŭnc el mijs hogy vęle eggyŭt hallyunc meg.

17 El méne azért Iesus, és vgy találá Lázárt, hogy immár négy nap fekŭtt vólna az koporsóban.

18 Vala pedig Bethania Ierusálem mellet vgy mint tizen ŏt futamatni fŏld.

19 Es sokan az Sidóc kŏzzŭl ki mentec vala Márthához es Mariához, hogy ŏket vigaztalnác az ŏ attyokfiánac halála felŏl.

20 Az Mártha azért mikor hallotta vólna hogy Iesus iŏne, eleibe méne, az Mária pedig othon ŭl vala.

21 Monda azért az Mártha Iesusnac: Wram ha it vóltál vólna az én atyámfia nem hólt vólna meg

22 De mostis tudom, hogy valamit kérsi az Istentŏl, meg adgya néked.

23 Monda néki Iesus: Fel támad az te attyádfia.

24 Monda az Mártha, tudom hogy fel támad az vtólso fel támadásnac napián.

25 Monda néki Iesus: En vagyoc az fel támadás és az élet, à ki én beñem hisien, ha meg halis, él.

26 Es valaki él és hisien én bennem, soha meg nem hal, hisiedé ezt.

27 Monda nékie: Igenis Wram, En hisiem hogy te vagy az Christus Istennec fia, à ki ez világra iŏ uendŏ vala.

28 Es mikor ezeket mondotta vólna, el méne és titkon siólitá az

b: Az mi eletónknec batorsagos vta ez hogy Christust kŏuessŭc batorsaggal, ki mi nekŭnc vilagossagunc ez vilagnac setetsegeben.

Sidóc, és mondánac: Miért tartod kętſégbe az mi lelkünket, ha te vagy az Chriſtus, mond meg niluán.

25 Felele nékiec Ieſus, és monda: meg mondottam néktec, és nem hiſſitec, az tſelekedetec mellyeket tſelekeſiem az én attyámnac neuébe, azoc bizońſágot téſinec én rólam.

26 f De ti nem hiſſitec, mert nem vattoc az én iuhaim közzül valóc, az mint meg mondottam.

f: Nem ezuda hogy keueſen hiſſnec, mert nem mindenec valaztattac, vadnac mind az altal Chriſtuſnac iuhai kiket ő őriz es oltalmaz.

27 Az én iuhaim az én ſiómat halgattyác, énis eſmérem azokat, és engemet kőuetnec.

28 Es én őrőc életet adoc nékiec és ſoha el nem veſinec, és ſoha ſenki ki nem ragadgya azokat az én kezemből.

29 Az én atyám az ki azokat adta nékem, mindeneknél nagyob, és ſenki azokat ki nem ragadhattya az én attyám kezéből.

30 En és az atya, egy vagyunc.

31 Ragadozánac azért eſmét kőueket az Sidóc, hogy meg kőueznéc őtet.

32 Felele nékiec Ieſus: ſoc drága dólgokat mutattam néktec, az én atyámnac neuében, azoc közzül mellyikért kőueztec meg?

33 Felelénec néki à Sidóc, monduan: Az ió tſelekedetért nem kőuezünc meg, hanem az káromláſ ért, mert te ember léuén Iſtenné téſied magadat.

34 Felele nékiec Ieſus: Nem de nem meg vagyoné irua az ti törüéńtekben. En mondám Iſtenec vattoc?

Pſal: 82.

35 Hogy ha azért azokat mondotta Iſteneknec, az kiknec Iſten ſióllot, és az irás meg nem hamiſsitathatic.

36 En rólam kit az atya meg ſientelt, és ez világra el botſátott, azt mondgyátoc hogy káromláſt ſiólloc, miuel hogy azt mondám hogy Iſtennec fia vagyoc?

37 Ha az én atyám tſelekedetit nem tſelekeſiem, ne hidgyetec én nékem.

38 Ha pedig azokat tſelekeſiem, ha nékem nem akartokis hinni, hidgyétec az tſelekedereknec, hogy meg tudgyátoc és hidgyétec, hogy az én atyám én bennem, és én ő benne.

39 Eſmét azért akariác vala őtet meg fogni, de ki méne az ő kezekből. g

g: Chriſtus el megyen az halal előt, nem az halaltul valo felelmeben, hanem azért mert nem iőt vala el az ő oraſa, es hogy maſut nepet ſzerezzen magaaac.

40 Es el méne viſiontag az Iordán vizen túl, az helyre az hól kereztelő Iános kereztel vala előſiőr, és ott marada.

41 Sokan mennec vala pedig ő hozzáia, és azt mondgyác vala, Ióllehet az Iános ſemmi tſudát nem tőtt, De valamellyeket ez felől mondott, igazac vóltac.

42 Es ſokan hiuénec ott ő benne.

XI. Réſz.

1 a BEteg vala pedig egy Lázár neuő (ember:) Bethaniából, Mariánac és Márthánac az ő nénnyénec faluiából való.

a: Fel tamaztya Chriſtus az Lazart, hogy az ő Iſteni hatalmaſſagarul bizonſagot tegyen, es az fel tamadas felől valo hitőt es vallaſt meg erőſſitene.

2 Az Mária pedig az vala, à melly meg kente vala az wrat kenettel, és meg törlötte vala az ő lábait haiáual, kinec attyafia az Lázár beteg vala.

3 Kül-

ezt ez helyet, mind az népet.

49 Egy pedig ő közzülőc Caiaphas, ki az eztendőben fő pap vala, monda nékiec, ti ſemmit nem tudtoc.

50 e Meg nem gondollyátoc hogy iob egy embernec meg halni az népért, hogy mint az egéſi nép el ne veſiſien.

e: Ez vilag olly balgatag hogy nem remenli maradaſat, hanem ha Chriſtuſt el tőrli, ki altal ez vilag, és az anyaſſent egy haz all.

5 Ezt pedig magától nem monda, hanem miuel hoǵ az eztendőben fő pap vala, iőuendőt monda, hogy Ieſus az népért meg halna

52 Nem czac azért az népért, hanem hogy az Iſtennec el ſielledet fiaitis egybe gyűytené.

f. Az kegyetleneknec dihőſegnec előtte ſſabad el lepnőnc, de vgy hogy az mi hiua talunktől el ne tauozzunc.

53 Az napſágtól fogua azért egyenlő képpen tanátskoznac vala hogy meg őlnec őtet.

54 Ieſus azért többé nem iár vala nîluán az Sidóc között, hanem el méne onnét az puzta mellet való tartományba, az városba melly mondatic Ephraimnac, és ott lakéc az ő tanituániual.

55 Közel vala pedig az Sidoknac huſuétec, és ſokan fel ménénec Ieruſálembe abból az tartományból hogy meg tiztúlnánac.

56 Kereſic vala azért Ieſuſt, és egy máſſal beſiélnec vala az tem plomban áluán, mi tettzic (vgy mond) néktec? hogy nem iőneié fel az innepre?

57 A papi feiedelmec pedig és à Phariſęuſoc meg parantſoltác vala, hogy ha valaki tudná hól vólna, meg mondaná, hogy őtet meg fognác.

XII. *Réſz.*

1 IEeſus azért az Huſuét előtt hat nappal méne Bethaniába'aholott Lázár meg hólt vala, kit fel támaztott vala à halálból.

2 Sierzénec azérr ott néki vatſorát, és az Mártha ſiólgál vala, à Lázár pedig eǵgyic vala azoc közzül, kic ő vęle eǵgyüt le ültenec vala.

3 A Mária azért véuén egy font nardusból tſinált dráda hîg kenetet, meg kené az Ieſuſnac lábait, és meg tőrle lábait az ő haiáual, az ház pedig meg teléc az kenetnec illattyáual.

4 a Monda azért egyaz ő tanituáni közzül, Iudas Iſcariotes, Simonnac fia, à ki őtet el akaria vala árúlni.

a: Telhetet lenſeg miat meg vakult embernec rettenetes példáia az Iudas

5 Miért nem adtác el ez kenetet három ſiáz pénzen, és miért nem adtác az ſiegényeknec.

6 Ezt pedig mondá, nem hogy néki à ſiegényekre gongya vólna hanem miuel hogy lopó vala, és az erſiéń nála vala, és à mit abbā adnac vala, azt hordozza vala.

7 Monda azért az Ieſus: hagy békét néki, az én temetéſemnec ideiére tartotta ő ezt.

8 Mert ſiegényec mindenkor vadnac veletec, En pedig nem mindenkor vagyoc.

9 Az Sidóc közzül azért ſokan meg tudác hogy az Ieſus ott vólna, és oda ménénec nem czac az Ieſuſért, hanem hogy az Lázártis látnác, kit fel támaztott vala az halálból.

10 Reá tanátskoztac vala pedig az papi feiedelmec, hogy az Lázártis meg őlnéc.

11 Mert ſokan à Sidóc közzül ő

ŏ néñyét à Mariát, monduán: Az
Meſter ielē vagyon és téged hiw
29 Az mihelt azt hallá, fel kelé
hamar és ŏ hozzá méne.
30 Męg pedig bę nem ment va-
la Ieſus az faluba, hanem az hely-
en vala az holott Mártha ŏ eleibe
ment vala.
31 Az Sidóc azért az kic ŏ vęle ot
hon valánac, és ŏtet vigaztallyác
vala, mikor láttác vólna hogy az
Mária hamar fel kŏlt vólna és ki
ment vólna, ki ménénec ŏ vtánna
ezt monduán, az koporſóhoz mé
gyen hogy ot ſirion.
32 Az Mária azért mikor oda iu-
tott vólna az holott Ieſus vala, lát
uán ŏtet, le borúla az ŏ lábainál,
monduán: Wram ha it vóltál
vólna, nem hólt vólna meg az én
atyámfia.
33 [c] Ieſus azért mikor látta vólna,
hogy Mária ſir, és az Sidóc ŏ vęle
eǵgyŭt ſirnánac, meg buzdúla lé-
lekben, és magában meg hábo-
rodéc.
34 Es monda: Holott helheztet-
tetec ŏtet, és mondánac néki: W-
ram, Iere és láſd meg.
35 Es Ieſus kŏnyuez vala.
36 Mondánac azért az Sidóc:
Imé melly igen ſierette azt.
37 Nemellyec pedig ŏ kŏzzŭlŏc
mondánac: Nem miuelhette vól
naié ez, ki az vakoknac ſiemeket
meg nittya, hog ez meg ne hálna?
38 Ieſus azért eſmét meg hábo-
roduán magába, méne az kopor-
ſóhoz, vala pedig à kŏbŏl vágott
koporſó és kŏuet tŏttec vala fel-
lŭl reáia.

c: Chriſtus az emberi teſtel egybe minden emberi indulatot fel öltözöt magara bünneikül.

39 Monda Ieſus: Vegyétec fel az
kŏuet: Monda néki Mártha, an-
nac nénnye à ki meg hólt vala:
Wram immár ſiagos, mert ne-
gyed napi.
40 Monda néki Ieſus: Nem meg
mondámé néked, hogy ha hiſiſi,
meg látod az Iſténnec ditſŏſégét.
41 Fel véuéc azért az kŏuet az he
lyrŏl az holott helyheztetet vala,
Ieſus pedig fel emeluén az ŏ ſie-
meit mōda, Atyám hálákat adoc
néked hoǵ engem meg halgattál.
42 En pedig tudtam hogy min-
denkor meg halgatſi engemet, de
az kŏrnyŭl álló népért mondám
azt, hogy hidgyéc hogy én te tŏ-
led botſáttatam.
43 Es mikor ezeket mōdotta vól
na, kiálta naǵ ſióual, Lázár iŏy ki
44 Ackor à ki meg hólt vala, fel
támada, kezei és lábai kŏtŏzue lé
uén, az ŏ ortzáia pedig kezkenŏ-
uel bę takartatott vala, és monda
nékiec Ieſus: óldozzátoc meg
ŏtet, és botſáſſátoc el.
45 Sokan azért az Sidóc kŏzzŭl
kic Mariához mentec vala, és lát-
tác vala az mellyeket Ieſus tſeleke
det vala, hiuénec ŏ benne.
46 Némellyec pedig ŏ kŏzzŭlŏc
el ménénec az Phariſęuſokhoz.
és meg beſiélléc az mellyeket Ie-
ſus tſelekedett vala.
47 Az Papi feiedelmec azért és à
Phariſęuſoc Conciliomot gyŭité
nec, és mondánac, mit tegyŭnc,
mert ez ember ſoc ieleket téſien.
48 [d] Ha èképpen hadgyuc ŏtet,
mindnyáián hiſinec nékie, és el
iŏnec az Romaiac, és el tŏrlic

d: Az az, ha az külſŏ allapatban valami vijulas vagy valtozas leſzen, az Romaiac el rontanac bennŏnket.

ezt

érötte el mennec vala, és hiſinec vala az Ieſusban.

12 Máſod napon az ſokaſág, az melly az innepre ment vala, mikoron hallottác vólna hogy Ieſus Ieruſálemben menne.

Matth:21. Mar:11. Luc:19.

13 Vönec pálma ágákot, és eleibe ménénec és kiáltnac vala, Hoſanna. Aldott az Izraelnec királlya, ki iött Wrnac neuében.

14 Találuán pedig az Ieſus egy ſiamárt, arra fel ülе, az mint meg vagyon iruán.

15 Ne félly Sionnac leánya, Imé amaz te királyod ið, üluén az ſiamárnac vehménec hátán.

16 Ezeket pedig az tanituányoc nem értéc elöſier, hanem mikor meg ditſöitetett vólna Ieſus, ackor emlekezénec meg hogy ezec meg itartattac ö felöle, és hogy ök ezeket miueltéc ö vęle.

17 Bizońſágot téſien vala pedig az ſokaſág, az melly ö vęle vala. arról hogy az Lázárt az koporſóból hijtta vólna ki, és azt fel támaztotta vólna à halálból.

18 Annac okaértis méne az ſokaſág ö eleibe, mert hallyác vala hogy azt az tſudát tötte vólna.

19 A Phariſęuſoc azért mondánac ö magokban, láttyátoké hoǵ ſem̃it nem haſináltoc? Imé mind ez világ köueti ötet.

20 Valánac pedig némellyec Görögöc azoc közt, az kic ſiok-tac vala fel menni hogy imádkoznánac az innepen.

21 Ezec annac okaért ménénec az Philephöz ki Betſaidából Galilęánac városából való vala, és kéréc ötet monduán: Wram, az Ieſuſt akarnóc látni.

22 El méne Philep és meg monda Andráſnac, András és Philep eǵgyüt meg mondác Ieſuſnac.

23 Az Ieſus pedig felele nékiec monduán: El iött az óra, hogy meg ditſöiteſſéc az embernec fia.

24 Bizony bizony mondom néktec, hogy ha az földben eſett gabona mag meg nem rothadand czac ö maga marad, ha pedig meg rothadand, ſoc gyümöltſöt teremt.

25 Az ki az ö lelkét ſiereti, el veſiti azt, és az ki az ö lelkét gyülöli ez világon, az öröc életre meg tartya azt.

26 Az ki nékem ſiólgál, engem köueſſen, és az holott én leiendec ott léſien az én ſiólgámis, és az ki énnékem ſiólgál, meg tizteli azt az atya.

27 [b] Moſtan az én lelkem meg háborodott, és mit mondgyac? Attyám tarts meg engem ez órától fogua. De azért iöttem ez órára.

b. Chriſtus az aldozatra akaruan menni, az Iſtennec bün ellen valo haragiatól és athatul meg rettenuen fel kiált, ſabadulaſt kér, mind az altal az atyanac engedelmes,

28 Attyám ditſöits meg az te neuedet, ſiózat iöue azért az ęgböl, ezt monduán: Meg ditſöitettelec és eſmét meg ditſöitelec.

29 Az ſokaſág azért az melly ott áll vala, és hallottác vala, azt mondgyác vala, hogy menydörgés lön, némellyec azt mondgyác vala, Angyal ſióla nékie.

30 Felele Ieſus és monda: Nem én éröttem lön ez ſió, hanem ti éröttetec.

31 Mo-

c:Chriſtus mineᷓ vtánna az iſten ſzua által meg erő ſitetet volna, az ő halalaᷓ rol, az ördög nec és ez vilagnac meg vontaſarol és az ő diadalᷓ marol ſol.

31 c Moſtan ielen vagyon ez világnac kárhoztatáſa, moſtan rekeztetic ki ez világnac feiedelme

22 Es én mikor fel emeltetem ez földről, mindeneket én hozzám vonſioc.

33 Ezt pedig mondgva vala, ielentuén azt, mitſoda halállal halna meg iőuendőbe.

34 Felele néki az ſokaſág: Mi hallottuc à tőruénből, hogy az Chriſtus mind őrőcké meg marad, mi módon mondod tehát hogy az embernec fiának fel kel emeltetni: kitſoda ez az embernec fia?

d:Chriſtus az igaz világoſſág es nintſen ő kiwőle ſetetſegnel egyeb, kinec meg vtalaſat vettemetes itelet kőueti.

35 d Monda azért nékiec az Ieſus: Még egy keués ideig világoſſág vagyon veletec, iáriátoc mig világoſſágtoc vagyon hogy az ſetétſég titeket el ne foglallyon, mert az ki ſetétben iár, nem tudgya houá mégyen.

26 Mig világoſſágtoc vagyon, hidgyetec az világoſſágba, hogy az vilagoſſágnac fiai legyetec. Ezeket ſiólá Ieſus, és mikoron el ment vólna, el rőyté magát tőlőc

37 Mikoron pedig enni ieleket tőtt vólna ő előttőc, nem hiſinec vala ő benne.

Eſa:53.

38 Hogy az EſaiásProphétának beſiéde bę telnéc, à mellyet mondot: WRam kitſoda hitt az mi beſiédűnknec, és az WRnac karia kinec ielent meg.

39 Annac okaért nem hihetnec vala, mert eſmét azt mondotta Eſaiás.

Eſa.6. Matth:13. Luc:8.

40 Meg vakitá az ő ſiemeket, és meg kemenité az ő ſiiueket, hogy ne láſſanac ſiemeckel, ne értſenec ſiiueckel, és meg tęrienec, ſ-meg gyogyitſam őket.

Actor:28. Rom:11.

41 Ezeket mondá Eſaiás mikoron látá az ő ditſőſégét, és ſióla ő felőle.

42 Mind az által az fő népec közzűlis ſokan hiuénec ő benne, de az Phariſęuſoktól való féltekben nem vallyác vala, hogy à gyű lekezetből ki ne vettetnénec.

e:Keueſen hiſnec Chriſtuſban, azokis pedig inkab feinec az emberektől hogy nem Iſtentől.

43 Mert inkáb ſieretéc az emberec ditſőſégét, hogy nem az Iſten ditſőſégét.

f. Az Chriſtus Ieſus által hiſſünc Iſtenben, és ő által a s ő ben ne lattyuc az iſtent, baluant imad azért az, az ki iſtent Chriſtus kiuől ſemadgya.

44 f Az Ieſus pedig kiált vala, Az ki hiſien én bennem, nem én bennem hiſien, hanem abban az ki engemet el botſátott.

45 Es az ki engemet lát, azt látya az ki engemet el botſátott.

46 En világoſſágúl iőttem ez világra, hog ſenki ne maradgyon à ſetétſégben à ki énbenem hiſien.

47 Es az ki hallandgyia az én beſiédemet és nem hiſien, én nem kárhoztatom azt, mert nem iőttem ez világra, hogy kárhoztaſſam ez világot, hanem hogy meg tartſam ez világot.

48 Az ki meg vęt engemet, és nem veſii az én beſiédimet, vagyon ki kárhoztaſſa azt. Az beſiéd mellyet én ſióltam, az itéli meg azt az vtólſo napon.

49 Mert én magamtól nem ſiól tam, hanem az ki el botſátott engem az én atyám, ő meg paranczolta nékem mit ſiólljac, és mit mondgyac.

50 Es tudom hogy az ő parantſolattya őrőc élet, az mellyeket azért én ſiólloc, az mint az én atyám

tyám mondta nékem, vgy ſiól-
lom.

XIII. *Réſz.*

1 AZ huſuétnec pedig inne-
pe elött, tuduán Ieſus
hogy az ö óráia el iött vólna, hoǵ
ez világból az ö attyához men-
ne, miuel hogy ſierette vólna az
öueit, az kic ez világon valánac,
mind végig ſierete azokat.

2 Es az vatſora vtán; mikor
immár az ördög az Iudás Iſcario
teſnec, Simonnac fiánac ſiiuében
bę ölett vólna, hogy el árúlná
ötet.

3 Tuduán azt Ieſus hogy az a-
tya mindeneket neki hatalmába
adott vólna, és hogy ö az Iſtentöl
iött vólna, és az Iſtenhöz menne.

4 Fel kele az vatſora vtán, és le
veté cz ö felſö reháiát, és egy kez-
kenyöt véuén, környül öuezdé
magát.

5 Az vtán tölté vizet az meden-
tzébe, és kezdé moſni az Apoſto-
loknac lábokat, és meg törleni á
kendöuel, mellyel magát kör-
nyül kötötte vala.

6 Méne azert Simon Péterhöz.
ki monda nékie: Wram te moſo-
dé meg az én lábaimot?

7 Felele Ieſus és monda nékie: [b]
Az mit én tſelekeſiem, moſtan te
azt nem tndod, ez vtán pedig
meg tudod.

8 Monda néki Péter: [c] Az én lá-
baimot ſoha meg nem moſod, fe
lele néki Ieſus, ha meg nem
moſlac téged, nem léſien néked
hozzám ſemmi kézöd. [d]

9 Monda néki Simon Péter, W
ram nem tſac lábaimat, hanem
mind kezeimet lábaimot.

10 [e] Monda néki Ieſus: Az ki
meg fürödött, nem ſiükſég, hanē
czac hoǵ lábait moſſa meg, mert
mindeneſtül tizta, tijs tiztác vad
toc de nem mindnyáián.

11 Mert tudgya vala azt az ki ö-
tet el árúlná, azért mondá nem
vadtoc mind tiztác.

12 Minec vtánna azért meg mo
ſta vólna azoknac lábokat, és az
felſö ruhát reiá vótte vólna, eſ-
mét le üluén monda nékic, érti-
teké mit miueléc veletec?

13 Ti engemet hijtoc meſternec
és WRnac, és igazan mond-
gyátoc mert az vagyoc.

14 Annac okaért ha én meg mo
ſtam az ti lábaitokat, Wr és Me
ſter léuén, tijs meg moſſátoc egy
más lábait.

12 Mert példát adtam néktec,
hog az mint én czelekedtem ve-
letec, azonképpen czelekedgye-
tec tijs.

16 Bizony bizony mondom nék
tec, az ſiólga nem nagyob az ö
Wránál, ſem az köuet nem na-
gyob annál az ki azt el küldötte.

17 Ha ezt tudgyátoc, bódógoc
léſitec ha ezt czelekeditec.

18 Nem mindentekröl ſiólloc,
én tudom kiket válaztottam, de
ſiükſég hoǵ bę tellyéc az irás, Az
ki én velem kenyeret ött, az ö ſar
kát fel emelte ellenem. [f]

19 Immár moſt meg mondom
néktec minec elötte meg lenne,
hogy mikor meg léſzen hiǵgyé-
tec hogy én vagyoc az (Meſsias.)

20 Bizony

a Chriſtus meg moſſa az ö tanituanínac labokat. mellyel bizonyſágot teſſen az ö nagy alazatoſſagarol, hozzaioc valo ſierelmeröl és hogy ö vólna az mi bünéinknec el moſoia.

b: Az az, nem azert moſſom én moſt az ti labaitokat, hogy azoc iiztac legyenec, mas dolgot ielentec azzal.

c: Chriſtuſnac mindenben engednünc kel ha valami, czelekedetnek okat hirtelen nem latyukis.

d: Az Iegynec tulaydonittya Chriſtus az mi az iegyzet allate.

e: Az az, miképpen az ki meg feredött tizta, de az vtannis ſiükölködic az moſodaſnelkül mert az ſeny meg marad az teſtem, azonképpen ti tiztac vadtoc az én veremben, de minel hogy az bün még ben netec vagyon kel minden nap moſodnotoc.

f: Chriſtus az attyanac akaratyabol adatot az halaira és ſabad akaratya ſierint engedet az atyanac.

20 Bizony bizony mondom néktec, mikor valakit el küldöc, valaki azt bę fogadgya, engem fogad bę, az ki pedig engem bę fogad, azt fogadgya bę az ki engem el küldött.

21 Mikor ezeket mondotta vólna Iesus, meg háborodéc lelkébe, és bizonyságot tön, és monda: bizony bizony mondom néktec, hogy egy ti közzületec engem el árúl.

22 Az tanituányoc azért néznec vala egy másra, kętelkeduén kiről siólna.

23 Vala pedig egy az Iesus tanituáni közzül, ki az Iesus mellyén nyugosiic vala, az à kit Iesus sieret vala.

24 Inté azért Simon Peter, hogy meg kérdené ki vólna az kiről siólna.

25 Amaz pedig az Iesús mellyén nyugouán, monda néki: Wram kitsoda az.

26 Felele Iesus: az az kinec én az mártott falatott adom, és mikor bę mártotta vólna az falatott, adá az Iudás Iscárioteſnec, az Simon fiának.

27 Es az falat bę vetelének vtánna bę méne az Sátán Iudásba. Monda azért Iesus nékie: Az mit akarſi czelekedni hamar czeleked gyed.

28 Ezt pedig az le ültec közzül ſenki nem érté, miért mondotta vólna.

29 Mert némelly ec az alittyác vala, miuelhogy az erſiény Iudáſnál vala, hogy Iesus azt mondotta vólna néki, vedd meg azokat az mellyec nékünc ſiükſégeſec az innepre, vagy hogy az ſiegényeknec valamit adna.

30 Amaz annac okaért az falatot minec vtánna el vötte vólna, azonnal ki méne, vala pedig ettzaka.

31 g Mikor azért ki ment vólna, monda Iesus: Moſtan ditſőitetett meg az embernec fia, az Istenis meg ditſőitetet ő benne. g: A Christus gyalazatiyaban az ő ditſőſéget kel meg gondolnunc.

32 Hogy ha az Isten meg ditſőitetett ő benne, az Istenis meg ditſőiti ötet ő magába, és ezennel meg ditſőiti.

33 Fiaim męg egy keués ideig veletec vagyoc, kereſtec engemet, de az miképpen az Sidóknac mondám, à houá én mégyec ti oda nem iöhettec, azonképpen mondom moſt néktekis.

24 h Wy paranczolatot adoc néktec, hogy egy máſt ſzereſſétec, az mint én ſierettelec titeket, vgy ſzereſſétec tijs egy máſt. h: Mig az Iesus Christuſnac vtánna mégyunc, és miges világ vitezkedönc az ſiere.

35 Erről eſméric meg mindenec hogy éntanituánim vadtoc, ha egy máſt ſzeretenditec. tetnec általa egybe kel kötteinönc.

36 Monda néki Simon Péter: Wram houá mégy? felele néki Iesus, àhouá én mégyec, moſt én vtánnam nem iöhetſi, az vtán vtánnam iöjſi.

37 Monda néki Péter: i Wram miért nem mehetec moſt vtánnad? az én lelkemet te érötted adom. i: vahnevö bizodalomnac példáia.

38 Felele

38 Felele néki Iesus: Az te lelkedet adod én érõttem? Bizony bizony mondom néked, nem siól addig az kakas, mig nem háromsior engemet meg tagadsi.

XIIII. *Rész.*

1 NE [a] háborodgyéc meg az ti siiuetec, hisitec az Istenben, hidgyétec én bennemis. [b]

2 [c] Az én attyámnac házában soc haylokoc vadnac, [d] mert ha külõmben vólna meg mondottam vólna néktec. El mégyec hogy meg késiitsem néktec az helyet.

3 Es mikoron el menendec, és el késiitendem néktec az helyet, esmét el iõuec, és fel vesilec titeket én magamhoz, hogy az holott én vagyoc, tijs ot legyetec.

4 Ahouá pedig mégyec, tudgyátoc, az vtatis tudgyátoc.

5 Monda nékie Thámas: Wram nem tudgyuc, houá mégy mimódon tudh attyuc azért az vtat.

6 Monda néki Iesus? En vagyoc az vt, az igasság, az élet, senki nem mehet az atyához hanem én általam.

7 Ha engemet esmérnétec, az én attyámatis esmérnétec, és immár most esméritec õtet, és láttátoc õtet.

8 Monda néki Philep: Wram mutasd meg mi nékünc az atyát, és elég mi nékünc.

9 [e] Monda néki Iesus: Enni idõtül fogua vagyoc veletec, mẹgis nem esmérteteké engemet? Philep, az ki engemet lát, láttya az én atyámot, mi módon mondod azért te, mutasd meg mi nékunc az attyát.

10 [f] Nem hisiedé hogy én az atyában, és az atya én bennem vagyon? az besiédec az mellyeket én siólloc, nem magamtól siólom, hanem az attya az ki én bennem vagyon, õ czelekesii ez czelekedeteket.

11 Hidgyetec nékem hogy én az attyában, és az attya én bennem vagyon, ha nem (hisitec,) az czelekedetekért hidgyétec.

12 Bizony bizony mondom néktec, az ki én bennem hisien, az minemü czelekedeteket én tselekesiem ollyanokat czelekesiic, és nagyobbakotis czelekesiic annál, [g] mert én az atyához mégyec.

13 Es valamit kérendetec az én neuembe, azt meg czelekesiem, hogy ditsõitesséc az atya az fiuba.

14 Valamit kérendetec az én neuemben, azt meg sierzem.

15 [h] Ha engemet sierettec, az én paranczolatimot meg tartsátoc.

16 En pedig kérem az attyát, és más vigaztalót botsát néktec hogy veletec maradgyon mind õrõcké.

17 (Tudni illic) az igasságnac lelkét, mellyet ez világ bẹ nem vehet, mert nem láttya, és nem

:Vigaztallya Christus az õtanituánit és inti õket hogy az õ el menese miatt, vagy az kõuetkezendõ haboruságoc miat ketsegbe ne essenec.

b: Okat adgya intesenoc ha én bennem hiztec mint Istenben, vagyon hatalmam az meg tartasra.

c: Az kõuetkezendõ õrõc elettel és ditsõséggel, vigaztallya õket

d. Ertelme ez, ha az én atyam házában soc iutalmac nem vólnánac és ha külõmben volna hogy nem mint én mondom megmondottam volna hogy el megyec és helyet szerzec, De ketség abban nintsen, Azért mintc vtánna el mégyec méne telt szerzec néktec az ditsõségre.

c: Miképpen hogy czac az Iesus Christus által vagyon menetelõnc az attyahoz, azonképpen czac õ benne és õ általa lattyuc az Istent.

f: Az attya az Christusban monáatie lenni, mitel hogy az õ hatalmassagat Christusban mutattya meg, vissontag Christus az attyaban, mert õ vele egyenlõ ereie és hatalma vagyon, vagy Christus az atyaban, az atya Christusban, mert akarattyoc egy.

g: Mondgya Christus hogy nagyub dolgokat czelekessic az ki õ benne hissen, mert az õ menybe menese vtán tõb és nagyub Isteni czelekedetec által confirmaltatec meg az õ Isteni hatálma, Azert mongya: Mert én az én atyamhoz mégyec, az az, minec vtánna országomba mégyec zz én hatalmamat nil uábban meg mutatom enged. Iolletestben el tauozic tõlõc, mind az által szent lelkeuel vigaztallya õket.

h: Azt szereti Christus az ki az õ paranbzolattyanac hetben pedig az hiuec nyomorusaga soc, és az Christus

és nem eſméri ötet, ti pedig eſmé
ritec ötet, mert bennetec lakic és
bennetec marad.
18 Nem hagylac titeket áruáiúl,
meg tęrec hozzátoc.
19 Męg egy keués idö vagyon,
és ez világ nem lát engemet többé, ti pedig meg láttoc engem,
mert én élec és tijs éltec.
20 Az napon meg tudgyátoc
hogy én az én attyámban vagyoc, és ti én bennem, énis ti bennetec.
21 Az ki az én paranczolatimat
tudgya és meg tartya azokat, az
az ki ſieret engemet, az ki pedig
ſieret engemet, az én attyámis
ſiereti azt, énis ſieretem azt, és
magamot meg ielentem annac.
22 [i] Monda néki Iudás, nem a-
maz Iſcariotes: Wram mi dolog
hogy magadot mi nékünc ielen-
ted meg, és nem ez világnac.
23 Felele Ieſus, és monda: Az ki
engemet ſieret, az én beſiédemet
meg tartya, az én attyámis ſiereti
azt, és àhoz mégyünc és annál
maradunc.
24 Az ki nem ſieret engemet,
az én beſiédemet nem tartya
meg, és az beſiéd az mellyet hallotoc, nem enîm, hanem azè az
ki engemet el boczátott, az atjaé.
25 [k] Ezeket mondottam néktec
ti veletec létemben.
26 Amaz vigaztáló ſient lélec
pedig, kit az én attyám az én neuemben el botſát, az meg tanit
titeket mindenekre, és eſietekbe
iutattya mind azokat, az mellyeket mondottam néktec.

i: Nem kelmi nékünc arrol tudakoznunc mi az oka hög nemellyeknec meg ielenti magat Chriſtus, nemellyeknec nem, hanem ha nekünc meg ielentette magát, ötet ſereſsüc és neki engedgyünc.

k: Az mit egy ſer mondot Chriſtus, vgyan azont oltya az hiueknec ſiuek be az ſent lelec altal.

27 Békeſéget hagyoc néktec, a-
maz én békeſégemet adom nék-
tec, nem vgy adom mint ez világ
adgya. Ne háborodgyéc meg az
ti ſiiuetec és ne féllyen.
28 [l] Hallátoc hogy meg mon-
dám néktec, el mégyec és meg
tęrec hozzátoc, ha engemet ſie-
retnénec örülnétec, mikor azt
mondám hogy el mégyec az at-
tyához, [m] mert az atya nagyob én
nálamnál.
29 Moſtis meg mondám nék-
tec, minec elötte meg lenne, hogy
mikor meg léſien, hidgyétec.
30 Nem ſióloc ez vtán ſokat ve-
letec, mert el iött ez világnac fe-
iedelme, de én ellenem ſemmi
hatalma ninczen.
31 De hogy meg tudgya ez vi-
lág hogy én az atyát ſieretem, és
hogy az mint nékem az atya pa-
rantſolta, acképpen czelekeſiem,
kellyetec fel, mennyünc el innét.

l: Nem hogy az Chriſtusnac teſt ſerint valo el tauozaſat bannoc, de inkab örülnönc kel azon, mert az tagoknac meg diczöülese, az fönec diczöülesetöl vagyon.

m: Nem ſol Chriſtus ſem emberſegeröl ſem Iſtenſegeröl, hanem tiztiröl, mint ha azt mondana. Ne bankodgyatoc hogy el megyec, mert miuel hogy közbe ia o vagyoc, az en atyamhoz ſerzec nektec menetelt.

XV. Réſz

1 EN [a] vagyoc amaz igaz ſiö
lötö, az én attyám ſiölö-
ben való múnkás.
2 Minden ſiölö veſiöt, vala-
melly én bennem gyümölczöt
nem teremt, ki mettzen, és min-
dent valamely gyümölczöt te-
remt, meg tiztit, hogy töb gyü-
mölczöt teremtſen.
3 Immár ti tiſitác vadtoc az be-
ſiédért, az mellyet ſióltam ti nék-
tec.
4 Maradgyatoc én bennem és
énis ti bennetec, miképpen az ſiö
lö veſiſiö nem teremthet gyü-

a: Termeſſet ſerint mindnyaian ſaragoc vagyunc, hogy azért elöc és termöc legyünc, ſükſeg hogy Iſten kezeuel Chriſtusba oltaſſunc, hogy ö töle eletet veuen, ellyünc és gyümölczöt teremczönc benne.

mőltſőt magától, hanem ha az ſiő lő tokébe maradand: Azonképpen tijs (nem teremthettec,) hanem ha én benem maradtoc.

5 En vagyoc az ſiőlő tő, ti ſiőlő veſſiőc, az az ki én bennem marad, és az kiben én maradoc, ſoc gyümőltſőt teremt, mert én nálamnélkül ſem mit nem czeleked hettec.

6 Ha valaki én bennem nem marad, az ſiőlő kiuől vettetic, és megſárad mint á ſiőlő veſſiő, és egybe gyüyteruén azoc az tűzre vetik tetnec és meg égnec.

7 [b] Ha én bennem maradtoc, és az én beſiédimis ti bennetec maradnac, valamit akartoc, kérietéc és meg adatic néktec.

8 Ebben ditſőitetic az én atyám, ha ſoc gyümőltſőt teremtetec, és vgy léſitec én tanituánim.

9 [c] Az mint ſieretet engemet az én atyám, énis vgy ſzerettelec titeket, maradgyatoc meg abban az en ſieretetemben.

10 Ha az én paranczolatimot meg tartandgyatoc, az én ſieretetembe maradtoc, miképpen énis az én artyámnac paranczolatit meg tartottam, és maradoc az ő ſierelmébe.

11 Ezeket ſiőltam néktec, hogy amaz én őrőmem ti bennetec maradgyon, és az ti őrőmetec bę tellyéc.

12 Ez az én paranczolatom, hogy ſiereſſétec egy máſt, mint én ſierettelec titeket.

13 Nintſen ſenkiken nagyob ſzeretet annál, mint ha valaki az ő életét adgya az ő barátiért.

14 Ti én barátim léſitec, ha azokat czelekeditec, az mellyeket én parantſoloc néktec.

15 [d] Nem mondolac többe titeket ſiólgáknac, mert az ſzólga nem tudgya mit miuel az ő WRa, titeket pedig mondalac barátimnac, mert mindeneket, az mellyeket hallottam az én atyántól, megielentettem nektec.

16 [e] Nem ti válaztottatoc engemet, hanem, én válaztottalac titeket, és rendeltelec titeket, hogy el ménüén gyümőltſét teremtſetec, és az ti gyümőltſőtőc meg maradgyőn, hogy valamit kérendetec az atyától, meg adgya néktec.

17 Ezeket paranczolom néktec, hogy ti egy máſt ſiereſſétec.

18 Ha ez világ titeket gyülől, tudgyatoc hogy engemet gyülölt eléb ti nálatoknál.

19 Ha ez világból valóc vóltátoc vólna, ez világ az mi őué ſieretné azt. De miuel hogy nem ez világból valóc vadtoc, hanem én válaztottalac titeket ez világ kőzzül, annac okaért gyülől titeket ez világ.

20 Emlekezzetec meg az beſiédről, mellyet én mondottam néktec. Az ſiólga nem nagyob az ő WRánál, ha engemet háborgattac, titeketis háborgatnac, ha az én beſiédemet meg tartottác, az tiéteketis meg tartyác.

21 De

b: Az maradás az Chriſtusban az ő tudomanyanac ertyéd.es, igaz gyümölcſöt teremt. Azért, ben nincſen tag ez ellyen embertől ſem mit meg nem tagadj.

c. Az Atyanac Chriſtus hőz, és Chriſtusnac azokhoz ſzeretete hozza ő ſzeretet. és az mi ſierelmünc istenhőz és ſzeretetünkhöz minden kőr egyaránt vagyon ez ſzeretet pedig megmutattia magat az ő gyümőlcſeiből. melyre példaul lattyuc az Chriſtusban.

d: Az Euangeliumnac tudomanya az mint azt Chriſtus megtette, mellyet az Apoſtalokra bizatot az Istennec az mi idveſſégünc felől való akaratyanac kijelentéſe.

e: Az Euangeliumnac predicallaſanac ővra es megtartoia Chriſtusnac mind világ vegeig. Ez vegre pedig hogy ſokan megtérienec ő hozzaia és megmaradgyen az ő anyaſzent Egyházában világ vegeig. Igereiket tehet pedig az Apoſtolokra hogy valami kéreſſe meg adatic. azután intí őket ſzeretetre az ő haborusagokrolis iő uendéc mond.

21 De mind ezeket miuelic ti veletec az én neuemért, mert nem eſméric azt az ki engemet el botſátott.

22 Ha én nem iöttem vólna és nem ſióltam vólna nékiec, nem vólna bűnöc, de nintſen moſt miuel mentenéc az ő bűnöket.

23 Az ki engemet gyűlöli az gyűlöli az én attyámotis.

24 Ha olly czelekedeteket nem czelekedtem vólna ő közöttöc, melljeket ſenki nem tſelekedtett nem vólna bűnöc: De moſtan láttác és gyűöltec, mind engem mind az én attyámat.

25 De ſiükſég hogy bę tellyéc az mondás, melly az ő töruények be meg iratott: Gyűlöltenec engem oknélkül.

Pſal. 34. e: Az Iſtennec ſent lelke belől à mi ſiuünkben és az Apaſtalac ſza na bizonſágot teſſē Chriſtuſrol.

26 e Mikoron pedig el iöuend amaz vigaztaló, kit én boczátoc néktec az attyától, az igaſſágnac lelke, ki az attyától ſiármazic, az bizońſágot téſien róllam.

27 De tijs bizońſágot téſitec, mert eleitől fogua én velem vattoc.

XVI. Reſz.

d: Az Apaſtaloknac és az egyhazi ſiolgalknac nē etac az nyeluen valo ellen ſegről: hanem azoktul is ſen uelenyec kell kic az Iſten hazaban fōc.

1 d EZeket ſióltam néktec hogy meg ne botránkozzatoc.

2 Az gyülekezetekből ki vetnec titeket, sőt el iö az idő, mikor valaki titeket meg ölend, azt alíttya hogy Iſteni tizteletet czelekedic.

3 Es ezeket czelekeſiic veletec, mert nem eſmértéc ſem az én attyámot, ſem engemet.

4 De ezeket ſiólottam néktec, hogy mikoron el iöuend az idő, meg emlekezzetec róla, hogy én azokat meg mondottam néktec: Ezeket pedig eleitől fogua nem mondottam néktec, mert veletee valéc.

5 Moſtan pedig el mégyec àhoz az ki engemet el boczátott, és ſenki nem kerdi közzűletec houá mégyec.

6 Hanem miuel hogy ezeket mondottam néktec, az ſiomoruſág el foglalta ſiiueteket.

b: Az Chriſtuſnac teſtben valo tanöllete tölöne haznos az anya ſent egy haznac hogy tudni illic nekönc menyből ſent lelket adgyon.

7 b De én igaſſágot ſiólloc néktec: Iob néktec hogy el mennyec, mert ha el nem menendec, amaz vigaztaló nem iö ti hozzátoc, de ha el menendec, el küldöm azt ti hozzátoc.

8 Es mikoron az el iöuend, meg feddi ez világot az bűnről, az igaſſágról, és az itéletről.

c: Az Iſten nek lelke hatalmas ágyenea birdeteſében, annira hogy ez világot kē ſeriſſe akaratt ya ellenis hogy meg eſmerie bűnet, és Chriſtuſnac mind igaſſagat mind hatalmat.

9 c Az bűnről meg feddi, miuel hogy nem hiſinec én bennem.

10 Az igaſſágról, mert én attyámhoz mégyec, és többé nem láttoc engemet.

11 Az itéletről pedig miuel hogy ez világnac feiedelme meg itéltetett.

d: Az Apaſtaloc tudomanya az ſent lelektől ſarmazot, és minden eſtől tökelletes.

12 d Még ſoc (dolog) vagyon mellyeket néktec kellene monda nom, de moſtan el nem hordozhattyátoc.

13 Mikoron pedig el iö amaz igaſſágnac lelke, minden igaſſágra vezęrel titeket: Mert nem ſiól ő magatól, hanem az mellyeket hall, és az mellyec köuetközendöc, azokat ielenti meg néktec.

14 e Az engemet ditſöiteni fog, mert az enîmböl véſii à mit néktec ielent.

15 f Mindenec valamellyec az atyaé, enîmec, azért mondám hogy az enimböl véſii à mit néktec meg ielent.

16 g Egy keués ideig nem láttoc engemet, és eſmét egy keués idö múluán meg láttoc engemet, mert én az atyához mégyec.

17 Mondánac azért (nemellyec) az ö tanituáni közzül, Miczoda ez az mit nékünc mond, egy keueſſé nem láttoc, és eſmét egy keués idö múluán meg láttoc, és: mert én az atyához mégyec. h

18 Mondanac vala azért, miczoda hogy mondgya egy keueſſé? nem tudgyuc mit mond.

19 Meg érté azért Ieſus hogy azoc meg akarnác ötet kérdeni, és monda nékiec: arról tudakoztoké ti köztetec hogy én azt mondám, egy keueſſé nem láttoc, és eſmét egy keués idö múluán meg láttoc.

20 i Bizony bizony mondom néktec, ſirtoc ti és iaygattoc, ez világ pedig örül, ti pedig ſiomorogtoc, de az ti keſerüſégtec örömre fordúl.

21 Az aſiſioni állat, mikoron ſiül faydalma vagyon, mert el iött az ö oráia, de mikor ſiüli az ö gyermekét, az vtán nem emlekezic meg à faydalomról, mert örül hogy ember ſiületett ez világra.

22 Ti néktekis azért moſt keſerüſégtec vagyon, de eſmét meg látlac titeket, és örülni fog az ti ſiiuetec, és az ti örömeteket ſenki el nem véſii tületec.

23 k Az napon nem kérdetec meg engemet ſem̃iröl: l Bizony bizony mondom néktec, valamit kérendetec az atyától az én neuembe, meg adgya néktec.

24 Ez ideig ſemmit nem kértetec az én neuembe, kérietec és el véſiitec, hogy az ti örömetec tellyes légyen.

25 Ezeket mondottam néktec példa beſiéd által, de el iö az idö mikor nem ſióloc példa által, hanem nîluan ſióloc néktec az én attyám felöl.

26 Az napon az én neuembe kértec, és nem mondom néktec hogy én kérem az attyát ti éröttetec. m

27 Mert az atya ſieret titeket, mert tijs ſierettetec engemet és hittetec, hogy én az Iſtentöl iöttem.

28 Ki iöttem az atyától, és iöttem ez világra, eſmét el hagyom ez világot, és el mégyec az atyához.

29 Mondánac néki az tanituányoc: imé moſtan nîluán ſiólász, és ſemmi példa beſzédet nem mondaſz.

30 Moſt tudgyuc hogy te mindeneket tudſz, és nem ſzükſég te néked hogy valaki tégedet meg kérdgyen, erröl hiſzſzüc hogy te Iſtentöl iöttél.

31 Felele nékiec Ieſus: Moſtan hiſziteké azt.

32 Imé el iö az idö, és immár el iött, melyben el oſzoltoc ki ki az öueihöz, es engemet egyedül hadtoc,

e: Az ſent lelec nem egyeb tudomant tanit hanem mellyet Chriſtus tanitott.

f Hogy ne lattaſſec iſtent az ö tiztesſegetölmeg ſoztani, miuel hogy azt monda, hogy az ſent lelec az öueböl veſſen azért ez verſben okat adgya miért ſolt vgy, mert tuáni illic valamie az atyánac vagyon, öue az.

g: Az ſent lelekben és az ö aiándokaban mint egy eleuen tukörben lattyuc Chriſtuſt hitnec általa. azért mondgya hogy minec vtánna el megyen, eſmet meg lattyac egy keues idö mulua

h: Meg lattoc mert atyamhoz megyec, az az, meg lattoc az ſent lelekben és az ö aiandekiban, kit el küldöc minec vtánna el megyec.

i: Meg mondgya niluábban az Apaſtaloknac az mit nem ertenec vala és iöuendöt mond az ö halala miat való keſerüſegekröl, és az ſent lelec által valo meg vigaztaltata ſokrol.

k: Az ſent lelec az mi idueſſegönknec minden titkaira vgy tanitotta az Apaſtalokat, és ö általoc az hiueket, hogy az okat niluán ertenec.

l Miuel hogy az haboruſagban nagyob erösſegönk az könyörgeſnel ninczen, azért igeretet téſſen Chriſtus az Apaſtaloknac az könyörgeſnec meg halgataſarol. Mondgya pedig hogy ez ideig ſemmit nem kertec ö neuebe, miuel hogy velec volt Chriſtus, és nem lattac vala Chriſtuſt lahato képpen ſel menni, hogy az atya el ött engeztelö lenne az mi bünein kért, annac okaért nem tudtac niluán az Chriſtus neuébe könyörgeni.

m: Nem azt mondgya hogy nem könyörög hanem hogy az atya ö hozzaioc oly kegyelmes és vgy ſereti öket, hogy könnyen meg adgya az mit kernec.

toc, de nem vagyoc egyedül, mert az atya én velem vagyon.

33 Ezeket szóllottam néktec hogy én bennem békeségetec légyen, ez világon nyomoruságtoc lésien, de bizzatoc: En meg gyöztem ez világot.

XVII. Resz.

1 EZeket a sióla Iesus, és fel emelé az ö siemeit az ęgbe és monda: Attyám el iött amaz óra, ditsöicz meg az te fiadot, hogy az te fiadis ditsöitsen tégedet.

2 Miképpen adtál néki hatalmat minden testen, hogy valakiket néki adtál adgyon azoknac öröc életet.

3 Ez pedig az öröc élet, hogy tégedet egyedül esmérienec lenni igaz Istennec, és az kit el botsáttál az Iesus Christust.

4 En diczöitettelec tégedet ez földön, el végeztem az dolgot mellyet én reám biztál vólt hogy el végezzem.

5 b Mostan annac okaért diczöits meg engemet attyám te magadnál, azzal az diczöséggel, melly diczöségem vólt te nállad minec elötte ez világ lenne.

6 c Meg ielentettem az te neuedet az embereknec az kiket adtál nékem ez világ közzül, tiéid valánac, és nékem adtad azokat, és az te besiédedet meg tartottác.

7 Mostan tudtác meg, hogy mindenec az mellyeket nékem adtál te tülled vadnac.

8 Mert az melly besiédeket én reám bisztál, nékiec adtam, és öc el vöttec, és bizonnyal meg tudtác hogy én te tülled iöttem, és el hittéc hogy én te töled botsáttattam.

9 En azokért könyörgöc, nem ez világért könyörgöc, hanem azokért az kiket nékem adtál, mert tiéid.

10 Es énnékem mindenem tiéd, és néked mindened enîm, és én meg diczöitettem ö bennec.

11 Es nem vagyoc többé ez világon, de ezec ez világon vadnac és én te hozzád mégyec. Szent attyám, tarts meg az te neued által azokat, az kiket adtal nékem, hogy eggyec legyenec mint mi.

12 Mikor ö vęlec vóluéc ez világon, én meg tartom vala öket az te neuedbe: Az kiket nékem adtál én meg öriztem, és eggyic azoc közzül el nem vesiett, hanem amaz vesiedelemnec fia, hogy az irás bę telnéc.

13 Mostan pedig te hozzád mégyec, és ezeket sióllom ez világon, hogy az én örömem tellyes légyen náloc.

14 En az te besiédedet nékiec adtam, és ez világ öket gyülölte, mert nem ez világból valóc, miképpen hogy énis nem ez világból való vagyoc.

15 d Nem kérlec azon hogy ez világból ki vegyed öket, hanem hogy meg örizd öket gonosi vesiedelemtöl.

16 Nem ez világból valóc, mi-

a: Ezt mondagya Christus miképpen azért botsattal engemet ez világra, hogy az te ditsösegedet meg mutassad az valaßtottaknac meg tartasokban kic én bennem hittec: Azonképpen én abban el iartam, kerlec azért hogy az mit veghöz vittem az én munkamat tudni illic, ald meg.

b: Christusnac öröc Istensegeröl niluán való bizonyság.

c: Miképpen elößer ö magaért könyörge Christus: Azonképpen maßodßor könyörög az Apastalokért, az kiket tudni illic Isten néki aduan, az ö gondui selesebé sogadot vólna kic az Christus tudományat bé vöttec vólna, &c.

d: Az az, Ezen kerlec hogy öket tarts meg az haboruságban, mellyet az Euangelium mellet ßenuedniec kel, hogy ertsec meg az tudomant menyből valonac lenni.

képpen énis nem ez világból va-
ló vagyoc.
17 Szenteld meg ŏket az te i-
gaſſágoddal, az te beſiéded igaſ-
ſág.
18 Miképpen engemet el kŭl-
dŏttél ez világra, azonképpen é-
nis el kŭldŏttem ŏket ez világ-
ra.
19 Es ŏ érŏttec ſientelem meg
magamot, hogy ŏkis ſzenteltec
legyenec valóba.
20 e Nem czac ŏ érŏttec kŏ-
nyŏrgŏc pedig, hanem azokértis
az kic az ŏ beſiédec által hiendŏc
léſinec én bennem.
21 Hogy mindnyáián eǵgyec le-
gyenec, miképpen te atyám én
bennem, és én te benned, hogy
ŏkis mi bennŭnc eǵgyec legye-
nec, hogy el hiǵgye ez világ hogy
én te tŏlled botſáttattam.
22 Es én az diczŏſéget mellyet
adtál nékem, nékiec adtam, hogy
eǵgyec legyenec miképpen mi
egy vagyunc.
23 En ŏ bennec, és te én bennem,
hogy legyenec tŏkélleteſec mind
egyetembe, és hogy meg tudgya
ez világ hogy én te tŏled botſát-
tattam, és hogy te ŏket ſiereted
miképpen engemet ſierettél.
24 Attyám az kiket nékem ad-
tál, akarom hogy à hól én vagyoc
azokis én velem legyenec, hogy
láſſác amaz én diczŏſégemet mel
lyet nékem adtál, mert ſierettel
engemet ez világ fundamento-
mánac fel vetéſe elŏtt.
25 Igaz attyám, ez világ téged
nem eſmert, én pedig eſmérte-
lec, ezekis tudgyác hogy én te tŏl
led botſáttattam.
26 Es az te neuedet meg ielen-
tettem nékiec, és meg ielentem,
hogy az te ſierelmed az mellyel
engemet ſierettél, légyen ŏ ben-
nec, és énis ŏ bennec.

e: Kŏnyŏrŏg harmadſor Chriſtusmind az egéſſ anyaſſent Egyhazért.

XVIII. Reſz.

1 EZeket a mikor mondotta
vólna Ieſus, ki méne az ŏ
tanituániual az Cedron patakán
túl, holott egy kert vala, melybe
bę méne ŏ és az ŏ tanituáni.
2 Tudgya vala pedig azt az he-
lyet Iudáſis ki ŏtet el árúllya va-
la, mert gyakorta oda gyŭl vala
Ieſus az ŏ tanituániual.
3 Az Iudás azért mikoron ſere-
get vŏtt vólna maga mellé, és az
papoktól és Phariſeuſoktól ſiol-
gákot, méne oda lámpáſockal és
faklyáckal és fegyuereckel.
4 Ieſus annac okaért tuduán,
mind azokat az mellyec reá kŏ-
uetkŏznec vala, elŏ áluán mon-
da nékiec: kit kereſtec?
5 Felelénec néki: az Na[illegible]aretbé-
li Ieſuſt. Monda nékiec Ieſus: En
vagyoc az, áll vala pedig ŏ vęlec
az Iudáſis.
6 Mihelt azért azt monda: En
vagyoc az, hátra állánac és le eſé
nec az fŏldre.
7 Máſodſioris azért meg kérdé
ŏket, kit kereſtec? és azoc mondá
nac: az Nazaretbéli Ieſuſt.
8 Felele Ieſus: Mondám néktec,
én vagyoc az, azért ha enge-
met kereſtec, ezeket boczáſsátoc
el.

Matt: 10. Mar: 14. Luc: 22.
a: Chriſtus ſabad akarat tya ſerint az kertbe megyen, mellyet az arulo tud vala, hogy az kertben mi reiánc ſallot bŭnt az ŏ halalaban való engedelmeſſegeuel el tŏrlene.

9 Hogy

Cap: 17.

9 Hogy bę telnéc az ŏ beſiéde mellyet mondott vala, azoc kŏzzŭl à kiket nékem adtál, eǵgyetis el nem veztettem.

10 Az Simon Péter pedig, kinec vala ſiablyáia, ki voná azt és à fŏ papnac ſiólgáiát meg tſapdoſá, és el vágá annac iob fŭlét, annac pedig az ſiólgánac neue vala Malchus.

11 Monda azért Ieſus az Péternec: tedd az hiuelébe az te ſiablyádat, auagy nem kellé meg innom az pohárt mellyet az én attyám adott énnékem?

12 Az ſokaſág azért, az hadnagy és az Sidóknac ſiólgai meg fogác Ieſuſt, és meg kŏtŏzéc ŏtet.

13 Es viuéc elŏſiŏr Annashoz, (mert vala az Caiaphaſnac ipa, ki az eztendŏben fŏ pap vala,) és az Annas kŭldé ŏtet kotŏzue Caiphashoz az fŏ paphoz.

14 Az Caiaphas pedig az vala, à ki azt adta vala az Sidóknac tanátſúl, hogy iob vólna egy embernec meg halni à kŏſſégért.

15 Kŏueti vala pedig Ieſuſt Simon Péter, és más tanituány, az pedig à tanituány eſméretiben vala a fŏ papnac, és eǵgyŭt Ieſuſſal bę méne à fŏ papnac házába.

16 Péter pedig áll vala kŭuŏl az aytónál, ki méne azért amaz máſic tanituány az ki az fŏ papnac eſméretiben vala, és ſióla ez aytó tartó leáńnac, és bę viué Pétert.

b: Peter Apaſtalnac eſete.

17 [b]Szóla azért Péternec az aytó tartó leány: Nem de teis ez ember tanituáni kŏzzŭl való vagyé? Monda néki: nem vagyoc.

18 Allanac vala pedig (ott) az ſiólgác és poroſilóc, kic ſienet raktanac vala, miuel hogy hideg vala, és meleggetic vala magokat: Az Péteris pedig ott áll vala vęlec, és meleggeti vala magát.

19 Az fŏ pap annakokaért meg kérdé Ieſuſt az ŏ tanituáni felŏl, és az ŏ tudománya felŏl.

20 Felele néki Ieſus: En nyiluán ſióltam ez világnac, én mindenkoron tanitottam az Synagogában és à Templomba, houá gyŭlnec minden felŏl az Sidóc, és titkon ſemmit nem ſióltam.

21 Mit kérdezſi engemet? kérd meg azokat az kic hallottác az mit nékiec ſióltam, imé ezec tudgyác mit ſióltam én.

22 Ezeket pedig mikoron ŏ mondotta vólna, egy az ſiólgác kŏzzŭl à kic ott állanac vala, Ieſuſt artzúl czapá, monduán: v́gy felelſie az fŏ papnac?

23 Felele néki Ieſus, ha gonoſiúl ſióltam, tégy tudomáńt az gonoſiról, ha iól ſióltam, miért verſi engemet?

24 Kŭldŏtte vala azért ŏtet Annas Caiaphashoz az fŏ paphoz kŏtŏzue.

25 All vala pedig ott az Simon Péteris, és meleggeti vala magát, mondánac azért néki; Nem de teis az ŏ tanituáni kŏzzŭl való vagyé? meg tagadá ŏ, és monda: nem vagyoc.

26 Monda nékie egy az papi feiedelemnec ſiólgai kŏzzŭl, añac rakona az kinec Péter az fŭlét el vágta vala; Auagy nem láttalaké én tégedet ŏ vęle az kertbe?

27 Esmét azért meg tagadá Péter, és az kakas azonnal meg siólala.

28 El viuéc azért Iesust Caiphastól az tõruény házba, vala pedig reggel, és ök nem ménénec bę az tõruény házba, hogy meg ne ferteztetnénec, hanem hogy meg ennéc az husuéti báráñt.

29 Ki méne azért Pilatus ö hoz záioc, és monda: miben vádollyátoc ez embert?

30 Felelénec azért, és mondánac; ha ez gonosi téuõ ember nem vólna, nem adtuc vólna õtet kezedbe.

31 Monda azért nékiec Pilatus: Vigyétec el ti õtet, és az ti tõruéntec sierint itéllyetec meg õtet: Mondánac azért az Sidóc, mi nékünc nem siabad senkit meg ölnünc.

Matth: 20. 32 Hogy az Iesusnac beséde bę telnéc mellyet mondott vala, ielentuén azt, mitsoda halállal kellene néki meg halni.

33 Bę méne azért Pilatus visiontag az tõruény házba, és siólita Iesust, és monda néki: Te vagyé à Sidóknac királlya.

34 Felele néki Iesus: te magadtól mondodé te ezt, vagy egyebec mondottác néked én felõlem.

35 Felele néki Pilatus. Nem de Sidó vagyoké én? az te néped és az papi feiedelmec adtanac tégedén kezembe, mit tselekedtel?

36 Felele Iesus: Az én orsiágom nem ez világról való, ha ez világi vólna az én orsiágom, az én siolgaim vitęzkednénec hogy ne adatnám az Sidóknac; De az én orsiágom nintsen innét.

37 Monda azért nékie Pilatus: Király vagyé azért te? felele Iesus, te mondod hogy én király vagyoc, én azért siülettem és azért iõttem ez világra, hogy bizonságot tegyec az igasságról; valaki az igasságtól vagyon, halgattya az énbesédimet.

38 Monda néki Pilatus: Mitsoda az igasság? és mikor ezt mondotta vólna, esmét ki méne az Sidókhoz, és monda nékiec: En õ benne semmi bũnt nem találoc.

39 Néktec pedig siokástoc, hogy egy foglyot el botsássac husuét innepébe, akariatoké azért hogy el botsássam néktec az Sidóknac királlyát.

40 Kiáltánac azért visiontag mindnyáián, monduán: Nem ezt hanem az Barrabást, ez Barrabas pedig vala toluay.

XIX. Rész

1 ACkor azért az Pilatus Iesust elõ foguán, meg ostoroza.

2 Es az vitęzec tõuisbõl font Coronát tõnec az õ feiébe, és bársoń köntõsbe öltöztetéc õtet.

3 Es mondnac vala: egességgel Sidóknac királlya, és artzúl tsapdossác vala õtet.

4 Ki méne azért esmét Pilatus, és monda nékiec: imé ki hozom õtet néktec, hogy meg lássátoc hogy én semmi bũnt nem találoc õ benne.

5 Ki

5 Ki méne azért Iesus hordozuán az tōuis Coronát és à bárſoń kōntōſt, és monda nékic (Pilatus:) Imhól az ember.

6 Mikor azért láttác vólna ōtet az Papi feiedelmec, és az ſiólgác, kiáltnac vala, azt mondván: feſiits meg, feſiits meg. monda nékiec Pilatus: Vigyetec el ti ōtet és feſiitſetec meg, mert én nem találoc ō benne būnt.

7 Felelénec néki az Sidóc: Mi nékūnc tōruényūnc vagyon, és az mi tōruénjūnc ſierint meg kel halni, mert Iſten fiáuá tōtte magát.

8 Mikor azért ez beſiédet hallotta vólna az Pilatus, inkáb meg remūle.

9 De eſmét bę méne az tōruény házba, és monda Ieſuſnac: honnét való vagy te? Ieſus pedig nem felele néki.

10 Monda azért néki Pilatus: Ennékem nem ſiólaſiś? nem tudod hogy hatalmam vagyon arra hogy meg feſiitſelec, és hatalmam vagyon arra hogy el botſáſſalac?

11 Felele néki Ieſus; Semmi hatalmad nem vólna én ellenem, ha te néked onnét fellūl nem adatot vólna, annakokaért nagyob būne vagyon annac à ki engemet te kezedbe adott.

12 Attól fogua igyekezic vala Pilatus ōtet el ſiabaditania: Az Sidóc pedig kiáltnac vala mondván: ha ezt el botſátod nem léſieſi baráttya à Czáſárnac, valaki magát királlyá téſi, ellene mond az Czáſárnac.

13 Az Pilatus azért mikor hallotta vólna ez beſiédet, ki hozá Ieſuſt, és ūle à tōruény téuō ſiękbe, az helyen melly Lithoſtrotoſnac, e mondatic, Sidoúl pedig Gabbathanac.

e: Lithoſtros pagimontomnac neue, mondhattyuc talaz: ſomaz tzos pagimō tomnac. Gabbatha magaſ ſagot iegyez, menemō magas az birak nac tōruente uō ſiekec

14 Vala pedig huſuétra való kéſiūletnec napia, így mint pedig hat óra, ackor monda az Sidóknac: Imhól az ti királytoc.

15 Azoc pedig kiáltnac vala: Vidd el, vidd el, d feſiits meg ō tet. Monda nékiec Pilatus: Az ti királtokat feſiitſemé meg? felelénec à papi feiedelmec: Nintſen királyunc hanem Czáſiárunc.

d: vagy, öld meg. öld meg.

16 Ackor azért adá nékiec ōtet hogy meg feſijtetnéc, vōuéc azért Ieſuſt, és el viuéc.

17 Es hordozuán az ō kereztfáiát, iuta az helyre melly kaponyáknac helyénec mondatic, Sidoúl pedig Golgothanac.

18 e Holott meg feſiitéc ōtet, és ō vęle cggyūt kęt embert, egyiket egy felōl, máſikot más felōl, kōzépbe Ieſuſt.

e: Chriſtus halala.

19 Meg irá pedig Pilatus az tituluſſát Ieſuſnac, és az kereztfára fel tōue. Ez vala pedig az irás: NAZARETBELI IESVS SIDOKNAC KIRALLYA

20 Ez tituluſt azért ſokan oluaſác az Sidóc kōzzūl, mert az város mellet vala az hely à holott meg feſiitetett vala Ieſus, iratott vala pedig Sidoúl, Gōrōgūl és Deákúl.

21 Mondánac vala azért Pilatuſnac az Sidóknac papi feiedelmec, ne ird azt hogy Sidóc királlya, hanem hogy ō mondotta, Sidóc királlya vagyoc.

22 Felele

22 Felele Pilatus: Az mit meg irtam, meg irtam.

23 Az vitęzec azért mikor meg feſiitettéc vólna Ieſuſt, vǒuéc az ǒ ruháit, (és negy réſire oſitác, mindenic vitęſinec egy réſit) az ǒ kǒntǒſétis, vala pedig az ǒ kǒntǒſe varrásnélkúl való, felitǒl fogua mindeneſtǔl ſiǒtt.

24 Mondánac azért ǒ magokban, ne haſogaſſuc ezt el, hanem veſsǔnc nyilat reáia kijé légyen, hogy az irás bę telnéc melly azt mondgya: Meg oztác kǒztǒc az Pſal: 21. én ruháimot, és az én kǒntǒſǒmre ſorſot veténec. Az vitęzec azért ezeket miueléc.

25 Állánac vala pedig az Ieſus kereztfáia mellet, az ǒ annya és az ǒ annyánac nénnye, Mária Cleope, és Mária Magdaléna.

26 Mikoron azért látta vólna Ieſus az ǒ annyát, és az ǒ tanituanyát az kit ſieret vala, ott állani, monda, az ǒ annyánac: Aſiſioni állat imhól az te fiad.

27 Annakutánna menda az tanituánnac: Imhól az te anyád, és az órától fogua az tanituány az aſiſoni állatot házába fogadá.

28 Az vtán tuduán Ieſus hogy immár mindenec el végeztettec, hogy az irás bę telnéc monda: ſiomiuhoz.

29 Vala azért ott egy edény etzettel teli, az oc pedig az Spongyat meg tǒltéc etzettel, és Hyſoppal meg rakuán az ǒ ſiáiához viuéc.

30 Mikor azért el vǒtte vólna Ieſus az etzetet, monda: El végeztetett minden, és le haytuán feiét, ki botſáta lelkét.

31 Az Sidóc annakokaért, hogy ne maradnánac az kereztfán az teſtec ſiombaton, miuel hogy innep eſti vala, (mert annac az ſiombatnac napia nagj innep vala,) kéréc Pilatuſt hogy azoknac à Siárroc meg tǒretnéc, és le vettetnénec.

32 El iǒuénec azért az vitęzec, és az elsǒ latornac meg tǒréc az ſiárait és az máſiknakis à melly meg feſiitetet vala Ieſuſſal.

33 Az Ieſuſra pedig mikor iutottác vólna, mikor láttác vólna hogy meg hólt immár, nem tǒréc meg az ǒ ſiárait.

34 Hanem egy az vitęzec kǒzzǔl lántzáual meg ǒklele az ǒ óldalát, és mindgyáráſt iǒue ki (belǒle) vęr ez víz.

35 Es az ki látta, bizońſágot téſien rólla, és igaz az ǒ tanú bizońſága, à tudgya hogy ǒ igazat mond, hogy tijs higgyetec.

36 Mert ezec lǒttenec annakokaért hogy az irás bę tellyeſednéc: Eggyis az ǒ teteme kǒzzǔl (vgy mond) meg ne rontaſſéc. Exod: 12. Num: 9. Zach: 12.

37 Es iſmét más irás azt mondgya, meg láttjác azt à kit általſiegeztenec.

38 e Ezeknec vtánna pedig kéré Pilatuſt az Arimathiabéli Iǒſeph, (ki az Ieſus tanituánya vala, de titkon való az Sidóktól való félelemnec miatta,) hogy az Ieſus teſtét le venné, mellyet meg engede Pilatus. El méne azért és le vǒué az Ieſus teſtét. e: Chriſtuſa nac temeteſa.

39 El

39 Eliöue pedig Nicodemuſis, (à ki az elött Ieſushoz ment vala éijel,) hozuán Myrhából és aloéſ böl tſináltatot drága kenetet, úgy mint ſiáz fontot.

40 Vöuéc azért Ieſuſnac teſtét, és bé takarác azt, lepedöckel drága kenetekuél egybe, az mint ſiokáſoc az Sidóknac temetni.

41 Ott az helyen pedig az holott meg feſiitetett vala Ieſus, vala egy kert, és az kertben wy koporſó, melyben ſenki meg nem helheztetett vala.

42 Annac okáért, az innep eſtijért, miuel hogy az à koporſó közel vala, aba helheztetéc Ieſuſt.

XX. Reſz.

Mare: 16. Luc: 24. a: Chriſtus fel tamadaſa.

2 AZ hétnec pedig elsö napián az Mária Magdaléna, el méne reggel mikor még ſetét vólna, az koporſóhoz, és látá hogy az kö el vétetett vólna az koporſórol.

2 El futa azért és el méne Simon Péterhöz, és amaz máſic tanituánhoz az kit Ieſus ſieret vala és monda nékiec: el vittec az WRat az koporſóból, és nem tudgyuc houá töttéc ötet.

3 Ki méne azért Péter, és amaz máſic tanituáni, és ménénec az koporſóhz.

4 Futnac vala pedig miind ketten éggyüt, de amaz máſic tanituáni eleit véué Péternec, és eléb iuta az koporſóhoz.

5 Es le haióluán látá ott lenni az lepedöket, de nem méne bé.

6 El érkezéc azért Simon Péteris ötet köuetuén, és bé méne az koporſóba, és látá ott lenni à lepedöket.

7 Es az kezkenöt melly az ö feién vala, nem az lepedöckel, hanem külon helyen egybe takarua.

8 Ackor azért bé méne amaz máſic tanituánis, az ki eléb iutott vala az kóporſóhoz, és látá, ſ. hün.

9 Mert nem tudgya vala még az iráſt, tudni illic hogy fel kellene támadni ſiükſég képpen ö nékie.

10 Meg térénec azért az tanituányoc az öueihöz.

11 Az Mária pedig ſiruán áll vala az koporſón kiuöl, mikor azért ſirna, le hayla az koporſóba.

b: Az Angyalloc bizonſagot teſznec Chriſtus fel tamadajarul.

12 b Es látá két Angyalt feiér ruhába, kiknec éggyic feie felöl, az máſic lába felöl üll vala, az holott az Ieſus teſte fekütt vala.

13 Kic mondánac néki: Aſiſioni állat mit ſirſi? monda nékiec: El vittéc az énWRamat, és nem tudom houá töttéc ötet.

14 Es mikorön ezeket mondotta vólna, hátra fordúla, és látá Ieſuſt állani, és nem tudgya vala hogy Ieſus vólna.

15 Monda nékie Ieſus: Aſiſioni állat mit ſirſi? kit kereſi? Amaz azt alituán hogy à kertéſi vólna, monda nékie: WRam ha te vitted el ötet, mond meg nékem houá töttéd, és én el viſiem.

16 Mon-

16 Monda nékie Iesus: Mária. Amaz hátra fordúluán, monda nékie: Rabboni, az az, Mester.

17 c Monda nékie Iesus: Ne illes engemet, mert nem mentem męg fel az én attyámhoz. De meny el az én attyámfiaihoz, és mond meg nékiec: Fel mégyec az én attyámhoz, és az ti attyátokhoz, az én Istenemhöz, és az ti Istentekhöz.

c: Christust nē kell testben ez vilagon keresnönc, minec vtaña fel tamadot, hanem hit altal menybe.

18 El méne Mária Magdaléna hirdetuén az ö tanituáninac, hogy ö látta az WRat, és hogy az okat mondotta vólna nékie.

19 d Mikor azért estue vólna az hétnec elsö napián, és az aytóc bę zárolua vólnánac, à holott az tanituányoc egybe gyültenec vala az Sidóktól való féltekbe, el iöue Iesus, és meg álla középen és monda nékiec; Békeség ti néktec.

d: Christus ayto be zarolua be menuen az Apastalok hoz, neki, meg ielenic, fel tamadasat hizonittya, es öket az Apastalsaghan cō firmallya, ßēt lelket aduan nekic.

20 Es mikor ezeket mondotta vólna, meg mutatá nékiec az ö kezeit és óldalát, öruéndezénec azért az tanituányoc, hogy láttác vólna az WRat.

21 Monda azért esmét nékiec: Békeség ti néktec. Miképpen el botsátott engemet az én attyám, àcképpen énis el botsátlac titeket

22 Es mikor ezeket mondotta vólna, reiáioc lehelle, és monda nékiec: Vegyetec sient lelket.

e: Az Euangeliumnac summaia.

23 e Valakiknec meg botsáttyátoc bünöket, meg botsáttatnac nékiec, az kinec meg tartyátoc, meg tartatnac.

24 Az Thamás pedig eggyic az tanituányoc közzül, ki mondatic kettösnec, nem vala ö vęlec mikor Iesus el iöttvala.

25 Mondánac azért néki az töb tanituányoc, látóc az WRat. Ö pedig monda nékiec: hanem ha látandom az ö kezein az siegeknec helyeit, és botsátandom az én vijomot az siegec helyébe és az ö óldalába, semmiképpen nem hisiem.

26 Az vtán azért nyóltzad nappal, esmétvalánac à tanituányoc (az házban) ben, és az Thamásis ö vęlec, el iöue Iesus aytó bę zárolua, és meg állá középbe, és monda: békeség néktec.

27 Az vtán monda Thamásnac: hozd ide az te vijodat, és lásd az én kezeimet, és hozd ide kezedet, és botsád az én óldalomba, és ne légy hitetlen hanem hiuö.

28 Es felele Thamás, s- monda nékie: En WRam, és én Istenem.

29 Monda néki Iesus: Miuel hogy láttál engemet Thamás, és hittél, bódogoc az kic nem láttanac és hittenec.

30 Soc töb ieleketis tött Iesus az ö tonituáni elött, mellyec ez könywbe nem irattattac meg.

31 f Ezec pedig meg irattattac, hogy higyétec, hogy az Iesus Christus, Istennec fia, és hogy azt hiuén, öröc életet vegyetec az ö neue által.

f: Az ßent iras altal valo hit az öröc eletre eleg.

XXI. Rész.

1 AZ vtán meg ielentette magát esmét Iesus az tanituányoknac az Tiberiás tengernél, illyen módon ielentette pedig meg.

2 Valá-

2 Valánac eggyűt, Simon Péter, és Thamás ki mondatic kettőſnec, és az Nathanael, ki Galilęa városából Canából való vala, és az Zebedęus fiai, és más kęt tanituány.

3 Monda nékiec Simon Péter: El mégyec haláſini: Mondánac néki, mijs el mégyűnc veled, el ménénec azért, és azonnal haióba űlénec, és az ettzaka ſemmit nem fogánac.

4 Mikor immár reggel vólna, meg álla Ieſus az parton, mind az által nem eſmeréc meg az tanituányoc hogy Ieſus vólna.

5 Monda azért nékiec Ieſus: Fiaim: vagyoné valami ęleſtec, felelénec nékie, nintſen.

6 Es ő monda nékiec, veſſétec az hálót az haión iob felől, és találtoc, oda vetéc azért, és azt ki nem vonhattyác vala az halaknac ſokſága miatt.

7 Monda azért amaz tanituáni à kit Ieſus ſieret vala Péternec, Az Wr ez, Péter azért mikor hal lotta vólna hogy az Wr vólna az inghet magára őuedeze (mert mezitelen vala) és botſáta magát az tengerbe.

8 Az tőb tanituányoc pedig hayón ménénec, (mert nem meſi ſie valánac az földtől, hanem vgy mint kęt ſiaz ſingnére) és vonſiac vala az hálot halackal tele.

9 Minec vtánna azért az földre ſiállánac, látác hogy ſién vólna, és az ſiénen fellűl hal, és kenyér.

10 Monda nékiec Ieſus: hozzatoc elő az halakba az mellyeket moſt fogtatoc.

11 Ki iőue Simon Péter és az hálót ki voná az földre, melly teli vala ſiáz őtuen három nagy halackal, és noha enni vala, mind az által nem ſiakadoza el az háló.

12 Monda nékiec Ieſus, iőuetec el ebéllietec, az tanituányoc kőzzűl pedig eggijs nem méré őtet meg kérdeni, ki vagy te? miuel hogy tudnác hogy az WR vólna.

13 El iőue azért Ieſus, és vőué az kenyéret, és adá nékiec, és az halat haſonlatosképpen.

14 Ezzel harmadſior ielentetett meg Ieſus az tanituánioknac, minec vtánna fel támadott vólna al halálból.

15 a Minec vtánna azért ebéllettenec vólna, monda Simon Péternec Ieſus, Simon Ionaſnac fia, ſieretſié engemet ezeknél inkáb: Monda nékie, vgy Wram, te tudod hogy ſieretlec téged, monda néki, legeltesd az én iuhaimat.

a: Peter Apaſtal az ő harom vallaſaual heliere allatic, az honnet tudni illic harom tagadaſaual el eſet vala. Es egyetembe meg mongya Chriſtus, hog az ki őtet ſzereti es az ő iuhait legelteti az az igaz paztor.

16 Monda eſmét máſodzoris. Simon Ionánac fia, ſieretſié engemet, monda néki, vgy Wram, te tudod hogy ſieretlec téged, monda néki: Legelteſd az én iuhaimat.

17 Monda néki harmadſioris: Simon Ionánac fia ſieretſié engemet, meg ſiomorodéc Péter hog harmadſioris kérdette vólna, ſieretſié engemet, és monda nékie. Wram te mindeneket tudſi te tudod hogy ſieretlec tégedet, monda néki Ieſus, Legelteſd az én iuhaimat.

vala,) oda fel vitetéc.

3 [a] Kiknec ö magátis az ö ſienuedéſe vtán meg ielentette vala eleuenen, ſoc bizonzos ielec által negyuén napiglan meg ielenuén nékiec, és ſióluán Iſtennec orſiágára való dólgokról.

4 Es egybe gyüituén öket, meg hagya nékiec hogy el ne mennénec Ieruſálemböl, hanem hogy meg várnác az atyánac igeretit, mellyet vgy mond hallottatoc én tülem.

5 Mert Iános kereztelt vízzel, ti pedig kerezteltettec ſient léleckel, [b] nem ſoc napoc vtán.

6 Mikoron azért azoc egybe gyültenec vólna, meg kérdéc ötet monduán, Auagy nem ez idöbe epitedé meg Izraelnec az orſiágot?

7 [c] Monda pedig nékiec: Nem ti dólgotoc az idöket tudnotoc és az alkolmatoſſágokat, mellyeket az attya az ö maga akarattyá ba helyheztetet.

8 Hanem veſiitec az ſient léleknec ereiét, minec vtánna el iöuend ti reátoc, és léſitec nékem tanoim Ieruſálembeñis, és mind egéſi Iudęában, Samariában, és ez földnec mind végſö határáig.

9 [d] Es mikoron ezeket mondotta vólna, az ö ſiemec láttára fel emeltetéc, és az felhö Ieſuſt bę foguán, el ſakazta ötet az ö ſiemec elöl.

10 Es mikor ö vtánna az ö ſiemeket az ęgbe függeztettéc vólna, imé kęt férfiac feiér ruhában meg állánac mellettec.

11 Kic mondánac: Galileabéli férfiac, mit állotoc nézuén menybe? ez Ieſus à ki oda fel vitetéc ti töletec menyorſiágba, àkképpen iö el az miképpen láttátoc ötet fel menni mennyekbe.

12 Ackor meg tęrénec Ieruſálembe az hegytöl, melly hiuatic olay fác hegyénec, melly Ieruſálem mellet vagyon, egy ſiombat napi iáró földre.

13 [e] Es mikoron bę mentenec vólna, fel ménénec egy felſö házba, à holott ſiálláſoc vala, Péternec, Iacabnac, Iánoſnac, Andráſnac, Philepnec, Thamáſnac, Berthalannac, Máthénac, Iacabnac az Alpheus fiánac, Simon Zeloteſnec, és Iudáſnac az Iacab attyafiánac.

14 Ezec mind egyetembe foglalatoſoc valánac az imádkozásba és az könyörgésbe az aſioni állatockal egybe, [f] és az Mariáual az Ieſuſnac annyáual, és az ö attyáfiaiual.

15 [g] Es az napokban fel keluén Péter az Apaſtaloc között, mondá, (mert valánac ott az helyen vgy mint ſiáz húſian.)

16 Attyámfiai férfiac, ſiükſég vólt bę telni ez iráſnac, mellyet meg iöuendölt à ſient lélec az Dáuid ſiáia által, az Iudás felöl, ki vezęrec vólt azoknac az kic meg fogtác az Ieſuſt.

17 Ki mi közzénc ſiámláltatic vala, és ennec ez ſiolgálatnac eggyic réſiét vötte vala

18 Ő annac okaért ſierze mezöt az ö hamiſságánac arrából, és

[a] Chriſtus az ö fel tamadaſa vtan nem ment fel mind iaraſt menybe, hogy fel taniadaſat meg bizonitana, es az Apaſtalokat az tudomanyban erösſitene.

Matth 3. Mar. 1. Luc. 3. Ioan. 1.

[b] Az az, veſzitec lathato ielekben az ſzent lelket.

[c] Elöſzer vitezkedni kell, az vtan kell az iutalmat venni. Es à mellyeket Iſten meg nem ielentet, azokrul nem kell tudakoznonc.

[d] Chriſtus lathatokeppē el menuen teſtben fel ment mennyorſzagba, es ott leſzen lathato keppen, mig el iö az iteletre.

[e] Az Apaſtaloc az töb ſzenteckel egibe keualkeppen valo hazba gyülnec az Iſten igeiénec halgatafara es könyörgeſre.

[f] Vagy. Az ö felesegeckel egybe.

[g] Peter Apaſtal az Iſten lelketöl az gyülekezet altal, valaztatic ſzoſzolonac.

Pſal. 40. 41

Matth. 27.

b: Iöuendöt mond Christus az Peter halalarol.

18 b Bizony bizony mondom néked, mikor iffiab vólnál, bę öuedzed vala magadat, és oda mégy vala à houá akarod vala: mikor pedig meg vénhesiel, az te kezeidet ki teriezted és más öuedez bę tégedet, és oda visien à houá nem akarnád.

19 Ezt pedig monda, ielentuén, mitsoda halállal ditsöitené meg az Istent, és mikor ezt mondotta vólna, monda néki: köuess engemet.

c: Masra vgy nezzön hog az mi tiztönket el ne hadgyuc.

20 c Hátra fordúluán Peter, látá amaz másic tanituánt kit sieret vala Iesus, köuetni (ötet) ki el nyugot vala az vatsorán az ö mellyén, és meg kérdette vala, Wram, kitsoda az à ki téged el árúl?

Ioan 13.

21 Ezt azért mikor látta vólna Péter, monda Iesusnac, Wram. Ez pedig mint lésien?

22 Monda néki Iesus, ha akarnámis ötet meg maradni mind addigis mig el iöuöc, mit gondolnál vęle? te köuess engemet.

23 Ki méne azért ez besiéd az tanituányoc közt, hogy az à tanituány nem halna meg, maga nem mondotta vala azt Iesus hogy meg nem hal, hanem ezt, ha ötet akarnám meg maradni mind addigis mig el iöuöc, mit gondolnál vęle?

24 Ez az à tanituány à ki ezekröl bizońságot tésien és ezeket iria, és tudgyuc hogy igaz az ö bizońság tétele.

25 Egyebekis sokac vadnac mellyeket Iesus tselekedett, mellyec mindenec ha eggyenként meg irattatnánac, azt vélem hogy ez világ sem foghatna bę az könyueket az mellyec irattatnánac. d

d: Czac azt ielenti ez szolassal, hogy az Christusnac czelekedeti oly sokac hogy azoc meg nem irattathatnac.

Szent Iános irása szerint való Euangeliumnac vége.

AZ SZENT APOSTOLOKNAC TSELEKEDETEKRŐL VALO KÖNYVE.

ELSŐ RESz.

1 AZ elsö könyuemet irtam Theophile, mind azokról az mellyeket Iesus kezdett tselekedni es tanitani.

2 Mind az napiglan, mellyen (minec vtánna parantsolatokat adott vólna az Apastaloknac sient lélec által, à kiket válaztot vala,

magat fel akaztuán kettő hasadott, és minden bęli ki omlott.

19 Es ez dolog egési Ierusálemben lakozóknac lőt tudtokra, annyira hogy azà mező neuezteſſéc az ő nyelucken Aceldamánac, az az, vérnec mezeiénec.

20 [b] Mert meg vagyon irua az Sóltároc kőnyuébe: Az ő lakó helye légyen puzta, és ne légyen senki ki abban laknéc. Es (esmét) Az ő pűspőkségét más vegye el.

Psal. 68 & 109.

b: Az Apastaloc nem vegeznec semmit hanem iratbol az mi az gyülekezet haznara valo dolog, egy akaratbol az szentekkel.

21 Siükség azért az férfiac kőzzűl, (kic mi velűnc egy gyűlekőzetben vóltanac, mind addig mig az Wr Iesus az ő tiztiben iárt mi kőztűnc.

22 El kezduén az Iánosnac kereztségétől fogua, mind az napig lan, mellyen mi kőzzűlűnc fel vitetéc,) hogy az ő fel támadásánac bizońsága légyen, mi velűnc egyetembe egy ezec kőzzűl.

23 [i] Allatánac azért elő kettőt, Iósephet ki hiuattatic vala Barsabásnac, kinec vezetéc neue Iustus, es Matthyást.

i: Mattyaniac az Apastalságra valo valaztasa.

24 Es imádkozuán mondánac: Te Wram ki mindeneknec siiueket tudod, ielents meg mellyiket válaztottad ez kettőnec.

25 Hogy résies légyen ez siolgálatban és Apastalságban, melytől el teueledéc Iudás, hogy az ő helyére menne.

26 Nilat veténec azért reáioc, és eséc az nyil Máthyásra: ki kőzőnséges akaratból az tizen egytanituányoc kőzzé siámláltatéc.

II. Resz.

1 [a] Mikoron pedig az pűnkősdnec napia el iőtt vólna, valánac mindnyáián egy akarattal eggyűt.

a: Az Apastaloc pinkest napian egy heliben leuen, veszic az szent leleknec aiandokat keualkeppen ni el veknec tudasanac aiandokat, hogy az Euangeliumnac predicallasara elkolmatosoc lehet nenec.

2 Ackor nagy hirtelenséggel lőn az ęgből, vgy mint sebessen zúgó sięlnec zendűlése, melly el tele az házat à mellyben űlnec vala.

3 Es látánac kettős tűzes nyelueket, és űlé mindenikre azoc kőzzűl.

4 Meg telénec pedig mindnyáián sient léleckel es kezdénec siólni más nyelueken, az mint az (sient) lélec ád vala nékiec siólnioc.

5 Valánac pedig Ierusálemben kic ackor ot lakoznac vala, Isten felő Sidó férfiac, [b] minden nemzetségec kőzzűl, kic ęg alatt laknac.

b: Religiosusoknac hiuattatnac vala, az kic poganiokbol leszenec vala sidocka. De az Moses Ceremoniait nem veszic vala fel

6 Mikor pedig ez hír ki ment vólna, egybe gyűle az sokaság, és esiec vesie, miuel hogy hallaná minden, azokat az ő nyelueken sióllani.

7 Almélkodnac vala pedig mindnyáian és tsudálkoznac vala, monduán eggyic az másiknac Nemde nem Galilęusoké mindnyáián ezec az kic siólnac?

8 Mimódon vagyon azért hogy hallyuc őket az mi nyeluőnkőn sióllani, az mellyen siűlettettűnc?

9 Parthia orsiágbéliec, Mediabéliec, Elamitác, és kic lakozunc Mesopotamiába, Iudęában, Cappadociában, Pontusba, és Asiába.

10 Phry-

10 Phrygiában, Phamphiliában, Ægyptumban, és Libyánac tartományában, melly Cyrene mellet vagyon, Rómából való iöuénycc, Sidóc és Proſelytuſoc.

Proſelytuſoc voltac-hic az poganyokbol Sidócka leſznec vala, es az Moſeſnec minden Ceremoniait fel vegyſſie vala.

11 Cretabéliec és Arabiabéliec, hallyuc hogy ſióllyác az mi nyeluőnkön az Iſtennec nagyſágos dólgait.

12 Almélkodnac vala pedig mindnyáián és kętelkednec vala, egymáſnac ezt monduán, vallyon mi léſien ebből?

13 Némellyec pedig patuarkod uán, azt mondgyác vala: édes bortól réſiegedtec meg ezec.

b: Peter Apoſtal meg hamiſſittya az emberekncc ő felőlőc valo iteleteket, es meg mutattia hogy Iſten az Ioel Prophetа mondaſa ſzerint az ſzent lelket bo tſattael: melyet adna Iſten minden bi neknec.

14 b Az Peter pedig elő áluán az tizen egy (Apaſtalockal,) fel emelé az ő ſiauát es ſióla nékiec, mőd uán: Sidó férfiac, és ti mindnyáián kic lakoztoc Ieruſálemben, ez légyen néktec tudtotokra, és vegyétec füleitekbe az én beſiédimet.

15 Mert nem réſiegec ezec az mint ti alittyátoc, holott az napnac három óráia vagyon.

16 De ez az, à mi meg mondatott az Ioel Prophetától.

Ioel. 2.

17 Es léſien az vtólſo időkben (azt mondgya az Iſten,) ki töltöc az én lelkemből minden teſtre, és prophétálnac az ti fiaitoc és leánitoc, és az ti iffiaitoc látáſokat látnac, és az ti véneitec álmokat álmodoznac.

18 Az én ſiólgaimra pedig, és az én ſiólgáló leánimra töltöm ki az napokban az én lelkemet, és prophétalnac.

19 Es téſiec tſudákot az ęgbe oda fel, ez ieleket ez földön ide alá, vért, tüzet, és füſtöt.

20 Az nap ſetétſégre változic, és az hóld vérré, minec előtte el iöjön az Wrnac amaz nagy és [h] fényes napia.

h vagy: rettenetes napia.

21 Es léſien ez, hogy minden valaki az Wrnac neuét ſegitſégül hijandgya, meg tartaſſéc.

22 Izrael nemzetſégénec férfiai, hallyátoc meg ez beſiédeket. Amaz Nazaretbéli Ieſuſt, ki valóba meg bizonitatott Iſtentől hatalmas erőnec, tſuda tételeknec, ieleknec általa, mellyeket Iſten tſelekedett ő általa ti köztetec az mint tudgyátoc, Iſtentől botſátta tott férfiunac lenni.

b. Chriſtus az tatlan leuen, az gonoſz ſtenteten Sidokul megſe teſziteset Iſten tanaſsa tol.

23 b Azt (mondoc) ki az Iſtennec tanáczából és rendeléſéből adatatéc (halálra,) mikoron vőttetec vólna, az ti gonoſi kegyetlen kezeteckel, kereztfára függeztuén meg ölétec.

24 Kit az Iſten fel támaztott, az halálnac faydalmit meg ólduán, miuel hogy lehetetlen dolog vólna az Chriſtuſnac attól meg tartatni.

25 c Mert az Dáuid azt mondgya ő rólla: Eleitől fogua minden időben az én wramra néztem, mert nékem iob kezem felől vagon hog meg ne tántorodgyā.

Pſal. 16 c. Chriſtus fel tamadaſat bizonittya ſzent Peter Dauid iraſabol.

26 Annac okaért őruendezett az én ſiiuem, és vigadott az én nyeluem, és añac felőtte az én teſtem reménſégben nyugoſiic.

27 Mert nem hagyod az én élete met az koporſóban, és nem engeded hogy az te ſzented rothadáſt láſſon.

28 Meg ielentetted nékem az
életnec vtait, bę tölteſi te engemet
örömmel az te ortzád elött.
29 Attyámfiai férfiac, ſiabad nil
uan ſióllanom ti elöttetec az Dáuid
Patriarcháról, hogy ö meg
hólt, el temettetet, és az ö koporſóia
mind ez mai napig mi nálunc
vagyon.
30 Miuel hogy azért Prophéta
vólna, és tudna hogy az Iſten nékie
esküuéſſel meg eskütt vólna,
hogy iöuendöbe az ö ágyékánac
gyümöltſéböl, botſátaná el az
Chriſtuſt teſt ſierint, kit helheztetne
az ö ſiękibe.

Pſal: 132.

31 Tuduán azt eleitöl fogua, ſiólot
az Chriſtuſnac fel támadáſáról,
hogy néki az ö élete nem hagyatott
az koporſóban, és hogy
az ö teſte rothadáſt nem érzett.
32 Ez Ieſuſt fel támaztotta az
Iſten, melly dolognac mi mindnyáian
bizońſági vagyunc.
33 [d] Annac okaért az Iſtennec
iob karia által fel magaztaltatuán,
és az meg igért ſient lelket
meg nyeruén az attyától, ki töltötte
ezt az mit ti moſtan lattoc
és hallotoc.

d: Bizonſaget teſzen arrol ſzent Peter hogy Chriſtus öröcke valo kiraly, az ſzent lelek nec el botſata ſaho es az Dauid bizonſagabol. Pſal. 110.

34 Mert nem Dáuid ment menyorſiágba, hanem inkáb ö azt
mondgya, monda az Wr az én
Wramnac, üllу az én iob kezem
felöl.
35 Mig nem vetem az te ellenſégidet
az te talpad alá.
36 Bizonnyal tudgya azért az
Izraelnec egéſi háza, hogy ez az
Iſtentöl tétetett Wrrá és Chriſtuſſá,
ez Ieſuſt (mondom) az kit
ti meg feſiitétec.
37 [e] Ezeket pedig mikor hallottác
vólna, ſiiuekben meg keſeredénec,
és mondánac Péternec, és
az töb tanituányoknac: mit czelekedgyünc
attyánkfiai férfiac?

e: Az mi iduöſſegönknec ket fö reſzei, az bünnec botſanattya es az pœnitentia, mellyeket veſzünc az Euangeliumban valo igeretekböl hit altal, es az kereztſegaltal bennünc meg peczetel tetnec, melnec az ſzent lelec mellette vagyon.

38 Péter pedig monda nékiec:
Tęrietec meg és kereztelkedgyétec
meg mindnyáián az Ieſuſnac
neuébe, az bünnec botſánattyára,
és veſiitec az ſient léleknec
aiándokát.
39 Mert tinéktec löttec az igéretec
és az ti fiaitoknac, és mindeneknec
kic meſiſie vadnac, valakiket
tudni illic az mi Iſtenünc
elö hiuand.
40 [f] Soc egyęb beſiédeckelis kéri
és inti vala öket, monduán, ſiakaſiſiátoc
el magatokat ez gonoſi
nemzetſégtöl.

f: Azoc az annya ſzent egy haznac igaz tagai à kic az Iſten telenektöl magokat el ſzakattyac.

41 [g] Az kic annac okaért örömeſt
vöuéc az ö beſiédét, meg
kereztelkedénec, és meg ſiaporodánac
az napon vgy mint harom
ezerrel.

g: Az ſzent leleknec hatalmas czelekedetinec peldaia.

42 [h] Es foglalatoſoc valánac az
Apaſtoloknac tudományokban,
marháioknac egymáſſal való
közléſében, az kenyérnec meg
ſiegéſében, és az könyörgéſekben.

h. Az igaz Annya ſzent egy haznac ielei az Apaſtali tudoman az atyafiui ſzeretet az ſzentſegeknec ſzolgaltataſa, es az könyörges.

43 [i] Támada pedig mindenekben
nagy félelem, és az Apaſtaloc
ſoc tſudákot és ieleket téſinec
vala.

i: Az Iſten mikor akaria meg enbiti az hegyetleneknec dihöſſegeket, hogy az hiuec ſerege zyaporodhaſſec.

44 [k] Mindnyáián pedig az kic
hiſinec vala, eggyüt valánac, és
mindenec köz vala.

k: Az ſzeretetnec altala az hiuec az ö marhaiokat közlie az idönec miuolta ſzerint az ö feſebarattyockal.

45 Es ioſiágokat marháiokat el
adgyác vala, és oztyác vala azt
minde-

mindeneknec, az mint az ſiŭkſég mutattya vala.

46 [l] Es minden nap egyenlŏ akarattal az templomban valánac, és házonként az kenyeret meg ſieguén, éſinec vala nagy ŏrŏmmel, és tizta ſiiuel.

47 Ditſéruén az Iſtent, kic az kŏſség elŏtt keduesec valánac: Az Wr pedig minden napon ſiaporîttya vala az gyŭlekezetet (azokbol,) az kic iduŏzŭlendŏc valánac.

l: Az Apaſtaloc ideieben nem ezac az igenec halgatáſara, hanem ſakodalomba is gyŭ tec nagy haſſonnal ſzeretetbŏl.

III. Reſz.

1 a EZeknec vtánna az Péter és Iános, eggyŭt mennec vala az templomba, az imádkozáſnac óráiákor, tudni illic kilentz órákor.

2 Egy embert pedig ki az ŏ annyánac méhétŏl fogua ſánta vólt, hordoznac vala, kit minden napon le téſinec vala az templum aytaiánál, mellyet ſpecioſa portánac neueznec vala, hogy kérne alamiſnát azoktol à kic bę mennec vala az templomba.

3 Ez mikoron látta vólna hogy Péter és Iános az templomba akarnác menni, kéré ŏ tŏlŏc alamiſnát.

4 Az Péter pedig mikor az ŏ ſiemét reá vetette vólna, az Iánoſſal egybe, monda: nézz mi reánc.

5 Amaz annac okaért néz vala reáioc, alituán hogy valamit venne ŏ tŏlŏc.

6 Az Péter pedig monda: Ezŭſtŏm és aranyam nintſen nékem, az mi pedig vagyon azt néked adom: Az Nazaretbéli Ieſuſnac neuébe mondom, kelly fel és iáry.

7 Es annac iob kezét meg foguán fel emelé ŏtet, és azonnal meg erŏſſŏdénec az ŏ talpai és bokai.

8 Es fel ſiŏkuén, áll vala lábań és iár vala, és bę méne ŏ vęlec az templomba, iáruán és ſiŏkuén, és ditſéruén az Iſtent.

9 Es látá mind az ſokaſág azt, hogy iárna és ditſérné az Iſtent.

10 Es meg eſmeréc hogy az vólna à ki alamiſna kéréſnec okaért ŭl vala az templomnac ſpecioſa portáián, és meg telénec tſudálattal, és azon való almélkodáſſal, az mi tŏrtént vala az embernec.

11 Mikoron pedig el nem táuoznéc Pétertŏl és Iánoſtól, az ſánta à ki meg gyógyúlt vala, az egéſi kŏſſég el almélkoduán futamodéc ŏ hozzáioc az poricusba, melly Salamonénac neueztetic vala.

12 [b] Mellyet mikor látot vólna az Peter, monda az kŏſſégnec: Izraélnec férfiai mit tſudálkoztoc ezen, vagy miért néztec mi reánc, mint ha tulaydon erŏnckel vagy iámborſágunckal miueltŭc vólna azt hogy ez iárion?

13 Az Abrahamnac, Iſáknac, és

a: Chriſtus az Apaſtoloc alta meg gyogittya az ſanta embert, hogy az kic hittec azokat meg erŏſsitene az hitben, es az kic hiendŏc valanac azokat fel inditana.

b: Szent Peter Apaſtal predicatiota, melyben elŏſzŏr meg mongya hogy az Ieſus Chriſtus ereienec altala gyogitottac meg az ſantat Maſodſzor inti ŏket pœnitentiara.

Iácobnac, az mi attyainknac Iſtene, meg ditſöitette az ö fiát az Ieſuſt, kit ti el árúlátoc es meg tagadátoc az Pilatus elött, noha ö azt itélte vólna hogy el kel botſátani.

Matth. 27. Mar. 15. Luc. 23.

14 Ti pedig azt az ſientet és igazat meg tagadátoc, és kéuánátoc hogy az gyilkos botſáttatnéc el néktec.

15 Az életnec pedig Wrát meg ölétec, kit az Iſten fel támaztot halálból, melly dolognac mi vagyunc bizońſági.

16 Es az ö neuében való hütnec általa, meg gyogyitotta ezt az kit láttoc és eſmértec, az ö neue: az hütöt mondom az melly ö általa vagyon, hogy adta ennec ez épſéget mindnyáián az ti ſiemetec láttára.

17 De moſtan, attyámfiai tudom hogy tudatlanſágból tſelekedtetec mind ezeket, miképpen az ti eleitec.

18 Az Iſten pedig az mellyeket meg mondott vólt az ö Prophétai által hogy kellene az Chriſtuſnac ſienuedni, àtképpen töltötte bę.

19 Tartſátoc pœnitentiát azért és tęrietec meg, hogy törültesſenec el az ti büneitec, minec vtánna el iöuendenec Iſtentöl az meg hiweſsitéſnec idei.

20 Es el botſátandgya azt, à ki néktec hirdettetet az Ieſuſt.

21 Kinec az ęgtöl bę kel fogadtatni mind az ideig miglen meg epitetnec mindenec, melly idörül ſióllot az Iſten mind az ö Prophétainac ſiáioc által, kic eleitöl fogua vóltanac.

22 Mert az Moſes azt mondotta az attyáknac: Prophétát támazt néktec az à ti Iſtentec az ti attyátoc fiai közzül, mint engemet: azt halgaſſátoc mindenekben az mellyeket néktec ſióland. Deut. 18.

23 Valaki pedig azt az Prophétát nem halgatandgya, el veſiti azt az ö népe közzül.

24 Mind az Prophétákis pedig Samueltül fogua, és az kic az vtán ſióltanac, ez napokról iöuendöltenec.

25 Ti vattoc az Prophétáknac és az ſiöuetſégnec fiai, mellyet Iſten ſierzett az ti attyaitockal, mikor azt monda Abrahamnac: Es az te magodba meg áldatnac ez földnec minden tſelédi.[c] Gen. 12. Gal. 3. c: Vagy nemzetſegi.

26 Az Iſten az ö fel támaztott fiát néktec botſátta elöſier, hogy meg áldana titeket, mindent meg tęrituen az ö büneiböl.

IIII. Réſz.

1[a] MIkoron pedig ezeket ſiólanác az köſſégnec, imé oda érkezénec à Papoc, az templomnac feiedelme és az Phariſęuſoc.

a: Az kic az Iſten hazaban fóc, gyakorta azoc annac ellenſegi. De azoc mennel inkab dihösködnec, az Iſten ſzolgai annal alhatatosbac az ö tiztekben.

2 Nehezteluén hogy az népet tanitanác, és hirdetnéc az Ieſus neuébe, az halálból való fel támadáſt.

3 Es meg fogác öket, és vetéc öket örizet alá máſod napig, mert immár eſtue vala.

4 Sokan

4 Sokan pedig az kic hallottác vala az ő beſiédeket, hűnec, és lön azoknac ſiámoc, vgy mint öt ezer ember.

5 Máſod napon pedig egybe gyülénec az feiedelmec, az vén emberec, és kic irás tudóc valánac Ieruſálemben.

6 Es Annas az fő pap, az Caiphas, Iános, Alexander, és valakic valánac az papi nemből.

b. Azoc ellen a kic az tudomant hatra hagiuan, az külſő hiuatalra neznec.

7 b Mikoron azért elő állattác vólna őket, tudakoznac vala tőlöc, mitſoda hatalommal és ki neuébe tſelekedtétec ti ezt?

8 Ackor Péter ſient léleckel meg teluén, monda nékiec: Népnec feiedelmi, és Izraelnec vénei.

9 Miuel hogy ez mai nap mi tőllünc tudakoztoc az ió tétemeny felől, mellyet az nyauaalyás emberrel tſelekedtünc, tudni illic mi módon gyógyult meg.

10 Azért tudtotokra légyen mindnyáián ti néktec, és az egéſi Izraêl népenec, hogy az Nazaret béli Ieſus Chriſtuſnac neue által, az kit meg feſiitettetec, kit Iſten fel támaztott halálból, az által áll ez, ti elöttetec ez épſégben.

Pſal. 117. Eſa. 28. 11 Ez amaz kő, az kit ti epitőc ſemminec alitottatoc, ki lőtt az ſiegeletnec feie.

12 Es nintſen ſenkibe másba iduőſſég: Es nem adatott az emberec között ęg alatt más nęw, melly által kellene meg tartatnunc.

13 Mikor pedig láttác vólna Péternec és Iánoſnac az ſiólásban való bátorſágokat, tuduán hogy tudatlanoc vólnánac, tſudálkoznac vala, és eſméric vala, hogy azoc az Ieſuſſal vóltac vólna.

14 Es mikoron látnác hogy az melly ember meg gyógyult vala, ő vęleceggyüt ott állana, ſemmit nem ſiólhatnac vala ellenec.

15 Mikor pedig őket az gyülesből ki küldöttec vólna, egy máſſal ſiólnac beſiélnec vala.

16 Ezt monduán: Mit tſelekedgyünc ez embereckel? mert hogy niyluán való tſudát töttec légyen, mindeneknec kic Ieruſálemben laknac tudtokra vagyon, és nem tagadhattyuc.

17 De hogy ez touáb ne mennyen az köſſeg között, fenitſük meg őket kemény fenitéckel, hogy ez után tſac egy embernec ſe ſióllyanac, ez (Ieſus) neuébe.

18 Azért azokat bę ſiólituán, meg parantſolác nékiec, hogy ne ſiólnánac és ne tanitanánac az Ieſus neuébe.

19 c Az Péter pedig és az Iános feleluén, mondánac: hogy ha Iſten előtt igaz légyen, néktec engednünc inkáb hogy nem Iſtennec, itéllyétec meg.

c. Vgy kell emberéknéc engednünc, hogy leg elöſzer Iſtennec engedgyünc.

20 Mert nem lehet hogy az mel lyeket láttunc és hallottunc, azokat ne ſiólluyc.

21 Amazoc pedig nem találuán ſemmi módot benne, hogy őket meg büntetnéc, meg fenyegetuén őket, el botſátác, az köſſégért, mert

mert mindnyáián ditsöitic vala az Istent, azért à mi lött vala.[d]

22 Mert nagyob vala negyuen eztendösnél az ember, à mellyben à meg gyogyitásnac tsudáia lött vala.

23 Mikor pedig el botsáttác vólna öket, ménénec az ö attyokfiaihoz, és meg besiélléc az mit az papi feiedelmec és az vénec mondottác vala nékiec.

24 [e] Ezec pedig mikor ezeket hallottác vólna, egyenlöképpen siauokat fel emeléc Istenhöz, és mondánac: Wram te vagy az Isten, ki teremtetted az mennyet, földet, tengert, és mind azokban való állatokat.

25 Ki az Dáuidnac az te siólgád nac általa ezt mondottad: Miért zúgolodnac az pogányoc, és az népec miért gondolnac hijába valókat?

26 Fel állottac az földnec király, és az feiedelmec egybe gyültenec, az Wr ellen és az ö Christusa ellen.

27 Mert bizony egybe gyültenec az te sient fiád ellen az Iesus ellen, az kit meg kentél, az Herodes, Pontius Pilatus, az Pogányoc kal, és az Izraêlnec népéuel.

28 Hogy azokat véghöz vigyéc mellyeket az te kezed és az te tanátsod el végezett vólt, hogy kellene tselekedni.

29 Mostan azért Wram, tekints az ö fenyegetésekre, és adgyad az te siólgaidnac, hogy nagy bátorsággal sióllyác az te besiédedet.

30 Az te kezeidet ki nyuituán hogy gyógyúlásoc, ielec, és tsudác legyenec, az te sient fiadnac az Iesusnac neue által.

31 Es minec vtánna könyörgöttec vólna, meg mozdúla az helly az holott egybe gyültenec vala, és bę telénec mindnyáián sient lé leckel, és az Isten besiédét nagybátorsággal sióllyác vala.

32 [f] Az sokaságnac pedig az mel ly hittvala, siiuec lelkec egy vala, és senki semmi marháiát nem mondgya vala öuénec, hanem mindenec köz vala.

33 Es az Apastaloc nagy buzgosággal tésinec vala bizonságot az Wr Iesusnac fel támadásáról, és mindnyáián felötte nagy sieretetben valánac.

34 [g] Mert ö köztöc senki nem vala siükölködö, mert valakic me zöket vagy házakat birnac vala, el aduán azokat, az el adott marhánac árrát elö hozzác vala.

35 Es le tésiic vala az Apastalok nac láboknál, és el oztyác vala azt mindennec, az mint kinec kinec siükség vala.

36 Az Ioses annac okaért, ki az Apastaloktól neueztetéc Barnabásnac (melly annyét tésien ha meg magyarázod, mint vigaztalásnac fia,) ki Leuita, és nemzetsége sierint Cypriai vala.

37 Miuel hogy néki mezeie vala, el adá azt, és az árrát elö hozá, és az Apastaloc lábánál le töue.

V. Resz.

1 [a] Egy

d: Az Annia szent egy haznac ellensegi nem miuelhetic azt mindenkor az mit akarnac.

e: Az mi ellenseginknec dihössegeket nem kell neuetnönc hanem az ö dihössegeknec ellene kell vetnönc az isten hatalmat es io voltat, es Istennec kell könyörgenönc. Psalm. 2.

f Az igaz annia szent egyhaznac tükösre melben az tudomannac es az atyafiui szeretetnec eggyessege vagyon, Az tanitoc pedig az tudomant predicalliac.

g: Az igaz atyafiui szeretet az szegenieckel iol teszen az ö maga karaualis

a: Ananiat az ő feleſegeuel Saphiraual egybe meg büntettetic az kepmutatáſert.

1 a EGy emberis pedig kinec neue Ananiás vala, az Saphiráual az ő feleſégéuel, el adá az ő őrökſégét.

2 Es meg tarta valami réſit az árrában, melly dolog az ő feleſégénekis tudtára vala, és valami réſiét elő hozuán, az Apaſtaloc lábánál le tőué.

3 Monda pedig az Péter: Anania, miért foglalta el az Sátán az te ſiiuedet, hogy hazudnál az ſient lélec ellen, és az mezőnec árrában meg tartanál?

b: Az az ſiabadſagodban volt el adni, vagy nem az mezőt es elő hozni vagy nem az arrát

4 b Nemde, ha meg tartottad vólna (az mezőt,) nem tijéd vólt vólnaé, és minec vtánna el adtad nem az te hatalmadban vólté (az árra?) miért gondoltad ezt az te ſiiuedben? nem embereknec hazudtál hanem Iſtennec.

5 Minec vtánna hallotta vólna pedig Ananiás ez beſiédeket, le eſéc és meg hala, és mindenekben nagy félelem támada, az kic ezeket hallyác vala.

6 Fel keluén pedig az iffiac, fogác azt, és ki viuén el temetéc.

7 Es múlec vgy mint három óra, mikoron az ő feleſégeis, nem tuduán az mi eſett vala, bę méne.

8 Monda pedig nékie Péter: Mond meg nékem, hogy ha enni pénzen adtatoc el az ti őrökſégte ket? és az monda, vgy vagyon, annin adtuc el.

9 Péter pedig monda nékie, mi dolog hogy eggyeſecké lőuetec ebben hogy az WRnac lelkét kéſértenétec? Imé azoknac lábоc az kic el temettec az te wradat az aytó előtt vadnac, és tégedetis ki viſinec.

10 Azonnal pedig le eſéc az ő lábainál és meg hala, és bę ménuén az iffiac találác azt halua, és ki viuén el temetéc az ő férie mellé.

11 Es támada nagy félelem, mind az egéſi gyűlekezetben, és mindenekben valakic ezeket hallyác vala.

12 Az Apaſtaloc által pedig ſoc ielec és tſudác léſinec vala az kőſſég kőzőtt, (és valánac egyenlőképpen mindnyáián az Sálomon portieuſában.

13 Egyebec kőzzűl pedig ſenki nem meri vala magát ő kőzzéiec elegyiteni, hanem az kőſſég felőtte igen magaztallya vala őket.

14 Neuekedic vala pedig az Wrban hiuőknec, mind férfiaknac, mind aſioni állatoknac ſiámoc.)

15 Vgy annira hogy az vtzákra hoznác ki az betegeket, és le tennéc azokat ágyákba és nyoſiolyákban, hogy azoknac vala mellyiket az Péternec tſac árnyéka érne.

16 A ſiomſiéd városoknakis pedig kőſſége gyűl vala Ieruſálembe, és hoznac vala betegeket, és tiztátalan lelkektűl győttretteket kic mind meg gyógyúlnac vala.

c: Mennel inkab neuekedic az Iſten haza, az őrdőg dihőſſegeis annal inkab neuekedic es az Iſtentelenec az tanitokat feniegetic es veric.

17 c Fel keluén pedig az fő pap, és mind azoc kic ő vęle valánac, kic az Sadducęuſoknac ſierzetekből valánac, bę telénec iregyſéggel.

18 Es

18 Es meg fogác az Apostalo lokat, és vetéc ŏket az kŏzŏnséges tŏmlŏtzbe.

d: Az Angyaloc meg ßabadittyac az Apastalokat, hogy añal inkab tanitsanac.

19 [d] De az Istennec Angyala éttzáka meg nitá az tŏmlŏtznec aitáiát, és ki hozuán ŏket, monda.

20 Mennyetec el és az templomban áluán, hirdessétec az népnec ez életnec besiédit.

21 Amazoc pedig mikor ezt hallottác vólna, bę ménénec reggel az templomba és tanitnac vala: Az fŏ pap pedig el ménuén és az kic ŏ vęle valanac gyŭlést tŏnec és az Izrael népénec egési tanatsát egybe hiuác és el kŭldéc az siólgákot az tŏmlŏtzbe, hogy azokat elŏ hoznác.

22 Es mikor el mentenec vólna az siólgác ném találác ŏket az tŏmlŏtzbe, és visisia tęruén meg ieléntéc.

23 Ezt mondnán: Az tŏmlŏtzŏt találtác nagy erŏssen bę zárua, és az ŏrizŏket az aytó elŏtr állani, mikor pedig meg nyitottác vólna, otben senkit nem találánac.

24 Mikor hallottác vólna pedig ez besiédeket az fŏ pap és az templom feiedelme, és az papi feiedelmec, gondolkodnac vala ez felŏl, mitsoda kŏuetkeznéc ezekbŏl.

25 Es el iŏuen egy ember monda nékiec, Amaz ferfiac az kiket az tŏmlŏczben vetettetec vala, az templomban állanac és tanittyác az népet.

26 Ackor el ménuén az feiedelem az siólgáckal, elŏ hozá azokat, de nem erŏuél mert félnec vala az kŏsségtŭl, hogy meg ne kŏueztetnenec.

27 Es elŏ hozuán ŏket, állatác az Conciliom eleibe, és meg kérdé ŏket az fŏ pap.

28 Monduán: Nem de nem meg parantsolóké néktec fŏlŏtte igen hogy ne tanitanátoc, éz (Iesusnac) neuébe? és imé bę tŏltŏttétec Ierusálemet az ti tudomáńtockal, és mi reánc akariátoc siállytani. az embernec vérét.

29 Feleluén pedig az Péter és az Apastaloc, mondánac: Az Istennec kel inkáb engedni hogy nem az embereknec.

30 Az mi attyáinknac Istene fel támaztotta az Iesust, kit ti meg ŏlétec fel fesiituén az fára.

31 Ezt Isten az ŏ iob kezéuel fel magaztaluán [h] tŏtte feiedelemmé és meg tartóttá, hogy adgyon az Izraélnec Pœnitentiát, és bŭnnec boczánattyát.

h Vagy az ŏ iob iara fel emeluē és fel magaztaluan

32 Es mi vagyunc azokról bizońságoc à mellyeket mondunc, és az sient lélec, mellyet az Isten adott azoknac az kic néki engednec.

33 Amazoc pedig ezeket haluán, fogokat czikorgattyác vala, és arról tanátskoznac vala hogy ŏket meg ŏlnec.

34 [e] Felkeluén pedig az Conciliomban egy Pharisęus, kinec Gámaliel vala neue, tŏruéń tudó, kit mind az egési kŏsség becŭlletben tart vala, paranczola hogy egy keuesse az Apastalokat ki vinnéc.

e: Gamaliel az Apastaloknac igaßagokat oltalmazza: Mert Isten az ellenseg kŏzŏttis talal az ŏ igassaganac patronust mikor ßükseg

35 Es

35 Es monda azoknac: Izraëlnec férfiai, iól meg lássátoc mit tselekeztec ezeckel ez embereckel.

36 Mert ez időnec előtte támadott vólt egy Theudas, ki azt mondgya vólt, hogy ő valami vólna, kinec melléie adta vólt magát tőb négy siáz embernél, ki meg őlettetet, és az kic ő néki hittenec, mind el osilottac, és semmié lőttec.

37 Ez vtán támada amaz Iudas Galilęus, az rauásnac ideién, és soc népet hitetet maga vtán, azis el vesse, és mind azoc az kic néki hittec vólt, el ozlottanac.

38 Mostis azt mondom néktec, hadgyátoc bekét ez embereknec mert ha emberektűl vagyon ez tanácz és dolog, semmié lésien.

39 Ha pedig Istentől vagyon, ti fel nem bonthattyátoc, hogy ne láttassatoc Isten ellen tusakodni.

40 Engedénec azért az ő tanátsánac és mikor az Apastalokat elő siállitottác vólna, meg ostoroztatuán őket, meg parantsolác nékiec, hogy az Iesus neuében ne siólnánac és el botsátác őket.

41 Őc annac okaért őrőmmel ménénec el az Concilium elől, hogy méltócká tőtte Isten őket arra, hogy az Iesusnac neueiért bossiúsággal illettetnénec.

42 Es minden napon az templomban és háznál nem siűnnec vala meg tanitani, és az Iesus Christust hirdetni.

VI. Rész.

1 AZ napokban pedig mikor az tanituánioc siaporodnánac támada az Gőrőgőc kőzt panasiolkodás az Sidoc ellen, hogy az ő kőzzűlőc való ősiuegi asioni állatoc meg vettetnénec az mindennapi siolgálatban.

2 [a] Annac okaért az tizenkęt Apastaloc, mind az tanituányoknac sokaságát egybe gyűituén, mondánac: Nem ió mi nékűnc el hagynunc az Istennec besiédét és siólgálnunc (az siegényec) aztalánac.

a: Az Isten igeienec hirdetese es az szegeniec taplalasara rendeltetet iosagnac safarlasa kűlőmbező tiztec.

3 [b] Válasisiátoc azért, attyámfiai ti kőzzűletec hęt férfiakat, kinec ió bizońságoc légyen, kic sient léleckel tellyesec legyenec és bőltseséggel, kikre bizzuc ezt ez dolgot.

b: Az Diaconusoc valaztasabannis meg kell az tudomany es az io elet felől valo tudakozasnac lenni, nem hogy az tanitokban nem kellene.

4 Mi pedig foglalatosoc légyűnc az imádkozásokban, az ige hirdetésénec siolgálattyában.

5 Tettzéc pedig ez dolog mind az ielen való sokaságnac, és válaztác az Istuánt, ki tellyes vala hittel és sient léleckel, Philepet, Prochorúst, Nicanort, Timont, Parmenat, és az Nicolaust, ki Antiochiából való proselytus vala.

6 [c] Kiket állatánac az Apastaloc eleibe, kic mikor imádkoztanac vala: az ő kezeket reáioc vetéc.

c: Az Apastaloc az Diaconusokat kezeknec feiekre valo vetese uel valaztyac

7 Annac okaért az Istennec besiéde neuekedic vala, és sokasodic vala az tanituányoknac siámoc Ierusálemben, és az papokis nagy sokan engednec vala az tudomáńnac.

8 Az Istuán pedig miuel hogy tellyes vala hittel és Isteni erőuel

az kösség között nagy czudákat és ieleket czelekesiic vala.

9 Támadánac pedig nemellyec az Libertinusoknac, Cyrenebélieknec, Alexandriabélieknec, és azoknac Synagogáiokból kic Ciliciából és Asiából valóc valánac, kic Istuánnal vetekednec vala.

10 De nem álhatánac ellene az ö bölczeségénec, és az sient léleknec az melly által siól vala.

11 d Ackor rendelénec valami embereket, kic azt mondanác hogy ök hallottanac ö tölle káromló besiédeket az Moses ellen, és az Isten ellen.

d: Az hamis tanitoc, á kic nem akarnac meg gyözetni, gyakorta patuarral igyekeznec artani

12 e Es fel zenditéc az kösséget, az véneket, és az irás tudókat, és ötet meg sarkaluán meg fogác, és viuéc az Conciliumban.

e: Az köreztyé anya sent egy haznac eis ö haborusaga az papoc Conciliomiabol tamadott.

13 Es állatánac hamis tanukat, kic ezt mondanác: Ez ember nem siünic meg káromló besiédeket sióllani, ez sient hely ellen és az Isten töruénye ellen.

14 f Mert hallottuc ö tölle ez mondást, hogy az Nazaretbéli Iesus ezt ez helyet el rontya, és el változtattya az Ceremoniákat, mellyeket adott nékünc Moses.

f: Patuarkodoknac peldaioc hic az igaz és io mondasokbo hamissagot eggitenec.

15 Ackor az ö siemeket reáia vetuén, mindenec kic az Conciliumban valánac, látác, hogy ollyan vólna az ö ortzáia, mint az Isten Angyalánac ortzáia.

VII. Rész.

1 MOnda a pedig az fö pap: vgy vadnaké ezec?

a: Szent Istuan nagy hossu besseddel bizonittya.

2 Ő pedig monda: Férfiac attyafimai és attyác, halljátoc meg: Az diczöségnéc Istene, meg ielenéc az mi attyánknac Abrahamnac, mikor Mesopotaniában vólna, minec elötte laknéc Charranban.

hogy esmeri az regi sent atyakat és az egy Istent: Es egyetembe meg mongya miuel hogy mind az tempomnac mind az töruenbeli tizteletnec elötte voltac á regi atyac, azért az igassagot nem azokban kell keresni.

3 Es monda nékie, eregy ki az te földedböl, az te nemzetséged közzül, és meny el arra az földre az mellyet meg mondoc tenéked.

4 Ackor ki méne az Chaldęusoc földéböl és lakozéc Charranban, és onnét, minec vtánna meg hólt az ö attya, ki hozta ötet ez földre, az mellyen ti most laktoc.

5 Es nem adott néki abban örökséget, czac egy láb nyomnîtis, ióllehet igérte vala hogy azt néki adná öröksséggül, és az ö maguánac ö vtánna, holott magzattya nem vólna.

6 Az Isten pedig igy siólt vala: Az te magod sellér lésien az idegen földön, holott siolgálat alá vettetic, és nyomorgattatic négy siáz eztendeig.

Genes. 15. & 16.

7 De azt az népet az melynec siolgálni fognac, én meg büntetem (azt mongya az Isten,) és az vtán ki iönec, és siólgálnac nékem ez helyen.

8 Es adá nékie az környül metélkedésnec siöuetségét, és ècképpen az Abraham nemzé az Isácot, és azt környül metelé nyóltzad napon, az Isaac pedig nemzé Iácobot, az Iácob az tizenkęt Patriarkákat.

Gene. 17. 21. 25. 29. 30. 35. 37. 41.

9 Az

b: Elő ſamlallya ſſent Iſtuan à regi attiaknac vetkeket, hog meg mutaſſa azt hogy vakmerő keppen nékell azoknac peldaiokat kőuetni, es azoknac meltoſagockal el vonatni.

9 b Az Patriarkác pedig iregyſégből inditatuán az Ióſephet el adác Ægyptumba, de Iſten vala ő vęle.

10 Es meg ſiabaditá őtet minden nyomoruſágiból, és adá nékie keduet és bőltſeſéget az Pharaó előtt, az Ægyptumbéli király előtt, ki őtet az egéſi Ægyptumon és egéſi házán feiedelemmé téué.

11 Kőuetkezéc pedig nagy éhſég az egéſi Ægyptumra és Chanáhan főldére, és nagy nyomoruſág, és nem találnac vala eledelt az mi attyáinc.

Gen: 42. 12 Mikor hallotta vólna pedig Iácob, hogy Ægyptumban gabona vólna, el küldé előſier az mi attyáinkat.

13 Es az máſodic bę menetelekbe meg eſméréc az ő attyafiai az Ióſephet, és az Pharahó meg tudá az Ióſeph nemzetſégét.

Gen: 45.

14 Es az Ióſeph el külduén hiuatá az ő attyát az Iácobot, és minden nemzetſégét, vgy mint hetuén őt embert.

Gen: 46. 49. 15 El méne azért Iácob Ægyptumba, és meg hala ő és az mi attyáinc.

16 Kic el viteténec Sichembe, és helheztetteténec az koporſóban, mellyet Abraham vőtt vala ezüſt pénzen az Emmor fiaitól, ki Sichem fia vala.

17 Mikoron pedig el közelgetne az igéretnec ideie, mellyért Iſten meg eskütt vala Abrahamnac, meg neuekedéc az nép és meg ſokaſodéc Ægyptumban.

18 Mind addig mig nem más király támada, ki nem eſméri vala az Ióſephet.

19 Ez az mi nemzetſégünket álnokſágal kőrnyül véuén, az mi attyáinkat nyomorgatta, hogy az ő gyermekeketis el hánnác, hogy meg ne ſiaporodnánac.

20 Ackor ſiületéc Moſes, ki Iſtentől ſiép ábrazattal fel ékeſitetett vólt, és tartatott az ő attya házába három hólnapiglan. Exod: 2:

21 Es mikor azt el vetettéc vólna, az Pharaó leánya fel vőué, és fel tartá azt fia gyalánt.

22 Es az Moſes tanitatéc az Ægyptumbélieknec minden bőltſeſégekre, és hatalmas vala beſiédben és tſelekedetben.

23 Mikoron pedig negyuen eztendős vólna Moſes, gondolá az ő ſiiuében hogy meg látogatná az ő attyafiait, az Izraelnec fiait.

24 Es mikor látná hogy egy Sidó boſiſiúſággal illettetnéc, meg óltalmazá azt, és az Ægyptumbéli embert meg őluén, boſiſiút álla amazért az ki boſiſiúſággal illettetic vala. Exod: 2.

25 Azt alittya vala pedig hogy az ő attyafiai értic, hogy az Iſten az ő keze által adná nékiec ſiabaduláſt, de azoc nem értic vala.

26 Máſod napon eſmét hozzáioc méne, mikor azoc egybe veztenec vólna, és inti vala azokat békeſégre, ezt monduán: attyafiac vattoc ti, miért illetitec egy máſt boſiſiúſággal?

27 Az pedig az ki az ő fele baráttyát boſſſúſſággal illeti vala, ſemmit nem gondola Moſeſſel, ezt monduán: kiczoda tőtt tégedet feiedelemmé és biróuá mi raytunc?

28 Nemde meg akarſſé őlni, miképpen tegnap meg őléd az Ægyptumbéli embert?

29 Ez beſſédre Moſes el futa, és lőn iőueuény az Madian főldén, holott kęt fiai ſſűleténec.

Exod. 3. 30 Negyuen eztendő pedig el teluén, meg ielenéc néki az Sinai hegynec puztáián az Wrnac Angyala, az czipke bokornac tűzes lángiában.

31 Az Moſes mikor azt látta vólna, czudálkozéc az látáſon és mikoron oda menne hogy azt meg látná, az WR ſſóla nékie ezt monduán.

32 En vagyoc az te attyaidnac amaz Iſtene, Abrahamnac Iſtene, Iſáknac és Iácóbnac Iſtene: Az Moſes pedig meg reműluén nem meri vala nézni.

33 Monda pedig nékie az WR: óldozd le az te ſarudat lábaidról, mert az helly, az mellyben állaſſ, ſſent főld.

34 Látuán láttam az én népemnec nyomoruſágát, melly Ægyptumban vagyon, és az ő foházkodáſokat hallottam, és azért ſſállottam le hogy őket meg ſſabadîczam, moſtan azért iőy ide, el kűldelec tégedet Ægyptumba.

35 Azt az Moſeſt az kit meg tagadánac, azt monduán, ki tőtt téged feiedelemmé és biróuá? Ezt az Iſten feiedelműl és ſſabaditoúl boczátá az Angyal által, à ki meg ielent neki az czipke bokorba.

36 Ez hozta ki őket, nagy czudákat és ieleket téuén Ægyptumban, és az veres tengerben, és az puztába negyuen eztendeig.

37 [c] Ez amaz Moſes ki az Izrael fiainac azt mondotta, Prophetát támazt néktec az Wr az ti Iſtentec az ti attyátokfiai kőzzűl, mint engemet, azt halgaſſátoc. Deuter. 18. c: Vallaſt teſſen arrol ſſét Iſtuan hogy Moſes adta az tőruent, de azonkőzbe vgyan Moſes bizonſagaual bizonittya hogy Moſes Chriſtuſra nezet.

38 Ez az ki az (Izrael) gyűlekezetiben vólt az puztában, az Angyallal egybe az ki néki ſſóll vala az Sina hegyén, és à mi attyáinckal, és az ki az Iſtennec élő beſſédit vőtte, mellyeket mi nekűnc meg ielentene.

39 Mellynec nem akartac engedni à mi attyainc, hanem azt meg vetéc, és az ő ſſiuekben Ægyptum felé fordúlánac.

40 Ezt monduán Aaronnac: Czinály Iſteneket mi nékűnc, kic mi előttűnc iárianac: Mert à Moſeſnec ki minket ki hozott Ægyptumnac főldéből, nem tudgyuc miczoda dólga tőrtenéc. Exod. 32.

41 Es az napokon bornyu képet őtténec, és az báluánnac áldozánac, és győnyőrkődénec az ő kezec czináluányában.

42 Az Iſten pedig el fordúla tőllőc, és adá őket az ęgnec czillaginac rabſágába, [d] az mint meg vagyon irua az Prophétác kőnyuébe, vallyon Izraelnec háza áldoztálé énnékem áldozattal az puztában az negyuen eztendeig? [d] Az az, hogy imadnac az czillagokat.

43 Sőt

Amos. 5.

43 Sőt inkáb hordoztátoc az Moloch báluáńnac ſátorát, és az ti Iſtenteknec az Remphánac czillagát, melly képeket czináltatoc hogy azokat imádnátoc: Azért el viſilec titeket Babylonián túl.

d: Satort oppitet Moſes, de ollyat melnec altala igazitatnanac az hegyen látott ſatornac formaiara. Exod. 25.

44 [d] Az mi attyainknac vólt Sátoroc, az Iſten ſiauánac bizońſág tételénec ſátora, az puztában, az mint paranczolta vala az ki Moſeſnec mondotta vala, hogy czinálná azt annac példáiára az mellyet látott vala.

45 Mellyet az mi attyainc bę hoztanac az Ioſueual az pogányoknac birodalmokba, kiket az Iſten ki ŭzőtt az mi attyáinc előtt, mind az Dáuidnac ideiéig.

46 Ki az Iſtennec keduében vólt, és kőnyőrgőtt, hogy az Iácob Iſtenénec ſátoránac helyét meg találna.

e: Templomot eppitet az Salomon, de nem vgy és az vegre, hogy az Iſtent abba be rekeztene. 1. Reg. 6. 1. Paral. 17. Eſai. 66.

47 [e] Az Sálomon epite pedig ő néki házat.

48 De amaz felſéges Iſten, kęzzel czinált templomokban nem lakic, mint az Prophéta mondgya.

49 Az meny orſiag nékem ŭlő ſiękem, az főld pedig az én lábaimnac ſięki, miczoda házat czinálhattoc nékem? azt mondgya az WR, vagy hól vagyon az én nyugalmomnac helye?

50 Nem az én kezem epitetteié mind ezeket?

f: Sient Iſtuán Iſteni buz goſaggal fel inditatuan feddi az ő birait.

51 [f] Kemény nyakú, kőrnyŭl metéletlen ſiiuő és fŭlŭ emberec, ti mindenkoron az ſient léleknec ellene igyekeztec, mint az ti attyáitoc, ti azonképpen.

52 Az Prophétác kőzzŭl mellyiket nem kergettéc az ti attyáitoc? meg őltec azokat az kic hirdettéc amaz igaznac el iőuetelit, kinec ti moſt árúlói és gyilkoſi vóltatoc.

53 Kic à tőruéńt vőttétec az Angyaloc ſiolgálattya által, és meg nem tartottátoc.

54 Mikoron pedig ezeket hallottac vólna, az ő ſiiuekben dihőskődnec vala, és az ő fogokat czikorgattyác vala ellene.

g: Az Martyromoc mennel közelb vádnac az halalhoz, annal inkab közelben latuan Chriſtuſt menybe neznec.

55 [g] Miuel hogy pedig ſient léleckel tellyes vala, az menybe fŭggeztuén az ő ſiemeit, látá az Iſtennec diczőſégét, és az Ieſuſt állani az Iſtennec iobián.

h: Mikor Chriſtuſt ŭlni vagy allani mőgya az Irat Iſten iobiara, nem bizonyos helyet ert, ha nem az ő hatalmat.

56 [h] Es monda: Imé látom hogy az ęgec meg nîlatkoztanac és az embernec fia áll az Iſtennec iobia felől.

57 Fel kiáltuán pedig amazoc nagy fel ſióual, az ő fŭlőket bę dugác, és mindnyáián reá rohanánac.

58 Es őtet az városból ki ŭzuén kőuezic vala, az tanú bizońſágoc pedig az ő felső ruháiokat le raktac vala egy iffiu lábainál, kinec neue Saulus vala.

59 Meg kőuezéc azért Iſtuánt, ki imádkozic vala és ezt mondgya vala: WRam Ieſus vegyed hozzád az én lelkemet.

i: Az hit és az ſeretet mind halalig meg marad az hiuekben.

60 [i] Tęrdre eſuén pedig nagy fel ſióual kiált vala: Wram Ne

17 Annac vtánna kezeket feiekre vetéc és vönec azoc ſient lelket.

18 Mikoron pedig látta vólna Simon, hogy az Apaſtaloknac kezeknec feiekre való vetéſe által adatnéc az Szent lélec, kénála öket pénzzel.

19 Ezt monduán: Adgyatoc nékemis ez hatalmat, hogy valakire vetem az én kezemet, Szent lelket vegyen.

g: Az Simon Magusnac, nẽ Simon Peternec köuetői, à kic az ſent dolgokat és mennyeieket penzen veſic vagy adgyac el.

20 g Az Péter pedig monda néki: Az te pénzed veled egybe veſiſien el, ki azt alitottad hogy az Iſtennec aiándoka pénzen vétettethetic.

21 Ninczen tenéked ſemmi réſied ez dologban, mert az te ſiued nem tizta az Iſtennec előtte.

22 Tęry meg azért az te gonoſſágodból, és kéried az Iſtent talám meg boczáttatic te néked az te ſiuednec gondolattya.

b: Az haſonlatoſſagockal ielenti az Apaſtal hogy Simon Magusnac mindſiue mind pedig mindon erzekenſegei meg veztec.

23 b Mert látom hogy te keſerűſéges méregbe, és álnokſágnac kötelében helheztettél.

24 Feleluén pedig Simon monda: könyörögietec ti én érőttem az WRnac, hogy valamellyic ezeknec az mellyeket mondotoc, engemet meg ne környekezzen.

25 Amazoc annakokaért minec vtánna bizońſágot töttec vólna, és hirdettéc vólna az Istennec beſiédét, meg tęrénec Ieruſálembe, és az Samaritanuſoknac ſoc faluiokban prędikállác az Euangeliomot.

i: Chriſtus az ſent Philep által el bijia az ſzerecſen kiralne aſſoni ſolgaiat hog az Euangeliumnac illattya el menyen abba az orſſagbas.

26 i Az Iſtennec pedig Angyala ſióla az Philepnec, monduán, kelly fel és meny el dęl felé, az iáratlan vton melly Ieruſálemből Gaza városába mégyen.

26 Ő annakokaért fel keluén el méne, és imé egy ſieretſen fő ember, az ſieretſen orſiágnac királne aſiſionyának Candaceſnec komornika, ki minden gazdagſágáual bír vala, és ment vala Ieruſálemben imádkozni.

28 Mégyen vala haza, üluén az ő ſiekerében, és oluaſſa vala az Eſaiás Prophéta iráſát.

29 Monda pedig az Iſten lelke Philepnec: meny közelb az ſiekérhöz.

30 Es Philep oda futamoduán, hallá hogy az oluaſná az Eſaiás Prophéta iráſát, és monda: értedé az mit oluaſſi.

31 Es monda az: mi módon érthetnem, hanem ha valaki meg magyarázna? és kéré Philepet hogy fel ülne, és ő melléie ülne.

32 Az iráſnac pedig verſe, az mellyet oluas vala, ez vala: Miképpen az iuh, vgy vitetéc az méſiár ſiçkre, és mint az bárány az ötet meg nyiró előt meg némúl, azonképpen nem nyitotta fel az ő ſiáiát. Iſal. 53.

33 Az ő alázatoſſágában, az ő ítéleti el vétetett, és az ő ideiét, kiczoda mondhattya meg, noha el tőrőltetic ez földről az ő élete.

34 Feleluén pedig az ember Philepnec, monda: kérlec téged mellyic Prophétáról mondgya ezt, ő magáról é, vagj máſról valakiről.

tulaydonits nékiec ez bŭnt, és mikor ezt mondotta vólna, el aluuéc.

VIII. Rész.

1 AZ [a] Saulusnakis pedig akarattya vala, az Istuánnac halálán, és támada az idŏben nagy háboruság az Ierusálembéli gyŭlekezet ellen, és mindnyáián el osilánac Iudęánac és Samariánac tartomániba, az Apastaloktól meg válua.

2 [b] Ki viuéc pedig egyenlŏ akarattal az Istuánnac tes[illegible]ét, az Isten félŏ férfiac, és felŏtte nagy sirást tŏnec ŏ rayta.

3 Az Saulus pedig puztíttya vala az anya sient egy házát minden házakba bę ménuén, és mind férfiakat mind asioni állatokat erŏuel vonuán, hánnya vala azokat az tŏmlŏtzbe.

4 Amazoc annac okaért el osiol uán sięllel iárnac vala, az Istennec bésiedét hirdetuén.

5 [c] Az Philep pedig mikor ment vólna Samariánac városába, prędikállya vala nékic az Christust.

6 Az sokaság pedig egyenlŏ képpen figyelmezic vala azokra az mellyeket Philep mond vala, haluán és látuán az ieleket, az mellyeket czelekesiic vala.

7 Mert az tiztátalan lelkec sokakból ki mennec vala, az kikben valánac, kiáltuán nagy sióual, nagy soc gutta ŭtŏtt emberec pedig és sántác gyógyúlánac meg.

8 Es nagy ŏrŏm vala abban az városban.

9 Egy ember pedig kinec neue vala Simon, abban az városban gyákorlotta vala az ŏrdŏgi tudomáńt, és az Samariánac népét el ameitotta vala, azt monduán hogy ŏ valami nagy vólna.

10 Kit halgatnac vala mindnyáián kiczińtŏl fogua nagyiglan, ezt monduán: ez az Istennec amaz nagy ereie.

11 Azért halgattyác vala pedig ŏtet, mert soc idŏtul fogua, az ŏrdŏgi mesterségeckel ŏket el ameitotta vala.

12 Minec vtánna pedig hittenec vólna az Philepnec, ki azokat hirdeti vala, mellyec az Istennec orsiágára, és az Iesus Christusnac neuére való dólgoc vólnánac, meg kereztelkednec vala, mind férfiac mind asioni állatoc.

13 [d] Az Simon pedig ŏis hŭn, és meg kereztelkeduén az Philepuel vala, és látuán az ieleket és Isteni erŏket, almélkodic vala.

14 [e] Mikoron pedig hallottác vólna az Apastaloc az kic Ierusálemben valánac, hogy Samaria bę vŏtte vólna az Istennec besiédét, kŭldéc azokhoz Iánost és az Pétert.

15 Kic mikor oda mentec vólna, kŏnyŏrgénec azokért hogy sient lelket vennénec.

16 [f] Mert męg senkinec azoc kŏzzŭl nem adatott vala az sient lélec, hanem czac meg kereztelkedtec vala az Iesus neuébe.

17 Annac

a: Christus az ŏ ellenseginec dibŏssegeckel az ŏ orsagánac terieztesre ell.

b: Szent Istuant az hiuec sirattyac és el temetic, de senki nem imadgya.

c: Sz: Philep ki elŏser Diaconus volt, lessen Euangelista Samariaban.

d: Az hitetlen és istentelen emberekis neha az Istennec io aiandokat meg kostollyac, de hamar esmet ki vetic azt.

e: Szent Peter nem vgy mint seiedelem hanem az Apostoloknac kŏuetec, kŭldetic az Samariabeli gyŭlekezetnec meg erŏssitesere az sient Ianossal egybe.

f: Szol az Isten lelkenec latbato ielekben valo adasarul.

35 Ackor Philep az ő ſiáiát meg nyituán, és el kezduén ez iráſon, hirdeté nékie az Ieſuſt.

36 Es mikor ménnénec az vton, iutánac egy vizhöz, ackor monda az komornic, Imhól az viz, miczoda tilt meg az kereztſégtől engemet?

h: Az meg kereztelendő örög emberekben keuan tatic az bitnec vallaſa, tehat nem az kereztſeg altal oltattunc ackor Chriſtusba, hanem mínec vtanna be oltattunc, az kereztſeg altal meg erősſitetőnc.

37 h Philep pedig monda: ha tellyes ſiiből hiſi, meg lehet, Am az pedig feleluén, monda: hiſiem az Ieſus Chriſtuſt Iſten fiánac lenni.

38 Es meg állata az ſiekeret, és le ſiállánac mind ketten az vizbe, Philep és az komornic, és Philep meg kereztelé azt.

39 Es mikor az vizből ki iöttec vólna, az WRnac lelke el ragadá Philepet, és többé nem látá ötet az komornic, hanem mégyen vala az vton örömmel.

40 Az Philep pedig találtatéc Azotus városában, és az vtában ménuén hirdeti vala az Euangeliomot az városoknac miglen iutna Cęſarea városába.

IX. Riſz.

a: Chriſtus az Sauluſt ki az anya ſent egi haznac borgatoia vala, meg teriti és az Apoſtalſagra valaztya.

1 AZ Saulus pedig męgis dihösköduén fenyegetéſeckel és öldökléſſel az Wrnac tanituáni ellen, méne az fő paphoz.

2 Es kéré ő tölle leueleket Damaſcumba az Synagogáknac, hogy ha találna valakiket ez tudománnac kőuetői, vagy férfiakat, vagy aſioni állatokat, fogua hozná Ieruſálembe.

3 Es mikoron menne, közelgete Damaſcumhoz, és nagy hirtelenſéggel mennyei világoſſág környűl vőue ötet.

4 Es mikor az földre le eſett vólna, hallá ſiózatot melly azt mondgya vala: Saul, Saul, mit háborgatſi engemet.

5 Es monda: kiczoda vagy Wram? Az WR pedig monda: En vagyoc az Ieſus az kit te háborgatſi, nehéz néked az öztőn ellen rúgoldoznod.

6 Es az féluén és rötteguén monda: Wram mit akarſi hogy czelekedgyem? Monda az WR nékie: Kelly fel és meny bę az városba, és meg mondgyác te néked mit kellyen czelekedned.

7 Az férfiac pedig kic az Sauluſſal el indúltac vala, állánac vala el amélkoduán, kic hallyác vala à ſiót, de ſenkit nem látnac vala.

8 Fel keluén pedig Saulus az földről, és fel nyituán az ő ſiemeit, ſenkit nem lát vala, azért kezen fogua vezęreluén ötet bę viuéc Damaſcumba.

9 Holot vólt, ſemmit nem látuán, harmad napig, és nem ött ſem ijút.

10 Vala pedig egy tauituány Damaſcumban, kinec Ananiás vala neue, kinec monda látásba az WR: Anania: és az monda: Imhól vagyoc Wram.

11 Ackor az WR monda nékie: kelly fel és meny el az vtzára, melly egyenes vtzánac neueztetic, és kereſd meg az Iudáſnac házába az Tarſusbéli Sauluſt: Mert ám imádkozic.

12 Es

12 Es látá (Saulus) látásban, hogy az Ananias neuð férfiu ð hozzáia menne, és az ð kézét reáia vetné hogy látna.

13 Felele pedig Ananias, Wram: ſoc embertöl hallottam ez felöl, melly ſoc boſſiúſággal illeti az te ſienteidet kic Ieruſálemben vadnac.

14 Söt ittis vagyon hatalma az papi feiedelmektöl: hogy mindeneket meg kötözzön valakic az te neuedet ſegitſégül hijác.

15 Monda pedig nékie az WR: Eregy el, mert az (Saulus) énnékem válaztot edényem, hogy az én neuemet el vigye à pogányoknac, királyoknac, és az Izrael fiainac eleikbe.

16 Mert én meg mutatom néki, melly ſokat kellyen néki az én neuemért ſienuedni.

17 El méne azért az Ananiás, és bę méne az házba és az ð kezeit Sauluſra vetuén, monda: Saul attyámfia, az WR küldött engemet, az Ieſus az ki meg ielent néked az ýton az mellyen iðyſi vólt, hogy láſs, hogy az te ſiemeid meg nyillyanac, és bę tellyeſedgyél ſient léleckel.

18 Es azonnal le eſéc az ð ſieméröl (az hályog) mint valami halnac az héia, és mindiáráſt meg iðue ſieme világa, és fel keluén meg kereztelkedéc.

19 Es mikoron ött vólna, meg erðſsedéc, és vala az Saulus egy nehány napokon az tanituányockal, kic Damaſcumba valánac.

20 Es azonnal prędikálla az Synagogákba az Chriſtuſt, hogy ð Iſtennec fia vólna.

21 Almélkodnac vala pedig mindnyáián valakic az ð tanitáſát hallyác vala, és azt mondgyác vala: Nemde nem ezé az ki Ieruſálemben háborgattya vala azokat, az kic ezt ez neuet ſegitſégül hijác vala, és ideis azért iött vala, hogy azokat fogua vinne az papi feiedelmekhöz?

22 Az Saulus pedig annál inkáb erðt véſien vala, és ſiégyeniti vala az Sidokát az kic Damaſcumban lakoznac vala, ſient iráſnac bizońſáginac egybe való vetéſéuel meg erðſsituén, hogy az vólna az Chriſtus.

23 Soc idö múlua pedig, az Sidoc tanáczot tartánac, hogy ötet meg ölnéc.

24 De meg érté az Saulus hogy vtánna leſeskednénec, ðrizic vala pedig az kapukat mind eijel nappal, hogy ötet meg ölhetnéc.

25 b Az tanituányoc azért ötet fel véuén eijel, az kö falon boczátác ki, le botſátuán ötet egy koſárban.

b: Szabad az mi ellēſeginknec dihöſſegec elöt el mennöne, de vgy hogy hiuatalunkban meg maradgyunc.

26 Es mikoron Saulus Ieruſálembe ment vólna, az tanituányoc mellé akaria vala magát adni, de mindnyáián félnec vala ð tölle, és nem hiſiic vala hogy ð tanituany vólna.

27 Az

27 Az Barnabas pedig ötet melléie véuén, viué az Apaſtalokhoz, és meg beſiéllé mi módon az ẃton látta vólna az WRat, és hogy ſiólot vólna néki, és hogy Damaſcumban nagy bátorſággal tanitott vólna az Ieſus neuébe.

28 Ő vęlec vala azért Ieruſálemben.

29 Es nagy bátorſággál tanit vala az WR Ieſuſnac neuében, és vetekedic vala az Görögöckel, azoc pedig igyekeznec vala ötet meg ölni.

30 Mellyet mikor eſiekbe vöttec vólna az attyafiac, viuéc ötet Cęſareába, és onnét boczátác ötet Tarſusba.

31 Az hiuec gyülekezetinec azért, mind egéſi Iudęában, Galileában, Samariában békeſége vala, és épülnec vala, és az WRnac félelmében, és az ſient léleknec vigaztaláſában elö ménuén, ſokaſodnac vala.

c: Szent Peter meg gyogittya á gutta ütött embert.

32 [c] Törtenéc pedig hogy Péter mikoron az váraſokat iárná, menne az Szentekhözis kic valánac Lydda városban.

33 Talála pedig ott egy Aeneás neuö embert, ki tizen nyóltz eztendötül fogua ágyba fekſiic vala, ki gutta ütöt ember vala.

34 Es monda néki Péter: Aenea, [b] gyógyitſon meg tégedet az Ieſus Chriſtus, kelly fel, és te magad veſd meg az te ágyadat, [d] az pedig azonnal fel kele.

b: Vagy, meg gyogit.

d: Vagy, ved fel az te agyadat.

35 Es látác ötet mindnyáián az kic laknac vala Lyddában és Sáronában, és meg tęrénec az Wrhoz.

36 Ioppéban pedig vala egy tanituány aſioni állat, kinec neue vala Tabitha, az az, Dorkas: Ez gazdag vala ió czelekedeteckel, és alamiſnáckal mellyeket oztogat vala.

37 Törtenéc pedig az napokban, hogy betegſég miatt meg halna, kit mikor meg moſtác vólna, helheztetéc az felsö házba.

38 Miuel hogy pedig Lydda Ioppéhöz közel vala, az tanituányoc meg haluán hogy Péter ott vólna kęt férfiakat küldénec ö hozzáia, kéruén ötet hogy keſédelemnélkül hozzáioc menne.

39 Fel keluén azért Péter el méne azockal, kit, mihelt oda iuta fel vinec az fel házba, holott eleibe állánac néki az özuegy aſioni állatoc ſiruán, és mutogatuán az ruhákat és öltözeteket mellyeket az Dorcas czinált, mig vęlec eǵgyüt vólt.

40 [e] Es mindeneket ki külduén, az Péter, tęrdre eſuén imádkozéc, és az hólt teſthöz fordúluán, monda: Tabitha kelly fel, amaz pedig fel nyita az ö ſiemeit, és Pétert látuán, fel üle.

e: Szent Peter feltamaztya halalbol az Dorcaſt, mellyel az Euangeliumnac tudomannianac igaſſagat erö ſiti.

41 Es Peter az ö kezét néki nyuytuán fel emelé ötet, és ſiólítuán az özuegyeket és az ſienteket, eleuenen adá nékic azt.

42 Ez dolog pedig az egéſi Ioppénac tudtára lön, és ſokan hiuénec az Vrban.

43 Es ſoc ideig marada (Péter) Ioppéban, egy Simon neuö ſiíw gyártónál.

X. Réſi.

X. Riſz.

a Szent Péter predi al lya az Euangeliomot az poganyCorneliuſnac.

1 VAla a pedig Cęſareában egy ember, kinec neue Cornelius vala, ki ſiáz embernec hadnaggya vala, az ſeregből való mellyet olaſi ſeregnec neueznec vala.

2 Iámbor és Iſten félő, mind az ő háza népéuel egybe, és ſoc alamiſnát oztogat vala az kőſſégnec.

3 Ki mikor ſiőntelen könyörgene Iſtennec, látá látáſnac általa nagy niluán az napnac vgy mint kilentz óráián, hogy az Iſtennec Angyala bę menne ő hozzá, és azt mondaná néki, Corneli.

4 Es ő az ő ſiemeit reáia függeztuén és meg remůluén monda: Mi dolog WRam? és monda néki: Az te könyörgéſid és alamiſnáid fel mentenec Iſtennec eleiben, emlekezetnec okaért.

5 Moſtan azért küldgyel valakit Ioppéba, és hiuaſd az Simont ki neueztetic Péternec.

6 Ő lakic egy Simon neuő ſiíw gyártónál, kinec háza az tenger mellet vagyon, az meg tanit téged mit kellyen czelekedned.

7 Minec vtánna el ment vólna az Angyal az ki ſiól vala az Corneliuſſal, ſiólitá kettőt az ő ſiólgai közzűl, és egy iámbor vitęzlő embert azoc közzűl az kic ſiőntelen ő vęle valánac.

8 Es mikor mindeneket eleibe adott vólna, el küldé őket Ioppéba.

9 Máſod napon pedig, mikor azoc mennénec és közelgetnénec az városhoz, fel méne Péter az háznac felső réſiére, hogy imádkoznéc, hat óra táyban.

10 Történec pedig hogy igen meg éhéznéc és akara enni, és mikor keſiitenéc az ételt az ő elméie el ragattatatéc.

11 Es látá hogy az ęg meg nyilatkozott, és ő hozzá alá iöne valami edény, mint egy nagy lepedő négy ſiegénél fogua fel körtetue, melly az földre boczáttatic vala.

12 Melyben valánac minden ęle négy lábú állatoc, vadac, máſió állatoc, és madarác.

13 Es ſiózat adatéc ő hozzáia, kelly fel Péter, öllyed és egyél.

14 Monda pedig Péter: Nem éſiem WRam, mert ſoha nem öttem ſemmi közönſégeſt, vagy tiztálalan állatot.

15 Ackor eſmét ſió adatéc ő hozzáia máſodſioris: Az mit Iſten meg tiztitott te azt ne mondgyad tiztátalannac.

16 Ez pedig háromſior iön, és eſmét fel vitetéc az edény az ęgben.

17 Mikor pedig Péter magában gondolkodnéc miczoda vólna az látás az mellyet látott vala, Imé az férfiac, az kiket Cornelius küldött vala, mikor meg tudakoztac vólna az Simon házáról, el érkezénec az aytó eleibe.

18 Es egy embert ki ſiólituán meg tudakozánac hogy ha az Simon ki vezetec neuéről Péternec neueztetnéc ot vólna ſiállás on.

19 Mikor

19 Mikor pedig péter gondolkodnéc az látás felől monda nékie az (Szent) lélec: Imé három férfiac kereſnec tégedet.

20 Kelly fel azért eregy alá, és minden kętelkedéſnélkül meny el ő vęlec, mért én küldöttem (őket) hozzád.

21 Alá ménuén azért Péter az férfiakhoz az kiket Cornelius küldött vala, monda: En vagyoc az kit ti kereſtec, miért iöttetec.

22 Es ők mondánac, az Cornelius ſiázados hadnagy ki igaz és Iſten felő, kinec mind az egéſi Sidó nemzetſég ió bizońſág, az Iſtentül Angyal által meg intetet, hogy tégedet házához hijna, és tőlled valami dolgokról hallaná.

23 Bę hiuán azért azokat, ſiállására bę fogadá, máſod nap pedig el méne Péter ő velec, és az Ioppebéli attyafiac kőzzülis nemellyec kőuetéc őtet.

24 Máſod napon pédig iutánac Cęſareába, az Cornelius pedig vária vala őket, egybe gyuytuén az ő rokonit és ió barátit.

25 Mikor pedig bę ment vólna Péter, eleibe ménuén Cornelius, és az ő lábáinál lé eſuén, tiztelé őtet.

26 Az Péter pedig fel emele őtet monduán: Kelly fel, énis ember vagyoc.

27 Es ő vęle beſiélgetuen bę méne, és találá ſoc egybe gyült embereket.

28 Es monda nékiec: Ti tudgyátoc hogy tilalmas Sidóknac pogányal barátkozni, vagy hozzá menni: De az Iſten meg mutatá nékem, hogy ſenkit ne mondanéc meg férteztetett, vagy tiztátalan embernec.

29 Annac okaért minden ellen tartás nelkül el iöttem az hiuatalra: Azt kérdem azért, miért hiuattatoc engem?

30 Ackor az Cornelius monda: Negyed nappal ez előtt mind ez óráiglan éhen vóltam, és kilentz órakor az én házamban imádkozom vala, és imé egy meg álla én előttem feiér ruhában.

31 Es monda: Corneli, az te imád ſágidat meg halgatta az Iſten, és az te alamiſnálkodáſid emlekezetben vadnac ő nála.

32 Küldgy el azért Ioppéba, és hiuaſd az Simont kinec vezétéc neue Péter, ő ſiálláſt tart az ſiwgyártó Simonnal az tenger mellet, ki minec vtánna el iőuend ſiól teneked.

33 Azonnal azért el küldöttem te hozzád, és te iól tőtted hogy el iöttél: Mi annac okaért (imé) az Iſtennec előtte állunc hogy meg halgaſſuc mind azokat az mellyeket Iſten néked mondott.

34 Ackor Péter meg nytuán az ő ſiáiát, monda: Bizonnyal látom, hogy az Iſten nem ſiemély válogató.

b: Az nepe és nemzetſegec kőtőt vaſo kűlőmbſeg el tőrőltetec, az Chriſtus el iőuetele altal és az bitből az igaſſag ſol eſmertetic meg az kikedues Iſtennec.

35 Ha nem minden nemzetſégben kedues néki akar kiczoda, az ki őtet féli és igaſſágot czelekedic.

36 Mellyet meg ielentett az Izraél fiainac, hirdetuén békeſéget min-

mindeneknec az Iesus Christus
által ki mindeneknec WRa.

37 [c] Ti ióltudgyátoc az mi lőtt
egési Iudęába, Galilęában el kez-
detuén, az kereztség vtán melljet
Prędikállot à (kereztelő) Iános.

38 Miképpen az Nazaretbéli
Iesust az Isten meg kente sient lé-
leckel és hatalommal, ki sięllel
iárt ióltéuén, és mindeneket kic
őrdőg hatalma alatt vóltanac
meg gyógyituán, mert Isten va-
la ő vęle.

39 Mellyeknec, mind à mellye-
ket az Iudęánac tartományába,
mind Ierusálembe tselekedett,
mijs bizońsági vagyunc, kit meg
őlénec fel fesiituén az fára.

40 Ezt az Isten fel támaztá
harmad napon, és azt miuelte
hogy meg ielennyénec nyiluán.

41 Nem mind az egési kősség-
nec, hanem az bizońságoknac ki-
ket ő az előtt válaztott vala, tud-
ni illic mi nékűnc kic őttűnc és
ittunc ő vęle, minec vtánna fel
támadott halálból.

42 Meg parantsolta pedig mi
nékűnc, hogy hirdetnűc és bizoń-
ságot tennénc à népnec, hogy ő
az, à kit Isten el rendelt, hogy é-
lőknec és hóltaknac biráia lenne.

43 Ezről mind az Prophétákis
bizońságot tésinec, hogy bűnnec
botsánattyát vésii az ő neue által
minden à ki hisien ő benne.

44 [d] Mikor męg ez igéket siól-
lana az sient Péter, siálla az sient
lélec mind azokra az kic halgat-
tyác vala ez besiédet.

45 Az hiuec pedig az kic az Si-
dóc kőzzűl valánac, és az Péter-
rel oda mentec vala: el almélko-
dánac azon, hogy az pogányok
rais ki tőltetett vólna az sient lé-
lec aiándoka.

46 Mert hallyác vala, hogy
kűlőmbőző nyelueken siólnánac
és magaztalnác az Isten: Ackor
felele Péter.

47 [e] Vallyon meg tilthattyaé
valaki az vizet, hogy ezec meg ne
kereztelkedgyenec, kic az sient
lelket vőttéc miképpen mijs?

48 Es parantsolá hogy meg ke-
reztelkednénec az Wrnac neué-
be: Kéréc pedig őtet hogy egy
néhány napon náloc maradna.

XI. Rész.

1 MEg [a] hallác pedig az A-
pastaloc és az Attyafiac,
kic valánac Iudęában, hogy az
pogányokis bę vőttéc vólna az
Istennec besiédét.

2 Mikoron azért fel ment vól-
na Péter Ierusálembe, vetekedé-
nec ő vęle à kic az Sidóc kőzzűl
valánac.

3 Ezt monduán: Az kőrnyűl
metéletlen pogányokhoz men-
tęl, és vęlec eggyűt őttél.

4 El kezduén pedig Péter,
mindeneket meg besiéllé nékiec
rend sierint.

5 Mert én (vgy mond:) Ioppé-
ban imádkozom vala, és én lá-
téc látást mikor elmemben el ra-
gadtattam volna, hogy egy edénj
siáll le, mint egy nagy lepedő
négy siegeletinél fogua fel kőttet
uén, mellyet az ęgből botsátnac
vala le, és siintę én hozzám siálla.

c: Az Euangeliomnac summaiat foglallya be ßent Peter, hogy tudni illic, Christus el iőuen az attyanac igereti ßerint, meg ielentette magat nagy Isteni erőc altal, es az vtan az mi valtsagunkert meg holt fel tamadot, hogy minden valaki ő beñe hißen bűneinec botsauattyat vegye.

d: Az mit az egy hazi tanito mond az Isten igeieből azt az Isten lelke az hiuec ßiueben erősseti.

e: Az kereztseg nem teßen ßentecke, hanem az mi ßentsegünket confirmallya.

a: Szent Peter mikor meg feddetet volna oknelkül az tudat lanoktul, nem mondgya azt hogy senki őtet meg nem itelheti, hanē ezelekedetinec okat adgya.

mindeneket, hogy álhatatos ſiiuel meg maradnánac az Wrban.

24 Mert iámbor férfiu vala (à Barnabas,) és tellyes vala ſient léleckel és hittel, és nagy ſokaſág adá magát az WR mellé.

25 El méne pedig az Barnabas Tarſusba, hogy meg kereſné Sauluſt, és mikor meg tanálta vólna, viue Antiochiába.

26 Es egéſi eztendeig forgolodtac ott az gyülekezetben, és tanitottác az ſokaſágot: Es az tanituányoc leg elöſier Antiochiába,[b] neuezteténec kereztyéneknec.

b: Az kereztyeni newnec elsö kezdeti.

27 Az táyban ménénec Ieruſálemböl Antiochiába Prophétác.

28 [c] Es eggyic azoc közzül fel keluén, kinec Agabus vala neue, meg ielente (ſient) lélec által, hogy az egéſi föld kerekſégében nagy éhſég lenne, melly meg lön az Claudius Czáſiár ideiében.

c: Agabus iöuendöt mond az nagy ehſegröl, mely meg leſſen, de az Iſten az öueiröl gondot viſel.

29 Az tanituányoc pedig eggyenként, az mint kinec kinec érteke vala, el végezéc hogy valami ſegitſéget küldenénec az Iudęában lakozó atyafiaknac.

30 Mellyet męgis tſelekedénec, külduén (alamiſnát) az Seniorokhoz az Barnabas és Saulus által.

XII. Réſz

1 ACkor [a] az idöben az Herodes király kezdé kegyetlenkedni némellyec ellen, kic az kereztyéni gyülekezetekböl valánac.

a: Az anya ſent egy hazra haboruſagot botſat Iſten.

2 Meg ölé pedig az Iacabot, az Iánoſnac attyafiát fegyuerrel.

b: Az kegyetlenec az embereknec kedueket kereſic, az hiueknec vereckel.

3 [b] Es mikor látná hogy kedues dolgot tſelekednéc az Sidóknac, az Pétertis meg fogá, vala pedig ackor pogátſas innep.

4 Kit meg foguán az tömlötzbe vete, aduán ötet tizen hat vitęzec kezébe, hogy ötet meg öriznéc, akaruán ötet az népnec ki hozni az huſuét vtán.

5 [c] Az Pétert azért örizic vala az fogſágban, az gyülekezet pedig ſiüntelen könyörög vala az Iſtennec ö érötte.

c: Az hiueknec könyörgeſeknec ere ienec peldaia.

6 Mikor pedig az Herodes ötet ki akarná hozni, az étzaka aluſiic vala Péter, kęt vitęz között kęt vas lantzual meg köteztetuén, és az örizöc az aytó elött örizic vala az tömlötzöt.

7 Es imé az WRnac Angyala el iöue, és az tömlötzben lön világoſſág, és az Péternec óldalát taſiigáluán fel költé ötet, monduán: Kelly fel hamar, és le eſénec az lántzoc az ö kezeiröl.

8 Es monda néki az Angyal, öuedezd bę magadat, és vond fel ſarudat, és vgy tſelekedéc, és monda néki: vedd reád felsö ruhádat, és köueſs engemet.

9 Azért ki ménuén Péter köueti vala ötet, és nem tudgya vala hogy valóſágos dolog vólna az mit az Angyal tſelekeſiic vala, alîttya vala hogy látáſt látna.

10 Mikor pedig által mentec vólna az elsö és máſodic ſtráſán, iutánac az vas kapuhoz, melly az városba viſien, melly ö maga meg nyiléc nékic, és ki ménuén egy vtzán el ménénec, és azonnal el méne az Angyal ö tölle.

6 Mellyre mikor ſiemeimet fűg geztettem vólna,látéc abban négy lábú állatokat, vadakat, máſió állatokat, és ęgi madarakat.

7 Halléc pedig ſiótis,melly azt mondgya vala nékem: Kelly fel Péter,ŏllyed és egyél.

8 En pedig mondéc: Nem éſiem WRam. Mert ſoha ſemmi kŏzŏnſéges és tiztátalan nem ment az én ſiámba.

9 Felele nékem máſodſior az ſiózat az ęgből: Az mit Iſten tiztáuá tŏtt,te ne mondgyad tiztátalannac.

10 Es ez háromſior lŏtt, és eſmét mind azoc viſiſia fel vonattatának az ęgbe.

11 Ackor imé azonnal három férfiac érkezénec az én házamba az melyben valéc, kic Cęſareából küldettec vólt én hozzám.

12 Monda pedig nékem à(ſient) lélec, hogy ſiembe lennéc vęlec minden kętelkedéſnélkül: Ez hat attyafiakis pedig el iŏuénec én velem, és bę menénc egy ember házába.

13 Ki meg beſiélle mi nékŭnc, mi módon látott vólna Angyalt az ŏ házába,ki eleibe állot vólna, és azt mondta vólna néki: küldgj valakiket Ioppéba,és hiuaſſad az Simont kinec vezetéc neue Péter.

14 Ki meg mondgya néked azokat à mellyec által meg tartáſſal mind te magad, mind házad népe.

15 Es mikor el kezdettem vólna az ſióláſt, az ſient lélec ſiálla ŏ reáioc, miképpen mi reánkis elŏſier.

16 Meg emlekezém pedig az WRnac amaz mondáſáról mikor azt mondaná: Az Iános kereztelt vizzel,de ti kerezteltettec ſient léleckel.

17 Miuel hogy azért haſonló aiándokat adta az Iſten nékiec mint mi nékŭnc, minec vtánna hittŭnc vólna az Wr Ieſus Chriſtusban,én mitſoda vóltam hogy az Iſtent tilthatnám?

18 Ezeket minec vtánna hallottác vólna, meg tſendeſedénec és ditsŏitéc az Iſtent,monduán: Bizony tehát az Iſten az pogányoknakis adott meg tęréſt az életre.

19 Azoc pedig az kic el oſilottanac vala az háboruſág miatt, melly az (ſient) Iſtuánért támadot vala, iutánac Phęniciába, Cyprusba,és Antiochiába,ſenkinec nem prędikáluán az Iſten igéiét, hanem tſac az Sidóknac.

20 Némellyec pedig ŏ kŏzzŭlŏc kic Cyprusból és Cyreneből valóc valánac,mikor Ar iochiába mentec vólna,ſiólánac az Gŏrögŏknec, az WR Ieſuſt hirdetuén.

21 Az WRnac keze vólt pedig vęlec, és az hiuŏknec nagy ſokaſágoc tęre meg az Wrhoz.

22 El méne pedig ez hîr az Ieruſálembéli gyülekezetbe,el küldéc azért Barnabáſt hogy menne ſiinte Antiochiába.

23 Ki mikor oda iutott vólna, és látta vólna az Iſtennec kegyelmeſſégét, ŏruendezé, és inté

minde-

Matth: 3: Mar: 1. Luc: 3. Ioa: 1. Actor: 1.

11 Es Péter magát meg eſmeluén, monda: Moſt valóba látom hogy az WR botſátta el az ŏ Angyalát, és meg ſiabaditott engem az Herodes kezéböl, és attól az mit az Sidóc én felölem várnac vala.

d: Mikor nem engedtetic az nappali gyülekezet, innet bizonitatic hogyetzakait ſiabad gyülekezetnec lenni.

12 *d* Es ez dologról gondolkoduán, méne az Máriánac, ſient Iánoſnac annyánac házába, ki Marcuſnac neueztetic vala, holott ſokan valánac és könyörögnec vala.

13 Es mikor Péter zörgetett vólna az tornátznac aytáián, ki futamodéc egy Rhode neuö leáńzó hogy ha gatná.

14 Ki meg eſméruén az Péter ſiauát, örömébe nem nyitá meg az tornátz aytáiát, hanem bę futuán meg monda hogy az Péter állana az aytó elött.

15 Azoc pedig mondánac, el veſiett néked eſied. Az pedig eſkeſiic vala hogy vgy vólna. Azoc pedig azt mondgyác vala hogy az Péter Angyala vólna.

16 Az Péter pedig ſiünetlen zörög vala, mikor azért meg nyitottác vólna, látác ötet, és el almélkodánac,

17 Es mikor kęzzel intett vólna hogy halgatnánac, meg beſiéllé mi módon hozta vólna ki az Iſten ötet az tömlötzböl. Es monda: Adgyátoc tudtára az Iacabnac, és az atyafiaknac. Es ki ménuén, máſouá méne onnét.

18 Es minec vtánna meg virradot vólna, nagy háboruſág támada az vitęzec közt azon, mitſoda eſett vólna Péteren.

19 Az Herodes pedig mikor Pétert elö kérte vólna, és nem találtac vólna, az örizökre töruént látatuán parantſolá hogy az kénra vinnéc öket, és mikor Iudęából Cęſaręába ment vólna ot lakozéc.

20 Az Herodes pedig gonoſi ſiándéckal vala az Tyrus és Sidon városbéliekhöz: De azoc egyenlö akaratból iöueuénec ö hozzáia, és à Blaſtuſt el áltatuán, ki az királnac titkoſa vala, kérnec vala békeſéget, miuel hogy az ö tartományoc, az király tartományából tápláltatic vala.

21 Egy bizonyos napon pedig, az Herodes az ö királi ruháiában fel öltözuén, és az ö ſiękibe üluén ſiól vala à köſſégnec.

22 *e* Az köſſég pedig kiált vala: Iſten ſiaua ez, nem emberé.

e: Az köſſegnec bizelkedeſenec peldaia

23 *f* Azonnal pedig meg tſapdoſá ötet az WRnac Angyala, miuelhogy nem adott vólna ditsöſéget az Iſtennec, és minec vtánna az férgektül meg eméztetett vólna, meg hala.

f: Az Iſten ellenec all az keuelyeknec, es az ö hazanac ellenſegit el vezti.

24 Az Iſtennec beſiéde pedig neuekedic vala, és ſiaporodic vala.

25 Az Barnabas pedig és Saulus Ieruſálemböl meg tęrénec, (Antiochiába,) az ö ſiolgálattyokat el töltuén, és melléiec vöuéc Iánoſt kinec vezetéc neue Marcus vala.

XIII. Rész.

1 VAlánac *a* pedig az Antiochiabéli gyülekezetben valami Prophétác és Doctoroc, Barnabás és Simeon, ki hiuattatic va-

a Pal Apaſtal es Barnabas valaztatnac az poganyoc közöt valo Apaſtal ſagra.

tic vala Nigernec, és Cyrenebéli Lucius és Manahen ki az Herodes tetracháual eggyüyt neueltetet vala, és az Saulus.

2 Mikoron azért azoc siólgálnánac az WRnac és sienuedtetnéc magokat, monda az sient lélec: Válasisiátoc el nékem az Barnabást és az Saulust, az munkára melyre én ŏket hijttam.

3 Ackor azért mikor bŏytŏltec és imádkoztac vólna, és az ŏ kezeket reáioc vetettéc vólna el botsátác ŏket.

b: Pal Apastal az ŏ tarsainal egybe Cyprust meg holdoltattia.

4 [b] Ŏk annakokaért mikoron ki botsáttattac vólna az sient lélektŏl ménénec Seleuciába, és onnat euezénec Cyprusba.

5 Es mikor Salaminaba iutottac vólna, hirdetéc az Isten besiédét az Sidóknac Synagogáiokban, az Iánosis pedig vęlec vala és siólgál vala nékiec.

6 Es el iáruán az siigetet mind Paphusig, találkozánac egy ŏrdŏnges hamis Prophétára ki Sidó vala, kinec Bariesus vala neue.

7 Ki az Sergius Pál mellet az siigetnec tiztartóia mellet vala, ki esies ember vala. Es hozzáia hiuatuán Barnabást és Saulust, kéuána hallani az Istennec besiédét.

8 Az ŏrdŏnges Elymas pedig (mert annit tésien az ŏ neue) ellenkezic vala vęlec akaruán el haytani az tiztartót az (igaz) tudomány mellŏl.

9 Az Saulus pedig (ki Pálnakis mondatic) meg teluén sient léleckel, siemeit reá vetuén.

c: Pal Apastal meg bŭnteti az Bariesust testi vak saggal.

10 [c] Monda néki: O te minden álnoksággal és gonosi tselekedettel tellyes, ŏrdŏgnec fia, minden igasságnac ellensége, nem siŭnŏlé meg az Istennec igaz vtait el fordítani?

11 Mostan azért imé az WRnac keze ellened (lésien) és lésisi vac, nem látod az napot ideig, és azonnal esec ŏ reá hályog és setétség, és kerenguén keress vala vezetŏt.

12 Ackor az tiztartó mikor látta vólna à dolgot, hŭn el almélkoduán az WRnac tudományán.

13 El ménuén pedig Paphusból az Pál és à kic vele valánac, Pamphyliánac, Perga neuŏ városába ménénec: Az Iános pedig el ménuén tŏlŏc, meg tęre Ierusálembe.

14 Ŏk pedig mikor Pergából ki mentec vólna, ménénec Antiochiába Pisidiánac városába, és bę ménuén siombat napon az Synagogába, le ŭlénec.

15 Az tŏruénnec pedig és Prophétác irásánac oluasássa vtán kŭldénec az Synagogánac elŏtte iárói ŏ hozzáioc ezt, monduán: Atyámfiai férfiac, ha vagyon valami intŏ besiédetec az kŏsséghŏz, sióllyatoc.

16 [d] Mikor fel kŏlt vólna azért Pál, kezéuel intuén hogy halgatnánac, monda: Izraelnec férfiai, és kic félitec az Istent, hallyátoc meg.

d: Pal Apastal elŏ szamlallya az Istennec io tetemenit mellyec kel volt az Izrael hŏz, keualkeppen pedig hogy az szabaditot el botsatta Exod: 1. & 13.

17 Ez Izrael nemzetségénec Istene válaztotta az mi attyáinkat, és ez nemzetséget méltoságossá tŏue, mikor Ægyptumba iŏuenénec volnánac, és onnét ki

hozá ŏket hatalmas kariánac általa.

Exod: 16. 18 Es kŏzel negyuen eztendeig tŭrte az ŏ erkŏltſŏket à puztába.

Iosue: 14. 19 Es minec vtánna hęt nemzetſéget tŏrlŏt vólna el az Chanaan fŏldén, azoknac fŏldŏket nyil vetés által el oztá.

Iud. 3. 20 Es az vtán v́gy mint négy ſiáz ŏtuen eztendeig, adott nékiec birákat, mind az Samuel Prophétáiglan.

1. Reg: 8. 10. 16. 21 Annac vtánna királt kérénec, és adá nékiec az Sault az Cis fiát, Beniamin nemzetéböl való férfiat, negyuen eztendeig.

22 Es azt meg vetuén, támaztá nékiec az Dáuid királt, kiröl bizońſágot téuén azt mondotta: Találtam ſiiuem ſierent való férfiát, ki minden akaratomat véghŏz viſii.

Eſa: 11. e: Az kereztelö Ianos bizonſagaual bizonittya, hogy az Dauid maguabo ſiarmazā do Meſsias az Ieſus Matth: 3. Mar: 1. 23 e Ennec maguaból támaztotta Iſten Izraelnec, az ŏ igéreti ſierint az ſiabaditó Ieſuſt.

24 Minec vtánna predikállotta vólna (kerézteló) Iános ŏ elŏtte az pœnitentiánac kereztſégét Izraelnec.

25 Mikoron pedig el akará végezni Iános az ŏ tiztit, azt mondotta: kinec alîtotoc engemet? nem én vagyoc amaz, hanem imé én vtánnam iŏ, kinec nem vólnéc méltó meg óldani ſaruiát

f: Azt mondgya hogy az Sidoknac igertetet az Chriſtus g: Valamit à Prophetac az Meſsias felöl mondottac, mind azoc az Ieſuſon be töltec. 26 f Atyámfiai férfiac, Abraham nemzetinec fiai, és kic ti kŏztetec félic az Iſtent, ez iduŏſſégnec beſiéde néktec kŭldetett.

27 g Mert az kic lakoznac vala Ieruſálemben, és azoknac feiei, mikoron ezt nem eſmérnéc, ŏtet kárhoztatuán, az Prophétáknac ſiauokat mellyeket minden ſiom baton oluaſnac, bę tŏltŏttéc.

28 Es ſemmi halálra való okot nem találuán (ŏ benne,) kéréc Pilatuſt hogy meg ŏlettetnéc.

29 Mikor pedig mindeneket el végeztec vólna, à mellyec ŏ felŏle meg irattac vala, az fáról le véuén, helheztetéc az koporſóba. Matth: 26. 27. 28 Mar: 15. 16.

30 h Az Iſten pedig fel támaztá ŏtet az halálból. h: Noha meg ŏlettetet Ieſus, de az vtan fel tamadot.

31 Ki ſoc napokon meg láttatéc azoktól, kic eggyŭt iŏttec vala fel ŏ vęle Galilęából Ieruſálembe, és ŏ néki bizońſági az kŏſſég kŏzŏtt.

32 Mijs hirdettyŭc néktec hogy azt az igéretet, mellyet tŏtt az atyáknac, az Iſten bę tŏltŏtte azoknac fiainac, az az, mi nékŭnc, miuel hogy az Ieſuſt fel támaztotta.

33 i Mint az máſodic Sóltárbais meg vagyon iruán: En fiam vagyte, ez mai napon ſiŭltelec én tégedet. Pſal: 2. i: Ha Chriſtus fel nem tamadot, volna nem volna Iſtennec fia, es az Dauiddal tŏtt ſiŏuetſeg nem volna erŏs.

34 Hogy pedig fel támaztotta ŏtet halálból, és hogy tŏbbé meg nem hal, arról azt mondotta: Az Dáuidnac tŏtt igeretimet erŏſſec ké téſiem ti néktec. Pſal: 55. & 16.

35 Azért mondgya máſuttis: Nem engeded hogy à te ſiented meg rothadgyon.

36 Mert az Dáuid minec vtáña az ŏ ideiébe ſiólgált vólna az Iſtennec, el alutt, és ment az ŏ attyáihoz és meg rothadott.

37 De à kit Iſten fel támaztott, meg nem rothadott.

38 Azért

k: Isten azert botsatta az Christusthög az kic á törvennec altala karhoztatnac, azokat bünnec botsanattyaual, meg aiandek ozna.

38 k Azért légyen néktec tudtokra, attyámfiai, hogy ez által hirdettetic néktec az bünnec botsánattya.

39 Es mindenekböl, az mellyekböl à Moses töruénye által meg nem igazitáthattatoc, ez által, minden az ki hisien meg igazul.

40 Meg lássátoc azért hogy raytatoc ne esséc, az mit az Prophétác meg mondottác.

Abac: 1.

l: Az Istennec io tetemeni vessedelmekre vadnac azoknak kic meg vtallyac azokat.

41 l Meg láttyátoc ti Isten vtálóc, és tsudálni s-almélkodni fog toc, mert én az ti idötökben olly dolgot tselekesiem, mellyet nem hisitec ha más mondaná néktec.

m: Az pogányoc meg haladgyac az Sidokat az Isten orßagánac keresesében.

42 m Es minec vtánna ki mentenec vólna az Sidóc Synagogáiokból, kéréc az pogányoc, hogy az köuetkezendö siombaton predikálnác nékiec ezen besiédeket.

43 Es mikor el osilott vólna az gyülés, sokan az Sidóc közzül, és Isten félö proselytusoc közzül köuetéc Pált és Barnabást, kic sióluán azoknac, kéric vala öket hogy meg maradnánac az Istennec kegyelmében.

44 Az másic siombaton, mayd mind az egési város egybe gyüle az Isten igeiénec halgatására.

n: Az Euangelium nemellyeknec eletnec illattya, nemellyeknec tudni illic az hitetleneknec halalnac illattya.

45 n Es mikor az sokaságot láttac vólna az Sidóc, bę telénec irégységgel, és ellene mondanac vala azoknac à mellyeket az Pál mond vala; ellenkezuén és káromlást sióluán.

46 Ackor nagy bátorsággal, Pál és Barnabás mondánac: ti néktec kellet elösier az Istennec igeiét hirdetnünc, de miuel hogj meg vetitec azt, és magatokat méltatlanoknac itélitec az öröc életre, imé az pogányoc közzé mégyünc.

47 Mert igy parantsolta né, künc az WR: Azért válaztottalac (vgy mond) tégedet, hogy légj à pogányoknac világossága, hogj légy iduösségekre az embereknec, mind à földnec végeig.

Esai. 9.

48 Az pogányoc pedig ezeket haluán öruendezénec, és magaztallyác vala az Istennec besiédét, o és valakic az öröc életre válaztattac valánac, hiuénec.

o: Czac az valaztottake az igaz hit.

49 Predikáltatic vala pedig az Istennec besiéde abban mind az egési tartomáńban.

50 Az Sidóc pedig fel inditác az Isten félö és tizteségbéli asisioni állatokat, és az városnac eleit, és támaztánac háborusságot Pál ellen, és Barnabás ellen, és ki üzéc öket az ö határokból.

51 Azoc pedig az ö láboknac porát le rázuán azokra, el ménénec Iconiumba. p

p: Az Istent meg nem bantya ez vilagnac hitetlensege, hogi maganac nem serezne nepet.

52 A tanituányoc pedig örömel és sient léleckel bę telnec vala.

XIIII. Rész.

1 Történec pedig Iconiumban, hogy mind eggyütt mennénec bę az Sidóc Synagogáiokba, és predikállanánac, vgy annîra hogy mind Sidóc mind Görögöc sokan hinnénec.

2 Az kic pedig az Sidóc közzül nem hiuénec, fel inditác és meg haragîtác az pogányoknac elméieket az atyafiac ellen.

3 Azért soc ideig lakánac ott

21 Es mikor annac az városnac hirdettéc vólna az Euangeliomot, és sokakat tanitottác vólna, meg terének Lystrába, Iconiumba, és Antiochiába.

d: Az egy bazi szolgalnac tiztec nem a tanitas ezac, hanem hogy kic az tudomant be vötec azokat erősitsec es à kerezt hordozuhoz keszitsec.

22 d Az Apastaloknac elméiek erősituén, és intuén hogy meg maradnánac az hitben, és azt monduán: hogy soc háboruság oc által kellene nékünc az Istenorszagába mennünc.

e: Az Apastaloc hiztac az gyülekezetecket kenalkep pen valo patorokra, kiket az kősseggel egyenlő akaratbol valaztanac.

23 e Es mikor minden Ecclesiákban választottác vólna presbytereket, és imádkoztanac vólna böytölésseckel egybe, aiánlác ők et az Istennec à kiben hittenec vala.

24 Es Pisidia tartományát el járuán, ménénec Pamphiliába.

25 Es Pergába minec vtánna hirdettec vólna az igét, ménénec Attalia városába.

26 Es onnatel euezénec Antiochiába, à honnét őket az Istenec kegyelmességére biztac vala, az dologra melljet el végeztec vala.

f: Pal es Barnabat el vegezuen az ő tizeteket melyre valaztattac vala, Antiochiaba meg teruen az ő iaraſokat meg bessellic à gyülekezetnec.

27 f Es mikor oda iutottac vólna és az Ecclesiát egybe gyüytöttec vólna, meg beszélléc melly nagy dólgokat tselekedett vólna az Isten ő általoc, és hogy az pogányoknac kaput nitott vólna az hitre.

28 Es lakánac ott soc ideig az tanituányockal.

XV. Rész

1 NEmellyec pedig kic Iudeából iöttenec vala, illyen módon tanittyác vala az atyafiakat: Ha körnjül nem metélkedtec à Mosesnec rend tartása sierint, nem iudözülhettec.

2 a Mikoron azért Pálnac és Barnabásnac, nagy háboruságoc és vetélkedésec lött vólna azoc ellen, végezéc azt hogy fel mennénec Pál és Barnabas, és némelјec azoc közzül az Apastalokhoz és Seniorokhoz Ierusálembe, ez kérdés felöl.

a: Haborusag tamad az Ecclesiaban az Christus tiszt felöl, enni illic, ha az Christusigasega altal id uöz Illyönc, vagy az töruenynec meg tartasa altalis.

3 Es mikor az gyülekezet el késérte vólna őket, el járác Phéniciát és Samariát, beszéluén az pogányoknac meg téréseket, és az atyafiaknac nagy örömet mondanac vala.

4 Es mikoron Ierusálembe iutottac vólna, az Ecclesia, az Apastaloc, és az Senioroc örömmel fogadác őket, és beszéllic vala, az Isten melly nagy dolgokat tselekedett vólna ő általoc.

5 De némellyec (vgy mond) kic az Phariseusoknac sierzetec közzül hittenec, támadtac ollyac, kic azt mongyác hogy (à pogányokat (környül kellene metélni, és nékiec meg kellene parantsolni, hogy az Moses töruényét meg tartsác.

b: Az Apastaloc első Concziliomia Ierusalemben, az teuelygo tudomanyoknac meg hasonlitasara, melyben elöször meg halluan mind az ket felt, disputalnac az Apastaloc, az vtan közlik azt az kősseggelis.

6 b Egybe gyülénec azért az Apastaloc, és az Senioroc, hogy ez dolog felöl végeznénec.

7 c Es mikor soc vetekedés lött volna, fel keluén Péter monda nékiec: férfiac atyámfiai: Iól tudgyátoc hogy az Isten mi közzülünc engemet ez elött el választott, hogy à pogányoc az én számból hallanác az Euangeliomnac beszédét, és hinnénec.

c: Az Isten à pogani nepek nec hiuatalokban meg mutatta hogi azokat idaözziteni akarohit altal az töruenyCeremoniainel.

8 Es az Isten ki az siiueket tudgya, bizonságot tött ez dologról, mert nékiec sient lelket adott, mint mi nékünc.

9 Es

hál.

ſiabadon predikáluán, bizuán Iſtenbe, ki bizońſágot téſien vala az ŏ kegyelmeſſégénec beſiédéröl, és adgya vala hogy ielec és tſudác lennénec az ŏ kezec által.

4 Meg haſonléc azért az városnac ſokaſága, és némellyec az Sidóc mellet, némellyec az Apaſtaloc mellet valánac.

5 Mikoron pedig az pogányoc és Sidóc egybe zendŭltenec vólna mind az fŏ népeckel egybe, hogy boſiſiúſággal illetnéc, és meg kŏueznéc ŏket.

6 Ez dolgot meg értuén, el futánac Lycaoniánac városába, Lyſtraba, Derbenbe, és az kŏrnyŭl való tartomáńba.

7 Es ot predikállyác vala az Euangliomot.

8 Lyſtrában pedig ŭll vala egy ember kinec lábai erŏtelenec valánac, ki az ŏ annyánac méhétŏl fogua ſánta vólt, és ſoha nem iárt

9 Ez hallá az Pál tanitáſát, ki mikor ſiemeit reá fŭggeztette vólna, és látta vólna hogy hinné meg gyógyúláſát.

10 Monda nagy fel ſióual: Ally fel az te lábaidra egyeneſſen, ackor az mikor fel ſiŏkŏt vólna, iár vala.

11 [a] Az ſokaſág pedig mikor látta vólna az mit Pál tſelekedet vala, fel kiáltanac Lycaoniai njel uén, monduán: az Iſtenec iŏttec mi hozzánc emberi ábrazatban,

12 Es hijac vala Barnabáſt Iupiternec Pált Mercuriuſnac, mert ŏ vala à beſiedben elŏl iáró.

13 Az Iupiternec pedig Papia melj (Iupiter) az ŏ városoc elŏt hel heztetett vala, mikor koſioróckal meg ékeſitetet bikát haytot vólna az Templum tornátzába, akar vala à kŏſſégel áldozni (nékiec.)

14 Mellyet mikor hallottác vólna az Apaſtaloc, Pál és Barnabás, az ŏ kŏntŏſŏket meg ſiaggatuán. az kŏſſég kŏzzé futamodánac, kiáltuán.

15 [b] Es ezt monduán: Férfiac miért miuelitec ezt mijs emberec vagyunc, és ollyan indulatoc vadnac bennŭnc, minemŏc ti beñetec, kic azt hirdettyŭc, hogy ez illyen hituán dólgokat el hagjuán meg tęrietec amaz élŏ igaz Iſtenhŏz, ki teremtette az mennet, az fŏldét, az tengert, és mind azokban való állatokat.

16 Ki az el múlt idŏkben, engedte mind az pogányokat ęlni az ŏ akarattyoc ſierint.

17 Iólleheт nem hadta ŏ magát tanu bizońſágnélkŭl lenni mikor (tudni illic) mi velŭnc ióll tŏtt, aduán menybŏl eſsŏt, és termŏ idŏket, és bę tŏltuén eledellel, és ŏrŏmmel az mi ſiiueinket.

18 Es ezeket monduán: nehezen tſendeſitéc meg az ſokaſágot, hogy nékic ne áldoznéc.

19 [c] Iŏuénec pedig valami Sidóc Antiochiából és Iconiumból, kic az kŏſſéget el áltatuán, az Pált meg kŏuezuén az városból ki vonác, azt alîtuán hogy meg hólt vólna.

20 De mikor kŏrnyŭl vŏttéc, vólna ŏtet à tanituányoc fel kele és bę méne az városba, és máſod napon el méne Derbenbe à Barnabáſſal.

21 Es

a: Az ŏrdŏgnec regi meſterſege ez, hogy az Iſten ſolgai vagy az hogy mind el vezteſſenec, vagy Iſtenec gyalāt imadtaſſanac

b: Baluany imadas az, mikor az Iſtennec akar, mely nagy ſienteinec tulaidonittyuc az imadaſnac tiztelettit.

c: Az ŏrdŏg mikor igen meg ſoritatic dihŏskŏdic, de tſac hijaba dihŏskŏdic meg mikor diadalmaſnac lattatnekis.

9 Es ſemmi kŭlŏmbſéger nem tŏtt mi kŏztŭnc, és azoc kŏzt, meg tiztituán azoknac ſiiueket hit által.

10 [d] Moſtan annakokaért, miért kiſértitec az Iſtent, az tanituányoc nyakába olly igát vetuén, mellyet ſem az mi attyáinc, ſem mi el nem hordozhattunc?

11 Sŏt inkáb az WR Ieſus Chriſtuſnac kegyelme által, hiſiſiŭc hogy meg tartatunc, miképpen azokis.

12 Vezteglés lŏn azért mind az ſokaſág kŏzŏtt, és halgattyác vala Pált és Barnabáſt, kic azt beſiéllic vala, melly nagy ieleket és tſudákat tŏtt vólna Iſten ŏ általoc az pogányoc kŏzt.

13 Es minec vtánna veztegleteſſégben lŏttec vólna, felele az Iacab, monduán: Férfiac atyámfiai, halgaſſátoc meg az én ſiómat

14 [e] Az Simeon meg beſiéllé, mi módon elŏſier az Iſten meg tekintette vólna az pogányokat, hogy azoc kozzŭl népet válaztaná ŏ magánac.

15 Es ezzel eggyeznec az Prophétáknac mondáſoc, mint meg vagyon irua-

16 Az vtán (vgy mond) meg tęrec, és az Dáuidnac le omlott ſátorát meg epitem, és annac romláſit meg vijtom, és eſmét fel állatom azt.

17 Hogy az embernec maradéki meg kereſſéc az Wrat, és mind az pogányokis, mellyec Iſten neuerŏl neueztetnec, azt mondgya az WR: az ki mind ezeket tſelekeſii.

18 Tudgya az Iſten ŏrŏktŭl fogua, minden ŏ tſelekedetit.

19 Annakokaért én azt mondom, hogy nem kell azokat meg háboritani, [f] à kic az pogányoc kŏzzŭl meg tęrnec az WRhoz.

20 Hanem hogy iriunc azoknac, hogy à báluányoknac fertelmeſſégétŏl, az paráznaſágtól, az fúlua hólt állattól, és az vértŭl meg óltalmazzác magokatt.

21 [g] Mert vadnac Moſeſnec (ſiólgai,) regi idŏtŭl fogua minden városokban, kic az ŏ tudományát hirdeſſéc, miuel hogy az Synagogákban minden ſiombaton oluaſſác (az ŏ iráſát.)

22 Ackor tettzéc az Apaſtaloknac, az Senioroknac, mind az egéſi gyŭlekezettel egybe, hogy kŏzzŭlŏc válaztott embereket, kŭldgyenec Antiochiába Pállal és Barnabáſſal, tudni illic Iudáſt, ki vezetéc neuérŏl Barſabáſnac neueztetic, és Silat, kic az atyafiac kŏzt fŏc valánac.

33 Es hogy azoc által ezeket irnác: Az Apaſtaloc, az Senioroc és az attyafiac, azoknac kic vadnac Antiochiába, Syriában, és Ciliciában, az pogányoc kŏzzŭl való attyánkfiainac, kŏſienetŭnket.

24 [h] Miuel hogy hallottuc hogy némellyec mi kŏzzŭlŭnc valóc, titeket meg háboritottanac, az ti lelketeket meg tántorituán, kic azt parantſoltác, hogy kŏrnyŭl metélkedgyetec, és az Moſes Ceremoniáit meg tartſátoc, kiknec mi azt nem hadtuc vólt.

25 Tettzéc

d: Szent Peter az Ceremoni akrol az Iſten tŏruenyere menuē, meg mongya hogy ha az tŏruenibŏl kellene varni az iduesseget ſenki nem iduezŭlne, miuel hogy azt ſenki be nem tŏltheti.

e: Az pogani nepeknec hiuatalokat irasbol bizonittya ſzent Iacab.

Amos: 9.

f: Hogy tudni illic az kŏrnyŭl metelke deſre kenſeritetnenec.

g: Ez mondaſſal okat adgya ſzent Iacab, miert nem lehet hogy mindia raſt el tŏrŏltesſenec à Moſes Ceremoniai, tudni illic, mert vadnac az Moſes tŏruenyenec predikalloi. Azert inti az gyŭlekezetet hogy az poganyoknac erŏtlenſegeket meg gondoluan, ne haborgaſſac ŏket es ſemmi igat vagy terhet reaioc nevessenec, hanē tſac hŏg meg tartoztaſſac magokat azoktul, à mellyekrŏl itt vegeznec, az Sidoc keduciert, kic à Moſes Ceremoniaihoz ſzoktac vala, mig, tudni illic, mind à Sidoc mind az poganyoc meg ertenec à kereztyeni ſzabadſagot, &c.

h: Az Apaſtaloc azt vegezic az Hieruſalemi Conciliomban, hogi az hiueknec lelkeket meg ezallyac azoc az kic tanittyac, hogy nēczac à Chriſtus altal vagyon azoknac iduesſegec, &c.

25 Tettzéc (azért) mi nékünc kic egybe gyültünc, hogy válaztott férfiakat küldgyünc ti hozzátoc az mi ſierelmes attyánkfiaiual Pállal és Barnabáſſal.

26 Kic az ő életeket az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſért halálra vetettec.

27 Küldöttüc azért az Iudáſt, es az Silat, kic beſiéddelis vgyan azont fogiac mondani.

28 g Mert tettzéc az ſient léleknec és mi nékünc, hogy egyęb terhet ne vetnénc ti reátoc, hanem ez ſiükſéges dólgokat.

g: Az czac az igaz Concilium melyben biro az ſent lelec.

29 h Tudni illic hogy meg tartoztaſſátoc magatokat azoktól, az mellyec báluányoknac áldoztattac, és az vérnec ételétöl, az fúlua hólt állattól, az paráznaſágtól, mellyektöl ha meg óltalmazzátoc magatokat, iól teſiitec, legyetec egeſſégben.

h: Az atyafiui ſeretetert el kell azokatis tanoz tatnunc à mellyekre ſabad ſagunc volnais, holot azt vegyed eſzedbe hogy az paraznaſagot nem azert ſzálallya az tőb dolgoc közze, hogy abbannis ſabadſag volna. ha valaki meg nem botran koznec beñe, mint az vernec meg etelben, hanem annac okaert mert az poganyoc köz dolognac es ſabadnac alittyac vala lenni.

30 Azoc annakokaért, mikor öket el botſáttác vólna, ménénec Antiochiába, és à ſoka ſágot egybe gyüytuén, meg adác az leuelet.

31 Kic mikor el oluaſtác vólna azt, öruendezénec az intéſen.

32 Az Iudáſis pedig és Silas miuel hogy ökis Prophétác valanac, ſoc beſiéddel intéc az atyafiakot, és erőſsitéc.

33 Es mikoron ott maradtac vólna egy keués ideig, el botſátác öket az atyafiac békeſéggel az Apaſtalokhoz.

34 De az Siláſnac tettzéc hogy ott maradna.

35 Pális pedig és Barnabas lakozánac Antiochiában, tanituán és prędikáluán egyebeckel ſokackal az Iſten beſiédét.

36 i Egy néhány nap múlua pedig monda Pál Barnabáſnac, Meg tęruén ier látogaſſuc meg à mi atyánkfiait minden városokba, mellyekben hirdettüc az Iſten beſiédét, hogy láſſuc mint vadnac.

i: Az kereztieni gyülekezeteket, hanem gyakorlyac az tanitoc, azoc el haiolnac kénnyen, azert rendeltettec, volt regen az ſinatoc es viſitatioc.

37 Az Barnabas pedig adgya vala tanátſól, hogy melléiec vennéc az Iánoſt, ki vezetéc neuéröl Marcuſnac hiuattatic vala.

38 k Pál pedig igaznac és méltónac mondgya vala lenni, hogy melléiec ne vennéc, miuel hogy tölöc Pamphyliában el ſiakadott vólna, és nékiec nem akart vólna ez dologban vti tárſoc lenni.

k: Pal es Barnabas meg haborodnac az Ianoſon, nem az tudomani felöl, mind az altal Iſten abbolis az ő anya ſent egy hazanac epülesere valo alkolmatoſſagot talal.

39 Annira meg háborodánac azért, hogy egy máſtól el ſiakadnánac, és Barnabás az Marcuſſal euezne Cyprusba.

40 Pál pedig Sylat melléie véuén, az Iſten kegyelmére bizattatéc az atyafiaktól.

41 Es el iára Syriát és Ciciliát, az gyülekezeteket erőſsituén.

XVI. Réſz.

1 IVtá az (Pál) Derbe városba, és Lyſtrába, és imé vala ott egy tanituány kinec neue Timotheus vala, egj kereztyén Sidó aſiſioni állatnac fia, kinec attya Görög vala.

2 Erröl

18 Ezt pedig ſoc napokon miuelte, de Pál miuel hogy azt bánnya vala, hátra fordúluán, monda az léleknec, Az Ieſus Chriſtuſnac neue által g parantſolom néked, hogy meny ki ez leáńzóból, ki méne azért azon ſiem pillatáſban.

g: Szent Pal ki ůzi az ördögöt az leanzobol.

19 Látuán pedig az leáńzónac Wrái, hogy az elebbi kereskedéſnec reménſége el veſiett vólna tőllőc, meg foguán Pált és Silat, vonác őket az piátzra az feiedelmec eleibe.

20 Es bę mutatuán azokat az biráknac, mondánac: Ez emberec Sidóc léuén, háboruſágot ſiereznec az mi városunkba.

21 Es olly Ceremoniákat hirdetnec, mellyeket nem ſiabad mi nekünc bę vennünc, ſem azockal élnünc, miuel hogy Romaiac vagyunc.

22 h Egyetemben pedig fel támada az ſokaſág ő ellenec, és az birác az ő ruháiokat meg ſiaggatuán, parantſolác hogy azoc veſiőuel veretnénec meg.

h: Hamis biraknac pelda ia kic az kőſſegnec keuan ſaganac engednec.

23 Es mikoron ſoc ütéſeket tőttec vólna raytoc, az tőmlőtzbe vetéc őket, parantſoluán az tőmlőtz tartónac, hogy ſiorgalmatoſon meg őrizne őket.

24 Ki mikor az parantſolatott hallotta vólna, vete őket az belſő tőmlőtzbe, és az ő lábokat kalodába vere.

25 Eyfęlkor pedig imádkozuán Pál és Silas, énekelnec vala Iſteni ditſéreteket, és à kic ott foglyoc valánac halgattyác vala őket.

26 Nagy hertelenſéggel pedig nagy főld i indulás lőn, vgy annyira hogy az tőmlőtznec fundamentomi meg rendülnénec, és azonnal meg nyilatkozánac mind az aytóc, és mind az foglyoknac kőtőzéſec el óldánac.

i: Az hiueknec kőnyőrgéſec az földet mennyet meg indittyac.

27 Es fel ſerkenuén az tőmlőtz tartó, mikor látná hogy az tőmlőtznec aytai nitua vadnac, fegyuerét ki vonuán akaria vala magát meg ölni, azt alituán hogy az foglyoc el ſialadtac volna.

28 Kiálta azért Pál fel ſióual, monduán: Ne veſiesd el magadat, mert mindnyáián it vagyunc.

29 Az pedig világot kéruén, bę méne, és rettegue eſéc Pálhoz és Silashoz.

30 Es ki hozuán őket monda: Mit kel nékem tſelekedném hogy iduőzüllyec?

31 Amazoc pedig mondánac: Higy az Wr Ieſus Chriſtusba, és iduőzülſi mind te, mind pedig házad népe.

32 Es hirdetéc néki az Iſtennec beſiédét, és mind azoknac à kic az ő házánal valánac.

33 Ő pedig az ettzakánac azon óráián, véuén azokat, meg moſa az ő ſebeket, és meg kereztelkedéc ő mind az ő háza népéuel egybe.

34 Es mikoron házához vitte vólna őket, aztalt terite nékiec, és igen őruendeze, hogy minden háza népéuel egybe hitt vólna az Iſtennec.

35 Es mikor meg virradot vól-

2 Erröl ió bizońſágot téſinec vala az atyafiac, kic Lyſtrában és Iconiumban valánac.

3 a Akará azért Pál hogy az el menne ö vęle, és azt minec vtánna melléie vötte vólna környúl metellé, az Sidókért kic az helyekben valánac. Mert mindnyáián tudgyác vala, hogy Görög vólt annac az attya.

a: Pal Apaſtal Timotheust, környül meteli, nem hogy mindeneſtöl ſükſeg volna, hanem czac hogy az Sidokat meg nyerne Iſtennec.

4 b Az városokon azért által ménuén, tanittjác vala öket, hogj meg tartanác az rendeléſeket, mellyeket végeztec vala az Apaſtaloc és Senioroc Ieruſálemben.

b: Meg kell emlekeznönc az atyafiui ſeretetröl az ollyā dolgok bannis mellyekben ſabadſagunc vagyon.

5 Azért az Eccleſiác gyaporodnac vala az hitben, és ſiám ſierint neuekednec vala.

6 c El iáruán pedig Phrygiánac és Galatiánac tartományát, meg tiltatánac az (ſient) lélektül, hogy az Iſtennec igeiét ne hirdetnéc Aſiában.

c: Vagyon az Iſtennec bizonyos ideie melyben az ö igaſſagat ki akaria ielenteni valameli tartamannac

7 Mikoron azért mentenec vólna Myſiában, igyekeznec vala menni Bithyniába: De az Iſten lelke nem botſátá öket oda.

8 El hagyuán pedig Myſiát, ménénec Troas tartományába.

9 d Es ettzaka valami látás ielenéc Pálnac: Egy Macedoniabéli férfiu álla meg ö elötte, és néki könyöröguén azt mondgya vala: iere által Macedoniába, és légy ſegitſégül mi nékünc.

d: Az egy hazi ſemelyec ollyac kic altal ſokta Iſten meg tartani az el veſſendöket.

10 Mihelt pedig ez látáſt látta vólna, azonnal igyekezénc Macedoniába menni, miuel hogy bizonyos képpen értenöc hogy az Iſten hijna minket, hogy azoknac predikálnóc az Euangeliomot.

11 El ménuén azért Troasból, egyeneſſen Samothracenre tartánc, és máſod napon Neapolisba.

12 Es onnét Philippi városba, melly Macedoniánac elsö és fö városa, melynec lakoſi iöueuényec valánac, lakánc pedig abbā az városban egy néháń napig.

Philippi.

13 Es ſiombat napon ki menénc az városból az folyó víz mellé, holott ſioktac vala imátkozáſoc lenni, holott mikor le ültünc vólna, ſiólánc az aſiſioni állatoknac, à kic oda gyültec vala.

14 Egy aſiſioni állat pedig kinec Lydia vala neue, ki Thyatiranac városában bárſoń áros vala, Iſten félö, az mi tanitáſunkat halgatá, kinec az WR meg nyitá ſiuét, e hogy figyelmeznéc azokra à mellyeket Pál mond vala.

e: Az Iſten nittya meg az embernec ſiuet, de az igenec halgataſa altal.

15 f Mikor pedig meg kereztelkedett vólna mind háza népéuel egybe, kéré minket, monduán: ha engemet itéltetec az WR hiuei közzül valónac lenni, iertec az én házamhoz, maradgyatoc ott, és kénſierite minket.

f: Szent aſſſoni allatna peldaia.

16 Lön pedig hogj mikor mennénc az imátkozáſnac helyére, egy ſiólgáló leáńzotska elönkbe iöne, melyben vala iöuendö mondáſnac lelke, mellj az ö wráinac nagy haſinot ád vala iöuendö mondáſáual.

17 Ez Pált köuetuén és minket, kiált vala monduán: ez emberec amaz nagy Iſtennec ſiólgai, kic ti néktec az iduöſſégnec vtát hirdetic.

18 Ezt

na, az birác el küldéc az ſiólgákat, kic meg mondanác hogy el botſátaná azokat.

36 Tudtára adá ez dolgot az tömlötz tartó az Pálnac, az tiztartóc küldöttec ide hogy el botſáſſalac titeket: Azért ki ménuén mennyetec el békeſséggel.

37 Az Pál pedig monda nékiec, minket meg veſiſiözuén közönſéges helyen minden oknélkül, holott mi Romaiac legyünc, az tömlötzbe vetettenec, és moſtan imár titkon akarnác ki küldeni, azt bizony nem miuellyüc, hanem iöijenec ide, és öc vigyenec ki minket.

38 Meg mondác az biráknac az ſiólgác ez beſiédeket, es megfélem lénec mikor hallottác vólna hogy Romaiac vólnánac.

39 Es oda ménuén kéréc öket hogy ki iönénec az tömlötzből, és ki hozuán öket, kéréc hogy ki mennénec az városból.

40 Ki ménuén azért az tömlötz böl, bę ménénec az Lydiához, és mikor láttác vólna az atyafiakat, vigaztalác öket, és ki ménénec az városból.

XVII. Reſz.

1 Mikor pedig által mentenec vólna Amphipoliſon és Apolloniân, ménénec Theſſaloniába, holott az Sidóknac Synagogáioc vala.

2 Az Pál pedig az mint néki ſiokáſa vala, bę méne ö hozzáioc, és három ſiombaton vetekedéc vęlec az iráſokból.

3 Meg magyárázuán és mutatuán, hogy az Chriſtuſnac ſiükſég vólt vólna ſienuedni és fel támadni az halálból, és hogy ez Ieſus vólna az Chriſtus, à kit vgy mond én hirdetec néktec.

4 Némellyec azért azoc közzül engedénec, és adác magokat Pálhoz és Silashoz, és egyetemben Iſten félö Görögöknec ſokaſága, és ſoc fö aſioni állatoc.

5 De iregyſégnec miatta fel inditatuán az Sidóc, kic nem hittec vala, és valami piátzon henyélö latrokat melléiec véuén, és ſokan meg ſeregeluén, fel háboritác az városſt, és az Iaſonnac házát meg oſtromoluán, akariác vala azokat ki hozni az köſſég közzé.

6 Es mikor öket nem találtac vólna, vonác az Iaſont, és valami attyafiakat az városnac feiedelmi eleibe, ezt kiáltuán: Ezec azoc kic ez világnac állapattyát fel forditottac, és moſt imhól vadnac.

7 Kiket Iaſon házába bę fogadot kic mindnyáián az Czáſiár ellen tſelekeſinec, miuel hogy más királt mondanac lenni, az Ieſuſt.

8 Fel inditác pedig az ſokaſágot, és az városnac feiedelmit azoc, az kic ezeket hallác.

9 Kic mind az által mikor hallottác vólna Iaſonnac és az többi nec magoc mentſégét, el botſátác öket.

10 Az Atyafiac pedig azonnal étzaka ki botſátác Pált Silaſſal egyetembe Berręa városba, kic mikor oda mentec vólna, bę

ménénec

ménénec az Sidóknac Synagogáiokba.

11 Ezec pedig nemesb elméiŏc valánac az Theſſaloniabéli Sidóknál, v́gy mint kic nagy ſereńſéggel bę vŏuéc az Iſten beſiédét, mindennapon az iráſokból tudakozuán ha ezec v́gy vólnánac.

12 Sokan hiuénec azért ŏ kŏzzŭlŏc, annac felŏtte Sidó aſioni állatokis és férfiac ſokan.

13 Mikor tudtokra eſett vólna azért az Theſſaloniábéli Sidóknac, hogy Berrçabannis predikál lotta vólna Pál az Iſtennec beſiédét, odais el ménénec és az kŏſſéget fel háboritác.

14 De mindiáráſt ki botſátác az atyafiac Pált, v́gy mint ha az tengerre menne. Silas pedig és Timotheus ot maradánac.

15 A kic pedig Pálnac gondgyát fel vŏttec vala, hogy bátorſágos helyre vinnéc, el viuéc ŏtet ſiinte Athenásba, és mikoron parantſolt vólna Siláſnac és Timotheuſnac, hogy mennel hamaráb lehetne ŏ hozzáia mennénec, el ménénec.

16 Az Pál pedig mikor Athenásba azokat várná, az ŏ lelke há borog vala ŏ benne, miuel hogy látná hogy az város az báluányokhoz ragazkodott vólna.

17 Vetekedic vala azért az Synagogába az Sidockal, és az Iſten félŏ embereckel, és az piátzonnis mindeneckel az kiket elŏl talált.

18 Némellyec pedig az Epicureuſoc és Stoicusoc kŏzzŭl vetekednec vala ŏ vęle, és azoc kŏzzŭl némellyec azt mondgyác vala, mit akar mondani ez tſátſogó ember? némellyec pedig idegen Iſteneknec hirdetŏiénec láttatic (vgy mond,) miuel hogy az Ieſuſt és az fel támadáſt hirde ti vala nékiec.

19 Es meg ragaduán ŏtet, viuéc az Areopagusra[a] ezt mondán: Vallyon meg érthettyŭké mitſoda légyen ez vy tudomány, mellyet te hirdetſi?

20 Mert idegen dólgokat beſiélleſi à mi fŭleinknec, meg akariuc azért érteni, mitſoda tudomáń ez

21 Az Athenasbéliec pedig, és az iŏueuényec, kic ott laknac vala, egyęb dologban nem valánac foglalatoſoc, hanem czac vijſágnac beſiélléſében és halgatáſában

22 Elŏ áluán pedig Pál az Areopaguſnac kŏzepette, mondá: Athenasbéli férfiac, bizonnyal látom, hogy ti egyebeknél v́g mint ſiorgalmatosbac vadtoc az Iſteni tizteletekbe.[b]

23 Mert mikor el kerŭlném és ſiemlelném az ti Iſteni tizteleteteket, találkozám egy óltárra melyre ezt irtác vala, Az eſméretlen Iſtennec, az kit azért ti nem tuduán tizteltec, azt hirdetem én ti néktec.

24 [c] Az Iſten az ki teremtette ez világot, és mindeneket à mellyec ez világban vadnac, miuel hogy fŏldnec meńnec Wra, kęzzel tſinált templumban nem lakic.

25 Embereknec kezektŏlis nem tizteltetic, mint ha valaminélkŭl ſiŭkŏlkŏdnec, holott ŏ ád minde-

a: Az Areopagus volt Athenasban vtzanac neue, vág valami hegynec neue. Beza vduarnac mongya, melre tŏruen ienni ſzoktac volt gyŭlni.

b: Vágy egyébeknel babonasbac vadtoc, hólot ved eſzedbe hogy az baluany imadoc gyakorta ŏ magoc fegyuert adnac az tani toknac az ŏ baluany imadoſoc ellen.

c: Azt akaria mondani hogi bolondſág az teremtŏt az teremtettallat hoz haſonlitani, es azt alitani hogy kŭl ſŏ aiandekockaſ meg engezteltethetic, holot ŏ ád mindeneket az embereknec.

neknec, életet, lehelletet, és mindeneket.

d: Az emberec termtesenec veget mondgia meg mondatic pedig az ember Isteni nemzetnec, mert az ő meltosagaual nemenemő Istennesseget mutat.

26 d Es az egési emberi nemzetséget egy vérből teremtette, hoǵ lakoznánac ez földnec egési ſiinén, el rēdeluén az időknec alkolmatosságit, és az ő lakásokat meg határozuán.

27 Hogy az Istent meg keresnéc, ha valami módon meg tapaztaluán ötet meg találhatnác, iólle-het bizony nem mesisie vagyon mindenikünktől.

28 Mert ő általa élünc, mozgunc és vagyunc, miképpen az ti bölts poétaitoc közzülis mondottác némellyec: Mert az Istennec nemzeti vagyunc.

e: Azt mondgya hogy meltatlan dolog Isten kepeckel ki abrazni, holot az ember isten kepe.

29 e Miuel hogy azért Istennec nemzeti vagyunc, nem kell azt alítanunc, hogy aranyhoz, ezüsthöz, vagy köhöz, mesterséges faragáshoz, vagy emberi találuáńhoz az Isten hasonlatos vólna.

f: Intiſzent Pal az Athenasbelieket pœnitenciara az Isten iteletiuel.

30 f Ez tudatlanságnac ideit azért el halgatuán, az Isten mostan minden embereknec hirdetteti hogy meg tęrienec.

31 Miuel hogy rendelt egy napot mellyen igazán meg itéli ez földnec kerekségét, az férfiu által à kit arra rendelt, melly dologról niluán valo bizońságot tött, annac halálból való fel támaztásáual.

32 Mikor pedig hallottác vólna az halottaknac fel támadását, némellyec patuarkodnac vala, némellyec pedig azt mondgyác vala, ez vtán esmét akarunc ez felől tölled érteni.

33 Es illyen módon Pál azoc közzül ki méne.

34 Némellyéc pedig melléie aduán magokat hiuénec, kic közt vala Areopagita Dienes, és egy Damaris neuő asioni állat, és egyebec ő vęlec.

XVIII. Resz.

1 EZec vtán Pál Athenásból ki ménuén, méne Corinthumba.

2 Es mikoron egy Aquila neuő Sidóra, és annac feleségére Priscillara találkozott volna, melly Aquila Pontusból való nemzet vala, és nem régen iött vala Olasi orsiágból, miuel hogy Claudius meg parantsolta vala hogy az Sidóc mind ki mennénec Romából, méne azokhoz.

3 Es miuel hogy azon fęle miues vala, azoknál marada, és munkálosiic vala, azoknac pedig mesterségec vala, Sátor tsinálás.

4 Vetekedic vala pedig minden siombatokon az Synagogába, és mind à Sidókat mind az Görögöket hatható besiédeckel inti vala.

5 Mikor pedig el érkeztenec vólna Macedoniából Silas és Timotheus, geriedez vala Pál lélekben, bizońságot téuén az Sidóknac az Christus Iesusról.

6 Amazoc pedig mikor ezeknec ellene mondanánac és káromlásokat siólnánac, az ő ruháit meg rázuán, monda nékiec: az ti véretec légyen az ti feieteken, én tizta vagyoc, és ez napságtol fogua az pogányoc közzé mégyec.

7 Es el ménuén onnét, bę méne egy embernec házába, kinec neue Iustus vala, ki Isten félő vala,

kinec

kinec az ő háza az Synagoga mel let vala.

8 Az Criſpus pedig az Synagogánac feiedelme,az Wrban hũn mind egéſi háza népéuel egybe, az Corinthumbéliec közzülis ſokan haluán hiſinec vala,és meg kereztelkednec vala.

9 Monda pedig az Wr étzaka látásba az Pálnac: Ne félly, hanem ſiólly,és ne halgaſs.

10 Mert én te veled vagyoc, és ſenki nem támad reád hogy néked ártſon, mert nékem ſoc népem vagyon ez városban.

11 Lakéc azért ott egéſi eztendeig és hat hólnapig, tanituán ők et az Iſten beſiédére.

12 Mikor pedig Achaia tartomá nyánac tiztartóia vólna Gallio, támadánac az Sidóc egyenlő akaratból Pálra, és viuec ötet az törvény ſięc eleibe.

13 Ezt monduán: Ez à törvény ellen való Iſteni tizteletekre tanittya az embereket.

14 Az Pál pedig mikor ſiinte ſióllani akarná, monda az Gallio az Sidóknac:Ha valami boſiſiú tételről vagy valami gonoſſágról vólna az panaſi, az igaſſág ſierint meg halgatnálac.

15 Ha pedig az kérdés vagyon valami beſiédről, neuekről, vagy az ti törvéntekről,ti láſſátoc meg mert én az ollyan dolgokban biró nem akaroc lenni.

16 Es el üzé őket az ſięc elől.

17 Az Görögöc pedig mindnyáján az Soſtheneſt az Synagogánac feiedelmét meg ragaduán ve ric vala az törvény ſięc előtt, de az Gallio azzal ſemmit nem gondol vala.

18 Az Pál pedig, mikor męg az vtánnis ſoc napig ott lött vólna, az atyafiaktól el bútſúzuán, Syriába eueze,Aquiláual és Priſcilláual egybe, minec vtánna feiét meg nyirte vólna Cenchreç városban,miuel hogy fogadáſa vala.[a]

19 Iuta pedig Epheſumba, és azokat[b] ott hagyá,ő pedig bę mén uén az Sinagogába, az Sidóckal vetekedéc.

20 Es mikor kérnéc hogy töb ideig maradna nálloc,nem akará maradni.

21 Hanem bútſút vőn tőllőc, ezt monduán:Mindeneſtül fogua Ieruſálemben kell nékem lennem az innepen,az melly előttünc vagyon,de eſmét meg iőuőc hozzátoc ha Iſten akaria, és el méne Epheſumból.

22 Es mikor Cęſareába ment vólna, és Ieruſálembe fel ment vólna, és köſiöntötte vólna az gyülekezetet,méne Antiochiába.

23 Es mikor ot valami keues időt el mulatot vólna, el méne és eliára Galatiának és Phrygianac tartományát, az tanituányokat erősituén.

24 Egy Sidó pedig kinec neue Apollos vala, Alexandriai nemzet,ékeſenſióló férfiu,iőue Epheſumba, ki az ſient irásban tudós vala.

25 [b]Ez az Wrnac útára tanitatott vala, és az ő lelkében buzgó

[a]: Szent Pal mindeneknec lőtt minden bogy mindeneket meg nierne Istennec.

[b]: Tudni illic, Priſcillat es Aquilat.

[b]: Apollos noha iambor tudos ember, mind az altal tanol Aquilatol es Priſcillatol.

léuén,ſiólya és tanittya vala nagy ſiorgalmatoſon az Wrnac tudományát, ki tſac az Iános kereztſégét tudgya vala.

26 Es kezde nagy bátorſággal ſiólni az Synagogába,kinec tanitáſát mikor hallotta vólna Aquila és Priſcilla, melléiec vőuéc őtet, és niyluábban meg tanitác őtet,az Wrnac vtára.

27 Es mikor Achaiába akarna menni,intuén ötet az atyafiac irá nac az tanituányoknac hogy az Apollot bę fogadnác, ki mikor oda iutott vólna, ſokat haſinála azoknac,az kic hittenec vala, az Iſten kegyelméből.

28 Mert nagy buzgoſsággal iobban iobban meg győzi vala az Si dókat közönſéges helyen, meg bizonituán irásból,hogy az Ieſus vólna amaz Chriſtus.

XIX. Reſz.

1 LŐn pedig azonközbe mikor Apollos Corinthumba vólna,hogy az Pál az felſő tartományokat el iáruán, érkeznéc Epheſumba, holott mikor valami tanituányokra találkozot vólna.

2 Monda nékiec,vőtteteké ſient lelket,[a] minec vtánna hittetec? Azoc pedig mondánac,ſőt inkáb azt ſem hallottuc hog ha vagyon ſient lélec.

3 Ackor monda nékiec:[b] Mitſodára kereztelkedtetec tehát? és azoc mondánac: Az Iános kerezt ſségéuel kereztelkedtünc meg.[c]

4[d] Monda pedig az Pál: Az Iános kereztelt pœnitentiának kereztſégéuel,az embereket intuén arra, hogy abban hinnénec az ki ő vtánna iőuendő vala,tudni illic az Ieſusban, és az kic ezt halláć, meg kereztelkedénec az Wr Ieſuſnac neuére.

5 Es mikoron Pál reáioc vetette vólna kezeit,ſiálla az ſient lélec ő reáioc,[e] és ſiólnac vala idegen nyelueken és prophétálnac vala.

6 Valánac pedig mindnyáián ez férfiac tizenketten.

7 Ő pedig bę ménuén az Synagogába, bátorſággal ſiólt vala, három hólnapig predikáluán, és intuén azokat az Iſten orſiágára való dólgokra.

8 Mikor pedig némellyec meg kemenitenéc magokat,és engedni nem akarnánac, gonoſiúl ſiólúán az Wrnac vtáról az kőſſég előtt,azoktól el táuozuán, az tanituányokatis el ſiakazta azoktól, minden napon predikáluán egy Tyrannuſnac Scholáiában.

9 Ez pedig lőn kęt eztendeig, vgy annira hogy mindenec kic lakoznac vala Aſiában, iind Sidóc mind Görögöc halgatnác az Wr Ieſuſnac beſzédét.

10 Nagy dólgokat tſelekeſiic vala pedig az Iſten az Pálnac keze által.

11 Annira hogy betegekhözis vinéc ő néki tſac kezkendőiét,és kor ſióuattyát,ſés azoc meg gyógyúlnánac az ő betegſégekből, és az gonoſi lelkec ki mennénec belőlöc.

12 Kezdettec vala pedig az Sidóc közzül valami lezzegő ördőg üzöc

a: Vrti az ſzent lelekrűl latható aiandokit.

b: Az az,Ha nem vőttetec az ſzent lelkec latható aiandokit, mi heppen veſzic az kic hiſznec az Ieſus Chriſtusban, mitſoda tudomant vallotoc tehat

c: Az az,vőttűc az kereztelő Ianos tudomaniat.

d: Az az,kereztelő Ianos mindent az Ieſus Chriſtuſra vezerlet.

e: Az az, vőuec az ſzent lelekhez latható aiandokat.

f: Vagykörnyul kőtőiet,mert nemőuel elnec az miues emberec,miuel hogy ſient Pal miues emberis volt,es kereszelis munkalodot.

dŏg ŭzŏc, az Wr Iesusnac neue
által az ŏrdŏgŏket ki ŭzni, azok-
ból az kikben vólnánac, ezt
monduán: Kénsieritŭnc titeket
az Iesus által kit az Pál predikál.
13 Valánac pedig egy Sceua ne-
uŏ Sidónac ki papoknac feiedel-
me vala, hęt fiai, az kic ezt miue-
lic vala.
14 Feleluén pedig az gonosi lé-
lec, azt mondgya vala, az Iesust
esmérem, az Páltis tudom, ti pe-
dig kitsodác vattoc?
15 Es reáioc támada az ember
az kiben à gonosi lélec vala, és
azokat meg gyŏzuén hatalmat
vŏn raytoc, annira hogy mezîte-
len és sebben sialadnánac ki az
házból.
16 Es tudtokra lŏn ez dolog
mindeneknec, mind az Sidóknac
mind az Gŏrŏgŏknec kic Ephe-
sumban laknac vala, és mindnyá
ián meg félemlénec, és az WR
Iesusnac neue magaztaltatic vala
17 Es sokan azoc kŏzzŭl az kic
hittec vala, el iŏnec vala és az ŏ
tselekedetekrŏl vallást tésinec
vala.
18 g Sokan pedig azoc kŏzzŭl à
kic ŏrdŏgi mesterséget gyakor-
lottac vala, az ŏ kŏnyuŏket elŏ
hozuán, mindennec láttára meg
égetic vala, melly kŏnyueknec az
árrát meg siámolua, találác ŏt-
uen ezer pénznec.
19 Ezképpen az Wrnac besié-
de neuekedic vala, és hatalmat
vésien vala.
20 Ezeknec vtánna, el végeze
Pál az (sient) lélec által, hogy
Macedoniát és Achaiát el iáruán,
Ierusálembe menne, ezt mond-
uán, minec vtánna Ierusálem-
ben leiendec, Romátis meg kell
látnom.
21 El kŭlduén pedig Macedo-
niába kettŏt azoc kŏzzŭl kic néki
siólgálnac vala, tudni illic Timo
theust és Erastust, ŏ egy ideig
marada Asiába.
22 Támada pedig ackor az idŏ-
ben nagy háboruság az Wrnac
vtáért.
23 h Mert egy Demeter neuŏ ŏt-
uŏs, ki tsinál vala ezŭstbŏl az
Diana temploma formáiára ká-
polnatskákat, az mester embe-
reknec nagy nyereséget ád vala.
24 Kiket egybe gyŭituén, hason
latos mester embereckel egybe,
monda nékiec: Férfiac, tudgyá-
toc hogy mi nékŭnc minden gaz
dagságunc ez mesterségbŏl va-
gyon.
25 Láttyátoc pedig és hallyátoc
hogy amaz Pál nem tsac az Ephe
sumbéli kŏsséget, hanem kŏzel
egési Asiánac népét el áltatuán el
forditotta, miuel hogy azt mond
gy hogy nem Istenec azoc à mel-
lyec kęzzel tsináltatnac.
26 Félŏ dolog pedig hogy nem
tsac ez à mi mesterségunc vesisien
el, ha Páltól meg hamissitatic, ha-
nem az nagy Isten asiónnac az
Dianánac templomais semmi-
nec itéltesséc, és az ŏ méltosága
mindenestŏl el vesisien, kit az e-
gési Asia és ez világ tiztel.
27 Ezeket mikor hollottác vól-
na, haraggal meg teluén kiált-

g: Az ŏrdŏgi tudomant karhoztattyac az Ephesus varosbelice az Apasta lockal egybe.

h: Az ŏtuŏs Demeternec es egyeb mester embereknec tamadasoc, kic felnec vala hogy el veszi Pal Apastal az ŏ kenyereket.

nac vala monduán: az Ephesumbéli Diána, Nagy.

28 Es bę teléc az egéſi város háboruſsággal, és egyenlő akaratból az piátzra rohanánac, és meg fogác Gaiuſt és Ariſtarchuſt, kic Macedoniából valóc valánacés, az Pálnac vti társai valánac.

i: Az tanitoban ſzükſeg az alhatatoſſag, de az okoſſagis felette igen ſzükſeger.

29 i Pál pedig mikor az kőſſég közzé ki akarna menni, nem botſátác ötet ki az tanituányoc.

30 Sőt az Aſiábéli fő emberec közzülis némellyec kic Pálnac baráti valánac, köueteket külduén ő hozzáia, kéréc hogy az piátzra ne menne.

31 Annac okaért ki eggyet ki máſt mond vala, mert elſe veſiett ſokaſág vala, és ſokan nem tudgyác vala miért gyültec vólna őſſue.

32 Az ſokaſág közzül pedig elő állatác az Alexandert, kit az Sidóc kénſieritnec vala elő állani: Alexander azért mikor kezéuel intet vólna hogy halgatnánac, akará ſióllani az kőſſégnec.

33 Kit mikor meg eſmértec vól na Sidónac lenni, mindnyáián egyenlő ſióual vgy mint két óráig kiáltác: Nagy az Epheſumbeli Diána.

k: Az baluany imadoc nem tudnac egyebet az kialtaſnal.

34 Ackor az város iró Deákia mikor meg tſendeſitette vólna az kőſſéget, monda: Epheſumbéli férfiac, kitſoda az embereck őzzül à ki nem tudná, hogy az Ephe ſumnac városa, az nagy Diana Iſten aſſionnac, és az Iupitertől ſiállot képnec óltalmazóia?

35 Miuel hogy azért ezeknec ſenki ellene nem ſiólhat, ſiükſég hogy meg tſendeſedgyetec, és ſemmit ne tſelekedgyetec vakmerőképpen.

36 Mert ez embereket ide hoztátoc, kic nem ſientſég rontóc, ſem az ti Iſten aſſionтoc ellen boſiſiú beſiédet nem ſióltac.

37 Hogy ha (Ötuös) Demeternec, és az ő hozzá tartozó meſter embereknec valakiuel valami perec vagyon, tőruény vagyon, és birác vadnac, azoc egy máſſal perellyenec.

38 Ha pedig egyeb dolgoc felől való panaſitoc vagyon, az közön ſéges gyülésbe láttaſſéc meg.

39 Mert félő hogy partolkodásban ne vádoltaſſunc ez mai napon való tſelekedetekért, miuelhogy ſemmi dolog nintſen az melly oka lehetne ez mai támadáſnac: Es ezeket mikor mondotta vólna, él botſátá az ſokaſágot.

XX. Réſz.

1 MInec vtánna meg ſiűnt vólna az háboruſág, mikor elő hijtta vólna Pál az tanituányokat, azokat meg ölelgetuén, el indúla hogy menne Macedoniába.

2 Mikor pedig azokat az tartományokat el iárta vólna, és azokat bőw beſiéddel intette vólna, méne Görög orſiágba.

3 Es ott mikor három hólnapot el mulatot vólna, miuel hogy az Syriába való ménéſénec az Sidóc leſt hántanac vólna, vg végezé, hogy

zéhogy Macedonián tęrne viſſſa

4 Kŏueti vala pedig ŏtet mind Aſiáig az Berręa városbéli Sopater: Theſſaloniábol pedig, Ariſtarchus, Secundus, és Derbe városbéli Gaius és Timotheus, Aſiá ból pedig Tychicus és Trophimus.

5 Kic mikor elŏl el mentenec vólna, meg váránac minket Troasban.

6 Mi pedig az huſuét innepénec vtánna Philipi városból ki euezénc, és menénc ŏ hozzáioc Troasba ŏt napig, holott hęt napig lakánc.

7 Az hętnec pedig elſŏ napián [a] az tanituányokat egybe gyŭituén az kenyérnec meg ſiegéſére, az Pál predikál vala, miuelhogy máſod napon el akar vala menni, és à tanitáſt meg nyuita ſiinte eyfęlkorig.

8 Valánac pedig ſoc ſiŏuednekec ott az fel házban az holott egybe gyŭltec vala.

9 Es egy Iffiu kinec neue Eutychus vala, ŭl vala az ablakba, kit mikor az álom igen meg nyomott vólna, miuel hogy Pál ſoc ideig predikállana, az álomnac miatta el tántoroduán az harmadic rend házból alá eſéc, és halua véuéc fel.

10 Mikor pedig Pál alá ment vólna, reá borúla, és azt hozzá ŏleluén, monda: ne háborogiatoc, mert az ŏ lelke benne vagyon.

11 Mikor annac okaért fel ment vólna és à kenyeret meg ſieguén ŏtt vólna, ſoc ideig mind virrattaig ſióla vęlecé, s az vtán v́gy indúla el.

12 Fel hozác pedig az Iffiat eleuenen, és felŏtte igen meg ŏruendezénec.

13 Mi pedig az haióra ménuén, menénc Aſſonba, hogy ott vennŏc bę Pált, mert v́gy végezte vala hogy addig gyalog iŏne.

14 Mikor pedig Aſſonba hozzánc iŏtt vólna, ŏtet az haióba bę véuén, menénc Mitylene városába.

15 Es mikor onnét el eueztŭnc vólna, máſod nap iutánc Chius ſiigete ellenébe, más nap pedig iutánc Samus városba, és mikor Trogilliumba mulattunc vólna, maſod nap menénc Miletumba.

16 Mert el végezte vala Pál magába, hogy Epheſum mellŏl el menne, hogy ne kelletnéc néki idŏt mulatni Aſiában: Mert ſiet vala, hogy ha lehetne Pŭnkŏſt na piára Ieruſálemben lenne.

17 [b] Kŏueteket kŭlduén azért Miletumból Epheſumba, az gyŭlekezetnec Seniorit oda hiuatá.

18 Kic mikor hozzáia mentec vólna, monda nékiec: Ti tudgyátoc, az napſágtól fogua hogy Aſiába iŏttem, mint viſeltem magamat ti kŏztetec.

19 Mert ſiólgáltam az Wrnac nagy alázatoſſággal, ſoc kŏny húllatáſſal és kéſérteteckel, mellyec én raytam vóltac az Sidóknac vtánnam való leſeskedéſec miatt.

20 Es ſemmi elŏtt nem vonogattam magamat az mi néktec haſino

a: Erti minden ketſegnel kŭl az Vaſar napot, miuel hogy immar az Sidoc ſzombattianac Ceremoniaia laſſan laſſan el tŏrŏltetic vala. Errŏl az naprol ſzol ſzent Pal 1. Cor. 16.

b. Pal Apaſtal ſietuen Ieruſalembe az fogſagra, elŏ ſzer vgy mint teſtamentomot teſzen, mellyben az ŏ elebbi eletenec rendirŏl ſzamot ad, es tudomanianac igaſſagat oltalmazza.

hasinotokra való vólt,hogy azokat néktec ne hirdetném,és hogy ne tanitanálac titeket kőzőnséges helyen,és házankint.

21 Sőt inkáb mind az Sidóknac mind az pogányoknac hirdettem az Istenhőz való meg tęrést, és az Wr Iesus Christusban való hűtet.

22 Es mostan én imé az Isten lelkétől kénsieritetuén,[c] Ierusálembe mégyec,nem tudom mi kőuet kezic ott én reám.

23 Hanem hogy az sient lélec minden városonkint bizońságot tésien arról,hogy én reám fogság és nyomoruság kőuetkezic.

24 De semmiuel nem gondoloc, az énéletemis nékem nem drága,tsac el végezhessem őrőmmel az én futásomat és az siolgálatot,mellyet vőttem az Wr Iesustól,hogy bizońságot tegyec az Isten kegyelménec Euangeliomáról.

25 Es mostan imé én tudom hogy az én ortzámat tőbbé nem látya eggyis ti kőzzűletec, kic kőzőtt által mentem predikáluán az Istennec orsiágát.

26 Azért tudomańt tésiec néktec ez mai napon, hogy én mindeneknec vérektől tisita vagyoc.

27 Mert nem vonogattam magamat hogy az Istennec minden akarattyát néktec nem hirdettem vólna.[d]

28 Visellyetec gondot azért magatokról,és az gyűlekezetről,melyben az sient lélec titeket vigyázócká tőtt, az Isten annya sient egy házánac legeltetésére, mellyet tulaydon véréuel keresett.

29 Mert én tudom azt, hogy az én el táuozásom vtán,iőnec ti kőzitekbe gonosi farkasoc,kic nem kedueznec az nyaynac.

30 Ti kőzzűletekis támadnac ollyac, kic ellenkező dólgokat siólnac,hogy az tanituányokat el áltassác.

31 Azért vigyázzatoc,meg emlekezuén arról,hogy én három eztendeig eijel és nappal meg nem siűntem kőny húllatással inteni mindent.

32 Mostannis attyámfiai aiánlac titeket az Istennec,és az ő kegyelmességénec besiédénec,ki fel epithet és meg adhattya néktec, az mit őrőkség sierint biriátoc mind az sienteckel egybe.

33 Senkinec ezűstét,vagy aranyát, vagy ruháiát nem kéuántam.

34 Sőt inkáb ti tudgyátoc hogy az én magamnac és velem valóknac táplálására ez én kezeimel munkálodtam.

35 Es mindenestől meg mutattam néktec,hogy siűkség vólna illyen módon munkáloduán az erőtelenekről gondot viselni, és meg emlekezni az Iesus besiédéről,hogy tudni illic ő mondotta, hogy iob adni másnac,hogy nem venni.

36 Es mikoron ezeket mondotta vólna, tęrdre esuén, imádkozéc mind azockal egybe.

37 Es mindnyáián felőtte igen kezdénec sirni, és az Pálnac nyakára esuén tsókolgattyác vala őtet.

38 Kic

c: Az betőben igy vagyon, Meg kőrőztetuen az sient lelektől, mint ha azt mondana, külőmben nem czeleked hetem hanem ha az Isten lelkenec akaroc ellene allani.

d: Az Apastali tudomany tőkelletes.

38 Kic meg keſeredtec vala kiuál képpen ez beſiéden az mellyet mondott vala, hogy ők többé az ő ortzáiát nem látnác, és kéſéréc ötet az haióra.

XXI. Réſz.

1 MInec vtánna pedig el indúltunc vólna, ő töllöc el ſiakaduán, egyeneſſen menénc Cous városba, és máſod napon Rhodusba, és onnét Patarába.

2 Es mikoron találtunc vólna haiót melly által menne Phęnicere, abba bę űluén el indúlánc.

3 Es mikaron kezdettűc vólna látni Cypruſt, azt bal kęzre hagyuán, euezénc Syria felé, és iutánc Tyrusba: mert ot akariac vala az haióból az terhet ki rakni.

4 Maradánc pedig ot hęt napminec vtánna találtunc vólna ott tanituányokat: kic Pálnac mondgyác vala ſient lélec által, hogy ne menne fel Ieruſálembe.

5 De minec vtánna az hęt napoc el múltac vólna, el menénc kéſéruén minket mindenec feleſégeſtől gyermekeſtül, miglen az városból ki mentűnc vólna. Es az tenger partyán tęrdre eſuén imádkozánc.

6 Es egy máſt meg ölelgetuén à haióba bę űlénc: azoc pediglen meg tęrénec az őueihöz.

7 Mi pedig az euezéſt el végezuén, iutánc Tyrusból Ptolemais városba: és köſiöntuén az atyafiakat, maradánc ő náloc egy napon

8 Máſod napon pedig ki ménuén Pál és mi kic ő vęle valánc, menénc Cęſareába: és bę ménuén az Philep Euangeliſta házába (ki eggyic vala amaz hęt Diaconuſnac,) maradánc ő nálla. *Actor. 6.*

9 Ennec pedig valánac négy ſiűz Prophéta leáni.

10 Es mikoron ott ſoc napon mulattunc vólna iőue Iudęaból egy Prophéta, kinec neue Agabus vala.

11 *a* Ki mikor mi hozzánc iőtt vólna, vőué à Pálnac őuét és meg kötözuén magánac kezeit lábait monda: Ezt mondgya az ſient lélec, à férfiat à kié ez az öw, ècképpen kötözic meg az Sidóc Ieruſálemben, és adgyác az pogányoc kezébe. *a: Agabus Prophetal az ſzent Palnac fogſagarul.*

12 Mikoron pedig ezeket hallottuc vólna, kéröc mind mi, mind az kic ott valánac hogy ne menne fel Ieruſálembe.

13 *b* Ackor felele Pál, mit miueltec ſiruán és az én ſiiuemet kéſergetuén? Mert én nem tſac meg kötöztetni, hanem meg halnijs Ieruſálembe kęſi vagyoc az Wr Ieſuſnac neueiért. *b: Szent Palnac az Chriſtus mellet valo albatoſsaga.*

14 Mikoron annac okaért az mi ſiónkat nem fogadná, engedénc nékie, ezt monduán, légyen az Wrnac akarattya. *c*

15 Ez napoknac vtánna egybe kötözuén az mi terhünket fel menénc Ieruſálembe. *c: Az emberi indulatokat meg zabolaza az Iſten akarattya azokban kic az Iſten tiztelſeget keresſic.*

16 Iőuénec pediglen mi velönc egyetembe az tanituányoc közzülis némellyec Cęſareából, hozuán vęlec (egy embert,) à kinél ſiálláſunc lenne, Mnaſon neuöt, Cypriait, ki régi tanituány vala.

17 Miko-

17 Mikoron azért Ieruſálembe iutottunc vólna, ŏrŏmmel fogadánac minket az atyafiac.

18 Máſod napon pedig bę méne Pál mi velŏnc egyetembe Iacabhoz: és mind az Senioroc ott valánac.

19 Kiket meg ŏlelgetuén, meg beſiéllé renddel az mellyeket Iſten tſelekedett vólna az pogányoc kŏzŏtt az ŏ ſiolgálattya által.

20 d Azoc pedig ezeket haluán ditſŏitéc az Wrat, és mondánac nékie, látod attyamfia melly ſoc ezer Sidóc vadnac kic hittenec: és mindnyáián az tŏruéńhŏz való buzgoſággal fel geriedtenec.

21 Hallottác pedig te felŏled egyebeknec ſiauokból, hogy te mind azokat az Sidókat az kic az pogányoc kŏzŏtt vadnac az Moſeſtŏl való el ſiakadáſra tanitod, és azt mondod hogy nem kell fiokat kŏrnyŭl metélni, ſem pedig az Moſes Ceremoniai ſierint iárni.

22 Mitſoda annac okaért? kętſégnélkŭl ſiŭkſég egybe gyŭlni az ſokaſágnac, mert meg hallyác hogy te ide iŏttél.

23 Azt miueld azért az mit tanátſúl adunc: vadnac mi kŏzŏttŭnc négy férfiac kic fogadáſſal meg kŏteleztéc magokat.

24 Azokat melléd vŏuén meny fel vęlec az tiztuláſra, és ŏ vęlec egyetembe kŏlts, hogy meg nyirheſſéc feieket, és meg tudgyác mindenec hogy ſemmi nintſen azokban à mellyeket te felŏled hîrrel hallottanac, hanem teis ẃgy iárſi hogy az tŏruéńt meg tartſad.

25 Azoc felŏl pedig à kic az pogányoc kŏzzŭl hittenec, mi irtunc és el végeztŭc, hogy ſemmit à fęlét meg ne tartſanac, hanem hogy meg óltalmazzác magokat azoktól à mellyec az báluányoknac áldoztattac, és az vértŏl és fúlua hólt állatoktól, és az paráznaſágtól.

26 Ackor Pál melléie véuén azokat az férfiakat, máſod napon ŏ vęlec meg tiztuluán bę méne az templumba, hîrre aduán az tiztu láſnac napiainac el teléſét mig nem mindenikért el végeztetet az áldozat.

27 Mikoron pedig immár az hętnapnac be teléſe el kŏzelgetne, némelly Aſyábéli Sidóc mikor láttác vólna ŏtet az templumban, fel inditác mind az ſokaſágot, és ŏtet meg fogác.

28 Kic kiáltnac vala, Izraélnec férfiai, legyetec ſegitſégŭl: ez amaz ember à ki ez nép ellen, à tŏr uény ellen, és ez hely ellen tanit mindeneket mindenŭt: annac felŏtte az Gŏrŏgŏket bę hozta ez templumba, és meg ferteztette ezt ez ſient helyet.

29 Mert láttác vala annac elŏtte az Epheſumbéli Trophinuſt ŏ vęle az városba, kit alitanac vala hogy à Pál bę vitt vólna az templumba.

30 Meg háborodéc azért az egéſi város és à nép egybe zendŭle, és az Pált meg ragaduán von-

ſiác

d: Az ollyan dolgokban mellyec ſzabadſagban vadnac (mene mŏc valanac az Moſes Ceremoniai mig az Sidoc niluabban meg ertec az kereztieni ſzabadſagot) az ſzeretet parantſollya hogy az mi atyanc fiaihoz ſzabiuc magunkat, keualkeppen az kic azokat nem vakmerŏ ſegbŏl oltalmazzac, hanem ezac azért hogy nem ertic az kereztieni ſzabadſagot.

ſiác vala az templumból ki, és mindiáráſt bę zárlác az aytókat.

31 Mikoron pedig azoc akarnác ötet meg ölni, iuta az hîr az ſeregnec feiedelméhöz, hogy mind az egéſi Iéruſálem fel zendült vólna.

32 Ki azonnal vitęzeket és ſiáza dos hadnagyokat véuén melléie, azokhoz futa: Azoc pedig mikor láttác vólna az feiedelmet és az vitęzeket, meg ſiünénec az Pál veréſétöl.

33 Ackor el közelgetuén az feiedelem meg fogá Pált, és parantſolá hogy meg kötöznéc kęt vas lántzual: és tudakozic vala felöle ki vólna, és mit vétett vólna.

34 Es külömb külömb dólgokat kiáltnac vala az ſokaſág közt: és mikor ſemmi bizonyoſt nem ért hetne az háboruſágnac miatta, paranczola hogy el vinnéc az táborba.[e]

e: Vagy az Caſtelyba.

35 Mikor annakokaért iutott vólna az graditshoz, történec hogy vitetnéc az vitęzektöl az népnec erösiac tételekért.

36 Mert köueti vala öket az népnec ſokſága kiáltuán, öld meg ötet.

37 Es immáran mikor az táborba bę vinnéc Pált, monda az feiedelemnec: ſiabadé valamit ſiólnom te néked? Ki monda, tudſié Görög nyeluen ſiólni?

38 Auagy nem te vagyé amaz Ægyptius ki ez neháń napoc elött támadáſt inditottál, és ki vittél az puztába négy ezer latrokat?

39 Monda pedig Pál: én Tarſuſbéli Sidó vagyoc, Ciliciánac hîres neues városánac polgára: de kérlec téged engedd meg nékem hogy ſióllyac ez népnec.

40 Mikoron annakokaért az meg engedte vólna, az Pál áluán az gradiczon, kezéuel inté hogy halgatnánac, és mikoron nagy czendeſſég lött vólna, kezde ſióllani Sidó nyeluen, ezeket monduán.

XXII. Réſz.

1 ATyámfiai férfiac és atjác, hallyátoc meg az én mentſégemet az mellyel moſt magamot elöttetec mentem.

2 (Mikoron hallottác vólna pedig hogy Sidó nyeluen ſióllana nékiec, annál inkáb halgatni kezdénec, és monda.)

3 [a] En Sidó vagyoc, Tarſusbá Ciliciánac városában ſiülettettem, fel neueltettem pedig ebben ez városba Gamaliel lábainál, tanitattam az mi atyáinknac törüényénec egyenes formaiára nagy ſiorgalmatoſſággal, Iſtenhöz való buzgoſággal fel gerieztetuén mint ſiintén ti mindnyáián moſtan.

a: Szent Pál az ő elebbi eletenec meg beſſelleſeuel az ő hiuatalat és tudomannyanac igaſſagat bizonittya.

4 Ki ezt ez tudomáńt háborgattam mind halálig, meg kötözuén és tömlötzre vetuén mind férfiakat, mind aſioni állatokat.

5 Miképpen az fö papis énnékem bizońſágom, és mind az vén embereknec rendec: kiktöl leueleketis véuén az atyafiakhoz, Damaſcumba mégyec vala, hogy el hoznám azokatis az kicott vól-

nánac kötözue Ierusálembe, hogj meg büntettetnénec.

6 Lön pedig mikoron mennéc és közelgetnéc Damascumhoz vgy mint dęlkor, hogy nagy hirtelenséggel az ęgböl nagy világosság venne engemet környül.

7 Es le esém az földre, és halléc siót melly azt mondgya: Saul, Saul, miért háborgatz engemet?

8 En pedig feleléc: kiczoda vagy Wram? és monda nékem: En vagyoc az Nazaretbéli Iesus, kit te háborgatsi.

9 Az kic pedig én velem valánac az világosságot láttác és meg remültenec, de annac siauát az ki én velem siól vala, nem hallottác.

10 En pedig mondéc: mit czelehedgyem Wram? az WR pedig monda énékem, kelly fel és meny el Damascumba: és ott meg mondgyác te néked mind azokat az mellyec el rendeltettec te néked, hogy azokat véghöz vigyed.

11 Mikoron pedig nem látnéc annac az világosságnac diczösége miatt, kezen fogua vezettetuén azoktól az kic én velem valánac, Damascumba menéc.

12 Egy Ananiás neuö ember pedig, ki az töruén sierint Isten félö, kiröl mind az ott lakozó Sidóc ió bizońságot tésinec.

13 En hozzám iöuén, és én elömben áluán, monda nékem, Saul atyamfia, vegyed az te siemednec világosságat. Es én azon siem pillantásban ötet meg látám.

14 Ő pedig monda énnekem: Az mi atyáinknac Istene válaztott tégedet hogy meg tanúlnád az ö akarattyát és meg látnád amaz igazat, és siót hallanál az ö siáiából.

15 Mert lésiesi ö néki tanú bizońság minden embereknél, azoc felöl az mellyeket láttál és hallottál.

16 Mostan annac okaért mit késedelmezel? Kelly fel és kereztelkedgyél meg, és mosd el az te büneidet, az WRnac neuét segitségül hiuán.

17 Lön pediglen, mikor Ierusálembe meg téruén imádkoznám az templumban, hogy el ragadtatnám lelkemben.

18 Es látnám az WRat, ki ezt monda énnékem: sies és meny ki hamar Ierusálemböl: mert nem vésiic it az te tanubizońság tételedet én felölem.

19 b Es én mondéc: WRam ök iól tudgyác hogy én tömlötzre vontam és vertem minden Synagogákba azokat az kic hisinec vala te benned.

b: Mintha azt mondana: Wram nem hisinec nekem miuel hogy tudgyac mely nagy ellensege volna az te nepednec.

20 Es mikor amaz Martyrom Istuánnac vére ki ontatnéc, énis ot álloc vala, és az ö halálára akaratom vólt, és örizem vala azoknac köntösöket az kic ötet meg ölic vala.

21 Es monda énnékem: Eregy el, mert én tégedet mesisie küldölec az pogányoc közzé.

22 Halgattyác vala pedig à Pált mind ez besiédig: de ezec vtán fel emeléc az ö siauokat, monduán:

Öld

ŏld meg ez illyen embert, mert nem illic ŏ nékie élni.

23 Mikoron pedig azoc kiáltanának, és az ŏ kŏntŏsŏket el hánnác, és port hánnának az ęgbe.

24 Paranczola à feiedelem hogj ŏtet az táborba vinnéc, és meg paranczola hogy vereſséggel vennéc ki belŏle, hogy meg tudhatná mi okaért kiáltanának illyen igen ŏ ellene.

25 Mikoron pedig ŏtet meg kŏtŏztec vólna kŏteleckel, monda Pál az ot álló ſzázadoſnac: ſzabadé ti néktéc, Romai embert kit meg nem ſententiáſtac, meg oſtorozni?

26 Ezt pedig mikoron hallotta vólna az Százados hadnagy, hozzáia méne az feiedelemhŏz, és ſióla nékie, ezt monduán: Meg láſd mit czelekeſiel, mert ez ember Romai.

27 Hozzáia ménuén azért az feiedelem, monda nékie, mond meg nékem ha te Romai vagy, ŏ pediglen monda, Romai vagjoc.

28 És felele az feiedelem: En nagj ſumma pénzen vŏttem meg Románac ſzabadſágát: Pál pedig monda: én pedig (Romai ſzabadſágtban) ſiŭletet polgáris vagojc.

c: Vagy igy: En pedig vgyan ſŭ letteitemis az Romai ſzabadſagban.

29 Mindiáráſt azért el táuozának ŏ tŏlle az kic ŏtet meg akarjac vala kénzani, sŏt męg az feiedelemis meg ijede mikor meg értette vala hogy Romai vólna, miuel hogy ŏtet meg kŏtŏztette vala.

30 Máſod napon pedig bizonnyal meg akaruán tudni, mibe váltatnéc az Sidóktól, el boczátá ŏtet az fogſágból, és paranczolá hogy az papi feiedelmec egéſi tanáczokal egybe hozzáia mennénec, és az Pált elŏ hozatuán eleikbe állatá.

XXIII. Réſz.

1 ES mikoron az gyŭlekezetre vetette vólna az ŏ ſiemeit Pál, monda: Férfiac attyámfiai: En minden ió lelki eſméretel ſiólgáltam az Iſtennec mind ez mai napiglan.

2 Az Ananiás pedig az fŏ pap, parantſola azoknac kic ŏ mellette állanac vala, hogy Pálnac meg ŭtnec az ſiáiát.

3 [a] Ackor Pál monda nékie: meg vęr az Iſten tégedet meg feieritetet fal: Es te le ŭltél hogj engemet meg itély, az tŏruén ſierint, és az tŏruény ellen parantſolodé hogy engemet verienec?

a: Szabad az mi raytunc eſett boſſŭrol panaſolkodni és az Iſten telenekrt az Iſten itelŏ ſzeki eleibe citalni.

4 Es az kic ott állanac vala, mondánac, Az Iſtennec fŏ papiát ſziidalmazodé?

5 [b] Monda pedig az Pál: Nem tudtam attyámfiai hogy az fŏ Pap légyen: Mert meg vagyon irua: Az te népednec feiedelmének gonozt ne mondgy.

Exod. 22.

b: Az kegyetlen feiedelmeknek is engednŏc kell.

6 Mikor pedig Pál eſiébe vŏtte vólna, hogy azoknac egégyic réſie Sadducęuſokból való vólna, az máſic réſie Phariſęuſokból való: Fel kiálta az gyŭlekezetben: Férfiac attyámfiai: En Phariſęus vagyoc, és Phariſęus fia, az hallotaknac fel támadáſoknac reménſégeiért vádoltatom én.

7 Es mikor ezeket mondotta

vólna, hasonlás támada az Phariseusoc között és az Sadducęusoc között, és az gyüles el osila.

c: Tagadni az Angyalokat, az lelket, es az testnec fel támadasat az Sadducęusoknac regi tevelgesec.

8 c Mert az Sadducęusoc azt mondgyác hogy ninczen fel támadás, sem Angyal, sem lélec: Az Phariseusoc pedig mind az kettőtvallyác.

9 Támada azértnagy kiáltás: Es mikoron fel kőltec vólna az irás tudóc azPhariseusoc pártyáról, tusakodnac vala, monduán: semmi gonosságot nem találtunc ez emberben, hogy ha az lélec siolot néki, vagy Angyal, ne tusakodgyunc Isten ellen.

10 Es mikor nagy hasonlás támadott vólna, sęluén az hadnagy hogy Pál azoktol el ne staggattatnéc, paranczolá hogy az vitęzec alá mennénec és ötet közzülöc ki ragadnác, és el viněc à táborba

11 Az kőuetkezendő ettzaka pedig az Wr Pál mellé áluán monda nékie: Ió bizodalomban légy Pál: Mert miképpen hogy bizonságot töttél én felölemIerusálemben: azonképpen Romábannis bizonságot kell tenned.

12 Es mikor az nap fel kőlt vólna, az Sidóc közzül némellyec egybe adác magokat és meg eskőuénec, ezt monduán, hogy sem ésinec sem isinac addig, mignem meg ölic Pált.

13 Többen valánac pedig negyuennél, à kic illyen módon egybe eskőttenec vala.

14 Kic az Papi feiedelmekhöz és az vénekhöz hozzáioc ménénec, és mondánac: Mi nagy eskűuéssel egybe eskűttűnc, hogy semmit addig sem ésiunc sem isiunc, mignem meg öllyűc az Pált.

15 Azért ti ielentsétec meg az hadnagynac, az tanácznac akarattyából, hogy ötet hozza ti közzétec, mintha az ő dólgainac iobban végére akarnátoc menni: Mi pedig minec elötte el közelgetne, kęsiec vagyunc ötet meg ölni.

16 Mikoron pedig az Pál húgának fia meg hallotta vólna ez álnoc tanátsot, el méne és az tábor ba bę ménuén tudtára adá Pálnac

b: Vagy nemnyenec.

17 Az Pál pedig eggyet az siázadosoc közzül elö siólituán monda: Ez iffiat vigyed az hadnagyhoz, mert valamit akar nékie mondani.

18 Amaz annac okaért az iffiat melléie véuén az hadnagyhoz viué, és monda: Az meg fogatott Pál engemet hiuatuán kéré, hogy ez iffiat hozzád hoznám: miuel hogy valamit akarna néked mondani.

19 Az hadnagy pedig az iffiunac kezét foguán, mikor fęl felé ment vólna, meg tudakozéc, mitsoda az mit nékem akarsi mondani?

20 d Es az monda: Az sidóc el végeztéc hogy tégedet kérienec, hogy az Pált hólnap az ő gyülekezetekbe vigyed, mint ha valamiről iobban akarnánac tűle tudakozni.

d: Ninczen semmi tanats Isten ellen és az ő sołgai ellen.

21 Te pedig nékiec ne engedgy, mert ezec közzül többen vadnac negyuennél kic vtánna lesleskednec, kic erre köteleztec magokat hogy

hogj ſem eſinec ſem iſinac addig, mignem meg ölic ötet, és immár kęſien vadnac, és czac azt váriác mitſoda válazt adſi nékic.

22 A hadnagy okaért el botſátá az iffiat, meg hagyuán néki hogy ſenkinec meg ne mondaná, hogy ezeket néki meg mődotta vólna.

23 Es az ſiázadoſoc közzül kettöt elö ſiolituán, meg hagyá hogy kęt ſiáz vitęzeket kéſiitenénec, kic mennénec mind Cęſarea városig: és hetuén louagokat, és kęt ſiáz örizöket, az ettzakánac harmadic oráia után.

24 Es hogj barmokatis adnánac, hogy az Pált fel ültetuén békeſéggel vinnec Felix tiztartóhoz.

25 Leueletis iruán, melynec az ſummáia ez vala.

e: Claudius Liſias leuele az Felix tiztartohoz az Pál Apoſtal feiöl.

26 Claudius Lyſias, az nem ésFelix tizt tartónac egeſſéget kéuán.

27 E ſidóktól meg fogattatot fér fiat, mikor imár ſiinte meg akarnác ölni, oda ménuén vitezeckel, meg ſiabaditám, mikor meg értettem vólna hogy Romai vólna.

28 Es meg akaruán tudni azokát, miért vádolnác ötet, el viuén ötet az ö gyülekezetekbe.

29 Es meg értém hogy vádoltatnéc az ö töruénieknec kérdéſi felöl, és hogy ſemmi olly vétec nem vólna benne, melly méltó vólna halálra vagy fogſágra.

30 Mikor pedig énnékem meg ielentettec vólna, hogy az Sidóc ö vtánna olalkodni akarnánac, azonnal ötet te hozzád küldöttem: és meg hattam az ö vádolóinakis, hogy az mi dólgoc vagyon ö ellene, te elötted mondgyac meg: Legi ió egeſſegben.

31 Az vitęzec azért, az mint ö nékic meg parantſoltac vala, az Pált fel véuén, éttzaka viuéc Antipatris városba.

32 Máſod napon pedig, à louagokat ott hagyuán kic övęle el mennénec, viſiſia tęrénec az táborba.

33 Kic mikor Cęſareába iutottac vólna, és meg adtac vólna az leuelet az tiztartónac, az Paltis eleybe állatác.

34 Mikor pedig el oluaſta vólna à leuelet à tiztartó, és meg kérdez te vólna mitſoda tarto máſnból való vólna, és meg értette vólna hogy Ciliciából való vólna.

35 Monda, meg halgatlac tégedet mikor az te vádoloidis el iönec: Es parantſola hogy az Herodes házában öriznéc ötet.

XXIIII. Riſz.

a: Az kép mutatoc az mit erőuel es alnokſaggal nē ezelekedhetnec, azt töruennee ſiine alat akariac veghez vinni.

1 a OEtöd nappal pedig az után alá méne az fö pap Ananiás az véneckel, és egy Tertullus neuö prokátorral: kic az tiztartó eleibe állánac à Pál ellen.

2 Es az Pált mikor elö ſiólitotác vólna, az Tertullus kezdé ötet vádolni, ezt monduán.

3 Nagyſágos Felix, hálá adáſſal mindeneſtöl fogua és mindenütt éſmériüc, hogy te általad és az te böltſeſégednec è nemzetſég mellet való iéles czelekedeti által, nagy ió békeſéget nyertünc.

4 Hogy pedig téged ſoc ideig ne tartoztaſſalac beſiéddel, kérünc tégedet hogy minket halgas meg röuideden, az te kegyelmeſſéged ſierint.

5 Mert találtuc ez embert dögleletes embernec lenni, és ki hasonlást támázt az Sidóc között mind ez világnac kerekségében, és az Nazarenusoknac sierzeténec feiedelme.

6 Ki az templomotis akarta meg ferteztetni: kit meg foguán megis akartunc az mi törueny-ünc sierint itélni.

7 De az Lysias hadnagy el iöuén, nagy erőuel ki vöué ötet az mi kezünkből.

8 Es parantsolá hogy az ő vádolói te hozzád iönénec: kitül te magad, ha meg kérdezed, mind ezeket meg értheted, az mellyekben mi ötet vádollyuc.

9 Az Sidókis pedig ezeket iaual lác, bizonituán hogy ezec vgy vólnánac.

b: Tertullus procator hizelkedesen kezdi és hazugsagon vegezi beßedet ßent Pál pedig alazatos de isteni bölt-seseggel kezduen beßedet, tagadgya azokat, á mellyekben vadollyac.

10 Felele pedig Pál, mikor az tiztartó intet vólna néki hoǵ siólna.

11 Miuel hogy tudom, hogy soc esitendötül fogua, te ez népnec feiedelme vóltál, annac okaert az én dolgaimat bátorságosban óltalmazom.

12 Mert te magad meg értheted, hogy ninczen tizenkettöd napiánál töb, mi ólta fel mentem Ierusalęmbe imádkozni.

13 Az templumbannis pedig engemet nē találtac hoǵ senkiuel ve tekettem vólna, vagy hogy à népet egjbe zenditettem vólna, sem à Synagogákban, sem à városban.

14 Meg sem bizonithattyác azokat, az mellyekben most engemet vádolnac.

c: Szent Pál nem czac tagadgya á miben vadollyac hanem az ő tudomanyat oltalmazzait vgy mint igazat.

15 c Erröl pedig te néked vallast tesiec, hogy én az vt sierint mellyet sierzetnec mondanac, vgy siolgáloc az én atyáimnac Istenénec, vgj mint ki hisiec mind azoknac, mellyec az töruéńben és az Prophétákban meg vadnac irua.

16 Es reménségem vagyon Isten ben, hogy iöuendöbe, (miképpen ezekis váriác) meg lésien az halottaknac, mind igazaknac, mind hamissaknac fel támadása.

17 Ebben gjakorlō pedig magamat, hoǵ botránkozásnélkül való lelki esméretem légyen mind az Istē elött mind az emberec elött.

18 d Soc esitendö múluán pedig, el iöuec hogj az én nemzetségem nec alamisnát ositogatnéc, és hogy áldoznám.

d Meg beßelli ßent Pál az dolgot historia ßerint igazan nem vgy mint az Tertullus.

19 Ezen közbe találánac engemet az templumban meg tiztulua, de nem sokasággal, sem pedig nem háboruság támaztásban valami Asiabéli sidóc.

20 Kiknec ide kellet vólna te elödbe iönyec, és engemet vádolnyoc, ha valami dólgoc vólt vólna én ellenem.

21 Auagy vgyan ezec mondgyac meg, ha valami hamis czelekedetet találtac én bennem, mikor én az gyülekezetben vólnéc.

22 Hanem ha ez sióért vádolnac, mellyel azt kiáltám mikor ö közöttöc állanéc: Az halottac fel támadása felöl vádoltatom én ti tülletec ez mai napon.

23 Es mikor ezeket hallotta vólna à Felix, el halasitá à dolgot, ezt monduán, minec vtánna iobban meg tudakozō è sierzet felöl, mikor à Lysias hadnagy alá iöuend, meg értē az vtán à ti dolgótokat.

24 Es

e: Az Istenhiw ŏrizŏie az ŏ ſolgainac és az igaſſag nac nagy e reic vagyon meg az Istentelen emberec elŏttis.

24 e Es meg parantſolá à ſiaſiadoſnac, hogy az Pált ŏriznéc, és meg óldanác és ſenkit az ŏ baráti kŏzzŭl meg ne tiltanánae hoǵ ne ſiolgálna vagy hozzá ne menne.

25 Egy nehán nap múluán, à Felix mikor ielen vólna mind az ŏ feleſégéuel Druſillaual egybe, melly ſidó aſioni állat vala, hiuatá Pált, és halgatá ŏtet az Ieſus Chriſtusban való hiŭt felŏl.

26 Mikor pedig ŏ ſióllana az igaſſágróll, az mertekleteſſégrŏl, és az iŏuendŏ itéletrŏl, él almélkoduán az Felix monda, moſtan eregy el, de mikor alkolmatoſſágom léſiẽ hozzáia hiuatlac téged

27 Reménly vala pedig aztis, hogy Pál pénzt adna nékie hogy az fogſágból el ſiabaditaná ŏtet: annac okaértis gyakorta hiuattya vala ŏtet, és ſiól beſiéll vala vęle.

20 Mikor pedig kęt eztendŏ el múlt vólna, à Felix helyébe tiztartó lŏn à Porcius Feſtus: és à Sidok nac akaruán kedueskedni Felix az Pált az fogſágban hagyá.

XXV. Réſz.

a: Az ŏrdŏg ſolgai vigyaznac az Chriſtus ſolgai ellen hogy nekic arthaſſanac de Iſtenis vigyaz az ŏ hiuei mellett.

1 a AZ Feſtus annac okaért, minec vtáña bę ment vólna à tartományba, harmad nap az vtã fel méne Ieruſálembe Cęſareából

2 Siólánac pedig ŏ néki, à fŏ pap, és a z Sidóc kŏzzŭl való fŏ emberec az Pál felŏl, és kéréc ŏtet.

3 Hogj kedueket tenne Pál ellen, hogy ŏtet Ieruſalembe hiuatná: hogy leſt vétuén ŏ néki, meg ŏlhetnéc ŏtet az v́ton.

4 Az Feſtus pedig felele, hogy à Pált Cęſareában tartanác, és hogj ŏ hamar oda menne.

5 A kiktŏl azért v́gy mond lehet, én velem eǵgyŭt ioienec alá, és ha abban az ferfiuban valami gonoſſág vagyon, vádollyác ŏtet.

6 Es tíz napnál tŏbbet nem mulatuán kŏzŏttŏc, mikor Cęſareába alá ment vólna, maſod napon itelŏ ſiękibe ŭle, és parantſola hogy Pált elŏ hoznác.

7 Ki mikor elŏ iŏtt vólna, kŏrnyŭl állác ŏtet à Sidoc kic Ieruſálemböl alá mentec vala, ſoc és naǵ dolgokban vádoluán à Pált, mellyeknec igaſſágát meg nem mutathattyác vala.

8 Miuel hogy ŏ azt feleli vala, hogy ŏ ſem à Sidóc tŏruennye ellen ſem az templum ellen, ſem az Czáſiár ellen ſemmit nem vétet vólna.

9 A Feſtus pedig akaruán keduet kereſni magánac à Sidóknál, felel uén Pálnac monda: akarſié Ieruſálembe fel menni, és ott itéltetni meg ezekrŏl én elŏttem?

10 Monda pedig à Pál: à Czáſiárnac itélŏ ſięki eleybe álloc holott kell nékem meg iteltetnem: Az Sidóknac ſemmit nem vétettem miképpen teis iól tudod.

11 Mert ha valamiben vétkeztẽ, és ha valamit halálra való dolgot czelekedtem, nẽ tartoc ellent halálomban: Ha pedig azokbã ſem̃i nintſen az mellyekben engemet vádolnac, ſenki engemet barátſágért nékic keſiekbe nem adhat: Az Cáſiárra apellaloc.

12 Ackor Feſtus az gyŭlekezettel ſióluán, felele: Az Czáſiára apellalalé? à Cáſiárhoz kel meñed.

13 Egy neháń napoc el múluan pedig, az Agrippa király és az BerniceCęſareába ménénec hogj kőſiőntenéc az Feſtuſt.

14 Es mikor ſoc ideig mulattác vólna ott, az Feſtus meg ielenté à királnac à Pál dolgát, ezt mond uán: Egy férfiu vagyon kit Felix hagyot fogua.

15 Ki felől ſióltac nékem, mikor Ieruſálembe mentem vólna, az papi feiedelmec és az Sidóknac vénei, kéruén ő ellene való ſententciát.

16 Kiknec feleléc hogy nem ſiokáſoc az Romaiaknac, hogy valakit hálálra kęzbe adgjanac, mig nem annac az ki vádoltatic előtte leiendenec az vádolóc, és mignem helt adnac az vádolas felől való mentſégnec.

17 Mikor azért ide gyűltenec vólna, minden haladéknélkül máſod napon mikor az tőruéń ſiękbe ültem vólna, elő hozatám az embert.

18 Kinec vádolói mikor előttem állanának, ſemmi olly bűnt ellene nem mondanac vala mellyet én alitok vala.

19 b Hanem valami kérdeſeket vetnec vala ellene az ő babonaſſágoc felől, és egy neminęmű meg hólt Ieſus felől, kiről, Pál azt mondgya vala hogy élne.

b: Az Iſtentelen emberec alkolmatoſſagot veſſnec az tudomanac ſidalmaxajara az verſengeſekből.

20 En pedig miuel hogy kętelkedem vala ez illyen kérdezkedéſec felől, kerdém ha el akarna menni Ieruſálembe, és ott itéltetni meg ezekről.

21 Mikor pedig Pál apellalta vólna magát, hogy meg tartatnéc az Czáſiár ſiękinec eſméretire, parantſolám hogy tartatnéc addig mig àCzáſiárhoz küldenę.

22 Az Agrippa pedig monda az Feſtuſnac, Akarnám énis azt az embert halgatni, az pedig monda, holnap meg halgathatod.

23 Máſod napon azért mikor el iőtt vólna az Agrippa és az Bernice nag pompaſsággal, és bę mentec vólna à halgatáſra rendeltetet házba az hádnagyockal, és az városnac főſő polgáriual, àFeſtus parantſolattyára elő hozác Pált.

24 Es ſióla Feſtus monduán: Agrippa király, és mindnyán kic velünc egybe itt vattoc, Lattyátoc ez embert ki felől nékę ſiólot à Sidóknac ſokaſága mind Ieruſálembę mind itt, azt kiáltuán hog nem kellene ennec touab élni.

25 En pedig mikor bizonyoſon végére mentem vólna, hogy ſemmi halálra való dolgot nem czelekedett, mind az által miuel hogy apellált az Czáſiárra, él végeſitem hogy el küldgyem.

26 Ki felől mitſoda bizonyoſt iriác Wramnac, nem tudom, annac okaért hoztam őtet ti előtőkbe, és keuálképpen te előtted Agrippa király, hogy meg kérdezuén őtet tudgyac mit irni.

27 Mert eſitelen dolognac lattatic lenni, el küldeni fogua, és meg nem ielenteni az ellene való vétkeket.

XXVI. Réſz.

1 AZ Agrippa pedig monda az Palnac: Meg engedtetic te néked hogy ſiólly te magad ment-

mentſégére: Ackor Pál az ő kezét ki njujtuán illyen mentſéggel éle.

2 Agrippa király: Bódognac mondom magamat, hogy mind azoc felől az mellyekben az Sidóktól vádoltatom, ez mai napon te előtted felelec.

3 Főképpen pedig azért, mert tudom hogy te tudod az Sidóknac minden rend tartáſokat és kérdeſikedéſeket: Azért kérlec tégedet hogy engemet halgas meg békeſégeſen.

4 Annac okaért az én iffiuſágomtól fogua való életemet, és az melly vólt az én nemzetſégem között Ieruſálemben eleitől fogua: tudgyác mind az Sidóc.

5 Vgy mint kic ennec előtte tudtác, hogy én eleitől fogua, (ha bizonſágot akarnac rólla tenni,) mint Phariſęus, éltem az mi hitönknec amaz fegyhetetlen ſierzeti ſierint.

6 Moſtan pedig az mi atty áinknac Iſtentől tött igéretnec remén ſégeiért álloc itt itélet alá vettetuén.

7 Melyre az mi tizenkęt nemzetſéginc, Iſtennec éjjel és nappal ſiólgáluán, reménlic hogj iutnac: Melly remenſégért vádoltatom, Aprippa kirally az Sidóktól.

8 Mitſodát? hihetetlen dolognac tettziké néktec, hogy az Iſten az halottakat fel támaztya?

9 En bizonyára el végeztē vala magamban, hogj az Ieſuſnac neue ellen mindent czelekedgyem.

Supr. 8. 10 Mellyet megis miueltem Ieruſálemben, és az ſientec közzül én ſokakat az tömlöztbe rekeztettem, az papi feiedelmektül hatalmat véuén, és mikor meg ölettetnének az ſientec, énis akaratos vóltam ához.

11 Es minden Synagogákban gyakorta öket büntetuén, károm láſra kénſieritettem, és felöttéb dihösködуén ő ellenec, kergettem öket mind az idegen városokig.

12 Vgyan ackor, mikor Damaſ- Supr. 9.
cumba mennéc az feiedelmeknec hatalmockal és engedelmekből.

13 Dęlben, király az vton, látám hogy az mennyei világoſſág, melly az napnac fényeſſégét meg haladgya vala, környül vött engemet, és azokat az kic en velem egy vton iárnac vala.

14 Mikor pedig mi mindnyáián le eſtünc vólna az földre, hallée ſiózatot melly én hozzám ſiól vala, és ezt mondgya vala Sidó nyeluen, Saul, Saul mit háborgatſi engemet, nehéz te néked az öſitőn ellen rúgoldoznod.

15 En pedig mondéc: ki vagy Wram? és az monda: En vagyoc az Ieſus, kit te háborgatſi.

16 De kelly fel és álly lábaidra, mert azért ielentettem meg magamat néked, hogy tégedet ſiólgáuá és bizonſággá teńélec mind azokban à mellyeket láttál, mind azokban az mellyekben meg ielenem te néked.

17 Meg ſiabadituán tégedet ez néptől, és à pogányoktól kic közzé moſtan tégedet küldelec.

18 Hogy

18 Hogy meg niſſad nékiec ſiemeket, hogy meg fordúllyanac az ſetétſégből az világoſſágra, és az ördögnec hatalmától az Iſtenhöz, hogy bűnnec botſánattyát, és az meg ſienteltettec között réſit vegyenec, az én bennem való hitnec általa.

19 Azért, Agrippa király, nem vóltam engedetlen az mennyeiláttáſnac.

20 Hanem elöſier az Damaſcumbélieknec, és az Ieruſálembélieknec, és az Iudeánac egéſi tartományában, az után az pogányoknakis hirdettem hogy Pœnitenciát tartanánac és meg térnénec az Iſtenhöz, és meg tért emberekhöz illendö czelekedeteket czelekednénec.

21 Ezekért akartac engemet meg ölni az Sidóc, meg foguán az templumban.

22 De Iſtentül ſegitſéget véuén, mind ez maj napiglan meg állottam, bizoníságot téuen ezekről mind kitſinnec mind nagynac, és ſemmit nem mondoc azoc kiuöl, mellyeket az Moſes és az Prophétác meg iöuendöltec.

23 Tudni illic hogy az Chriſtus ſienuedne, és az halálból való fel támadásban elsö lenne, és predikállaná è népnec és az pogányoknac az világoſſágot.

a: Ez világ fiainac bolondſagnac tetzic az Iſten bölteſſege, mind az altal agi erös ſen kell oltalmaz nunc.

24 a Mikor pedig ezeket maga mentſégére mondaná, az Feſtus nagy fel ſióual monda: Bolondozol te Pál: az nagy böltſeſég miatt bolondúltal meg.

25 Az Pál pedig monda: Nem bolondozom nemes Feſte, hanē igaz és iózan beſiédeket ſióloc.

26 Mert tudgya ezeket à király, kinec elötte bátorſágoſonnis ſióloc, mert nem gondolom hogy ezeket nem tudná, mert ez nem valami ſiugolyaban lött dolog.

27 Hiſiſié Agrippa király az prophétáknac? tudom hogj hiſiſi.

28 Az Agrippa pedig monda az Pálnac: közel mayd vgyan el hiteted velem hogy kereſityén legyec.

29 Az Pál pedig monda: kéuánnám az Iſtentül hogy mind közel, mind vgyan valóba, nem czac te, hanem mind azoc az kic ma engem halgatnac, löttetec vólna ollyanoc minęmü én, ez egy fogſágomtól meg válua.

30 Es mikor ezeket mondotta vólna, fel kele az király, és az tiztartó, és az Bernice, és az kic ö vęlec éggyüt le ültec vala.

31 Es mikor magoknac mentec vólna fęl felé, egy máſnac azt mondgyác vala: Semmi halálra vagy fogſágra méltó dol[illegible]ot nem czelekedic ez ember.

32 Az Agrippa pedig monda az Feſtuſnac: Ez embert ſiabadon el botſáthattác vólna, ha az Czáſiárra nem appellált vólna.

XXVII. Réſz.

1 MInec vtánna pedig el végeztéc vólna, hogy mi nékünc olaſi orſiágba kellene eueznünc, adác mind à Pált, mind nemelly egyęb foglyokat az Czáſiár ſeregéből való ſiázadoſnac, kinec Iulius vala neue.

2 Bę ůluén azért egy Adramittenumból való haióba, hogy Aſiánac határi mellet eueznénc el, el indulánc, és velünc vala à Macedoniábéli Ariſtarchus, ki Theſſaloniából való vala.

3 Máſod napon pedig iutánc Sidonban, és az Iulius nagy emberſséggel tartuán az Pált, meg engedé, hogy barátihoz ménuén, ő rólla azoc viſelnénec gondot.

4 Onnét pedig el indúluán Cyprus mellől euezénc el, miuel hogy az ſielec ellenkeznénec velünc.

5 Es az Cilicia és Pamphylia ellenébe való tengeren el ménuén, iutánc Lycia tartományának városába, Myraba.

6 Es ott mikor az ſiázados egy Alexandriábeli haiót talált vólna melly olaſi orſiágba menne, minket abba ſiállitá.

7 Es mikor ſoc napokon késön eueznénc, és nehezen iutottunc vólna Cnidus mellé, miuel hogy az ſiçl nem engedi vala, Creta mellet menénc el à Sálmon (hegj) mellől.

8 Es az mellől nehezen el ménuén, iutánc egy helyre, mellyet neueznec, ſiép ki kötő helyeknec, melyhöz közel vala az Laſça város.

9 Mikor pedig ſoc idő múlt vólna el, és mikor immár az haiózás veſiedelmes vólna, miuel hogy immár à böytis el múlt vólna, [a] az Pál inti vala öket.

10 Ezt monduán ő nékiec: Férfiac'én látom hogy nyomoruſággal, és nem czac az haiónac és abban való terehnec, hanem mimagunknakis káráual léſien az haiózás.

11 De az ſiázados inkáb hiſien vala az haiónac igazgatóiának, és à kormányos meſternec, hogy nem mint az mit Pál mond vala.

12 Es mikor az teleléſre való alkolmatos ki ſiálló helly nem vólna, némellyec adác tanátſúl, hogy onnétis el mennénec, és meg kéſértenéc ha valamimódon [b] Phœnix (városra) iuthatnának, és ott telelhetnénec, melly Cretának ki kötő helye, melly dęl és nap nyugat felé néz.

[b] Phœnix városnac, vagy valami ki kötő helnec neue.

13 Es mikor az Dęli ſiçl valami laſſan fúni kezedett vólna, mikor alitanác hogy gondolattyokban véghöz mehetnénec, mikor el indúltac vólna, nagy közel mennec vala el Creta mellől.

14 De nem ſoc idő múluán ütközéc abba az ſiigetbe nagy ſiçl vęſi, melly Euroclydonnac [c] neueztetic.

[c] Eurochlyodon nap keleti habor gaſelnec neue.

15 Es mikor az haió el ragattatott vólna, és az ſiçl ellen nem mehetne, az ſiçlnec boczátuán az haiót, vgy vitetünc vala.

16 Es mikor egy kis ſiiget alá vitettünc vólna, melly ſiiget Claudanac hiuattatic, tſac alig kaphatóc meg az haióczkát.

17 Mellyet az nagy haióra fel vonuán, [f] meſterſéggel çlnec vala, az haiót meg öuedezuén és féluen hogy veſiedelmes helybe ne ütköznénec, az vitorlákat le botſátuán, vgy mennec vala.

[f] Tuli illic hogy à nagy haioboz ne verettetnec az ſeltől és habtul.

18 Es

[a] Az böitől ſol melyről emlekezic Moſes Leuit. 23. mel ſokot vala lenni mind ſent, vagy ſrut Andreas hanabā

18 Es mikor az nagy ſiȩl vęſinec miatta hányattatnánc, máſod napon marhánkat az haióból ki hányóc.

19 Es harmad napon mi magunc az mi kezeinckel, az haióhoz való ſierſiámokat ki hányóc az tengerbe.

20 Mikor pedig ſoc napiglan ſem az napot, ſem az czillagokat nem lattuc vólna, és nagy ſiȩl vęſi vólna, életünc felől való reménſégünc el vétetett vala.

21 Es mikor immár ſokat éheztünc vólna, ackor az Pál fel áluán ő közöttöc, monda: Iólléhet ſiükſég vala, hogy az én beſiédemnec engeduén, Cretatól el ne indúlnánc, és ez nyomoruſágot és kárt el tauoztatnóc.

22 Mind az által intelec titeket hogy ió reménſégben legyetec, mert közzületec éggyis el nem vęſi, hanem czac az haió.

23 Mert ez éjjel az Iſtennec Angyala én mellém állá, melly Iſtene vagyoc én, az kit tiſitelekis.

24 Ezt monduán: Ne félly Pál: Mert à Czáſiár eleibe kell néked vitettetned, és imé az Iſten néked aiándokon adta, mind azokat az kic te veled haióznac.

25 Annac okaért ió reménſégben legyetec férfiac, mert hiſiec az Iſtennec, hogy így léſien az mint nékem ſiólott.

26 Egy ſigetre kell pedig nékünc találkoznunc.

27 Mikor pedig az tizen negyedic éttzaka el iött vólna, és vitetnénc az Adria tengeren, az haióſoc alittyác vala eyſęlkor tayba hogy valami tartomány közelgetne ő hozzáioc.

28 Es le botſátuán az tenger melſégénec mérſeklöiét, találác húſz ölninec lenni az mélſéget: és egy keueſſé touáb ménuén eſmét le botſátuán az mértéket, találác ott tizen öt ölninec lenni.

29 Es mikor fęlnénec hogy valami veſiedelmes helyre ne iutnánac, az haiónac hátúlſó réſiéből négy vas maczkát vetuén az tengerbe, váriác vala az napnac fel költét.

30 Az haióſoc pedig, az kis haiót bę botſátuán az vizre, mikor el akarnánac ſialadni, ez ockal mintha az haiónac elsö réſiéből vas maczkákat akarnánac bę hánni.

31 Monda Pál az ſiázadoſnac és az vitęzlö népeknec: ha ezec az haióban nem maradnac, ti meg nem ſiabadulhattoc.

32 Ackor az vitęzlö népec el vágac az kis haiónac köteleit, és ki hagyác eſni azt.

33 Azönközbe mig az nap fel kelne, int vala az Pál mindeneket hogy ennénec, ezt monduán: ez mai nap tizen negyedic nap mi ólta várakozuán étlen vattoc, és ſemmi falat ſiátokban nem vólt.

34 Azért titeket intelec hogy egyetec, mert az ti meg maradáſtokra vagyon az, mert éggyiteknekis czac haia ſiálais nem eſic el.

35 Es mikor ezeket mondotta vólna,

vólna, kenyeret véuén kezébe, há
lákat adá Isteñec mind azoc elŏtt,
és mikor meg siegte vólna azt,
kezde enni.

36 Mindnyáián pedig mikor
immár ió reménségben vólná-
nac, ŏkis euénec.

37 Valánc pedig mindnyáián az
haióban, kęt siázan és hetuen ha-
tan.

38 Es mikor meg elegedtec vól
na az eledellel, az haiót kŏnnye-
bitic vala, az gabonát ki hányuán
az tengerbe.

39 Mikor pedig meg virradot
vólna, fŏldet nem latnac vala,
egy tenger kebelét sayditnac vala
pedig meljnec pártya vólna, melj
re végeztéc vala hogy az haiót
ki vinnéc ha lehetne.

40 Az vas maczkákat azért fel
sieduén, botsátác az haiót az ten-
gernec és meg botsátuán az kor-
mányoknac kŏteleit, és az vitor-
lát fel vonuán az sięlnec fuuására
igyekeznec vala menni az part
felé.

41 De mikor kettŏs tengernec
helyére találkoztanac vólna, az
haió meg akada, és annac az elsŏ
résie mozdithatatlanúl áll vala,
az hátúlsó résie pedig siakadoz
vala az haboknac ireie miatt.

42 Az vitęzeknec pedig taná-
tsoc ez vala, hogy az foglyokat
le vágnác, hogy senki ŏ kŏzzŭ-
lŏc el ne sialadhatna, minec vtán
na ki vsznánac.

43 De az siázados akaruán meg
tartani az Pált, meg tiltá ŏket ez
tanácztól, és meg paranczolá
hogy az kic vsini tudnánac, elŏ-
sier az tengerbe siŏkdŏsnénec, és
az fŏldre sialadnánac.

44 Az tŏbbi pedig, némellyec
dezkákon, némellyec pedig az
haió tŏresénec darabiain, és èc-
képpen mindnyáián békeséggel
az fŏldre sialadánac.

XXVIII. Resz.

1 ES mikoron békeséggel ki
mentec vólna, meg tudác
hogy Melitánac neueztetnéc az
az siget.

2 Az Barbarusoc pedig nem ki-
cziń emberséget czelekeßnec va-
la mi velŭnc, mert tŭzet gerieztu-
én bę fogadánac minket mind-
nyáián, az raytunc való zápo-
rért és az hidegért.

3 Mikor annac okaért Pál nagy
soc veniket siedett vólna, és à tŭz-
re tŏtte vólna, egy vipera kigyó
az melegbŏl ki mászuán, az ŏ ke-
zére ragada.

4 Mikor láttác vólna pedig az
barbarusoc az ŏ kezęrŏl fŭggeni
az mérges kigyót, egy másnac
mondgyác vala, niluán ez ember
gyilkos, kit nem hágy élni à bosz-
szú állás,[a] noha à tengerbŏl meg
szabadúlt.

a: Vagy az Isten haragia vagy, az igaſſag.

5 De ŏ az kigyót minec vtánna à
tŭzbe rázta vólna, semmi nyaua-
lyáia nem lŏn.

6 Amazoc pedig váriác vala
hogy meg dagadozna, vagy meg
háluán, nagy hirtelenséggel le es
néc, de mikor soc ideig vártác
vólna, és látnác hogy semmi nya
ualyáia nem lészén, el változtat-

dig az attyafiac közzül az kic ide iöttec, eggyis nem ielentet, és nem siólot te felöled semmi gonozt.

22 Akariuc pedig érteni tüled mitsoda értelemben vagy, mert tudgyuc hogy è sierzetnec minde nüt ellene mondanac.

23 Mikor azért napot töttec vólna annac, iöuénec az ö siállására sokan, kiknec nagy bizonyság tétellel siól vala az Istennec orsiága felöl, igyekezuen ö vęlec el hitetni azokat mellyec az Iesus Christusról vadnac, az Moses töruényéböl az Prophétákból, reggeltöl fogua mind estueig.

Az Euangelium az hiuöknec eletnec illattya, az hitetleneknec halalnac illattya.

24 f Némellyec pedig hisinec vala az ö besiédénec, nemellyec pedig nem hisinec vala.

25 Es mikor magokban meg hasonlottac vólna, el ménénec, mikor Pál ez besiédet mondotta vólna, Iól siólott az Istennec lelke az Esaias Prophéta által, az mi attyainknac.

Esa: 6. Matth: 13. Mar: 4. Luc: 8. Ioan: 12. Rom: 11.

g: Az Istentelenec iollehet szabad akarattyokból. ellenkeznec

26 g Ezt monduán: Eregy el ez nép közzé, és mond ezt, haluán hallyátoc és nem értitec, és látuán láttyátoc, és által nem láthattyátoc.

az igassággal, mind az által nem tör tenetből.

27 Mert meg köueredet ez nép nec siiue, és az ö fülöckel nehezen hallanac, és az ö siemeket bę húniac, hogy siemeckel ne lássanac, füléckel ne hallyanac, és siisiiuöckel ne ertsenec, meg ne tęrhessenec, hogy meg gyógyitsam öket.

28 Légyen azért néktec tudtotokra, hoǵ à pogáń népeknec küldetet az Istennec ez iduözitése, és ök halgattyác.

29 h Mikor azért ezeket mondotta vólna, ki ménénec az Sidóc ön köztöc vetelkeduén.

h: Nem az Euangelium. hanem annac meg vtalása oka az vissza vonasoknac.

30 Marada azért Pál kęt egési esitendeig az ö tuláydon szállásán, és mindeneket bę fogad vala az kic ö hozzáia mennec vala.

31 i Predikáluán az Istennec országát, és tanituán azokat az mellyec vadnac az WR Iesus Christus felöl, minden szabadsággal minden tiltásnélkül.

i Az Istennec igeie, nem lehet fogságban ha az igenec predicalloi meg fogattatnakis.

Az Apastaloc czelekedetiröl való könyvnec vége.

uán értelmeket, ötet Istennec mondgyác vala.

7 [b]Ot pedig az helyen vala maiora az siigetnec Wránac, kinec Publius vala neue, ki minket bę fogaduán, harmad napig siállásán, nagy emberségesen tarta.

b: Soha senki meg nem banta, valaki az Az Isten sölgaiat hazaba bé fogadta.

8 Lön pedig ez, hogy az Publius attya, hideg lelés és vęr has miatt igen nehezen fekennéc: kihöz Pál bę ménuén minec vtánna könyörgett vólna, kezeit arra vetuén, meg gyógyitá azt.

9 Minec vtánna azért ez löt vólna, egyebekis kic abban az szigetben betegec valánac, ö hozzá iönec vala, és meg gyogyúlnac vala.

10 Kic mi nékünc soc tiztességetis tünec, és mikor onnét el indúlnánc, táplálásunkra valótis adánac mi nékünc.

11 [c]Három hólnapnac vtánna azért, egy Alexandriába való haióban haiózánc, melly haió ott az siigetben telelt vala, melynec tzimere vala, Castor és Pollux.

c: Az baluányoc nem fertéztetic meg az szenteket, ha azokat nem tiztelic.

12 Es Syracusába iutuán, ott maradánc harmad napig.

13 Onnét kerüluén iutánc Rhegiumba, és az vtán másod napon mikor az dęli sięl fúna, másod napra iutánc Puteoli [d] neuö városba.

d: Puteoli: Campania tartomanyanac városa.

14 Holott mikor valami atyafiakat találtunc vólna, kérénec minket hogy ott maradnánc heted napig, és vgy menénc az vtán Romába.

15 Honnét, mikor az atyafiac az mi dólgainkat meg értettéc vólna, nékünc elönkbe iöuénec, mind az Appius piátzáig és az három tabernakig, kiket mikor Pál látott vólna, az Istennec hálákat aduán, bátorságot vön.

16 Mikor pedig Romába iutot tunc vólna, az Centurio adá az foglyokat az seregnec feiedelménec, de meg engedé Pálnac hogy külön laknéc, egy vitęzlöuel ki ötetörizné.

17 [e]Lön pedig ez hogy harmad nappal az vtán, egybe gyüytené Pál az Sidóc között való föfö népeket, kic mikor bę gyültenec vólna, monda nékiec: En attyámfiai férfiac, iöllehet semmit nem vétkeztem az nép ellen és az mi atyáinknac rend tartásoc ellen: mind az által fogua adattattam Ierusálemben az Romaiac kezébe.

e: Pal Apastal mindenöt vgy viseli magat mint Apastal.

18 Kic én felölem meg értekezuén, akarnac vala engemet el botsátani, miuel hogy én bennem semmi halálra való vétec nem vólna.

19 De mikor az sidóc ellenzenéc azt, kénsieritetém az Czásiárra appellálni: nem vgy mint ha valamit tudnéc, mellyben az én nemzetségemet vádolhatnám.

20 Ennec okaért hiuattalac azért titeket, hogy titeket látnálac és veletec siólnéc, mert az Izraelnec reménségeiért vétettem környül ez vas lantzual.

21 Amazoc pedig mondánac ö néki, Mi te felöled sem leuelet nem vöttünc Iudęából, sem pedig az

AZ WY TESTAMENTVM KONYVEINEC MASODIC RESZE.

MELLYBEN VADNAC AZ APASTALOKNAC LEVELEI.

Szent Pál Leuelei.	Romába	Cap.	16.
	Corinthusba elsö		16.
	Másodic		13.
	Galatiába		6.
	Ephesusba		6.
	Philipibe		4.
	Colosséba		4.
	Thessaloniába, elsö		5.
	Másodic		3.
	Timotheusnac, elsö		6.
	Másodic		4.
	Titusnac		3.
	Philemonnac.		1.
	Sidóknac irott leuél:		13.
	Szent Iacabe		5.
	Szent Pétere, elsö		4.
	Másodic		3.
	Szent Iánose, elsö		5.
	Másodic		1.
	Harmadic		1.
	Szent Iudáse		1.
	Mennyei látásról irott könyw.		22.

EPHES: II.

Fel epitettetec, az Apastaloknac és Prophétác fundamentomán, Mellynec az alsó segelet köue az Iesus Christus, kiben mind az egész alkotmany szép renduel és moddal rakattatuan, neuekedic, hogy légyen az WRnac szentelteteti Templum, &c.

PAL

PAL APASTALNAC ROMABA IRT LEVELE.

ELSŐ RESz.

Ielenti az Apastal elősser az Romabéliekhőz valo nagy sserelmet, főképpen ebben hogy keuánnya nékic predikallani az Euangeliomot, melynec altala vagyon az Isten előtt valo meg igzulas hitből, Az vtan hogy ezt meg bizonitsa, bűnőse tesi az Isten sęki előtt mind ez világon valo pogányokat, és meg mutattya hogy vetkeztec Isten ellen, ő magoc ellen és felebaraatyoc ellen.

1 PAl[a] Iesus Christusnac siolgáia, hiuatala sierint Apastal, válasitatot az Isten Euangliumánac predikállására.

a: Az Apastalnac neue és tizti.

b: Mitsoda legyen az Euangelium.

2[b] (Mellyet régen meg igért vala az ő Prophétái által az Szent irásokban.)

3 Az ő fia felől, (ki az Dáuidnac maguából lőtt test sierint.

c: Az Iesus Christusnac két termeszetről valo szép bizonyság.

4[c] Meg bizonitatott hatalmason, Isten fiánac lenni az sientelő lélec sierint, az halálból való feltámadásnac általa,) tudni illic az mi WRunc Iesus Christus felől.

5 Ki által vöttünc az kegyelmet es az Apastalságot, hitben való engedelemnec okaért, minden pogány népec közt, az ő neueiért.

6 Kic közt tijs vadtoc, Iesus Christusnac hiuatalosi.

d: Kiknec iria szent Pál ez leuelet.

7 [d] Mindeneknec kic Romában vadtoc, Isten sierelmesinec, hiuatalos sienteknec; [e] kegyelem néktec és békeség, az Istentől az mi attyánktól, és az WR Iesus Christustól.

e: Kőszőnet.

f: Leuelnec kezdetiben az Romabéliec hitit ditséri.

8 [f] Elősier hálákat adoc az én Istenemnec, az Iesus Christus által, mindnyáián ti érőttetec, hogy az ti hitőtőknec mind ez világon híre vagyon.

g: Io akarattyat és sserelmet ielenti az Romabéliekhőz, hogy erettec imadkozic, és hozzaioc akar menni.

9 [g] Mert bizonyságom nékem az Isten, kinec nagy lelki őrömmel siolgáloc, az ő fiánac Euangeliománac predikállásában, hogy siüntelen emlekezem felőletec.

10 Az én imádkozásomban kéruén az Istent, hogy ha valaha ió sierentsés vt adattatnéc éñékem Istennec akarattyából, hogy ti hozzátoc mehetnéc.

11 Mert kéuánlac titeket látni, hogy valami lelki aiándokot közölhetnéc veletec, hogy meg erősitetnétec.

12 Az az, hogy közönséges intést vennénc ti nállatoc, egy más hiti által, az ti hitőtőc és az én hitem által.

13 [h] Nem akarom pedig hogy ne tudgyátoc ezt, hogy én gyakorta végeztem el magamban hogy hozzátoc mennyec, (de mind ez ideig meg tiltattam,) hogy ti köztetekis mint à tőb pogány népec kősit, valami lelki gyümöltsőt nyerhetnéc.

h: Okat mondgya miért nem mehetet ez ideig Romaba, tudni illic, mert Istentől nem botsattatott. Mind az által azt mondgya hogy késsnékiec szolgalni.

14 Mind az Görögöknec mind az Barbarusoknac, mind az böl-

czeknec, mind az bolondoknac kötteles vagyoc.

15 Azért, kęsi vagyoc néktekis kic Romában vadtoc az Euageliomot prędikállani.

16 [i] Mert nem siégyenlem à Christus Euangeliomát, Mert Istennec hatalma minden hiuönec iduösségére, Sidónac elösier, az vtán az Görögnekis.

17 Mert az Istennec igassága az által ielentetic meg, hitböl, hitbe, miképpen meg vagyon irua: az igaz ember hitböl él.

18 [k] Mert niluán vagyon az Istennec haragia menyböl, az embereknec minden hitetlenségec és hamisságoc ellen, kic az igasságot hamissan (fogua) tartyác.

19 Mert az mit Isten felöl tudhatnác az emberec, niluán vólt ö bennec, Mert az Isten meg ielentette nékiec.

20 [l] Mert az mi Istenben láthatatlan, tudni illic az ö öröcké való hatalmassága, és Istensége, ez világnac alkotuányából, és az teremtett állatokból meg értetuén meg láttatnac, ez végre hogy legyenec ök magoc menthetetlenec.

21 Mert mikor az Istent meg esmértéc vólna, mind az által nem ditsöitettéc ötet mint Istent, sem pedig néki hálákat nem adtanac, hanem az ö okoskodásokba hiába valócká löttenec, és az ö balgatag siiuöc meg setétedett.

22 Es mikor magokat bölczeknec vallanác lenni, balgatagocká löttenec.

23 Mert az halhatatlan Istennec ditsöségét el változtattác, halandó embernec, madaraknac, négy lábú állatoknac, és mászo állatoknac ki faragott ábrazattyára.

24 [m] Annac okaért adta az Isten öket, az ö siiueknec kéuánságinac tiztátalanságra, hogy egy másnac testét sieplösitenéc.

22 Kic az Istennec igasságát hazugságra változtattác, és tisiteltéc, és siolgáltác az teremtett állatokat, hátra hagyuán az teremtöt, ki mind öröcké áldandó, Amen.

26 Annac okaért adta (mondoc) az Isten öket az tiztátalan indúlatoknac. Mert az ö Asisiony népekis el változtattác az termésietnec folyását, termésiet ellen való dologra.

27 [n] Hasonlatos képpen az férfiakis el hagyuán az termésiet folyásá sierint való közösülést asisioni állattal, fel geriedtec az ö buiaságokban egy más ellen, férfiac férfiakon éktelen vndokságot czelekeduén, hogy az ö téuelgéseknec érdemec sierint való iutalmát el vennéc ö magokban.

28 Es miképpen nem akartac az meg esmért Istennél meg elegedni, azonképpen öket adta el fordúlt elménec, hogy illetlen dolgokat czelekednénec.

29 Kic

i Röuid beszéddel ki ielenti az Szent Pál, az Isten elött valo meg igazulasunknac moggyat, mellyről ez vtánsokat ßol. hogy tudni illic Isten elött igazac vagyunc Christus által, ha az Euangeliumnac hißünc.

k: Az Szent Pál az Isten ßéki eleibe vonßa az pogányokat, és oket bünösöke teßi, meg mutatuán hogy meg bantottac Istent, meg ferteztettec magokat, és vetkeztec felebaráttyoc ellenis &c. Mert illyen, erössége vagyon itt az Apastalnac. Vagy kegyelemböl igazulonc meg Isten elött, vagy czelekedetböl. De az czelekedetböl senki nem igazul meg, mert minden emberec bünösöc, tehat az kegyelemböl vagyon az meg igazulas, itt azért ez Caputban bizonittya hogy az pogányoc bünösöc.

l: Miuel hogy hitetleneknec és hamissaknac monda az pogányokat, itt meg mutattya niluán valo erössegekböl az ö hitetlensegeket.

m: Hamisságokat ebben mutattya meg az pogányoknac, mert termeßetnec folyasa ellen ferteztettéc meg magokat, és egyetembe, ez zel bizonittia hitetlensegeket, és hogy Isten haragia vagyon raytoc, mintha azt mondana ha hitetlenec nem volnanac és Isten haragia nem volna raytoc, soha illen vndoksagot nem czelekedtec volna.

n: Azt mutattya meg az Apastal mimodon ferteztettéc meg az pogányoc magokat,

o: Mimodon vetkeztec az poganyoc felebarattyoc ellen.

29 [o] Kic tellyesec minden hamissággal, paráznasággal, látortorsággal, fösuénséggel, gonossággal, irégységgel rakuác, gyilkossággál, versengéssel, álnoksággal, gonosi erköltsuel.

30 Susarlóc, ragalmazóc, Istennec gyölölöi, bosisiúságra ingerlöc, keuélyec, ditsekedöc, gonosságnac találói, siüleieknec engedetlenec.

31 Balgatagoc, siöuetségnec rontói, sieretetnélkül valóc, engedetlenec, irgalmatlanoc.

p: Az poganioc nem tsac gonossagot, czelekeznec hanem azoknakis oltalmazoi, à kic gonossagokat czelekeznec.

32 [p] Kic iólleheт az Istennec igasságát tudgyác, (hogy az kic ez illyeneket tselekesiic, méltóc az halálra,) mind az által nem tsac azt tselekesiic, hanem óltalmazzác azokatis, az kic azokat tselekesiic.

II Rész.

Karhoztattya elöser az kep mutatokat az poganyoc között. Az vtan karhoztattya az Sido nemzetseget.

a: Az kep mutatoc ellen, kic noha külső keppen igazaknac lattatnac, mind az altal bölöl tiztatalanoc.

1 ANnac [a] okaért magad menthetetlen vagy, ôh te ember valaki mást kárhoztatsi, mert vgyan azonnal, az mellyel mást kárhoztatsi, magadat kárhoztatod, mert vgyan azonokat miueled te, ki egyebeket kárhoztatsi.

2 Tudgyuc pedig, hogy az Istennec itéleti igasság sierint vagyon azoc ellen, à kic illyen dolgokat tselekesinec.

3 Alítodé pedig azt ô te ember, ki kárhoztatod azokat az kic illyeneket tselekednec, és teis azokat tselekeded, hogy az Istennec itéletit el táuoztatod?

b: Az Istennec hossu ideig valo türese az kep mutatokat nebatoritsa az belső gonossagban, mert kegyelmessegeből miueli Isten hogy azokat hirtelen el nem vezti.

4 [b] Auagy Istennec kegyelmességénec, és békeséges türésénec és sienuedésénec gazdagságát meg vtálodé? nem tudodé hogy az Istennec kegyemessége téged meg tęrésre indit.

5 De te az te keménséged sierint, és meg tęrhetetlen siiued sierint, gyüytesi te magadnac haragot, az haragnac napiára, és az Istennec igaz itéletinec meg ielenésénec napiára.

6 Ki meg fizet mindennec az ö tselekedeti sierint.

7 Azoknac az kic az ió czelekedetben való álhatatossággal, ditsöséget, tiztességet, és halhatatlanságot keresnec, meg fizet öröc élettel.

8 Azoknac pedig az kic versenyesec, és az kic nem engednec az igasságnac, hanem engednec az hamisságnac, (meg fizet) hirtelen búsúlással és haraggal.

9 Nyomoruság, és siorongató vesiedelem, minden gonosi tselekedö embernec lelkénec, Sidónac elösiör, az vtán Görögnec.

10 Ditsöség pedig, tiztesség, és békeség minden ió tselekedönec, Sidónac elösiör, az vtán Görögnec.

21 Mert nintsen Isten elött siemély válogatás.

c: Itt egyetembe vadollya az poganyokat es az Sidokat.

12 [c] Mert valakic az Töruénnélkül vétkeztenec, az töruénnélkül vesinec el, és valakic az töruény alatt vétkeztenec, à töruénj által kárhoztatnac.

d: Az Sidoc ellen vetesenec veſſi eleit, kic az törvennel kerkedhettec volna.

13 d Mert nem azoc Iſtennec elötte igazac, az kic az törvéńt hallyác, hanem az kic az törvéńt bętöltic, azoc igazúlnac meg.

e. Az pogányoc ellen vetesenec veſſi eleit, kic azt mondhattac volna, hogy ne kic nem volt törvenyec, kiket meg győz az termęſzetnec törvenyeuel, es az lelki esmęret itelo tiuel.

14 e Mert miuel hogy az pogányoc, az kiknec irott törvényec nintſen, terméſiet ſierint az törvéńböz illendö tſelekedetet tſelekeſinec, azoc noha nékic törvényec nintſen, mind az által ö magoc magoknac törvényec.

15 Vgy mint kic meg ielentic, hogy az törvéńnec tſelekedeti az ö ſiiuekbe bę iratott, kiknec lelkec eſméreti, és az ö gondolattyoc, mellyec egy máſt vádollyác vagy mentic, egyetembe bizońſágot téſien.

16 Az napon, mellyen az WR meg itéli az embereknec titkokat az énEuangeliomom ſierint, az Ieſus Chriſtus által.

f: Meg mutattya, hóg à Sidókis Iſten ellen igen vetkezet nei, es azonképpen melyec termęſzet ſerint az halálra es karhozatra, mint à pogányoc.

17 f Imé te Sidónac neuezteted, és az Törvéńben nyugoſiol, ditſekedel Iſtenben.

18 Es tudod az ö akarattyát, és válaſitáſt tudſi azoc köz ötte tenni, az mellyec külömböznec attól, miuel hogy az Iſten törvényéből meg tanitattál.

19 Es alítod magadat vakoc vezęrénec, azoknac világoſſágának, kic az ſetétſégben vadnac.

g: Meg engede az Apoſtal nekiec az ſzo mentęt, de itt immar makkba vantya, es azt meg mutattya, hóg nem feletnec meg az ö nevęnec.

20 Az balgatagoknac tanitóiának, az tudatlanoknac Meſterének, és hogy az törvéńben való böltſeſségre, és igaſſágra meg tanittál.

21 ꝛKi annakokaért máſt tanitaſi, te magadat nem tanitodé? ki azt predikállod hogy nem kel orzani, orzaſiſié?

22 Ki azt mondod hogy nem kel paráználkodni, paráznalkodolé? ki az báluányokat vtálod, ſientſég törö vagyé?

23 Ki az törvéńnyel ditſekedel, az törvénnec meg rontáſa által az Iſtent tiſiteletlenſéggel illetedé?

24 Mert az Iſtennec neue ti miattatoc az pogányoc közötte gyaláztatic, à mint meg vagyon irua.

Eſa: 52. Ezech: 36.

h: Az Sidoc miuel hogy az környül metelkedeſſel kerkedtec, meg ſélel arra, es azt mondgya hogy nem menti meg ötet az kűlső környül metelkedes, mert az belső környül metelkedes nintſen, melyet à törvenkeuen. Deut: 10.

25 h Mert az környül metélkedés haſinál, ha az törvéńt meg tartod, ha pedig az törvéńt meg rontod, az te környül metélkedéſed, környül metélkedetlenſégre fordúlt.

26 Annac okaért, ha az környül metéletlen pogány az törvény parantſolatit meg tartya, nem de annac az ö környül metélkedetlenſége környül metélkedés gyanánt léſiené?

Annira hogy az pogány ha környül nem metelkedik külső keppen, ſöt lęgyen az környül metelkedet Sidonál, ha az törvent meg tartya.

27 Es az terméſiet ſierint való környül metélkedetlenſég, ha az törvéńt meg tartya, augay nem kárhoztaté téged, ki az betünec es az környül metélkedéſnec általa az törvéńnec rontóia vagy?

Neuezi pedig ſzent Pal az környül metelkedeſſ betünec az ö modgya ſerint, az menybe azt meg gondollyuk az Chriſtuſnelkűl, mert mint az meg holt betü melyt ſzic à tablan vagyon, nem haſinal, igy à törvény es az környül metelkedes Chriſtuſnelkűl &c.

28 Mert nem az à Sidó, az ki kiuöl annac mutattya magát, ſem pedig nem az à környül metélkedés, az melly kiuöl vagyon az teſten.

29 Ha-

29 [i] Hanem az ki belöl, titkon való Sidó, (az az igaz Sidó,) és az ember ſiiuénec lélekben való környül meteléſe, nem az külsö környül metelés (az igaz környül metélkedés,) melynec ditſéreti nem emberektöl, hanem Iſtentöl vagyon.

i: Az igaz Sidoſag es igaz környül metelkedes belöl vagyon. Azert mondgya pedig hogy az belsö Sidonac iſtentöl vagyon ditſereti, mert akar mint itellyen ez világ azoc felöl, de azoc ditſeretesec Iſten elöt.

III Réſz.

Meg mondgya miben meltoſagosb az Sido nemzetſeg maſnal, es miben nem Azt mondgya pedig hogy ö magokra nezue egyebeknel nem meltoſagosbac, es bizonittya az közönſeges romlaſt ſent irasbol. Honnet ezt bizonittya, hogy az Iſten elöt valo meg igazulas czac kegyelemböl vagyon.

1 Mitſoda [a] méltoſága vagjon tehát az Sidónac? és mitſoda haſina vagyon az környül metelkedéſnec?

a: Elsö kerdes, ha az Sidoc bünöſöc, mitſoda meltoſaga vagyon az Sidonac.

2 Felötte nagy fö pedig ez, hogj az Iſten az ö igéretit ö reáioc bizta.

3 [b] Mert mitſoda, ha ſiinte némellyec hitetlenec vóltanakis, Vallyon azoknac hitetlenſégec, az Iſtennec igéretiben való tökélletes igaſſágát hijába valouá tötteié?

b: Az mit az elsö kerdeſre valo felelet ellen mödhattac volna, annac veſſi ſent Pal eleit.

4 Táuól légyen. Söt inkáb az Iſten légyen igaz, minden ember pedig hamis, mint meg vagyon iruán, hogy (vgy mond) igaznac itélteſſél az te beſiédedben, és gyözedelmes légy, mikor az emberec téged vádolnac.

Pſal: 51.

5 [c] Hogy ha à mi hamiſſágunc, az Iſten igaſſágát támaztya, mit mondunc? Vallyon igazé az Iſten hogy minket büntet? (Emberi mód ſierint ſióloc.)

c: Maſodic kerdes, mely à Dauid mondaſabol tamad.

6 Táuól légyen: Mert mi módon lehetne Iſten ez világnac itélö biráia.

7 [d] Mert ha az Iſtennec igaſſága az én hazugſágom által, néki ditsöſégére vagyon, miért kárhoztatom tehát én mint bünös ember?

d: Az maſodic kerdeshöz valo ezis.

8 Söt inkáb miért nem tſelekeſiünc gonozt, hogy abból ió köuetkezzéc, (miképpen némellyec ſiólnac gonoſiúl mi felölünc, és mondgyác hogy mi vgy ſiólunc,) kiknec kárhozattyoc igaz.

e: Elöſſer meg monda ſent Pal, hogy az Sidoc iſtenre nezue ki öket fel magaztalta, egyebeknel meltoſagosbac. De immar itt azt mongya hogy ö magokra nezue nē meltoſagosbac, hanem bünöſöc mint egyebec, es az közönſeges rölaſt iraſſal bizonittya.

9 [e] Mitſoda tehát? Fellyeb valóc vagyunké egyebeknél? Nem, ſemmiképpen, mert az elött meg mutatóc nyiluán, hogy mind az Sidóc mind az Görögöc bün alatt vadnac.

10 Mint meg vagyon iruán: nintſen tſac egy igazis.

11 Nintſen ki tudná, és meg kereſné az Iſtent.

Pſal: 5. Pſal: 140. Pſal: 10. Eſa: 59. Pſal: 36.

12 Mindnyáián az emberec el haylottác, haſiontalanocká löttenec, nintſen ki iót tſelekednéc, nintſen tſac eggyis.

13 Az ö torkoc mint az meg nîlatkozott koporſó, az ö nyelueckel álnokſágot ſiólnac, az ö aiakoc alatt aſpis kígyó mérge vagyon.

14 Kiknec ſiáioc átkozodáſſal, és boſiſiúſág ſioláſſal tellyes.

15 Az ö láboc gyorſac az vęr ontáſra.

16 Az ö vtokban romlás és nyomorgatás vagyon,

18 Az békeſégnec vtát nem tudgyác.

18 Nintſen

18 Nintſen az Iſteni félelelem ŏ elŏttŏc.

19 Tudgyuc pedig hogy valamit az tŏruény [f] mond, azoknac mondgya, az kic az tŏruéńben vadnac: hogy mindennec ſiáia bę dugattaſſéc, [g] és mind ez egéſi világ méltó légyen Iſten elŏtt az kárhozatra.

20 [h] Annac okaért az tŏtuéńnec tſelekedetiböl, egy teſtis nem igazúl meg Iſtennec elŏtte. Mert az bŭnnec eſméreti az tŏruény által vagyon.

21 [i] Moſtan pedig meg ielent az Iſtennec igaſſága az tŏruéńnélkŭl, melly meg bizonitatott az tŏruéńnec, és az Prophétáknac bizońſágockalis.

22 Az Iſten igaſſágát (mondom hogy meg ielent) az Ieſus Chriſtusban való hitnec általa, mindenekhŏz és mindeneken, az kic hiſinec. Mert nintſen ebben kŭlŏmbſég.

23 Mert mindenec vétkeztenec, és az Iſten ditſŏſégétöl el maradtac. [k]

24 [l] Meg igazúlnac pedig ingyen, Iſten kegyelméböl az Ieſus Chriſtusban lŏtt váltſágnac általa.

25 Kit az Iſten rendelt engeztelŏ áldozatúl az ŏ vérében való hitnec általa, az elébbéli bŭnŏknec meg botſátáſaban való igaſſágánac meg mutatáſára.

26 Mellyeket Iſten el ſienuedett, hogy az ŏ igaſſágát meg ielentené az moſtani idŏben, hogy ŏ igaznac eſmértesſéc, és hogy meg igazittya azt, az ki az Ieſuſnac hitiböl való.

27 Hól vagyon azért az ditſŏkedes? ki rekeztetett mitſoda tudománi által? az tſelekedetnec tudománya általé? Nem hanem az hitnec tudománya által.

28 Annakokaért, ezt mondgyuc bizonyos képpen: hogy az ember igazúl hitnec általa, az tŏruéńnec tſelekedetinélkŭl.

20 [m] Auagy az Iſten tſac az Sidókeié? auagy nem Iſteneié az pogányoknakis? bizony az pogányoknakis Iſtene.

30 Mert vgyan azon egy Iſten igazittya meg az Sidót hitböl, és az pogańt hitnec általa.

31 Az tŏruéńt azért hijába valóuá teſsiŭké az hit által? [n] táuól legyen az, ſŏt inkáb az tŏruéńt erŏſittyŭc.

f: Az tŏruenyen erti az Moſeſnec es mind az tŏb prophetaknac iraſokat.

g: Mi vegre karhoztattya mind ez vilagot Iſten az iraſban.

h: Ha mind az poganyoc, mind az Sidoc bŭnŏſŏc, es az ſſent iras ſſerint mindnyajan bŭnŏſŏc vagyunc, tehat az czelekedetböl ſenki meg nem igazulhat.

i: Minec vtanna à ſſent Pal mind ez vilagot bŭnŏſſe teue: Immar meg mutattya hogy Iſten elŏt meg igazulune kegyelemböl à czelekedet erdemenelkŭl

k: Az Iſten ditſŏſegen erti vagy az Iſteni abrazatot melre teremtettŭnc vala, vagy az ŏrŏc eletnec bodogſagat. Vagy meg foztattunc az Iſten ditſŏſegetöl, mert nintſen mi nalunc ſemmi mellyel Iſten elŏt ditſekedhetnenc.

l: Az mi Iſten elŏt valo igazulaſunknac ſſerzŏ oka az Iſtennec ingyen valo kegyelmeſſege. Erdemlŏ oka az Chriſtus Ieſus, ki az mi bŭneinkert meg fizetet. Az hitnec altala ŏrŏkŏ ſittyuc, pedig meg az Iſten kegyelmeſen magunkat Vege ez, hogi az Iſten kegyelme meg eſmertesſec, mind az ŏ tŭreſeuel egybe, es hogy meg eſmertetnec hogy az mi igaſſagunc, Chriſtusban valo hit altal vagyon Elebbi bŭnŏkrŭl emlekezic pedig nem hogy az vtan valo bŭnŏc mas oruoſſag altal tŏröltetnenec, el hanem az meg botſataſnac ereiere nezuen, mert az meg botſatas, az el mult bŭnre nezue mondatic, &c.

m: Ha az czelekedet altal volna az igazulas, czac à Sidoke volna az Iſten miuel hog azoknec adta az io czelekedet rŏl valo tŏruent.

n: Az Iſten kegyelmeböl hit altal valo igazulaſunknac tudomanya erŏſsiti az tŏruent.

IIII. Réſz.

Meg bizonittya az Apaſtal ſoc erŏſſegeckel hogy az bŭnböl valo meg igazulas czac kegyelemböl, vagyon az Chriſtuſert hit altal.

1 Mitſodat mondhatnánc azért, hogy az Abraham az mi Attyánc nyert vólna teſt ſierint?

a. Elsŏ erŏſſege az felöl meg mondot tudomannac az igzulas felöl, mely erŏſſeget az Abraham peldaiabol.

2 Mert

2 Mert ha az Abraham az tſelekedetekböl igazúlt meg, vagyon miuel ditsökedgyéc, de nem Iſten elött.

3 [b] Mert mit mond az irás? hün az Abraham Iſtennec, és tulaydonitatéc néki igaſſágára.

4 [c] Annac pedig az ki munkálodic, az iutalom nem ingyen adatic, hanem adoſſágból.

5 De annac az ki nem munkálodic, hanem hiſien abban az ki meg igazittya àhitötlen embert, tulaydonitatic az hit igaſſág gyalánt.

6 [d] Mint az Dáuidis bódognac mondgya az ollyan embert, kit Iſten igaznac tulaydonit tſeleket detnélkül.

7 Bódogoc (vgy mond) az kiknec meg botſátattac az ö hamiſſágoc, és az kiknec el fedeztetec az ö bünöc.

8 Bódog ember, à kinec nem tulaydonittya Iſten az bünt.

9 [e] Ez az bódogſág, azért tſac az Abraham környülmetélkedéſénec ideiére illiké, vagy az környül metélkedetlenſégnec ideiéreis? Mert azt mondgyuc, hogy az Abrahamnac az hit tulaydonitatott igaſſágrá.

10 Mi módon tulaydonitatott azért: mikor az környülmetélkedésbe vólnaié, vagy mikor az környül metélkedetlenſégbe? Nem az környül metélkedéſben, hanem az környül metélkedetlenſégben.

11 [f] Es az környül metéléſnec ielét vötte, az környül metélkedetlenſégben való hitinec igaſſágánac meg petſetléſére, hogy mindeneknec kic az környül metélkedetlenſégben hinnénec, lenne attyoc, [g] hogy azoknakis tulaydonitaſſéc az igaſſág.

12 Es lenne attyoc az Sidóknakis, azoknac tudni illic, az kic nem tſac környül metélkednec, hanem köuetic az Abrahamnac környül metélkedetlenſégében való hitinec nyomdokát.

13 [h] Mert nem az Töruénnec általa adatott az igéret Abrahamnac és az ö maguánac, hogy ez világnac örökösſe lenne, hanem hitnec igaſſágánac általa.

14 [i] Mert ha azoc örökösöc az kic az Töruénböl vadnac, hijába valóuá lött az hit, az igéretis haſiontalanná lött.

15 [k] Mert az Töruény haragot nemz: Mert az holott nintſen az töruény, ott nintſen az töruény ellen való tſelekedet.

16 Azért az hitböl vagyon (az örökſég) hogy kegyelemböl való légyen, és hogy erös légyen az igéret mind az egéſi magnac, nem tſac annac az ki az töruénböl vagyon, [l] hanem annakis, az ki az Abraham hitiböl vagyon, ki minden hiuöknec attya.

16 (Mint

Gen: 15.

b: Maſſodic erösſeg, ſent irasbol valo, mely az felsö höz valo es annac erösſege.

c: Harmadic erösſeg, ha az igazulas ezelekedetböl vagyon nem ingyen valo leſen, hanem adoſſag, mert az ki munkaloſſic añac az iutalom nem ingyen adatic.

Pſal: 32.

d: Negyedic erösſeg à Dauid bizonſagabol vagyõ.

e: ötödic erösſeg, Abrahã az ö meg igazulaſanac vtanna meteltetet környül tehat az környül metelkedes nem lehet oka az ö meg igazulaſanac.

f: Az környül metelkedes nem oka volt az Abraham igazulaſanac, hanem az ö hitinec igaſſagnac iele, &c.

g: Ertelme ez, Abraham elöſör meg igazult, az vtan meteltetet környül, hogy mind az poganyoknac mind az Sidoknac lenne atyoc, az az, hogy bizonſagot tenne arrol hogy az környül metelesnelkülis keduesec az az emberec Iſtenrec hit altal, az ki környül metelkedikis kedues nem à környül metelkedeſert: hanem az hit nec altala, &c.

h: Hatodic erösſeg, Abraham hogy ez vilagon az hiueknec attya lenne, annac az igeretnec nem az czelekedet altal löttörökösſe, hanem az hit nec altala.

i: Hetedic erösſeg, ha az czelekedetböl vagyon az igazulas, hijaba valo az hit es az igeret.

k: Nyoltzadic erösſeg, az töruény haragot nemz, tehat nem kegyelmet.

l: Mint ha azt mondana, ha az czelekedetböl az igazulas, az igeretec erösſec volnanac czac az Sidoknac, nem az poganyoknac.

17 (Mint meg vagyon irua, ſoc nemzetſégnec attyáuá töttelec tégedet,) az elött [m] az kinec hitt, tudni illic Iſten elött, ki az hóltakat meg eleueniti, és azokat az mellyec nintſenec elö ſiólittya, mint ſiinte az mellyec vadnac.

Gen: 17.

m: Az Abrahamnac atya ſaga Iſten elött vagyon, az az, lelki, &c.

18 [n] Melly Abraham az emberi reménſégnec felötte, reménſég által hitte, hogy lenne ſoc nemzetſégnec attya, à mint néki mondatott vala, illyen ſoc léſien (v́gy mond) az te magod.

n: Az Abraham hitit magaztallya az Apaſtal.

Gen: 17.

19 Es az hitben eörs és álhatatos léuén, nem gondolta az ö meg hólt teſtét, mikor v́gy mint ſiáz eſitendös vólna, ſem pedig az Sáránac meg hólt mehét.

20 Az Iſtennec iegéretitis hitetlenſége által nem viſgálta, hanem az ö hitiben erös vólt, aduán az Iſtennec ditsöſéget.

21 Es mindeneſtöl el hitte, hogy ö az mit igért vólna, megis tſelekedhetné.

22 Annakokaértis tulaydonitatott az ö néki igaſſág gyalánt.

23 [o] Nem tſac ö érötte iratatott pedig meg, hogy ez tulaydonitatott néki igaſſág gyalánt.

o: Mindenekben mindenkor ezac egy az Iſten elött valo igazulaſnac modgya.

24 Hanem mi eröttünkis, kiknec az igaſſág tulaydonitatic, azoknac (tudni illic) az kic hiſinec abban, az ki fel támaztotta az mi WRunc Ieſuſt az halálból.

25 Ki az mi bünеinkért halálra adatott, és fel támadott az mi igazuláſunkért.

V. Réſz.

Kęt rendbeli erőſſeggel bizonittya hogy hit altal vagyon Chriſtuſért az igazulas: Elsö erőſſég vagyon az hitnec ereiéről. Az máſic arról vagyon. Mit hozott ez vilagnac Adam; Az Chriſtuſis mit hozott, tudni illic amaz, bünt, halalt. Imez pedig igaſſagot és életet, &c.

1 MEg [a] igazúluán azért az hitnec általa, békeſégünc vagyon Iſtennél, az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac általa.

a: Az Iſten elöt valo meg igazulaſnac ereibölis azont bizonittya, hogy az meg igazulas kegyelemböl vagyon.

2 Kinec általa lött hitben menetelünc az kegyelembeis, melynec általa állunc, és ditsökedünc az Iſten ditsöſégénec reménſége alatt.

3 Nem tſac ez pedig, hanem ditsökedünc az háboruſágokbannis, tuduán hogy az háboruſág békeſéges türéſt nemz.

4 Az békeſéges türés pedig meg kéſértéſt, az meg kéſértés, reménſéget.

5 Az remenſég pedig meg nem ſiégyenit, mert az Iſtennec ſierelme [b] ki ontatott à mi ſiiuönkbe, az ſient lélec által, mely mi nékünc adatott.

b: Az Iſtennec ſierelmen erti azt az ſieretetet, mellyel Iſten minket ſieret.

6 [c] Mert az Chriſtus, mikoron męg erötelenec vólnánc, álkolmas idöben, az gonoſiokért meg hólt.

c: Az Iſtennec hozzanc valo ſierelmet bizonittya az Apaſtal, Az Iſtennec mikor ellenſegi volnanc, meg ſabaditot ſia altal, moſtan azert holot nē ellenſegi vagyunc, inkab meg tart.

7 Bizonyára az igazértis nehezen hal meg az Ember, ióllehet lehetſéges hogy meg hallyon az ember az ollyan emberért, az ki néki haſinos vólna.

8 Az Iſten pedig az ö mi hozzánc való ſierelmét ebben mutatta meg, hogy mikoron bünösöc vólnánc, Chriſtus mi éröttünc meg hólt.

9 Minec vtánna azért meg igazúltunc az ö vérénec általa, ſockal

ſockal inkáb meg tartatunc moſtan azharag ellen ő általa.

10 Mert ha mikoron ellenſégi vóltunc, meg békéllettünc Iſtennel az ő fiának halála által, ſockal inkáb meg tartatunc az ő élete által, minec vtánna meg békellet tünc vçle.

11 Nem tſac az pedig, hanem ditſőkedünkis az Iſtenben, az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac általa, ki által moſtan ez bekéltetéſt nyertüc.

12 d Annac okaért, miképpen egy ember által iött ez világra az bün, és az bünért az halál, és àcképpen minden emberekre az halál el hatott, kiben mindnyáián vétkeztünc. e

13 f Mert az tőruénig vala az bün ez világon, az bün pedig nem tulaidonitatic az embernec, mikor ſemmi tőruény nintſen.

14 Az halális pedig wralkodott Adamtól fogua az Moſeſig, azoc ellenis az kic nem vétkeztenec vala az Adam eſetinec haſonlatoſſága ſierint, mely amaz kőuetkezendőnec ábrazattya vala.

15 De az mit Iſten mi nékünc kegyelméből aiándékozott, nem vgy vagyon, mint az mi eſetünc. Mert ha amaz egy embernec eſeti által ſokan hóltac meg, ſockal inkáb az Iſten kegyelme, és az kegyelemből való aiándoc, melly az egy ember Ieſus Chriſtusé, ſokakra el hatott.

16 Sem pedig az ió tétemeny nem vgy vagyon, mint az egy ember által ſiállot bün: Mert mél tóc vagyunc egy eſetből kárhozatra: az Iſten kegyelméből való aiándoc pedig, ſoc bünből vagyon igazúláſra.

17 Mert ha egy eſetnec általa az halál wralkodott egy ember által: ſockal inkáb az életben wralkodnac az egy Ieſus Chriſtus által azoc, kic amaz gazdag kegyelmet és az igaſſágnac aiandokát véſiic.

18 Bizonyára azért miképpen egy eſetnec általa, az itélet minden embereknec kárhozattyokra el áradott: azonképpen az egy meg igazúláſnac általa, az ió tétemeny el áradott minden emberekre, életnec igazúláſára.

19 Mert miképpen hogy egynec engedetlenſége által, ſokan bűnőſőc lőttenec: azonképpen egynec engedelmeſſége által ſokan igazac léſinec.

20 g Az tőruény pedig bę iött, hogy az bün meg neuekednéc. De az holott meg neuekedic az bün, ott az kegyelem ſockal inkáb bőuőlkedic.

21 Hogy miképpen wralkodott

AAa vala

d: Miuel hogy ſzent Pal azt monda hogy az Chriſtus által es ő eret te vagyon az mi igazulaſunc: allacoka ért immar az Chriſtusnac ez vilaghoz valo io teteme nierül többet ſzol, es meg mongya mit hozot Chriſtus ez vilagnac hogy valaki azt ne mondana, hog az Chriſtus igaſſaga ő maganac haſznait, hogy pedig inkab meg teteggiec az Chriſtus io tetemenye egybe veti Chriſtuſt az Adammal, es meg mongya mit hozot mindenic ez vilagnac.

e: Mintha azt mondana, Azonkeppen egy ember altal iőtt ez vilagra az igaſſag, es az igaſſag altal, vagy az igaſſagert az elet.

f: Miuel hogy azt monda az Apaſtal hogy mind az bün mind az halal egy ember altal iőtt ez vilagra, annac okaert az 13 es 14. versben azt bizonittya hogy volt az bün az tőruenyt előttis noha az tőruennelkül nem eſmert etet, hogy pedig valaki azt ne mondgya hogy azokban volt az bün, az kic az Iſten akarattyat tudtac, de nem miuelte, azt mongya hogy az kis gyermekeknis vra kodot az halal, tehat az bünis. Az 15. versben azt mondgya hogy noha mikeppen az Adam altal az bün es az halal, Azonkeppen az Chriſtus altal az igaſſag es az elet: mind az altal vagyon kűlömbſeg mind az kettőnec ez vilagra valo ki teriedeſeben, Azokat az kűlömbſegeket mongya meg ez Caputnac vegeig &c. Illyen kűlömbſegeket mond pedig. 1. Adam bűnt hozot, Chriſtus igaſſagot, 2. Adam halalnak volt ſokaknac el vezteſere, Chriſtus halalnak ſokaknac meg tartaſara. 3. Adamnac egy bűne vezteſte az vilagot, Chriſtus ſoc bűnőkből tiziit meg. 4 Adam hozot kar hozatot; Chriſtus őrőc eletet.

g: Meg mongya mire valo az tőruenj, ha az meg nem igazitnak minket.

vala az bŭn halálra, azonképpen az kegyelemis wralkodnéc az igaſſág által az ŏrŏc életre, az mi Wrunc Ieſus Chriſtus által.

VI. Réſz.

1 [a] MIt mondunc tehát? meg maradgyunké az bŭnben, hogy az kegyelem annál nagyob légyen?

2 Táuól légyen: kic meg hóltunc az bŭnnec, mimódon élnénc męg abban?

3 [b] Auagy nem tudgyátoké, hogy valakic meg kereſitelkedtŭnc az Ieſus Chriſtusba, az ŏ halálába kereſitelkedtunc meg.

4 El temettettŭnc azért ŏ vęle eǵgyŭt az kereſtſég által az halálba, hogy miképpen fel támaztatott az Chriſtus az atyánac ditſŏgére, azonképpē mijs vij életben iáriunc.

5 Mert ha az ŏ halálánac haſonlatoſſága ſierint ŏ beléie óltatuán vęle eǵgyé lŏttŭnc, bizonyára fel támadáſánac haſonlatoſſága ſierintis ŏ vęle eǵgyé léſiŭnc.

6 Azt tuduán, hogy amaz mi ô emberŏnc ŏ vęle meg feſiitetett, hogy az bŭnnec teſte meg erŏtelenŭlliŏn, hogy ez vtán ne ſiolgál lyunc mi az bŭnnec.

7 Mert az ki meg hólt, meg ſiabadúlt az bŭntŏl.

8 Hogy ha meg hóltunc az Chriſtuſſal, hiſiŭc hogy élŭnkis ŏ vęle.

9 Miuel hogy tudgyuc, hogy az Chriſtus, ki fel támadott az halálból, tŏbbé meg nem hal, és az halál tŏbbé rayta nem wralkodic.

10 Mert hogy meg hólt, az bŭnnec, [c] hólt vólt meg egyſier, hogy pedig él, az Iſtennec él. [d]

11 Ezenképpen gondollyátoc, hogy tijs meg hóltatoc az bŭnnec, és éltec az Iſtennec, az mi Wrunc Ieſus Chriſtus által.

12 [e] Ne wralkodgyéc azért az bŭn az ti halandó teſtetekben, hogy engedgyetec annac az ŏ kéuánſágánac.

13 Se pedig ne állaſſátoc az ti tagaitokat hamiſſágnac fegyuere gyalánt az bŭnnec, hanem állaſſátoc magatokat Iſtennec, mint az halálból meg eleuenitettec, és az ti tagaitokat, igaſſágnac fegyuere gyalánt, az Iſtennec.

14 Mert az bŭn ti raytatoc nem wralkodic, miuel hogy nem vattoc az tŏruény alatt, hanem az kegyelem allatt. [f]

15 Mitſodát azért, vétkezzŭnké, miuel hogy nem vagyunc az tŏruény alatt, hanem az kegyelem alatt? Táuól légyen.

16 Auagy nem tudgyátoké, hoǵ az kinec adgyátoc magatokat ſiólgáiúl engedelemre, annac vattoc ſiólgai az kinec engedtec, vagy az bŭnnec halálra, vagy engedelemnec, az igaſſágra.

17 Hála

a: Ez kerdes az felſŏ Caputbol fug. Mert azt monda hogy az tŏrueny adatott azert, hogy az bŭn neuekedgyec, hogy mennel nagyob az bŭn az kegyelem annal nagyob legyen.

b: Chriſtusba mondatnac. kereztelkedni, az kic az kereztſeg altal be oltatnac ô beleie hogy az ô ereie altal meg ŏllyecel temeſſec az bŭnt, es fel tamadgyanac az bŭnbŏl az igaſſagra.

c: Az az, à bŭnert hogy tudni illic attol megſzabaditana.

d: Iſtennec az az Iſtennel Iſteni es menni ei elettel.

e: Nem mongya azt hogy ne legyen az bŭn, hanem hogy ne wralkodgyec.

f. Vigaztalat ez mellyel az hiueket erŏſiti hogy az ſzent eletre valo igiekezetben meg ne faradgianac, mert az bŭn nem vehet raytoc erŏt, oka ez Mert nem vadnac az tŏrueny alat, hanem az kegye ē alat. Nem lenni pedig az tŏrueny alat nem egyeb, hanem az tŏruennec atka alat nem elnni es annac kemeny keuanſaga alat, kegyelem alat lenni pedig nem egyeb, hanem Iſten kegyelmeben lenni es Iſten lelket venni ki az igaſſagot mi bennŭnc el kezdi mely Iſtennec kedues, noha abban epſeg es tŏkelleteſſeg nintſen. Mintha azt mondana: Nem wralkodic az bŭn raytatoc, mert az Iſten kegyelmeben es ſzerelmeben vadtoc, es az ŏ ſzent lelket atta, kinec altala ellene alhattoc az bŭnnec ha pedig valami fogyatkozas vagyonis az ti ezelekedettekben, az Iſten mind az altal kedueli azokat &c.

17 Hála légyen pedig az Iſtennec, mert ióllehet vóltatoc az bűnnec ſiólgai, de ſiiuetec ſierint engedtetec ez tudománnac formáiának, melyhöz ragazkodtatoc tellyeſſéggel.

18 Es meg ſiabaditatuán az bűn töl, az igaſſághoz köteleſitettetec.

g: Értelme ez Az igaſſágnac adtatoc magatokat es a melle alottatoc. Azért miképpen hogy az bűnnec ſzolgaltatoc mikor az bűn ſzolgai voltatoc es az igaſſágtul tanol voltatoc Azonképpen immar az igaſſágnac ſzolgallyatoc es az bűntöl tanol legietec

19 g Emberi mód ſierint ſióloc, az ti teſteteknec erötlenſége ſierint: Annac okaért à miképpen adtátoc az ti tagaitokát tiſztátalanſágnac és hamiſſágnac az hamiſſágra: Azonképpen adgyátoc moſt az ti tagaitokat ſiolgáiúl az igaſſágnac az ſient életre.

20 Mert mikoron ſiólgai vólnátoc az bűnnec, az igaſſágtól ſiabadoſoc valátoc.

21 h Mitſoda haſinát vöttétec azért azoknac, az mellyeket moſtan ſiégyenletec? mert azoknac vége halál.

22 Moſtan pedig minec vtánna meg ſiabadúltatoc az büntöl, és ſerkeztettetec Iſtenhöz, annac gyümöltſét vöttetec, az ſient életet, melynec vége öröc élet.

23 Mert az bűnnec ſólgya az halál, az Iſtennec pedig aiándoka, az öröc élet, az mi Wrunc Ieſus Chriſtusban.

h: Az gonoz es feslet elet nec ſemmi haſſna nintſen egyeb hanem halal es veſſedelem. Az ſient életet pedig Iſten meg aiándekozza örök élettel.

VII. Réſz.

Az hazaſoktul vőt haſonlatoſſág altal mutattya meg, hogy minec vtanna meg ſiabadultunc az töruennec farzoltato keuanſágatul es adattattunc az Chriſtuſnac, immar ſolgalnunc kellyen Chriſtuſnac, Maſodſor ſol az töruennec haznarol, es azt mondgya hogy mikor az töruentöl valo meg ſiabadulaſtul ſol, azzal nem azt ielenti hogy az töruenny bűn volna, Mert az haznos az bűnnec eſmeretire, es hogy az emberec az bűnert meltoc az karhozatra holot viſontag aztis meg mondgya hogy az töruény ö magaban nem halalos, hanem az bűn nemz mi bennönc halalt az töruény altal melnec oka ez. Mert az töruény lelki allat, de mi teſtiec vagyunc, melyet az Apaſtal ö maga peldaiaban mutat meg.

1 AVagy nem tudgyátoké atty ámfiai (az kic az törtnéſnben tudóſoc azoknac ſióloc) hogy az töruéñ tſac addig wralkodic az emberen, mig ęl.

2 Mert az férfiu birodalma alá adatott aſionyállat, az ö Wrához köttetet az töruény által, mig az ö Wrą el, hogy ha meg haland az férfiu, meg ſiabadúlt az Aſſionyállat az ö Wránac töruéniétül.

3 Azért az ö Wránac életében paráznánac mondatic, ha más férfiuhoz mégyen, ha pedig meg hal az Wra, meg ſiabadúlt attól az köteltöl, hogy nem parázna ha máshoz mégyen.

4 Azért atty ámfiai, tijs meg hól tatoc az töruéñnec, az Chriſtus teſtében, hogy máſé lennétec, tudni illic azé, az ki halálból fel támaſztatott, hogy gyümöltſöt teremtſünc Iſtennec.

5 Mert mikor az teſtben vólnánc, az bűnnec indulati, az töruény által az mi tagainkban élnec vala, hogy az halálnac gyümöltſöznénec.

6 Moſtan pedig meg ſiabadúltunc az töruéñtöl, minec vtánna meg hólt az, az kinec kötelében valánc, hogy ſiolgálliunc az léleknec vijſágában, és nem az betünec ôſágában.

a: Oſagnac mongya az mi elebbi halaſſagunknac allapattyat az moſtanihoz kepeſt. Vtó-

VIII. Rész.

Meg mondgya mitsoda oruossagunc vagyon az mi testönkben meg marador bünöc ellen, mellyekröl sola az felsö caputban, Innet alkolmatossagot veuen soc erössegeckel indit az testnec indulatinac öldöklesere. Vtolsor sol az kereztröl es abban valo vigaztalasokrul.

1 SEmmi kárhoztatásoc nintsen azért immár azoknac kic az Iesus Christusban vadnac, kic nem test sierint iárnac, hanem lélec sierint.

2 Mert az életnec lelkénec töruénye [a] az Iesus Christusban, meg sabaditott engemet, az bünnec es az halálnac töruényetül.

3 Mert az mi az töruénnec lehetetlen vala, miuel hogy erötelen vólna az testnec miatta, az Isten az ö fiát el botsátuán bünös testnec hasonlatosságába az bünért, az bünt kárhoztatá az ö testében.

4 Hogy az töruénnec amaz kéuánsága mi bennünc bę telnéc, kic nem test sierint iárunc, hanem lélec sierint.

5 Mert az kic test sierint iárnac, az mi à testé abban böltsec, az kic pedig lélec sierint iárnac, az mellyec az léleké azokban böltsec.

6 Mert az testnec böltsesége halál, az léleknec pedig böltsesége, élet és békeség.

7 Mert az testnec böltsesége ellensége Istennec és az Isten töruényénec nem enged, mert nem lehetis.

8 Azért az kic testben vadnac, nem lehet hogy keduesec legyenec Istennec.

9 Ti pedig nem vattoc testben, hanem lélekben, mert az Isten lelke lakic bennetec. Az kiben nintsen az Christus lelke, az nem öue.

10 [b] Hogy ha pedig Christus ti bennetec vagyon, ióllehet az test meg hal az bünért, de az lélec élet az igasságért.

11 De ha annac lelke lakic bennetec, az ki fel támaztotta az Iesust halálból, vgyan azon, az ki fel tamaztotta Christust az halálból, meg eleueniti az ti halandó testeteketis, az ti bennetec lakozó lelke által.

12 Annac okaért attyámfiai, adóssoc vagyunc nem az testnec, hogy test sierint éllyünc.

13 Mert ha test sierint éltec, meg haltoc, de ha à léleckel az testnec tselekedetit meg ölitec, éltec.

14 Mert valakic Isten lelkétöl vezęreltetnec, azoc Isten fiai.

15 Mert nem vöttétec az siolgálatnac lelkét, esmét félelemre, hanem az fiuságnac lelkét vöttétec, ki által kiáltyátoc, Attyánc, Attyánc.

16 Es ez è sient lélec tésien bizońságot az mi lelkünckel eǵgyüt, hogy mi Istennec fiai vagyunc.

17 Hogy ha fiac, tehát örökösökis, Istennec örökösi, és az Christusnac örökös társai, [c] hogy ha ö vęle eǵgyüt sienuedünc, hogy ö vęle eǵgyüt ditsöüllyünc.

18 [d] Mert azt mondom bizonnyal, hogy az mellyeket mostan sienuedünc, nem hasonlitandóc az ditsöséghöz, mely nékünc meg ielentetic.

a: Eletnec lelkenec töruenie, az Iesus Christusnac nekünc tulaidonitatot igassaga. Vagi az Isten lelke ki az mi lelkünket az Christus veresben meg mossa hogy az büntöl meg tiztitson.

b: Meg felel az kerdesre, miert halnac meg az hiuec ha az Isten lelke vagyon beñec. Azt mögya pedig hogi az test meg hal az bünert de az vijonnan valo születesnec lelke az eletnec vgi mint magua mi bennönc, melli, elet meg tetzic az bennönc valoigassagbol, hogy tudni illic az lelec el az igassagnac. Az mi testünketis pedig az Isten, miuel hogy annac lelke vagyon bennönc, az ki fel tamaztotta Christust, az vtolso napon fel tamaztya.

c: Isten fiai vagyunc, de vgy ha eggyöt szenuedünc Christussal. Azert immar szent Pal vigaztalasokat ad az haborusag es nyomorusag ellen.

d: Elsö vigaztalas az kerezt ellen.

Betünec neuezi pedig az törueni az reg allapatra nezue, mert az Isten lelke nelkül valo emberekuec vgy mint meg holt allat az törueny.

7 Mit mondunc tehát? Az törueny bünné. Táuól légyen, sőt inkáb az bünt nem tudtam, hanem az törüény által, mert az gonosi kéuánságotis nem tudtam vólna ha az törüény nem mondotta vólna: Ne kéuánnyad.

8 De az bün alkolmatosságot véuén, nemzett én bennem minden gonosi kéuánságot amaz parantsolat által, mert az törüénnélkül az bün hólt állat.

9 En pedig ęlec vala régen az törüénnélkül, de amaz parantsolatnac általa, az bün meg eleuene déc (én bennem.)

10 En pedig meg haléc, és találtatéc az à parantsolat melly életre adatott vala, nékem halálomra lenni.

11 Mert az bün alkolmatosságot véuén, meg tsalt engemet amaz parantsolat által, és azon által meg ölt.

12 Azért az törüény ö magában sient, amaz parantsolatis sient, igaz és ió.

13 Azért az ió énnékem halálos lötté? táuól légyen, sőt inkáb az bün (nékem halálos,) mikor (hoǵ az bün meg esmértetnéc,) énnékem halált nemzene az által, az mi ió vólna, hogy amaz parantsolat által, az bün én bennem felötte igen naǵgyá lenne.

b: Az az, tökelletes engedelmesseget keuan.

14 Mert iól tudgyuc, hogy az törüény lelki állat, [b] De én testi vagyoc, és rekeztettē az bün alá.

c. Bizonittya az ö maga peldaiaual hogy az bünnec alaia rekeztettünc az

15 [c] Mert az mit én tselekesiem, nem sieretem, mert nem azt miuelem az mit akaroc, hanem az mit gyülölöc, azt tselekesiem.

az, hogy az mi vijonnan valo születesnünc vtainis vagyon bennönc az bün melly az belsö vijsaggal mindenkor ellenkezic, mellyet az vijonnan születtec nem akarnac es nem szeretnec, honnet meg tetzic hogy az hinec mikor esnec, nem tellyes akarattiokbol vagyon az

16 Ha pedig az mit nem akaroc azt miuelem, tehát erre hayloc, hogy az törüény ió légyen.

17 Mostan annac okaért nem én tselekesiem azt, hanem az én bennem lakozó bün.

18 Mert iól tudom, hogy nem lakic én bennem, (az az, az én testemben,) az ió: Mert akaratom vagyon az ióra, hogy azt el végezzem, de nem tehetem.

19 Mert nem tselekesiem az iót mellyet akarnéc, hanem az gonozt tselekesiem, mellyet nem akaroc.

20 Hogy ha azt tselekesiem, az mit nem akaroc, nem én miuelem tehát azt, hanem az bün az melly én bennem lakozic.

21 Meg találom azért magamban, ki iót akaroc tselekedni ez törüéńt, hogy az bün vgyan hozzam ragadott.

22 Mert gyönyörködöm az Isten törüényében belsö ember sierint. [d]

d: Az az, à meniben vijonnan születet vagyoc.

23 De látoc az én tagaimban más törüéńt, [e] melly az én elmémnec törüényéuel [f] ellenkezic, és engemet rabúl ád az bünnec törüenyénec, melly az én tagaimban vagyon.

e Erti az bünt

f Az elmenec törüenyen erti az belsö vijsagot.

24 Oh én siegény ember: kitsoda szabadit meg engemet az halálnac testéböl? [g]

g: Az az, kitsoda szabadit meg ez testöl mely mikeppen hogy bünös azonkeppen halando es melto halalra.

25 Hálákat adoc Istennec az mi Wrunc Iesus Christusnac általa: Azért ióllehet én az én elmem̄el siolgáloc az Isten törüényénec, de testem̄el az bünnec törüényénec.

gyunc, az által az ki minket ſieretett.

38 Mert én bizonnyal el hittem, hogy ſem halál, ſem élet, ſem Angyaloc, ſem feiedelemſégec, ſem hatalmaſſágoc, ſem ielen valóc, ſem kõuetkezendõc.

39 Sem magaſſág, ſem mélſég, és ſemmi egyęb teremtet állat, el nem ſiakazthat minket az Iſtennec ſierelmétõl, melly vagyon az mi Wrunc Ieſus Chriſtusban.

IX. Reſz.

Ielenti az Apaſtal az ſidokhoz valo nagy ſerelmet, ſirattya az ő veſedelmeket vgy mint ollyan nemes nemzetſegnec veſedelmet. Az vtan azt mondgya hogy noha ſirattya őket es az ő veſedelmeket, mind az altal az Iſtennec igereti mellyeket tőtt az ſidoknac nem hiaba valoc, miuel hogy nem mind igaz Izraelitac legyenec azoc á kic Izraeltől valoc, mellyet bizonit Iſmael es Iſac, Eſau es Iacob peldaiabol, honner alkolmatoſſagot veuén diſputal az valaztaſrul. Es az mit az ellen mondhatna valaki, azt meg feiti, vtolſor ſol az poganyoc hiuatalarol.

a: Hogy valaki azt ne mondana hogy az kõuetkezendő tudomant ſzent Pal az ő nemzetſege ellen valo gyűlőſegből mongya. Annac előtte magat purgallya, es bizonſagot teſzen az ő nemzetſegenec romlaſa felől valo banattyarul, ahoz valo ſzerelmeről, es annac az nepnec nagy meltoſagarul

1 a IGaſſágot ſióloc az Ieſus Chriſtus által, nem hazudoc, az én lelkem eſmeretijs én velem egybe bizońſágot téſien, az ſient lélec által.

2 Hogy énnékem nagy keſerűſégem vagyon, és az én ſiuemnec ſiűntelen való győtrelme.

3 Miért kéuánnéc én Chriſtustól el ſiakaztatott lenni az én attyamfiaiért, kic nékem teſt ſierint rokonim.

4 Kic Izraelitác, kiké az fiuſág, az ditſőſég, az parantſolatoc, az tőruényeknec rendeléſe, az Iſteni tizteletec, és az igéretec.

b: Chriſtus őrőcke valo Iſten, emberſege ſzerint Dáuidnac es az

5 b Kiké az attyác, kic kőzzűl való az Chriſtus teſt ſierint, ki mindeneknec felőtte őrőcké áldandó Iſten, Amen.

6 c Mind az által nem lehet, hogy az Iſtennec igérete hiába való vólt vólna, mert nem mindnyáján Izraelitác azoc, kic az Izraeltől valóc.

7 Sem pedig nem mindniáián fiac, az kic Abraham maguából valóc, hanem Iſácrol neueztetic (vgy mond az Iſten) te néked az te magod.

8 d Az az, Nem az kic teſtnec fiai azoc az Iſten fiai, hanem az igéretnec fiai eſmértetnec Abrahamnac maguánac.

9 Mert az igéretnec beſiéde ez: Ez időbe el iőuec, és Sáránac gyermeke léſien.

10 e Nem tſac ez pedig, hanem az Rebeccais, mikor vgyan azon egytől fogadott vólna méhében, tudni illic Iſáktól az mi attyánktól, (ezt meg kéſértette.)

11 Mert mikor męg az gyermekec nem ſiűlettec vólna és ſemmi iót vagy gonozt nem tſelekedtec vólna, f hogy az Iſtennec az ő válaſitáſa ſierint való végezéſe (mel ly nem az tſelekedetekből, hanem az hiuó Iſtentől vólt,) az ő erőſſégében meg maradna.

12 Azt mondá Iſten néki, az nagyobic ſiólgál az kiſſebiknec.

regi atyaknac maguabol valo.

c: Azt mondgya az Apaſtal hogy noha ő ſirattya az Izraelnec veſzedelmet, mind az altal az Iſtennec igereti mellieket tőtt nekiec, nem lőttec hiiaba valocka, ezzel bizonittya pedig hogy az Iſten igereti nem lőttec hijaba valoc Mert nem mind igaz Izraelitac az kic Izraeltől valoc. Holot illien erőſſeg vagyon, ha mind Izraelitac volnanac az Izraeltől valoc, es igaz fiac volnanac az kic Abrahamtul valoc, ha azoc mind el veſznenec, az Iſtē igereti hijaba valoc volnanac, De nem mind igaz fiac es nem igaz Izraelitac. Azert hogy nemellyec el veſznec, abbol nem kõuetkezic, hogy az Iſten igereti hamiſſuc es hijaba valoc volnanac.

d: Meg mongya az Apaſtal, kitſodac az igaz Izraelitac es igaz fiac, tudni illic nem az kic teſtnec fiai hanem az kic az igeretből valo fiac, az az, kiknel az Iſtennec igereti erőſſec, ezt az Iſac peldaiaual bizonittya.

e: Mas peldaualis, tudni illic Iacob es Eſau peldaiaual vgyan azent bizonittya.

f: Itt immar az Apaſtal fellyeb megyen es mind Iſaknac, Iacobnac es mind egyebeknec fiui meltoſagoknac okat az Iſten valaztaſaban helhezteti.

2. 19 Mert az teremtett állatokis, nagy ſiorgalmatoſſággal váriác, az Iſtennec fiainac ditſõſégeknec meg ielenéſét.

e: Vigaztalat ha az teremtet allatoc ſzenuednec es bekeſegeſen variac az õ rabſagoktul valo meg ſzabadulaſokat, Mi ſockal inkáb azt miuellyuc.

20 Mert az teremtett állatoc, hijába való és el mulandó állapat alá vettettec, nem akarattyoc ſierint, hanem azért, az ki azokat ez hijába valoſſág alá vetette.

21 Illy reménſég alatt, hogy azokis meg ſiabadúlnac az rothadandóſágnac rabſágától, az Iſten fiainac ditſõſéges ſiabaduláſoknac napián.

22 Mert iól tudgyuc, hogy minden teremtett állatoc egyetembe foházkodnac, és eggyüt mind ez ideig (vgy mint) ſiülnec.

3. 23 Nem tſac azoc pedig, hanem mijs kic az ſient léleknec ſengeit võttüc, mi magunkba foházkodunc, az fiuſágot váruán, tudni illic az mi teſtünknec tellyes váltſágát.

4. 24 Mert reménſég által tartattunc meg, az reménſég pedig ha meg láttatic, nẽ reménſég, mert az ki mit lát, miért reménli azt?

25 Ha pedig az mit nem látunc azt remellyüc, bizonyára, azt békeſéges türéſſel váriuc.

5. 26 f Haſonlatos képpen pedig az lélekis, ſegélli az mi erõtlenſégünket, mert mit kellyen kérnünc, az mint kellene nem tudgyuc, de az lélec eſedezic mi érõttünc, meg mondhatatlan foházkodáſockal.

f: Az ſzent lélec velõnc vagyon es minket erõſit az haboruſagokban. mellyet ezzel bizonit mert az kõnyörgeſreis az ſzent lelec tanit.

27 Az ki pedig az ſiiueket láttya tudgya mitſoda az léleknec kéuánſága, mert Iſten ſierint eſedezic az ſientekért.

28 Tudgyuc pedig, hogy azoknac az kic Iſtent ſieretic, mindenec iauokra vadnac, azoknac kic az õ végezéſe ſierint hiuataloſoc. 6.

29 Mert az kiket õrõktõl fogua tudott, azokat el válaztotta, hogy az õ fiánac ábrazattyához legyenec haſonlatoſoc, g hogy õ elſõ ſiülõt légyen, az ſoc atyafiac kõzõtt. 7.

g: Az az, hóg ſzennedgyenec mikeppen Chriſtus ſzennedet, Azert akaria pedig Iſten az hiueket az Chriſtus peldaiara formalni, hóg meg eſmerteſſec ſõnec lenni az attyafiac kõzõt.

30 Az kiket pedig el válaztott, azokat elis hijtta, és az kiket el hiut, azokat megis igazitotta, az kiket meg igazîtott, azokat megis ditſõitette.

31 Mit mondunc azért ezekre? Ha Iſten velünc, kitſoda mi ellenünc? 8.

32 h Az ki pedig az õ tulaydon fiánac nem engedett, hanem adta azt mi érõttünc mindnyáián, mi módon nem adná az õ fiáual mi nékünc mindeneket?

h: Hogy Iſten vagion velõnc azzal bizonittya, mert fiat adta crettõnc ha pedig fiat adta, egyebetis ád.

33 i Kitſoda vádollya az Iſtennec válaſitottit? Az Iſten az, az ki meg igazit.

i Senki vadolaſatol nem kelfelnõnc, mert Iſten igazacka tõtt, ſem pedig karhoztataſatul, mert Chriſtus meg valtot, ſemmi azert minket el nem rettent het, mintha az Iſten ſzerelméböl ki eſtõnc volna.

34 Kitſoda az ki kárhoztatná? Chriſtus az, az ki meg hólt, ſõt az ki fel támadott, ki az Iſtennec iobián vagyon, ki eſedezic mi érõttünc.

35 Kitſoda ſiakaſit el minket az Chriſtus ſierelmétõl? nyomorgatáſé, ſiorongató keſerüſégé, üldõzéſé, mezitelenſégé, veſiedelemé, fegyueré?

36 (Mint meg vagyon irua: te érõtted minden napon meg õlettetünc, es ollianoc vagyunc mint az méſiár ſiękre való Iuhoc.) Pſal. 43.

37 Sõt inkáb mind ezekben diadalmaſoknál fellyeb valóc vagyunc,

Malach. 1.

13 Miképpen meg vagyon irua, az Iácobot ſierettem, az Eſauot gyülöltem.

g: Elſö kerdes, az felelet pedig ez, hóg nintſen Iſtennel hamiſſag, mert kegyelemből vagyõ az valaztat. Exod. 33.

14 g Mit mondunc tehát? auagy hamiſſág vagyoné az Iſtennél? táuól légyen.

15 Mert Moſeſnec azt mondgya: könyörülöc azon az kin könörültem, és kegyelmeſſéget tſelekeſiem azzal, az kihöz kegyelmes vóltam.

h: Az akaraton es futaſon erti az embernec igyekezetit es tſelekedetit. Exod. 9.

16 h Azért nem azé (az válaſitás,) az kinec arra akarattya vagyon, ſem azé az ki fút, hanem az könyörülö Iſtene.

i: Immar feleletinec maſodic reſſeben az meg vettettek ről ſzol, es hogy Iſten nemel lieket meg vetett, bizonittya irasbol az Pharao peldáiaual, holot egyetembe az tis meg mondgya hogi ittis nintſen Iſtenben hamiſſag, mert abbol az ö neue magaz taltatic.

17 i Mert azt mondgya az irás az Pharahóról: Ez végre támaztottalac téged, hogy meg mutaſſam te benned az én hatalmamat, és hogy az én neuem hirdet teſſéc az egéſi földön.

18 Annac okaért az kin akar könyörülni könyörül az kit akar meg keméniteni, meg keméniti.

k: Maſodic kerdes, melreket keppen felel. Elöſzer az embernec Iſtenel valo verſengeſit ſzep haſonlatoſſag gal feddi meg es inti hogy az Iſten akarattyanac engedgyen. Eſa. 45. Sap. 15. Ier. 18.

18 k Mondhatnád azért nékem, Miért haragſiic tehát mẹgis az Iſten? mert az ö akarattyánac kitſoda állott ellene?

20 Söt inkáb, ember te kitſoda vagy hogy Iſten ellen verſengeſi? auagy mondgyaié az edény az Meſter embernec, miért tſináltál engem illyen módon?

21 Auagy nintſené az fazéc gyártónac hatalma az ſáron, hogy azon ſárból tſinállyon némely edént ékeſſégre, nemellyet éktelenſégre?

l: Maſic felelet az felſö kerdeſre vala mellydolog az Iſtennec di

22 l Ha pedig meg akaruán mutatni az ö haragiát, és meg ielenteni az ö hatalmát, el ſienuedte nagy békeſégeſen az haragnac edénit, mellyec veſiedelemre kéſiitettec.

tſöſegere vagyon, es az ö hatalmanac, kegyelmeſſegenec meg mutataſara, nem kell az ollyan dolgokban Iſten ellen verſengeni.

23 Es hogy meg ielentené az ö ditſöſégénec gazdagſágát az kegyelemnec edénihöz, mellyeket kéſiitet ditſöſégre? (mit mondhatſi ellene.)

m: Az Iſten valaztotti nẽ czac az ſidokbol, hanem az poganyokbolis allanac. Oſe. 2.

24 m Kiket hijut, tudni illic minket, nem tſac az Sidóc közzül, hanem az pogányoc közzülis.

25 Mint az Oſeasnális mondgya: Az népet az ki nem enîm vala, én népemnec hiuom, és az mely ſierelmeſem nem vala, én ſierelmeſemnec.

Oſe. 1.

26 Es léſien hogy az helyen à holott azt mondottác nékiec, Nem én népem vattoc ti, ott azoc hiuatatnac az élö Iſten fiainac.

Eſa. 10.

27 Az Eſaiás pedig azt kiáltya az Izrael felöl, ha az Izrael fiainac ſiámoc ollyan léſienis mint az tenger föuénye, tſac az maradéka tartatic meg.

n: Ez versben annac adgya okat az Propheta, az Izraelnec miert tartatic meg czac az maradeka. Mert vgy mond Iſten az ö igaz itiletiből meg akaria öket keueſiteni. Eſa. 1.

28 n Mert az dolgot el végezi és el ſiakaztya igaſſágban: Mert röuid dolgot tſelekeſiic ez földön az WR.

29 Mint az elöttis mondotta Eſaiás: Ha az ſeregeknec WRa mi nékünc magot nem hagyott vólna, löttünc vólna mint az Sodomabeliec, és az Gomorabéliek höz löttünc vólna haſonlatoſoc.

o: Az Sidonep miert vettetet meg Iſtentöl, es annac mi legyen az oka, emberekre nezue azt mondgya meg.

30 o Mit mondunc azért? Azt hogy az pogányoc kic az igaſſágot nem köuetic vala, az igaſſágot meg találtác, azt az igaſſágot, mely az hitböl vagyon.

31 Az

31 Az Izrael pedig melly kö-
ueti vala az igaſſágnac tŏruényét,
az igaſſágnac tŏruényére nem iu
tott.

[b] Tudni illic, ahartac varni az igaſſágot.

32 Miért? mert nem az hitből, ha
nem az tŏruénnec tſelekedetiből[b]
Mert meg botránkoztac az bo-
trankozáſnac kŏuébe.

Iſal. 28. Eſa. 8.

33 Mint meg vagyon irua: Imé
vetec Sionba botránkozáſnac kŏ
uét, és meg ŭtközéſnec kŏ ſiklá-
ját, és valaki abban hiſzen, meg
nem ſiégyenül.

X. Reſz.

Megengedi az Apaſtal az ſidoknac hogy az Iſten tŏruenyéhŏz nagy buzgoſagoc vagyon, de azt mondgya hogy tudatlanſágból vagyon, mert az tŏruen Chriſtuſra igazit. Egybe veti azert az tŏruennec es az hitnec igaſſagat. Az vtan elmet ſol az poganyoc hiuatalarul.

a: Itt is ielenti az Apaſtal elŏſzŏr, az Sidokhoz valo ſzerelmet, mi uelhogi ŏ benne nec nagy buzgoſag volna az iſtenhez b: Az Sidoc az ŏ ezelekedeteknec igaſſagat allatuan, az Chriſtus igaſſagat nem ertbetic, mert az ezelekedet igaſſagaban valo bizodalomel vonya az hitnec igaſſagat c: Okat mongya az ŏ felŏl beſzedenec Az tŏruenynelben az Sidoc buzgoſagoſoc, az Chriſtuſra igazagat. Leuit. 18. Deut. 30. d: Hogy Iobban meg teteg

1 [a] ATTyámfiai ſiiuem ſie-
rint iauát kéuánom, és
az Iſtennec kŏnyŏrgŏc az Izrael-
ért, nékiec iduŏſſégekre.

2 Mert bizońſágot téſiec ŏ felŏ-
lŏc, hogy Iſtenhŏz való buzgo-
ſág vagyon ŏ bennec, de nem ér-
telemből.

3 [b] Mert az Iſtennec igaſſágát
nem tuduán, és az ŏ tulaydon i-
gaſſágokat igyekezuén állatni az
Iſtennec igaſſágának nem adtác
magokat aláia.

4 [c] Mert az tŏruéńnec vége Chri
ſtus, minden hiuŏ embernec igaſ-
ſágára.

5 [d] Mert az Moſes igyen iria az
tŏruéńből való igaſſágot, hogy
az ki azokat bę tŏlti él azoc által.

6 Az melly igaſſág pedig az hit-
ből vagyon, igy ſiól: ne mond-
gyad az te ſiiuedbe, ki ment me-
nyorſiágba? mert ez nem egyęb
hanem Chriſtuſt az magaſſágból
alá hozni.

gyec hogy az tŏruen meg nem igazit, az tŏruennec es az hitnec igaſſagat egybe veti Az tŏruen igaſſaga ez, hogy az ki be tŏlti azt cel az altal. Az hitnec igaſſagarul azt mondgya hogy ſemmit nem keteike dic, hanem hiſzen az igere teknec mellyec vadnac az Ieſus Chriſtus felŏl hogy tudni illic idŏuezŭl minden az ki ŏ benne hiſzen. Eſa. 28.

7 Auagy kitſoda ſiállot az mél-
ſégbe? mert ez nem egyeb hanem
Chriſtuſt az halálból vijonnan ki
hozni.

8 Mit mond tehát? Az igé te mel
leted az te ſiádban és az te ſiiued-
ben vagyon: Ez pedig, az hitnec
amaz beſiéde, az mellyet mi pre-
dikállunc.

9 Tudni illic, hogy ha valláſt
téſieſi az te ſiáddal az Wr Ieſuſ-
ról, és hijended az te ſiiuedben,
hogy az Iſten ŏtet fel támaztotta
halálból, meg tartatol.

10 Mert ſiiuel hiſiŭnc az igaſſág
ra, ſiáual téſiŭnc pedig valláſt az
iduŏſſégre.

11 Mert azt mondgya az irás: va
laki hiſien ŏ benne meg nem ſié-
gyenül.

12 Mert nintſen válaztás, vagy
Sidó vagy pogány kŏzt, minde-
neknec vgyan azon egy Wra,
gazdag mindenekhŏz az kic ŏtet
ſegitſegül hijac.

13 Mert valaki ſegitſégül hija az
Wrnac neuét, meg tartatic.

14 [e] Mimódon hijác azért ſegit-
ſégül az kiben nem hijendenec?
Es mimódon hiſinec abban az ki
felŏl nem hallandanac? mi mó-
don hallanác pedig prędikálló
nélkül?

Ioel. 2. e. Miuel hogy azt monda az Apaſtal, hogy ſemmi kŭlŏmbſeg ebben nintſen, hanem valaki az Wrnac neuet ſegitſegül hija idŏuelŭl meli

15 Mi

mondaſſal az poganyokat az ſidokhoz haſonlatoſocka teue, annac okaert azt mutattya meg immar, hogy ezt meltan miuelte, es mondotta. Mert az Vrnac neuenec ſegitſegŏl valo hiuaſa, az hit, az hiuatal es az válaztat egyŭt vadnac, &c.

15 Mi mimódon prędikállanác pedig ha nem kŭldetnec? miképpen meg vagyon iruán: Melly ſiépec az békeſég hirdetŏknec lábor, és à kic iókat hirdetnec.

16 [f] De nem mindenec engednec az Euangeliumnac. Mert az Eſaiás azt mondgya: Wram kitſoda hitt az mi beſiédŭnknec?

17 [g] Azért az hiŭt hallásból vagyon, az hallás pedig az Iſtennec igéie által.

18 [h] De (mondoc,) auagy nem hallotáké? ſŏt inkáb mind az ſięles fŏldre ki ment az ŏ hangoſſágoc és az fŏldnec kerekſégénec határira, az ŏ beſiédec.

19 [i] De (mondoc,) az Izrael auagy nem eſmerteié az Iſtent? (ſŏt) Moſes elŏſiŏr azt mondgya. En titeket fel ingerlec olly nép által, męlynem nép, az tudatlan goromba nemzetſég által, haragra ingerlec titeket.

20 [k] Eſaiás pedig nagy batorſággal azt mondgya: Meg találtanac azoc, az kic engemet nem kereſtenec, meg eſmerénec azoc engemet, az kic én felŏlem nem tudakoztanac.

21 Az Izraelrŏl pedig azt mondgya: Tellies egéſi napon ki teriez tettem az én kezeimet, ez verſenyes és ellenkezŏ nemzetſéghŏz.

f: Eſa. 52. Nē mindenŏt vagyon az hit az holot az ige vagyon, mert nem mindenec engednec.

Eſa. 53.

g: Az hitbŏl kell az hiuatalrul iteletet tenni, mint az hiuatalbol az valaztaſrul.

Pſal. 19.

h: Miuel hogi az hiuatal az valaztaſnac bizonſaga azt mondgya az Apaſtal hogy Iſten hitta az ſidokat.

Deutr. 32.

i: Azt mondgya az Apaſtal, hogy neha hitta Iſten az ſidokat, mind az altal az ŏ czudalatos iteletibŏl lŏt hogy nagi reſzę az ſido nepnec ŏtet meg ne eſmerne, hanem az poganyoskal kŏzlene az ŏ irgalmaſſagat.

k Eſa. 65.

Eſa. 65.

XI. Reſz.

Meg mondgya az Apaſtal hogy Iſten nem vetette el mindeneſtŏl az ŏ nepet az Sidokat. Az vtan azt mondgya hogy az poganyoc az ſidoc romlaſabol epŭltenec. Azert inti az poganiokat hogy az ſidoc ellen fel ne fuualkodgyanac.

1 [a] A Vagy (mondéc én,) el vetetteié azért Iſtē az ŏ népét? táuól légyen: [b] Mert énis Izraelita, Abraham maguából való, és Beniamin nemzetébŏl való vagyoc.

2 [c] Nem vetette el Iſten az ŏ népét, mellyet ŏrŏktŏl fogua eſmért. [d] Auagy nem tudgyátoké mit mond az irás Illięſrŏl, mi módon ſiól Iſtennel, az Izrael ellen, ezt monduán.

3 Wram az te Prophétaidat meg ŏltéc, az te óltáridat el rontottác, és tſac én maradtam egye dŭl, az én lelkemetis pedig kereſic.

4 De mit mond néki az Iſteni felelet? Hadtam magamnac hęt ezer férfiakat, kic nem haytottac tęrdet az Baalnac.

5 Ecképpen azért moſtis az Iſten ſokakat meg hagyott az ŏ kegyelmébŏl való válaztáſa ſierint.

6 [e] Hogy ha kegyelembŏl vagyon, tehát nem tſelekedetekbŏl, mert vgy az kegyelem nem vólna kegyelem: Ha az tſelekedetekbŏl, tehát nem kegyelem, vagy az, hogy az tſelekedet, nem tſelekedet.

7 Mitſodát (mondunc,) tehat? Hogy az Izrael az mit keres, azt meg nem találta, de az válaſitattac meg találtac, az tŏbbi meg keményedtenec.

8 [f] Mint meg vagyon irua, Adott az Iſten nékiec álomnac lelkét, ſiemeket hogy ne láſſanac, fŭleket hogy ne hallyanac, mind ez mai napiglan.

a: Az Iſten nem vetette el mind az ŏ nepet hanem az valaztattakat meg tartotta.

b. Elſŏ bizonſag.

1. Reg. 19.

c. Majodic bizonſag. Az Iſten ſzŏuetſige erŏs.

d. Harmadic bizonſag.

e: Az kic valaztattac, kegyelembŏl valaztattac, az kic pedig az Iſten kegyelmet vakmerŏ keppen meg vetic azt magoknac tulaidonitſac.

Eſa 6 & 29.

f: Az meg kemenites Iſtennec igaz itileti ki az hala adatlanokat vgy bŭnteti, hogy az Iſtennec io tetemene nekic veſzę delmekre legyenec.

9 Az

9 Az Dáuidis azt mondgya: Az ŏ aztaloc légyen nékiec tŏŏr, háló, botránkozás, és bŭntetés.

10 Setétedgyenec meg az ŏ ſiemec hogy ne láſſanac, és az ŏ hátokat gŏrbits meg.

g: Az Sidoc nem vgy ŭtkŏztenec meg hogy el veſynenec hanem el vettettec hogy az poganyokat hina, es azoknac peldaiockal fel inditana az Sidokat.

11 g Annac okaért (mondéc én,) vg ŭtkŏztenec meg hogy mindeneſtŏl el veſinénec? táuól légyen, hanem az ŏ romláſoc által lŏtt az pogányoc iduŏſſége, hogy az Sidókat irégyſégre ingerlené (az Iſten.)

12 Hogy ha az Sidóknac romláſoc, ez világnac gazdagſága, és az ŏ ſiegéńſégec, az pogányoc gazdagſágoc?

h: Az az, Miuel hogy az poganyoknac hiuataloc altal az ſidokat ingerli Iſten, en meg keſertem ha az en atyamfiait meg terithetem.

13 h Mert (mellyet néktec mondoc pogányoknac, az menibe én az pogányoc Apoſtola vagyoc,) én az én ſiolgálatomat ékeſitem.

14 Hogy ha valami módon irégyſégre fel indithatnám az én attyámfiait, és azoc kŏzzŭl valakiket meg tarthatnéc.

15 Mert ha azoknac el vettetéſec, ez világnac Iſtennel való megbékelléſe, tehát mitſoda léſien azoknac fel vételec, hanem halálból való eleuenedéſe?

i: Azt mongia hogy nem kell az Sidoknac iduŏſſegec felŏl keiſegbe eſnŏnc. Mert ſzent gyŏkerbŏl ſzarmaztanac.

16 i Hogy ha az Senge ſient, annac az egéſi állattyáis ſient, és ha az gyŏker ſient, az ágakis ſientec.

k: Kezdi itt inteni az poganyokat hogy ne keuelkedgyenec az ſidoc ellen.

17 k Hogy ha némely ágac le tŏrettec, te pedig vad olay fa léuén bę óltattál azoc helyébe, és az olay fánac gyŏkerénec és ſiriánac réſieſſe lŏttél.

18 Ne keuélkedgyél az ágac ellen, ha pedig keuélkedel (tudgyad hogy) nem te táplálod az gyŏkeret, l hanem az gyŏker tégedet.

l: Elſŏ Argumentum nem te hordo oda az gyŏkeret

19 De te azt mondod: Az ágac le rontattac, hogy én bę óltatnám.

20 Vgy vagyon: Az hitetlenſég által tŏrettec le, te pedig az hit által állaſi, ne fuuálkodgyál fel, hanem félly.

m. Maſic Argumentum.

21 m Mert ha az Iſten az terméſiet ſierint való ágaknac nem keduezett, meg láſd, mert nékedis nem keduez.

n: Harmadic.

22 n Tekints meg azért az Iſtennec kegyelmeſſégét és keméńſégét. Azoc ellen az kic el eſtec keménſégét, te hozzád pedig kegyelmeſſégét, ha meg maradſi az kegyelemben, mert ha nem, teis ki vágattatol. o

o: Negyedic.

23 Sŏt azokis ha meg nem maradnac az hitetlenſégben, bę óltatnac, Mert az Iſten eſmét bę ólthattya azokat.

24 Mert ha te az terméſiet ſierint való vad olay fából vágattal ki, és terméſiet ellen bę óltattál az ſielid olay fába: ſockal inkáb bę óltathatnac az ŏ ſáiát olay fáiokba, az terméſiet ſierint valóc.

p: Ŏtŏdic, Az Sidoknac meg fordulaſokrul valo iŏuendŏ monadas.

25 p Mert akarom hogy tudtotokra légyen attyámfiai ez titoc, (hogy magatokat el ne higgyétec,) hogy ez keménités, mely réſi ſierint vagyon, tſac addig vagyon az Izraelen, mig az válaſitott pogányoknac ſiámoc bę telic.

26 Es illyen módon az egéſi Izrael meg tartatic, mint meg vagyon iruán: El iŏ Sionból az ſiabaditó

Eſa. 59. ſiabaditó, és el véſſi az Iácobnac bũneit.

Eſa. 27. 27 Es ez nékiec én tũlem az ſiõuetſég, hogy el törlem az õ bũnöket.

28 Annac okaért az Euangeliomra nézue, ellenſégec (az Sidóc) ti érõttetec, az válaztáſra nézue pedig, ſiereti Iſten õket, az attyakért.

q: Hatodic az Iſtennec ſzõuetſege az Sidockal nem lehet hiaba valo.

29 Mert az Iſten az õ aiándokit, és az õ hiuatalát, q ſoha meg nem változtattya.

r: Hetedic, Nem mindenſtől azert vette meg iſé az Sidókat bo gyzáket gyulõlne, hanem hogy az poganioc hiuatalara haputnina, hogy az vtan az Sidokis fel indulnan az pogányoc példa tabol meg terienec.

30 r Mert miképpen ti régen nem engedtetec Iſtennec, moſtan pedig kegyelmet találtatoc ezeknéc vakmerõſégec által.

31 Azonképpen moſtan õc nem engedtenec, hogy õkis kegyelmet nyerienec, az Iſtennec velectec tört kegyelme által.

32 Mert rekeſitett Iſten mindeneket az bũn alá, hogy mindenekẽn könyörülliõn.

s: Az õrõc eletre valo valaſtaſnac, Az pogani nepec hiuatalanac, es az Sidoc megvertieſenec tudomaniat el vegezi az Apaſtal nagy álmelkodo fel kialtaſon.

33 s O Iſtennec bõltſeſégénec és tudományánac mélſéges gazdagſága, mely igen meg tudhatatlanoc az õ itéleti, és végére mehetetlenec az õ útai?

34 Mert ki mehetet végére az Iſtennec akaratty ánac? vagy ki vólt néki tanátſoſſa?

35 Vagy ki adott valamit elõſiõr néki, hogy azt meg adná annac?

36 Mert õ tõlle, õ általa, és õ ben ne vadnac mindenec, néki légyen ditſõſég mind õrõcké Amen.

XII. Reſz.

Inti az Apaſtal az hiueket ſoc fele ioſagos ereſtkedetre, hogy meg muraſſa azt hogy noha az igazulas kegyelemből vagyon Chriſtuſert hit altal, mind az altal fũkſégeſec az io czelekedetec.

1 e KErlec azért titeket Attyámfiai, az Iſtennec irgalmaſſágira, hogy állaſſátoc az ti teſteiteket, élõ, ſient, és Iſtennec kedues áldozatúl, amaz ti okos tizteleteteket.

e: Int az Apaſtal io czelekedetre, melyet ebben helbeztet, elõſſer hogy ne ſzabniuc magunkat az emberec erkölczeibõz. Maſodſzor, hogy elmeknben megvijulliunc ez vegre hogy czac az iſten akaratty ara legyunc figiel meteſec.

2 Es ne ſiabiátoc magatokat ez világhoz, ha nem változzátoc el, az ti elméteknec wyulása által, hogy keduellyetec az Iſtennec amaz ió kedues és tõkélletes akarattyát.

b: Minec vtana közönſeges képpen intet volna az io czelekedetre, immar kellheppen volo io czelekedetekre indit neuezet ſzerint hogy minden az õ hiuatalaban maradgyon, es az õ aiandoka ſzerint böltſelkedgyec.

3 b Bizonyára az Iſtennec nékem adatott aiándoc által, parantſolom mindennec, valaki ti köztetec vagyon, hogy felöttéb ne böltſelkedgyéc annál az mint kell, hanem iozanon böltſelkedgyéc, az mint az Iſten mindennec adta az hitnec mértékét.

c: Az embert teſtnec tagainac eggieſſegebõl vét ſzeggel indit bennünket az eggyeſſegre es hogy egymaſ ellen fel ne futalkodgyunc es hogy minden tag meg elegedven az õ aiandokaual, es az õ titzben el iaruan, az maſeba ne elegyitſemagat.

4 c Mert miképpen egy teſtben ſok tagoc vadnac, mind az tagoknac pedig nem egy tſelekedetec vagyon.

5 Azonképpen ſokan egy teſt vagyunc az Chriſtusban, éggyenként pedig mindnyáian egymáſnac tagai vagyunc.

d: Az egyhazi ſzolgalatban valo rendeket inti tiztekben valo ſzorgalmatoſſagra.

6 d Miuel hogy azért kũlömb kũlömb aiándokinc vadnac, az nékünc adatott kegyelem ſierint, akar irás magyarázás, (magyarázzuc azt,) az hitnec reguláia ſerint.

7 Akar ſiolgálat, (forgolodgyunc,) az ſiolgálatban, Az ki tanitó az tanitásban.

8 Az ki intõ, az intésben, az ki alamiſna oſitogató, ſielidſégben, az ki

az ki elöl iáró ſiorgalmatoſſág-
gal iárion, az ki máſon könyörülö, vidamſággal miuellye.

e: Az maſodic tablan valo czelekedetekre megyen mellyeknec fundamentoma az attyafiui ſeretet.

9 e Az ſieretet ne légyen téttetes
Iſionyodgyatoc az gonoſitöl, ra-
gazkodgyatoc az ióhoz.
10 Attyafiui ſieretetnec általa
egy máſnac ſierelmére haylan-
dóc legyetec: Egy máſnac tizteſ-
ſéggel legyetec.
11 Az ió igyekezetekben ne le-
gyetec reſtec, lélekben buzgóc lé-
gyetec, az WRnac ſiolgállyatoc.
12 Az remenſégbén öruendeze-
tec, háboruſágban türöc legyetec
à könyörgésbe ſiorgalmatoſoc.
13 Az Szenteknec ſiükſégekre
ada kozóc legyetec: Az Gazdal-
kodáſnac köuetöi.
14 Aldgyátoc azokat az kic ti-
teket kergetnec iót kéuánnyatoc
azoknac, ne átkozzátoc.
15 Öröllyetec az örölöckel, ſiria-
toc az ſiróckal.
16 Egyenlö értelemmel legye-
tec ti közöttetec, keuélyen ne ér-
czetec magatoc felöl, hanem az
alázátoſokhoz ſiabiátoc maga-
tokat: Ne legyetec böltſec czac
magatoc értelme ſierint.
17 Senkinec gonoſi helyébe go-
nozt ne fizeſſetec, minden embe-
rec elött az tizteſſéges dolgokról
gondot viſellyetec.
18 Ha lehetſéges az menire ti
töletec lehet, mindeneckel béke-
ſégeſen éllyetec.
19 Magatokért boſiſiút ne ál-
lyatoc, ſierelmeſim: hanem ad-
gyatoc helt az Iſten boſiſiú állá-
ſánac, mert meg vagyon irua:

Deuter. 32.

enîm az boſiſiú állás, én meg fi-
zetec, azt mondgya az WR.
20 Azért ha éhezic az te ellenſé-
ged, adgy enni, ha ſiomiuhozic
adgy innya, mert ha ezt miueled
az ö feiére ſienet gyüyteſi. f
21 Ne gyözetteſſél meg az go-
noſitól, hanem inkáb az gonoſit,
ióual gyözd meg.

f: Az az, az te ió tetemenyed leſſen annacmint egy eleuen ſen, mellyel fel gerieztetic hogtegedet ſereſſen.

XIII. Réſz.

Az feiedelemſeghez valo engedelmeſſegre int. Az vtan az atyafiui ſeretetre és az kereztyen ſent eletre.

1 a MInden lélec az felsö hatal
maſſágnac engedelmes
légyen, b mert ninczen hatalmaſ-
ſág hanem Iſtentöl, és az minęmö
hatalmaſſágoc vadnac, Iſtentöl
rendeltettec.

a: Az feiedelemhez valo engedelmeſſeg ſükſeges
b: Elsö oka, mert iſtentöl vagyon az feiedelem.

2 Azért valaki ellene támad az
hatalmaſſágnac, az Iſten rende-
léſénec támad ellene, c az kic pe-
dig ellene támadnac ö magoc
büntetéſt ſiereznec magoknac.

c: Maſodic oka, Iſtē meg bünteti azt az ki feiedelem ellen tamad.

3 d Mert az feiedelmec nem az
ió czelekedöknec, hanem az go-
noſioknac vadnac röttegéſekre,
akarſié nem félny à hatalmaſſág-
tól? czelekedgyél iót, és diczére-
ted léſien attól.

d: Harmadic oka Iſten az feiedelem altal oltalmazza az iokat, bünteti à gonoſokat.

4 e Mert Iſten ſiolgáia, te néked
iódra: Ha gonozt czelekedel, fely
töle, mert nem oknélkül viſeli az
fegyuert mert Iſten ſiolgáia, Iſten
boſiſiúiánac meg allóia azon az
ki gonozt czelekedendic.

e: Negyedic oka, Iſten ſiolgaia kit fegyuerrelis meg ekeſitet.

5 f Annac okaért ſiükſég enged-
ni, nem czac az boſiſiú álláſtól
való félelemnec okaért, hanem
az lelki eſmeretértis.

f: Octödic oka hogy iō lelki eſmeretünc legyen.
g: Hö ſamlallya miben vagyon az feiedelemhez valo engedelmeſſeg.

6 g Mert azért fizettec adotis,

miuel hogy Istennec siólgai, kic az Isteni siolgálatban foglalatosoc.

7 Adgyátoc meg azért mindeneknec az miuel tartoztoc, az kinec adóual, adót, az kinec vámmal, vámot, az kinec félelemmel, félelmet, à kinec tisitességgel, tiztességet.

8 [b] Senkinec semmiuel ne tartozzátoc, hanem hogy egy mást siéressétec, mert az ki egy mást siereti, az tŏruént bę tŏltŏtte. [i]

9 Mert ez (parantsolatoc:) Ne paráznalkodgyál: Ne ŏlly: ne orozz, hamis tanuságot ne siólly: Ne kéuánnyad: és ha tŏb más parantsolat vagyon, ez besiédben foglaltatic bę, summa sierint, tudni illic, sieressed felebarátodat mint te magadat.

10 Az sieretet az mi felebarátunkat nem illeti gonosiual, annac okaért az tŏruénnec bę tŏltése, az sieretet.

11 [k] Ezt pedig (czelekedgyétec,) meg gondoluán az alkolmatosságot, hogy tudni illic, ideie légyen az álomból immár fel serkennŭnc: Mert mostan kŏzelb vagyon mi hozzánc az iduŏsség, hogy nem mint az mikor hinni kezdettŭnc.

12 Az éttzaka el múlt, az nap el kŏzelgett, vessŭc el azért az setétségnec tselekedetét, és ŏltŏzzŭnc fel az világossághoz illendŏ ŏltŏzetbe.

13 Mint nappal ékesen iáriunc, nem tobzodásokban és résiegségekben, nem ágyban való buiálkodásokban, mértekletlenségbe, nem versengesben, és irigységbē.

14 Hanem ŏltŏzzetec fel az Wr Iesus Christust, és az testet ne táplállyátoc az ŏ kéuánságiban.

XIIII. Rész.

Meg tanit az Apastal ez Capucban mihŏz tartsac magokat az kereztyenec, az ollyan dolgokban, mellyec kerezteni sabadsagban vadnac.

1 AZ [a] ki pedig az hitben erŏtelen, azt fel vegyétec, nem vetekedésekben való versengésre.

2 [b] Mert némely azt hisii, hogy mindent jó meg enni, némely pedig az ki erŏtelen, parait ésiic.

3 [c] Az ki mindent meg ésiic, meg ne vtállya azt, à ki nem ésiic meg mindent, és az ki nem ésiic meg mindent, ne kárhoztassa azt, az ki mindent meg ésiic: Mert az Isten azt fel vŏtte. [d]

4 [e] Te kiczoda vagy hogy másnac siólgáiát kárhoztatod, az ŏ Wránac áll, vagy esic: Meg erŏssitetic pedig, mert az Isten meg erŏssitheti azt.

5 [f] Némelly egy napot másnál beczŭtelesbnec tart, nemelly minden napot egy aránt tart, minden ember az ŏ értelme felŏl bizonyos légyen.

6 [g] Az ki egy napot másnál beczŭletesbnec alît, az WRért czelekesii, az ki pedig nem fellyeb beczŭl eggyet másnál, azis az Wrért ésiic, [h] mert az Wrnac hálákat ád, az ki nem ésiic, az Wrért nē ésiic, és hálákat ád az Isteñec.

7 Mert

h: Int az atyafiui ßeretetre mely fundamentoma azoknac mellyeckel felebarattyanac tartozunc.

i: Nem azt mongya az Apastal hogi valaki à tŏruent be tŏlthetne, mert azt soha senki be nem tŏlt heti, hanem azt akaria czac mondani, hogy az atyafiui ßeretetben, mindē egyeb iossagok be kap tsoltatnac, és à ßeretet feie minden iosagos czelekedetnec.

[i] Exod. 20. Deut. 5. Leuit. 19.

k: Az idŏnec alkolmatossagabol vŏtt erŏsseg altal int az atyafiui ßeretetre

a: Erŏtelennec mondgya az hitben azt az ki nem erti és nem tudgya az Iesus Christus io tetemenit, és az kereztyeni ßabadsagot.

b. Peldat hoz elŏ az erŏtelensegrŏl. Nemellyec mint az sidoc, az tŏruenben valo etel valogatast meg tartyac. Nemellyec, mint az poganyoc kic az kereztienißabadsagot tudgyac, mindent meg eßnec.

c: Ez az regula melhez kellyen à kereztyen embernec magat ez illyen dolgokban tartani.

d: Elsŏ oka. mert Christus tagia mind eggyic mind masic, mind à ki mindent meg eßic mind az ki valogatast teßen az etelben.

e: Masodic oka: Az ki matudatlan, holnap Istentŏl meg vilagositathatic, hogi ŏis erŏs legyen.

f: Mas pelda az napokban valo valagatas felŏl.

g: Az betŏben igy: Az ki az napot meg gŏdollya vagy arra gondot visel, az Wrnac viseli vagy gondollya. Az ki nem gŏdollya meg az napot, az Wrnac nem gondollya. Az ki eßic az Wrnac eßic. A ki nem eßic az Wrnac nem eßic, &c. De mi vilagosagnac okaert forditottuc igy. Ertelme pedig ez. Az ki valogat az napokban az Istenert miueli, kit à tŏrueniben azt parantsolta. A ki pedig nē valogat, azis, Istenert miueli ki à hiueket attol meg ßabadizotta.

h: Innet meg tetzic hogy az hiuekrŏl ßol az Apastal, de ha hi-

tetlenekkel vagyon dolgunc ez illyen dolgoc felöl meg laſſuc, elöſzer hogy az ö haborusagokat ioua nehadgyuc. Másodſzor hogy akoris az erötelenekröl gendot viſellyünc. 1. Cor. 8.

i: Ertelme ez. Nem kell az etelre nezonönc, hanem az mint él azzal az ember hogy nőltan ſe éhesſüc meg azt az ki vgi el hogi Iſtenre nem nez, mert Iſtent mindenkönec mind halalunc.

7 i Mert eggyikünc ſem él ö magának, és ſenki nem hal magának.

8 Mert ha élünkis, az Wrnac élünc, ha meg halunkis, az Wrnac halunc, akar éllyünc azért, akar hallyunc, az Wré vagyunc.

9 Mert azért hólt meg, és azért támadott és eleuenedett meg az Chriſtus, hogy mind à hóltakon, mind az élökön Wralkodgyéc.

k: Azoc ellen ſol az kic erötelenec, és az erőſſek karhoztatnac. Es mind az ket rendbeli iekröl azt mondgya hogy egy maſt meg ne botrankoztaſſac.

10 k Te pedig miért kárhoztatod à te felebarátodát? auagy tejs miért alitod ſemminec à te felebarátodat? Mert mindnyáián elö állatunc à Chriſtus itélö ſzéki eleibe.

11 Mert meg vagyon irua, Eelec én azt mondgya az WR, mert nékem haiól meg minden tęrd, és

l: Ertelme ez Iollehet az etelben és az napokban valo valogatas el töröltetet, mind az altal meg kell gondolalunc az ollyan dolgokban mellyekben ſzabadſagunc vagyon, ni hagnallyon hogy az mi erötelen felebarattunkat el ne veſeſſüc mert azzal á mi az ſzabadſagunkat el nem veztiuc.

mindẽ nielw Iſteñec téſzen valláſt.

12 Azért mindenikünc ö magaád ſzámot ö magaról Iſtennec.

13 Annac okaért többé egymás felöl itéletet ne tegyünc, hanem ebben légyen inkáb itéletetec, hogy az ti attyátokfiát meg ne botránkoztaſſátoc.

m: Az mi etelönkel alkolmatoſſagotad batunc az erötelennec hogy meg veſſe az Euangeliomot n: Chriſtus ha meg holt az

14 l Tudom és el hittem az Wr Ieſuſnac általa, hogy ö magába ſemmi ninczen tiztátalan, hanem annac tiztátalan az, az ki alittya azt tiztátalannac lenni.

15 De ha az te felebarátod az te ételed miat meg ſiomorodic, immár nem ſieretet ſierint czelekeſiel: Ne veſzeſd el azt az te ételedel, m à kiért meg hólt à Chriſtus.

16 n Ne káromlattaſſéc azért az ti iótoc.

eretelenekert mi elne veſeſſüc. o: Vgy czelekedhec önc a keresztieni ſzabadſaggal hog az Euangeliom ſzidalmaztaſſec.

17 p Mert az Iſtennec orſiága nem ételben, nem italban áll, hanem igaſſágban, békeſégben, ſient lélec áltál való örömben.

p: A Chriſtus orſzaganac iaai nem etelben allanac.

18 Mert az ki ezekben ſiólgál Chriſtuſnac, kedues Iſteñec, és az emberec elött meg probáltatott.

19 q Azért köuetſüc à békeſégre való dolgokat, és egy máſnac epületünkre valókat.

q: Int az Apaſtal hogy mindenekben az bekeſegre es az mi felebaratinc epuleſere nezonönc, és meg gondollyuc bogy noha minden tiztanekönc, de ha modnelkül elönc mindennel, meg botrankoztatnac az erötelent.

20 Az ételért ne ronts el az Wrnac munkáiát: mindenec iólleht tiſtác, de gonoſi annac az embernec az ki botránkozáſſal éſiic.

21 Ió húſt nem enni, bort nem innya, vagy valamit egyebet, az melybe az te felebarátod meg ütközic, meg botránkozic, vagy erötelen.

r: Ertelme ez az ki tudgya az kereztieni ſzabadſagot, ellyen iol azzal, és vgy tarcza azt mint egy kent ſet. Az erötelenec pedig vakmerőcképpen ezzac peldabol inditatnac, lelkec eſmereti ellen ſemmit ne tſeleked gyenec, mert Iſtennec nem kedues az miről az

22 r Te néked ha hitöd vagyon, te magadba tartſad Iſten elött, bódog ember à ki mágat nẽ karhoztattja abban, à mit ióuá hágy.

23 A ki pedig kętelkedéſſel éſiic, lelki eſmeretében kárhoztatott, mert nem hitből éſiic: Valami pedig hitből ninczen, bün az.

igebőlbizonſagunc nincſen, hogi Iſtennec kedues volna.

XV Réſz.

Inti az hiueket az Apaſtal hogy az kic erkőltſökben erötelenec, azokat el türiéc fenuedgyec, és vgy ellyenec hogy egy mas altal epullyénec. Okat adgya iraſanac; Magaztalya az ö Apaſtalſagat. Menci magat hogy Romaba nem meheter, keuannya az kereztec könyörgeſet.

1 TArtozunc, pedig mi kic erőſſec vagyunc ezzel, hogy az erötleneknec erötlenſégeket hordozzuc, és ne kedueskedgyünc magunknac.

a: Az erkőltſben valo erötleneknec el ſenuendeſero inti az hiueket.

2 Azért mindenikünc az ö felebaráttyának kedueskedgyéc annac iáuára, (az az,) epületire.

Psalm. 69.

b: Az ŏ intesere à Christus peldaiat hozza bizonsaggúl Christus mindent el ſzenuedet, hogi az bűnŏsŏket Istenhŏz vihetne.

3 b Mert az Christus nem keduezett magánac, hanem à mint meg vagyon irua, azoknac ſiidalmoc à kic téged ſiidalmaznac, énreám eſénec.

4 Mert az mellyec régen meg irattattac, à mi tanuſágunkra irattattac meg, hogy az békéſéges tűrés által, és az iráſoknac vigaztaláſa által reménſégűnc légyen.

c: Imadſagra fordittya beſſedet, miuel hogy az mire int, az Iſtennec aiandoka az, es nem emberi erŏben all.

5 c Az békeſéges tűréſnec pedig, és vigaztaláſnac Iſtene adgya néktec hogy egyenlŏ akarattal legyetec ti kŏzŏttetec egymáshoz, az Ieſus Chriſtus ſierint.

6 Hogy egyenlŏ képpen egyſiáijal diczŏitſétec az Iſtent, és az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac attyát.

7 Azért egy máſt vegyétec fel, miképpen az Chriſtuſis fel vŏtt minket az Iſten diczŏſégére.

d: Azt mongya hogy Iſtē mind az Sidokat mind à pogányokat fel vŏtte, tehat nekűnkis nem kell egy maſt meg vetnŏnc.

8 d Azt mondom pedig hogy az Ieſus Chriſtus, ſiolgáioc vólt az Sidóknac, az Iſtennec igaſſágáért, hogy az attyáknac adott igéreteket meg erŏſsitené.

e: Az pogányokatis fel vŏtte Iſten, ne vtallyac tehat meg azokat az ſidoc.

Psalm. 18. Deuter. 32.

9 e Es hogy az Pogányoc az Iſtent az ŏ irgalmaſſágáért diczŏitſéc, mint meg vagyon irua: Annakokaért (vgy mond) az pogányoc kŏzt valláſt téſiec te rólad, és à te neuednec éneket mondoc.

10 Es eſmét azt mondgya: ŏrŏllyetec pogányoc az ŏ népéuel egybe.

Psalm. 117.

11 Es eſmét: Ditſérietec az Iſtent minden pogány népec, és egyetembe áldgyátoc ŏtet minden nemzetſégec.

Eſai. 11.

12 Viſiontag az Eſaiás azt mondgya: léſien az Ieſſenec gyŏkere, és az ki fel kellyen hogy parantſollyon az pogányoknac: ŏ benne biznac az pogányoc.

f: Eſmet kŏnyŏrgeſre fordittya beſſedet, hogy az mire ŏket intette, Iſtē azt vegezze el ŏ bennec.

13 f Az reménſégnec Iſtene pedig tŏlczŏn bę titeket minden ŏrŏmmel, és békeſſéggel az hitnec általa, hogy reménſéggel bŏuŏlkŏdgyetec, az ſient léleknec ereie által.

g: Annac adgya okait miert irta ez leuelet.

14 g El hittem pedig énis ti felŏletec atyámfiai, hogy ti ſiabad akaratotoc ſierint minden ioſággal rakuác vattoc, és tellyeſec minden bŏltſeſéggel, és hogy egy máſt tijs inthetnétec.

15 (Mind az által) bátorſággal irtam néktec attjámfiai, vgj mint intuén titeket valami réſi ſierint, az aiándokért mely nékem Iſtentŏl adatott.

16 Ez végre hogy légyec az Ieſus Chriſtuſnac ſiólgáia à pogányoc kŏzŏtt, munkáloduán az Euangeliumban, hogy à pogányoknac áldozatoc légyen kedues, és az ſient Lélec által meg ſienteltetett.

h Magaztallya az Apaſtal az ŏ ſiolgalattyat es Apaſtalſagat.

17 h Vagyon azért miben diczŏkedgyem az Ieſus Chriſtus által, az Iſteni dólgokban.

18 Mert nem mondhatoc ſemmit, mellyet nem az Chriſtus czelekedett vólna én általam az pogány népeknec engedelemre váló hozatalában, ſiólásban és czelekedetekben.

19 Iegyeknec és czuda tételeknec ereiében: ſient Léleknec ereiében: Vgy annira hogy Ieruſálemtŏl, és az ſiomſiéd tartományoktól fogua, mind Illyria orſiágig, bę tŏltŏttem az Chriſtus Euangeliománac predikalláſában való tiztemet.

20 Ke-

20 Kéuánuán az Euangeliomot ez vtánnis prędikálni,nem ott,az holott az Chriſtuſnac neue vagyon,hogy ne láttaſſam más ember fundamentomára eppitenem.

Eſai. 52. 21 Hanem az mint meg vagyon irua, az kiknec nem ſióltac ő felől, azoc láttyác meg őtet, és az kic nem hallottác(ő felől,) azoc értic meg.

i: Menti magat az Apoſtal miért nẽ mehetet Romaba,és mondia miért nem mehet mindiarraſt. 22 i Ennec okaért bántattam meg gyakorta, hogy ti hozzátoc ne mehetnéc.

23 Moſtan pedig miuel hogy ninczen immár maradáſom ez tartományokban, és miuel hogy ſoc eztendőtől fogua vagyon kéuánſágom,az hozzátoc való ménetelre.

24 Mikor Hiſpania orſiágba mégyec: El mégyec ti hozzátoc, Mert úgy reménlem hogy azon el ménuén, meg látlac titeket, és ti tőletec kéſértetem oda ha előſiőr az ti nyáiaſſágtockal valamenire meg telendem.

25 Moſtan pedig mégyec Ieruſálembe, hogy az ſienteknec ſáfárkodgyam.

26 Mert tettzet az Macedoniabélieknec,és azAchaiabelieknec, hogy az Ieruſálembéli ſiegény ſienteknec valami ſegitſéget adnánac.

27 Tettzett mondoc ez ő nékic és tartoznacnékic,mert ha az pogányoc azoknac lelki iauokban réſieſec,tartoznac vęle hogy à teſtiekből ſáfárkodgyanac nékiec.

28 Ezt azért minec vtánna el végezem, és ez alamiſnát nékic meg adandom, el mégyec azon Hiſpaniába.

29 Tudom pedig hogy mikor ti hozzátoc mégyec, az Euangeliumnac tellyes áldáſáual mégjec

30 k Kérlec pedig titeket, atyámfiai à mi Wrunc Ieſus Chriſtuſra , és az ſient léleknec ſierelmére,hogy én velem vgyan tuſakodgyatoc, Iſten előtt éröttem való imádkozáſtokban.

k: Kéri à ſenteket hogy ő erette imadkozzanac.

31 Hogy ſiabadúllyac meg azoktól, kic Iudęa orſiágban engedetlenec: Es hogy ez az Ieruſálembélieknec való ſiolgálatom, légyen kedues az ſientec előtt.

32 Hogy örömmel meheſſec hozzátoc, az Iſtennec akarattyából,és ti veletec egybe meg vijúlyac.

33 Az békeſégnec pedig Iſtene, légjen mindniáian veletec,Amẽ.

XVI. Riſz.

Aianlia az Romabeli fenteknec az Phebet és azokat köſönti mind ő maga mind az töb fentec nevevel. Az után inti őket hogy el tanoztaſſac az hamis tanitokat. Vtolſor kenan Iſtentől nekic minden iot.

1 AIánlom a pedig ti néktec az Phębet à mi nénénket mely à Cenchreę Városbéli gyülekezetnec ſiólgálóia.

a: Ez Caputban vádnac ezzel köſöntesec, mellyel meg tetzeni az Apoſtal kiket kellyẽ nekiec beiſülettẽ tartanioc és követniec, &c.

2 Hogy őtet fogadgyátoc bę az Wrban, az mint illic à ſientekhöz,és mellette legyetec valami dologban nálatoknélköl ſükölködic : Mert ő ſokaknac ſállást adott,énnékemis.

3 Köſöntſétec az Priſcillat, és az Aquilat, kic nékem ſegéllőim vóltac az Ieſus Chriſtusban.

gazdáia: Kösiönt titeket az Erastus ez városnac kénts tartóia, és az Quartus attyafiu.

c: Vagy safara gond viselőie.

24 Az mi Wrunc Iesus Christusnac kegyelme légyen mindnyáian ti veletec, Amen.

25 Annac pedig, az ki titeket meg erősithet az én Euangeliomom sierint, és az Iesus Christusnac prędikállása sierint, az titoknac meg ielentéséből, melly őrőc időktől fogua el rőytetett vólt.

26 Mostan pedig meg ielentetett, és az Prophétác irása által, az őrőc Istennec parantsolattyából, az hitben való engedelemnec okaért, minden pogány népeknec meg magyaráztatott.

27 Annac (mondom) az ki czac egyedül bölts Isten, diczőség az Iesus Christus által mind őrőcké, Amen.

Az Romába irt leuelnec vége, mellyet irt az ßent Pál Corinthus ból és küldött az Cenchræe városbeli Anya ßent egy háznac Phæbe neuő ßolgálóia által, &c.

PAL APASTALNAC CORINTHVS VAROSBA IROTT ELSŐ LEVELE.

ELSŐ RESz.

Előßer halakát ad Istennec az Ielki aiandokokért, mellyeckel Isten meg latogatta az Corinthusbelieket. Az vtan inti őket hogy ne legyenec ő közöttec hasonlasoc az tanitoc miatt, holott azt mondgya hogy az Euangeliomnac predicallasara nem keuannya Isten az emberi böltseségnec ekesen folasat.

PAL, hiuatala sierint Iesus Christusnac Apastala, Istennec akarattyából, és az Sosthenes attyafiu.

2 a Az Istennec gyülekezetinec, melly vagyon Corinthusban, az Iesus Christusban meg sienteltetteknec, hiuatalos sienteknec, mindeneckel egybe, valakic à mi Wrunc Iesus Christusnac neuét segitségül hijác minden helyen azoknac wroknac (mondom,) és az mi Wrunknac.

a: Az Corinthus varosbeli gyülekezetét anya ßent egyháznac, és Isten gyülekezetinec neuezi noha soc vetkec voltac benne.

3 Kegyelem néktec és békeség az Istentől az mi atyánktól, és az WR Iesus Christustól.

4 Hálákat adoc az én Istenemnec mindenkoron ti felölletec, az aiándokért, az melly néktec adatott az Iesus Christusban.

5 Hogy mindenekben meg gazdagodtatoc ő beñe, ßólásban való böltseséggel, és minden tudomannyal.

6 Az mint meg erősitetett ti bennetec, az Iesus Christus felől való bizońság tétel.

7 b Annira hogy semminélkül nem siükölkődtec, váruán az mi Wrunc Iesus Christusnac meg ielenését.

b: Nem azt mondgya hogy mindenestől tekelletesec, hanem azon őrül hogy olij gazdagsaggal gazdagitattac meg, mely nekiec eleg az tőkelletessegnec napiaig.

4 Kic az én életemért adták az ő feieket, kiknec nem czac én adoc hálákat, hanem mind az pogány Eccleſiákis.

5 Kőſiőntſétec az gyűlekezetetis, melly az ő házokban vagyon, kőſiőntſétec az én ſierelmes Epenetuſomat, ki Achaianac elsö ſengéie az Chriſtusban.

6 Kőſiőntſétec à Mariát, ki ſokat munkálodot mi mellettunc.

7 Kőſiőntſétec az Andronicuſt, és az Iuliat az én rokonimat, és az én fogoly társaimat, kic áz Apoſtoloc köztis hireſec.

8 Kőſiőntſétec az Ampliaſt, ki nékem ſierelmes az Wrban.

9 Kőſiőntſétec az Vrbant, ki nékünc ſegéllönc vólt az Chriſtusban, és az Stachyſt ki nékem ſierelmes.

10 Kőſiőntſétec az Apelleſt, ki à Chriſtusban meg probáltatott, kőſiőntſétec azokatis kic az Ariſtobulus háza népe közzül valóc.

11 Kőſiőntſétec az Herodiont az én rokonomat: kőſiőntſétec azokat kic az Narciſſushoz tartozóc közzül valóc, azokat az kic az Wrban vadnac.

12 Kőſiőntſétec az Triphenat és Triphoſat, kic munkálodnac az Wrban: kőſiőntſétec à ſierelmes Perſiſt ki az Wrban ſokat munkálodott.

13 Kőſiőntſétec az Rufuſt, ki válaſitatott az Wrban, és az ő annyát, ki nékemis anyám.

14 Kőſiőntſétec az Aſyncrituſt, az Phlegont: Hermot, Patrobat, Mercuriuſt, és az atyafiakat kic ő vęle vadnac.

15 Kőſiőntſétec az Philologuſt, és Iuliat, Nereuſt és az ő nénnyét, és az Olympat, és az ſienteket kic ő vęlec vadnac.

16 Kőſiőntſétec egy máſt ſient czókoláſſal, kőſiőntenec titeket az Chriſtus gyülekezeti.

17 b Kérlec pedig titeket atyámfiai, hogy vegyétec eſietekben az kic háboruſágnac és botránkozáſnac okai vólnának, kic más tudomára tanitanának az kiuől az mellyet tanultatoc, és azokat el táuoztaſſátoc.

b: Inti őket hogy el tauoztaſſac az hamis tanitokat.

18 Mert az kic ollyanoc, az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac nem ſiolgálnac, hanem az ő haſoknac, és az ékeſen ſióláſnac, és hizelkedő beſiédnec általa el tſallyác az egyűgyű embereknec ſiiueket.

19 Mert az ti engedelmeſſégteknec hîre, mindenekhez el iutott, őruendezec azért néktec: De akarom hogy bőltſec legyetec az ió dólgokban, ártatlanoc pedig az gonoſiokban.

20 Az békeſſégnec Iſtene pedig meg rontya az Sátánt az ti lábaitoc alatt hamar: Az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac kegyelme légyen veletec, Amen.

21 Kőſiőntenec titeket Timotheus az én ſegitőm, és Lucius, Iaſon, és Soſipater, az én rokonim.

22 Kőſiőntlec titeket az Wrban én Tertius, ki ez leuelet irtam.

23 Kőſiőnt titeket az Gaius, énnékem és az egéſi Eccleſiának gazdáia:

8 Melly Iſten meg erősſit titeket mind végig az ártatlanſágban, az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac napiára.

e: Inti az Apaſtal az Corinthusbeliekhez hogy az egyenetlenſeget el hagyuan eggyeſec legyenec.

9 Igaz és tökélletes az Iſten, ki által hiuattattatoc az ő fiának az mi Wrunc IeſusChriſtuſnac társaſágába.

d: Meg mondgya az Apaſtal menemő haſonlat vagyon az Corinthusbeliec közöt.

10 c Kérlec pedig titeket atyámfiai az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac neuére, hogy mindnyáián vgjan azon éggjet ſióllyátoc, és ne legyenec ti köztetec haſonláſoc, de legyetec egybe kötöztettec egj akartnac és értelemnec általa.

e: Ez versben harom erősſeg vagyon, miert nē kell az hiuec közt haſonlaſnac lenni.

11 Mert meg mondottác nékem ti felőletec, atyámfiai, az Chloés háza népe közzül valóc, hogy verſengeſec vadnac ti köztetec.

f: Nem azt mondgya hogy nem Apaſtali tizt volna az kereztſeg, hanem ezac azt iſmerni meg miſsza az ő fiá. ſtuſé.

12 d Ezt mondom pedig hogy mindentec azt mondgya: En Pálé vagyoc: En pedig Apolloié. En pedig Cephásé: En pedig Chriu-

tizt, tudni illic tanitas

13 e Vallyon réſire oztatotté az Chriſtus? Auagy Pál feſiitetetté meg ti érőttetec? Auagy az Pál neuére kereztelkedteteké?

g: Azoc ellen kęsd diſputalni az kic az ekeſen valo ſollaſſal el hittettec vala az Corinthusbelieket: Azt mondgya pedig hogy ő nem igyekezic ekeſen ſolaſra, és añac ſzep okait adgya.

14 Hálákat adoc az én Iſtenemnec, hogy én eggyiteket ſem kerezteltem, hanem Chriſpuſt és Gaiuſt.

15 Hogj valaki azt ne mondhatná, hogy az én neuemre kerezteltem.

h: Okat mondgya miért nē el ekeſen ſolaſſal hogy az meg feſiitett Chriſtus felől valo tudomani hijaba valo ne legyen.

16 Kerezteltem az Stephanánac háza népétis, nem tudom è kiuől hogy valakit kerezteltem vólna.

17 f Mert nem azért küldött engemet Chriſtus, hogy kereztelljec, hanem hogy az Euangeliomot hirdeſſem, g de nem ſióláſban való bőltſeſéggel, h hogy az Chriſtuſnac kerezte hijába való ne lenne.

18 i Mert az kereztről való tudomány, azoknac iólléhet az kic elvéſinec, bolondſág, mi nékünc pedig kic meg tartatunc, Iſtennec hatalma.

Rom. 1. i: Azoc ellen az kic azt mondhattac volna, hogy az Euangelium meg valtatic az dolazatos beſzedert.

19 k Mert meg vagyon irua: El tőrlöm az bőltſeknec bőltſeſéget, és az értelmeſeknec értelmeket el veſiem.

k: Maſodic bizonſag.

20 Hól vagyon az bőlts? hól vagyon az irás tudó? hól vagyon ez világnac bőlts és mélſéges dólgainac tudakozóia? nem de bolondſággá tötteié az Iſten ez világnac bőltſeſégét?

Eſai. 29.

21 l Mert minec vtánna az Iſten nec bőlts teremtéſében, nem eſmérte vólna meg ez világ az Iſtent az ő bőltſeſégéből, tettzéc az Iſtennec hogy az bolond predicállás által tartſa meg az hiuőket.

l: Azt mondgya hogy mel tan ezuſoltra meg iſten az emberec bőltſeſeget illyen modon, mert nem akartac őket meg eſmerni az teremtesből.

22 m Mert az Sidókis ielt kéuánnac, az Görögöc pedig bőltſeſéget kereſnec.

m: Azt bizonittya, hogy az Euangeliomot bolōd predicallaſnac monda.

23 Mi pedig predikállyuc à meg feſiitetett Chriſtuſt, az Sidóknac botránkozáſt, az Görögöknec pedig bolondſágot.

24 De az hiutaloſoknac mind Sidóknac mind Görögöknec, Chriſtuſt, az Iſten hatalmát és bőltſeſégét.

25 Mert az Iſtennec bolondſága bőltſeb az emberec bőltſeſégénél, és az Iſtennec erőtlenſége, erőſſeb az emberec erőſſégénél.

26 n Mert láttyátoc az ti hiutalotokat, atyámfiai, hogy nem ſokan

n: Az Corinthumbelieknec peldaioc

kan vattoc bŏltſec teſt ſierint, nem ſokan hatalmaſoc, nem ſokan nemeſſec.

kal bizonittya menemő alazatos beſſedec altal ſiokot Iſten hatalmaſon ezelekedni.

27 Hanem az kic bolondoknac alîtatnac ez világon, azokat válaztotta Iſten hogy az bŏltſeket meg ſiégyenitſe, és az kic ez világon erŏteleneknec alîtatnac, azokat válaztotta Iſten, hogy az erŏſſeket meg ſiégyenitſe.

28 Es az kic nemtelenec ez világon, és ſemminec [o] alîtatnac, azokat válaztotta Iſten, és az mellyec ninczenec, hogy az mellyec, vadnac azokat el tŏrŏllye.

o: Az az, ſemmiknec iteltetnec emberektől.

29 Hogy ne diczŏkedgyéc ŏ elŏtte egy teſtis.

30 De az Iſtentŭl vattoc ti az Ieſus Chriſtusban, ki lŏtt mi nékŭnc Iſtentŏl bŏltſeſég, igaſſág, ſientſég és váltſág.

31 Hogy az mint meg vagyon irua, az ki diczŏkedic, az Iſtenben diczŏkedgyéc.

Ierem. 9.

II. Réſz.

Elŏſer azt mondgya az Apaſtal, hogy ŏ az Euangeliomnac predikallaſaban nē elt bŏlts beſſeddel, és nem igyekezet bŏltſeſéget mutogatni, hanem hogy az ŏ tanitaſanac erele légyen. Az vtan hogy ne lattaſſec az bŏlczeſeget mindeneſtŏl meg verni, azt mondgya hogy ŏis predikall bŏlczeſeget, holot meg iria az Euangeliomot menemŏ tudoman legyen. Vtolſor meg mondgya hogy az Euangeliomot teſti bŏlczeſeggel ſenki meg nem foghattya.

1 EN [a] azért mikor ti hozzátoc mennéc atyamfiai, nem mentē hogy az Iſtennec bizońſág tételét nagy ékeſſen ſiólásſal és bŏltſeſéggel hirdeſsē nektec

2 [b] Mert nem végeztem vólt magamban egyebet valamit tudni ti kŏztetec, hanem az Ieſus Chriſtuſt, azt pedig az kit meg feſiitettec.

a: Eſmet arra tér à mit oda fel az elsŏ caputnac 17. verſebe kezde mondani.

b: Az az, nem vegeztē volt magamban egyebet predicallani nektec, hanem az Ieſus Chriſtuſnac eſmeretit Vagy nem iteltem ſemmit iobbat és dragabbat az Chriſtus eſmeretiuel.

3 Es én nagy erŏtlenſéggel, félelemmel és rŏttegéſſel vóltam ti kŏztetec.

4 Es az én beſiédem, és predikálláſom nem vólt emberi bŏltſeſégnec hitetŏ beſiédiben, hanem inkáb az lelki erŏnec mutatáſában.

5 Hogy az ti hitŏtŏc ne állana emberi bŏltſeſégbŏl, hanem Iſteni erŏbŏl.

6 [c] Bŏltſeſéget ſiólunc pedig az tŏkélletesec kŏzŏtt, nem ez világnac bŏltſeſégét pedig, ſem pedig nem ez világi feiedelmec bŏltſeſégét, kic el tŏrŏltetnec.

c Azt mongya hogy bŏltſeſeget predicall de az tŏkelleteſeknec az az, az kic erŏſſec az tudomanyban és io ertelmec vagyon.

7 [d] Hanem ſióllyuc az Iſtennec titkos bŏltſeſégét, amaz el rŏytetett bŏltſeſéget, mellyet Iſten el rendelt vala ez világ elŏtt, az mi diczŏſégŭnkre.

d: Meg mondgya menemŏ tudomany az Euangelium.

8 Mellyet ez világi bŏltſec kŏzzŭl eggyis nem tudott: Mert ha tudtác vólna, az diczŏſégnec Wrát ſoha meg nē feſiitettéc vólna.

9 De predikállyuc az mint meg vagyon irua, az mellyeket à ſiem nem latott, ſem az fŭl nem hallott, az embernekis gondolattyában nem mentec, mellyeket az Iſten kéſiitett az ŏtet ſieretŏknec.

Eſai. 64.

10 [e] Mi nékŭnc pedig az Iſten meg ielentette azokat az ŏ lelke által: Mert az lélec mindeneket viſgál, męg az Iſteñec mélſégétis.

e: Az Euangeliumnac titkait tudgyuc az Iſten lelke altal.

11 Mert kitſoda tudhattya az emberec kŏzzŭl à mi emberben vagyon, hanem czac az embernec ŏ magánac lelke, az melly ŏ benne vagyon? Azonképpen à mi Iſtenben vagyonis, ſenki nem tudgya, hanem az Iſten lelke.

12 Mi

12 Mi pedig nem ez világnac lelkét vöttüc, hanem az lelket melly az Istentöl vagyon, hogy meg tudhassuc az mit nékünc aijándekozott az Isten.

13 Mellyeket predikállunkis, ne olly besiédeckel, mellyekre az emberi böltseség tanit, hanem az mellyekre az sient lélec tanit, az lelkieket lelkiekhöz siabuán.

14 f Az lelkes ember pedig meg nem foghattya azokat, az mellyec az Istennec lelkéie: Mert ö néki bolondságnac tettzic, meg sem tudhattya azokat, mert az léleknec ereie által itéltetnec meg.

15 g Az lelki pedig mindeneket meg itél, de ö senkitöl nem itéltetic meg.

16 Mert kiczoda tudgya az Wrnac akarattyát, az ki tanithatna ötet: Mi pedig tudgyuc az Christus akarattyát.

III. Rész.

1 EN a pedig nem siólhattam néktec mint lelkieknec, hanem sióltam mint testieknec, az az, gjermekeknec à Christusban.

2 Teynec italáual tápláltalac titeket, és nem kemény eledellel: Mert azt nem sienuedhetitec vala el, söt męg mostannis nem senuedhetitec.

3 Mert męg testiec vattoc: Mert miuel hogy ti köztetec vagyon irégység és versengés és visia vonásoc, nem testiec vattoké, és nē test sierint iártoké?

4 Mert mikor eggyitec azt mondgya: En Pálé vagyoc, az más stoc: En Apolloé vagyoc, nem testiec vattoké?

5 b Kitsoda azért az Pál, és kitsoda az Apollos, hanem siólgác kic által hittetec, és az mint kinec kinec az WR adta?

6 c En plántáltam: Apollo ötözött, de Isten adta añac elö mentet.

7 Azért sem az ki plántál, valami, sem az ki ötöz, hanem Isten, az ki elö mentet ád.

8 A pedig à ki plántál, és à ki ötöz eggjec, mindenic pedig az ö iutalmát vésii, az ö munkáia sierint.

9 Mert Isten mellet munkálodó siólgác vagyunc, Isten maiorsága, Isten epitése.

10 Az Istennec nékem adatott aijándoc sierint, mint bölts mester, fundamentomot vetettem, más eppit pedig arra, d meg lássa pedig minden mi módon eppit.

11 Mert más fundamentomot senki nem vethet à kiuöl à melly egysier vettetett: Melly az Iesus Christus.

12 e Hogj ha valaki eppit è fundamentomra, aranyat, ezüstöt, drága köueket, fát, siénát, pozdoriát.

13 f Mindennec munkaia nîluán lésien: Mert az nap meg mutattya, mert az tüznec általa meg ielentetic, és mindennec munkáia minęmö légyen, az tüz meg probállya.

14 Ha kinec munkáia, az mit eppitet meg marad, iutalmát vésii.

15 A kinec munkáia, meg ęg, kárt vall, ö maga pedig meg tartatic, de vgy mint tüz által. g 16 Auanac igassaga meg mutatta azokat az eppiteseket. Es mint az aranyat pezdoriat à tüz meg probállya, azonképpen azokat, és az mely tiztanac talaltatic meg marad mindaz eppit ö uel egybe.

f: Az testnec böltsesege altal semmikeppen az mennyei dolgokat meg nem foghattya az ember, az kinec ezac okos lelke vagyon

g: Az az, az ki Isten lelketöl meg vilagositatot, erti az mennyei tudomant és arrul tud itelni. De az ollyan senkitöl meg nem itéltethetic, mert az mi hitönc és az Euangeliū nem vettetett emberi itelet ala.

a: Az mit ez elöt monda az emberi elmenec vaksagarol, azt az Corinthumbe liekre sabia, és mondgya öket testieknec, miuel hogy az hitben erötelenec valanac, és hasonlasoc volnanac közöttöc.

b: Meg mondgya itt az Apastal mit kellyē mindeñec ö felölöc itelni, hogy tudni illic senki se többet se keuesbet ne tulaidonitsen azert hogy ök Isten szolgai kic altal Isten ezelekessic.

c: Ket hasonlatossaggal ekesiti az mit monda az elsoben, hasonlittya az hiueket mezöhöz, mellyet Isten az ö szolgai altal miuel: Az masikban az alkotuani hoz, mellyet az ŏwr eppit, de az ö szolgai altal, kic köz zül ne mellyec az fundamentomat eppitic ne mellyec az epsegnec falait, &c.

d. Inti az Apastal az Isten hazaban eppitöket, és meg mutattya nekic az igaz fundamentomot.

e: Arra inti az eppitöket hogy az fundamentommal eggyezzen az eppites. Es az ollyan eppites mely az fundamentommal eggyez hasonlitatic az aranhoz. Az mely pedig nem eggyez az pozdoriahoz.

f: Azt mondgya hogi nem mind io eppitöc az kic az fundamentomra eppitenekis, de azt mondgia hog az vilagossag

g: A kic az igaz fundamentomra eppitenec de nem iol, azoc meg maradnac, mind az altal az ö tudomannyoknac az igassag altal valo meg probállasat el kell szenuedniec.

16 b Auagy nem tudgyátoké, hogy ti az Istennec templomi vattoc, és az Isten lelke lakozic ti bennetec?

17 Ha valaki az Isten templomát meg sieplöſiti, el veſiti azt az Isten: Mert az Istennec temploma ſient, melly ti vattoc.

18 i Senki magát meg ne czallya, ha valaki láttatic magánac böltsnec lenni ez világon, bolond légyen, hogy bölts légyen.

19 Mert ez világnac böltſeſége, Isten elött bolondſág, mert meg vagyon irua, meg fogia az böltſeket az ö böltſeſégekbe.

20 Es eſmét: Az WR tudgya hogy az böltſeknec gondolattyoc hijába valóc.

21 k Azért ſenki ne diczökedgyéc emberekben, mert mindenec tiétec.

22 Akar Pál, akar Apollo, akar Cephás, akar ez világ, akar az élet, akar à halál, akar ielen valóc, akar köuetközendöc, mindenec tiétec.

23 Ti pedig az Christuſé vattoc, az Christus pedig Istene.

b: Ti az Isten templomi vattoc azért ſenki titeket meg ne fertezteſſen idegeny tudomannyal.

i: Noha ez világ neueti de azoc tanittyac az böltſeſeget az Isten hazaban az kic az emberi böltſeſeget meg vtallyác.

Iob. 5. Pſalm. 48.

k: Inti az Apaſtal öket hogy az kic az ö iduesſegeknec nem Vrai hanem ßolgai, azokat nē vgy tartſic mint Vrakat hanē mint ßolgakat, és nem ö reaioc nezzenec hanem Istenre ki ö altaloc ßol.

IIII. Réſz.

1 VGy itéllyen mi felölünc az ember, mint Christuſnac ſiólgai felöl, és az Istennec titkainac ſáfári felöl.

2 Az Sáfárokban pedig ez kéuántatic, hogy minden hiwnec találtaſſéc.

3 b En pedig keueſet gondoloc azzal ha ti tölletec, vagy emberi itélettöl itéltetem. Söt męg én magamatis nem itélem meg.

4 Mert ſemmiben nem vádol az én lelkem, de ez által nem igazúloc meg, hanem az WR az, az ki engemet meg itél.

5 c Azért idö elött ſemmit ne itéllyetec, mig nem el iö az WR, ki az ſetétſégeknec titkait világra hozza, és à ſiiueknec tanátſit meg ielenti, és ackor léſien mindennec Istentöl ditſéreti.

6 d Ezeket pedig attyámfiai neminęmö példában ſiabtam én reám és Apollóra, ti éröttetec, hogj az mi példánkban tanullyatoc meg, hogy annac felötte az mint meg iratott, nem ió böltſelkedni, hogy eggietec à máſtoc helyébe egy más ellen ne fuuálkodgyatoc fel.

7 e Mert kitſoda ſiakazt ki téged az töb emberec közzül? Mitſodád vagyon pedig az mit nem vöttél vólna? hogyha vötted, mit keuélkedel mint ha nem vötted vólna?

8 f Immár meg töltetec, immár el gazdagodtatoc, mi nálunknélkül orſiágot vöttetec, vayha pedig Wralkodhatnátoc, hóg mijs veletec egybe wralkodhatnánc.

9 g Mert vgy itélem hogy az Isten minket aláb való Apaſtalokat, adott ez világ ſieme eleibe, vgy mint halálra valókat: Mert löttünc czudáia ez világnac, az Angyaloknac, és az embereknec.

10 Mi bolondoc vagyunc à Christuſért, ti pedig böltſec vattoc az Christusban: mi erötelenec, ti erössec, ti diczéreteſec, mi gyalázatoſoc.

11 Mind

a: Meg tanittya az Corinthumbelieket menemö itéletben legyenec az tanitoc felöl. Az tanitokatis meg inti az ö tiztekröl.

b: Miuel hogy magat hozza peldaiul, és egyebeket meg fedde, azt mödgya hogy nem gondol ſemmit embereknec ö felöle való itéleteckel, és annac ßep okait adgya.

c. Isten dolga az itilet, ki az ßiueknec titkait altal lattya.

d: Magat adgya az ßent Pál peldaiul az alazatoſſagra: En vgy mond nē hogy valamit tulai donitanec magamnac egyebec felett, de ez leuelbennis az en neuem és Apollos neue alat elfedeztem az gonoß tanitoknac neueket.

e: Az keuelſegnec meg enhitesere io oruoſſag ha meg gondollya azt valaki, hogy az emberec közzül magat ki nem ßakazthattya és hogy mindent Istentöl vött.

f: Neueti öket az Apaſtal hóg magokban meg pirullyanac.

g: Az az, ha valakinec hireſnec neueſnec, fenyeſnec, gazdagnac kellene lenni, leg elößeris ſökeppen nekünc kellene. De mi nem vagyunc, tijs te hat magatoc felül keuelyen ne ertſetec.

11 Mind ez ideig mind éhezŭnc mind ſiomiuhozunc, mezîtelenec vagyunc, artzúl veretŭnc, és bizontalan helyeken budoſunc.

12 Es munkálodunc, tulaydon kezŭnckel dólgot téuèn, ha ſiidalom̃al illettetŭnc iót kéuánunc, ha háboruſágot ſienuedŭnc, békeſéggel tŭriŭc.

13 Ha gyaláztatunc, imádkozúnc, ez világnac ſeprei lŏttŭnc, és el vetett állatoc mind ez ideig.

14 Nem azért irom ezeket hogj titeket meg ſiégyenitſelec, hanem titeket intelec, mint ſierelmes fiai mat.

15 Mert ha tíz ezer tanitó meſtertec lenneis az Chriſtusban, mind az áltál nem ſoc atyátoc vagyon: Mert én ſiŭltelec titeket az Ieſus Chriſtusban.

16 Kerlec azért titeket hogy legyetec én kŏuetŏim.

17 Azért botſáttam hozzátoc az Timotheuſt ki nékem ſierelmes fiam, és hiw, az Vrban, ki ti néktec eſietekben iutattya minęmŏc legyenec az én v́taim à Chriſtusban, az mint mindenŏt minden gyŭlekezetekben tanitoc.

18 [b] Touábba mint ha én ſoha nem mennéc ti hozzátoc, v́gy fuualkodtac fel némellyec.

19 De el mégyec rŏuid napon ti hozzátoc ha az WR akarandgya, és meg értem, nem beſiédekket azoknac az kic fel fuualkodtac hanẽ az ŏ beſiédeknec ereiét.

20 Mert nem beſiédben áll az Iſtennec orſiága, hanem az léleknec ereiében.

21 Mit akartoc? Veſiſiŏuel mennyeké hozzátoc àuagy ſieretettel, és lelki alázatoſſággal? [i]

b: Feniegeti à Corinthumbelieket, de vgy czelekeſſic mindenbẽ mint az atya, koualkeppen pedig az hamis vag partolkodo tanytokat ſenyegeti.

i. Vagy, alazatoſſagnac lelkeuel.

V. Réſz

1 BIzonnyal halattatic ti kŏztetec az paráznaſág, olly pedig, melly męg az pogányoc kŏzŏttis nẽ neueztetic, hogy valaki az ŏ attya feleſégét el vegye.

2 Ti pedig fel fuualkodtatoc és nem keſergettetec, hogy ti kŏzzŭletec ki vettetett vólna, az ki ez bŭnt czelekedte.

3 [a] Bizonyára én v́gy mint táuól léuén teſtben, de lélekben ielen léuén, immár mint ha ielen vólnéc meg itéltem, hogy az ki azt czelekedte.

4 Minekutánna ti és az én lelkem az WR Ieſus Chriſtuſnac neuébe egybe gyŭltŏc, az WR Ieſus Chriſtuſnac hatalmáual.

5 Ez illyen ember adattaſſéc az Sátánnac, az ŏ teſténec halálára, [b] hogy az lélec meg tartaſſéc az WR Ieſuſnac amaz napián.

6 Nem ió az ti diczŏkedéſtec: Auagy nem tudgyatoké, hogy kiczín kouaſi, meg poshaztya mind az egéſi téztát?

7 [a] Tizticzátoc ki azért az régi kouázt, hogy legyetec wytéztác, miképpen hogy kouáſinélkŭl valóc vattoc: Mert az mi huſuéti bárányunc az Chriſtus mi érŏttŭnc meg áldoztatott.

8 Azért

a: Valamely bŭnŏs embernec az hiuec kŏzzŭl valo ki ſamlalaſa nem egy ember hatalmaban, hanem az egeſſ gyŭlekezetben vagyon.

b: Meg mondgya mi vegre kell valakit ki ſamlalni az hiuec kŏzzŭl.

c: Maſic vege az excommunicationac, hogy à bŭnŏs embertŏl az tŏb hiuec meg ne metelet ſullyenec.

d: Inti az Corinthumbelieket hogy mi keppen az regyec huſuet innepebe ki iteltete az ki hanytac az kouazt hazokbol, és tiztatalannac nec hazaba kouaz talaltatot: Azonképpen ŏk ki veſſic gyŭlekezetekbŏl az tiztatalan embert, miuel hogy az ŏ egeſſ eletec ollyan mint à huſueti innep melyben az igaz huſueti barannyal reſſeſŭulen minden tiztatalanſagot ki kell vetnyec kŏzzŭlŏc.

8 Azért innepet ſientellyünc nem régi kouáſiban, nem gonoſſágnac és álnokſágnac kouáſiába, hanem kouáſinélkül való kenyerekbe, tudni illic, tiztaſágban és igaſſágban.

9 [e] Meg irtam néktec leuelembe, hogy az paráznáckal ne tárſalkodnátoc.

10 De nem mindeneſtöl fogua ez világnac paráznaiual, auagy fösuéniuel, auagy ragadozóiual, auagy báluány imadóiual: mert ollyan módon ki kellene ez világból mennetec.

11 Moſtan pedig irtam néktec hogy ne tárſalkodgyátoc azzal, ha valaki holott atyafiunac neneztetic; parázna vagy fösuény, vagy báluány imadó, vagy ſiidalmazó, vagy réſieges, vagy ragadozó, ez illyeneckel mondom, hogy ingyen ſe egyetec. [f]

12 Mert mitſoda közöm vagyon àhoz hogy az kiuöl valókrólis itéletet tegyec? auagy nem azokról téſiteké ti itéletet az kic belöl vadnac (az Iſten hazába.)

23 Az kiuöl valókról pedig az Iſten itéletet téſien, veſſétec ki azért az gonoſi embert ti közzületec.

e: Immar közönſeges keppen ſol hogy ſenkit tiztatalant köztöc el ne ſend ueggyenec.

f Nem tiltya meg hogy az excommunicatus emberrel ne együnc ne ſolgallyunc, mint fiac az atyaknac, aſſoni allatokat, azö vroknac, hanē az ollyan nyaiaſſagot tiltya meg, mel az bünös embert az bünben batoritana.

VI. Réſz.

1 VAgyoné valaki ti köztetec olly vakmerö, hogy ha töruéńközéſe vagyon máſſal, az hamiſſac elött töruéńkezic, és nem az ſientec elött?

2 Auagy nem tudgyátoké hogj az ſientec meg itélic ez világot? hogy ha ez világ ti általatoc meg itéltetic, méltatlanoc vattoké kiſſeb dologról való itéletre?

3 Auagy nem tudgyátoké hogy az Angyalokatis meg itéllyüc, nē hogy ez világi életünknec ſiükſégére, való dolgot nē itélnöc meg?

4 Azért ha töruénkezéſtec vagyon azoc felöl mellyec ez világi életnec ſiükſégére valóc, kic az gyülekezetben leg aláb valóc, azokat ültesſétec az ſiękbe.

5 Hogy magatokat meg ſiégyenlyétec, ezt azért irom. Nintſené ti köztetec egy bölts emberis, az ki itéletet tehetne az ö attyafiai közt?

6 Hanem az atyafiu attyafiáual töruénkezic az hitetlenec elött.

7 [a] Ez pedig minden kętſégnélkül nagy gyarloſág ti bennetec, hogy egy máſſal töruéńkeztec. Miért nem ſienuedtec inkáb boſi ſiúſágot? miért nem türitec inkáb az kárt?

8 De inkáb ti téſitec boſiſiút, és kárt az ti atyátokfiainac.

9 Auagj nem tudgjátoké, hogy az hamiſſac az Iſtennec orſiágánac örökſégét nem biriác? [b] Ne teuélegietec, ſem az paráznalkodóc, ſem az báluány imadóc, ſem házaſſág rontóc, ſem éktelen puhác, ſem az kic férfiackal tiztátalankodnac.

10 Sem az lopóc, ſem fösuényec, ſem réſiegeſec, ſem ſiidálmazóc, ſem ragadozóc, az Iſten orſiágánac örökſégét nē biriác.

11 Illyenec vóltatoc pedig némellyec, de meg moſattatoc meg ſienteltettetec, meg igazitattatoc

a: Minec vtánna meg tilta az ſenteknec az poganyoc elött valo tör uezekeſeket. Itt immar azt mongya hogi ha ollyanoc volnanac, az minemöknec kellene leñi-e vgyan ſemmire nem kellene à töruenkezes.

b: Alkolmatoſſagot veuē az Apaſtalaz felſökböl, ſoc vetkeket ſedd meg az Corinthumbe liekben, mellyeknec el tauoztataſara inti öket fenyegeteſſel.

8 d Mondom pedig az ɔzuegy férfiaknac, és aſſiſioni állatoknac, hogy ió nékiec, ha vgy maradhatnac mint én.

d: Az ɔzuegyekről.

9 Hogy ha magokat meg nem tarthattják, házaſſágban élljenec: Mert iob házaſſágban élni, hogy nem mint égni.

10 e Azoknac pedig az kic házaſſágban vadnac, hagyom nem én, hanem az WR (hadgya,) hogy az Aſiſioni állat az ɔ fériét el ne hadgya.

e: Hogy ha ſzabad vagy nem az keresztyen házaſoknac egy maſt el hagyni.

11 Hogy ha pedig el hadgya, maradgyon házaſſágnélkül, vagy az ɔ fériéuel békellyéc meg: Az férfiuis az ɔ feleſégét el ne hadgya.

12 f Egyebeknec pedig én mondom nem az WR: Ha valamely atyafiunac hitetlen feleſége vagyon, melly ɔ vęle éggyüt akar lakni, azt el ne hadgya.

f: Az egyenetlen házaſságról.

13 Es az melly aſiſioni állatnac hitetlen férie vagyon, és az vęle akar lakni, el ne hadgya az aſiſioni állat azt.

14 Mert az hitetlen férfiu meg ſienteltetett az ɔ feleſégében, és az hitetlen aſiſioni állat az ɔ Wrában. Mert ha külömben vólna, az ti gyermektec tiztátalanoc vólnának, de azoc ſientec.

15 Ha pedig az hitetlen el mégyen, ám mennyen el, nem vettetett rabſág alá az attyafiu, vagy az kereztyén aſiſioni állat ez illyen dólgokban: De békeſégre hijutt minket az Iſten.

16 Mert mit tudſi benne te aſiſioni állat hogy ha az te fériedet meg nyerhetedé? auagy te férfiu mit tudſi benne, hogy ha az te feleſégedet meg nyerhetedé? (Iſtennec.)

17 g De az mint mindennec oztogattya Iſten az ɔ aiándokát, és az mint mindent hijutt, vgy iárion. En minden gyülekezetekben ècképpen rendelem.

g: Alkalmatoſſágot vęuen az felsőbbről ſol az embernec külsö elętenec állapatyárul, mint az környül metelkedeſnec, környül metelkedetlenſęgnec, ɔzuaſagnac, ſolgaſagnac állapatyárul es arra int mindent hogy azzal à mely aiándokot Iſtől vőtt, megelegeggyec es abban ſolgaljon Iſtennec.

18 Környül metélkedésben hiuatotté valaki? ne kéuánnya az környül metélkedetlenſéget, az környül metélkedetlenſégben hiuatotté valaki? környül ne metélkedgyéc.

19 Az környül metélkedés ſemmi: Az környül metélkedetlenſégis ſemmi, hanem az Iſten parantſolattyának meg tartáſa (kéuántatic.)

20 Minden ember az melly hiuatalban hiuattatott, abban maradgyon.

21 Szólgai állapatban hiuattalé? ne gondoly vęle: De ha ſzabados lehetſi inkáb élly azzal.

22 Mert az ki az Wrban hiuattatott à ſiólgai állapatra, az Wrnac ſzabadoſa, haſonlatos képpen az ki ſzabadoſágban hiuattatott, az Chriſtuſnac ſiólgáia.

h: Azoc felől à kic ſzüzeſegec fogadtac Iſtennec.

23 Nagy árron vétettetec, ne legyetec embereknec ſiólgai.

i: Az ielen valo ſzükſegen erti az anyaſzent egy házaſnac ackori ſzükſegét, az mondgya azert hogy arra nezue io az ki meg nem házaſul, de hogy ebből valaki à házaſſigot ne ſzidalmazza, azt mondgya hogy à ki feleſeget vőtt el ne hadgya.

24 Minden ember az miben hiuattatott, atyámfiai, abban maradgyon meg Iſten előtt.

25 h Az ſiüzec felől nintſen az Wrtól parantſolatom: De à mit értec veletec közlöm, vgj mint ki az Iſtennec irgalmaſſágából vőttem ezt, hogj hiw ſiólgáia légjec.

26 i Vgy itélem azért hogy ió

az Wr Iesusnac neuébe, és az mi Istenünknec lelke által.

12 [c] Mindenec siabadoc énnékem, de nem mindenec hasinálnac: Mindenec siabadoc nékem, de én semmi állatnac hatalmában ne adassam.

13 Az eledelec az hasnac rendeltettec, és az has az eledelnec: Az Isten pedig mind ezt, mind amazokat el törli: [d] Az test pedig nem paráznaságnac (rendeltetet,) hanem az Wrnac, és az WR az testnec.

14 [e] Az Isten pedig z Wratis fel támaztotta, minketis fel támazt az ö hatalmassága által.

15 [f] Auagy nem tudgyátoké, hogy az ti testeitec az Christusnac tagai? El siakasisiamé azért az Christus tagait, hogy az paráznánac tagiáuá tegyem? táuól légyen.

16 Auagy nem tudgyátoké, hogy ki az paráznához ragazkodic, egy test az paráznáual? Mert ketten lésinec (vgy mond,) egy testtè.

17 [g] Az ki pedig ragazkodic az Wrhoz, egy lélec ö vęle.

18 [h] Táuoztassátoc el az paráznaságot: Minden bün az mellyet az ember tselekesiic az test kiuöl vagyon: De az ki paráználkodic az ö maga teste ellen vétkezic.

19 [i] Auagy nem tudgyátoké, hogy az ti testetec az bennetec lakozó sient léleknec Temploma, mellyet vöttetec az wrtól, [k] és hogy nem ti magatoké vattoc.

20 Mert árron vöttetec. Ditsöitsétec azért az Istent az ti testetekben és az ti lelketekben, mellyec Istené.

VII. Rész.

1 TOuábba az mi néz azokra az mellyec felöl irtatoc. Ió az férfiunac asisioni állatot nem illetni. [a]

2 De az paráznaságnac el táuoztatásáért, minden férfiunac tulaydon felesége légyen, és minden asisioni állatnac tulaydon férie.

3 Az férfiu az minęmö ió akarattal tartozic az ö feleségéhöz, azt meg adgya az ö feleségénec, hasonlatosképpen az asisioni állatis az férfiunac.

4 Az Asisioni állat nem bîr az ö sáiát testéuel, hanem az férfiu, hasonlatosképpen az férfiu nem bîr az ö sáiát testéuel, hanem az ö felesége.

5 Netsallyátoc meg egy mást, hanem ha egyenlö akaratból ideig, hogy foglalatosoc lehessétec az böytölésbe és az imádkozásban: [b] Esmét egy máshoz tęrietec, hogy az Sátán meg ne késértsen titeket, miuel hogy magatokat meg nem tartoztathattyátoc.

6 [c] Ezt pedig mondom engedelemböl, nem parantsolat sierint.

7 Mert akarnám ha vgy vólna minden ember, mint én: De mindennec kiuálképpen való aiándoka vagyon Istentöl, némelynec így, némellynec amúgy.

8 Mondom

c: Feddi sent Pal azokat, kic az kerez tyeni szabadsagnac szine alatt, azt alittiac vala hög nekiec mindē szabad, es mikeppen io volna es szabad mindent meg enni, azonkeppen az paraznasagis szabad volna, melre à szent Pal azt mongya hog ezec között nagy külömbsegvagyon. Es vadnac ollyac mellyec szabadoc, mert mindent meg enni, de aztis moddal. De az paraznasag nem szabad. 1.

d: Az test az Wrnac szentelteiet, tehat nem kell azt meg fertezteini paraznasaggal. 2.

e: Az mi testönc iöuendö be fel tamad, nē kell tehat, azt meg fertezietni. 3.

f: Az mi testönc Christus tagia. 4.

g: A Christussal mi egy vagyunc mint tagoc az fövel. 5.

h: Az paraznasag meg fertezteti az testet. 6.

i: Az mi testönc szent lelec Temploma. 7.

k: Nem mi magonke, ha nem Istene vagyunc.

a: Az kiknec Isten arra valo aiandokot adot, io el lenni asszoni allatnelkül. De az kinec nem adot, ellyen à szent hazassaggal.

b. Nem szol szent Pal az mindennapi könyörgesekröl mert azokat meg nem bantya à szent hazassag, ha nem amaz kö zönseges, imadkozasokrol mellyec az ö Testamentumban vessedelmes idöben szoktac vala lenni,

c. Azt akaria mondani hög szabad meg hazasulni vagy nem hazasulni, de vgy hogy az ki meg nē hazasolic arra valo aiandoka legien hög magat meg tarhoztathassa.

2 Ha valaki láttatic magánac valamit tudni, az ollyan ember męg ſemmit nem túd, (v́gy) az mint kellene tudni.

3 b Hanem az ki az Iſtent ſiereti, ez illyen ember Iſtentöl meg aiándékoztatott vólt értelemmel.

4 Az ollyan állatoknac azért meg étele felöl, az mellyec báluányoknac áldoztatnac, tudgyuc hogy az báluány ſemmi ez világon, és hogy nintſen más Iſten, hanem tſac egy.

5 Mert noha vadnac ollyac mind az földön mind az ęgben, kic Iſteneknec neueztetnec, (miképpen hogy ſoc Iſtenec és Wrac vadnac.)

6 Mind az által mi nékünc egy Iſtenünc vagyon, amaz atya, à kitöl mindenec, mijs abban (vagyunc.) Es egy WR, az Ieſus Chriſtus, ki által mindenec (vadnac,) mijs az által (vagyunc.)

7 c De nem mindenekben vagyon az à tudomány, mert némellyec, mind ez mai napiglan, az báluáńt valaminec alîtuán, mint báluáńnac áldoztattat, v́gy éſiic azt, és azoknac lelki eſméretec miuel hogj erötelen, meg férteztetic

8 d Az eledel minket Iſten elött kedueſecké nem téſien. Mert ha éſiünkis nem léſiünc gazdagbac, ha nem éſiünkis nem léſiünc ſiegéńbec.

9 De meg láſſátoc hogy valami módon à ti ſiabadſágtoc, botránkozáſokra ne légyen az erötelenеknec.

10 Mert ha valaki lát tégedet ki értelemmel meg ékeſitettél, hogy az báluányoc Templomában le ülſi, annac lelki eſméreti az ki erötelen, auagy nem bátorodiké arra hogy meg egye az báluáńnac áldoztatott állatokat?

11 Es az te értelmeddel az te erötelen atyádfia à kiért az Chriſtus meg hólt, el veſié?

12 Es illyen módon mikor vétkeztec az atyafiac ellen, és ſebeſsititec az ö erötelen lelkec eſmeretit, Chriſtus ellen vétkeztec.

13 Annac okaért ha az eledel meg botránkoztattya az én felebarátomat, e ſoha húſt nem éſiem, hogy az én felebarátom meg ne botránkozzéc.

b: Meg mondgya mitsoda az igaz bölteſeg.

c: Tudgyuc mi hogy nintſen töb egy Iſtennel, es hogy az baluany ſemmi. De nem minden ember tudgya azt

d: Ez elött ſolot az baluannac aldoztatot eledelröl. Immar közönſeges keppen minden eledelröl. Azt mongya azert, hogy az eledel ſem iduözit ſem karhoztat, es ſabadſagunc vagyon az etelbe, de meg laſſuc hogy à mi ſabadſagunkal az mi erötelen felebaratinkat el ne veſſeſſüc.

e: Az az, ha az en etelem böl alkolmatoſſagot veſſen az en felebaratom hög lelki eſmereti ellen czelekedgyec.

IX Réſz.

1 A Vagy, a nem Apaſtal vagyoké? Nem vagyoké ſiabados? Nem láttamé az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſt? auagy nem én munkáim vattoké ti az Wrban.

2 Ha egyebeknec nem vagyoc Apaſtala: De bizony néktec az vagyoc. Mert az én Apaſtalſágomnac petſéte az Wrban ti vattoc.

3 Az én feleletem ez azoc ellen, az kic engemet tzirkálnac.

4 Auagy nintſené arra hatalmunc hogy együnc vagy igyunc.

5 Auagy nintſené hatalmunc arra hogy à mi kereztyén feleſégönket ſięllel hordozzuc, mint az töb Apaſtaloc, és az WRnac attyafiai, és az Cephas?

6 Auagy tſac én nékem és Barnabáſnac nintſené ſiabadſágunc, hogy ne munkálodgyunc?

7 Kitſoda vitęzkedic valaha

a: Ezt akaria mondani, hogi neki ſoc dolgokra volna ſabadſaga, de nem eel az ö ſabadſagaual bizonyos okokert, &c.

ez, az ielen való siŭkségnec okaért, tudni illic, hogy ió az embernec v́gy (siŭzen) maradni.

27 Feleséghöz köttetelé? ne keress el váláſt. Meg siabadúltálé az te feleségedtŭl? ne keress feleséget.

28 Hogy ha feleséget vésiesiis, nem vétkeztél: Es ha az siŭz leáńzó férhöz ment, nem vétkezet. [k] De ez illyeneknec háborusságoc lésien à testben. En pedig néktec kedueznéc.

29 [l] Ezt pedig azért mondom attyámfiai, mert az mi idö męg vagyon, igen röuid, annira hogy à kiknec feleségec vagyon, v́gy tartsác mint ha nem vólna.

30 Es az kic sirnac, mint ha nem sirnánac, az kic vigadnac, mint ha nem vigadnánac, és az kic vésznec valamit, mint ha nem birnác azt.

31 Es az kic ez világgal élnec, mint ha nem élnénec, mert el múlic ez világnac ábrazattya.

32 Akarnám hogy siorgalmatosságnélkŭl vólnátoc. [m] Az ki házasságnélkŭl vagyon, arra visel gondot à mi az Wré, mimódon kedueskedhesséc az WRnac.

33 Az ki feleséget vött, ez világiakra gondol, hogy kedueskedhesséc feleségénec.

34 Kŭlömböznec ezec, az férhöz ment asisioni állat, és az siŭz leáńzó. Az ki férhöz nem ment siorgalmatos az WR dólgaiba, hogy tizta légyen mind testében mind lelkében. Az ki pedig férhöz ment, siorgalmatos ez világiakban, à mimódon kedueskedhesséc az ö Wránac.

35 [n] Ezt pedig mondom az ti hasinotokra, nem hogy tört vesséc néktec, hanem hogy ékessen és illendö képpen ragazkodhassátoc Istenhöz minden siorgalmatosságnélkŭl.

36 [o] Ha pedig valaki éktelen dólognac alîttya, ha az ö leánya ideiénec virágát el mulattya, és ha v́gy kel lenni, az mit akar, azt tselekedgye, nem vétkezic. Mennyen férhöz.

37 Az ki pedig ö magá el végezte, és az siŭkség nem kénsieriti, hanem az ö akarattyáual bîr, és ezt el végezte siiuében hogy meg tartsa az ö leányát, iól tselekesii.

38 Azért az ki el adgya házasságra (leányát,) iól tselekesii, az ki pedig nem adgya, iobban tselekesiic.

38 [p] Az asisioni állat meg kötelezteteтt töruéńnyel, mîg az ö Wra él, ha az ö Wra el alusiic, siábados hogy el mennyen az ki höz akaria, tsac az Wrban.

40 De Bódogb lésien, hogy vgy marad az én értelmem sierint, hisiem pedig hogy én bennemis az Isten lelke vagyon.

VIII Rész.

1 AZ [a] mi pedig azokra néz à mellyec az báluányoknac áldoztatnac, tudgyuc mindnyáián, hogy àffelöl értelmŭnc vagyon. (De) az értelem fel fualkodtat, az sieretet pedig eppit.

2 Ha

k: Az ſzüzeſſeg az hazaſſagnal iob, az okban tudni illic à kic magokat meg tarthattyac, mert az hazaſſagban ſoc haboruſag vagyon.

l: Maſodic, mert ez vilagnac ideie röuid, azert az hazaſſaggal vgy ellyen az ember hogy Iſtentöl el ne vonattaſſec.

m: Harmadic oka, miert iob az ſzüzeſſeg, mert à kinec feleſege vagyon, ez vilagiakban ſiorgalmatos. Az ki pedig hazaſſagnelkŭl, valy igaz ſzüz nē ollyan mint à haratoc, az Iſten dolgaibā foglalatoſec.

n: Vegyec eſzekbe ezt az Papiſtac, mert azt mondgyaſſent Pal hogy az ſzüzeſeget nem azert di tſeri hogy valakit törbe ey tſen, es valakit arra erölteſſen hogy meg ne haza ſodgyec.

o: Az atyaknac anyaknac ſzol à kiknec el ado leanyoc vagyon.

p: Az özuegy aſſzoni allatokrol.

a: Ertelme ez, Tudom hogy à baluannac aldoztatot eledel felöl azt ſzoktatoc mondani, hogy tudgyatoc hogy à baluany ſemmi, es az meg nem fertezteti ſem meg nē ſzenteli az eledelt. Vgy vagyon pedig, hogy vagyon bennetec tudomany, de miuel hogy ſzeretettel meg nē temperaltatot, az ollyan tudomany nem io.

minden lőttem, hogy valakiket meg nyernéc.

23 Ezt pedig miuelem az Euangeliomért, hogy az Euangeliomban az halgatóckal egybe réſiem légyen.

f: Az pállya futásbol es az halaſtoſsagtol vött haſonlatoſsag altal int ti őket az keresztni viteſségre, mertek ſokan eletre, mellyec iutalmatis mondgya.

24 f Auagy nem tudgyátoké, hogy à kic az tzélban futnac iólehet mindnyáián futnac, de egy véſsi el az iutalmat? vgy fuſſátoc, hogy az iutalmat el veheſſétec.

25 Az ki pedig az pállya futásban tuſakodic, mindenekben maga türtetö. Azoc pedig azért hogy az veſiendö Coronát el vegyéc, mi pedig azért, hogy az rothadat lant.

26 En azért vgy futoc, mint nem bizoñtalanra, vgy hartzoloc mint nem hijába váguán az eget.

27 Hanem az én teſtemet meg ſanyargatom, és rabſág alá adom, hogy valami módon, holott én predikálloc máſnac, gonoſi életö én ne légyec.

X. Réſz.

Exod: 13. Num: 9. Exod. 40. 16. 17.

1 NEm akarom pedig hogy ti ezt ne tudgyátoc, hogy az mi attyáinc mindnyáián amaz köd alatt vóltanac, és mindnyáián az tengeren által mentenec.

Num: 20. 11. a: Moſesben. az az, Az ö halalagyſága alatt.

2 Es mindnyáián az Moſesben meg kereztelkedtec, a azködben és tengerben.

b: Azt akaria értetni hogy miképpen nekic volt keresztſegec, azonképpen volt az mi vatſoranc helyebe mas Sacramentumoc.

3 b Es mindnyáián egy lelki eledelt öttec (mi velünc.)

4 Es mindnyáián egy lelki italt ittanac; Ittanac pedig az lelki kö ſiiklából, melly öket köueti vala, az kö ſiikla pedig Chriſtus vala.

5 De ſokat azoc közzül az Iſten nem keduelt, mert az puztában le vágattattac.

Num: 11:

6 Ezec pedig mi példáinc vóltanac, hogy gonoſit ne kéuánnyunc, miképpen azoc kéuántanac.

Exod: 32.

7 Báluány imádoc ſe legyetec, mint ö közzülöc némellyec mint meg vagyon irua: le üle à nép enni és innia, és fel kel iátzani.

Num: 25.

8 Se pedig ne paráználkodgjunc, mint azoc közzül némellyec paráználkodtac, és egy napon el eſtenec huſion háromezeren.

Num: 21.

9 Se az Chriſtuſt ne kéſértsüc, mint ö közzülöc némellyec kéſértéc, és à kigióc miatt el veſiénec.

Num: 14.

10 Se pedig ne zúgolodgyátoc, miképpen ö közzülöc némelljec zúgolodánac, és el veſiénec az puztitó (Angyal) miatt.

c: Vigaztallya az keresztyeneket hogy az Izraelitac példáiokat hallvan ketſégbe ne eſſenec.

11 Mind ezec pedig példában léſsnec vala raytoc, meg irattatac pedig az mi intéſünkre, kikre ez vtólſo idöc iutottanac.

d: Ealuany imadoſrac mögya az baluanoknakaldoztatot allatoknac meg eteſer. Mert noha ez ideig arra intette öket hogy azokat meg ne egyec az erötelen atyafiakert: Mind az altal immar kemenyben diſputal, es azt mondgya hogy baluani imádaſba keueri magat az ki azokat meg eſi.

12 Azért à ki magának láttatic állani, meglássa hogy el ne eſſéc.

13 c Nem egyéb hanem tſac emberi kéſértet eſett raytatoc. De az Iſten igaz, ki nem hágy titeket fellyeb kiſértetni annál, à mint tel ſienuedhetitec, sőt mind az kéſértettel egyetemben az ſiabadúlásra vtat nît, hogy el ſienuedheſſétec.

14 Azért ſierelmeſim táuoztaſſatoc el az báluány imádáſt. d

15 Vgy ſióloc mint tudóſoknac, itéllyétec meg ti à mit mondoc.

az ő maga ſólgyán? Kitſoda plán tál ſiölöt hogy annac az borában ne innéc? auagy kitſoda tart nyáiat, hogy annac teiéből ne élne?

8 Auagy tſac emberi haſonlatoſſág ſierint mondomé ezeket? Auagy nem ezt mondgyaé az törueńnis?

Deut: 20.

9 Mert az Moſes törueńyében, meg vagyon irua: Ne köſd fel az nyomtató ökörnec ſiáiát. Auagy az ökrökre vagyoné az Iſtennec gondgya?

10 Auagj nem mi érőttünc mongyaé ezt? Mert mi érőttünc iratott ez meg, hogy az ki ſiánt, reménſég alatt kel añac ſiántani, és az ki tſépel reménſég alatt, az ő reménſégében réſieſnec kell lenni.

11 Ha mi ti néktec lelkieket vetettünc, nagy dologé ha mi az ti teſti marhátokat arattyuc?

12 Ha egyebec köztetec az ő ſiabadſágoknac haſinát véſiic, miért nem inkáb mi? De mi nem éltünc ez ſiabadſággal, hanem mindeneket el türtönc hogy az Euangeliumnac folyáſát meg ne késlelnöc.

13 Auagy nem tudgyátoké, hogy az kic az ſient dólgokban munkálodnac, à mellé rendeltetett iöuedelemből élnec?

14 Ecképpen rendelte az WR azoknac à kic az Euangeliomot predikállyác, hogy az Euangeliomból éllyenec?

15 De én éggyickel ſem éltem: Ezeketis nem azért irtam hogy én velem azt tſelekedgyéc, mert iob vólna nékem meg halnom, hogy nem mint valaki hijába valóuá tenné az én ditſekedéſemet.

16 b Mert ha predikállom az Euangeliomot, azzal nem ditsőkedhetem, mert az ſiükſég kénſierit. Iay pedig nékem ha az Euangeliomot nem predikállom.

17 c Mert ha akaratom ſierint miuelem azt, iutalmam vagyon, ha akaratom ellen miuelemis, Sáfárſágot bizott Iſten én reám.

18 d Mitſoda iutalmom vagyon tehát? ez, hogy mikor predikállom az Euangeliomot, az Chriſtuſnac Euangeliomát ingyen valóuá tegyem, hogy az én ſiabadſágommal gonoſiúl ne éllyec az Euangeliomnac predikállásában.

19 e Mert én ſiabados léuén, magamat mindeneknec ſiólgáiáuá töttem, hogy többeket nyerhetnéc meg.

20 Es az Sidóc között úgy tartottam magamat mint Sidó, hogj àSidókat meg nyerhetném. Azoc között az kic az töruény alatt vadnac, úgy viſeltem magamat, mint ha az töruény alatt vólnéc, hogy az kic az töruény alatt vólnánac, azokat meg nyerném.

21 Az kic töruéńnélkül valóc, (úgy viſeltem magam azoc közt,) mint ha énis töruéńnélkül vólnéc, (maga nem vagyoc Iſten elött töruéńnélkül való, hanem az Chriſtus töruényénec aláia vettetem,) hogy meg nyerném az töruéńnélkül valókat.

22 Az erőteleneknec löttem úgy mint erőtelen, hogy az erőteleneket meg nyerném. Mindeneknec min-

b: Azt akarja mondani hogy nődiſzelkedhetic ember azzal az mit tizti ſierint kell ezeleked ni, mellyet ha nem miuel ne vetkezznec.

c: Az ő példa-iuual teſzen bizomſágot, à között az kiörömeſt, es az között az kinyőſzitéſből ítr tiztiben, azt mondgyapedig hóra akaratyas ſierint miuelis iutalma vagyon, ha keſzeritésből, vgyé el kel iarni tiz ben, de nem kedues.

d: Meg mondgya ſzolgalatyanac iutalmat, mely ez. Mert az Euangeliomot kel nezsben vſſic, es ſim'i nem mondhattya nékem hogy nem elec, ha vem gonoſzul e lec az en ſiabadſagommal

e: Azt mondgya hogy nehi noha ſiabadſaga vagyon az Chriſtusban, mind az altal az erőteleneknek ſiabta magat hogy azokat meg nyernemint ha ſiabados nem volna.

16 Az hálá adáſnac pohára, mellyet meg ſientelünc, auagy nem Chriſtus véréuel való közösülesünké? Az kenyér az mellyet meg ſiegünc, auagy nem Chriſtus teſtéuel való közösülesünké?

17 Mert egy kenyér, és egy teſt vagyunc ſokan, mert mindnyáián egy kenyérböl éſiünc.

18 Tekintſétec meg az teſt ſierint való Izraelt. Az kic áldozatban éſinec, auagy nintſené közöc az óltárhoz?

19 e Mit mondoc azért: hogy az báluány valami vólnaé, vagy az báluáńnac áldoztatott valami vólna?

20 Söt azt mondom, hogy az mit az pogányoc áldoznac, az ördögnec áldozzác, nem az Iſtennec. Nem akarom pedig hogy az ördögnec közöſi legyetec.

21 Nem ihattyátoc az WR pohárát, és az ördögöc pohárát. Nem lehettec az WR aztalánac, és az ördög aztalánac réſieſi.

22 Auagy ném ingerljüké haragra az Iſtent? auagy erösbec vagyunké ö nálanál?

23 f Mindenec ſiabadoc énnékem: De nem mindenec haſinálnac. Mindenec ſiabadoc, de nem mindenec eppitenec.

24 Senki ne kereſſe az mi öué, hanem minden azt kereſse az mi máſé.

25 Valamit az méſiár ſiękben árúlnac, meg egyétec, ſemmit nem tudakozuán felöle, az lelki eſmeretért.

26 Mert az Wré az föld, és annac minden gazdagſága.

27 Hogy ha valaki az hitetlenec hözzül titeket el hiuand, és el akartoc menni, valamit elö hoznac, meg egyétec, ſemmit nem tudakozuán felöle, az lelki eſmeretért.

28 g De ha valaki azt mondgya: Ez báluáńnac áldoztatott, ne egyetec az emberért à ki azt mondotta, és az lelki eſmeretért. Mert az Wré az föld, és annac minden gazdágſága.

29 Nem az te lelki eſmeretedért mondom, hanem annac lelki eſmeretiért. Mert az én ſiabadſágom miért ſiidalmaztatic máſnac lelki eſmeretitöl? h

30 Es ha én (Iſteni) kegyelemböl éſiem, miért itéltetem azért hitetlennec, az miért én hálákat adoc?

31 Azért akar éſitec, akar iſitoc, akar mit tſelekekeſitec, mindeneket az Iſten ditſöſégére miuellyétec.

32 Meg ne botránkoztaſſátoc, vagy az Sidókat vagy à Görögöket, és az Iſtennec anya ſient egy házát.

33 Miképpen énis mindenekben, mindeneknec kedueskedem, nem kereſuén az én magam haſinát, hanem ſokaknac haſinokat, hogy meg tartaſſanac.

X. Réſz.

1 LEgyetec én köuetöim, mikeppen énis köuetöie vagyoc az Chriſtuſnac.

2 Ditſér-

e Az baluani ſemmi ö magában, es az eledelt ſem meg nem ſientelheti, ſem meg nem ſerteztetheti, de ha az veget meg gondollyuc, ördögnec ſienteltetic az az eledel, annira hogy az ki az zal eel, keueri magat baluany imadasba.

f: Az oknac felel, kic az kereztyeni ſiabadſaggal menthettec volna magokat.

Pſal: 24.

g: Az az, Ne egyetec meg az erötelenekert, ti azert meg nē fogiatkoztoc etelnelkül, mert az Wre az föld, &c.

h: Az az, ha à ti atyatoc fiainac botrākozaſaual eſtec, az ti kereztyeni ſiabadſagtoc ſidalmaztatic.

2 Ditſérlec pedig titeket atyám fiai, hogy én róllam mindeneſtöl meg emlekeztec, és à minęmö rendeléſeket ſiabtam (köztetec,) azokat meg tartyátoc.

3 Akarom pedig hogy ezt tudgyátoc, hogy az Chriſtus minden férfiunac feie: Az Aſiſioni állatnac pedig feie az férfiu, az Chriſtuſnac pedig feie, az Iſten.

4 Minden férfiu az ki imádkozic bę fedett föuel, meg rutîttya az ö feiét.

5 Minden aſiſioni állat pedig à ki imádkozic vagy iráſt magyaráz, mezîtelen föuel, az ö feiét meg rutîttya, mert az ſiinte annit téſien mint ha meg niretett vólna (az ö feie.)

6 Mert az aſiſioni állat ha bę nem fedi az ö feiét, niretesſéc el az ö haia, hogy ha pedig éktelen az aſiſioni állat feiénec meg niretni, fedezze bę az ö feiét.

7 Mert az férfinac nem kel bę fedni az ö feiét, miuel hogy ö Iſtennec képe és [a] ditsöſége, de az aſiſioni állat, az férfiu ditſöſege.

8 Mert nem az férfiu az aſiſioni állatból, hanem az aſiſioni állat az férfiuból.

9 Mert nem teremtetett az férfiu az aſiſioni állatért, hanem az aſiſioni állat az férfiuért.

10 Azért kel az aſiſioni állatnac feién lenni az férfiu hatalmánac bizonſágánac, az Angyalokért.

11 Mind az által ſem az férfiu nem lehet az aſiſioni állatnélkül, ſem az aſiſioni állat az férfiunélkül, az WRnac rendeléſe ſierint.

12 Mert miképpen hogy az aſiſioni állat az férfiuból vagyon, azonképpen az férfiu az aſiſioni állat által, mind az ketten pedig Iſtentül vadnac.

13 Magatokban itéllyetec meg hogy ha illendö dolog aſiſioni állatnac mezîtelen föuel imádni az Iſtent?

14 Auagy az terméſietis nem tanité meg erre titeket, hogy az férfiunac éktelen dolog nagyhaiat viſelni.

15 Az aſiſioni állatnac az ellen viſiontag ékeſſégére vagyon az nagyhay? Mert néki feie fedezéſére adatott az.

16 Hogy ha valaki ezec ellen verſeng, mi nékünc ollyan ſiokaſunc nintſen, ſem az Iſtennec gyülekezetinec.

17 [b] Ezt pedig tudtotokra adom hogy nem ditſérlec ebben titeket, hogy nem haſionnal, hanem kárral gyültec egybe.

18 Mert elöſier, mikor egybe gyültec az gyülekezetbe, hallom hogy viſiſia vonáſoc vadnac köztetec, valami réſire pedig hiſiemis.

19 Mert ſzükſég lenni à haſonlá ſoknac köztetec, hogy az kic álhatatoſoc, ezec meg eſmérteſſenec.

20 [c] Azért mikor egybe gyültec, ez nem WR vatſoráiánac étele.

21 Mert kiki mind az ö ſáiát vatſoráiát éſzi meg, némely pedig éhezic, némely réſzeg.

22 Es

a: Az az Iſten hatalmaſſaganac kepe vagy abrazattya.

b: Az ſzur vatſoraiaban valo gonoſſ ſzokaſt feddi meg, es az ſzurnac vatſoraiat helyere allattya az mint Chriſtus ſtol ſzerezetetet.

c: Regen az gyülekezetekben volt illyen ſzokas, hogy az ſzur vaſoraiarac elötte lakodalmot ſzereznenec. De miuel hogy az zal gonoſſul el nec vala, es à ſzegenyeket meg vtallyac vala, reſzegeſkednec, tobzodnac vala, azert azt ſzet Pal meg feddi, es azt az ſzokaſt el törli.

22 Es mintſené házatoc az ételre és italra? Auagy az Iſtennec anya ſient egy házát meg vtállyatoké, és azokat ſiégyenititeké az kiknec nintſen (mit enniec?) Mit mondgyac néktec? Ditſérieleké titeket? ez dologban nem ditſérlec.

d: Az Wr vatſoraiat behere allattya az mint Chriſtus ſzerzette.

23 [d] Mert én az WRtól vöttem, mellyet néktec elötökbeis adtam: Hogy az WR Ieſus melly étzaka el áróltatéc vötte az kenyeret.

24 Es hálákat aduán meg ſiegte, és ezt mondotta: Vegyétec, egyetec. Ez én teſtem, melly ti éröttetec meg töretic. Ezt tſelekedgyetec az én emlekezetemre.

25 Haſonlatos képpen az pohártis (vötte) minec vtánna vatſorált vólna, ezt monduán: Ez pohár amaz wy Teſtamentum, az én vérem által. Ezt tſelekedgyetec valameniſier iſiſiátoc, az én emlekezetemre.

26 Mert valameniſier eienditec ez kenyeret, és ijangyátoc ez pohárt, az WRnac halálát hirdeſſétec, à mig el iöuend.

27 Azért valaki eiendi ez kenyeret, és ijangya ez WRnac pohárát méltatlanúl, vétkezic az WR teſténec és verénec ellene.

28 Probállya meg azért minden ember magát, és úgy éggjéc abból à kenyérböl, és úgy igyéc abból az pohárból.

29 Mert az ki éſiic és iſiic méltatlanúl, kárhozatot éſiic és iſiic magánac, hogj meg nem betſülli az WRnac teſtét.

30 Ennekokaértis vadnac ti köztetec ſoc erötelenec és betegec, és el aluttanac ſokan.

31 Mert ha mi magunc itélnöc meg magunkat, nem bünteteténc Iſtentöl.

32 De mikor bünteteténc, az Wrtól tanitatunc, hogy ez világgal el ne kárhoztaſſunc.

33 Azért atyámfiai, mikor egybe gyültec az ételre, egy máſt meg váriátoc.

34 Hogy ha valaki éhezic, othon egyéc, hogy kárhozatra ne gyüllyetec egybe: Az töb dólgokat el rendelem, mikor közzétec mégyec.

XII. Reſz.

a: Nem akarom hogy Az Iſtennec tſelkẽ aiandokjual gonoſſul ellretec, az Iſten hazanac rom laſara.

1 [a] AZ mi néz à lelki aiandokokra, nem akarom hogy àffelölis tudatlanoc legyetec.

b: Elsö oka: Mert Iſtentöl vötetec az aiandokokat, mely meg tezic abból, mert ez elott baluany imadoc voltatoc, moſt kereztyenec.

2 [b] Tudgyátoc hogy ti pogányoc vóltatoc, és az néma báluanyokhoz raggadtattoc vala, az mint vitettec vala.

3 [c] Azért tudtotokra adom néktec, hogy ſenki az ki Iſtennec lelke által ſiól, az Ieſuſt ner átkozza: Es ſenki nem mondhattya az Ieſuſt WRnac, hanem tſac az ſient lélec által [d]

c: Maſic oka: Az ki Iſten lelke altal ſzolnak el az Chriſtus viandokjual, mert az ſient tetec dicsöbiti Chriſtuſt.

4 [e] Az aiándokokban pedig külömbſég vagyon, de vgyan azon lélec.

d. Harmadic: Az kiben ſient lelec vagyon, dicsöbiti Chriſtuſt.

5 Az egy házi ſiolgálatokbanis külömbſégec vadnac, de vgyan azon WR.

6 Külömbſégec vadnac az Iſteni eröknec aiándokibañis, de vgjan azon egy Iſten, ki mind azokat mindenekben tſelekeſii.

e. Negyedic: Iſten az tetkẽ aiandokokat adoia.

7 Min-

a: ötödic: Harmadnra adgya Iſten az ő aiándokit.

7 f Mindennec pedig adatic az léleknec aiándoka, hasonra.

c: Példanec okáert elöſ ſzámlallya az Iſten mec egy nehani rendbeli aiándokit.

8 g Mert némellynec az Iſten lelkétül adattatic böltſeſégnec beſéde, némellynec pedig tudománnac beſéde, vgyan azon lélektül.

9 Némelynec pedig hit, vgyan azon lélec által, némelynec pedig gyógyitáſnac aiándoki, vgyan azon lélec által.

10 Némelynec Iſteni erőknec czelekedéſére való aiándokoc. Némelynec iöuendő mondás, némelynec az lelkeknec meg válaztáſának aiándoka, némelynec külömbözö nyelueknec nemeinec tudáſa, némelynec nyelueknec magyarázáſa.

b: Az emberi teſtnec haſonlatoſſaga altal bizonittya hogy Iſten az ő aiandokit, adgya az ő hazaſzéppiteſére. Nemeri pedig az anya ſzentegyházat Chriſtuſnac, mert egy teſt Chriſtus es az ő haza.

11 De mind ezeket tſelekeſſi vgyan azon egy lélec, oztogatuán azokat kiuálképpen mindeneknec az mint akaria.

i: Az emberi teſtül vőt haſonlatoſſagot magyarazza, melynec reſzei ezek. Elöſ az teſt egy, de ſok tagoc. Maſodic, az tagoknac külömb külömb aiandoki vadnac, es egynec nem mindent adot Iſten. Harmadic, Az fő tagoc, ne vitaſſanac meg az alab valo tagokat, sőt az alab valokat inkab becſülhec. Negyed, ha egyik tag ſzenued az többi, es ſzenued.

12 h Mert miképpen az teſt egy, és annac ſoc tagai vadnac; az egj teſtnec tagai pedig noha ſokac, mind az által egy teſt. Azonképpen vagyon az Chriſtuſis.

13 Mert egy lélec által mi mind nyáián egy teſttè kereztelkedtünc, akar Sidóc, akar Görögöc, akar ſiólgác, akar ſiabadoſoc; és mindnyáián egy ital által löttünc egy lélecké.

14 i Mert az teſt nem egy tag, hanem ſoc tag.

15 Ha azt mondgya az láb, miuel hogy én nem vagyoc kęz, azért nem vagyoc az teſtből való, Auagy nem à teſtből valoé azért?

16 Ha azt mondgya az fül: nem vagyoc én ſiem, nem vagyoc az teſtből való, auagy nem az teſtből valóé azért.

17 Ha mind az egéſi teſt ſiem, hol az hallás? ha mind hallás, hol az illatozás?

18 De az Iſten az tagokat helheztette eggjenként külön külön az teſtben, az mint akarta.

19 Hogy ha mind azoc egy tag vólnánac, hól vólna az teſt.

20 De iólleher az tagoc ſokac mind az által egy teſt.

21 Nem mondhattya pedig az ſiem à kęznec, nem ſiükölködöm te náladnélkül, vagy az fő az lábaknac nem mondhattya, nem kelletec nékem.

22 Sőt inkáb az mellyec az teſtnec leg erőtelenb tagainac láttatnac, azoc igen ſiükſégeſec.

23 Es az mellyeket alitanac lenni tizteletleneknec, azoknac nagyob tizteſſégec vagyon.

24 Mert az mellyec tizteſſégeſec, azoknac nem ſiükſég az ékeſſég. De az Iſten igy mértekelte à teſtet mind egyetembe, hogy az melly tizteſſégnélkül való vólna, annac nagyob tizteſſéget adna.

25 Hogy ne légjen haſonlás à teſtben, hanem az tagoc egyenlö képpen éggyic az máſikért ſiorgalmatoſoc léuén, à teſtet táplálljác.

26 Es ha éggyic tag ſienued, mind az tagoc egyetembe bánkodnac. Ha éggyic tag tizteſſéggel illettetic, egyetembe örülnec mind az tagoc.

27 Ti pedig az Chriſtus teſte vattoc és ő tagai réſi ſierint.

28 Némel-

k: Peldanac o kaert elő ßam lal az anya ßent egy hazbeli tagokbã.

28 k Némellyeket pedig rendelt Iſten az Anya ſient egy házban, előſier Apaſtalokat. Az vtán Prophétáhat, harmadſior Doctorokat. Az vtán rendelt hatalmaſſágokat, az vtán gyogyitáſnac aián dokit, ſiegényeknec ſegéllőit, kőſſégnec igazgatóit, nyelueknec kűlőmbőző nemeit.

29 Auagy mindnyáián Apaſtaloké azoc? vagy mindnyáián Prophétáké? Auagy mindnyáián Doctoroké? vagy mindnyáián hatalmaſſágoké?

l: Inti őket hogy az ollyan aiándokokra, igyekezzenec mellyec eppűletre valoc, es meg mondgya hogy őket meg tanittya, azoc mimodon leßnec eppűletre.

30 Vagyoné mindeniknec gyogyitáſra való aiándoka? vallyon mindnyáián ſiólnaké kűlőmbőző nyelueken? vallyon mindnyáián magyaráznaké (iráſt?)

31 l De az ollyan aiándokokra igyekezzetec, az mellyec haſinosbac: Es męg drágalatosb vtát mutatoc néktec.

a: Azt mondgya, hogy vgy leßnec az Iſtẽ aiandoki eppűletre valoc, ha ßeretet leßen bennec.

XIII. Réſz.

1 HA a embereknec vagy Angyaloknac njelueken ſiólnékis, ſieretet ha nintſen én bennem, ollyanná lőttem mint à zengő ęrtz, és az pengő Cymbalom.

2 Es ha iőuendőt tudgyakis mondani, és minden titkokat, és minden bőltſeſéget tudgyakis, és ha egéſi hitőm vagyonis, vgy annira hogy à hegyeket el viheſſem helyérűl, ha ſieretet nintſen én bennem, ſemmi vagyoc.

3 Es ha minden marhámat az ſiegénjec tapláláſára kőltőmis, és ha az én teſtemet az tűzre adnámis, ha ſieretet nintſen bennem, ſemmit az nem haſinál.

4 b Az ſieretet tűrő, kegyes, az ſieretet nem irégykedic, az ſieretet nem tſelekeſiic álnokúl, nem fuualkodic fel.

b: Az ßeretet nec ereit vagi haßnait mongya meg.

5 Nem tſelekeſiic éktelenűl, nem kereſi tſac az ő haſinát, nem geried hamar haragra, nem gondol gonozt.

6 Nem őrűl az hamiſſágnac, őrűl pedig az igaſſágnac.

7 Mindeneket el ſienued, mindeneket hiſien, mindeneket reménl, mindeneket el tűr.

8 c Az ſieretet ſoha el nem fogy: De az iőuendő mondáſokis el tőreltetnec, az kűlőmbőző nyeluekis meg ſiűnnec, az tanulásból való eſméretis el tőrőltetic.

c: Az ßeretet meg marad ő rőcke.

9 Mert réſi ſierint vagyon bennűnc az tanúlás, réſi ſierint az prophétálás.

Vagy: eſmeretet.

10 De minec vtánna el iőuend az tőkélletes tellyeſſég, el tőreltetic az mi réſi ſierint vagyon.

11 d Mikor gyermec vólnéc, vgy ſióltam mint gyermec, vgy gondolkodtam mint gyermec, vgy értettem mint gyermec: Minec vtánna pedig őreg emberré lőttem, el hadtam az gyermekhőz illendő dólgokat.

d: Peldaual bizonittya hogy el tőrőltetic az eſmeret mely moſt vagyon bennőnc.

12 e Mert moſtan látunc tűkőr által és homályos beſiéd által. De amakor ſiemtűl ſiembe, moſt réſi ſierint vagyon bennem az eſméret, ackor pedig léſien az eſméret (vgy) à mint tanitatom.

e: Mas haſonlatoſſag.

13 f Azért moſtan meg marad az hit, az reménſég, az ſieretet, ez három, ezec kőzőtt pedig leg nagyob az ſieretet.

f: Az ßeretetet mondgya nagyobnac: Előßer mert az hit czac Iſtẽre nez, de à ßeretet mind Iſtenre, mind emberekre. Maſodßor, mert à hit, remenſeg, meg ßűnnec az őrőc eletben, de az ßeretet tőkellyetes leßen.

14 Réſi

XIIII. Resz.

1 a Kŏuessétec az sieretetet, kéuannyátoc az lelki aiándokokat. De mindennél inkáb hogy irást tudgyátoc magiarázni

2 b Mert az ki nyelueken túd sió lani, nem embereknec siól hanem Istennec, mert senki nem érti, noha sient lélec által titkos dólgokat siól.

3 Az ki pedig irást magyaráz, az embereknec sióll eppŭlésre, in tésre, és vigaztalásra.

4 Az ki idegen nyeluen sióll, ma gát eppiti, az ki pedig irást magyaráz az gyŭlekezetet eppiti.

5 Ióllehet pedig akarnám ha mindnyáián tudnátoc kŭlŏmbŏzŏ nyelueken sióllani. De inkáb, hogy irást tudnátoc magyarázni. Mert nagyob az irás magyará zó, hogy nem az ki nielueken siól hanem ha meg magyarázza, hogy az gyŭlekezet eppŭllyŏn.

6 c Ha pedig attyámfiai, én ti hozzátoc mennéc és nyelueken siólanéc, mit hasinálnéc néktec, hanem ha siólandoc néktec vagy ielenés által, vagy tudomán által, vagy Prophétia által, vagy tanitás által.

7 d Az oktalan állatokis az mellyec zengenec, mint sip, vagy hegedŏ, ha siép válaztást nem tésinec az zengesben mimódon erthettyŭc meg à mit énekelnec vag az Sippal, vagy az hegedŏuel?

8 Mert ha az trombita bizontalan zengést tésien, kitsoda késiŭl az hartzra?

9 Azonképpen tijs ha az ti nyel uetec által bizonyos iegyzŏ siót nem sióltoc, mi módon érthetic meg az mit sióltoc? tsac hijába lésien siólástoc.

10 e Mint példa reiá, enni soc fęle siólás vagyon ez világon, és eggijs nintsen értelemnélkŭl.

11 Hogy ha annac okaért nem tudandom az siónac iegyzését, az elŏtt à ki nékem siól, idegen nyel uen való lésiec, és az ki én velem siól, énnekemis idegen nyeluen sióló lésien.

12 Azonképpen tijs miuel hogy az lelki aiándokokat kéuánnyátoc, az annya sient egy háznac eppŭletire igyekezzetec, hogy ab ban neuekedgyétec.

13 Annac okaért az ki nyelueken siól, kérie Istent hogy megis magyarázhassa.

14 f Mert ha idegen nyeluen kŏ nyŏrgŏc (az gyŭlekezetben,) az Istennec lelke által való indulatom kŏnyŏrŏg, de az én kŏnyŏrgésemnec értelme, hasiontalan (az gyŭlekezetnec.)

15 Mitsoda tehát? ha imádkozom az sient lelec inditásából, értelemmel imádkozzam, ha eneklec az lélec által, értelem̃el énekel lyec.

16 g Mert ha az sient léleknec aiándoka által hálákat adsi (Istennec) az gyŭlekezetben, az tudatlan parazt ember mimódon mond à te hálá adásodra Ament? mert nem tudgya mit mondasi.

17 Mert te ióllehet ió móddal adsi hálákat, de más nem eppŭl abból.

a: Az Isteñec lelki aiandoki kŏzŏt, aian lia mindennec selette az prophetalast, az az, irás magyarazast.

b: Elsŏ oka, Mert az ki szol nyelueket ha azt meg nem magyarazza, ezac az Isten erti azt es nem szól eppŭletre

c: Masodic oka, Az en tanitasom ti kŏztetec haznos, de ha idegen nyeluē szoloc es meg nem magyarazom mit hasznal.

d Harmadic oka hasonlatossag.

e: Negyedic oka. Az idegen nyeluen szolo emberec nem ertic meg egymast, hanem ha az tolmats meg magyarazza.

f: ŏtŏdic. Ha idegen nyeluen kŏnyŏrgŏc, az en kŏnyŏrgesembŏl senki nem eppŭl.

g: Hatodic, ha az Istennec halakat adoc idegen nyeluē nem tud az parazt ember arra a ment mondani ha nem erti.

18 Hálákat adoc az én Istenemnec, hogy mindnyáiatoknál inkáb tudok én idegen nyelueken siólani.

19 De az kereztyéni gyülekezet ben, inkáb akaroc öt siót siólani értelemmel, hogy egyebeket tanitsac, hogy nem mint tíz ezeret siólni idegen nyeluel.

20 Attyámfiai ne legyetec gyermekec értelemmel, hanem gonossággal gyermekec, értelemmel pedig örögec legyetec.

Esa 28. h. Hetedie, Az idegen nyeluen valo szolas Isten büntetese az hitetlensegert

21 [h] Az töruénben meg vagyon iruán, Annac okaért, vgy mond, idegen nyeluel, es idegen aiakackal sióloc ez népnec, és vgjis nem halgatnac engemet, azt mondgya az Wr.

22 Az idegen nyeluec azért, ielenségec nem az hiueknec, hanem az hitetleneknec: Az irás magyarázás pedig, ielec az hiuöknec, nem az hitetleneknec.

i: Egybe veti az Apastal az iras magyarazasnac es az idegen nyeluen valo szolasnac hassnat

23 [i] Azért ha mind az egési gyülekezet egybe gyül, és mindnyáián idegen nyeluen siólanac, ha bę mennec az tudatlanoc vagy az hitetlenec, àvagy nem azt mondgyáké hogy bolondságot tselekeztec?

24 De ha mindnyáián irást magyaráztoc, ha bę mégyen valamely hitetlen vagy tudatlan, mindenektöl meg feddetic, meg itéltetic mindenéktöl.

25 Es ollyan módon az ö sziuénec titkai meg ielennec (annac,) és le borúluán arttzal az Istent imádgya, és hirdeti mindenütt hogy Isten lakic ti köztetec.

26 [k] Mitsoda azért attyámfiai? valamikor egybe gyültöc, nemelynec ditséretre való éneke vagyon, tudománya vagyon, nyelueken való siólásnac aiándoka vagyon, Isteni ielentése vagyon, magyarazásra való aiándoka vagyon, mindenec epülésre legyenec.

k: Meg tanittya az Apastal öket mimodon ellienec, mind az nyelueken valo szolassal, mind az magyarazas aiandokaual, de elöszer inti öket hogy epülesre igyekezzenec.

27 Ha idegen nyeluen akar valaki siólni, kettö, vagy mennel fel ljeb három siólljō egy más vtán, egy pedig meg magyarázza.

28 Hogyha nintsen magyarázó halgasson à gyülekezetben amaz, magában sióllyon Istennec.

1. Regula. Ketten vagy harman szollianac.

29 [l] Az irás magyarázóc közzülis ketten vagy hárman sióllyanac, az többi meg itéllyéc.

2. Egy mas vtan szollianac.

3. Eggyic meg magyarazza.

30 Hogyha az Istentöl valami ielentetic meg az mellette ülönec, az elsö halgasson.

4. Ha nintsen magyarazo, ne szollyon senki idegen nyeluen.

31 Mert egyénként mindnyáián magyarázhattyátoc az irást, hogy mindenec tanullyanac, és vigaztalást vegyenec.

l: Az iras magyarazasnac modgya.

32 Es az magyarázóknac értelmec, az magyarázóc itéleti alá vettettec.

33 Mert az Isten nem sieretöie az visisia vonásnac, hanem az békeségnec, mikeppen az sienteknec minden gyülekezetiben.

1. Regula. Ketten vagy harman prophetallianac.

34 Az ti asiony népeitec az gyülekezetben halgassanac, Mert nem engedtetett nékic az, hogy sióllyanac, hanem hogy engedelmesec legyenec, mint az töruénis mondgya.

2. Az többi meg itellie. Gen. 3.

35 Hogyha valamit meg akarnac tudni, othon kérdgyéc meg az ö férieket

3. Ha Isten valakinec iobbat ielentet, szabad legyen szolni.

4 Io rendel es moddal kiki prophetalhat

férieket: Mert éktelen dolog aſio ni állatnatnac ſiólni az gyülekezetbe.

5. Az magyarazoknac ertelmeket meg itelliec az magyarazoc.

36 Auagy ti tölletec ſiármazotté az Iſten béſiede? auagy tſac ti hozzátoc iutotté?

37 Ha valaki láttatic Prophétánac leñi, vagy lelki dolgokban tudósnac, vegye eſiébe, hogy az mit néktec iroc, azoc az Wrnac parantſolati.

38 Az ki pedig tudatlan, ám legyen tudatlan.

39 Azért attyámfiai erre igyekezzetec hogy iráſt tudgyátoc magyarázni: Es az nyelueken való ſiólástis meg ne tiltſátoc.

40 Mindenec pedig ékeſen, és ió renddel legyenec (ti köztetec.)

XV. Reſz.

a. Az Euangelium ſummaiat iutattya eſzekbe, hogy tudni illic Chriſtus meg holt, el temettetet es fel tamadot. Mellyet elöſzör iraſoekal, az vtan elö embereckel bizonit, Az mi fel tamadaſunkat az vtan eppiti az Chriſtus fel tamadaſabol.

1 a IMé eſietekben iutatom néktec atyámfiai az Euangeliomot, mellyet hirdettem ti néktec, mellyet bę vöttetec, mellyben állotokis.

2 Mellynec általa ha meg tartyátoc az minęmö beſiéddel én hirdettem, iduözültökis, hanem ha hiába hittetec.

3 Mert erre tanitottalac föképpen benneteket, mellyet énis tanúltam vala, hogy az Chriſtus meg hólt az mi büneinkért, az iráſoc ſierint.

4 Es el temettetett ſ-fel támadott harmad napon az iráſoc ſierint.

5 Es meg ielent Cepháſnac, az vtán az tizenkęt tanituányoknac

6 Az vtán meg ielent töbnec öt ſiáz atyafiúnál egyſierſ-mind, kic közzül ſokan ęlnec mind ez mai napiglan, némellyec pedig el alut tac.

7 Az vtán meg ielent Iacabnac, az vtán mind az Apaſtaloknac.

8 Leg vtólſior nékemis vgy mint idetlennec meg ielent.[b]

b. Idetlennec mondgya magat, mert hirtelenſeggel formaltatec, ſzülotec, hiuatec az Apaſtalſagra, nem vgy mint az töb Apaſtaloc kikuel Iſten ſokat daikalkodot,

9 Mert én az Apaſtaloc között leg kiſſeb vagyoc, ki nem vagyoc méltó arra hogy Apaſtalnac neueztеſſem, annac okaért mert háborgattam az Iſtennec anya ſient egy házát.

10 De Iſten kegyelme vagyoc, az mi vagyoc, és az ö kegyelme én hozzám, nem vólt hijába való, hanem többet munkalodtam hogy nem mint azoc: De nem én hanem Iſten kegyelme az melly én velem vagyon.

11 Mind én azért, mind azoc igy predikállottunc, és igy hittetec.

12 c Hogyha azért vgy predikálliuc, hogy Chriſtus fel támadott az halálból, mi módon mondgyác némellyec ti köztetec, hogy nintſen az halottaknac fel támadáſa?

c. Elſö erösſeg Ha Chriſtus fel tamadot mies fel tamadunc.

13 d Mert ha az halottaknac fel támadáſa nintſen, az Chriſtuſis nem támadott fel.

d. Maſodic erösſeg.

14 e Hogyha az Chriſtus fel nem támadott, hijába való kętſégnélkül az mi predikálláſunc, hijába való az ti hitetekis.

e: Harmadic.

15 f Annac felötte hamis tanuknakis találtatunc, miuel hogy az Iſten felöl illyen bizońſágot töttünc, hogy fel támaztotta az Chriſtuſt, kit fel nem támaztott, ha az

f: Negyedic.

módon támaztatnac fel az halottac, minęmö testuel iönec ki?

36 q Balgatag ember, az mit à földbe. vetsi, nem eleuenedic meg, hanem ha meg rothadand.

37 Es az mit el vetsi, nem azt veted el az mi az vtán ki kęll, hanem puzta magot, tudni illic gabonánac vagy egyęb állatnac maguát.

38 De az Isten ád annac testet az mint akaria, és minden fęle magnac kiuálképpen való testet.

39 r Nem minden test egy, hanem más az embereknec testec, más az barmoknac, más az halaknac, más az madaraknac.

40 s Es vadnac mennyei testec, vadnac földi testec, de külömb ditsösége vagyon az menniejeknec, külömb az földieknec.

41 Külömb az napnac ditsösége, külömb az hóldnac ditsösége, és külömb az Czillagoknac ditsöségec: mert az czillag külömböz az czillagtól fényességgel.

42 Igy lésien az halottaknac fel támadásáis: El vettetic, rothadandó test, fel támaztatic, rothadatlan.

43 El vettetic gyalázatos test, fel támaztatic, ditsöséges. El vettetic erötelen test, fel támaztatic, hatalmas.

44 El vettetic lelkes test, fel támaztatic lelki test, u vagyon lelkes test, vagyon lelki test.

45 Mert vgy irattatott meg, t-e remtetett az elsö ember az Adám élö állattá, az vtólso pedig eleuenitö lélecké.

46 De az lelki test nem elsö hanem az lelkes test (az elsö,) az másic lelki test.

47 Az elsö ember az földböl való és földi, az másic ember, az mennyei Wr.

48 Az minęmö amaz földi, ollyanoc az kic földiekis, és minęmö amaz mennyei, ollyanoc az kic mennyeiekis.

49 x Es miképpen hordoztuc az földinec ábrazattyát, az mennyeinekis hordozzuc ábrazattyát.

50 y Azt mondom pedig attyámfiai, hogy az test és vęr nem veheti az Isten orsiágánac öröksségét, és az rothadandoság az rothadatlan termésietnec öröksségét (nem veheti.)

51 z Imé titkos dolgot mondoc néktec: Nem mindyáiánalusiunc el, De mindnyáián el változtatunc.

52 Nagy hertelen és egy siem pillantásban az vtólso trombita sióra, (mert siól az trombita ackor) és az halottac fel támadnac rothadatlanságban, és mijs el változunc.

53 Mert siükség hogy ez rothadandó test, rothadatlan termésietet öltözzéc magára, és ez halandó test, halhatatlanságot.

54 Mikor pedig ez rothadandó test öltözic rothadatlanságba, és ez halandó test halhatatlanságba, ackor lésien az mi meg iratott, El nyeletett: à halál siinte diadalomig.

55 Hól vagyon halál az te diadalmad?

q: Szep hasonlatossagon magyarazza meg az testnec menemöseget. Mikeppen hogy az mag el rothad, es az vtan vgyan azon kel ki de nem ollyan vgy az test.

r. Masodic hasonlatossag.

s: Harmadic hasonlatossag mind ez ket hasonlatossag altal pedig egy dolgot ielent, hogy tudni illic mikeppen ezec egy mastol külömböznec, azon keppen az mi mostani allapatunc es az köuetkezendö.

t: Az mostani testönknec allapattyat veti egybe az mi köuetkezendö allapatunkal.

u: Meg mongya honnet legyen eredeti mind az lelkes mind az lelki testnec. Gen. 2.

x: Az az. Mikeppen szükseg nekönc elöszer erötelenecknec, gyarloknac lennönc, menemö volt Adam: Azonkeppen szükseg erösseknec, bünnel kül valoknac lennönc, hogy legyunc az Christusboz hasonlatosoc.

y: Okat mondgya miert kel az Christusnac abrazattyat hordoznunc, Mert az vijonnan valo születesnelkül nem mehetönc az eletre.

z: Az fel tamadasnac rendit mondgya meg.

halottac fel nem támaztatnac.

16 Mert ha az halottac fel nem támaztatnac, az Chriſtuſis nem tamaztatott fel

17 Ha pedig az Chriſtus fel nem támaztatott, hijába való az ti hitetec, és még az ti bűneitekben vattoc.

g: bödic.

18 g Az kic az Chriſtusban el aluttakis, azokis tehát el veſítenec.

h: Hatodic.

19 h Ha tſac ez világon hiſiűnc az Chriſtusban, minden embereknél nyaualyásbac vagyunc.

20 De az Chriſtus fel támadott az halálból, és azoknac az kic el

i: Az halottac nac elſő ſenge ie Chriſtus, mert ő fel támadot hogy mies az ő fel támadaſanac ereie altal fel tamadgyunc

aluttanac, lött elſő ſengéie. i

21 Mert miuel hogy ember által vagyon az halál, az halottaknac fel támadáſáis, ember által.

k: Hetedic.

22 k Mert miképpen Adámban mindnyáián meg halnac, azonképpen az Chriſtusban mindnyáián meg eleuenitetnec.

23 Minden ember pedig rend ſierint, Elſő ſenge Chriſtus, az után az kic Chriſtusé, az ő el iöuetelekor (támadnac fel.)

l: Ext mondgya az hiuec vigaztalaſara. Ertelme pedig ez, mikor az hiuek Chriſtus viſſi az atya eleibe. es mikor ellenſegit mindeneſtől el rontangya, ackor vege leſzen ez világnac.

24 l Az után vég léſien, Mikoron kezéhöz adgya (Chriſtus) az orſiágot az Iſtennec és az atyánac, mikoron el törlend minden birodalmat, minden hatalmat, es minden erőt.

Pſal. 110.

25 Mert kel néki wralkodni, mig nem minden ellenſégit az ő lába alá veti (az Iſten.)

26 Vtólſior pedig az mi ellenſégünc, az halál el töröltetic.

Pſal. 8.

27 Mert mindeneket vetett (Iſten) az ő lába alá, mikor pedig azt mondgya (az irás,) hogy minden ec az ő birodalmába vettetec: niluán való dolog hogy az kiuől mondgya az ki néki mindeneket birodalmába adott.

28 Minec vtánna pedig mindenec az ő birodalmába vettetnec, ackor fiuis à annac aláia vettetic, az ki néki mindeneket birodalmába adott, hogy az Iſten mindenekben minden légyen.

m: Nioleztadic.

29 m Mit téſinec tehát azoc az kic meg kereztelkednec vgy mint hóltac, n ha az halottac fel nem támaztatnac? miért kereztelkednec meg tehát vgy mint hóltac?

n. Vagy meg holtac helyebe. Mondatnac pedig vgy mint holtac meg kereztelkedni á kie az halalbol valo fel tamadaſnac remenſegere kereztelkednec.

30 o Mijs minden ſiem pillantásban miért ſienuedűnc nyomoruſágot?

o: Kilentzedic Ha fel nem tamadunc, miert ſzenuedűnc, tob tehat az teſtnec kedue ſzerent élni.

31 Minden nap meg haloc, az ti ditſőkedéſtekre (eskeſiem,) melly vagyon nékem az Ieſus Chriſtusban az mi Wrunkban.

32 Ha tſac emberi mód ſierint hartzoltam meg az fene beſtiákkal Epheſumba, mitſoda haſinom vagyon abban, ha az halottac fel nem támadnac? Egyűnc és igyunc, mert hólnap meg halunc.

33 Ne téuelegietec, az ió erkölczöt meg ferteztetic az gonoſi társaſágoc.

34 Serkennyetec fel igaſſágra, és ne vétkezzetec, mert némellyec az Iſtent nem eſméric, néktec ſiégyénüléſtekre ſióloc.

35 p De mondhatná valaki: Mi módon

p: Immar kezd diſputalni az fel támadot teſteknec menemőſegekről.

Ose. 13.

dalmad? hól vagyon koporsó az te fulakod?

56 a Az za halálnac pedig fulakia bün, az bünnec pedig ereie, az töruén.

57 b De az Istennec légyen hála, ki adott mi nékünc diadalmat, az mi Wrunc Iesus Christusnac általa.

58 Azért sierelmes atyámfiai, erössen és mozdithatatlanúl állyatoc, böuölköduén mindenkor az Wrnac dolgába, miuel hogy tudgyátoc hogy az ti munkátoc nem hijába való az Wrban.

a: Az az, Nem artana az halalha az bün nem volna, sem pedig az bünnem artana ha az törueny azt ki nem ielentene.

b. Az Apostal Istennec tulai donittya hög az kereztyenec szabadosoc az büntöl és halaltul.

XVI. Resz.

1 a AZ mi nêz az sientec segitségekre való alamisnára, à miképpen rendeltem az Galatiabéli gyülekezetben, azon képpen tselekedgyetec tijs.

2 Az hętnec minden elsö napián, minden tegye el, az mit az Istennec aiándokából el akar tenni, hogy ne légyen ackor annac ki siedése mikor oda mégyec.

3 Minec vtánna pedig oda menendec, à kiket iaualtoc leueleitec által, azokat küldöm el hogy el vigyéc Ierusálembe az ti aiándoktokat.

4 Hogyha méltó dolog lésien hogy énis el mennyec, én velem eggyüt iöijenec.

5 El mégyec pedig ti hozzátoc mikor Macedonián által mégyéc, (mert Macedonián által mégyéc.)

6 Talám pedig ti nállatoc meg maradoc, vagy ott telelec, hogy ti kéférietec el az houá menendec.

7 Mert nem akarlac most titeket ez sietséggel való által mentemben meg látni. De reménlem hogy valami ideig nállatoc maradoc, ha az Wr engedi.

8 Ephesumban maradoc pedig Pünköstig.

9 Mert énnékem nagy kapu nittatott és hasinos, [illegible] ellenségis soc.

10 b Hogyha az Timotheus oda menend, meg lássátoc hogy ott nálatoc bátorságos maradása légyen. Mert az Wrnac dolgát tselekesii öis, mint siinte én.

b: Aianlia Timotheust az Corinthumbeli szenteknec.

11 Senki azért ötet semminec ne alîtsa, hanem ötet köuessétec el békeséggel, hogy én hozzám iöhessen: Mert várom ötet az atyafiackal egybe.

12 Az mi pedig az Apollo atyafiúra néz, igen kértem ötet hogy hozzátoc menne az atyafiackal egybe. De semmiképpen nem lön akarattya az oda menetelre, mind az által el mégyen mikor ió alkolmatossága lésien.

13 Vigyázzatoc, állyatoc meg az hitben: Vgy tselekedgyetec mint férfiac, legyetec erössec.

14 Minden dólgaitoc atyafiui sieretettel legyenec.

15 Kérlec pedig titeket atyámfiai, iól tudgyátoc hogy az Stephanánac háza népe, Achaiánac

elsö

elſő ſengeie(az hitben,)és az ſenteknec való ſiolgálatra adtac magokat.

16 Hogy tijs az ollyanokat meg betſülliétec,mind azockal egybe az kic ſiolgálnac és munkalodnac(az egyházi ſiolgálatban.)

17 Őruendezec pedig az Stephanánac, Fortunatuſnac, és Achaicus iöueteleknec, mert az mi fogyátkozáſom vólt, az ti táuól létetekért;öc bę töltöttéc.

18 Mert meg vijtottac,mind az én lelkemet, mind az tiéteket.

19 Köſiöntenec titeket az Aſiabéli gyülekezetec, Köſiöntenec titeket az Wrban felötte igen az Aquila és Priſcilla, az gyülekezettel egybe melly az ő házoknál vagyon.

20 Köſiöntenec titeket mind az atyafiac, köſiöntſétec egy máſt ſient tſókoláſſal.

21 Köſiönetet iroc énis Pál az én ſáiáttkezemmel.

22 Valaki nem ſiereti az Wr Ieſus Chriſtuſt, légyen átkozott, és Iſtentül öröcké el vettetett.

23 Az Wr Ieſus Chriſtuſnac kegyelme legyen ti veletec.

24 Az én ſierelmem légyen mindnyáián veletec, az Ieſus Chriſtusban, Amen.

PAL APASTALNAC CORINTHVS VAROSBA IROTT MASODIC LEVELE.

ELSŐ RESz.

PAal, Iesvs Chriſtuſnac Apaſtala, az Iſtennec akaratyából, és az Timotheus atyafiu, az Iſtennec gyülekezetinec, melly Corinthusban vagyon,mind az ſienteckel egybe, kic vadnac egéſi Achaiában.

2 Kegyelem néktec és békeſég az Iſtentől az mi atyánktól, és az WR Iesvs Chriſtuſtól.

a: Az kőſzönetnec vtánna az Apaſtal hálákat ad Iſtennec az nyomoruſagokban es haboruſagokban valo vigaztalaſert.

3 [a] Aldott az Iſten és à mi WRunc Ieſus Chriſtuſnac Attya, az irgalmaſſágoknac Attya, és minden vigaztaláſnac Iſtene.

4 Hogy minket vigaztal minden háboruſágunkban, hogy mijs vigaztalhaſſunc minden nyomoruſágban eſteket, azzal az vigaztaláſſal mellyel minket Iſten vigaztal.

5 Mert miképpen bőuőlkődnec mi bennünc az Chriſtus ſienuedéſi, azonképpen bőuőlkődic az mi vigaztaláſunkis az Chriſtus által.

6 Ha nyomoruſágot ſienuedünkis pedig, az ti vigaztaláſtokért és iduőſſégtekért ſienuedünc, melly (vigaztalás) léſien vgyan azon nyomoruſágoknac türéſében, mellyeket mijs ſienuedünc: Ha vigaztaláſt véſiünkis az ti vigaztaláſtokért és Iduőſſégtekért véſiſiük, mi nékünc pedig erős reménſégünc vagyon ti felőletec.

7 Mert tudgyuc hogy ti miképpen társainc vattoc az ſienuedésben azonképpen az vigaztalásban társainc léſitec.

b: Beſzelli az Apaſtal az ő haboruſagit. Vtt pedig az ő ereien az termeſzetſzerint valo erőt mert maſut mikor azt mondgya hogy Iſten nem kaſert minket erőnc felett, 1 Cor. 10 az hitnec ereie tis be fogla-lia.

8 [b] Mert nem akariuc hogy ne tudgyátoc, atyámfiai az mi háboruſágonkat melly raytunc eſett Aſiában, hogy mi erőnc felőtt meg terheltettünc vala, vgy annyira hogy életünc felőlis kętſégbe eſnénc.

9 Sőt magunkban vgyan el végeztük vala hogy meg kellene halnunc, hogy ne biznánc mi magunkban, hanem az Iſtenben, ki az halottakat fel támaztya.

10 Es ki illyen nagy halálból meg ſiabaditott és meg ſiabadit, kiben vagyon reménſégünc hogy ez vtánnis meg ſiabadúlunc.

11 Miuel hogy tijs mi velünc égyetemben mi érőttünc az kőnyőrgésben munkálodtoc, [c] hogy az ſoc emberec által mi nékünc adattatot aiándoc, ſokac által hálá adáſſal tiztelteſſéc mi érőttünc.

c: Az az, hogy az mit Iſten en velem czeleke det ſoc emberec könyörgeſeiert, azert Iſtent ſokan dicſeriec es ſokan adgyanac halalkat.

12 [d] Mert az mi ditſőkedéſünc ez, (tudni illic,) az mi lelkünc eſméretinec bizońſága, hogy nagy Iſteni ſielîdſégben és tiztaſágban, nem teſti bőltſeſéggel, hanem az Iſtennec kegyelme által való aiándockal forgolodtunc ez világon, kéuálképpen pedig ti köztetec.

d: Okat mond gya miert melio hogy ſokan adgyanac halalkat Iſtennec az ő ſzabadulaſaert.

13 Mert nem külömbet ironc, hanem az mit oluaſtoc, auagy mellyet iól eſmertec, reménlem pedig hogy vgyan ezent eſméritec (én bennem) mind halálig.

14 Miképpen hogy valamenire megis eſmertétec hogy mi ti ditſőkedéſtec vagyunc, miképpen ti mi ditſőkedéſinc vattoc, mind az Wr Ieſus napiaig.

15 Es ez bizodalommal akartam hozzátoc menni előſier, hogy az, moſodic ió tétemeny lenne.

16 Es az ti vároſtoc által menni Macedoniába, és viſiontag Mace-

Macedoniából ti hozzátoc tęrni, és ti tŏlletec kéſértetni Iudęába.

17 [e] Mikor azért arról gondolkodnám auagy álhatatlanúl tſelekedtemé? vagy az mit végezec emberi mód ſierint végezemé? [f] hogy én nálam légyen az, vgy, nem v́gy.

18 Sŏt tudgya az igaz Iſten, hogy az én beſiédem nem vólt ti nállatoc, v́gy ſ-nem v́gy. [g]

19 Mert az Iſtennec fia az Ieſus Chriſtus, ki ti kŏztetec mi általunc, én általam (mondom,) Syluanus és Timotheus által prędikáltatott, nem vólt, v́gy, nem v́gy, hanem v́gy, vólt, az Iſtenben. [h]

20 [i] Mert az Iſtennec valameni igéreti vadnac, ŏ benne vgyanoc és Amenec az Iſten ditſŏſégére, mi általunc.

21 [k] Az ki pedig minket meg erŏſsit az Chriſtusba ti veletec egybe, és az ki minket meg kent, az Iſten az.

22 Ki megis bęlegzet minket és adta az léleknec zálagiát az mi ſiiuŏnkbe.

23 [l] En pedig az Iſtent hiuom bizońſágúl az én lelkem ellen, hogy én azért nem mentem ez ideig Corinthusba, hogy néktec keduezzec.

24 Nem hogy wralkodnánc az ti hiteteken, hanem, miuel hogy ſiólgai vagyunc az ti ŏrŏmeteknec: Mert hitnec általa állotoc.

II. Réſz.

1 AZt itélem pedig hogy igy kellene tſelekednem, hogy eſmét ſiomoruſággal ne mennéc ti kŏzzétec.

2 Mert ha én ſiomoruſággal illetlec titeket, kitſoda vidamit meg engemet, hanem az à kit én ſiomoruſággal illetec?

3 [a] Azért irtam vala pedig (ez elŏtt) néktec, hogy mikor oda mennéc meg ne ſiomoritatnám azoc miatt, az kiknec ŏrŭlnem kellene, el hiuén azt mindentec felŏl, hogy az én ŏrŏmem, mindentec ŏrŏme.

4 Mert ſiiuemnec nagy háboruſágából és keſerŭſégébŏl irtam néktec ſoc ſiráſſal, nem hogy meg ſiomoritaſſatoc, hanem hogy meg tudgyátoc az én nagy ſieretetemet, mellyel ſieretlec titeket.

5 [b] Hogyha valaki engemet meg ſiomoritott, nem engemet ſiomoritott meg, hanem valameniben (hogy azt ne nehezitſem,) titeket mindnyáián.

6 Elég az illyen embernec ez, mindenec által lŏtt (kŏzŏnſéges) dorgálás.

7 Vgy annira hogy inkáb viſiontag meg kellyen engednetec néki,

e: Azokat kez di hamiſſitani kic az Apaſtalt vadoſſiac vala az tanitaban valo tŏkelletlenſegben.

f: Az az, à mirŏl es az mit vegezec, alhatatlan emberec modgyara ezelekeſzeme, hogy azon dolgot neha vallyam neha tagadgyam, es azon ſzaiambol heuet es hidegeſ ſuiſac.

g: Az az, Nem volt tŏkelletlen alhatatlan.

h: Az ŏ beſzedenec alhatatoſſagat az Chriſtus alhatatoſſagaual bizonittya.

i. Mas bizonſaga az ŏ beſzedenec tŏkelleteſſegenec, Az igeretec erŏſſec.

Az mi predikallaſunc pedig az Euangeliomnac igeretibŏl alltekat erŏs az mi beſzedŏnc

k: Az igeretec magaban erŏſſec, de azokat Iſten az mi ſziuŏnkben az ŏ lelkc altal erŏſsiti meg.

l: Igaz okat adgya miert nem ment Corinthusba, hogy tudni illic ne kenſzeritetnec ŏket kemenben tractalni, mellyet nem azért mond, hogy az ŏ hiteken wralkodnec, mert miuel hogy (vgy mond) az hit altal allotoc, nem lehet hogy ſenki azon wralkodgyec, hanem miuel hogy az ŏ bodogſagoknac ŏ ſzolgaia &c.

a: Okat adgya miert irt az elſŏ epiſtolaban olly dolgot, mely ŏket meg ſzomoritotta.

b: Az Corinthumbelieket engezteli az bůnŏs emberhoz à kit kiſzamlalt vala az hiuec kŏzůl 1. Cor 5. es keri ŏket hogy ſogaggyac be az gyůlekezetbe.

néki, és ötet vigaztalnotoc kel, hogy valami módon azfelöttöb való keserüségtöl meg ne eméztesséc ez illyen ember.

8 Azért kérlec titeket hogy erös sitsétec meg ö hozzáia való sierelmeteket.

9 [c] Mert è végre irtam vólt hoǵ meg tudhatnám az ti meg probálástokat, az az, ha mindenekben engedelmesec vattoc.

10 [d] Az kinec pedig ti meg engedtec, énis meg engedec: Mert énis ha valamit meg engedtem az kinec meg engedtem, ti éröttetec miueltem az Christus képében, [e] hogy az Sátántól el ne foglaltassunc.

11 Mert ióll tudgyuc néki az ö mesterségit.

12 [f] Mikor pedig Troasba mentem vólna à Christus Euangelio mánac predikállásara, iólleheт nékem az Wr által kapu nîttatot vala, mind az által nem vólt lelkemnec nyugalma, miuel hoǵ az Titust az én attyámfiát ott nem találtam vólna. [g]

13 Hamem mikor ö töllöc el butsúztam vólna, menéc Macedoniába.

14 [h] Hálá legyen pedig az Istennec ki azt tselekessi hogy minden kor diadalmasoc legyünc az Christusban, és az ö esméretinec illattyát mi általunc minden helyen meg ielenti.

15 [i] Mert Christusnac ió illati vagyunc Isten tiztességere, mind azokban az kic iduözülnec, mind azokban az kic el vesinec.

16 Ezeknec halálnac illattya az halálra, amazoknac pedig életnec illattya az életre, és ezekre kitsoda alkolmas? [k]

17 [l] Mert nem egyelittyüc meg az Istennec besiédét mintn émellyec, hanem tiztán siólunc az Christus felöl, mint Istentöl való Sáfároc az Isten elött.

c: Az az, Nem azert irtam volt hogy mindenestöl el vetnetec azt, hanem hogy meg probalnam az ti engedelmessegteket.

d: Az ö maga peldaiaual indittya öket, En meg engedec vgy mond az bünösnec.

e: Az az, Valoba meg botfattam, hogy az Satantul meg ne czalattassunc.

f: Ezt azert besseli hogy az Corintumbeliekhez valo szerelmeröl bizonsagot tegyen, es hogy meg ertsec miert nem mehetett Corinthusba.

g: Tudni illic hogy ö töle tudakoznam az ti allapattoc felöl.

h: Halakat ad Istennec hogy az ö munkaia az Euangliumnac predikallasaban hassznos volt.

i: Az az, Noha nem mindeneknec iduesseges illat az Euangelium, hanem sokaknac tudni illic az hitetleneknec halalos, mind az altal az mi szolgalatunc kedues Istennec.

k: Istennec tulai ionittya szent Pal az ö szolgalattyanac hasznat, hogy keuelsegben ne vadoltassec.

l: Okat adgia miert kedues az ö szolgalattya, Mert nem egyeliti meg az iget emberi tudomannial, miuel hogy Istene, Christus felöl valo, es Isten elöt szól.

III. Resz.

1 [a] EL kezdgyüké visiontag az mi magunc aiánlását? Auagy siükölködünké mint némellyec, masnac aiánló leueleinélkül ti nállatoc, vagy néktec aiánló leueleteknélkül másnál?

2 Az mi leuelünc ti vattoc, melly az mi siiueinkbe bę irattatott, mellyet ért és oluas minden ember.

3 Mikor tudni illic meg esméric hogy ti Istennec az mi siolgálatunc által siereztetett leuelei vattoc, mely leuél nem téntáual, hanem az élö Istennec lelkéuel irattatott, nem kö táblákra, hanem az ti siiueteknec hús tábláiára.

4 [b] Illyen nagy bizodalom̄al való ditsö-

a: Ertelme ez Nem szükseg hogy vagy en magam magamat diczeriem. vagy hogy masis ditserien, es nē szükseg az en Apastolsagomban valo szolgalatrol hartyara irott leuel. Mert az mi leueleinc ti vadtoc, kiket hogy mi allunc teritet meg Christushoz Isten az ö lelkenec czelekedete altal azt minden ember tudgya.

b: Hogy ne latassec szent Pal maganac tulaidonitani az ö szolgalattyanac ereiet. meg vallia az ö semmi voltat, es Istennec adgya az ditsöseget.

ditsŏkedésŭnc pedig, vagyon az Christus által, Isten elŏtt.

5 Nem hogy alkolmasoc vólnánc mi magunktól valaminec gondolására, vgy mint magunktól, hanem hogy alkolmasoc vagyunc, az Istentŏl vagyon.

6 Ki azt tselekedte hogy alkolmatos siólgai lennénc az vij testamentomnac, nem az betŭnec, [c] hanem az léleknec: Mert az betŭ meg ŏll, az lélec pedig meg eleuenit. [d]

7 [e] Hogy ha az halálnac siolgálattya, melly betŭckel iratott az kŭre, annira ditsŏséges vala, hogy az Izrael fiai nem nézhetnénec az Moses ortzáiára az ŏ ortzáiánac fényességeiért, melly el mulandó vala.

8 Hogy hogy nem lenne inkáb, az léleknec siolgálattya ditsŏséges?

9 Mert ha az kárhoz atnac siolgálattya ditsŏséges vólt, az igasságnac siolgálattya sockal inkáb bŏuelkedic ditsŏséggel.

10 [f] Mert az melly tŏruény ditsŏséges vólt, ingyen ditsŏséges sem vólt ennibe, az mi az fŏ és nagy ditsŏségre néz.

11 Mert ha ditsŏséges vólt à mi el tŏrŏltetic: sockal ditsŏségesb az melly meg marad.

12 Azért miuel hogy illyen reménségŭnc vagyon, nagy niluán és világoson siólunc.

13 [g] Es nem vagyunc ollyaténoc mint Moses, ki az ŏ ortzáiát bę fedezi vala, hogy az Izrael fiai ne lathatnác annac végét, mely el tŏrŏltetic.

14 Annac okaért meg tompúltanac az ŏ elméiec: Mert mind ez mai napiglan, az ô Testamentum irásánac oluasásába amaz fedel fel fedetlen marad, mely az Christus által vétetic el.

15 De mind ez napig, mikor az Moses irását oluassác, az ŏ siiuekre fedel vettetett.

16 Minec vtánna pedig meg tér (az ŏ siiuec) az Wrhoz, el vétetic az fedel.

17 Az Wr pedig amaz lélec, az holot pedig az Wrnac amaz lelke vagyon, ott vagyon az siabadság.

18 Mi pedig mindnyáián fel fedett ortzáual az WRnac ortzáiát mint egy tŭkŏrbe látuán, az Christusnac azon ábrazattyára el változtatunc ditsŏségbŏl ditsŏségbe, vgy mint az Wrnac lelkétŏl.

c: Hogy az Apastai az ô szolgalattyanac meltosagat meg ielentene az hamis es keuely tanitoc ellen, egi be veti az tŏruennec es az Euangeliumnac szolgait. Mi vgymond nem az betŭnec hanem az leleknec szolgai vagyunc, holot à betŭn erti az tŏruent az Christus nelkŭl, mert mikeppen az betŭ meg holt allat azonkeppen az tŏrueny Christus nelkŭl. Az lelkē pedig erti az Euangeliumnac elô es eleuenitô tudomaniát, melnec altala az Isten lelke tselekeszic.

d: Az tŏruent az Euangeliummal, es annac ereiet ennec ereieuel egybe veti hogy abbol meg esmertessec az ô szolgalattyanac meltosaga.

e: Megis az ô szolgalattyanac meltosagat magaztallya, egybe vetuen az tŏruent az Euangeliummal. Ha az tŏrueny vgy mond ditsŏseges volt, sockal inkab az Euangelium.

f. Ertelme ez, Az tŏrueny vilagossaga az Euangelium vilagához kepest semmi, es ollyan mint az czillagoc vilaga az naphoz kepest.

g: Ittis kŭlŏm bseget teszen, az tŏruennec szolgaia kŏzŏt, az az Moses kŏzŏtt, es az Euangeliumnac szolgai kŏzŏt. Moses fedelet buritot ortzaiara, hogy azt ne lathatnac. De mi niluan tanittyuc Istent az Christus ortzaian. Meg magyarazza azert szent Pal, mit peldazot az Moses ortzaianac buritekia, tudni illic az embereknec vaksagokat, es gyarlosagokat, kic nem lathatnac Christust, az tŏruennec veget, az ô gyarlosagoknac, es igassagokban valo bizodalomnac miatta, mely buritekrŏl azt mondgya hogy az el vetetic ha meg ternec az sidoc es egyebekis. Mert az vr lelec, az az, szent lelket ád, ki azokban hitet geriezt hogy lassac az Isten kegyel messeget az Christus orczaian, es egyetembe azokban el kezdi az tŏruent. Mellyet minec vtanna az Isten lelke czelekeszic az emberekben, lattyac az vtan Istent niluan az Christusban mint egy tŭkŏrben, es naponkent az Christus abrazattyara formaltatnac

IIII. Rész.

1 [a] ANnac okaért miuel hogy illjé siolgalatbá vagyunc à mint

a: Minec vtanna az Euangelium szolgalat-

à mint az Istentöl à kegyelmet nyertüc, nem restelkedünc (tiztünkben.)

2 [b] Hanem el vetettüc az rutságnac fedeleit, miuel hogy nem iarunc álnoksággal es nem egyelittyüc meg az Isten besiédét, hanem niluán való igassággal kellettyüc magunkat, embereknec lelkec esmeretinél, az Isten elött.

3 [c] Hogy ha homályos az mi Euangeliomunc, azoknac homalyos az kic el vesinec.

4 Kiknec elméieket meg vakitotta ez vilagnac Istene, [d] tudni illic, az hitetleneknec, hogy az Christus ditsöséges Euangeliománac világossága ne fénliéc nékiéc, melly Christus Istennec [e] ábrazattya.

5 Mert nem mi magunkat predikállyuc, hanem az Iesus Christust az mi Wrunkat, mi magunkat pedig ti siólgaitoknac (lenni) az Christusért.

6 [f] Mert az Isten, à ki parantsolta hogy az setétségböl világosság légyen, vgyan ö az à ki fénlet az mi siiuönkben hogy az Iesus Christus ortzáián való Isteni esméretnec világosságát közlenöc egyebeckelis.

7 [g] Ez kéntsünc pedig vagyon tserép edényekben, hogy annac (az tserép edényben lakozó) erönec nagysága Istene legyen, [h] és nem mi magunktól való.

8 Mikor mindenütt nyomorgattatunc, de nem sioritatunc meg, kętelkedünc, de mindenestöl nem esünc kętségbe.

9 Háborusságot sienuedünc, de abban el nem hagyatunc, meg aláztatunc, de el nem vesiünc.

10 [i] Mindenkoron az Wr Iesusnac öldöklését az mi testünkben velünc hordozuán, hogy az Iesusnac amaz életeis az mi testünkbe meg esmértesséc.

11 Mert mi kic élünc mindenkor az Iesusért halálra adatunc, hogy az Iesusnac életeis, meg esmértesséc az mi halandó testünkben.

12 [k] Azért az halál mi bennünc tselekesiic, az élet pedig ti bennetec.

13 [l] Miuel hogy pedig mi nékünkis vgyan azon hitönc vagyon: Az mint iruán vagyon, Hittem (vgy mond) és azért sióltam: azért mijs hisiünc és azért siólunc.

14 Tuduán ezt hogy à ki fel támaztotta az Wr Iesust, minketis az Iesus által fel támazt, és veletec egybe elö állatt.

15 [m] Mert mind ezeket ti éröttetec (sienuedgyüc,) hogy az Istennec amaz gazdag kegyelmességéböl való aiandoka, soc embereknec hálá adásoc által, Isten ditsöségére legyen.

16 [n] Azért

lattianac meltosagarol szolot volna, immar bizonsagot teszen arrul hogy ö annac predikallasaban, hiuen forgolodot azö tarsaiual egybe.

b. Ertelme ez Az mi tanitasunkban hiuē es igazan iarunc, es nem tselekeszünc vgy mint az hamis tanitoc kic az Euangeliumnac szepseget idegen szinnel ekesitic, az ollyan rut palastozast es szinlest mi el vetettüc.

c: Miuel hogy azt monda hogy az Euangeliomot nituan tanittya, Itt azert okat adgya miert homalios nemellieknec az euangelium.

d: Erti az ördögöt.

e: Christus az Istennec abrazattya, mert ö altala es ö benne lattyuc Istent.

f. Ertelme ez, Az Euangeliomot miert homaliositanam meg, ha az Isten minket azert vilagositot meg hogy mi altalunc egyebec az Iesus Christus esmeretire iussanac.

g: Ertelme ez, noha soc nyomorusag ala vettettünc es vagyunc vgy mint czerep edeniec, mind az altal draga kenczet hordozunc &c.

h: Okat mondgya, miert reitette czerep edenibe Isten ez kentset, hogy tudni illic az Euangelium beszedenec ercie ne tulaidonitassec embernec hanem Istennec, es hogy meg esmertessec hogy nem emberi hanem Isteni erö altal allanac, miuel hogy ezerszer meg halnac de nem vesznec el.

i: Az az, Mindenkor szenuedönc es vgy mint meg halunc mint az Christus, hogi mint ö az halalbol fel tamadot azonkeppen mijes meg eleuenitessünc lelkünkben, Neuezi pedig öldöklesnec az kereztet, miuel hogy az altal öldöklettetic az lün bennönc: Christusenac mongya, miuel hogy azokat maganac tulaidonittya az mellyeket ö erette szenuedönc, hogy az ö abrazattya hoz hasonlor legyünc Ro. 8.

k: Az az, Mi meg halunc hogy ti ellietec, mert az Isten hazanac epuleseiert szenuedönc es hogy az mi peldankal az hiueket az szenuedesben erösiteuöc.

l. Ertelme ez, Noha szenuedönc hög nektec eletet szerezzünc mind az altal ti veletec egybe mies az eletben reszesec vagiunc, mert egy hitönc vagyon, melröl vallastis teszünc az mint meg vagyon irua, hiszünc es szolunc &c.

m: Az az, Azert hiszszüc hogy veletec eggyüt örökösöc leszünc, mert nem gonossagunkert szenuedönc, hanem ti erettetec, hogy az mi szabadulasunkert valo hala adasokbol ditsöhitessec az Isten.

a Az az, Mivelhogy az mi nyomoruságinc az Euangeliomot meg nem gyalazzác. Azért meg nem ſznönc, mert az nyomoruságoc által az belső ember meuekedic, és azoc vtánna örökké élet kőuet kezic.

16 a Azért nem reſtelkedünc: ſőt annac felötte ha az mi külső emberünc meg romolis, az belső mind az által minden nap epül.

17 Mert az mi nyomoruſágunk nac egy ſiem pillantáſig való könyüſége, az ditsőſégnec felötte felötte igen örökké való állándó ſágát ſzerzi mi nékünc.

18 Miuel hogy nem azokra nézünc à mellyec láttatnac, hanem az mellyec nem láttatnac, mert az mellyec láttatnac, idő ſzerint való, de az mellyec nem láttatnac, örökké való.

V. Réſz.

a: Megmondgya az Apoſtal mitſoda legyen az örökke való mellyre nézue az Euangelium mellett ſzenued.

1 MErt a tudgyuc mi, hogha ez mi földi házunknac hayloka el bomol, eppüléſünc lésien Istentől, nem kézzel tsinált házunc, hanem örökké való, menyben.

b: Bizonitya az mi teſtünknec romlando ſzagat, és az örökke való hazat, az biucknec ez teſtben való fohazkodaſokból.

2 b Mert azért foházkodunc miuel hogy kéuánunc az mi menyei házunkba fel öltözni.

3 c Mert fel öltözuén, és nem mezitelenen találtatunc.

c: Okat mondgya miért kéuannyuc az mi menyei hazunkat, mert talaltatunc nem mezitelenen hanem az Chriſtus igaſſagaba fel öltözue. Die versben kodnac miuel hogy ſoc nyomoruſaggal meg terheltetnec, nem azért fohazkodnac pedig, hogy ez eletet meg vatac volna, hanem hogy fel öltöz eſſenec az halhatatlanſagba.

4 d Mert mi kic ez teſtnec haylokában vagyunc, foházkodunc meg terheltetuén, miuel hogy nem kéuánunc le vetkeztetni, hanem fel öltöztetni hogy az halandoſág el nyeletteſſéc az élettől:

5 e Az ki pedig minket erre teremtett, az Isten az, ki adtais mi

d: Meg magyarazza niluáhban az mit az maſodmonda. Azt mondgya azért hogy az hiuec fohazkodaſa nem leſſen hijába való, mert az halhatatlanſágra teremtettönc, mellynec bizonyſágára vagyon bennünc az liuſágnac lelke,

nékünc, az ſzent léleknec zálogát.

6 f Annac okaért mindenkoron nagy bizodalomal vagyunc, mert tudgyuc hogy mi kic ez teſtben idueuényec vagyunc; táuól vagyunc Istentől.

f: Az az, Miuel hogy az liuſágnac zálaga az mi ſziuekben vagyon, nem ſelönc, ſőt inkáb nagy bizodalommal biſzüc az bodogſágot.

7 g Mert hit által iárunc (moſt,) ésnem ſzemmel való látás által.)

8 h Bizodalmunc vagyon pedig és inkáb kéuánkozunc ki költözni ez teſtből, és az WRhoz menni lakni.

Mert ez teſtben idueuényee vagyunc ét moſt iſtentől tauol vagyunc.

g: Okat mondgya miért vagyunc Istentől tauol.

9 i Annac okaértis igyekezünc mind it lakuán ez teſtben, mind el költözuén az teſtből, néki kedueſec lenni.

h: Az az. Nem hogy felnenc az halaltul, de inkáb kéuánnyuc azt, hogy az halal által az ſzerhoz mehetſſünc.

10 Mert mindnyáián mi nékünc meg kel ieleníünc az Chriſtus itélő ſzéki előtt, hogy minden ember el vegye (iutalmát annac) az mit az teſtben czelekedett, ahoz képeſt az mit czelekedett, vagy iót vagy gonoſz.

i: Az biueknec az halhatatlanſágrul való remenſegeket azzal bizonitya. mert Istennec igyeknec mindenkor kedueskedni.

11 Tuduán azért az WRnac amaz röttenetes napiát, az embereket hozzuc az hitre. Az Isten előtt pedig niluán vagyunc, hiſiem pedig hogy az ti lelketec eſmére-tinekis niluán vagyunc.

12 Nem ditſériüc eſmét magunkat, hanem néktec adunc alkolmatoſſágot az mi velünc való ditſekedéſtekre, hogy légyen mit felelnétec azoc ellen, az kic külsö ſziń mutatásból kereſnec ditſéretet, de nem ſiiwből.

13 Mert ha bolondozunkis, Isten nec (bolondozunc,) ha pedig eſünken vagyunkis: néktec (vagyunc.)

14 Mert az Christusnac amaz
sierelme siorongat minket.
15 Vgy mint kic magunkban ezt
el végeztüc, hogy ha egy meg
hólt mindenekért, tehát mind-
nyáián meg hóltunc vólt, és
hogy ö meg hólt mindenekért,
hogy az kic élnec, ez vtán ne él-
lyenec magoknac, hanem annac
az ki ö éröttec meg hólt és fel tá-
madott.
18 [k] Annac okaért mi ez vtán
senkiröl nem tésiünc itéletet kül-
sö testi ábrazat sierint. Söt az
Christustis ha test sierint esmer-
tükis, mind az által, mostan nem
test sierint esmeriüc.
17 [l] Annac okaért az ki Chri-
stusban vagyon, wy teremtett ál
lat légyen, az régiec el múltac, [m]
imé mindenec meg vijólta-
nac.
18 [n] Mind ezec pedig Istentöl
vadnac, ki magáual minket meg
békéltetett az Christus által, és
adta az békéltetésnec siolgáltatá-
sát nékünc.
19 Mert az Isten Christusban
vala, ki meg engeztelte magá-
nac ez világot, nem tulaydo-
nituán nékiec az bünöket, és ad-
ta mi nékünc ez meg engezteltetésnec besiédét.
20 Miuel hogy azért az Chri-
stus képében iárunc ez követség-
ben, mintha Isten kérne titeket
mi általunc, kérünc az Christus
képébe, hogy békéllyetec meg I-
stennel.

k: Az az, Miuel hogy Christus minket maganac szentele, azért senkiröl nem itelönc az külsö abrazat szerint, hanem az mint szolgal Istennec. Mert az Christusrolis itelönc nem az abrazat szerint mellyen volt ez világon.

l. Az felsökböl álkolmatosságot veuen, inti az hiueket vy és mennyei életnec követesére.

m: Az regieknec nintsen helye az Christus országában, mint az testnec faytalansaganac és egyeb tiztatalansagnac, hanem az wy ezelekedeteknec mert vijonnan születtünc.

n: Hogy valaki wy teremtet alat légyen, Istentöl vagyon, ki minket magaual meg bekeltetet Christusban az kiben ö vala, meg botsátuan bünéinket az Christus aldozattyaert: Es ez iokat velünc közli az Euangelium által.

21 Mert az Isten, azt az ki bünt
nem tud vála, töue bünné, [o] hogy
mi lennénc Isten igasságá öbenne

o: Bünné töste az az, bünért valo áldozattá, &c.

VI. Rész.

1 Miuel [a] hogy pedig eggyüt
munkálodó siólgác va-
gyunc, intünc titeket hogy az I-
steñec kegyelmességét hijába ne
vegyetec.
2 Mert azt mondgya az Isten:
kellemetes idöben halgattalac
meg tégedet, és az [b] iduösségnec
napián töttem iól te veled, Imé
most vagyon az kellemetes idö, [c]
imé most vagyon az iduösségnec
napia.
3 [d] Semmi dologban senkit meg
nem botránkoztattunc, hogy ne
siidalmaztasséc az mi szolgála-
tunc.
4 Hanem mindenekben vgy vi
sellyüc mi magunkat, mint I-
stennec szólgai, soc nyomorusá-
gokban, való türésben, szükség-
ekben, szorongatásokban.
5 Vereségekben, tömlötzökben,
háborusságokban, fáradsagokban
vigyázásokban, böytölésekben.
6 Tiztaságban, tudományban,
szelidségben, iósságban, szent lé-
lekben, téttetesnélkül való szere-
tetben.
7 Igasságnac besiédében, Isteni
eröben, az igasságnac bal fe-
löl és iob felölvaló fegyuerében. [e]
8 Ditsöség és gyalázat által, szi-
dalom és ditséret által, vgy mint
hitetöc, maga igazac.
9 Mint esméretlenec, maga
esméretesec, mint meg hól-
tac,

a: Inti az hiueket hogy nem ezac vegyec az ige által az ö kegyelmét, hanem hogy abban megis maradgyanac.

b. Vagy, Az szabaditasnac napian.

c: Az az, Miuel hogy ez mostani idö illyen dragalatos, ellyönc iol ez alkolmatossaggal.

d: Az igaz lelki pasztornac példáia az Apastal az ö szolga tarsaiual egybe.

e: Az az, Miuel hogy az mi tiztunc vitesseg, minden felöl, mind egy mind más felöl, sel voltam öltözue az ellenseg ellen.

tac, maga ime élünc, vgy mint kic oztoroztatunc, de nem ölettünc meg.

10 Vgy mint bánkodunc, maga mindenkor öruendezünc, mint siegényec, maga sokakat gazdagitunc meg, mintha semminc nem vólna, maga mindennel birunc.

11 f Az mi siánc meg nilatkozott ti hozzátoc Corinthumbéliec, az mi siiuönc el sięlesedet.

12 Nem lakoztoc mi bennünc szorossan, de ti vádtoc szorossac, az ti siiueitekben.

13 g Hasonlatos visiontag való fizetéssel (mint fiaimnac vgy szóloc) tijs az ti siiueteket (mi hozzánc) teriesszetec ki.

14 h Ne serkeztessetec az hitetleneckel fele más igába. Mert mi tsoda társasága vagyon az igasságnac az hamissággal? és miczoda eggyessége vagyon az világosságnac az setétséggel?

15 Es miczoda eggyessége vagyon Christusnac az Beliállal? auagy miczoda közi vagyon az kereztyennec az hitetlenhöz.

16 Vagy miczoda eggyessége vagyon az Isten Templománac az báluányockal? Mert ti az élö Istennec templomi vadtoc, mint az Isten mondotta: lakozom ö bennec, és bennec iároc, és lésiec ö Istenec, és ök lésznec én népeim.

17 Annac okaért mennyetec ki ö közzülöc, és siakasisiátoc el magatokat azoktól aztmondgya az WR, és tiztátalant ne illessétec, és én titeket hozzám fogadlac.

18 Es lésiec néktec atyátoc, és ti lésitec nékem fiaim és leánim, azt mongya à mindenható Isten. Ier: 31.

f: Akaruan öket meg feddeni, azt mongya nékic hogy nagy bátorsággal, és szabadsaggal ir nékic, miuel hogy öket szereti nem gyülöli.

g: Az az, miképpen én szeretlec titeket azonképpen tijs engemet.

h: Inti öket hogy az hitetleneckel ne tarsalkodgyanac az külsö baluány imadasban.

Ezech: 37. Leuit: 20.

Esa: 52.

VII. Rész.

1 ANnac[a] okaért miuelhog illyen igéretinc vadnac sierelmes atyámfiai, tiztitsucmeg magunkat az testnec és az léleknec minden tiztátalanságától, hogy az mi sientségünket Isteni félelemben vigyüc véghöz.

2 b Vegyetec bę minket, senkinec bosisút nem töttünc, senkit el nem áltattunc, senkit meg nem foztottunc.

3 c Nem azért sióloc hogy titeket vádolnálac, mert ez elött meg mondám hogy ti az mi siiueinkbe vadtoc, annira hogy késiec vagyunc eggyüt veletec halni és élni.

4 Nagy bátorságom vagyon nékem à ti néktec való szólásomban. Nagy ditsökedésem vagyon ti felölletec, bę töltem vigaztalással, felötte igen böuölködem örömmel, minden mi háboruságinkban.

5 d Mert mikor mentünc vól Macedoniába, semmi nyugalma nem vólt az mi testünknec, hanem mindenekben nyomorgatásunc vólt, kiuöl hartzaim, belöl félelmim (vóltanac.)

6 De az Isten ki meg vigaztallya az nyomorúltakat, meg vigaztala minket az Titusnac oda iöueteli által.

a. Az felsö Caputnac az vegehöz valo ez sententia.

b: Esmét az ö szemellyenec commendalasara tér.

c: Az az. Nem azért mondom ezeket, mintha vadolnalac titeket abban, hogy ti én felölem azt mondottatoc volna, hogy titeket meg foztottalac és raytatoc bosszuttöttem volna.

d: Ezzel azt bizonittya hogy néki minden öröme az Corinthusbéliekben vagyon, mert vgy mond noha soc nyomoruságim voltac Macedoniaban, mind az által ertuen Titustul az ti iö allapatotokat, örneudeztem.

7 Nem czac az ð iðueletiuel pedig hanem az vigaztaláſſalis mellyet vðtt ti tðlletec, mikor beſzéllené mi nékünc, az ti nagy kéuánſágtokat, az ti iaygataſtokat, és az én hozzám való buzgoſágtokat: annira hogy annalis inkáb ðrülnéc.

8 [e] Mert iólleheт keſerüſéggel illettelec titeket az én (elsð) leuelem által, mind az által nem bánom ha ackor bantamis. Mert látom hogy az az leuél, titeket keſeruſeggel illetett, noha ideig.

9 [f] Moſten ðrülðc, nem hogy keſeruſeggel illettettetec, hanem hogy keſerüſéggel illettettetec pænitentiára. Mert Iſten ſzerint való keſerüſeggel keſeritettetec meg annira hogy mi miattonc ſemmiben kárt nem vallottatoc.

10 [g] Mert az Iſten ſzerint való bánat, iduðſſégre való pænitentiat ſzerez, mellyet ſoha (az ember) meg nem bán, De ez világi bánat halált ſzerez.

11 [h] Mert imé ez, hogy Iſten ſzerint való keſerüſég vólt bennetec, ti bennetec melly nagy ſiorgálmatoſſágot ſierzett? Sðt magatoc mentéſét, ſðt bün ellen való haragot ſðt félelmet, ſðt felðtte nagy kéuánſágot, ſðt buzgoſágot ſðt boſiſiú álláſt? Mindeneſtül fogua bizonyſágot tðttetec arról, hogy ti ez dologban tiztác vadtoc.

12 [i] Bizonnyára ha irtamis ti néktec, nem azért irtam az ki az boſiſiút tðtte vala, ſem azért az ki az boſiſiút ſienuedte vala, hanem hogy ti elðttetec nilnán való lenne, amaz mi ti erðttetec való ſiorgalmatoſſágunc, Iſten elðt.

13 Annac okaért vigaztaláſt vðttünc az ti vigaztaláſtokból. De ſockal inkáb ðrültünc az Titus ðrðmén, hogy meg vidamitatott az ð lelke ti tðlletec.

14 Es hogy az miben ð elðtte, ti felðlletec ditſðkedtem, nem maradtam ſiégyenben, de az miképpen mindeneket igaſſággal ſióltunc néktec, azonképpen az mi diczekedéſünc ti felðlletec az Titus elðtt, igaznac találtatott.

15 Az Tituſnac pedig ſierelme ánnális inkáb fel geriedett ti hozzátoc, mikor meg emlekezic mindenteknec engedelméról, és hogy félelemmel és rettegéſſel fogadtátoc ðtet.

16 Örülðc azért, hogy mindenekben bizhatom ti hozzátoc.

VIII. Réſz.

1 TVdtotokra [a] adom pedig atyámfiai ti néktec, az Iſtennec ió tétemenyét mellyet czelekedett az Macedoniábéli gyülekezeteckel.

2 Hogy az ð reáioc probaiért botſáttatott nyomoruſágokban ð nékiec nag ðrðmðc vólt, és az ð nagy ſiegénſégekbol nékiec nagy gazdagſágoc áradot.

3 Mert az ð ereiec ſierint (én vagyoc bizonyſág,) és ereiec felðttis, ió akarattal adakoztac.

4 [b] Nagy ſoc kðnyðrgéſeckel kéruén minket, hogy az ſientec ſiük-

[e] Ertelme ez, noha titeket keſerüſeggel illettelec vala mellyen énban kodtam. De miuel hogy azt mit akartam meg nyertem, tudni illic hogy hogy az bünt meg ſiratnatoc, azért immár nem bankodõ

[f] Az az, iollehet bantam hogy titeket meg keſerget telec de moſt nem banom. Mert Pænitentiara keſeritettetec, maſodſor, mert az az keſerüſeg Iſten ſzerint volt, harmadſor, mert ſemmi kárt nem vallottatoc.

[g] Bizonittya hog abból az keſerüſegbol ſemmi kart nem vallottac

[h] Az Bizonittya hogy az ð keſerüſeges iduesſeges volt, elöſamlallya azért az Iſten ſzerint való keſerüſegnec haſznait.

[i] Meg mondgia miert irta volt az elsö leuelet tudni illic nem az bünös embe- vert, ſem ö magaiért, hanem hogy bizonyſágot tegyen az ö ſzorgalmatoſágaról.

[a] Az Macedoniabélieket diſſéri ket dologban: Elöſzer hogy az nyomoruſágokban örültec. Maſodſor hogy noha ſzegényec mind az által az ö ſzegényſegekbol gazdagon alamiſnalkodnac.

[b] Az az, Nem czac alamiſnat adtac hanem annac felötte kertec engemet hogy az ſzenteknecſzük ſégekre valo alamiſnanac kéreſeben ſzorgalmatos lennéc.

ſiŭkſégére való ſzolgálatnac ió tétemenyét és tárſaſágát fel vennŏnc.

5 Es nem czac v́gy czelekedtec az mint reménlyŭc vala, hanem ŏ magokat ſzenteltec elŏſier Iſtennec, az vtán nékŭnkis az Iſten akarattya által.

6 Hogy à Tituſt intenŏc, hogy miképpen ennec elŏtte el kezdette, azonképpen elis végezze ti nálatokis az ió tétemeńt.

7 Annac okaért miképpen mindeneckel bŏuŏlkŏdtŏc, hittel, Iſten beſiédéuel, tudománnyal, ſzorgalmatoſſággal, és hozzánc való ſzerelmeteckel: meg láſſátoc hogy ez ió tétemenybeis bŏuelkedgyetec.

e: Inti az Corinthusbelieket az ſzentec ſiŭkſegere való alamiſnalkodaſra.

8 Nem paranczolás ſierint ſiólloc, hanem egyebeknec ſzorgalmatoſſágoknac példáiából (inditatuán,) hogy az ti ſierelmetek nekis tiztaſága bizonyos légyen mindeneknél.

9 Mert tudgyátoc az WR Ieſuſnac ió téteményét, hogy ŏ ti érŏttetec ſiegény lŏtt mikor gazdag vólna, hogy ti az ŏ ſzegénſégéuel meg gazdagodnátoc.

10 Es az én ſententiámat ez dologban meg mondom, Mert ez néktec haſinotokra vagyon, kic nem czac az czelekedetet, hanem az ió akaratotis męg elein el múlt eſitendŏben, el kezdettétec.

11 De moſtan az czelekedetetis végezzétec el, hogy miképpen az ió akarat meg vólt, azonképpen meg légyen valóſággal az czelekedetis, abból az mitec vagyon.

12 *d* Mert ha elŏſier az ió akarat meg vagyon, kedues az ember azért az mié vagyon, nem azért az mié nintſen.

d: Ertelme ez hogy Iſtennec kedues az ió akarat, és nem azt néri ki mit ád, hanem minemŏ ſiuel.

13 *e* Mert (nem azt mondom) hogy egyebeknec reſtſégre való alkolmatoſſág légyen (az alamiſnálkodás,) mi nékŭnc pedig fogyátkozáſunkra légyen, hanem hogy haſonlatos képpen, mint az ti bŏſégtec azoknac fogyátkozáſokat moſtan fel ſegélli.

e: Meg mŏgya az alamiſnalkodaſnac modgyat, melly ez hogy maſnac reſtſégre való okot ne adgyunc, és magunkat meg ne bantſuc.

14 Azoknakis bŏwſégec az ti fogyátkozáſtokat felſegéllye, hoǵ légyen kŏztetec egyenlŏſég.

f: Az az, Vgy adgyatoc ti az Hyeruſálembéli ſzenteknec hogy ŏkis adgyanac néktec, ti teſtieket, azoc lelkieket. Exod: 16.

15 *g* Mint meg vagyon irua: Az ki vgy mond ſokat ſiedett vala (az Mannába) vgyan nem vólt tŏb, és az ki keueſet ſiedett, nem vólt keueſeb.

g: Ezzel ielenti hogy az mi gazdagſágunc menyből vagyon, és annac okaért azzal iol kel elnŏnc az ſzegenyec toplalaſara, miképpen Iſten az Mannat ſzemelly valogatáſnélkŭl mindennec adgya vala.

16 *h* Hálá légyen pedig az Iſtennec, ki az Titus ſiiuébe vgyan azon ſiorgalmatoſſágot óltotta ti érŏttetec.

17 Es hogy à mi intéſŭnc ŏ nala kedues vólt, mind pedig hogy nagyob ſiorgalmatóſſággal ſiabad akarattya ſierint ment hozzátoc.

18 El kŭldŏttŭc vęle eǵgyŭt amaz atyafiatis, kinec nagy ditſéreti vagyon az Euangelium predikállásában minden gyŭlekezetekben.

h: Hogy az Corinthumbéliec ne menthesſec magokat, azt mongya hogy Iſtenſel inditotta az Tituſt hogy el mennyen tŏb atyafiackal egybe és gongyat viſellye az alamiſna ſzedeſnec.

19 (Nem czac ezt mondom pedig az felŏl, hanem hogy egyenlŏ akaratból válaztatottis az gyŭlekezetektŏl, hogy nékem v́ti tárſom lenne, ez alamiſnánac el vetelében, melly mi tŏlŭnc ſáfárol-

tatic az WRnac ditsöségére, és az ti ió akaratotoknac meg bizonitására.)

i: Annac adgya okat miért küldöt az Titussal töb atyafiakatis.

20 i Mert el akariuc azt táuoztatni hogy minket valaki ne siidalmazzon ez alamisna adásban, melly az mi kezünc által siolgáltatic.

21 Vgymint kic gondot viselünc az tiztességes dólgokra, nem czac az WR elött, hanem emberec elöttis.

22 El küldöttüc pedig vęlec à mi attyánkfiátis, kit gyakorta soc dolgokban meg késértettünc siorgalmatosnac lenni, mostan pedig sockal siorgalmatosbnac az ti hozzátoc való nagy bizodalmomért.

23 Ha az Titus felöl tudakozic valaki: En társom ö, és ti köztetec segéllöm, ha pedig az mi attyánkfiai felöl tudakozic, az gyülekezeteknec köuetei, és Christus ditsösége.[k]

k: Az az, oly ſemelyec kic által Isten ditsöhitetic.

24 Azért az ti sierelmeteknec és az ti felöletec való ditsekedésünknec igasságát mutassátoc meg ö hozzátoc, az gyülekezetec elött.

IX. Rész.

a: Ertelme ez, nem azért ſorgalmaztatla, titeket hogy az ti io akaratotoc felöl ketelkedném. mert azzal én masuitis kérkedtem: hanem czac hogy keſs légyén az alamisna, &c.

1 MErt [a] az sienteknec segitségekre való alamisna adás felöl, hiában való dolog irnom néktec.

2 Mert ióltudom az ti kési akaratotokat, melly felöl én kérkesiem az Macedoniabéliec elött, hogy tudni illic Achaia tartománya kési az el múlt eztendötöl fogua (alamisnát adni,) és az ti buzgó indulatotoc sokakat fel inditott.

b: Az az, El küldöttem elöl az attyafiakat hogy keſsec lennétec az alamisnaual, hogy Macedoniabéliec elött ſegyent ne vallyac, kic elött ti veletec kérkedtem.

3 [b] El küldöttem pedig az atyafiakat, hogy az mi felöletec való ditsekedésünc ebben hijába való ne lenne, hogy (az mint mondom vala,) készen légyetec.

4 Hogy ha az Macedonibaéliec közzül én velem el iöuendenec és titeket késiületlenül találnac, valami módon meg ne siegyenüllyünc (hoǵ titeket ne mongyalac,) ez mi nagy bátorsággal való diczekedésünkben.

5 Azért siükségesnec itélem lenni hogy inteném az attyafiakat, hogy el mennénec elösier ti hozzátoc, és el végezzéc az el rendelt ió tétemenyeknec ki siedését, hogy az kési légyen mint ió tétemeny és nem valami sattzóltatás.

c: Nem kell fösuenyen es gonoſs akarat bol alamisnal kodni.

6 [c] Azt mondom pedig, hogy az ki siükön vęt, siükön arat, és az ki büuön vęt, böuön arat.

7 Ki ki az mint el gondolta siiuébe v́gy czelekedgyéc, nem siomoruságból vagy mint kénsieritésböl. Mert az ió keduö adakozót siereti az Isten.

d: Az alamisnalkodasnac elsö haſsna, Isten meg gazdagittya az alamisnalkodokat, hogy meg ne fogyatkozzanac ök. és adhassanac masnac.

8 [d] Az Isten pedig az ö hatalmassága sierint meg czelekedheti, hogy az ti ió keduetekböl való adakozástoknac hasina ti reátoc tęrien, hogy mindenekben mindenkoron az menyére siükség böuölköduén, mindeneckel való ió tétemennyel böuölkodgyetec.

9 Mint meg vagyon irua: Oztogatott (v́gy mond,) és adott az sie-

az ſiegényeknec, és annac ió tétemenye mind ŏrŏcké meg marad.

e: Kŏnyŏrŏg Iſtennec hogy az Corinthum belieket meg aldgya az alamiſnalkodaſert.

10 [e] Az ki pedig ád magot az mag vetŏnec, vgyan azon, adgyon kenyeret néktec eledeltekre, és ſokaſitſa meg à ti vetéſteket, és neuellye meg az ti ió tétementeknec gyŭmŏltſét.

f: Maſodic haſſna az alamiſnalkodaſnac, hala adas Iſtennec.

11 [f] Hogy mindenekben meg gazdagitaſſatoc minden ió tétemeńre, melly mi általunc azt tſelekeſii, hogy Iſtennec hálákat adgyanac.

12 Mert ez alamiſna adáſnac ſiolgáltatáſa, nem tſac az ſientec ſiŭkſégét ſegélli, hanem ſokaknac hála adáſokrais vagyon, az Iſtennec elŏtte.

13 Mikor tudni illic ez alamiſnánac ſiolgáltáſánac, meg kéſértéſe által az Iſtent ditſérni fogiác, az ti egyenlŏ engedelmetec felŏl az Chriſtus Euangeliomához, és az ti ió akaratotokból való ſegitſégtec felŏl, mind ŏ hozzáioc mind egyebekhŏz.

g: Harmadic haſſna, az alamiſnalkodaſnac. Ti erettetec imadgyac az Iſtent, Iſtē aiándokanac, neuezi pedig à Corinthum belieknec az alamiſnalkodaſra valo hailandoſagokat.

14 [g] Azoknac pedig ti érŏttetec való kŏnyŏrgéſekreis, vagyon (az alamiſna adás,) kic kŏnyŏrgŏnec ti érŏttttec, és titeket meg betsŭlnec, az Iſtennec ti bennetec való aiándokáért.

15 Az Iſtennec pedig legyen hálá az ŏ meg mondhatatlan ſoc aiándokáért.

a: Ertelme ez. En intelec titeket, hogy meg maradgyatoc az en tudomanyomban, mellyet kŏztetec tani tottam.

X. Reſz.

1 EN [a] pedig Pál kérlec titeket az Chriſtuſnac kegyelmeſſégére és engedelmeſſégére, ki ti kŏztetec ielen létemben alázatos vagyoc, de táuól létemben bátorſágos ti ellenetec.

2 [b] Erre kérlec pedig, hogy mikor ott ielen léſiec ne kénſieriteſſem bátor lenni azzal az bátorſággal, mellyel gondoloc bátorſágos lenni némellyec ellen, kic mi felŏlŭnc vgy értenec, mint ha teſt ſierint iárnánc.

b: Az az, Ha meg nem maradtoc az tudomanyban kenſieritetem azokat meg bŭntetni, kic en felŏlem gonoſſul itelnec, mint ha czac kŭlsŏ haſſnot kereſnec.

3 [c] Mert noha ez teſtben iárunc, mind az által, nem teſt ſierint hadakozunc.

c: Az az, Noha alazatoſoc vagyŭc, mind az altal az mi ſiolgalatunknac ereie nagy.

4 [d] Mert az mi vitęzkedésŭnknec fegyuerei nem teſtiec, hanem Iſten ereie által erŏſſec, nagy erŏſſégeknec le rontáſára.

d: Az lelki fegyuerrel bizonittya, hogy nem teſt ſierint hadakozic.

5 [e] Mikor (tudni illic,) minden emberi okoskodáſokat el forditunc, és minden nagyſágot melly fel emélkedic az Iſteni eſméret ellen: és embereknec minden gondolattyokat foglyúl viſiſiŭc, hogy az Chriſtuſnac engedgyenec.

e: Az ŏ viteſſegenec, ereienec elŏ ſiŭlala ſaual bizonittya, hogy az ŏ fegyuere lelki nem teſti.

6 Es kéſien tartyuc (az bŭntetéſt) melly által boſiſiút állyunc minden vakmerŏſégen, minec vtánna bę telendic az ti engedelmeſſégtec. [f]

f: Mint ha azt mondana, ezeket modom az engedetlenec ellē, mert ti reiatoc nezue à mi tiztunc ez hogy titeket engedelemre intelic.

7 [g] Az mellyec ſiemetec elŏtt vadnac tſac azokat néziteké? Ha valaki bizic magában, hogy ŏ Chriſtuſé, azt viſiontag magában meg gondollya, hogy miképpen ŏ Chriſtuſé, azonképpen mijs Chriſtuſé vagyunc.

g: Feddi ŏket, hogy mind ŏ benne, mind az ekeſen ſolo hamis tanitokban, czac az kŭlsŏt nezic.

8 Mert ha felŏtteb ditſekedemis az mi hatalmunc felŏl, mellyet az WR adott mi nékŭnc néktec epŭléſtekre nem rontáſtokra, nem ſiégyenŭlŭnc meg.

9 Hogy ne láttassam tsac ijeget ni titeket az én leueleim által.

10 [b] Mert az Pál leuelei, (v́gy mond némelly) sulyac és erössec, de az ö maga ielen vólta erötelen, és besiédeis alázatos.

11 [i] Ezt meg gondollya az ki àffęle, hogy valaminę möc vagjunc az leuel által való besiédbe, mikor táuól vagyunc, ollyatenoc lésiünc valóbais, mikor oda menendünc.

12 Mert nem meriüc magunkat egyeliteni és egybe hasonlitani némellyeckel, à kic ö magoc ditséric magokat: De nem vésiic esiekben hogy ök magokhoz mérseklic magokat, és ök ö magokhoz hasonlittyác magokat.

13 De mi nem kérkesiünc azockal, az mellyeket Isten nékünc nem męrett, hanem annac az mértéknec igasságos mértéke sierint ditsekedünc, mellyet Isten adott nékünc, hogy (tudni illic,) mi siinte hozzátokis el iutottunc.

14 Mert nem v́gy terieztyüc magunkat módnélkül, mint ha ti hozzátokis nem iutottunc vólna. Mert siinte ti hozzátokis el iutottunc az Christus Euangeliománac predikállásáual.

15 Nem azoc felöl kérkeduén mellyec nintsenec az mi mértekünkben, tudni illic, más embereknec munkáioc felöl, vagyon pedig reménségünc, hogy minec vtánna az ti hitetec meg neueke dic, ti általatoc az mi nékünc rendelt mértekben, meg böuölünc.

16 Hogy az tartományoknakis mellyeki raytatoc túl vadnac, predikállyam az Euangeliomot, nem hogy az másnac rendeltetett mérteckel, és tsac késisiel kérkedgyünc.

17 Az ki pedig ditsekedic, az Wrban ditsekedgyéc.

18 Mert nem az kedues az ki magát ditséri, hanem az kit az Isten ditsér.

XI. Rész.

1 VAyha [a] el sienuednétec egy keuessé az én balgatagságomat, söt sienuedgyetec el engemet.

2 Mert Isteni buzgossággal buzgoc ti hozzátoc, mert én késiitettelec titeket, hogy mint tizta siüzet egy férfiuhoz, tudni illic Christushoz serkeztesselec.

3 [b] De félec hogy valami módon mint az kigyó el tsala az Euát az ö álnokságáual, azonképpen az ti elmétec meg sieplösitetuén, el haylottac ne legyenec az Christusban való éggyügyüségtöl.

4 [c] Bizonyára ha valaki menne ti közzétec, és más Iesust predikállaná, mellyet mi nem predikállottunc, vagy ha más lelket vennétec, mellyet nem vöttetec, vagy más Euangeliomot predikálna mellyet mi nem predikáltunc, azt méltan el sienuednétec.

5 [d] Mert v́gy itélem hogy én semmiuel nem vóltam aláb való az fö Apastaloknál.

6 Hogy

h: Azoc ellen ssol, kic azt mögyac vala ö felöle hogy ielen le teben alázatos, leueleben pedig kemeny.

i: Felel itt az ötet vadoloc bessedere. Azt mondgya pedig hogy tauol minemö ielen letebeñis ollian. Masod ssor neuetuen öket azt mongya, hogy ö nem meri magat hasonlitani azokhoz. Harmadssor azt mondgya, hog azoc kerkessnec azzal az mi naloc nintsen, de ö ditsekedic azzal az miuel Isten ssereté.

a: Ertelme ez iollehet balgataghoz illic az kerkedes, mind az altal engedgyetec, meg hogy en kerkedgyem. Mert sseretelec titeket, en iegyeztelec titeket Christusnac.

Gen: 3.

b: Az Corinthumbeliek ért valo ssorgalmatossagat ielenti.

c: Mint ha azt mondana, ha az igaz Iesust nem predikaltuc, es ha à mi tanitasunc altal ssent leket nē vöttetec, hator engemet meg vessetec.

d: Azokbol purgallia magat à mellyeckel vadolliac vala, hogy tudni illic, alab valo volna à töb Apastaloknal, hogy bessedeben goromba, hogy alazatos, hogy ingyen tanit.

6 Hogy ha goromba vagyoc à beſiédben, nem vagyoc goromba az tudomáñban, de mindeneſtül fogua mindenekben niluán, valócká löttünc ti köztetec.

7 Auagy vétkeztetemé mikor magamat meg aláztam, hogy ti fel magaztaltatnátoc? és hogy az Iſten Euangeliomát ingyen prekáltam néktec?

8 e Más gyülekezeteket foztottam meg azoktól fizetéſt véuén, hogy néktec ſiolgálnéc, és mikor ti köztetec vóltam és ſiükölködtem, nem henyéltem valakinec káráual.

9 Mert az én ſiükſégemet fel segéllettec az Macedoniából iöt attyafiac, és mindenekben úgy viſeltem magamat hogy néktec terhetekre ne lennéc, ez vtánnis úgy viſelem magamat.

10 Az Iſtennec igaſſága úgy légyen én bennem, hogy ez én ditſekedéſem el nem rekeztetic én tölem Achiánac tartományban.

11 Miért? auagy azérté hogy nem ſieretlec titeket? Tudgya az Iſten.

12 De az mit tſelekeſiem moſt, ez vtánnis azt tſelekeſiem, hogy minden alkolmatoſſágot el rekeſiſiec azoktól az kic erre kereſnec alkolmatoſſágot, hogy à miben ditſekednec, olly anyoknac találtaſſanac, minęmöc mi vagyunc.

13 Mert ez illyen hamis Apaſtaloc, álnoc munkáſoc, kic Chriſtus Apaſtaliua válaztottác magokat.

14 Nem tſuda pedig, mert az Sátánis el változic világoſſágnac Angyaláná.

15 Nem tſuda azért azis, ha igaſſágnac ſiólgaiuá változtattyác magokat, az ö ſiólgaijs: kiknec végec léſien az ö tſelekedetec ſierint.

16 f Eſmét mondom: Ne alitſon engemet valaki eztelennec. Ha pedig annac alitotoc, türietec el mint eztelent, hogy egy keueſet énis kérkedgyem.

17 Az mit mondoc, nem az Vr ſierint mondom: hanem eztelenül, ez dolog feliöl való kérkedéſemben.

18 Miuel hogy ſokan ditſekednec teſt ſierint, énis ditſekedem.

19 g Mert örömeſt ſokan el türitec az ezteleneket, ti böltſéc léuén.

20 Mert el türitec ha valaki titeket rabſágra kötelez, ha valaki meg éſien, ha valaki vonſion raytatoc, ha valaki fel fuualkodic elenetec, ha valaki artzúl vęr.

21 h Az boſiſiúſág ſienuedéſre nézue mondom, miuel hogy mi erötelenec vóltunc. i Söt inkáb, ha valami dologal valaki bátorſággal akar kérkedni, (mint balgatag úgy ſióloc,) énis bátorſágal merec kérkedni.

22 Sidoké azoc? Enis az vagyoc, Izraelitaké? Enis. Abraham maguajé? Enis.

23 Chriſtus ſiólgaijé? (balgatagúl ſióloc) inkáb én, ſoc faradſágokba böſégesben én, ſoc ſebekben

r: Az az. Iol lehet tăletec nem vöttem ſiolgalatom, nac iutalmat mind az altal nekem ſemmi fogiathozaſö nẽ volt, mert maſoknal engemet teplal tac, es ha ſiükölködtemis ti köztetec, de ſenkit keresemmel, nẽ bantottam, es nem benyeltẽ hogy ha bijac ha ennem.

f: Eſmet keri az Apaſtal böket, hogy noha balgatagſág az teſtben kerkedni, mind az altal ſenuedgyec el hogy kerkedgyec à hamis tanitoc ellen.

g: Az böltſec el türic à balgatagokat, ti böltſec vadtoc, tehat engemet türietec el. Mas à hogy az el türitec az kiriteket rabſágra kötelez, meg emezt artzul vęr. Engemetis azert ſenuedgyetec el.

h: Az az, Azert mondom, hogy artzul vętnec, mert ſoc boſſut teſznec vaytatoc.

i: Az az, El ſöuelitec àket vaytatoc boſſuſágtetẽsni nem akartac, de pedig az Ieſus Chriſtuſnac könyue igaſsat fel vonni az mi tanitaſunc altal, mintlhogy mi bet ata valoſtelen, igiar to emberekneс itelietec.

bekben fellyeb azoknál, tömlötzökben inkáb én, halálos veſiedelmekben gyakorta.

24 Az Sidóktól ötſier ſienuedtem negyuen negyuen tſapáſt, egy egy hiján.

25 Háromſior verettettem meg veſiſiöuel, egyſier köueztenec meg, háromſior vóltam az tengeren veſiedelemben haió törés miat, éijel és nappal mélſégben vóltam.

26 Veſiedelmes v́takban vóltam, folyó vizeken veſiekedtem, latroc miatt veſiedelemben vóltam, veſiedelembe vóltam az én nemzetſégem miatt, veſiedelemben az pogányoc miatt, veſiedelemben vóltam városban, puz tuban, tengeren, veſiedelemben vóltam hamis atyafiac közt.

27 Fáradſágban és nyomoruſágban, vigyázáſokban gyakorta, éhſégben és ſiomiuſágban, böytöléſekben gyakorta, hidegſégben és mezitelenſégbe.

28 [k] Azoknélkül à mellyec kiuöl eſnec, engemet ſiorongat amaz minden nap ellenem támadó ſokaſág, az az, mind az gyülekezetec felöl való ſiorgalmatoſſág.

k: Az az, à külső nyomoruſagoc felett ſiorongat engemet, az ama ſient egy hazert való ſiorgalmataſſagom.

29 Kitſoda háborgattatic, hogj én nem háborgattatnám? kitſoda botránkozic meg, hogy én azon nem keſergenéc.

l: Az az, Iolle het ſidalom gyalant vetic nekem ſemére az nyomoruſagot, de ha ditſékedni kell az nyomoruſagockal ditſékedem mindennel örömesben.

30 [l] Ha ditſekedni kell, az én nyomorúlt el vetett állapatommal ditſekedem.

31 Az Iſten és az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac örökké áldandó attya tudgya, hogy nem hazudoc.

32 Az Damaſcus városba az népnec tiztartóia Aretas király képében, haddal örizte az várost akaruán engemet meg fogni.

33 De egy ablakon koſárban botſáttattam alá az kö falon, és v́gy ſiabadúléc meg ö töle.

XII. Réſz.

1 DIczekednem énnékem nem illic. Mert immár tęrec az látáſokra és az WRnac ielentéſire.

2 [a] Tudoc egy embert az Chriſtusban, ez elött tizen négy eztendöuel, (hogy ha teſtben, nem tudom, auagy teſt kiuöl, nem tudom: Iſten tudgya) el ragadtatott vólt az harmadic ęgiglen.

a: Erti ö magat.

3 Es tudoc olly embert, (teſtbené vagy teſt kiuöl, nem tudom, Iſten tudgyá.)

4 El ragadtatott vólt az Paradyſumba, és hallot ki mondhatatlan beſiédeket, mellyeket ember meg nem mondhat.

5 Ez illyen dolgockal ditſekedem, én magam felöl pedig nem ditſekedem, hanem tſac az én erötlenſégemröl.

6 Mert ha akaroc ditſekedni, nem léſiec balgatag, mert igaſſágot ſióloc, de mértekletesen ſióloc, hogy valaki ne gondolkodgyéc én felölem fellyeb annál à minec enoemet lát lenni, auagy az mit hall tölem.

7 Es

7 Es hogy az Iſteni ielentéſek-
nec nagyſágáual felöttéb el ne
hinném magamat, adatott énné-
kem hegyes öztöń, mely az én te-
ſtemben ragadott, és à Sátán An-
gyal, hogy engemet tſapdoſna,
hogy felöttéb el ne higgyem ma-
gamat.

8 c Ezért háromſior könyörgöt
tem az WRnac, hogy éntüllem
el táuoznéc.

9 Es azt mondá nékem: Elég
néked az én kegyelmem, mert
az én erőm erötlenſég által végez
tetic el. d Nagy örömeſt ditſe-
kedem azért az én erötlenſégim-
mel inkáb, hogy lakozzéc én ben
nem az Chriſtus hatalma.

10 Annakokaért gyönyörkö-
döm az erötlenſégekben, az ſiük
ſégekbe, az háborgatáſokban, az
Chriſtuſért való ſiorongatáſok-
ban, mert noha erötelen vagyoc,
de ackor erös vagyoc.

11 Balgatag vóltam az ditſeke-
désben: ti kénſieritettetec enge-
met arra. Mert ti néktec kellet
vólna engemet ditſérnétec. Mert
ſemmiben nem vóltam aláb va-
ló az fö Apaſtaloknál, noha ſem-
mi vagyoc.

12 Az én Apaſtalſágomnac ſoc
bizonſági löttec ti köztetec, ſoc
türés által, annac felötte ielec,
tſudác és eröc által.

13 Mert mitſoda az à miben a-
láb valóc vólnátoc az töb gyü-
lekezeteknél, hanem tſac hogy
én ot nem henyéltem az ti ká-
rotockal? Engedgyetec meg né-
kem ezt ez boſiſiút.

14 Imé harmadſioris kéſi va-
gyoc ti hozzátoc menni, hogy ti
károtockal ne henéllyec. Mert
nem kereſem az ti külsö gazdag-
ſágtokat, hanem ti magatokat.
Mert nem az fiac gyüytnec az a-
tyáknac kéntſet, hanem az atyác
az fiaknac.

15 En pedig nagy örömeſt köl-
töc, és magamatis adom az ti lel-
ketekért, noha holott én titeket
felötte igen ſieretlec, ti laſſabban
ſieretlec engemet.

16 e De ám légyen úgy, hogy tite-
ket én nem nehezitettelec ſemmi-
uel. De miuel hogy álnoc vagjoc,
álnokſággal fogtalac meg titeket.

17 Auagy azoc közzül valamel-
lyic által à kiket hozzátoc botſát
tam, meg foztottalaké titeket.

18 Kértem az Tituſt és ö véle
botſáttam el amaz atyafiat, auagy
meg foztotté titeket az Titus? a-
uagy nem egy lélec vezérléſe ál-
tal iártunké? auagy nem egj nyom
ba iártunké?

19 f Viſiontag azt alityátoké,
hogy ti elöttetec magunkat men-
tyüc? Az Iſten elött à Chriſtusban
ſiólunc, mind az által mind eze-
ket ſierelme ſim, à ti epüléſtekért.

20 g Mert félec azon, hogy mi-
kor oda menendec, valami mó-
don nem ollyaténoknac találla-
titeket, és énis ollyaténnac talál-
tatom ti tölletec, minemönee
lenni engemet ti nem akarnátoc:
hogy valami módon ne legyenec
verſenſégec, irégyſégec, haragoc,
verekedéſec, ragalmazáſoc, fon-
dorláſoc, fel fuualkodáſoc, pártol-
kodáſoc.

21 Hogy

a Nem értſent Pal az teſtnec hüúal kodaſának ke ſertetit, vagy fö faiáſt, az mint nemel hec alittyac, hanem akarmi keſertetet uellyel akarna Iſten, hogy gyöttetnec à ſatanitul ez végre hogy el ne hinne magat.

b: Az az, Gyakorta könyörgöttem, de meg nem ſabadoloc hirtelen, mert Iſten azt mondá, elég neked az en kegyelmem. Az az, ha hirtelen meg nem ſabaditlakis, ha talmaſſagommal oltalmazlac ez keſértetben, azzal elegedgyel meg.

c: Az az, ott tettzic meg az, erőm en à holot vagyon az emberec e vätlenſége.

f: Azot ellen mondgya ezt, kic öket vadollyac valá, hogy ö venne ſolgalattyanac jutalmát à Corinthusiul, de ellenkezöl, de alnokſaggal vette ki az penzt tülöc alamiſnanac ſi ne alatt.

g: Az az, Nem azert mentem magamat, hogy Iſtenem eſmere i vadolna, hanem ti erőttetec miuelem ezt, hogy ne kellet bedgyetec en felelölem, ti doctoratoc felül.

g: Meg mondgya mimodon vagyon nekic epüleſekre hög az ö melteſágat oltalmaza, holot inei ket panitentiara, es fenyegeti, ha meg nem terec.

21 Hogy mikor oda menendec, ne alázzon meg az én Istenem ti kőztettec engemet, és sirassac azoc kőzzűl sokakat kic annac előtte vétkeztenec, és meg nem tęrtenec az tiztátalanságbó, paráznaságból, buiálkodásból, mellyet tselekedtenec.

XIII. Rész.

1 HARmad [a] vttal mégyec immár hozzátoc, kęt vagy három tanúnac vallása által minden dolog meg erősitetic.

2 Meg mondottam, másodsioris mondom mint ha ielen vólnéc, és táuól léuén mostis irom azoknac kic az előtt vétkeztenec, és mind egyebeknec, hogy ha esmét oda mégyec, nem keduezec.

3 [b] Mert az én általam sióló Christust késérgetitec, ki ti hozzátoc nem erőtelen, hanem erős ti bennetec.

4 [c] Mert noha meg fesiitetett vólt az erőtlenségből, mind az által él az Istennec hatalmából. Mert mijs erőtelenec vagyunc ő vęle, de élűnc ő vęle az Isten ereiből ti nállatoc. [d]

5 [e] Ti magatokat késértsétecmeg hogy ha nem vattoc az hitben, ti magatokat probállyátoc meg: Auagy nem esméritekéma gatokat hogy az Iesus Christus ti bennetec vagyon? hanem ha meg vettettec vattoc.

6 De reménlem, hogy meg esméritec hogy mi nem vagyunc meg vettettec. [f]

7 8 Kéuánom pedig az Istentűl, hogy semmi gonozt ne tselekedgjetec, nem hogy mi meg probál tattaknac találtassunc, hanem hogy az mi tiztességes dolog azt tselekedgyétec, mi pedig vgy mint meg vettetteknec alitassunc.

8 Mert nem tselekedhetűnc sem mit az igasság ellen; hanem az igásságért.

9 Mert őrűlőnc annac hogy mi erőtelenec vóltunc, ti pedig erőssec vóltatoc, vgyanis azt kéuánnyuc miaz ti epűlésteket.

10 Azért irom táuól létemben ezeket, hogy ielen létemben ne kénsieritessem keménséggel élni, az hatalom sierint mellyet adott nékem az WR eppitésre, de nem rontásra.

11 Végezetre atyámfiai legyetec ió egességben, eppűllyetec, vigaztaltassatoc meg, egy értelemben legyetec, békeségesen lakiátoc, és az sieretetnec s- az békeségnec Istene lésien veletec.

12 Kősiöntsétec egy mást sient tsókolással, kősiöntőnec titeket mind az sientec.

13 Az WR Iesus Christusnac kegyelme, az Isten sierelme, és az sient lékeknec veletec való kőzősűlése, légyen mindnyáián ti veletec. AMEN.

PAL A-

Deut: 19.

a: Az az, Immar harmad ßor intelec ti teket hogy meg terietec, ha meg nem tertec az kic ket vagy három tanu altal meg győzetnec, tudgyatoc hogy azoknac bűnte tesec leßen.

b: Okat adgya fenyegetesnec, mert vgy mond mikor az en intesimet meg veti ec Christust kesertitec, es en ben nem az Christust vetitec meg.

c: Az erőtelen segen erti az ßolgai format, melyről ßol az Apastal Philip: 2.

d: Az az, Mi es az Christus erőtlenségenec peldaiat hordozzuc, mert ez vilagon vtalatosoc vagyunc. De mikeppen ő halalbol feltamaduan Christus, meg bizonita magat Istennec valami erő, Corinthusbeli sisteni erőt, dtoc, vagy az lenni, azonkeppen tudgyatoc hogy vagyon mi bennőnc mellyet ha ßűkseg meg mutattunc nekte tc.

e: Az ez allapattyabol bizonittya az ő tanitasaban valo Istenni erőt, mint ha azt mondana, vagy az hogy meg vettettec va hogy meg kel vallanatoc az en tanitasomnac ereiet.

f Az az, meg esmeritec hogy az mi tanitasunc altal Istē hatalmason czelekedett.

g: Az az, Nem gondoloc felet teb az en tiztessegemmel, czac azon felec hogy Istent meg ne bantsatoc, sőt inkab bator az emberec itile ti ßerint en meg vettetet legyec, czac hogy ti ne vetkezzetec, mert egyebet nem keuanoc, hanem hogy az igassagnac ßolgal hassac.

PAL APASTALNAC GALATIABELIEKNEC IROTT LEVELE.

ELSŐ RESz.

a: Az leuelnec kezdetiben neuet mondgya meg maganac és tiztit. Az vtan kiknec iria az leuelet, harmadßor az ő modgya ßerent kő ßönti azokat.

PAL Apaſtal, (nem emberektöl, ſem ember által, hanem az Ieſus Chriſtus által, és az attya Iſten által, ki fel támaztotta azt az halálból.)

2 Es mind az attyafiac kic én velem vadnac, az Galatiabélieknec gyülekezetinec.

3 Kegyelem néktec és békeſég az atya Iſtentöl, és az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſtól.

4 Ki adta ő magát à mi bűneinkért, hogy ki mentene minket ez ielen való gonoſi világból, az Iſtennec, és az mi atyánkuac akarattya ſierint.

b: El kezdi iraſat feddeſen. Mert mertekletesen feddi à Galatiabélieket hogy az Euangeliom mellől mellyet ő tölle vöttec el allottac, mint ha vólna mas Euangelium, vagi azt az mellyet ő tanitot vala. Miuel többel meg toldhatnác. Azt mondgya pedig hógy mas Euangelium ninczen es azt meg nē toldhattyac.

5 Kinec légyen diczőſég mind őrőckőn őrőcké, Amen.

6 [b] Tſudálkozom rayta hogy ti illy hamar, el hagyuán azt à ki titeket hijt vola à Chriſtus kegyelmére, más Euangeliumra haylottatoc.

7 Holott ninczen más Euangelium: de némellyec titeket meg háboritánac, és az Chriſtus Euangeliumát el akariac forditani

8 De ha ſiinte mijs, auagy az mennyei Angyal hirdetne ti néktec valamit az kiuöl az mellyet néktec hirdettűnc, légyen átoc.

9 A mint előſier mondéc, moſt eſmét máſodſioris mondom, ha valaki néktec hirdet valamit az kiuöl az mellyet vöttetec, átoc légyen.

c: Két okat mondgya miert ninczen mas Euangelium az kiuöl mellyet ő predicallot hanē czac az az igaz Euangeliū, Első mert nem embert tudomanyát hanem Iſtenet predicallotta. Maſodic mert nem kedueskedet embereknec.

10 [c] Mert moſtan embereknec vagy Iſtennec dólgainac el hitelére inteleké? Auagy embereknec igyekezemé kedueskedni? Bizonyára ha embereknec keduekben vólnéc, Chriſtus ſiólgáia nem vólnéc.

11 [d] Tudtotokra adom pedig attyámfiai ti néktec, hogy à melly Euangeliomot én predicállottam, nem ember ſierint való.

d: Hogy meg bizonitſa az ő Euangeliomat Iſtenenec lenni, meg beßelli mimodon vötte es tanulta az Chriſtuſtul.

12 Mert énis nem embertöl vöttem azt, ſem pedig nem tanitattam arra, hanem az Ieſus Chriſtuſnac ielentéſi által (vagyon).

13 [e] Mert hallottátoc, miképpen forgolodtam én az Sidó töruéńben, hogy én felötte igen háborgattam az Iſtennec anya ſient egy házát, és azt puztitottam.

e: Hogy Chriſtuſtul vötte az Euangeliomot az ő elebbi eletenel bizonittya.

14 Es fellyeb neuekedtem vólt az Sidó töruéńben, ſokaknál kic az én nemzetemböl én velem

egyenlöc vóltac, miuel hogy felötte nagy buzgoságom vólt az rendeléſekhöz, mellyeket az én attyaimtól vöttem vala.

15 De mikor az Iſtennec tettzet, ki az én anyámnac méhétöl fogua engemet el válaztott, *f* és az ö kegyelméböl el hiutt.

f: Az az, rendelt ez ſent tiztet.

16 Hogy az ö fiát énnékem meg ielentene, hogy hirdetném ötet à pogánjoc között, *g* azonnal nem tanátskoztam à teſtuel és vérrel.

g: Hogy valaki azt ne mondana neki hogy iollehet Chriſtuttul hiuattatot, de az vtan az Apaſtalokiul tanolt: Azt mondgya hóg az ö hiuatala vtan azonnal tanitot. és Ieruſalembē nē volt, hanem czac tizen öt napig holot Petert és Iacabot latta, és az vtan tanitot Syriaban, Ciliciaban.

17 Sem pedig nem tęrtem Ieruſálembe viſiſia azokhoz, kic én elöttem való Apaſtaloc vóltanac: hanem Arabiába mentem, és eſmét meg tęrtem Damaſcusba.

18 Az vtán három eztendö múlua Ieruſálembe meg tęrtem, hogy Pétert meg látogatnám, és ö vęle vóltam tizen öt napig.

19 Többet az Apaſtaloc közzül nem láttam eggyetis, hanem Iacabot, az Wrnac attyafiát.

20 Ezekben pedig az mellyeket iroc, imé az Iſten elöttt vagyoc, nem hazudoc.

a: Azt mongya itt meg hogy az ö Euangelioma mellyet ö predicallot à poganyoc közöt mindeneſtöl eggyezet az töb Apaſtaloc tudomanyaual, és azt mindeneſtöl ioua hattac, annira hogy az Tituſtis nem kenſeritettéc az környül metelkedeſre, és ſemmit az ö tudomanyahoz nē adtac ſöt inkáb ötet az Barnabaſſal egybe eſmeretéc Iſtentöl valaztatot Apaſtalnac lenni az poganyoc közöt.

21 Az vtán mentem Syriánac és Ciliciánac tartomániba.

22 Eſmeretlen valéc pedig ábrazatomról az Iudęában való kereztyéni gyülekezetnec.

23 Hanem czac hallottác: Az ki (vgy mond) minket háborgat vala egy idöben, moſtan hirdeti azt az tudománt mellyet régen puztit vala.

24 Es diczöitic vala az Iſtent én bennem.

II. Réſz.

1 AZ, vtán tizen négy eztendö múlua, eſmét fel menéc Ieruſálembe az Barnabáſſal eggyüt, az Tituſtis velünc el viuén.

2 Fel mentem vala pedig Iſteni ielenésböl, és eleikbe adám az Euangeliomot mellyet à pogánjoc közöt predicálloc: de czac külön, azoknac az kic beczülletben vadnac, hogy valami módon hijába ne futnéc vagy hijába ne futottam vólna.

3 De à Tituſis, à ki én velem vala, noha Görög vólna, nem kéſieritetett az környül metélkedéſre.

4 Tudni illic az futarozó hamis atyafiakért, kic mi közzénc bę iöttec vala alattomban az Chriſtus Ieſusban való ſiabadſágunknac meg kéſérgetéſére, hogy minket ſiolgálatra köteleznénec.

5 Kiknec czac egy ſiem pillantáſig ſem engedtünc, hóg magunkat aláioc adtuc vólna: Hogy az Euangeliumnac igaſſága meg maradna ti köztetec.

6 Azoktól pedig à kic alitatnac valaminec lenni *b* (valaminemöc vóltanac, én azzal ſemmit nem gondoloc: Az embernec ſiemélyét Iſten nem nézi:) Mert az kic beczülletben vadnac, engemet ſemmire nem tanitottác.

b: Tudni illic ſemmit nem tanultam.

7 Söt inkáb mikor láttác vólna hogy én reám bizatott à pogány népec közt az Euangelium predicálláſa, mint Péterre az Sidóc közt.

8 (Mert à ki eröſs vólt az Péter által az Sidóknac Apaſtalſágára, én általamis erös vólt az pogányoc közt.)

9 Es

9 Es mikor Iacab, Cephas, és
János, kic oſilopoc gyalánt tartat
nac, eſiekbe vöttéc vólna az Iſten-
töl nékem adatott aiándokot, én
nékē és Barnabáſnac tárſaſágnac
bizońſágára kezeket adác, hogy
mi az pogányoc között, ök pedig
az Sidóc között (predicalnánc.)
10 Czac arra inténec hogy az
ſiegényekröl meg emlekeznénc,
melyre reáis igyekeztem.
11 e Mikor pedig Péter Antio-
chiába iött vólna, ſiemtül ſiembe
ellene állottam, miuel hogy mél-
tó vólna az feddéſre.
12 Mert minec elötte valakic
iöttenec vólna Iacabtál, az pogá-
nyockal éſiic vala, ha pedig vala-
kic iöttenec, mágát azoktol meg
vonta, féluén az Sidóktól.
13 Es ö véle eggyüt tettetes kép-
pen viſelic vala magokát az töb
Sidokis: vgy annîra hogy Barna-
baſis az ö tetteteſeknec tarſaſagá-
ba el vonattatnéc.
14 De mikor láttam vólna hogj
ök nem egyeneſſen iárnac mint
az Euangelium igaſſágához il-
lendö vólna, mondéc Péternec
mindenec elött, ha te, Sidó léuén
pogányoc modgyára élſi, és
nem Sidó modra, miért kénſieri-
ted az pogányokat Sidóc mód-
gyára élni?
15 d Mi kic terméſiet ſierint Si-
dóc vagyunc, és nem bünös po-
gányoc.
16 Tuduán ezt hogy nem iga-
zúl meg az ember az töruéńnec
czelekedetiböl, hanem az Ieſus
Chriſtusban való hit által: Mijs
(mondoc) az Ieſus Chriſtusban
hittünc, hogy meg igazúlnánc az
Chriſtusban való hit által, és nem
az törueny czelekedetiböl: anna-
kokaért, mert egy teſtis nem iga-
zúl meg az töruéńnec czelekede-
tiböl.
17 e Hogy ha pedig mikor az
Chriſtusban igazuláſt keresünc,
találtatunc mijs bünösöknec à-
uagy Chriſtus à bünec ſiolgáiaé;
táuól légyen.
18 f Mert ha az mellyeket el ron-
tottam, eſmét fel eppitem, én ma-
gamat bünöſſé téſiem.
19 g Mert én az töruényáltal, az
töruéńnec meg hóltam, hogy él-
néc Iſtennec.
20 Az Chriſtuſſal eggyüt meg
feſiitettem: Elec pedig, többé
nem én, h hanem él én bennem
az Chriſtus, és az melly életet
moſt élec az teſtben, az Iſten fiá
ban való hit által élem, ki ſiere-
tet engemet, és adta ö magát mi
éröttünc.
21 i Nem törlöm el az Iſten ke-
gyelmét: Mert ha az töruén által
vagyon az igaſſág, tehát Chriſtus
oknelkül hólt meg.

e: Erös Argumentommal bizonittya az ö Apaſtalſagat, tudomannyanac igaſſagat, és hogi Iſtentöl, nem az Apaſtaloktul tanolt, Mert Petert az gyülekezetben ſiembe meg feddette, miuel hogi ſantalna, és vgy viſelné magat az ſidoc elöt az pogányokhoz mintha azoc nem iduezülhetnénec à ſido Ceremoniaknélkül.

d: Okat mondgya az Apaſtal miert nē kell az pogányokat à Sidó Ceremoniakra igazitani. Mert vgy mond, noha mi termeſſet ſierint Sidoc vagyunc, Iſtennec fogadot fiai és ha vala kinec az töruenij altal kellene meg igazulni, mi nekünc leg inkab kellene az altal meg igazulnunk mert az töruenij nekünc adatot. De mi és à Chriſtusban hittönc, és czac az Chriſtuſban valo hit altal igazultunc meg: Tehat ſenki nem iduezölhet à törueny altal és ſenkit az törueny nem az tiz arra nem kell igazitani, hanem Chriſtuſra. Holot czelekedetin, nem czac az Ceremoniakat érti haparanczolat ſierint valo czelekedeteketis, &c.

e: Miuel hogy azt monda hogy ninczen az töruenyböl az igazulat hanem az Chriſtusban valo hitböl, kerdeſt tamazt hogy ha Chriſtus az bünnec ſiolgaia, miuel hogy az bünösöket igazitya, és az igazulat vtannis meg marad az bün. Felel és azt mondgya hogy nem ſiolgaia az bünnec hanem inkab rontoia, mert vgy igazulnac megaz bünös emberec Chriſtuſban, hogy az bünnec ölesere valo ereiris azokba oltſa, hogy az bün meg ölettetuen, à Chriſtus ellē ö bennec, és ök magokat Iſtennec ſientellée.

f: Ertelme ez En az Euangelium altal az igaſſagot tanituan hóg az bün el rontatnéc: Az ellen mas tudomant nem predicalloc mel-lyel az bünt eppitenem. Vagy: ha az Chriſtusban meg igyzulnan az bünre ternéc, vgy czelekednem mint az ki azel rontatot alkotuant fel akarna eppiteni. g: Az törueny altal meg halnac az töruennec igy. Mert az törueny vadoluan minket és karhoztatuan az Chriſtuſra igazit, ki altal meg halunkaz töruennec: Mert minket meg igazituan felelmit el veſi és meg ſienteluen azt miuelhogy az gonozkeuanſag meg ölettetuen ne vehеſſen alkalmatoſagot az bünre az törueny tilalmabol mint az elöt. Rom. 7. h: Tudni illic az ki eleb voltam: Rom. 7. i: Minec vtanna meg ſelölt volna à kerdeſre, immar bizonitani kezdi, hogy az igazulat az Chriſtusban valo hit által vagyon hogy erösſeg vagyon pedig ez igekben, hogy az Iſten kegyelme hijaba valo, és az Chriſtus hijabba hol: meg ha az igazulat az czelekedetböl vagyon.

III. Rész.

1 O [a] balgatag Galatiabéliec kitsoda igézett meg titeket, hogy ne engednétec az igasságnac: kiknec siemec elött az Iesus Christus elösier vgy irattatott vólt meg, mint ha ti köztetec fesitetett vólna meg?

2 Czac ezt akarom töletec meg tudni: Az töruéńnec czelekedetiböl vöttéteké az (sient) lelket, auagy az hallásból való hit által?

3 [b] Illy eztelenec vattoké hogy holott az (sient) lélec által kezdettétec el (az hitet,) most test által akartoc el végeztetni.

4 [c] Illyen sokat sienuedtetteké hijába? hogy ha hijába.

5 Az ki azért sient lelket siolgáltat néktec, és ti bennetec eröket czelekesiic, az töruéń czelekedeti általé, vagy az hallásból való hit által (siolgáltattya azt?)

6 [d] Miképpen az Abraham hitt az Istennec, és az tulaydonitatot, néki igasságára.

7 Ertitec azért hogy az kic az hitböl vadnac, azoc az Abrahamnac fiai.

8 Látuán azért az irás, hogy Isten az hit által iduöziti az pogányokat, męg annac elötte öruendetes izenettel hirdette Abrahamnac: Meg áldatnac, vgy mond, te benned minden pogányoc.

9 Azért az kic hitböl valóc, azoc áldatnac meg à hiw Abrammal.

10 [e] Mert valakic az töruény czelekedetiböl vadnac, átoc alatt vadnac: Mert meg vagyon irua: Atkozott valaki meg nem marad mind azokban, mellyec meg irattac az töruéńnec könyuébe, hogy azokat czelekedgye.

11 [f] Hogy pedig az töruéń által senki nem igazúl meg Isten elött, niluán vagyon: Mert az igaz ember hitböl él.

12 Az töruéń pedig nintsen hitböl, [g] hanem az melly ember azokat bę tölti, él azoc által.

13 [h] Az Christus pedig meg váltott minket az töruéńnec átkatól mikor mi éröttünc löttátoc: mert meg vagyon irua: Atkozott valaki fán füg.

14 [i] Hogy az pogányokban az Abraham áldása az Christus által lenne, [k] és hogy amaz igért sient lelket az hitnec általa vegyüc.

15 [l] Attyamfiai, emberi mod sierint sióloc, lám az embernec el végezett testamentomát senki erötelenné nem tésii, és àhoz semmit nem ád.

16 Az Abrahamnac pedig adattac igéretec, és az ö maguánac: nem mondgya, Magoknac, mint sokakról, hanem mint egyröl: Es az te magodnac (vgy mond) ki az Christus.

17 [m] Azt mondom pedig, hogy à kötést, mellyet Isten elösier meg erösitett az Christusra nézue, az töruény melly három siáz harmintz eztendöuel kezdetett az vtán, nem tésii erötelenné hogy azt el törlené.

18 Mert

a: Rend sierint harmadic erösseg. Az Euangeliumnac hallasabol valo hit altal vöttetec az sient lelket. Tehat abban marad gyatoc meg.

b: Negyedic erösseg. Az Christusban valo hit altal igazultatoc meg, és vöttetec az sient lelket, mely meg igazulas tökelletes: Bolondsag azert most az igassagot az Ceremoniakban keresni, miatha az Christus czac el kezdette volna az igassagot, az Ceremoniac vegeznec el.

Genes: 15.

c: Ortodic erösseg, ha az meg igazulas az Ceremoniac altal és az czelekedetec altal vagyon, à Christus mellet hijaba sienuedtetec.

d: Hatodic erösseg, mely be foglaltatic negy versbē.

Genes. 12.

e: Hetedic erösseg. Atkoztac az kic az töruen töltesebol variac az igazulast Tehat hit altal vagyon az igazulas.

Deuter. 27.

f Niolczadic erösseg. Az igazulas nem egyeb hanem elet. De az elet hitböl vagyon, tehat az igazulasis.

Leuit. 18.

g. Az az, nem hitet hanem czelekedétet keuan.

Deuter 21.

h: Ez kerdesnec vessi eleit. Ha az töruény atkoztaknac mond, mi modon aldathatunc meg. Azt mondgya azert hogy Christus vöttete magara az töruény atkat, hogy miattol meg szabadulnanc.

i: Meg mondgya mi vegre kellet Christusnac atoknac leñi, hogi tudni illic az pogányoc az Abrahamnac adot igeret szerent meg aldatnanac, mely nem lehetet volna, ha Christus atokka nem lót volna.

k: Masodszor kellet Christusnac az halalban atoknac lenni, hóg szent lelket vennene.

l: Kilentzedic erösseg. Az emberec vegezeset nē pedig az egy vagyon az

szabad fel hontani sockal inkab az Istenet. Az Isten Christusba rekeztette az aldast. Tehat czac ö beñe meg igazulas.

m: Tizedic erösseg: Az Istennec Abrahammal valo kötesei mely az Christusra nez vala, az töruény, nem rontya meg.

18 Mert ha az tőruény által vagyon az őrőkſég, tehát nem az igéret által, az Abrahamnac pedig igéret által aiándokoztaIſten az őrőkſéget.

19 [o] Mitſoda tehát az tőruény? Az bűnöknec okáért adatot, mig el iőne, amaz mag, kinec lőtt az igéret, az mely tőruény ki mondatott az Angyaloktól, [p] közbe iárónac kezе által.

20 Az közbe Iáró pedig nem éggyé? [q] Az Iſten pedig egy.

21 [r] Az tőruény azért az igéretec ellen adatotté? Táuól légyen: Mert ha à tőruény adatott vólna hogy meg eleuenitene, bizony az tőruénből vólna az igazulás.

22 De rekeztett az irás minden embereket à bűn alá, hogy az igéret adatnéc az Ieſus Chriſtusban való hit által az hiuőknec.

23 [t] Minec előtte pedig el iőt vólna az hit, az tőruény alatt őrizteténc vala, kic rekeztettűnc vala arra à hitre, mely ki nilatkozandó vala meſterőnc.

24 [t] Azért az tőruény mi nékűnc az Chriſtuſra vezérlő meſterőnc vólt, hogy hit által iduőzűlnénc.

25 De minec vtánna el iőtt à hit, nem vagyunc többé az vezérlő meſter alatt.

26 [u] Mert mindnyáián Iſten fiai vattoc, az Ieſus Chriſtusban való hit által.

27 [x] Mert valakic à Chriſtusban meg kereztelkedtetec, à Chriſtuſt őltöztétec fel.

28 Nintſen ſem Sidó, ſem Gőrög, ſem ſiólga, ſem ſiabados, ſem férfiu, ſem aſſoni állat (közt válogatás:) Mert ti mindnyáián egy vattoc az Ieſus Chriſtusban.

29 Hogy ha ti Chriſtuſe vattoc, tehát Abraham magua vattoc, és az igéret ſierint őrőkősöc.

IIII. Réſz.

1 AZt, mondom pedig, mig len az őrőkős, gyermec; ſemmit nem kűlőmbőz à ſiolgától, iólléhet mindeneknec Wra légyen.

2 Hanem tutoroc és gond viſelőc alatt vagyon, mind az ideig mellyet annac az attya rendelt.

3 Azonképpen mijs, mig gyermekec vóltunc, ez világnac betűi alatt valánc, [b] ſiólgálat alá rekeztetuén.

4 De minec vtánna el iőtt à telyes idő, ki botſátá Iſten az ő fiát, ki aſſioni állattól lőtt, ki az tőruény alá adta magát.

5 Hogy azokat az kic à tőruény alátt valánac, meg váltaná, hogy fogadott fiuſágot vennénc.

6 [c] Miuel hogy pedig fiac vattoc, ki botſátta az Iſten az ő fiának lelkét az ti ſiiuetekbe, ki azt kiáltya, Abba, az az, atyánc.

n: Vtolſo erőſség. Nem lehet hogy az igazulás az tőruenyből és az igeretec által legyen, mert maſra nez az tőrueni, maſra az igeret.

o: Még felel az kerdeſre, ha à tőrueni meg nem igazit tehat mi ve valo. Azt mondgya pedig hog azert adatot, hogy az bűnt meg mutatná és à Chriſtuſra igazitana, melyben az embereknec meg aldaſokrul valo igeret be telnec.

p. Bizonittya hogy az bűnnec vadolaſáért adatot az tőrueni, mert vgy mond Iſten nagy rőtt teneteſſeggel adta azt Angyaloc által Moſes kezebe ki Iſten közőt és az nep közőt közbe iaro vala. Az közbe iaro pedig kettő közőt ſokot lenni.

q. Hogy valaki azt ne mondana hogy vegyőſec neha vagy teſtamentomoc fel bomolnac. Azt mondgya hogy az Iſten egy, az az, tőkelletes, albatatos, kibe valtozas nẽ eſic.

r. Be rekezti beſedet. Miuel hogy az Iſten albatatos beſedeben és minden dolgaban, nem azert adta az tőruent hogy az igeretet el törlene, mellyet Abrahamnac adot vala. El törlene pedig azt az tőrueny altal, ha azért adta volna hogy à meg igazitana, hanem azert adta hogy az bűnt meg mutatná az altal, hogy bitnec altala Chriſtuſban az hiuőc meg igazulnanac.

s: Ez előt, ſola az termeſetnec tőruenieről mellyet tiz parantſolatnac nemezűnc, és meg monda mi vegre adatot. Immar itt mind azegeſz Moſes tőruenyeről és rend tartaſrol ſol, mellyekről azt mondgya hogy azo kis nem azert adattac volt, hogy valakit meg igazitananac, hanẽ hogy azoc altal mint egy kerites vagy gyepő altal minden nepek től el valaztatnanac, es őriztetnenec az ki nilathozando vilagos hitre az hiuec.

t: Maſodic haſonlatoſſag. Mint az gyermec tanito meſter alat vagyon, ki ötet naprul napra elob eleb viſſi mig nem meg gyaporodic. Vgy à tőrueny nekűnc tanito meſterőnc volt és igazgatonc à Chriſtuſra, mellyet ertenőnc kell mind az terineſetnec mind az Ceremoniáknac tőueniről.

u: Okat adagya miert nem kőtelezheti őket az tőrueny őrőke. Mert vgy mond Iſten fiai vattoc Chriſtusban lo: i. és minec vtanna fel neuekedtetec, nem lehettec ſolgac vagy raboc.

x: Meg mondgya miert vagyunc Iſten fiai. Mert Chriſtuſt fel öltöztűc.

a: Harmadic haſonlatoſſag mellyet veſſen az őrőkſéc és à tutornac haſonlatoſſagarul. Mikeppen az gyermec noha őrőkős mind az altal tutoroc alat vagyon mig fel neuekedic, azonképpen noha őrőkősöc voltac az ő Teſtamentumbelyec, mind az altal az Chriſtuſig az tőrueny alat tartattac.

b: Negyedic haſonlatoſſag az ő teſtamentomnac birodalma haſonlo volt az beſükhöz, melyekre à gyermekehet tanittyac, mig alkolmaſoc leſſnec nag ob tudomaſacbe vetelere.

c: Noha fiac vagyunc mind az altal Iſten lelkétől kell birattatnonc, ki az mi ſiuőnkben őral kodnan, minket az Iſtni igaz tizteletre meg tanitſon.

7 Azért többé nem vagy siólga hanem fiu, hogj ha fiu, tehát Isten nec örököseis vagj à Christ᾽ által.

8 d Ti pedig még ackoron mikor az Istent nem tudnátoc, siólgáltoc vala azoknac, kic nem természetire Istenec.

9 De mostan miuel hogy meg esmértetec az Istent, sőt inkáb miuel hogy Istentől meg tanitattatoc, mimódon fordúltoc hátra az erőtelen és siegény betőkre, e mellyeknec vijonnan akartoc siolgálni?

10 Az napokat meg tartyátoc és az hólnapokat, az időket és az ezendőket.

11 Félec rayta hogy hiába ne fáradtam légyen ti közöttetec.

12 f Legyetec ollyanoc mint én: Mert én ollyan vagyoc mint ti: Atyámfiai kérlec titeket, semmi bosisúst nem töttetec én raytam.

13 h Tudgyátoc pedig hogy én az én testemnec erőtlenségéuel predicállottam néktec az Euangeliomot elősier.

17 Es az én testemben az mit meg késértettetec, semmine alitottátoc, sem meg nem vtaltátoc, hanem engemet mint az Istennec Angyalát, mint az Christus Iesust úgy fogadtatoc.

15 Az ti bódogságtoknac azért mely nagy ditséreti vala? Mert bizonságot tésiec ti felőletec, hogy ti, ha lehetséges volt volna az ti siemeiteket ki vaytátoc volna, és nékem adtátoc volna.

16 Azért ellenségtecké lőttemé néktec hogy néktec igazat sióloc?

17 Igen sieretnec titeket, de nem iól, sőt inkáb minket ki akarnac rekezteni, hogj azokat siereſſetec.

18 De ieles dolog felőtte igen sieretni az ió dologban mindenkor, és nem ezac ackor mikor köztetec ielen vagyoc.

19 Fiatskaim, kiket vijoñan siülec, miglen az Christus ti bennetec meg ábrazoltassék.

20 Akarnéc pedig most ti köztetec lenni, és el változtatni az én siómat, mert siorgalmatos vagyoc felőletec.

21 Mondgyátoc meg énnékem kic à törvény alatt akartoc lenni, az törvéñt nem hallyátoké? i

22 k Mert meg vagyon irua, hogy Abrahamnac két fia vólt, eggyic az siólgáló leántól, az málic az siabadostól.

23 De à melly à siólgáló leántól vólt, test sierint siületett, à melly pedig à siabadostól, az igéret által

24 Melly dolgokon más dologképpen áltatic: Mert ez két asiſioni állatoc, amaz két siövetségec, az eggyic melly az Sina hegyről való Agar, nemz siolgálatr?

25 Mert à Sina hegy Arabiában vagyon, siinte azonképpen pedig hasonlatos àhoz az Ierusálem melly most vagjon, és az ő siaiual egybe siolgálat alá vettetet.

26 Amaz magosságos Ierusálem pedig, siabados melly mindenikünknec, anya.

27 Mert

a Feldi itt à Galatiabelieket, egyhez vetven az ő mostani allapatiokat az regiuel, mint ha azt modana. Nem volt tsuda hogy regen bahant imadatoc, mert az Istent nem esmeretec, de most minec vtana azIsten nec esmeretire intottatoc. Csuda dolog hogy az igazulast àChristus kiuől keresitec.

b Betőknec nevezi azMoses Ceremoniait

c Meg lagyitta immar he siedet. Ertelme pedig ez, miuel hogy en az ti iotokra igyekezem, siükseg hogy hozzam enge delmeset legyetec.

d Az az, miuel hogy raytam semmi bosisút nem töttetec, nem bosiúbol irtam ezeket.

e Bizonsagot tesen az Galatiabelieknec hozzaia valo siereimekről. noha vgy mod valoha latta toc hogy enstgen vsmarult vagyoc, mind az által engemet meg nem vtaltatoc, hanē nag siuretettel bet siülöttetec, azert mi okert volnec nektec ellensegtec es ez muert irnec haragbol.

f Itt az törvenyen erti à Moses kőnyveit. Genes. 16. 21.

g Meg bizonsitotta elegedendő bizonsagokkal az Apastal hogy az törveny által nincsen az igazulas. De miuel hogy az hamis tanitok azt mondgyak vala hogy az pogányoc à Sidokkal eggyet nem lehetnec ha az Moses Ceremoniait es kiualkeppen à környul metelkedest meg nem tartyac. Azert im mar az Abraham hazanepetől vőtt hasonlatosság vagy példa által meg mutatya, hogy az kic meg tartyac azokat, es az törveny ala rekesztic magokat, hog abból variac igazulast, azoc rabolka tesic magokat es kirekesztenec az Abraham siai közzül es az örökseghől.

h Mert azt mondgya hogy Abrahamnac két fe lesege volt Agar, Sara. Agar az termeszetnec folyasa sierint sülte Ismaelt, ki ollyan vah es siolga volt mint az ő Anya. Sara nem az termeßetnec folyasa sierint, mert Abraham ven volt, Sara meddő, hanē az igeretnec ereieből sülte Isaact mint örökőst. Agar peldazta à Sinai à hegyet, az azá törvēt mely azon adatot, mert mint az Sina hegy környekeben lako Agar rabot sült, vgy az törveny siolgalatra nemz, mert kötelezi az embert lehetetlen dologra, es karhoztattya. Melnec alaia rekezti magat à ki attul varia az igazulast. Az Sara peldazta az Sion hegyet. Az uj és menyei Ierusalemet, melnec siai siabadosse es örökőrőc.

f: Bizonittya hogy az Ieruſalem nekünc mindnyáiá-nak az E. Fiias mondaſából, ki meg Prophetalta volt hogy az meddőnec ſoc fiai teſſnec. Geneſ.21.

27 f Mert meg vagyon irua: örülly magtalan ki nem ſiülſi, örvendezz és kiálts ki nem ſiülſi, mert ſockal többen vadnac az el hagyattatotnac magzati, hogy nē annac az mellynec férie vagyon.

28 Mi azért atyámfiai az Iſáknac példáia ſierint, az igéretnec fiai vagyunc.

29 De miképpen ackor az az ki teſt ſierint ſiületett vala, háborgattya vala azt, az ki ſiületett vala lélec ſierint: azonképpen vagyon moſtannis.

a: Inti őket hogy à ſabadſágban meg maradgyanac

30 De mit mond az irás: üzd ki az ſiólgáló leánt, és az ő fiát, mert nem léſien örökös az ſiólgáló leánnac fia, az ſiabados fiával.

b: Első oka in teſſnec. Nem haſznal Chriſtus ha körmül metéltetnec.

31 Azért atyámfiai nem vagyunc az ſiólgáló leány fiai, hanem az ſiabadoſé.

V. Réſz.

c: Maſodic oka, az ki körmül metelkedic kötelezi magat az tör vēni ala.

1 AZ c ſiabadſágban azért, mellyel minket Chriſtus meg ſiabaditott, állyatoc meg, és ne kötelezzétec meg eſmét magatokat ſiolgálatnac igáiával.

d: Harmadic oka, hogy az ēg teſtamentum nepet egybe veti az regiuel. Noha nēm mond az regiekis azon igaſſagot vartác az mellyet mi, mind az által az ő hitec az ſoc Ceremoniac miat homalios volt. Mi pedig lelekben kűlső Ceremoniaknelkűl hit által remēlyuc az tellyes igaſſagot.

2 d Imé én Pál mondom néktec, hogy ha környül metéltettec, az Chriſtus néktec ſemmit nem fog haſinálni.

3 e Mert bizońſágot téſiec eſmét minden embernec az ki környül metélkedic, hogy az köteles az egéſi törvénnec meg tartására.

e: Okat mondgya miert remēnlic az igaſſagot hitben. Tudni illic. Mert az Chriſtus arſem az környül metélkedés nem haſinál, ſem az környül metélkedetlenſég, hanem az hit, melly az ſieretet által czelekeſſic.

ſagaban haſontalan az meg igazulaſra mind az környül metelkedes mind à körmül metelkedetlenſég hanem keuan tatic az hit, mely az ſeretet által czelekeſſic.

4 Az Chriſtus Ieſuſtól ki rekeztettetec, valakic az törvény által akartoc iduözülni, és az kegyelemből ki eſtetec.

5 d Mert mi lélekben hit által várjuc az igaſſágnac reménſégét.

6 e Mert az Chriſtus Ieſusban

7 f Szépen futtoc vala, kitſoda tartoztata meg titeket hogy ne engednétec az igaſſágnac?

f: Feddi őket hogy hoſſu ideig kezdettec volt futni, imar az vtrol el tantorodtac, és vadolya az hamis tanitokat.

8 Ez az hitetés, nem attól vagyon, az ki titeket hiw.

9 Egy keués kouáſi mind az egéſi téztát meg poshaztya.

10 Ennékem reménſégem vagyon ti felőletec az Wrban, hogy nem léſitec külömb értelemben: De az ki titeket meg háborit, el veſſi az ő kárhoztatáſát valaki leiend.

11 En pedig atyámfiai, ha az környül metélkedéſtis predicállom, miért ſienuedec mēgis háboruſságot? tehát el töröltetett az kereztnec botránkozáſa.

12 Vayha töröltetnénec el azoc az kic titeket háborgatnac.

g: Meg mondgya miben all az kerettyen ſiabadſag, tudni illic, hogy az lāntől megſabadulnan es az Iſten lelkenec engedgen, egy maſſac ſolgallyanac ſieretetből. Leuit.19.

13 g Mert ti ſiabadſágra hiuattatoc atyámfiai, czac hogy az ſiabadſágot ne adgyatoc az teſtnec (bűnre való) alkolmatoſſágúl, hanem ſieretetből egy másnac ſiolgállyatoc.

14 Mert az egéſi törvény egy beſiédbe foglaltatic bē, (tudni illic,) ſiereſſed fele barátodat mint te magadot.

15 Hogy ha egy máſt mariátoc és el nyelitec, meglásſátoc hogy viſiontag egy máſtól meg ne emésſitteſſetec.

h: Meg mondgya mimodon tauoztaſſac hatnac el az egy mas ellen valo gyülöſſeget.

16 h Azt mondom pedig, hogy lélec ſierint iáriatoc, és az teſtnec kéuánſágát véghöz ne vigyétec.

17 Mert az teſt az lélec ellen tőrekedic, az lélec pedig az teſt ellen: Ezec pedig egy máſſal ellenkeznec, hogy azokat ne czelekedheſſétec à melljeket akartoc

i: Az az, noha ſoc gyarloſág vagyon à ti io czelekedettekben, de ha az Spr lelke altal az teſtnec kenaſſaganac el lene allatoc, nem vadol titeket az törueny, hanem Iſten elől kedueſec teſtnec à ti czelekedettec.

18 i Hogy ha az lélektől vezérelltettec, nem vattoc, à törvéy alatt.

19 Az teſtnec pedig czelekedeti nyluán vadnac, mellyec ezec: házaſſág törés, paráznaſág, tiztátalanſág, keuélſég.

20 Báluány imádás, büvölés, baiolás, harag tartáſoc, verſengés, iregjſégec, haragoc, patuarkodáſoc, viſiſia vonáſoc, párt ütéſec.

21 Gyülöſégec, gyilkoſſágoc, réſiegſégec, tobzodáſoc, és ezekhöz haſonlatoſoc, mellyekről azt mondom, miképpen ez elöttis mondottam, hogy valakic illyen dolgokat czelekeſſinec, Iſten orſiágának örökösi nem léſinec.

22 De az léleknec gyümölcſe ez: ſieretet, öröm, békeſég, kegyeſſég kegyelmeſſég, ióſág, hit, alázatoſſág, mértekleteſſeg.

23 Az kic illyetenec, azoknac ellenec ninczen az törvény.

24 Mert az kic Chriſtuſé, az teſtet meg feſiitettec az ő indulatiual és kéuánſágiual egybe.

25 Ha lélec ſierint élünc, lélec ſierentis iáriunc.

26 Ne légyünc hiw diczőſégnec kéuánói, egy máſnac ingerlői,

a: Ami el eſet felebaratinknac dorgalaſokban menniből módot kel lyen tartani.

egy máſra iregykedöc.

VI. Réſz.

1 a A Tyámfiai, ha az ember el foglaltatikis (az Sátántól) valami bünben, ti kic lelkiec vattoc, az ollyan embert eppitſétec fel alázatoſſágnac lelkéuel, b meg gondoluán magadat, hogy teis meg ne kéſértetſél.

b: Elsö oka imteſtnec. Lehet. Segez dolog hogy teis el eſſel.

2 c Egy máſnac terhét hordozzátoc, és vgy töltſétec bç az Chriſtus törvényét.

3 d Mert ha valaki láttatic magánac valaminec lenni, holott ſemmi, ez illyen embert az ő maga gondolattya czallya meg.

4 e Minden ember az ő maga czelekedetét probállya meg, és ditſéreti léſien ő magában, és nem másban.

5 f Mert minden ember az ő tulaydon terhét hordozza.

6 g Az ollyan ember pedig az ki tanitatic az Euangelium tudomá niára, közöllje minden iauait azzal az ki őtet tanittya.

7 h Meg ne czalatkozzatoc, az Iſten nē tſufóltatic meg: valamit az ember vetend, azt arattya.

8 k Mert az ki vçt az ő teſténec, az teſtből arat veſiedelmet, az ki pedig vçt az léleknec, az lélekből arat öröc életet.

9 Az ió tétemeńben pedig ne reſtüllyünc meg, mert idöuel aratunc, ha meg nem reſtülünc.

10 Azért mig idönc vagyon, mindeneckel ióltegyünc, kiuálképpen pedig az mi hitünknec czelediuel.

11 l Látty átoc melly hoſiſiú leuelet irtam néktec azén kezeimēl.

12 Vala-

c: Maſodic oka. Ha egy maſnac terhet hordoznatoc, az az, alazatoſſagal ſeggeditec à Chriſtus törvenyet be töltitec. Ioan. 13.

d: Harmadic oka. Az ember ſemmi, az az, ninczen ſemmie à minel kerkedhetnec Azert ſenki fel ne ſuualkodgyec ſele barattya ellen mert magat meg czallya.

e: Az az, ne nezze ſenki minemö maſ, hanem kikē nezze ő magat és vgy ellien hogi io lelki eſmerettel dirſekedheſſec

f: Az az, minden ember az ő tulaidon eleteröl ad ſamot az itelet napian. Azert magarul viſel ſyen kiki gondot.

g: Inti öket hogy az Iſten igeienec tanitoit ſegellyec és taplallyac.

h: Azoc ellen ſol az kic metic magokat miböl kellene ſegelleni az tanitokat. Azt mondgya pedig hogy Iſten nel vagyon dologc, kit meg nē ſmathatnac

i: Miuel hogy az ember azt alittya hogy el veſi az mit maſnac ad. azert azt mongya hogy veteſi teſten az ollyan ember, mellyet haſſon nal veßen be.

k: A teſtnec aratnac à kic czac à teſti dolgokra vem az örökke valokra neznec és azokra viſelnec gondot. Ezec aratnac à teſtnec mert gondſul el veſ à mit gyüytöttec viſſötag à lelekiec vet à kiē à lelkiekre viſel gondot, ez illyen arát à leleknec mert az ő czelekedetinec intalmat veſſi az öröc életben.

l: Inti öket hogy ne hadgyac magokat el czalatni az hamis tanitokul, kiket az termeſſetekről meg irsek okat meg mondgya miert kenſeritic öket az körüllmetetkedeſre.

m: Az hamis tanitockal egybe vetum magat, azt mondgya hogy ő azokban az myomorusagokban gyönörködik, mellyeket Christusert szenued.

12 Valakic akarnac siépeknec láttatni az testben, vgyan azonoc kénsieritnec titeket az környül metélkedésre, czac hogy à Christus kereztiért, háboruságot ne sienuedgyenec.

n: Az az, ez világ engemet meg vtal de enis semminec tartom ez világot.

13 Mert azokis az kic környül metélkednec à töruént meg nem tartyác, de akariác hogy ti környül metélteſſetec, hogy az ti teſtetec felöl ditsekedhesſenec.

o: Oh az mondgya mizrt tarcza ez világot semminec. Mert à Christusban czac az vy teremtesnec vagyon helye, egyebeket semminec kell tartanunc.

14 m Táuól légjen pedig én tölem hogy ditsekedgyem, hanem czac az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac kereztibe, ki által nékem ez világ meg feſiitetett, énis ez világnac.n

15 o Mert az Chriſtus Ieſusban az környül metelkédésis semmit nem haſinál, ſem az környül metéletlenſég, hanē az vij teremtés.

p: Az az, valakic ez tudomany ſerint tanitanac és iárnac, azokon légyen Iſten kegyelme

16 p Es valakic ez regula ſierint iárnac, békeség léſien azokon és irgalmaſſag, és az Iſtennec Izraélén.

q: Az az, mi bantaſo engemet meg ſemmi az Euangeliumnac tanitaſaban baſonta Iſten delgot felöl valo harſolodaſſat.

17 q Ennec vtánna ſenki nékem bántáſomra ne légyen, mint én az WR Ieſuſnac belyegeit hordozom az én teſtemben.r

18 Az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac kegyelme légyen az ti lelketeckel atyámfiai, Amen.

r: Chriſtus belyegeinec nevezi az myomorusagokat, mellyeket Chriſtusert ſenuedet vala, mellyec az ő Apoſtalſaganac iellei valanac. Mintha azt mondana: ők kerkedgenec az környül metelkedesben, en az Chriſtus belyegeimel.

PAL APASTALNAC EPHESVS VAROSBA IROTT LEVELE.

ELSŐ RESz.

PAL, Ieſus Chriſtuſnac Apaſtala, az Iſten akaratatya által, az ſiéteknec kic Epheſusban

a: Az mi idueſſegünknec ſerzö oka, az mi Wrunc Ieſus Chriſtus attya.

laknac, és az Ieſus Chriſtusban hiueknec.

2 Kegyelem néktec és békeség az Iſtentöl mi attyánktól, és az WR Ieſus Chriſtuſtól.

b: Az mi aldaſunc lelki és mennyei. vagyon pedig Chriſtusban.

3 a Aldott az Iſten, és az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac attya, ki meg áldott minket minden lelki áldáſſockal, b meñyekben az Chriſtusban.

c: Az mi lelki aldaſunkuac kût feie az valaztas.

4 c Miképpen válaztott minket ö benne, d minec elötte ez világnac fundamentomi fel vettetnec, e hog legyünc ſientec és fegyhetetlenec ö elötte à ſieretet által.

d: Az valaztas öröc idöc ben volt.

e: Az valaztaſnac vege, mi reianc nez

5 Ki válaztott minket, kiket fiai ná fogadna az Ieſus Chriſtus által ö magában, az ö akaratty ának iö kedue ſierint.

ne. ez hogy legyünc ſientec, hogy leszünc Iſten fiai, Iſtenre nezue pedig az valaztaſnac vege, az ö neuenec ditſöſege.

6 Az ö diczöſéges kegyelmeſſegénec diczéretire, melyböl minket ingyen, magánac kedueſecké tött amaz ſierelmesben.

f: Meg mondgya mi modon vagyonc kedueſec Chriſtuſban. Meri az ö valtſaganac erdemiert Iſten à mi büneinket meg boſſat-

7 f Kiben vagyon váltſágunc az ö véré által, tudni illic bünceinknec botſánattya, az ö kegyelmeſſégénec gazdagſága ſierint.

8 Mellyet nagy böuſéggel köz-

lött 94.

lött velönc, minden böltseséggel és értelemmel.[g]

9 Meg ielentuén mi nékünc az ö akarattyánac titkát, az ö ingyen való ió akarattya sierint,[h] melljet el rendelt vala magában.

10 [i] Tudni illic hogy az tellyes idönec el iöuesében egy testbe serkeztetne mindeneket az Christusban, mind az kic mennyekben vadnac, mind az kic ez földön vadnac.

11 [k] Abban az Christusban (mondom,) kiben (mijs) az sientec közzé siámláltattunc, miuel hogy válaztattac vóltunc annac végezése sierint, ki mindeneket czelekesiic az ö akarattyánac tanátsából.

12 Hogy mi legyünc az ö diczöségénec diczéretire, kic elösier hittünc az Christusban.

13 [l] Kiben tijs hittetec minec vtánna az igasságnac besiédét hallottatoc vólna, tudni illic az ti iduösségteknec Euangeliomát, kiben minec vtánna hittetec, meg petsételtettetec az igéretnec sient lelkeuel.

14 Ki az mi örökségünknec: zálaga mig az tellyes siabadságba bę helheztettetünc az ö diczöségénec diczéretire.

15 [m] Annakokaért énis, mikor meghallottam vólna az ti bennetec való hitöt, mely vagyon az Christusban, és minden sientekhöz való sierelmeteket.

16 Nem siünöm meg hálákat adni ti éröttetec ti róllatoc emlekezuén az én könyörgésémben.

17 Hogy az mi Wrunc Iesus Christusnac Istene, az diczöségnec amaz attya, adgya néktec az böltseségnec és ielentésnec lélkét, az ö esméretiben.

18 [n] Es az ti elméteknec meg világositatott siemeit, hogy tudhassátoc mi légyen az ö hiuatalánac reménsége, és az ö örökségenec diczöségénec minęmö gazdagságy legyenec az sientekben.

19 Es az ö hatalmasságánac méltoságos nagjsága minęmö légjen mi bennünc kic kisiünc, az ö hatalmas ereiénec hathatósága sierint.

20 Mellyet meg mutatot az Christusban mikor ötet fel támaztotta az halálból, és helheztette ötet az ö iob keze felöl mennyekbe.

21 Sóckal fellyeb minden birodalomnál, hatalomnál, erönél és wrasságnál: és minden méltoságnál melly neueztetic nem czac ez világon, hanem az köuetközendönnis.

22 Es mindeneket vetett az ö lábai alá, és ötet tötte mindeneknec felötte az Anya sient egy háznac feieué.

23 Mely ö teste, és tellyessege annac à ki mindeneket bę tölt mindeneckel.

II. Rész.

1 ES [a] titeketis, mikor az vétkekben és bünökben meg hóltatoc vólna.

2 Mel-

g: Isten az ö kegyelmesseget közlötte mi velönc az Euangelium altal.

h: Az hiuatal ingyen valo mint az valaztas.

i: Mi vegre ielentette ki Isten az ö akarattyanac titkat az Euangelium altal hogy tudni illic az Christusban mindeneket egy testbe serkeztetne, mind à kic menybē valanac mikor Christus testbe öltöznec mind az kic földön

k: Azt mondgya hogy Isten kegyelmeből az Sidoc elöser el hiuattac, mikeppen hogy valaztattac volt az Isten diczösegere hogy hinnenec Christusban.

l: Az poganyokrulis azt mondgya hogy ökis az sidoc vtan el hiuattatac azon Euangelium altal és az sent leleckel meg belijegeztettec az öröc eletnec örökseges ner el vetelen ec bizonsagara, hogy mint az sidokban azonképkeppen à poganyokban az Isten diczösege meg esmertessec.

m: Minec vtanna meg mondotta volna hogy Isten az ö kegyelmesseget közlötte az Ephesumbeliekelis Itt immar azt mondgya hozzaioc valo serelmöt ielentuen. hogy ö erettec Istennec halakat ad. és könyörög, miuel hogy sükölködnenec az Isteni esmeretben valo neuekedesnelkül.

n: Vgy igy. Meg vilagositatan az ti elmekteknec siemeit.

n: Az Isten hatalmassaganac peldaiat az Christusban mutattya meg.

a: Az Isten kegyelmessegenec nagysagat mutattya meg itt, egy be vetuen az mi nyomorult allapatunkat melyben sülettünc azzal az meltosaggal melre Isten az Christusba minket emelt. Azt mödgya pedig hogy meg holtunc volt az bünben, mellyet azzal bizonit mert azokban iartunc.

2 Mellyekben régen iártatoc,ez világnac élete ſierint, b à feiedelẽ ſierint, c kinec hatalma vagyon az ęgen és az lelken mely moſt czelekeſiic,az vakmerö emberekben

3 d Mellyekben mijs mindnyáián forgodtunc az mi teſtünknec káuánſágában, azokat czelekeduén mellyec à teſtnec és à mi gondolatinknac tettzenec vala:és valánc à haragnac fiai,mint egjebec

4 e De az Iſten ki gazdag az irgalmaſſágban, az ö nagy ſierelméből mellyel ſieretett minket.

5 Mikor az vétkeknec általa meg hóltunc vólnais,eggjüt meg eleuenitett minket az Chriſtus által, kinec kegyelméből tartattoc meg.

6 Es eggyüt fel támaztott,és eggyüt helheztetett menyben az Ieſus Chriſtusban.

7 Hogy meg mutatná köuetközendö idökben az ö kegyelmeſſégénec nagy gazdagſágit,az ö hozzánc való kegyelmeſſégéből az Chriſtus Ieſusban.

8 Mert kegyelemből tartattatoc meg hitnec általa, és ez nem tölletec vagyon:Iſten aiándoka

9 Nem az tſelekedetekből,hogy ſenki ne kérkedgyéc.

10 f Mert ö alkotuáni vagyunc, kic teremtettünc Ieſus Chriſtuſban,az ió czelelekedetekre, mellyeket kéſiitett az Iſten hogy azokban iárnánc.

11 g Annakokaért emlekezzetec meg arról, hogy ti régen teſtben pogányoc léuén,kic környül metéltelneknec neueztettec vala, at tól à ki neueztetic körnjül metélt nec , mely (környül metélés) az teſtben kęzzel léſien.

12 Hogy ti(mondoc) az idöben Chriſtusnélkül valóc vóltatoc, az Izraelnec társaſágától idegenec, és az igéretnec ſiöuetſégitöl táuól valóc, kiknec reménſégtec nem vala,és ez világon Iſtennélkül valóc valátoc.

13 h De moſtan à Chriſtus Ieſusban,ti kic régen táuól valátoc,közöl valóc löttetec,az Ieſus Chriſtus vére által.

14 i Mert ö az mi békeſégünc, ki mind az kęt nemzetſéget eggyé tötte, és közbe vetett falnac válaſiát el rontotta.

15 Az ellenkezéſeket,az az,à parantſolatoknac töruényét , mely ſoc külsö rend tartáſokban helheztetett vólt,az ö teſténec általa el törlötte, hogy amaz kettökből ö magába egy wy embert teremtené,békéſéget ſierezuén.

16 Es mind à kettöket egy teſtben meg engeztelne Iſtennec , az kerezt fánac általa , az ellenkezéſeket meg öluén az által.

17 k Es el iöuén hirdetet békeſéget ti néktec kic táuól(valátoc)és azoknac az kic közel valánac.

18 Mert mind ketten ö általa vagyon menetelünc egy lélec által az aty ához.

19 l Azért imár nẽ vattoc iöueuényec,és ſellérec,hanẽ à ſienteknec pólgár társai,és Iſtennec tſelédi.

20 m Kic fel epitettetec à Prophétáknac és Apaſtaloknac fundamẽtomán,melynec belsö ſiegelet kö ue az Ieſus Chriſtus. 21 Ki-

b: Ezzel azt ielenti hogy ẽ romlas közẽn ſęges.

c: Az romlasnac oka ez mert az ördög ſzabadic raytac mi uel hog az emberek nẽ akarnac Iſtenuec engedni.

d: A poganyokhoz, haſonloc az Sidokis az romlaſbã nec azt hozza ki hogy mindenec termeſſet ſierint vgy ſülletnec hogy meltoc legyenec Iſtenhara giara.

e. Immar ſzol az mi meltoſagonkrul hog tudni illic az Chriſtuſnac ereie altal az halaltá à meglyről ſzola meg menekedtönc és az örök elet nec örökösi löttünc , hogy ö vele ſzabadkodgyunc. Es mind ezekst czac az Iſtennec ingyen valo kegyelmenec tulaidonitya Chriſtus ban , mellyet hittel teſſünc mienkẽ.

f: Okat mondgya miert ninczen az igazulas czelekedetből, mert az io czelekedet az vjonan valo ſülettes nec gyümölcse, es az Iſten kegyelmenecreſzei

g: Imẽ öket hogy az ö elsöbi allapatyokat meg gondollyac , hogy az Iſtennec ve-

lec tött io tetemenet inkab meg tudgiac berſülleri

h: Mind az Sidóc mind az pogannoc az e gyr Chriſtus altal ergeztettetnec meg Iſtennec.

i: Ertelme ez mikeppen hóg à Sidóc pogannoktul à Ceremoniac altal valaztatnac vala el. Azonkeppen moſt azt az gyrpũ Chriſtus el töröluen,à két nemzetſéget eggyé ſerkeztette mind ö magoc közt mind Iſtenelöt. Tehat az ki azokat az Ceremoniákat allattya, à Chriſtus kegyelmet hijába valoua teſzi.

k: Az Chriſtusnac kegyelma mind Sidohoz, mind poganyhoz az Euangelium altal predicaltatic.

l: Az poganyoc az idöſſegnet társaſagaba be vetettec, noha az elöt idegenec voltac.

m: Az iduſſeg nec tudomanyat Iſten elöſzr à Prophetakra,az vtã az Apaſtalokra biza,mely tudomannac tzellia Chriſtus. Azert tzac az az igaz anya ſzent egyhaz mely epitetic Chriſtuſon ,vgy mint Iſtennec ſzentletet lelki ház.

21 Kiben az egéſi alkotuány ſiép
renduel rakattatuán, neuekedic,
hoǵ légjē Iſteñec ſient temploma
22 Mellyen tijs éggyŭt velŭnc
epittettec, hogy legyetec Iſten-
nec hayloka az ſient lélekben.

III. Réſz.

1 ENnec [a] okaért vagyoc én
Pál az Ieſus Chriſtuſnac
foglya, ti érŏttetec pogányokért.
2 Mert ha hallottátoc az Iſten
kegyelménec ſáfárláſát, mely né-
kem adatott ti kŏztetec.
3 Hogy az Iſten ielentés által,
nékem meg ielentette amaz tit-
kot, (miképpen ez elŏtt keués be-
ſiéddel meg irám.
4 Melynec oluaſáſából meg ért-
hetitec, mitſoda légyen az én ér-
telmem az Chriſtus felŏl való ti-
tokban.)
5 Mely titoc egyęb idŏkben
meg nem ielent az emberec fiai-
nac, miképpen moſtan meg ielen
tetett az ŏ ſient Apaſtalinac és
Prophétáinac à ſient Lélec által.
6 Hogy az pogányoc ŏrŏkŏs
tárſainc, és egy teſtec mi velŏnc,
és az ŏ igeretinec az Chriſtusban
tárſáinc az Euangelium által.
7 Melynec én lŏttem ſiolgáia
az Iſten kegyelménec aiandoká-
ból, melly adatott nékem az ŏ
hatalmaſſágánac ereie ſierint.
8 Ennékem (mondom) à ſientec
kŏzŏtt leg kiſſebnec, adatott ez a-
iándoc, hogy hirdetném az po-
gányoc kŏzŏtt az Chriſtuſnac
végére mehetetlen gazdagſágit.
9 Es hogy meg nîlatkoztaſſam
mindeneknec, mitſoda légyen az
titoknac ſáfárláſa, melly el rŏyte-
tett vala ſoc idŏktŭl fogua az I-
ſtenben, ki mindeneket terem-
tett az Ieſus Chriſtus által.
10 [b] Hogy meg eſmértesſéc moſt
az anya ſient egy házban, az bi-
rodalmaknac és hatalmaſſágok-
nac mellyec az ęgben vadnac, az
Iſtennec kŭlŏmb kŭlŏmb képpen
való bŏltſeſége.
11 Az ŏrŏc rendelés ſierint, mel-
lyet ſierzett az mi Wrunc Ieſus
Chriſtusban.
12 Kiben vagyon ſiabadſágunc
és bizodalommal való menete-
lŭnc az ŏ benne való hit által.
13 Annac okaért kérlec hogy
meg ne reſtŭllyetec az én ti érŏt-
tetec való nyomoruſágimért,
melly ti néktec diczŏſégtekre
vagyon.
14 [c] Ennec okaért meg haytom
az én tęrdemet, az mi Wrunc
Ieſus Chriſtuſnac attya elŏtt.
15 (Melyrŏl mind à menyekben
mind az fŏldŏn való tellyes cze-
léd neueztetic.)
16 Hogy adgya meg néktec az
ŏ gazdag diczŏſégeért, hogy ál-
hatatoſon erŏſsŏdgyetec meg az
ſient lélec által à belsŏ emberbē.
17 Hogy lakozzéc Chriſtus az
hitnec általa az ti ſiiueitekben.
18 Hogy à ſieretetben meg gyŏ-
kerezuén és fundamentomot vet
uén, meg tudhaſſátoc mind à ſien
teckel egybe, minęmŏ légyen (az
Iſten ió vóltánac) amaz ſięleſſé-
ge, hoſſiúſága, mélſége, és ma-
gaſſága.

19 Es

a: Miuel hogy az Apaſtalnac fogſagarol ſokan gonoſſul itelnec vala. Annac okaert ſol itt az ŏ Apaſtalſaganac meltoſagarul, mellyet bizonit az ŏ fogſagaual, nem hogy az neki gyalazattyara volna, és azt mondgya hogy ŏ nem ezac Apaſtalla valaztatot hanem keualképpen à pogányoknac hiuatalokra rendeltetet, mely pogányoknac hiuatalokat Iſten ŏrŏktŭl fogua el rendelte volt, noha el halaztotta az ŏ tanatſanac ki ielenteſet.

b: Az pogany nepeknec hiuatalokban az Angyalokis lattyac az Iſtennec nagy ſagos bŏltſeſeget.

c: Inte ez elŏt az Epheſumbeliebet alhatatoſſagra Itt azt mondgya hogy vgyan azon dologert ŏis kŏnyŏreg Iſtennec.

19 Es meg tudhaſſátoc az Chriſtuſnac amaz ſierelmét, melly minden eſméretnél felljeb való, hogy bę tellyeſedgyetec az Iſten nec amaz minden tellyeſſégeig.

20 Annac pedig à ki végheteten bőſséggel mindeneket meg tſelekedhetic, fellyeb hogy nem mint kériűc, vagy elménkbe bę fogiuc.

21 Ditsőſég légyen az anya ſient egy házban, az Ieſus Chriſtus által, minden időben, és mind örőc kön örőcké, Amen.

IIII. Reſz.

1 KErlec azért titeket én ki fogoly vagyoc az Wrban, hogy iáriatoc vgy mint illic az ti hiuataltokhoz mellyel hiuattattatoc.

2 [b] Minden alázatoſſággal és ſiélidſséggel, és lelki kegyeſſéggel, el ſienueduén egy máſt az ſieretetnec általa.

3 [c] Igyekezuén meg tartani az léleknec egyſégét, az békeſségnec kötele által.

4 [d] Egy teſt és egy lélec (vattoc,) miképpen hóg à ti hiuataltoknac egy reménſségére hiuattattatoc.

5 Egy az WR, egy hit, egy az kereztſég.

6 Egy az Iſten és mindeneknec attya, ki mindeneknec felőtte vagion és mindeneknec, és ti benne tec mindentekben.

7 [e] De mindenikünknec adattatott az aiándoc, az Chriſtuſtól adatott aiándokoknac mérteke ſierint.

8 Annakokaért mondgya: fel ménuén az magaſſágba foguá viué az fogſágot, és adá aiándokokat az embereknec.

9 Hogy pedig fel ment, mit ſoda az, hanem hogy le ſiállot vólt is elősier ez földnec alſó réſzire?

10 Az ki le ſiállot, vgyan azon à ki felis ment ſockal fellyeb minden ęgeknél, hogy mindeneket bę tőltene. [f]

11 ſ Es ő adott némellyeket Apaſtalokat: némellyeket pedig Prophétákat: némellyeket pedig Euangeliſtákat: némellyeket pedig Páſitorokat és Doctorokat,

12 [h] Az ſienteknec egy teſtbe való kötőzéſekre, ſiolgálatnac munkáiára, az Chriſtus teſténec eppiteſére.

13 [i] Míglen iuſſunc mindnyáián az hitnec és az Iſten fiának eſméretinec egyſégére: (Míglen léſiűnc) tellyes férfiacká az meg őrőkődött Chriſtus állapatty á nac mértéke ſierint.

14 Hogy ne legyűnc többé gyermekec, kic habozzunc és ide tová hajtaſſunc à tudomáſnac akarmi ſiele által, az embereknec álnokſágoc által, és álnokúl való el hitetéſre meg rőgzött tſalárdſágoc által.

15 Hanem az igaſſágot kőuetuén ſieretetben, mindeneſtől fogua neuekedgyűnc abban à ki fő, tudni illic az Chriſtusban.

16 [l] Kitől az egéſi teſt, ſiép rend-

a: Az az, Ez vegyc kinaő mind ezeket nektec, hogy az Iſtenben legyetec tellyeſec es tőkelleteſec.

a: Inti immar az hiueket, hogy vgy elſ lyenec, mint illic az Iſten nec illyę nagi kegielmebet.

b: Az ſeledſeg re int, melly vagyon egy maſnac gyar loſaganac el tűreſeben.

c: Eggieſſegre int, mely à ſient lelec altal vagyon.

d. Ohat mongya, miert kell az egyeſſeget kő uetnőnc, tudni illic, mert iſtentől egi lelec altal egy teſtbe ſerkez tetuen, egi ſo rat tiztelſűnc egy bittel es egy kerztſeg altal nekiſien teletetuen, egy diſsőſeget remenlőnc.

e: Noha egy teſt vagyunc es azon egy Chriſtuſtol vadnac meny ből az aiándoc, mind az altal az aiándokoc kűlőm bezőc: mellet azert mond hogy minden meg eleged uen az ő aiándokaual azzal ellyen az egez teſtnec haſznara.

Pſal. 68.

f: Mondgya hogy mindę egęuel fellyebb ment, mert az Iſtennec hatalmábol mongya Chriſtus, hogy abbá ſoc hatſzkoc vadnac mindenegęknec ſelette vagyon, ez temetet vilągő ſtyből. Tovabba mondgya hogy Chriſtus bę tőlt mindeneket, az ő lelkenec ereiuel

g. Elősier az egy hazi tiztekről emlekezic, mellyec közzűl nemelliec idő ſierint valoc voltac, nemellyec vilag vegeig meg maradnac.

h: Az egy hazi ſiolgalatnac, harom haſznat mondgya.

i. Az egy hazi ſiolgalat mind addig tart mig ez világő elől nt, es mind az ideig melyben ez teſtől, meg menteked uen az tellyes tőkelleteſſegre iutonc.

k. Minec vtan ra meg monda hogy ne legyűnc gyermekec. Immar arra int hogy az igaſſagban neuekedgyűnc ſieretetteſ, hogy tudui illic, az igaſſagnac eſmeretit egy

maſſal közőlliűc. l: Ertelme ez. Mikeppę az elő ember à főből à tagokra ſiall, es minden tagoknac taplalaſit ſolgaltat, hogy à tagoc neuekedyen. az egeſs teſt neuekedyec. Az eokeppen Chriſtus vgy mint fő minden renden valo tagokat taplal, hogy mind à tagoc neuekedyenec, mind az anya ſient egy haznac teſte.

uel és moddal egybe ſerkeztettet uén és kötöztettetuén, mind az tagóknac egybe botſátáſa által, minden tagnac mértec ſierint való belſö czelekedetinec ereie által, az teſthöz illendö neuekedéſt véſzen magánac neuekedéſére az ſieretet által.

17 [m] Azt mondom annac okaért és kérlec az WRban, hogy többé ne iáriatoc vgy, mint egyęb pogányoc iárnac az ö elméieknec hiában valoſágában.

18 Kiknec elméiec meg homályoſodott, és el idegenült azt Iſteni élettröl az ö bennec való tudatlanſág miatt és az ö ſiiueknec keménſége miatt.

19 Kic minec vtánna az bünön való bánattól meg ſiüntenec, ö magokat adtác buialkodáſra, és minden tiztátalanſágnac nagy ſereńſéggel való czelekedetire.

20 Ti pedig nem igy tanultátoc az Chriſtuſt.

21 Hogy ha ötet halgattátoc, és ö általa meg tanitattatoc az mint vagyon az igaſſág az Ieſusban. [n]

22 Tudni illic hogy le kell vétkezni amaz régi élet ſierint való ô embert, melly meg véſi az czalárd gonoſi keuánſágoc miatt.

23 Es meg kel vijolnotoc az ti elméteknec lelke ſierint. [o]

24 Es fel kel öltöznetec amaz wy embert, [p] melly Iſten ſierint teremtetett [q] az igaſſágra és az valóſágos ſient életre.

25 [r] Azért le vetuén à hazugſágot ſzollyon igaſſágot minden ember az ö felebarártyáual, mert egy máſnac tagai vagyünc.

26 Meg haragoztoké? ne vétkezzetec: az nap le ne mennyen az ti haragotokon.

27 Se pedig az ördögnec helyet ne adgyatoc.

28 Az ki oroz vala, többé ne orozzon: hanem inkáb múnkalkodgyéc czelekeduén az ö kezeiuel azt az mi ió, hogy légyen mit adni az kinec ſiükſég.

29 Semmi tiztátalan meg veſiett beſiéd az ti ſiátokból ki ne ſzármazzéc, hanem az melly haſi nos éppitéſre, hogy kedues légyen az halgatóknac.

30 Es keſerüſéggel ne illeſſétec az Iſtennec amaz ſient lelkét, mellynec általa meg peczételtettetec à tellyes váliſágnac napiára

31 Minden mérges beſzed, hertelen való fel geriedés, harag és kiáltás, és káromlás ti közzületec ki vetteſſéc minden gonoſſág gal egybe.

32 Legyetec pedig egy máshoz kegyelmeſec, irgalmaſoc, meg engeduén egy máſnac miképpen az Iſtenis Chriſtusba meg engedet nékünc.

V. Réſz.

1 LEgyetec annac okaért az Iſtennec köuetöi, mint ſierelmes fiac.

2 Es iáriatoc ſieretetben, miképpen az Chriſtuſis ſieretett minket, és adta önnon magát mi éröttünc aiándékúl és áldozatúl Iſteńec, gyonyörüſeges illatozáſra

3 A paráznaſág pedig és minden tiztátalanſág auagy föſuéńſég, ingyen

m: Immar az kereztyeni életre inti öket egybe vetuen az Iſtennec fiait azockal kic wijonnan nem ſülettec.

n: Az az, ha meg tanitattatoc vgy az mint meg tanitattac azoc az kic az Ieſuſt valoba eſmérie.

o: Az az, meg kel wijulnotocnem tſac à mi nez az gonoſſ keuánſágokra hanē elmetekbennic, melly az leleknec leg dragab réſſe.

p. Miképpen az ô emberen erti az gonoſſ indulatokat, az onképpen az wy emberen az wy ſſületeſnec gyümöltſit.

q: Az az, Iſten képpere és haſonlatoſágára teremtetet.

r: Az wy embernec egy nehan gyümöltſit ſſamlallya elö.

gyen ſe neuezteſſéc ti köztetec, mint illic az ſientekhöz.

Vagy ekte lenſeg.

4 Es rútſág, és bolond beſiéd, és trágárſág, mellyec nem illenec, hanem inkáb hálá adás.

5 Mert ezt tudgyátoc hogy egy paráznánakis, auagy tiztátalannac, auagy föſuéńnec ki báluány imádó, nintſen örökſége az Chriſtuſnac és az Iſtennec orſiágába.

6 Senki titeket meg ne tſallyon, hijába való beſiédeckel, mert ezekért ſiáll az Iſtennec haragia az hitetlenſégnec fiaira.

7 Annac okaért ne légyen ti néktec tárſaſágtoc azockal.

8 Mert valátoc régen ſetétſég, moſtan pedig világoſſág az Wrban: mint világoſſágnac fiai vgy iáriatoc.

9 (Mert az léleknec gyümöltſe minden ióſágban, igaz tſelekedetben, és igaz mondásban vagyon.)

10 Meg itéluén mi légyen kedues az WRnac.

11 Es ne légyen közöſſégtec az ſetétſégnec amaz haſiontalan tſelekedetiuel, hanem inkáb meg feggyétec azokat.

12 Mert az mellyeket ezec titkon czelekeſinec, éktelen czac mondanijs.

13 De mindenec mikor feddetnec, az világoſſágtól meg ielentetnec, mert az világoſſág az, melly mindeneket meg nilatkoztat.

14 Annakokaért mondgya: ſerkeny fel te ki aluſiol, és kelly fel az halálból, és meg világoſodic te néked az Chriſtus.

15 Meg láſſátoc annac okaért mi módon ockal iáriátoc, nem mint bolondoc, hanem mint böltſec.

16 Arronis meg vegyétec az alkolmatoſſágot, [a] mert az napoc gonoſioc. [b]

17 Annakokaért ne legyetec eztelenec, hanem meg értſétec mi légyen az WRnac akarattya.

18 Es meg ne réſiegedgyetec à bornac miatta, mellyben buialkodás vagyon, hanem inkáb tellyeſedgyetec bę ſient léleckel.

19 Szóluán ti magatoc közt éneklésec és Iſteni ditſéretec által, és lelki énekec által, énekeluén és ditſéretet monduán az WRnac ſiiuetekköl.

20 Hálákot aduán mindenkoron mindenekröl az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac neuébe az Iſtennec és az attyánac.

21 Egy máſnac engedelmeſec legyetec Iſteni félelemmel.

22 [c] Ti aſiſioni állatoc az ti ſáiát Wraitoknac engedelmeſec legyetec mint az WRnac.

23 Mert az férfiu feie az ö feleſégénec, miképpen az Chriſtuſis feie az anya ſient egy háznac: és vgyan ö meg tartóia az teſtnec.

24 Azért miképpen az anya ſient egy ház aláia vettetett az Chriſtuſnac, azonképpen az aſiſioni állatokis az ö férieknec mindenekben.

25 [d] Férfiac ſiereſſétec az ti feleſégteket, miképpen Chriſtuſis ſierette az anya ſient egy házat, és ö magát adta azért.

a: Mondatic aron meg tuduan ember à ſient eletre valo alkolmatoſſagot mikor el tauoz tattya azt az mineki alkolmatoſſagot adhatna az bünre, es attol karaualis meg valic.

b: Az napoc az gonoſoknac mondgya mert ſoc alkolmatoſſagot ſolgaltatnac à bünre.

c: Az aſſioni allatokat engedelmeſſegre inti az ö ſwrokhoz.

d: Az ferfiukat inti hogi feleſegekat ſereſſec.

26 Hogy azt meg ſientelné, meg tiztituán viznec fördeiéuel az igénec általa.

27 Hogy tenné azt magánac ditsöſégeſſé, tudni illic az anya ſien tegy házat, melyben ne lenne macula, auagy ſiömörgözés, auagy valami àffęle, hanem hogy lenne ſient és fegyhetetlen.

28 Vgy kel az férfiaknac ſieretniec az ö feleſégeket mint az ö tu laydon ſáiát teſteket: A ki ſiereti az ö feleſégét, ö magát ſiereti.

29 Mert ſoha ſenki az ö tulaydon teſtét nem gyülölte, hanem inkáb neueli és táplállya azt, miképpen az Wris az Anya ſient egy házat.

30 Mert az ö teſténec tagai vagyunc, az ö teſtéböl és az ö tſontaiból valóc.

Gen. 2. 31 Annakokaért el hadgya ember attyát és annyát, és ragazkod gyéc az ö feleſégéhöz: és léſinec ketten egy teſt.

32 Felötte nagy titoc ez: ſióloc pedig az Chriſtuſról és az ö Anja ſient egy házáról.

33 Annac okaért ti közzületekis kiki mind az ö feleſégét vgy ſiereſſe, mint önnön magát: az aſzſioni állat pediglen meg láſſa, hogy az ö fériét betsülleteſſéggel tiztellye.

VI. Réſz.

a: Az magzatoknac az ö ſiüleiekhöz valo engedelmeſſegekröl ſol.

1 TI a magzatoc engedelmeſec legyetec az Wrban à ti ſiüleiteknec: mert ez az igaz.

Exod: 20. Deutr: 5.

2 Tiztellyed az te attyádat és az te anyádat, (melly elsö parantſolat igérettel egyetemben.)

3 Hogy iól légyen te néked dólgod, es hoſiſiú életü légy ez földön.

b: Az anyaknac tiztekröl.

4 b Tijs attyác ne ingerlyetec haragra az ti magzatitokat, hanem neuellyétec öket az tudomáńban és az Wrnac beſiédinec intéſibe.

c: Az ſiolgaknac tiztekröl.

5 c Ti ſiólgác engedelmeſec legyetec azoknac à kic néktec Wraitoc teſt ſierint, félelemmel és röttegéſſel, ſiiueteknec együgyü ſégéuel, mint az Chriſtuſnac.

6 Nem ſiem elött ſiólgáluán, mint az kic embernec akarnac kedueskedni: hanem mint Chriſtus ſiólgai, ſiiuetec ſierint tſelekeduén az WRnac akarattyát.

7 Ió akarattal ſiólgáluán az Wrnac, és nem embereknec

8 Tuduán azt hogy mindenec az mi iót tſelekedtenec annac iutalmát véſiic az Wrtól, akar ſiólga légyen akar ſiabados.

d: Az Wraknac mimodon kell az ö ſiolgaiokhoz magokat tartani.

9 d Tijs Wrac vgyan azonokat tſelekedgjetec ö vęlec, el hagjuán az fenyegetéſeket: tuduán hogy az ti Wratokis menybe vagyon, és hogy nintſen annál ſiemély válogatás.

e: Inti az hiueket hogy az ö lelki ellenſegec ellen, az lelki fegyuerbe fel öltözzenec, es az ellenſeg ellen harczollyanac mig nem meg gyözic azt.

10 e Végezetre atyámfiai légyetec eröſſec az Wrban, és az ö hatalmas ereiében.

11 Öltözzétec fel az Iſtennec minden fegyuerét, hogy meg álhaſſatoc az ördögnec álnokſági ellen.

f: Az az, Nem emberec ellen kel hadakoznunc, hanem az ördögöc ellen.

12 f Mert ninſen nékünc tuſakodáſunc az vér és az teſt ellen, hanem az birodalmac ellen, hatalmaſſágoc ellen, ez világnac

Wrai

Wrai ellen, ſetétſégeknec vezęri ellen, az lelki gonoſſágoc ellen, mellyec az magaſſágba vadnac.

13 Annac okaért vegyétec fel az Iſtennec minden fegyuerét, hogy ellene álhaſſatoc ez veſiedelmes idöben, és mindeneket el végezuén meg álhaſſatoc.

14 Allyatoc annakokaért az ti derekatokat bę öuedezuén igaz mondáſſal, és fel öltöztetuén igaſſágnac mélly vaſába.

15 Az ti lábaitokat, az békeſégnec Euangeliumánac kéſiületiuel meg ſaruzuán.

16 Annac felötte à hitnec paiſát fel véuén, hogy amaz gonoſinac minden tüzes nilait meg ólthaſſátoc.

17 Az iduöſſégnec ſiſakiátis fel vegyétec, és az lelki fegyuert melly az Iſtennec beſiéde.

17 Minden kéréſſel és könyörgéſſel, könyörögüén mindenkoron à ſient lélec altal, és vgyan azon dologban vigyázuán minden álhatatoſſággal és minden ſientekért való könyörgéſſel.

19 En éröttemis hogy énnékem adattaſſéc ſiólás az én ſiámnac bátorſággal való meg nitáſaban, hogy meg ielentheſſem az Euangeliumnac titkát

20 Mellyért köuetſéget viſelec ez vaſs lántzoc közöttis: hogy (mondoc) az felöl nagy bátorſággal ſiólhaſſac à mikeppen nékem ſiükſég ſióllanom.

21 Hogy pediglen tijs meg tudgyátoc az én dólgaimat, és mit tſelekeſiem, mindeneket meg ielent néktec az Tychicus az én ſierelmes atyámfia és hiw ſiólga az Wrban.

22 Kit azért küldöttem ti hozzátoc hogy meg tudgyátoc az én dólgaimat és meg vigaztallya az ti ſiiueiteket.

23 Békeſég legyen az atyafiaknac, és ſieretet hittel egybe, az atya Iſtentöl, és az WR Ieſus Chriſtuſtól.

24 Kegyelem mind azockal kic ſieretic az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſt az öröcké való halhatatlanſágra, g AMEN.

g: Az az, kic az Ieſus Chriſtuſt ez vegre ſieretic hogy vegienet halhatatlanſágot Iollehet igis fordithatod, az kic ſieretic az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſt tizta ſiuel.

PAL APASTALNAC PHILIPPI VAROSBA IROTT LEVELE.

I. Réſz.

1.

PAL és Timotheus, Ieſus Chriſtuſnac ſiólga i, minden ſien eknec az Ieſus Chriſtusban, kic vadnac Philippi városba, az Püspökökel és Diáconuſockal egyetemben.

2 Kegyelem néktec és békeſég, az Iſtentül mit Atyánktól, és az WR Ieſus Chriſtuſtól.

3 [a] Hálákat adoc az én Istenemnec, minden ti róllatoc való emlekezetben.

4 (Mindenkoron minden én kŏnyŏrgésemben mindentekért, nagy ŏrŏmmel kŏnyŏrŏguén.)

5 Hogy ti az Euangeliumnac tudományában résiesec lŏttetec, az elsŏ naptól fogua mind ez ideig.

6 [b] El hiuén azt hogy az ki el kezdette bennetec az ió dólgot, el végezi mind az Iesus Christusnac napiáig.

7 Miképpen mélto hogy én illyen értelemben legyec mindenitec felŏl, annac okaért mert elmémben tartlac titeket, mind az én fogságimban, mind az Euangeliumnac óltalmazásában és meg erŏsitésében, titeket mondalac mindnyáián, kic én velem eggyŭt az én ŏrŏmemben résiesec vattoc. [c]

8 [d] Mert bizońságom énnékem az Isten, melly igen sieretlec titeket mindnyáián az Christus Iesusnac sierelmiben

9 Es eztis kérem [e] hogy az ti sierelmetec, męg iobban iobban bŏuŏlkedgyéc az esméretben, és minden értelemben.

10 [f] Hogy meg itélhessétec az mellyec kŭlŏmbŏznec [g] (az igaztól,) [h] hogy legyetec tiztác, és botlásnélkŭl való futással siethessetec mind az Christusnac napiáiglan.

11 Tellyesec léuén az igasságnac gyŭmŏltsiuel, mellyec az Iesus Christus által vadnac, az Istennec ditsŏségére és ditséretire.

12 [i] Tudtotokra akarom pedig néktec adni atyámfiai, hogy az én raytam esett dólgoc, inkáb az Euangeliumnac elŏmentéuel lŏttenec.

13 Annyéra hogy az én fogságim Christusban hiresec legyenec az Czásiárnac egési vduarában, egyebŭttis mindenŭt.

14 Es némellyec az Wrban való atyafiac kŏzzŭl, alkolmatosságot véuén az én fogságomból, nagyob bátorsaggal meriec az igét predikállani.

15 [k] Némellyec pedig irégységnec és versenségnec általa: némellyec pedig ió akaratból predikállyác az Christust.

16 Az kic pedig versenségbŏl predikállyác az Christust nem tiztán, azt alíttyác hogy az én fogságomban való nyomorusságomat meg neuelic,

17 Némellyec pedig sieretetbŏl (predikállyác az Christust,) tuduán azt hogy én az Euangeliomnac óltalmazására rendeltettem.

18 Mitsodát annakokaért? akarmi módon, akar kép mutatás sierint, akar igaz siiuel predikáltasséc az Christus, azon ŏrŭlŏc én most, ez vtánnis azon ŏrŭlŏc.

19 Mert tudom hogy ez énnékem iduŏsségemre lésien az ti kŏnyŏrgéstec által, és az Christus Iesus lelkénec siolgáltatása által.

20 Az

a: Halakat ad az Istennec hogy az Euangelium altal az igaz Istennec esmeretitire iutottac.

b: Az az, Nem czac halakat adoc azon hogy az Isten esmeretire iutottatoc, hanem hißem aztis hogy elö vißen Isten benneteket az el kezdet dologban.

c: Az az, kic en velem eggyüt ßenuedtec, mert Istennec aiandoka Christus melle tarsul adatni az ßenuedesben.

d: Bizonsagot teßen megis az ö hozzaioc valo ßerelmerŏl.

e: Keri Istent hogy az ßeretetben neuekedgyenec az Isteni esmerettel egybe.

f: Azt mongya meg miben all az kereztyeni bŏltseseg.

g: Vagy, hogy meg tudhassatoc az mi haßnos.

h: Haßnait mondgya meg az kereztyeni bŏltsesegnec.

i: Hogy meg ne botrankoznanac az Apastal foksagaban, azt mondgya hogy az Euangeliŭ az ö foksagaual meg nem bantatot.

k: Ertelme ez. Nem hogy az en foksagom valamit artot volna az Euāgeliumnac, de inkab haznalt, mert az altal neuekedet az Euangelium meltosaga, mert no ha nem egyenlö ßandeckal, mind az altal sokan nagy batorsagot vöttec az predikallasra az en foksagombol.

20 Az én figyelmetes várásom és reménségem ſierint, hogy ſem miben meg nem ſiégyenülec, ha nem nagy bátorſaggal, miképpen mindenkoron, azonképpen moſtanis fel magaztaltatic az Chriſtus az én teſtembẽ, akar életemnec akar halálomnac általa.

21 Mert énnékem mind életemben, mind halálomban nyereſégem az Chriſtus.

Vagy Laſſnot. 22 Hogy ha pediglen ſiükſéges légyen énnékem ez teſtben élnem, és mellyiket válaſiſiam, nem tudom.

23 Mert ſiorongattatom ez kettő között, kéuánuán el költözni, és lenni Chriſtuſſal: mert az mindennél iob.

24 De ez teſtben meg maradnom ſiükſégesb ti érötteteс.

25 Es ezt bizodalomal tudom hogy én meg maradoc, és mindnyáián ti veletec éggyüt meg maradoc az ti gyarapodáſtokra és hiteteknec örömére.

26 Hogy böuölködgyéc az ti diſtekedéſtec az Chriſtus Ieſusban én felölem, az én máſodſior való ielen vóltommal ti köztetec.

f Ut immay öket az tudomanyban es akaratban va lo eggreſſegy es az Euangelium mellet valo alhatatos türeſre.

m. Az Euangelium mellet valo haborusagoc miatt el ne rötteniec, mert azoc bizonſagi minc à mi idueſſegunknec, mind az kegyeſſeneknec meleteknec.

27 f Tſac hogy viſellyétec vgy magatokat az mint illic az Chriſtus Euangeliomához, hogy vagy oda menendec, és látandalac titeket, auagy táuol leiendec, ezt hallyam à ti dólgaitoc felöl, hogy ti erőſſen állatoc egy lélekben, es hogy egy akarattal vijaskodtoc az Euangeliumnac hitinec általa.

28 m Es hogy ſemmibe meg nem félemlettetec az ellenſégtöl: melj azoknac veſiedelmeknec, néktec pedig iduöſſégteknec ielenſége, Iſtentöl pedig.

29 n Mert ti néktec adattatott à Chriſtuſért, nem tſac hogy hidgyetec ö benne, hanem hogy ſien uedgyetekis ö érötte.

n: Az Chriſtus ſert ſenuerni iſten atandoka.

30 Vgyan az tuſakodáſt ſienueduén az minẽmöt láttatoc én bennem, és moſt hallotoc én felölem.

II. Réſz.

1 HA o annakokaért valami kereztyéni intéſnec helje vagjon bennetec, ha à ſieretetnec valami gyönyörüſége, ha az ſient léleknec valami tárſaſága, ha valami ſiiwböl való könyörületeſſẽgec (vadnac bennetec.)

o: Ittis inti Iſtenhez nagy erőſſegechel hogi eggyeſſec legyenec es valami ellenſege az eggyeſſegnec, mint az verſenſeg es kijs a valo ditſekedes, azt el tauoztaſſac.

2 Tellye ſitſétec bẽ az én örömemet, hogy egyenlö indúlattal legyetec, egy ſierelmetec légyen, egy értelemmel és egy akarattal legyetec.

b: Az Ieſus Chriſtus peldaiabol int a lazatoſſagra, ki altra meg alazza magat hogy iſten lenne, mi erőt ruhac teſtbe ö rözöt, ſenuedet es meg bolc ötet: c: Az iſteni forma, nem egyeb hanem iſteni termeſet, mint az emberi forma emberi termeſet.

3 Semmit ne tſelekedgyetec verſenſég auagy hiába való ditsöſég által, hanem alázatoſſágnac általa, minden máſt nálanál iobnac itéllyen lenni.

4 Ne nézze ki ki mind az ö haſinái t, hanem minden az egyebec haſinátis nézze.

5 b Annakokaért azon indulat legyen bennetec, melly vólt az Chriſtus Ieſusbannis.

6 c Ki mikoron Iſtennec formáiába vólna, nem alſtá ragadomán nac lenni az Iſtennel való egyenlöſégét. d

d: Az az. Nem ragadomannyal kenuelkedet volna ha vgy viſelte volna magat mint iſten, mert az iſteuſeg nekiſzáiattya volt.

7 Hanem ö magát meg üreſité, ſiólgai e formát véuén magára, haſonlatos lött az emberekhöz.

8 Es emberi ábrazatban talál-
tatott mint ember, meg alázta
magát,[e] engedelmes lött mind à
halálig, az kerezt fánac pedig ha-
láláig.

e: Tudni illic, nem tagad uan magat az Isten segböl, hanem magat annac nē mutatni az ki volna.

9 Annakokaért az Istenis ötet
fel magaztalá, és aiándékozá néki
ollj mél toságot mellj mindē mél
toságnac felötte való méltosága.

10 Hogy az Iesusnac neuére
minden tęrd meghaiollyon, men
nyeieknec, földieknec, és föld a-
latt valóknac tęrdec.

11 Es minden nyelw vallya hogj
az Iesus Christus WR, az attya
Istennec ditsöségére.

12 [f] Annakokaért sierelmesim,
miképpen mindenkoron enged-
tetec, nem vgy mint az én ielen lé
temben tsac, hanem most sockal
inkáb az én táuól létemben, féle-
lemmel és rettegéssel vigyetec
véghöz az ti iduösségteket.

f. Nem int az Apastal ketel kedesre hanē à testi, bator sagot tiltya, es int az mi romlot termesseünknec esmeretire Az iduessegnec vtat pedig mōdatnac azoc czelekedni, vagy veghez vinni, az kic az igassagnac vlaban iarnac.

13 [g] Mert az Isten az, à ki azt
tselekesii bennetec, mind hogy
akariatoc mind hogy véghöz vi-
gyetec, az ö ingyen való ió ked-
uéböl.

g: Hogy az ö magoc ereienec ne tulaydonitsac az ö iduessegeknec cze ekedeset, azt mondgya hogy mindenec Istentöl vadnac.

14 Mindeneket tselekedgyetec
zúgolodásoknélkül és versengé-
seknélkül.

15 [h] Hogy legyetec fegyhetet-
lenec és tiztác, Istennec fiai, vádo
lásnélkül valóc, ez gonosi és el
fordúlt nemzetségnec közötte,
kic között fénlyetec mint az siö-
uednekec ez világon.

h: Keuan az sentektöl fegyhetetlen eletet, ez vegre hogy ez vilagnac setetsegi közöt fēlyenec mint az söuednekec.

16 Kic az életnec besiédéuel
ditsekedtec: hogj ditsekedhessem
az Christusnac napián, [i] hogy én
nem futottam hijába, és nem
munkálodtam hijába.

i: Masodic vege az ö intesenec, hogy ditsekedhessec Isten elött az ö tanitasanac hasnaual.

17 [k] Söt inkáb ha én meg áldoz
tatomis, az ti hiteteknec aiándo-
ka és égö áldozattya felött örü-
löc és öruéndezec mindnyáián ti
néktec.

k: Vigaztallya à hiueket hogy ne haborogianac az ö soc nyomorusagin, söt ha meg kelletekis halni, hogy az ö halalaual vgy mint aldozattal, az ö aldozattyokat el vegezze vagy meg erössitse.

18 Azonképpen pedig tijs ö-
rüllyetec és öruendezzetec énné-
kem.

19 Reménlem pedig az WR
Iesusban, hogy én az Timothe-
ust röuid nap el küldem hozzá-
toc, hogy énis iob siiuel legyec
meg értuén az ti állapatotokat.

20 Mert senki nintsen én ve-
lem, ki ollyan indulattal vólna,
ki ollyan siiue sierint viselne gon-
dot az ti dólgaitokról.

21 Mert mindenec az ö magoc
hasinait keresic, nem azokat à
mellyec az Christus Iesusé.

22 Tudgyátoc pedig az ö meg
probáltatását, hogj miképpen az
attyáual az fiu, az képpen siólgált
én velem az Euangeliumnac pre-
kállásában.

23 Ezt azért reménlem hogy
hozzátoc botsátom, mihelt meg
látandom az én dólgaimnac álla
pattyát.

24 Hisiem pedig az Wrban
hogy énis hamar hozzátoc mé-
gyec.

25 De siükségesnec itélém len-
ni, hogy az Epaphroditust az én
atyámfiát, tiztbéli és vitęzkedö
társomat, ki ti néktec köuetetec,
és ki énnékem siolgáltatta a-
zokat, az mellyeknélkül siükölk-
ödtem, ti hozzátoc küldeném.

26 Miuel

26 Miuel hogy kéuán vala titeket mindnyáián, és felötté igen gyötrödic vala annac okaért miuel hogy hallottátoc vólna, hogy ö beteg vólt vólna.

27 Es bizony beteg vólt közel halálra, de az Isten könyörült ö rayta, nem tsac ö rayta pedig, hanem én raytamis, hogy eggyic bánatomra más bánatom ne lenne.

28 Annakokaért annál örömesben botsáttam ötet, hogy mikoron esmét látandgyátoc ötet, örüllyetec, és énis inkáb legyec bánatnélkül.

29 Fogadgyátoc azért ötet az Wrban minden örömmel, és ez illyeneket meg betsüllyétec.

30 Mert az Christus dolgaért jutott vala halálra, nem gondoluán életéuel, hogy az én hozzám való siolgálatotoknac fogyátkozását helyére állatná.

III. Resz.

1 TOuábba atyámfiai, örüllyetec az Wrban. Vgyan azonokat irni néktec én nem restellem, ti néktec pedig bátorságos.

2 [a] Táuoztassátoc el az ebeket, táuoztassátoc el az gonosi munkásokat, táuoztassátoc el az mettzöket. [b]

3 [c] Mert mi vagyunc az környül metéltettec, kic lélekben siolgálunc az Istennec, és ditsekedünc az Christus Iesusban, s nem bizunc az testben.

4 Ióllehet vagyon énnékem mihöz bizzam test sierintis, ha valakinec láttatic lenni bizodalma az testben, én nékem sockal inkáb.

5 Környül metéltettem nyóltzad napon, az Izraelnec nemzetségéböl való vagyoc, Beniamin ágából való, Sidókból való Sidó vagyoc, sierzet sierint pedig Pharisęus.

6 Az mi néz az Istenhöz való buzgoságra, háborgattam az anya sient egy házat: az mi az töruénben való igasságra néz, fegyhetetlen vóltam.

7 De à mellyec énnékem nyereségec valánac, [d] azokat az Christusért kárnac itélem lenni.

8 Söt annac felötte bizony mindeneket kárnac alîtoc lenni az én WRam Iesus Christusnac esméretinec nagy vóltaért: kiért mind ezektöl magamat meg foztottam, és ganéynac alîtoc lenni, hogy az Christust meg nyeriem.

9 Es találtassam ö benne, miuel hogy nintsen nékem igasságom mely az töruényböl vólna, hanem mely à Christusban való hit által vagyon, az az, Istentöl való igasságom hit által.

10 [e] Hogy meg esmériem ötet, és az ö fel támadásánac ereiét, és az ö sienuedésiben való résiesülésemet, mikor hasonlatos lésiec az ö halálához.

a. Inti az hiueket hogy el tauoztassac à hamis tanitokat, kic az környül metelkedest az iduessegre sükségesnec mondgyac vala. lenni, es illyen modon az Christust hasontalanna tessic vala

b: Az az, kic az környül metelest tanituan sokakat el metzenec es el sakaztanac az Christustul.

c: Okat mondgya, miert kell el tauoztatni à külső környül metelkedesnec tanitoit. Mert vgy mond mi bennönc vagyon az igaz lelki környül metelkedes, kic az testnec faitalan keuansagit el vetuen, lelec sierint elönc.

d: Az az, à mellyec engemet meg czalnac vala mint ha azokbã nagyot nyertem volna, minec vtanna az Isten lelketöl meg vilagositattam, essembe vöm hogy azoc miat nagy kart vallottam.

e: Az hitnec ereie, az Christusnac esmereti es az sienuedesben valo tarsasag, miglen el vessüc az eletnec iutalmat.

11 Ha valamimódon iuthatoc az halottaknac fel támadáſára.

f. Az az, el bizattattam az Chriſtuſtol az ő igaz eſmeretire, hogy igyekezzem es törekedgyem az mennyeiekre.

12 Nem hogy immár el értem vólna az (tzélt,) auagy hogy immár tökélletes vólnéc: hanem igyekezem, hogy ha el érem, mellynec okaértis meg fogattat *f* tam az Chriſtus Ieſuſtól.

g. Az palyaſutoktol vőtt haſonlatoſſag altal, iria meg az ő igye kezetit. Mint azoc vgy mód halaſtig eſő ſi etnec es hatra nem tekintenec. Azonképpen emb. c.

13 Atyámfiai nem alîtom hogj én az tzélt meg el értem vólna.

14 *g* Egy dolog vagyon pedig: azokat à mellyec hátam megett vadnac el feleituén, azokra pedig igyekezuén az mellyec elöl vadnac, az tzél felé futoc, az Iſtenec Chriſtus Ieſusban való menyei hiuatalánac iutalmánac el vételére.

h. Inti őket hogy ez tudomanuac igaſſagaban, meg maradgyanac holot tőbbeteſſenec neue zi azokat, à kic az tudomanban meg gyarapodtac vala. Maſodſor arra inti hogy az tudat lanokat el ſe ſedgyec, mig Iſte őket meg vilagoſittya.

15 *h* Valakic annakokaért tökélleteſec vagyunc, illyen értelemben légyünc: hogy ha valamit külömben értetec aztis az Iſten meg ielenti ti néktec.

i. Az az, à mely tudomant tanoltunc, abbā meg maradgyunc az regula ſerint, mely vagyon az ſent iraſban.

16 *i* Mind az által à mire iutottunc abban egy regula ſerint iárunc, és egy értelembe légyünc.

k. Peldaiul adgya magat, es azokat à kic vgy iarnac mint ő, &c. I Okat mondgya miert kőuetſec őket. Mert vgy mid ſoc hamis tanitoc vadnac, mellyeket az ő tulaidonſa gokrol meg tetſzenec, mert az körül meteſſedeiſ tanituan, az Chriſtus valoſagnac erdemet telkedeiſ, hogy

17 *k* Legyetec mind egyetembe én kőuetőim atyámfiai, és vegyétec eſietekbe azokat à kic vgy iárnac, az miképpen mi ti néktec példa vagyunc.

18 *l* Mert ſokan iárnac kic felől gyakorta mondottam, moſtan pedig ſiruannis mondom, hogy az Chriſtus kereztének ellenſégi.

19 Kiknec végec veſiedelem: kiknec Iſtenec az ő haſoc, és az ő *ront jac vala, mert az predikallyac vala az körül ne ſzentſegnec.* *az Sidokral ne ſzentsdenenec.*

ditſéretec ő magoknac gyalázattyokra vagyon, kic az teſtiekben böltſec.

20 Mert mi vgy mint mennyei polgároc vagyunc: honnat à mi megtartó Wrunc Ieſus Chriſtuſtis váriuc.

21 Ki el változtattya az mi alázatos teſtünket, hogy haſonlatos légyen az ő ditsőült teſtéhöz az ő hatalmas ereie ſierint, melynec általa mindeneket az ő birodalma alá vethet.

m: Vgy, Az mi tarſaſagunc mennybe vagyon, holot az igaz tanitokat ellenkezőket veti az hamis tanitoknac, hogy tudni illic azoc mennyei dolgokra igyekezneg.

IIII. Reſz.

1 ANnakokaért ſierelmes atyámfiai és kéuánatoſoc, én örömem és én koronám, écképpen állyatoc az Wrban ſie relmeſim.

2 Az Euodiát kérem, az Syntycheſtis kérem, hogy vgyan azon éggyet értſenéc az Wrban.

Nemellyec ezt magyarazzac az ſent Pal feleſegeről.

3 Tégedetis kérlec igaz társom hogy légj ſegitſégül ezeknec, vgj mint kic az Euangelium dolgában én velem éggyüt múnkálodtanac, az Celemennel és à töb ſegitő társaimal egybe, kik ec neuec vadnac az életnec könyuében.

4 *a* Örüllyetec az Wrban mindenkoron. Eſmét mondom örüllyetec.

a: Inti őket örömre, mertekleteſſegre vagi bekeſeges ſent tudomſra, miuel hogy az Iſten ő hozzaioc kőzel vagyon kőnyörgeſtek meg ſzabaditſa.

5 Az ti elméteknec mértekleteſſége niluán légyen minden embereknél. Az WR közel vagyon.

6 *b* Semmiről ne legyetec ſiorgalmatoſoc, hanem minden könyörgéſtekben és imádſágtokban hálá adáſſal à ti kéréſtec meg ielennyenec Iſten elött.

b: Inti hogy ne legyenec ſemmiről feleſeb ſiorgalmatoſoc, hanem hogy ſükſeges ket Iſtennec könyörgeſtekben meg ielentſec.

6 Es

c: Az Istennek békeségnek erti az lelki ezen dolgot, es az boldogságot mellyet Isten az Christusban ad.

7 c Es az Istennec békeſége melly minden értelemnec felötte vagyon, erőſſégül léſien à ti ſiiuei teknec és az ti elmeiteknec az Christus Ieſusban.

Rom: 5. d: Summa ſerint inti őket hogy az mit tanultac az igéből, es lattac az ő peldaiabol vgy czelekedgyenec:

8 d Touábba, attyámfiai, az mellyec igazac, az mellyec tiztеſſége ſec, az mellyec igaz czelekedetec az mellyec tiztác, az mellyec ſierelmeteſec, az mellyec ió hirűec, és ha mi ióſág és ha valami ditſéret, azokról gondolkodgyatoc.

9 Mellyeket tanúltatokis, vettetekis, hallottátokis, láttatokis, én bennem, azokat czelekedgyetec, és az békeſégnec Iſtene léſien veletec.

e Jelenti az Apoſtal, hogy nékí kedues volt az ő fiáló le valo ſiorgalmatoſſágoc, es ſegit ſegec: Iollehet vgy mertebli az beſzelet hogy az teſtec terheſſegtől idegenuec lattaſſec, vgy mint ki minden fele allapatnac el ſzen vtedeſéhez, hogy za koſſtatta magat:

10 e Felötte igen örűltem pedig az Wrban, hogy immár valaha meg vijóltatoc az én felölem való gonduiſeléſtekben: melly dolog felöl iöllehet ſiorgalmatoſoc valátoc, de alkólmatoſſágotoc nem vala.

11 Nem hogy az én ſiükölködéſemre nézue ſiólnéc: mert én megtanúltam, hogy én az mellyekben vagyoc azockal megkel elegedném.

12 Tudoc pediglen meg aláztatni, tudoc bőuölkodnijs: mindenütt és mindenekbe meg tanitattam mind az eleg ételre, mind az ehezéſre, mind bőuölködéſre, mind ſiükölködéſre.

13 Mindent czelekedhetem az Christus által ki engemet megerősit.

14 Mind az által ió töttétec hogy az én nyomoruſágimban réſzeſſe töttétec magatokat.

15 f Tudgyátoc pedig tijs Philippi városbéliec, hogy mikor az Euangelium prędicállásának kezdetiben Macedoniából kimenéc, egy kereztyéni gyülekézetis nem eggyeſült én velem az adáſnac és véuéſnec dolgaban, g hanem czac ti.

f: Emlekezic az Philippi vaſzbeliekneс elobbi io tetemenyzkről.

16 Mert Teſſaloniábais egyſzeris máſzoris az minélkül ſiükölködtem küldöttétec.

17 h Nem hogy aiándokot kéuáńéc, hanem keuánoc bőuölkődő gyümölcsöt az ti haſznotokra.

g: Az az, Senki nem volt nekem ſegitſégül, es engem ſenki nem ſegellét, akikneс tudni illic en az Euangeliumot prediкallottam, mint az igaſſag kenaսma, hogy á ki maſnac ad nékic adgyanac.

18 El vöttem pedig mindeneket, és bőuölködőm: bę töltöm, minec vtánna Epaphrodituſtól el vöttem az mellyeket küldöttetec, drágalatos illatnac ſiagát, Iſtennec kedues és kellemetes áldozatot.

h: Az az, Nem azert mondo ezt mintha a iandokot keuan nyc, es mintha azt keuanna, hogy czac ti taplalhatoc engemet, hanem ti erettetec módom. Mert à mit nekem adtatoc tulom hogy Iſten nektec bewſegel meg fizeti. 2. Cor: 9.

19 Az én Iſtenem pediglen megtelljeſiti néktec valaminélkül ſiükölködtec, az ő gazdagſági ſierint, ditsőſégeſen, az Christus Ieſusban.

20 Az Iſtennec pedig az mi atyánknac ditsőſég, mind öröckön öröcké, Amen.

21 Köſiöntſétec mind az ſienteket à Chriſtus Ieſusban, köſiönte nec titeket az attyafiac mind az kic én velem vadnac.

22 Köſiöntenec titeket mind az ſientec, mindeneknec felötte pedig az kic az Czáſiár vduarából valóc.

23 Az mi Wrnnc Ieſus Chriſtuſnac kegyelme légyen mindnyáián veletec, AMEN.

PAL A-

16 Mert ő általa teremtettec mindenec, mellyec az ęgbe vadnac, és mellyec az földön, láthatóc és láthatatlanoc, akar királi ſiękec, akar wraſágoc, akar birodalmoc, akar hatalmaſſágoc, mindenec ő általa, és ő reá nézue teremtettec.

17 Es ő mindeneknec elötte vagyon, és mindenec ő általa állanac.

18 ¡ Es az annya ſient egy háznac teſténec feie, ő az kezdet, és az halottac közzül elſö ſüllött, hogy mindenec között ő légyen fő.

19 Mert tettzet az atyánac hogy minden tellieſſég ő benne laknéc.

20 k Es hogy az ő kerezténec vére által békeſéget ſierezuén, ő általa békeltetné meg mindenecket magáual, ő általa (mondom) mind az kic ez földön, mind az kic az mennyekbe vadnac.

21 ¡ Annac okaért titeket kic régen idegenec, és ellenſégec valátoc, az ti elméteknec gonoſi tſelekedetekre való hailandóſágaért: moſtan bizonyára meg beköltetett az ő teſtében való halálnac általa.

22 Hogy titeket tenne ſientecké fegyhetetlenecké, és ártatlanocká, ő maga elött.

23 m Hogy ha meg maradtoc az hitben, erőſſen meg fundáltatuán, és el nem táuoztoc az Euangeliumnac reménſégétül, mellyet hallottátoc, melly predikáltatott minden teremtett állatnac mely ez ęgh alatt vagyon: melynec én Pál löttem ſiolgáia.

24 Ki moſt örülöc az ti érötte-tec való ſienuedéſimben, és az Chriſtus ſienuedéſének maradékát bę töltöm az én teſtemben, az ő teſteiért, az az, az annya ſient egy házért.

25 o Melynec löttem én ſiolgáia, az Iſtennec ſáfárlása ſierint, melly bizatott én reám ti köztetec, hogy az Iſtennec beſiéde bę telyeſednéc.

26 Tudni illic az titoc, melly elröytetet vólt eleitöl és minden idöktöl fogua, moſtan pedig meg ielentetett az ő ſienteinec.

27 Az kiknec akarta az Iſten meg ielenteni ez ditſöſéges titoknac gazdagſágit az pogányoc között, az az, Chriſtuſnac gazdagſágit ti köztetec, ki az ditſöſégnec amaz reménſége.

28 p Kit mi predikállunc, intuén minden embert, és mindent tanituán minden bötſeſéggel: hogy mindent tegyünc tökélletesecké az Ieſus Chriſtusban.

29 Melyre igyekezemis tuſakoduán az ő ereie ſierint, melly énbennem hatalmaſon tſelekeſiic.

II. Réſz.

1 q MErt akarom hogy ez tudtotokra légyen, miném tuſakodáſt ſienuedgyec ti

ä: Ezek az Chriſtus ſienuedeſének tiztiröl, errölis pedig ſokat ſzól, hogy feie az annya ſient egy haznac, kezdete az elsönec, vgy mint ki elöſzer fel tamadvan az höſi etetnec ſött adoia, hogy mindenec között legyen fő, kiben vagyon mindenioknac telieſſege az annya ſient egy haznac meg gazdagis taſara, mellyec ő töle mint főröl, az annia ſient egy hazra mint ő tagaira ſzallianac.

k: Meg mondgya mimodon vitte veghez Chriſtus az ő tiztit, mert halalt ſenued nem, az ő halalnac aldozattianal meg be kötötte az atyanal mird az kic vegen meg haluan az Chriſtusban valo hit altal, moſt menybe vadnac, mind az kic ez vran hiſnec.

l: Azt mongya itt hogy az Coloſſebeliekis reſzec, az Iſtennel valo meg bekeltetesnec io tetemenyeber, holot vegetis meg mondgya az Iſtennel valo bekeltetesrec, hogy tudni illic lennec ſientes ez meg ſo gibetetelnec. m: Imi az hiuckot hogy ez tudomany mellöl el ne ſzakadgyanac, es meltoſagot szerez ez tudomannac az ő Apoſtalſagabol, mely ſok haborusago, kal meg confirmaltatot.

n: Az Chriſtus ſienuedeſenec ninſen semmi hija, mert az ő ſebeiuel meg gyogiulc tunc mindnia iam hanem mi uel hogy az Chriſtus melle tarſul adatic tunc az ſienuedesben.

Rom. 8. Azert mig az ta goc nem ſienuedenec, az Chriſtus ſienuedenec mind addig hija vagyon.

o. Apoſtalſagat bizonitia az Iſten hivatalaual ki ötet rendelte apoſtolla az poganiac közöt.

p: Bizonſagot teſzen az ő tiztiben valo hiuſegeröl hogy tudni illic, igirekezic minden ehet Chriſtushoz vinni, holot minden munkalanac elö mentet, tu laidonitt ya Iſtennec.

q: Mivel hogy az felső rapunt vegeben azt monda hogy nekj minden nec felöl nagi ſzorgalmatoſ ſaga vagyon. itt azert ie lenti

PAL APASTA LNAC COLOSSE VAROSBA IROTT LEVELE.

I. Rész.

1. PAL, Iesvs Christusnac Apastala, az Istennec akarattya által, és à Timotheus atyafiu.

2 Azoknac az kic vadnac Colosse városban, az Christusban sient és hiw atyafiaknac, kegyelem néktec és békeség az Istentöl az mi atyánktól és az WR Iesus Christustól.

3 [a] Hálákat adunc az Istennec és az mi Wrunc Iesus Christusnac atyának, mindenkoron ti éröttetec könyörguén.

4 Miuel hogy hallottuc à ti hitetket az Christus Iesusbã, és mind az sientekhöz való sierelmeteket.

5 [b] Az mennyekben ti néktec el tött reménségért: mellyet elösier hallottátoc az Euangeliumnac igasságának beszédéből.

6 Melly el iutott hozzátoc, miképpen ez világrais, és gyümölcsöt teremt, miképpen ti nállatokis az napságtól fogua, mellyen hallottátoc és meg esmértétec az Istennec kegyelmét valóságosan.

7 Miképpen mégis tanultatoc az Ephaphraftól à mi sierelmes siólga társunktól, ki az Iesus Christusnac hiw siólgáia ti közöttetec

8 Ki mégis beszélléttenékünc à ti siét lélec által való sierelmeteket.

9 [c] Annakokaért mijs az melly naptól fogua azt hallottuc, nem siününc meg ti éröttetec imádkozni, és kérni hogy bé töltessétec az Isten akarattyának minden ertelméuel, minden böltseséggel és lelki értelemmel.

10 [d] Hogy iáriatoc az mint az Wrhoz méltó, minden engedelemre, [e] mindẽ jó tselekedeteckel gyümöltsöt teremtetuén, és neuekeduén az Isteni esméretre.

11 Es minden eröuel meg erösíttessétec, az ö ditsöséges ereie által, minden örömmel való békeséges sienuedésre és türésre.

12 [f] Hálákat aduán az atjának, ki à sienteknec örökségeknec el vételére az világosságban, [g] minket áikolmatosocká tött

13 Ki meg szabaditott à setétségnec hatalmaiságából, és az ö szeretelmes fiának országába által vitt.

14 Kiben vagyon váltságunc az ö vére által, az az, büneinknec botsánattya.

18 [h] Ki à láthatatlan Istennec ábrazattya minden teremtett állatnac elötte születtetett. 16 Mert

a: Az Apastal az ö modgya szerint el kezdi az leuelet, hala adoson, hog az Euangelium által az Istennec esmeretire iutotta.

b: Az remenségen, erti az ö meglet dolgot, tudni illik az örök életet. Mondgya pedig hóz bün tételet szeretic, à melyre ebből el tött bodogság ered, mert az bele eletnec remensége fel indit az szeretatra.

c: Miuel hogy meg nem vala nec az hiuec mindenestöl tökelletesec, annakokaert megis hozzaioc valo io akarattyat ielentuen, azt mondgya hogi ö erettec könyörög, hogy az Isten akarattyanac ertelmeuel meg gazdagodgyanac, melyben vagyon az igaz böltseség.

d: Az Istenakarattyanac ertelmenec vege ez, hogy az ö akarattya szerint elyünc.

e: Vagy, Mindenekben nekü keduerkedüc.

f: Itt kezdi el derec szerint az Apastal à leuelet, holot az egész keresztyenségnec sümaiat vlnidó, nagy mesterséget be fogallya.

g: Az vilagosságon az erti mennyei ditsöséget.

h: Az Christusnac semelyet iria meg, es abban kiualképpen az Istennis termeszetet mely felöl sokat mond, hogy az Istennec abrazattya, miuel hogy az ki latya ötet, latya az Istent. Minden teremtet allatoknac elötte születtetnec, teremtönec, meg tartonac, örökke valonac, es kinec ditsöségera teremtöttec mindenec.

lenti az Colosse es Laodicea varosbeliec felöl is mely nagy ſzorgalmatoſſaga vagyon, kenual keppen pedig azokert à kic ötet nem latac.

b Meg mondgya mindnyáſzban mit keuan az Coloſſabelieknec, es mi vegre ö feliöle ſzorgalmatos, tudni illic hogy vigaztaluſt vegienec, az az, hogy lelki czendeſſeggel legyenec, melly vgy leſſen ha az hitben es ſzeretetben egyebe köttettec leſſnec, neuezi pedig az hitet hizoniosſon el hitertelemnec, vagy az Iſtennec es az atyanac, es Chriſtusnac titkainac hizoniosertelemnec, mellyen erti az Euangeliumnac tudomaniat, &c.

c Ezt azert mondgya, mert az Iſtennec igaz es idvöſſeges eſmereti ezec az Iesus Chriſtus altal vagyon.

d Meg mondgya mi vegre mondia hogy az Chriſtusban vagyon az Iſten böltſeſege, tudni illic hogy el ne ezalattaſſanac, mert minden tewelgeſnec oka ez, nem tudni Chriſtuſt. e: Meg mondgya menemö tudomanual oltalmaztac meg magokat, minden hamis tudomant pedig harom reſzre ozt. es harom felenec mond. Az elſö oly, melly emberi böltſeſegnec elhelen es tettetes ſzolaſaual el ezal. Maſodic, melly emberi ſzokasbol es rendelésböl all. Harmadic, melly Chriſtuſt meg egyeliti, es az ö tudomaniat, az Moſes Ceremoniainal.

éröttetec, és azokért, à kic vadnac Laodiceában, és mind azokért, kic nem láttanac engemet siemély ſierint ez teſtben.

2 b Hogy vigaztaláſt vegyenec az ö ſiiuöc, minec vtánna atyafiui ſieretetnec általa, és bizonyoſon el hitt értelemnec tellyes gazdagſágának általa egybe köttettec az Iſtennec es atyának, és az Chriſtuſnac titkainac meg értéſére.

3 c Melly Chriſtusban vadnac az böltſeſégnec és eſméretnec tellyes kéntſei el röytetue.

4 d Ezt mondom pedig ez végre hogy valaki titeket meg ne tſallyon, hitetö beſiéddel.

5 Mert iöllehet teſtben táuól vagyoc töletec, mind az által lélekben veletec vagyoc, örüluén és látuán az ti rend tartáſtokat, és az Chriſtusban való hiteteknec erösſégét.

6 Az miképpen azért vöttétec az Wr Chriſtus Ieſuſt: acképpen iáriatoc ö benne.

7 Meg gyökörezuén és fel epüluén ö benne, és meg erösſüluén az hitben, az miképpen tanitattatoc, böuölköduén abban hálá adáſſal.

8 e Meg láſſátoc hogy valaki ti benoetec ſakmánt ne veſſen az emberi bötſeſégnec, és tſalárdſágra rendeltetett hijába való tudománnac általa, mely emberi rendelés ſierint ez világnac betüi ſierint, f és nem Chriſtus ſierint vagyon. g

9 h Mert ö benne lakozic az Iſtenſégnec minden tellyeſſége állattya ſierint.

10 Es ö benne löttetec tellyeſséké, ki feie minden birodalomnac, és minden hatalmaſſágnac.

11 i Kiben környülis metéltetetec, kéznélkül való környül metéléſſel, mikoron az teſtnec bünеinec állattyát, le vetkeztétec az Chriſtuſnac környül metélléſe által.

12 k El temettettetec ö vele éggyüt az kereztſégnec általa, kinec általa ö véle éggyüt felis támadtatoc az Iſten ereiénec hiti által, ki fel támaztotta ötet az halálból.

13 Es titeket kic meg hóltatoc vala az bünökben, és az ti teſteteknec környül metéletlenſégében, ö vele éggyüt meg eleuenitet, l meg botſátuán ti néktec minden büneiteket.

14 m Es el töröluén az ceremoniáknac ellenünc való kezünc iráſát, melly mi nékünc ellenünc vala, és azt haſiontalanná töué, kerezt

f: Ez világi beſünec newezi az Moſes ceremoniaiſzerint valo iſteni tiztelетeket, mellyec altal az Iſtennek peczerelтetic vala az ö kelletеſſegre, melly az Chriſtusban vala, mikeppen hógi az gyermekec az betüknec tanulaſa altal viteznec az böltſeſegre. g: Egy ſummaban minden tudomant karhoztat mely az Chriſtuſſal nem eggiez.

h Okat mondgya miert ha mis à tudomany mely az Chriſtuſſal ellenkezic. Mert Chriſtus tökelletes Iſten es ember, es mindenniei böltſeſeggel tellies, annira hogy semmi fogiathozaſa annac nincſen à ki hit altal biria Chriſtuſt.

i: Azoc ellen ſzol kic az Moſes ceremoniainal tolgiac vala Chriſtuſt, et peldanac okáert az környül meteſkedeſt horza elö, es azt mondgia hogy az nem ſzükſeges, mert lelekben Chriſtus altal környül meteltetеtöne. k: Az környül meteles Ceremoniait heliebe, vagyon mas Ceremoniane, az kereztſeg, mellynec altala bizonſagot teſzen Iſten az mi vijulaſunkrol, tudni illic az bünnec botſanattyaval, bünnec öldökleſeröl, es bünböl valo fel tamadaſunkrol.

l Nagy erösſeg ez azoc ellen hic az Ceremoniakat mellyec Moſestöl rendeltetтec vala meg akariac vala idueſſegekre tartani, Tinektec vgy mond nem artot az környül meteletlenſeg hogy meg nem igazulnatoc Chriſtuſban hit altal. Nem kell tehat az idueſſegre az környül meteles. m. Itt körönſegeskeppen ſzol minden ceremoniakrol, es az adoſſagrul valo kez iraſnac el ſzaggataſarol vöt bizonſaggal erösiti, hogy azoc minket nem köteleznec. Bizoniara pedig az hic megis az Ceremoniakban kereſte az idueſſeget, es ollyachat kötelezic az hiuec lelket, à mellyektöl meg ſzabadultune, bizoni az ördög hezebe adgiac az mi kezünc iraſat, hogy aztal vadollianac minket &c.

kereztfára azt fel feſsituén.

15 [n] Es meg foztuán az birodalmakat, és à hatalmaſſágokat, azokat niluán mutogatta, diadalmat véuén azokon az kerezt fa által.

16 [o] Senki azért titeket ne kárhoztaſſon az ételért auagy italért, vagy az innep napra, vagy vij hóldnac napiára, vagy ſiombatoknac napiára nézue.

17 Mellyec à köuetközendö dólgoknac árnyéki, de az valóſág, Chriſtuſé.

18 [p] Senki ti tölletec az pálmát el ne tſallya téttetes alázatoſſágnac általa, és Angyaloc tizteletinec általa, ö magát ollyakban auatuán mellyeket nem látott, és fel fuualkoduán vakmeröképpen az ö teſténec értelméuel.

19 Es nem ragaztatuán az föhöz, melynec általa az egéſi teſt az tagoknac egybe botſátáſa es rakatáſa által, egybe foglaltatuán, és egybe kötcetuén, neuekedic Iſten neuekedéſe ſierint.

20 [q] Annac okaért ha meg haluán az Chriſtuſſal, meg ſiabadúltatoc ez világnac betüitöl, miért terhelitec magatokat Ceremoniáckal, mint ha ez világban élöc vólnátoc.

21 Ne egyed, ingyen meg ſe kóſtóld, ingyen ſe illeſd?

22 Mellyec mind el veſinec azoc kal való éléſnec általa, mellyec embereknec hagyományokból, és tudományokból vadnac.

23 [r] Mellyec ióllehet böltſeſégnec láttatnac lenni, az ſiabad akarat ſierint való Iſteni tizteletért, és az elménec téttetes alázatoſſágáért, és azért hogy teſteknec nem kedueznec: mind az által haſiontalanoc, miuel hogy az teſtnec hizlaláſára valóc.

n: Az birodalmokon es hatalmaſſagokon az ördögöket erti: Azt mondgia azert hogy azokat meg foztotta az mi kez iraſunktol es az vadolaſra valo hatalomtul es az kereztfa altal azokon diadalmot veuen, azokat nekic gyalazattiokra niluan mutogatta mint az diadalmaſoc ſzoktac az ellenſeget vagy attul niert predat mutogatni.

o: Be rekazti az elſö dologrul valo tractatuſt, es az környül metteles melle töb peldatis hoz mellyec minket nem kötelezneec, miuel hogy arnieki voltac az Chriſtuſnac, melly mi nekünc meg adattott.

p: Azoc ellen ſzol à kic emberi böltſeſegnec ſzine alat akariac vala az hiueket meg czalni hamis tudomanioc kal es keualkeppen az Angyaloknac tizteleteckel, emberi alazatoſſag, vagy gyarloſagnac ſzine alatt. Kiknec azt mondgya hogy nem kell hinnöne, miuel hogy ollikarul ſzolnac mellyeket nem lattac, es fel fuualkodasbol ſzolnac, az Chriſtustis az ö meltoſagatol meg foztiac, ki az ö teſtenec taplalaſara eleg volna.

q: Itt immar harmad helyen diſputal az ollian hamis tudomanioc ellen, melliec az rauaſz alnoc emberektöl gondoltattac haboruſagnac okaert, az az, hogy azockal tiztellyec Iſtent. Azt mondgya pedig hogy azoc minket nem kötelezneec, mert Chriſtus altal ſzabadoſoc vagyunc, Mas az, hogy miuel hogy azoc veſzendöc, nem tizteltethetic Iſten azoc altal, harmad az, hogy emberi talalmanyoc.

r: Az az, iollehet az embereknec az emberi talaluany nagy böltſeſegnec tetzic, miuel hogy az emberi velekedes ſzerint io vgy tiztelni Iſtét, mas az hogy alazatoſſag lattatic benne lenni. Harmad hogy az teſtet gyötri, mind az altal ſemmi haſzna nintſen, mert czac az teſtnec taplalaſara valoc azoc.

III. Réſz.

1 [a] ANnac okaért ha fel támadtatoc az Chriſtuſſal, oda fel valókat kereſſétec, holott az Chriſtus vagyon, az Iſtennec iobián üluén.

2 Oda fel valókra viſellyetec gondot és nem ez földiekre.

3 [b] Mert meg hóltatoc, és az ti életetec el röytetet Chriſtuſſal az Iſtennél.

4 Mikoron Chriſtus az mi életünc meg ielenendic, ackor tijs ö vęle eggyüt meg ielentec ditſöſégben.

5 Öldöklyétec meg azért az ti földi tagaitokat, az paráznaſágot tiztátalanſágot, buiaſágot, gonoſi kéuánſágot, és az föſuénſéget, melly baluány imádás.

6 Melly dólgokért iö az Iſtennec haragia az engedetlen fiakra.

a: Minec vtanna hatra vetette volna az hamis tizteleteket, meg mutattya az hiueknec az igaz tizteleteket à mellyekben magokat gyakorliac, es inti öket az vijonnan valo ſzületeſnec gyümöltſeinec czelekedetire, mellyeket menniei dolgoknac neuez.

b: Ertelme ez, Az Iſten lelke altal az bünnec halalà el kezdetet bennetec, tehat ne ellietec az bünnec, hogy pedig nehez ne legyen az hiueknec az bünnec öldöklese mellet valo ſzenuedeſec, azt mondgya hogy à mi eletünc menyben vagyon Iſtennel Chriſtuſſal.

7 Mellyekben tijs iártoc vala ré genten, mikoron azokban élnétec.

8 De moſt veſſetec le tijs mind ezeket, az haragot, hertelen fel geriedéſt, az gonoſſágot, káromláſt, és beſiédeknec tiztátalanſágát, az ti ſiátokból.

9 Ne hazudgyatoc egy más ellen, miuel hogy le vetkeztétec amaz ô embert az ô tſelekedetiuel

e: Az mit ez elôt monda bünnec balaſanac, es menyeiknec kereſeſenec, azt itt mondgya ô embernec leueſeſenec es vij embernec fel ôltôzeſenec, melly ket dologban all az vij ſzületés.

egybe. e

10 És fel ôltôztétec amaz wij embert, mellynec vijulaſa vagyon, annac ábrazattyához illendô eſméretben, az ki teremtette azt. d

d: Az életnec vijſzaga vagyon az értelemben, melynec által el valtozic az ember az teremtô Iſtennec abrazattyara.

11 e Holott nintſen Görög és Sidó, környül metélkedés, és környül metélkedetlenſég, pogány, Scythiai, ſiólga, ſiabados: hanem mindenekben minden az Chriſtus.

e: Az az nintſen ſemmi valogatas ebben akar miſſoda nemzet legyen az ember, akar Sidó, akar pogány, mindentôl illyen életet keuan Iſten. Tehat az Sidó Ceremoniakban nem all az Iſteni tiztelet.

12 f Ôltôzzetec fel annac okaért mint Iſtennec válaztotti, ſientec, és ſierelmeteſec, az könyörületeſſégeknec indulattyát, az kegyelmeſſéget, alázatoſſágot, ſiélédſéget, tſendeſſéget.

f: Kiualkeppē valo tſelekedetekre inti az hiueket.

13 El türuén egy máſt, és meg engeduén egy máſnac, ha valakinec valaki ellē panaſiſia vólna, miképpen az Chriſtuſis meg engedett nékünc, azonképpen tijs.

g: Tôkelleteſſegnec kôtele

14 Mind ezeknec felôtte pedig ôltôzzetec fel az ſieretetet, melly az tökélleteſségnec kötele. g

15 Es az Iſtennec békeſége h wralkodgyéc az ti ſiiueitekben, melyre hiuattatokis egy teſtbe, és legyetec kedueſec.

h: Az mit ez elôtt monda, hogy le vetkeztétec amaz ô embert, az ô tſelekedetiuel egybe. Es fel ôltôztétec amaz wij embert, mellynec vijulaſa vagyon, annac ábrazattyához illendô eſméretben, az ki teremtette azt.

16 Az Chriſtuſnac beſiéde lakozzéc ti bennetec bôſéggel, minden bôltſeſéggel: tanituán és intuén egy máſt ti magatoc közôtt, Pſalmuſockal, ditiéreteckel, és lelki énekeckel, nagy keduel énekeluén az ti ſiiueitekben az Wrnac.

nec mondgya az ſieretetet, miuel hogy minden atyafiui ſieretethez illendô io ezelekedetet be foglal. h: Int az bekeſségre, melyet Iſten emberec kôztt ſzokot ſzerez ni, az az, egyeſſegre, miuel hogy hiuattattunc, egy teſtbe.

17 Es valamit tſelekeztec beſiédel, auagy tſelekedettel, az Wrnac Ieſuſnac neuébe tſelekedgyetec, hálákat aduán Iſtennec, és az Atyánac ô általa.

18 i Ti aſioni állatoc, az ti ſáiátoc Wraitoknac birodalmában legyetec, az miképpen illic az Wrban.

i: Immar kenalkeppen vagio rendeknec ſzolgas azoknac tizteket iria meg.

19 Férfiac ſiereſſétec az ti feleſségteket, és ne legyetec azoc ellen mérges keduüec.

Aſiſzomialas. Ferie.

20 Ti magzatoc, engedelmeſec legyetec az ti ſiüleiteknec mindenekbe, mert ez az Wrnac kedues.

Magzatoc.

21 Atyác ne boſiſiontſátoc az ti magzatitokat, hogy kętſégbe ne eſſenec.

Atyac.

22 Ti ſiólgác engedelmeſec legyetec mindenekben azoknac az kic néktec Wraitoc teſt ſierint, nem tſac ſiem elôtt ſiólgáluán, mint az kic embereknec igyekezec kedueskedni, hanem tizta ſiiuel, féluén az Iſtent.

Szolgac.

23 Es valamit tſelekeztec, ſiiuetec ſierint tſelekedgyetec, mint az Wrnac és nem embereknec.

24 Tuduán hogy ti az Wrtól veſſitec az ôrôkſégnec iutalmát, mert az Wr Chriſtuſnac ſiolgáltoc.

25 Az ki pediglen boſiſiút téſien,

ſien, az ő boſſúſú tételének iutalmát el véſſi: és nintſen ſiemély válogatás.

IIII. Réſz.

1 TI Wrac igaſſággal és egyenlőſséggel legyetec az ti ſiólgaitokhoz, tudván hogy ti néktekis Wratoc vagyon mennyekben.

2 Az könyörgéſekben álhatatoſoc legyetec, vigyázván azokban hálá adáſſal.

3 Könyörögvén mi érőttünkis, hogy az Iſten meg niſſa mi nékünc az ő beſiédének hirdetéſének aytaiát, hogy ſiólhaſſuc az Chriſtus titkait, melyért én fogolis vagyoc.

4 Hogy azt niluán valóvá tegyen az miképpen nékem ſiólnom kell.

5 Böltſen viſelliétec magatokat az idegenekhöz, az ió alkolmatoſſágot árronis meg váltuán.

6 Az ti beſiédetec mindenkoron kedueſſéggel mint egy ſóual meg ſózatott légyen, hogy meg tudhaſſátoc mi módon kellyen mindennec meg felelnétec.

7 Az én dólgaimat meg beſiélli néktec az Tychicus az én ſierelmes atyámfia, és hiw ſiólga, és ſiólga társom az Wrban.

8 Kit annac okaért küldöttem ti hozzátoc hogy meg értſe az ti dólgaitokat, és meg vigaztallya az ti ſiiueiteket.

9 Az Oneſimuſſal hiw és ſierelmes atyámfiával, ki ti közzületec való, mindeneket azért ti néktec az mellyec it vadnac, meg beſiéllenec.

10 Köſiönt titeket az Ariſtarchus, az én fogoly társom, és az Marcus, Barnabáſnac nénnye fia, [b] ki felöl parantſoltam vólt néktec, hogyha hozzátoc ménend, bé fogadgyátoc. [b] vagy Barnabáſnac rokona.

11 Es az Ieſus ki hiuattatic Iuſtuſnac, kic az Sidóc közzül valóc, tſac ezec kic engem ſegéllettec az Iſtennec orſiágában, [c] vóltanac énnékem vigaztaláſomra. [c] Az Iſtennec orſzagan erti az Euangeliomot.

12 Köſiönt titeket az Epaphras, ki ti közzületec való, mindenkoron tuſakoduán ti érőttetec az könyörgéſekben, hogy meg álhaſſátoc tökéletecſen, és bé teluén az Iſten akarattyával.

13 Mert bizonſágot téſſec ő felőle, hogy ő ti felöletec felőtte igen ſiorgalmatos, és azoc felöl kic Laod ceában és Ierapolisban vadnac.

14 Köſiönt titeket amaz ſierelmes Oruos Lucáts, és az Demas.

15 Közöntſétec az atyafiakat, kic vadnac Laodiceában, és à Nymphant, és az gyülekezetet melly az ő házában vagyon.

16 Es mikoron el oluaſtatic ti nálatoc ez Epiſtola, azt miuellyétec, hogy az Laodiceábéli gyülekezetbennis el oluaſtaſſéc: és az melly leuél az Laodiceábéliekéé, tiis el oluaſſátoc.

17 Es meg mondgyátoc az Ar-

chippuſnac, meg láſſad hogy az melly ſiolgálatot az Wrban vöttél, azt bę töltſed.

18 Köſiönetet iroc énis Pál az én ſáiát kezem̃el meg emlekezzetec az én fogſágimról. Kegyelem légyen ti veletec, Amen.

PAL APASTALNAC THESSALONICABA IROTT ELSŐ LEVELE.

ELSŐ RESz.

1 PAal, és Siluanus és Timotheus, az Theſſalonicábéliec gyü lekezetinec, az Atya Iſtenben és az Wr Ieſus Chriſtusban kegyelem néktec és békeſég az Iſtentöl à mi atyánktól, és az Wr Ieſus Chriſtuſtól.

2 [a] Hálákat adunc az Iſtennec mindenkoron mindentec felöl, emlekezuén róllatoc az mi imád ſáginkban.

3 Siüntelen elménkben elö ſiámláluán az ti erös hiteteket, és az ti munkás ſierelmeteket, és az ti türö reménſégteket az mi Wrunc Ieſusban Iſten elött, és az mi atyánc elött.

4 [b] Tuduán ezt ſierelmes atyámfiai, hogy ti az Iſtentöl válaztattatoc.

5 [c] Mert az mi Euangeliumonc nem állot ti nállatoc tſac beſiédben, hanem Iſteni eröbenis, mind ſient lélekben, mind pediglen bizonyos hitelben: miképpen tud gyátoc minęmöuec vóltunc ti köztetec, ti éröttetec.

6 Es ti mi köuetöinc löttetec és az Wré, minec vtánna az igét bę vöttétec vólna mind ſoc nyomoruſággal, mind ſient léleknec örömében.

7 Vgy annira hogy példác vóltatoc minden hiuöknec Macedoniában és Achaiában.

8 Mert ti tölletec ki zendült az Wrnac beſiéde nem czac Macedoniában és Achaiában, hanem annac felötte minden helyen az ti hitetec melly Iſtenben vagyon, ki teriedett, annira hogy nem ſiükſég mi nékünc arról valamit ſiólnunc.

9 Mert azoc ö magoc hirdetic mi felölünc, minęmö menetelünc vólt ti közzétec, és mimódon

a: Hala adaſon kezdi az leuelet, halakat ad pedig az Theſſaloniabeliec hiti ert, ſzeretetiert, es az ö türö remenſegekert.

b: Az valaztaſnac gyümöltſe az hit, ſzeretet, remenſeg.

c: Az Theſſalonicabeliec valaztaſat ezzel bizonittya, mert az ö tanitaſoc erös es haznos volt, es öc az Euangeliomot vöttec örömeſt kiknec peldaiokat ſokan köuettec, kiknec hitekröl ſokan bizonſagot teſznec es az Apaſtalnac velec valo daykaloda ſat hirdetic.

don terтetec meg az Iſtenhöz,az báluányokat el hagyuán, hogy ſiolgálnátoc az élö es igaz Iſtennec.

10 Es várnátoc az ö fiát menyekből,kit fel támaztott az halálból,tudni illic az Ieſuſt, ki meg ſiabadit minket amaz iöuendö haragtól. d

d: iöuendönec mondatic az Iſten haragiának nem hogi nem volna moſt az hitetlenekben, hanem azért, mert akor meg ielenic az ö haragia,melyet moſt nem hiznec.

II. *Réſz.*

1 e MErt ti magatoc tudgyátoc atyámfiai, hogy az mi ti hozzátoc való bę menetelönc nem vólt hiába való.

a: Az Theſſalonia belieknec bizonſágokat hozza elö az ö Apoſtolſaga felöl

2 f Söt inkáb mikor háboruſágot ſienuedtünc vólna,és boſiſiúſággal illettettünc vólna Philippiben ,az miképpen tudgyátoc, bátorſágot vönc az mi Iſtenünkben, hogy hirdetnöc ti köztetec az Iſtennec Euangeliumát ſoc tuſakodáſſal.

b: Igaz tanitonac peldaia az Apoſtal, ki az haboruſagbannis nem ſiabut meg az tanitaſtol, az tudomant tiztan tanitoctol, nem kereſte emberecknec kedvecket,tcſ hetetlen nem volt,maga haznat nem kereſte,io lelki eſmerettel volt. Hiſtaba való diſöſeget nem kerét ſot alazatoſſagnac köuetöie. daykalkodo az halgatockal, az hiueket az ö maga leikenel dragabnac tartotta. ſzent elettel élt.

3 Mert az mi intéſünc nem vólt tſalárdſágból, ſem tiztátalanſágból,ſem pedig álnokſággal.

4 Hanem à miképpen tettzettünc Iſtennec hogy reánc bizatnéc az Euangelium,àképpen ſólunc,nem vgy mint embereknec kedueskeduén,hanem mint Iſten nec, kinec elötte kedueſec az mi ſiiueinc.

5 Mert ſoha hizelkedö beſiéddel nem éltünc à miképpen tudgyátoc,ſem telhetetlenſégnec okaért valamit nem mondottunc: az Iſten bizoníság arról.

6 Sem pedig az emberektöl nem kereſtünc ditſöſéget , ſem ti tölletec, holott terhetekre lehettönc vólna,mint Chriſtuſnac Apaſtali. c

c: Az az. lolehet terhetekre lehectönc volna. mert az mi ſiolgalatunc iutalmat meltan kevanhattac volna , de nem miuelhöc hanem vgy viſeltüc magunkat mint Chriſtus Apaſtali.

7 Hanem vóltunc ti köztetec együgyüuec , mint az dayka ſiokot daikálkodni az ö magzatiual.

8 Illyen módon ſieretuén titeket,kéuánniuc vala ti veletec közleni, nem tſac az Iſtennec Euangeliumát, hanem az mi magunc lelkétis , miuel hogy ſierelmetesec vólnátoc mi nékünc.

9 Mert meg emlekezhettec atyámfiai az mi múnkánkról és nyomoruſágunkról:mert éijel és nappal múnkálkoduán,hogy valakit közzületec meg ne terhelnénc, predikállottuc ti köztetec az Iſtennec Euangeliumát.

10 Ti vattoc bizoníságoc és az Iſten, melly ſientül és igazán és ártatlanúl éltünc ti köztetec, kic hiſitec.

11 Miképpen tudgyátoc mimódon mindenteket mint atya az ö fiait intettünc és vigaztaltunc.

12 Es kértünc hogy iárnátoc vgy az mint méltó vólna Iſtenhöz,ki hiw minket az ö orſiágára és ditſöſségére.

13 g Annac okaért mijs hálákat adunc az Iſtennec ſiüntelen, hogy az Iſten felöl való beſiédet, mellyet hallottátoc mi töllünc, bę véuén , fogadtátoc azt , nem vgy mint embereknec beſiédét, hanem mint Iſtennec beſiédét, miképpen hogy bizoń az,)ki tſelekedikis ti bennetec kic hiſitec.

d: Minec vtana ſzolt volna az ö ſiolgalattyaban való hiuſegeröl, az Theſſalonicabeliec engedelmeſſegetis magaztallia.

14 h Mert ti atyámfiai köuetöi löttetec az Iſten gyülekezetinec,

e: Ezzel bizonitya hogy az Theſſalonicabeliec

cabeliet az Euangeliomot ŏrŏmest vŏttec, mert az haborusagokat az ige mellet batorsagos es erŏs ſiuel ſienuedtec mint az meg fordult ſidoc De hogy abban meg ne botrankozranac hogy az ſidoc haborgattac az Euangeliomot, annac eleit veſſi.

mellyec Iudęában vadnac, az Chriſtus Ieſusban, vgymint kic vgyan azonokat ſienuedtétec tijs az ti nemzetſégtektŏl, miképpen azokis az Sidóktól.

15 Kic az Wr Ieſuſtis meg ŏltéc, es az ŏ ſáiát Prophétáiokat, és minketis kergettenec: ſem az Iſtennec nem kellenec, és minden embereknec ellenſégi.

16 Kic meg tiltyác hogy az pogányoknac ne predikállyunc, hogy azoc iduŏzŭlnénec, hogy mindenkoron be tŏltſéc az ŏ bŭnŏket, mert el foglalta ŏket az harag mind ŏrŏcké.

f Okat mondgya miert nem ment ŏ hozzaioc, tudni illic miuel hogy az Satan tul meg bantatot, annac okaert mondgya hogy kŭldŏttec ŏ hozzaioc az Timotheuſt.

17 *f* Mi pediglen atyámfiai, kic meg foztattunc ti tŏlletec egy keues ideig, látás ſierint, nem lélekben, annál buzgoſágosban igyekeztŭnc látni titeket ſiemtŭl ſiembe nagy kéuánſággal.

18 Annac okaért akartunc ti hozzátoc menni, (én kiuálképpen Pál) egyſier ſ-kętſieris, de meg bántott minket az Sátán.

19 Mert mitſoda az mi reménſégŭnc, vagy ŏrŏmŭnc, vagy koronánc, az mellyel ditſekedhetnénc? auagy nem tijé az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac elŏtte az ŏ el iŏuetelekor?

20 Annac okaért ti vattoc az mi ditſekedéſŭnc, és az mi ŏrŏmŭnc.

III. Réſi.

1 ANnac okaért miuelhogy touáb nem tŭrhetnŏc, iónac itélŏc lenni, hogy mi magunc Athenasba maradnánc.

2 Es el kŭldŏttŭc az Timotheuſt az mi atyánkfiát, és Iſtennec ſiólgáiát, és az mi ſegéllŏ tárſunkat az Chriſtus Euangeliumánac predikállásában, hogy titeket meg erŏſsitene, és intene az ti hitetec felŏl.

3 Hogy ſenki meg ne indúllyon ez nyomoruſágokban: mert ti magatoc tudgyátoc hogy mi erre rendeltettŭnc.

4 Mert mikor ti kŏztetec vólnánc, meg mondottuc vala ti néktec, hogy iŏuendŏbe nyomor gattatnánc: melly megis eſéc, és tudgyátoc.

5 Annac okaért énis touáb nem tŭrhetuén, el kŭldéc hogy meg tudnám az ti hiteteket, hogy valamiképpen meg ne kéſértett vólna titeket amaz kéſértŏ, és hijába való lŏtt vólna az mi múnkánc.

6 Minap pediglen mikor Timotheus ti tŏlletec mi hozzánc iŏtt vólna, és meg beſiéllette vólna mi nékŭnc az ti hiteteket, és az ti ſierelmeteket, és hogy ti az én ió emlekezetemet meg tartyátoc, mindenkoron kéuánuán minket látni, miképpen mijs titeket.

7 Ennec okaért vigaztaláſt vŏttŭnc atyámfiai ti tŏlletec minden mi nyomoruſágunkba, és ſiŭkſégŭnkbe, az ti hitetec által.

8 Mert moſtan vgy élŭnc, *a* ha ti erŏſſen állotoc az Wrban.

9 Mert mitſoda hála adáſt fizethetŭnc Iſtennec ti felŏletec, az ŏrŏmért mellyel ŏrŭlŏnc ti értetec az mi Iſtenŭnc elŏtt.

a: Az az, Iollehet haboruſagunc vagyon mi nekŭnc es én vgy mint meg holtam, mind az altal elec mikor hallom az hitben valo tŏkelleteſſegteket.

10 *b* Eijel

10 g Eijel es nappal nagy buzgósággal kéruén, hogy láthassuc az ti ortzátokat, és az mi hija vagyon az ti hiteteknec, azt bé tőltsűc?

11 Az Isten pedig és az mi atyánc, és az mi Wrunc Iesus Christus vezérellye az mi útunkat ti hozzátoc.

12 e Az Wr pedig miuellye azt, hogy bőuőlködgyetec, és bőségec legyetec egy máshoz való szeretettel, és mindenekhöz, miképpen mijs ti hozzátoc.

13 Hogy az ti szíueiteket meg erősítse az ártatlanságban, Isten előtt, és az mi atyánc előtt való szentségben, az mi Wrunc Iesus Christusnac el iőuetelére, d mind az ő szenteiuel egyetemben.

IIII. Rész.

1 a TOuábbá atyámfiai, kérünc titeket, és intünc, az Wr Iesus által, hogy az miképpen vöttétec mi tőlünc, mikeppen kellyen néktec iárnotoc, és Istennec kedueskednétec, abban naponként neuekedgyetec.

2 Mert tudgyátoc minemő parantsolatokat adtunc néktec az Wr Iesus által.

3 b Mert ez az Isten akarattya az ti meg szenteléstec, hogy meg ótalmazzátoc magatokat az paráznaságtól.

4 És tudgya mindentec birni az ő edényét, szentségben, és tiztességben.

5 Nem az kéuánságnac indulat tyáual, miképpen az pogányoc, kic nem esméric az Istent.

6 c Senki meg ne nyomoritsa, se meg ne tsallya az ő fele baráttiát valami dologban, mert mind ezekért bosúsú alló az Wr, mikép pen annac előttis meg mondottuc néktec, és bizonságot töttünc.

7 Mert nem hiut minket az Isten tiztátalanságra, hanem szentségre.

8 Annac okáért az ki ezeket megveti, nem embert vet meg, hanem Istent, ki adtais mi nékünc az ő szent lelkét.

9 d Az atyafiui szeretetről pedig nem szükség hogy iriac néktec: mert meg tanitattatoc ti magatoc Istentől, hogy egy mást szeressétec.

10 Mert aztis miuelitec minden atyáfiackal, kic vadnac egész Macedoniában, kérünc pediglen titeket atyámfiai, hogy iobban iobban neuekedgyetec.

11 e És igyekezzetec tsendeskedni lenni, és az ti sáját dólgaitokat tselekedni, és munkálkodni tulaidon kezeiteckel, az miképpen meg mondottuc néktec.

12 Hogy ti magatokat tiztességesen viselliétec az idegenekhöz, és semminélkül meg ne szükülljetec.

13 f Nem akarom pedig hogy tudatlanságban legyetec atyámfiai azoc felől, g az kic el alutta-nac, h hogy ne bánkodgyatoc miképpen egyebec, kiknec reménségec nintsen. i

14 Mert ha hiszsük hogy az Iesus meg hólt, és fel támadott, azonképpen

a: Kerboztat mindenerős szec tetelt. bossúsagot.

d: Atyasiui szeretetre es io tetemenire inti őket.

e: Az nyugha tatlan emberekre kic azokat vilagallasac az mellekhöz semmi közde nemsen kárhoztattya, es egyetembe az bizolkodast. es inti őket munkara, hogy az bizolkodas miat meg ne ezakattossanac az satantul.

f: Az hollotaknac siratas soc felől, az fel tamadas, es az vtolso itelet felől.

g: Nem kell az halottakat feletteb siratni.

h: Elsső ok, mert az halal az testnec aluuasa.

i: Masodic ok, Az pogányokhoz illic az feletteb valo banat.

Pro. 17. Matth. 5. Rom. 12. 1. Pet. 3.

noſsial ne légyen ſenkinec, az go noſiért: hanem az ió tétemént kŏueſſétec mindenkoron, mind ti magatoc kŏzt egy máshoz, mind pediglen mindenekhŏz.

16 Mindenkoron ŏrŭllyetec.

17 Sŭntelen imádkozzatoc.

18 Minden dolgokban hálákat adgyatoc, mert ez az Iſtennec akarattya, az Chriſtus Ieſus által ti hozzátoc.

19 Az Iſtennec lelkét meg ne óltſátoc.

20 Az iráſnac magyarázatit meg ne vtállyátoc.

21 Mindeneket meg probállyatoc: az mi ió azt meg tartſátoc.

22 Mindentŏl az mi gonoſinac láttatic, meg óltalmazzátoc magatokat.

23 Az békeſégnec Iſtene pedig, ſientellyen meg titeket mindeneſtŏl: és az ti elmétec épſégben, és lelketec ſ-teſtetec, ártatlanſágban tartaſſanac meg, az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac el iŏuetelére.

24 Hiw az à ki titeket el hiwt, ki azt véghŏzis viſii

25 Atyámfiai imádkozzatoc mi érŏttŭnc.

26 Kŏſiŏntſétec mind az atyafiakat ſient tſókoláſſal.

27 Kénſieritlec titeket az Wrra, hogy ez leuél el oluaſtaſſéc minden ſient atyafiac elŏtt.

28 Az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac kegyelme légyen veletec, Amen.

PAL APASTALNAC THESSALONICABA IROTT MASODIC LEVELE.

ELSŐ RESz.

1 PAal, és Siluanus, és Timotheus, az Theſſalonicabélieknec gyŭlekezeteknec, az Iſtenben az mi atyánkban, és az Wr Ieſus Chriſtusban.

2 Kegyelem néktec és békeſég az Iſtentŏl az mi atyánktól, és az Wr Ieſus Chriſtuſtól.

3[a] Tartozunc hálá adáſſal Iſtennec mindenkoron ti érŏttetec, atyámfiai, à miképpen méltó, hog felŏtte igen neuekedic az ti hitetec, és bŏuŏlkŏdic mindenteknec egy máshoz való ſierelme.

4 Vgy annira, hogy mi magunc ditſekedgyŭnc felŏletec, az Iſtennec

a: Hala adaſon kezdi az iraſt, hogy az Theſſalonicabeliec az hitben, ſzeretetben neuekednec, es az haboruſagokat alhatatoſon ſzenuedic.

képpen az Istenis azokat, az kic el aluttanac az Iesusban, elö hozza ö vęle. [k]

15 [l] Mert ezt mondgyuc néktec az Wrnac siauáual, hogy mi élöc kic meg maradunc az Wrnac el iöuetelére, nem vesisiüc elöl azokat, az kic el aluttanac.

16 Mert az Wr onsiolásnac kiáltásáual, és Archangyalnac siauáual, és Istennec Trombitáiáual, le siáll az ęgböl: és az kic meg hóltac vólt az Christusban, fel támadnac elösier.

17 Az vtán mi ęlöc kic meg maradtunc vólt, el ragattatunc azockal egyetembe az ködökbe, az Wrnac eleibe, az ęgekbe: és èképpen mindenkoron az Wrral lésiünc.

18 Azért vigaztallyátoc egymást ez besiédeckel,

V. Resz.

1 [a] TOuábba az idökröl, és azoknac czickeliröl atyámfiai nem siükség hogy iriac néktec.

2 Mert ti magatoc iól tudgyátoc hogy az Wrnac amaz napia, mint az lopó ettzaka, azonképpen iö el.

3 Mert mikoron azt mondgyác: békeség és bátorság, ackor nagy hirtelen vesiedelem iö reáioc, mint az siülésnec faydalma az terhes asioni állatra: és meg nem menekednec.

4 [b] De ti atyámfiai nem vattoc az setétségben, hogy az à nap titeket mint az lopó vgy talállyon.

5 Mindnyáián ti világosságnac fiai vattoc, és az napnac fiai: nem vagyunc az étzakánac sem az setétségnec fiai.

6 Azért ne aludgyunc mint egyebec, hanem vigyázzunc és iózanoc legyünc.

7 Mert az kic alusinac éijel alusinac, és az kic meg résiegednec, ettzaka résiegec.

8 [c] De mi kic napnac fiai vagyunc, iózanoc legyünc fel öltözuén az hitnec és sieretetnec mélly vasába, és sisac gyalánt az iduösségnec reménségébe.

9 [d] Mert nem rendelt minket az Isten haragra, hanem az iduösségnec el vétellére az mi Wrunc Iesus Christusnac általa.

10 Ki meg hólt mi éröttünc, hogy vagy vigyázunc, vagy alusiunc, ö vęle eggyüt éllyünc.

11 [e] Annac okaért intsétec egymást, és eppitsétec eggyitec az mástokat, miképpen hogy aztis tselekesiitec.

12 [f] Kérünc pedig titeket atyámfiai, hogy bötsüllyétec az kic munkálkosinac ti köztetec, és néktec elöttetec iáróc az Wrban, és intenec titeket.

13 Es azokat felötte igen sierelmeseknec tartsátoc az ö múnkáiokért, [g] békeségesec legyetec ti köztetec.

14 Kérünc pediglen titeket atyámfiai, intsétec azokat, az kic rendeletlenül iárnac, vigaztallyátoc az kic félelmes siiuöc, az erötelenek et segelliétec, türöc legyetec mindenekhöz.

15 Meg lássátoc hogy senki gonosisial

k: Harmadic oka, Christus fel tamadot, mies fel tamadunc.

l: Az fel tamadasnac rendi es modgia Az halottac az Isten trombitaiara fel kelnec, Christus le szal. Az elöc azockal egybe az kic fel tamadtac Christus eleibe ragattatnac.

a: Senki nem tudgya az fel tamadasnac es iteletnec napiat, mind az altal bizonios dolog hogy leszen, ackor pedig mikor nem varnac.

b: Inti az hiuet hogy az Isteni esmeretnec vilagossagaual meg vilagositatuan vigiazzanac, hogy az Isten fianac napia keszületlenül öket ne talallia miuelhogi az aluuas nem ö hozzaioc, hanem az setetsegnec fiai hoz illic.

Eph. 6.

c: Hit, remenseg, szeretet, az mi fegiuerünc.

d: Remenseget ad az dia dalomrul. Isten titeket eletre rendelt Azert io remenseg alat vitezkedgietec.

e: Az az ti magatokis vigiazzatoc, egie beketis intsetec az vigiazasra.

f: Inti hogy az kic ö közöttöc tanitoc azokat meg betsülliec

g: Inti öket bekesegre es közöttöc valo eggiessegre

ſtennec gyŭlekezeti elŏtt, az ti bé-
keſéges tŭréſtec felŏl, és hitetec
felŏl, minden ti ŭldŏzéſtekben,
és háboruſágtokban, mellyeket
ſienuedtec.

5 b Az Iſtennec igaz itéletinec
bizońſágára, hogy méltóknac
itélteſſétec Iſtennec orſiágára,
mellyért ſienuedtekis.

6 Mert igaz c dolog ez az Iſten-
nec elŏtte, hogy viſiontag fizeſſen
azoknac az kic titeket nyomor-
gatnac, nyomoruſággal.

7 Ti néktec pediglen kic nyo-
morgattattoc, nyugalommal, mi
velŭnc d egyetemben, mikoron
meg ielenic az Wr Ieſus az ęg-
bŏl, e az ŏ hatalmaſſágánac An-
gyaliual.

8 Tŭznec lángiában, ki boſi-
ſiút áll azokon, az kic az Iſtent
nem eſmértéc, és nem engednec
az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac
Euangeliománac.

9 Kic meg bŭntettetnec ŏrŏc
veſiedelem̄el az Wrnac ortzáiá-
tól: és az ŏ hatalmas ditſŏſégétŏl.

10 Mikoron el iŏuend hogy
meg ditſŏiteſſéc az ŏ ſienteiben,
és tſudállatos légyen minden hi-
uekben, (miuelhogy az mi tanu-
bizońſágunknac hitele vólt ti
kŏztetec, f) amaz napon.

11 g Minec okaértis kŏnyŏrgŭnc
mindenkoron ti érŏttetec, hogy
méltoztaſſon titeket ez hiuatal-
lal az mi Iſtenŭnc, és bę tŏltſe az
ŏ ió vóltánac ió akarattyát, és az
hitnec tſelekeditit az ŏ ereie által.

12 Hogy ditſŏiteſſéc az mi W-
runc Ieſus Chriſtuſnac neue, ti
bennetec, és tijs ŏ benne, az mi
Iſtenŭnknec és az Wr Ieſus Chri
ſtuſnac kegyelméböl.

II. Reſz.

1 a KErŭnc pediglen titeket
atyámfiai, az mi Wrunc
Ieſus Chriſtuſnac el iŏuetelére,
és minékŭnc ŏ vęle való eǵgye-
ſŭléſŭnkre.

2 Hogy hamar az ti értelmetek
bŏl ki ne állyatoc, ſe pedig meg
ne háboritaſſatoc, ſe léleknec ál-
tala, ſe beſiédnec általa, ſe leuél-
nec általa, v́gy mint mi tŏllŭnc
irattatot leuél által, mint ha az
Chriſtuſnac amaz napia kŏzel
vólna.

3 Senki titeket valami módon
meg ne tſallyon, b mert nem iŏ el
az Wrnac napia addig, mig
nem meg léſien elŏſier az hittŏl
való ſiakadás, és mig meg nem
ielentetic amaz bŭnŏs ember, az
veſiedelemnec fia.

4 Ki magát ellene veti, és fel
emeli mind az ellen, valami mon
datic Iſtennec, auagy Iſten gya-
lánt tizteltetic: vgy annyéra, ho-
gy az Iſten templomában mint
Iſten v́gy ŭllyŏn, Iſten gyalánt
tartuán ŏ magát.

5 Auagy nem emlekezteké meg
rólla, hogy męg mikor ti kŏzte-
tec vólnéc, ezt meg mondottam
ti néktec?

6 Moſt pediglen mitſoda tar-
toztattya ŏtet tudgyátoc, hogy
az

b: Az Iſtennec itiletinec, hóg tudni illic az hiuec ŏrŏc elettel meg coronaztatnac, az hitetlenec pedig el veſznec, az nyomoruſag ſzenuedeſec niluan valo bizonſagi.

c: Az Iſten igaz, tehat meg fizet mind az hiueknec mind az hitetleneknec.

d: Mi velŭnc eggyŭt nyomorogtoc, es eggyŭt meg ditſŏhitettec.

e: Az Chriſtuſnac ditſŏſeges el iŏuetelit iria, az hiuec vigaztalaſara es hitetlenec rettenteſere.

f: Az Euangeliumhoz valo engedelemböl iteltetnec es eſmertetnec meg az hiuec

g: Vagy, mely dologert hóg tudni illic meg ditſŏiteſſetec es az ŏ hiuátalat veghez viuen, io akarattyat meg tŏkellie mind az hittel egybe, melly ŏ czelekedeti es alkotmania mi bennŭnc, hogy mi az Chriſtusban ditſŏiteſſŭnc es ŏ mi bennŭnc.

a: Az annya ſzent egy haznac vilag vegeig valo alla pattiarul ſzol es inti ŏket hogy ez dologban el ne czalattaſſanac az hamis tanitoktol, kiknec harom ſele meſterſegeket mondgya az hiteteſre.

b: Azt mondgya hogy az Chriſtus el iŏueteli elŏt tamad egy birodalom, mely az Chriſtus birodalmanac ellenſege leſzen, melybē az Antichriſtus es az veſzedelemnec fia wralkoduan az Iſten tizteſſeget maganac tulaidonittya es ſokan iſtentŏl el ſzakaduan ahoz haiolnac.

az meg ielentesséc az ŏ ideiébe.

7 [c] Mert immáron az álnokság nac titka czelekesiic, [d] czac hogy az ki most annac ellene áll, mind addig ellene áll, miglen az el tŏrŏltetic.

8 [e] Es ackor meg ielentetic az Isten tŏruényénec amaz ellensége kit az WR meg emésit, az ŏ sáiánac lelkéuel, és az ŏ ditsŏséges el iŏueteli által el tŏrŏl.

9 [f] (Azt mondom hogy el tŏrli,) az kinec el iŏuetele vagyon, az sátáñac hatalmas ereie által, minden hatolamual, és ieleckel, és hazug czuda tételeckel.

10 Es az hamisságnac minden álnokságáual azokban, az kic el vesinec: miuel hogy az igasságnac sierelmét nem vŏttéc bę, az ŏ iduŏsségekre.

11 Es azért botsáttya az Isten reáioc az téuelgésnec ereiét, hogy higgyenec az hazugságnac.

12 Hogy kárhoztassanac mind azoc, kic nem hittenec az igasságnac, hanem engedtenec az hamisságnac.

13 [g] Mi pediglen tartozunc hálákat adni mindenkoron ti érŏttetec az Istennec, atyámfiai kic az Wrnac sierelmében vadtoc, hog válaztott titeket az Isten ŏrŏktŭl fogua az iduŏsségre, az szent léleknec sientelésében, és az igasságnac hitiben.

14 Melyre hiutt titeket, az mi Euangeliomunknac általa, az mi WRunc Iesus Christusnac ditsŏségénec el vételére.

15 [h] Annac okaért atyámfiai, legyetec álhatatosoc, és tartsátoc meg az néktec adatott tudománt, mellyre tanitattatoc vagy besiéd által, vagy mi leuelŭnc által.

16 Az mi Wrunc Iesus Christus pedig, és az Isten, s-az mi atyánc, ki szeretett minket, és adott ŏrŏc vigaztalást, és ió reménséget kegyelméböl.

17 Vigaztallya meg az ti siiueiteket, és erŏsitsen meg titeket minden besiédben, és ió czelekedetben.

III. Resz.

1 VEgezetre, [a] imátkozzatoc atyámfiai mi érŏttŭnc, hogy az Wrnac besiéde follyon, és ditsŏitesséc, [b] miképpen ti kŏztetekis.

2 Es hogy menekedgyŭnc meg az alkolmatlan, és gonosi emberektöl, mert nem mindeneke az hit. [c]

3 [d] De hiw az WR, ki meg erŏssit titeket, és meg ŏriz minden gonositól.

4 Vagyon pedig bizodalmunc az Wrban ti felŏlletec, hogy ti, à mellyeket hagyunc néktec, azokat czelekesiitec most, s-ennec vtánnais.

5 Az Wr pedig igazgassa az ti siiueiteket, [e] az Istennec sierelmére, és az Christusnac békeséggel való el várására.

6 [f] Hadgyuc pediglen ti néktec atyámfiai, az mi Wrunc Iesus Christusnac neuénec általa, hogy meg vonnyátoc magatokat minden

c: Az Apastali deiebē volt immar az hittöl sakadasnac valami fundamentoma de de titkon.

d: Ertelme ez hogy minec vtanna az Romai birodalom el romol, helyebe lésen az Antichristus birodalma, és az Romai birodalomnac sekit foglallya el.

e: Az Isten igeie ki ielenti az Antichristust kit az ŏ el iŏuetelcuel el tŏrŏl az Iesus Christus.

f: Az satan hatalmas lésen az Antichristus orsagaban hamis czuda tetelec által, hogy Isten azokat meg bŭntesse kic az igassagnac nem akariac hinni

g: Az hiuec batorságosoc ez vesedelem tŏl és meg állanac, Mert miképpen hogy valaztattac, azonképpen el hiuattattac az igaz hitben és sentsegben az ige által az ditsŏsegre.

h: Inti ŏket hogy meg maradgyanac az tudomanyban mellyet az Apastaloknac vagy sanokbol vagy irasokbol vŏttec:

a: Inti ŏket hogy az Euangeliumnac elŏ menteiert és az tanitoknac eleteket imátkozzanac,

b: Ditsŏitessec az az, legyen hassnos és hatalmas az emberoknec Isten abrazattyára valo formala saban, mert az embereknec sentsegec és artatlansagoc, az Euangeliomnac ekessége.

c: Nem czuda hogy az Euangelium illyen sokaknal vtalatos, mert az hit nem mindeneke.

d: Noha soc az hiuec nyomorusága, de az Wr meg saba dittya ŏket azokbol.

e: Isten aiandoka à mi sivönkben az ŏ sierelme, és az Christus el iŏuetelire valo vigyazasunc.

f: Az hiuolakodokat az Isten hazaban nem kel el sennedni.

stus Iesustól mi WRunktól.

3 [a] Amiképpen kértelec tégedet hogy meg maradnál Ephesumban, mikor Macedoniába mennec: (meg maradgy,) hogy meg mondgyad némellyeknec hogy külömbözö tudománt ne tanitsanac.

4 [b] Es ne legyenec foglalatosoc hijába való bésiédekben, és végnélkülvaló nemzetségeknecsiám lálásában, mellyec kérdeseket támaztnac inkáb, hogy nem mint Istenben való ępülést, melly az hitnec általa vagyon.

5 [c] Az paranczolatnac vége pediglen az tizta siiwböl, ió lelki esméretböl, és az igaz hitböl való sieretet.

6 Mellyektöl némellyec el táuozuán, el haylottanac hijába való besiédre.

7 Kic töruéńnec doctori akaruán lenni, nem értic sem az mellyeket siólnac, sem az mellyeket besiéddel erössitenec.

8 [d] Tudgyuc pedig hogy az töruény ió, ha valaki azzal ió él.

9 Tuduán ezt hogy az töruéń az igaznac nem adatott, hanem az töruéńnec meg vtálóinac, és az engedetleneknec, az Istenteleneknec, és az bünösöknec, az latroknac, és az fertelmeseknec, attyoknac annyoknac öldöklöinec, és gyilkosoknac.

10 Paráznáknac, férfiackal fertelmeskedöknec, ember lopoknac és hazugoknac, hamis hitüueknec, és ha valami egyęb vagyon, az mi az igaz tudománnyal ellenkezic. [e]

11 Melly vagyon az bódog Istennec ditsöséges Euangeliuma sierint, melynec predikállása bizat tott én reám.

12 [f] Es hálát adoc annac, az ki engemet erössé tött, az Christus Iesusnac mi Wrunknac, hogy engemet hiwnec itélt lenni, helhez tetuén ez siolgálatban.

13 Ki elösier Isten káromló, háborgató, és bosisiontó valéc: de én raytam könyörült, mert tudatlanúl miueltem, az hitetlenségben.

14 Felötte böuölködöt pedig az mi Wrunknac kegyelme az Christus Iesusban való hittel [g] és szeretettel.

15 [h] Igaz besiéd ez, és minden képpen méltó melyhöz ragazkodgyunc, hogy az Christus Iesus iött ez világra, hogy az bünösöket meg tartaná, kic közzül elsö én vagyoc.

16 De azért könyörült én raytam, hogy én bennem elsöben meg mutatná Iesus Christus minden kegyelmességét, hogy lennéc példáiúl az ö benne hiuöknec, öröc életre.

17 Az öröcké való királynac pedig, halhatatlannac, láthatatlannac egyedül bölcz Istennec tiztesség es ditsöség, mind öröckön öröcké, Amen.

a: Elsö intes hogy az Apastali tudományban sem mit el ne valtoztassanac, hanem à mint ö töle vöttec, vgy tartsac meg azon tiztasagban.

b: Az igaz tudomany meg seplösitetic nem ezac hamis tudomannyal hanem hassontalan tudakozasockal vagy kerdezkedeseckelis, mellyekböl nem eppülünc.

c: Az paranczolaton erti az isten töruenyet, Itt pedig hogy az Apastal el vonnya az hiueket az hassontalan tudakozasoktol meg mongya nübengyakor lyac magokat tudni illic az sieretethen, io lelki esmeretben, mellyec az hitböl sarmazunc, miuel hogy pedig az Moses töruenyenec köuetöi az hiueket soc hassontalan tudakozasockal faraztyac vala, azért öket karhoztattya az Apastal, hogy nem tudnac az töruennec hassnat az Apastal à tori nem iol be à töruenec karhoztattia sentoltetet: vagy véget.

d: hogy valaki azt ne mondaná hogy töruenyt karhoztattya, azt feleli hogy io az törélnec azzal, De azt ielenti hogy az töruennec doctélnec, mert az töruennyel kerkeznec, de azon köz ellenségi. Azt mondgya azért hogy az töruenynem az igazat, az ki tudni illic az isten lelketöl meg Hanem az istentelen gonossokat.

e: Az az, Nem ezac ez illyen niluan valo gonossokat karhoztattya az töruenyt, hanemminden hamis tudomanyt melly ellenkezic az igaz tudomannyal, melly az Euangeliumban vagyon, mellyel ielenti hogy az Euangelium nē ellenkezic az töruennyel.

f: Hogy valaki az Apastal nac semere ne vesse az ö elöbbi allapattyat, ö maga azt meg mongya és magat az földig alazza, hogy az Christus irgalmassagat fel magaztallya.

g Bizonittya az ö elebbi eleteböl valo el valtozasat Christusban valo hitiuel, és ö hozza valo serelmeuel.

h: Azt ielenti az Apastal hogy ö mind ez vilagnac példa, nem hogy az ö elebbi allapattyat néki semere kellenc vetni, &c.

den atyafiutól az ki rendeletlenül viseli magát, és nem az tanitott tudomány sierint, mellyet vött mi töllünc.

7 Mert ti magatoc tudgyátoc, mi módon kellyen minket köuetnétec: mert nem rendeletlenül viseltüc magunkat ti köztetec.

8 Sem pedig senkinec kenyerét ingyen nem öttüc: hanem fáradsággal, és nyomorusággal, eijel és nappal múnkálkoduán, hogy senkit közzületec meg ne terhelnénc.

9 Nem hogy mi nékünc az nem vólna siabad, hanem hogy magunkat példáiúl adnóc néktec, hogy minket köuetnétec.

10 Mert mikor köztetec vólnánkis, ezt mondgyuc vala néktec, hogy ha valaki nem akar munkálodni, ne egyékis.

11 Mert hallyuc hogy némellyec ti köztetec rendeletlenül iárnac, kic sem̃i dolgot nem tésinec, hanem nyughatatlanúl czelekesinec

12 Azoknac pedig à kic àffęléiec, hadgyuc és kériüc öket az mi W Runc Iesus Christusra, hogy tsendességgel munkáloduán, az ö tulaydon kenyereket egyéc.

13 g Ti pedig atyámfiai megne restüllyetec az ió tétemenyben.

14 h Hogy ha valaki nem enged à mi leuelünc által való besedünknec, azt meg iegyezzétec: és azzal ne társolkodgyatoc, i hogy meg siégyenüllyon. k

15 l Es ne tartsátoc mint ellenségteket, hanem intsétec mint atyatoc fiát.

16 Az békeségnec Wra pedig adgyon néktec öröc békeséget, minden helyen. Az Wr légyen mindnyáián ti veletec.

17 Kösöönetet iroc az én tulaydon kezemuel, én Pál, melly minden én leuelemnec iele: azonképpen irom (ideis.)

18 Az mi W Runc Iesus Christusnac kegyelme légyen mindnyáián veletec, Amen.

g: Nem kel az io tetemenyben meg restulni, valakiknec meltatlanságokért, vagy hala adatlanságokért.

h: Az engedetlenec meltoc hogy az gyülekezetböl ki rekeztessenec.

i: Az ki rekeztet ßemelnec tarsasagat el kel tauoztatni.

k: Vege az ki ßamlalasnac ez, hogy az bünös meg ßegyenüllyön.

l: Vgy kel el tauoztatni az ki rekeztetet ßemelnec baratsagat. hogy azoknac meg teritesekre modot keressünc.

PAL APASTALNAC TIMOTHEVSHOZ IROTT ELSŐ LEVELE.

ELSŐ RESz.

1 PAl, Iesus Christusnac Apastala, az mi meg tartó Istenünknec, és az W R Iesus Christusnac, az mi reménségüknec, rendeléséböl.

2 Timotheusnac az én igaz fiamnac az hitben: kegyelem, Irgalmasság, és békeség, az Istentöl az mi atyánktól, és az Christus Ie-

18 ¶ Ez paranczolatot aián-lom te néked fiam Timothęe, hogy az te felőled való elébbi iö-uendő mondáſoc ſierint vitęzkedgyél, azokra nézue, amaz ió vitęſſéggel.

19 Meg tartuán az hitet és az ió lelki eſméretet, [k] mellyet némellyec meg vetuén, az hitet el vesztették.

20 Kic közzűl való az Hymeneus, és az Alexander, [l] kiket adtam az Sátánnac, hogy meg tanúllyác azt, hogy ne káromlyanac.

II. Reſz.

1 [a] INtelec azért mindeneknec elötte, hogy legyenec könyörgéſec, kéréſec, imádkozáſoc hálá adáſoc minden emberekért.

2 Az királyokért, és minden méltoſágban helheztettekért: [b] hogy tſendeſi és nyugodalmas élettel éllyünc, minden Iſteni féleleмmel, és tiztеſſéggel.

3 Mert ez az ió, és kedues dolog az mi meg tartó Iſtenünc előtt.

4 Ki minden embereket akar iduözíteni, és hogy az igaſſágnac eſméretire iuſſanac.

5 [c] Mert egy az Iſten, egy az közbe iáróis Iſten között és emberec között, az ember Chriſtus Ieſus.

6 Ki adta öñön magát váltſágúl minden emberekért, [d] (az Chriſtuſt mondom,) az ki bizonyos időkre rendeltetett tanubizonyſág vólt.

7 Kinec én rendeltettem hogy lennéc kiáltóia és Apaſtala, (igaſſágot ſiólloc az Chriſtus altal, nem hazudoc,) pogány népeknec doctora, hitben és igaſſágban. [e]

8 [f] Akarom annac okaért hogy az férfiac imádkozzanac akar melly helyen fel emeluén tizta kezeket minden haragnélkül, és kętelkedéſnélkül.

9 Haſonlatoſképpen hogy az aſſioni állatoc tizteſſéges öltözettel ſiemérmeſſéggel, és mętekleteſſéggel ékeſitſéc magokat, nem háioknac fodorgatáſáual, vagy arannyal, vagy drága köueckel, vagy drága öltözeteckel.

10 Hanem (az mint illic az ollyan aſſioni állatokhoz, kic Iſteni ſiolgálathoz köteleztéc magokat,) ió czelekedeteckel.

11 Az aſſioni állat tſendeſſégben tanúllyon minden alázatoſſággal.

12 [b] Mert az aſſioni állatnac nem engedem hogy tanitſon, ſem hogy az férfiún birodalmat vegyen, hanem hogy légyen tſendeſſégben.

13 [i] Mert az Adám teremtetett elöſier, az után Eua.

14 [k] Es az Adám nem tſalattatott meg, hanem az aſſioni állat, minec vtanna meg tſalattatott vólna, lött az bünnec oka.

15 [l] Meg tartatic mind az által az mag-

---

i: Inti hogy vigyázkodgyec minden feleſbaſſoc ellen és meg tartſa az bé ołet tudományt és io lelki eſméretet.

k: Az ki az io lelki eſméretet meg nem tartya, el veſti az tudomanyt.

l: Az kic mi tőllünc el fakadnac, nem hel közülünc ſenuednünc, hanem ki kel vetnünc.

a: Inti őket az könyörgeſre, neueteſſe vint pedig hogy az ſcieldelmekért könyörögienec.

b: Iſten rendelte az ſcieldelmeſeget, és a kiriа hogy azoc által tartaſſec meg az emberec közöt az Iſteni feleleм. az igaſſág. hogy azért ezec meg maradhaſſanac ſáſág hogy az ſcieldelmekért könyörögiünc.

c: Bizonitya hogy minden rendbeli embereket akar Iſten iduözíteni, mert egy az Iſten és egy az közbeiaro.

d: hogy minekért adta magat Chriſtus, az bizonitya vzze', mert Iſten az pogányokatis hitta, mellyd dologra valazzotta őtet, melyben hiuen el tart.

e: vagy hitel, tökelletеſſéggel es igaſſággal. Ezt pedig ez két igen az tudomannac igaſoſágat, és annac ſafarlaſá ban valo hiuoſeget.

f: Mincec vtánna meg monda minemő ſie melyekért kel könyörgeni, immar azt mondgya meg hogy ſabad mindenüt mindennec minden valogataſnélkül imadhozni, igaz hitből, tizta ſiuel, nem vgy mint az ótеſtamentumban ezec egy helből kötеztettec vala.

g: Az aſſioni állatoc mint viſelhęc magokat az gyülekezetben.

h: Az aſſioni állatnac nem ſabad közönſeges helyen tanitani. Gen. 1 & 2.

i: Első oka.

k: Masodic oka, mert Eua eſet elelőſer.

l: Noha az férfiac birodalmaba vettettec az aſſioni állatoc, mind az által meg tartatnac ha az hazaſſagnac terhęre kordozaſaban mertekleteſſeggel zugolodaſuchul, á hitben ſęrettebn, ſiont eletben, meg maradnac.

az magzatoknac ſiŭléſénec állapattyában, ha meg maradnac az hitben, az ſieretetben, az ſient életben, ſielédſéggel.

III. Réſz.

a: Az Egy hazi ſolgánac kit Piſpeknec nnuez, meg mondgya minemőnec kel lenni.

1 IGaz a beſiéd ez, ha valaki pŭspŏkſéget kéuán, io múnkát kéuán.

2 Sŭkſég annac okaért az pŭſpŏknec fegyhetetlennec lenni, egy feleſégŭ férfiunac, vigyázónac, iozannac, meg ékeſitettetnec, gazdalkodónac az tanitáſra alkolmatoſnac.

3 Nem bor mellet ŭlŏnec, nem verekedŏnec, nem nyereſégnec vndokúl való kéuánóiánac, hanem mértékleteſnec, idegennec az hartzoláſtul, idegennec az fŏſuéńſégtŏl.

4 Ki az ŏ házában iól tudgyon elŏl iárni, ki az ŏ magzatit engedelemben tartoztaſſa, minden tizteſſéggel egybe.

5 (Mert az ki az ŏ tulaydon házában nem túd elŏl iárni, mimódon birhattya az Iſten anya ſient egy házát?)

9 Nem wynac (az tudomáńba,) hogy valami módon fel fuualkoduán az ŏrdŏggel egy kárhozatban ne eſſéc.

b: Az Diaconuſokrol, Ezec pedig az Iſten hazaban regen arra rendeltettec volt hogy az ſegenyekre viſellyenec gondotl, aſá meg. Acto. 6.

7 Sŭkſég pedig ŏ néki ió bizonyſágánakis lenni az kiuŏl valóktól: hogy ſiidalomba ne eſſéc, és az ŏrdŏgnec hálóiába.

8 b Haſonlatos képpen az Diaconuſoknac tizteſſégeſeknec kel leñiec, nem kętnjeluŏieknec, nem ſoc borban merŭlteknec, nem az nyereſégnec rútúl való kéuánóinac.

9 Ollyaknac kie az hitnec titkát tudgyác, tizta lelki eſmérettel.

10 Ezec pedig elŏſier megis probáltaſſanac, az vtán ſiolgállyanac, ha fegyhetetlenec.

11 Azonképpen ezeknec feleſégeknec tizteſſégeſeknec kel lenniec, nem patuarkodóknac, iozanoknac, hiueknec mindenekben.

12 Az Diaconuſoc egy feleſégnec fériei legyenec, kic az ŏ magzatit iól biriác, és az ŏ ſáiát házokat.

13 Mert az kic iól ſiolgálandanac, ió méltoſágot ſzereznec magoknac, és nagy bátorſágot, az Chriſtus Ieſusban való hitnec általa.

c: Az Egy hazi ſolganac meg kel gondolni hogy Iſten hazaban forgolodic, melyben az igaſſagnac kéniſe vagion

14 Ezeked irom te néket, reménluen hogy hamar hozzád mégyec.

d: Az Iſten hazaban valo ſolgalatnac meltoſágot ſerez az tudomannac meltoſágabol melly az iſten hazaban vagyon, melynec ſummaiat meg mongya.

15 c Hogy ha pedig kęſŏn menendec, hogy meg tudhaſſad (ezekbŏl) mi módon kellyen az Iſten házában forgolódni, melly az élŏ Iſtennec anya ſient egy háza, oſilopa és erŏſſége az igaſſágnac.

e: Az az, meg bizonitatot lenni bizony Iſtennec és Iſten fianac mert az lelken érti az Iſtenſeget, mint Rom: 1. Mar: 2.

16 d Es minden verſenſégnélkŭl az mi hitŭnknec nagy titka ez: az Iſten meg ielent az teſtben, meg igazitatott lélekben, meg láttatott az Angyaloktól, predikáltatot az pogányoknac, hittec ŏ benne mind ez világon, fel vitetett az ditſŏſégbe.

2 Az vén aſiſioni állatokat, mint anyaidat: az iffiu aſiſioni állatokat mint nénéidet minden tiztaſággal.

3 Az ŏzuegy aſioni állatokat beczŭllyed, az mellyec valóba ŏzuegyec.

b: Az ſiac, leianyoc, vnokac, az ŏ ſzŭleiekrŏl gondot viſellyenec.

4 [b] Ha valamelly ŏzuegy aſiſioni állatnac vadnac magzati, vagy vnokai, tanúllyác meg azoc hogy leg elŏſier az ŏ tulaydon czelédgyéckel tegyenec iól, és az ŏ ſzŭleieknec viſzontac való ſzolgálattal legyenec, mert ez az tizteſſéges dolog és Iſten elŏtt kedues.

c: Az melly aſſoni állat valoba ŏzuegy és mindenektŏl el hagyatot, arrol viſellyen gondot az gyŭlekezet.

5 [c] Az melly aſzoni állat pediglen valóba ŏzuegy, és egyedŭl vagyon: Bizic az Iſtenben, és foglalatos az kŏnyŏrgéſekben, és imádſágokban eijel és nappal.

d: Az melly ŏzuegy aſſoni allat buiaſagban él el hagyuán haza népet, az pogannal alab valo és hitetlen.

6 [d] Az melly pediglen buiaſágban él, az ollyan ęluén meg hólt.

7 Ezeket annac okaért meg mondgyad, hogy legyenec fegyhetetlenec.

e: Erti az buiaſagban elŏ ŏzuegy aſſoni allatot.

8 Ha [e] valaki az ŏueirŏl, és fŏképpen az ŏ háza népérŏl gondot nem viſel, az hitŏt meg tagadta, és az hitetlennél aláb való.

f: Minemŏ aſſoni állatokat kel valaztani az ſiegényec gongya viſeleſere.

9 [f] Az ŏzuegy aſzoni állatoc kŏzzŭl válaztaſſéc (az ſiegényec gond viſeléſére) nem kiſſeb hatuan eztendŏſnél, melly egy férfiunac vólt feleſége.

g: Az lab mo ſaſon az ſientekhoz valo emberſegeket és ſolgalattyokat érti.

10 Mellynec az ió czelekedetekben ió bizonyſága vagyon, ha magzatokat neuelt, ha gazdalkodó vólt, [g] ha az ſienteknec lábobokat meg moſta, ha az nyomorúltaknac ſegitſéggel vólt, ha minden ió czelekedetnec ſiŭntelen kŏuetŏie vólt.

h: Miért nem akar iffiu aſſoni allatokat az ſientec ſolgalattyara venni.

11 [h] Az iffiu ŏzuegy aſioni állatokat pedig, ez illyen tiztre fel ne vegyed, mert minec vtánna buialkodni kezdenec az Chriſtus ellen, férhŏz akarnac menni.

12 Kic azért méltóc ſiidalomra, hogy az elsŏ hitet meg vetettéc.

i: Maſic oka, mert nyughatatlanoc, futarozoc, czaczogoc.

13 [i] Egyetembe pedig hiuolkodóc léuén meg tanúllyác az házonként való iáráſt: ſŏt nem czac hiuolkodóc, hanem hazudozóc, és nyughatatlanoc, tſátſogóc haſiontalan dolgokról.

k: Az iffiu ŏzuegy aſſoni állatoc férhŏz mennyenec.

14 [k] Akarom annac okaért hogj az iffiu ŏzuegy aſioni állatoc férhŏz meñyenec, magzatokat ſiŭllyenec, házat birianac, és ſemmi álkolmatoſſágot ne adgyanac az ellenſégnec az ſiidalomra.

15 Mert immár némelly aſioni állatoc el haylottanac, hogy az ŏrdŏg vtán iárianac.

l: Az hiuec az ŏ ŏzuegye kettaplallyac és az gyŭlekezet ne terheltesſec azoknac tapla lasockal.

16 [l] Hogy ha valamelly kereztyén férfiunac vagy aſioni állatnac vadnac ŏzuegyei, azokat azoc táplallyác, és ne terhelteſſéc meg az gyŭlekezet, hogy azoknac az kic valóba ŏzuegyec, légyen táplálásoc.

m: Immar ſol az egy házi ſolgakról, mint kel azokat tartani, Elsŏ regula pedig Deut 25. 1. Cor 9.

17 [m] Az Egy házi ſzólgác, kic iól forgolódnac, kettŏs tizteſſéggel méltoztaſsanac: fŏ képpen pedig azoc, az kic munkálodnac az beſiédben, és az tanitásban.

IIII. Resz.

1 AZ (sient) lélec pedig niluán mondgya hogy az vtólso idökben el siakadnac némellyec az hittöl, kic hitetö lelkekhöz és ördögi tudományhoz figyelmeznec.

2 Es ollyakhoz, kic kép mutatás által siólnac hamisságot, kiknec lelkec esméreti meg bęlyegez tetett.

3 Kic meg tiltyác az házasságot, és az fęle eledeleknec meg ételét,[b] mellyeket Istenteremtett [c] hogy azockal hálá adással [d] éllyenec az hiuec, és az kic meg esmértéc az igasságot.

4 [e] Mert az Istennec minden teremtett állattya ió: és semmit meg nem kel vetni, ha hálá adással élnec azzal.

5 [f] Mert meg sienteltetic az Istennec igeie által, és könyörgés által.

6 Ezt ha az atyafiaknac eleikbe adod, az Christus Iesusnac ió siól gáia lésiesi, vgy mint ki neueltettel az hitnec és az ió tudománynac besiédiben, mellyet siüntelen köuettél.

7 [g] Az alkolmatlan besiédeket pedig és az hijába valókat el táuoztasd: hanem gyákorlyad magadat az Isteni siolgálatban.

8 [h] Mert az testnec gyakorlásánac keués hasina vagyon: de az Isteni tiztelet mindenre hasinos, mellynec igéreti vagyon ez világon és az más világon való meg aiándékozásáról.

9 [i] Igaz besiéd ez, és méltó hogy az minden képpen bę vétesséc.

10 Mert azért fáradunkis, és sii dalmockal illettetünc, miuelhogj bizunc az élö Istenben, ki minden embereknec meg tartóia, mindeneknec felötte pedig à hiuöknec.

11 Ezeket hirdessed és tanitsad.

12 [k] Senki à te iffiuságodat meg ne vtállya, hanem az hiueknec légy példa az besiédben, az nyáiaskodásban, az sieretetben, az lélekben, az hitben, az tiztaságban.

13 [l] Az miglen oda mégyec légy figyelmetes az oluasásban, intésben, és tanitásban.

14 Meg ne vesd az aiándokot melly te benned vagyon, melly adattatott te néked az Prophétálásra, az tanitóknac kezeknec reád való vetése által.

15 Ezekben gyakorlyad magadat, ezekben légy: hogy az te gyarapodásod niluán való légyen mindenec közt.

16 Gondot visely magadról és az tudományról, maradgy meg ezekben, mert ha azt miuelended mind te magadat meg tartod, mind azokat az kic tégedet halgatandanac.

V. Rész.

1 AZ [a] vén embert meg ne dorgállyad, hanem intsed mint atyádat, az Iffiakat mint atyádfiait.

a: Azt mondgya hogy annac az igaz tudomannac az melyröl szola ellensegi léssnec, kic hamis tudomant fognac hirdetni. neuezet szerint pedig két dologrol szol. az hazassagnac és az hus meg etelnec meg tiltasaról, mellyet neuez ördögi tudomannac.

b: Meg bizonittya hogy az hus meg tiltas ördögi tudomany. El sö bizonyság, mert azokrol végeznec azoc mellyeket nem ök teremtettec, hanem Isten.

c: Masodic. Mert Istentöl ez végre teremtettec hogy azockal ellyenec.

d: Harmadic, Mert Istent az ö tiztesegetöl meg fostyac, ki az teremtett allatockal való elesért hala adast keuan.

e: Negyedic. Mert Istennec minden teremtett allattya io.

f: Otödic az Istennec igeie nem tiltya meg söt ioua hadgya.

g: Inti Timotheust à hamis eletnec köuethet vagyon tiztelethöz.

h: Az testnec külsö gyötresenec iollevalami kitsin hassna, de nem hasonlitando az Isteni tudomany ellen, az igaz tudomannac, és az szent tesere.

i: Miuel hogy azt monda hogy az Isteni szolgalatnac ez vilagonnis iutalma vagyon, hogy az hiuec az ö allapattyokról ne itellyenec ez vilagi nyomorúságokbol, azt mondgya azért hogy az kic az Istent felie ha nyomorultakis, mind az altal iol vagyon dolagoc, mert nem vgyan azon egy okért nyomorgattatnac à hitetleneckel, és Isten io vége adgya az ö nyomoruságoknac.

k: Az tanitot nem az ideieröl kel itelni, és beczülleni kel ha az ideie ninczenis, ha ezoc benne léssnec mellyeket itt neuez az Apostal.

l: Az tanitonac tizti az iras oluasas.

a: Az vén embereknec meg feddesekben, mertekletessegnec kel lenni.

2 Az

Deut: 25. 1.Cor: 9 Matth:10. 18 Mert azt mondgya az irás: az nyomtató ökörnec ne kösd fel az száiát, és méltó az múnkás az ö iutalmára.

p: Második regula. 19 p Az egy házi siólga ellen vádoláſt bç ne végy, hanem két auagy három tanubizonſág alatt.

o: Harmadik regula. 20 o Az kic pedig ö közzülöc vétkeznec, mindenec előtt feggyed meg, hogy egyebekis félemlyenec meg.

21 Kéntſieritelec az Iſten előtt és az WR Ieſus Chriſtus előtt, és az válaztott Angyaloc előtt, hogy ezeket meg tartſad, égyiknec az máſiknál fellyeb való betsülléſenélkül, és ſemmit

p: Negyedic regula. ne czelekedgyél réſire haiolván.

Vagy. Ne Ioz ez vtan hornemiſa. 22 p Kezeidet hirtelen ſenkire ne veſſed, és egyebeknec bünökben réſies ne légy, te magadat tiz

q: Az az, kepmutatokat kinem eſmeric, a z tanitos á tán tarts meg.

hitnet közzál, azzal ne gondolnanac, mert vagyon Iſtennec arra rendelt ideie, melyben azoc ki ielentesſenec. 23 q Ne igyál megis tſac vizet: hanem élly keués borrál, az te gyomrodért, és gyakorta való betegségedért.

r: Az tanitoc ha iol forgolnac ne gondollanac az ragamazockal. 24 r Némelly embereknec bünöc elein ki ielennec, eléb az ö büntetéſeknél némellyeket pedig az ö bünöc hátúl követnec.

mert az ö io ezelekedetec idövel ki ielennec. 25 r Haſonlatosképpen az ió czelekedetekis elein meg ielennec: és az mellyec külömben

a: Az kereztyen ſiolga engedelmes legyen az ö Wranac, ha hitetlenis hogy az Euangeliü ne ſidalmaztaſſec. vadnac, el nem titkoltathatnac.

VI. Reſz.

1 AZ a iga alatt való ſiólgác, az ö wrokhoz min den tiztеſséggel legyenec, hogy az Iſtennec neue és az tudomány ne káromlattaſſéc.

b: Ha az kereztyen ſiolgaknac kereztyen Wros vagyon, azokat ugy tartſac mint Wrokat noha Iſtenben es Chriſtuſban atyaſiac.

2 b Az kiknec pedig iámbor Wrai vadnac, azokat meg ne vtállyác, ez ockal hogy attyafiac legyenec, hanem inkáb ſiolgállyanac, miuel hogy kereztyénec és ſierelmeſec legyenec, úgy mint kic az Iſtennec ió tétemenyében réſieſec legyenec. Ezeket tanitſad, és ezekről tégy intéſt.

c: Karhoztatya azokat kic az Chriſtus tudomanyaual meg nem elegednen, haßontalan kerdeſeckel faraztyac mid magokat, minth egyebeket.

3 c Ha valaki külömbözö tudomáńt tanit, és nem enged az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac ió beſiédinec, annac az tudománnac, melly az Iſteni tizteletről vagyon.

4 Az ollyan keuély, ſemmit nem túd, hanem kérdeſekben és beſiédekben való tuſakodásban bolondozic, mellyekből támad irégyſeg, verſenſég, káromláſoc, gonoſi gyanuſág.

d: Azot ellen az kic az Iſteni ſiolgalattal gonoſul kereskednec valaz mondgya hogy az Iſteni ſiolgalat ketſegnelkül nagy nyereſeg de mas képpen, mert nekünc öröc elet es boldogſagoth az. Mikor pedig azt mondgya, az elegſeggel ſzemelme kettő lehet. Elsö, hogy az hinek nec eleg nyereſeg mikor meg elegedtem az ielen valoual, többet nem kevanac. Masodic. Nagy nyereſeg az Iſteni ſiolgalat, mert elegec vagyon, es Iſten taplalya azokat. Pſal. 34. e: Neueti azokat a kic ez vilaghoz vgy ragazkadnac, hogy ſiha be nem telnec, kic meg nem gondollyac hogy ſemmit ide nem hoztac, meg halnác, ſemmit el nē vihetnec.

5 Meg veſzett elméiü embereknec hiába való hárſolodáſoc, és kic az igaſſágtól meg foztattac, kic aztalittyác, hogy az Iſteni ſiolgálat külsö kereskedés, azoktól az kic illyenec, el táuozzál.

7 d Bizonyára pedig nagy kereskedés az Iſteni ſiolgálat, az elegſséggel.

7 e Mert ſemmit nem hoztunc ez világra, kętſégnélkül ſemmit ki ſem vihetünc ez világból

8 Hogy

8 Hogy ha pedig eledelünc és ruházatunc vagjon, azockal meg elegedgyünc. f

f: Vagy, meg elegedünc.

9 g Az kic pedig meg akarnac gazdagúlni, esnec késértetbe és töörbe, és soc balgatag és káros kéuánságokba, mellyec bę meritic az embert vesiedelembe.

g: Az telhetetlenseg-töl ezzel rettent, hogy az gazdagsagnac keuansaga soc keserte-tekbe eyti az embert.

10 Mert minden gonosságnac gyökre az pénznec sierelme, mellyet némellyec az kic kéuántác, el téueledtenec az hittöl, és ö magokat által siegeztec soc gondockal.

11 Te pedig, Istennec embere ezeket el táuoztassad, köuessed pedig az igassagot, az Isteni siolgálatot, az hitet, az sieretetet, az békeséges türést, az sielédséget.

12 Az hit által való nemes hartzot hartzold meg: ragazkodgyál az öröc élethöz, melyre hiuattattalis, és nemes vallás tétellel vallást töttél, soc bizońságoc elött.

13 Hagyom néked az Isten elött, ki megeluenit mindeneket, és az Iesus Christus elött, ki az Pontius Pilatus alatt, h bizońságot tött, amaz ió vallás tételröl.

h: Vagy, Pilatus elött. Erti pedig Christusnac tanitasaban, valo vallas teteletet, vagy à mely vallast tött Pilatus elött. Ioa: 18.

14 Hogy meg tartsad ez parantsolatokat maculanélkül, és fegy hetetlenül, az mi Wrunc Iesus Christusnac meg ielenésénec napiáig.

15 Kit az ö ideiébe meg mutat amaz bódog és egyedül hatalmas királyoknac királlya, és az Wraknac Wra,

16 Kinec tsac egyedül vagyon halhatlansága, és lakozic hozzá mehetetlen világosságban, kit senki az emberec közzül nem látot, tsem láthat: kinec tiztesség légyen, és öröcké való hatalom. Amen.

17 i Azoknac az kic gazdagoc ez világon, meg mondgyad hogy fel ne fuualkodgjanac elméiekben, és reménségeket ne vesséc bizontalan gazdagságokban, hanem az élö Istenben, ki böséggel meg ád mi nékünc mindeneket az mi táplálálásunkra.

i: Inti à gazdagokat hög à keuelsegtöl es az gzadagsagban valo bizodalomtul magokat meg oltalmazac, hanem Istenben bizzanac, az ßükölködöckel iol tegyenec, es kegyes termeßetec legyen.

18 Hogy egyebeckel ióltegyenec, hogy gazdagoc legyenec ió tselekedetekben, haylandóc legyenec az adakozásra, haylandóc egyebeckel való nyáiaskodásra.

19 Hogy mint egy kéntset sierezzenec magoknac iöuendöre való ió fundamentomat, hogy el vegyéc az öröc életet.

20 k O Timothęe az nállad letött aiándokat meg örizzed, és el táuoztassad az besiédekben való hasiontalan wyságokat, és az hamis neuö tudomáńnac ellen vetésit.

k: Inti az Timotheust hogy az Istennec nalla le tött aiandokat tiztan meg tartsa, es azzal iol ellyen.

21 Mellyel némellyec keuélkeduén az hit mellöl el téueledtenec, l kegyelem légyen te veled, AMEN.

l: Az hiten erti az kereztyeni igaz tudomant, mellyet el vez elegeduen hasiontalan dolgokrul tudokoznac.

PAL APA-

PAL APASTALNAC TIMOTHEVSHOZ IROTT MASODIC LEVELE.

ELSŐ RESz.

1.

PAL, Iesus Christusnac Apala, Istennec akarattya által, az életnec igéreti sierint, melly vagyon az Christus Iesusban.

2 Timotheusnac az én sierelmes fiamnac, kegyelem, irgalmasság, békeség az atya Istentől, és à Christus Iesustól mi Wrunktól.

3 Hálát adoc az Istennec, kinec siolgáloc, [a] az én atyáimtól vött példa sierint, tizta lelki esmérettel, hogy siüntelen tégedet elmémben tartalac az én éijeli és nappali könyörgésimben.

4 Miuel hogy kéuánlac téged látni, és meg emlekezem az te köny húllatásidról, hogy örömmel bę tellyesedgyem.

5 Es meg emlekezem az hitről, melly te benned kép mutatásnélkül vagyon, melly hit lakozott elősier az te Nagy anyádban az Noisban, és az te anyádban az Eunicában: hisiem pedig hogy te bennedis.

6 [b] Melly dólognac okaért intlec tégedet, hogy geriezd fel az Istennec aiándokát, mely te benned vagyon, az én kezeimnec reád való vetése által.

7 [c] Mert nem adott nékünc az Isten félelemnec lelkét, hanem erőnec és sieretetnec, és iózan elménec.

8 [d] Ne siégyenlyed annac okaért, az mi Wrunkról való bizonság tételt, engemetis ne siégjenl', ki ő foglya vagyoc: hanem inkáb légy résiesé az Euangeliumnac sienuedésinec, az Istennec hatalma által.

9 [e] Ki meg tartot minket, és hijwt sient hiuatallal: nem az mi tselekedetinc sierint, hanem az ő végezése és kegyelme sierint, mely adattatott mi nékünc az Christus Iesusban, őrőc időknec előtte.

10 Meg ielentetett pedig most az mi meg tartó Iesus Christusunknac el iöueteli által, ki az haláltis el törlötte, és az életet, és az halhatatlanságot világosságra hozta az Euangelium által.

11 [f] Mellynec én löttem predikátora és Apastala, és az pogányoknac Doctora. 12 Mely

a: Az az Mi keppen az en atyaim Abraham, Isac, Iacob, az egy igaz Istent tiztelte, azonkepp. n enis.

b: Mennel nagyob az Istennec aian loka az emberben, annal inkab igyekezzec azt ekesiteni es neuelni.

c: Okat mondgya az ő intesenec. Az Ist. ni hatalmanac es nem selelemnec lelke vagyon bénünc. Nem kell tehat tesliknec lennőnc. De az Isten lelke altal valo hatalomnac mely az tanitokban vagyon, sieretettel es iozansaggal meg kel mertekeltetni.

d: Az Euangeliomot nem kell segyenleni, mely igy lessen, ha az haborusag sienedest meg tanollyuc. melben az Isten hatalma taplal es ériz.

e: Az Istennec hozzanc valo io tetemenyebol mutattya, meg miuel tartozunc Istennec. Mert ha azt meg gondollyuc miuel sieretet Isten minket, ő erette el sienuedünc mindent.

f. Meg mondgya mitsoda Euangeliomrossol. Az melnec tudni illic. ő lött tanitonia Az ő Apastolsagat pedig bizonittya az ő sienuedesiuel. Meg tanit pedig az ő maga peldaiaual, mint lehet ez hogy az kerettet ne segyenlyüc, ha tudni illic hissüc hogy Isten nekünc az mi őrökseg ünket az violso napon meg adgya

12 Mely dolognac okaért ezekétis ſienuedem: de nem ſégyenlem, mert tudom kinec hittem és bizonyos vagyoc benne, hogy az ő nálla le tött kéntſemet meg tarthattya amaz napra.

13 g Az igaz beſiédeknec példáiát meg tartſad, mellyeket én tőlem hallottál hitben és ſieretetben, mely vagyon az Chriſtus Ieſusban.

14 h Az te nállad le tött drága kéntſet meg tartſad, az ſient lélec által, ki lakozic mi bennünc.

15 i Tudod ezt, hogy engemet meg vetettenec mind azoc az kic Aſiában vadnac: kic közzül való az Phygellus és Hermogenes.

16 Az WR légyen irgalmas az Oneſiphorus háza népének: mert gyakorta engemet meg vidamított, és az én fogſágomban való vaſs lánczomat nem ſiegjenlette.

17 Sőt mikor Romában vólna, nagy ſiorgalmatoſſággal kereſett engemet, és meg talált.

18 Az WR engedgye meg néki, hogy nyerien kegyelmet az Wrnál, amaz napon, mely ſokat ſiólgált Epheſumbais, te iól tudod.

II. Reſz.

1 TE annác okaért, én fiam, érősſödgyél meg az Chriſtus Ieſusban való kegyelem által.

2 k Es az mellyeket én tőlem hallottál ſoc bizońſágoc közőtt, azokat bizzad hiw emberekre, az kic egyebec tanitáſárais alkolmatoſoc.

3 l Te annac okaért az múnkánac terhét hordozzad, mint az Ieſus Chriſtuſnac ió vitęze.

4 Senki nem egyeliti magát ez életnec ſiorgalmatoſſágiba, az ki vitęzkedic hogy annac keduében lehеſſen az kitől válaztatott az vitęſſégre.

5 m Hogy ha tuſakodikis valaki-tſoda, nem koronáztatic meg kű lőmben hanem ha igazán tuſakodic.

6 Az ſiántó vető embernec múnkálodni kel elősier, és ýgy kel múnkáiának haſinát el venni.

7 n Eſiedben vegyed az mellyeket mondoc, adgyon azért az WR néked értelmet mindenekben.

8 o Emlekezzél meg hogy az Ieſus Chriſtus fel támadott halálból, ki Dáuid maguából való az én Euangeliumom ſierint.

9 p Mellyért mint egy gonoſztéuő ember, nyomorgattatom mind fogſágig: de az Iſtennec beſiéde nem köttettetet meg.

10 Annakokaért mindeneket el ſienuedec az válaztattakért, hogy ők is az Chriſtus Ieſusban való iduősſéget el vegyéc, örökditsőſséggel egybe.

11 q Igaz beſiéd ez. Mert ha ő vęle meg hóltunc, ő vęle élünkis.

12 Ha türünc ő vęle orſiáglunkis: ha megtagadgyuc, ők is megtagad minket.

13 Ha

g: Meg mondgya miben kell az Thimotheuſnac tőkélletesnec lenni, tudnillic az tudomannac megtartaſaban melnec ſummaia az hitet az ſieretet. Es ha azt vgi tanittya az mint ő tőle tanulta.

h: Erti az kentſen, az tudomant, az egy hatiſſolgalatoſtes az Iſtennec aian dokit melliec benne valanac. Noha pedig nehez dolog ez meg ő rizni azt az kentſet, mind azáltal hatalmas az Iſten lelke a ki benne vagyon.

i Hogy boltrá hozás ne támadgyon nemellyeknec peldáiokból, kic ellenkeztec vala az Apaſtallal, annac eleit vette ſiu-t.

a: Meg magyarazza az mit monda a kentſnec meg örizeſeről. Mert nem azoc őrizic azt a kic magokrol meg tartyac, hanem az kic meſſal közlic hogy ſokan eppůlyenec.

k: Inti az munkanac vagy az haboruſagnac fel vetelere, mellyett ſzep hazonlatoſſag galkeſit. Mikeppen az vitezlő emberi, minden egyeb dolgat el hadgya es az vitezkedeſre viſel gondot: Azonkeppen az tanitominec vtanna Chriſtuſolgalattyara adta magat, es az lelki vitęſſegre. kűlőmben kedues nem leſſen az ő ſzivnac hanē ha mindeneket el hagyuan neki vitezkedic.

l: Munkalodni es vitezkedni kell az tudomanac el vetele előtt.

m: Vegig kell pedig es az mig Iſten kenania mellyet az ſzito vető ember hazonlatoſſagual ekeſit meg.

d: Az tudomannac meg erteſere menyei vilagoſoſag kell.

e: Az keretstyeni tudomanac ket reſzeről emlekezic melben all az mi hitünc.

f: Az azNoha en ha borgattatom az hitert es vallaſert, mind azáltal ez nem teſzi hanuſſa az Euangeliomot. Mert Iſten az en ſolgalatomat, ſokahan haſznoſſa tőtte, es ſokakat meg erősitett az en fokſagom es abban valo tőkélletesſegem

g: Inti Timotheuſt az hiueckel egybe, az haboruſagban valo türesre, es egyeremben vigaztallya.

13 Ha hitetlenec léſiünc, ő mind az által meg marad az ő tökélletеſſégében, ő magát meg nem tagadhattya.

14 Ezekre emlekeztеſs mindeneket, bizonſág tétellel, kéruén őket hogy az beſiédekben való tuſakodáſt ne kőueſſée, melynec ſemmi haſina nintſen, ſőt az halgatókat el fordittya.

h: Láſd mig mintenkoves kell lenni az tanitonac, kit Iſten ſolgaia nac mondanac.

15 h Igyekezzél Iſtennec előtte kedues lenni, és olly munkás, ki nem ſiégyenli az múnkát, és ki igazán haſogaſſa az igaſſágnac beſiédét.

16 Az haſiontalan dólgoc felől való kiáltáſokat pedig meg tiltſad; mert nagyob Iſtentelenſégre neuekednec.

17 Es azoknac beſiédec mint az fene eléb eléb mégyen: kic közzül való az Hymenęus és Phyletus.

18 Kic az igaſſág melől el téueledtenec, azt monduán: hogy immár az fel támadás meg lőtt, és el fordittyác némellyeknec hitöket.

i: Ezt azert mondeya, hóg vadabi az Hymenoſnac et Philetoſnac e ſeetekben meg ne botranhoz nac. Harom dolgot mond peding: Elöſſer hogy az valaztatac nyl el nem eshetnec. Másoſſor, hogy az valaztatakat, etatt az Iſten eſmert Harmadſor, az kep mutato Hymenetus es Philetus peldaiabol, ire hogy az Iſtent tezta lelkes eſmeyettel ſolgallyuc, ha vgy nem akarnec iarni mint azac.

19 i Mind az által az Iſtennec erős fundamentoma meg áll, melynec petſéte ez: Tudgya az Iſten kic legyenec az ővei: és táuozzéc el az hamiſſágtól minden valaki neuezi az Chriſtuſnac neuét.

k: Ezt azert mondeya hogy meg ne botranhozzunc, mikor latiuc, hogy az kic fenlelnec, harra allanac az hitben, hanem inkab mi azon igyekezzunc hogy meg maradgunc az hitben.

20 k Az nagy házban pedig nem tſac arany és ezűſt edényec vadnac, hanem fa és tſerép edényekis: és azoc közzül némellyec tiztеſſégre, némellyec gyalázatra valóc.

21 Ha valaki annakokaért ő magát ezektől tiztán tartand-gya, léſien tiztеſſégre való edény, ſienteltetett az WRnac haſinára, és minden ió tſelekedetekre kéſiitetett.

l: Az felső interpretter, melyet el kezdet vala az 16. verſben.

22 Az iffiuſághoz illendő kéuánſágokat pedig el táuoztaſſad: hanem kőueſſed az igaſſágot, az hitet, az ſieretetet, az békeſéget, azokal egyetembe kic ſegitſégül hijác az WRat tizta ſiiwből.

23 Az bolond és tudatlan kérdéſeket pedig meg veſſed, tuduán hogy azoc háboruſágot nemzenec.

24 Az WR ſiólgáiának pedig lennem kel háborgani, hanem engedelmeſnec kel lenni mindenekhöz, alkolmatoſnac az tanitáshoz, tűrőnec.

25 Es olynac ki alázatoſſággal tanitſa azokat az kic ellenkőző értelemmel vadnac: ha valamikor az Iſten adgya azoknac hogy meg terúén meg eſmériéc az igaſſágot.

26 Es meg ſiabadúluán az ördögnec tőréből, kitől fogua tartatnac az ő elméiekben, meg éppűllyenec, az ő akaratyának tſelekedéſére.

III. Réſi.

III. Rész.

1 EZ, pedig légyen tudtodra, hogy az vtólso napokban, ártalmas idöc léſinec.

2 Mert léſinec az emberec magoknac ſieretöi, föſuéniec, ditſekedöc, keuélyec, ſiidalmazóc, ſiüleiéknec engedetlenec, hálá adatlanoc, tiztátalanoc.

3 Szeretetnélkül valóc, békeſégnélkül valóc, patuarkodóc, mértékletlenec, kegyetlenec, az ióknac nem ſieretöi.

4 Arúlóc, vakmeröc, fel fuualkodtac, gyönyörüſégnec ſieretöi inkáb, hogy nem mint Iſten ſieretöi.

5 Kic az Iſteni ſiolgálatnac képét mutattyác, de annac ereiét meg tagadgyác, [b] ezeket el táuoztaſſad.

6 Mert ezec közzul valóc azoc, kic emberec czelédi közzé bę ſiin lic magokat, és az bünnel meg terheltetett és ſoc fęle kéuánſágockal fel inditatott aſioni állatoczkákat, meg környekezuén meg czallyác.

7 Kic mindenkoron tanúlnac, de ſoha az igaſſágnac eſméretire nem iuthatnac.

8 Miképpen pedig az Iannes és Iambres az Moſeſnec ellene állottanac, azonképpen ezekis az igaſſágnac ellene állanac: meg veſiett elméiü emberec, az hitben meg vettettec.

9 [c] De touáb nem neuekedhetnec, mert ezeknec eſitelenſégec nîluán való léſien mindenec elött mint ſiinte amazoké vólt.

10 [d] Te pedig az én tudományomat, az én életemnec módgyát, az én akaratomat, hitömet, ſieledſégemet, ſierelmemet, türéſemet meg értetted.

11 Háboruſágimat, nyomoruſágimat, mellyec én raytam eſtenec Antiochiában, Iconiumban, Lyſtrában: minęmö háboruſágokat ſieuuedtem, de mindenekböl meg ſiabaditott engemet az WR.

12 Es mindenec az kic ſientül akarnac élni, az Chriſtus Ieſusban háboruſágot ſienuednec.

13 Az gonoſi embereknec pedig, és à hitetöknec elö mentec léſien az gonoſiban, egyebeket el czaluán, miuel hogy ökis el czalattattac.

14 De te maradgy meg azokban az mellyeket tanúltál, és az mellyec te reád bizattattac, tuduán azt kitöl tanúltál.

15 Es hogy gyermekſégedtül fogua tudtad az ſient iráſokat, mellyec tégedet böltſé tehetnec az iduöſſégre, az Chriſtus Ieſusban való hitnec általa.

16 [e] Az tellyes irás Iſtentöl ihletett, és haſinos az tanitáſra, à meg iobbitáſra, az fegyelemre, mely igaſſágban vagyon.

17 Hogy tökélletes légyen az Iſten embere, minden ió czelekedetre tökélletesen fel kéſiitetett.

IIII. Rész.

1 KErlec [a] azért én az Iſten elött és az Wr Ieſus Chriſtus elött, ki meg itéli az élöket és az hóltakat, amaz ö el iöuetelekor, és az ö orſiágában.

a: Nem kell azt gondolni hogy ez vilagon az anya ſent egy haz ſeplöuelkül leſſen. Söt inkáb az anya ſent egy haznac kebelebē ſoc gonoz emberec leſſnec, kic mind az altal külsö képpen nagy Iſteni felelmet mutatnac.

b: Az kic illyenec menemöket az Apaſtul neueze azokat, czac hyaba tanyttya embert azert el kell öket tauoztatni.

Exod. 7.

c: Az Iſtentelenecket vegezetre Iſten ki ielenti menemöc legyenec ha ideig meg czalnakis.

d: Hogy meg ne tzallyanac minket à kép mutatoc, az Iſtennec ſent ſiolgainac czelekedeteket köueſſüc, az kerezt horadozaſtulis ne iſonyodgyüc de mind ezeknec felette az Apaſtuli tudomant meg kell tartanunc.

e: Az tanitonac czac az ſent iraibol kel bölczelkedni, melben meg vagyon az miſſükſeg az igaz tudomannac helyere allataſſara, az hamis tudomannac meg ronatſara. Eſmet az io erkölſinec ſierzeſere, az gonoſſnac meg feddeſere.

a: Inti az Iſtennec igeienec ſorgalmatos és mindenkor valo hirdeteſere, az dorgalaſra. Aztis meg mondgia pedig mimodon miuelli ezt tudomannyal és ſieledſeggel.

2 Predikállyad az igét, rayta légy mind alkolmatos mind alkolmatlan idöben: feddödgyél, dorgálodgyál: intſed (az halgatókat,) minden ſielîdſéggel és tanitáſſal.

3 Mert léſien olly idö melyben az igaz tudomańt el nem ſienuedic: hanem az ö tulaidon kéuánſágoc ſierint ö magoknac gyüytenec tanitókat, miuel hogy az ö fülöc vizketnec.

4 Es az igaſſágtól az ö fülöket el fordittyác, fordúlnac pedig hiába való beſiédeknec halgatáſára.

5 De te vigyázz mindenekben, ſienuedgy, az Euangeliſtánac [b] múnkáiát czelekedgyed, az te ſiolgálatodat bizonyos képpen meg bizonitſad.

6 [c] Mert én immàr meg áldoztatom, és az én halálomnac ideie közel vagyon.

7 Amaz nemes hartzot én meg hartzoltam, futáſomat el végeztem, az hitöt meg tartottam.

8 Végezetre el tétetett énnékem az igaſſágnac koronáia, mellyet meg ád énnékem az WR amaz napon, amaz igaz biró: nem czac énnékem pedig hanem mindeneknekis, kic várándgyác amaz ö diczöſéges el iöuetelit.

9 Igyekezzél én hozzám iöni hamar.

10 Mert az Demas engemet el hagyott, ez ielen való világhoz ragazkoduán. és el méne Theſſalonicába, az Creſcens Galatiába, Titus Dalmatiába.

11 Czac egyedül az Lukáts vagyon én velem: az Marcuſt melléd véuén hozd el veled: mert énnékem haſinos az ſiolgálatra.

12 Az Tichicuſt pedig küldöttem Epheſumba.

13 Az én felsö ruhámat, mellyet hadtam Troasba Cárpuſnál, hozd el mikor ide iöuendeſi, és az könyueket, [d] kiuálképpen pedig hártyákat.

14 Az értz miues Sándor ſoc gonoſiſial vólt énnékem, fizeſſen meg az WR néki az ö czelekedeti ſierint.

15 Kit reis el táuoztaſs: mert felötte igen ellene állot az mi beſiédinknec.

16 Az én elsö magam mentéſébē ſenki én mellettem nem vólt, hanem mindnyáián engemet el hadtanac: ne tulaidonitaſſéc az ö nékiec.

17 De az WR én mellettem állott, es engemet meg erösſitett, hogy én általam hinnénec az Euangeliumnac predikalláſſánac, és hallanác azt minden pogány népec: és meg ſiabadúltam az oroſilańnac ſiáiából.

18 Es meg öriz engemet az Wr, minden gonoſi czelekedettöl, és meg tart az ö mennyei orſiágára: kinec diczöſég mind öröckön öröcké, Amen.

19 Köſiöntſed az Priſcát és az Aquilát, és az Oneſiphoruſnac házá népét.

20 Az Eraſtus Corinthumba maradott, az Trophimuſt pedig hadtam Miletumban betegen.

21 Igye-

b: Az az, vgy czelekedgyel mint illic Euange iſtahoz. Itt pedig az Apaſtal arra int hogi az tanitoc annal ſſorgalmatosbac legyenec, mennel inkab nevekedic ez vilagnac gonoſſaga.

c: Iöuendöt mond az ö maga halalarul, holot peldaiul adgya magat az alhatatos tökelleteſſegben, és bizonyos remunſegben.

d: Liber deiakul, az ſanac leg alſohartiaia melre irtac regen, mert az papyros ackor nem volt hanem az vtan talaltatott.

21 Igyekezzél el iöni tęl elött: Köſiönt tégedet az Eubulus, az Pudens, az Linus, az Claudia, és mind az atyafiac.

22 Az WR Iesvs Christvs légyen az te lelkeddel: Kegyelem légyen ti veletec, Amen.

PAL APASTALNAC TITVSHOZ IROTT LEVELE.

ELSŐ RESz.

a: Az Apaſtal az ő tiztinec meltoſagot ſerez azoc ellen kic ő felőle tiztelettlenöl ſiolnac vala, mondgya pedig magat Iſtē ſiolgaianac es Ieſus Chriſtus Apaſtalanac, mely meg teczic az valaztattac hitiből, mely hit nem egyeb hanem az igaſſagnac eſmereti, mely igaſſag vagyon az Iſteni tiztelet felől.

b: Az ő Apaſtali tiztinec veget mondgya meg, mely ez, hogy minket az őrőt eletnec remenſegere vigyen.

c: Az Iſteni eſmeretnec igaſſaganac tudomanya az Apaſtalac predicallaſaban vagyon.

PAL, Iſtennec ſiolgáia, Ieſus Chriſtuſnac pedig Apaſtala, az Iſten válaztottinac hitöc ſierint, és az igaſſágnac eſméreti ſierint, melly vagyon az Iſteni tiztelet ſierint.

2 b Az öröc életnec reménſégére, mellyet igért az Iſten, az ki hazudni nem túd, öröc idöknec elötte, meg ielentetet pedig ideiében.

3 Amaz ö beſiédét, az predicállás által, mely bizattatott én reám, az mi meg tartó Iſtenünknec parantſolattya ſierint: Tituſnac az közönſéges hitben való igaz fiamnac.

4 Kegyelem, irgalmaſſág, és békeſég az Atya Iſtentöl, és az WR Ieſus Chriſtuſtól, az mi meg tartónktól.

5 Ennec okaért hadtalac tégedet Cretában, hogy az mi hátra vagyon helyére állaſſad, és rendely városonként presbytereket, d miképpen én te néked elödben rendeltem.

d: Az az, tanitokat, mert az paſztornac, piſpeknec, preſbyternec neue mind egy.

6 Ha valaki fegyhetetlen, egy feleſégü férfiu, kinec Iſten félö magzati vadnac, és nem haylandóc az buialkodáſra, auagy az kic nem engedetlenec.

1. Timoth. 3.

7 e Mert ſiükſég az Püspöknec fegyhetetlennec lenni, vgy mint Iſten Sáfáránac, nem vakmerönec az ö maga értelmében, nem haragoſnac, nem réſiegeſnec, nem vereködönec, nem nyereſégnec vndokúl való kéuánóiánac.

e: Menemö vetkeknec kell tanol lenni az piſpektöl, es menemö ioſagos dolgoknac kell lenni benne.

8 Hanē gazdálkodónac, ióknac ſieretöiénec, mértékleteſnec, igaznac, ſientnec, maga türtetönec.

f: Az tanito oltalmazoia legyen az Apaſtali tudomannac, es az kit tanolni akarnac azokat inſe, az vakmeröket és ellenkezöket meg gyözze.

9 f Amaz igaz beſiédnec mely az tanitáſra való, ſiorgalmatos meg tartóiánac, hogy intheſſeis (az halgatókat) à tizta tudománnac általa, és meg gjözheſſe az ellenközöket.

g: Az Cretabeliec közűlképpenbűnbőlkődnec feddésnelkűl.

10 g Mert vadnac ſoc engedetlenec, hiába való beſiédűec, és emberec elméiénec el hitetői,kiuálképpen pedig azoc, az kic az környűl metélkedésből valóc.

11 Kiknec bę kel ſiáiokat dúgni; kic egeſi czelédeket forditnac el, tanituán nem ſiükſégéſeket, rút nyereſégnec okaért.

12 Azt mondotta egy ő közzűlőc, az ő tulaydon Prophétáioc, az Cretabéliec mindenkoron hazugoc,gonoſi vadac,reſt haſac.

13 Ez bizońſág igaz:annac okaért fedgyed őket minden kimélletlenül,hogy az hitben éppec legyenec.

h: Ezy peldat mond az ſidoc hamis valo beſzedről. mert az etelben az Moſes törueyeſzint valogataſt teſſnec valaſzt az kic azt meg nem tartyac vala azokat korhozta tiac vala. Azt mondgya azert azoc ellen hogy az tiztanac minden tizta, de az Iſtentelenec es hitetlenec minelhogy tiztatalanac, mert ezec az hit tiztit megh,annac okaert valamit ők illetnec, mindent megh fertezteteenec.

14 Es ne figyelmezzenec az Sidóc hiába való beſiédire, és az igaſſágot meg vetö embereknec parantſolatokra.

15 h Mindenec tiztác az tiztáknac,de az meg ferteztetteknec és hitetleneknec ſemmi nem tizta, hanem meg ferteztetett azoknac elméiec és lelkec eſméreti.

16 Vallyác hogy az Iſtent tudgyác,de tſelekedettel tagadgyác, miuel hogy vtállatoſoc, hitetlenec,és minden ió czelekedetekre reſtec.

II. Réſz.

1 TE pediglen, azokat ſiólyad, mellyec illenec az tizta tudomáńhoz.

a: Az vén emberekről mind ferfiakhan, mind aſſzonyokā mondgya ioſagokat kell fenteni.

2 a Hogy az vén emberec iozánoc legyenec, tizteletteſec, mértékleteſec,az hitben, ſieretetben, és az türésben éppec.

3 Az vén aſioni állatoc haſonlatos képpen, hogy ſientſéghöz illendö öltözettel éllyenec, ne legyenec ſiidalmazóc ne ſiolgállyanac az ſoc bornac, legyenec az ióſágnac tanitói.

4 Hogy az iffiu aſioni állatokat böltſeſégre tanitſác, hogy az ő férieket és magzatokat ſiereſſéc.

5 Hogy mértékleteſec legyenec, tiztác,házokban űlöc,ióc,férieknec engedelmeſec,hogy az Iſtennec beſiéde ne káromlattaſſéc.

Iffiaknac tiztec.

6 b Az iffiakat haſonlatos képpen intſed,hogy legyenec mértékleteſſec.

c: Az tanitonac menemönec kell lenni

7 c Mindeneſtöl fogua te magadat példáiúl adgyad az ió czelekedetekben, az tudománban épſéget,és méltoſágot(mutaſs.)

8 Tizta igét,fegyhetetlent,hogy az ki annac ellene veti magát, meg ſiégyenüllyön, ſemmi gonozt nem tuduán ti felöllettec ſióllani.

d: Az ſiolgaknac tiztec.

9 d Az ſiólgákat(intſed)hogy az ő Wroknac engedelmeſec legyenec,hogy mindenekben azoknac kedueſſec legyenec , ne legyenec beſiéddel ellenközöc.

10 Semmiben meg nem tſaluán öket,hanem minden ió hiwſéget mutatuán,hogy az mi meg tartó Iſtenünknec tudományát ékeſitſéc mindenekben.

e: Az Iſtennec kegyelmeſſegeből,az örök életnec remenſegeből, es az mi valſagunknac vegeből vott erősſegeckel intſen eletre, es meg mondgyan hiuenec ſent eletec.

11 e Mert meg ielent az Iſtennec amaz iduözitö kegyelme, minden embereknec.

12 Melly minket tanit hogy meg tagaduán az hitetlenſéget, és ez világi kéuánſágokat , mértékleteſen , igazán , és ſientül élyünc ez ielen való világon.

13 Váruán

13 Váruán amaz bódog reménſéget, és amaz nagy Iſtennec, és az mi meg tartónknac az Ieſus Chriſtuſnac diczőſéges megielenéſét.

14 Ki adta ő magát mi érőttünc hogy meg váltana minket minden hamiſſágtól, és tiztitana magánac kiuálképpen való népet, ió czelekedetre igyekezőt.

b Tudni illic à halgatokat. Vagy feddőgyel minden meltoſággal.

15 Ezeket ſióllyad és intſed, és fedgyed *b* minden méltoſággal, ſenki téged meg ne vtállyon.

III. Réſz.

Roman. 13.

1 INtſed őket, hogy az feiedelemſégeknec és hatalmaſſágoknac aláia veſſéc magokat, hogy engedelmeſec legyenec, hogy minden ió czelekedetre kéſziec legyenec.

2 Senkit ne ſiidalmazzanac, hogy az viaskodáſtól idegenec legyenec, hogy mértékletteſſec legyenec, minden kegyeſſéget mutatuán minden emberekhöz.

c: Az mi vijonnan való ſületeſünkről vő erőſſeggel mel nec iegye az keresztſég, inti őket minden iosagos czelekedetre.

3 *c* Mert valánc régenten mijs bolondoc, hitetlenec, téuelgőc, külömb külömb káuánſágoknac és győnyörűſégeknec ſiólgai, gonoſſágbā és irégyſégben éliőc, gyűlőſégeſec, és egy máſnac gyülőlői.

4 De minec vtáña à mi meg tartó Iſtenünknec ió vólta, és emberekhöz való ſierelme megielenéc

5 Nem az igaſſágnac czeleketiből mellyeket mi czelekedtünc vólna, hanem az ő irgalmaſſágából tartott meg minket, az vijonnan való ſiületéſnec fürödő iénec, és ſient léleknec meg vijtáſánac általa.

6 Mellyet ki töltött mi reánc bőſégel, az Ieſus Chriſtuſnac az mi meg tartónknac általa.

7 Hogy az ő kegyelméből meg igazúluán, örökőſőc légyünc, az örőc életnec reménſége ſierint.

8 Igaz beſiéd ez, és ezeket akarom hogy erősitſed, hogy igyekezzenec ió czelekedeteckel elől iárni, azoc az kic hittec Iſtennec, az az, tizteſſéges czelekedeteckel és embereknec haſznoſockal.

9 Az bolond kérdéſeket pedig, és nemzetſégekről való tudakozáſokat, és à törueénben való verſenſségeket és viaskodáſokat meg tiltſad: mert haſiontalanoc és hiába valóc.

b: Ezti azokat az: hic az kerezteyen anyaſſent egy haznac inteſe altal meg nem akaruán iob hitani magokat, az hiuſknec bekeſegeket meg habo vittvac

10 *b* Az eretnec embert egy á-uagy két intés után, meg veised.

c: Vagy igy, hogy ſük segeshazzokra vala ſo iokat czelekedgyenec, hogy ne legyenec haſsontalanoc. Értelme pedig ez. Ha mi velőre ſidockal, es az mi nemzetſégünkből valockal az pogannoc iol teſſnec, vagy azoc kal kic immar az Iſtennec eſmeretire iutottac, melto es igaz hogy azoc viſſontagyny czelekedgyenec hogy hala adoknac talaltaſſanac, es nekic haſznla dolgozbanſzolgallyanac, hogy ne modhaſſac az pogannoc, hogy à mi atyanc fiai haſsontalanoc.

11 Tuduán hogy az ki illyen, él fordúlt és vétkezic, vgj mint ki az ő maga itéleti általis vádoltatic.

12 Mikoron az Artemant vagy az Tychicuſt te hozzád küldendem, ſies hozzám iöni Nicapolba, mert ott végezté hog tęlelljec

13 Az tőruény tudo Zenát és az Apollót ſiorgalmatos gonduiſeléſſel hordozzad, hogy valamiben fogyátkozáſoc ne légyen.

14 *c* Meg tanúllyác pedig az miéinkis, hogy ió czelekedetteckel járianac elől ſiükſéges haſinokra, hogy ne legyenec gyümölcznélkül valóc.

15 Köſiöntenec tégedet mind azoc à kic én velem vadnac: köſiöntſed azokat à kic minket ſieretnec az hitben: az Iſtennec kegyelme légyen mindnyáián veletec, Amen.

PAL APASTALNAC PHILEMONHOZ IROTT LEVELE.

ELSŐ RESz.

Mar emberert valo kereztyeni törekedesnec ſzep peldaia.

PAL, IESVS CHRISTVS nac foglya, és az Timothe⁹ attyafiu, az Philemonnac mi ſierelmesünknec és ſegéllönknec.

2 Es az ſierelmes Apphiánac és Archippuſnac, vitęzkedö tárſunknac, és az te házadban való gyülekezetnec.

3 Kegyelem néktec és békeſég az Iſtentöl az mi Atyánktól, és az WR Ieſus Chriſtuſtól.

4 Hálákat adoc az én Iſtenemnec, mindenkoron emlekezuén te rólad az én imádkozáſimban.

5 Hogy hallom az te ſieretetedet, és hitedet, melly vagyon az WR Ieſushoz és mind az ſientekhöz.

6 Hogy az te marhádnac hitböl való közléſe nîluán való légyen, hogy valami ió ti bennetec az Chriſtus Ieſus által vagyon, meg eſmérteſſéc.

7 Mert nagy örömünc és vigaz taláſunc vagyon az te ſierelmedben, hogy az ſienteknec ſiiuöc te általad atyámfia meg vidamitattac.

8 Annac okaért ióllehet nagy bátorſágom vólna az Chriſtusban parantſolni te néked az dolog felöl.

9 Mind az által az ſieretetért, ᵃinkáb könyörgöc, holott illyen legyec, tudni illic meg vénhedett Pál, moſtan pedig Ieſus Chriſtuſnac foglyais.

a: Tudni illic mely ſieretettel ſieretem az Oneſimuſt.

10 Könyörgöc pedig az Oneſimuſért az én fiamért, kit az én fogſágomban ſiültem.

11 Ki régen te néked haſiontalan vólt, moſtan pedig mind te néked mind énnékem haſinos.

12 Kit viſiſia küldöttem: te pedig ötet, az az, az én ſiiuemet, bę fogadgyad.

13 Kit én kéuánoc vala nállam meg tartani hogy te helyedben énnékem ſiolgálna az Euangeliumnac fogſágában.

14 De az te akaratodnélkül ſemmit nem akaréc czelekedni, hogy ne lenne az te ió tétemenyed mint egy kénſieritesböl való, hanem ſiabad akarat ſierint.

15 Mert talám azért ment vólt el te töled egy ideig, hogy ötet mint öröcké valót fogadnad bę.

16 Nem

16 Nem vgy immar mint siólgát, hanem nagyobat siolgánál, sierelmes atyafiát, kéuálképpen énnékem, menyéuel inkáb pedig te néked, mind testben, mind az Wrban?

17 Annakokaért ha engemet te néked barátodnac tartasi, vgy fogadgyad ötet mint engemet.

18 Hogy ha valamiben meg bántot tégedet àuagy adós, azt énnékem tulaydonitsad.

19 En Pál irtam az én kezemmel, én meg fizetem: hogy azt ne mondgyam te néked, hogy te annac felötte te magadis enîm vagy.

20 Igy czelekedgyél atyámfia, ez ió tétemént vegyem el töled, vidamîts meg az én siiuemet az WRban.

21 Bizuán az te engedelmedhöz, irtam ezt te néked, tuduán hogy te, az mit mondoc annál fellyebis czelekesiel.

22 Egyetembe pedig késiits énnékem siállást: mert reménlem hogy én az ti könyörgéstec általl, ti néktec aiándokon adattatom.

23 Kösiöntenec tégedet, az Epaphras, ki énnékem társom az CHRISTVS IESUSért való fogságban.

24 Az Marcus, Aristarchus, Demas, és Lucáts, az én segitöim.

25 Az mi Wrunc Iesus Christusnac kegyelme légyen az ti lelketeckel, Amen.

AZ SIDOKNAC IROTT LEVEL.

ELSŐ RESz.

a: Christus Propheta, ki az atyanac akarattyat ez világnac ki ielentette.

MINEC [a] vtán az Isten, soc rendben, és soc képpen siollot vólna régen az atyáknac, az Prophétác által: ez vtólso idökben siollot mi nékünc az ö fia által.

b: Christus kiraly és Wr, ki által mindenec terétettec kiben az Isten magat és diczöseget ez világnac ki ielentette.

2 [b] Kit tött mindeneknec örököseué, ki által ez világotis teremtette.

3 Ki miuel hogy az diczöségnec fényessége, és annac siemélyénec ki mettzet bęlejge, és mindeneket táplál, amaz ö hatalmas besiédéuel: [c] az mi bünеinkböl ö maga által meg tiztituán, amaz magasságos méltoságnac iobiára ülöt.

c Christus mi erőttünc aldozuan, lőtt mi pápunc es közbe faronc.

4 [d] Annyéual méltoságosbá lött az Angyaloknál, mennyéuel méltoságosb neuet vött azoknál.

d: Christus az Angyaloknal nagyob, es bizony Isten.

Psalm.2.
2. Samuel. 7.
1.Paral.22.

5 Mert mellynec mondotta valaha az Angyaloc kŏzzŭl: én fiam vagy te, én ma ſiŭltelec tegedet? és eſmét: én attya léſiec ŏ nékie, és ŏ fiam léſien énnékem?

Psalm. 97.

6 Viſiontag pedig mikor bę hozza az ŏ elsŏ ſiŭlŏttet ez világra, azt mondgya: és imádgyac ŏtet mind az Iſtennec Angyali.

Psalm.104.

7 Az Angyalokról pedig azt mondgya, ki (vgy mond) teremti az ŏ Angyalit hogy legyenec lelki állatoc, és az ŏ ſiólgait mint tŭznec lángiát.

Psalm.45.

8 Az Fiuról pedig: az te királi ſięked, Iſten, mind ŏrŏckŏn ŏrŏcké: igaſſágnac páltzáia, az te orſiágodnac páltzáia.

9 Szeretted az igaſſágot és gyŭlŏlted az hamiſſágot: Annac okaért kent meg tégedet az Iſten, az te Iſtened, ŏrŏmnec olaijáual, az te tárſaidnac felŏtte.

Psalm. 102.

10 Es: te az kezdetbe Wram fundálád az fŏldet: és à te kezeidnec miuei az ęgec.

11 Azoc el veſinec, te pedig meg maradtſi: és mind azoc mint az ruha meg auúlnac.

12 Es mint az ŏltŏzetet egybe haytod ŏket, és el változnac: te pedig vgyan azon vagy, és az te eſitendeid el nem fogynac.

Psalm. 110.

13 Mellynec mondotta pedig az Angyaloc kŏzzŭl valaha: ŭlly az én iob kezem felŏl, miglen vetendem az te ellenſégidet az te talpad alá ſámolyúl?

14 Auagy nem ſiólgáló lelkeké mind azoc, kic ſiolgálatra ki kŭldettetnec azokért, az kic az iduŏſſégnec ŏrŏkŏſi léſinec?

II. Réſz.

1 ANnac okaért [a] ſiŭkſég mi nékŭnc annális inkáb figyelmezni azokra, az mellyeket hallottunc, hogy valaha azokról el ne feletkezzŭnc.

2 [b] Mert ha az Angyaloc által adatott beſiéd erŏs vólt, és minden bŭn, és vakmerŏſég az ŏ iutalmánac igaz fizetéſét el vŏtte.

3 Mi módon menekedŭnc meg mi, ha illyen nagy ſiabaditáſunkat meg vetendgyŭc? [c] mely mikor elŏſier az WR által kezdetet vólna ki beſiéltetni: (az vtán) [d] azoktól az kic ŏtet halgattac vala, mi nékŭnc meg erŏſsitetett.

4 [e] Kiknec (beſiédekrŏl) bizońſágot téſien vala Iſten, az ielec, az czudác, és ſoc féle erŏc, és az ſient léleknec oztogatáſi, az ŏ akarattya ſierint.

5 [f] Mert nem az Angyaloc birodalmába vetette amaz kŏuetkŏzendŏ világot, az melyrŏl ſióllunc.

6 [g] Bizońſágot tŏtt pedig egy ember valahól, ezt monduán: [h] miczoda az ember hogy meg em lekeznél rólla: vagy az embernec fia hogy ſiemeidet reáia veſſed?

7 Keueſſé tŏtted aláb valóuá ŏtet az Angyaloknál: diczŏſéggel és tizteſſéggel koronáztad meg ŏtet, és az te kezeidnec miuein Wrrá tŏtted ŏtet.

8 Min-

a: Ha Chriſtus az Angyaloknal nagyob tehat az ŏ tudomanyais tŏkelletes? Annac okaert halgatni kelly az ŏ tudomanyat.

b: Ha Iſten meg bŭntette azokat kic az Angyaloc beſſedenek engedetlenec voltac-ſockal inkáb meg bŭnteti azokat à kic az Chriſtus beſſedenec engedetlenec.

c: Az Euangeliomot elŏſſer Chriſtus predicallotta.

d: Az Apaſtaloc az Chriſtus predicallaſat confirmaltac tanitaſockal.

e: Az Euangeliomot erŏſſitettec ſoc czuda tetelec, és az ſient leleknec aiandokai.

f: Chriſtus hatalmaba adta Iſten à kŏuetkezendŏ világot, tehat halgatni kell az ŏ beſſedet.

g: A Chriſtusban nem czac az el veſztet meltoſagot nyeriuc meg, hanem mindeneknec felette valo meltoſagotis nyerŭnc. Mint az Dauid bizonittya, halgatni kell tehat Chriſtust.

h Pſalm.8.

8 Mindeneket vetettél az ŏ lábai alá: Mert miuel hogy ŏ néki mindeneket birodalma alá vetett ſemmit nem hagyot el az mi néki birodalmába nem vettetet vólna. [h] De moſt nem láttyuc męg hogy néki mindenec birodalma alá vettettec vólna.

9 [i] De amaz Ieſuſt láttyuc hogy diczŏſéggel, és tizteſſéggel koronáztatott meg, ki egy keués ideig, az Angyaloknál aláb alázta vólt magát, az ŏ halálában való ſienuedéſre nézue: [k] hogy az Iſten kegyelméböl mindenekért meg kóſtolná az halált.

10 [l] Mert illendŏ vala, hogy az, az kiért mindenec vadnac, és az ki által mindenec vadnac, ſoc fiakat az diczŏſégben viuén, az ŏ iduŏſſégeknec feiedelmét, [m] az ſienuedéſec által ſientelné fel.

11 [n] Mert mind az, az ki meg ſientel, mind az kic meg ſienteltetnec, egy terméſietböl valóc: [o] melyre nézue nem ſiégyenli azokat attyafiainac hijni.

12 Ezt monduán: Hirdetem az te neuedet az én atyámfiainac, az Anya ſient egy háznac kŏzepette diczéretet mondoc néked.

13 Es eſmét: En az én bizodalmamat ŏ benne vetem: Es eſmét: imhól vagyoc én, és az én ſiólgaim kiket adott énnékem az Iſten.

14 Miuel hogy annac okaért az ſiólgác teſtböl és vęrböl valóc, ŏis haſonlatos képpen réſieſé lŏtt vgyan azonoknac, hogy az halálnac általa, el rontaná azt, az kinél az halálnac birodalma vala, az az, az ŏrdŏgŏt.

15 Es meg ſiabaditaná, valakic à haláltól való félelemnec miatta, tellyes életekbē raboc valánac

16 Mert nem az Angyaloc terméſietit vŏtte fel, hanem az Abraham maguát vŏtte fel.

17 [q] Annac okaért mindeneſtŏl fogua haſonlatoſnac kellet lenni az atyafiakhoz, hogy kŏnyŏrŭlŏ lenne, és hiw Pap, az Iſten elŏtt való dólgokban, hogy az népnec bŭnét el tŏrlené.

18 Mert miuel hogy ſienuedet mikoron meg kéſértetet, azoknakis ſegitſéggel lehet az kic meg kéſértetnec.

III. Réſz.

1 [a] ANnakokaért atyámfiai, ſientec, az mennyei hiuatalnac réſieſi, gondollyátoc meg az mi vallásunknac Apaſtalát és Papiát, az Chriſtus Ieſuſt.

2 Ki hiw annnac az ki ŏtet rendelte: miképpen az Moſeſis (hiw vólt) mind az ŏ egéſi házában.

3 [b] Mert annyéual nagyob diczŏſégre itéltetett ez méltónac lenni Moſeſnél: [c] mennyéuel nagyob tizteſſége vagyon annac, az ki az házat eppitette, az háznál.

4 Mert minden ház eppittetic vala kitŏl: az ki pedig mind ezeket rendelte, Iſten az.

5 [d] Es ióllehet à Moſes hiw vólt mind az ŏ egéſi házába, mint ſiólga, a-

h: Kerdeſt tamazt, mimodon kell érteni az emberec meltoſagat, hanem lattyuc hogy mindenec az ember birodalmaba vettettec volna.

i: Felelet, az Ieſus Chriſtuſban lattyuc à mi diczŏſegünket ki az halal vtā mellet az teſtben ſienuedet, diczŏſeggel coronaztatot meg. Azert immar diſputal à Chriſtus emberſeger ŏl.

k. Chriſtuſnac embernec kellet lenni hogy meg halhatna

l. 2. Oka, hogy az emberre lŏtt ſiu altal ſokan lennenc fiac az Iſten vegezeſe ſerint.

Pſalm. 22.

Pſalm. 18. Eſai. 8.

m: 3. Oka, mert az ſienuedes altal viſſen Iſten az diczŏſegre. Hogy azert az diczŏſegre mehetne Chriſtus, kellet emberre lenni hogy ſienuedhetne.

n. Negyedic oka, hogy az mi teſtŏnkben talalnoc az mi ſientſegünket. o: Ottŏdic oka, mert az ſient iras, mi atyankfianac neuezi. p: Hatodic oka, hogy meg ſiabaditana halala altal az ŏrdŏgtŭl.

q. Vtolſo oka. Chriſtuſnac embernec kellet lenni hogy igaz kŏzbe iaro lehetne, es minket az mi nyomoruſagīkban tudna ſianni.

a: Minec vtanna az Chriſtuſt meg bizonita nem czac Iſtennec hanem embernekis lenni, inti immar hogy ez Ieſus Chriſtus felŏl iol gondolkodgyanac, miuel hogy ŏk az Iſtent ŏl hiuattatot ſientec, mas az, hogy Iſtent ŏl emeltetet Chriſtus az papi meltoſagra, és az Chriſtus hiu mint az Moſes.

b: Miuel hogy ez elŏt az Angyaloknal nagyobnac monda Chriſtuſt, hogy azert ne mondgya mi Chriſtus az Moſis kŭlomb ſeg. Moſes ſiolga, Chriſtus ſiu.

lettaſſec ŏtet immar Moſeshez haſonlitani, meg kŭlŏmbſeg vagyon kŏzŏttŏc. c: Elsŏ kŭlŏmbſeg, haznac meſtere. Moſes az hazban egy elŏ kŏ. d. Moſes ſiolga, Chriſtus ſiu.

ga, azoknac bizonſág tételére, az mellyeket az után kellene ſióllani

6 De az Chriſtus mint Fiu (elöl iáró) az ö házában: [e] kinec háza mi vagyunc, ha amaz bizodalmat és az mi diczekedéſünknec reménſégét mind végig eröſſen meg tartyuc.

7 [f] Annac okáért à mint mondgya az ſient lélec: Ma ha az ö ſiauát hallandgyátoc.

8 Meg ne keménitſétec az ti ſiiueiteket, miképpen az boſiſiontáſnac ideién amaz kiſértéſnec napián, az puztában.

9 Holott meg kiſérténec engemet az ti attyaitoc, meg probálánac engemet, noha láttác az én tſelekedetimet négyué eztendeig.

10 Melly dologért meg haragudtam vala ez nemzetſégre: és ezt mondom vala: ezec mindenkoron téuelgenec az ö ſiuekben, és az én útaimat nem vöttéc eſiekben.

11 Kiknec meg éskütem az én haragomban, ha bę mennec az én nyugodalmamba.

12 [g] Meg láſſátoc atyámfiai, hogy valaha ne légyen valamellyiteknec gonoſi és hitetlen ſiiue, hogy az élö Iſtentöl el ſiakadnátoc.

13 Hanem intſétec egy máſt minden napon, mig neueztetic à mai nap: hogy valaki ti közzületec meg ne keménitеſſéc, az bünnec czalárdſága által.

14 Mert az Chriſtuſnac réſieſi löttünc, hogy ha amaz fundamentomot à melyhöz támazkodunc, eröſſen meg tartandgyúc mind végig.

15 Mig azt mondgyác, ma ha az ö ſiauát hallandgyátoc, meg ne keménitſétec à ti ſiiueiteket, mint az boſiſiontáſnac ideién.

16 Mert némellyec mikor hallottác vólna, meg boſiſiontác: de nem mindnyáián azoc az kic Ægyptumból ki iöttenec vala az Moſes által.

17 Kikre haragodott vala pedig meg à negyuen eztendöben? auagy nem azokraé az kic vétkeztenec vala, kiknec teſtec el húllánac az puztába?

18 Kiknec eskütt pedig meg, hogy nem mennec bę az ö nyugodalmába, hanem à hitetleneknec?

19 Láttyuc pedig hogy nem mehettenec bę, az ö hitetlenſégekért.

IIII. Réſz.

1 [a] FEllyünc annac okáért hogy valami módon az nyugodalomba való bę menetel felöl tött igéretett hátra hagyuán ne láttaſſéc valaki ti közzületec meg czalattatotnac lenni.

2 Mert mi nékünkis hirdetettetet (az igéret) miképpen azoknakis: de nē haſinált ö nékiec à hallot beſiéd, miuel hogy az okban à kic hallottác vala, hittel nē mértékeltetett vólt meg az ige.

3 Mert bę mégyünc az nyugodalomba mi, kic hiſiünc, miképpen mondotta, annac okáért (vgy mond) meg eskünem az én haragomban, ha bę meñec az én nyugodalmomba: ſ-ez világnac teremtéſének el végezéſe után való nyugodalomba pedig.

4 Mert

e: Miuel hogy az Chriſtuſt az haznac epitőienec monda, meg mondgya azért immar mitſoda az az haz, tudnillic mi, és mimodon lehetünc Iſtennec igaz haza az tis meg mondgya.

Pſalm 95.

f: Mineс vtan ne meg mutaſſa Chriſtuſt Moſeſnel nagyobnac lenni inti az Dauid beſzédeuel az ſidokat, hogy az Chriſtus beſzédenec engedgyenec ha el nē akarnac veſſni, mint az ö atyoc.

g: Alkolmatoſſagot veuznec czickelböl., Ma, inti öket hogy az Iſtenhöz valo teréſnec io alkolmatoſſagat el ne mulaſſac mint hogy ez mondas. Ma, nem ertec az Dauid ideiere hanem mindē időre nez.

a: Az felsö capuban valo intetſnec concluſioia, holot viſſontag negy erőſſeg el inditá Chriſtus beſzédenec hallgataſara.

1. Mert az be menetelröl va lo igeretet ha el halgattyac meg tſalatkoznac.

2. Mert mi és hiuatattunc az nyugodalomra mint ö régi ſidoc.

3. Mert mint azoknac, azon keppē nekünc az hallas hitnelkül nem haſznal.

4. Mert miképpen az hitetlenſég ki re kezt a nyugalombol, azonképpen hit altal el vehettyuc azt.

Geneſ. 4 b Mert ezképpen ſióllot egy helyen az hetedic napról, és meg nyugouéc (vgy mond) az Iſten minden ő czelekedetitől.

b: Miuel hogy à Dauid bizonſagat hozzavala az intesben elő. Ma ha az ő ſanat hellandgyatoc &c. Azért hóg valahi azt ne mondana hóg ſiol Dauid az Canaan földenec nyugalmarol, meg mutattya az Apoſtal hogy ket nyugalomrul ſol az iras à ſombat nyugalmarol Geneſ. 2. az Canaan földenec nyugalmarol melbe vitte Ioſue à nepet. Hogy pedig ez nem az volſo nyugalom legyen, tudni illic az ðrðc elet nyugalma, ket eröſeggel bizonyttya. Elöſer, mert azt mondgya. Ma ha hallanyatoc holot az elöt ſoc ſiaz ezendöuel mentec be à Canaan földere. Maſodſor, mert ha à Canaan földe volt volna az igaz nyugalom, holot Da. uid az töb ſien teckel azon lakot, nem mondotta volna azt, nem mentec be az nyugalomba. Azt módgya azért hogy vagyon à hiueknec harmadic nyugalmoc, az ðrðc elet, melly ſtebben helyezted ha az mi gonoz czelekedetünktől meg nyugoſunc, &c. c: Az Iſten beſzedenec ereiétől vät Argument ommal indit az Chriſtus beſzedenec halgatáſra. Az Iſtẽ beſzede altal iaria az embert mindeneſtől fogua, nem treſal tehät Iſten vellünc mihöz nekünc ſol. Annac okáert az Iſten beſzedere meg kell indulni az embernec lelkenec minden reſzeinec.

5 Es it viſiontag ha bę mennec (vgy mond) az én nyugodalomba.

6 Miuel hogy annac okaért, ſiük ſég hogy valakic bę mennyenec az nyugodalomba, az kiknec pedig elöſier ſióllot Iſten, nem mentenec bę az ő hitetlenſégekért:

7 Viſiontag, miuel hogy egy napot rendel, tudni illic maat, az Dáuidnál ſióluán ſoc idöuel az után, (az mint mondatott) ma ha az ő ſiauát hallyátoc, meg ne keménitſétec az ti ſiiueiteker.

8 Mert ha öket az Ioſue nyugodalomba helheztette vólna, ſem miképpen nem ſióllot vólna az után más napról.

9 Annac okáert vagyon valami ſiombattya az Iſtennec népének.

10 Mert az ki bę ment az ő nyugodalmába, meg nyugött azis az ő czelekedetitől, miképpen Iſtennis az öueitől.

11 Igyekezzünc azért bę menni abba az nyugodalomba, hogy valaki azon hitetlenſégnec példáiába ne eſſéc.

12 c Mert az Iſtennec beſiéde élö és ható, és hathatób minden két elö fegyuernél: és el hatt mind az akaratnac, és az elménec, az tagoknac egybe kötözéſének, és az velöknec oſilaſáig, és meg itéli az gondolatokat, és az ſiiwnec indulatit.

13 Es ninczen ſemmi teremtett állat, melly nîluán való nem vólna ő elötte: ſöt mindenec mezitelenec, és meg nîlatkoztattac annac ſiemei elött, az kiröl az mi beſiédünc vagyon.

14 d Miuel hogy azért, nagy Papi feiedelmünc vagyon, ki az ęgeket által hatotta, tudni illic, az Ieſus, az Iſtennec fia: meg tartſuc ezt ez valláſt.

15 e Mert nints olly Papi feiedelmünc, ki à mi erötelenſégünknec érzéſén meg nem indúlhatná, hanem olly ki meg kiſértetett mindenekben haſonlatos képpen, bünt öl meg válua.

16 Iárúllyunc azért bizodalommal az kegyelemnec ſiękihöz, hogy irgalmaſſágot nyeriünc, és kegyelmet találllyunc, az alkolmas idöben való ſegitſégre.

d: Immar teer az Chriſtus papſagarol va la tractatuſra minec vtanna ſolot volna az Chriſtuſnac Doctorſagarol vegy Apoſtalſagarol. Es mindaraſt meltoſagot ſeremten nekünc nemzi örök nagy papnac. Iſten fianac, az Iſten ſzékẽ elöt allo közbe iaromnac, ertẽt hogy ö ſzẽllé ez valláſt meg tartſuc. e: Hogy à Chriſtus diczöſségẽ el ne vetteuczen valakit, azt mondgya hogy mi anyankia, es az mi mutalain kat maganac tulaidonittya.

V. Réſz.

1 a MErt minden Pap az emberec közzül válaztatic, és az emberekért rendeltetic az Iſten elött való dólgokban: hogy aiándokokat és áldozatokat vinne Iſten eleibe az bünökért.

a: Egybe vetti az Chriſtuſt Aaron pappal, hogy az Chriſtus papſaga meltoſágoſbnac eſmertetteſſec az Aaron papenal. Honnan dolog haſonlitaſt. Elöſer, Az papot Iſtentöl emberec által és emberec közzül hiuattatnac. verſ. 4. Chriſtus pedig iollehet ember, de Iſtenis, es Iſten ſzana által teremtett pappa verſ. 5. & 6. Maſodſor az papoknac vgy mint gyarlo emberec knec mind magokért mind egyebekért kellet áldozni. Chriſtus vgy mint bünörülö közbe iaro, az ő nyomorúſaganac idején, nem az ő bünéiért hanem az mienkert aldozot, és bünyöröguen az ő felelmeben meg halgattatot és az. 9. engedelmeuel minket meg tartot. verſ. 2. 3 & 7. 8. Harmadſor, egyeb papoknac papſzoc egyebekre ſzallot. De Chriſtus örökke valo pap két Iſten eskönüſſel tétt pappa az Melchiſedech rendi ſzerint. verſ. 6. & 9. 10.

2 Ki

Psal. 2. & 110.

2 Ki elegſégeſſen ſiánhatná az tudatlanoknac és téuelgöknec állapattyokat: miuel hogy öis környül vétetett légyen erötlenſéggel.

3 Es ez erötlenſégért ſiükſég légyen, miképpen az köſſégért, azonképpen önnön magaértis, tudni illic az bünökért áldozni.

4 Es ſenki nem véſii ö magánac ez tiztesſéget, hanem az ki hiuattatic Iſtentöl, miképpen az Aaron.

5 Azonképpen à Chriſtuſis nem tulaidonitotta magánac ez tiztesſéget, hogy Papi feiedelem lenne, hanem az az ki ezt mondotta vala néki: En fiam vagy te, én ma ſiültelec téged.

6 Miképpen maſuttis mondgya: te vagy öröcké való Pap, Melchiſedechnec rendi ſierint.

7 Ki az ö teſténec napiaiban [b] mikoron nagy kiáltáſſal és köny húllatáſockal való könyörgéſeket és imádkozáſokat vitt vólna annac eleibe, az ki meg ſiabadithattya vala ötet az haláltól, és meg halgattatot vólna az ö félelméböl. [c]

8 Ióllehet Fiu vólna, mind az által azokból az mellyeket ſienuedett, meg tanulta az engedelmeſſéget. [d]

9 Es meg ſienteltetuén lött az öröc iduöſſégnec oka, mindenek nec az kic ö néki engednec.

10 Es neueztetett Iſtentöl Melchiſedech rendi ſierint vóla Papnac. [e]

11 Kiröl mi nékünc ſokat kel ſióllanunc magyarázáſra nehéz dólgokat: miuel hogy reſtecké löttetec az hallásban.

12 Mert ti néktec kiknec ez idö höz képeſt doctoroknac kel vala lennetec, viſiontag az Iſten beſiédinec kezdetinec betüire kel tanitatnotoc: és löttetec ollyacká kic teynélkül ſiükölködgyetec, és nem valóſágos ételnélkül.

13 Mert minden az ki teiet éſiic, tudatlan az, az igaſſágnac beſiédében: mert kis gyermec az.

14 Az öregeké pedig az valóſágos étec, azoké tudni illic az kiknec gyakorlattatot érzekéńſégec vagyon, az iónac és gonoſinac meg válaztáſára, az ö ſiokáſokért.

b: Az az mikor az mi gyarlo és erötelen termeſetünkbe ö tözuen, mi velünc eggyüt laknec ez vilagon.

c: Az az, vgy erötſitetet meg hogy az halaltul ne rettegne, és az Iſten haragia és itelete miat meg ne emeztetnec Luc 22. Angyal ielenic meg ki ötet vigaztalna és batoritana.

d: Az az, meg tanulta az halalban és az ſienuedeſekben imitſoda legyen az engedelmeſſeg, mert löt engedelmes az halalig. Philip. 2.

e: Mind ezec mellyekbé valami homalioſſag vagyon, meg ertethetnec könnyen, ha à betöt igy rendeled. Az papi meltoſagot ſenki nem vötte maganac, hanem Iſtentöl emberec közzül, emberec altal hiuattatot, az emberekert pedig, hogy tudni illic Iſten elöt erettec törekedgyec, és az embereknec gyarloſagokat keſerüluen, mind ö maga büneiert, mind az köſſeg büneiert aldozzec Azonképpen Chriſtus Ieſus Iſtentöl hiuatot az emberec közzül és az emberekert, hogy tudni illic azokat keſerüluen, és raitoc könyörüluen, temaz ö maga büneiert hanem az nepnec büneiert aldoznéc. Noha pedig az teſtben mi köztünc leuen miuel hogy Iſtennec fia volna, mikor az ſienuedesben nagy ſiraſſal könyörgene az felelemtöl meg ſiabaditatot hogy abban el ne veſſne, mind az altal akarta Iſten hogy ſienuedne, meg halna, az engedelmeſſeget meg tanulna, az iduöſſegnec lenne oka, és nekünc lenne Iſten eskövéſeuel rendeltetet öröc papunc, &c.

VI. Réſz.

1 [a] ANnac okaért, el hagyuán az kereztyéńſégnec kezdetinec beſiédét, tökélletes tudomáńra igyekezzünc: nem vetuén viſiontag fundamentomot à meg hólt czelekedetekböl való meg tęréſnec, és Iſtenben való hitnec tudományában.

2 Kereztſégeknec, kezeknec máſra való vetéſeknec, halottaknac fel támadáſánac, és az öröc itéletnec tudományában.

3 Es

a: Az az, el hadgyuc az gyermeki tudomant vagy Catechiſmuſt mely vagyon à bünböl valo meg tereſröl à hitröl, kereſtſegröl, kezeknec mas feiere valo vetefröl, az halottac fel tamadaſarul és az itelctröl. Ezekröl valo gyermeki tudomant el hagyuan, nagya bakra igyekezzünc.

3 [b] Es ezt miuellyŭc, ha az Iſten engedendi.

4 [c] Mert lehetetlen dolog, hogy az kic egyſier meg világoſitattac, és meg kóſtóltác az mennyei aiándokat, és réſieſi löttec à ſient léleknec.

5 Es meg kóſtóltác az Iſtennec ió beſiédét, és az iöuendö világnac ereit.

6 Ha el eſnec, hogy eſmét meg wijtaſſanac az meg tęrés által, vgy mint kic viſiontag meg fezitſéc ö magoknac az Iſtennec fiát, és azt gyalázatra adgyác.

7 Mert az föld, az melly az gyakorta reá ſiállot záport bę iſiſia[d], és teremt fŭuet azoknac haſinokra, az kic azt miuelic, véſien áldáſt Iſtentöl.

8 De az melly töuiſſeket és boy toruányokat teremt, megv ettetett, és az Iſtennec átkához közel vagyon, kinec vége tüzzel való meg égetés léſien.

9 [e] De reménlünc ti felöletec ſierelmeſim ezeknél iobbakat, és az iduöſſéghöz közelb valókat, ha így ſióllunkis.

10 [f] Mert nem hamis az Iſten, hogy el feletkezzéc az ti tſelekedetekröl, és az ti fáradſágos ſierelmetekröl, mellyet mutattatoc az ö neuéhöz: hogy tudni illic ſiolgáltatoc az ſienteknec, és moſtis ſiolgáltoc.

11 [g] Kéuánnyuc pediglen hogy mindentec vgyan azon ſiorgalmatoſſággal meg mutaſſa az reménſégnec bizonos vóltát mind végiglen.

12 [h] Hogy ne legyetec reſtec, hanem kŏuetöi azoknac, kic az hitnec és békeſéges tŭréſnec általa örökösöc az igéretekben.

13 [i] Mert az Iſten mikoron igéretet tenne Abrahamnac, miuel hogy ſenkire nálánál nagyobra nem eskŭthetnéc, ö magára éſkŭuéc.

14 Ezt monduán: Bizony meg álduán meg áldalac tégedet, és meg ſokaſituán meg ſokaſitlac tégedet.

15 Es ezképpen mikor békeſégeſſen várta vólna, meg nyeré az igéretet.

16 [k] Mert az emberec náloknál, nagyobra eskŭſinec, és ö nékiec minden verſenſégnec vege, minden dolognac meg erösſitéſére, az eskŭués.

17 Melly dologban az Iſten böſégeſen akaruán meg mutatni, az igéretnec örököſinec az ö tanátſánac változhatatlanſágát, igéretiben eskŭuéſt vete közbe.

18 Hogy az kęt[l] változhatatlan dolog által, mellyekben lehetetlen dolog hogy az Iſten hazudgyon, eröſs vigaztaláſunc lenne mi nékünc, kic ez végre futónc, hogy az elönkbe adott reménſéget el vegyŭc.

19 Melly az mi lelkünknec, vgy mint bátorſágos és eröſs vaſs matskáia, mellj bę mégyen mind azokig, az mellyec à kárpiton belöl vadnac

b: Iſten engedelmenelkül tudomanban nem neueked betönc.

c: Maſodic oka ez az imeſnec, melnec ertelme ez. Ha az emberec az Iſten igeiehez valo engedelmeſſeget el vetic, az Chriſtuſtis es az Iſten kegyelmet el vetic, de ollyan modon eſnec az ſſent leſec ellen valo rötteuetes bünbe

d: Haſonlatoſſaggal ekeſiti mondaſat, mikeppen az mely föld be veſſi az esöt, Iſtentöl meg aldatic, azon keppen az ki az iget be veſſi, viſſontag mikeppen az magat, kezt mikor töuiſſet teremt, es az töuis meg egettetic. Azonkeppen az ki az iget hallya es nem terét gyümöltſet, az Iſten meg atkozza es az örök tüzre veti.

e: Meg lagittya az Apaſtal az mit ez elött kemenyen mondot vala, es azt mongya hog ö felelöc io remenſege vagyon:

f: Okat mondgya, miert vagyon ö felölöc io remenſegben. Mert vgy mond igaz az Iſten es az ti io ezelekedetteket meg Coronazza.

g: Ertelme ez. Iollehet meg mutattatoc ſſerelmeteket az emberrekhez, de ſſükſeg hogy haſonlo ſſorgalmatoſſaggal, az hitnec bizonyos voltatis meg mutaſſatoc.

h: Meg mondgya mimodon mehetnec elö az hitnec tökelletesſegeben, ha tudni illic az regi ſſent atyaknac hiteket, es bekeſeges türeſeket, az az tökelletes hitekec es azoknac peldaiokat köuetic.

i Hogy megis iobban fel indicſa öket, azt mondgya hogy az örökeletnec igereti bizonyos, mert Iſten azt igerte, esköuessel pedig.

k. Azemberek nec hiſſünc mikor meg eſkeſſnec ſoekal inkab hiſſünc kell az iſtennec esköuessenec.

l. Erti az ket dolgon az Iſtennec igeretit es esköueſet.

m: Az hitet haſonlittya az vaſmatſkahoz, mely az melyſegben az földet meg kapczollya, mert ſſinte vgy az mi hitönc à magaſſaghan walkodo Chriſtiſt meg ſogia.

20 Houá az mi elöttünc iáró mi éröttünc bę ment, tudni illic, az Iesus, ki az Melchisedechnec rendi sierint öröcké való Papi feiedelemmé lött.

VII. Rész.

1 MErt [a] ez Melchisedech Sálemnec királlya vala, az nagy Istennec Papia, ki Abrahamnac eleiben ment vala, mikoron az királyoknac le vágatásoc vtán haza menne, és meg áldá ötet.

2 Kinec dęzmátis ada mindenekböl az Abraham, ki elösser magyarázat sierint mondatic igasságnac királlyánac, az vtán pedig Sálemnec királlyánakis, az az, békeségnec királlyánac.

3 Atyanélkül, anyánélkül, és nemzetségnélkül való: kinec sem napiainac kezdete, sem életének vége nintsen: hanem hasonlitatuán az Istennec Fiához lött öröcké való Pap.

4 [b] Tekintsétec meg pedig, mely nagy (ember) lött légyen ez, kinec dęzmátis adott az Abraham Partiarcha az nyerségböl.

5 Azoknac pedig, kic az Leui fiai közzül az Papi méltóságba vadnac, parantsolatoc vagyon hogy dęzmát vegyenec az kösségtül az töruény sierint, az az, az ö attyokfiaitól, iöllehet ö-

kis Abraham ágyékából siármaztac legyenec.

6 Az pediglen az kinec nemzetsége nem az Leuitác közzül való, dęzmát vésien az Abrahamtól, és meg áldgya azt, az kinec igéreti valánac.

7 Minden ellenközesnélkül pedig, az ki kisseb az áldatic meg attól az ki nagyob.

8 [c] Es itt az halandó emberec sioktanac dęzmát venni: ott pediglen az à kiröl bizońság vagyon hogy él.

9 Es (hogy így siöllyac,) az Abrahamban meg dęzmáltott az Leuijs, ki dęzmákat siokott venni.

10 Mert az męg az ö attyánac ágyékában vala, mikoron eleibe meñe Abrahamnac Melchisedec

11 [d] Hogy ha pediglen az Leui nemzetségében való Papság által vólt az tökélletesség: (mert ez alatt adatott à népnec à töruéń,) mi siükség vólt az vtán mondani hogy más Pap támadna Melchisedeknec rendi sierint, és nem Aaron Papnac rendi sierint.

12 [e] Minec vtánna azért az Papság el változott, siükség hogy az töruéńnekis változása légyen.

13 Mert

Gen. 14

a: Az Christus papsagarul valo irattatasra teer, mellyet el kezdet vala az 4 Caput vegen. Miuel hogy pedig az ö bessedet az mondason fundala. Te vagy öröcke valo pap ez Melchisedec papnac rendi sierint, azert az Melchisedec tulaydonsagit visgallya, hogy meg esmertessec mis modon legyē Christus, Melchisedech rendi sierint valo pap. Elösser azt mongya, hog Melchisedech kiralis papis volt, azonkeppen Christus Masodsor, igassagnac es bekesegnec kiralya volt, azonkepen. Christus, Harmadsor, sem attya, sē ania, sem nemzetsege nintsen Melchisedecnec, miuel hogy nem irattatotmeg, azonkeppen Christus Istensege sierint anyanelkül valo, embersege sierintatya nelkül valo, es öröcke valo pap.

b: Melchisedech nezue nagyob volt Abrahamna, mert Abrahamtul dezmat vöt, es Abraham neki dezmat adot. Masodsor. Az Leuitac, dezmat vessnec, de az ö attyokfiaitol, Melchisedech pedig idegen lenen vött dezmat Abrahamtul Harmadsor Melchisedech meg aldotta Abrahamot, tehat vgis nagyob nalanal. Hogy ha pedig Abrahamnal nagyob, tehat minden fiainalis nagyob.

c. Bizonittya hogi nem tsac Abrahamnal hanem az Leuitaknalis nagyob Melchisedech. Elösser, mert az Leuitac halandoc. Melchisedechet pedig vgy iria az irat, mint öröcke lötte. Masodsor, mert az Abraham agic Ruben az Leuit meg dezmalta. Annac okaert miuel hogy Christus Melchisedech rendi sierint valo pap köuetkezic hogy mindeneknel nagyob.

d: Ez idrig meg bizonitotta Christust leñi prophetanac kiralnac, papnac, ez vtan rēdel sol mindenic tiztnec meltosagarol, es meg mutattya hogy azoc egyebekben arniec sierint voltac, de Christusban valoba. Elösser pedig sol az papsagrol es meg bizonittya, hogy az Leuitac papsaga, nem volt tökelletes, illyen erösseggel. Ha az Leui nemzetsegeben valo papsag tökelletes volt volna, nem valtozot volna el. De el valtozot. Azert nem volt tökelletes Hogy pedig elvaltozot, ezzel bizonittya, mrt az irat az Melchisedech rendi sierint valo papsagot az Iuda nemzetiben helhezteti Nem maradhat pedig eggyüt meg, mind az kettö az Leui es Iuda nemzetiben valo papsag.

e: Azt mondgya hogy ha az papsag el töröltetet, mikeppen hogy elis töröltetet, tehat az töruenis mely az papsag melle adatot vala annac meg erössisetenec okaert, el töröltetet, halott az töuenenyen erti az papsag, mellet valo Ceremoniakat.

13 Mert az, az kiről ezec mondatnac, más nemzetſégből való, melyből ſenki nem ſiólgált az óltárnac.

14 Mert niluán való dolog, hogy az Iuda nemzetſégéből támadott az mi Wrunc, melly nemzetſégre nézue, ſemmit nem ſiólt Moſes az Papſágról.

f: Másodic bizonſág, hogy az Leui nemzetſegében való papſág, nem volt tökelletes. Mert az teſtimelynec parantſolattya teſti volt, es azoc az papoc el mulando kell (elött Pappá hanem halhatatlan

15 f Mely dolog annális inkáb meg tettzic abból, hogy Melchiſedec ſierint támad más Pap.

16 Ki nem az töruény ſierint, életnec ereiéből.

ſó es teſti Cerimoniac altal ſenteltetec fel. De az Chriſtus papſaga ſelhi es ſſenſ teleknec aiandekiual henetteret fel es örökce valo, mint az David bizonittya.

17 Mert ezképpen téſien bizoníságot: Te vagy öröcké való Pap Melchiſedecnec rendi ſierint.

18 g Mert ez elébbi parantſolat el töröltetic, miuel hogy erötelen és haſiontalan.

Pſal. 110 g: Harmadic erőſſeg Mert az Leui nemzetſegében való papſag haſontalan es erötelen volt, miuel bóg meg nem ſenteltenkit, az az, nem vitt az tökelleteſſegre. Eunec elenebe veti az Chriſtus papſagat es arroi mondgya

19 Mert ſemmiben nem vitt tökélleteſſégre az töruény, hanem az máſonnan vött remény ſég, mellynec általa közelgetünc Iſtenhöz.

20 h Es miuel hooy nem ęskünuésnélkül vagyon.

21 Mert amazoc eskünuésnélkül löttenec Papocká: ez pedig len eskünuéſſel, az által az ki néki ezt monda: Meg eskütt az WR és megnem báñya, te vagy öröcké való Pap, Melchiſedecnec rendi ſierint.

hogy abban való remenſeg altal közelgetönc Iſtenhöz.

h: Negyedic erőſſeg. Az Chriſtus papſaga Iſten eskünueſeuel erősitetetet meg, honnet azt hozza ki, hogy mikeppen vagyob, es betsülletesb Chriſtus Aaronnal, azonkeppen betsülletesb ſönuetſegnec közbe iaroia.

22 Ennyéuel drágab ſiöuetſegnec lött közbe iáróia az Chriſtus.

23 i Es amazoc ſokan löttenec Papocká, miuel hogy az halálnac miatta öröcké meg nem maradhatnánac.

i: ötödic erőſſeg. Az Leui nemzetiben való papoc ſokan voltac, mert az halal miatt öröcke valo papoc nem lehettec. De Chriſtus öröcke valo.

24 De eznec miuel hogy öröcké meg marad, öröcké való Papſága vagyon.

25 Minec okaért megis tarthattya mindeneſtül fogua azokat, az kic ö általa iárúlnac Iſtenhöz, mert mindenkoron él, hogy eſedezzéc ö éröttec.

k: Hatodic erőſſeg. Azoc bünöſöc voltac, tiztatalanoc, kiknec az ö magoc büneiertis aldozniocz kellet, Chriſtus tizta, maculanelkül vala.

26 k Mert illyen Papi feiedelem illet vala minket, Szent, ártatlan, ſieplönélkül való, az bünösöktöl el válaztatott, éſki az égeknél magaſſágosb vólna.

27 Kinec ne lenne ſiükſég minden nap, mint amaz Papoknac, elöſier az ö maga büneiért áldozni, annac vtánna az köſſégnec büneiért. l Mert azt egyſzer meg tſelekedte, mikor magát meg áldozta.

l: Hetedic Azoc giakorta aldoztac bar mochal mind magokert, mind az nepert, Chriſtus egyſzer, magaual, nem magaert, hanem az emberekert, mert azoc erötelenec voltac,

28 Mert az töruény Papokat rendel az erötelen emberekből: de az töruény vtán való eskünués. nec beſiéde, m az Fiut, ki öröcké való papſágra ſienteltetett.

Chriſtis pedig öröcke valo papſagra ſienteltetett.

m. Nyolczadic erőſſeg. Az Chriſtus papſaga az töruenyvtan rendeltetic. Tehat á töruenyben való papſagot az vtolso töruenyel törli, mert az el törli az elsőt.

VIII. Réſz.

1 AZoknac a pedig ſummáia az mellyeket mondunc

a: Az felső Capuban valo erőſſegekhez megis hazrom erőſſeget vagyt, mellyeckel bizonittya az Chriſtus papſaganac meltoſagat. Első ez. Mert az mi papúnc az magaſsagot Iſtennec iobian emeltetet mennyekbe.

dunc, ez: hogy nékünc olly Papi feiedelmünc vagyon, ki amaz mennyei ditsöséges sięknec iobiára ült.

2 [b] Az mennyei Sanctuarium siolgáia: [c] és amaz igaz Sátornac, mellyet az Wr siegezett fel, és nem ember.

3 [d] Mert minden Papi feiedelem, aiándokoknac, és áldozatoknac fel vitelére rendeltetic: azért siükséges vólt, hogy eñekis lenne az mit adná áldozatra.

4 [e] Mert ha ez földön vólna, męg Papis nem vólna, mig amaz Papoc helyeken maradnánac, kic az töruény sierint áldoznac aiándokockal.

5 Vgy mint kic à mennyei dólgoknac példaiánac és árnyékánac siolgálnac, à miképpen Isten mondotta Mosesnec: mikoron az Sátort el akarná végezni, meg lásd (vgy mond,) hogy mindeneket tsinály az példára melly mutattatott te néked az hegyen.

6 [f] De most (az mi Papi feiedelmünc,) annyéual drágab siolgálatot nyert, mennyéuel drágab siöuetségnec közbe iáróia, mellj drágab igéreteckel ékesitetett meg.

7 Mert ha amaz elsö olly vólt vólna, melljben semmi fogyátkozás nem vólt vólna, semmiképpen nem vólt vólna à másodiknac helye.

8 Mert vádoluán öket (az Prophéta) igy siól: imé napoc iönec azt mondgya az Wr, és kötec az Izraelnec és az Iudánac házáual wy siöuetséget.

9 Nem az siöuetség sierint, mellyet sierzettem vólt az ö attyockal, az melly napon az ö kezeket fogám, hogy ki hoznám öket Ægyptumból: mert ök nem maradánac meg abban az én siöuetségemben, és én meg vetém öket, azt mondgya az WR.

10 Annac okaért ez à siöuetség, az mellyet kötec az Izraelnec házáual az napoc vtán, azt mondgya az WR: bę nyomom az én töruényemet az ö elméiekbe, és az ö siiuekbe bę irom: és lésiec nékiec Istenec, és ök énnékem én népem.

11 Es nem tanittya ki ki mind az ö felebaráttyát, és kiki mind az ö attyafiát, ezt monduán: esmérd meg az Wrat, mert mindnyáián meg esmérnec engemet, ö közöttöc való kitsińtöl fogua, mind az ö köztöc való nagjiglan

12 Mert kegyelmes lésiec az ö álnokságoknac és az ö bünöknec, és az ö álnokságokról meg nem emlekezem többé.

13 [g] Mikoron wy siöuetséget mondott, az elsöt houá tötte, az mi pedig ôuá lésien és meg vénhesiic, közel vagyon àhoz, hogy semmié légyen.

9. Rési.

b: Masodic. Az Leui nem zetsegeböl valo papoc ßolgac voltac fölai haylokba, Christus ßolga az mennyei haylokban. Vagy azoc földi dolgokban, voltac ßolgac, Christus az mennyei dolgokban.

c. Harmadic Az Leui papiai romlando satorban voltac ßolgac, Christus dragab satort hordoz, tudni illic az ö testet.

Exod: 28. d: Okat mondgya, miert ke let à Christusnac testenec lenni, hogy tudni illic, volna minel aldozni.

e. Annac adgya okat, miert monda hogy az mi papunknac, az mennyei haylokban kell lenni. Mert vgy mond, ha ez földön volna, meeg a Leui papoc helyeken allananac, kiknec papsagoc arnyeka volt az igaz papsagnac, mellyet bizonit Isten mondafaual.

f: Lehet ez negyedic erösseg, ez Caputban az Christus papsaganac meltosagarol. Az dragab ßöuetsegnec dragab az közbe iaroiais. Az wy Testamentum ßöuetsege, dragab az ö Testamentomenal, tehat az wy Testamentomnac közbe iaroiais dragab. Hogy pedig dragab az wy Testamentum ßöuetsege azzal bizonittya, mert dragab igeretekböl all. Mas az hogy ha tökelletesseg volt volna az ö Test: ßöuetsegeben, el nem valtozot volna. Hogy pedig el valtozot Ieremiasbol bionittya Azert immar bizonittya az Apastal, hogy mikeppen dragab az wy Testamentum papsaga az ö Testamentum papsaganal: Azonkeppen az wy ßöuetsegis dragab az önal, &c.

g: Be rekezti beßedet, es az Isten mondasabol vött erösseggel bizonittya az ö Testamentumnac erötlenseget es el töröltetesét. Mert azt mondgya, hogy wy ßöuetseget ßeorez.

IX. Rész.

1 AZért [a] bizony az, hogy az elsö siöuetségnekis vóltanac Isteni tizteletre rendel tetett Ceremoniai, és ez világi Sanctuariumia.

2 Mert Sátor eppittetett vala, az elsö, az melyben valánac az giertya tartóc, az aztal, az sient kenyerec, mely (elsö sátort,) sientnec hijttanac.

3 Az közép kárpiton belöl pedig vala az Sátor, mellyet neueznec vala sienteknec sienténec.

4 Melyben vala az arany temie nezö, és az siöuetségnec ládáia, melly minden felöl arannyal bę buritatott vala, melyben vala az arany veder Mannáual tele, és az Aaronnac meg virágzott vesisieie, és az siöuetségnec táblai.

5 Az ládán fellül pedig, az ditsöségnec siárnyas Angyalai, kic árnyékockal bę fedezic vala az ládánac fedelét: mellyekröl nem kel mostá sióllanunc eggjenkent

6 [b] Minec vtánna pedig ezec így rendeltettec, az elsö sátorban mindenkoron bę mennec az Papoc, kic az Ceremoniáknac tizteletiben foglalatosoc.

7 Az másikban pedig minden esitendöben egysier tsac az fö Pap, vęrrel pedig, mellyel áldozic ö magaért, és az népnec büneiért.

8 [c] Mely által az sient lélec ezt ielentette, hogy meg nem nyilatkozott męg az sienteknec vtoc, miuel hogy az elsö sátor męg helyén állana.

9 [d] Mely példa vala ackori ielen való idöhöz képest, melyben aiándokockal, és áldozatockal áldoznác, mellyec az lelki esméretben nem sientelhetic meg az áldozót.

10 Es (helheztetett vala) ételekben, itálokban, és külömb fęle mosodásokban, és külsö rend tartásokban, mellyec à meg iobbitásnac ideiéig vettettec vala (az Izraelitákra.)

11 [e] Minec vtánna pedig az Christus, az köuetközendö ióknac fö Papia el iött vólna, nagyob és tökélletesb sátor által, nem kęzzel tsinált, az az, nem ez külsö éppitésnec sátora által.

12 Sem pedig nem bakoknac, és tulkoknac vérec által, hanem az ö tulaydon vére által, ment bę egysier az Sanctuariumba, minec vtánna öröc váltságot talált vólna.

 13 Mert

a: Az felsö Caputban az Ieremias mondasabol bizonita az Apastol, hogy az ö Testamentumnac vagy ßöuetsegnec el kellet töröltetni, miuel hogy Isten mast igert volna. Itt immar bizonyos keual keppen valo peldakban vgyan azont bizonittya, hogy tudni illic, ha az ö Testamentumnac el kellet töröltetni, tehat az Ceremoniaknakis el kellet töröltetni, miuel hogy azoc kö uetkezendö dolgoknac arnyeki voltac. Es azert az Apastal erössege. Az ö Testammtum el töröltetet. Az Ceremoniac pedig az ö Testamentumhoz valoc voltac tehat azoknac el kellet töröltetni Masodic. Az arnyekoknac el kell mulni, mikor azoknac valosagoc el iö. De az ö Testamentumbeli arnyekoknac valosaga, (à Christus) elött. Tehat az arnyekoknac el kell mulni &c. Emlekezic pedig az Isten ßatorarul, minden benne valo Ceremoniackal egybe, es az aldozatokrol, hogy meg ielentse azt hogy ha azoc el töröltettec, az többi inkab el töröltetet. Num: 17. 1. Reg: 8 2. Par: 5. Exod: 15. b. Az aldozatokrol ßol, mellyeket ket rendebelieknec mond: Az elsö rendbelies az minden napi aldozatoc. Az masic rendbeli az mely egyßer leßen vala eztendöben.

c: Meg mondgya mit peldazot ez hog eztendöben ö maga ment be az satornac belsö reßebe à fö pap, egyebekei ki rekeztuen, tudni illic, hogy az ßienteknec meny orßagra valo vtoc, (mellyet peldazot az satornac belsö reße) meg nē nilat kozot meg az olliā laldozatoc altal, mert ezac egyedül ment az fö pap egyebeket ki rekeztuen. es minec vtanna ki iött, esmet be zarlotta azt hogy senki oda ne mehetne.

d. Okat ßamlallya az ö Testamentum Ceremoniai altal, miert nem nilatkozott meg az mennyeknec vta. Elsö oka, mert azoc peldac, vagy arnyekoc voltac. Masodic: Mert az embernec lelket nem tiztithattac meg. Harmadic, Mert nagy reßre etelböl italbol es mosodasokbol allottac azoc az Ceremoniac. Negyedic, mert ideig valoc voltac, mig tudni illic, azoc meg valt oznanac. Leuit: 16 Num: 19.

e: Ez elött nagy erössegeckel meg bizonita, hogy az wy Testamentomnac mind papsaga mind ßöuetsege betsülletesb az ö Testamentomenal: Immar vißontag egybe veti az ket Testamentum papiat, hogy meg esmertessec, hogy aldozattyais az wy Testamentumnac dragab az ö test: aldozattyanal Az az: Meg mondgya az ö Testamentumban valo Ceremoniaknac valosagat, hogy az Ceremoniackal el vonuan à Sidokat, Christusboz kapczollya öket, &c. Aaron testi dolgokban volt ßolga, Christus lelkiekben es öröcke valokban. Aaron kezzel ezinalt sator altal ment be kezzel tsinalt satorba Christus menybe ment az ö testenec satora altal. Aaron barmoc vereuel, Christus ö maga vereuel. Aaron minden eztentöben egyßer, Christus czac egyßer.

na, kellet vólna ő néki gyakorta ſenuedni világ teremtéſétől fogua,) hanem moſt egyſier ielent meg ő magának meg áldozáſa által, ez világnac vtólſo réſiében, az bűnnec el törléſére.

27 Es miképpen hogy el végezett dolog az emberec között, hogy egyſier meg hallyanac, az után itélet léſien.

n: Chriſtuſnac maſodic el iöueteleről valo bizonſag, mellyet mond azocel len à kic az ő egyſier meg lőtt aldozattyaual meg nem elegeſſnec.

28 Azonképpen Chriſtuſis egyſier meg áldoztatuán, hogy ſokaknac bűnöket el venné, [n] máſodſior bűnért való áldozatnélkül meg láttatic azoktól az kic őtet váriác, azoknac iduőſſégekre.

X. Réſz.

a: Annac adgya okat, miert kellet à Chriſtuſnac meg ielenni ez vtoiſo idő ben az ő aldozattyaual. Mert vgy mond az aldozatoc az em bereknec bűnöket el nem vehettec.

1 MErt [a] az töruény, melly az kőuetkőzendő iöknac árnyéka volt, nem az valóſágoknac ki mettzet formáia, azockal az áldozatockal, mellyeket eztendőnként vgyan azonokat áldoznac: ſoha meg nem ſientelheti azokat az kic azokhoz iárúlnac.

b: Bizonittya hogy az aldozatoc nem vőttec el az bűnt. Mert vgy mond ha el vőttec volna az bűnt, meg ſűntec volna az aldozatokrul.

2 [b] Mert ha kűlőmben volt vólna, meg ſiűntenec vólna az áldozattól, miuel hogy az kic áldoztanac és meg tiztúltanac vólna egyſier, ſemmi bűn az után az ő lelkeket nem vádolta vólna.

Pſal: 40.

3 [c] De ez áldozatokban, minden eztendőnként az bűnöknec elő ſiámlálá léſien.

c: Maſodic bizonſag, az aldozatokban minden eztendőkint ſiamlaltac az ő bűnöket.

4 [d] Mert lehetlen dolog hogy

d: Harmadic, mert nem lehetſeges hogi az barmoc vere el tőrőllye azbűnt, mert ninteſen egyenlőſeg az bűn közőt es az barmoc vere közőt.

à koſoknac és bikáknac vére el vegye az bűnöket.

5 [e] Minec okaért mikor ez világra bę iött vólna, azt mondgya: az áldozatot és az aiándokot nem akartad, teſtet formálál pedig énnékem.

e: Negyedic, David mondgya Chriſtus keppeben, hogi nem akarta Iſten bűnert az aldozatot, hanem teſtet formalt neki, hogy abban hallyon meg az bűnert.

6 Az baromnac egéſi áldozatyát, és az bűnért való áldozatot nem keduelte.

7 Ackor mondám, imhól vagyoc én, (az könywnec kezdetiben meg irattatot én felőlem,) hogy az te akaratodat tſelekedgyem Iſten.

8 Mikor előſier azt mondotta vólna, az áldozatot, és az aiándokot, az baromnac egéſiſien való meg égetéſét: és az bűnért való áldozatot nem akartad ſem keduelted, (mellyec az törueny ſierint áldoztatnac.)

9 Az után azt mondotta: imhól vagyoc hogy tſelekedgyem Iſten az te akaratodat, el törli az elsőt, hogy az vtólſót állaſſa.

10 Mely akaratnac általa meg ſientelcettűnc az Ieſus Chriſtuſnac teſténec egyſier való áldozattyának általa.

f: El akaran vegezni Chriſtus az papſagarol. es aldozattyarol valo beſzedet, eſmet egybe veti Chriſtuſt az ő Teſtamentumbeli papockal. Az gyakorta vagyan azon aldozatockal aldoznac, Chriſtus az ő teſteuel. Azoknac aldozattyoc nem veſſic el az bűnt. Az Chriſtus aldozattya el veſi, es meg ſientel mind örőcke.

11 [f] Annac okaért minden Pap, elő áll minden napon tſelekedvén és vgyan azon áldozatockal áldozuán gyakorta, mellyec ſoha az bűnöket el nem vehetic.

13 f Mert ha az bikáknac és az bakoknac vere, és az ŭsiŏ boriunac hamma el hintettetuén az tiztátalanokra, meg sientelte ŏket az ŏ testeknec tiztaságára.

14 Mennyéuel inkáb az Christusnac vére, ki az ŏrŏcké való lélec által, ŏnnŏn magát ártatlan léuén, meg áldozta az Istennec, meg tiztittya az ti lelketec esméretit az meg hólt tselekedetektŏl, hogy siolgállyatoc az élŏ Istennec?

15 g Es azért az wy Testamentumnac kŏzbe iáróia, hogy meg haluan azoknac az bŭnŏknec vál tságáért, mellyec vóltanac az elsŏ Testamentum alatt, az hiuatalasoc, az ŏrŏcké való ŏrŏkségnec igéretit vennéc.

16 h Mert àhól az Testamentum vagyon, siŭkség hogy az Testamentum téuŏnec halála meg légyen.

17 Mert az Testamentum az embernec haláláual erŏss: mert mig él az Testamentum téuŏ, addig az Testamentum erŏtelen.

18 i Innét vagyon hogy az elsŏ Testamentumis nem sienteltetett meg vęrnélkŭl.

19 Mert mikoron az Moses, mind az tŏruény sierint való parantsolatokat el oluasta vólna az kŏsség elŏtt, boriúknac és bakoknac vérét véuén, vízzel és veres gyapiúual, és Isoppal egybe, mind az kŏnyuet, mind az egési kŏsséget, egysier s. mind meg hinté.

20 Monduán: ez az Testamentumnac vére, mellyet parantsolt néktec az Isten.

21 Annac felŏtte pedig à Sátortis, és mind az sient edényeketis hasonlatos képpen vérrel meg hinté.

22 Es mindenec kŏzel, vérrel tiztitatnac meg az tŏruény sierint: és az vér ontásnélkŭl nem lésien az botsánat.

23 k Annac okaért siŭkség vólt, hogy az mennyei dolgoknac példai, illyen állatoc által tiztitassanac meg, az mennyeiec pedig drágab áldozatockal, hogy nem mint az oc vóltac.

24 l Mert nem kęzzel tsinált Sanctuariumba ment bę az Christus, melly példáia vólna az valóságosnac: hanem az mennyekbe ment, hogy meg ielennyéc most Istennec elŏtte mi érŏttŭnc.

25 Sem pediglen (nem azért ment bę,) hogy gyakorta áldoz za meg ŏ magát, miképpen az fŏ Pap minden eztendŏbe bę mégyen az sient házban idegen vérrel.

26 m (Mert ha kŭlŏmben vólna,

f: Bizonittya, hogy Christus az ŏ vere altal ŏrŏc valt sagot talalt. Ha vgy mod barmoknac, vereknec es hamuiok nac olly ereie volt, hogy az kic azzal meg hin etnenec, kŭlsŏ keppen tiztanac itel tetnenec. Sockal inkab az Christus vere hatalmas arra, hogy az mi lelkŭnket meg tiztitsa, mert vgy embernec vere, hogy Isten fianakis vere, es meg tiztitasra valo ŏrŏc erŏuel fel ekesitetet.

g: Ertelme ez miuel hogi az barmoknac vere el nē tŏrŏlhetne, à regen igert sŏuetseget, mellyet peldaztac az regi Ceremoniac, Isten most be tellyesitette, melnec altala az bŭn el tŏrŏltetnec, à menyorssag meg nittatnec, honnet meg tetszic, hogy az regi atyakertis ontotta az ŏ veret, Mert vtolso sŏuetsegnec neuez tetic ez wy Testamentū, nem à bŭnnec botsanattyara nezue, hanem az idŏre nezue, melyben Christus el iŏtt.

h: Okat mondgya miert kellet ez sŏuetsegnec meg erŏssitetni az kŏzbe iaro vereuel. Mert ez sŏuetseg az halalert hasonlo az Testamentumhoz, hogy azret az erŏs lenne, kellet vereec omlani es halalnac lenni.

i: Masodic oka. Mert az ŏ Testamentomis verrel sientelettet meg.

k Hogy vala ki azt ne mŏgya hogy az o Testamentum nem sientelettet meg Christus vereuel, azt mondgya hóg az ŏ test miuel hóg test: es romlādo allatbol valoc voltac, melto es illendŏ volt, hogy barmoc vereuel sienteltessec meg. Az wy Testamentū miuel hóg mennyeiekbŏl az illēdŏ volt hogy amazoknal dragab verrel sientelteltessec meg.

l: Azt mutatya meg hogy mindenec dragabbac az wy Testamentumban. Mert Aaron kezzel czinalt satorba ment. Christus mennyeiekbe, Aaron az lada eleibe. Christus Isten eleibe. Aaronidegen verrel mēt be Christus az ŏ magaieual. Aaron mindē eztendŏben egysser, Christus czac egysser.

m: Annac ad gya okat, miert kellet Christusnac egysser aldozni. Mert miuel hogy vilag kezdetitŏl fogua kellet à bŭnnec el tŏrlese, Christusnac gyakorta kellet volna meg halni, ha minden bŭnert aldozni kellet volna, miuel hogy bizonyos dolog hogy czac az ŏ vere altal tŏrŏltetic el az bŭn. Az ember pedig czac egysser halhat meg. Azert miuel hogy Christusis ember volt, egysser halhatot meg. Nem kellet tehat es nem kell az ŏ aldozattyanac meg kettŏztetni.

Deut: 32. p: Negyedik oka. Az Úrnak bosszúlat all, es röttenetes az ő kezebe esni.

30 p Mert tudgyuc azt, az ki ezt mondotta: én dólgom az bosszúiú állás, én meg fizetem, azt mondgya az WR: Es esmét az WR meg itéli, (úgy mond) az ő népét.

31 Röttenetes dolog az élő Istennec kezébe esni.

q: Ódódic oka. Miért iol kezdettetec. Azért szemeremmel hatra allanotoc, hóg pedig iol kezdettec volt, azzal bizonittya, mert habo rusagot szűnd tec az Euangelium mellet.

32 q Emlekezzétec meg ez előtt való napokról, mellyekben minec vtánna meg világositattatoc vólt, az háboruságoknac nagy tusakodását szenuedtétec.

33 Egy képpen pedig, mikor gjalázatockal nyomoruságockal az piátzra vitettettetec elő: egy képpen pedig, mikoron társai jöttetec azoknac, az kic az nyomoruságos állapatban vadnac.

34 Mert az én fogságimonnis én velem egyetemben bánkodtatoc, és az ti iósiágtoknac sákmán lását nagy örömmel vöttétec, mi uel hogj tudnátoc, hogj ti néktec drágab és maradandób iósiágtoc vagyon mennyekben.

r: Befedet el vegezuen ints őket az hitben valo alhatatossagra.

35 r Ne vessétec el annakokaért az ti bizodalmatokat, mellynec nagy aiándokozása vagyon.

s: Első oka az intesnec, Isten keuannya es akarja az hitben valo tőkelletesseget.

36 Mert siükség néktec az bekeséges türes, s hogy minec vtánna az Istennec akarattyát tselekedenditec, t el vegyétec az igéretet.

t: Masodic oka, hogy az igeretet el vegyec melynec be tellyesedesi hamar lesan. Abac: 2.

37 Mert még egy keués, tsac egy keués idő vagyon, és az ki el iduendő, el ió és nem késic.

u: Harmadic oka, mert az igaz ember hitből el.

38 u Az igaz ember pedig hit által él: és valaki el vonandgya magát, az ollyant az én lelkem nem kedueli. x

x: Negyedic, mert a ki meg nem marad a hitben azt ne kedueli az en lelkem.

39 y De mi nem ollyac vagyunc kic magunkat el vonnyuc vesedelemre, hanem ollyac kic hígyünc az mi lelkünknec iduősségére.

y: Biztattya őket hóg meg maradnac az hitben mind vegig.

XI. Resz.

a: Mint az fel ő Caputban az Sidokat a hitben valo tő kelletességre. Ez immar az hitet irja meg az ő tereitől, hogy tudni illik az mellyec ezt remenségben vadnac, ez let hatatlanoc, azokat nekünc nagy bizonyosson mutattya, mely dologra soc peldakat hoz, &c.

1 Az a hit pediglen az olyan dólgoknac valósága, az mellyeket reménlünc, és az melly dólgoc nem láttatnac, azoknac bizonyos mutatóia.

2 Mellyért ió bizonsággal ékesitettec meg az mi elöttünc való attyác.

3 Hit által értyüc hogy teremtetett ez világ Istennec beszéde által, hogy az láthatatlanokból, láthatóc lennénec.

4 Az Abel hit által áldozott Istennec betsösb áldozattal, hogy nem mint Cain, melynec általa bizonságot vött, hogy igaz vólna, mikor az Isten bizonságot tenne az ő aiándokiról: és énnec általa, meg haluán mégis szól. b

Gen: 1. Gen: 4.

b: Nez az Isten mondasara. Az Abelnec vere kialt en reiam.

5 Hit által ragadtatott el az Enoch, hogy ne látná halált: és meg nem találtatott, miuel hogy által vitte vala ötet Isten, mert minec elötte által vitetnéc, bizonságot vött vala, hogy kedues vólt vólna Isten elött.

Gen: 4. Gen: 5.

6 Az hitnélkül pedig lehetetlen dolog, hogy valaki ő nékie kedues légyen: mert az ki Istenhöz iárúl, ennec hinni kell, hogy vagyon Isten, és iutalmat ád azoknac, az kic ötet keresic.

7 Hitnec

12 Ez pediglen egy áldozattal áldozuán, az bünökért, mind örócké ül az Istennec iobián.

g: Hogy vala az azt ne mondana hogy meg mind a bün, mind az halal raitunc vagyon, azt mongya hogi az Chriſtus valiſaganac tellyes ereiet achor lattiuc meg, mikor minden ellenſegi neki talpa ala vettetnec.

13 g Az mi ide elö vagyon azt váruán, miglen az ö ellenſégi az ö talpa alá vetteſſenec.

14 Mert eggyetlen egy áldozattyaual tökélleteſſecké tötte mind öröcké azokat, az kic meg ſienteltetnec.

15 h Bizonſágot téſien pedig mi nékünc az ſient lélekis, mert minec vtánna elöſier ezt mondotta vólna.

h: Hogy ezac az Chriſtuſnac egy áldozattyaual löttünc tökéletesecke, bizonittya meg az Ier. emias mondaſaual, honnet azt hozza ki, hogy az hoioc az bünök nec borſanattya vagyon, nem kell többe az bünert valo áldozat.

16 Ez az én ſiöuetſégem mellyet kötec ö vęlec az napoc után, azt mondgya az WR: az én törueénimet adom az ö ſiuökbe, és azokat bę irom elméiekbe.

17 (Az után így ſiól: és az ö bünökröl, és álnokſágokról többé meg nem emlekezem.

18 Az holott pediglen az bünöknec botlánattya vagjon, nem kel többé bünért való áldozat.

i: Minec vtanna el vegezte az Chriſtus papſagarul, es áldozattyerul valo traſtalaſat, Immar azt mondgya, hogy moſt nę rekeztetünc ki á ſient hay lokbol, hanę menetelünc vagyon az valoſagos ſatorba, az az, menybe nekünc, kic nem barom verrel, hanem Chriſtus vereuel tiztitattunc meg, es nem rekezt ki minket az mi papunc, mint az Aaron ki rekezt vala egyebeket, mikor be megyen vala az ſient hay lekba, hanem az ö teſtenec bayloka altal be viſen minket menybe.

19 i Miuel hogy azért atyámfiai ſiabadſágunc vagyon, az Istennec ſient házába való bę menetelre, az Ieſuſnac vére által.

20 Az vton mellyet ſientelt mi nékünc, wy és élö vt gyalánt, az kárpit által, az az, az ö teſte által.

21 Es (miuel hogy vagyon) k: Meg tanit, mimodon kelliuen az Ieſus Chriſtuſnac is tetemenit vazzanc kap nagy Papunc, ki az Iſten házának feiedelme.

22 k Iárúllyunc igaz ſiiuel, és hitnec bizonyos bizodalmáual, az gonoſi lelki eſmérettöl meg tiztult ſiiueckel.

23 Es meg moſuán teſtünket tizta vízzel, tartſuc meg az mi reménſégünknec tántorgáſnélkül való vallaſát, mert igaz az, az ki igéretet tött.

24 Es egy máſt betsüllyüc, hogy magunkat fel inditſuc az atyafiui ſieretetre, es azió tſelekedetekre.

25 l El nem hagyuán az mi gyülekezetünket, miképpen ſiokáſoc némelyeknec, hanem intuén egy máſt: m annyéualis inkáb, miuel hogy láttyátoc, hogy amaz nap el közelget.

26 n Mert ha ſiabad akaratunc ſierint vétkezünc, az igaſſágnac eſméretinec vtánna, nintſen az után az mi büneinkért áldozat.

27 Hanem az itéletnec néminęmö várása, és az tüznec lángia, melly meg emézti az Iſtennec ellenſégit.

28 o Az ki meg veti az Moſesnec töruényét, minden irgalmaſſágnélkül, kęt auagy három tanúnac bizonſágára, meg ölettetic.

29 Menyéuel alíttyátoc, hogy keményb büntetéſre itéltetic méltónac lenni, az ki az Iſtennec fiát meg tapodandgya, és az ſiöuetſégnec vérét, melynec általa meg ſienteltetett vala, ſem minec alítandgya, és az kegyelemnec lelkét boſſúſággal illetendi?

30 Mert

czolunc, tudni illic, igaz es tökelletes hitnec altala, melnec bizonyos iele es gyümölcſe bönünc, az mi meg ſentelte teſtunc, melltet nemez gonoſ lelki eſmerettöl valo meg tiztulaſnac, es vizben valo meg meſolaſnac, melyből ſarmazic az remenſeg es az atyafiui ſieretet.

l: Inti áket hogy az gyülekezetet, el ne hadgyac wiképpen az Sidoc ſokac va la ezelöttiei á pogányoknac valo irigyſegekben.

m: Első o:, az intezſnec.

n: Masodic oka, az kic az meg eſmert s gaſſagual el ſia kadnac, ſient lelec ellen vet kęznec.

Deut: 19. o: Harmadic oka.

Gen.6. 7 Hitnec általa Iſtentöl meg intetuén az Noe azokról, az mellyec meg nem látattac vala, meg reműluén kéſiité az Bárkát az ő háza népének meg tartáſára: melj Bárkának általa, kárhoztatá ez világot, és az hitből való igaſſágnac örököſe lött.

Gen:12. 8 Hitnec általa, mikor hiuattatott vólna Abraham, engede az Iſtennec, hogy el menne az helyre, mellyet örökſégül veiendö vala: és ki méne, nem tuduán houá menne.

9 Hitnec általa lakéc az igéretnec földén, mint idegen földön, ſátorban lakuán Iſáckal és Iácobual, vgyan azon igéretnec örökösiuel.

10 Mert vár vala olly várost, melynec fundamentuma vólna, melynec meſtere és teremtöie az Iſten.

Gen.17. 11 Hitnec általa az Sárais erőt vön, az ő méhében való fogadáſra, és az ő ideiének kiuöle ſiülé, miuel hogy igaznac ítélte azt, az ki igéretet tött vala.

12 Annac okaértis egytül, és attól vgy mint meg hólttól ſiaparodtanac annyén, menyé az ęgnec tſillaginac ſokſága, és mint az tenger partyának feuénye ſiámlálhatatlan.

13 Hit által hóltanac meg mind ezec, kic az igéreteket el nem vöttéc vala, hanem táuól nézic vala azokat, minec vtánna hittenec vólna, és ragazkodtac vólna azokhoz, és valláſt töttec vólna arról, hogy ők budoſóc és iöueuényec vólnának azon az földön.

14 Mert az kic ezeket mondgyác, níluán ielentic hogy ők házat kereſnec.

15 Hogy ha arról meg emlekeztec vólna, az melyből ki iöttenec vala, vólt vólna ideiec az haza tęréſre.

16 De iob házat kéuánnac, tudni illic mennyeit, annac okaért nem ſiégyenli az Iſten ő Iſteneknec hiuatni, mert kéſiitet vala ő nékiec városſt.

17 Hitnec általa áldozá c meg Abraham az Iſákot, mikor kéſértetnéc, amaz ő éggyetlen egy Fiát, mondom hogy meg áldozta az, à ki az igéreteket vötte vólna. Gen 22. c: Az az, Akara meg áldozni.

18 Kinec azt mondotta vala az Iſten: Iſákban neueztetic teneked az te magod. Gen: 2.

19 Mikor ő magában ezt el hitte vólna, hogy az Iſten azt halálból is fel támazthattya, melj halálból azt, néminęmő haſonlatoſſág ſierint felis vöue.

20 Hitnec általa áldá meg Iſác Iacóbot és Eſaut iöuendö dólgokban. Gen: 27. & 28.

21 Hitnec általa áldá meg Iacób halálának ideién az Ioſéphnec mindenic fiát, és imádá az Iſtent az ő Iſtápiához támazkodván. Gen: 41.

22 Hitnec általa emlekezéc Ióſeph, az ő halálának óráián, az Izrael fiainac ki menetelec felöl: és az ő tetemeiről parantſolatot ada. Gen:50.

23 Hitnec

Exod:2. 23 Hitnec általa rőytetett el Moſes az ő ſiőleitől három hól-
Exod:1.&2. napig, mikoron ſiőletett vólna, miuel hogy látnác ſiép gyermek nec lenni, és nem röttegéc az királynac parantſolattyát.

24 Hitnec általa nem akart Moſesmikor immár öreg vólna, Phárao leányának fiának hiuattatni.

25 Miuel hogy ezt válazta magának, hogy az Iſten népéuel éggyűt nyomoruſágockal illetteténéc, hogy nem mint az bűnnec ideig való haſznáual élné.

26 Vgy mint ki nagyob gazdagſágoknac itélné lenni az Chriſtuſért való gyalázatot, hogy nem mint az Ægyptumbélieknec kéntſeket, mert néz vala az jutalomnac fizetéſére.

27 Hitnec általa hagyá el Ægyptumot, ſemmit nem féluén az királynac haragiától, mert olj erős ſiuel vólt, mint ha látna azt, az ki láthatatlan.

Exod:12. 28 Hitnec általa, tſelekedte az Huſueti báránnac meg ételét, és amaz vérnec ki ontáſát: hogy az ki az elsö ſiülötteket öli vala, öket ne illetné.

Exod:14. 29 Hitnec általa, mentenec által az veres tengeren, mint egy ſiárazon, mellyet mikor az Ægyptumbéliec meg kéſértettec vólna, el nyeletteténec

Ioſ: 6. 30 Hitnec általa romlottanac el az Hyericónac kő falai, mikoron azokat kerültec vólna.

Ioſ: 6. 31 Hitnec általa nem veſie el mind az hitetleneckel egyetembe, amaz tiztátalan életű Raháb, mikoron ió akarattal ſiállására fogadta vólna az kémeket.

32 Es mit ſiálloc többet? mert nem vólna az idő elég hozzáia, ha ſiólnéc Gedeonról, Baracról, Samſonról, Iephteről, Dáuidról, Samuelről, és az Prophétákról. Iud. 6. & 4. 13. & 12. 1. Reg: 1. 12. & 13.

33 Kic hitnec általa orſiágokat meg győztenec, igaſſágot tſelekedtenec, az igéreteket el vöttéc, oroſilánoknac ſiáiokat bé dúgtác.

34 Az tűznec ereiét meg óltottác, fegyuernec elitűl meg menekedtec, erőtelenekből, erőſſec löttec az viadalban, az idegeneknec táborokat el futamtattác.

35 Az aſſioni állatoc fel támadáſnac általa, az ő halottokat, meg nyertéc, némellyeknec bőrőc meg feſiitettec, nem gondoluán az ſiabadúláſſal, hogy drágáb fel támadáſt nyerhetnénec.

36 Nemellyec viſiontag tſufoláſokat és oſtorozáſokat ſenuedtenec annac felötte, kötözéſeket, és tömlötzet.

37 Meg köueztettec, kettő vágattattac, kéſértettec, fegyuerrel le vágattatuan meg hóltanac, búdoſtanac iuhoknac és ketskéknec bűrőben, kic el hagyattattac, ſiorongattattac nyomorgattattac.

38 Kikre nem vólt méltó ez világ: puztában búdoſtanac, hegyeken, barlangokban, és földnec haſadékiban.

39 Es

39 Es mind ezec, minec vtánna ió bizonſágot vöttenec vólna az hitnec általa, az igéretet nem vöttéc el. *d*

40 Miuél hogy az Iſten mi feléliünc neminemü iob dólgot rendelt vólt, hogy mi nállunknélkül, az tökélleteſségre ne iutnánac.

d: Az az, iolehet az igere teknec baſznat el vötec, de az Chriſtus teſtét tanol lattac, mellyet mi az Iſtennec mi ſe élünc valo vegezeſe ſerint niluan latunc, miuel hogy mi nekünc adatot: es iollehet az mit azoc remellettec, el vöttec, mind az altal az ö idueſſegec annil figget, az ki mi nekünc adatot, vgy annira hogy mi nallunknelkül az tökelleteſſegre nem iutottac. Mint ha azt mondana az Apoſtol, ha azoknac illyen hitec volt az kic tanol lattyac Chriſtuſt, ſemerem nekünc, ha ollyan hitönc nem leiend boiot niluan lattyuc Chriſtuſt. &c.

XII. Réſz.

1 *a* ANnac okaért, mijs miuelhogy enni ſoc bizoń ſágoknac fellege áll környülünc, minden terhet le vetuén, és minden környülünc való bünt, nagy álhatatoſſággal az mi elönkben adatott tzélt ki fuſſuc.

2 *b* Nézuén à hitnec Wrára, és el végezöiére, az Ieſuſra, ki az ö elötte való öröm helyébe, ſienuedett kereztet az gyalázatot meg vtáluán, és az Iſten ſiękinec iobiára ült.

3 Gondollyátoc meg azért, kitſoda légyen az, à ki illyen ellene való ſiidalmazáſokat ſienuedett à bünösöktöl, hogy elmétekben el fogyátkozuán, meg ne fáradgyatoc.

4 Mert męg ſiintén az vérig nem tuſakodtatoc, az bün ellen tuſakoduán. *e*

5 *d* El feletkezteteké pedig az intéſröl, melly néktec, mint fiaknac ſióll: Fiam ne veſd meg az Wrnac dorgáláſát, és el ne fáradgy lelkedben, mikor ö töle dorgáltatol.

6 Mert az kit ſieret az Wr, meg dorgállya, valakit fiáuá fogad, meg oſtrozza.

6 *e* Ha az dorgáláſt el ſienueditec, az Iſten ö magát néktec aián lya mint fiainac, mert kitſoda olly fiu mellyet az atya meg nem dorgál?

8 *f* Hogy ha dorgáláſnélkül valóc vattoc, melybe mindenec réſieſec, bizonyára fattyac vattoc, és nem fiac.

9 *g* Annac vtánna pedig, az mi teſt ſierint való attyáinc, mi nékünc dorgálóinc vóltanac, és ökét betsüllöttüc: auagy nem ſockal inkáb engednünc kellé az lelkeknec attyánac, hogy éllyünc?

10 Mert azoc keués ideig, az mint nékiec tettzic vala, minket dorgálnac vala: ez pedig az mi haſinunkra dorgál, hogy réſieſi legyünc, az ö ſientſégének.

11 *h* Minden dorgálás pedig moſtan ióllehet nem láttatic örueudeteſnec, hanem ſiomoruſágoſnac lenni: mind által végezetre az igaſſágnac tſendeſi gyümöltſét adgya azoknac az kic abban gyakorlottac magokat.

12 *i* Annac okaért az ti le erezteti kezeiteket, és az ti reſiketö tęrdeiteket erösitſétec meg.

13 *k* Es az ti lábaitockal egyeneſſen iáriatoc, hogy az ki ſánta, mindeneſtül fogua el ne téueledgyéc az vtról, hanem hogy meg gyogyitaſſéc inkáb.

14 Köueſſétec az békeſéget mindeneckel, és az ſient életet, melynélkül ſenki az WRat nem láthattya.

15 Meg

a: Az felsö Capitbol alkolmaloſſagot veuen, int az hitben valo tökelleteſſegre, es az kereztyeni tezhedesben, valo alhatatoſſagra. annac pedig modgyatit meg mongya, hogy tudniillic minden terhet es bünt le veſſenec. Elsö erösſeget pedig veſſen az regi atyac peldaiabol

b: Maſodic erösſeg. az Chriſtus peldaiabol.

c: Harmadic. Mert az bün ellen vitezkedtec.

d: Negyedic. Iſten akaratya hogy vitezhedgyentec.

e: ö ödic. Az Iſten ielen vagyon ti velettec az haboruſagokban.

f: Hatodic. Ha nem ſienuedtec nem vadtoc Iſten fiai.

g: Hetedic erösség. A teſti atyakis dorgallyac az ö fiokat, kikec ha engedtönc Iſtennec inkáb tartoznac engedelemmel.

h: Nyolczadic. Az hebo ruſagoknac io vege vagyon.

i: Be rekeszti az ö beſzedet, ezimet inteſſel k. Az vton io rohtol vött bəſonlatoſſaggal iuditya öket, hogi egyenesö iarianac, mert ha vgy nem iarnac azt mongya hogi idöuendöbe mindeneſtöl el fogiathoznac.

15 Meg látuán hogy valaki az Wrnac kegyelmétöl el ne ſiakadgyon: [l] hogy valami keſerü gyöker fel neuekeduén meg ne háboritſon, és az által ſokan meg ferteztesſenec.

16 Ne légyen ſenki paráználkodó, [m] auagy el vettetett mint az Eſau, ki egy ételen el adta az ö elſö ſiületéſénec méltóſágát.

17 [n] Mert iól tudgyátoc hogy ö annac vtánnais, mikor az áldáſt viſiſia akarna nyerni örökſég ſierint, meg vettetett vólt, mert nem talált pœnitentiára való helyet, ióllehet nagy köny húllatáſockal kereſte vólna az áldáſt.

18 [o] Mert nem iárúltatoc az tapaztalható hegyhöz, az fel geriedett tüzhöz, az forgó ſięlhöz, az ſetétſéghöz, és az ſięl vęſihöz.

19 Az Trombitánac zengéſéhöz, és az Iſten beſiédénec ſiauához: mellyet az kic hallottác, kértéc hogy többé az nékiec ne ſióllana.

20 (Mert nem ſienuedhetic vala el, az mit Iſten parantſol vala, hogy ha oktalan állat illetendijs az hegyet, meg köueztesſéc, auagy nilackal meg löuödöztesſéc.

21 Az Moſeſis, oly igen röttenetes látás vala, az melly láttatic vala, azt mondotta, el ijedéc, és el remüléc.)

22 Hanem iárúltatoc az Sion hegyéhöz, és az élö Iſtennec váraſához, [p] az mennyei Ieruſálemhöz, és az ſoc ezer Angyalokhoz.

23 Az elſö ſiülötteknec gyülekezetihöz, kic bę irattanac menyben és az mindeneknec biráiához az Iſtenhöz, és az tökélleteſſé lött igazaknac lelkeknec biráiához.

24 Es az vij Teſtamentumnac közbe iáróiához az Ieſushoz, és az reánc hintetett vérhöz [q] mely drágáb dolgokat ſiól hogy nem mint az Abelnec vére.

25 [r] Meg láſſátoc hogy meg ne vtállyátoc azt, az ki ſiól, [s] mert ha azoc meg nem menekedtenec, az kic meg vetic vala azt, az ki Iſten képében ſiól vala ez földön, ſockal inkáb mi, ha azt meg vtállyuc az ki menyben vagyon.

26 [t] Kinec ſiaua ackor meg mozditotta az földet: moſtan pedig hirdeti, ezt monduán: męg egyſier én meg mozditom nem tſac ez földet, hanem az ęgetis.

27 [u] Hogy pedig azt mondgya, męg egyſier, ielenti az álhatatlan dólgoknac, tudni illic az teremtetteknec el vételét: hogy meg maradgyanac az mellyec álhatatoſoc.

28 [x] Annac okaért az mozdithatatlan orſiágot fel véuén, tartſuc meg az kegyelmet, melynec általa vgy ſiolgállyunc Iſtennec hogy néki keduesec legyünc, félelemmel és tiztelettel.

29 Mert az mi Iſtenünc meg eméſitö tüz.

l: Arra inti öket hogy az ö felebarattioknac idueſſegekröl gondgioc legyen, hogi az Iſten kegyelmetöl el ne ſzakadgyanac, mely vgy lehet ha el tauoztattiac az hamis tudomant es az feſlet eletet, mert azt erti az keſerö gyökeren.

Gen. 25. & 27.

m: Inti öket hogy ez vilagiakert az mennieieket el ne hadgioc mint az Eſau.

n: Okat adgia mondaſanac mikeppen Eſau nē talala meg az aldaſt azonkeppen az kic moſt az mennieieket el adgyac az teſtieken.

Exo. 19. & 20

o. Maſodic oka miert nē kell el vetnönc az Iſten kegyelmet mint Eſau. Mert az Iſtennec kegyelmeſſege es io voltaſockal böneb az vij Teſtamentumban, hogi nem az törueny alat.

p: Ertelme ez hogy mi az Angialoknac, az Patriarchaknac, es az hiueknec lelkeknec tarſaſaga közze ſzamlaltattunc, mikor az Euangelium altal minket Chriſtus hozzaia hij.

q: Egybe veti az Chriſtus veret az Abel vereuel, es azt ennel dragabnac mondgya, mert az Abel vere boſſu allaſt keer, de az Chriſtus vere Iſtennel valo bekeſeget.

r: Inti az ſidokot hogy az Chriſtus ſzauat meg ne veſſec.

Agg. 2.

s: Elſö oka inteſenec. Az kic Moſeſt meg vetettec, meg büntettettec, ſockal inkab az ki meg veti Chriſtuſt.

Deut. 4.

t: Maſodic oka. Mert az Moſes ſzaua az földet meg indittya vala, De az Chriſtuſe az mennietis meg indittya.

u: Harmadic oka. Az föld es menij el mulnac, de az Iſten beſzede meg marad.

x: Inti öket hogy az Chriſtus birodalma ala adgyac magokat, es az Iſten kegyelmet meg tartſac hogy neki ſzolgalhaſſanac, melyre ſeniteckelis inti öket.

XIII. Réſz.

1 AZ attyáfiui ſieretet meg maradgyon.

2 Az gazdalkodáſról el ne feletkezzétec, mert ennec általa némellyec nem tuduán, Angyalokat fogadtanac ſiállásokra.

3 Meg emlekezzétec à fogliokról, mint ha ô vęlec eggyüt foglyoc vólnátoc: és azokról az kic nyomoruſágockal terheltetnec, mint ha tijs teſtben ſienuednétec.

4 Tizteletes mindenec kőzőtt az házaſſág, és az fertelmeſſégnéikül való ágyas ház: az parázsnákat pedig, és az házaſſág rontókat az Iſten meg itéli.

5 Az ti erkőltſőtec idegen légyen az főſuénſégtől: elegedgyetec meg az ielen valóckal, mert az Iſten mondotta, nem hagylac el tégedet, és nem táuozom el tetőlled.

6 Anniéra hogy bátorſággal mondgyuc, az Wr énnékem ſegitſégem, nem félec hogy valamit ártſon énnékem az ember.

7 Meg emlekezzetec az ti előttetec járókról, kic ti néktec ſiólltác az Iſtennec beſiédit: kiknec kőueſſétec hitőket, meg gondoluán minęmű végе vólt az ô életeknec.

8 ª Az Ieſus Chriſtus tegnap és ma, vgyan azon vólt, mind őrőckeis vgyan azon léſien.

9 ♭ Külőmbőző és idegen tudománioc által ide ſ touá ne vonataſſátoc, mert igen ió, kegyelemmel meg erőſsitetni az mi ſiiuőnknec, nem eledeleckel, mellyec nem haſináltanac azoknac, az kic azokban forgolódtac.

10 ᶜ Vagyon óltárunc, mellyről nem ſzabad enniec azoknac, az kic ſiolgálnac (az ô Teſtamentumban való,) Sátorban.

11 Mert az melly állatoknac vére bę vitetetic, az fő Pap által az bűnért az ſient házba, azoknac teſtec meg égettetnec az táboron kiuől.

12 Minec okaért az Ieſuſis hogy meg ſientelné az népet, az ő tulaydon vére által, ſienuedett az kapún kiuől.

13 Mennyünc ki azért ő hozzája az táboron kiuől, az ő gyalázat tyát hordozuán.

14 Mert nintſen it maradandó városunc, hanem iőuendőt kereſſünc.

15 ᵈ Ő általa azért ſiüntelen vigyünc Iſten eleibe ditſéretnec áldozattyát, az az, az ő neuéről való vallás téuő aiakinknac gyű mőltſét.

16 Az io tétemétől pedig, és marhátoknac máſſal való közléſéről el ne feletkezzetec, mert illyen áldozatokban győnyőrkődic az Iſten.

17 Engedgyetec az ti előttetec járóknac: mert vigyáznac ők az ti lelkeitekért, vgy mint ſiám adóc: hogy őrőmmel miuellyéc azt, és nem bánattal: mert az ti néktec nem haſinál.

18 Imád-

ſiiuőnc, es azokat harbozta tya kic az őrdőben van logatnac.

c: Nagy ſzép beſzulatoſſág gal mutattya meg, hogy Chriſtuſſal azoc nem tarſalkodhatnac akic az Moſes törvenie ſzerint az eleiben valogatnac es abból variac igazulaſokat. Az papoc vgimond nem eſſic vala meg az ollyan baromnac huſat melnec veret be viſzic vala az ſanctuariumba, hanem az taboron kiuől egetic vala azt meg melly az Chriſtuſt polduzta vala. Azert ſzinte azon ceppen azkic meg az ſaſornac ſzolgalnac az az meg tartiac az törvenben valo ceremoniakat, az Ieſus Chriſtuſban azoknac nem lehet reſzec. Touabba hogi Chriſtus Ieruſalemkiuő ſzenuedet azt mondgya hogy azzal is az peldazatot, hogy az.

a: Hogy az tudomanban ne keretlic gyenec es ne tanteragianac à Chriſtuſt adgya eleikbe, es azt mondgya hogy ſoha nem volt es nem leſzen az iduſſegre mas fundamentom.

b: Inti őket hogy idegen tudomaniockal el ne vonataſſanac az igaz tudomanmellől, miuel hogy ezec ez altal erőſsitetic meg az mi

c: Nagy ſzép beſzulatoſſággal mutattya meg, hogy Chriſtuſſal azoc nem tarſalkodhatnac akic az Moſes törvenie ſzerint az eleiben valogatnac es abból variac igazulaſokat. Az papoc vgimond nem eſſic vala meg az ollyan baromnac huſat melnec veret be viſzic vala az ſanctuariumba, hanem az taboron kiuől egetic vala azt meg melly az Chriſtuſt polduzta vala. Azert ſzinte azon ceppen azkic meg az ſaſornac ſzolgalnac az az meg tartiac az törvenben valo ceremoniakat, az Ieſus Chriſtuſban azoknac nem lehet reſzec. Touabba hogi Chriſtus Ieruſalemkiuő ſzenuedet azt mondgya hogy azzal is az peldazatot, hogy az.

d: Hogy azt ne gondolnac az hiuec, hogy nintſen immar ſemmi áldozat, miuelhogy az barmoknac áldoz attya el törőlteret, meg mondgya miuel es mimodon áldozzanec az hiuec Iſtennec kedues áldozattal.

18 Imádkozzatoc mi érőttünc: mert hiſiſüc hogy mi nékünc ió lelki eſmérettünc vagyon, úgy mint kic minden dolgokba igyekezünc tiztelſégeſen forgolódni.

19 Mégis kérlec titeket hogy azt miuellyétec, hogy hamaréb hozzátoc meheſſec.

20 Az békeſégnec Iſtene pedig, ki az halálból ki hozta az iuhoknac [c] az őrőcké való Teſtamentumnac vére által való paztorát, az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſt.

21 Tegyen titeket tökélleteſeccé minden ió tſelekedetben, az ő akarattyának tſelekedetire, tſelekedüén ti bennetec azt, az mi ő előtte kedues az Ieſus Chriſtus által, kinec ditſőſég mind őrőckön őrőcké, Amen.

22 Kérlec pedig titeket attyámfiai ſienuedgyétec el ez intő beſiédet: mert rőuid beſiédeckel irtam néktec.

23 Légyen tudtotokra hogy az mi atyánkfia az Timotheus meg ſiabadúlt: kiuel ha hamar ide iőuend meg látogatlac titeket.

24 Kőſiőntſétec mind az ti előttetec iárókat, és mind az ſienteket, Kőſiőntenec titeket azoc az kic Olaſi Orſiágból való atyáfiac.

25 Iſten kegyelme légyen mind nyáián veletec, Amen.

c: Meg mondgya mimodon mondaſſec Chriſtus az iuhoknac paztoranac, mert tudni illic azokat vereuel kereſſe. Ioan. 10. Acto. 20.

IACAB APASTALNAC KŐZŐNSEGES LEVELE.

Kőzönſeges leuelnec mondatic, mert nem irta egy bizonios embernec vagy varoſnac, hanem mindenéknec kic az Sido nemzetſegből mind ez világra el ozlottac vala

ELSŐ RESZ.

1. IAcab, az Iſtennec és az Wr Ieſus Chriſtuſnac ſiolgáia, az el ſiełledett tizenkęt nemzetſégnec, kőſiőnetemet.

2 [a] Nagy őrőm gyalánt tartſátoc atyámfiai, mikor külömb külömb kéſértetekben, [b] eſtec.

a: Ezzel ſok az inteſnec, mert az nyomoruſagban valo bekeſeges ſzenuedeſre.

b: Elſő oka az nyomoruſagoc altal az mi hitőnc kerteſtic.

3 [c] Tuduán hogy az ti hitetteknec probálása békeſéges türéſt nemz.

c: Maſolic oka, az nyomoruſagoc altal tanitatunc az bekeſeges türeſre.

4 [d] Az békeſéges türésben pedig tökélletes tſelekedet vagyon, hogy legyetec tökélleteſec, és éppec minden fogyátkozáſnélkül.

5 [e] Hogy

d: Azt mondgya meg, mennőnec kell lenni az hiuekben az bekeſeges ſzenuedeſnec, tudni illic alhatatoſnac, hogy Iſten előtt kedues legyen, vgy mint tőkellett ezelekedet.

23 [u] Mert az ki tſac halgatóia az igenec es nem tſelekŏdŏie, az ollyan haſonlatos az emberhŏz ki meg tekénti az ŏ terméſiet ſierint való abrazattyát, az tŭkŏrben.

24 Mert meg tekintette ŏ magát, és el ment, és azonnal el feletkezett rólla minęmŭ vólt.

25 [x] De az ki bę tekitend az ſiabad ſagnac tŏkelletes tŏruénieben, és meg maradand abban, miuelhogy nem feledéken halgató, hanem az tſelekedetnec kŏuetŏie, bódog léſien az ŏ tſelekedetiben.

26 [y] Ha valaki láttatic ti kŏztetec Iſten félŏnec lenni, és az ŏ nyeluét meg nem zabolázza, hanem az ŏ maga ſiiuét meg tſallia, ennec hijában való az ŏ Iſteni ſiolgálattya.

27 [z] Az tizta és Iſten elŏtt, és az Atya elŏt ſieplŏnélkŭl való Iſteni ſió gálat ébben áll, meg látogatni áruákat és ŏzuegyeket az ŏ nyomoruſágokban, és ſieplŏnélkŭl meg tartani magát ez vilagtól.

u: Az ki czac halgattya az iget es meg nem tartya, haſonlo ahoz à ki meg lattya rutſagat az tukŏrbe, es el menuen onnet el feletkezet arrol.

x: Harmadic oka, Az ki halgattya es meg tartya az iget bodog. Neuezi pedig az tŏruent tŏkelleteſſegnec tŏruenienec, mert mig czac ſzoual predikaltatic es be nem iratic az mi ſſiuŏnkbe az Iſten lelketŏl addig ollyan mint az meg holt betŭ, ſzabadſagnac tŏruenienec mondatic, mert Chriſtus nelkŭl minket czac rettent es ketſegbe eitde az Iſten lelke minec vtanna azt be iria ſſiuŏnkbe, egyetembe az Iſten kegyelmerŏl es az mi ſzabadſagunkrol bizonſagot teſſen. Mintha azt mondana hogy titeket ſiolgai allapatra ne ſſŭllion az tŏruenyhanem ſzabadſagra, es hogy ne legyen czac tanito meſter, hanem tŏkelleteſſegre vegyen, ſzŭkseg hogy ezt be vegietec, hogy ſzentŭl es igazan ellietec.

y: Azoc ellen ſzol à kic az tŏruenhez valo io indulattiokbol nohanē valanac kŭlſŏ keppen feslet elletŏ emberec, mind az altal az ŏ nyelueket meg nem tartyac vala, hanem egiebeket ragalmaznac vala Azt akaria azert hogy meg valaztaſſanac az igaz kereztienec az kep mutatoktul. Aztis meg mondgya pedig honnet vagyon ez illien vetec, tudni illic mert az ember meg czallya az ŏ ſziuet es azt alittia hogy ŏ maſnal iob. z: Az kerez ienſegnec neminemŏ tulaidonſagibol bizonittya hogy az ragalmazo kep mutatoc nem kereztienec.

II. Réſz.

1 [a] ATtyámfiai, az mi ditſŏſéges [b] Wrunc Ieſus Chriſtusban való hitet meg ne elegitſétec ſiemély válogatáſſal.

2 Mert ha valaki az ti gyŭlekezettekben bę megyen, kinec vijában arany gyŭrŏ vagyon, és fénies ruháia, ha be menend az ſiegénis rongios ruhában.

3 Es ha tekintendetec arra kinec fénies ruháia vagyon, és azt mondgyátoc néki, te ŭly ide ſiépen: az ſiegeńnec pedig azt mŏdgyátoc, te álly amott, auagy ŭly le ide az én lábā alatt való ſámolyra

4 Auagy nem tŏtteteke ti magatokban válaztáſt, és nem lŏtteteké nem igazan itelŏ birácká?

5 [c] Halliátoc meg ſierelmes attyámfiai, auagy nem válaztottaé az Iſten ez világnac ſiegénieit, hogy lennénec gazdagoc az hitben, és ŏrŏkŏſi az orſiágnac, mellyet igért azoknac, az kic ŏtet ſieretic.

6 De ti boſſiuſággal illettetec az ſiegéńt, [d] auagy nem az gazdagoc nyomoritanaké meg titeket, az ŏ kegyetlenſégec által, és nem azoc vonſinaké titeket az tŏruéńbe?

7 Auagy nem karómlattatiké amaz ti ſiép neuetec, az melyrŏl neueztettetec?

8 [e] Hogyha az királi tŏruéńt tſelekeſiitec az irás ſierint, ſiereſſed az te felebarátodat mint tenen magadat, iól miuelietec.

9 Ha pedig ſiemélt válogattoc, vétkeztec, és meg feddettec az tŏruéńtŏl mint añac meg rontói.

10 Mert valaki az egéſi tŏruéńt meg tartandgya, vétkezendic pedig

a: Az ſzemely valo gataſt karboztattia es ſzep peldaual mutattya meg, menimŏ ſzemely valogataſt tilt meg.

b. Elſŏ erŏſſeg. Az ſzemely valoga as el vonzon minket az ditſŏſeges Chriſtuſnac ditſŏſegénac meg gondolaſatul.

c: Maſodic erŏſſeg, Az Iſten valaztotta az ſzegenieket. Nem kell tehat azokat meg vtalni

d: Harmadic erŏſſeg az gazdagoc ſoc bozzuſaggal illetic az ſzegenieket es az kereztien neuet gyalalazattal illetic.

e Ertelme ez ha atyafiui ſieretetbŏl miuelitec hogy az gazdagokat be ſŭllitec, iol miuelitec. De ha ſzemely valogatatbol miuelitec nem iol miuelitec es az tŏruennec meg rontoi vadtoc. Mert az ki eggye bŭnt meg tiltotta abban, az maſtis meg tiltotta es Iſten az mi felebarátunc neue alat nem czac az gazdagokat hanem az ſzegenieketis be foglallia.

5 [e] Hogy ha valamellyitec ſiũkölkodic böltſeſégnélkül, kérie Iſtentöl, ki adgya azt mindeneknec böſéggel ſiemre való hányáſnélkül: és meg adattatic ö néki.

6 De kérie hittel, ſemmit nem kętelkeduén, mert az ki kételkedic, haſonlatos à tengernec habiához, mely az ſielektül meg mozditatic, és ide ſ touá hányattatic.

7 Ne véllye azért az ollyan ember hogy ö valamit véſien az Wrtól.

8 Az kettös ſiiuö ember, álhatatlan minden ö v́taiban.

9 [f] Ditſekedgyéc pedig az alázatos atyáfiu, az ö nagyſágában.

10 Az gazdag pediglen az ö alázatoſſágában: mert el múlic mint az fünec virága.

11 Mert miképpen mikor az nap nagy hęuſéggel fel támad, meg ſiárad az fü, és annac virága el húll, és az ö ſiép tekintetö ékeſſége el vęſi: azonképpen az gazdag emberis az ö v́taiban meg heruad.

12 [g] Bódog ember az ki kéſértetet ſienued, mert minec vtánna meg probáltatic, el véſii az életnec coronáiát, mellyet igért az Wr az ötet ſieretöknec.

13 [h] Senki mikor kéſértetic ne mondgya hogy Iſtentöl kéſértetic: mert az Iſten gonoſſágockal nem kéſértethetic, és ſenkit nem kéſért.

14 [k] Minden ember pedig kéſértetic, mikor az ö tulaydon kéuánſágától el vonattatic, és meg tſalattatic.

15 Annac vtánna az kéuánſág minec vtánna fogadott, ſiüli az bünt: az bün pediglen minec vtánna véghez mégyen, nemz halált.

16 Ne téuelegietec ſierelmes atyámfiai.

17 [l] Minden ió adomány, és minden tökélletes aiándoc onnét fellül vagyon, [m] melly le ſiáll az világoſſágnac attyától, [n] kinél nintſe változás, vagy változáſnac árnyéka.

18 [o] Ki akarattya ſierint ſiült minket az igaſſágnac beſiéde által, hogy lennénc az ö teremtett állatinac neminęmü elſö ſengei.

19 [p] Annac okaért ſierelmes atyámfiai, légyen minden ember gyors az halláſra, kéſedelmes az ſioláſra, kéſedelmes az haragra.

20 Mert az férfiunac haragia az Iſten igaſſágát nem czelekeſii.

21 [q] Annac okaért el vetuén minden v́ndokſágot, és az gonoſſágnac ganéiát, alázatoſſággal vegyetec bę, az bę óltatott beſiédet, mely meg tarthattya [r] az ti lelkeiteket.

22 [s] Legyetec pedig váloban meg tartói az igénec, és ne legyetec tſac halgatoi, [t] hogy meg tſallyátoc magatokat.

23 [u] Mert

e: Miuel hogy nem minden emberben vala ez tudomani hogy az nyomoruſagoc, mi nekőnc ionkra vadnac. Azert inti az hiueket hogi ez böltſeſeget keriec Iſtentöl, holot az meg halgatas felöl igeretet teſſen, es meg tanit az keresnec modgyara, es feniegeti az ketelkedö es kettös ſziuö embereket.

f: Miuel hogy az ſzegeniec nehezen ſzenuedic az ſzegenſeget mint az nyomoruſagot azert inti azokat hogy azzal ditſekedgyenec hogy öc Iſten fiai. Azonkeppen miuel hogy az gazdagoc gyakorta el hiſzic magokat, inti azokat alazatoſſagra.

g: Az haboruſagnac bekeſeggel valo ſzenuedeſet ez ſententiaual rekezti be azokrol pedig azt mondgya hogy nintſenec Iſtentöl.

h: Immar az belſö keſertetekröl ſzol, tudni illic mikor az gonoz keuanſagoktul ſzorgalmaztatunc.

i: Elſö bizonſag hogy Iſtentöl nintſenec az bünnec keſerteti.

k: Maſodic erösſeg.

l: Harmadic, Iſtentöl vagyon minden io, tehat nem az bün.

m: Negyedic erösſeg.

n: ötödic.

o: Hatodic erösſeg, Iſten minket az bünböl vijonnan ſzül, tehat az bünt nem ö czelekeſzi.

p: Miuel hogy azt monda hogy az Iſten beſzede altal ſzületünc vijonnan, azert immar int annac halgatasara, es hogy az ellen ne ſzolliunc es ne haragodgiunc.

q: Az Iſten igejenec halgatasanac modgyara tanit.

r: Az Iſten beſzedenec halgatasa altal tartatic meg az mi lelkünc

s: Inti hogy nem czac halgatoc hanem czelekedöijs legyenec az igenec.

t: Az ki czac halgatoia az igenec, meg czallia magat.

dig egy dologba, az egéſi tŏruéńnec meg rontáſába bŭnŏs.

11 Mert az ki azt mondotta, ne paráználkodgyál: aztis mondotta, ne ŏlly, hogyha nem paráználkodandol, ŏlendeſi pedig embert, az tŏruéńnec meg rontóia lŏttél.

12 f Vgy ſióllyatoc, és v́gy czelekedgyetec, v́gy mint, kic meg itéltettec az ſiabadſágnac tŏruénye által.

13 g Mert az itélet irgalmaſſágnélkŭl léſien annac, az ki nem czelekedett irgalmaſſágot: és diczekedic az irgalmaſſág az itélet ellen.

14 h Mi haſina vagyon atyámfiai, ha valaki mondgya hogy hiti vagyon, czelekedeti pedig nintſenec? auagy meg tarthattiaé azt az à hit?

15 i Hogyha pedig az kereztieni atyafiac, férfiac, vagy aſſoni állatoc, mezitelenec leiendenec, és ſiŭkŏlkŏdendenec minden napi eledelnélkŭl.

16 Azt mondgya pedig valamellyitec azoknac, mennietec el békeſéggel, melegedgyetec meg és egyetec eleget: mind az által nem adgyátoc ŏ nékiec, az mellyec ſiŭkſégeſec vólnánac az ŏ teſteknec tapláláſára, mitſoda haſina vagyon annac?

17 Azonképpen az hit, ha tſelekedete nintſen, meg hólt ŏ magában.

18 Sŏt inkáb azt mondhattya valaki: Te néked hited vagyon, énnékem czelekedetim vadnac, mutaſd meg nékem az te hitedet az te czelekedetidbŏl, és énis meg mutatom néked az én czelekedetimbŏl az én hitemet.

19 k Te hiſied hogy az Iſten egy: iól czelekeded, az ŏrdŏgŏkis hiſiic, és rettegic (az Iſtent.)

20 l Akarodé pedig te hijába voló ember tudni, hogy az czelekedeteknélkŭl való hit, meg hólt?

21 Az Abraham amaz mi attyánc, auagy nem az czelekedetekbŏl eſmertetetté igaznac lenni, mikor az Iſákot az ŏ fiát meg áldozta vólna az óltáron.

22 Láttyátoké annac okaért hogy az hit vólt az ió czelekedeteknec ſiolgáltatóia, és hogy az czelekedetekbŏl eſmertetet meg az hit igaznac lenni?

23 Annac okaért bę tellyeſedett az iras, melly azt mondgya: hitt az Abraham Iſtennec, és tulaydonitatott nékie igaſſágúl, és Iſtennec baráttyánac neueztetett.

24 Láttyátoc annac okaért hogy az czelekedetekbŏl eſmertetic az ember igaznac lenni, és nem czac az hitbŏl?

25 m Haſonlatos keppen amaz tiztátalan Rahabis, auagy nem az czelekedetekbŏl eſmertetetté

igaznac

f: Negyedic erŏſſeg. Az tŏrueny karhoztattya mi nekŭnc es meg iteli minden gonoz czelekedetŭnket. Azert az tŏrueny keuanſaga ſzerint rendelliuc eletŭnket g: ŏtŏdic erŏſſeg, irgalmaſſagnetkŭl itel tetic az ki irgalmaſſagot nem czelekeſzic. Mikeppen viſzontag az irgalmaſſag diadalmas leſzen az itelet ellen, Matth. 25.

h: Immar ſzol az Apaſtal az élŏ hitrŏl, és azt mondgya hogy az mely hitnec nintſenec czelekedti nem igaz hit az, es nem meg igazult emberec azoc, az kic nem mutattiac az hit nec gymŏltſet

i: Elſŏ erŏſſeg, Ha az thezŏ embernec azt mondgyuc egiel de azert ſemmit neki nem adunc, ſemmit az nem haznal, vgy ſinte ſemmit nem haznal ha hittel kerkezŭnc, ha az czelekedet nintſen.

k: Maſodic erŏſſeg, Ha igaz hit, az, à mmellyel hiſzſzŭc hogy Iſten vagyon, az ŏrdŏgŏknekis igaz hitec vagyon, mert ŏkis hiſzic hogy vagyon Iſten.

Gen. 22.

l: Harmadic erŏſſeg, az Abraham peldaia, ki meg eſmertetet meg igazultnac lenni az czelekedetekbŏl.

Gen. 15.

m: Negyedic erŏſſeg, az Rahab aſzſzoni allatnac peldaia. Ioſ. 2.

igaznac lenni, mikor az kŏueteket bę fogadta vólna házába, és más v́ton botsátta vólna ki?

26 Mert miképpen az test az léleknélkŭl, meg hólt állat, azonképpen az czelekedeteknélkúl való hit, meg hólt állat.

n: ŏtŏdic erŏsseg, Az test meg holt allat az lelek-nelkŭl, azonkeppen az hit az czelekedetnelkŭl.

III. Rési.

1 [a] ATtyámfiai ne legyetec sokan mesterec, [b] tudván azt hogy sullyasb itéletŭnc lésien.

2 [c] Mert soc dolgokban esŭnc mindniáián, [d] Az ki az besiédben nem esic, az tŏkélletes ember, hogy ki mind az egési testet zabolán tarthattya.

3 [e] Imé az louaknac siáiokba zabolát vetŭnc hogy mi nékŭnc engedgyenec, és az ŏ testeket az zabolán sięllel hordozzuc.

4 Az haiókis pedig noha nagyoc és az sielektŭl hordoztatnac, mind az által egy kis kormáńtól oda haytatnac à houá az haiós mester akaria.

5 Ezenképpen az nyeluis kitsiń tag, és nagy dolgockal hánnya magat, [f] Imé egy kitsiń tŭz mellynagy erdŏt meg éget.

6 Az embernec nyelueis, tŭz, és minden álnokságnac ŏruénye, Ezenképpen helheztetett az nyelw az mi tagainc kŏzŏtt, mely mind az egési testet meg sieplŏsiti, melly az Gehennánac tŭzétŏl fel gerieztetuén, mind ez világot meg égetheti.

a: Inti az kereztieneket, hogy az ŏ attyokfiainac vetkec ellen ne legyenec kemeny itelŏ birac.

b: Elsŏ erŏsseg, Az Isten haragiat ingerlic az ollyanoc.

c: Masodic erŏsseg, Mert mijs gyakorta esŭnc.

d: Harmadic, Az ki az besiedben nem esic, tŏkelletes az. De senki nintsen tŏkelletes, tehat senki nintsen az ki nem esnec, tehat mast ne karhoztassunc.

e: Negyedic erŏsseg, Az embernec nyelue ha meg zabolaztatic nagy dolgokra haznos.

f: ŏtŏdic erŏsseg, mint az kitsin szikra egy erdŏt meg eget: Azonkeppen az gonoz nyelw artal.

7 [g] Mert minden vadaknac, madaraknac, czusió állatoknac, és tengerben való állatoknac termésietec meg enhitetic, és meg enhitetett az emberi termesiettŏl.

8 De az nyeluet senki meg nem enhitheti, gonosi állat az mit meg nem enhithetsi, tellyes halálos méreggęl.

9 [h] Az által áldgyuc az Istent és az Attyát. Es az által mondunc gonozt az embereknec, kic az Istennec hasonlatosságára teremtettec.

10 Azon egy siáyból siármazic áldás és gonosi mondás, Nem kell ezeknec igy lenni attyámfiai.

11 [i] Vallyon az forrás azon egy folyásból botsáté édes és keserŭ vizet?

12 Auagy attyámfiai teremtheté az fige fa, olay magokat, vagy az siŏlŏ figeket? Azonképpen egy forrásis nem adhat édes és keserŭ vizet.

13 [k] Kitsoda ti kŏztetec bŏlts és tudós? mutassa meg az ŏ ió életébŏl az ŏ ió czelekedetit, bŏltseségnec sielîdségéuel.

14 [l] Hogy ha az keserŭ irigiség vagyō beñetec, és bosisionkodás

g: Bizonittya hogy gonoz az mertekletlen nyelw.

h: Az nyelwnec haibatat lansagat bizonittya

i Bizonittya hogy nem lehet hogy azon egy nyelu ból io es gonoz szarmazzec.

k: Miuel hogi az ragalmazas az keuelseghŏl vagyon. Az keuelseg vizontag innet vagyon, mert az ember bŏltsnec alittya magat. Azert ezorkal szol az Apastal az kereztieni bŏltsesegrŏl, es azt mondgya hogy az ember ragalmazoc iollehet bŏltseseggel kerkeznec, de az kereztieni bŏltsesegnec mas modgya vagyon, Ha azert azzal kerkeznec, inti ŏket hogy mutassac meg azt czelekedettel.

l: Elsŏ erŏsseg, Az holot az iregyseg vagyon, nintsen ott az mennyei bŏltseseg. Az hólot az ragalmazás vagyon, irigiseg vagyon ott. Tehat az holot az ragalmazas vagyon, nintsen ott az bŏltseseg.